דרך ה און ווערטער פון ה

Derech Hashem un Verter fun Hashem
The Way of Hashem and Words of Hashem

Interlinear of Yiddish Tanakh

into Latin Script and English with
the Orthodox Jewish Bible

Volumes 1-3: Torah, Nevi'im, Ketuvim

THE WAY OF HASHEM AND THE WORDS OF HASHEM

Interlinear of Yiddish Tanakh
into Latin Script and English with
the Orthodox Jewish Bible
Volumes 1-3: Torah, Nevi'im, Ketuvim

© 2026 Artists For Israel International

AFI INTERNATIONAL PUBLISHERS

The Way of Hashem and Words of Hashem
Copyright © 2026 Artists For Israel International.
All rights reserved worldwide. WHWH © 2026 Artists For Israel International.

Published by AFI International Publishers
P.O. Box 2056 New York City, New York 10163, U.S.A.

www.afii.org

Library of Congress Control Number: 202699999

Up to 500 verses of the **WHWH** may be quoted in any form without written permission, provided no complete book of the Bible is quoted. Notice of copyright must appear on the copyright page of the work as follows:

> *Scripture taken from The Way of Hashem and Words of Hashem*
> *Copyright © 2026 by AFI Intemational. All rights reserved.*

When **WHWH** quotations are used in bulletins, posters, or other non-commercial media, only **WHWH** must appear at the end of the quotation and the complete copyright notice is not required.

Any other use of **WHWH**, contact AFII Publishers, New York.

ISBN 978-0-939341-10-8

All rights reserved
Printed at Pretore B.V. in The Netherlands

The Yiddish Interlinear Translator to the Reader

For those who have only seen the Tanakh through the lenses of translation and tradition, this Yiddish interlinear edition provides a fresh, powerful encounter with the sacred text. With the Yiddish Tanakh in your hands, you have the unique opportunity to explore these familiar passages with new eyes--an approach that merges tradition and accessibility, helping the reader to step closer to the original Hebrew and Aramaic meaning of the text. For those who may be doubtful, consider this: our forebears have carried these words through millennia of exile and challenge, and this text continues to breathe life, hope, and identity into our people. But to truly understand the meaning of these words, we must go beyond mere familiarity and rediscover their beauty, depth and relevance in our own language.

Each verse is presented side-by-side with a clear Yiddish translation, so we can study and experience the richness of the Tanakh directly and understand its message without barriers. Whether we are seeking to deepen our relationship with Hashem, understand our heritage in a fresh way, or re-examine the very texts that have shaped Jewish identity for thousands of years, this Yiddish interlinear Tanakh is an invitation to explore the Derech Hashem and wrestle with the Words of Hashem, just as countless generations before us have done.

Finally a word of thanks. How grateful we are to Mordechai Bergmann whose classic Yiddish Tanakh was cherished by us as we updated and unpacked his work with the help of many unsung tireless workers who made this Yiddish-Latin Transliteration-English Translation possible.

Dr. Phillip Goble
Purim
2026

Contents

Genesis 1
Exodus 222
Leviticus 401
Numbers 526
Deuteronomy 703
Yehoshua 858
Shofetim 965
Shmuel Alef 1072
Shmuel Bais 1214
Melachim Alef 1337
Melachim Bais 1476
Yeshayah 1611
Yirmeyah 1909
Yechezkel 2215
Hoshea 2426
Yoel 2470
Amos 2487
Ovadyah 2521
Yonah 2528
Michoh 2538
Nachum 2567
Chabakuk 2579
Tzefanyah 2591
Chaggai 2608
Zecharyah 2614
Malachi 2661
Tehillim 2679
Mishle 3181
Iyov 3309
Shir Hashirim 3453
Ruth 3477
Ekhah 3491
Kohelet 3523
Esther 3559

Daniel 3592
Ezra 3660
Nechemyah 3701
Divrey Hayamim Alef 3758
Divrey Hayamim Bais 3877

אינהאלט

בְּרֵאשִׁית . . . . . א
שְׁמוֹת . . . . . רכב
וַיִּקְרָא . . . . . תא
במִדְבר . . . . . תקכו
דְּבָרִים . . . . . תשג
יְהוֹשׁוּעַ . . . . . תתנח
שׁוֹפְטִים . . . . . תתקסה
שְׁמוּאֵל א . . . . . אעב
שְׁמוּאֵל ב . . . . . אריד
מְלָכִים א . . . . . אשלז
מְלָכִים ב . . . . . אתעו
יְשַׁעְיָה . . . . . אתריא
יִרְמְיָה . . . . . אתתקט
יְחֶזְקֵאל . . . . . ברטו
הוֹשֵׁעַ . . . . . בתכו
יוֹאֵל . . . . . בתע
עָמוֹס . . . . . בתפז
עוֹבַדְיָה . . . . . בתקכא
יוֹנָה . . . . . בתקכח
מִיכָה . . . . . בתקלח
נַחוּם . . . . . בתקסז
חֲבַקּוּק . . . . . בתקעט
צְפַנְיָה . . . . . בתקצא
חַגַּי . . . . . בתרח
זְכַרְיָה . . . . . בתריד
מַלְאָכִי . . . . . בתרסא
תְּהִלִּים . . . . . בתרעט
מִשְׁלֵי . . . . . גקפא
אִיּוֹב . . . . . גשט
שִׁיר הַשִּׁירִים . . . . . גתנג
רוּת . . . . . גתעז
אֵיכָה . . . . . גתצא
קהלת . . . . . גתקכג

אֶסתֵר . . . . . גתקנט
דָניֵאל . . . . . גתקצב
עֶזרָא . . . . . גתרס
נְחֶמְיָה . . . . . גתשא
דִבֵרי הַיָמִים א . . . . . גתשנח
דִבֵרי הַיָמִים ב . . . . . גתתעז

Genesis

בְּרֵאשִׁית

PARASHAS BERESHIS

בְּרֵאשִׁית

1 In the beginning Elohim bara hashomayim *(the heavens)* and haaretz *(the earth)*. [2] And the earth was tohu vavohu *(without form, and void)*; and darkness was upon the face of the deep. And the Ruach Elohim was hovering upon the face of the waters.

[3] And Elohim said, Let there be light: and there was light. [4] And Elohim saw the light, that it was tov *(good)*; and Elohim divided the ohr *(light)* from the choshech *(darkness)*. [5] And Elohim called the light Yom *(Day)*, and the darkness He called Lailah *(Night)*. And the erev *(evening)* and the boker *(morning)* were Yom Echad *(Day One, the First Day)*.

[6] And Elohim said, Let there be a raki'a *(expanse, dome, firmament)* in the midst of the mayim *(waters)*, and let it divide the mayim from the mayim. [7] And Elohim made the raki'a, and divided the waters under the raki'a from the waters which were above the raki'a; and it was so. [8] And Elohim called the

א אין אָנהייב האָט אלקים באַשאַפֿן דעם הימל און די ערד .
erd di un himel dem bashafn Elokim hot onheib in
earth the and heaven the created G-d has beginning in the

ב און די ערד איז געווען וויסט און לייִדיק, און פֿינצטערניש
fintsternish un leidik un vist geven iz erd di un
darkness and void and waste having been is earth the and

איז געווען אויפֿן געזיכט פֿון תּהום , און דער גײַסט פֿון אלקים האָט
hot Elokim fun gaist der un tehom fun gezicht oifn geven iz
has G-d of Spirit the and deep of face on having been is

געשוועבט אויפֿן געזיכט פֿון די וואַסערן.
vasern di fun gezicht oifn geshvebt
waters the of face on hovered

ג האָט אלקים געזאָגט: זאָל ווערן ליכט. און עס איז געוואָרן
gevorn iz es un licht vern zol gezogt Elokim hot
having become is it and light become shall said G-d has

ליכט. ד און אלקים האָט געזען דאָס ליכט אַז עס איז גוט ; און אלקים
Elokim un gut iz es az licht dos gezen hot Elokim un licht
G-d and good is it that light the seen has G-d and light

האָט פֿונאַנדערגעשיידט צווישן דעם ליכט און צווישן דער פֿינצטערניש.
fintsternish der tsvishn un licht dem tsvishn funandergesheidt hot
darkness the between and light the between separated has

ה און אלקים האָט גערופֿן דאָס ליכט טאָג, און די פֿינצטערניש האָט ער
er hot fintsternish di un tog licht dos gerufn hot Elokim un
he has darkness the and day light the called has G-d and

גערופֿן נאַכט. און עס איז געווען אָוונט , און עס איז געווען
geven iz es un ovnt geven iz es un nacht gerufn
having been is it and evening having been is it and night called

פֿרימאָרגן, איין טאָג.
tog ein frimorgn
day one morning

ו האָט אלקים געזאָגט: זאָל ווערן אַן אויסשפּרייט אין מיטן פֿון
fun mitn in oisshpreit an vern zol gezogt Elokim hot
of midst of in expanse an become shall said G-d has

די וואַסערן, און ער זאָל פֿונאַנדערשיידן צווישן וואַסערן און וואַסערן.
vasern un vasern tsvishn funandersheidn zol er un vasern di
waters and waters between separate shall it and waters the

ז און אלקים האָט געמאַכט דעם אויסשפּרייט, און האָט פֿונאַנדערגעשיידט
funandergesheidt hot un oisshpreit dem gemacht hot Elokim un
separated has and expanse the made has G-d and

צווישן די וואַסערן וואָס אונטער דעם אויסשפּרייט און צווישן די
di tsvishn un oisshpreit dem unter vos vasern di tsvishn
the between and expanse the under which waters the between

וואַסערן וואָס איבער דעם אויסשפּרייט. און עס איז אַזוי געשען . ח און
un geshen azoi iz es un oisshpreit dem iber vos vasern
and happen thus is it and expanse the above which waters

raki'a Shomayim *(Heaven)*. And the erev and the boker were Yom Sheni *(Day Two, the Second Day)*.

9 And Elohim said, Let the waters under the heaven be gathered together unto one place, and let the yabashah *(dry land)* appear; and it was so. 10 And Elohim called the yabashah Eretz *(Earth)*; and the mikveh *(gathering together of the waters)* called He Seas; and Elohim saw that it was tov.

11 And Elohim said, Let the earth bring forth vegetation, the herb yielding zera *(seed)*, and the fruit tree yielding pri *(fruit)* after its kind, whose seed is in itself, upon the earth; and it was so. 12 And the earth brought forth vegetation, and herb yielding zera *(seed)* after its kind, and the tree yielding fruit, whose seed was in itself, after its kind; and Elohim saw that it was tov *(good)*. 13 And the erev and the boker were Yom Shlishi *(Day Three, the Third Day)*.

14 And Elohim said, Let there be lights in the raki'a of the heaven to divide the day from the night;

אלקים האָט געפֿרופֿן דעם אויסשפּרייט הימל . און עס איז געווען
geven iz es un himel oisshpreit dem gerufn hot Elokim
having been is it and heaven expanse the called has G-d

אָוונט , און עס איז געווען פֿרימאָרגן, אַ צווייטן טאָג.
tog tsveitn a frimorgn geven iz es un ovnt
day second a morning having been is it and evening

ט האָט אלקים געזאָגט: זאָלן זיך איַינזאַמלען די וואַסערן פֿון
fun vasern di ainzamlen zich zoln gezogt Elokim hot
from waters the gather together self let said G-d has

אונטערן הימל אין איין אָרט, און זאָל זיך באַוויַזן די יבשה . און
un yaboshe di bavaizn zich zol un ort ein in himel untern
and dry ground the appear self shall and place one in heaven under

עס איז אַזוי געשען . י און אלקים האָט גערופֿן די יבשה ערד , און
un erd yaboshe di gerufn hot Elokim un geshen azoi iz es
and earth dry ground the called has G-d and happen thus is it

די איַינזאַמלונג פֿון די וואַסערן האָט ער גערופֿן ימים . און אלקים האָט
hot Elokim un yamim gerufn er hot vasern di fun ainzamlung di
has G-d and seas called he has waters the of gathering the

געזען אַז דאָס איז גוט .
gut iz dos az gezen
good is this that seen

יא האָט אלקים געזאָגט: זאָל די ערד אַרויסגראָזן גרינעם פֿלאַנץ,
flants grinem aroisgrozn erd di zol gezogt Elokim hot
plants green vegetate out earth the let said G-d has

געוויקסן וואָס גיט אַרויס זאָמען, פֿרוכטבייַמער וואָס טראָגן פֿרוכט אויף
oif frucht trogn vos fruchtbeimer zomen arois git vos geviksn
on fruit bear which fruit trees seed out gives which plants

דער ערד לויט זייערע מינים , וואָס זייער זאָמען איז אין זיי .
zei in iz zomen zeyer vos minim zeyere loit erd der
them in is seed their which kind their according earth the

און עס איז אַזוי געשען . יב און די ערד האָט אַרויסגעבראַכט גרינעם
grinem aroisgebracht hot erd di un geshen azoi iz es un
green brought forth has earth the and happen thus is it and

גראָז, קרייַטעכץ וואָס גיט אַרויס זאָמען לויט זיַינע מינים ,
minim zaine loit zomen arois git vos kraitechts groz
kind its according to seed out gives which plant grass

און ביימער וואָס טראָגן פֿרוכט, וואָס זייער זאָמען איז אין זיי ,
zei in iz zomen zeyer vos frucht trogn vos beimer un
them in is seed their which fruit bear which trees and

לויט זייערע מינים . און אלקים האָט געזען אַז דאָס איז גוט .
gut iz dos az gezen hot Elokim un minim zeyere loit
good is this that seen has G-d and kind their according to

יג און עס איז געווען אָוונט , און עס איז געווען פֿרימאָרגן,
frimorgn geven iz es un ovnt geven iz es un
morning having been is it and evening having been is it and

דעם דריטן טאָג.
tog dritn dem
day third the

יד האָט אלקים געזאָגט: זאָלן ווערן ליכטער אין דעם אויסשפּרייט פֿון
fun oisshpreit dem in lichter vern zoln gezogt Elokim hot
of expanse the in lights become shall said G-d has

הימל , פֿונאַנדערצושייַדן צווישן טאָג און צווישן דער נאַכט, און
un nacht der tsvishn un tog dem tsvishn funandertsusheidn himel
and night the between and day the between to separate heaven

and let them be for otot *(signs)*, and for mo'adim *(seasons)*, and for yamim *(days)*, and shanim *(years)*; 15 And let them be for lights in the raki'a of the heaven to give light upon the earth; and it was so. 16 And Elohim made two great lights; the greater light to rule the day, and the lesser light to rule the night; He made the kokhavim *(stars)* also. 17 And Elohim set them in the raki'a of the heaven to give light upon the earth, 18 And to rule over the day and over the night, and to divide the light from the darkness; and Elohim saw that it was tov. 19 And the erev and the boker were Yom Revi'i *(Day Four, the Fourth Day)*.

20 And Elohim said, Let the waters bring forth an abundance of living creatures, and fowl that may fly above the earth in the open raki'a of heaven. 21 And Elohim created great sea creatures, and every living creature that moveth, which the waters brought forth in abundance, after their kind, and every winged fowl after its kind; and Elohim saw that it was tov.

זיי זאָלן זיַן פַֿאַר צייכנס און פַֿאַר צייַטן, און פַֿאַר טעג און יאָרן. ט֭ו
zei zoln zain far tseichns far un far tsaitn, un teg un yorn un
they shall be for signs for and for times for and days and years and

זיי זאָלן זיַן פַֿאַר ליכטער אין דעם אויסשפּרייט פֿון הימל, צו לייַכטן
zei zoln zain far zain lichter in dem fun himel fun oisshpreit, tsu laichtn
they shall be for be for lights the in expanse of heaven to shine

אויף דער ערד. און עס איז אַזוי געשען. ט֮ז און אלקים האָט געמאַכט די
oif der erd. un es iz azoi geshen. un Elokim hot gemacht di
on the earth and it is thus happened and G-d has made the

צוויי גרויסע ליכטער: דאָס גרעסערע ליכט פַֿאַר דער געוועלטיקונג פֿון טאָג, און
tsvei groise lichter: dos gresere licht far der geveltikung fun tog, un
two great lights the greater light for the rule of day and

דאָס קלענערע ליכט פַֿאַר דער געוועלטיקונג פֿון דער נאַכט; און די שטערן.
dos klenere licht far der geveltikung fun der nacht; un di shtern.
the lesser light for the rule of the night and the stars

יז און אלקים האָט זיי אַריַינגעזעצט אין דעם אויסשפּרייט פֿון הימל,
un Elokim hot zei araingezetst in dem oisshpreit fun himel,
and G-d has them placed in the expanse of heaven

יח צו לייַכטן אויף דער ערד, און צו געוועלטיקן איבער דעם טאָג און
tsu laichtn oif der erd, un tsu geveltikn iber dem tog un
to shine light on the earth over the day and

איבער דער נאַכט, און צוויישן דעם ליכט און פֿונאַנדערצושיידן
iber der nacht, un tsvishn dem licht un funandertsusheidn
over the night and between the light and to separate

יט דער פֿינצטערניש. און אלקים האָט געזען אַז דאָס איז גוט. און עס איז
der fintsternish. un Elokim hot gezen az dos iz gut. un es iz
the darkness and G-d has seen that this is good and it is

געווען אָוונט, און עס איז געווען פֿרימאָרגן, אַ פֿירטן טאָג.
geven ovnt, un es iz geven a firtn tog.
having been evening and it is having been a fourth day

כ האָט אלקים געזאָגט: זאָל דאָס ווואַסער ווידמענען אַ ווידמענונג פֿון
hot Elokim gezogt: zol dos vaser a vidmenen a vidmenung fun
has G-d said let the waters a swarm of proliferation a

לעבעדיקע באַשעפֿענישן, און פֿויגלען זאָלן פֿליען אויף דער ערד, איבערן
lebedike bashefenishn, un foiglen zoln flien oif der erd, ibern
living creatures and birds shall fly on the earth over

כא פֿרייַען אויסשפּרייט פֿון הימל. און אלקים האָט באַשאַפֿן די גרויסע
fraien oisshpreit fun himel. un Elokim hot bashafn di groise
free expanse of heaven and G-d has created the great

ים-חיות, און אַלע לעבעדיקע באַשעפֿענישן ווואָס קריכן, ווואָס דאָס
yam-chayes, un ale lebedike bashefenishn vos krichn, vos dos
sea creatures and all living creatures which creep which the

ווואַסער האָט געווידמענט לויט זייערע מינים, און אַלע געפֿליגלטע
vaser hot gevidment loit zeyere minim, un ale gefliglte
water has swarmed according to their kind and all winged

פֿויגלען לויט זייערע מינים. און אלקים האָט געזען אַז דאָס איז
foiglen loit zeyere minim. un Elokim hot gezen az dos iz
birds according to their kind and G-d has seen that this is

גוט.
gut.
good

כב און אלקים האָט זיי געבענטשט, אַזוי צו זאָגן: פֿרוכפּערט איר
aich fruchpert zogn tsu azoi gebentsht zei hot Elokim un
you be fruitful say to thus blessed them has G-d and

און מערט אייַך, און פֿילט אָן די וואַסערן אין די ימען, און די
di un yamen di in vasern di on filt un aich mert un
the and seas the in waters the on fill and you multiply and

כג פֿויגלען זאָלן זיך מערן אויף דער ערד. און עס איז געווען
geven iz es un erd der oif mern zich zoln foiglen
having been is it and earth the on increase self shall birds

אָוונט, און עס איז געווען פֿרימאָרגן, אַ פֿינפֿטן טאָג.
tog finftn a frimorgn geven iz es un ovnt
day fifth a morning having been is it and evening

כד האָט אלקים געזאָגט: זאָל די ערד אַרויסברענגען לעבעדיקע
lebedike aroisbrengen erd di zol gezogt Elokim hot
living bring forth earth the shall said G-d has

שרצים און בהמות לויט זייערע מינים, אַשפֿענישן באַשפֿענישן
shrotsim un beheimes minim zeyere loit bashefenishn
creeping things and livestock kind their according to creatures

חיות פֿון דער ערד לויט זייערע מינים. און עס איז
chayes un fun der erd loit zeyere minim un es iz
wild animals and of the earth according to their kind and it is

כה אַזוי . געשען און האָט אלקים גענאַכט די חיות פֿון דער
azoi geshen un hot Elokim gemacht di chayes fun der
thus happened and has G-d made the wild animals of the

ערד לויט זייערע מינים, און די בהמות לויט זייערע
erd loit zeyere minim un di beheimes loit zeyere
earth according to their kind and the livestock according to their

מינים, און אַלע שרצים פֿון דער ערד לויט זייערע
minim un ale shrotsim fun der erd loit zeyere
kind and all creeping things of the earth according to their

מינים. און אלקים האָט געזען אַז דאָס איז גוט.
minim un Elokim hot gezen az dos iz gut
kind and G-d has seen that this is good

כו האָט אלקים געזאָגט: לאָמיר מאַכן מענטשן אין אונדזער געשטאַלט,
geshtalt undzer in mentshn machn lomir gezogt Elokim hot
image our in man make let us said G-d has

לויט אונדזער גלייַכענישן, און זיי זאָלן געווינען קאָנטראָל
iber geveltikn zoln zei un glaichenish undzer loit
over rule shall they and likeness our according to

די פֿיש פֿון ים, און איבער די פֿויגלען פֿון הימל, און איבער די
di iber un himel fun foiglen di iber un yam fun fish di
the over and heaven of birds the over and sea of fish the

בהמות, און איבער דער גאַנצער ערד, און איבער אַלע שרצים
shrotsim ale iber un erd gantser der iber un beheimes
creeping things all over and earth whole the over and animal

וואָס קריכן אויף דער ערד.
erd der oif krichn vos
earth the on creep which

כז און אלקים האָט באַשאַפֿן דעם מענטשן אין זיין געשטאַלט;
geshtalt zain in mentshn dem bashafn hot Elokim un
image his in man the created has G-d and

22 And Elohim blessed them, saying, Be fruitful, and multiply, and fill the waters in the seas, and let fowl multiply in the earth. 23 And the erev and the boker were Yom Chamishi *(Day Five, the Fifth Day)*.

24 And G-d said, Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind; and it was so. 25 And G-d made the beast of the earth after its kind, and cattle after their kind, and every thing that creepeth upon the earth after its kind; and G-d saw that it was tov.

26 And G-d said, Let Us make man in Our tzelem, after Our demut: and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon ha'aretz *(the earth)*.

27 So G-d created humankind in His own tzelem,

in the tzelem Elohim *(image of G-d)* created He him;

zachar *(male)* and nekevah *(female)* created He them.

28 And G-d blessed them, and G-d said unto them, Be fruitful, and multiply, and fill the earth, and subdue it: and have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over every living thing that moveth upon the earth.

אין דער געשטאַלט פֿון אלקים האָט ער אים באַשאַפֿן;
bashafn im er hot Elokim fun geshtalt der in
created him he has G-d of image the in

אַ זָכר און אַ נקבֿה האָט ער זיי באַשאַפֿן.
bashafn zei er hot nekeyve a un zocher a
created them he has female a and male a

כח און אלקים האָט זיי געבענטשט, און אלקים האָט צו זיי
zei tsu hot Elokim un gebentsht zei hot Elokim un
them to has G-d and blessed them has G-d and

געזאָגט: פֿרוכפּערט אייך און מערט אייך, און פֿילט אָן די ערד, און
un erd di on filt un aich mert un aich fruchpert gezogt
and earth the on fill and you multiply and you be fertile said

באַצווינגט זי, און געוועלטיקט איבער די פֿיש פֿון ים, און איבער די
di iber un yam fun fish di iber geveltikt un zi batsvingt
the over and sea of fish the over rule and it subdue

פֿויגלען פֿון הימל, און איבער אַלעם לעבעדיקן וואָס קריכט אויף דער
der oif kricht vos lebedikn alem iber un himel fun foiglen
the on creeps which living all that is over and heaven of birds

ערד.
erd
earth

29 And G-d said, Hinei, I have given you every herb bearing seed, which is upon the face of kol ha'aretz *(all the earth)*, and every etz *(tree)*, in the which is the fruit of a tree yielding seed; to you it shall be for food.

כט און אלקים האָט געזאָגט: זעט, איך האָב אייך געגעבן יעטוועדער
yetveder gegebn aich hob ich zet gezogt hot Elokim un
every given you have I see said has G-d and

קריַטעקע וואָס גיט אַרויס זאָמען, וואָס אויפֿן גזיכט פֿון דער גאַנצער
gantser der fun gezicht oifn vos zomen arois git vos kraitechts
whole the of face on which seed out gives which plant

ערד, און יעטוועדער בוים וואָס אויף אים איז דאָ ביימערפֿרוכט וואָס
vos beimerfrucht do iz im oif vos boim yetveder un erd
which fruittrees here is it on which tree every and earth

גיט אַרויס זאָמען; פֿאַר אייך זאָל דאָס זיין צום עסן. ל און פֿאַר אַלע
ale far un esen tsum zain dos zol aich far zomen arois git
all for and eat to be this shall you for seed out give

חיות פֿון דער ערד, און פֿאַר אַלע פֿויגלען פֿון הימל, און פֿאַר
far un himel fun foiglen ale far un erd der fun chayes
for and heaven of birds all for and earth the of wild animals

אַלץ וואָס קריכט אויף דער ערד, וואָס אין אים איז דאָ אַ לעבעדיקער
lebediker a do iz im in vos erd der oif kricht vos alts
living a here is it in which earth the on creeps which all that

אָטעם, איז יעטוועדער גרין קריַטעקע צום עסן. און עס איז אַזוי
azoi iz es un esen tsum kraitechts grin yetveder iz otem
thus is it and eat to plant green every is breath

געווען.
geven
having been

31 And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was tov me'od *(very good)*. And the erev and the boker were Yom Shishi *(Day Six, the Sixth Day)*.

לא און אלקים האָט געזען אַלץ וואָס ער האָט געמאַכט, און עס איז
iz es un gemacht hot er vos alts gezen hot Elokim un
is it and made has he which all that seen has G-d and

זייער גוט. און עס איז געווען אָוונט, און עס איז געווען
zeyer gut . un es iz geven ovnt geven iz es un
very good and it is having been evening having been is it and

פֿרימאָרגן, דעם זעקסטן טאָג.
tog zekstn dem frimorgn
day sixth the morning

ב אַזוי זײַנען פֿאַרענדיקט געוואָרן דער הימל און די ערד
erd di un himel der gevorn farendikt zainen azoi
earth the and heaven the having become completed are thus

און זייער גאַנצער צבֿא׃ ב און אלקים האָט געענדיקט צום
tsum geendikt hot Elokim un tseva'a gantser zeyer un
at the finished has G-d and hosts all their and

זיבעטן טאָג זײַן אַרבעט וואָס ער האָט געמאַכט, און ער האָט גערוט
gerut hot er un gemacht hot er vos arbet zain tog zibetn
rested has he and made has he which work his day seventh

אויפֿן זיבעטן טאָג פֿון זײַן גאַנצער אַרבעט וואָס ער האָט געמאַכט׃
gemacht hot er vos arbet gantser zain fun tog zibetn oifn
made has he which production whole his from day seventh on

ג און אלקים האָט געבענטשט דעם זיבעטן טאָג, און האָט אים געהיילקט,
geheilikt im hot un tog zibetn dem gebentsht hot Elokim un
sanctified it has and day seventh the blessed has G-d and

וואָרעם אין אים האָט ער גערוט פֿון זײַן גאַנצער אַרבעט וואָס אלקים
Elokim vos arbet gantser zain fun gerut er hot im in vorem
G-d which work whole his from rested he has it in because

האָט באַשאַפֿן׃ געמאַכט׃
gemacht bashafndik hot
made created has

ד דאָס איז די געשיכטע פֿון דעם הימל און דער ערד ווען זיי
zei ven erd der un himel dem fun geshichte di iz dos
they when earth the and heaven the of history the is this

זיינען באַשאַפֿן געוואָרן, אין דעם טאָג וואָס ה׳ אלקים האָט
hot Elokim Hashem vos tog dem in gevorn bashafn zainen
has G-d Hashem which day the in having become created are

געמאַכט ערד און הימל׃
himel un erd gemacht
heaven and earth made

ה און קיין שפּראָצונג פֿון פֿעלד איז נאָך נישט געוווען אויף
oif geven nisht noch iz feld fun shprotsung kein un
on having been not yet is field from shoot any and

דער ערד, און קיין קרײַטעכץ פֿון פֿעלד האָט נאָך נישט געשפּראָצט,
geshprotst nisht noch hot feld fun kraitechts kein un erd der
sprung up not yet has field from plant not and earth the

וואָרעם ה׳ אלקים האָט נישט געמאַכט רעגענען אויף דער ערד, און
un erd der oif regenen gemacht nisht hot Elokim Hashem vorem
and earth the on rain made not has G-d Hashem because

אַ מענטש איז נישט געווען צו באַאַרבעטן די ערד; ו נאָר אַ נעפּל
nepel a nor erd di baarbetn tsu geven nisht iz mentsh a
mist a but earth the cultivate to having been not is man a

אויפֿגיין פֿון דער ערד, און פֿלעגט אָנטרינקען דאָס גאַנצע געזיכט פֿון
fun gezicht gantse dos ontrinken flegt un erd der fun oifgein
of face whole the water used to and earth the from goes up

דער ערד׃ ז האָט ה׳ אלקים געפֿורעמט דעם מענטשן פֿון שטויב פֿון
fun shtoib fun mentshn dem gefuremt Elokim Hashem hot erd der
of dust of man the formed G-d Hashem has earth the

דער ערד, און האָט אַריינגעבלאָזן אין זײַנע נאָזלעכער אַן אָטעם פֿון לעבן,
lebn fun otem an nozlecher zaine in araingeblozn hot un erd der
life of breath a nostrils his in blow in has and earth the

און דער מענטש איז געוואָרן אַ לעבעדיקער נפֿש׃ ח און ה׳
Hashem un nefesh lebediker a gevorn iz mentsh der un
Hashem and soul living a having become is man the and

2 Thus HaShomayim and Ha'Aretz were finished, and all the tza'va of them. 2 And on Yom HaShevi'i Elohim finished His work which He had made; and He rested on the Yom HaShevi'i from all His work which He had made. 3 Vayevarech Elohim et Yom HaShevi'i, and set it apart as kodesh: because that in it shavat *(He had rested)* from all His work which bara Elohim *(G-d created)* and made.

4 These are the toledot of HaShomayim and of Ha'Aretz when they were created, in the Yom that Hashem Elohim made Eretz v'Shomayim,

5 And every plant of the sadeh was not yet in ha'aretz, and every herb of the sadeh had not yet yitzmach *(sprung up)*; for Hashem Elohim had not caused it to rain upon ha'aretz, and there was not an adam *(man)* la'avod *(to till, to work)* haadamah *(the ground)*. 6 But there went up a mist from ha'aretz, and watered the whole face of the adamah. 7 And Hashem Elohim formed the adam of the aphar min haadamah, and breathed into his nostrils the nishmat chayyim; and the adam became a nefesh chayyah. 8 And Hashem

אלקים האָט געפֿלאַנצט אַ גאָרטן אין עֵדֶן , אין מזרח , און האָט דאָרטן
dortn hot un mizrech in Eden in gortn a geflantst hot Elokim
there has and east in Eden in garden a planted has G-d

ט אַריַינגעזעצט דעם מענטשן וואָס ער האָט געפֿורעמט. און ה
Hashem un gefuremt hot er vos mentshn dem araingezetst
Hashem and formed has he which man the placed

אלקים האָט געמאַכט שפּראָצן פֿון דער ערד אַלערלײ ביימער
beimer alerlei erd der fun shprotsn gemacht hot Elokim
trees all kinds of earth the from spring up made has G-d

גלוסטיק אָנצוקוקן און גוט צום עסן ; אויך דעם בוים פֿון לעבן, אין
in lebn fun boim dem oich esen tsum gut un ontsukukn glustik
in life of tree the also eat to good and to look at desirable

. מיטן גאָרטן , און דעם בוים פֿון וויסן גוטס און שלעכטס
shlechts un guts visen fun boim dem un gortn mitn
evil things and good things to know of tree the and garden midst of

י און אַ טײַך איז אַרויסגעגאַנגען פֿון עֵדֶן אָנצוטרינקען דעם
dem ontsutrinken Eden fun aroisgegangen iz taich a un
the to water Eden from having come out is river a and

גאָרטן , און פֿון דאָרטן האָט ער זיך צעשיידט , און איז געוואָרן
gevorn iz un tsesheidt zich er hot dortn fun un gortn
having become is and separated self it has there from and garden

פֿיר הויפּט טיילן . יא דער נאָמען פֿון איינעם איז פּישון ; דאָס איז דער
der iz dos Pishon iz einem fun nomen der teiln hoipt fir
the is this Pishon is one of name the divisions head four

וואָס רינגלט אַרום דאָס גאַנצע לאַנד חַוִילָה , וואָס דאָרטן איז
iz dortn vos Chavilah land gantse dos arum ringlt vos
is there which Chavilah land whole the round winds around which

דאָ גאָלד; יב און דאָס גאָלד פֿון יענעם לאַנד איז גוט . דאָרטן איז דער
der iz dortn gut iz land yenem fun gold dos un gold do
the is there good is land that of gold the and gold here

בדולַח און דער אָניקלשטיין . יג און דער נאָמען פֿון צווייטן טײַך איז
iz taich tsveitn fun nomen der un oniklshtein der un bedolach
is river second of name the and onyx gemstone the and bdellium

גיחוֹן ; דאָס איז דער וואָס רינגלט אַרום דאָס גאַנצע לאַנד כּוּש .
Kush land gantse dos arum ringlt vos der iz dos Gichon
Kush land whole the round winds around which that is this Gichon

יד און דער נאָמען פֿון דריטן טײַך איז חִדֶּקֶל ; דאָס איז דער וואָס
vos der iz dos Chiddekel iz taich dritn fun nomen der un
which that is this Chiddekel is river third of name the and

גייט צו מזרח פֿון אשור . און דער פֿירטער טײַך , דאָס איז פְּרָת .
Parat iz dos taich firter der un Ashur fun mizrech tsu geit
Euphrates is this river fourth the and Assyria of east to goes

טו און ה אלקים האָט גענומען דעם מענטשן , און האָט אים
im hot un mentshn dem genumen hot Elokim Hashem un
him has and man the taken has G-d Hashem and

אַריַינגעזעצט אין גאָרטן פֿון עֵדֶן , אים צו באַאַרבעטן און אים צו היטן.
hitn tsu im un baarbetn tsu im Eden fun gortn in araingezetst
keep to it and cultivate to it Eden of garden in placed

טז און ה אלקים האָט אָנגעזאָגט דעם מענטשן , אָזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mentshn dem ongezogt hot Elokim Hashem un
say to thus man the ordered has G-d Hashem and

פֿון אַלע ביימער פֿון גאָרטן מעגסטו עסן ; יז אָבער פֿון דעם בוים
boim dem fun ober esen megstu gortn fun beimer ale fun
tree the of but to eat you may garden of trees all of

Elohim planted a gan *(garden)* eastward in Eden; and there He put the adam whom He had formed. 9 And out of the adamah made Hashem Elohim to spring up kol etz *(every tree)* that is pleasing to the sight, and tov for food; the Etz HaChayyim *(Tree of Life)* also in the midst of the gan *(garden)*, and the Etz HaDa'as Tov v'Rah.

10 And a nahar *(river)* flowed out of Eden to water the gan *(garden)*; and from there it divided, and became four headwaters. 11 The shem of the first is Pishon; that is it which winds through the kol eretz Chavilah, where there is zahav; 12 And the zahav of that land is tov; there is the gemstone bedolach and the even *(gemstone)* hashoham. 13 And the shem of the second nahar is Gichon; the same is it that winds through kol eretz Kush. 14 And the shem of the third nahar is Chiddekel (*Tigris*): that is it which goeth toward the east of Assyria. And the fourth nahar is Euphrates.

15 And Hashem Elohim took the adam and put him in the Gan Eden la'avod *(to till, to work)* it and to be shomer over it. 16 And Hashem Elohim commanded the adam, saying, Of every etz of the gan thou mayest freely eat; 17 But of the Etz

HaDa'as Tov v'Rah, thou shalt not eat of it; for in the yom that thou eatest thereof thou shalt surely die.

פֹּון וויסן גוטס און שלעכטס , פֹּון אים זאָלסטו נישט
nisht zolstu im fun shlechts un guts visen fun
not shall you it from evil things and good things knowledge of

עסן , וואָרעם אין דעם טאָג וואָס דו עסט פֹּון אים, וועסטו זיכער
zicher vestu im fun est du vos tog dem in vorem esen
surely will you(sg) it of eat you which day the in because to eat

שטאַרבן.
shtarbn
die

[18] And Hashem Elohim said, It is not tov that the adam should be alone; I will make him an ezer *(a helper)* suitable for him. [19] And out of the adamah Hashem Elohim formed every beast of the sadeh, and every oph HaShomayim; and brought them unto the adam to see what he would name them; and whatsoever the adam named kol nefesh chayyah, that was shmo. [20] And the adam gave shemot to all behemah, and to the oph HaShomayim, and to every beast of the sadeh; but for Adam there was not found an ezer for him. [21] And Hashem Elohim caused a tardemah *(deep sleep)* to fall upon the adam, and he slept; and He took from one of his tzalelot *(sides, ribs)*, and closed up the basar in the place thereof; [22] And the tzela *(rib)*, which Hashem Elohim had taken from the adam, made He an isha, and brought her unto the adam. [23] And the adam said,

יח אוּן ה׳ אֱלֹקִים הָאָט געזאָגט: עס איז נישט גוט דער מענטש
mentsh der gut nisht iz es gezogt hot Elokim Hashem un
man the good not is it said has G-d Hashem and

זאָל זיין אַליין; איך וועל אים מאַכן איינע געהילף וועדליק פַֿאַר
far vedlik gehilf eine machn im vel ich alein zain zol
for relative to assist one make him will I alone be shall

אים. יט אוּן ה׳ אֱלֹקִים הָאָט געפֿורעמט פֹּון דער ערד אַלערליי
alerlei erd der fun gefuremt hot Elokim Hashem un im
every earth the from formed has G-d Hashem and him

חיות פֹּון פֹֿעלד אוּן אַלערליי פֿויגלען פֹּון הימל , אוּן
chayes ale fun foiglen alerlei un feld fun himel un
wild animals all of birds every kind of and field of heaven and

געבראַכט צו דעם מענטשן , צו זען וואָס ער וועט זיי רופֿן, אוּן
gebracht zu tsu mentshn dem tsu zen vos er vet zei rufn un
brought to the man to see what he will call them and

וואָס נאָר דער מענטש וועט רופֿן איטלעך לעבעדיקע באַשעפֿענישׂ,
vos nor der mentsh vet rufn itlech lebedike bashefenish
that which then the man will call every living creature

דאָס זאָל זיין איר נאָמען. כ האָט דער מענטש אָנגערופֿן נעמען פַֿאַר אַלע
dos ale nemen ongerufn mentsh der hot nomen ir zain zol far
this all names called man the has name its be shall for

בהמות , אוּן פַֿאַר די פֿויגלען פֹּון הימל , אוּן פַֿאַר אַלע חיות
beheimes un far di foiglen fun himel un far ale chayes
livestock and for the birds of heaven and for all wild animals

פֹּון פֹֿעלד; אָבער פַֿאַר אָדָמען האָט ער נישט געפֿונען אַ געהילף וועדליק
fun feld ober far Adamen hot er nisht gefunen a gehilf vedlik
of field but for Adam has he not found a helper a relative to

פַֿאַר אים. כא האָט ה׳ אֱלֹקִים געלאָזט פַֿאַלן אַ טיפֿן שלאָף אויף דעם
far im hot Hashem Elokim gelozt faln a tifn shlof oif dem
for him has Hashem G-d allowed fall a deep sleep on the

מענטשן , אוּן ער איז אײַנגעשלאָפֿן; אוּן ער האָט אַרויסגענומען איינע פֹּון
mentshn un er iz aingeshlofn un er hot aroisgenumen eine fun
man the and he is asleep and he has taken one of

זײַנע ריפּן, אוּן האָט פַֿאַרשטאָפּט איר אָרט מיט פֿלייש. כב אוּן ה׳
zaine ripn un hot farshtopt ir ort mit fleish un Hashem
his ribs and has closed up its place with flesh and Hashem

אֱלֹקִים האָט געבויט פֹּון דער ריפּ, וואָס ער האָט אַרויסגענומען פֹּון דעם
Elokim hot geboit fun der rip vos er hot aroisgenumen fun dem
G-d has built of the rib which he has taken of the

מענטשן , אַ פֿרוי , אוּן האָט זי געבראַכט צו דעם מענטשן . כג האָט
mentshn a froi un hot zi gebracht tsu dem mentshn hot
man a woman and has her brought to the man has

דער מענטש געזאָגט:
der mentsh gezogt
the man said

דאָס מאָל איז דאָס אַ ביין פֿון מײַנע ביינער,
beiner maine fun bein a dos iz mol dos
bones my of bone a this is time this

און פֿלייש פֿון מײַן פֿלייש;
fleish main fun fleish un
flesh my of flesh and

די דאָזיקע זאָל גערופֿן ווערן פֿרוי ,
froi vern gerufn zol dozike di
woman become called shall this the

ווײַל פֿון אַ מאַן איז גענומען געוואָרן די דאָזיקע.
dozike di gevorn genumen iz man a fun vail
this the having become taken is man a of because

This is now etzem of my etzem,
and basar of my basar;
she shall be called Isha,
because she was taken
out of Ish.

כד דערום פֿאַרלאָזט אַ מאַן זײַן פֿאָטער און זײַן מוטער , און באַהעפֿט
baheft un muter zain un foter zain man a farlozt derum
join and mother his and father his man a forsake therefore

זיך אָן זײַן ווײַב, און זיי ווערן אײַן פֿלייש. כה און זיי זײַנען בײדע
beide zainen zei un fleish ein vern zei un vaib zain on zich
two are they and flesh one become they and wife his on self

געווען נאַקעט, דער מענטש און זײַן ווײַב, און זיי נישט האָבן
hobn nisht zei un vaib zain un mentsh der naket geven
have not they and wife his and man the naked having been

מיט וואָס זיך צו שעמען .
shemen tsu zich vos mit
shame to self which with

[24] Therefore shall an ish leave his av and his em, and shall cleave unto his isha: and they shall be basar echad. [25] And they were both arummim *(naked ones)*, the adam and his isha, and were not ashamed.

ג און די שלאַנג איז געווען ליסטיקער פֿון אַלע חיות פֿון פֿעלד
feld fun chayes ale fun listiker geven iz shlang di un
field of beasts all of crafty having been is snake the and

וואָס ה אלקים האָט געמאַכט, און זי האָט געזאָגט צו דער
der tsu gezogt hot zi un gemacht hot Elokim Hashem vos
the to said has it and made has G-d Hashem which

פֿרוי : נישט-שוין האָט אלקים געזאָגט, איר זאָלט נישט עסן פֿון
froi nisht-shoin hot Elokim gezogt ir zolt nisht esen fun
woman not-then has G-d said you shall not eat to of

קיין בוים פֿון גאָרטן? ב האָט די פֿרוי געזאָגט צו דער שלאַנג: פֿון
kein boim fun gortn hot di froi tsu gezogt shlang der fun
any tree of garden the has woman the to said snake the of

דער פֿרוכט פֿון די ביימער פֿון גאָרטן מעגן מיר עסן , ג נאָר פֿון דער
der fun nor esen mir megn gortn fun beimer di fun frucht der
the of but eat we may they garden of trees the of fruit the

פֿרוכט פֿון דעם בוים וואָס אין מיטן גאָרטן האָט אלקים געזאָגט:
gezogt Elokim hot gortn mitn in vos boim dem fun frucht
said G-d has garden midst of in which tree the of fruit

איר זאָלט דערפֿון נישט עסן , און איר זאָלט זיך דעראָן נישט אָנרירן ,
onrirn nisht deron zich zolt ir un esen nisht derfun zolt ir
to touch not thereon self shall you and to eat not of it shall you

אַזיסט וועט איר שטאַרבן. ד האָט די שלאַנג געזאָגט צו דער פֿרוי :
azist vet ir shtarbn hot di shlang gezogt tsu der froi
or else you will die has the snake said to the woman

שטאַרבן וועט איר נישט שטאַרבן, ה נאָר אלקים וויסן אַז אין דעם טאָג
tog dem in az veis Elokim nor shtarbn nisht ir vet shtarbn
day the in that knows G-d but die not you will die

וואָס איר עסט דערפֿון, וועלן זיך עפֿענען אײַערע אויגן, און איר וועט
vet ir un oign aiere efenen zich veln derfun est ir vos
will you and eyes your open self will of it eat you which

[24] Therefore shall an ish leave his av and his em, and shall cleave unto his isha: and they shall be basar echad. [25] And they were both arummim *(naked ones)*, the adam and his isha, and were not ashamed.

3 Now the Nachash was more arum *(cunning, crafty, wiley)* than any beast of the sadeh which Hashem Elohim had made. And he said unto the isha, Really? Hath Elohim said, Ye shall not eat of kol etz hagan? [2] And the isha said unto the Nachash, We may eat of the p'ri etz hagan; [3] But of the p'ri haEtz which is in the middle of the gan *(garden)*, Elohim hath said, Ye shall not eat of it, neither shall ye touch it, lest ye die. [4] And the Nachash said unto the isha, Ye shall not surely die; [5] For Elohim doth know that in the yom ye eat thereof, then your eyes shall be opened, and ye shall be like Elohim,

knowing tov and rah. [6] And when the isha saw that HaEtz was tov for food, and that it was delight to the eyes, and HaEtz to be coveted to make one have seichel, she took of the p'ri thereof, and did eat, and gave also unto her ish with her; and he did eat. [7] And the eyes of them both were opened, and they knew that they were eirummim *(naked ones)*; and they sewed aleh te'enah *(fig leaves)* together, and made themselves khagorot *(loin covering girdles)*.

[8] And they heard the kol of Hashem Elohim walking in the gan in the cool of the day; and HaAdam and his isha hid from the presence of Hashem Elohim amongst the etz hagan. [9] And Hashem Elohim called unto HaAdam, and said unto him, Where art thou? [10] And he said, I heard Thy voice in the gan *(garden)*, and I was afraid, because I was eirom *(naked)*; and so I hid. [11] And He said, Who told thee that thou wast eirom *(naked)*? Hast thou eaten of HaEtz, which I commanded thee that thou not eat thereof? [12] And HaAdam said, The

זײַן אַזוי ווי אלקים צו וויסן גוטס און שלעכטס . [5] האָט די
di hot shlechts un guts visen tsu Elokim vi azoi zain
the has evil things and good things know to G-d as thus be

פֿרוי געזען אַז דער בוים איז גוט צום עסן , און אַז ער איז
iz er az un esen tsum gut iz boim der az gezen froi
is it that and to eat to good is tree the that seen woman

אַן עונג פֿאַר די אויגן, און דער בוים איז גלוסטיק כּדי צו וויסן
visen tsu kedei glustik iz boim der un oign di far oneg an
know to so that desirable is tree the and eyes the for pleasure an

שׂכל , און זי האָט געגומען פֿון זײַן פֿרוכט, און האָט געגעסן;
gegesn hot un frucht zain fun genumen hot zi un seichel
eaten has and fruit its of taken has she and intelligence

און זי האָט אויך געגעבן איר מאַן מיט איר, און ער האָט געגעסן. [7]
un gegesn hot er un ir mit man ir gegebn oich hot zi un
and eaten has he and her with man her given also has she and

זייערע ביידנס אויגן האָבן זיך געעפֿנט, און זיי האָבן געווואָסט אַז זיי
zei az gevust hobn zei un geefent zich hobn oign beidns zeyere
they that known have they and opened self have eyes of both their

זיינען נאַקעט; האָבן זיי צונויפֿגענייט פֿײַגנבלעטער, און זיך געמאַכט
gemacht zich un faignbleter tsunoifgeneit zei hobn naket zainen
made self and fig leaves sew together they have naked are

גאַרטלען.
gartelen
sashes

[8] און זיי האָבן געהערט דעם קול פֿון ה אלקים , ווי ער
er vi Elokim Hashem fun kol dem gehert hobn zei un
he as G-d Hashem of voice the heard have they and

גייט אַרום אין גאָרטן אין דער קילקייט פֿון טאָג; און דער מענטש
mentsh der un tog fun kilkeit der in gortn in arum geit
man the and day of coolness the in garden in round goes

און זײַן ווײַב האָבן זיך באַהאַלטן פֿאַר ה אלקים צווישן די
di tsvishn Elokim Hashem far bahaltn zich hobn vaib zain un
the among G-d Hashem before hidden self have wife his and

ביימער פֿון גאָרטן . [9] האָט ה אלקים גערופֿן צו דעם מענטשן ,
beimer fun gortn . hot Hashem Elokim gerufn tsu dem mentshn
trees of garden has Hashem G-d called to the man

און האָט צו אים געזאָגט: ווו ביסטו ? [10] האָט ער געענטפֿערט: איך
ich geentfert er hot bistu vu gezogt im tsu hot un
I answered he has are you where said him to has and

האָב געהערט דײַן קול אין גאָרטן , און איך האָב מורא געהאַט ,
gehat moire hob ich un gortn in kol dain gehert hob
have had fear have I and garden in voice your heard have

ווײַל איך בין נאַקעט, האָב איך מיך באַהאַלטן. [11] האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot bahaltn mich ich hob naket bin ich vail
said he has hidden myself I have naked am I because

ווער האָט דיר געזאָגט אַז דו ביסט נאַקעט? האָסטו געגעסן
gegesn hostu naket bist du az gezogt dir hot ver
eaten have you naked are you that said to you(SG) has who

פֿון דעם בוים וואָס איך האָב דיר אָנגעזאָגט נישט צו עסן
esen tsu nisht ongezogt dir hob ich vos boim dem fun
to eat to not ordered to you(SG) have I which tree the of

פֿון אים? [12] האָט דער מענטש געזאָגט: די ווײַב וואָס דו האָסט
host du vos vaib di gezogt mentsh der hot im fun
have you which wife the said man the has it of

isha whom Thou gavest to be with me, she gave me of HaEtz, and I did eat.

מיר געגעבן, זי האָט מיר געגעבן פֿון דעם בוים, און איך האָב
hob ich un boim dem fun gegebn mir hot zi gegebn mir
have I and tree the of given me has she given me
געגעסן.
gegesn
eaten

13 And Hashem Elohim said unto the isha, What is this that thou hast done? And the isha said, The Nachash beguiled me, and I did eat.

יג האָט ה אלקים געזאָגט צו דער פֿרוי: וואָס האָסטו דאָ
do hostu vos froi der tsu gezogt Elokim Hashem hot
here have you what woman the to said G-d Hashem has
געטאָן? האָט די פֿרוי געזאָגט: די שלאַנג האָט מיך אָנגערעדט, און
un ongeredt mich hot shlang di gezogt froi di hot geton
and incited me has snake the said woman the has done
איך האָב געגעסן.
gegesn hob ich
eat did I

14 And Hashem Elohim said unto the Nachash, Because thou hast done this, thou art arur *(cursed)* above kol habehemah, and above every beast of the sadeh; upon thy gakhon *(belly)* shalt thou go, and aphar shalt thou eat all the days of thy life;

יד האָט ה אלקים געזאָגט צו דער שלאַנג:
shlang der tsu gezogt Elokim Hashem hot
snake the to said G-d Hashem has
ווייל דו האָסט דאָס געטאָן,
geton dos host du vail
done this have you because
זאָלסטו זיין פֿאַרשאָלט פֿון צווישן אַלע בהמות,
beheimes ale tsvishn fun farsholt zain zolstu
cattle all among of cursed be shall you
און פֿון צווישן אַלע חיות פֿון פֿעלד;
feld fun chayes ale tsvishn fun un
field of wild animals all among of and
אויף דיין בויך זאָלסטו גיין,
gein zolstu boich dain oif
go shall you belly your on
און שטויב זאָלסטו עסן
esen zolstu shtoib un
to eat shall you dust and
אַלע טעג פֿון דיין לעבן.
lebn dain fun teg ale
life your of days all

15 And I will put eivah between thee and HaIsha,

טו און אַ פֿיינטשאַפֿט וועל איך מאַכן צווישן דיר
dir tsvishn machn ich vel faintshaft a un
you(SG) between make I will enmity an and
און צווישן דער פֿרוי,
froi der tsvishn un
woman the between and

and between thy zera and her Zera;

און צווישן דיין זאָמען און צווישן איר זאָמען;
zomen ir tsvishn un zomen dain tsvishn un
seed her between and seed your between and

He shall crush thy rosh,

ער וועט דיך צעשטויסן אין קאָפּ,
kop in tseshtoisn dich vet er
head in crush you(SG) will he

and thou shalt strike His akev *(heel)*.

און דו וועסט אים צעשטויסן אין טריט.
trit in tseshtoisn im vest du un
step in crush him will you and

16 Unto HaIsha He said,

טז צו דער פֿרוי האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot froi der tsu
said he has woman the to

I will greatly multiply thy itzavon *(labor pain)* and thy childbearing;

מערן וועל איך מערן דיין מאַטערניש און דיין טראָגווייענישׂ;
trogveyenish dain un maternish dain mern ich vel mern
childbearing your and hardship your increase I will increase

in pain thou shalt bring forth banim;

מיט יסורים וועסטו געבערן קינדער ,
kinder gebern vestu yesurim mit
children to give birth will you(sg) suffering with

and thy teshukah *(longing, desire)* shall be to thy husband,

און צו דיין מאַן וועט זיין דיין גלוסטונג,
glustung dain zain vet man dain tsu un
desire your be will man your to and

and he shall rule over thee.

און ער וועט געוועלטיקן איבער דיר .
dir iber geveltikn vet er un
you(SG) over rule will he and

17 And unto Adam He said,

יז און צו אָדָמען האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Adamen tsu un
said he has Adam to and

Because thou paid heed unto the voice of thy isha,

ווײַל דו האָסט צוגעהערט צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsugehert host du vail
of voice the to listened have you because

דיין וויַב,
vaib dain
wife your

and hast eaten of HaEtz,

און געגעסן פֿון דעם בוים
boim dem fun gegesn un
tree the of eaten and

of which I commanded thee, saying,

וואָס איך האָב דיר אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi ongezogt dir hob ich vos
say to thus ordered you(SG) have I which

Thou shalt not eat of it,

זאָלסט פֿון אים נישט עסן ;
esen nisht im fun zolst
to eat not it of you(SG) shall

arurah *(cursed)* is haadamah because of thee;

זאָל די ערד זיין פֿאַרשאָלטן פֿון דיינעטוועגן;
daintvegn fun farsholten zain erd di zol
your sake of cursed be ground the shall

in itzavon *(pain, suffering)* shalt thou eat of it all the days of thy life;

מיט מאַטערניש זאָלסטו זיך עסן פֿון איר אַלע
ale ir fun esen zich zolstu maternish mit
all it of eat self shall you hardship with

טעג פֿון דיין לעבן.
lebn dain fun teg
life your of days

18 Kotz also and dardar shall it bring forth to thee;

יח און דערנער און שטעכיק געוועקס זאָל זי דיר
dir zi zol geveks shtechik un derner un
you(SG) it shall vegetation prickly and thorns and

מאַכן שפּראָצן ,
shprotsn machn
spring up make

and thou shalt eat the esev of the sadeh;

און זאָלסט עסן קרייַטעכץ פֿון פֿעלד.
feld fun kraitechts esen zolst un
field of plant eat you(SG) shall and

19 In the sweat of the brow shalt thou eat lechem,

יט מיט דעם שווייס פֿון דיין פּנים זאָלסטו עסן ברויט,
broit esen zolstu ponem dain fun shveis dem mit
bread eat shall you face your of sweat the with

till thou return unto haadamah;

ביז דו קערסט זיך אום צו דער ערד ;
erd der tsu um zich kerst du biz
earth the to down self return you till

for out of it wast thou taken;

ווייל פֿון איר ביסטו געגומען געוואָרן ;
gevorn genumen bistu ir fun vail
having become taken are you it from because

for aphar thou art,

וואָרעם שטויב ביסטו ,
bistu shtoib vorem
are you dust because

and unto aphar shalt thou return.

און צו שטויב זאָלסטו זיך אומקערן.
umkeren zich zolstu shtoib tsu un
return self shall you dust to and

[20] And HaAdam called the shem of his isha Chavah *(Eve)*; because she was the Em kol chai. [21] Unto Adam also and to his isha did Hashem Elohim make kesonos ohr, and clothed them.

כ און דער מענטש האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון זיין ווייב חַוָּה ,
Chavah vaib zain fun nomen dem gerufn hot mentsh der un
Chavah wife his of name the called has man the and

כא און ווייל זי איז געווען די מוטער פֿון אַלעם לעבעדיקן.
un lebedikn alem fun muter di geven iz zi vail
and living all that is of mother the become is she because

ה אלקים האָט געמאַכט פֿאַר אָדָמען און פֿאַר זיין ווייב מאַנטלען
mantlen vaib zain far un Adamen far gemacht hot Elokim Hashem
coats wife his for and Adam for made has G-d Hashem

פֿון פֿעל, און האָט זיי באַקליידט.
bakleidt zei hot un fel fun
clothed them has and hide from

[22] And Hashem Elohim said, See, HaAdam is become like one of Us, knowing tov v'rah; and now, lest he put forth his yad, and take also of HaEtz HaChayyim, and eat, and chai l'olam *(live forever)*; [23] Therefore Hashem Elohim sent him forth from the Gan Eden, to work haadamah from which place he was taken. [24] So He drove out HaAdam; and He placed miKedem *(at the east)* of the Gan Eden HaKeruvim, and a flaming cherev which was ever-turning, to be shomer over the Derech Etz HaChayyim.

כב און ה אלקים האָט געזאָגט: זע , דער מענטש איז
iz mentsh der ze gezogt hot Elokim Hashem un
is man the behold said has G-d Hashem and

געוואָרן ווי איינער פֿון אונדז צו וויסן גוטס און
un guts visen tsu undz fun einer vi gevorn
and good things knowing to us of one like having become

שלעכטס , און אַצונד קען ער נאָך אויסשטרעקן זיין האַנט, און
un hant zain oisshtrekn noch er ken atsund un shlechts
and hand his stretch out yet he can now and evil things

נעמען אויך פֿון דעם בוים פֿון לעבן, און ער וועט עסן , און וועט לעבן
lebn vet un esen vet er un lebn fun boim dem fun oich nemen
live will and to eat will he and life of tree the of also take

אייביק . כג האָט ה אלקים אים אַרויסגעשיקט פֿון דעם גאָרטן
gortn dem fun aroisgeshikt im Elokim Hashem hot eibik
garden the of sent out him G-d Hashem has forever

פֿון עֵדֶן , צו באַאַרבעטן די ערד , וואָס ער איז פֿון דאָרטן גענומען
genumen dortn fun iz er vos erd di baarbetn tsu Eden fun
taken there of is he which earth the cultivate to Eden of

געוואָרן . כד און ער האָט אַרויסגעטריבן דעם מענטשן ; און ער האָט
hot er un mentshn dem aroisgetribn hot er un gevorn
has he and man the drive out did he and having become

אַריינגעזעצט אין מזרח פֿון דעם גאָרטן פֿון עֵדֶן די כְּרוּבִים , און
un kruvim di Eden fun gortn dem fun mizrech in araingezetst
and Keruvim the Eden of garden the of east in placed

די פֿלאַמיקע שוואַרד וואָס דרייט זיך , צו היטן דעם וועג צום בוים
boim tsum veg dem hitn tsu zich dreit vos shverd flamike di
tree to way the keep to self turn which sword flaming the

פֿון לעבן.
lebn fun
life of

4 And HaAdam knew Chavah *(Eve)* his isha; and she conceived, and bore Kayin *(Cain)*, and said, Kaniti *(I have acquired)* ish with Hashem. [2] And again she bore his ach Hevel *(Abel)*.

And Hevel was a ro'eh tzon, but Kayin was an oved adamah *(tiller of soil)*. [3] And in ketz yamim it came to pass, that Kayin brought of the p'ri haadamah a minchah unto Hashem. [4] And Hevel, he also brought of the bechorot of his tzon and of the chelev thereof. And Hashem regarded with favor, respect unto Hevel and to his minchah: [5] But unto Kayin and to his minchah He had not regard. And Kayin was very angry, and his countenance fell. [6] And Hashem said unto Kayin, Why art thou angry? And why is thy countenance fallen? [7] If thou doest right, shalt thou not be accepted? And if thou doest not right, chattat is lurking at the petach. And unto thee shall be its teshukah *(desire)*, and thou must rule over it.

ד

און דער מענטש האָט דערקענט זײַן ווײַב חַוָּהן , און זי איז
iz zi un Chavahn vaib zain derkent hot mentsh der un
is she and Chavah wife his known has man the and

טראָגעדיק געווָארן , און האָט געבאָרן קַיִנען , און
un Kayinen geborn hot un gevorn trogedik
and Kayin given birth to has and having become conceived

זי האָט געזאָגט: איך האָב דערוואָרבן אַ מענטש דורך ה . [ב] און זי
zi un Hashem durch mentsh a dervorbn hob ich gezogt hot zi
she and Hashem by man a obtained have I said has she

האָט ווידער געבאָרן – זײַן ברודער הֶבלען .
Hevelen bruder zain geborn vider hot
Hevel brother his given birth to again has

און הֶבל איז געווען אַ פֿאַסטוך פֿון שאָף , און קַיִן איז
iz Kayin un shof fun pastuch a geven iz Hevel un
is Cain and sheep of shepherd a having been is Hevel and

געווען אַן ערדאַרבעטער. [ג] און עס איז געווען נאָך אַ
a noch geven iz es un erdarbeter an geven
a yet having been is it and farmer an having been

פֿאַרלויף פֿון טעג , האָט קַיִן געבראַכט פֿון דער פֿרוכט פֿון דער
der fun frucht der fun gebracht Kayin hot teg fun farloif
the of fruit the of brought Kayin has days of course of time

ערד אַ קָרבָּן צו ה . [ד] און הֶבל , ער אויך האָט געבראַכט
gebracht hot oich er Hevel un Hashem tsu korben a erd
brought has also he Hevel and Hashem to korban a earth

פֿון די ערשטלינגען פֿון זײַנע שאָף און פֿון זייערע פֿעטסטע. און
un fetste zeyere fun un shof zaine fun ershtlingen di fun
and fat their of and sheep his of firstlings the of

ה האָט זיך געקערט צו הֶבלען און צו זײַן קָרבָּן , [ה] און צו
tsu un korben zain tsu un Hevelen tsu gekert zich hot Hashem
to and korban his to and Hevel to turned self has Hashem

קַיִנען און צו זײַן קָרבָּן האָט ער זיך נישט געקערט. האָט קַיִנען
Kayinen hot gekert nisht zich er hot korben zain tsu un Kayinen
Kayin has turned not self he has korban his to and Kayin

זייער געערגערט , און זײַן פּנים איז אַראָפּגעפֿאַלן. [ו] האָט ה
zeyer geergert un ponem zain iz aropgefaln hot Hashem
very angered they and his face is downcast has Hashem

געזאָגט צו קַיִנען : פֿאַר וואָס ביסט דיך , און פֿאַר וואָס איז
iz vos far un dich fardrist vos far Kayinen tsu gezogt
is what for and you(SG) annoyed what for Kayin to said

אַראָפּגעפֿאַלן דײַן פּנים ? [ז] פֿאַר וואָר , אויב דו ווועסט גוטס טאָן
ton guts vest du oib vor far ponem dain aropgefaln
do good things will you if surely for face your downcast

ווועסטו אויפֿגענומען ווערן , און אויב דו ווועסט נישט גוטס
guts nisht vest du oib un vern oifgenumen vestu
good things not will you if and become accepted will you(sg)

טאָן, הויערט די זינד בײַ דער טיר ; און צו דיר איז איר גלוסטונג ,
glustung ir iz dir tsu un tir der bai zind di hoiert ton
desire its is you(SG) to and door the by sin the crouch do

אָבער דו זאָלסט געוועלטיקן איבער איר.
ir iber geveltikn zolst du ober
it over rule you(SG) must you but

[8] And Kayin talked with Hevel his brother; and it came to pass, when they were in the sadeh, that Kayin rose up against Hevel his brother, and killed him.

[9] And Hashem said unto Kayin, Where is Hevel thy brother? And he said, I know not; am I shomer achi *(my brother's keeper)*? [10] And He said, What hast thou done? The voice of thy brother's dahm crieth unto Me from haadamah. [11] And now art thou arur *(cursed)* from haadamah, which hath opened her mouth to receive thy brother's dahm from thy hand; [12] When thou tillest haadamah, it shall not henceforth yield unto thee her ko'ach *(strength)*; na *(restless fugitive)* vanad *(and a wanderer, nomad)* shalt thou be in ha'aretz. [13] And Kayin said unto Hashem, My avon *(iniquity, punishment for guilt)* is greater than I can bear. [14] See, Thou hast driven me out this day from the face of the adamah; and from Thy face shall I be hidden and I shall be a na *(restless fugitive)* vanad *(and a wanderer, nomad)* in ha'aretz; and it shall come to pass, that whoever findeth me shall kill me. [15] And Hashem said unto him, Therefore whoever killeth Kayin, vengeance shall be taken on him sevenfold. And Hashem

ח הָאָט קַיִן געזעדט צו זיין ברודער הֶבלען . און עס איז
iz es un Hevelen bruder zain tsu geredt Kayin hot
is it and Hevel brother his to spoken Kayin has

געווען , ווי זיי זיינען געווען אין פֶּעלד, אַזוי איז קַיִן
Kayin iz azoi feld in geven zainen zei vi geven
Kayin is thus field in having been are they like having been

אויפֿגעשטאַנען קעגן זיין ברודער הֶבלען , און האָט אים געהרגעט.
geharget im hot un Hevelen bruder zain kegen oifgeshtanen
killed him has and Hevel brother his against arose

ט הָאָט ה געזאָגט צו קַיִנען : ווּוּ איז דיין ברודער
bruder dain iz vu Kayinen tsu gezogt Hashem hot
brother your is where Kayin to said Hashem has

הֶבל ? האָט ער געזאָגט: איך ווייס נישט; בין איך דען דער
der den ich bin nisht veis ich gezogt er hot Hevel
the then I am not know I said he has Hevel

שומר פֿון מיין ברודער? י האָט ער געזאָגט: וואָס האָסטו
hostu vos gezogt er hot bruder main fun shoimer
have you what said he has brother my of keeper

געטאָן? דער קול פֿון דיין ברודערס בלוט שרייט צו מיר פֿון
fun mir tsu shrait blut bruders dain fun kol der geton
from me to cry blood brother's your of voice the done

דער ערד . יא און אַצונד , פֿאַרשאָלטן זאָלסטו זיין פֿון דער
der fun zain zolstu farsholten atsund un erd der
the from be shall you cursed now and ground the

ערד וואָס האָט אויפֿגעמאַכט איר מויל צוצונעמען דיין
dain tsutsunemen moil ir oifgemacht hot vos erd
your allowed in mouth its opened has which ground

ברודערס בלוט פֿון דיין האַנט. יב אַז דו וועסט באַאַרבעטן
baarbetn vest du az hant dain fun blut bruders
cultivate will you that hand your from blood brother's

די ערד , זאָל זי דיר מער נישט געבן איר קראַפֿט ;
kraft ir gebn nisht mer dir zi zol erd di
strength its give not more for you(SG) she shall ground the

נַע-וָנָד זאָלסטו זיין אויף דער ערד . יג הָאָט קַיִן געזאָגט צו
tsu gezogt Kayin hot erd der oif zain zolstu navenad
to said Kayin has earth the on be shall you wanderer

ה : מיין שטראָף איז צו גרויס אַריבערצוטראָגן. יד אָט
ot aribertsutrogn grois tsu iz shtrof main Hashem
behold bear, transport great to is punishment my Hashem

האָסטו מיך הײַנט פֿאַרטריבן פֿון דעם געזיכט פֿון לאַנד,
land fun gezicht dem fun fartriben haint mich hostu
land of face the from driven away today myself have you

און פֿון דיין פּנים וועל איך זיין פֿאַרבאָרגן, און איך וועל
vel ich un farborgen zain ich vel ponem dain fun un
will I and hidden be I will face your from and

זיין נַע-וָנָד אויף דער ערד ; וועט זיין , ווער-נאָר עס טרעפֿט
treft es ver-nor zain vet erd der oif navenad zain
meet up it who indeed be will earth the on wanderer be

מיך וועט מיך דערהרגען. טו הָאָט ה צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu Hashem hot derhargen mich vet mich
said him to Hashem has kill myself will myself

דערום ווער-נאָר עס הרגעט קַיִנען זאָל זיבנפֿאַך געטומען
genumen zibnfach zol Kayinen harget es ver-nor derum
taken seven times shall Kayin kill it who indeed assuredly

placed an ot *(mark)* upon Kayin, so that none finding him should kill him.

וועֶרן נקמה פֿון אים. און ה האָט געמאַכט קַיִינען
Kayinen gemacht hot Hashem un im fun nekome vern
Kayin made has Hashem and him of vengeance become

אַ צייכן , אַז קיינער וואָס טרעפֿט אים, זאָל אים נישט
nisht im zol im treft vos keiner az tseichn a
not him shall him meet up which no one that sign a

דערשלאָגן.
dershlogn
kill

16 And Kayin went out from the presence of Hashem, and dwelt in Eretz Nod, east of Eden. 17 And Kayin knew his isha; and she conceived, and bore Chanokh *(Enoch)*; and he built an ir *(city)*, and called the shem of the ir, after the shem beno, Chanokh *(Enoch)*. 18 And unto Chanokh *(Enoch)* was born Irad; and Irad fathered Mechuyael; and Mechuyael fathered Metushael; and Metushael fathered Lamech. 19 And Lamech took unto him two nashim; the shem of the one was Adah, and the shem of the second Tzilah. 20 And Adah bore Yaval; he was the av of such as dwell in ohel, and have mikneh. 21 And his brother's shem was Yuval; he was the av of all such as play kinnor *(harp)* and ugav *(flute)*. 22 And Tzilah, she also bore Tuval-Kayin, a forger of every cutting tool of nechoshet and barzel; and the achot of Tuval-Kayin was Na'amah.

טז און קַיִן איז אַוועקגעגאַנגען פֿון פּנֵי ה , און האָט
hot un Hashem far fun avekgegangen iz Kayin un
has and Hashem before from went out is Kayin and

זיך באַזעצט אין לאַנד נוֹד , אין מזרח פֿון עֵדֶן . יז און קַיִן האָט
hot Kayin un Eden fun mizrech in Nod land in bazetst zich
has Kayin and Eden of east in Nod land in settled self

דערקענט זײַן ווײַב, און זי איז טראָגעדיק געוואָרן , און האָט
hot un gevorn trogedik iz zi un vaib zain derkent
has and having become conceive is she and wife his known

געבאָרן חֲנוֹכן . און ער האָט געבויט אַ שטאָט, און האָט גערופֿן
gerufn hot un shtot a geboit hot er un Chanochn geborn
called has and city a built has he and Enoch given birth to

דעם נאָמען פֿון דער שטאָט אַזוי ווי דער נאָמען פֿון זײַן זון , חֲנוֹך .
Chanoch zun zain fun nomen der vi azoi shtot der fun nomen dem
Chanokh son his of name the like thus city the of name the

יח און בײַ חֲנוֹכן איז געבאָרן געוואָרן עִירָד, און עִירָד
Irad un Irad gevorn geborn iz Chanochn bai un
Irad and Irad having become given birth to is Chanokh by and

האָט געבאָרן מחויָאֵל , און מחויָאֵל האָט געבאָרן
geborn hot Mechuyael un Mechuyaeln geborn hot
given birth to has Mechuyael and Mechuyael given birth to has

מתושָאֵל , און מתושָאֵל האָט געבאָרן לֶמֶךְ . יט און לֶמֶךְ
Lemech un Lemechn geborn hot Metushael un Metushaeln
Lamech and Lamech given birth to has Metushael and Metuchael

האָט זיך גענומען צוויי ווײַבער; דער נאָמען פֿון איינער איז געווען
geven iz einer fun nomen der vaiber tsvei genumen zich hot
having been is one of name the wives two taken self has

עָדָה , און דער נאָמען פֿון דער צווייטער צִלָּה . כ און עָדָה האָט
hot Adah un Tsilah tsveiter der fun nomen der un Adah
has Adah and Tzilah second the of name the and Adah

געבאָרן יָבָל ; ער איז געווען דער פֿאָטער פֿון די וואָס
vos di fun foter der geven iz er Yavaln geborn
which that of father the having been is he Yaval given birth to

זיצן אין געצעלטן און האָבן פֿיך . כא און דער נאָמען פֿון זײַן ברודער
bruder zain fun nomen der un fich hobn un getseltn in zitsn
brother his of name the and livestock have and tents in sit

איז געווען יובַל ; ער איז געווען דער פֿאָטער פֿון אַלע וואָס
vos ale fun foter der geven iz er Yuval geven iz
which all of father the having been is he Yuval having been is

האַלטן אַ האַרף און פֿלייט. כב און צִלָּה , זי אויך האָט געבאָרן
geborn hot oich zi Tsilah un fleit a un harf a haltn
given birth to has also she Tzilah and flute a and harp a hold

תּוּבַל-קַיִנען , דעם אויסשלַיְפער פּון אַלערליי קופּער און אײַזנגעצײַג ;
aizngetsaig un kuper alerlei fun oisshlaifer dem Tuval-Kayinen
iron tools and bronze every of forger the Tuval-Kayin

און די שוועסטער פּון תּוּבַל-קַיִנען איז געווען נַעֲמָה .
Naamah geven iz Tuval-Kayinen fun shvester di un
Na'amah having been is Tuval-Kayin of sister the and

כג און לֶמֶךְ האָט געזאָגט צו זײַנע ווײַבער:
vaiber zaine tsu gezogt hot Lemech un
wives his to said has Lemech and

עָדָה און צִלָּה , הערט מײַן קול ,
kol main hert Tsilah un Adah
voice my hear Tzilah and Adah

ווײַבער פּון לֶמֶךְ , פַֿאַרנעמט מײַן וואָרט;
vort main farnemt Lemechn fun vaiber
word my attention Lamech of wives

וואָרעם איך הרגע אַ מאַן פַֿאַר מײַן ווונד ,
vund main far man a herge ich vorem
wound my for man a kill I for

און אַ ייִנגל פַֿאַר מײַן בייל ;
bail main far yingel a un
contusion my for boy a and

כד ווײַל זיבנפַֿאַך ווערט געגנומען פַֿאַר קַיִנען נקמה ,
nekome Kayinen far genumen vert zibnfach vail
vengeance Kayin for taken shall be seven times because

פַֿאַר לֶמֶךְ אָבער זיבן און זיבעציק.
zibetsik un zibn ober Lemechn far
seventy and seven but Lamech for

כה און אָדָם האָט ווידער דערקענט זײַן ווײַב, און זי האָט
hot zi un vaib zain derkent vider hot Adam un
has she and wife his known again has Adam and

געבאָרן אַ זון , און האָט גערופֿן זײַן נאָמען שֵׁת , ווײַל : אלקים
Elokim vail Shet nomen zain gerufn hot un zun a geborn
G-d because Shet name his called has and son a given birth to

האָט מיר באַשערט אַן אַנדער זאָמען אַנשטאָט הֶבלען , מחמת
machmas Hevelen anshtot zomen ander an bashert mir hot
due to Hevel in place of seed other an appointed me has

קַיִן האָט אים געהרגעט. כו און בייַ אים אויך איז געבאָרן
geborn iz oich im bai Shetn bai un geharget im hot Kayin
given birth to is also him by Shet to and killed him has Kayin

געווארן אַ זון , און ער האָט גערופֿן זײַן נאָמען . דענצמאָל
dentsmol Enosh nomen zain gerufn hot er un zun a gevorn
then Enosh name his called has he and son a having become

האָט מען אָנגעהויבן רופֿן צו דעם נאָמען ה .
Hashem nomen dem tsu rufn ongehoibn men hot
Hashem name the to call begin they has

ה דאָס איז דאָס בוך פּון די געבורטן פּון אָדָמען : ווען אלקים
Elokim ven Adamen fun geburtn di fun buch dos iz dos
G-d when Adam of birth the of book this is this

האָט באַשאַפֿן דעם מענטשן , האָט ער אים אין דער גלײַכענעניש פּון
fun glaichenish der in im er hot mentshn dem bashafn hot
of likeness the in him he has man the created has

אלקים געמאַכט; ב אַ זָכר און אַ נקבֿה האָט ער זיי באַשאַפֿן,
bashafn zei er hot nekeyve a un zocher a gemacht Elokim
created them he has female a and male a made G-d

23 And Lamech said unto his wives,
Adah and Tzilah, Hear my voice;
ye wives of Lamech, give heed to my speech;
for I have slain an ish for my wounding,
and a yeled for my chabburah.

24 If Kayin *(Cain)* shall be avenged sevenfold,

truly Lamech seventy and seven times over.

25 And Adam knew his isha again; and she bore a ben, and called shmo Shet; for Elohim, said she, hath appointed me another zera in place of Hevel, whom Kayin killed. 26 And to Shet, to him also there was born a ben; and he called shmo Enosh; then began men to call upon the Shem of Hashem.

5 This is the Sefer Toldot Adam. In the yom that barah Elohim Adam, in the demut Elohim He made him; 2 Zachar and nekevah He created them; and blessed them, and called the shem of

them “Adam,” in the yom when they were created. 3 And Adam lived a hundred and thirty shanah and fathered in his own demut and after his tzelem *(image)* and called shmo Shet: 4 And the days of Adam after he had fathered Shet were shemoneh me'ot shanah; and he fathered banim and banot: 5 And all the days that Adam lived were nine hundred and thirty shanah: and he died.

6 And Shet lived a hundred and five shanah, and fathered Enosh; 7 And Shet lived after he fathered Enosh eight hundred and seven shanah, and fathered banim and banot: 8 And all the days of Shet were nine hundred and twelve shanah; and he died.

9 And Enosh lived ninety shanah, and fathered Kenan; 10 And Enosh lived after he fathered Kenan eight hundred and fifteen shanah, and fathered banim and banot; 11 And all the days of Enosh were nine hundred and five shanim; and he died.

אוֹן ער האָט זיי געבענטשט, אוֹן האָט גערופֿן זייער נאָמען אָדָם אין
in Adam nomen zeyer gerufn hot un gebentsht zei hot er un
in Adam name their called has and blessed them has he and

ג דעם טאָג וואָס זיי זײַנען באַשאַפֿן געוואָרן . אוֹן אָדָם האָט
hot Adam un gevorn bashafn zainen zei vos tog dem
has Adam and having become created are they which day the

געלעבט הונדערט אוֹן דרײַסיק יאָר, אוֹן האָט געבאָרן אַ זון אין זײַן
zain in zun a geborn hot un yor draisik un hundert gelebt
his in son a given birth to has and year thirty and hundred lived

גלײַכענש , אַזוי ווי זײַן געשטאַלט, אוֹן האָט גערופֿן זײַן נאָמען שֵׁת .
Shet nomen zain gerufn hot un geshtalt zain vi azoi glaichenish
Shet name his called has and image his like thus likeness

ד אוֹן די טעג פֿון אָדָמען נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן שֵׁתן ,
Shetn geborn hot er vi nochdem Adamen fun teg di un
Shet given birth to has he as after Adam of days the and

זײַנען געווען אַכט הונדערט יאָר; אוֹן ער האָט געבאָרן
geborn hot er un yor hundert acht geven zainen
given birth to has he and year hundred eight having been are

זין אוֹן טעכטער . ה אוֹן אַלע טעג וואָס אָדָם האָט געלעבט, זײַנען
zain un techter un zin zainen gelebt hot Adam vos teg ale un
are lived has Adam which days all and daughters and sons

געווען נײַן הונדערט יאָר אוֹן דרײַסיק יאָר; אוֹן ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un yor draisik un yor hundert nain geven
died is he and year thirty and year hundred nine having been

ו אוֹן שֵׁת האָט געלעבט הונדערט יאָר אוֹן פֿינף יאָר, אוֹן האָט
hot un yor finf un yor hundert gelebt hot Shet un
has and year five and year hundred lived has Shet and

געבאָרן אֱנוֹשן . ז אוֹן שֵׁת האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט
hot er vi nochdem gelebt hot Shet un Enoshn geborn
has he as after lived has Shet and Enosh given birth to

געבאָרן אֱנוֹשן , אַכט הונדערט יאָר אוֹן זיבן יאָר; אוֹן ער האָט
hot er un yor zibn un yor hundert acht Enoshn geborn
has he and year seven and year hundred eight Enosh given birth to

געבאָרן זין אוֹן טעכטער . ח אוֹן אַלע טעג פֿון שֵׁתן זײַנען
zainen Shetn fun teg ale un techter un zin geborn
are Shet of days all and daughters and sons given birth to

געווען נײַן הונדערט יאָר אוֹן צוועלף יאָר; אוֹן ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un yor tsvelf un yor hundert nain geven
died is he and year twelve and year hundred nine having been

ט אוֹן אֱנוֹש האָט געלעבט נײַנציק יאָר, אוֹן האָט געבאָרן
hot un Enosh un yor naintsik gelebt hot Enosh un
given birth to has and year ninety lived has Enosh and

קֵינָנָן . י אוֹן אֱנוֹש האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
geborn hot er vi nochdem gelebt hot Enosh un Kenanen
given birth to has he as after lived has Enosh and Kenan

קֵינָנָן , אַכט הונדערט יאָר אוֹן פֿופֿצן יאָר; אוֹן ער האָט געבאָרן
geborn hot er un yor fuftsn un yor hundert acht Kenanen
given birth to has he and year fifteen and year hundred eight Kenan

זין אוֹן טעכטער . יא אוֹן אַלע טעג פֿון אֱנוֹשן זײַנען געווען
zain un techter un zin zainen Enoshn fun teg ale un geven
having been are Enosh of days all and daughters and sons

נײַן הונדערט יאָר אוֹן פֿינף יאָר; אוֹן ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un yor finf un yor hundert nain
died is he and year five and year hundred nine

יב און קֵינָן האָט געלעבט זיבעציק יאָר, און האָט געבאָרן
geborn hot un yor zibetsik gelebt hot Kenan un
given birth to has and year seventy lived has Kenan and

12 And Kenan lived seventy shanah and fathered Mahalal'el; 13 And Kenan lived after he fathered Mahalal'el eight hundred and forty shanah, and fathered banim and banot; 14 And all the days of Kenan were nine hundred and ten shanim; and he died.

יג . מַהלַלְאֵל און קֵינָן האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
geborn hot er vi nochdem gelebt hot Kenan un Mahalaleln
given birth to has he as after lived has Kenan and Mahalalel

מַהלַלְאֵל , אַכט הונדערט יאָר און פֿערציק יאָר; און ער האָט
hot er un yor fertsik un yor hundert acht Mahalaleln
has he and year forty and year hundred eight Mahalalel

געבאָרן זין און טעכטער . יד און אַלע טעג פֿון קֵינָנען זיינען
zainen Kenanen fun teg ale un techter un zin geborn
are Kenan of days all and daughters and sons given birth to

געווען ניין הונדערט יאָר און צען יאָר; און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un yor tsen un yor hundert nain geven
died is he and year ten and year hundred nine having been

טו און מַהלַלְאֵל האָט געלעבט פֿינף און זעכציק יאָר, און האָט
hot un yor zechtsik un finf gelebt hot Mahalalel un
has and year sixty and five lived has Mahalalel and

15 And Mahalal'el lived sixty and five shanah, and fathered Yered; 16 And Mahalal'el lived after he fathered Yered eight hundred and thirty shanah, and fathered banim and banot; 17 And all the days of Mahalal'el were eight hundred ninety and five shanah; and he died.

געבאָרן יֶרֶד . טז און מַהלַלְאֵל האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט
hot er vi nochdem gelebt hot Mahalalel un Yeredn geborn
has he as after lived has Mahalalel and Yered given birth to

געבאָרן יֶרֶד , אַכט הונדערט יאָר און דרייַסיק יאָר; און ער האָט
hot er un yor draisik un yor hundert acht Yeredn geborn
has he and year thirty and year hundred eight Yered given birth to

געבאָרן זין און טעכטער . יז און אַלע טעג פֿון מַהלַלְאֵלן זיינען
zainen Mahalaleln fun teg ale un techter un zin geborn
are Mahalalel of days all and daughters and sons given birth to

געווען אַכט הונדערט יאָר און פֿינף און נייַנציק יאָר; און ער איז
iz er un yor naintsik un finf un yor hundert acht geven
is he and year ninety and five and year hundred eight having been

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

יח און יֶרֶד האָט געלעבט הונדערט יאָר און צוויי און זעכציק יאָר,
yor zechtsik un tsvei un yor hundert gelebt hot Yered un
year sixty and two and year hundred lived has Yered and

18 And Yered lived a hundred sixty and two shanah, and he fathered Chanokh *(Enoch)*: 19 And Yered lived after he fathered Chanokh *(Enoch)* eight hundred shanah, and fathered banim and banot; 20 And all the days of Yered were nine hundred sixty and two shanah; and he died.

יט . חַנוֹכן און יֶרֶד האָט געלעבט נאָכדעם און האָט געבאָרן
nochdem gelebt hot Yered un Chanochn geborn hot un
after lived has Yered and Chanokh given birth to has and

ווי ער האָט געבאָרן חַנוֹכן , אַכט הונדערט יאָר; און ער האָט
hot er un yor hundert acht Chanochn geborn hot er vi
has he and year hundred eight Chanokh given birth to has he as

געבאָרן זין און טעכטער . כ און אַלע טעג פֿון יֶרֶדן זיינען
zainen Yeredn fun teg ale un techter un zin geborn
are Yered of days all and daughters and sons given birth to

געווען ניין הונדערט יאָר און צוויי און זעכציק יאָר; און ער איז
iz er un yor zechtsik un tsvei un yor hundert nain geven
is he and year sixty and two and year hundred nine having been

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

כא און חַנוֹך האָט געלעבט פֿינף און זעכציק יאָר, און האָט
hot un yor zechtsik un finf gelebt hot Chanoch un
has and year sixty and five lived has Chanokh and

כב געבאָרן מתושֶלַח . און חַנוֹך איז געגאַנגען מיט
mit gegangen iz Chanoch un Metushelachn geborn
with walked is Chanokh and Metushelach given birth to

האלקים נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן מתושֶלַח , דריַי
drai Metushelachn geborn hot er vi nochdem HaElokim
three Metushelach given birth to has he as after G-d

כג הונדערט יאָר; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער . און אַלע
ale un techter un zin geborn hot er un yor hundert
all and daughters and sons given birth to has he and year hundred

טעג פֿון חַנוֹכן זיַינען געווען דריַי הונדערט יאָר און פֿינף און
un finf un yor hundert drai geven zainen Chanochn fun teg
and five and year hundred three having been are Chanokh of days

כד זעכציק יאָר. און חַנוֹך איז געגאַנגען מיט האלקים ; און ער איז
iz er un HaElokim mit gegangen iz Chanoch un yor zechtsik
is he and G-d with walked is Chanokh and year sixty

מער נישט געווען , ווָאַרעם אלקים האָט אים אַוועקגענומען .
avekgenumen im hot Elokim vorem gevorn nisht mer
taken away him has G-d for having become not more

כה און מתושֶלַח האָט געלעבט הונדערט יאָר און זיבן און אַכציק
achtsik un zibn un yor hundert gelebt hot Metushelach un
eighty and seven and year hundred lived has Metushelach and

יאָר, און האָט געבאָרן לֶמֶכן . כו און מתושֶלַח האָט געלעבט
gelebt hot Metushelach un Lemechn geborn hot un yor
lived has Metushelach and Lamech given birth to has and year

נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן לֶמֶכן , זיבן הונדערט יאָר און
un yor hundert zibn Lemechn geborn hot er vi nochdem
and year hundred seven Lamech given birth to has he as after

צוויי און אַכציק יאָר; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער .
techter un zin geborn hot er un yor achtsik un tsvei
daughters and sons given birth to has he and year eighty and two

כז און אַלע טעג פֿון מתושֶלַחן זיַינען געווען נײַן הונדערט יאָר
yor hundert nain geven zainen Metushelachn fun teg ale un
year hundred nine having been are Metushelach of days all and

און נײַן און זעכציק יאָר; און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un yor zechtsik un nain un
died is he and year sixty and nine and

כח און לֶמֶך האָט געלעבט הונדערט יאָר און צוויי און אַכציק יאָר,
yor achtsik un tsvei un yor hundert gelebt hot Lemech un
year eighty and two and year hundred lived has Lamech and

כט און האָט געבאָרן אַ זון . און ער האָט גערופֿן זײַן נאָמען נֹח ,
Noach nomen zain gerufn hot er un zun a geborn hot un
Noach name his called has he and son a given birth to has and

אַזוי צו זאָגן: דער דאָזיקער וועט אונדז זײַן אַ נחמה פֿאַר אונדזער
undzer far nechome a zain undz vet doziker der zogn tsu azoi
our for comfort a be us will this one the say to thus

אַרבעט, און פֿאַר דער מאַטערניש פֿון אונדזערע הענט , פֿון וועגן
vegen fun hent undzere fun maternish der far un arbet
because of from hands our of toil the for and work

ל דער ערד וואָס ה האָט זי פֿאַרשאָלטן. און לֶמֶך האָט געלעבט
gelebt hot Lemech un farsholten zi hot Hashem vos erd der
lived has Lamech and cursed it has Hashem which earth the

21 And Chanokh lived sixty and five shanah, and fathered Metushelach; 22 And Chanokh walked with HaElohim after he fathered Metushelach three hundred shanah, and fathered banim and banot; 23 And all the days of Chanokh were three hundred sixty and five shanah; 24 And Chanokh walked with HaElohim; and he was not; for Elohim took him.

25 And Metushelach lived a hundred eighty and seven shanah, and fathered Lamech. 26 And Metushelach lived after he fathered Lamech seven hundred eighty and two shanah, and fathered banim and banot; 27 And all the days of Metushelach were nine hundred sixty and nine shanah; and he died.

28 And Lamech lived a hundred eighty and two shanah and fathered ben; 29 And he called shmo Noach, saying, Zeh yenachamenu *(this shall comfort us)* in our work and toil of our hands, because of the adamah which Hashem hath cursed. 30 And Lamech lived after he fathered Noach

נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן נֹחן , פֿינף הונדערט יאָר און פֿינף
nochdem vi er hot geborn Noachn finf hundert yor un finf
after as he has given birth to Noach five and year hundred five

five hundred ninety and five shanah, and fathered banim and banot; [31] And all the days of Lamech were seven hundred seventy and seven shanah; and he died.

און ניַינציק יאָר; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער . [לא] און
un naintsik yor un er hot geborn zin un techter un
and year ninety and he has given birth to sons and daughters and

אַלע טעג פֿון לֶמֶךְ זיַינען געווען זיבן הונדערט יאָר און
ale teg fun Lemechn zainen geven zibn hundert yor un
all of days Lamech are having been seven hundred year and

זיבן און זיבעציק יאָר; און ער איז געשטאָרבן.
zibn un zibetsik yor un er iz geshtorbn
seven and seventy year and he is died

[32] And Noach was five hundred years old; and Noach fathered Shem, Cham, and Yephet.

[לב] און אַז נֹח איז געווען פֿינף הונדערט יאָר אַלט, האָט
un az Noach iz gevorn finf hundert yor alt hot
and that Noach is having become five hundred year old has

נֹח געבאָרן שֵׁמען , חָמען , און יֶפֶתן .
Noach geborn Shemen Chamen un Yefeten
Noach given birth to Shem Cham and Yephet

6 And it came to pass, when HaAdam began to multiply on the face of ha'adamah, and banot were born unto them, [2] That the bnei HaElohim saw the banot HaAdam that they were tovot; and they took them nashim of all which they chose. [3] And Hashem said, My Ruach Hakodesh shall not always strive with Adam, for that he also is basar: yet his yamim shall be a hundred and twenty shanah.

ו און עס איז געווען , אַז די מענטשן האָבן זיך אָנגעהויבן
un es iz geven az di mentshn hobn zich ongehoibn
and it is having been that the man have self begin

מערן אויפֿן פּנים פֿון דער ערד , און בייַ זיי זיַינען
mern oifn gezicht fun der erd , un bai zei zainen
increase on face of the earth , and by them are

געבאָרן טעכטער , [ב] האָבן די זין פֿון האלקים
geborn techter gevorn hobn di zin fun HaElokim
given birth to daughters having become have the sons of G-d

געזען די טעכטער פֿון מענטשן אַז זיי זיַינען שיין , און זיי
gezen di techter fun mentshn az zei zainen shein , un zei
seen the daughters of men that they are beautiful and they

האָבן זיך אויסדערווײלט.
hobn zich oisderveilt
have self choose

געזונומען וויַבער פֿון אַלע וואָס זיי האָבן זיך
genumen vaiber fun ale vos zei hobn zich
taken wives of all which they have self

[ג] האָט ה געזאָגט: מיַין גײַסט זאָל נישט אייביק שטרעבן מיט
hot Hashem gezogt main gaist zol nisht eibik shtreben mit
has Hashem said my spirit shall not forever strive with

מענטשן , וואָרעם ער איז פֿלייש; נאָר זיַינע טעג זאָלן זיַין הונדערט און
mentshn , vorem er iz fleish ; nor zaine teg zoln zain hundert un
men because he is flesh but his days shall be and hundred

צוואַנציק יאָר.
tsvantsik yor
twenty year

[4] HaNefilim were on ha'aretz in those yamim; and also after that, when the bnei HaElohim came in unto the banot HaAdam, and they bore children to them, the same became gibborim which were of old, men of renown.

[ד] די נפֿילים זיַינען געווען אויף דער ערד אין יענע טעג –
di nefilim zainen geven oif der erd in yene teg –
the Nephilim are having been on the earth in those days –

און אויך דערנאָך – וואָן די זין פֿון האלקים פֿלעגן קומען צו די
un oich dernoch – voin di zin fun HaElokim flegn kumen tsu di
and also after that – when the sons of G-d would come to the

טעכטער פֿון מענטשן , און זיי פֿלעגן געבערן זיי ; דאָס
techter fun mentshn , un zei flegn gebern zei dos
daughters of men and they would give birth to them these

זיַינען די גיבורים וואָס פֿאַרצייַטן , מענער מיט אַ נאָמען .
zainen di giborim vos fartsaitn , mener mit a nomen
are the warriors which of ancient times , men with a renown

[5] And Hashem saw that the wickedness of HaAdam was great in ha'aretz and that every yetzer *(inclination)* of the machshevot *(thoughts)* of his lev was only rah *(evil)* continually. [6] And Hashem relented that He had made HaAdam on ha'aretz, and He was grieved in His lev. [7] And Hashem said, I will wipe out HaAdam whom I have created from the face of ha'adamah; both Adam, and Behemah, and the Remes and the Oph HaShomayim; for I relent that I have made them. [8] But Noach found chen *(grace, unmerited favor)* in the eyes of Hashem.

ה אוֹן ה הָאָט געזען אַז דאָס בייז פֿון דעם מענטשן איז גרויס
grois iz mentshn dem fun beiz dos az gezen hot Hashem un
great is men the of evil this that seen has Hashem and

אויף דער ערד, אוֹן די גאַנצע טראַכטונג פֿון די מחשבֿות פֿון
oif der erd un di gantse trachtung fun di machshoves fun
on the earth and the whole intention of the ideas of

זײַן הארצן איז רק צום בייזן אַ גאַנצן טאָג. ו אוֹן ה הָאָט חרטה
zain hartsn iz rak tsum beizn a gantsn tog un Hashem hot charote
his hearts is only to evil a all day and Hashem has regret

געהאַט וואָס ער האָט געמאַכט דעם מענטשן אויף דער ערד, אוֹן ער
gehat vos er hot gemacht dem mentshn oif der erd un er
had which he has made the men on the earth and he

איז געווען באַטריבט אין זײַן הארצן. ז אוֹן ה הָאָט געזאָגט: איך
iz geven batribt in zain hartsn un Hashem hot gezogt ich
is having been sad in his heart and Hashem has said I

וועל אָפּמעקן דעם מענטשן וואָס איך האָב באַשאַפֿן, פֿון דעם פּנים
vel opmekn dem mentshn vos ich hob bashafn fun dem gezicht
will blot out the men which I have created from the face

פֿון דער ערד; פֿון אַ מענטשן ביז אַ בהמה, ביז אַ שרץ, אוֹן ביז אַ
fun der erd; fun a mentshn biz a beheime biz a sherets un biz a
of the earth; from a men to a beast to a creeper and to a

פֿויגל פֿון הימל; ווארעם איך האָב חרטה וואָס איך האָב זיי געמאַכט.
foigel fun himel; vorem ich hob charote vos ich hob zei gemacht
bird of heaven; for I have regret what I have them made

ח אָבער נח האָט געפֿונען חֵן אין די אויגן פֿון ה׳.
Noach ober hot gefunen chein in di oign fun Hashem
Noach but has found unmerited favor in the eyes of Hashem

NOACH

נֹחַ

[9] These are the toldot of Noach; Noach was an ish tzaddik and tamim among those of his time, and Noach's halachah was with HaElohim. [10] And Noach fathered three banim: Shem, Cham, and Yephet. [11] Ha'aretz also was corrupt before HaElohim, and ha'aretz was filled with chamas. [12] And Elohim looked upon ha'aretz, and, hinei, it was corrupt; for kol basar had corrupted his derech upon ha'aretz. [13] And Elohim said unto Noach, The ketz *(end)* of kol basar is come before Me; for ha'aretz is filled

ט דאָס איז די געשיכטע פֿון נֹחַ. נֹחַ איז געווען אַ
dos iz di geshichte fun Noachn Noach iz geven a
this is the history of Noach Noach is having been a

גערעכטער, ערלעכער מאַן אין זײַן דור; מיט האלקים איז
gerechter erlecher man in zain dor mit HaElokim iz
righteous man honest in his generation with G-d is

גענגאַנגען נֹחַ. י אוֹן נֹחַ האָט געבאָרן דריי זין: שֵׁם,
gegangen Noach un hot geborn drai zin Shem
walked Noach and has given birth to three sons Shem

חָם, אוֹן יֶפֶת. יא אוֹן די ערד איז פֿאַרדאָרבן געווארן
Cham un Yefet un di erd iz fardorben gevorn
Cham and Yephet and the earth is depraved having become

פֿאַר האלקים, אוֹן די ערד איז פֿול געווארן מיט אומרעכט.
far HaElokim un di erd iz ful gevorn mit umrecht
before G-d and the earth is full having become with injustice

יב אוֹן אלקים האָט געזען די ערד, ערשט זי איז פֿאַרדאָרבן, ווײַל
un Elokim hot gezen di erd ersht zi iz fardorben vail
and G-d has seen the earth first she is depraved because

יעטוועדער לייַב האָט פֿאַרדאָרבן זײַן וועג אויף דער ערד. יג אוֹן אלקים
yetveder laib hot fardorben zain veg oif der erd un Elokim
every body has corrupt his way on the earth and G-d

האָט געזאָגט צו נֹחַ: דער סוף פֿון אַלע לייַבער איז
hot gezogt tsu Noach fun der sof fun ale laiber iz
has said to Noach the end of all flesh(PL) is

געקומען
gekumen
having come

פַּאר מיר, ווּאָרעם די ערד איז פול מיט אומרעכט דורך זיי ; און
un zei durch umrecht mit ful iz erd di vorem mir far
and them by injustice with full is earth the because me before

זע , איך ברענג זיי אום מיט דער ערד . יד מאַך דיר אַ
a dir mach erd der mit um zei breng ich ze
an you(SG) make earth the with down them bring I behold

תּבֹה פון גופֶר האָלץ; אין קאַמערן זאָלסטו מאַכן די תּבֹה, און
un teive di machn zolstu kamern in holts gofer fun teive
and ark the make shall you rooms in wood gopher of ark

זאָלסט זי אויספּעכן פון אינעווייניק און פון אויסנווייניק מיט
mit oisenveinik fun un ineveinik fun oispechn zi zolst
with outer of and inner of coat with tar it you(SG) must

פּעך . טו און אָט ווי דו זאָלסט זי מאַכן : דריי הונדערט
hundert drai machn zi zolst du vi ot un pech
hundred three make it you(SG) must you as behold and pitch

איילן די לענג פון דער תּבֹה, פופּציק איילן איר בריים, און דריַסיק
draisik un breit ir eiln fuftsik teive der fun leng di eiln
thirty and width it cubit fifty ark the of length the cubit

איילן איר הייך . טז אַ דאַך זאָלסטו מאַכן צו דער תּבֹה, און אויף אַן
an oif un teive der tsu machn zolstu dach a heich ir eiln
an on and ark the to make shall you roof a height it cubit

איין זאָלסטו זי פאַרענדיקן פון אויבן; און דעם איינגאַנג פון דער
der fun aingang dem un oiben fun farendiken zi zolstu eil
the of entrance the and top from complete it shall you cubit

תּבֹה זאָלסטו מאַכן אין איר זייט; מיט אַן אונטערשטן, צווייטן, און
un tsveitn untershtn an mit zait ir in machn zolstu teive
and second the lower an with side its in make shall you ark

דריטן שטאָק זאָלסטו זי מאַכן . יז און איך, זע , איך ברענג אַ מבול
mabl a breng ich ze ich un machn zi zolstu shtok dritn
flood a bring I behold I and make it shall you story third

וואַסער אויף דער ערד , אומצוברענגען יעטוועדער לייב וואָס אין אים
im in vos laib yetveder umtsubrengen erd der oif vaser
it in which body every to destroy earth the on water

איז דאָ אַ גייסט פון לעבן, פון אונטערן הימל ; אַלץ וואָס אויף
oif vos alts himel untern fun lebn fun gaist a do iz
on which all that heaven under from life of spirit a there is

דער ערד וועט אומקומען . יח אָבער איך וועל אויפשטעלן מיין ברית
bris main oifshteln vel ich ober umkumen vet erd der
covenant my establish will I but perish will earth the

מיט דיר , און וועסט אַריַינגיין אין דער תּבֹה, דו און דיַינע
daine un du teive der in araingein vest un dir mit
your and you ark the in enter you(sg) will and you(SG) with

זין , און דיין ווייַב, און דיַינע זינס וויַבער, מיט דיר . יט און פון
fun un dir mit vaiber zins daine un vaib dain un zin
of and you(SG) with wives sons' your and wife your and sons

אַלץ וואָס לעבט, פון אַלע לייַבער , זאָלסטו אַריַינברענגען צו צוויי
tsvei tsu arainbrengen zolstu laiber ale fun lebt vos alts
two to bring in shall you flesh(PL) all of lives which all that

פון איטלעכן אין דער תּבֹה, אויף צו דערהאַלטן ביַים לעבן מיט דיר ;
dir mit lebn baim derhaltn tsu oif teive der in itlechn fun
you(SG) with life at preserve to on ark the in each of

אַ זכר און אַ נקבֹה זאָלן זיי זיַין . כ פון די פויגלען לויט
loit foiglen di fun zain zei zoln nekeyve a un zocher a
according to birds the of be they shall female a and male a

with chamas because of them; and, hineni, I will destroy them with ha'aretz. 14 Make thee a tevah *(ark)* of gopher wood; rooms shalt thou make in the tevah *(ark)*, and shalt coat it within and without with tar. 15 And this is how thou shalt build it: the length of the tevah *(ark)* shall be three hundred cubits, the width of it fifty cubits, and the height of it thirty cubits. 16 A roof shalt thou make to the tevah *(ark)*, and thou shalt finish it to a cubit from the top; and the petach of the tevah *(ark)* shalt thou set in the side thereof; with lower, second, and third decks shalt thou make it. 17 And, hineni, I, even I, do bring a mabbul of waters upon ha'aretz, to destroy kol basar, wherein is the ruach chayyim, from under Shomayim; and everything that is in ha'aretz shall perish. 18 And then with thee will I establish My brit *(covenant)*; and thou shalt come into the tevah *(ark)*, thou, and thy banim, and thy isha, and the nashim of thy banim with thee. 19 And of every living thing of kol basar, two of every kind shalt thou bring into the tevah *(ark)*, to keep them alive with thee; they shall be zachar and nekevah. 20 Of birds after their kind, and of behemah after their

זייערע מינים , און פֿון די בהמות לויט זייערע מינים , פֿון אַלע
ale fun minim zeyere loit beheimes di fun un minim zeyere
all of kind their according to beasts the of and kind their

שרצים פֿון דער ערד לויט זייערע מינים , צו צוויי פֿון
shrotsim fun der erd loit zeyere minim , tsu tsvei fun
of creeping things the of earth according to their kind to two of

איטלעכן זאָלן אַרײַנגיין צו דיר , אויף צו דערהאַלטן בײַם
itlechn zoln araingein tsu dir , oif tsu derhaltn baim
each shall enter to you(SG) , on account of to preserve in the

לעבן. כא און דו נעם דיר פֿון יעטוועדער עסנווארג וואָס וועלט
lebn un du nem dir fun yetveder esnvarg vos vert
life and you take you(SG) of every food which shall be

געגעסן, און זאַמל איין צו דיר , כּדי עס זאָל זײַן פֿאַר דיר
gegesn un zaml ein tsu dir , kedei es zol zain far dir
and eat and gather one to you(SG) , so that it shall be for you(SG)

און פֿאַר זיי צום עסן .
un far zei tsum esn
and for them to eat

כב און נח האָט אַזוי געטאָן; אַזוי ווי אַלץ וואָס אלקים האָט אים
כב un noch hot azoi geton; azoi vi alts vos Elokim hot im
and Noach has thus done ; thus as all which G-d has him

באַפֿוילן , אַזוי האָט ער געטאָן.
bafoiln , azoi hot er geton
commanded , thus has he done

ז און ה האָט געזאָגט צו נֹחַ : גיי אַרײַן דו און דײַן גאַנץ
ז un H hot gezogt tsu Noachn : gei arain du un dain gants
7 and Hashem has said to Noach : go enter you(SG) and your all

הויזגעזינט אין דער תֵּבָה, ווָאַרעם דיך האָב איך געזען גערעכט
hoizgezint in der teive , vorem dich hob ich gezen gerecht
household in the ark , because you(SG) have I seen righteous

פֿאַר מיר אין דעם דאָזיקן דור . ב פֿון אַלע ריינע בהמות
far mir in dem dozikn dor . ב fun ale reine beheimes
before me in the this generation . of all clean beasts

זאָלסטו דיר נעמען צו זיבן און זיבן , איטלעכס מיט זײַן
zolstu dir nemen tsu zibn un zibn , itlecher mit zain
you(SG) must take to seven and seven , each with his

פּאָר; און פֿון די בהמות וואָס זיי זײַנען נישט ריין , צו צוויי,
por un fun di beheimes vos zey zainen nisht rein , tsu tsvei
pair and of the beasts which they are not clean , to two

איטלעכס מיט זײַן פּאָר. ג אויך פֿון די פֿויגלען פֿון הימל צו זיבן און
itlechs mit zain por . ג oich fun di foiglen fun himel tsu zibn un
each with his pair . also of the birds of heaven to seven and

זיבן , אַן ער און אַ זי , כּדי צו דערהאַלטן זאָמען אויפֿן גאַנצן פֿון
zibn , an er un a zi , kedei tsu derhaltn zomen oifn gantsn fun
seven , a he and a she , so that to preserve seed on face of

דער גאַנצער ערד . ד וואָרעם אין זיבן טעג , מאַך איך רעגענען
erd gantser der . ד vorem in zibn teg , mach ich regenen
earth whole the . because in seven days , make I rain

אויף דער ערד פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט , און איך וועל אָפּמעקן
oif der erd fertsik teg un fertsik necht , un ich vel opmekn
on the earth forty days and forty nights , and will I blot out

דעם גאַנצן באַשטאַנד וואָס איך האָב געמאַכט, פֿון דעם גאַנצן פֿון
dem gantsn bashtand vos ich hob gemacht , fun dem gantsn fun
the all exists which I have made , from the all of

kind, of every remes of ha'adamah after its kind, two of every kind shall come unto thee, to keep them alive. 21 And take thou unto thee of all food that is eaten, and thou shalt gather it to thee; and it shall be for ochel for thee, and for them.

22 Thus did Noach; according to all that Elohim commanded him, so did he.

7 And Hashem said unto Noach, Come thou and all thy bais into the tevah *(ark)*; for thee have I found tzaddik before Me in dor hazeh. 2 Of every behemah hatehorah thou shalt take to thee by sevens; the male and his mate; and of behemah that are not tehorah by two, the male and his mate. 3 Of also Oph HaShomayim by sevens, the zachar and the nekevah; to keep zera alive upon the face of kol ha'aretz. 4 For shivah yamim from now, and I will cause it to rain upon ha'aretz arba'im yom and arba'im lailah; and every living creature that I have made will I wipe out from off the p'nei

ha'adamah. [5] And Noach did according unto all that Hashem commanded him.

[6] And Noach was shesh me'ot shanah when the mabbul waters were upon ha'aretz. [7] And Noach entered in, and his banim, and his isha, and nashim of his banim with him, into the tevah *(ark)*, because of the waters of the mabbul. [8] Of behemah hatehorah, and of behemah that are not tehorah, and of haoph, and of every thing that creepeth upon ha'adamah, [9] There went in shnayim shnayim unto Noach into the tevah *(ark)*, the zachar and the nekevah, as Elohim had commanded Noach.

[10] And it came to pass after shivat hayamim, that the waters of the mabbul were upon ha'aretz. [11] In the six hundredth year of Noach's life, in the second month, the seventeenth day of the month, the same day were all the fountains of the great deep burst open, and the floodgates of Shomayim were opened. [12] And the geshem was upon ha'aretz arba'im yom and arba'im lailah.

[13] On that very yom entered Noach, and Shem, and Cham, and Yephet, the bnei Noach, and Noach's isha, and

דער ערד . ה און נֹח האָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס ה האָט
hot Hashem vos alts vi azoi geton hot Noach un erd der
has Hashem which all that as thus done has Noach and earth the

אים באַפוילן .
bafoiln im
commanded him

ו און נֹח איז געווען זעקס הונדערט יאָר אַלט, ווען דער מבול
mabl der ven alt yor hundert zeks geven iz Noach un
flood the when old year hundred six having been is Noach and

איז געווען אויף דער ערד . ז און נֹח , און זײַנע זין , און זײַן
zain un zin zaine un Noach un erd der oif geven iz
his and sons his and Noach and earth the on having been is

ווײַב, און זײַנע זינס ווײַבער, מיט אים, זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אין דער
der in araingegangen zainen im mit vaiber zins zaine un vaib
the in went are him with wives sons' his and wife

תּבֹה, פֿון ווען דעם וואַסער פֿון מבול. ח פֿון די ריינע בהמות ,
beheimes reine di fun mabl fun vaser dem vegen fun teive
beasts pure the of flood of water the of because ark

און פֿון די בהמות וואָס זײַנען נישט ריין , און פֿון די פֿויגלען
foiglen di fun un rein nisht zainen vos beheimes di fun un
birds the of and tahor not are which beasts the of and

און אַלץ וואָס קריכט אויף דער ערד , ט זײַנען צו צוויי צו צוויי
tsvei tsu tsvei tsu zainen erd der oif kricht vos alts un
two to two to are earth the on creeps which all that and

אַרײַנגעגאַנגען צו נֹחן אין דער תּבֹה, אַ זָכר און אַ נקבֹה , אַזוי
azoi nekeyve a un zocher a teive der in Noachn tsu araingegangen
thus female a and male a ark the in Noach to went

ווי אלקים האָט באַפוילן נֹחן .
Noachn bafoiln hot Elokim vi
Noach commanded has G-d as

י און עס איז געווען צו זיבן טעג, אַזוי איז דאָס וואַסער פֿון
fun vaser dos iz azoi teg zibn tsu geven iz es un
of water this is thus days seven to having been is it and

מבול געווען אויף דער ערד . יא איז דעם זעקס הונדערטסטן יאָר פֿון
fun yor hundertstn zeks dem in erd der oif geven mabl
of year hunderth six the in earth the on having been flood

נֹחס לעבן, אין צווייטן חודש , אין זיבעצנטן טאָג פֿון חודש ,
choidesh fun tog zibetsntn in choidesh tsveitn in lebn Noachs
month of day seventeenth in month second in life Noah's

אין דעם דאָזיקן טאָג האָבן אויסגעבראָכן אַלע קוואַלן פֿון גרויסן תּהום ,
tehom groisn fun kvaln ale oisgebrachn hobn tog dozikn dem in
deep great of springs all break have day this the in

און די פֿענצטער פֿון הימל האָבן זיך געעפֿנט. יב און דער רעגן איז
iz regn der un geefent zich hobn himel fun fentster di un
is rain the and opened self have heaven of window the and

געווען אויף דער ערד פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט .
necht fertsik un teg fertsik erd der oif geven
nights forty and days forty earth the on having been

יג אין דעם דאָזיקן אייגענעם טאָג זײַנען אַרײַנגעגאַנגען נֹח , און
un Noach araingegangen zainen tog eigenem dozikn dem in
and Noach went are day same this the in

שֵׁם , און חָם , און יֶפֶת , נֹחס זין , און נֹחס ווײַב, און
Shem un Cham un Yefet un Noachs zin un Noachs vaib un
and wife Noach's and sons Noach's Yephet and Cham and Shem

the three nashim of his banim with them, into the tevah *(ark)*;
14 They, and every beast after its kind, and kol habehemah after their kind, and every remes that crawls upon ha'aretz after its kind, and kol haoph after its kind, every bird of every sort.
15 And they went in unto Noach into the tevah *(ark)*, shnayim shnayim of kol habasar, wherein is the ruach chayyim.
16 And they that went in, went in zachar and nekevah of kol basar, as Elohim had commanded him; then Hashem shut him in.
17 And the mabbul was arba'im yom upon ha'aretz; and the waters increased, and lifted up the tevah *(ark)*, and it rose above ha'aretz.
18 And the waters rose, and were increased greatly upon ha'aretz; and the tevah *(ark)* floated upon the face of the waters.
19 And the waters rose exceedingly upon ha'aretz; and all the high hills, that were under kol HaShomayim, were covered.
20 Fifteen cubits upward did the waters rise; and the harim were covered.
21 And kol basar perished that moved upon ha'aretz,

די דריי וויבער פון זיינע זין מיט זיי , אין דער תּבה; ט"ו זיי , און
un zei teive der in zei mit zin zaine fun vaiber drai di
and they ark the in them with sons his of wives three the

אַלע חיות לויט זייערע מינים , און אַלע בהמות לויט זייערע
zeyere loit beheimes ale un minim zeyere loit chayes ale
their according beasts all and kind their according beasts all

מינים , און אַלע שרצים וואָס קריכן אויף דער ערד לויט
loit erd der oif krichn vos shrotsim ale un minim
according earth the on creep which creeping things all and kind

זייערע מינים , און אַלע עוֹפֿות לויט זייערע מינים , איטלעך פֿויגל ,
foigel itlech minim zeyere loit ofot ale un minim zeyere
bird every kind their according birds all and kind their

איטלעך געפֿליגל. ט"ו און זיי זיינען אַריינגעגאַנגען צו נֹחן אין דער
der in Noachn tsu araingegangen zainen zei un gefligl itlech
the in Noach to went are they and poultry every

תּבה, צו צוויי, צו צוויי פון אַלע לייַבער וואָס אין זיי איז דאָ
do iz zei in vos laiber ale fun tsvei tsu tsvei tsu teive
here is them in which flesh(PL) all of two to two to ark

אַ גייסט פֿון לעבן. ט"ז און די וואָס זיינען אַריינגעגאַנגען , זיינען
zainen araingegangen zainen vos di un lebn fun gaist a
are entered are which the and life of spirit a

אַריינגעגאַנגען אַ זָכר און אַ נקבֿה פֿון אַלע לייַבער , אַזוי ווי
vi azoi laiber ale fun nekeyve a un zocher a araingegangen
as thus flesh(PL) all of female a and male a entered

אלקים האָט אים באַפֿוילן ; און ה האָט פֿאַרשלאָסן הינטער אים.
im hinter farshlosn hot Hashem un bafoiln im hot Elokim
him behind shut in has Hashem and commanded him has G-d

י"ז און דער מבול איז געווען פֿערציק טעג אויף דער ערד , און די
di un erd der oif teg fertsik geven iz mabl der un
the and earth the on days forty having been is flood the and

וואַסערן האָבן זיך געמערט , און זיי האָבן געטראָגן די תּבה, און
un teive di getrogn hobn zei un gemert zich hobn vasern
and ark the lifted up have they and multiplied self have waters

זי האָט זיך אויפֿגעהויבן איבער דער ערד . י"ח און די וואַסערן האָבן זיך
zich hobn vasern di un erd der iber oifgehoibn zich hot zi
self have waters the and earth the over lifted up self has it

געשטאַרקט , און האָבן זיך זייער געמערט אויף דער ערד , און די
di un erd der oif gemert zeyer zich hobn un geshtarkt
the and earth the on multiplied very self have and strengthened

תּבה איז געגאַנגען אויף דער אייבערפֿלאַך פֿון די וואַסערן. י"ט און די
di un vasern di fun eiberflach der oif gegangen iz teive
the and waters the of surface the on gone is ark

וואַסערן האָבן זיך זייער זייער געשטאַרקט אויף דער ערד ; און עס
es un erd der oif geshtarkt zeyer zeyer zich hobn vasern
it and earth the on strengthened very very self have waters

זיינען פֿאַרדעקט געווואָרן אַלע הויכע בערג וואָס אונטערן
untern vos berg hoiche ale gevorn fardekt zainen
under which hill country hilltops all having become cover are

גאַנצן הימל . כ פֿופֿצן אייַלן אַריבער דעם זיך האָבן די וואַסערן
gantsn himel eiln fuftsn ariber di zich hobn vasern
all heaven cubit fifteen of on the other side the self have waters

. געווואָרן פֿאַרדעקט זיינען בערג די און , געשטאַרקט
gevorn fardekt zainen berg di un geshtarkt
having become cover are hill country the and strengthened

both of Oph, and of Behemah, and of Beast, and of every Swarming Thing that swarms upon ha'aretz, and kol haadam; [22] All in whose nostrils was the ruach chayyim, of all that was in the dry land, perished. [23] And every living creature was wiped out which was upon the p'nei haadamah, both Adam, and Behemah, and the Remes, and the Oph HaShomayim; and they were wiped out from ha'aretz: and Noach only remained alive, and they that were with him in the tevah *(ark)*. [24] And the waters flooded upon ha'aretz a hundred and fifty days.

כא און עס איז אומגעקומען יעטוועדער לייַב וואָס באַוועגט זיך אויף דער
der oif zich bavegt vos laib yetveder umgekumen iz es un
the on self stir which body every perished is it and

ערד , סיַי אַ פֿויגל , סיַי אַ בהמה , סיַי אַ חיה , סיַי
sai chaye a sai beheime a sai foigel a sai erd
whether beast a whether livestock a whether bird a whether earth

יעטוועדער שרץ וואָס קריכט אויף דער ערד , און יעטוועדעד מענטש ;
mentsh yetveder un erd der oif kricht vos sherets yetveder
man every and earth the on creeps which creeper every

כב אַלץ וואָס אין זיַינע נאָזלעכער איז געווען אַ הויך פֿון אַ
a fun hoich a geven iz nozlecher zaine in vos alts
a of breath a having been is nostrils his in which all that

לעבעדיקן גייַסט, אַלץ וואָס אויף דער יבשה , איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz yaboshe der oif vos alts gaist lebedikn
died is dry ground the on which all that spirit living

כג און ער האָט אָפּגעמעקט דעם גאַנצן באַשטאַנד וואָס אויפֿן פּנים
fun gezicht oifn vos bashtand gantsn dem opgemekt hot er un
of face on which existence all the blot out has he and

דער ערד , פֿון אַ מענטשן ביז אַ בהמה , ביז אַ שרץ , און ביז אַ פֿויגל
foigel a biz un sherets a biz beheime a biz mentshn a fun erd der
bird a to and creeper a to livestock a to men a of earth the

פֿון הימל ; און זיי זיַינען אָפּגעמעקט געווואָרן פֿון דער ערד ,
erd der fun gevorn opgemekt zainen zei un himel fun
earth the of having become blot out are they and heaven of

און נאָר נח איז געבליבן, און די וואָס מיט אים אין דער תּבה.
teive der in im mit vos di un geblibn iz Noach nor un
ark the in him with which the and remain is Noach only and

כד און די וואַסערן האָבן זיך געשטאַרקט אויף דער ערד הונדערט און
un hundert erd der oif geshtarkt zich hobn vasern di un
and hundred earth the on strengthened self have waters the and

פֿופֿציק טעג.
teg fuftsik
days fifty

8 And Elohim remembered Noach, and every living thing, and all the behemah that was with him in the tevah *(ark)*; and Elohim made a ruach to pass over ha'aretz, and the waters subsided; [2] The ma'ayanot *(springs)* also of the tehom and the floodgates of Shomayim were stopped, and the geshem from Shomayim was restrained; [3] And the waters receded from on ha'aretz continually; and after the end of the

ח און אלקים האָט געדאַכט אָן נֹחן , און אָן אַלע חיות , און
un chayes ale on un Noachn on gedacht hot Elokim un
and beasts all on and Noach on remembered has G-d and

אָן אַלע בהמות , וואָס מיט אים אין דער תּבה, און ה האָט
hot Hashem un teive der in im mit vos beheimes ale on
has Hashem and ark the in him with which livestock all on

געמאַכט אַריבערגיין אַווינט אויף דער ערד , און די וואַסערן האָבן זיך
zich hobn vasern di un erd der oif vint a aribergein gemacht
self have waters the and earth the on wind a go over made

איינגעשטילט. ב און עס זיַינען פֿאַרשטאָפּט געווואָרן די קוואַלן
kvaln di gevorn farshtopt zainen es un aingeshtilt
springs the having become closed up are it and subsided

פֿון תּהום , און די פֿענצטער פֿון הימל ; און דער רעגן פֿון הימל
himel fun regn der un himel fun fentster di un tehom fun
heaven of rain the and heaven of window the and deep of

איז פֿאַרהאַלטן געווואָרן . ג און וואַסערן האָבן געהאַלטן אין
in gehaltn hobn vasern di un gevorn farhaltn iz
in held up have waters the and having become stopped is

אין אָפּטרעטן פֿון דער ערד ; און די וואַסערן זיַינען געמינערט
geminert zainen vasern di un erd der fun optretn ein
diminished are waters the and earth the from beat a retreat one

hundred and fifty days the waters were abated. 4 And the tevah *(ark)* rested in the seventh month, on the seventeenth day of the month, upon the mountains of Ararat. 5 And the waters decreased continually until the tenth month; in the tenth month, on the first day of the month, were the rashei heharim seen.

6 And it came to pass at the end of arba'im yom, that Noach opened the chalon *(window)* of the tevah *(ark)* which he had made; 7 And he sent forth the orev *(raven)*, which went forth to and fro, until the waters were dried up from off ha'aretz. 8 Also he sent forth a yonah *(dove)* from him, to see if the waters were abated from off the face of the adamah; 9 But the yonah found no manoach *(place of rest)* for the sole of her foot, and she returned unto him into the tevah, for the waters were on the p'nei kol ha'aretz; then he reached forth his yad, and took her, and pulled her in unto him into the tevah *(ark)*. 10 And he waited yet another shivat yamim; and again he sent forth the yonah out of the tevah *(ark)*; 11 And the yonah returned to him in the erev; and, hinei, in her beak was a zayit *(olive)* leaf freshly plucked; so Noach had da'as that

ז און די תּבה
teive di un
ark the and

טעג פֿופֿציק און הונדערט פֿון סוף צום
teg fuftsik un hundert fun sof tsum
days fifty and hundred of end to

געווארן
gevorn
having become

אויף , חודש פֿון טאָג זיבעצנטן אין , חודש זיבעטן
oif choidesh fun tog zibetsntn in choidesh zibetn
on month of day seventeenth in month seventh

האָט גערוט אין
hot gerut in
has rested

ח און די וואַסערן האָבן געהאַלטן אין איין .
un di vasern hobn gehaltn in ein
and the waters have held up in one

בערג פֿון אֲרָרָט .
berg fun Ararat
hill country of Ararat

די
di
the

, חודש צענטן אין ; חודש צענטן ביזן וווערן געמינערט
choidesh tsentn in choidesh tsentn bizn vern geminert
month tenth in month tenth until become diminished

ערשטן
ershtn
first

. בערג טאָג פֿון , חודש זיך באַוויזן די שפּיצן פֿון די
berg di fun shpitsn di bavizn zich hobn choidesh fun tog
hill country the of tops the appeared self have month of day

ו און עס איז געווען צום סוף פֿון פֿערציק טעג , האָט נח
Noach hot teg fertsik fun sof tsum geven iz es un
Noach has days forty of end to having been is it and

ז און ער געמאַכט . וואָס ער האָט תּבה דער פֿון דעם פֿענצטער געעפֿנט
er un gemacht hot er vos teive der fun fentster dem geefent
he and made has he which ark the of window the opened

האָט זיך , ביז דאָס , צוריק און הין איז ער און אַרויס אַרויסגעשיקט דעם ראָב
dos biz tsurik un hin arois iz er un rob dem aroisgeshikt hot
this to back and hin out is he and raven the sent out has

. ערד דער פֿון טרוקנט אָפּגעטריקנט
erd der fun dem opgetriknt
earth the of face the dry off

ח האָט ער אַרויסגעשיקט פֿון זיך די טויב , צו זען אויב דאָס וואַסער איז
hot er arois geshikt fun zich di toib tsu zen oib dos vaser iz
has he out sent of self the dove to see if this water is

ט אָבער די טויב האָט נישט געפֿונען קיין אָפּרו פֿאַר איר פֿוס , און זי האָט זיך אומגעקערט צו
ober di toib hot nisht gefunen kein opru far ir fus un zi hot zich umgekert tsu
but the dove has not found any repose for her foot and she has self returned to

. ערד דער פֿון פּנים אין
erd der fun pnim in
earth the of face on

, וויַיל וואַסער איז געווען אויפֿן פֿון דעם פֿון דער
vail vaser iz geven oifn fun dem fun der
because water is having been on of the face of the

תּבה , אים
teive im
ark the in him

י האָט ער אויסגעשטרעקט זיין האַנט , און האָט זי גענומען
hot er aroisgeshtrekt zain hant un hot zi genumen
has he stretched out his hand and has her taken

גאַנצער ערד .
gantser erd
whole earth

יא און ער האָט אָפּגעוואַרט
un er hot opgevart
and he has waited

יב און זי אַריינגעבראַכט צו זיך אין דער תּבה .
un zi araingebracht tsu zich in der teive
and she brought to self the in ark

נאָך אַנדערע זיבן טעג , און האָט וויידער אַרויסגעשיקט די טויב פֿון
noch andere zibn teg un hot vider arois geshikt di toib fun
yet other seven days and has again sent out the dove from

יג און די טויב איז געקומען אין אָוונטצייַט , ערשט אַן
un di toib iz gekumen in ovnttsait ersht an
and the dove is having come in eventide look an

תּבה דער
teive der
ark the

. אַרויסגעריסן אָפּ
opgerisn
broke off

אויליווי בלאַט טרעבלאַ
eilbertblat
olive leaf

האָט נח , און , מויל איר אין איז
hot Noach un moil ir in iz
has Noach and mouth her in is

געוווסט אַז
gevust az
known that

the mayim were abated from off ha'aretz. 12 And he waited yet another shivat yamim; and sent forth the yonah; which returned not unto him again.

13 And it came to pass in the six hundredth and first year, in the first month, the first day of the month, the mayim were dried up from off ha'aretz; and Noach removed the mikhseh *(covering)* of the tevah *(ark)*, and looked, and, hinei, the surface of the adamah was dry. 14 And in the second month, on the seven and twentieth day of the month, was ha'aretz dry.

15 And Elohim spoke unto Noach, saying, 16 Go forth of the tevah *(ark)*, thou, and thy isha, and thy banim, and the nashim of thy banim with thee. 17 Bring forth with thee every living thing that is with thee, of kol basar, both of bird, and of behemah, and of every creeping thing that creepeth upon ha'aretz; that they may multiply abundantly on ha'aretz, and be fruitful, and increase upon ha'aretz.

דאָס וואַסער איז אָפּגעפֿאַלן פֿון דער ערד . יבהָאט ער אָפּגעווארט נאָך
noch opgevart er hot erd der fun opgefaln iz vaser dos
yet waited he has earth the from abated is water this

אַנדערע זיבן טעג, און האָט אַרויסגעשיקט די טויב, און זי האָט זיך
zich hot zi un toib di aroisgeshikt hot un teg zibn andere
self has she and dove the sent out has and days seven other

מער נישט אומגעקערט צו אים ווידער.
vider im tsu umgekert nisht mer
again him to returned not more

יגאון עס איז געווען אין דעם זעקס הונדערט און ערשטן יאָר,
yor ershtn un hundert zeks dem in geven iz es un
year first and hundred six the in having been is it and

אין ערשטן חודש, אין ערשטן טאָג פֿון חודש, איז אָפּגעטריקנט
opgetriknt iz choidesh fun tog ershtn in choidesh ershtn in
dried up is month of day first in month first in

געווואָרן דאָס וואַסער פֿון דער ערד, און נֹח האָט אַראָפּגענומען
aropgenumen hot Noach un erd der fun vaser dos gevorn
removed has Noach and earth the of water this having become

דעם דעק פֿון דער תּבֹה, און האָט אַ קוק געטאָן, ערשט דאָס געזיכט
gezicht dos ersht geton kuk a hot un teive der fun dek dem
surface this look done look a has and ark the of the cover the

פֿון דער ערד איז טרוקן. ידאון אין צווייטן חודש, אין זיבן און
un zibn in choidesh tsveitn in un trukn iz erd der fun
and seven in month second in and dry is earth the of

צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש, איז אויסגעטריקנט געווואָרן די
di gevorn oisgetriknt iz choidesh fun tog tsvantsikstn
the having become dried is month of day twentieth

ערד .
erd
earth

טזאון אלקים האָט גערעדט צו נֹחן, אַזוי צו זאָגן: טזגיי אַרויס פֿון
fun arois gei zogn tsu azoi Noachn tsu geredt hot Elokim un
of out go say to thus Noach to spoken has G-d and

דער תּבֹה, דו, און דיין ווייַב, און דיינע זין, און די ווייַבער פֿון דיינע
daine fun vaiber di un zin daine un vaib dain un du teive der
your of wives the and sons your and wife your and you ark the

זין, מיט דיר . זיעטוועדער לעבעדיקע זאַך וואָס מיט דיר,
dir mit vos zach lebedike yetveder dir mit zin
you(SG) with which thing living every you(SG) with sons

פֿון אַלע לייַבער, סיי אַ פֿויגל, סיי אַ בהמה, סיי
sai beheime a sai foigel a sai laiber ale fun
whether livestock a whether bird a whether flesh(PL) all of

יעטוועדער שרץ וואָס קריכט אויף דער ערד, ברענג אַרויס מיט זיך,
zich mit arois breng erd der oif kricht vos sherets yetveder
self with out bring earth the on creeps which creeper every

און זיי זאָלן זיךווידמענען אויף דער ערד, און זיך פֿרוכפּערן און
un fruchpern zich un erd der oif vidmenen zich zoln zei un
and fertile self and earth the on swarm self shall they and

מערן אויף דער ערד .
erd der oif mern
earth the on increase

18 And Noach went forth, and his banim, and his isha, and the nashim of his banim with him; 19 Every animal, every remes, and every bird, and whatsoever creepeth upon ha'aretz, after their kinds, went forth out of the tevah *(ark)*.
20 And Noach built a Mizbe'ach unto Hashem; and took of every behemah hatehorah, and of kol haoph hatahor, and offered olot *(burnt offerings)* on the Mizbe'ach. 21 And Hashem smelled a re'ach hannichoach; and Hashem said in His lev, I will not again curse the adamah any more ba'avur *(because of)* haAdam; for the yetzer of the lev haAdam is rah from his ne'urim *(youth, childhood)*; neither will I again strike any more every thing living, as I have done.
22 While ha'aretz
remaineth,

zera *(seedtime)* and katzir *(harvest)*,

and kor *(cold)* and chom *(heat)*,

and kayitz *(summer)* and choref *(winter)*,

and yom and lailah, shall not cease.

יח אִיז אַרויסגעגאַנגען נֹח , אוּן זײַן זין , אוּן זײַנע ווײַב, אוּן
un vaib zain un zin zaine un Noach aroisgegangen iz
and wife his and sons his and Noach having come out is

זײַנע זינס ווײַבער, מיט אים. יט יעטוועדער חיה , יעטוועדער שרץ , אוּן
un sherets yetveder chaye yetveder im mit vaiber zins zaine
and creeper every beast every him with wives sons' his

יעטוועדער פֿויגל , אַלץ וואָס באַוועגט זיך אויף דער ערד , לויט
loit erd der oif zich bavegt vos alts foigel yetveder
according earth the on self stir which all that bird every

זייערע משפּחות , זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון דער תּבה. כ אוּן נֹח
Noach un teive der fun aroisgegangen zainen mishpoches zeyere
Noach and ark the from having come out are families their

האָט געבויט אַ מזבח צו ה , אוּן ער האָט גענומען פֿון אַלע
ale fun genumen hot er un Hashem tsu mizbeyech a geboit hot
all of taken has he and Hashem to altar a built has

ריינע בהמות , אוּן פֿון אַלע ריינע פֿויגלען, אוּן האָט אויפֿגעבראַכט
oifgebracht hot un foiglen reine ale fun un beheimes reine
brought you up has and birds pure all of and beasts pure

בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח . כא אוּן ה האָט געשמעקט דעם
dem geshmekt hot Hashem un mizbeyech oifn brandopfer
the smelled has Hashem and altar on burnt offerings

געשמאַקן ריח , אוּן ה האָט געזאָגט אין זײַן האַרצן: איך וועל
vel ich hartsn zain in gezogt hot Hashem un reyech geshmakn
will I heart his in said has Hashem and aroma smell

מער ווידער נישט פֿאַרשילטן די ערד פֿון וועגן דעם מענטשן ;
mentshn dem vegen fun erd di farshiltn nisht vider mer
men the of because earth the curse not again more

וואָרעם די טראַכטונג פֿון דעם מענטשנס האַרצן איז שלעכט פֿון זײַן
zain fun shlecht iz hartsn mentshns dem fun trachtung di vorem
his of evil is hearts man's the of intention the because

יוגנט אָן; אוּן איך וועל מער ווידער נישט דערשלאָגן אַלץ וואָס לעבט,
lebt vos alts dershlogn nisht vider mer vel ich un on yugnt
lives which all that strike not again more will I and on youth

אַזוי ווי איך האָב געטאָן.
geton hob ich vi azoi
done have I as thus

כב אַזוי לאַנג ווי די טעג פֿון דער ערד ,
erd der fun teg di vi lang azoi
earth the of days the as long thus

זאָל זייען אוּן שניט ,
shnit un zeyen zol
harvest and sowing shall

אוּן קעלט אוּן היץ ,
hits un kelt un
heat and cold and

זומער אוּן ווינטער,
vinter un zumer
winter and summer

אוּן טאָג אוּן נאַכט, נישט אויפֿהערן.
oifhern nisht nacht un tog un
cease not night and day and

9 Vayevarech Elohim et Noach and his banim, and said unto them, Be fruitful, and multiply, and replenish ha'aretz. [2] And the fear of you and the dread of you shall be upon every beast of ha'aretz, and upon every bird of the air, upon all that moveth upon ha'adamah, and upon all the dagim of the yam; into your yad are they delivered. [3] Every remes that liveth shall be food for you; even as the yarok esev *(green plant)* have I given you all. [4] But basar with the nefesh thereof, which is the dahm thereof, shall ye not eat. [5] And surely your dahm of your nefeshot will I require; at the hand of every beast will I require it, and at the yad haAdam; at the hand of every man's brother will I require the nefesh haAdam.

[6] Shofech dahm *(one who sheddeth man's blood)*,

by man shall his dahm be shed;

for in the tzelem Elohim

made He man.

[7] And you, be ye fruitful, and multiply; bring forth abundantly on ha'aretz, and multiply therein.

ט

אוֹן אלקים האָט געבענטשט נֹחן אוֹן זײַנע זין , אוֹן האָט צו
tsu hot un zin zaine un Noachn gebentsht hot Elokim un
to has and sons his and Noach blessed has G-d and

זיי געזאָגט: פֿרוכפּערט אײַך אוֹן מערט אײַך, אוֹן פֿילט אָן די
di on filt un aich mert un aich fruchpert gezogt zei
the on fill and you multiply and you be fertile said them

ערד . [ב] אוֹן אײַער מורא אוֹן אײַער שרעק זאָל זײַן אויף יעטוועדער חיה
chaye yetveder oif zain zol shrek aier un moire aier un erd
beast every on be shall terror your and fear your and earth

פֿון דער ערד , אוֹן אויף יעטוועדער פֿויגל פֿון הימל , אויף אַלץ וואָס
vos alts oif himel fun foigel yetveder oif un erd der fun
which all that on heaven of bird every on and earth the of

די ערד ווידמענט, אוֹן אויף אַלע פֿישן פֿון ים ; אין אײַער האַנט זײַנען
zainen hant aier in yam fun fishn ale oif un vidment erd di
are hand your in sea of fish all on and swarms earth the

זיי איבערגעגעבן. [ג] אַלץ וואָס באַוועגט זיך , וואָס לעבט, זאָל זײַן
zain zol lebt vos zich bavegt vos alts ibergegebn zei
be shall lives which self stir which all that delivered they

פֿאַר אײַך צום עסן ; אַזוי ווי גרינע קרײַטעכץ האָב איך אײַך דאָס אַלץ
alts dos aich ich hob kraitechts grine vi azoi esen tsum aich far
all this you I have plant grass as thus to eat to you for

געגעבן . [ד] נאָר פֿלייש מיט זײַן לעבן, זײַן בלוט , זאָלט איר נישט עסן .
esen nisht ir zolt blut zain lebn zain mit fleish nor gegebn
to eat not you shall blood its life its with flesh but given

[ה] אוֹן פֿאַר וואָר , אײַער בלוט , פֿון אײַערע נפֿשות , וועל איך אויפֿמאָנען;
oifmonen ich vel nefoshes aiere fun blut aier vor far un
require I will souls your of blood your surely for and

פֿון דער האַנט פֿון איטלעכער חיה וועל איך עס אויפֿמאָנען, אוֹן פֿון דער
der fun un oifmonen es ich vel chaye itlecher fun hant der fun
the of and require it I will beast each of hand the of

האַנט פֿון דעם מענטשן , פֿון דער האַנט פֿון דעם מענטשן זײַן ברודער,
bruder zain mentshn dem fun hant der fun mentshn dem fun hant
brother his men the of hand the of men the of hand

וועל איך אויפֿמאָנען דאָס לעבן פֿון אַ מענטשן .
mentshn a fun lebn dos oifmonen ich vel
men a of life this require I will

[ו] דער וואָס פֿאַרגיסט דאָס בלוט פֿון אַ מענטשן ,
mentshn a fun blut dos fargist vos der
men a of blood this shed that which the

זאָל דורך אַ מענטשן זײַן בלוט פֿאַרגאָסן וועלן ;
vern fargosen blut zain mentshn a durch zol
become shed blood his men a by shall

וואָרעם אין דער געשטאַלט פֿון אלקים
Elokim fun geshtalt der in vorem
G-d of image the in because

האָט ער געמאַכט דעם מענטשן .
mentshn dem gemacht er hot
men the made he has

[ז] אוֹן איר, פֿרוכפּערט אײַך אוֹן מערט אײַך; ווידמענט אײַך אויף דער
der oif aich vidment aich mert un aich fruchpert ir un
the on you swarm you multiply and you be fertile you and

ערד , אוֹן מערט אײַך אויף איר.
ir oif aich mert un erd
it on you multiply and earth

[8] And Elohim spoke unto Noach, and to his banim with him, saying, [9] And I, hineni, I establish My brit *(covenant)* with you, and with your zera after you; [10] And with kol nefesh that is with you, of the bird, of the behemah, and of every animal of ha'aretz with you; from kol yotzei hatevah *(all that go out of the ark)*, to every creature of ha'aretz. [11] And I will establish My brit *(covenant)* with you, neither shall kol basar yikaret *(be cut off, violently killed)* any more by the waters of the mabbul; neither shall there be any more mabbul l'shacheit *(to destroy)* ha'aretz. [12] And Elohim said, This is the ot *(sign)* of the brit *(covenant)* which I make between Me and you and every nefesh chayyah *(living creature)* that is with you, for dorot olam *(perpetual generations)*; [13] I do set My keshet *(bow)* in the anan *(cloud)*, and it shall be for an ot brit between Me and ha'aretz. [14] And it shall come to pass, when I bring an anan over ha'aretz, that the keshet be'anan *(rainbow)* shall be seen; [15] And I will remember My brit, which is between Me and you and kol nefesh chayyah of kol basar; and the waters shall no more become a mabbul *(flood)*

ח און אלקים האָט געזאָגט צו נֹחן און צו זיינע זין מיט אים,
im mit zin zaine tsu un Noachn tsu gezogt hot Elokim un
him with sons his to and Noach to said has G-d and

ט אַזוי צו זאָגן: און איך, זע, איך באַשטעטיקן מײַן ברית מיט
azoi tsu zogn un ich ze ich bashtetikn main bris mit
thus to say and I behold I confirm my covenant with

י אײַך, און מיט אײַער זאָמען נאָך אײַך, און מיט יעטוועדער לעבעדיקער
aich un mit aier zomen noch aich mit un yetveder lebediker
you and with your seed since you with and every living

באַשעפֿענישׂ וואָס מיט אײַך, סײַ אַ פֿויגל, סײַ אַ בהמה,
beheime a sai foigel a sai aich mit vos bashefenish
livestock a whether bird a whether you with which creature

סײַ יעטוועדער חיה פֿון דער ערד מיט אײַך, פֿון די אַלע וואָס
vos ale di fun aich mit erd der fun chaye yetveder sai
which all that of you with earth the of beast every whether

זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון דער תּבֹה, אַלע לעבעדיקע זאַכן פֿון דער
der fun zachn lebedike ale teive der fun aroisgegangen zainen
the of things living all ark the of having come out are

יא ערד. און איך וועל באַשטעטיקן מײַן ברית מיט אײַך, און עס וועלן
veln es un aich mit bris main bashtetikn vel ich un erd
will it and you with covenant my confirm will I and earth

מער נישט פֿאַרשניטן ווערן אַלע לײַבער פֿון אַ מבול-גאָווסער, און עס
es un mabl-geviser a fun laiber ale vern farshnitn nisht mer
it and flood a of flesh(PL) all become cut not more

יב ווערט מער נישט זײַן קיין מבול אומצוברענגען די ערד. און אלקים
Elokim un erd di umtsubrengen mabl kein zain nisht mer vet
G-d and earth the to destroy flood not be not more will

האָט געזאָגט: דאָס איז דער צייכן פֿון דעם ברית וואָס איך מאַך
mach ich vos bris dem fun tseichn der iz dos gezogt hot
make I which covenant the of sign the is this said has

צווישן מיר און צווישן אײַך, און צווישן יעטוועדער לעבעדיקער
lebediker yetveder tsvishn un aich tsvishn un mir tsvishn
living every between and you between and me between

יג בויגן : מײַן דורות אייביקע אויף אײַך, מיט וואָס באַשעפֿענישׂ
boign main doires eibike oif aich mit vos bashefenish
bow my generations everlasting on you with which creature

האָב איך אַרײַנגעטאָן אין וואָלקן, און ער וועט זײַן פֿאַר אַ צייכן
hob ich araingeton in volken un er vet zain far a tseichn
have I put in cloud and it will be for a sign

פֿון ברית צווישן מיר און צווישן דער ערד. יד און עס וועט זײַן,
fun bris tsvishn mir un tsvishn der erd un es vet zain
of covenant the between and me between the earth and it will be

וועַן איך טו וואָלקענען אַ וואָלקן אויף דער ערד, אַזוי וועט זיך
bavaizn zich vet azoi erd der oif volken a volkenen
appear self will thus earth the on cloud a cloud over

טו באַווײַזן דער בויגן אין דעם וואָלקן, און איך וועל זיך דערמאָנען
tu ich ven main bois in dem volken un ich vel zich dermonen
do I when my on remember self will I and cloud the in

אָן מײַן ברית וואָס צווישן מיר און צווישן אײַך, יעטוועדער
an main bris vos tsvishn mir un tsvishn aich yetveder
bow the between which covenant you between and me between every

לעבעדיקער באַשעפֿענישׂ פֿון אַלע לײַבער, און דאָס וואַסער וועט מער
lebediker bashefenish fun ale laiber un dos vaser vet mer
living creature of all flesh(PL) and these waters will more

נישט ווערן אַ מבול אומצוברענגען אַלע לייַבער . ט און דער בויגן
nisht vern a mabl umtsubrengen ale laiber un der boign
not become flood a to destroy all flesh(PL) and the bow

וועט זיין אין דעם וואָלקן, און איך וועל קוקן אויף אים, כּדי זיך צו
vet be in zain dem volken un vel ich kukn oif im kedei zich tsu
will be in the cloud and I will gaze on it so that self to

דערמאָנען אָן דעם אייביקן בריתּ צווישן אלקים און צווישן
dermonen on dem eibikn bris tsvishn Elokim un tsvishn
remember on the everlasting covenant between G-d and between

יעטוועדער לעבעדיקער באַשעפענישׂ פֿון אַלע לייַבער וואָס אויף דער
yetveder lebediker bashefenish fun ale laiber vos oif der
every living creature of all flesh(PL) which on the

ערד . י און אלקים האָט געזאָגט צו נֹחן : דאָס איז דער צייכן פֿון
erd un Elokim hot gezogt tsu Noachn dos iz der tseichn fun
earth and G-d has said to Noach this is the sign of

דעם בריתּ וואָס איך האָב אויפֿגעשטעלט צווישן מיר און צווישן
dem bris vos ich hob oifgeshtelt tsvishn mir un tsvishn
the covenant which I have established between me and between

אַלע לייַבער וואָס אויף דער ערד .
ale laiber vos oif der erd
all flesh(PL) which on the earth

יא און די זין פֿון נֹחן וואָס זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון דער
un di zin fun Noachn vos zainen aroisgegangen fun der
and the sons of Noach which are having come out of the

תּבֹה, זיַינען געווען שֵׁם , חָם , און יֶפֶת ; און חָם , דאָס איז
teive, zainen geven Shem, Cham un Yefet un Cham dos iz
ark, are having been Shem Cham and Yephet and Cham this is

דער פֿאָטער פֿון כְּנַעַן . יט די דאָזיקע דריַ זיַינען געווען די זין
der foter fun Kenaan di drai dozike zainen geven di zin
the father of Canaan the three this are having been the sons

פֿון נֹחן , און פֿון זיי האָט זיך צעשפּרייט די גאַנצע ערד .
fun Noachn un fun zei hot zich tseshpreit di gantse erd
of Noach and of them has self the spread out whole earth

כ און נֹח דער אַקערמאַן האָט גענומען און האָט געפֿלאַנצט
un Noach der akerman hot genumen un hot geflantst
and Noach the plowman has taken and has planted

אַ ווייַנגאָרטן . כא און ער האָט געטרונקען פֿון דעם ווייַן , און איז
a vaingorten un er hot getrunken fun dem vain un iz
a vineyard and he has drank of the wine and is

געוואָרן שיכּור און האָט זיך אָפּגעדעקט אין זיַין געצעלט. כב האָט
gevorn shikur un hot zich opgedekt in zain getselt hot
become having drunk and has self uncovered in his tent has

חָם דער פֿאָטער פֿון כְּנַעַן געזען די נאַקעטקייט פֿון זיַין פֿאָטער,
Cham der foter fun Kenaan gezen di naketkeit fun zain foter
Cham the father of Canaan the seen nakedness of his father

און האָט דערציילט זיַינע צוויי ברידער דרויסן . כג האָבן שֵׁם און יֶפֶת
un hot dertseilt zaine tsvei brider droisn hobn Shem un Yefet
and has told his two brothers outside have Shem and Yephet

גענומען אַ מאַנטל, און אַרויפֿגעטאָן אויף זייערע ביידנס אַקסלען ,
genumen a mantl un aroifgeton oif zeyere beidns akslen
taken a mantle and placed on their both shoulders

און זיי זיַינען געגאַנגען הינטערווייַלעכץ, און האָבן צוגעדעקט די
un zei zainen gegangen hintervailechts un hobn tsugedekt di
and they are having gone backwards and have covered the

l'shacheit *(to destroy)* kol basar. 16 And the keshet shall be in the anan; and I will look upon it, that I may remember the brit olam between Elohim and kol nefesh chayyah of kol basar that is upon ha'aretz. 17 And Elohim said unto Noach, This is the ot habrit, which I have established between Me and kol basar that is upon ha'aretz.

18 And the bnei Noach, that went forth of the tevah, were Shem, and Cham, and Yephet; and Cham is the av of Kena'an *(Canaan)*. 19 Shloshah *(Three)* are the bnei Noach; and of them was the kol ha'aretz populated.

20 And Noach began to be an ish ha'adamah *(a man of the soil)*, and he planted a kerem *(vineyard)*; 21 And he drank of the yayin, and became shikker *(intoxicated)*; and he lay uncovered inside his ohel. 22 And Cham, the av of Kena'an, saw the erom *(nakedness)* of his av, and told his two achim on the outside. 23 And Shem and Yephet took a garment, and laid it upon both their shoulders, and walked

backward, and covered the erom of their av; and their faces were turned the other way, and they saw not the erom of their av. 24 And Noach awoke from his yayin, and had da'as of what his ben katan had done unto him.

נאַקעטקייט פֿון זייער פּאָטער, מיט זייערע פּנימער אַהינטער , און זיי
zei un ahinter penemer zeyere mit foter zeyer fun naketkeit
they and backward face their with father their of nakedness

האָבן נישט געזען די נאַקעטקייט פֿון זייער פּאָטער. כד און נֹחַ האָט
hot Noach un foter zeyer fun naketkeit di gezen nisht hobn
has Noach and father their of nakedness the seen not have

זיך אויסגענידטערט פֿון זײַן ווײַן , און האָט געמערקט וואָס זײַן
zain vos gemerkt hot un vain zain fun oisgenichtert zich
his what learned has and wine his from sobered up self

ייִנגערער זון האָט אים געטאָן.
geton im hot zun yingerer
done him has son younger

25 And he said, Arur *(cursed)* be Kena'an; an eved of avadim shall he be unto his achim.

כה און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

פֿאַרשאָלטן זאָל זײַן כּנַעַן ,
Kenaan zain zol farsholten
Canaan be shall cursed

אַ קנעכט פֿון קנעכט זאָל ער זײַן בײַ זײַנע ברידער .
brider zaine bai zain er zol knecht fun knecht a
brothers his by be he shall servant of servant a

26 And he said, Baruch Hashem Elohei Shem; and Kena'an shall be his eved.

כו און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

ברוך ה אלוקי שֵׁם ;
Shem Elokei Hashem Baruch
Shem the G-d of Hashem blessed be

און כּנַעַן זאָל זײַן אַ קנעכט בײַ אים.
im bai knecht a zain zol Kenaan un
him by servant a be shall Canaan and

27 Elohim shall enlarge Yephet,

כז דערבריייטערן זאָל אלקים יֶפֶת ,
Yefeten Elokim zol derbreitern
Yephet G-d shall to enlarge

and he shall dwell in the tents of Shem;

און ער זאָל רוען אין די געצעלטן פֿון שֵׁם ;
Shem fun getseltn di in ruen zol er un
Shem of tents the in dwell shall he and

and Kena'an shall be his eved.

און כּנַעַן זאָל זײַן אַ קנעכט בײַ אים.
im bai knecht a zain zol Kenaan un
him by servant a be shall Canaan and

28 And Noach lived after the mabbul three hundred and fifty years. 29 And all the days of Noach were nine hundred and fifty years; and he died.

כח און נֹחַ האָט געלעבט נאָכן מבול דרײַ הונדערט יאָר און פֿופּציק
fuftsik un yor hundert drai mabl nochn gelebt hot Noach un
fifty and year hundred three flood after lived has Noach and

יאָר. כט און אַלע טעג פֿון נֹחַ זײַנען געווען נײַן הונדערט יאָר
yor hundert nain geven zainen Noachn fun teg ale un yor
year hundred nine having been are Noach of days all and year

און פֿופּציק יאָר; און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un yor fuftsik un
died is he and year fifty and

10 Now these are the toldot of the Bnei Noach: Shem, Cham, and Yephet; and unto them were banim born after the mabbul *(flood)*.

[2] The Bnei Yephet: Gomer, and Magog, and Madai, and Yavan, and Tuval, and Meshech, and Tiras. [3] And the Bnei Gomer: Ashkenaz, and Riphat, and Togarmah. [4] And the Bnei Yavan: Elishah, and Tarshish, Kittim, and Dodanim. [5] By these were the coastlands of the Goyim divided in their lands; every one after his leshon, after their mishpechot, in their Goyim.

[6] And the Bnei Cham: Cush, and Mitzrayim, and Put, and Kena'an. [7] And the Bnei Cush: Seva, and Chavilah, and Savtah, and Ra'amah, and Savtecha; and the Bnei Raamah: Sheva, and Dedan. [8] And Cush fathered Nimrod; he began to be a gibbor in ha'aretz. [9] He was a gibbor, a hunter before Hashem; therefore it is said, like Nimrod the gibbor, the hunter before Hashem. [10] And the beginning of his kingdom was Bavel, and Erech, and Akkad, and Calneh, in Eretz

ל אוֹן דאָס זײַנען די געבורטן פֿון נֹחס קינדער : שֵׁם , חָם , אוֹן
un Cham Shem kinder Noachs fun geburtn di zainen dos un
and Cham Shem children Noah's of birth the are this and

יֶפֶת ; אוֹן בײַ זיי זײַנען געבאָרן געוואָרן זײַן נאָכן
nochn zin gevorn geborn zainen zei bai un Yefet
after sons having become given birth to are they by and Yephet

מבול.
mabl
flood

ב די זײַן פֿון יֶפֶתן זײַנען געווען : גוֹמֶר , אוֹן מָגוֹג , אוֹן
un Magog un Gomer geven zainen Yefeten fun zin di
and Magog and Gomer having been are Yephet of sons the

מָדַי , אוֹן יָוָן , אוֹן תּוּבַל , אוֹן מֶשֶׁך , אוֹן תִּירָס. ג אוֹן די זײַן
zin di un Tiras un Meshech un Tuval un Yavan un Madai
sons the and Tiras and Meshech and Tuval and Yavan and Madai

פֿון גוֹמֶר : אַשכּנַז , אוֹן ריפַת , אוֹן תּוֹגַרמָה . ד אוֹן די זײַן
zin di un Togarmah un Rifat un Ashkenaz Gomern fun
sons the and Togarmah and Riphat and Ashkenaz Gomer of

פֿון יָוָנען : אֱלִישָׁה , אוֹן תַּרשִׁישׁ , כִּתִּים , אוֹן דוֹדָנִים . ה פֿון די
di fun Dodanim un Kittim Tarshish un Elishah Yavanen fun
the of Dodanim and Kittim Tarshish and Elishah Yavan of

דאָזיקע האָבן זיך פֿונאַנדערגעשיידט די אינדזלען פֿון די פֿעלקער אין
in felker di fun indzelen di funandergesheidt zich hobn dozike
in nations the of coastlands the divided self have this

זייערע לענדער, איטלעכער לויט זײַן לשון , לויט זייערע
zeyere loit loshen zain loit itlecher lender zeyere
their according language his according each lands their

משפּחות , אין זייערע פֿעלקער.
felker zeyere in mishpoches
nations their in families

ו אוֹן די זין פֿון חָמען זײַנען געווען : כּוּש , אוֹן מִצרַיִם ,
Mitsrayim un Kush geven zainen Chamen fun zin di un
Egypt and Kush having been are Cham of sons the and

אוֹן פוּט, אוֹן כְּנַעַן . ז אוֹן די זין פֿון כּוּשן : סבָא, אוֹן חֲוִילָה , אוֹן
un Chavilah un Seva Kushn fun zin di un Kenaan un Put un
and Chavilah and Seva Cush of sons the and Canaan and Put and

סַבתָּא, אוֹן רַעמָה , אוֹן סַבתּכָא . אוֹן די זין פֿון רַעמָה : שבָא
Sheva Raamahn fun zin di un Savtecha un Raamah un Savtah
Sheva Raamah of sons the and Savtecha and Ra'amah and Savtah

אוֹן דדָן . ח אוֹן כּוּש האָט געבאָרן נמרוֹדן . ער איז געווען
geven iz er Nimrodn geborn hot Kush un Dedan un
having been is he Nimrod given birth to has Kush and Dedan and

דער ערשטער מאַכטיקער אויף דער ערד . ט ער איז געווען אַ
a geven iz er erd der oif machtiker ershter der
a having been is he earth the on mighty one first the

מאַכטיקער יעגער פֿאַר ה ; דערום ווערט געזאָגט: אַזוי ווי
vi azoi gezogt vert derum Hashem far yeger machtiker
as thus said shall be therefore Hashem for hunter mighty one

נמרוֹד , אַ מאַכטיקער יעגער פֿאַר ה . י אוֹן דער אָנהייב פֿון זײַן
zain fun onheib der un Hashem far yeger machtiker a Nimrod
his of beginning the and Hashem for hunter mighty a Nimrod

קיניגרײַך איז געווען בָּבֶל , אוֹן אֶרֶך , אוֹן אַכַּד , אוֹן כַּלנֶה , אין
in Calneh un Akkad un Erech un Bavel geven iz kinigraich
in Calneh and Akkad and Erech and Bavel having been is kingdom

Shinar. 11 Out of that land he went forth to Ashur, and built Nineveh, and Rechovot-Ir, and Kelach, 12 And Resen between Nineveh and Kelach; the same is haIr Hagedolah. 13 And Mitzrayim fathered Ludim, and Anamim, and Lehavim, and Naphtuchim, 14 And Patrusim, and Casluchim, out of whom came Pelishtim *(Philistines)*, and Caphtorim.

15 And Kena'an fathered Tzidon his bechor, and Chet, 16 And the Yevusi, and the Emori, and the Girgashi, 17 And the Chivi, and the Arki, and the Sini, 18 And the Arvadi, and the Tzemari, and the Chamati; and afterward were the mishpechot haKena'ani spread abroad. 19 And the boundary of the Kena'ani was from Tzidon, as thou comest to Gerar, unto Azah *(Gaza)*; as thou goest, unto Sodom, and Amora *(Gomorrah)*, and Admah, and Tzevoyim, even unto Lesha. 20 These are the Bnei Cham, after their mishpechot, after their leshonot, in their territories, and in their Goyim.

21 Also unto Shem avi kol Bnei Ever, and the older brother of Yephet, even to him were offspring born. 22 The Bnei Shem: Eilam, and Ashur, and Arpachshad, and Lud, and Aram. 23 And Bnei

לאַנד שִׁנעָר . יא פֿון יענעם לאַנד איז ער אַרויסגעגאַנגען קיין אשור ,
Ashur kein aroisgegangen er iz land yenem fun Shinar land
Assyria to having gone forth he is land that of Shinar land

און האָט געבויט נינוֵה , און רחוֹבוֹת-עיר, און כֶּלַח , יב און רֶסֶן ,
Resen un Kelach un Rechovot-Ir un Nineveh geboit hot un
Resen and Kelach and Rechovot-Ir and Nineveh built has and

צווישן נינוֵה און צווישן כֶּלַח , דאָס איז די גרויסע שטאָט. יג און
un shtot groise di iz dos Kelach tsvishn un Nineveh tsvishn
and city great the is this Kelach between and Nineveh between

מִצרַיִם האָט געבאָרן לודים , און ענָמים , און להָבִּים , און
un Lehavim un Anamim un Ludim geborn hot Mitsrayim
and Lehavim and Anamim and Ludim given birth to has Egypt

נַפתֻּחים , יד און פַּתרוסים, און כַּסלוחים – פֿון וואַנען די פלִשתִּים
Pelishtim di vanen fun Kasluchim un Patrusim un Naftuchim
Pelishtim the which of Casluchim and Patrusim and Naphtuchim

זיַינען אַרויסגעקומען – און כַּפתֹּורים .
Kaftorim un aroisgekumen zainen
Caphtorim and came out are

טו און כנַען האָט געבאָרן צידון זיַין בכור , און חֵת ,
Chetn un bechor zain Tsidon geborn hot Kenaan un
Chet and firstborn his Tzidon given birth to has Canaan and

טז און דעם יבוסי , און דעם אֱמורי, און דעם גרגָשי , יז און דעם חִוי ,
Chivi dem un Girgashi dem un Emori dem un Yevusi dem un
Chivi the and Girgashi the and Emori the and Yevusi the and

און דעם ערקי, און דעם סיני, יח און דעם אַרוָדי , און דעם צמָרי , און
un Tsemari dem un Arvadi dem un Sini dem un Arki dem un
and Tzemari the and Arvadi the and Sini the and Arki the and

דעם חֲמָתי ; און דערנאָך האָבן זיך צעשפרייט די משפחות פֿון
fun mishpoches di tseshpreit zich hobn dernoch un Chamati dem
of families the spread out self have after that and Chamati the

דעם כנַעֲני . יט און דער געמאַרק פֿון דעם כנַעֲני איז געווען
geven iz Kenaani dem fun gemark der un Kenaani dem
having been is Kena'ani the of boundary the and Kena'ani the

פֿון צידון , ווי דו גייסט קיין גרָר , ביז עַזָה ; ווי דו גייסט קיין
kein geist du vi Azah biz Gerar kein geist du vi Tsidon fun
to go you as Azah to Gerar to go you as Tzidon from

סדום , און עַמוֹרָה, און אַדמָה , און צבוֹיִים , ביז לֶשַׁע . כ דאָס זיַינען
zainen dos Lesha biz Tsevoyim un Admah un Amora un Sodom
are this Lesha to Tzevoyim and Admah and Amora and Sodom

די קינדער פֿון חָם לויט זייערע משפחות , לויט זייערע
zeyere loit mishpoches zeyere loit Cham fun kinder di
their according families their according Cham of children the

לשונות , אין זייערע לענדער, אין זייערע פֿעלקער.
felker zeyere in lender zeyere in leshoines
nations their in lands their in languages

כא און ביַי שֵם , דעם פָאטער פֿון אַלע קינדער פֿון עֵבֶר, דעם עלטערן
eltern dem Ever fun kinder ale fun foter dem Shem bai un
elder the Ever of children all of father the Shem by and

ברודער פֿון יֶפֶת , אויך ביַי אים זיַינען געבאָרן געווָארן
gevorn geborn zainen im bai oich Yefeten fun bruder
having become given birth to are him to also Yephet of brother

קינדער . כב די זין פֿון שֵמען זיַינען געווען : עֵילָם , און
kinder di zin fun Shemen zainen geven Eilam un
children the sons of Shem are having been Eilam and

כג און די זין פֿון . און אַרָם , און לוד , און ארפכשד , און אשור
fun zin di un Aram un Lud un Arpachshad un Ashur
of sons the and Aram and Lud and Arpachshad and Assyria

כד און אַרפַּכשַד . און מַש , און גֶּתֶר , און חול , און עוץ : אַרָמען
Arpachshad un Mash un Geter un Chul un Uts Aramen
Arpachshad and Mash and Geter and Chul and Utz Aram

האָט געבאָרן שֶׁלַח , און שֶׁלַח האָט געבאָרן עֵבֶר .
Evern geborn hot Shelach un Shelachn geborn hot
Ever given birth to has Shelach and Shelach given birth to has

כה און ביי עֵבֶר זיַינען געבאָרן געווארן צוויי זין ; דער
der zin tsvei gevorn geborn zainen Evern bai un
the sons two having become given birth to are Ever by and

נאָמען פֿון איינעם איז געווען פֶּלֶג , ווייל אין זיַינע טעג איז
iz teg zaine in vail Peleg geven iz einem fun nomen
is days his in because Peleg having been is one of name

צעטיילט געווארן די ערד ; און דער נאָמען פֿון זיין ברודער
bruder zain fun nomen der un erd di gevorn tseteilt
brother his of name the and earth the having become divided

כו איז געווען יָקטָן . און יָקטָן האָט געבאָרן אַלמוֹדָד ,
Almodadn geborn hot Yoktan un Yoktan geven iz
Almodad given birth to has Yoktan and Yoktan having been is

כז און שֶׁלֶפֿן , און חַצַרמָוֶת , און יֶרַח , כז און הַדוֹרָמען ,
Hadoramen un Yerachn un Chatsarmavetn un Shelefn un
Hadoram and Yerach and Chatzarmavet and Sheleph and

כח און אוזָל , און דִקלָה , און עוֹבָל , כח און אַבִימָאֵל , און שבאָ ,
Shevaen un Avimaeln un Ovaln un Diklahn un Uzaln un
Sheva and Avimael and Oval and Diklah and Uzal and

כט און אוֹפִירן , און חַוִילָה , און יוֹבָבן . די אַלע זיַינען געווען
geven zainen ale di Yovavn un Chavilahn un Ofirn un
having been are all the Yovav and Chavilah and Ophir and

ל יָקטָנס זין . ל און זייער ווויינאָרט איז געווען פֿון מֵשָׁא , ווי דו
du vi Mesha fun geven iz voinort zeyer un zin Yoktans
you as Mesha from having been is dwelling their and sons Yoktan's

קומסט קיין ספֿר , ביזן באַרג פֿון מזרח . לא דאָס זיַינען די זין
zin di zainen dos mizrech fun barg bizn Sefar kein kumst
sons the are these east of mount until Sephar to come

פֿון שֵׁמען לויט זייערע משפּחות , לויט זייערע לשונות ,
Shemen fun loit zeyere mishpoches loit zeyere leshoines
Shem of according their families according their languages

אין זייערע לענדער , לויט זייערע פֿעלקער .
felker zeyere loit lender zeyere in
nations their according lands their in

לב דאָס זיַינען די משפּחות פֿון נֹחס זין לויט
loit zin Noachs fun mishpoches di zainen dos
according sons Noah's of families the are these

זייערע געבורטן , אין זייערע פֿעלקער ; און פֿון די דאָזיקע האָבן זיך
zich hobn dozike di fun un felker zeyere in geburtn zeyere
self have this the of and nations their in birth their

פֿונאַנדערגעשיידט די פֿעלקער אויף ערד נאָכן מבול .
mabl nochn erd der oif felker di funandergesheidt
flood after earth the on nations the divided

Aram: Utz, and Chul, and Geter, and Mash. 24 And Arpachshad fathered Shelach; and Shelach fathered Ever. 25 And unto Ever were born two banim: the shem of one was Peleg; for in his days was ha'aretz divided; and his brother's shem was Yoktan. 26 And Yoktan fathered Almodad, and Sheleph, and Chatzarmavet, and Yerach, 27 And Hadoram, and Uzal, and Diklah, 28 And Oval, and Avimael, and Sheva, 29 And Ophir, and Chavilah, and Yovav; all these were the Bnei Yoktan. 30 And their moshav *(dwelling)* was from Mesha, as thou goest unto Sephar har hakedem. 31 These are the Bnei Shem, after their mishpechot, according to their leshonot, in their territories, after their Goyim.

32 These are the mishpechot of the Bnei Noach, after their toldot, in their Goyim; and by these were the Goyim divided/separated in ha'aretz after the mabbul.

11 And the kol HaAretz was of one language and of devarim achadim *(common words)*. [2] And it came to pass, as they migrated from the east, that they found a plain in Eretz Shinar; and they dwelt there. [3] And they said one to another, Come, let us make brick, and bake them thoroughly. And they had brick for even *(stone)*, and bitumen had they for mortar. [4] And they said, Come, let us build us an Ir and a Migdal, whose rosh *(top)* may reach unto Shomayim; and let us make us a shem, otherwise we shall be scattered abroad upon the face of kol HaAretz. [5] And Hashem came down to see the Ir and the Migdal, which Bnei HaAdam built. [6] And Hashem said, See, the Am is echad and they have all one language; and this they begin to do; and now nothing will be impossible for them, which they have proposed to do. [7] Come, let Us go down, and there confuse their sefat, that they may not understand one another's language. [8] So Hashem scattered them abroad from there upon the face of kol Ha'Aretz; and they left off building the Ir. [9] Therefore is the shem of it called Bavel; because Hashem did there confuse the language of kol Ha'Aretz; and from there did Hashem scatter them

יא

און די גאַנצע ערד איז געווען איין שפּראַך און איינע
un di gantse erd iz geven ein shprach un eine
and the whole earth is having been one language and one

ווערטער. [ב] און עס איז געווען , אַז זיי האָבן געצויגן
verter un es iz geven az zei hobn getsoign
words and it is having been that they have moved out

אין מזרח , האָבן זיי געפֿונען אַ פּלוין אין לאַנד שִׁנְעָר , און האָבן זיך
mizrech in hobn zei gefunen a ploin in land Shinar un hobn zich
east in have they found a plain in land Shinar and have self

דאָרטן באַזעצט. [ג] און זיי האָבן געזאָגט איינער צום אַנדערן : קומט לאָמיר
dortn bazetst un zei hobn gezogt einer tsum andern kumt lomir
there settled and they have said one to another come let us

מאַכן ציגל און אויסברענען אין אַ ברענערײַ . און די ציגל איז זיי
machn tsigl un brenerai a in oisbrenen un tsigl di iz zei
make brick and burn a in brickworks . and the brick is them

געווען פֿאַר שטיין , און ליים איז זיי געווען פֿאַר וואַפּנע.
geven far shtein un leim iz zei geven far vapne
having been for stone and clay is them having been for mortar

[ד] און זיי האָבן געזאָגט: קומט לאָמיר אונדז בויען אַ שטאָט, און אַ טורעם
un zei hobn gezogt kumt lomir undz boien a shtot un a turem
and they have said come let us build us a city and a tower

מיט זײַן שפּיץ אין הימל , און לאָמיר אונדז מאַכן אַ נאָמען , כּדי
mit zain shpits in himel un lomir undz machn a nomen kedei
with its top in heaven and let us make us a name so that

מיר זאָלן נישט צעשפּרייט ווערן אויפֿן פּנים פֿון דער גאַנצער ערד .
mir zoln nisht tseshpreit vern oifn gezicht fun der gantser erd
we shall not become spread out on the face of whole earth

[ה] האָט ה אַראָפּגענידערט צו זען די שטאָט און דעם טורעם, וואָס
hot Hashem aropgenidert tsu zen di shtot un dem turem vos
has Hashem gone down to see the city and the tower which

די מענטשנקינדער האָבן געבויט. [ו] און ה האָט געזאָגט: זע ,
di mentshnkinder hobn geboit un Hashem hot gezogt ze
the benei adam have built and Hashem has said behold

זיי זײַנען איין פֿאָלק , און איין שפּראַך איז בײַ זיי אַלעמען , און
zei zainen ein folk un ein shprach iz bai zei alemen un
they are one people and one language is by them everyone and

דאָס איז ערשט אַן אָנהייב פֿון זייער טאָן , און אַצונד וועט פֿון זיי
dos iz ersht an onheib fun zeyer ton un atsund vet fun zei
this is a beginning of their doing and now will of them

נישט פֿאַרמיטן ווערן אַלץ וואָס זיי טראַכטן צו טאָן. [ז] קומט לאָמיר
nisht farmitn vern alts vos zei trachtn tsu ton kumt lomir
not withheld become all which they plan to do come let us

אַראָפּנידערן, און צעמישן דאָרטן זייער שפּראַך , אַז זיי זאָלן נישט
aropnideren un tsemishn dortn zeyer shprach az zei zoln nisht
down and confuse there their language that they shall not

פֿאַרשטיין איינער דעם אַנדערנס שפּראַך . [ח] און ה האָט זיי
farshtein einer dem anderns shprach un Hashem hot zei
understand one the another's language and Hashem has them

צעשפּרייט פֿון דאָרטן אויפֿן פּנים פֿון דער גאַנצער ערד , און זיי
tseshpreit fun dortn oifn gezicht fun der gantser erd un zei
spread out from there on the face of whole earth and they

האָבן אויפֿגעהערט בויען די שטאָט. [ט] דערוואָס האָט מען גערופֿן איר
hobn oifgehert boien di shtot derum hot men gerufn ir
have ceased to build the city therefore has men called its

abroad upon the face of kol Ha'Aretz.

נאָמען בָּבֶל , ווײַל דאָרטן האָט ה צעמישט די שפּראַך פֿון
fun shprach di tsemisht Hashem hot dortn vail Bavel nomen
of language the confused Hashem has there because Bavel name

דער גאַנצער ערד , און פֿון דאָרטן האָט ה זיי צעשפּרייט אויפֿן
oifn tseshpreit Hashem zei hot dortn fun un erd gantser der
on spread out Hashem them has there from and earth whole the

געזיכט פֿון דער גאַנצער ערד .
erd gantser der fun gezicht
earth whole the of face

10 These are the toldot of Shem: Shem was a hundred years old, and fathered Arpachshad two years after the mabbul; 11 And Shem lived after he fathered Arpachshad five hundred shanah, and fathered banim and banot.

י דאָס זײַנען די געבורטן פֿון שֵׁמען : צו הונדערט יאָר האָט שֵׁם
Shem hot yor hundert tsu Shemen fun geburtn di zainen dos
Shem has year hundred to Shem of birth the are this

געבאָרן אַרפַּכשַׁדן , צוויי יאָר נאָכן מבול . יא און שֵׁם האָט
geborn Arpachshadn tsvei yor nochn mabl un Shem hot
given birth to Arpachshad two year after flood and Shem has

געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן אַרפַּכשַׁדן , פֿינף הונדערט
gelebt nochdem vi er hot geborn Arpachshadn finf hundert
lived after as he has given birth to Arpachshad five hundred

יאָר ; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער .
yor un er hot geborn zin un techter
year and he has given birth to sons and daughters

12 And Arpachshad lived five and thirty shanah, and fathered Shelach; 13 And Arpachshad lived after he fathered Shelach four hundred and three shanim, and fathered banim and banot.

יב און אַרפַּכשַׁד האָט געלעבט פֿינף און דרײַסיק יאָר , און האָט
un Arpachshad hot gelebt finf un draisik yor un hot
and Arpachshad has lived five and thirty year and has

געבאָרן שֶׁלַחן . יג און אַרפַּכשַׁד האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער
geborn Shelachn un Arpachshad hot gelebt nochdem vi er
given birth to Shelach and Arpachshad has lived after as he

האָט געבאָרן שֶׁלַחן , פֿיר הונדערט יאָר און דריי יאָר ; און ער
hot geborn Shelachn fir hundert yor un drai yor un er
has given birth to Shelach four hundred year and three year and he

האָט געבאָרן זין און טעכטער .
hot geborn zin un techter
has given birth to sons and daughters

14 And Shelach lived thirty shanah, and fathered Ever; 15 And Shelach lived after he fathered Ever four hundred and three shanah, and fathered banim and banot.

יד און שֶׁלַח האָט געלעבט דרײַסיק יאָר , און האָט געבאָרן
un Shelach hot gelebt draisik yor un hot geborn
and Shelach has lived thirty year and has given birth to

עֵבֶר . טו און שֶׁלַח האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
Evern un Shelach hot gelebt nochdem vi er hot geborn
Ever and Shelach has lived after as he has given birth to

עֵבֶר , פֿיר הונדערט יאָר און דריי יאָר ; און ער האָט געבאָרן
Evern fir hundert yor un drai yor un er hot geborn
Ever four hundred year and three year and he has given birth to

זין און טעכטער .
zin un techter
sons and daughters

16 And Ever lived four and thirty shanah, and fathered Peleg; 17 And Ever lived after he fathered Peleg four hundred and thirty shanah, and fathered banim and banot.

טז און עֵבֶר האָט געלעבט פֿיר און דרײַסיק יאָר , און האָט געבאָרן
un Ever hot gelebt fir un draisik yor un hot geborn
and Ever has lived four and thirty year and has given birth to

פֶּלֶג . יז און עֵבֶר האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
Pelegn un Ever hot gelebt nochdem vi er hot geborn
Peleg and Ever has lived after as he has given birth to

פֶּלֶג , פֿיר הונדערט יאָר און דרייַסיק יאָר; און ער האָט געבאָרן
Pelegn fir hundert yor un draisik yor un er has geborn
Peleg four and hundred year and thirty year and he has given birth to

זין און טעכטער .
zin un techter
sons and daughters

18 And Peleg lived thirty shanah, and fathered Reu; 19 And Peleg lived after he fathered Reu two hundred and nine shanim, and fathered banim and banot.

יח און פֶּלֶג האָט געלעבט דרייַסיק יאָר , און האָט געבאָרן רְעוּ .
un Peleg hot gelebt draisik yor , un hot geborn Reuen
and Peleg has lived thirty year , and has given birth to Reu

יט און פֶּלֶג האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן רְעוּ ,
un Peleg hot gelebt nochdem vi er hot geborn Reuen ,
and Peleg has lived after as he has given birth to Reu ,

צוויי הונדערט יאָר און נײַן יאָר; און ער האָט זין און געבאָרן
tsvei hundert yor un nain yor; un er hot zin un geborn
two hundred year and nine year and he has son and given birth to

טעכטער .
techter
daughters

20 And Reu lived two and thirty shanah, and fathered Serug; 21 And Reu lived after he fathered Serug two hundred and seven shanim, and fathered banim and banot.

כ און רְעוּ האָט געלעבט צוויי און דרייַסיק יאָר , און האָט געבאָרן
un Reu hot gelebt tsvei un draisik yor , un hot geborn
and Reu has lived two and thirty year , and has given birth to

כא שְׂרוּג . און רְעוּ האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
Serugn un Reu hot gelebt nochdem vi er hot geborn
Serug and Reu has lived after as he has given birth to

שְׂרוּג , צוויי הונדערט יאָר און זיבן יאָר; און ער האָט געבאָרן
Serugn , tsvei hundert yor un zibn yor; un er hot geborn
Serug two hundred year and seven year and he has given birth to

זין און טעכטער .
zin un techter
sons and daughters

22 And Serug lived thirty shanah, and fathered Nachor; 23 And Serug lived after he fathered Nachor two hundred shanah, and fathered banim and banot.

כב און שְׂרוּג האָט געלעבט דרייַסיק יאָר , און האָט געבאָרן
un Serug hot gelebt draisik yor , un hot geborn
and Serug has lived thirty year , and has given birth to

כג נָחוֹר . און שְׂרוּג האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
Nachorn un Serug hot gelebt nochdem vi er hot geborn
Nahor and Serug has lived after as he has given birth to

נָחוֹר , צוויי הונדערט יאָר; און ער האָט זין און געבאָרן
Nachorn , tsvei hundert yor; un er hot zin un geborn
Nahor two hundred year and he has son and given birth to

טעכטער .
techter
daughters

24 And Nachor lived nine and twenty shanah, and fathered Terach; 25 And Nachor lived after he fathered Terach a hundred and nineteen shanah, and fathered banim and banot.

כד און נָחוֹר האָט געלעבט נײַן און צוואַנציק יאָר , און האָט
un Nachor hot gelebt nain un tsvantsik yor , un hot
and Nahor has lived nine and twenty year , and has

כה נָחוֹר . און תֶּרַח געבאָרן ווי ער האָט נאָכדעם געלעבט
Nachor un Terachn geborn vi er hot nochdem gelebt
Nahor and Terach given birth to as he has after lived

תֶּרַח , הונדערט יאָר און נײַנצן יאָר; און ער האָט געבאָרן
Terachn , hundert yor un naintsn yor; un er hot geborn
Terach hundred year and nineteen year and he has given birth to

זין און טעכטער . געבאָרן
zin un techter geborn
sons and daughters given birth to

כו אוּן תֶּרַח הָאָט געלעבט זיבעציק יאָר, אוּן הָאָט געבאָרן
geborn hot un yor zibetsik gelebt hot Terach un
given birth to has and year seventy lived has Terach and

אַבְרָמעָן, נָחוֹרן, אוּן הָרָנעָן.
Haranen un Nachorn Avramen
Haran and Nahor Avram

כז אוּן דאָס זיינען די געבורטן פוּן תֶּרַח: תֶּרַח הָאָט געבאָרן
geborn hot Terach Terachn fun geburtn di zainen dos un
given birth to has Terach Terach of birth the are this and

אַבְרָמעָן, נָחוֹרן, אוּן הָרָנעָן; אוּן הָרָנעָן הָאָט געבאָרן לוֹטן.
Lotn geborn hot Haran un Haranen un Nachorn Avramen
Lot given birth to has Haran and Haran and Nahor Avram

כח אוּן הָרָן איז געשטאָרבן בײַם לעבן פוּן זײַן פָאטער תֶּרַחן, אין לאַנד
land in Terachn foter zain fun lebn baim geshtorbn iz Haran un
land in Terach father his of life at died is Haran and

פוּן זײַן געבורט, אין אור-כַּשְׂדִים. כט אוּן אַבְרם אוּן נָחוֹר האָבן זיך
zich hobn Nachor un Avram un Ur-Kasdim in geburt zain fun
self have Nahor and Avram and Ur-Kasdim in birth his of

גענומען וויַבער; דער נאָמען פוּן אַבְרמס וויַב איז געווען שָׂרַי,
Sarai geven iz vaib Avrams fun nomen der vaiber genumen
Sarai having been is wife Avram's of name the wives taken

אוּן דער נאָמען פוּן נָחוֹרס וויַב איז געווען מִלְכָּה, די טאָכטער
tochter di Milcah geven iz vaib Nachors fun nomen der un
daughter the Milcah having been is wife Nachor's of name the and

פוּן הָרָן, דעם פָאטער פוּן מִלְכָּה אוּן דעם פָאטער פוּן יִסְכָּה. ל אוּן
un Yiskahn fun foter dem un Milcahn fun foter dem Haran fun
and Yiskah of father the and Milcah of father the Haran of

שָׂרַי איז געווען אַן עקרה, זי האָט נישט געהאַט קיין קינדער.
kinder kein gehat nisht hot zi akore an geven iz Sarai
children any have had not has she barren a having been is Sarai

לא אוּן תֶּרַח הָאָט גענומען זײַן זון אַבְרמעָן, אוּן זײַן אייניקל
einikl zain un Avramen zun zain genumen hot Terach un
grandson his and Avram son his taken has Terach and

לוֹט, דער זון פוּן הָרָנעָן, אוּן זײַן שנור שָׂרַי, די וויַב פוּן
fun vaib di Sarai shnur zain un Haranen fun zun der Lot
of wife the Sarai daughter-in-law his and Terach of son the Lot

זײַן זון אַבְרמעָן, אוּן זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען מיט זיי פוּן
fun zei mit aroisgegangen zainen zei un Avramen zun zain
from them with having come out are they and Avram son his

אור-כַּשְׂדִים, צו גיין קיין לאַנד כְּנַעַן. אוּן זיי זײַנען געקומען
gekumen zainen zei un Kenaan land kein gein tsu Ur-Kasdim
having come are they and Canaan land to go to Ur-Kasdim

ביז חָרָן, אוּן האָבן זיך דאָרטן באַזעצט.
bazetst dortn zich hobn un Charan biz
settled there self have and Charan to

לב אוּן די טעג פוּן תֶּרַחן זײַנען געווען צוויי הונדערט יאָר
yor hundert tsvei geven zainen Terachn fun teg di un
year hundred two having been are Terach of days the and

אוּן פִּינף יאָר. אוּן תֶּרַח איז געשטאָרבן אין חָרָן.
Charan in geshtorbn iz Terach un yor finf un
Charan in died is Terach and year five and

26 And Terach lived seventy shanah, and fathered Avram, Nachor, and Haran.

27 Now these are the toldot Terach: Terach fathered Avram, Nachor, and Haran; and Haran fathered Lot.
28 And Haran died before his av Terach in the land of his birth, in Ur Kasdim.
29 And Avram and Nachor took them nashim: the shem eshet Avram was Sarai; and the shem eshet Nachor was Milcah, the bat Haran Avi Milcah, and Avi Yiskah. 30 But Sarai was barren; she had no child.

31 And Terach took Avram bno, and ben bno Lot ben Haran, and Sarai his shnur, eshet Avram bno; and they went forth with them from Ur Kasdim, to go into Eretz Kena'an; and they came unto Charan *(Haran)*, and dwelt there.

32 And the days of Terach were two hundred and five shanim; and Terach died in Charan *(Haran)*.

LEKH LEKHA

לֶךְ-לְךָ

12 Now Hashem had said unto Avram, Get thee out of thy country, and from thy kindred, and from the bais avicha, unto ha'aretz that I will show thee; [2] So that I will make of thee a goy gadol *(great nation)*, so that I will bless thee, and make thy shem great; and so thou shalt be a brocha *(blessing)*; [3] And I will bless the one blessing you, and curse him that curses you; and kol mishpochot haadamah shall be blessed through you.

יב

אוֹן ה האָט געזאָגט צו אַבֿרמען : גיי דיר אַוועק פֿון
fun avek dir gei Avramen tsu gezogt hot Hashem un
from away you(SG) go Avram to said has Hashem and

דײַן לאַנד, און פֿון דײַן אָפּשטאַם, און פֿון דײַן פֿאָטערס
foters dain fun un opshtam dain fun un land dain
father's your from and descent your from and land your

הויז , צו דעם לאַנד וואָס איך וועל דיר ווײַזן . ב און איך וועל
vel ich un vaizn dir vel ich vos land dem tsu hoiz
will I and show you(SG) will I which land the to house

דיך מאַכן פֿאַר אַ גרויס פֿאָלק , און איך וועל דיך בענטשן , און
un bentshn dich vel ich un folk grois a far machn dich
and bless you(SG) will I and people great a for make you(SG)

גרייסן דײַן נאָמען , און דו זאָלסט זײַן אַ ברכה . ג און איך
ich un broche a zain zolst du un nomen dain greisn
I and blessing a be you(SG) must you and name your magnify

וועל בענטשן די וואָס בענטשן דיך , און דעם וואָס פֿלוכט
flucht vos dem un dich bentshn vos di bentshn vel
curses who the one and you(SG) bless who the ones bless will

דיך וועל איך פֿאַרשילטן; און מיט דיר וועלן זיך בענטשן אַלע
ale bentshn zich veln dir mit un farshiltn ich vel dich
all bless self will you(SG) with and curse I will you(SG)

משפּחות פֿון דער ערד .
erd der fun mishpoches
earth the of families

[4] So Avram departed as Hashem had told him; and Lot went with him; and Avram was seventy and five years old when he departed out of Charan. [5] And Avram took Sarai his isha, and Lot his brother's son, and all their possessions that they had amassed, and the nefesh that they had gotten in Charan; and they went forth to go into the land of Kena'an; and they arrived in the land of Kena'an. [6] And Avram passed through the land unto the makom Shechem, unto Elon Moreh. And the Kena'ani was then in ha'aretz.

ד און אַבֿרם איז געגאַנגען אַזוי ווי ה האָט צו אים געזאָגט;
geredt im tsu hot Hashem vi azoi gegangen iz Avram un
spoken him to has Hashem as thus having gone is Avram and

און לוֹט איז מיטגעגאַנגען מיט אים. און אַבֿרם איז געווען אַ מאַן
man a geven iz Avram un im mit mitgegangen iz Lot un
man a having been is Avram and him with gone with is Lot and

פֿון פֿינף און זיבעציק יאָר בײַ זײַן אַרויסגיין פֿון חָרָן . ה און אַבֿרם
Avram un Charan fun aroisgein zain bai yor zibetsik un finf fun
Avram and Charan of go out his by year seventy and five of

האָט גענומען זײַן ווײַב שָׂרַי , און זײַן ברודערס זון לוֹטן , און זייער
zeyer un Lotn zun bruders zain un Sarain vaib zain genumen hot
their and Lot son brother's his and Sarai wife his taken has

גאַנצן פֿאַרמעג וואָס זיי האָבן אָנגעקליבן, און די נפֿשות וואָס
vos nefoshes di un ongeklibn hobn zei vos farmeg gantsn
which persons the and amassed have they which wealth all

זיי האָבן זיך אָנגעשאַפֿט אין חָרָן , און זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen zei un Charan in ongeshaft zich hobn zei
having come out are they and Charan in amassed self have they

צו גיין קיין לאַנד כְּנַעַן ; און זיי זײַנען געקומען קיין
land kein gekumen zainen zei un Kenaan land kein gein tsu
land to having come are they and Canaan land to go to

כְּנַעַן . ו און אַבֿרם איז דורכגעגאַנגען דורכן לאַנד ביז דעם אָרט פֿון
fun ort dem biz land durchn durchgegangen iz Avram un Kenaan
of place the to land through passed is Avram and Canaan

שכֶם , ביז דעם אייכנבוים מוֹרֶה . און דער כְּנַעֲני איז דענצמאָל
dentsmol iz Kenaani der un Moreh eichnboim dem biz Shechem
then is Kena'ani the and Moreh oak the to Shechem

געווען אין לאַנד.
land in geven
land in having been

[7] And Hashem appeared unto Avram, and said, Unto thy zera will I give ha'aretz hazot: and there built he a mizbe'ach unto Hashem, Who appeared unto him.

ז און ה האָט זיך באַוויזן צו אַבֿרמען , און האָט געזאָגט: צו
tsu gezogt hot un Avramen tsu bavizn zich hot Hashem un
to said has and Avram to appeared self has Hashem and

דיין זאָמען וועל איך געבן דאָס דאָזיקע לאַנד. און ער האָט דאָרטן געבויט
geboit dortn hot er un land dozike dos gebn ich vel zomen dain
built there has he and land this this give I will seed your

אַ מזבח צו ה וואָס האָט זיך באַוויזן צו אים.
im tsu bavizn zich hot vos Hashem tsu mizbeyech a
him to appeared self has which Hashem to altar an

[8] And he removed from there unto the harah mikedem Beit-El, and pitched his tent, having Beit-El on the west, and Ai on the east; and there he built a Mizbe'ach unto Hashem, and called upon the Shem of Hashem.

ח און ער האָט זיך איבערגעטראָגן פֿון דאָרטן צום באַרג , אין מזרח
mizrech in barg tsum dortn fun ibergetrogen zich hot er un
east in mount to there from moved self has he and

פֿון בֵּית-אֵל; און ער האָט אויפֿגעשטעלט זיין געצעלט מיט בֵּית-אֵל פֿון
fun Beis-El mit getselt zain oifgeshtelt hot er un Beis-El fun
of Bethel with tent his set up has he and Bethel of

מערבֿ , און עי פֿון מזרח ; און ער האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח
mizbeyech a geboit dortn hot er un mizrech fun Ai un mayrev
altar an built there has he and east of Ai and west

צו ה , און האָט גערופֿן צו דעם נאָמען ה .
Hashem nomen dem tsu gerufn hot un Hashem tsu
Hashem name the to called has and Hashem to

[9] And Avram journeyed, going on still toward the Negev.

ט און אַבֿרם האָט געצויגן , ציענדיק אַלץ ווייטער צו דרום .
dorem tsu vaiter alts tsiendik getsoign hot Avram un
south to further all that advancing moved out has Avram and

[10] And there was a ra'av in the land; and Avram went down into Mitzrayim to sojourn there; for the ra'av was severe in ha'aretz.

י איז געווָארן אַ הונגער אין לאַנד, און אַבֿרם האָט גענידערט
genidert hot Avram un land in hunger a gevorn iz
gone down has Avram and land in famine a having become is

קיין מִצרַיִם , זיך דאָרטן אויפֿצוהאַלטן, ווָארעם דער הונגער איז
iz hunger der vorem oiftsuhaltn dortn zich Mitsrayim kein
is famine the because sojourn there self Egypt to

געווען שווער אין לאַנד. יא און עס איז געווען , ווי ער איז
iz er vi geven iz es un land in shver geven
is he as having been is it and land in severe having been

געקומען נאָנט צו מִצרַיִם , אַזוי האָט ער געזאָגט צו זיין ווייב
vaib zain tsu gezogt er hot azoi Mitsrayim tsu nont gekumen
wife his to said he has thus Egypt to near having come

שָׂרַיִ : זע , איך בעט דיך , איך ווייס אַז דו ביסט אַ פֿרוי
froi a bist du az veis ich dich bet ich ze Sarain
woman a are you that know I you(SG) entreat I behold Sarai

פֿון אַ שיינעם אויסזען . יב איז, ווי די מִצרַיִם וועלן דיך זען ,
zen dich veln Mitsrayim di vi iz oiszen sheinem a fun
see you(SG) will Egyptians the as is appearance beautiful a of

אַזוי וועלן זיי זאָגן: דאָס איז זיין ווייב; און זיי וועלן מיך הרגען ,
hargen mich veln zei un vaib zain iz dos zogn zei veln azoi
kill me will they and wife his is this say they will thus

און דיך וועלן זיי לאָזן לעבן. יג זאָג, איך בעט דיך , דו ביסט
bist du dich bet ich zog lebn lozn zei veln dich un
are you you(SG) entreat I say alive leave they will you(SG) and

[11] And it came to pass, when he was about to enter into Mitzrayim, that he said unto Sarai his isha, Hinei now, I know that thou art an isha yafeh to look upon; [12] Therefore it shall come to pass, when the Egyptians shall see thee, that they shall say, This is his isha; and they will kill me, but they will save thee alive. [13] Say, now, thou art my achot; that it may be well with me for thy sake; and my nefesh

shall live on account of thee.

מײַנע אַ שוועסטער, כּדי מיר זאָל גוט זײַן פֿון דײַנעטוועגן, און מײַן
main un daintvegn fun zain gut zol mir kedei shvester a maine
my and your sake of be well shall me so that sister a my

נפֿש זאָל בליַבן לעבן צוליב דיר .
dir tsulib lebn blaibn zol nefesh
you(SG) sake of the alive remain shall a soul

14 And it came to pass, that, when Avram was come into Mitzrayim, the Egyptians beheld the isha that she was yafeh me'od. 15 The sarim of Pharaoh also saw her, and commended her before Pharaoh; and the isha was taken into Bais Pharaoh. 16 And he treated Avram well for her sake: and he acquired sheep and oxen, and male donkeys, and avadim, and shfachot, and female donkeys, and camels.

יד און עס איז געווען , ווי אַבֿרם איז געקומען קיין מִצרַיִם ,
Mitsrayim kein gekumen iz Avram vi geven iz es un
Egypt to having come is Avram as having been is it and

אַזוי האָבן די מִצרַיִם געזען די פֿרוי , אַז זי איז זייער שיין .
shein zeyer iz zi az froi di gezen Mitsrayim di hobn azoi
beautiful very is she that woman the seen Egyptians the have thus

טו און די האַרן פֿון פַּרעהן האָבן זי געזען, און האָבן זי פֿאַרלויבט
farloibt zi hobn un gezen zi hobn Pharaohn fun harn di un
commended her have and seen her have Pharaoh of lords the and

פֿאַר פַּרעהן , און די פֿרוי איז צוגענומען געווָארן אין
in gevorn tsugenumen iz froi di un Pharaohn far
in having become taken is woman the and Pharaoh before

פַּרעהס הויז . טז און אַבֿרמען האָט ער באַגיטיקט פֿון אירעטוועגן; און
un iretvegen fun bagitikt er hot Avramen un hoiz Pharaohs
and her sake of accepted he has Avram and house Pharaoh's

ער האָט געקריגן שאָף , און רינדער, און אייזלען , און קנעכט , און
un knecht un eizlen un rinder un shof gekrign hot er
and servants and donkeys and oxen and sheep received has he

דינסטן , און אייזעלינס , און קעמלען.
kemlen un eizelins un dinstn
camels and female donkeys and maid servants

17 And Hashem plagued Pharaoh and his Bais with nega'im gedolim because of Sarai eshet Avram. 18 And Pharaoh summoned Avram and said, What is this that thou hast done unto me? Why didst thou not tell me that she was thy isha? 19 Why saidst thou, She is my achot? So I might have taken her to me to wife; now therefore, hinei, thy wife, take her, and go!

יז האָט ה געפּלאָגט פַּרעהן און זײַן הויזגעזינט מיט גרויסע
groise mit hoizgezint zain un Pharaohn geplogt Hashem hot
great with household his and Pharaoh afflicted Hashem has

פּלאָגן פֿון וועגן שָׂרַי , אַבֿרמס וויַב. יח און פַּרעה האָט געפֿרופֿן
gerufn hot Pharaoh un vaib Avrams Sarai vegen fun plogn
called has Pharaoh and wife Avram's Sarai account of of plagues

אַבֿרמען , און האָט צו אים געזאָגט: וואָס האָסטו דאָ געטאָן צו מיר?
mir tsu geton do hostu vos gezogt im tsu hot un Avramen
me to done here have you what said him to has and Avram

פֿאַר וואָס האָסטו מיר נישט געזאָגט אַז זי איז דײַן וויַב? יט למאַי
lemai vaib dain iz zi az gezogt nisht mir hostu vos far
why wife your is she that said not me have you what for

האָסטו געזאָגט: זי איז מײַנע אַ שוועסטער, און איך האָב זי גענומען
genumen zi hob ich un shvester a maine iz zi gezogt hostu
taken her have I and sister a my is she said have you

פֿאַר אַ וויַב? און אַצונד , אָט איז דײַן וויַב, נעם און גיי .
gei un nem vaib dain iz ot atsund un vaib a far
go and take wife your is behold now and wife a for

20 And Pharaoh commanded his anashim concerning him; and they sent him away, and his isha, and all that he had.

כ און פַּרעה האָט באַפֿוילן וועגן אים מענטשן , און זיי
zei un mentshn im vegen bafoiln hot Pharaoh un
they and the men him concerning commanded has Pharaoh and

האָבן אַרויסבאַלייט אים, און זײַן וויַב, און אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts un vaib zain un im aroisbaleit hobn
has he which all that and wife his and him seen to the door have

געהאַט .
gehat
have had

13 And Avram went up out of Mitzrayim, he, and his isha, and all that he had, and Lot with him, into the Negev. [2] And Avram was very rich in cattle, in kesef, and in zahav. [3] And he went on his journeys from the Negev even to Beit-El, unto the makom where his ohel had been at the beginning, between Beit-El and Ai; [4] Unto the makom of the Mizbe'ach, which he had built there at the first; and there Avram called on the Shem of Hashem.

[5] And Lot also, which walked with Avram, had tzon, and herds, and ohalim. [6] And ha'aretz was not able to bear them, that they might dwell together; for their rechush was rav, so that they could not dwell together. [7] And there was a riv between the ro'im of the herd of Avram and the ro'im of the herd of Lot; and the Kena'ani and the Perizzi dwelt then in ha'aretz. [8] And Avram said unto Lot, Let there be no merivah now between me and thee, and between my ro'im and thy ro'im; for we are achim. [9] Is not the kol ha'aretz before thee? Separate thyself, now, from me; if thou wilt take the left hand, then I will go to the right; or if thou depart to the right hand, then I will go to the left.

יג

אוֹן אַבְֿרָם איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון מִצְרַיִם , ער אוֹן זײַן ווײַב,
vaib zain un er Mitsrayim fun aroifgegangen iz Avram un
wife his and he Egypt from having gone up is Avram and

אוֹן אַלץ וואָס ער האָט געהאַט , אוֹן לוֹט מיט אים, קיין
kein im mit Lot un gehat hot er vos alts un
to him with Lot and have had has he which all that and

דָּרוֹם . ב אוֹן אַבְֿרָם איז געווען זייער רײַך אין פֿיך , אין זילבער,
zilber in fich in raich zeyer geven iz Avram un dorem
silver in livestock in rich very having been is Avram and south

אוֹן אין גאָלד. ג אוֹן ער איז געגאַנגען אויף זײַנע רײַזעס, פֿון דָּרוֹם
dorem fun raizen zaine oif gegangen iz er un gold in un
south from travel his on having gone is he and gold in and

אוֹן ביז בֵּית-אֵל, ביז דעם אָרט וואָס זײַן געצעלט איז דאָרטן געווען
geven dortn iz getselt zain vos ort dem biz Beis-El biz un
having been there is tent his which place the to Bethel to and

אין אָנהייב , צווישן בֵּית-אֵל אוֹן צווישן עַי, ד צו דעם אָרט פֿון דעם
dem fun ort dem tsu Ai tsvishn un Beis-El tsvishn onheib in
the of place the to Ai between and Bethel between beginning in

מזבח וואָס ער האָט דאָרטן געמאַכט צוערשט; אוֹן וואָס אַבְֿרָם
Avram vos un tsuersht gemacht dortn hot er vos mizbeyech
Avram which and first made there has he which altar

האָט דאָרטן גערופֿן צו דעם נאָמען ה .
Hashem nomen dem tsu gerufn dortn hot
Hashem name the to called there has

ה אוֹן אויך בײַ לוֹטן, וואָס איז געגאַנגען מיט אַבְֿרָמען , זײַנען
zainen Avramen mit gegangen iz vos Lotn bai oich un
are Avram with having gone is which Lot by also and

געווען שאָף אוֹן רינדער אוֹן געצעלטן. ו אוֹן דאָס לאַנד האָט זיי
zei hot land dos un getseltn un rinder un shof geven
them has land this and tents and oxen and sheep having been

נישט געקענט טראָגן, צו ווויינען בײַנאַנד ; ווײַל זייער פֿאַרמעג איז
iz farmeg zeyer vail bainand voinen tsu trogn gekent nisht
is wealth their because together dwell to bear able not

געווען גרויס, אוֹן זיי האָבן נישט געקענט ווויינען בײַנאַנד . ז אוֹן עס
es un bainand voinen gekent nisht hobn zei un grois geven
it and together dwell able not have they and great having been

איז געווען אַ קריגעריי צווישן די פֿאַסטוכער פֿון אַבְֿרָמס פֿיך
fich Avrams fun pastucher di tsvishn krigerai a geven iz
livestock Avram's of shepherds the between quarrel a having been is

אוֹן צווישן די פֿאַסטוכער פֿון לוֹטס פֿיך . אוֹן דער כְּנַעֲנִי אוֹן
un Kenaani der un fich Lots fun pastucher di tsvishn un
and Kena'ani the and livestock Lot's of shepherds the between and

דער פּרִזִּי זײַנען דעמצמאָל געזעסן אין לאַנד. ח האָט אַבְֿרָם געזאָגט צו
tsu gezogt Avram hot land in gezesn dentsmol zainen Perizzi der
to said Avram has land in settled then are Perizzi the

לוֹטן: זאָל , איך בעט דיך , נישט זײַן קיין קריג צווישן מיר
mir tsvishn krig kein zain nisht dich bet ich zol Lotn
me between quarrel to be not you(SG) entreat I shall Lot

אוֹן צווישן דיר , אוֹן צווישן מײַנע פֿאַסטוכער אוֹן צווישן
tsvishn un pastucher maine tsvishn un dir tsvishn un
between and shepherds my between and you(SG) between and

דײַנע פֿאַסטוכער; ווָאָרעם מיר זײַנען אייגענע מענטשן . ט דאָס גאַנצע
gantse dos mentshn eigene zainen mir vorem pastucher daine
whole this people same are we because shepherds your

לאַנד ליגט דאָך פֿאַר דיר ; שייד זיך אָפּ פֿון מיר, איך
ich mir fun op zich sheid dir far doch ligt land
I me from away self part from you(SG) before yet lies land

בעט דיך , ענטוועדער אויף לינקס , און איך וועל זיך נעמען
nemen zich vel ich un links oif entveder dich bet
take self will I and to the left on will go you(SG) entreat

רעכטס , אָדער אויף רעכטס , און איך וועל זיך נעמען לינקס .
links nemen zich vel ich un rechts oif oder rechts
to the left take self will I and to the right on or to the right

[10] And Lot lifted up his eyes, and beheld all the plain of Yarden, that it was well watered everywhere, before Hashem destroyed Sodom and Amora, even as the Gan Hashem, like Eretz Mitzrayim, as you go to Tzoar. [11] Then Lot chose for him all the plain of Yarden; and Lot journeyed mikedem *(east)*; and they separated themselves the one from his brother. [12] Avram dwelled in Eretz Kena'an, and Lot dwelled in the cities of the plain, and pitched his ohel toward Sodom.

[י] האָט לוֹט אויפֿגעהויבן זיינע אויגן, און האָט געזען די גאַנצע געגנט
gegent gantse di gezen hot un oign zaine oifgehoibn Lot hot
district whole the seen has and eyes his lifted up Lot has

פֿון יַרדן , אַז זי איז אין גאַנצן באַוואַסערט – דאָס איז געווען
geven iz dos bavasert gantsn in iz zi az Yarden fun
having been is this watered whole in is it that Yarden of

איידער ה האָט צעשטערט סדום און עמוֹרָה – אַזוי ווי דער
der vi azoi Amora un Sodom tseshtert hot Hashem eider
the as even Gomorrah and Sodom destroyed has Hashem before

גאָרטן פֿון ה , אַזוי ווי דאָס לאַנד מִצרַיִם , ביז דו קומסט קיין
kein kumst du biz Mitsrayim land dos vi azoi Hashem fun gortn
to come you till Egypt land this as thus Hashem of garden

צוֹעַר . [יא] און לוֹט האָט אויסגעקליבן פֿאַר זיך די גאַנצע געגנט פֿון
fun gegent gantse di zich far oisgeklibn hot Lot un Tsoar
of district whole the self for chosen has Lot and Zoar

יַרדן ; און לוֹט האָט אַוועקגעצויגן קיין מזרח , און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un mizrech kein avekgetsoign hot Lot un Yarden
self have they and east to journeyed has Lot and Yarden

אָפּגעשיידט איינער פֿון אַנדערן . [יב] אַבְרָם האָט זיך באַזעצט אין לאַנד
land in bazetst zich hot Avram andern fun einer opgesheidt
land in settled self has Avram another from one separate

כְּנַעַן , און לוֹט האָט זיך באַזעצט אין די שטעט פֿון דער יַרדן
Yarden der fun shtet di in bazetst zich hot Lot un Kenaan
Yarden the of cities the in settled self has Lot and Canaan

געגנט ; און ער האָט געהאַט געצעלטן ביז סדוֹם .
Sodom biz getseltn gehat hot er un gegent
Sodom toward tents have had has he and district

[13] But the men of Sodom were ra'im and chatta'im before Hashem exceedingly.

[יג] און די מענטשן פֿון סדוֹם זיינען געווען זייער שלעכט און
un shlecht zeyer geven zainen Sodom fun mentshn di un
and evil very having been are Sodom of men the and

זינדיק צו ה .
Hashem tsu zindik
Hashem to sinful

[14] And Hashem said unto Avram, after that Lot was separated from him, Lift up now thine eyes, and look from the makom where thou art northward, and southward and eastward, and westward: [15] For kol ha'aretz which thou seest, to thee will I give it, and to

[יד] און ה האָט געזאָגט צו אַבְרָם , נאָכדעם ווי לוֹט האָט זיך
zich hot Lot vi nochdem Avramen tsu gezogt hot Hashem un
self has Lot as after Avram to said has Hashem and

אָפּגעשיידט פֿון אים: הייב אַקאָרשט אויף דיינע אויגן, און קוק פֿון דעם
dem fun kuk un oign daine oif akorsht heib im fun opgesheidt
the from look and eyes your on now lift him from separate

אָרט ווו דו ביסט, קיין צפֿון און קיין דָרום און קיין מזרח און
un mizrech kein un dorem kein un tsofn kein bist du vu ort
and east to and south to and north to are you where place

קיין מערבּ ; [טו] ווָארעם דאָס גאַנצע לאַנד ווָאס דו זעסט , וועל איך
ich vel zest du vos land gantse dos vorem mayrev kein
I will you see you which land whole this because west to

thy zera ad olam *(forever)*.
16 And I will make thy zera
as the dust of ha'aretz; so
that if a man can number
the aphar of ha'aretz,
then shall thy zera also be
numbered. 17 Arise, walk
through ha'aretz in the
length of it and in the
breadth of it; for I will give
it unto thee.

18 Then Avram moved his
ohel, and came and dwelt
in Elonei Mamre, which is
in Chevron, and built there
a Mizbe'ach unto Hashem.

14 And it came to
pass in the yamim
of Amraphel Melech
Shinar, Aryoch Melech
Ellasar, Kedorlaomer
Melech Eilam, and Tidal
Melech Goyim; 2 That these
made milchamah with
Bera Melech Sodom, and
with Birsha Melech Amora
(Gomorrah), Shinav Melech
Admah, and Shemever
Melech Tzevoyim, and the
Melech of Bela, which is
Tzoar. 3 All these were
joined together in the
Valley of Siddim which
is the Yam HaMelach.
4 Twelve shanah they
served Kedorlaomer, and
in the thirteenth year
they rebelled. 5 And in
the fourteenth year came
Kedorlaomer, and the
melachim that were with
him, and they defeated

געבן צו דיר און צו דיין זאָמען אויף איביק. ט״ז און איך וועל מאַכן
machn vel ich un eibik oif zomen dain tsu un dir tsu gebn
make will I and ever for seed your to and you(SG) to give

דיין זאָמען אַזוי ווי שטויב פֿון דער ערד, אַז אויב עמיצער וועט
vet emitser oib az erd der fun shtoib vi azoi zomen dain
will someone if so that earth the of dust as thus seed your

קענען ציילן דעם שטויב פֿון דער ערד, וועט אויך דיין זאָמען געציילט
getseilt zomen dain oich vet erd der fun shtoib dem tseiln kenen
counted seed your also will earth the of dust the count can

ווערן. י״ז שטיי אויף, גיי דורכן לאַנד פֿאַר לענג און פֿאַר ברייט,
breit far un leng far land durchn gei oif shtei vern
width for and length for land through go up stand become

וואָרעם צו דיר וועל איך עס געבן.
gebn es ich vel dir tsu vorem
give it I will you(SG) to because

י״ח און אַבֿרם האָט איבערגעטראָגן זיין געצעלט, און ער איז געקומען
gekumen iz er un getselt zain ibergetrogen hot Avram un
having come is he and tent his moved has Avram and

אין האָט זיך באַזעצט ביי די אייכנבוימער פֿון מַמרֵא, וואָס אין
in vos Mamre fun eichnbeimer di bai bazetst zich hot un
in which Mamre of oaks of the by settled self has and

חֶבְרוֹן; און ער האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח צו ה׳.
Hashem tsu mizbeyech a geboit dortn hot er un Chevron
Hashem to altar an built there has he and Hebron

יד און עס איז געווען אין די טעג פֿון אַמרָפֿל דעם מלך
melech dem Amrafel fun teg di in geven iz es un
king the Amraphel of days the in having been is it and

פֿון שִׁנעָר, אַריאָך דעם מלך פֿון אֶלָסָר, כְּדָרלעוֹמֶר דעם
dem Kedorlaomer Ellasar fun melech dem Aryoch Shinar fun
the Kedorlaomer Ellasar of king the Aryoch Shinar of

מלך פֿון עֵילָם, און תִּדעָל דעם מלך פֿון גּוֹיִם, ב׳ האָבן זיי
zei hobn Goim fun melech dem Tidal un Eilam fun melech
they have Goyim of king the Tidal and Eilam of king

געמאַכט אַ מלחמה מיט ברַע דעם מלך פֿון סדוֹם, און מיט
mit un Sodom fun melech dem Bera mit milchome a gemacht
with and Sodom of king the Bera with battle a made

ברשַׁע דעם מלך פֿון עַמוֹרָה, שִׁנאָב דעם מלך פֿון אַדמָה, און
un Admah fun melech dem Shinav Amora fun melech dem Birsha
and Admah of king the Shinav Gomorrah of king the Birsha

שֶׁמאבֶר דעם מלך פֿון צבוֹיִים, און דעם מלך פֿון בֶּלַע, דאָס איז
iz dos Bela fun melech dem un Tsevoyim fun melech dem Shemever
is this Bela of king the and Tzevoyim of king the Shemever

צוֹעַר. ג׳ די אַלע האָבן זיך פֿאַראייניקט אין טאָל שִׂדים, דאָס איז
iz dos Sidim tal in fareinikt zich hobn ale di Tsoar
is this Siddim valley of in joined together self have all the Zoar

דער ים-הַמֶּלַח. ד׳ צוועלף יאָר האָבן זיי געדינט כְּדָרלעוֹמֶר, און
un Kedorlaomern gedint zei hobn yor tsvelf Yam-HaMelach der
and Kedorlaomer served they have years twelve the Dead Sea the

אויפֿן דרייצנטן יאָר האָבן זיי וויידערשפּעניקט. ה׳ און אויפֿן פֿערצנטן
fertsntn oifn un vidershpenikt zei hobn yor draitsntn oifn
fourteenth on and rebelled they have year thirteenth on

יאָר איז געקומען כְּדָרלעוֹמֶר און די מלכים וואָס מיט אים,
im mit vos mlochim di un Kedorlaomer gekumen iz yor
him with who kings the and Kedorlaomer having come is year

the Repha'im in Ashterot Karnayim, and the Zuzim in Ham, and the Emim in Shaveh-Kiryatayim, 6 And the Chori in their Mt Se'ir, as far as Eil-Paran, which is near the midbar. 7 And they turned, and came to Ein Mishpat, which is Kadesh, and conquered all the country of the Amaleki, and also the Emori, that dwelt in Chatzetzon-Tamar. 8 And there went out the Melech Sodom, and the Melech Amora *(Gomorrah)*, and the Melech Admah, and the Melech Tzevoyim, and the Melech Bela (that is, Tzoar); and they joined in milchamah with them in the Valley of Siddim; 9 With Kedorlaomer Melech Eilam, and with Tidal Melech Goyim, and Amraphel Melech Shinar, and Aryoch Melech Ellasar; four melachim against five. 10 And the Valley of Siddim was full of tar pits; and the Melech Sodom and Amora *(Gomorrah)* they fled, and fell there; and they that remained fled to the mountain. 11 And they took all the possessions of Sodom and Amora *(Gomorrah)*, and all their ochel, and went their way. 12 And they took Lot, Avram's brother's son, who dwelt in Sodom, and his possessions, and departed. 13 And there came one that had escaped, and told Avram HaIvri; for he dwelt in Elonei Mamre the Emori, brother of Eshcol,

און זיי האָבן געשלאָגן די רפֿאים אין עַשתרות-קַרנַים , און די
di un Ashterot-Karnayim in Refaim di geshlogn hobn zei un
the and Ashterot-Karnayim in Repha'im the struck have they and

זוזים אין הָם , און די חוֹרים [ו] אין שָוֵה-קִריָתַיִם ,
Chorim di un Shaveh-Kiryatayim in Emim di un Ham in Zuzim
Chori the and Shaveh-Kiryatayim in Emim the and Ham in Zuzim

אויף זייער באַרג שֵׂעִיר, ביז אֵיל-פָּארָן וואָס ביים [ז] מדבר .
oif zeyer barg Seir biz El-Paran vos baim midber
on their mount Seir to El-Paran which at wilderness

זיי האָבן זיך אומגעקערט, און זיינען געקומען קיין עֵין-מִשפָּט ,
zei hobn zich umgekert un zainen gekumen kein Ein-Mishpat
they have self turned and are having come to Ein-Mishpat

דאָס איז קָדֵש , און האָבן געשלאָגן דאָס גאַנצע פֿעלד פֿון עֲמָלֵק ,
dos iz Kadesh un hobn geshlogn dos gantse feld fun Amalek
this is Kadesh and have struck this whole country of Amalek

און אויך דעם אֱמוֹרי וואָס איז [ח] חֲצָצוֹן-תָּמָר . איז
un oich dem Emori vos iz Chatsetson-Tamar in gezesn
and the Emori who have Chatzetzon-Tamar in settled is

אַרויסגעגאַנגען דער מלך פֿון סדוֹם , און דער מלך פֿון
aroisgegangen der melech fun Sodom un der melech fun
having come out the king of Sodom and the king of

עַמוֹרָה , און דער מלך פֿון אַדמָה , און דער מלך פֿון צבוֹיים ,
Amora un der melech fun Admah un der melech fun Tsevoyim
Gomorrah and the king of Admah and the king of Zeboiim

און דער מלך פֿון בָּלַע, דאָס איז צוֹעַר , און זיי האָבן אָנגעריכט אַ
un der melech fun Bela dos iz Tsoar un zei hobn ongericht a
and the king of Bela this is Zoar and they have fought a

מלחמה מיט זיי אין טאָל שִׂדים – [ט] מיט כְּדָרלָעוֹמֶר דעם
milchome mit zei in tal Sidim mit Kedorlaomer dem
battle with them in valley of Siddim with the Kedorlaomer

מלך פֿון עֵילָם , און תִּדעָל דעם מלך פֿון גוֹיִם , און אַמרָפֶל
melech fun Eilam un Tidal dem melech fun Goim un Amrafel
king of Eilam and Tidal the king of Goyim and Amraphel

דעם מלך פֿון שִׁנעָר , און אַריאָך דעם מלך פֿון אֶלָסָר ; די פִּיר
dem melech fun Shinar un Aryoch dem melech fun Ellasar di fir
the king of Shinar and Aryoch the king of Ellasar the four

מלכים אַקעגן די פִּינף. [י] און דער טאָל שִׂדים איז געווען
mlochim akegn di finf un der tal Sidim iz geven
melachim against the five and the valley of Siddim is having been

גריבער אויף גריבער מיט פּעך , און ווי די מלכים פֿון סדוֹם און
griber oif griber mit pech un vi di mlochim fun Sodom un
pits on pits with pitch and as the kings of Sodom and

עַמוֹרָה זיינען אַנטלאָפֿן, אַזוי זיינען זיי אַהין אַריינגעפֿאַלן; און די
Amora zainen antlofn azoi zainen zei ahin araingefaln un di
Gomorrah are fled thus are they there into fell and the

איבערגעבליבענע זיינען אַנטלאָפֿן צום [יא] באַרג . און יענע האָבן
ibergeblibene zainen antlofn tsum barg un yene hobn
remaining are fled to mountain and those have

צוגענומען דעם גאַנצן פֿאַרמעג פֿון סדוֹם און עַמוֹרָה , און
tsugenumen dem gantsn farmeg fun Sodom un Amora un
taken the whole all possessions of Sodom and Gomorrah and

דאָס גאַנצע עסנווארג זייערס, און זיינען אַוועקגעגאַנגען. [יב] און זיי
dos gantse esnvarg zeyers un zainen avekgegangen un zei
this whole foodstuffs their are and went way they and

and brother of Aner; and these were Ba'alei Brit Avram. 14 And when Avram heard that his brother was taken captive, he armed his trained men, born in his own bais, three hundred and eighteen, and pursued them as far as Dan. 15 And he divided himself against them, he and his avadim, by lailah, and routed them, and pursued them as far as Chovah, which is on the left hand *(north)* of Damascus. 16 And he recovered all the possessions, and also brought again his brother Lot, and his possessions, and the nashim also, and the people.

17 And the Melech Sodom went out to meet him after his return from the defeat of Kedorlaomer, and of the melachim that were with him, at the Valley of Shaveh, which is the Valley of the King. 18 And Malki-Tzedek Melech Shalem brought forth lechem and yayin and he was the

האָבן צוגענומען לוֹט, דעם זון פֿון אַבֿרמס ברודער, וואָס איז געזעסן
gezesn iz vos bruder Avrams fun zun dem Lot tsugenumen hobn
settled is which brother Avram's of son the Lot taken have

אין סדום , און זײַן פֿאַרמעג , און זײַנען אַוועקגעגאַנגען. יג איז
iz avekgegangen zainen un farmeg zain un Sodom in
is went way are and possessions his and Sodom in

עקומען אַן אַנטרונענער, און האָט אָנגעזאָגט אַבֿרם דעם עִבְרִי ;
Ivri dem Avram ongezogt hot un antrunener an gekumen
Hebrew the Avram informed has and fugitive a having come

און ער האָט געווווינט בײַ די אייכנבוימער פֿון מַמרֵא דעם אֱמוֹרי, דעם
dem Emori dem Mamre fun eichnbeimer di bai gevoint hot er un
the Emori the Mamre of terebinths the by dwelt has he and

ברודער פֿון אֶשכּוֹל, און דעם ברודער פֿון ענֵר ; און זיי זײַנען
zainen zei un Anern fun bruder dem un Eshcoln fun bruder
are they and Aner of brother the and Eshcol of brother

געווען בונדסלײַט פֿון אַבֿרמען . יד און ווי אַבֿרם האָט געהערט אַז
az gehert hot Avram vi un Avramen fun bundslait geven
that heard has Avram as and Avram of allies having been

זײַן אייגענער איז געפֿאַנגען געוואָרן , אַזוי האָט ער אַרויסגעפֿירט
aroisgefirt er hot azoi gevorn gefangen iz eigener zain
led out he has thus having become captured is kin his

זײַנע איינגעלערנטע, געבאָרענע אין זײַן הויז , דרײַ הונדערט און
un hundert drai hoiz zain in geborene aingelernte zaine
and hundred three house his in born trained his

אַכצן , און ער האָט נאָכגעיאָגט ביז דָן . טו און ער האָט זיך
zich hot er un Dan biz nochgeyogt hot er un achtsen
self has he and Dan to pursued after has he and eighteen

צעטיילט אַקעגן זיי בײַ נאַכט, ער און זײַנע קנעכט , און ער האָט
hot er un knecht zaine un er nacht bai zei akegn tseteilt
has he and servants his and he night by them against divided

זיי געשלאָגן און זיי נאָכגעיאָגט ביז חוֹבָה וואָס לינקס פֿון
fun links vos Chovah biz nochgeyogt zei un geshlogn zei
of to the left which Chovah to pursued after them and struck them

דַּמֶּשֶׂק . טז און ער האָט צוריקגעבראַכט דעם גאַנצן פֿאַרמעג , און
Damesek un farmeg gantsn dem tsurikgebracht hot er un
Damascus and possessions all the brought back has he and

אויך לוֹט זײַן אייגענעם און זײַן פֿאַרמעג האָט ער צוריקגעבראַכט, און
un tsurikgebracht er hot farmeg zain un eigenem zain Lot oich
and brought back he has possessions his and kin his Lot also

אויך די ווײַבער, און דאָס פֿאָלק .
folk dos un vaiber di oich
people this and wives the also

יז איז דער מלך פֿון סדום אים אַרויסגעגאַנגען , נאָכדעם
nochdem antkegen aroisgegangen im Sodom fun melech der iz
after to meet having come out him Sodom of king the is

ווי ער האָט זיך אומגעקערט פֿון שלאָגן כְּדָרלעוֹמֶר , און די מלכים
mlochim di un Kedorlaomern shlogn fun umgekert zich hot er vi
kings the and Kedorlaomer strike from returned self has he as

וואָס מיט אים, אין טאָל שָׁוֵה , דאָס איז דעם מלכס טאָל .
tal melechs dem iz dos Shaveh tal in im mit vos
valley of king's the is this Shaveh valley of in him with which

יח און מַלכּי-צֶדֶק דער מלך פֿון שָׁלֵם האָט אַרויסגעטראָגן ברויט
broit aroisgetrogn hot Shalem fun melech der Malki-Tsedek un
bread brought out has Shalem of king the Malki-Tzedek and

kohen of El Elyon. 19 And he blessed him, and said, Baruch Avram by El Elyon, Possessor of Shomayim va'Aretz;

יט און ער . עליון אֵל כֹּהֵן צו אַ געווען
er un Elyon El tsu koyen a geven
he and Most High G-d to kohen a having been

האָט אים געבענטשט, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un gebentsht im hot
said has and blessed him has

געבענטשט זאָל זײַן אַבְרָם פ�ון אֵל עליון ,
Elyon El fun Avram zain zol gebentsht
Most High G-d of Avram be shall blessed

דעם פַֿאַרמאָגער פ�ון הימל און ערד .
erd un himel fun farmoger dem
earth and heaven of possessor the

20 And baruch El Elyon,

כ און געבענטשט זאָל זײַן אֵל עליון
Elyon El zain zol gebentsht un
Most High G-d be shall blessed and

Who hath delivered thine enemies into thy hand. And he gave him ma'aser *(tithe)* of all.

וואָס האָט איבערגעענטפֿערט דיינע פֿײַנט אין דײַן האַנט.
hant dain in faint daine ibergeentfert hot vos
hand your in enemies your delivered has which

– און ער האָט אים געגעבן מעשׂר פ�ון אַלצדינג .
altsding fun maiser gegebn im hot er un
everything of tithe given him has he and

21 And the Melech Sodom said unto Avram, Give me the nefesh and keep the possessions for thyself. 22 And Avram said to the Melech Sodom, I have lifted up mine hand unto Hashem, El Elyon Possessor of Shomayim va'Aretz, 23 That I will not take from a thread even to the thong of a sandal, and that I will not take any thing that is thine, lest thou shouldest say, I have made Avram rich; 24 Save only that which the young men have eaten, and the chelek of the anashim which went with me, Aner, Eshcol, and Mamre; let them take their chelek.

כא און דער מלך פֿון סדום האָט געזאָגט צו אַבְרָמען : גיב מיר
mir gib Avramen tsu gezogt hot Sodom fun melech der un
me give Avram to said has Sodom of king the and

די נפֿשות , און דעם פֿאַרמעג נעם דיר . כב האָט אַבְרָם געזאָגט
gezogt Avram hot dir nem farmeg dem un nefoshes di
said Avram has you(SG) take possessions the and persons the

צו דעם מלך פֿון סדום : איך הייב אויף מײַן האַנט צו ה אֵל
El Hashem tsu hant main oif heib ich Sodom fun melech dem tsu
G-d Hashem to hand my on lift I Sodom of king the to

עליון , דעם פַֿאַרמאָגער פ�ון הימל און ערד , כג אויב אַ פֿאָדעם אָדער
oder fodem a oib erd un himel fun farmoger dem Elyon
or thread a if earth and heaven of possessor the Most High

אַ שוכבענדל ! אָדער אויב איך וועל נעמען פ�ון עפּעס וואָס איז דײַנס !
dains iz vos epes fun nemen vel ich oib oder shuchbendl a
yours is which anything of take will I if or shoelace a

כדי זאָלסט נישט זאָגן : איך האָב רײַך געמאַכט אַבְרָמען .
Avramen gemacht raich hob ich zogn nisht zolst kedei
Avram made rich have I say not you(SG) shall so that

כד נישט מיר! נאָר וואָס די יונגען האָבן געגעסן, און דעם חלק פ�ון
fun chelek dem un gegesn hobn yungen di vos nor mir nisht
of portion the and eaten have young the which but me not

די מענטשן וואָס זײַנען געגאַנגען מיט מיר, ענֶר , אֶשכּוֹל, און
un Eshcol Aner mir mit gegangen zainen vos mentshn di
and Eshcol Aner me with having gone are which men the

מַמרֵא ; זיי מעגן נעמען זייער חלק .
chelek zeyer nemen megn zei Mamre
portion their take may they Mamre

15 After these things the Devar Hashem came unto Avram in a makhazeh, saying, Fear not, Avram;

טו נאָך די דאָזיקע געשעענישן איז דאָס וואָרט פ�ון ה
Hashem fun vort dos iz gesheenishn dozike di noch
Hashem of word this is events these the after

געווען צו אַבְרָמען אין אַ זעונגען , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi zeungen a in Avramen tsu geven
say to thus vision a in Avram to having been

זאָלסט נישט מורא האָבן, אַבְרָם, איך בין דיר אַ שילד;
shild a dir bin ich Avram hobn moire nisht zolst
shield a to you(SG) am I Avram have fear not you(SG) must

דײַן שׂכר איז זייער גרויס. ב האָט אַבְרָם געזאָגט: ה דו אֲדֹנָי,
Adonoi du Hashem gezogt Avram hot grois zeyer iz sachar dain
Adonoi you Hashem said Avram has great very is reward your

וואָס קענסטו מיר געבן, אַז איך גיי אָן אַ קינד, און דער
der un kind a on avek gei ich az gebn mir kenstu vos
the and child a without away go I that give me can you which

וויכטשאַפטער פֿון מײַן הויז איז דער דַּמֶּשֶׂקער אֱלִיעֶזֶר? ג און אַבְרָם
Avram un Eliezer Dameseker der iz hoiz main fun virtshafter
Avram and Eliezer Damesek the is house my of steward

האָט געזאָגט: זע, האָסט מיר קיין זאָמען נישט געגעבן, און אָט
ot un gegebn nisht zomen kein mir host ze gezogt hot
behold and given not seed to me have behold said has

וועט אַ זון פֿון מײַן הויזגעזינט מיך ירשען. ד ערשט דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos ersht yarshen mich hoizgezint main fun zun a vet
of word this look inherit me household my of son a will

ה איז געווען צו אים, אַזוי צו זאָגן: נישט דער דאָזיקער וועט
vet doziker der nisht zogn tsu azoi im tsu geven iz Hashem
will this one the not say to thus him to having been is Hashem

דיך ירשען, נאָר דער וואָס וועט אַרויסגיין פֿון דײַנע אינגעווײד, ער
er ingeveid daine fun aroisgein vet vos der nor yarshen dich
he innards your of go out will which the but heir you(SG)

וועט דיך ירשען. ה און ער האָט אים אַרויסגעפֿירט דרויסן, און האָט
hot un droisn aroisgefirt im hot er un yarshen dich vet
has and outside led out him has he and heir you(SG) will

געזאָגט: טו אַקאָרשט אַ קוק אויפֿן הימל, און ציײל די שטערן, אויב
oib shtern di tseil un himel oifn kuk a akorsht tu gezogt
if stars the count and heaven on look a now do said

דו קענסט זיי איבערציילן. און ער האָט צו אים געזאָגט: אַזוי וועט
vet azoi gezogt im tsu hot er un ibertseilen zei kenst du
will thus said him to has he and count them you can you

זײַן דײַן זאָמען. – ו און ער האָט געגלויבט אין ה, און ער האָט עס
es hot er un Hashem in gegloibt hot er un zomen dain zain
it has he and Hashem in believed has he and seed your be

געערעכנט פַּאַר צו אים צו אַ גערעכטיקייט.
gerechtikeit a tsu im tsu far gerechnt
righteousness a to him to for considered

ז און ער האָט צו אים געזאָגט: איך בין ה, וואָס האָט דיך
dich hot vos Hashem bin ich gezogt im tsu hot er un
you(SG) has who Hashem am I said him to has he and

אַרויסגעצויגן פֿון אור-כַּשְׂדִּים, דיר צו געבן דאָס לאַנד, עס
es land dozike dos gebn tsu dir Ur-Kasdim fun aroisgetsoign
it land this the give to you(SG) Ur-Kasdim from brought out

צו אַרבן. ח האָט ער געזאָגט: ה דו אֲדֹנָי, מיט וואָס וועל איך
ich vel vos mit Adonoi du Hashem gezogt er hot arben tsu
I will what with Adonoi you Hashem said he has inherit to

וויסן אַז איך וועל עס אַרבן? ט האָט ער צו אים געזאָגט: נעם מיר אַ
a mir nem gezogt im tsu er hot arben es vel ich az visen
a me take said him to he has inherit it will I that know

דרײַיאָריקע קו, און אַ דרײַיאָריק ציג, און אַ דרײַיאָריקן ווידער, און אַ
a un vider draiyorikn a un tsig draiyorike a un ku draiyorike
a and ram three year a and goat three year a and heifer three year

I am thy mogen, and thy exceeding great sachar *(reward)*. [2] And Avram said, Adonoi Hashem, what wilt Thou give me, since I go childless, and the Ben Meshek of my Bais is this Eli'ezer of Damesek *(Damascus)*? [3] And Avram said, See, to me Thou hast given no zera; and, hinei, one born in my bais is my yoresh *(heir)*. [4] And, hinei, the Devar Hashem came unto him saying, This shall not be thy yoresh; but he that shall come forth out of thine own body shall be thy yoresh. [5] And He brought him forth outside, and said, Look now toward Shomayim, and count the kokhavim, if thou be able to number them; and He said unto him, So shall thy zera be. [6] And he believed in Hashem; and He credited emunah *(faith)* to him as tzedakah *(righteousness)*.

[7] And He said unto him, I am Hashem Who brought thee out of Ur Kasdim, to give thee ha'aretz hazot to be the yoresh of it. [8] And he said, Adonoi Hashem, how can I have da'as that I will be its yoresh? [9] And He said unto him, Bring Me a heifer meshuleshet, and a she goat meshuleshet, and a ram meshulash,

and a dove, and a pigeon. 10 And he brought unto Him all these, and divided them in two, and laid each half one opposite another; but the birds divided he not. 11 And when the birds of prey came down upon the carcasses, Avram drove them away.

טורטלטויב, און אַ יונגע טויב . י האָט ער אים געגומען די אַלע, און
un ale di genumen im er hot toib yunge a un turtltoib
and all the taken him he has pigeon young a and turtledove

האָט זיי איבערגעשניטן אין מיטן , און אַוועקגעלייגט איין העלפֿט
helft ein avekgeleigt un mitn in ibergeshnitn zei hot
help one laid away and midst of in cut in two them has

קעגן דער אַנדערער; נאָר די פֿויגלען האָט ער נישט איבערגעשניטן.
ibergeshnitn nisht er hot foiglen di nor anderer der kegen
cut in two not he has birds the but other the against

יא האָבן די רויבפֿויגלען אַראָפּגענידערט אויף די פּגרים , אָבער
ober pegorim di oif aropgenidert roibfoiglen di hobn
but dead bodies the on gone down birds of prey the have

אַברם האָט זיי אָפּגעטריבן.
opgetribn zei hot Avram
drove away them has Avram

12 And when the shemesh was going down, a tardemah fell upon Avram; and, hinei, a horror of great darkness fell upon him. 13 And Hashem said unto Avram, Know of a surety that thy zera shall be a ger in a land not their own, and will serve them; and they will mistreat them arba me'ot shanah; 14 And also that nation, whom they shall serve, will I judge; and afterward shall they come out with rechush gadol *(great substance)*. 15 And thou shalt go to thy avot in shalom; thou shalt be buried at a good old age. 16 But in the fourth generation they shall come back here again; for the avon *(iniquity)* of the Emori *(Amorite)* is not yet full.

יב און ווי די זון איז געווען ביים אונטערגיין, אזוי איז אַ טיפֿער
tifer a iz azoi untergein baim geven iz zun di vi un
deep a is thus undergo at having been is sun the as and

שלאָף געפֿאַלן אויף אַברמען ; ערשט אַן אימה , אַ גרויס פֿינצטערניש,
fintsternish grois a eime an ersht Avramen oif gefaln shlof
darkness great a terror an look Avram on fell sleep

פֿאַלט אָן אויף אים. יג און ה האָט געזאָגט צו אַברמען : וויסן
visen Avramen tsu gezogt hot Hashem un im oif on falt
know Avram to said has Hashem and him on on fell

זאָלסטו וויסן זײַן אַז דײַנע קינדער וועלן זײַן פֿרעמדע אין אַ לאַנד
land a in fremde zain veln kinder daine az zain visen zolstu
land a in foreigners be will children your that be know shall you

וואָס נישט זייערס, און מע וועט זיי פֿאַרקנעכטן, און מע וועט זיי
zei vet me un farknechtn zei vet me un zeyers nisht vos
them will they and enslave them will they and theirs not which

פֿײַניקן פֿיר הונדערט יאָר. יד און אויך דאָס פֿאָלק וועמען זיי
painiken fir hundert yor un dos oich un vemen zei
cause to suffer four hundred year and this also and whom they

וועלן דינען, וועל איך משפּטן ; און דערנאָך וועלן זיי אַרויסגיין מיט
mit aroisgein zei veln dernoch un mishpetn ich vel dinen veln
with go out they will after that and judge I will serve will

גרויס פֿאַרמעג . טו דו אָבער וועסט קומען צו דײַנע עלטערן בשלום ;
besholem eltern daine tsu kumen vest ober du farmeg grois
in peace fathers your to come will but you possessions great

אין אַ גוטער עלטער וועסטו באַגראָבן ווערן . טז און ערשט אין פֿירטן
firtn in ersht un vern bagrobn vestu elter guter a in
fourth in look and become buried will you(sg) old age good a in

דור וועלן זיי זיך אומקערן אַהער, וואָרעם די זינד פֿון דעם
dem fun zind di vorem aher umkeren zich zei veln dor
the of sin the because here to return self they will generation

אֱמוֹרי וועט נישט זײַן פֿאַרפֿול ביז דענצמאָל.
dentsmol biz farful zain nisht vet Emori
then till complete be not will Emori

17 And it came to pass, that, when the shemesh went down, and it was dark, hinei a smoking fire-pot, and a blazing

יז און עס איז געווען , ווי די זון איז אונטערגעגאַנגען, און עס איז
iz es un untergegangen iz zun di vi geven iz es un
is it and gone down is sun the as having been is it and

געוואָרן שטאָקפֿינצטער, ערשט אַן אויוון מיט רויך , און אַ
a un roich mit oivn an ersht shtokfintster gevorn
a and smoke with firepot a look pitch black having become

torch passed between those pieces. 18 On that day Hashem cut a brit *(covenant)* with Avram, saying, Unto thy zera have I given ha'aretz hazot, from the Wadi of Mitzrayim unto the great river, the river Euphrates: 19 the land of the Keni, and the Kenizzi, and the Kadmoni, 20 And the Chitti, and the Perizzi, and the Repha'im, 21 And the Emori, and the Kena'ani, and the Girgashi, and the Yevusi.

16 Now Sarai Avram's isha bore him no children; and she had a shifchah, an Egyptian, whose shem was Hagar. 2 And Sarai said unto Avram, Hinei now, Hashem hath restrained me from bearing; go now in unto my shifchah; it may be that I may build family by her. And Avram paid heed to the voice of Sarai. 3 And Sarai Avram's isha took Hagar her shifchah the Egyptian, after Avram had dwelt ten years in Eretz Kena'an, and gave her to her husband Avram to be his isha. 4 And he went in unto Hagar, and she conceived; and when she saw that she had conceived, her gevirah was despised in her eyes. 5 And Sarai said

פַלאַמפַיִיער ווָאס איז דורכגעגאַנגען צווישן די דאָזיקע שטיקער. יח אין
in shtiker dozike di tsvishn durchgegangen iz vos flamfaier
in pieces this the between passed is which flaming fire

יענעם טאָג האָט ה געשלאָסן אַ ברית מיט אַבֿרמען, אַזוי צו
tsu azoi Avramen mit bris a geshlosn Hashem hot tog yenem
to thus Avram with covenant a established Hashem has day that

זאָגן: צו דיין זאָמען האָב איך געגעבן דאָס דאָזיקע לאַנד, פֿון דעם
dem fun land dozike dos gegebn ich hob zomen dain tsu zogn
the from land this the given I have seed your to say

טיַיך פֿון מִצרַים ביז דעם גרויסן טיַיך, דעם טיַיך פְּרָת; יט דעם
dem Parat taich dem taich groisn dem biz Mitsrayim fun taich
the Euphrates river the river great the to Egypt of Wadi

קֵיני, און דעם קנִזי, און דעם קַדמוני, כ און דעם חִתי, און דעם
dem un Chitti dem un Kadmoni dem un Kenizi dem un Keni
the and Chitti the and Kadmoni the and Kenizzi the and Keni

פְּרִזי, און די רפָאים, כא און דעם אֱמוֹרי, און דעם כְּנַעֲני, און
un Kenaani dem un Emori dem un Refaim di un Perizzi
and Kena'ani the and Emori the and Repha'im the and Perizzi

דעם גִּרגָשי, און דעם יבוסי.
Yevusi dem un Girgashi dem
Yevusi the and Girgashi the

טז

און שָׂרַי, אַבֿרמס וויַיב, האָט אים נישט געבאָרן קיין
kein geborn nisht im hot vaib Avrams Sarai un
any given birth to not him has wife Avram's Sarai and

קינדער; און זי האָט געהאַט אַ מִצרישע דינסט
dinst Mitsrishe a gehat hot zi un kinder
female servant Egyptian a have had has she and children

וואָס איר נאָמען איז געווען הָגָר. כב האָט שָׂרַי געזאָגט צו
tsu gezogt Sarai hot Hagar geven iz nomen ir vos
to said Sarai has Hagar having been is name her which

אַבֿרמען: זע נאָר, ה האָט מיך פַֿאַרמיטן פֿון געבערן;
gebern fun farmitn mich hot Hashem nor ze Avramen
to give birth from prevented me has Hashem but behold Avram

קום, איך בעט דיך, צו מיַין דינסט, אפֿשר וועל איך
ich vel efsher dinst main tsu dich bet ich kum
I will perhaps female servant my to you(SG) entreat I come

אויפֿגעריכט ווערן דורך איר. האָט אַבֿרם צוגעהערט צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsugehert Avram hot ir durch vern oifgericht
of voice the to listened Avram has her by become restored

שָׂרַין. ג און שָׂרַי, אַבֿרמס וויַיב, האָט גענומען הָגָר די מִצרית,
Mitsrit di Hagar genumen hot vaib Avrams Sarai un Sarain
Egyptian the Hagar taken has wife Avram's Sarai and Sarai

איר דינסט, נאָכדעם ווי אַבֿרם איז געזעסן אין לאַנד כְּנַעַן
Kenaan land in gezesn iz Avram vi nochdem dinst ir
Canaan land in settled is Avram as afterwards female servant her

צען יאָר, און זי האָט זי געגעבן איר מאַן אַבֿרמען פַֿאַר אַ וויַיב
vaib a far Avramen man ir gegebn zi hot zi un yor tsen
wife a for Avram husband her given she has she and years ten

צו אים. ד און ער איז געקומען צו הָגָרן, און זי איז טראָגעדיק
trogedik iz zi un Hagarn tsu gekumen iz er un im tsu
conceived is she and Hagar to having come is he and him to

געוואָרן; און ווי זי האָט געזען אַז זי איז טראָגעדיק, אַזוי איז
iz azoi trogedik iz zi az gezen hot zi vi un gevorn
is thus conceived is she that seen has she as and having become

unto Avram, My wrong be upon thee; I have given my shifchah unto thy kheyk; and when she saw that she had conceived, I was despised in her eyes; Hashem judge between me and thee.
6 But Avram said unto Sarai, Hinei, thy shifchah is in thy hand; do to her as it pleaseth thee. And when Sarai dealt harshly with her, she fled from her face.

איר האַרינטע גרינגעשאַצט געווָארן אין אירע אויגן. ה האָט שָׂרַי
Sarai hot oign ire in gevorn gringeshatst harinte ir
Sarai has eyes her in having become disdained mistress her

געזאָגט צו אַבְרָמען: מײַן עוולה אויף דיר! איך האָב געגעבן מײַן
main gegebn hob ich dir oif avle main Avramen tsu gezogt
my given have I you(SG) on injustice my Avram to said

דינסט אין דײַן בוזעם, און ווי זי האָט געזען אַז זי איז
iz zi az gezen hot zi vi un buzem dain in dinst
is she that seen has she as and bosom your in female servant

טראָגעדיק, אַזוי בין איך גרינגעשאַצט געווָארן אין אירע אויגן; זאָל
zol oign ire in gevorn gringeshatst ich bin azoi trogedik
shall eyes her in having become disdained I am thus conceived

ה משפּטן צווישן מיר און צווישן דיר. ו האָט אַבְרָם
Avram hot dir tsvishn un mir tsvishn mishpetn Hashem
Avram has you(SG) between and me between judge Hashem

געזאָגט צו שָׂרַי: אָט איז דײַן דינסט אין דײַן האַנט, טו מיט
mit tu hant dain in dinst dain iz ot Sarain tsu gezogt
with do hand your in female servant your is behold Sarai to said

איר וואָס איז גוט אין דײַנע אויגן. און שָׂרַי האָט זי געפּײַניקט, און זי
zi un gepainikt zi hot Sarai un oign daine in gut iz vos ir
she and tormented she has Sarai and eyes your in good is what her

איז אַנטלאָפֿן פֿון איר.
ir fun antlofn iz
her from fled is

7 And the Malach Hashem found her by a spring of mayim in the midbar, near the spring on the road to Shur. 8 And he said, Hagar, Sarai's shifchah, from where camest thou? And where wilt thou go? And she said, I flee from the face of my gevirah Sarai.
9 And the Malach Hashem said unto her, Return to thy gevirah, and submit thyself under her hands. 10 And the Malach Hashem said unto her, I will multiply thy zera exceedingly, that it shall not be numbered for multitude. 11 And the Malach Hashem said unto her,
See, thou art with child and shalt bear ben, and shalt call shmo Yishmael; because Hashem shema thy oni *(misery)*.

ז האָט דער מלאך פֿון ה זי געפֿונען בײַ אַ קוואַל וואַסער אין
in vaser kval a bai gefunen zi Hashem fun malach der hot
in water spring a by found she Hashem of Angel the has

דער מדבר, בײַ דעם קוואַל אויפֿן וועג קיין שור. ח און ער האָט
hot er un Shur kein veg oifn kval dem bai midber der
has he and Shur to way on spring the by wilderness the

געזאָגט: הָגָר, שָׂרַיס דינסט, פֿון וואַנען קומסטו,
kumstu vanen fun dinst Sarais Hagar gezogt
you come from whence from female servant Sarai's Hagar said

און ווּהין גייסטו? האָט זי געזאָגט: פֿון מײַן האַרינטע שָׂרַין
Sarain harinte main fun gezogt zi hot geistu vuhin un
Sarai mistress my from said she has are you going where and

אַנטלויף איך. ט האָט דער מלאך פֿון ה צו איר געזאָגט: קער זיך
zich ker gezogt ir tsu Hashem fun malach der hot ich antloif
self return said her to Hashem of Angel the has I flee

אום צו דײַן האַרינטע, און בייג זיך אונטער אירע הענט. י און דער
der un hent ire unter zich beig un harinte dain tsu um
the and hands her under self bow and mistress your to on

מלאך פֿון ה האָט צו איר געזאָגט: מערן וועל איך מערן דײַן
dain mern ich vel mern gezogt ir tsu hot Hashem fun malach
your increase I will increase said her to has Hashem of Angel

זאָמען, און ער וועט נישט קענען געציילט ווערן פֿון פֿילקייט. יא און
un filkeit fun vern getseilt kenen nisht vet er un zomen
and multitude from become counted can not will he and seed

דער מלאך פֿון ה האָט צו איר געזאָגט:
gezogt ir tsu hot Hashem fun malach der
said her to has Hashem of Angel the

זע, דו ביסט טראָגעדיק,
trogedik bist du ze
conceived are you behold

אוּן געבערסט אַ זוּן ,
zun a geberst un
son a conceive and

זאָלסטוּ רופֿן זײַן נאָמען יִשְׁמָעֵאל ,
Yishmael nomen zain rufn zolstu
Yishmael name his call shall you

ווײַל ה האָט צוגעהערט דײַן פּײַן .
pain dain tsugehert hot Hashem vail
affliction your heard has Hashem because

[12] And he will be a pere adam;

יב אוּן ער וועט זײַן אַ מענטש אַ ווילדאייזל :
valdeizl a mentsh a zain vet er un
wild donkey a man a be will he and

his yad will be against kol,

זײַן האַנט וועט זײַן אַקעגן אַלעמען ,
alemen akegn zain vet hant zain
them all against be will hand his

and kol yad against him;

אוּן אַלעמענס האַנט וועט זײַן אַקעגן אים ;
im akegn zain vet hant alemens un
him against be will hand them all's and

and he shall dwell in the presence of all his brethren.

אוּן אין געזיכט פֿון אַלע זײַנע ברידער וועט ער וווינען .
voinen er vet brider zaine ale fun gezicht in un
dwell he will brothers his all of presence in and

[13] And she called the Shem of Hashem Who spoke unto her, El Roi *(G-d Who Sees)*; for she said, Have I also here seen after Him that seeth me?

יג האָט זי גערופֿן דעם נאָמען פֿון ה וואָס האָט צו איר
ir tsu hot vos Hashem fun nomen dem gerufn zi hot
her to has which Hashem of name the called she has

געזעדט: דו ביסט דער אֵל רָאִי; ווארעם זי האָט געזאָגט: אויך דאָ האָב
hob do oich gezogt hot zi vorem Roi El der bist du geredt
have here also said has she because sees G-d the are you spoken

איך גענזען דעם וואָס זעט מיך ? יד דערום האָט מען גערופֿן דעם
dem gerufn men hot derum mich zet vos dem gezen ich
the called they has therefore me sees who the one seen I

ברונעם באֵר-לַחַי-רוֹאִי ; ער איז צווישן קָדֵשׁ אוּן צווישן בֶּרֶד .
Bered tsvishn un Kadesh tsvishn iz er Beer-lachai-roi brunem
Bered between and Kadesh between is it Be'er Lachai Roi well

[14] Therefore the well was called Be'er Lachai Roi; hinei, it is between Kadesh and Bered.

טו אוּן הָגָר האָט געבאָרן אַבְרָמען אַ זון , אוּן אַבְרָם האָט
hot Avram un zun a Avramen geborn hot Hagar un
has Avram and son a Avram given birth to has Hagar and

געראָפֿן דעם נאָמען פֿון זײַן זון וואָס הָגָר האָט געבאָרן ,
geborn hot Hagar vos zun zain fun nomen dem gerufn
given birth to has Hagar which son his of name the called

יִשְׁמָעֵאל . טז אוּן אַבְרָם איז געווען זעקס אוּן אַכציק יאָר אַלט,
alt yor achtsik un zeks geven iz Avram un Yishmael
old year eighty and six having been is Avram and Yishmael

וועוּן הָגָר האָט געבאָרן יִשְׁמָעֵאלן צו אַבְרָמען .
Avramen tsu Yishmaeln geborn hot Hagar ven
Avram to Yishmael given birth to has Hagar when

[15] And Hagar bore Avram ben; and Avram called shem bno, which Hagar bore, Yishmael *(Ishmael)*.

[16] And Avram was fourscore and six shanah when Hagar bore Yishmael to Avram.

17 And when Avram was ninety and nine shanah, Hashem appeared to Avram, and said unto him, I am El Shaddai; walk before Me, and be thou tamim

יז אוּן אַז אַבְרָם איז אַלט געווען נײַן אוּן נײַנציק יאָר , האָט
hot yor naintsik un nain geven alt iz Avram az un
has year ninety and nine having been old is Avram that and

זיך ה באַוויזן צו אַבְרָמען , אוּן האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot un Avramen tsu bavizn Hashem zich
said him to has and Avram to appeared Hashem self

איך בין אֵל שַׁדַּי ; גיי פֿאַר מיר, אוּן זיי אויפֿריכטיק. ב אוּן איך וועל
vel ich un oifrichtik zai un mir far gei Shaddai El bin ich
will I and upright be and me before go Shaddai G-d am I

(blameless). 2 And I will confirm My brit (covenant) between Me and thee, and will multiply thee exceedingly. 3 And Avram fell on his face; and Elohim talked with him, saying, 4 As for Me, hinei, My brit (covenant) is with thee, and thou shalt be an Av of many Goyim. 5 Neither shall thy shem any more be called Avram, but thy shem shall be Avraham; for Av hamon Goyim (Father of a multitude of Goyim) have I made thee. 6 And I will make thee exceeding fruitful, and I will make Goyim of thee, and Melechim shall come out of thee. 7 And I will establish My Brit (covenant) between Me and thee and thy zera after thee in their dorot for a Brit Olam, to be Elohim unto thee, and to thy zera after thee. 8 And I will give unto thee, and to thy zera after thee, the Eretz wherein thou art now a ger, kol Eretz Kena'an, for an Achuzzah (Possession) Olam (Everlasting); and I will be their Elohim. 9 And Elohim said unto Avraham, Thou shalt be shomer over My Brit therefore, thou, and thy zera after thee in the dorot. 10 This is My Brit (covenant), which ye shall be shomer over, between Me and you and thy zera after thee; every zachar among you shall be circumcised. 11 And ye shall circumcise the basar of your arelah; and it shall be an ot brit (sign

מאַכן מײַן ברית צווישן מיר און צווישן דיר , און איך
ich un dir tsvishn un mir tsvishn bris main machn
I and you(SG) between and me between covenant my make

וועל דיך מערן זייער און זייער . ג איז אַבֿרם געפֿאַלן
gefaln Avram iz zeyer un zeyer mern dich vel
fell Avram is very much and very much increase you(SG) will

אויף זײַן פּנים , און אלקים האָט מיט אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi geredt im mit hot Elokim un ponem zain oif
say to thus spoken him with has G-d and face his on

ד איך – זע , מײַן ברית וועט זײַן מיט דיר , און וועסט זײַן
zain vest un dir mit zain vet bris main ze ich
be will and you(SG) with be will covenant my behold I

דער פֿאָטער פֿון אַ סך פֿעלקער. ה און דײַן נאָמען זאָל מער נישט
nisht mer zol nomen dain un felker sach a fun foter der
not more shall name your and nations many a of father the

געפֿרופֿן ווערן אַבֿרם, נאָר דײַן נאָמען זאָל זײַן אַבֿרהם ; ווָאַרעם
vorem Avraham zain zol nomen dain nor Avram vern gerufn
because Avraham be shall name your only Avram become called

פֿאַר דעם פֿאָטער פֿון אַ סך פֿעלקער האָב איך דיך געמאַכט.
gemacht dich ich hob felker sach a fun foter dem far
made you(SG) I have nations many a of father the for

ו און איך וועל דיך פֿרוכפּערן זייער און זייער , און איך
ich un zeyer un zeyer fruchpern dich vel ich un
I and very much and very much multiply you(SG) will I and

וועל דיך מאַכן פֿאַר פֿעלקער, און מלכים וועלן אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein veln mlochim un felker far machn dich vel
of go out will kings and nations for make you(SG) will

דיר . ז און איך וועל אויפֿשטעלן מײַן ברית צווישן מיר און
un dir tsvishn bris main oifshteln vel ich un dir
and me between covenant my establish will I and you(SG)

צווישן דיר , און צווישן דײַן זאָמען נאָך דיר , אויף זייערע
zeyere oif dir noch zomen dain tsvishn un dir tsvishn
their on you(SG) after seed your between and you(SG) between

דור-דורות , פֿאַר אַן אייביקן ברית , צו אײַך
dor-doires far an eibikn bris tsu aich
throughout your generations for an everlasting covenant to you

צו זײַן דײַן אלקים און צו דײַן זאָמען נאָך דיר . ח און איך
ich un dir noch zomen dain tsu un Elokim dain zain tsu
I and you(SG) after seed your to and G-d your be to

וועל געבן דיר און דײַן זאָמען נאָך דיר דאָס לאַנד פֿון
fun land dos dir noch zomen dain un dir gebn vel
of land this you(SG) after seed your and you(SG) give will

דײַן ווויינשאַפֿט , דאָס גאַנצע לאַנד כנַענַ , פֿאַר אַן אייביקן
eibikn an far Kenaan land gantse dos voinshaft dain
everlasting an for Canaan land whole this residing sojourn your

אייגנטום ; און איך וועל זײַן זייער אלקים . ט און אלקים האָט געזאָגט
gezogt hot Elokim un Elokim zeyer zain vel ich un eigentum
said has G-d and G-d their be will I and possession

צו אַבֿרהמען : דו אָבער זאָלסט היטן מײַן ברית , דו און
un du bris main hitn zolst ober du Avrahamen tsu
and you covenant my keep you(SG) must but you Avraham to

דײַן זאָמען נאָך דיר , אויף זייערע דור-דורות . י דאָס
dos dor-doires zeyere oif dir noch zomen dain
this throughout generations their on you(SG) after seed your

of the covenant) between Me and you. 12 And he that is eight days old shall be circumcised among you, every zachar in your dorot, he that is born in the bais, or bought with kesef of any foreigner, which is not of thy zera. 13 He that is born in thy bais, and he that is bought with thy kesef, must be circumcised; and My Brit shall be in your basar for a Brit Olam. 14 And the arel (uncircumcised) zachar whose basar of his arelah (foreskin) is not circumcised, that nefesh shall be cut off from his people; My Brit hefer (he broke).

15 And Elohim said unto Avraham, As for Sarai thy isha, thou shalt not call her shem Sarai, but Sarah (Princess) shall her shem be. 16 And I will bless her, and give thee ben also of her; yes, will bless her, and she shall give rise to Goyim; melechim

אִיז מַיִן ברית וואָס איר זאָלט היטן צווישן מיר און צווישן
tsvishn un mir tsvishn hitn zolt ir vos bris main iz
between and me between keep shall you which covenant my is

אַיִד, און צווישן דיין זאָמען נאָך דיר : ביי אַיִד זאָל געמַלט
gemalt zol aich bai dir noch zomen dain tsvishn un aich
circumcise shall you by you(SG) after seed your between and you

ווערן איטלעכער מאַנספּאַרשוין . יא און איר זאָלט געמַלט ווערן
vern gemalt zolt ir un mansparshoin itlecher vern
become circumcised shall you and male each become

אין דעם פַֿלייש פֿון אייַער פֿאָרהויט, און עס וועט זיין פֿאַר אַ צייכן
tseichn a far zain vet es un forhoit aier fun fleish dem in
sign a for be will it and foreskin your of flesh the in

פֿון ברית צווישן מיר און צווישן אייַך. יב און צו אַכט טעג
teg acht tsu un aich tsvishn un mir tsvishn bris fun
days eight to and you between and me between the covenant of

זאָל געמַלט ווערן ביי אייַך איטלעכער מאַנספּאַרשוין אויף אייערע
aiere oif mansparshoin itlecher aich bai vern gemalt zol
your on male each you by become circumcised shall

דור-דורות , געבאָרן אין הויז , אָדער געקויפֿט פֿאַר
dor-doires geborn in hoiz oder gekoift far
throughout generations given birth to house in bought or for

גאָלט פֿון עמיץ אַ פֿרעמדן וואָס איז נישט פֿון דיין זאָמען .
zomen dain fun nisht iz vos fremdn a emits fun gelt
seed your of not is which foreigner a someone from money

יג געמַלט מוז געמַלט ווערן דער וואָס איז געבאָרן
geborn iz vos der vern gemalt muz gemalt
given birth to is which that become circumcised must be circumcised

אין דיין הויז , און דער וואָס איז געקויפֿט פֿאַר דיין גאָלט ; און מיַן
main un gelt dain far gekoift iz vos der un hoiz dain in
my and money your for bought is which that and house your in

ברית זאָל זיין אין אייַער פֿלייש פֿאַר אַן אייביקן ברית . יד און
un bris eibikn an far fleish aier in zain zol bris
and covenant everlasting an for flesh your in be shall covenant

אַן אומבאַשניטענער מאַנספּאַרשוין וואָס וועט זיך נישט מַלן אין
in maln nisht zich vet vos mansparshoin umbashnitener an
in circumcised not self will who male uncircumcised an

דעם פֿלייש פֿון זיין פֿאָרהויט, יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן וועלן פֿון איר
ir fun vern farshnitn zol zel yene forhoit zain fun fleish dem
her from become be cut off shall soul that foreskin his of flesh the

פֿאָלק ; מיַן ברית האָט ער פֿאַרשטערט.
farshtert er hot bris main folk
broken he has covenant my people

טו און אלקים האָט געזאָגט צו אַבֿרהמען : דיין ווייַב שָׂרַי זאָלסטו
zolstu Sarain vaib dain Avrahamen tsu gezogt hot Elokim un
shall you Sarai wife your Avraham to said has G-d and

נישט רופֿן מיט איר נאָמען שָׂרַי , נייערט שָׂרָה זאָל זיין איר נאָמען .
nomen ir zain zol Sarah naiert Sarai nomen ir mit rufn nisht
name her be shall Sarah but Sarai name her with call not

טז און איך וועל זי בענטשן, און וועל דיר אויך געבן פֿון איר אַ זון ;
zun a ir fun gebn oich dir vel un bentshn zi vel ich un
son a her of give also you(SG) will and bless her will I and

יאָ , איך וועל זי בענטשן, און פֿעלקער וועלן פֿון איר; מלכים
mlochim ir fun vern veln felker un bentshn zi vel ich yo
kings her from become will nations and bless her will I yes

of peoples shall be from her. 17 Then Avraham fell upon his face, and yitzchak *(laughed)*, and said in his lev, Shall a child be born unto him that is a hundred shanah? And shall Sarah, that is ninety shanah, bear? 18 And Avraham said unto HaElohim, O that Yishmael might live before Thee! 19 And Elohim said, Sarah thy isha shall bear thee ben indeed; and thou shalt call shmo Yitzchak; and I will establish My Brit *(covenant)* with him for a Brit Olam, and with his zera after him. 20 And as for Yishmael, I have heard thee; hinei, I have blessed him, and will make him fruitful, and will multiply him exceedingly; twelve nasi'im *(princes, rulers)* shall he father, and I will make him a goy gadol *(great nation)*. 21 But My Brit *(covenant)* will I establish with Yitzchak, which Sarah shall bear unto thee at mo'ed hazeh *(this set time)* next year.

פֹּון אומות ווועלן זיין פֹּון איר. יז איז אברהם געפֿאלן אויף זײַן פּנים ,
ponem zain oif gefaln Avraham iz ir fun zain veln umes fun
face his on fell Avraham is her of be will peoples of

און ער האָט געלאַכט, און געזאָגט בײַ זיך אין האַרצן: קען בײַ אַ מאַן
man a bai ken hartsn in zich bai gezogt un gelacht hot er un
man a by can heart in self by said and laughed has he and

פֹּון הונדערט יאָר געבאָרן ווערן ? און קען שׂרה צו ניינציק
naintsik tsu Sarah ken un vern geborn yor hundert fun
ninety to Sarah can and become given birth to year hundred of

יאָר געבערן ? יח און אברהם האָט געזאָגט צו האלקים : הלוואַי
halevay HaElokim tsu gezogt hot Avraham un gebern yor
if only G-d to said has Avraham and to give birth year

זאָל ישׁמָעֵאל לעבן פֿאַר דיר ! יט האָט אלקים געזאָגט: פֿאַר ווואָר ,
vor far gezogt Elokim hot dir far lebn Yishmael zol
surely for said G-d has you(SG) before live Yishmael shall

דײַן ווײַב שׂרה וועט דיר געבערן אַ זון , און זאָלסט
zolst un zun a gebern dir vet Sarah vaib dain
you(SG) must and son a to give birth you(SG) will Sarah wife your

רופֿן זײַן נאָמען יִצחָק ; און איך וועל אויפֿשטעלן מײַן ברית מיט
mit bris main oifshteln vel ich un Yitschak nomen zain rufn
with covenant my establish will I and Yitzchak name his call

אים פֿאַר אַן אייביקן ברית צו זײַן זאָמען נאָך אים. כ און
un im noch zomen zain tsu bris eibikn an far im
and him after seed his to covenant everlasting an for him

ווועגן ישׁמָעֵאלן האָב איך דיך צוגעהערט; זע , איך האָב
hob ich ze tsugehert dich ich hob Yishmaeln vegen
have I behold heard you(SG) I have Yishmael concerning

אים געבענטשט, און איך וועל אים פֿרוכפּערן, און וועל אים מערן
mern im vel un fruchpern im vel ich un gebentsht im
increase him will and multiply him will I and blessed him

זייער און זייער ; צוועלף פֿירשטן וועט ער געבערן , און
un gebern er vet firshtn tsvelf zeyer un zeyer
and to give birth he will chieftains twelve very much and very much

איך וועל אים מאַכן פֿאַר אַ גרויס פֿאָלק . כא מײַן ברית אָבער וועל
vel ober bris main folk grois a far machn im vel ich
will but covenant my people great a for make him will I

איך אויפֿשטעלן מיט יִצחָקן , וואָס שׂרה וועט דיר געבערן
gebern dir vet Sarah vos Yitschakn mit oifshteln ich
to give birth you(SG) will Sarah which Yitzchak with establish I

צו דער צײַט אויפֿן אַנדער יאָר.
yor ander oifn tsait der tsu
year other on time this to

22 And He left off speaking with him, and Elohim went up from Avraham.

כב און ווי ער האָט געענדיקט רעדן מיט אים, אַזוי האָט אלקים זיך
zich Elokim hot azoi im mit redn geendikt hot er vi un
self G-d has thus him with speaking finished has he as and

אויפֿגעהויבן פֿון איבער אברהמען .
Avrahamen iber fun oifgehoibn
Avraham over from lifted up

23 And Avraham took Yishmael bno, and all that were born in his bais, and all that were bought with his kesef, every

כג און אברהם האָט גענומען זײַן זון ישׁמָעֵאלן , און אַלע
ale un Yishmaeln zun zain genumen hot Avraham un
all and Yishmael son his taken has Avraham and

זײַנע הויזגעבאָרענע, און אַלע זײַנע געקויפֿטע פֿאַר געלט , יעטוועדער
yetveder gelt far gekoifte zaine ale un hoizgeborene zaine
every money for bought his all and house born his

מאַנסאַרשוין צווישן די הויזלײַט פֿון אַבֿרהמען , און ער האָט
hot er un Avrahamen fun hoizlait di tsvishn mansparshoin
has he and Avraham of household the between male

געמַלט דאָס פֿלייש פֿון זייער פֿאָרהויט אין דעם דאָזיקן אייגענעם
eigenem dozikn dem in forhoit zeyer fun fleish dos gemalt
same this the in foreskin their of flesh this circumcised

טאָג, אַזוי ווי אלקים האָט צו אים גערעדט. כד און אַבֿרהם
Avraham un geredt im tsu hot Elokim vi azoi tog
Avraham and spoken him to has G-d as in same way day

איז געווען נײַן און נײַנציק יאָר אַלט, ווען ער איז געמַלט
gemalt iz er ven alt yor naintsik un nain geven iz
circumcised is he when old year ninety and nine having been is

זון זײַן און פֿלייש פֿון זײַן פֿאָרהויט. כה אין דעם געוואָרן
zun zain un forhoit zain fun fleish dem in gevorn
son his and foreskin his of flesh the in having become

ישמָעֵאל איז געווען דרײַצן יאָר אַלט, ווען ער איז געמַלט
gemalt iz er ven alt yor draitsn geven iz Yishmael
circumcised is he when old year thirteen having been is Yishmael

זון זײַן און פֿלייש פֿון זײַן פֿאָרהויט. כו אין דעם דאָזיקן געוואָרן
dozikn dem in forhoit zain fun fleish dem in gevorn
this the in foreskin his of flesh the in having become

זון זײַן און אַבֿרהם געוואָרן געמַלט איז טאָג אייגענעם
zun zain un Avraham gevorn gemalt iz tog eigenem
son his and Avraham having become circumcised is day same

ישמָעֵאל . כז און אַלע מאַנסלײַט פֿון זײַן הויז , געבאָרן אין
in geborn hoiz zain fun manslait ale un Yishmael
in given birth to house his of man person all and Yishmael

הויז , אָדער געקויפֿט פֿאַר געלט פֿון אַ פֿרעמדן , זײַנען געמַלט
gemalt zainen fremdn a fun gelt far gekoift oder hoiz
circumcised are foreigner a of money for bought or house

געוואָרן מיט אים.
im mit gevorn
him with having become

VAYERA **וַיֵּרָא**

יח **18** And Hashem appeared unto him in the terebinth trees of Mamre; and he sat in the entrance of the ohel *(tent)* in the heat of the day; 2 And he lifted up his eyes and looked, and, hinei, Shloshah Anashim *(Three Men)* stood by him; and when he saw them, he ran to meet them from the entrance of the ohel, and prostrated himself on the ground, 3 And said, Adonoi, if now I have found chen

און ה האָט זיך באַוויזן צו אים, בײַ די אייכנבײמער
eichnbeimer di bai im tsu bavizn zich hot Hashem un
terebinths the by him to appeared self has Hashem and

פֿון מַמרֵא , ווען ער איז געזעסן אין אײַנגאַנג פֿון זײַן געצעלט, אין
in getselt zain fun aingang in gezesn iz er ven Mamre fun
in tent his of entrance in seated is he when Mamre of

דער היץ פֿון טאָג. ב און ער האָט אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן און האָט דערזען,
derzen hot un oign zaine oifgehoibn hot er un tog fun hits der
looked has and eyes his lifted up has he and day of heat the

ערשט דרײַ מענער שטייען פֿאַר אים; און ווי ער האָט זיי דערזען,
derzen zei mener shteyen far im un vi er hot zei ersht drai
seen them has he as and him before standing men three look

אַזוי איז ער זיי געלאָפֿן אַנטקעגן פֿון דעם אײַנגאַנג פֿון געצעלט, און
un getselt fun aingang dem fun antkegen gelofn zei er iz azoi
and tent of entrance the from to meet ran them he is thus

האָט זיך געבוקט צו דער ערד . ג און ער האָט געזאָגט: אֲדֹנָי , אויב,
oib Adonoi gezogt hot er un erd der tsu gebukt zich hot
if Adonoi said has he and ground the to bowed self has

(favor) in Thy sight, pass not on by, please, from Thy servant; [4] Let a little water, please, be brought, and wash Thy feet, and rest under haetz (the tree); [5] And I will bring a morsel of bread, and refresh Ye Your hearts; after that Ye shall pass on; because for this purpose are Ye come to Your servant. And they said, So do, as thou hast said. [6] And Avraham hastened into the ohel unto Sarah, and said, Make ready quickly shlosh measures of fine meal, knead it, and make cakes. [7] And Avraham ran unto the herd, and brought a calf tender and tov, and gave it unto a servant; and he hasted to prepare it. [8] And he took curds, and cholov (milk), and the calf which he had prepared, and set it before them; and he stood by them under haetz, and they did eat. [9] And they said unto him, Where is Sarah thy wife? And he said, Hinei, in the ohel. [10] And He said, I will certainly return unto thee at this time next year; and, hinei, Sarah thy wife shall have ben (son). And Sarah heard it in the entrance of the ohel, which was behind him. [11] Now Avraham and Sarah were zekenim (old ones) and well stricken in age; and in childbearing it ceased to be with Sarah after the manner of women. [12] Therefore Sarah laughed titzchak,

איך בעט דיך , איך האָב געפֿונען חֵן אין דיינע אויגן, זאָלסטו ,
zolstu oign daine in chein gefunen hob ich dich bet ich
shall you eyes your in grace found have I you(SG) entreat I

איך בעט דיך , נישט אַוועקגיין פֿון דיין קנעכט . ד לאָז געבראַכט
gebracht loz knecht dain fun avekgein nisht dich bet ich
brought let servant your from go away not you(SG) entreat I

ווערן אַ ביסל וואַסער, און וואַשט אייערע פֿיס, און לענט אייך אָן אונטערן
untern on aich lent un fis aiere vasht un vaser bisel a vern
under on you lean and feet your wash and water little a become

בוים . ה און איך וועל ברענגען אַ שטיקל ברויט, און איר וועט אונטערלענען
unterlenen vet ir un broit shtikl a brengen vel ich un boim
sustain will you and bread bit a bring will I and tree

אייער האַרץ, דערנאָך וועט איר גיין וויַיטער; אַזוי ווי איר זייַט שוין
shoin zait ir vi azoi vaiter gein ir vet dernoch harts aier
already are you as thus further go you will after that heart your

אַריבערגעקומען צו אייער קנעכט . האָבן זיי גענאָגט: טו אַזוי ווי דו האָסט
host du vi azoi tu gezogt zei hobn knecht aier tsu aribergekumen
have you as thus do said they have servant your to come over

געזעדט. ו האָט אַבֿרהם גאַנץ אײַלט אין גענעלט צו שׂרהן , און האָט גענאָגט:
gezogt hot un Sarahn tsu getselt in geailt Avraham hot geredt
said has and Sarah to tent in hurried Avraham has spoken

אײַל זיך ! דריי סָאָה זעמלמעל, פֿאַרקנעט און מאַך קוכנס . ז און
un kuchns mach un farknet zemelmel seah drai zich ail
and cakes make and knead fine flour seahs three self quick

צו די רינדער איז אַבֿרהם גענאָפֿן, און האָט גענומען אַ יונג
yung a genumen hot un gelofn Avraham iz rinder di tsu
young man a taken has and ran Avraham is cattle the to

רינד, ווייך און פֿעט, און געגעבן צום יונג ; און ער האָט עס
es hot er un yung tsum gegebn un fet un veich rind
it has he and young man to the gave and fat and tender calf

צוגעריכט אויף גיך . ח און ער האָט גענומען שמאַנט און מילך ,
milch un shmant genumen hot er un gich oif tsugericht
milk and cream taken has he and quickly on prepared

און דאָס יונגע רינד וואָס ער האָט צוגעריכט , און האָט אַוועקגעשטעלט
avekgeshtelt hot un tsugericht hot er vos rind yunge dos un
placed has and prepared has he which calf young this and

פֿאַר זיי ; און ער איז געשטאַנען פֿאַר זיי אונטערן בוים , און
un boim untern zei far geshtanen iz er un zei far
and tree under them before stood is he and them before

זיי האָבן געגעסן. ט האָבן זיי צו אים גענאָגט: ווו איז שׂרה דיין
dain Sarah iz vu gezogt im tsu zei hobn gegesn hobn zei
your Sarah is where said him to they have eaten have they

וויַיב? האָט ער גענאָגט: אָן אין געצעלט. י האָט ער גענאָגט: אומקערן וועל איך
ich vel umkeren gezogt er hot getselt in on gezogt er hot vaib
I will to return said he has tent in on said he has wife

זיך אומקערן אַזוי ווי איצט איבער אַ יאָר, און זע , שׂרה דיין
dain Sarah ze un yor a iber itst vi azoi umkeren zich
your Sarah behold and year a over hereafter as thus to return self

וויַיב וועט האָבן אַ זון . און שׂרה האָט זיך איינגעהערט אין איינגאַנג
aingang in aingehert zich hot Sarah un zun a hobn vet vaib
entrance in pay attention self has Sarah and son a have will wife

פֿון געצעלט וואָס הינטער אים. – יא און אַבֿרהם און שׂרה זיַינען
zainen Sarah un Avraham un im hinter vos getselt fun
are Sarah and Avraham and him behind which tent of

sounds like Yitzchak within herself, saying, After I am grown old shall I have pleasure, adoni being old also? 13 And Hashem said unto Avraham, Why did Sarah laugh, saying, Shall I which am old of a surety bear a child? 14 Is any thing too hard for Hashem? At the time appointed I will return unto thee, in due season, and Sarah shall have ben *(son)*. 15 Then Sarah denied, saying, I laughed not; for she was afraid. And He said, Oh yes but thou didst laugh.

16 And the Anashim rose up from thence, and peered toward Sodom; and Avraham went with them to send them on the way. 17 And Hashem said, Shall I hide from Avraham that thing which I do; 18 Seeing that Avraham shall surely become a great and mighty nation, and kol goyei ha'aretz *(all the nations of the earth)* shall be blessed in him? 19 For I know him, that he will command his children and his household after him, and they shall be shomer over the Derech Hashem, to do tzedakah and mishpat; that Hashem may bring

געווען באַטאָגטע זקנים ; בײַ שׂרהן האָט אויפֿגעהערט צו
geven batogte zkeinim ; bai Sarahn hot oifgehert tsu
having been of a certain age elders ; by Sarah has ceased to

זײַן דער שטייגער ווי בײַ ווײַבער. – יב און שׂרה האָט געלאַכט אין זיך אַזוי
zain der shteiger vi bai vaiber. – yb un Sarah hot gelacht in zich azoi
be the manner as by wives . – yb and Sarah has laughed in self thus

צו זאָגן: נאָכדעם ווי איך בין אַלט געוואָרן , זאָל איך נאָך האָבן
tsu zogn: nochdem vi ich bin alt gevorn , zol ich noch hobn
to say: after as I am old become having , I shall yet have

תּענוג ? דערצו איז מײַן האַר אַלט. יג האָט ה געזאָגט צו
tenug ? dertsu iz main har alt. yg hot Hashem gezogt tsu
pleasure ? in addition is my master old . yg has Hashem said to

קען צי זאָגן: זוי צו אזוי גלאַכט שׂרה האָט וואָס פֿאַר אַבֿרהמען
ken tsi zogn: tsu azoi glacht Sarah hot vos far Avrahamen
can yes? say: to thus laughed Sarah has what for Avraham

איך אין דער אמתן געבערן , אַז איך בין אַלט? יד איז דען אַ זאַך
ich in der emesn gebern , az ich bin alt? yd iz den a zach
I in the reality to give birth , when I am old ? yd is then a thing

פֿאַרמיטן פֿון ה ? צו דער באַשטימטער צײַט וועל איך ווידערקערן
farmitn fun Hashem ? tsu der bashtimter tsait vel ich viderkern
prevented of Hashem to the set time will I return

צו דיר , אַזוי ווי איצט איבער אַ יאָר , און שׂרה וועט האָבן אַ זון .
tsu dir , azoi vi itst iber a yor , un Sarah vet hobn a zun .
you(SG) to , thus as hereafter over a year , and Sarah will have a son .

טו האָט שׂרה געלייקנט, אַזוי צו זאָגן: איך האָב נישט געלאַכט; ווארעם זי
tu hot Sarah geleiknt, azoi tsu zogn: ich hob nisht gelacht; vorem zi
tu has Sarah denied, thus to say: I have not laughed; because she

האָט מורא געהאַט ; און ער האָט געזאָגט: ניין , האָסט יאָ געלאַכט.
hot moire gehat ; un er hot gezogt: nein , host yo gelacht.
has fear had ; and he has said: no , you have yes laughed.

טז און די מענער זײַנען אויפֿגעשטאַנען פֿון דאָרטן, און האָבן
tz un di mener zainen oifgeshtanen fun dortn, un hobn
tz and the men are arose from there , and have

אַראָפּגעקוקט אויף סדום . און אַבֿרהם איז געגאַנגען מיט זיי ,
aropgekukt oif Sodom . un Avraham iz gegangen mit zei ,
looked down on Sodom and Avraham is having gone with them ,

זיי צו באַלייטן . יז און ה האָט געזאָגט: זאָל איך פֿאַרדעקן פֿון
zei tsu baleitn . yz un Hashem hot gezogt: zol ich fardekn fun
them accompany to and Hashem has said: I shall conceal from

אַבֿרהמען וואָס איך וויל טאָן? יח און אַבֿרהם וועט דאָך ווערן אַ גרויס
Avrahamen vos ich vil ton? ych un Avraham vet doch vern a grois
Avraham what I will do ? ych and Avraham will yet become a great

און מאַכטיק פֿאָלק , און אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד וועלן זיך בענטשן
un machtik folk , un ale felker fun der erd veln zich bentshn
and mighty people , and all nations of the earth will self bless

מיט אים; יט ווארעם איך האָב אים דערקענט, כּדי ער זאָל באַפֿעלן
mit im; yt vorem ich hob im derkent, kedei er zol bafeln
with him ; yt because I have him known , so that he shall command

זײַנע קינדער , און זײַן הויז נאָך אים, אַז זיי זאָלן היטן דעם וועג
zaine kinder , un zain hoiz noch im, az zei zoln hitn dem veg
his children , and his house after him , that they shall keep the way

פֿון ה , צו טאָן רעכט און גערעכטיקייט , כּדי ה זאָל
fun Hashem , tsu ton recht un gerechtikeit , kedei Hashem zol
of Hashem , to do right and righteousness , so that Hashem shall

upon Avraham that which He hath spoken promised of him. [20] And Hashem said, Because the outcry of Sodom and Amora is great, and because their sin is very grievous; [21] I will go down now, and see whether they have done altogether according to the crying out for punishment of it, which is come unto Me; and if not, I will have da'as. [22] And the Men turned their faces from thence, and went toward Sodom; but Avraham stood yet before Hashem. [23] And Avraham drew near, and said, Wilt Thou also destroy the tzaddik with the rasha? [24] Suppose there be fifty tzaddikim within the city; wilt Thou also destroy and not nasa *(spare)* the place lema'an *(for the sake of)* the fifty tzaddikim that are therein? [25] That be far from Thee to do after this manner, to slay the tzaddik with the rasha; and that the tzaddik should be as the rasha, that be far from Thee: Shall not HaShofet Kol Ha'Aretz *(the Judge of All the Earth)* do mishpat *(right)*? [26] And Hashem said, If I find in Sodom fifty tzaddikim within the city, then I will spare all the place for their sakes. [27] And Avraham answered and said, Hinei now, I, which am but aphar and ashes, have taken upon me to speak unto Hashem; [28] Suppose there shall lack five of the fifty tzaddikim;

ברענגען אויף אבֿרהמען וואָס ער האָט גערעדט וועגן אים. כ אוּן ה
Hashem un im vegen geredt hot er vos Avrahamen oif brengen
Hashem and him of spoken has he what Avraham on bring

האָט געזאָגט: דאָס געשריי וועגן סדום און עמוֹרה איז פֿאַר וואָר גרויס,
grois vor far iz Amora un Sodom vegen geshrei dos gezogt hot
great real for is Gomorrah and Sodom of cry this said has

און זייער זינד איז פֿאַר וואָר זייער שווער. כא לאָמיך אַקאָרשט אַראָפּנידערן
aropnideren akorsht lomich shver zeyer vor far iz zind zeyer un
go down now let me heavy very real for is sin their and

און זען, אויב זיי האָבן אין גאַנצן געטאָן אַזוי ווי דאָס געשריי וואָס
vos geshrei dos vi azoi geton gantsn in hobn zei oib zen un
which cry this as thus done entire in have they if see and

איז געקומען צו מיר; און אויב נישט, לאָמיך וויסן. כב און די מענער
mener di un visen lomich nisht oib un mir tsu gekumen iz
men the and see let me not if and me to having come is

האָבן זיך פֿאַרקערט פֿון דאָרטן, און זיינען געגאַנגען קיין סדום;
Sodom kein gegangen zainen un dortn fun farkert zich hobn
Sodom to having gone are and there from turned self have

און אבֿרהם איז נאָך אַלץ געשטאַנען פֿאַר ה. כג און אבֿרהם
Avraham un Hashem far geshtanen alts noch iz Avraham un
Avraham and Hashem before stood all that still is Avraham and

האָט גענענט און האָט געזאָגט: נישט-שוין וועסטו אומברענגען
umbrengen vestu nisht-shoin gezogt hot un genent hot
destroy will you(sg) not-then said has and come near has

דעם אומשולדיקן מיט דעם שולדיקן? כד טאָמער זיינען דאָ פֿופֿציק
fuftsik do zainen tomer shuldikn dem mit umshuldikn dem
fifty here are what if guilty the with innocent the

אומשולדיקע אין דער שטאָט, נישט-שוין וועסטו זיי אומברענגען,
umbrengen zei vestu nisht-shoin shtot der in umshuldike
destroy them will you(sg) not-then city the in innocent

און וועסט נישט פֿאַרגעבן דעם אָרט פֿון וועגן די פֿופֿציק אומשולדיקע
umshuldike fuftsik di vegen fun ort dem fargebn nisht vest un
innocent fifty the concerning of place the spare not will and

וואָס אין איר? כה חלילה דיר צו טאָן אַזאַ זאַך, צו טייטן דעם
dem teitn tsu zach aza ton tsu dir cholile ir in vos
the kill to thing such do to you(SG) far be it from her in which

אומשולדיקן מיט דעם שולדיקן, אַז דער אומשולדיקער זאָל זיין אַזוי ווי
vi azoi zain zol umshuldiker der az shuldikn dem mit umshuldikn
as just be shall innocent the that guilty the with innocent

דער שולדיקער; חלילה דיר! זאָל דער ריכטער פֿון דער גאַנצער
gantser der fun richter der zol dir cholile shuldiker der
whole the of judge the shall you(SG) far be it from guilty the

ערד נישט טאָן גערעכטיקייט? כו האָט ה געזאָגט: אויב איך וועל
vel ich oib gezogt Hashem hot gerechtikeit ton nisht erd
will I if said Hashem has righteousness do not earth

געפֿינען אין סדום פֿופֿציק אומשולדיקע אין דער שטאָט, וועל איך פֿאַרגעבן
fargebn ich vel shtot der in umshuldike fuftsik Sodom in gefinen
spare I will city the in innocent fifty Sodom in find

דעם גאַנצן אָרט פֿון זייערטוועגן. כז האָט זיך אָפּגערופֿן אבֿרהם און
un Avraham opgerufn zich hot zeyertvegn fun ort gantsn dem
and Avraham responded self has their sake of place entire the

האָט געזאָגט: זע, איך בעט דיך, איך אונטערשטיי מיך צו
tsu mich untershtei ich dich bet ich ze gezogt hot
to me have audacity I you(SG) entreat I behold said has

רעדן צו אֲדֹנָי , הגם איך בין שטויב און אש . כח טאָמער וועלן פֿעלן
redn tsu Adonoi hagam ich bin shtoib un ash tomer veln feln
speak to Adonoi though I am dust and ashes what if will lack

פֿון די פֿופֿציק אומשולדיקע פֿינף, וועסטו פֿון וועגן די פֿינף
fun di fuftsik umshuldike finf vestu fun vegen di finf
of the fifty innocent five will you(sg) the concerning five

צעשטערן די גאַנצע שטאָט? האָט ער געזאָגט: איך וועל נישט צעשטערן, אויב
tsu di gantse shtot er hot gezogt ich veln nisht tseshtern oib
to the whole city has he said I will not destroy if

איך וועל דאָרטן געפֿינען פֿינף און פֿערציק. כט און ער האָט ווידער אַ מאָל צו
ich veln dortn gefinen finf un fertsik. un er hot vider a mol tsu
I will there find five and forty. and he has again a time to

אים געדענקען, אויב מען וועלן דאָרטן געפֿינען פֿערציק? טאָמער וועלן זיך דאָרטן געפֿינען פֿערציק?
im geredt un hot er gezogt un fertsik fun finf gefinen dortn vel ich
him spoken and has he said and forty of five find there will I

האָט ער געזאָגט: איך וועל עס נישט טאָן פֿון וועגן די פֿערציק. ל האָט
hot er gezogt ich veln es nisht ton fun vegen di fertsik hot
has he said I will it not do of the concerning forty has

ער געזאָגט: זאָל , איך בעט דיך , אֲדֹנָי נישט פֿאַרדריסן, און איך
er gezogt ich bet dich Adonoi nisht fardrisn un ich
he said I shall entreat you(sg) Adonoi not be angry and I

וועל רעדן : טאָמער וועלן זיך דאָרטן געפֿינען דרייַסיק? האָט ער געזאָגט:
veln redn tomer veln zich dortn gefinen draisik er hot gezogt
will speak what if will self there find thirty has he said

איך וועל עס נישט טאָן, אויב איך וועל דאָרטן געפֿינען דרייַסיק. לא האָט ער
ich veln es nisht ton oib ich veln dortn gefinen draisik er hot
I will it not do if I will there find thirty has he

געזאָגט: זע , איך בעט דיך , איך אונטערשטיי מיך צו רעדן
gezogt ze ich bet dich ich untershtei mich tsu redn
said behold I entreat you(sg) I have audacity to me speak

צו אֲדֹנָי : טאָמער וועלן זיך דאָרטן געפֿינען צוואַנציק? האָט ער געזאָגט:
tsu Adonoi tomer veln zich dortn gefinen tsvantsik er hot gezogt
to Adonoi what if will self there find twenty has he said

איך וועל נישט צעשטערן פֿון וועגן די צוואַנציק. לב האָט ער געזאָגט:
ich veln nisht tseshtern fun vegen di tsvantsik er hot gezogt
I will not destroy of the concerning twenty has he said

זאָל , איך בעט דיך , אֲדֹנָי נישט פֿאַרדריסן, און איך וועל רעדן
zol ich bet dich Adonoi nisht fardrisn un ich veln redn
shall I entreat you(sg) Adonoi not be angry and I will speak

נאָר דאָס מאָל: טאָמער וועלן זיך דאָרטן געפֿינען צען? האָט ער געזאָגט:
nor dos mol tomer veln zich dortn gefinen tsen er hot gezogt
but this time what if will self there find ten has he said

איך וועל נישט צעשטערן פֿון וועגן די צען .
ich veln nisht tseshtern fun vegen di tsen
I will not destroy of the concerning ten

לג און ה איז אַוועקגעגאַנגען, ווען ער האָט געענדיקט רעדן
un Hashem iz avekgegangen ven er hot geendikt redn
and Hashem is went way when he has finished speaking

צו אַבֿרהמען ; און אַבֿרהם האָט זיך אומגעקערט צו זיין אָרט .
tsu Avrahamen un Avraham hot zich umgekert tsu zayn ort
to Avrahamen and Avraham has self returned to his place

wilt Thou destroy all the city for lack of five? And He said, If I find there forty and five, I will not destroy it. 29 And he spoke unto Him yet again, and said, Suppose there shall be forty found there. And He said, I will not do it for forty's sake. 30 And he said unto Him, Oh let not Hashem be angry, and I will speak; suppose there shall thirty be found there. And He said, I will not do it, if I find thirty there. 31 And he said, Hinei now, I have taken upon me to speak unto Hashem: suppose there shall be twenty found there. And He said, I will not destroy it for twenty's sake. 32 And he said, Oh let not Hashem be angry, and I will speak yet but this once: suppose asarah *(ten, i.e., a minyan)* shall be found there. And He said, I will not destroy it for the sake of haasarah *(the ten)*.

33 And Hashem went His way, as soon as He had left communing with Avraham; and Avraham returned unto his makom.

19 And there came two malachim to Sodom at erev; and Lot sat in the sha'ar Sodom; and Lot seeing them rose up to meet them; and he bowed himself with his face toward the ground; [2] And he said, Hinei, adonai *(my masters)*, turn in, now, into the bais avdechem, and tarry all night, and wash your feet, and ye shall rise up early, and go on your ways. And they said, Lo; but we will abide the night in the rekhov. [3] And he pressed upon them greatly; and they turned in unto him, and entered into his bais; and he made them a mishteh *(meal, feast)*, and did bake matzot, and they did eat.

יט און די צוויי מלאָכים זיינען קיין סדום אין געקומען
in Sodom kein gekumen zainen malachim tsvei di un
in Sodom to having come are angels two the and

אָוונט ; און לוֹט איז געזעסן אין טויער פֿון סדום . און לוֹט
Lot un Sodom fun toier in gezesn iz Lot un ovnt
Lot and Sodom of gate in sitting is Lot and evening

האָט זיי דערזען, און ער האָט זיך אויפֿגעשטעלט זיי אַנטקעגן , און
un antkegen zei oifgeshtelt zich hot er un derzen zei hot
and to meet them stood up self has he and seen them has

האָט זיך געבוקט מיטן פּנים צו דער ערד . ב און ער האָט צו זיי
zei tsu hot er un erd der tsu ponem mitn gebukt zich hot
them to has he and ground the to face with bowed self has

געזאָגט: זעט, איך בעט אייך, מײַנע האַרן, קערט אײַן אין הויז פֿון אײַער
aier fun hoiz in ain kert harn maine aich bet ich zet gezogt
your of house in in turn lords my you entreat I see said

קנעכט אויף איבער נאַכט, און וואַשט אײַערע פֿיס; און איר וועט זיך
zich vet ir un fis aiere vasht un nacht iber oif knecht
self will you and feet your wash and night over on servant

פֿרי־דערן , און וועט גיין אויף אײַער וועג. האָבן זיי געזאָגט: ניין , נײַערט
naiert nein gezogt zei hobn veg aier oif gein vet un federn
but no said they have way your on go will and arise early

אויף דער גאַס וועלן מיר נעכטיקן . ג איז ער זייער צוגעשטאַנען צו
tsu tsugeshtanen zeyer er iz nechtikn mir veln gas der oif
to urged very he is spend the night me will street the on

זיי , און זיי האָבן אײַנגעקערט צו אים, און זיינען אַרײַנגעגאַנגען אין
in araingegangen zainen un im tsu aingekert hobn zei un zei
in went are and him to turned in have they and them

זײַן הויז , און ער האָט פֿאַר זיי געמאַכט אַ מאָלצײַט, און געבאַקן
gebakn un moltsait a gemacht zei far hot er un hoiz zain
baked and meal a made them for has he and house his

אומגעזײַערטע קוכנס , און זיי האָבן געגעסן.
gegesn hobn zei un kuchns umgezaierte
eaten have they and cakes unleavened

[4] But before they lay down, the men of the Ir, even the anshei Sodom, surrounded the bais, from na'ar to zeken, all the people from every quarter of the city; [5] And they called unto Lot, and said unto him, Where are the anashim which came in to thee halailah *(this night)*? Bring them out unto us, that we may know them carnally. [6] And Lot went outside unto them, and shut the delet after him, [7] And said, Now, achai *(my brethren)*, do not so wickedly. [8] Hinei now, I

ד איידער נאָך זיי האָבן זיך געלייגט , האָבן די מענטשן פֿון שטאָט,
shtot fun mentshn di geleigt zich hobn zei noch eider
city of men the have lain down self have they yet before

די מענטשן פֿון סדום , אַרומגערינגלט דאָס הויז , פֿון יונג ביז
biz yung fun hoiz dos arumgeringlt Sodom fun mentshn di
to young man of house this encircled Sodom of men the

אַלט, דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון עק צו עק . ה און זיי האָבן געפֿרוּפֿן צו
tsu gerufn hobn zei un ek tsu ek fun folk gantse dos alt
to called have they and end to end from people all this old

לוֹטן, און האָבן צו אים געזאָגט: ווּ זיינען די מענער וואָס זיינען
zainen vos mener di zainen vu gezogt im tsu hobn un Lotn
are which men the are where said him to have and Lot

צו דיר געקומען די נאַכט? ברענג זיי אַרויס צו אונדז, מיר
mir undz tsu arois zei breng nacht di gekumen dir tsu
we us to out them bring night the having come you(SG) to

זאָלן זיי דערקענען. ו איז לוֹט אַרויסגעגאַנגען צו זיי אין אײַנגאַנג ,
aingang in zei tsu aroisgegangen Lot iz derkenen zei zoln
entrance in them to having come out Lot is know them shall

און די טיר האָט ער פֿאַרשלאָסן הינטער זיך . ז און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un zich hinter farshlosn er hot tir di un
said has he and self behind locked he has door the and

have two banot which have not known man; now let me bring them out unto you, and do ye to them as is good in your eyes; only unto these anashim do nothing; for therefore came they under the tzel *(shadow)* of my korah *(beam, roof)*. [9] And they said, Stand back. And they said again, This one fellow came in to sojourn as a ger *(alien)*, and he will now play the shofet; now will we deal worse with thee, than with them. And they pressed strongly upon the man, even Lot, and came near to break down the delet. [10] But the anashim put forth their yad, and pulled Lot into the bais to them, and shut the delet. [11] And they struck the men that were at the petach of the bais with blindness, both katan and gadol; so that they wearied themselves to find the petach. [12] And the anashim said unto Lot, Hast thou here any one else? Choson *(Son-in-law)*, and thy banim, and thy banot, and whatsoever thou hast in the Ir, bring them out of this makom *(place)*; [13] For we are the mashchitim *(ones destroying)* this makom *(place)*, because the cry of them is so gedolah before the face of Hashem; and Hashem hath sent us to destroy it.

אִיךְ בעט אײַך, מײַנע בריידער, טוט נישט קיין שלעכטס. ח אָט,
ot shlechts kein nisht tut brider maine aich bet ich
behold evil things any not do brothers my you entreat I

אִיךְ בעט אײַך, זײַנען בײַ מיר צוויי טעכטער וואָס ווייסן נישט פֿון
fun nisht veisn vos techter tsvei mir bai zainen aich bet ich
of not know which daughters two me by are you entreat I

קיין מאַן, לאָמיך זיי אַרויסברענגען צו אײַך, און טוט מיט זיי ווי
vi zei mit tut un aich tsu aroisbrengen zei lomich man kein
as them with do and you to bring forth them let me man any

עס איז גוט אין אײַערע אויגן, נאָר די דאָזיקע מענער זאָלט איר קיין
kein ir zolt mener dozike di nor oign aiere in gut iz es
any you shall men this the but eyes your in good is it

זאַך נישט טאָן, אַזוי ווי זיי זײַנען געקומען אין דעם שאָטן פֿון
fun shotn dem in gekumen zainen zei vi azoi ton nisht zach
of shadow the in having come are they as thus do not thing

מײַן דאַך. ט האָבן זיי געזאָגט: גיי אַוועק! און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un avek gei gezogt zei hobn dach main
said have they and away go said they have roof my

געקומען איינער ווויינען, און משפטן ויל ער משפטן! אַצונד
atsund mishpetn er vil mishpetn un voinen einer gekumen
now judge he will judge and sojourning one having come

ווועלן מיר זיך מיט דיר נאָך ערגער באַגיין ווי מיט זיי. און
un zei mit vi bagein erger noch dir mit zich mir veln
and them with than treat worse yet you(SG) with self we will

זיי זײַנען זייער צוגעשטאַנען צו דעם מאַן, צו לוֹטן, און האָבן
hobn un Lotn tsu man dem tsu tsugeshtanen zeyer zainen zei
have and Lot to man the to pressed very are they

געזענט אײַנצוברעכן די טיר. י האָבן די מענער אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt mener di hobn tir di aintsubrechn genent
stretched out men the have door the to break come near

זייער האַנט, און אַרײַנגעבראַכט לוֹטן צו זיך אין הויז, און די טיר
tir di un hoiz in zich tsu Lotn araingebracht un hant zeyer
door the and house in self to Lot brought and hand their

האָבן זיי פֿאַרשלאָסן. יא און די לייַט וואָס בײַם אײַנגאַנג פֿון הויז
hoiz fun aingang baim vos lait di un farshlosn zei hobn
house of entrance at which people the and locked they have

האָבן זיי געשלאָגן מיט בלינדקייט פֿון קליין ביז גרויס, און זיי האָבן
hobn zei un grois biz klein fun blindkeit mit geshlogn zei hobn
have they and great to small from blindness with struck they have

נישט געקענט געפֿינען דעם אײַנגאַנג. יב און די מענער האָבן געזאָגט צו
tsu gezogt hobn mener di un aingang dem gefinen gekent nisht
to said have men the and entrance the find able not

לוֹטן: וועמען נאָך האָסטו דאָ? אַן איידעם אָדער דײַנע זין און
un zin daine oder eidim an do hostu noch vemen Lotn
and sons your or son-in-law a here have you yet whom Lot

דײַנע טעכטער, אָדער וועמען נאָר דו האָסט אין דער שטאָט, פֿיר אַרויס
arois fir shtot der in host du nor vemen oder techter daine
out lead city the in have you only whom or daughters your

פֿון דעם אָרט; יג ווארעם מיר צעשטערן דעם דאָזיקן אָרט, ווייל דאָס
dos vail ort dozikn dem tseshtern mir vorem ort dem fun
this because place this the destroy we because place the from

געשריי וועגן זיי איז גרויס פֿאַר ה , און ה האָט
hot Hashem un Hashem far grois iz zei vegen geshrei
has Hashem and Hashem before great is them concerning cry

אונדז געשיקט זי צו צעשטערן.
tseshtern tsu zi geshikt undz
destroy to it sent us

14 And Lot went out, and spoke unto his chosonim, which were pledged to marry his banot, and said, Up, get you out of makom hazeh; for Hashem is mashchit *(destroying)* the Ir *(City)*. But he seemed as one that metzachek *(joked)* unto his chosonim.

יד איז לוֹט אַרויסגעגאַנגען , און האָט געריידט צו זיַינע איידימס ,
eidims zaine tsu geredt hot un aroisgegangen Lot iz
sons-in-law his to spoken has and having come out Lot is

די וואָס האָבן געהאַט זיַינע טעכטער , און ער האָט געזאָגט: שטייט
shteit gezogt hot er un techter zaine genumen hobn vos di
stand said has he and daughters his taken have which the

אויף, גייט אַרויס פֿון דעם דאָזיקן ָרט , וואָרעם ה צעשטערט די
di tseshtert Hashem vorem ort dozikn dem fun arois geit oif
the destroys Hashem because place this the from out go up

שטאָט. און ער איז געווען ווי איינער וואָס מאַכט שפּאַס אין די
di in shpas macht vos einer vi geven iz er un shtot
the in jest makes which one as having been is he and city

אויגן פֿון זיַינע איידימס .
eidims zaine fun oign
sons-in-law his of eyes

15 And when the shachar came, then the malachim urged Lot, saying, Arise, take thy isha, and thy two banot, which are here or thou be swept away in the avon haIr. 16 And while he lingered hesitating, the anashim laid hold upon his yad, and upon the yad of his isha, and upon the yad of his two banot; Hashem being merciful unto him; and they brought him out and set him outside the Ir. 17 And it came to pass, when they had brought them forth outside, that he said, Flee and escape for thy nefesh; look not back behind thee, neither stop thou anywhere in all the plain; flee and escape to the mountain, lest thou be swept away. 18 And Lot said unto them, Oh, not so, Adonoi *(My L-rd)*: 19 Hinei now, thy eved hath found chen in Thy sight,

טו און ווי דער פֿרימאָרגן איז אויפֿגעגאַנגען, אַזוי האָבן די מלאָכים
malachim di hobn azoi oifgegangen iz frimorgn der vi un
angels the have thus dawning is morning the as and

געאיילט לוֹטן, אַזוי צו זאָגן: שטיי אויף, נעם דיין ווַיב, און דיַינע
daine un vaib dain nem oif shtei zogn tsu azoi Lotn geailt
your and wife your take up stand say to so Lot hurried

צוויי טעכטער וואָס געפֿינען זיך דאָ , כדי זאָלסט נישט
nisht zolst kedei do zich gefinen vos techter tsvei
not you(SG) must so that here self find which daughters two

אומגעברַאַכט ווערן דורך דער זינד פֿון דער שטאָט. טז און אַז ער האָט
hot er az un shtot der fun zind der durch vern umgebracht
has he that and city the of sin the by become destroyed

געזאַמט, האָבן די מענער אָנגענומען זיַין האַנט, און די האַנט פֿון זיַין
zain fun hant di un hant zain ongenumen mener di hobn gezamt
his of hand the and hand his grasped men the have lingered

ווַיב, און די האַנט פֿון זיַינע צוויי טעכטער ; פֿון וועגן הס
Hashems vegen fun techter tsvei zaine fun hant di un vaib
Hashem's concerning of daughters two his of hand the and wife

באַרעמהאַרציקייט און רחמנות אויף אים. און זיי האָבן אים
im hobn zei un im oif rachmones un baremhartsikeit
him have they and him on compassion and mercifulness

אַרויסגעפֿירט, און האָבן אים געלאָזט אויסן שטאָט. יז און עס איז געווען,
geven iz es un shtot oisn gelozt im hobn un aroisgefirt
was is it and city outside left him have and led out

ווי זיי האָבן אים אַרויסגעפֿירט דרויסן , אַזוי האָט ער געזאָגט: אַנטרין מיט
mit antrin gezogt er hot azoi droisn aroisgefirt im hobn zei vi
with run said he has thus outside led out him have they as

דיַין לעבן; זאָלסט זיך נישט אומקוקן הינטער דיר , און
dain lebn zolst zich nisht umkukn hinter dir un
your life you(SG) must self not look back behind and

זיך נישט אָפּשטעלן אין דער גאַנצער געגנט ; אַנטרין צום באַרג ,
barg tsum antrin gegent gantser der in opshteln nisht zich
mountain to run district whole the in stop moving not self

כדי זאָלסט נישט אומגעבראַכט ווערן . יח האָט לוֹט צו זיי
kedei zolst nisht umgebracht vern hot Lot tsu zei
so that you(SG) must not destroyed become has Lot to them

געזאָגט: נישט אַזוי , איך בעט אייך, מײַנע האַרן. יט זע , איך בעט
gezogt nisht azoi ich bet aich maine harn ze ich bet
said not thus I entreat you my lords behold I entreat

דיך , דײַן קנעכט האָט געפֿונען חן אין דײַנע אויגן, און האָסט
dich dain knecht hot gefunen chein in daine oign un host
you(SG) your servant has found grace in your eyes and have

געגרייסט דײַן חֶסֶד וואָס דו האָסט געטאָן מיט מיר, צו לאָזן לעבן
gegreist dain vos du host geton mit mir tsu lozn lebn
extoled your which you have done with me to let live

מײַן נפֶשׁ ; אָבער איך קען נישט אַנטרינען צום בארג , וואָרעם
main nefesh ober ich ken nisht antrinen tsum barg vorem
my soul but I can not escape to mountain because

דאָס בייז ווערט מיך נאָך אָנגיין , און איך וועל שטאַרבן. כ אָן , איך
dos beiz vert mich noch onygn un ich vel shtarbn on ich
this evil will befall me yet overtake I will die Now I

בעט דיך , איז יענע שטאָט, נאָנט אַהין צו אַנטלויפֿן, און זי איז אַ
bet dich iz yene shtot tsu ahin nont antloifn un zi iz a
entreat you(SG) is that city to there near flee and she is a

קליינס ; לאָמיך, איך בעט דיך , אַהין אַנטרינען – זי איז דאָך
kleins lomich ich bet dich ahin antrinen zi iz doch
little one let me I entreat you(SG) there escape she is yet

אַ קליינס – און מײַן נפֶשׁ וועט בלײַבן לעבן. כא האָט ער צו אים
a kleins un main nefesh vet blaibn lebn tsu er hot im
a little one and my soul will remain alive to he has him

געזאָגט: זע , איך האָב דיך אָנגענומען אויך וועגן דער
gezogt ze ich hob dich oich ongenumen vegen der
said behold I have you(SG) accepted also concerning the

דאָזיקער זאַך , איך זאָל נישט איבערקערן די שטאָט וואָס דו האָסט
dozike zach ich zol nisht iberkern di shtot vos du host
this one thing I shall not overthrow the city which you have

געזאָגט. כב אײַל זיך , אַנטרין אַהין, וואָרעם איך קען נישט טאָן קיין זאַך ,
gezogt ail zich antrin ahin vorem ich ken nisht ton kein zach
said quick self run there because I can not do any thing

ביז דו קומסט אַהין . דערום האָט מען גערופֿן דעם נאָמען פֿון דער
biz du kumst ahin derum hot men gerufn dem nomen fun der
until you come there therefore has they called the name of the

שטאָט צוֹעַר .
shtot Tsoar
city
Zoar

כג די זון איז געווען אויפֿגעגאַנגען אויף דער ערד , וועז לוֹט
di zun iz geven oifgegangen oif der erd ven Lot
the sun is having been dawning on the earth when Lot

איז אָנגעקומען קיין צוֹעַר . כד און ה האָט געמאַכט רעגענען
iz ongekumen kein Tsoar un Hashem hot gemacht regenen
is arrived at Zoar and Hashem has made rain

אויף סדום און אויף עֲמוֹרָה שוועבל און פֿײַער, פֿון ה ,
oif Sodom un oif Amora shvebl un faier fun Hashem
on Sodom and on Gomorrah sulfur and fire from Hashem

פֿון הימל . כה און ער האָט איבערגעקערט די דאָזיקע שטעט, און
fun himel un er hot ibergekert di dozike shtet un
from heaven and he has overthrown these cities and

and Thou hast magnified Thy chesed, which Thou hast showed unto me in sparing my nefesh; and I cannot flee to escape to the mountain, lest some ra'ah overtake me, and I die; [20] Hinei now, this Ir is near to run unto, and it is a little one; Oh, let me flee to escape there, (is it not mitzar small?), and my nefesh shall live. [21] And He said unto him, Hinei, I have accepted thee concerning this thing also, that I will not overthrow the Ir, for the which thou hast spoken. [22] Haste thee, flee to escape there; for I cannot do anything till thou arrive there. Therefore the shem of the Ir was called Tzoar.

[23] The shemesh rose over ha'aretz when Lot entered Tzoar. [24] Then Hashem rained upon Sodom and upon Amora gofrit and eish from Hashem out of Shomayim; [25] And He overthrew those cities, and all the plain, and all the inhabitants of the

cities, and tzemach *(what grew)* upon haadamah.
26 But his isha, from behind him, looked back, and she became a netziv melach *(pillar of salt)*.

27 And Avraham got up early in the boker to the makom where he stood there before Hashem;
28 And he looked down toward Sodom and Amora, and toward all the eretz of the plain, and hinei, he saw kitor *(smoke, steam)* of the eretz go up like kitor of a furnace.

29 And it came to pass, when Elohim destroyed the cities of the plain, that zikron Avraham came to Elohim, and He sent Lot out of the midst of the hafekhah *(upheaval, destruction, overthrow)*, when He overthrew the cities in the which Lot dwelt.
30 And Lot left Tzoar, and dwelt in the har, and his two banot with him; for he feared to dwell in Tzoar: and he dwelt in a cave, he and his two banot.
31 And the bechirah said unto the younger, Avinu is old, and there is not an ish in ha'aretz to come in unto us after the derech of kol ha'aretz: 32 Come, let us make avinu drink yayin, and we will lie with him, that we may preserve

די גאַנצע געגנט , און אַלע באַווויינער פֿון די שטעט, און די צמח
tsemach di un shtet di fun bavoiner ale un gegent gantse di
tzemach the and cities the of inhabitants all and region whole the

פֿון דער ערד . כו און זײַן ווײַב האָט זיך אומגעקוקט פֿון הינטער אים,
im hinter fun umgekukt zich hot vaib zain un erd der fun
him behind from looked self has wife his and earth the of

און איז געוואָרן אַ זײַל זאַלץ.
zalts zail a gevorn iz un
salt pillar a having become is and

כז און אַבֿרהם האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי צו דעם
dem tsu peire der in gefedert zich hot Avraham un
the to morning the in rose early self has Avraham and

אָרט וואָס ער איז דאָרטן געשטאַנען פֿאַר ה . כח און ער האָט
hot er un Hashem far geshtanen dortn iz er vos ort
has he and Hashem before stood there is he which place

אַראָפּגעקוקט אויף סדום און עמֹורָה , און אויף דעם גאַנצן לאַנד פֿון
fun land gantsn dem oif un Amora un Sodom oif aropgekukt
of land all the on and Gomorrah and Sodom on looked down

דער געגנט , און ער האָט געזען , ערשט דער רויך פֿון לאַנד גייט אויף
oif geit land fun roich der ersht gezen hot er un gegent der
up goes land of smoke the look seen has he and region the

אַזוי ווי דער רויך פֿון אַ קאַלכאויוון.
kalchoivn a fun roich der vi azoi
furnace a of smoke the as thus

כט אַזוי איז געשען , ווען אלקים האָט צעשטערט די שטעט פֿון
fun shtet di tseshtert hot Elokim ven geshen iz azoi
of cities the destroyed has G-d when happen is thus

דער געגנט , אַז ה האָט געדענקט אָן אַבֿרהמען , און
un Avrahamen on gedenkt hot Hashem az gegent der
and Avraham on remembered has Hashem that region the

האָט אַרויסגעשיקט לוֹטן פֿון מיטן פֿון דער איבערקערעניש בײַם
baim iberkerenish der fun mitn fun Lotn aroisgeshikt hot
at upheaval the of midst of from Lot sent out has

איבערקערן די שטעט וואָס לוֹט איז אין זיי געזעסן.
gezesn zei in iz Lot vos shtet di iberkern
settled them in is Lot which cities the overthrow

ל און לוֹט איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון צוֹער , און האָט זיך באַזעצט
bazetst zich hot un Tsoar fun aroifgegangen iz Lot un
settled self has and Zoar from having gone up is Lot and

אויפֿן בארג , און זײַנע צוויי טעכטער מיט אים; וואָרעם ער האָט
hot er vorem im mit techter tsvei zaine un barg oifn
has he because him with daughters two his and mountain on

מורא געהאַט צו זיצן אין צוֹער ; און ער איז געזעסן אין אַ הייל, ער
er heil a in gezesn iz er un Tsoar in zitsn tsu gehat moire
he cave a in settled is he and Zoar in sit to have had fear

און זײַנע צוויי טעכטער . לא האָט די עלטערע געזאָגט צו דער יינגערער:
yingerer der tsu gezogt eltere di hot techter tsvei zaine un
younger the to said older the has daughters two his and

אונדזער פֿאָטער איז אַלט, און קיין מאַן איז נישטאָ אויף דער ערד צו
tsu erd der oif nishto iz man kein un alt iz foter undzer
to earth the on there is man not any and old is father our

קומען , לב אַזוי ווי דער שטייגער פֿון דער גאַנצער ערד .
kum erd gantser der fun shteiger der vi azoi undz tsu kumen
come earth whole the of manner the as thus us to come

zera by avinu. 33 And they made their av drink yayin balailah: and the bechirah went in, and lay with her av; and he had da'as not when she lay down, nor when she arose. 34 And it came to pass on the next day, that the bechirah said unto the younger, Hinei, I lay yesternight with avi. Let us make him drink yayin halailah also; and go thou in, and lie with him, that we may preserve zera by avinu. 35 And they made their av drink yayin balailah also; and the younger arose, and lay with him; and he had da'as not when she lay down, nor when she arose.

לְאָמִיר אָנטרינקען אונדזער פָאטער מיט ווײַן , און מיר וועלן ליגן מיט
mit lign veln mir un vain mit foter undzer ontrinken lomir
with lie will we and wine with father our drench let us

אים, און מיר וועלן אויפֿהאַלטן פֿון אונדזער פָאטער אַ זאָמען . לג האָבן
hobn zomen a foter undzer fun oifhaltn veln mir un im
have seed a father our from maintain will we and him

זיי אָנגעטרונקען זייער פָאטער מיט ווײַן אין יענער נאַכט, און די
di un nacht yener in vain mit foter zeyer ongetrunken zei
the and night that in wine with father their watered they

עלטערע איז געקומען און איז געלעגן מיט איר פָאטער; און ער
er un foter ir mit gelegn iz un gekumen iz eltere
he and father her with lay is and having come is older

האָט נישט געווּסט פֿון איר לייגן זיך אָדער פֿון איר אויפֿשטיין. לד און
un oifshtein ir fun oder zich leign ir fun gevust nisht hot
and stand up her of or self lying her of known not has

עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט די עלטערע געזאָגט צו דער
der tsu gezogt eltere di hot morgn oif geven iz es
the to said older the has next day on having been is it

יינגערער: זע , נעכטן בין איך געלעגן מיט מײַן פָאטער; לאָמיר אים
im lomir foter main mit gelegn ich bin nechtn ze yingerer
him let us father my with lay I am last night behold younger

אָנטרינקען מיט ווײַן אויך די נאַכט , און קום דו ליג מיט אים, און
un im mit lig du kum un nacht di oich vain mit ontrinken
and him with lay you come and tonight the also wine with drench

מיר וועלן אויפֿהאַלטן פֿון אונדזער פָאטער אַ זאָמען . לה האָבן זיי אויך אין
in oich zei hobn zomen a foter undzer fun oifhaltn veln mir
in also they have seed a father our from maintain will me

יענער נאַכט אָנגעטרונקען זייער פָאטער מיט ווײַן , און די יינגערע איז
iz yingere di un vain mit foter zeyer ongetrunken nacht yener
is younger the and wine with father their watered night that

אויפֿגעשטאַנען און איז געלעגן מיט אים; און ער האָט נישט געווּסט פֿון
fun gevust nisht hot er un im mit gelegn iz un oifgeshtanen
of known not has he and him with lay is and arose

איר לייגן זיך אָדער פֿון איר אויפֿשטיין.
oifshtein ir fun oder zich leign ir
stand up her of or self lying her

36 Thus were both the banot of Lot with child by their av. 37 And the bechirah bore ben, and called shmo Moav; the same is the Avi Moav unto this day. 38 And the younger, she also bore ben, and called shmo Ben-Ammi; the same is the Avi Bnei Ammon unto this day.

לו און ביידע טעכטער פֿון לוֹטן זײַנען טראָגעדיק געוואָרן פֿון
fun gevorn trogedik zainen Lotn fun techter beide un
of having become conceived are Lot of daughters two and

זייער פָאטער. לז און די עלטערע האָט געבאָרן אַ זון , און זי האָט
hot zi un zun a geborn hot eltere di un foter zeyer
has she and son a given birth to has older the and father their

גערופֿן זײַן נאָמען מוֹאָבּ; דאָס איז דער פָאטער פֿון דעם היַינטיקן
haintikn dem fun foter der iz dos Moav nomen zain gerufn
present-day the of father the is this Moab name his called

מוֹאָבּ. לח און די יינגערע , זי אויך האָט געבאָרן אַ זון , און
un zun a geborn hot oich zi yingere di un Moav
and son a given birth to has also she younger the and Moab

זי האָט גערופֿן זײַן נאָמען בן-עַמי ; דאָס איז דער פָאטער פֿון די
di fun foter der iz dos Ben-Ammi nomen zain gerufn hot zi
the of father the is this Ben-ammi name his called has she

היַינטיקע קינדער פֿון עַמוֹן .
Amon fun kinder haintike
Ammon of children present-day

20 And Avraham journeyed from there toward the Negev region, and dwelled between Kadesh and Shur, and sojourned in Gerar.

כ און אַבְרָהָם האָט אַוועקגעצויגן פֿון דאָרטן צום לאַנד פֿון דָּרוֹם ,
dorem fun land tsum dortn fun avekgetsoign hot Avraham un
south of land to there from journeyed has Avraham and

און ער האָט זיך באַזעצט צווישן קָדֵשׁ און צווישן שור , און
un Shur tsvishn un Kadesh tsvishn bazetst zich hot er un
and Shur between and Kadesh between settled self has he and

האָט געווויינט אין גְּרָר .
Gerar in gevoint hot
Gerar in resided temporarily has

[2] And Avraham said of Sarah his isha, She is my achot; and Avimelech Melech Gerar sent, and took Sarah. [3] But Elohim came to Avimelech in a chalom halailah, and said to him, See, thou art met *(dead)*, for the isha which thou hast taken; for she is be'ulat ba'al *(married of a husband)*. [4] But Avimelech had not come near her; and he said, Adonoi, wilt Thou slay also a goy tzaddik? [5] Said he not unto me, She is my achot? and she, even she herself said, He is achi: in the tohm *(integrity, guilelessness)* of my lev and with clean hands of my innocency have I done this. [6] And HaElohim said unto him in a chalom, Yea, I have da'as that thou didst this in the tohm *(integrity, guilelessness)* of thy lev; for I also withheld thee from sinning against Me; therefore allowed I thee not to touch her. [7] Now therefore restore the ish his isha; for he is a navi, and he shall pray for thee, and thou shalt live; and if thou restore her not, know thou that thou shalt surely die, thou, and all that are thine.

[ב] און אַבְרָהָם האָט געזאָגט אויף זײַן ווײַב שָׂרָה : זי איז מײַנע אַ
a maine iz zi Sarahn vaib zain oif gezogt hot Avraham un
a my is she Sarah wife his of said has Avraham and

שוועסטער. האָט געשיקט אֲבִימֶלֶךְ דער מלך פֿון גְּרָר , און האָט
hot un Gerar fun melech der Avimelech geshikt hot shvester
has and Gerar of king the Avimelech sent has sister

צוגענומען שָׂרָה . [ג] איז אלקים געקומען צו אֲבִימֶלֶךְ אין אַ
a in Avimelechn tsu gekumen Elokim iz Sarahn tsugenumen
a in Abimelech to having come G-d is Sarah taken

חלום פֿון דער נאַכט, און האָט צו אים געזאָגט: זע , ווועסט שטאַרבן
shtarbn vest ze gezogt im tsu hot un nacht der fun cholem
die will behold said him to has and night the of dream

פֿון ווענגן דער פֿרוי וואָס דו האָסט גענומען , ווארעם זי
zi vorem genumen host du vos froi der vegen fun
she because taken have you which woman the concerning of

איז די ווייַב פֿון אַ מאַן. [ד] און אֲבִימֶלֶךְ האָט צו איר נישט גענענט
genent nisht ir tsu hot Avimelech un man a fun vaib di iz
come near not her to has Avimelech and man a of wife the is

און ער האָט געזאָגט: אֲדֹנָי , ווילסטו אויך אומשולדיק פֿאָלק הרגענ ?
hargen folk umshuldik oich vilstu Adonoi gezogt hot er un
kill people innocent also will Adonoi said has he and

[ה] האָט ער מיר נישט אַליין געזאָגט: זי איז מײַנע אַ שוועסטער? און זי ,
zi un shvester a maine iz zi gezogt alein nisht mir er hot
she and sister a my is she said himself not me he has

אויך זי האָט געזאָגט: ער איז מײַנער אַ ברודער. אין דער ערלעכקייט פֿון
fun erlechkeit der in bruder a mainer iz er gezogt hot zi oich
of honesty the in brother a my is he said has she also

מײַן האַרצן און אין דער ריינקייט פֿון מײַנע הענט האָב איך דאָס געטאָן.
geton dos ich hob hent maine fun reinkeit der in un hartsn main
done this I have hands my of purity the in and heart my

[ו] האָט האלקים צו אים געזאָגט אין חלום : יאָ , איך וויס אַז אין דער
der in az veis ich yo cholem in gezogt im tsu HaElokim hot
the in that know I yes dream in said him to G-d has

ערלעכקייט פֿון דײַן האַרצן האָסטו דאָס געטאָן, און איך האָב דיך
dich hob ich un geton dos hostu hartsn dain fun erlechkeit
you(SG) have I and done this have you heart your of honesty

אויך געוואָלט פֿאַרמײַדן פֿון זינדיקן צו מיר, דערום האָב איך
ich hob derum mir tsu zindikn fun farmaidn gevolt oich
I have therefore me against sinning from withhold wanted also

דיך נישט געלאָזט זיך צורירן צו איר. [ז] און אַצונד , קער אום די
di um ker atsund un ir tsu tsurirn zich gelozt nisht dich
the down turn now and her to touch self left not you(SG)

ווייַב פֿון דעם מאַן, וואָרעם ער איז אַ נבֿיא , און ער וועט מתפּלל זײַן
zain mispalel vet er un novi a iz er vorem man dem fun vaib
be praying will he and prophet a is he because man the of wife

פַּאר דיר , און וועסט בלייַבן לעבן; אויב אָבער דו קערסט זי נישט
nisht zi kerst du ober oib lebn blaibn vest un dir far
not her return you but if alive remain will and you(SG) for

אום , זיי וויסן אַז שטאַרבן וועסטו שטאַרבן, דו און אַלע וואָס
vos ale un du shtarbn vestu shtarbn az visen zai um
which all and you die will you(sg) die that aware be down

געהערן צו דיר .
dir tsu gehern
you(SG) to has belonged

[8] Therefore Avimelech rose early in the boker, and called all his avadim, and told all these things in their ears; and the anashim were very afraid.

ח האָט אֲבִימֶלֶךְ זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און האָט
hot un peire der in gefedert zich Avimelech hot
has and morning the in rose early self Avimelech has

צונויפֿגערופֿן אַלע זיַינע קנעכט , און האָט געריידט אַלע די דאָזיקע
dozike di ale geredt hot un knecht zaine ale tsunoifgerufn
this the all told has and servants his all summoned

ווערטער אין זייערע אויערן, און די מענטשן האָבן זייער מורא געהאַט .
gehat moire zeyer hobn mentshn di un oiern zeyere in verter
have had fear very have men the and ears their in words

[9] Then Avimelech called Avraham, and said unto him, What hast thou done unto us? and how have I offended thee, that thou hast brought on me and on my mamlechah *(kingdom)* a chata'ah gedolah *(great sin)*? thou hast done deeds unto me that ought not to be done.

ט און אֲבִימֶלֶךְ האָט גערופֿן אַבְרָהָמען , און האָט צו אים געזאָגט: וואָס
vos gezogt im tsu hot un Avrahamen gerufn hot Avimelech un
what said him to has and Avraham called has Avimelech and

האָסטו אונדז געטאָן? און וואָס האָב איך געזינדיקט אַקעגן דיר ,
dir akegn gezindikt ich hob vos un geton undz hostu
you(SG) against sinned I have what and done us have you

וואָס דו האָסט געבראַכט אויף מיר און אויף מיַין קיניגרייַך אַזאַ גרויסע
groise aza kinigraich main oif un mir oif gebracht host du vos
great such kingdom my on and me on brought have you that

זינד? מעשׂים וואָס וועָרן נישט געטאָן, האָסטו געטאָן צו מיר. י און
un mir tsu geton hostu geton nisht vern vos meisim zind
and me to done have you done not become which deeds sin

אֲבִימֶלֶךְ האָט געזאָגט צו אַבְרָהָמען : וואָס האָסטו אַיַינגעזען, אַז
az aingezen hostu vos Avrahamen tsu gezogt hot Avimelech
that seen have you what Avraham to said has Avimelech

דו האָסט געטאָן די דאָזיקע זאַך ?
zach dozike di geton host du
thing this the done have you

[10] And Avimelech said unto Avraham, What sawest thou, that thou hast done this thing?

[11] And Avraham said, Because I thought, Surely the yirat Elohim is not in this place; and they will slay me on account of my isha.

יא האָט אַבְרָהם געזאָגט: וויַיל איך האָב געקלערט: פַּאר וואָר ,
vor far geklert hob ich vail gezogt Avraham hot
surely for thought have I because said Avraham has

קיין מורא פַּאר אלקים איז נישטאָ אין דעם דאָזיקן אָרט, און זיי
zei un ort dozikn dem in nishto iz Elokim far moire kein
they and place this the in there is G-d before fear no

וועלן מיך הרגען פַּון וועגן מיַין וויַיב. יב און זי איז אויך אין דער
der in oich iz zi un vaib main vegen fun hargen mich veln
the in also is she and wife my account of of kill me will

אמתן מיַינע אַ שוועסטער, די טאָכטער פַּון מיַין פַּאָטער, נאָר נישט
nisht nor foter main fun tochter di shvester a maine emesn
not but father my of daughter the sister a my reality

די טאָכטער פַּון מיַין מוטער ; דערום איז זי מיר געוואָרן
gevorn mir zi iz derum muter main fun tochter di
having become me she is therefore mother my of daughter the

[12] And yet indeed she is my achot; she is the bat avi, but not the bat immi; and she became my isha.

פַּאר אַ וויַיב. יג און עס איז געווען , אַז אלקים האָט מיך פַּאַרוואָגלט
farvoglt mich hot Elokim az geven iz es un vaib a far
wander me has G-d that having been is it and wife a for

[13] And it came to pass, when Elohim caused me to wander from my bais avi, that I said unto her, This is thy chesed which thou shalt show unto me; at

every place where we shall come, say of me, He is achi.

פֿון מײַן פֿאָטערס הויז , האָב איך צו איר געזאָגט: דאָס זאָל זײַן דײַן
dain zain zol dos gezogt ir tsu ich hob hoiz foters main fun
your be shall this said her to I have house father's my from

חֶסֶד וואָס דו זאָלסט טאָן מיט מיר: אין איטלעכן אָרט ,
ort itlechn in mir mit ton zolst du vos chesed
place each in me with do you(SG) must you which kindness

וואָס מיר וועלן אַהין קומען , זאָג אויף מיר: ער איז מײַנער אַ ברודער.
bruder a mainer iz er mir oif zog kumen ahin veln mir vos
brother a my is he me on say come there will we which

[14] And Avimelech took tzon, and oxen, and avadim, and shfachot, and gave them unto Avraham, and restored to him Sarah his isha. [15] And Avimelech said, Hinei, my land is before thee; dwell where it pleaseth thee. [16] And unto Sarah he said, Hinei, I have given thy brother a thousand pieces of kesef; hinei, it is to thee a kesut einayim *(covering of the eyes, exoneration)*, unto all that are with thee, and with all other; thus she was vindicated.

יד האָט אַבִּימֶלֶךְ גענומען שאָף און רינדער, און קנעכט און
un knecht un rinder un shof genumen Avimelech hot
and servants and cattle and sheep taken Avimelech has

דינסטן , און האָט געגעבן אַב�ְרהמען , און ער האָט אים
im hot er un Avrahamen gegebn hot un dinstn
him has he and Avraham given has and maid servants

אומגעקערט זײַן וויַיב שׂרהן . טו און אַבִּימֶלֶךְ האָט געזאָגט: אָט איז
iz ot gezogt hot Avimelech un Sarahn vaib zain umgekert
is behold said has Avimelech and Sarah wife his returned

מײַן לאַנד פֿאַר דיר ; ווו עס איז גוט אין דײַנע אויגן, באַזעץ
bazets oign daine in gut iz es vu dir far land main
settle eyes your in good is it where you(SG) before land my

זיך . טז און צו שׂרהן האָט ער געזאָגט: אָט האָב איך געגעבן דײַן
dain gegebn ich hob ot gezogt er hot Sarahn tsu un zich
your given I have behold said he has Sarah to and self

ברודער טויזנט זילבערשטיק ; זע , דאָס איז דיר אַ צודעק
tsudek a dir iz dos ze zilbershtik toiznt bruder
covering a you(SG) is this behold pieces of silver a thousand brother

פֿאַר די אויגן אַלע וואָס מיט דיר ; און פֿאַר אַלעמען
alemen far un dir mit vos ale akegn oign di far
them all before and you(SG) with which all against eyes the for

ביסטו גערעכטפֿאַרטיקט.
gerechtfartikt bistu
vindicated are you

[17] So Avraham davened unto Elohim: and Elohim healed Avimelech, and his isha, and his maidservants so that they bore children. [18] For Hashem had fast closed up kol rechem *(every womb)* of the bais Avimelech, on account of Sarah Avraham's isha.

יז און אַבְרהם האָט מתפלל געווען צו האלקים , און אלקים
Elokim un HaElokim tsu geven mispalel hot Avraham un
G-d and G-d to having been praying has Avraham and

האָט געהיילט אַבִּימֶלֶךְ , און זײַן וויַיב, און זײַנע דינסטן ,
dinstn zaine un vaib zain un Avimelechn geheilt hot
maid servants his and wife his and Abimelech healed has

און זיי האָבן געבאָרן. יח ווארעם פֿאַרשלאָסן האָט ה געהאַט
gehat Hashem hot farshlosn vorem geborn hobn zei un
have had Hashem has locked because bear did they and

פֿאַרשלאָסן יעטוועדער טראַכט פֿון אַבִּימֶלֶכס הויז פֿון וועגן
vegen fun hoiz Avimelechs fun tracht yetveder farshlosn
concerning of house Abimelech's of womb every locked

שׂרה , אַבְרהמס וויַיב.
vaib Avrahams Sarah
wife Abraham's Sarah

21 And Hashem visited Sarah as He had said, and Hashem did unto Sarah just as He had spoken. [2] For

כא

און ה האָט געדאַכט אָן שׂרהן , אַזוי ווי ער
er vi azoi Sarahn on gedacht hot Hashem un
he as thus Sarah on remembered has Hashem and

האָט געזאָגט, און ה האָט געטאָן צו שׂרהן אַזוי
azoi Sarahn tsu geton hot Hashem un gezogt hot
thus Sarah to done has Hashem and said has

Sarah conceived, and bore Avraham ben in his old age, at the mo'ed *(set time)* of which Elohim had given promise unto him. 3 And Avraham called the shem of bno that was born unto him, whom Sarah bore to him, Yitzchak. 4 And Avraham circumcised bno Yitzchak at age shemonat yamim, as Elohim had commanded him. 5 And Avraham was a hundred years old, when bno Yitzchak was born unto him.

6 And she said, Elohim hath brought me tzechok *(laughter)*, so that all that hear yitzchak *(will laugh)* with me. 7 And she said, Who would have said unto Avraham, that Sarah should nurse banim? for I have borne him ben in his old age.

8 And the yeled grew, and was weaned; and Avraham made a mishteh gadol the same day that Yitzchak was weaned.

9 And Sarah saw the ben of Hagar the Egyptian, which she had borne unto Avraham, metzachek *(mocking, scoffing)*. 10 Therefore she said unto Avraham, Cast out this bondwoman and her

ווי ער האָט געזאגט. ב און שׂרה איז טראָגעדיק געוואָרן , און
vi er hot geredt un geborn trogedik iz Sarah un
and spoken has he as and having become conceived is Sarah and

האָט געבאָרן אברהמען אַ זון אויף זײַן עלטער, צו דער
hot geborn Avrahamen a zun oif zayn elter tsu der
has given birth to Avraham a son his on old age to the

אברהם ג און אלקים האָט אים אָנגעזאָגט. וואָס צײַט
Avraham un Elokim hot im ongezogt vos tsait
Avraham and G-d has him ordered which appointed time

האָט געבאָרן נאָמען פֿון זײַן זון אים איז וואָס געפֿרופֿן דעם
hot geborn fun zayn zun im iz vos gerufn dem
has given birth to him is which son his of name the called

יצחק . ד און , געבאָרן אים האָט שׂרה וואָס , געוואָרן
Yitschak geborn im hot Sarah vos gevorn un
Yitzchak given birth to him has Sarah which having become and

אברהם האָט געמאַלט זײַן זון יצחקן צו אַכט טעג, אַזוי ווי
Avraham hot gemalt zayn zun Yitschakn tsu acht teg azoi vi
Avraham has circumcised his son Yitzchak to eight days thus as

אלקים האָט אים באַפֿוילן . ה און אברהם איז געווען הונדערט
Elokim hot im bafoiln un Avraham iz geven hundert
G-d has him commanded and Avraham is having been hundred

יאָר אַלט, ווען זײַן זון יצחק איז אים געבאָרן געוואָרן .
yor alt ven zayn zun Yitschak iz im geborn gevorn
year old when his son Yitzchak is him given birth to having become

ו און שׂרה האָט געזאָגט: אַ געלעכטער האָט מיר אלקים געמאַכט;
un Sarah hot gezogt a gelechter hot mir Elokim gemacht
and Sarah has said a laughable has me G-d made

איטלעכער וואָס הערט עס, וועט לאַכן וועגן מיר. ז און זי האָט
itlecher vos hert es vet lachn vegen mir un zi hot
each which hears it will laugh concerning me and she has

געזאָגט: ווער וואָלט געזאָגט אברהמען : שׂרה וועט קינדער זייגן ? אַז
gezogt volt ver gezogt Avrahamen Sarah vet kinder zeign az
said would who said Avraham to Sarah will children nurse that

איך וועל געבערן אַ זון אויף זײַן עלטער?
ich vel gebern a zun oif zayn elter
I will give birth a son his on old age

ח און , געוואָרן אַנטוווינט איז און גראָסן, איז דאָס קינד
un gevorn antvoint iz un gevaksn iz kind dos un
and having become weaned is and grew is child this and

יצחק וואָס האָט אברהם אַ גרויסן מאָלצײַט אין דעם טאָג
Yitschak vos hot Avraham a groisn moltsait in dem tog
Yitzchak which has Avraham a great feast the in day

. געוואָרן אַנטוווינט איז
gevorn antvoint iz
having become weaned is

ט און שׂרה האָט געזען דעם זון פֿון הָגָר דער מִצרית , וואָס זי
un Sarah hot gezen dem zun fun Hagar der Mitsrit vos zi
and Sarah has seen the son of Hagar the Egyptian which she

האָט געבאָרן אברהמען , ווי ער האָט אָפּשפּעטן פֿון אים. י און זי
hot geborn Avrahamen vi er hot opshpetn fun im un zi
has given birth to Avraham as he has mocking of him and she

האָט געזאָגט צו אברהמען : טרײַב אַרויס די דאָזיקע דינסט
hot gezogt tsu Avrahamen traib arois di dozike dinst
has said to Avraham drive out the this female servant

ben: for the ben of this bondwoman shall not be heir with beni *(my son)*, even with Yitzchak.

11 And the thing was very grievous in the eyes of Avraham because of bno. 12 And Elohim said unto Avraham, Let it not be grievous in thy sight because of the na'ar, and because of thy bondwoman; in all that Sarah hath said unto thee, shema *(pay heed)* unto her voice; for in Yitzchak shall thy zera be called. 13 And also of the ben haamah will I make a nation, because he is thy zera.

14 And Avraham rose up early in the boker, and took lechem, and a skin of mayim, and gave it unto Hagar, putting it on her shoulder, and the yeled, and sent her away; and she departed, and wandered in the midbar of Be'er-Sheva. 15 And the mayim in the skin was done, and she cast the yeled under one of the bushes. 16 And she went off, and sat down about a bowshot away: for she thought, Let me not see the mot hayeled. And she sat there nearby, and lifted up her voice, and wept. 17 And Elohim heard the voice of the na'ar; and the Malach Elohim called to Hagar out of Shomayim, and said unto her, Mah lach, Hagar?

און איר זון , וואָרעם דער זון פֿון דער דאָזיקער דינסט וועט נישט
nisht vet dinst doziker der fun zun der vorem zun ir un
not will female servant this one the of son the because son her and

ירשען מיט מײַן זון , מיט יִצחָק .
Yitschakn mit zun main mit yarshen
Yitzchak with son my with inherit

יא און די זאַך איז געווען זייער שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht zeyer geven iz zach di un
of eyes the in evil very having been is thing the and

אַבֿרהמען פֿון וועגן זײַן זון . יב האָט אלקים געזאָגט צו
tsu gezogt Elokim hot zun zain vegen fun Avrahamen
to said G-d has son his concerning of Avraham

אַבֿרהמען : זאָל נישט שלעכט זײַן אין דײַנע אויגן איבער דעם ייִנגל ,
yingel dem iber oign daine in zain shlecht nisht zol Avrahamen
boy the over eyes your in be evil not shall Avraham

און איבער דער דינסט ; אַלץ וואָס שׂרה זאָגט דיר ,
dir zogt Sarah vos alts dinst der iber un
you(SG) declares Sarah which all that female servant the over and

הער זיך איַן צו איר קול , וואָרעם אויף יִצחָק וועט גערופֿן ווערן
vern gerufn vet Yitschakn oif vorem kol ir tsu ain zich her
become called will Yitzchak on because voice her to in self hear

דיַין זאָמען . יג אָבער אויך דעם זון פֿון דער דינסט וועל איך
ich vel dinst der fun zun dem oich ober zomen dain
I will female servant the of son the also but seed your

מאַכן פֿאַר אַ פֿאָלק , ווײַל ער איז דיַין זאָמען .
zomen dain iz er vail folk a far machn
seed your is he because people a for make

יד האָט אַבֿרהם זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און ער האָט
hot er un peire der in gefedert zich Avraham hot
has he and morning the in rose early self Avraham has

גענומען ברויט און אַ לאָגל וואַסער, און געגעבן צו הָגָר – אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton Hagarn tsu gegebn un vaser logl a un broit genumen
placed Hagar to given and water skin a and bread taken

אויף איר אַקסל – און אויך דאָס קינד , און האָט זי אַוועקגעשיקט; און
un avekgeshikt zi hot un kind dos oich un aksl ir oif
and sent off her has and child this also and shoulder her on

זי איז אַוועקגעגאַנגען, און האָט אומגעבלאָנדזשעט אין דעם מדבר
midber dem in umgeblondzhet hot un avekgegangen iz zi
wilderness the in wandered has and went away is she

פֿון באֵר-שֶׁבַע . טו איז דאָס וואַסער אויסגעגאַנגען פֿון לאָגל, און זי האָט
hot zi un logl fun oisgegangen vaser dos iz Beer-Sheva fun
has she and skin of used up water this is Beer-sheba of

אַוועקגעוואָרפֿן דאָס קינד אונטער איינעם פֿון די בײימלעך , טז און זי איז
iz zi un beimlech di fun einem unter kind dos avekgevorfen
is she and trees the of one under child this cast off

אַוועק און האָט זיך געזעצט אַקעגנאיבער פֿאַר אַ בויגנשאָס ווײַט, וואָרעם
vorem vait boignshos a far akegniber gezetst zich hot un avek
because far bowshot a for distance sat self has and went

זי האָט געזאָגט: לאָמיך נישט זען ווי דאָס קינד שטאַרבט. און זי איז
iz zi un shtarbt kind dos vi zen nisht lomich gezogt hot zi
is she and dies child this as see not let me said has she

געזעסן אַקעגנאיבער, און האָט אויפֿגעהויבן איר קול און האָט געווויינט.
geveint hot un kol ir oifgehoibn hot un akegniber gezesn
wept has and voice her lifted up has and distance sitting

fear not; for Elohim hath heard the voice of the na'ar where he is. [18] Arise, lift up the na'ar, and hold him in thine yad; for I will make him a goy gadol.

יז האָט אלקים געהערט דעם קול פֿון דעם ייִנגל , און דער מלאך פֿון
fun malach der un yingel dem fun kol dem gehert Elokim hot
of Angel the and youth the of cry the heard G-d has

ה האָט געפֿרופֿן צו הָגָר פֿון הימל , און האָט צו איר געזאָגט:
gezogt ir tsu hot un himel fun Hagarn tsu gerufn hot Hashem
said her to has and heaven from Hagar to called has G-d

וואָס איז דיר , הָגָר ? זאָלסט נישט מורא האָבן, ווארעם
vorem hobn moire nisht zolst Hagar dir iz vos
because have fear not you(SG) must Hagar you(SG) is what

ה האָט צוגעהערט צו דעם קול פֿון דעם ייִנגל וווּ ער איז דאָרט.
dort iz er vu yingel dem fun kol dem tsu tsugehert hot Hashem
there is he where youth the of cry the to heeded has G-d

יח שטיי אויף, הייב אויף דעם ייִנגל , און האַלט אים צו מיט דיין האַנט;
hant dain mit tsu im halt un yingel dem oif heib oif shtei
hand your with to him holds and boy the on lift up stand

וואָרעם פֿאַר אַ גרויס פֿאָלק וועל איך אים מאַכן .
machn im ich vel folk grois a far vorem
make him I will people great a for because

[19] And Elohim opened her eyes, and she saw a be'er of mayim; and she went, and filled the skin with mayim, and gave the na'ar drink.

יט און אלקים האָט אויפֿגעעפֿנט אירע אויגן, און זי האָט דערזען אַ
a derzen hot zi un oign ire oifgeefent hot Elokim un
a seen has she and eyes her opened has G-d and

ברונעם וואַסער, און זי איז געגאַנגען און האָט אָנגעפֿילט דעם לאָגל
logl dem ongefilt hot un gegangen iz zi un vaser brunem
skin the filled has and having gone is she and water well

מיט וואַסער, און געגעבן טרינקען דעם ייִנגל .
yingel dem trinken gegebn un vaser mit
boy the to drink given and water with

[20] And Elohim was with the na'ar; and he grew, and dwelt in the midbar, and became a roveh keshet *(an archer)*. [21] And he dwelt in the midbar of Paran: and his em got him an isha out of Eretz Mitzrayim.

כ און אלקים איז געווען מיטן ייִנגל , און ער איז אויפֿגעוואַקסן,
oifgevaksn iz er un yingel mitn geven iz Elokim un
grown up is he and boy midst of having been is G-d and

און איז געזעסן אין מדבר , און איז געווען אַ בויגן-שיסער .
boign-shiser a geven iz un midber in gezesn iz un
bow-shooters a having been is and wilderness in settled is and

כא און ער איז געזעסן אין מדבר פָּארָן; און זיין מוטער האָט אים
im hot muter zain un Paran midber in gezesn iz er un
him has mother his and Paran wilderness in settled is he and

גענומען אַ ווייַב פֿון לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land fun vaib a genumen
Egypt land of wife a taken

[22] And it came to pass at that time, that Avimelech and Phichol the sar tz'va of his spoke unto Avraham, saying, Elohim is with thee in all that thou doest: [23] Now therefore swear unto me here before Elohim that thou wilt not deal falsely with me, nor with my child, nor with my descendant: but according to the chesed that I have

כב און עס איז געווען אין יענער צייַט, האָט אֲבִימֶלֶך און פִּיכול
fichol un Avimelech hot tsait yener in geven iz es un
Phicol and Avimelech has time that in having been is it and

דער האַר פֿון זיין חיל געזאָגט צו אַברהמען , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Avrahamen tsu gezogt cheil zain fun har der
say to thus Avraham to said legion his of general the

אלקים איז מיט דיר אין אַלץ וואָס דו טוסט ; כג דערום
derum tust du vos alts in dir mit iz Elokim
therefore you are doing you which all that in you(SG) with is G-d

שוועור מיר דאָ אַצונד ביַי אלקים , אויב דו וועסט פֿעלשן אָן מיר,
mir on felshn vest du oib Elokim bai atsund do mir shver
me on be unfaithful will you if G-d by now here me swear

אָדער אָן מיַין זון , אָדער אָן מיַין איניקל ; אַזוי ווי דער חֶסֶד
chesed der vi azoi einikl main on oder zun main on oder
kindness the as thus grandson my on or son my on or

showed thee, thou shalt do unto me, and to the eretz wherein thou hast sojourned.

24 And Avraham said, I will swear. 25 And Avraham reproved Avimelech because of a be'er hamayim, which Avimelech's avadim had violently seized. 26 And Avimelech said, I know not who hath done this thing; neither didst thou tell me, neither yet heard I of it, but today.

27 And Avraham took tzon and oxen, and gave them unto Avimelech; and both of them made a brit. 28 And Avraham set apart seven ewe lambs of the tzon by themselves. 29 And Avimelech said unto Avraham, What mean these seven ewe lambs which thou hast set apart by themselves? 30 And he said, For these sheva ewe lambs shalt thou accept of my hand, that they may be a witness unto me, that I have dug this well. 31 Therefore he called that place Be'er-Sheva; because there they swore an oath both of them.

וואָס איך האָב געטאָן מיט דיר , זאָלסטו טאָן מיט מיר, און מיט
mit un mir mit ton zolstu dir mit geton hob ich vos
with and me with do shall you you(SG) with done have I which

דעם לאַנד וואָס דו האָסט זיך אויפֿגעהאַלטן דרינען.
drinen oifgehaltn zich host du vos land dem
in it temporarily stayed self have you which land the

כד האָט אַבֿרהם געזאָגט: איך וועל שווערן. כה אָבער אַבֿרהם האָט
hot Avraham ober shvern vel ich gezogt Avraham hot
has Avraham but swear will I said Avraham has

פֿאַרגעהאַלטן אַבֿימֶלֶכן וועגן דעם ברונעם וואַסער, וואָס די
di vos vaser brunem dem vegen Avimelechn forgehaltn
the which water well the concerning Abimelech reproached

קנעכט פֿון אַבֿימֶלֶכן האָבן גענומען. כו האָט אַבֿימֶלֶך געזאָגט: איך
ich gezogt Avimelech hot gegzlt hobn Avimelechn fun knecht
I said Avimelech has seized have Abimelech of servants

וויסט נישט ווער עס האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך ; וואָרעם נישט דו
du nisht vorem zach dozike di geton hot es ver nisht veis
you not because thing this the done has it who not know

האָסט מיר צו מאָל דערציילט, און נישט איך האָב עס צו מאָל געהערט
gehert mol tsu es hob ich nisht un dertseilt mol tsu mir host
heard time to it have I not and told time to me have

אַחוץ הײַנט.
haint achuts
today except

כז האָט אַבֿרהם גענומען שאָף און רינדער, און געגעבן אַבֿימֶלֶכן ,
Avimelechn gegebn un rinder un shof genumen Avraham hot
Abimelech given and cattle and sheep taken Avraham has

און זיי האָבן ביידע געשלאָסן אַ ברית . כח און אַבֿרהם האָט
hot Avraham un bris a geshlosn beide hobn zei un
has Avraham and covenant a established both have they and

אַוועקגעשטעלט זיבן לעמער פֿון די שאָף באַזונדער . כט האָט
hot bazunder shof di fun lemer zibn avekgeshtelt
has by themselves sheep the of lambs seven placed

אַבֿימֶלֶך געזאָגט צו אַבֿרהמען : וואָס זיינען די דאָזיקע לעמער,
lemer dozike di zainen vos Avrahamen tsu gezogt Avimelech
lambs this the are which Avraham to said Avimelech

וואָס דו האָסט אַוועקגעשטעלט באַזונדער ? ל האָט ער געזאָגט: פֿאַר
far gezogt er hot bazunder avekgeshtelt host du vos
for said he has by themselves placed have you which

וואָר , די זיבן לעמער מוזטו נעמען פֿון מײַן האַנט, כדי
kedei hant main fun nemen muztu lemer zibn di vor
so that hand my from take you must lambs seven the surely

דאָס זאָל מיר זײַן צום עדות , אַז איך האָב געגראָבן דעם דאָזיקן
dozikn dem gegrobn hob ich az eides tsum zain mir zol dos
this the dug have I that testimony to be me shall this

ברונעם. לא דערום האָט מען גערופֿן יענעם אָרט באֵר-שֶׁבַע , ווײַל
brunem derum hot men gerufn yenem ort Beer-Sheva vail
well therefore has they called men place Be'er-Sheva because

דאָרטן האָבן זיי ביידע זיך געגעבן אַ שבֿועה.
shvue a gegebn zich beide zei hobn dortn
oath a given self two they have there

[32] Thus they made a brit at Be'er-Sheva: then Avimelech rose up, and Phichol the sar tzeva of his, and they returned into eretz Pelishtim. [33] And Avraham planted an eshel *(tamarisk tree)* in Be'er-Sheva, and called there on the Shem of Hashem El Olam.

[34] And Avraham sojourned in eretz Pelishtim yamim rabbim.

22 And it came to pass after these things, that G-d did test Avraham, and said unto him, Avraham: and he said, Hineini *(Behold, here I am)*. [2] And He said, Take now thy son, thine ben yachid *(only son)* Yitzchak, whom thou lovest, and get thee into eretz Moriyah; and offer him there for a burnt offering upon one of the mountains which I will tell thee of.

[3] And Avraham rose up early in the morning, and saddled his donkey, and took two of his servants with him, and Yitzchak his son, and cut the wood for the burnt offering, and rose up, and went unto the place of which G-d had told him.

לב אָזוי האָבן זיי געשלאָסן אַ ברית אין באֵר-שֶׁבַע ; און
un Beer-Sheva in bris a geshlosn zei hobn azoi
and Be'er-Sheva in covenant a established they have thus

אַבִימֶלֶך און פִּיכול דער האַר פֿון זיין חיל זיינען אויפֿגעשטאַנען,
oifgeshtanen zainen cheil zain fun har der fichol un Avimelech
arose are legion his of general the Phicol and Avimelech

לג און האָט ער אומגעקערט אין לאַנד פֿון די פְּלִשְׁתִּים . און האָבן זיך
hot er un Pelishtim di fun land in umgekert zich hobn un
has he and Pelishtim the of land in returned self have and

געפֿלאַנצט אַ טאַמאַריסקנבוים אין באֵר-שֶׁבַע , און האָט דאָרטן גערופֿן צו
tsu gerufn dortn hot un Beer-Sheva in tamarisknboim a geflantst
to called there has and Beer-sheba in tamarisk tree an planted

דעם נאָמען פֿון ה , דעם אייביקן ג-ט.
G-t eibikn dem Hashem fun nomen dem
G-d everlasting the Hashem of name the

לד און אַבְרָהם האָט זיך אויפֿגעהאַלטן אין לאַנד פֿון די
di fun land in oifgehaltn zich hot Avraham un
the of land in temporarily stayed self has Avraham and

פְּלִשְׁתִּים פֿיל טעג.
teg fil Pelishtim
days many Pelishtim

כב

און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן , האָט
hot gesheenishn dozike di noch geven iz es un
has some time these the after having been is it and

האלקים געפרוווט אַבְרָהמען , און האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot un Avrahamen gepruvet HaElokim
said him to has and Avraham tested G-d

אַבְרָהם ! האָט ער געענטפֿערט: דאָ בין איך. ב האָט ער געזאָגט: נעם דיין
dain nem gezogt er hot ich bin do geentfert er hot Avraham
your take said he has I am here answered he has Avraham

זון , דיין אייניציקן, וואָס דו האָסט ליב , יִצְחָק , און גיי דיר
dir gei un Yitschakn lib host du vos eineintsikn dain zun
you(SG) go and Yitzchak love have you whom your son your son

קיין לאַנד מוֹרִיָה , און ברענג אים אויף דאָרטן פֿאַר אַ בראַנדאָפֿפֿער אויף
oif brandopfer a far dortn oif im breng un Moriyah land kein
on burnt offering a for there up him bring and Moriyah land to

איינעם פֿון די בערג וואָס איך וועל דיר זאָגן.
zogn dir vel ich vos berg di fun einem
tell you(SG) will I which hill country the of one

ג האָט אַבְרָהם זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און ער האָט
hot er un peire der in gefedert zich Avraham hot
has he and morning the in rose early self Avraham has

אָנגעזאָטלט זיין אייזל , און גענומען מיט זיך זיינע צוויי יונגען ,
yungen tsvei zaine zich mit genumen un eizl zain ongezotlt
young two his self with taken and donkey his saddle

און זיין זון יִצְחָק ; און ער האָט צעהאַקט דאָס האָלץ פֿאַרן
faran holts dos tsehakt hot er un Yitschakn zun zain un
for the wood this split has he and Yitzchak son his and

בראַנדאָפֿפֿער , און ער איז אויפֿגעשטאַנען, און איז געגאַנגען צו דעם
dem tsu gegangen iz un oifgeshtanen iz er un brandopfer
the to having gone is and arose is he and burnt offering

אָרט וואָס האלקים האָט אים געזאָגט.
gezogt im hot HaElokim vos ort
spoken him has G-d which place

[4] Then on Yom HaShlishi Avraham lifted up his eyes, and saw the place afar off. [5] And Avraham said unto his servants, Abide ye here with the donkey; and I and the young man will go over there and nishtachaveh *(we will worship)* and we will come back again to you.

[6] And Avraham took atzei haolah *(the wood of the burnt offering)*, and laid it upon Yitzchak his son; and he took the eish *(fire)* in his hand, and a knife; and they went both of them together. [7] And Yitzchak spoke unto Avraham his father, and said, Avi *(My father)*: and he said, Hineini, beni *(Here am I, my son)*. And he said, Hinei, the eish *(fire)* and the wood: but where is the seh *(lamb)* for a burnt offering? [8] And Avraham said, My son, G-d will provide Himself a seh *(lamb)* for a burnt offering: so they went both of them together.

[9] And they came to the place which G-d had told him of; and Avraham built a mizbe'ach there, and laid the wood in order, and made the akedah *(binding)* of Yitzchak his son, and laid him on the mizbe'ach upon the wood. [10] And Avraham stretched forth his hand, and took the knife to slay his son.

ד אין דעם דריטן טאָג האָט אַבֿרהם אויפֿגעהויבן זיינע אויגן, און האָט
hot un oign zaine oifgehoibn Avraham hot tog dritn dem in
has and eyes his lifted up Avraham has day third the in

דערזען דעם אָרט פֿון ווייַטן . ה און אַבֿרהם האָט געזאָגט צו זיינע
zaine tsu gezogt hot Avraham un vaitn fun ort dem derzen
his to said has Avraham and distance of place the seen

יונגען : בלייַבט אײַך דאָ מיטן אייזל , און איך און דער ייִנגל וועלן גיין
gein veln yingel der un ich un eizl mitn do aich blaibt yungen
go will boy the and I and donkey with here you remain young

ביז אָהין , און מיר וועלן זיך בוקן , און מיר זיך אומקערן צו אײַך.
aich tsu umkeren zich mir un bukn zich veln mir un ahin biz
you to to return self me and worship self will we and there to

ו און אַבֿרהם האָט געמומען דאָס האָלץ פֿאַר , בראַנדאָפּפֿער , און
un brandopfer faran holts dos genumen hot Avraham un
and burnt offering for the wood this taken has Avraham and

אַרויפֿגעטאָן אויף זיין זון יִצחָק , און ער האָט געמומען אין זיין האַנט
hant zain in genumen hot er un Yitschakn zun zain oif aroifgeton
hand his in taken has he and Yitzchak son his on placed

דאָס פֿײַער און דעם שלאַכטמעסער, און זיי זיַנען ביידע געגאַנגען
gegangen beide zainen zei un shlachtmeser dem un faier dos
having gone two are they and battleknife the and fire this

ביינאַנד . ז האָט יִצחָק זיך אָפּגערופֿן צו זיין פֿאָטער אַבֿרהמען ,
bainand foter zain tsu opgerufn zich Yitschak hot Avrahamen
together father his to responded self Yitzchak has Avraham

און האָט געזאָגט: מײַן פֿאָטער! ער האָט געענטפֿערט: דאָ בין איך, מײַן
main ich bin do geentfert er hot foter main gezogt hot un
my I am here answered he has father my said has and

זון . האָט ער געזאָגט: אָט איז דאָס פֿײַער און דאָס האָלץ, און ווו איז
iz vu un holts dos un faier dos iz ot gezogt er hot zun
is where and wood this and fire this is look said he has son

דאָס לאַם פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער ? ח האָט אַבֿרהם געזאָגט: אלקים וועט
vet Elokim gezogt Avraham hot brandopfer a far lam dos
will G-d said Avraham has burnt offering a for lamb this

זיך שוין זען אַ לאַם פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער , מײַן זון . און זיי
zei un zun main brandopfer a far lam a zen shoin zich
they and son my burnt offering a for lamb a see already self

זיַנען ביידע געגאַנגען ביינאַנד .
bainand gegangen beide zainen
together having gone two are

ט און זיי זיַנען געקומען צו דעם אָרט וואָס האלקים האָט
hot HaElokim vos ort dem tsu gekumen zainen zei un
has G-d which place the to having come are they and

אים געזאָגט; און אַבֿרהם האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח , און האָט
hot un mizbeyech a geboit dortn hot Avraham un gezogt im
has and altar an built there has Avraham and spoken him

אויסגעלייגט דאָס האָלץ, און ער האָט געבונדן זיין זון יִצחָק , און
un Yitschakn zun zain gebundn hot er un holts dos oisgeleigt
and Yitzchak son his tied has he and wood this arranged

אים אַרויפֿגעטאָן אויפֿן מזבח , איבערן האָלץ. י און אַבֿרהם האָט
hot Avraham un holts ibern mizbeyech oifn aroifgeton im
has Avraham and wood over altar on placed him

אויסגעשטרעקט זײַן האַנט, און האָט גענומען דעם שלאַכטמעסער צו
tsu shlachtmeser dem genumen hot un hant zain oisgeshtrekt
to battleknife the taken has and hand his stretched out

שעכטן זײַן זון .
zun zain shechtn
son his slaughter

יא האָט דער מלאך פֿון ה׳ געפֿרופֿן צו אים פֿון הימל , און האָט
hot un himel fun im tsu gerufn Hashem fun malach der hot
has and heaven from him to called Hashem of Angel the has

יב געזאָגט: אַבֿרהם ! אַבֿרהם ! האָט ער געענטפֿערט: דאָ בין איך. האָט
hot ich bin do geentfert er hot Avraham Avraham gezogt
has I am here answered he has Avraham Avraham said

ער געזאָגט: זאָלסט נישט אויסשטרעקן דײַן האַנט אויפֿן ייִנגל , און
un yingel oifn hant dain oisshtrekn nisht zolst gezogt er
and boy on hand your stretch out not you(SG) must said he

זאָלסט אים גאָרנישט טאָן; וואָרעם אַצונד וויסט איך אַז דו
du az ich veis atsund vorem ton gornisht im zolst
you that I know now because do nothing him you(SG) must

ביסט אַ ירא אלקים , אַז דו האָסט נישט פֿאַרמיטן דײַן זון , דײַן
dain zun dain farmitn nisht host du az Elokim yore a bist
your son your withheld not have you that G-d fearer of a are

איין־אײַנציקן , פֿון מיר.
mir fun ein־eintsikn
me from one and only

יג האָט אַבֿרהם אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן, און האָט דערזען ערשט הינטן
hintn ersht derzen hot un oign zaine oifgehoibn Avraham hot
behind look seen has and eyes his lifted up Avraham has

האָט אַ ווידער זיך אײַנגעדרייט אין די דערנער מיט זײַנע הערנער. איז
iz herner zaine mit derner di in aingedreit zich vider a hot
is horns his with thorns the in twisting self ram a has

אַבֿרהם געגאַנגען , און האָט גענומען דעם ווידער, און האָט אים
im hot un vider dem genumen hot un gegangen Avraham
him has and ram the taken has and having gone Avraham

אויפֿגעבראַכט פֿאַר אַ בראַנדאָפֿפֿער אַנשטאָט זײַן זון . יד און אַבֿרהם
Avraham un zun zain anshtot brandopfer a far oifgebracht
Avraham and son his in place of burnt offering a for brought up

האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט ה׳־יִראֶה ; אַזוי ווי עס
es vi azoi Hashem-Yireh ort yenem fun nomen dem gerufn hot
it as thus G-d will see place that of name the called has

ווערט נאָך היינט געזאָגט: אויף דעם באַרג פֿון ה׳ וואו ווערט
vert vu Hashem fun barg dem oif gezogt haint noch vert
shall be where Hashem of mount the on said today yet shall be

געזען ווערן .
vern gezen
become seen

טו און דער מלאך פֿון ה׳ האָט גערופֿן צו אַבֿרהמען אַ צווייט
tsveit a Avrahamen tsu gerufn hot Hashem fun malach der un
second a Avraham to called has Hashem of Angel the and

מאָל פֿון הימל , זז און האָט געזאָגט: איך שוואר ביי זיך , זאָגט
zogt zich bai shver ich gezogt hot un himel fun mol
declares self by swear I said has and heaven from time

ה׳ , אַז ווײַל דו האָסט געטאָן דאָזיקע זאַך , און האָסט
host un zach dozike di geton host du vail az Hashem
have and thing this the done have you because that Hashem

11 And the Malach Hashem called unto him out of Shomayim, and said, Avraham, Avraham: and he said, Hineini. 12 And he said, Lay not thine hand upon the young man, neither do thou any thing unto him: for now I know that thou fearest G-d, seeing thou hast not withheld thy son, thine ben yachid from Me.

13 And Avraham lifted up his eyes, and looked, and hinei behind him a ram caught in a thicket by his horns: and Avraham went and took the ram, and offered him up for a burnt offering TAKHAT *(instead of)* his son. 14 And Avraham called the name of that place Hashem Yireh: as it is said to this day, In the mount of Hashem it shall be provided.

15 And the Malach Hashem called unto Avraham out of Shomayim the second time, 16 And said, By Myself have I sworn, saith Hashem, for because thou hast done this thing, and hast not withheld thy son, thine

ben yachid: [17] That in blessing I will bless thee, and in multiplying I will multiply thy zera as the stars of the skies, and as the sand which is upon the sea shore; and thy zera shall possess the gate of his enemies; [18] And in thy zera shall kol goyei ha'aretz be blessed; because thou hast obeyed My voice.

[19] So Avraham returned unto his servants, and they rose up and went together to Be'er-Sheva; and Avraham dwelt at Be'er-Sheva.

[20] And it came to pass after these things, that it was told Avraham, saying, Hinei, Milcah, she hath also born children unto thy brother Nachor; [21] Utz his bechor *(firstborn)*, and Buz his brother, and Kemuel the father of Aram, [22] And Kesed, and Chazo, and Pildash, and Yidlaph, and Betuel. [23] And Betuel fathered Rivkah: these eight Milcah did bear to Nachor, Avraham's brother. [24] And his pilegesh, whose name was Reumah, she bare also Tevach, and Gacham, and Tachash, and Maachah.

נישט פֿאַרמיטן דיין זון , דיין איינציקן, יז איז, בענטשן וועל איך
ich vel bentshn iz eineintsikn dain zun dain farmitn nisht
I will bless is your son your son your withheld not

דיך בענטשן, און מערן וועל איך מערן דיין זאָמען אַזוי
azoi zomen dain mern ich vel mern un bentshn dich
thus seed your increase I will increase and bless you(SG)

ווי די שטערן פֿון הימל , און אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפֿן ברעג
breg oifn vos zamd der vi azoi un himel fun shtern di vi
shore on which sand the as thus and heaven of stars the as

פֿיַינט . פֿון ים ; און דיין זאָמען וועט אַרבן דעם טויער פֿון זיַינע
faint zaine fun toier dem arben vet zomen dain un yam fun
enemies his of gate the inherit will seed your and sea of

יח און בענטשן וועלן זיך מיט דיין זאָמען אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד ,
erd der fun felker ale zomen dain mit zich veln bentshn un
earth the of nations all seed your with self will bless and

דערפֿאַר וואָס דו האָסט צוגעהערט צו מיין קול .
kol main tsu tsugehert host du vos derfar
voice my to listened have you which for the reason

יט און אַבֿרהם האָט זיך אומגעקערט צו זיַנע יונגען , און זיי
zei un yungen zaine tsu umgekert zich hot Avraham un
they and young his to returned self has Avraham and

זיַנען אויפֿגעשטאַנען, און זיַנען געגאַנגען ביַינאַנד קיין באֵר-שֶׁבַע .
Beer-Sheva kein bainand gegangen zainen un oifgeshtanen zainen
Be'er-Sheva to together having gone are and arose are

און אַבֿרהם איז געבליבן אין באֵר-שֶׁבַע .
Beer-Sheva in geblibn iz Avraham un
Be'er-Sheva in remain is Avraham and

כ און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן , איז אָנגעזאָגט
ongezogt iz gesheenishn dozike di noch geven iz es un
ordered is these things this the yet having been is it and

געוואָרן אַבֿרהמען , אַזוי צו זאָגן : זע , מִלכָּה , זי אויך האָט
hot oich zi Milcah ze zogn tsu azoi Avrahamen gevorn
has also she Milcah behold say to thus Avraham having become

געבאָרן זין צו דיין ברודער נָחוֹר : כא עוץ זיין בכור , און
un bechor zain Uts Nachorn bruder dain tsu zin geborn
and firstborn his Utz Nahor brother your to sons given birth to

בוז זיַן ברודער, און קמואֵל דעם פֿאָטער פֿון אֲרָם , כב און כֶּשֶׂדן ,
Kesedn un Aram fun foter dem Kemuel un bruder zain Buz
Kesed and Aram of father the Kemuel and brother his Buz

און חַזון , און פִּלדָשן , און יִדלָפֿן , און בתואֵל. כג און בתואֵל האָט
hot Betuel un Betueln un Yidlafn un Pildashn un Chazun un
has Betuel and Betuel and Yidlaph and Pildash and Chazo and

געבאָרן רבקהן . די דאָזיקע אַכט האָט מִלכָּה געבאָרן צו
tsu geborn Milcah hot acht dozike di Rivkahn geborn
to given birth to Milcah has eight this the Rivkah given birth to

נָחוֹר , אַבֿרהמס ברודער. כד און זיַן קעפּסוויַב וואָס איר נאָמען
nomen ir vos kepsvaib zain un bruder Avrahams Nachor
name her which concubine his and brother Abraham's Nahor

איז געווען רְאוּמָה , זי אויך האָט געבאָרן טֶבַחן , און
iz geven reumah zi oich hot geborn Tevachn un
is Reumah having been she also has given birth to Tevach and

גַּחַמען , און תַּחַשן , און מַעֲכָה .
Gachamen un Tachashn un Maachahn
Gacham and Tachash and Maachah

CHAYYE SARAH

כג

23 And Sarah was an hundred and seven and twenty shanah old: these were the shnei chayyai Sarah. [2] And Sarah died in Kiryat-Arba; the same is Chevron in eretz Kena'an: and Avraham came to mourn for Sarah, and to weep for her.

און דאָס לעבן פֿון שׂרהן איז געווען הונדערט און זיבן
zibn un hundert geven iz Sarahn fun lebn dos un
seven and hundred having been is Sarah of life this and

יאָר און צוואַנציק יאָר; דאָס זיינען געווען די יאָרן
yorn di geven zainen dos yor tsvantsik un yor
years the having been are this year twenty and year

פֿון שׂרהס לעבן. ב און שׂרה איז געשטאָרבן אין קִריַת-אַרבע, דאָס איז
iz dos Kiryat-Arba in geshtorbn iz Sarah un lebn Sarahs fun
is this Kiryat-Arba in died is Sarah and life Sarah's of

חֶבְרוֹן, אין לאַנד כְּנַעַן. און אַבְרהם איז געקומען צו קלאָגן
klogn tsu gekumen iz Avraham un Kenaan land in Chevron
bewail to having come is Avraham and Canaan land in Chevron

אויף שׂרהן און זי צו באַווייַנען.
baveinen tsu zi un Sarahn oif
mourn to her and Sarah on

[3] And Avraham stood up from before his dead, and spoke unto the bnei Chet, saying, [4] I am a ger and a sojourner with you: give me an achuzzah *(possession)* of a kever with you, that I may bury my dead out of my sight.

ג און אַבְרהם איז אויפֿגעשטאַנען פֿון פּאַר זיין טויטן, און ער האָט
hot er un toitn zain far fun oifgeshtanen iz Avraham un
has he and dead his before from arose is Avraham and

געערעדט צו די קינדער פֿון חֵת, אַזוי צו זאָגן: ד אַ פֿרעמדער אָבער אַ
a ober fremder a zogn tsu azoi Chet fun kinder di tsu geredt
a but foreigner a say to thus Chet of children the to spoken

תּושב בין איך ביַי אייַך, גיט מיר אַ קבֿר-אייגנטום ביַי אייַך,
aich bai keyver-eigentum a mir git aich bai ich bin tushb
you among grave own a me give you among I am resident

און איך וועל באַגראָבן מײַן טויטן פֿון פּאַר מיר.
mir far fun toitn main bagrobn vel ich un
me before from dead my bury will I and

[5] And the bnei Chet answered Avraham, saying unto him, [6] Hear us, adoni: thou art a nasi Elohim among us; in the choice of kevareinu bury thy dead; none of us shall withhold from thee his kever, that thou mayest bury thy dead.

ה האָבן די קינדער פֿון חֵת געענטפֿערט אַבְרהמען, אים אַזוי צו
tsu azoi im Avrahamen geentfert Chet fun kinder di hobn
to thus him Avraham answered Heth of children the have

זאָגן: ו הער אונדז צו, מײַן האַר, אַ ג-טלעכער פֿירשט ביסטו צווישן
tsvishn bistu firsht G-tlecher a har main tsu undz her zogn
among are you prince divine a lord my to us hear say

אונדז; אין דעם געקליבנסטן פֿון אונדזערע קבֿרים באַגראָב דײַן טויטן;
toitn dain bagrob kvorim undzere fun geklibnstn dem in undz
dead your bury grave places our of choicest the in us

קיינער פֿון אונדז וועט נישט פֿאַרמײַדן זײַן קבֿר פֿון דיר,
dir fun keyver zain farmaidn nisht vet undz fun keiner
you(SG) from burial place his withhold not will us of no one

אויף צו באַגראָבן דײַן טויטן.
toitn dain bagrobn tsu oif
dead your buried to on

[7] And Avraham stood up, and bowed himself to the am ha'aretz, even to the bnei Chet. [8] And he spoke to them, saying, If it be your nefesh *(will)* that I should bury my dead out of my sight; hear me,

ז איז אַבְרהם אויפֿגעשטאַנען, און האָט זיך געבוקט צו דעם פֿאָלק פֿון
fun folk dem tsu gebukt zich hot un oifgeshtanen Avraham iz
of people the to bowed self has and arose Avraham is

לאַנד, צו די קינדער פֿון חֵת. ח און ער האָט צו זיי גערעדט, אַזוי
azoi geredt zei tsu hot er un Chet fun kinder di tsu land
thus spoken them to has he and Chet of children the to land

צו זאָגן: אויב עס איז אײַער ווילן צו באַגראָבן מײַן טויטן פֿון פּאַר
far fun toitn main bagrobn tsu viln aier iz es oib zogn tsu
before from dead my bury to will your is it if say to

and intercede for me to Ephron ben Tzochar, [9] That he may give me the cave of Machpelah, which he hath, which is in the end of his sadeh; for the kesef maleh *(full price)* he shall give it me for an achuzzah *(possession)* of a kever amongst you.

[10] And Ephron dwelt among the bnei Chet: and Ephron the Chitti answered Avraham in the hearing of the bnei Chet, even of all that went in at the sha'ar of his city, saying, [11] Lo, adoni, hear me; the sadeh give I thee, and the cave that is therein, I give it thee; in the presence of the bnei ammi give I it thee; bury thy dead.

[12] And Avraham bowed down himself before the am ha'aretz. [13] And he spoke unto Ephron in the hearing of the am ha'aretz, saying, But if thou wilt give it, now, hear me; I will give thee kesef for the sadeh; accept it from me, and I will bury my dead there.

מִיר, הערט מיך צו, און בעט פַֿאַר מיר בייַ עֶפְרוֹן דעם זון פֿון
fun zun dem Efron bai mir far bet un tsu mich hert mir
of son the Ephron by me for intercede and to me hear me

צוֹחַרן, ט ער זאָל מיר געבן די היל פֿון מַכפֵּלָה וואָס געהערט
gehert vos Machpelah fun heil di gebn mir zol er Tsocharn
belongs which Machpelah of Cave the grant me shall he Tzochar

צו אים, וואָס אין עק פֿון זיין פֿעלד; אין פֿולן געלט זאָל ער עס מיר
mir es er zol gelt fuln in feld zain fun ek in vos im tsu
me it he shall money full in field his of end in which him to

געבן צווישן אייַך פַֿאַר אַ קבֿר-אייגנטום.
keyver-eigentum a far aich tsvishn gebn
grave own a for you among grant

י און עֶפְרוֹן איז געזעסן צווישן די קינדער פֿון חֵת; האָט
Efron hot Chet fun kinder di tsvishn gezesn iz Efron un
Ephron has Chet of children the among sitting is Ephron and

דער חִתִּי געענטפֿערט אברהמען אין די אויערן פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun oiern di in Avrahamen geentfert Chitti der
of children the of ears the in Avraham answered Chitti the

חֵת, פַֿאַר אַלע איינגייער אין דעם טויער פֿון זיין שטאָט, אַזוי צו
tsu azoi shtot zain fun toier dem in aingeyer ale far Chet
to thus city his of gate the in who frequent all for Chet

זאָגן: יא ניין, מיין האַר, הער מיך צו: דאָס פֿעלד גיב איך דיר,
dir ich gib feld dos tsu mich her har main nein zogn
you(SG) I give field this to me listen Lord my no say

אויך די היל וואָס דרינען געבן איך דיר; פַֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far dir ich gebn drinen vos heil di oich
the of eyes the before you(SG) I give in it which cave the also

קינדער פֿון מיין פֿאָלק איך האָב געגעבן עס דיר; באַגראָב דיין
dain bagrob dir es gegebn hob ich folk main fun kinder
your bury you(SG) it given have I people my of children

טויטן.
toitn
dead

יב האָט אברהם זיך געבוקט פַֿאַר דעם פֿאָלק פֿון לאַנד, יג און ער
er un land fun folk dem far gebukt zich Avraham hot
he and land of people the before bowed self Avraham has

האָט געריעדט צו עֶפְרונען אין די אויערן פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד, אַזוי
azoi land fun folk dem fun oiern di in Efronen tsu geredt hot
thus land of people the of ears the in Ephron to spoken has

צו זאָגן: וועז דו וואָלסט מיך נאָר צוהערן! איך גיב דאָס געלט
gelt dos gib ich tsuhern nor mich volst du ven zogn tsu
money this give I heed but me would you when say to

פַֿאַרן פֿעלד, נעם עס פֿון מיר, און איך וועל דאָרטן באַגראָבן מיין
main bagrobn dortn vel ich un mir fun es nem feld faran
my bury there will I and me from it accept field for the

טויטן.
toitn
dead

[14] And Ephron answered Avraham, saying unto him, [15] Pay heed, adoni, unto me; the land is worth four hundred shekels of kesef; what is that between me and thee? bury therefore thy dead.

[16] And Avraham paid heed unto Ephron; and Avraham weighed to Ephron the kesef, which he had named in the hearing of the bnei Chet four hundred shekels of kesef, according to current merchant value.

[17] And the sadeh of Ephron which was in Machpelah, which was near Mamre, the sadeh, and the cave which was therein, and all the trees that were in the sadeh, that were in all the borders round about, were deeded [18] Unto Avraham for a property in the presence of the bnei Chet, before all that went in at the sha'ar of his city. [19] And after this, Avraham buried Sarah his isha in the cave of the sadeh of Machpelah near Mamre; the same is Chevron in the eretz Kena'an. [20] And the sadeh, and the cave that is therein, were deeded unto Avraham for an achuzzah of a kever by the bnei Chet.

24 And Avraham was zaken *(old)*, and well stricken in age; and Hashem berach *(had blessed)* Avraham in all things. [2] And Avraham said unto his eved zekan of his bais, hamoshel *(that ruled)*

יד הָאָט עֶפְרוֹן געענטפֿערט אַבְרָהָמען , אים אַזוי צו זאָגן : טו הער
her zogn tsu azoi im Avrahamen geentfert Efron hot
hear say to thus him Avraham answered Ephron has

מיך צו , מײַן האַר, לאַנד אין פֿיר הונדערט שֶׁקל זילבער, וואָס איז דאָס
dos iz vos zilber shekl hundert fir in land har main tsu mich
this is what silver shekel hundred four in land lord my to me

צווישן מיר און צווישן דיר ? און דײַן טויטן באַגראָבּ.
bagrob toitn dain un dir tsvishn un mir tsvishn
bury dead your and you(SG) between and me between

טז הָאָט אַבְרָהם צוגעהערט צו עֶפְרוֹנען, און אַבְרָהם הָאָט
hot Avraham un Efronen tsu tsugehert Avraham hot
has Avraham and Ephron to heeded Avraham has

אָפּגעווויגן עֶפְרוֹנען דאָס זילבער, וואָס ער הָאָט געזאָגט אין די אויערן
oiern di in gezogt hot er vos zilber dos Efronen opgevoign
ears the in said has he which silver this Ephron weighed out

פֿון די קינדער חֵת , פֿיר הונדערט שֶׁקל זילבער, גאַנגבאַר בײַם
baim gangbar zilber shekl hundert fir Chet fun kinder di fun
at current silver shekel hundred four Chet of children the of

סוחר . יז אַזוי איז געבליבן דאָס פֿעלד פֿון עֶפְרוֹנען, וואָס אין
in vos Efronen fun feld dos geblibn iz azoi soicher
in which Ephron of field this remaining is thus merchant

מַכפֵּלָה , וואָס פֿאַר מַמרֵא , דאָס פֿעלד מיט דער היל וואָס דרינען,
drinen vos heil der mit feld dos Mamre far vos Machpelah
in it which cave the with field this Mamre before which Machpelah

און אַלע ביימער וואָס אויפֿן פֿעלד, וואָס אין זײַן גאַנצן געמאַרק
gemark gantsn zain in vos feld oifn vos beimer ale un
boundary entire its in which field on which trees all and

רונד אַרום , יח דער אײַנקויף פֿון אַבְרָהָמען , פֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far Avrahamen fun ainkoif der arum rund
the of eyes the before Avraham of purchase the round around

קינדער חֵת , פֿאַר אַלע אײַנגייער אין דעם טויער פֿון זײַן שטאָט.
shtot zain fun toier dem in aingeyer ale far Chet fun kinder
city his of gate the into goers in all before Heth of children

יט און דערנאָך הָאָט אַבְרָהם באַגראָבּן זײַן ווײַב שָׂרָהן אין דער היל
heil der in Sarahn vaib zain bagrobn Avraham hot dernoch un
cave the in Sarah wife his buried Avraham has afterwards and

פֿון דעם פֿעלד פֿון מַכפֵּלָה פֿאַר מַמרֵא , דאָס איז חֶברוֹן , אין לאַנד
land in Chevron iz dos Mamre far Machpelah fun feld dem fun
land in Chevron is this Mamre before Machpelah of field the of

כנַען . כ אַזוי איז געבליבן דאָס פֿעלד, און די היל וואָס דרינען, ביי
bai drinen vos heil di un feld dos geblibn iz azoi Kenaan
by in it which cave the and field this remaining is thus Canaan

אַבְרָהָמען פֿאַר אַ קבֿר-אייגנטום , פֿון די קינדער פֿון חֵת .
Chet fun kinder di fun keyver-eigentum a far Avrahamen
Chet of children the from grave own a for Avraham

כד

און אַבְרָהם איז געווָארן אַלט און באַטאָגט; און
un batogt un alt gevorn iz Avraham un
and elderly and old having become is Avraham and

ה הָאָט געבענטשט אַבְרָהָמען מיט אַלצדינג . כא הָאָט
hot altsding mit Avrahamen gebentsht hot Hashem
has everything with Avraham blessed has Hashem

אַבְרָהם געזאָגט צו זײַן קנעכט, דעם עלטסטן פֿון זײַן הויז , וואָס
vos hoiz zain fun eltstn dem knecht zain tsu gezogt Avraham
who house his of elder the servant his to said Avraham

over all that he had, Put, now, thy yad under my thigh; [3] And I will make thee swear by Hashem Elohei HaShomayim and Elohei Ha'Aretz, that thou shalt not take an isha unto beni of the Banot HaKena'ani, among whom I dwell: [4] But thou shalt go unto my eretz, and to my moledet, and take an isha unto beni Yitzchak.

[5] And the eved said unto him, What if the isha will not be willing to follow me unto HaAretz Hazot: must I needs bring binecha back unto ha'aretz from where thou camest?

[6] And Avraham said unto him, Beware thou that thou bring not beni to there! [7] Hashem Elohei HaShomayim, which took me from bais avi, and from the eretz of my moledet, and which spoke unto me, and that swore unto me, saying, Unto thy zera will I give HaAretz Hazot; He shall send His Malach before thee, and thou shalt take an isha unto beni from there. [8] But if the isha will not be willing to follow thee, then thou shalt be released from this

הָאָט געווען טיקט איבער אַלץ וואָס ער האָט געהאַט : טו, איך בעט
bet ich tu gehat hot er vos alts iber geveltikt hot
entreat I do have had has he which all that over rule has

דיך , דיין האַנט אונטער מיין דיך , [ג] און איך וועל דיך
dich vel ich un dich main unter hant dain dich
you(SG) will I and you(SG) my under hand your you(SG)

באַשווערן בייַ ה דעם ג-ט פֿון הימל און דעם ג-ט פֿון דער
der fun G-t dem un himel fun G-t dem Hashem bai bashvern
the of G-d the and heaven of G-d the Hashem by bind by an oath

ערד , אַז דו זאָלסט נישט נעמען אַ ווייַב פֿאַר מיין זון פֿון
fun zun main far vaib a nemen nisht zolst du az erd
from son my for wife a take not you(SG) must you that earth

די טעכטער פֿון דעם כְּנַעֲנִי וואָס איך זיץ צווישן אים. [ד] נייערט צו
tsu neyert im tsvishn zits ich vos Kenaani dem fun techter di
to only him among sit I whom Kena'ani the of daughters the

מיין לאַנד און צו מיין אָפּשטאַם זאָלסטו גיין , און נעמען אַ ווייַב פֿאַר
far vaib a nemen un gein zolstu opshtam main tsu un land main
for wife a take and go shall you kindred my to and land my

מיין זון , פֿאַר יִצְחָק .
Yitschakn far zun main
Yitzchak for son my

[ה] האָט דער קנעכט צו אים געזאָגט: טאָמער וועט די פֿרוי נישט
nisht froi di vet tomer gezogt im tsu knecht der hot
not woman the will what if said him to servant the has

וועלן גיין נאָך מיר אין דעם היגן לאַנד; זאָל איך נישט אַנדערש
andersh nisht ich zol land hign dem in mir noch gein veln
certainly not I shall land of this place the in me after go will

אומקערן דיין זון צו דעם לאַנד וואָס דו ביסט פֿון דאָרטן
dortn fun bist du vos land dem tsu zun dain umkeren
there from are you which land the to son your to return

אַרויסגעגאַנגען ?
aroisgegangen
having come out

[ו] האָט אַבְרָהָם צו אים געזאָגט: היט דיך , זאָלסט נישט
nisht zolst dich hit gezogt im tsu Avraham hot
not you(SG) must you(SG) beware said him to Avraham has

אומקערן מיין זון אַהין . [ז] ה אלוקי הימל , וואָס האָט מיך
mich hot vos himel Elokei Hashem ahin zun main umkeren
me has who heaven the G-d of Hashem there son my to return

אַרויסגענומען פֿון דעם הויז פֿון מיין פֿאָטער, און פֿון דעם לאַנד
land dem fun un foter main fun hoiz dem fun aroisgenumen
land the from and father my of house the from taken

פֿון מיין געבורט, און וואָס האָט צו מיר גערעדט, און וואָס האָט מיר
mir hot vos un geredt mir tsu hot vos un geburt main fun
me has who and spoken me to has who and birth my of

געשוואָרן , אַזוי צו זאָגן : צו דיין זאָמען וועל איך געבן דאָס דאָזיקע
dozike dos gebn ich vel zomen dain tsu zogn tsu azoi geshvorn
this this give I will seed your to say to thus sworn an oath

לאַנד – ער וועט שיקן זיין מלאך דיר פֿאַרויס , און וועסט
vest un farois dir malach zain shikn vet er land
you(sg) will and ahead of you(SG) Angel his send will he land

קריגן אַ ווייַב פֿאַר מיין זון פֿון דאָרטן. [ח] און אויב די פֿרוי וועט
vet froi di oib un dortn fun zun main far vaib a krign
will woman the if and there from son my for wife a obtain

my shevu'ah *(oath)*: only do not bring back beni there.

נישט וועלן גיין נאָך דיר , ווועסטו זײַן פֿרײַ פֿון דער דאָזיקער
doziker der fun frai zain vestu dir noch gein veln nisht
this one the from free be will you(sg) you(SG) after go wish not

שבֿועה מײַנער ; אָבער זאָלסט נישט אומקערן מײַן זון אַהין .
ahin zun main umkeren nisht zolst ober mainer shvue
there son my to return not you(SG) must but my oath

[9] And the eved put his yad under yerech Avraham adonav, and swore to him concerning this matter.

ט האָט דער קנעכט געטאָן זײַן האַנט אונטער דעם דיך פֿון זײַן
zain fun dich dem unter hant zain geton knecht der hot
his of you(SG) the under hand his did servant the has

האַר אַבֿרהמען , און ער האָט אים געשוואָרן אויף דער דאָזיקער
doziker der oif geshvorn im hot er un Avrahamen har
this one the on sworn an oath him has he and Avraham master

זאַך .
zach
matter

[10] And the eved took asarah gemalim of the gemalei adonav, and departed; for all the goods of adonav were in his yad: and he arose, and went to Aram Naharayim *(Mesopotamia)*, unto the Ir Nachor. [11] And he made his gemalim to kneel down outside the Ir near a be'er hamayim at the time of erev, at the time that women go out to draw mayim. [12] And he said Hashem Elohei adoni Avraham, now, send me success this yom, and show chesed unto adoni Avraham. [13] Hinei, I stand here by the ayin hamayim; and the banot anshei haIr come out to draw mayim; [14] And let it come to pass, that the na'arah to whom I shall say, Let down thy jug, now, that I may drink; and she shall say, Drink, and I will give thy gemalim drink also; let the same be she that Thou hast appointed for Thy eved Yitzchak; and thereby shall I know that Thou hast showed chesed unto adoni.

י און דער קנעכט האָט גענומען צען קעמלען פֿון די קעמלען פֿון
fun kemlen di fun kemlen tsen genumen hot knecht der un
of camels the of camels ten taken has servant the and

זײַן האַר , און איז אַוועקגעגאַנגען מיט אַלעם בעסטן פֿון זײַן
zain fun bestn alem mit avekgegangen iz un har zain
his of best all that is with went way is and master his

האַר אין זײַן האַנט; און ער איז אויפֿגעשטאַנען, און איז געגאַנגען
gegangen iz un oifgeshtanen iz er un hant zain in har
having gone is and arose is he and hand his in master

קיין אַרם-נַהרַיִם , צו דער שטאָט פֿון נָחוֹר . יא און ער האָט
hot er un Nachorn fun shtot der tsu Aram-Naharayim kein
has he and Nachor of city the to Aram Naharayim to

געמאַכט קניען די קעמלען אויסן שטאָט בײַם ברונעם וואַסער, אין
in vaser brunem baim shtot oisn kemlen di knien gemacht
in water well toward city outside camels the kneel made

אָוונט-צײַט , אין דער צײַט וואָס די שעפֿערינס גייען אַרויס. יב און
un arois geyen sheperins di vos tsait der in ovnt-tsait
and out go water drawers the which time the in evening time

ער האָט געזאָגט: ה , אלקים פֿון מײַן האַר אַבֿרהמען , ביטע
bite Avrahamen har main fun Elokim Hashem gezogt hot er
please Avraham master my of G-d Hashem said has he

לאָזן מיר מצליח זײַן הײַנט, איך בעט דיך , און טו חֶסֶד
chesed tu un dich bet ich haint zain matsliech mir lozn
favor do and you(SG) entreat I today be succeed me let

מיט מײַן האַר אַבֿרהמען . יג אָט שטיי איך בײַם קוואַל וואַסער,
vaser kval baim ich shtei ot Avrahamen har main mit
water spring at I stand behold Avraham master my with

און די טעכטער פֿון די שטאָטלײַט קומען אַרויס שעפֿן וואַסער;
vaser shepen arois kumen shtotlait di fun techter di un
water draw out come city the of daughters the and

יד זאָל זײַן , אַז די מיידל וואָס איך וועל צו איר זאָגן : בייג אַרײַן,
ain beig zogn ir tsu vel ich vos meidl di az zain zol
in tip over say her to will I which na'arah the that be shall

איך בעט דיך , דײַן קרוג, און לאָמיך טרינקען, און זי וועט
vet zi un trinken lomich un krug dain dich bet ich
will she and to drink let me and jug your you(SG) entreat I

זאָגן : טרינק, און אויך דײַנע קעמלען וועל איך אָנטרינקען, האָסטו זי
zi hostu ontrinken ich vel kemlen daine oich un trink zogn
her have you water I will camels your also and drink say

באַשערט פַּאַר דיין קנעכט יִצחָק , און דערמיט וועל איך וויסן
visen ich vel dermit un Yitschakn knecht dain far bashert
know I will in this way and Yitzchak servant your for appointed

אַז דו האָסט געטאָן חֶסֶד מיט מיין האַר .
har main mit chesed geton host du az
master my with favor done have you that

[15] And it came to pass, before he had done speaking, that, hinei, Rivkah came out, who was born to Betuel Ben Milcah, eshet Nachor, achi Avraham, with her jug upon her shoulder. [16] And the na'arah was tovat mareh me'od, a betulah, neither had any ish known her: and she went down to haayenah *(the spring)*, and filled her jug, and came up. [17] And the eved hurried to meet her, and said, Let me, now, drink a little mayim of thy jug. [18] And she said, Drink, adoni: and she hasted, and let down her jug upon her yad, and gave him drink. [19] And when she had done giving him drink, she said, I will draw for thy gemalim also, until they have done drinking.

[טו] און עס איז געווען , איידער נאָך ער האָט געענדיקט רעדן ,
redn geendikt hot er noch eider geven iz es un
speaking finished has he after before having been is it and

ערשט רבקה קומט אַרויס – די וואָס איז געבאָרן געווארן
gevorn geborn iz vos di arois kumt Rivkah ersht
having become given birth to is which the out come Rivkah look

בייַ בתואֵל דעם זון פֿון מִלכָּה , דער וויַיב פֿון נָחוֹר , אַבֿרהמס ברודער
bruder Avrahams Nachor fun vaib der Milcah fun zun dem Betuel bai
brother Abraham's Nahor of wife the Milcah of son the Betuel by

– מיט איר קרוג אויף איר אַקסל . [טז] און די מיידל איז געווען
geven iz meidl di un aksl ir oif krug ir mit
having been is na'arah the and shoulder her on jug her with

זייער שיין פֿון אויסזען , אַ יונגפֿרוי וואָס קיין מאַן האָט נאָך
noch hot man kein vos yungfroi a oiszen fun shein zeyer
yet has man to which virgin a appearance of beautiful very

זי נישט געקענט; און זי האָט אַראָפּגענידערט צום קוואַל , און האָט
hot un kval tsum aropgenidert hot zi un gekent nisht zi
has and spring to gone down has she and known not she

אָנגעפֿילט איר קרוג, און איז אַרויפֿגעקומען . [יז] איז דער קנעכט איר געלאָפֿן
gelofn ir knecht der iz aroifgekumen iz un krug ir ongefilt
ran her servant the is come up is and jug her filled

אַנטקעגן , און האָט געזאָגט: לאָז מיך אַ זופ טאָן, איך בעט דיך , אַ
a dich bet ich ton zup a mich loz gezogt hot un antkegen
a you(SG) entreat I do sip a me let said has and to meet

ביסל וואַסער פֿון דיין קרוג. [יח] האָט זי געזאָגט: טרינק מיין האַר; און
un har main trink gezogt zi hot krug dain fun vaser bisel
and lord my drink said she has jug your from water little

זי האָט אויף גיך אַראָפּגעלאָזט איר קרוג אויף איר האַנט, און האָט
hot un hant ir oif krug ir aropgelozt gich oif hot zi
has and hand her on jug her lowered quickly on has she

אים געגעבן טרינקען. [יט] און אַז זי האָט געענדיקט אים געבן טרינקען,
trinken gebn im geendikt hot zi az un trinken gegebn im
to drink given him finished has she when and to drink given him

האָט זי געזאָגט: אויך פַּאַר דיינע קעמלען וועל איך אָנשעפּן , ביז זיי
zei biz onshepn ich vel kemlen daine far oich gezogt zi hot
they until to draw I will camels your for also said she has

האָבן געענדיקט טרינקען .
trinken geendikt hobn
drinking finished have

[20] And she hasted, and emptied her jug into the trough, and ran back unto the be'er to draw, and drew for all his gemalim. [21] And the ish gazed at her and held his peace, so as to have da'as whether

[כ] און זי האָט אויף גיך אויסגעליידיקט איר קרוג אין דער קאָריטע,
korite der in krug ir oisgeleidikt gich oif hot zi un
trough the in jug her emptied quickly on has she and

און איז וויידער געלאָפֿן צום ברונעם אָנשעפּן , ביז זי האָט אָנגעשעפּט
ongeshept hot zi biz onshepn brunem tsum gelofn vider iz un
drawn has she to to draw well to ran again is and

פַּאַר אַלע זיינע קעמלען. [כא] און דער מאַן קוקט זי אָן שווײַגעדיק, צו
tsu shvaigedik on zi kukt man der un kemlen zaine ale far
to silent on her look man the and camels his all for

וויסן אויב ה האָט באַגליקט זיין וועג אָדער נישט. כב און עס איז
iz es un nisht oder veg zain baglikt hot Hashem oib visen
is it and not or way his succeed has Hashem if know

געווען , ווי די קעמלען האָבן געענדיקט טרינקען , אַזוי האָט דער מאַן
man der hot azoi trinken geendikt hobn kemlen di vi geven
man the has thus drinking finished have camels the as having been

געגומען אַ גילדערנעם נאָזרינג וואָס זיין וואָג איז געווען אַ
a geven iz vog zain vos nozring gildernem a genumen
a having been is weight its which nose ring gold a taken

בקַע, און צוויי אָרעמבענדער פַּאַר אירע הענט, וואָס זייער וואָג איז
iz vog zeyer vos hent ire far orembender tsvei un beka
is weigh their which arms her for bracelets two and beka

געווען צען גאָלדשטיק . כג און ער האָט געזאָגט: וועמעס טאָכטער
tochter vemes gezogt hot er un goldshtik tsen geven
daughter whose said has he and gold shekels ten having been

ביסטו ? זאָג מיר, איך בעט דיך , איז דאָ אין דיין פַּאָטערס הויז
hoiz foters dain in do iz dich bet ich mir zog bistu
house father's your in here is you(SG) entreat I me say are you

אַן אָרט פַּאַר אונדז צום נעכטיקן ?
nechtikn tsum undz far ort an
spend the night to us for place a

[24] And she said unto him, I am Bat Betuel Ben Milcah, the ben which she bore unto Nachor. [25] She said moreover unto him, We have both teven *(straw)* and mispo *(fodder)* enough, and makom *(room)* to spend the night.

כד האָט זי צו אים געזאָגט: איך בין די טאָכטער פֿון בתואֵל דעם זון
zun dem Betuel fun tochter di bin ich gezogt im tsu zi hot
son the Betuel of daughter the am I said him to she has

פֿון מִלכָּהן , וואָס זי האָט געבאָרן נָחוֹרן . כה און זי האָט צו
tsu hot zi un Nachorn geborn hot zi vos Milcahn fun
to has she and Nahor given birth to has she whom Milcah of

אים געזאָגט: אי שטרוי אי פֿוטער אַ סך איז דאָ ביַי אונדז, אי אַן
an i undz bai do iz sach a futer i shtroi i gezogt im
a and us with here is many a feed and straw and said him

אָרט צום נעכטיקן .
nechtikn tsum ort
spend the night to place

[26] And the ish bowed his head, worshiped Hashem. [27] And he said, Baruch Hashem Elohei adoni Avraham, who hath not left destitute of His chesed and His emes; I being on the derech, Hashem led me to the bais achei adoni.

כו האָט דער מאַן זיך געניגט און זיך געבוקט צו ה .
Hashem tsu gebukt zich un geneigt zich man der hot
Hashem to prostrated self and inclined self man the has

כז און ער האָט געזאָגט: ברוך ה דער ג-ט פֿון מיַין האַר
har main fun G-t der Hashem Baruch gezogt hot er un
master my of G-d the Hashem blessed be said has he and

אַבְרָהמען , וואָס האָט נישט פַֿאַרלאָזן זיַין חֶסֶד און זיַין טרייַשאַפֿט
traishaft zain un chesed zain farlozen nisht hot vos Avrahamen
faithfulness his and favor his forsake not has who Avraham

צו מיַין האַר ; מיך האָט ה געפֿירט אויף דעם וועג צו דעם
dem tsu veg dem oif gefirt Hashem hot mich har main tsu
the to way the on guided Hashem has me master my to

הויז פֿון מיַין האַרס בריידער .
brider hars main fun hoiz
brothers master's my of house

[28] And the na'arah ran, and told them of her bais em these things. [29] And Rivkah had an ach, shmo Lavan; Lavan ran out unto

כח און די מיידל איז געלאָפֿן, און האָט דערציילט אין איר מוטערס
muters ir in dertseilt hot un gelofn iz meidl di un
mother her in told has and ran is na'arah the and

הויז די דאָזיקע זאַכן . כט און רבקה האָט געהאַט אַ ברודער וואָס
vos bruder a gehat hot Rivkah un zachn dozike di hoiz
whose brother a had has Rivkah and things this the house

the ish, unto the ayin.
30 And it came to pass, when he saw the nezem and tzemidim upon the wrists of his achot, and when he heard the words of Rivkah his achot, saying, Thus spoke the ish unto me; that he came unto the ish; and, hinei, he stood by the gemalim at the ayin.
31 And he said, Come in, Gebentshter fun Hashem; why standest thou outside? for I have prepared the bais, and makom for the gemalim.

זײַן נאָמען איז געווען לָבָן ; איז לָבָן אַרויסגעלאָפֿן צו דעם מאַן
man dem tsu aroisgelofn Lavan iz Lavan geven iz nomen zain
man the to ran out Lavan is Lavan having been is name his

דרויסן צום קוואַל . ל און עס איז געווען , ווי ער האָט דערזען דעם
dem derzen hot er vi geven iz es un kval tsum droisn
the seen has he as having been is it and spring to outside

נאָזרינג , און די אָרעמבענדער אויף די הענט פֿון זײַן שוועסטער, און
un shvester zain fun hent di oif orembender di un nozring
and sister his of hands the on bracelets the and nose ring

ווי ער האָט געהערט די ווערטער פֿון זײַן שוועסטער רבקהן , אַזוי צו
tsu azoi Rivkahn shvester zain fun verter di gehert hot er vi
to thus Rivkah sister his of words the heard has he as

זאָגן : אַזוי און אַזוי האָט דער מאַן צו מיר גערעדט – איז ער געקומען
gekumen er iz geredt mir tsu man der hot azoi un azoi zogn
having come he is spoken me to man the has thus and thus say

צו דעם מאַן ווי ער שטייט בײַ די קעמלען לעבן קוואַל , לא און ער האָט
hot er un kval lebn kemlen di bai shteit er vi man dem tsu
has he and spring near camels the by stand he as man the to

געזאָגט: קום , געבענטשטער פֿון ה , פֿאַר וואָס שטייסטו דרויסן ?
droisn shteistu vos far Hashem fun gebentshter kum gezogt
outside stand which for Hashem of blessed come said

איך האָב דאָך אויפֿגעראַמט דאָס הויז , און אַן אָרט פֿאַר די קעמלען.
kemlen di far ort an un hoiz dos oifgeramt doch hob ich
camels the for place a and house this cleaned out yet have I

32 And the ish came into the bais; and he unloaded his gemalim, and gave teven *(straw)* and mispo *(fodder)* for the camels, and mayim to wash his raglayim, and the raglei haanashim that were with him.
33 And there was set ochel before him to eat; but he said, I will not eat, until I have stated my business. And he said, Speak on.

לב איז דער מאַן אַריינגעגאַנגען אין הויז ; און ער האָט אָפּגעבונדן די
di opgebundn hot er un hoiz in araingegangen man der iz
the unbound has he and house in went man the is

קעמלען, און האָט דערלאַנגט שטרוי און פֿוטער פֿאַר די קעמלען, און
un kemlen di far futer un shtroi derlangt hot un kemlen
and camels the for feed and straw served has and camels

וואַסער צו וואַשן זײַנע פֿיס, און די פֿיס פֿון די מענטשן וואָס מיט
mit vos mentshn di fun fis di un fis zaine vashn tsu vaser
with which men the of feet the and feet his wash to water

אים. לג און עס איז געשטעלט גרויסן פֿאַר אים צום עסן , אָבער
ober esen tsum im far gevorn geshtelt iz es un im
but to eat to him for having become stood is it and him

ער האָט געזאָגט: איך וועל נישט עסן , ביז איך האָב געדעדט מײַנע
maine geredt hob ich biz esen nisht vel ich gezogt hot er
my spoken have I until to eat not will I said has he

רייד . האָט ער געזאָגט: רעד .
red gezogt er hot reid
speak said he has words

34 And he said, I am eved Avraham.
35 And Hashem hath blessed adoni me'od; and he is become prospered: and He hath given him tzon, and bakar, and kesef, and zahav, and avadim, and shefachot, and gemalim, and chamorim.
36 And Sarah eshet adoni

לד האָט ער געזאָגט: דער קנעכט פֿון אַבֿרהמען בין איך. לה און ה
Hashem un ich bin Avrahamen fun knecht der gezogt er hot
Hashem and I am Avraham of servant the said he has

האָט זייער געבענטשט מײַן האַר , און ער איז געווארן
gevorn iz er un har main gebentsht zeyer hot
having become is he and master my blessed very much has

רײַך ; און ער האָט אים געגעבן שאָף און רינדער, און זילבער און
un zilber un rinder un shof gegebn im hot er un raich
and silver and cattle and sheep given him has he and prospered

גאָלד, און קנעכט און דינסטן , און קעמלען און אייזלען . לו און
un eizlen un kemlen un dinstn un knecht un gold
and donkeys and camels and maid servants and servants and gold

שׂרה , מיַן האַרס וויַיב, האָט געבאָרן אַ זון צו מיַן האַר
har main tsu zun a geborn hot vaib hars main Sarah
master my to son a given birth to has wife master's my Sarah

אויף איר עלטער; און ער האָט אים אַוועקגעגעבן אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts avekgegebn im hot er un elter ir oif
has he which all that given him has he and old age her on

געהאַט . [לו] און מיַן האַר האָט מיך באַשוואָרן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi bashvorn mich hot har main un gehat
say to thus swear an oath me has master my and have had

זאָלסט נישט נעמען אַ וויַיב פַּאַר מיַן זון פון די טעכטער פון
fun techter di fun zun main far vaib a nemen nisht zolst
of daughters the of son my for wife a take not you(SG) must

דעם כנַעֲני וואָס איך זיץ אין זיַין לאַנד. [לח] נישט אַנדערש נאָר צו מיַן
main tsu nor andersh nisht land zain in zits ich vos Kenaani dem
my to but if not not land his in sit I which Kena'ani the

פַּאָטערס הויז זאָלסטו גיין , און צו מיַן משפּחה , און נעמען אַ
a nemen un mishpoche main tsu un gein zolstu hoiz foters
a take and family my to and go shall you house father's

וויַיב פַּאַר מיַן זון . [לט] האָב איך געזאָגט צו מיַן האַר : טאָמער וועט די
di vet tomer har main tsu gezogt ich hob zun main far vaib
the will what if master my to said I have son my for wife

פרוי נישט וועלן גיין מיט מיר? [מ] האָט ער צו מיר געזאָגט: ה
Hashem gezogt mir tsu er hot mir mit gein veln nisht froi
Hashem said me to he has me with go will not woman

וואָס איך בין געגאַנגען פַּאַר אים, וועט שיקן זיַין מלאך מיט
mit malach zain shikn vet im far gegangen bin ich vos
with Angel his send will him before having gone am I whom

דיר , און וועט באַגליקן דיַין וועג, און וועסט קריגן אַ וויַיב פַּאַר מיַן
main far vaib a krign vest un veg dain baglikn vet un dir
my for wife a get will and way your succeed will and you(SG)

זון , פון מיַן משפּחה און פון מיַן פַּאָטערס הויז . [מא] דענצמאָל
dentsmol hoiz foters main fun un mishpoche main fun zun
then house father's my from and family my from son

וועסטו פַּרייַ זיַין פון מיַן שבֿועה, אַז דו וועסט קומען צו מיַן
main tsu kumen vest du az shvue main fun zain frai vestu
my to come will you when oath my of be free will you(sg)

משפּחה ; און אויב זיי וועלן דיר נישט געבן, וועסטו אויך
oich vestu gebn nisht dir veln zei oib un mishpoche
also will you(sg) give not you(SG) will they if and family

פַּרייַ זיַין פון מיַן שבֿועה. [מב] בין איך געקומען הייַנט צום קוואַל ,
kval tsum haint gekumen ich bin shvue main fun zain frai
spring to today having come I am oath my of be free

און האָב געזאָגט: ה , ג-ט פון מיַן האַר אַברהמען , אויב דו
du oib Avrahamen har main fun G-t Hashem gezogt hob un
you if Avraham master my of G-d Hashem said have and

ווילסט, איך בעט דיך , באַגליקן מיַן וועג וואָס איך גיי אויף אים:
im oif gei ich vos veg main baglikn dich bet ich vilst
him on go I which way my succeed you(SG) entreat I will

[מג] אָט שטיי איך בייַם קוואַל וואַסער; און עס זאָל זיַין, אַז די
di az zain zol es un vaser kval baim ich shtei ot
the that be shall it and water spring at I stand behold

יונגפֿרוי וואָס קומט אַרויס שעפּן , און איך וועל זאָגן צו איר: גיב מיר
mir gib ir tsu zogn vel ich un shepen arois kumt vos yungfroi
me give her to say will I and to draw out comes who almah

bore ben to adoni when she was old: and unto him hath he given all that he hath. [37] And adoni made me swear, saying, Thou shalt not take an isha for beni of the Banot HaKena'ani, in whose land I dwell; [38] But thou shalt go unto bais avi, to my mishpokhot, and take an isha unto beni. [39] And I said unto adoni, What if the isha will not follow me. [40] And he said unto me, Hashem, before Whom I walk, will send His Malach with thee, and prosper thy derech; and thou shalt take an isha for beni of my mishpokhot, and of my bais avi; [41] Then shalt thou be released from this my oath, when thou comest to my mishpokhot; and if they give not thee one, thou shalt be released from my oath. [42] And I came this day unto the ayin, and said, Hashem Elohei adoni Avraham, if now Thou do prosper my derech which I go; [43] Hinei, I stand by the ayin hamayim; and it shall come to pass, that when haAlmah cometh forth to draw mayim, and I say to her, Give me, now, a little mayim of thy jar to drink; [44] And she say to me, Both drink thou, and I will also draw for thy gemalim; let the same be the isha whom Hashem hath appointed for ben adoni. [45] And before I had done davening in mine lev, hinei, Rivkah came forth with her jar on her shoulder; and she went

down unto ha'ayenah, and drew: and I said unto her, Let me drink, now. 46 And she made haste, and let down her jar from her shoulder, and said, Drink, and I will give thy gemalim drink also: so I drank, and she made the gemalim drink also. 47 And I asked her, and said, Whose bat art thou? And she said, Bat Betuel Ben Nachor, the ben whom Milcah bore unto him: and I put the nezem upon her face, and the tzemidim upon her wrists. 48 And I bowed down my head, and worshiped Hashem, and I said a brocha to Hashem Elohei adoni Avraham, which had led me on the derech emes to take bat achi adoni for bno. 49 And now if ye will do chesed and emes to adoni, tell me; and if not, tell me; that I may turn to yamin, or to smol.

טרינקען, איך בעט דיך , אַ ביסל וואַסער פֿון דיין קרוג, מד און
un krug dain fun vaser bisel a dich bet ich trinken
and jug your from water little a you(SG) entreat I to drink

זי וועט זאָגן צו מיר: אי דו טרינק, אי פֿאַר דיינע קעמלען וועל איך
ich vel kemlen daine far i trink du i mir tsu zogn vet zi
I will camels your for and drink you and me to say will she

אָנשעפּן , זאָל זי זיין די וויַב, וואָס ה האָט באַשערט פֿאַר מיין
main far bashert hot Hashem vos vaib di zain zi zol onshepn
my for appointed has Hashem who wife the be she shall to draw

האַרס זון . מה נאָך אײדער איך ענדיק רעדן צו מיין האַרצן,
hartsn main tsu redn endik ich eider noch zun hars
heart my to speaking finished I before yet son master's

ערשט רבקה קומט מיט איר קרוג אויף איר ; אַקסל זון זי
zi un aksl ir oif krug ir mit arois kumt Rivkah ersht
she and shoulder her on jug her with out comes Rivkah look

האָט אַראָפּגענידערט צום קוואַל און האָט אָנגעשעפּט. האָב איך צו איר
ir tsu ich hob ongeshept hot un kval tsum aropgenidert hot
her to I have drawn has and spring to gone down has

געזאָגט: גיב מיר טרינקען, איך בעט דיך . מו האָט זי אויף גיך
gich oif zi hot dich bet ich trinken mir gib gezogt
quickly on she has you(SG) entreat I to drink me give said

אַראָפּגעלאָזט איר קרוג פֿון זיך , און האָט געזאָגט: טרינק, און אויך דיינע
daine oich un trink gezogt hot un zich fun krug ir aropgelozt
your also and drink said has and self from jug her lowered

קעמלען וועל איך אָנטרינקען. האָב איך געטרונקען, און אויך די קעמלען
kemlen di oich un getrunken ich hob ontrinken ich vel kemlen
camels the also and drank I have water I will camels

האָט זי אָנגעטרונקען. מז האָב איך זי געפֿרעגט און האָב געזאָגט: וועמעס
vemes gezogt hob un gefregt zi ich hob ongetrunken zi hot
whose said have and asked her I have watered she has

טאָכטער ביסטו ? האָט זי געזאָגט: די טאָכטער פֿון בתואל דעם זון
zun dem Betuel fun tochter di gezogt zi hot bistu tochter
son the Betuel of daughter the said she has are you daughter

פֿון נָחוֹרן , וואָס מִלכָּה האָט געבאָרן צו אים. און איך האָב
hob ich un im tsu geborn hot Milcah vos Nachorn fun
have I and him to given birth to has Milcah whom Nachor of

אָנגעטאָן דעם נאָזרינג אויף איר נאָז , און די אָרעמבענדער אויף איר
ire oif orembender di un noz ir oif nozring dem ongeton
her on bracelets the and nose her on ring the done to

הענט . מח און איך האָב מיך געניגט און מיך געבוקט צו ה ,
Hashem tsu gebukt mich un geneigt mich hob ich un hent
Hashem to prostrated me and inclined me have I and hands

און איך האָב געלויבט ה דעם ג-ט פֿון מיין האַר אַבֿרהמען ,
Avrahamen har main fun G-t dem Hashem geloibt hob ich un
Avraham master my of G-d the Hashem praised have I and

וואָס האָט מיך געפֿירט אויפֿן ריכטיקן וועג צו קריגן די טאָכטער פֿון
fun tochter di krign tsu veg richtikn oifn gefirt mich hot vos
of daughter the get to way right on guided me has who

מיין האַרס אַן אייגענעם פֿאַר זיין זון . מט און אַצונד , אויב איר ווילט
vilt ir oib atsund un zun zain far eigenem an hars main
will you if now and son his for own kin an master's my

טאָן אַ חֶסֶד און אַ טריישאַפֿט מיט מיין האַר , זאָגט מיר; און אויב
oib un mir zogt har main mit traishaft a un chesed a ton
if and me tell master my with faithfulness a and kindness a do

נישט, זאָגט מיר; און איך וועל מיך קערן אויף רעכטס אָדער אויף
oif oder rechts oif kern mich vel ich un mir zogt nisht
on or to the right on turn me will I and me tell not

לינקס .
links
to the left

[50] Then Lavan and Betuel answered and said, The thing proceedeth from Hashem; we cannot speak unto thee rah or tov. [51] Hinei, Rivkah is before thee, take her, and go, and let her be isha for ben adoneicha, just as Hashem hath spoken.

[נ] האָט געענטפֿערט לָבָן און בתואֵל, און זיי האָבן געזאָגט: די זאַך
zach di gezogt hobn zei un Betuel un Lavan geentfert hot
thing the said have they and Betuel and Lavan answered has

איז אַרויס פֿון ה ; מיר קענען נישט רעדן צו דיר שלעכטס
shlechts dir tsu redn nisht kenen mir Hashem fun arois iz
evil things you(SG) to speak not can we Hashem of out is

אָדער גוטס . [נא] אָט איז רבקה פֿאַר דיר , נעם און גיי,
gei un nem dir far Rivkah iz ot guts oder
go and take you(SG) before Rivkah is behold good things or

און זאָל זי זיין אַ וויַיב צו דעם זון פֿון דיַין האַר , אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi har dain fun zun dem tsu vaib a zain zi zol un
Hashem as thus master your of son the to wife a be she shall and

האָט גערעדט.
geredt hot
spoken has

[52] And it came to pass, that, when eved Avraham heard their words, he worshiped Hashem, bowing himself to the ground. [53] And the eved brought forth kelei kesef, and kelei zahav, and begadim, and gave them to Rivkah; he gave also to her ach and to her em migdanot *(costly gifts)*. [54] And they did eat and drink, he and the anashim that were with him, and tarried all night; and they rose up in the boker, and he said, Send me away unto adoni.

[נב] און עס איז געווען , ווי דער קנעכט פֿון אַבֿרהמען האָט
hot Avrahamen fun knecht der vi geven iz es un
has Avraham of servant the when having been is it and

געהערט זייערע ווערטער, אַזוי האָט ער זיך געבוקט צו דער ערד
erd der tsu gebukt zich er hot azoi verter zeyere gehert
earth the to prostrated self he has thus words their heard

פֿאַר ה . [נג] און דער קנעכט האָט אַרויסגענומען זילבערנע זאַכן ,
zachn zilberne aroisgenumen hot knecht der un Hashem far
things silver took out has servant the and Hashem before

און גילדערנע זאַכן , און קליידער , און געגעבן רבקהן ; אויך איר
ir oich Rivkahn gegebn un kleider un zachn gilderne un
her also Rivkah given and garments and things golden and

ברודער און איר מוטער האָט ער געגעבן טייַערע מתּנות . [נד] און זיי
zei un matonus taiere gegebn er hot muter ir un bruder
they and gifts costly given he has mother her and brother

האָבן געגעסן און געטרונקען, ער און די מענטשן וואָס מיט אים; און
un im mit vos mentshn di un er getrunken un gegesn hobn
and him with who men the and he drank and eaten have

זיי האָבן איבערגענעכטיקט; און זיי זיַינען אויפֿגעשטאַנען אין דער
der in oifgeshtanen zainen zei un ibergenechtikt hobn zei
the in arose are they and spent the night have they

פֿרי , און ער האָט געזאָגט: שיקט מיך אַוועק צו מיַין האַר .
har main tsu avek mich shikt gezogt hot er un peire
master my to away me send said has he and morning

[55] And her ach and her em said, Let the na'arah abide with us ten days or so; after that she shall go. [56] And he said unto them, Hinder me not, seeing Hashem hath prospered my derech; send me away that I may go to

[נה] האָט געזאָגט איר ברודער און איר מוטער: זאָל די מיידל בלייַבן
blaibn meidl di zol muter ir un bruder ir gezogt hot
remain na'arah the shall mother her and brother her said has

בייַ אונדז אַ טעג אָדער צען, דערנאָך וועט זי גיין . [נו] האָט ער צו זיי
zei tsu er hot gein zi vet dernoch tsen oder teg a undz bai
them to he has go she will after that ten or days a us by

געזאָגט: האַלט מיך נישט אויף, אַז ה האָט באַגליקט מיַין וועג.
veg main baglikt hot Hashem az oif nisht mich halt gezogt
way my succeed has Hashem that on not me hold said

שיקט מיך אַוועק, און לאָמיך גיין צו מיַן האַר . נז האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn har main tsu gein lomich un avek mich shikt
said they have master my to go let me and away me send

מיר וועלן רופֿן די מיידל , און מיר וועלן פֿרעגן איר מויל . נח האָבן זיי
zei hobn moil ir fregn veln mir un meidl di rufn veln mir
they have mouth her to ask will me and na'arah the call will we

גערופֿן רבקהן , און האָבן צו איר געזאָגט:ווילסטו גיין מיט דעם דאָזיקן
dozikn dem mit gein vilstu gezogt ir tsu hobn un Rivkahn gerufn
this the with go will said her to have and Rivkah called

מאַן? האָט זי געזאָגט: איך וויל גיין .
gein vil ich gezogt zi hot man
go will I said she has man

59 And they sent away Rivkah their achot, and her nurse, and eved Avraham, and his anashim. 60 And they said a brocha over Rivkah, and said unto her, Thou art achoteinu, may thou be increased to thousands upon thousands and may thy zera possess the sha'ar of those which hate them. 61 And Rivkah arose, and her na'arot, and they rode upon the gemalim, and followed the ish: and the eved took Rivkah, and went his way.

נט האָבן זיי אַרויסבאַלייט זייער שוועסטער רבקהן , און איר
ir un Rivkahn shvester zeyer aroisbaleit zei hobn
her and Rivkah sister their seen to the door they have

נאַם , און אברהמס קנעכט , און זיַנע מענטשן . ס און זיי האָבן
hobn zei un mentshn zaine un knecht Avrahams un nam
have they and men his and servant Abraham's and nurse

געבענטשט רבקהן , און האָבן צו איר געזאָגט: אונדזער שוועסטער,
shvester undzer gezogt ir tsu hobn un Rivkahn gebentsht
sister our said her to have and Rivkah blessed

דו זאָלסט ווערן צו טויזנטער מאָל צען טויזנט , און
un toiznt tsen mol toiznter tsu vern zolst du
and a thousand ten time a thousand to become you(SG) must you

דיַין זאָמען זאָל אַרבן דעם טויער פֿון זיַנע פֿיַינט . סא און רבקה
Rivkah un faint zaine fun toier dem arben zol zomen dain
Rivkah and enemies his of gate the inherit shall seed your

איז אויפֿגעשטאַנען מיט אירע מיידלעך , און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un meidlech ire mit oifgeshtanen iz
self have they and female servants her with arose is

אַרויפֿגעזעצט אויף די קעמלען, און זיַנען געגאַנגען נאָך דעם מאַן.
man dem noch gegangen zainen un kemlen di oif aroifgezetst
man the after having gone are and camels the on sat upon

און דער קנעכט האָט גענומען רבקהן , און איז אַוועקגעגאַנגען.
avekgegangen iz un Rivkahn genumen hot knecht der un
went way is and Rivkah taken has servant the and

62 And Yitzchak had come from Be'er Lachai Roi; for he dwelt in the eretz hanegev. 63 And Yitzchak went out to meditate in the sadeh at erev: and he lifted up his eyes, and saw, and, hinei, the gemalim *(camels)* were coming. 64 And Rivkah lifted up her eyes, and when she saw Yitzchak, she got down from the gamal. 65 For she had said unto the eved, Who is that ish that walketh in the sadeh to meet us? And the

סב און יִצחָק איז אָנגעקומען פֿון ווו מע גייט קיין
kein geit me vu fun ongekumen iz Yitschak un
to goes one where from arrived is Yitzchak and

באַר-לַחַי-רוֹאי , ווָאוינט ער איז געזעסן אין לאַנד פֿון דָרום – סג און
un dorem fun land in gezesn iz er vorem Beer-lachai-roi
and south of land in settled is he because Be'er Lachai Roi

יִצחָק איז אַרויסגעגאַנגען זיך דורכצוגיין אין פֿעלד אַקעגן אָוונט
ovnt akegn feld in durchtsugein zich aroisgegangen iz Yitschak
evening against field in take a stroll self went out is Yitzchak

– האָט ער אויפֿגעהויבן זיַנע אויגן און האָט אַ קוק געטאָן, ערשט קעמלען
kemlen ersht geton kuk a hot un oign zaine oifgehoibn er hot
camels look done look a has and eyes his lifted up he has

קומען אָן. סד און רבקה האָט אויפֿגעהויבן אירע אויגן, און האָט דערזען
derzen hot un oign ire oifgehoibn hot Rivkah un on kumen
seen has and eyes her lifted up has Rivkah and on come

יִצחָקן , און זי האָט זיך אַראָפּגעלאָזט פֿון קעמל. סה און זי האָט
hot zi un kemel fun aropgelozt zich hot zi un Yitschakn
has she and camel from lowered self has she and Yitzchak

געזאָגט צו דעם קנעכט: ווער איז יענער מאַן וואָס גייט אין פֿעלד אונדז
undz feld in geit vos man yener iz ver knecht dem tsu gezogt
us field in goes which man that is who servant the to said

אַנטקעגן? האָט דער קנעכט געזאָגט: דאָס איז מײַן האַר. האָט זי
zi hot har main iz dos gezogt knecht der hot antkegen
she has master my is this said servant the has to meet

געמומען דעם שלייער, און האָט זיך פֿאַרדעקט.
fardekt zich hot un shleyer dem genumen
cover self has and veil the taken

[66] And the eved told Yitzchak all things that he had done. [67] And Yitzchak brought her into the ohel of Sarah immo, and took Rivkah, and she became his isha; and he loved her: and Yitzchak was comforted after the mot immo.

[סו] און דער קנעכט האָט דערציילט יִצחָק אַלע זאַכן וואָס ער
er vos zachn ale Yitschakn dertseilt hot knecht der un
he which things all Yitzchak told has servant the and

האָט געטאָן. [סז] און יִצחָק האָט זי אַרײַנגעבראַכט אין דעם געצעלט פֿון
fun getselt dem in araingebracht zi hot Yitschak un geton hot
of tent the in brought her has Yitzchak and done has

זײַן מוטער שָׂרהן. און ער האָט גענומען רבקהן, און זי איז אים
im iz zi un Rivkahn genumen hot er un Sarahn muter zain
him is she and Rivkah taken has he and Sarah mother his

געוואָרן פֿאַר אַ ווײַב; און ער האָט זי ליב געהאַט. און יִצחָק
Yitschak un gehat lib zi hot er un vaib a far gevorn
Yitzchak and have had love her has he and wife a for having become

האָט זיך געטרייסט נאָך זײַן מוטער.
muter zain noch getreist zich hot
mother his after console self has

כה

25 Then again Avraham took an isha, and her shem was Keturah. [2] And she bore him Zimran, and Yokshan, and Medan, and Midyan, and Yishbak, and Shuach. [3] And Yokshan fathered Sheva, and Dedan. And the bnei Dedan were Ashurim, and Letushim, and Leummim. [4] And the bnei Midyan; Ephah, and Epher, and Chanokh, and Avida, and Eldaah. All these were the bnei Keturah.

[5] And Avraham gave all that he had unto Yitzchak. [6] But unto the bnei hapilageshim *(sons of the concubines)*, which

און אַבֿרהם האָט ווידער גענומען אַ ווײַב, און איר נאָמען
nomen ir un vaib a genumen vider hot Avraham un
name her and wife a taken again has Avraham and

איז געווען קטורָה. [ב] און זי האָט אים געבאָרן
geborn im hot zi un Keturah geven iz
given birth to him has she and Keturah having been is

זמרָנען, און יָקשָׁנען, און מדָנען, און מִדיָנען, און
un Midyanem un Medanen un Yokshanen un Zimranen
and Midyan and Medan and Yokshan and Zimran

ישבקן, און שוחַן. [ג] און יָקשָׁן האָט געבאָרן שבָאן, און
un Shevaen geborn hot Yokshan un Shuachn un Yishbakn
and Sheva given birth to has Yokshan and Shuach and Yishbak

דדָנען. און די קינדער פֿון דדָנען זײַנען געווען אַשורים,
Ashurim geven zainen Dedanen fun kinder di un Dedanen
Ashurim having been are Dedan of children the and Dedan

און לטושים, און לְאומים. [ד] און די זין פֿון מִדיָנען זײַנען
zainen Midyanem fun zin di un Leumim un Letushim un
are Midyan of sons the and Leummim and Letushim and

געווען: עֵיפָה, און עֵפֶר, און חֲנוֹך, און אֲבִידָע, און אֶלדָעָה,
Eldaah un Avida un Chanoch un Efer un Eifah geven
Eldaah and Avida and Chanokh and Epher and Ephah having been

די אַלע זײַנען געווען די קינדער פֿון קטורָהן.
Keturahn fun kinder di geven zainen ale di
Keturah of children the having been are all the

[ה] און אַבֿרהם האָט אַוועקגעגעבן אַלץ וואָס ער האָט געהאַט צו
tsu gehat hot er vos alts avekgegebn hot Avraham un
to have had has he which all that given has Avraham and

יִצחָק. [ו] און צו די זין פֿון די קעפּסווײַבער וואָס אַבֿרהם האָט
hot Avraham vos kepsvaiber di fun zin di tsu un Yitschakn
has Avraham which concubines the of sons the to and Yitzchak

Avraham had, Avraham gave mattanot, and sent them away from Yitzchak bno, while he yet lived, eastward, unto eretz kedem.

געהאַט , האָט אַבֿרהם געגעבן מתּנות , און האָט זיי אַוועקגעשיקט
avekgeshikt zei hot un matonus gegebn Avraham hot gehat
sent off them has and gifts given Avraham has have had

פֿון זיין זון יצחק , ווען ער האָט נאָך געלעבט, קיין מזרח אין
in mizrech kein gelebt noch hot er ven Yitschakn zun zain fun
in east to lived yet has he when Yitzchak son his from

מזרח-לאַנד .
mizrech-land
east-land

7 And these are the days of the years of Avraham's life which he lived, a hundred threescore and fifteen shanim. 8 Then Avraham breathed his last, and died in a good old age, a zaken, full of years; and was gathered to his people. 9 And his banim Yitzchak and Yishmael buried him in the cave of Machpelah, in the sadeh of Ephron ben Tzochar the Chitti, which is near Mamre; 10 The sadeh which Avraham purchased of the bnei Chet, there was Avraham buried, and Sarah his wife.

ז און דאָס זיינען די טעג פֿון די יאָרן פֿון אַבֿרהמס לעבן וואָס ער
er vos lebn Avrahams fun yorn di fun teg di zainen dos un
he which life Abraham's of years the of days the are this and

האָט געלעבט: הונדערט יאָר און פֿינף יאָר און זיבעציק יאָר . ח און
un yor zibetsik un yor finf un yor hundert gelebt hot
and years seventy and years five and years hundred lived has

אַבֿרהם איז פֿאַרגאַנגען און איז געשטאָרבן אין אַ גוטער עלטער , אַלט
alt elter guter a in geshtorbn iz un fargangen iz Avraham
old old age good a in died is and passed away is Avraham

און זאַט מיט יאָרן ; און ער איז אײַנגעזאַמלט געוואָרן צו זיין
zain tsu gevorn aingezamlt iz er un yorn mit zat un
his to having become gathered is he and years with satisfied and

פֿאָלק . ט און יִצחק און יִשמָעֵאל , זיינע זין , האָבן אים באַגראָבן
bagrobn im hobn zin zaine Yishmael un Yitschak un folk
buried him have sons his Yishmael and Yitzchak and people

אין דער הייל פֿון מַכפֵּלָה , אין דעם פֿעלד פֿון עֶפרוֹן דעם זון פֿון
fun zun dem Efron fun feld dem in Machpelah fun heil der in
of son the Ephron of field the in Machpelah of cave the in

צוֹחַר דעם חִתי , וואָס פּאַר מַמרֵא ; י דאָס פֿעלד וואָס אַבֿרהם
Avraham vos feld dos Mamre far vos Chitti dem Tsochar
Avraham which field this Mamre before which Chitti the Tzochar

האָט אָפּגעקויפֿט פֿון די קינדער פֿון חֵת , דאָרטן איז באַגראָבן
bagrobn iz dortn Chet fun kinder di fun opgekoift hot
buried is there Chet of children the from purchased has

געוואָרן אַבֿרהם , און זײַן ווײַב שׂרה .
Sarah vaib zain un Avraham gevorn
Sarah wife his and Avraham having become

11 And it came to pass after the mot Avraham, that Elohim blessed Yitzchak bno; and Yitzchak dwelt near Be'er Lachai Roi.

יא און עס איז געווען נאָך דעם טויט פֿון אַבֿרהמען , האָט
hot Avrahamen fun toit dem noch geven iz es un
has Avraham of death the after having been is it and

אלקים געבענטשט זײַן זון יִצחָק . און יִצחָק איז געזעסן בײַ
bai gezesn iz Yitschak un Yitschakn zun zain gebentsht Elokim
by settled is Yitzchak and Yitzchak son his blessed G-d

באֵר-לַחַי-רוֹאי .
Beer-lachai-roi
Be'er Lachai Roi

12 Now these are the toldot Yishmael ben Avraham, whom Hagar the Egyptian, shifchat Sarah, bore unto Avraham: 13 And these are the shemot bnei Yishmael, by their shemot, according to their toldot: the bechor

יב און דאָס זײַנען די געבורטן פֿון יִשמָעֵאל , אַבֿרהמס זון , וואָס
vos zun Avrahams Yishmael fun geburtn di zainen dos un
whom son Abraham's Yishmael of born the are this and

הָגָר די מִצרית , די דינסט פֿון שׂרהן , האָט געבאָרן
geborn hot Sarahn fun dinst di Mitsrit di Hagar
given birth to has Sarah of female servant the Egyptian the Hagar

אַבֿרהמען . יג און דאָס זײַנען די נעמען פֿון יִשמָעֵאלס זין , נאָך
noch zin Yishmaels fun nemen di zainen dos un Avrahamen
after sons Yishmael's of names the are these and Avraham

of Yishmael, Nevayot; and Kedar, and Adbe'el, and Mivsam, 14 And Mishma, and Dumah, and Massa, 15 Chadad, and Tema, Yetur, Naphish, and Kedmah: 16 These are the bnei Yishmael, and these are their shemot, by their settlement, and by their camps; twelve nasiim *(princes, rulers)* according to their tribes. 17 And these are the years of the life of Yishmael, an hundred and thirty and seven shanah; and he breathed his last and died; and was gathered unto his people. 18 And they dwelt from Chavilah unto Shur, that is near Mitzrayim, as thou goest toward Assyria; they took their place east of their brethren.

זייערע נעמען, לויט זייערע געבורטן: דער בכור פֿון ישמָעֵאלן,
Yishmaeln fun bechor der geburtn zeyere loit nemen zeyere
Yishmael of firstborn the birth their according names their

נבָּיוֹת, און קֵדָר, און אַדבאֵל, און מִבְשָׂם; ידאון משמָע, און
un Mishma un Mivsam un Adbeel un Kedar un Nevayot
and Mishma and Mivsam and Adbe'el and Kedar and Nevayot

דומָה, און מַשָּׂא; טחֲדַד, און תֵּימָא, איטור, נָפִּישׁ און
un Nafish Itur Tema un Chadad Massa un Dumah
and Naphish Itur Tema and Hadad Massa and Dumah

קֶדמָה. טזדאָס זיַנען די זין פֿון ישמָעֵאלן, און דאָס זיַנען
zainen dos un Yishmaeln fun zin di zainen dos Kedmah
are these and Yishmael of sons the are this Kedemah

זייערע נעמען אין זייערע דערפֿער, און אין זייערע לאַגערן; צוועלף פֿירשטן
firshtn tsvelf lagern zeyere in un derfer zeyere in nemen zeyere
chieftains twelve camps their in and towns their in names their

לויט זייערע פֿעלקער. – יזאון דאָס זיַנען די יאָרן פֿון ישמָעֵאלס
Yishmaels fun yorn di zainen dos un felker zeyere loit
Yishmael's of years the are these and peoples their according

לעבן: הונדערט יאָר און זיבן יאָר און דרייסיק יאָר. און ער איז
iz er un yor draisik un yor zibn un yor hundert lebn
is he and years thirty and years seven and years hundred life

פֿאַרגאַנגען און איז געשטאָרבן; און ער איז איינגעזאַמלט געווָארן
gevorn aingezamlt iz er un geshtorbn iz un fargangen
having become gathered is he and died is and passed away

צו זיין פֿאָלק. – יחאון זיי האָבן געווויינט פֿון חֲוִילָה ביז שור
Shur biz Chavilah fun gevoint hobn zei un folk zain tsu
Shur to Chavilah from dwelt have they and people his to

וואָס פֿאַר מִצרַיִם, ווי דו גייסט קיין אשור; אין געזיכט פֿון אַלע
ale fun gezicht in Ashur kein geist du vi Mitsrayim far vos
all of face in Assyria to go you as Egypt before which

זיַנע ברידער האָט ער זיך באַזעצט.
bazetst zich er hot brider zaine
settled self he has brothers his

TOLEDOT

תּוֹלְדֹת

19 And these are the toldot of Yitzchak ben Avraham: Avraham fathered Yitzchak; 20 And Yitzchak was arba'im shanah when he took Rivkah as his wife, the bat Betuel HaArami of Paddan-Aram, the achot Lavan HaArami. 21 And Yitzchak davened to Hashem on behalf of his isha, because she was barren; and Hashem was entreated of him, and Rivkah his isha conceived.

יטאון דאָס איז די געשיכטע פֿון יִצחָק, אַבֿרהמס זון: אַבֿרהם
Avraham zun Avrahams Yitschak fun geshichte di iz dos un
Avraham son Abraham's Yitzchak of history the are these and

האָט געבאָרן יִצחָקן. כאון יִצחָק איז געווען פֿערציק
fertsik geven iz Yitschak un Yitschakn geborn hot
forty having been is Yitzchak and Yitzchak given birth to has

יאָר אַלט, וועַן ער האָט זיך גענומען רבקה, די טאָכטער פֿון
fun tochter di Rivkah genumen zich hot er ven alt yor
of daughter the Rivkah taken self has he when old years

בתואֵל דעם אַרַמי פֿון פַּדַן-אַרָם, די שוועסטער פֿון לָבָן
Lavan fun shvester di Paddan-Aram fun Aramit dem Betuel
Lavan of sister the Paddan-Aram from Aramean the Betuel

דעם אַרַמי, פֿאַר אַ וויַיב. כבאון יִצחָק האָט געבעטן צו ה
Hashem tsu gebetn hot Yitschak un vaib a far Aramit dem
Hashem to entreated has Yitzchak and wife a for Aramean the

פֿון וועגן זיַין וויַיב, וואָרעם זי איז געווען אַן עקרה; און
un akore an geven iz zi vorem vaib zain vegen fun
and barren a having been is she because wife his concerning of

ה האָט זיך געלאָזט דערבעטן פֿון אים, און רבקה זײַן ווײַב איז
iz vaib zain Rivkah un im fun derbetn gelozt zich hot Hashem
is wife his Rivkah and him of entreated allowed self has Hashem

טראָגעדיק געוואָרן .
trogedik gevorn
conceived become having

22 And the banim struggled jostling within her; and she said, If it be well, why am I thus? And she went to inquire of Hashem. 23 And Hashem said unto her,
Two goyim *(nations)* are in thy womb,
and two peoples shall be separated from within thee;
and the one people shall be stronger than the other people;
and the older shall serve the younger.

כב און די קינדער האָבן זיך געשטויסן אין איר, און זי האָט
hot zi un ir in geshtoisn zich hobn kinder di un
has she and her in butt one another self have children the and

געזאָגט: אויב אַזוי, נאָך דעם לעב איך? און זי איז געגאַנגען
gegangen iz zi un ich leb den vos noch azoi oib gezogt
having gone is she and I live then which yet thus if said

פֿרעגן בײַ ה . כג און ה האָט צו איר געזאָגט:
gezogt ir tsu hot Hashem un Hashem bai fregn
said her to has Hashem and Hashem by to ask

צוויי אומות זײַנען אין דײַן לײַב,
laib dain in zainen umes tsvei
body your in are peoples two

און צוויי פֿעלקער וועלן זיך פֿון דײַנע אינגעווייד צעשײדן,
tsesheidn ingeveid daine fun zich veln felker tsvei un
separate innards your from self will nations two and

און אַ פֿאָלק פֿון אַ פֿאָלק וועט זײַן שטאַרקער,
shtarker zain vet folk a fun folk a un
stronger be will people a than people a and

און דער עלטערער וועט דינען דעם יינגערן .
yingern dem dinen vet elterer der un
younger the serve will older the and

24 And when her days were fulfilled to be delivered, hinei, there were twins in her womb. 25 And the first came out admoni *(red)* all over like a hairy garment; and they called shmo Esav. 26 And after that came out his brother, and his yad was grasping on akev Esav; and shmo was called Ya'akov; and Yitzchak was threescore shanah when she bore them.

כד און אַז אירע טעג זײַנען פֿול געוואָרן צום געווינען ,
gevinen tsum gevorn ful zainen teg ire az un
give birth to having become full are days her when and

ערשט אַ צווילינג איז אין איר לײַב . כה און דער ערשטער איז
iz ershter der un laib ir in iz tsviling a ersht
is first the and body her in is pair of twins a look

אַרויסגעקומען אַ רויטער, אין גאַנצן אַזוי ווי אַ האָריקער מאַנטל; און מע
me un mantl horiker a vi azoi gantsn in roiter a aroisgekumen
they and mantle hairy a as thus all in red a came out

האָט גערופֿן זײַן נאָמען עֵשָׂו . כו און דערנאָך איז אַרויסגעקומען זײַן
zain aroisgekumen iz dernoch un Esav nomen zain gerufn hot
his come out has after that and Esav name his called has

ברודער, און זײַן האַנט האָט צוגעהאַלטן דעם טריט פֿון עֵשָׂו ; און מע
me un Esavn fun trit dem tsugehaltn hot hant zain un bruder
they and Esau of feet the held onto has hand his and brother

האָט גערופֿן זײַן נאָמען יעקבֿ . און יִצְחָק איז געווען זעכציק
zechtsik geven iz Yitschak un Yaakov nomen zain gerufn hot
sixty having been is Yitzchak and Jacob name his called have

יאָר אַלט בײַ זייער געבאָרן ווערן .
vern geborn zeyer bai alt yor
become given birth their by old years

27 And the nearim grew: and Esav was a skilled hunter, an ish sadeh; and Ya'akov was an ish tam *(quiet man)*, dwelling in

כז און די יינגלעך זײַנען אויפֿגעוואַקסן; און עֵשָׂו איז געווען אַ
a geven iz Esav un oifgevaksn zainen yinglech di un
a having been is Esav and grown up are boys the and

מענטש געניט אין געיעג, אַ פֿעלדמענטש , און יעקבֿ איז געווען
geven iz Yaakov un feldmentsh a geyeg in genit mentsh
having been is Yaakov and man of the field a hunt in skilled man

ohalim. 28 And Yitzchak loved Esav, because he did eat of his wild game; but Rivkah loved Ya'akov.

כח אַ שטילער מענטש וואָס זיצט אין געצעלטן. און יִצְחָק הֹאָט ליב
lib hot Yitschak un getseltn in zitst vos mentsh shtiler a
love has Yitzchak and tents in sit which man quiet a

געהאַט עֵשָׂו, ווײַל דאָס געפֿאַנג איז אים געווען צום מויל;
moil tsum geven im iz gefang dos vail Esavn gehat
mouth to the having been him is catch this because Esav have had

און רבקה הֹאָט ליב געהאַט יעקבֿן.
Yaakovn gehat lib hot Rivkah un
Yaakov have had love has Rivkah and

29 And Ya'akov cooked stew: and Esav came from the sadeh, and he was famished. 30 And Esav said to Ya'akov, Let me eat now some of the adom *(red stew)*; for I am famished; therefore was shmo called Edom. 31 And Ya'akov said, First sell me today thy bechorah *(birthright, right of the firstborn)*. 32 And Esav said, Hinei, I am at the point of death; and what profit shall this bechorah do to me? 33 And Ya'akov said, Swear to me this day; and he swore unto him; and he sold his bechorah unto Ya'akov. 34 Then Ya'akov gave Esav lechem and adashim *(lentils)* stew; and he did eat and drink, and rose up, and went his way; thus Esav despised his bechorah.

כט הֹאָט יעקבֿ איין מאָל געקאָכט אַ געקעכטס, און עֵשָׂו איז אָנגעקומען
ongekumen iz Esav un gekechts a gekocht mol ein Yaakov hot
arrived is Esav and stew a boiled time one Yaakov has

פֿון פֿעלד, און ער איז געווען פֿאַרשמאַכט. ל הֹאָט עֵשָׂו געזאָגט צו
tsu gezogt Esav hot farshmacht geven iz er un feld fun
to said Esav has exhausted having been is he and field from

יעקבֿן: לאָז מיך אַ שלונג טאָן, איך בעט דיך, פֿון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun dich bet ich ton shlung a mich loz Yaakovn
this the of you(SG) entreat I do swallow a me let Yaakov

רויטן-רויטן, ווײַל איך בין פֿאַרשמאַכט; דערום הֹאָט מען גערופֿן
gerufn men hot derum farshmacht bin ich vorem roitn-roitn
called one has therefore exhausted am I because red-red

זײַן נאָמען אֱדוֹם. לא הֹאָט יעקבֿ געזאָגט: פֿאַרקויף מיר אַקאָרשט דײַן
dain akorsht mir farkoif gezogt Yaakov hot Edom nomen zain
your now me sell said Yaakov has Edom name his

בכורה. לב הֹאָט עֵשָׂו געזאָגט: זע, איך גיי צום שטאַרבן, און צו
tsu un shtarbn tsum gei ich ze gezogt Esav hot bechoire
to and die to going I behold said Esav has birthright

וואָס מיר דען בכורה? לג הֹאָט יעקבֿ געזאָגט: שוועור מיר אַקאָרשט.
akorsht mir shver gezogt Yaakov hot bechoire den mir vos
now me swear said Yaakov has birthright then me what

האָט ער אים געשוואָרן, און ער הֹאָט פֿאַרקויפֿט זײַן בכורה צו
tsu bechoire zain farkoift hot er un geshvorn im er hot
to birthright his sold has he and sworn an oath him he has

יעקבֿן. לד און יעקבֿ הֹאָט געגעבן עֵשָׂון ברויט און געקעכטס פֿון
fun gekechts un broit Esavn gegebn hot Yaakov un Yaakovn
of stew and bread Esav given has Yaakov and Yaakov

לינדזן; און ער הֹאָט געגעסן, און געטרונקען, און איז אויפֿגעשטאַנען און
un oifgeshtanen iz un getrunken un gegesn hot er un lindzn
and arose is and drank and eaten has he and lentil

אַוועקגעגאַנגען. אַזוי הֹאָט עֵשָׂו פֿאַראַכט די בכורה.
bechoire di faracht Esav hot azoi avekgegangen
birthright the despised Esav has thus went way

26 And there was a ra'av *(famine)* in ha'aretz, besides the ra'av harishon that was in the days of Avraham. And Yitzchak went unto Avimelech Melech Pelishtim *(Philistines)* unto Gerar. 2 And Hashem appeared unto him,

כו און עס איז געווארן אַ הונגער אין לאַנד, אַחוץ
achuts land in hunger a gevorn iz es un
aside from land in famine a having become is it and

דעם פֿריערדיקן הונגער, וואָס איז געווען אין די טעג פֿון
fun teg di in geven iz vos hunger frierdikn dem
of days the in having been is which famine earlier the

אַבֿרהמען; און יִצְחָק איז געגאַנגען צו אֲבִימֶלֶךְ דעם מלך
melech dem Avimelech tsu gegangen iz Yitschak un Avrahamen
king the Avimelech to having gone is Yitzchak and Avraham

פֿון די פּלשתּים, קיין גְּרָר. ב און ה הֹאָט זיך באַוויזן צו
tsu bavizn zich hot Hashem un Gerar kein Pelishtim di fun
to appeared self has Hashem and Gerar to Pelishtim the of

and said, Go not down into Mitzrayim; dwell in ha'aretz which I shall tell thee of; [3] Sojourn in ha'aretz hazot, and I will be with thee, and will bless thee; for unto thee, and unto thy zera, I will give all these lands, and I will perform the shevu'ah *(oath)* which I swore unto Avraham avichah; [4] And I will make thy zera to multiply as the kokhavim of Shomayim, and will give unto thy zera all these lands; and in thy zera shall kol Goyei Ha'Aretz be blessed; [5] Because Avraham obeyed My voice, and was shomer over My mishmeret *(charge)*, My mitzvot, My chukkot, and My torot.

אים, און האָט געזאָגט: זאָלסט נישט נידערן קיין מִצרַיִם ,
Mitsrayim kein nidern nisht zolst gezogt hot un im
Egypt to go down not you(SG) must said has and him

ווּוין אין דעם לאַנד וואָס איך וועל דיר זאָגן . [ג] האַלט זיך אויף אין
in oif zich halt zogn dir vel ich vos land dem in voin
in on self hold say you(SG) will I which land the in dwell

דעם דאָזיקן לאַנד, און איך וועל זיין מיט דיר , און וועל דיך
dich vel un dir mit zain vel ich un land dozikn dem
you(SG) will and you(SG) with be will I and land this the

בענטשן; וואָרעם צו דיר און צו דיין זאָמען וועל איך געבן אַלע די
di ale gebn ich vel zomen dain tsu un dir tsu vorem bentshn
the all give I will seed your to and you(SG) to because bless

דאָזיקע לענדער, און איך וועל מקיים זיין די שבֻועה וואָס איך האָב
hob ich vos shvue di zain mekayem vel ich un lender dozike
have I which oath the be fulfill will I and lands this

געשוואָרן צו דיין פָאטער אַבְרָהָמען . [ד] און איך וועל מערן דיין
dain mern vel ich un Avrahamen foter dain tsu geshvorn
your increase will I and Avraham father your to sworn an oath

זאָמען אַזוי ווי די שטערן פון הימל , און וועל געבן צו דיין זאָמען
zomen dain tsu gebn vel un himel fun shtern di vi azoi zomen
seed your to give will and heaven of stars the as thus seed

אַלע די דאָזיקע לענדער; און בענטשן וועלן זיך מיט דיין זאָמען אַלע
ale zomen dain mit zich veln bentshn un lender dozike di ale
all seed your with self will bless and lands this the all

פָעלקער פון דער ערד ; [ה] דערפאַר וואָס אַבְרָהם האָט צוגעהערט
tsugehert hot Avraham vos derfar erd der fun felker
heeded has Avraham which for the reason earth the of nations

צו מיין קול , און האָט געהיט מיין היטונג , מיינע געבאָט , מיינע
maine gebot maine hitung main gehit hot un kol main tsu
my mitzvot my safeguards my obeyed has and voice my to

געזעצן , און מיינע לערנונגען .
lernungen maine un gezetsn
torah my and laws

[6] And Yitzchak dwelt in Gerar; [7] And the anshei hamakom asked him about his isha; and he said, She is my achot; for he feared to say, She is my isha; lest, said he, the anshei hamakom should kill me for Rivkah; because she was beautiful to look upon.

[ו] און יִצְחָק האָט זיך באַזעצט אין גְרָר . [ז] האָבן די מענטשן פון
fun mentshn di hobn Gerar in bazetst zich hot Yitschak un
of men the have Gerar in settled self has Yitzchak and

דעם אָרט געפרעגט וועגן זיין וויַיב, און ער האָט געזאָגט: זי איז
iz zi gezogt hot er un vaib zain vegen gefregt ort dem
is she said has he and wife his concerning asked place the

מיינע אַ שוועסטער; וואָרעם ער האָט מורא געהאַט צו זאָגן: מיין
main zogn tsu gehat moire hot er vorem shvester a maine
my say to have had fear has he because sister a my

וויַיב; טאָמער וועלן די מענטשן פון דעם אָרט מיך הרגענען איבער
iber hargen mich ort dem fun mentshn di veln tomer vaib
over kill me place the of men the will lest wife

רבקהן , ווייל זי איז שיין פון אויסזען .
oiszen fun shein iz zi vail Rivkahn
appearance of beautiful is she because Rivkah

[8] And it came to pass, when he had been there a long time, that Avimelech Melech Pelishtim *(Philistines)* looked out at a

[ח] און עס איז געווען , אַז ער איז דאָרטן אָפגעווען אַ לאַנגע
lange a opgeven dortn iz er az geven iz es un
length of a stay for a time there is he that having been is it and

צייַט, האָט אַבִימֶלֶךְ דער מלך פון די פְלִשתִּים אַרויסגעקוקט
aroisgekukt Pelishtim di fun melech der Avimelech hot tsait
looked down Pelishtim the of king the Avimelech has time

chalon, and saw, and, hinei, Yitzchak metzachek *(was caressing)* Rivkah his isha. 9 And Avimelech called Yitzchak, and said, Hinei, of a surety she is thy isha; and why saidst thou, She is my achot? And Yitzchak said unto him, Because I said, Lest I die because of her. 10 And Avimelech said, What is this thou hast done unto us? one of the people might lightly have slept with thy isha, and thou shouldest have brought asham *(guilt)* upon us.

דורכן פֿענצטער, און געזען, ערשט יִצחָק שטיפֿט מיט זײַן ווײַב
vaib zain mit shtift Yitschak ersht gezen un fentster durchn
wife his with frolic Yitzchak look saw and window through

רבקהן . ט האָט אַבִּימֶלֶך געפֿרופֿן , יִצחָקן , און האָט געזאָגט: זי איז
iz zi gezogt hot un Yitschakn gerufn Avimelech hot Rivkahn
is she said has and Yitzchak called Avimelech has Rivkah

דאָך גאָר דײַן ווײַב, און ווי אַזוי האָסטו געזאָגט: זי איז מײַנע אַ
a maine iz zi gezogt hostu azoi vi un vaib dain gor doch
a my is she said have you thus as and wife your really obviously

שוועסטער? האָט יִצחָק צו אים געזאָגט: ווײַל איך האָב געקלערט:
geklert hob ich vail gezogt im tsu Yitschak hot shvester
thought have I because said him to Yitzchak has sister

איך וועל נאָך אומקומען איבער איר. י האָט אַבִּימֶלֶך געזאָגט: וואָס
vos gezogt Avimelech hot ir iber umkumen noch vel ich
what said Avimelech has her over perish yet will I

האָסטו דאָ געטאָן צו אונדז? שיר-שיר וואָלט איינער פֿון פֿאָלק געלעגן
gelegn folk fun einer volt shir-shir undz tsu geton do hostu
lay people of one would almost us to done here have you

מיט דײַן ווײַב, און וואָלסט געבראַכט אויף אונדז אַ שולד.
shuld a undz oif gebracht volst un vaib dain mit
guilt a us on brought would and wife your with

11 And Avimelech charged all his people, saying, He that toucheth this man or his isha shall surely be put to death.

יא און אַבִּימֶלֶך האָט באַפֿוילן דעם גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi folk gantsn dem bafoiln hot Avimelech un
say to thus people all the commanded has Avimelech and

דער וואָס רירט אָן דעם דאָזיקן מאַן אָדער זײַן ווײַב, וועט טויטן
teitn vet vaib zain oder man dozikn dem on rirt vos der
to kill will wife his or man this the on touches which the

וועטײַט וועלן .
vern geteit
become put to death

12 Then Yitzchak sowed in that land, and reaped in the same year a hundredfold; and Hashem blessed him. 13 And the man became very prosperous, and went forward, and grew until he became gadol me'od: 14 For he had possession of tzon, and possession of cattle, and many avadim; and the Pelishtim envied him. 15 For all the wells which avdei aviv had dug in the days of Avraham aviv, the Pelishtim had stopped them up, and filled them with dirt. 16 And Avimelech said unto Yitzchak, Go from us; for thou art much mightier than we.

יב און יִצחָק האָט געזייט אין יענעם לאַנד, און האָט געקריגן אין
in gekrign hot un land yenem in gezeit hot Yitschak un
in received has and land that in planted has Yitzchak and

יענעם יאָר הונדערט מאָל אַזוי פֿיל ; און ה האָט אים געבענטשט.
gebentsht im hot Hashem un fil azoi mol hundert yor yenem
blessed him has Hashem and much as time hundred year that

יג און דער מאַן איז געוואָרן רײַך , און איז נאָכאַנאַנד רײַכער
raicher nochanand iz un raich gevorn iz man der un
richer continually is and prospered having become is man the and

געוואָרן , ביז ער איז זייער רײַך . יד און ער האָט
hot er un raich zeyer gevorn iz er biz gevorn
has he and great very having become is he to having become

געהאַט סטאַדעס שאָף , און סטאַדעס רינדער, און פֿיל קנעכט ; און
un knecht fil un rinder stades un shof stades gehat
and servants many and cattle flocks of and sheep flocks of have had

די פּלשתּים האָבן אים מקנא געווען . טו און אַלע ברונעמער
brunemer ale un geven mekane im hobn Pelishtim di
wells all and having been envy him have Pelishtim the

וואָס קנעכט פֿון זײַן פֿאָטער האָבן געגראָבן אין די טעג פֿון זײַן
zain fun teg di in gegrobn hobn foter zain fun knecht di vos
his of days the in dug have father his of servants the which

פֿאָטער אַבֿרהמען , האָבן די פּלשתּים זיי פֿאַרשטאָפּט, און זיי
zei un farshtopt zei Pelishtim di hobn Avrahamen foter
them and stopped up them Pelishtim the have Avraham father

[17] And Yitzchak departed from there, and encamped in the valley of Gerar, and dwelt there. [18] And Yitzchak dug again the be'erot hamayim *(wells of water)*, which they had dug in the days of Avraham aviv; for the Pelishtim had stopped them up after the mot Avraham; and he called their shemot after the shemot by which his av had called them. [19] And avdei Yitzchak dug in the valley, and found there a well of mayim chayyim. [20] And the herdmen of Gerar did quarrel with Yitzchak's herdmen, saying, The mayim is ours; and he called the shem of the well Esek *(Contention)*; because they disputed with him. [21] And they dug another be'er, and feuded over that also; and he called the shem of it Sitnah *(Enmity)*. [22] And he moved away from there, and dug another well; and for that they strove not: and he called the shem of it Rechovot *(Broad Places)*; and he said, For now Hashem hath made rachav *(room)* for us, and we shall be fruitful in ha'aretz.

אָנגעפֿילט מיט ערד . יז און אֲבִימֶלֶךְ האָט געזאָגט צו יִצְחָק : גיי
gei Yitschakn tsu gezogt hot Avimelech un erd mit ongefilt
go Yitzchak to said has Avimelech and earth with filled

אַוועק פֿון אונדז, ווײַל מאַכטיקער פֿיל ביסט פֿיל מאַכטיקער פֿון אונדז.
undz fun machtiker fil bist vorem undz fun avek
us than mightier much are because us from away

יז איז יִצְחָק אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן, און האָט געלאָגערט אין
in gelagert hot un dortn fun avekgegangen Yitschak iz
in made camp has and there from went way Yitzchak is

טאָל פֿון גְּרָר , און האָט זיך דאָרטן באַזעצט. יח און יִצְחָק האָט
hot Yitschak un bazetst dortn zich hot un Gerar fun tal
has Yitzchak and settled there self has and Gerar of valley of

וויידער אויפֿגעגראָבן די וואַסערברונעמער וואָס מע האָט געגראָבן אין
in gegrobn hot me vos vaserbrunemer di oifgegrobn vider
in dug has they which water well the dug up again

די טעג פֿון זײַן פֿאָטער אַבְרָהָם , און די פְּלִשְׁתִּים האָבן זיי
zei hobn Pelishtim di un Avrahamen foter zain fun teg di
them have Pelishtim the and Avraham father his of days the

פֿאַרשטאָפּט נאָך דעם טויט פֿון אַבְרָהָם ; און ער האָט זיי גערופֿן
gerufn zei hot er un Avrahamen fun toit dem noch farshtopt
called them has he and Avraham of death the after stopped up

מיט נעמען אַזוי ווי די נעמען וואָס זײַן פֿאָטער האָט זיי גערופֿן.
gerufn zei hot foter zain vos nemen di vi azoi nemen mit
called they has father his which names the as thus names with

יט און די קנעכט פֿון יִצְחָק האָבן געגראָבן אין טאָל , און האָבן
hobn un tal in gegrobn hobn Yitschakn fun knecht di un
have and valley of in dug have Yitzchak of servants the and

דאָרטן געפֿונען אַ ברונעם לעבעדיקע וואַסער. כ האָבן זיך געקריגט די
di gekrigt zich hobn vaser lebedike brunem a gefunen dortn
the contended self have water living well a found there

פֿאַסטוכער פֿון גְּרָר מיט די פֿאַסטוכער פֿון יִצְחָק , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Yitschakn fun pastucher di mit Gerar fun pastucher
say to thus Yitzchak of shepherds the with Gerar of shepherds

אונדז געהערט דאָס וואַסער. און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם
dem fun nomen dem gerufn hot er un vaser dos gehert undz
the of name the called has he and water this belongs us

ברונעם עֵשֶׂק, ווײַל זיי האָבן זיך געקריגט מיט אים. כא און
un im mit gekrigt zich hobn zei vail Eisek brunem
and him with contended self have they because Esek well

זיי האָבן געגראָבן אַן אַנדער ברונעם, און האָבן זיך איבער אים אויך
oich im iber zich hobn un brunem ander an gegrobn hobn zei
also him over self have and well other an dug have they

געקריגט . כב און ער האָט זיך גערופֿן זײַן נאָמען שִׂטְנָה. און ער האָט זיך
zich hot er un Sitnah nomen zain gerufn hot er un gekrigt
self has he and Sitnah name his called has he and contended

איבערגעטראָגן פֿון דאָרטן, און האָט געגראָבן אַן אַנדער ברונעם; און
un brunem ander an gegrobn hot un dortn fun ibergetrogen
and well other an dug has and there from moved

זיי האָבן זיך איבער אים נישט געקריגט . האָט ער גערופֿן זײַן נאָמען
nomen zain gerufn er hot gekrigt nisht im iber zich hobn zei
name his called he has contended not him over self have they

רחוֹבוֹת , ווײַל ער האָט געזאָגט: אַצונד האָט אונדז ה גענעבן
gegebn Hashem undz hot atsund gezogt hot er vail Rechovot
given Hashem us has now said has he because Rechovot

רחבות , און מיר וועלן וואַקסן אין לאַנד.
land in vaksn veln mir un rachves
land in sprout up will we and room

כג און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן קיין באֵר-שָׁבַע . כד און
un Beer-Sheva kein dortn fun aroifgegangen iz er un
and Be'er-Sheva to there from having gone up is he and

ה האָט זיך באַוויזן צו אים אין יענער נאַכט, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un nacht yener in im tsu bavizn zich hot Hashem
said has and night that in him to appeared self has Hashem

איך בין דער ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער אברהמען ; זאָלסט נישט מורא
moire nisht zolst Avrahamen foter dain fun G-t der bin ich
fear not you(SG) must Avraham father your of G-d the am I

האָבן, ווײַל איך בין מיט דיר , און איך וועל דיך בענטשן , און
un bentshn dich vel ich un dir mit bin ich vorem hobn
and bless you(SG) will I and you(SG) with am I because have

וועל מערן דײַן זאָמען , פֿון מײַן קנעכט אברהמס וועגן .
vegen Avrahams knecht main fun zomen dain mern vel
sake Abraham's servant my of seed your increase will

כה האָט ער דאָרטן געבויט אַ מזבח , און ער האָט גערופֿן צו דעם
dem tsu gerufn hot er un mizbeyech a geboit dortn er hot
the to called has he and altar an built there he has

נאָמען ה ; און ער האָט דאָרטן אויפֿגעשטעלט זײַן געצעלט. און די
di un getselt zain oifgeshtelt dortn hot er un Hashem nomen
the and tent his erected there has he and Hashem name

קנעכט פֿון יִצחָק האָבן דאָרטן געגראָבן אַ ברונעם .
brunem a gegrobn dortn hobn Yitschakn fun knecht
well a dug there have Yitzchak of servants

כו און אֲבִימֶלֶךְ איז געגאַנגען צו אים פֿון גְּרָר , מיט אֲחוּזַת
Achuzat mit Gerar fun im tsu gegangen iz Avimelech un
Achuzzat with Gerar from him to having gone is Avimelech and

זײַן גוטן פֿרײַנט, און פִּיכול דעם האַר פֿון זײַן חיל . כז האָט יִצחָק
Yitschak hot cheil zain fun har dem fichol un fraint gutn zain
Yitzchak has legion his of master the Phicol and friend good his

צו זיי געזאָגט: נאָך וואָס זײַט איר געקומען צו מיר, אַז איר
ir az mir tsu gekumen ir zait vos noch gezogt zei tsu
you that me to having come you are which yet said them to

זײַט מיר שׂונאים , און האָט מיך אַרויסגעשיקט פֿון אײַך? כח האָבן זיי
zei hobn aich fun aroisgeshikt mich hot un sonem mir zait
they have you from sent out me has and enemies me are

געזאָגט: זען האָבן מיר געזען אַז ה איז מיט דיר , און מיר
mir un dir mit iz Hashem az gezen mir hobn zen gezogt
we and you(SG) with is Hashem that seen me have see said

האָבן געזאָגט: זאָל-זשע זײַן אַ שבֿועה צווישן אונדז, צווישן אונדז און
un undz tsvishn undz tsvishn shvue a zain zol-zhe gezogt hobn
and us between us between oath a be shall said have

צווישן דיר , און לאָמיר שליסן אַ ברית מיט דיר . כט אויב
oib dir mit bris a shlisn lomir un dir tsvishn
if you(SG) with covenant a establish let us and you(SG) between

דו וועסט טאָן מיט אונדז בייז! אַזוי ווי מיר האָבן דיך נישט אָנגערירט,
ongerirt nisht dich hobn mir vi azoi beiz undz mit ton vest du
touched not you(SG) have we as thus evil us with do will you

[23] And he went up from there to Be'er-Sheva. [24] And Hashem appeared unto him balailah hahu, and said, I am Elohei Avraham avichah; fear not, for I am with thee, and will bless thee, and multiply thy zera for the sake of Avdi Avraham *(My Servant Abraham)*.

[25] And he built a Mizbe'ach there, and called upon the Shem of Hashem, and pitched his ohel there: and there avdei Yitzchak dug a well.

[26] Then Avimelech went to him from Gerar, and Achuzzat his adviser, and Phichol the sar tz'va of his. [27] And Yitzchak said unto them, Why come ye to me, seeing ye hate me, and have sent me away from you? [28] And they said, We saw certainly that Hashem was with thee; and we said, Let there be now an oath between us, even between us and thee, and let us cut a brit *(covenant)* with thee; [29] That thou wilt do us no ra'ah, just as we have not touched thee, and just as we have done unto thee nothing but tov, and have sent thee away in

shalom; thou art now the Gebentshter fun Hashem *(the blessed of Hashem)*.

און אַזוי ווי מיר האָבן מיט דיר רק גוטס געטאָן, און מיר
un azoi vi mir hobn mit dir rak guts geton un mir
and thus as we have with you(SG) only good things done and me

האָבן דיך אַוועקגעלאָזט בשלום . אַצונד ביסטו אַ געבענטשטער
hobn dich avekgelozt besholem atsund bistu a gebentshter
have you(SG) let away in peace now are you O blessed

פֿון ה .
fun Hashem
of Hashem

30 And he made them a mishteh *(feast)*, and they did eat and drink. 31 And they rose up early in the boker, and swore one to another: and Yitzchak sent them away, and they departed from him in shalom.

ל האָט ער געמאַכט פֿאַר זיי אַ מאָלצייַט, און זיי האָבן געגעסן
ל hot er gemacht far zei a moltsait un zei hobn gegesn
he has made for them a feast and they have ate

און געטרונקען. לא און זיי האָבן זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי ,
un getrunken. לא un zei hobn zich gefedert in der peire
and drank and they have self rose early in the morning

זיי האָבן געשוואָרן אויינער דעם אַנדערן , און יצחק האָט זיי
zei hobn geshvorn aineer dem andern un Yitschak hot zei
them have sworn an oath one the another and Yitzchak has they

אַרויסבאַלייט , און זיי זיַינען אַוועקגעגאַנגען פֿון אים בשלום .
aroisbaleit un zei zainen avekgegangen fun im besholem
seen to the door and they are went way from him in peace

32 And it came to pass the same day, that the avdei Yitzchak came, and told him concerning the be'er which they had dug, and said unto him, We have found mayim.

לב און עס איז געווען אין יענעם טאָג, זיַינען געקומען די
לב un es iz geven in yenem tog zainen gekumen di
and it is having been in that day are having come the

קנעכט פֿון יצחק , און האָבן אים דערציילט וועגן אַ ברונעם
knecht fun Yitschak un hobn im dertseilt vegen a brunem
servants of Yitzchak and have him told concerning a well

וואָס זיי האָבן געגראָבן, און זיי האָבן צו אים געזאָגט: מיר האָבן
vos zei hobn gegrobn un zei hobn tsu im gezogt mir hobn
which they have dug and they have to him said we have

געפֿונען וואַסער.
gefunen vaser
found water

33 And he called it Shevah *(Seven, Oath)*: therefore the shem of the Ir is Be'er-Sheva unto this day.

לג האָט ער אים גערופֿן שִׁבְעָה . דערפֿון איז דער נאָמען פֿון דער
לג hot er im gerufn Shevah derfun iz der nomen fun der
he has him called Shevah therefore is the name of the

שטאָט באַר-שֶׁבַע ביז אויף היַינטיקן טאָג.
shtot Be'er-Sheva biz oif haintikn tog
city Be'er-Sheva to on this very day

34 And Esav was arba'im shanah when he took to wife Yehudit the bat Be'eri the Chitti, and Basmat the bat Elon the Chitti: 35 and they were a morat ruach *(grief of mind)* unto Yitzchak and Rivkah.

לד און אַז עֵשָׂו איז געווען פֿערציק יאָר אַלט, האָט ער גענומען
לד un az Esav iz geven fertsik yor alt hot er genumen
and that Esav is having been forty years old has he taken

פֿאַר אַ ווייַב יהודית די טאָכטער פֿון באַרי דעם חִתִּי , און בשׂמת
far a vaib Yehudit di tochter fun Beeri dem Chitti un Basmat
for a wife Yehudit the daughter of Be'eri the Chitti and Basmat

די טאָכטער פֿון אֵילוֹן דעם חִתִּי . לה און זיי זיַינען געווען
di tochter fun Elon dem Chitti. לה un zei zainen geven
the daughter of Elon the Chitti and they are having been

אַ מורה רוח פֿאַר יצחק און פֿאַר רבקהן .
a morat ruach far Yitschak un far Rivkahn
a grief of mind for Yitzchak and for Rivkah

27 And it came to pass, that when Yitzchak was zaken *(old)*,and his eyes were dim, so that he could not see, he called Esav bno hagadol and said unto him, Beni: and he said unto him, Hineni. 2 And he said, Hinei now, I am old, I know not my yom mot: 3 Therefore take, now, thy kelim *(weapons)*, thy quiver and thy keshet *(bow)*, and go out to the sadeh, and hunt me some wild game; 4 And make me matamim *(savory meat, tasty food)*, such as I love, and bring it to me, that I may eat; that my nefesh may make a brocha upon thee before I die.

5 And Rivkah heard when Yitzchak spoke to Esav bno. And Esav went to the sadeh to hunt for wild game, and to bring it. 6 And Rivkah spoke unto Ya'akov her ben, saying, Hinei, I heard avicha speak unto Esav achicha, saying, 7 Bring me wild game, and make me matamim, that I may eat, and make a brocha upon thee before Hashem before my mot. 8 Now therefore, beni *(my son)*, obey my kol *(voice)* according to that which I command thee. 9 Go now to the tzon, and bring me from there two gedayei izzim tovim *(good kids of goats)*; and I will make them matamim for avicha, such as he loveth: 10 And thou shalt bring it

כז

און עס איז געווען , אַז יִצְחָק איז אַלט געוואָרן ,
un es iz geven az Yitschak iz alt geworn ,
and it is having been that Yitzchak is old having become ,

און זיינע אויגן זיינען געוואָרן צו טונקל צו זען , האָט
un zaine oign zainen geworn tsu tunkel tsu zen , hot
and his eyes are having become to dim to see , has

ער גערופֿן זײַן עלטערן זון , עֵשָׂו , און האָט צו אים געזאָגט : מײַן זון !
er gerufn zain eltern zun , Esavn un hot tsu im gezogt : main zun
he called his elder son , Esau and has to him said : my son

האָט ער צו אים געזאָגט : דאָ בין איך . ב האָט ער געזאָגט : זע נאָר ,
hot er tsu im gezogt : do bin ich . hot er gezogt : ze nor ,
has he to him said : here am I . he has said : behold now ,

איך בין אַלט , איך וויים נישט דעם טאָג פֿון מײַן טויט . ג דערום נעם
ich bin alt , ich veis nisht dem tog fun main toit . derum nem
I am old , I know not the day of my death . therefore take

אַצונד , איך בעט דיך , דײַנע וואַפֿן , דײַן פֿײַלבײַטל און
atsund , ich bet dich , dain vafn , daine failbaitl un
now , I entreat you(SG) , your weapon , your quiver of arrows and

דײַן בויגן , און גיי אַרויס אין פֿעלד , און פֿאַנג מיר אַ געפֿאַנג ; ד און מאַך
dain boign , un gei arois in feld , un fang a mir gefang ; d un mach
your bow and go out in field , and catch a track me a to ; and make

מיר אַ מאכל אַזוי ווי איך האָב ליב , און ברענג מיר , און איך וועל
mir a maichl azoi vi ich hob lib , un breng mir , un ich vel
me a delicious dish as thus I have love , and bring me , and I will

עסן ; כּדי מײַן זאָל דיך בענטשן איידער איך שטאַרב .
esen ; kedei main zol dich bentshn eider ich shtarb .
eat ; that my soul shall you(SG) bless before I die .

ה און רבקה האָט געהערט ווי יִצְחָק רעדט צו זײַן זון עֵשָׂו . און
h un Rivkah hot gehert vi Yitschak redt tsu zain zun Esavn . un
and Rivkah has heard as Yitzchak speaks to his son Esau . and

עֵשָׂו איז אַוועקגעגאַנגען אין פֿעלד , צו פֿאַנגען אַ געפֿאַנג אויף צו ברענגען .
Esavn iz avekgegangen in feld , tsu fangen a gefang oif tsu brengen .
Esau is went way in field , to catch a track on to bring .

ו האָט רבקה געזאָגט צו איר זון יעקבֿן , אַזוי צו זאָגן : זע , איך
u hot Rivkah gezogt tsu ir zun Yaakovn , azoi tsu zogn : ze , ich
has Rivkah said to her son Yaakov , thus to say : behold , I

האָב געהערט דײַן פֿאָטער רעדן צו דײַן ברודער עֵשָׂו , אַזוי צו זאָגן :
hob gehert dain foter redn tsu dain bruder Esavn , azoi tsu zogn :
have heard your father speak to your brother Esau , thus to say :

ז ברענג מיר אַ געפֿאַנג , און מאַך מיר אַ מאכל , און איך וועל עסן ,
z brengt mir a gefang , un mach mir a maichl , un ich vel esen ,
bring me a track , and make me a delicious dish , and I will eat ,

און איך וועל דיך בענטשן פֿאַר ה׳ פֿאַר מײַן טויט . ח איז
un ich vel dich bentshn far Hashem far main toit . h iz
and I will you(SG) bless before Hashem before my death . is

אַצונד , מײַן זון , הער צו מײַן קול לויט ווי איך באַפֿעל
atsund , main zun , her tsu main kol loit vi ich bafel
now , my son , pay heed to my voice according as I command

דיר . ט גיי אַקאָרשט צו די שאָף , און ברענג מיר פֿון דאָרטן צוויי
dir . t gei akorsht tsu di shof , un breng mir fun dortn tsvei
you(SG) . now go to the sheep , and bring me from there two

גוטע ציגנבעקלעך , און איך וועל פֿון זיי מאַכן אַ מאכל
gute tsignbeklech , un ich vel fun zei machn a maichl
good little billy goats , and I will of them make a delicious dish

to avicha, that he may eat, and that he may make a brocha upon thee before his mot.

פַּאר דיין פאָטער, אַזוי ווי ער האָט ליב . ' און וועסט ברענגען צו
tsu brengen vest un lib hot er vi azoi foter dain far
to bring you(sg) will and love has he as thus father your for

דיין פאָטער, ער זאָל עסן , כּדי ער זאָל דיך בענטשן פאַר
far bentshn dich zol er kedei esen zol er foter dain
before bless you(SG) shall he so that to eat shall he father your

זיין טויט .
toit zain
death his

11 And Ya'akov said to Rivkah immo, Look, Esav achi is an ish sa'ir *(hairy man)*, and I am an ish chalak *(smooth man)*. 12 What if avi will touch me, and I shall seem to him as a meta'te'a *(mocker)*; and I shall bring a kelalah upon me, and not a brocha.

יא האָט יעקבֿ געזאָגט צו זיין מוטער רבקהן : זע , מיין ברודער
bruder main ze Rivkahn muter zain tsu gezogt Yaakov hot
brother my behold Rivkah mother his to said Yaakov has

עשָׂו איז אַ מענטש אַ האָריקער, און איך בין אַ מענטש אַ גלאַטער.
glater a mentsh a bin ich un horiker a mentsh a iz Esav
smooth a man a am I and hairy a man a is Esav

יב טאָמער וועט מיך מיין פאָטער אָנטאַפּן, וועל איך זיין אין זיַנע אויגן
oign zaine in zain ich vel ontapn foter main mich vet tomer
eyes his in be I will feel father my me will what if

אַזוי ווי אַן אָפּנאַרער, און איך וועל ברענגען אויף מיר אַ קללה, און נישט אַ
a nisht un klole a mir oif brengen vel ich un opnarer an vi azoi
a not and curse a me on bring will I and deceiver a as thus

ברכה .
broche
blessing

13 And immo said unto him, Upon me be thy kelalah, beni; only obey my kol *(voice)*, and go bring me them.

יג האָט זיין מוטער צו אים געזאָגט: אויף מיר דיין קללה, מיין זון !
zun main klole dain mir oif gezogt im tsu muter zain hot
son my curse your me on said him to mother his has

נאָר הער צו מיין קול , און גיי ברענג מיר.
mir breng gei un kol main tsu her nor
me fetch go and voice my to pay heed only

14 And he went, and got, and brought them to immo: and immo made matamim, such as aviv loved. 15 And Rivkah took begadim of Esav her ben hagadol, the chamudot *(best ones)* which were with her in the bais, and dressed Ya'akov her ben hakatan; 16 And with orot gedayei haizzim *(skins of the kids of the goats)* she dressed and covered his hands, and also upon the smooth of his tzavar *(neck)*; 17 And she gave the matamim and the lechem, which she had prepared, into the yad Ya'akov her ben.

יד איז ער געגאַנגען , און האָט געזאָמען און געבראַכט צו זיין
zain tsu gebracht un genumen hot un gegangen er iz
his to brought and taken has and having gone he is

מוטער , און זיין מוטער האָט געמאַכט אַ מאכל אַזוי ווי זיַן
zain vi azoi maichl a gemacht hot muter zain un muter
his as thus delicious dish a made has mother his and mother

פאָטער האָט ליב געהאַט . טו און רבקה האָט געזומען די שענסטע
shenste di genumen hot Rivkah un gehat lib hot foter
best the taken has Rivkah and have had love has father

בגדים פון איר עלטערן זון עשָׂו , וואס זיַנען געווען ביַי איר
ir bai geven zainen vos Esavn zun eltern ir fun begadim
her by having been are which Esav son fathers her of garments

אין הויז , און זי האָט אָנגעטאָן איר יִנגערן זון יעקבֿן . טז און די
di un Yaakovn zun yingern ir ongeton hot zi un hoiz in
the and Yaakov son younger her put on has she and house in

פעלכלעך פון די ציגנבעקלעך האָט זי אָנגעטאָן אויף זיַנע העכט
hent zaine oif ongeton zi hot tsignbeklech di fun felchlech
hands his on put on she has little billy goats the of little skins

און אויף זיַן גלאַטן האַלדז. יז און זי האָט געגעבן דעם מאכל
maichl dem gegebn hot zi un haldz glatn zain oif un
delicious dish the given has she and neck smooth his on and

אוּן דאָס ברויט וואָס זי האָט געמאַכט, אין דער האַנט פֿון איר זון
zun ir fun hant der in gemacht hot zi vos broit dos un
son her of hand the in made has she which bread this and

יעקבֿן .
Yaakovn
Yaakov

יח אוּן ער איז געקומען צו זיין פֿאָטער, אוּן האָט געזאָגט: פֿאָטער
foter gezogt hot un foter zain tsu gekumen iz er un
father said has and father his to having come is he and

יט מײַנער! האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך; ווער ביסטו מײַן זון ? האָט
hot zun main bistu ver ich bin do gezogt er hot mainer
has son my are you who I am here said he has my

יעקבֿ געזאָגט צו זיין פֿאָטער: איך בין עֵשָׂו דײַן בכור ; איך האָב
hob ich bechor dain Esav bin ich foter zain tsu gezogt Yaakov
have I firstborn your Esav am I father his to said Yaakov

געטאָן אַזוי ווי דו האָסט מיר גהייסן. הייב דיך אויף, איך בעט
bet ich oif dich heib geheisn mir host du vi azoi geton
entreat I up you(SG) lift ordered me have you as thus done

דיך , זעץ דיך , אוּן עס פֿון מײַן געפֿאַנג, כּדי דײַן זעל
zel dain kedei gefang main fun es un dich zets dich
soul your so that catch my of eat and you(SG) sit you(SG)

זאָל מיך בענטשן. כ האָט יִצחָק געזאָגט צו זיין זון : ווי האָסטו
hostu vi zun zain tsu gezogt Yitschak hot bentshn mich zol
have you how son his to said Yitzchak has bless me shall

עפּעס אַזוי גיך געפֿונען , מײַן זון ? האָט ער געזאָגט: ווײַל
vail gezogt er hot zun main gefunen gich azoi epes
because said he has son my found quickly thus anything

ה דײַן ג-ט האָט מיר צוגעשיקט אַ טראַף . כא האָט יִצחָק געזאָגט
gezogt Yitschak hot traf a tsugeshikt mir hot G-t dain Hashem
said Yitzchak has chance a sent to me has G-d your Hashem

צו יעקבֿן : געגען , איך בעט דיך , אוּן לאָמיך דיך
dich lomich un dich bet ich genen Yaakovn tsu
you(SG) let me and you(SG) entreat I approach Yaakov to

אָנטאַפּן, מײַן זון , אויב דו ביסט דאָס מײַן זון עֵשָׂו , אָדער נישט.
nisht oder Esav zun main dos bist du oib zun main ontapn
not or Esav son my this are you if son my feel

כב האָט יעקבֿ געגענט צו זיין פֿאָטער יִצחָק , אוּן ער האָט אים
im hot er un Yitschakn foter zain tsu genent Yaakov hot
him has he and Yitzchak father his to come near Yaakov has

אָנגעטאַפּט, אוּן האָט געזאָגט: דער קוֹל איז דער קוֹל פֿון יעקבֿן ,
Yaakovn fun kol der iz kol der gezogt hot un ongetapt
Yaakov of voice the is voice the said has and felt

אָבער די הענט זײַנען די הענט פֿון עֵשָׂו . כג אוּן ער האָט אים נישט
nisht im hot er un Esavn fun hent di zainen hent di ober
not him has he and Esav of hands the are hands the but

דערקענט, ווײַל זײַנע הענט זײַנען געווען האָריק, אַזוי ווי די
di vi azoi horik geven zainen hent zaine vail derkent
the as thus hairy having been are hands his because recognize

הענט פֿון זײַן ברודער עֵשָׂו ; אוּן ער האָט אים געבענטשט. כד אוּן ער
hent fun zain bruder Esav un er un gebentsht im hot er un
hands of his brother Esav and he and blessed him has he and

האָט געזאָגט: דו ביסט דאָס מײַן זון עֵשָׂו ? האָט ער געזאָגט: איך בין עס.
es bin ich gezogt er hot Esav zun main dos bist du gezogt hot
it am I said he has Esav son my this are you said has

18 And he came unto aviv, and said, Avi; and he said, Hineni; who art thou, beni? 19 And Ya'akov said unto aviv, I am Esav thy bechor; I have done according as thou told me; arise, now, sit up and eat of my wild game, that thy nefesh may make a brocha upon me. 20 And Yitzchak said unto bno, How is it that thou hast found it so quickly, beni? And he said, Hashem Eloheicha worked it out for me. 21 And Yitzchak said unto Ya'akov, Come near, now, that I may touch thee, beni, indeed, whether thou be beni Esav or not. 22 And Ya'akov went near unto Yitzchak aviv; and he touched him, and said, The kol is kol Ya'akov, but the yadayim are the yedei Esav. 23 And he discerned him not, for his hands were se'irot, as yedei Esav achiv; so he made a brocha upon him. 24 And he said, Art thou indeed beni Esav? And he said, I am.

כה הָאָט ער געזאָגט: דערלאַנג מיר, און איך וועל עסן פֿון מײַן
main fun esen vel ich un mir derlang gezogt er hot
my of to eat will I and me serve said he has

זונס געפֿאַנג, כּדי מײַן זעל זאָל דיך בענטשן. האָט ער אים
im er hot bentshn dich zol zel main kedei gefang zuns
him he has bless you(SG) shall soul my so that catch son's

דערלאַנגט, און ער האָט געגעסן; און ער האָט אים געבראַכט ווײַן, און
un vain gebracht im hot er un gegesn hot er un derlangt
and wine brought him has he and eaten has he and served

ער האָט געטרונקען. כו און זײַן פֿאָטער יִצחָק האָט צו אים געזאָגט:
im tsu gezogt hot Yitschak foter zain un getrunken hot er
him to said has Yitzchak father his and drank has he

גענעז, איך בעט דיך, און טו מיך אַ קוש, מײַן זון. כז האָט
hot zun main kush a mich tu un dich bet ich genen
has son my kiss a me do and you(SG) entreat I approach

ער גענענט, און האָט אים אַ קוש געטאָן. און ער האָט געשמעקט דעם
dem geshmekt hot er un geton kush a im hot un genent er
the smelled has he and done kiss a him has and come near he

ריח פֿון זײַנע בגדים, און האָט אים געבענטשט, און געזאָגט:
gezogt un gebentsht im hot un begadim zaine fun reyech
said and blessed him has and garments his of aroma

זע, דער ריח פֿון מײַן זון
zun main fun reyech der ze
son my of aroma the behold

איז ווי דער ריח פֿון אַ פֿעלד
feld a fun reyech der vi iz
field a of aroma the as is

וואָס ה האָט עס געבענטשט.
gebentsht es hot Hashem vos
blessed it has Hashem which

כח און האלקים זאָל דיר געבן פֿון דעם טוי פֿון הימל,
himel fun toi dem fun gebn dir zol HaElokim un
heaven of dew the of give you(SG) shall G-d and

און פֿון די פֿעטקייטן פֿון דער ערד,
erd der fun fetkeitn di fun un
earth the of fatness the of and

און פֿיל תּבֿואה און ווײַן.
vain un tvue fil un
wine and grain much and

כט פֿעלקער זאָלן דיר דינען,
dinen dir zoln felker
serve you(SG) shall peoples

און אומות זאָלן זיך בוקן צו דיר.
dir tsu bukn zich zoln umes un
you(SG) to bow down self shall nations and

זיַי אַ האַר איבער ברידער,
brider daine iber har a zai
brothers your over master a be

און די זין פֿון דײַן מוטער זאָלן זיך בוקן צו דיר.
dir tsu bukn zich zoln muter dain fun zin di un
you(SG) to bow down self shall mother your of sons the and

25 And he said, Bring it near to me, and I will eat of the wild game of beni, that my nefesh may make a brocha upon thee. And he brought it near to him, and he did eat; and he brought him yayin and he drank.
26 And aviv Yitzchak said unto him, Come near now, and kiss me beni. 27 And he came near, and kissed him: and he smelled the reiach *(smell)* of his begadim, and made a brocha upon him, and said,
See, the reiach of beni is as the reiach of a sadeh upon which Hashem hath made a brocha;
28 Therefore HaElohim give thee of the tal haShomayim,
and the fatness of ha'aretz,
and plenty of dagan and tirosh;
29 Let people serve thee,
and amim bow down to thee:
be gevir over thy achim,
and let bnei immecha bow down to thee:

פַֿאַרשאָלטן די וואָס שילטן דיך ,
dich shiltn vos di farsholten
you(SG) curse which the ones cursed

און געבענטשט די וואָס בענטשן דיך !
dich bentshn vos di gebentsht un
you(SG) bless which the ones blessed and

ל און עס איז געווען , אַז יִצְחָק האָט געענדיקט בענטשן
bentshn geendikt hot Yitschak az geven iz es un
blessing finished has Yitzchak when having been is it and

יעקבֿ , איז ווי נאָר יעקבֿ איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פּאַר זײַן
zain far fun aroisgegangen iz Yaakov nor vi iz Yaakovn
his before of having come out is Yaakov but as is Yaakov

פּאָטער יִצְחָק , אַזוי איז זײַן ברודער עֵשָׂו אָנגעקומען פֿון זײַן
zain fun ongekumen Esav bruder zain iz azoi Yitschakn foter
his from arrived Esav brother his is thus Yitzchak father

געיעג . לא און ער אויך האָט געמאַכט אַ מאכל און געבראַכט צו
tsu gebracht un maichl a gemacht hot oich er un geyeg
to brought and delicious dish a made has also he and hunt

זײַן פּאָטער; און ער האָט געזאָגט צו זײַן פּאָטער: זאָל מײַן פּאָטער
foter main zol foter zain tsu gezogt hot er un foter zain
father my shall father his to said has he and father his

אויפֿשטיין, און עסן פֿון זײַן זונס געפֿאַנג, כּדי דיר זאל זאָל מיך
mich zol zel dain kedei gefang zuns zain fun esen un oifshtein
me shall soul your so that catch son's his of eat and stand up

בענטשן . לב האָט זײַן פּאָטער יִצְחָק צו אים געזאָגט: ווער ביסטו ?
bistu ver gezogt im tsu Yitschak foter zain hot bentshn
are you who said him to Yitzchak father his has bless

האָט ער געזאָגט: איך בין דײַן זון , דײַן בכור עֵשָׂו . לג האָט יִצְחָק
Yitschak hot Esav bechor dain zun dain bin ich gezogt er hot
Yitzchak has Esav firstborn your son your am I said he has

געציטערט זייער אַ גרויס ציטערניש און ער האָט געזאָגט: היינט ווער איז
iz ver haint gezogt hot er un tsiterenish grois a zeyer getsitert
is who today said has he and tremble great a very trembled

דער וואָס האָט געפֿאַנגען אַ געפֿאַנג און מיר געבראַכט, און איך האָב
hob ich un gebracht mir un gefang a gefangen hot vos der
have I and brought me and catch a hunted has which the one

געגעסן פֿון אַלץ איידער דו ביסט געקומען , און איך האָב אים
im hob ich un gekumen bist du eider alts fun gegesn
him have I and having come are you before all that of eaten

געבענטשט? ער וועט אויך זײַן געבענטשט.
gebentsht zain oich vet er gebentsht
blessed be also will he blessed

לד ווי עֵשָׂו האָט געהערט די ווערטער פֿון זײַן פּאָטער, אַזוי האָט ער
er hot azoi foter zain fun verter di gehert hot Esav vi
he has thus father his of words the heard has Esav as

אויסגעשריען אַ זייער גרויס און ביטער געשריי , און ער האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot er un geshrei biter un grois zeyer a oisgeshrien
to said has he and cry bitter and great very a shouted out

זײַן פּאָטער: בענטש מיך אויך, מײַן פּאָטער. לה האָט ער געזאָגט: דײַן
dain gezogt er hot foter main oich mich bentsh foter zain
your said he has father my also me bless father his

ברודער איז געקומען מיט באַטרוג, און האָט צוגענומען דײַן
dain tsugenumen hot un batrug mit gekumen iz bruder
your taken has and deceit with having come is brother

arur be every one that curseth thee,

and baruch be he that blesseth thee.

30 And as soon as Yitzchak had completed making on Ya'akov a brocha, and Ya'akov had hardly gone out from the presence of Yitzchak aviv, that Esav achiv came in from his hunt. 31 And he also had prepared matamim, and brought it unto aviv and said unto aviv, Let avi arise, and eat of the wild game of bno, that thy nefesh may make a brocha upon me. 32 And Yitzchak aviv said unto him, Mi atah? *(Who art thou?)* And he said, I am binecha, thy bechor Esav. 33 And Yitzchak trembled with charadah gedolah ad me'od *(exceedingly great trembling)*, and said, Who? Where is he that hath hunted wild game, and brought it me, and I have eaten of all of it before thou camest, and have made a brocha upon him? And indeed he shall be baruch *(blessed)*!

34 And when Esav heard the words of aviv, he cried with tzeakah gedolah umarah ad me'od *(a great and exceeding bitter cry)*, and said unto aviv, Make a brocha on me, even me also, O avi. 35 And he said, Achicha came with mirmah *(deceit)*, and hath taken

away thy brocha. [36] And he said, Is not he rightly called shmo Ya'akov? for vaya'keveni *(now he deceived/outwitted me)* these two times he took away my bechorah *(birthright)*; and, hinei, now he hath taken away my brocha *(blessing)*. And he asked, Hast thou not reserved a brocha for me? [37] And Yitzchak answered and said unto Esav, See, I have made him gevir over you, and all his achim have I given to him for avadim; and with dagan and tirosh have I sustained him; and what shall I do now unto thee, beni? [38] And Esav said unto aviv, Hast thou but one brocha, avi? Make a brocha on me, even me also, O avi. And Esav lifted up his kol *(voice)*, and wept. [39] And Yitzchak aviv answered and said unto him,

Hinei, thy moshav *(dwelling)* shall be the fatness of ha'aretz,
and of the tal HaShomayim from above;

[40] And by thy cherev shalt thou live,

and shalt serve achicha;

and it shall come to pass when thou shalt become restless,

ברכה . [לו] הָאָט ער געזאָגט: צי דען רופט מען זיין נאָמען יעקבֿ ,
Yaakov nomen zain men ruft den tsi gezogt er hot broche
Yaakov name his they call then or said he has blessing

ווייל ער הָאָט מיר שוין צוויי מאָל אויסגענאַרט ? מײַן
main oisgenart mol tsvei shoin mir hot er vail
my cheated by fraud times two already me has he because

בכורה הָאָט ער צוגענומען , און אָט הָאָט ער אַצונד צוגענומען
tsugenumen atsund er hot ot un tsugenumen er hot bechoire
taken now he has behold and taken he has birthright

מײַן ברכה . און ער הָאָט געזאָגט: הָאסטו נישט באַהאַלטן פֿאַר מיר אַ
a mir far bahaltn nisht hostu gezogt hot er un broche main
a me for hidden not have you said has he and blessing my

ברכה ? [לז] הָאָט יצחק געענטפֿערט און הָאָט געזאָגט צו עֵשָׂו : זע ,
ze Esavn tsu gezogt hot un geentfert Yitschak hot broche
behold Esav to said has and answered Yitzchak has blessing

איך הָאָב אים געמאַכט פֿאַר אַ האַר איבער דיר , און אַלע זײַנע
zaine ale un dir iber har a far gemacht im hob ich
his all and you(SG) over master a for made him have I

ברידער הָאָב איך אים געגעבן פֿאַר קנעכט , און מיט תּבֿואה און ווײַן
vain un tvue mit un knecht far gegebn im ich hob brider
wine and grain with and servants for given him I have brothers

הָאָב איך אים פֿאַרזאָרגט , און פֿאַר דיר , וואָס קען איך דען טאָן,
ton den ich ken vos dir far un farzorgt im ich hob
do then I can what you(SG) for and provided for him I have

מײַן זון ? [לח] הָאָט עֵשָׂו געזאָגט צו זײַן פֿאָטער: איז דאָס די אײַניציקע
eintsike di dos iz foter zain tsu gezogt Esav hot zun main
sole the this is father his to said Esav has son my

ברכה בײַ דיר , מײַן פֿאָטער? בענטש מיך אויך, מײַן פֿאָטער. און
un foter main oich mich bentsh foter main dir bai broche
and father my also me bless father my you(SG) by blessing

עֵשָׂו הָאָט אויפֿגעהויבן זײַן קול און הָאָט געווײַנט. [לט] הָאָט זײַן פֿאָטער
foter zain hot geveint hot un kol zain oifgehoibn hot Esav
father his has wept has and voice his lifted up has Esav

יצחק זיך אָפּגערופֿן און הָאָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot un opgerufn zich Yitschak
said him to has and responded self Yitzchak

זע , ווײַט פֿון די פֿעטקייטן פֿון דער ערד וועט
vet erd der fun fetkeitn di fun vait ze
will earth the of fatness the of far away behold

זײַן דײַן ווווינונג ,
voinung dain zain
dwelling your be

און אָן דעם הימלס טוי פֿון אויבן ;
oiben fun toi himls dem on un
above from dew heaven's the on and

מ און אויף דײַן שוועָרד וועסטו לעבן,
lebn vestu shverd dain oif un
live will you(sg) sword your on and

און דײַן ברודער וועסטו דינען ;
dinen vestu bruder dain un
serve will you(sg) brother your and

און עס וועט זײַן , אַז דו וועסט זיך אָפּרײַסן,
opraisn zich vest du az zain vet es un
attacked self will you when be will it and

that thou shalt break his ol *(yoke)* from off thy tzavar *(neck)*.

41 And Esav hated Ya'akov because of the brocha wherewith aviv made a brocha upon him: and Esav said in his lev, The yemei evel *(days of mourning)* for avi are at hand; then will I slay Ya'akov achi.

42 And these words of Esav her ben hagadol were told to Rivkah; and she sent and called Ya'akov her ben hakatan, and said unto him, Hinei, Esav achicha, as touching thee, doth console himself, purposing to kill thee. 43 Now therefore, beni, shema bekoli *(listen to my voice)*! Arise, flee thou to Lavan achi to Charan; 44 And tarry with him a few days, until chamat achicha subsides; 45 And when af achicha subsides from thee, and he forget that which thou hast done to him; then I will send, and get thee from there. Why should I be bereaved also of you both in yom echad *(one day, the same day)*?

46 And Rivkah said to Yitzchak, I am weary of my life because of the Banot Chet: if Ya'akov take an isha of the Banot

וועסטו אַראָפּוואַרפֿן זײַן יאָך פֿון דײַן האַלדז.
haldz dain fun yoch zain aropvarfen vestu
neck your from yoke his cast down will you(sg)

מא און עֵשָׂו האָט פֿאַרגינט יעקבֿן איבער דער ברכה וואָס
vos broche der iber Yaakovn gekrign faint hot Esav un
which blessing the over Yaakov received hate has Esav and

זײַן פֿאָטער האָט אים געבענטשט, און עֵשָׂו האָט געזאָגט בײַ זיך אין
in zich bai gezogt hot Esav un gebentsht im hot foter zain
in self by said has Esav and blessed him has father his

האַרצן: זאָלן אָנקומען די טרויערטעג נאָך מײַן פֿאָטער, און איך וועל
vel ich un foter main noch troierteg di onkumen zoln hartsn
will I and father my after mourning the arrive shall heart

הרגענען מײַן ברודער יעקבֿן .
Yaakovn bruder main hargen
Yaakov brother my kill

מב זײַנען דערציילט געווואָרן רבקהן די ווערטער פֿון איר
ir fun verter di Rivkahn gevorn dertseilt zainen
her of words the Rivkah having become told are

עלטערן זון עֵשָׂון , און זי האָט געשיקט און האָט גערופֿן איר יִנגערן
yingern ir gerufn hot un geshikt hot zi un Esavn zun eltern
younger her called has and sent has she and Esav son fathers

זון יעקבֿן , און האָט צו אים געזאָגט: זע , דײַן ברודער עֵשָׂו
Esav bruder dain ze gezogt im tsu hot un Yaakovn zun
Esav brother your behold said him to has and Yaakov son

טרייסט זיך וועגן דיר , אַז ער וועט דיך הרגענען . מג און
un hargen dich vet er az dir vegen zich treist
and kill you(SG) will he that you(SG) concerning self consoles

אַצונד , מײַן זון , הער צו מײַן קול , און שטיי אויף, אַנטלויף
antloif oif shtei un kol main tsu her zun main atsund
flee up stand and voice my to pay heed son my now

דיר צו מײַן ברודער לָבָנען קיין חָרָן . מד און וועסט זיצן בײַ
bai zitsn vest un Charan kein Lavanen bruder main tsu dir
by sit will and Charan to Lavan brother my to you(SG)

אים עטלעכע טעג, ביז וואַנען דער גרימצארן פֿון דײַן ברודער וועט
vet bruder dain fun grimtsorn der vanen biz teg etleche im
will brother your of wrath the which until days certain him

אָפּגיין ; מה ביז דער כּעס פֿון דײַן ברודער וועט זיך אָפּקערן פֿון
fun opkeren zich vet bruder dain fun kaas der biz opgein
from turn aside self will brother your of anger the until abate

דיר , און ער וועט פֿאַרגעסן וואָס דו האָסט אים געטאָן; און איך וועל
vel ich un geton im host du vos fargesen vet er un dir
will I and done him have you what forget will he and you(SG)

שיקן, און וועל דיך אָפּנעמען פֿון דאָרטן. נאָך וואָס זאָל איך
ich zol vos noch dortn fun opnemen dich vel un shikn
I shall which yet there from recover you(SG) will and send

אָנווערן אײַך ביידן אין איין טאָג?
tog ein in beidn aich onvern
day one in both you lose

מו און רבקה האָט געזאָגט צו יִצחָק : מײַן לעבן איז מיר נִמאס
nims mir iz lebn main Yitschakn tsu gezogt hot Rivkah un
disgusting me is life my Yitzchak to said has Rivkah and

פֿון וועגן די טעכטער פֿון חֵת ; אויב יעקבֿ נעמט אַ וויַב פֿון
fun vaib a nemt Yaakov oib Chet fun techter di vegen fun
of wife a take Yaakov if Chet of daughters the concerning of

Chet *(Hittite women)* such as these which are of the banot ha'aretz, what will chayyim to me be?

28 And Yitzchak called for Ya'akov, and blessed him, and charged him, and said unto him, Thou shalt not take an isha of the Banot Kena'an. [2] Arise, go to Paddanah-Aram, to the bais Betuel avi immecha; and take thee an isha from there of the banot Lavan achi immecha. [3] And El Shaddai bless thee, and make thee fruitful, and multiply thee, that thou mayest be a kahal amim; [4] And give thee the birkat Avraham, to thee, and to thy zera with thee; that thou mayest inherit the eretz wherein thou art a ger, which Elohim gave unto Avraham.

[5] And Yitzchak sent away Ya'akov; and he went to Paddanah-Aram unto Lavan ben Betuel HaArami, achi Rivkah, em Ya'akov and Esav.

[6] When Esav saw that Yitzchak had blessed Ya'akov, and sent him away to Paddanah-Aram, to take an isha for him from there;

כח

די טעכטער פֿון חֵת , אַזוי ווי די דאָזיקע, פֿון די טעכטער פֿון לאַנד,
land fun techter di fun dozike di vi azoi Chet fun techter di
land of daughters the of this the as thus Chet of daughters the

וואָס טויג מיר דאָס לעבן?
lebn dos mir toig vos
life this me worth which

האָט יִצחָק געזעגנט אים האָט און , יעקבֿן געזעגנט, און
un gebentsht im hot un Yaakovn gerufn Yitschak hot
and blessed him has and Yaakov called Yitzchak has

זאָלסט :האָט אים באַפֿוילן, און האָט צו אים געזאָגט
zolst gezogt im tsu hot un bafoiln im hot
you(SG) must said him to has and ordered him has

נישט נעמען אַ ווייַב פֿון די טעכטער פֿון כְּנַעַן . [ב] שטיי אויף,
oif shtei Kenaan fun techter di fun vaib a nemen nisht
up stand Canaan of daughters the from wife a take not

גיי קיין פַּדַן-אֲרָם , צו דעם הויז פֿון בתואל, דיין מוטערס
muters dain Betuel fun hoiz dem tsu Paddan-Aram kein gei
mother your Betuel of house the to Paddanah-Aram to go

פֿאָטער, און נעם דיר פֿון דאָרטן אַ ווייַב פֿון די טעכטער
techter di fun vaib a dortn fun dir nem un foter
daughters the from wife a there from you(SG) take and father

פֿון לָבָן , דיין מוטערס ברודער. [ג] און אֵל שַׁדַי וועט דיך
dich vet Shaddai El un bruder muters dain Lavan fun
you(SG) will Shaddai G-d and brother mother your Lavan of

בענטשן, און וועט דיך פֿרוכפּערן און דיך מערן , און
un mern dich un fruchpern dich vet un bentshn
and increase you(SG) and make fruitful you(SG) will and bless

וועסט ווערן אַ געזעמל פֿעלקער. [ד] און ער וועט דיר געבן די
di gebn dir vet er un felker gezeml a vern vest
the give you(SG) will he and peoples crowd of a become will

ברכה פֿון אַבֿרהמען , דיר און דיין זאָמען מיט דיר , כּדי
kedei dir mit zomen dain un dir Avrahamen fun broche
so that you(SG) with seed your and you(SG) Avraham of blessing

זאָלסט אַרבן דאָס לאַנד פֿון דיין וווינשאַפֿט , וואָס אלקים
Elokim vos voinshaft dain fun land dos arben zolst
G-d which residing sojourn your of land this inherit you(SG) must

האָט געגעבן צו אַבֿרהמען .
Avrahamen tsu gegebn hot
Avraham to given has

[ה] און יִצחָק האָט אַוועקגעשיקט יעקבֿן , און ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un Yaakovn avekgeshikt hot Yitschak un
having gone is he and Yaakov sent off has Yitzchak and

קיין פַּדַן-אֲרָם , צו לָבָן דעם זון פֿון בתואל דעם אֲרַמי , דעם
dem Aramit dem Betuel fun zun dem Lavan tsu Paddan-Aram kein
the Aramean the Betuel of son the Lavan to Paddanah-Aram to

ברודער פֿון רבקה , דער מוטער פֿון יעקבֿן און עֵשָׂו .
Esavn un Yaakovn fun muter der Rivkah fun bruder
Esav and Yaakov of mother the Rivkah of brother

[ו] און עֵשָׂו האָט געזען אַז יִצחָק האָט געבענטשט יעקבֿן , און
un Yaakovn gebentsht hot Yitschak az gezen hot Esav un
and Yaakov blessed has Yitzchak that seen has Esav and

האָט אים אַוועקגעשיקט קיין פַּדַן-אֲרָם , זיך צו נעמען אַ ווייַב פֿון
fun vaib a nemen tsu zich Paddan-Aram kein avekgeshikt im hot
from wife a take to self Paddan-Aram to sent off him has

and that when he blessed him he gave him a charge, saying, Thou shalt not take an isha of the Banot Kena'an; [7] And that Ya'akov obeyed his av and his em, and went to Paddanah-Aram; [8] And Esav seeing that the Banot Kena'an pleased not Yitzchak his av; [9] Then went Esav unto Yishmael, and took unto the nashim which he had Machalat bat Yishmael ben Avraham, the achot of Nevayot, to be his wife.

דאָרטן; אַז ווען ער האָט אים געבענטשט, האָט ער אים באַפוילן, אַזוי צו
tsu azoi bafoiln im er hot gebentsht im hot er ven az dortn
to thus ordered him he has blessed him has he when that there

זאָלסט נישט נעמען אַ ווייַב פֿון די טעכטער פֿון כְּנַעַן ;זאָגן:
Kenaan fun techter di fun vaib a nemen nisht zolst zogn
Canaan of daughters the of wife a take not you(SG) must say

[7] און יעקבֿ האָט צוגעהערט צו זײַן פֿאָטער און צו זײַן מוטער, און
un muter zain tsu un foter zain tsu tsugehert hot Yaakov un
and mother his to and father his to paid heed has Yaakov and

איז געגאַנגען קיין פַּדַן-אַרָם. [8] און עֵשָׂו האָט געזען אַז די
di az gezen hot Esav un Paddan-Aram kein gegangen iz
the that seen has Esav and Paddanah-Aram to having gone is

טעכטער פֿון כְּנַעַן זײַנען שלעכט אין די אויגן פֿון זײַן פֿאָטער
foter zain fun oign di in shlecht zainen Kenaan fun techter
father his of eyes the in evil are Canaan of daughters

יִצְחָק, [9] און עֵשָׂו איז געגאַנגען צו ישְׁמָעֵאל, און האָט צו
tsu hot un Yishmaeln tsu gegangen iz Esav un Yitschakn
to has and Yishmael to having gone is Esav and Yitzchak

זײַנע אַנדערע ווייַבער, זיך גענומען פֿאַר אַ ווייַב מָחלַת די טאָכטער
tochter di Machalat vaib a far genumen zich vaiber andere zaine
daughter the Machalat wife a for taken self wives other his

פֿון יִשְׁמָעֵאל, אַבֿרהמס זון, די שוועסטער פֿון נְבָיוֹתן.
Nevayotn fun shvester di zun Avrahams Yishmael fun
Nevayot of sister the son Abraham's Yishmael of

VAYETZE

וַיֵּצֵא

[10] And Ya'akov went out from Be'er-Sheva, and went toward Charan. [11] And he reached a certain place, and tarried there, because the shemesh was set; and he took of the avanim of that place, and put them for his pillow, and lay down in that place to sleep. [12] And he had a chalom, and hinei a sullam *(ladder, stairway)* set up on the ground, and the top of it reached to Shomayim: and hinei the malachim of Elohim ascending and descending on it. [13] And, hinei, Hashem stood above it, and said, I am Hashem Elohei Avraham thy av, and Elohei Yitzchak; ha'aretz whereon thou liest, to thee will I give

[10] און יעקבֿ איז אַרויסגעגאַנגען פֿון באֵר-שֶׁבַע, און איז געגאַנגען
gegangen iz un Beer-Sheva fun aroisgegangen iz Yaakov un
having gone is and Be'er-Sheva from having come out is Yaakov and

קיין חָרָן. [11] און ער האָט געטראָפֿן אַן אָרט, און איז דאָרטן
dortn iz un ort an getrofn hot er un Charan kein
there is and place a encountered has he and Charan to

געבליבן נעכטיקן, ווײַלעם די זון איז אונטערגעגאַנגען; און ער
geblibn nechtikn vorem zun di untergegangen iz un er
remain spend the night because the sun is gone down and he

האָט גענומען פֿון די שטיינער פֿון דעם אָרט, און געמאַכט פֿאַר זײַן
zain far gemacht un ort dem fun shteiner di fun genumen hot
his for made and place the of stones the from taken has

צוקאָפּנס, [12] און האָט זיך געלייגט אין יענעם אָרט. האָט זיך
tsukopns un hot zich geleigt in yenem ort un hot zich
heads of the bed and has self lain down in that place and has self

אים גענחלומט, ערשט אַ לייטער שטייט אויף דער ערד, און זײַן שפּיץ
shpits zain un erd der oif shteit leiter a ersht gecholemt im
top its and earth the on stand ladder a look dreamt him

גרייכט ביזן הימל, און זע, מלאָכים פֿון אלקים גייען אַרויף און
un aroif geyen Elokim fun malachim ze un himel bizn greicht
and up go G-d of angels behold and heaven until reached

נידערן אַראָפּ אויף אים. [13] און אָט שטייט ה' איבער אים, און
un im iber Hashem shteit ot un im oif arop nidern
and him over Hashem stand behold and it on down go down

זאָגט: איך בין ה' דער ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער אַבֿרהמען, און
un Avrahamen foter dain fun G-t der Hashem bin ich zogt er
and Avraham father your of G-d the Hashem am I declares he

it, and to thy zera; [14] And thy zera shall be as the dust of ha'aretz, and thou shalt spread abroad to the west, and to the east, and to the north, and to the south; and in thee and in thy zera shall kol hamishpochot haadamah be blessed. [15] And, hinei, I am with thee, and will be shomer over thee in all places where thou goest, and will bring thee back into haadamah hazot; for I will not leave thee, until I have done that which I have promised thee.

אלוקי יִצְחָק . דָּאָס לַאנד וואָס דו ליגסט דערויף, צו דיר
dir tsu deroif ligst du vos land dos Yitschakn Elokei
you(SG) to on it lie you which land this Yitzchak the G-d of

וועל איך עס געבן, און צו דיין זָאמען . [יד] און דיין זָאמען וועט זיין אַזוי
azoi zain vet zomen dain un zomen dain tsu un gebn es ich vel
thus be will seed your and seed your to and give it I will

ווי שטויב פֿון דער ערד , און וועסט זיך אויסשפרייטן קיין מערבֿ און
un mayrev kein oisshpreitn zich vest un erd der fun shtoib vi
and west to spread out self will and earth the of dust as

קיין מזרח און קיין צפֿון און קיין דָּרום , און בענטשן וועלן זיך
zich veln bentshn un dorem kein un tsofn kein un mizrech kein
self will bless and south to and north to and east to

מיט דיר און מיט דיין זָאמען אַלע משפּחות פֿון דער ערד .
erd der fun mishpoches ale zomen dain mit un dir mit
earth the of families all seed your with and you(SG) with

[טו] און זע , איך וועל זיין מיט דיר , און איך וועל דיך היטן
hitn dich vel ich un dir mit zain vel ich ze un
keep you(SG) will I and you(SG) with be will I behold and

אומעטום וווּ דו וועסט גיין , און איך וועל דיך אומקערן צו דער
der tsu umkeren dich vel ich un gein vest du vu umetum
the to to return you(SG) will I and go will you where wherever

דָּאָזיקער ערד , וואָרעם איך וועל דיך נישט פֿאַרלאָזן, ביז וואַנען
vanen biz farlozen nisht dich vel ich vorem erd doziker
whence until forsake not you(SG) will I because earth this one

איך האָב געטאָן וואָס איך האָב דיר צוגעזאָגט .
tsugezogt dir hob ich vos geton hob ich
promised you(SG) have I which done have I

[16] And Ya'akov awoke out of his sleep, and he said, Surely Hashem is in this place! And I had no da'as of it. [17] And he was afraid, and said, How nora *(awesome)* is this place! This is none other than the Beis Elohim, and this is the Sha'ar HaShomayim.

[טז] האָט יעקבֿ זיך אויפֿגעכאַפּט פֿון זיין שלאָף, און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un shlof zain fun oifgechapt zich Yaakov hot
said has he and sleep his from woke self Yaakov has

פֿאַר וואָר , ה איז פֿאַראַן אין דעם דָּאָזיקן ארט , און איך האָב
hob ich un ort dozikn dem in faran iz Hashem vor far
have I and place this the in there is is Hashem surely for

נישט געוווּסט. [יז] און ער האָט מורא געהאַט , און האָט געזאָגט: ווי
vi gezogt hot un gehat moire hot er un gevust nisht
how said has and have had fear has he and known not

מוֹראדיק איז דער דָּאָזיקער אָרט ! דָּאָס איז נישט אַנדערש ווי דָּאָס הויז
hoiz dos vi andersh nisht iz dos ort doziker der iz mordik
house this than other none is this place this one the is dreadful

פֿון אלקים , און דָּאָס איז דער טויער פֿון הימל .
himel fun toier der iz dos un Elokim fun
heaven of gate the is this and G-d of

[18] And Ya'akov rose up early in the boker, and took haeven *(the stone)* that he had put for his pillow, and set it up for a matzevah *(pillar)*, and poured shemen upon the top of it. [19] And he called the shem of that place Beit-El; but the shem of that

[יח] און יעקבֿ האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און ער האָט
hot er un peire der in gefedert zich hot Yaakov un
has he and morning the in rose early self has Yaakov and

, געגומען דעם שטיין וואָס ער האָט געמאַכט פֿאַר זיין צוקאָפּנס
tsukopns zain far gemacht hot er vos shtein dem genumen
heads of the bed his for made has he which stone the taken

און האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ זיילשטיין , און ער האָט אַרויפֿגעגאָסן אייל
eil aroifgegosn hot er un zailshtein a far gemacht im hot un
oil poured has he and pillar a for made it has and

אויף זיין שפּיץ . [יט] און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט
oif zain shpits un hot er un gerufn dem nomen yenem fun ort
on its top the has he and called the name of that place

בֵּית־אֵל; אָבער דער נאָמען פֿון דער שטאָט איז געווען לוז בראשונה.
beis-el; ober der nomen fun der shtot iz gevein luz beroshonoh
Beit-El; but the name of the city was Luz at first.

ir was called Luz at the first. 20 And Ya'akov vowed a neder *(vow)*, saying, If Elohim will be with me, and will be shomer over me in this derech *(way, journey)* that I go, and will give me lechem to eat, and beged *(clothes)* to put on, 21 So that I return to bais avi in shalom; then shall Hashem be for me Elohim *(my G-d)*. 22 And this even *(stone)*, which I have set for a matzevah *(pillar)*, shall be Beis Elohim: and of all that Thou shalt give me I will surely give the aser *(tenth)* unto Thee.

29 Then Ya'akov went on his journey, and came into the eretz of the bnei kedem. 2 And he looked, and hinei a be'er in the sadeh, and, hinei, there were shloshah edrei tzon lying by it; for out of that be'er they watered the edarim: and a great even *(stone)* was upon the mouth of the be'er. 3 And to there were all the edarim gathered: and they rolled the even *(stone)* from the mouth of the be'er, and watered the tzon, and put the even *(stone)* again upon the mouth of the be'er in its place.

בֵּית-אֵל, אָבער לוז איז געווען דער נאָמען פֿון דער שטאָט צוערשט .
tsuersht shtot der fun nomen der geven iz Luz ober Beis-El
originally city the of name the having been is Luz but Beit-El

כ און יעקבֿ האָט אַ נדר געטאָן, אַזוי צו זאָגן: אויב אלקים ווועט זײַן
zain vet Elokim oib zogn tsu azoi geton neyder a hot Yaakov un
be will G-d if say to thus done vow a has Yaakov and

מיט מיר, און ווועט מיך היטן אויף דעם דאָזיקן ווועג וואָס איך גיי, און
un gei ich vos veg dozikn dem oif hitn mich vet un mir mit
and go I which way this the on keep me will and me with

כא ער ווועט מיר געבן ברויט צום עסן, און אַ בגד אָנצוטאָן, און
un ontsuton beged a un esen tsum broit gebn mir vet er
and to wear garment a and to eat to bread give me will he

איך ווועל מיך אומקערן בשלום צו מײַן פֿאָטערס הויז, אַזוי ווועט
vet azoi hoiz foters main tsu besholem umkeren mich vel ich
will thus house father's my to in peace to return me will I

ה מיר זײַן צום אלקים. כב און דער דאָזיקער שטיין וואָס איך
ich vos shtein doziker der un Elokim tsum zain mir Hashem
I which stone this one the and G-d to the be me Hashem

האָב גענומען פֿאַר אַ זײַלשטיין, ווועט זײַן אַ הויז פֿון אלקים; און פֿון
fun un Elokim fun hoiz a zain vet zailshtein a far gemacht hob
of and G-d of house a be will pillar a for made have

אַלץ וואָס דו ווועסט מיר געבן, וועל איך מעשׂר מעשׂרן צו דיר .
dir tsu maiser mesrn ich vel gebn mir vest du vos alts
you(SG) to tithe tithe I will give me will you which all that

כט

און יעקבֿ האָט אויפֿגעהויבן זײַנע פֿיס, און איז געגאַנגען
gegangen iz un fis zaine oifgehoibn hot Yaakov un
having gone is and feet his lifted up has Yaakov and

ב צו דעם לאַנד פֿון די קינדער פֿון מזרח. און ער האָט אַ
a hot er un mizrech fun kinder di fun land dem tsu
a has he and east of children the of land the to

קוק געטאָן, ערשט אַ ברונעם איז אין פֿעלד, און זע, דרײַ סטאַדעס
stades drai ze un feld in iz brunem a ersht geton kuk
flocks of three behold and field in is well a see done look

שאָף הויערן דאָרטן בײַ אים; ווײַל פֿון יענעם ברונעם פֿלעגט
flegt brunem yenem fun vorem im bai dortn hoiern shof
used to well that from because it beside there lay sheep

מען אָנטרינקען די סטאַדעס, און דער שטיין אויפֿן מויל פֿון ברונעם
brunem fun moil oifn shtein der un stades di ontrinken men
well of mouth on stone the and flocks of the water they

איז געווען גרויס. ג און אַז דאָרטן האָבן זיך צונויפֿגעזאַמלט אַלע
ale tsunoifgezamlt zich hobn dortn az un grois geven iz
all gathered self have there when and great having been is

סטאַדעס, האָט מען אַראָפּגעקײַקלט דעם שטיין פֿון דעם מויל פֿון
fun moil dem fun shtein dem aropgekaiklt men hot stades
of mouth the of stone the remove by rolling they has flocks of

ברונעם, און מע האָט אָנגעטרונקען די שאָף, און אומגעקערט דעם
dem umgekert un shof di ongetrunken hot me un brunem
the returned and sheep the watered has they and well

שטיין אויפֿן מויל פֿון דעם ברונעם אויף זײַן אָרט.
ort zain oif brunem dem fun moil oifn shtein
place its on well the of mouth on stone

[4] And Ya'akov said unto them, My brethren, where are you from? And they said, Of Charan are we. [5] And he said unto them, Know ye Lavan ben Nachor? And they said, We know him. [6] And he said unto them, Is the shalom with him? And they said, Shalom; and, hinei, Rachel his bat cometh with the tzon. [7] And he said, Look, the sun is still high, neither is it time that the flock should be gathered together; water ye the tzon, and go and feed them. [8] And they said, We cannot, until all the edarim be gathered together, and till they roll the even *(stone)* from the mouth of the be'er; then we water the tzon.

[9] And while he yet spoke with them, Rachel came with the tzon of her av; for she was a ro'ah *(shepherdess)*. [10] And it came to pass, when Ya'akov saw Rachel bat Lavan achi immo, and the tzon of Lavan achi immo, that Ya'akov went near, and rolled the even *(stone)* from the mouth of the be'er, and watered the tzon of Lavan achi immo. [11] And Ya'akov kissed Rachel, and lifted up his voice, and wept. [12] And Ya'akov told Rachel that he was the relative of her av, and that he was ben Rivkah; and she ran and told her av.

ד האָט יעקבֿ צו זיי געזאָגט: פֿון וואַנען זייט איר, מײַנע ברידער?
brider maine ir zait vanen fun gezogt zei tsu Yaakov hot
brothers my you are whence of said they to Yaakov has

האָבן זיי געזאָגט: פֿון חָרָן זײַנען מיר. ה האָט ער צו זיי געזאָגט:
gezogt zei tsu er hot mir zainen Charan fun gezogt zei hobn
said them to he has we are Charan from said they have

קענט איר לָבָן דעם זון פֿון נָחוֹרן? האָבן זיי געזאָגט: מיר קענען.
kenen mir gezogt zei hobn Nachorn fun zun dem Lavan ir kent
know we said they have Nachor of son the Lavan you know

ו האָט ער צו זיי געזאָגט: איז פֿריד צו אים? האָבן זיי געזאָגט: פֿריד;
frid gezogt zei hobn im tsu frid iz gezogt zei tsu er hot
peace said they have him to peace is said them to he has

און אָן קומט זײַן טאָכטער רחל מיט די שאָף. ז האָט ער צו זיי
shof di mit Rachel tochter zain kumt on un
zei tsu er hot
them to he has sheep the with Rachel daughter his comes on and

געזאָגט: זעט, דער טאָג איז נאָך גרויס, נאָך נישט צייט דאָס פֿיך
fich dos tsait nisht noch grois noch iz tog der zet gezogt
livestock this time not yet great still is day the look said

זאָל איינגעזאַמלט ווערן; טרינקט אָן די שאָף, און גייט פֿיטערט.
fitert geit un shof di on trinkt vern aingezamlt zol
grazing go and sheep the on drink become gathered shall

ח האָבן זיי געזאָגט: מיר קענען נישט, ביז וואַנען אַלע סטאַדעס
stades ale vanen biz nisht kenen mir gezogt zei hobn
flocks of all how long until not be able to we said they have

וועלן זיך צונויפֿזאַמלען, און מע וועט אַראָפּקייקלען דעם שטיין
shtein dem aropkaiklen vet me un tsunoifzamlen zich veln
stone the roll will they and gathered together self will

פֿון דעם מויל; און מיר וועלן אָנטרינקען די שאָף.
shof di ontrinken veln mir un brunem fun moil dem fun
sheep the water will we and well of mouth the from

ט ווי ער רעדט נאָך מיט זיי, אַזוי איז רחל אונטערגעקומען מיט
mit untergekumen Rachel iz azoi zei mit noch redt er vi
with arrived rachel is thus them with still speaks he as

איר פֿאָטערס שאָף; ווארעם זי איז געווען אַ פּאַסטוכערין. י און
un pastucherin a geven iz zi vorem shof foters ir
and shepherdess a having been is she because sheep father's her

עס איז געווען, ווי יעקבֿ האָט דערזען רחלען, די טאָכטער פֿון
fun tochter di Rachelen derzen hot Yaakov vi geven iz es
of daughter the Rachel seen has Yaakov as having been is it

לָבָן, זײַן מוטערס ברודער, און די שאָף פֿון לָבָן, זײַן מוטערס
muters zain Lavan fun shof di un bruder muters zain Lavan
mother's his Lavan of sheep the and brother mother his Lavan

ברודער, אַזוי האָט יעקבֿ געענטע, און האָט אַראָפּגעקייקלט דעם
dem aropgekaiklt hot un genent Yaakov hot azoi bruder
the remove by rolling has and come near Yaakov has thus brother

שטיין פֿון דעם מויל, און האָט אָנגעטרונקען די שאָף
shof di ongetrunken hot un brunem fun moil dem fun shtein
sheep the watered has and well of mouth the from stone

פֿון לָבָן, זײַן מוטערס ברודער. יא און יעקבֿ האָט רחלען געקושט,
Rachelen gekusht hot Yaakov un bruder muters zain Lavan fun
Rachel kissed has Yaakov and brother mother's his Lavan of

און האָט אויפֿגעהויבן זײַן קול און האָט געוויינט. יב און יעקבֿ האָט
hot Yaakov un geveint hot un kol zain oifgehoibn hot un
has Yaakov and wept has and voice his lifted up has and

דערציילט רחלען אַז ער איז איר פֿאָטערס אַן אייגענער, און אַז ער איז
iz er az un eigener an foters ir iz er az Rachelen dertseilt
is he that and kindred an father's her is he that Rachel told

רבקהס אַ זון ; און זי איז געלאָפֿן, און האָט אָנגעזאָגט איר פֿאָטער.
foter ir ongezogt hot un gelofn iz zi un zun a Rivkahs
father her informed has and ran is she and son a Rivkah's

יג און עס איז געווען , ווי לָבָן האָט געהערט די הערונג
herung di gehert hot Lavan vi geven iz es un
report the heard has Lavan as having been is it and

וועגן יעקבֿ , זײַן שוועסטערס זון , אַזוי איז ער אים געלאָפֿן
gelofn im er iz azoi zun shvesters zain Yaakov vegen
ran him he is thus son sister's his Yaakov concerning

אַנטקעגן , און ער האָט אים געהאַלדזט און אים געקושט, און האָט אים
im hot un gekusht im un gehaldzt im hot er un antkegen
him has and kissed him and embraced him has he and to meet

אַרײַנגעבראַכט אין זײַן הויז . און ער האָט דערציילט לָבָנען אַלע יענע
yene ale Lavanen dertseilt hot er un hoiz zain in araingebracht
those all Lavan told has he and house his in brought

געשעענישן . יד און לָבָן האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָר , מײַן ביין
bein main vor far gezogt im tsu hot Lavan un gesheenishn
bone my surely for said him to has Lavan and these things

און מײַן פֿלייש ביסטו . און ער איז געזעסן בײַ אים אַ חודש צייַט.
tsait choidesh a im bai gezesn iz er un bistu fleish main un
time month a him by settled is he and are you flesh my and

טו האָט לָבָן געזאָגט צו יעקבֿן : צי ווײַל דו ביסט מײַנער
mainer bist du vail tsi Yaakovn tsu gezogt Lavan hot
my are you because or Yaakov to said Lavan has

אַן אייגענער, זאָלסטו מיר דינען אומזיסט ? זאָג מיר וואָס איז דײַן
dain iz vos mir zog umzist dinen mir zolstu eigener an
your is what me say for nothing serve me shall you kin an

לוין . טז און לָבָן האָט געהאַט צוויי טעכטער ; דער נאָמען פֿון
fun nomen der techter tsvei gehat hot Lavan un loin
of name the daughters two have had has Lavan and wage

דער עלטערער איז געווען לאה, און דער נאָמען פֿון דער יינגערער
yingerer der fun nomen der un Leah geven iz elterer der
younger the of name the and Leah having been is older the

רחל . יז און לאהס אויגן זײַנען געווען שלאַפֿע, און רחל איז
iz Rachel un shlafe geven zainen oign Leahs un Rachel
is Rachel and weak having been are eyes Leah's and Rachel

געווען שיין אויפֿן געשטאַלט, און שיין אויפֿן פנים , יח און
un ponem oifn shein un geshtalt oifn shein geven
and face on beautiful and form on beautiful having been

יעקבֿ האָט ליב געקריגן רחלען ; און ער האָט געזאָגט: איך וועל
vel ich gezogt hot er un Rachelen gekrign lib hot Yaakov
will I said has he and Rachel got love has Yaakov

דיר דינען זיבן יאָר פֿאַר דײַן יינגערער טאָכטער רחלען . יט האָט
hot Rachelen tochter yingerer dain far yor zibn dinen dir
has Rachel daughter younger your for years seven serve you(SG)

לָבָן געזאָגט: בעסער איך זאָל זי דיר געבן , איידער איך זאָל זי
zi zol ich eider gebn dir zi zol ich beser gezogt Lavan
her shall I before give you(SG) her shall I better said Lavan

געבן צו אַן אַנדער מאַן ; בלײַב בײַ מיר.
mir bai blaib man ander an tsu gebn
me with remain man other an to give

[13] And it came to pass, when Lavan heard the news of Ya'akov ben achoto, that he ran to meet him, and embraced him, and kissed him, and brought him to his bais. And he told Lavan all these things. [14] And Lavan said to him, Surely thou art my etzem *(bone)* and my basar. And he abode with him the space of a chodesh *(month)*.

[15] And Lavan said unto Ya'akov, Because thou art my relative, shouldest thou therefore serve me for nothing? Tell me, what shall thy maskoret *(wages)* be? [16] And Lavan had two banot: the shem of the elder was Leah, and the shem of the younger was Rachel. [17] Leah had weak eyes; but Rachel was yafeh and lovely in form. [18] And Ya'akov loved Rachel; and said, I will serve thee sheva shanim for Rachel thy bat haketannah *(younger daughter)*. [19] And Lavan said, It is better that I give her to thee, than that I should give her to another ish; abide with me.

כ און יעקבֿ האָט געדינט פֿאַר רחלען זיבן יאָר , און זיי זיַינען
zainen zei un yor zibn Rachelen far gedint hot Yaakov un
are they and years seven Rachel for served has Yaakov and

געווען אין זיַינע אויגן אַזוי ווי עטלעכע טעג , פֿון זיַין
zain fun teg etleche vi azoi oign zaine in geven
his because of days few as even eyes his in having been

ליבשאַפֿט צו איר. כא און יעקבֿ האָט געזאָגט צו לָבָן נתן : גיב מיר מיַין
main mir gib Lavanen tsu gezogt hot Yaakov un ir tsu libshaft
my me give Lavan to said has Yaakov and her to love

ווייַב, וואָרעם מיַינע טעג זיַינען דערפֿילט געווארן ; און איך וועל
vel ich un gevorn derfilt zainen teg maine vorem vaib
will I and having become fulfilled are days my because wife

קומען צו איר.
ir tsu kumen
her to come

כב האָט לָבָן איַינגעזאַמלט אַלע מענטשן פֿון דעם אָרט , און ער
er un ort dem fun mentshn ale aingezamlt Lavan hot
he and place the of men all gathered Lavan has

האָט געמאַכט אַ מאָלצייַט. כג און עס איז געווען אין אָוונט , האָט
hot ovnt in geven iz es un moltsait a gemacht hot
has evening in having been is it and feast a made has

ער געבראַכט זיַין טאָכטער לאהן , און האָט זי געבראַכט צו אים ,
im tsu gebracht zi hot un Leahn tochter zain genumen er
him to brought her has and Leah daughter his taken he

און ער איז געקומען צו איר. כד און לָבָן האָט איר געגעבן זיַין
zain gegebn ir hot Lavan un ir tsu gekumen iz er un
his given her has Lavan and her to having come is he and

דינסט זלפֿה – פֿאַר אַ דינסט צו זיַין טאָכטער לאהן .
Leahn tochter zain tsu dinst a far Zilpahn dinst
Leah daughter his to female servant a for Zilpah female servant

כה און עס איז געווען אין דער פֿרי , ערשט דאָס איז לאה .
Leah iz dos ersht peire der in geven iz es un
Leah is this look morning the in having been is it and

האָט ער געזאָגט צו לָבָן נתן : וואָס האָסטו מיר דאָ געטאָן? האָב איך
ich hob geton do mir hostu vos Lavanen tsu gezogt er hot
I have done here me have you what Lavan to said he has

נישט געדינט בייַ דיר פֿאַר רחלען , און פֿאַר וואָס האָסטו
hostu vos far un Rachelen far dir bai gedint nisht
have you what for and Rachel for you(SG) with served not

מיך גענאַרט ? כו האָט לָבָן געזאָגט: עס וועט נישט געטאָן אַזוי אין
in azoi geton nisht vert es gezogt Lavan hot genart mich
in thus done not shall be it said Lavan has deceived me

אונדזער מקום , אויסצוגעבן די יינגערע פֿאַר דער עלטערער.
elterer der far yingere di oistsugebn mokem undzer
older the before younger the to give in marriage place our

כז דערפֿיל די וואָך פֿון דער , און מיר וועלן דיר אויך יענע געבן ,
gebn yene oich dir veln mir un der fun voch di derfil
give that also you(SG) will we and this one of week the complete

פֿאַר דעם דינסט וואָס דו וועסט דינען בייַ מיר נאָך זיבן אַנדערע
andere zibn noch mir bai dinen vest du vos dinst dem far
other seven yet me with serve will you which you serve the for

יאָר .
yor
years

20 And Ya'akov served sheva shanim for Rachel; and they seemed unto him but a few yamim, because of the ahavah he had for her. 21 And Ya'akov said unto Lavan, Give me my isha, for my yamim are completed, that I may go in unto her.

22 And Lavan gathered together all the anshei hamakom, and made a mishteh *(feast)*. 23 And it came to pass in the erev, that he took Leah his bat, and brought her to him; and he went in unto her. 24 And Lavan gave unto his daughter Leah Zilpah shifchato *(his maid)* for a shifchah.

25 And it came to pass, that in the boker, hinei, it was Leah! And he said to Lavan, What is this thou hast done unto me? Did not I serve with thee for Rachel? So why then hast thou deceived me? 26 And Lavan said, It must not be so done in our land, to give the younger before the bechirah. 27 Finish her shvu'a *(week)*, and we will give thee this also for the avodah *(service, work)* which thou shalt do for me yet sheva shanim acherot.

כח הָאָט יעקבֿ אַזוי געטאָן, און ער האָט דערפֿילט די וואָך פֿון
fun voch di derfilt hot er un geton azoi Yaakov hot
of the week the completed has he and did thus Yaakov has

דער; און ער האָט אים געגעבן זײַן טאָכטער רחלען , אים פֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far im Rachelen tochter zain gegebn im hot er un der
wife a for him Rachel daughter his given him has he and that

כט און לָבָן האָט געגעבן צו זײַן טאָכטער רחלען זײַן דינסט
dinst zain Rachelen tochter zain tsu gegebn hot Lavan un
female servant his Rachel daughter his to given has Lavan and

בִּלְהָה פֿאַר אַ דינסט צו איר.
ir tsu dinst a far Bilhahn
her to female servant a for Bilhah

ל און ער איז געקומען אויך צו רחלען . און ער האָט רחלען
Rachelen hot er un Rachelen tsu oich gekumen iz er un
Rachel has he and Rachel to also having come is he and

אויך מער ליב גהאַט פֿון לאהן ; און ער האָט געדינט בײַ אים נאָך
noch im bai gedint hot er un Leahn fun gehat lib mer oich
yet him with served has he and Leah than have had love more also

זיבן אַנדערע יאָר .
yor andere zibn
years other seven

לא און ה האָט געזען אַז לאה איז אומבאַליבט, און ער האָט
hot er un umbalibt iz Leah az gezen hot Hashem un
has he and unloved is Leah that seen has Hashem and

געעפֿנט איר טראַכט; און רחל איז געווען אַן עקרה . לב און
un akore an geven iz Rachel un tracht ir geefent
and barren a having been is Rachel and womb her opened

לאה איז טראָגעדיק געוואָרן , און האָט געבאָרן אַ זון , און
un zun a geborn hot un gevorn trogedik iz Leah
and son a given birth to has and having become conceived is Leah

זי האָט געזאָגט: יָאָ , זי האָט געראָפֿן זײַן נאָמען ראובֿן , ווײַל
yo gezogt hot zi vail Reuven nomen zain gerufn hot zi
yes said has she because Reuven name his called has she

ה האָט געזען מײַן פּײַן , ווארעם אַצונד וועט מיך מײַן
main mich vet atsund vorem pain main gezen hot Hashem
my me will now because suffering my seen has Hashem

מאַן ליב האָבן. לג און זי איז ווידער טראָגעדיק געוואָרן , און
un gevorn trogedik vider iz zi un hobn lib man
and having become pregnant again is she and have love husband

האָט געבאָרן אַ זון , און זי האָט געזאָגט: ווײַל ה האָט
hot Hashem vail gezogt hot zi un zun a geborn hot
has Hashem because said has she and son a given birth to has

געהערט אַז איך בין אומבאַליבט, דערום האָט ער מיר געגעבן אויך דעם
dem oich gegebn mir er hot derum umbalibt bin ich az gehert
the also given me he has therefore unloved am I that heard

דאָזיקן ; און זי האָט געראָפֿן זײַן נאָמען שִׁמְעוֹן . לד און זי איז ווידער
vider iz zi un Shimeon nomen zain gerufn hot zi un dozikn
again is she and Shim'on name his called has she and this one

טראָגעדיק געוואָרן , און האָט געבאָרן אַ זון , און זי האָט
hot zi un zun a geborn hot un gevorn trogedik
has she and son a given birth to has and having become pregnant

געזאָגט: אַצונד דאָס מאָל וועט מײַן מאַן ווערן צוגעטאָן צו מיר,
mir tsu tsugeton vern man main vet mol dos atsund gezogt
me to attached become husband my will time this now said

28 And Ya'akov did so, and fulfilled her shvu'a; and he gave him Rachel his bat to be his isha also. 29 And Lavan gave to his bat Rachel Bilhah his shifchah to be her shifchah.

30 And he went in also unto Rachel, and he loved also Rachel more than Leah, and served him yet sheva shanim acherot.

31 And when Hashem saw that Leah was hated, He opened her womb but Rachel was barren. 32 And Leah conceived, and bore a ben, and she called shmo Reuven: for she said, Surely Hashem hath looked upon my misery; now therefore my ish will love me. 33 And she conceived again, and bore ben; and said, Because Hashem hath heard I was hated, He hath therefore given me this also; and she called shmo Shim'on. 34 And she conceived again, and bore ben; and said, Now this time will my ish yillaveh *(become attached)* unto me, because I have born him shloshah banim: therefore was shmo called Levi. 35 And she conceived again, and bore ben; and she said, Now will odeh *(I praise)* Hashem; therefore she called shmo Yehudah; and stopped giving birth.

וויַל איך האָב אים געבאָרן דריַי זין ; דערום האָט מען
men hot derum zin drai geborn im hob ich vail
one has therefore sons three given birth to him have I because

געוואָרן , געווּרפֿן זיַין נאָמען לֵוִי . [לה] און זי איז ווידער טראָגעדיק
gevorn trogedik vider iz zi un Levi nomen zain gerufn
having become pregnant again is she and Levi name his called

און האָט געבאָרן אַ זון , און זי האָט געזאָגט: דאָס מאָל טו איך
ich tu mol dos gezogt hot zi un zun a geborn hot un
I do time this said has she and son a given birth to has and

לויבן ה ; דערום האָט זי געוואָרפֿן זיַין נאָמען יהוּדה . און זי
zi un Yehudah nomen zain gerufn zi hot derum Hashem loibn
she and Yehudah name his called she has therefore Hashem praise

האָט אויפֿגעהערט געבערן .
gebern oifgehert hot
to give birth ceased has

ל

30 And when Rachel saw that she did not bear banim to Ya'akov, Rachel had kina toward her achot; and said unto Ya'akov, Give me banim, or else I die. [2] And af Ya'akov was kindled against Rachel; and he said, Am I in place of Elohim, Who hath withheld from thee p'ri beten? [3] And she said, Hinei my amah *(maidservant)* Bilhah, go in unto her; and she shall bear upon my birkayim, that I may also build up through her.

און אַז רחל האָט געזען אַז זי געבערט נישט פֿון יעקבֿן ,
Yaakovn fun nisht gebert zi az gezen hot Rachel az un
Yaakov of not conceived she that seen has Rachel as and

האָט רחל מקנא געווען איר שוועסטער, און זי האָט
hot zi un shvester ir geven mekane Rachel hot
has she and sister her having been envy Rachel has

געזאָגט צו יעקבֿן : גיב מיר קינדער , אַניט שטאַרב איך. [ב] האָט דער
der hot ich shtarb anit kinder mir gib Yaakovn tsu gezogt
the has I die otherwise children me give Yaakov to said

צאָרן פֿון יעקבֿן געגרימט אויף רחלען , און ער האָט געזאָגט: בין
bin gezogt hot er un Rachelen oif gegrimt Yaakovn fun tsorn
am said has he and Rachel on be kindled Yaakov of anger

איך דען אויף דעם אָרט פֿון אלקים , וואָס האָט פֿאַרמיטן פֿון דיר
dir fun farmitn hot vos Elokim fun ort dem oif den ich
you(SG) from withheld has which G-d of place the on then I

פֿרוכט פֿון לייַב ? [ג] האָט זי געזאָגט: אָט איז מיַין דינסט
dinst main iz ot gezogt zi hot laib fun frucht
female servant my is behold said she has body of fruit

בלהה , קום צו איר, און זי וועט געבערן אויף מיַינע קני , און
un kni maine oif gebern vet zi un ir tsu kum Bilhah
and knees my on to give birth will she and her to come Bilhah

אויך איך וועל אויפֿגעריכט ווערן פֿון איר.
ir fun vern oifgericht vel ich oich
her from become restored will I also

[4] And she gave him Bilhah her shifchah *(slave woman, maidservant)* as isha; and Ya'akov went in unto her. [5] And Bilhah conceived, and bore Ya'akov ben. [6] And Rachel said, Elohim danani *(G-d hath judged me)*, and hath also heard my voice, and hath given to me ben: therefore called she shmo Dan. [7] And Bilhah shifchat Rachel conceived

[ד] און זי האָט אים געגעבן איר דינסט בלהה פֿאַר אַ ווייַב,
vaib a far Bilhahn dinst ir gegebn im hot zi un
wife a for Bilhah female servant her given him has she and

און יעקבֿ איז צו איר געקומען . [ה] און בלהה איז טראָגעדיק
un Yaakov iz tsu ir gekumen Bilhah un trogedik iz
and Yaakov is to her having come Bilhah and pregnant is

געוואָרן , און האָט יעקבֿן אַ זון . [ו] און רחל
gevorn un Yaakovn hot un zun a geborn Rachel un
having become and Yaakov has and son a given birth to Rachel and

האָט געזאָגט: אלקים האָט זיך פֿאַר מיר אָנגענומען , און האָט אויך מיַין
Elokim gezogt hot zich far mir ongenumen un hot oich main
G-d said has self for me defended and has also my

קוֹל צוגעהערט, און מיר געגעבן אַ זון ; דערום האָט זי געוווּרפֿן זיַין
kol tsugehert un mir gegebn a zun derum hot zi gerufn zain
voice paid heed and me given a son therefore has she called his

again, and bore Ya'akov ben sheni. 8 And Rachel said, With naftulei Elohim niftalti *(with wrestlings of G-d have I wrestled)* with my achot, and I have prevailed: and she called shmo Naphtali.

נאָמען דָן . ז און בלהה , רחלס דינסט , איז ווידער טראָגעדיק
trogedik vider iz dinst Rachels Bilhah un Dan nomen
pregnant again is female servant rachel's Bilhah and Dan name

געווארן , און האָט יעקבן געבאָרן אַ צווייטן זון . ח און
un zun tsveitn a geborn Yaakovn hot un gevorn
and son second a given birth to Yaakov has and having become

רחל האָט געזאָגט: שטאַרקע ראַנגלעניש האָב איך זיך געראַנגלט מיט
mit geranglt zich ich hob ranglenishn shtarke gezogt hot Rachel
with wrestled self I have wrestling strong said has Rachel

מײַן שוועסטער, און איך בין בײַגעקומען ; דערום האָט זי גערופֿן
gerufn zi hot derum baigekumen bin ich un shvester main
called she has therefore prevailed have I and sister my

זײַן נאָמען נַפְתָּלִי .
Naftali nomen zain
Naphtali name his

9 When Leah saw that she had stopped bearing, she took Zilpah her shifchah, and gave her to Ya'akov as isha. 10 And Zilpah shifchat Leah bore Ya'akov ben. 11 And Leah said, BaGad *(What Good Fortune!)* And she called shmo Gad. 12 And Zilpah shifchat Leah bore Ya'akov ben sheni. 13 And Leah said, B'Ashri *(Happy am I)*, for the banot will call me asher *(blessed)*: so she called shmo Asher.

ט און לאה האָט געזען אַז זי האָט אויפֿגעהערט געבערן , האָט
hot gebern oifgehert hot zi az gezen hot Leah un
has to give birth ceased has she that seen has Leah and

זי גענומען איר דינסט זִלפָּה , און זי געגעבן יעקבן פַּאַר
far Yaakovn gegebn zi un Zilpahn dinst ir genumen zi
for Yaakov given her and Zilpah female servant her taken she

אַ ווײַב. י און זִלפָּה , לאהס דינסט , האָט יעקבן געבאָרן
geborn Yaakovn hot dinst Leahs Zilpah un vaib a
given birth to Yaakov has female servant Leah's Zilpah and wife a

אַ זון . יא האָט לאה געזאָגט: מזל איז געקומען ; און זי האָט
hot zi un gekumen iz mezl gezogt Leah hot zun a
has she and having come is good fortune said Leah has son a

געראָפֿן זײַן נאָמען גָּד . יב און זִלפָּה , לאהס דינסט , האָט יעקבן
Yaakovn hot dinst Leahs Zilpah un Gad nomen zain gerufn
to Yaakov has servant Leah's Zilpah and Gad name his called

! גליק אויף מײַן זון . יג האָט לאה געזאָגט: גליקלעך אַ צווייטן געבאָרן
glik main oif gezogt Leah hot zun tsveitn a geborn
good fortune my on said Leah has son second a given birth

ווארעם די טעכטער וועלן מיך שאַצן גליקלעך; און זי האָט גערופֿן
gerufn hot zi un gliklech shatsn mich veln techter di vorem
called has she and happy deem me will daughters the because

זײַן נאָמען אָשֵׁר .
Asher nomen zain
Asher name his

14 And Reuven went in the yemei ketzir chittim, and found duda'im *(mandrakes)* in the sadeh, and brought them unto Leah immo. Then Rachel said to Leah, Give me, now, of the duda'im of thy ben. 15 And she said unto her, Is it a small matter that thou hast taken my ish? And wouldest thou take away the duda'im of beni also?

יד און ראובן איז געגאַנגען אין די טעג פֿון ווייצשניט , און האָט
hot un veitsshnit fun teg di in gegangen iz Reuven un
has and wheat harvest of days the in having gone is Reuven and

געפֿונען ליבעפּעלעך אין פֿעלד, און האָט זיי געברַאַכט צו זײַן מוטער
muter zain tsu gebracht zei hot un feld in libepelech gefunen
mother his to brought them has and field in mandrakes found

לאהן . האָט רחל געזאָגט צו לאהן : גיב מיר, איך בעט , דיך
dich bet ich mir gib Leahn tsu gezogt Rachel hot Leahn
you(SG) entreat I me give Leah to said Rachel has Leah

פֿון דײַן זונס ליבעפּעלעך. טו האָט זי געזאָגט צו איר: ווינציק
vintsik ir tsu gezogt zi hot libepelech zuns dain fun
a little thing her to said she has mandrakes son's your of

וואָס דו האָסט צוגענומען מײַן מאַן , ווילסטו נאָך צונעמען
tsunemen noch vilstu man main tsugenumen host du vos
you take yet will husband my taken have you which

And Rachel said, Therefore he shall lie with thee halailah *(tonight)* for the duda'im of thy ben.

16 And Ya'akov came in from the sadeh ba'erev, and Leah went out to meet him, and said, Thou must come in unto me; for surely I have hired thee with duda'im of beni. And he lay with her that night. 17 And Elohim paid heed unto Leah, and she conceived, and bore Ya'akov ben chamishi. 18 And Leah said, Elohim hath given me my hire, because I have given my shifchah to my ish; and she called shmo Yissakhar. 19 And Leah conceived again, and bore Ya'akov ben shishi. 20 And Leah said, Elohim hath endued me with a zeved tov *(good endowment)*; now will my ish zabal *(honor)* me, because I have born him shisha banim; and she called shmo Zevulun. 21 And afterwards she bore a bat, and called her shem Dinah.

מִיַן זונס ליבעפּעלעך? האָט רחל געזאָגט: דערפֿאַר זאָל ער ליגן
lign er zol derfar gezogt Rachel hot libepelech zuns main
lie he shall for the reason said Rachel has mandrakes son's my

מיט דיר היַנטיקע נאַכט, פֿאַר די ליבעפּעלעך פֿון דיַין זון .
zun dain fun libepelech di far nacht haintike dir mit
son your of mandrakes the for night present-day you(SG) with

טז און ווי יעקבֿ איז געקומען פֿון פֿעלד אין אָוונט , אַזוי
azoi ovnt in feld fun gekumen iz Yaakov vi un
thus evening in field from having come is Yaakov as and

איז לאה אים אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן , און האָט געזאָגט: צו מיר
mir tsu gezogt hot un antkegen aroisgegangen im Leah iz
me to said has and to meet having come out him Leah is

מוזטו קומען , ווָאָרעם אָפּדינגען האָב איך דיך אָפּגעדונגען פֿאַר
far opgedungen dich ich hob opdingen vorem kumen muztu
for hired you(SG) I have hired because come you must

די ליבעפּעלעך פֿון מיַן זון . און ער איז מיט איר געלעגן אין יענער
yener in gelegn ir mit iz er un zun main fun libepelech di
that in lay her with is he and son my of mandrakes the

נאַכט . יז און אלקים האָט צוגעהערט צו לאהן , און זי איז טראָגעדיק
trogedik iz zi un Leahn tsu tsugehert hot Elokim un nacht
pregnant is she and Leah to paid heed has G-d and night

געווָארן , און האָט יעקבֿן געבאָרן אַ פֿינפֿטן זון . יח און
un zun finftn a geborn Yaakovn hot un gevorn
and son fifth a given birth to Yaakov has and having become

לאה האָט געזאָגט: אלקים האָט געגעבן מיַן שׂכר פֿאַר וואָס איך האָב
hob ich vos far sachar main gegebn hot Elokim gezogt hot Leah
have I which for reward my given has G-d said has Leah

געגעבן מיַן דינסט צו מיַן מאַן ; און זי האָט גערופֿן זיַין
zain gerufn hot zi un man main tsu dinst main gegebn
his called has she and husband my to female servant my given

נאָמען יִשָּׂשכָר . יט און לאה איז ווידער טראָגעדיק געווָארן , און
un gevorn trogedik vider iz Leah un . Yissachar nomen
and having become pregnant again is Leah and Yissakhar name

האָט יעקבֿן געבאָרן אַ זעקסטן זון . כ און לאה האָט געזאָגט:
gezogt hot Leah un zun zekstn a geborn Yaakovn hot
said has Leah and son sixth a given birth to Yaakov has

האלקים האָט מיך באַשאָנקען מיט אַ גוטן געשאַנק; דאָס מאָל וועט
vet mol dos geshank gutn a mit bashonken mich hot HaElokim
will time this gift good a with gifted me has G-d

מיַן מאַן ווינען מיט מיר, ווייַל איך האָב אים געבאָרן
geborn im hob ich vail mir mit voinen man main
given birth to him have I because me with dwell husband my

זעקס זין ; און זי האָט גערופֿן זיַין נאָמען זבֿולון . כא און דערנאָך
dernoch un Zevulun nomen zain gerufn hot zi un zin zeks
after that and Zevulun name his called has she and sons six

האָט זי געבאָרן אַ טאָכטער, און זי האָט גערופֿן איר נאָמען
nomen ir gerufn hot zi un tochter a geborn zi hot
name her called has she and daughter a given birth to she has

דינה .
Dinah
Dinah

כב אוֹן אֱלֹקִים הָאָט געדאַכט אָן רחלען , אוֹן ה הָאָט
hot Hashem un Rachelen on gedacht hot Elokim un
has Hashem and Rachel on remembered has G-d and

כג צוגעהערט צו איר, אוֹן הָאָט געעפֿנט איר טראַכט. אוֹן זי איז טראָגעדיק
trogedik iz zi un tracht ir geefent hot un ir tsu tsugehert
pregnant is she and tracht her opened has and her to paid heed

געווָארן , אוֹן הָאָט געבאָרן אַ זון ; אוֹן זי הָאָט געזאָגט:
gezogt hot zi un zun a geborn hot un gevorn
said has she and son a given birth to has and having become

כד אֱלֹקִים הָאָט אָפּגעטאָן מײַן חרפה . אוֹן זי הָאָט נאָמען
nomen zain gerufn hot zi un charpe main opgeton hot Elokim
name his called has she and disgrace my finished has G-d

יוֹסף , אַזוי צו זאָגן : ה זאָל מיר צוגעבן נאָך אַן אַנדער זון .
zun ander an noch tsugebn mir zol Hashem zogn tsu azoi Yosef
son other an yet add on me shall Hashem say to thus Yosef

כה אוֹן עס איז געווען , אַז רחל הָאָט געבאָרן יוֹסֵף ,
Yosefn geborn hot Rachel az geven iz es un
Yosef given birth to has Rachel that having been is it and

הָאָט יעקבֿ געזאָגט צו לָבָן : לאָז מיך אַוועק, אוֹן איך וועל גיין צו
tsu gein vel ich un avek mich loz Lavanen tsu gezogt Yaakov hot
to go will I and away me let Lavan to said Yaakov has

מײַן אָרט אוֹן צו מײַן לאַנד. כו גיב מיר מײַנע ווײַבער אוֹן מײַנע
maine un vaiber maine mir gib land main tsu un ort main
my and wives my me give land my to and place my

קינדער , וואָס איך הָאָב דיר פֿאַר זיי געדינט, אוֹן איך וועל גיין ;
gein vel ich un gedint zei far dir hob ich vos kinder
go will I and served them for you(SG) have I which children

וואָרעם דו ווייסט מײַן דינסט וואָס איך הָאָב דיר געדינט.
gedint dir hob ich vos dinst main veist du vorem
served you(SG) have I which service my know you because

כז הָאָט לָבָן צו אים געזאָגט: אויב, איך בעט דיך , איך הָאָב
hob ich dich bet ich oib gezogt im tsu Lavan hot
have I you(SG) entreat I if said him to Lavan has

געפֿונען חֵן אין דײַנע אויגן – איך הָאָב געמערקט אַז ה הָאָט
hot Hashem az gemerkt hob ich oign daine in chein gefunen
has Hashem that perceived have I eyes your in favor found

מיך געבענטשט פֿון דײַנעטוועגן. כח אוֹן ער הָאָט געזאָגט: זאָג מיר דײַן
dain mir zog gezogt hot er un daintvegn fun gebentsht mich
your me tell said has he and your sake of blessed me

לוין , אוֹן איך וועל געבן.
gebn vel ich un loin
give will I and wage

כט הָאָט ער צו אים געזאָגט: דו ווייסט ווי איך הָאָב דיר געדינט,
gedint dir hob ich vi veist du gezogt im tsu er hot
served you(SG) have I how know you said him to he has

אוֹן וואָס דײַן איז פֿיך געווָארן אונטער מיר; ל וואָרעם ווינציק
vintsik vorem mir unter gevorn iz fich dain vos un
few because me under having become is livestock your what and

וואָס הָאָסטו געהאַט פֿאַר מיר, אוֹן עס הָאָט זיך פֿאַרמערט
farmert zich hot es un mir far gehat hostu vos
increased self has it and me before have had have you which

[22] And Elohim remembered Rachel, and Elohim paid heed to her, and opened her rekhem *(womb)*. [23] And she conceived, and bore ben; and said, Elohim hath taken away my cherpah *(shame, disgrace, reproach)*; [24] And she called shmo Yosef; and said, yosef *(may He add)*, may Hashem add me ben acher *(another son)*.

[25] And it came to pass, when Rachel had born Yosef, that Ya'akov said unto Lavan, Send me away, that I may go unto mine own makom *(place, home)* and to my eretz. [26] Give me my nashim and my yeladim, for whom I have served thee, and let me go: for thou knowest my avodah which I have done thee.

[27] And Lavan said unto him, Now, if I have found chen *(favor, grace)* in thine eyes, tarry; for I have learned by nachash *(divination)* that Hashem hath made a brocha upon me for thy sake. [28] And he said, Specify thy sachar *(wages, reward)*, and I will pay it.

[29] And he said unto him, Thou knowest how I have served thee, and how thy mikneh fared with me. [30] For it was me'at *(little)* which thou hadst before I came, and it is now increased unto a multitude; and Hashem hath made a brocha upon thee since

my coming; and now when shall I do for mine own bais also?

לרוב , און ה האָט דיך געבענטשט אין מײַנע
lerov un Hashem hot dich gebentsht in maine
in abundance and Hashem has you(SG) blessed in my

טריט . און אַצונד , ווען וועל איך אויך טאָן פַּאַר מײַן הויזגעזינט ?
trit un atsund ven vel ich oich ton far main hoizgezint
every step and now when will I also do for my household

לא האָט ער געזאָגט: וואָס זאָל איך דיר געבן ? האָט יעקבֿ געזאָגט:
hot er gezogt vos zol ich dir gebn ? hot Yaakov gezogt
has he said what shall I you(SG) give ? has Yaakov said

זאָלסט מיר גאָרנישט געבן; אויב דו וועסט מיר טאָן די דאָזיקע
zolst mir gornisht gebn; oib du vest mir ton di dozike
you shall me nothing give ; if you will me do the this

זאַך , וועל איך ווידער פּיטערן דײַנע שאָף , און היטן: לב איך וועל
zach vel ich vider fitern daine shof un hitn ich vel
thing I will again pasture your sheep and keep I will

דורכגיין היינט דורך אַלע דײַנע שאָף , אָפּצוטאָן פֿון דאָרטן איטלעך
durchgein haint durch ale daine shof optsuton fun dortn itlech
pass through today by all your sheep remove there every

געשפּרענקלט און געפֿלעקט לאַם , און איטלעך טונקל לאַם צווישן
geshprenklt un geflekt lam un itlech tunkel lam tsvishn
speckled and spotted lamb and every dark lamb among

די שעפּסן, און געפֿלעקט און געשפּרענקלט צווישן די ציגן ; און
di shepsn un geflekt un geshprenklt tsvishn di tsign un
the sheep and spotted and speckled among the goats and

אַזוינס זאָל זײַן מײַן לוין . לג און עדות זאָגן וועט אויף מיר
azoins zol zain main loin un eides zogn vet oif mir
such things shall be my wage and testimony say will on me

מײַן ערלעכקייט פַּאַר דיר , אין אַ שפּעטערדיקן טאָג, אַז דו וועסט
main erlechkeit far dir , in a shpeterdikn tog, az du vest
my integrity before you(SG) , in a later day that you will

קומען איבערקוקן מײַן לוין : איטלעכס וואָס איז נישט געשפּרענקלט און
kumen iberkukn main loin : itlechs vos iz nisht geshprenklt un
come over look my wage each which is not speckled and

געפֿלעקט צווישן די ציגן און טונקל צווישן די שעפּסן, איז דאָס אַ
geflekt tsvishn di tsign un tunkel tsvishn di shepsn, iz dos a
spotted among the goats and dark among the sheep, is this a

געגנבעטס בײַ מיר.
gegnbets bai mir.
stolen by me.

לד האָט לָבָן געזאָגט: יאָ , זאָל זײַן אַזוי ווי דײַן וואָרט. לה און ער
hot Lavan gezogt: yo , zol zain azoi vi dain vort. er un
has Lavan said: yes , shall be thus as your word. he and

האָט אָפּגעטאָן אין יענעם טאָג די געשטרײַפֿטע און געפֿלעקטע
hot opgeton in yenem tog di geshtraifte un geflekte
has played a trick in that day the striped and spotted

בעק , און אַלע געשפּרענקלטע און געפֿלעקטע ציגן , איטלעכס
bek un ale geshprenklte un geflekte tsign , itlechs
male goats and all speckled and spotted goats each

וואָס האָט אויף זיך ווײַס , און איטלעך טונקלס צווישן די שעפּסן, און
vos hot oif zich vais , un itlech tunkls tsvishn di shepsn, un
which has on self white , and every dark among the sheep and

ער האָט זיי איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון זײַנע זין . לו און ער האָט
er hot zei ibergegebn in der hant fun zaine zin . un er hot
he has them delivered in the hand of his sons . and he has

31 And he said, What shall I give thee? And Ya'akov said, Thou shalt not give me any thing; if thou wilt do this thing for me, I will again tend and be shomer over thy tzon. 32 I will pass through all thy tzon today, removing from there speckled and spotted seh, and every dark seh among the kesavim, and the spotted and speckled among the izzim; and of such shall be my sachar. 33 So shall my tzedakah answer for me in time to come, when it shall come for my sachar before thy face; every one that is not speckled and spotted among the izzim, and dark among the kesavim, that shall be counted a ganav's with me.

34 And Lavan said, Agreed, I would it might be according to thy davar. 35 And he removed that day the male goats that were streaked and spotted, and all the izzim that were speckled and spotted, and every one that had some lavan in it, and all the dark among the kesavim, and gave them into the yad of his banim. 36 And

he set a derech shloshet yamim between himself and Ya'akov; and Ya'akov tended the rest of the tzon Lavan.

37 And Ya'akov took him fresh cut makal *(rod, branch)* of poplar and of almond and plane tree; and peeled strips of bark in them, and made the lavan *(white)* appear which was in the maklot *(rods, branches)*. 38 And he set the maklot which he had peeled before the flocks in the small channels of the shikatot mayim *(watering troughs)* when the tzon came to drink. And since they bred when they came to drink, 39 And the flocks bred before the maklot, and brought forth tzon streaked, speckled, and spotted. 40 And Ya'akov did separate the kesavim, and set the faces of the tzon toward the streaked, and all the dark in the tzon Lavan; and he put his own adarim *(flocks)* by themselves, and put them not unto the tzon Lavan. 41 And it came to pass, whensoever tzon hamekusharot *(the stronger flock)* did breed, that Ya'akov set the maklot before the eyes of the tzon in the trough channels, that they might breed among the maklot. 42 But when the tzon were feeble, he put them not in: so the feebler would belong to Lavan, and the stronger to Ya'akov. 43 And the ish

געמאַכט דריי טעג וועגס צווישן זיך און צווישן יעקבֿן . און
un Yaakovn tsvishn un zich tsvishn vegs teg drai gemacht
and Yaakov between and self between journey days three made

יעקבֿ האָט געפּיטערט לָבָן אויבעריקע שאָף .
shof iberike Lavans gefitert hot Yaakov
sheep remaining Lavan's shepherded has Yaakov

לז האָט יעקבֿ זיך געגומען פֿון שטעקלעך טאָפּאָליע, און
un topolie fun shteklech faichte genumen zich Yaakov hot
and poplar of rods moist taken self Yaakov has

מאַנדלבוים , און קאַשטאַן, און ער האָט אויסגעשיילט אויף זיי ווייַס
vaise zei oif oisgesheilt hot er un kashtan un mandlboim
white them on peeled has he and plane and almond

אויסשיילונגען , אָפּדעקנדיק דאָס ווייַס וואָס אויף די שטעקלעך. לח און
un shteklech di oif vos vaise dos opdekndik oissheilungen
and rods the on which white this laying bare streaks

ער האָט אַרײַנגעשטעלט די שטעקלעך וואָס ער האָט אַרומגעשיילט,
arumgesheilt hot er vos shteklech di araingeshtelt hot er
peeled has he which rods the positioned has he

אין די קאָריטעס, אין די וואַסערינעס וווּ די שאָף קומען
kumen shof di vu vaserrines di in korites di in
come sheep the where water the in troughs the in

טרינקען, אַקעגן די שאָף ; און זיי האָבן זיך געפּאָרט אַז זיי
zei az geport zich hobn zei un shof di akegn trinken
they when mate self have they and sheep the opposite to drink

זיינען געקומען טרינקען. לט און די שאָף האָבן זיך געפּאָרט
geport zich hobn shof di un trinken gekumen zainen
mate self have sheep the and to drink having come are

פֿאַר די שטעקלעך, און די שאָף האָבן געבאָרן געשטרײַפֿט,
geshtraifte geborn hobn shof di un shteklech di far
striped given birth to have sheep the and rods the before

געשפּרענקלטע, און געפֿלעקטע. מ און די לעמער האָט יעקבֿ אָפּגעשיידט
opgesheidt Yaakov hot lemer di un geflekte un geshprenklte
separated Yaakov has lambs the and spotted and speckled

– און ער האָט צוגעקערט די פּנימער פֿון די שאָף אין לָבָן שאָף צו
tsu shof Lavans in shof di fun penemer di tsugekert hot er un
to flock Lavan's in sheep the of faces the turned to has he and

די געשטרײַפֿטע און אַלע טונקעלע – און האָט זיך געמאַכט סטאַדעס
stades gemacht zich hot un tunkele ale un geshtraifte di
flocks of made self has and dark all and streaked the

באַזונדער , און האָט זיי נישט געשטעלט מיט לָבָן שאָף .
shof Lavans mit geshtelt nisht zei hot un bazunder
sheep Lavan's with stood not them has and by themselves

מא און עס איז געווען , ווען נאָר די שטאַרקע שאָף האָבן זיך
zich hobn shof shtarke di nor ven geven iz es un
self have sheep strong the only when having been is it and

געפּאָרט, אַזוי פֿלעגט יעקבֿ אַרײַנטאָן די שטעקלעך פֿאַר די אויגן
oign di far shteklech di arainton Yaakov flegt azoi geport
eyes the before rods the put Yaakov used to thus mate

פֿון די שאָף אין די קאָריטעס, כּדי זיי זאָלן זיך פּאָרן ביַי די
di bai porn zich zoln zei kedei korites di in shof di fun
the by mate self shall they so that troughs the in sheep the of

שטעקלעך; מב אָבער אַז די שאָף זיינען געווען שוואַכע, פֿלעגט
flegt shvache geven zainen shof di az ober shteklech
used to feeble having been are sheep the that but rods

increased exceedingly, and had much tzon, and shefachot, and avadim, and gemalim, and chamorim.

ער נישט אַרײַנטאָן; אַזוי פֿלעגן די שוואַכע אָנקומען לָבָנען , און
un Lavanen onkumen shvache di flegn azoi arainton nisht er
and Lavan be admitted to feeble the would thus put in not he

די שטאַרקע יעקבֿן . מג און דער מאַן איז געוואָרן זייער זייער
zeyer zeyer gevorn iz man der un Yaakovn shtarke di
very very having become is man the and Yaakov strong the

רײַך , און ער האָט געהאַט פֿיל שאָף , און דינסטן און
un dinstn un shof fil gehat hot er un raich
and maid servants and sheep many have had has he and prosperous

קנעבט , און קעמלען און אייזלען .
eizlen un kemlen un knecht
donkeys and camels and servants

31 And he heard the divrei Bnei Lavan, saying, Ya'akov hath taken away all that belonged to avinu; and of that which belonged to avinu hath he gotten all this kavod. [2] And Ya'akov beheld the countenance of Lavan, and, hinei, it was not toward him as before. [3] And Hashem said unto Ya'akov, Shuv el Eretz Avoteicha! And to thy moledet; and I will be with thee. [4] And Ya'akov sent and called Rachel and Leah to the sadeh unto his tzon, [5] And said unto them, I see penei avichen, that it is not toward me as before; but Elohei Avi is with me. [6] And ye know that with all my koach I have served avichen. [7] And avichen hath deceived me, and changed my sachar aseret monim but Elohim allowed him not to harm me. [8] If he said thus, The speckled shall be thy sachar; then all the tzon bore speckled; and if he said thus, The streaked shall be thy sachar; then bore all the tzon streaked. [9] Thus Elohim hath taken away the mikneh of your

לא

און ער האָט געהערט די ווערטער פֿון לָבָנס זין , אַזוי צו
tsu azoi zin Lavans fun verter di gehert hot er un
to thus sons Lavan's of words the heard has he and

זאָגן : יעקבֿ האָט צוגענומען אַלץ וואָס אונדזער פֿאָטער
foter undzer vos alts tsugenumen hot Yaakov zogn
father our which all that taken has Yaakov say

האָט געהאַט , און פֿון אונדזער פֿאָטערס האָב האָט ער געמאַכט די
di gemacht er hot hob foters undzer fun un gehat hot
the made he has have father's our of and have had has

דאָזיקע גאַנצע רײַכקייט . ב און יעקבֿ האָט געזען אָן לָבָנס פּנים ,
ponem Lavans on gezen hot Yaakov un raichkeit gantse dozike
face Lavan's on seen has Yaakov and wealth whole this

ערשט ער איז נישט צו אים ווי נעכטן-אייערנעכטן . ג און
un nechtn-eyernechtn vi im tsu nisht iz er ersht
and recent past-day before yesterday as him to not is he look

ה האָט געזאָגט צו יעקבֿן : קער זיך אום צו דעם לאַנד פֿון
fun land dem tsu um zich ker Yaakovn tsu gezogt hot Hashem
of land the to down self turn Yaakov to said has Hashem

דײַנע עלטערן, און צו דיר זײַן מיט איך וועל זײַן אָפּשטאַם, און
dir mit zain vel ich un opshtam dain tsu un eltern daine
you(SG) with be will I and descent your to and fathers your

. ד האָט יעקבֿ געשיקט און האָט גערופֿן רחלען און לאהן אין פֿעלד, צו
tsu feld in Leahn un Rachelen gerufn hot un geshikt Yaakov hot
to field in Leah and Rachel called has and sent Yaakov has

זײַנע שאָף . ה און ער האָט צו זיי געזאָגט: איך זע אָן אײַער פֿאָטערס
foters aier on ze ich gezogt zei tsu hot er un shof zaine
father's your on behold I said them to has he and sheep his

; פּנים , אַז ער איז נישט צו מיר ווי נעכטן-אייערנעכטן
nechtn-eyernechtn vi mir tsu nisht iz er az ponem
recent past-day before yesterday as me to not is he that face

אָבער דער גאָט פֿון מײַן פֿאָטער איז געווען מיט מיר. ו און איר
ir un mir mit geven iz foter main fun G-t der ober
you and me with having been is father my of G-d the but

וווייסט אַז מיט מײַן גאַנצן כּוח האָב איך געדינט אײַער פֿאָטער.
foter aier gedint ich hob koiech gantsn main mit az veist
father your served I have might whole my with that know

ז און אײַער פֿאָטער האָט געמאַכט געשפּעט פֿון מיר, און האָט געביטן
gebitn hot un mir fun geshpet gemacht hot foter aier un
changed has and me of mockery made has father your and

שלעכטס מײַן לוין צען מאָל , נאָר אלקים האָט אים נישט געלאָזן
shlechts gelozn nisht im hot Elokim nor mol tsen loin main
evil things permitted not him has G-d but times ten wage my

av, and given them to me.
10 And it came to pass at the time that the tzon breed, that I lifted up mine eyes, and saw in a chalom, and, hinei, the male goats mounting the tzon were streaked, speckled, and spotted. 11 And the Malach HaElohim spoke unto me in a chalom saying, Ya'akov: And I said, Hineni. 12 And he said, Lift up now thine eyes, and see, all the male goats leaping upon the tzon are streaked, speckled, and spotted; for I have seen all that Lavan doeth unto thee. 13 I am HaEl Beit-El, where thou anointedst a matzevah *(pillar)*, and where thou vowedst a neder *(vow)* unto Me: now arise, get thee out from HaAretz Hazot, and return unto thy eretz moledet.

14 And Rachel and Leah answered and said unto him, Is there yet any chelek or nachalah for us in bais avinu? 15 Are

טאָן מיט מיר. ח אַז ער האָט אַזוי געזאָגט: געשפּרענקלטע זאָלן זיין
zain zoln geshprenklte gezogt azoi hot er az mir mit ton
be shall speckled said thus has he that me with do

דיין לוין , האָבן אַלע שאָף געבאָרן געשפּרענקלטע; און אַז ער
er az un geshprenklte geborn shof ale hobn loin dain
he that and speckled given birth to sheep all have wage your

האָט אַזוי געזאָגט: געשטרייפּטע זאָלן זיין דיין לוין , האָבן אַלע שאָף
shof ale hobn loin dain zain zoln geshtraifte gezogt azoi hot
sheep all have wage your be shall striped said thus has

געבאָרן געשטרייפּטע. ט און אלקים האָט אַוועקגענומען פּון אייער
aier fun avekgenumen hot Elokim un geshtraifte geborn
your from taken has G-d and striped given birth to

פאָטערס פּיך , און געגעבן מיר. י און עס איז געווען אין דער
der in geven iz es un mir gegebn un fich foters
the in having been is it and me given and livestock father's

צייט וועז די שאָף האָבן זיך געפּאָרט, האָב איך אויפּגעהויבן מיינע
maine oifgehoibn ich hob geport zich hobn shof di ven tsait
my lifted up I have mate self have sheep the when time

אויגן, און האָב געזען אין חלום , ערשט די בעק וואָס שפּרינגען
shpringen vos bek di ersht cholem in gezen hob un oign
jump on which male goats the look dream in seen have and eyes

אויף די שאָף זיינען געשטרייפּטע, געשפּרענקלטע, און געפּלעקטע. יא און
un geflekte un geshprenklte geshtraifte zainen shof di oif
and spotted and speckled striped are sheep the on

דער מלאך פון האלקים האָט געזאָגט צו מיר אין חלום : יעקבֿ ! און
un Yaakov cholem in mir tsu gezogt hot HaElokim fun malach der
and Yaakov dream in me to said has G-d of Angel the

איך האָב געזאָגט: דאָ בין איך. יב האָט ער צו מיר געזאָגט: הייב אַקאָרשט
akorsht heib gezogt mir tsu er hot ich bin do gezogt hob ich
now lift said me to he has I am here said have I

אויף דיינע אויגן און זע , אַלע בעק וואָס שפּרינגען אויף די
di oif shpringen vos bek ale ze un oign daine oif
the on jump on which male goats all behold and eyes your up

שאָף זיינען געשטרייפּטע, געשפּרענקלטע, און געפּלעקטע; וואָרעם איך
ich vorem geflekte un geshprenklte geshtraifte zainen shof
I because spotted and speckled striped are sheep

האָב געזען אַלץ וואָס לָבָן טוט צו דיר . יג איך בין הָאֵל
HaEl bin ich dir tsu tut Lavan vos alts gezen hob
the G-d am I you(SG) to does Lavan which all that seen have

בֵּית-אֵל וואָס דו האָסט דאָרטן געזאַלבט אַ זײַלשטיין , וואו דו האָסט
host du vu zailshtein a gezalbt dortn host du vos Beis-El
have you where pillar a anointed there have you which Beit-El

געטאָן אַ נדר צו מיר. און אַצונד שטיי אויף, גיי אַרויס פון דאָס
dos fun arois gei oif shtei atsund un mir tsu neyder a geton
this from out go up stand now and me to vow a done

לאַנד, און קער זיך אום צו דעם לאַנד פון דיין געבורט.
geburt dain fun land dem tsu um zich ker un land
birth your of land the to down self turn and land

יד האָבן רחל און לאה געענטפֿערט און געזאָגט צו אים: האָבן מיר
mir hobn im tsu gezogt un geentfert Leah un Rachel hobn
we have him to said and answered Leah and Rachel have

נאָך אַ חלק אָדער אַ ירושה אין אונדזער פאָטערס הויז ?
hoiz foters undzer in yerushe a oder chelek a noch den
house father's our in inheritance a or share a still then

טו זײַנען מיר נישט אַזוי ווי פֿרעמדע פֿאַררעכנט בײַ אים? וואָרעם
vorem im bai farrechnt fremde vi azoi nisht mir zainen
because him by considered as foreigners as thus not we are

ער האָט אונדז פֿאַרקויפֿט, און אויפֿגעגעסן אויך אויפֿגעגעסן דאָס געלט פֿאַר
far gelt dos oifgegesn oich oifesn un farkoift undz hot er
for money this eaten up also devour and sold us has he

אונדז. טז וואָרעם די גאַנצע עשירות וואָס ה האָט אַוועקגענומען
avekgenumen hot Hashem vos eshires gantse di vorem undz
taken away has Hashem which wealth whole the because us

פֿון אונדזער פֿאָטער, דאָס איז אונדזערס און אונדזערע קינדערס . און
un kinders undzere un undzers iz dos foter undzer fun
and children's our and ours is this father our from

אַצונד , אַלץ וואָס אלקים האָט דיר געהייסן, טו.
tu geheisn dir hot Elokim vos alts atsund
do ordered you(SG) has G-d which all that now

יז איז יעקבֿ אויפֿגעשטאַנען, און האָט אַרויפֿגעזעצט זײַנע קינדער
kinder zaine aroifgezetst hot un oifgeshtanen Yaakov iz
children his sat upon has and arose Yaakov is

און זײַנע וויַבער אויף קעמלען; יח און ער האָט אַוועקגעפֿירט דאָס גאַנצע
gantse dos avekgefirt hot er un kemlen oif vaiber zaine un
whole this led away has he and camels on wives his and

פֿיך זײַנס , און זײַן גאַנצן פֿאַרמעג וואָס ער האָט אָנגעקליבן ,
ongeklibn hot er vos farmeg gantsn zain un zains fich
accumulated has he which possessions all his and of his livestock

דאָס פֿיך פֿון זײַן אייגנס וואָס ער האָט אָנגעקליבן
ongeklibn hot er vos eigens zain fun fich dos
accumulated has he which purchased property his of livestock this

אין פַּדַן-אַרָם – כדי צו גיין צו זײַן פֿאָטער יִצְחָק , קיין
kein Yitschakn foter zain tsu gein tsu kedei Paddan-Aram in
to Yitzchak father his to go to so that Paddanah-Aram in

כְּנַעַן . יט און לָבָן איז געווען אַוועקגעגאַנגען שערן זײַנע שאָף .
shof zaine shern avekgegangen geven iz Lavan un Kenaan
sheep his shear went way having been is Lavan and Canaan

האָט רחל אַרויסגענומען דעם תְּרָפִים פֿון איר פֿאָטער. כ און יעקבֿ
Yaakov un foter ir fun trofim dem aroisgegnvet Rachel hot
Yaakov and father her of idols the made off with Rachel has

האָט געגנבֿעט דאָס האַרץ פֿון לָבָן דעם אַרַמי מיט וואָס ער האָט
hot er vos mit Aramit dem Lavan fun harts dos gegnvet hot
has he which with Aramean the Lavan of heart this stolen has

אים נישט געלאָזט מערקן אַז ער אַנטלויפֿט. כא און ער איז אַנטלאָפֿן
antlofn iz er un antloift er az merkn gelozt nisht im
fled away is he and fled away he that perceive allowed not him

מיט אַלץ וואָס ער האָט געהאַט , און ער איז אויפֿגעשטאַנען און
un oifgeshtanen iz er un gehat hot er vos alts mit
and arose is he and have had has he which all that with

אַריבערגעגאַנגען דעם טײַך , און האָט געקערט זײַן פּנים צום באַרג
barg tsum ponem zain gekert hot un taich dem aribergegangen
mount to face his turned has and river the crossed over

גִּלְעָד .
Gilad
Gil'ad

we not regarded by him nokhriyyot *(foreigners, strangers)*? For he hath sold us, and hath quite devoured also our kesef. 16 For all the oisher Elohim hath taken from avinu, that belongs to us and baneinu; so then, whatsoever Elohim hath said unto thee, do.

17 Then Ya'akov rose up, and set his banim and his nashim upon the gemalim; 18 And he drove all his mikneh, and all his goods which he had gotten, the mikneh of his getting, which he had gotten in Paddan-Aram, for to go to Yitzchak aviv in Eretz Kena'an. 19 And Lavan went to shear his tzon; and Rachel had stolen the terafim that belong to her av. 20 Unawares to Lavan HaArami, Ya'akov stole away, in that he told him not that he was fleeing. 21 So he fled with all that he had; and he rose up, and passed over the Nahar i.e. the Euphrates, and set his face toward Har Gil'ad.

כב איז אָנגעזאָגט געווָארן לָבָנען אויפֿן דריטן טאָג אַז יעקבֿ
Yaakov az tog dritn oifn Lavanen gevorn ongezogt iz
Yaakov that day third on Lavan having become informed is

כג איז אַנטלאָפֿן. האָט ער גענומען זײַנע ברידער מיט זיך, און האָט
hot un zich mit brider zaine genumen er hot antlofn iz
has and self with relatives his took he has fled away is

אים נאָכגעיאָגט זיבן טעג וועגס, און ער האָט אים אָנגעיאָגט
ongeyogt im hot er un vegs teg zibn nochgeyogt im
caught up with him has he and journey days seven pursued after him

אויפֿן באַרג גִלְעָד.
Gilad barg oifn
Gil'ad mount on

22 And it was told Lavan on Yom HaShlishi that Ya'akov was fled. 23 And he took his achim with him, and pursued after him derech shivat yamim; and they overtook him at Har Gil'ad.

כד איז אלקים געקומען צו לָבָן דעם אַרַמי אין אַ חלום פֿון
fun cholem a in Aramit dem Lavan tsu gekumen Elokim iz
of dream a in Aramean the Lavan to having come G-d is

דער נאַכט, און האָט צו אים געזאָגט: היט דיך, זאָלסט
zolst dich hit gezogt im tsu hot un nacht der
you(SG) must you(SG) beware said him to has and night the

נישט רעדן מיט יעקבֿן פֿון גוטס ביז שלעכטס.
shlechts biz guts fun Yaakovn mit redn nisht
evil things to good things of Yaakov with speak not

כה און לָבָן האָט אָנגעיאָגט יעקבֿן. און יעקבֿ האָט
hot Yaakov un Yaakovn ongeyogt hot Lavan un
has Yaakov and Yaakov caught up with has Lavan and

אויפֿגעשטעלט זײַן געצעלט אויפֿן באַרג; אויך לָבָן און זײַנע
zaine un Lavan oich barg oifn getselt zain oifgeshtelt
his and Lavan also mountain on tent his set up

ברידער האָבן אויפֿגעשטעלט אויפֿן באַרג גִלְעָד. כו האָט לָבָן געזאָגט
gezogt Lavan hot Gilad barg oifn oifgeshtelt hobn brider
said Lavan has Gil'ad mount on staged have relatives

צו יעקבֿן: וואָס האָסטו געטאָן וואָס דו האָסט געגנבֿעט מײַן
main gegnvet host du vos geton hostu vos Yaakovn tsu
my stolen have you which done have you what Yaakov to

האַרץ, און האָסט אַוועקגעפֿירט מײַנע טעכטער אַזוי ווי געפֿאַנגענע
gefangene vi azoi techter maine avekgefirt host un harts
captives as thus daughters my led away have and heart

פֿון שוואַרד? כז פֿאַר וואָס ביסטו אַנטלאָפֿן באַהאַלטענערהייט, און
un bahaltenerheit antlofn bistu vos far shverd fun
and in stealth fled away are you which for sword of

האָסט זיך אַוועקגענגבֿעט פֿון מיר, און האָסט מיר נישט אויסגעזאָגט,
oisgezogt nisht mir host un mir fun avekgeganvet zich host
disclosed not me have and me from steal away self have

אַז איך זאָל דיך באַלייטן מיט שׂימחה און מיט געזאַנגען, מיט
az ich zol dich baleitn mit simche mit un mit gezangen mit
that I shall you(SG) escort with joy with and with songs with

פּויק און מיט האַרף? כח און האָסט מיך נישט געלאָזן קושן
poik un mit harf mit un host mich nisht gelozn kushn
tambourine and with harp with and me have not allowed to kiss

מײַנע זין און מײַנע טעכטער. נאָריש האָסטו אַצונד געטאָן.
maine un zin maine techter narish hostu atsund geton
my and sons my daughters foolishly have you now done

כט מײַן האַנט האָט בכּוח צו טאָן מיט אײַך שלעכטס, נאָר דער ג-ט
main hant hot bekoyech tsu ton mit aich shlechts der nor G-t
my hand has in power to do with you evil things the but G-d

24 And Elohim came to Lavan HaAramі in a chalom halailah, and said unto him, Take heed that thou speak not to Ya'akov either tov or rah.

25 Then Lavan overtook Ya'akov. Now Ya'akov had pitched his ohel on the har; and Lavan with his achim encamped in Har Gil'ad. 26 And Lavan said to Ya'akov, What hast thou done, that thou hast stolen away unawares to me, and carried away my banot, like shevuyot *(captives)* taken with the cherev? 27 Why didst thou flee away secretly, and steal away from me; and didst not tell me, that I might have sent thee away with simchah, and with shirim *(songs)*, with tof *(timbrel, tambourine)* and with kinnor *(harp)*? 28 And hast not allowed me to kiss my banim *(grandchildren)* and my banot? Thou hast now done foolishly in so doing. 29 It is in the power of my yad to do you rah; but Elohei Avichem spoke unto me emesh *(last night)*,

saying, Take thou heed that thou speak not to Ya'akov either tov or rah.
30 And now, though thou had to go, because thou greatly longedst after bais avicha, yet why hast thou stolen elohai?

פֿון אייער פאָטער האָט נעכטן בייַ נאַכט געזאָגט צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu gezogt nacht bai nechtn hot foter aier fun
to thus me to said night by recent past has father your of

זאָגן: היט דיך פֿון צו רעדן מיט יעקבֿן פֿון גוטס
guts fun Yaakovn mit redn tsu fun dich hit zogn
good things of Yaakov with speak to from you(SG) beware say

ביז שלעכטס. [ל] און אַוועקגיין ביסטו אַוועקגעגאַנגען, ווייַל
vail avekgegangen bistu avekgein atsund un shlechts biz
because went way are you to go away now and evil things to

בענקען האָסטו זיך פֿאַרבענקט נאָך דיין פֿאָטערס הויז, למאי אָבער
ober lemai hoiz foters dain noch farbenkt zich hostu benken
but why house father's your after yearning self have you yearn

האָסטו געגנבֿעט מיין ג-טער?
g-ter main gegnvet hostu
g-ds my stolen have you

31 And Ya'akov answered and said to Lavan, Because I was afraid; for I said, Thou wouldest take by force thy banot from me.
32 With whomsoever thou findest eloheicha, let him not live; before acheinu discern thou what is thine with me, and take it to thee. For Ya'akov knew not that Rachel had played the ganav with them.

[לא] האָט יעקבֿ געענטפֿערט און האָט געזאָגט צו לָבָן: ווייַל איך
ich vail Lavanen tsu gezogt hot un geentfert Yaakov hot
I because Lavan to said has and answered Yaakov has

האָב מורא געהאַט, וואָרעם איך האָב געקלערט: טאָמער וועסטו
vestu tomer geklert hob ich vorem gehat moire hob
will you(sg) what if thought have I because have had fear have

אַוועקרויבן דייַנע טעכטער פֿון מיר. [לב] ביַי וועמען אָבער דו וועסט
vest du ober vemen bai mir fun techter daine avekroiben
will you but whom with me from daughters your rob away

געפֿינען דיין ג-טער, דער זאָל נישט לעבן. פֿאַר אונדזערע ברידער
brider undzere far lebn nisht zol der g-ter dain gefinen
relatives our before live not shall this one g-ds your find

דערקענען וואָס איז דיַינס ביַי מיר, און נעם דיר צו. און יעקבֿ
Yaakov un tsu dir nem un mir bai dains iz vos derken
Yaakov and to to you(SG) take and me with yours is which identify

האָט נישט געווווסט אַז רחל האָט עס געגנבֿעט.
gegnvet es hot Rachel az gevust nisht hot
stolen it has Rachel that aware not has

33 And Lavan went into the ohel Ya'akov, and into the ohel Leah and into the ohel shtei ha'amahot; but he found them not. Then went he out of the ohel Leah, and entered into the ohel Rachel. 34 Now Rachel had taken the terafim, and put them in the saddle of the gamal, and sat upon them. And Lavan searched all the ohel, but found them not.
35 And she said to her av, Let it not displease adoni that I cannot rise up in thy presence; for the derech nashim is upon me. And he

[לג] איז לָבָן אַרײַנגעגאַנגען אין דעם געצעלט פֿון יעקבֿן, און אין דעם
dem in un Yaakovn fun getselt dem in araingegangen Lavan iz
the in and Yaakov of tent the in went into Lavan is

געצעלט פֿון לאהן, און אין דעם געצעלט פֿון די צוויי דינסטן, און
un dinstn tsvei di fun getselt dem in un Leahn fun getselt
and maid servants two the of tent the in and Leah of tent

ער האָט נישט געפֿונען; און ער איז אַרויסגעגאַנגען פֿון לאהס געצעלט,
getselt Leahs fun aroisgegangen iz er un gefunen nisht hot er
tent Leah's from having come out is he and found not has he

און איז אַרײַנגעגאַנגען אין דעם געצעלט פֿון רחלען. [לד] און רחל האָט
hot Rachel un Rachelen fun getselt dem in araingegangen iz un
has Rachel and Rachel of tent the in go in is and

געגנומען דעם תְּרָפִים, און האָט אים אַרײַנגעטאָן אין זאָטלקישן פֿון
fun zotlkishn in araingeton im hot un trofim dem genumen
of saddle cushion in put them has and idols the taken

דעם קעמל, און האָט זיך געזעצט דערויף; און לָבָן האָט אַרומגעטאַפּט
arumgetapt hot Lavan un deroif gezetst zich hot un kemel dem
felt around has Laban and on it sat self has and camel the

דאָס גאַנצע געצעלט, און האָט נישט געפֿונען. [לה] האָט זי געזאָגט צו איר
ir tsu gezogt zi hot gefunen nisht hot un getselt gantse dos
her to said she has found not has and tent whole this

searched but found not the terafim.

פַּאָטער: זאָל נישט פַּאַרדריסן אין די אויגן פון מײַן האַר , וואָס איך
ich vos har main fun oign di in fardrisn nisht zol foter
I that master my of eyes the in be annoyed not shall father

קען נישט אויפֿשטיין פַּאַר דיר , ווײַל דער שטייגער פֿון ווײַבער
vaiber fun shteiger der vail dir far oifshtein nisht ken
women of manner the because you(SG) before stand up not can

איז בײַ מיר. און ער האָט געזוכט , און האָט נישט געפֿונען דעם תְּרָפִים.
trofim dem gefunen nisht hot un gezucht hot er un mir bai iz
idols the found not has and searched has he and me by is

36 And Ya'akov was in wrath, and upbraided Lavan: and Ya'akov answered and said to Lavan, What is my peysha? What is my chattat, that thou hast so hotly pursued after me? 37 Whereas thou hast searched through all that I own, what hast thou found of all thy kelei bais? Set it here before my achim and thy achim, that they may judge between us both. 38 These esrim shanah have I been with thee; recheleicha *(thy ewes)* and thy female goats have not miscarried, and the rams of thy tzon have I not eaten. 39 That which was treifah *(torn of beasts)* I brought not unto thee; I bore the loss of it; of my yad didst thou require it, whether stolen by yom, or stolen by lailah. 40 Thus I was; in the yom the chorev *(heat)* consumed me, and the kerach *(cold)* by lailah; and my sheynah *(sleep)* departed from mine eyes. 41 Thus have I been esrim shanah in thy bais; I served thee arba-esreh shanah for thy two banot, and shesh shanim for thy tzon: and thou hast changed my sachar aseret monim. 42 Except Elohei Avi, Elohei

לו הָאָט יעקבֿ פַּאַרדראָסן, און ער האָט זיך געקריגט מיט לָבָנען .
Lavanen mit gekrigt zich hot er un fardrosn Yaakovn hot
Lavan with contended self has he and annoyed Yaakov has

און יעקבֿ האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו לָבָנען : וואָס
vos Lavanen tsu gezogt hot un opgerufn zich hot Yaakov un
what Lavan to said has and responded self has Yaakov and

איז מײַן פַּאַרברעך , וואָס איז מײַן חטא, וואָס דו האָסט מיך
mich host du vos chet main iz vos farbrech main iz
me have you that sin my is what transgression my is

נאָכגעיאָגט ? לז אַז דו האָסט דורכגעטאַפּט אַלע מײַנע זאַכן ,
zachn maine ale durchgetapt host du az nochgeyogt
things my all felt through have you that pursued after

וואָס האָסטו געפֿונען פֿון אַלע דײַנע כּלי-בֵּית ? לייג
leig keile-beit daine ale fun gefunen hostu vos
set down things of home your all from found have you what

עס דאָ פַּאַר מײַנע ברידער און דײַנע ברידער , און זאָלן זיי
zei zoln un brider daine un brider maine far do es
they shall and relatives your and relatives my before here it

אַנטשיידן צווישן אונדז בײדן . לח פַּאַר די צוואַנציק יאָר וואָס איך
ich vos yor tsvantsik di far beidn undz tsvishn antsheiden
I which years twenty the for both us between adjudicate

בין געווען מיט דיר , האָבן דײַנע שעפּסן און דײַנע ציגן נישט
nisht tsign daine un shepsn daine hobn dir mit geven bin
not goats your and sheep your have you(SG) with having been am

פַּאַר וואָרפֿן , און די ווידערס פֿון דײַנע שאָף האָב איך נישט געגעסן. לט אַ
a gegesn nisht ich hob shof daine fun viders di un vorfn far
a eaten not I have flock your of rams the and thrown for

פַּאַרצוקטע האָב איך נישט געבראַכט צו דיר ; איך פֿלעג ליידן איר
ir laidn fleg ich dir tsu gebracht nisht ich hob fartsukte
its suffer used to I you(SG) to brought not I have torn

שאָדן ; פֿון מײַן האַנט פֿלעגסטו עס אויפֿמאָנען , געגנבֿעט בײַ
bai gegnvet oifmonen es flegstu hant main fun shodn
by stolen demand payment it you used to hand my from loss

טאָג, צי געגנבֿעט בײַ נאַכט. מ בײַ טאָג פֿלעגט מיך אויפֿעסן די היץ ,
hits di oifesn mich flegt tog bai nacht bai gegnvet tsi tog
heat the devour me used to day by night by stolen or day

און דער פֿראָסט בײַ נאַכט; און מײַן שלאָף האָט געווײַכט פֿון
fun gevaicht hot shlof main un nacht bai frost der un
from departed from has sleep my and night by frost the and

מײַנע אויגן. מא פַּאַר צוואַנציק יאָר בין איך געווען אין דײַן הויז :
hoiz dain in geven ich bin yor tsvantsik far oign maine
house your in having been I am years twenty for eyes my

פֿערצן יאָר האָב איך דיר פַּאַר דײַנע צוויי טעכטער , און
un techter tsvei daine far gedint dir ich hob yor fertsn
and daughters two your for served you(SG) I have years fourteen

זעקס יאָר פֿאַר דיַינע שאָף ; און דו האָסט געביטן מיַין לוין צען
tsen loin main gebitn host du un shof daine far yor zeks
ten wage my changed have you and sheep your for years six

מאָל . [מב] וועז עס וואר נישט דער ג-ט פֿון מיַין פֿאָטער, אלוקי
Elokei foter main fun G-t der nisht ver es ven mol
the G-d of father my of G-d the not who it when times

אבֿרהמען און די פֿאָרכט פֿון יִצחָק , וואָלט געווען מיט מיר,
mir mit geven volt Yitschakn fun forcht di un Avrahamen
me with having been would Yitzchak of Dread the and Avraham

וואָלסטו מיך אַצונד אַוועקגעשיקט מיט לייִדיקן . ה האָט
hot Hashem leidikn mit avekgeshikt atsund mich volstu
has Hashem empty-handed with sent off now me would

געזען מיַין פּיַין און די מאַטערניש פֿון מיַינע הענט , און ער האָט
hot er un hent maine fun maternish di un pain main gezen
has he and hands my of drudgery the and suffering my seen

אַנטשיידט נעכטן בייַ נאַכט.
nacht bai nechtn antsheidt
night by recent past adjudicate

[43] And Lavan answered and said unto Ya'akov, These banot are my banot, and these banim are my banim, and this tzon is my tzon, and all that thou seest is mine; yet what can I do today about these my banot, or about their banim which they have born? [44] Now therefore come thou, let us cut a brit, I and thou; and let it be for an ed between me and thee.

[מג] האָט לָבָן געענטפֿערט און האָט געזאָגט צו יעקבֿן ; די טעכטער
techter di Yaakovn tsu gezogt hot un geentfert Lavan hot
daughters the Yaakov to said has and answered Lavan has

זייַנען מיַינע טעכטער , און די קינדער מיַינע קינדער , און די שאָף
shof di un kinder maine kinder di un techter maine zainen
sheep the and children my children the and daughters my are

מיַינע שאָף , און אַלץ וואָס דו זעסט איז מיַינס ; און וואָס קען איך
ich ken vos un mains iz zest du vos alts un shof maine
I can what and mine is you see you what all that and sheep my

הייַנט טאָן צו די דאָזיקע טעכטער מיַינע , אָדער צו זייערע קינדער
kinder zeyere tsu oder maine techter dozike di tsu ton haint
children their to or my daughters these the to do today

וואָס זיי האָבן געבאָרן ? [מד] און אַצונד , קום לאָמיר שליסן אַ
a shlisn lomir kum atsund un geborn hobn zei vos
a establish let us come now and given birth to have they which

ברית , איך און דו , און זאָל עס זיַין צום עדות צווישן מיר
mir tsvishn eides tsum zain es zol un du un ich bris
me between testimony to be it shall and you and I covenant

און צווישן דיר .
dir tsvishn un
you(SG) between and

[45] And Ya'akov took an even, and set it up for a matzevah *(pillar)*. [46] And Ya'akov said unto his achim, Gather avanim; and they took avanim, and made a gal *(heap, mound)*; and they did eat there upon the gal. [47] And Lavan called it Yegar Sahaduta; but Ya'akov called it Gale'ed *("Heap of Witness")*. [48] And Lavan said, This

[מה] האָט יעקבֿ געגומען אַ שטיין , און האָט אים אויפֿגעשטעלט פֿאַר
far oifgeshtelt im hot un shtein a genumen Yaakov hot
for set up him has and stone a taken Yaakov has

אַ זיילשטיין . [מו] און יעקבֿ האָט געזאָגט צו זיַינע ברידער : קלייַבט
klaibt brider zaine tsu gezogt hot Yaakov un zailshtein a
gather relatives his to said has Yaakov and pillar stone a

אָן שטיינער. האָבן זיי געגומען שטיינער, און געמאַכט אַ הויפֿן, און
un hoifn a gemacht un shteiner genumen zei hobn shteiner on
and heap a made and stones taken they have stones on

זיי האָבן געגעסן דאָרטן אויפֿן הויפֿן. [מז] און לָבָן האָט אים גערופֿן
gerufn im hot Lavan un hoifn oifn dortn gegesn hobn zei
called it has Laban and heap on there eaten have they

יְגַר-שָׂהֲדוּתָא , און יעקבֿ האָט אים גערופֿן גַּל-עֵד . [מח] און לָבָן
Lavan un Gal-Eid gerufn im hot Yaakov un Yegar-Sahaduta
Lavan and Gale'ed called it has Yaakov and Yegar-Sahaduta

gal *(heap, mound)* is an ed *(witness)* between me and thee this day. Therefore was shmo called Gale'ed; [49] And Mitzpah *(Watch)*; for he said, Hashem watch between me and thee, when we are absent one from another. [50] If thou shalt afflict my banot, or if thou shalt take nashim besides my banot, no man is with us; see, Elohim ed beini uveinecha *(Elohim is witness between me and you)*.

[51] And Lavan said to Ya'akov, Hinei this gal *(heap, mound)*, and hinei the matzevah *(pillar)*, which I have cast between me and thee; [52] This gal *(heap, mound)* be ed *(witness)*, and this matzevah *(pillar)* be edah *(witness)*, that for ra'ah I will not pass over this gal to thee, and that thou shalt not pass over this gal and this matzevah unto me. [53] The Elohei Avraham, and Elohei Nachor, Elohei Avihem judge between us. And Ya'akov swore by the Pachad Aviv Yitzchak.

הָאָ֣ט געזאָגט: דער דאָזיקער הויפֿן איז אַן עדות צווישן מיר און
un mir tsvishn eides an iz hoifn doziker der gezogt hot
and me between testimony a is heap this one the said has

; צווישן דיר הײַנט. דערום האָט מען גערופֿן זײַן נאָמען גִּלְעָד
Gilad nomen zain gerufn men hot derum haint dir tsvishn
Gil'ad name its called they has therefore today you(SG) between

מט און אויך מִצְפָּה , ווײַל ער האָט געזאָגט: ה זאָל אַראָפּקוקן
aropkukn zol Hashem gezogt hot er vail Mitspah oich un
watch over shall Hashem said has he because Mitzpah also and

צווישן מיר און צווישן דיר , ווען מיר וועלן זײַן פֿאַרהוילן איינער
einer farhoiln zain veln mir ven dir tsvishn un mir tsvishn
one concealed be will we when you(SG) between and me between

פֿון אַנדערן, נ אויב דו וועסט פֿײַניקן מײַנע טעכטער , און אויב
oib un techter maine painiken vest du oib andern fun
if and daughters my cause to suffer will you if another from

דו וועסט צונעמען אַנדערע ווײַבער צו מײַנע טעכטער , בעת קיין
kein beeis techter maine tsu vaiber andere tsunemen vest du
no while daughters my to wives other you take will you

מענטש איז נישטאָ לעבן אונדז; זע , אלקים איז אַן עדות צווישן
tsvishn eides an iz Elokim ze undz lebn nishto iz mentsh
between testimony a is G-d behold us near there is man

מיר און צווישן דיר .
dir tsvishn un mir
you(SG) between and me

נא און לָבָן האָט געזאָגט צו יעקבֿן : אָט איז דער דאָזיקער הויפֿן,
hoifn doziker der iz ot Yaakovn tsu gezogt hot Lavan un
heap this one the is here Yaakov to said has Lavan and

און אָט איז דער זײַלשטיין , וואָס איך האָב אויפֿגעשטעלט צווישן
tsvishn oifgeshtelt hob ich vos zailshtein der iz ot un
between established have I which pillar stone the is here and

מיר און צווישן דיר . נב אַן עדות איז דער דאָזיקער הויפֿן,
hoifn doziker der iz eides an dir tsvishn un mir
heap this one the is testimony a you(SG) between and me

און אַן עדות דער זײַלשטיין , אַז איך וועל נישט אַריבערגיין דעם
dem aribergein nisht vel ich az zailshtein der eides an un
the go over not will I that pillar stone the testimony a and

דאָזיקן הויפֿן צו דיר , און אַז דו וועסט נישט אַריבערגיין דעם
dem aribergein nisht vest du az un dir tsu hoifn dozikn
the go over not will you that and you(SG) to heap this

דאָזיקן הויפֿן און דעם דאָזיקן זײַלשטיין צו מיר, צום בייזן . נג זאָל
zol beizn tsum mir tsu zailshtein dozikn dem un hoifn dozikn
shall evil to me to pillar stone this the and heap this

אלוקי אבֿרהמען , און אלוקי נָחוֹר , דער ג-ט פֿון זייער
zeyer fun G-t der Nachorn Elokei un Avrahamen Elokei
their of G-d the Nachor the G-d of and Avraham the G-d of

פַּאָטער, משפּטן צווישן אונדז. און יעקבֿ האָט געשוואָרן ביַי
bai geshvorn hot Yaakov un undz tsvishn mishpetn foter
by sworn an oath has Yaakov and us between judge father

דער פַּאָרכט פֿון זײַן פַּאָטער יִצְחָק .
Yitschakn foter zain fun forcht der
Yitzchak father his of Dread the

54 Then Ya'akov offered zavach upon the har, and called his achim to eat lechem; and they did eat lechem, and tarried all night on the har.

32 31:55 And early in the boker *(morning)* Lavan rose up, and kissed his banim and his banot, and made on them a brocha; and Lavan departed, and returned unto his makom.

נד און יעקבַ האָט געשאָכטן שלאַכטאָפּפֿער אויפֿן בארג , און
un barg oifn shlachtopfer geshochtn hot Yaakov un
and mountain on slaughter sacrifice slaughtered has Yaakov and

ער האָט גערופֿן זײַנע ברידער צו עסן ברויט; און זיי האָבן געגעסן
gegesn hobn zei un broit esen tsu brider zaine gerufn hot er
eaten have they and bread eat to relatives his called has he

ברויט, און האָבן גענעכטיקט אויפֿן בארג .
barg oifn genechtikt hobn un broit
mountain on spent the night have and bread

לב

און לָבָן האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און ער
er un peire der in gefedert zich hot Lavan un
he and morning the in rose early self has Lavan and

האָט געקושט זײַנע זין און זײַנע טעכטער , און האָט זיי
zei hot un techter zaine un zin zaine gekusht hot
them has and daughters his and sons his kissed has

געבענטשט; און לָבָן איז אַוועקגעגאַנגען, און האָט זיך אומגעקערט צו
tsu umgekert zich hot un avekgegangen iz Lavan un gebentsht
to returned self has and went way is Lavan and blessed

זײַן אָרט .
ort zain
place his

2 1 And Ya'akov went on his derech, and the malachim of Elohim met him. 3 2 And when Ya'akov saw them, he said, This is Mahaneh Elohim; and he called the shem of that makom *(place)* Machanayim.

ב א און יעקבַ איז געגאַנגען אויף זײַן וועג, און מלאָכים פֿון
fun malachim un veg zain oif gegangen iz Yaakov un
of angels and way his on having gone is Yaakov and

אלקים האָבן אים באַגעגענט. ג ב און יעקבַ האָט געזאָגט, אַז ער האָט
hot er az gezogt hot Yaakov un bagegent im hobn Elokim
has he when said has Yaakov and met him have G-d

זיי דערזען: ג-טס מחנה איז דאָס; און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען
nomen dem gerufn hot er un dos iz machne G-ts derzen zei
name the called has he and this is army G-d's seen them

פֿון יענעם אָרט מַחֲנַיִם .
Machanayim ort yenem fun
Machanayim place that of

VAYISHLACH

וַיִּשְׁלַח

4 3 And Ya'akov sent malachim before him to Esav achiv unto Eretz Se'ir, the country of Edom. 5 4 And he commanded them, saying, Thus shall ye speak unto adoni Esav; Thy eved Ya'akov saith thus, I have sojourned with Lavan, and stayed there until now; 6 5 And I have shor *(oxen)*, and chamor, tzon, and eved, and shifchah; and I have sent to tell adoni, that I may find chen *(grace)* in thy sight. 7 6 And the

ד ג און יעקבַ האָט געשיקט שלוחים פֿאַרויס פֿאַר זיך צו זײַן
zain tsu zich far farois shluchim geshikt hot Yaakov un
his to self before ahead of messengers sent has Yaakov and

ברודער עֵשָׂו קיין לאַנד שֵׂעִיר, אין פֿעלד פֿון אֱדוֹם . ה ד און ער האָט
hot er un Edom fun feld in Seir land kein Esavn bruder
has he and Edom of field in Seir land of to Esav brother

זיי באַפֿוילן, אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו מײַן האַר ,
har main tsu zogn ir zolt azoi zogn tsu azoi bafoiln zei
master my to say you shall thus say to thus ordered them

צו עֵשָׂו: אַזוי האָט גזאָגט דײַן קנעכט יעקבֿ : ביי לָבָן האָב
hob Lavanen bai Yaakov knecht dain gezogt hot azoi Esavn tsu
have Lavan by Yaakov servant your said has so Esav to

איך געווויינט , און איך האָב זיך אויפֿגעהאַלטן ביז
ich gevoint un ich hob zich oifgehaltn biz
I resided temporarily and I have self temporarily stayed until

אַצונד . ו ה און איך האָב אָקסן און אייזלען , שאָף , און קנעכט און
atsund un ich hob zich oksen un eizlen shof un knecht un
now and I have self oxen and donkeys and sheep and servants and

malachim returned to Ya'akov, saying, We came to Esav achicha, and also he cometh to meet thee, and arba me'ot ish with him. [8][7] Then Ya'akov was greatly afraid and distressed; and he divided HaAm that was with him, and the tzon, and bakar, and the gemalim, into two machanot; [9][8] And said, If Esav come to the one machaneh, and attack it, then the other machaneh which is left shall escape.

דינסטן ; האָב איך געשיקט אָנזאָגן מײַן האַר , כּדי צו
tsu kedei har main onzogen geshikt ich hob dinstn
to so that master my to tell sent I have maid servants

געפֿינען חֵן אין דײַנע אויגן. [7]ז האָבן די שלוחים זיך אומגעקערט
umgekert zich shluchim di hobn oign daine in chein gefinen
returned self messengers the have eyes your in favor find

צו יעקבֿן , אַזוי צו זאָגן : מיר זײַנען געקומען צו דײַן ברודער,
bruder dain tsu gekumen zainen mir zogn tsu azoi Yaakovn tsu
brother your to having come are me say to thus Yaakov to

צו עֵשָׂו , און ער גייט דיר אויך אַנטקעגן , און פֿיר הונדערט מאַן
man hundert fir un antkegen oich dir geit er un Esavn tsu
man hundred four and to meet also you(SG) goes he and Esav to

מיט אים. [8]ז האָט יעקבֿ זייער מורא געקריגן , און ער איז געווען
geven iz er un gekrign moire zeyer Yaakov hot im mit
having been is he and received fear very Yaakov has him with

באַקלעמט. און ער האָט צעטיילט דאָס פֿאָלק וואָס מיט אים, און די
di un im mit vos folk dos tseteilt hot er un baklemt
the and him with which people this divided has he and distressed

שאָף און די רינדער און די קעמלען, אין צוויי מחנות . [9]ט און ער
er un machnus tsvei in kemlen di un rinder di un shof
he and camps two in camels the and cattle the and sheep

האָט געזאָגט: אויב עֵשָׂו וועט קומען אויף איין מחנה , און וועט זי שלאָגן,
shlogn zi vet un machne ein oif kumen vet Esav oib gezogt hot
strike it will and camp one on come will Esav if said has

וועט די איבעריקע מחנה אַנטרונען וועלן .
vern antrunen machne iberike di vet
become escape camp remaining the will

[10][9] And Ya'akov said, O Elohei Avi Avraham, and Elohei Avi Yitzchak, Hashem which saidst unto me, Shuv l'aretzecha and to thy moledet *(kindred)*, and I will deal well with thee; [11][10] I am not worthy of the least of all the chasadim, and of all the emes, which Thou hast showed unto Thy eved; for with my makal *(rod, staff)* I passed over this Yarden; and now I am become two machanot. [12][11] Save me, now, from the yad achi, from the yad Esav; for I fear him, lest he will come and attack me, em with banim. [13][12] But Thou saidst, I will surely do thee good, and make thy zera as the chol of the yam, which

[9]ט און יעקבֿ האָט געזאָגט: דער ג-ט פֿון מײַן פֿאָטער אַבֿרהמען ,
Avrahamen foter main fun G-t der gezogt hot Yaakov un
Avraham father my of G-d the said has Yaakov and

און דער ג-ט פֿון מײַן פֿאָטער יצחֶק , ה , וואָס האָט געזאָגט
gezogt hot vos Hashem Yitschakn foter main fun G-t der un
said has which Hashem Yitzchak father my of G-d the and

צו מיר: קער זיך אום צו דײַן לאַנד און צו דײַן אָפּשטאַם, און איך
ich un opshtam dain tsu un land dain tsu um zich ker mir tsu
I and descent your to and land your to down self turn me to

וועל גוטס טאָן מיט דיר ; [11]א איך בין צו קליין פֿאַר אַלע
ale far klein tsu bin ich dir mit ton guts vel
all for small excessively am I you(SG) with do good things will

חסדים און פֿאַר אַל דער טרײַשאַפֿט וואָס דו האָסט געטאָן
geton host du vos traishaft der al far un chasadim
done have you which faithfulness the all for and loving kindnesses

מיט דײַן קנעכט ; וואָרעם מיט מײַן שטעקן בין איך אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen ich bin shtekn main mit vorem knecht dain mit
crossed over I am staff my with because servant your with

דעם דאָזיקן ירדן , און אַצונד בין איך געוואָרן צוויי מחנות .
machnus tsvei gevorn ich bin atsund un Yarden dozikn dem
camps two having become I am now and Yarden this the

[12]יא זײַ מיר מציל , איך בעט דיך , פֿון דער האַנט פֿון מײַן
main fun hant der fun dich bet ich matsl mich zai
my of hand the from you(SG) entreat I rescued me be

ברודער, פֿון דער האַנט פֿון עֵשָׂו , וואָרעם איך האָב מורא פֿאַר אים,
im far moire hob ich vorem Esavn fun hant der fun bruder
him before fear have I because Esav of hand the from brother

cannot be numbered for multitude.

ער זאָל נישט קומען און מיך שלאָגן מוטער מיט קינדער . יג יב דו
du kinder mit muter shlogn mich un kumen nisht zol er
you children with mother strike me and come not shall he

האָסט דאָך געזאָגט: גוטס טאָן ווע̈ל איך גוטס טאָן מיט
mit ton guts ich vel ton guts gezogt doch host
with do good things I will do good things said still have

דיר , און איך ווע̈ל מאַכן דיין זאָמען אַזוי ווי דער זאַמד פֿון ים ,
yam fun zamd der vi azoi zomen dain machn vel ich un dir
sea of sand the as thus seed your make will I and you(SG)

וואָס קען נישט געציילט ווערן פֿון פֿילקייט .
filkeit fun vern getseilt nisht ken vos
multitude of become counted not can which

[14 13] And he spent there that same night; and took of that which came to his yad a minchah for Esav achiv; [15 14] Two hundred female goats, and twenty male goats, two hundred rechelim *(ewes)*, and twenty eilim *(rams)*, [16 15] Thirty nursing gemalim with their colts, forty parot *(cows)*, and ten parim *(bulls)*, twenty female donkeys, and ten male donkeys. [17 16] And he delivered them into the yad of his avadim, every herd by itself; and said unto his avadim, Pass over before me, and keep a space between herd and herd. [18 17] And he commanded the rishon, saying, When Esav achi meeteth thee, and asketh thee, saying, Whose art thou? And to where goest thou? And whose are these animals before thee? [19 18] Then thou shalt say, They are of thy eved Ya'akov; it is a minchah sent unto adoni Esav; and, hinei, also he is behind us. [20 19] And so commanded he the second, and the third, and all that followed the adarim *(herds)*, saying,

יד יג און ער האָט דאָרטן געלאָגטיקט יענע נאַכט; און ער האָט
hot er un nacht yene genechtikt dortn hot er un
has he and night that spent the night there has he and

גענומען פֿון וואָס אים איז געקומען צו דער האַנט, אַ מתּנה פֿאַר
far matone a hant der tsu gekumen iz im vos fun genumen
for gift a hand the to having come is him which of taken

זיין ברודער עֵשָׂו : טו יד צוויי הונדערט ציגן , און צוואַנציק בעק ,
bek tsvantsik un tsign hundert tsvei Esavn bruder zain
male goats twenty and goats hundred two Esav brother his

צוויי הונדערט שעפּסן, און צוואַנציק ווידערס, טז טו דרייַסיק קעמלען
kemlen draisik viders tsvantsik un shepsn hundert tsvei
camels thirty rams twenty and sheep hundred two

זייגעדיקע מיט זייערע יונגע , פֿערציק קי , און צען אָקסן, צוואַנציק
tsvantsik oksen tsen un ki fertsik yunge zeyere mit zeigedike
twenty oxen ten and cows forty young their with nursing

אייזעלינס , און צען יונגע אייזלען . יז טז און ער האָט איבערגעגעבן
ibergegebn hot er un eizlen yunge tsen un eizelins
delivered has he and donkeys young ten and female donkeys

אין דער האַנט פֿון זיינע קנעכט , צו סטאַדע, צו סטאַדע באַזונדער ;
bazunder stade tsu stade tsu knecht zaine fun hant der in
by themselves flock to flock to servants his of hand the in

און ער האָט אָנגעזאָגט זיינע קנעכט : גייט מיר פֿאַרויס , און וואַרע
vare un farois mir geit knecht zaine ongezogt hot er un
make way and ahead of me go servants his ordered has he and

זאָלט איר מאַכן צווישן סטאַדע און סטאַדע. יח יז און ער האָט באַפֿוילן
bafoiln hot er un stade un stade tsvishn machn ir zolt
ordered has he and flock and flock between make you shall

דעם ערשטן, אַזוי צו זאָגן : אַז דיך וועט באַגעגענען עֵשָׂו מיין
main Esav bagegenen vet dich az zogn tsu azoi ershtn dem
my Esav meet will you(SG) when say to thus first the

ברודער, און וועט דיך פֿרעגן , אַזוי צו זאָגן : וועמעס ביסטו ? און
un bistu vemes zogn tsu azoi fregn dich vet un bruder
and are you whose say to thus inquire you(SG) will and brother

? דיר פֿאַר דאָזיקע די זיינען וועמעס און ? גייסטו ווּהין
dir far dozike di zainen vemes un geistu vuhin
you(SG) before these the are whose and are you going where

יט יח זאָלסטו זאָגן : דיין קנעכט יעקבֿס ; אַ מתּנה איז דאָס געשיקט
geshikt dos iz matone a Yaakovs knecht dain zogn zolstu
sent this is gift a Yaakov's servant your say shall you

צו מיין האַר , צו עֵשָׂו ; און אָן איז ער אויך הינטער אונדז. כ יט און
un undz hinter oich er iz on un Esavn tsu har main tsu
and us behind also he is here and Esav to master my to

ער האָט באַפֿוילן אויך דעם צווייטן, און דעם דריטן, און אַלע וואָס זיינען
zainen vos ale un dritn dem un tsveitn dem oich bafoiln hot er
are which all and third the and second the also ordered has he

געגאַנגען הינטער די סטאַדעס, אַזוי צו זאָגן: אַזוי ווי די דאָזיקע
dozike di vi azoi zogn tsu azoi stades di hinter gegangen
this the as thus say to thus flocks the behind having gone

ריידט זאָלט איר רעדן צו עֵשָׂו, אַז איר טרעפֿט אים; כא ב און איר זאָלט
zolt ir un im treft ir az Esavn tsu redn ir zolt reid
shall you and him meet up you as Esav to speak you shall words

זאָגן: אָן איז אויך דײַן קנעכט יעקבֿ הינטער אונדז. וואָרעם ער האָט
hot er vorem undz hinter Yaakov knecht dain oich iz on zogn
has he for us behind Yaakov servant your also is here say

געזאָגט: לאָמיך אים איבערבעטן מיט דער מתּנה וואָס גייט מיר
mir geit vos matone der mit iberbeten im lomich gezogt
me goes which gift the with beg pardon of him let me said

פֿאַרויס, און דערנאָך וועל איך זען זײַן פּנים, אפֿשר וועט ער מיך
mich er vet efsher ponem zain zen ich vel dernoch un farois
me he will perhaps face his see I will afterwards and ahead of

אויפֿנעמען.
oifnemen
accept

כב כא איז די מתּנה אַוועק אים פֿאַרויס, און ער האָט גענעכטיקט
genechtikt hot er un farois im avek matone di iz
spent the night has he and ahead him away gift the is

יענע נאַכט אין לאָגער. כג כב און ער איז אויפֿגעשטאַנען אין יענער נאַכט,
nacht yener in oifgeshtanen iz er un lager in nacht yene
night that in arose is he and camp in night that

און האָט גענומען זײַנע צוויי ווײַבער, און זײַנע צוויי דינסטן,
dinstn tsvei zaine un vaiber tsvei zaine genumen hot un
maid servants two his and wives two his taken has and

און זײַנע עלף קינדער, און ער איז אַריבערגעפֿאָרן דעם איבערפֿאָר פֿון
fun iberfor dem aribergeforen iz er un kinder elf zaine un
of ford the crossed over is he and children eleven his and

יַבֹּוק. כד כג ער האָט זיי גענומען, און האָט זיי אַריבערגעפֿירט
aribergefirt zei hot un genumen zei hot er Yabbok
take across them has and taken them has he Yabbok

איבערן טײַך, און האָט אַריבערגעפֿירט וואָס ער האָט געהאַט.
gehat hot er vos aribergefirt hot un taich ibern
have had has he which take across has and river over

כה כד און אַז יעקבֿ איז געבליבן אַליין, האָט אַ מאַן זיך געראַנגלט
geranglt zich man a hot alein geblibn iz Yaakov az un
wrestled self man a has alone remain is Yaakov that and

מיט אים ביז דער פֿרימאָרגן איז אויפֿגעגאַנגען. כו כה און אַז ער האָט
hot er az un oifgegangen iz frimorgn der biz im mit
has he when and dawning is morning the until him with

געזען אַז ער קען אים נישט בײַקומען, האָט ער אָנגערירט דאָס חלל
chelel dos ongerirt er hot baikumen nisht im ken er az gezen
socket this touched he has overcome not him can he that seen

פֿון זײַן דיך; און דאָס חלל פֿון יעקבֿס דיך איז אויסגעלונקען
oisgelunken iz dich Yaakovs fun chelel dos un dich zain fun
dislocated is thigh Yaakov's of socket this and thigh his of

געוואָרן אין זײַן ראַנגלען זיך מיט אים. כז כו האָט ער געזאָגט: לאָז
loz gezogt er hot im mit zich ranglen zain in gevorn
let said he has him with self wrestling his in having become

On this manner shall ye speak unto Esav, when ye find him. [21] [20] And say ye moreover, Hinei, thy eved Ya'akov is behind us. For he said, Akhapperah *(I will appease, cover)* his face with the minchah that goeth ahead of me, and afterward I will see his face; perhaps he will accept me.

[22] [21] So went the minchah *(present)* over ahead of him; but he himself stayed balailah in the machaneh. [23] [22] And he rose up that night, and took his two nashim and his two shifchot, and his eleven yeladim, and passed over the ma'avar *(ford)* Yabbok. [24] [23] And he took them, and sent them over the stream, and sent over all that he had.

[25] [24] And Ya'akov was left by himself; and there wrestled an ish with him until the shachar *(dawn, sunup)*. [26] [25] And when he saw that he prevailed not against him, he struck his hip socket; so Ya'akov's hip socket dislocated while he wrestled with him. [27] [26] And he said, Let me go, for shachar breaketh. And he said, I will not let thee

מיך אַוועק, ווָאס דער פַֿרימָארגן איז אויפֿגעגאַנגען. האָט ער געזאָגט: איך
ich gezogt er hot oifgegangen iz frimorgn der vorem avek mich
I said he has dawning is morning the because away me

וועל דיך נישט אַוועקלאָזן, סײַדן וועסט מיך בענטשן. כח כז האָט ער
er hot bentshn mich vest saidn aveklozn nisht dich vel
he has bless me will unless let go not you(SG) will

צו אים געזאָגט: וואָס איז דײַן נאָמען? האָט ער געזאָגט: יעקבֿ. כט כח
Yaakov gezogt er hot nomen dain iz vos gezogt im tsu
Yaakov said he has name your is what said him to

האָט ער געזאָגט: נישט מער זאָל יעקבֿ גערופֿן ווערן דײַן נאָמען,
nomen dain vern gerufn Yaakov zol mer nisht gezogt er hot
name your become called Yaakov shall more not said he has

נײַערט ישׂראֵל, ווָאס האָסט געשטריטן מיט אלקים און מיט מענטשן,
mentshn mit un Elokim mit geshtritn host vorem Yisroel naiert
men with and G-d with struggled have for Israel instead

און ביסט בײַגעקומען. ל כט האָט יעקבֿ געפֿרעגט און האָט געזאָגט: זאָג
zog gezogt hot un gefregt Yaakov hot baigekumen bist un
say said has and asked Yaakov has overcome are and

מיר, איך בעט דיך, דײַן נאָמען. האָט ער געזאָגט: נאָך וואָס
vos noch gezogt er hot nomen dain dich bet ich mir
which yet said he has name your you(SG) entreat I me

דען פֿרעגסטו אויף מײַן נאָמען? און ער האָט אים דאָרטן געבענטשט.
gebentsht dortn im hot er un nomen main oif fregstu den
blessed there him has he and name my on ask then

לא ל און יעקבֿ האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם אָרט פניאֵל, ווײַל:
vail Peniel ort dem fun nomen dem gerufn hot Yaakov un
because Peniel place the of name the called has Yaakov and

איך האָב געזען אלקים פנים אֶל פנים, און מײַן זעל איז ניצול
nitsl iz zel main un ponem el ponem Elokim gezen hob ich
saved is soul my and face to face G-d seen have I

געוואָרן.
gevorn
having become

לב לא און די זון איז אים אויפֿגעגאַנגען ווי ער איז אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen iz er vi oifgegangen im iz zun di un
having passed is he as dawning him is sun the and

פנואֵל. און ער האָט געהונקען אויף זײַן דיך. לג לב דערום עסן
esen derum dich zain oif gehunken hot er un Penuel
to eat therefore thigh his on limping has he and Penuel

נישט די קינדער פֿון ישׂראֵל דעם שפּאַנאָדער וואָס אויפֿן חלל פֿון
fun chelel oifn vos shpanoder dem Yisroel fun kinder di nisht
of socket on which is sinew the Israel of children the not

דיך, ביז אויף היינטיקן טאָג; ווײַל ער האָט אָנגערירט דאָס חלל
chelel dos ongerirt hot er vail tog haintikn oif biz dich
socket this touched has he because day this very upon until thigh

פֿון יעקבֿס דיך, דעם שפּאַנאָדער.
shpanoder dem dich Yaakovs fun
sinew the thigh Jacob's of

לג און יעקבֿ האָט אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן, און האָט אַ קוק געטאָן,
geton kuk a hot un oign zaine oifgehoibn hot Yaakov un
done look a has and eyes his lifted up has Yaakov and

ערשט עֶשָׂו קומט אָן, און פֿיר הונדערט מאַן מיט אים; האָט
hot im mit man hundert fir un on kumt Esav ersht
has him with men hundred four and on come Esav see

go, unless thou make a berakhah upon me. 28 27 And he said unto him, What is shemecha? And he said, Ya'akov. 29 28 And he said, Shimcha shall be called no more Ya'akov, but Yisroel: for sarita im Elohim *(yisrah=to prevail + El=G-d = Yisroel ye have striven with Elohim)* and with anashim, and hast overcome. 30 29 And Ya'akov asked him, and said, Tell me, now, shemecha. And he said, Why is it that thou dost ask after shmi? And he made a brocha upon him there. 31 30 And Ya'akov called the shem of the makom *(place)* Peniel *(Face of G-d)*: for I have seen Elohim panim el panim, and my nefesh is saved.

32 31 And as he passed over Penuel the shemesh rose upon him, and he limped upon his hip. 33 32 Therefore the Bnei Yisroel eat not of the sinew of the thigh vein *(gid hanasheh, sciatic nerve)* which is upon the hip socket, unto this day; because he touched the hip socket of Ya'akov in the sinew of the thigh vein.

33 And Ya'akov lifted up his eyes, and looked, and, hinei, Esav came, and with him arba me'ot ish *(four hundred*

men). And he divided the yeladim unto Leah, and unto Rachel, and unto the two shefachot. 2 And he put the shefachot and their yeladim rishonah, and Leah and her yeladim acharonim, and Rachel and Yosef acharonim. 3 And he passed over before them, and bowed himself to the ground sheva pe'amim, until he came near to achiv (his brother).

ער איינגעטיילט די קינדער צו לאהן , און צו רחלען , און צו די
di tsu un Rachelen tsu un Leahn tsu kinder di aingeteilt er
the to and Rachel to and Leah to children the divided he

צוויי דינסטן . ב און ער האָט געשטעלט די דינסטן און
un dinstn di geshtelt hot er un dinstn tsvei
and maid servants the stood has he and maid servants two

זייערע קינדער צוערשט, און לאהן און אירע קינדער הינטער זיי , און
un zei hinter kinder ire un Leahn un tsuersht kinder zeyere
and them behind children her and Leah and first children their

רחלען און יוֹסֵף די לעצטע. ג און ער איז אַוועק זיי פֿאַרויס , און
un farois zei avek iz er un letste di Yosefn un Rachelen
and ahead of them went is he and last the Yosef and Rachel

ער האָט זיך געבוקט צו דער ערד זיבן מאָל ביז ער האָט גענענט
genent hot er biz mol zibn erd der tsu gebukt zich hot er
come near has he until times seven earth the to bowed self has he

צו זיין ברודער.
bruder zain tsu
brother his to

4 And Esav ran to meet him, and embraced him, and fell on his tzavar (neck), and kissed him; and they wept. 5 And he lifted up his eyes, and saw the nashim and the yeladim; and said, Who are those with thee? And he said, The yeladim which Elohim hath graciously given thy eved.

ד איז עֵשָׂו אים געלאָפֿן אַנטקעגן , און ער האָט אים אַרומגענומען , און
un arumgenumen im hot er un antkegen gelofn im Esav iz
and embraced him has he and to meet ran him Esav is

איז אים געפֿאַלן אויפֿן האַלדז, און האָט אים געקושט, און זיי האָבן
hobn zei un gekusht im hot un haldz oifn gefaln im iz
have they and kissed him has and neck on fell him is

געווויינט. ה און ער האָט אויפֿגעהויבן זיינע אויגן, און האָט געזען די
di gezen hot un oign zaine oifgehoibn hot er un geveint
the seen has and eyes his lifted up has he and wept

וויבער און די קינדער , און ער האָט געזאָגט: ווער זיינען די דאָזיקע
dozike di zainen ver gezogt hot er un kinder di un vaiber
these the are who said has he and children the and women

בייַ דיר ? האָט ער געזאָגט: די קינדער מיט וואָס אלקים האָט
hot Elokim vos mit kinder di gezogt er hot dir bai
has G-d which with children the said he has you(SG) by

געלייַטזעליקט דיין קנעכט .
knecht dain gelaitzelikt
servant your shown favor to

6 Then the shefachot came near, they and their yeladim, and they bowed themselves. 7 And Leah also with her yeladim came near, and bowed themselves; and after came Yosef near and Rachel, and they bowed themselves.

ו האָבן גענענט די דינסטן , זיי און זייערע קינדער , און
un kinder zeyere un zei dinstn di genent hobn
and children their and they maid servants the come near have

האָבן זיך געבוקט. ז און אויך לאה און אירע קינדער האָבן גענענט ,
genent hobn kinder ire un Leah oich un gebukt zich hobn
come near have children her and Leah also and bowed self have

און האָבן זיך געבוקט; און דערנאָך האָבן גענענט יוֹסף און
un Yosef genent hobn dernoch un gebukt zich hobn un
and Yosef come near have afterwards and bowed self have and

רחל , און האָבן זיך געבוקט.
gebukt zich hobn un Rachel
bowed self have and Rachel

8 And he said, What meanest thou by all this machaneh which I met? And he said, These are to find chen (grace) in the

ח האָט ער געזאָגט: וואָס איז בייַ דיר די דאָזיקע גאַנצע מחנה
machne gantse dozike di dir bai iz vos gezogt er hot
camp whole this the you(SG) by is what said he has

וואָס איך האָב באַגעגנט? האָט ער געזאָגט: צו געפֿינען חֵן אין די אויגן
oign di in chein gefinen tsu gezogt er hot bagegent hob ich vos
eyes the in favor find to said he has met have I which

eyes of adoni. [9] And Esav said, I have enough, achi *(my brother)*; keep that thou hast unto thyself. [10] And Ya'akov said, No, now, if I have found chen *(grace)* in thy sight, then receive my minchah at my yad inasmuch as I have seen thy face, as though I had seen the p'nei Elohim *(the face of G-d)* vatirtzeini *(and thou wast pleased to accept me, thou wast appeased by me)*. [11] Accept, now, my brocha that is brought to thee; because Elohim hath dealt graciously with me, and because yesh li khol *(there is to me all, my needs are met)*. And he urged him, and he accepted.

[12] And he said, Nise'ah *(let us take our journey)*, and let us go, I will go next to thee. [13] And he said unto him, Adoni knoweth that the yeladim are tender and the nursing tzon and bakar are upon me; and if men should overdrive them yom echad, all the tzon will die. [14] Let now adoni, pass over before his eved; and I will lead on slowly, according to the pace of the drove that goeth before me and the pace the yeladim are able to endure, until I come unto adoni at Se'ir. [15] And Esav said, Let me now leave with thee some of HaAm that are with me. And he said, What needeth it? Let me find chen in the sight of adoni.

פּוֹן מַיִן הארֿ . ט הָאט עֶשָׂו געזאָגט: איך האָב גענוג , מַיִן ברודער,
bruder main genug hob ich gezogt Esav hot har main fun
brother my enough have I said Esav has master my of

זאָל בליַיבן בַּיי דיר וואָס בַּיי דיר . י הָאט יעקבֿ געזאָגט: ניין ,
nein gezogt Yaakov hot dir bai vos dir bai blaibn zol
no said Yaakov has you(SG) by what you(SG) by remain shall

איך בעט דיך ; אויב, איך בעט דיך , איך האָב געפֿונען חֵן
chein gefunen hob ich dich bet ich oib dich bet ich
favor found have I you(SG) entreat I if you(SG) entreat I

אין דַיינע אויגן, זאָלסטו אָננעמען מַיִן מתּנה פּוֹן מַיִן האַנט,
hant main fun matone main onnemen zolstu oign daine in
hand my from gift my accept shall you eyes your in

וואָרעם איך האָב געזען דַיין פּנים , אַזוי ווי מע זעט דעם פּנים
ponem dem zet me vi azoi ponem dain gezen hob ich vorem
face the see they as thus face your seen have I because

פּוֹן אלקים , און דו האָסט מיך באַווילליקט. יא נעם אָן, איך בעט
bet ich on nem bavilikt mich host du un Elokim fun
entreat I on accept granted me have you and G-d of

, געווארן געבראַכט געשאַנק וואָס איז דיר מַיִן , דיך
gevorn gebracht geshank main iz vos dir gebracht dich
having become brought you(SG) is which gift my you(SG)

פּוֹן דאָ איז מיר בַּיי וויַיל און געלייטזעליקט , און וויַיל אלקים האָט מיך
fun do iz mir bai vail un gelaitzelikt mich hot Elokim vail
of here is me by for and shown favor to me has G-d for

אַלעם . און ער איז צוגעשטאַנען צו אים, ביז ער האָט אָננעמען .
ongenumen hot er biz im tsu tsugeshtanen iz er un alem
accepted has he until him to urged is he and all that is

יב הָאט ער געזאָגט: לאָמיר ציען אוֹן גיין , און איך וועל גיין לעבן
lebn gein vel ich un gein un tsien lomir gezogt er hot
near go will I and go and journey let us said he has

דיר . יג הָאט ער צו אים געזאָגט: מַיִן האַר מערקט אַז די
di az merkt har main gezogt im tsu er hot dir
the that knows master my said him to he has you(SG)

קינדער זַיינען יונג , און די שאָף און די רינדער זַיינען בַּיי מיר
mir bai zainen rinder di un shof di un yung zainen kinder
me by are cattle the and sheep the and young are children

זייגעדיקע, און אַז מע וועט זיי צוטרַיבן איין טאָג, וועלן אויסשטאַרבן
oisshtarbn veln tog ein tsutraibn zei vet me az un zeigedike
die will day one driven on them will they that and nursing

אַלע שאָף . יד זאָל, איך בעט דיך , מַיִן האַר אַוועקגיין פַֿאַרויס
farois avekgein har main dich bet ich zol shof ale
ahead of go away master my you(SG) entreat I shall sheep all

פַֿאַר זיַין קנעכט , און איך וועל מיר ציען פּאַמעלעך נאָך די טריט
trit di noch pamelech tsien mir vel ich un knecht zain far
feet the after lagging journey me will I and servant his before

פּוֹן דעם פֶֿיך וואָס פַֿאַר מיר, און נאָך די טריט פּוֹן די קינדער ,
kinder di fun trit di noch un mir far vos fich dem fun
children the of feet the after and me before which livestock the of

ביז וואַנען איך וועל קומען צו מַיִן האַר קיין שֵׂעיר. טו הָאט עֵשָׂו
biz vuanen ich vel kumen tsu main har kein Seir hot Esav
until whence I will come to my master at Se'ir has Esav

געזאָגט: לאָמיר אָפּשטעלן בַּיי דיר פּוֹן דעם פֶֿאלק וואָס מיט מיר.
gezogt lomich opshteln bai dir fun dem folk vos mit mir
let me said delay by you(SG) from the people which with me

הָאָט ער געזאָגט: נאָך וואָס גאָר זאָל איך געפֿינען חֵן אין דיי אויגן
oign di in chein gefinen ich zol gor vos noch gezogt er hot
eyes the in favor find I shall really which yet said he has

פֿון מײַן האַר ?
har main fun
master my of

[16] So Esav returned that day on his derech unto Se'ir. [17] And Ya'akov journeyed to Sukkot, and built him a bais, and made sukkot for his mikneh; therefore the shem of the makom is called Sukkot.

טז און עֵשָׂו האָט זיך אומגעקערט אין יענעם טאָג אויף זײַן וועג קיין
kein veg zain oif tog yenem in umgekert zich hot Esav un
to way his on day that in returned self has Esav and

שֵׂעִיר. יז און יעקבֿ האָט אַוועקגעזויגן קיין סוכּות , און ער האָט געבויט
geboit hot er un Sukkot kein avekgetsoign hot Yaakov un Seir
built has he and Sukkot to journeyed has Yaakov and Se'ir

פֿאַר זיך אַ הויז , און פֿאַר זײַנע פֿיך האָט ער געמאַכט בײַדלעך;
baidlech gemacht er hot fich zaine far un hoiz a zich far
shelters made he has livestock his for and house a self for

דערום האָט מען גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם אָרט סוכּות .
Sukkot ort dem fun nomen dem gerufn men hot derum
Sukkot place the of name the called they has therefore

[18] And Ya'akov came shalem to Ir Shechem, which is in eretz Kena'an, when he came from Paddan-Aram; and encamped before the Ir. [19] And he bought a chelkat hasadeh *(piece of land)*, where he had pitched there his ohel, from the yad Bnei Chamor Avi Shechem, for a hundred pieces of kesitah *(money)*. [20] And he erected there a Mizbe'ach, and called it El Elohei Yisroel.

יח און יעקבֿ איז געקומען בשלום אין דער שטאָט שכֶם
Shechem shtot der in besholem gekumen iz Yaakov un
Shechem city the in in peace having come is Yaakov and

; וואָס אין לאַנד כנַעַן , וועָן ער איז געקומען פֿון פַּדַן-אַרָם
Paddan-Aram fun gekumen iz er ven Kenaan land in vos
Paddanah-Aram from having come is he when Canaan land in which

און ער האָט געלאַגערט פֿאַר דער שטאָט. יט און ער האָט אָפּגעקויפֿט
opgekoift hot er un shtot der far gelagert hot er un
purchased has he and city the before made camp has he and

דאָס שטיק פֿעלד וואָס ער האָט דאָרטן אויפֿגעשטעלט זײַן געצעלט, פֿון
fun getselt zain oifgeshtelt dortn hot er vos feld shtik dos
from tent his set up there has he which field portion this

דער האַנט פֿון די קינדער פֿון חֲמוֹר דעם פֿאָטער פֿון שכֶמען ,
Shechemen fun foter dem Chamor fun kinder di fun hant der
Shechem of father the Chamor of children the of hand the

פֿאַר הונדערט קשיטה . כ און ער האָט דאָרטן אויפֿגעשטעלט אַ מזבח ,
mizbeyech a oifgeshtelt dortn hot er un kesitah hundert far
altar a set up there has he and kesitahs hundred for

און האָט אים גערופֿן אֵל-אלוקי-יִשׂרָאֵל.
El-Elokei-Yisroel gerufn im hot un
El Elokei Yisroel called it has and

34 And Dinah Bat Leah, which she bore unto Ya'akov, went out to see the Banot HaAretz. [2] And when Shechem Ben Chamor the Chivi *(Hivite)*, Nasi HaAretz, saw her, he took her, and lay with her, and violated her. [3] And his nefesh had deveykus unto Dinah Bat Ya'akov, and he loved the na'arah, and

לד

און דינה די טאָכטער פֿון לאהן , וואָס זי האָט
hot zi vos Leahn fun tochter di Dinah un
has she whom Leah of daughter the Dinah and

געבאָרן יעקבֿן , איז אַרויסגעגאַנגען זען די טעכטער
techter di zen aroisgegangen iz Yaakovn geborn
daughters the see having come out is Yaakov given birth to

פֿון לאַנד. ב האָט שכֶם דער זון פֿון חֲמוֹר דעם חִוִי , דעם פּירשט
firsht dem Chivi dem Chamor fun zun der Shechem hot land fun
prince the Chivi the Chamor of son the Shechem has land of

פֿון לאַנד, זי דערזען, און ער האָט זי גענומען , און איז געלעגן מיט
mit gelegn iz un genumen zi hot er un derzen zi land fun
with lay is and taken her has he and seen her land of

איר, און האָט זי געפּײַניקט. ג און זײַן זעל האָט זיך באַהעפֿט אָן
on baheft zich hot zel zain un gepainikt zi hot un ir
on joined self has soul his and violated her has and her

spoke to the lev hanaarah.
4 And Shechem spoke unto Chamor aviv, saying, Get me this yaldah as isha.

יעקבס טאָכטער דינהן , און ער האָט ליב געקריגן די מיידל , און
un meidl di gekrign lib hot er un Dinahn tochter Yaakovs
and na'arah the received love has he and Dinah daughter Yaakov's

ער האָט געריעדט צום האַרצן פֿון דער מיידל . ד און שכֶם האָט
hot Shechem un meidl der fun hartsn tsum geredt hot er
has Shechem and na'arah the of heart to spoken has he

געזאָגט צו זיין פֿאָטער חֲמוֹרן , אַזוי צו זאָגן : נעם מיר די דאָזיקע
dozike di mir nem zogn tsu azoi Chamran foter zain tsu gezogt
this the me take say to thus Chamor father his to said

מיידל פֿאַר אַ ווייַב.
vaib a far meidl
wife a for girl

5 And Ya'akov heard that he had made his bat Dinah tameh; now his banim were with his mikneh in the sadeh; and Ya'akov held his peace until they were come.

ה און יעקבֿ האָט געהערט אַז ער האָט פֿאַראומרייניקט זיין טאָכטער
tochter zain farumreinikt hot er az gehert hot Yaakov un
daughter his defiled has he that heard has Yaakov and

דינהן , וועָן זיַינע זין זיַינען געווען מיט זיין פֿיך אין
in fich zain mit geven zainen zin zaine ven Dinahn
in livestock his with having been are sons his when Dinah

פֿעלד; האָט יעקבֿ געשוויגן ביז זיי זיַינען געקומען .
gekumen zainen zei biz geshvigen Yaakov hot feld
having come are they until remained silent Yaakov has field

6 And Chamor avi Shechem went out unto Ya'akov to speak with him. 7 And the Bnei Ya'akov came from the sadeh when they heard it; and the anashim were grieved, and they were in wrath greatly, because he had wrought nevalah *(folly, disgrace, outrage)* against Yisroel in lying with Bat Ya'akov; which thing ought not to be done.

ו און חֲמוֹר דער פֿאָטער פֿון שכֶמען איז אַרויסגעקומען צו
tsu aroisgekumen iz Shechemen fun foter der Chamor un
to came out is Shechem of father the Chamor and

יעקבֿן , צו רעדן מיט אים. ז און די זין פֿון יעקבֿן זיַינען
zainen Yaakovn fun zin di un im mit redn tsu Yaakovn
are Yaakov of sons the and him with speak to Yaakov

געקומען פֿון פֿעלד, ווי זיי האָבן עס געהערט; און די מענער
mener di un gehert es hobn zei vi feld fun gekumen
men the and heard it have they when field from having come

האָבן זיך געקלעמט, און זיי האָט שטאַרק געברענט וואָס ער האָט
hot er vos gebrent shtark hot zei un geklemt zich hobn
has he what burning strong have they and aggrieved self have

באַגאַנגען אַ נבֿלה אַקעגן יִשְׂרָאֵל, צו ליגן מיט דער טאָכטער פֿון
fun tochter der mit lign tsu Yisroel akegn nevole a bagangen
of daughter the with lie to Israel against carcass a committed

יעקבֿן , וואָס אַזוי-וואָס טאָר נישט געטאָן ווערן .
vern geton nisht tor azoi-vos vos Yaakovn
become done not it is required like this which Yaakov

8 And Chamor spoke with them, saying, The nefesh of beni *(my son)* Shechem longeth for your bat; now give her him as isha. 9 So intermarry with us, and give your banot unto us, and take benoteinu *(our banot)* unto you. 10 And ye shall dwell with us; and HaAretz shall be before you; dwell and trade therein, and get you

ח און חֲמוֹר האָט געריעדט מיט זיי , אַזוי צו זאָגן : די זעל פֿון
fun zel di zogn tsu azoi zei mit geredt hot Chamor un
of soul the say to thus them with spoken has Chamor and

מיַין זון שכֶמען גלוסט נאָך אייער טאָכטער. גיט זי אים,
im zi git tochter aier noch glust Shechemen zun main
him her gives daughter your after desires Shechem son my

איך בעט אייַך, פֿאַר אַ ווייַב. ט און זייט זיך מתחתן מיט אונדז;
undz mit mischatn zich zait un vaib a far aich bet ich
us with intermarry self are and wife a for you entreat I

אייערע טעכטער וועט איר אונדז געבן, און אונדזערע טעכטער וועט איר
ir vet techter undzere un gebn undz ir vet techter aiere
you will daughters our and give us you will daughters your

נעמען . י און איר וועט זיך באַזעצן ביַי אונדז, און דאָס אייַך
dos un undz bai bazetsn zich vet ir un nemen aich
this and us by settle self will you and take you yourselves

לאַנד וועט ליגן פַֿאַר אייִך; זיצט און פַֿאַרקערט דרינען און באַפֿעסטיקט
bafestikt un drinen farkert un zitst aich far lign vet land
consolidate and in it turn over and sit you before lie will land

אייִך אין איר. [11] און שכֶם האָט געזאָגט צו איר פַֿאָטער און צו אירע
ire tsu un foter ir tsu gezogt hot Shechem un ir in aich
her to and father her to said has Shechem and it in you

ברידער: לאָמיך געפֿינען חֵן אין אייַערע אויגן, און וואָס איר וועט מיר
mir vet ir vos un oign aiere in chein gefinen lomich brider
me will you what and eyes your in favor find let me brothers

זאָגן, וועל איך געבן. [12] מערט אויף מיר נדן און מתּנות ביז
biz matonus un nadn mir oif mert gebn ich vel zogn
until gifts and dowry me on multiply give I will tell

גאָר, און איך וועל געבן אַזוי ווי איר וועט מיר זאָגן, נאָר גיט מיר די
di mir git nor zogn mir vet ir vi azoi gebn vel ich un gor
the me give but tell me will you as even give will I and utmost

מיידל פַֿאַר אַ וויַיב.
vaib a far meidl
wife a for na'arah

[13] האָבן די זין פֿון יעקבֿ געענטפֿערט שכֶמען און זיַין
zain un Shechemen geentfert Yaakovn fun zin di hobn
his and Shechem answered Yaakov of sons the have

פַֿאָטער חֲמוֹרן מיט באַטרוג, און זיי האָבן געredt – ווייל ער האָט
hot er vail geredt hobn zei un batrug mit Chamran foter
has he for spoken have they and deceit with Chamor father

פַֿאַראומרייניקט זייער שוועסטער דינהן – [14] און זיי האָבן צו זיי
zei tsu hobn zei un Dinahn shvester zeyer farumreinikt
them to have they and Dinah sister their defiled

געזאָגט: מיר קענען נישט טאָן די דאָזיקע זאַך, צו געבן אונדזער
undzer gebn tsu zach dozike di ton nisht kenen mir gezogt
our give to thing this the do not can we said

שוועסטער צו אַ מאַן וואָס איז אומבאַשניטן, וואָרעם דאָס איז אַ
a iz dos vorem umbashnitn iz vos man a tsu shvester
a is this because uncircumcised is which man a to sister

חרפּה פַֿאַר אונדז. [15] נאָר מיט דעם באַדינג וועלן מיר אייַנוויליקן צו
tsu ainvilikn mir veln bading dem mit nor undz far charpe
to consent we will stipulation the with only us for disgrace

אייִך: אויב איר וועט ווערן אַזוי ווי מיר, אַז בייַ אייִך זאָל געמאַלט
gemalt zol aich bai az mir vi azoi vern vet ir oib aich
circumcised shall you by that we as thus become will you if you

ווערן איטלעכער מאַנספּאַרשוין. [16] דעמצמאָל וועלן מיר אייַך געבן
gebn aich mir veln dentsmol mansparshoin itlecher vern
give you we will then male each become

אונדזערע טעכטער, און אייַערע טעכטער וועלן מיר אונדז נעמען, און
un nemen undz mir veln techter aiere un techter undzere
and take us we will daughters your and daughters our

מיר וועלן זיך באַזעצן בייַ אייִך, און ווערן איין פֿאָלק. [17] אָבער אַז
az ober folk ein vern un aich bai bazetsn zich veln mir
that but people one become and you by settle self will we

איר וועט נישט צוהערן צו אונדז, אייַך צו באַשניידן, וועלן מיר נעמען
nemen mir veln bashnaidn tsu aich undz tsu tsuhern nisht vet ir
take we will circumcise to you us to listen not will you

אונדזער טאָכטער, און מיר וועלן אַוועקגיין.
avekgein veln mir un tochter undzer
go away will we and daughter our

possessions therein. [11] And Shechem said unto her av and unto her achim, Let me find chen *(grace)* in your eyes, and what ye shall say unto me I will give. [12] Ask me never so much mohar *(bride price, dowry)* and mattan *(gift)*, and I will pay according as ye shall say unto me; but give me the na'arah as isha.

[13] And the Bnei Ya'akov answered Shechem and Chamor aviv in mirmar *(deceit)* and spoke because he had made Dinah their achot tameh; [14] And they said unto them, We cannot do this thing, to give achoteinu *(our sister)* to ish that is arelah *(uncircumcised)*; for that would be a cherpah *(reproach, disgrace)* unto us; [15] But in this will we consent unto you: If ye will become like us, that every zachar of you be circumcised; [16] Then will we give benoteinu unto you, and we will take your banot to us, and we will dwell among you, and we will become as Am Echad. [17] But if ye will not pay heed unto us, to become circumcised; then will we take biteinu *(our daughter)*, and we will go.

18 And their words pleased Chamor, and Shechem Ben Chamor. 19 And the na'ar deferred not to do the thing, because he had delight in Bat Ya'akov; and he was more respected than kol Bais Aviv. 20 And Chamor and Shechem bno came unto the Sha'ar of their city, and they spoke with the anashim of their city, saying, 21 These anashim are shlemim *(peaceable)* with us; therefore let them settle in HaAretz, and let them trade therein for HaAretz, hinei, it is plenty of room for them; let us take their banot to us as nashim, and let us give them benoteinu. 22 Only herein will the anashim consent unto us for to dwell with us, to be Am Echad, if every zachar among us be circumcised, just as they are nimolim *(ones being circumcised)*. 23 Shall not their mikneh and their property and every behemah of theirs be ours? Only let us consent unto them, and they will settle among us.

יח און זייערע ווערטער זײַנען ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון
fun oign di in voilgefeln zainen verter zeyere un
of eyes the in find favor in the eyes of are words their and

יט חֲמוֹר , און אין די אויגן פֿון שכֶם דעם זון פֿון חֲמוֹר .
un Chamran fun zun dem Shechem fun oign di in un Chamran
and Chamor of son the Shechem of eyes the in and Chamor

דער יונג האָט נישט געזאַמט צו טאָן די זאַך , ווארעם ער האָט
hot er vorem zach di ton tsu gezamt nisht hot yung der
has he for thing the do to delayed not has young man the

געגאַרט נאָך דער טאָכטער פֿון יעקבֿן ; און ער איז געווען
geven iz er un Yaakovn fun tochter der noch gegart
having been is he and Yaakov of daughter the after yearned for

כ און דער אָנגעזעענסטער פֿון דעם גאַנצן הויז פֿון זײַן פֿאָטער.
un foter zain fun hoiz gantsn dem fun ongezeenster der
and father his of house entire the of eminent the

חֲמוֹר און זײַן זון שכֶם זײַנען געקומען צום טויער פֿון
fun toier tsum gekumen zainen Shechem zun zain un Chamor
of gate to having come are Shechem son his and Chamor

זייער שטאָט, און האָבן גערעדט צו די מענטשן פֿון זייער שטאָט, אַזוי
azoi shtot zeyer fun mentshn di tsu geredt hobn un shtot zeyer
thus city their of men the to spoken have and city their

כא צו זאָגן : די דאָזיקע מענטשן זײַנען אין שלום מיט אונדז; זאָלן
zoln undz mit sholem in zainen mentshn dozike di zogn tsu
shall us with peace in are men these the say to

זיי זיך באַזעצן אין לאַנד, און פֿאַרקערן דרינען; וואָרעם זעט, דאָס
dos zet vorem drinen farkern un land in bazetsn zich zei
this see for in it turn over and land in settle self they

לאַנד ליגט גערוימ אין אָרט פֿאַר זיי . זייערע טעכטער וועלן מיר
mir veln techter zeyere zei far ort in geram ligt land
we will daughters their them before location in spacious lies land

אונדז געבן . נעמען פֿאַר ווייַבער, און אונדזערע טעכטער וועלן מיר זיי
gebn zei mir veln techter undzere un vaiber far nemen undz
give them we will daughters our and wives for take us

כב אָבער נאָר מיט דעם באַדינג וועלן די מענטשן אײַנוויליקן צו
tsu ainvilikn mentshn di veln bading dem mit nor ober
to consent men the will stipulation the with only but

אונדז זיך צו באַזעצן ביַי אונדז, צו ווערן אין פֿאָלק , אַז ביַי אונדז
undz bai az folk ein vern tsu undz bai bazetsn tsu zich undz
us by that people one become to us by settle to self us

זאָל געמַלט ווערן איטלעכער מאַנספּאַרשוין , אַזוי ווי זיי זײַנען
zainen zei vi azoi mansparshoin itlecher vern gemalt zol
are they as thus male each become circumcised shall

כג געמַלט . זייער פֿיך , און זייער אייגנס , און אַלע
ale un eigens zeyer un fich zeyer gemalt
all and purchased property their and livestock their circumcised

זייערע בהמות , וועלן דאָך זײַן אונדזערע; זאָלן מיר נאָר אײַנוויליקן צו
tsu ainvilikn nor mir zoln undzere zain doch veln beheimes zeyere
to consent only we shall ours be yet will livestock their

זיי , און זיי זאָלן זיך באַזעצן ביַי אונדז.
undz bai bazetsn zich zoln zei un zei
us by settle self shall they and them

כד הָאָבֵן אַלע אַרויסגייער פֿון דעם טויער פֿון זיין שטאָט צוגעהערט צו
tsu tsugehert shtot zain fun toier dem fun aroisgeyer ale hobn
to paid heed city his of gate the from outgoers all have

חֲמוֹרן און צו זיין זון שכֶמען , און אַלע מאַנספּאַרשוינען זיינען
zainen mansparshoinen ale un Shechemen zun zain tsu un Chamran
are males all and Shechem son his to and Chamor

געמַלט געווָארן , אַלע אַרויסגייער פֿון דעם טויער פֿון זיין
zain fun toier dem fun aroisgeyer ale gevorn gemalt
his of gate the from outgoers all having become circumcised

שטאָט.
shtot
city

[24] And unto Chamor and unto Shechem bno paid heed all that went out of the Sha'ar of his city; and every zachar was circumcised, all that went out of the Sha'ar of his city.

כה און עס איז געווען אויפֿן דריטן טאָג, ווען זיי זיַינען
zainen zei ven tog dritn oifn geven iz es un
are they when day third on having been is it and

געווען אין וויטיק, האָבן יעקבֿס צוויי זין , שמעון און לֵוִי , די
di Levi un Shimeon zin tsvei Yaakovs hobn veitik in geven
the Levi and Shim'on sons two Yaakov's have pain in having been

ברידער פֿון דינהן , געמומען איטלעכער זיַין שווערד, און זיי זיַינען
zainen zei un shverd zain itlecher genumen Dinahn fun brider
are they and sword his each taken Dinah of brothers

געקומען זיכערערהייט אויף דער שטאָט, און האָבן אויסגעהרגעט אַלע
ale oisgeharget hobn un shtot der oif zichererheit gekumen
all killed have and city the on confidence having come

מאַנספּאַרשוינען . כו אויך חֲמוֹרן און זיַין זון שכֶמען האָבן זיי
zei hobn Shechemen zun zain un Chamran oich mansparshoinen
they have Shechem son his and Chamor also males

געהרגעט מיטן שאַרף פֿון שווערד; און זיי האָבן צוגענומען דינהן
Dinahn tsugenumen hobn zei un shverd fun sharf mitn geharget
Dinah taken have they and sword of edge with killed

פֿון שכֶמס הויז , און זיַינען אַרויסגעגאַנגען . כז זיַינען די זין
zin di zainen aroisgegangen zainen un hoiz Shechems fun
sons the are having come out are and house Shechem's from

פֿון יעקבֿן געקומען אויף די דערשלאָגענע, און האָבן אויסגעראוועט
oisgeroibt hobn un dershlogene di oif gekumen Yaakovn fun
looted have and killed the on having come Yaakov of

די שטאָט, ווייל זיי האָבן פֿאַראומריינט זייער שוועסטער; כח זייערע
zeyere shvester zeyer farumreinikt hobn zei vail shtot di
their sister their defiled have they for city the

שאָף און זייערע רינדער און זייערע אייזלען , סיַי וואָס אין שטאָט,
shtot in vos sai eizlen zeyere un rinder zeyere un shof
town in what whether donkeys their and cattle their and sheep

סיַי וואָס אין פֿעלד, האָבן זיי צוגענומען ; כט און זייער גאַנצן
gantsn zeyer un tsugenumen zei hobn feld in vos sai
all their and taken they have field in what whether

פֿאַרמעג , און אַלע זייערע קלייַנע קינדער און זייערע ווַיבער, האָבן
hobn vaiber zeyere un kinder kleine zeyere ale un farmeg
have wives their and children small their all and possessions

זיי געפֿאַנגען און אַוועקגעראוועט – אַלץ וואָס אין הויז .
zei gefangen un avekgeroibt alts vos in hoiz
they captured and plundered away took all that in house

[25] And it came to pass on the Yom HaShlishi, when they were in pain, that two of the Bnei Ya'akov, Shim'on and Levi, achei Dinah, took each ish his cherev, and came upon the Ir betach *(boldly, confidently)*, and they slaughtered kol zachar. [26] And they slaughtered Chamor and Shechem bno with the edge of the cherev, and took Dinah from the Bais Shechem and left. [27] The Bnei Ya'akov came upon the chalalim *(dead ones, slain ones)*, and plundered the Ir, because they had made their achot tameh. [28] They seized their tzon, and their bakar, and their chamorim, and that which was in the Ir, and that which was in the sadeh, [29] And all their wealth, and all their little ones, and their nashim they carried off and plundered even all that was in the bais.

[30] And Ya'akov said to Shim'on and Levi, Ye have brought trouble on me to make me a stench among the inhabitants of HaAretz, among the Kena'ani and the Perizzi; and I being few in mispar, they shall gather themselves together against me, and attack me; and I shall be destroyed, I and my bais. [31] And they said, Should he deal with achoteinu like with zonah?

ל האָט יעקבֿ געזאָגט צו שמעונען און צו לֵוִין : איר האָט מיך
mich hot ir Levin tsu un Shimeonen tsu gezogt Yaakov hot
me have you Levi to and Shim'on to said Yaakov has

פֿאַראומגליקט, מיך צו פֿאַרמיאוסן בײַ דעם באַווווינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner dem bai farmiusn tsu mich farumglikt
land of inhabitants the by make repugnant to me driven to ruin

בײַ דעם כּנַעֲני און בײַ פּרִזי ; וואָרעם איך בין אַ היַפֿל
haifl a bin ich vorem Perizi dem bai un Kenaani dem bai
handful a am I because Perizi the by and Kena'ani the by

מענטשן , און זיי וועלן זיך אויפֿקלײַבן אַקעגן מיר, און וועלן מיך
mich veln un mir akegn oifklaibn zich veln zei un mentshn
me will and me against assemble self will they and men

שלאָגן, און איך און מײַן הויז וועלן פֿאַרטיליקט ווערן . לא האָבן
hobn vern fartilikt veln hoiz main un ich un shlogn
have become exterminated will house my and I and strike

זיי געזאָגט: זאָל מען אַזוי ווי מיט אַ זונה זיך באַגיין מיט אונדזער
undzer mit bagein zich zoine a mit vi azoi men zol gezogt zei
our with treat self prostitute a with as thus one shall said they

שוועסטער?
shvester
sister

35 And Elohim said unto Ya'akov, Arise, go up to Beit-El, and settle there; and make there a Mizbe'ach unto El *(G-d)* that appeared unto thee when thou didst flee from the face of Esav achicha.

לה

און אלקים האָט געזאָגט צו יעקבֿן : שטיי אויף, גיי אַרויף
aroif gei oif shtei Yaakovn tsu gezogt hot Elokim un
up go up stand Yaakov to said has G-d and

קיין בֵּית-אֵל און זיץ דאָרטן, און מאַך דאָרטן אַ מזבח צו
tsu mizbeyech a dortn mach un dortn zits un Beis-El kein
to altar an there make and there sit and Beit-El to

דעם אֵל וואָס האָט זיך באַוויזן צו דיר בײַ דײַן אַנטלויפֿן פֿון
fun antloifn dain bai dir tsu bavizn zich hot vos El dem
from fleeing your by you(SG) to appeared self has who G-d the

דײַן ברודער עֵשָׂו .
Esavn bruder dain
Esav brother your

[2] Then Ya'akov said unto his Bais, and to all that were with him, Put away the elohei hanekhar that are among you, and be tahor, and change your simlah *(garments)*; [3] And let us arise, and go up to Beit-El; and I will build there a Mizbe'ach unto El *(G-d)* Who answered me in my yom tzoros, and was with me in the derech in which I went.

ב האָט יעקבֿ געזאָגט צו זײַן הויזגעזינט , און צו אַלע וואָס מיט אים:
im mit vos ale tsu un hoizgezint zain tsu gezogt Yaakov hot
him with who all to and household his to said Yaakov has

טוט אָפּ די פֿרעמדע ג-טער וואָס צווישן אײַך, און רייניקט אײַך, און
un aich reinikt un aich tsvishn vos g-ter fremde di op tut
and you cleanse and you among which g-ds foreign the away do

בייַט איבער אײַערע קלײַדער. ג און לאָמיר אויפֿשטיין און אַרויפֿגיין קיין
kein aroifgein un oifshtein lomir un kleider aiere iber bait
to go up and stand up let us and clothes your over change

בֵּית-אֵל, און איך וועל דאָרטן מאַכן אַ מזבח צו דעם אֵל וואָס האָט
hot vos El dem tsu mizbeyech a machn dortn vel ich un Beis-El
has who G-d the to altar an make there will I and Beit-El

מיר געענטפֿערט אין טאָג פֿון מײַן נויט , און איז געווען מיט
mit geven iz un noit main fun tog in geentfert mir
with having been is and destitution my of day in answered me

מיר אויף דעם וועג וואָס איך בין גענאַנגען .
gegangen bin ich vos veg dem oif mir
having gone am I which way the on me

[4] And they gave unto Ya'akov kol elohei hanekhar which were in their yad, and all their nezamim which were in their oznayim; and Ya'akov buried them under the elah *(terebinth)* which was at Shechem. [5] And they journeyed; and the chittat Elohim *(terror of G-d)* was upon the cities that were around them, and they did not pursue after the Bnei Ya'akov.

ד האָבן זיי אָפּגעגעבן יעקבֿן אַלע פֿרעמדע ג-טער וואָס אין זייער
zeyer in vos g-ter fremde ale Yaakovn opgegebn zei hobn
their in which g-ds foreign all Yaakov turned in to they have

האַנט, און די אוירינגען וואָס אין זייערע אויערן; און יעקבֿ האָט זיי
zei hot Yaakov un oiern zeyere in vos oiringen di un hant
them has Yaakov and ears their in which earings the and hand

באַהאַלטן אונטער דעם אייכנבוים וואָס בייַ שכֶם . ה און זיי האָבן
hobn zei un Shechem bai vos eichnboim dem unter bahaltn
have they and Shechem by which terebinth the under buried

אַוועקגעצויגן ; און אַ שרעק פֿון אלקים איז געווען אויף די שטעט
shtet di oif geven iz Elokim fun shrek a un avekgetsoign
cities the on having been is G-d from terror a and journeyed

וואָס אַרום זיי , און זיי האָבן נישט נאָכגעיאָגט די זין פֿון
fun zin di nochgeyogt nisht hobn zei un zei arum vos
of sons the pursued after not have they and them round which

יעקבֿן .
Yaakovn
Yaakov

[6] So Ya'akov came to Luz, which is in Eretz Kena'an, that is, Beit-El, he and kol haAm that were with him. [7] And he built there a Mizbe'ach, and called the makom *(place)* El Beit-El; because there HaElohim appeared unto him, when he fled from the face of achiv.

ו און יעקבֿ איז געקומען קיין לוז וואָס אין לאַנד כּנַען – דאָס
dos Kenaan land in vos Luz kein gekumen iz Yaakov un
this Canaan land in which Luz to having come is Yaakov and

איז בֵּית-אֵל – ער און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים. ז און ער האָט
hot er un im mit vos folk gantse dos un er Beis-El iz
has he and him with which people whole this and he Beit-El is

דאָרטן געבויט אַ מזבח , און האָט גערופֿן דעם אָרט אַל-בֵּית-אֵל,
El-Beis-El ort dem gerufn hot un mizbeyech a geboit dortn
El Beit-El place the called has and altar an built there

וואָרעם דאָרטן האָט זיך האלקים אַנטפּלעקט צו אים בייַ זיַן אַנטלויפֿן
antloifn zain bai im tsu antplekt HaElokim zich hot dortn vorem
fleeing his by him to reveal G-d self has there for

פֿון זיַן ברודער.
bruder zain fun
brother his from

[8] But Devorah meineket Rivkah died, and she was buried under an alon *(oak)* below Beit-El; and shmo was called Alon Bachut.

ח און דבֿורה , רבקהס נאַם , איז געשטאָרבן, און זי איז
iz zi un geshtorbn iz nam Rivkahs Devorah un
is she and died is wet nurse Rivkah's Devorah and

באַגראָבן געוואָרן אונטער בֵּית-אֵל, אונטער דעם אייכנבוים ; און ער
er un eichnboim dem unter Beis-El unter gevorn bagrobn
he and terebinth the under Beit-El under having become buried

האָט גערופֿן זיַן נאָמען אַלון-בכות .
Alon-Bachut nomen zain gerufn hot
Alon Bachut name its called has

[9] And Elohim appeared unto Ya'akov again, when he returned from Paddan-Aram, and made a brocha upon him. [10] And Elohim said unto him, Shimcha is Ya'akov; shimcha shall not be called any more Ya'akov, but Yisroel shall be shemecha; and

ט און אלקים האָט זיך ווידער באַוויזן צו יעקבֿן בייַ זיַן קומען
kumen zain bai Yaakovn tsu bavizn vider zich hot Elokim un
coming his at Yaakov to appeared again self has G-d and

פֿון פַּדַן-אַרָם , און ער האָט אים געבענטשט. י און אלקים האָט
hot Elokim un gebentsht im hot er un Paddan-Aram fun
has G-d and blessed him has He and Paddanah-Aram from

זיך ווערן : זאָל מער נישט גערופֿן ווערן ; זאָל נאָמען איז יעקבֿ צו אים געזאָגט:
vern gerufn nisht mer zol Yaakov iz nomen dain gezogt im tsu
become called not more shall Yaakov is name your said him to

דיַין נאָמען , ניַיערט ישׂראֵל זאָל זיַן דיַין נאָמען ; און ער האָט
hot er un nomen dain zain zol Yisroel naiert Yaakov nomen dain
has he and name your be shall Yisroel but Yaakov name your

He called shmo Yisroel.
11 And Elohim said unto him, I am El Shaddai; be fruitful and multiply; a Goy *(nation)* and a Kehal Goyim shall be from thee, and Melechim shall come out of thy loins; 12 And HaAretz which I gave Avraham and Yitzchak, to thee I will give it, and to thy zera after thee will I give HaAretz.

13 And Elohim went up from him in the makom where He talked with him.
14 And Ya'akov set up a matzevah *(pillar, monument)* in the makom where He talked with him, even a matzevat even *(pillar of stone)*; and he poured a nesech *(drink offering)* thereon, and he poured shemen *(oil)* thereon. 15 And Ya'akov called the shem of the makom where Elohim spoke with him, Beit-El.

16 And they journeyed from Beit-El; and there was still a space of ha'aretz to get to Ephratah; and Rachel travailed, and she had hard labor. 17 And it came to pass, when she was in hard labor, that the meyaledet *(midwife)* said unto her, Fear not; thou shalt have this ben also. 18 And it came to pass, as her nefesh was in departing, (for she died) that she called shmo Ben-Oni *(Son of Affliction)*; but aviv called him Binyamin.

גערופֿן זײַן נאָמען ישׂראל. יא און אלקים האָט צו אים געזאָגט: איך בין
bin ich gezogt im tsu hot Elokim un Yisroel nomen zain gerufn
am I said him to has G-d and Yisroel name his called

אֵל שַׁדַי, פֿרוכטפּער דיך און מער דיך; אַ פֿאָלק און אַ
a un folk a dich mer un dich fruchper Shaddai El
a and people a you(SG) increase and you(SG) fruitful Shaddai G-d

געזעמל פֿעלקער זאָל ווערן פֿון דיר, און מלכים זאָלן
zoln mlochim un dir fun vern zol felker gezeml
shall kings and you(SG) from become shall peoples company of

אַרויסגיין פֿון דיינע לענדן. יב און דאָס לאַנד וואָס איך האָב געגעבן
gegebn hob ich vos land dos un lendn daine fun aroisgein
given have I which land this and loins your from go out

אַבֿרהמען און יִצחָקן, דיר וועל איך עס געבן, און דיין זאָמען
zomen dain un gebn es ich vel dir Yitschakn un Avrahamen
seed your and give it I will you(SG) Yitzchak and Avraham

נאָך דיר וועל איך געבן דאָס לאַנד.
land dos gebn ich vel dir noch
land this give I will you(SG) after

יג און אלקים האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון איבער אים אין דעם אָרט
ort dem in im iber fun oifgehoibn zich hot Elokim un
place the in him over from lifted up self has G-d and

וווּ ער האָט מיט אים גערעדט. יד און יעקבֿ האָט אויפֿגעשטעלט אַ
a oifgeshtelt hot Yaakov un geredt im mit hot er vu
a set up has Yaakov and spoken him with has he where

זײַל אויף דעם אָרט וווּ ער האָט מיט אים גערעדט, אַ זײַל פֿון
fun zail a geredt im mit hot er vu ort dem oif zail
of pillar a spoken him with has He where place the on pillar

שטיין, און ער האָט אַרויפֿגעגאָסן אויף אים אַ גיסאָפּפֿער, און געגאָסן
gegosn un gisopfer a im oif aroifgegosn hot er un shtein
poured and drink offering a it on poured has he and stone

אויף אים אייל. טו און יעקבֿ האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם אָרט
ort dem fun nomen dem gerufn hot Yaakov un eil im oif
place the of name the called has Yaakov and oil it on

וואָס אלקים האָט גערעדט מיט אים דאָרטן, בֵּית-אֵל.
Beis-El dortn im mit geredt hot Elokim vos
Beit-El there him with spoken has G-d where

טז און זיי האָבן אַוועקגעצויגן פֿון בֵּית-אֵל. און ווען עס איז נאָך
noch iz es ven un Beis-El fun avekgetsoign hobn zei un
yet is it when and Beit-El from journeyed have they and

געווען אַ שטרעק לאַנד צו קומען קיין אֶפֿרָת, איז רחל
Rachel iz Efratah kein kumen tsu land shtrek a geven
Rachel is Ephratah to come to land stretch a having been

געגאַנגען צו קינד, און זי האָט געהאַט אַ שווערע געבורט. יז און
un geburt shvere a gehat hot zi un kind tsu gegangen
and childbirth difficult a have had has she and child to having gone

עס איז געווען, אין איר שווערער געבורט, האָט די הייבאַם צו איר
ir tsu heibam di hot geburt shverer ir in geven iz es
her to midwife the has childbirth hard her in having been is it

געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן, וואָרעם אויך דאָס איז דיר אַ
gezogt zolst nisht moire hobn vorem oich dos iz dir a
a you(SG) is this also for have fear not you(SG) must said

זון. יח און עס איז געווען, ווען איר נשמה איז אויסגעגאַנגען,
zun un es iz geven ven ir neshome iz oisgegangen
son and it is having been her when soul is expired

בעת זי איז געשטאָבן, האָט זי גערופֿן זיין נאָמען בן-אוֹני ; אָבער
ober Ben-Oni nomen zain gerufn zi hot geshtrobn iz zi beeis
but Ben-Oni name his called she has died is she while

זיין פֿאָטער האָט אים גערופֿן בנימין .
Binyamin gerufn im hot foter zain
Binyamin called him has father his

[19] And Rachel died, and was buried on the derech to Ephratah, which is Beit-Lechem. [20] And Ya'akov set up a matzevah upon her kever; that is matzevet kevurat Rachel to this day.

יט און רחל איז געשטאָרבן, און זי איז באַגראָבן געווָארן אויפֿן
oifn gevorn bagrobn iz zi un geshtorbn iz Rachel un
on having become buried is she and died is Rachel and

וועג קיין אֶפֿרָת , דאָס איז בֵּית-לֶחֶם . כ און יעקבֿ האָט געשטעלט
geshtelt hot Yaakov un Beis-Lechem iz dos Efratah kein veg
stood has Yaakov and Beit-Lechem is this Ephratah to road

אַ מצבֿה אויף איר קבֿר ; דאָס איז די מצבֿה פֿון רחלס
Rachels fun matseive di iz dos keyver ir oif matseive a
Rachel's of monument the is this tomb her on monument a

קבֿר ביז אויף היַינט.
haint oif biz keyver
today on until tomb

[21] And Yisroel journeyed, and pitched his ohel beyond Migdal-Eder.

כא און יִשׂרָאֵל האָט אַוועקגעצויגן , און ער האָט אויפֿגעשטעלט זיין
zain oifgeshtelt hot er un avekgetsoign hot Yisroel un
his set up has he and journeyed has Israel and

געצעלט פֿון יענער זייט מִגדַל-עֵדֶר .
Migdal-Eder zait yener fun getselt
Migdal-Eder side that from tent

[22] And it came to pass, when Yisroel dwelt in that land, that Reuven went and lay with Bilhah pilegesh aviv and Yisroel heard it. Now the Bnei Ya'akov were Sheneym Asar *(Twelve)*; [23] The Bnei Leah: Reuven bechor Ya'akov, and Shim'on, and Levi, and Yehudah, and Yissakhar, and Zevulun; [24] The Bnei Rachel: Yosef, and Binyamin; [25] And the Bnei Bilhah shifchat Rachel: Dan, and Naphtali; [26] And the Bnei Zilpah shifchat Leah: Gad, and Asher; these are the Bnei Ya'akov, which were born to him in Paddan-Aram.

כב און עס איז געווען וועז יִשׂרָאֵל האָט געווינט אין יענעם לאַנד,
land yenem in gevoint hot Yisroel ven geven iz es un
land that in dwelt has Yisroel when having been is it and

איז געגאַנגען ראובֿן און געלעגן מיט בִּלהָה , זיין פֿאָטערס
foters zain Bilhah mit gelegn iz un Reuven gegangen iz
father's his Bilhah with lay is and Reuven having gone is

קעפּסווייַב ; און יִשׂרָאֵל האָט עס געהערט. און די זין פֿון יעקבֿן
Yaakovn fun zin di un gehert es hot Yisroel un kepsvaib
Yaakov of sons the and heard it has Yisroel and concubine

זיַינען געווען צוועלף: כג די זין פֿון לאהן : יעקבֿס בכוֹר
bechor Yaakovs Leahn fun zin di tsvelf geven zainen
firstborn Yaakov's Leah of sons the twelve having been are

ראובֿן , און שמעון , און לֵוִי , און יהוּדה , און יִשׂשכָר , און
un Yissachar un Yehudah un Levi un Shimeon un Reuven
and Yissakhar and Yehudah and Levi and Shim'on and Reuven

זבֿולון ; כד די זין פֿון רחלען : יוֹסף און בנימין ; כה און די זין
zin di un Binyamin un Yosef Rachelen fun zin di Zevulun
sons the and Binyamin and Yosef Rachel of sons the Zevulun

פֿון בִּלהָה , רחלס דינסט : דָן און נַפתָּלי ; כו און די זין
zin di un Naftali un Dan dinst Rachels Bilhah fun
sons the and Naphtali and Dan female servant Rachel's Bilhah of

פֿון זִלפָּה , לאהס דינסט : גָד און אָשֵר . דאָס זיַינען די
di zainen dos Asher un Gad dinst Leahs Zilpah fun
the are these Asher and Gad female servant Leah's Zilpah of

זין פֿון יעקבֿן , וואָס זיַינען אים געבאָרן געווָארן אין
in gevorn geborn im zainen vos Yaakovn fun zin
in having become given birth to to him are who Yaakov of sons

פַּדַן-אַרָם .
Paddan-Aram
Paddanah-Aram

כז און יעקבֿ איז געקומען צו זײַן פֿאָטער יִצחָק קיין
kein Yitschakn foter zain tsu gekumen iz Yaakov un
to Yitzchak father his to having come is Yaakov and

מַמרֵא , קיין קִריַת-אַרבע – דאָס איז חֶבֿרוֹן – וואָס דאָרטן האָט
hot dortn vos Chevron iz dos Kiryat-Arba kein Mamre
has there where Chevron is this Kiryat-Arba to Mamre

געווויינט אַבֿרהם און יִצחָק .
gevoint Yitschak un Avraham
Yitzchak and Avraham resided temporarily

כח און די טעג פֿון יִצחָק זײַנען געווען הונדערט יאָר און
un yor hundert geven zainen Yitschakn fun teg di un
and year hundred having been are Yitzchak of days the and

אַכציק יאָר .
yor achtsik
years eighty

כט און יִצחָק איז פֿאַרגאַנגען און איז געשטאָרבן, און ער איז
iz er un geshtorbn iz un fargangen iz Yitschak un
is he and died is and expired is Yitzchak and

איינגעזאַמלט געוואָרן צו זײַן פֿאָלק , אַלט און זאַט מיט
mit zat un alt folk zain tsu gevorn aingezamlt
with satisfied and old people his to having become gathered

טעג . און עֵשָׂו און יעקבֿ זײַנע זין האָבן אים באַגראָבן.
bagrobn im hobn zin zaine Yaakov un Esav un teg
buried him have sons his Yaakov and Esav and days

לו ב און דאָס זײַנען די געבורטן פֿון עֵשָׂו , דאָס איז אֱדוֹם .
Esav Edom iz dos Esavn fun geburtn di zainen dos un
Esav Edom is this Esav of birth the are these and

האָט גענומען זײַנע ווײַבער פֿון די טעכטער פֿון כְּנַעַן :
Kenaan fun techter di fun vaiber zaine genumen hot
Canaan of daughters the from wives his taken has

עָדָה די טאָכטער פֿון אֵילוֹן דעם חִתי , און אָהליבָּמָה די טאָכטער
tochter di Oholivamah un Chitti dem Elon fun tochter di Adah
daughter the Oholivamah and Chitti the Elon of daughter the Adah

פֿון עֲנָהן , די טאָכטער פֿון צִבעוֹן דעם חִוי ; ג און בשׂמַת די
di Basmat un Chivi dem Tsiveon fun tochter di Anahn fun
the Basmat and Chivi the Tziveon of daughter the Anah of

טאָכטער פֿון יִשמָעֵאלן , די שוועסטער פֿון נְבָיוֹתן . ד און עָדָה האָט
hot Adah un Nevayotn fun shvester di Yishmaeln fun tochter
has Adah and Nevayot of sister the Yishmael of daughter

עֵשָׂו געבאָרן אֱלִיפַז ; און בשׂמַת האָט געבאָרן רְעוּאֵלן;
Reueln geborn hot Basmat un Elifazn geborn Esavn
Reuel given birth to has Basmat and Eliphaz given birth to Esav

ה און אָהליבָּמָה האָט געבאָרן יְעוּשן , און יַעְלָמען , און
un Yaalamen un Yeushn geborn hot Oholivamah un
and Ya'alam and Ye'ush given birth to has Oholivamah and

קוֹרַחן . דאָס זײַנען די זין פֿון עֵשָׂו , וואָס זײַנען אים געבאָרן
geborn im zainen vos Esavn fun zin di zainen dos Korachn
given birth to him are who Esav of sons the are these Korach

געוואָרן אין לאַנד כְּנַעַן .
gevorn Kenaan land in
Canaan land in having become

27 And Ya'akov came unto Yitzchak Aviv unto Mamre, unto Kiriat-HaArba, which is Chevron, where Avraham and Yitzchak sojourned.

28 And the days of Yitzchak were me'at shanah u'shemonim shanah.

29 And Yitzchak expired, and died, and was gathered unto his people, being zaken *(old)* and full of yamim; and his banim Esav and Ya'akov buried him.

36 Now these are the toldot Esav, who is Edom. 2 Esav took his nashim of the Banot Kena'an: Adah Bat Elon the Chitti, and Oholivamah Bat Anah Bat Tziveon the Chivi; 3 And Basmat Bat Yishmael, achot Nevayot. 4 And Adah bore to Esav Eliphaz; and Basmat bore Reuel; 5 And Oholivamah bore Ye'ush, and Ya'alam, and Korach; these are the Bnei Esav, which were born unto him in Eretz Kena'an.

[6] And Esav took his nashim, and his banim, and his banot, and kol nafshot of his bais, and his mikneh, and all his behemah, and all his possessions, which he had acquired in Eretz Kena'an; and went into the eretz from the face of Ya'akov achiv. [7] For their wealth was more than that they might dwell together; and the eretz of their sojourns could not support them because of their mikneh. [8] Thus dwelt Esav in har Se'ir; Esav is Edom.

[9] And these are the toldot Esav avi Edom in har Se'ir: [10] These are the shemot Bnei Esav; Eliphaz Ben Adah eshet Esav, Reuel Ben Basmat eshet Esav. [11] And the Bnei Eliphaz were Teman, Omar, Tzepho, and Gatam, and Kenaz. [12] And Timna was pilegesh *(concubine)* to Eliphaz Ben Esav; and she bore to Eliphaz Amalek; these were the Bnei Adah eshet Esav. [13] And these are the Bnei Reuel: Nachat, and Zerach, Shammah, and Mizzah; these were the Bnei Basmat eshet Esav. [14] And these were the Bnei Oholivamah Bat Anah Bat Tziveon, eshet Esav: and she bore to Esav Ye'ush, and Ya'alam, and Korach.

[1] און עֵשָׂו האָט געגומען זײַנע ווײַבער, און זײַנע זין און זײַנע
zaine un zin zaine un vaiber zaine genumen hot Esav un
his and sons his and wives his taken has Esav and

טעכטער, און אַלע נפֶשות פֿון זײַן הויזגעזינט, און זײַן פֶּיך,
un fich zain un hoizgezint zain fun nefoshes ale un techter
and livestock his and household his of souls all and daughters

אַלע זײַנע בהמות, און זײַן גאַנצן אייגנס וואָס ער האָט
hot er vos eigens gants zain un beheimes zaine ale
has he which purchased property all his and beasts his all

אָנגעקליבן אין לאַנד כְּנַעַן, און ער איז אַוועקגעגאַנגען אין אַ לאַנד, אַוועק
avek land a in avekgegangen iz er un Kenaan land in ongeklibn
away land a in went way is he and Canaan land in acquired

פֿון זײַן ברודער יעקבֿן. [7] ווײַל עס זייער פֿאַרמעג איז געווען
geven iz farmeg zeyer vorem Yaakovn bruder zain fun
having been is possessions their because Yaakov brother his of

צו גרויס אויף צו זיצן ביינאַנד, און דאָס פֿון לאַנד זייער ווויינשאַפֿט האָט
hot voinshaft zeyer fun land dos un bainand zitsn tsu oif grois tsu
has sojourns their of land this and together sit to on great to

זיי נישט געקענט טראָגן פֿון ווענן זייער פֶּיך. [8] האָט עֵשָׂו
zei nisht gekent trogn fun vegen zeyer fich Esav hot
Esav has livestock their concerning of bear able not them

זיך באַזעצט אויפֿן בארג שֵׂעִיר; עֵשָׂו דאָס איז אֱדוֹם.
Edom iz dos Esav Seir barg oifn bazetst zich
Edom is this Esav Se'ir mount on settled self

[9] און דאָס זײַנען די געבורטן פֿון עֵשָׂו דעם פֿאָטער פֿון אֱדוֹם אויפֿן
oifn Edom fun foter dem Esav fun geburtn di zainen dos un
on Edom of father the Esav of birth the are these and

בארג שֵׂעִיר. [10] דאָס זײַנען די נעמען פֿון עֵשָׂוס זין: אֱלִיפַז דער זון
zun der Elifaz zin Esavs fun nemen di zainen dos Seir barg
son the Eliphaz sons Esav's of names the are these Se'ir mount

פֿון עֵשָׂו ווײַב עָדָה, רְעוּאֵל דער זון פֿון עֵשָׂוס ווײַב בָּשְׂמַת. [11] און
un Basmatn vaib Esavs fun zun der Reuel Adahn vaib Esavs fun
and Basmat wife Esav's of son the Reuel Adah wife Esav's of

די זין פֿון אֱלִיפַזן זײַנען: תֵּימָן, אוֹמָר, צְפוֹ, און
un Tsefo Omar Teman geven zainen Elifazn fun zin di
and Tzepho Omar Teman having been are Eliphaz of sons the

גַּעְתָּם, און קְנַז. [12] און תִּמנַע איז געווען אַ קעפּסווײַב פֿון עֵשָׂוס
Esavs fun kepsvaib a geven iz Timna un Kenaz un Gatam
Esav's of concubine a having been is Timna and Kenaz and Gatam

זון אֱלִיפַזן, און זי האָט אֱלִיפַזן געבאָרן עֲמָלֵק. דאָס זײַנען
zainen dos Amalekn geborn Elifazn hot zi un Elifazn zun
are these Amalek given birth to Eliphaz has she and Eliphaz son

די זין פֿון עֵשָׂוס ווײַב עָדָה. [13] און דאָס זײַנען די זין פֿון רְעוּאֵל:
Reueln fun zin di zainen dos un Adahn vaib Esavs fun zin di
Reuel of sons the are these and Adah wife Esav's of sons the

נַחַת, און זֶרַח, שַׁמָּה, און מִזָּה. דאָס זײַנען געווען
geven zainen dos Mizzah un Shammah Zerach un Nachat
having been are these Mizzah and Shammah Zerach and Nachat

די זין פֿון עֵשָׂוס ווײַב בָּשְׂמַת. [14] און דאָס זײַנען געווען די
di geven zainen dos un Basmatn vaib Esavs fun zin di
the having been are these and Basmat wife Esav's of sons the

זין פֿון עֵשָׂוס ווײַב אָהליבָּמָה טאָכטער פֿון עֲנָה, דער טאָכטער
tochter der Anahn fun tochter der Oholivamah vaib Esavs fun zin
daughter the Anah of daughter the Oholivamah wife Esav's of sons

פֹּון צִבְעוֹנען ; זי האָט עֵשָׂו גענעבאָרן יְעוּשן , אוּן יַעֲלָמען ,
Yaalamen un Yeushn geborn Esavn hot zi Tsiveonen fun
Ya'alam and Ye'ush given birth to Esav has she Tziveon of

אוּן קֹרַחן .
Korachn un
Korach and

[15] These were alufei *(chiefs)* of the Bnei Esav: the Bnei Eliphaz the bechor Esav; aluf *(chief)* Teman, aluf Omar, aluf Tzepho, aluf Kenaz, [16] Aluf *(chief)* Korach, aluf *(chief)* Gatam, and aluf *(chief)* Amalek; these are the alufei Eliphaz in Eretz Edom; these were the Bnei Adah. [17] And these are the Bnei Reuel Ben Esav: aluf *(chief)* Nachat, aluf Zerach, aluf Shammah, aluf Mizzah; these are the alufei Reuel in Eretz Edom; these are the Bnei Basmat eshet Esav. [18] And these are the Bnei Oholivamah eshet Esav: aluf *(chief)* Ye'ush, aluf Ya'alam, aluf Korach; these were the alufei Oholivamah Bat Anah eshet Esav. [19] These are the Bnei Esav, who is Edom, and these are their alufim *(chiefs)*.

טו דאָס זײַנען די פֿירשטן פֿון די קינדער פֿון עֵשָׂו : די קינדער
kinder di Esav fun kinder di fun firshtn di zainen dos
children the Esav of children the of chieftains the are these

פֹּון עֵשָׂוס בכור אֱלִיפַז : דער פֿירשט תֵּימָן , דער פֿירשט אוֹמָר ,
Omar firsht der Teman firsht der Elifazn bechor Esavs fun
Omar chieftain the Teman chieftain the Eliphaz firstborn Esav's of

דער פֿירשט צפֿוֹ , דער פֿירשט קְנַז , טז דער פֿירשט קֹרַח , דער
der Korach firsht der Kenaz firsht der Tsefo firsht der
the Korah chieftain the Kenaz chieftain the Tzepho chieftain the

פֿירשט גַּעְתָּם , דער פֿירשט עֲמָלֵק . דאָס זײַנען די פֿירשטן פֿון
fun firshtn di zainen dos Amalek firsht der Gatam firsht
of chieftains the are this Amalek chieftain the Gatam chieftain

אֱלִיפַז אין לאַנד אֱדוֹם . דאָס זײַנען די קינדער פֿון עָדָה . יז אוּן דאָס
dos un Adahn fun kinder di zainen dos Edom land in Elifaz
this and Adah of children the are this Edom land in Eliphaz

זײַנען די קינדער פֿון עֵשָׂוס זון רְעוּאֵל : דער פֿירשט נַחַת , דער
der Nachat firsht der Reueln zun Esavs fun kinder di zainen
the Nachat chieftain the Reuel son Esav's of children the are

פֿירשט זֶרַח , דער פֿירשט שַׁמָּה , דער פֿירשט מִזָּה . דאָס
dos Mizzah firsht der Shammah firsht der Zerach firsht
this Mizzah chieftain the Shammah chieftain the Zerach chieftain

זײַנען די פֿירשטן פֿון רְעוּאֵל אין לאַנד אֱדוֹם . דאָס זײַנען די קינדער
kinder di zainen dos Edom land in Reuel fun firshtn di zainen
children the are this Edom land in Reuel of chieftains the are

פֹּון עֵשָׂוס ווײַב בשְׂמַתן . יח אוּן דאָס זײַנען די קינדער פֿון עֵשָׂוס
Esavs fun kinder di zainen dos un Basmatn vaib Esavs fun
Esav's of children the are this and Basmat wife Esav's of

ווײַב אָהליבָמָה : דער פֿירשט יְעוּש , דער פֿירשט יַעְלָם , דער
der Yaalam firsht der Yeush firsht der Oholivamahn vaib
the Ya'alam chieftain the Ye'ush chieftain the Oholivamah wife

פֿירשט קֹרַח ; דאָס זײַנען די פֿירשטן פֿון עֵשָׂוס ווײַב אָהליבָמָה
Oholivamah vaib Esavs fun firshtn di zainen dos Korach firsht
Oholivamah wife Esav's of chieftains the are this Korah chieftain

דער טאָכטער פֹּון עֲנָה . יט דאָס זײַנען די קינדער פֹּון עֵשָׂו , אוּן דאָס
dos un Esav fun kinder di zainen dos Anahn fun tochter der
this and Esav of children the are this Anah of daughter the

זײַנען זייערע פֿירשטן ; דאָס איז אֱדוֹם .
Edom iz dos firshtn zeyere zainen
Edom is this chieftains their are

[20] These are the Bnei Se'ir the Chori, who inhabited HaAretz: Lotan, and Shoval, and Tziveon, and Anah, [21] And Dishon, and Etzer, and Dishan; these are the alufei HaChori, the Bnei Se'ir in Eretz Edom. [22] And

כ דאָס זײַנען די זין פֹּון שֵׂעִיר דעם חוֹרי , די באַווינער פֹּון לאַנד :
land fun bavoiner di Churai dem Seir fun zin di zainen dos
land of inhabitants the Chori the Se'ir of sons the are this

לוֹטָן , אוּן שׁוֹבָל , אוּן צִבְעוֹן , אוּן עֲנָה , כא אוּן דִּשׁוֹן , אוּן אֵצֶר ,
Etser un Dishon un Anah un Tsiveon un Shoval un Lotan
Etzer and Dishon and Anah and Tziveon and Shoval and Lotan

אוּן דִּישָׁן , דאָס זײַנען די פֿירשטן פֹּון די חוֹרים , די קינדער פֹּון
fun kinder di Chorim di fun firshtn di zainen dos Dishon un
of children the Chori the of chieftains the are these Dishan and

the Bnei Lotan were Chori and Hemam; and achot Lotan was Timna. 23 And the Bnei Shoval were these: Alvan, and Manachat, and Eival, Shepho, and Onam. 24 And these are the Bnei Tziveon: both Ayah, and Anah; this was that Anah that found the hot springs in the midbar, as he pastured the chamorim of Tziveon aviv. 25 And the Bnei Anah were these: Dishon, and Oholivamah Bat Anah. 26 And these are the Bnei Dishon: Chemdan, and Eshban, and Yitran, and Keran. 27 The Bnei Etzer are these: Bilhan, and Za'avan, and Akan. 28 The Bnei Dishan are these: Utz, and Aran.

שֵׂעִיר אין לאַנד אֱדוֹם . כב און די זין פֿון לוֹטָנען זיַינען געווען
geven zainen Lotanen fun zin di un Edom land in Seir
having been are Lotan of sons the and Edom land in Se'ir

חוֹרי און הֵימָם . און לוֹטָנס שוועסטער איז געווען תִּמנַע .
Timna geven iz shvester Lotans un Hemam un Churai
Timna having been is sister Lotan's and Hemam and Chori

כג און דאָס זיַינען די זין פֿון שׁוֹבָלן : עַלְוָן , און מָנַחַת , און
un Manachat un Alvan Shovaln fun zin di zainen dos un
and Manachat and Alvan Shoval of sons the are these and

עֵיבָל, שפוֹ , און אוֹנָם . כד און דאָס זיַינען די זין פֿון צִבעוֹנען :
Tsiveonen fun zin di zainen dos un Onam un Shefo Eival
Tziveon of sons the are these and Onam and Shepho Eival

אַיָה און עַנָה . דאָס איז דער עַנָה וואָס האָט געפֿונען די הייסע קוואַלן
kvaln heise di gefunen hot vos Anah der iz dos Anah un Ayah
springs hot the found has which Anah the is this Anah and Ayah

אין דער מדבר , ווען ער האָט געפֿיטערט די אייזלען פֿון זיַין פֿאָטער
foter zain fun eizlen di gefitert hot er ven midber der in
father his of donkeys the grazed has he when wilderness the in

צִבעוֹנען . כה און דאָס זיַינען די קינדער פֿון עַנָה : דִשׁוֹן , און
un Dishon Anahn fun kinder di zainen dos un Tsiveonen
and Dishon Anah of children the are these and Tziveon

אָהליבָּמָה די טאָכטער פֿון עַנָה . כו און דאָס זיַינען די זין פֿון
fun zin di zainen dos un Anahn fun tochter di Oholivamah
of sons the are these and Anah of daughter the Oholivamah

דישָׁנען : חֶמדָן , און אֶשבָן , און יִתרָן , און כֶּרָן . כז דאָס זיַינען
zainen dos Keran un Yitran un Eshban un Chemdan Dishonen
are these Keran and Yitran and Eshban and Chemdan Dishon

די זין פֿון אֵצֶר : בלהָן , און זַעֲוָן , און עַקָן . כח דאָס זיַינען די
di zainen dos Akan un Zaavan un Bilhan Etsern fun zin di
the are this Akan and Za'avan and Bilhan Etzer of sons the

זין פֿון דישָׁנען : עוּץ און אַרָן .
Aran un Uts Dishonen fun zin
Aran and Utz Dishon of sons

29 These are the alufei *(chiefs)* haChori: aluf *(chief)* Lotan, aluf Shoval, aluf Tziveon, aluf Anah, 30 Aluf Dishon, aluf Etzer, aluf *(chief)* Dishan; these are the alufei haChori by their alufim *(chiefs)* in Eretz Se'ir.

כט דאָס זיַינען די פֿירשטן פֿון דעם חוֹרי : דער פֿירשט לוֹטָן ,
Lotan firsht der Churai dem fun firshtn di zainen dos
Lotan chieftain the Chori the of chieftains the are this

דער פֿירשט שׁוֹבָל , דער פֿירשט צִבעוֹן , דער פֿירשט עַנָה , ל דער
der Anah firsht der Tsiveon firsht der Shoval firsht der
the Anah chieftain the Tziveon chieftain the Shoval chieftain the

פֿירשט דִשׁוֹן , דער פֿירשט אֵצֶר , דעם פֿירשט דישָׁן . דאָס
dos Dishon firsht dem Etser firsht der Dishon firsht
these Dishan chieftain the Etzer chieftain the Dishon chieftain

זיַינען די פֿירשטן פֿון די חוֹרים , לויט זייערע פֿירשטן אין
in firshtn zeyere loit Chorim di fun firshtn di zainen
in chieftains their according Chori the of chieftains the are

לאַנד שֵׂעִיר.
Seir land
Se'ir land

31 And these are the melechim that reigned in Eretz Edom, before there reigned any melech over the Bnei Yisroel. 32 And

לא און דאָס זיַינען די מלכים וואָס האָבן געקינגט אין לאַנד אֱדוֹם ,
Edom land in gekinigt hobn vos mlochim di zainen dos un
Edom land in reigned have which kings the are these and

איידער עס האָט געקינגט אַ קינג בייַ די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל. לב עס האָט
hot es Yisroel fun kinder di bai king a gekinigt hot es eider
has it Israel of children the by king a reigned has it before

געקיניגט אין אֱדוֹם בֶּלַע דער זון פֿון בעוֹרן ; און דער נאָמען פֿון זײַן
zain fun nomen der un Beoren fun zun der Bela Edom in gekinigt
his of name the and Be'or of son the Bela Edom in reigned

שטאָט איז געווען דִנהָבָה . לג איז בֶּלַע געשטאָרבן, און אויף זײַן
zain oif un geshtorbn Bela iz Dinhavah geven iz shtot
his on and died Bela is Dinhavah having been is city

אָרט האָט געקיניגט יוֹבָב דער זון פֿון זֶרַח , פֿון בָּצרָה . לד איז
iz Botsrah fun Zerachn fun zun der Yovav gekinigt hot ort
is Botzrah of Zerach of son the Yovav reigned has place

יוֹבָב געשטאָרבן, און אויף זײַן אָרט האָט געקיניגט חוּשָם פֿון לַאנד
land fun Chusham gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Yovav
land of Chusham reigned has place his on and died Yovav

פֿון דעם תֵּימָני . לה איז חוּשָם געשטאָרבן, און אויף זײַן אָרט האָט
hot ort zain oif un geshtorbn Chusham iz Temani dem fun
has place his on and died Chusham is Temani the of

געקיניגט הַדַד דער זון פֿון בדַד , וואָס האָט געשלאָגן מִדיָן אין
in Midyan geshlogn hot vos Bedadn fun zun der Hadad gekinigt
in Midyan struck has which Bedad of son the Hadad reigned

פֿעלד פֿון מוֹאָב; און דער נאָמען פֿון זײַן שטאָט איז געווען עַוִית.
Avit geven iz shtot zain fun nomen der un Moav fun feld
Avit having been is city his of name the and Moav of field

לו איז הַדַד געשטאָרבן, און אויף זײַן אָרט האָט געקיניגט שַמלָה פֿון
fun Samlah gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Hadad iz
of Samlah reigned has place his on and died Hadad is

מַשרֵקָה . לז איז שַמלָה געשטאָרבן, און אויף זײַן אָרט האָט געקיניגט
gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Samlah iz Masrekah
reigned has place his on and died Samlah is Masrekah

שָאוּל פֿון רחוֹבוֹת בַיים טַיִך . לח איז שָאוּל געשטאָרבן, און אויף
oif un geshtorbn Shaul iz taich baim Rechovot fun Shaul
on and died Sha'ul is nahar at Rechovot of Sha'ul

זײַן אָרט האָט געקיניגט בַעַל-חָנָן דער זון פֿון עַכבּוֹר . לט איז
iz Achborn fun zun der Baal-Chanan gekinigt hot ort zain
is Achbor of son the Ba'al-Chanan reigned has place his

בַעַל-חָנָן דער זון פֿון עַכבּוֹר געשטאָרבן, און אויף זײַן אָרט האָט
hot ort zain oif un geshtorbn Achborn fun zun der Baal-Chanan
has place his on and died Achbor of son the Ba'al-Chanan

געקיניגט הַדַר ; און דער נאָמען פֿון זײַן שטאָט איז געווען פָּעוּ;
Pau geven iz shtot zain fun nomen der un Hadar gekinigt
Pau having been is city his of name the and Hadar reigned

און דער נאָמען פֿון זײַן ווײַב איז געווען מְהֵיטַבְּאֵל די טאָכטער
tochter di Mehetaveel geven iz vaib zain fun nomen der un
daughter the Mehetavel having been is wife his of name the and

פֿון מַטרֵד דער טאָכטער פֿון מֵי-זָהָב .
Mei-Zahavn fun tochter der Matred fun
Mei-Zahav of daughter the Matred of

מ און דאָס זײַנען די נעמען פֿון די פִירשטן פֿון עֵשָו, לויט
loit Esav fun firshtn di fun nemen di zainen dos un
according Esav of chieftains the of names the are these and

זייערע משפּחות , לויט זייערע ערטער, מיט זייערע נעמען : דער
der nemen zeyere mit erter zeyere loit mishpoches zeyere
the names their with places their according families their

פִירשט פֿון תִמנַע , דער פִירשט פֿון עַלְוָה , דער פִירשט פֿון יתֵת ,
Yetet fun firsht der Alvah fun firsht der Timna fun firsht
Yetet of chieftain the Alvah of chieftain the Timna of chieftain

Bela Ben Be'or reigned in Edom; and the shem of his city was Dinhavah. [33] And Bela died, and Yovav Ben Zerach of Botzrah reigned in his place. [34] And Yovav died, and Chusham of Eretz Temani reigned in his place. [35] And Chusham died, and Hadad Ben Bedad, who defeated Midyan in the sadeh of Moav, reigned in his place; and the shem of his city was Avit. [36] And Hadad died, and Samlah of Masrekah reigned in his place. [37] And Samlah died, and Sha'ul of Rechovot-nahar reigned in his place. [38] And Sha'ul died, and Ba'al-Chanan Ben Achbor reigned in his place. [39] And Ba'al-Chanan Ben Achbor died, and Hadar reigned in his place; and the shem of his city was Pau; and the shem of his isha was Mehetavel Bat Matred Bat Mei-Zahav.

[40] And these are the shemot of the alufei Esav, according to their mishpechot, after their mekomot, by their shemot: aluf *(chief)* Timna, aluf *(chief)* Alvah, aluf *(chief)* Yetet, [41] Aluf Oholivamah,

aluf *(chief)* Elah, aluf *(chief)* Pinon, [42] Aluf *(chief)* Kenaz, aluf *(chief)* Teman, aluf *(chief)* Mivtzar, [43] Aluf *(chief)* Magdiel, aluf *(chief)* Iram; these are the alufei Edom, according to their moshavot in the eretz of their achuzzah; this is Esav Avi Edom.

מא דער פֿירשט פֿון אָהליבָּמָה , דער פֿירשט פֿון אֵלָה, דער פֿירשט
firsht der Elah fun firsht der Oholivamah fun firsht der
chieftain the Elah of chieftain the Oholivamah of chieftain the

פֿון פּינון , מב דער פֿירשט פֿון קנַז , דער פֿירשט פֿון תֵּימָן , דער
der Teman fun firsht der Kenaz fun firsht der Pinon fun
the Teman of chieftain the Kenaz of chieftain the Pinon of

פֿירשט פֿון מִבצָר , מג דער פֿירשט פֿון מַגדיאֵל , דער פֿירשט פֿון
fun firsht der Magdiel fun firsht der Mivtsar fun firsht
of chieftain the Magdiel of chieftain the Mivtzar of chieftain

עִירָם. דאָס זײַנען די פֿירשטן פֿון אֱדוֹם לויט זייערע וווינערטער,
voinerter zeyere loit Edom fun firshtn di zainen dos Iram
dwellings their according Edom of chieftains the are this Iram

אין דעם לאַנד פֿון זייער אייגנטום . דאָס איז עֵשָׂו דער פֿאָטער פֿון אֱדוֹם.
Edom fun foter der Esav iz dos eigentum zeyer fun land dem in
Edom of father the Esav is this possession their of land the in

VAYESHEV

וַיֵּשֶׁב

37 And Ya'akov dwelt in the eretz megurei Aviv *(in the land wherein his father was a ger)* in Eretz Kena'an.

לז און יעקבֿ איז געזעסן אין דעם לאַנד פֿון זײַן פֿאָטערס
foters zain fun land dem in gezesn iz Yaakov un
father's his of land the in settled is Yaakov and

וווינשאַפֿט , אין לאַנד כּנַעַן .
voinshaft land in Kenaan
residing sojourn land in Canaan

[2] These are the toldot Ya'akov. Yosef, being seventeen years old, was ro'eh with his achim to the tzon; now the na'ar was with the bnei Bilhah, and with the bnei Zilpah, the ne'shei Aviv *(the wives of his father)*; and Yosef brought unto Avihem *(their father)* dibbatam ra'ah *(a bad, evil report of them)*.

ב דאָס איז די געשיכטע פֿון יעקבֿן : יוֹסף צו זיבעצן יאָר איז
iz yor zibetsn tsu Yosef Yaakovn fun geshichte di iz dos
is years seventeen to Yosef Yaakov of history the is this

געווען אַ פּאַסטוך מיט זײַנע ברידער בײַ די שאָף ; און ער איז
iz er un shof di bai brider zaine mit pastuch a geven
is he and sheep the by brothers his with shepherd a having been

געווען אַ ייִנגל מיט די זין פֿון בִּלהָה , און מיט די זין פֿון
fun zin di mit un Bilhahn fun zin di mit yingel a geven
of sons the with and Bilhah of sons the with boy a having been

זִלפָּה , די ווײַבער פֿון זײַן פֿאָטער; און יוֹסף האָט געברַאכט בייזע
beize gebracht hot Yosef un foter zain fun vaiber di Zilpah
evil brought has Yosef and father his of wives the Zilpah

רייד אויף זיי צו זייער פֿאָטער.
foter zeyer tsu zei oif reid
father their to them on words

[3] Now Yisroel loved Yosef more than all his children, because he was the ben zekunim *(the son of his old age)*; and he made him a kesones passim *(ketonet tunic reaching to palms and soles)*. [4] And when his achim saw that Avihem loved him more than all his achim, they hated him, and could not speak with shalom unto him.

ג און יִשׂרָאֵל האָט ליב געהאַט יוֹסֵפן מער פֿון אַלע זײַנע זין ,
zin zaine ale fun mer Yosefn gehat lib hot Yisroel un
sons his all than more Yosef have had love has Israel and

וויַיל ער איז בײַ אים געווען אַ בן-זקונים . און ער האָט
hot er un ben-zkunim a geven im bai iz er vail
has he and son of his old age a having been him by is he because

אים געמאַכט אַ מאַנטל פּסים . ד און אַז זײַנע
mantl a gemacht im pasim un az zaine
mantle a made him reaching to palms and soles when and his

ברידער האָבן געזען אַז זייער פֿאָטער האָט אים ליבער פֿון אַלע
brider hobn gezen az foter zeyer hot im liber fun ale
brothers have seen that father their has him preferred than all

זײַנע ברידער , האָבן זיי אים פֿײַנט געקריגן , און נישט געקענט
gekent nisht un gekrign faint im zei hobn brider zaine
been able not and received enemies him they have brothers his

רעדן צו אים פֿרידלעך .
fridlech im tsu redn
peacefully him to to speak

[5] And Yosef dreamed a chalom *(dream)*, and he told it to his achim; and they hated him yet the more. [6] And he said unto them, Hear, now, this chalom which I have dreamed: [7] For, hinei, we were binding alummim *(sheaves of wheat)* out in the sadeh, and, hinei, my sheaf arose, and also stood upright; and, hinei, your alummot *(sheaves of wheat)* gathered around it, and bowed down to my sheaf. [8] And his achim said to him, Shalt thou indeed reign over us? Or shalt thou indeed have dominion over us? And they hated him yet the more for his chalomot *(dreams)*, and for his devarim.

ה און יוֹסֵף האָט זיך געחלומט אַ חלום , און ער האָט דערציילט
dertseilt hot er un cholem a gecholemt zich hot Yosefn un
told has he and dream a dreamt self has Yosef and

זײַנע ברידער , און זיי האָבן אים נאָך מער פֿײַנט געקריגן . ו און ער
er un gekrign faint mer noch im hobn zei un brider zaine
he and got haters more yet him have they and brothers his

האָט צו זיי געזאָגט: הערט אַקאָרשט דעם דאָזיקן חלום וואָס מיר
mir vos cholem dozikn dem akorsht hert gezogt zei tsu hot
me which dream this the now hear said them to has

האָט זיך געחלומט : ז מיר בינדן אַזוי גאַרבן אין פֿעלד, ערשט מײַן גאַרב
garb main ersht feld in garbn azoi bindn mir gecholemt zich hot
sheaf my look field in sheaf thus tie me dreamt self has

האָט זיך אויפֿגעהויבן, און איז אויך געבליבן שטיין ; און זע , אײַערע
aiere ze un shtein geblibn oich iz un oifgehoibn zich hot
your behold and standing remain also is and lifted up self has

גאַרבן האָבן זיך אַרומגעשטעלט, און האָבן זיך געבוקט צו מײַן גאַרב.
garb main tsu gebukt zich hobn un arumgeshtelt zich hobn garbn
sheaf my to bowed self have and stood around self have sheaf

ח האָבן זײַנע ברידער צו אים געזאָגט: קיניגן וועלסטו קיניגן איבער
iber kinign vilstu kinign gezogt im tsu brider zaine hobn
over rule will rule said him to brothers his have

אונדז? אָדער געווועלטיקן וועלסטו געווועלטיקן איבער אונדז? און זיי האָבן
hobn zei un undz iber geveltikn vilstu geveltikn oder undz
have they and us over dominate will dominate or us

אים נאָך מער פֿײַנט זײַנע חלומות , און פֿאַר זײַנע
zaine far un chaloimes zaine far gekrign faint mer noch im
his for and dream his for received enemies more yet him

רייד .
reid
words

[9] And he dreamed yet another chalom, and told it his achim, and said, Hinei, I have dreamed a chalom more; and, hinei, the shemesh and the yarei'ach and the eleven kokhavim bowed down to me.

ט און אים האָט זיך ווידער געחלומט אַן אַנדער חלום , און ער האָט
hot er un cholem ander an gecholemt vider zich hot im un
has he and dream other an dreamt again self has him and

דערציילט זײַנע ברידער , און האָט געזאָגט: אָט האָט זיך מיר ווידער
vider mir zich hot ot gezogt hot un brider zaine dertseilt
again me self has behold said has and brothers his told

געחלומט אַ חלום : ערשט די זון און די לבֿנה און די עלף
elf di un levone di un zun di ersht cholem a gecholemt
eleven the and moon the and sun the look dream a dreamt

שטערן בוקן זיך צו מיר.
mir tsu zich bukn shtern
me to self bow down stars

[10] And he told it to Aviv, and to his achim: and Aviv rebuked him, and said unto him, What is this chalom that thou hast dreamed?

י און ווי ער האָט עס דערציילט זײַן פֿאָטער און זײַנע ברידער , האָט
hot brider zaine un foter zain dertseilt es hot er vi un
has brothers his and father his told it has he as and

זײַן פֿאָטער אָנגעשריען אויף אים, און האָט צו אים געזאָגט: וואָס איז
iz vos gezogt im tsu hot un im oif ongeshrien foter zain
is what said him to has and him on scolded father his

דאָס פֿאַר אַ חלום וואָס דיר האָט זיך געחלומט ? זאָל איך און
un ich zol gecholemt zich hot dir vos cholem a far dos
and I shall dreamt self has you(SG) which dream a for this

דיין מוטער און דיַנע ברידער גאָר קומען זיך בוקן פֿאַר
far bukn zich kumen gor brider daine un muter dain
before bow down self come really brothers your and mother your

דיר צו דערד ערד ?
erd der tsu dir
earth the to you(SG)

11 And his achim had kina *(jealousy, envy)* toward him; but Aviv was shomer over the saying.

יא און די ברידער האָבן אים מקנא געווען ; אָבער זיין פֿאָטער
foter zain ober geven mekane im hobn brider di un
father his but having been jealous him have brothers the and

האָט די זאַך געהאַלטן אין זינען .
zinen in gehaltn zach di hot
mind in kept thing the has

12 And his achim went for the purpose to be ro'eh tzon Avihem in the vicinity of Shechem. 13 And Yisroel said unto Yosef, Do not thy achim ro'im in Shechem? Come and I will send thee unto them. And he said to him, Hineni. 14 And he said to him, Go, now, see about the shalom achecha, and the shalom hatzon; and bring me devar. So he sent him out of the Emek Chevron, and he went to Shechem. 15 And a certain ish found him, and, hinei, he was wandering in the sadeh; and the ish asked him, saying, What seekest thou? 16 And he said, I seek my achim; tell me, now, where they ro'im *(feed their flocks)*. 17 And the ish said, They are departed from here; for I heard them say, Let us go to Dotan. And Yosef went after his achim, and found them in Dotan.

יב און זיַנע ברידער זיַנען געגאַנגען פֿיטערן די שאָף פֿון זייער
zeyer fun shof di fitern gegangen zainen brider zaine un
their of sheep the pasture having gone are brothers his and

פֿאָטער אין שכֶם . יג האָט ישׂראֵל געזאָגט צו יוֹספֿן : דיַנע ברידער
brider daine Yosefn tsu gezogt Yisroel hot Shechem in foter
brothers your Yosef to said Israel has Shechem in father

פֿיטערן דאָך אין שכֶם ; קום און איך וועל דיך שיקן צו זיי .
zei tsu shikn dich vel ich un kum Shechem in doch fitern
them to send you(SG) will I and come Shechem in still pasture

האָט ער צו אים געזאָגט: דאָ bin איך. יד האָט ער צו אים געזאָגט: גיי
gei gezogt im tsu er hot ich bin do gezogt im tsu er hot
go said him to he has I am here said him to he has

אַקאָרשט זע אויב פֿריד איז צו דיַנע ברידער , און פֿריד צו די
di tsu frid un brider daine tsu iz frid oib ze akorsht
the to peace and brothers your to is peace if look at now

שאָף , און ברענג מיר אַן ענטפֿער. און ער האָט אים אַוועקגעשיקט פֿון
fun avekgeshikt im hot er un entfer an mir breng un shof
from sent off him has he and answer an me bring and sheep

דעם טאָל פֿון חֶברון , און ער איז געקומען קיין שכֶם .
Shechem kein gekumen iz er un Chevron fun tal dem
Shechem to having come is he and Chevron of valley of the

טו האָט אים געפֿונען אַ מאַן , ערשט ער בלאָנדזשעט אום אין פֿעלד; און
un feld in um blondzhet er ersht man a gefunen im hot
and field in down wander around he look man a found him has

דער מאַן האָט אים געפֿרעגט, אַזוי צו זאָגן : וואָס זוכסטו ? טז האָט ער
er hot zuchstu vos zogn tsu azoi gefregt im hot man der
he has do you seek what say to thus asked him has man the

געזאָגט: מיַנע ברידער זוך איך; זאָג מיר, איך בעט דיך , וווּ
vu dich bet ich mir zog ich zuch brider maine gezogt
where you(SG) entreat I me tell I seek brothers my said

פֿיטערן זיי ? יז האָט דער מאַן געזאָגט: זיי האָבן אַוועקגעזויגן פֿון
fun avekgetsoign hobn zei gezogt man der hot zei fitern
from journeyed have they said man the has they pasture

דאָתנען, וואָרעם איך האָב געהערט ווי זיי זאָגן : לאָמיר גיין קיין דוֹתָן .
Dotan kein gein lomir zogn zei vi gehert hob ich vorem danen
Dotan to go let us say they as heard have I for here

איז יוֹסף געגאַנגען נאָך זיַינע ברידער , און ער האָט זיי געפֿונען
iz Yosef gegangen noch zaine brider un er hot zei gefunen
is Yosef having gone after his brothers and he has them found

אין דוֹתָן .
in Dotan
in Dotan

יח און ווי זיי האָבן אים דערזען פֿון ווייַטן , און אייַדער נאָך ער
un vi zei hobn im derzen fun vaitn un eider noch er
and as they have him saw from distance and before yet he

האָט געמאַכט אַ פֿאַרשווערונג קעגן זיך , זיי האָבן געמאַכט אַ געמאַכט צו זיי טייטן .
hot kegen zich gemacht a farshverung , zei hobn gemacht a tsu zei teitn .
has against self made a conspiracy , they have made a to them kill

יט און זיי האָבן געזאָגט איינער צום אַנדערן: אים, אים צו טייטן .
un zei hobn gezogt einer tsum andern : im , im tsu teitn .
and they have said one to another : him , him to kill

כ און אַצונד , קומט, לאָמיר אים טייטן . קומט דער דאָזיקער בַּעַל-חלומות
un atsund , kumt , lomir im teitn . kumt der doziker baal-chaloimes
and now , come , let us him kill . come the this one dreamer

הרגען , און אים אַרײַנוואַרפֿן אין אײַנער פֿון די גריבער, און מיר וועלן
hargen un im arainvarfen in einer fun di griber , un mir veln
kill and him into throw in one of the pits , and we will

זאָגן : אַ בייזע חיה האָט אים אויפֿגעגעסן; און מיר וועלן זען וואָס וועט
zogn : a beize chaye hot im oifgegesn ; un mir veln zen vos vet
say : a wild beast has him devoured ; and we will see what will

ווערן פֿון זיַינע חלומות .
vern fun zaine chaloimes .
become of his dreams .

כא האָט ראובֿן דערהערט, און ער האָט אים געזוכט מציל צו זיַין
hot Reuven derhert , un er hot im gezucht matsil tsu zain
has Reuven heard , and he has him sought to rescue be

פֿון זייער האַנט, און האָט געזאָגט: לאָמיר אים נישט נעמען דאָס לעבן.
fun zeyer hant , un hot gezogt : lomir im nisht nemen dos lebn .
from their hand , and has said : let us him not take this life .

כב און ראובֿן האָט צו זיי געזאָגט: איר זאָלט נישט פֿאַרגיסן קיין בלוט ;
un Reuven hot tsu zei gezogt : ir zolt nisht fargisen kein blut ;
and Reuven has to them said : you shall not shed any blood ;

וואַרפֿט אים אַרײַן אין יענער גרוב וואָס אין מדבר , אָבער אַ האַנט
varft im arain in yener grub vos in midber , ober a hant
throw him into that pit which in wilderness but a hand

זאָלט איר נישט אויסשטרעקן אויף אים – כדי אים מציל צו זיַין פֿון
zolt ir nisht oisshtrekn oif im – kedei im matsil tsu zain fun
shall you not stretch out on him – so that him to rescue be from

זייער האַנט, אים אומצוקערן צו זיַין פֿאָטער.
zeyer hant , im umtsukeren tsu zain foter .
their hand , him to return to his father .

כג און עס איז געווען , ווי יוֹסף איז צוגעקומען צו זיַינע
un es iz geven , vi Yosef iz tsugekumen tsu zaine
and it is was , as Yosef is approached to his

ברידער , אַזוי האָבן זיי אויסגעטאָן יוֹסיפֿן זיַין מאַנטל, דאָס מאַנטל
brider , azoi hobn zei oisgeton Yosefn zain mantl , dos mantl
brothers , thus have they taken off Yosef his mantle , this mantle

פּסים כד און זיי האָבן אים. וואָס אויף אים
pasim . un zei hobn im . vos oif im
palms and soles . and they have him . which on him

פֿאַרשטיין אַז ער איז שוין נאָענט צו זיי, זיי האָבן אים
farshtein az er iz shoin noent tsu zei , zei hobn im
reaching to as he is already near to them , they have him

18 And when they saw him merachok *(afar off, in the distance)*, even before he came near unto them, they conspired against him to kill him. 19 And they said one to another, Hinei, this ba'al hachalomot cometh. 20 Come now therefore, and let us kill him, and throw him into one of the borot *(pits)*, and we will say, Some chayyah ra'ah *(evil wild beast)* hath devoured him; and we shall see what will become of his chalomot.

21 And Reuven heard it, and he saved him out of their yadayim; and said, Let us not take his nefesh. 22 And Reuven said unto them, Do no shefach dahm *(shedding of blood)*, but throw him into this bor that is in the midbar, and lay no yad upon him; that he might rescue him out of their yadayim, to take him back to Aviv.

23 And it came to pass, when Yosef was come unto his achim, that they stripped Yosef of his kesones, his kesones hapassim that was on him; 24 And they took him, and threw him into the

borah *(pit)*; and the bor was empty, there was no mayim in it.

געגומען , און האָבן אים אַרײַנגעווארפֿן אין דער גרוב. און די גרוב איז
iz grub di un grub der in araingevorfn im hobn un genumen
is pit the and pit the in thrown into him have and taken

געווען לײדיק, קיין וואַסער איז אין איר נישט געווען .
geven nisht ir in iz vaser kein leidik geven
having been not it in is water any empty having been

[25] And they sat down to eat lechem; and they lifted up their eyes and looked, and, hinei, a caravan of Yishm'elim was coming from Gil'ad with their gemalim bearing spices and balm and myrrh, going to carry it down to Mitzrayim. [26] And Yehudah said unto his achim, What betza *(profit, gain)* is it if we kill achinu *(our brother)*, and conceal his dahm? [27] Come, and let us sell him to the Yishm'elim, and let not yadeinu *(our hands)* be upon him; for he is achinu *(our brother)* and besareinu *(our flesh)*. And his achim agreed. [28] Then there passed by anashim Midyanim socharim *(men of Midyan, traders)*; and they drew and lifted up Yosef out of the bor, and sold Yosef to the Yishm'elim for esrim kesef; and they took Yosef to Mitzrayim.

[כה] און זיי האָבן זיך געזעצט עסן ברויט. און זיי האָבן אויפֿגעהויבן
oifgehoibn hobn zei un broit esen gezetst zich hobn zei un
lifted up have they and bread to eat sat self have they and

זייערע אויגן, און האָבן אַ קוק געטאָן, ערשט אַ קאַראַוואַן ישמָעֵאלים
Yishmaelim karavan a ersht geton kuk a hobn un oign zeyere
Yishm'elim caravan a see done look a have and eyes their

קומט אָן פֿון גִלְעָד , און זייערע קעמלען טראָגן געוויירץ און באַלזאַם און
un balzam un gevirts trogn kemlen zeyere un Gilad fun on kumt
and balsam and spices bear camels their and Gil'ad from on come

מירע וואָס זיי גייען אַראָפּנידערן קיין מִצרַיִם . [כו] האָט יהודה
mirע vos zei geyen araפּnideren kein Mitsrayim hot Yehudah
myrrh which they go down go Egypt to has Yehudah

געזאָגט צו זײַנע ברידער : וואָס וועט אַרויסקומען, אַז מיר וועלן הרגענען
hargen veln mir az aroiskumen vet vos brider zaine tsu gezogt
kill will me that be gained will what brothers his to said

אונדזער ברודער, און מיר וועלן פֿאַרדעקן זײַן בלוט ? [כז] קומט, און לאָמיר
lomir un kumt blut zain fardekn veln mir un bruder undzer
let us and come blood his conceal will me and brother our

אים פֿאַרקויפֿן צו די ישמָעֵאלים , און אונדזער האַנט זאָל נישט זײַן אויף
oif zain nisht zol hant undzer un Yishmaelim di tsu farkoifen im
on be not shall hand our and Yishm'elim the to sell him

אים; וואָרעם אונדזער ברודער, אונדזער פֿלייש איז ער. און זײַנע ברידער
brider zaine un er iz fleish undzer bruder undzer vorem im
brothers his and he is flesh our brother our because him

האָבן צוגעהערט. [כח] און ווי די מִדיָנישע לײַט , די סוחרים, זײַנען
zainen sochrim di lait Midyanishe di vi un tsugehert hobn
are traders the people Midyanim the as and paid heed have

פֿאַרבײַגעגאַנגען, אַזוי האָבן זיי אַרויסגעצויגן און אַרויפֿגעבראַכט יוסֵפֿן
Yosefn aroifgebracht un aroisgetsoign zei hobn azoi farbaigegangen
Yosef brought up and drew out they have thus passing by

פֿון דער גרוב, און זיי האָבן פֿאַרקויפֿט יוסֵפֿן צו די ישמָעֵאלים
Yishmaelim di tsu Yosefn farkoift hobn zei un grub der fun
Yishm'elim the to Yosef sold have they and pit the from

פֿאַר צוואַנציק זילבערשטיק ; און די האָבן אַוועקגעפֿירט יוסֵפֿן
Yosefn avekgefirt hobn di un zilbershtik tsvantsik far
Yosef led away have the ones and pieces of silver twenty for

קיין מִצרַיִם .
Mitsrayim kein
Egypt to

[29] And Reuven returned unto the bor; and, hinei, Yosef was not in the bor; and he made the keriah of his clothes. [30] And he returned unto his achim, and said, The yeled is not; and I, where shall I turn?

[כט] און ראובֵן האָט זיך אומגעקערט צו דער גרוב, ערשט יוסֵף איז
iz Yosef ersht grub der tsu umgekert zich hot Reuven un
is Yosef look pit the to returned self has Reuven and

נישטאָ אין דער גרוב; האָט ער צעריסן זײַנע קלײדער . [ל] און ער האָט זיך
nishto in der grub Yosef ersht iz
not the in pit the has he and garments his torn he has

אומגעקערט צו זיַינע ברידער , און האָט געזאָגט: דער יִנגל איז נישטאָ,
nishto iz yingel der gezogt hot un brider zaine tsu umgekert
not is boy the said has and brothers his to returned

און איך, ווו טו איך מיך אַהין?
ahin mich ich tu vu ich un
there me I do where I and

[31] And they took the kesones Yosef, and did shachat the se'ir izzim *(slaughtered the kid of the goats)*, and dipped the kesones in the dahm; [32] And they sent the kesones hapassim, and they brought it to Avihem; and said, This have we found; examine for identification purposes now whether it be the kesones Binecha or no. [33] And he recognized it, and said, It is the kesones beni; a chayyah ra'ah hath devoured him; Yosef is without doubt torn in pieces. [34] And Ya'akov made the keriah of his clothes, and put sackcloth on his loins, and mourned for beno yamim rabbim. [35] And all his banim and all his banot rose up to comfort him; but he refused to be comforted; and he said, For I will go down to beni mourning to Sheol. Thus Aviv wept for him.

לא און זיי האָבן גענומען יוֹסֵפס כּתנת , און האָבן געשאָכטן אַ
a geshochtn hobn un ketones Yosefs genumen hobn zei un
a slaughtered have and tunic Yosef's taken have they and

ציגנבאָק , און האָבן אײַנגעטונקט דאָס כּתנת אין דעם בלוט . לב און זיי
zei un blut dem in ketones dos aingetunkt hobn un tsignbok
they and blood the in tunic this dipped have and billy goat

האָבן אַוועקגעשיקט דאָס כּתנת פּסים , און גאַלאָזט
gelozt un pasim ketones dos avekgeshikt hobn
let and reaching to palms and soles tunic this sent off have

ברענגען צו זייער פֿאָטער, און גאַלאָזט זאָגן: דאָס האָבן מיר גענפֿונען ;
gefunen mir hobn dos zogn gelozt un foter zeyer tsu brengen
found we have this say let and father their to bring

דערקענען אַקאָרשט אויב דאָס איז דײַן זונס כּתנת אָדער נישט. לג האָט ער
er hot nisht oder ketones zuns dain iz dos oib akorsht derken
he has not or tunic son's your is this if now identify

עס דערקענט , און ער האָט געזאָגט: מײַן זונס כּתנת ; אַ בייזע חיה
chaye beize a ketones zuns main gezogt hot er un derkent es
beast wild a tunic son's my said has he and recognized it

האָט אים אויפֿגעגעסן, פֿאַרצוקט פֿאַרצוקט געוואָרן איז יוֹסף .
Yosef iz gevorn fartsukt fartsukn oifgegesn im hot
Yosef is having become torn surely torn devoured him has

לד און יעקבֿ האָט צעריסן זיַינע קלײדער , און אָנגעטאָן זאַק אויף
oif zak ongeton un kleider zaine tserisn hot Yaakov un
on sackcloth put on and garments his tore has Yaakov and

זיַינע לענדן, און ער האָט געטרויערט אויף זיַין זון פֿיל טעג . לה און
un teg fil zun zain oif getroiert hot er un lendn zaine
and days many son his on mourned has he and loins his

אַלע זיַינע זין און אַלע זיַינע טעכטער זיַינען אויפֿגעשטאַנען אים צו
tsu im oifgeshtanen zainen techter zaine ale un zin zaine ale
to him got up are daughters his all and sons his all

טרייסטן, אָבער ער האָט זיך נישט געוואָלט טרייסטן; און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un treistn gevolt nisht zich hot er ober treistn
said has he and comfort wanted not self has he but comfort

פֿאַר וואָר , אַן אָבֵל וועל איך נידערן צו מײַן זון טרויעריק אין
in troierik zun main tsu nidern ich vel Avel an vor far
in mourning son my to go down I will mourner a indeed for

דעם גרוב. און זײַן פֿאָטער האָט אים באַווויינט .
baveint im hot foter zain un grub dem
mourned him has father his and pit the

[36] And the Midyanim sold him into Mitzrayim unto Potiphar, a seris Pharaoh *(courtier of Pharaoh)*, a sar hatabbachim *(a captain of the slaughterers, executioners, i.e., captain of the guard)*.

לו און די מִדיָנים האָבן אים פֿאַרקויפֿט אין מִצרַיִם צו פּוֹטיפַֿר ,
Potifar tsu Mitsrayim in farkoift im hobn Midyanim di un
Potiphar to Egypt in sold him have Midyanim the and

אַ הויפֿדינער פֿון פַּרעהן , דעם אײבערלײַבווכטער .
eiberlaibvechter dem Pharaohn fun hoifdiner a
head of the bodyguards the Pharaoh of court official a

לח

38 And it came to pass at that time, that Yehudah went down from his achim, and turned in to an ish Adullami shmo Chirah. [2] And Yehudah saw there a bat ish Kena'ani shmo Shua; and he took her, and went in unto her. [3] She conceived, and bore ben; and he called shmo Er. [4] And she conceived again, and bore ben; and she called shmo Onan. [5] And she yet again conceived, and bore ben; and called shmo Shelah; at Keziv, when she bore him.

[6] And Yehudah took a wife for Er his bechor, whose shem was Tamar. [7] And Er, bechor Yehudah, was rah in the eyes of Hashem; and Hashem slaughtered him. [8] And Yehudah said unto Onan, Go in unto eshet achicha, and enter into levirate marriage with her, and raise up zera to achicha. [9] And Yehudah knew that the zera should not be his; and it came to pass, when he went in unto eshet achiv, that he spilled it on

אוֹן עס איז געווען אין יענער צייַט, האָט יהודה
Yehudah hot tsait yener in geven iz es un
Yehudah has time that in having been is it and

אַראָפּגענידערט פֿון זיַינע ברידער, און ער האָט אײַנגעקערט
aingekert hot er un brider zaine fun aropgenidert
turned in has he and brothers his from gone down

צו אַ מאַן פֿון עדולָם, וואָס זײַן נאָמען איז געווען חירָה.
Chirah geven iz nomen zain vos Adulam fun man a tsu
Chirah having been is name his which Adullam from man a to

ב אוֹן יהודה האָט דאָרטן געזען די טאָכטער פֿון אַ מאַן כְּנַעֲנִי,
Kenaani a man a fun tochter di gezen dortn hot Yehudah un
Kena'ani a man a of daughter the seen there has Yehudah and

וואָס זײַן נאָמען איז געווען שוּעַ, און ער האָט זי גענומען,
genumen zi hot er un Shua geven iz nomen zain vos
taken her has he and Shua having been is name his whose

אוֹן איז געקומען צו איר. ג אוֹן זי איז טראָגעדיק געוואָרן,
gevorn trogedik iz zi un ir tsu gekumen iz un
having become pregnant is she and her to having come is and

אוֹן האָט געבאָרן אַ זון; און ער האָט גערופֿן זײַן נאָמען ער. ד אוֹן
un Er nomen zain gerufn hot er un zun a geborn hot un
and Er name his called has he and son a given birth to has and

זי איז ווידער טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון;
zun a geborn hot un gevorn trogedik vider iz zi
son a given birth to has and having become pregnant again is she

אוֹן זי האָט גערופֿן זײַן נאָמען אוֹנָן. ה אוֹן זי האָט ווידער טראָגעדיק
trogedik vider hot zi un Onan nomen zain gerufn hot zi un
pregnant again has she and Onan name his called has she and

געוואָרן אוֹן האָט געבאָרן אַ זון; און זי האָט גערופֿן זײַן
zain gerufn hot zi un zun a geborn hot un gevorn
his called has she and son a given birth to has and having become

נאָמען שֵׁלָה. אוֹן ער איז געווען אין כזיב, אַז זי האָט אים
im hot zi az Keziv in geven iz er un Shelah nomen
him has she when Keziv in having been is he and Shelah name

געבאָרן.
geborn
given birth to

ו אוֹן יהודה האָט גענומען אַ וויַיב פֿאַר ער זײַן בכוֹר, וואָס
vos bechor zain Er far vaib a genumen hot Yehudah un
which firstborn his Er for wife a taken has Yehudah and

איר נאָמען איז געווען תָּמָר. ז אוֹן ער, יהודהס בכוֹר,
bechor Yehudahs Er un Tamar geven iz nomen ir
firstborn Yehudah's Er and Tamar having been is name her

איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון ה', אוֹן ה' האָט
hot Hashem un Hashem fun oign di in shlecht geven iz
has Hashem and Hashem of eyes the in evil having been is

אים געטייט. ח האָט יהודה געזאָגט צו אוֹנָנן: קום צו דײַן
dain tsu kum Onanen tsu gezogt Yehudah hot geteit im
your to come Onan to said Yehudah has caused to die him

ברודערס וויַיב, און באַשוועגער זי, און שטעל אויף אַ
a oif shtel un zi bashveger un vaib bruders
a up stand up and her enter a levirate marriage and wife brother's

זאָמען נאָך דײַן ברודער. ט אוֹן אַזוי וויִ האָט אוֹנָן געוווסט אַז דער
der az gevust hot Onan vi azoi un bruder dain noch zomen
the that known has Onan as thus and brother your after seed

the ground, lest he should give zera to achiv. [10] And the thing which he did was rah in the eyes of Hashem; therefore He slaughtered him also.

זאָמען וועט נישט געהערן צו אים, איז, אַז ער איז געקומען צו
tsu gekumen iz er az iz im tsu gehern nisht vet zomen
to having come is he that is him to has belonged not will seed

זײַן ברודערס וויַב, האָט ער אויסגעבראַכט צו דער ערד, כּדי נישט
nisht kedei erd der tsu oisgebracht er hot vaib bruders zain
not so that earth the to squander he has wife brother's his

צו געבן אַ זאָמען צו זײַן ברודער. י איז געווען שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht geven iz bruder zain tsu zomen a gebn tsu
eyes the in evil having been is brother his to seed a give to

פֿון ה וואָס ער האָט געטאָן, און ער האָט אים אויך געטייט .
geteit oich im hot er un geton hot er vos Hashem fun
caused to die also him has he and done has he what Hashem of

[11] Then said Yehudah to Tamar his shnur, Remain an almanah at thy bais avi, till Shelah beni is grown; for he said, Lest he die also, as his achim did. And Tamar went and dwelt in her bais avi.

יא האָט יהודה געזאָגט צו זײַן שנור תָּמָר : זיץ
zits Tamarn shnur zain tsu gezogt Yehudah hot
sit Tamar daughter-in-law his to said Yehudah has

אַן אַלמנה אין דײַן פַּאָטערס הויז , ביז מײַן זון שֵׁלָה וועט
vet Shelah zun main biz hoiz foters dain in almone an
will Shelah son my until house father's your in widow a

אויפֿוואַקסן ; וואָרעם ער האָט געקלערט: טאָמער וועט ער אויך שטאַרבן
shtarbn oich er vet tomer geklert hot er vorem oifvaksn
die also he will what if thought has he because become adult

אַזוי ווי זײַנע ברידער . איז תָּמָר אַוועקגעגאַנגען, און איז געזעסן אין איר
ir in gezesn iz un avekgegangen Tamar iz brider zaine vi azoi
her in sitting is and went way Tamar is brothers his as even

פַּאָטערס הויז .
hoiz foters
house father's

[12] And in process of time the bat Shua, eshet Yehudah, died; and Yehudah was consoled, and went up unto his sheepshearers to Timnah, he and his re'a Chirah the Adullami.

יב האָבן זיך געמערט די טעג, און שועס טאָכטער, די וויַב
vaib di tochter Shuas un teg di gemert zich hobn
wife the daughter Shua's and days the multiplied self have

פֿון יהודהן , איז געשטאָרבן. און אַז יהודה האָט זיך געהאַט
gehat zich hot Yehudah az un geshtorbn iz Yehudahn fun
have had self has Yehudah that and died is Yehudah of

געטרייסט, איז ער אַרויפֿגעגאַנגען צו די שערער פֿון זײַנע שאָף קיין
kein shof zaine fun sherer di tsu aroifgegangen er iz getreist
to sheep his of shearers the to having gone up he is consoled

תִּמנָה , ער און זײַן גוטער פֿרײַנט חירָה פֿון עֲדוּלָם .
Adulam fun Chirah fraint guter zain un er Timnah
Adullam of Chirah friend good his and he Timnah

[13] And it was told Tamar, saying, Hinei, thy shver *(father-in-law)* goeth up to Timnah to shear his tzon. [14] And she put off her widow's garments from her, and covered her with a tze'if *(veil, shleier)*, and disguised herself, and sat at the entrance of Einayim which is on the derech to Timnah; for she saw that Shelah was grown, and she

יג איז אָנגעזאָגט געוואָרן תָּמָר , אַזוי צו זאָגן: זע , דײַן
ze dain zogn tsu azoi Tamarn gevorn ongezogt iz
behold your say to thus Tamar having become informed is

שווער גייט אַרויף קיין תִּמנָה , צו שערן זײַנע שאָף . יד האָט זי
zi hot shof zaine shern tsu Timnah kein aroif geit shver
she has sheep his shear to Timnah to up goes father-in-law

אויסגעטאָן אירע אַלמנה-קלײדער פֿון זיך , און האָט זיך פַּאַרדעקט
fardekt zich hot un zich fun almone-kleider ire oisgeton
covered self has and self from widow's garments her taken off

מיט אַ שלייער, און זיך אײַנגעוויקלט, און זי האָט זיך געזעצט בײַם
baim gezetst zich hot zi un aingeviklt zich un shleyer a mit
at sat self has she and wrapped up self and veil a with

אײַנגאַנג פֿון עֵינַיִם , וואָס אויפֿן וועג קיין תִּמנָה ; וואָרעם זי
zi vorem Timnah kein veg oifn vos Einayim fun aingang
she because Timnah to way on the which Enayim of entrance

was not given unto him as isha.

האָט געזען אַז שֵׁלָה איז אויפֿגעוואַקסן, און זי איז נישט געגעבן
gegebn nisht iz zi un oifgevaksn iz Shelah az gezen hot
given not is she and grown up is Shelah that seen has

געוואָרן צו אים פֿאַר אַ וויַב.
vaib a far im tsu gevorn
wife a for him to having become

15 When Yehudah saw her, he thought her to be a zonah; because she had covered her face. 16 And he turned unto her by the derech, and said, Come now, let me come in unto thee; (for he knew not that she was his shnur daughter-in-law). And she said, What wilt thou give me, that thou mayest come in unto me? 17 And he said, I will send thee a gedi izzim *(kid of the goats)*. And she said, Wilt thou give me an eravon *(pledge, mashkn)*, till thou send it? 18 And he said, What eravon shall I give thee? And she said, Thy chotam *(signet)*, and thy signet neck cord, and thy staff that is in thine yad. And he gave it her, and came in unto her, and she conceived by him. 19 And she arose, and went away, and took off her tze'if *(veil, shleier)* from her, and put on the garments of her widowhood.

טו און יהודה האָט זי געזען, און ער האָט זי גערעכנט פֿאַר אַ
a far gerechnt zi hot er un gezen zi hot Yehudah un
a for considered her has he and seen her has Yehudah and

זונה , וויַל זי האָט פֿאַרדעקט איר פּנים . טז האָט ער פֿאַרקערערט
farkert er hot ponem ir fardekt hot zi vail zoine
turned he has face her covered has she because prostitute

צו איר בייַם וועג, און האָט געזאָגט: קום, איך בעט דיך , לאָמיך
lomich dich bet ich kum gezogt hot un veg baim ir tsu
let me you(SG) entreat I come said has and road by the her to

קומען צו דיר ; וואָרעם ער האָט נישט געוווּסט אַז זי איז זיַין
zain iz zi az gevust nisht hot er vorem dir tsu kumen
his is she that known not has he for you(SG) to come

שנור . האָט זי געזאָגט: וואָס וועסטו מיר געבן, אַז דו
du az gebn mir vestu vos gezogt zi hot shnur
you that give me will you(sg) what said she has daughter-in-law

וועסט קומען צו מיר? יז האָט ער געזאָגט: איך וועל שיקן אַ ציגנבעקל פֿון
fun tsignbekl a shikn vel ich gezogt er hot mir tsu kumen vest
of young goat a send will I said he has me to come will

די שאָף. האָט זי געזאָגט: סיַידן וועסט מיר געבן אַ משכון ביז דו
du biz meshkun a gebn mir vest saidn gezogt zi hot shof di
you until pledge a give me will only said she has flock the

שיקסט . יח האָט ער געזאָגט: וואָס פֿאַר אַ משכון זאָל איך דיר
dir ich zol meshkun a far vos gezogt er hot shikst
you(SG) I shall pledge a for what said he has you send

געבן? האָט זי געזאָגט: דיַין זיגלרינג , און דיַין שנור, און דיַין
dain un shnur dain un ziglring dain gezogt zi hot gebn
your and cord your and signet ring your said she has give

שטעקן וואָס אין דיַין האַנט. האָט ער עס איר געגעבן, און ער איז צו איר
ir tsu iz er un gegebn ir es er hot hant dain in vos shtekn
her to is he and given her it he has hand your in which staff

געקומען , און זי איז טראָגעדיק געוואָרן פֿון אים. יט און זי
gekumen zi un im fun gevorn trogedik iz zi un
having come conceived is she and him of having become

איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַוועקגעגאַנגען, און זי האָט אויסגעטאָן פֿון
fun oisgeton hot zi un avekgegangen iz un oifgeshtanen iz
of taken off has she and went way is and arose is

זיך איר שלייער, און האָט אָנגעטאָן אירע אַלמנה-קלייַדער .
almone-kleider ire ongeton hot un shleyer ir zich
widow's garments her put on has and veil her self

20 And Yehudah sent the gedi izzim by the yad of his friend the Adullami, to get back his eravon *(pledge, mashkn)* from the yad haisha; but he found her not. 21 Then he asked the men of that place, saying,

כ און יהודה האָט געשיקט דאָס ציגנבעקל דורך דער האַנט פֿון זיַין
zain fun hant der durch tsignbekl dos geshikt hot Yehudah un
his of hand the by young goat this sent has Yehudah and

גוטן פֿרייַנד פֿון עדולָם , כּדי אָפּצונעמען דעם משכון פֿון דער
der fun meshkun dem optsunemen kedei Adulam fun fraint gutn
the from pledge the to take so as Adullam from friend good

פֿרויס האַנט; כא האָט ער געפֿרעגט די נשים געפֿונען . אָבער ער האָט זי נישט
di gefregt er hot gefunen nisht zi hot er ober hant frois
the asked he has found not her has he but hand woman's

מענטשן פֿון איר אָרט, אַזוי צו זאָגן: ווו איז די זונה וואָס איז
iz vos zoine di iz vu zogn tsu azoi ort ir fun mentshn
is who prostitute the is where say to thus place her of men

געווען אין עֵינַיִם ביים וועג? האָבן זיי געזאָגט: דאָ איז נישט
nisht iz do gezogt zei hobn veg baim Einayim in geven
not is here said they have road by the Einayim in having been

יהוּדהן, כב האָט ער זיך אומגעקערט צו
Yehudahn tsu umgekert zich er hot
Yehudah to returned self he has

געווען קיין זונה. כב
zoine kein geven
prostitute any having been

און האָט געזאָגט: איך האָב זי נישט געפֿונען. און אויך די מענטשן פֿון
fun mentshn di oich un gefunen nisht zi hob ich gezogt hot un
of men the also and found not her have I said has and

דעם אָרט האָבן געזאָגט: דאָ איז נישט געווען קיין זונה.
zoine kein geven nisht iz do gezogt hobn ort dem
prostitute any having been not is here said have place the

כג האָט יהוּדה געזאָגט: זאָל זי עס האַלטן פֿאַר זיך, כּדי מיר זאָלן
zoln mir kedei zich far haltn es zi zol gezogt Yehudah hot
shall we so that self for hold it she shall said Yehudah has

נישט ווערן צו שפּאָט; איך האָב דאָך געשיקט דאָס
dos geshikt doch hob ich shpot tsu vern nisht
the sent still have I makes a laughing stock to become not

דאָזיקע ציקעלע, און דו האָסט זי נישט געפֿונען.
gefunen nisht zi host du un tsikele dozike
found not it have you and young goat this one

כד און עס איז געווען אין אַרום דריי חדשים, איז אָנגעזאָגט
ongezogt iz chodeshim drai arum in geven iz es un
informed is months three round in having been is it and

געווארן יהוּדהן, אַזוי צו זאָגן: דיין שנור תָּמָר
Tamar shnur dain zogn tsu azoi Yehudahn gevorn
Tamar daughter-in-law your say to thus Yehudah having become

האָט מזנה געווען, און אָט איז זי אויך טראָגעדיק
trogedik oich zi iz ot un geven mizane hot
pregnant also she is behold and having been commit prostitution has

פֿון זנות. האָט יהוּדה געזאָגט: פֿירט זי אַרויס, און זאָל זי
zi zol un arois zi firt gezogt Yehudah hot zoines fun
she shall and out her lead said Yehudah has prostitution from

פֿאַרברענט ווערן.
vern farbrent
become burned up

כה ווי זי איז אַרויסגעפֿירט געווארן, אַזוי האָט זי געשיקט זאָגן
zogn geshikt zi hot azoi gevorn aroisgefirt iz zi vi
to say sent she has thus having become led out is she as

צו איר שווער: פֿון דעם מאַן וואָס די דאָזיקע געהערן צו
tsu gehern dozike di vos man dem fun shver ir tsu
to has belonged this the whose man the of father-in-law her to

אים, בין איך טראָגעדיק. און זי האָט געזאָגט: דערקענען אַקאָרשט ווועמעס
vemes akorsht derken gezogt hot zi un trogedik ich bin im
whose now identify said has she and pregnant I am him

איז דער דאָזיקער זיגלרינג, און דער שנורן, און דער שטעקן? כו האָט
hot shtekn der un shnurn di un ziglring doziker der iz
has staff the and cord the and signet ring this one the is

יהוּדה דערקענט, און ער האָט גזאָגט: זי איז גערעכטער
fun gerechter iz zi gezogt hot er un derkent Yehudah
than more righteous is she said has he and known Yehudah

Where is the kedesha *(cult prostitute)* that was on the crossroads by the derech? And they said, There was no kedesha in this place. 22 And he returned to Yehudah, and said, I cannot find her; and also the men of the place said that there was no kedesha in this place. 23 And Yehudah said, Let her take for herself, lest we become buz *(laughingstock, shpot)*; hinei, I sent this gedi, and thou hast not found her.

24 And it came to pass about shlosh chadashim *(three months)* later, that it was told Yehudah saying, Tamar thy shnur hath played the zonah; and also, hinei, she is with child by zenunim *(whoredom)*. And Yehudah said, Bring her forth, and let her be burned.

25 When she was brought forth, she sent to her shver *(father-in-law)*, saying, By the man, whose these are, am I with child; and she said, Discern, now, whose are these, the chotam *(signet)*, and the signet neck cord, and the staff. 26 And Yehudah acknowledged them, and said, She hath been more tzadekah than I; because that I gave her

not to Shelah beni. And he knew her again no more.

[27] And it came to pass in the time of her travail, that, hinei te'omim *(twin boys)* were in her beten. [28] And it came to pass, when she travailed in labor, that the one put out his yad; and the midwife took and bound upon his yad a scarlet thread, saying, This came out rishonah *(first)*. [29] And it came to pass, as he drew back his yad, that, hinei, his brother came out; and she said, How hast paratzta *(thou broken out)*? This paretz *(breach, breaking)* be upon thee; therefore shmo was called Peretz Breaking out. [30] And afterward came out his brother, that had the scarlet thread upon his yad; and shmo was called Zerach.

39 And Yosef was brought down to Mitzrayim; and Potiphar, a saris Pharaoh, Sar Hatabachim *(captain of the bodyguard)*, a Mitzri, bought him of the hands of the Yishm'elim, which had brought him down to there. [2] And Hashem was with Yosef, and he was an ish matzliach *(a man G-d makes prosper)*; and he was in the bais adonav haMitzri. [3] And adonav saw that Hashem was with him, and that

מִיר, דערפַֿאַר ווײַל איך האָב זי נישט געגעבן צו מײַן זון
mir derfar vail ich hob zi nisht gegebn tsu main zun
me because for the reason I have her not given to my son

שֵׁלָה׃ . אָבער ער האָט מער ווידער נישט פֿאַרקערט מיט איר.
Shelah ober er hot mer vider nisht farkert mit ir
Shelah but he has more again not turned into with her

כז און עס איז געווען אין דער צײַט פֿון איר געבערן , ערשט
un es iz geven in der tsait fun ir gebern ersht
and it is having been in the time of her to give birth look

כח אַ צווילינג איז אין איר לײַב . און עס איז געווען , אַז זי
a tsviling iz in ir laib . un es iz geven az zi
a pair of twins is in her body and it is having been that she

האָט געבאָרן , האָט אײנער אַרויסגעשטעקט זײַן האַנט, און די הייבאַם
hot geborn hant zain aroisgeshtekt einer hot un di heibam
has given birth hand his jutted out one has and the midwife

האָט געזומען און האָט אָנגעבונדן אָן זײַן האַנט אַ רויטן פֿאָדעם,
hot genumen un hot zain ongebundn on a roitn fodem
has taken and has his hand bound on a red thread

כט און עס איז אַזוי צו זאָגן : דער דאָזיקער איז אַרויסגעקומען צוערשט.
un es iz azoi tsu zogn der doziker iz aroisgekumen tsuersht
and it is thus to say the this one is came out first

געווען , ווי ער ציט צוריק זײַן האַנט, ערשט זײַן ברודער איז
geven vi er tsit tsurik zain hant ersht zain bruder iz
having been he as brings back his hand his look brother is

אַרויסגעקומען; האָט זי געזאָגט: וואָס אַ בערעכונג איר האָבן געמאַכט
aroisgekumen hot zi gezogt vos a brechung ir hobn gemacht
came out has she said what a breach have you made

ל פֿאַר זיך ! און מע האָט גערופֿן זײַן נאָמען פּֿרץ . און דערנאָך איז
far zich un Perets nomen zain gerufn hot me un dernoch iz
for self and Peretz name his called has one and after that is

אַרויסגעקומען זײַן ברודער, וואָס אויף זײַן האַנט איז געווען דער
aroisgekumen zain bruder vos oif zain hant iz geven der
came out his brother which on his hand is having been the

רויטער פֿאָדעם; און מע האָט גערופֿן זײַן נאָמען זֶרַח .
roiter fodem un me hot gerufn zain nomen Zerach
red thread and one has called his name Zerach

לט

און יוֹסף איז אַראָפּגענידערט געווארן קיין
un Yosef iz aropgenidert gevorn kein
and Yosef is brought down having become to

מִצרַיִם , און פּוֹטיפַֿר , אַ הויפֿדינער פֿון פַּרעהן , דער
Mitsrayim un Potifar a hoifdiner fun Pharaohn der
Egypt and Potiphar a of court official Pharaoh the

אייבערלײַבווכטער , אַ מִצרישער מאַן, האָט אים אָפּגעקויפֿט פֿון
eiberlaibvechter a Mitsrisher man hot im opgekoift fun
head of the bodyguards an Egyptian man has him purchased from

דער האַנט פֿון די יִשמָעֵאלים וואָס האָבן אים אַהין אַראָפּגענידערט.
der hant fun di Yishmaelim vos hobn im ahin aropgenidert
the hand of the Yishm'elim who have him there brought down

ב און ה איז געווען מיט יוֹסֵפֿן , און ער איז געווען אַ
un Hashem iz geven mit Yosefn un er iz geven a
and Hashem is having been with Yosef and he is having been a

באַגליקטער מענטש; און ער איז געווען אין הויז פֿון זײַן האַר
baglikter mentsh un er iz geven in hoiz fun zain har
succeeder man and he is having been in house of his master

Hashem caused all that he did matzliach in his yad.
4 And Yosef found chen in his eyes, and he ministered to him; and he made him mefake'ach *(overseer)* over his bais, and all that he had he entrusted into his yad.
5 And it came to pass from the time that he had made him mefake'ach *(overseer)* in his bais, and over all that he had, that Hashem put a brocha on the bais haMitzri on account of Yosef; and the birkat Hashem was upon all that he had in the bais, and in the sadeh.
6 And he left all that he had in the yad Yosef; and he knew not ought he had, save the lechem which he did eat. And Yosef was yafeh to'ar *(well built)* and yafeh mareh *(good looking)*.

דעם מִצרי . ג און זײַן האַר האָט געזען, אַז ה איז מיט אים,
im mit iz Hashem az gezen hot har zain un mitsri dem
him with is Hashem that seen has master his and Egyptian the

און אַלץ וואָס ער טוט, באַגליקט ה אין זײַן האַנט; ד האָט
hot hant zain in Hashem baglikt tut er vos alts un
has hand his in Hashem made succeed do he which all that and

יוֹסף געפֿונען חן אין זײַנע אויגן, און ער האָט אים באַדינט. און ער
er un badint im hot er un oign zaine in chein gefunen Yosef
he and served him has he and eyes his in favor found Yosef

האָט אים אויפֿגעזעצט איבער זײַן הויז , און אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts un hoiz zain iber oifgezetst im hot
has he which all that and household his over appointed him has

געהאַט , האָט ער איבערגעגעבן אין זײַן האַנט. ה און עס איז גענוגן ,
geven iz es un hant zain in ibergegebn er hot gehat
having been is it and hand his in given over he has have had

פֿון זינט ער האָט אים אויפֿגעזעצט איבער זײַן הויז , און איבער אַלץ
alts iber un hoiz zain iber oifgezetst im hot er zint fun
all that over and house his over appointed him has he since from

וואָס ער האָט געהאַט , האָט ה געבענטשט דעם מִצריס
Mitsris dem gebentsht Hashem hot gehat hot er vos
Egyptian's the blessed Hashem has have had has he which

הויז פֿון יוֹסֵפס וועגן , און אַ ברכה פֿון ה איז געווען
geven iz Hashem fun broche a un vegen Yosefs fun hoiz
having been is Hashem of blessing a and sake Yosef's for house

אויף אַלץ וואָס ער האָט געהאַט אין הויז און אין פֿעלד. ו האָט ער
er hot feld in un hoiz in gehat hot er vos alts oif
he has field in and house in have had has he which all that on

איבערגעלאָזן אַלץ וואָס ער האָט געהאַט אין יוֹסֵפס האַנט, און ער
er un hant Yosefs in gehat hot er vos alts ibergelozn
he and hand Yosef's in have had has he which all that left

האָט לעבן אים נישט געווווסט פֿון קיין זאַך , אָחוץ דעם ברויט וואָס ער
er vos broit dem achuts zach kein fun gevust nisht im lebn hot
he which bread the except thing any of known not him near has

האָט געגעסן. און יוֹסף איז געווען שיין אויפֿן געשטאַלט, און
un geshtalt oifn shein geven iz Yosef un gegesn hot
and form on handsome having been is Yosef and eaten has

שיין אויפֿן פּנים .
ponem oifn shein
face on handsome

7 And it came to pass after these things, that eshet adonav cast her eyes upon Yosef; and she said, Lie with me.
8 But he refused, and said unto eshet adonav, Look, with me here, adoni knows not what is in the bais, and he hath entrusted all that he hath to my yad;
9 There is none gadol in this bais than I; neither hath he kept back any

ז און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן , האָט זײַן
zain hot gesheenishn dozike di noch geven iz es un
his has these things this the after having been is it and

האַרס וויַיב אויפֿגעהויבן אירע אויגן אויף יוֹסֵפֿן , און זי האָט געזאָגט: ליג
lig gezogt hot zi un Yosefn oif oign ire oifgehoibn vaib hars
lie said has she and Yosef on eyes her lifted up wife master's

מיט מיר. ח האָט ער נישט געוואָלט, און ער האָט געזאָגט צו זײַן האַרס
hars zain tsu gezogt hot er un gevolt nisht er hot mir mit
master's his to said has he and wanted not he has me with

וויַיב: זע , מײַן האַר וויים נישט לעבן מיר וואָס אין הויז טוט זיך ,
vaib ze , main har vos mir lebn nisht veis in hoiz tut zich
wife behold my master know not near me what in house do self

און אַלץ וואָס ער האָט, האָט ער איבערגעגעבן אין מײַן האַנט. ט ער
un alts vos er hot hot er ibergegebn in main hant er
he which all that and hand my in given over he has has he

thing from me except thee only, because thou art his isha; how then can I do hara'ah hagedolah hazot, and commit chattat against Elohim?

איז אין דעם דאָזיקן הויז נישט גרעסער פֿון מיר, און ער האָט נישט
nisht hot er un mir fun greser nisht hoiz dozikn dem in iz
not has he and I than greater not house this one the in is
פֿאַרמיטן פֿון מיר קיין זאַך , נאָר בלויז דיך , ווײַל דו ביסט זײַן
zain bist du vail dich bloiz nor zach kein mir fun farmitn
his are you for you(SG) only but thing any me from withheld
וועיב. הײַנט ווי קען איך טאָן דאָס דאָזיקע גרויסע בייז, און זינדיקן
zindikn un beiz groise dozike dos ton ich ken vi haint vaib
sin and evil great this this do I can how furthermore wife
צו האלקים ?
HaElokim tsu
G-d to

[10] And it came to pass, as she spoke to Yosef yom yom, that he unto her lo shama *(did not pay heed)*, to lie with her, or to be with her. [11] And it came to pass about this time, that Yosef went into the bais to do his melachah *(work)*; and there was none of the anshei habayit there within. [12] And she caught him by his beged, saying, Lie with me; and he left his beged in her yad, and fled, and ran outside. [13] And it came to pass, when she saw that he had left his beged in her yad, and had fled outside, [14] That she called unto her anshei habayit, and spoke unto them, saying, Look, he hath brought in unto us an ish Ivri to show disrespect and mock us. He came in unto me to lie with me, and I screamed with a kol gadol *(loud voice)*; [15] And it came to pass, when he heard that I lifted up my voice and screamed, that he left his beged with me, and fled, and ran outside.

י און עס איז געווען , אַז זי האָט געזאָגט צו יוֹסֵף טאָג פֿאַר
far tog Yosefn tsu geredt hot zi az geven iz es un
for day Yosef to spoken has she that having been is it and
טאָג, און ער האָט נישט צוגעהערט צו איר, צו ליגן מיט איר, צו זײַן מיט
mit zain tsu ir mit lign tsu ir tsu tsugehert nisht hot er un tog
with be to her with lie to her to paid heed not has he and day
איר, יאיז, איין טאָג וועט ער איז אַרײַנגעקומען אין הויז צו טאָן זײַן
zain ton tsu hoiz in araingekumen iz er ven tog ein iz ir
his do to house in came in is he when day one is her
אַרבעט, און קיין מענטש פֿון די הויזלײַט איז דאָרטן נישט געווען
geven nisht dortn iz hoizlait di fun mentsh kein un arbet
having been not there is household the of man any and work
אין הויז , יבהאָט זי אים אָנגעכאַפּט פֿאַר זײַן קלייד , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi kleid zain far ongechapt im zi hot hoiz in
say to thus garment his for seized him she has house in
ליג מיט מיר. האָט ער איבערגעלאָזט זײַן קלייד אין איר האַנט, און איז
iz un hant ir in kleid zain ibergelozn er hot mir mit lig
is and hand her in garment his left behind he has me with lie
אַנטלאָפֿן און אַרויס דרויסן . יגאון עס איז געווען , ווי זי האָט געזען ,
gezen hot zi vi geven iz es un droisn arois un antlofn
seen has she as having been is it and outside out and fled
אַז ער האָט איבערגעלאָזט זײַן קלייד אין איר האַנט, און איז אַנטלאָפֿן
antlofn iz un hant ir in kleid zain ibergelozn hot er az
fled is and hand her in garment his left behind has he that
דרויסן , ידאַזוי האָט זי געפֿרופֿן צו אירע הויזלײַט , און האָט צו זיי
zei tsu hot un hoizlait ire tsu gerufn zi hot azoi droisn
them to has and household her to called she has thus outside
געזאָגט, אַזוי צו זאָגן : זעט, מע האָט אונדז געבראַכט אַ מאַן אַ עִבְרִי ,
Ivri a man a gebracht undz hot me zet zogn tsu azoi gezogt
Hebrew a man a brought us has one see say to thus said
צו מאַכן געשפּעט פֿון אונדז; ער איז געקומען צו מיר צו ליגן מיט
mit lign tsu mir tsu gekumen iz er undz fun geshpet machn tsu
with lie to me to having come is he us of mockery make to
מיר, און איך האָב געפֿרופֿן אויף אַ הויכן קוֹל . טואיז, ווי ער האָט געהערט,
gehert hot er vi iz kol hoichn a oif gerufn hob ich un mir
heard has he as is voice loud a on called have I and me
אַז איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן קוֹל און האָב געפֿרופֿן, אַזוי ער
er hot azoi gerufn hob un kol main oifgehoibn hob ich az
he has thus called have and voice my lifted up have I that
איבערגעלאָזט זײַן קלייד ביַי מיר, און איז אַנטלאָפֿן און אַרויס דרויסן .
droisn arois un antlofn iz un mir bai kleid zain ibergelozn
outside out and fled is and me by garment his left behind

טז און זי האָט אַוועקגעלייגט זײַן קלייד בײַ זיך, ביז זײַן האַר
har zain biz zich bai kleid zain avekgeleigt hot zi un
master his until self by garment his laid away has she and

איז געקומען אַהיים. יז און זי האָט גערעדט צו אים אַזוי ווי די
di vi azoi im tsu geredt hot zi un aheim gekumen iz
the as thus him to spoken has she and home having come is

דאָזיקע ווערטער, אַזוי צו זאָגן: דער קנעכט דער עִבְּרִי וואָס דו
du vos Ivri der knecht der zogn tsu azoi verter dozike
you which Hebrew the servant the say to thus words these

האָסט אונדז געבראַכט, איז געקומען צו מיר צו מאַכן געשפּעט פֿון
fun geshpet machn tsu mir tsu gekumen iz gebracht undz host
of mockery make to me to having come is brought us have

מיר. יח און עס איז געווען, ווי איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן קול און
un kol main oifgehoibn hob ich vi geven iz es un mir
and voice my lifted up have I as having been is it and me

האָב גערופֿן, אַזוי האָט ער איבערגעלאָזן זײַן קלייד בײַ מיר, און איז
iz un mir bai kleid zain ibergelozn er hot azoi gerufn hob
is and me by garment his left behind he has thus called have

אַנטלאָפֿן דרויסן.
droisn antlofn
outside fled

יט און עס איז געווען, ווי זײַן האַר האָט געהערט די ווערטער
verter di gehert hot har zain vi geven iz es un
words the heard has master his as having been is it and

פֿון זײַן ווײַב, וואָס זי האָט צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן: אַזעלכע
azelche zogn tsu azoi geredt im tsu hot zi vos vaib zain fun
such say to thus spoken him to has she which wife his of

זאַכן האָט געטאָן צו מיר דײַן קנעכט, האָט זײַן צאָרן געגרימט.
gegrimt tsorn zain hot knecht dain mir tsu geton hot zachn
be kindled anger his has servant your me to done has things

כ און יוֹסֵפ האַר האָט אים גענומען, און האָט אים אַרײַנגעזעצט
araingezetst im hot un genumen im hot har Yosefs un
placed him has and taken him has master Yosef's and

אין געפֿענקעניש, אין דעם אָרט ווו דעם מלכס גפֿאַנגענע זײַנען
zainen gefangene melechs dem vu ort dem in gefenkenish in
are prisoners king's the where place the in prison in

אײַנגעשפּאַרט; און ער איז דאָרטן געווען אין געפֿענקעניש.
gefenkenish in geven dortn iz er un aingeshpart
prison in having been there is he and confined

כא און ה איז געווען מיט יוֹסֵפ, און ער האָט געגייגט
geneigt hot er un Yosefn mit geven iz Hashem un
inclined has he and Yosef with having been is Hashem and

צו אים גענאָד, און אים געגעבן חן אין די אויגן פֿון דעם האַר
har dem fun oign di in chein gegebn im un genod im tsu
master the of eyes the in favor given him and favor him to

פֿון געפֿענקעניש. כב און דער האַר פֿון געפֿענקעניש האָט איבערגעגעבן
ibergegebn hot gefenkenish fun har der un gefenkenish fun
given over has prison of master the and prison of

אויף דער האַנט פֿון יוֹסֵפ, אַלע געפֿאַנגענע וואָס אין געפֿענקעניש; און
un gefenkenish in vos gefangene ale Yosefn fun hant der oif
and prison in which prisoners all Yosef of hand the on

אַלץ וואָס מע האָט דאָרטן געטאָן, האָט ער אויפֿגעטאָן. כג דער האַר
har der oifgeton er hot geton dortn hot me vos alts
master the have done he has done there has one which all that

16 And she laid up his beged by her, until adonav came to his bais. 17 And she spoke unto him according to these words, saying, The eved HaIvri, which thou hast brought unto us, came in unto me to show disrespect and mock me; 18 And it came to pass, as I lifted up my voice and screamed, that he left his beged with me, and fled outside.

19 And it came to pass, when adonav heard the words of his isha, which she spoke unto him, saying, After this manner did thy eved to me; that his wrath was kindled. 20 And adonei Yosef took him, and put him into the bais hasohar, a place where the asirei HaMelech were prisoners; and he was there in the bais hasohar.

21 But Hashem was with Yosef, and showed him chesed, and gave him chen in the eyes of the sar bais hasohar. 22 And the sar bais hasohar entrusted to the yad Yosef all the asirim *(prisoners)* that were in the bais hasohar; and whatsoever they did there, he was the accomplisher of it. 23 The sar bais hasohar looked not to anything

that was under his Yosef's yad; because Hashem was with him, and that which he did, Hashem made it to prosper.

40 And it came to pass after these things, that the mashkeh *(cupbearer)* Melech Mitzrayim and his ofeh *(baker)* had offended adoneihem Melech Mitzrayim. [2] And Pharaoh was in wrath against two of his sarisim, against the sar hamashkim, and against the sar ha'ofim. [3] And he put them b'mishmar *(under watch, in custody)* in the bais sar hatabachim *(house of the captain of the bodyguards)*, in the bais hasohar, in the makom *(place)* where Yosef was incarcerated. [4] And the sar hatabachim charged Yosef with them, and he ministered to them; and they continued a season b'mishmar *(in custody, under watch)*.

[5] And they dreamed a chalom both of them, each man his chalom in lailah echad *(in one night, the same night)*, and each chalom with its own pitron *(meaning, interpretation)*, the mashkeh and the ofeh of Melech Mitzrayim, which were prisoners in the bais hasohar. [6] And Yosef came in unto them in the boker, and looked upon

פֹּון געפֿענקעניש האָט נישט נאָכגעקוקט קיין שום זאַך אונטער זײַן
zain unter zach shum kein nochgekukt nisht hot gefenkenish fun
his under thing anything to looked after not has prison of

האַנט, ווײַל ה איז געווען מיט אים, און וואָס ער האָט
hot er vos un im mit geven iz Hashem vail hant
has he which and him with having been is Hashem because hand

געטאָן, האָט ה באַגליקט .
baglikt Hashem hot geton
made succeed Hashem has done

מ און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן , האָט דער
der hot gesheenishn dozike di noch geven iz es un
the has these things this the after having been is it and

טראַנקמײַסטער פֿון דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און דער בעקער,
beker der un Mitsrayim fun melech dem fun trankmaister
baker the and Egypt of king the of cupbearer

זיך פֿאַרזינדיקט אַקעגן זייער האַר , דעם מלך פֿון מִצרַיִם . [ב] און
un Mitsrayim fun melech dem har zeyer akegn farzindikt zich
and Egypt of king the master their against transgressed self

פַּרעה האָט געצערנט אויף זײַנע צוויי הויפֿדינער , אויף דעם
dem oif hoifdiner tsvei zaine oif getsernt hot Pharaoh
the on the court officials two his on been angry has Pharaoh

אייבערטראַנקמײַסטער און אויף דעם אייבערבעקער. [ג] און ער האָט זיי
zei hot er un eiberbeker dem oif un eibertrankmaister
them has he and chief baker the on and chief cupbearer

אַרײַנגעזעצט אין דער וואַך פֿון דעם אייבערלײַבוועכטערס הויז ,
hoiz eiberlaibvechters dem fun vach der in araingezetst
house head of the bodyguard's the of guard the in placed

אין געפֿענקעניש, אין דעם אָרט וואָס יוֹסף איז דאָרטן געווען
geven dortn iz Yosef vos ort dem in gefenkenish in
having been there is Yosef which place the in prison in

אײַנגעשפּאַרט. [ד] און דער אייבערלײַבוועכטער האָט געשטעלט יוֹסֵפֿן
Yosefn geshtelt hot eiberlaibvechter der un aingeshpart
Yosef appointed has head of the bodyguards the and confined

לעבן זיי , און ער האָט זיי באַדינט; און זיי זײַנען געווען אַ
a geven zainen zei un badint zei hot er un zei lebn
a having been are they and served them has he and them near

. צײַט אין וואַך
vach in tsait
guard in time

[ה] האָט זיך ביידן געחלומט אַ חלום אין איין נאַכט, איטלעכן זײַן
zain itlechn nacht ein in cholem a gecholemt beidn zich hot
his each night one in dream a dreamt both self has

חלום , איטלעכן לויט דעם פּיתרון פֿון זײַן חלום –
cholem zain fun pitron dem loit itlechn cholem
dream his of interpretation the according each dream

, דעם טראַנקמײַסטער און דעם בעקער פֿון דעם מלך פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun melech dem fun beker dem un trankmaister dem
Egypt of king the of baker the and cupbearer the

וואָס יוֹסף איז געווען זײַנען אײַנגעשפּאַרט אין געפֿענקעניש. [ו] און יוֹסף איז
iz Yosef un gefenkenish in aingeshpart geven zainen vos
is Yosef and prison in confined having been are which

, גענומען צו זיי אין דער פֿרי , און האָט זיי אָנגעקוקט,
ongekukt zei hot un peire der in zei tsu gekumen
looked at them has and morning the in them to having come

them, and, hinei, they were zo'afim *(troubled ones, sad ones)*. [7] And he asked the sarisim of Pharaoh that were with him b'mishmar *(in the custody ward)* of bais adonav, saying, Why look ye so ra'im *(bad, downcast ones)* hayom *(today)*? [8] And they said unto him, We have dreamed a chalom, and there is no poter *(interpreter)* of it. And Yosef said unto them, Do not pitronim *(interpretations)* belong to Elohim? Tell now to me.

[9] And the sar hamashkim told his chalom to Yosef, and said to him, In my chalom, hinei, a gefen was before me; [10] And in the gefen were shloshah sarigim *(three branches)*; and it was as soon as it budded, its blossom shot forth; and the clusters thereof brought forth anavim *(ripe grapes)*; [11] And the kos Pharaoh was in my yad; and I took the anavim *(grapes)*, and pressed them into kos Pharaoh, and I put the kos into the palm of Pharaoh.

[12] And Yosef said unto him, This is the pitron *(interpretation)* of it; The shloshet hasarigim are shloshet yamim. [13] Within shloshet yamim shall Pharaoh lift up thine rosh, and restore thee unto thy ken *(place, post)*; and thou shalt deliver kos Pharaoh into his yad, after the mishpat harishon

ערשט זיי זיינען צעטראָגן . [ז] האָט ער געפֿרעגט די הויפֿדינער
ersht zei zainen tsetrogn . hot er gefregt di hoifdiner
see they are overwhelmed . has he asked the court official

פֿון פַּרעהן וואָס מיט אים אין דער וואַך פֿון זיין האַרס הויז ,
fun Pharaohn vos mit im in der vach fun zain hars hoiz ,
of Pharaoh which with him in the guard of his master's house ,

אַזוי צו זאָגן : פֿאַר וואָס זיינען אייַערע פנימער הײַנט פֿאַרערגערט?
azoi tsu zogn : far vos zainen aiere penemer haint farergert
thus to say : for which are your faces today exacerbate

[ח] האָבן זיי צו אים געזאָגט: אונדז האָט זיך געחלומט אַ חלום , און
[ch] hobn zei tsu im gezogt: undz hot zich gecholemt a cholem , un
have they to him said: us has self dreamt a dream , and

נישטאָ ווער זאָל אים פּותר זיין . האָט יוֹסף צו זיי געזאָגט:
nishto ver zol im poiser zain . hot Yosef tsu zei gezogt:
there is not who shall be interpret it . has Yosef to they said:

פּיתרונים זיינען דאָך פֿון אלקים ; דערציילט מיר, איך בעט איר.
pitronim zainen doch fun Elokim ; dertseilt mir, aich bet ich.
entreat I you . me tell ; G-d from still are interpretations

[ט] האָט דער אייבערטראַנקמײַסטער דערציילט זײַן חלום צו יוֹסף ,
[t] hot der eibertrankmaister dertseilt zain cholem tsu Yosefn ,
has the cupbearer told his dream to Yosef ,

און ער האָט צו אים געזאָגט: מיר חלומט זיך , ערשט פֿאַר מיר איז
un er hot tsu im gezogt: mir chelumt zich , ersht far mir iz
and he has to him said: me dreamt self , before me is

אַ ווײַנשטאָק, [י] און אויפֿן ווײַנשטאָק דרײַ צווײַגן ; און ווי ער בליט ,
a vainshtok, [y] un oifn vainshtok drai tsvaign ; un vi er blit ,
a grapevine , and on three branches ; and as it budded ,

איז אויפֿגעגאַנגען זײַן בליען , האָבן זײַנע העלגלעך געצײַטיקט
iz oifgegangen zain bliechts , hobn zaine henglech getsaitikt
is rose its blossoms , have its bunches of grapes ripened

ווײַנטרויבן . [יא] און פַּרעהס בעכער איז געווען אין מײַן האַנט;
vaintroiben . [ya] un Pharaohs becher iz geven in main hant;
grapes . and Pharaoh's cup is having been in my hand;

האָב איך גענומען די ווײַנטרויבן , און האָב זיי אויסגעקוועטשט אין
hob ich genumen di vaintroiben , un hob zei oisgekvetsht in
have I taken the grapes , and have them squeezed out in

פַּרעהס בעכער, און דערלאַנגט דעם בעכער אין פַּרעהס האַנט.
Pharaohs becher, un derlangt dem becher in Pharaohs hant.
Pharaoh's cup , and served the cup in Pharaoh's hand .

[יב] האָט יוֹסף צו אים געזאָגט: דאָס איז דער פּיתרון דערפֿון:
[yb] hot Yosef tsu im gezogt: dos iz der pitron derfun:
has Yosef to him said: this is the pitron of it:

די דרײַ צווײַגן דאָס זײַנען דרײַ טעג . [יג] אין דרײַ טעג אַרום וועט
di drai tsvaign dos zainen drai teg . [yg] in drai teg arum vet
the three branches this are three days . in three days round will

פַֿרעה אויפֿנעמען דײַן קאָפּ, און וועט דיך אומקערן אויף דײַן
Pharaoh oifnemen dain kop , un vet dich umkeren oif dain
Pharaoh take up your head , and will you(SG) to return on your

שטאַנד , און וועסט דערלאַנגען פַּרעהס בעכער אין זײַן האַנט, לויטן
shtand , un vest derlangen Pharaohs becher in zain hant, loitn
position and will serve Pharaoh's cup in his hand , according

(former practice) when thou wast his mashkeh. 14 But remember me when it shall be well with thee, and show chesed now unto me, and make mention of me unto Pharaoh, and bring me out of this bais; 15 For indeed I was stolen away out of the Eretz HaIvrim; and here also have I done nothing that they should put me into the bor (dungeon).

16 When the sar ha'ofim saw that he had done the pitron well, he said unto Yosef, I also was in my chalom, and, hinei, I had shloshah salei chori (three baskets of cakes) on my rosh; 17 And in the sal haelyon (uppermost basket) there was all manner of food for Pharaoh; and ha'oph (the birds) did eat them out of the sal (basket) upon my rosh.

18 And Yosef answered and said, This is the pitron (interpretation, meaning) thereof: The shloshet hasalim (three baskets) are shloshet yamim. 19 Yet within shloshet yamim shall Pharaoh lift off thy rosh from on thee, and shall hang thee on an etz; and ha'oph (the birds) shall eat thy basar from off thee.

פֿריערדיקן שטייגער, ווען דו ביסט געווען זײַן טראַנקמײַסטער.
trankmaister zain geven bist du ven shteiger frierdikn
cupbearer his having been are you when manner earlier

יד אָבער זאָלסט מיך געדענקען בײַ זיך, אַז דיר וועט גוט
gut vet dir az zich bai gedenken mich zolst ober
good will you(SG) that self by remember me you(SG) must but

זײַן, און זאָלסט טאָן, איך בעט דיך, אַ חֶסֶד מיט מיר,
mir mit chesed a dich bet ich ton zolst un zain
me with kindness a you(SG) entreat I do you(SG) must and be

און מיך דערמאָנען פַֿאַר פַּרעהן, און מיך אַרויסצײַען פֿון דעם
dem fun aroistsien mich un Pharaohn far dermonen mich un
the from pull out me and Pharaoh before remember me and

דאָזיקן הויז. טו ווארעם גענגבֿעט בין איך גענגבֿעט געווארן פֿון
fun gevorn gegnvet ich bin gegnvet vorem hoiz dozikn
from having become stolen I am stolen because house this

לאַנד פֿון די עִבְרִים; און דאָ אויך האָב איך קיין זאַך נישט געטאָן,
geton nisht zach kein ich hob oich do un Ivrim di fun land
done not thing any I have also here and Hebrews the of land

וואָס מע האָט מיך אַריַינגעזעצט אין תּפֿיסה.
tefish in araingezetst mich hot me vos
prison in pulled into me have they which

טז האָט דער אייבערבעקער געזען אַז ער האָט צום גוטן פּותר
poiser gutn tsum hot er az gezen eiberbeker der hot
interpret good to has he that saw chief baker the has

געווען, און ער האָט געזאָגט צו יוֹסֵף: מיר אויך האָט זיך
zich hot oich mir Yosefn tsu gezogt hot er un geven
self has also me Yosef to said has he and having done

געחלומט, ערשט דריַי געפֿלאָכטענע קערב מיט ווייַס ברויט זײַנען
zainen broit vais mit kerb geflochtene drai ersht gecholemt
are bread white with baskets wicker three see dreamt

אויף מײַן קאָפּ; יז און אין דעם אויבערשטן קאָרב איז פֿון אַלערליי
alerlei fun iz korb oibershtn dem in un kop main oif
all kinds of of is basket uppermost the in and head my on

עסנווארג פַֿאַר פַּרעהן, געבעקזאַכן, און די פֿויגלען עסן זיי
zei esen foiglen di un gebekzachn Pharaohn far esnvarg
them eating birds the and bakery confections Pharaoh for food

פֿון דעם קאָרב איבער מײַן קאָפּ.
kop main iber korb dem fun
head my over basket the from

יח האָט יוֹסף געענטפֿערט און האָט געזאָגט: דאָס איז דער פּיתרון
pitron der iz dos gezogt hot un geentfert Yosef hot
interpretation the is this said has and answered Yosef has

דערפֿון: די דריַי קערב דאָס זײַנען דריַי טעג. יט אין דריַי טעג אַרום
arum teg drai in teg drai zainen dos kerb drai di derfun
round days three in days three are this baskets three the of it

וועט פַּרעה אַראָפּנעמען דײַן קאָפּ פֿון דיר, און וועט דיך
dich vet un dir fun kop dain aropnemen Pharaoh vet
you(SG) will and you(SG) from head your take down Pharaoh will

אויפֿהענגען אויף אַ בוים, און די פֿויגלען וועלן עסן דײַן פֿלייש פֿון
fun fleish dain esen veln foiglen di un boim a oif oifhengen
from flesh your to eat will birds the and tree a on hang up

דיר.
dir
you(SG)

[20] And it came to pass on Yom HaShlishi, which was the yom huledet of Pharaoh, that he made a mishteh *(feast)* unto all his avadim; and he lifted up the rosh sar hamashkim and the rosh sar ha'ofim *(head of the chief baker)* in the midst of his avadim *(officials)*. [21] He restored the sar hamashkim unto his mashkeh; and he gave the kos into the palm of Pharaoh; [22] But he hanged the sar ha'ofim: just as Yosef had made the pitron to them. [23] Yet did not the sar hamashkim remember Yosef but forgot him.

כ און עס איז געווען אויפֿן דריטן טאָג, אין פַּרעהס געבורטסטאָג,
geburtstog Pharaohs in tog dritn oifn geven iz es un
birthday Pharaoh's in day third on having been is it and

האָט ער געמאַכט אַ מאָלצייַט פֿאַר אַלע זיַינע קנעכט , און האָט
hot un knecht zaine ale far moltsait a gemacht er hot
has and servants his all for feast a made he has

אויפֿגענומען דעם קאָפּ פֿון דעם אייבערטראַנקמײַסטער, און דעם קאָפּ פֿון
fun kop dem un eibertrankmaister dem fun kop dem oifgenumen
of head the and chief cupbearer the of head the took up

דעם אייבערבעקער, צווישן זיַינע קנעכט . כא און ער האָט אומגעקערט
umgekert hot er un knecht zaine tsvishn eiberbeker dem
returned has he and servants his among chief baker the

דעם אייבערטראַנקמײַסטער צו זיַין טראַנקמײַסטערשאַפֿט; און ער האָט
hot er un trankmaistershaft zain tsu eibertrankmaister dem
has he and cupbearership his to chief cupbearer the

דערלאַנגט דעם בעכער אין פַּרעהס האַנט. כב און דעם אייבערבעקער האָט
hot eiberbeker dem un hant Pharaohs in becher dem derlangt
has chief baker the and hand Pharaoh's in cup the served

ער אויפֿגעהאַנגען, אַזוי ווי יוסף האָט זיי פּותר געווען .
geven poiser zei hot Yosef vi azoi oifgehongen er
having been interpret them has Yosef as in same way hanged up he

כג אָבער דער אייבערטראַנקמײַסטער האָט נישט געדאַכט אָן יוסֿפֿן ,
Yosefn on gedacht nisht hot eibertrankmaister der ober
Yosef on remembered not has chief cupbearer the but

און האָט אים פֿאַרגעסן.
fargesen im hot un
forget him has and

MIKETZ

41 And it came to pass at the end of two full years, that Pharaoh dreamed a chalom: and, hinei, he stood by haye'or *(the River, i.e., the Nile)*. [2] And, hinei, there came up out of haye'or *(the River, i.e., the Nile)* seven cows, fine in appearance and fat in basar; and they grazed on the riverbank. [3] And, hinei, seven other cows came up after them out of the Nile, ra'ot mareh *(ugly in appearance)* and dakot basar *(gaunt ones in flesh, lean-fleshed)*; and stood by the other cows upon the bank of the Nile. [4] And the cows that were ra'ot

מִקֵּץ

מא און עס איז געווען צום סוף פֿון צוויי יאָר צייַט, האָט
hot tsait yor tsvei fun sof tsum geven iz es un
has time years two of end to having been is it and

זיך פַּרעהן גערחלומט , ערשט ער שטייט בײַם טיַיך . ב און
un taich baim shteit er ersht gecholemt Pharaohn zich
and river at stand he see dreamt Pharaoh self

אָט גייען אַרויף פֿון טיַיך זיבן קי , שיין אויפֿן אויסזען
oiszen oifn shein ki zibn taich fun aroif geyen ot
appearance on beautiful cows seven river from up go behold

און פֿעט אויפֿן ליַיב ; און זיי האָבן זיך געפּיטערט אין דעם טיַיכגראָס .
taichgroz dem in gefitert zich hobn zei un laib oifn fet un
river grass the in grazed self have they and body on fat and

ג און אָט גייען אַרויף נאָך זיי פֿון טיַיך זיבן אַנדערע קי ,
ki andere zibn taich fun zei noch aroif geyen ot un
cows other seven river from them after up go behold and

מיאוס אויפֿן אויסזען , און מאָגער אויפֿן ליַיב ; און זיי האָבן
hobn zei un laib oifn moger un oiszen oifn mies
have they and body on thin and appearance on ugly-looking

זיך געשטעלט לעבן יענע קי בײַם ברעג טיַיך . ד און די מיאוסע
miuse di un taich breg baim ki yene lebn geshtelt zich
ugly-looking the and river shore at cows those near stood self

אויפֿן אויסזען און מאָגערלייַביקע קי האָבן אויפֿגעגעסן די זיבן
zibn di oifgegesn hobn ki mogerlaibike un oiszen oifn
seven the devoured have cows emaciated flesh and appearance on

שיינע אויפֿן אויסזען און פֿעטע קי . און פַּרעה האָט זיך
zich hot Pharaoh un ki fete un oiszen oifn sheine
self has Pharaoh and cows fat and appearance on beautiful

אויפֿגעוואַכט. ה און ער איז איינגעשלאָפֿן, און אים האָט זיך געחלומט אַ
a gecholemt zich hot im un aingeshlofn iz er un oifgechapt
a dreamt self has him and asleep is he and woke up

צווייט מאָל, ערשט זיבן זאַנגען גיין-אויף אויף איין שטענגל געזונטע און
un gezunte shtengl ein oif geyen-oif zangen zibn ersht mol tsveit
and healthy stalk one on going up ears seven see time second

גוטע. ו און אָט שפּראָצן אַרויס נאָך זיי זיבן זאַנגען דינע און
un dine zangen zibn zei noch arois shprotsn ot un gute
and thin ears seven them after out spring up behold and good

פֿאַרברענטע פֿון מזרח-ווינט . ז און די דינע זאַנגען האָבן אויפֿגעגעסן
aingeshlungen hobn zangen dine di un mizrech-vint fun farbrente
gobbled up have ears thin the and east wind of burned

די זיבן געזונטע און פֿולע זאַנגען . און פַּרעה האָט זיך אויפֿגעוואַכט,
oifgechapt zich hot Pharaoh un zangen fule un gezunte zibn di
woke up self has Pharaoh and ears full and healthy seven the

ערשט עס איז אַ חלום .
cholem a iz es ersht
dream a is it see

ח און עס איז געווען אין דער פֿרי , איז זיין גייסט געווען
geven gaist zain iz peire der in geven iz es un
having been spirit his is morning the in having been is it and

צערודערט, און ער האָט געשיקט און גערופֿן אַלע חַרטומים פֿון
fun chartumim ale gerufn un geshikt hot er un tserudert
of magicians all called and sent has he and troubled

מִצרַיִם , און אַלע אירע חכמים ; און פַּרעה האָט זיי דערציילט
dertseilt zei hot Pharaoh un chachomim ire ale un Mitsrayim
told them has Pharaoh and wise men her all and Egypt

זיַינע חלומות , אָבער קיינער האָט זיי נישט געקענט פּותר זיַין
zain poiser gekent nisht zei hot keiner ober chaloimes zaine
be interpret able not them has no one but dream his

פַֿאַר פַּרעהן .
Pharaohn far
Pharaoh for

ט האָט דער אייבערטראַנקמייסטער גערעדט צו פַּרעהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Pharaohn tsu geredt eibertrankmaister der hot
say to thus Pharaoh to spoken chief cupbearer the has

מיַינע זינד מוז איך היַינט דערמאָנען. י פַּרעה האָט געצערנט
getsernt hot Pharaoh dermonen haint ich muz zind maine
been angry has Pharaoh remember today I must be sin my

אויף זיַינע קנעכט , און האָט מיך אַריַינגעזעצט אין דער וואַך פֿון דעם
dem fun vach der in araingezetst mich hot un knecht zaine oif
the of guard the in placed me has and servant his on

אייבערלייַבווועכטערס הויז , מיך און דעם אייבערבעקער. יא האָט זיך
eiberlaibvechters hoiz mich dem un eiberbeker zich hot
house head of the bodyguard's me and the chief baker self has

לויט איטלעכן ; מיר און אים נאַכט, אין איין חלום אַ געחלומט אונדז
loit itlechn mir un im nacht ein in cholem a gecholemt undz
according each me and him night one in dream a dreamt us

hamareh and that were dakot habasar did devour the seven cows that were fine in appearance and fat. Then Pharaoh awoke. [5] And he slept and dreamed a chalom the second time; and, hinei, sheva heads of grain came up upon one stalk, beri'ot *(fat ones)* and tovot. [6] And, hinei, seven thin heads of grain scorched by the east wind tzomechot *(sprung up)* after them. [7] And the seven thin heads of grain devoured the seven fat and mele'ot *(full)* heads of grain. And Pharaoh awoke; and, hinei, it was a chalom!

[8] And it came to pass in the boker that his ruach was troubled; and he sent and called for all the chartummei Mitzrayim *(magicians of Egypt)*, and all the chachamim thereof; and Pharaoh told them his chalom; but there was no poter *(interpreter)* for Pharaoh.

[9] Then the sar hamashkim spoke unto Pharaoh, saying, I do remember my faults this day. [10] Pharaoh was in wrath with his avadim, and put me b'mishmar *(in custody)* in the bais sar hatabbachim, both me and the sar ha'ofim; [11] And we dreamed a chalom in the same lailah, I and he; and each chalom we dreamed had its own pitron *(interpretation)*. [12] And

there was there with us a na'ar Ivri, eved to the sar hatabbachim; and we told him, and he interpreted to us chalomoteinu *(our dreams)*; to each according to his chalom he did interpret. 13 And it was, just as he interpreted to us, so it came to pass; me he restored unto mine ken *(post)*, and him he hanged.

14 Then Pharaoh sent and summoned Yosef, and they brought him hastily out of the bor *(dungeon)*; and he shaved, and changed his clothes, and came in unto Pharaoh. 15 And Pharaoh said unto Yosef, I have dreamed a chalom, and there is no poter *(interpreter)* for it; and I have heard it said of thee, that thou canst understand a chalom to interpret it.

16 And Yosef answered Pharaoh, saying, It is not in me; Elohim shall give Pharaoh an answer of shalom.

17 And Pharaoh said unto Yosef, In my chalom, hineni, I stood upon the bank of the Nile; 18 And, hinei, there came up out of the Nile seven cows beri'ot basar *(fat in body)* and sleek of form; and they grazed

דעם פּיתרון פֿון זײַן חלום האָט זיך אונדז געחלומט . יב און
un gecholemt undz zich hot cholem zain fun pitron dem
and dreamt us self has dream his of interpretation the

דאָרטן איז מיט אונדז געווען אַ יונג , איין עִבְרי , אַ קנעכט
knecht a Ivri ein yung a geven undz mit iz dortn
servant a Hebrew one young man a having been us with is there

פֿון דעם אייבערלײַבווּעכטער , האָבן מיר אים דערציילט, און ער האָט
hot er un dertseilt im mir hobn eiberlaibvechter dem fun
has he and told him we have head of the bodyguards the of

אונדז פּותר געווען אונדזערע חלומות ; איטלעכן לויט זײַן
zain loit itlechn chaloimes undzere geven poiser undz
his according each dream our having been interpret us

חלום האָט ער פּותר געווען . יג און עס איז געווען , אַזוי ווי
vi azoi geven iz es un geven poiser er hot cholem
as thus having been is it and having been interpret he has dream

ער האָט אונדז פּותר געווען , אַזוי איז געשען : מיך האָט
hot mich geshen iz azoi geven poiser undz hot er
has me happen is in same way having been interpret us has he

מען אומגעקערט אויף מײַן שטאַנד , און אים האָט מען אויפֿגעהאַנגען.
oifgehongen men hot im un shtand main oif umgekert men
hanged one has him and position my on returned one

יד האָט פַּרעה געשיקט און גערופֿן יוֹסֵף , און מע האָט אים אויף
oif im hot me un Yosefn gerufn un geshikt Pharaoh hot
on him have they and Yosef called and sent Pharaoh has

גיך אַרויסגענומען פֿון תּפֿיסה. און ער האָט זיך אָפּגעגאָלט, און
un opgegolt zich hot er un tefish fun aroisgenumen gich
and shaved self has he and prison from took out quickly

האָט איבערגעביטן זײַנע קלײדער , און איז געקומען צו פַּרעהן .
Pharaohn tsu gekumen iz un kleider zaine ibergebitn hot
Pharaoh to having come is and garments his changed has

טו האָט פַּרעה געזאָגט צו יוֹסֵף : מיר האָט זיך געחלומט אַ חלום ,
cholem a gecholemt zich hot mir Yosefn tsu gezogt Pharaoh hot
dream a dreamt self has me Yosef to said Pharaoh has

און נישטאָ ווער זאָל אים פּותר זײַן ; און איך האָב געהערט זאָגן
zogn gehert hob ich un zain poiser im zol ver nishto un
said heard have I and be interpret it shall who there is not and

אויף דיר , אַז דו פֿאַרשטייסט אַ חלום , אים פּותר צו זײַן .
zain tsu poiser im cholem a farshteist du az dir oif
be to interpret it dream a understand you that you(SG) on

טז האָט יוֹסף געענטפֿערט פַּרעהן , אַזוי צו זאָגן : נישט איך, אֱלֹקים
Elokim ich nisht zogn tsu azoi Pharaohn geentfert Yosef hot
G-d I not say to thus Pharaoh answered Yosef has

וועט באַשייַדן דעם פֿרידן פֿון פַּרעהן .
Pharaohn fun frid dem basheidn vet
Pharaoh of peace the explain will

יז האָט פַּרעה געזאָגט צו יוֹסֵף : מיר חלומט זיך , ערשט איך
ich ersht zich chelumt mir Yosefn tsu gezogt Pharaoh hot
I see self dreamt I Yosef to said Pharaoh has

שטיי בײַם ברעג טײַך . יח און אָט גייען אַרויף פֿון טײַך
taich fun aroif geyen ot un taich breg baim shtei
river from up go behold and the river shore at was standing

זיבן קי , פּעט אויפֿן לייַב און שיין אויפֿן געשטאַלט; און זיי האָבן
hobn zei un geshtalt oifn shein un laib oifn fet ki zibn
have they and form on beautiful and body on fat cows seven

by the riverbank. 19 And, hinei, seven other cows came up after them, dalot *(poor, scrawny, thin)* and ra'ot to'ar me'od *(very ugly in appearance)* and lean-fleshed, such as I never saw in kol Eretz Mitzrayim, unacceptably bad; 20 And the lean and the ra'ot cows did eat up the first seven fat cows;

21 And when they had eaten them up, it could not be known that they had eaten them; but they were still rah in appearance, as at the beginning. So I awoke. 22 And I saw in my chalom, and, hinei, seven heads of grain came up on one stalk, mele'ot *(full)* and tovot *(good)*; 23 And, hinei, seven heads of grain, withered, thin, and scorched with the east wind, tzomechot *(sprung up)* after them; 24 And the thin heads of grain devoured the seven tov heads of grain; and I told this unto the chartummim *(magicians)*; but there was none that could explain it to me.

25 And Yosef said unto Pharaoh, The chalom of Pharaoh is echad: HaElohim hath revealed to Pharaoh what He is about to do. 26 The seven good cows are seven shanim; and the seven good heads of grain are seven shanim. The chalom is echad. 27 And

זיך געפּיטערט אין גראָז. יט און אָט גייען אַרויף נאָך זיי זיבן
zich gefitert in groz un ot geyen aroif noch zei zibn
self grazed in grass and behold go up after them seven

אַנדערע קי, אָרעם און זייער מיאוס אויפֿן געשטאַלט און דאַר
andere ki, orem un zeyer mies oifn geshtalt un dar
other cows poor and their ugly-looking on form and thin

אויפֿן לייב, וואָס אין גאַנצן לאַנד מִצְרַיִם האָב איך נישט געזען זייער
oifn laib, vos in gantsn land Mitsrayim hob ich nisht gezen zeyer
on body in which all land Egypt have I not seen their

גלייכן אין מיאוסקייט. כ און די דאַרע און מיאוסע קי האָבן
gleichn in miuskeit. un dare di un miuse ki hobn
in equal ugly-looking in and thin the and cows have

אויפֿגעגעסן די ערשטע זיבן פֿעטע קי.
oifgegesn di ershte zibn fete ki.
the gobbled up first seven fat cows

כא און זיי זיינען אַריין אין, און עס איז נישט געווען
un zei zainen arain in, un es iz nisht geven
and they are enter in and it is not having been

קענטיק אַז זיי זיינען אין זיי אַריין, און זייער אויסזען איז
kentik az zei zainen in zei arain, un zeyer oiszen iz
apparent that they are in them enter and their appearance is

געווען אַזוי מיאוס ווי אין אָנהייב. און איך האָב זיך
geven azoi mies vi in onheib. un ich hob zich
having been as ugly-looking as in beginning and I have self

אויפֿגעאָפּט. כב און איך האָב געזען אין מײַן חלום, ערשט זיבן זאַנגען
oifgechapt. un ich hob gezen in main cholem, ersht zibn zangen
woke up and I have seen in my dream see seven ears

גייען-אויף אויף איין שטענגל, פֿולע און גוטע. כג און אָט שפּראָצן
geyen-oif oif ein shtengl, fule un gute. un ot shprotsn
going up on one stalk full and good and behold spring up

פֿון אַרויס נאָך זיי זיבן זאַנגען אײַנגעטריקנטע, דינע, פֿאַרברענטע
fun arois noch zei zibn zangen aingetriknte, dine, farbrente
out after them seven ears dried up thin burned

מזרח-ווינט. כד און די דינע זאַנגען האָבן אײַנגעשלונגען די זיבן
mizrech-vint. un di dine zangen hobn aingeshlungen di zibn
east wind and the thin ears have swallowed up the seven

גוטע זאַנגען. האָב איך דערציילט די חַרטומים, אָבער קיינער קען מיר
gute zangen. hob ich dertseilt di chartumim, ober keiner ken mir
good ears I have told the magicians but no one can me

נישט זאָגן.
nisht zogn.
not explain

כה האָט יוֹסף געזאָגט צו פַּרעהן: דער חלום פֿון פַּרעהן איז
hot Yosef gezogt tsu Pharaohn: der cholem fun Pharaohn iz
has Yosef said to Pharaoh the dream of Pharaoh is

אײנער; וואָס האלקים וויל טאָן האָט ער אָנגעזאָגט פַּרעהן. כו די זיבן
einer; vos HaElokim vil ton hot er ongezogt Pharaohn. di zibn
one what G-d will do has He informed Pharaoh the seven

גוטע קי דאָס זיינען זיבן יאָר, און די זיבן גוטע זאַנגען דאָס
gute ki dos zainen zibn yor, un di zibn gute zangen dos
good cows these are seven years and the seven good ears these

זיינען זיבן יאָר; אֶחָד חלום איז דאָס. כז און די זיבן דאַרע און
zainen zibn yor; echad cholem iz dos. un di zibn dare un
are seven years one dream is this and the seven thin and

the seven lean and ugly cows that came up after them are sheva shanim; and the seven empty heads of grain scorched by the east wind are sheva shnei ra'av *(seven years of famine)*. [28] This is the thing which I have spoken unto Pharaoh; What HaElohim is about to do He showeth unto Pharaoh. [29] Hinei, there come sheva shanim of sava gadol *(great fullness, plenty, abundance)* throughout kol Eretz Mitzrayim. [30] And there shall arise after them sheva shnei ra'av *(seven years of famine)* and kol hasava *(all abundance)* shall be forgotten in Eretz Mitzrayim; and the ra'av *(famine)* shall consume the land; [31] And the sava shall not be known in the land by reason of that ra'av *(famine)* following; for it shall be kaved me'od *(very grievous)*. [32] And for that the chalom was doubled unto Pharaoh; it is because the thing is decidedly established by HaElohim, and HaElohim will shortly bring it to pass. [33] Now therefore let Pharaoh select an ish navon and chochom *(a man discerning and wise)* and set him over Eretz Mitzrayim. [34] Let Pharaoh do this, and let him appoint pekidim *(officers, overseers, commissioners)* over the land, and take up the fifth part of the harvest of Eretz Mitzrayim in the sheva shnei hasava. [35] And let them gather kol ochel of

מיאוסע קי , ווָאס זיַינען אַרויפֿגעקומען נאָך זיי , דאָס זיַינען
zainen dos zei noch aroifgekumen zainen vos ki miuse
are these them after come up are which cows ugly-looking

זיבן יאָר ; און די זיבן לייִדיקע זאַנגען פֿאַרברענט פֿון מזרח-ווינט ,
mizrech-vint fun farbrent zangen leidike zibn di un yor zibn
east wind from burned up ears empty seven the and years seven

דאָס וועלן זיין זיבן הונגעריאָרן . כח דאָס איז די זאַך וואָס
vos zach di iz dos hungeriorn zibn zain veln dos
which matter the is this years of famine seven be will these

איך האָב געזאָגט פַּרעהן : וואָס האלקים ווייל טאָן האָט ער באַוויזן
bavizn er hot ton vil HaElokim vos Pharaohn gezogt hob ich
shown he has do will G-d what Pharaoh spoken have I

פַּרעהן . כט זע , עס קומען זיבן יאָר פֿון גרויס זעט אין גאַנצן
gantsn in zet grois fun yor zibn kumen es ze Pharaohn
all in satiety great of years seven come it behold Pharaoh

לאַנד מִצרַיִם . ל און נאָך זיי וועלן אויפֿשטיין זיבן הונגעריאָרן ,
hungeriorn zibn oifshtein veln zei noch un Mitsrayim land
years of famine seven stand up will them after and Egypt land

און די גאַנצע זעט וועט זיין פֿאַרגעסן אין לאַנד מִצרַיִם ; און דער
der un Mitsrayim land in fargesen zain vet zet gantse di un
the and Egypt land in forgotten be will satiety whole the and

הונגער וועט פֿאַרלענדן דאָס לאַנד. לא און פֿון דער זעט וועט נישט זיין
zain nisht vet zet der fun un land dos farlendn vet hunger
be not will satiety the of and land this destroy will famine

צו מערקן אין לאַנד, פֿון וועגן יענעם הונגער וואָס נאָכדעם ;
nochdem vos hunger yenem vegen fun land in merkn tsu
follows which famine that concerning of land in perceive to

וואָרעם ער וועט זיין זייער שווער. לב און וואָס דער חלום האָט זיך
zich hot cholem der vos un shver zeyer zain vet er vorem
self has dream the what and severe very be will it because

איבערגעחזרט אַ צווייט מאָל צו פַּרעהן : ווייל די זאַך איז פֿעסט
fest iz zach di vail Pharaohn tsu mol tsveit a ibergechazert
firm is thing the because Pharaoh to time second a repeated

פֿון האלקים , און האלקים אייַלט דאָס צו טאָן. לג און אַצונד ,
atsund un ton tsu dos ailt HaElokim un HaElokim fun
now and do to this is hurrying G-d and G-d from

זאָל פַּרעה זען אַ פֿאַרשטאַנדיקן און אַ קלוגן מאַן, און אים שטעלן
shteln im un man klugn a un farshtandikn a zen Pharaoh zol
set him and man wise a and discerning a see Pharaoh shall

איבערן לאַנד מִצרַיִם . לד זאָל פַּרעה דאָס טאָן, און זאָל ער אויפֿזעצן
oifzetsn er zol un ton dos Pharaoh zol Mitsrayim land ibern
appoint he shall and do this Pharaoh shall Egypt land over

אויפֿזעער איבערן לאַנד, און באַוואָרענען דאָס לאַנד מִצרַיִם אין די
di in Mitsrayim land dos bavorenen un land ibern oifzeer
the in Egypt land this make provisions and land over overseers

זיבן זאַטע יאָרן . לה און זאָל מען אויפֿזאַמלען די גאַנצע שפּייז
shpaiz gantse di oifzamlen men zol un yorn zate zibn
food all the the gather they shall and years abundance seven

פֿון די דאָזיקע גוטע יאָרן וואָס קומען , און זאָל מען אָנקלייַבן תּבוּאה
tvue onklaibn men zol un kumen vos yorn gute dozike di fun
grain gather they shall and come which years good this the of

אונטער דער האַנט פֿון פַּרעהן , פֿאַר שפּייז אין די שטעט, און היטן.
hitn un shtet di in shpaiz far Pharaohn fun hant der unter
keep and cities the in food for Pharaoh of hand the under

those shanim hatovot that come, and store up grain under the yad Pharaoh, and let them be shomer over ochel in the cities.
36 And that ochel shall be for reserves for the land against the sheva shnei hara'av, which shall be in Eretz Mitzrayim; that the land perish not through the ra'av.
37 And the thing was good in the eyes of Pharaoh, and in the eyes of all his avadim.
38 And Pharaoh said unto his avadim, Can we find such an ish as this is, an ish in whom is the Ruach Elohim?
39 And Pharaoh said unto Yosef, Forasmuch as Elohim hath showed thee all this, there is none so navon *(discerning)* and chochom *(wise)* as thou art;
40 Thou shalt be over my bais *(palace)*, and according unto thy mouth shall all my people order themselves; only with respect to the kisse will I be greater than thou.
41 And Pharaoh said unto Yosef, See, I have set thee over kol Eretz Mitzrayim.
42 And Pharaoh took off his taba'at *(signet ring)* from his yad, and put it upon yad Yosef, and arrayed him in garments of fine linen, and put a chain of zahav around his neck;
43 And he made him to ride in the second merkavah which he had; and they cried before him, Avrech! And he put him over kol Eretz Mitzrayim.

לו און די שפּײַז וועט זײַן אַוועקגעלייגט פֿאַר לאַנד, אויף די זיבן
zibn di oif land faran avekgeleigt zain vet shpaiz di un
seven the against land for the laid away be will food the and

הונגעריאָרן וואָס וועלן זײַן אין לאַנד מִצרַיִם , און דאָס לאַנד וועט
vet land dos un Mitsrayim land in zain veln vos hungeriorn
will land this and Egypt land in be will which years of famine

נישט פֿאַרשניטן ווערן פֿון הונגער.
hunger fun vern farshnitn nisht
famine of become destroy not

לז און די זאַך איז ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון פַּרעהן ,
Pharaohn fun oign di in voilgefeln iz zach di un
Pharaoh of eyes the in find favor in the eyes of is thing the and

און אין די אויגן פֿון אַלע זײַנע קנעכט . לח און פַּרעה האָט געזאָגט
gezogt hot Pharaoh un knecht zaine ale fun oign di in un
said has Pharaoh and servants his all of eyes the in and

צו זײַנע קנעכט : קענען מיר דען געפֿינען אַזאַ ווי דער דאָזיקער, אַ
a doziker der vi aza gefinen den mir kenen knecht zaine tsu
a this one the as such find then we can servants his to

מאַן וואָס דער גײַסט פֿון אלקים איז אין אים? לט און פַּרעה האָט
hot Pharaoh un im in iz Elokim fun gaist der vos man
has Pharaoh and him in is G-d of Spirit the which man

געזאָגט צו יוֹסֵף : נאָכדעם ווי אלקים האָט דיך געלאָזט וויסן דאָס
dos visen gelozt dich hot Elokim vi nochdem Yosefn tsu gezogt
this know allowed you(SG) has G-d as follows Yosef to said

אַלץ, איז נישטאָ אַ פֿאַרשטאַנדיקער און אַ קלוגער ווי דו .
du vi azoi kluger a un farshtandiker a nishto iz alts
you as in same way wise a and discerning a there is all

מ דו וועסט זײַן איבער מײַן הויז , און לויט דײַן מויל זאָל
zol moil dain loit un hoiz main iber zain vest du
shall mouth your according and house my over be will you

געווירטשאַפֿט ווערן מײַן גאַנצן פֿאָלק ; נאָר מיטן טראָן וועל איך זײַן
zain ich vel tron mitn nor folk gants main vern gevirtshaft
be I will throne with but people all my become managed

גרעסער פֿון דיר . מא און פַּרעה האָט געזאָגט צו יוֹסֵף : זע ,
ze Yosefn tsu gezogt hot Pharaoh un dir fun greser
behold Yosef to said has Pharaoh and you(SG) than greater

מב און איך האָב דיך אויפֿגעזעצט איבערן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם .
un Mitsrayim land gantsn ibern oifgezetst dich hob ich
and Egypt land all over appointed you(SG) have I

פַּרעה האָט אַראָפּגענומען זײַן זיגלרינג פֿון זײַן האַנט, און האָט
hot un hant zain fun ziglring zain aropgenumen hot Pharaoh
has and hand his of signet ring his removed has Pharaoh

אים אָנגעטאָן אויף דער האַנט פֿון יוֹסֵף , און ער האָט אים אָנגעקליידט
ongekleidt im hot er un Yosefn fun hant der oif ongeton im
clothed him has he and Yosef of hand the on put on it

אין ליינענע בגדים , און אים אָנגעטאָן אַ גילדערנע קייט אויפֿן האַלדז.
haldz oifn keit gilderne a ongeton im un begadim lainene in
neck on chain golden a put on him and garments linen in

מג און ער האָט אים געמאַכט פֿאָרן זײַן צווייטן רײַטוואָגן; און מע האָט
hot me un raitvogn tsveitn zain in forn gemacht im hot er un
has one and chariot second his in ride made him has he and

אויסגערופֿן פֿאַר אים: אַברך ! און ער האָט אים אויפֿגעזעצט איבערן
ibern oifgezetst im hot er un verch im far oisgerufn
over appointed him has he and Avrech him before called out

גאַנצן לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land gantsn
Egypt land all

44 And Pharaoh said unto Yosef, I am Pharaoh, and without thee shall no man lift up his yad or regel in kol Eretz Mitzrayim. 45 And Pharaoh called shem Yosef Tzaphnat Pa'neach; and he gave him as isha Asenat Bat Poti Phera kohen of On. And Yosef went out over all Eretz Mitzrayim. 46 And Yosef was thirty years old when he stood before Pharaoh Melech Mitzrayim. And Yosef went out from the presence of Pharaoh, and went throughout kol Eretz Mitzrayim.

מד און פַּרעה האָט געזאָגט צו יוֹסֵף : איך בין פַּרעה , אָבער
ober Pharaoh bin ich Yosefn tsu gezogt hot Pharaoh un
but Pharaoh am I Yosef to said has Pharaoh and

אָן דיר זאָל קיינער נישט אויפֿהייבן אַ האַנט אָדער אַ פֿוס
fus a oder hant a oifheibn nisht keiner zol dir on
foot a or hand a lift not no one shall you(SG) without

אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם . מה און פַּרעה האָט געפֿרופֿן דעם נאָמען
nomen dem gerufn hot Pharaoh un Mitsrayim land gantsn in
name the called has Pharaoh and Egypt land all in

פֿון יוֹסֵף , צָפְנַת-פַּעְנֵחַ ; און ער האָט אים געגעבן אָסנַת די
di Asenat gegebn im hot er un TSafnat-Paneach Yosefn fun
the Asenat given him has he and Tzaphnat Pa'neach Yosef of

טאָכטער פֿון פּוֹטי-פֶרַע , דעם פּריסטער פֿון אוֹן, פַּאַר אַ ווײַב. און
un vaib a far On fun prister dem Poti-fera fun tochter
and wife a for On of priest the Poti Phera of daughter

יוֹסף איז אַרויסגעגאַנגען איבערן לאַנד מִצרַיִם . – מו און יוֹסף איז
iz Yosef un Mitsrayim land ibern aroisgegangen iz Yosef
is Yosef and Egypt land over having come out is Yosef

געווען דרײַסיק יאָר אַלט, ווען ער האָט זיך געשטעלט פֿאַר
far geshtelt zich hot er ven alt yor draisik geven
before stood self has he when old years thirty having been

פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם . – און יוֹסף איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz Yosef un Mitsrayim fun melech dem Pharaoh
having come out is Yosef and Egypt of king the Pharaoh

פֿון פַּאַר פַּרעהן , און איז דורכגעגאַנגען דורכן גאַנצן לאַנד
land gantsn durchn durchgegangen iz un Pharaohn far fun
land all through passed is and Pharaoh before from

מִצרַיִם .
Mitsrayim
Egypt

47 And in the sheva shnei hasava the land brought forth by handfuls. 48 And he gathered up kol ochel of the sheva shanim, which were in Eretz Mitzrayim, and laid up the ochel in the cities; the ochel of the sadeh, which surrounded every city, laid he up in the same. 49 And Yosef gathered grain as the chol *(sand)* of the yam, very

מז און דאָס לאַנד האָט געבראַכט אין די זיבן זאַטע יאָרן
yorn zate zibn di in gebracht hot land dos un
years abundance seven the in brought has land this and

הויפֿנסוויַיז . מח און ער האָט אויפֿגעזאַמלט די גאַנצע שפּײַז פֿון די זיבן
zibn di fun shpaiz gantse di oifgezamlt hot er un hoifnsvaiz
seven the of food whole the gathered up has he and by handfuls

יאָר וואָס זײַנען געווען אין לאַנד מִצרַיִם , און האָט אַרײַנגעטאָן
araingeton hot un Mitsrayim land in geven zainen vos yor
placed has and Egypt land in having been are which years

די שפּײַז אין די שטעט; די שפּײַז פֿון די פֿעלדער פֿון אַ שטאָט וואָס
vos shtot a fun felder di fun shpaiz di shtet di in shpaiz di
which city a of fields the of food the cities the in food the

אַרום איר, האָט ער אַרײַנגעטאָן אין איר. מט און יוֹסף האָט אָנגעקליבן
ongeklibn hot Yosef un ir in araingeton er hot ir arum
accumulated has Yosef and it in placed he has it round

much, until he stopped counting; for it was without mispar *(number)*.

תּבוּאה אַזוי ווי זאַמד פֿון ים , זייער פֿיל , ביז מע האָט אויפֿגעהערט
oifgehert hot me biz fil zeyer yam fun zamd vi azoi tvue
ceased has one until much very sea of sand as thus grain

צו ציילן , ווייַל עס איז געווען אָן אַ צאָל .
tsol a on geven iz es vail tseiln tsu
number of a without having been is it because count to

[50] And unto Yosef were born two banim before the shnat ra'av came, which Asenat Bat Poti Phera kohen of On bore unto him. [51] And Yosef called the shem of the bechor Menasheh: For Elohim, said he nashani, *(hath made me forget)* all my amal, and kol bais Avi. [52] And the shem of the second called he Ephrayim: For Elohim hifrani *(hath caused me to be fruitful)* in the eretz of my oni *(suffering)*.

[נ] און ביַי יוֹסֵף זיַינען געבאָרן געוואָרן , איידער דאָס
dos eider gevorn geborn zainen Yosefn bai un
this before having become given birth to are Yosef with and

הונגעריאָר איז געקומען , צוויי זין , וואָס אָסנַת די טאָכטער פֿון
fun tochter di Asenat vos zin tsvei gekumen iz hungerior
of daughter the Asenat which sons two having come is famine year

פֿוטי-פֿרַע דעם פּריסטער פֿון אוֹן האָט אים געבאָרן . [נא] און יוֹסף
Yosef un geborn im hot On fun prister dem Poti-fera
Yosef and given birth to him has On of priest the Poti Phera

האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם בכוֹר מנַשֶּׁה , ווייַל : אלקים
Elokim vail Menasheh bechor dem fun nomen dem gerufn hot
G-d because Menasheh firstborn the of name the called has

האָט מיך געמאַכט פֿאַרגעסן מיַין גאַנצע יסורים , און דאָס גאַנצע
gantse dos un yesurim gantse main fargesen gemacht mich hot
whole this and suffering whole my forget made me has

הויז פֿון מיַין פֿאָטער. [נב] און דעם נאָמען פֿון דעם צווייטן האָט ער
er hot tsveitn dem fun nomen dem un foter main fun hoiz
he has second the of name the and father my of house

גערופֿן אפֿרים , ווייַל : אלקים האָט מיך געפֿרוכפּערט אין דעם לאַנד
land dem in gefruchpert mich hot Elokim vail Efrayim gerufn
land the in made fruitful me has G-d because Ephrayim called

פֿון מיַין פּיַין .
pain main fun
anguish my of

[53] And the sheva shnei hasava that was in Eretz Mitzrayim were ended. [54] And the sheva shnei hara'av began to come, just as Yosef had said; and the ra'av was in all lands; but in kol Eretz Mitzrayim there was lechem.

[נג] און עס האָבן זיך געענדיקט די זיבן יאָר פֿון דער זעט וואָס
vos zet der fun yor zibn di geendikt zich hobn es un
which satiety the of years seven the finished self have it and

איז געווען אין לאַנד מִצרַיִם . [נד] און עס האָבן אָנגעהויבן קומען
kumen ongehoibn hobn es un Mitsrayim land in geven iz
come begin have it and Egypt land in having been is

די זיבן הונגעריאָרן , אַזוי ווי יוֹסף האָט פֿאַרויסגעזאָגט. און
un faroisgezogt hot Yosef vi azoi hungeriorn zibn di
and foretold has Yosef as in same way years of famine seven the

עס איז געווען אַ הונגער אין אַלע לענדער, נאָר אין גאַנצן לאַנד
land gantsn in nor lender ale in hunger a geven iz es
land all in but lands all in famine a having been is it

מִצרַיִם איז געווען ברויט.
broit geven iz Mitsrayim
bread having been is Egypt

[55] And when kol Eretz Mitzrayim was famished, the people cried to Pharaoh for lechem; and Pharaoh said unto kol Mitzrayim, Go unto Yosef; what he saith to you, do. [56] And the ra'av *(famine)* was over kol

[נה] און אַז דאָס גאַנצע לאַנד מִצרַיִם האָט אָנגעהויבן הונגערן , און
un hungern ongehoibn hot Mitsrayim land gantse dos az un
and famine begun has Egypt land whole this when and

דאָס פֿאָלק האָט געשריען צו פַּרעה אום ברויט, האָט פַּרעה געזאָגט
gezogt Pharaoh hot broit um Pharaohn tsu geshrien hot folk dos
said Pharaoh has bread for Pharaoh to cried out has people this

צו גאַנץ מִצרַיִם : גייט צו יוֹסֵף ; וואָס ער וועט אייַך זאָגן , זאָלט איר
ir zolt zogn aich vet er vos Yosefn tsu geit Mitsrayim gants tsu
it shall tell you will he what Yosef to go Egypt all to

pnei ha'aretz; and Yosef opened all that was in them, and sold unto the Mitzrayim; and the ra'av *(famine)* became severe in Eretz Mitzrayim. [57] And kol HaAretz *(all the world)* came into Mitzrayim to Yosef to buy grain; because that the ra'av *(famine)* was so chazak in kol HaAretz.

טאָן. נו און דער הונגער איז געווען איבערן גאַנצן לאַנד; און יוֹסף
Yosef un land gantsn ibern geven iz hunger der un ton
Yosef and land all over having been is famine the and do

האָט געעפֿנט אַלע שפּייכלערס, און האָט פֿאַרקויפֿט צו מִצרַיִם ; און
un Mitsrayim tsu farkoift hot un shpaichlers ale geefent hot
and Egypt to sold has and granaries all opened has

דער הונגער האָט זיך געשטאַרקט אין לאַנד מִצרַיִם . נז און פֿון דער
der fun un Mitsrayim land in geshtarkt zich hot hunger der
the of and Egypt land in strengthened self has famine the

גאַנצער ערד איז מען געקומען קיין מִצרַיִם צו יוֹסֵפֿן קויפֿן
koifn Yosefn tsu Mitsrayim kein gekumen men iz erd gantser
buy Yosef to Egypt to having come they is earth whole

תּבֿואה, ווָאַרעם דער הונגער איז געווען שטאַרק אויף דער גאַנצער
gantser der oif shtark geven iz hunger der vorem tvue
whole the on strong having been is famine the for grain

ערד .
erd
earth

42 Now when Ya'akov saw that there was shever *(grain)* in Mitzrayim, Ya'akov said unto his banim, Why do ye look one upon another? [2] And he said, Hinei, I have heard that there is shever *(grain)* in Mitzrayim; get you down to there, and buy for us from there; that we may live, and not die.

מב

און יעקבֿ האָט געזען אַז עס איז דאָ תּבֿואה אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in tvue do iz es az gezen hot Yaakov un
Egypt in grain there is it that seen has Yaakov and

און יעקבֿ האָט געזאָגט צו זיינע זין : וואָס קוקט איר אײַך
aich ir kukt vos zin zaine tsu gezogt hot Yaakov un
you you look why sons his to said has Yaakov and

אָן? ב און ער האָט געזאָגט: אָט האָב איך געהערט, אַז עס איז דאָ
do iz es az gehert ich hob ot gezogt hot er un on
there is it that heard I have behold said has he and on

תּבֿואה אין מִצרַיִם . נידערט אַראָפּ אַהין , און קויפֿט אונדז אײַן פֿון
fun ain undz koift un ahin arop nidert Mitsrayim in tvue
from in us buy and there down go down Egypt in grain

דאָרטן, כּדי מיר זאָלן לעבן און נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht un lebn zoln mir kedei dortn
die not and live shall me so that there

[3] Achei Yosef asarah *(Yosef's ten brothers)* then went down to buy grain in Mitzrayim. [4] But Binyamin, achi Yosef, Ya'akov sent not with his achim; for he said, Lest ason *(evil, harm)* befall him.

ג האָבן יוֹספֿס צען ברידער אַראָפּגענידערט קויפֿן פֿון תּבֿואה
fun tvue koifn aropgenidert brider tsen Yosefs hobn
from grain to buy went down brothers ten Yosef's have

מִצרַיִם . ד אָבער בנימין , יוֹספֿס ברודער, האָט יעקבֿ נישט
nisht Yaakov hot bruder Yosefs Binyamin ober Mitsrayim
not Yaakov has brother Yosef's Binyamin but Egypt

מיטגעשיקט מיט זיינע ברידער , ווײַל ער האָט געזאָגט: טאָמער וועט אים
im vet tomer gezogt hot er vail brider zaine mit mitgeshikt
him will lest said has he for brothers his with sent with

טרעפֿן אַן אומגליק.
umglik an trefn
calamity a befall

[5] And the Bnei Yisroel came to make purchase among those that were coming; for the ra'av *(famine)* was in Eretz Kena'an. [6] And Yosef was the Shalit Al HaAretz, and he it was that sold to kol

ה זיינען געקומען די זין פֿון יִשׂרָאֵל אײַנקויפֿן , צווישן די
di tsvishn ainkoifn Yisroeln fun zin di gekumen zainen
the ones among buying in Yisroel of sons the having come are

וואָס זיינען געקומען , ווָאַרעם דער הונגער איז געווען אין לאַנד
land in geven iz hunger der vorem gekumen zainen vos
land in having been is famine the for coming are that which

כּנַען . ו און יוֹסף איז געווען דער געוועלטיקער איבערן לאַנד; ער
Kenaan un Yosef iz geven der geveltiker ibern land er
Canaan and Yosef is having been the ruler over land he

Am HaAretz: and Achei Yosef came, and prostrated themselves before him with their faces to the ground. [7] And Yosef saw his achim, and he recognized them, but made himself a stranger unto them, and spoke roughly unto them; and he said unto them, From where come ye? And they said, From Eretz Kena'an to buy ochel.

אִיז געווען דער וואָס האָט פֿאַרקויפֿט צום גאַנצן פֿאָלק פֿון לאַנד.
iz geven der vos hot farkoift tsum gantsn folk fun land
is having been which the to all people of land

זיינען געקומען יוֹסֵפס ברידער, און האָבן זיך צו אים געבוקט מיטן
zainen gekumen Yosefs brider un hobn zich tsu im gebukt mitn
are having come Yosef's brothers and have self to him bowed with

פּנים צו דער ערד. ז און יוֹסף האָט געזען זיינע ברידער, און האָט
ponem tsu der erd. Yosef un hot zaine brider un hot
face to the earth. Yosef and has his brothers and has

זיי דערקענט, אָבער ער האָט זיך געמאַכט פֿרעמד צו זיי, און
zei derkent, ober er hot zich gemacht fremd tsu zei, un
them recognized, but he has self made strange toward them, and

האָט געריידט מיט זיי האַרט, און האָט צו זיי געזאָגט: פֿון וואַנען
hot geredt mit zei hart, un hot tsu zei gezogt: fun vanen
has spoken with them harshly, and has to them said: from whence

קומט איר? האָבן זיי געזאָגט: פֿון לאַנד כּנַעַן, אײַנצוקויפֿן שפּײַז.
kumt ir? hobn zei gezogt: fun land Kenaan, aintsukoifn shpaiz.
come you? have they said: from land Canaan, in to buy food.

[8] And Yosef recognized his achim, but they recognized not him. [9] And Yosef remembered the chalomot which he dreamed about them, and said unto them, Ye are meragelim *(spies)*; to see the ervat ha'aretz *(nakedness of the land)* ye came.

ח און יוֹסף האָט דערקענט זײַנע ברידער, אָבער זיי האָבן אים
Yosef un hot derkent zaine brider, ober zei hobn im
Yosef and has recognized his brothers, but they have him

נישט דערקענט. ט און יוֹסף האָט זיך דערמאָנט אָן די חלומות,
nisht derkent. Yosef un hot zich dermont on di chaloimes,
not recognized. Yosef and has self remembered on the dream,

וואָס האָבן זיך אים געחלומט וועגן זיי, און ער האָט צו זיי
vos hobn zich im gecholemt vegen zei, un er hot tsu zei
which have self him dreamt concerning them, and he has to them

געזאָגט: אויסקוקערס זײַט איר; צו זען די נאַקעטקייט פֿון לאַנד זײַט איר
gezogt: oiskukers zait ir; tsu zen di naketkeit fun land zait ir
said: spies are you; to see the nakedness of land are you

געקומען.
gekumen.
having come

[10] And they said unto him, Lo, adoni, but to buy okhel are thy avadim come. [11] We are all bnei ish echad; we are truthful ones, thy avadim are no meragelim.

י האָבן זיי צו אים געזאָגט: ניין, מײַן האַר, נײַערט צו קויפֿן שפּײַז
hobn zei tsu im gezogt: nein, main har, naiert tsu koifn shpaiz
have they to him said: no, my lord, instead to buy food

זיינען געקומען דײַנע קנעכט. יא מיר אַלע זײַנען זין פֿון איין מאַן;
zainen gekumen daine knecht. mir ale zainen zin fun ein man;
are having come your servants. we all are sons of one man;

ערלעכע מענטשן זײַנען מיר; דײַנע קנעכט זײַנען קיין מאָל נישט
erleche mentshn zainen mir; daine knecht zainen kein mol nisht
honest men are we; your servants are no time not

געווען קיין אויסקוקערס.
geven kein oiskukers.
having been any spies

[12] And he said unto them, Lo, but to see the ervat ha'aretz ye came.

יב האָט ער צו זיי געזאָגט: ניין, נײַערט די נאַקעטקייט פֿון לאַנד זײַט
hot er tsu zei gezogt: nein, naiert di naketkeit fun land zait
has he to them said: no, instead the nakedness of land are

איר געקומען זען.
ir gekumen zen.
you having come to see

יג האָבן זיי געזאָגט: צוועלף ברידער זיַנען מיר, דיַינע קנעכט , זין
zin knecht daine mir zainen brider tsvelf gezogt zei hobn
sons servants your we are brothers twelve said they have

פֿון איין מאַן אין לאַנד כּנַעַן , און אָט איז דער יינגסטער היַינט מיט
mit haint yingster der iz ot un Kenaan land in man ein fun
with today youngest the is behold and Canaan land in man one of

אונדזער פֿאָטער, און איינער איז נישט געווארן .
gevorn nisht iz einer un foter undzer
having become not is one and father our

יד האָט יוֹסף צו זיי געזאָגט: דאָס איז דאָך וואָס איך האָב צו אייַך
aich tsu hob ich vos doch iz dos gezogt zei tsu Yosef hot
you to have I what still is this said them to Yosef has

געראַדט, אַזוי צו זאָגן : אויסקוקערס זייַט איר. טו דערמיט ווועט איר
ir vet dermit ir zait oiskukers zogn tsu azoi geredt
you will in this way you are spies say to thus spoken

געפֿרוווט ווערן : אַזוי ווי פַּרעה לעבט, אויב איר ווועט פֿון דאַנען
danen fun vet ir oib lebt Pharaoh vi azoi vern gepruvet
here from will you if lives Pharaoh as so become tested

אַרויסגיין, סיַידן אייַער יינגסטער ברודער ווועט קומען אַהער! טז שיקט
shikt aher kumen vet bruder yingster aier saidn aroisgein
send here come will brother youngest your except go out

פֿון אייַך איינעם, ער זאָל ברענגען אייַער ברודער, און איר בליַיבט
blaibt ir un bruder aier brengen zol er einem aich fun
remain you and brother your bring shall he one you from

איינגעשפּאַרט, כּדי אייַערע ווערטער זאָלן אויסגעפֿרוווט ווערן , אויב
aingeshpart kedei aiere verter zoln oisgepruvet vern oib
confined so that your words shall put to the test become if

דער אמת איז מיט אייַך; און אויב נישט, אַזוי ווי פַּרעה לעבט, אַז איר
ir az lebt Pharaoh vi azoi nisht oib un aich mit iz emes der
you that lives Pharaoh as so not if and you with is true the

זייַט אויסקוקערס!
oiskukers zait
spies are

יז און ער האָט זיי אַריַינגענומען אין וואַך אויף דריַי טעג.
teg drai oif vach in araingenumen zei hot er un
days three on guard in took in them has he and

יח און יוֹסף האָט צו זיי געזאָגט אויפֿן דריטן טאָג: דאָס טוט, און איר
ir un tut dos tog dritn oifn gezogt zei tsu hot Yosef un
you and do this day third on said them to has Yosef and

ווועט בליַיבן לעבן – איך האָב מורא פֿאַר האלקים : יט אויב איר זייַט
zait ir oib HaElokim far moire hob ich lebn blaibn vet
are you if G-d before fear have I alive remain will

ערלעכע מענטשן , זאָל איין ברודער אייַערע בליַיבן איינגעשפּאַרט אין
in aingeshpart blaibn aiere bruder ein zol mentshn erleche
in confined remain your brother one shall men honest

אייַער וואַכהויז , און איר גייט, און ברענגט תּבוּאה פֿאַר דעם הונגער
hunger dem far tvue brengt un geit ir un vachhoiz aier
famine the for grain bring and go you and guard house your

פֿון אייַערע הויזגעזינט . כ און אייַער יינגסטן ברודער זאָלט איר ברענגען
brengen ir zolt bruder yingstn aier un hoizgezintn aiere fun
bring you shall brother youngest your and household your of

13 And they said, Thy avadim are Shneym Asar Achim, the bnei ish echad in Eretz Kena'an; and, hinei, the katon is today with Avinu, and one is not.

14 And Yosef said unto them, That is it just as I spoke unto you, Ye are meragelim; 15 Hereby ye shall be tested: by the life of Pharaoh ye shall not go forth from here, except achichem hakaton *(your youngest brother)* come here. 16 Send one of you, and let him bring back achichem, and ye shall be kept prisoner, that your words may be tested, whether there be any emes in you; or else by the life of Pharaoh surely ye are meragelim *(spies)*.

17 And he put them all together el-mishmar *(in custody)* shloshet yamim.

18 And Yosef said unto them on the Yom HaShlishi, This do, and live; for I fear HaElohim: 19 If ye be truthful ones, let one of your achim be bound in your bais mishmar; go ye, carry grain for the ra'avon *(famine of)* bateichem *(your house)*; 20 But bring achichem hakaton unto me; so shall your words be verified, and ye shall not die. And they did so.

צו מיר; און אײַערע ווערטער ווען באַווערט ווערן , און איר וועט נישט
nisht vet ir un vern bavert veln verter aiere un mir tsu
not will you and become come true will words your and me to

שטאַרבן. האָבן זיי אַזוי געטאָן.
geton azoi zei hobn shtarbn
did so they have die

כא און זיי האָבן געזאָגט איינער צום אַנדערן: פֿאַר וואָר , מיר זײַנען
zainen mir vor far andern tsum einer gezogt hobn zei un
are we indeed for another to one said have they and

שולדיק וועגן אונדזער ברודער וואָס מיר האָבן צוגעזען דעם
dem tsugezen hobn mir vos bruder undzer vegen shuldik
the witnessed have we which brother our concerning guilty

צער פֿון זײַן זעל, ווען ער האָט זיך געבעטן בײַ אונדז, און מיר
mir un undz bai gebetn zich hot er ven zel zain fun Tsoar
we and us with pleaded self has he when soul his of anguish

האָבן נישט צוגעהערט. דערום איז אויף אונדז געקומען די דאָזיקע
dozike di gekumen undz oif iz derum tsugehert nisht hobn
this the having come us on is therefore paid heed not have

צרה . כב און ראובֿן האָט זיך אָפּגערופֿן צו זיי , אַזוי צו זאָגן: האָב
hob zogn tsu azoi zei tsu opgerufn zich hot Reuven un tsore
have say to so them to spoke up self has Reuven un trouble

איך אײַך נישט געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: פֿאַרזינדיקט אײַך נישט אָן דעם
dem on nisht aich farzindikt zogn tsu azoi gezogt nisht aich ich
the on not you transgress say to so said not you I

יינגל ? אָבער איר האָט נישט צוגעהערט; און אָט אויך ווערט זײַן
zain vert oich ot un tsugehert nisht hot ir ober yingel
his shall be also behold and paid heed not has you but boy

בלוט אויפֿגעמאָנט .
oifgemant blut
being demanded payment blood

כג און זיי האָבן נישט געוווסט אַז יוֹסף פֿאַרשטייט וואָרעם אַ
a vorem farshteit Yosef az gevust nisht hobn zei un
a because understand Yosef that known not have they and

דאָלמעטשער איז געווען צווישן זיי . כד האָט ער זיך אָפּגעדרייט
dolmetsher iz geven tsvishn zei opgedreit zich er hot
translator is been having between them turned away self he has

פֿון זיי , און האָט געווויינט. און ער האָט זיך אומגעקערט צו זיי , און
un zei tsu umgekert zich hot er un geveint hot un zei fun
and them to returned self has he and wept has and them from

האָט צו זיי געראַדט; און ער האָט גענומען פֿון זיי שמעונען ,
Shimeonen zei fun genumen hot er un geredt zei tsu hot
Shim'on them from taken has he and spoken them to has

און האָט אים איינגעשפּאַרט פֿאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far aingeshpart im hot un
eyes their before confined him has and

כה און יוֹסף האָט באַפֿוילן , מע זאָל אָנפֿילן זייערע כּלים מיט
mit keilim zeyere onfiln zol me bafoiln hot Yosef un
with vessels their fill shall one commanded has Yosef and

תּבֿואה, און אומקערן זייער געלט איטלעכן אין זײַן זאַק, און זיי
tvue un zak zain in itlechn gelt zeyer umkeren un
grain and sack his in each money their to return and

געבן שפּײַז אויפֿן וועג. כו און מע האָט צו זיי אַזוי געטאָן.
un geton azoi zei tsu hot me un veg oifn shpaiz gebn
and done thus them to has one and road for food to give

21 And they said one to another, Surely we are ashemim *(guilty ones)* because of achinu *(our brother)*, in that we saw the tzoros of his nefesh, when he besought us, and we would not hear; therefore is this tzoros come upon us. 22 And Reuven answered them, saying, Spoke I not unto you, saying, Do not sin against the yeled; and ye would not hear? Therefore, hinei, the accounting for his dahm is required of us.

23 And they had no da'as that Yosef understood them; for he spoke unto them by the melitz *(go-between, interpreter)*. 24 And he turned himself away from them, and wept; and returned to them again, and spoke with them, and took from them Shim'on, and bound him before their eyes.

25 Then Yosef commanded to fill their kelim with grain, and to restore every man's kesef into his sack, and to give them provision for the derech; and thus did he unto them. 26 And they loaded their

chamorim with the grain, and departed from there.

זיי האָבן אויפֿגעלאָדן זייער תּבֿואה אויף זייערע אייזלען , און זײַנען
zainen un eizlen zeyere oif tvue zeyer oifgelodn hobn zei
are and donkeys their on grain their loaded have they

אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן.
dortn fun avekgegangen
there from went way

כז האָט איינער געעפֿנט זײַן זאַק צו געבן זײַן אייזל פֿוטער אין
in futer eizl zain gebn tsu zak zain geefent einer hot
in feed donkey his give to sack his opened one has

האַרבעריק, און האָט דערזען זײַן געלט , ערשט עס איז אין מויל פֿון זײַן
zain fun moil in iz es ersht gelt zain derzen hot un harberik
his of mouth in is it see money his seen has and inn

זאַק. כח האָט ער געזאָגט צו זײַנע ברידער : מײַן געלט איז אומגעקערט
umgekert iz gelt main brider zaine tsu gezogt er hot zak
returned is money my brothers his to said he has sack

געווארן , און אָט איז עס אויך אין מײַן זאַק. איז זיי אַרויסגעפֿאַלן
aroisgefaln zei iz zak main in oich es iz ot un gevorn
fall out they is sack my in also it is see and having become

דאָס האַרץ, און זיי האָבן ציטערנדיק געזאָגט איינער צום אַנדערן : וואָס
vos andern tsum einer gezogt tsiterendik hobn zei un harts dos
what another to one said trembled have they and heart this

האָט אונדז דאָ אלקים געטאָן?
geton Elokim do undz hot
done G-d here to us has

כט און זיי זײַנען געקומען צו זייער פֿאָטער יעקבֿן קיין לאַנד
land kein Yaakovn foter zeyer tsu gekumen zainen zei un
land to Yaakov father their to having come are they and

כּנַעַן , און האָבן אים דערציילט אַלץ וואָס זיי האָט געטראָפֿן ,
getrofn hot zei vos alts dertseilt im hobn un Kenaan
encountered has them which all that told him have and Canaan

אַזוי צו זאָגן : ל דער מאַן, דער האַר פֿון לאַנד, האָט מיט אונדז גערעדט
geredt undz mit hot land fun har der man der zogn tsu azoi
spoken us with has land of lord the man the say to so

האַרט , און ער האָט אונדז געמאַכט פֿאַר אויסקוקערס פֿון דעם לאַנד.
land dem fun oiskukers far gemacht undz hot er un hart
land the of spies for made us has he and harshly

לא האָבן מיר צו אים געזאָגט: ערלעכע מענטשן זײַנען מיר, מיר זײַנען
zainen mir mir zainen mentshn erleche gezogt im tsu mir hobn
are we we are men honest said him to we have

קיין מאָל נישט געווען קיין אויסקוקערס. לב צוועלף ברידער זײַנען
zainen brider tsvelf oiskukers kein geven nisht mol kein
are brothers twelve spies any having been not time any

מיר, זין פֿון אונדזער פֿאָטער; איינער איז נישט געווארן , און דער
der un gevorn nisht iz einer foter undzer fun zin mir
the and having become not is one father our of sons we

יינגסטער איז היינט מיט אונדזער פֿאָטער אין לאַנד כּנַעַן . לג האָט דער
der hot Kenaan land in foter undzer mit haint iz yingster
the has Canaan land in father our with today is youngest

מאַן, דער האַר פֿון לאַנד, צו אונדז געזאָגט: דערמיט וועל איך וויסן
visen ich vel dermit gezogt undz tsu land fun har der man
know I will in this way said us to land of lord the man

אַז איר זײַט ערלעכע מענטשן : איין אײַערע ברודער לאָזט איבער בײַ
bai iber lozt bruder aiere ein mentshn erleche zait ir az
by over leave brothers of your one men honest are you that

[27] And as one of them opened his sack to get feed for his chamor in the malon *(inn)*, he saw his kesef; for, hinei, it was in the mouth of his sack. [28] And he said unto his achim, My kesef is restored; and, hinei, it is even in my sack; and their lev failed them, and they shook with fear, saying one to another, What is this that Elohim hath done unto us?

[29] And they came unto Ya'akov Avihem in Eretz Kena'an, and told him all that befell unto them; saying, [30] The ish, who is adonei HaAretz, spoke roughly to us, and took us for meragelim HaAretz. [31] And we said unto him, We are truthful ones; we are no meragelim; [32] We are Shneym Asar Achim, Bnei Avinu; one is not, and the katon is today with Avinu in Eretz Kena'an. [33] And the ish, adonei HaAretz, said unto us, Hereby shall I know that ye are truthful ones; leave one of your achim here with me, and that which is needful for the ra'avon bateichem *(famine of your houses)*, take and

be gone; 34 And bring achichem hakaton unto me; then shall I know that ye are not meragelim, but that ye are truthful ones: so will I restore you achichem, and ye shall freely trade in the land.

35 And it came to pass as they emptied their sacks, that, hinei, every man's pouch of kesef was in his sack; and when both they and Avihem saw the pouches of kesef, they were afraid. 36 And Ya'akov Avihem said unto them, Me have ye bereaved of my children; Yosef is not, and Shim'on is not, and ye will take Binyamin away; all these things are against me.

37 And Reuven spoke unto Aviv, saying, Slay my two banim, if I bring him not to thee; entrust him into my yad, and I will bring him to thee again.

38 And he said, Beni *(my son)* shall not go down with you; for achiv is dead, and he is left alone; if ason *(harm, evil)* befall him on the derech in which ye go, then shall ye bring down my gray hair in yagon *(sorrow)* to Sheol.

מיר, און נעמט גענוג פַֿאַר דעם הונגער פֿון איַערע הויזגעזינטן , און
un hoizgezintn aiere fun hunger dem far genug nemt un mir
and household your of famine the for enough take and me

גייט. לד און ברענגט איַער יִנגסטן ברודער צו מיר, און איך וועל וויסן
visen vel ich un mir tsu bruder yingstn aier brengt un geit
know will I and me to brother youngest your bring and go

אַז איר זײַט נישט קיין אויסקוקערס, נאָר איר זײַט ערלעכע מענטשן ; וועל
vel mentshn erleche zait ir nor oiskukers kein nisht zait ir az
will men honest are you but spies any not are you that

איך אײַך אָפּגעבן איַער ברודער, און איר וועט מעגן פַֿאַרקערן אין לאַנד.
land in farkern megn vet ir un bruder aier opgebn aich ich
land in turn over may will you and brother your give up you I

לה און עס איז געווען , ווי זיי לײדיקן אויס זייערע זעק , ערשט
ersht zek zeyere ois leidikn zei vi geven iz es un
look sacks their out emptying they as having been is it and

איטלעכנס בינטל געלט איז אין זײַן זאַק ; און ווי זיי זיי און זייער פַֿאָטער
foter zeyer un zei vi un zak zain in iz gelt bintel itlechns
father their and they as and sack his in is money bundle each

האָבן דערזען זייערע בינטלעך געלט , אַזוי האָבן זיי מורא געקראָגן.
gekrogn moire zei hobn azoi gelt bintlech zeyere derzen hobn
caught fear they have so money bundles their seen have

לו און זייער פַֿאָטער יעקבֿ האָט צו זיי געזאָגט: איר האָט מיך באַרויבט
baroibt mich hot ir gezogt zei tsu hot Yaakov foter zeyer un
robbed me have you said them to has Yaakov father their and

פֿון מײַנע קינדער ; יוֹסף איז מער נישטָ, און שמעון איז נישטָ, און
un nishto iz Shimeon un nishto mer iz Yosef kinder maine fun
and not is Shim'on and not more is Yosef children my of

בנימינען ווילט איר אַוועקנעמען; דאָס אַלץ איז אויף מיר אויסגעגאַנגען.
oisgegangen mir oif iz alts dos aveknemen ir vilt Binyaminen
come over me on is all that this take away you will Binyamin

לז האָט ראובֿן געזאָגט צו זײַן פַֿאָטער, אַזוי צו זאָגן: מײַנע בייַדע
beide maine zogn tsu azoi foter zain tsu gezogt Reuven hot
two my say to so father his to said Reuven has

זין זאָלסטו טייטן , אויב איך וועל דיר אים נישט צוריקברענגען .
tsurikbrengen nisht im dir vel ich oib teitn zolstu zin
bring again not him you(SG) will I if to kill shall you sons

גיב אים אויף מײַן האַנט, און איך וועל אים אומקערן צו דיר .
dir tsu umkeren im vel ich un hant main oif im gib
you(SG) to to return him will I and hand my to him give

לח האָט ער געזאָגט: מײַן זון וועט נישט אַראָפּנידערן מיט אײַך, ווײַל
vorem aich mit aropnideren nisht vet zun main gezogt er hot
because you with go down not will son my said he has

זײַן ברודער איז טויט , און ער אַליין איז געבליבן, און אַז אים וועט
vet im az un geblibn iz alein er un toit iz bruder zain
will him that and left is alone he and death is brother his

טרעפֿן אַן אומגליק אויף דעם וועג וואָס איר וועט גיין דערויף, וועט איר
ir vet deroif gein vet ir vos veg dem oif umglik an trefn
you will on it go will you which way the on calamity a befall

מאַכן נידערן מײַנע גרעָע האָר מיט טרויער אין שְׁאוֹל.
Sheol in troier mit hor groe maine nidern machn
Sheol in mourning with hair gray my go down make

43 And the ra'av *(famine)* was kaved *(heavy, severe)* in the land.
2 And it came to pass, when they had eaten up the shever *(grain)* which they had brought out of Mitzrayim, then Avihem said unto them, Shuvu *(return)*! Buy for us a little ochel.
3 And Yehudah spoke unto him, saying, The ish did solemnly warn us, saying, Ye shall not see my face, unless achichem be with you. 4 If thou wilt send achinu *(our brother)* with us, we will go down and buy thee ochel; 5 But if thou wilt not send him, we will not go down; for the ish said unto us, Ye shall not see my face, unless achichem be with you.
6 And Yisroel said, Why dealt ye so ill with me, as to tell the ish whether ye had yet another ach *(brother)*?
7 And they said, The ish asked in detail about us and about our moledet *(kindred)*, saying, Is Avichem yet alive? Have ye another ach? And we declared to him according to these words of his inquiry; could we certainly know that he would say, Bring down achichem? 8 And Yehudah said unto Yisroel Aviv, Send na'ar with me, and we

מג

און דער הונגער איז געווען שווער אין לאַנד. ב און עס איז
iz es un land in shver geven iz hunger der un
is it and land in severe having been is famine the and

געווען , אַז זיי האָבן אויפֿגעגעסן די תּבֿואה, וואָס זיי
zei vos tvue di oifgegesn hobn zei az geven
they which grain the eaten up have they that having been

האָבן געבראַכט פֿון מִצרַיִם , האָט זייער פֿאָטער צו זיי געזאָגט: גייט
geit gezogt zei tsu foter zeyer hot Mitsrayim fun gebracht hobn
go said them to father their has Egypt from brought have

ווידער, קויפֿט אונדז אַ ביסל שפּײַז .
shpaiz bisel a undz koift vider
food little a us buy again

ג האָט יהודה געזאָגט צו אים, אַזוי צו זאָגן: וואָרנענען האָט אונדז
undz hot vorenen zogn tsu azoi im tsu gezogt Yehudah hot
us has warning say to so him to said Yehudah has

געוואָרנט דער מאַן, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט מײַן פּנים נישט זען, אויב
oib zen nisht ponem main zolt ir zogn tsu azoi man der gevornt
if see not face my shall you say to so man the warned

אײַער ברודער איז נישט מיט אײַך. ד אויב דו שיקסט אונדזער ברודער
bruder undzer shikst du oib aich mit nisht iz bruder aier
brother our you send you if you with not is brother your

מיט אונדז, וועלן מיר אַראָפּנידערן, און וועלן דיר אײַנקויפֿן שפּײַז .
shpaiz ainkoifn dir veln un aropnideren mir veln undz mit
food buying in you(SG) will and go down we will us with

ה אויב אָבער דו שיקסט נישט, וועלן מיר נישט אַראָפּנידערן, ווָאַרעם
vorem aropnideren nisht mir veln nisht shikst du ober oib
because go down not we will not you send you but if

דער מאַן האָט אונדז אָנגעזאָגט: איר זאָלט מײַן פּנים נישט זען, אויב
oib zen nisht ponem main zolt ir ongezogt undz hot man der
if see not face my shall you told us has man the

אײַער ברודער איז נישט מיט אײַך.
aich mit nisht iz bruder aier
you with not is brother your

ו האָט ישׂרָאֵל געזאָגט: נאָך וואָס האָט איר מיר געטאָן די רעה, צו
tsu roe di geton mir ir hot vos noch gezogt Yisroel hot
to evil the done me you has which yet said Israel has

זאָגן דעם מאַן, אַז איר האָט נאָך אַ ברודער?
bruder a noch hot ir az man dem zogn
brother a still have you that man the tell

ז האָבן זיי געזאָגט: דער מאַן האָט זיך פֿונאַנדערגעפֿרעגט וועגן
vegen funandergefregt zich hot man der gezogt zei hobn
concerning inquired self has man the said they have

אונדז, און וועגן אונדזער משפּחה , אַזוי צו זאָגן: לעבט נאָך
noch lebt zogn tsu azoi mishpoche undzer vegen un undz
yet lives say to so family our concerning and us

אײַער פֿאָטער? האָט איר נאָך אַ ברודער? און מיר האָבן אים דערציילט
dertseilt im hobn mir un bruder a noch ir hot foter aier
told him have we and brother a yet you has father your

לויט די דאָזיקע ווערטער. זאָלן מיר גאָר וויסן , אַז ער וועט
vet er az visen gor mir zoln verter dozike di loit
will he that know really we shall words this the according

זאָגן: ברענגט אַראָפּ אײַער ברודער? ח און יהודה האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Yehudah un bruder aier arop brengt zogn
to said has Yehudah and brother your down bring say

זײַן פַֿאָטער ישׂרָאֵל: שיק דעם ייִנגל מיט מיר, און מיר וועלן אויפֿשטיין
oifshtein veln mir un mir mit yingel dem shik Yisroel foter zain
arise will we and me with boy the send Israel father his

און וועלן גיין, כּדי מיר זאָלן לעבן און נישט שטאַרבן, אי מיר, אי
i mir i shtarbn nisht un lebn zoln mir kedei gein veln un
and we and die not and live shall we so that go will and

דו, אי אונדזערע קליינע קינדער. ט איך בין עָרבֿ פַֿאַר אים, פֿון
fun im far orev bin ich kinder kleine undzere i du
of him for guarantor am I children small our and you

מײַן האַנט זאָלסטו אים מאָנען; אויב איך וועל דיר אים
im dir vel ich oib monen im zolstu hant main
him you(SG) will I if demand my due him shall you hand my

נישט ברענגען און אים אַוועקשטעלן פַֿאַר דיר, זאָל איך זײַן
zain ich zol dir far avekshtelen im un brengen nisht
be I shall you(SG) before place standing him and bring not

אַ פַֿאַרזינדיקטער צו דיר אַלע טעג. י וואָרעם אַז מיר וואָלטן
voltn mir az vorem teg ale dir tsu farzindikter a
would have we that because days all you(SG) to wrong doer a

זיך נישט אויפֿגעהאַלטן, וואָלטן מיר שוין אַצונד זיך געהאַט
gehat zich atsund shoin mir voltn oifgehaltn nisht zich
have had self now already we would have lingered not self

אומגעקערט צום צווייטן מאָל.
mol tsveitn tsum umgekert
time second to returned

יא האָט זייער פַֿאָטער ישׂרָאֵל צו זיי געזאָגט: אויב שוין יאָ אַזוי,
azoi yo shoin oib gezogt zei tsu Yisroel foter zeyer hot
so yes already if said them to Israel father their has

טוט אָט-וואָס: נעמט פֿון די בעסטע פֿרוכטן פֿון לאַנד אין אײַערע כּלים,
keilim aiere in land fun fruchtn beste di fun nemt ot-vos tut
vessels your in land of fruit best the of take do this do

און ברענגט אַראָפּ צו דעם מאַן אַ מתּנה, אַ ביסל באַלזאַם, און אַ ביסל
bisel a un balzam bisel a matone a man dem tsu arop brengt un
little a and balsam little a gift a man the to down bring and

האָניק, געוויירץ, און לאַדאַן, ניס, יב מאַנדלען. און טאָפּל
topl un mandlen un nis ladan un gevirts honik
double and almonds and pistachio nuts myrrh and spices honey

געלט נעמט מיט אין אײַער האַנט; און דאָס געלט וואָס איז אומגעקערט
umgekert iz vos gelt dos un hant aier in mit nemt gelt
returned is which money this and hand your in with take money

געוואָרן אין מויל פֿון אײַערע זעק, זאָלט איר אומקערן מיט
mit umkeren ir zolt zek aiere fun moil in gevorn
with return you shall sacks your of mouth in having become

אײַער האַנט; אפֿשר איז דאָס געווען אַ פֿאַרגיס. יג און נעמט אײַער
aier nemt un farze a geven dos iz efsher hant aier
your take and mistake a having been this is perhaps hand your

ברודער, און שטייט אויף, גייט ווידער צו דעם מאַן. יד און אֵל שַׁדַּי
Shaddai El un man dem tsu vider geit oif shteit un bruder
Shaddai G-d and man the to again go up stand and brother

וועט אײַך געבן דערבאַרעמונג בײַ דעם מאַן, און ער וועט אײַער אַוועקלאָזן
aveklozn aich vet er un man dem bai derbaremung gebn aich vet
release you will he and man the with compassion give you will

will arise and go; that we may live, and not die, both we, and thou, and also our little ones. [9] I will be surety for him; of my yad shalt thou require an accounting for him; if I bring him not back unto thee, and set him before thee, then let me bear the blame kol hayamim; [10] For if we had not delayed, surely now we had returned zeh pa'amayim *(this second time)*.

[11] And Yisroel Avihem said unto them, If it must be so now, do this; take of mizimerat HaAretz *(the best fruits of the land)* in your kelim *(vessels)*, and carry down to the ish a minchah *(present)*, a little balm, and a little devash *(honey)*, nekhot *(spices)*, loht *(myrrh)*, batenim *(pistachio nuts)*, and shekedim *(almonds)*: [12] And take kesef mishneh *(double money)* in your yad; and the kesef that was returned in the mouth of your sacks, carry it back in your yad; perhaps it was mishgeh *(mistake)*; [13] Take also achichem, and arise, shuvu *(return)* unto the ish; [14] And El Shaddai give you rachamim before the ish, that he may send away achichem acher *(your other brother)*, and Binyamin.

If I be bereaved of my children, I am bereaved.

אײַער אַנדער ברודער און בנימינען ; און איך, אויב איך מוז אָנווערן
onvern muz ich oib ich un Binyaminen un bruder ander aier
lose must be I if I and Binyamin and brother other your

מײַנע קינדער , וועל איך אָנווערן.
onvern ich vel kinder maine
lose I will children my

15 And the anashim took that minchah, and they took mishneh kesef *(double money)* in their yad and Binyamin; and rose up, and went down to Mitzrayim, and stood before Yosef.

טו האָבן די מענער גענומען די דאָזיקע מתּנה , און טאָפּל געלט
gelt topl un matone dozike di genumen mener di hobn
money double and gift this the taken men the have

האָבן זיי מיטגענומען אין זייער האַנט, און בנימינען , און זיי
zei un Binyaminen un hant zeyer in mitgenumen zei hobn
they and Binyamin and hand their in taken with they have

זײַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געגידערט קיין מִצרַיִם , און האָבן
hobn un Mitsrayim kein genidert hobn un oifgeshtanen zainen
have and Egypt to gone down have and arose are

זיך געשטעלט פֿאַר יוֹסֵף .
Yosefn far geshtelt zich
Yosef before stood self

16 And when Yosef saw Binyamin with them, he said to the ish over Bais Yosef, Bring these anashim home, and slaughter the tevach, and make ready; for these anashim shall dine with me at tzahorayim *(noon)*. 17 And the ish did as Yosef said; and the ish brought the anashim to the house of Yosef.

טז און ווי יוֹסף האָט דערזען בנימינען מיט זיי , אַזוי האָט ער
er hot azoi zei mit Binyaminen derzen hot Yosef vi un
he has so them with Binyamin seen has Yosef as and

געזאָגט צו דעם ווָאָס איבער זײַן הויז : ברענג אַריַין די מענטשן
mentshn di arain breng hoiz zain iber vos dem tsu gezogt
men the enter in bring house his over which the one to said

אין הויז , און שעכטע אַ שעכטונג , און גרייט צו , וואָרעם די
di vorem tsu greit un shechtung a shecht un hoiz in
the because to prepare and slaughter a slaughter and house in

מענטשן וועלן עסן מיט מיר צו מיטאָג. יז האָט דער מאַן געטאָן אַזוי ווי
vi azoi geton man der hot mitag tsu mir mit esen veln mentshn
as so did man the has noon to me with to eat will men

יוֹסף האָט געהייסן, און דער מאַן האָט אַריַינגעבראַכט די מענער אין
in mener di araingebracht hot man der un geheisn hot Yosef
in men the brought has man the and ordered has Yosef

יוֹספֿס הויז .
hoiz Yosefs
house Yosef's

18 And the anashim were afraid, because they were brought into Bais Yosef; and they said, Because of the kesef that was returned in our sacks at the first time are we brought in; that he may seek occasion against us, and fall upon us, and seize us for avadim, and chamoreinu *(our donkeys)*.

יח און די מענער האָבן מורא געהאַט , ווײַל זיי זײַנען
zainen zei vail gehat moire hobn mener di un
are they because have had fear have men the and

אַריַינגעבראַכט געווָארן אין יוֹסֵפס הויז , און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un hoiz Yosefs in gevorn araingebracht
said have they and house Yosef's in having become brought

פֿון וועגן דעם גלט וואָס איז אומגעקערט געווָארן אין
in gevorn umgekert iz vos gelt dem vegen fun
in having become returned is which money the concerning of

אונדזערע זעק דאָס ערשטע מאָל, ווערן מיר אַריַינגעבראַכט, כּדי
kedei araingebracht mir vern mol ershte dos zek undzere
so that brought we become time first this sacks our

זיך אַרויפֿצוואַרפֿן אויף אונדז, און אָנפֿאַלן אויף אונדז, און אונדז נעמען
nemen undz un undz oif onfaln un undz oif aroiftsuvarfn zich
taken us and us on fall upon and us on throw up self

פֿאַר קנעכט מיט אונדזערע אייזלען .
eizlen undzere mit knecht far
donkeys our with slaves for

[19] And they came near to the ish over Bais Yosef, and they spoke with him at the petach habayit, [20] And said, O adoni, we came indeed down at the first time to buy ochel: [21] And it came to pass, when we came to the malon, that we opened our sacks, and, hinei, kesef ish *(every man's money)* was in the mouth of his sack, our kesef in full weight; and we have brought it back again in our yad. [22] And kesef acher *(other money)* have we brought down in our hands to buy ochel; we cannot tell who put our kesef in our sacks.

יט הָאָבן זיי געזענט צו דעם מאַן וואָס איבער יוֹסֵפס הויז ,
hoiz Yosefs iber vos man dem tsu genent zei hobn
house Yosef's over which man the to come near they have

כ און זיי האָבן אים אין איינגאַנג פֿון הויז . און האָבן געזאָגט
hobn zei un hoiz fun aingang in im tsu geredt hobn un
have they and house of entrance in him to spoken have and

דאָס ארופּגענידערט האָבן מיר , מיין האַר , דיך בעט איך געזאָגט:
dos aropgenidert hobn mir har main dich bet ich gezogt
this gone down have we master my you(SG) entreat I said

כא אין עס איז געווען , אַז מיר זיינען ערשטע מאָל צו קויפֿן שפּייז .
zainen mir az geven iz es un shpaiz koifn tsu mol ershte
are we as having been is it and food buy to time first

ערשט , ערשט גענומען צום האַרבעריק, און האָבן געעפֿנט אונדזערע זעק
ersht zek undzere geefent hobn un harberik tsum gekumen
see sacks our opened have and inn to having come

איטלעכנס געלט איז אין מויל פֿון זיין זאַק, אונדזער געלט אין זיין
zain in gelt undzer zak zain fun moil in iz gelt itlechns
its in money our sack his of mouth in is money each

כב פֿולער וואָג ; האָבן מיר עס אָפּגעבראַכט אין אונדזער האַנט. און נאָך
noch un hant undzer in opgebracht es mir hobn vog fuler
still and hand our in brought back it we have weight full

אַנדער געלט האָבן מיר אַראָפּגעבראַכט אין אונדזער האַנט, צו קויפֿן
koifn tsu hant undzer in aropgebracht mir hobn gelt ander
buy to hand our in brought down we have money other

שפּייז . מיר ווייסן נישט ווער עס האָט אַריינגעטאָן אונדזער געלט אין
in gelt undzer araingeton hot es ver nisht veisn mir shpaiz
in money our put in has it who not know we food

אונדזערע זעק .
zek undzere
sacks our

[23] And he said, Shalom lachem, fear not; Eloheichem, and Elohei Avichem, hath given you matmon *(treasure)* in your sacks; I had your kesef. And he brought Shim'on out unto them.

כג האָט ער געזאָגט: פֿריד צו אייַך! איר זאָלט נישט מורא האָבן;
hobn moire nisht zolt ir aich tsu frid gezogt er hot
have fear not shall you you to peace said he has

אלוקיכם , און דער ג-ט פֿון אייַער פֿאָטער, האָט אייַך געשאָנקען אַן
an geshonken aich hot foter aier fun G-t der un Elokeichem
a donated you has father your of G-d the and your G-d

אוֹצר אין אייַערע זעק ; אייַער געלט איז מיר אַריַינגעקומען . און ער
er un araingekumen mir iz gelt aier zek aiere in Etser
he and came in me is money your sacks your in treasure

האָט אַרויסגעבראַכט צו זיי שמעונען .
Shimeonen zei tsu aroisgebracht hot
Shim'on them to brought forth has

[24] And the ish brought the anashim into the house of Yosef, and gave them mayim, and they washed their raglayim; and he gave their chamorim mispo *(fodder)*. [25] And they made ready the minchah for bo Yosef *(coming of Yosef)* at tzahorayim; for they heard

כד און דער מאַן האָט אַריַינגעבראַכט די מענער אין יוֹסֵפס הויז , און
un hoiz Yosefs in mener di araingebracht hot man der un
and house Yosef's in men the brought in has man the and

ער האָט געגעבן וואַסער, און זיי האָבן געוואַשן זייערע פֿיס; און ער האָט
hot er un fis zeyere gevashn hobn zei un vaser gegebn hot er
has he and feet their washed have they and water given has he

געגעבן פֿוטער פֿאַר זייערע אייזלען . כה און זיי האָבן צוגעגרייט די
di tsugegreit hobn zei un eizlen zeyere far futer gegebn
the prepared have they and donkeys their for feed given

that they would eat lechem there.

מתּנה איידער יוֹסף וועט קומען אום מיטאָג, ווָאַרעם זיי האָבן געהערט
gehert hobn zei vorem mitag um kumen vet Yosef eider matone
heard have they because noon on come will Yosef before gift

אַז דאָרטן וועלן זיי עסן ברויט.
broit esen zei veln dortn az
bread eat they will there that

[26] And when Yosef came home, they presented him the minchah which was in their yad in the house, and prostrated themselves to the ground before him. [27] And he asked them l'shalom *(about their welfare)*, and said, Is there shalom with avichem, the zaken of whom ye spoke? Is he still alive? [28] And they answered, There is shalom with thy eved avinu; he is still alive. And they bowed their heads, and prostrated themselves.

כו און ווי יוֹסף איז געקומען אין הויז , אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi hoiz in gekumen iz Yosef vi un
they have thus house in having come is Yosef as and

אַרײַנגעבראַכט צו אים אין הויז די מתּנה וואָס אין זייער האַנט, און
un hant zeyer in vos matone di hoiz in im tsu araingebracht
and hand their in which gift the house in him to brought in

זיי האָבן זיך געבוקט פֿאַר אים צו דער ערד . כז און ער האָט זיי
zei hot er un erd der tsu im far gebukt zich hobn zei
them has he and ground the to him before bowed self have they

געפֿרעגט אויף פֿריד , און ער האָט צו זיי געזאָגט: איז פֿריד צו אייַער
aier tsu frid iz gezogt zei tsu hot er un frid oif gefregt
your to peace is said them to has he and peace on asked

אַלטן פֿאָטער, וואָס איר האָט פֿון אים דערציילט? לעבט ער נאָך ? כח האָבן
hobn noch er lebt dertseilt im fun hot ir vos foter alten
have yet he lives told him of have you which father aged

זיי געזאָגט: פֿריד איז צו דײַן קנעכט אונדזער פֿאָטער, ער לעבט נאָך .
noch lebt er foter undzer knecht dain tsu iz frid gezogt zei
yet lives he father our servant your to is peace said they

און זיי האָבן זיך געניגט און זיך געבוקט.
gebukt zich un geneigt zich hobn zei un
bowed self and inclined self have they and

[29] And he lifted up his eyes, and saw achiv Binyamin, ben immo, and said, Is this achichem hakaton *(your younger brother)*, of whom ye spoke unto me? And he said, Elohim be gracious unto thee, beni.

כט האָט ער אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן, און האָט דערזען זײַן ברודער
bruder zain derzen hot un oign zaine oifgehoibn er hot
brother his seen has and eyes his lifted up he has

בנימינען , זײַן מוטערס זון , און ער האָט געזאָגט: איז דאָס אייַער
aier dos iz gezogt hot er un zun muters zain Binyaminen
your this is said has he and son mother's his Binyamin

יִנגסטער ברודער, וואָס איר האָט מיר פֿון אים דערציילט? און ער האָט
hot er un dertseilt im fun mir hot ir vos bruder yingster
has he and told him of me have you which brother youngest

געזאָגט: זאָל דיך אלקים לייַטזעליקן, מײַן זון .
zun main laitzelikn Elokim dich zol gezogt
son my gracious G-d you(SG) shall be said

[30] And Yosef made haste; for his compassion was stirred upon achiv *(his brother)*; and he sought where to weep; and he entered into his cheder, and wept there. [31] And he washed his face, and went out, and controlled himself, and said, Serve lechem.

ל און יוֹסף האָט זיך געאײַלט, ווָאַרעם זײַן האַרץ האָט אים פֿאַרקלעמט
farklemt im hot harts zain vorem geailt zich hot Yosef un
be sad him has heart his because hurried self has Yosef and

אויף זײַן ברודער, און ער האָט זיך געוואָלט פֿונאַנדערווײַנען ; איז ער
er iz funanderveinen gevolt zich hot er un bruder zain oif
he is weep wanted self has he and brother his on

אַרײַן אין קאַמער, און האָט דאָרטן געווײַנט. לא און ער האָט אָפּגעוואַשן
opgevashn hot er un geveint dortn hot un kamer in arain
washed up has he and wept there has and room in enter

זײַן פנים , און איז אַרויסגעגאַנגען ; און ער האָט זיך אײַנגעהאַלטן און
un aingehaltn zich hot er un aroisgegangen iz un ponem zain
and held in self has he and having come out is and face his

האָט געזאָגט: לייגט ברויט.
broit leigt gezogt hot
bread place said has

לב הָאָט מען געלייגט פַאר אים באַזונדער, און פַאר זיי באַזונדער,
bazunder zei far un bazunder im far geleigt men hot
separately them for and separately him for served they has

און פַאר די מִצרַיִם וואָס האָבן געגעסן ביי אים, באַזונדער, ווארעם
vorem bazunder im bai gegesn hobn vos Mitsrayim di far un
because separately him by eaten have which Egyptians the for and

די מִצרַיִם קענען נישט עסן ברויט מיט די עִבְּרים, ווייל דאָס
dos vail Ivrim di mit broit esen nisht kenen Mitsrayim di
this because Hebrews the with bread to eat not can Egyptians the

איז אַן אומווערדיקייט ביי די מִצרַיִם.
Mitsrayim di bai umverdikeit an iz
Egyptians the by abomination an is

לג און זיי זיינען אויסגעזעצט געווארן פַאר אים, דער
der im far gevorn oisgezetst zainen zei un
the him before having become seated are they and

בכור לויט זיין בכורהשאַפט, און דער יינגערער לויט זיין
zain loit yingerer der un bechoireshaft zain loit bechor
his according younger the and firstbornship his according firstborn

יונגקייט; און די מענטשן האָבן זיך געווונדערט צווישן איינאַנדער.
einander tsvishn gevundert zich hobn mentshn di un yungkeit
one another among marveled self have men the and youth

לד און ער האָט זיי געלאָזט צוטראָגן חלקים פון פַאר אים, און
un im far fun chalokim tsutrogn gelozt zei hot er un
and him before of portions brought allowed them has he and

בנימינס חלק איז געווען פינף מאָל אַזוי פיל ווי זייער
zeyer vi fil azoi mol finf geven iz chelek Binyamins
their as much as times five having been is portion Binyamin's

איטלעכנס חלק. און זיי האָבן געטרונקען און זיך אָנגעטרונקען מיט
mit ongetrunken zich un getrunken hobn zei un chelek itlechns
with quenched self and drank have they and portion each's

אים.
im
him

44 And he commanded the ish over Bais Yosef, saying, Fill the sacks of the anashim with ochel, as much as they can carry, and put kesef ish in the mouth of his sack. [2] And put my cup, gevi'a hakesef *(cup of silver)*, in the mouth of the sack of the katon, and his kesef for shever *(grain)*. And he did according to the davar Yosef had spoken.

מד און ער האָט באַפוילן דעם וואָס איבער זיין הויז, אַזוי צו
tsu azoi hoiz zain iber vos dem bafoiln hot er un
to so house his over which the ordered has he and

זאָגן: פיל אָן די זעק פון די מענטשן מיט שפּייז וויפל
vifel shpaiz mit mentshn di fun zek di on fil zogn
as much as food with men the of sacks the on fill say

זיי קענען טראָגן, און טו אַריין איטלעכנס גלט אין מויל פון זיין
zain fun moil in gelt itlechns arain tu un trogn kenen zei
his of mouth in money each put into do and carry can they

זאַק. ב און מיין בעכער, דעם זילבערנעם בעכער, זאָלסטו אַריינטאָן אין
in arainton zolstu becher zilbernem dem becher main un zak
in put in shall you cup silver the cup my and sack

מויל פון דעם זאַק פון דעם יינגסטן, מיט דעם גלט פַאר זיין
zain far gelt dem mit yingstn dem fun zak dem fun moil
his for money the with youngest the of sack the of mouth

תבואה. און ער האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט וואָס יוסף האָט גערעדט.
geredt hot Yosef vos vort dos vi azoi geton hot er un tvue
spoken has Yosef which word this as thus done has he and grain

32 And they served him by himself, and them by themselves, and the Mitzrim *(Egyptians)*, which did eat with him, by themselves; because Mitzrim could not eat lechem with the Ivrim; for that is a to'evah *(abomination)* unto the Mitzrim.

33 And they sat before him, the bechor according to his bechorah *(birthright)*, and the youngest according to his youth; and the anashim marvelled one with another. 34 And he took and sent masot *(portions)* unto them from before him; but masat Binyamin was five times as much as any of theirs. And they drank, and feasted with him.

[3] As soon as the boker ohr, the anashim were sent away, they and their chamorim. [4] And when they were gone out of the ir, and not yet far off, Yosef said unto the ish over Bais Yosef, Up, follow after the anashim; and when thou dost overtake them, say unto them, Wherefore have ye rewarded ra'ah for tovah? [5] Is not this it in which adoni drinketh, and whereby indeed he divineth? Ye have done ra'ah in so doing.

[6] And he overtook them, and he spoke unto them these same devarim. [7] And they said unto him, Wherefore saith adoni these words? Chalilah *(far be it)* that thy avadim should do according to this thing; [8] Hinei, the kesef, which we found in the mouth of our sacks, we brought back unto thee out of Eretz Kena'an; how then should we be ganavim stealing kesef or zahav out of the bais adoneicha? [9] With whomsoever of thy avadim it be found, both let him die, and we also will be avadim of adoni.

ג ווי דער מאָרגן האָט אויפֿגעלוכטן , אַזוי זײַנען די מענער
mener di zainen azoi oifgeluchtn hot morgn der vi
men the are thus begun to shine has next day the as

ד זיי זײַנען אַוועקגעשיקט געווארן , זיי און זייערע אייזלען .
zainen zei eizlen zeyere un zei gevorn avekgeshikt
are they donkeys their and they having become sent off

נאָרוואָס וויַיט געוון נישט נאָך שטאָט, פֿון אַרויסגעגאַנגען געווען
vait geven nisht noch shtot fun aroisgegangen norvos
far having been not yet city of having come out after what

אַוועק, אַזוי האָט יוֹסף געזאָגט צו דעם וואָס איבער זײַן הויז : שטיי
shtei hoiz zain iber vos dem tsu gezogt Yosef hot azoi avek
stand house his over which the to said Yosef has thus away

אויף, יאָג נאָך די מענטשן , און אַז דו וועסט זיי אָניאָגן ,
onyogn zei vest du az un mentshn di noch yog oif
overtake them will you that and men the after pursue up

זאָלסטו זאָגן צו זיי : פֿאַר וואָס האָט איר אָפּגעצאָלט אַ רעה פֿאַר
far roe a opgetsolt ir hot vos far zei tsu zogn zolstu
for evil an repaid you have which for them to say shall you

אַ טובֿה? ה דאָס איז דאָך דער וואָס מײַן האַר טרינקט פֿון
fun trinkt har main vos der doch iz dos toive a
from drinks master my which the one obviously is this good a

אים, און צויבערן טוט ער צויבערן מיט אים. איר האָט זיך שלעכט
shlecht zich hot ir im mit tsoibern er tut tsoibern un im
evil self have you it with divination he does divination and it

באַגאַנגען מיט וואָס איר האָט געטאָן.
geton hot ir vos mit bagangen
done has you which with committed

ו און ער האָט זיי אָנגעיאָגט , און האָט צו זיי געזאָגט די
di geredt zei tsu hot un ongeyogt zei hot er un
the spoken them to has and caught up with them has he and

דאָזיקע ווערטער. ז האָבן זיי צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס רעדט מײַן
main redt vos far gezogt im tsu zei hobn verter dozike
my speaks which for said him to they have words this

האַר אַזעלכע ווערטער? באָהיט זאָל ווערן דײַנע קנעכט פֿון טאָן
ton fun knecht daine vern zoln bahit verter azelche har
doing from servant your become shall forbid words such master

אַזאַ זאַך ! ח זע , דאָס געלט וואָס מיר האָבן געפֿונען אין מויל
moil in gefunen hobn mir vos gelt dos ze zach aza
mouth in found have we which money this look at thing such

פֿון אונדזערע זעק , האָבן מיר דיר אומגעקערט פֿון לאַנד כנַעַן ,
Kenaan land fun umgekert dir mir hobn zek undzere fun
Canaan land from returned you(SG) we have sacks our of

היַינט ווי וועלן מיר גנבֿענען פֿון דײַן האַרס הויז זילבער אָדער
oder zilber hoiz hars dain fun ganven mir veln vi haint
or silver house master's your from to steal we will how now

גאָלד? ט דער יעניקער פֿון דײַנע קנעכט וואָס ער וועט בײַ אים געפֿונען
gefunen im bai vet er vos knecht daine fun yeniker der gold
found him by will he which servant your of those who the gold

ווערן , זאָל שטאַרבן, און אויך מיר וועלן זײַן קנעכט צו מײַן האַר .
har main tsu knecht zain veln mir oich un shtarbn zol vern
master my to slaves be will we also and die shall become

[10] And he said, Now also let it be according unto your devarim; he with whom it is found shall be to me eved; and ye shall be nekiyim *(blameless)*.

י האָט ער געזאָגט: הגם געזאָלט האָט אַצונד זײַן אַזוי ווי אײַערע
aiere vi azoi zain atsund hot gezolt hagam gezogt er hot
your as thus be now have you should though said he has

ווערטער, זאָל נאָר דער וואָס ער וועט בײַ אים געפֿונען ווערן , זײַן אַ
a zain vern gefunen im bai vet er vos der nor zol verter
a be become found him by will he which the only shall words

קנעכט צו מיר, און איר וועט זײַן ריין .
rein zain vet ir un mir tsu knecht
tahor be will you and me to slave

[11] Then they speedily took down every ish his sack to the ground, and opened every ish his sack. [12] And he searched, and began at the gadol *(eldest)*, and ended at the katon *(youngest)*; and the gevi'a *(cup, goblet)* was found in the sack of Binyamin.

יא האָבן זיי אויף גיך אַראָפּגעלאָזט איטלעכער זײַן זאַק אויף דער
der oif zak zain itlecher aropgelozt gich oif zei hobn
the on sack his each let down quickly on they have

ערד , און זיי האָבן געעפֿנט איטלעכער זײַן זאַק. יב און ער האָט
hot er un zak zain itlecher geefent hobn zei un erd
has he and sack his each opened have they and ground

געזוכט ; מיטן עלטסטן האָט ער אָנגעהויבן , און מיטן יינגסטן האָט ער
er hot yingstn mitn un ongehoibn er hot eltstn mitn gezucht
he has youngest with and begin he has eldest with searched

געענדיקט. און דער בעכער איז געפֿונען געוואָרן אין בנימינס
Binyamins in gevorn gefunen iz becher der un geendikt
Binyamin's in having become found is cup the and finished

זאַק.
zak
sack

[13] Then they tore their garments, and loaded every ish his chamor, and returned to the ir. [14] And Yehudah and his achim came to Bais Yosef; for he was yet there; and they fell before him on the ground.

יג האָבן זיי צעריסן זייערע קלײדער , און איטלעכער האָט אויפֿגעלאָדן
oifgelodn hot itlecher un kleider zeyere tserisn zei hobn
loaded up has each and garments their torn they have

זײַן אייזל , און זיי האָבן זיך אומגעקערט אין שטאָט. יד און יהודה
Yehudah un shtot in umgekert zich hobn zei un eizl zain
Yehudah and city in returned self have they and donkey his

איז נאָך געקומען מיט זײַנע ברידער אין יוספֿס הויז ; און ער איז
noch iz er un hoiz Yosefs in brider zaine mit gekumen iz
yet is he and house Yosef's in brothers his with having come is

דאָרטן געווען . און זיי זײַנען געפֿאַלן פֿאַר אים צו דער ערד .
erd der tsu im far gefaln zainen zei un geven dortn
ground the to him before fell are they and having been there

[15] And Yosef said unto them, What ma'aseh *(deed)* is this that ye have done? Know ye not that an ish like me can find things out as a menachesh *(diviner)*?

טו האָט יוסף צו זיי געזאָגט: וואָס איז דאָס פֿאַר אַ טואונג וואָס איר
ir vos tuung a far dos iz vos gezogt zei tsu Yosef hot
you what deed a for this is what said them to Yosef has

האָט געטאָן? האָט איר נישט געוווּסט אַז צויבערן טוט צויבערן אַזאַ
aza tsoibern tut tsoibern az gevust nisht ir hot geton hot
such a divination do divination that known not you have done have

מאַן ווי אידן?
ich vi man
I as man

[16] And Yehudah said, What shall we say unto adoni? What shall we speak? Or how shall we clear ourselves? HaElohim hath found out the avon *(iniquity)* of thy avadim; look at us, we are now

טז האָט יהודה געזאָגט: וואָס זאָלן מיר זאָגן צו מײַן האַר, וואָס
vos har main tsu zogn mir zoln vos gezogt Yehudah hot
what lord my to say we shall what said Yehudah has

זאָלן מיר רעדן , און וואָס זאָלן מיר זיך פֿאַרענטפֿערן? האלקים האָט
hot HaElokim farentferen zich mir zoln vos un redn mir zoln
has G-d justify self we shall what and speak we shall

געפֿונען די זינד פֿון דײַנע קנעכט . אָט זײַנען מיר קנעכט צו מײַן
main tsu knecht mir zainen ot knecht daine fun zind di gefunen
my to slaves we are behold servants your of sin the found

avadim la'adoni, both we, and he also with whom the gevi'a *(cup)* is found.

האַר, אי מיר, אי דער וואָס דער בעכער איז געפֿונען געוואָרן
gevorn gefunen iz becher der vos der i mir i har
having become found is cup the who the one and we and lord

אין זיין האַנט.
hant zain in
hand his in

17 And he Yosef said, Chalilah that I should do so; but the ish in whose yad the gevi'a is found, he shall be to me eved; and as for you, go back in shalom unto avichem.

יז האָט ער געזאָגט: חלילה מיר דאָס צו טאָן! דער מאַן וואָס דער
der vos man der ton tsu dos mir cholile gezogt er hot
the which man the do to this me far be it said he has

בעכער איז געפֿונען געוואָרן אין זיין האַנט, ער זאָל זיין אַ קנעכט
knecht a zain zol er hant zain in gevorn gefunen iz becher
slave a be shall he hand his in having become found is cup

צו מיר, און איר גייט אַרויף בשלום צו אייַער פֿאָטער.
foter aier tsu besholem aroif geit ir un mir tsu
father your to in peace up go you and me to

VAYIGASH

וַיִּגַּשׁ

18 Then Yehudah came near unto him, and said, Oh, adoni, let thy eved speak now a davar in oznei adoni, and let not thine anger burn against thy eved; for thou art even like Pharaoh. 19 Adoni asked his avadim, saying, Have ye an av, or an ach? 20 And we said unto adoni, We have an av, a zaken, and a yeled zekunim katan *(child of his old age, a little one)*; and achiv is dead, and he alone is left of immo, and aviv loveth him. 21 And thou saidst unto thy avadim, Bring him down unto me, that I may set mine eyes upon him. 22 And we said unto adoni, The na'ar cannot leave aviv; for if he should leave aviv, aviv would die. 23 And thou saidst unto thy avadim, Except achichem hakaton *(your youngest brother)* come down with you, ye shall see my face no more. 24 And it came to pass when we came up unto thy eved

יח האָט יהודה געגענט צו אים; און האָט געזאָגט: איך בעט
bet ich gezogt hot un im tsu genent Yehudah hot
entreat I said has and him to come near Yehudah has

דיך , מײַן האַר, זאָל אַקאָרשט דײַן קנעכט רעדן אַ וואָרט אין די
di in vort a redn knecht dain akorsht zol har main dich
the in word a speak servant your now shall lord my you(SG)

אויערן פֿון מײַן האַר, און זאָל דײַן צאָרן נישט גרימען אויף דײַן
dain oif grimen nisht tsorn dain zol un har main fun oiern
your on be kindled not anger your shall and lord my of ears

קנעכט; וואָרעם דו ביסט אַזוי ווי פַּרעה . יט מײַן האַר האָט געפֿרעגט
gefregt hot har main Pharaoh vi azoi bist du vorem knecht
asked has lord my Pharaoh as so are you for servant

זײַנע קנעכט, אַזוי צו זאָגן: האָט איר אַ פֿאָטער אָדער אַ ברודער? כ און
un bruder a oder foter a ir hot zogn tsu azoi knecht zaine
and brother a or father a you have say to so servant his

מיר האָבן געזאָגט צו מײַן האַר: מיר האָבן אַן אַלטן פֿאָטער, און אַ
a un foter alten an hobn mir har main tsu gezogt hobn mir
a and father aged an have we lord my to said have we

קליינעם בן-זקונים , וואָס זײַן ברודער איז טויט, און ער
kleinem ben-zkunim vos zain bruder iz toit un er
very young son of his old age that which his brother is dead and he

אַליין איז געבליבן פֿון זײַן מוטער, און זײַן פֿאָטער האָט אים ליב .
alein iz geblibn fun zain muter un zain foter hot im lib
alone is remain from his mother and his father has him loved

כא האָסטו געזאָגט צו דײַנע קנעכט : ברענגט אים אַראָפּ צו מיר, איך
ich mir tsu arop im brengt knecht daine tsu gezogt hostu
I me to down him bring servants your to said have you

זאָל טאָן מײַן אויג אויף אים. כב האָבן מיר געזאָגט צו מײַן האַר: דער
der har main tsu gezogt mir hobn im oif oig main ton zol
the lord my to said we have him on eye my do shall

יינגל קען נישט פֿאַרלאָזן זײַן פֿאָטער, וואָרעם אַז ער וועט פֿאַרלאָזן זײַן
zain farlozen vet er az vorem foter zain farlozen nisht ken yingel
his forsake will he that because father his forsake not can boy

פֿאָטער, וועט דער שטאַרבן. כג האָסטו געזאָגט צו דײַנע קנעכט :
knecht daine tsu gezogt hostu shtarbn der vet foter
servants your to said have you die this one will father

אויב אַייַר יִנגסטער ברודער וועט נישט אַראָפּנידערן מיט אייַך, זאָלט איר
ir zolt aich mit aropnideren nisht vet bruder yingster aier oib
you shall you with go down not will brother youngest your if

מער מײַן פּנים נישט זען. כד און עס איז געווען , אַז מיר זיינען
zainen mir az geven iz es un zen nisht ponem main mer
are we that having been is it and see not face my more

אַרויפֿגעקומען צו דיַין קנעכט , אונדזער פֿאָטער, האָבן מיר אים דערציילט
dertseilt im mir hobn foter undzer knecht dain tsu aroifgekumen
told him we have father our servant your to come up

די וועָרטער פֿון מײַן האַר. כה און אַז אונדזער פֿאָטער האָט געזאָגט: גייט
geit gezogt hot foter undzer az un har main fun verter di
go said has father our that and lord my of words the

ווידער, קויפֿט אונדז אַ ביסל שפּײַז , כו האָבן מיר געזאָגט: מיר קענען נישט
nisht kenen mir gezogt mir hobn shpaiz bisel a undz koift vider
not can we said we have food little a us buy again

אַראָפּנידערן; נאָר אויב אונדזער יִנגסטער ברודער וועט זיין מיט אונדז,
undz mit zain vet bruder yingster undzer oib nor aropnideren
us with be will brother youngest our if only go down

וועלן מיר אַראָפּנידערן, וואָרעם מיר קענען נישט זען דעם מאַנס פּנים ,
ponem mans dem zen nisht kenen mir vorem aropnideren mir veln
face man's the see not can we for go down we will

וו אונדזער יִנגסטער ברודער איז נישט מיט אונדז. כז האָט דיַין קנעכט ,
knecht dain hot undz mit nisht iz bruder yingster undzer vu
servant your has us with not is brother youngest our where

מײַן פֿאָטער, צו אונדז געזאָגט: איר וויסט אַז צוויי האָט מיר מײַן וויַיב
vaib main mir hot tsvei az veist ir gezogt undz tsu foter main
wife my me has two that know you said us to father my

געבאָרן . כח און איינער איז אַוועקגעגאַנגען פֿון מיר, און איך האָב
hob ich un mir fun avekgegangen iz einer un geborn
have I and me from went way is one and given birth to

געזאָגט: פֿאַר וואָר , פֿאַרצוקן איז ער פֿאַרצוקט געווארן ; און איך
gezogt fartsukn vor far fartsukt er iz fartsukn gevorn un ich
I and having become torn he is surely torn surely for said

האָב אים נישט געזען ביז אַצונד. כט און אַז איר וועט אַוועקנעמען אויך
oich aveknemen vet ir az un atsund biz gezen nisht im hob
also take away will you that and now until seen not him have

דעם דאָזיקן פֿון מײַן פּנים , און אים וועט טרעפֿן אַן אומגליק, וועט איר
ir vet umglik an trefn vet im un ponem main fun dozikn dem
you will calamity a befall will him and face my from this the

מאַכן נידערן מײַנע גראָע האָר מיט קומער אין שְׁאוֹל. ל און אַצונד
atsund un Sheol in kumer mit hor groe maine nidern machn
now and Sheol in sorrow with hair gray my go down make

אַז איך וועל קומען צו דיַין קנעכט , מײַן פֿאָטער, און דער יִנגל איז
iz yingel der un foter main knecht dain tsu kumen vel ich az
is boy the and father my servant your to come will I that

מיט אונדז נישטאָ, אַזוי ווי זיין זעל איז צוגעבונדן צו זיין זעל , לא איז,
iz zel zain tsu tsugebundn iz zel zain vi azoi nishto undz mit
is soul his to bound is soul his as as not us with

ווי ער וועט זען אַז דער יִנגל איז נישטאָ, אַזוי וועט ער שטאַרבן, און
un shtarbn er vet azoi nishto iz yingel der az zen vet er vi
and die he will thus not is boy the that see will he as

דיַינע קנעכט וועלן מאַכן נידערן די גראָע האָר פֿון דיַין קנעכט ,
knecht dain fun hor groe di nidern machn veln knecht daine
servant your of hair gray the go down make will servants your

Avi we told him the divrei adoni. 25 And avinu said, Shuvu, *(go back, return)* and buy us a little ochel. 26 And we said, We cannot go down; if achinu hakaton *(our youngest brother)* be with us, then will we go down; for we may not see the face of HaIsh, except achinu hakaton be with us. 27 And thy eved Avi said unto us, Ye know that my wife bore me two banim; 28 And the one went out from me, and I said, Surely he is torn to pieces; and I saw him not ad-hennah *(until now)*; 29 And if ye take this also from me, and ason *(evil, harm)* befall him, ye shall bring down my gray hair in ra'ah *(misery)* to Sheol. 30 Now therefore when I come to thy eved Avi, and the na'ar be not with us; seeing that his nefesh is bound up in the nefesh of the na'ar; 31 It shall come to pass, when he seeth that the na'ar is not with us, that he will die; and thy avadim shall bring down the gray hair of thy eved avinu with yagon *(sorrow)* to Sheol, 32 For thy eved became surety for the na'ar unto Avi, saying, If I bring him not unto thee, then I shall bear the blame before Avi kol hayamim. 33 Therefore, let thy eved, now, abide instead of the na'ar, an eved to adoni; and let the na'ar go up with his achim. 34 For how shall I go up to Avi, and the na'ar be not with me? Lest I see the

rah that would overtake Avi.

אונדזער פָאטער, מיט טרויער אין שְׁאוֹל. לב ווָארעם דיין קנעכט איז
undzer foter mit troier in Sheol. vorem dain knecht iz
our father with mourning in Sheol. for your servant is

עָרבֿ געווען פַאר דעם יִנגל צו זיין פָאטער, אַזוי צו זאָגן:
orev geven far dem yingel tsu zain foter, azoi tsu zogn:
guarantor having been for the boy to his father, so to say:

אויב איך וועל דיר אים נישט ברענגען, זאָל איך זיין אַ פַאַרזינדיקטער
oib ich vel dir im nisht brengen, zol ich zain a farzindikter
if I will you(SG) him not bring, shall I be a wrong doer

צו מיין פָאטער אַלע טעג. לג און אַצונד, איך בעט דיך, זאָל
tsu main foter ale teg. un atsund, ich bet dich, zol
to my father all days. and now, I entreat you(SG) shall

דיין קנעכט בלייבן אַנשטאָט דעם יִנגל, אַ קנעכט צו מיין האַר,
dain knecht blaibn anshtot dem yingel, a knecht tsu main har,
your servant remain in place of the boy, a slave to my master,

און דער יִנגל זאָל אַרויפֿגיין מיט זיינע ברידער. לד ווָארעם ווי קען
un der yingel zol aroifgein mit zaine brider. vorem vi ken
and the boy shall go up with his brothers. for how can

איך אַרויפֿגיין צו מיין פָאטער, אַז דער יִנגל איז נישט מיט מיר? איך וועל
ich aroifgein tsu main foter, az der yingel iz nisht mit mir? ich vel
I go up to my father, as the boy is not with me? I will

חלילה צוזען דאָס בייז וואָס וועט טרעפֿן מיין פָאטער.
cholile tsuzen dos beiz vos vet trefn main foter.
far be it to see this evil which will befall my father.

45 Then Yosef could not control himself before all them that stood by him; and he cried, Cause kol ish to go out from me. And there stood no ish with him, while Yosef made himself known unto his achim. [2] And he wept aloud; and the Mitzrayim and the Bais Pharaoh heard.

מה

און יוֹסף האָט זיך נישט געקענט איינהאַלטן פַאַר אַלע וואָס
un Yosef hot zich nisht gekent ainhaltn far ale vos
and Yosef has self not able hold in before all which

זיינען געשטאַנען לעבן אים, און ער האָט אויסגערופֿן: פֿירט
zainen geshtanen lebn im, un er hot aroisgerufn: firt
are standing near him, and he has called out: lead

אַרויס אַלע מענטשן פֿון מיר. און קיין מענטש איז נישט געשטאַנען לעבן
arois ale mentshn fun mir. un kein mentsh iz nisht geshtanen lebn
out all men from me. and no man is not standing near

אים, וועז יוֹסף האָט זיך דערקענט צו זיינע ברידער. ב און ער האָט
im, ven Yosef hot zich derkent tsu zaine brider. un er hot
him, when Yosef has self identified to his brothers. and he has

אַרויסגעלאָזט זיין קול אין געוויין, און די מִצרַיִם האָבן געהערט;
aroisgelozt zain kol in gevein, un di Mitsrayim hobn gehert;
let out his voice in weeping, and the Egyptians have heard;

און דאָס הויז פֿון פַּרעהן האָט געהערט דערפֿון.
un dos hoiz fun Pharaohn hot gehert derfun.
and this house of Pharaoh has heard thereof.

[3] And Yosef said unto his achim *(brethren)*, I am Yosef; doth Avi yet live? And his achim could not answer him; for they were shocked with dismay at his presence.

ג און יוֹסף האָט געזאָגט צו זיינע ברידער: איך בין יוֹסף; לעבט נאָך
ג un Yosef hot gezogt tsu zaine brider: ich bin Yosef; lebt noch
and Yosef has said to his brothers: I am Yosef; lives yet

מיין פָאטער? און זיינע ברידער האָבן אים נישט געקענט ענטפֿערן,
main foter? un zaine brider hobn im nisht gekent entfern,
my father? and his brothers have him not able answer,

ווָארעם זיי האָבן זיך דערשראָקן פַאַר אים.
vorem zei hobn zich dershrokn far im.
for they have self terrified before him.

ד האָט יוֹסף געזאָגט צו זיינע ברידער: געגענט צו מיר, איך בעט
bet ich mir tsu genent brider zaine tsu gezogt Yosef hot
entreat I me to come near brothers his to said Yosef has

אײַך. האָבן זיי געגענט . און ער האָט געזאָגט: איך בין אײַער ברודער
bruder aier bin ich gezogt hot er un genent zei hobn aich
brother your am I said has he and come near they have you

יוֹסף , וואָס איר האָט מיך פֿאַרקויפֿט קיין מִצרַיִם . ה און אַצונד
atsund un Mitsrayim kein farkoift mich hot ir vos Yosef
now and Egypt to sold me have you which Yosef

זאָלט איר אײַך נישט קלעמען , און זאָל נישט פֿאַרדריסן אין אײַערע אויגן,
oign aiere in fardrisn nisht zol un klemen nisht aich ir zolt
eyes your in be angry not shall and distressed not you you shall

וואָס איר האָט מיך פֿאַרקויפֿט אַהער, וואָרעם צו דערהאַלטן לעבנס
lebns derhaltn tsu vorem aher farkoift mich hot ir vos
lives keep alive to because here sold me have you that which

האָט מיך אלקים געשיקט אײַך פֿאַרויס . ו וואָרעם שוין צוויי יאָר אַז
az yor tsvei shoin vorem farois aich geshikt Elokim mich hot
that years two already for ahead of you sent G-d me has

דער הונגער איז אין לאַנד, און נאָך פֿינף יאָר וועלן זײַן , וואָס עס וועט
vet es vos zain veln yor finf noch un land in iz hunger der
will it which be will years five yet and land in is famine the

נישט זײַן קיין אַקער און קיין שניט . ז און אלקים האָט מיך געשיקט
geshikt mich hot Elokim un shnit kein un aker kein zain nisht
sent me has G-d and harvest any and plowing any be not

אײַך פֿאַרויס , כדי אײַך צו לאָזן אַן איבערבלייַב אויף דער ערד , און
un erd der oif iberblaib an lozn tsu aich kedei farois aich
and earth the on remnant a allow to you so that ahead of you

אײַך צו דערהאַלטן ביים לעבן דורך אַ גרויסער ישועה . ח און אַצונד ,
atsund un yeshue groiser a durch lebn baim derhaltn tsu aich
now and salvation greater a through life at keep alive to you

נישט איר האָט מיך אַהער געשיקט, נײַערט האלקים ; און ער האָט מיך
mich hot er un HaElokim naiert geshikt aher mich hot ir nisht
me has he and G-d but sent here me has you not

געמאַכט פֿאַר אַ פֿאָטער צו פַּרעהן , און פֿאַר אַ האַר אויף זײַן
zain oif har a far un Pharaohn tsu foter a far gemacht
his on master a for and Pharaoh to father a for made

גאַנצן הויז , און פֿאַר אַ געוועלטיקער איבערן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land gantsn ibern geveltiker a far un hoiz gantsn
Egypt land all over ruler a for and house entire

ט איילט און גייט אַרויף צו מיין פֿאָטער, און איר זאָלט זאָגן צו אים:
im tsu zogn zolt ir un foter main tsu aroif geit un ailt
him to say shall you and father my to up go and quick

אַזוי האָט געזאָגט דיין זון יוֹסף : אלקים האָט מיך געמאַכט פֿאַר אַ
a far gemacht mich hot Elokim Yosef zun dain gezogt hot azoi
a for made me has G-d Yosef son your said has so

האַר איבער גאַנץ מִצרַיִם ; נידער אַראָפּ צו מיר, זאָלסט
zolst mir tsu arop nider Mitsrayim gants iber har
you(SG) must me to down go down Egypt all over master

זײַן נישט אויפֿהאַלטן. י און וועסט זיצן אין לאַנד גוֹשֶן , און וועסט זײַן
zain vest un Goshen land in zitsn vest un oifhaltn nisht zich
be will and Goshen land in sit will and hold back not self

נאָענט צו מיר, דו און דײַנע קינדער און דײַנע קינדערס קינדערס , און
un kinder kinders daine un kinder daine un du mir tsu nont
and children children's your and children your and you me to near

[4] And Yosef said unto his achim, Come near to me, now. And they came near. And he said, I am Yosef achichem *(your brother)*, whom ye sold into Mitzrayim. [5] Now therefore be not grieved, nor angry with yourselves, that ye sold me here; for Elohim did send me before you to save life. [6] For these two years hath the ra'av *(famine)* been in the land; and yet there are chamesh shanim *(five years)*, in the which there shall neither be plowing nor harvest. [7] And Elohim sent me before you to save you a she'erit *(remnant)* in the earth, and to save life for you by a peletah gedolah *(great deliverance, escape)*. [8] So now it was not you that sent me here, but HaElohim; and He hath made me as an Av to Pharaoh, and adon of all his Bais, and Moshel throughout kol Eretz Mitzrayim. [9] Haste ye, and go up to Avi, and say unto him, Thus saith thy ben, Yosef, Elohim hath made me as adon kol Mitzrayim; come down unto me, tarry not; [10] And thou shalt dwell in Eretz Goshen, and thou shalt be karov *(near)* unto me, thou, and thy banim, and thy bnei banecha, and thy tzon, and thy bakar, and all that thou hast: [11] And there will I nourish thee; for yet there are chamesh shanim of ra'av *(famine)*; lest thou, and thy

bais, and all that thou hast, come to destitution. 12 And, hinei, your eyes see, and the eyes of achi Binyamin, that it is my mouth that speaketh unto you. 13 And ye shall tell Avi of kol my kavod b'Mitzrayim, and of all that ye have seen; and ye shall haste and bring down Avi here.

דײַנע שאָף , און דײַנע רינדער, און אַלץ וואָס דו האָסט. א און איך
ich un host du vos alts un rinder daine un shof daine
I and have you which all that and cattle your and sheep your

וועל דיך דאָרטן אויסהאַלטן; וואָרעם נאָך פֿינף יאָר וועט זײַן דער
der zain vet yor finf noch vorem oishaltn dortn dich vel
the be will years five yet for support there you(SG) will

הונגער; כּדי זאָלסט נישט אומקומען, דו און דײַן הויזגעזינט
hoizgezint dain un du umkumen nisht zolst kedei hunger
household your and you perish not you(SG) must so that famine

און אַלץ וואָס דו האָסט. ב און אָט זען אײַערע אויגן, און די
di un oign aiere zeen ot un host du vos alts un
the and eyes your see behold and have you which all that and

אויגן פֿון מײַן ברודער בנימינען , אַז מײַן מויל רעדט דאָס צו
tsu dos redt moil main az Binyaminen bruder main fun oign
to this speaks mouth my that Binyamin brother my of eyes

אײַך. ג און איר זאָלט דערציילן מײַן פֿאָטער מײַן גאַנצן כּבֿוד אין
in koved gantsn main foter main dertseiln zolt ir un aich
in glory entire my father my tell shall you and you

מִצרַיִם , און אַלץ וואָס איר האָט געזען, און איר זאָלט איילן און
un eiln zolt ir un gezen hot ir vos alts un Mitsrayim
and hurry shall you and seen have you which all that and Egypt

אַראָפּברענגען מײַן פֿאָטער אַהער.
aher foter main aropbrengen
here father my shall bring down

14 And he fell upon the neck of Binyamin achiv, and wept; and Binyamin wept upon his neck. 15 Moreover he kissed all his achim, and wept upon them; and after that his achim talked with him.

ד און ער איז געפֿאַלן אויפֿן האַלדז פֿון זײַן ברודער בנימינען , און
un Binyaminen bruder zain fun haldz oifn gefaln iz er un
and Binyamin brother his of neck on fall is he and

האָט געווײַנט, און בנימין האָט געווײַנט אויף זײַן האַלדז. ה און ער האָט
hot er un haldz zain oif geveint hot Binyamin un geveint hot
has he and neck his on wept has Binyamin and wept has

געקושט אַלע זײַנע ברידער , און האָט געווײַנט אויף זיי , און דערנאָך
dernoch un zei oif geveint hot un brider zaine ale gekusht
after that and them on wept has and brothers his all kissed

האָבן זײַנע ברידער געערעדט מיט אים.
im mit geredt brider zaine hobn
him with spoken brothers his have

16 And the news thereof was heard in Bais Pharaoh saying, Achei Yosef are come; and it pleased Pharaoh well, and his avadim.

ז און דער קלאַנג איז געהערט געוואָרן אין פֿרעהס הויז ,
hoiz Pharaohs in gevorn gehert iz klang der un
house Pharaoh's in having become heard is rumor the and

אַזוי צו זאָגן: יוֹסֵפס ברידער זײַנען געקומען ; און עס איז
iz es un gekumen zainen brider Yosefs zogn tsu azoi
is it and having come are brothers Yosef's say to so

וווילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון פַּרעהן , און אין די אויגן פֿון
voilgefeln fun oign di in un Pharaohn fun oign di in
of eyes the in and Pharaoh of eyes the in find favor in the eyes of

זײַנע קנעכט .
knecht zaine
servants his

17 And Pharaoh said unto Yosef, Say unto thy achim, This do ye; load your beasts, and go, get you unto Eretz Kena'an; 18 And

ח און פַּרעה האָט געזאָגט צו יוֹסֵפֿן : זאָג צו דײַנע ברידער : טוט
tut brider daine tsu zog Yosefn tsu gezogt hot Pharaoh un
do brothers your to say Yosef to said has Pharaoh and

אָט-וואָס: לאָדט אָן אײַערע בהמות , און גייט, קומט קיין לאַנד כּנַעַן ,
Kenaan land kein kumt geit un beheimes aiere on lodt ot-vos
Canaan land to come go and beasts your on load do this

take Avichem and your households, and come unto me; and I will give you the best of Eretz Mitzrayim, ye shall eat the chelev haaretz. 19 Now thou art commanded, this do ye; take you agalot *(wagons)* out of Eretz Mitzrayim for your little ones, and for your nashim, and bring Avichem, and come. 20 Also regard not your kelim; for the best of kol Eretz Mitzrayim is yours.

יח און נעמט אײַער פָֿאטער, און אײַערע הויזגעזינטן , און קומט צו מיר,
mir tsu kumt un hoizgezintn aiere un foter aier nemt un
me to come and households your and father your take and

און איך וועל אײַך געבן דאָס בעסטע פֿון לאַנד מִצרַיִם , און עסט דאָס
dos est un Mitsrayim land fun beste dos gebn aich vel ich un
this eat and Egypt land of best this give you will I and

פַֿעטס פֿון לאַנד. יט און דו ווערסט באַפֿוילן , טוט אָט-וואָס: נעמט אײַך
aich nemt ot-vos tut bafoiln verst du un land fun fets
you take do this do commanded are you and land of fat

פֿון לאַנד מִצרַיִם וועגן פַֿאַר אײַערע קליינע קינדער , און פַֿאַר
far un kinder kleine aiere far vegen Mitsrayim land fun
for and children small your for concerning Egypt land of

אײַערע ווײַבער, און איר זאָלט אַרויפֿנעמען אײַער פָֿאטער און קומען . כ און
un kumen un foter aier aroifnemen zolt ir un vaiber aiere
and come and father your carry up shall you and wives your

אײַער אויג זאָל זיך נישט קימערן אום אײַערע זאַכן , וואָרעם דאָס
dos vorem zachn aiere um kimern nisht zich zol oig aier
this for things your on to worry not self shall eye your

בעסטע פֿון גאַנצן לאַנד מִצרַיִם איז אײַערס.
aiers iz Mitsrayim land gantsn fun beste
yours is Egypt land all of best

21 And the Bnei Yisroel did so; and Yosef gave them agalot, according to the commandment of Pharaoh, and gave them provision for the derech. 22 To all of them he gave each man chalifot semalot; but to Binyamin he gave three hundred pieces of kesef, and chamesh chalifot semalot. 23 And to Aviv he sent after this manner; ten chamorim loaded with the best of Mitzrayim, and ten female donkeys loaded with grain and lechem and provision for Aviv for the derech. 24 So he sent his achim away, and they departed; and he said unto them, See that ye not quarrel by the derech.

כא האָבן די זין פֿון יִשׂרָאֵל אַזוי געטאָן, און יוֹסף האָט זיי געגעבן
gegebn zei hot Yosef un geton azoi Yisroeln fun zin di hobn
given them has Yosef and did thus Yisroel of sons the have

וועגן , לויט דעם מויל פֿון פַֿרעהן , און ער האָט זיי
zei hot er un Pharaohn fun moil dem loit vegen
them has he and Pharaoh of mouth the according to wagons

געגעבן שפּײַז אויפֿן וועג . כב זיי אַלעמען ער האָט געגעבן גאַנגען
gangen gegebn er hot alemen zei veg oifn shpaiz gegebn
changes given he has everyone they journey for food given

קליידער פַֿאַר איטלעכן, און בנימינען האָט ער געגעבן דריַי הונדערט
hundert drai gegebn er hot Binyaminen un itlechn far kleider
hundred three given he has Binyamin and each for garments

זילבערשטיק , און פֿינף גאַנג קליידער . כג און צו זיַין פַֿאָטער האָט
hot foter zain tsu un kleider gang finf un zilbershtik
has father his to and garments change five and pieces of silver

ער דעס גליַיכן געשיקט צען אייזלען באַלאָדן מיטן בעסטן פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun bestn mitn balodn eizlen tsen geshikt glaichn des er
Egypt of best with loaded donkeys ten sent equal the he

און צען אייזלינס באַלאָדן מיט תּבֿואה און ברויט, און שפּײַז פַֿאַר
far shpaiz un broit un tvue mit balodn eizelins tsen un
for food and bread and grain with loaded female donkeys ten and

זיַין פַֿאָטער אויפֿן וועג . כד און ער האָט אַוועקגעשיקט זיַינע ברידער ,
brider zaine avekgeshikt hot er un veg oifn foter zain
brothers his sent off has he and journey on father his

און זיי זיַינען אַוועקגעגאַנגען; און ער האָט זיי אָנגעזאָגט: איר זאָלט
zolt ir ongezogt zei hot er un avekgegangen zainen zei un
shall her ordered them has he and went way are they and

אײַך נישט קריגן אויפֿן וועג.
veg oifn krign nisht aich
way on quarrel not you

כה און זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם , און זיינען
zainen un Mitsrayim fun aroifgegangen zainen zei un
are and Egypt from having gone up are they and

כו געקומען קיין לאַנד כּנַעַן צו זייער פאָטער יעקבֿן . און זיי
zei un Yaakovn foter zeyer tsu Kenaan land kein gekumen
they and Yaakov father their to Canaan land to having come

האָבן אים דערציילט, אַזוי צו זאָגן: יוֹסף לעבט נאָך ; און אַז ער
er az un noch lebt Yosef zogn tsu azoi dertseilt im hobn
he that and still lives Yosef say to so told him have

געוועלטיקט איבערן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם . איז זיין הארץ פֿאַרקילט
farkilt harts zain iz Mitsrayim land gantsn ibern geveltikt
cold heart his is Egypt land all over rules

כז געווארן , וואָרעם ער האָט זיי נישט גענגלויבט. האָבן זיי אים
im zei hobn gegloibt nisht zei hot er vorem gevorn
him they have believed not them has he because having become

דערציילט אַלע ווערטער פֿון יוֹסֵפֿ , וואָס ער האָט צו זיי געריידט, און
un geredt zei tsu hot er vos Yosefn fun verter ale dertseilt
and spoken them to has he which Yosef of words all told

ער האָט געזען די וועגן וואָס יוֹסף האָט געשיקט אים צו פֿירן, און
un firn tsu im geshikt hot Yosef vos vegen di gezen hot er
and lead to him sent has Yosef which wagons the seen has he

דער גייסט פֿון זייער פאָטער יעקבֿן האָט אָפּגעלעבט. כח און יִשׂרָאֵל האָט
hot Yisroel un opgelebt hot Yaakovn foter zeyer fun gaist der
has Israel and revived has Yaakov father their of spirit the

געזאָגט: גענוג ! מײַן זון יוֹסף לעבט נאָך ; איך וועל גיין און וועל אים
im vel un gein vel ich noch lebt Yosef zun main genug gezogt
him will and go will I still lives Yosef son my enough said

זען איידער איך שטאַרב.
shtarb ich eider zen
die I before see

46 And Yisroel took his journey with all that he had, and came to Be'er-Sheva, and offered zevakhim unto Elohei Aviv Yitzchak. 2 And Elohim spoke unto Yisroel in the marot halailah, and said, Ya'akov, Ya'akov. And he said, Hineni. 3 And He said, I am El Elohei Avicha; fear not to go down to Mitzrayim; for there I will make thee a Goy Gadol; 4 I will go down with thee to Mitzrayim; and I will also surely bring thee up again; and Yosef shall put his yad upon thine eyes.

מו און יִשׂרָאֵל האָט אַוועקגעצויגן מיט אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts mit avekgetsoign hot Yisroel un
has he which all that with journeyed has Israel and

געהאַט , און איז געקומען קיין באֵר-שֶׁבַע , און ער האָט
hot er un Beer-Sheva kein gekumen iz un gehat
has he and Be'er-Sheva to having come is and have had

געשאָבטן שלאַכטאָפּפֿער צו דעם ג-ט פֿון זיין פאָטער יִצחָק .
Yitschakn foter zain fun G-t dem tsu shlachtopfer geshochtn
Yitzchak father his of G-d the to slaughter sacrifice slaughtered

ב און אלקים האָט געריידט צו יִשׂרָאֵל אין זעונגען פֿון דער נאַכט, און
un nacht der fun zeungen in Yisroeln tsu geredt hot Elokim un
and night the of vision in Yisroel to spoken has G-d and

האָט געזאָגט: יעקבֿ , יעקבֿ ! האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך. ג האָט ער
er hot ich bin do gezogt er hot Yaakov Yaakov gezogt hot
he has I am here said he has Yaakov Yaakov said has

געזאָגט: איך בין הָאֵל דער ג-ט פֿון דיין פאָטער, זאָלסט נישט
nisht zolst foter dain fun G-t der HaEl bin ich gezogt
not you(SG) must father your of G-d the the G-d am I said

מורא האָבן אַראָפּצונידערן קיין מִצרַיִם , וואָרעם פאַר אַ גרויס פֿאָלק
folk grois a far vorem Mitsrayim kein aroptsunidern hobn moire
people great a for because Egypt to go down to have fear

וועל איך דיך דאָרטן מאַכן . ד איך וועל אַראָפּנידערן מיט דיר
dir mit aropnideren vel ich machn dortn dich ich vel
you(SG) with go down will I make there you(SG) I will

קיין מִצרַיִם , און אויך אַרויפֿברענגען וועל איך דיך אַרויפֿברענגען.
aroifbrengen dich ich vel aroifbrengen oich un Mitsrayim kein
bring up you(SG) I will surely bring up also and Egypt to

און יוֹסף וועט אַרויפֿטאָן זיין האַנט אויף דיַין אויגן.
oign daine oif hant zain aroifton vet Yosef un
eyes your on hand his put will Yosef and

[5] And Ya'akov rose up from Be'er-Sheva; and the Bnei Yisroel carried Ya'akov Avihem, and their little ones, and their nashim, in the agalot which Pharaoh had sent to carry him. [6] And they took their mikneh, and their possessions, which they had acquired in Eretz Kena'an, and came to Mitzrayim, Ya'akov, and all his zera with him; [7] His banim, and his bnei banim with him, his banot, and his banot banim, and all his zera brought he with him to Mitzrayim.

ה און יעקבֿ איז אויפֿגעשטאַנען פֿון באֵר-שֶׁבַּע , און די קינדער
kinder di un Beer-Sheva fun oifgeshtanen iz Yaakov un
children the and Be'er-Sheva from got up is Yaakov and

פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געפֿירט זייער פֿאָטער יעקבֿן , און זייערע קליינע
kleine zeyere un Yaakovn foter zeyer gefirt hobn Yisroel fun
small their and Yaakov father their guided have Israel of

קינדער , און זייערע וויַבער, אויף די וועגן וואָס פַּרעה האָט
hot Pharaoh vos vegen di oif vaiber zeyere un kinder
has Pharaoh which wagons the on wives their and children

געשיקט אים צו פֿירן. ו און זיי האָבן געמומען זייערע פֿיך , און
un fich zeyere genumen hobn zei un firn tsu im geshikt
and livestock their taken have they and lead to him sent

זייער פֿאַרמעג וואָס זיי האָבן אָנגעקליבן אין לאַנד כּנַעַן , און
un Kenaan land in ongeklibn hobn zei vos farmeg zeyer
and Canaan land in accumulated have they which possessions their

זיי זיַינען געקומען קיין מִצרַיִם , יעקבֿ און אַלע זיַינע קינדער
kinder zaine ale un Yaakov Mitsrayim kein gekumen zainen zei
children his all and Yaakov Egypt to having come are they

מיט אים; ז זיַינע זין און זיַינע זינס זין מיט אים, זיַינע טעכטער ,
techter zaine im mit zin zins zaine un zin zaine im mit
daughters his him with sons sons' his and sons his him with

און זיַינע זינס טעכטער , און אַלע זיַינע קינדער , האָט ער געבראַכט
gebracht er hot kinder zaine ale un techter zins zaine un
brought he has children his all and daughters sons' his and

מיט זיך קיין מִצרַיִם .
Mitsrayim kein zich mit
Egypt to self with

[8] And these are the shemot Bnei Yisroel, which came to Mitzrayim: Ya'akov and his banim: Reuven, bechor Ya'akov; [9] And the Bnei Reuven: Chanokh, and Pallu, and Chetzron, and Carmi. [10] And the Bnei Shim'on: Yemuel, and Yamin, and Ohad, and Yachin, and Tzochar, and Sha'ul Ben HaKena'ani. [11] And the Bnei Levi: Gershon, Kohat, and Merari. [12] And the Bnei Yehudah: Er, and Onan, and Shelah, and Peretz, and Zerach; but Er and

ח און דאָס זיַינען די נעמען פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל וואָס זיַינען
zainen vos Yisroel fun kinder di fun nemen di zainen dos un
are which Israel of children the of names the are this and

געקומען קיין מִצרַיִם , יעקבֿ און זיַינע קינדער : יעקבֿס
Yaakovs kinder zaine un Yaakov Mitsrayim kein gekumen
Yaakov's children his and Yaakov Egypt to having come

בכור ראובֿן . ט און די זין פֿון ראובֿנען : חֲנוֹך , און פַּלוּא,
Pallu un Chanoch Reuvenen fun zin di un Reuven bechor
Pallu and Chanokh Reuven of sons the and Reuven firstborn

און חֶצרוֹן , און כַּרמי . י און די זין פֿון שמעונען : ימואֵל , און
un Yemuel Shimeonen fun zin di un Karmi un Chetsron un
and Yemuel Shim'on of sons the and Carmi and Chetzron and

יָמִין , און אוֹהַד, און יָכִין , און צוֹחַר , און שָׁאול דער זון פֿון
fun zun der Shaul un Tsochar un Yachin un Ohad un Yamin
of son the Sha'ul and Tzochar and Yachin and Ohad and Yamin

אַ כנַעֲנית . יא און די זין פֿון לֵוִי : גֵּרשׁון , קְהָת , און מְרָרי .
Merari un Kohat Gershon Levin fun zin di un Kenaanit a
Merari and Kohat Gershon Levi of sons the and Kena'ani a

יב און די זין פֿון יהוּדהן : עֵר, און אוֹנָן , און שֵׁלָה , און פֶּרֶץ ,
Perets un Shelah un Onan un Er Yehudahn fun zin di un
Peretz and Shelah and Onan and Er Yehudah of sons the and

Onan died in Eretz Kena'an.
And the Bnei Peretz were
Chetzron and Chamul.
13 And the Bnei Yissakhar:
Tola, and Puvah, and Yov,
and Shimron. 14 And the
Bnei Zevulun: Sered, Elon,
and Yachle'el. 15 These
are the Bnei Leah, which
she bore unto Ya'akov in
Paddan-Aram, with his bat
Dinah; kol nefesh of his
banim and his banot were
thirty and three. 16 And
the Bnei Gad: Tziphyon,
Chaggi, Shuni, Etzbon,
Eri, Arodi, and Areli.
17 And the Bnei Asher:
Yimnah, and Yishvah, and
Yishvi, and Beri'ah, and
Serach their achot; and
the Bnei Beri'ah: Chever,
and Malki'el. 18 These are
the Bnei Zilpah, whom
Lavan gave to Leah his
bat, and these she bore
unto Ya'akov, even sixteen
nefesh. 19 The Bnei Rachel
eshet Ya'akov: Yosef, and
Binyamin. 20 And unto
Yosef in Eretz Mitzrayim
were born Menasheh and
Ephrayim, which Asenat
Bat Poti Phera kohen of
On bore unto him. 21 And
the Bnei Binyamin were
Bela, and Becher, and
Ashbel, Gera, and Na'aman,
Echi, and Rosh, Muppim,
and Chuppim, and Ard.
22 These are the Bnei
Rachel, which were born to
Ya'akov; kol nefesh were
fourteen. 23 And the Bnei
Dan: Chushim. 24 And the
Bnei Naphtali: Yachtze'el,
and Guni, and Yetzer, and
Shillem. 25 These are the

און זֶרַח ; און עֵר און אוֹנָן זיינען געשטאָרבן אין לאַנד כְּנַעַן . און
un Kenaan land in geshtorbn zainen Onan un Er un Zerach un
and Canaan land in died are Onan and Er and Zerach and

די זין פֿון פָּרֶצ זיינען געווען חֶצרוֹן און חָמוּל . יג און
di zin fun Peretsn zainen geven Chetsron un Chamul un
the sons of Peretz are having been Chetzron and Chamul and

די זין פֿון יִשָּׂשכָר : תּוֹלָע, און פּוּוָה , און יוֹב , און שִׁמרוֹן .
di zin fun Yissacharn zainen Tola un Puvah un Yov un Shimron
the sons of Yissakhar are Tola and Puvah and Yov and Shimron

יד און די זין פֿון זבֻלוֹנען : סֶרֶד , און אֵלוֹן, און יַחלְאֵל . טו דאָס
un di zin fun Zevulunen : Sered , un Elon un Yachleil dos
and the sons of Zevulun Sered , and Elon and Yachle'el these

זיינען די זין פֿון לאהן , וואָס האָט זי געבאָרן יעקבֿן
zainen di zin fun Leahn , vos hot zi geborn Yaakovn
are the sons of Leah , which has she given birth to Yaakov

אין פַּדַן-אֲרָם ; דערצו זיין טאָכטער דינה ; אַלע נפֿשות
in Paddan-Aram ; dertsu zain tochter Dinah ale nefoshes
in Paddanah-Aram in addition his daughter Dinah all persons

פֿון זיינע זין און זיינע טעכטער , דריי און דרייַסיק. טז און די
fun zaine zin un zaine techter drai un draisik un di
of his sons and his daughters three and thirty and the

זין פֿון גָּד זיינען געווען צִפיוֹן , און חַגי , שוני , און
un Shuni Chagi un Tsifyon geven zainen Gadn fun zin
and Shuni Chaggi and Tziphyon having been are Gad of sons

אֶצבוֹן , עֵרי, און אֲרוֹדי, און אַראֵלי. יז און די קינדער פֿון אָשֵׁר :
Ashern fun kinder di un Areli un Arodi un Eri Etsbon
Asher of children the and Areli and Arodi and Eri Etzbon

יִמנָה , און יִשוָה , און יִשוִי , און בריעָה , און זייער שוועסטער
shvester zeyer un Beriah un Yishvi un Yishvah un Yimnah
sister their and Beri'ah and Yishvi and Yishvah and Yimnah

שֶׂרַח ; און די זין פֿון בריעָהן : חֶבֶר און מַלכיאֵל . יח דאָס זיינען
zainen dos Malkiel un Chever Beriahn fun zin di un Serach
are this Malki'el and Chever Beri'ah of sons the and Serach

די זין פֿון זִלפָּהן , וואָס לָבָן האָט געגעבן זיין טאָכטער לאהן ,
Leahn tochter zain gegebn hot Lavan vos Zilpahn fun zin di
Leah daughter his given has Lavan which Zilpah of sons the

און די דאָזיקע האָט זי געבאָרן יעקבֿן – זעכצן נפֿשות .
nefoshes zechtsn Yaakovn geborn zi hot dozike di un
persons sixteen Yaakov given birth to she has this the and

יט די זין פֿון יעקבֿס וויַיב רחלען זיינען געווען יוֹסף און
un Yosef geven zainen Rachelen vaib Yaakovs fun zin di
and Yosef having been are Rachel wife Yaakov's of sons the

בנימין . כ און ביי יוֹסֵפֿן זיינען געבאָרן געווָאָרן אין
Binyamin . in Yosefn bai un zainen geborn gevorn in
Binyamin in having become given birth to are Yosef by and

לאַנד מִצרַיִם מנַשֶּׁה און אפֿרַים , וואָס אָסנַת די טאָכטער
tochter di Asenat vos Efrayim un Menasheh Mitsrayim land
daughter the Asenat which Ephrayim and Menasheh Egypt land

פֿון פּוֹטי-פֿרַע דעם פּריסטער פֿון אוֹן האָט אים געבאָרן . כא און די
fun Poti-fera dem prister On fun hot im geborn un di
of Poti Phera the priest of On has him to birth given and the

זין פֿון בנימינען זיינען געווען בֶּלַע, און בֶּכֶר , און אַשבֵּל ,
Binyaminen fun zin zainen geven Bela un Becher un Ashbel
Binyamin of sons are having been Bela and Becher and Ashbel

Bnei Bilhah, which Lavan gave unto Rachel his bat, and she bore these unto Ya'akov; kol nefesh were shivah.

גֵּרָא , און נַעֲמָן , אֵחִי , און רֹאש , מופִּים , און חופִּים , און
un Chupim un Mupim Rosh un Echi Naaman un Gera
and Chuppim and Muppim Rosh and Echi Na'aman and Gera

אַרד. כב דאָס זיַינען די זין פֿון רחלען , וואָס זיַינען געבאָרן
geborn zainen vos Rachelen fun zin di zainen dos Ard
given birth to are which Rachel of sons the are this Ard

געווארן בייַ יעקבֿן : אַלע נפֿשות , פֿערצן . כג און די זין פֿון
fun zin di un fertsn nefoshes ale Yaakovn bai gevorn
of sons the and fourteen persons all Yaakov by having become

דָּנען : חושים . כד און די זין פֿון נַפְתָּלין : יַחצאֵל , און גוני ,
Guni un Yachtseil Naftalien fun zin di un Chushim Danen
Guni and Yachtze'el Naphtali of sons the and Chushim Dan

און יֵצֶר , און שִׁלֵּם . כה דאָס זיַינען די זין פֿון בִּלְהָה , וואָס
vos Bilhahn fun zin di zainen dos Shilem un Yetser un
which Bilhah of sons the are this Shillem and Yetzer and

לָבָן האָט געגעבן זיַין טאָכטער רחלען , און די דאָזיקע האָט
hot dozike di un Rachelen tochter zain gegebn hot Lavan
have this the ones and Rachel daughter his given has Lavan

זיבן . זי געבאָרן יעקבֿן ; אַלע נפֿשות , זיבן
zibn nefoshes ale Yaakovn geborn zi
seven persons all Yaakov given birth to she

[26] Kol hanefesh that came with Ya'akov to Mitzrayim, which came out of his loins, apart from the nashim of the Bnei Ya'akov, kol nefesh were threescore and six; [27] And the Bnei Yosef, which were born to him in Mitzrayim, were two nefesh; kol hanefesh of Bais Ya'akov, which came into Mitzrayim, were shivim *(seventy)*.

כו אַלע נפֿשות פֿון יעקבֿן וואָס זיַינען געקומען קיין
kein gekumen zainen vos Yaakovn fun nefoshes ale
to having come are which Yaakov of persons all

מִצרַיִם , די וואָס זיַינען ארויסגעגאַנגען פֿון זיַין דיך , אָחוץ
achuts dich zain fun aroisgegangen zainen vos di Mitsrayim
aside from thigh his of having come out are which the Egypt

די ווייַבער פֿון יעקבֿס זין – אַלע נפֿשות זיַינען געווען
geven zainen nefoshes ale zin Yaakovs fun vaiber di
having been are persons all sons Yaakov's of wives the

זעקס און זעכציק . כז און יוֹסֵפס זין , וואָס זיַינען אים געבאָרן
geborn im zainen vos zin Yosefs un zechtsik un zeks
given birth to him are who sons Yosef's and sixty and six

געווארן אין מִצרַיִם , זיַינען געווען צוויי נפֿשות .
nefoshes tsvei geven zainen Mitsrayim in gevorn
persons two having been are Egypt in having become

אַלע נפֿשות פֿון יעקבֿס הויז וואָס זיַינען געקומען קיין
kein gekumen zainen vos hoiz Yaakovs fun nefoshes ale
to having come are who household Yaakov's of persons all

מִצרַיִם , זיבעציק.
zibetsik Mitsrayim
seventy Egypt

[28] And he sent Yehudah before him unto Yosef, to direct his face unto Goshen; and they came into Eretz Goshen.

כח און יהודהן האָט ער געשיקט פֿאַרויס פֿאַר זיך צו יוֹסֵפֿן , צו
tsu Yosefn tsu zich far farois geshikt er hot Yehudahn un
to Yosef to self before ahead of sent he has Yehudah and

ווייַזן אים פֿאַרויס דעם וועג קיין גוֹשֶׁן ; און זיי זיַינען אָנגעקומען
ongekumen zainen zei un Goshen kein veg dem farois im vaizn
arrived are they and Goshen to way the ahead of him show

קיין לאַנד גוֹשֶׁן .
Goshen land kein
Goshen land to

כט און יוֹסף האָט איינגעשפּאַנט זײַן רײַטוואָגן, און איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz un raitvogn zain aingeshpant hot Yosef un
having gone up is and chariot his harnessed has Yosef and

זיך זײַן פֿאָטער ישׂראֵלן קיין גושׁן . און ווי ער האָט
zich hot er vi un Goshen kein Yisroeln foter zain antkegen
self has he as and Goshen at Yisroel father his to meet

געוויזן פֿאַר אים, אַזוי איז ער אים געפֿאַלן אויפֿן האַלדז, און ער האָט
hot er un haldz oifn gefaln im er iz azoi im far gevizn
has he and neck on fell him he is so him before appeared

לאַנג געווויינט אויף זײַן האַלדז. ל און ישׂראֵל האָט געזאָגט צו יוֹסֵפְן :
Yosefn tsu gezogt hot Yisroel un haldz zain oif geveint lang
Yosef to said has Yisroel and neck his on wept long

אַצונד קען איך שטאַרבן, נאָכדעם ווי איך האָב געזען דײַן פּנים , אַז
az ponem dain gezen hob ich vi nochdem shtarbn ich ken atsund
that face your seen have I as after die I can now

דו לעבסט נאָך .
noch lebst du
still live you

לא און יוֹסף האָט געזאָגט צו זײַנע ברידער און צו זײַן פֿאָטערס
foters zain tsu un brider zaine tsu gezogt hot Yosef un
father's his to and brothers his to said has Yosef and

הויזגעזינט : איך וועל אַרויפֿגיין און וועל דערציילן פַּרעהן , און איך וועל
vel ich un Pharaohn dertseiln vel un aroifgein vel ich hoizgezint
will I and Pharaoh tell will and go up will I household

זיינען אים זאָגן : מײַנע ברידער און מײַן פֿאָטערס הויזגעזינט , וואָס
zainen vos hoizgezint foters main un brider maine zogn im
are which household father's my and brothers my say him

געווען אין לאַנד כּנַעַן , זײַנען געקומען צו מיר. לב און די
di un mir tsu gekumen zainen Kenaan land in geven
the and me to having come are Canaan land in having been

מענטשן זײַנען פֿאַסטוכער פֿון שאָף , ווײַל זיי זײַנען מענטשן פֿון
fun mentshn zainen zei vorem shof fun pastucher zainen mentshn
of men are they because sheep of shepherds are men

פֿיך ; און זייערע שאָף און זייערע רינדער און אַלץ וואָס
vos alts un rinder zeyere un shof zeyere un fich
which all that and head of cattle their and sheep their and livestock

זיי האָבן, האָבן זיי מיטגעבראַכט. לג און עס וועט זײַן , אַז פַּרעה
Pharaoh az zain vet es un mitgebracht zei hobn hobn zei
Pharaoh when be will it and brought with they have have they

וועט אײַך רופֿן, און וועט זאָגן : וואָס איז אײַער טאָן ? לד זאָלט איר זאָגן :
zogn ir zolt ton aier iz vos zogn vet un rufn aich vet
say you shall doing your is what say will and call you will

מענטשן פֿון פֿיך זײַנען דײַנע קנעכט פֿון אונדזער יוגנט אָן און
un on yugnt undzer fun knecht daine zainen fich fun mentshn
and on youth our from servants your are livestock of men

ביז אַצונד , אַזוי מיר, אַזוי איר אונדזערע עלטערן; כּדי זאָלט זיצן אין
in zitsn zolt ir kedei eltern undzere azoi mir azoi atsund biz
in sit shall you so that fathers our so we so now till

לאַנד גושׁן , ווײַל אַן אומווערדיקייט בײַ די מצרַיִם איז יעטוועדער
yetveder iz Mitsrayim di bai umverdikeit an vorem Goshen land
every is Egypt the by abomination an because Goshen land

פֿאַסטוך פֿון שאָף .
shof fun pastuch
sheep of shepherd

29 And Yosef made ready his merkavah, and went up to meet Yisroel Aviv, to Goshen, and presented himself unto him; and he fell on his neck, and wept on his neck a long time. 30 And Yisroel said unto Yosef, Now let me die, since I have seen thy face, because thou art yet alive.

31 And Yosef said unto his achim, and unto Bais Aviv, I will go up, and speak to Pharaoh, and say unto him, My achim and Bais Avi, which were in Eretz Kena'an, are come unto me; 32 And the anashim are roei tzon *(shepherds)*, keepers of livestock; and they have brought their tzon, and their bakar, and all that they have. 33 And it shall come to pass, when Pharaoh shall call you, and shall say, What is ma'aseichem *(your occupation)*? 34 That ye shall say, Thy avadim hath been keepers of livestock from our youth even until now, both we, and also Avoteinu; that ye may dwell in Eretz Goshen; for every ro'eh tzon is a toevat Mitzrayim.

47 Then Yosef came and told Pharaoh, and said, Avi and my achim, and their tzon, and their bakar, and all that they have, are come out of Eretz Kena'an; and they are now in Eretz Goshen.
[2] And he took some of his achim, even five anashim, and presented them unto Pharaoh. [3] And Pharaoh said unto his achim, What is your occupation? And they said unto Pharaoh, Thy avadim are roeh tzon, both we, and also Avoteinu.
[4] They said moreover unto Pharaoh, For to sojourn in the land are we come; for thy avadim have no mireh *(pasture)* for their tzon; for the ra'av *(famine)* is heavy in Eretz Kena'an; now therefore, let now thy avadim dwell in Eretz Goshen.

[5] And Pharaoh spoke unto Yosef, saying, Avicha and acheicha are come unto thee; [6] Eretz Mitzrayim is before thee; in the best of the land make avicha and acheicha to dwell; in Eretz Goshen let them dwell; and if thou knowest any anshei chayil among them, then make them sarei mikneh *(royal overseers of livestock)* of mine.

מז אוֹן יוֹסֵף אִיז גֶעגַאנגֶען אוֹן הָאט דערציילט פַּרעהן , אוֹן
un Pharaohn dertseilt hot un gegangen iz Yosef un
and Pharaoh told has and having gone is Yosef and

הָאט געזאָגט: מײַן פָּאטער אוֹן מײַנע ברידער , מיט זייערע
zeyere mit brider maine un foter main gezogt hot
their with brothers my and father my said has

שאָף אוֹן זייערע רינדער אוֹן אַלץ וואָס זיי האָבן, זײַנען
zainen hobn zei vos alts un rinder zeyere un shof
are have they which all that and head of cattle their and sheep

געקומען פוֹן לאַנד כנַעַן , אוֹן זיי זײַנען אין לאַנד גוֹשֶׁן . ב אוֹן
un Goshen land in zainen zei un Kenaan land fun gekumen
and Goshen land in are they and Canaan land from having come

פוֹן צוויישן זײַנע ברידער האָט ער גענומען פִּינף מאַן, אוֹן האָט זיי
zei hot un man finf genumen er hot brider zaine tsvishn fun
them has and men five taken he has brothers his among of

געשטעלט פַּאר פַּרעה: ג האָט פַּרעה געזאָגט צו זײַנע ברידער
brider zaine tsu gezogt Pharaoh hot Pharaohn far geshtelt
brothers his to said Pharaoh has Pharaoh before stood

וואָס איז אײַער טאָן ? האָבן זיי געזאָגט צו פַּרעהן : פֿאַסטוכער פוֹן
fun pastucher Pharaohn tsu gezogt zei hobn ton aier iz vos
of shepherds Pharaoh to said they have doing your is what

שאָף זײַנען דײַנע קנעכט , אַזוי מיר, אַזוי אונדזערע עלטערן. ד אוֹן
un eltern undzere azoi mir azoi knecht daine zainen shof
and fathers our so we so servants your are sheep

זיי האָבן געזאָגט צו פַּרעהן : צו ווויינען אין לאַנד זײַנען מיר
mir zainen land in voinen tsu Pharaohn tsu gezogt hobn zei
we are land in sojourning to Pharaoh to said have they

געקומען , וואָרעם עס איז נישטאָ קיין פֿיטערונג פַּאר די שאָף פוֹן
fun shof di far fiterung kein nishto iz es vorem gekumen
of sheep the for pasture any not is it for having come

דײַנע קנעכט , ווײַל דער הונגער איז שווער אין לאַנד כנַעַן . אוֹן אַצונד ,
atsund un Kenaan land in shver iz hunger der vail knecht daine
now and Canaan land in severe is famine the for servants your

איך בעט דיך , זאָלן דײַנע קנעכט זיצן אין לאַנד גוֹשֶׁן .
Goshen land in zitsn knecht daine zoln dich bet ich
Goshen land in sit servants your shall you(SG) entreat I

ה האָט פַּרעה געזאָגט צו יוֹסֵף , אַזוי צו זאָגן: דײַן פָּאטער אוֹן
un foter dain zogn tsu azoi Yosefn tsu gezogt Pharaoh hot
and father your say to so Yosef to said Pharaoh has

דײַנע ברידער זײַנען געקומען צו דיר ; ו דאָס לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land dos dir tsu gekumen zainen brider daine
Egypt land this you(SG) to having come are brothers your

ליגט פַּאר דיר , אין בעסטן טייל פוֹן לאַנד באַזעץ דײַן פָּאטער אוֹן
un foter dain bazets land fun teil bestn in dir far ligt
and father your settle land of part best in you(SG) before lies

דײַנע ברידער . זאָלן זיי זיצן אין לאַנד גוֹשֶׁן . אוֹן אויב דו ווייסט אַז
az veist du oib un Goshen land in zitsn zei zoln brider daine
that know you if and Goshen land in sit they shall brothers your

צוויישן זיי זײַנען דאָ טויגלעכע מענטשן , זאָלסטו זיי מאַכן
machn zei zolstu mentshn toigleche do zainen zei tsvishn
make them shall you men competent here are them among

פַּאר אויפֿזעערס איבער דעם פֵּיך וואָס איך האָב.
hob ich vos fich dem iber oifzeers far
have I which livestock the over overseers for

ז און יוֹסף האָט געבראַכט זיין פאָטער יעקבֿן , און ער האָט אים
im hot er un Yaakovn foter zain gebracht hot Yosef un
him has he and Yaakov father his brought has Yosef and

ח . פַּרעה פאַר געשטעלט גענטשט געבענטשט האָט יעקבֿ פַּרעהן ; און און
un Pharaohn gebentsht hot Yaakov un Pharaohn far geshtelt
and Pharaoh blessed has Yaakov and Pharaoh before stood

ט יאָרן פון דיין לעבן? : פַּרעהן צו יעקבֿ האָט געזאָגט וויפֿל זיינען די טעג פון די
di fun teg di zainen vifel Yaakovn tsu gezogt hot Pharaoh
the of days the are how many Yaakov to said has Pharaoh

. יאָר דריַסיק און הונדערט מײַן יאָרן פון טעג די זיינען וואַנדערשאַפֿט הונדערט דרײַסיק יאָר
yor draisik un hundert zainen vandershaft main fun yorn di
years thirty and hundred are sojourns my of years the

וויניציק און שלעכט זיינען די טעג פון די יאָרן פון מײַן לעבן, און
un lebn main fun yorn di fun teg di zainen shlecht un vintsik
and life my of years the of days the are bad and few

זיי קומען נישט צו די טעג פון די יאָרן פון מײַנע עלטערנס
zei kumen nisht tsu di teg di fun yorn di fun main elterns
they come not to the of days the of years my ancestors

יא לעבן אין די טעג פון זייער וואַנדערשאַפֿט. און יעקבֿ האָט געבענטשט
gebentsht hot Yaakov un vandershaft zeyer fun teg di in lebn
blessed has Yaakov and sojourns their of days the in life

פַּרעהן , און איז אַרויסגעגאַנגען פון פַּרעהן .
Pharaohn far fun aroisgegangen iz un Pharaohn
Pharaoh before of having come out is and Pharaoh

יא און יוֹסף האָט באַזעצט זיין פאָטער און זיינע ברידער , און ער האָט
hot er un brider zaine un foter zain bazetst hot Yosef un
has he and brothers his and father his settled has Yosef and

זיי געגעבן אייגנטום אין לאַנד מִצרַיִם , אין בעסטן טייל פון לאַנד,
land fun teil bestn in Mitsrayim land in eigentum gegebn zei
land of part best in Egypt land in possession given them

אין לאַנד רַעמסס , אַזוי ווי פַּרעה האָט באַפֿוילן . יב און יוֹסף האָט
bafoiln hot Pharaoh vi azoi Rameses land in hot Yosef un
commanded has Pharaoh as so Rameses land in has Yosef and

אויסגעהאַלטן זיין פאָטער און זיינע ברידער , און דאָס גאַנצע הויז
hoiz gantse dos un brider zaine un foter zain oisgehaltn
household whole this and brothers his and father his supported

פון זיין פאָטער, מיט ברויט, ווי נאָכן געזינד .
gezind nochn vi broit mit foter zain fun
household after as bread with father his of

יג און קיין ברויט איז נישט געווען אין גאַנצן לאַנד, וואָרעם
vorem land gantsn in geven nisht iz broit kein un
for land all in having been not is bread not any and

דער הונגער איז געווען זייער שווער, און דאָס לאַנד מִצרַיִם און
un Mitsrayim land dos un shver zeyer geven iz hunger der
and Egypt land this and severe very having been is famine the

דאָס לאַנד כנַעַן זיינען אויסגעמאַטערט געוואָרן פון דעם
dem fun gevorn oisgematert zainen Kenaan land dos
the from having become exhausted are Canaan land this

הונגער. יד און יוֹסף האָט אויפֿגעקליבן דאָס גאַנצע געלט וואָס האָט זיך
zich hot vos gelt gantse dos oifgeklibn hot Yosef un hunger
self has which money all the this gathered has Yosef and famine

7 And Yosef brought in Ya'akov aviv, and set him before Pharaoh; and Ya'akov made on Pharaoh a brocha. 8 And Pharaoh said unto Ya'akov, How old art thou? 9 And Ya'akov said unto Pharaoh, The days of the shanim of my pilgrimage are a hundred and thirty shanah; few and bad have the days of the years of my life been, and have not attained unto the days of the years of the life of my avot in the days of their pilgrimage. 10 And Ya'akov made a brocha on Pharaoh, and went out from the presence of Pharaoh.

11 And Yosef settled aviv and his achim, and gave them an achuzzah *(possession)* in Eretz Mitzrayim, in the best of the land, in Eretz Ra'meses, just as Pharaoh had commanded. 12 And Yosef provided for aviv, and his achim, and kol bais aviv, with lechem, according to the children.

13 And there was no lechem in kol ha'aretz; for the ra'av was very heavy, so that Eretz Mitzrayim and kol Eretz Kena'an fainted by reason of the ra'av *(famine)*. 14 And Yosef gathered up all the kesef that was found in the Eretz Mitzrayim, and in Eretz

געפֿונען אין לאַנד מִצרַיִם און אין לאַנד כּנַעַן , פֿאַר דער תּבֿואה וואָס
vos tvue der far Kenaan land in un Mitsrayim land in gefunen
which grain the for Canaan land in and Egypt land in found

זיי האָבן געקויפֿט. און יוֹסף האָט געבראַכט דאָס געלט אין פַּרעהס
Pharaohs in gelt dos gebracht hot Yosef un gekoift hobn zei
Pharaoh's in money this brought has Yosef and bought have they

הויז . טו און אַז דאָס געלט איז אויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצרַיִם און
un Mitsrayim land fun oisgegangen iz gelt dos az un hoiz
and Egypt land from used up is money this as and house

פֿון לאַנד כּנַעַן , זיינען אַלע מִצרַיִם געקומען צו יוֹספֿן , אַזוי
azoi Yosefn tsu gekumen Mitsrayim ale zainen Kenaan land fun
so Yosef to having come Egyptians all are Canaan land from

צו זאָגן : גיב אונדז ברויט; וואָרעם נאָך וואָס זאָלן מיר שטאַרבן פֿאַר
far shtarbn mir zoln vos noch vorem broit undz gib zogn tsu
before die we shall which yet for bread us give say to

דיר ? אַז דאָס געלט האָט זיך אויסגעלאָזט. טז האָט יוֹסף געזאָגט:
gezogt Yosef hot oisgelozt zich hot gelt dos az dir
said Yosef has money self has money this that you(SG)

גיט אייַערע פֿיך , און איך וועל אייך געבן פֿאַר אייַערע , פֿיך אויב
oib fich aiere far gebn aich vel ich un fich aiere git
if livestock your for give you will I and livestock your give

דאָס געלט האָט זיך אויסגעלאָזט. יז האָבן זיי געבראַכט זייערע פֿיך
fich zeyere gebracht zei hobn oisgelozt zich hot gelt dos
livestock their brought they have run out self has money this

צו יוֹספֿן , און יוֹסף האָט זיי געגעבן ברויט פֿאַר פֿערד , און פֿאַר
far un ferd far broit gegebn zei hot Yosef un Yosefn tsu
for and horses for bread given them has Yosef and Yosef to

סטאַדעס שאָף , און פֿאַר סטאַדעס רינדער, און פֿאַר אייזלען ; און ער האָט
hot er un eizlen far un rinder stades far un shof stades
has he and donkeys for and cattle herds of for and sheep flocks of

זיי פֿאַרזאָרגט מיט ברויט אין יענעם יאָר , פֿאַר אַלע זייערע פֿיך .
fich zeyere ale far yor yenem in broit mit farzorgt zei
livestock their all for year that in bread with provided for them

יח האָט זיך דאָס יאָר געענדיקט; און אויפֿן צווייטן יאָר זיינען זיי
zei zainen yor tsveitn oifn un geendikt yor dos zich hot
they are year second on and finished year this self has

געקומען צו אים, און האָבן צו אים געזאָגט: מיר וועלן נישט פֿאַרהוילן
farhoiln nisht veln mir gezogt im tsu hobn un im tsu gekumen
hide not will we said him to have and him to having come

פֿון מײַן האַר, אַז אַזוי ווי דאָס געלט איז אויסגעגאַנגען, און די
di un oisgegangen iz gelt dos vi azoi az har main fun
the and used up is money this as thus that lord my from

סטאַדעס פֿיך זיינען בײַ מײַן האַר, איז נישט געבליבן פֿאַר מײַן
main far geblibn nisht iz har main bai zainen fich stades
my before remain not is lord my by are livestock flocks of

האַר אָחוץ נאָר אונדזער ליַיב און אונדזער ערד. יט נאָך וואָס זאָלן
zoln vos noch erd undzer un laib undzer nor achuts har
shall which yet land our and body our only except lord

מיר אומקומען פֿאַר דיַינע אויגן, אַי מיר אַי אונדזער ערד? קויף אָפּ
op koif erd undzer i mir i oign daine far umkumen mir
back buy land our and we both eyes your before perish we

אונדז און אונדזער ערד פֿאַר ברויט, און מיר מיט אונדזער ערד וועלן זײַן
zain veln erd undzer mit mir un broit far erd undzer un undz
be will land our with we and bread for land our and us

Kena'an, for the shever *(grain)* which they bought; and Yosef brought the kesef into Bais Pharaoh *(Pharaoh's palace)*. 15 And when kesef failed in Eretz Mitzrayim, and in Eretz Kena'an, kol Mitzrayim came unto Yosef, and said, Give us lechem; for why should we die in thy presence? For the kesef is gone. 16 And Yosef said, Give your mikneh; and I will give you for your mikneh, if kesef is gone. 17 And they brought their mikneh unto Yosef; and Yosef gave them lechem in exchange for susim, and for the tzon, and for the mikneh of the bakar, and for the chamorim; and he fed them lechem for all their mikneh for that year.

18 When that year was ended, they came unto him the shanah hashenit, and said unto him, We will not hide it from adoni, how that our kesef is spent; adoni also hath our mikneh of behemah; there is not ought left in the sight of adoni, but geviyyatenu *(our bodies)*, and adematenu *(our lands)*; 19 Why shall we die before thine eyes, both we and adematenu? Buy us and adematenu for lechem, and we and adematenu will be avadim unto Pharaoh; and give us zera, that we may live, and

not die, that the adamah be not desolate.

קנעכט צו פַּרעהן ; און גיב אונדז זריעה, כדי מיר זאָלן לעבן און
un lebn zoln mir kedei zerie undz gib un Pharaohn tsu knecht
and live shall we so that seed us give and Pharaoh to servants

נישט שטאַרבן, און די ערד זאָל נישט פֿאַרוויסט ווערן .
vern farvist nisht zol erd di un shtarbn nisht
become laid waste not shall land the and die not

[20] And Yosef bought kol Admat Mitzrayim for Pharaoh; for the Mitzrayim sold every ish his sadeh, because the ra'av *(famine)* was chazak over them; so the land became Pharaoh's.

כ האָט יוסף אָפּגעקויפֿט די גאַנצע ערד פֿון מִצרַיִם פֿאַר פַּרעהן ,
Pharaohn far Mitsrayim fun erd gantse di opgekoift Yosef hot
Pharaoh for Egypt of land whole the purchased Yosef has

ווָאָרעם די מִצרַיִם האָבן פֿאַרקויפֿט איטלעכער זיין פֿעלד, ווייל
vail feld zain itlecher farkoift hobn Mitsrayim di vorem
for field his each sold have Egyptians the for

דער הונגער האָט זיך געשטאַרקט איבער זיי ; און דאָס לאַנד איז
iz land dos un zei iber geshtarkt zich hot hunger der
is land this and them over strengthened self has famine the

געוואָרן פַּרעהס . כא און דאָס פֿאָלק , זיי האָט ער שטעטוויַיז
shtetvaiz er hot zei folk dos un Pharaohs gevorn
city site he has them people this and Pharaoh's having become

איבערגעפֿירט פֿון איין עק געמאַרק פֿון מִצרַיִם צום אַנדער עק .
ek ander tsum Mitsrayim fun gemark ek ein fun ibergefirt
end other to Egypt of border end one from transfer

[21] And as for the people, he removed them to cities from one end of the borders of Mitzrayim even to the other end thereof.

כב נאָר די ערד פֿון די פּריסטער האָט ער נישט אָפּגעקויפֿט, ווייל די
di vail opgekoift nisht er hot prister di fun erd di nor
the because purchased not he has priests the of land the only

פּריסטער האָבן געקריגן אַ קצבֿה פֿון פַּרעהן , און זיי האָבן געגעסן
gegesn hobn zei un Pharaohn fun kitsve a gekrign hobn prister
eaten have they and Pharaoh of a received have priests

זייער קצבֿה וואָס פַּרעה האָט זיי געגעבן ; דערום
derum gegebn zei hot Pharaoh vos kitsve zeyer
therefore given them has Pharaoh which financial assistance their

האָבן זיי נישט פֿאַרקויפֿט זייער ערד .
erd zeyer farkoift nisht zei hobn
land their sold not they have

[22] Only the admat hakohanim bought he not; for the kohanim had a chok assigned them of Pharaoh, and did eat their chok which Pharaoh gave them; therefore they sold not their lands.

[23] Then Yosef said unto the people, See, I have bought you this day and your land for Pharaoh: lo, here is zera for you, and ye shall sow the adamah.

כג און יוסף האָט געזאָגט צום פֿאָלק : אָט האָב איך היינט אָפּגעקויפֿט
opgekoift haint ich hob ot folk tsum gezogt hot Yosef un
purchased today I have look people to said has Yosef and

אייך און אייער לאַנד פֿאַר פַּרעהן ; נאַט אייך זריעה, און פֿאַרזייט די
di farzeit un zerie aich nat Pharaohn far land aier un aich
the plant and seed you take Pharaoh for land your and you

ערד . כד און עס וועט זיין ביי די תּבֿואות, וועט איר געבן אַ פֿינפֿטל צו
tsu finftl a gebn ir vet tvues di bai zain vet es un erd
to fifth a give you will grain the by be will it and land

פַּרעהן , און פֿיר חלקים וועלן אייך זיין פֿאַר זריעה פֿון פֿעלד, און
un feld fun zerie far zain aich veln chalokim fir un Pharaohn
and field of seed for be you will portions four and Pharaoh

פֿאַר אייער עסן , און פֿאַר די וואָס אין אייערע היזער , און צום
tsum un haizer aiere in vos di far un esen aier far
to the and households your in what the for and eating your for

עסן פֿאַר אייערע קליינע קינדער .
kinder kleine aiere far esen
children small your for eating

[24] And it shall come to pass in the tevu'ot, that ye shall give the fifth part unto Pharaoh, and four parts shall be your own, for zera of the sadeh, and for your ochel, and for them of your batim, and for food for your children.

כה הָאָבן זיי געזאָגט: האָסט אונדז דאָס לעבן דערהאַלטן; לאָמיר געפֿינען
gefinen lomir derhaltn lebn dos undz host gezogt zei hobn
find let us preserve life this us have said they have

חֵן אין די אויגן פֿון מײַן האַר, און מיר וועלן זײַן קנעכט צו
tsu knecht zain veln mir un har main fun oign di in chein
to servants be will we and lord my of eyes the in favor

כו פַּרעהן . און יוֹסף האָט עס געמאַכט פֿאַר אַ געזעץ ביז אויף היַינטיקן
haintikn oif biz gezets a far gemacht es hot Yosef un Pharaohn
this very on until law a for made it has Yosef and Pharaoh

טאָג אויף דער ערד פֿון מִצרַיִם , אַז צו פַּרעהן זאָל געהערן
gehern zol Pharaohn tsu az Mitsrayim fun erd der oif tog
has belonged shall Pharaoh to that Egypt of land the on day

אַ פֿינפֿטל. נאָר די ערד פֿון די פּריסטער אַליין איז נישט געווָאָרן
gevorn nisht iz alein prister di fun erd di nor finftl a
having become not is alone priests the of land the only fifth a

פַּרעהס .
Pharaohs
Pharaoh's

כז און יִשׂרָאֵל איז געזעסן אין לאַנד מִצרַיִם , אין לאַנד גוֹשֶׁן ; און
un Goshen land in Mitsrayim land in gezesn iz Yisroel un
and Goshen land in Egypt land in settled is Yisroel and

זיי האָבן זיך דאָרטן איינגעפֿעסטיקט, און האָבן זיך געפֿרוכפּערט און
un gefruchpert zich hobn un aingefestikt dortn zich hobn zei
and been fruitful self have and strengthened there self have they

געמערט זייער .
zeyer gemert
very much multiplied

VAYECHI

וַיְחִי

כח און יעקבֿ האָט געלעבט אין לאַנד מִצרַיִם זיבעצן יאָר ; און די
di un yor zibetsn Mitsrayim land in gelebt hot Yaakov un
the and years seventeen Egypt land in lived has Yaakov and

טעג פֿון יעקבֿן , די יאָרן פֿון זײַן לעבן, זײַנען געווען הונדערט
hundert geven zainen lebn zain fun yorn di Yaakovn fun teg
hundred having been are life his of years the Yaakov of days

יאָר און זיבן און פֿערציק יאָר . כט און די טעג פֿון ישׂרָאֵלן האָבן
hobn Yisroeln fun teg di un yor fertsik un zibn un yor
have Yisroel of days the and years forty and seven and years

געענטע צום שטאַרבן, און ער האָט גערופֿן זײַן זון יוֹסֵפֿן , און האָט
hot un Yosefn zun zain gerufn hot er un shtarbn tsum genent
has and Yosef son his called has he and die to come near

צו אים געזאָגט: אויב, איך בעט דיך , איך האָב געפֿונען חֵן אין
in chein gefunen hob ich dich bet ich oib gezogt im tsu
in favor found have I you(SG) entreat I if said him to

דיַינע אויגן, טו, איך בעט דיך , דיַין האַנט אונטער מײַן דיך , און
un dich main unter hant dain dich bet ich tu oign daine
and thigh my under hand your you(SG) entreat I do eyes your

זאָלסט טאָן מיט מיר אַ חֶסֶד און אַ טרייַשאַפֿט : זאָלסט
zolst traishaft a un chesed a mir mit ton zolst
you(SG) must faithfulness a and kindness a me with do you(SG) must

מיך נישט באַגראָבן, איך בעט דיך , אין מִצרַיִם . ל און אַז
az un Mitsrayim in dich bet ich bagrobn nisht mich
that and Egypt in you(SG) entreat I bury not me

25 And they said, Thou hast saved our lives; let us find chen *(grace, favor)* in the sight of adoni, and we will be avadim to Pharaoh. 26 And Yosef made it a chok over Eretz Mitzrayim unto this day, that Pharaoh should have the fifth part, except the admat hakohanim only, which became not Pharaoh's.

27 And Yisroel settled in Eretz Mitzrayim, in Eretz Goshen; and they acquired property therein, and grew, and multiplied exceedingly.

28 And Ya'akov lived in Eretz Mitzrayim seventeen shanah; so the whole age of Ya'akov was a hundred forty and seven shanah. 29 And the time drew near that Yisroel must die; and he called bno Yosef, and said unto him, If now I have found chen in thy sight, put, now, thy yad under my thigh, and do chesed and emes with me; bury me not, now, in Mitzrayim; 30 But I will lie with my avot, and thou shalt carry me out of Mitzrayim, and bury me in their kever. And he said, I will do as thou hast said. 31 And he said, Swear unto me. And

he swore unto him. And Yisroel prostrated toward the rosh hamittah.

איך וועל זיך לייגן צו מײַנע עלטערן, זאָלסטו מיך אַוועקטראָגן פֿון
fun avektrogen mich zolstu eltern maine tsu leign zich vel ich
from carry me shall you fathers my to lying self will I

מִצרַיִם , און מיך באַגראָבן אין זייער קבֿר . האָט ער גענזאָגט: איך וועל
vel ich gezogt er hot keyver zeyer in bagrobn mich un Mitsrayim
will I said he has tomb their in bury me and Egypt

טאָן אַזוי ווי דײַן ווארט. לא האָט ער גענזאָגט: שוועור מיר. און ער האָט אים
im hot er un mir shver gezogt er hot vort dain vi azoi ton
him has he and me swear said he has word your as so do

געשוואָרן ; און ישׂראֵל האָט זיך געבוקט צוקאָפּנס פֿון בעט.
bet fun tsukopns gebukt zich hot Yisroel un geshvorn
bed of heads bowed self has Yisroel and sworn an oath

48 And it came to pass after these things, that one told Yosef, Hinei, Avicha is choleh *(ill)*; and he took with him his two banim, Menasheh and Ephrayim. [2] And one told Ya'akov, and said, Hinei, the ben of thee Yosef cometh unto thee; and Yisroel strengthened himself, and sat up upon the mittah *(bed)*.

מח

און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן , האָט
hot gesheenishn dozike di noch geven iz es un
has these things this the after having been is it and

מען אָנגעזאָגט יוֹסֵף : זע , דײַן פֿאָטער איז קראַנק. האָט
hot krank iz foter dain ze Yosefn ongezogt men
has ill is father your behold Yosef told one

ער גענומען מיט זיך זײַנע צוויי זין , מנַשֶּׁה און אפֿרימען .
Efrayimen un Menashehn zin tsvei zaine zich mit genumen er
Ephrayim and Menasheh sons two his self with taken he

ב און מע האָט געלאָזט וויסן יעקבֿן און געזאָגט: זע , דײַן זון
zun dain ze gezogt un Yaakovn visen gelozt hot me un
son your behold said and Yaakov know let has one and

יוֹסף קומט צו דיר ; און ישׂראֵל האָט זיך געשטאַרקט , און האָט
hot un geshtarkt zich hot Yisroel un dir tsu kumt Yosef
has and strengthened self has Yisroel and you(SG) to come Yosef

זיך געזעצט אויפֿן בעט.
bet oifn gezetst zich
bed on sat self

[3] And Ya'akov said unto Yosef, El Shaddai appeared unto me at Luz in Eretz Kena'an, and made on me a brocha, [4] And said unto me, Hineni, I will make thee fruitful, and multiply thee, and I will make of thee a kehal of ammim; and will give HaAretz Hazot to thy zera after thee for an achuzzat olam *(everlasting possession)*. [5] And now thy two banim, Ephrayim and Menasheh, which were born unto thee in Eretz Mitzrayim before I came unto thee into Mitzrayim, are mine; like Reuven and Shim'on, they shall be mine. [6] And thy moledet,

ג און יעקבֿ האָט געזאָגט צו יוֹסֵף : אֵל שַׁדַי האָט זיך באַוויזן
bavizn zich hot Shaddai El Yosefn tsu gezogt hot Yaakov un
appeared self has Shaddai G-d Yosef to said has Yaakov and

צו מיר אין לוז , אין לאַנד כּנַעַן , און ער האָט מיך געבענטשט. ד און
un gebentsht mich hot er un Kenaan land in Luz in mir tsu
and blessed me has he and Canaan land in Luz in me to

ער האָט צו מיר גענזאָגט: זע , איך וועל דיך פֿרוכפּערן און וועל
vel un fruchpern dich vel ich ze gezogt mir tsu hot er
will and multiply you(SG) will I behold said me to has he

דיך מערן , און איך וועל דיך מאַכן פֿאַר אַ געזעמל
gezeml a far machn dich vel ich un mern dich
company of a for make you(SG) will I and increase you(SG)

פֿעלקער; און איך וועל געבן דאָס דאָזיקע לאַנד צו דײַן זאָמען נאָך
noch zomen dain tsu land dozike dos gebn vel ich un felker
after seed your to land this this give will I and peoples

דיר פֿאַר אַן אייביקן אייגנטום . ה און אַצונד , די צוויי זין
zin tsvei di atsund un eigentum eibikn an far dir
sons two the now and possession everlasting an for you(SG)

וואָס זײַנען דיר געבאָרן געוואָרן אין לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land in gevorn geborn dir zainen vos
Egypt land in having become given birth to you(SG) are which

: פֿאַר מײַן קומען צו דיר קיין מִצרַיִם , זיי זײַנען מײַנע
maine zainen zei Mitsrayim kein dir tsu kumen main far
mine are they Egypt to you(SG) to coming my before

which are born to thee after them, shall be thine, and shall be called after the shem of their achim in their nachalah. [7] And as for me, when I came from Paddan, Rachel died by me in Eretz Kena'an in the way, when there was yet but a space of land to go unto Ephratah; and I buried her there by the derech Ephrat; the same is Beit-Lechem.

אֶפְרַיִם אוֹן מְנַשֶּׁה זָאלֶן זַיין מַיינֶע אַזוי ווי רְאוּבֵן אוֹן שִׁמְעוֹן .
Shimeon un Reuven vi azoi maine zain zoln Menasheh un Efrayim
Shim'on and Reuven as so mine be shall Menasheh and Ephrayim

[ז] אָבער דַיינֶע געבאָרענע וואָס דוּ הָאסְט געבאָרן נאָך זיי ,
zei noch geborn host du vos geborene daine ober
them after given birth to have you which begotten your but

זָאלֶן זַיין דַיינֶע; אויף דעם נאָמען פוּן זייערע ברידער זָאלֶן זיי גערופֿן
gerufn zei zoln brider zeyere fun nomen dem oif daine zain zoln
called they shall brothers their of name the on yours be shall

וועלן אין זייער נחלה . [ח] ... אוֹן איך, אַז איך בין געקומען
gekumen bin ich az ich un nachle zeyer in vern
having come am I when I and inheritance their in become

פוּן פַּדָן , איז מיר געשטאָרבן רחל אין לאַנד כְּנַעַן אויפֿן וועג ,
veg oifn Kenaan land in Rachel geshtorbn mir iz Paddan fun
road on Canaan land in Rachel died me is Paddan from

וועלן עס איז נאָך געווען אַ שטרעק לאַנד צו קומען קיין אֶפְרָת ;
Efratah kein kumen tsu land shtrek a geven noch iz es ven
Ephratah to come to land stretch a having been yet is it when

אוֹן איך הָאָב זי דאָרטן באַגראָבן אויפֿן וועג קיין אֶפְרָת , דאָס איז
iz dos Efratah kein veg oifn bagrobn dortn zi hob ich un
is this Ephratah to way on buried there her have I and

בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem
Beit-Lechem

[8] And Yisroel beheld Bnei Yosef, and said, Who are these? [9] And Yosef said unto aviv, They are my banim, whom Elohim hath given me in this place. And he said, Bring them, now, unto me, and I will make upon them a brocha. [10] Now the eyes of Yisroel were dim from age, so that he could not see. And he brought them near unto him; and he kissed them, and embraced them. [11] And Yisroel said unto Yosef, I never expected to see thy face; and, hinei, Elohim hath showed me also thy zera.

[ח] אוֹן יִשְׂרָאֵל הָאָט געזען יוֹסֵפ זין , אוֹן ער הָאָט געזאָגט: ווער
ver gezogt hot er un zin Yosefs gezen hot Yisroel un
who said has he and sons Yosef's seen has Yisroel and

זיַינען די דאָזיקע? [ט] הָאָט יוֹסף געזאָגט צו זיַין פַאָטער: דאָס זיַינען
zainen dos foter zain tsu gezogt Yosef hot dozike di zainen
are these father his to said Yosef has these the are

מַיינֶע זין וואָס אלקים הָאָט מיר געשאָנקען דאָ . הָאָט ער געזאָגט:
gezogt er hot do geshonken mir hot Elokim vos zin maine
said he has here has given me has G-d which sons my

נעם זיי , איך בעט דיך , צו מיר, אוֹן איך וועל זיי בענטשן .
bentshn zei vel ich un mir tsu dich bet ich zei nem
bless them will I and me to you(SG) entreat I them take

[י] אוֹן די אויגן פוּן יִשְׂרָאֵלן זיַינען געווען טונקל פוּן זִקנה , ער
er ziknh fun tunkel geven zainen Yisroeln fun oign di un
he age from dim having been are Yisroel of eyes the and

האָט נישט געקענט זען. הָאָט ער זיי געמאַכט געענענען צו אים, אוֹן
un im tsu genenen gemacht zei er hot zen gekent nisht hot
and him to come near made them he has see able not has

ער הָאָט זיי געקושט אוֹן זיי געהאַלדזט. [יא] אוֹן יִשְׂרָאֵל הָאָט געזאָגט
gezogt hot Yisroel un gehaldzt zei un gekusht zei hot er
said has Yisroel and embraced them and kissed them has he

צו יוֹסֵפ : איך הָאָב נישט געדאַכט דיַין פנים צו זען, אוֹן אָט
ot un zen tsu ponem dain gedacht nisht hob ich Yosefn tsu
behold and see to face your supposed not have I Yosef to

האָט מיך אלקים געלאָזט זען אויך דיַינע קינדער .
kinder daine oich zen gelozt Elokim mich hot
children your also see left G-d me has

יב און יוֹסף האָט זיי אַרויסגעצויגן פֿון צווישן זיינע קני , און
un kni zaine tsvishn fun aroisgetsoign zei hot Yosef un
and knees his between from brought out them has Yosef and

האָט זיך געבוקט אויף זיין פּנים צו דער ערד . יג און יוֹסף האָט
hot Yosef un erd der tsu ponem zain oif gebukt zich hot
has Yosef and ground the to face his on bowed self has

זיי ביידן גענומען , אפֿרימען אין זיין רעכטער האַנט, צו דער לינקער
linker der tsu hant rechter zain in Efrayimen genumen beidn zei
left the to hand right his in Ephrayim taken both them

האַנט פֿון ישׂראֵל , און מנשׁהן אין זיין לינקער האַנט, צו דער
der tsu hant linker zain in Menashehn un Yisroeln fun hant
the to hand left his in Menasheh and Yisroel of hand

רעכטער האַנט פֿון ישׂראֵל , און האָט זיי געמאַכט גענענען צו אים.
im tsu genenen gemacht zei hot un Yisroeln fun hant rechter
him to come near made them has and Yisroel of hand right

יד האָט ישׂראֵל אויסגעשטרעקט זיין רעכטע האַנט, און אַרויפֿגעטאָן אויפֿן
oifn aroifgeton un hant rechte zain oisgeshtrekt Yisroel hot
on placed and hand right his stretched out Israel has

קאָפּ פֿון אפֿרימען , וואָס איז געווען דער יינגערער, און זיין לינקע
linke zain un yingerer der geven iz vos Efrayimen fun kop
left his and younger the having been is which Ephrayim of head

האַנט אויפֿן קאָפּ פֿון מנשׁהן ; ער האָט בכּיוון איבערגעדרייט
ibergedreit bekivn hot er Menashehn fun kop oifn hant
reversed intentionally has he Menasheh of head on hand

זיינע הענט , וואָרעם מנשׁה איז געווען דער בכור . טו און ער
er un bechor der geven iz Menasheh vorem hent zaine
he and firstborn the having been is Menasheh because hands his

האָט געבענטשט יוֹסף , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Yosefn gebentsht hot
said has and Yosef blessed has

האלקים וואָס מײַנע עלטערן אבֿרהם און יִצחָק
Yitschak un Avraham eltern maine vos HaElokim
Yitzchak and Avraham fathers my who G-d

זיינען געגאַנגען פֿאַר אים,
im far gegangen zainen
him before having gone are

האלקים וואָס איז געווען מײַן פֿאַסטוך פֿון זינט
zint fun pastuch main geven iz vos HaElokim
since from shepherd my having been is who G-d

איך לעב ביז אויף היינטיקן טאָג,
tog haintikn oif biz leb ich
day this very on until live I

טז דער מלאך וואָס האָט מיך אויסגעלייזט פֿון אַלעם בייזן ,
beizn alem fun oisgeleizt mich hot vos malach der
evil all that is from redeemed me has which Angel the

ער זאָל בענטשן די יינגלעך ;
yinglech di bentshn zol er
boys the bless shall he

און עס זאָל גערופֿן ווערן אויף זיי מײַן נאָמען ,
nomen main zei oif vern gerufn zol es un
name my them on become called shall it and

12 And Yosef brought them out from between his knees, and he bowed himself with his face to the ground. 13 And Yosef took them both, Ephrayim in his yamin toward smol Yisroel, and Menasheh on his smol toward yamin Yisroel, and brought them near unto him. 14 And Yisroel stretched out his yamin, and laid it upon rosh Ephrayim, who was the younger, and his smol upon rosh Menasheh, guiding his hands intentionally; for Menasheh was the bechor.
15 And he made on Yosef a brocha, and said,
HaElohim, before whom my Avot Avraham and Yitzchak did walk,
HaElohim Who was Roeh to me all my life long unto this day,

16 The Malach which redeemed me from kol rah,
may he make a brocha on the ne'arim,

and let my shem be named on them,

and the shem of my Avot
Avraham and Yitzchak;

and let them grow into
a multitude in the
midst of ha'aretz.

17 And when Yosef saw
that aviv laid his yamin
upon the rosh Ephrayim, it
displeased him; and he took
hold of yad aviv, to remove
it from rosh Ephrayim unto
rosh Menasheh. 18 And
Yosef said unto aviv, Not
so, Avi; for this is the
bechor; put thy yamin
upon his rosh. 19 And aviv
refused, and said, I know
it, beni *(my son)*, I know
it; he also shall become a
people, and he also shall
be great; but truly achiv
hakaton shall be greater
than he, and his zera shall
become a multitude of
Goyim. 20 And he made a
brocha on them that day,
saying, In thee shall Yisroel
bless, saying, Elohim
make thee like Ephrayim
and like Menasheh; and
he set Ephrayim before
Menasheh.

21 And Yisroel said unto
Yosef, Hinei I die; but
Elohim shall be with you,
and bring you back unto
the Eretz Avoteichem.
22 Moreover, I have given
to thee one portion above

אוֹן דער נאָמען פֿוֹן מײַנע עלטערן אַבֿרהם אוֹן יִצחָק ;
Yitschak un Avraham eltern maine fun nomen der un
Yitzchak and Avraham fathers my of names the and

אוֹן זיי זאָלן זיך מערן לרוֹבּ אויף דער ערד.
erd der oif lerov mern zich zoln zei un
land the on in abundance increase self shall they and

יז אוֹן יוֹסף האָט געזען , אַז זײַן פֿאָטער טוט אַרויף זײַן רעכטע האַנט
hant rechte zain aroif tut foter zain az gezen hot Yosef un
hand right his up do father his that seen has Yosef and

אויפֿן קאָפּ פֿון אפֿרימען , אוֹן עס איז אויסגעקומען שלעכט אין זײַנע אויגן;
oign zaine in shlecht oisgekumen iz es un Efrayimen fun kop oifn
eyes his in evil seemed is it and Ephrayim of head on

האָט ער אונטערגעלאָזט זײַן פֿאָטערס האַנט, כּדי זי אַוועקצונעמען פֿון
fun avektsunemen zi kedei hant foters zain untergelent er hot
from taken away it so that hand father's his supported he has

אפֿרימס קאָפּ אויף מנשׁהס קאָפּ. יח אוֹן יוֹסף האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Yosef un kop Menashehs oif kop Efrayims
to said has Yosef and head Menasheh's on head Ephrayim's

זײַן פֿאָטער: נישט אַזוי, מײַן פֿאָטער, וואָרעם דער איז דער בכוֹר ;
bechor der iz der vorem foter main azoi nisht foter zain
firstborn the is the one because father my so not father his

טו אַרויף דײַן רעכטע האַנט אויף זײַן קאָפּ. יט אָבער זײַן פֿאָטער האָט
hot foter zain ober kop zain oif hant rechte dain aroif tu
has father his but head his on hand right your up do

נישט געוואָלט, אוֹן האָט געזאָגט: איך ווייס , מײַן זון , איך ווייס ; ער אויך
oich er veis ich zun main veis ich gezogt hot un gevolt nisht
also he know I son my know I said has and wanted not

ווועט ווערן אַ פֿאָלק , אוֹן ער אויך ווועט זײַן גרויס, אָבער זײַן יינגערער
yingerer zain ober grois zain vet och er un folk a vern vet
younger his but great be will also he and people a become will

ברודער ווועט זײַן גרעסער פֿון אים, אוֹן זײַן זאָמען ווועט ווערן אַ
a vern vet zomen zain un im fun greser zain vet bruder
a become will seed his and him than greater be will brother

פֿולע פֿאלקער. כ אוֹן ער האָט זיי געבענטשט אין יענעם טאָג, אַזוי צו
tsu azoi tog yenem in gebentsht zei hot er un felker fule
to so day that in blessed them has he and peoples fullness

זאָגן: מיט דיר זאָל זיך בענטשן ישׂראֵל, אַזוי צו זאָגן: אלקים
Elokim zogn tsu azoi Yisroel bentshn zich zol dir mit zogn
G-d say to so Yisroel bless self shall you(SG) with say

זאָל דיך מאַכן אַזוי ווי אפֿרים אוֹן אַזוי ווי מנשׁה . אוֹן ער
er un Menasheh vi azoi un Efrayim vi azoi machn dich zol
he and Menasheh as so and Ephrayim as so make you(SG) shall

האָט געשטעלט אפֿרימען פֿאַר מנשׁהן .
Menashehn far Efrayimen geshtelt hot
Menasheh before Ephrayim stood has

כא אוֹן ישׂראֵל האָט געזאָגט צו יוֹסף : זע , איך שטאַרב; אָבער
ober shtarb ich ze Yosefn tsu gezogt hot Yisroel un
but die I behold Yosef to said has Israel and

אלקים וועט זײַן מיט אײַך, אוֹן ער וועט אײַך אומקערן צו דעם לאַנד
land dem tsu umkeren aich vet er un aich mit zain vet Elokim
land the to to return you will he and you with be will G-d

פֿון אייערע עלטערן. כב אוֹן איך האָב דיר געגעבן אײַן חלק איבער
iber chelek ein gegebn dir hob ich un eltern aiere fun
over portion one given you(SG) have I and fathers your of

thy achim, which I took out of the yad HaEmori with my cherev and with my keshet.

דיינע ברידער , וואָס איך האָב אַוועקגענומען פֿון דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der fun avekgenumen hob ich vos brider daine
the of hand the from taken have I which brothers your

אֱמוֹרי מיט מײַן שווערד און מיט מײַן בויגן .
boign main mit un shverd main mit Emori
bow my with and sword my with Emori

49 And Ya'akov called unto his banim, and said, Gather yourselves together, that I may tell you that which shall befall you in the acharit hayamim *(last days)*.

מט

און יעקבֿ האָט גערופֿן זיינע זין , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un zin zaine gerufn hot Yaakov un
said has and sons his called for has Yaakov and

זאַמלט אײַך אײַן, און איך וועל אײַך זאָגן וואָס עטלעכע וועט געשען
geshen vet aich vos zogn aich vel ich un ain aich zamlt
happen will you what tell you will I and in you gather

אין סוף פֿון די טעג .
teg di fun sof in
days the of end in

[2] Gather yourselves together, and hear, ye Bnei Ya'akov; and pay heed unto Yisroel Avichem.

ב קלײַבט אײַך אויף און הערט, קינדער פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun kinder hert un oif aich klaibt
Yaakov of children hear and on you gather

און האָרכט צו אײַער פֿאָטער ישׂראל:
Yisroel foter aier tsu horcht un
Yisroel father your to listen and

[3] Reuven, thou art my bechor, my koach, and the reshit of my strength, the excellency of honor, and excellency of oz *(power)*:

ג ראובֿן , מײַן בכור ביסטו ,
bistu bechor main Reuven
are you firstborn my Reuven

מײַן כּוח און מײַן ערשטע קראַפֿט,
kraft ershte main un koiech main
vigor first my and strength my

די פּער פֿון גרויסקייט, און די פּער פֿון מאַכט.
macht fun Peor di un groiskeit fun Peor di
power of leading the and greatness of leading the

[4] Unstable as mayim, thou shalt not excel; because thou wentest up to mishkevei avicha *(thy father's bed, i.e. incest)*; then defiledst thou it; he went up to my couch.

ד ביסט אײַליק ווי וואַסער – זאָלסטו די פּער נישט זײַן ;
zain nisht Peor di zolstu vaser vi ailik bist
be not leading the shall you water as impulsive are

ווײַל דו ביסט אויף דײַן פֿאָטערס געלעגער אַרויף ;
aroif geleger foters dain oif bist du vail
upwards bed father's your on are you for

דענצמאָל האָסטו עס פֿאַרשוועכט –
farshvecht es hostu dentsmol
desecrated it have you then

מײַן בעט ווו ער איז אַרויף .
aroif iz er vu bet main
upwards is he where bed my

[5] Shim'on and Levi are achim; kelei chamas *(instruments of violence)* are in their swords.

ה שמעון און לֵוִי זײַנען ברידער ,
brider zainen Levi un Shimeon
brothers are Levi and Shim'on

געצייג פֿון געוואַלטאַט זײַנען זייערע שווערדן.
shverdn zeyere zainen gevaltat fun getsaig
swords their are violence of weapon

[6] O my nefesh, enter not thou into their sod *(secret, council)*;

ו אין זייער באַראָט זאָל נישט קומען מײַן זעל ,
zel main kumen nisht zol barot zeyer in
soul my come not shall counsel their in

unto their kehal, mine kavod, be not thou united;
for in their anger they slaughtered ish,

and in their ratzon *(self-will)* they lamed shor *(ox)*.
7 Arur *(cursed)* be their anger, for it was fierce;

and their wrath, for it was cruel;

I will dispense them in Ya'akov,

and scatter them in Yisroel.

8 Yehudah, thou art he whom thy achim yoducha *(they will praise you)*;
thy yad shall be in the oref *(neck)* of thine enemies;

Bnei Avicha shall bow down before thee.

9 Yehudah is the cub of an aryeh *(lion)*;

from the prey, beni *(my son)*, thou hast gone up;

he stooped down, he couched like an aryeh,

and like a lioness; who shall rouse him?

10 The shevet *(sceptre)* shall not depart from Yehudah,
nor a Mekhokek *(Lawgiver)* from between his raglayim,
until Shiloh come;

צו זייער געזעמל זאָל מײַן כּבֿוד נישט צושטיין ;
tsushtein nisht koved main zol gezeml zeyer tsu
unite not glory my shall company their to

ווײַל אין זייער כּעס הרגען זיי אַ מענטש,
mentsh a zei hargen kaas zeyer in vorem
man a they kill anger their in for

און אין זייער קאַפּריז פֿאַרקריפּלען זיי אַן אָקס.
oks an zei farkriplen kapriz zeyer in un
ox an they cripple impulse their in and

ז פֿאַרשאָלטן זייער כּעס , ווײַל ער איז שטאַרק,
shtark iz er vail kaas zeyer farsholten
strong is it because anger their cursed

און זייער צאָרן , ווײַל ער איז האַרט!
hart iz er vail tsorn zeyer un
harsh is it because wrath their and

איך וועל זיי צעטיילן אין יעקבֿ ,
Yaakov in tseteiln zei vel ich
Yaakov in divide them will I

און זיי צעשפּרייטן אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in tseshpreitn zei un
Yisroel in scatter them and

ח יהוּדה , דיך וועלן דיינע ברידער לויבן ,
loibn brider daine veln dich Yehudah
praise brothers your will you(SG) Yehudah

דיין האַנט וועט זיין אויפֿן נאַקן פֿון דיינע פֿיַינט ,
faint daine fun nakn oifn zain vet hant dain
enemies your of neck on be will hand your

די זין פֿון דיין פֿאָטער וועלן זיך בוקן צו דיר .
dir tsu bukn zich veln foter dain fun zin di
you(SG) to bow down self will father your of sons the

ט אַ יונגער לייב איז יהוּדה ;
Yehudah iz leib yunger a
Yehudah is lion young a

פֿון פֿאַרצוקונג , מײַן זון , ביסטו אַרויפֿגעגאַנגען ;
aroifgegangen bistu zun main fartsukung fun
having gone up are you son my prey of

ער קניט , ער הויערט ווי אַ לייב,
leib a vi hoiert er knit er
lion a as crouch he knees he

און ווי אַ לייבינטע – ווער קען אים אויפֿרייצן?
oifreitsn im ken ver leibinte a vi un
provoke him can who lioness a as and

י נישט אַוועקגיין וועט ווערן דער סקעפּטער פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun skepter der vern vet avekgein nisht
Yehudah from scepter the become will go away not

און אַ געזעץ־געבער פֿון צווישן זײַנע פֿיס,
fis zaine tsvishn fun gezets-geber a un
feet his between from law-giver a and

ביז שילוֹ וועט קומען ,
kumen vet Shiloh biz
come will Shiloh until

and unto him shall be the obedience of the amim *(peoples, nations)*.

11 He ties his foal unto the gefen *(vine)*,

and his donkey's colt unto the choice vine;

he will wash his levush *(garments)* in yayin,

and his robe in the dahm anavim *(blood of grapes)*;

12 His eyes shall be darker with yayin,

and his shinayim *(teeth)* whiter than cholov *(milk)*.

13 Zevulun shall dwell at the seashore;

and he shall be a haven for oniyyot *(ships)*;

and his border shall be unto Tzidon.

14 Yissakhar is a strong chamor *(donkey)*

lying down between two saddlebags;

15 And he saw that a menuchah *(resting place)* was tov,
and haaretz that it was pleasant;

and bowed his shoulder to bear,

and became oved *(submitting, enslaved)* at forced labor.

16 Dan yadin *(shall judge)* his people,

און צו אים וועלן פֿעלקער געהאָרכן .
gehorchn felker veln im tsu un
obey the nations will him to and

יא ער בינדט צום וויַנשטאָק זײַן יונגאייזל ,
yungeizl zain vainshtok tsum bindt er
young donkey his vine to binds he

אום צום וויַנצווײַג דעם זון פֿון זײַן אייזעלין.
eizelin zain fun zun dem vaintsvaig tsum um
donkey his of colt the vine branch to on

ער וואַשט אין ווײַן זײַן קלייד ,
kleid zain vain in vasht er
garment his wine in washes he

און אין בלוט פֿון טרויבן זײַן בגד ;
beged zain troibn fun blut in un
clothing his grapes of blood in and

יב רויט זײַן אויגן פֿון ווײַן ,
vain fun oign zain roit
wine from eyes his red

און ווײַס זײַן ציינער פֿון מילך .
milch fun tseiner zain vais un
milk from teeth his white and

יג זבֿולון וועט ווינען בײַם באָרטן פֿון ימען ,
yamen fun bortn baim voinen vet Zevulun
seas of seacoast at dwell will Zevulun

און ער וועט זײַן אַ האַוון פֿאַר שיפֿן ,
shifn far havn a zain vet er un
ships for a be will he and

און זײַן באָרטן איבער צידון .
Tsidon iber bortn zain un
Tzidon over seacoast his and

יד יִשָּׂשכָר איז אַ בייניקער אייזל ,
eizl beiniker a iz Yissachar
donkey boned a is Yissakhar

ער הויערט צווישן די לאַסטן .
lastn di tsvishn hoiert er
burdens the between crouches he

טו און ער האָט געזען די מנוחה , אַז זי איז גוט ,
gut iz zi az menuche di gezen hot er un
good is she that resting place the seen has he and

און דאָס לאַנד, אַז עס איז ליב ,
lib iz es az land dos un
beloved is it that land this and

האָט ער געבויגן זײַן רוקן צו טראָגן,
trogn tsu rukn zain geboign er hot
bear to back his inclined he has

און איז געצוווונגען אַרבעט געווואָרן .
gevorn arbet getsvungen iz un
having become work forced is and

טז דָּן וועט זײַן אַ ריכטער פֿאַר זײַן פֿאָלק ,
folk zain far richter a zain vet Dan
people his for judge a be will Dan

as one of the Shivtei Yisroel.

וווי איינער פֿון די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun shvotim di fun einer vi
Israel of tribes the of one as

17 Dan shall be a nachash beside the derech,

יז דָּן וועט זיין אַ שלאַנג אויפֿן וועג,
veg oifn shlang a zain vet Dan
way on snake a be will Dan

a viper along the orach *(path)*

אַ שלאַנג אויפֿן שטעג,
shteg oifn shlang a
path on snake a

that biteth the ikkvei sus *(the horse heels)*,

וואָס בייסט די טריט פֿון דעם פֿערד ,
ferd dem fun trit di baist vos
horses the of feet the bites which

so that its rider shall fall backward.

און זיין רייטער פֿאַלט אַהינטער .
ahinter falt raiter zain un
backward falls horseback rider his and

18 I have waited for Thy Yeshu'ah *(Salvation)*, Hashem.

יח אויף זיין הילף , ה , טו איך האָפֿן.
hofn ich tu Hashem , hilf zain oif
wait I do Hashem salvation his on

19 Gad, gedud *(raider)* shall raid him;

יט גָּד – אים וועט אַ מחנה באַפֿאַלן,
bafaln machne a vet im Gad
attack army an will him Gad

but he shall raid akev *(at the heel)*.

אָבער ער וועט אָנפֿאַלן אויף זייער טריט.
trit zeyer oif onfaln vet er ober
step their at fall upon will he but

20 Out of Asher his lechem shall be rich,

כ בייַ אָשֶׁר וועט פֿעט זיין זיין ברויט,
broit zain zain fet vet Ashern bai
bread his be fat will Asher by

and he shall yield royal dainties.

און ער וועט אַרויסגעבן מַלְכוֹת-גערעכטן .
malchut-gerichtn aroisgebn vet er un
royal dishes give out will he and

21 Naphtali is a doe let loose;

כא נַפְתָּלִי איז אַ הינדין אַ פֿלינקע;
flinke a hindin a iz Naftali
swift a doe a is Naphtali

he giveth goodly sayings.

ער גיט אַרויס שיינע רייד .
reid sheine arois git er
words beautiful out gives he

22 Yosef is a ben of a fruit-tree,

כב אַ פֿרוכטיק ביימל איז יוֹסף ,
Yosef iz beiml fruchtik a
Yosef is tree fruitful a

even ben of a fruit-tree near an ayin *(spring, well)*;

אַ פֿרוכטיק ביימל בייַ אַ קוואַל;
kval a bai beiml fruchtik a
spring a by tree fruitful a

its daughters *(i.e., branches)* run over the wall;

די צווייַגן שפּרייַזן איבער דער מויער.
moier der iber shpraizn tsvaign di
wall the over stride branches the

23 The ba'alei khitzim *(archers)* provoke him,

כג און אים געביטערט, און געשאָסן,
geshosn un gebitert im un
shot and struggled him and

and shoot at him, and hate him;

און אים געפֿיַנט האָבן די פֿיַילמענער;
failmener di hobn gefaint im un
archers the have targeted him and

כד אָבער פֿעסט איז זײַן בויגן געבליבן ,
geblibn boign zain iz fest ober
remained bow his has firm but

24 But his keshet *(bow)* remained steady,

and the arms of his hands remain strong,

און געשיקט געווען זײַנען די אָרעמס פֿון זײַנע הענט ,
hent zaine fun orems di zainen geven geshikt un
hands his of arms the are having been sent and

from the hands of the Avir Ya'akov,

דורך די הענט פֿון דעם מאַכטיקן פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun machtikn dem fun hent di durch
Yaakov of Almighty One the of hands the by

from there, from the Ro'eh, Even Yisroel;

פֿון דאָרט – פֿון דעם פּאַסטוך , דעם פֿעלדז פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun feldz dem pastuch dem fun dort fun
Israel of rock the shepherd the from there of

כה פֿון דעם ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער וואָס העלפֿט דיר ,
dir helft vos foter dain fun G-t dem fun
you(SG) help which father your of G-d the of

25 And from El Avicha, who shall help thee;

and Shaddai, who shall make brocha over thee

און פֿון שַׁדַּי וואָס בענטשט דיך ,
dich bentsht vos Shaddai fun un
you(SG) bless which Shaddai of and

with Birkat Shomayim above,

מיט ברכות פֿון הימל פֿון אויבן,
oiben fun himel fun broches mit
top of heaven of blessings with

Birkat Tehom that lieth beneath,

ברכות פֿון תּהום וואָס הויערט אונטן,
unten hoiert vos tehom fun broches
below crouch which deep of blessings

Birkat Shadayim and of Rekhem.

ברכות פֿון ברוסטן און טראַכט.
tracht un brustn fun broches
womb and breast of blessings

כו די ברכות פֿון דײַן פֿאָטער שטײַגן אַריבער
ariber shtaign foter dain fun broches di
on the other side of go beyond father your of blessings the

26 Birkat Avicha surpass the Birkat of my progenitors

די ברכות פֿון מײַנע עלטערן –
eltern maine fun broches di
fathers my of blessings the

unto the utmost border of the giveot olam *(everlasting hills)*;

ביז דעם שפּיץ פֿון די אייביקע בערג .
berg eibike di fun shpits dem biz
hill country everlasting the of top the to

they shall come on the rosh Yosef,

זיי זאָלן זײַן אויף דעם קאָפּ פֿון יוֹסֵף ,
Yosefn fun kop dem oif zain zoln zei
Yosef of head the on be may they

and on the brow of the Prince among his achim.

און אויפֿן קאַפּעלע דעם פֿירשט פֿון זײַנע ברידער .
brider zaine fun firsht dem kapele oifn un
brothers his of prince the little head on and

כז בנימין איז אַ וואָלף וואָס פֿאַרצוקט;
fartsukt vos volf a iz Binyamin
devours which wolf a is Binyamin

27 Binyamin — a ze'ev *(wolf)* which tears in pieces;

in the boker he shall devour the prey,

אין דער פֿרי עסט ער פֿאַנג,
fang er est peire der in
prey he eat morning the in

and at erev he shall divide the plunder.

און אין אָוונט טיילט ער רויב .
roib er teilt ovnt in un
plunder he divides evening in and

כח די אַלע זײַנען די צוועלף שבֿטים פֿון ישׂרָאֵל, און דאָס איז וואָס
vos iz dos un Yisroel fun shvotim tsvelf di zainen ale di
what is this and Israel of tribes twelve the are all the
זייער פֿאָטער האָט צו זיי גערעדט און זיי געבענטשט; איטלעכן ווי
vi itlechn gebentsht zei un geredt zei tsu hot foter zeyer
as each blessed them and spoken them to has father their
לויט זײַן ברכה האָט ער זיי געבענטשט. כט און ער האָט זיי
zei hot er un gebentsht zei er hot broche zain loit
them has he and blessed them he has blessing his according
באַפֿוילן , און זיי אָנגעזאָגט: איך וועל איינגעזאַמלט צו מײַן פֿאָלק ;
folk main tsu aingezamlt ver ich ongezogt zei un bafoiln
people my to gathered who I ordered them and commanded
באַגראָבט מיך לעבן מײַנע עלטערן, אין דער הייל וואָס אין דעם פֿעלד פֿון
fun feld dem in vos heil der in eltern maine lebn mich bagrobt
of field the in which cave the in fathers my near me bury
עֶפְרוֹן חִתִּי . ל אין דער הייל וואָס אין דעם פֿעלד פֿון מַכפֵּלָה ,
Machpelah fun feld dem in vos heil der in Chitti dem Efron
Machpelah of field the in which cave the in Chitti the Ephron
וואָס פֿאַר מַמרֵא אין לאַנד כנַעַן , וואָס אַבֿרהם האָט אָפּגעקויפֿט
opgekoift hot Avraham vos Kenaan land in Mamre far vos
purchased has Avraham which Canaan land in Mamre for which
מיטן פֿעלד פֿון עֶפְרוֹן דעם חִתִּי פֿאַר אַ קבֿר-אייגנטום – לא דאָרטן
dortn keyver-eigentum a far Chitti dem Efron fun feld mitn
there grave own a for Chitti the Ephron of field with
האָט מען באַגראָבן אַבֿרהמען און זײַן ווײַב שׂרהן , דאָרטן האָט מען
men hot dortn Sarahn vaib zain un Avrahamen bagrobn men hot
they has there Sarah wife his and Avraham buried they has
באַגראָבן יצחָקן און זײַן ווײַב רבֿקהן , און דאָרטן האָב איך באַגראָבן
bagrobn ich hob dortn un Rivkahn vaib zain un Yitschakn bagrobn
buried I have there and Rivkah wife his and Yitzchak buried
לאהן – לב דער אײַנקויף פֿון דעם פֿעלד מיט דער הייל וואָס דרינען, פֿון
fun drinen vos heil der mit feld dem fun ainkoif der Leahn
of in it which cave the with field the of purchase the Leah
די קינדער פֿון חֵת .
Chet fun kinder di
Chet of children the

לג און ווי יעקבֿ האָט געענדיקט זײַן צַוָואָה צו זײַנע זין , אַזוי
azoi zin zaine tsu tsevaeh zain geendikt hot Yaakov vi un
thus sons his to testament his finished has Yaakov as and
האָט ער אַרײַנגענומען זײַנע פֿיס אין בעט, און איז פֿאַרגאַנגען , און איז
iz un fargangen iz un bet in fis zaine araingenumen er hot
is and passed away is and bed in feet his took in he has
אײַנגעזאַמלט געוואָרן צו זײַן פֿאָלק .
folk zain tsu gevorn aingezamlt
people his to having become gathered

נ און יוסף איז געפֿאַלן אויף זײַן פֿאָטערס פּנים , און ער האָט געוויינט
geveint hot er un ponem foters zain oif gefaln iz Yosef un
wept has he and face father's his on fell is Yosef and
איבער אים, און האָט אים געקושט. ב און יוסף האָט באַפֿוילן
bafoiln hot Yosef un gekusht im hot un im iber
commanded has Yosef and kissed him has and him over
זײַנע קנעכט די רופֿאים אײַנצובאַלזאַמירן זײַן פֿאָטער; און די
di un foter zain aintsubalzamirn roifim di knecht zaine
the and father his to embalm physicians the servants his

28 All these are the Shivtei Yisroel; and this is it that Avichem spoke unto them, and made a brocha on them; every one according to his berakhah he blessed them. 29 And he charged them, and said unto them, I am to be gathered unto my people; bury me with Avotai in the me'arah *(cave)* that is in the sadeh of Ephron the Chitti, 30 In the me'arah that is in the sadeh of Machpelah, which is near Mamre, in Eretz Kena'an, which Avraham bought with the sadeh of Ephron the Chitti for an achuzzat kever *(burial estate)*. 31 There they buried Avraham and Sarah his isha; there they buried Yitzchak and Rivkah his isha; and there I buried Leah. 32 The purchase of the sadeh and of the me'arah *(cave)* that is therein was from the Bnei Chet *(Heth)*.

33 And when Ya'akov had made an end of commanding his banim, he gathered up his raglayim into the mittah, and expired, and was gathered unto his people.

50 And Yosef fell upon the face of Aviv, and wept over him, and kissed him. 2 And Yosef commanded his avadim the rofe'im *(physicians)* to embalm Aviv; and the rofe'im embalmed Yisroel.

[3] And arba'im yom were fulfilled for him; for so are fulfilled the days of those which are embalmed; and the Mitzrayim mourned for him shivim yom *(seventy days)*.

ג אוּן עָס זײַנען דערפֿילט .יִשְׂרָאֵלן אײַנגעבאַלזאַמירט האָבן רופֿאים האָבן אײַנגעבאַלזאַמירט
derfilt zainen es un Yisroeln aingebalzamirt hobn roifim
fulfilled are it and Yisroel embalmed have physicians

געווּאָרן איבער אים פֿערציק טעג, ווּאָרעם אַזוי פֿיל טעג
teg fil azoi vorem teg fertsik im iber gevorn
days many thus because days forty him over having become

מוזן דערפֿילט ווערן בײַם אײַנבאַלזאַמירן. אוּן די מִצרַיִם האָבן
hobn Mitsrayim di un ainbalzamirn baim vern derfilt muzn
have Egyptians the and embalming at become fulfilled must be

אים באַווײנט זיבעציק טעג.
teg zibetsik baveint im
days seventy mourned for him

[4] And when the days of his mourning were past, Yosef spoke unto the Bais Pharaoh, saying, If now I have found chen in your eyes, speak, now, in the oznayim of Pharaoh, saying, [5] Avi made me swear, saying, Hinei, I die; in my kever which I dug for myself in Eretz Kena'an, there shalt thou bury me. Therefore let me go up, now, and bury Avi, and I will return.

ד אוּן אַז די טעג פֿוּן זײַן באַווײנונג זײַנען אַריבער, האָט יוֹסף
Yosef hot ariber zainen baveinung zain fun teg di az un
Yosef has over are mourning his of days the that and

געזעדט צו פַּרעהס הויז , אַזוי צו זאָגן : אויב, איך בעט דיך ,
dich bet ich oib zogn tsu azoi hoiz Pharaohs tsu geredt
you(SG) entreat I if say to so house Pharaoh's to spoken

איך האָב געפֿונען חֵן אין אײַערע אויגן, רעדט, איך בעט אײַך, אין
in aich bet ich redt oign aiere in chein gefunen hob ich
in you entreat I speak eyes your in favor found have I

די אויערן פֿוּן פַּרעהן , אַזוי צו זאָגן : ה מײַן פֿאָטער האָט מיך
mich hot foter main zogn tsu azoi Pharaohn fun oiern di
me has father my say to so Pharaoh of ears the

באַשוואָרן , אַזוי צו זאָגן : זע , איך שטאַרב; אין מײַן קבֿר וואָס
vos keyver main in shtarb ich ze zogn tsu azoi bashvorn
which tomb my in die I behold say to so swear an oath

איך האָב מיר געגראָבן אין לאַנד כּנַעַן , דאָרטן זאָלסטו מיך באַגראָבן.
bagrobn mich zolstu dortn Kenaan land in gegrobn mir hob ich
bury me shall you there Canaan land in dug me have I

אוּן אַצונד , לאָמיך אַרויפֿגיין, איך בעט דיך , אוּן באַגראָבן מײַן
un atsund , lomich aroifgein lomich atsund un
my bury and you(SG) entreat I go up let me now and

פֿאָטער, אוּן זיך אומקערן.
umkeren zich un foter
to return self and father

[6] And Pharaoh said, Go up, and bury Avicha, according as he made thee swear. [7] And Yosef went up to bury Aviv; and with him went up all the avadim of Pharaoh, the zekenim of his Bais, and all the zekenim of Eretz Mitzrayim, [8] And kol Bais Yosef, and his achim, and Bais Aviv; only their little ones, and their tzon, and their bakar *(cattle)*, they left in Eretz Goshen. [9] And there went up with him both merkavot and

ו האָט פַּרעה געזאָגט: גיי אַרויף, אוּן באַגראָב דײַן פֿאָטער, אַזוי ווי
vi azoi foter dain bagrob un aroif gei gezogt Pharaoh hot
as so father your bury and up go said Pharaoh has

ער האָט דיך באַשוואָרן . ז איז יוֹסף אַרויפֿגעגאַנגען צו באַגראָבן
bagrobn tsu aroifgegangen Yosef iz bashvorn dich hot er
bury to went up Yosef is swear an oath you(SG) has he

זײַן פֿאָטער, אוּן מיט אים זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אַלע קנעכט פֿוּן
fun knecht ale aroifgegangen zainen im mit un foter zain
of servants all having gone up are him with and father his

פַּרעהן , די עלטסטע פֿוּן זײַן הויז , אוּן אַלע עלטסטע פֿוּן לאַנד
land fun eltste ale un hoiz zain fun eltste di Pharaohn
land of elders all and house his of elders the Pharaoh

מִצרַיִם , ח אוּן דאָס גאַנצע הויזגעזינט פֿוּן יוֹסֵפֿן , אוּן זײַנע ברידער ,
brider zaine un Yosefn fun hoizgezint gantse dos un Mitsrayim
brothers his and Yosef of household whole this and Egypt

אוּן זײַן פֿאָטערס הויזגעזינט ; בלויז זייערע קליינע קינדער , אוּן זייערע
zeyere un kinder kleine zeyere bloiz hoizgezint foters zain un
their and children small their only household father's his and

parashim; and it was a very great machaneh.

שאָף און זייערע רינדער, האָבן זיי איבערגעלאָזן אין לאַנד גושֶן .
Goshen land in ibergelozn zei hobn rinder zeyere un shof
Goshen land in left behind they have cattle their and sheep

ט אויך רייַטער און רייַטוועגן זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען מיט אים, און די
di un im mit aroifgegangen zainen raitvegn un raiter oich
the and him with having gone up are chariots and charioteers also

מחנה איז געווען זייער גרויס.
grois zeyer geven iz machne
great very having been is company

10 And they came to the goren *(threshing floor)* of Atad, which is beyond the Yarden, and there they mourned with a gadol and very bitter lamentation; and he made evel *(mourning)* for Aviv shivat yamim.

י און זיי זײַנען געקומען ביז דעם דרעש-שייַער פֿון אָטָד וואָס
vos Atad fun dresh-shaier dem biz gekumen zainen zei un
which Atad of threshing floor the to come are they and

אויף יענער זײַט יַרדן , און האָבן דאָרטן געקלאָגט זייער אַ גרויסע און
un groise a zeyer geklogt dortn hobn un Yarden zait yener oif
and great a very wail there have and Yarden side other on

שוועריקן קלאָג; און ער האָט געמאַכט אַ טרויער אויף זײַן פֿאָטער זיבן
zibn foter zain oif troier a gemacht hot er un klog shvere
seven father his on mourning a made has he and wail hard

טעג .
teg
days

11 And when the inhabitants of HaAretz, the Kena'ani, saw the evel *(mourning)* in the goren Atad, they said, This is a grievous evel to the Mitzrayim; therefore the shem of it was called Avel-Mitzrayim. It is beyond the Yarden.

יא און דער באַווויינער פֿון לאַנד , דער כנַעֲני , האָט געזען דעם
dem gezen hot Kenaani der land fun bavoiner der un
the seen have Kena'ani the the land of inhabitants the and

טרויער בײַ דעם דרעש-שייַער פֿון אָטָד, און זיי האָבן געזאָגט: אַ
a gezogt hobn zei un Atad fun dresh-shaier dem bai troier
a said have they and Atad of threshing floor the by mourning

שוועריקן טרויער איז דאָס בײַ מִצרַיִם . דערום האָט מען גערופֿן
gerufn men hot derum Mitsrayim bai dos iz troier shverer
called they have therefore Egypt by this is mourning severe

דעם נאָמען דערפֿון אָבֵל-מִצרַיִם , וואָס איז יענער זײַט יַרדן .
Yarden zait yener oif vos Avel-Mitsrayim derfun nomen dem
Yarden side other on which is Avel-Mitsrayim of it name the

12 And his Ya'akov's banim did unto him according as he commanded them; 13 For his banim carried him into Eretz Kena'an, and buried him in the me'arah *(cave)* of the sadeh of Machpelah, near Mamre, the sadeh which Avraham had bought for an achuzzat kever *(burial estate)* and made the purchase from Ephron the Chitti.

יב און זײַנע זין האָבן געטאָן צו אים אַזוי ווי ער האָט זיי
zei hot er vi azoi im tsu geton hobn zin zaine un
them has he as so him to done have sons his and

יג . באַפֿוילן און זײַנע זין האָבן אים אַוועקגעטראָגן קיין לאַנד כנַעַן ,
Kenaan land kein avekgetrogen im hobn zin zaine un bafoiln
Canaan land to carried away him have sons his and commanded

און האָבן אים באַגראָבן אין דער הייל פֿון דעם פֿעלד פֿון מַכפֵּלָה ,
Machpelah fun feld dem fun heil der in bagrobn im hobn un
Machpelah of field the of cave the in buried him have and

וואָס אַבְרָהָם האָט אָפּגעקויפֿט מיטן פֿעלד, פַּאַר אַ קבֶר-אייגנטום ,
keyver-eigentum a far feld mitn opgekoift hot Avraham vos
grave own a for field with purchased has Avraham which

פֿון עֶפרוֹן דעם חִתִּי , פַּאַר מַמרֵא .
Mamre far Chitti dem Efron fun
Mamre before Chitti the Ephron from

יד אוּן יוֹסֵף הָאָט זיך אומגעקערט קיין מִצרַיִם , נאָכדעם ווי ער
er vi nochdem Mitsrayim kein umgekert zich hot Yosef un
he as after Egypt to returned self has Yosef and

האָט באַגראָבן זיין פַּאָטער, ער אוּן זיַנע ברידער , אוּן אַלע וואָס זיַנען
zainen vos ale un brider zaine un er foter zain bagrobn hot
are which all and brothers his and he father his buried has

אַרויפגעגאַנגען מיט אים צו באַגראָבן זיין פַּאָטער.
foter zain bagrobn tsu im mit aroifgegangen
father his bury to him with having gone up

14 And, after burying Aviv, Yosef returned into Mitzrayim, he, and his achim, and all that went up with him to bury Aviv.

טו אוּן ווי יוֹסֵפ ברידער האָבן געזען אַז זייער פַּאָטער איז טויט,
toit iz foter zeyer az gezen hobn brider Yosefs vi un
dead is father their that seen have brothers Yosef's when and

אַזוי האָבן זיי געזאָגט: אפֿשר וועט אונדז יוֹסֵף טראָגן אַ שׂינאה, אוּן
un sine a trogn Yosef undz vet efsher gezogt zei hobn azoi
and hatred a bear Yosef us will perhaps said they have thus

אומקערן וועט ער אונדז אומקערן אַל דאָס שלעכטס וואָס מיר האָבן
hobn mir vos shlechts dos al umkeren undz er vet umkeren
have we which evil things this all return us he will return

אים געטאָן. טז אוּן זיי האָבן געהייסן זאָגן יוֹסֵפ : דיין פַּאָטער האָט
hot foter dain Yosefn zogn geheisn hobn zei un geton im
has father your Yosef tell ordered have they and done him

באַפוילן פֿאַר זיין טויט , אַזוי צו זאָגן : יז אַזוי זאָלט איר זאָגן
bafoiln far zain toit , azoi tsu azoi zolt ir zogn
commanded before his death , so to say you shall thus

צו יוֹסֵפ : פַּאַרגיב, איך בעט דיך , דעם פַּאַרברעך פֿון דיינע
daine fun farbrech dem dich bet ich fargib Yosefn tsu
your of transgression the you(SG) entreat I forgive Yosef to

ברידער אוּן זייער חטא, וואָס זיי האָבן דיר שלעכטס געטאָן.
geton shlechts dir hobn zei vos chet zeyer un brider
done evil things you(SG) have they which sin their and brothers

אוּן אַצונד , פַּאַרגיב, איך בעט דיך , דעם פַּאַרברעך פֿון די
di fun farbrech dem dich bet ich fargib atsund un
the of transgression the you(SG) entreat I forgive now and

קנעכט פֿון דיין פַּאָטערס ג-ט. אוּן יוֹסֵף האָט געווויינט אַז מע האָט
hot me az geveint hot Yosef un G-t foters dain fun knecht
have they that wept has Yosef and G-d father's your of servants

צו אים גערעדט.
geredt im tsu
spoken him to

15 And when the Achei Yosef *(the brothers of Yosef)* saw that Avihem was dead, they said, What if Yosef will hate us, and will certainly requite us all the ra'ah which we did unto him. 16 And they sent word unto Yosef, saying, Avicha did command before he died, saying, 17 So shall ye say unto Yosef, Forgive, now, the peysha of thy achim, and their chattat; for they did unto thee ra'ah; and now, forgive the peysha of the Avdei Elohei Avicha. And Yosef wept when they spoke unto him.

יח אוּן זיַנע ברידער זיַנען אויך געגאַנגען אוּן זיַנען אַנידערגעפאַלן
anidergefaln zainen un gegangen oich zainen brider zaine un
fell down are and having gone also are brothers his and

פֿאַר אים, אוּן האָבן געזאָגט: זע , מיר זיַנען דיַנע קנעכט . יט האָט
hot knecht daine zainen mir ze gezogt hobn un im far
has servants your are we behold said have and him before

יוֹסֵף צו זיי געזאָגט: איר זאָלט נישט מורא האָבן; בין איך דען אויף
oif den ich bin hobn moire nisht zolt ir gezogt zei tsu Yosef
on then I am have fear not shall you said them to Yosef

דעם אָרט פֿון אלקים? כ וואָרעם איר האָט געמיינט אַ רעה פַּאַר מיר,
mir far roe a gemeint hot ir vorem Elokim fun ort dem
me for evil an aimed at has you for G-d of place the

אָבער אלקים האָט עס געמיינט פַּאַר אַ טובֿה, כדי צו מאַכן אַזוי
azoi machn tsu kedei toive a far gemeint es hot Elokim ober
thus make to so that good a for aimed at it has G-d but

18 And his achim also went and fell down before him; and they said, Behold us, we are thy avadim. 19 And Yosef said unto them, Fear not; for am I in the place of Elohim? 20 But as for you, ye intended ra'ah against me; but Elohim intended it for tovah, to bring to pass, as it is this day, to save Am Rav *(much people)* alive. 21 Now therefore fear ye

not; I will provide for you, and your little ones. And he comforted them, and spoke kindly unto their hearts.

כא אוּן . פַּאֲלק סד אַ לעבן בּיִם דערהאַלטן צו טאָג, דאָס היינטיקן ווי
un folk sach a lebn baim derhaltn tsu tog haintikn vi
and people many a life at preserve to day this very as

אַצונד , זאָלט איר נישט מורא האָבן; איך וועל אויסהאַלטן אײַך אוּן אײַערע
aiere un aich oishaltn vel ich hobn moire nisht ir zolt atsund
your and you support will I have fear not you shall now

הארצן. האָט זי געטרייסט, אוּן זי געטראָפֿן האָט ער אוּן . געזינטן
hartsn tsum geredt zei un getreist zei hot er un gezintn
heart to spoken them and consoled them has he and households

[22] And Yosef dwelt in Mitzrayim, he, and Bais Aviv; and Yosef lived one hundred and ten shanim. [23] And Yosef saw Ephrayim's bnei shileshim *(children to the third generation)*; also the Bnei Machir Ben Menasheh were brought up upon the birkei Yosef *(knees of Yosef)*.

כב אוּן יוֹסף איז געבליבן אין מִצרַיִם , ער אוּן זײַן פֿאָטערס
foters zain un er Mitsrayim in geblibn iz Yosef un
father's his and he Egypt in remain is Yosef and

הויזגעזינט ; אוּן יוֹסף האָט געלעבט הונדערט אוּן צען יאָר . כג אוּן יוֹסף
Yosef un yor tsen un hundert gelebt hot Yosef un hoizgezint
Yosef and year ten and hundred lived has Yosef and household

האָט געזען פֿון אפֿרימען אוראייניקלעך ; אויך די קינדער פֿון
fun kinder di oich ureiniklech Efrayimen fun gezen hot
of children the also great-grandchildren Ephrayim of seen has

מָכיר , מנַשֶּׁהס זון , זײַנען געבאָרן געוואָרן אויף יוֹספֿס
Yosefs oif gevorn geborn zainen zun Menashehs Machir
Yosef's on having become given birth are son Menasheh's Machir

קני .
kni
knees

[24] And Yosef said unto his achim, I die; and Elohim will surely visit you, and bring you out of this land unto HaAretz which He promised by oath to Avraham, to Yitzchak, and to Ya'akov. [25] And Yosef made the Bnei Yisroel take an oath, saying, Elohim will surely visit you, and ye shall carry up my atzmot from hence.

כד אוּן יוֹסף האָט געזאָגט צו זײַנע ברידער : איך שטאַרב; אָבער
ober shtarb ich brider zaine tsu gezogt hot Yosef un
but die I brothers his to said has Yosef and

דערמאָנען וועט זיך אלקים דערמאָנען אָן אײַך, אוּן ער וועט אײַך
aich vet er un aich on dermonen Elokim zich vet dermonen
you will he and you on remember G-d self will remember

אויפֿברענגען פֿון דעם היגן לאַנד צו דעם לאַנד וואָס ער האָט
hot er vos land dem tsu land hign dem fun oifbrengen
has he which land the to land from here the from bring up

צוגעשוואָרן אברהמען , יצחָקן , אוּן יעקבָן . כה אוּן יוֹסף האָט
hot Yosef un Yaakovn un Yitschakn Avrahamen tsugeshvorn
has Yosef and Yaakov and Yitzchak Avraham sworn

באַשוואָרן די זין פֿון ישׂרָאֵל , אַזוי צו זאָגן : דערמאָנען וועט זיך
zich vet dermonen zogn tsu azoi Yisroeln fun zin di bashvorn
self will remember say to so Yisroel of sons the swear an oath

אלקים דערמאָנען אָן אײַך; זאָלט איר אויפֿברענגען מײַנע בײנער פֿון
fun beiner maine oifbrengen ir zolt aich on dermonen Elokim
from bones my bring up you shall you on remember G-d

דאַנען.
danen
here

[26] So Yosef died, being in age one hundred and ten shanim; and they embalmed him, and he was placed in an aron in Mitzrayim.

כו אוּן יוֹסף איז געשטאָרבן צו הונדערט אוּן צען יאָר . אוּן מע האָט
hot me un yor tsen un hundert tsu geshtorbn iz Yosef un
have they and years ten and hundred to died is Yosef and

אים אײַנגעבאַלזאַמירט, אוּן ער איז אַרײַנגעטאָן גענוואָרן אין אַן אָרון
oren an in gevorn araingeton iz er un aingebalzamirt im
aron an in having become put in is he and embalmed him

אין מִצרַיִם .
Mitsrayim in
Egypt in

Exodus

שְׁמוֹת

SHEMOS

שְׁמוֹת

1 Now these are the Shemot Bnei Yisroel, which came into Mitzrayim; every ish and his bais came with Ya'akov: [2] Reuven, Shim'on, Levi, and Yehudah, [3] Yissakhar, Zevulun, and Binyamin, [4] Dan, and Naphtali, Gad, and Asher. [5] And all the nefesh that came out of the loins of Ya'akov were seventy nefesh; for Yosef was in Mitzrayim already. [6] And Yosef died, and all his achim, and all that generation. [7] And the Bnei Yisroel were fruitful, and increased abundantly, and multiplied, and became exceeding strong; and the land was filled with them.

א

אוּן דאָס זײַנען די נעמען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס
vos Yisroel fun kinder di fun nemen di zainen dos un
who Israel of children the of names the are these and

זײַנען געקומען קיין מִצרַיִם מיט יעקבֿן ; איטלעכער מיט
mit itlecher Yaakovn mit Mitsrayim kein gekumen zainen
with each Yaakov with Egypt to having come are

זײַן הויזגעזינט זײַנען זיי געקומען : ב ראובֿן , שמעון , לֵוִי , אוּן
un Levi Shimeon Reuven gekumen zei zainen hoizgezint zain
and Levi Shim'on Reuven having come they are household his

יהוּדה ; ג יִשָׂשכָר , זבֿולון , אוּן בנימין ; ד דָן אוּן נַפתָּלי ,
Naftali un Dan Binyamin un Zevulun Yissachar Yehudah
Naphtali and Dan Benjamin and Zevulun Yissakhar Yehudah

גָד אוּן אָשֵׁר . ה אוּן אַלע נפֿשות וואָס זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון
fun aroisgegangen zainen vos nefoshes ale un Asher un Gad
of having come out are who persons all and Asher and Gad

יעקבֿס דיך , זײַנען געווען זיבעציק נפֿשות ; אוּן יוֹסף איז
iz Yosef un nefoshes zibetsik geven zainen dich Yaakovs
is Yosef and persons seventy having been are you(SG) Jacob's

שוין געווען אין מִצרַיִם . ו איז געשטאָרבן יוֹסף , אוּן אַלע זײַנע
zaine ale un Yosef geshtorbn iz Mitsrayim in geven shoin
his all and Yosef died is Egypt in having been already

ברידער , אוּן יענער גאַנצער דור . ז אוּן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di un dor gantser yener un brider
Israel of children the and generation whole that and brothers

האָבן זיך געפֿרוכפּערט , אוּן זיך געווידמענט אוּן געמערט , אוּן זיי
zei un gemert un gevidment zich un gefruchpert zich hobn
they and multiplied and swarmed self and been fruitful self have

זײַנען געווָארן זייער זייער שטאַרק , אוּן דאָס גאַנצע לאַנד איז פֿול
ful iz land gantse dos un shtark zeyer zeyer gevorn zainen
full is land whole the and strong very very having become are

געווָארן מיט זיי .
zei mit gevorn
them with having become

[8] Now there arose a melech chadash over Mitzrayim, which had no da'as of Yosef. [9] And he said unto his people, Hinei, the Am Bnei Yisroel are more and stronger than we. [10] Come, let us outsmart them; lest they multiply, and it come to pass, that, when there

ח איז אויפֿגעשטאַנען אַ נײַער מלך איבער מִצרַיִם , וואָס האָט
hot vos Mitsrayim iber melech naier a oifgeshtanen iz
has who Egypt over king new a arose there

נישט געקענט יוֹסֵף . ט אוּן ער האָט געזאָגט צו זײַן פֿאָלק : זעט, דאָס
dos zet folk zain tsu gezogt hot er un Yosefn gekent nisht
these see people his to said has he and Yosef known not

פֿאָלק פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל איז מערער אוּן שטאַרקער פֿון אונדז.
undz fun shtarker un merer iz Yisroel fun kinder di fun folk
us than stronger and more are Israel of children the of people

י קומט לאָמיר זיך קליגן קעגן אים; אַניט ווען ער זיך מערן ,
mern zich er vet anit im kegen klign zich lomir kumt
increase self he will or else him against be cunning self let us come

falleth out any milchamah, they join also unto our enemies, and fight against us, and so get them up out of the land.

און עס וועט זיין , אַז עס וועט זיך טרעפֿן אַ מלחמה , וועט ער אויך
oich er vet milchome a trefn zich vet es az zain vet es un
also he will battle a befall self will it that be will it and

צושטיין צו אונדזערע פֿיַינט , און ער וועט מלחמה האַלטן אויף
oif haltn milchome vet er un faint undzere tsu tsushtein
against hold battle will he and enemies our to join to

אונדז, און וועט אַרויסגיין פֿון לאַנד.
land fun aroisgein vet un undz
land of go out will and us

[11] Therefore they did set over them sarei missim *(taskmasters)* to afflict them with their burdens. And they built for Pharaoh supply cities, Pitom and Ra'meses. [12] But the more they afflicted them, the more they multiplied and spread out. And they were in dread because of the Bnei Yisroel. [13] And the Egyptians made the Bnei Yisroel to serve with rigor; [14] And they made their lives bitter with avodah kashah *(hard bondage)*, in mortar, and in brick, and in all manner of avodah in the sadeh; all their service, wherein they made them serve, was with rigor.

[11] האָבן זיי געמאַכט איבער זיי שָׂרֵי מִסִּים , כדי
kedei missim sarei zei iber gemacht zei hobn
so that slave gangs overseers of them over made they have

זיי צו פֿיַניקן מיט זיירע לאַסטאַרבעט, און ער האָט געבויט
geboit hot er un lastarbet zeyere mit painiken tsu zei
built has he and hard work their with cause to suffer to them

שפֿייכלערשטעט פַּאַר פַּרעהן , פִּתוֹם און רַעמְסֵס . [12] אָבער ווי
vi ober Rameses un Pitom Pharaohn far shpaichlershtet
just as but Rameses and Pithom Pharaoh before granary towns

זיי האָבן אים געפֿיַניקט , אַזוי האָט ער זיך געמערט , און
un gemert zich er hot azoi gepainikt im hobn zei
and multiplied self he has in same way tormented him have they

אַזוי האָט ער זיך צעשפּרייט; און זיי זיַינען געווען אין שרעק
shrek in geven zainen zei un tseshpreit zich er hot azoi
terror in having been are they and spread out self he has thus

פַּאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. [13] און די מִצרַיִם האָבן געמאַכט
gemacht hobn Mitsrayim di un Yisroel fun kinder di far
made have Egyptians the and Israel of children the before

אַרבעטן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל מיט האַרטקייט. [14] און זיי האָבן
hobn zei un hartkeit mit Yisroel fun kinder di arbeten
have they and harshness with Israel of children the to work

פֿאַרביטערט זייער לעבן מיט שוועראַר אַרבעט, בייַ ליים און בייַ ציגל ,
tsigl bai un leim bai arbet shverer mit lebn zeyer farbitert
brick by and clay by work severe with lives their made miserable

און בייַ אַלערלייַ אַרבעט אין פֿעלד; אַל די אַרבעט זיירע וואָס זיי
zei vos zeyere arbet di al feld in arbet alerlei bai un
they which their work the all field in work all kinds of by and

האָבן מיט זיי געאַרבעט, איז געווען מיט האַרטקייט.
hartikeit mit geven iz gearbet zei mit hobn
harshness with having been is worked them with have

[15] And Melech Mitzrayim spoke to the meyalledot HaIvriyyot *(Hebrew midwives)*, of which the shem of the one was Shiphrah, and of the other Puah; [16] And he said, When ye do the office of a midwife to HaIvriyyot *(the Hebrew women)* and see them upon the delivery stool; if it be a ben, then ye

[15] און דער מלך פֿון מִצרַיִם האָט געזאָגט צו די יודישע
yudishe di tsu geredt hot Mitsrayim fun melech der un
Hebrew the to spoken has Egypt of king the and

הייבאַמען, וואָס דער נאָמען פֿון איינער איז געווען שִׁפְרָה ,
Shifrah geven iz einer fun nomen der vos heibamen
Siporah having been is one of name the whose midwives

און דער נאָמען פֿון דער צווייטער פּועָה, [16] און ער האָט געזאָגט: אַז
az gezogt hot er un Puah tsveiter der fun nomen der un
when said has he and Puah second the of name the and

איר העלפֿט די יודישע וויַיבער , זאָלט איר זען אויפֿן
oifn zen ir zolt gebern vaiber yudishe di helft ir
on see you shall to give birth wives Hebrew the help you

shall kill him; but if it be a bat, then she shall live.

בראָכשטול , אויב דאָס איז אַ זון , זאָלט איר אים טייטן , און אויב דאָס
dos oib un teitn im ir zolt zun a iz dos oib brochshtul
this if and to kill him you shall son a is this if birthing stool

איז אַ טאָכטער , זאָל זי בלייַבן לעבן.
lebn blaibn zi zol tochter a iz
alive remain she shall daughter a is

17 But the meyalledot feared HaElohim, and did not as Melech Mitzrayim commanded them, but saved the yeladim alive.

יז אָבער די הייבאַמען האָבן מורא געהאַט פֿאַר האלקים , און
un HaElokim far gehat moire hobn heibamen di ober
and G-d for have had fear have midwives the but

זיי האָבן נישט געטאָן ווי דער מלך פֿון מִצרַיִם האָט זיי
zei hot Mitsrayim fun melech der vi azoi geton nisht hobn zei
them has Egypt of king the like as done not have they

18 So Melech Mitzrayim called for the meyalledot, and said unto them, Why have ye done this thing, and have saved the yeladim alive?

אָנגעזאָגט, און זיי האָבן געלאָזט לעבן די יינגלעך . יח האָט דער מלך
melech der hot yinglech di lebn gelozt hobn zei un ongezogt
king the has boys the alive left have they and ordered

פֿון מִצרַיִם געפֿרופֿן די הייבאַמען, און האָט צו זיי געזאָגט: פֿאַר
far gezogt zei tsu hot un heibamen di gerufn Mitsrayim fun
for said them to has and midwives the called Egypt of

19 And the meyalledot said unto Pharaoh, Because HaIvriyyot are not as the Egyptian women; for they are vigorous, and are delivered before the meyalledot come in unto them.

וואָס האָט איר געטאָן די דאָזיקע זאַך , און געלאָזט לעבן די יינגלעך ?
yinglech di lebn gelozt un zach dozike di geton ir hot vos
boys the alive left and thing this the done you have why

יט האָבן די הייבאַמען געזאָגט צו פַּרעהן : ווייל נישט אַזוי ווי די
di vi azoi nisht vail Pharaohn tsu gezogt heibamen di hobn
the like as not because Pharaoh to said midwives the have

מִצרישע ווייבער זיינען די יודישע ; ווארעם זיי זיינען לעבהאַפֿטיק;
lebhaftik zainen zei vorem yudishe di zainen vaiber Mitsrishe
lively are they because Hebrew the are women Egyptian

איידער די הייבאַם קומט צו זיי , האָבן זיי שוין געבאָרן .
geborn shoin zei hobn zei tsu kumt heibam di eider
given birth already they have them to comes midwife the before

20 Therefore Elohim dealt well with the meyalledot; and the people multiplied, and grew very strong.

כ און אלקים האָט געטאָן גוטס מיט די הייבאַמען; און דאָס
dos un heibamen di mit guts geton hot Elokim un
the and midwives the with good things done has G-d and

פֿאָלק האָט זיך געמערט , און זיי זיינען געוואָרן זייער
zeyer gevorn zainen zei un gemert zich hot folk
very having become are they and multiplied self have people

21 And it came to pass, because the meyalledot feared HaElohim, that He established them batim.

שטאַרק . כא און עס איז געווען , ווייל די הייבאַמען האָבן מורא
moire hobn heibamen di vail geven iz es un shtark
fear have midwives the because having been is it and powerful

געהאַט פֿאַר האלקים , האָט ער זיי געמאַכט הייזער .
haizer gemacht zei er hot HaElokim far gehat
households made them he has G-d for had

22 And Pharaoh charged all his people, saying, Every ben that is born ye shall cast into the Nile, and every bat ye shall save alive.

כב און פַּרעה האָט באַפֿוילן זיין גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi folk gantsn zain bafoiln hot Pharaoh un
say to thus people all his commanded has Pharaoh and

יעטוועדער זון וואָס ווערט געבאָרן , זאָלט איר אים אין טייַך
taich in im ir zolt geborn vert vos zun yetveder
the river in him you shall given birth to shall be which son every

אַרייַנוואַרפֿן, און יעטוועדער טאָכטער זאָלט איר לאָזן לעבן.
lebn lozn ir zolt tochter yetveder un arainvarfen
alive leave you shall daughter every and throw into

2 And there went an ish of the Bais Levi, and took to wife a bat Levi. [2] And the isha conceived, and bore a ben; and when she saw him that he was tov, she hid him three months. [3] And when she could no longer hide him, she took for him a tevah *(ark)* of papyrus, and daubed it with tar and with pitch, and put the yeled therein; and she set it in the reeds by the bank of the Nile. [4] And his achot stood afar off, to see what would be done to him.

[5] And the Bat Pharaoh came down to bathe herself at the Nile; and her na'arot walked along by the Nile's bank; and when she saw the tevah *(ark)* among the reeds, she sent her amah *(maid servant)* to fetch it. [6] And when she had opened it, she saw the yeled; and, hinei, the na'ar was crying. And she had compassion on him, and said, This one is of the yaldei HaIvrim *(Hebrew children)*. [7] Then said his achot to Bat Pharaoh, Shall I go and call to thee a nurse of HaIvriyyot, that she may nurse the yeled for thee? [8] And Bat Pharaoh said to her, Go. And haalmah went and called the em hayeled. [9] And Bat Pharaoh said unto her, Take this yeled

ב אוֹן אַ מאַן פֿוֹן דעם הויז פֿוֹן לֵוִי איז געגאַנגען אוֹן האָט
hot un gegangen iz Levi fun hoiz dem fun man a un
has and having gone is Levi of house the of man a and

געזומען אַ טאָכטער פֿוֹן לֵוִי . [ב] אוֹן די פֿרוי איז טראָגעדיק
trogedik iz froi di un Levi fun tochter a genumen
conceived is woman the and Levi of daughter a taken

געווָארן , אוֹן האָט געבאָרן אַ זון ; אוֹן זי האָט אים געזען
gezen im hot zi un zun a geborn hot un gevorn
seen him has she and son a given birth to has and having become

אַז ער איז שיין , אוֹן האָט אים באַהאַלטן דרײַ חדשים . [ג] אוֹן
un chodeshim drai bahaltn im hot un shein iz er az
and months three hidden him has and handsome is he that

אַז זי האָט אים מער נישט געקענט באַהאַלטן, האָט זי געזומען
genumen zi hot bahaltn gekent nisht mer im hot zi az
taken she has to hide able not more him has she when

פֿאַר אים אַ תּבָה פֿוֹן פּאַפּירוס, אוֹן האָט עס אויסגעקלעפּט מיט ליים
leim mit oisgeklept es hot un papirus fun teive a im far
clay with plastered it has and papyrus of ark a him for

אוֹן מיט פּעך ; אוֹן זי האָט אַרײַנגעטאָן דערין דאָס קינד , אוֹן האָט עס
es hot un kind dos derin araingeton hot zi un pech mit un
it has and child this in it put has she and pitch with and

אַהינגעטאָן אין די רוהרן בײַם ברעג טײַך . [ד] אוֹן זײַן שוועסטער האָט
hot shvester zain un taich breg baim ruhrn di in ahingeton
has sister his and river edge of at reeds the in put

זיך געשטעלט פֿוֹן דער ווײַטן , צו וויסן וואָס מיט אים וועט געשען .
geshen vet im mit vos visen tsu vaitn der fun geshtelt zich
happen will him with what know to distance the from stood self

[ה] אוֹן די טאָכטער פֿוֹן פַּרעהן האָט אַראָפּגענידערט זיך צו באָדן
bodn tsu zich aropgenidert hot Pharaohn fun tochter di un
immerse to self gone down has Pharaoh of daughter the and

אין טײַך ; אוֹן אירע מיידלעך זײַנען אומגעגאַנגען בײַן זײַט טײַך .
taich zait bain umgegangen zainen meidlech ire un taich in
river side by walking were female servants her and river in

האָט זי דערזען דאָס קעסטל צווישן די רוהרן, אוֹן זי האָט געשיקט איר
ir geshikt hot zi un ruhrn di tsvishn kestl dos derzen zi hot
her sent has she and reeds the among box this seen she has

דינסט , אוֹן האָט עס גלעאָזט נעמען . [ו] אוֹן זי האָט עס געעפֿנט, אוֹן
un geefent es hot zi un nemen gelozt es hot un dinst
and opened it has she and to take allowed it has and servant

האָט עס דערזען – דאָס קינד – ערשט אַ ייִנגל וואָס ווייַנט. האָט זי זיך
zich zi hot veint vos yingel a ersht kind dos derzen es hot
self she has cried who boy a just now child this seen it has

דערבאַרעמט אויף אים, אוֹן האָט געזאָגט: פֿוֹן די קינדער פֿוֹן די
di fun kinder di fun gezogt hot un im oif derbaremt
the of children the from said has and him on felt compassion

עִבְרִים איז דער דאָזיקער. [ז] האָט זײַן שוועסטער געזאָגט צו פַּרעהס
Pharaohs tsu gezogt shvester zain hot doziker der iz Ivrim
Pharaoh's to said sister his has this one the is Hebrews

טאָכטער: זאָל איך גיין אוֹן דיר רופֿן אַ זייגפֿרוי פֿוֹן די יודישע
yudishe di fun zeigfroi a rufn dir un gein ich zol tochter
Hebrew the of nurse a to call you(SG) and go I shall daughter

ווייבער, אַז זי זאָל זייגן פֿאַר דיר דאָס קינד? [ח] האָט פַּרעהס
vaiber az zi zol zeign far dir dos kind hot Pharaohs
women that she shall nurse for you(SG) this child has Pharaoh's

away, and nurse it for me, and I will give thee thy wages. And the isha took the yeled, and nursed it.

טאָכטער צו איר געזאָגט: גיי . איז די יונגפֿרוי געגאַנגען און
un gegangen yungfroi di iz gei gezogt ir tsu tochter
and having gone young woman the is go said her to daughter

האָט געפֿונען די מוטער פֿון דעם קינד . ט און פַֿרעהס טאָכטער האָט
hot tochter Pharaohs un kind dem fun muter di gerufn hot
has daughter Pharaoh's and child the of mother the called has

צו איר געזאָגט: נעם אַוועק דאָס דאָזיקע קינד , און זייג עס פַֿאַר מיר ,
mir far es zeig un kind dozike dos avek nem gezogt ir tsu
me for it nurse and child this the away take said her to

און איך וועל דיר געבן דײַן לוין . האָט די פֿרוי גענומען דאָס
dos genumen froi di hot loin dain gebn dir vel ich un
this taken woman the has wage your give you(SG) will I and

קינד , און האָט עס געזייגט .
gezeigt es hot un kind
nursed it has and child

10 And the yeled grew, and she brought him unto Bat Pharaoh, and he became her ben. And she called shmo Moshe: and she said, Because meshitihu *(I drew him)* out of the mayim.

י און אַז דאָס קינד איז גרעסער געווָארן , האָט זי אים
im zi hot gevorn greser iz kind dos az un
him she has having become bigger is child this when and

געבראַכט צו פַֿרעהס טאָכטער , און ער איז איר געווָארן פַֿאַר אַ
a far gevorn ir iz er un tochter Pharaohs tsu gebracht
a for having become her is he and daughter Pharaoh's to brought

זון . און זי האָט געפֿונפֿן זײַן נאָמען משֶׁה , און האָט געזאָגט: ווײַל
vail gezogt hot un Moshe nomen zain gerufn hot zi un zun
because said has and Moshe name his called has she and son

פֿון וואַסער האָב איך אים אַרויסגעצויגן .
aroisgetsoign im ich hob vaser fun
brought out him I have water from

11 And it came to pass in those days, when Moshe was grown, that he went out unto his achim, and looked on their sevalot: and he spied an Egyptian striking an ish Ivri, one of his achim. 12 And he looked this way and that way, and when he saw that there was no ish, he killed the Egyptian, and hid him in the chol *(sand)*.

יא און עס איז געווען אין יענע טעג , אַז משה איז אויפֿגעוואַקסן ,
oifgevaksn iz Moshe az teg yene in geven iz es un
grown up has Moshe that days those in having been is it and

איז ער אַרויסגעגאַנגען צו זײַנע ברידער , און האָט זיך צוגעקוקט צו
tsu tsugekukt zich hot un brider zaine tsu aroisgegangen er iz
to observed self has and brothers his to having come out he is

זייערע לאָסטאַרבעט; און ער האָט געזען אַ מאַן אַ מצרי שלאָגן אַ
a shlogn mitsri a man a gezen hot er un lastarbet zeyere
a strike Egyptian an man a seen has he and hard work their

מאַן איין עִבְֿרי , פֿון זײַנע ברידער . יב האָט ער זיך אומגעקוקט
umgekukt zich er hot brider zaine fun Ivri ein man
looked self he has brothers his of Hebrew a certain man

אַהער און אַהין , און אַז ער האָט געזען אַז קיין מענטש איז נישטאָ ,
nishto iz mentsh kein az gezen hot er az un ahin un aher
there is person no that seen has he when and there and here

האָט ער דערשלאָגן דעם מִצרי , און האָט אים באַהאַלטן אין זאַמד .
zamd in bahaltn im hot un mitsri dem dershlogn er hot
sand in hidden him has and Egyptian the killed he has

13 And when he went out the second day, hinei, two anashim Ivrim were fighting; he said to him in the wrong, Why strike thou thy re'a *(neighbor)*? 14 And he said, Who made thee a sar and a shofet

יג און ער איז אַרויסגעגאַנגען אויפֿן צווייטן טאָג, ערשט צוויי
tsvei ersht tog tsveitn oifn aroisgegangen iz er un
two look day second on having come out is he and

מענער עִבְֿרים ראַנגלען זיך ; האָט ער געזאָגט צו דעם
dem tsu gezogt er hot zich ranglen Ivrim mener
the to said he has each other to fight Hebrews men

אומגערעכטן : פַֿאַר וואָס שלאָגסטו דײַן חבֵר ? יד האָט יענער
umgerechtn far vos shlogstu dain chever hot yener
one who was wrong for why you strike fellow your has that one

over us? Intendest thou to kill me, as thou killedst the Egyptian? And Moshe feared, and thought, Surely this thing is known.

15 Now when Pharaoh heard this thing, he sought to slay Moshe. But Moshe fled from the face of Pharaoh, and dwelt in Eretz Midyan; and he sat down by a well. 16 Now the kohen of Midyan had sheva banot; and they came and drew mayim, and filled the troughs to water the tzon of their av. 17 And the ro'im *(shepherds)* came and drove them away; but Moshe stood up and rescued them, and watered their tzon. 18 And when they came to Reuel their av, he said, How is it that ye are come so soon today? 19 And they said, An Egyptian delivered us out of the yad of the ro'im *(shepherds)*, and also drew enough for us, and watered the tzon. 20 And he said unto his banot, And where is he? Why is it that ye have left the ish? Call him, that he may eat lechem.

געזאָגט: וועט האָט דיך געמאַכט פֿאַר אַ מאַן אַ האַר און אַ ריכטער
richter a un har a man a far gemacht dich hot ver gezogt
judge a and master a man a for made you(SG) has who said

איבער אונדז? צי מיינסטו מיך צו הרגען , אַזוי ווי דו
du vi azoi hargen tsu mich meinstu tsi undz iber
you as in same way kill to me do you intend or us over

האָסט געהרגעט דעם מִצרי ? האָט משה מורא געקראָגן, און ער האָט
hot er un gekrogn moire Moshe hot mitsri dem geharget host
has he and seized fear Moshe has Egyptian the killed have

געזאָגט: פַֿאַר וואָר , די זאַך איז דערווויסט געוואָרן .
gevorn dervust iz zach di vor far gezogt
having become discovered is thing the surely for said

טו און פַֿרעה האָט געהערט פון דער דאָזיקער זאַך , און ער האָט
hot er un zach doziker der fun gehert hot Pharaoh un
has he and thing this the of heard has Pharaoh and

געוואָלט הרגען משהן . איז משה אַנטלאָפֿן פון פַֿאַר פַֿרעהן ,
Pharaohn far fun antlofn Moshe iz Mosheen hargen gevolt
Pharaoh before from fled Moshe has Moshe to kill wanted

און ער האָט זיך באַזעצט אין לאַנד מִדיָן ; און ער איז געזעסן ביַי אַ
a bai gezesn iz er un Midyan land in bazetst zich hot er un
a by seated was he and Midian land of in settled self has he and

ברונעם . טז און דער פּריסטער פון מִדיָן האָט געהאַט זיבן טעכטער ;
techter zibn gehat hot Midyan fun prister der un brunem
daughters seven had has Midian of priest the and well

זיַינען זיי געקומען , און האָבן אָנגעשעפּט און אָנגעפֿילט די
di ongefilt un ongeshept hobn un gekumen zei zainen
the filled and drawn have and having come they were

קאָרעטעס, כּדי אָנצוטרינקען די שאָף פון זייער פֿאָטער. יז אָבער די
di ober foter zeyer fun shof di ontsutrinken kedei koretes
the but father their of sheep the to water so as troughs

פֿאַסטוכער זיַינען געקומען , און האָבן זיי אַוועקגעטריבן. איז
iz avekgetribn zei hobn un gekumen zainen pastucher
has driven away them have and having come were shepherds

משה אויפֿגעשטאַנען און האָט זיי געהאָלפֿן, און האָט אָנגעטרונקען
ongetrunken hot un geholfn zei hot un oifgeshtanen Moshe
watered has and helped them has and got up Moshe

זייערע שאָף . יח און אַז זיי זיַינען געקומען צו זייער פֿאָטער
foter zeyer tsu gekumen zainen zei az un shof zeyere
father their to having come are they when and sheep their

רְעוּאֵל, האָט ער געזאָגט: פַֿאַר וואָס זייַט איר היַינט געקומען אַזוי
azoi gekumen haint ir zait vos far gezogt er hot Reueln
thus having come today you are what for said he has Reuel

גיך ? יט האָבן זיי געזאָגט: אַ מאַן אַ מִצרי האָט אונדז געהאָלפֿן
geholfn undz hot mitsri a man a gezogt zei hobn gich
saved us has Egyptian an man a said they have quickly

פון דער האַנט פון די פֿאַסטוכער, און אויך אָנגעשעפּט האָט ער אָנגעשעפּט
ongeshept er hot onshepn oich un pastucher di fun hant der fun
drawn he has to draw also and shepherds the of hand the from

פַֿאַר אונדז, און האָט אָנגעטרונקען די שאָף . כ האָט ער געזאָגט צו
tsu gezogt er hot shof di ongetrunken hot un undz far
to said he has sheep the watered has and us for

זײַנע טעכטער : און ווו איז ער? פֿאַר וואָס דען האָט איר דעם מאַן
man dem ir hot den vos far er iz vu un techter zaine
man the you have then what for he is where and daughters his

איבערגעלאָזט? רופֿט אים, און זאָל ער עסן ברויט.
broit esen er zol un im ruft ibergelozt
bread to eat he shall and him call left behind

[21] And Moshe was content to dwell with the ish; and he gave Moshe Tzipporah his bat. [22] And she bore him a ben, and he called shmo Gershom; for he said, I have been a ger in a foreign land.

כא און משה האָט איינגעוויליקט צו בלייַבן בייַ דעם מאַן; און
un man dem bai blaibn tsu aingevilikt hot Moshe un
and man the with stay to consented has Moshe and

ער האָט געגעבן משהן זײַן טאָכטער צִפּוֹרָה. כב און זי האָט
hot zi un Tsipporahn tochter zain Mosheen gegebn hot er
has she and Zipporah daughter his Moshe given has he

געבאָרן אַ זון, און ער האָט גערופֿן זײַן נאָמען גֵּרשׁוֹם, ווײַל
vail Gershom nomen zain gerufn hot er un zun a geborn
because Gershom name his called has he and son a given birth to

ער האָט געזאָגט: איך בין אַ פֿרעמדער אין אַ פֿרעמדן לאַנד.
land fremdn a in fremder a bin ich gezogt hot er
land foreign a in foreigner a am I said has he

[23] And it came to pass in process of time, that Melech Mitzrayim died; and the Bnei Yisroel groaned by reason of haAvodah *(the Bondage)*, and they cried out, and their cry came up unto HaElohim by reason of haAvodah. [24] And Elohim heard their groaning, and Elohim remembered His brit *(covenant)* with Avraham, with Yitzchak, and with Ya'akov. [25] And Elohim looked upon the Bnei Yisroel, and Elohim had da'as of them.

כג און עס איז געווען אין יענער לאַנגער צײַט, איז געשטאָרבן דער
der geshtorbn iz tsait langer yener in geven iz es un
the died has time long that in having been is it and

מלך פֿון מִצרַיִם, און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געזיפֿצט
geziftst hobn Yisroel fun kinder di un Mitsrayim fun melech
sighed have Israel of children the and Egypt of king

פֿון דער קנעכטשאַפֿט, און זיי האָבן געשריען, און זייער געשריי איז
iz geshrei zeyer un geshrien hobn zei un knechtshaft der fun
is cry their and cried out have they and slavery the from

אויפֿגעגאַנגען צו האלקים פֿון דער קנעכטשאַפֿט. כד און אלקים האָט
hot Elokim un knechtshaft der fun HaElokim tsu oifgegangen
has G-d and slavery this from G-d to having gone

געהערט זייער קרעכצן, און אלקים האָט געדאַכט אָן זײַן ברית
bris zain on gedacht hot Elokim un krechtsn zeyer gehert
covenant his on remembered has G-d and groaning their heard

מיט אַבֿרהמען, מיט יִצחָק, און מיט יעקבֿן. כה און אלקים האָט
hot Elokim un Yaakovn mit un Yitschakn mit Avrahamen mit
has G-d and Jacob with and Isaac with Avraham with

געזען די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און אלקים האָט געמערקט.
gemerkt hot Elokim un Yisroel fun kinder di gezen
taken note of has G-d and Israel of children the seen

3 Now Moshe was ro'eh *(shepherding)* the tzon of Yitro his khoten *(father-in-law)*, the kohen Midyan; and he led the tzon to the backside of the midbar, and came to the Har HaElohim, even to Chorev. [2] And the Malach Hashem appeared unto him in a flame of eish out of the midst of a bush; and he looked, and, hinei, the bush burned with

ג
און משה האָט געפֿיטערט די שאָף פֿון זײַן שווער יִתרוֹ,
Yitron shver zain fun shof di gefitert hot Moshe un
Jethro father-in-law his of sheep the grazed has Moshe and

דעם פּריסטער פֿון מִדיָן, און ער האָט געפֿירט די שאָף צום
tsum shof di gefirt hot er un Midyan fun prister dem
to the sheep the pastured has he and Midian of priest the

מדבר, צו, און ער איז געקומען צום באַרג פֿון האלקים,
HaElokim fun barg tsum gekumen iz er un tsu midber
G-d of mount to having come is he and into wilderness

צו חוֹרֵב. ב האָט זיך באַוויזן צו אים דער מלאך פֿון ה אין
in Hashem fun malach der im tsu bavizn zich hot Chorev tsu
in Hashem of Angel the him to appeared self has Horeb to

אַ פֿלאַמפֿייער פֿון מיטן פֿון אַ דאָרן, און ער האָט געזען,
gezen hot er un dorn a fun mitn fun flamfaier a
seen has he and thornbush a of midst of from flaming fire a

eish, and the bush was not consumed. [3] And Moshe thought, I will now turn aside, and see this mareh hagadol, why the bush is not burned up. [4] And when Hashem saw that he turned aside to see, Elohim called out unto him out of the midst of the bush, and said, Moshe, Moshe. And he said, Hineni. [5] And He said, Draw not nearer here; put off thy na'alayim *(sandals)* from off thy raglayim, for hamakom whereon thou standest is admat kodesh. [6] Moreover He said, I am Elohei Avicha, Elohei Avraham, Elohei Yitzchak, and Elohei Ya'akov. And Moshe hid his face; for he was afraid to look upon HaElohim. [7] And Hashem said, I have surely seen the oni ami *(affliction of My people)* which are in Mitzrayim, and have heard their cry by reason of their nogesim *(taskmasters)*; for I know their makhovim *(sufferings)*; [8] And I am come down to deliver them out of the yad Mitzrayim, and to bring them up out of that land unto an eretz tovah, a spacious eretz zavat cholov udevash; unto the place of the Kena'ani, and the Chitti, and the Emori, and the Perizzi, and the Chivi, and the Yevusi. [9] Now therefore, hinei, the cry of the Bnei Yisroel is come unto Me; and I have also seen the oppression wherewith the Egyptians oppress them. [10] Come now therefore, and I will send

ערשט דער דאָרן ברענט אין פַֿייַער, און דער דאָרן וועָרט
vert dorn der un faier in brent dorn der ersht
is thornbush the and fire in burns thornbush the look

נישט פַֿאַרצערט. [ג] האָט משה געזאָגט: לאָמיך אַקאָרשט אָפּקערן און
un opkeren akorsht lomich gezogt Moshe hot fartsert nisht
and turn aside now let me said Moshe has consumed not

זען די דאָזיקע גרויסע זעונג, פַֿאַר וואָס דער דאָרן וועָרט נישט
nisht vert dorn der vos far zeung groise dozike di zen
not is thornbush the why for vision great this the see

פַֿאַרברענט. [ד] און ווי ה האָט געזען, אַז ער האָט אָפּגעקערט צו
tsu opgekert hot er az gezen hot Hashem vi un farbrent
to turned aside has he that seen has Hashem as and burned up

זען, און דאָרן מיטן פֿון אים צו גערופֿן אים אלקים האָט אַזוי זען
un dorn mitn fun im tsu gerufn Elokim hot azoi zen
and thornbush midst of from him to called G-d has thus see

האָט געזאָגט: משה! משה! האָט ער געענטפֿערט: דאָ בין איך. [ה]
hot ich bin do geentfert er hot Moshe Moshe gezogt hot
has I am here answered he has Moshe Moshe said has

ער געזאָגט: זאָלסט נישט גענענען אַהער; טו אויס דיַינע שיך
shich daine ois tu aher genenen nisht zolst gezogt er
shoes your off do here come near not you(SG) must said he

פֿון דיַינע פֿיס, וואָרעם דער אָרט וואָס דו שטייסט אויף אים,
im oif shteist du vos ort der vorem fis daine fun
it on are standing you which place the because feet your from

דאָס איז הייליקע ערד. [ו] און ער האָט געזאָגט: איך בין דער ג-ט פֿון דיַין
dain fun G-t der bin ich gezogt hot er un erd heilike iz dos
your of G-d the am I said has he and ground holy is this

פֿאָטער, אלוקי אַבְרָהָמָן, אלוקי יִצְחָק, און אלוקי
Elokei un Yitschakn Elokei Avrahamen Elokei foter
the G-d of and Isaac the G-d of Avraham the G-d of father

יעקבֿ. און משה האָט פֿאַרבאָרגן זיַין פנים, ווַיל ער האָט
hot er vail ponem zain farborgen hot Moshe un Yaakovn
has he because face his hidden has Moshe and Jacob

מורא געהאַט צו קוקן אויף האלקים. [ז] און ה האָט געזאָגט:
gezogt hot Hashem un HaElokim oif kukn tsu gehat moire
said has Hashem and G-d on gaze to having had fear

זען געזען האָב איך די פֿיַין פֿון מיַין פֿאָלק, וואָס אין
in vos folk main fun pain di ich hob gezen zen
in who are people my of affliction the I have seen seeing

מִצְרַיִם, און איך האָב צוגעהערט זיַין געשריי פֿון וועגן זיַינע
zaine vegen fun geshrei zain tsugehert hob ich un Mitsrayim
his concerning of cry his listened to have I and Egypt

שָׂרֵי מִסִּים, וואָרעם איך וויים זיַינע וויי‌טיקן. [ח] און איך
ich un veitikn zaine veis ich vorem missim sarei
I and suffering his know I because slave gangs overseers of

האָב אַראָפּגענידערט אים מציל צו זיַין פֿון דער האַנט פֿון מִצְרַיִם,
Mitsrayim fun hant der fun zain tsu matsl im aropgenidert hob
Egypt of hand the from do to deliver him gone down have

און אים אויפֿצובערענגען פֿון יענעם לאַנד אין אַ גוטן און אַ בריַיטן
breitn a un gutn a in land yenem fun oiftsubrengen im un
spacious a and good a into land that from shall bring him and

לאַנד, אין אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק, אין דעם אָרט פֿון
fun ort dem in honik un milch mit flist vos land a in land
of place the in honey and milk with flows which land a into land

thee unto Pharaoh, that thou mayest bring forth My people the Bnei Yisroel out of Mitzrayim. 11 And Moshe said unto HaElohim, Who am I, that I should go unto Pharaoh, and that I should bring forth the Bnei Yisroel out of Mitzrayim? 12 And He said, Certainly Eh-heh-yeh *(I will be)* with thee; and this shall be haOt *(the Sign)* unto thee, that I have sent thee: when thou hast brought forth HaAm out of Mitzrayim, ye shall serve HaElohim upon this Har. 13 And Moshe said unto HaElohim, Hinei, when I come unto the Bnei Yisroel, and shall say unto them, Elohei Avoteichem hath sent me unto you; and they shall say to me, What is Shmo? what shall I say unto them? 14 And Elohim said unto Moshe, Eh-heh-yeh ashair Eh-heh-yeh *(I AM WHO I AM)*; and He said, Thus shalt thou say unto the Bnei Yisroel, EH-HEH-YEH *(I AM)* hath sent me unto you. 15 And Elohim said moreover unto Moshe, Thus shalt thou say unto Bnei Yisroel: Hashem, Elohei Avoteichem, Elohei Avraham, Elohei Yitzchak, and Elohei Ya'akov, hath sent me unto you: this is Shemi l'olam, and this is My remembrance unto all generations. 16 Go, and gather the Ziknei Yisroel together, and say unto them, Hashem Elohei Avoteichem, Elohei Avraham, Yitzchak, and

דעם כְּנַעֲנִי , און דעם חִתִּי , און דעם אֱמוֹרִי, און דעם פְּרִזִּי , און
un Perizzi dem un Emori dem un Chitti dem un Kenaani dem
and Perizzi the and Emori the and Chitti the and Kena'ani the

דעם חִוִּי , און דעם יְבוּסִי . ט און אַצונד , זע , דאָס געשריי פֿון די
di fun geshrei dos ze atsund un Yevusi dem un Chivi dem
the of cry this behold now and Yevusi the and Chivi the

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל איז געקומען צו מיר, און איך האָב אויך געזען
gezen oich hob ich un mir tsu gekumen iz Yisroel fun kinder
seen also have I and me to having come is Israel of children

די דריקונג וואָס די מִצרַיִם דריקן זיי . י דערום קום
kum derum zei drikn Mitsrayim di vos drikung di
come therefore them oppress Egyptians the which oppression the

אַצונד , און איך וועל דיך שיקן צו פַּרעהן , און צי אַרויס מײַן
main arois tsi un Pharaohn tsu shikn dich vel ich un atsund
my out pull and Pharaoh to send you(SG) will I and now

פֿאָלק , די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, פֿון מִצרַיִם . יא האָט משה געזאָגט
gezogt Moshe hot Mitsrayim fun Yisroel fun kinder di folk
said Moshe has Egypt from Israel of children the people

צו האלקים : וועט בין איך, אַז איך זאָל גיין צו פַּרעהן , און אַז
az un Pharaohn tsu gein zol ich az ich bin ver HaElokim tsu
that and Pharaoh to go shall I that I am who G-d to

איך זאָל אַרויסציען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון מִצרַיִם ? יב האָט ער
er hot Mitsrayim fun Yisroel fun kinder di aroistsien zol ich
he has Egypt from Israel of children the bring out shall I

געזאָגט: אָבער איך וועל זײַן מיט דיר ; און דאָס וועט דיר זײַן
zain dir vet dos un dir mit zain vel ich ober gezogt
be you(SG) will this and you(SG) with be will I but said

דער צייכן , אַז איך האָב דיך געשיקט. וועט דו ציסט אַרויס דאָס
dos arois tsist du ven geshikt dich hob ich az tseichn der
this out pull you when sent you(SG) have I that sign the

פֿאָלק פֿון מִצרַיִם , וועט איר דינען האלקים אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif HaElokim dinen ir vet Mitsrayim fun folk
this the on G-d serve you will Egypt from people

בארג . יג האָט משה געזאָגט צו האלקים : אָט קום איך צו די
di tsu ich kum ot HaElokim tsu gezogt Moshe hot barg
the to I come look G-d to said Moshe has mountain

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און איך וועל זאָגן צו זיי : דער ג-ט פֿון אײַערע
aiere fun G-t der zei tsu zogn vel ich un Yisroel fun kinder
your of G-d the them to say will I and Israel of children

עלטערן האָט מיך געשיקט צו אײַך, און זיי וועלן זאָגן צו מיר: וואָס איז
iz vos mir tsu zogn veln zei un aich tsu geshikt mich hot eltern
is what me to say will they and you to sent me has fathers

זײַן נאָמען ? וואָס זאָל איך זאָגן צו זיי ? יד האָט אלקים געזאָגט צו
tsu gezogt Elokim hot zei tsu zogn ich zol vos nomen zain
to said G-d has them to say I shall what name his

משהן : איך בין ווער איך בין. און ער האָט געזאָגט: אַזוי זאָלסטו זאָגן
zogn zolstu azoi gezogt hot er un bin ich ver bin ich Mosheen
say shall you thus said has he and am I who am I Moshe

צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל: איך בין האָט מיך געשיקט צו אײַך. טו און
un aich tsu geshikt mich hot bin ich Yisroel fun kinder di tsu
and you to sent me has am I Israel of children the to

אלקים האָט ווײַטער געזאָגט צו משהן : אַזוי זאָלסטו זאָגן צו די
di tsu zogn zolstu azoi Mosheen tsu gezogt vaiter hot Elokim
the to say shall you thus Moshe to said further has G-d

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל: ה , דער ג-ט פֿון אייַערע עלטערן, אלוקי
Elokei eltern aiere fun G-t der Hashem Yisroel fun kinder
the G-d of fathers your of G-d the Hashem Israel of children

אַבְרָהמען , אלוקי יִצְחָק , און אלוקי יעקבֿ , האָט מיך
mich hot Yaakovn Elokei un Yitschakn Elokei Avrahamen
me has Jacob the G-d of and Isaac the G-d of Avraham

געשיקט צו אייַך. דאָס איז מיין נאָמען אויף אייביק, און דאָס איז מיין
main iz dos un eibik oif nomen main iz dos aich tsu geshikt
my is this and ever for name my is this you to sent

געדענקעניש אויף דור-דורות . טז גיי , און זאָלסט
zolst un gei dor-doires oif gedechenish
you(SG) must and go throughout generations for memorial

איַינזאַמלען די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און זאָגן צו זיי : ה ,
Hashem zei tsu zogn un Yisroel fun eltste di ainzamlen
Hashem them to say and Israel of elders the gather together

דער ג-ט פֿון אייַערע עלטערן, אלוקי אַבְרָהם , יִצְחָק , און יעקבֿ ,
Yaakov un Yitschak Avraham Elokei eltern aiere fun G-t der
Yaakov and Yitzchak Avraham the G-d of fathers your of G-d the

האָט זיך באַווויזן צו מיר, אַזוי צו זאָגן : אויף געוויס האָב איך
ich hob gevis oif zogn tsu azoi mir tsu bavizn zich hot
I have a certainty on say to thus me to appeared self has

געדענקט אָן אייַך, און וואָס אייַך ווערט געטאָן אין מִצרַיִם .
Mitsrayim in geton vert aich vos on un aich on gedenkt
Egypt in done is you what on and you on remembered

יז און איך האָב געזאָגט: איך וועל אייַך אויפֿברענגען פֿון דער פּיין
pain der fun oifbrengen aich vel ich gezogt hob ich un
suffering the out of bring from you will I said have I and

פֿון מִצרַיִם , אין לאַנד פֿון דעם כְּנַעֲנִי , און דעם חִתִּי , און דעם
dem un Chitti dem un Kenaani dem fun land in Mitsrayim fun
the and Chitti the and Kena'ani the of land into Egypt of

אֱמוֹרי, און דעם פְּרִזִּי , און דעם חִוִּי , און דעם יְבוּסי , אין אַ לאַנד
land a in Yevusi dem un Chivi dem un Perizzi dem un Emori
land a in Yevusi the and Chivi the and Perizzi the and Emori

וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק. יח און זיי וועלן צוהערן צו דיין
dain tsu tsuhern veln zei un honik un milch mit flist vos
your to listen will they and honey and milk with flows which

קול , און וועסט קומען , דו און די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, צו
tsu Yisroel fun eltste di un du kumen vest un kol
to Israel of elders the and you come you(sg) will and voice

דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און איר וועט זאָגן צו אים: ה , דער
der Hashem im tsu zogn vet ir un Mitsrayim fun melech dem
the Hashem him to say will you and Egypt of king the

ג-ט פֿון די עִבְרִים , האָט זיך געטראָפֿן פֿאַר אונדז. און אַצונד ,
atsund un undz far getrofn zich hot Ivrim di fun G-t
now and us for encountered self has Hebrews the of G-d

לאָמיר גיין , איך בעט דיך , דריַי טעג וועגס אין דער מדבר ,
midber der in vegs teg drai dich bet ich gein lomir
wilderness the in journey days three you(SG) request I go let us

כּדי מיר זאָלן מקריבֿ זיין צו ה אלוקינו . יט און איך וויייס
veis ich un Elokeinu Hashem tsu zain makrev zoln mir kedei
know I and our G-d Hashem to make offering shall we so that

אַז דער מלך פֿון מִצרַיִם וועט אייַך נישט לאָזן גיין סיַידן דורך
durch saidn gein lozn nisht aich vet Mitsrayim fun melech der az
by except to go let not you will Egypt of king the that

Ya'akov, appeared unto me, saying, I have surely visited/inspected you, and seen that which is done to you in Mitzrayim; [17] And I have said, I will bring you up out of the Oni Mitzrayim unto the eretz Kena'ani, and the Chitti, and the Emori, and the Perizzi, and the Chivi, and the Yevusi unto eretz zavat cholov udevash. [18] And they shall pay heed to thy voice; and thou shalt go, thou and the Ziknei Yisroel, unto Melech Mitzrayim, and ye shall say unto him, Hashem Elohei HaIvriyim hath met with us; and let us go, now, derech shloshet yamim into the midbar, that we may sacrifice to Hashem Eloheinu. [19] And I have da'as that Melech Mitzrayim will not let you go, no, except by a yad chazakah. [20] And I will stretch out My yad, and strike Mitzrayim with all My nifle'ot which I will do in the midst thereof; and after that he will let you go. [21] And I will give this people chen in the sight of the Egyptians; and it shall come to pass, that, when ye go, ye shall not go empty-handed. [22] But every isha shall borrow of her neighbor, and of her that sojourneth in her bais, jewels of kesef, and jewels of zahav, and clothing; and ye shall put them upon your banim, and upon your banot; so ye shall plunder the Egyptians.

אַ שטאַרקער האַנט. ב וועל איך אויסשטרעקן מײַן האַנט, און איך וועל
vel ich un hant main oisshtrekn ich vel hant shtarker a
will I and hand my stretch out I will hand stronger a

שלאָגן מִצרַיִם מיט אַלע מײַנע וווּנדער , וואָס איך וועל טאָן דערין,
derin ton vel ich vos vunder maine ale mit Mitsrayim shlogn
in it do will I which wonders my all with Egypt strike

און דערנאָך וועט ער אײַך אַוועקלאָזן. כא און איך וועל געבן דעם דאָזיקן
dozikn dem gebn vel ich un aveklozn aich er vet dernoch un
this the give will I and release you he will after that and

פֹּאָלק חן אין די אויגן פֿון מִצרַיִם , און עס וועט זײַן , אַז איר
ir az zain vet es un Mitsrayim fun oign di in chein folk
you that be will it and Egyptians of eyes the in favor people

וועט אַרויסגיין , וועט איר נישט אַרויסגיין מיט לײדיקן; כב נאָר יעטוועדער
yetveder nor leidikn mit aroisgein nisht ir vet aroisgein vet
every but empty with go out not you will go out will

פֿרוי וועט אַנטלייַען פֿון איר שכנטע , און פֿון דער וואָס וווינט
voint vos der fun un shochnte ir fun antlaien vet froi
resides who the one from and neighbor her from borrow will woman

מיט איר אין הויז , זילבערנע זאַכן , און גילדערנע זאַכן , און קלײדער;
kleider un zachn gilderne un zachn zilberne hoiz in ir mit
clothes and things golden and things silver house in her with

און איר וועט זיי אָנטאָן אויף אײַערע זין און אויף אײַערע טעכטער ,
techter aiere oif un zin aiere oif onton zei vet ir un
daughters your on and sons your on clothe them will you and

און איר וועט אויסלייַדיקן מִצרַיִם .
Mitsrayim oisleidikn vet ir un
Egypt empty out will you and

ד

האָט געענטפֿערט משה און האָט געזאָגט: אָבער זיי וועלן דאָך
doch veln zei ober gezogt hot un Moshe geentfert hot
still will they but said has and Moshe answered has

מיר נישט גלויבן , און וועלן נישט צוהערן צו מײַן קול , וואָרעם
vorem kol main tsu tsuhern nisht veln un gloibn nisht mir
because voice my to listen not will and believe not me

זיי וועלן זאָגן: ה האָט דיר נישט זיך באַוויזן . ב האָט
hot dir tsu bavizn nisht zich hot Hashem zogn veln zei
has you(SG) to appeared not self has Hashem say will they

ה צו אים געזאָגט: וואָס איז דאָס אין דײַן האַנט? האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot hant dain in dos iz vos gezogt im tsu Hashem
said he has hand your in this is what said him to Hashem

אַ שטעקן. ג האָט ער געזאָגט: טו אים אַ ווארף צו דער ערד . האָט
hot erd der tsu vorf a im tu gezogt er hot shtekn a
has ground the to throw a him do said he has stick a

ער אים אַ ווארף געטאָן צו דער ערד , און ער איז געווארן אַ
a gevorn iz er un erd der tsu geton vorf a im er
a having become is it and ground the to done throw a it he

שלאַנג; און משה איז אַנטלאָפֿן פֿאַר איר. ד האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot ir far antlofn iz Moshe un shlang
said Hashem has it before having fled is Moshe and snake

צו משהן : שטרעק אויס דײַן האַנט, און נעם זי אָן פֿאַרן עק –
ek faran on zi nem un hant dain ois shtrek Mosheen tsu
tail before on it take and hand your out stretch Moshe to

האָט ער אויסגעשטרעקט זײַן האַנט, און האָט זי אָנגענומען , און זי איז
iz zi un ongenumen zi hot un hant zain oisgeshtrekt er hot
is it and grasped it has and hand his stretched out he has

4 And Moshe answered and said, But, what if they will not believe me, nor pay heed unto my voice but will say, Hashem hath not appeared unto thee. [2] And Hashem said unto him, What is that in thine yad? And he said, A matteh *(a rod, staff)*. [3] And He said, Cast it on the ground. And he cast it on the ground, and it became a nachash; and Moshe fled from before it. [4] And Hashem said unto Moshe, Put forth thine yad, and take it by the tail. And he put forth his yad, and caught it, and it became a matteh in his yad; [5] That they may believe that Hashem Elohei Avotam, Elohei Avraham, Elohei Yitzchak, and Elohei

Ya'akov, hath appeared unto thee.

געווארן אַ שטעקן אין זיין האַנט – ה כדי זיי זאָלן גלויבן , אַז
gevorn a shtekn in hant zain kedei zei zoln gloibn az
having become a stick in his hand so that they shall believe that

ה , דער ג-ט פֿון זייערע עלטערן, אלוקי אברהמען , אלוקי
Hashem der G-t fun zeyere eltern Elokei Avrahamen Elokei
the Hashem of the G-d of their fathers the G-d of Avraham Elokei

. דיר צו האָט זיך באַוויזן , יעקבֿן אלוקי און , יצחק
dir tsu hot zich bavizn Yaakovn Elokei un Yitschakn
you(SG) to has self appeared Jacob the G-d of and Isaac

6 And Hashem said furthermore unto him, Put now thine yad into thy kheyk. And he put his yad into his kheyk; and when he took it out, hinei, his yad was leprous as snow. 7 And He said, Put thine yad into thy kheyk again. And he put his yad into his kheyk again; and plucked it out of his kheyk, and, hinei, it was turned again as his other basar.

ו און ה האָט ווידער צו אים געזאָגט: שטעק אַקאָרשט אַריין
arain akorsht shtek gezogt im tsu vider hot Hashem un
in now place said him to again has Hashem and

דיין האַנט אין דיין בוזעם . האָט ער אַרײַנגעשטעקט זיין האַנט אין
in hant zain araingeshtekt er hot buzem dain in hant dain
in hand his placed into he has bosom your into hand your

זיין בוזעם ; און ווי ער האָט זי אַרויסגעצויגן , ערשט זיין האַנט איז
iz hant zain ersht aroisgetsoign zi hot er vi un buzem zain
is hand his look brought out it has he as and bosom his

מצורע ווי שניי . ז האָט ער געזאָגט: קער אום דיין האַנט אין דיין
dain in hant dain um ker gezogt er hot shnei vi metsoire
your in hand your back turn said he has snow like leprous

בוזעם . האָט ער אומגעקערט זיין האַנט אין זיין בוזעם ; און ווי ער האָט
hot er vi un buzem zain in hant zain umgekert er hot buzem
has he as and bosom his into hand his returned he has bosom

זי אַרויסגעצויגן פֿון זיין בוזעם , ערשט זי איז ווידער געווארן
gevorn vider iz zi ersht buzem zain fun aroisgetsoign zi
having become again is it look bosom his from brought out it

. אַזוי ווי זיין לייַב
laib zain vi azoi
body his as in same way

8 And it shall come to pass, if they will not believe thee, neither pay heed to the voice of haOt Harishon, that they will believe the voice of haOt haAcharon. 9 And it shall come to pass, if they will not believe also these two otot, neither pay heed unto thy voice, that thou shalt take of the mayim of the Nile, and pour it upon the yabashah *(dry land)*; and the mayim which thou takest out of the Nile shall become dahm upon the yabashah.

ח און עס וועט זיין , אַז זיי וועלן דיר נישט גלויבן , און וועלן נישט
nisht veln un gloibn nisht dir veln zei az zain vet es un
not will and believe not you(SG) will they if be will it and

צוהערן צו דעם קול פֿון דעם ערשטן צייכן , וועלן זיי גלויבן דעם
dem gloibn zei veln tseichn ershtn dem fun kol dem tsu tsuhern
the believe they will sign first the of voice the to listen

קול פֿון דעם לעצטן צייכן . ט און עס וועט זיין , אַז זיי וועלן די
di veln zei az zain vet es un tseichn letstn dem fun kol
the will they if be will it and sign last the of voice

דאָזיקע ביידע צייכנס אויך נישט גלויבן , און וועלן נישט צוהערן צו דיין
dain tsu tsuhern nisht veln un gloibn nisht oich tseichns beide dozike
your to listen not will and believe not also signs two these

קול , זאָלסטו נעמען פֿון די וואַסערן פֿון טײַך , און אויסגיסן אויף דער
der oif oisgisen un taich fun vasern di fun nemen zolstu kol
the on pour out and river of waters the of take shall you voice

יבשה , און דאָס וואַסער וואָס דו וועסט נעמען פֿון טײַך , וועט
yaboshe un dos vaser vos du vest nemen fun taich vet
dry ground and this water which you will take from river will

. יבשה אויף דער בלוט וועלן
yaboshe der oif blut velen
dry ground the on blood become

[10] And Moshe said unto Hashem, O Adonoi, I am not an ish devarim, neither heretofore, nor since Thou hast spoken unto Thy eved; but I am slow of speech, and of a slow lashon. [11] And Hashem said unto him, Who hath made man's peh *(mouth)*? Or who maketh dumb, or deaf, or seeing, or blind? Is it not I, Hashem? [12] Now therefore go, and Eh-heh-yeh *(I will be)* with thy mouth, and teach thee what thou shalt say. [13] And he said, O Adonoi, send, now, by the yad of him whom Thou wilt send.

[14] And the Af Hashem was kindled against Moshe, and He said, Is there not Aharon thy ach the Levi? I know that he can speak well. And also, hinei, he cometh forth to meet thee; and when he seeth thee, he will be glad in his lev. [15] And thou shalt speak unto him, and put words in his mouth; and Eh-heh-yeh *(I will be)* with thy mouth, and with his mouth, and will teach you what ye shall do. [16] And he shall be thy spokesman unto the people; and he shall be, even he shall be to thee instead of a mouth, and thou shalt be to him instead of Elohim. [17] And thou shalt take this matteh in thine yad, wherewith thou shalt do haOtot.

י האָט משה געזאָגט צו ה : איך בעט דיך , אֲדֹנָי , איך
ich Adonoi dich bet ich Hashem tsu gezogt Moshe hot
I Adonoi you(SG) entreat I Hashem to said Moshe has

בין נישט קיין מענטש פֿון ווערטער, סיַ פֿון נעכטן , סיַ פֿון
fun sai nechtn fun sai verter fun mentsh kein nisht bin
of or recent past of either words of man any not am

אייערנעכטן , סיַ פֿון זינט דו רעדסט צו דיַין קנעכט ; וואָרעם איך
ich vorem knecht dain tsu redst du zint fun sai eyernechtn
I because servant your to spoke you since of or former days

בין שווער אויפֿן מויל , און שווער אויף דער צונג . יא האָט ה
Hashem hot tsung der oif shver un moil oifn shver bin
Hashem has tongue the on heavy and mouth on the heavy am

געזאָגט צו אים: ווער האָט געמאַכט דעם מענטשן אַ מויל ? אָדער ווער
ver oder moil a mentshn dem gemacht hot ver im tsu gezogt
who or mouth a men the made has who him to said

מאַכט שטום , אָדער טויב, אָדער זעעוודיק, אָדער בלינד, אויב נישט איך,
ich nisht oib blind oder zeevdik oder toib oder shtum macht
I not if blind or seeing or deaf or dumb makes

ה ? יב דערום גיי אַצונד , און איך וועל זיַן מיט דיַין מויל , און
Hashem derum gei atsund un ich vel zain mit dain moil un
and mouth your with be will I and now go therefore Hashem

וועל דיך לערנען וואָס דו זאָלסט רעדן . יג האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot redn zolst du vos lernen dich vel
said he has speak you(SG) shall you what teach you(SG) will

איך בעט דיך , אֲדֹנָי , שיק דורך וועמען דו וועסט שיקן .
shikn vest du vemen durch shik Adonoi dich bet ich
to send want you whom through send Adonoi you(SG) entreat I

יד האָט דער צאָרן פֿון ה געגרימט אויף משהן , און ער האָט
hot er un Mosheen oif gegrimt Hashem fun tsorn der hot
has he and Moshe on furious Hashem of anger the has

געזאָגט: איז נישט פֿאַראַן אַהרן דיַין ברודער, דער לֵוִי ? איך וויַיס
veis ich Levi der bruder dain Aharon faran nisht iz gezogt
know I Levi the brother your Aaron there is not is said

אַז ער קען יאָ רעדן . און זע , ער גייט דיר נאָך אַרויס
arois noch dir geit er ze un redn yo ken er az
out yet you(SG) goes he behold and speak indeed can he that

אַנטקעגן , און ווי ער וועט דיך דערזען , אַזוי וועט ער זיך האַרציק
hartsik zich er vet azoi derzen dich vet er vi un antkegen
hearty self he will thus have seen you(SG) will he as and to meet

דערפֿרייען. טו און וועסט רעדן צו אים, און וועסט אַריַינטאָן די
di arainton vest un im tsu redn vest un derfreyen
the put will and him to speak you(sg) will and gladden

ווערטער אין זיַין מויל , און איך וועל זיַין מיט דיַין מויל , און מיט
mit un moil dain mit zain vel ich un moil zain in verter
with and mouth your with be will I and mouth his in words

זיַין מויל , און וועל אייַך לערנען וואָס איר זאָלט טאָן. טז און ער וועט
vet er un ton zolt ir vos lernen aich vel un moil zain
will he and do shall you what teach you will and mouth his

רעדן פֿאַר דיר צום פֿאָלק ; און עס וועט זיַין , ער וועט דיר
dir vet er zain vet es un folk tsum dir far redn
you(SG) will he be will it and people to you(SG) for speak

זיַין פֿאַר אַ מויל , און דו וועסט אים זיַין אַנשטאָט אלקים . יז און
un Elokim anshtot zain im vest du un moil a far zain
and G-d in place of be to him will you and mouth a for be

זאָלסט נעמען אין דײַן האַנט דעם דאָזיקן שטעקן, וואָס מיט אים
zolst nemen in dain hant dem dozikn shtekn vos mit im
you(SG) must take your in hand the this stick which with it

וועסטו טאָן די צייכנס .
vestu ton di tseichns
will you(sg) do the signs

18 And Moshe went and returned to Yitro his khoten *(father-in-law)*, and said unto him, Let me go, now, and return unto my achim which are in Mitzrayim, and see whether they be yet alive. And Yitro said to Moshe, Lech l'shalom *(go in peace)*.

יח איז משה געגאַנגען און האָט זיך אומגעקערט צו זײַן
iz Moshe gegangen un hot zich umgekert tsu zain
is Moshe having gone and has self returned to his

שוועור יִתרוֹ , און האָט צו אים געזאָגט: לאָמיך גיין , איך בעט
shver Yitron un hot zich gezogt im tsu lomich gein ich bet
father-in-law Yitro and has self said him to let me go I request

דיך , און זיך אומקערן צו מײַנע ברידער וואָס אין מִצרַיִם ,
dich un zich umkeren tsu maine brider vos in Mitsrayim
you(SG) and self to return to my brothers who are in Egypt

משהן : און לאָמיך זען אויב זיי לעבן נאָך . האָט יִתרוֹ געזאָגט צו
Mosheen un lomich zen oib zei noch lebn hot Yitro gezogt tsu
Moshe and let me see if they still live has Yithro said to

גיי בשלום .
gei besholem
go in peace

19 And Hashem said unto Moshe in Midyan, Go, shuv *(return)* into Mitzrayim; for all the anashim are dead which sought thy life.

יט און ה האָט געזאָגט צו משהן אין מִדיָן : גיי קער זיך
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen in Midyan gei ker zich
and Hashem has said to Moshe in Midian go return self

אום קיין מִצרַיִם , וואָרעם געשטאָרבן זײַנען די אַלע מענטשן וואָס
um kein Mitsrayim vorem gestorbn zainen di ale mentshn vos
down to Egypt because died are the all men who

האָבן געזוכט דײַן לעבן.
hobn gezucht dain lebn
have sought your life

20 And Moshe took his isha and his banim, and set them upon a donkey, and he returned to Eretz Mitzrayim; and matteh HaElohim in his yad.

כ האָט משה גענומען זײַן וויַב און זײַנע זין , און האָט זיי
hot Moshe genumen zain vaib un zaine zin un hot zei
has Moshe taken his wife and sons his and has them

אַרופגעזעצט אויף אַן אייזל , און ער האָט זיך אומגעקערט קיין לאַנד
aroifgezetst oif an eizl un er hot zich umgekert kein land
sat upon on a donkey and he has self returned to land of

מִצרַיִם . און משה האָט מיטגענומען דעם שטעקן פֿון האלקים אין
Mitsrayim un Moshe hot mitgenumen dem shtekn fun HaElokim in
Egypt and Moshe has taken with the stick of G-d in

זײַן האַנט.
hant zain
hand his

21 And Hashem said unto Moshe, When thou goest to return into Mitzrayim, see that thou do all those mofetim before Pharaoh, which I have put in thine yad: but I will harden his lev, that he shall not let HaAm go. 22 And thou shalt say unto Pharaoh, Thus

כא און ה האָט געזאָגט צו משהן : ווען דו גייסט זיך
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen ven du geist zich
and Hashem has said to Moshe when you go self

אומקערן קיין מִצרַיִם , מערק אַלע וווּנדער וואָס איך האָב
umkeren kein Mitsrayim merk ale vunder vos ich hob
to return to Egypt observe all wonders which I have

אַריינגעטאָן אין דײַן האַנט, אַז דו זאָלסט זיי טאָן פֿאַר
araingeton in dain hant az du zolst zei ton far
put in your hand that you must them do before

פַּרעהן ; אָבער איך וועל פֿעסט מאַכן זײַן האַרץ, און ער וועט נישט
Pharaohn ober ich vel fest machn zain harts un er vet nisht
Pharaoh but I will resolute make his heart and he will not

saith Hashem, Yisroel is beni *(My son)*, even My bechor *(first-born)*: [23] And I say unto thee, Let beni *(My son)* go, that he may serve Me: and if thou refuse to let him go, hinei, I will slay thy ben, even thy bechor.

אַוועקלאָזן דאָס פֹּאָלק . כב און זאָלסט זאָגן צו פַּרעהן : אַזוי
azoi Pharaohn tsu zogn zolst un folk dos aveklozn
thus Pharaoh to say you(SG) must and people this release

האָט ה געזאָגט: מײַן ערשטגעבאָרענער זון איז ישְׂרָאֵל; כג און איך
ich un Yisroel iz zun ershtgeborener main gezogt Hashem hot
I and Israel is son firstborn my said Hashem has

האָב צו דיר געזאָגט: לאָז אַוועק מײַן זון , ער זאָל מיר דינען , און
un dinen mir zol er zun main avek loz gezogt dir tsu hob
and serve me shall he son my go let said you(SG) to have

דו ווילסט אים נישט אַוועקלאָזן; זע , איך הרגע דײַן ערשטגעבאָרענעם
ershtgeborenem dain herge ich ze aveklozn nisht im vilst du
first bornb your kill I behold release not him will you

זון .
zun
son

[24] And it came to pass on the derech at the malon, that Hashem met him, and sought to kill him. [25] Then Tzipporah took a sharp stone, and cut off the orlat ben *(foreskin of son)* of her, and cast it at his feet, and said, Surely a choson damim *(a bridegroom of blood)* art thou to me. [26] So He let him go; then she said, A choson damim thou art, because of the circumcision.

כד און עס איז געווען אונטערוועגס אין אַ האַרבעריק, האָט אים
im hot harberik a in untervegs geven iz es un
him has inn an in on the way having been is it and

באַגעגנט ה , און האָט אים געוואָלט טייטן . כה האָט צִפּוֹרָה
Tsipporah hot teitn gevolt im hot un Hashem bagegent
Zipporah has to kill wanted him has and Hashem met

געמומען אַ שאַרפֿן שטיין , און האָט אָפּגעשניטן די פֿאָרהויט פֿון איר
ir fun forhoit di opgeshnitn hot un shtein sharfn a genumen
her from foreskin the cut has and stone sharp a taken

זון , און האָט צוגערירט צו זײַנע פֿיס; און זי האָט געזאָגט: פֿאַר וואָר ,
vor far gezogt hot zi un fis zaine tsu tsugerirt hot un zun
surely for said has she and feet his to touched has and son

אַ בלוט-חתן ביסטו מיר . כו און ער האָט אים אָפּגעלאָזט.
opgelozt im hot er un mir bistu blut-chosen a
left alone him has he and for me are you blood bridegroom a

דערנאָכדעם האָט זי דאָס געזאָגט אַ בלוט-חתן , פֿון וועגן
vegen fun blut-chosen a gezogt dos zi hot dentsmol
concerning from blood bridegroom a said this she has then

דער באַשניידונג .
bashnaidung der
circumcision the

[27] And Hashem said to Aharon, Go into the midbar to meet Moshe. And he went, and met him in the Har HaElohim, and kissed him. [28] And Moshe told Aharon kol divrei Hashem who had sent him, and all haOtot He had commanded him.

כז און ה האָט געזאָגט צו אַהרֹן : גיי אַנטקעגן משהן
Mosheen antkegen gei Aharonen tsu gezogt hot Hashem un
Moshe to meet go Aaron to said has Hashem and

צום מדבר . איז ער געגאַנגען , און האָט אים באַגעגנט אויפֿן
oifn bagegent im hot un gegangen er iz midber tsum
on the met him has and having gone he is wilderness to the

באַרג פֿון האלקים , און ער האָט אים געקושט. כח און משה האָט
barg fun HaElokim un gekusht im hot er un Moshe hot
mount of G-d and kissed him has he and Moshe has

דערציילט אַהרֹנען אַלע ווערטער פֿון ה , מיט וואָס ער האָט אים
dertseilt Aharonen ale verter fun Hashem mit vos er hot im
told Aaron all words of Hashem with which he has him

געשיקט, און אַלע צייכנס וואָס ער האָט אים באַפֿוילן .
geshikt un ale tseichns vos er hot im bafoiln
sent and all signs which he has him commanded

כט און משה און אַהרֹן זיַינען געגאַנגען און האָבן איַינגעזאַמלט
aingezamlt hobn un gegangen zainen Aharon un Moshe un
assembled have and having gone are Aaron and Moshe and

ל אַלע עלטסטע פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל. און אַהרֹן האָט גערעדט
geredt hot Aharon un Yisroel fun kinder di fun eltste ale
spoken has Aaron and Israel of children the of elders all

לא אַלע ווערטער, וואָס ה האָט גערעדט צו משהן, און ער האָט
hot er un Mosheen tsu geredt hot Hashem vos verter ale
has he and Moshe to spoken has Hashem which words all

לב געטאָן די צייכנס פֿאַר די אויגן פֿון פֿאָלק, און דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos un folk fun oign di far tseichns di geton
have people the and people of eyes the before signs the done

לג געגלויבט. און ווי זיי האָבן געהערט אַז ה האָט געדאַכט
gedacht hot Hashem az gehert hobn zei vi un gegloibt
remembered has Hashem that heard have they just as and believed

לד אָן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, און אַז ער האָט געזען זייער פּיין, אַזוי
azoi pain zeyer gezen hot er az un Yisroel fun kinder di on
thus affliction their seen has he that and Israel of children the on

לה האָבן זיי זיך גענייגט און זיך געבוקט.
gebukt zich un geneigt zich zei hobn
bowed down self and inclined self they have

ה 5 לה און דערנאָך זיַינען משה און אַהרֹן געקומען, און האָבן
hobn un gekumen Aharon un Moshe zainen dernoch un
have and having come Aaron and Moshe are after that and

א געזאָגט צו פַּרעהן: אַזוי האָט ה, אלוקי
Elokei Hashem gezogt hot azoi Pharaohn tsu gezogt
the G-d of Hashem said has thus Pharaoh to said

ב ישְׂרָאֵל: לאָז אַוועק מײַן פֿאָלק, זיי זאָלן האַלטן אַ יום-טובֿ צו
tsu yom-tov a haltn zoln zei folk main avek loz Yisroel
to festival a hold may they people my to leave allow Israel

ג מיר אין דער מדבר. האָט פַּרעה געזאָגט: ווער איז ה, אַז
az Hashem iz ver gezogt Pharaoh hot midber der in mir
that Hashem is who said Pharaoh has wilderness the in me

ד איך זאָל צוהערן צו זײַן קול, אַוועקצולאָזן ישְׂרָאֵל? נישט איך קען
ken ich nisht Yisroel avektsulozn kol zain tsu tsuhern zol ich
know I not Israel releasing voice his to listen shall I

ה, און נישט איך וועל אויך אַוועקלאָזן ישְׂרָאֵל. האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn Yisroel aveklozn oich vel ich nisht un Hashem
said they have Israel release also will I not and Hashem

ו דער ג-ט פֿון די עִבְרִים האָט זיך באַגעגנט אונדז. לאָמיר, איך בעט
bet ich lomir undz bagegent zich hot Ivrim di fun G-t der
request I let us us met self has Hebrews the of G-d the

ז דיך, גיין דריַי טעג וועגס אין דער מדבר, און מיר וועלן
veln mir un midber der in vegs teg drai gein dich
will we and wilderness the into journey days three go you(SG)

ח שלאַכטן צו ה אלוקינו, כדי ער זאָל אונדז נישט פּלאָגן
plogn nisht undz zol er kedei Elokeinu Hashem tsu shlachtn
plague not us shall he so that our G-d Hashem to to sacrifice

ט מיט אַ מגפּה אָדער מיט שווערד. האָט דער מלך פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun melech der hot shverd mit oder mageyfe a mit
Egypt of king the has sword with or epidemic an with

י צו זיי געזאָגט: נאָך וואָס, משה און אַהרֹן, רײַסט איר אָפּ דאָס
dos op ir raist Aharon un Moshe vos noch gezogt zei tsu
this away you tear Aaron and Moshe why yet said them to

29 And Moshe and Aharon went and assembled together kol Ziknei Bnei Yisroel; 30 And Aharon spoke all hadevarim which Hashem had spoken unto Moshe; and he did haOtot before the eyes of HaAm. 31 And HaAm believed; and when they heard that Hashem had visited the Bnei Yisroel, and that He had looked upon their oni, then they bowed their heads and worshiped.

5 And afterward Moshe and Aharon went in, and told Pharaoh, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Let My people go, that they may hold a chag *(feast)* unto Me in the midbar. 2 And Pharaoh said, Who is Hashem, that I should obey His voice to let Yisroel go? I know not Hashem, neither will I let Yisroel go. 3 And they said, Elohei HaIvrim hath met with us; let us go, now, derech shloshet yamim into the midbar, and sacrifice unto Hashem Eloheinu; lest He fall upon us with dever *(cattle disease)*, or with the cherev. 4 And Melech Mitzrayim said unto them, Why do ye, Moshe and Aharon, disturb the people from their works? Get you back unto your own sevalot *(burdens)*. 5 And Pharaoh said, Hinei, the Am HaAretz now are

many, and ye make them rest from their sevalot.

פַּאָלק פֿון זײַן אַרבעט? גייט צו אײַערע לאַסטאַרבעט. ה און פַּרעה
Pharaoh un lastarbet aiere tsu geit arbet zain fun folk
Pharaoh and hard work your to go work his from people

האָט געזאָגט: דאָס פּאָלק פֿון לאַנד איז שוין אַצונד אויך צו פֿיל , און
un fil tsu oich atsund shoin iz land fun folk dos gezogt hot
and many to also now already is land of people this said has

איר ווילט זיי נאָך שטערן פֿון זייערע לאַסטאַרבעט.
lastarbet zeyere fun shtern noch zei vilt ir
hard work their from prevent yet them will you

[6] And Pharaoh commanded the same day the nogesim of the people, and their foremen, saying, [7] Ye shall no more give HaAm straw to make brick, as heretofore; let them go and gather straw for themselves. [8] And the matkonet *(quota)* of the bricks, which they did make heretofore, ye shall lay upon them; ye shall not diminish ought thereof; for they are idle; therefore they cry out, saying, Let us go and sacrifice to Eloheinu. [9] Let there more avodah be laid upon the anashim, that they may labor therein; and let them not regard divrei sheker. [10] And the nogesim of HaAm went out, and their foremen; they spoke to HaAm, saying, Thus saith Pharaoh, I will not give you straw. [11] Go ye, get you straw where ye can find it; yet not ought of your avodah shall be diminished.

ו און פַּרעה האָט באַפֿוילן אין יענעם טאָג די שָׂרֵי
sarei di tog yenem in bafoiln hot Pharaoh un
overseers of the day that very in commanded has Pharaoh and

מַסִּים אין דעם פּאָלק , און זײַנע אויפֿזעערס, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi oifzeers zaine un folk dem in missim
say to thus overseers his and people the in slave gangs

ז איר זאָלט מער נישט געבן דעם פּאָלק שטרוי אויף צו מאַכן די
di machn tsu oif shtroi folk dem gebn nisht mer zolt ir
the make to for straw people the give not more shall you

ציגל , אַזוי ווי נעכטן-אייערנעכטן . זיי אַליין זאָלן גיין , און
un gein zoln alein zei nechtn-eyernechtn vi azoi tsigl
and go shall alone they in the past as in same way bricks

ח זיך אָנקלייבן שטרוי. און די ציגל , וואָס זיי האָבן
hobn zei vos tsigl tsol di un shtroi onklaibn zich
have they which bricks number of the and straw gather self

געמאַכט נעכטן-אייערנעכטן , זאָלט איר אַרויפֿלייגן אויף זיי ; איר זאָלט
zolt ir zei oif aroifleigen ir zolt nechtn-eyernechtn gemacht
shall you them on impose you shall in the past made

דערפֿון נישט מינערן; ווארעם פֿויל זײַנען זיי , דערום שרײַען זיי ,
zei shraien derum zei zainen foil vorem minern nisht derfun
they cry out therefore they are lazy because reduce not of it

אַזוי צו זאָגן: מיר ווילן גיין שלאַכטן צו אלוקינו . ט זאָל די
di zol Elokeinu tsu shlachtn gein viln mir zogn tsu azoi
the must our G-d to to sacrifice go will we say to thus

אַרבעט שווערער זײַן אויף די לײַט , אַז זיי זאָלן זײַן פֿאַרטאָן
farton zain zoln zei az lait di oif zain shverer arbet
busy be shall they that people the on be more heavy work

מיט איר, און זיך נישט פֿאַרנעמען מיט פֿאַלשע גערײדן. י זײַנען
zainen gereidn falshe mit farnemen nisht zich un ir mit
are speech false with pay attention to not self and it with

אַרויסגעגאַנגען די שָׂרֵי מַסִּים פֿון דעם פּאָלק , און זײַנע
zaine un folk dem fun missim sarei di aroisgegangen
his and people the of slave gangs overseers of the having come out

אויפֿזעערס, און האָבן געזאָגט צום פּאָלק , אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט
hot azoi zogn tsu azoi folk tsum gezogt hobn un oifzeers
has thus say to thus people to said have and overseers

געזאָגט פַּרעה : איך גיב אײַך נישט קיין שטרוי. יא גייט איר, קריגט
krigt ir geit shtroi kein nisht aich gib ich Pharaoh gezogt
obtain for you go straw any not you give I Pharaoh said

אײַך שטרוי פֿון וווּ איר קענט געפֿינען; וואָרעם פֿון אײַער אַרבעט
arbet aier fun vorem gefinen kent ir vu fun shtroi aich
work your of because find can you where from straw you

וועט גאָרנישט געמינערט .
geminert gornisht vert
diminished nothing shall be

יב הָאָט זיך דאָס פֿאָלק צעשפּרייט איבערן גאַנצן לאַנד מִצְרַיִם ,
Mitsrayim land gantsn ibern tseshpreit folk dos zich hot
Egypt land of all over spread out people this self has

צו קלײַבן סטערניע פֿאַר שטרוי. יג און די שָׂרֵי מִסִּים הָאָבן
hobn missim sarei di un shtroi far sternie klaibn tsu
have slave gangs overseers of the and straw for stubble gather to

געטריבן, אַזוי צו זאָגן: ענדיקט אײַערע טאָגטעגלעכע אַרבעט, אַזוי
azoi arbet togtegleche aiere endikt zogn tsu azoi getribn
in same way work daily your finish say to thus urged

ווי בעת עס איז געווען שטרוי. יד און די אויפֿזערס פֿון די
di fun oifzeers di un shtroi geven iz es beeis vi
the of overseers the and straw having been was there while as

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס די שָׂרֵי מִסִּים פֿון פַּרעהן
Pharaohn fun missim sarei di vos Yisroel fun kinder
Pharaoh of slave gangs overseers of the whom Israel of children

האָבן אויפֿגעזעצט איבער זיי , האָבן געקריגן געשלאָגן , אַזוי צו
tsu azoi geshlogn gekrign hobn zei iber oifgezetst hobn
to thus being beaten received have them over appointed have

זאָגן: פֿאַר וואָס האָט איר נישט געענדיקט אײַער סכום ציגל
tsigl sechum aier geendikt nisht ir hot vos far zogn
bricks quantity of your finished not you have why for say

אַזוי ווי פֿריער, אי נעכטן אי הײַנט?
azoi vi frier i nechtn i haint
in same way before as recent past either today or

טו זײַנען געקומען די אויפֿזערס פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun kinder di fun oifzeers di gekumen zainen
and Israel of children the of overseers the having come are

האָבן געשריען צו פַּרעהן , אַזוי צו זאָגן: פֿאַר וואָס טוסטו
tustu vos far zogn tsu azoi Pharaohn tsu geshrien hobn
are you doing what for say to thus Pharaoh to cried out have

אַזוי צו דײַנע קנעכט ? טז קיין שטרוי ווערט נישט געגעבן דײַנע
daine gegebn nisht vert shtroi kein knecht daine tsu azoi
your given not shall be straw any servants your to thus

קנעכט , און מע הייסט אונדז: מאַכט ציגל ; און זע , דײַנע
daine ze un tsigl macht undz heist me un knecht
your behold and bricks make us command they and servants

קנעכט קריגן געשלאָגן , און די שולד איז אין דײַן פֿאָלק . יז האָט
hot folk dain in iz shuld di un geshlogn krign knecht
has people your in is guilt the and being beaten get servants

ער געזאָגט: פֿויל זײַט איר, פֿויל; דערום זאָגט איר: מיר ווילן גיין
gein viln mir ir zogt derum foil ir zait foil gezogt er
go will we you declare therefore lazy you are lazy said he

שלאַכטן צו ה . יח און אַצונד , גייט אַרבעט, וואָרעם קיין שטרוי
shtroi kein vorem arbet geit atsund un Hashem tsu shlachtn
straw any because work go now and Hashem to to sacrifice

וועט אײַך נישט געגעבן ווערן , און די צאָל ציגל מוזט איר
ir muzt tsigl tsol di un vern gegebn nisht aich vet
you must be bricks number of the and become given not you will

צושטעלן .
tsushteln
maintain

12 So HaAm were scattered abroad throughout kol Eretz Mitzrayim to gather stubble instead of straw. 13 And the nogesim pressed them, saying, Fulfil your ma'asim, your daily tasks, as when there was straw. 14 And the foremen of the Bnei Yisroel, which Pharaoh's nogesim had set over them, were beaten, and were asked, Why have ye not fulfilled your task in making brick both yesterday and today, as heretofore?

15 Then the foremen of the Bnei Yisroel came and cried unto Pharaoh, saying, Why dealest thou thus with thy avadim? 16 There is no straw given unto thy avadim, and they say to us, Make brick. And, hinei, thy avadim are beaten; but the fault is in thine own people. 17 But he said, Ye are idle, ye are idle: therefore ye say, Let us go and do sacrifice to Hashem. 18 Go therefore now, and work; for there shall no straw be given you, yet shall ye deliver the tokhen *(full measure)* of bricks.

יט הָאָבן די אויפזעערס פון די קינדער פון ישְׂרָאֵל זיך געזען אין
in gezen zich Yisroel fun kinder di fun oifzeers di hobn
in seen self Israel of children the of overseers the have

אַן אומגלִיק, צו מוזן זאָגן: איר טאָרט נישט מינערן פון
fun minern nisht tort ir zogn muzn tsu umglik an
from to reduce not are allowed you say must be to trouble a

אייערע טאָגטעגלעכע ציגל. כ און זיי האָבן געטראָפן משהן
Mosheen getrofn hobn zei un tsigl togtegleche aiere
Moshe encountered have they and bricks daily your

און אַהרֹנען, שטייענדיק אַקעגן זיי, בייַ זייער אַרויסגיין פון
fun aroisgein zeyer bai zei akegn shteyendik Aharonen un
from going out their by them towards waiting Aaron and

פַּרעהן; כא און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: זאָל ה אַראָפקוקן
aropkukn Hashem zol gezogt zei tsu hobn zei un Pharaohn
watch over Hashem shall said them to have they and Pharaoh

אויף אייַך, און משפטן, וואָס איר האָט פֿאַרמיאוסט אונדזער ריח
reyech undzer farmiust hot ir vos mishpetn un aich oif
aroma our made repulsive has you whom judge and you on

אין די אויגן פון פַּרעהן, און אין די אויגן פון זיַנע קנעכט, צו געבן
gebn tsu knecht zaine fun oign di in un Pharaohn fun oign di in
give to servants his of eyes the in and Pharaoh of eyes the in

אַ שוווערד אין זייער האַנט אונדז צו הרגען.
hargen tsu undz hant zeyer in shverd a
kill to us hand their in sword a

כב האָט משה זיך צוריקגעקערט צו ה, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem tsu tsurikgekert zich Moshe hot
said has and Hashem to returned again self Moshe has

אֲדֹנָי, פַֿאַר וואָס טוסטו שלעכטס דעם דאָזיקן פֿאָלק? צו
tsu folk dozikn dem shlechts tustu vos far Adonoi
toward people this the evil things are you doing why for Adonoi

וואָס גאָר האָסטו מיך געשיקט? כג אַז זינט איך בין געקומען
gekumen bin ich zint az geshikt mich hostu gor vos
having come am I since that sent me have you really what

צו פַּרעהן, צו רעדן אין דיין נאָמען, באַגייט ער זיך נאָך ערגער
erger noch zich er bageit nomen dain in redn tsu Pharaohn tsu
worse yet self he behaved name your in speak to Pharaoh to

מיט דעם דאָזיקן פֿאָלק, און מציל זיַין האָסטו נישט מציל
matsl nisht hostu zain matsl un folk dozikn dem mit
rescuing not have you to do rescue and people this the with

געווען דיַין פֿאָלק.
folk dain geven
people your having been

ו האָט ה געזאָגט צו משהן: אַצונד וועסטו זען וואָס
vos zen vestu atsund Mosheen tsu gezogt Hashem hot
what see will you(sg) now Moshe to said Hashem has

איך וועל טאָן צו פַּרעהן; ווָאָרעם דורך אַ שטאַרקער האַנט וועט
vet hant shtarker a durch vorem Pharaohn tsu ton vel ich
will hand stronger a through because Pharaoh to do will I

ער זיי אַוועקלאָזן, און דורך אַ שטאַרקער האַנט וועט ער זיי
zei er vet hant shtarker a durch un aveklozn zei er
them he will hand stronger a through and release them he

אַרויסטרייַבן פון זיַין לאַנד.
land zain fun aroistraibn
land his of drive out

19 And the foremen of the Bnei Yisroel did see that they were in rah *(trouble)*, after it was said, Ye shall not reduce ought from your bricks of your daily task. 20 And they went to meet Moshe and Aharon, who stood waiting to meet them, as they came forth from Pharaoh: 21 And they said unto them, Hashem look upon you, and judge; because ye have made us stench to be abhorred in the eyes of Pharaoh, and in the eyes of his avadim, to put a cherev in their yad to slay us.

22 And Moshe returned unto Hashem, and said, Adonoi, why hast Thou brought evil upon this people? why is it that Thou hast sent me? 23 For since I came to Pharaoh to speak in Thy Shem, he hath done evil to this people; neither hast Thou delivered Thy people at all.

6 Then Hashem said unto Moshe, Now shalt thou see what I will do to Pharaoh; for through a yad chazakah shall he let them go, and with a yad chazakah shall he drive them out of his land.

VAEIRA

וָאֵרָא

[2] And Elohim spoke unto Moshe, and said unto him, I am Hashem; [3] And I appeared unto Avraham, unto Yitzchak, and unto Ya'akov, as El Shaddai, but by My Shem Hashem I did not make Myself known to them. [4] And I have also established My brit *(covenant)* with them, to give them Eretz Kena'an, the land of their sojourning, wherein they sojourned. [5] And I have also heard the groaning of the Bnei Yisroel, whom the Egyptians keep in bondage; and I have remembered My brit *(covenant)*. [6] Therefore say unto the Bnei Yisroel, I am Hashem, and I will bring you out from under the sivlot Mitzrayim, and I will free you out of their bondage, and I will redeem you with a stretched out zero'a, and with mishpatim gedolim: [7] And I will take you to Me for a people, and I will be to you Elohim; and ye shall know that I am Hashem Eloheichem, which bringeth you out from under the sivlot Mitzrayim. [8] And I will bring you in unto HaAretz, concerning the which I did lift up My hand to swear to give it to Avraham, to Yitzchak, and to Ya'akov; and I will give it to you for a morashah *(heritage)*; I am Hashem.

ב און אלקים האָט געזעדט צו משהן , און האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot un Mosheen tsu geredt hot Elokim un
said him to has and Moshe to spoken has G-d and

איך בין ה ; ג און איך האָב זיך באַוויזן צו אברהמען , צו
tsu Avrahamen tsu bavizn zich hob ich un Hashem bin ich
to Avraham to appeared self have I and Hashem am I

יִצְחָק , און צו יעקבֿן , ווי אֵל שַׁדַּי , אָבער מיט מײַן נאָמען
nomen main mit ober Shaddai El vi Yaakovn tsu un Yitschakn
name my with but Shaddai G-d as Yaakov to and Yitzchak

ה האָב איך זיך נישט געלאָזט דערקענען צו זיי . ד און איך
ich un zei tsu derkenen gelozt nisht zich ich hob Hashem
I and them to known allowed not self I have Hashem

האָב אויך אויפֿגעשטעלט מײַן ברית מיט זיי , זיי צו געבן דאָס
dos gebn tsu zei zei mit bris main oifgeshtelt oich hob
this give to them them with covenant my set up also have

לאַנד כנַעַן , דאָס לאַנד פֿון זייער וואַנדערשאַפֿט, וואָס זיי האָבן
hobn zei vos vandershaft zeyer fun land dos Kenaan land
have they which sojourns their of land this Canaan land of

דערין איבערזיין . ה און איך האָב אויך געהערט דאָס קרעכצן פֿון די
di fun krechtsn dos gehert oich hob ich un iberzain derin
the of groaning this heard also have I and sojourned in it

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס די מצרַיִם פֿאַרקנעכטן זיי , און איך
ich un zei farknechtn Mitsrayim di vos Yisroel fun kinder
I and them enslave Egyptians the whom Israel of children

האָב געדאַכט אָן מײַן ברית . ו דערום זאָג צו די קינדער
kinder di tsu zog derum bris main on gedacht hob
children the to say therefore covenant my on remembered have

פֿון יִשְׂרָאֵל: איך בין ה , און איך וועל אײַך אַרויסציען פֿון אונטער
unter fun aroistsien aich vel ich un Hashem bin ich Yisroel fun
under from bring out you will I and Hashem am I Israel of

די לאַסטן פֿון מצרַיִם , און וועל אײַך מציל זײַן פֿון זייער
zeyer fun zain matsl aich vel un Mitsrayim fun lastn di
their from to do rescue you will and Egyptians of burdens the

קנעכטשאַפֿט, און איך וועל אײַך אויסלייזן מיט אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם,
orem oisgeshtrektn an mit oisleizen aich vel ich un knechtshaft
arm outstretched an with redeem you will I and slavery

און מיט גרויסע משפּטים . ז און איך וועל אײַך נעמען צו מיר פֿאַר אַ
a far mir tsu nemen aich vel ich un mishpotim groise mit un
a for me to take you will I and judgments great with and

פֿאָלק , און איך וועל אײַך זײַן צום אלקים ; און איר וועט וויסן , אַז
az visen vet ir un Elokim tsum zain aich vel ich un folk
that know will you and G-d to the be you will I and people

איך בין ה אלוקיכם , וואָס האָט אײַך אַרויסגעצויגן פֿון אונטער
unter fun aroisgetsoign aich hot vos Elokeichem Hashem bin ich
under from brought out you has who your G-d Hashem am I

די לאַסטן פֿון מִצרַיִם . ח און איך וועל אײַך ברענגען אין דעם לאַנד,
land dem in brengen aich vel ich un Mitsrayim fun lastn di
land the into bring you will I and Egyptians of burdens the

וואָס איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט, עס צו געבן צו אברהמען ,
Avrahamen tsu gebn tsu es hant main oifgehoibn hob ich vos
Avraham to give to it hand my lifted up have I which

צו יִצְחָק , און צו יעקבֿן , און איך וועל עס געבן צו אײַך פַֿאַר אַן
an far aich tsu gebn es vel ich un Yaakovn tsu un Yitschakn tsu
an for you to give it will I and Yaakov to and Yitzchak to

אַרב ; איך בין ה .
arav Hashem bin ich
inheritance Hashem am I

[9] And Moshe spoke so unto the Bnei Yisroel; but they did not listen unto Moshe because of their kotzer ruach *(shortness of spirit, broken spirit)*, and for avodah kesheh *(cruel bondage)*.

ט האָט משה אַזוי געזעדט צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אָבער זיי
zei ober Yisroel fun kinder di tsu geredt azoi Moshe hot
they but Israel of children the to spoken thus Moshe has

האָבן נישט צוגעהערט צו משהן פֿון קורץ געמיט און
un gemit kurts fun Mosheen tsu tsugehert nisht hobn
and spirits disturbed because of Moshe to paid heed not have

פֿון שוועריר אַרבעט.
arbet shverer fun
work harsh because of

[10] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [11] Go in, speak unto Pharaoh Melech Mitzrayim, that he let the Bnei Yisroel go out of his land. [12] And Moshe spoke before Hashem, saying, See, the Bnei Yisroel have not paid heed unto me; how then shall Pharaoh hear me, who am of oral sefatayim *(uncircumcised lips, stumbling speech, sealed lips)*?

י און ה האָט געזעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : יא גיי רעד
red gei zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak go say to thus Moshe to spoken has Hashem and

צו פַֿרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם , ער זאָל אַוועקלאָזן די קינדער
kinder di aveklozn zol er Mitsrayim fun melech dem Pharaoh tsu
children the release must he Egypt of king the Pharaoh to

פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון זײַן לאַנד. יב האָט משה געזעדט פַֿאַר ה , אַזוי
azoi Hashem far geredt Moshe hot land zain fun Yisroel fun
thus Hashem before spoken Moshe has land his from Israel of

צו זאָגן : זע , די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן נישט צוגעהערט צו מיר,
mir tsu tsugehert nisht hobn Yisroel fun kinder di ze zogn tsu
me to paid heed not have Israel of children the behold say to

היַינט ווי וועט פַֿרעה מיך צוהערן, אַז איך האָב פַֿאַרשטאָפּטע
farshtopte hob ich az tsuhern mich Pharaoh vet vi haint
thick have I when listen to me Pharaoh will how today

ליפּן?
lipn
lips

[13] And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon, and gave them a charge unto the Bnei Yisroel, and unto Pharaoh Melech Mitzrayim, to bring the Bnei Yisroel out of Eretz Mitzrayim.

יג און ה האָט געזעדט צו משהן און צו אַהרֹנען , און זיי
zei un Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
them and Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

באַפֿוילן צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און צו פַֿרעה דעם
dem Pharaoh tsu un Yisroel fun kinder di tsu bafoiln
the Pharaoh toward and Israel of children the toward commanded

מלך פֿון מִצרַיִם , כּדי אַרויסצוציען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, פֿון
fun Yisroel fun kinder di aroistsutsien kedei Mitsrayim fun melech
from Israel of children the to bring so as Egypt of king

לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land
Egypt land of

[14] These are the Rashei Bais Avotam: The Bnei Reuven the bechor Yisroel; Chanokh, and Pallu, Chetzron, and Carmi: these are the mishpokhot of Reuven. [15] And the Bnei Shim'on; Yemuel, and

יד דאָס זײַנען די הויפּטן פֿון זייערע פַֿאָטערהײַזער : די זין פֿון
fun zin di foterhaizer zeyere fun hoiptn di zainen dos
of sons the father's houses their of leaders the are these

ראובֿן , ישְׂרָאֵלס בכור : חֲנוֹך , און פַֿלוא, חֶצרוֹן , און
un Chetsron Pallu un Chanoch bechor Yisroels Reuven
and Chetzron Pallu and Chanokh the firstborn Israel Reuven

כַּרמי . דאָס זײַנען די משפּחות פֿון ראובֿן . טו און די זין פֿון
fun zin di un Reuven fun mishpoches di zainen dos Karmi
of sons the and Reuven of clans the are these Carmi

Yamin, and Ohad, and Yachin, and Tzochar, and Sha'ul ben of HaKena'anit: these are the mishpokhot of Shim'on. [16] And these are the shemot Bnei Levi according to their toldot; Gershon, and Kohat, and Merari: and the years of the life of Levi were a hundred thirty and seven shanah. [17] The Bnei Gershon; Livni, and Shime'i, according to their mishpokhot. [18] And the Bnei Kohat; Amram, and Yitzhar, and Chevron, and Uzziel: and the years of the life of Kehat were a hundred thirty and three shanah. [19] And the Bnei Merari; Machli and Mushi: these are the mishpokhot of Levi according to their toledot. [20] And Amram took him Yocheved his father's sister to wife; and she bore him Aharon and Moshe: and the years of the life of Amram were a hundred and thirty and seven shanah. [21] And the Bnei Yitzhar; Korach, Nepheg, and Zichri. [22] And the Bnei Uzziel; Mishael, Eltzaphan, and Sitri. [23] And Aharon took him Elisheva, bat Amminadav, achot Nachshon, to wife; and she bore him Nadav, and Avihu, El'azar and Itamar. [24] And the Bnei Korach; Assir, and Elkanah, and Aviasaph: these are the mishpokhot of the Korchi. [25] And El'azar ben Aharon took him one of the banot Putiel to wife; and she bore him Pinchas: these are the Rashei Avot

שמעונען : ימואל , און יָמִין , און אוֹהַד, און יָכִין , און צוֹחַר ,
Tsochar un Yachin un Ohad un Yamin un Yemuel Shimeonen
Tzochar and Yachin and Ohad and Yamin and Yemuel Shim'on

און שָׁאול דער זון פֿון אַ כּנַעֲנית . דאָס זײַנען די משפּחות פֿון
fun mishpoches di zainen dos Kenaanit a fun zun der Shaul un
of clans the are these Kena'ani a of son the Sha'ul and

שמעון . [טז] און דאָס זײַנען די נעמען פֿון לֵוִיס זין ,
loit zin Levis fun nemen di zainen dos un Shimeon
according to sons Levi's of names the are these and Shim'on

זייערע געבורטן: גֵּרשׁוֹן , און קְהָת , און מְרָרי . און די יאָרן פֿון לֵוִיס
Levis fun yorn di un Merari un Kohat un Gershon geburtn zeyere
Levi's of years the and Merari and Kohat and Gershon birth their

לעבן זײַנען געווען הונדערט און זיבן און דרײַסיק יאָר . [יז] די
di yor draisik un zibn un hundert geven zainen lebn
the years thirty and seven and hundred having been are life

זין פֿון גֵּרשׁוֹנען : לִבְנִי , און שִׁמְעִי , לויט זייערע משפּחות .
mishpoches zeyere loit Shimei un Livni Gershonen fun zin
clans their according to Shimei and Livni Gershon of sons

[יח] און די זין פֿון קְהָת : עַמְרָם , און יִצְהָר , און חֶבְרוֹן , און
un Chevron un Yitshar un Amram Kohat fun zin di un
and Chevron and Yitshar and Amram Kohat of sons the and

עוזיאֵל. און די יאָרן פֿון לעבן פֿון קְהָת זײַנען געווען הונדערט
hundert geven zainen Kohat fun lebn fun yorn di un Uziel
hundred having been are Kohat of life of years the and Uzziel

און דרײַ און דרײַסיק יאָר . [יט] און די זין פֿון מְרָרין : מַחלי ,
Machli Merarien fun zin di un yor draisik un drai un
Machli Merari of sons the and years thirty and three and

און מושי . דאָס זײַנען די משפּחות פֿון לֵוִי לויט זייערע
zeyere loit Levi fun mishpoches di zainen dos Mushi un
their according to Levi of clans the are these Mushi and

געבורטן. [כ] און עַמְרָם האָט זיך גענומען זײַן מומע יוֹכֶבֶד
Yochevedn mume zain genumen zich hot Amram un geburtn
Yocheved father's sister his taken self has Amram and birth

פֿאַר אַ ווײַב, און זי האָט אים געבאָרן אַהרֹנען און משׁה .
Mosheen un Aharonen geborn im hot zi un vaib a far
Moshe and Aaron given birth to him has she and wife a for

און די יאָרן פֿון עַמְרָמס לעבן זײַנען געווען הונדערט און זיבן
zibn un hundert geven zainen lebn Amrams fun yorn di un
seven and hundred having been are life Amram's of years the and

און דרײַסיק יאָר . [כא] און די זין פֿון יִצְהָרן : קֹרַח , און נֶפֶג ,
Nefeg un Korach Yitsharn fun zin di un yor draisik un
Nefeg and Korah Yitshar of sons the and years thirty and

און זִכרי . [כב] און די זין פֿון עוזיאֵלן: מישָׁאֵל , און אֶלצָפָן , און
un EltSafan un Mishael Uzieln fun zin di un Zichri un
and Elzafan and Mishael Uzziel of sons the and Zichri and

סִתרי. [כג] און אַהרֹן האָט זיך גענומען אֱלִישֶׁבַע די טאָכטער פֿון
fun tochter di Elisheva genumen zich hot Aharon un Sitri
of daughter the Elisheva taken self has Aaron and Sitri

עַמינָדָבן , די שוועסטער פֿון נַחשׁוֹנען , פֿאַר אַ ווײַב, און זי האָט
hot zi un vaib a far Nachshonen fun shvester di Amminadavn
has she and wife a for Nachshon of sister the Aminadav

אים געבאָרן נָדָבן , און אֲבִיהוּא, אֶלעָזָר, און איתָמָר. [כד] און
un Itamarn un Elazarn Avihun un Nadavn geborn im
and Itamar and Elazar Abihu and Nadav given birth to him

HaLevi'im according to their mishpokhot. [26] These are that Aharon and Moshe, to whom Hashem said, Bring out the Bnei Yisroel from Eretz Mitzrayim according to their tzve'os. [27] These are they which spoke to Pharaoh Melech Mitzrayim, to bring out the Bnei Yisroel from Mitzrayim: these are that Moshe and Aharon.

די זין פֿון קֹרַחן : אסיר, און אֶלְקָנָה , און אֲבִיאָסָף . דאָס זײַנען
zainen dos AviaSaf un Elkanah un Assir Korachn fun zin di
are these Aviasaph and Elkanah and Assir Korach of sons the

די משפּחות פֿון די קָרחים . כה און אֶלְעָזָר דער זון פֿון אַהרֹנען
Aharonen fun zun der Elazar un Korachim di fun mishpoches di
Aaron of son the Elazar and Korahites the of clans the

האָט זיך גענומען איינע פֿון די טעכטער פֿון פּוטיאֵלן זיך פַּאַר אַ ווײַב;
vaib a far zich Putieln fun techter di fun eine genumen zich hot
wife a for self Putiel of daughters the of one taken self has

און זי האָט אים געבאָרן פּינְחסן . דאָס זײַנען די הויפּטן פֿון
fun hoiptn di zainen dos Pinchasn geborn im hot zi un
of leaders the are these Pinechas given birth to him has she and

די פַּאָטערהײַזער פֿון די לְוִיים לויט זייערע משפּחות .
mishpoches zeyere loit Leviim di fun foterhaizer di
clans their according to Levites the of father's houses the

כו דאָס זײַנען אַהרֹן און משה , וואָס ה האָט צו זיי געזאָגט:
gezogt zei tsu hot Hashem vos Moshe un Aharon zainen dos
said them to has Hashem whom Moshe and Aaron are these

ציט אַרויס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון לאַנד מִצרַיִם לויט
loit Mitsrayim land fun Yisroel fun kinder di arois tsit
according to Egypt land of from Israel of children the out bring

זייערע מחנות . כז זיי זײַנען דאָס די וואָס האָבן גערעדט צו
tsu geredt hobn vos di dos zainen zei machnus zeyere
to spoken have who the ones these are they groupings their

פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם , כּדי אַרויסצוציען די קינדער פֿון
fun kinder di aroistsutsien kedei Mitsrayim fun melech dem Pharaoh
of children the to bring so as Egypt of king the Pharaoh

יִשְׂרָאֵל פֿון מִצרַיִם . דאָס זײַנען משה און אַהרֹן .
Aharon un Moshe zainen dos Mitsrayim fun Yisroel
Aaron and Moshe are these Egypt from Israel

[28] And it came to pass on the day when Hashem spoke unto Moshe in Eretz Mitzrayim, [29] That Hashem spoke unto Moshe, saying, I am Hashem: speak thou unto Pharaoh Melech Mitzrayim all that I say unto thee. [30] And Moshe said before Hashem, See, I am of oral sefatayim, and why should Pharaoh pay heed unto me.

כח און עס איז געווען אין דעם טאָג וואָס ה האָט געredt
geredt hot Hashem vos tog dem in geven iz es un
spoken has Hashem which day the in having been is it and

צו משהן אין לאַנד מִצרַיִם , כט ה האָט גזט-ג געזאָגט צו משהן ,
Mosheen tsu gezogt G-t hot Mitsrayim land in Mosheen tsu
Moshe to said G-d has Egypt land of in Moshe to

אַזוי צו זאָגן : איך בין ה ; רעד צו פַּרעה דעם מלך פֿון
fun melech dem Pharaoh tsu red Hashem bin ich zogn tsu azoi
of king the Pharaoh to speak Hashem am I say to thus

מִצרַיִם אַלץ וואָס איך רעד צו דיר . ל האָט משה גענומען
gezogt Moshe hot dir tsu red ich vos alts Mitsrayim
said Moshe has you(SG) to speak I which all that Egypt

פַּאַר ה : איך האָב דאָך פַּאַרשטאָפּטע ליפּן, און ווי ווועט פַּרעה
Pharaoh vet vi un lipn farshtopte doch hob ich Hashem far
Pharaoh will how and lips thick still have I Hashem for

צוהערן צו מיר?
mir tsu tsuhern
me to listen

7 And Hashem said unto Moshe, See, I have made thee as Elohim to Pharaoh: and Aharon thy brother shall be thy

ז ה האָט געזאָגט צו משהן : זע , איך האָב דיך
dich hob ich ze Mosheen tsu gezogt Hashem hot
you(SG) have I behold Moshe to said Hashem has

געמאַכט ווי אַ ג-ט צו פַּרעהן , און אַהרֹן דײַן ברודער וועט
vet bruder dain Aharon un Pharaohn tsu G-t a vi gemacht
will brother your Aaron and Pharaoh to G-d a as made

זײַן דײַן נבֿיא . ב דו וועסט רעדן אַלץ וואָס איך וועל דיר
dir vel ich vos alts redn vest du novi dain zain
you(SG) will I which all that speak will you prophet your be

באַפֿעלן , און אַהרֹן דײַן ברודער וועט רעדן צו פַּרעהן , ער זאָל
zol er Pharaohn tsu redn vet bruder dain Aharon un bafeln
must he Pharaoh to speak will brother your Aaron and commands

אַוועקלאָזן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל פֿון זײַן לאַנד. ג און איך וועל האַרט
hart vel ich un land zain fun Yisroel fun kinder di aveklozn
hard will I and land his from Israel of children the let go

מאַכן פַּרעהס האַרץ, און וועל מערן מײַנע צייכנס און מײַנע
maine un tseichns maine mern vel un harts Pharaohs machn
my and signs my increase will and heart Pharaoh's make

וווּנדער אין לאַנד מִצרַיִם . ד אָבער פַּרעה וועט נישט צוהערן
tsuhern nisht vet Pharaoh ober Mitsrayim land in vunder
listen not will Pharaoh but Egypt land of in wonders

צו אײַך, און איך וועל אַרויפֿטאָן מײַן האַנט אויף מִצרַיִם , און וועל
vel un Mitsrayim oif hant main aroifton vel ich un aich tsu
will and Egypt on hand my put will I and you to

אַרויסציען מײַנע מחנות , מײַן פֿאָלק , די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, פֿון
fun Yisroel fun kinder di folk main machnus maine aroistsien
from Israel of children the people my groupings my bring out

לאַנד מִצרַיִם וועלן . מיט גרויסע משפּטים . ה און די מִצרַיִם וועלן
veln Mitsrayim di un mishpotim groise mit Mitsrayim land
will Egyptians the and judgments great with Egypt land of

וויסן , אַז איך בין ה , ווען איך וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף
oif hant main oisshtrekn vel ich ven Hashem bin ich az visen
on hand my stretch out will I when Hashem am I that know

מִצרַיִם , און וועל אַרויסציען די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל פֿון צווישן
tsvishn fun Yisroel fun kinder di aroistsien vel un Mitsrayim
among from Israel of children the bring out will and Egypt

זיי .
zei
them

ו האָבן משה און אַהרֹן אַזוי געטאָן; אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi geton azoi Aharon un Moshe hobn
has Hashem as in same way done thus Aaron and Moshe have

זיי באַפֿוילן , אַזוי האָבן זיי געטאָן. ז און משה איז געווען אַ
a geven iz Moshe un geton zei hobn azoi bafoiln zei
a having been is Moshe and done they have thus commanded them

מאַן פֿון אַכציק יאָר , און אַהרֹן אַ מאַן פֿון דריַ און אַכציק יאָר ,
yor achtsik un drai fun man a Aharon un yor achtsik fun man
years eighty and three of man a Aaron and years eighty of man

ווען זיי האָבן גערעדט צו פַּרעהן .
Pharaohn tsu geredt hobn zei ven
Pharaoh to spoken have they when

ח און ה האָט געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען , אַזוי
azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
thus Aaron to and Moshe to said has Hashem and

זאָגן : ט אַז פַּרעה וועט רעדן צו אײַך, אַזוי צו זאָגן : גיט פֿון
fun git zogn tsu azoi aich tsu redn vet Pharaoh az zogn tsu
from give say to thus you to speak will Pharaoh if say to

אײַך אַ וווּנדער ; זאָלסטו זאָגן צו אַהרֹנען : נעם דײַן שטעקן, און
un shtekn dain nem Aharonen tsu zogn zolstu vunder a aich
and staff your take Aaron to say shall you wonders a you

navi. [2] Thou shalt speak all that I command thee: and Aharon thy brother shall speak unto Pharaoh, that he send the Bnei Yisroel out of his land. [3] And I will harden the lev Pharaoh, and multiply My Otot and My Mofetim in Eretz Mitzrayim. [4] But Pharaoh shall not pay heed unto you, that I may lay My yad upon Mitzrayim, and bring forth Mine tzve'os, and My people the Bnei Yisroel, out of Eretz Mitzrayim by shefatim gedolim *(great judgments)*. [5] And the Egyptians shall know that I am Hashem, when I stretch forth My yad upon Mitzrayim, bringing out Bnei Yisroel from among them.

[6] And Moshe and Aharon did as Hashem commanded them, so did they. [7] And Moshe was fourscore years old, and Aharon fourscore three years, when they spoke unto Pharaoh.

[8] And Hashem spoke unto Moshe and Aharon, saying, [9] When Pharaoh shall speak unto you, saying, Show a mofet *(miracle)* for you: then thou shalt say unto Aharon, Take thy matteh, and cast it before Pharaoh,

and it shall become a serpent.

10 And Moshe and Aharon went in unto Pharaoh, and they did so as Hashem had commanded: and Aharon cast down his matteh before Pharaoh, and his avadim, and it became a serpent.

11 Then Pharaoh also called the chachamim and the mechashefim: now the charetumei Mitzrayim, they also did in like manner with their secret lore.

12 For they cast down every man his matteh, and they became serpents: but the matteh Aharon swallowed up their mattot.

13 And He hardened lev Pharaoh, that he paid heed not unto them; as Hashem had said.

14 And Hashem said unto Moshe, the lev Pharaoh is hardened, he refuseth to let the people go. 15 Get thee unto Pharaoh in the boker; hinei, he goeth out unto the mayim; and thou shalt stand by the bank of the Nile to meet him; and the matteh which was turned to a nachash shalt thou take in thine yad. 16 And thou shalt say unto him, Hashem Elohei HaIvrim hath sent me unto thee, saying, Let My people

טו אַ וואָרף פַֿאַר פַּרעהן , וועט ער ווערן אַ שלאַנג. י זײַנען משה
Moshe zainen shlang a vern er vet Pharaohn far vorf a tu
Moshe are snake a become it shall Pharaoh for throw a do

און אַהרֹן געקומען צו פַּרעהן , און זיי האָבן אַזוי געטאָן, ווי
vi geton azoi hobn zei un Pharaohn tsu gekumen Aharon un
as done thus have they and Pharaoh to having come Aaron and

ה האָט באַפֿוילן ; און אַהרֹן האָט אַ וואָרף געטאָן זײַן שטעקן
shtekn zain geton vorf a hot Aharon un bafoiln hot Hashem
staff his done throw a has Aaron and commanded has Hashem

אַ געוואָרן , און פַּאַר זײַנע קנעכט , און ער איז פַּאַר
a gevorn iz er un knecht zaine far un Pharaohn far
a having become is it and servants his before and Pharaoh before

שלאַנג.
shlang
snake

יא האָט אויך פַּרעה געפֿרופֿן די חכמים און די מכשפֿים , און
un mechashfim di un chachomim di gerufn Pharaoh oich hot
and sorcerers the and wise men the called Pharaoh also has

אויך זיי , די חַרטומים פֿון מִצרַיִם , האָבן געטאָן דעס גלײַכן מיט
mit glaichn des geton hobn Mitsrayim fun chartumim di zei oich
with equal the done have Egypt of magicians the they also

זייערע פַֿאַרבאָרגענע קונצן . יב און זיי האָבן אַ וואָרף געטאָן איטלעכער
itlecher geton vorf a hobn zei un kuntsn farborgene zeyere
each done throw a have they and skills secret their

זײַן שטעקן, און זיי זײַנען געוואָרן שלאַנגען ; אָבער אַהרֹנס
Aharons ober shlangen gevorn zainen zei un shtekn zain
Aaron's but snakes having become are they and staff his

שטעקן האָט אײַנגעשלונגען זייערע שטעקנס. יג און פַּרעהס האַרץ איז
iz harts Pharaohs un shtekens zeyere aingeshlungen hot shtekn
is heart Pharaoh's and staffs their swallowed up has staff

געבליבן פֿעסט, און ער האָט נישט צוגעהערט צו זיי , אַזוי ווי
vi azoi zei tsu tsugehert nisht hot er un fest geblibn
as just as them to paid heed not has he and firm remaining

ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem
spoken has Hashem

יד און ה האָט געזאָגט צו משהן : פַּרעהס האַרץ איז האַרט,
hart iz harts Pharaohs Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
hard is heart Pharaoh's Moshe to said has Hashem and

ער ווײל נישט אַוועקלאָזן דאָס פֹֿאָלק . טו גיי צו פַּרעהן אין דער
der in Pharaohn tsu gei folk dos aveklozn nisht vil er
the in Pharaoh to go people this release not will he

פֿרי ; זע , ער גייט אַרויס צום וואַסער, וועסטו זיך שטעלן
shteln zich vestu vaser tsum arois geit er ze peire
stand self will you(sg) water to out goes he behold morning

אים אַנטקעגן , ביים ברעג טײַך , און דעם שטעקן וואָס איז פֿאַרקערט
farkert iz vos shtekn dem un taich breg baim antkegen im
turned is which staff the and river shore at to meet him

געוואָרן אין אַ שלאַנג, זאָלסטו נעמען אין דײַן האַנט. טז און
un hant dain in nemen zolstu shlang a in gevorn
and hand your in take must you(sg) snake a into having become

זאָלסט זאָגן צו אים: ה , דער ג-ט פֿון די עִבְֿרים ,
zolst zogn tsu im: Hashem der G-t fun di Ivrim
must you(SG) say to him the Hashem the of G-d the Hebrews

go, that they may serve Me in the midbar: and, hinei, hitherto thou wouldest not hear. 17 Thus saith Hashem, In this thou shalt know that I am Hashem: hinei, I will strike with the matteh that is in Mine yad upon the mayim which are in the Nile, and they shall be turned to dahm. 18 And the dag *(fish)* that is in the Nile shall die, and the Nile shall stink; and the Egyptians shall loathe to drink of the mayim of the Nile.

19 And Hashem spoke unto Moshe, Say unto Aharon, Take thy matteh, and stretch out thine yad upon the mayim of Mitzrayim, upon their streams, upon their rivers, and upon their ponds, and upon all their mikveh of mayim, that they may become dahm; and that there may be dahm throughout kol Eretz Mitzrayim, both in vessels of wood, and in vessels of stone.

20 And Moshe and Aharon did so, as Hashem commanded; and he lifted up the matteh, and smote the waters that were in the Nile, in the sight of Pharaoh, and in the sight of his avadim; and all the mayim that were in the Nile were turned to

הָאָט מיך געשיקט צו דיר , אַזוי צו זאָגן : לאָז אַוועק מײַן
main avek loz zogn tsu azoi dir tsu geshikt mich hot
my to leave allow say to thus you(SG) to sent me has

פֹּאָלק , זיי זאָלן מיר דינען אין דער מדבר ; און זע , האָסט
host ze un midber der in dinen mir zoln zei folk
you have behold and wilderness the in serve me shall they people

נישט צוגעהערט ביז אַהער. יז האָט ה אַזוי געזאָגט: דערמיט
dermit gezogt azoi Hashem hot aher biz tsugehert nisht
in this way said thus Hashem has now until paid heed not

וועסטו וויסן , אַז איך בין ה : זע , איך שלאָג מיט דעם
dem mit shlog ich ze Hashem bin ich az visen vestu
the with strike I behold Hashem am I that know will you(sg)

שטעקן וואָס אין מײַן האַנט, אויפֿן וואַסער וואָס אין טײַך , און עס
es un taich in vos vaser oifn hant main in vos shtekn
it and river in which are waters on hand my in which staff

וועט פֿאַרקערט ווערן אין בלוט . יח און די פֿיש וואָס אין טײַך
taich in vos fish di un blut in vern farkert vet
river in which are fish the and blood into become turned will

וועלן אויסשטאַרבן, און דער טײַך וועט פֿאַרשטונקען ווערן , און די
di un vern farshtunken vet taich der un oisshtarbn veln
the and become stink will river the and die will

מִצרַיִם וועלן זיך עקלען צו טרינקען וואַסער אויסן טײַך .
taich oisn vaser trinken tsu eklen zich veln Mitsrayim
the river from out water drink to be sickened self will Egyptians

יט און ה האָט געזאָגט צו משהן : זאָג צו אַהרֹנען : נעם דײַן
dain nem Aharonen tsu zog Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
your take Aaron to say Moshe to said has Hashem and

שטעקן, און שטרעק אויס דײַן האַנט אויף די וואַסערן פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun vasern di oif hant dain ois shtrek un shtekn
Egypt of waters the over hand your out stretch and staff

אויף זייערע שטראָמען, אויף זייערע טײַכן , און אויף זייערע געמויזעכצן ,
gemoizechtsn zeyere oif un taichn zeyere oif shtromen zeyere oif
marshes their over and rivers their over streams their over

און אויף אַלע זייערע אָנזאַמלונגען פֿון וואַסער, און זיי זאָלן וווערן
vern zoln zei un vaser fun onzamlungen zeyere ale oif un
become shall they and water of gatherings their all over and

בלוט ; און עס זאָל זײַן בלוט אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם , סײַ
sai Mitsrayim land gantsn in blut zain zol es un blut
whether Egypt land of all in blood be shall there and blood

אין הילצערנע כלים , סײַ אין שטיינערנע.
shteinerne in sai keilim hiltserne in
stone in or vessels wooden in

כ האָבן משה און אַהרֹן אַזוי געטאָן, ווי ה האָט
hot Hashem vi geton azoi Aharon un Moshe hobn
has Hashem just as done thus Aaron and Moshe have

באַפֿוילן . און ער האָט אויפֿגעהויבן דעם שטעקן, און האָט געשלאָגן
geshlogn hot un shtekn dem oifgehoibn hot er un bafoiln
struck has and staff the lifted up has he and commanded

דאָס וואַסער וואָס אין טײַך , פֿאַר די אויגן פֿון פַּרעהן , און פֿאַר
far un Pharaohn fun oign di far taich in vos vaser dos
before and Pharaoh of eyes the before river in which is water this

די אויגן פֿון זײַנע קנעכט ; און דאָס גאַנצע וואַסער וואָס אין טײַך
taich in vos vaser gantse dos un knecht zaine fun oign di
river in which is water whole this and servants his of eyes the

dahm. [21] And the dag *(fish)* that was in the Nile died; and the Nile stank, and the Egyptians could not drink of the mayim of the Nile; and there was dahm throughout kol Eretz Mitzrayim.

איז פַאַרקערט געוואָרן אין בלוט. כא און די פִּיש וואָס
iz farkert gevorn in blut un di fish vos
is turned having become into blood and the fish which are

אין טַיִך זײַנען אויסגעשטאָרבן, און דער טַיִך איז פַאַרשטונקען
in taich zainen oisgeshtorben un der taich iz farshtunken
in the river have died out and the river is stinking

געוואָרן , און די מִצרַיִם האָבן נישט געקענט טרינקען וואַסער
gevorn un di Mitsrayim hobn nisht gekent trinken vaser
having become and the Egyptians have not been able to drink water

אויסן טַיִך ; און דאָס בלוט איז געווען אין גאַנצן לאַנד
oisn taich un dos blut iz geven in gantsn land
from out the river and this blood is become in all land of

מִצרַיִם .
Mitsrayim
Egypt

[22] And the charetumei Mitzrayim did so with their secret lore: and lev Pharaoh was hardened, neither did he pay heed unto them; as Hashem had said. [23] And Pharaoh turned and went into his bais, neither did he set his mind to this also. [24] And all the Egyptians dug around the Nile for mayim to drink; they could not drink of the mayim of the Nile. [25] And seven days came and went, after Hashem had struck the Nile.

כב האָבן די חַרטומים פֿון מִצרַיִם געטאָן דעס גלַייכן מיט זייערע
hobn di chartumim fun Mitsrayim geton des glaichn mit zeyere
have the magicians of Egypt done the same with their

פַאַרבאָרגענע קונצן ; און פַּרעהס האַרץ איז געבליבן פֿעסט, און ער
farborgene kuntsn Pharaohs un harts iz geblibn fest un er
secret skills Pharaoh's and heart has remaining firm and he

האָט נישט צוגעהערט צו זיי ; אַזוי ווי ה׳ האָט גערעדט. כג און
hot nisht tsugehert tsu zei azoi vi Hashem hot geredt un
has not paid heed to them as even Hashem has spoken and

פַּרעה האָט זיך אומגעקערט און איז אַריינגעגאַנגען אין זײַן הויז ,
Pharaoh hot zich umgekert un iz araingegangen in zain hoiz
Pharaoh has self returned and has went into his house

און האָט אויך דאָס נישט גענומען צום האַרצן. כד און אַלע מִצרַיִם
un hot oich dos nisht genumen tsum hartsn un ale Mitsrayim
and has also this not taken to heart and all Egyptians

האָבן געגראָבן אַרום טַיִך נאָך וואַסער צום טרינקען, ווײַל זיי
hobn gegrobn arum taich noch vaser tsum trinken, vorem zei
have dug round the river after water to drink because they

האָבן נישט געקענט טרינקען פֿון די וואַסערן פֿון טַיִך . כה און
hobn nisht gekent trinken fun di vasern fun taich un
have not been able to drink of the waters of the river and

עס זײַנען דערפֿילט געוואָרן זיבן טעג , נאָך דעם ווי
es zainen derfilt gevorn zibn teg, noch dem vi
there were completed having become seven days since the one when

ה׳ האָט געשלאָגן דעם טַיִך .
Hashem hot geshlogn dem taich
Hashem has struck the river

[26] [8:1] And Hashem spoke unto Moshe, Go unto Pharaoh, and say unto him, Thus saith Hashem, Let My people go, that they may serve Me. [27] [8:2] And if thou refuse to let them go, hinei, I will strike all thy borders with tzefardaya: [28] [8:3] And the river shall bring forth

ח.א און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן : קום צו פַּרעהן , און
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen : kum tsu Pharaohn un
and Hashem has said to Moshe : come to Pharaoh and

זאָג צו אים: אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: לאָז אַוועק מײַן פֿאָלק , זיי
zog tsu im: azoi hot Hashem gezogt: loz avek main folk, zei
say to him thus has Hashem said : allow to leave my people they

זאָלן מיר דינען . ח.ב און אויב דו ווילסט זיי נישט אַוועקלאָזן, אָט
zoln mir dinen. un oib du vilst zei nisht aveklozn, ot
may serve me and if you will them not release behold

פֿלאָג איך דיין גאַנצן גבֿול מיט פֿרעש. ח.ג און דער טַיִך וועט
plog ich dain gantsn gvul mit fresh un der taich vet
affliction I your whole territory with frogs and the river will

tzefardaya abundantly, which shall go up and come into thine bais, and into thy cheder mishkav, and upon thy bed, and into the bais of thy avadim, and upon thy people, and into thine ovens, and into thy kneading bowls:

וויִדמענען פַֿרעש, און זיי וועלן אַרויפֿגיין, און וועלן קומען אין דַיִן
dain in kumen veln un aroifgein veln zei un fresh vidmenen
your into come will and go up will they and frogs swarm

הויז , און אין דַיִן שלאָפֿקאַמער, און אויף דַיִן בעט, און אין הויז
hoiz in un bet dain oif un shlofkamer dain in un hoiz
house into and bed your on and bedroom your into and house

פֿון דַיִנע קנעכט , און אויף דַיִן פֿאָלק , און אין דַיִנע אויוונס, און
un oivns daine in un folk dain oif un knecht daine fun
and ovens your into and people your upon and servant your of

אין דַיִנע מולטערס .
multers daine in
kneading troughs your into

[29] [8:4] And the tzefardaya shall come up both on thee, and upon thy people, and upon all thy avadim.

ח.ד אי אויף דיר , אי אויף דַיִן פֿאָלק , אי אויף
oif i folk dain oif i dir oif i
on as well as people your on as well as you(SG) on as well as

אַלע דַיִנע קנעכט , וועלן אַרויפֿגיין די פֿרעש.
fresh di aroifgein veln knecht daine ale
frogs the go up will servants your all

8 [5] And Hashem spoke unto Moshe, Say unto Aharon, Stretch forth thine yad with thy matteh over the streams, over the rivers, and ponds, and cause tzefardaya to come up upon Eretz Mitzrayim. [2 6] And Aharon stretched out his yad over the waters of Mitzrayim; and the tzefardaya came up, and covered Eretz Mitzrayim. [3 7] And the chartumim did so with their secret lore, and brought up tzefardaya upon Eretz Mitzrayim.

ח און ה האָט געזאָגט צו משהן : זאָג צו אַהרֹנען שטרעק
shtrek Aharonen tsu zog Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
stretch Aaron to say Moshe to said has Hashem and

אויס דַיִן האַנט מיט דַיִן שטעקן אויף די שטראָמען, אויף די
di oif shtromen di oif shtekn dain mit hant dain ois
the over streams the over staff your with hand your out

טײַכן , און אויף די געמויזעכצן , און ברענג אַרויף פֿרעש אויפֿן לאַנד
land oifn fresh aroif breng un gemoizechtsn di oif un taichn
land of on the frogs up bring and marshes the over and rivers

מִצרַיִם . [ב 1] און אַהרֹן האָט אויסגעשטרעקט זײַן האַנט אויף די
di oif hant zain oisgeshtrekt hot Aharon un Mitsrayim
the over hand his stretched out has Aaron and Egypt

וואַסערן פֿון מִצרַיִם , און די פֿרעש זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען , און האָבן
hobn un aroifgegangen zainen fresh di un Mitsrayim fun vasern
have and having gone up have frogs the and Egypt of waters

באַדעקט דאָס לאַנד מִצרַיִם . [ג 1] האָבן די חַרטומים געטאָן דעס
des geton chartumim di hobn Mitsrayim land dos badekt
the done magicians the have Egypt land of this covered

גלײַכן מיט זייערע פֿאַרבאָרגענע קונצן , און זיי האָבן אַרויפֿגעבראַכט
aroifgebracht hobn zei un kuntsn farborgene zeyere mit glaichn
brought up have they and skills secret their with same

פֿרעש אויפֿן לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land oifn fresh
Egypt land of on frogs

[4 8] Then Pharaoh called for Moshe and Aharon, and said, Entreat Hashem, that He may take away the tzefardaya from me, and from My people; and I will let HaAm go, that they may do sacrifice unto Hashem. [5 9] And Moshe said unto Pharaoh, Please

ד ח און פַֿרעה האָט געפֿרופֿן משהן און אַהרֹנען , און האָט
hot un Aharonen un Mosheen gerufn hot Pharaoh un
has and Aaron and Moshe called has Pharaoh and

געזאָגט: בעט צו ה , ער זאָל אָפּטאָן די פֿרעש פֿון מיר
mir fun fresh di opton zol er Hashem tsu bet gezogt
me from frogs the remove may he Hashem to intercede said

און פֿון מײַן פֿאָלק , און איך וועל אַווועקלאָזן דאָס פֿאָלק , זיי זאָלן
zoln zei folk dos aveklozn vel ich un folk main fun un
may they people this release will I and people my from and

שלאַכטן צו ה . ה ט האָט משה געזאָגט צו פַֿרעהן : האָב דעם
dem hob Pharaohn tsu gezogt Moshe hot Hashem tsu shlachtn
the have Pharaoh to said Moshe has Hashem to sacrifice

כִּבּוד איבער מיר; אויף וועז זאָל איך בעטן פַֿאַר דיר , און פַֿאַר דיַינע
daine far un dir far betn ich zol ven oif mir iber koved
your for and you(SG) for ask I shall when over me over honor

קנעכט , און פַֿאַר דיַין פַֿאָלק , צו פַֿאַרשניַידן די פַֿרעש פַֿון דיר ,
dir fun fresh di farshnaidn tsu folk dain far un knecht
you(SG) from frogs the destroy to people your for and servants

און פַֿון דיַינע הייַזער , אַז נאָר אין טיַיך זאָלן זיי בליַבן ?
blaibn zei zoln taich in nor az haizer daine fun un
remain they shall the river in only that households your from and

ט האָט ער געענטפֿערט: אויף מאָרגן . האָט ער געזאָגט: אַזוי ווי דיַין
dain vi azoi gezogt er hot morgn oif geentfert er hot
your like just as said he has next day on answered he has

וואָרט! כדי זאָלסט וויסן , אַז נישטאָ אַזאַ ווי ה
Hashem vi aza nishto az visen zolst kedei vort
Hashem like such there is not that know you(SG) shall so that word

אלוקינו . יא און די פַֿרעש וועלן זיך אָפּטאָן פַֿון דיר , און
un dir fun opton zich veln fresh di un Elokeinu
and you(SG) from be removed self will frogs the and our G-d

פַֿון דיַינע הייַזער , און פַֿון דיַינע קנעכט , און פַֿון דיַין פַֿאָלק ;
folk dain fun un knecht daine fun un haizer daine fun
people your of and servants your from and households your from

נאָר אין טיַיך וועלן זיי בליַבן .
blaibn zei veln taich in nor
remain they will the river in only

יב זיַינען משה און אַהרן אַרויסגעגאַנגען פַֿון פַֿרעהן , און
un Pharaohn fun aroisgegangen Aharon un Moshe zainen
and Pharaoh from having come out Aaron and Moshe are

משה האָט געשריען צו ה פַֿון וועגן די פַֿרעש וואָס ער
er vos fresh di vegen fun Hashem tsu geshrien hot Moshe
he which frogs the concerning of Hashem to cried out has Moshe

האָט אַרויפֿגעטאָן אויף פַֿרעהן . יג טו און ה האָט געטאָן אַזוי
azoi geton hot Hashem un Pharaohn oif aroifgeton hot
even done has Hashem and Pharaoh upon placed has

ווי דאָס וואָרט פַֿון משהן , און די פַֿרעש זיַינען אויסגעשטאָרבן
oisgeshtorben zainen fresh di un Mosheen fun vort dos vi
died out have frogs the and Moshe of word this as

פַֿון די הייַזער , פַֿון די הויפֿן , און פַֿון די פֿעלדער . יד און מע
me un felder di fun un hoifn di fun haizer di fun
they and fields the from and heap the from houses the from

האָט זיי צונויפֿגעשאָרט הויפֿנס אויף הויפֿנס , און דאָס לאַנד איז
iz land dos un hoifns oif hoifns tsunoifgeshart zei hot
is land the and heaps upon heaps gathered together them have

פַֿאַרשטונקען געוואָרן . יא טו און ווי פַֿרעה האָט געזען , אַז עס
es az gezen hot Pharaoh vi un gevorn farshtunken
it that seen has Pharaoh when and having become stinking

איז געוואָרן אַ דערלייַכטערונג , אַזוי האָט ער האַרט געמאַכט זיַין
zain gemacht hart er hot azoi derlaichterung a gevorn iz
his made hard he has thus relief a having become is

האַרץ, און האָט נישט צוגעהערט צו זיי ; אַזוי ווי ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem vi azoi zei tsu tsugehert nisht hot un harts
spoken had Hashem as even them to paid heed not has and heart

thyself over me: when shall I entreat for thee, and for thy avadim, and for thy people, to destroy the tzefardaya from thee and thy batim *(houses)*, that they may remain in the Nile only? 6 10 And he said, Tomorrow. And he said, Be it according to thy word: that thou mayest know that there is none like unto Hashem Eloheinu. 7 11 And the tzefardaya shall depart from thee, from thy batim, from thy avadim, and from thy people; they shall remain in the Nile only.

8 12 And Moshe and Aharon went out from Pharaoh: and Moshe cried unto Hashem because of the tzefardaya which He had brought against Pharaoh. 9 13 And Hashem did according to the word of Moshe; and the tzefardaya died out of the batim *(houses)*, out of the khatzerot, and out of the sadot. 10 14 And they gathered them together upon heaps; and the land stank. 11 15 But when Pharaoh saw that there was respite, he hardened his lev, and paid heed not unto them; as Hashem had said.

יב טז אוּן ה הָאָט געזאָגט צו משהן : זאָג צו אַהרֹנען : שטרעק
shtrek Aharonen tsu zog Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
stretch Aaron to say Moshe to said has Hashem and

אויס דײַן שטעקן, אוּן שלאָג דעם שטויב פֿון דער ערד , אוּן עס זאָל
zol es un erd der fun shtoib dem shlog un shtekn dain ois
shall there and earth the of dust the strike and staff your out

ווערן אומגעציפֿער אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם . יג יז האָבן זיי אַזוי
azoi zei hobn Mitsrayim land gantsn in umgetsifer vern
thus they have Egypt land of all in pests become

געטאָן; אוּן אַהרֹן האָט אויסגעשטרעקט זײַן האַנט מיט זײַן שטעקן, אוּן
un shtekn zain mit hant zain oisgeshtrekt hot Aharon un geton
and staff his with hand his stretched out has Aaron and done

ער האָט געשלאָגן דעם שטויב פֿון דער ערד , אוּן עס איז געוואָרן
gevorn iz es un erd der fun shtoib dem geshlogn hot er
having become is there and earth the of dust the struck has he

אומגעציפֿער אויף מענטשן אוּן אויף בהמות ; דער גאַנצער שטויב פֿון דער
der fun shtoib gantser der beheimes oif un mentshn oif umgetsifer
the of dust whole the livestock on and men on pests

ערד איז געוואָרן אומגעציפֿער אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם . יד יח
Mitsrayim land gantsn in umgetsifer gevorn iz erd
Egypt land of all in pests having become is earth

אוּן די חַרטומים האָבן דעס גלײַכן געאַרבעט מיט זייערע פֿאַרבאָרגענע
farborgene zeyere mit gearbet glaichn des hobn chartumim di un
secret their with worked same the have magicians the and

קונצן אַרויסצוברענגען אומגעציפֿער, אָבער זיי האָבן נישט געקענט .
gekent nisht hobn zei ober umgetsifer aroistsubrengen kuntsn
been able not have they but pests to bring out skills

אוּן דאָס אומגעציפֿער איז געווען אויף מענטשן אוּן אויף בהמות .
beheimes oif un mentshn oif geven iz umgetsifer dos un
livestock on and men on having been is pests these and

טו יט אוּן די חַרטומים האָבן געזאָגט צו פַּרעה : דאָס איז דער פֿינגער
finger der iz dos Pharaohn tsu gezogt hobn chartumim di un
finger the is this Pharaoh to said have magicians the and

פֿון אלקים . אָבער פַּרעהס האַרץ איז געבליבן פֿעסט , אוּן ער האָט
hot er un fest geblibn iz harts Pharaohs ober Elokim fun
has he and resolute remained has heart Pharaoh's but G-d of

נישט צוגעהערט צו זיי ; אַזוי ווי ה האָט געזאָגט.
geredt hot Hashem vi azoi zei tsu tsugehert nisht
spoken had Hashem as even them to paid heed not

טז ב אוּן ה האָט געזאָגט צו משהן : פֿעדער זיך אין דער
der in zich feder Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
the in self get up early Moshe to said has Hashem and

פֿרי , אוּן שטעל זיך פֿאַר פַּרעהן ; זע , ער גייט אַרויס צום
tsum arois geit er ze Pharaohn far zich shtel un peire
to out goes he behold Pharaoh before self stand and morning

וואַסער, זאָלסטו זאָגן צו אים: אַזוי האָט ה געזאָגט: לאָז אַוועק
avek loz gezogt Hashem hot azoi im tsu zogn zolstu vaser
to leave allow said Hashem has thus him to say shall you water

מײַן פֿאָלק , זיי זאָלן מיר דינען . יז כא ווואָרעם אויב דו לאָזט נישט
nisht lozt du oib vorem dinen mir zoln zei folk main
not allow you if because serve me may they people my

אַוועק מײַן פֿאָלק , אָט שיק איך אָן אויף דיר , אוּן אויף דײַנע
daine oif un dir oif on ich shik ot folk main avek
your on and you(SG) on on I send behold people my to leave

[12] [16] And Hashem said unto Moshe, Say unto Aharon, Stretch out thy matteh, and smite the aphar ha'aretz, that it may become kinim throughout kol Eretz Mitzrayim. [13] [17] And they did so; for Aharon stretched out his yad with his matteh, and smote the aphar ha'aretz, and it became kinim in adam, and in behemah; all the aphar ha'aretz became kinim throughout kol Eretz Mitzrayim. [14] [18] And the chartumim did so with their secret lore to bring forth kinim, but they could not: so there were kinim upon adam, and upon behemah. [15] [19] Then the chartumim said unto Pharaoh, This is the Etzba Elohim *(Finger of G-d)*: and the lev Pharaoh was hardened, and he paid heed not unto them; as Hashem had said.

[16] [20] And Hashem said unto Moshe, Rise up early in the boker, and stand before Pharaoh; hinei, he cometh forth to the mayim; and say unto him, Thus saith Hashem, Let My people go, that they may serve Me. [17] [21] Else, if thou wilt not let My people go, hineni, I will send swarms of arov upon thee, and upon thy avadim, and upon thy people, and

into thy batim *(houses)*; and the batim *(houses)* of the Egyptians shall be full of swarms of arov, and also the ground whereon they are. [18] [22] And I will deal differently in that day with Eretz Goshen, in which My people dwell, that no swarms of arov shall be there; to the end thou mayest know that I am Hashem in the midst of the earth. [19] [23] And I will put a distinction between My people and thy people; tomorrow shall this Ot be. [20] [24] And Hashem did so; there came a grievous swarm of arov into the bais Pharaoh, into batim of his avadim, into kol Eretz Mitzrayim; the land was corrupted from the swarm of arov.

קנעבט , און אויף דיין פֹּאָלק , און אין דיַינע הַיִזער , אַ געמיש
gemish a haizer daine in un folk dain oif un knecht
swarm of a households your in and people your on and servants

פֿליגן, און די הַיִזער פֿון מִצרַיִם וועלן אָנגעפֿילט ווערן מיט
mit vern ongefilt veln Mitsrayim fun haizer di un flign
with become filled will Egypt of households the and flies

יח כב דעם געמיש פֿליגן, און אויך די ערד וואָס זיי זַיִנען אויף איר.
ir oif zainen zei vos erd di oich un flign gemish dem
it on are they which earth the also and flies swarm of the

און איך וועל אָפּזונדערן אין יענעם טאָג דאָס לאַנד גוֹשֶׁן , וואָס מיַין
main vos Goshen land dos tog yenem in opzundern vel ich un
my which Goshen land of this day that in isolate will I and

פּאָלק האַלט זיך אויף דערין, אַז דאָס געמיש פֿליגן זאָל דאָרטן נישט
nisht dortn zol flign gemish dos az derin oif zich halt folk
not there shall flies swarm of this that in it onto self hold people

זיַין , כּדי זאָלסט וויסן , אַז איך, ה , בין אין לאַנד .
land in bin Hashem ich az visen zolst kedei zain
the land in am Hashem I that know you(SG) shall so that be

יט כג און איך וועל מאַכן אַן אָפּשיידונג צווישן מיַין פֿאָלק און
un folk main tsvishn opsheidung an machn vel ich un
and people my between separation a make will I and

צווישן דיַין פֿאָלק . אויף מאָרגן וועט געשען דער דאָזיקער צייכן .
tseichn doziker der geshen vet morgn oif folk dain tsvishn
sign this the happen will next day on people your between

כד און ה האָט אַזוי געטאָן: און עס איז געקומען אַ געדיכט
gedicht a gekumen iz es un geton azoi hot Hashem un
dense a having come is there and done thus has Hashem and

געמיש פֿליגן אין הויז פֿון פַּרעהן , און אין הויז פֿון זיַינע קנעבט ,
knecht zaine fun hoiz in un Pharaohn fun hoiz in flign gemish
servants his of house in and Pharaoh of house in flies swarm of

און אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם . דאָס לאַנד איז פֿאַרווויסט געוואָרן
gevorn farvist iz land dos Mitsrayim land gantsn in un
having become laid waste is land this Egypt land all in and

פֿון וועגן דעם געמיש פֿליגן.
flign gemish dem vegen fun
flies swarm of the because of from

כה כא [21] [25] And Pharaoh called for Moshe, for Aharon, and said, Go ye, sacrifice to Eloheichem in the land. [22] [26] And Moshe said, It is not meet so to do; for we shall sacrifice the to'avot Egyptians to Hashem Eloheinu; lo, shall we sacrifice the to'avot Egyptians before their eyes, and will they not stone us? [23] [27] We will go derech shloshet yamim into the midbar, and sacrifice to

האָט פַּרעה געפֿרוֹפֿן משהן און אַהרֹנען , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Aharonen un Mosheen gerufn Pharaoh hot
said has and Aaron and Moshe called Pharaoh has

כו כב גייט שלאַכט צו אלוקיכם אין לאַנד . האָט משה געזאָגט:
gezogt Moshe hot land in Elokeichem tsu shlacht geit
said Moshe has the land in your G-d to sacrifice go

עס איז נישט רעכט אַזוי צו טאָן, ווָאַרעם די אומווערדיקייט פֿון די
di fun umverdikeit di vorem ton tsu azoi recht nisht iz es
the of abomination the because do to thus right not is it

מִצרַיִם וועלן מיר שלאַכטן צו ה אלוקינו ; זע , אַז מיר וועלן
veln mir az ze Elokeinu Hashem tsu shlachtn mir veln Mitsrayim
will we if behold our G-d Hashem to sacrifice we will Egyptians

שלאַכטן די אומווערדיקייט פֿון די מִצרַיִם פֿאַר זייערע אויגן, צי
tsi oign zeyere far Mitsrayim di fun umverdikeit di shlachtn
then eyes their before Egyptians the of abomination the sacrifice

כז כג וועלן זיי אונדז נישט פֿאַרשטיינען? דרַיי טעג וועגס וועלן מיר גיין
gein mir veln vegs teg drai farshteinen nisht undz zei veln
go we will journey days three stone not us they will

אין דער מדבר , און מיר וועלן שלאַכטן צו ה אלוקינו , אַזוי ווי
vi azoi Elokeinu Hashem tsu shlachtn veln mir un midber der in
as even our G-d Hashem to sacrifice will we and wilderness the in

ער וועט אונדז הייסן .
heisn undz vet er
command us will he

Hashem Eloheinu, as He shall command us.

כד כח האָט פַּרעה געזאָגט: איך וועל אײַך אַוועקלאָזן, איר זאָלט שלאַכטן
shlachtn zolt ir aveklozn aich vel ich gezogt Pharaoh hot
sacrifice may you release you will I said Pharaoh has

צו ה אלוקיכם אין דער מדבר , נאָר זייער וויַט זאָלט איר
ir zolt vait zeyer nor midber der in Elokeichem Hashem tsu
you shall far very but wilderness the in your G-d Hashem to

נישט גיין . בעט פַֿאַר מיר. כה כט האָט משה געזאָגט: זע , איך גיי
gei ich ze gezogt Moshe hot mir far bet gein nisht
go I behold said Moshe has me for intercede go not

אַרויס פֿון דיר , און וועל בעטן צו ה , אַז דאָס געמיש פֿליגן
flign gemish dos az Hashem tsu betn vel un dir fun arois
flies swarm of this that Hashem to ask will and you(SG) from out

זאָל זיך מאָרגן אָפּטאָן פֿון פַֿרעהן , פֿון זיַינע קנעכט , און
un knecht zaine fun Pharaohn fun opton morgn zich zol
and servants his from Pharaoh from be removed next day self shall

פֿון זיַין פֿאָלק ; זאָל אָבער פַֿרעה נישטווידער מאַכן געשפּעט,
geshpet machn vider nisht Pharaoh ober zol folk zain fun
mockery make again not Pharaoh but must people his from

נישט אַוועקצולאָזן דאָס פֿאָלק צו שלאַכטן צו ה . כו ל און משה
Moshe un Hashem tsu shlachtn tsu folk dos avektsulozn nisht
Moshe and Hashem to sacrifice to people this releasing not

איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פַֿרעהן , און האָט געבעטן צו ה .
Hashem tsu gebetn hot un Pharaohn fun aroisgegangen iz
Hashem to entreated has and Pharaoh from having come out is

כז לא און ה האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון משהן , און האָט
hot un Mosheen fun vort dos vi azoi geton hot Hashem un
has and Moshe of word this as thus done has Hashem and

אָפּגעטאָן דאָס געמיש פֿליגן, פֿון פַֿרעהן , פֿון זיַינע קנעכט ,
knecht zaine fun Pharaohn fun flign gemish dos opgeton
servants his from Pharaoh from flies swarm of this finished

און פֿון זיַין פֿאָלק ; נישט אַן אײַנציקע איז געבליבן. כח לב אָבער
ober geblibn iz eintsike an nisht folk zain fun un
but left was single one a not people his from and

פַּרעה האָט אויך דאָס מאָל האַרט געמאַכט זיַין האַרץ, און האָט נישט
nisht hot un harts zain gemacht hart mol dos oich hot Pharaoh
not has and heart his made hard time this also has Pharaoh

אַוועקגעלאָזן דאָס פֿאָלק .
folk dos avekgelozn
people this released

[24] [28] And Pharaoh said, I will let you go, that ye may sacrifice to Hashem Eloheichem in the midbar; only ye shall not go very far away; entreat for me. [25] [29] And Moshe said, Hinei, I go out from thee, and I will entreat Hashem that the swarms of arov may depart from Pharaoh, from his avadim, and from his people, tomorrow; but let not Pharaoh deal deceitfully anymore in not letting the people go to sacrifice to Hashem. [26] [30] And Moshe went out from Pharaoh, and entreated Hashem. [27] [31] And Hashem did according to the devar Moshe; and He removed the swarms of arov from Pharaoh, from his avadim, from his people; there remained not one. [28] [32] And Pharaoh hardened his lev at this time also, neither would he let the people go.

ט 9 Then Hashem said unto Moshe, Go in unto Pharaoh, tell him, Thus saith Hashem Elohei HaIvrim, Let My people go, that they may serve Me. [2] For if thou refuse to let them go, and wilt hold

און ה האָט געזאָגט צו משהן : קום צו פַֿרעהן ,
Pharaohn tsu kum Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
Pharaoh to come Moshe to said has Hashem and

און רעד צו אים: אַזוי האָט געזאָגט ה , דער ג-ט פֿון די
di fun G-t der Hashem gezogt hot azoi im tsu red un
the of G-d the Hashem said has thus him to speak and

עִבְרִים : לאָז אַוועק מײַן פֿאָלק , זיי זאָלן מיר דינען . ב וואָרעם
vorem dinen mir zoln zei folk main avek loz Ivrim
because serve me may they people my to leave allow Hebrews

them still, [3] Hinei, the Yad Hashem is upon thy mikneh *(livestock)* which is in the sadeh, upon the susim, upon the donkeys, upon the camels, upon the herd, and upon the tzon; there shall be a very grievous dever. [4] And Hashem shall separate between the mikneh Yisroel and the mikneh Mitzrayim; and there shall nothing die of all that belongs to the Bnei Yisroel. [5] And Hashem appointed a mo'ed, saying, Tomorrow Hashem shall do this thing in the land.

[6] And Hashem did that thing on the next day, and all the mikneh of Mitzrayim died; but of the mikneh of the Bnei Yisroel died not one. [7] And Pharaoh sent, and, hinei, there was not one of the mikneh Yisroel dead. And the lev Pharaoh was hardened, and he did not let HaAm go.

[8] And Hashem said unto Moshe and unto Aharon, Take to you handfuls of piach of the furnace, and let Moshe sprinkle it toward Shomayim in the sight of Pharaoh. [9] And it shall become fine dust in kol Eretz Mitzrayim, and shall be a sh'khin *(boil)*

אויב דו ווילסט נישט אַוועקלאָזן, און האַלטסט זיי נאָך וויַטער,
vaiter noch zei haltst un aveklozn nisht vilst du oib
further still them keep and release not will you if

ג זע , וועט די האַנט פֿון ה זיין אויף דיין פֿיך וואָס
vos fich dain oif zain Hashem fun hant di vet ze
which are livestock your on be Hashem of hand the will behold

אין פֿעלד, אויף די פֿערד , אויף די אייזלען , אויף די קעמלען, אויף
oif kemlen di oif eizlen di oif ferd di oif feld in
upon camels the upon donkeys the upon horses the upon field in

די רינדער, און אויף די שאָף ; אַ זייער שווערע מגפֿה . ד און ה
Hashem un mageyfe shvere zeyer a shof di oif un rinder di
Hashem and epidemic severe very a sheep the upon and cattle the

וועט אָפּזונדערן צווישן דעם פֿיך פֿון ישׂראֵל און צווישן דעם
dem tsvishn un Yisroel fun fich dem tsvishn opzundern vet
the between and Israel of livestock the between isolate will

פֿיך פֿון מִצרַיִם , און פֿון אַלץ וואָס געהערט צו די קינדער
kinder di tsu gehert vos alts fun un Mitsrayim fun fich
children the to belongs which all that of and Egypt of livestock

פֿון ישׂראֵל וועט גאָרנישט שטאַרבן. ה און ה האָט געמאַכט אַ צייַט,
tsait a gemacht hot Hashem un shtarbn gornisht vet Yisroel fun
time a made has Hashem and die nothing will Israel of

אַזוי צו זאָגן: מאָרגן וועט ה טאָן די דאָזיקע זאַך אין לאַנד .
land in zach dozike di ton Hashem vet morgn zogn tsu azoi
the land in thing this the do Hashem will next day say to thus

ו און ה האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך אויף מאָרגן , און דאָס
dos un morgn oif zach dozike di geton hot Hashem un
this and next day on thing this the done has Hashem and

גאַנצע פֿיך פֿון מִצרַיִם איז אויסגעשטאָרבן, אָבער פֿון דעם
dem fun ober oisgeshtorben iz Mitsrayim fun fich gantse
the of but died out has Egypt of livestock whole

פֿיך פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל איז אַן איינציקס נישט געשטאָרבן.
geshtorbn nisht eintsiks an iz Yisroel fun kinder di fun fich
died not single one a has Israel of children the of livestock

ז און פַּרעה האָט געשיקט, ערשט פֿון דעם פֿיך פֿון ישׂראֵל איז צו
tsu iz Yisroel fun fich dem fun ersht geshikt hot Pharaoh un
to is Israel of livestock the of look sent has Pharaoh and

מאָל אַן איינציקס נישט געשטאָרבן. אָבער פַּרעהס האַרץ איז געבליבן
geblibn iz harts Pharaohs ober geshtorbn nisht eintsiks an mol
remained has heart Pharaoh's but died not single one a time

האַרט, און ער האָט נישט אַוועקגעלאָזן דאָס פֿאָלק .
folk dos avekgelozn nisht hot er un hart
people this released not has he and hard

ח און ה האָט געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען : נעמט אייַך
aich nemt Aharonen tsu un Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
you take Aaron to and Moshe to said has Hashem and

אַיַערע פֿולע הויפֿנס אַש פֿון אַ קאַלכאויוון, און משה זאָל עס אַ
a es zol Moshe un kalchoivn a fun ash hoifns fule aiere
a it shall Moshe and furnace a from ashes heaps full your

וואָרף טאָן אַקעגן הימל , פֿאַר די אויגן פֿון פַּרעהן . ט און עס וועט
vet es un Pharaohn fun oign di far himel akegn ton vorf
will it and Pharaoh of eyes the before heaven towards do throw

ווערן צו שטויב איבערן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם , און ווערן אַ גרינד
grind a vern un Mitsrayim land gantsn ibern shtoib tsu vern
boil a turn into and Egypt land of all over dust into turn

breaking forth with festers upon adam, and upon behemah, throughout kol Eretz Mitzrayim.

וואָס שלאָגט אויס אין בלאָטערן, אויף מענטשן און אויף בהמות , אין
in beheimes oif un mentshn oif blotern in ois shlogt vos
in beasts on and men on blisters in out comes which

גאַנצן לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land gantsn
Egypt land of all

[10] And they took piach of the furnace, and stood before Pharaoh; and Moshe sprinkled it up toward Shomayim; and it became a sh'khin breaking forth with festers upon adam, and upon behemah. [11] And the charetumim could not stand before Moshe because of the sh'khin; for the sh'khin was upon the charetumim, and upon kol Mitzrayim.

י האָבן זיי געמומען אש פֿון אַ קאַלכאויוון, און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un kalchoivn a fun ash genumen zei hobn
self have they and furnace a from ashes taken they have

געשטעלט פַֿאַר פַּרעהן , און משה האָט עס אַ ווארף געטאָן אַקעגן
akegn geton vorf a es hot Moshe un Pharaohn far geshtelt
towards done throw a it has Moshe and Pharaoh before stood

הימל , און עס איז געוואָרן אַ גרינד וואָס שלאָגט אויס אין
in ois shlogt vos grind a gevorn iz es un himel
in out comes which boil a having become is it and heaven

בלאָטערן, אויף מענטשן און אויף בהמות . יא און די חַרטומים האָבן
hobn chartumim di un beheimes oif un mentshn oif blotern
have magicians the and beasts on and men on blisters

נישט געקענט שטיין פַֿאַר משהן פֿון וועגן דעם גרינד,
grind dem vegen fun Mosheen far shtein gekent nisht
boil the concerning from Moshe before to stand been able not

וואָרעם דער גרינד איז געווען אויף די חַרטומים אַזוי ווי
vi azoi chartumim di oif geven iz grind der vorem
as in same way magicians the on having been is boil the because

אויף גאַנץ מִצרַיִם .
Mitsrayim gants oif
Egyptians all on

[12] And Hashem hardened the lev Pharaoh, and he paid heed not unto them; as Hashem had spoken unto Moshe.

יב אָבער ה האָט פַֿעסט געמאַכט פַּרעהס האַרץ, און ער האָט
hot er un harts Pharaohs gemacht fest hot Hashem ober
has he and heart Pharaoh's made resolute has Hashem but

נישט צוגעהערט צו זיי ; אַזוי ווי ה האָט געזאָגט צו משהן .
Mosheen tsu geredt hot Hashem vi azoi zei tsu tsugehert nisht
Moshe to spoken had Hashem as even them to paid heed not

[13] And Hashem said unto Moshe, Rise up early in the boker, and stand before Pharaoh, and say unto him, Thus saith Hashem Elohei HaIvrim, Let My people go, that they may serve Me. [14] For I will at this time send all My maggefot upon thine lev, and upon thy avadim, and upon thy people; that thou mayest have da'as that there is none like Me in kol ha'aretz. [15] For now I will stretch out My Yad, that I may strike thee and thy people with dever; and

יג און ה האָט געזאָגט צו משהן : פֿרי זיך אין דער
der in zich feder Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
the in self get up early Moshe to said has Hashem and

פֿרי , און שטעל זיך פַֿאַר פַּרעהן , און זאָג צו אים: אַזוי האָט
hot azoi im tsu zog un Pharaohn far zich shtel un peire
has thus him to say and Pharaoh before self stand and morning

געזאָגט ה דער ג-ט פֿון די עִבֿרים : לאָז אַוועק מײַן פֿאָלק ,
folk main avek loz Ivrim di fun G-t der Hashem gezogt
people my to leave allow Hebrews the of G-d the Hashem said

זיי זאָלן מיר דינען . יד ווייל דאָס מאָל שיק איך אַן אַלע מײַנע פּלאָגן
plogn maine ale on ich shik mol dos vail dinen mir zoln zei
plagues my all on I send time this because serve me may they

אויף דיר האַרץ, אויף דײַנע קנעכט , און אויף דײַן פֿאָלק , כּדי
kedei folk dain oif un knecht daine oif harts dir oif
so that people your on and servants your on heart you(SG) on

זאָלסט וויסן , אַז נישטאָ אַזאַ ווי איך אויף דער גאַנצער
gantser der oif ich vi aza nishto az visen zolst
whole the on I as such there is not that know you(SG) shall

ערד . טו וואָרעם איך וואָלט אַצונד אויסגעשטרעקט מײַן האַנט,
hant main oisgeshtrekt atsund volt ich vorem erd
hand my stretched out by now could have I for earth

thou shalt be cut off from ha'aretz. 16 In fact for this cause have I raised thee up, for to show in thee My ko'ach; and that My Shem may be declared throughout kol ha'aretz.

אוּן וואָלְט געשלאָגן דיך אוּן דיין פֹּאָלק מיט אַ מגפּה ,
un volt geshlogn dich un dain folk mit a mageyfe
and would have struck you(SG) and your people with an epidemic

אַז דו וואָלְסט פֿאַרטילקט געווארן פֿון דער ערד . טז אוּן
az du volst fartilikt gevorn fun der erd un
so that you would have become exterminated from the earth and

נאָר צוּ דיר קדי אויפֿגעשטעלט, דיך איך האָב דערום
nor tsu dir kedei oifgeshtelt dich ich hob derum
but for this reason I have established you(SG) so as to you(SG)

וויַיזן מיַין כּוֹח , אוּן כּדי מע זאָל דערציילן מיַין נאָמען איבער
vaizn main koiech un kedei me zol dertseiln main nomen iber
show my strength and so that one shall declare my name over

דער גאַנצער ערד .
der gantser erd
the whole earth

17 Thou still are exalting thyself against My people, that thou wilt not let them go. 18 Hinei, tomorrow about this time I will cause it to rain very grievous barad *(hail)*, such as hath not been in Mitzrayim since the foundation thereof even until now. 19 Send therefore now, and gather thy mikneh, and all that thou hast in the sadeh; for upon every adam *(man)* and behemah *(beast)* which shall be found in the sadeh, and shall not be brought into shelter, the barad shall come down upon them, and they shall die.

יז נאָך אַלץ דערהייבסטו זיך אַקעגן מיַין פֹּאָלק , זיי נישט
nisht zei folk main akegn zich derheibstu alts noch
not them people my against self you(sg) exalt all that after

אַוועקצולאָזן. יח זע , איך מאַך רעגענען מאָרגן אין דער צייַט
tsait der in morgn regenen mach ich ze avektsulozn
time this in next day rain make I behold releasing

זייער אַ שוועריקן האָגל, וואָס אַזעלכע איז נישט געווען אין
in geven nisht iz azelche vos hogel shvern a zeyer
in having been not is such which hail severe a very much

מִצרַיִם פֿון דעם טאָג וואָס זי איז געגרונטפֿעסט געוואָרן אוּן
un gevorn gegruntfest iz zi vos tog dem fun Mitsrayim
and having become founded was it which day the from Egypt

ביז אַצונד . יט אוּן אַצונד שיק אַריַינטריַבן דיַין פֿיך , אוּן אַלץ
biz atsund un fich dain araintraibn shik atsund un alts
all that and livestock your to drive inside send now and now to

וואָס דו האָסט אין פֿעלד; יעטוועדער מענטש אוּן בהמה וואָס וועט
vet vos beheime un mentsh yetveder feld in host du vos
will which livestock and man every field in have you which

זיך געפֿינען אין פֿעלד, אוּן וועט נישט אַריַינגענומען ווערן אין הויז ,
hoiz in vern araingenumen nisht vet un feld in gefinen zich
house in become taken into not will and field in find self

וועט אויף זיי נידערן דער האָגל, אוּן זיי וועלן שטאַרבן.
shtarbn veln zei un hogel der nidern zei oif vet
die will they and hail the descend them on will

כ דער פֿון פַֿרעהס דינער וואָס האָט מורא געהאַט פֿאַר
far gehat moire hot vos diner Pharaohs fun der
for had fear has who servant Pharaoh's from whoever

הס וואָרט, האָט געמאַכט אַנטרינען זיַינע קנעכט אוּן זיַין
zain un knecht zaine antrinen gemacht hot vort Hashems
his and servants his to escape made has word Hashem's

פֿיך אין די היַיזער . כא אוּן ווער עס האָט נישט געטאָן זיַין האַרץ
harts zain geton nisht hot es ver un haizer di in fich
heart his done not has it whoever and houses the into livestock

אויף הס וואָרט, האָט איבערגעלאָזן זיַינע קנעכט אוּן זיַין פֿיך
oif Hashems vort hot ver un knecht zaine ibergelozn fich zain
on Hashem's word has it left behind servants his and livestock his

אין פֿעלד.
in feld
in the field

20 He that feared the Devar Hashem among the avadim of Pharaoh made his avadim and his mikneh flee into the shelters; 21 And he that took not to heart the Devar Hashem left his avadim and his mikneh in the sadeh.

כב אוֹן ה האָט געזאָגט צו משהן : שטרעק אויס דײַן האַנט
hant dain ois shtrek Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
hand your out stretch Moshe to said has Hashem and

, אַקעגן הימל , אוֹן זאָל ווערן אַ האָגל אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land gantsn in hogel a vern zol un himel akegn
Egypt land of all in hail a become shall and heaven towards

אויף מענטשן , אוֹן אויף בהמות , אוֹן אויף אַלעם גראָז פֿון פֿעלד אין
in feld fun groz alem oif un beheimes oif un mentshn oif
in field of grass all on and beasts on and men on

דעם לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land dem
Egypt land of the

כג האָט משה אויסגעשטרעקט זײַן שטעקן אַקעגן הימל , אוֹן
un himel akegn shtekn zain oisgeshtrekt Moshe hot
and heaven towards staff his stretched out Moshe has

ה האָט געגעבן דונערן אוֹן האָגל , אוֹן אַ פֿײַער איז אַראָפּגעפֿאַלן
aropgefaln iz faier a un hogel un dunern gegebn hot Hashem
fallen down is fire a and hail and thunder given has Hashem

אויף דער ערד ; אוֹן ה האָט געמאַכט רעגענען אַ האָגל אויפֿן לאַנד
land oifn hogel a regenen gemacht hot Hashem un erd der oif
land of on hail a to rain made has Hashem and earth the on

מִצרַיִם . כד אוֹן עס איז געווען אַ האָגל , מיט אַ פֿלאַקערעדיקן
flakerikn a mit hogel a geven iz es un Mitsrayim
flickering flame of a with hail a having been is it and Egypt

פֿײַער אין מיטן האָגל , זייער אַ שווערער , וואָס אזאַ ווי ער איז
iz er vi aza vos shverer a zeyer hogel mitn in faier
is it as such which severe a very much hail with the in fire

נישט געווען אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם , פֿון זינט עס איז
iz es zint fun Mitsrayim land gantsn in geven nisht
was it since from Egypt land of all in having been not

געווארן צום פֿאָלק . כה אוֹן דער האָגל האָט אינגעשלאָגן אין
in aingeshlogn hot hogel der un folk tsum gevorn
in pounded down has hail the and a people into having become

גאַנצן לאַנד מִצרַיִם אַלץ וואָס אויפֿן פֿעלד , פֿון אַ מענטשן
mentshn a fun feld oifn vos alts Mitsrayim land gantsn
men a from field in the which are all that Egypt land of all

ביז אַ בהמה ; אויך יעטוועדער קרײַטעכץ פֿון פֿעלד האָט דער האָגל
hogel der hot feld fun kraitechts yetveder oich beheime a biz
hail the has field of plant every also livestock a to

אויסגעשלאָגן , אוֹן יעטוועדער בוים פֿון פֿעלד האָט ער צעבראָכן .
tsebrochn er hot feld fun boim yetveder un oisgeshlogn
broken it has field of tree every and hammered down on

כו נאָר אין לאַנד גוֹשֶׁן , וואָס דאָרטן זײַנען געווען די קינדער
kinder di geven zainen dortn vos Goshen land in nor
children the having been are there which Goshen land of in but

פֿון יִשׂרָאֵל , איז קיין האָגל נישט געווען .
geven nisht hogel kein iz Yisroel fun
having been not hail no there Israel of

כז האָט פַּרעה געשיקט און גערופֿן משהן און אַהרֹנען , אוֹן
un Aharonen un Mosheen gerufn un geshikt Pharaoh hot
and Aaron and Moshe called and sent Pharaoh has

ער האָט צו זיי געזאָגט: איך האָב געזינדיקט דאָס מאָל; ה איז
iz Hashem mol dos gezindikt hob ich gezogt zei tsu hot er
is Hashem time this sinned have I said them to has he

22 And Hashem said unto Moshe, Stretch forth thine yad toward Shomayim, that there may be barad in kol Eretz Mitzrayim, upon adam, and upon behemah, and upon kol esev hasadeh, throughout Eretz Mitzrayim.

23 And Moshe stretched forth his matteh toward Shomayim; and Hashem sent thunder and barad, and the eish flashed down upon the ground; and Hashem rained barad upon Eretz Mitzrayim. 24 So there was barad, and eish mingled with the barad, very grievous, such as there was none like it in kol Eretz Mitzrayim since it became a nation. 25 And the barad struck throughout kol Eretz Mitzrayim all that was in the sadeh, both adam and behemah; the barad struck kol esev hasadeh, and beat down kol etz of the sadeh. 26 Only in Eretz Goshen, where the Bnei Yisroel were, was there no barad.

27 And Pharaoh sent, and called for Moshe and Aharon, and said unto them, chatati *(I have sinned)* this time: Hashem

HaTzaddik *(is righteous)*, and I and my people are haresha'im *(wicked, guilty, wrong)*. [28] Entreat Hashem for it is enough, that there be no more Elohim thunderings and barad; and I will let you go, and ye shall stay no longer. [29] And Moshe said unto him, As soon as I am gone out of the Ir, I will spread out my palms unto Hashem; and the thunder shall cease, neither shall there be any more barad; that thou mayest have da'as that ha'aretz is Hashem's. [30] But as for thee and thy avadim, I know that ye will not yet fear Hashem Elohim.

[31] And the flax and the barley was struck; for the barley was ripe, and the flax was in bud. [32] But the wheat and the spelt were not struck; for they were not yet come up.

[33] And Moshe went out of the Ir from Pharaoh, and spread out his palms unto Hashem; and the thunders and barad ceased, and the rain was not poured upon ha'aretz.

[34] And when Pharaoh saw that the rain and the barad and the thunders were ceased, he sinned yet more, and hardened his lev, he

כח בעט . קיין אומגערעכט זיינען פֹאלק מײַן אוּן איך אוּן געראכט
bet umgerecht zainen folk main un ich un gerecht
intercede unrighteous are people my and I and righteous

צו ה , אוּן זאָל זיין גענוג די דונערן פֿון אלקים אוּן דער
der un Elokim fun dunern di genug zain zol un Hashem tsu
the and G-d of thunder the enough of be shall and Hashem to

האָגל, אוּן איך וועל אײַך אַוועקלאָזן, אוּן איר וועט מער נישט בלײַבן.
blaibn nisht mer vet ir un aveklozn aich vel ich un hogel
stay not more will you and release you will I and hail

כט האָט משה צו אים געזאָגט: ווי איך גיי אַרויס פֿון שטאָט, וועל איך
ich vel shtot fun arois gei ich vi gezogt im tsu Moshe hot
I will city from out go I when said him to Moshe has

אויסשפרייטן מײַנע הענט צו ה ; וועלן די דונערן אויפֿהערן, אוּן
un oifhern dunern di veln Hashem tsu hent maine oisshpreitn
and cease thunder the will Hashem to hands my spread out

דער האָגל וועט מער נישט זיין ; כּדי זאָלסט וויסן אַז צו
tsu az visen zolst kedei zain nisht mer vet hogel der
to that know you(SG) shall so that be not more will hail the

ה געהערט די ערד . ל אוּן דו אוּן דײַנע קנעכט – איך ווייס ,
veis ich knecht daine un du un erd di gehert Hashem
know I servants your and you and earth the belongs Hashem

אַז איר האָט נאָך אַלץ נישט מורא פֿאַר ה אלקים .
Elokim Hashem far moire nisht alts noch hot ir az
G-d Hashem for fear not all that after have you that

לא אוּן דער פֿלאַקס אוּן דער גערשט זיינען אויסגעשלאָגן
oisgeshlogn zainen gersht der un flaks der un
hammered down were barley the and flax the and

געווואָרן , וואָרעם דער גערשט איז געווען אין זאַנג , אוּן דער
der un zang in geven iz gersht der vorem gevorn
the and ear in having been was barley the because having become

פֿלאַקס אין בליִונג . לב אָבער דער וויץ אוּן דער טונקלווייץ זיינען נישט
nisht zainen tunklveits der un veits der ober bliung in flaks
not were spelt the and wheat the but blossom in flax

אויסגעשלאָגן געווואָרן , ווײַל זיי וועלן שפּעט צײַטיק.
tsaitik shpet vern zei vail gevorn oisgeshlogn
ripe later become they because having become hammered down

לג אוּן משה איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פַּרעהן אויסן שטאָט ,
shtot oisn Pharaohn fun aroisgegangen iz Moshe un
the city outside Pharaoh from having come out is Moshe and

אוּן האָט אויסגעשפרייט זײַנע הענט צו ה , אוּן די דונערן
dunern di un Hashem tsu hent zaine oisgeshpreit hot un
thunder the and Hashem toward hands his spread out has and

אוּן דער האָגל האָבן אויפֿגעהערט, אוּן דער רעגן האָט מער נישט געגאָסן
gegosn nisht mer hot regn der un oifgehert hobn hogel der un
poured not more has rain the and ceased have hail the and

אויף דער ערד .
erd der oif
earth the on

לד אוּן ווי פַּרעה האָט געזען, אַז דער רעגן אוּן דער האָגל
un vi Pharaoh hot gezen az regn der un hogel der
and when Pharaoh has seen that rain the and hail the

די דונערן האָבן אויפֿגעהערט, אַזוי האָט ער וויטער געזינדיקט, אוּן האָט
hot un gezindikt vaiter er hot azoi oifgehert hobn dunern di
has and sinned further he has thus ceased have thunder the

and his avadim. 35 And the lev Pharaoh was hardened, neither would he let the Bnei Yisroel go; as Hashem had spoken by Moshe.

הָאַרְט געמַאכְט זיין הָאַרְץ, ער און זיינע קנעכְט . לה און פַּרְעהס
harts Pharaohs un knecht zaine un er harts zain gemacht hart
heart Pharaoh's and servants his and he heart his made hard

איז געבליבן פַּעסְט , און ער הָאט נישט אַוועקגעלאָזן די קינדער פון
fun kinder di avekgelozn nisht hot er un fest geblibn iz
of children the released not has he and resolute remaining was

יִשְׂרָאֵל; אַזוי ווי ה הָאט גערעדט דורך משהן .
Mosheen durch geredt hot Hashem vi azoi Yisroel
Moshe through spoken had Hashem as even Israel

BO

10 And Hashem said unto Moshe, Go in unto Pharaoh; for I have hardened his lev, and the lev of his avadim, that I might show these My otot before him; 2 And that thou mayest tell in the ears of thy ben, and of thy ben's ben, what things I have wrought in Mitzrayim, and My otot which I have done among them; that ye may have da'as that I am Hashem.

3 And Moshe and Aharon came in unto Pharaoh, and said unto him, Thus saith Hashem Elohei HaIvrim, How long wilt thou refuse to humble thyself before Me? Let My people go, that they may serve Me. 4 Else, if thou refuse to let My people go, hineni, tomorrow will I bring the arbeh into thy border; 5 And they shall cover the face of ha'aretz, that one cannot be able to see ha'aretz; and they shall devour the remnant of that which is escaped, which remaineth unto you from the barad, and shall eat kol haetz which groweth for

בֹּא

י און ה הָאט געזָאגט צו משהן : קום צו פַּרְעהן , ווָארעם
vorem Pharaohn tsu kum Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
because Pharaoh to come Moshe to said has Hashem and

איך הָאב הָאַרט געמַאכְט זיין הָאַרְץ און דָאס הָאַרְץ פון זיינע קנעכְט ,
knecht zaine fun harts dos un harts zain gemacht hart hob ich
servants his of heart the and heart his made hard have I

כדי איך זָאל טָאן מיינע דָאזיקע צויישן אים; ב און כדי
kedei im tsvishn tseichns dozike maine ton zol ich kedei
so that and him among signs these my do may I so that

זָאלסט דערציילן אין די אויערן פון דיין זון , און פון דיין זונס
zuns dain fun un zun dain fun oiern di in dertseiln zolst
son's your of and son your of ears the in tell you(SG) shall

זון , ווָאס איך הָאב אָנגעטָאן מִצרַיִם , און מיינע צייכנס ווָאס איך
ich vos tseichns maine un Mitsrayim ongeton hob ich vos zun
I which signs my and Egypt done to have I what son

הָאב געמַאכט צווישן זיי ; און איר זָאלט וויסן , אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen zolt ir un zei tsvishn gemacht hob
Hashem am I that know shall you and them among carried out have

ג זיינען משה און אַהרן געקומען צו פַּרְעהן , און זיי
zei un Pharaohn tsu gekumen Aharon un Moshe zainen
they and Pharaoh to having come Aaron and Moshe are

הָאבן צו אים געזָאגט: אַזוי הָאט ה דער ג-ט פון די
di fun G-t der Hashem gezogt hot azoi gezogt im tsu hobn
the of G-d the Hashem said has thus said him to have

עִבְרִים : ביז ווַאנען וועסטו זיך נישט וועלן בייגן פַּאר
far beigen veln nisht zich vestu vanen biz Ivrim
before to bow be willing not self will you(sg) how long until Hebrews

מיר? לָאז אַוועק מיין פַּאלק, זיי זָאלן מיר דינען . ד ווָארעם אויב
oib vorem dinen mir zoln zei folk main avek loz mir
if because serve me may they people my to leave allow me

דו ווילסט נישט אַוועקלָאזן מיין פַּאלק, אָט ברענג איך מָארגן
morgn ich breng ot folk main aveklozn nisht vilst du
next day I bring behold people my to release not be willing you

אַ היישעריק אין דיין גבול . ה און ער וועט פַּאַרדעקן דעם אָנבליק פון
fun onblik dem fardekn vet er un gvul dain in heisherik a
of view the conceal will it and territory your in locust a

דער ערד , אַז מע וועט נישט קענען אַרויסזען די ערד ; און ער
er un erd di aroiszen kenen nisht vet me az erd der
it and earth the see be able to not will they so that earth the

וועט אויפעסן דעם רעשט פון דער אַנטרינונג , ווָאס איך איז געבליבן
geblibn iz aich vos antrinung der fun resht dem oifesn vet
remaining is you which what was left the of rest the eat will

you out of the sadeh; [6] And they shall fill thy batim *(houses)*, and the batim *(houses)* of all thy avadim, and the batim *(houses)* of kol Mitzrayim; which neither thy avot, nor the avot of thy avot have seen, since the day that they were upon ha'aretz unto this day. And he turned himself, and went out from Pharaoh.

פֿון דעם האָגל, און וועט אויפֿעסן יעטוועדער בוים וואָס וואַקסט ביי
bai vakst vos boim yetveder oifesn vet un hogel dem fun
by springs up which tree every eat will and hail the from

איר אויפֿן פֿעלד. [ו] און אָנגעפֿילט וועלן ווערן דיינע הייזער , און
un haizer daine vern veln ongefilt un feld oifn aich
and households your become will filled and field on the you

די הייזער פֿון אַלע דיינע קנעכט , און די הייזער פֿון גאַנץ
gants fun haizer di un knecht daine ale fun haizer di
all of households the and servants your all of households the

מִצרַיִם ; וואָס דיינע עלטערן און דיינע עלטערנס עלטערן האָבן נישט
nisht hobn eltern elterns daine un eltern daine vos Mitsrayim
not have fathers fathers' your and fathers your which Egyptians

געזען פֿון דעם טאָג, וואָס זיי זיינען געווען אויף דער ערד ,
erd der oif geven zainen zei vos tog dem fun gezen
earth the on having been are they which day the from seen

און ביז הייַנטיקן טאָג.
tog haintikn biz un
day this very to and

. פַֿרעהן פֿון אַרויסגעגאַנגען איז און אומגעקערט, זיך האָט ער און
Pharaohn fun aroisgegangen iz un umgekert zich hot er un
Pharaoh from having come out is and turned self has he and

[7] And Pharaoh's avadim said unto him, How long shall this man be a mokesh *(snare)* unto us? Let the anashim go, that they may serve Hashem Eloheihem; knowest thou not yet that Mitzrayim is destroyed?

[ז] האָבן פַֿרעהס קנעכט צו אים געזאָגט: ביז וואַנען וועט דער
der vet vanen biz gezogt im tsu knecht Pharaohs hobn
the will how long until said him to servants Pharaoh's have

דאָזיקער אונדז זיין פֿאַר אַ שטרויכלונג ? לאָז אַוועק די לייַט , און
un lait di avek loz shtroichlung a far zain undz doziker
and people the to leave allow pitfall a for be us this one

זאָלן זיי דינען ה זייער ג-ט. צי נאָך ווייסטו נישט אַז
az nisht veistu noch tsi G-t zeyer Hashem dinen zei zoln
that not you(sg) know yet or G-d their Hashem serve they may

מִצרַיִם גייט אונטער?
unter geit Mitsrayim
under goes Egypt

[8] And Moshe and Aharon were brought again unto Pharaoh; and he said unto them, Go, serve Hashem Eloheichem; but who are they that shall go? [9] And Moshe said, We will go with ne'areinu and with zekeineinu, with baneinu and with benoteinu, with tzoneinu and with bekareinu *(our herds)* will we go; for Chag Hashem lanu. [10] And he said unto them, Hashem will indeed be with you, if ever I let you go, and your little ones; look to it, evil intent

[ח] האָט מען אומגעקערט משהן און אַהרֹנען צו פַֿרעהן , און
un Pharaohn tsu Aharonen un Mosheen umgekert men hot
and Pharaoh to Aaron and Moshe returned they have

ער האָט צו זיי געזאָגט: גייט דינט ה אלוקיכם ; אָבער וואר
ver ober Elokeichem Hashem dint geit gezogt zei tsu hot er
who but your G-d Hashem serve go said them to has he

און וואר זיַינען די גייער ? [ט] האָט משה געזאָגט: מיט אונדזערע
undzere mit gezogt Moshe hot geyer di zainen ver un
our with said Moshe has ones going the are who and

יונגע און מיט אונדזערע אַלטע וועלן מיר גיין ; מיט אונדזערע זין און
un zin undzere mit gein mir veln alte undzere mit un yunge
and sons our with go we will old our with and young

מיט אונדזערע טעכטער , מיט אונדזערע שאָף און מיט אונדזערע רינדער
rinder undzere mit un shof undzere mit techter undzere mit
cattle our with and sheep our with daughters our with

וועלן מיר גיין ; ווָאַרעם אַ יוֹם-טובֿ צו ה איז ביַי אונדז. [י] האָט ער
er hot undz bai iz Hashem tsu yom-tov a vorem gein mir veln
he has us with is Hashem to festival a because go we will

צו זיי געזאָגט: זאָל ה אַזוי זיַין מיט אייַך, ווי איך וועל אייַך
aich vel ich vi aich mit zain azoi Hashem zol gezogt zei tsu
you will I if you with be thus Hashem shall said them to

is before you. [11] Not so; go now ye that are gevarim, and serve Hashem; for that ye did request. And they were driven out from Pharaoh's presence.

[12] And Hashem said unto Moshe, Stretch out thine yad over Eretz Mitzrayim for the arbeh, that they may come up upon Eretz Mitzrayim, and devour kol esev ha'aretz, even all that the barad hath left as remnant.

[13] And Moshe stretched forth his matteh over Eretz Mitzrayim, and Hashem brought a ruach kadim upon the land all that yom, and all that lailah; and when it was boker, the ruach hakadim brought the arbeh. [14] And the arbeh went up over kol Eretz Mitzrayim, and rested on the entire border of Mitzrayim: very grievous were they; before them there were no such arbeh as they, neither after them shall be such. [15] For they covered the kol ha'aretz, so that the land was darkened; and they did eat kol esev ha'aretz, and kol p'ri haetz which the barad had left as remnant; and there remained not any yerek baetz, or in the esev hasadeh, through kol Eretz Mitzrayim.

אַווּעקלאָזן מיט אײַערע געזינטן ! זעט, אַז איר האָט עפּעס שלעכטס
shlechts epes hot ir az zet gezintn aiere mit aveklozn
evil things some have you that see households your with release

אין אויסקוק . יא נישט אַזוי ! גייט אַקאָרשט איר מענער און דינט ה' ,
Hashem dint un mener ir akorsht geit azoi nisht oiskuk in
Hashem serve and men you now go thus not prospect in

וואָרעם דאָס איז דאָך וואָס איר פֿאַרלאַנגט .
farlangt ir vos doch iz dos vorem
are asking for you what indeed is this because

און מע האָט זיי אַרויסגעטריבן פֿון פּאַר פַּרעהן .
Pharaohn far fun aroisgetribn zei hot me un
Pharaoh before from driven out them have people and

יב האָט ה' געזאָגט צו משהן : שטרעק אויס דײַן האַנט אויפֿן
oifn hant dain ois shtrek Mosheen tsu gezogt Hashem hot
on the hand your out stretch Moshe to said Hashem has

לאַנד מִצרַיִם וועגן דעם היישעריק, און ער וועט אַרויפֿגיין
aroifgein vet er un heisherik dem vegen Mitsrayim land
go up will it and locust the concerning Egypt land of

אויפֿן לאַנד מִצרַיִם , און וועט אויפֿעסן יעטוועדער קרײַטעכץ פֿון דער
der fun kraitechts yetveder oifesn vet un Mitsrayim land oifn
the of plant every eat will and Egypt land of on the

ערד , אַלץ וואָס דער האָגל האָט איבערגעלאָזן.
ibergelozn hot hogel der vos alts erd
left behind has hail the which all that earth

יג און משה האָט אויסגעשטרעקט זײַן שטעקן אויפֿן לאַנד
land oifn shtekn zain oisgeshtrekt hot Moshe un
land of on the staff his stretched out has Moshe and

מִצרַיִם , און ה' האָט געטריבן אַ מזרח-ווינט אויפֿן לאַנד
land oifn mizrech-vint a getribn hot Hashem un Mitsrayim
the land over east wind an driven has Hashem and Egypt

יענעם גאַנצן טאָג און די גאַנצע נאַכט; ווי עס איז געוואָרן
gevorn iz es vi nacht gantse di un tog gantsn yenem
having become was it when night whole the and day whole that

פֿרימאָרגן, אַזוי האָט דער מזרח-ווינט אָנגעטראָגן דעם היישעריק. יד און
un heisherik dem ongetrogn mizrech-vint der hot azoi frimorgn
and locusts the amassed east wind the has thus morning

דער היישעריק איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם , און
un Mitsrayim land gantsn oifn aroifgegangen iz heisherik der
and Egypt land of all over having gone up have locusts the

האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אין דעם גאַנצן גבֿול פֿון מִצרַיִם זייער
zeyer Mitsrayim fun gvul gantsn dem in aropgelozt zich hot
very Egypt of territory whole the in landed self has

שווער; נישט פֿאַר אים איז געווען אַזאַ היישעריק ווי ער, און
un er vi heisherik aza geven iz im far nisht shver
and he as locust such having been is him before not badly

נישט נאָך אים וועט זײַן אַזאַ . טו און ער האָט פֿאַרדעקט דעם אָנבליק
onblik dem fardekt hot er un aza zain vet im noch nisht
view the covered has he and such be will him after not

פֿון דער גאַנצער ערד , און די ערד איז פֿינצטער געוואָרן ; און
un gevorn fintster iz erd di un erd gantser der fun
and having become dark is earth the and earth whole the of

ער האָט אויפֿגעגעסן יעטוועדער קרײַטעכץ פֿון דער ערד , און יעטוועדער
yetveder un erd der fun kraitechts yetveder oifgegesn hot er
every and earth the of plant every devoured has he

פֵּרוכט פֿון בוים , וואָס דער האָגל האָט איבערגעלאָזן; און עס איז
iz es un ibergelozn hot hogel der vos boim fun frucht
has there and left behind has hail the which tree from fruit

נישט געבליבן קיין גרינס פֿון אַ בוים אָדער פֿון אַ קרייַטעכץ פֿון
fun kraitechts a fun oder boim a fun grins kein geblibn nisht
of plant a of or tree a of greenery any remained not

פֵּעלד אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land gantsn in feld
Egypt land of all in the country

16 Then Pharaoh called for Moshe and Aharon in haste; and he said, chatati *(I have sinned)* against Hashem Eloheichem, and against you. 17 Therefore forgive, now, my sin only this once, and entreat Hashem Eloheichem, that He would only take away from me this mavet.

טז האָט פַּרעה געשווינד גיך משהן און אַהרֹנען , און האָט
hot un Aharonen un Mosheen gich oif gerufn Pharaoh hot
has and Aaron and Moshe quickly on called Pharaoh has

געזאָגט: איך האָב געזינדיקט צו ה אלוקיכם , און צו
tsu un Elokeichem Hashem tsu gezindikt hob ich gezogt
against and your G-d Hashem against sinned have I said

איר. יז און אַצונד פַֿארגיב, איך בעט דיך , מײַן חטא בלויז דאָס
dos bloiz chet main dich bet ich fargib atsund un aich
this only sin my you(SG) entreat I forgive now and you

מאָל, און בעט צו ה אלוקיכם , ער זאָל אָפּטאָן פֿון מיר
mir fun opton zol er Elokeichem Hashem tsu bet un mol
me from remove shall he your G-d Hashem to intercede and time

נאָר די דאָזיקע טויט .
toit dozike di nor
death this the only

18 And he went out from Pharaoh, and entreated Hashem. 19 And Hashem turned a west ruach chazak me'od, which took away the arbeh, and cast them into the Yam Suf; there remained not one arbeh in all the borders of Mitzrayim.

יח איז ער אַרויסגעגאַנגען פֿון פַּרעהן , און האָט געבעטן
gebetn hot un Pharaohn fun aroisgegangen er iz
entreated has and Pharaoh from having come out he is

צו ה . יט און ה האָט פֿאַרקערט זייער אַ שטאַרקן
shtarkn a zeyer farkert hot Hashem un Hashem tsu
strong a very much turned has Hashem and Hashem to

מערבֿ-ווינט , וואָס האָט אַוועקגעטראָגן דעם היישעריק, און האָט אים
im hot un heisherik dem avekgetrogen hot vos mayrev-vint
it has and locusts the carried away has which west wind

אַריינגעשטופּט אין ים-סוף ; נישט אַן איינציקער היישעריק איז געבליבן
geblibn iz heisherik eintsiker an nisht Yam-Suf in araingeshtupt
remained has locust single a not Yam Suf into piled

אין גאַנצן גבֿול פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun gvul gantsn in
Egypt of territory all in

20 But Hashem hardened lev Pharaoh, so that he would not let the Bnei Yisroel go.

כ אָבער ה האָט פֿעסט געמאַכט פַּרעהס האַרץ, און ער האָט
hot er un harts Pharaohs gemacht fest hot Hashem ober
has he and heart Pharaoh's made resolute has Hashem but

נישט אַוועקגעלאָזן די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di avekgelozn nisht
Israel of children the released not

21 And Hashem said unto Moshe, Stretch out thine yad toward Shomayim, that there may be choshech over Eretz Mitzrayim, even choshech which he can feel.

כא און ה האָט געזאָגט צו משהן : שטרעק אויס דײַן האַנט
hant dain ois shtrek Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
hand your out stretch Moshe to said has Hashem and

אָפֿעגן הימל , און זאָל ווערן אַ פֿינצטערניש איבערן לאַנד
land ibern fintsternish a vern zol un himel akegn
land of over darkness a become shall and heaven towards

מִצרַיִם , אַז מע זאָל קענען אָנטאַפּן די פֿינצטערניש.
fintsternish di ontapn kenen zol me az Mitsrayim
darkness the feel be able to shall people so that Egypt

כב הָאָט משה אויסגעשטרעקט זײַן האַנט אַקעגן הימל , און עס איז
iz es un himel akegn hant zain oisgeshtrekt Moshe hot
is it and heaven towards hand his stretched out Moshe has

געווען אַ שטאָקפינצטערניש אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם דריַ
drai Mitsrayim land gantsn in shtokfintsternish a geven
three Egypt land of whole in pitch black darkness a having been

טעג . כג זיי האָבן איינער דעם אַנדערן נישט געזען , און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un gezen nisht andern dem einer hobn zei teg
self have they and seen not other the one have they days

קיינער נישט אויפֿגעהויבן פֿון זײַן אָרט דריַ טעג . אָבער ביַ אַלע
ale bai ober teg drai ort zain fun oifgehoibn nisht keiner
all with but days three place his from left not no one

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל איז געווען ליכטיק אין זייערע ווינערטער.
voinerter zeyere in lichtik geven iz Yisroel fun kinder
dwellings their in light having been is Israel of children

כד הָאָט פַּרעה גערופֿן משהן , און הָאָט געזאָגט: גייט דינט
dint geit gezogt hot un Mosheen gerufn Pharaoh hot
serve go said has and Moshe called Pharaoh has

ה ; נאָר אייַערע שאָף און אייַערע רינדער זאָלן זיך אָפּשטעלן;
opshteln zich zoln rinder aiere un shof aiere nor Hashem
not move self shall cattle your and sheep your but Hashem

אייַערע קליינטער זאָלן אויך גיין מיט אייַך. כה הָאָט משה געזאָגט: אי
i gezogt Moshe hot aich mit gein oich zoln gezintn aiere
and said Moshe has you with go also shall households your

דו מוזט אונדז מיטגעבן שלאַכטאָפּפֿער און בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer un shlachtopfer mitgebn undz muzt du
olah and slaughter sacrifice give to take along us must you

כּדי מיר זאָלן מקריבֿ זײַן צו ה אלוקינו , כו אי
i Elokeinu Hashem tsu zain makrev zoln mir kedei
and also our G-d Hashem to make offering shall we so that

אונדזער פֿיך מוז מיטגיין מיט אונדז; נישט אַ קלוי זאָל
zol kloi a nisht undz mit mitgein muz fich undzer
shall hoof a not us with going with must be livestock our

איבערבלייַבן ; וואָרעם דערפֿון וועלן מיר נעמען אויף צו דינען
dinen tsu oif nemen mir veln derfun vorem iberblaiben
serve to for take we will from them because remain behind

ה אלוקינו ; און מיר ווייסן נישט מיט וואָס מיר וועלן דאַרפֿן
darfn veln mir vos mit nisht veisn mir un Elokeinu Hashem
have need of will we what with not know we and our G-d Hashem

דינען ה , ביז מיר קומען אַהין .
ahin kumen mir biz Hashem dinen
there come we until Hashem to serve

כז אָבער ה הָאָט פַּעסט געמאַכט פַּרעהס האַרץ, און ער האָט
hot er un harts Pharaohs gemacht fest hot Hashem ober
has he and heart Pharaoh's made resolute has Hashem but

זיי נישט געוואָלט אַוועקלאָזן. כח און פַּרעה האָט צו אים געזאָגט: גיי
gei gezogt im tsu hot Pharaoh un aveklozn gevolt nisht zei
go said him to has Pharaoh and to release wanted not them

אַוועק פֿון מיר; היט זיך , זאָלסט מער מײַן פּנים נישט
nisht ponem main mer zolst zich hit mir fun avek
not face my more you(SG) must self beware me from away

זען, וואָרעם אין דעם טאָג וואָס דו זעסט מײַן פּנים , וועסטו
vestu ponem main zest du vos tog dem in vorem zen
will you(sg) face my see you which day the in because see

22 And Moshe stretched forth his yad toward Shomayim; and there was a thick choshech in kol Eretz Mitzrayim shloshet yamim; 23 They saw not one another, neither rose any from his place for shloshet yamim; but kol Bnei Yisroel had Ohr in their dwellings.

24 And Pharaoh called unto Moshe, and said, Go ye, serve Hashem; only let your tzon and your herds remain behind; let your little ones also go with you. 25 And Moshe said, Thou must give us also zevakhim and olot, that we may sacrifice unto Hashem Eloheinu. 26 Also mikneinu shall go with us; there shall not a hoof be left behind; for thereof must we take to serve Hashem Eloheinu; and we know not with what we must serve Hashem, until we come to there.

27 But Hashem hardened lev Pharaoh, and he would not let them go. 28 And Pharaoh said unto him, Get thee from me, take heed to thyself, see my face no more; for in that day thou seest my face thou shalt die. 29 And Moshe said, Thou hast spoken well, I

will see thy face again no more.

שטאַרבן. כט האָט משה געזאָגט: האָסט ריכטיק גערעדט; איך וועל
shtarbn host gezogt Moshe hot richtik geredt ich vel
die has Moshe has said correctly spoken I will

מער ווידער דיין פּנים נישט זען.
zen nisht ponem dain vider mer
see not face your again more

יא

11 And Hashem said unto Moshe, Yet will I bring one nega *(plague; see Isa 53:8 regarding Moshiach)* more upon Pharaoh, and upon Mitzrayim; afterwards he will let you go hence: when he shall let you go, he shall surely drive you out hence altogether. [2] Speak now in the ears of HaAm, let every ish request of his neighbor, every isha of her neighbor, articles of kesef and articles of zahav.

[3] And Hashem gave the people chen in the sight of the Egyptians. Moreover the ish Moshe was gadol me'od in Eretz Mitzrayim, in the sight of Pharaoh's avadim, and in the sight of the people.

[4] And Moshe said, Thus saith Hashem, About khatzot halailah *(midnight)* will I go out into the midst of Mitzrayim; [5] And all the bechor in Eretz Mitzrayim shall die, from the bechor Pharaoh that sitteth upon his kisse, even unto the bechor hashifchah that is behind the millstone; and all the bechor behemah. [6] And there shall be a great cry throughout kol Eretz Mitzrayim, such as there was none like it, nor shall be like it any more. [7] But against any of the

און ה האָט געזאָגט צו משהן: נאָך איין פּלאָג וועל
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen noch ein plog vel
and Hashem has said to Moshe yet one affliction will

איך ברענגען אויף פַּרעהן און אויף מִצרַיִם, דערנאָך וועט
ich brengen oif un Pharaohn oif Mitsrayim dernoch vet
I bring on and Pharaoh on Egypt after that will

ער אייַך אַוועקלאָזן פ�ון דאַנען; אַז ער לאָזט אייַך אַוועק, וועט ער אייַך
er aich lozt er az danen fun aveklozn aich er vet aich
he you leave to will he when here from release you he will you

טרייַבנדיק אין גאַנצן אַרויסטרייַבן פ�ון דאַנען. ב רעד אַקאָרשט אין די
traibndik in gantsn aroistraibn fun danen. red akorsht in di
driving in all drive out from here. speak now in the

אויערן פ�ון פַאָלק, זיי זאָלן אַנטלייַען איטלעכער פ�ון זיין חבר, און
oiern fun folk, zei zoln antlaien itlecher fun zain chaver un
ears of people, they shall borrow each from his fellow and

איטלעכע פ�ון איר חבֿרטע, זילבערנע זאַכן און גילדערנע זאַכן. ג און
itleche fun ir chaverte, zilberne zachn un gilderne zachn un
every from her fellow, silver things and golden things and

ה האָט געגעבן דעם פַאָלק חן אין די אויגן פ�ון
Hashem hot gegebn dem folk chein in di oign fun
Hashem has given the people favor in the eyes of

מִצרַיִם. אויך איז דער מאַן משה געווען זייער גרויס אין לאַנד
Mitsrayim. oich iz der man Moshe geven zeyer grois in land
Egypt. also is the man Moshe very great in the land

מִצרַיִם, אין די אויגן פ�ון פַּרעהס קנעכט, און אין די אויגן פ�ון
Mitsrayim, in di oign fun Pharaohs knecht, un in di oign fun
of Egypt, in the eyes of Pharaoh's servants, and in the eyes of

פַאָלק. ד און משה האָט געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה
folk. un Moshe hot gezogt: azoi hot Hashem gezogt: arum halbe
the people. and Moshe has said: thus has Hashem said: about middle of round

אַנכי יוצא בתוך מצרים; ה וכל בכור בארץ מצרים ימות מבכור
nacht I vel ich tsvishn Mitsrayim aroisgein tsvishn Mitsrayim ale bechor in land Mitsrayim yemus fun bechor
night I will go out among Egyptians there will die all firstborn in land of Egypt of firstborn

פַּרעה הישב על כסא עד בכור השפחה אשר אחר הרחים; וכל בכור
Pharaoh hayoshev al kisei ad bechor hashifchah asher achar harechayim; ale bechor
Pharaoh who sits on throne to firstborn female servant who behind millstone; all firstborn

בהמה. ו ויהי צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה
beheime. vihi tsaakah gedolah bechol eretz Mitsrayim asher kamohu lo nihyesah
livestock. there will be outcry great in all land Egypt which like it not was

ואשר לא תוסף. ז ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו למאיש ועד
ve'asher lo tosef. velechol bnei Yisroel lo yecharotz kelev leshono leish ad
and which not will be. but against all children Israel not will bark dog his tongue to man to

בהמה למען תדעון אשר יפלה ה בין מצרים לבין ישראל. ח וירדו כל
beheimah lemaan tedeun asher yafleh Hashem bein Mitsrayim levein Yisroel. virdu chol
livestock so that you may know which will distinguish Hashem between Egypt and Israel. and will descend all

Bnei Yisroel shall not a kelev move his leshon, against ish or behemah; that ye may have da'as that Hashem doth differentiate between Mitzrayim and Yisroel. [8] And all these thy avadim shall come down unto me, and bow down themselves unto me, saying, Get thee out, and kol HaAm that follow thee; and after that I will go out. And he went out from Pharaoh in a great anger. [9] And Hashem said unto Moshe, Pharaoh shall not pay heed unto you; that My mofetim may be multiplied in Eretz Mitzrayim. [10] And Moshe and Aharon did all these mofetim before Pharaoh; and Hashem hardened lev Pharaoh, so that he would not let the Bnei Yisroel go out of his land.

12 And Hashem spoke unto Moshe and Aharon in Eretz Mitzrayim saying, [2] Hachodesh hazeh *(this month)* shall be unto you the beginning of months; it shall be the first month of the year to you. [3] Speak ye unto kol Adat Yisroel, saying, In the tenth day of this month they shall take to them every man a seh *(lamb)*, according

ווּעט מער נישט זײַן . ז אָבער קײגן אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
vet mer nisht zain ober kegen ale kinder fun Yisroel
will more not be but with regard to all children of Israel

ווּעט אַ הונט נישט שאַרפֿן זײַן צונג , סײַ קעגן אַ מענטשן , סײַ
vet a hunt nisht sharfn zain tsung sai kegen a mentshn sai
will a dog not sharpen his tongue whether against a person or

קעגן אַ בהמה ; כּדי איר זאָלט וויסן , אַז ה׳ שיידט אָפּ
a kegen beheime a vet ir kedei visen zolt ir az Hashem sheidt op
against a livestock will you so that know shall you that Hashem separates away

צווישן מִצרַיִם און צווישן יִשְׂרָאֵל . ח און אַלע די דאָזיקע קנעכט
tsvishn Mitsrayim un tsvishn Yisroel un ale dozike di knecht
between Egypt and between Israel and all these the servants

דײַנע וועלן אַראָפּנידערן צו מיר , און וועלן זיך בוקן צו
daine veln aropnideren tsu mir un veln zich bukn tsu
yours will down lower self and will bow down self to

מיר , וואָס אַזוי צו זאָגן : גיי אַרויס , דו מיט דײַן גאַנצן פֿאָלק
mir vos azoi tsu zogn gei arois du mit dain gantsn folk
me which thus to say go out you with your entire people

הינטער דיר ; און נאָך דעם וועל איך אַרויסגיין .
hinter dir un noch dem vel ich aroisgein
behind you(SG) and after this will I go out

און ער איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פַּרעהן אין גרימצאָרן . ט און
un er iz aroisgegangen fun Pharaohn in grimtsorn un
and he is from having come out Pharaoh with anger and

ה׳ האָט געזאָגט צו משהן : פַּרעה וועט נישט צוהערן צו אײַך ;
Hashem hot gezogt tsu Mosheen nisht vet Pharaoh tsuhern tsu aich
Hashem has said to Moshe not will Pharaoh listen to you

כּדי צו מערן מײַנע וווּנדער אין לאַנד מִצרַיִם . י און משה
kedi tsu mern maine vunder in land Mitsrayim un Moshe
so as to increase my wonders in land of Egypt and Moshe

און אַהרֹן האָבן געטאָן אַלע די דאָזיקע וווּנדער פֿאַר פַּרעהן ;
un Aharon hobn geton ale di dozike vunder far Pharaohn
and Aharon have done all the these wonders before Pharaoh

אָבער ה׳ האָט פֿעסט געמאַכט פַּרעהס האַרץ , און ער האָט נישט
ober Hashem hot fest gemacht Pharaohs harts un er hot nisht
but Hashem has resolute made Pharaoh's heart and he has not

אַוועקגעלאָזן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון זײַן לאַנד .
avekgelozn di kinder fun Yisroel fun zain land
released the children of Israel from his land

יב

און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען אין לאַנד
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen un tsu Aharonen in land
and Hashem has said to Moshe and to Aaron in land

מִצרַיִם , אַזוי צו זאָגן : ב דער דאָזיקער חודש זאָל אײַך זײַן
Mitsrayim azoi tsu zogn der doziker chodesh zol aich zain
Egypt thus to say the this month shall you to be

דער אָנהייב פֿון חדשים ; דער ערשטער פֿון די חדשים פֿון יאָר
der onheib fun chodeshim der ershter fun di chodeshim fun yor
the beginning of months the first of the months of year

זאָל ער אײַך זײַן . ג רעד צו דער גאַנצער עדה פֿון יִשְׂרָאֵל ,
zol er aich zain red tsu der gantser eide fun Yisroel
shall it you be to speak the whole congregation of Israel

אַזוי צו זאָגן : אין צענטן טאָג פֿון דעם דאָזיקן חודש , זאָלן זיי
azoi tsu zogn in tsentn tog fun dem dozikn chodesh zoln zei
thus to say in tenth day of the this month shall they

to the bais avot, a seh for each bais; [4] And if the household be too small for the seh *(lamb)*, let him and his neighbor next unto his bais take according to the number of the nefashot; every ish according to what he eats shall make up your count for the seh. [5] Your seh *(lamb)* shall be tamim *(without blemish)*, a zachar *(male)* within its first year; ye shall take it out from the sheep, or from the goats; [6] And it will be with you for mishmeret *(examination, checking for blemishes)* up until the fourteenth day of the same month; and kol Kehal Adat Yisroel shall slaughter *(shachat)* it in the afternoon before dark. [7] And they shall take of the dahm, and strike it upon the two mezuzot *(doorposts)* and on the mashkof *(lintel)* of the batim *(houses)*, wherein they shall eat it. [8] And they shall eat the basar in that night, roasted over eish, and matzot; and with maror they shall eat it. [9] Eat not of it raw, nor soaked or boiled in mayim, but roasted over eish; this includes its rosh with its legs, and with the inner parts thereof. [10] And ye shall let nothing of it remain until the boker; and that which remaineth of it until the boker ye shall burn with eish. [11] And thus shall ye eat it; with your robe girded up, your sandals on your feet, and your walking staff in your

איטלעכער זיך נעמען צו לאַם פֿאַר אַ פֿאָטערהויז , צו לאַם פֿאַר
far lam tsu foterhoiz a far lam tsu nemen zich itlecher
for lamb to father's household a for lamb to take self each

אַ הויזגעזינט . [ד] און אויב דאָס הויזגעזינט איז צו ווינציק פֿאַר אַ לאַם , זאָל
zol lam a far vintsik tsu iz hoizgezint dos oib un hoizgezint a
shall lamb a for few too is household this if and household a

ער נעמען מיט זיין שכן וואָס איז נאָענט צו זיין הויז , לויט
loit hoiz zain tsu nont iz vos shochn zain mit nemen er
according to house his to near is who neighbor his with take he

דער צאָל נפֿשות ; איטלעכן וועדליק זיין עסן זאָלט איר
ir zolt esen zain vedlik itlechn nefoshes tsol der
you shall ability to eat his relative to each persons number of the

ציילן אויפֿן לאַם . [ה] אַ לאַם אָן אַ פֿעלער , אַ זָכר אַ יאָר אַלט,
alt yor a zocher a feler a on lam a lam oifn tseiln
old year a male a blemish a without lamb a lamb on the count

זאָל עס אייך זיין ; פֿון שעפּסן אָדער פֿון ציגן זאָלט איר נעמען . [ו] און ער
er un nemen ir zolt tsign fun oder shepsn fun zain aich es zol
it and take you shall goats of or sheep of to be you it shall

זאָל בייַ אייך זיין אין אָפּהיטונג ביזן פֿערצנטן טאָג פֿון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun tog fertsntn bizn ophitung in zain aich bai zol
this the of day fourteenth until observance in be you by shall

חודש , און די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון דער עדה פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun eide der fun ainzamlung gantse di un choidesh
Israel of congregation the of gathering whole the and month

זאָל אים שעכטן קעגן אָוונט . [ז] און זיי זאָלן נעמען פֿון דעם
dem fun nemen zoln zei un ovnt kegen shechtn im zol
the from take shall they and evening at about slaughter him shall

בלוט און אַרויפּטאָן אויף בייַדע בייַשטידלעך, און אויף דעם אייבערשטידל,
eibershtidl dem oif un baishtidlech beide oif aroifton un blut
doorframe the on and doorposts both on put and blood

אויף די היַזער וואָס זיי וועלן אים עסן אין זיי . [ח] און זיי
zei un zei in esen im veln zei vos haizer di oif
they and them in eat it will they which households the on

זאָלן עסן דאָס פֿלייש אין דער דאָזיקער נאַכט, געבראָטן אויפֿן פֿייַער; מיט
mit faier oifn gebrotn nacht doziker der in fleish dos esen zoln
with fire on roasted night same the in meat this eat shall

מַצוֹת און מיט ביטערע קרייַטעכצער זאָלן זיי עס עסן .
esen es zei zoln kraitechtser bitere mit un matsus
eat it they shall herbs bitter with and unleavened bread

[ט] איר זאָלט נישט עסן פֿון אים האַלב געבראָטן, אָדער געקאָכט, אָפּגעקאָכט
opgekocht gekocht oder gebrotn halb im fun esen nisht zolt ir
boiled boiled or roasted half it of eat not shall you

אין וואַסער, נייַערט געבראָטן אויפֿן פֿייַער; זיין קאָפּ מיט זיַנע קני
kni zaine mit kop zain faier oifn gebrotn naiert vaser in
knees its with head its fire on the roasted but water in

און מיט זיַנע אינגעווייד . [י] און איר זאָלט נישט איבערלאָזן פֿון אים ביז
biz im fun iberlozen nisht zolt ir un ingeveid zaine mit un
until it of leave over not shall you and innards its with and

אין דער פֿרי , און וואָס ווערט איבערבלייַבן פֿון אים ביז אין דער
der in biz im fun iberblaiben vet vos un peire der in
the in until him of remain behind will what and morning the in

פֿרי , זאָלט איר אין פֿייַער פֿאַרברענען. [יא] און אַזוי זאָלט איר אים עסן :
esen im ir zolt azoi un farbrenen faier in ir zolt peire
eat it you shall thus and burn up fire in you shall morning

אייַערע לענדן אָנגעגורט, אייַערע שיך אויף אייַערע פֿיס, און אייַער שטעקן
shtekn aier un fis aiere oif shich aiere ongegurt lendn aiere
staff your and feet your on shoes your girded up loins your

אין אייַער האַנט; און איר זאָלט אים עסן אין געאייל. אַ קָרְבַּן-פֶּסַח איז
iz korben-Pesach a geail in esen im zolt ir un hant aier in
is Passover korben a haste in eat it shall you and hand your in

דאָס צו ה׳. יב און איך וועל דורכגיין דורכן לאַנד מִצְרַיִם
Mitsrayim land durchn durchgein vel ich un Hashem tsu dos
Egypt land of through pass through will I and Hashem to this

אין דער דאָזיקער נאַכט, און וועל שלאָגן יעטוועדער בכור אין לאַנד
land in bechor yetveder shlogn vel un nacht doziker der in
land of in firstborn every strike will and night this the in

מִצְרַיִם, פֿון אַ מענטשן ביז אַ בהמה; און אויף אַלע ג-טער פֿון
fun g-ter ale oif un beheime a biz mentshn a fun Mitsrayim
of g-ds all on and livestock a to person a from Egypt

מִצְרַיִם וועל איך טאָן אַ משפט; איך בין ה׳.
Hashem bin ich mishpot a ton ich vel Mitsrayim
Hashem am I judgment a do I will Egypt

יג און דאָס בלוט וועט אייַך זיין פֿאַר אַ צייכן אויף די הייַזער
haizer di oif tseichn a far zain aich vet blut dos un
households the on sign a for be for you will blood this and

וואָס איר זייַט דאָרטן, און איך וועל זען דאָס בלוט, און וועל איבערהיפֿן
iberhipn vel un blut dos zen vel ich un dortn zait ir vos
pass over will and blood this see will I and there are you where

איבער אייַך, און עס וועט נישט זיין צווישן אייַך קיין פּלאָג
plog kein aich tsvishn zain nisht vet es un aich iber
plague any you among be not will there and you over

אומצוברענגען, ווען איך שלאָג אין לאַנד מִצְרַיִם. יד און דער
umtsubrengen ven ich shlog in Mitsrayim land der un
to destroy when I strike in Egypt land of the and

דאָזיקער טאָג זאָל אייַך זיין פֿאַר אַ געדעכטעניש, און איר זאָלט אים
im zolt ir un gedechenish a far zain aich zol tog doziker
it shall you and memorial a for be for you shall day this

פֿייַערן אַ פֿייַרטאָג צו ה׳; אויף אייַערע דור-דורות,
faiern a faiertog tsu Hashem oif aiere dor-doires
celebrate a festival day to Hashem on your throughout generations

וויַ אַן אייביק געזעץ, זאָלט איר אים פֿייַערן. טו זיבן טעג זאָלט איר עסן
vi an eibik gezets eibik an ir zolt im faiern zibn teg zolt ir esen
as a ever law it you shall celebrate seven days shall you eat

מַצות; באַלד ביים ערשטן טאָג זאָלט איר אָפּטאָן
matsus bald baim ershtn tog zolt ir opton
unleavened bread the from the start first day shall you remove

זויערטייג פֿון אייַערע הייַזער, ווָאַרעם איטלעכער וואָס עסט חמץ
chomets est vos itlecher vorem haizer aiere fun zoierteig
chametz eats who everyone because households your from se'or

פֿון ערשטן טאָג ביזן זיבעטן טאָג, יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn zol zel yene tog zibetn bizn tog ershtn fun
become cut off shall soul that day seventh until day first from

פֿון יִשְׂרָאֵל. טז און אין ערשטן טאָג זאָל זיין אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע, און
un farzamlunge heilike a zain zol tog ershtn in un Yisroel fun
and gathering holy a be shall day first in and Israel from

אין זיבעטן טאָג זאָל זיין אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע בייַ אייַך; קיין אַרבעט
arbet kein aich bai farzamlunge heilike a zain zol tog zibetn in
work to you by gathering holy a be shall day seventh in

yad; and ye shall eat it with urgent haste; it is Hashem's Pesach. [12] For I will pass through Eretz Mitzrayim balailah hazeh, and will strike fatally kol bechor Eretz Mitzrayim, both adam and behemah; and against all the elohei Mitzrayim I will execute judgment; I am Hashem.

[13] And the dahm shall be for you, an ot *(sign)* upon the batim *(houses)* where ye are; and when I see the dahm, oofasachti *(then I will pass over, skip, spare)* you plural, and the negef *(plague, blow, striking, i.e., death of firstborn)* shall not be upon you to destroy you, when I strike fatally with a blow against Eretz Mitzrayim. [14] And hayom hazeh shall be unto you for zikaron *(remembrance, remembering)*; and ye shall keep it a Chag *(Feast)* to Hashem throughout your generations; ye shall keep it a Chag *(Feast)* by a chukkat olam. [15] Shivat yamim shall ye eat matzot; but the first day ye shall put away se'or *(yeast, leaven)* out of your batim *(houses)*; for whosoever eateth chametz from the first day until the seventh day, that nefesh shall be cut off from Yisroel. [16] And in the yom harishon there shall be a mikra kodesh, and in the

זאָל אין זיי נישט געטאָן ווערן , נאָר וואָס דאַרף געגעסן ווערן פֿון
fun vern gegesn darf vos nor vern geton nisht zei in zol
for become eaten should what but become done not them in shall

איטלעכן מענטשן , דאָס אַליין מעג צוגעגרייט ווערן ביי אייך. יז און איר
ir un aich bai vern tsugegreit meg alein dos mentshn itlechn
you and you by become prepared may alone this person each

זאָלט אָפּהיטן די מַצות ; וואָרעם אין דעם דאָזיקן אייגענעם
eigenem dozikn dem in vorem matsus di ophiten zolt
same this the in because unleavened bread the observe shall

טאָג האָב איך אַרויסגעצויגן אייערע מחנות פֿון לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land fun machnus aiere aroisgetsoign ich hob tog
Egypt land of from groupings your brought out I have day

דור-דורות אויף טאָג דעם דאָזיקן היטן זאָלט איר און
dor-doires aiere oif tog dozikn dem hitn zolt ir un
throughout generations your on day this the keep shall you and

ווי אַן אייביק געזעץ . יח אין ערשטן חודש , פֿון פֿערצנטן טאָג אין
in tog fertsntn fun choidesh ershtn in gezets eibik an vi
in day the fourteenth from month first in law lasting an as

חודש אין אָוונט , זאָלט איר עסן מַצות , ביזן אײַן אָון
un ein bizn matsus esen ir zolt ovnt in choidesh
and one until unleavened bread eat you must evening in month

צוואַנציקסטן טאָג אין חודש אין אָוונט . יט זיבן טעג זאָל זיך נישט
nisht zich zol teg zibn ovnt in choidesh in tog tsvantsikstn
not self shall days seven evening in month in day twentieth

געפֿינען זויערטייג אין אייערע הייזער , וואָרעם איטלעכער וואָס עסט
est vos itlecher vorem haizer aiere in zoierteig gefinen
eats who everyone because households your in se'or find

חמץ , יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן ווערן פֿון דער עדה
eide der fun vern farshnitn zol zel yene chomets
congregation the from become cut off shall soul that chametz

פֿון יִשְׂרָאֵל, סיַי אַ פֿרעמדער, און סיַי אַן איינגעבאָרענער פֿון
fun aingeborener an sai un fremder a sai Yisroel fun
of native a whether and foreigner a whether Israel of

לאַנד . כ קיין חמץ זאָלט איר נישט עסן ; אין אַלע אייערע ווויינערטער
voinerter aiere ale in esen nisht ir zolt chomets kein land
dwellings your all in to eat not you shall chametz any the land

זאָלט איר עסן מַצות .
matsus esen ir zolt
unleavened bread eat you shall

כא און משה האָט געפֿרופֿן אַלע עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און האָט צו
tsu hot un Yisroel fun eltste ale gerufn hot Moshe un
to has and Israel of elders all called has Moshe and

זיי געזאָגט: ציט אַרויס און נעמט אייַך שאָף לויט אייערע
aiere loit shof aich nemt un arois tsit gezogt zei
your according to sheep you take and out brings said them

משפּחות , און שעכט דעם קָרבַּן-פֶּסַח . כב און איר זאָלט
zolt ir un korben-Pesach dem shecht un mishpoches
shall you and Passover korben the slaughter and families

נעמען אַ בינטל אֵזוֹב-גראָז און אייַנטונקען אין דעם בלוט וואָס אין
in vos blut dem in aintunken un ezov-groz bintel a nemen
in which is blood the into dip and hyssop bundle of a take

בעקן, און איר זאָלט צורירן צו דעם אייבערשטידל און צו די ביידע
beide di tsu un eibershtidl dem tsu tsurirn zolt ir un bekn
two the to and doorframe the to touch shall you and basin

yom hashevi'i there shall be a mikra kodesh to you; no manner of melachah shall be done in them, except that which every nefesh must eat, that only may be done of you. [17] And ye shall be shomer to safeguard the matzot; for on this very day I brought your tzva'os out of Eretz Mitzrayim; therefore shall ye be shomer over this day in your generations by a chukkat olam. [18] In the first month, on the fourteenth day of the month at erev, ye shall eat matzot, until the one and twentieth day of the month at erev. [19] Shivat yamim shall there be no se'or *(yeast, leaven)* found in your batim *(houses)*; whosoever eateth that which is leavened, even that nefesh shall be cut off from Adat Yisroel, whether he be a ger, or native born in ha'aretz. [20] Ye shall eat nothing leavened; in all your dwelling-places shall ye eat matzot.

[21] Then Moshe called for all the Ziknei Yisroel, and said unto them, Draw out as separate and take for yourselves a lamb according to your mishpokhot, and slaughter *(shachat)* the Pesach. [22] And ye shall take a bunch of hyssop, and dip it in the dahm that is in the basin, and strike the mashkof *(lintel)* and the two mezuzot

(door sideposts) with the dahm that is in the basin; and none of you shall go out the door of his bais until boker. 23 For Hashem will pass through to strike the Mitzrayim; and when He seeth the dahm upon the mashkof, and on the two mezuzot, Hashem will pasach (pass over, spare, skip) the entrance, and will not permit the Mashkhit (Destroyer), to enter unto your batim to strike. 24 And ye shall be shomer over this word as a chok (ordinance) to thee and your children ad olam (forever). 25 And it shall come to pass, when ye come to ha'aretz which Hashem will give to you, according as He hath promised, that ye shall be shomer over this avodah. 26 And it shall come to pass, when your banim shall say unto you, Mah haavodah hazot lachem (What is this avodah to you)? 27 That ye shall say, It is the zevach of Hashem's Pesach, who pasach (passed over, skipped, spared) the batim (households) of the Bnei Yisroel in Mitzrayim, when He struck down the Egyptians, and spared bateinu (our houses). And the people bowed down and worshiped. 28 And the Bnei Yisroel went away, and did as Hashem had commanded Moshe and Aharon, so did they.

בייַשטידלעך פֿון דעם בלוט וואָס אין בעקן, און איר זאָלט קיינער
keiner zolt ir un bekn in vos blut dem fun baishtidlech
anyone shall you and basin in which is blood the from doorposts

נישט אַרויסגיין פֿון דעם אַיינגאַנג פֿון זיין הויז ביז אין דער פֿרי .
peire der in biz hoiz zain fun aingang dem fun aroisgein nisht
morning the in until house his of entrance the from go out not

כג און אַז ה וועט דורכגיין צו שלאָגן מִצרַיִם, וועט
vet Mitsrayim shlogn tsu durchgein vet Hashem az un
will Egypt strike to pass through will Hashem when and

ער זען דאָס בלוט אויפֿן אייבערשטידל און אויף די ביידע בייַשטידלעך,
baishtidlech beide di oif un eibershtidl oifn blut dos zen er
doorposts two the on and doorframe on blood this see he

און ה וועט איבערהיפֿן איבערן אַיינגאַנג, און ער וועט נישט לאָזן
lozn nisht vet er un aingang ibern iberhipn vet Hashem un
allow not will he and entrance over pass over will Hashem and

דעם אומברענגער אַרייַנקומען אין אייַער הויז צו שלאָגן. כד און איר
ir un shlogn tsu hoiz aier in arainkumen umbrenger dem
you and strike to house your in to come into killer the

זאָלט אָפּהיטן די דאָזיקע זאַך וויַ אַ געזעץ פֿאַר דיר און פֿאַר דיַינע
daine far un dir far gezets a vi zach dozike di ophiten zolt
your for and you(SG) for law a as thing this the observe shall

קינדער אויף אייביק. כה און עס וועט זיין, אַז איר וועט קומען אין
in kumen vet ir az zain vet es un eibik oif kinder
into come will you when be will it and forever on children

דעם לאַנד וואָס ה וועט אייַך געבן, אַזוי ווי ער האָט צוגעזאָגט,
tsugezogt hot er vi azoi gebn aich vet Hashem vos land dem
promised has he as even give you will Hashem which land the

זאָלט איר אָפּהיטן דעם דאָזיקן דינסט. כו און עס וועט זיין, אַז אייַערע
aiere az zain vet es un dinst dozikn dem ophiten ir zolt
your when be will it and service this the observe you shall

קינדער וועלן אייַך פֿרעגן: וואָס איז בייַ אייַך דער דאָזיקער דינסט?
dinst doziker der aich bai iz vos fregn aich veln kinder
service this the you with is why to ask you will children

כז זאָלט איר זאָגן: אַ קָרבַּן-פֶּסַח איז דאָס צו ה, ווייַל ער
er vail Hashem tsu dos iz korben-Pesach a zogn ir zolt
he because Hashem to this is Passover korben a say you shall

האָט איבערגעהיפּט איבער די הייזער פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל אין
in Yisroel fun kinder di fun haizer di iber ibergehipt hot
in Israel of children the of households the over passed has

מִצרַיִם, וועַן ער האָט געשלאָגן מִצרַיִם, און אונדזערע הייזער
haizer undzere un Mitsrayim geshlogn hot er ven Mitsrayim
households our and Egyptians struck has he when Egypt

האָט ער מציל געווען .
geven matsl er hot
having done rescue he has

כח און די קינדער האָבן דאָס פֿאָלק זיך געניגט און זיך געבוקט .
kinder di un gebukt zich un geneigt zich folk dos hot
children the and worshiped self and inclined self people this has

פֿון יִשׂרָאֵל זיַינען געגאַנגען; אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi geton hobn un gegangen zainen Yisroel fun
Hashem as in same way done have and having gone are Israel of

האָבן זיי אַזוי געטאָן.
geton zei hobn azoi Aharonen un Mosheen bafoiln hot
done they have thus Aaron and Moshe commanded has

כט און עס איז געווען אין האַלבע נאַכט, אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi nacht halbe in geven iz es un
Hashem has thus night middle of in having been is it and

געשלאָגן יעטוועדער בכור אין לאַנד מִצרַיִם , פ�ון דעם בכור
bechor dem fun Mitsrayim land in bechor yetveder geshlogn
firstborn the from Egypt land of in firstborn every struck

פ�ון פַּרעהן וואָס האָט זיצן אויף זיין טראָן , ביז דעם בכור
bechor dem biz tron zain oif zitsn gezolt hot vos Pharaohn fun
firstborn the to throne his on sit should has who Pharaoh of

פ�ון געפַאַנגענעם וואָס אין תּפֹיסה; און יעטוועדער בכור פ�ון אַ
a fun bechor yetveder un tefish in vos gefangenem fun
a of firstborn every and prison in who is the prisoner of

בהמה .
beheime
livestock

[29] And it came to pass, that at midnight Hashem struck down kol bechor in Eretz Mitzrayim, from the bechor of Pharaoh sitting on his throne unto the bechor of the captive that was in the dungeon; and all the bechor behemah.

ל איז פַּרעה אויפֿגעשטאַנען ביי דער נאַכט, ער און אַלע זיַינע קנעכט ,
knecht zaine ale un er nacht der bai oifgeshtanen Pharaoh iz
servants his all and he night the by arose Pharaoh has

און גאַנץ מִצרַיִם , און עס איז געוואָרן אַ גרויס געשרייַ אין
in geshrei grois a gevorn iz es un Mitsrayim gants un
in cry great a having become is there and Egypt all and

מִצרַיִם , ווואָרעם עס איז נישט געווען אַ הויז וואָס דאָרטן
dortn vos hoiz a geven nisht iz es vorem Mitsrayim
there which house a having been not was there because Egypt

זאָל נישט זיַין אַ טויטער . לא און ער האָט גערופֿן משהן און
un Mosheen gerufn hot er un toiter a zain nisht zol
and Moshe called has he and dead person a be not shall

אַהרֹנען בייַ דער נאַכט, און האָט געזאָגט: שטייט אויף, גייט אַרויס פ�ון
fun arois geit oif shteit gezogt hot un nacht der bai Aharonen
from out go on stand said has and night the in Aaron

צווישן מיַין פֹאָלק , אי איר, אי די קינדער פ�ון ישְׂרָאֵל, און גייט
geit un Yisroel fun kinder di i ir i folk main tsvishn
go and Israel of children the and you both people my among

דינט ה , אַזוי ווי איר האָט געזאָגט. לב נעמט אי אייַערע שאָף ,
shof aiere i nemt gezogt hot ir vi azoi Hashem dint
sheep your as well as take said have you as just Hashem serve

אי אייַערע רינדער, אַזוי ווי איר האָט געזאָגט, און גייט; און בענטשט מיך
mich bentsht un geit un gezogt hot ir vi azoi rinder aiere i
me bless and go and said have you as just cattle your and

אויך.
oich
also

[30] And Pharaoh rose up in the lailah, he, and all his avadim, and kol Mitzrayim; and there was a tze'akah gedolah *(great wail)* in Mitzrayim; for there was not a bais where there was not one dead. [31] And he called for Moshe and Aharon by night, and said, Rise up, and get you forth, leave from among my people, both ye and the Bnei Yisroel; and go, serve Hashem, as ye have said. [32] Also take your tzon and your herds, as ye have said, and be gone; and bless me also.

לג און די מִצרַיִם זיַינען צוגעשטאַנען צו דעם פֹאָלק , זיי
zei folk dem tsu tsugeshtanen zainen Mitsrayim di un
they people the to urged have Egyptians the and

אַרויסצושיקן וואָס גיכער פ�ון לאַנד , ווואָרעם זיי האָבן געזאָגט:
aroistsushikn vos gicher fun land vorem zei hobn gezogt
to send out which is quickly from the land because they have said

מיר וועלן אַלע אויסשטאַרבן. לד און דאָס פֹאָלק האָט גענומען זייער טייג
mir veln ale oisshtarbn un dos folk hot genumen zeyer teig
we will all die and this people has taken their dough

[33] And the Egyptians were urgent upon the people, that they might send them out of ha'aretz in haste; for they said, Kullanu mesim *(We are all dead ones)*. [34] And the people took their batzek *(deaf dough, having no indication of fermentation)* before it was leavened,

their kneading pans being wrapped up in their clothes and carried upon their shoulders.

[35] And the Bnei Yisroel did according to the devar Moshe; they requested of the Egyptians k'lei kesef, and k'lei zahav, and garments; [36] And Hashem gave the people favor in the sight of the Mitzrayim, so that they granted their request. So they plundered the Egyptians.

[37] And the Bnei Yisroel journeyed from Ra'meses towards Sukkot, about 600,000 gevarim on foot, not counting women and children. [38] And an erev rav *(mixed multitude, a mixed company that was large)* went along also with them; and tzon, and herds, even very many domestic animals. [39] And they baked the batzek *(deaf dough)* which they brought forth out of Mitzrayim, into round flat cakes of matzot; ki lo chametz, because they were thrust out of Mitzrayim, and could not tarry *(linger)*, neither had they prepared for tzeidah *(supply of food, provision)*.

[40] Now the moshav *(time period of residence)* of the Bnei Yisroel dwelling in Mitzrayim was four hundred and thirty shanah.

אײדער ער איז געזײַערט געווָארן ; זײערע מולטערס זײַנען
zainen multers zeyere gevorn ; gezaiert iz er eider
are kneading troughs their having become ; yeast is it before

געווען אײַנגעבונדן אין זײערע קלײדער אויף זײערע אַקסלען .
geven aingebundn in zeyere kleider oif zeyere akslen .
having been tied into in their garments on their shoulders

לה און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן געטאָן ווי דאָס וואָרט פֿון משה , און זיי האָבן זילבערנע זאַכן
fun vort dos vi azoi geton hobn Yisroel fun kinder di un zachn zilberne Mitsrayim di fun antlaien hobn zei un Mosheen
from word this as just done have Israel of children the and things silver Egyptians the from borrowed have they and Moshe

און גילדערנע זאַכן , און קליידער. לו וואָרעם ה׳ האָט געגעבן דעם
dem gegebn hot Hashem vorem kleider un zachn gilderne un
the given had Hashem because clothes and things golden and

פֿאָלק חן אין די אויגן פֿון די מִצרַיִם , און זיי האָבן זיי געליען;
gelien zei hobn zei un Mitsrayim di fun oign di in chein folk
lent them have they and Egyptians the of eyes the in favor people

און זיי האָבן אויסגעלײדיקט מִצרַיִם .
Mitsrayim oisgeleidikt hobn zei un
Egypt emptied have they and

לז און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן אַרויסגעצויגן פֿון רַעמְסֵס קיין
kein Rameses fun aroisgetsoign hobn Yisroel fun kinder di un
to Rameses from drawn out have Israel of children the and

סוכּוֹת , אַרום זעקס הונדערט טויזנט פֿוסגייער , מענער, אַחוץ
achuts mener fusgeyer toiznt hundert zeks arum Sukkot
aside from men foot-goers thousand hundred six around Sukkot

קינדער . לח און אויך אַ סך געמישט פֿאָלק איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz folk gemisht sach a oich un kinder
having come out is people swarm of many a also and children

מיט זיי ; און שאָף און רינדער זייער אַ גרויסע סטאַדע. לט און זיי
mit zei un ; stade groise a zeyer rinder un shof un zei
they and flock great a very cattle and sheep and them with

האָבן געבאַקן פֿון דעם טייג וואָס זיי האָבן אַרויסגעטראָגן פֿון
fun aroisgetrogn hobn zei vos teig dem fun gebakn hobn
of brought out have they which dough the of baked have

מִצרַיִם , קוכנס מַצה , ווָארעם ער איז נישט געזײַערט
gezaiert nisht iz er vorem Motsah kuchns Mitsrayim
yeast not is it because unleavened bread wafers of Egypt

געווָארן , ווײַל זיי זײַנען אַרויסגעטריבן געווָארן פֿון
fun gevorn aroisgetribn zainen zei vail gevorn
from having become driven out were they because having become

מִצרַיִם , און האָבן זיך נישט געקענט אויפֿהאַלטן , און אַפֿילו
afile un oifhaltn gekent nisht zich hobn un Mitsrayim
even and to provide for been able not self have and Egypt

צערונג האָבן זיי זיך נישט צוגעגרייט .
tserung hobn zei zich nisht tsugegreit .
food they have self not prepared

מ און דאָס זיצן פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, וואָס זיי
un dos zitsn fun di kinder fun Yisroel , vos zei
and this settlement of the children of Israel which they

זײַנען געזעסן אין מִצרַיִם , איז געווען פֿיר הונדערט יאָר
zainen gezesn in Mitsrayim , iz geven fir hundert yor
were settled in Egypt is having been four hundred years

41 And it came to pass at the ketz *(end)* of the four hundred and thirty shanah, even the exact day it came to pass, that kol Tzivos Hashem went out from Eretz Mitzrayim. 42 It is a night of shimmurim *(keepings, watchings, vigils)* for Hashem to keep watch to bring them out from Eretz Mitzrayim; this is halailah hazeh unto Hashem; shimmurim *(watchings, vigils)* for kol Bnei Yisroel in their dorot.

מא און דרײַסיק יאָר . און עס איז געווען צום סוף פֿון פֿיר
fir fun sof tsum geven iz es un yor draisik un
four of end to the having been is it and years thirty and

הונדערט יאָר און דרײַסיק יאָר , איז, גענוי אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in genoi iz yor draisik un yor hundert
this the in the very day is years thirty and years hundred

טאָג, זײַנען אַלע מחנות פֿון ה אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד
land fun aroisgegangen Hashem fun machnus ale zainen tog
land of from having come out Hashem of groupings all are day

מִצרַיִם . מב אַ וואַכנאַכט איז דאָס געווען ביַי ה
Hashem bai geven dos iz vachnacht a Mitsrayim
Hashem by having been this is night of watching a Egypt

זיי אַרויסצוציען פֿון לאַנד מִצרַיִם ; איז די דאָזיקע איינגענע נאַכט
nacht eigene dozike di iz Mitsrayim land fun aroistsutsien zei
night same this the it is Egypt land of from to bring them

אַ וואַכנאַכט צו ה ביַי אַלע קינדער פֿון יִשׂרָאֵל אויף זייערע
zeyere oif Yisroel fun kinder ale bai Hashem tsu vachnacht a
their to Israel of children all by Hashem to night of watching a

דור-דורות .
dor-doires
generation after generation

43 And Hashem said unto Moshe and Aharon, This is the Chukkat HaPesach: there shall no ben nekhar eat thereof;

44 But every man's eved that is bought for kesef, when thou hast given him bris milah, then shall he eat thereof. 45 A toshav and a sachir shall not eat thereof. 46 In bais echad shall it be eaten; thou shalt not carry forth any of the basar outside the bais; neither shall ye break a bone thereof. 47 Kol Adat Yisroel shall celebrate it. 48 And when a ger shall sojourn with thee, and will keep the Pesach unto Hashem, let all his zachar receive bris milah, and then let him come near and keep it; and he shall be as one that is native born in ha'aretz; for no arel *(uncircumcised person)* shall eat thereof. 49 Torah

מג און ה האָט געזאָגט צו משהן און אַהרֹנען : דאָס איז דער
der iz dos Aharonen un Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
the is this Aaron and Moshe to said has Hashem and

דין פֿון דעם קָרבַּן-פֶּסַח : קיין פֿרעמד-געבאָרענער טאָר
tor fremd-geborener kein korben-Pesach dem fun din
it is required one born a foreigner any Passover korben the of law

פֿון אים נישט עסן . מד און ווו נאָר עמיצנס אַ קנעכט געקויפֿט
gekoift knecht a emitsns nor vu un esen nisht im fun
bought slave a someone's however where and to eat not him of

פַּאַר געלט , אַז דו האָסט אים געמַלט , דעמצמאָל מעג ער פֿון
fun er meg dentsmol gemalt im host du az gelt far
of he may then circumcised him have you when money for

אים עסן . מה אַן איינגעוואַנדערטער און אַ געדונגענער טאָר פֿון
fun tor gedungener a un aingevanderter an esen im
of it is required hired worker a and immigrant an eat it

אים נישט עסן . מו אין איין הויז זאָל ער געגעסן ווערן ; זאָלסט
zolst vern gegesn er zol hoiz ein in esen nisht im
you(SG) must become eaten it shall house one in to eat not him

נישט אַרויסטראָגן פֿון דעם פֿלייש אויסן הויז ; און אַ ביין זאָלט
zolt bein a un hoiz oisn fleish dem fun aroistrogn nisht
must bone a and house outside meat the any of carry outside not

איר נישט צעברעכן אין אים. מז די גאַנצע עדה פֿון יִשׂרָאֵל זאָל
zol Yisroel fun eide gantse di im in tsebrechn nisht ir
shall Israel of congregation whole the it in break not you

אים מאַכן . מח און אַז ביַי דיר וועט זיך אויפֿהאַלטן אַ פֿרעמדער,
fremder a oifhaltn zich vet dir bai az un machn im
foreigner a stay self will you(SG) with when and to do it

און ער וועט וועלן מאַכן אַ קָרבַּן-פֶּסַח צו ה , זאָל ביַי
bai zol Hashem tsu korben-Pesach a machn veln vet er un
with shall Hashem to Passover korben a to make want will he and

אים געמַלט ווערן יעטוועדער מאַנספּאַרשוין , און דעמצמאָל קען ער
er ken dentsmol un mansparshoin yetveder vern gemalt im
he can then and male every become circumcised him

echad shall be to him that is native-born, and unto the ger that sojourneth among you.

געבענען אים צו מאַכן ; און ער זאָל זײַן אַזוי ווי אַן איינגעבאָרענער
aingeborener an vi azoi zain zol er un machn tsu im genenen
native a as thus be shall he and to do to it bring close

פֿון לאַנד; אָבער קיין אומבאַשניטענער טאָר פֿון אים נישט עסן .
esen nisht im fun tor umbashnitener kein ober land fun
to eat not him of it is required uncircumcised any but land of

מט איין געזעץ זאָל זײַן פֿאַר דעם איינגעבאָרענעם, און פֿאַר דעם פֿרעמדן
fremdn dem far un aingeborenem dem far zain zol gezets ein
foreigner the for and native-born the for be shall law one

וואָס האַלט זיך אויף צווישן אײַך.
aich tsvishn oif zich halt vos
you among on self hold who

50 Thus did kol Bnei Yisroel; as Hashem commanded Moshe and Aharon, so did they.
51 And it came to pass the very same day, that Hashem did bring the Bnei Yisroel out of Eretz Mitzrayim by their tzvaos.

נ און אַלע קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן דאָס געטאָן; אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi geton dos hobn Yisroel fun kinder ale un
Hashem as just done this have Israel of children all and

האָט באַפֿוילן משהן און אַהרֹנען , אַזוי האָבן זיי געטאָן.
geton zei hobn azoi Aharonen un Mosheen bafoiln hot
done they have thus Aaron and Moshe commanded has

נא און עס איז געווען אין דעם דאָזיקן אייגענעם טאָג, האָט ה
Hashem hot tog eigenem dozikn dem in geven iz es un
Hashem has day same this the in having been is it and

אַרויסגעצויגן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, פֿון לאַנד מִצרַיִם , לויט
loit Mitsrayim land fun Yisroel fun kinder di aroisgetsoign
according Egypt land of from Israel of children the brought out

זייערע מחנות .
machnus zeyere
groupings their

13 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Set apart as kodesh unto Me kol bechor, whatsoever openeth the rechem *(womb)* among the Bnei Yisroel, both of adam and of behemah; it is Mine.

יג און ה האָט געריעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ב הייליק
heilik zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
holy say to thus Moshe to spoken has Hashem and

צו מיר יעטוועדער בכוֹר ; איטלעכס וואָס עפֿנט דעם טראַכט
tracht dem efent vos itlecher bechor yetveder mir tsu
womb the opens who each firstborn every me to

צווישן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, פֿון אַ מענטשן אָדער פֿון אַ בהמה ,
beheime a fun oder mentshn a fun Yisroel fun kinder di tsvishn
livestock a of or person a of Israel of children the among

זאָל געהערן צו מיר.
mir tsu gehern zol
me to belong shall

3 And Moshe said unto HaAm, Remember this day, in which ye came out from Mitzrayim, out of the bais avadim; for by chozek yad Hashem brought you out from this place; there shall no chametz be eaten.
4 This day came ye out in the month Aviv. 5 And it shall be when Hashem shall bring thee into the land of the Kena'ani, and

ג און משה האָט געזאָגט צו דעם פֿאָלק : געדענקט דעם דאָזיקן
dozikn dem gedenkt folk dem tsu gezogt hot Moshe un
this the remembered people the to said has Moshe and

טאָג וואָס איר זײַט אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם , פֿון דעם הויז
hoiz dem fun Mitsrayim fun aroisgegangen zait ir vos tog
house the from Egypt from having come out are you which day

פֿון קנעכטשאַפֿט; ווָאַרעם מיט אַ שטאַרקער האַנט האָט אײַך ה
Hashem aich hot hant shtarker a mit vorem knechtshaft fun
Hashem you has hand strong a with because slavery of

אַרויסגעצויגן פֿון דאַנען ; דערום זאָל נישט געגעסן וווערן
vern gegesn nisht zol derum danen fun aroisgetsoign
become eaten not shall therefore this place from brought out

חמץ . ד היינט גייט איר אַרויס, אין חודש אָבֿיבֿ, ה איז, אַז ה
Hashem az iz oviv choidesh in arois ir geit haint chomets
Hashem when is Abib month of in out you go today chametz

the Chitti, and the Emori, and the Chivi, and the Yevusi, which He swore unto thy Avot to give thee, an eretz flowing with cholov and devash, that thou shalt observe this avodah *(service)* in this month. [6] Shivat yamim thou shalt eat matzot, and in the seventh day shall be a Chag *(Feast)* to Hashem. [7] Matzot shall be eaten shivat hayamim; and there shall no chametz be seen with thee, neither shall there be se'or seen with thee within all thy borders. [8] And thou shalt show thy ben in that day, saying, This is because of what Hashem did for me when I came forth out of Mitzrayim. [9] And it shall be for an ot *(sign)* unto thee upon thine yad, and for a zikaron *(reminder)* between thine eyes, in order that the torat Hashem may be in thy mouth; because with a yad chazakah hath Hashem brought thee out of Mitzrayim. [10] Thou shalt therefore be shomer over this chukkah in its mo'ed *(season, fixed time)* perpetually.

[11] And it shall be when Hashem shall bring thee into the land of the Kena'ani, as He swore unto thee and to thy avot, and

וועט דיך ברענגען אין לאַנד פֿון דעם כנַעֲני , און דעם חִתי ,
Chitti dem un Kenaani dem fun land in brengen dich vet
Chitti the and Kena'ani the of land in bring you(SG) will

און דעם אֱמוֹרי, און דעם חִוִי , און דעם יבוסי , וואָס ער האָט
hot er vos Yevusi dem un Chivi dem un Emori dem un
has he which Yevusi the and Chivi the and Emori the and

געשוואָרן דיינע עלטערן, דיר צו געבן, אַ לאַנד וואָס פֿליסט
flist vos land a gebn tsu dir eltern daine geshvorn
flows which land a give to you(SG) fathers your sworn an oath

מיט מילך און האָניק, זאָלסטו טאָן דעם דאָזיקן דינסט אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in dinst dozikn dem ton zolstu honik un milch mit
this the in service this the do shall you honey and milk with

חודש . [ו] זיבן טעג זאָלסטו עסן מַצות און אויפֿן זיבעטן
zibetn oifn un matsus esen zolstu teg zibn choidesh
seventh on and unleavened bread eat shall you days seven month

טאָג זאָל זיין אַ יוֹם-טוֹב צו ה . [ז] מַצות זאָל געגעסן
gegesn zol matsus Hashem tsu yom-tov a zain zol tog
eaten shall unleavened bread Hashem to festival a be shall day

וועלן אין די זיבן טעג, און עס זאָל נישט געזען וועלן ביַי דיר
dir bai vern gezen nisht zol es un teg zibn di in vern
you(SG) by become seen not shall it and days seven the in become

חמץ , און עס זאָל נישט געזען וועלן ביַי דיר זויערטייג,
zoierteig dir bai vern gezen nisht zol es un chomets
se'or you(SG) by become seen not shall it and chametz

אין דיין גאַנצן גבול . [ח] און זאָלסט דערציילן דיין זון אין
in zun dain dertseiln zolst un gvul gantsn dain in
in son your tell you(SG) must and territory all your in

יענעם טאָג, זאָגן: דאָס איז פֿון דעם וועגן וואָס ה
Hashem vos dem vegen fun iz dos zogn tsu azoi tog yenem
Hashem which that concerning of is this say to thus day that

האָט מיר געטאָן ביַי מיין אַרויסגיין פֿון מִצרַים . [ט] און עס זאָל
zol es un Mitsrayim fun aroisgein main bai geton mir hot
shall it and Egypt from going out my by done for me has

דיר זיין פַֿאַר אַ צייכן אויף דיין האַנט, און פַֿאַר אַ דערמאָנונג
dermonung a far un hant dain oif tseichn a far zain dir
memorial a for and hand your on sign a for be to you(SG)

צווישן דיינע אויגן, כדי די תּורה פֿון ה זאָל זיין אין
in zain zol Hashem fun toyre di kedei oign daine tsvishn
in be shall Hashem of instruction the so that eyes your between

דיין מויל ; וואָרעם מיט אַ שטאַרקער האַנט האָט ה דיך
Hashem dich hot hant shtarker a mit vorem moil dain
Hashem you(SG) has hand strong a with because mouth your

אַרויסגעצויגן פֿון מִצרַים . [י] און זאָלסט אָפּהיטן דאָס דאָזיקע
dozike dos ophiten zolst un Mitsrayim fun aroisgetsoign
this the observe you(SG) must and Egypt from brought out

געזעץ אין זיין געשטעלטער צייַט, פֿון יאָר צו יאָר.
yor tsu yor fun tsait geshtelter zain in gezets
year to year from time appointed its in law

[יא] און עס וועט זיין , אַז ה וועט דיך ברענגען אין
in brengen dich vet Hashem az zain vet es un
into bring you(SG) will Hashem when be will it and

לאַנד פֿון דעם כנַעֲני , אַזוי ווי ער האָט געשוואָרן דיר
dir geshvorn hot er vi azoi Kenaani dem fun land
to you(SG) sworn an oath has he as just Kena'ani the of land

shall give it thee, [12] That thou shalt set apart unto Hashem all that openeth the rechem *(womb)*, and every firstling that is born of a behemah which thou hast; hazecharim *(the males)* shall be Hashem's. [13] And every firstling of a he-donkey thou shalt redeem with a seh; and if thou wilt not redeem it, then thou shalt break its neck; and kol bechor adam among thy banim shalt thou redeem.

[14] And it shall be when thy ben asketh thee in time to come, saying, Mah zot? *(What is this?)* that thou shalt say unto him, By chozek yad Hashem brought us out from Mitzrayim, from the bais avadim; [15] And it came to pass, when Pharaoh stubbornly refused to let us go, that Hashem killed kol bechor of Eretz Mitzrayim, both the bechor adam, and the bechor behemah; therefore Ani zovei'ach laHashem *(I sacrifice to Hashem)* kol that openeth the rechem *(womb)*, being hazecharim *(the males)*; but kol bechor of my banim I redeem. [16] And it shall be for an ot *(sign)* upon thine hand, and for totafos *(ornaments, frontlets, bands, phylactery)* between thine eyes; for by chozek yad Hashem brought us forth out of Mitzrayim.

אוּן דַיינְע עלְטערְן, אוּן ער וועט עס דִיר גֶעבְּן, יב זאָלְסְטוּ
un daine eltern un er vet es dir gebn zolstu
and your(sg) fathers and he will it to you(SG) give must you(sg)

אָפּשַׁייְדְן אִיטְלְעכְס וואָס עפְנט דעם טְרַאכְט, צוּ ה ; אוּן אִיטְלְעְך
opsheiden itlech un Hashem tsu tracht dem efent vos itlecher
set apart every and Hashem to womb the opens which each

ערְשְׁטְגעבָּארְנְס פוּן אַ בְּהֵמה וואָס דוּ וועסְט הָאבְּן, אוֹיב זְכָרִים ,
ershtgeborns fun a beheime vos du vest hobn oib zecharim
firstborn of a livestock which you will have if males

זאָל גֶעהערְן צוּ ה . יג אוּן יְעְטְוועדְעְר ערְשְׁטְלינְג פוּן אַן אייזְל
zol gehern tsu Hashem un yetveder ershtling fun an eizl
must belong to Hashem and every firstborn of a donkey

זאָלְסְטוּ אוֹיסְלייזְן מִיט אַ לַאם, אוּן אוֹיב דוּ וועסְט נִישְׁט אוֹיסְלייזְן,
zolstu oisleizen mit a lam un oib du vest nisht oisleizen
you shall redeem with a lamb and if you will not redeem

זאָלְסְטוּ אִים אָפְּהַאקְן דאָס גְעניק. אוּן יְעְטְוועדְעְר בְּכוֹר פוּן מענְטְשְׁן
zolstu im ophakn dos genik un yetveder bechor fun mentshn
you shall him cut the neck and every firstborn of people

צְווישְׁן דַיינְע זִין זאָלְסְטוּ אוֹיסְלייזְן.
tsvishn daine zin zolstu oisleizen
among your(sg) sons must you(sg) redeem

יד אוּן עס וועט זִיין, אַז דַיין זוּן וועט דִיךְ פְרַעגְן שְׁפעְטער
un es vet zain az dain zun vet dich fregn shpeter
and it will be when your son will you(SG) ask later

אַהִין, אַזוי צוּ זאָגְן: וואָס אִיז דאָס? זאָלְסְטוּ זאָגְן צוּ אִים: מִיט אַ
ahin azoi tsu zogn: vos iz dos? zolstu zogn tsu im: mit a
there thus say to shall you say what is this with a

שְׁטאַרְקער הַאנְט הָאט אוּנְדז ה אַרוֹיסְגעְצוֹיגְן פוּן מִצְרַיִם , פוּן
shtarker hant hot undz Hashem aroisgetsoign fun Mitsrayim fun
strong hand has us Hashem brought out from Egypt from

דעם הוּיז קְנעְכְטְשאַפְט. טו אוּן עס אִיז גְעוועְן , אַז פַּרְעה
dem hoiz knechtshaft fun geven iz es un az Pharaoh
the house slavery of having been is it and Pharaoh that

הָאט זִיךְ אַיינְגְעשְׁפאַרְט קְעגְן אוּנְדז אַוועקְלָאזְן, הָאט ה גְעהַרְגְעט
hot zich aingeshpart kegen undz aveklozn hot Hashem geharget
has self obstinate against us to release has Hashem killed

יְעְטְוועדְעְר בְּכוֹר אִין לַאנְד מִצְרַיִם , פוּן אַ בְּכוֹר פוּן אַ
yetveder bechor in land Mitsrayim fun a bechor fun a
every firstborn in land of Egypt from a firstborn of a

מענְטְשְׁן בִּיז אַ בְּהֵמה ; דערְום בִּין אִיךְ מְקְרִיבּ
mentshn biz a beheime derum bin ich makrev
people to a livestock of a therefore am I sacrificing

צוּ ה אִיטְלְעכְס וואָס עפְנט דעם טְרַאכְט, אוֹיב זְכָרִים ; אוּן
tsu Hashem itlecher vos efent dem tracht oib zecharim un
to Hashem each which opens the womb if males and

יְעְטְוועדְעְר בְּכוֹר פוּן מַיינְע זִין לייז אִיךְ אוֹיס. טז אוּן עס זאָל זִיין
yetveder bechor fun maine zin leiz ich ois un es zol zain
every firstborn of my sons redeem I out and it shall be

פַּאר אַ צייכְן אוֹיף דַיין הַאנְט, אוּן פַּאר אַ קאָפּ-צִיערוּנְג צְווישְׁן דַיינְע
far a tseichn oif dain hant un far a kop-tsierung tsvishn daine
for a sign on your hand and for a head-ornament between your

אויגן; וואָרעם מיט אַ שטאַרקער האַנט האָט אונדז ה אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign Hashem undz hot hant shtarker a mit vorem oign
brought out Hashem us has hand strong a with because eyes

פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun
Egypt from

BESHALACH

בשַׁלַח

[17] And it came to pass, when Pharaoh had let the people go, that Elohim led them not through the derech of the eretz of the Pelishtim *(Philistines)*, although that was near; for Elohim said, Lest perhaps the people change their mind when they see milchamah, and they return to Mitzrayim; [18] So Elohim led HaAm about, through the derech of the midbar of the Yam Suf; and the Bnei Yisroel went up out of Eretz Mitzrayim ready for battle.

יז און עס איז געווען , אַז פַּרעה האָט אַוועקגעלאָזן דאָס פֹּאָלק ,
folk dos avekgelozn hot Pharaoh az geven iz es un
people this released has Pharaoh that having been is it and

האָט זיי אלקים נישט געפֿירט אויף דעם ווועג פֿון דעם לאַנד
land dem fun veg dem oif gefirt nisht Elokim zei hot
land the concerning way the on guided not G-d them has

פֿון די פּלשתּים , הגם ער איז געווען נאָענט; וואָרעם אלקים
Elokim vorem nont geven iz er hagam Pelishtim di fun
G-d because near having been is it though Pelishtim the of

האָט געזאָגט: דאָס פֹּאָלק וועט נאָך חרטה האָבן, אַז זיי וועלן
veln zei az hobn charote noch vet folk dos gezogt hot
will they when have regret yet will people this said has

דערזען מלחמה , און זיי וועלן זיך אומקערן קיין מִצרַיִם .
Mitsrayim kein umkeren zich veln zei un milchome derzen
Egypt to to return self will they and battle experience

יח און אלקים האָט געפֿירט דאָס פֹּאָלק אַרום , אויפֿן וועג פֿון מדבר
midber fun veg oifn arum folk dos gefirt hot Elokim un
wilderness of way over round people this guided has G-d and

בִּיַם ים-סוף . און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זיַנען באַוואָפֿנטע
bavofnte zainen Yisroel fun kinder di un Yam-Suf baim
armed were Israel of children the and the Red Sea at

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land fun aroifgegangen
Egypt land of from having gone up

[19] And Moshe took the atzmot Yosef with him; for Yosef had made the Bnei Yisroel swear unconditionally, saying, Elohim will surely visit you; and ye shall carry up my atzmot away from here with you.

יט און משה האָט מיטגענומען מיט זיך די ביינער פֿון יוֹסֵף ;
Yosefn fun beiner di zich mit mitgenumen hot Moshe un
Yosef of bones the self with taken with has Moshe and

וואָרעם באַשוואָרן האָט ער באַשווערן די קינדער
kinder di bashvorn er hot bashvern vorem
children the had to swear an oath he has to bind by an oath because

פֿון יִשׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: דערמאָנען וועט זיך אלקים דערמאָנען
dermonen Elokim zich vet dermonen zogn tsu azoi Yisroel fun
to remember G-d self will to remember say to thus Israel of

אָן אייַך; זאָלט איר אויפֿברענגען מיַנע ביינער פֿון דאַנען מיט אייַך.
aich mit danen fun beiner maine oifbrengen ir zolt aich on
you with here from bones my bring up you must you about

[20] And they took their journey from Sukkot, and encamped in Etam, at the edge of the midbar. [21] And Hashem went before them by day in an ammud anan, to guide them haderech; and by lailah in an ammud

כ און זיי האָבן געצויגן פֿון סוכּות , און האָבן געזעצט אין אֵתָם
Etam in gerut hobn un Sukkot fun getsoign hobn zei un
Etam in rested have and Sukkot from moved out have they and

בִּיַם עק מדבר . כא און ה איז געגאַנגען זיי
baim ek midber un Hashem iz gegangen zei
at the edge of wilderness and Hashem is having gone them

פַֿאַרויס , ביַי טאָג אין אַ זיַיל פֿון וואָלקן, זיי צו פֿירן אויפֿן וועג, און
farois a in tog bai volken fun zail zei tsu firn oifn veg un
ahead of in day by cloud of pillar a them on lead way and

בְיֵי נאַכט אין אַ זײַל פֿון פֿײַער, זיי צו לײַכטן ; כּדי צו קענען
kenen tsu kedei laichtn tsu zei faier fun zail a in nacht bai
be able to to so as shine light to them fire of pillar a in night by

גיין בְיֵי טאָג און בְיֵי נאַכט. כב דער זײַל פֿון וואָלקן פֿלעגט זיך נישט
nisht zich flegt volken fun zail der nacht bai un tog bai gein
not self used to cloud of pillar the night by and day by go

אָפּטאָן בְיֵי טאָג, און דער זײַל פֿון פֿײַער בְיֵי נאַכט, פֿון פֿאַרן .
folk faran fun nacht bai faier fun zail der un tog bai opton
people before from night by fire of pillar the and day by remove

יד

און ה האָט געזעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: ב רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to thus Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, זיי זאָלן זיך אומקערן , און
un umkeren zich zoln zei Yisroel fun kinder di tsu
and return back self shall they Israel of children the to

רוען פֿאַר פּי-הַחירוֹת , צווישן מִגדוֹל און צווישן ים ,
yam tsvishn un Migdol tsvishn Pi-HaChirot far ruen
the sea between and Migdol between Pi-Hahiroth in front of dwell

פֿאַר בַּעַל-צְפוֹן ; אַקעגן אים זאָלט איר רוען בְיַם ים . ג און
un yam baim ruen ir zolt im akegn Baal-TSafon far
and sea by the dwell you shall it facing Baal-Tsefon in front of

פַּרעה וועט זאָגן אויף די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל: זיי זײַנען צעטומלט
tsetumlt zainen zei Yisroel fun kinder di oif zogn vet Pharaoh
perplexed are they Israel of children the of say will Pharaoh

אין לאַנד , דער מדבר האָט זיי איינגעשלאָסן. ד און איך וועל
vel ich un aingeshlosn zei hot midber der land in
will I and locked in them has wilderness the the land in

פֿעסט מאַכן פַּרעהס האַרץ, און ער וועט זיי נאָכיאָגן ; און איך
ich un nochyogn zei vet er un harts Pharaohs machn fest
I and pursue them will he and heart Pharaoh's make resolute

וועל געוואָרט ווערן דורך פַּרעהן , און דורך זײַן גאַנצן
gantsn zain durch un Pharaohn durch vern geerlecht vel
whole his through and Pharaoh through become be honored will

חיל , און די מִצרַיִם וועלן וויסן , אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln Mitsrayim di un cheil
Hashem am I that know will Egyptians the and army

און זיי האָבן אַזוי געטאָן.
geton azoi hobn zei un
done thus have they and

5 And it was told the melech Mitzrayim that HaAm had fled; and the lev Pharaoh and of his avadim was turned against HaAm, and they said, Why have we done this, that we have let Yisroel go from slaving for us?

6 And he made ready his merkavah, and took his army with him; 7 And he took six hundred select

ה איז אָנגעזאָגט געוואָרן דעם מלך פֿון מִצרַיִם , אַז דאָס
dos az Mitsrayim fun melech dem gevorn ongezogt iz
this that Egypt of king the having become told was

פֿאָלק איז אַנטלאָפֿן, און דאָס האַרץ פֿון פַּרעהן און פֿון זײַנע קנעכט
knecht zaine fun un Pharaohn fun harts dos un antlofn iz folk
servants his of and Pharaoh of heart the and fled is people

איז פֿאַרקערט געוואָרן אַקעגן דעם פֿאָלק , און זיי האָבן
hobn zei un folk dem akegn gevorn farkert iz
have they and people the against having become turned into is

געזאָגט: וואָס האָבן מיר דאָ געטאָן, וואָס מיר האָבן אַוועקגעלאָזן ישְׂרָאֵל
Yisroel avekgelozn hobn mir vos geton do mir hobn vos gezogt
Israel released have we why done here we have what said

פֿון אונדז צו דינען? ו האָט ער איינגעשפּאַנט זײַן רײַטוואָגן, און האָט
hot un raitvogn zain aingeshpant er hot dinen tsu undz fun
has and chariot his harnessed he has serve to us from

eish, to give them ohr; so they could travel yomam valailah *(day or night)*; 22 He took not away the ammud heanan by day, nor the ammud haeish by night, from before HaAm.

14 Then Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Speak unto the Bnei Yisroel, that they turn back and encamp before Pi-Hachirot, between Migdol and the yam, in front of Ba'al-Tzephon; opposite it shall ye encamp by the yam. 3 For Pharaoh will think of the Bnei Yisroel, They are entangled in the land, the midbar hath shut them in. 4 And I will harden lev Pharaoh, that he shall pursue after them; and I will be glorified over Pharaoh, and upon all his army; so that the Egyptians may have da'as that I am Hashem. And they did accordingly.

chariots, and all the chariots of Mitzrayim, and commanders over every one of them. 8 And Hashem hardened the lev Pharaoh Melech Mitzrayim, so that he pursued after the Bnei Yisroel; and the Bnei Yisroel went out with a high hand. 9 But the Mitzrayim pursued after them, all the susim and chariots of Pharaoh, and his parash, and his army, and overtook them encamping by the yam, by Pi-Hachirot, in front of Ba'al-Tzephon. 10 And when Pharaoh drew near, the Bnei Yisroel lifted up their eyes, and, hinei, the Egyptians marched after them; and they were very terrified; and the Bnei Yisroel cried out unto Hashem. 11 And they said unto Moshe, Because there were no kevarim in Mitzrayim, hast thou taken us away to die in the midbar? What hast thou done to us, in bringing us forth out of Mitzrayim? 12 Is not this the very thing that we did tell thee in Mitzrayim, saying, Let us alone, that we may slave for the Egyptians? For it had been better for us to slave for the Egyptians, than that we should die in the midbar. 13 And Moshe said unto HaAm, Fear ye not, stand still, and see the Yeshu'at Hashem, which He will bring to you today; for the Egyptians whom ye have seen today, ye shall

גענומען מיט זיך זיין פֿאָלק . ז און ער האָט מיטגענומען זעקס הונדערט
genumen mit zich zain folk . z un er hot mitgenumen zeks hundert
taken with self his people and he has taken six hundred

געקליבענע רײַטוועגן, און אַלע רײַטוועגן פֿון מִצרַיִם , און עלטסטע
geklibene raitvegn ale un raitvegn fun Mitsrayim , un eltste
chosen chariots all and chariots of Egypt and the leaders

איבער זיי אַלע. ח און ה׳ האָט פֿעסט געמאַכט דאָס האַרץ פֿון
iber zei ale . ch un Hashem hot fest gemacht dos harts fun
over them all . and Hashem has resolute made the heart of

פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און ער האָט נאָכגעיאָגט די
Pharaoh dem melech fun Mitsrayim , un er hot nochgeyogt di
Pharaoh the king of Egypt and he has pursued after the

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל; און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זײַנען אַרויסגעגאַנגען
kinder fun Yisroel un di kinder fun Yisroel zainen aroisgegangen
children of Israel and the children of Israel were going out

מיט אַ הויכער האַנט. ט און די מִצרַיִם האָבן זיי נאָכגעיאָגט , *
mit a hoicher hant . t un di Mitsrayim hobn zei nochgeyogt ,
with a high hand . and the Egyptians have they pursued after

אַלע פֿערד , די רײַטוועגן פֿון פַּרעהן , און זײַנע רײַטער , און
ale ferd , di raitvegn fun Pharaohn , un zaine raiter un
all the horses , the chariots of Pharaoh and his charioteers and

זײַן חיל , און זיי האָבן זיי אָנגעיאָגט ווי זיי האָבן געזען
zain cheil , un zei hobn zei ongeyogt vi zei hobn gezen
his army , and they have they as caught up with them have rested

ביַים ים , בִּי פִּי-הַחִירוֹת , פֿאַר בַּעַל-צפֿון . י און ווי פַּרעה
baim yam , bai Pi-HaChirot , far Baal-TSafon . i un vi Pharaoh
by the sea , by Pi-Hahiroth , in front of Baal-Tsefon . and as Pharaoh

האָט זיך דערנענטערט, אַזוי האָבן די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל אויפֿגעהויבן
hot zich dernentert , azoi hobn di kinder fun Yisroel oifgehoibn
has drawn near self his , thus have the children of Israel lifted up

זייערע אויגן, ערשט די מִצרַיִם ציען הינטער זיי , און זיי
zeyere oign , ersht di Mitsrayim tsien hinter zei , un zei
their eyes , look the Egyptians advancing behind them and they

האָבן זייער מורא געהאַט ; און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן
hobn zeyer moire gehat ; un di kinder fun Yisroel hobn
have very much fear had ; and the children of Israel have

געשריען צו ה׳ . יא און זיי האָבן געזאָגט צו משה : צי
geshrien tsu Hashem . ia un zei hobn gezogt tsu Moshe : tsi
cried out to Hashem . and they have said to Moshe : yes? no?

האָסטו , מִצרַיִם אין נישטאָ קײַן קבֿרים זײַנען , וועיל
hostu , Mitsrayim in nishto kain kvorim zainen , vail
have you , Egypt in there is not any graves are , because

אונדז אַרויסגענומען צו שטאַרבן אין דער מדבר ? וואָס האָסטו דאָ
undz aroisgenumen tsu shtarbn in der midber ? vos hostu do
us taken out to die in the wilderness ? what have you here

געטאָן צו אונדז, אונדז אַרויסצוציען פֿון מִצרַיִם ? יב איז דאָס נישט
geton tsu undz , undz aroistsutsien fun Mitsrayim ? ib iz dos nisht
done to us , us to bring out of Egypt ? this is not

דאָס וואָרט וואָס מיר האָבן געredט צו דיר אין מִצרַיִם , אַזוי צו
dos vort vos mir hobn geredt tsu dir in Mitsrayim , azoi tsu
this word which we have spoken to you(SG) in Egypt , thus to

זאָגן : טו זיך אָפּ פֿון אונדז, און לאָמיר דינען מִצרַיִם ? וואָרעם
zogn : tu zich op fun undz , un lomir dinen Mitsrayim ? vorem
say : do self away from us , and let us serve Egyptians ? because

see them again no more ad olam. 14 Hashem shall fight for you, and ye shall keep still.

בעסער פַֿאַר אונדז צו דינען מִצרַיִם , איידער מיר זאָלן שטאַרבן אין דער
der in shtarbn zoln mir eider Mitsrayim dinen tsu undz far beser
the in die shall we than Egyptians serve to us for better

מדבר . יג האָט משה געזאָגט צום פֹֿאָלק : איר זאָלט נישט מורא
moire nisht zolt ir folk tsum gezogt Moshe hot midber
fear not must you people to said Moshe has wilderness

האָבן; שטייט און זעט די ישועה פֿון ה וואָס ער וועט אײַך
aich vet er vos Hashem fun yeshue di zet un shteit hobn
for you will he which Hashem of salvation the see and stand have

הײַנט טאָן; וואָרעם ווי איר זעט הײַנט די מִצרַיִם , וועט איר זיי
zei ir vet Mitsrayim di haint zet ir vi vorem ton haint
them you will Egyptians the today see you just as because do today

אויף אייביק מער ווידער נישט אָנזען . יד ה וועט מלחמה האַלטן
halt n milchome vet Hashem onzen nisht vider mer eibik oif
fight battle will Hashem see not again more ever for

פַֿאַר אײַך, און איר וועט שטיין שטיל.
shtil shtein vet ir un aich far
silent stand will you and you for

15 And Hashem said unto Moshe, Why criest thou unto Me? Speak unto the Bnei Yisroel, so that they move on; 16 But lift thou up thy staff, and stretch out thine yad over the yam, and divide it; and the Bnei Yisroel shall go on yabashah *(dry land)* through the midst of the yam. 17 And I, hineni, I will harden the lev Mitzrayim, and they shall go after them; and I will get Me glory over Pharaoh, and over all his army, over his chariots, and upon his parash *(horsemen)*. 18 And the Egyptians shall know that I am Hashem, when I have gotten Me glory over Pharaoh, over his chariots, and over his parash.

טו און ה האָט געזאָגט צו משהן : וואָס שרײַסטו
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen vos shraistu
and Hashem has said to Moshe which do you(sg) cry out

צו מיר? רעד צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, זיי זאָלן ציען . טז און
tsu mir red tsu di kinder fun Yisroel zei zoln tsien un
to me tell to the children of Israel they must advance and

דו הייב אויף דײַן שטעקן, און שטרעק אויס דײַן האַנט אויפֿן ים , און
du heib oif dain shtekn un shtrek ois dain hant oifn yam un
you lift up your staff and stretch out your hand over the sea and

שפּאַלט ים , און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל וועלן אַרײַן אין מיטן ים
shpalt yam un di kinder fun Yisroel veln arain in mitn yam
divide the sea and the children of Israel will enter into midst of sea

אויף טרוקענישׁ . יז און איך, זע , איך מאַך פֿעסט דאָס האַרץ פֿון
oif trikenish un ich ze ich mach fest dos harts fun
on dry ground and I behold I make the resolute heart of

די מִצרַיִם , און זיי וועלן אַרײַן נאָך זיי ; און איך וועל געערלעכט
Mitsrayim di un zei veln arain noch zei un ich vel geerlecht
Egyptians the and they will enter after them and I will be honored

וועלן וויסן אַז איך בין ה , ווען איך וועל געערלעכט דורך
veln visen az ich bin Hashem ven ich vel geerlecht durch
will know that I am Hashem when I will be honored through

פַֿרעהן , דורך זײַנע רײַטווענגן, און דורך זײַנע רײַטער .
Pharaohn durch vern raitvegn zaine durch un raiter
Pharaoh through his chariots and through his charioteers

יח און די מִצרַיִם
un di Mitsrayim
and the Egyptians

וועלן ווערן דורך פַֿרעהן , און דורך זײַן גאַנצן חיל , דורך
veln vern durch Pharaohn durch un durch zain gantsn cheil durch
shall become through Pharaoh through his whole army through

זײַנע רײַטווענגן, און דורך זײַנע רײַטער . יט און דער מלאך פֿון האלקים וואָס איז געגאַנגען פֿאַר דער
zaine raitvegn zaine durch un raiter der malach fun HaElokim vos iz gegangen far der
his chariots and through his charioteers and the Angel of G-d which is having gone before the

מחנה פֿון יִשׂרָאֵל, האָט אַוועקגעצויגן און איז געגאַנגען פֿון
machne fun Yisroel hot avekgetsoign un iz gegangen fun
company of Israel has journeyed and is having gone of

19 And the Malach HaElohim, which goes in front of the Machaneh Yisroel, moved and went behind them; and the

pillar of cloud moved from before their face, and stood behind them; [20] And it came between the machaneh Mitzrayim and the Machaneh Yisroel; there was the anan bringing choshech to the Egyptians, but bringing light by night to Yisroel; so that none came near the other, kol halailah. [21] Then Moshe stretched out his yad over the yam; and Hashem caused the yam to go back by a strong east wind all that night, so that the yam was made dry land, and the mayim were divided. [22] And the Bnei Yisroel then went into the middle of the yam upon the yabashah *(dry land)*; and the mayim were a chomah *(wall)* unto them on their right, and on their left. [23] And the Egyptians pursued, and went in after them into the middle of the yam, even kol sus Pharaoh, his chariots, and his parash. [24] So it came to pass, that when came the watch of the boker, Hashem looked down on the machaneh Mitzrayim through the ammud eish *(pillar of fire)* and of the anan, and caused confusion over the machaneh Mitzrayim, [25] And turned awry their chariot wheels, that they drove them with difficulty; so that the Egyptians said, Let us flee from the presence of Yisroel; because Hashem

הינטער זיי ; און דער וואָלקן-זײַל האָט אַוועקגעצויגן פֿון פּנֵי
far fun avekgetsoign hot volken-zail der un zei hinter
in front of from traveled has pillar of cloud the and them behind

זיי , און האָט זיך געשטעלט הינטער זיי ; [כ] און ער איז געקומען
gekumen iz er un zei hinter geshtelt zich hot un zei
having come is he and them behind stood self has and them

צווישן דער מחנה פֿון מִצרַיִם , און צווישן דער מחנה פֿון
fun machne der tsvishn un Mitsrayim fun machne der tsvishn
of company the between and Egyptians of army the between

יִשׂרָאֵל; און דאָרטן איז געווען דער וואָלקן און די פֿינצטערניש און
un fintsternish di un volken der geven iz dortn un Yisroel
and darkness the and cloud the having been was there and Israel

דאָ האָט ער באַלוכטן די נאַכט; און איינע האָט נישט גענענט
genent nisht hot eine un nacht di baluchtn er hot do
come near not has the one and night the lit up he has here

צו דער אַנדערער די גאַנצע נאַכט. [כא] און משה האָט אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt hot Moshe un nacht gantse di anderer der tsu
stretched out has Moshe and night whole the other the to

זײַן האַנט אויפֿן ים , און ה׳ האָט געטריבן דעם ים מיט אַ
a mit yam dem getribn hot Hashem un yam oifn hant zain
a with sea the driven has Hashem and the sea over hand his

שטאַרקן מזרח-ווינט אַ גאַנצע נאַכט, און גענאַכט דעם ים פֿאַר
far yam dem gemacht un nacht gantse a mizrech-vint shtarkn
for sea the made and night whole a east wind strong

אַ טריקענעש , און די וואַסערן האָבן זיך צעשפּאָלטן . [כב] און די
di un tseshpolten zich hobn vasern di un trikenish a
the and divided self have waters the and dry ground a

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אין מיטן ים אויף
oif yam mitn in araingegangen zainen Yisroel fun kinder
on the sea midst of in went are Israel of children

טריקענעש ; און די וואַסערן זײַנען זיי געווען אַ מויער פֿון
fun moier a geven zei zainen vasern di un trikenish
from wall a having been they are waters the and dry ground

זייער רעכטער זײַט און פֿון זייער לינקער. [כג] און די מִצרַיִם האָבן
hobn Mitsrayim di un linker zeyer fun un zait rechter zeyer
have Egyptians the and left their from and side right their

נאָכגעיאָגט , און אַלע פֿערד פֿון פַּרעהן , זײַנע רײַטווענגן, און זײַנע
zaine un raitvegn zaine Pharaohn fun ferd ale un nochgeyogt
his and chariots his Pharaoh of horses all and pursued after

רײַטער , זײַנען אַרײַן נאָך זיי אין מיטן ים . [כד] און עס
es un yam mitn in zei noch arain zainen raiter
it and the sea midst of into them after entered have charioteers

איז געווען אין דער פֿרימאָרגנוואַך , האָט ה׳ אַראָפּגעקוקט אויף
oif aropgekukt Hashem hot frimorgnvach der in geven iz
on looked down Hashem has morning watch the in having been is

דער מחנה פֿון מִצרַיִם מיט אַ זײַל פֿײַער און וואָלקן, און
un volken un faier fun zail a mit Mitsrayim fun machne der
and cloud and fire of pillar a in Egypt of army the

ער האָט פֿאַרטומלט די מחנה פֿון מִצרַיִם . [כה] און ער האָט
hot er un Mitsrayim fun machne di fartumlt hot er
has he and Egypt of army the caused confusion has he

אָפּגעטאָן די רעדער פֿון זייערע רײַטווענגן, און זיי געמאַכט פֿאָרן
forn gemacht zei un raitvegn zeyere fun reder di opgeton
to drive made them and chariots their of wheels the finished

fighteth for them against the Egyptians.

[26] And Hashem said unto Moshe, Stretch out thine yad over the yam, that the mayim may come again upon the Egyptians, upon their chariots, and upon their parash. [27] And Moshe stretched forth his yad over the yam, and the yam rushed back to its place as dawn of the boker appeared; and the Egyptians tried to flee away from meeting it; but Hashem swept the Egyptians into the middle of the yam. [28] And the mayim rushed back, and covered the chariots, and the parashim, and all the army of Pharaoh that came into the yam after them; there remained as survivors not so much as one of them. [29] But the Bnei Yisroel walked upon yabashah through the yam; and the mayim were a chomah unto them on their right, and on their left. [30] Thus Hashem saved Yisroel yom hahu out of the hand of Mitzrayim; and Yisroel saw the Egyptians dead upon the seashore. [31] And Yisroel saw the yad hagedolah which Hashem did upon the Egyptians; and HaAm feared Hashem, and put their trust in Hashem, and in His eved Moshe.

מיט שווערקייט, און די מִצרַיִם האָבן געזאָגט: לאָמיר אַנטלויפֿן פֿון
fun antloifn lomir gezogt hobn Mitsrayim di un shverikeit mit
from be fleeing let us said have Egyptians the and difficulty with

יִשׂרָאֵל, ווארעם ה׳ האַלט מלחמה פֿאַר זיי מיט מִצרַיִם.
Mitsrayim mit zei far milchome halt Hashem vorem Yisroel
Egypt with them for battle holds Hashem because Israel

כו און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן: שטרעק אויס דײַן
dain ois shtrek Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
your out stretch Moshe to said has Hashem and

האַנט אויפֿן ים, און זאָלן די וואַסערן זיך אומקערן אויף די
di oif umkeren zich vasern di zoln un yam oifn hant
the upon to return self waters the shall and the sea over hand

מִצרַיִם, אויף זייערע רײַטווענען, און אויף זייערע רײַטער. כז האָט
hot raiter zeyere oif un raitvegn zeyere oif Mitsrayim
has charioteers their on and chariots their on Egyptians

משה אויסגעשטרעקט זײַן האַנט אויפֿן ים, און דער ים האָט
hot yam der un yam oifn hant zain oisgeshtrekt Moshe
has sea the and the sea over hand his stretched out Moshe

זיך אומגעקערט אַקעגן פֿרימאָרגן צו זײַן שטאַרקייט, און די
di un shtarkeit zain tsu frimorgn akegn umgekert zich
the and solidity its to morning towards returned self

מִצרַיִם זײַנען אים אָנגעלאָפֿן; און ה׳ האָט
hot Hashem un antkegen ongelofn im zainen Mitsrayim
has Hashem and to meet running away from it were Egyptians

אַרײַנגעטריסלט די מִצרַיִם אין מיטן ים. כח און די וואַסערן
vasern di un yam mitn in Mitsrayim di araingetreislt
waters the and the sea midst of into Egyptians the shaken

האָבן זיך אומגעקערט, און האָבן צוגעדעקט די רײַטווענען, און די
di un raitvegn di tsugedekt hobn un umgekert zich hobn
the and chariots the covered have and returned self have

רײַטער – דעם גאַנצן חיל פֿון פַּרעהן, וואָס איז אַרײַן נאָך
noch arain iz vos Pharaohn fun cheil gantsn dem raiter
after entered has which Pharaoh of army whole the charioteers

זיי אין ים; נישט געבליבן פֿון זיי צו מאָל אַן איינציקער.
eintsiker an mol tsu zei fun geblibn nisht yam in zei
single one a even not them from remained not the sea into them

כט און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זײַנען גענאַנגען אין מיטן ים
yam mitn in gegangen zainen Yisroel fun kinder di un
the sea midst of in having gone are Israel of children the and

אויף טריקענעם און די וואַסערן זײַנען זיי געווען אַ מויער פֿון
fun moier a geven zei zainen vasern di un trikenish oif
from wall a having been they are waters the and dry ground on

זייער רעכטער זײַט און פֿון זייער לינקער. ל און ה׳ האָט אין
in hot Hashem un linker zeyer fun un zait rechter zeyer
in has Hashem and left their from and side right their

יענעם טאָג געהאָלפֿן פֿון דער האַנט פֿון מִצרַיִם, און יִשׂרָאֵל
Yisroel un Mitsrayim fun hant der fun Yisroel geholfn tog yenem
Israel and Egyptians of hand the from Israel saved day that

האָט געזען מִצרַיִם טויט אויפֿן ברעג פֿון ים. לא און יִשׂרָאֵל
Yisroel un yam fun breg oifn toit Mitsrayim di gezen hot
Israel and the sea of shore on dead Egyptians the seen has

האָט געזען די גרויסע שטאַרקייט וואָס ה׳ האָט געטאָן אַקעגן
akegn geton hot Hashem vos shtarkeit groise di gezen hot
against done has Hashem which power great the seen has

מִצרַיִם , און דאָס פֹּאָלק האָט מורא געהאַט פֿאַר ה , און זיי
zei un Hashem far gehat moire hot folk dos un Mitsrayim
they and Hashem for had fear have people this and Egypt

האָבן געגלויבט אין ה , און אין זײַן קנעכט משהן .
Mosheen knecht zain in un Hashem in gegloibt hobn
Moshe servant his in and Hashem in believed have

15 Then sang Moshe and the Bnei Yisroel this shirah *(song)* to Hashem, and spoke, saying, I will sing unto Hashem, for He hath triumphed gloriously: the sus and its rider hath He cast into the yam.

טו דעמצמאָל טוט זינגען משה און די קינדער פֿון ישׂראֵל דאָס
dos Yisroel fun kinder di un Moshe zingen tut dentsmol
the Israel of children the and Moshe sing does then

זאָגן : אַזוי צו זי האָבן געזאָגט, ג-ט און זיי
zogn tsu azoi gezogt hobn zei un G-t tsu gezang dozike
say to thus said have they and G-d to song this

איך וועל זינגען צו ה ,
Hashem tsu zingen vel ich
Hashem to sing will I

וואָרעם ער איז הויך דערהייבט;
derheicht hoich iz er vorem
exalted high is he because

דעם פֿערד מיט זײַן רײַטער
raiter zain mit ferd dem
horseback rider his with horse the

האָט ער געשלײדערט אין ים .
yam in geshlaidert er hot
the sea into flung he has

[2] Hashem is my oz and zimrah *(song of praise)*,

ב מײַן שטאַרקייט און לויב-געזאַנג איז ה ,
Hashem iz loib-gezang un shtarkeit main
Hashem is song of praise and strength my

and He is become to me Yeshu'ah *(salvation)*;

און ער איז מיר געווען ישועה .
yeshue geven mir iz er un
salvation become for me has he and

He is Eli *(my G-d)*,

דאָס איז מײַן ג-ט,
G-t main iz dos
G-d my is this

and I will praise Him;

און איך וועל אים באַשיינען ;
basheinen im vel ich un
beautify him will I and

Elohei Avi,

ג-ט פֿון מײַן פֿאָטער,
foter main fun G-t
father my of G-d

and I will exalt Him.

און איך וועל אים דערהייבן.
derheibn im vel ich un
exalt him will I and

[3] Hashem is an Ish Milchamah;

ג ה איז אַ קריגסמאַן,
krigsman a iz Hashem
a warrior a is Hashem

Hashem shmo.

ה איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz Hashem
name his is Hashem

[4] Markevot Pharaoh and his army

ד פֿרעהס רײַטוועגן און זײַן חיל
cheil zain un raitvegn Pharaohs
army his and chariots Pharaoh's

hath He cast into the yam;

האָט ער געוואָרפֿן אין ים ,
yam in gevorfn er hot
the sea into thrown he has

his select commanders also
אוּן דִי בְּעסטָע פּוֹן זַיינֶע עלְטסטָע
eltste zaine fun beste di un
leaders his of best the and

are drowned in Yam Suf.
זַיינען אין ים-סוּף דערטרונקען.
dertrunken Yam-Suf in zainen
drowned Yam Suf in have

[5] The tehomot *(depths)* have covered them;
ה דִי תְּהוֹמען טוען זיי צוּדעקן ,
tsudekn zei tuen tehomen di
to cover them do deeps the

they sank into the bottom like an even *(stone)*.
זיי האָבן ווי אַ שטיין אין דִי טיפֿענישן גענידערט .
genidert tifenishn di in shtein a vi hobn zei
gone down depths the into stone a like have they

[6] Thy right hand, Hashem,
ו דַיין רעכטע האַנט, ה ,
Hashem hant rechte dain
Hashem hand right your

is become glorious in ko'ach;
דו פֿראַכטיקער אין שטאַרקייט,
shtarkeit in prachtiker du
power in glorious you

Thy right hand, Hashem,
דַיין רעכטע האַנט, ה ,
Hashem hant rechte dain
Hashem hand right your

hath dashed into pieces the oyev.
טוט צעברעכן דעם פֿײַנט .
faint dem tsebrechn tut
enemies the to break makes

[7] And in the greatness of Thine majesty
ז אוּן מיט דַיין גרויס מאַכטיקייט
machtikeit grois dain mit un
might great your with and

Thou hast overthrown them that rose up against Thee;
צעשטערסטו דַיינע קעגנשטייער;
kegnshteyer daine tseshterstu
opponents your destroy you(sg)

Thou sentest forth Thy charon *(wrath)*,
שיקסט אַרויס דַיין גרימצאָרן ,
grimtsorn dain arois shikst
wrath your out you send

which consumed them as stubble.
פֿאַרצערט ער זיי ווי שטרוי.
shtroi vi zei er fartsert
straw like them it consumed

[8] And with the blast of Thy nostrils
ח אוּן פֿוּן דעם הויך פֿוּן דַיינע נאָזלעכער
nozlecher daine fun hoich dem fun un
nostrils your of breath the from and

the mayim were gathered together,
האָבן זיך די וואַסערן צונויפֿגעזאַמלען ;
tsunoifgezamlen vasern di zich hobn
gathered together waters the self have

the floods stood upright
אַזוי ווי אַ סטויג
stoig a vi azoi
haystack a like just as

like a stack,
זיַנען די סטויג געשטאַנען;
geshtanen stoig di zainen
stood haystack the have

and the tehomot were congealed
די תְּהוֹמען האָבן געגליווערט
geglivert hobn tehomen di
congealed have deeps the

in the lev yam *(heart of the sea)*.	אין האַרצן פֿון ים .
	yam fun hartsn in
	the sea of the heart in
[9] The oyev said,	ט דער פֿײַנט האָט געזאָגט:
	gezogt hot faint der
	said has enemy the
I will pursue, I will overtake,	איך וועל יאָגן , איך וועל כאַפּן ,
	chapn vel ich yogn vel ich
	snare will I pursue will I
I will share the plunder;	איך וועל אויסטיילן רויב ,
	roib oisteilen vel ich
	plunder distribute will I
my battle-lust shall be satisfied upon them;	מײַן זעל וועט זיך אָנפֿילן מיט זיי ;
	zei mit onfiln zich vet zel main
	them with fill self will soul my
I will draw my cherev,	איך וועל ציען מײַן שוועדד,
	shverd main tsien vel ich
	sword my draw will I
my yad shall take possession of	אויסראָטן וועט זיי מײַן האַנט.
	hant main zei vet oisrotn
	hand my them will to exterminate
[10] Thou didst blow with Thy ruach,	י האָסטו מיט דײַן אָטעם אַ בלאָז געטאָן,
	geton bloz a otem dain mit hostu
	done blast a breath your with have you
the yam covered them;	האָט דער ים זיי צוגעדעקט;
	tsugedekt zei yam der hot
	covered them sea the has
they sank like lead	זיי זײַנען אײַנגעזונקען ווי בלײַ
	blai vi aingezunken zainen zei
	lead like sunk have they
in the mighty waters.	אין די מאַכטיקע וואַסערן.
	vasern machtike di in
	waters mighty the in
[11] Mi chamochah ba'elim, Adonoi	יא ווער איז ווי דו , ה ,
	Hashem du vi iz ver
	Hashem you like is who
(Who is like unto Thee, Hashem, among the elim)?	צווישן די מאַכטיקע?
	machtike di tsvishn
	mighty the among
Who is like Thee,	ווער איז ווי דו ,
	du vi iz ver
	you like is who
glorious in kodesh *(holiness)*,	פֿראַכטיק אין הייליקייט,
	heilikeit in prachtik
	holiness in glorious
awesome in praiseworthy acts,	פֿאָרכטיק אין לויבונגען ,
	loibungen in forchtik
	praises in awesome
doing wonders?	טוער פֿון וווּנדער ?
	vunder fun tuer
	wonders of doer
[12] Thou didst stretch out Thy right hand,	יב האָסט אויסגעשטרעקט דײַן רעכטע האַנט,
	hant rechte dain oisgeshtrekt host
	hand right your stretched out have

eretz swallowed them.

האָט די ערד זיי איַנגעשלונגען .
aingeshlungen zei erd di hot
swallowed up them earth the has

13 Thou in Thy chesed hast led forth

ג האָסט געפֿירט מיט דיַין חֶסֶד
chesed dain mit gefirt host
kindness your with led you have

the people which Thou hast redeemed *(acquired back)*;

דאָס פֹּאָלק וואָס דו האָסט אויסגעלייזט;
oisgeleizt host du vos folk dos
redeemed have you whom people the

Thou hast guided them in Thy oz

באַלייט מיט דיַין שטאַרקייט
shtarkeit dain mit baleit
power your with you accompanied

unto Thy neveh kodesh *(holy habitation)*.

צו דיַין הייליקער ווויונונג .
voinung heiliker dain tsu
dwelling holy your to

14 The nations shall hear, and be afraid;

ד פֹּעלקער האָבן געהערט, האָבן זיי געציטערט,
getsitert zei hobn gehert hobn felker
trembled they have heard have nations

anguish shall take hold on the inhabitants of Peleshet *(Philistia)*.

אַן אַנגסט האָט באַנומען די ווויונער פֿון פּלֶשֶׁת .
Peleshet fun voiner di banumen hot angst an
Philistia of inhabitants the seized has fear a

15 Then the chief men of Edom shall be amazed;

ט דערשראָקן האָבן זיך דענצמאָל די פֿירשטן פֿון אֱדוֹם,
Edom fun firshtn di dentsmol zich hobn dershrokn
Edom of rulers the then self have terrified

the mighty men of Moav, trembling shall take hold upon them;

די האַרן פֿון מוֹאָבּ, זיי האָט אַ שוידער באַנומען,
banumen shoider a hot zei Moav fun harn di
seized horror a has them Moab of lords the

all the inhabitants of Kena'an shall melt away with weakness.

צעגאַנגען געווָאָרן זיַנען אַלע ווויונער פֿון כנַעַן ;
Kenaan fun voiner ale zainen gevorn tsegangen
Canaan of inhabitants all are having become melted

16 Terror and pachad shall fall upon them;

יט אַן אימה און אַ פַּחד איז געפֿאַלן אויף זיי .
zei oif gefaln iz pachad a un eime an
them on fallen has dread a and terror a

by the greatness of Thine zero'a

דורך דער גרויסקייט פֿון דיַין אָרעם
orem dain fun groiskeit der durch
arm your of greatness the through

they shall be struck dumb as an even *(stone)*;

זיַנען זיי שטיל ווי אַ שטיין געווָאָרן ,
gevorn shtein a vi shtil zei zainen
having become stone a as silent they are

till Thy people pass by, Hashem,

בעת דיַין פֹּאָלק איז אַריבער , ה ,
Hashem ariber iz folk dain beeis
Hashem crossed over has people your while

till the people pass by, which Thou hast purchased.

בעת אַריבער איז דאָס פֹּאָלק וואָס דו האָסט אויסגעקויפֿט.
oisgekoift host du vos folk dos iz ariber beeis
ransomed have you whom people this has crossed over while

17 Thou shalt bring them in, and plant them

יז וועסט זיי ברענגען און זיי פֿלאַנצן
flantsn zei un brengen zei vest
plant them and bring them you(sg) will

in the har of Thine nachalah,

אויף דעם באַרג פֿון דיַין אַרב ,
arav dain fun barg dem oif
inheritance your of mount the on

in the place, Hashem,
which Thou hast made

דעם אָרט ווָאס דו האָסט געמאַכט
gemacht host du vos ort dem
made have you which place the

for Thee to dwell in,

פַּאַר דיר , ה , צו ווויינען ,
voinen tsu Hashem dir far
live to Hashem you(SG) for

in the Mikdash, Adonoi,

דעם מִקדָּש , אֲדֹנָי ,
Adonoi mikdash dem
Adonoi sanctuary the

which Thy hands have
established.

ווָאס דיַינע הענט האָבן אויפגעשטעלט.
oifgeshtelt hobn hent daine vos
erected have hands your which

18 Hashem shall reign

יח ה וועט קיניגן
kinign vet Hashem
rule will Hashem

l'olam va'ed.

אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif
always and ever to

19 For the sus Pharaoh
went in with his chariots
and with his parash into
the yam, and Hashem
brought again the waters
of the yam upon them; but
the Bnei Yisroel went on
yabashah *(dry land)* in the
middle of the yam.

יט ווָאָרעם פַּרעהס פֶּערד מיט זיַינע רייטווועגן און זיַינע רייַטער
raiter zaine un raitvegn zaine mit ferd Pharaohs vorem
charioteers his and chariots his with horses Pharaoh's because

זיַינען אַריַין אין ים , און ה האָט אומגעקערט אויף זיי די
di zei oif umgekert hot Hashem un yam in arain zainen
the them on returned has Hashem and the sea into entered have

וואַסערן פֿון ים , און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געגאַנגען אין
in gegangen zainen Yisroel fun kinder di un yam fun vasern
in having gone are Israel of children the and the sea of waters

מיטן ים אויף טריקענישׁ .
trikenish oif yam mitn
dry ground on the sea midst of

20 And Miryam the neviah,
the achot Aharon, took the
tof *(hand drum)* in her yad;
and all the nashim went
out after her with hand-
drums and with dancing.

כ און מִרְיָם די נבֿיאה , אַהרנס שוועסטער, האָט גענומען די
di genumen hot shvester Aharons neviye di Miryam un
the taken has sister Aaron's prophetess the Miryam and

פּויק אין איר האַנט, און אַלע ווַייבער זיַינען אַרויסגעגאַנגען נאָך
noch aroisgegangen zainen vaiber ale un hant ir in poik
after having come out are women all and hand her in tambourine

איר מיט פּויקן און מיט טענץ . כא און מִרְיָם האָט געזונגען
gezungen hot Miryam un tents mit un poikn mit ir
sang has Miryam and dance with and tambourines with her

21 And Miryam sang to
them,
Sing ye to Hashem,
for He hath triumphed
gloriously;
the sus and its rider
hath He thrown into
the yam.

פַּאַר זיי :
zei far
them for

זינגט צו ה ,
Hashem tsu zingt
Hashem to sing

ווָאָרעם ער איז הויך דערהייבט;
derheicht hoich iz er vorem
exalted high is he because

דעם פֶּערד מיט זיַין רייַטער
raiter zain mit ferd dem
horseback rider his with horse the

האָט ער געשלייַדערט אין ים .
yam in geshlaidert er hot
sea in flung he has

כב אוּן משה האָט געמאַכט ציען די יִשְׂרָאֵל פֿון ים-סוּף , אוּן
un Yam-Suf fun Yisroel di tsien gemacht hot Moshe un
and Yam Suf from Israel the to travel made has Moshe and

זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען צום מדבר שור ; אוּן זיי זײַנען
zainen zei un Shur midber tsum aroisgegangen zainen zei
are they and Shur wilderness to the having come out are they

געגאַנגען דרײַ טעג אין דער מדבר , אוּן האָבן נישט געפֿונען
gefunen nisht hobn un midber der in teg drai gegangen
found not have and wilderness the in days three having gone

קיין וואַסער. כג אוּן זיי זײַנען געקומען קיין מָרָה ; אָבער זיי
zei ober Marah kein gekumen zainen zei un vaser kein
they but Marah to having come are they and water any

האָבן נישט געקענט טרינקען דאָס וואַסער פֿון מָרָה , ווײַל עס איז
iz es vail Marah fun vaser dos trinken gekent nisht hobn
is it because Marah of water the to drink been able not have

געווען ביטער. דערום האָט מען גערופֿן איר נאָמען מָרָה . כד אוּן
un Marah nomen ir gerufn men hot derum biter geven
and Marah name its called they have therefore bitter having been

דאָס פֿאָלק האָט געמורמלט אַקעגן משהן , אַזוי צו זאָגן : וואָס זאָלן
zoln vos zogn tsu azoi Mosheen akegn gemurmlt hot folk dos
shall what say to thus Moshe against murmured have people the

מיר טרינקען? כה האָט ער געשריען צו ה' , אוּן ה' האָט אים
im hot Hashem un Hashem tsu geshrien er hot trinken mir
him has Hashem and Hashem to cried out he has drink we

אָנגעוויזן אַ בוים , אוּן ער האָט אים אַרײַנגעוואָרפֿן אין וואַסער, אוּן דאָס
dos un vaser in araingevorfn im hot er un boim a ongevizen
the and water in thrown into it has he and tree a shown to

וואַסער איז געוואָרן זיס .
zis gevorn iz vaser
drinkable having become is water

דאָרטן האָט ער זיי געמאַכט חוקים אוּן געזעצן , אוּן דאָרטן האָט
hot dortn un gezetsn un chukkim gemacht zei er hot dortn
has there and laws and statutes made them he has there

ער זיי געפּרוּווט. כו אוּן ער האָט געזאָגט: אויב צוהערן וועסטו
vestu tsuhern oib gezogt hot er un gepruvet zei er
will you(sg) listen if said has he and tested them he

צוהערן צו דעם קול פֿון ה' דײַן ג-ט, אוּן וועסט טאָן
ton vest un G-t dain Hashem fun kol dem tsu tsuhern
do will and G-d your Hashem of voice the to listen

וואָס איז רעכט פֿאַרטיק אין זײַנע אויגן, אוּן וועסט האָרכן צו זײַנע
zaine tsu horchn vest un oign zaine in rechtfartik iz vos
his to hearken will and eyes his in upright is what

געבאָט , אוּן היטן אַלע זײַנע חוקים , וועל איך אַל די
di al ich vel chukkim zaine ale hitn un gebot
the all I will statutes his all keep and commandments

קראַנקשאַפֿט וואָס איך האָב אַרויפֿגעטאָן אויף מִצרַיִם , נישט אַרויפֿטאָן
aroifton nisht Mitsrayim oif aroifgeton hob ich vos krankshaft
place not Egypt on placed have I which illness

אויף דיר ; ווײַל איך בין ג-ט וואָס היילט.
heilt vos G-t bin ich vorem dir oif
heals who G-d am I because you(SG) on

[22] So Moshe brought Yisroel from the Yam Suf, and they went out into the midbar of Shur; and they went shloshet yamim in the midbar, and found no mayim. [23] And when they came to Marah *(Bitter Place)*, they could not drink of the mayim from Marah, for they were marim; therefore the shem of it was called Marah. [24] So the people murmured against Moshe, saying, Mah nishteh *(what shall we drink)*? [25] And he cried unto Hashem; and Hashem showed him an etz *(tree)* which when he had cast into the mayim, the waters were made sweet; at that place He made for them a chok *(statute, requirement, obligation)* and a mishpat *(divine judgment)*, and there He tested them, [26] And said, If thou wilt diligently pay heed to the voice of Hashem Eloheicha, and will do that which is yashar in His sight, and will give ear to do His mitzvot, and be shomer over all His chok, I will put none of these machalah *(diseases)* upon thee, which I put upon the Egyptians; for Ani Adonoi rofecha *(I am Hashem that healeth thee)*.

כז אוֹן זיי זיינען געקומען קיין אֵילִם; אוֹן דאָרטן זיינען
zainen dortn un Elim kein gekumen zainen zei un
were there and Eilim to having come are they and

געווען צוועלף קוואַלן וואַסער, אוֹן זיבעציק טייטלבייַמער; אוֹן
un teitlbeimer zibetsik un vaser kvaln tsvelf geven
and palm trees seventy and water springs of twelve having been

זיי האָבן דאָרטן געלוט ביַים וואַסער.
vaser baim gerut dortn hobn zei
water by the rested there have they

טז

אוֹן זיי האָבן אַוועקגעצויגן פֿון אֵילִם, אוֹן די גאַנצע
gantse di un Elim fun avekgetsoign hobn zei un
whole the and Eilim from journeyed have they and

עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל איז אָנגעקומען אין
in ongekumen iz Yisroel fun kinder di fun eide
in arrived has Israel of children the of congregation

מדבר סין וואָס צווישן אֵילִם אוֹן צווישן סיני , אין פֿופֿצנטן
fuftsntn in Sinai tsvishn un Elim tsvishn vos Sin midber
fifteenth in Sinai between and Eilim between which Sin wilderness of

טאָג פֿון צווייטן חודש נאָך זייער אַרויסגיין פֿון לאַנד
. מִצרַיִם
Mitsrayim land fun aroisgein zeyer noch choidesh tsveitn fun tog
Egypt land of from going out their after month second of day

ב אוֹן די גאַנצע עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָט גענומרמלט
gemurmlt hot Yisroel fun kinder di fun eide gantse di un
murmured has Israel of children the of assembly whole the and

אַקעגן משהן אוֹן אַקעגן אַהרֹנען אין מדבר ; ג אוֹן די קינדער
kinder di un midber in Aharonen akegn un Mosheen akegn
children the and wilderness in Aaron against and Moshe against

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן צו זיי געזאָגט: הלוואַי וואָלטן מיר געשטאָרבן
geshtorbn mir voltn halevay gezogt zei tsu hobn Yisroel fun
died we would have if only said them to have Israel of

דורך דער האַנט פֿון ה אין לאַנד מִצרַיִם וועלן מיר זיַינען
zainen mir ven Mitsrayim land in Hashem fun hant der durch
were we when Egypt land of in Hashem of hand the by

געזעסן איבערן פֿלייש וועלן מיר האָבן געגעסן ברויט צו זאַט ;
zat tsu broit gegesn hobn mir ven fleish ibern gezesn
be satisfied to bread eaten have we when meat over seated

וואָרעם איר האָט אונדז אַרויסגעברַאַכט אין דעם דאָזיקן מדבר , צו
tsu midber dozikn dem in aroisgebracht undz hot ir vorem
to wilderness this the into brought out us have you because

טייטן די דאָזיקע גאַנצע איַינזאַמלונג דורך הונגער.
hunger durch ainzamlung gantse dozike di teitn
hunger by assembly whole this the to kill

ד האָט ה געזאָגט צו משהן : זע , איך מאַך אייַך
aich mach ich ze Mosheen tsu gezogt Hashem hot
for you make I behold Moshe to said Hashem has

רעגענען ברויט פֿון הימל , און דאָס פֿאָלק וועט אַרויסגיין און קליַבן
klaibn un aroisgein vet folk dos un himel fun broit regenen
gather and go out will people this and heaven from bread rain

איטלעכן טאָג די באַדערפֿענישׂ פֿון טאָג, כדי איך זאָל אים פרוּוון אויב
oib pruvn im zol ich kedei tog fun baderfenish di tog itlechn
if test it shall I so that day for need the day each

ער וועט גיין אין מיַין תּורה אָדער נישט. ה אוֹן עס וועט זיַין , אויפֿן
oifn zain vet es un nisht oder toyre main in gein vet er
on be will it and not or instruction my in live will he

27 And they came to Elim *(Great Trees)*. There were twelve springs of mayim, and threescore and ten date-palm trees; and they encamped there by the mayim.

16 And they took their journey from Elim, and kol Adat Bnei Yisroel came unto the midbar of Sin *(pronounced "Seen")*, which is between Elim and Sinai, on the fifteenth day of the second month after their departing out of Eretz Mitzrayim.

2 And kol Adat Bnei Yisroel murmured against Moshe and Aharon in the midbar; 3 And the Bnei Yisroel said unto them, If only G-d would have made us die by the yad Hashem in Eretz Mitzrayim, when we sat by the sir habasar *(pot of meat)*, and when we did eat lechem to the full; for ye have brought us forth into this midbar, to kill this kol hakahal with ra'av *(hunger)*.

4 Then said Hashem unto Moshe, Hineni, I will rain lechem from Shomayim upon you; and HaAm shall go out and gather a certain daily provision, that I may test them, whether they will walk in My torah, or no. 5 And it shall come to pass, that on the yom

זעקסטן טאָג, אַז זיי וועלן אָפּמעסטן וואָס זיי וועלן אַהיימברענגען,
aheimbrengen veln zei vos opmestn veln zei az tog zekstn
bring home will they what measure will they that day sixth

וועט עס זיין צווויי מאָל אַזוי פֿיל ווי זיי קלײַבן אויף טאָגטעגלעך.
togteglech oif klaibn zei vi fil azoi mol tsvei zain es vet
each day on gather they as many as times two be it will

ו און משה און אַהרֹן האָבן געזאָגט צו אַלע קינדער פֿון ישְׂרָאֵל:
Yisroel fun kinder ale tsu gezogt hobn Aharon un Moshe un
Israel of children all to said have Aaron and Moshe and

אין אָוונט וועט איר וויסן, אַז ה האָט אײַך אַרויסגעצויגן פֿון
fun aroisgetsoign aich hot Hashem az visen ir vet ovnt in
from brought out you has Hashem that know you will evening in

לאַנד מִצרַיִם; ז און אין דער פֿרי וועט איר זען די פּראַכט
pracht di zen ir vet peire der in un Mitsrayim land
glory the see you will morning the in and Egypt land of

פֿון ה; וואָרעם ער האָט צוגעהערט אײַערע מורמלערײַען אַקעגן
akegn murmleraien aiere tsugehert hot er vorem Hashem fun
against murmurings your listened to has he because Hashem of

ה. און וואָס זײַנען מיר, וואָס איר מורמלט אַקעגן אונדז? ח און
un undz akegn murmlt ir vos mir zainen vos un Hashem
and us against murmur you whom we are what and Hashem

משה האָט געזאָגט: דאָס וועט געשען ווען ה וועט אײַך געבן אין
in gebn aich vet Hashem ven geshen vet dos gezogt hot Moshe
in give you will Hashem when happen will this said has Moshe

אָוונט פֿלייש צום עסן, און אין דער פֿרי ברויט צו זאַט;
zat tsu broit peire der in un esen tsum fleish ovnt
be satisfied to bread morning the in and to eat to meat evening

וואָרעם ה האָט געהערט אײַערע מורמלערײַען וואָס איר מורמלט
murmlt ir vos murmleraien aiere gehert hot Hashem vorem
murmur you which murmurings your heard has Hashem because

אַקעגן אים; און וואָס זײַנען מיר? נישט אַקעגן אונדז זײַנען אײַערע
aiere zainen undz akegn nisht mir zainen vos un im akegn
your are us against not we are what and him against

מורמלערײַען, נײַערט אַקעגן ה. ט און משה האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Moshe un Hashem akegn naiert murmleraien
to said has Moshe and Hashem against but murmurings

אַהרֹנען: זאָג צו דער גאַנצער עדה פֿון קינדער פֿון
fun kinder di fun eide gantser der tsu zog Aharonen
of children the of congregation whole the to say Aaron

ישְׂרָאֵל: געניעט פֿאַר ה, וואָרעם ער האָט צוגעהערט אײַערע
aiere tsugehert hot er vorem Hashem far genent Yisroel
your listened to has he because Hashem before come near Israel

מורמלערײַען.
murmleraien
murmurings

י און עס איז געווען, ווי אַהרֹן האָט גערעדט צו דער גאַנצער
gantser der tsu geredt hot Aharon vi geven iz es un
whole the to spoken has Aaron as was is it and

עדה פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, האָבן זיי זיך אומגעקוקט
umgekukt zich zei hobn Yisroel fun kinder di fun eide
looked selves they have Israel of children the of congregation

צום מדבר, ערשט די פּראַכט פֿון ה האָט זיך באַוויזן אין
in bavizn zich hot Hashem fun pracht di ersht midber tsum
in appeared self has Hashem of glory the look wilderness to the

hashishi *(sixth day)* they shall prepare that which they bring in; and it shall be twice as much as they gather daily.

6 And Moshe and Aharon said unto kol Bnei Yisroel, At erev, then ye shall know that Hashem hath brought you out from Eretz Mitzrayim; 7 And in the boker, then ye shall see the kevod Hashem; because He heareth your telunnot *(murmurings, grumblings)* against Hashem; and who are we, that ye murmur against us? 8 And Moshe said, This shall be, when Hashem shall give you basar in the erev to eat, and in the boker lechem to the full; because Hashem heareth your telunnot which ye murmur against Him; and who are we? Your telunnot are not against us, but against Hashem. 9 And Moshe spoke unto Aharon, Say unto kol Adat Bnei Yisroel, Come near before Hashem; for He hath heard your telunnot.

10 And it came to pass, as Aharon spoke unto kol Adat Bnei Yisroel, that they looked toward the midbar, and, hinei, the kevod Hashem appeared in the anan. 11 And Hashem spoke unto Moshe, saying,

יא וואָלקן . און ה האָט געזעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
volken un Hashem has spoken to Moshe thus to say :
the cloud and Hashem has spoken to Moshe thus to say :

יב איך האָב געהערט די מורמלעריַען פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל . רעד
red Yisroel fun kinder di fun murmleraien di gehert hob ich
speak Israel of children the of murmurings the heard have I

צו זיי אַזוי צו זאָגן : קעגן אָוונט וועט איר עסן פֿלייש, און אין
in un fleish esen ir vet ovnt kegen zogn tsu azoi zei tsu
in and flesh to eat you will evening at about say to thus them to

דער פֿרי וועט איר זיך זעטן מיט ברויט, און איר וועט וויסן ,
visen vet ir un broit mit zetn zich ir vet peire der
know will you and bread with be satisfied self you will morning the

אַז איך בין ה אלוקיכם .
az ich bin Hashem Elokeichem .
that I am Hashem your G-d

יג און עס איז געווען אין אָוונט , זיַינען אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen zainen ovnt in geven iz es un
come up are evening in having been is it and

וואַכטלפֿויגלען און האָבן באַדעקט דעם לאַגער; און אין דער פֿרי איז
iz peire der in un lager dem badekt hobn un vachtlfoiglen
is morning the in and camp the covered have and quails

געווען אַ שיכט טוי רונד אַרום לאַגער . יד און אַז די
di az un lager arum rund toi shicht a geven
the when and the camp about around dew layer of a having been

שיכט טוי האָט זיך אויסגעדאַמפֿן, ערשט אויפֿן געזיכט פֿון מדבר
midber fun gezicht oifn ersht oisgedampn zich hot toi shicht
wilderness of surface on look evaporated self has dew layer of

איז דינס, שופּיקס, דין אַזוי ווי פֿראָסט אויף דער ערד . טו און
un erd der oif frost vi azoi din shupiks dins iz
and ground the on frost as in same way fine flakes fine is

ווי די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן דאָס געזען, אַזוי האָבן זיי געזאָגט
gezogt zei hobn azoi gezen dos hobn Yisroel fun kinder di vi
said they have thus seen this have Israel of children the when

איינער צום אַנדערן: מָן הוא? ווייַל זיי האָבן נישט געווווסט
gevust nisht hobn zei vail hu man andern tsum einer
known not have they because this what is another to one

וואָס דאָס איז. האָט משה צו זיי געזאָגט: דאָס איז דאָס ברויט, וואָס
vos broit dos iz dos gezogt zei tsu Moshe hot iz dos vos
which bread the is this said them to Moshe has is this what

ה האָט אייַך געגעבן צום עסן . טז דאָס איז די זאַך , וואָס
vos zach di iz dos esen tsum gegebn aich hot Hashem
which thing the is this to eat to given for you has Hashem

ה האָט באַפֿוילן : קלייַבט דערפֿון איטלעכער לויט זיַין
zain loit itlecher derfun klaibt bafoiln hot Hashem
his according each of it gather commanded has Hashem

עסן ; אַן עוֹמֶר אויף אַ קאָפּ, לויט דער צאָל פֿון אייַערע
aiere fun tsol der loit kop a oif omer an esen
your of number of the according head a on omer an to eat

נפֿשות , איטלעכער פֿאַר די וואָס אין זיַין געצעלט זאָלט איר נעמען .
nemen ir zolt getselt zain in vos di far itlecher nefoshes
take you shall tent his in which the for each persons

יז און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן אַזוי געטאָן, און זיי האָבן געקליבן
geklibn hobn zei un geton azoi hobn Yisroel fun kinder di un
gathered have they and done thus have Israel of children the and

12 I have heard the telunnot Bnei Yisroel; speak unto them, saying, At twilight ye shall eat basar, and in the boker ye shall be glutted with lechem; and ye shall know that I am Hashem Eloheichem.

13 And it came to pass, that at erev the quails came up, and covered the machaneh; and in the boker there was a layer of tal *(dew)* about the machaneh. 14 And when the layer of tal evaporated, hinei, upon the surface of the midbar there lay thin flakes, as thin as a layer of kfor *(frost)* upon ha'aretz. 15 And when the Bnei Yisroel saw it, they said one to another, Mahn hu *(What is it?)* For they knew not mah hu (what is this). And Moshe said unto them, This is the lechem which Hashem hath given you to eat.

16 This is the thing which Hashem hath commanded, Gather of it every man according to his eating need, an omer per person, according to the number of your nefashot; take ye every man for them which are in his ohel.

17 And the Bnei Yisroel did so, and gathered, some more, some less.

18 And when they did measure it by the omer, he

that gathered much had nothing extra, and he that gathered little had no lack; they gathered every man according to his eating need.

וועֶר פַֿיל אוֹן וועֶר ווינציק. יח אוֹן אַז זיי האָבן געמאָסטן מיט אַן
an mit gemestn hobn zei az un vintsik ver un fil ver
an with measured have they when and few who and many who

עוֹמֶר, האָט דער וואָס האָט געקליבן פַֿיל נישט געהאַט איבעריק,
iberik gehat nisht fil geklibn hot vos der hot omer
spare have had not many gathered has who the one has omer

אוֹן דעם וואָס האָט געקליבן ווינציק האָט נישט געפֿעלט; איטלעכער
itlecher gefelt nisht hot vintsik geklibn hot vos dem un
each lacked not has few gathered has who the one and

וועדליק זיין עסן האָבן זיי אויפֿגעקליבן.
oifgeklibn zei hobn esen zain vedlik
gathered they have eating his relative to

19 And Moshe said, Let no ish leave of it until boker. 20 Notwithstanding, they paid heed not unto Moshe; but some left part of it until boker, and the leftovers bred tola'im *(worms)*, and stank; and Moshe was angry with them. 21 And they gathered it every boker, every man according to his eating need; and when the shemesh grew hot, it melted. 22 And it came to pass, that on yom hashishi they gathered twice as much lechem, two omers for one man; and all the nesi'im of the Edah came and told Moshe.

יט אוֹן משה האָט צו זיי געזאָגט: קיינער זאָל דערפֿון נישט
nisht derfun zol keiner gezogt zei tsu hot Moshe un
not any of it shall no one said them to has Moshe and

איבערלאָזן ביז אין דער פֿרי. כ אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn zei ober peire der in biz iberlozen
to paid heed not have they but morning the in until leave over

משהן, אוֹן לייַט האָבן איבערגעלאָזט דערפֿון ביז אין דער פֿרי,
peire der in biz derfun ibergelozt hobn lait un Mosheen
morning the in until from it left behind have people and Moshe

אוֹן עס איז געוואָרן וועראָמדיק, אוֹן האָט געשטונקען; אוֹן
un geshtunken hot un veremdik gevorn iz es un
and smelled bad has and full of worms having become is it and

משה האָט געצערנט אויף זיי. כא אוֹן זיי האָבן עס געקליבן
geklibn es hobn zei un zei oif getsernt hot Moshe
gathered it have they and them with been angry has Moshe

פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן, איטלעכער וועדליק זיין עסן; אוֹן ווי די
di vi un esen zain vedlik itlecher frimorgn in frimorgn
the when and eating his relative to each morning by morning

זון איז הייס געוואָרן, כב אַזוי איז עס צעגאַנגען. אוֹן עס איז
iz es un tsegangen es iz azoi gevorn heis iz zun
is it and melted it has thus having become hot is sun

געווען אויפֿן זעקסטן טאָג, זיי האָבן געקליבן צוויי מאָל אַזוי פֿיל
fil azoi mol tsvei geklibn zei hobn tog zekstn oifn geven
much as times two gathered they have day sixth on having been

ברויט, צוויי עוֹמֶרס פֿאַר איטלעכן; אוֹן אַלע פֿירשטן פֿון דער עדה
eide der fun firshtn ale un itlechn far omers tsvei broit
congregation the of leaders all and each for omers two bread

זיינען געקומען, אוֹן האָבן דערציילט משהן.
Mosheen dertseilt hobn un gekumen zainen
Moshe told have and having come are

23 And he said unto them, This is that which Hashem hath said, Tomorrow is a Shabbaton *(day of rest)*, Shabbos Kodesh unto Hashem; bake that which ye will bake today, and boil that ye will boil; and that which remaineth over lay up for you for mishmeret

כג האָט ער צו זיי געזאָגט: דאָס איז וואָס ה האָט גערעדט: אַ
a geredt hot Hashem vos iz dos gezogt zei tsu er hot
a spoken has Hashem what is this said them to he has

רוּגע, אַ הייליקער שבת איז מאָרגן צו ה; וואָס איר ווילט
vilt ir vos Hashem tsu morgn iz Shabbos heiliker a ruung
will you what Hashem to next day is Shabbos holy a resting

באַקן באַקט, אוֹן וואָס איר ווילט קאָכן קאָכט, אוֹן אַלץ וואָס בלייַבט
blaibt vos alts un kocht kochn vilt ir vos un bakt bakn
remains which all that and cook cook will you what and bake bake

איבער, לייגט אייַך אַוועק צו האַלטן ביז אין דער פֿרי. כד האָבן זיי
zei hobn peire der in biz haltn tsu avek aich leigt iber
they have morning the in until keep to away you place over

(for keeping) until boker.
24 And they laid it up, saving it until boker, as Moshe commanded; and it did not stink, neither was there any infestation therein.

25 And Moshe said, Eat that today; for today is a Shabbos unto Hashem; today ye shall not find it in the sadeh. 26 Sheshet yamim ye shall gather it; but on the yom hashevi'i, which is Shabbos, in it there shall be none.

27 And it came to pass, that there went out some from HaAm on the yom hashevi'i to gather, and they found none. 28 And Hashem said unto Moshe, How long refuse ye to be shomer over My mitzvot and My torot? 29 See, that Hashem hath given you the Shabbos, therefore He giveth you on yom hashishi lechem for two days; abide ye every man in his place, let no man go out from his place on yom hashevi'i.

30 So HaAm rested on yom hashevi'i.

31 And Bais Yisroel called the shem thereof Manna; and it was like coriander seed, lavan *(white)*; and the taste of it was like flat cakes fried in devash.

עס אַוועקגעלייגט ביז אין דער פרי , אַזוי ווי משה האָט באַפוילן ,
avekgeleigt es biz in der peire azoi vi Moshe hot bafoiln
has laid away it until in the morning just as Moshe has commanded

און עס האָט נישט געשטונקען , און קיין ווערעם זיינען נישט דערין נישט
un es hot nisht geshtunken un kein verem zainen nisht derin nisht
and it has not smelled bad and any worms are not in it

געווען .
geven
having been

כה און משה האָט געזאָגט: עסט עס הייַנט, ווארעם הייַנט איז שבת
un Moshe hot gezogt: est es haint, vorem haint iz Shabbos
and Moshe has said: eat it today, because today is Shabbos

צו ה , הייַנט וועט איר עס נישט געפינען אויפֿן פֿעלד. כו זעקס טעג
tsu Hashem haint vet ir es nisht gefinen oifn feld. zeks teg
to Hashem today you will not find it on field. six days

זאָלט איר עס קלייַבן, אָבער אויפֿן זיבעטן טאָג איז שבת , דעמצאָל וועט
zolt ir es klaibn, ober oifn zibetn tog iz Shabbos, dentsmol vet
shall you gather it, but on day seventh is Shabbos, then will

עס נישט זיין .
es nisht zain
it not do

כז און עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, זייַנען פֿון פֿאָלק
un es iz geven oifn zibetn tog, zainen fun folk
and it is having been on day seventh, are from people

כח אַרויסגעגאַנגען קלייַבן , אָבער זיי האָבן נישט געפֿונען . האָט
aroisgegangen klaibn, ober zei hobn nisht gefunen. hot
to gather having come out but they have not found has

ה געזאָגט צו משהן : ביז וואַנען וועט איר נישט ווועלן היטן
Hashem tsu Mosheen gezogt: biz vanen vet ir nisht veln hitn
Hashem to Moshe said: to when will you not be willing keep

מייַנע געבאָט און מייַנע לערנונגען ? כט זעט, אַז ה האָט
maine gebot un maine lernungen? zet, az Hashem hot
my commandments and my torah? see, that Hashem has

אייַך געגעבן דעם שבת , גיט ער אייַך דערפֿאַר אין זעקסטן
aich gegebn dem Shabbos, git er aich derfar in zekstn
you given the Shabbos, he gives you for that reason in sixth

טאָג ברויט אויף צוויי טעג . זיצט איטלעכער בייַ זיך ; קיינער זאָל נישט
tog broit oif tsvei teg. itlecher bai zich zitst; keiner zol nisht
day bread for two days. each self by sit; anyone shall not

אַרויסגיין פֿון זיין אָרט אין זיבעטן טאָג.
aroisgein fun zain ort in zibetn tog.
go out of his place in seventh day.

ל און דאָס פֿאָלק האָט גערוט אין זיבעטן טאָג.
un dos folk hot gerut in zibetn tog.
and this people has rested in seventh day.

לא און דאָס הויז פֿון ישׂראֵל האָט געפֿרוט דעם נאָמען דערפֿון מַן ;
un dos hoiz fun Yisroel hot gerufn dem nomen derfun man;
and this house of Israel has called the name of it manna;

און עס איז געווען אַזוי ווי קאָריאַנדערזאָמען, ווייַס ; און דער טעם
un es iz geven azoi vi korianderzomen, vais; un der tem
and it is having been like just coriander seed, white; and the taste

דערפֿון איז געווען אַזוי ווי אַ פּלעצל מיט האָניק.
derfun iz geven azoi vi a pletsl mit honik.
of it is having been like just a cracker upon honey.

לב און משה האָט געזאָגט: דאָס איז די זאַך וואָס ה האָט
hot Hashem vos zach di iz dos gezogt hot Moshe un
has Hashem which thing the is this said has Moshe and

באַפוילן : אַן עוֹמֶר-פֿול דערפון זאָל זיין פֿאַר אַ היטונג אויף אייַערע
aiere oif hitung a far zain zol derfun omer-ful an bafoiln
your on keepsake a for be shall of it omer full an commanded

דור-דורות , כּדי זיי זאָלן זען דאָס ברויט וואָס
dor-doires kedei zei zoln zen dos broit vos
generation after generation so that they shall see this bread which

איך האָב אייַך געגעבן עסן אין דער מדבר , ווען איך האָב אייַך
aich hob ich ven midber der in esen gegebn aich hob ich
you have I when wilderness the in to eat given you have I

אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land fun aroisgetsoign
Egypt land of from brought out

לג און משה האָט געזאָגט צו אַהרֹנען : נעם אַ קרוג, און טו אַהין
ahin tu un krug a nem Aharonen tsu gezogt hot Moshe un
there do and jug a take Aaron to said has Moshe and

אַריין אַן עוֹמֶר-פֿול מַן , און שטעל עס אַוועק פֿאַר ה , פֿאַר אַ
arain a far Hashem far avek es shtel un man omer-ful an
a for Hashem before away it stand and manna omer full an put into

היטונג אויף אייַערע דור-דורות . לד אַזוי ווי ה האָט
hitung oif aiere dor-doires azoi vi Hashem hot
keepsake on your generation after generation as Hashem had

באַפוילן משהן , אַזוי האָט עס אַהרֹן אַוועקגעשטעלט פֿאַרן
bafoiln Mosheen azoi hot es Aharon avekgeshtelt faran
commanded Moshe thus has it Aaron placed before the

אָרון, פֿאַר אַ היטונג .
oren far a hitung
aron for a keepsake

לה און די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָבן געגעסן דעם מַן פֿערציק
un di kinder fun Yisroel hobn gegesn dem man fertsik
and the children of Israel have eaten the manna forty

יאָר , ביז זיי זיַינען געקומען צו באַווינטן לאַנד ; זיי האָבן
yor biz zei zainen gekumen tsu bavointn land zei hobn
years until they are come having to reside land they have

געגעסן דעם מַן ביז זיי זיַינען געקומען צום ברעג פֿון לאַנד
gegesn dem man biz zei zainen gekumen tsum breg fun land
eaten the manna until they are come having to edge of land

כּנַען . לו און אַן עוֹמֶר דאָס איז אַ צענטל אֵיפֿה .
Kenaan un an omer dos iz a tsentl eife
Canaan and an omer this is a tenth ephah

יז און די גאַנצע עדה פֿון קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָט
un di gantse eide fun kinder di fun Yisroel hot
and the whole congregation of children the of Israel has

לויט , ציונגען זייערע אויף סין מדבר פֿון געצויגן
loit tsiungen zeyere oif Sin midber fun getsoign
according to journeys their on Sin wilderness of moved out

און ; רפֿידים אין גערוט האָבן זיי און , ה פֿון מויל דעם
un Refidim in gerut hobn zei un Hashem fun moil dem
and Rephidim in rested have they and Hashem of mouth the

און . ב טרינקען צום פֿאָלק פֿאַרן וואַסער קיין גענוג נישט איז עס
un trinken tsum folk faran vaser kein geven nisht iz es
and to drink to people for the water any was not is there

32 And Moshe said, This is the thing which Hashem commandeth, Fill an omer of it to be mishmeret *(kept)* for your dorot; that they may see the lechem wherewith I have fed you in the midbar, when I brought you forth from Eretz Mitzrayim.

33 And Moshe said unto Aharon, Take a jar, and put an omer full of manna therein, and lay it up before Hashem, to be kept for your dorot. 34 As Hashem commanded Moshe, so Aharon laid it up before the Edut (the Ark of the Testimony), for mishmeret *(to be kept)*.

35 And the Bnei Yisroel did eat manna arba'im shanah, until they came to an eretz noshavet *(an inhabited land)*; they did eat manna, until they came unto the borders of Eretz Kena'an. 36 Now an omer is the tenth part of an ephah.

17 And kol Adat Bnei Yisroel journeyed from the midbar of Sin, setting out, according to the commandment of Hashem, and encamped in Rephidim; and there was no mayim for HaAm to drink. 2 Wherefore the people did chide *(quarrel,*

become dissatisfied with) Moshe, and said, Give us mayim that we may drink. And Moshe said unto them, Why chide ye with me? Why do ye put Hashem to the test?

דאָס פֿאָלק האָט זיך געקריגט מיט משהן , און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un Mosheen mit gekrigt zich hot folk dos
said have they and Moshe with contended self has people this

גיט אונדז וואַסער, מיר זאָלן טרינקען. האָט משה צו זיי געזאָגט: וואָס
vos gezogt zei tsu Moshe hot trinken zoln mir vaser undz git
why said them to Moshe has drink shall we water us give

קריגט איר זיך מיט מיר? וואָס פרובירט איר ה ?
Hashem ir pruvet vos mir mit zich ir krigt
Hashem you test why me with self you quarrel

[3] And HaAm thirsted there for mayim; and the people murmured against Moshe, and said, Why is this that thou hast brought us up out of Mitzrayim, to kill me and my banim and my livestock with tzama *(thirst)*?

ג און דאָס פֿאָלק האָט דאָרטן געדאָרשט נאָך וואַסער, און דאָס פֿאָלק
folk dos un vaser noch gedorsht dortn hot folk dos un
people the and water after thirsted there has people the and

האָט געמורמלט אַקעגן משהן , און האָט געזאָגט: נאָך וואָס גאָר
gor vos noch gezogt hot un Mosheen akegn gemurmlt hot
really what after said have and Moshe against murmured have

האָסטו אונדז אויפֿגעבראַכט פֿון מִצרַיִם , צו טייטן מיך און מײַנע
maine un mich teitn tsu Mitsrayim fun oifgebracht undz hostu
my and me to kill to Egypt from brought up us have you

קינדער און מײַנע פֿיך דורך דאָרשט?
dorsht durch fich maine un kinder
thirst by livestock my and children

[4] And Moshe cried unto Hashem, saying, What shall I do with this people? They are almost ready to stone me.

ד האָט משה געשריען צו ה , אַזוי צו זאָגן: וואָס זאָל איך
ich zol vos zogn tsu azoi Hashem tsu geshrien Moshe hot
I shall which say to thus Hashem to cried out Moshe has

טאָן צו דעם דאָזיקן פֿאָלק? נאָך א ביסל און זיי וועלן מיך פֿאַרשטיינען.
farshteinen mich veln zei un bisel a noch folk dozikn dem tsu ton
stone me will they and little a after people this the to do

[5] And Hashem said unto Moshe, Go on ahead of HaAm, and take with thee Ziknei Yisroel; and thy matteh *(staff)* wherewith thou struck the Nile, take in thine yad, and go.

ה האָט ה געזאָגט צו משהן : גיי פֿאַרויס פֿאַרן פֿאָלק ,
folk faran farois gei Mosheen tsu gezogt Hashem hot
the people before ahead of go Moshe to said Hashem has

און נעם מיט דיר פֿון די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל; און דײַן שטעקן,
shtekn dain un Yisroel fun eltste di fun dir mit nem un
staff your and Israel of elders the from you(SG) with take and

וואָס דו האָסט מיט אים געשלאָגן דעם טײַך, נעם אין דײַן האַנט, און
un hant dain in nem taich dem geshlogn im mit host du vos
and hand your in take river the struck it with have you which

זאָלסט גיין . [ו] זע , איך וועל דאָרטן שטיין פֿאַר דיר
dir far shtein dortn vel ich ze gein zolst
to you(SG) before stand there will I behold go you(SG) must

[6] Hineni, I will stand before thee there upon the tzur in Chorev; thou shalt strike the tzur, and there shall come mayim out of it, that HaAm may drink. Moshe did so in the sight of the Ziknei Yisroel.

אויפֿן פֿעלדז אין חוֹרֵב ; און זאָלסט שלאָגן דעם פעלדזנשטיין, און
un feldznshtein dem shlogn zolst un Chorev in feldz oifn
and boulder the strike you(SG) must and Horeb in rock on

עס וועט אַרויסגיין פֿון אים וואַסער, און דאָס פֿאָלק וועט טרינקען. און
un trinken vet folk dos un vaser im fun aroisgein vet es
and drink will people this and water it from go out will there

משה האָט אַזוי געטאָן פֿאַר די אויגן פֿון די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun eltste di fun oign di far geton azoi hot Moshe
Israel of elders the of eyes the before done thus has Moshe

[7] And he called the shem of the place Massah *(Testing)*, and Merivah *(Dissatisfaction)*, because of the riv *(chiding, quarreling)*

ז און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם אָרט מַסָּה און מריבָה ,
Merivah un Massah ort dem fun nomen dem gerufn hot er un
Merivah and Massah place the of name the called has he and

פֿון וועגן דעם קריגן זיך פֿון די קינדער יִשְׂרָאֵל, און פֿון
fun un Yisroel fun kinder di fun zich krign dem vegen fun
of and Israel of children the of self quarreling the account of of

of the Bnei Yisroel, and because they put Hashem to the test, saying, Is Hashem among us, or not?

וועגן זייער פרווון ג-ט, אַזוי צו זאָגן: איז ה פַֿאַראַן צווישן
tsvishn faran Hashem iz zogn tsu azoi G-t pruvn zeyer vegen
among there is Hashem is say to thus G-d testing their account of

אונדז אָדער נישט?
nisht oder undz
not or us

[8] Then came Amalek, and did battle against Yisroel in Rephidim. [9] And Moshe said unto Yehoshua, Choose for us anashim, and go out, do battle with Amalek; tomorrow I will station myself on the top of the hill with the matteh HaElohim in mine yad.

ח און עֲמָלֵק איז געקומען , און האָט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hot un gekumen iz Amalek un
with fought battle has and having come is Amalek and

ישְׂרָאֵל אין רפִֿידים . ט האָט משה געזאָגט צו יְהוֹשוּעַ : קלייַב אונדז
undz klaib Yehoshuaen tsu gezogt Moshe hot Refidim in Yisroel
to us gather Yehoshua to said Moshe has Rephidim in Israel

אויס מענער, און גיי אַרויס, האַלט מלחמה מיט עֲמָלֵק . מאָרגן וועל
vel morgn Amalek mit milchome halt arois gei un mener ois
will tomorrow Amalek with battle fight out go and men out

איך זיך שטעלן אויפֿן שפּיץ באַרג , מיט דעם שטעקן פֿון האלקים
HaElokim fun shtekn dem mit barg shpits oifn shteln zich ich
G-d of staff the with mount the top of on stand self I

אין מיין האַנט.
hant main in
hand my in

[10] So Yehoshua did as Moshe had said to him, and did battle with Amalek; and Moshe, Aharon, and Chur went up to the top of the hill. [11] And it came to pass, as long as Moshe held up his yad, that Yisroel prevailed; and when he let down his yad, Amalek prevailed. [12] When the hands of Moshe grew heavy, they took an even *(stone)*, and put it under him, and he sat thereon; and Aharon and Chur supported his hands, the one on the one side, and the other on the other side; and his hands held emunah *(steady)* until bo hashemesh *(sunset)*. [13] And Yehoshua disabled Amalek and his army with the edge of the cherev.

י האָט יְהוֹשוּעַ געטאָן אַזוי ווי משה האָט אים אָנגעזאָגט – מלחמה
milchome ongezogt im hot Moshe vi azoi geton Yehoshua hot
battle ordered him has Moshe as thus done Yehoshua has

צו האַלטן מיט עֲמָלֵק . און משה , אַהרֹן , און חור זיַינען
zainen Chur un Aharon Moshe un Amalek mit haltn tsu
are Hur and Aaron Moshe and Amalek with fight to

אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן שפּיץ באַרג . יא און עס איז געווען , ווי
vi geven iz es un barg shpits oifn aroifgegangen
as having been is it and mount the top of on having gone up

משה האָט אויפֿגעהויבן זיַין האַנט, אַזוי האָט גובֿר געווען
geven goiver hot azoi hant zain oifgehoibn hot Moshe
having been conquered has thus hand his lifted up has Moshe

ישְׂרָאֵל, און ווי ער האָט אַראָפּגעלאָזט זיַין האַנט, אַזוי האָט גובֿר
goiver hot azoi hant zain aropgelozt hot er vi un Yisroel
conquered has thus hand his lowered has he as and Israel

געווען עֲמָלֵק . יב און משהס הענט זיַינען געוואָרן שווער;
shver gevorn zainen hent Moshes un Amalek geven
heavy having become are hands Moses' and Amalek having been

האָבן זיי געמוען אַ שטיין און אַוועקגעלייגט אונטער אים, און ער
er un im unter avekgeleigt un shtein a genumen zei hobn
he and him under placed and stone a taken they have

האָט זיך דערויף געזעצט. און אַהרֹן און חור האָבן אונטערגעלעגט
untergelent hobn Chur un Aharon un gezetst deroif zich hot
supported have Hur and Aaron and sat on it self has

זיַינע הענט, איינער פֿון דער זיַיט, און איינער פֿון דער אַנדער זיַיט;
zait ander der fun einer un zait der fun einer hent zaine
side other the from one and side the one from one hands his

און זיַינע הענט זיַינען געבליבן פֿעסט ביז זון-אונטערגאַנג. יג און
un zun-untergang biz fest geblibn zainen hent zaine un
and sunset until firm remained have hands his and

יְהוֹשׁוּעַ הָאָט שלאַף געמאַכט עֲמָלֵק אוּן זײַן פֹּאָלק מיטן שאַרף
sharf mitn folk zain un Amalek gemacht shlof hot Yehoshua
edge with the people his and Amalek made feeble has Yehoshua

פֿון שווערד .
shverd fun
the sword of

יד אוּן ה׳ האָט געזאָגט צו משהן : שרײַב דאָס אויף פֿאַר אַ
a far oif dos shraib Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
a for onto this write Moshe to said has Hashem and

געדענקעניש אין אַ בוך , אוּן טו עס אין די אויערן פֿון יְהוֹשׁוּעַ ,
Yehoshuaen fun oiern di in es tu un buch a in gedechenish
Yehoshua of ears the in it do and book a in memorial

אַז אויסמעקן וועל איך אויסמעקן דעם זֵכֶר פֿון עֲמָלֵק , פֿון
fun Amalek fun Zecher dem oismekn ich vel oismekn az
from Amalek of remembrance the erase I will to erase that

אונטערן הימל .
himel untern
heaven under

טו אוּן משה האָט געבויט אַ מזבח , אוּן האָט גערופֿן זײַן נאָמען
nomen zain gerufn hot un mizbeyech a geboit hot Moshe un
name its called has and altar an built has Moshe and

ה-נִסי . טז אוּן ער האָט געזאָגט: פֿאַר ווײַל , די האַנט אויפֿן
Hashem-Nisi oifn hant di vor far gezogt hot er un
Yahweh is my banner up to hand the surely for said has he and

טראָן פֿון ה׳ ! מלחמה איז ביי ה׳ מיט עֲמָלֵק פֿון
tron fun Hashem mit Amalek fun Hashem bai iz milchome
of the throne from Amalek with Hashem by is battle

דור צו דור .
dor tsu dor
generation to generation

YITRO

יִתְרוֹ

18 When Yitro, the kohen of Midyan, Moshe's khoten *(father-in-law)*, heard of all that Elohim had done for Moshe, and for Yisroel His people, and that Hashem had brought Yisroel out of Mitzrayim; 2 Then Yitro, Moshe's khoten, received Tzipporah, Moshe's wife, after Moshe had sent her away, 3 And her two banim; of which the shem of the one was Gershom; for he said, I have been a ger in a foreign land; 4 And the shem of the other was

יח אוּן יִתרוֹ דער פּריסטער פֿון מִדְיָן , משהס שווער , האָט
hot shver Moshes Midyan fun prister der Yitro un
has father-in-law Moses' Midian of priest the Yithro and

געהערט אַלץ וואָס אֱלקים האָט געטאָן צו משהן , אוּן
un Mosheen tsu geton hot Elokim vos alts gehert
and Moshe toward done has G-d which all that heard

צו זײַן פֹּאָלק יִשְׂרָאֵל , ווי ה׳ האָט אַרויסגעצויגן יִשְׂרָאֵל פֿון
fun Yisroel aroisgetsoign hot Hashem vi Yisroel folk zain tsu
from Israel brought out has Hashem how Israel people his toward

מִצרַיִם . ב האָט יִתרוֹ , משהס שווער , גענומען צִפּוֹרָה ,
Mitsrayim hot Yitro Moshes shver genumen Tsipporah
Egypt has Yithro Moses' father-in-law taken Zipporah

משהס ווײַב, נאָך דעם ווי ער האָט זי געהאַט אַוועקגעשיקט, ג אוּן
un avekgeshikt gehat zi hot er vi dem noch vaib Moshes
and sent away had her has he when the after wife Moses'

אירע צוויי זין , וואָס דער נאָמען פֿון איינעם איז געווען גֵּרשׁוֹם ,
Gershom geven iz einem fun nomen der vos zin tsvei ire
Gershom having been is one of name the whose sons two her

אוּן ווײַל ער האָט געזאָגט: איך בין אַ פֿרעמדער אין אַ פֿרעמדן לאַנד, ד
un land fremdn a in fremder a bin ich gezogt hot er vail
and land foreign a in foreigner a am I said has he because

Eli'ezer; for the Elohei Avi, said he, was ezri *(my help)*, and delivered me from the cherev of Pharaoh; [5] And Yitro, Moshe's khoten, came with his banim and his isha unto Moshe into the midbar, where he encamped at the Har HaElohim; [6] And he said unto Moshe, I thy khoten *(father-in-law)* Yitro am come unto thee, and thy isha, and her two banim with her.

דער נאָמען פֿון אַנדערן איז געווען אֱלִיעֶזֶר, וויַל : דער ג-ט פֿון
fun G-t der vail Eliezer geven iz andern fun nomen der
of G-d the because Eliezer having been is other of name the

מײַן פַֿאָטער איז מיר געווען צו הילף, און ער האָט מיך מציל
matsl mich hot er un hilf tsu geven mir iz foter main
rescued me has he and help to having been me is father my

געווען פֿון פַּרעהס שוווערד. ה און יִתרוֹ, משהס שוויער ,
shver Moshes Yitro un shverd Pharaohs fun geven
father-in-law Moses' Yitro and sword Pharaoh's from having been

איז געקומען מיט זײַנע זין און זײַן ווײַב צו משהן אין דעם
dem in Mosheen tsu vaib zain un zin zaine mit gekumen iz
the in Moshe to wife his and sons his with having come is

. מדבר וואָס ער האָט דאָרטן גערוט, בײַם באַרג פֿון האלקים
HaElokim fun barg baim gerut dortn hot er vos midber
G-d of mountain at rested there has he where wilderness

ו און ער האָט געלאָזט זאָגן משהן : איך דײַן שוויער יִתרוֹ
Yitro shver dain ich Mosheen zogn gelozt hot er un
Yithro father-in-law your I to Moshe to say left has he and

קום צו דיר , און דײַן ווײַב, און אירע צוויי זין מיט איר.
ir mit zin tsvei ire un vaib dain un dir tsu kum
her with sons two her and wife your and you(SG) to come

[7] And Moshe went out to meet his khoten, bowed low, and kissed him; and they asked each other of their shalom *(welfare)*; and they came into the ohel. [8] And Moshe told his khoten all that Hashem had done unto Pharaoh and to the Egyptians for the sake of Yisroel, and all the travail that had befallen them along the derech, and how Hashem saved and delivered them.

ז איז משה אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן זײַן שוויער , און ער האָט
hot er un shver zain antkegen aroisgegangen Moshe iz
has he and father-in-law his to meet having come out Moshe is

זיך געבוקט, און האָט אים געקושט, און זיי האָבן איינער דעם אַנדערן
andern dem einer hobn zei un gekusht im hot un gebukt zich
other the one have they and kissed him has and bowed self

געפֿרעגט אויף פֿריד, און זיי זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אין געצעלט. ח און
un getselt in araingegangen zainen zei un frid oif gefregt
and tent into entered have they and peace about asked

משה האָט דערציילט זײַן שוויער אַלץ וואָס ה האָט
hot Hashem vos alts shver zain dertseilt hot Moshe
has Hashem which all that father-in-law his told has Moshe

געטאָן צו פַּרעהן און צו מִצרַיִם פֿון וועגן יִשׂרָאֵל, אַל די
di al Yisroel vegen fun Mitsrayim tsu un Pharaohn tsu geton
the all Israel concerning of Egypt to and Pharaoh to done

מאַטערניש וואָס זיי האָט געטראָפֿן אויפֿן וועג, און ווי ה
Hashem vi un veg oifn getrofn hot zei vos maternish
Hashem how and way on encountered have they which hardship

האָט זיי מציל געווען .
geven matsl zei hot
having done rescued them has

[9] And Yitro rejoiced for all the tovah which Hashem had done for Yisroel, whom He had delivered out of the hand of the Egyptians.

ט האָט זיך יִתרוֹ געפֿרייט איבער אַלעם גוטן וואָס ה האָט
hot Hashem vos gutn alem iber gefreit Yitro zich hot
has Hashem which good all this over rejoiced Yithro self has

געטאָן צו יִשׂרָאֵל, וואָס ער האָט זיי מציל געווען פֿון דער
der fun geven matsl zei hot er vos Yisroel tsu geton
the from having done rescued them has he who Israel to done

האַנט פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun hant
Egypt of hand

[10] And Yitro said, Baruch Hashem, Who hath rescued you out of the hand of the Egyptians, and out of the hand of Pharaoh, and Who hath delivered HaAm from under the hand of the Egyptians. [11] Now I have da'as that Hashem is gadol than kol haelohim; for in the thing wherein they dealt proudly He was above them.

[12] And Yitro, Moshe's khoten, brought an olah and zevakhim for Elohim; and Aharon came, and kol Ziknei Yisroel, to eat lechem with Moshe's khoten before HaElohim.

י און יִתרוֹ האָט געזאָגט: ברוך ה וואָס האָט אייך
aich hot vos Hashem Baruch gezogt hot Yitro un
you has who Hashem blessed be said has Yithro and

מציל געווען פֿון דער האַנט פֿון מִצרַיִם , און פֿון דער
der fun un Mitsrayim fun hant der fun geven matsl
the from and Egypt of hand the from having done rescued

האַנט פֿון פַּרעהן ; וואָס ער האָט מציל געווען דאָס פֿאָלק
folk dos geven matsl hot er vos Pharaohn fun hant
people this having done rescued has he which Pharaoh of hand

פֿון אונטער דער האַנט פֿון מִצרַיִם . יא אַצונד ווייס איך, אַז
az ich veis atsund Mitsrayim fun hant der unter fun
that I know now Egypt of hand the under from

ה איז גרעסער פֿון אַלע ג-טער, וואָרעם דערפֿאַר וואָס
vos derfar vorem g-ter ale fun greser iz Hashem
that for the reason because g-ds all than greater is Hashem

זיי האָבן געמוטווילט איז דאָס געקומען אויף זיי . יב און
un zei oif gekumen dos iz gemutvilikt hobn zei
and them on having come this is have had the nerve have they

יִתרוֹ , משהס שוועער , האָט געבראַכט אַ בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer a gebracht hot shver Moshes Yitro
and olah an brought has father-in-law Moses' Yithro

שלאַכטאָפּפֿער צו אלקים ; און אַהרֹן און אַלע עלטסטע פֿון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun eltste ale un Aharon un Elokim tsu shlachtopfer
Israel of elders all and Aaron and G-d to slaughter sacrifice

זיינען געקומען עסן ברויט מיט משהס שוועער פֿאַר
far shver Moshes mit broit esen gekumen zainen
before father-in-law Moses' with bread to eat having come are

האלקים .
HaElokim
G-d

[13] And it came to pass on next day, that Moshe sat to judge HaAm; and HaAm stood around Moshe from the boker unto erev. [14] And when Moshe's khoten saw all that he was doing for HaAm, he said, What is this thing that thou doest to the people? Why sittest thou thyself alone, and kol HaAm stand around thee from boker unto erev?

יג און עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט זיך משה געזעצט
gezetst Moshe zich hot morgn oif geven iz es un
sat Moshe self has next day on having been is it and

משפּטן דאָס פֿאָלק , און דאָס פֿאָלק איז געשטאַנען פֿאַר
far geshtanen iz folk dos un folk dos mishpetn
in front of stood have people the and people the to judge

משהן פֿונעם פֿרימאָרגן ביזן אָוונט . יד האָט משהס שוועער
shver Moshes hot ovnt bizn frimorgn funem Mosheen
father-in-law Moses' has evening until morning from the Moshe

צוגעזען אַלץ וואָס ער טוט מיט דעם פֿאָלק , און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un folk dem mit tut er vos alts tsugezen
said has he and people the with does he which all that witnessed

וואָס איז די דאָזיקע זאַך וואָס דו טוסט מיט דעם פֿאָלק ?
folk dem mit tust du vos zach dozike di iz vos
people the with you are doing you which thing this the is what

פֿאַר וואָס זיצסט דו אַליין, און דאָס גאַנצע פֿאָלק שטייט פֿאַר דיר
dir far shteit folk gantse dos un alein du zitsst vos far
you(SG) before stand people whole this and alone you stay why for

פֿון פֿרימאָרגן ביז אָוונט ?
ovnt biz frimorgn fun
evening until morning from

15 And Moshe said unto his khoten, Because HaAm come unto me to inquire of Elohim; 16 When they have a matter, they come unto me; and I judge between one and another, and I do make them know the chukkei HaElohim, and His torot.

17 And Moshe's khoten said unto him, The thing that thou doest is not tov. 18 Thou wilt surely wear out, both thou, and HaAm hazeh that is with thee; for this thing is too heavy for thee; thou art not able to perform it thyself alone. 19 Shema *(pay heed)* now unto my voice, I will give thee counsel, and may Elohim be with thee; be thou for HaAm before HaElohim, that thou mayest bring the disputes unto HaElohim; 20 And thou shalt teach them chukkim and torot, and shalt show them the derech wherein they must walk, and the ma'aseh that they must do. 21 Moreover thou shalt provide out of kol HaAm anshei chayil *(able men)*, yirei Elohim, anshei emes, hating bribes; and place such over them, to be over thousands, and over hundreds, over fifties, and over tens; 22 And let them judge HaAm at all times; and it shall be, that every davar hagadol they shall bring unto thee, but every davar hakaton they shall judge; so shall

טו הָאָט משה געזאָגט צו זײַן שוועׂר : ווײַל דאָס פֹאָלק קומט
kumt folk dos vail shver zain tsu gezogt Moshe hot
come people this because father-in-law his to said Moshe has

צו מיר פַֿרעגן בײַ אלקים ; טז אַז זיי האָבן אַ זאַך , קומט זיי פֿאַר
far zei kumt zach a hobn zei az Elokim bai fregn mir tsu
before they come matter a have they when G-d to to ask me to

מיר, און איך משפט צווישן אַ מאַן און צווישן זײַן חבֿר , און
un chever zain tsvishn un man a tsvishn mishpot ich un mir
and fellow his between and man a between judge I and me

מאַך וויסן די געזעצן פֿון האלקים און זײַנע לערנונגען .
lernungen zaine un HaElokim fun gezetsn di visen mach
torah his and G-d of laws the to know make

יז הָאָט משהס שוועׂר צו אים געזאָגט: נישט גוט איז די
di iz gut nisht gezogt im tsu shver Moshes hot
the is good not said him to father-in-law Moses' has

זאַך וואָס דו טוסט . יח מיד וועסטו מיד ווערן ,
vern mid vestu mid tust du vos zach
become weary will you(sg) weary you are doing you which thing

אי דו , אי דאָס דאָזיקע פֹאָלק וואָס מיט דיר , ווײַל
vail dir mit vos folk dozike dos i du i
because you(SG) with which are people this the and you both

די זאַך איז צו שוועׂר פַֿאַר דיר ; קענסט עס נישט טאָן אַליין .
alein ton nisht es kenst dir far shver tsu iz zach di
alone do not it you can you(SG) for heavy too is thing the

יט אַצונד הער צו מײַן קוֹל ; איך וועל דיר אַן עצה
eitse an dir vel ich kol main tsu her atsund
counsel a to you(SG) will I voice my to pay heed now

געבן , און אלקים וועט זײַן מיט דיר : זײַ דו דעם פֹאָלק פַֿאַר
far folk dem du zai dir mit zain vet Elokim un gebn
before people the you be you(SG) with be will G-d and give

האלקים , און דו זאָלסט ברענגען די זאַכן צו האלקים .
HaElokim tsu zachn di brengen zolst du un HaElokim
G-d to things the bring you(SG) must you and G-d

כ און זאָלסט זיי קלאָר מאַכן די געזעצן און די לערנונגען ,
lernungen di un gezetsn di machn klor zei zolst un
torah the and laws the make clear to them you(SG) must and

און זיי מאַכן וויסן דעם וועג וואָס זיי זאָלן אין אים גיין , און
un gein im in zoln zei vos veg dem visen machn zei un
and go it in shall they which way the to know make them and

די טוונג וואָס זיי זאָלן טאָן. כא און דו זאָלסט זען פֿון
fun zen zolst du un ton zoln zei vos tuung di
from see you(SG) must you and do shall they which action the

גאַנצן פֹאָלק טויגלעכע מענטשן , יראי אלקים , אמתע מענטשן ,
mentshn emese Elokim yirei mentshn toigleche folk gantsn
men true G-d who fear men competent people all

וואָס האָבן פֿײַנט גײַציקייט , און זאָלסט זיי מאַכן איבער זיי
zei iber machn zei zolst un gaitsikeit faint hobn vos
them over make them you(SG) must and gain hated have who

פַֿאַר עלטסטע פֿון טויזנט , עלטסטע פֿון הונדערט, עלטסטע פֿון
fun eltste hundert fun eltste toiznt fun eltste far
of the leaders hundred of the leaders a thousand of the leaders for

פֿופֿציק, און עלטסטע פֿון צען . כב און זיי זאָלן משפטן דאָס פֹאָלק
folk dos mishpetn zoln zei un tsen fun eltste un fuftsik
people this judge shall they and ten of the leaders and fifty

it be eased for thyself, and they shall bear the burden with thee. [23] If thou shalt do this thing, and Elohim command thee so, then thou shalt be able to endure, and kol HaAm hazeh shall also go to their place in shalom.

צו יעטוועדער צייַט; און עס וועט זיין , יעטוועדער גרויסע זאַך וועלן זיי
zei veln zach groise yetveder zain vet es un tsait yetveder tsu
they will thing great every be will it and time every to

ברענגען צו דיר , און יעטוועדער קליינע זאַך וועלן זיי אַליין
alein zei veln zach kleine yetveder un dir tsu brengen
themselves they will thing small every and you(SG) to bring

משפטן , און זיי וועלן דיר פֿאַרגרינגערן, און מיטטראָגן
mittrogn un fargringern dir veln zei un mishpetn
carry together and lighten to you(SG) will they and judge

מיט דיר . [כג] אויב דו וועסט טאָן די דאָזיקע זאַך , און אלקים וועט
vet Elokim un zach dozike di ton vest du oib dir mit
will G-d and thing this the do will you if you(SG) with

דיר אַזוי הייסן , וועסטו קענען באַשטיין, און אויך
oich un bashtein kenen vestu heisn azoi dir
also and endure be able to will you(sg) command thus to you(SG)

דאָס דאָזיקע גאַנצע פֿאָלק וועט גיין אַהיים אין שלום .
sholem in aheim gein vet folk gantse dozike dos
peace in home go will people whole this this

[24] So Moshe paid heed to the voice of his khoten, and did all that he had said. [25] And Moshe chose anshei chayil out of kol Yisroel, and made them rashim over HaAm, over thousands, hundreds, fifties, and tens. [26] And they judged HaAm at all times; the davar hakasheh *(difficult case)* they brought unto Moshe, but every devar hakaton they judged themselves.

[כד] האָט משה צוגעהערט צו דעם קול פֿון זיין שוועער , און ער
er un shver zain fun kol dem tsu tsugehert Moshe hot
he and father-in-law his of voice the to paid heed Moshe has

האָט געטאָן אַלץ וואָס ער האָט געזאָגט. [כה] און משה האָט אויסגעקליבן
oisgeklibn hot Moshe un gezogt hot er vos alts geton hot
chosen has Moshe and said has he which all that done has

טויגלעכע מענטשן פֿון גאַנץ ישׂראֵל, און האָט זיי גענומען פֿאַר
far gemacht zei hot un Yisroel gants fun mentshn toigleche
for made them has and Israel all from men competent

הויפּטלייַט איבערן פֿאָלק , פֿאַר עלטסטע פֿון טויזנט , עלטסטע פֿון
fun eltste toizn far eltste fun folk ibern hoiptlait
of leaders a thousand of leaders for the people over leaders

הונדערט, עלטסטע פֿון פֿופֿציק, און עלטסטע פֿון צען . [כו] און זיי האָבן
hobn zei un tsen fun eltste un fuftsik fun eltste hundert
have they and ten of leaders and fifty of leaders hundred

געמשפּט דאָס פֿאָלק צו יעטוועדער צייַט; אַ שווערע זאַך האָבן
hobn zach shvere a tsait yetveder tsu folk dos gemishpet
have matter difficult a time every in people this judged

זיי געבראַכט צו משהן , און יעטוועדער קליינע זאַך האָבן זיי
zei hobn zach kleine yetveder un Mosheen tsu gebracht zei
they have thing small every and Moshe to brought they

אַליין געמשפּט .
gemishpet alein
judged themselves

[27] And Moshe let his khoten depart; and he went his way into his own land.

[כז] און משה האָט אַרויסבאַלייט זיין שוועער , און ער איז זיך
zich iz er un shver zain aroisbaleit hot Moshe un
self is he and father-in-law his seen to the door has Moshe and

אַוועקגעגאַנגען אין זיין לאַנד.
land zain in avekgegangen
land his in went way

19 In the chodesh hashelishi *(third new moon)*, after the Bnei Yisroel had their exodus from Eretz Mitzrayim, on

יט אין דריטן חודש נאָכן אַרויסגיין פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun aroisgein nochn choidesh dritn in
of children the of going out after new moon third in

יִשׂרָאֵל פֿון לאַנד מִצרַיִם , אין דעם דאָזיקן טאָג, זיַינען
zainen tog dozikn dem in Mitsrayim land fun Yisroel
are day this the in Egypt land of from Israel

that very day they came into the Midbar Sinai. 2 For they were departed from Rephidim, and were come to Midbar Sinai, and had encamped in the midbar; and there Yisroel camped before HaHar.

3 And Moshe went up to HaElohim, and Hashem called out unto him from HaHar, saying, Thus shalt thou say to the Bais Ya'akov, and declare unto the Bnei Yisroel; 4 You yourselves have seen what I did unto the Mitzrayim, and how I carried you on eagles' wings, and brought you unto Myself. 5 Now therefore, if ye will obey My voice very carefully, and be shomer over My brit, then ye shall be a segullah *(treasured possession)* unto Me above all people; for kol ha'aretz is Mine; 6 And ye shall be unto Me a mamlechet kohanim, and a goy kadosh. These are the words which thou shalt recount unto the Bnei Yisroel.

7 And Moshe came and summoned the Ziknei HaAm, and set authoritatively before their faces all these words just as Hashem commanded him. 8 And kol HaAm answered together, and said, All that Hashem hath spoken we will do. And Moshe brought back the words of HaAm unto Hashem.

זיי אָנגעקומען אין מדבר סיני . ב און אַז זיי האָבן געזויגן
getsoign hobn zei az un Sinai midber in ongekumen zei
moved out have they when and Sinai wilderness in arrived they

פֿון רפֿידים , און זיינען געקומען אין מדבר סיני , האָבן זיי
zei hobn Sinai midber in gekumen zainen un Refidim fun
they have Sinai wilderness in having come are and Rephidim from

. באַרג ; און ישׂראל האָט דאָרטן געשטויט אַקעגן
barg akegn gerut dortn hot Yisroel un midber in gerut
mountain facing rested there has Israel and wilderness in rested

ג און משה איז אַרויפֿגעגאַנגען צו האלקים , און ה האָט
hot Hashem un HaElokim tsu aroifgegangen iz Moshe un
has Hashem and G-d to having gone up is Moshe and

געשטופֿט צו אים פֿון באַרג , אַזוי צו זאָגן : אַזוי זאָלסטו זאָגן צום
tsum zogn zolstu azoi zogn tsu azoi barg fun im tsu gerufn
to say shall you thus say to thus mount from him to called

הויז פֿון יעקבֿ , און דערציילן די קינדער פֿון ישׂראל : ד איר האָט
hot ir Yisroel fun kinder di dertseiln un Yaakov fun hoiz
has you Israel of children the tell to and Yaakov of house

געזען וואָס איך האָב געטאָן צו מִצרַים , און ווי איך האָב אייַך
aich hob ich vi un Mitsrayim tsu geton hob ich vos gezen
you have I how and Egypt to done have I what seen

געטראָגן אויף אָדלערפֿליגלען, און האָב אייַך געבראַכט צו מיר. ה און
un mir tsu gebracht aich hob un odlerfliglen oif getrogn
and me to brought you have and eagle wings on carried

אַצונד , אויב צוהערן וועט איר צוהערן צו מיין קול , און איר וועט היטן
hitn vet ir un kol main tsu tsuhern ir vet tsuhern oib atsund
keep will you and voice my to to heed you will listen if now

מיין ברית , וועט איר זיין מיין באַזונדער אייגנס פֿון צווישן
tsvishn fun eigens bazunder main zain ir vet bris main
among from possessions separate my be you will covenant my

אַלע אומות ; וואָרעם צו מיר געהערט די גאַנצע ערד . ו און איר וועט
vet ir un erd gantse di gehert mir tsu vorem umes ale
will you and earth whole the belongs me to because peoples all

מיר זיין אַ קיניגרייַך פֿון כהנים , און אַ הייליק פֿאָלק . דאָס זיינען
zainen dos folk heilik a un koyanim fun kinigraich a zain mir
are these people holy a and kohanim of kingdom a be for me

די ווערטער וואָס דו זאָלסט רעדן צו די קינדער פֿון ישׂראל.
Yisroel fun kinder di tsu redn zolst du vos verter di
Israel of children the to speak you(SG) must you which words the

ז און משה איז געקומען און האָט צונויפֿגערופֿן די עלטסטע פֿון
fun eltste di tsunoifgerufn hot un gekumen iz Moshe un
of elders the summoned has and having come is Moshe and

פֿאָלק , און ער האָט פֿאַר זיי געלייגט אַלע די דאָזיקע ווערטער וואָס
vos verter dozike di ale geleigt zei far hot er un folk
which words these the all laid down them for has he and people

ה האָט אים באַפֿוילן . ח האָט געענטפֿערט דאָס גאַנצע פֿאָלק אין
in folk gantse dos geentfert hot bafoiln im hot Hashem
in people whole this answered has commanded him has Hashem

איינעם און געזאָגט: אַלץ וואָס ה האָט געזאָגט, וועלן מיר טאָן.
ton mir veln geredt hot Hashem vos alts gezogt un einem
do we will spoken has Hashem which all that said and one

. און משה האָט צוריקגעבראַכט די ווערטער פֿון פֿאָלק צו ה
Hashem tsu folk fun verter di tsurikgebracht hot Moshe un
Hashem to the people of words the brought back has Moshe and

[9] And Hashem said unto Moshe, Hinei, I am coming unto thee in a thick cloud, that HaAm may hear when I speak with thee, and believe thee l'olam. Then Moshe told the words of HaAm unto Hashem.

[10] So Hashem said unto Moshe, Go unto HaAm, and set them apart as kodesh today and tomorrow, and let them wash their clothing, [11] And be ready by Yom HaShelishi; for Yom HaShelishi Hashem will come down in the sight of kol HaAm upon Mt. Sinai. [12] And thou shalt set boundaries unto HaAm all around, saying, Take heed to yourselves, that ye go not up into HaHar, or touch the edge of it; whosoever toucheth HaHar shall be surely put to death; [13] There shall no yad touch him, but he shall surely be stoned, or surely mortally shot; whether it be behemah or ish, it shall not live; when the yovel soundeth long, they shall come up to HaHar.

ט אוֹן ה הָאָט געזאָגט צו משהן : זע , איך קום צו
tsu kum ich ze Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
to come I behold Moshe to said has Hashem and

דיר אין אַ געדיכטן ווּאָלקן, כּדי דאָס פֹּאָלק זאָל הערן ווי איך
ich vi hern zol folk dos kedei volken gedichtn a in dir
I as hear shall people this so that cloud dense a in you(SG)

רעד מיט דיר , אוֹן אויך אין דיר זאָלן זיי גלויבן אויף אייביק.
eibik oif gloibn zei zoln dir in oich un dir mit red
lasting on believe they shall you(SG) in also and you(SG) with speak

אוֹן משה האָט דערציילט די ווערטער פֹּון פֹּאָלק צו ה .
Hashem tsu folk fun verter di dertseilt hot Moshe un
Hashem to the people of words the told has Moshe and

י אוֹן ה הָאָט געזאָגט צו משהן : גיי צום פֹּאָלק , אוֹן
un folk tsum gei Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
and the people to go Moshe to said has Hashem and

זאָלסט זיי הייליקן היינט אוֹן מאָרגן , אוֹן זיי זאָלן
zoln zei un morgn un haint heilikn zei zolst
must they and next day and today consecrate them you(SG) must

וואַשן זייערע קלייַדער ; יא אוֹן זיי זאָלן זיין אָנגעבריים אויפֿן דריטן
dritn oifn ongebreit zain zoln zei un kleider zeyere vashn
third on prepared be shall they and garments their wash

טאָג, ווּאָרעם אויפֿן דריטן טאָג וועט ה אַראָפּנידערן פֹּאַר די
di far aropnideren Hashem vet tog dritn oifn vorem tog
the in front of go down Hashem will day third on because day

אויגן פֹּון גאַנצן פֹּאָלק אויפֿן באַרג סיני . יב אוֹן זאָלסט
zolst un Sinai barg oifn folk gantsn fun oign
you(SG) must and Sinai mount on the people all of eyes

אָפּגרענעצן דאָס פֹּאָלק רונד אַרום, אַזוי צו זאָגן : היט אייַך
aich hit zogn tsu azoi arum rund folk dos opgrenetsn
you beware say to thus about around people this mark out limits

אַרויפֿצוגיין אויפֿן באַרג , אָדער זיך אָנרירן אָן זיין ברעג. איטלעכער
itlecher breg zain on onrirn zich oder barg oifn aroiftsugein
all edge its on to touch self or mount on go up

וואָס רירט זיך אָן אָן דעם באַרג זאָל טייטן געטייט
geteit teitn zol barg dem on on zich rirt vos
caused to die to kill shall mount the against on self touches who

ווערן ; יג אַ האַנט זאָל זיך נישט אָנרירן אָן אים, נייערט פֹּאַרשטיינען
farshteinen naiert im on onrirn nisht zich zol hant a vern
to stone but him on to touch not self shall hand a become

זאָל ער פֹּאַרשטיינט ווערן , אָדער שיסן זאָל ער געשאָסן ווערן ;
vern geshosn er zol shisn oder vern farshteint er zol
become shot he shall to shoot or become be stoned he shall

סיַי אַ בהמה , סיַי אַ מענטש, זאָל ער נישט בליַבן לעבן. ערשט
ersht lebn blaibn nisht er zol mentsh a sai beheime a sai
behold alive remain not he shall man a or livestock a whether

אַז דער האָרן גיט אַן אויסגעצויגענעם בלאָז, מעגן זיי אַרויפֿגיין אויפֿן
oifn aroifgein zei megn bloz oisgetsoigenem an git horn der az
on go up they may blast prolonged a gives horn the when

באַרג .
barg
mount

14 So Moshe came down from HaHar unto HaAm, and set apart as kodesh HaAm; and they washed their clothes. 15 Then he said to HaAm, Be ready by Sheloshet Yamim; come not into your isha.

יד הָאָט משה אַראָפגעגידערט פֿון בארג צום פֿאָלק , און
hot un folk tsum barg fun aropgenidert Moshe hot
has and the people to mount from gone down Moshe has

טו געהייליקט דאָס פֿאָלק , און זיי האָבן געוואַשן זייערע קלייַדער . און
un kleider zeyere gevashn hobn zei un folk dos geheilikt
and garments their washed have they and people this consecrated

ער האָט געזאָגט צום פֿאָלק : זייַט אָנגעבריים אויפֿן דריטן טאָג; איר זאָלט
zolt ir tog dritn oifn ongebreit zait folk tsum gezogt hot er
shall you day third on prepared be people to said has he

נישט גענענען צו אַ פֿרוי .
froi a tsu genenen nisht
woman a to come near not

16 And it came to pass on the Yom HaShelishi when the boker was breaking, that there were thunderings and lightnings, and a heavy cloud upon HaHar, and the blast of the shofar exceeding loud; so that kol HaAm that was in the machaneh trembled with terror. 17 And Moshe led HaAm forth out of the machaneh to encounter HaElohim; and they stood at the foot of HaHar. 18 And Mt. Sinai was altogether smoking, because Hashem descended upon it in eish; and the smoke thereof ascended as the smoke of the furnace, and kol HaHar shook violently. 19 And when the sound of the shofar was moving closer, and grew louder and louder, Moshe spoke, and HaElohim answered him in thunder. 20 And Hashem came down upon Mt. Sinai, onto the top of HaHar; and Hashem summoned Moshe up to the top of HaHar; and Moshe went up. 21 And Hashem said unto Moshe, Go down, warn HaAm, lest they push through toward Hashem

טז און עס איז געווען אויפֿן דריטן טאָג, ווי עס איז געוואָרן
gevorn iz es vi tog dritn oifn geven iz es un
having become is it as day third on having been is it and

פֿרימאָרגן, אַזוי זיַינען דונערן און בליצן , און
un blitsn un dunern gevorn zainen azoi frimorgn
and lightning and thunder having become are thus morning

אַ שווערער וואָלקן אויפֿן בארג , און דער קול פֿון שופֿר איז
iz shoifer fun kol der un barg oifn volken shverer a
is shofar of sound the and mount on cloud more heavy a

געווען זייער שטאַרק, און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס אין לאַגער
lager in vos folk gantse dos un shtark zeyer geven
camp in who are people whole this and loud very having been

האָט געציטערט. יז און משה האָט אַרויסגעפֿירט דאָס פֿאָלק פֿון
fun folk dos aroisgefirt hot Moshe un getsitert hot
from people this led out has Moshe and trembled has

לאַגער האלקים אַנטקעגן , און זיי האָבן זיך געשטעלט
geshtelt zich hobn zei un antkegen HaElokim lager
been standing self have they and to meet G-d the camp

אונטערן בארג . יח און דער בארג סיני איז געווען אין גאַנצן אין
in gantsn in geven iz Sinai barg der un barg untern
in entirety in having been is Sinai mount the and mount beneath

רויך , פֿון ווען ווָאס ה האָט אַראָפגעגידערט אויף אים מיט
mit im oif aropgenidert hot Hashem vos vegen fun roich
with it onto gone down has Hashem that because of from smoke

פֿייַער; און זיַין רויך איז אויפֿגעגאַנגען אַזוי ווי דער רויך
roich der vi azoi oifgegangen iz roich zain un faier
smoke the as in same way going up was smoke its and fire

פֿון אַ קאַלכאויוון, און דער גאַנצער בארג האָט זייער געציטערט.
getsitert zeyer hot barg gantser der un kalchoivn a fun
shook very much has mount whole the and furnace a of

יט און דער קול פֿון שופֿר איז געוואָרן אַלץ שטאַרקער
shtarker alts gevorn iz shoifer fun kol der un
stronger continually having become is shofar of sound the and

און שטאַרקער; משה איז געווען רעדנדיק , און האלקים איז געווען
geven iz HaElokim un redendik geven iz Moshe shtarker un
was is G-d and speaking was is Moshe stronger and

צוריקרעדנדיק צו אים אויפֿן קול . כ און ה האָט אַראָפגעגידערט
aropgenidert hot Hashem un kol oifn im tsu tsurikredndik
gone down has Hashem and voice by to him to speaking back

אויפֿן בארג סיני , אויפֿן שפּיץ בארג , און ה האָט געופֿן
gerufn hot Hashem un barg shpits oifn Sinai barg oifn
called has Hashem and mount top on Sinai mount on

to gaze, and many of them fall perishing. 22 And let the kohanim also, which come near to Hashem, set themselves apart as kodesh, lest Hashem break forth upon them. 23 And Moshe said unto Hashem, HaAm cannot come up to Mt. Sinai; for You Yourself charged us, saying, Establish boundaries for HaHar, and set it apart as kodesh. 24 And Hashem said unto him, Away, get thee down, and thou shalt come up, thou, and Aharon with thee; but let not the kohanim and HaAm push through to come up unto Hashem, lest He break forth upon them.

25 So Moshe went down unto HaAm and told them.

20 Then Elohim spoke all these words, saying,

2 I am Hashem Eloheicha, Who brought thee out of Eretz Mitzrayim, out of the bais avadim *(house of slaves)*.

משהן אויפֿן שפּיץ באַרג , און משה איז אַרויפֿגעגאַנגען . כא און
un aroifgegangen iz Moshe un barg shpits oifn Mosheen
and having gone up is Moshe and mount top up to Moshe

ה האָט געזאָגט צו משהן : נידער אַראָפּ, ווארן דאָס פֿאָלק ;
folk dos vorn arop nider Mosheen tsu gezogt hot Hashem
people this warn down go down Moshe to said has Hashem

זיי וועלן זיך חלילה דורכרײַסן צו ה צו
tsu Hashem tsu durchraisn cholile zich veln zei
to Hashem to to force way through far be it from selves will they

קוקן, און עס וועלן פֿאַלן פֿון זיי אַ סך . כב און אויך די כֹהנים
koyanim di oich un sach a zei fun faln veln es un kukn
kohanim the also and many a them of fall will there and gaze

וואָס געטענען צו ה , זאָלן זיך הייליקן , כּדי ה זאָל
zol Hashem kedei heilikn zich zoln Hashem tsu genenen vos
shall Hashem so that consecrate self shall Hashem to bring close who

נישט מאַכן אַ בראָך צווישן זיי . כג האָט משה געזאָגט
gezogt Moshe hot zei tsvishn broch a machn nisht
said Moshe has them among break out in anger a make not

צו ה : דאָס פֿאָלק קען נישט אַרויפֿגיין אויפֿן באַרג סיני , ווארעם
vorem Sinai barg oifn aroifgein nisht ken folk dos Hashem tsu
because Sinai mount on go up not can people this Hashem to

דו האָסט דאָך אונדז אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן : גרענעץ אָפּ דעם
dem op grenets zogn tsu azoi ongezogt undz doch host du
the apart keep away say to thus ordered us indeed have you

באַרג , און זאָלסט אים הייליקן . כד האָט ה צו אים
im tsu Hashem hot heilikn im zolst un barg
him to Hashem has treat as holy it you(SG) must and mount

געזאָגט: גיי נידער אַראָפּ, און זאָלסט אַרויפֿקומען, דו , און
un du aroifkumen zolst un arop nider gei gezogt
and you come up you(SG) must and down go down go said

אַהרן מיט דיר ; אָבער די כֹהנים און דאָס פֿאָלק זאָלן זיך
zich zoln folk dos un koyanim di ober dir mit Aharon
self shall people this and kohanim the but you(SG) with Aaron

נישט דורכרײַסן אַרויפֿצוגיין צו ה , כּדי ער זאָל
zol er kedei Hashem tsu aroiftsugein durchraisn nisht
shall he so that Hashem to to go up to force way through not

נישט מאַכן אַ בראָך צווישן זיי .
zei tsvishn broch a machn nisht
them among break out in anger a make not

כה האָט משה אַראָפּגענידערט צום פֿאָלק , און זיי געזאָגט.
gezogt zei un folk tsum aropgenidert Moshe hot
spoken to them and the people to gone down Moshe has

ב און אלקים האָט געריעדט אַלע די דאָזיקע ווערטער, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi verter dozike di ale geredt hot Elokim un
say to thus words these the all spoken has G-d and

ב איך בין ה דײַן ג-ט, וואָס האָב דיך אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign dich hob vos G-t dain Hashem bin ich
brought out you(SG) has who G-d your Hashem am I

פֿון לאַנד מצרַים , פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט.
knechtshaft fun hoiz dem fun Mitsrayim land fun
slavery of house the from Egypt land of from

ג זאָלסט נישט האָבן אַנדערע ג-טער פַֿאַר מײַן פּנים .
ponem main far g-ter andere hobn nisht zolst
face my before g-ds other have not you(SG) must

ד זאָלסט דיר נישט מאַכן אַ בילד געשניץ , אָדער אַ
a oder geshnits bild a machn nisht dir zolst
a or carved image an make not for you(SG) you(SG) must

קיינערליי געשטאַלט פֿון וואָס אין הימל אויבן , אָדער וואָס
vos oder oiben himel in vos fun geshtalt keinerlei
which is or above heaven in which is of image any kind of

אויף דער ערד אונטן , אָדער וואָס אין וואַסער אונטער דער ערד .
erd der unter vaser in vos oder unten erd der oif
earth the under water in which is or below earth the on

ה זאָלסט זיך נישט בוקן צו זיי , און זאָלסט זיי
zei zolst un zei tsu bukn nisht zich zolst
them you(SG) must and them to bow down not self you(SG) must

נישט דינען ; וואָרעם איך ה׳ דײַן ג-ט בין אַ אֵל קַנּוֹא , וואָס
vos Kanno El an bin G-t dain Hashem ich vorem dinen nisht
who jealous G-d a am G-d your Hashem I because serve not

רעכן זיך פַֿאַר די זינד פֿון די פֿאָטערס מיט די קינדער , מיטן
mitn kinder di mit foters di fun zind di far zich rechn
with children the with fathers the of sin the for self punishes

דריטן און מיטן פֿירטן דור פֿון די וואָס האָבן מיך פַֿײַנט ,
faint mich hobn vos di fun dor firtn mitn un dritn
hated me have who the ones of generation fourth with and third

ו און טו חֶסֶד מיטן טויזנטסטן גליד פֿון די וואָס האָבן מיך
mich hobn vos di fun glid toizntstn mitn chesed tu un
to me have who the ones of members thousandth with favor do and

ליב , און פֿון די וואָס היטן מײַנע געבאָט .
gebot maine hitn vos di fun un lib
commandments my keep who the ones of and love

ז זאָלסט נישט אַרויפֿברענגען דעם נאָמען פֿון ה׳ דײַן ג-ט
G-t dain Hashem fun nomen dem aroifbrengen nisht zolst
G-d your Hashem of name the bring up not you(SG) must

צום פַֿאַלשן , וואָרעם ה׳ שענקט נישט דעם וואָס ברענגט
brengt vos dem nisht shenkt Hashem vorem falshn tsum
brings who the one not pardons Hashem because falsehood to

אַרויף זײַן נאָמען צום פַֿאַלשן .
falshn tsum nomen zain aroif
falsehood to name his up

ח געדענק דעם טאָג פֿון שבת , אים צו האַלטן הייליק. ט זעקס טעג
teg zeks heilik haltn tsu im Shabbos fun tog dem gedenk
days six holy keep to it Shabbos of day the remember

זאָלסטו אַרבעטן , און טאָן אַלע דײַנע מלאָכות ; י אָבער דער זיבעטער
zibeter der ober meloches daine ale ton un arbeten zolstu
seventh the but trades your all do and work must you(sg)

טאָג איז שבת צו ה׳ דײַן ג-ט , זאָלסטו נישט טאָן קיין
kein ton nisht zolstu G-t dain Hashem tsu Shabbos iz tog
any do not must you(sg) G-d your Hashem to Shabbos is day

מלאָכה , דו , און דײַן זון , און דײַן טאָכטער , דײַן קנעכט , און דײַן
dain un knecht dain tochter dain un zun dain un du meloche
your and servant your daughter your and son your and you work

דינסט , און דײַן בהמה , און דײַן פֿרעמדער וואָס אין דײַנע
daine in vos fremder dain un beheime dain un dinst
your in which is foreigner your and livestock your and female servant

3 Thou shalt have no elohim acherim in My presence. 4 Thou shalt not make unto thee any pesel, or any temunah of any thing that is in Shomayim above, or that is in ha'aretz beneath, or that is in the mayim under ha'aretz. 5 Thou shalt not tishtacheveh to them, nor serve them; for I Hashem Eloheicha am an El kanna, visiting the avon Avot upon the Banim unto the third and fourth generation of them that hate Me; 6 But showing chesed unto thousands of them that love Me, and are shomer over My mitzvot.

7 Thou shalt not take the Shem Hashem Eloheicha in vain; for Hashem will not hold him guiltless that taketh Shmo in vain.

8 Remember Yom HaShabbos, to keep it kodesh. 9 Sheshet yamim shalt thou labor, and do all thy work: 10 But the Yom HaShevi'i is the Shabbos of Hashem Eloheicha; in it thou shalt not do any melachah, thou, nor thy ben, nor thy bat, thy eved, nor thy maidservant, nor thy cattle, nor thy ger that is within thy gates;

[11] For in sheshet yamim Hashem made Shomayim and Ha'Aretz, the yam, and all that in them is, and rested Yom HaShevi'i; for this reason Hashem blessed Yom HaShabbos, and set it apart as kodesh.

[12] Honor thy av and thy em; that thy yamim may be long upon ha'adamah which Hashem Eloheicha giveth thee.

[13] Thou shalt not murder. [14]Thou shalt not commit adultery. [15]Thou shalt not steal. [16]Thou shalt not bear ed sheker against thy neighbor.

[14 17] Thou shalt not covet thy neighbor's bais, thou shalt not covet thy neighbor's isha, nor his eved, nor his maidservant, nor his ox, nor his donkey, nor anything that is thy neighbor's.

[15 18] And kol HaAm saw the thunderings, and the lightnings, and the sound of the shofar, and HaHar smoking; and when HaAm saw it, they drew back, and stood afar off. [16 19] And they said unto Moshe, Thou speak with us, and we will hear; but let not Elohim speak with us, lest we die.

טוֹיערן. יא וואָרעם זעקס טעג האָט ה געמאַכט דעם הימל און די
di un himel dem gemacht Hashem hot teg zeks vorem toiern
the and heaven the made Hashem has days six because gates

ערד , דעם ים , און אַלץ וואָס אין זיי , און אויפֿן זיבעטן
zibetn oifn un zei in vos alts un yam dem erd
seventh on and them in which are all that and sea the earth

טאָג האָט ער גערוט; דערום האָט ה געבענטשט דעם טאָג פֿון
fun tog dem gebentsht Hashem hot derum gerut er hot tog
of day the blessed Hashem has therefore rested he has day

שבת , און האָט אים געהיליקט .
geheilikt im hot un Shabbos
consecrated it has and Shabbos

יב האַלט אין כּבֿוד דײַן פֿאָטער און דײַן מוטער , כּדי דײַנע
daine kedei muter dain un foter dain koved in halt
your so that mother your and father your honor in hold

טעג זאָלן זיך לענגערן אויף דער ערד וואָס ה דײַן ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos erd der oif lengern zich zoln teg
gives G-d your Hashem which land the on be long self shall days

דיר .
dir
to you(SG)

יג זאָלסט נישט הרגען . יד זאָלסט נישט מנאַף
mizane nisht zolst hargen nisht zolst
commit adultery not you(SG) must kill not you(SG) must

זײַן . טו זאָלסט נישט גנבֿענען . טז זאָלסט נישט זאָגן אויף
zain zolst nisht ganven nisht zolst zogn nisht oif
do you(SG) must steal not you(SG) must say not against

דײַן חבֿר פֿאַלשע עדות .
dain chever falshe eides
your fellow false testimony

יד יז זאָלסט נישט גלוסטן דײַן חבֿרס הויז ; זאָלסט
zolst hoiz chavers dain glustn nisht zolst
you(SG) must house neighbor's your desire not you(SG) must

נישט גלוסטן דײַן חבֿרס ווײַב, אָדער זײַן קנעכט , אָדער זײַן
zain oder knecht zain oder vaib chavers dain glustn nisht
his or servant his or wife neighbor's your desire not

דינסט , אָדער זײַן אָקס, אָדער זײַן אייזל , אָדער וואָס נאָר עס
es nor vos oder eizl zain oder oks zain oder dinst
it only which or donkey his or ox his or female servant

איז דײַן חבֿרס .
chavers dain iz
neighbor's your is

טו יח און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט בייגעווינט די דונערן , און די
di un dunern di beigevoint hot folk gantse dos un
the and thunder the witnessed has people whole this and

פֿלאַמען, און דעם קול פֿון שופֿר , און דעם רויכיקן באַרג ; און
un barg roichikn dem un shoifer fun kol dem un flamen
and mount the and shofar of sound the and flames

ווי דאָס פֿאָלק האָט עס געזען , אַזוי האָבן זיי געציטערט, און זיַנען
vi dos folk hot es gezen azoi hobn zei getsitert un zainen
when this people has it seen thus have they trembled and were

געשטאַנען פֿון דער ווײַטן . טז יט און זיי האָבן געזאָגט צו משהן :
der fun geshtanen vaitn un zei hobn azoi gezogt tsu Mosheen
the at standing distance the and they have said to Moshe

רעד דו צו אונדז, און מיר וועלן הערן, און זאָל נישט רעדן צו אונדז
undz tsu redn nisht zol un hern veln mir un undz tsu du red
us to speak not may and listen will we and us to you speak

אלקים; מיר וועלן חלילה שטאַרבן.
shtarbn cholile veln mir Elokim
die God forbid will we G-d

יז כ האָט משה געזאָגט צום פֹאָלק: איר זאָלט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolt ir folk tsum gezogt Moshe hot
have fear not shall you people to said Moshe has

וואָרעם כדי אייך צו פרווון איז האלקים געקומען, און כדי
kedei un gekumen HaElokim iz pruvn tsu aich kedei vorem
so that and having come G-d is test to you so that because

זײַן מורא זאָל זײַן פֿאַר אײַער פנים, אַז איר זאָלט נישט זינדיקן.
zindikn nisht zolt ir az ponem aier far zain zol moire zain
sin not shall you that face your before be shall fear his

יח כא איז דאָס פֹאָלק געשטאַנען פֿון דער וויַיטן, און משה האָט
hot Moshe un vaitn der fun geshtanen folk dos iz
has Moshe and distance the at stood people this is

געגאַנגט צו דעם נעבל וואָס דאָרטן איז געווען, ג-ט. יט כב און
un G-t geven iz dortn vos nebl dem tsu genent
and G-d having been is there where fog the to come near

ה האָט געזאָגט צו משהן: אַזוי זאָלסטו זאָגן צו די קינדער
kinder di tsu zogn zolstu azoi Mosheen tsu gezogt hot Hashem
children the to tell shall you thus Moshe to said has Hashem

פֿון ישׂראל: איר האָט געזען אַז פֿון הימל האָב איך גערעדט צו אייך.
aich tsu geredt ich hob himel fun az gezen hot ir Yisroel fun
you to spoken I have heaven from that seen have you Israel of

כ כג איר זאָלט נישט מאַכן לעבן מיר, ג-טער פֿון זילבער, און ג-טער
g-ter un zilber fun g-ter mir lebn machn nisht zolt ir
g-ds and silver of g-ds with me to live make not shall you

פֿון גאָלד זאָלט איר אייך נישט מאַכן. כא כד אַ מזבח פֿון ערד
erd fun mizbeyech a machn nisht aich ir zolt gold fun
earth of altar a make not for you you shall gold of

זאָלסטו מיר מאַכן, און שלאַכטן אויף אים דײַנע בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer daine im oif shlachtn un machn mir zolstu
and olah your it on sacrifice and make to me shall you

דײַנע פֿרידאָפּפֿער, דײַנע שאָף און דײַנע רינדער; אין יעטוועדער אָרט
ort yetveder in rinder daine un shof daine fridopfer daine
place every in cattle your and sheep your peace offering your

וווּ איך וועל מאַכן דערמאָנען מײַן נאָמען, וועל איך קומען צו
tsu kumen ich vel nomen main dermonen machn vel ich vu
to come I will name my to remember make will I where

דיר, און וועל דיך בענטשן. כב כה און אויב אַ מזבח פֿון
fun mizbeyech a oib un bentshn dich vel un dir
of altar an if and bless you(SG) will and to you(SG)

שטיינער וועסטו מיר מאַכן, זאָלסטו זיי נישט בויען געהאַקטע,
gehakte boien nisht zei zolstu machn mir vestu shteiner
chiseled build not them shall you make me will you(sg) stones

וואָרעם דײַן האַקאײַזן האָסטו אויפֿגעהויבן דערויף, און האָסט עס
es host un deroif oifgehoibn hostu hakaizn dain vorem
it have and on it lifted up have you cutting iron bar your because

פֿאַרשוועכט. כג כו און זאָלסט נישט אַרויפֿגיין מיט טרעפ אויף מײַן
main oif trep mit aroifgein nisht zolst un farshvecht
my up steps with go up not you(SG) must and desecrated

[17 20] And Moshe said unto HaAm, Fear not: for HaElohim is come to test you, and that His fear may be upon your faces, that ye sin not. [18 21] And HaAm stood afar off, while Moshe drew near unto the thick cloud where HaElohim was. [19 22] And Hashem said unto Moshe, Thus thou shalt say unto the Bnei Yisroel, You yourselves have seen that from Shomayim I have spoken with you. [20 23] Ye shall not make beside Me elohei kesef, neither shall ye make for yourselves elohei zahav. [21 24] Mizbe'ach adamah thou shalt make unto Me, and shalt sacrifice thereon thy olot, and thy shelamim, thy tzon, and thine oxen; in all places where I cause My Shem to be remembered, I will come unto thee, and I will bless thee. [22 25] And if thou wilt make Me a Mizbe'ach avanim, thou shalt not build it of cut stone; for if thou lift up thy tool upon it, thou hast rendered it polluted. [23 26] Neither shalt thou go up by stairs unto Mine Mizbe'ach, that thy nakedness be not discovered thereon.

מזבח , כדי זיין נאקעטקייט זאָל נישט אַנטפלעקט וועלן אויף
oif vern antplekt nisht zol naketkeit zain kedei mizbeyech
on become reveal not shall nakedness one's so that altar

אים.
im
it

MISHPATIM

מִשְׁפָּטִים

21 Now these are the mishpatim which thou shalt set before them. [2] If thou acquire an eved Ivri, shesh shanim he shall serve; and in the seventh he shall go out lachafeshi *(to the freedom)* for no charge. [3] If he came in by himself, he shall go out by himself; if he were a ba'al isha, then his isha shall go out with him. [4] If his adon have given him an isha, and to him she gives birth to banim or banot; the isha and her yeledim shall be her adon's, and he shall go out free by himself. [5] And if the eved shall plainly say, I love adoni, my isha, and my banim; I will not go out lachafeshi *(to the freedom)*; [6] Then his adon shall bring him unto HaElohim; he shall also bring him to the delet *(door)*, or unto the mezuzah; and his adon shall pierce through his ozen *(ear)* with a piercing-tool; then he shall serve him l'olam.

כא און דאָס זיינען די געזעצן וואָס דו זאָלסט לייגן
leign zolst du vos gezetsn di zainen dos un
put you(SG) must you which laws the are these and

פאַר זיי : [ב] אַז דו וועסט קויפֿן אַ יודישען קנעכט, זאָל ער
er zol knecht yudishen a koifn vest du az zei far
he must slave a buy will you if them before

זעקס יאָר דינען, און אויפֿן זיבעטן זאָל ער אַרויסגיין פֿרײַ . אומזיסט
umzist frai aroisgein er zol zibetn oifn un dinen yor zeks
for nothing free go out he must seventh in the and serve years six

[ג] אויב ער איז אַליין געקומען , זאָל ער אַליין אַרויסגיין; אויב ער איז אַ
a iz er oib aroisgein alein er zol gekumen alein iz er oib
a was he if go out alone he shall having come alone was he if

באַווײַבטער , זאָל זיין ווײַב אַרויסגיין מיט אים. [ד] אויב זיין האַר ווען
vet har zain oib im mit aroisgein vaib zain zol bavaibter
will master his if him with go out wife his shall married man

אים געבן אַ ווײַב, און זי וועט אים געבערן זין אָדער טעכטער ,
techter oder zin gebern im vet zi un vaib a gebn im
daughters or sons give birth to him will she and wife a give him

זאָל די ווײַב מיט אירע קינדער געהערן צו איר האַר , און ער זאָל
zol er un har ir tsu gehern kinder ire mit vaib di zol
shall he and master her to belong children her with wife the shall

אַרויסגיין אַליין. [ה] און אויב זאָגן וועט זאָגן דער קנעכט : איך האָב ליב
lib hob ich knecht der zogn vet zogn oib un alein aroisgein
love have I servants the say will to say if and alone go out

מײַן האַר , מײַן ווײַב, און מײַנע קינדער , איך וויל נישט אַרויסגיין
aroisgein nisht vil ich kinder maine un vaib main har main
go out not will I children my and wife my master my

פֿרײַ; [ו] זאָל זײַן האַר אים מאַכן גענענען צו האַלקים , און אים
im un HaElokim tsu genenen machn im har zain zol frai
him and G-d to come near make him master his shall free

מאַכן גענענען צום טיר , אָדער צום בײַשטידל, און זײַן האַר
har zain un baishtidl tsum oder tir tsum genenen machn
master his and doorpost to or door to come near make

זאָל דורכשטעכן זײַן אויער מיט אַן נאָל; און ער זאָל אים דינען אויף
oif dinen im zol er un nol an mit oier zain durchshtechn zol
to serve him shall he and awl an with ear his pierce shall

שטענדיק.
shtendik
always

[ז] און אַז אַ מאַן וועט פֿאַרקויפֿן זײַן טאָכטער פֿאַר אַ דינסט ,
dinst a far tochter zain farkoifen vet man a az un
female servant a for daughter his sell will man a if and

זאָל זי נישט אַרויסגיין אַזוי ווי עס גייען אַרויס די קנעכט.
knecht di arois geyen es vi azoi aroisgein nisht zi zol
slaves the out go there as in same way go free not she shall

[7] And if an ish sell his bat to be an amah *(maidservant)*, she shall not go out as the avadim go free. [8] If she please not her adon,

who hath betrothed her to himself, then shall he let her be redeemed go free; to sell her unto an am nochri *(foreign people)* he shall have no power, seeing he hath dealt deceitfully with her.
9 And if he have betrothed her unto his ben, he shall deal with her according to the mishpat habanot *(rights of free daughters)*.
10 If he take him another, her food, her covering of clothing, and her onah *(conjugal rights)* shall he not deprive.
11 And if he does not perform these three unto her, then shall she go out free without kesef.

12 He that strikes down an ish, so that the ish die, shall be surely put to death.
13 And if he lie not in ambush, but HaElohim deliver him into his yad, then I will appoint thee a makom where he shall flee there.
14 But if an ish come premeditatedly upon his re'a *(neighbor)*, to murder him by guile; thou shalt take him from Mine Mizbe'ach for capital punishment.
15 And he that striketh down his av, or his em, shall be surely put to death.

16 And he that kidnaps an ish, and selleth him, or if he be found in his power, the kidnapper shall surely be put to death.

ח אויב זי געפֿעלט נישט אין די אויגן פֿון איר האַר , וואָס האָט זי
zi hot vos har ir fun oign di in nisht gefelt zi oib
her has which master her of eyes the in not pleased she if

געהאַט באַשטימט פֿאַר זיך , זאָל ער זי לאָזן אויסלייזן ; ער
er oisleizen lozn zi er zol zich far bashtimt gehat
he to be redeemed allow her he shall self for designated have had

זאָל נישט געווען לטיקן זי צו פֿאַרקויפֿן צו פֿרעמדע מענטשן , וועַן ער
er ven mentshn fremde tsu farkoifen tsu zi geveltikn nisht zol
he when men foreign to sell to her dominate not shall

פֿעלשט אָן איר. ט און אויב ער וועט זי באַשטימען פֿאַר זיין זון ,
zun zain far bashtimen zi vet er oib un ir on felsht
son his for determine her will he if and her against broke faith

זאָל ער טאָן צו איר אַזוי ווי דער שטייגער מיט טעכטער . י אויב ער
er oib techter mit shteiger der vi azoi ir tsu ton er zol
he if daughters with manner the just as thus her to do he shall

וועט זיך נעמען אַן אַנדערע, זאָל ער איר שפּײַז , איר קלײדונג , און איר
ir un kleidung ir shpaiz ir er zol andere an nemen zich vet
her and clothe her feed her he shall other an take self will

ווײַבערעכט , נישט מינערן . יא און אויב ער וועט איר נישט טאָן די דאָזיקע
dozike di ton nisht ir vet er oib un minern nisht vaibrecht
these the do not her will he if and reduce not wife's rights

דריַ זאַכן , זאָל זי אַרויסגיין אומזיסט , אָן געלט .
gelt on umzist aroisgein zi zol zachn drai
paying money without for nothing go out she shall things three

יב דער וואָס שלאָגט אַ מענטשן, און ער שטאַרבט, זאָל טייטן
teitn zol shtarbt er un mentshn a shlogt vos der
to kill shall dies he and man a strikes who the one

געטייט וועַרן . יג אָבער דער וואָס האָט נישט געמיינט ,
gemeint nisht hot vos der ober vern geteit
aimed at not has who the one but become put to death

נאָר האלקים האָט עס אונטערגעשיקט אונטער זיַן האַנט, וועל איך
ich vel hant zain unter untergeshikt es hot HaElokim nor
I will hand his under sent it has G-d but

דיר מאַכן אַן אָרט וואָס זאָל אַהין אַנטרינען. יד און אַז אַ
a az un antrinen ahin zol er vos ort an machn dir
a if and escape there may he where place a make for you(SG)

מאַן וועט מוטווויליק קומען אויף זיַן חבֿר , אים צו הרגען מיט
mit hargen tsu im chever zain oif kumen mutvilik vet man
with kill to him fellow his against come wilfully will man

ליסטיקייט, זאָלסטו פֿון מיַן מזבח אים אַראָפּנעמען צו שטאַרבן.
shtarbn tsu aropnemen im mizbeyech main fun zolstu listikeit
die to remove him altar my from shall you cunning

טו און דער וואָס שלאָגט זיַן פֿאָטער, אָדער זיַן מוטער , זאָל טייטן
teitn zol muter zain oder foter zain shlogt vos der un
to kill shall mother his or father his strikes who the one and

געטייט וועַרן .
vern geteit
become put to death

טז און דער וואָס גנבֿעט אַ מענטשן און פֿאַרקויפֿט אים, אָדער ער
er oder im farkoift un mentshn a ganvet vos der un
he or him sells and man a steals who the one and

ווערט געפֿונען אין זיַן האַנט, זאָל טייטן געטייט וועַרן .
vert gefunen in zain hant zol teitn geteit vern
become put to death to kill shall hand his in found shall be

[17] And he that curseth his av, or his em, shall surely be put to death.

יז און דער וואָס שילט זײַן פָאטער, אָדער זײַן מוטער, זאָל טייטן
teitn zol muter zain oder foter zain shilt vos der un
to kill shall mother his or father his curses who the one and

געטייט ווערן .
vern geteit
become put to death

[18] And if anashim quarrel, and one strike another with an even *(stone)*, or with his egrof *(fist)*, and he die not, but is bedfast; [19] If he rise again, and walk around outside upon his staff, then shall he that struck down him be absolved; only shivto yiten *(he shall give for his lost time)*, and shall provide for him to be thoroughly healed.

יח און אַז מענטשן וועלן זיך קריגן , און איינער וועט שלאָגן דעם
dem shlogn vet einer un krign zich veln mentshn az un
the strike will one and quarrel self will men if and

אַנדערן מיט אַ שטיין, אָדער מיטן פויסט, און ער וועט נישט שטאַרבן,
shtarbn nisht vet er un foist mitn oder shtein a mit andern
die not will he and fist with the or stone a with other

נאָר ער וועט זיך אַוועקלייגן אין בעט, יט איז , אויב ער וועט אויפֿשטיין
oifshtein vet er oib iz bet in avekleigen zich vet er nor
stand up will he if then bed in go and lie down self will he but

און אַרומגיין דרויסן אויף זײַן שטעקן, זאָל דער שלעגער זײַן
zain shleger der zol shtekn zain oif droisn arumgein un
be one who struck the shall staff his on outside walk around and

פֿרײַ ; נאָר פֿאַר זײַן זיצן לײדיק מוז ער באַצאָלן, און
un batsoln er muz leidik zitsn zain far nor frai
and repay he must idle being at home his for but not guilty

אויסהיילן מוז ער אים לאָזן אויסהיילן.
oisheilen lozn im er muz oisheilen
to heal allow him he must to see him healed

[20] And if an ish strikes his eved, or his amah, with a shevet *(rod)*, and he die under his yad; he shall be surely avenged. [21] Notwithstanding, if he continue a yom or two, he shall not be avenged; for he is his kesef.

כ און אַז אַ מאַן וועט שלאָגן זײַן קנעכט, אָדער זײַן דינסט ,
dinst zain oder knecht zain shlogn vet man a az un
female servant his or slave his strike will man a if and

מיט אַ שטעקן, און ער וועט שטאַרבן אונטער זײַן האַנט, זאָל ער שטראָפֿן
shtrofn er zol hant zain unter shtarbn vet er un shtekn a mit
to punish he shall hand his under die will he and staff a with

באַשטראָפֿט ווערן . כא אויב אָבער ער וועט זיך האַלטן אַ טאָג אָדער צוויי
tsvei oder tog a haltn zich vet er ober oib vern bashtroft
two or day a survive self will he but if become be punished

טעג, זאָל ער נישט באַשטראָפֿט ווערן ; ווײַל דאָס איז זײַן געלט .
gelt zain iz dos vorem vern bashtroft nisht er zol teg
money his is this because become be punished not he shall days

[22] If men fight, and hurt an isha harah *(pregnant woman)*, so that she gives birth prematurely but not with any injury; he shall be surely punished, according as the ba'al haisha will assess a fine upon him; and he shall pay as the judges determine. [23] And if any ason *(harm, fatality)* follow, then thou shalt take nefesh for nefesh, [24] Ayin for ayin, shen for shen, yad for yad, regel for regel, [25] Burn for burn, wound for wound,

כב און אַז מענער וועלן זיך ראַנגלען, און וועלן אָנשטויסן אַ
a onshtoisn veln un ranglen zich veln mener az un
a crash into will and to fight each other will men if and

טראָגעדיקע פֿרוי , און אירע קינדער וועלן אַרויסגיין, אָבער קיין
kein ober aroisgein veln kinder ire un froi trogedike
any but be born will children her and woman pregnant

אומגליק וועט נישט געשען , זאָל קַנסען געקַנסעט ווערן דער
der vern gekanset kansen zol geshen nisht vet umglik
the become having been fined to fine shall happen not will calamity

שולדיקער, לויט ווי דער פֿרויס מאַן וועט אויף אים אַרויפֿלייגן ,
aroifleigen im oif vet man frois der vi loit shuldiker
impose him on will husband woman's the as according guilty one

און ער זאָל עס געבן פֿאַר די דיינים . כג אויב אָבער אַן אומגליק וועט
vet umglik an ober oib dayonim di far gebn es zol er un
will calamity a but if judges the before give it shall he and

געשען , זאָלסטו געבן אַ נפֿש פֿאַר אַ נפֿש , כד אַן אויג פֿאַר אַן אויג, אַ
a oig an far oig an nefesh a far nefesh a gebn zolstu geshen
a eye an for eye an life a for life a give shall you happen

chaburah *(stripe laceration)* for chaburah.

צאָן פַּאַר אַ צאָן , אַ האַנט פַּאַר אַ האַנט, אַ פֿוס פַּאַר אַ פֿוס, כה אַ ברענ
bren a fus a far fus a hant a far hant a tson a far tson
burn a foot a for foot a hand a for hand a tooth a for tooth

פַּאַר אַ ברענ, אַ ווונד פַּאַר אַ ווונד , אַ ביַיל פַּאַר אַ ביַיל .
bail a far bail a vund a far vund a bren a far
contusion a for contusion a wound a for wound a burn a for

[26] And if an ish strike the ayin of his eved, or the ayin of his amah, that it perish; he shall let him go free for his ayin's sake. [27] And if he strike his eved's shen *(tooth)*, or his amah's shen; he shall let him go free for his shen's sake.

כו און אַז אַ מאַן וועט שלאָגן דאָס אויג קנעכט, זײַן פֿון אויג, אֶדער דאָס אויג
oig dos oder knecht zain fun oig dos shlogn vet man a az un
eye the or slave his of eye the strike will man a if and

פֿון זײַן דינסט , און וועט עס איבערפֿירן, זאָל ער אים פֿרייַלאָזן
aroislozn im er zol iberfirn es vet un dinst zain fun
let go him he shall destroy it will and female servant his of

פֿרַיי פַּאַר זײַן אויג. כז און אַז ער וועט אויסהאָקן אַ צאָן פֿון זײַן קנעכט,
knecht zain fun tson a oishakn vet er az un oig zain far frai
slave his of tooth a knock out will he that and eye his for free

אֶדער אַ צאָן פֿון זײַן דינסט , זאָל ער אים אַרויסלאָזן פַּרַיי פַּאַר
far frai aroislozn im er zol dinst zain fun tson a oder
for free let go him he shall female servant his of tooth a or

זײַן צאָן .
tson zain
tooth his

[28] If an ox gore an ish or an isha, that they die; then the ox shall be surely stoned, and his basar shall not be eaten; but the ba'al hashor *(owner of the ox)* shall be exempt from punishment. [29] But if the shor habitually from mitmol *(yesterday)* gored, and its ba'al has been warned, and he hath not kept it in the bull pen, and it hath killed an ish or an isha; the shor shall be stoned, and his ba'al also shall be put to death. [30] If there be laid on him a kofer *(atonement payment, ransom)*, then he shall give for the redemption of his nefesh whatsoever is assessed upon him. [31] Whether he have gored a ben, or have gored a bat, according to this mishpat shall it be done unto him. [32] If the ox shall gore an eved or an amah; he shall give unto their adon

כח און אַז אַן אָקס וועט שטויסן אַ מאַן אָדער אַ פֿרוי , און זיי ווערן
veln zei un froi a oder man a shtoisn vet oks an az un
will they and woman a or man a gore will ox an if and

שטאַרבן, זאָל פֿאַרשטיינען פֿאַרשטיינט ווערן דער אָקס, און זײַן פֿלייש
fleish zain un oks der vern farshteint farshteinen zol shtarbn
flesh his and ox the become be stoned to stone shall die

זאָל נישט געגעסן ווערן ; און דער בַּעַל־הבית פֿון אָקס איז פֿרַיי .
frai iz oks fun baal-habait der un vern gegesn nisht zol
not guilty is bull of owner the and become eaten not shall

כט אויב אָבער ער איז אַ שטויסיקער אָקס פֿון נעכטן־אייערנעכטן , און זײַן
zain un nechtn-eyernechtn fun oks shtoisiker a iz er ober oib
his and in the past from ox goring a is he but if

בַּעַל־הבית איז געווארנט געווארנט , און האָט אים נישט געהיט ,
gehit nisht im hot un gevorn gevornt iz baal-habait
guarded not him has and having become warned is owner

און ער וועט טייטן אַ מאַן אָדער אַ פֿרוי , זאָל פֿאַרשטיינט ווערן
vern farshteint zol froi a oder man a teitn vet er un
become be stoned shall woman a or man a kill will he and

דער אָקס, און אויך זײַן בַּעַל־הבית זאָל געטייט ווערן . ל אויב
oib vern geteit zol baal-habait zain oich un oks der
if become caused to die shall owner his also and ox the

אַן אויסלייז וועט אַרויפֿגעלייגט ווערן אויף אים, זאָל ער געבן פַּאַרן
faran gebn er zol im oif vern aroifgeleigt vet oisleiz an
for the give he shall him on become be imposed will ransom a

אויסקויף פֿון זײַן נפֿש ווי פֿיל עס וועט אַרויפֿגעלייגט ווערן אויף
oif vern aroifgeleigt vet es fil vi nefesh zain fun oiskoif
on become be imposed will it many as life his of redemption

אים. לא סײַ ער וועט שטויסן אַ יינגל , סײַ ער וועט שטויסן אַ מיידל, זאָל
im sai er vet shtoisn a yingel sai er vet shtoisn a meidl zol
him if he will gore a boy if he will gore a girl shall

אַזוי ווי דער דאָזיקער משפט געטאָן ווערן צו אים. לב אויב
azoi vi der dozikher mishpot geton vern tsu im oib
in same way as the this one judgment done become to him if

sheloshim shekalim kesef, and the ox shall be stoned.

דער אָקס וועט שטויסן אַ קנעכט אָדער אַ דינסט , זאָל ער געבן
gebn er zol dinst a oder knecht a shtoisn vet oks der
give he shall female servant a or slave a gore will bull the
זײַן האַר דרײַסיק שֶׁקל זילבער, און דער אָקס זאָל פֿאַרשטיינט
farshteint zol oks der un zilber shekl draisik har zain
be stoned shall ox the and silver shekels of thirty master his
ווערן .
vern
become

[33] And if an ish shall open a bor *(pit)*, or if an ish shall dig a bor and not cover it, and an ox or a donkey fall therein; [34] The ba'al habor shall make restitution, and give kesef unto their ba'alim; and the carcass shall be his.

לג און אַז אַ מאַן וועט עפֿענען אַ גרוב, אָדער אַז אַ מאַן וועט גראָבן
grobn vet man a az oder grub a efenen vet man a az un
dig will man a if or pit a open will man a if and
אַ גרוב, און וועט זי נישט צודעקן , און אַהין וועט אַרײַנפֿאַלן אַן אָקס
oks an arainfaln vet ahin un tsudekn nisht zi vet un grub a
ox an fall into will there and cover not it will and pit a
אָדער אַן אייזל , לד זאָל דער בַּעַל־הבית פֿון דער גרוב באַצאָלן; געלט
gelt batsoln grub der fun baal-habait der zol eizl an oder
money repay pit the of owner the shall donkey a or
זאָל ער אומקערן צו זייער בַּעַל־הבית , און די טויטע בהמה זאָל
zol beheime toite di un baal-habait zeyer tsu umkeren er zol
shall livestock dead the and owner their to return back he shall
געהערן צו אים.
im tsu gehern
him to belong

[35] And if the shor ish *(ox of a man)* hurt the ox of a neighbor, that it die; then they shall sell the shor hachai *(live ox)*, and divide the kesef of it; and the carcass also they shall divide. [36] Or if it be known that the shor hath habitually from mitmol *(yesterday)* gored, and his ba'al hath not kept it in the bull pen; he shall surely pay ox for ox; and the carcass shall belong to him. [37] [22:1] If a ganav takes a shor, or a seh, and slaughter it, or sell it; he shall restore five cattle for an ox, and the seh.

לה און אַז אַ מאַנס אָקס וועט שעדיקן דעם אָקס פֿון זײַן חבֿר , און
un chever zain fun oks dem shedikn vet oks mans a az un
and fellow his of ox the butt will ox man's a if and
ער וועט אַוועקפֿאַלן, זאָלן זיי פֿאַרקויפֿן דעם לעבעדיקן אָקס, און זיך
zich un oks lebedikn dem farkoifen zei zoln avekfaln vet er
self and ox living the sell they shall fall away will it
צעטיילן מיטן געלט ; און אויך מיטן טויטן זאָלן
zoln toitn mitn oich un gelt mitn tseteiln
shall the dead one half and half also and money half and half divide
זיי זיך צעטיילן. לו אויב עס איז באַוווסט, אַז ער איז אַ שטויסיקער אָקס
oks shtoisiker a iz er az bavust iz es oib tseteiln zich zei
ox goring a is he that known was it if divide self they
פֿון לאַנג אָן , און זײַן בַּעַל־הבית האָט אים נישט געהיט , זאָל
zol gehit nisht im hot baal-habait zain un on lang fun
shall guarded not him has owner his and onwards long from
ער צאָלן באַצאָלן אַן אָקס פֿאַרן אָקס, און דער טויטער זאָל געהערן
gehern zol toiter der un oks faran oks an batsoln tsoln er
belong shall dead one the and ox for the ox an to repay pay he
צו אים. כב.א אַז אַ מאַן וועט גנבֿענען אַן אָקס אָדער אַ שעפּס, און וועט
vet un sheps a oder oks an ganven vet man a az im tsu
will and sheep a or ox an steal will man a if him to
אים שעכטן , אָדער ער וועט אים פֿאַרקויפֿן, זאָל ער באַצאָלן פֿינף רינדער
rinder finf batsoln er zol farkoifen im vet er oder shechtn im
cattle five to repay he shall sell it will he or slaughter it
פֿאַרן אָקס, און פֿיר שאָף פֿאַרן שעפּס.
sheps faran shof fir un oks faran
sheep for the sheep four and ox for the

22 [2] If a ganav be caught breaking in, and be struck down so that he die, there shall be no guilt of bloodshed for him. [2 3] If the shemesh be risen upon him, there shall be guilt of bloodshed; the ganav should make full restitution; if he have nothing, then the ganav shall be sold to make restitution for his theft. [3 4] If the theft be certainly found in his yad chayyim, whether it be ox, or donkey, or seh; he shall pay back double.

[4 5] If a man shall allow livestock to graze over a sadeh or kerem *(vineyard)*, or he lets it loose and it graze over the sadeh of another, then from the best of his own sadeh, and of the best of his own kerem *(vineyard)*, shall he make restitution.

[5 6] If eish break out, and spreads in kotzim *(thorns)*, so that the stacks of grain, or the standing grain, or the sadeh, be consumed therewith; he that kindled the eish shall surely make restitution.

[6 7] If an ish shall give unto his re'a *(neighbor)* kesef or vessels to be shomer over, and it be stolen out of the bais haish; if the ganav be found, let him pay back double. [7 8] If the ganav be not found, then the ba'al habais shall be brought before HaElohim, to see whether he has put his

כב

ב אַז אַ גנבֿ וועט געכאַפּט ווערן בײַ אַן אײַנברעכונג, און
un ainbrechung an bai vern gechapt vet ganev a az
and break in a at become caught will thief a if

וועט קריגן געשלאָגן און וועט שטאַרבן, איז נישטאָ פֿאַר
far nishto iz shtarbn vet un geshlogn krign vet
for there is not is die will and being beaten get will

אים קיין בלוטשולד. ב ג אויב אָבער די זון איז אויפֿגעגאַנגען איבער אים,
im iber oifgegangen iz zun di ober oib blutshuld kein im
him over dawning is sun the but if blood guilt any him

איז דאָ פֿאַר אים בלוטשולד. באַצאָלן מוז ער באַצאָלן; אויב ער האָט
hot er oib batsoln er muz batsoln blutshuld im far do iz
has he if repay he must to repay blood guilt him for there is

נישט, זאָל ער פֿאַרקויפֿט ווערן פֿאַר זײַן גנבֿה. ג ד אויב געפֿונען וועט
vet gefunen oib ganeive zain far vern farkoift er zol nisht
will found if theft his for become sold he shall not

געפֿונען ווערן די גנבֿה אין זײַן האַנט אַ לעבעדיקע, סײַ אַן
an sai lebedike a hant zain in ganeive di vern gefunen
an whether living a hand his in theft the become be found

אָקס, סײַ אַן אייזל, סײַ אַ שעפּס, זאָל ער באַצאָלן טאָפּל.
topl batsoln er zol sheps a sai eizl an sai oks
double to repay he shall sheep a whether donkey a whether ox

ד ה אַז אַ מאַן וועט לאָזן אָפּעסן אַ פֿעלד אָדער אַ ווײַנגאָרטן, און וועט
vet un vaingorten a oder feld a opesen lozn vet man a az
will and vineyard a or field a to eat on allow will man a if

אַרויסלאָזן זײַן בהמה, און זי וועט אָפּעסן אין אַן אַנדערנס פֿעלד,
feld anderns an in opesen vet zi un beheime zain aroislozn
field another's an in feed will it and livestock his allow to be free

זאָל ער מיט דעם בעסטן פֿון זײַן פֿעלד, און מיט דעם בעסטן פֿון זײַן
zain fun bestn dem mit un feld zain fun bestn dem mit er zol
his of best the with and field his of best the with he shall

ווײַנגאָרטן באַצאָלן.
batsoln vaingorten
to repay vineyard

ה ו אַז אַ פֿײַער וועט אַרויסגיין, און וועט אָנטרעפֿן דערנער, און עס
es un derner ontrefn vet un aroisgein vet faier a az
there and thorns meet will and break out will fire a if

וועט פֿאַרצערט ווערן אַ סטויג, אָדער שטייענדיקע תּבֿואה, אָדער אַ
a oder tvue shteyendike oder stoig a vern fartsert vet
a or grain standing or haystack a become consumed will

פֿעלד, זאָל צאָלן באַצאָלן דער וואָס האָט אָנגעצונדן די שׂרפֿה.
sreife di ongetsundn hot vos der batsoln tsoln zol feld
fire the burned has which that to repay pay shall field

ז אַז אַ מאַן וועט געבן זײַן חבֿר געלט אָדער זאַכן צום היטן,
hitn tsum zachn oder gelt chever zain gebn vet man a az
keep to things or money fellow his give will man a if

און עס וועט געגנבֿעט ווערן פֿון דעם מאַנס הויז, אויב דער גנבֿ
ganev der oib hoiz mans dem fun vern gegnvet vet es un
thief the if house man's the from become stolen will it and

וועט געפֿונען ווערן, זאָל ער באַצאָלן טאָפּל; ז ח אויב דער גנבֿ וועט
vet ganev der oib topl batsoln er zol vern gefunen vet
will thief the if double to repay he shall become found will

נישט געפֿונען ווערן, זאָל דער בעל־הבית פֿון הויז געניגן
genenen hoiz fun baal-habait der zol vern gefunen nisht
come near house of owner the shall become found not

צו האלקים : צי ער האָט נישט אויסגעשטרעקט זיין האַנט אויף זיין
zain oif hant zain oisgeshtrekt nisht hot er tsi HaElokim tsu
his on hand his stretched out not has he did G-d to

חבֿרס האָב .
hob chavers
property neighbor's

ח ט ביי איטלעכן חשד פֿון אומערלעכקייט, וועגן אַן אָקס,
oks an vegen umerlechkeit fun chshad itlechn bai
ox an concerning dishonesty of suspicion each by

וועגן אַן אייזל , וועגן אַ שעפּס, וועגן אַ קלייד ,
kleid a vegen sheps a vegen eizl an vegen
garment a concerning sheep a concerning donkey a concerning

וועגן וואָסער עס איז פֿאַרלאָרענער זאַך , וואָס יענער
yener vos zach farlorener iz es voser vegen
that one which thing lost is there any manner of concerning

זאָגט , אַז דאָס איז עס, זאָל די זאַך פֿון ביידן קומען פֿאַר
far kumen beidn fun zach di zol es iz dos az zogt
before come both of matter the shall it is this that declares

האלקים ; דער וועמען אלקים וועט מאַכן שולדיק, זאָל באַצאָלן זיין
zain batsoln zol shuldik machn vet Elokim vemen der HaElokim
his repay shall guilty make will G-d whom the one G-d

חבֿר טאָפּל .
topl chever
double fellow

ט י אז אַ מאַן וועט געבן זיין חבֿר אַן אייזל , אָדער אַן אָקס, אָדער
oder oks an oder eizl an chever zain gebn vet man a az
or ox an or donkey a fellow his give will man a if

אַ שעפּס, אָדער וואָסער עס איז בהמה צום היטן, און זי וועט
vet zi un hitn tsum beheime iz es voser oder sheps a
will it and keep to livestock is it any manner of or sheep a

אַוועקפֿאַלן, אָדער געשעדיקט וועלן , אָדער געפֿאַנגען וועלן , וועט
ven vern gefangen oder vern geshedikt oder avekfaln
when become captured or become damaged or fall away

קיינער זעט נישט, יא זאָל אַ שבֿועה פֿון ה זיין צווישן זיי
zei tsvishn zain Hashem fun shvue a zol nisht zet keiner
them between be Hashem of oath an shall not sees anyone

ביידן , אויב ער האָט נישט אויסגעשטרעקט זיין האַנט אויף זיין חבֿרס
chavers zain oif hant zain oisgeshtrekt nisht hot er oib beidn
neighbor's his on hand his stretched out not has he if both

האָב ; און איר בעל־הבית זאָל עס אָננעמען , און ער דאַרף נישט
nisht darf er un onnemen es zol baal-habait ir un hob
not should he and accept it shall owner its and property

באַצאָלן. יא יב אויב אָבער גנבֿען איז זי געגנבֿעט געווואָרן פֿון
batsoln oib ober ganven iz zi gegnvet gevorn fun
pay if but to steal it is stolen become having from

אים, מוז ער באַצאָלן איר בעל־הבית . יב יג אויב פֿאַרצוקן איז זי פֿאַרצוקט
fartsukt zi iz fartsukn oib baal-habait ir batsoln er muz im
torn it is to tear if owner its pay he must him

געווואָרן , זאָל ער ברענגען פֿון איר צום עדות ; פֿאַר אַ
gevorn zol er brengen fun ir tsum eides far a
having become shall he bring from it for testimony for a

פֿאַרצוקטער דאַרף ער נישט באַצאָלן.
fartsukter darf er nisht batsoln
animal torn to death should he not pay

yad on the property of his neighbor.

8 9 For all manner of pesha *(trespass, liability)*, whether it be for ox, for donkey, for seh, for clothing, or for any manner of avedah *(lost property, missing thing)* which another says, This is it, the case of both shall come before HaElohim; and whom Elohim shall condemn, he shall pay back double unto his re'a *(neighbor)*.

9 10 If an ish deliver unto his re'a *(neighbor)* a donkey, or an ox, or a seh, or any behemah, to be shomer over; and it die, or be injured, or carried away, with no eye witness; 10 11 Then shall a shevuat Hashem be between them both, that he hath not laid his yad on the property of his re'a *(neighbor)*; and the property's ba'al shall accept thereof, and he shall not make restitution. 11 12 And if it be certainly stolen from him, he shall make restitution unto the ba'al thereof. 12 13 If it be indeed tarof *(torn by a wild animal, predator)*, then let him bring it for ed *(witness)*, and he shall not make restitution for the terefah *(torn animal)*.

[13][14] And if an ish asks to borrow of his re'a *(neighbor)*, and the animal borrowed be injured, or die, the ba'al thereof being not with it, he shall surely make restitution. [14][15] But if the ba'al thereof be with it, he shall not make restitution; if it be sakhir *(rented, hired)*, it came for its hire.

[15][16] And if an ish entice a betulah that is not orasah *(betrothed, pledged)*, and lie with her, he shall surely endow her with a marriage contract as his isha. [16][17] If her av utterly refuse to give her unto him, he shall pay kesef according to the mohar habetulot *(marriage contract, dowry of the virgins)*.

[17][18] Thou shalt not allow a mekhashefah *(witch, sorceress)* to live.

[18][19] Kol shochev *(every one having sexual relations)* with a behemah shall surely be put to death.

[19][20] He that sacrificeth unto elohim *(the g-ds)*, other than unto Hashem only, he shall be destroyed.

[20][21] Thou shalt neither mistreat a ger, nor oppress him; for ye were gerim in Eretz Mitzrayim. [21][22] Ye shall not cause pain to any almanah, or yatom. [22][23] If thou cause them pain in any way, and they cry at all unto Me, I will surely

יג יד און אַז אַ מאַן וועט בארגן אַ בהמה פֿון זײַן חבֿר , און זי
zi un chever zain fun beheime a borgn vet man a az un
it and fellow his from livestock a borrow will man a if and

וועט געשעדיקט ווערן , אָדער אַוועקפֿאַלן – איז איר בַּעַל־הבית נישט
nisht baal-habait ir iz avekfaln oder vern geshedikt vet
not owner its was dies or become damaged will

מיט איר, מוז ער צאָלן באַצאָלן. טו יד אויב איר בַּעַל־הבית איז מיט איר,
ir mit iz baal-habait ir oib batsoln tsoln er muz ir mit
it with is owner its if to repay pay he must it with

דאַרף ער נישט באַצאָלן. אויב זי איז אַ געדונגענע , גייט דאָס אַרײַן אין
in arain dos geit gedungene a iz zi oib batsoln nisht er darf
in the in this goes hired a was it if pay not he should

איר לוין .
loin ir
price its

טו טז און אַז אַ מאַן וועט פֿאַרפֿירן אַ יונגפֿרוי וואָס איז נישט
nisht iz vos yungfroi a farfiren vet man a az un
not is who young woman a seduce will man a if and

פֿאַרקנסט, און וועט ליגן מיט איר, זאָל ער מיט נדן זי מאַכן פֿאַר
far machn zi nadn mit er zol ir mit lign vet un farknast
for make her dowry with he shall her with lie will and engaged

זײַן וויַב. טז יז אויב איר פֿאָטער וועט זי אים נישט וועלן געבן ,
gebn veln nisht im zi vet foter ir oib vaib zain
to give be willing not to him her will father her if wife his

זאָל ער באַצאָלן געלט לויט דעם נדן פֿון יונגפֿרויען .
yungfroin fun nadn dem loit gelt batsoln er zol
young women of dowry the according money pay he shall

יז יח אַ מכשפֿה זאָלסטו נישט לאָזן לעבן .
lebn lozn nisht zolstu mechashefe a
to live allow not shall you sorceress a

יח יט איטלעכער וואָס ליגט מיט אַ בהמה זאָל טייטן געטייט
geteit teitn zol beheime a mit ligt vos itlecher
caused to die to kill shall livestock a with lies which each

ווערן .
vern
become

יט כ דער וואָס שלאַכט צו ג־טער, אַחוץ צו ה אַליין,
alein Hashem tsu achuts g-ter tsu shlacht vos der
alone Hashem to aside from g-ds to sacrifices who the one

זאָל ווערן חרם .
zol vern cheirem
shall become set apart for death

כ כא און אַ פֿרעמדן זאָלסטו נישט קריוודן, און זאָלסט
zolst un krivden nisht zolstu fremdn a un
you(SG) must and wrong not shall you foreigner a and

אים נישט דריקן , ווארעם פֿרעמדע זײַט איר געווען אין
in geven ir zait fremde vorem drikn nisht im
in having been you are foreigners because oppress not him

לאַנד מִצרַיִם . כא כב אַן אַלמנה און אַ יתום זאָלט איר נישט
Mitsrayim land
Egypt land of
nisht ir zolt yosem a un almone an
not you shall fatherless a and widow a

hear their cry; [23] [24] And My wrath shall be kindled, and I will kill you with the cherev; and your nashim shall be almanot, and your banim shall be yetomim.

פַּיִניקן . כב כג אויב פּיִניקן וועסטו אים פּיִניקן ,
painiken oib painiken vestu im painiken
cause to suffer if cause to suffer you(sg) will him cause to suffer

איז , ווי נאָר ער וועט שרַיִען צו מיר , וועל איך זיכער הערן זיין
iz vi nor er vet shraien tsu mir vel ich zicher zain
it is when only he will cry out me to will I surely listen his

געשריי . כג כד און מיַן צאָרן וועט גרימען , און איך וועל אַיִך הרגען
geshrei un grimen vet tsorn main un ich vel aich hargen
cry and be kindled will anger my and I will you kill

מיט שוערד , און אַיִערע ווַיבער וועלן זיַין אַלמנות , און אַיִערע קינדער
mitn shverd un aiere vaiber veln zain almones un aiere kinder
with sword your and wives be will widows almones and your children

יתומים .
yesoimim
fatherless

[24] [25] If thou lend kesef to any of My people that is poor among thee, thou shalt not be to him as a nosheh *(a usurer)*, neither shalt thou lay upon him neshekh *(usury, interest)*.

כד כה אַז דו וועסט געלט לַיִען מיַן פֹּאָלק , דעם אָרעמאַן בַּיַ
az du vest gelt laien main folk dem oreman bai
if you will lend money my people the poor person with

דיר , זאָלסטו נישט זיַין צו אים ווי אַ בַּעַל-חוֹבֹ ; איר זאָלט נישט
dir zolstu nisht zain tsu im vi a baal-choiv ; ir zolt nisht
you(SG) shall you not be to him as a creditor ; you shall not

אַרויפֿלייגן אויף אים צינזן .
aroifleigen oif im tsinzn
impose on him interest

[25] [26] If thou at all take the cloak of thy re'a *(neighbor)* as security, thou shalt return it unto him by bo hashemesh *(sunset)*; [26] [27] For that is his covering only, it is his cloak for his skin; wherein shall he sleep? And it shall come to pass, when he crieth unto Me, that I will hear; for I am channun *(compassionate)*.

כה כו אַז דו וועסט נעמען אין משכּון דיַין חבֿרס קלייד ,
az du vest nemen in meshkun dain chavers kleid
if you will take in pledge your neighbor's garment

זאָלסטו עס אים אומקערן אייַדער די זון גייט אונטער ; כו כז וואָרעם דאָס
zolstu es im umkeren eider di zun geit unter ; vorem dos
you shall it him return before the sun goes down because this

איז זיַין איינציקער צודעק , דאָס איז זיַין קלייד פֿאַר זיַין לַיַב ; אין
iz zain eintsiker tsudek , dos iz zain kleid far zain laib ; in
it is his only covering , this is his garment for his body ; in

וואָס וועט ער שלאָפֿן ? איז , אַז ער וועט שרַיִען צו מיר , וועל איך הערן ,
vos vet er shlofn ? iz , az er vet shraien tsu mir , vel ich tsuhern
what will he sleep ? it is , if he will cry out me to will I listen

וואָרעם איך בין לַייטזעליק .
vorem ich bin laitzelik .
because I am gracious

[27] [28] Thou shalt not revile Elohim, nor curse the nasi of thy people.

כז כח אלקים זאָלסטו נישט שילטן , און אַ פֿירשט אין דיַין פֹּאָלק
Elokim zolstu nisht shiltn un a firsht in dain folk
G-d you(sg) must not curse and a leader in your people

זאָלסטו נישט פֿלוכן .
zolstu nisht fluchn .
you shall not curse

[28] [29] Thou shalt not delay to offer thy fullness offering or thy kohen's heave offering; the bechor of thy banim shalt thou present unto Me. [29] [30] Likewise shalt thou do with thine oxen, and with thy tzon; shivat

כח כט די גאָב פֿון דיַין פֿולקייט און דיַין שֶׁפַּע זאָלסטו נישט
di gob fun dain fulkeit un dain shefe zolstu nisht
the of bounty your of fullness and your prosperity shall you not

שפּעטיקן . דעם בכוֹר פֿון דיַינע זין זאָלסטו אָפּגעבן צו מיר . כט ל
shpetikn dem bechor fun daine zin zolstu opgebn tsu mir .
delay the of firstborn your sons shall you give up me to

זיבן ; שאָף מיט דיַין אָקס , מיט דיַין שאָף זאָלסטו גלַייַכן דעם
zibn shof mit daine oks , mit dain shof zolstu glaichn dem
seven sheep with your ox , with your sheep must you(sg) same the

yamim it shall be with its em; on the yom hashemi'ni thou shalt give it Me.

טעג זאָל עס זײַן בײַ זײַן מוטער, אויפֿן אַכטן טאָג זאָלט איר עס
es ir zolt tog achten oifn muter zain bai zain es zol teg
it you shall day the eighth on mother its with be it shall days
אָפּגעבן צו מיר.
mir tsu opgebn
me to give up

30 31 And ye shall be anshei kodesh unto Me; neither shall ye eat any basar that is terefah *(torn of beasts)* in the sadeh; ye shall cast it to the kelev *(dog)*.

ל לא און הייליקע מענטשן זאָלט איר מיר זײַן, און פֿלייש פֿון אַ
a fun fleish un zain mir ir zolt mentshn heilike un
a of flesh and to be to me you shall people holy and
פֿאַרצוקטער אויפֿן פֿעלד זאָלט איר נישט עסן; פֿאַרן הונט
hunt faran esen nisht ir zolt feld oifn fartsukter
dog for the eat not you shall country in the torn to death animal
זאָלט איר עס אַוועקווארפֿן.
avekvarfn es ir zolt
throw it to it you shall

23 Thou shalt not spread a false report; put not thine hand with the rashah to be an ed chamas *(malicious witness)*. 2 Thou shalt not follow a multitude to do evil; neither shalt thou speak in a riv *(cause, lawsuit)* to turn aside after many to pervert justice; 3 Neither shalt thou favor a poor man in his riv *(cause, lawsuit)*.

כג

זאָלסט נישט אַרויסלאָזן אַ פֿאַלשן קלאַנג; זאָלסט
zolst klang falshn a aroislozn nisht zolst
you(SG) must rumor false a let out not you(SG) must
נישט מאַכן איין האַנט מיט דעם רשע צו זײַן אַן עדות
eides an zain tsu roshe dem mit hant ein machn nisht
testimony a make to wicked the with hand one make not
אויף אומרעכט. ב זאָלסט נישט נאָכגיין נאָך אַ רַבים צום
tsum rabem a noch nochgein nisht zolst umrecht oif
into many a after follow not you(SG) must injustice about
בייזן; און אין אַ קריג זאָלסטו נישט עדות זאָגן כּדי זיך צו
tsu zich kedei zogn eides nisht zolstu krig a in un beizn
to self so that say testimony not shall you dispute a in and evil
נײַגן נאָך אַ רַבים צו פֿאַרדרייען. ג און אַן אָרעמאַן זאָלסטו נישט
naign nisht zolstu oreman an un fardreyen tsu rabem a noch
incline not shall you poor person a and distort to many a after
שאָנעווען אין זײַן קריג.
krig zain in shaneven
dispute his in respect

4 If thou meet thine enemy's shor *(ox)* or his chamor *(donkey)* going astray, thou shalt surely bring it back to him again. 5 If thou see the chamor of him that hateth thee lying under his massa, and wouldest refrain from helping him, thou shalt surely help with him. 6 Thou shalt not pervert the mishpat of thy poor in his riv *(cause, lawsuit)*. 7 Keep thee far from a devar sheker *(false matter)*; and the naki *(innocent)* and tzaddik slay thou not; for I

ד אַז דו ווערסט טרעפֿן דײַן שׂונאס אָקס, אָדער זײַן אייזל,
az du vest trefn dain soines oks oder zain eizl
if you will happen upon enemy's your ox or his donkey
וואָס איז פֿאַראירט, זאָלסטו אומקערן אים אומקערן צו אים. ה אַז דו
vos iz farirt zolstu umkeren im umkeren tsu im az du
which is lost you shall returning it to him to if you
זאָלסט זען דײַן שׂונאס אייזל ליגן אונטער זײַן משׂא, זאָלסטו זיך
zen dain soines eizl lign unter zain mase zolstu zich
will you see your enemy's donkey lying under his load shall you self
אָפּהאַלטן פֿון איבערלאָזן צו אים; זאָלסטו דו אים דאָך העלפֿן.
ophaltn fun iberlozen tsu im zolstu du doch helfn
stop for leaving him to you must you(sg) still help

ו זאָלסט נישט פֿאַרדרייען דאָס רעכט פֿון דײַן אָבֿיון אין זײַן
zolst nisht fardreyen dos recht fun dain evyon in zain
you(SG) must not twist the right of your needy in his
קריג. ז פֿון אַ פֿאַלשן פּסק זאָלסטו זיך דערווײַטערן, און
krig fun a falshn psak zolstu zich dervaitern un
dispute from a false judgement shall you self be far from and
אַן אומשולדיקן און גערעכטן זאָלסטו נישט הרגענען; וואָרעם
an umshuldikn un gerechtn zolstu nisht hargenen vorem
an innocent and righteous person shall you not kill because

איך וועל נישט לאָזן בלײַבן געערעכט דעם שולדיקן . ח און שוחד
shochad un shuldikn dem gerecht blaibn lozn nisht vel ich
a bribe and guilty the unpunished remain let not will I

זאָלסטו נישט נעמען , ווארעם שוחד מאַכט בלינד זעעוודיק, און
un zeevdik blind macht shochad vorem nemen nisht zolstu
and seeing blind makes a bribe because take not shall you

פַֿארדרייט די ווערטער פון גערעכטע .
gerechte fun verter di fardreit
the righteous of words the twists

ט און אַ גֵּר זאָלסטו נישט דריקן , ווארעם איר וויסט דאָס
dos veist ir vorem drikn nisht zolstu ger a un
the know you because oppress not shall you stranger a and

נֶפֶשׁ פון דעם גֵּר , ווײַל גֵּרים זײַט איר געווען אין
in geven ir zait geirem vail ger dem fun nefesh
in having been you are strangers because stranger the of life

לאַנד מִצְרַיִם .
Mitsrayim land
Egypt land of

י און זעקס יאָר זאָלסטו זייען דײַן לאַנד, און איינזאַמלען
ainzamlen un land dain zeyen zolstu yor zeks un
gather in and land your sow must you(sg) years six and

איר תְּבוּאה; יא אָבער דאָס זיבעטע יאָר זאָלסטו עס פַֿארלאָזן און עס
es un farlozen es zolstu yor zibete dos ober tvue ir
it and leave it shall you year seventh the but crop you

איבערלאָזן פַֿרײַ , כּדי די אַבְיוֹנִים פון דײַן פַֿאָלק זאָלן
zoln folk dain fun evyonim di kedei frai iberlozen
may people your of needy ones the so that unseeded leaving

עסן ; און וואָס בלײַבט פון זיי , זאָל עסן די חיה פון
fun chaye di esen zol zei fun blaibt vos un esen
of wild animals the eat may them from is left over what and eat

פֶֿעלד . דעס גלײַכן זאָלסטו טאָן מיט דײַן ווײַנגאָרטן , מיט
mit vaingorten dain mit ton zolstu glaichn des feld
with vineyard your with do must you(sg) same the the country

דײַן איילבערטגאָרטן.
eilbertgortn dain
olive orchard your

יב זעקס טעג זאָלסטו טאָן דײַנע אַרבעט, און אויפֿן זיבעטן טאָג
tog zibetn oifn un arbet daine ton zolstu teg zeks
day seventh on the and work your do must you(sg) days six

, זאָלסטו רוען, כּדי עס זאָל רוען דײַן אָקס און דײַן אייזל
eizl dain un oks dain ruen zol es kedei ruen zolstu
donkey your and ox your rest shall there so that rest must you(sg)

און דער , דינסט דײַן פון זון דער opotemen zol es un
der un dinst dain fun zun der opotemen zol es un
the and female servant your of son the be refreshed shall there and

גֵּר .
ger
stranger

will not acquit the rashah. 8 And thou shalt take no shochad *(bribe, gift)*; for the shochad blindeth the seeing, and perverteth the words of the tzaddikim.

9 Also thou shalt not oppress a ger; for ye know the nefesh of a ger, seeing ye were gerim in Eretz Mitzrayim.

10 And shesh shanim thou shalt sow thy land, and shalt gather in the crops thereof; 11 But the shevi'it thou shalt leave it shamat *(unplowed)* and let it lie fallow; that the evyon *(poor)* of thy people may eat; and what they leave the beasts of the sadeh shall eat. In like manner thou shalt deal with thy kerem *(vineyard)*, and with thy zayit *(olive)* grove.

12 Sheshet yamim thou shalt do thy work, and on the yom hashevi'i thou shalt rest; that thine shor *(ox)* and thine chamor *(donkey)* may rest, and the ben of thy amah *(handmaid)*, and the ger, may be refreshed.

13 And in all things that I have said unto you be circumspect; and make no mention of the shem elohim acherim, neither let it be heard out of thy mouth.

14 Three times thou shalt keep a Chag unto Me in the shanah. 15 Thou shalt be shomer to keep the Chag HaMatzot; thou shalt eat matzot shivah yamim, as I commanded thee, in the time appointed of the month Aviv; for in it thou camest out from Mitzrayim; and none shall appear before Me empty-handed; 16 And the Chag HaKatzir, Bikkurim *(Firstfruits)* of thy labors, which thou hast sown in the sadeh; and the Chag HaAsif *(Feast of Ingathering)*, which is in the end of the shanah, when thou hast gathered in thy labors out of the sadeh. 17 Shalosh pe'amim in the shanah all thy zachar shall appear before HaAdon Hashem.

18 Thou shalt not offer the dahm of My zevach with chametz; neither shall the chelev of My sacrifice remain until the boker.

כג אוּן אִין אַלְץ, וואָס איך האָב אײַך אָנגעזאָגט, זאָלט איר זײַן אָפּגעהיט;
opgehit zain ir zolt ongezogt aich hob ich vos alts in un
careful be you shall told you have I which all in and

אוּן דעם נאָמען פֿון פֿרעמדע ג-טער זאָלט איר נישט דערמאָנען; עס זאָל
zol es dermonen nisht ir zolt g-ter fremde fun nomen dem un
shall they remember not you shall g-ds foreign of name the and

פֿון דײַן מויל נישט געהערט ווערן .
vern gehert nisht moil dain fun
become heard not mouth your from

כד דרײַ מאָל אין יאָר זאָלסטו האַלטן אַ יום-טובֿ צו מיר. טו דעם
dem mir tsu yom-tov a haltn zolstu yor in mol drai
the me to festival a hold must you(sg) year in times three

יום-טובֿ פֿון מַצות זאָלסטו היטן: זיבן טעג זאָלסטו
zolstu teg zibn hitn zolstu matsus fun yom-tov
shall you days seven keep shall you unleavened bread of festival

עסן מַצות , אַזוי ווי איך האָב דיר באַפֿוילן , צו
esen matsus azoi vi ich hob dir bafoiln tsu
eat unleavened bread as just I have you(SG) to commanded in

דער געשטעלטער צײַט אין חודש אָבֿיבֿ וואָרעם אין אים ביסטו
der geshtelter tsait in choidesh oviv vorem im bistu
the of time appointed in month Aviv because in it are you

אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם ; אוּן מע זאָל זיך נישט ווײַזן פֿאַר
aroisgegangen fun Mitsrayim un me zol zich nisht vaizn far
having come out from Egypt and one shall self not appear before

מיר מיט לײדיקן ; טז אוּן דעם יום-טובֿ פֿון שניט , פֿון די
mir mit leidikn un dem yom-tov fun shnit fun di
me with empty-handed and the festival of harvest of the

פֿעלד; ערשטפֿרוכט פֿון דײַנע אַרבעט, פֿון וואָס דו וועסט פֿאַרזייען אין
feld fun dain arbet vos du vest farzeyen in
field of your work what you will sow in

דו וען , יאָר, פֿון אײַנזאַמלונג בײַם אויסלאָז פֿון יום-טובֿ דעם אוּן
un dem yom-tov fun oisloz baim ainzamlung fun yor ven du
and the festival of year when you

זאָלן אַלע זאַלסט אײַנע דײַנע אַרבעט פֿון פֿעלד . יז דרײַ מאָל אין יאָר זאָל
zoln ale zolst ain dain arbet fun feld drai mol in yor
shall all gather in your work from the field . three times in year shall

דײַנע מאַנספּאַרשוינען זיך ווײַזן פֿאַר הָאדון , ה .
daine mansparshoinen zich vaizn far HaAdon Hashem
your males self appear before HaAdon Hashem

יח זאָלסט נישט מקריבֿ זײַן מיט חמץ דאָס בלוט פֿון
zolst nisht makrev zain mit chomets dos blut fun
you(SG) must not offering make with chametz the blood of

מײַן שלאַכטאָפּפֿער ; אוּן דאָס קָרבָּן-פֶּסַח פֿון מײַן יום-טובֿ
main shlachtopfer un dos korben-Pesach fun main yom-tov
my slaughter sacrifice and the Passover korben of my festival

זאָל נישט איבערנעכטיקן ביז אין דער פֿרי .
zol nisht ibernechtikn biz in der peire
shall not overnight remain until in the morning

[19] The reshit bikkurim of thy land thou shalt bring into the Bais Hashem Eloheicha. Thou shalt not cook a kid in his mother's cholov.

[20] Hinei, I send Malach before thee, to be shomer over thee in the derech, and to bring thee into the place which I have prepared. [21] Pay heed to him, and obey his voice, provoke him not; for he will not pardon your peysha'im; for My Shem is in him. [22] But if thou shalt indeed obey his bat kol, and do all that I speak; then I will be an enemy unto thine enemies, and an adversary unto thine adversaries. [23] For My Malach shall go before thee, and bring thee in unto the Emori, and the Chitti, and the Perizzi, and the Kena'ani, the Chivi, and the Yevusi; I will cut them off. [24] Thou shalt not bow down to their elohim, nor serve them, nor follow after their works; but thou shalt utterly overthrow them, and completely break down their matztzvot *(memorial columns dedicated to idols)*. [25] And ye shall serve Hashem Eloheichem, and He shall bless thy lechem, and thy mayim; and I will take machalah *(sickness)* away from the midst of thee. [26] There shall nothing miscarry their young, nor be barren, in thy land; the mispar *(number)* of thy

יט די ערשט פֿריצייטיקע פֿון דיין ערד זאָלסטו ברענגען אין הויז
hoiz in brengen zolstu erd dain fun fritsaitike ersht di
house into bring shall you land your of firstfruits best the

פֿון ה דיין ג-ט. זאָלסט נישט קאָכן אַ ציקעלע אין זײַן
zain in tsikele a kochn nisht zolst G-t dain Hashem fun
its in young goat a cook not you(SG) must G-d your Hashem of

מוטערס מילך.
milch muters
milk mother's

כ זע, איך שיק דיר פֿאַרויס אַ מלאך, דיך צו
tsu dich malach a farois dir shik ich ze
to you(SG) Angel an ahead of for you(SG) send I behold

היטן אויפֿן וועג, און דיך צו ברענגען צו דעם אָרט וואָס איך
ich vos ort dem tsu brengen tsu dich un veg oifn hitn
I which place the to bring to you(SG) and way on keep

האָב אָנגעברייט. כא היט דיך פֿאַר אים, און הער צו
tsu her un im far dich hit ongebreit hob
to pay heed and him to you(SG) pay attention prepared have

זײַן קול; זאָלסט נישטווידערשפּעניקן אָן אים, וואָרעם ער
er vorem im on vidershpenikn nisht zolst kol zain
he because him against rebel against not you(SG) must voice his

וועט נישט פֿאַרגעבן אײַער פֿאַרברעך, ווײַל מײַן נאָמען איז אין
in iz nomen main vail farbrech aier fargebn nisht vet
in is name my because transgression your forgive not will

אים. כב אָבער אויב צוהערן וועסטו צוהערן צו זײַן קול, און
un kol zain tsu tsuhern vestu tsuhern oib ober im
and voice his to pay heed will you(sg) to heed if but him

וועסט טאָן אַלץ וואָס איך רעד, וועל איך פֿײַנטן דײַנע פֿײַנט, און
un faint daine faintn ich vel red ich vos alts ton vest
and enemies your oppose I will speak I which all that do will

דרענגן דײַנע דרענגערס. כג וואָרעם מײַן מלאך וועט גיין פֿאַר דיר
dir gein vet malach main vorem drengers daine drengn
for you(SG) go will Angel my because oppressors your oppress

פֿאַרויס, און ער וועט דיך ברענגען צו דעם אֱמוֹרי, און דעם
dem un Emori dem tsu brengen dich vet er un farois
the and Emori the to bring you(SG) will he and ahead of

חִתי, און דעם פְּרִזִּי, און דעם כְּנַעֲנִי, דעם חִוִּי, און דעם
dem un Chivi dem Kenaani dem un Perizzi dem un Chitti
the and Chivi the Kena'ani the and Perizzi the and Chitti

יְבוּסִי; און איך וועל זיי פֿאַרטיליקן. כד זאָלסט
zolst fartiliken zei vel ich un Yevusi
you(SG) must to devote to destruction them will I and Yevusi

זיך נישט בוקן צו זייערע ג-טער, און זאָלסט זיי נישט
nisht zei zolst un g-ter zeyere tsu bukn nisht zich
not them you(SG) must and g-ds their to bow down not self

דינען, און זאָלסט נישט טאָן אַזוי ווי זייערע מעשׂים;
meisim zeyere vi azoi ton nisht zolst un dinen
deeds their as in same way do not you(SG) must and serve

נײַערט צעשטערן זאָלסטו זיי צעשטערן, און צעברעכן
tsebrechn un tseshtern zei zolstu tseshtern naiert
smash completely and destroy them shall you to destroy but

זאָלסטו צעברעכן זייערע זײַלשטיינער. כה און איר זאָלט דינען ה
Hashem dinen zolt ir un zailshteiner zeyere tsebrechn zolstu
Hashem serve must you and sacred pillars their smash shall you

yamim I will fulfill. 27 I will send My ehmah *(terror)* ahead of thee, and will throw into confusion all the people to whom thou shalt come, and I will make all thine enemies turn their backs unto thee. 28 And I will send the tzirah *(hornet)* ahead of thee, which shall drive out the Chivi, the Kena'ani, and the Chitti, from before thee. 29 I will not drive them out from before thee in shanah echat; lest ha'aretz become desolate, and the beast of the sadeh multiply against thee. 30 Me'at me'at *(little by little)* I will drive them out from before thee, until thou be increased, and inherit ha'aretz. 31 And I will establish thy borders from the Yam Suf even unto the Yam Pelishtim, and from the Midbar unto the Euphrates River: for I will deliver the inhabitants of ha'aretz into your hand; and thou shalt drive them out before thee. 32 Thou shalt make no brit *(covenant)* with them, nor with their elohim. 33 They shall not dwell in thy land, lest they make thee sin against Me; for if thou serve their elohim, it will surely be a mokesh *(snare)* unto thee.

אלוקיכם , און ער וועט בענטשן דיין ברויט און דיין וואַסער; און
un vaser dain un broit dain bentshn vet er un Elokeichem
and water your and food your bless will he and your G-d

איך וועל אָפּטאָן קראַנקשאַפֿט פֿון צווישן דיר . כו עס וועט נישט
nisht vet es dir tsvishn fun krankshaft opton vel ich
not will there you(SG) among from illness remove will I

זײַן אַ פֿאַרוואַרפֿערין אָדער אַן עקרה אין דײַן לאַנד; די
di land dain in akore an oder farvarferin a zain
the land your in barren a or woman who miscarries a be

צאָל פֿון דײַנע טעג וועל איך אויספֿילן. כז מײַן אימה וועל איך שיקן
shikn ich vel eime main oisfiln ich vel teg daine fun tsol
send I will terror my fulfill I will days your of number of

דיר פֿאַרויס , און וועל פֿאַרטומלען אַל דאָס פֿאָלק וואָס
vos folk dos al fartumlen vel un farois dir
who people the all throw into confusion will and ahead of you(SG)

דו וועסט קומען צווישן זיי , און איך וועל קערן אַלע דײַנע פֿײַנט
faint daine ale kern vel ich un zei tsvishn kumen vest du
enemies your all turn will I and them among come will you

מיטן נאַקן צו דיר . כח און איך וועל שיקן פֿאַרויס
farois dir shikn vel ich un dir tsu nakn mitn
ahead of you(SG) send will I and you(SG) to neck with the

די האָרנבין, און זי וועט פֿאַרטרײַבן דעם חִוִי , דעם כנַעֲני , און
un Kenaani dem Chivi dem fartraiben vet zi un hornbin di
and Kena'ani the Chivi the drive before will it and hornet the

דעם חִתִּי , פֿון פֿאַר דיר . כט איך וועל זיי נישט פֿאַרטרײַבן
fartraiben nisht zei vel ich dir far fun Chitti dem
drive before not them will I you(SG) before from Chitti the

אַ פֿאַרן דיר אין איין יאָר , טאָמער וועט דאָס לאַנד וועלן
a vern land dos vet tomer yor ein in dir far fun
a become land this will lest year one in you(SG) in front of from

וויסטענישן און עס וועט זיך מערן אויף דיר די חיה
chaye di dir oif mern zich vet es un vistenish
wild animals the you(SG) against increase self will it and ruin

פֿון פֿעלד . ל ביסלעך-ביסלעכווײַז וועל איך זיי פֿאַרטרײַבן פֿון
fun fartraiben zei ich vel bislech-bislechvaiz feld fun
from drive before them I will little by little the country of

פֿאַר דיר , ביז וואַנען דו וועסט זיך פֿרוכפּערן, און
un fruchpern zich vest du vanen biz dir far
and multiply selves will you from where until you(SG) in front of

וועסט אַרבן דאָס לאַנד. לא און איך וועל מאַכן דײַן גרעמאַרק פֿון
fun gemark dain machn vel ich un land dos arben vest
from boundary your make will I and land this inherit will

ים-סוף און ביז דעם ים פֿון די פּלשתּים , און פֿון מדבר
midber fun un Pelishtim di fun yam dem biz un Yam-Suf
wilderness from and Pelishtim the of the sea the unto and Yam Suf

ביזן טײַך; וואָרעם איך וועל געבן אין אײַער האַנט די באַווינער
bavoiner di hant aier in gebn vel ich vorem taich bizn
inhabitants the hand your into give will I because river unto the

פֿון לאַנד, און וועסט זיי פֿאַרטרײַבן פֿון פֿאַר דיר .
fun land un vest zei fartraiben fun far dir
you(SG) in front of from drive before them you(sg) will and land of

זאָלסט נישט שליסן אַ ברית מיט זיי און מיט זייערע לב
zolst nisht shlisn a bris mit zei un mit zeyere
you(SG) must not establish a covenant with and them with their

ג-טער. לג זיי זאָלן נישט זיצן אין דיין לאַנד, כּדי זיי זאָלן דיך
dich zoln zei kedei land dain in zitsn nisht zoln zei g-ter
you(SG) shall they so that land your in sit not shall they g-ds

נישט מאַכן זינדיקן צו מיר, אַז דו וועסט דינען זייערע ג-טער;
g-ter zeyere dinen vest du az mir tsu zindikn machn nisht
g-ds their serve will you when me against to sin make not

ווארעם דאָס וועט דיר זיין פֿאַר אַ שטרויכלונג .
shtroichlung a far zain dir vet dos vorem
pitfall a for be to you(SG) will this because

כד

24 And He said unto Moshe, Come up unto Hashem, thou, and Aharon, Nadav, and Avihu, and shive'im *(seventy)* of the Ziknei Yisroel; and worship ye afar off. 2 And Moshe alone shall come near Hashem; but they shall not come near; neither shall HaAm go up with him.

און צו משהן האָט ער געזאָגט: גיי אַרויף צו ה ,
Hashem tsu aroif gei gezogt er hot Mosheen tsu un
Hashem to up go said he has Moshe to and

דו , און אַהרן , נָדָב , און זיבעציק פֿון די
di fun zibetsik un Avihu un Nadav Aharon un du
the of seventy and Avihu and Nadav Aaron and you

עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און איר זאָלט זיך בוקן פֿון דער ווייַטן .
vaitn der fun bukn zich zolt ir un Yisroel fun eltste
distance the from bow down self must you and Israel of elders

ב און משה אַליין זאָל גענענען צו ה ; אָבער זיי זאָלן נישט
nisht zoln zei ober Hashem tsu genenen zol alein Moshe un
not shall they but Hashem to come near shall alone Moshe and

גענענען . און דאָס פֿאָלק זאָל נישט אַרויפֿגיין מיט אים.
im mit aroifgein nisht zol folk dos un genenen
him with go up not must people the and come near

3 And Moshe came and told HaAm kol divrei Hashem, and all the mishpatim; and kol HaAm answered with one voice, and said, All the words which Hashem hath said will we do.

ג איז משה געקומען , און האָט דערציילט דעם פֿאָלק אַלע וועכטער
verter ale folk dem dertseilt hot un gekumen Moshe iz
words all people the told has and having come Moshe is

פֿון ה , און אַלע געזעצן ; און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געענטפֿערט
geentfert hot folk gantse dos un gezetsn ale un Hashem fun
answered has people whole this and laws all and Hashem of

מיט איין קול , און געזאָגט: אַלע וועכטער וואָס ה האָט גערעדט
geredt hot Hashem vos verter ale gezogt un kol ein mit
spoken has Hashem which words all said and voice one with

וועלן מיר טאָן.
ton mir veln
do we will

4 And Moshe wrote kol divrei Hashem, and rose up early in the boker, and built a Mizbe'ach at the base of HaHar, and twelve matzevah *(stone pillars)*, according to the twelve Shivtei Yisroel. 5 And he sent out na'arei Bnei Yisroel, which offered olot *(burnt offerings)*, and sacrificed shelamim *(peace offerings)* of bulls unto Hashem. 6 And Moshe took half of the dahm, and put it in bowls; and the other half

ד און משה האָט פֿאַרשריבן אַלע וועכטער פֿון ה , און ער
er un Hashem fun verter ale farshribn hot Moshe un
he and Hashem of words all written down has Moshe and

האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און האָט געבויט אַ מזבח
mizbeyech a geboit hot un peire der in gefedert zich hot
altar an built has and morning the in risen early self has

אונטערן באַרג , און צוועלף זיַלשטיינער אַקעגן די צוועלף שבֿטים
shvotim tsvelf di akegn zailshteiner tsvelf un barg untern
tribes twelve the for sacred pillars twelve and mount under

פֿון יִשְׂרָאֵל. ה און ער האָט געשיקט די יונגע לײַט פֿון די קינדער
kinder di fun lait yunge di geshikt hot er un Yisroel fun
children the of people young the sent has he and Israel of

פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער און געשלאַכט
geshlacht un brandopfer oifgebracht hobn zei un Yisroel fun
sacrificed and olah brought up have they and Israel of

אָקסן פֿרידאָפּפֿער צו ה . ו און משה האָט גענומען העלפֿט
oksen fridopfer tsu Hashem un Moshe hot genumen helft
oxen peace offerings to Hashem and Moshe has taken half

of the dahm he sprinkled upon the Mizbe'ach. [7] Then he took the Sefer HaBrit, and read it aloud in the ears of HaAm, and they responded, All that Hashem hath said we will do, and be obedient. [8] And Moshe took the remaining dahm, and sprinkled it on HaAm, and said, Hinei dahm habrit, which Hashem hath cut with you concerning all these words.

[9] Then went up Moshe, and Aharon, Nadav, and Avihu, and shive'im Ziknei Yisroel; [10] And they saw the Elohei Yisroel; and there was under His feet the likeness of sapphire stone pavement, and like the very Shomayim in its clearness. [11] And against the leaders of the Bnei Yisroel He laid not His yad; also they saw HaElohim, and did eat and drink.

[12] And Hashem said unto Moshe, Come up to Me into HaHar, and remain there; and I will give thee the Luchot HaEven, and the torah, and the mitzvot which I have written to teach them.

פֹּון דעם בלוט , און אַרײַנגעטאָן אין בעקנס, און העלפֿט פֹּון דעם בלוט
blut dem fun helft un bekns in araingeton un blut dem fun
blood the of half and basins into put and blood the of

האָט ער געשפּרענגט אויפֿן מזבח . ז און ער האָט געזומען דאָס בוך
buch dos genumen hot er un mizbeyech oifn geshprengt er hot
book this taken has he and the altar on splashed he has

פֹּון ברית , און געלייענט אין די אויערן פֹּון פֿאָלק ; און זיי האָבן
hobn zei un folk fun oiern di in geleyent un bris fun
have they and the people of ears the in read and covenant of

געזאָגט: אַלץ וואָס ה האָט גערעדט וועלן מיר טאָן און געהאָרכן .
gehorchn un ton mir veln geredt hot Hashem vos alts gezogt
obey and do we will spoken has Hashem which all that said

ח און משה האָט גענומען דאָס בלוט , און האָט געשפּרענגט אויפֿן
oifn geshprengt hot un blut dos genumen hot Moshe un
on thrown has and blood the taken has Moshe and

פֿאָלק , און האָט געזאָגט: אָט איז דאָס בלוט פֹּון דעם ברית וואָס
vos bris dem fun blut dos iz ot gezogt hot un folk
which covenant the of blood this is behold said has and people

ה האָט געמאַכט מיט אײַך אויף אַלע די דאָזיקע ווערטער.
verter dozike di ale oif aich mit gemacht hot Hashem
words these the all on the basis of you with made has Hashem

ט און משה , און אַהרֹן , נָדָב , און אֲבִיהוּא, און זיבעציק פֹּון די
di fun zibetsik un Avihu un Nadav Aharon un Moshe un
the of seventy and Avihu and Nadav Aaron and Moshe and

עלטסטע פֹּון יִשְׂרָאֵל, זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען ; י און זיי האָבן געזען
gezen hobn zei un aroifgegangen zainen Yisroel fun eltste
seen have they and having gone up are Israel of elders

דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל; און אונטער זײַנע פֿיס איז געווען אַזוי
azoi geven iz fis zaine unter un Yisroel Elokei dem
just having been is feet his under and Israel the G-d of the

ווי אַ פֿלאַסטערווערק פֹּון סאַפּירשטיין, און אַזוי ווי דער הימל אַליין
alein himel der vi azoi un sapirshtein fun flasterverk a vi
alone heaven the like just and sapphire of pavement a like

אין לויטערקייט. יא און אויף די אַדלליט פֹּון די קינדער פֹּון
fun kinder di fun adllait di oif un loiterkeit in
of children the of leading people the on and purity in

יִשְׂרָאֵל האָט ער נישט אויסגעשטרעקט זײַן האַנט; און זיי האָבן געזען
gezen hobn zei un hant zain oisgeshtrekt nisht er hot Yisroel
seen have they and hand his stretched out not he has Israel

האלקים , און האָבן געגעסן און געטרונקען.
getrunken un gegesn hobn un HaElokim
drank and eaten have and G-d

יב און ה האָט געזאָגט צו משהן : קום אַרויף צו מיר אויפֿן
oifn mir tsu aroif kum Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
on me to up come Moshe to said has Hashem and

באַרג , און זיַ דאָרטן, און איך וועל דיר געבן די שטיינערנע
shteinerne di gebn dir vel ich un dortn zai un barg
stone the give you(SG) will I and there be and mount

לוחות מיט דער תורה און דעם געבאָט וואָס איך האָב
hob ich vos gebot dem un toyre der mit luches
have I which commandments the and instruction the with tablets

אויפֿגעשריבן זיי צו לערנען.
lernen tsu zei oifgeshribn
teach to them written

[13] And Moshe rose up, and Yehoshua meshareto *(the one aiding him, the one ministering to him)*; and Moshe went up into the Har HaElohim. [14] And he said unto the Zekenim, Tarry ye here for us, until we come again unto you; and, hinei, Aharon and Chur are with you; if any man have a grievance, let him come unto them.

[15] And Moshe went up into HaHar, and an anan concealed HaHar. [16] And the Kevod Hashem abode upon Mt. Sinai, and the anan concealed it sheshet yamim; and the yom hashevi'i He called unto Moshe out of the midst of the anan.

[17] And the sight of the Kevod Hashem was like eish ochelet *(devouring fire)* on the top of HaHar in the eyes of the Bnei Yisroel. [18] And Moshe went into the midst of the anan, going up into HaHar; and Moshe was in HaHar arba'im yom v'arba'im lailah.

יג איז אויפֿגעשטאַנען משה , און זײַן באַדינער יְהוֹשׁוּעַ , און משה
Moshe un Yehoshua badiner zain un Moshe oifgeshtanen iz
Moshe and Yehoshua servant his with Moshe got up has

איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג פֿון האלקים . יד און צו די עלטסטע
eltste di tsu un HaElokim fun barg oifn aroifgegangen iz
elders the to and G-d of mount on having gone up is

האָט ער געזאָגט: האַרט דאָ אויף אונדז, ביז וואַנען מיר וועלן זיך
zich veln mir vanen biz undz oif do hart gezogt er hot
self will I whence until us for here wait said he has

אומקערן צו אײַך. און אָט זײַנען אַהרן און חור מיט אײַך;
aich mit Chur un Aharon zainen ot un aich tsu umkeren
you with Hur and Aaron are behold and you to return

ווער עס האָט אַ משפט זאָל געענענען צו זיי .
zei tsu genenen zol mishpot a hot es ver
them to approach shall case for judgement a have they whoever

טו און משה איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג , און דער וואָלקן האָט
hot volken der un barg oifn aroifgegangen iz Moshe un
has cloud the and mount on having gone up is Moshe and

צוגעדעקט דעם באַרג . טז און די פּראַכט פֿון ה האָט גערוט אויפֿן
oifn gerut hot Hashem fun pracht di un barg dem tsugedekt
on rested has Hashem of glory the and mount the covered

באַרג סיני , און דער וואָלקן האָט אים אײַנגעדעקט זעקס טעג; און אויפֿן
oifn un teg zeks aingedekt im hot volken der un Sinai barg
on and days six covered him has cloud the and Sinai mount

זיבעטן טאָג האָט ער גערופֿן צו משהן פֿון וואָלקן .
volken fun Mosheen tsu gerufn er hot tog zibetn
the cloud from Moshe to called he has day seventh

יז און דאָס אויסזען פֿון הס פּראַכט איז געווען אַזוי ווי
vi azoi geven iz pracht Hashems fun oiszen dos un
like just having been is glory Hashem's of appearance the and

אַ פֿלאַמיק פֿײַער אויפֿן שפּיץ באַרג , פֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far barg shpits oifn faier flamik a
the of eyes the in front of mount the top of on fire flaming a

קינדער פֿון ישׂראל. יח און משה איז אַרײַנגעגאַנגען אין מיטן
mitn in araingegangen iz Moshe un Yisroel fun kinder
midst of into gone in has Moshe and Israel of children

וואָלקן, און איז אַרויף אויפֿן באַרג ; און משה איז געווען אויפֿן
oifn geven iz Moshe un barg oifn aroif iz un volken
on having been was Moshe and mount on gone up has and cloud

באַרג פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט .
necht fertsik un teg fertsik barg
nights forty and days forty mount

TERUMAH

תְּרוּמָה

25 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, that they bring Me a terumah *(offering)*; of every man that giveth it willingly with his lev ye shall receive

כה

און ה האָט געערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
say to thus Moshe to spoken has Hashem and

ב רעד צו די קינדער פֿון ישׂראל, זיי זאָלן נעמען פֿאַר
far nemen zoln zei Yisroel fun kinder di tsu red
for take shall they Israel of children the to speak

מיר אַ אָפּשיידונג ; פֿון יעטוועדער מאַן וואָס זײַן האַרץ
harts zain vos man yetveder fun opsheidung a mir
heart his who man every from separation of a portion a me

My terumah *(offering)*.
3 And this is the terumah *(offering)* which ye shall receive of them; zahav, and kesef, and nechoshet, 4 And turquoise, and purple, and scarlet wool, and linen, and goat hair, 5 And ram skins dyed red, and tachash skins, and acacia wood, 6 Shemen for the light, spices for shemen hamishchah *(anointing oil)* and aromatic ketoret *(incense)*, 7 Shoham stone, and stones to be set in the Ephod, and in the Choshen *(Breastplate)*. 8 And let them make Me a Mikdash; that I may dwell among them. 9 According to all that I show thee, after the tavnit HaMishkan *(pattern of the Tabernacle)*, and the tavnit of all the vessels thereof, even so shall ye make it.

ווּעט אים בְּאַוויליקן, זָאָלְט איר נעמען מײַן . ג אוֹן
vu'et im b'avilikn zolt ir nemen main opsheidung un
and shall you take my portion of separation and

דאָס איז די אָפּשׁײדונג וואָס איר זָאָלְט נעמען פֿון זיי : גָּאלְד, אוֹן
dos iz di opsheidung vos ir zolt nemen fun zei : gold un
this is the separation which you shall take from them : gold and

זילבער, אוֹן קופּער; ד אוֹן בלאָע וואָל, אוֹן פּורפּל, אוֹן וועַרמילרויט ,
zilber un kuper un bloe vol un purpl un vermilroit ,
silver and bronze and blue wool and purple and vermilion red ,

אוֹן ליַינען, אוֹן ציגנהאָר ; ה אוֹן רויט-געפֿאַרבטע ווידערפֿעלן, אוֹן
un lainen un tsignhor un roit-gefarbte un viderfeln un
and linen and goat's hair and dyed red and ram skins and

תחש-פֿעלן , אוֹן שִׁטים-האָלץ; ו איל פֿאַר דער לייַכטונג , בשׂמים פֿאַר
tchsh-feln un Shitim-holts eil far der laichtung b'somaim far
tachash skins and acacia wood oil for the lighting spices for

דעם איל פֿון זאַלבונג , אוֹן פֿאַר דעם ווירעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן;
dem eil fun zalbung un far dem vairech fun shmekedike gevirtsn ;
the for anointing and for incense of fragrant incense

ז אָניקלשטיינער, אוֹן שטיינער צום איינפֿאַסן, פֿאַר דעם אֵפֿוד , אוֹן פֿאַר
oniklshteiner un shteiner tsum ainfasn far dem ephod un far
onyx gems and stones for to be set for the ephod and for

דעם חוֹשֶׁן . ח אוֹן זיי זאָלן מיר מאַכן אַ מִקְדָּשׁ , אַז איך
dem choshen . un zei zoln mir machn a mikdash , az ich
the breastpiece and they shall make for me a sanctuary , so that I

זאָל רוען צווישן זיי . ט אַזוי ווי אַלץ וואָס איך וויַיז דיר , די
zol ruen tsvishn zei . azoi vi alts vos ich vaiz dir , di
shall dwell among them . as just all that I show you(SG) , the

געשטאַלט פֿון דעם משכּן , אוֹן די געשטאַלט פֿון אַלע זיַינע כּלים ,
geshtalt fun dem mishkn , un di geshtalt fun ale zaine keilim ,
form of the tabernacle , and the form of all its utensils ,

אָט אַזוי זאָלט איר מאַכן .
ot azoi zolt ir machn .
thus shall you make .

10 And they shall make an Aron *(Ark)* of acacia wood; two cubits and a half shall be the length thereof, and a cubit and a half the width thereof, and a cubit and a half the height thereof. 11 And thou shalt overlay it with zahav tahor, within and without shalt thou overlay it, and shalt make upon it a gold crown all around. 12 And thou shalt cast four rings of zahav for it, and put them in the four corners thereof; and two rings shall be in the one side of it, and two

י אוֹן זיי זאָלן מאַכן אַן אָרון פֿון שִׁטים-האָלץ; צוויי איילן אוֹן אַ
un zei zoln machn an aron fun Shitim-holts ; tsvei eiln un a
and they shall make an aron of acacia wood ; two cubits and a

האַלב זיַין לענג , אוֹן אַן איל אוֹן אַ האַלב זיַין ברייט, אוֹן אַן איל אוֹן
halb zain leng , un eil un a halb zain breit, un eil un
half its length , and cubit and a half its width , and cubit and

אַ האַלב זיַין הייך . יא אוֹן זאָלסט אים איבערציען מיט ריינעם
a halb zain heich . un zolst im ibertsien mit reinem
a half its height . and you(SG) must overlay it with pure

גָּאלְד – פֿון אינעווייניק אוֹן פֿון אויסנווייניק זאָלסטו אים איבערציען; אוֹן
gold – fun ineveinik un fun oisenveinik zolstu im ibertsien ; un
gold – in and inner in and outer shall you overlay it ; and

יב אוֹן זאָלסט מאַכן אויף אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום .
un zolst machn oif im a gildernem krants rund arum .
and you(SG) must make on it a golden border around about .

זאָלסט אויסגיסן פֿאַר אים פֿיר גילדערנע רינגען, אוֹן אַרויפֿטאָן
zolst oisgisen far im fir gilderne ringen , un aroifton
you(SG) must pour out for it four golden rings , and put

זאָלסט אויף זיַין פֿיר פֿיס; אוֹן צוויי רינגען זאָלן זיַין אויף זיַין איין זייַט, אוֹן
zolst oif zain fis ; un tsvei ringen zoln zain oif zain ein zait , un
you(SG) must on its four feet ; and two rings shall be on its one side , and

rings in the other side of it. 13 And thou shalt make poles of acacia wood, and overlay them with zahav. 14 And thou shalt put the poles into the rings by the sides of the Aron, that the Aron may be carried with them. 15 The poles shall be in the rings of the Aron; they shall not be removed from it. 16 And thou shalt put into the Aron the Edut *(Testimony)* of Tablets which I shall give thee.

17 And thou shalt make a kapporet of zahav tahor; two cubits and a half shall be the length thereof, and a cubit and a half the width thereof. 18 And thou shalt make two keruvim of zahav, of beaten work shalt thou make them, in the two ends of the kapporet. 19 And make one keruv on the one end, and the other keruv on the other end, with the kapporet *(atonement cover)* shall ye make the keruvim on the two ends thereof. 20 And the keruvim shall stretch forth their wings upward, covering the kapporet with their wings, and their faces shall look one to another; toward the kapporet shall the faces of the keruvim be. 21 And thou shalt place the kapporet on the Aron from above; and into the Aron thou shalt place the Edut that I shall give thee. 22 And there I will meet with thee, and I will commune with thee from above the

צוויי רינגען אויף זײַן צווייטער זײַט. יג און זאָלסט מאַכן שטאַנגען
shtangen machn zolst un zait tsveiter zain oif ringen tsvei
bars make you(SG) must and side second its on rings two

פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי איבערציען מיט גאָלד. יד און זאָלסט
zolst un gold mit ibertsien zei un Shitim-holts fun
you(SG) must and gold with overlay them and acacia wood from

אַריַינציען די שטאַנגען אין די רינגען בייַ די זײַטן פֿון אָרון, צו
tsu oren fun zaitn di bai ringen di in shtangen di araintsien
to aron of sides the by rings the in bars the pass through

טראָגן אויף זיי דעם אָרון. טו אין די רינגען פֿון אָרון זאָלן די שטאַנגען
shtangen di zoln oren fun ringen di in oren dem zei oif trogn
bars the shall aron of rings the in aron the them on carry

זײַן, זיי זאָלן נישט אָפּגענומען ווערן פֿון אים. טז און זאָלסט
zolst un im fun vern opgeton nisht zoln zei zain
you(SG) must and it from become removed not shall they be

אַריַינטאָן אין דעם אָרון דאָס ציַיגנים וואָס איך ווועל דיר גיבן.
gebn dir vel ich vos tseignim dos oren dem in arainton
give to you(SG) will I which testimony this aron the in put

יז און זאָלסט מאַכן אַ דעק פֿון רייַנעם גאָלד; צוויי אײַלן
eiln tsvei gold reinem fun dek a machn zolst un
cubits two gold pure of cover a make you(SG) must and

און אַ האַלב זײַן לענג, און אַן אײַל און אַ האַלב זײַן בריַיט. יח און
un breit zain halb a un eil an un leng zain halb a un
and width its half a and cubit a and length its half a and

זאָלסט מאַכן צוויי גילדערנע כּרובֿים; געהאַמערט זאָלסטו זיי
zei zolstu gehamert kruvim gilderne tsvei machn zolst
them shall you hammered Keruvim golden two make you(SG) must

מאַכן, בייַ ביידע עקן פֿון דעק. יט און מאַך איין כּרוב בייַם עק
ek baim kruv ein mach un dek fun ekn beide bai machn
end at Keruv one make and the cover of ends both at make

פֿון דער זײַט, און איין כּרוב בייַם עק פֿון דער אַנדער זײַט; פֿון
fun zait ander der fun ek baim kruv ein un zait der fun
from side other the of end at Keruv one and side the of

דעם דעק גופֿא זאָלט איר מאַכן די כּרובֿים בייַ זײַנע בייַדע עקן.
ekn beide zaine bai kruvim di machn ir zolt gufe dek dem
ends two its at Keruvim the make you shall itself cover the

כ און די כּרובֿים זאָלן אויסשפּרייטן די פֿליגלען צו דער הייך,
heich der tsu fliglen di oisshpreitn zoln kruvim di un
upward the toward wings the spread out shall Keruvim the and

שירעמענדיק מיט זייערע פֿליגלען איבער דעם דעק, מיט זייערע
shiremendik mit zeyere iber fliglen zeyere mit dek dem
their with overshadowing the over wings their with the cover

פּנימער איינער אַקעגן אַנדערן; צום דעק זאָלן זײַן די
penemer einer akegn andern tsum dek zoln zain di
faces one opposite another to the cover toward shall be the

פּנימער פֿון די כּרובֿים. כא און זאָלסט אַרויפֿטאָן דעם דעק
penemer fun di kruvim un zolst aroifton dem dek
faces the of Keruvim the and you(SG) must put the cover

אויבן אויפֿן אָרון; און אין דעם אָרון זאָלסטו אַריַינטאָן דאָס ציַיגנים
oiben oifn oren un in dem oren zolstu arainton dos tseignim
above the on aron the in and put this testimony

וואָס איך ווועל דיר געבן. כב און איך ווועל זיך דאָרטן אַנטפּלעקן צו
vos ich vel dir gebn un ich vel zich dortn antplekn tsu
which I will you(SG) give and I un self there reveal to

Kapporet, from between the two Keruvim which are upon the Aron HaEdut, of all things which I will give thee in commandment unto the Bnei Yisroel.

23 Thou shalt also make a Shulchan of acacia wood; two cubits shall be the length thereof, and a cubit the width thereof, and a cubit and a half the height thereof. 24 And thou shalt overlay it with zahav tahor, and make thereto a crown of zahav around. 25 And thou shalt make unto it a border of a handbreadth round about, and thou shalt make a golden crown on the rim thereof round about. 26 And thou shalt make for it four rings of zahav, and place the rings in the four corners that are on the four legs thereof. 27 Over against the rim shall the rings be for holders of the poles to carry the Shulchan. 28 And thou shalt make the poles of acacia wood, and overlay them with zahav, that the Shulchan may be carried with them. 29 And thou shalt make the dishes thereof, and spoons thereof, and shelving-tubes thereof, and bowls thereof, with which it shall be used to pour libations; of zahav tahor shalt thou make them. 30 And thou shalt set upon the Shulchan the Lechem Panim before Me always.

דִּיר , אוֹן וועל רעדן מִיט דִּיר פֿוֹן איבערן דעק , פֿוֹן
fun dek ibern fun dir mit redn vel un dir
from the cover over from you(SG) with speak will and you(SG)

צווישן די צוויי כְּרוּבִים וואָס איבער דעם אָרון פֿוֹן צייגנים ,
tseignim fun oren dem iber vos kruvim tsvei di tsvishn
testimony of aron the upon which are Keruvim two the between

אַלץ וואָס איך וועל דִּיר באַפֿעלן פַֿאַר די קינדער פֿוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di far bafeln dir vel ich vos alts
Israel of children the for command you(SG) will I which all that

כג אוֹן זאָלסט מאַכן אַ טיש פֿוֹן שִׁטִּים-הָאָלץ; צוויי
tsvei Shitim-holts fun tish a machn zolst un
two acacia wood of table of food a make you(SG) must and

איילן זײַן לענג , אוֹן אַן איין זײַן ברייט, אוֹן אַן איין אוֹן אַ האַלב
halb a un eil an un breit zain eil an un leng zain eiln
half a and cubit a and width its cubit a and length its cubits

זײַן הייך . כד אוֹן זאָלסט אים איבערציען מיט ריינעם גאָלד, אוֹן
un gold reinem mit ibertsien im zolst un heich zain
and gold pure with overlay it you(SG) must and height its

מאַכן צו אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום. כה אוֹן זאָלסט
machn un arum rund krants gildernem a im tsu machn
make and about around border gold a it for make

מאַכן צו אים אַ לייַסט פֿוֹן אַ האַנטברייט רונד אַרום, אוֹן מאַכן
machn un arum rund hantbreit a fun laist a im tsu machn
make and about around handsbreadth a of frame a it for make

אַ גילדערנעם קראַנץ צו זײַן לייַסט רונד אַרום. כו אוֹן זאָלסט
zolst un arum rund laist zain tsu krants gildernem a
you(SG) must and about around frame its for border gold a

מאַכן פַֿאַר אים פֿיר גילדערנע רינגען, אוֹן אַרויפֿטאָן די רינגען אויף די
di oif ringen di aroifton un ringen gilderne fir im far machn
the on rings the put and rings golden four it for make

פֿיר ווינקלען וואָס זײַנען פֿיר פֿיס. כז לעבן דעם לייַסט זאָלן זײַן
zain zoln laist dem lebn fis fir zaine oif vos vinklen fir
be shall frame the beside feet four its on which are corners four

די רינגען, פַֿאַר אויערן פַֿאַר די שטאַנגען צו טראָגן דעם טיש .
tish dem trogn tsu shtangen di far oiern far ringen di
table of food the carry to poles the for handles for rings the

כח אוֹן זאָלסט מאַכן די שטאַנגען פֿוֹן שִׁטִּים-הָאָלץ, אוֹן זיי
zei un Shitim-holts fun shtangen di machn zolst un
them and acacia wood of poles the make you(SG) must and

איבערציען מיט גאָלד; אוֹן דער טיש זאָל געטראָגן ווערן אויף
oif vern getrogn zol tish der un gold mit ibertsien
with become carried shall table of food the and gold with overlay

זיי . כט אוֹן זאָלסט מאַכן זײַנע שיסלען, אוֹן זײַנע שאָלן, אוֹן
un sholn zaine un shislen zaine machn zolst un zei
and pans its and dishes its make you(SG) must and them

זײַנע קאַנען , אוֹן זײַנע בעכערס, וואָס מיט זיי ווערט געגאָסן;
gegosn vert zei mit vos bechers zaine un kanen zaine
poured shall be them with which cups its and pitchers its

פֿוֹן ריינעם גאָלד זאָלסטו זיי מאַכן . ל אוֹן זאָלסט אַרויפֿטאָן
aroifton zolst un machn zei zolstu gold reinem fun
put you(SG) must and make them shall you gold pure of

אויפֿן טיש דאָס לחם הפנים פַֿאַר מיר תָּמִיד .
tamid mir far haponim lechem dos tish oifn
continually me before the Presence Bread of the table of food on the

31 And thou shalt make a Menorah of zahav tahor; hammered out shall the Menorah be made; its base, its shaft, and its cups, its knobs, and its blossoms, shall be of the same. 32 And six branches shall come out of the sides of it; three branches of the menorah out of the one side, and three branches of the menorah out of the other side; 33 Three cups engraved with almonds on the one branch, a knob and a flower; and three cups made like almonds in the other branch, with a knob and a flower; so for the six branches that come out of the Menorah. 34 And on the Menorah shall be four cups engraved like almonds, its knobs and its flowers. 35 And there shall be a knob under two branches of the same, and a knob under two branches of the same, and a knob under two branches of the same, according to the six branches that proceed out of the Menorah. 36 Their knobs and their branches shall be of the same; all of it shall be one hammered out work of zahav tahor. 37 And thou shalt make the nerot shivah thereof; and they shall kindle the nerot thereof, that they may give light toward its face. 38 And the tongs thereof, and the spoons thereof, shall be of zahav tahor. 39 Of a talent of zahav tahor shall he make it, with all these

לא און זאָלסט מאַכן אַ מנורה פֿון ריינעם גאָלד; געהאַמערט
gehamert gold reinem fun menoyre a machn zolst un
hammered gold pure of lampstand a make you(SG) must and

זאָל די מנורה געמאַכט ווערן , איר פֿוסגעשטעל, און איר שטאַם;
shtam ir un fusgeshtel ir vern gemacht menoyre di zol
shaft its and base its become made lampstand the shall

אירע בעכערלעך – אירע באַזע און אירע בלומען – זאָלן זיין פֿון איר
ir fun zain zoln blumen ire un baze ire becherlech ire
it from be shall flowers its and base its buds its

גופֿא. לב און זעקס ערטער זאָלן אַרויסגיין פֿון אירע זײַטן, דרײַ
drai zaitn ire fun aroisgein zoln rern zeks un gufe
three sides its from go out shall branches six and itself

ערטער פֿון דער מנורה פֿון איר איין זײַט, און דרײַ ערטער פֿון
fun rern drai un zait ein ir fun menoyre der fun rern
of branches three and side one its from lampstand the of branches

דער מנורה פֿון איר צווייטער זײַט. לג דרײַ מאַנדלקווייטיקע
mandlkveitike drai zait tsveiter ir fun menoyre der
almond blossom shaped three side second its from lampstand the

בעכערלעך פֿון אַ קנאָפּ און בלום אויף איין ערטל , און דרײַ
drai un rer ein oif blum a un knop a fun becherlech
three and branch one on flower a and bud a of cups

מאַנדלקווייטיקע בעכערלעך פֿון אַ קנאָפּ און אַ בלום אויפֿן אַנדער
ander oifn blum a un knop a fun becherlech mandlkveitike
other on flower a and bud a of cups almond blossom shaped

ערטל ; אַזוי פֿאַר די זעקס ערטער , וואָס גייען אַרויס פֿון
fun arois geyen vos rern zeks di far azoi rer
from out go which branches six the for in same way branch

דער מנורה. לד און אויף דער מנורה פֿיר מאַנדלקווייטיקע
mandlkveitike fir menoyre der oif un menoyre der
almond blossom shaped four lampstand the on and lampstand the

בעכערלעך – אירע קנעפּ און אירע בלומען. לה און אַ קנאָפּ אונטער צוויי
tsvei unter knop a un blumen ire un knep ire becherlech
two under bud a and flowers its and knobs its cups

ערטער פֿון איר, און אַ קנאָפּ אונטער צוויי ערטער פֿון איר, און אַ
a un ir fun rern tsvei unter knop a un ir fun rern
a and it of branches two under bud a and it of branches

קנאָפּ אונטער צוויי ערטער פֿון איר, פֿאַר די זעקס ערטער וואָס
vos rern zeks di far ir fun rern tsvei unter knop
which branches six the for it of branches two under bud

גייען אַרויס פֿון דער מנורה. לו זייערע קנעפּ און זייערע ערטער
rern zeyere un knep zeyere menoyre der fun arois geyen
branches their and buds their lampstand the from out go

זאָלן זײַן פֿון איר גופֿא , אין גאַנצן איין אויסהאַמערונג פֿון ריינעם
reinem fun oishamerung ein gantsn in gufe ir fun zain zoln
pure from beaten out one all in one piece its from be shall

גאָלד. לז און זאָלסט מאַכן זיבן לעמפּלעך , און זיי זאָלן
un rerlech zibn ir tsu machn zolst un gold
and branch lights seven you to make you(SG) must and gold

ברענען צו שײַנען אויף דעם פּנים פֿון דער מנורה. לח און זאָל מע
tsu laichtn machn un rerlech ire ontsindn zol me
to shine light make and branch lights its burn shall people

אַשפּענדלעך אירע און אירע צוועגלעך אַשפּענדלעך פֿאַר זײַן פּנים צו.
ashfendlech ire un tsvenglech ire un tsu foderzait ir
trays its and small tongs its and toward front side its

vessels. 40 And see that thou make them after their tavnit, which was shown thee in HaHar.

זאָלן זיין פֿון ריינעם גאָלד. לט פֿון צענטנער ריינעם גאָלד זאָל מען זי
zi men zol gold reinem tsentner fun gold reinem fun zain zoln
it they shall gold pure a talent from gold pure of be shall

מאַכן מיט אַלע די דאָזיקע כּלים . מ און זע זאָלסט מאַכן
machn zolst ze un keilim dozike di ale mit machn
make you(SG) must behold and vessels these the all with make

לויט זייער מוסטער, וואָס דיר ווערט געוויזן אויפֿן בארג .
barg oifn gevizn vert dir vos muster zeyer loit
mount on shown is you(SG) which pattern their according to

26 Moreover thou shalt make the Mishkan *(Tabernacle)* with ten curtains of twisted linen with turquoise, purple, and scarlet wool; with keruvim of artistic needle work shalt thou make them.

כו און דעם מישכּן זאָלסטו מאַכן פֿון צען פֿאָרהאַנגען; פֿון
fun forhangen tsen fun machn zolstu mishkn dem un
of curtains ten of make must you(sg) tabernacle the and

געדרייטן לײַנען, און בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמילרויט,
vermilroit un purpl un vol bloer un lainen gedraitn
vermilion red and purple and wool blue and linen twisted

מיט כּרובֿים קונציק אויסגעאַרבעט זאָלסטו זיי מאַכן .
machn zei zolstu oisgearbet kuntsik kruvim mit
make them must you(sg) crafted artfully Keruvim with

2 The length of one curtain shall be eight and twenty cubits, and the width of one curtain four cubits; and every one of the curtains shall have middah achat *(one size)*. 3 The five curtains shall be choverot *(joined together)* one to another; and the other five curtains shall be choverot one to another. 4 And thou shalt make loops of turquoise wool upon the edge of the outermost curtain of the set; and likewise shalt thou make loops upon the edge of the outermost curtain, in the second set.

ב די לענג פֿון איטלעכן פֿאָרהאַנג אַכט און צוואַנציק איילן, און
un eiln tsvantsik un acht forhang itlechn fun leng di
and cubits twenty and eight curtain each of length the

די בריים פֿון איטלעכן פֿאָרהאַנג פֿיר איילן; איין מאָס פֿאַר אַלע
ale far mos ein eiln fir forhang itlechn fun breit di
all for measure one cubits four curtain each of width the

פֿאָרהאַנגען. ג פֿינף פֿאָרהאַנגען זאָלן זיין באַהעפֿט איינער אָן אַנדערן, און
un andern on einer baheft zain zoln forhangen finf forhangen
and another on one joined be shall curtains five curtains

ווידער פֿינף פֿאָרהאַנגען באַהעפֿט איינער אָן אַנדערן. ד און זאָלסט
zolst un andern on einer baheft forhangen finf vider
you(SG) must and another on one joined curtains five again

מאַכן שלייפֿן פֿון בלאָער וואָל אויף דעם זוים פֿון איין פֿאָרהאַנג ביים
baim forhang ein fun zoim dem oif vol bloer fun shleifn machn
at curtain one of edge the on wool blue of loops make

עק פֿון איין באַהעפֿטונג , און אַזוי זאָלסטו
ek fun ein baheftung un azoi zolstu
end of one set of joined curtains and in same way must you(sg)

מאַכן אויף דעם זוים פֿון דעם עקסטן פֿאָרהאַנג אין דער צווייטער
tsveiter der in forhang ekstn dem fun zoim dem oif machn
second the in curtain last the of edge the on make

באַהעפֿטונג .
baheftung
set of joined curtains

5 Fifty loops shalt thou make in the first curtain, and fifty loops shalt thou make on the edge of the outermost curtain that is in the second set; that the loops may be opposite one another. 6 And thou shalt make fifty hooks of

ה פֿופֿציק שלייפֿן זאָלסטו מאַכן אויף דעם איין פֿאָרהאַנג, און פֿופֿציק
fuftsik un forhang ein dem oif machn zolstu shleifn fuftsik
fifty and curtain one the on make shall you loops fifty

שלייפֿן זאָלסטו מאַכן אויף דעם ברעג פֿון דעם פֿאָרהאַנג וואָס אין
in vos forhang dem fun breg dem oif machn zolstu shleifn
in which is curtain the of edge the on make shall you loops

דער צווייטער באַהעפֿטונג ; איינער קעגן אַנדערן זאָלן די
di zoln andern kegen einer baheftung tsveiter der
the shall another opposite one set of joined curtains second the

zahav, and join the curtains together with the hooks: so that the Mishkan shall become echad. [7] And thou shalt make curtains of goat hair to be an Ohel over the Mishkan: eleven curtains shalt thou make. [8] The length of one curtain shall be thirty cubits, the width of one curtain four cubits: and the eleven curtains shall be all of the middah achat *(same size)*.

שלייפֶן זײַן . [ו] און זאָלסט מאַכן פֿופּציק גילדערנע האָקן , און
un hokn gilderne fuftsik machn zolst un zain shleifn
and hooks golden fifty make you(SG) must and be loops

באַהעפֿטן די פֿאָרהאַנגען איינעם צום אַנדערן מיט די האָקן , אַז
az hokn di mit andern tsum einem forhangen di baheftn
so that hooks the with another to one curtains the join

דער משכן זאָל זײַן איינס. [ז] און זאָלסט מאַכן פֿאָרהאַנגען
forhangen machn zolst un eins zain zol mishkn der
curtains make you(SG) must and one be shall tabernacle the

פֿון ציגנהאָר פֿאַר אַ געצעלט איבערן משכן ; עלף פֿאָרהאַנגען
forhangen elf mishkn ibern getselt a far tsignhor fun
curtains eleven tabernacle over the tent a for goat's hair from

זאָלסטו זיי מאַכן . [ח] די לענג פֿון איטלעכן פֿאָרהאַנג דרײַסיק איילן ,
eiln draisik forhang itlechn fun leng di machn zei zolstu
cubits thirty curtain each of length the make them shall you

און די ברייט פֿון איטלעכן פֿאָרהאַנג פֿיר איילן ; איין מאָס פֿאַר די
di far mos ein eiln fir forhang itlechn fun breit di un
the for measure one cubits four curtain each of width the and

עלף פֿאָרהאַנגען.
forhangen elf
curtains eleven

[9] And thou shalt join into one five curtains by themselves, and six curtains by themselves, and shalt fold the sixth curtain over the front of the Ohel. [10] And thou shalt make fifty loops along the edge of the first curtain at the end of one choveret *(set)*, and fifty loops on the edge of the curtain of the second choveret *(set)*. [11] And thou shalt make fifty hooks of nechoshet, and put the hooks into the loops, and attach the Ohel, so that it may become echad *(one)*. [12] And the remnant of the overhang of the curtains of the Ohel, half of the curtain that remaineth, shall hang over the back of the Mishkan. [13] And a cubit on the one side, and a cubit on the other side of that which remaineth in the length of the curtains of the Ohel,

[ט] און זאָלסט באַהעפֿטן פֿינף פֿאָרהאַנגען באַזונדער , און
un bazunder forhangen finf baheftn zolst un
and by themselves curtains five join you(SG) must and

זעקס פֿאָרהאַנגען באַזונדער ; און דעם זעקסטן פֿאָרהאַנג זאָלסטו
zolstu forhang zekstn dem un bazunder forhangen zeks
shall you curtain sixth the and by themselves curtains six

צונויפֿטאָפּלען אויף דער פֿאָדערזײַט פֿון געצעלט. [י] און זאָלסט
zolst un getselt fun foderzait der oif tsunoiftoplen
you(SG) must and tent of front the over fold double

מאַכן פֿופּציק שלייפֿן אויף דעם זום פֿון איין פֿאָרהאַנג, דעם עקסטן אין
in ekstn dem forhang ein fun zoim dem oif shleifn fuftsik machn
in last the curtain one of edge the on loops fifty make

דער באַהעפֿטונג , און פֿופּציק שלייפֿן אויף דעם זום פֿון דעם
der baheftung un fuftsik shleifn oif dem zoim dem fun zoim dem
the set of joined curtains and fifty loops on the edge the of

פֿאָרהאַנג אין דער צווייטער באַהעפֿטונג . [יא] און זאָלסט
forhang in der tsveiter baheftung un zolst
curtain in the second curtain set of joined curtains and you(SG) must

מאַכן פֿופּציק קופּערנע האָקן , און אַרײַנטאָן די האָקן אין די שלייפֿן,
shleifn di in hokn di arainton un hokn kuperne fuftsik machn
loops the into hooks the put and hooks copper fifty make

און באַהעפֿטן דאָס געצעלט, אַז עס זאָל זײַן איינס. [יב] און דער
der un eins zain zol es az getselt dos baheftn un
the and one be shall it so that tent this join and

אַריבערהאַנג וואָס בלײַבט פֿון די פֿאָרהאַנגען פֿון געצעלט, דער
der getselt fun forhangen di fun blaibt vos ariberhang
the the tent of curtains the of remains which overhang

איבעריקער האַלבער פֿאָרהאַנג, זאָל אַראָפּהענגען אויף דער הינטערשטער
hintershter der oif arophengen zol forhang halber iberiker
back the over hang shall curtain half spare

זײַט פֿון משכן . [יג] און די אײל פֿון דער זײַט, און די אײל פֿון דער
der fun eil di un zait der fun eil di un mishkn fun zait
the of cubit the and side the of cubit the and Tabernacle of side

shall hang over the sides of the Mishkan on this side and the other, to cover it.

14 And thou shalt make a Mikhseh for the Ohel of ram skins dyed red, and a Mikhseh of tachash skins above.

15 And thou shalt make the kerashim *(planks)* of the Mishkan of acacia wood, standing erect. 16 Ten cubits shall be the length of each keresh *(plank)*, and a cubit and a half shall be the width of each keresh *(plank)*. 17 Two yadot *(tenons, projections)* shall there be in each keresh *(plank)*, set in order one against another: thus shalt thou make for all the kerashim *(planks)* of the Mishkan. 18 And thou shalt make the kerashim *(planks)* for the Mishkan, twenty kerashim *(planks)* on the south side southward. 19 And thou shalt make arba'im sockets of kesef under the twenty kerashim *(planks)*; two sockets under one keresh *(plank)* for its two yadot *(tenons, projections)*, and two sockets under the next keresh *(plank)* for its two yadot. 20 And for the second wall of the Mishkan on the tzafon *(north)* side there shall be twenty kerashim *(planks)*: 21 And their arba'im sockets of

אַנדער זײַט, וואָס בלײַבט איבער פֿון דער לענג פֿון די פּאָרהאַנגען פֿון
fun forhangen di fun leng der fun iber blaibt vos zait ander
of curtains the of length the of over remains which side other

געצעלט, זאָל אַראָפּהענגען אויף די זײַטן פֿון משכן , פֿון דער זײַט
zait der fun mishkn fun zaitn di oif arophengen zol getselt
side the at tabernacle of sides the over hang shall the tent

און פֿון דער אַנדער זײַט, אים צו פֿאַרדעקן.
fardekn tsu im zait ander der fun un
cover to it side other the at and

יד און זאָלסט מאַכן אַ צודעק פֿאַר דעם געצעלט פֿון
fun getselt dem far tsudek a machn zolst un
of tent the for covering a make you(SG) must and

רויט-געפֿאַרבטע וויידערפֿעלן, און אַ צודעק פֿון תּחש-פֿעלן פֿון אויבן.
oiben fun tchsh-feln fun tsudek a un viderfeln roit-gefarbte
above from tachash skins of covering a and ram skins dyed red

טו און זאָלסט מאַכן די ברעטער צום משכן פֿון
fun mishkn tsum breter di machn zolst un
of Tabernacle for the planks the make you(SG) must and

שִׁטים-האָלץ, שטייענדיק . טז צען איילן די לענג פֿון אַ ברעט, און
un bret a fun leng di eiln tsen shteyendik Shitim-holts
and plank a of length the cubits ten standing up acacia wood

אַן אייל און אַ האַלבע אייל די בריים פֿון איטלעכן ברעט. יז צוויי
tsvei bret itlechn fun breit di eil halbe a un eil an
two plank each of width the cubit half a and cubit a

צאַפּנס צו איטלעכן ברעט, איינער קעגן אַנדערן אַזוי ווי שטאַפּלען;
shtaplen vi azoi andern kegen einer bret itlechn tsu tsapns
steps like just another opposite one plank each for tenons

אַזוי זאָלסטו מאַכן צו אַלע ברעטער פֿון משכן . יח און
un mishkn fun breter ale tsu machn zolstu azoi
and Tabernacle of planks all for make must you(sg) thus

זאָלסט מאַכן די ברעטער צום משכן , צוואַנציק ברעטער
breter tsvantsik mishkn tsum breter di machn zolst
planks twenty Tabernacle for the planks the make you(SG) must

פֿאַר דער דָּרום-זײַט צו דָּרום . יט און פֿערציק זילבערנע שוועלן
shveln zilberne fertsik un dorem tsu dorem-zait der far
sockets silver forty and south to south side the for

זאָלסטו מאַכן אונטער די צוואַנציק ברעטער; צו צוויי שוועלן
shveln tsvei tsu breter tsvantsik di unter machn zolstu
sockets two to planks twenty the under make must you(sg)

אונטער איין ברעט פֿאַר זײַנע צוויי צאַפּנס, צו צוויי שוועלן אונטער
unter shveln tsvei tsu tsapns tsvei zaine far bret ein unter
under sockets two to tenons two its for plank one under

איין ברעט פֿאַר זײַנע צוויי צאַפּנס. כ און פֿאַר דער צווייטער זײַט פֿון
fun zait tsveiter der far un tsapns tsvei zaine far bret ein
of side second the for and tenons two its for plank one

משכן , פֿאַר דער צפֿון-זײַט , צוואַנציק ברעטער, כא מיט פֿערציק
fertsik mit breter tsvantsik tsofn-zait der far mishkn
forty with planks twenty the north side the for Tabernacle

זילבערנע שוועלן צו זײַ : צוויי שוועלן אונטער איין ברעט, צוויי שוועלן
shveln tsvei bret ein unter shveln tsvei zei tsu shveln zilberne
sockets two plank one under sockets two them to sockets silver

אונטער איין ברעט. כב און פֿאַר דער הינטערשטער זײַט פֿון משכן
mishkn fun zait hintershter der far un bret ein unter
Tabernacle of side back the for and plank one under

kesef; two sockets under one keresh *(plank)*, and two sockets under the next keresh *(plank)*. 22 And for the back of the Mishkan on the west, thou shalt make six kerashim *(planks)*. 23 And two kerashim *(planks)* shalt thou make for the corners of the Mishkan in the rear. 24 And they (the planks) shall be even at the bottom, and they shall be joined together (even) at the top, for a single ring thus shall it be for them both; they shall be for the two corners. 25 And they shall be shemoneh kerashim *(eight planks)*, and their sockets of kesef, sixteen sockets; two sockets under one keresh, two sockets under the next keresh. 26 And thou shalt make crossbars of acacia wood; five for the kerashim *(planks)* of the one side of the Mishkan, 27 And five crossbars for the kerashim *(planks)* of the second wall of the Mishkan, and five crossbars for the kerashim *(planks)* of the wall of the Mishkan at the back, westward.

28 And the middle crossbar inside the kerashim *(planks)* shall extend from end to end. 29 And thou shalt overlay the kerashim *(planks)* with zahav, and make their rings of zahav as housing for the crossbars: and thou shalt overlay the crossbars with zahav. 30 And thou shalt erect the Mishkan according to the

צו מערבּ , זאָלסטו מאַכן זעקס ברעטער. כג און צוויי ברעטער
breter tsvei un breter zeks machn zolstu mayrev tsu
planks two and planks six make must you(sg) west to

זאָלסטו מאַכן פֿאַר דיווינקלען פֿון מישכּן , אויף דער הינטערשטער
hintershter der oif mishkn fun vinklen di far machn zolstu
rear the on Tabernacle of corners the for make shall you

זײַן. כד און זיי זאָלן זײַן אַרײַנגעפּאַסט אונטן , און דעס גלײַכן זאָלן
zoln glaichn des un unten araingepast zain zoln zei un zait
shall same the and bottom fitted be shall they and side

זיי זײַן אַרײַנגעפּאַסט אויבן ביז צום ערשטן רינג; אַזוי זאָל זײַן
zain zol azoi ring ershtn tsum biz oiben araingepast zain zei
be shall so ring first to the until top fitted into be they

בײַ זיי בײדן; זיי זאָלן זײַן פֿאַר די צוויי ווינקלען. כה און עס וועלן
veln es un vinklen tsvei di far zain zoln zei beidn zei bai
will there and corners two the for be shall they both them by

זײַן אַבט ברעטער מיט זיבערע זילבערנע שוועלן – זעכצן שוועלן: צוויי
tsvei shveln zechtsn shveln zilberne zeyere mit breter acht zain
two sockets sixteen sockets silver their with planks eight be

שוועלן אונטער איין ברעט, צוויי שוועלן אונטער
un bret ein unter shveln tsvei bret ein unter shveln
and plank the next under sockets two plank one under sockets

איין ברעט. כו און
ein bret un

זאָלסט מאַכן ריגלען פֿון שִׁטים-האָלץ; פֿינף פֿאַר די ברעטער פֿון
zolst machn riglen fun Shitim-holts fun finf far di breter fun
you(SG) must make bars of wood acacia of five the for planks of

איין זײַט מישכּן ; כז און פֿינף ריגלען פֿאַר די ברעטער פֿון דער צווייטער
ein zait mishkn un finf riglen far di breter fun der tsveiter
one side Tabernacle five and bars for the planks of the second

זײַט מישכּן , און פֿינף ריגלען פֿאַר די ברעטער פֿון דער הינטערשטער
zait mishkn un finf riglen far di breter fun der hintershter
side Tabernacle five and bars for the planks of the rear

מיטן ; כח און דער מיטלסטן ריגל אין מיטן זײַט מישכּן , צו מערבּ
mitn in rigl mitlstn dem un mayrev tsu mishkn zait
the middle in bar middle the and west to Tabernacle side

פֿון ברעטער, וואָס זאָל דורכריגלען פֿון עק צו עק. כט און
fun breter vos zol durchriglen fun ek tsu ek un
of planks which must bar a be from end to end and

די ברעטער זאָלסטו איבערציען מיט גאָלד, און מאַכן צו זיי
di breter zolstu ibertsien mit gold un machn tsu zei
the planks you(sg) must overlay with gold and make for them

רינגען פֿון גאָלד, אויערן פֿאַר די ריגלען; און זאָלסט איבערציען
ringen fun gold, oiern far di riglen un zolst ibertsien
rings of gold handles for the bars and you(SG) must overlay

די ריגלען מיט גאָלד. ל און זאָלסט אויפֿשטעלן דעם מישכּן
di riglen mit gold un zolst oifshteln dem mishkn
the bars with gold and you(SG) must erect the Tabernacle

אַזוי ווי זיך מוסטער וואָס איז דיר באַוויזן געוואָרן
azoi vi zain muster vos iz dir bavizn gevorn
just like its pattern which is to you(SG) appeared become having

אויפֿן באַרג .
oifn barg
on mount

mishpat *(plan, specifications)* thereof which was showed thee in HaHar.

31 And thou shalt make a Parochet of turquoise, purple, and scarlet wool, and twisted linen of ma'aseh choshev *(artistic craftwork)* with keruvim shall it be made: 32 And thou shalt hang it upon four ammudim of acacia wood overlaid with zahav: their hooks shall be of zahav, upon the four sockets of kesef. 33 And thou shalt hang up the Parochet under the hooks, that thou mayest bring in there behind the Parochet, the Aron HaEdut: and the Parochet shall separate unto you between HaKodesh and the Kodesh HaKodashim. 34 And thou shalt put the Kapporet upon the Aron HaEdut in the Kodesh HaKodashim. 35 And thou shalt place the Shulchan michutz *(outside)* the Parochet, and the Menorah opposite the Shulchan on the south side of the Mishkan: and thou shalt place the Shulchan on the north side. 36 And thou shalt make a Masach *(Screen, Curtain)* for the petach *(entrance)* of the Ohel, of turquoise, purple, and scarlet wool, and twisted linen, wrought with ma'aseh rokem *(embroidering craft)*. 37 And thou shalt make for the Masach five ammudim of acacia wood, and overlay them with zahav, and their

לא און זאָלסט מאַכן אַ פָּרוֹכֶת פֿון בלאָער וואָל, און פורפּל,
purpl un vol bloer fun parochet a machn zolst un
purple and wool blue of curtain a make you(SG) must and

און ווערמילרויט, און געדרייטן לײַנען; קונציק אויסגעאַרבעט, מיט
mit oisgearbet kuntsik lainen gedraitn un vermilroit un
with crafted artfully linen twisted and vermilion red and

כרובֿים זאָל מען אים מאַכן. לב און זאָלסט אים אַרויפֿטאָן אויף
oif aroifton im zolst un machn im men zol kruvim
on put it you(SG) must and make it they shall Keruvim

פֿיר זײַלן פֿון שִׁטים-האָלץ איבערגעצויגן מיט גאָלד, מיט זייערע העקלעך
heklech zeyere mit gold mit ibergetsoign Shitim-holts fun zailn fir
hooks their with gold with overlaid acacia wood of posts four

פֿון גאָלד, אויף פֿיר זילבערנע שוועלן. לג און זאָלסט אַרויפֿטאָן דעם
dem aroifton zolst un shveln zilberne fir oif gold fun
the put you(SG) must and sockets silver four on gold of

פָּרוֹכֶת אונטער די האָקן; און זאָלסט אַרײַנברענגען אַהין,
ahin arainbrengen zolst un hokn di unter parochet
there bring in you(SG) must and hooks the under curtain

אינעווייניק פֿון פָּרוֹכֶת, דעם אָרון פֿון צייגנים; און דער פָּרוֹכֶת וועט
vet parochet der un tseignim fun oren dem parochet fun ineveinik
will curtain the and testimony of aron the curtain of behind

אײַך אָפּשיידן צווישן דעם הייליקטום און דעם קָדשֵׁי-קָדשים.
kodshei-kodshim dem un heiliktum dem tsvishn opsheiden aich
most holy place the and holy the between divide for you

לד און זאָלסט אַרויפֿטאָן דעם דעק אויף דעם אָרון פֿון
fun oren dem oif dek dem aroifton zolst un
of aron the on atonement lid the put you(SG) must and

צייגנים, אין קָדשֵׁי-קָדשים. לה און זאָלסט אַוועקשטעלן
avekshtelen zolst un kodshei-kodshim in tseignim
place standing you(SG) must and most holy place in testimony

דעם טיש דרויסן פֿון פָּרוֹכֶת, און די מנורה אַקעגן דעם
dem akegn menoyre di un parochet fun droisn tish dem
the opposite lampstand the and curtain of outside table of food the

טיש, אין דָּרום-זײַט; און דעם מישכּן זאָלסטו
tish dorem-zait in tish dem un mishkn zolstu
table of food the and Tabernacle south side in table of food shall you

שטעלן אין צפֿון-זײַט. לו און זאָלסט מאַכן אַ פַּאַרהאַנג צום
shteln in tsofn-zait in tish dem un mishkn zolstu
set in the north side and you(SG) must and curtain a make for the

אײַנגאַנג פֿון געצעלט, פֿון בלאָער וואָל, און פורפּל, און ווערמילרויט,
aingang fun getselt fun bloer vol un purpl un vermilroit
entrance of tent of blue wool and purple and vermilion red and

און געדרייטן לײַנען, געשטיקטע אַרבעט. לז און זאָלסט מאַכן
un gedraitn lainen geshtikte arbet un zolst machn
un twisted linen embroidered work and you(SG) must and make

צום פַּאַרהאַנג פֿינף זײַלן פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי איבערציען מיט
tsum forhang a machn zolst un tsofn-zait in shteln
for the curtain a make you(SG) must and the north side in set

mit ibertsien zei un Shitim-holts fun zailn finf forhang tsum
with overlay them and acacia wood of posts five curtain for the

hooks shall be of zahav; and thou shalt cast five sockets of nechoshet for them.

27 And thou shalt build the Mizbe'ach of acacia wood, five cubits long, and five cubits wide; the Mizbe'ach shall be foursquare; and the height thereof shall be shalosh cubits. [2] And thou shalt make the karnot of it upon the four corners thereof; its karnot shall be of one piece with it; and thou shalt overlay it with nechoshet. [3] And thou shalt make its pots to receive its ashes, and its shovels, and its basins, and its meat forks, and its firepans; all the vessels thereof thou shalt make of nechoshet. [4] And thou shalt build for it a mikhbar *(grate)*, a strainer reshet *(mesh, netting)* of nechoshet; and upon the meshwork shalt thou make four taba'ot *(rings)* of nechoshet in the four corners thereof. [5] And thou shalt put it under the karkov *(surrounding border, ledge)* of the Mizbe'ach from below, that the meshwork may be half the height of the Mizbe'ach. [6] And thou shalt make badim *(carrying poles)* designed for the Mizbe'ach, poles of acacia wood, and overlay them with nechoshet. [7] And the badim shall be put into the taba'ot, and the badim shall be upon the two sides

גְּאָלְד; זייערע העקלעך פֿון גאָלד; און זאָלסט אויסגיסן פֿאַר זיי
zei far oisgisen zolst un gold fun heklech zeyere gold
them for pour out you(SG) must and gold of hooks their gold

פּינף קופּערנע שוועלן.
shveln kuperne finf
sockets copper five

כז

אין זאָלסט מאַכן דעם מזבח פֿון שִׁטִּים-האָלץ, פּינף
finf Shitim-holts fun mizbeyech dem machn zolst un
five acacia wood of altar the make you(SG) must and

איילן די לענג, און פּינף איילן די בריים; פֿירעקעכדיק זאָל
zol firekechdik breit di eiln finf un leng di eiln
shall foursquare width the cubits five and length the cubits

דער מזבח זײַן, און דריי איילן זײַן הייך. [ב] און זאָלסט
zolst un heich zain eiln drai un zain mizbeyech der
you(SG) must and height its cubits three and be altar the

מאַכן זײַנע הערנער אויף זײַנע; פֿון אים גופֿא זאָלן זײַן
zain zoln gufe im fun vinklen fir zaine oif herner zaine machn
be shall itself it of corners four its on horns its make

זײַנע הערנער; און זאָלסט אים איבערציען מיט קופּער. [ג] און
un kuper mit ibertsien im zolst un herner zaine
and bronze with overlay it you(SG) must and horns its

זאָלסט מאַכן זײַנע טעפּ אויף אַוועקנעמען זײַנע אַש, און
un ash zaine aveknemen oif tep zaine machn zolst
and ashes its to take away for pots its make you(SG) must

זײַנע שופֿלען, און זײַנע שפּרענגבעקנס, און זײַנע גאָפּלען, און זײַנע
zaine un goplen zaine un shprengbekns zaine un shuflen zaine
its and meat forks its and basins its and shovels its

פַֿייערפּאַנען; אַלע זײַנע כּלים זאָלסטו מאַכן פֿון קופּער. [ד] און
un kuper fun machn zolstu keilim zaine ale faierfanen
and bronze of make must you(sg) utensils its all firepans

זאָלסט מאַכן צו אים אַ קופּערנע זיף פֿון נעצאַרבעט, און
un netsarbet fun zip kuperne a im tsu machn zolst
and a network of grating copper a it for make you(SG) must

זאָלסט מאַכן אויף דער נעץ פֿיר קופּערנע רינגען אויף זײַנע
zaine oif ringen kuperne fir nets der oif machn zolst
its on rings copper four net the on make you(SG) must

פֿיר עקן. [ה] און זאָלסט זי אַרויפּטאָן אונטער דעם געזימס פֿון
fun gezims dem unter aroifton zi zolst un ekn fir
of ledge the under put it you(SG) must and corners four

מזבח, פֿון אונטן, און די נעץ זאָל זײַן ביז דער העלפֿט פֿון
fun helft der biz zain zol nets di un unten fun mizbeyech
of half the until be shall net the and below from the altar

מזבח. [ו] און זאָלסט מאַכן שטאַנגען צום מזבח,
mizbeyech tsum shtangen machn zolst un mizbeyech
altar for the poles make you(SG) must and the altar

שטאַנגען פֿון שִׁטִּים-האָלץ, און זיי איבערציען מיט קופּער. [ז] און זײַנע
zaine un kuper mit ibertsien zei un Shitim-holts fun shtangen
its and bronze with overlay them and acacia wood of poles

שטאַנגען זאָלן אַרײַנגעצויגן ווערן אין די רינגען, און די שטאַנגען
shtangen di un ringen di in vern araingetsoign zoln shtangen
poles the and rings the in become passed through shall poles

זאָלן זײַן אויף ביידע זײַטן פֿון מזבח ווען מע טראָגט אים.
im trogt me ven mizbeyech fun zaitn beide oif zain zoln
it carry people when altar of sides two on be shall

of the Mizbe'ach, to carry it.

[8] Hollow, with luchot *(planks, boards, panels)*, shalt thou make as it was showed thee on HaHar, so shall they make it.

[9] And thou shalt make the Khatzer *(Courtyard)* of the Mishkan; for the south side southward there shall be kela'im *(curtains, hangings)* for the Khatzer *(Courtyard)* of twisted linen of a hundred cubits long for one side; [10] And the twenty ammudim thereof and their twenty sockets shall be of nechoshet; the hooks of the ammudim and their bands shall be of kesef. [11] And likewise for the north side in length there shall be kela'im *(curtains, hangings)* of a hundred cubits long, and its twenty ammudim and their twenty sockets of nechoshet; the hooks of the ammudim and their bands of kesef. [12] And for the width of the Khatzer *(Courtyard)* on the west side shall be kela'im *(curtains, hangings)* of fifty cubits; their ammudim ten, and their sockets ten. [13] And the width of the Khatzer *(Courtyard)* on the east side mizrachah *(eastward, toward sunrise)* shall be fifty cubits. [14] The kela'im *(curtains, hangings)* of one shoulder of the entrance shall be fifteen cubits; their ammudim shloshah, and their sockets shloshah. [15] And on the other

ח הויל אינעווייניק, פֿון ברעטער, זאָלסטו אים מאַכן ; אַזוי ווי מע האָט
hot me vi azoi machn im zolstu breter fun ineveinik hoil
has one as just make it shall you planks of inside hollow

דיר געוויזן אויפֿן באַרג , אַזוי זאָל מען מאַכן .
machn men zol azoi barg oifn gevizn dir
make one shall thus mount on shown you(SG)

ט און זאָלסט מאַכן דעם הויף פֿון משכן : פֿאַר דער
der far mishkn fun hoif dem machn zolst un
the for Tabernacle of courtyard the make you(SG) must and

דָּרום-זײַט צו דָּרום , אַרומהאַנגען פֿאַרן הויף פֿון געדרייטן
gedraitn fun hoif faran arumhangen dorem tsu dorem-zait
twisted of courtyard for the curtains south to south side

ליַינען , הונדערט איילן די לענג פֿאַר דער אין זײַט . י און די זײַלן
zailn di un zait ein der far leng di eiln hundert lainen
posts the and side one the for length the cubits one hundred linen

דערצו צוואַנציק , און זייערע שוועלן צוואַנציק , פֿון קופּער ; די
di kuper fun tsvantsik shveln zeyere un tsvantsik dertsu
the bronze of twenty sockets their and twenty in addition

העקלעך פֿון די זײַלן , און זייערע ריפֿבענדער , פֿון זילבער . יא און דעס
des un zilber fun reifbender zeyere un zailn di fun heklech
the and silver of bands their and posts the of hooks

גלַייכן פֿאַר דער צפֿון-זײַט , פֿאַר לענג : אַרומהאַנגען הונדערט
glaichn der far tsofn-zait far leng arumhangen hundert
same the for the north side the for curtains one hundred

איילן די לענג , און די זײַלן דערצו צוואַנציק , און זייערע
zeyere un tsvantsik dertsu zailn di un leng di eiln
their and twenty in addition posts the and length the cubits

שוועלן צוואַנציק , פֿון קופּער ; די העקלעך פֿון די זײַלן , און זייערע
zeyere un zailn di fun heklech di kuper fun tsvantsik shveln
their and posts the of hooks the bronze of twenty sockets

ריפֿבענדער , פֿון זילבער . יב און פֿאַר בריים פֿון הויף אין מערבֿ-זײַט ,
mayrev-zait in hoif fun breit far un zilber fun reifbender
the west side in courtyard of width for and silver of bands

אַרומהאַנגען פֿון פֿופֿציק איילן : די זײַלן דערצו צען , און זייערע
zeyere un tsen dertsu zailn di eiln fuftsik fun arumhangen
their and ten in addition posts the cubits fifty of curtains

שוועלן צען . יג און די בריים פֿון הויף אין מזרח-זײַט צו
tsu mizrech-zait in hoif fun breit di un tsen shveln
toward the east side on courtyard of width the and ten sockets

זונאויפֿגאַנג פֿופֿציק איילן . יד און פֿופֿצן איילן אַרומהאַנגען פֿאַר אין זײַט ;
zait ein far arumhangen eiln fuftsn un eiln fuftsik zunoifgang
side one for curtains cubit fifteen and cubits fifty sunrise

די זײַלן דערצו דריַי , און זייערע שוועלן דריַי . טו און פֿאַר דער
der far un drai shveln zeyere un drai dertsu zailn di
the for and three sockets their and three in addition posts the

צווייטער זײַט פֿופֿצן איילן אַרומהאַנגען ; די זײַלן דערצו דריַי , און
un drai dertsu zailn di arumhangen eiln fuftsn zait tsveiter
and three in addition posts the curtains cubit fifteen side second

זייערע שוועלן דריַי . טז און פֿאַר טויער פֿון הויף אַ פּאָרהאַנג פֿון
fun forhang a hoif fun toier faran un drai shveln zeyere
of curtain a courtyard of gate for the and three sockets their

shoulder of the entrance shall be hangings fifteen cubits; their ammudim shloshah, and their sockets shloshah. 16 And for the sha'ar *(gate)* of the Khatzer *(Courtyard)* shall be a Masach *(Screen)* of twenty cubits, of turquoise, and purple, and scarlet, and twisted linen, wrought with ma'aseh rokem *(craft or work of embroidering)*; and their ammudim shall be four, and their sockets four. 17 All the ammudim around the Khatzer *(Courtyard)* shall be banded with kesef; their hooks shall be of kesef, and their sockets of nechoshet. 18 The length of the Khatzer *(Courtyard)* shall be a hundred cubits, and the width fifty by fifty, and the height five cubits of twisted linen, and their sockets of nechoshet. 19 All the vessels of the Mishkan in all the avodah *(service)* thereof, and all the pegs thereof, and all the pegs of the Khatzer *(Courtyard)*, shall be of nechoshet.

צוואַנציק איילן , פֿון בלאָער וואָל , און פֿורפּל , און ווערמילרויט , און
un vermilroit un purpl un vol bloer fun eiln tsvantsik
and vermilion red and purple and wool blue of cubits twenty

געדרייטן ליינען , געשטיקטע אַרבעט; די זיילן דערצו פֿיר , און
un fir dertsu zailn di arbet geshtikte lainen gedraitn
and four in addition posts the work embroidered linen twisted

זייערע שוועלן פֿיר . יזאַלע זיילן פֿון הויף רונד אַרום , אָנגעגורט
ongegurt arum rund hoif fun zailn ale fir shveln zeyere
girded up about around courtyard of posts all four sockets their

מיט זילבער; זייערע העקלעך פֿון זילבער, און זייערע שוועלן פֿון קופּער .
kuper fun shveln zeyere un zilber fun heklech zeyere zilber mit
bronze of sockets their and silver of hooks their silver with

יחדי לענג פֿון הויף הונדערט אייל , און די ברייט פֿופּציק
fuftsik breit di un eiln hundert hoif fun leng di
fifty width the and cubits one hundred the courtyard of length the

אַקעגן פֿופּציק, און די הייך פֿינף אייל , פֿון געדרייטן ליינען ; און די
di un lainen gedraitn fun eiln finf heich di un fuftsik akegn
the and linen twisted of cubits five height the and fifty by

שוועלן דערצו פֿון קופּער . יטאַלע געצייג פֿון משכּן פֿאַר
far mishkn fun getsaig ale kuper fun dertsu shveln
for Tabernacle of utensils all bronze of in addition sockets

זיין גאַנצער אַרבעט, און אַלע זיינע פֿלעקלעך, און אַלע פֿלעקלעך פֿון
fun fleklech ale un fleklech zaine ale un arbet gantser zain
of tent pegs all and tent pegs its all and work entire its

הויף , פֿון קופּער .
kuper fun hoif
bronze of the courtyard

TETZAVEH

תְּצַוֶּה

20 And thou shalt command the Bnei Yisroel, that they bring thee pure pressed shemen zayit *(olive oil)* for the ohr, to kindle the Ner Tamid *(Perpetual Lamp)*. 21 In the Ohel Moed outside the Parochet, which is before the Edut, Aharon and his banim shall arrange it from erev to boker before Hashem; it

כ און דו זאָלסט באַפֿעלן די קינדער פֿון ישׂראֵל , זיי זאָלן
zoln zei Yisroel fun kinder di bafeln zolst du un
shall they Israel of children the command you(SG) must you and

דיר ברענגען ריינע געשלאָגענע בוימל פֿאַר דער לייַכטונג ,
laichtung der far boimel geshlogene reine brengen dir
lighting the for olive oil pressed pure bring to you(SG)

אויף אָנצינדן אַ ליכט תּמיד . כאאין אוֹהל-מוֹעד , דרויסן פֿון
fun droisn ohel-moed in tamid licht a ontsindn oif
of outside Tent of Meeting in continually light a to burn for

פָּרוֹכֶת וואָס פֿאַרן צייגנים , זאָל עס אַהרן און זיינע
zaine un Aharon es zol tseignim faran vos parochet
his and Aaron they shall testimony before the which is curtain

קינדער צוריכטן אויף פֿון אָוונט ביז אין דער פֿרי , פַּאַר
far peire der in biz ovnt fun oif tsurichtn kinder
in front of morning the in until evening from on arrange children

ה ; אַן אייביק געזעץ אויף זייערע דור-דורות פַּאַר
far dor-doires zeyere oif gezets eibik an Hashem
for generation after generation their for law eternal an Hashem

די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di
Israel of children the

כח

28 And bring thou near unto thee Aharon thy brother, and his banim with him, from the midst of the Bnei Yisroel, that he may minister unto Me in the kohen's office, even Aharon, Nadav and Avihu, El'azar and Itamar, Bnei Aharon. [2] And thou shalt make Bigdei Kodesh for Aharon thy brother for kavod and tiferet. [3] And thou shalt speak unto all that are of chochmei lev, whom I have filled with the Ruach Chochmah, that they may make Bigdei Aharon to set him apart as kodesh, that he may minister unto Me in the kohen's office.

און דו מאַך געזענען צו דיר דײַן ברודער אַהרֹנען ,
Aharonen bruder dain dir tsu genenen mach du un
Aaron brother your you(SG) to come near make you and

און זײַנע זין מיט אים, פֿון צווישן די קינדער פֿון
fun kinder di tsvishn fun im mit zin zaine un
of children the among from him with sons his and

ישְׂרָאֵל, כּדי זיי זאָלן זײַן כֹּהנים צו מיר; אַהרֹן , נָדָב , און
un Nadav Aharon mir tsu koyanim zain zoln zei kedei Yisroel
and Nadav Aaron me for kohanim be shall they so that Israel

אֲבִיהוּא, אֶלְעָזָר, און איתָמָר , אַהרֹנס זין . [ב] און זאָלסט מאַכן
machn zolst un zin Aharons Itamar un Elazar Avihu
make you(SG) must and sons Aaron's Ithamar and Elazar Avihu

דײַן ברודער אַהרֹנען הייליקע קלײדער פַּאַר אַ כּבֿוד און פַּאַר אַ
a far un koved a far kleider heilike Aharonen bruder dain
a for and honor an for garments holy Aaron brother your

שיינקייט . [ג] און דו זאָלסט רעדן צו אַלע קלוגהאַרציקע , וואָס
vos klughartsike ale tsu redn zolst du un sheinkeit
whom who are skilled all to speak you(SG) must you and splendor

איך האָב זיי אָנגעפֿילט מיט אַ רוּח פֿון חכמה , זיי זאָלן מאַכן
machn zoln zei chochme fun ruach a mit ongefilt zei hob ich
make must they wisdom of Spirit a with filled them have I

די קלײדער פַּאַר אַהרֹנען , כּדי אים צו הייליקן אַז ער זאָל זײַן
zain zol er az heilikn tsu im kedei Aharonen far kleider di
be shall he that consecrate to him so as Aaron for garments the

אַ כֹּהן צו מיר.
mir tsu koyen a
me for kohen a

[4] And these are HaBegadim which they shall make: a Choshen, and an Ephod, and a Me'il, and a Kesones of a box-like knitting work, a Mitznefet, and an Avnet; and they shall make Bigdei Kodesh for Aharon thy brother, and his Banim, that he may minister unto Me in the kohen's office. [5] And they shall take zahav, and turquoise, and purple, and scarlet wool, and linen.

[ד] און דאָס זײַנען די קלײדער, וואָס זיי זאָלן מאַכן : אַ חוֹשֶׁן ,
choshen a machn zoln zei vos kleider di zainen dos un
breastpiece a make shall they which clothes the are these and

און אַן אֵפֹוד , און אַ מְעִיל, און אַ געקעסטלט מאַנטל, אַ מְצְנֶפֶת , און
un mitsnefes a mantl gekestlt a un meil a un ephod an un
and turban a mantle checkered a and robe a and ephod an and

אַן אַבְנֵט ; און זיי זאָלן מאַכן הייליקע קלײדער פַּאַר דײַן ברודער
bruder dain far kleider heilike machn zoln zei un avneit an
brother your for clothes holy make shall they and sash an

אַהרֹנען און פַּאַר זײַנע זין , כּדי זיי זאָלן זײַן כֹּהנים צו מיר.
mir tsu koyanim zain zoln zei kedei zin zaine far un Aharonen
me to priests be shall they so that sons his for and Aaron

[ה] און זיי זאָלן נעמען דאָס גאָלד, און די בלאָע וואָל, און דעם פּורפּל,
purpl dem un vol bloe di un gold dos nemen zoln zei un
purple the and wool blue the and gold this use shall they and

און דאָס ווערמילרויט , און דעם ליַינען .
lainen dem un vermilroit dos un
linen the and vermilion red this and

[6] And they shall make the Ephod of zahav, of turquoise, and of purple, of scarlet wool, and twisted linen, with ma'aseh choshev *(artistic embroidery)*. [7] It shall have the two ketefot *(shoulder straps)* thereof joined at the two sides thereof; and so it shall be joined together. [8] And the Cheishev of his Ephod, which is upon it, shall be of the same, according to the work thereof; even of zahav, of turquoise, and purple, and scarlet wool, and twisted linen. [9] And thou shalt take two avnei shoham *(onyx stones)*, and engrave on them the Shemot of the Bnei Yisroel: [10] Shisha of their Shemot on one even *(stone)*, and the other Shemot of the shisha remaining on the other even *(stone)*, according to toledot *(in the order in which they were born)*. [11] With the work of a charash even *(engraver in gemstones)*, like the engravings of a chotam *(signet ring)*, shalt thou engrave the two avanim with the Shemot Bnei Yisroel; thou shalt make them to be set in mishbetzot zahav *(filigrees of gold)*. [12] And thou shalt fasten the two avanim upon the Kitfot HaEphod for avnei zikaron *(memorial stones)* unto the Bnei Yisroel; and Aharon shall bear their Shemot before

ו און זיי זאָלן מאַכן דעם אֵפֹוד פֿון גאָלד, בלאָער וואָל, און
un vol bloer gold fun ephod dem machn zoln zei un
and wool blue gold of ephod the make shall they and

פֿורפּל, וועַרמילרויט, און געדרייטן לײַנען, קונציק אויסגעאַרבעט. ז צוויי
tsvei oisgearbet kuntsik lainen gedraitn un vermilroit purpl
two crafted artfully linen twisted and vermilion red purple

אַקסלבענדער זאָל ער האָבן, באַהעפֿט צו זײַנע צוויי עקן, כּדי ער
er kedei ekn tsvei zaine tsu baheft hobn er zol akslbender
it so that ends two its to joined have it shall shoulder straps

זאָל זײַן באַהעפֿט. ח און דער גאַרטלבאַנד וואָס אויף אים, זאָל זײַן
zain zol im oif vos gartlband der un baheft zain zol
be shall it on which is waistband the and joined his shall

אַזוי ווי זײַן אַרבעט, פֿון אים גופֿא; פֿון גאָלד, בלאָער וואָל,
vol bloer gold fun gufe im fun arbet zain vi azoi
wool blue gold of itself it of production its as in same way

און פֿורפּל, און וועַרמילרויט, און געדרייטן לײַנען. ט און זאָלסט
zolst un lainen gedraitn un vermilroit un purpl un
you(SG) must and linen twisted and vermilion red and purple and

נעמען צוויי אָניקלשטיינער, און אויסקריצן אויף זיי די נעמען פֿון די
di fun nemen di zei oif oiskritsn un oniklshteiner tsvei nemen
the of names the them on engrave and onyx gems two take

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; י זעקס פֿון זייערע נעמען אויף אײַן שטיין, און די
di un shtein ein oif nemen zeyere fun zeks Yisroel fun kinder
the and stone one on names their of six Israel of children

איבעריקע זעקס נעמען אויפֿן, לויט זייערע
iberike zeks nemen oifn loit zeyere
remaining six names on according to their

צוויי שטיין, לויט זייערע
tsveitn shtein loit zeyere
second the stone according to their

געבורטן.
geburtn
having been born

יא וויַ אַרבעט פֿון אַ שטיינשניידער, וויַ אויסקריצונגען פֿון אַ זיגל,
zigl a fun oiskritsungen vi shteinshnaider a fun arbet vi
seal a of engravings like stone engraver a of work as

זאָלסטו אויסקריצן די צוויי שטיינער לויט די נעמען פֿון די
di fun nemen di loit shteiner tsvei di oiskritsn zolstu
the of names the according to stones two the engrave must you(sg)

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; איינגעראַמט אין אײַנפֿאַסונגען פֿון גאָלד זאָלסטו
zolstu gold fun ainfasungen in aingeramt Yisroel fun kinder
must you(sg) gold of settings into framed Israel of children

זיי מאַכן. יב און זאָלסט אַרויפֿטאָן די צוויי שטיינער אויף די
di oif shteiner tsvei di aroifton zolst un machn zei
the on stones two the put you(SG) must and make them

פֿאַר אַקסלבענדער פֿון איפֿוד – שטיינער פֿון דערמאָנונג
far dermonung fun shteiner ifod fun akslbender
representing memorial of stones the ephod of shoulder straps

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; און אַהרן זאָל טראָגן זייערע נעמען
nemen zeyere trogn zol Aharon un Yisroel fun kinder di
names their carry shall Aaron and Israel of children the

פֿאַר ה אויף זײַנע צוויי אַקסלען פֿאַר אַ דערמאָנונג. יג און
un dermonung a far akslen tsvei zaine oif Hashem far
and memorial a for shoulders two his on Hashem in front of

זאָלסט מאַכן איינפֿאַסונגען פֿון גאָלד; ד און צוויי קייטן פֿון
zolst machn ainfasungen fun gold fun un tsvei keitn fun
you(SG) must make settings of gold of and two chains of

רײַנעם גאָלד; געדרייט זאָלסטו זיי מאַכן , פֿלעכטאַרבעט ; און
reinem gold pure gedreit zolstu zei machn flechtarbet un
twisted gold pure twisted you(sg) must them make produced twisted and

זאָלסט אַרויפֿטאָן די געפֿלאָכטענע קייטן אויף די איינפֿאַסונגען.
zolst aroifton di geflochtene keitn di ainfasungen
you(SG) must put the braided chains on the settings

ט״ו און זאָלסט מאַכן אַ חוֹשֶׁן פֿון באַשייד , קונציק
un zolst machn a choshen fun basheid kuntsik
and you(SG) must make a breastpiece for decision artfully

אויסגעאַרבעט; אַזוי ווי די אַרבעט פֿון אֵפֹוד זאָלסטו אים מאַכן : פֿון
oisgearbet azoi vi di arbet fun ephod zolstu im machn fun
crafted just the like of work ephod you shall it make of

גאָלד, בלאָער ווואָל , און פּורפּל , און ווערמילרויט , און געדרייט לײַנען ,
gold bloer vol un purpl un vermilroit un gedraitn lainen
gold blue wool and purple and red vermilion and twisted linen

זאָלסטו אים מאַכן . טז פֿירעקעכדיק זאָל ער זײַן , געטאָפּלט, אַ שפּאַן
zolstu im machn firekechdik zol er zain getoplt a shpan
you shall it make foursquare be it shall doubled a span

זײַן לענג , און אַ שפּאַן זײַן בריים. יז און זאָלסט אַרײַנזעצן
zain leng un a shpan zain breit un zolst arainzetsn
its length and a span its width and you(SG) must set into

אין אים אַן איינזעצונג פֿון שטיינער, פֿיר ציילן שטיינער, אַ ציל פֿון
in im an ainzetsung fun shteiner fir tseiln shteiner fun a tseil fun
in it a setting of stones four rows stones of a row of

רובין , טאָפּאַז, און שמאָראַק, איין ציל; יח און די צווייטע ציל: גאַרפֿונקל,
rubin tafaz un shmorak ein tseil un di tsveite tseil garfunkl
ruby topaz and emerald one row and the second row turquoise

סאַפּירשטיין, און דימענט ; יט און די דריטע ציל: יאַכצום , אַגאַט, און
sapirshtein un diment un di drite tseil yachtsum agat un
sapphire and diamond and the third row jacinth and agate

אַמעטיסט; כ און די פֿירטע ציל: גאָלדשטיין, און אָניקל, און יאַשפּיז ;
ametist un di firte tseil goldshtein un onikl un yashpiz
amethyst and the fourth row chrysolite and onyx and jasper

איינגעזעצט אין גאָלד זאָלן זיי זײַן אין זייערע איינפֿאַסונגען. כא און די
aingezetst in gold zoln zei zain in zeyere ainfasungen un di
set in gold shall they be in their settings and the

שטיינער זאָלן זײַן לויט די נעמען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
shteiner zoln zain loit di nemen fun di kinder fun Yisroel
stones shall be according to the names of the children of Israel

צוועלף, לויט זייערע נעמען ; ווי אויסקריצונגען פֿון אַ זיגל,
tsvelf loit zeyere nemen vi oiskritsungen fun a zigl
twelve according to their names just as engravings of a seal

איטלעכער לויט זײַן נאָמען זאָלן זיי זײַן , אַקעגן די צוועלף
itlecher loit zain nomen zoln zei zain akegn di tsvelf
each according to its name shall they be for the twelve

שבֿטים .
shvotim
tribes

Hashem upon his two ketefayim for a zikaron. 13 And thou shalt make mishbetzot zahav *(filigrees of gold)*; 14 And two sharsherot zahav tahor *(chains of pure gold)* at the edges; of braided artistic work shalt thou make them, and fasten the braided sharsherot *(chains)* to the mishbetzot *(filigrees)*. 15 And thou shalt make the Choshen Mishpat with artistic work; like the work of the Ephod thou shalt make it; of zahav, of turquoise, and of purple, and of scarlet wool, and of twisted linen, shalt thou make it. 16 Ravu'a *(foursquare, square)* it shall be folded; a span shall be the length thereof, and a span shall be the width thereof. 17 And thou shalt set in it settings of even *(stone)*, four rows of gemstones: the first row shall be an odem, a pitdah, and bareket: this shall be the first row. 18 And the second row shall be nofech, sapphire, and yahalom. 19 And the third row a leshem, shevo, and achlamah. 20 And the fourth row tarshish, shoham, and yashfeh; they shall be set in zahav in their settings. 21 And the avanim *(gemstones)* shall be for the Shemot Bnei Yisroel, Shteym Esreh *(Twelve)*, according to their Shemot, like the engravings of a chotam *(signet ring)*; every one with shmo shall they

כב אוּן זאָלסט מאַכן אויפֿן חושן געדרייטע קייטן ,
keitn gedreite choshen oifn machn zolst un
chains braided breastpiece on make you(SG) must and

כג פֿלעכטאַרבעט , פֿון ריינעם גאָלד. אוּן זאָלסט מאַכן צום
tsum machn zolst un gold reinem fun flechtarbet
for the make you(SG) must and gold pure of produced twisted

חוֹשֶׁן צוויי גילדערנע רינגען , אוּן אַרויפֿטאָן די צוויי רינגען אויף
oif ringen tsvei di aroifton un ringen gilderne tsvei choshen
on rings two the put and rings golden two breastpiece

כד די צוויי עקן פֿון חוֹשֶׁן . אוּן זאָלסט אַריינטאָן די צוויי
tsvei di arainton zolst un choshen fun ekn tsvei di
two the put you(SG) must and breastpiece of ends two the

גילדערנע פֿלעכטן אין די צוויי רינגען בייַ די עקן פֿון חוֹשֶׁן .
choshen fun ekn di bai ringen tsvei di in flechtn gilderne
the breastpiece of ends the by rings two the in braids golden

כה אוּן די צוויי עקן פֿון די צוויי פֿלעכטן זאָלסטו אַרויפֿטאָן אויף די
di oif aroifton zolstu flechtn tsvei di fun ekn tsvei di un
the on fasten shall you braids two the of ends two the and

צוויי איינפֿאַסונגען, אוּן אַרויפֿטאָן אויף די אַקסלבענדער פֿון איפֿוד ,
ifod fun akslbender di oif aroifton un ainfasungen tsvei
the ephod of shoulder straps the onto fasten and settings two

כו אויף זיין פֿאָדערזייַט. אוּן זאָלסט מאַכן צוויי גילדערנע
gilderne tsvei machn zolst un foderzait zain oif
golden two make you(SG) must and front its to

רינגען, אוּן זיי אַרויפֿזעצן אויף די צוויי עקן פֿון חוֹשֶׁן
choshen fun ekn tsvei di oif aroifzetsn zei un ringen
the breastpiece of ends two the on place onto them and rings

כז בייַ זיין זוים וואָס צו דער זייַט פֿון אֵפֿוד , אינעווייניק צו . אוּן
un tsu ineveinik ephod fun zait der tsu vos zoim zain bai
and to inner the ephod of side the to which edge its by

זאָלסט מאַכן צוויי גילדערנע רינגען , אוּן זיי אַרויפֿטאָן אויף די
di oif aroifton zei un ringen gilderne tsvei machn zolst
the on put them and rings golden two make you(SG) must

צוויי אַקסלבענדער פֿון איפֿוד , פֿון אונטן , אויף זיין פֿאָדערזייַט,
foderzait zain oif unten fun ifod fun akslbender tsvei
front its at below at the ephod of shoulder straps two

כח לעבן זיין באַהעפֿטונג, איבער דעם חֵשֶׁב פֿון אֵפֿוד . אוּן
un ephod fun chesheb dem iber baheftung zain lebn
and the ephod of waistband the above attachment its near

מע זאָל צושנירן דעם חוֹשֶׁן דורך זיַנע רינגען צו די
di tsu ringen zaine durch choshen dem tsushnirn zol me
the to rings its by breastpiece the tie shall people

רינגען פֿון אֵפֿוד מיט אַ שנור פֿון בלאָער וואָל , כּדי ער זאָל
zol er kedei vol bloer fun shnur a mit ephod fun ringen
shall it so that wool blue of cord a with the ephod of rings

זיך זאָל חוֹשֶׁן דער אוּן , אֵפֿוד פֿון חֵשֶׁב דעם אויף זיין
zich zol choshen der un ephod fun chesheb dem oif zain
self shall breastpiece the and the ephod of waistband the above be

כט נישט אַראָפּרוקן פֿון אֵפֿוד . אוּן אַהרן זאָל טראָגן די נעמען
nemen di trogn zol Aharon un ephod fun aroprukn nisht
names the bear shall Aaron and the ephod from move away not

be according to the Shnei Asar Shevet *(Twelve Tribes)*.
22 And thou shalt make for the Choshen at the edges of braided artistic work of zahav tahor *(pure gold)*.
23 And thou shalt make upon the Choshen two rings of zahav, and shalt fasten the two rings on the two ends of the Choshen.
24 And thou shalt fasten the two ropes of zahav on the two rings which are on the ends of the Choshen. 25 And the other two ends of the two ropes thou shalt fasten in the two mishbetzot *(filigrees)*, and attach them to the Ketefot HaEphod *(Shoulder Straps of the Ephod)* toward its front.
26 And thou shalt make two rings of zahav, and thou shalt put them upon the two ends of the Choshen on the lower border thereof, on the inside toward the Ephod. 27 And two other rings of zahav thou shalt make, and shalt put them on at the bottom of the Kitfot HaEphod toward the front thereof, opposite the seam thereof, above the Cheishev HaEphod *(Belt of the Ephod)*. 28 And they shall bind the Choshen by the rings thereof unto the rings of the Ephod with a turquoise woolen cord, that it may be above the Cheishev HaEphod, and that the Choshen be not loosed from the Ephod.
29 And Aharon shall bear the Shemot Bnei Yisroel in the Choshen HaMishpat

upon his lev, when he goeth in unto HaKodesh, for a zikaron *(memorial)* before Hashem tamid. 30 And thou shalt put in the Choshen HaMishpat the Urim and the Tummim; and they shall be upon the lev Aharon, when he goeth in before Hashem; and Aharon shall nasa *(bear)* the Mishpat Bnei Yisroel upon his lev before Hashem tamid.

פֿון די קינדער פֿון ישׂראל אין דעם חושן פֿון באַשייד אויף
oif basheid fun choshen dem in Yisroel fun kinder di fun
against decision of breastpiece the in Israel of children the of

זײַן האַרצן, ווען ער קומט אין הייליקטום, פֿאַר אַ דערמאָנונג פֿאַר
far dermonung a far heiliktum in kumt er ven hartsn zain
before memorial a for holy into comes he when heart his

ה תּמיד . ל און זאָלסט אַרײַנטאָן אין דעם חוֹשֶׁן
Hashem tamid un zolst arainton in dem choshen
Hashem continually and you(SG) must put in the breastpiece

פֿון באַשייד די אורים-ותּומים , און זיי זאָלן זײַן בײַ אַהרֹנען
Aharonen bai zain zoln zei un Urim-utumim di basheid fun
Aaron with be shall they and Urim and Tumim the decision of

אויפֿן האַרצן, ווען ער קומט פֿאַר ה ; און אַהרֹן זאָל טראָגן
trogn zol Aharon un Hashem far kumt er ven hartsn oifn
carry shall Aaron and Hashem before comes he when heart on the

דעם באַשייד פֿון די קינדער פֿון ישׂראל אויף זײַן האַרצן פֿאַר
far hartsn zain oif Yisroel fun kinder di fun basheid dem
before heart his on Israel of children the of decision the

ה תּמיד .
Hashem tamid
Hashem continually

31 And thou shalt make the Me'il HaEphod all of turquoise wool. 32 And there shall be a head opening in the top of it, in the middle thereof; it shall have a border of artistic embroidery around the head opening of it, like the head opening of a coat of mail; that it be not torn. 33 And beneath upon the hem of it thou shalt make pomegranates of turquoise, and of purple, and of scarlet, around the hem thereof; and bells of zahav between them round about: 34 A bell of zahav and a pomegranate, a bell of zahav and a pomegranate, upon the hem of the Me'il round about. 35 And it shall be upon Aharon lesharet *(to minister)*; and his sound shall be heard when he goeth in unto HaKodesh before Hashem, and when

לא און זאָלסט מאַכן דעם מְעִיל פֿון אֵפֹוד פֿון לויטער
loiter fun ephod fun meil dem machn zolst un
nothing but from ephod of robe the make you(SG) must and

בלאָער וואָל . לב און זײַן עפֿענונג פֿאַרן קאָפּ זאָל זײַן אין זײַן מיטן ;
mitn zain in zain zol kop faran efenung zain un vol bloer
midst its in be shall head for the opening its and wool blue

אַ זוים זאָל זײַן בײַ זײַן עפֿענונג רונד אַרום, וועבאַרבעט ; אַזוי ווי
vi azoi vebarbet arum rund efenung zain bai zain zol zoim a
like just woven work about around opening its by be shall edge an

די עפֿענונג פֿון אַ פּאַנצערהעמד זאָל זײַן בײַ אים, ער זאָל זיך נישט
nisht zich zol er im bai zain zol pantserhemd a fun efenung di
not self shall it him by be shall armoured shirt an of opening the

צעריסן. לג און זאָלסט מאַכן אויף זײַנע ברעגן מילגרוימען פֿון
fun milgroimen bregn zaine oif machn zolst un tseraisn
of pomegranates hem its on make you(SG) must and be torn

בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמילרויט , אויף זײַנע ברעגן רונד
rund bregn zaine oif vermilroit un purpl un vol bloer
around edge its on vermilion red and purple and wool blue

אַרום, און גילדערנע גלעקלעך צווישן זיי רונד אַרום ; לד אַ גילדערן
gildern a arum rund zei tsvishn gleklech gilderne un arum
golden a about around them between bells golden and about

גלעקל און אַ מילגרוים , אַ גילדערן גלעקל און אַ מילגרוים , אויף די
di oif milgroim a un glekl gildern a milgroim a un glekl
the on pomegranate a and bell golden a pomegranate a and bell

ברעגן פֿון דעם מְעִיל רונד אַרום . לה און עס זאָל זײַן אויף אַהרֹנען
Aharonen oif zain zol es un arum rund meil dem fun bregn
Aaron on be shall it and about around robe the of hem

ביים דינען , און דער קוֹל דערפֿון זאָל זיך הערן ווען ער
er ven hern zich zol derfun kol der un dinen baim
he when be heard self shall of it sound the and service during the

קומט אַרײַן אין הייליקטום פֿאַר ה׳ , און ווען ער גייט אַרויס,
arois geit er ven un Hashem far heiliktum in arain kumt
out goes he when and Hashem before holy in into comes

כּדי ער זאָל נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht zol er kedei
die not shall he so that

he cometh out, that he die not.

לו און זאָלסט מאַכן אַ שטערנבלעך פֿון ריינעם גאָלד, און
un gold reinem fun shternblech a machn zolst un
and gold pure of forehead plate a make you(SG) must and

אויסקריצן אויף אים ווי אויסקריצונגען פֿון אַ זיגל, הייליק צו ה׳ .
Hashem tsu heilik zigl a fun oiskritsungen vi im oif oiskritsn
Hashem to holy seal a of engravings like it on engrave

לז און זאָלסט עס אַרויפּטאָן אויף אַ שנור פֿון בלאָער וואָל, און עס
es un vol bloer fun shnur a oif aroifton es zolst un
it and wool blue of cord a on put it you(SG) must and

זאָל זיין אויף דער מִצְנֶפֶת ; אויף דער פֿאָדערזײַט פֿון דער מִצְנֶפֶת
mitsnefes der fun foderzait der oif mitsnefes der oif zain zol
turban the of front the on turban the on be shall

זאָל עס זיין . לח און עס זאָל זיין אויף אַהרנס שטערן , און אַהרֹן
Aharon un shtern Aharons oif zain zol es un zain es zol
Aaron and forehead Aaron's on be shall it and be it shall

זאָל נעמען אויף זיך די זינד אַקעגן די הייליקע זאַכן , וואָס די
di vos zachn heilike di akegn zind di zich oif nemen zol
the which things holy the against sin the self on take shall

קינדער פֿון ישְׂרָאֵל הייליקן , בײַ אַלע זייערע הייליקע גאָבן; און עס
es un gobn heilike zeyere ale bai heilikn Yisroel fun kinder
it and gifts holy their all by consecrate Israel of children

זאָל זיין אויף זיין שטערן תּמיד , כּדי זיי זאָלן באַווילקט
bavilikt zoln zei kedei tamid shtern zain oif zain zol
accepted shall they so that continually forehead his on be shall

ווערן פֿאַר ה׳ .
Hashem far vern
Hashem before become

[36] And thou shalt make a Tzitz zahav tahor *(head plate of pure gold)*, and engrave upon it, like the engravings of a chotam *(signet ring)*, KODESH LAHASHEM. [37] And thou shalt put it on a turquoise cord, that it may be upon the Mitznefet; upon the forefront of the Mitznefet it shall be. [38] And it shall be upon metzach Aharon *(forehead of Aharon)*, that Aharon may nasa *(bear)* the avon of the kodashim *(holy things)*, which the Bnei Yisroel shall set apart as kodesh in all their mattanot kadoshot *(holy gifts)*; and it shall be always upon his metzach *(forehead)*, that they may be leratzon *(accepted, acceptable)* before Hashem.

לט און זאָלסט מאַכן דאָס מאַנטל געקעסטלט, פֿון ליינען; און
un lainen fun gekestlt mantl dos machn zolst un
and linen from checkered mantle the make you(SG) must and

זאָלסטו מאַכן אַ מִצְנֶפֶת פֿון ליינען; און אַ אַבְנֵט זאָלסט
zolstu avneit a un lainen fun mitsnefes a machn zolst
must you(sg) sash a and linen from turban a make you(SG) must

מאַכן , געשטיקטע אַרבעט. מ און אַהרנס זין זאָלסטו מאַכן
machn zolstu zin Aharons un arbet geshtikte machn
make must you(sg) sons Aaron's and work embroidered make

מאַנטלען; און זאָלסט מאַכן זיי גאַרטלען; און היטלען
mantlen un gartelen machn zei zolst un hitlen
coats and sashes make to them you(SG) must and caps

מא און זאָלסטו מאַכן זיי פֿאַר אַ כּבֿוד און פֿאַר אַ שיינקייט .
un sheinkeit a far un koved a far machn zei zolstu
and beauty a for and honor an for make to them must you(sg)

מיט זיי זאָלסט אָנטאָן דײַן ברודער אַהרנען און זײַנע זין
mit zin zaine un Aharonen bruder dain onton zei zolst
with sons his and Aaron brother your clothe them you(SG) must

[39] And thou shalt embroider the Kesones of fine linen, and thou shalt make the Mitznefet of fine linen, and thou shalt make the Avnet of artistic embroidery. [40] And for Bnei Aharon thou shalt make Kuttanot *(Tunics)*, and thou shalt make for them Avnetim, and Migba'ot shalt thou make for them, for kavod and for tiferet. [41] And thou shalt put them upon Aharon thy brother, and his banim with him; and shalt anoint them,

and ordain them, and set them apart as kodesh, that they may minister unto Me in the kohen's office. 42 And thou shalt make them mikhnesei bahd *(linen undergarments)* to cover their nakedness; from the loins even unto the thighs they shall reach; 43 And they shall be upon Aharon, and upon his banim, when they come in unto the Ohel Mo'ed, or when they come near unto the Mizbe'ach lesharet *(to minister)* in HaKodesh; that they incur not avon, and die; it shall be a chukkat olahm unto him and his zera after him.

29 And this is the thing that thou shalt do unto them to set them apart as kodesh, to minister unto Me in the kohen's office: Take one bull calf, and two rams temimim *(without blemish)*, 2 And lechem matzot, and challot matzot mixed with shemen, and wafers matzot smeared with shemen; of fine wheat flour shalt thou make them. 3 Thou shalt put them into sal echad *(one basket)*; bring them near in the sal, with the bull and the two rams. 4 And Aharon and his banim thou shalt bring unto the petach of the Ohel Mo'ed, and shalt immerse them with mayim. 5 And thou shalt take the begadim, and put upon Aharon the kesones, and the Me'il

אים; און זאָלסט זיי זאַלבן, און דערפֿילן זייער האַנט, און זיי
zei un hant zeyer derfiln un zalbn zei zolst un im
them and hand their fill and anoint them you(SG) must and him

היילקן, אַז זיי זאָלן זײַן כֹהנים צו מיר. מב און מאַך זיי
zei mach un mir tsu koyanim zain zoln zei az heilikn
them make and me to kohanim be shall they that consecrate

ליינענע הויזן צו פֿאַרדעקן דאָס שאַנדפֿלייש; פֿון די לענדן און
un lendn di fun shandfleish dos fardekn tsu hoizn lainene
and loins the from shame the conceal to trousers linen

ביז די דיכן זאָלן זיי זײַן. מג און זיי זאָלן זײַן אויף אַהרֹנען
Aharonen oif zain zoln zei un zain zei zoln dichn di biz
Aaron on be shall they and be they shall thighs the until

און זײַנע זין, וועו זיי קומען אין אוֹהל-מוֹעד, אָדער וועו זיי
zei ven oder ohel-moed in kumen zei ven zin zaine un
they when or Tent of Meeting in come they when sons his and

געגענען צום מזבח, צו דינען אין הייליקטום; כדי זיי זאָלן
zoln zei kedei heiliktum in dinen tsu mizbeyech tsum genenen
shall they so that holy in serve to altar at the bring close

נישט טראָגן אַ זינד און שטאַרבן; אַן אייביק געזעץ פֿאַר אים און פֿאַר
far un im far gezets eibik an shtarbn un zind a trogn nisht
for and him for law eternal an die and sin a carry not

זײַן זאָמען נאָך אים.
im noch zomen zain
him after seed his

כט

און דאָס איז די זאַך וואָס דו זאָלסט טאָן צו זיי,
zei tsu ton zolst du vos zach di iz dos un
them to do you(SG) must you which thing the is this and

זיי צו הייליקן צו זײַן כֹהנים צו מיר: נעם איין
ein nem mir tsu koyanim zain tsu heilikn tsu zei
one take me to kohanim to be for consecrate to them

יונגן אָקס און צוויי ווידערס אָן אַ פֿעלער. ב און אומגעזויערט
umgezaiert un feler a on viders tsvei un oks yungn
unleavened and blemish a without rams two and bull young

ברויט, און אומגעזויערטע חלות פֿאַרמישט מיט אייל, און אומגעזויערטע
umgezaierte un eil mit farmisht chalus umgezaierte un broit
unleavened and oil with mixed loaves unleavened and bread

קוכנס באַשמירט מיט אייל; פֿון ווייצענעם זעמלמעל זאָלסטו זיי
zei zolstu zemelmel veitsenem fun eil mit bashmirt kuchns
them shall you fine flour wheat of oil with smeared cakes

מאַכן. ג און זאָלסט זיי אַריינטאָן אין איין קאָרב, און זיי
zei un korb ein in arainton zei zolst un machn
them and basket one in put them you(SG) must and make

געגענען אין דעם קאָרב, מיט דעם אָקס און מיט די צוויי ווידערס.
viders tsvei di mit un oks dem mit korb dem in genenen
rams two the with and bull the with basket the in bring close

ד און אַהרֹנען און זײַנע זין זאָלסטו מאַכן גענענען צום
tsum genenen machn zolstu zin zaine un Aharonen un
to come near make must you(sg) sons his and Aaron and

איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד, און זאָלסט זיי וואַשן מיט
mit vashn zei zolst un ohel-moed fun aingang
with wash them you(SG) must and Tent of Meeting of entrance

וואַסער. ה און זאָלסט נעמען די קלייַדער, און אָנקלייַדן
onkleidn un kleider di nemen zolst un vaser
clothe and garments the take you(SG) must and water

HaEphod, and the Ephod, and the Choshen, and gird him with the Cheishev HaEphod; [6] And thou shalt put the Mitznefet upon his head, and put the Nezer HaKodesh upon the Mitznefet. [7] Then shalt thou take the Shemen HaMishchah, and pour it upon his head, and anoint him. [8] And thou shalt bring near his banim, and put kuttanot upon them. [9] And thou shalt gird them with Avnet, Aharon and his banim, and put the migba'ot on them; and the Kehunnah shall be theirs for a chukkat olam; and thou shalt ordain Aharon and his banim.

[10] And thou shalt cause a bull to be brought before the Ohel Mo'ed; Aharon and his banim shall put their hands upon the head of the bull. [11] And thou shalt slaughter *(shachat)* the bull before Hashem, by the petach of the Ohel Mo'ed.

[12] And thou shalt take of the dahm of the bull, and put it upon the karnot of the Mizbe'ach with thy finger, and pour all the dahm on the yesod *(base)* of the Mizbe'ach. [13] And thou shalt take all the chelev that covereth the innards, and the diaphragm with the liver, and the two

אַהרֹנען דאָס מאַנטל, און דעם מְעִיל פון אֵפֹד , און דעם אֵפֹד ,
ephod dem un ephod fun meil dem un mantl dos Aharonen
ephod the and the ephod of robe the and mantle the Aaron

און דעם חושן , און אים אָנגורטן מיט דעם חֵשֶׁב פון
fun chesheb dem mit ongurtn im un choshen dem un
of waistband the with fasten it and breastpiece the and

אֵפֹד . [ו] און זאָלסט אָנטאָן די מִצְנֶפֶת אויף זײַן קאָפּ, און
un kop zain oif mitsnefes di onton zolst un ephod
and head his on turban the put on you(SG) must and the ephod

אַרויפּטאָן די הייליקע קרון אויף דער מִצְנֶפֶת . [ז] און זאָלסט
zolst un mitsnefes der oif kroin heilike di aroifton
you(SG) must and turban the on crown holy the put

נעמען דאָס אייל פון זאַלבונג , און אַרויפּגיסן אויף זײַן קאָפּ, און אים
im un kop zain oif aroifgisn un zalbung fun eil dos nemen
him and head his on pour out and anointing of oil the take

זאַלבן . [ח] און זײַנע זין זאָלסטו מאַכן געגענען , און זיי
zei un genenen machn zolstu zin zaine un zalbn
them and come near make must you(sg) sons his and anoint

אָנקלײדן מאַנטלען. [ט] און זאָלסט זיי אָנגורטן אַ אַבְנֵט ,
avneit a ongurtn zei zolst un mantlen onkleidn
sash a fasten to them you(SG) must and coats clothe with

אַהרֹנען און זײַנע זין , און זיי אָנבינדן היטלען, און די כְּהוּנה
kehune di un hitlen onbindn zei un zin zaine un Aharonen
priesthood the and caps bind on them and sons his and Aaron

זאָל זיי געהערן פַּאַר אַן אייביקן געזעץ; און זאָלסט
zolst un gezets eibikn an far gehern zei zol
you(SG) must and law everlasting an for belong to them shall

דערפֿילן די האַנט פון אַהרֹנען , און די האַנט פון זײַנע זין .
zin zaine fun hant di un Aharonen fun hant di derfiln
sons his of hand the and Aaron of hand the fill

[י] און זאָלסט מאַכן געגענען דעם אָקס פַּאַרן
faran oks dem genenen machn zolst un
before the bull the bring close make you(SG) must and

אוֹהל-מוֹעד , און אַהרן און זײַנע זין זאָלן אָנלענען זייערע הענט
hent zeyere onlenen zoln zin zaine un Aharon un ohel-moed
hands their lay shall sons his and Aaron and Tent of Meeting

אויפֿן קאָפּ פון אָקס. [יא] און זאָלסט שעכטן דעם אָקס פַּאַר
far oks dem shechtn zolst un oks fun kop oifn
before bull the slaughter you(SG) must and bull of head on

ה , ביים אײַנגאַנג פון אוֹהל-מוֹעד . [יב] און זאָלסט
zolst un ohel-moed fun aingang baim Hashem
you(SG) must and Tent of Meeting of entrance at the Hashem

נעמען פון דעם בלוט פון אָקס, און אַרויפּטאָן אויף די הערנער פון
fun herner di oif aroifton un oks fun blut dem fun nemen
of horns the on put and bull of blood the of take

מזבח מיט דײַן פֿינגער, און דאָס גאַנצע בלוט זאָלסטו אויסגיסן
oisgisen zolstu blut gantse dos un finger dain mit mizbeyech
pour out shall you blood all the this and finger your with the altar

בײַם גרונט פון מזבח . [יג] און זאָלסט נעמען דאָס גאַנצע
gantse dos nemen zolst un mizbeyech fun grunt baim
all the this take you(SG) must and the altar of base at

פֿעטס וואָס באַדעקט די אינגעוויידע, און דאָס רויטפֿלייש איבער דעם
dem iber roitfleish dos un ingeveid di badekt vos fets
the over caul this and innards the covered which fat

לעבער, און ביידע ניִרן , און דאָס פּעטס וואָס אויף זיי , און
un zei oif vos fets dos un nirn beide un leber
and them on which are fats the and kidneys two and liver

דעמפֿן אויפֿן מזבח . יד און דאָס פֿלייש פֿון אָקס, און זײַן
zain un oks fun fleish dos un mizbeyech oifn demfn
its and bull of meat the and altar on burn up in smoke

פֿעל, און זײַן מיסט, זאָלסטו פֿאַרברענען אין פֿײַער אויסן לאַגער ; אַ
a lager oisn faier in farbrenen zolstu mist zain un fel
a the camp outside fire in burn up shall you dung its and hide

זינדאָפּפֿער איז דאָס.
dos iz zindopfer
this is sin offering

[14] But the basar of the bull, and his hide, and his dung, shalt thou burn with eish outside the machaneh; it is a chattat.

טו און איין ווידער זאָלסטו נעמען , און אַהרן און זײַנע
zaine un Aharon un nemen zolstu vider ein un
his and Aaron and take must you(sg) ram one and

זין זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויפֿן קאָפּ פֿון ווידער. טז און
un vider fun kop oifn hent zeyere onlenen zoln zin
and ram of the head on hands their lay shall sons

זאָלסט שעכטן דעם ווידער, און נעמען זײַן בלוט , און
un blut zain nemen un vider dem shechtn zolst
and blood its take and ram the slaughter you(SG) must

שפּרענגען אויפֿן מזבח רונד אַרום . יז און דעם ווידער זאָלסטו
zolstu vider dem un arum rund mizbeyech oifn shprengen
must you(sg) ram the and about around the altar on scatter

צעשניידן אויף זײַנע שטיקער, און זאָלסט וואַשן זײַנע אינגעווייד,
ingeveid zaine vashn zolst un shtiker zaine oif tseshnaidn
innards its wash you(SG) must and pieces its in cut up

און זײַנע קני , און זיי אַוועקלייגן צו זײַנע שטיקער, און צו זײַן
zain tsu un shtiker zaine tsu avekleigen zei un kni zaine un
its to and pieces its to lay down them and knees its and

קאָפּ. יח און זאָלסט דעמפֿן דעם גאַנצן ווידער אויפֿן
oifn vider gantsn dem demfn zolst un kop
on ram whole the burn up in smoke you(SG) must and head

מזבח ; אַ בראַנדאָפּפֿער איז דאָס צו ה , אַ געשמאַקער ריח ,
reyech geshmaker a Hashem tsu dos iz brandopfer a mizbeyech
aroma delicious a Hashem to this it is olah a the altar

אַ פֿײַעראָפּפֿער איז דאָס צו ה .
Hashem tsu dos iz faieropfer a
Hashem to this is offering by fire an

[15] Thou shalt also take one ram; and Aharon and his banim shall put their hands upon the head of the ram. [16] And thou shalt slaughter the ram, and thou shalt take his dahm, and sprinkle it around upon the Mizbe'ach. [17] And thou shalt cut the ayil *(ram)* into pieces, and wash the innards of him, and his legs, and put them with his pieces, and his head. [18] And thou shalt burn the whole ram upon the Mizbe'ach: it is an olah unto Hashem: it is a re'ach hannichoach, an offering made by eish unto Hashem.

יט און זאָלסט נעמען דעם צווייטן ווידער, און אַהרן און
un Aharon un vider tsveitn dem nemen zolst un
and Aaron and ram second the take you(SG) must and

זײַנע זין זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויפֿן קאָפּ פֿון ווידער .
vider fun kop oifn hent zeyere onlenen zoln zin zaine
the ram of the head on hands their lay shall sons his

כ און זאָלסט שעכטן דעם ווידער, און נעמען פֿון זײַן בלוט ,
blut zain fun nemen un vider dem shechtn zolst un
blood his of take and ram the slaughter you(SG) must and

און אַרויפֿטאָן אויפֿן רעכטן אויערלעפּל פֿון אַהרנס , און אויפֿן רעכטן
rechtn oifn un Aharonen fun oierlepl rechtn oifn aroifton un
right on and Aaron of earlobe right on put and

אויערלעפּל פֿון זײַנע , און אויפֿן דוימען פֿון זייער רעכטער האַנט, און
un hant rechter zeyer fun doimen oifn un zin zaine fun oierlepl
and hand right their of thumb on and sons his of earlobe

[19] And thou shalt take the other ayil; and Aharon and his banim shall lay their hands upon the head of the ayil. [20] Then shalt thou slaughter *(shachat)* the ayil, and take of his dahm, and put it upon the lobe of the right ear of Aharon, and upon the lobe of the right ear of his banim, and upon the thumb of their right yad, and upon the bohen

of their right foot, and sprinkle the dahm upon the Mizbe'ach, all around. 21 And thou shalt take of the dahm that is upon the Mizbe'ach, and of the shemen hamishchah, and sprinkle it upon Aharon, upon his garments, upon his banim, upon the garments of his banim with him; he shall be set apart as kodesh, and his garments, his banim, his banim's garments with him. 22 Also thou shalt take of the ram the chelev and the tail, and the fat that covereth the innards, and the diaphragm with the liver, and the two kidneys, and the chelev that is on them, and the right thigh; for it is an ayil millu'im *(ram of ordination)*; 23 And one kekar lechem *(loaf of bread)*, and one challah of lechem shemen *(oily loaf of bread)*, and one wafer out of the basket of the matzot that is before Hashem; 24 And thou shalt put all in the hands of Aharon, and in the hands of his banim; and shalt wave them for a tenufah before Hashem. 25 And thou shalt take them from their hands, and burn them upon the Mizbe'ach for an olah, for a re'ach hannichoach before Hashem: it is an offering made by eish unto Hashem. 26 And thou shalt take the breast of the ayil hamillu'im *(ram of ordination)* for Aharon, and wave it for a tenufah before

אויפֶּן דוימען פֿון זייער רעכטן פֿוס; און זאָלסט שפּרענגען דאָס
dos shprengen zolst un fus rechtn zeyer fun doimen oifn
this scatter you(SG) must and foot right their of bohen on

בלוט אויפֶּן מזבח רונד אַרום. כא און זאָלסט נעמען פֿון
fun nemen zolst un arum rund mizbeyech oifn blut
of take you(SG) must and about around altar on blood

דעם בלוט וואָס אויפֶּן מזבח , און פֿון דעם אייל פֿון זאַלבונג ,
zalbung fun eil dem fun un mizbeyech oifn vos blut dem
anointing of oil the of and the altar on which is blood the

און שפּריצן אויף אַהרֹנען , און אויף זיינע קלייַדער , און אויף זיינע
zaine oif un kleider zaine oif un Aharonen oif shpritsn un
his on and garments his on and Aaron on sprinkle and

זין , און אויף די קלייַדער פֿון זיינע זין מיט אים; און ער און זיינע
zaine un er un im mit zin zaine fun kleider di oif un zin
his and he and him with sons his of garments the on and sons

קלייַדער וועלן ווערן הייליק, און זיינע זין און די קלייַדער פֿון
fun kleider di un zin zaine un heilik vern veln kleider
of garments the and sons his and holy become will garments

זיינע זין מיט אים. כב און זאָלסט נעמען פֿון דעם ווידער דאָס
dos vider dem fun nemen zolst un im mit zin zaine
the ram the of take you(SG) must and him with sons his

פּעטס, און דעם ווייַדל, און דאָס פּעטס וואָס באַדעקט די אינגעוויידע, און
un ingeveid di badekt vos fets dos un veidl dem un fets
and innards the covered which fat the and tail the and fat

דאָס רויטפֿלייש פֿון לעבער, און ביידע נירן , און דאָס פּעטס וואָס
vos fets dos un nirn beide un leber fun roitfleish dos
which fat the and kidneys two and liver of caul the

אויף זיי , און דעם רעכטן שענקל – וואָרעם אַ ווידער פֿון דערפֿילונג איז
iz derfilung fun vider a vorem shenkl rechtn dem un zei oif
is fulfillment of ram a because thigh right the and them on

דאָס – כג און איין לאַבן ברויט, און איין חלה ברויט אויף איייל, און
un eil oif broit chale ein un broit labn ein un dos
and oil with bread challah of one and bread loaf of one and this

איין קוכן פֿון דעם קאָרב אומגעזויערטן ברויט וואָס פֿאַר
far vos broit umgezaiertn korb dem fun kuchn ein
before which is bread made without yeast basket of the from cake one

ה . כד און זאָלסט אַלצדינג אַרויפֿטאָן אויף די הענט פֿון
fun hent di oif aroifton altsding zolst un Hashem
of hands the in put everything you(SG) must and Hashem

אַהרֹנען , און אויף די הענט פֿון זיינע זין ; און זאָלסט זיי
zei zolst un zin zaine fun hent di oif un Aharonen
them you(SG) must and sons his of hands the in and Aaron

אויפֿהייבן אַן אויפֿהייבונג פֿאַר ה . כה און זאָלסט עס נעמען
nemen es zolst un Hashem far oifheibung an oifheibn
take it you(SG) must and Hashem for wave a lift up

פֿון זייער האַנט, און דעמפֿן אויפֿן מזבח , איבער דעם
dem iber mizbeyech oifn demfn un hant zeyer fun
the over the altar on burn up in smoke and hand their from

בראַנדאָפּפֿער, פֿאַר אַ געשמאַקן ריח פֿאַר ה ; אַ פֿייַראָפּפֿער
faieropfer a Hashem far reyech geshmakn a far brandopfer
offering by fire an Hashem for aroma soothing a for olah

איז דאָס צו ה . כו און זאָלסט נעמען די ברוסט פֿון דעם
dem fun brust di nemen zolst un Hashem tsu dos iz
the of breast the take you(SG) must and Hashem to this is

Hashem; and it shall be thy portion. 27 And thou shalt set apart as kodesh the breast of the tenufah, and the thigh of the terumah, which is waved, and which is raised up, of the ayil hamillu'im, even of that which is for Aharon, and of that which is for his banim;

ווידער פֿון דערפֿילונג וואָס פַֿאַר אַהרֹנען , און זי אויפֿהייבן אַן
an oifheibn zi un Aharonen far vos derfilung fun vider
a lift up it and Aaron for which is fulfillment of ram

אויפֿהייבונג פַֿאַר ה ; און עס זאָל זיין דיר צום חלק .
chelek tsum dir zain zol es un Hashem far oifheibung
portion to the to you(SG) be shall it and Hashem for wave

כז און זאָלסט הייליקן די ברוסט פֿון אויפֿהייבונג, און דעם
dem un oifheibung fun brust di heilikn zolst un
the and wave of the breast the consecrate you(SG) must and

, געווארן געוואָרן איז אויפֿגעהויבן , וואָס אָפּשיידונג פֿון שענקל
gevorn oifgehoibn iz vos opsheidung fun shenkl
having become lifted up is which separation of a portion of thigh

און וואָס איז אָפּגעשיידט געוואָרן פֿון דעם ווידער פֿון
fun vider dem fun gevorn opgesheidt iz vos un
of ram the from having become separated is which and

דערפֿילונג , פֿון דעם וואָס פַֿאַר אַהרֹנען און פַֿאַר זיַינע זין .
zin zaine far un Aharonen far vos dem fun derfilung
sons his for and Aaron for which is that of fulfillment

28 And it shall be Aharon's and his banim's by a chok olam from the Bnei Yisroel; for it is a terumah; and it shall be a terumah from the Bnei Yisroel of the zivkhei shelemim of them, even their terumah unto Hashem.

כח און עס זאָל געהערן צו אַהרֹנען און צו זיַינע קינדער ,
kinder zaine tsu un Aharonen tsu gehern zol es un
children his to and Aaron to belong shall it and

פַֿאַר אַן אייביקן געזעץ, פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; וואָרעם אַן
an vorem Yisroel fun kinder di fun gezets eibikn an far
a because Israel of children the of law everlasting an for

אָפּשיידונג איז דאָס, און אַן אָפּשיידונג זאָל עס
es zol opsheidung an un dos iz opsheidung
it shall separation of a portion a and this is separation of a portion

זיַין , פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון זייערע פֿרידאָפּפֿער , זייער
zeyer fridopfer zeyere fun Yisroel fun kinder di fun zain
their peace offerings their of Israel of children the from be

אָפּשיידונג צו ה .
Hashem tsu opsheidung
Hashem to separation of a portion

29 And the Bigdei Hakodesh of Aharon shall be his banim's after him, to be anointed therein, and to be ordained in them. 30 And that ben that is kohen in his succession shall put them on shivat yamim, when he cometh into the Ohel Mo'ed to minister in HaKodesh.

כט און די הייליקע קליידער פֿון אַהרֹנען זאָלן זיַין פַֿאַר זיַינע זין
zin zaine far zain zoln Aharonen fun kleider heilike di un
sons his for be shall Aaron of garments holy the and

נאָך אים, אויף צו זאַלבן אין זיי , און צו דערפֿילן זייער האַנט אין
in hant zeyer derfiln tsu un zei in zalbn tsu oif im noch
in hand their fill to and them in anoint to for him after

זיי . ל זיבן טעג זאָל זיי אָנטאָן דער פֿון זיַינע זין , וואָס ווערט
vert vos zin zaine fun der onton zei zol teg zibn zei
shall be who sons his of the one clothe they shall days seven them

דער כהן אויף זיַין אָרט , דער וואָס קומט אין אוֹהל-מוֹעד צו
tsu ohel-moed in kumt vos der ort zain oif koyen der
to Tent of Meeting into comes who the one place his in kohen the

דינען אין הייליקטום.
heiliktum in dinen
holy in serve

31 And thou shalt take the ayil hamillu'im, and cook his basar in the Makom Kodesh. 32 And Aharon and his banim shall eat the

לא און דעם ווידער פֿון דערפֿילונג זאָלסטו נעמען , און קאָכן
kochn un nemen zolstu derfilung fun vider dem un
cook and take must you(sg) fulfillment of ram the and

זיַין פַֿלייש אין אַ הייליקן אָרט . לב און אַהרֹן און זיַינע זין זאָלן עסן
esen zoln zin zaine un Aharon un ort heilikn a in fleish zain
eat shall sons his and Aaron and place holy a in flesh his

basar of the ayil, and the lechem that is in the sal petach Ohel Mo'ed. 33 And they shall eat those things wherewith the kapporah was made, to ordain and to set them apart as kodesh; but a zar shall not eat thereof, because they are kodesh. 34 And if anything remains of the basar of the millu'im, or of the lechem, unto the boker, then thou shalt burn the remainder with eish; it shall not be eaten, because it is kodesh.

דאָס פֿלייש פֿון דעם וויידער, און דאָס ברויט וואָס אין קאָרב, ביים
baim korb in vos broit dos un vider dem fun fleish dos
by the basket in which is bread the and ram the of flesh the

איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד. לג און דאָס זאָלן עסן מיט וואָס
vos mit esen zoln dos un ohel-moed fun aingang
which with eat shall they the one and Tent of Meeting of entrance

מען האָט מכפּר געווען דערמיט, כדי צו דערפֿילן זייער
zeyer derfiln tsu kedei dermit gevorn mechaper hot men
their fill to so as in this way having become expiate has one

האַנט, זיי צו הייליקן; אָבער אַ פֿרעמדער זאָל דערפֿון נישט עסן,
esen nisht derfun zol fremder a ober heilikn tsu zei hant
eat not of it must foreigner a but consecrate to them hand

ווייל דאָס איז הייליק. לד און אַז עס וועט איבערבלייבן פֿון דעם
dem fun iberblaiben vet es az un heilik iz dos vail
the from be left over will there if and holy is this because

פֿלייש פֿון דערפֿילונג, אָדער ביז אין דער פֿרי,
peire der in biz broit dem fun oder derfilung fun fleish
morning the in until bread the from or fulfillment of flesh

זאָלסטו פֿאַרברענען דאָס געבליבענע אין פֿייער; עס זאָל נישט
nisht zol es faier in geblibene dos farbrenen zolstu
not shall it fire in the remainder this burn up must you(sg)

געגעסן ווערן, ווארעם עס איז הייליק.
heilik iz es vorem vern gegesn
holy is it because become eaten

35 And thus shalt thou do unto Aharon, and to his banim, according to all things which I have commanded thee; shivat yamim shalt thou ordain them. 36 And thou shalt offer every day the bull of the chattat for kippurim *(blood atonements)*; and thou shalt purify the Mizbe'ach, when thou hast made a kapporah for it, and thou shalt anoint it, to set it apart as kodesh. 37 Shivat yamim thou shalt make a kapporah for the Mizbe'ach, and set it apart as kodesh; and it shall be a Mizbe'ach kodesh kodashim; whatsoever toucheth the Mizbe'ach shall be kodesh.

לה און זאָלסט טאָן צו אַהרנען און צו זיינע זין אַזוי ווי
vi azoi zin zaine tsu un Aharonen tsu ton zolst un
as just sons his to and Aaron to do you(SG) must and

אַלץ וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן; זיבן טעג זאָלסטו
zolstu teg zibn bafoiln dir hob ich vos alts
shall you days seven commanded you(SG) have I which all that

מאַכן דערפֿילן זייער האַנט. לו און אַן אָקס אַ זינדאָפּפֿער זאָלסטו
machn zolstu zindopfer a oks an un hant zeyer derfiln
to make must you(sg) sin offering a bull a and hand their fill

איטלעכן טאָג פֿאַר כִּפֻּרִים, און רייניקן דעם מזבח מיט
mit mizbeyech dem reiniken un kippurim far tog itlechn
with altar the to cleanse and blood atonement for day each

דיין מכפּר זיין אויף אים; און זאָלסט אים זאַלבן, אים צו
tsu im zalbn im zolst un im oif zain mechaper dain
to it anoint it you(SG) must and it about to do expiate your

הייליקן. לז זיבן טעג זאָלסטו מכפּר זיין אויפֿן מזבח, און
heilikn zibn teg zolstu mechaper zain oifn mizbeyech un
consecrate shall you days seven do expiate over the altar and

אים הייליקן; און דער מזבח זאָל זיין אַ הייליקסטע הייליקייט;
heilikeit heilikste a zain zol mizbeyech der un heilikn im
holiness most holy a be shall altar the and consecrate it

אַלץ וואָס רירט זיך אָן אָן מזבח זאָל ווערן הייליק.
heilik vern zol mizbeyech on on zich rirt vos alts
holy become shall the altar on on self touches which all that

לח און דאָס איז וואָס דו זאָלסט מאַכן אויפֿן מזבח :
mizbeyech oifn machn zolst du vos iz dos un
the altar for make you(SG) must you what is this and

יאָריקע שעפּסן צוויי אַ טאָג, תּמיד . לט איין שעפּס זאָלסטו
yorike shepsn tsvei a tog tamid ein sheps zolstu
in first year sheep two a day continually one sheep shall you

מאַכן אין דער פֿרי , און דעם צווייטן שעפּס זאָלסטו מאַכן
machn in der peire un dem tsveitn sheps zolstu machn
make in the morning and the second sheep must you(sg) make

קעגן אָוונט . מ און אַ צענטל זעמלמעל פֿאַרמישט מיט
kegen ovnt un a tsentl zemelmel farmisht mit
with regard to evening with a tenth fine flour mixed with

געשלאָגענע איל אַ פֿערטל הין, און אַ גיסאָפּפֿער פֿון אַ פֿערטל
geshlogene eil a fertl hin un a gisopfer fun a fertl
pressed oil a one-fourth hin and a drink offering of a one-fourth

הין ווײַן צו דעם איין שעפּס. מא און דעם צווייטן שעפּס זאָלסטו
hin vain tsu dem ein sheps un dem tsveitn sheps zolstu
hin wine for the one sheep and the second sheep must you(sg)

מאַכן קעגן אָוונט ; אַזוי ווי דאָס שפּײַזאָפּפֿער פֿון אין
machn kegen ovnt azoi vi dos shpaizopfer fun in
make with regard to evening as in same way the minchah of in

דער פֿרי , און אַזוי ווי זײַן גיסאָפּפֿער זאָלסטו מאַכן
der peire un azoi vi zain gisopfer zolstu machn
the morning and as in same way drink offering to do shall you make

צו אים, פֿאַר אַ געשמאַקן ריח , אַ פֿײַעראָפּפֿער צו ה .
tsu im far a geshmakn reyech a faieropfer tsu Hashem
for it to a soothing aroma by fire offering to Hashem

מב אַ שטענדיק בראַנדאָפּפֿער אויף אײַערע דור-דורות ,
a shtendik brandopfer oif aiere dor-doires
perpetual a olah upon your generation after generation

בײַם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד , פֿאַר ה , וואָס דאָרטן וועל
baim aingang fun ohel-moed far Hashem vos dortn vel
at entrance of Tent of Meeting before Hashem which there will

איך זיך אַנטפּלעקן צו אײַך, דאָרטן צו רעדן צו דיר . מג און איך
ich zich antplekn tsu aich dortn tsu redn tsu dir un ich
I self reveal to you to there you to speak to you(SG) and I

וועל זיך דאָרטן אַנטפּלעקן צו די קינדער פֿון ישׂראל, און עס וועט
vel es un Yisroel fun kinder di tsu antplekn dortn zich vel
will it and Israel of children the to reveal there self will

געהייליקט וועדן מיט מײַן פּראַכט.
pracht main mit vern geheilikt
glory my with become consecrated

מד און איך וועל הייליקן דעם אוֹהל-מוֹעד , און דעם מזבח ;
mizbeyech dem un ohel-moed dem heilikn vel ich un
altar the and Tent of Meeting the consecrate will I and

און אַהרֹנען און זײַנע זין וועל איך הייליקן צו זײַן כּהנים צו
tsu koyanim zain tsu heilikn ich vel zin zaine un Aharonen un
for kohanim be to consecrate I will sons his and Aaron and

מיר. מה און איך וועל רוען צווישן די קינדער פֿון ישׂראל, און וועל
mir vel un Yisroel fun kinder di tsvishn ruen vel ich un
me will and Israel of children the among dwell will I and

זיי זײַן צום אלקים . מו און זיי וועלן וויסן , אַז איך בין ה
zei zain tsum Elokim un zei veln visen az ich bin Hashem
they be to them G-d for and know will that I am Hashem

38 Now this is that which thou shalt offer upon the Mizbe'ach: two kevasim *(lambs)* of the first year each day tamid *(continually)*. 39 The one lamb thou shalt offer in the boker; and the other lamb thou shalt offer in the afternoon; 40 And with the one lamb a tenth ephah of fine flour mixed with the fourth part of a hin of pressed shemen; and the fourth part of a hin of yayin for a nesekh *(drink offering)*. 41 And the other lamb thou shalt offer in the afternoon, and shalt do thereto according to the minchah of the boker, and according to the nesekh thereof, for a re'ach hannichoach, an offering made by eish unto Hashem. 42 This shall be an olat tamid throughout your dorot at the petach of the Ohel Mo'ed before Hashem; where I will meet you, to speak there unto thee. 43 And there I will meet by appointment with the Bnei Yisroel, and it shall be set apart as kodesh by My Kavod.

44 And I will set apart as kodesh the Ohel Mo'ed, and the Mizbe'ach; and I will set apart as kodesh also both Aharon and his banim, to minister to Me in the kohen's office. 45 And I will dwell among the Bnei Yisroel, and will be their Elohim. 46 And they

זייער ג-ט, וואָס האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם , כּדי
zeyer G-t, vos hob zei aroisgetsoign fun land Mitsrayim , kedei
their G-d who has them brought out of land of Egypt so that

איך זאָל רוען צווישן זיי . איך בין ה זייער ג-ט.
ich zol ruen tsvishn zei . ich bin Hashem zeyer G-t.
I shall dwell among them I am Hashem their G-d

ל

און זאָלסט מאַכן אַ מזבח פֿאַר רייכערונג פֿון
un zolst machn a mizbeyech far reicherung fun
and you(SG) must make an altar for burning of

ווייַרעך; פֿון שִׁטים-האָלץ זאָלסטו אים מאַכן . ב אַן אייל זײַן
vairech; fun Shitim-holts zolstu im machn . a eil zain
incense of acacia wood shall you it make . a cubit its

לענג , און אַן אייל זײַן בריייט; פֿירעקעדיק זאָל ער זײַן , און
leng , un a eil zain breit; firekechdik zol er zain , un
and a cubit be it shall foursquare width its cubit a and length

צוויי איילן זײַן הייך ; פֿון אים גופֿא זאָלן זײַן זײַנע הערנער. ג און
tsvei eiln zain heich ; fun im gufe zoln zain zaine herner . un
two cubits its height of it itself shall be its horns and

זאָלסט אים איבערציען מיט ריינעם גאָלד, זײַן אייבערדעק, און
zolst im ibertsien mit reinem gold, zain eiberdek, un
you(SG) must it overlay with pure gold its top and

זײַנע וועגט רונד אַרום, און זײַנע הערנער; און זאָלסט מאַכן
zaine vent rund arum, un zaine herner; un zolst machn
its sides around about and its horns and you(SG) must make

צו אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום . ד און צוויי גילדערנע רינגען
tsu im a gildernem krants rund arum . un tsvei gilderne ringen
for it a border gold around about round and two golden rings

זאָלסטו מאַכן צו אים אונטער זײַן קראַנץ; אויף זײַנע צוויי פֿלאַנקען
zolstu machn tsu im unter zain krants; oif zaine tsvei flanken
you(sg) must make for it under its border on its two flanks

זאָלסטו זיי מאַכן – אויף זײַנע צוויי זײַטן — און זיי זאָלן זײַן פֿאַר
zolstu zei machn – oif zaine tsvei zaitn — un zei zoln zain far
you shall them make and they shall be for

אויערן פֿאַר די שטאַנגען, אים צו טראָגן אויף זיי . ה און זאָלסט
oiern far di shtangen, im tsu trogn oif zei . un zolst
handles the for poles the it to bear on them and you(SG) must

מאַכן די שטאַנגען פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי איבערציען מיט גאָלד.
machn di shtangen fun Shitim-holts, un zei ibertsien mit gold.
make the poles of acacia wood and them overlay with gold

ו און זאָלסט אים אַוועקשטעלן פֿאַר דעם פָּרוֹכֶת וואָס
un zolst im avekshtelen far dem parochet vos
and you(SG) must it before the curtain which is

פֿאַר דעם אָרון פֿון צייגנים , פֿאַר דעם דעק וואָס איבער
far dem aron fun tseignim , far dem dek vos iber
before the aron of witnesses , before the cover which is over

דעם עדות , וואָס דאָרטן וועל איך זיך אַנטפּלעקן צו דיר .
dem eidos , vos dortn vel ich zich antplekn tsu dir .
the testimony , where there will I self reveal to you(SG)

ז און אַהרן זאָל רייכערן אויף אים ווייַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן;
un Aharon zol reichern oif im vairech fun shmekedike gevirtsn;
and Aaron shall burn on it incense of fragrant spice

, ווען ער מאַכט צורעכט די רעלעך פֿרימאָרגן, אין פֿרימאָרגן
, veven er macht tsurecht di rerlech frimorgn, in frimorgn
when he makes ready the branch lights by morning in morning

shall have da'as that I am Hashem Eloheihem, Who brought them forth out of Eretz Mitzrayim, to rest My dwelling among them; I am Hashem Eloheihem.

30 And thou shalt make a Mizbe'ach to burn ketonet *(incense)* upon; of acacia wood shalt thou make it. [2] A cubit shall be the length thereof, and a cubit the width thereof; ravu'a *(foursquare, square)* shall it be; and two cubits shall be the height thereof; the karnenot thereof shall be of the same. [3] And thou shalt overlay it with zahav tahor, the top thereof, and the sides thereof all around, and the karnenot thereof; and thou shalt make unto it a crown of zahav all around. [4] And two tabe'ot zahav *(golden rings)* shalt thou make to it under the crown of it, by the two corners thereof, upon the two sides of it shalt thou make it; and they shall be for places for the carrying poles to bear it withal. [5] And thou shalt make the carrying poles of acacia wood, and overlay them with zahav. [6] And thou shalt put it in front of the Parochet that is before the Aron HaEdut, before the Kapporet that is over HaEdut, where I will set My meetings with thee. [7] And Aharon shall burn thereon spice ketoret every boker; when he cleaneth the nerot *(lamps)*, he shall burn it. [8] And when

זאָל ער עס רייכערן . ח און ווען אַהרֹן צינדט אָן די רערלעך
rerlech di on tsindt Aharon ven un reichern es er zol
branch lights the up lights Aaron when and burn it he shall

קעגן אָוונט , זאָל ער עס רייכערן ; אַ שטענדיקן ווייַרעך
kegen ovnt zol er es reichern a shtendikn vairech
with regard to evening shall he it burn a continual incense

פַּאַר ה אויף אייַערע דור-דורות . ט איר זאָלט
far Hashem oif aiere dor-doires ir zolt
before Hashem of your generation after generation you must

נישט אויפֿברענגען אויף אים פֿרעמדן ווייַרעך , אָדער אַ בראַנדאָפּפֿער און אַ
nisht oifbrengen oif im fremdn vairech oder a brandopfer un a
not offer up it on strange incense or a olah and a

שפּייַזאָפּפֿער; און אַ גיסאָפּפֿער זאָלט איר נישט גיסן אויף אים. י און
shpaizopfer un a gisopfer zolt ir nisht gisn oif im un
minchah and a drink offering shall you not pour it on and

אַהרֹן זאָל מכפּר זיַין אויף זיַינע הערנער איין מאָל אין יאָר ; מיט
Aharon zol mechaper zain oif zaine herner ein mol in yor mit
Aaron shall expiate do on its horns one time in year with

דעם בלוט פֿון דעם זינדאָפּפֿער פֿון כִּפֻּרִים זאָל ער איין מאָל
dem blut fun zindopfer dem fun kippurim zol er ein mol
the blood of sin offering the of atonement shall he one time

אין יאָר מכפּר זיַין אויף אים, אויף אייַערע דור-דורות ;
in yor mechaper zain oif im oif aiere dor-doires
in year expiate do on it for your generation after generation

אַ הייליקסטע הייליקייט איז ער צו ה .
a heilikste heilikeit iz er tsu Hashem
a most holy it is holiness he to Hashem

כִּי תִשָּׂא
Tisa
you count

KI TISA

יא און ה האָט געזאָגט צו משהן , יב אַז דו
un Hashem hot geredt tsu Mosheen tsu azoi zogn az du
and Hashem has spoken to Moshe thus to say when you

וועסט אויפֿנעמען דעם מיספּר פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל
vest oifnemen dem misper fun di kinder fun Yisroel
will take up the number of the children of Israel

לויט זייער ציילונג , זאָלן זיי געבן איטלעכער אַן אויסלייז פַּאַר זיַין נפֶשׁ
loit zeyer tseilung zolen zei gebn itlecher an oisleiz far zain nefesh
according to their counting shall they give each a ransom for his life

צו ה , וועז מע ציילט זיי , כּדי עס זאָל נישט זיַין צווישן
tsu Hashem ven me tseilt zei kedei es zol nisht zain tsvishn
to Hashem when one counts them so that there shall not be among

זיי אַ מגפּה , וועז מע ציילט זיי .
zei a mageyfe ven me tseilt zei
them an epidemic when one counts them

יג דאָס זאָלן זיי געבן , איטלעכער וואָס גייט אַרײַן אין דער ציילונג :
dos zolen zei gebn itlecher vos geyt arayn in der tseilung
this shall they give each who go into the counting

אַ האַלבן שֶׁקל , אויפֿן היילקן שֶׁקל – צוואַנציק גֵּרָה אַ שֶׁקל – אַ
a halbn shekl oifn heilikn shekl tsvantsik gerah a shekl a
a half shekel on the holy shekel twenty gerahs a shekel a

האַלבן שֶׁקל אַן אָפּשיידונג צו ה . יד איטלעכער וואָס
halbn shekl an opsheidung tsu Hashem itlecher vos
half a shekel an separation of a portion to Hashem each who

Aharon lighteth the nerot *(lamps)* in the afternoon, he shall burn ketoret upon it, ketoret tamid before Hashem throughout your dorot. 9 Ye shall offer no ketoret zarah thereon, nor olah, nor minchah; neither shall ye pour nesekh thereon. 10 And Aharon shall make kapporah upon the karenot of it once in a year with the dahm of the chattat hakippurim; once in the year shall he make kapporah upon it throughout your dorot; it is kodesh kodashim unto Hashem.

11 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 12 When thou takest the census of the Bnei Yisroel after their number, then shall they give every man a kofer nafsho *(life price, atoning payment for his nefesh or soul)* unto Hashem, when thou numberest them; that there be no negef *(plague)* among them, when thou numberest them.

13 This they shall give, every one that passeth among them that are pekudim *(numbered, counted)*, half a shekel after the shekel of HaKodesh. (A shekel is twenty gerahs.) A half shekel shall be the

terumah *(offering)* unto Hashem. 14 Every one that passeth among them that are numbered, from twenty years old and above, shall give a terumah *(offering)* unto Hashem. 15 The oisher *(rich man)* shall not give more, and the poor shall not give less than half a shekel, when they give a terumah *(offering)* unto Hashem, to make kapporah for your nefashot. 16 And thou shalt take the kesef hakippurim of the Bnei Yisroel, and shalt appoint it for the Avodat Ohel Mo'ed *(Work, Service of the Tent of Appointed Meeting)*; that it may be a zikaron unto the Bnei Yisroel before Hashem, to make kapporah for your nefashot.

17 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 18 Thou shalt also make a Kiyor of nechoshet, and its Stand also of nechoshet, to wash withal; and thou shalt place it between the Ohel Mo'ed and the Mizbe'ach, and thou shalt put mayim therein. 19 For Aharon and his banim shall wash their hands and their feet thereat; 20 When they go into the Ohel Mo'ed, they shall wash with mayim, that they die not; or when they come near to the Mizbe'ach to minister, to present offering made by eish unto Hashem; 21 So they shall wash their hands and their feet, that they die not; and it shall be a chok olam to them, even to him

גייט אַרײַן אין דער ציילונג , פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, זאָל
zol hecher un alt yor tsvantsik fun tseilung der in arain geit
shall upward and old years twenty of counting the in into goes

געבן די אָפּשיידונג פֿון ה . טו דער רײַכער זאָל נישט
nisht zol raicher der Hashem fun opsheidung di gebn
not shall richer the Hashem of separation of a portion the give

מערן , און דער אָרימער זאָל נישט מינערן פֿון אַ האַלבן שֶׁקל ,
shekl halbn a fun minern nisht zol orimer der un mern
shekel half a from reduce not shall poor man the and increase

בײַם געבן די אָפּשיידונג פֿון ה , כּדי מכפּר
mechaper kedei Hashem fun opsheidung di gebn baim
expiate so as Hashem of separation of a portion the to give in the

צו זײַן אויף אײַערע נפֿשות . טז און זאָלסט נעמען
nemen zolst un nefoshes aiere oif zain tsu
take you(SG) must and lives your on account of do to

דאָס געלט פֿון כּפֿרים , פֿון די קינדער פֿון ישׂראל, און
un Yisroel fun kinder di fun kippurim fun gelt dos
and Israel of children the from blood atonement of money this

זאָלסט עס געבן פֿאַר דער אַרבעט פֿון אוֹהל-מוֹעד , און עס
es un ohel-moed fun arbet der far gebn es zolst
it and Tent of Meeting of work the for give it you(SG) must

זאָל זײַן די קינדער פֿון ישׂראל פֿאַר אַ דערמאָנונג פֿאַר
far dermonung a far Yisroel fun kinder di zain zol
before memorial portion a for Israel of children the be shall

ה , מכפּר צו זײַן אויף אײַערע נפֿשות .
nefoshes aiere oif zain tsu mechaper Hashem
lives your on account of do to expiate Hashem

יז און ה האָט געריידט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
say to thus Moshe to spoken has Hashem and

יח זאָלסט אויך מאַכן אַ האַנטפֿאַס פֿון קופּער, מיט זײַן געשטעל
geshtel zain mit kuper fun hantfas a machn oich zolst
stand its with bronze of basin a make also you(SG) must

פֿון קופּער, זיך צו וואַשן; און זאָלסט אים אַוועקשטעלן
avekshtelen im zolst un vashn tsu zich kuper fun
place standing it you(SG) must and wash to self bronze of

צווישן אוֹהל-מוֹעד און צווישן מזבח , און אַרײַנטאָן אַהין
ahin arainton un mizbeyech tsvishn un ohel-moed tsvishn
there put and the altar between and Tent of Meeting between

וואַסער. יט און אַהרן און זײַנע זין זאָלן וואַשן פֿון אים זייערע הענט
hent zeyere im fun vashn zoln zin zaine un Aharon un vaser
hands their it from wash shall sons his and Aaron and water

און זייערע פֿיס. כ וועז זיי קומען אין אוֹהל-מוֹעד , זאָלן זיי
zei zoln ohel-moed in kumen zei ven fis zeyere un
they shall Tent of Meeting into come they when feet their and

זיך וואַשן מיט וואַסער, כּדי זיי זאָלן נישט שטאַרבן; אָדער וועז
ven oder shtarbn nisht zoln zei kedei vaser mit vashn zich
when or die not shall they so that water with wash self

אַ דעמפֿן צו דינען, צו מזבח צו דערנענען זיי צום
a demfn tsu dinen tsu mizbeyech tsum genenen zei
an burn up in smoke to serve to altar to approach they

פֿײַעראָפּפֿער צו ה . כא און זיי זאָלן וואַשן זייערע הענט און
faieropfer Hashem tsu un zei zoln vashn zeyere hent un
offering by fire Hashem to and they shall wash their hands and

and to his zera throughout their dorot.

[22] Moreover Hashem spoke unto Moshe, saying, [23] Take thou also unto thee choice spices, of pure myrrh five hundred shekel-weights, and of fragrant cinnamon half so much, even two hundred and fifty, and of fragrant cane spice two hundred and fifty, [24] And of cassia five hundred shekel-weights, after the shekel of HaKodesh, and of shemen zayit *(oil olive)* a hin: [25] And thou shalt make it a shemen mishchat kodesh, an ointment of blended compound, the art of the perfumer; it shall be a shemen mishchat kodesh. [26] And thou shalt anoint the Ohel Mo'ed therewith, and the Aron HaEdut, [27] And the Shulchan and all its utensils, the Menorah and its utensils, and the Mizbe'ach HaKetoret, [28] And the Mizbe'ach HaOlah with all its utensils, and the Kiyor and its Stand. [29] And thou shalt set them apart as kodesh, that they may be kodesh kodashim; whatsoever toucheth them shall be kodesh. [30] And thou shalt anoint Aharon and his banim, and set them apart as kodesh, that they may minister unto Me in the kohen's office. [31] And thou shalt speak unto the Bnei Yisroel,

זייערע פֿיס, כדי זיי זאָלן נישט שטאַרבן; און עס זאָל זיי זײַן אַן
an zain zei zol es un shtarbn nisht zoln zei kedei fis zeyere
an be to them shall it and die not shall they so that feet their

אייביק געזעץ, אים און זײַן זאָמען אויף דור-דורות .
eibik gezets im un zain zomen oif dor-doires
generation after generation upon seed his and to him law eternal

כב און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן : כג דו
du zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
you say to thus Moshe to spoken has Hashem and

נעם דיר אויך הויפּטגעווירצן, פֿליסיקע מירע פֿינף הונדערט, און
un hundert finf mire flisike hoiptgevirtsn oich dir nem
and hundred five myrrh liquid choice spices also for you(SG) take

געווירצקן צימערינג אַ העלפֿט דערפֿון, צוויי הונדערט און פֿופֿציק, און
un fuftsik un hundert tsvei derfun helft a tsimering gevirtsikn
and fifty and hundred two of it half a cinnamon fragrant

געווירצרָאָר צוויי הונדערט און פֿופֿציק, כד און קאַניל פֿינף הונדערט,
hundert finf kaneil un fuftsik un hundert tsvei gevirtsror
hundred five cassia and fifty and hundred two cane spice

אויפֿן הייליקן שֶׂקל , און בוימל אַ הין. כה און זאָלסט מאַכן
machn zolst un hin a boimel un shekl heilikn oifn
make you(SG) must and hin a olive oil and shekel holy by

דערפֿון אַן אייל פֿון הייליקער זאַלבונג , אַ בשׂמים צובאַרייט אַזוי
azoi tsubareit b'somaim a zalbung heiliker fun eil an derfun
just prepared fragrance a anointing holy of oil an from them

ווי דער בשׂמים-מישער מאַכט; אַן אייל פֿון הייליקער זאַלבונג זאָל
vi der b'somaim-misher macht an eil fun heiliker zalbung zol
like the perfumer makes an oil for holy anointing shall

עס זײַן . כו און זאָלסט זאַלבן דערמיט דעם אוֹהל-מוֹעד , און
es zain un zolst zalbn dermit dem ohel-moed un
it be and you(SG) must anoint with it the Tent of Meeting the and

דעם אָרון פֿון צייגנים , כז און דעם טיש און אַלע זײַנע כּלים ,
dem aron fun tseignim un dem tish un ale zaine keilim
the and testimony of aron the table of food and all its utensils

און די מנוֹרה און אירע כּלים , און דעם מזבח פֿאַר ווײַרעך ,
un di menoyre un ire keilim un dem mizbeyech far vairech
and lampstand the and its utensils and the altar for incense

כח און דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער און אַלע זײַנע כּלים , און
un dem mizbeyech far brandopfer un ale zaine keilim un
and the altar for olah and all its utensils and

דעם האַנטפֿאַס און זײַן געשטעל. כט און זאָלסט זיי הייליקן ,
dem hantfas un zain geshtel un zolst zei heilikn
the basin and its stand and must you(SG) them consecrate

זיי זאָלן זײַן אַ הייליקסטע הייליקייט; אַלץ וואָס רירט זיך אָן
zei zoln zain a heilikste heilikeit alts vos rirt zich on
they shall be a most holy holiness all that which touches on self

זיי אָן זאָל וועסטו הייליק. ל און אַהרֹנען און זײַנע זין זאָלסטו
zei on zol vestu heilik un Aharonen un zaine zin zolstu
on them shall you become holy and Aaron and his sons shall you

זאַלבן און זיי הייליקן צו זײַן כּהנים צו מיר. לא און צו די
zalbn un zei heilikn zain tsu koyanim tsu mir un tsu di
anoint and them consecrate to be kohanim to me and to the

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זאָלסטו רעדן , אַזוי צו זאָגן : אַן אייל פֿון הייליקער
kinder fun Yisroel zolstu redn azoi tsu zogn un eil fun heiliker
children of Israel shall you speak thus to say and oil an of holy

זאַלבונג זאָל דאָס זיין צו מיר אויף אײַערע דור-דורות .
zalbung zol dos zain tsu mir oif aiere dor-doires
anointing shall this be for me for your generation after generation

לב אויף אַ מענטשנס לײַב זאָל עס נישט גענאָסן ווערן , און איר זאָלט
oif a mentshns laib zol es nisht gegosn vern un ir zolt
on a person's body shall it not be poured become and you shall

נישט מאַכן אַזוינס , לויט דער צונויפֿמישונג דערפֿון;
nisht machn azoins loit der tsunoifmishung derfun
not make such things according to the mixture of it

היליק איז דאָס, היליק זאָל עס אײַך זיין . לג איטלעכער וואָס
heilik iz dos heilik zol es aich zain itlecher vos
holy is this holy shall it for you be each who will

צוגרייטן אַזוינס , אָדער וואָס וועט אַרויפֿטאָן דערפֿון אויף אַ פֿרעמדן ,
tsugreiten azoins oder vos vet aroifton derfun oif a fremdn
prepare such things or who will put of it on a foreigner

וועט פֿאַרשניטן ווערן פֿון זיין פֿאָלק .
vet farshnitn vern fun zain folk
will be cut off become from his people

לד און ה האָט געזאָגט צו משהן : נעם דיר שמעקעדיקע
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen nem dir shmekedike
and Hashem has said to Moshe take you(SG) fragrant

געווירצן , טריפֿגעווירץ, און רייכערנעגל, און גאַלאַבאַן ; שמעקעדיקע
gevirtsn trifgevirts un reichernegl un galaban shmekedike
spices stacte and onycha and galbanum fragrant

געווירצן , און לויטערן ווירעך ; גלײַך אויף גלײַך זאָלן זיי זיין . לה און
gevirtsn un loitern vairech ; glaich oif glaich zoln zei zain un
spice and pure incense equal on equal shall they be and

זאָלסט מאַכן דערפֿון אַ רייכערוואַרג, אַ בשׂמים אַזוי ווי
zolst machn derfun a reichervarg a b'somaim azoi vi
you(SG) must make of it a incense a fragrance as in same way

דער בשׂמים-מישער מאַכט , צוגעריכט מיט זאַלץ, ריין , הייליק. לו און
der b'somaim-misher macht tsugericht mit zalts rein heilik un
the perfumer makes prepared with salt tahor holy and

זאָלסט דערפֿון דין צעריַבן , און אַרויפֿטאָן דערפֿון פֿאַר דעם
zolst derfun din tseraibn un aroifton derfun far dem
you(SG) must of it fine grind up and put before the

צייגנים אין אוֹהל-מוֹעד , וואָס דאָרטן וועל איך זיך אַנטפּלעקן
tseignim in ohel-moed vos dortn vel ich zich antplekn
testimony in tent of meeting which there will I self reveal

צו דיר ; אַ הייליקסטע הייליקייט זאָל עס אײַך זיין . לז און דאָס
tsu dir a heilikste heilikeit zol es aich zain un dos
to you(SG) a most holy holiness shall it you be and this

רייכערוואַרג וואָס דו וועסט מאַכן – לויט זיין צונויפֿמישונג
reichervarg vos du vest machn loit zain tsunoifmishung
incense which you will make according to its mixture

זאָלט איר פֿאַר זיך נישט מאַכן ; הייליק צו ה זאָל עס דיר
zolt ir far zich nisht machn ; heilik tsu Hashem zol es dir
you shall for self not make holy to Hashem shall it for you(SG)

זיין . לח איטלעכער וואָס וועט מאַכן אַזוינס , צו שמעקן דערפֿון,
zain itlecher vos vet machn azoins tsu shmekn derfun
be each who will make such things to smell thereof

וועט פֿאַרשניטן ווערן פֿון זיין פֿאָלק .
vet farshnitn vern fun zain folk
will be cut off become from his people

saying, This shall be a shemen mishchat kodesh unto Me throughout your dorot. 32 Upon the basar adam shall it not be poured, neither shall ye make any other like it, after the formulation of it; it is kodesh, and it shall be kodesh unto you. 33 Whosoever compoundeth any like it, or whosoever putteth any of it upon a zar, shall even be cut off from his people.

34 And Hashem said unto Moshe, Take unto thee spices, stacte, and onycha, and galbanum; these spices with pure frankincense; of each shall there be an equal weight; 35 And thou shalt make it a compound of spice, the art of a perfumer, mixed thoroughly together, tahor and kodesh; 36 And thou shalt beat some of it very small, and place it in front of HaEdut in the Ohel Mo'ed, where I will set a meeting with thee; it shall be unto you kodesh kodashim. 37 And as for the ketoret which thou shalt make, ye shall not make to yourselves according to the formulation thereof; it shall be unto thee kodesh for Hashem. 38 Whosoever shall make its like, to smell it, shall even be cut off from his people.

31 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] See, I have called by shem Betzalel ben Uri, ben Chur, of the tribe of Yehudah; [3] And I have filled him with the Ruach Elohim, in chochmah, and in tevunah, and in da'as, and in kol melachah *(all workmanship)*, [4] To devise machashavot *(artistic designs)*, to work in zahav, and in kesef, and in nechoshet, [5] And in engraving gemstones, to set them, and in wood-carving, to work in kol melachah *(all manner of workmanship)*. [6] And I, hinei, I have given with him Oholiav ben Achisamach, of the tribe of Dan; and in the hearts of all chacham lev I have put chochmah, that they may make all that I have commanded thee: [7] The Ohel Mo'ed, and the Aron HaEdut, and the Kapporet that is thereupon, and all the utensils of the Ohel, [8] And the Shulchan and its utensils, and the Menorah Hatehorah with all its utensils, and the Mizbe'ach HaKetoret, [9] And the Mizbe'ach HaOlah with all its utensils, and the Kiyor and its Stand, [10] And the Bigdei Haserad *(Knit Garments)*, and the Bigdei HaKodesh for Aharon the kohen, and the garments of his banim, to minister in the kohen's office, [11] And the Shemen Hamishchah, and Ketoret spices for HaKodesh; according to all

לא

אוֹן ה הָאָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן׃
zogn tsu azoi Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
say to thus Moshe to said has Hashem and

ב זע , איך האָב גערופֿן מיטן נאָמען בצַלְאֵל דעם זון
zun dem Betsalel nomen mitn gerufn hob ich ze
son the Betsalel name with called have I behold

ג פֿון אורי דעם זון פֿון חורן , פֿון שבֿט יהוּדה , און איך
ich un Yehudah sheyvet fun Churen fun zun dem Uri fun
I and Yehudah the tribe of of Hur of son the Uri of

האָב אים אָנגעפֿילט מיט דעם רוּחַ אלקים , אין חכמה , און
un chochme in Elokim ruach dem mit ongefilt im hob
and wisdom with G-d Spirit of the with filled him have

אין פֿאַרשטאַנדיקייט און אין קענשאַפֿט , און אין יעטוועדער מלאָכה ,
meloche yetveder in un kenshaft in un farshtandikeit in
skill every in and knowledge with and understanding with

ד אויסצוקינצלען קונציקע זאַכן , צו אַרבעטן אין גאָלד, און אין
in un gold in arbeten tsu zachn kuntsike oistsukintslen
in and gold in work to things clever to execute artistically

זילבער, און אין קופֿער ; ה און אין שניידונג פֿון שטיינער צום אײַנפֿאַסן,
ainfasn tsum shteiner fun shnaidung in un kuper in un zilber
to be set to stones of cutting in and bronze in and silver

און אין שניצונג פֿון האָלץ, צו אַרבעטן אין יעטוועדער מלאָכה . ו און
un meloche yetveder in arbeten tsu holts fun shnitsung in un
and craft every in work to wood of carving in and

איך, זע , האָב צוגעגעבן צו אים אָהליאָבֿ דעם זון פֿון אַחיסָמָכן ,
Achisamachn fun zun dem Oholiav im tsu tsugegebn hob ze ich
Ahisamach of son the Oholiav him to given with have behold I

פֿון שבֿט דָן ; און אין האַרצן פֿון אַלע קלוגהאַרציקע האָב איך
ich hob klughartsike ale fun hartsn in un Dan sheyvet fun
I have skilled craftsmen all of hearts in and Dan the tribe of of

אַרײַנגעגעבן חכמה , אַז זיי זאָלן מאַכן אַלץ וואָס איך האָב
hob ich vos alts machn zoln zei az chochme araingegebn
have I which all that make may they that wisdom put in

דיר באַפֿוילן : ז דעם אוֹהל-מוֹעד , און דעם אָרון פֿאַרן
faran oren dem un ohel-moed dem bafoiln dir
for the aron the and Tent of Meeting the commanded you(SG)

כּפּרת וואָס איז דערויף , און אַלע כּלים פֿון
fun keilim ale un im iber vos dek dem un tseignim
of utensils all and it over which is cover the and testimony

שולחן און זײַנע כּלים , און די ריינע ח גערעכטע ;
reine di un keilim zaine un tish dem un getselt
pure the and utensils its and table of food the and the tent

מנורה און אַלע אירע כּלים , און דעם מזבח פֿאַר קטורת ווײַרעך ;
vairech far mizbeyech dem un keilim ire ale un menoyre
incense for altar the and utensils its all and lampstand

ט און דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער און אַלע זײַנע כּלים , און דעם
dem un keilim zaine ale un brandopfer far mizbeyech dem un
the and utensils its all and olah for altar the and

האָנטפֿאַס און זײַן געשטעל; י און די געשטריקטע קליידער , און די
di un kleider geshtrikte di un geshtel zain un hantfas
the and garments embroidered the and stand its and basin

הייליקע קליידער פֿאַר אַהרן דעם כהן , און די קליידער פֿון זײַנע
zaine fun kleider di un koyen dem Aharon far kleider heilike
his of garments the and kohen the Aaron for garments holy

that I have commanded thee shall they do.

זין , אויף צו טאָן די כהונה ; יא און דאָס איל פֿון זאַלבונג , און
un zalbung fun eil dos un kehune di ton tsu oif zin
and anointing of oil the and priesthood the do to for sons

דעם ווייַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן פֿאַרן הייליקטום; אַזוי ווי
vi azoi heiliktum faran gevirtsn shmekedike fun vairech dem
as in same way holy for the spice fragrant of incense the

אַלץ וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן , זאָלן זיי טאָן.
ton zei zoln bafoiln dir hob ich vos alts
do they must commanded you(SG) have I which all that

12 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 13 Speak thou also unto the Bnei Yisroel, saying, Verily My Shabbatot ye shall be shomer over; for it is an ot *(sign)* between Me and you throughout your dorot; that ye may have da'as that I am Hashem Who doth set thee apart as kodesh. 14 Ye shall be shomer Shabbos therefore; for it is kodesh unto you; every one that is chillul Shabbos *(desecrates Shabbos)* shall surely be put to death; for whosoever doeth any work therein, that nefesh shall be cut off from among his people. 15 Sheshet yamim may work be done; but in the Yom HaShevi'i is Shabbos HaShabbaton, kodesh to Hashem; whosoever doeth any work in the Yom HaShabbos, he shall surely be put to death. 16 Wherefore the Bnei Yisroel shall be shomer Shabbos, to observe Shabbos throughout their dorot, for a brit olam. 17 It is an ot between Me and the Bnei Yisroel l'olam; for in sheshet yamim Hashem made Shomayim and HaAretz, and on Yom HaShevi'i He rested *(shavat,*

יב און ה האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: יג דו
du zogn tsu azoi Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
you say to thus Moshe to said has Hashem and

רעד אויך צו די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נאָר
nor zolt ir zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di tsu oich red
ever must you say to thus Israel of children the to also speak

אָפּהיטן מײַנע שבתים , וואָרעם אַ צייכן איז דאָס צווישן מיר און
un mir tsvishn dos iz tseichn a vorem Shabbosim maine ophiten
and me between this is sign a because sabbaths my observe

צווישן אײַך אויף אײַערע דור-דורות , כּדי איר זאָלט
zolt ir kedei dor-doires aiere oif aich tsvishn
shall you so that generation after generation your for you between

ווייסן , אַז איך ה׳ היילק אײַך. טו און איר זאָלט היטן שבת ,
Shabbos hitn zolt ir un aich heilik Hashem ich az visen
Shabbos keep shall you and you sanctifies Hashem I that know

וואָרעם ער איז הייליק פֿאַר אײַך; דער וואָס פֿאַרשוועכט אים, זאָל
zol im farshvecht vos der aich far heilik iz er vorem
shall it desecrates who the one you for holy is it because

טייטן געטייט ווערן ; וואָרעם איטלעכער וואָס טוט אין אים אַן
an im in tut vos itlecher vorem vern geteit teitn
a it in does who every because become caused to die to kill

אַרבעט, יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן ווערן פֿון צווישן איר פֿאָלק .
folk ir tsvishn fun vern farshnitn zol zel yene arbet
people you among from become be cut off shall soul that work

טז זעקס טעג זאָל געטאָן ווערן אַרבעט, אָבער אויפֿן זיבעטן טאָג זאָל
zol tog zibetn oifn ober arbet vern geton zol teg zeks
shall day seventh on but work become done shall days six

זיין אַ שבת פֿון רוונג , היילק צו ה׳ ; איטלעכער וואָס טוט אַן
an tut vos itlecher Hashem tsu heilik ruung fun Shabbos a zain
a does who each Hashem to holy resting of Shabbos a be

אַרבעט אין טאָג פֿון שבת , זאָל טייטן געטייט ווערן . יז און
un vern geteit teitn zol Shabbos fun tog in arbet
and become caused to die to kill shall Shabbos of day in work

די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זאָלן היטן שבת , צו האַלטן שבת אויף
oif Shabbos haltn tsu Shabbos hitn zoln Yisroel fun kinder di
for Shabbos hold to Shabbos keep must Israel of children the

זייערע דור-דורות ; אַן אייביקער ברית . יז צווישן מיר
mir tsvishn bris eibiker an dor-doires zeyere
me between covenant perpetual a generation after generation their

און צווישן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל איז דאָס אַ צייכן אויף אייביק, אַז
az eibik oif tseichn a dos iz Yisroel fun kinder di tsvishn un
that ever for sign a this is Israel of children the between and

זעקס טעג האָט ה געמאַכט דעם הימל און די ערד , און אויפֿן
oifn un erd di un himel dem gemacht Hashem hot teg zeks
on and earth the and heaven the made Hashem has days six

זיבעטן טאָג האָט ער אויפֿגעהערט און גערוט.
gerut un oifgehert er hot tog zibetn
rested and ceased he has day seventh

יח און ער האָט געגעבן משהן , ווי ער האָט געענדיקט רעדן
redn geendikt hot er vi Mosheen gegebn hot er un
speaking finished has he when Moshe given has he and

מיט אים אויפֿן באַרג סיני , די צוויי לוחות פֿון צייגנים , שטיינערנע
shteinerne tseignim fun luches tsvei di Sinai barg oifn im mit
stone testimony of tablets two the Sinai mount on him with

לוחות געשריבן מיט דעם פֿינגער פֿון אלקים.
Elokim fun finger dem mit geshribn luches
G-d of finger the with written on tablets

לב

און ווי דאָס פֿאָלק האָט געזען, אַז משה זאַמט
zamt Moshe az gezen hot folk dos vi un
delayed Moshe that seen has people this when and

זיך אַראָפּצונידערן פֿון באַרג , אַזוי האָט דאָס פֿאָלק זיך
zich folk dos hot azoi barg fun aroptsunidern zich
self people this has thus mount from come down self

איינגעזאַמלט אַרום אַהרֹנען , און זיי האָבן צו אים געזאָגט: שטיי אויף,
oif shtei gezogt im tsu hobn zei un Aharonen arum aingezamlt
up stand said him to have they and Aaron round gathered

מאַך אונדז אלקים וואָס זאָל גיין פֿאַר אונדז; וואָרעם דער דאָזיקער
doziker der vorem undz far gein zol vos Elokim undz mach
this one the because us before go shall which g-ds for us make

מאַן משה , וואָס האָט אונדז אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land fun oifgebracht undz hot vos Moshe man
Egypt land of from brought up us has which Moshe man

ווייסן מיר נישט וואָס מיט אים איז געווָארן .
gevorn iz im mit vos nisht mir veisn
having become is him with what not we know

ב האָט אַהרן צו זיי געזאָגט: נעמט אַראָפּ די גילדערנע אויערינגען
oiringen gilderne di arop nemt gezogt zei tsu Aharon hot
earings golden the off take said they to Aaron has

וואָס אין די אויערן פֿון אייַערע ווייַבער, אייַערע זין , און אייַערע
aiere un zin aiere vaiber aiere fun oiern di in vos
your and sons your wives your of ears the in which are

טעכטער , און ברענגט צו מיר.
mir tsu brengt un techter
me to bring and daughters

ג האָט דאָס גאַנצע פֿאָלק אַראָפּגענומען פֿון זיך די גילדערנע
gilderne di zich fun aropgenumen folk gantse dos hot
golden the self from removed people whole this has

אויערינגען וואָס אין זייערע אויערן, און געבראַכט צו אַהרֹנען . ד און
un Aharonen tsu gebracht un oiern zeyere in vos oiringen
and Aaron to brought and ears their in which are earings

ער האָט צוגענומען פֿון זייער האַנט, און האָט עס אויסגעפֿורעמט מיט
mit oisgefuremt es hot un hant zeyer fun tsugenumen hot er
with molded from it has and hand their from received has he

ceased working), and was refreshed.

18 And He gave unto Moshe, when He had made an end of speaking with him upon Mt. Sinai, two Luchot HaEdut *(Tablets of the Testimony)*, Luchot Even *(Tablets of Stone)*, written with the Etzba Elohim *(Finger of G-d)*.

32 And when HaAm saw that Moshe delayed to come down from HaHar, HaAm gathered themselves together unto Aharon, and said unto him, Up, make us elohim *(g-ds)*, which shall go before us; for as for this Moshe, the ish that brought us up out of Eretz Mitzrayim, we know not what is become of him.

2 And Aharon said unto them, Take off the rings of zahav in the ears of your nashim, of your banim, and of your banot, and bring them unto me.

3 And kol HaAm removed the rings of zahav which were in their ears, and brought them unto Aharon. 4 And he received them at their yad, and fashioned it with a cheret, after he had made it an Egel Masekhah *(Molten Calf)*; and they said, These be thy elohim, O

Yisroel, which brought thee up out of Eretz Mitzrayim.

אַ חֶרֶט , און האָט דערפֿון געמאַכט אַ געגאָסן קאַלב; און זיי האָבן
hobn zei un kalb gegosn a gemacht derfun hot un cheret a
have they and calf cast a made of it has and tool a

געזאָגט: דאָס איז דיין ג-טס, יִשְׂרָאֵל, וואָס האָט דיך אויפֿגעבראַכט
oifgebracht dich hot vos Yisroel g-ts dain iz dos gezogt
brought up you(SG) have which Israel g-ds your are these said

פֿון לאַנד מִצְרַיִם .
Mitsrayim land fun
Egypt land of from

[5] And when Aharon saw it, he built a Mizbe'ach before it; and Aharon made proclamation, and said, Tomorrow is a chag *(feast)* to Hashem. [6] And they rose up early the next day, and offered olot, and brought shelamim; and HaAm sat down to eat and to drink, and rose up letzachek *(to revel)*.

ה און ווי אַהרֹן האָט דאָס געזען, אַזוי האָט ער געבויט פֿאַר אים
im far geboit er hot azoi gezen dos hot Aharon vi un
it before built he has even seen this has Aaron when and

אַ מזבח , און אַהרֹן האָט אויסגערופֿן און געזאָגט: אַ יוֹם-טוֹב צו
tsu yom-tov a gezogt un oisgerufn hot Aharon un mizbeyech a
to festival a said and proclaimed has Aaron and altar an

ה איז מאָרגן . ו און זיי האָבן זיך געפֿעדערט אויף מאָרגן ,
morgn oif gefedert zich hobn zei un morgn iz Hashem
next day on rose early self have they and tomorrow is Hashem

און האָבן אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער , און געגענט פֿרידאָפּפֿער ;
fridopfer genent un brandopfer oifgebracht hobn un
peace offerings offered and burnt offerings offered have and

און דאָס פֿאָלק האָט זיך געזעצט עסן און טרינקען, און זיי זיינען
zainen zei un trinken un esen gezetst zich hot folk dos un
have they and to drink and to eat sat self has people the and

אויפֿגעשטאַנען זיך צו שפּילן .
shpiln tsu zich oifgeshtanen
play music to self arisen

[7] And Hashem said unto Moshe, Go, get thee down; for thy people, which thou broughtest out of Eretz Mitzrayim, have corrupted themselves; [8] They have turned aside quickly from HaDerech which I commanded them; they have made them an Egel Masekhah, and have bowed down to it, and have sacrificed thereunto, and said, These be thy elohim, O Yisroel, which have brought thee up out of the Eretz Mitzrayim. [9] And Hashem said unto Moshe, I have seen this people, and, hinei, it is an Am Kesheh Oref *(stiffnecked, obstinate people)*; [10] Now therefore let Me alone, that My wrath may burn hot against them,

ז האָט ה געזאָגט צו משהן : גיי נידער אַראָפּ, וואָרעם
vorem arop nider gei Mosheen tsu geredt Hashem hot
because down go down go Moshe to spoken Hashem has

פֿאַרדאָרבן געווארן איז דיין פֿאָלק , וואָס דו האָסט אויפֿגעבראַכט
oifgebracht host du vos folk dain iz gevorn fardorben
brought up have you which people your is having become corrupt

פֿון לאַנד מִצְרַיִם ; ח זיי האָבן זיך גיך אָפּגעקערט
fun opgekert gich zich hobn zei Mitsrayim land fun
from turned aside quickly selves have they Egypt land of from

דעם וועג וואָס איך האָב זיי באַפֿוילן ; זיי האָבן זיך געמאַכט אַ
a gemacht zich hobn zei bafoiln zei hob ich vos veg dem
a made selves have they commanded them have I which way the

געגאָסן קאַלב, און האָבן זיך געבוקט צו אים, און זיי האָבן מקריב
makrev hobn zei un im tsu gebukt zich hobn un kalb gegosn
offering have they and it to bowed selves have and calf cast

געווען צו אים, און געזאָגט: דאָס איז דיין ג-טס, יִשְׂרָאֵל, וואָס
vos Yisroel g-ts dain iz dos gezogt un im tsu geven
which Israel g-ds your are these said and it to having done

האָט דיך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצְרַיִם . ט און ה
hot Hashem un Mitsrayim land fun oifgebracht dich hot
has Hashem and Egypt land of from brought up you(SG) did

געזאָגט צו משהן : איך האָב געזען דאָס דאָזיקע פֿאָלק , ערשט עס
es ersht folk dozike dos gezen hob ich Mosheen tsu gezogt
it look people this the seen have I Moshe to said

איז אַ האַרטנעקיק פֿאָלק ; י און אַצונד לאָז מיך , און מײַן צאָרן וועט
vet tsorn main un mich loz atsund un folk hartnekik a iz
will anger my and me let now and people stiff-necked a is

and that I may consume them; I will make of thee a Goy Gadol.

גרימען אויף זיי , און איך וועל זיי פַֿאַרלענדן, און וועל דיך
dich vel un farlendn zei vel ich un zei oif grimen
you(SG) will and destroy them will I and them against be kindled

מאַכן פַֿאַר אַ גרויס פֿאָלק .
folk grois a far machn
people great a for make

[11] And Moshe besought Hashem Elohav, and said, Hashem, why doth Thy wrath burn hot against Thy people, which Thou hast brought forth out of Eretz Mitzrayim with ko'ach gadol, and with a yad chazakah? [12] Why should the Egyptians speak, and say, For ra'ah *(evil intent)* did He bring them out, to slay them in the mountains, and to consume them from the face of ha'adamah? Turn from Thy fierce wrath, and relent of the ra'ah against Thy people. [13] Remember Avraham, Yitzchak, and Yisroel, Thy avadim, to whom Thou swore by Thine own Self, and saidst unto them, I will multiply your zera as the kokhavim of Shomayim, and kol haaretz hazot that I have spoken of will I give unto your zera, and they shall inherit it l'olam. [14] And Hashem relented of the ra'ah which He thought to do unto His people.

יא הָאָט משה געבעטן פַֿאַר ה זיין ג-ט, און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un G-t zain Hashem far gebetn Moshe hot
said has he and G-d his Hashem before entreated Moshe has

פַֿאַר וואָס, ה , זאָל גרימען דיין צאָרן אויף דיין פֿאָלק , וואָס
vos folk dain oif tsorn dain grimen zol Hashem vos far
who people your on anger your be kindled shall Hashem what for

דו האָסט אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם מיט גרויס כּוח און
un koiech grois mit Mitsrayim land fun aroisgetsoign host du
and strength great with Egypt land of from brought out have you

מיט אַ שטאַרקער האַנט? יב פַֿאַר וואָס זאָלן זאָגן די מִצרַיִם , אַזוי צו
tsu azoi Mitsrayim di zogn zoln vos far hant shtarker a mit
to thus Egyptians the to say shall what for hand strong a with

זאָגן: צום בייזן האָט ער זיי אַרויסגעצויגן , כדי זיי צו הרגענען
hargen tsu zei kedei aroisgetsoign zei er hot beizn tsum zogn
kill to them so as brought out them he has evil for the say

אין די בערג , און זיי צו פַֿאַרלענדן פֿון דעם געזיכט פֿון דער
der fun gezicht dem fun farlendn tsu zei un berg di in
the of face the from destroy to them and hill country the in

ערד ? קער זיך אָפּ פֿון דיין גרימצאָרן, און האָב חרטה אויף דעם
dem oif charote hob un grimtsorn dain fun op zich ker erd
this about regret have and wrath your from away self turn earth

בייז צו דיין פֿאָלק . יג דערמאָן זיך אָן אַבֿרהם , אָן יִצחָק , און
un Yitschak on Avraham on zich dermon folk dain tsu beiz
and Yitzchak on Avraham on self remember people your to evil

אָן יִשׂרָאֵל, דיינע קנעכט , וואָס דו האָסט זיי געשוואָרן בייַ
bai geshvorn zei host du vos knecht daine Yisroel on
by sworn an oath to them have you whom servants your Israel on

זיך , און האָסט צו זיי גערעדט: איך וועל מערן אייער זאָמען אַזוי
azoi zomen aier mern vel ich geredt zei tsu host un zich
just seed your increase will I spoken them to have and self

ווי די שטערן פֿון הימל , און דאָס דאָזיקע גאַנצע לאַנד וואָס איך האָב
hob ich vos land gantse dozike dos un himel fun shtern di vi
have I which land whole this the and heaven of stars the like

גזאָגט, וועל איך געבן צו אייער זאָמען, און זיי וועלן עס אַרבן אויף
oif arben es veln zei un zomen aier tsu gebn ich vel gezogt
for inherit it will they and seed your to give I will spoken

אייביק. יד האָט ה חרטה געהאַט אויף דעם בייז וואָס ער האָט
eibik hot er vos beiz dem oif gehat charote Hashem hot
ever has he which evil the about have had regret Hashem has

געזאָגט צו טאָן צו זיין פֿאָלק .
folk zain tsu ton tsu gezogt
people his to do to said

[15] And Moshe turned, and went down from HaHar, and the two Luchot HaEdut were in his yad; the Luchot were written on both their

טו און משה האָט זיך אומגעקערט, און האָט אַראָפּגענידערט פֿון
fun aropgenidert hot un umgekert zich hot Moshe un
from gone down has and turned self has Moshe and

באַרג , מיט די צוויי לוחות פֿון צייגנים אין זיין האַנט, לוחות
luches hant zain in tseignim fun luches tsvei di mit barg
tablets hand his in testimony of tablets two the with mount

sides; on the one side and on the other were they written. 16 And the Luchot were the ma'aseh Elohim, the writing was the Mikhtav Elohim, engraved upon the Luchot.

בְּאַשְׁרִיבֶן פֹּון זַייערע בַּיידע זַיְיטֵן; פֹּון דער זַיְיט אוֹן פֹּון יענער זַיְיט
zait yener fun un zait der fun zaitn beide zeyere fun bashribn
side that one at and side the at sides two their at written

זַיְינען זַיי געווען בְּאַשְׁרִיבֶן. טז אוֹן די לוּחוֹת זַיְינען געווען
geven zainen luches di un bashribn geven zei zainen
having been are tablets the and written having been them are

די אַרבעט פֹּון אֱלֹקִים, אוֹן דער כְּתָבָ איז געווען דער כְּתָבָ פֹּון
fun kesav der geven iz kesav der un Elokim fun arbet di
of writing the having been is writing the and G-d of work the

אֱלֹקִים, אוֹיסגעקריצט אוֹיף די לוּחוֹת.
luches di oif oisgekritst Elokim
tablets the on inscribed G-d

17 And when Yehoshua heard the kol HaAm as they shouted, he said unto Moshe, There is a noise of milchamah in the machaneh.

יז אוֹן יְהוֹשׁוּעַ הָאָט געהערט דעם קוֹל פֹּון דעם פַֿאָלק אין זַיין
zain in folk dem fun kol dem gehert hot Yehoshua un
its in people the of sound the heard has Yehoshua and

שְׁאֶלֶן, אוֹן ער הָאָט געזָאגט צו משהן: אַ קוֹל פֹּון מלחמה איז
iz milchome fun kol a Mosheen tsu gezogt hot er un shaln
is battle of voice a Moshe to said has he and loud sound

אין לַאגער.
lager in
the camp in

18 And Moses said, It is not the voice of them that shout for gevurah, neither is it the voice of them that cry of chalushah; but the noise of them that sing that I hear.

יח הָאָט ער געזָאגט: עס איז נישט אַ קוֹל פֹּון געשריי פֹּון גבורה, אוֹן
un gevure fun geshrei fun kol a nisht iz es gezogt er hot
and power of cries of voice a not is it said he has

נישט אַ קוֹל פֹּון געשריי פֹּון שוואכקייט; אַ קוֹל פֹּון זינגען הער איך.
ich her zingen fun kol a shvachkeit fun geshrei fun kol a nisht
I hear singing of voice a weakness of cry of voice a not

19 And it came to pass, as soon as he came nigh unto the machaneh, that he saw the Egel, and the mecholot *(dancing)*; and the anger of Moshe burned hot, and he threw the Luchot out of his hands, and broke them at the foot of HaHar. 20 And he took the Egel which they had made, and burned it in the eish, and ground it to powder, and scattered it upon the mayim, and made the Bnei Yisroel drink of it.

יט אוֹן עס איז געווען, ווי ער הָאָט געענעט צום לַאגער, אוֹן הָאָט
hot un lager tsum genent hot er vi geven iz es un
has and the camp to come near has he as become is it and

געזען דָאָס קאַלב אוֹן די טענץ, אֲזוי הָאָט געגרימט דער צָארן פֹּון
fun tsorn der gegrimt hot azoi tents di un kalb dos gezen
of anger the be kindled has thus dance the and calf the seen

משהן, אוֹן ער הָאָט אַ וואַרף געטָאָן פֹּון זַיְינע הענט די לוּחוֹת, אוֹן
un luches di hent zaine fun geton vorf a hot er un Mosheen
and tablets the hands his from done throw a has he and Moshe

הָאָט זַיי צעברָאכן אוּנטערן בַּארג. כ אוֹן ער הָאָט גענומען דָאָס
dos genumen hot er un barg untern tsebrochn zei hot
this taken has he and mount at the foot of broken them has

קאַלב, וואָס זַיי הָאבן געמאַכט, אוֹן הָאָט פַֿארברענט אין פַֿיַיער, אוֹן
un faier in farbrent hot un gemacht hobn zei vos kalb
and fire in burned up has and made have they which calf

צעמָאלן ביז וואַנען עס איז געוואָרן דין, אוֹן הָאָט צעשָאטן
tseshotn hot un din gevorn iz es vanen biz tsemoln
scattered has and fine having become is it whence until grind up

אוֹיפֿן וואַסער, אוֹן געגעבן טרינקען די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di trinken gegebn un vaser oifn
Israel of children the to drink given and water on

21 And Moshe said unto Aharon, What did this people unto thee, that thou

כא אוֹן משה הָאָט געזָאגט צו אַהרֹנען: וואָס הָאָט דיר דָאָס
dos dir hot vos Aharonen tsu gezogt hot Moshe un
the to you(SG) has what Aaron to said has Moshe and

פַֿאָלק געטָאָן, וואָס דו הָאָסט געבראַכט אויף אים אַ גרויסע זינד?
zind groise a im oif gebracht host du vos geton folk dozike
sin great a it on brought have you that done people this

hast brought so chata'ah gedolah upon them?
22 And Aharon said, Let not the anger of adoni burn hot; thou knowest HaAm, that they are prone to rah *(evil)*. 23 For they said unto me, Make for us elohim, which shall go before us; for as for this Moshe, the ish that brought us up out of Eretz Mitzrayim, we know not what is become of him. 24 And I said unto them, Whosoever hath any zahav, let them remove it. So they gave it me; then I cast it into the eish, and there came out this Egel.

כב הָאָט אַהרֹן געזָאגט: זאָל נישט גרימען דער צָארן פֿון מײַן
main fun tsorn der grimen nisht zol gezogt Aharon hot
my of anger the be kindled not may said Aaron has

האַר; דו קענסט דאָס פֿאָלק, אַז ער איז שלעכט. כג האָבן זיי צו מיר
mir tsu zei hobn shlecht iz er az folk dos kenst du har
me to they have evil is it that people this know you lord

געזָאגט: מאַך אונדז אַ ג-טס ווָאס זאָל גיין פֿאַר אונדז, וואָרעם
vorem undz far gein zol vos g-ts a undz mach gezogt
because us before go shall which gods a us make said

דער דאָזיקער מאַן משה, ווָאס האָט אונדז אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד
land fun oifgebracht undz hot vos Moshe man doziker der
land of from brought up us has who Moshe man this one the

מִצרַיִם, ווייסן מיר נישט ווָאס מיט אים איז געווָארן. כד האָב איך צו
tsu ich hob gevorn iz im mit vos nisht mir veisn Mitsrayim
to I have happened is him with what not we know Egypt

זיי געזָאגט: ווער עס האָט גאָלד, נעמט אַראָפּ פֿון זיך; און זיי
zei un zich fun arop nemt gold hot es ver gezogt zei
they and self of off take gold has it whoever said them

האָבן מיר געגעבן, און איך האָב עס אַריַינגעווארפֿן אין פֿײַער, און עס איז
iz es un faier in araingevorfn es hob ich un gegebn mir hobn
is it and fire in thrown into it have I and given me have

אַרויסגעקומען דאָס דאָזיקע קאַלב.
kalb dozike dos aroisgekumen
calf this the came out

25 And when Moshe saw that HaAm were exposed; (for Aharon had exposed them to derision among their enemies;) 26 Then Moshe stood in the sha'ar of the machaneh, and said, Who is on Hashem's side? Let him rally unto me. And all the Bnei Levi gathered themselves together unto him. 27 And he said unto them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Put every man his cherev by his side, and go in and out from sha'ar to sha'ar throughout the machaneh, and slay every man his brother, and every man his companion, and every man his neighbor.

כה און משה האָט געזען דאָס פֿאָלק, אַז עס איז צעווילדערט,
tsevildert iz es az folk dos gezen hot Moshe un
wild was it that people the seen has Moshe and

וויַיל אַהרֹן האָט עס צעווילדערט, צו שאַנד בײַ זייערע פֿײַנט.
faint zeyere bai shand tsu tsevildert es hot Aharon vail
enemies their with shame for made wild it has Aaron because

כו האָט משה זיך געשטעלט אין טויער פֿון לאַגער, און האָט געזָאגט:
gezogt hot un lager fun toier in geshtelt zich Moshe hot
said has and camp of gate in stood self Moshe has

ווער פֿאַר ה, צו מיר! האָבן זיך איַינגעזאַמלט צו אים אַלע
ale im tsu aingezamlt zich hobn mir tsu Hashem far ver
all the him to gathered self have me to Hashem for who is

קינדער פֿון לֵוִי. כז און ער האָט צו זיי געזָאגט: אַזוי האָט געזָאגט
gezogt hot azoi gezogt zei tsu hot er un Levi fun kinder
said has thus said them to has he and Levi of children

ה אלוקי יִשׂרָאֵל: טוט אָן איטלעכער זײַן שווערד אויף זײַן
zain oif shverd zain itlecher on tut Yisroel Elokei Hashem
his on sword his each on do Israel the G-d of Hashem

דיך, גייט דורך הין און צוריק פֿון טויער צו טויער אין לאַגער,
lager in toier tsu toier fun tsurik un hin durch geit dich
camp in gate to gate from forth and back through go thigh

און הרגעט איטלעכער זײַן ברודער, און איטלעכער זײַן חבֵר, און
un chever zain itlecher un bruder zain itlecher harget un
and neighbor his each and brother his each kill and

איטלעכער זײַן קרוֹבֹ.
korev zain itlecher
close relative his each

כח הָאָבֶן די קינדער פֿון לֵוִי געטאָן אַזוי ווי דאָס ווארט פֿון משהן ,
Mosheen fun vort dos vi azoi geton Levi fun kinder di hobn
Moshe of word this as just done Levi of children the have

און עס זיַינען געפֿאַלן פֿון פֿאָלק אין יענעם טאָג אַרום דריַי
drai arum tog yenem in folk fun gefaln zainen es un
three around day that in the people of fallen have there and

כט טויזנט מאַן. און משה האָט געזאָגט: דערפֿילט אייַער האַנט היַינט
haint hant aier derfilt gezogt hot Moshe un man toiznt
today hand your have filled said had Moshe and men thousand

צו ה , וויַיל איטלעכער איז געווען אַקעגן זיַין זון , און
un zun zain akegn geven iz itlecher vail Hashem tsu
and son his against having been is each because Hashem to

אַקעגן זיַין ברודער, און כּדי אייַך היַינט צו געבן אַ ברכה .
broche a gebn tsu haint aich kedei un bruder zain akegn
blessing a give to today for you so that and brother his against

ל און עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט משה געזאָגט צום
tsum gezogt Moshe hot morgn oif geven iz es un
to said Moshe has next day on having been is it and

פֿאָלק : איר האָט געזינדיקט אַ גרויסע זינד ; און אַצונד וועל איך אַרויפֿגיין
aroifgein ich vel atsund un zind groise a gezindikt hot ir folk
go up I will now and sin great a sinned have you people

לא האָט אפֿשר וועל איך מכפּר זיַין אויף אייַער זינד . צו ה ,
hot zind aier oif zain mechaper ich vel efsher Hashem tsu
has sin your for do expiate I will perhaps Hashem to

משה זיך אומגעקערט צו ה , און האָט געזאָגט: איך בעט
bet ich gezogt hot un Hashem tsu umgekert zich Moshe
entreat I said has and Hashem to returned self Moshe

זיי , דאָס פֿאָלק האָט געזינדיקט אַ גרויסע זינד , און
zei un zind groise a gezindikt hot folk dozike dos dich
they and sin great a sinned has people this the you(SG)

האָבן זיך געמאַכט אַ ג-טס פֿון גאָלד. לב איז, אַצונד , אויב דו וועסט
vest du oib atsund iz gold fun g-ts a gemacht zich hobn
will you if now is gold of g-ds a made selves have

פֿאַרגעבן זייער זינד – און אויב נישט, מעק מיך אויס, איך בעט
bet ich ois mich mek nisht oib un zind zeyer fargebn
entreat I out me erase not if and sin their forgive

דיך , פֿון דיַין בוך וואָס דו האָסט געשריבן .
geshribn host du vos buch dain fun dich
written have you which book your from you(SG)

לג האָט ה געזאָגט צו משהן : ווער עס האָט געזינדיקט
gezindikt hot es ver Mosheen tsu gezogt Hashem hot
sinned has there whoever Moshe to said Hashem has

צו מיר, אים וועל איך אויסמעקן פֿון מיַין בוך . לד און אַצונד גיי
gei atsund un buch main fun oismekn ich vel im mir tsu
go now and book my from erase I will him me against

, זע; געזאָגט דיר האָב איך וווּ אהין פֿאָלק דאָס דאָזיקע פֿיר
ze gezogt dir hob ich vu ahin folk dozike dos fir
behold said you(SG) have I where there people this this lead

מיַין מלאך וועט גיין דיר פֿאַרויס ; אָבער אין דעם טאָג, וואָס
vos tog dem in ober farois dir gein vet malach main
when day the in however ahead of to you(SG) go will Angel my

איך רעכן זיך , וועל איך זיך רעכענען מיט זיי פֿאַר זייער זינד .
zind zeyer far zei mit rechenen zich ich vel zich rechn ich
sin their for them along with punish self I will self punish I

28 And the Bnei Levi did according to the word of Moshe; and there fell of HaAm that day about three thousand men. 29 For Moshe had said, Consecrate yourselves today to Hashem, even every man against his ben, and against his brother; that He may bestow upon you a brocha this day.

30 And it came to pass on the next day, that Moshe said unto HaAm, Ye have sinned a chata'ah gedolah; and now I will go up unto Hashem; perhaps I can make kapporah for your chattat. 31 And Moshe returned unto Hashem, and said, Oh, this people have sinned a chata'ah gedolah, and have made for themselves elohei zahav. 32 Yet now, if Thou wilt forgive their chattat but if not, blot me, now, out of Thy Sefer which Thou hast written.

33 And Hashem said unto Moshe, Whosoever hath sinned against Me, him will I blot out of My Sefer. 34 Therefore now go, lead HaAm unto the place of which I have spoken unto thee; hinei, Malachi shall go before thee; nevertheless in the yom when I visit I will visit their sin upon them.

[35] And Hashem plagued HaAm, because they made the Egel, which Aharon made.

לה אוֹן ה הָאט געפּלאָגט דאָס פֿאָלק פֿאַר וואָס זיי האָבן
hobn zei vos far folk dos geplogt hot Hashem un
have they why for people this afflicted has Hashem and

געמאַכט דאָס קאַלב, וואָס אַהרֹן האָט געמאַכט.
gemacht hot Aharon vos kalb dos gemacht
made has Aaron which calf this made

לג

33 And Hashem said unto Moshe, Depart, and go from here, thou and HaAm which thou hast brought up out of Eretz Mitzrayim, unto HaAretz which I swore unto Avraham, to Yitzchak, and to Ya'akov, saying, Unto thy zera will I give it; [2] And I will send a Malach before thee; and I will drive out the Kena'ani, the Emori, the Chitti, the Perizzi, the Chivi, and the Yevusi; [3] Unto an Eretz zavat cholov and devash; for I will not go up in the midst of thee; for thou art an Am Kesheh Oref *(stiffnecked, obstinate people)*; lest I consume thee in HaDerech.

אוֹן ה הָאט געדעדט צו משהן : קום , גיי אַרויף פֿון
fun aroif gei kum Mosheen tsu geredt hot Hashem un
from up go come Moshe to spoken has Hashem and

דאַנען, דו אוֹן דאָס פֿאָלק וואָס דו האָסט אויפֿגעבראַכט פֿון
fun oifgebracht host du vos folk dos un du danen
from brought up have you which people this and you here

לאַנד מִצרַיִם , צו דעם לאַנד וואָס איך האָב געשוואָרן צו
tsu geshvorn hob ich vos land dem tsu Mitsrayim land
to sworn an oath have I which land the to Egypt land of

אַבֿרהמען , צו יִצחָק , אוֹן צו יעקבֿ , אַזוי צו זאָגן : צו דיין
dain tsu zogn tsu azoi Yaakovn tsu un Yitschakn tsu Avrahamen
your to say to thus Yaakov to and Yitzchak to Avraham

זאָמען וועל איך עס געבן – [ב] אוֹן איך וועל שיקן דיר פֿאַרויס
farois dir shikn vel ich un gebn es ich vel zomen
ahead of for you(SG) send will I and give it I will seed

אַ מלאך , אוֹן וועל פֿאַרטרייבן דעם כנענֲי , דעם אֱמוֹרי, אוֹן דעם
dem un Emori dem Kenaani dem fartraiben vel un malach a
the and Emori the Kena'ani the drive before will and Angel an

חִתי , אוֹן דעם פְּרִזי , דעם חִוי , אוֹן דעם יבֿוסי – [ג] צו אַ לאַנד וואָס
vos land a tsu Yevusi dem un Chivi dem Perizzi dem un Chitti
which land a to Yevusi the and Chivi the Perizzi the and Chitti

פֿליסט מיט מילך אוֹן האָניק – וואָרעם איך וועל נישט אַרויפֿגיין צווישן
tsvishn aroifgein nisht vel ich vorem honik un milch mit flist
among go up not will I for honey and milk with flows

דיר , ווײַל אַ האַרטנעקיק פֿאָלק ביסטו ; איך קען דיך נאָך
noch dich ken ich bistu folk hartnekik a vail dir
yet you(SG) can I are you people stiff-necked a because you(SG)

פֿאַרלענדן אויפֿן וועג.
veg oifn farlendn
way on the destroy

[4] And when HaAm heard these evil tidings, they mourned; and no ish did put on him his ornamental attire. [5] For Hashem had said unto Moshe, Say unto the Bnei Yisroel, Ye are an Am Kesheh Oref; I will come up into the midst of thee in a moment, and consume thee; therefore now put off thy ornamental attire from thee, that I may decide what to do unto thee. [6] And the Bnei Yisroel stripped themselves of

[ד] האָט דאָס פֿאָלק געהערט דעם דאָזיקן שלעכטן אָנזאָג , אוֹן
un onzog shlechtn dozikn dem gehert folk dos hot
and announcement evil this the heard people this has

זיי האָבן געטרויערט, אוֹן האָבן קיינער נישט אָנגעטאָן זײַן צירונג אויף
oif tsirung zain ongeton nisht keiner hobn un getroiert hobn zei
on jewelry his put on not no one have and mourned have they

זיך . [ה] אוֹן ה האָט געזאָגט צו משהן : זאָג צו די קינדער פֿון
fun kinder di tsu zog Mosheen tsu gezogt hot Hashem un zich
of children the to say Moshe to said had Hashem and self

יִשׂרָאֵל: איר זײַט אַ האַרטנעקיק פֿאָלק ; איין רגע וועל איך זאָל
zol ich ven rege ein folk hartnekik a zait ir Yisroel
shall I when moment one people stiff-necked a are you Israel

אַרויפֿגיין צווישן דיר , וועל איך דיך פֿאַרלענדן. אוֹן אַצונד נעם
nem atsund un farlendn dich ich vel dir tsvishn aroifgein
take now and destroy you(SG) I will you(SG) among go up

אַראָפּ דײַן צירונג פֿון זיך , אוֹן איך וועל באַטראַכטן, וואָס איך זאָל
zol ich vos batrachtn vel ich un zich fun tsirung dain arop
shall I what consider will I and self from jewelry your off

their ornamental attire by Mt. Chorev.

טאָן צו דיר . ו האָבן די קינדער פֿון ישׂראֵל זיך אויסגעטאָן זייער
zeyer oisgeton zich Yisroel fun kinder di hobn dir tsu ton
their taken off self Israel of children the have you(SG) to do

צירונג פֿון באַרג חוֹרֵב אָן.
on Chorev barg fun tsirung
on Chorev mount from jewelry

7 And Moshe would take the Ohel, and pitch it outside the machaneh, afar off from the machaneh, and called it the Ohel Mo'ed. And it came to pass, that every one which sought Hashem went out unto the Ohel Mo'ed, which was outside the machaneh. 8 And it came to pass, when Moshe went out unto the Ohel, that kol HaAm rose up, and stood every man at his petach ohel, and watched after Moshe, until he was gone into the Ohel. 9 And it came to pass, as Moshe entered into the Ohel, the Ammud of the Anan descended, and stood at the petach Ohel, and Hashem would speak with Moshe. 10 And kol HaAm saw the Ammud of the Anan stand at the petach Ohel; and kol HaAm rose up and worshiped, every man in his petach ohel.

ז און משה פֿלעגט נעמען דאָס געצעלט, און פֿלעגט עס זיך
zich es flegt un getselt dos nemen flegt Moshe un
self it used to and tent the take used to Moshe and

אויפֿשטעלן אויסן לאַגער , ווייט פֿון לאַגער , און פֿלעגט עס רופֿן
rufn es flegt un lager fun vait lager oisn oifshteln
call it used to and the camp from far the camp outside raise up

אוֹהל-מוֹעד . און עס איז געווען , איטלעכער וואָס האָט געזוכט
gezucht hot vos itlecher geven iz es un ohel-moed
sought has who everyone having been is it and Tent of Meeting

ה , פֿלעגט אַרויסגיין צום אוֹהל-מוֹעד וואָס אויסן
oisn vos ohel-moed tsum aroisgein flegt Hashem
outside which is Tent of Meeting to go out used to Hashem

לאַגער . ח און עס איז געווען , ווי משה איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz Moshe vi geven iz es un lager
having gone forth is Moshe when having been is it and the camp

צום געצעלט, אַזוי פֿלעגט דאָס גאַנצע פֿאָלק זיך אויפֿשטעלן, און
un oifshteln zich folk gantse dos flegt azoi getselt tsum
and get up self people whole this used to thus the tent to

שטיין איטלעכער אין איינגאַנג פֿון זיין געצעלט, און נאָכקוקן
nochkukn un getselt zain fun aingang in itlecher shtein
be looking after and tent his of entrance in each to stand

משהן , ביז ער גייט אַריין אין געצעלט. ט און עס איז געווען ,
geven iz es un getselt in arain geit er biz Mosheen
having been was it and the tent in into goes he until Moshe

ווי משה איז אַריינגעגאַנגען אין געצעלט, פֿלעגט אַראָפּנידערן דער
der aropnideren flegt getselt in araingegangen iz Moshe vi
the go down used to the tent into gone in has Moshe when

ווָאָלקן-זייל , און שטיין בייַם איינגאַנג פֿון געצעלט, און ה
Hashem un getselt fun aingang baim shtein un volken-zail
Hashem and the tent of the entrance at stand and pillar of cloud

פֿלעגט רעדן מיט משהן . י און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿלעגט זען
zen flegt folk gantse dos un Mosheen mit redn flegt
see used to people whole this and Moshe with speak used to

דעם וואָלקן-זייל שטיין בייַם איינגאַנג פֿון געצעלט, און דאָס
dos un getselt fun aingang baim shtein volken-zail dem
this and the tent of the entrance at stand pillar of cloud the

גאַנצע פֿאָלק פֿלעגט אויפֿשטיין, און זיך בוקן איטלעכער בייַם
baim itlecher bukn zich un oifshtein flegt folk gantse
at each bow down self and stand up used to people whole

איינגאַנג פֿון זיין געצעלט.
getselt zain fun aingang
tent his of the entrance

11 And Hashem spoke unto Moshe face to face, as an ish speaketh unto his re'a *(neighbor)*. And he returned into the machaneh; but his

יא און ה פֿלעגט רעדן צו משהן פּנים אֶל פּנים , אַזוי ווי
vi azoi ponem el ponem Mosheen tsu redn flegt Hashem un
as just face to face Moshe to speak used to Hashem and

אַ מענטש רעדט צו זיין חבֵר . און ער קערט זיך אומקערן אין
in umkeren zich flegt er un chever zain tsu redt mentsh a
in return back self used to he and neighbor his to speaks man a

mesharet Yehoshua ben Nun, a na'ar, departed not out of the Ohel.

לאַגער , אָבער זײַן באַדינער יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון , אַ יונגערמאַן ,
yungerman a Nun fun zun der Yehoshua badiner zain ober lager
young man a Nun of son the Yehoshua servant his but the camp

פֿלעגט נישט אָפּטרעטן פֿון געצעלט.
getselt fun optretn nisht flegt
the tent from withdraw not used to

[12] And Moshe said unto Hashem, See, Thou sayest unto me, Bring this people onward; and Thou hast not let me know whom Thou wilt send with me. Yet Thou hast said, I know thee by shem, and thou hast also found chen *(grace, unmerited favor)* in My sight. [13] Therefore, now, if I have found chen in Thy sight, show me now Thy Derech, that I may have da'as of Thee, that I may find chen in Thy sight; and consider that this nation is Thy people.

יב און משה האָט געזאָגט צו ה : זע , דו זאָגסט צו מיר: ברענג
breng mir tsu zogst du ze Hashem tsu gezogt hot Moshe un
bring me to say you look Hashem to said has Moshe and

אויף דאָס דאָזיקע פֿאָלק , אָבער דו האָסט מיך נישט געלאָזט וויסן ,
visen gelozt nisht mich host du ober folk dozike dos oif
to know allowed not me have you but people this the on

וועמען דו וועסט שיקן מיט מיר. דו האָסט דאָך געזאָגט: איך האָב
hob ich gezogt doch host du mir mit shikn vest du vemen
have I said yet have you me with send will you whom

דיך דערקענט מיטן נאָמען , און האָסט אויך געפֿונען חֵן אין
in chein gefunen oich host un nomen mitn derkent dich
in favor found also you have and name with known you(SG)

מײַנע אויגן. [14] און אַצונד , אויב, איך בעט דיך , איך האָב געפֿונען
gefunen hob ich dich bet ich oib atsund un oign maine
found have I you(SG) entreat I if now and eyes my

חֵן אין דײַנע אויגן, לאָז מיך וויסן , איך בעט דיך , דײַנע וועגן ,
vegen daine dich bet ich visen mich loz oign daine in chein
ways your you(SG) entreat I know me let eyes your in favor

אַז איך זאָל דיך קענען, כּדי איך זאָל געפֿינען חֵן אין דײַנע
daine in chein gefinen zol ich kedei kenen dich zol ich az
your in favor find may I so that know you(SG) shall I that

אויגן; און זע אַז דאָס דאָזיקע פֿאָלק איז דאָך דײַן פֿאָלק .
folk dain doch iz folk dozike dos az ze un oign
people your indeed is people this the that behold and eyes

[14] And He said, My Presence shall go with thee, and I will give thee rest.

יד האָט ער געזאָגט: מײַן פּנים וועט מיטגיין , און איך וועל
vel ich un mitgein vet ponem main gezogt er hot
will I and be going with will presence my said he has

דיך באַרויִגן .
baruyen dich
give rest you(SG)

[15] And he said unto Him, If Thy Presence go not with me, bring us not up from here. [16] For how then shall it be known that I and Thy people have found chen in Thy sight? Is it not in that Thou goest with us? So shall we be made distinct as separate, I and Thy people, from all the people that are upon the face of ha'adamah.

טו האָט ער צו אים געזאָגט: אויב דײַן פּנים גייט נישט מיט אונדז,
undz mit nisht geit ponem dain oib gezogt im tsu er hot
us with not goes presence your if said him to he has

זאָלסטו אונדז נישט אויפֿברענגען פֿון דאָנען. [16] וואָרעם מיט וואָס דען
den vos mit vorem danen fun oifbrengen nisht undz zolstu
then what with because here from bring up not us shall you

זאָל דערקענט ווערן , אַז איך האָב געפֿונען חֵן אין דײַנע אויגן, איך
ich oign daine in chein gefunen hob ich az vern derkent zol
I eyes your in favor found have I that become known shall

און דײַן פֿאָלק , אויב נישט דורך דײַן גיין מיט אונדז, אַז מיר זאָלן
zoln mir az undz mit gein dain durch nisht oib folk dain un
shall we that us with going your by not if people your and

אָפּגעזונדערט זײַן , איך און דײַן פֿאָלק , פֿון אַלעם פֿאָלק וואָס
vos folk alem fun folk dain un ich zain opgezundert
which are people all from people your and I be distinct

אויפֿן גזיכט פֿון דער ערד ?
erd der fun gezicht oifn
earth the of face on

יז האָט ה געזאָגט צו משהן : אויך די דאָזיקע זאַך וואָס דו
du vos zach dozike di oich Mosheen tsu gezogt Hashem hot
you which thing this the also Moshe to said Hashem has

האָסט געזאָגט, וועל איך טאָן, ווייל דו האָסט געפֿונען חֵן אין מײַנע
maine in chein gefunen host du vail ton ich vel gezogt host
my in favor found have you because do I will spoken have

אויגן, און איך האָב דיך דערקענט מיטן נאָמען .
nomen mitn derkent dich hob ich un oign
name with known you(SG) have I and eyes

יח האָט ער געזאָגט: לאָז מיך זען דײַן פּראַכט, איך בעט דיך .
dich bet ich pracht dain zen mich loz gezogt er hot
you(SG) entreat I glory your see me let said he has

יט האָט ער געזאָגט: איך וועל מאַכן פֿאַרבײַגיין אַל מײַן גוטסקייט
gutskeit main al farbaigein machn vel ich gezogt er hot
goodness my all pass by make will I said he has

פֿאַר דײַן פּנים , און איך וועל אויסרופֿן פֿאַר דיר דעם נאָמען
nomen dem dir far oisrufn vel ich un ponem dain far
name of the you(SG) for call out will I and face your in front of

ה ; און איך וועל לײַטזעליקן וועמען איך וועל לײַטזעליקן , און
un laitzelikn vel ich vemen laitzelikn vel ich un Hashem
and take pity on will I to whom take pity on will I and Hashem

וועל דערבאַרעמען וועמען איך וועל דערבאַרעמען. כ און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un derbaremen vel ich vemen derbaremen vel
said has he and have mercy will I to whom have mercy will

קענסט נישט זען מײַן פּנים , וואָרעם אָ מענטש קען מיך נישט זען
zen nisht mich ken mentsh a vorem ponem main zen nisht kenst
see not me can man a because face my see not you can

און בלײַבן לעבן. כא און ה האָט געזאָגט: אָן איז אַ אָרט ביַי מיר;
mir bai ort an iz on gezogt hot Hashem un lebn blaibn un
me by place a is here said has Hashem and alive remain and

זאָלסטו זיך שטעלן אויפֿן פֿעלדז. כב און עס וועט זײַן , ווען מײַן
feldz oifn shteln zich zolstu main ven zain vet es un
rock on the stand self must you(sg) my when be will it and

פּראַכט גייט פֿאַרבײַ , וועל איך דיך אַרײַנטאָן אין אַ שפּאַלט פֿון
fun shpalt a in arainton dich ich vel farbai geit pracht
of divide a in put you(SG) I will by in front goes glory

דעם פֿעלדז, און איך וועל אַרויפֿדעקן מײַן האַנט אויף דיר , ביז איך
ich biz dir oif hant main aroifdekn vel ich un feldz dem
I until you(SG) on hand my place upon will I and rock the

וועל פֿאַרבײַגיין. כג און אַז איך וועל אָפּטאָן מײַן האַנט, וועסטו
vestu hant main opton vel ich az un farbaigein vel
will you(sg) hand my remove will I when and pass by will

זען מײַן רוקן; אָבער מײַן פּנים קען נישט געזען ווערן .
vern gezen nisht ken ponem main ober rukn main zen
become seen not can face my but back my see

לד

אויס דיר האַק : משהן צו געזאָגט ה האָט און
ois dir hak Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
out you(SG) cut Moshe to said has Hashem and

צוויי שטיינערנע לוחות אַזוי ווי די ערשטע, און איך וועל
vel ich un ershte di vi azoi luches shteinerne tsvei
will I and first the as just tablets stone two

אויפֿשרײַבן אויף די לוחות די ווערטער וואָס זײַנען געווען אויף
oif geven zainen vos verter di luches di oif oifshraibn
on having been are which words the tablets the on inscribe

17 And Hashem said unto Moshe, I will do this thing also that thou hast spoken; for thou hast found chen in My sight, and I know thee by shem.

18 And he said, show me now Thy kavod.

19 And He said, I will make kol tuvi *(all My goodness)* pass in front of thee, and I will call out with the Shem of Hashem before thee; and will be gracious to whom I will be gracious, and will show rachamim on whom I will show rachamim.
20 And He said, Thou canst not see My face; for there shall no adam see Me, and live. 21 And Hashem said, Hinei, there is a place near Me, and thou shalt stand upon the tzur; 22 And it shall come to pass, while My kavod passeth by, that I will put thee in a cleft of the tzur, and will cover thee with My yad until I pass by; 23 And I will take away Mine yad, and thou shalt see My back; but My face shall not be seen.

34 And Hashem said unto Moshe, Chisel thee two Luchot Avanim like the first ones; and I will write upon these Luchot the devarim that were on the Luchot HaRishonim, which thou broke. 2 And

be ready in the boker, and come up in the boker unto Mt.Sinai, and present thyself there to Me on the rosh HaHar. 3 And no ish shall come up with thee, neither let any ish be seen throughout kol HaHar; neither let the tzon nor herd graze in front of that Har.

4 And he chiseled two Luchot Avanim like the first ones; and Moshe rose up early in the boker, and went up unto Mt.Sinai, as Hashem had commanded him, and took in his yad the two Luchot Avanim. 5 And Hashem descended in the anan, and stood with him there, and called out the Shem of Hashem. 6 And Hashem passed by before him, and proclaimed, Hashem, Hashem El Rachum v'Channun, slow to anger, and abundant in chesed and emes, 7 Preserving chesed for thousands, forgiving avon and pesha and chatta'ah, and by no means leaving the guilty unpunished; visiting the avon of the avot upon the banim, and upon the bnei banim, unto the third and to the fourth generation.

די ערשטע לוחות , וואָס דו האָסט צעבראָכן . ב און זיי אָנגעבריט זיי
in ongebreit zai un tsebrochn host du vos luches ershte di
in prepared be and broken have you which tablets first the

דער פֿרי , און גיי אַרויף אין דער פֿרי אויפֿן באַרג סיני , און
un Sinai barg oifn peire der in aroif gei un peire der
and Sinai mount on morning the in up go and morning the

שטעל זיך פֿאַר מיר דאָרטן אויפֿן שפּיץ באַרג . ג און קיין מענטש
mentsh kein un barg shpits oifn dortn mir far zich shtel
man any and mount the top of on there me before self stand

זאָל נישט אַרויפֿגיין מיט דיר , און קיין מענטש זאָל אויך נישט
nisht oich zol mentsh kein un dir mit aroifgein nisht zol
not also shall man any and you(SG) with go up not shall

געזען ווערן אויפֿן גאַנצן באַרג ; אַפֿילו די שאָף און די רינדער זאָלן
zoln rinder di un shof di afile barg gantsn oifn vern gezen
shall cattle the and sheep the even mount whole on become seen

זיך נישט פֿיטערן אַקעגן יענעם באַרג .
barg yenem akegn fitern nisht zich
mountain that on pasture not self

ד האָט ער אויסגעהאַקט צוויי שטיינערנע לוחות אַזוי ווי די ערשטע;
ershte di vi azoi luches shteinerne tsvei oisgehakt er hot
first the like just tablets stone two chiseled out he has

און משה האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz un peire der in gefedert zich hot Moshe un
having gone up is and morning the in risen early self has Moshe and

אויפֿן באַרג סיני , אַזוי ווי ה האָט אים באַפֿוילן , און ער האָט
hot er un bafoiln im hot Hashem vi azoi Sinai barg oifn
has he and commanded him has Hashem as just Sinai mount on

גענומען אין זיין האַנט די צוויי שטיינערנע לוחות . ה און ה האָט
hot Hashem un luches shteinerne tsvei di hant zain in genumen
has Hashem and tablets stone two the hand his in taken

אַראָפּגענידערט אין דעם וואָלקן; און ער האָט זיך געשטעלט מיט אים
im mit geshtelt zich hot er un volken dem in aropgenidert
him with stood self has he and cloud the in went down

דאָרטן; און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען ה . ו און ה איז
iz Hashem un Hashem nomen dem gerufn hot er un dortn
was Hashem and Hashem name of the called out has he and there

פֿאַרביַיגעגאַנגען פֿאַר זיין פּנים , און האָט אויסגערופֿן: ה ,
Hashem oisgerufn hot un ponem zain far farbaigegangen
Hashem called out has and face his in front of passing by

ה איז אַ דערבאַרעמדיקער און לייַטזעליקער אֵל , אינגאַהאַלטן
aingehaltn El laitzeliker un derbaremdiker a iz Hashem
restrained G-d gracious and compassionate a is Hashem

אין צאָרן , און רייַך אין גענאָד און וואָרהייט; ז ער האַלט גענאָד ביזן
bizn genod halt er vorheit un genod in raich un tsorn in
until grace holds he truth and grace in rich and anger in

טויזנטסטן גליד , ער פֿאַרטראָגט זינד און פֿאַרברעכן און
un farbrechn un zind fartrogt er glid toizntstn
and transgressions and sin forgives he generation thousandth

חטאים ; נאָר ער לאָזט נישט פֿרייַ, ער וועט זיבער נישט לאָזן די שולדיקע
shuldike di lozn nisht zicher vet er frai nisht lozt er nor chatoim
guilty the let not surely will he free not let he but sins

אומבאַשטראָפֿט; ער רעכנט זיך פֿאַר די זינד פֿון די פֿאָטערס, מיט
mit foters di fun zind di far zich rechnt er umbashtroft
with fathers the of sin the for self punishes he unpunished

דִּי קִינְדער , אוּן מִיט דִּי קִינְדס-קִינְדער , מִיטן דריטן אוּן מִיטן פִֿירטן
firtn mitn un dritn mitn kinds-kinder di mit un kinder di
fourth with and third with grandchildren the with and children the

דוֹר .
dor
generation

[8] And Moshe made haste, and bowed his head toward the ground, and worshiped. [9] And he said, If now I have found chen in Thy sight, Adonoi, let Adonoi, now, go among us; although it is an Am Kesheh Oref; and forgive avoneinu and chattateinu, and take us for Thine nachalah.

ח הָאָט משה זיך געגייגט אויף גיך צו דער ערד , אוּן זיך
zich un erd der tsu gich oif geneigt zich Moshe hot
self and earth the to quickly against inclined self Moshe has

געבוקט. ט אוּן ער הָאָט געזָאגט: אויב, איך בעט דיך , איך הָאב
hob ich dich bet ich oib gezogt hot er un gebukt
have I you(SG) entreat I if said has he and bowed

געפֿונען חֵן אין דיינע אויגן, אֲדֹנָי , זָאל, איך בעט דיך ,
dich bet ich zol Adonoi oign daine in chein gefunen
you(SG) entreat I may Adonoi eyes your in favor found

אֲדֹנָי גיין צווישן אונדז, וואָרעם אַ האַרטנעקיק פֹֿאָלק איז דאָס; אוּן
un dos iz folk hartnekik a vorem undz tsvishn gein Adonoi
and this is people stiff-necked a because us among go Adonoi

זָאלסט פֹֿאַרגעבן אונדזער זינד אוּן אונדזער חטא , אוּן אונדז
undz un chet undzer un zind undzer fargebn zolst
us and offense our and sin our forgive may you(SG)

מאַכן פֹֿאַר דיין אֶרב .
arav dain far machn
inheritance your for make

[10] And He said, Hinei, I cut a brit; before all thy people I will do nifla'ot, such as have not been done in kol ha'aretz, nor in kol HaGoyim; and kol HaAm among which thou art shall see the ma'aseh Hashem; for it is a norah that I will do with thee. [11] Be thou shomer over that which I command thee this day; hinei, I drive out before thee the Emori, and the Kena'ani, and the Chitti, and the Perizzi, and the Chivi, and the Yevusi. [12] Be shomer over thyself, lest thou make a brit with the inhabitants of HaAretz whither thou goest, lest it be for a mokesh *(snare)* in the midst of thee; [13] But ye shall destroy their mizbechot, break their matzebot, and cut down

י הָאָט ער געזָאגט: זע , איך פֹֿאַרשנייַדן אַ בונד ; אַנטקעגן
antkegen bund a farshnaidn ich ze gezogt er hot
in return covenant a cut I behold said he has

פֹֿאַר דיין גאַנצן פֹֿאָלק וועל איך טאָן וווּנדער וואָס זיינען
zainen vos vunder ton ich vel folk gantsn dain far
are which wonders do I will people whole your in front of

נישט באַשאַפֿן געווואָרן אויף דער גאַנצער ערד , אוּן צווישן אַלע
ale tsvishn un erd gantser der oif gevorn bashafn nisht
all among and earth whole the on having become created not

אומות ; אוּן דאָס גאַנצע פֹֿאָלק , וואָס דו ביסט צווישן אים, וועט
vet im tsvishn bist du vos folk gantse dos un umes
will it among are you which people whole this and peoples

זען די טוּונג פֿון ה וואָס איך טו מיט דיר , אַז זי איז
iz zi az dir mit tu ich vos Hashem fun tuung di zen
is it that you(SG) with do I which Hashem of action the see

פֹֿאַרכטיק. יא היט דיר וואָס איך באַפֿעל דיר
dir bafel ich vos dir hit forchtik
you(SG) command I that which you(SG) pay attention awesome

הײַנט; זע , איך פֹֿאַרטרײַב פֿון פֹֿאַר דיר דעם אֱמוֹרי, אוּן דעם
dem un Emori dem dir far fun fartraib ich ze haint
the and Emori the you(SG) before from drive out I behold today

כְּנַעֲנִי , אוּן דעם חִתִּי , אוּן דעם פְּרִזִּי , אוּן דעם חִוִּי , אוּן דעם
dem un Chivi dem un Perizzi dem un Chitti dem un Kenaani
the and Chivi the and Perizzi the and Chitti the and Kena'ani

יְבוּסִי . יב היט זיך , זָאלסט נישט שלִיסן אַ ברית מיטן
mitn bris a shlisn nisht zolst zich hit Yevusi
with the covenant a establish not you(SG) must self beware Yevusi

באַווינער פֿון דעם לאַנד וואָס דו קומסט דערויף, כְּדֵי ער זָאל נישט
nisht zol er kedei deroif kumst du vos land dem fun bavoiner
not shall it so that to it come you which land the of inhabitants

their asherah *(sacred trees, poles)*; [14] For thou shalt worship no el acher; for Hashem, Whose Shem is Jealous, is El Kanah; [15] Lest thou make a brit with the inhabitants of HaAretz, and they go a-whoring after eloheihem, and do sacrifice unto eloheihem, and one invite thee, and thou eat of his zevach *(sacrifice, i.e., participate in his pagan worship)*; [16] And thou take of their banot unto thy banim, and their banot go a-whoring after their elohim, and make thy banim go a-whoring after their elohim. [17] Thou shalt make thee no elohei massekhah.

זײַן פַֿאַר אַ שטרויכלונג צווישן דיר . יג נײַערט זייערע מזבחות
mizbeyches zeyere naiert dir tsvishn shtroichlung a far zain
altars their instead you(SG) among pitfall a for be

זאָלט איר צעשטויסן, און זײערע זײַלשטיינער זאָלט איר צעברעכן , און
un tsebrechn ir zolt zailshteiner zeyere un tseshtoisn ir zolt
and break you must sacred pillars their and crush you must

זייערע געצנבײמער זאָלט איר אָפּהאַקן . יד וואָרעם טאָרסט זיך נישט
nisht zich torst vorem ophakn ir zolt getsnbeimer zeyere
not self forbidden because cut down you shall Asherah their

בוקן צו אַן אַנדער ג-ט, ווײַל ה – זײַן נאָמען איז קַנָּא ,
Kanna iz nomen zain Hashem vail G-t ander an tsu bukn
jealous is name his Hashem because G-d other an to to worship

אַן אֵל קַנּוֹא איז ער, טו טאָמער וועסטו שליסן אַ בריתּ מיטן
mitn bris a shlisn vestu tomer er iz Kanno El an
with covenant a establish will you(sg) lest he is jealous G-d a

די באַווינער פֿון לאַנד , און זיי וועלן זײַן פֿאַרפֿירט נאָך
noch farfirt zain veln zei un land fun bavoiner di
after strayed after be will they and the land of inhabitants the

זייערע ג-טער, און שלאַכטן צו זייערע ג-טער, וועלן זיי דיך רופֿן,
rufn dich zei veln g-ter zeyere tsu shlachtn un g-ter zeyere
call you(SG) they will g-ds their to sacrifice and g-ds their

און וועסט עסן פֿון זייער שלאַכטאָפּפֿער ; טז און וועסט
vest un shlachtopfer zeyer fun esen vest un
you(sg) will and slaughter sacrifice their of eat you(sg) will and

נעמען פֿון זייערע טעכטער פֿאַר דיַינע זין , און זייערע טעכטער
techter zeyere un zin daine far techter zeyere fun nemen
daughters their and sons your for daughters their from take

וועלן זײַן פֿאַרפֿירט נאָך זייערע ג-טער, און וועלן פֿאַרפֿירן דיַינע זין
zin daine farfiren veln un g-ter zeyere noch farfirt zain veln
sons your seduce will and g-ds their after strayed after be will

נאָך זייערע ג-טער. יז קיין געגאָסענע ג-טער זאָלסטו דיר נישט
nisht dir zolstu g-ter gegosene kein g-ter zeyere noch
not you(SG) must you(sg) g-ds poured any g-ds their after

מאַכן .
machn
make

[18] The Chag Hamatzot shalt thou be shomer over. Shivat yamim thou shalt eat matzot, as I commanded thee, in the mo'ed of the month Aviv; for in the month Aviv thou camest out from Mitzrayim.

יח דעם יום-טובֿ פֿון מַצות זאָלסטו היטן: זיבן טעג
teg zibn hitn zolstu matsus fun yom-tov dem
days seven keep shall you unleavened bread of festival the

זאָלסטו עסן מַצות , אַזוי ווי איך האָב דיר באַפֿוילן ,
bafoiln dir hob ich vi azoi matsus esen zolstu
commanded you(SG) have I as just unleavened bread eat shall you

אין דער געשטעלטער צײַט אין חודש אָבֿיבֿ, וואָרעם אין חודש אָבֿיבֿ
oviv choidesh in vorem oviv choidesh in tsait geshtelter der in
Aviv month of in because Aviv month of in time appointed the in

ביסטו אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun aroisgegangen bistu
Egypt from having come out are you

[19] All that openeth the rechem *(womb)* is Mine; and every firstling among thy cattle, whether ox or seh, that is zachar. [20] But

יט איטלעכס וואָס עפֿנט דעם טראַכט געהערט צו מיר; און פֿון דיַין
dain fun un mir tsu gehert tracht dem efent vos itlecher
your of and me to belongs womb the opens which each

גאַנצן פֿיך זאָלסטו הייליקן דעם זָכר , דעם ערשטלינג פֿון
fun ershtling dem zocher dem heilikn zolstu fich gantsn
of firstborn the male the treat as holy shall you livestock all

the firstling of a donkey thou shalt redeem with a seh; and if thou redeem him not, then shalt thou break his neck. Kol bechor of thy banim thou shalt redeem. And none shall appear before Me empty.

21 Sheshet yamim thou shalt work, but on the yom hashevi'i thou shalt rest; in plowing and in harvest thou shalt rest.

22 And thou shalt observe Chag Shavu'os, with the firstfruits the ketzir chittim *(wheat harvest)*, and the Chag HaAsif *(Festival of Ingathering, Harvesttime)* shall be at the tekufat hashanah *(changing, turning of the year)*.

23 Shalosh in the year shall all your men children appear before HaAdon Hashem Elohei Yisroel.

24 For I will drive out the Goyim before thee, and enlarge thy borders; neither shall any man covet thy land, when thou shalt go up to appear before Hashem Eloheicha shalosh in the shanah.

25 Thou shalt not offer the dahm of My zevach with chametz; neither shall the zevach of the Chag HaPesach be left overnight unto the boker.

אָקס און שעפּס. כ און דעם ערשטלינג פֿון אַן אייזל זאָלסטו אויסלייזן
oisleizen zolstu eizl an fun ershtling dem un sheps un oks
redeem shall you donkey a of firstborn the and sheep and bull

מיט אַ שעפּס; און אויב דו וועסט נישט אויסלייזן, זאָלסטו אים אָפּהאַקן
ophakn im zolstu oisleizen nisht vest du oib un sheps a mit
break him shall you redeem not will you if and sheep a with

דאָס גענעק. יעטוועדער בכור פֿון דיַינע זין זאָלסטו אויסלייזן.
oisleizen zolstu zin daine fun bechor yetveder genik dos
redeem must you(sg) sons your of firstborn every neck the

און מע זאָל זיך נישט ווייַזן פֿאַר מיר מיט לייִדיקן .
leidikn mit mir far vaizn nisht zich zol me un
empty-handed with me before appear not self shall people and

כא זעקס טעג זאָלסטו אַרבעטן, און אויפֿן זיבעטן טאָג זאָלסטו
zolstu tog zibetn oifn un arbeten zolstu teg zeks
must you(sg) day seventh on and work shall you days six

רוען; אַפֿילו אין אַקערצייַט און אין שניטצייַט זאָלסטו רוען.
ruen zolstu shnittsait in un akertsait in afile ruen
rest must you(sg) harvest time in and plow time in even rest

כב און דעם יום-טובֿ פֿון שבֿועות זאָלסטו דיר מאַכן , בייַ די
di bai machn dir zolstu shvues fun yom-tov dem un
the with make you(SG) shall you Weeks of festival the and

ערשטצייַטיקע פֿון ווייצשניט ; און דעם יום-טובֿ פֿון אינזאַמלונג
ainzamlung fun yom-tov dem un veitsshnit fun ershttsaitike
gathering in of festival the and wheat harvest of first grain

ביים אומדרייַ פֿון יאָר.
yor fun umdrei baim
year of the turning at the

כג דרייַ מאָל אין יאָר זאָלן אַלע דיַינע מאַנספּערשוינען זיך ווייַזן
vaizn zich mansparshoinen daine ale zoln yor in mol drai
appear self males your all shall year in times three

פֿאַר דעם האַר ה , אלוקי יִשְׂרָאֵל. כד וואָרעם איך וועל
vel ich vorem Yisroel Elokei Hashem har dem far
will I because Yisroel the G-d of Hashem Lord the before

פֿאַריאָגן די פֿעלקער פֿון פֿאַר דיר , און וועל דערברייטערן דיַין
dain derbreitern vel un dir far fun felker di faryogn
your enlarge will and you(SG) before from nations the drive out

געמאַרק ; און קיינער וועט נישט גלוסטן דיַין לאַנד, ווען דו גייסט
geist du ven land dain glustn nisht vet keiner un gemark
go you when land your desire not will anyone and boundary

אַרויף זיך ווייַזן פֿאַר ה דיַין ג-ט דריַי מאָל אין יאָר.
yor in mol drai G-t dain Hashem far vaizn zich aroif
year in times three G-d your Hashem before to appear selves up

כה זאָלסט נישט מקריבֿ זיַין מיט חָמֵץ דאָס בלוט פֿון
fun blut dos chomets mit zain makrev nisht zolst
of blood the leaven with to do offering not you(SG) must

מיַין שלאַכטאָפּפֿער , און דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון דעם יום-טובֿ
main shlachtopfer dos un shlachtopfer fun dem yom-tov
my sacrifice slaughter the and sacrifice slaughter of the festival

פֶּּסַח זאָל נישט איבערנעכטיקן ביז אין דער פרי .
peire der in biz ibernechtikn nisht zol Pesach fun
morning the in until remain overnight not shall Pesach of

כו די ערשטע פֿרוכט פֿון דיין לאַנד זאָלסטו ברענגען אין הויז פֿון
di ershte frucht fun dain land zolstu brengen in hoiz fun
the first fruit of your land shall you bring into house of

ה׳ דיין ג-ט. זאָלסט נישט קאָכן אַ ציקעלע אין זײַן
Hashem dain G-t. zolst nisht kochn a tsikele in zain
Hashem your G-d must you(SG) not cook a young goat in its

מוטערס מילך.
muters milch
mother's milk

[26] The reshit bikkurim of thy land thou shalt bring unto the Beis Hashem Eloheicha. Thou shalt not cook a kid in cholov immo.

כז און האָט ה׳ צו משהן: שרײַב דיר אויף די
un Hashem hot tsu Mosheen gezogt shraib dir oif di
and Hashem has to Moshe said write you(SG) on the

דאָזיקע ווערטער, ווארעם לויט די דאָזיקע ווערטער האָב איך
dozike verter vorem loit di dozike verter hob ich
these words because according to the these words have I

פֿאַרשניידן אַ בונד מיט דיר און מיט ישׂראל. כח און ער איז
farshnaidn a bund mit dir un mit Yisroel un er iz
cut a covenant with you(SG) and with Yisroel and he was

דאָרטן געווען מיט ה׳ פֿערציק טעג פֿערציק נעכט; קיין
dortn geven mit Hashem fertsik un teg fertsik necht kein
there having been with Hashem forty and days forty nights any

ברויט האָט ער נישט געגעסן, און קיין וואַסער האָט ער נישט געטרונקען.
broit hot er nisht gegesn un kein vaser hot er nisht getrunken
bread has he not eaten and any water has he not drank

ברית, דעם פֿון ווערטער די לוחות די אויף אויפֿגעשריבן האָט ער און
bris dem fun verter di luches di oif oifgeshribn hot er un
covenant the of words the tablets the on written has he and

די צען גאָט.
di tsen got
the ten commandments

[27] And Hashem said unto Moshe, Write thou these devarim; for according to these devarim I have cut a brit with thee and with Yisroel. [28] And he was there with Hashem arba'im yom and arba'im lailah; he did neither eat lechem, nor drink mayim. And he wrote upon the Luchot the Divrei HaBrit *(Words of the Covenant)*, the Aseres Hadevarim *(Ten Commandments)*.

כט און עס איז געווען, אַז משה האָט אַראָפּגענידערט פֿון
un es iz geven az Moshe hot aropgenidert fun
and it is having been that Moshe has gone down from

באַרג סיני – און די צוויי לוחות פֿון צייגנים זײַנען געווען אין
barg Sinai un di tsvei luches fun tseignim zainen geven in
mount Sinai with the two tablets of testimony are having been in

משהס האַנט, ווען ער האָט אַראָפּגענידערט פֿון באַרג – האָט משה
Moshes hant ven er hot aropgenidert fun barg hot Moshe
Moses' hand when he has gone down from mount has Moshe

נישט געווווסט, אַז די הויט פֿון זײַן פּנים האָט געשטראַלט פֿון
nisht gevust az di hoit zain ponem hot geshtralt fun
known not that the skin of his face has shone because of

זײַן רעדן מיט אים. ל און אַהרן און אַלע קינדער פֿון ישׂראל
zain redn mit im un Aharon un ale kinder fun Yisroel
his speaking with him and Aaron and all children of Yisroel

האָבן געזען משהן, ערשט די הויט פֿון זײַן פּנים שטראַלט, און
hobn gezen Mosheen ersht di hoit fun zain ponem shtralt un
have seen Moshe see the skin of his face was shining and

זיי האָבן מורא געהאַט צו קומען נאָענט צו אים. לא האָט משה
zei hobn moire gehat tsu genenen tsu im hot Moshe
they have fear had to come near to him has Moshe

צוגערופֿן, און אַהרן און אַלע פֿירשטן פֿון דער עדה האָבן
tsugerufn un Aharon un ale firshtn fun der eide hobn
called to him and Aaron and all leaders of the assembly have

[29] And it came to pass, when Moshe came down from Mt. Sinai with the two Luchot HaEdut in the yad Moshe, when he came down from HaHar, that Moshe had no da'as that the ohr *(skin)* of his face had become radiant when he had spoken with Him. [30] And when Aharon and kol Bnei Yisroel saw Moshe, hinei, the ohr *(skin)* of his face was radiant; and they were afraid to come near him. [31] And Moshe called unto them; and Aharon and kol HaNesi'im of the Edah returned unto him; and Moshe spoke with them. [32] And afterward

kol Bnei Yisroel came near; and he gave them in commandment all that Hashem had spoken with him in Mt Sinai.

זיך אומגעקערט צו אים, און משה האָט צו זיי געזאגט. לב און
un geredt zei tsu hot Moshe un im tsu umgekert zich
and spoken them to has Moshe and him to returned self

דערנאָך האָבן גענענט אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי
zei hot er un Yisroel fun kinder ale genent hobn dernoch
to them has he and Yisroel of children all come near have after that

באַפֿוילן אַלץ וואָס ה האָט מיט אים גערעדט אויפֿן בארג
barg oifn geredt im mit hot Hashem vos alts bafoiln
mount on spoken him with had Hashem which all that commanded

סיני .
Sinai
Sinai

[33] When Moshe had finished speaking with them, he put a masveh *(veil, mask)* on his face. [34] But when Moshe went in before Hashem to speak with Him, he took the masveh off, until he came out. And he came out, and spoke unto the Bnei Yisroel that which he was commanded. [35] And the Bnei Yisroel saw the face of Moshe, that the ohr of the face of Moshe was radiant; and Moshe put the masveh upon his face again, until he went in to speak with Him.

לג און ווי משה האָט געענדיקט רעדן מיט זיי , האָט
hot zei mit redn geendikt hot Moshe vi un
has them with to speak finished had Moshe when and

ער אָנגעטאָן אויף זײַן פּנים אַ צודעק . לד און אַז משה איז
iz Moshe az un tsudek a ponem zain oif ongeton er
is Moshe when and covering a face his on put on he

געקומען פֿאַר ה צו רעדן מיט אים, פֿלעגט ער
er flegt im mit redn tsu Hashem far gekumen
he used to him with speak to Hashem in front of having come

אָפּטאָן דעם צודעק ביז זײַן אַרויסגיין ; און ער פֿלעגט אַרויסגיין
aroisgein flegt er un aroisgein zain biz tsudek dem opton
go out used to he and going out his until covering the remove

און רעדן צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל דאָס וואָס ער איז באַפֿוילן
bafoiln iz er vos dos Yisroel fun kinder di tsu redn un
commanded is he which this Yisroel of children the to speak and

געווארן . לה און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿלעגן זען דעם פּנים
ponem dem zen flegn Yisroel fun kinder di un gevorn
face the see would Yisroel of children the and having become

פֿון משהן , אַז די הויט פֿון משהס פּנים שטראַלט ; און משה
Moshe un shtralt ponem Moshes fun hoit di az Mosheen fun
Moshe and was shining face Moses' of skin the that Moshe of

פֿלעגט ווידער אָנטאָן דעם צודעק אויף זײַן פּנים , ביז ער איז
iz er biz ponem zain oif tsudek dem onton vider flegt
has he until face his on covering the put on again used to

אַרײַנגעגאַנגען צו רעדן מיט אים.
im mit redn tsu araingegangen
him with speak to gone in

VAYAKHEL

וַיַּקְהֵל

35 And Moshe assembled kol Adat Bnei Yisroel, and said unto them, These are the Devarim which Hashem hath commanded, that ye should do them. [2] Sheshet yamim shall work be done, but on the Yom HaShevi'i shall be to you plural

לה

און משה האָט איינגעזאַמלט די גאַנצע עדה פֿון די
di fun eide gantse di aingezamlt hot Moshe un
the of assembly whole the assembled has Moshe and

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און האָט צו זיי געזאָגט: דאָס זײַנען
zainen dos gezogt zei tsu hot un Yisroel fun kinder
are these said them to has and Israel of children

די וואָרטער וואָס ה האָט באַפֿוילן זיי צו טאָן : ב זעקס
zeks ton tsu zei bafoiln hot Hashem vos verter di
six be done to them commanded has Hashem which words the

טעג זאָל געטאָן ווערן אַרבעט, אָבער אויפֿן זיבעטן טאָג זאָל אײַך
aich zol tog zibetn oifn ober arbet vern geton zol teg
you shall day seventh on the but work become done shall days

זיין הייליק, אַ שַׁבָּת פֿון שַׁבָּתוֹן צו ה ; איטלעכער וואָס טוט
zain heilik a Shabat fun Shabaton tsu Hashem a shabbos of Sabbaths to Hashem ; everyone who does

אין אים אַן אַרבעט, זאָל געטייט ווערן . ג איר זאָלט נישט אָנצינדן
an im in arbet an zol geteit vern . ir zolt nisht ontsindn
work a it in shall you become caused to die shall . you not burn

קיין פֿײַער אין אַלע אײַערע ווינערטער אין טאָג שבת .
kein faier in ale aiere voinerter in tog Shabbos .
any fire in all your dwellings in day Shabbos .

ד און משה האָט געזאָגט צו דער גאַנצער עדה פֿון די קינדער
un Moshe hot gezogt tsu der gantser eide fun di kinder
and Moshe has said to the whole assembly of the children

פֿון ישׂראל, אַזוי צו זאָגן : דאָס איז די זאַך וואָס ה האָט
fun Yisroel azoi tsu zogn : dos iz di zach vos Hashem hot
of Yisroel thus to say : this is the thing which Hashem has

באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : ה נעמט אײַך אַן אָפּשׁײדונג צו
bafoiln , azoi tsu zogn : Hashem nemt aich an opsheidung tsu
commanded , so to say : you take an portion of separation to

ה , איטלעכער וואָס זײַן האַרץ איז ווויליק זאָל זי ברענגען, די
Hashem , itlecher vos zain harts iz vilik zol zi brengen di
Hashem each which his heart is willing shall it bring the

אָפּשׁײדונג פֿון ה , גאָלד, און זילבער, און קופּער ;
opsheidung fun Hashem , gold un zilber un kuper ;
portion a of separation for Hashem fun and gold and silver and bronze

ו און בלאָע וואָל , און פֿורפּל , און ווערמילרויט , און ליינען און
un blo vol un purpl un vermilroit un lainen un
and blue wool and purple and red vermilion and linen and

ציגנהאָר ; ז און רויט-געפֿאַרבטע ווידערפֿעלן, און תּחש-פֿעלן , און
tsignhor ; un roit-gefarbte viderfeln un tchsh-feln , un
goat's hair and dyed red ram skins and tachash skins and

שׁטים-האָלץ ; ח און אייל פֿאַר דער לייכטונג , און בשׂמים פֿאַר דעם
Shitim-holts ; un eil far der laichtung un b'somaim far dem
acacia wood and oil for the lighting and spices for the

אייל פֿון זאַלבונג , און פֿאַר דעם ווײַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן ;
eil fun zalbung un far dem vairech fun shmekedike gevirtsn ;
oil of anointing and for the incense of fragrant spice

ט און אָניקלשטיינער, און שטיינער צום אײַנפֿאַסן, פֿאַרן אֵפֿוד און
un oniklshteiner un shteiner tsum ainfasn , faran ephod un
and onyx gems and stones to be set for the ephod and

פֿאַרן חושׁן . י און אַלע קלוגהאַרציקע צווישן אײַך זאָלן קומען און
faran choshen . un ale klughartsike tsvishn aich zoln kumen un
for the breastpiece . and all skilled among you shall come and

מאַכן אַלץ וואָס ה האָט באַפֿוילן : יא דעם משׁכּן , זײַן
machn alts vos Hashem hot bafoiln : dem mishkn , zain
make all that Hashem has commanded : the Tabernacle , its

געצעלט, און זײַן צודעק, זײַנע האָקן, און זײַנע ברעטער, זײַנע ריגלען,
getselt, un zain tsudek, zaine hokn un zaine breter, zaine riglen,
tent and its cover , its hooks and its planks , its bars ,

זײַנע זײַלן , און זײַנע שוועלן ; יב דעם אָרון און זײַנע שטאַנגען, דעם
zaine zailn , un zaine shveln ; dem oren un dem shtangen zaine,
its posts , and its sockets ; the aron and its poles ,

דעק און דעם פּרוכֶת פֿון צווישנשייד ; יג דעם טיש און זײַנע
dek un dem parochet fun tsvishnsheid ; dem tish un zaine
and cover the curtain of partition the ; table of food the and its

Kodesh Shabbos Shabbaton to Hashem; whosoever doeth work therein shall be put to death. [3] Ye shall kindle no eish throughout your habitations upon Yom HaShabbos.

[4] And Moshe spoke unto kol Adat Bnei Yisroel, saying, This is the thing which Hashem commanded, saying, [5] Take ye from among you a terumah *(offering)* unto Hashem; all of nediv lev of him, let him bring it, a terumat Hashem, zahav, and kesef, and nechoshet, [6] And turquoise, and purple, and scarlet wool, and fine linen, and goat hair, [7] And red-dyed ram skins, and tachash skins, and acacia wood, [8] And shemen for the light, and spices for shemen hamishchah, and for the aromatic ketoret, [9] And shoham stones, and gemstones to be set for the Ephod, and for the Choshen. [10] And kol chacham lev among you shall come, and make all that Hashem hath commanded: [11] The Mishkan, its Ohel, and its Mikhseh, its hooks, and its kerashim *(planks)*, its crossbars, its ammudim, and its sockets, [12] The Aron, and the carrying poles thereof, with the Kapporet, and the Parochet HaMasach, [13] The Shulchan, and its carrying poles, and all its utensils, and the Lechem HaPanim,

שטאַנגען, און אַלע זײַנע כלים , און דאָס ברויט פֿון אָנגעזיכט ; יד און
un ongezicht fun broit dos un keilim zaine ale un shtangen
and face of bread the and utensils its all and poles

, רערלעך די מנורה פֿאַר לייַכטונג , און אירע כלים , און אירע לייַכטונג , און אירע
rerlech ire un keilim ire un laichtung far menoyre di
branch lights its and utensils its and lighting for lampstand the

און דאָס אייל פֿאַר לייַכטונג ; טו און דעם מזבח פֿאַר ווייַרעך און
un vairech far mizbeyech dem un laichtung far eil dos un
and incense for altar the and lighting for oil the and

זײַנע שטאַנגען, און דאָס אייל פֿון זאַלבונג , און דעם ווייַרעך פֿון
fun vairech dem un zalbung fun eil dos un shtangen zaine
of incense the and anointing of oil the and poles its

שמעקדיקע געווירצן; און דעם טירפֿאָרהאַנג צום איינגאַנג פֿון
fun aingang tsum tirforhang dem un gevirtsn shmekedike
of the entrance to door curtain the and spice fragrant

מישכן ; טז דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער און די קופּערנע
kuperne di un brandopfer far mizbeyech dem mishkn
copper the and olah for altar the Tabernacle

זיף וואָס צו אים, זײַנע שטאַנגען, און אַלע זײַנע כלים ; דעם
dem keilim zaine ale un shtangen zaine im tsu vos zip
the utensils its all and poles its it for which is grating

האַנטפֿאַס און זײַן געשטעל; יז די ארומהאַנגען פֿון הויף , זײַנע
zaine hoif fun arumhangen di geshtel zain un hantfas
its courtyard of curtains the stand its and basin

זיילן , און זײַנע שוועלן, און דעם טויערפֿאָרהאַנג פֿון הויף ;
hoif fun toierforhang dem un shveln zaine un zailn
courtyard of curtain for the gates the and sockets its and posts

, הויף פֿון מישכן , און די פֿלעקלעך פֿון הויף יח די פֿלעקלעך
hoif fun fleklech di un mishkn fun fleklech di
courtyard of the tent pegs the and Tabernacle of the tent pegs the

און זייערע שטריק; יט די געשטריקטע קלייַדער אויף צו דינען אין
in dinen tsu oif kleider geshtrikte di shtrik zeyere un
in serve to for garments embroidered the cords their and

היליקטום, די היליקע קלייַדער פֿאַר אַהרן דעם כהן , און די
di un koyen dem Aharon far kleider heilike di heiliktum
the and kohen the Aaron for garments holy the holy

קלייַדער פֿון זײַנע זין , אויף צו טאָן די כּהונה .
kehune di ton tsu oif zin zaine fun kleider
priesthood the do to for sons his for garments

כ און די גאַנצע עדה פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל איז
iz Yisroel fun kinder di fun eide gantse di un
is Yisroel of children the of assembly whole the and

, אַרויסגעגאַנגען פֿון פֿאַר משהן . כא און זיי זײַנען געקומען
gekumen zainen zei un Mosheen far fun aroisgegangen
having come are they and Moshe before from having come out

איטלעכער איינער וואָס אים זײַן האַרץ האָט אים געטריבן, און איטלעכער
itlecher un getribn im hot harts zain vos einer itlecher
everyone and urged him has heart his who one each

וואָס זײַן גייַסט האָט אים באַווילקט; זיי האָבן געבראַכט די
di gebracht hobn zei bavilikt im hot gaist zain vos
the brought have they approved it has spirit his who

אָפּשיידונג פֿון ה , פֿאַר דער אַרבעט פֿון
fun arbet der far Hashem fun opsheidung
of the work the for Hashem for separation of a portion

[14] The Menorat HaMaohr, and its utensils, and its nerot *(lamps)*, with the Shemen HaMaohr, [15] And the Mizbe'ach HaKetoret, and its carrying poles, and the Shemen HaMishchah, and the ketoret spices, and the masach hapetach at the petach of the Mishkan, [16] The Mizbe'ach HaOlah, with its mikhbar hanechoshet, its carrying poles, and all its utensils, the Kiyor, and its Stand, [17] The curtains of the khatzer, its ammudim, and its sockets, and the masach Sha'ar HaKhatzer, [18] The tent pegs of the Mishkan, and the tent pegs of the khatzer, and their cords, [19] The Bigdei HaSerad leSharet baKodesh *(to do service in HaKodesh)*, the Bigdei HaKodesh for Aharon the kohen, and the garments of his banim, to minister in the kohen's office.

[20] And all the Adat Bnei Yisroel departed from the presence of Moshe. [21] And they came, every one whose lev moved him, and every one of nedevah ruach of him, and they brought terumat Hashem to the work of the Ohel Mo'ed, and for kol avodat of it, and for the Bigdei HaKodesh. [22] And they came, both anashim and nashim, as

many as were nediv lev, and brought bracelets, and face-adornment rings, and rings, and body ornaments, all jewelry of zahav; and every ish that offered offered a tenufat zahav unto Hashem. [23] And kol ish, with whom was found turquoise, and purple, and scarlet wool, and fine linen, and goat hair, and dyed red rams skin, and tachash skins, brought them. [24] Every one that did offer a terumat kesef and nechoshet brought the terumat Hashem; and found acacia wood for any melachet haAvodah, brought it. [25] And every isha that was chachmat lev spun with her hands, and brought the spun yarn, both of turquoise, and of purple, and of scarlet, and of fine linen. [26] And all the nashim whose lev stirred them up in chochmah spun goat hair. [27] And the nesi'im brought shoham stones, and gemstones to be set, for the Ephod, and for the Choshen; [28] And spice, and shemen for the light, and for the shemen hamishchah, and for the ketoret spices. [29] The Bnei Yisroel brought a nedavah unto Hashem, kol ish and isha, with nadav lev of them brought for kol hamelachah, which Hashem had commanded to be done through Moshe.

אוֹהל-מוֹעד , און פַּאַר זיין גאַנצן דינסט, און פַּאַר די הייליקע
heilike di far un dinst gantsn zain far un ohel-moed
holy the for and service entire its for and Tent of Meeting

קליידער . כב און עס זיינען געקומען מענער מיט ווייבער,
vaiber mit mener gekumen zainen es un kleider
wives with men having come are there and garments

איטלעכער וואָס זיין האַרץ איז געווען וויליק ; זיי האָבן געבראַכט
gebracht hobn zei vilik geven iz harts zain vos itlecher
brought have they willing having been is heart his whose everyone

נאָזרינגען , און אוירינגען, און פֿינגערלעך, און האַלדזבענדער – אַלערליי
alerlei haldzbender un fingerlech un oiringen un nozringen
all kinds of necklaces and rings and earings and nose rings

גילדערנע זאַכן ; איטלעכער איינער וואָס האָט אויפֿגעהויבן אַן אויפֿהייבונג
oifheibung an oifgehoibn hot vos einer itlecher zachn gilderne
wave a lifted up has who one each things golden

פֿון גאָלד צו ה . כג און איטלעכער איינער וואָס בייַ אים האָט זיך
zich hot im bai vos einer itlecher un Hashem tsu gold fun
self has him with who one each and Hashem to gold of

געפֿונען בלאָע וואָל, און פֿורפּל, און וועדמילרויט , און ליַינען, און
un lainen un vermilroit un purpl un vol bloe gefunen
and linen and vermilion red and purple and wool blue found

ציגנהאָר , און רויט-געפֿאַרבטע וויידערפֿעלן, און תּחש-פֿעלן , האָט
hot tchsh-feln un viderfeln roit-gefarbte un tsignhor
has tachash skins and ram skins dyed red and goat's hair

געבראַכט. כד איטלעכער וואָס האָט אָפּגעשיידט אַן אָפּשיידונג
opsheidung an opgesheidt hot vos itlecher gebracht
separation of a portion a separated has who everyone brought

פֿון זילבער און קופּער, האָט געבראַכט די אָפּשיידונג פֿון
fun opsheidung di gebracht hot kuper un zilber fun
for separation of a portion the brought has bronze and silver of

ה ; און איטלעכער וואָס בייַ אים האָט זיך געפֿונען שִׁטים-האָלץ
Shitim-holts gefunen zich hot im bai vos itlecher un Hashem
acacia wood found self has him with who everyone and Hashem

פַּאַר אַלערליי מלאָכות פֿון דער אַרבעט, האָט געבראַכט. כה און אַלע
ale un gebracht hot arbet der fun meloches alerlei far
all and brought has work the of trades all kinds of for

קלוגהאַרציקע וויַבער האָבן מיט זייערע הענט געשפּונען , און האָבן
hobn un geshpunen hent zeyere mit hobn vaiber klughartsike
have and spun hands their with have women skilled

געבראַכט דאָס געשפּינס , די בלאָע וואָל, און דעם פֿורפּל, דאָס
dos purpl dem un vol bloe di geshpins dos gebracht
the purple the and wool blue the spun articles these brought

וועדמילרויט , און דעם ליַינען. כו און אַלע וויַבער וואָס זייער האַרץ
harts zeyer vos vaiber ale un lainen dem un vermilroit
heart their whose women all and linen the and vermilion red

האָט זיי געטריבן מיט חכמה , האָבן געשפּונען די ציגנהאָר . כז און
un tsignhor di geshpunen hobn chochme mit getribn zei hot
and goat's hair the spun have wisdom with driven them has

די פֿירשטן האָבן געבראַכט די אָניקלשטיינער, און די שטיינער צום
tsum shteiner di un oniklshteiner di gebracht hobn firshtn di
for the stones the and onyx gems the brought have chieftains the

אינפֿאַסן, פַּאַרן אֵפֿוד און פַּאַרן חושן ; כח און די בשָׂמים ,
b'somaim di un choshen faran un ephod faran ainfasn
spices the and breastpiece for the and ephod for the to be set

אוּן דאָס איײל, פַֿאַר לײַכטונג , אוּן פַֿאַר דעם אייל פֿוּן זאַלבונג , אוּן פַֿאַר
far un zalbung fun eil dem far un laichtung far eil dos un
for and anointing of oil the for and lighting for oil the and

דעם ווײַרעך פֿוּן שמעקעדיקע געווירצן. כט די קינדער פֿוּן יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di gevirtsn shmekedike fun vairech dem
have Yisroel of children the spice fragrant of incense the

געבראַכט פֿרײַוויליקע נדבוֹת צו ה – איטלעכער מאַן אוּן
un man itlecher Hashem tsu nedoves fraivilike gebracht
and man each Hashem to freewill offerings freewill brought

פֿרוי וואָס זייער האַרץ האָט זיי באַווילקט צו ברענגען פַֿאַר דער
der far brengen tsu bavilikt zei hot harts zeyer vos froi
the for bring to approved them has heart their whose woman

גאַנצער אַרבעט, וואָס ה האָט באַפֿוילן דורך משהן צו
tsu Mosheen durch bafoiln hot Hashem vos arbet gantser
to Moshe through commanded has Hashem which work whole

מאַכן .
machn
to do

ל אוּן משה האָט געזאָגט צו די קינדער פֿוּן יִשְׂרָאֵל: זעט, ה
Hashem zet Yisroel fun kinder di tsu gezogt hot Moshe un
Hashem see Yisroel of children the to said has Moshe and

האָט גערופֿן מיטן נאָמען בצַלְאֵל דעם זון פֿוּן אורי דעם זון פֿוּן
fun zun dem Uri fun zun dem Betsalel nomen mitn gerufn hot
of son the Uri of son the Betsalel name with called has

חורן , פֿוּן שבֶּט יהוּדה . לא אוּן ער האָט אים אָנגעפֿילט מיט
mit ongefilt im hot er un Yehudah sheyvet fun Churen
with filled him has he and Yehudah the tribe of from Hur

דעם רוּחַ אלקים, אין חכמה , אין פַֿארשטאַנדיקייט, אוּן אין
in un farshtandikeit in chochme in Elokim ruach dem
with and understanding with wisdom with G-d Spirit of the

קענשאַפֿט , אוּן אין יעטוועדער מלאָכה ; לב אוּן אויסצוקינצלען
oistsukintslen un meloche yetveder in un kenshaft
to execute artistically and craft every with and knowledge

קונציקע זאַכן , צו אַרבעטן אין גאָלד, אוּן אין זילבער, אוּן אין קופּער ;
kuper in un zilber in un gold in arbeten tsu zachn kuntsike
bronze in and silver in and gold in work to things clever

לג אוּן אין שניידונג פֿוּן שטיינער צום אײַנפֿאַסן, אוּן אין שניצונג
shnitsung in un ainfasn tsum shteiner fun shnaidung in un
carving in and to be set to stones of cutting in and

פֿוּן האָלץ, צו אַרבעטן אין יעטוועדער קונציקער מלאָכה . לד אויך צו
tsu oich meloche kuntsiker yetveder in arbeten tsu holts fun
to also skill artistic every with work to wood of

לערנען אַנדערע האָט ער אַרײַנגעגעבן אין זײַן האַרצן, אים, אוּן אָהליאָבּ
Oholiav un im hartsn zain in araingegebn er hot andere lernen
Oholiav with him heart his into put in he has others teach

דעם זון פֿוּן אַחיסָמָכן , פֿוּן שבֶּט דָּן . לה ער האָט זיי
zei hot er Dan sheyvet fun Achisamachn fun zun dem
them has he Dan the tribe of from Ahisamach of son the

אָנגעפֿילט מיט קלוגהאַרציקייט צו מאַכן יעטוועדער מלאָכה פֿונעם
funem meloche yetveder machn tsu klughartsikeit mit ongefilt
from the craft every make to skilled abilities with filled

מײַנסטער , אוּן פֿונעם קינצלער, אוּן פֿונעם שטיקער אין
in shtiker funem un kintsler funem un mainster
in pieces from the and purple from the and master craftsman

30 And Moshe said unto the Bnei Yisroel, See, Hashem hath called by shem Betzalel ben Uri, ben Chur, of the tribe of Yehudah; 31 And He hath filled him with the Ruach Elohim, in chochmah, in understanding, and in da'as, and in all manner of workmanship; 32 And to make machashavot *(artistic works)*, to work in zahav, and in kesef, and in nechoshet, 33 And in the cutting of gems, to set them, and in wood carving, to make every melechet machshevet *(work of art)*. 34 And He hath given him the ability to teach, both he, and Oholiav ben Achisamach, of the tribe of Dan. 35 Them hath He filled with chochmat lev, to do all manner of artistic work, of the carver, and of the weaver of artistic design work, and of the embroiderer, in turquoise, and in purple, in scarlet wool, and in fine linen,

בלאָער וואָל און אין פּורפּל, אין וועַרמילרויט און אין לײַנען און
un lainen in un vermilroit in purpl in un vol bloer
and linen in and vermilion red in purple in and wool blue

פֿונעם וועבער – פֿון די וואָס מאַכן אַלערלײ מלאָכות, און
un meloches alerlei machn vos di fun veber funem
and trades all kinds of to do who the ones of weaver from the

קינצלען אויס קונציקע זאַכן .
kintslen ois kuntsike zachn
execute artistically clever out products

לו

36 Then Betzalel and Oholiav, and kol ish chacham lev, in whom Hashem gave chochmah and tevunah to have da'as to do all manner of work for the Avodas HaKodesh, are to do the work according to all that Hashem had commanded.

און בצַלאֵל און אָהליאָבֿ, און אַלע קלוגהאַרציקע לײַט, וואָס
vos lait klughartsike ale un Oholiav un Betsalel un
whom people skilled all and Oholiav and Betsalel and

ה האָט אַריינגעגעבן חכמה און פֿאַרשטאַנדיקייט אין
in farshtandikeit un chochme araingegebn hot Hashem
in understanding and wisdom put in has Hashem

זיי , צו וויסן וויִ צו טאָן יעטוועדער מלאָכה פֿון דער אַרבעט פֿון
fun arbet der fun meloche yetveder ton tsu vi visen tsu zei
of work the of craft every do to how know to them

היילקיטום, זאָלן מאַכן אַזוי ווי אַלץ וואָס ה האָט באַפֿוילן .
bafoiln hot Hashem vos alts vi azoi machn zoln heiliktum
commanded has Hashem which all that as just make must holy

2 And Moshe called Betzalel and Oholiav, and kol ish chacham lev, in whose lev Hashem had given chochmah, even every one whose lev stirred him up to come unto the work to do it; 3 And they received of Moshe kol haterumah, which the Bnei Yisroel had brought for the work of the Avodas HaKodesh, to make it withal. And they brought yet unto him nedavah every boker.

ב און משה האָט גערופֿן בצַלאֵלן, און אָהליאָבֿן, און איטלעכן
itlechn un Oholiavn un Betsaleln gerufn hot Moshe un
each and Oholiav and Betsalel called has Moshe and

קלוגהאַרציקן מאַן, וואָס ה האָט אַריינגעגעבן חכמה אין זײַן
zain in chochme araingegebn hot Hashem vos man klughartsikn
his in wisdom put in has Hashem whom man craftsman

האַרצן, איטלעכן וואָס זײַן האַרץ האָט אים געטריבן צו געניענען צו דער
der tsu genenen tsu getribn im hot harts zain vos itlechn hartsn
the to approach to driven him has heart his who each heart

אַרבעט, זי צו טאָן. ג און זיי האָבן געגומען פֿון משהן די גאַנצע
gantse di Mosheen fun genumen hobn zei un ton tsu zi arbet
whole the Moshe from taken have they and do to it work

אָפּשיידונג וואָס די קינדער פֿון ישׂראֵל האָבן געבראַכט
gebracht hobn Yisroel fun kinder di vos opsheidung
brought have Yisroel of children the which separation of a portion

פֿאַר דער מלאָכה פֿון דער אַרבעט פֿון היליקטום, כּדי זי צו מאַכן .
machn tsu zi kedei heiliktum fun arbet der fun meloche der far
make to it so as holy of work the of craft the for

און די האָבן נאָך אַלץ געהאַלטן אין ברענגען צו אים פֿרײַוויליקע
fraivilike im tsu brengen in gehaltn alts noch hobn di un
freewill him to bringing on kept all that after have the and

נדבֿות , פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן.
nedoves frimorgn in frimorgn
freewill offerings morning by morning

4 And all the chachamim, that wrought all the work of HaKodesh, came every man from his work which they were doing; 5 And they spoke unto Moshe, saying, HaAm bring much more than enough for the

ד זײַנען געקומען אַלע קלוגע לײַט וואָס האָבן געמאַכט די
di gemacht hobn vos lait kluge ale gekumen zainen
the made have who people judicious all having come are

גאַנצע אַרבעט פֿון היליקטום, איטלעכער מאַן פֿון זײַן אַרבעט
arbet zain fun man itlecher heiliktum fun arbet gantse
work his from man each holy of production whole

וואָס ער האָט געטאָן, ה און זיי האָבן געזאָגט צו משהן , אַזוי צו
tsu azoi Mosheen tsu gezogt hobn zei un geton hot er vos
to so Moshe to said have they and done has he which

זאָגן: דאָס פֹּאָלק ברענגט מער ווי עס איז נייטיק צו דער אַרבעט,
arbet der tsu neitik iz es vi mer brengt folk dos zogn
work the for necessary is it than more bring people this say

פַֿאַר דער מלאָכה וואָס ה האָט באַפֿוילן זי צו מאַכן.
machn tsu zi bafoiln hot Hashem vos meloche der far
make to it commanded has Hashem which craft the for

Avodah of the work, which Hashem commanded to do.

[6] And Moshe gave commandment, and they caused it to be proclaimed throughout the machaneh, saying, Let neither ish nor isha make any more work for the terumat HaKodesh. So HaAm were restrained from bringing. [7] For the work had been sufficient for all the work to do it v'hoter.

[1] האָט משה באַפֿוילן , און מע האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף
oisruf an aroisgelozt hot me un bafoiln Moshe hot
proclamation a let out has one and commanded Moshe has

אין לאַגער, אַזוי צו זאָגן: קיין מאַן און קיין פֿרוי זאָל מער
mer zol froi kein un man kein zogn tsu azoi lager in
more shall woman any and man any say to so camp in the

נישט מאַכן אַרבעט פַֿאַר דער הייליקער אָפּשיידונג . און
un opsheidung heiliker der far arbet machn nisht
and separation of a portion holy the for production make not

[2] דאָס פֹּאָלק איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן פֿון ברענגען . [3] און דאָס
dos un brengen fun gevorn opgehaltn iz folk dos
the and bringing from having become stopped is people the

אויסגעאַרבעטע איז זיי געווען genug פַֿאַר דער גאַנצער אַרבעט, זי
zi arbet gantser der far genug geven zei iz oisgearbete
it work whole the for enough having been they is production

צו מאַכן , און נאָך איבערצולאָזן.
ibertsulozn noch un machn tsu
overmuch still and to do to

[8] And kol chacham lev among them that wrought the work of the Mishkan made ten curtains of fine linen, twisted with turquoise, and purple, and scarlet wool; with keruvim in a woven artistic design made he them. [9] The length of each curtain was twenty and eight cubits, and the width of each curtain four cubits; the curtains were all of the one size. [10] And he joined five curtains one unto another; and the other five curtains he joined one unto another.

[8] און אַלע קלוגהאַרציקע צווישן די וואָס האָבן געטאָן די אַרבעט,
arbet di geton hobn vos di tsvishn klughartsike ale un
work the done have who the ones among skilled all and

האָבן געמאַכט דעם משכן אין צען פֿאָרהאַנגען; פֿון געדרייטן
gedraitn fun forhangen tsen in mishkn dem gemacht hobn
twisted of curtains ten with Tabernacle the made have

לײַנען, און בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמילרויט ; מיט כרובֿים ,
kruvim mit vermilroit un purpl un vol bloer un lainen
Keruvim with vermilion red and purple and wool blue and linen

קונציק אויסגעאַרבעט האָט מען זיי [9] גענג. [ט] די לענג פֿון איטלעכן
itlechn fun leng di gemacht zei men hot oisgearbet kuntsik
each of length the made them they have crafted artfully

פֿאָרהאַנג אַכט אות צוואַנציק איילן , און די בריים פֿון איטלעכן פֿאָרהאַנג
forhang itlechn fun breit di un eiln tsvantsik un acht forhang
curtain each of width the and cubits twenty and eight curtain

[י] פֿיר איילן ; איין מאָס פֿאַר אַלע פֿאָרהאַנגען. [י] און מע האָט באַהעפֿט
baheft hot me un forhangen ale far mos ein eiln fir
joined has one and curtains all for measure one cubits four

פֿינף פֿאָרהאַנגען איינעם צום אַנדערן , אויך די אַנדערע פֿינף פֿאָרהאַנגען
forhangen finf andere di oich andern tsum einem forhangen finf
curtains five other the also another to one curtains five

האָט מען באַהעפֿט איינעם צום אַנדערן.
andern tsum einem baheft men hot
another to one joined one has

[11] And he made loops of turquoise wool on the edge of one curtain at the end of the first set; likewise he made them along the edge

[יא] און מע האָט גענאַכט שלייפֿן פֿון בלאָער וואָל אויף דעם זוים פֿון
fun zoim dem oif vol bloer fun shleifn gemacht hot me un
of edge the along wool blue of loops made has one and

איין פֿאָרהאַנג אין עק פֿון איין ; אַזוי האָט באַהעפֿטונג
hot azoi baheftung ein fun ek in forhang ein
has in same way set of joined curtains one of end in curtain one

of the end curtains of the second set. 12 Fifty loops made he in one curtain, and fifty loops made he in the end curtain in the second set; the loops were to be opposite one another. 13 And he made fifty hooks of zahav, and joined the curtains one unto another with the hooks; so it became Mishkan Echad.

מען געמאַכט אויף דעם זוים פֿון דעם עקסטן פֿאָרהאַנג אין דער צווייטער
tsveiter der in forhang ekstn dem fun zoim dem oif gemacht men
second the in curtain last the of edge the along made one

באַהעפֿטונג . יב פֿופּציק שלייפֿן האָט מען געמאַכט אויף דעם איין
baheftung ein dem oif gemacht men hot shleifn fuftsik
set of joined curtains one the on made one has loops fifty

פֿאָרהאַנג, און פֿופּציק שלייפֿן האָט מען געמאַכט אויף דעם ברעג פֿון
fun breg dem oif gemacht men hot shleifn fuftsik un forhang
of edge of the on made one has loops fifty and curtain

דעם פֿאָרהאַנג וואָס אין דער צווייטער באַהעפֿטונג ; די שלייפֿן
shleifn di baheftung tsveiter der in vos forhang dem
loops the set of joined curtains second the in which is curtain the

זיינען געווען איינער קעגן אַנדערן . יג און מע האָט גמאַכט
gemacht hot me un andern kegen einer geven zainen
made has one and another opposite one having been are

פֿופּציק גילדערנע האָקן, און מע האָט באַהעפֿט די פֿאָרהאַנגען איינעם
einem forhangen di baheft hot me un hokn gilderne fuftsik
one curtains the joined has one and hooks golden fifty

צום אַנדערן מיט די האָקן, און דער משכּן איז געווען
geven iz mishkn der un hokn di mit andern tsum
having been is Tabernacle the and hooks the with another to

אֶחָד .
echad
one

14 And he made curtains of goat hair for the Ohel over the Mishkan; eleven curtains he made them. 15 The length of one curtain was thirty cubits, and four cubits was the width of one curtain; the eleven curtains were of the one size. 16 And he joined five curtains into a set, and six curtains into a set. 17 And he made fifty loops upon the uttermost edge of the curtain at the end of the set, and fifty loops made he upon the edge of the curtain of the other set. 18 And he made fifty hooks of nechoshet to attach the Ohel together, that it might be echad *(one)*. 19 And he made a Mikhseh *(Cover)* for the Ohel of dyed red ram skin, and a tachash hide Mikhseh above that. 20 And he made kerashim

יד און מע האָט גמאַכט פֿאָרהאַנגען פֿון ציגנהאָר פֿאַר אַ געצעלט
getselt a far tsignhor fun forhangen gemacht hot me un
tent a for goat's hair of curtains made has one and

איבערן מישכּן ; עלף פֿאָרהאַנגען האָט מען זיי גמאַכט . טו די
di gemacht zei men hot forhangen elf mishkn ibern
the made them one has curtains eleven Tabernacle over

לענג פֿון איטלעכן פֿאָרהאַנג דרייַסיק איילן , און די ברייט פֿון איטלעכן
itlechn fun breit di un eiln draisik forhang itlechn fun leng
each of width the and cubits thirty curtain each of length

פֿאָרהאַנג פֿיר איילן ; איין מאָס פֿאַר די עלף פֿאָרהאַנגען. טז און
un forhangen elf di far mos ein eiln fir forhang
and curtains eleven the for measure one cubits four curtain

מע האָט באַהעפֿט פֿינף פֿאָרהאַנגען באַזונדער , און זעקס פֿאָרהאַנגען
forhangen zeks un bazunder forhangen finf baheft hot me
curtains six and separately curtains five joined has one

באַזונדער . יז און מע האָט גמאַכט פֿופּציק שלייפֿן אויף דעם זוים פֿון
bazunder separately fun zoim dem oif shleifn fuftsik gemacht hot me un
of edge the on loops fifty made has one and

דעם עקסטן פֿאָרהאַנג אין איין באַהעפֿטונג , און פֿופּציק שלייפֿן
shleifn fuftsik un baheftung ein in forhang ekstn dem
loops fifty and set of joined curtains one in curtain last the

האָט מען גמאַכט אויף דעם זוים פֿון דעם פֿאָרהאַנג אין דער צווייטער
tsveiter der in forhang dem fun zoim dem oif gemacht men hot
second the in curtain the of edge the on made one has

באַהעפֿטונג . יח און מע האָט גמאַכט פֿופּציק קופּערנע האָקן
baheftung hokn kuperne fuftsik gemacht hot me un
set of joined curtains hooks copper fifty made has one and

צו באַהעפֿטן דאָס געצעלט, אַז עס זאָל זיין אײנס. יט און מע האָט
tsu baheftn dos getselt az zol es zain eins hot me un
to join this tent so that it shall be one has one and

(planks) for the Mishkan of acacia wood, standing erect. 21 The length of a keresh (plank) was ten cubits, and the width of a keresh one cubit and a half. 22 One keresh had two yadot (projections, tenons), equally distant one from another; thus did he make for all the kerashim of the Mishkan. 23 And he made kerashim (frames) for the Mishkan; twenty kerashim for the negev (south) side southward; 24 And arba'im sockets of kesef he made under the twenty kerashim; two sockets under one keresh for its two tenons, and two sockets under another keresh for its two tenons. 25 And for the other side of the Mishkan, which is toward the north, he made twenty kerashim, 26 And their arba'im sockets of kesef; two sockets under one keresh, and two sockets under another keresh. 27 And for the sides of the Mishkan westward he made six kerashim. 28 And two kerashim made he for the corners of the Mishkan in the back. 29 And they were doubled at the bottom, and joined together; at the top thereof, there was one ring; thus he did to both of them in both the corners. 30 And there were eight kerashim; and their sockets were sixteen sockets of kesef, under every keresh two sockets. 31 And he made crossbars of acacia wood;

געמאַכט אַ צודעק פַֿאַר דעם געצעלט, פֿון רויט-געפֿאַרבטע ווידערפֿעלן,
viderfeln roit-gefarbte fun getselt dem far tsudek a gemacht
ram skins dyed red of tent the for cover a made

און אַ צודעק פֿון תּחש-פֿעלן פֿון אויבן. כ און מע האָט גענמאַכט
gemacht hot me un oiben fun tchsh-feln fun tsudek a un
made has one and above from tachash skins of cover a and

כא צען בריטע לענג פֿון אַ בריט, און אַ האַלב בריט
breit di halb a un eil an un bret a fun leng di eiln
width the half a and cubit a and plank a of length the cubits

פֿון איטלעכן בריט. כב צוויי צאַפּנס צו איטלעכן בריט, איינער קעגן
kegen einer bret itlechn tsu tsapns tsvei bret itlechn fun
opposite one plank each for tenons two plank each of

אַנדערן אַזוי ווי שטאַפּלען. אַזוי האָט מען גענמאַכט צו אַלע
ale tsu gemacht men hot azoi shtaplen vi azoi andern
all for done one has so steps as in same way another

בריטער פֿון מישכּן. כג און מע האָט גענמאַכט די בריטער פֿאַרן
faran breter di gemacht hot me un mishkn fun breter
for the planks the made has one and Tabernacle of planks

כד מישכּן: צוואַנציק בריטער פֿאַר דער דָּרום-זײַט צו דָּרום. און
un dorem tsu dorem-zait der far breter tsvantsik mishkn
and south to south side the for planks twenty Tabernacle

פֿערציק זילבערנע שוועלן האָט מען גענמאַכט אונטער די צוואַנציק
tsvantsik di unter gemacht men hot shveln zilberne fertsik
twenty the under made one has sockets silver forty

בריטער: צו צוויי שוועלן אונטער איין בריט פֿאַר זײַנע צוויי צאַפּנס,
tsapns tsvei zaine far bret ein unter shveln tsvei tsu breter
tenons two its for plank one under sockets two for planks

כה און צו צוויי שוועלן אונטער איין בריט פֿאַר זײַנע צוויי צאַפּנס.
un tsapns tsvei zaine far bret ein unter shveln tsvei tsu
and tenons two its for plank one under sockets two to

פֿאַר דער צווייטער זײַט פֿון מישכּן, צו צפֿון-זײַט, האָט מען
men hot tsofn-zait tsu mishkn fun zait tsveiter der far
one has the north side to Tabernacle of side second the for

כו גענמאַכט צוואַנציק בריטער, און זייערע פֿערציק זילבערנע שוועלן: צו
tsu shveln zilberne fertsik zeyere un breter tsvantsik gemacht
in sockets silver forty their and planks twenty made

צוויי שוועלן אונטער איין בריט, צו צוויי שוועלן אונטער איין בריט.
bret ein unter shveln tsvei tsu bret ein unter shveln tsvei
plank one under sockets two to plank one under sockets two

כז און פֿאַר דער הינטערשטער זײַט פֿון מישכּן, צו מערבֿ, האָט מען
men hot mayrev tsu mishkn fun zait hintershter der far un
one has west to Tabernacle of side rear the for and

כח גענמאַכט זעקס בריטער. און צוויי בריטער האָט מען גענמאַכט פֿאַר די
di far gemacht men hot breter tsvei un breter zeks gemacht
the for made one has planks two and planks six made

כט ווינקלען פֿון דעם מישכּן, אויף דער הינטערשטער זײַט. און זיי
zei un zait hintershter der oif mishkn dem fun vinklen
they and side rear the on Tabernacle the of corners

זײַנען געווען אַריינגעפּאַסט אונטן, און דעס גלײַכן זײַנען זיי
zei zainen glaichn des un unten araingepast geven zainen
they are same the and below fitted into having been are

five for the kerashim of the one side of the Mishkan, 32 And five crossbars for the kerashim of the other side of the Mishkan, and five crossbars for the kerashim for the sides westward. 33 And he made the middle crossbar to extend within the kerashim from the one end to the other. 34 And he overlaid the kerashim with zahav, and made their rings of zahav to be housing for the crossbars, and overlaid the crossbars with zahav.

געווען אַריַינגעפאַסט אויבן ביז צום ערשטן רינג; אזוי האָט מען
geven araingepast oiben biz tsum ershtn ring azoi hot men
having been fitted into above up to first ring so has one

געמאַכט בייַ זיי ביידן, פַּאַר די צווייווינקלען. ל און עס זיַינען
gemacht bai zei beidn far di tsvei vinklen un es zainen
done with them both for the two corners and there were

געווען אַכט ברעטער מיט זייערע זילבערנע שוועלן – זעכצן
geven acht breter mit zeyere zilberne shveln zechtsn
having been eight planks with their silver sockets sixteen

שוועלן: צו צוויי שוועלן, צו צוויי שוועלן אונטער איין ברעט. לא און מע
shveln: tsu tsvei shveln, tsu tsvei shveln unter ein bret un me
sockets: two in sockets two in sockets, two under one plank and one

האָט געמאַכט ריגלען פֿון שִׁטים-האָלץ: פֿינף פַּאַר די ברעטער פֿון איין זייַט
hot gemacht riglen fun Shitim-holts: finf far di breter fun ein zait
has made bars of acacia wood: five for the planks of one side

מישכן, לב און פֿינף ריגלען פַּאַר די ברעטער פֿון דער צווייטער זייַט
mishkn, un finf riglen far di breter fun der tsveiter zait
Tabernacle, and five bars for the planks of the second side

מישכן, און פֿינף ריגלען פַּאַר די ברעטער פֿון מישכן אויף דער
mishkn, un finf riglen far di breter fun mishkn oif der
Tabernacle, and five bars for the planks of the Tabernacle on the

הינטערשטער זייַט, צו מערבֿ. לג און מע האָט געמאַכט דעם מיטלסטן
hintershter zait, tsu mayrev. un me hot gemacht dem mitlstn
rear side, to west. and one has made the middle

ריגל דורכצוריגלען אין מיטן פֿון די ברעטער פֿון עק צו עק.
rigl durchtsuriglen in mitn fun di breter fun ek tsu ek.
bar extending for a bar in midst of the planks from end to end.

לד און די ברעטער האָט מען איבערגעצויגן מיט גאָלד, און מע האָט
un di breter hot men ibergetsoign mit gold, un me hot
and the planks has one overlaid with gold, and one has

גענעמאַכט צו זיי רינגען פֿון גאָלד, אויערן פַּאַר די ריגלען; און מע
gemacht tsu zei ringen fun gold, oiern far di riglen; un me
made them for rings of gold, handles for the bars; and one

האָט איבערגעצויגן די ריגלען מיט גאָלד.
hot ibergetsoign di riglen mit gold.
has overlaid the bars with gold.

35 And he made a Parochet of turquoise, and purple, and scarlet wool, and twisted fine linen; with keruvim made he it of artistic embroidery. 36 And he made thereunto four ammudim of acacia wood, and overlaid them with zahav; their hooks were of zahav; and he cast for them four sockets of kesef.

לה און מע האָט געמאַכט דעם פָּרוֹכֶת פֿון בלאָער ווואָל, און פֿורפּל,
un me hot gemacht dem parochet fun bloer vol, un purpl,
and one has made the curtain of blue wool, and purple,

און ווערמילרויט, און געדרייטן לייַנען; קונציק אויסגעאַרבעט האָט מען
un vermilroit, un gedraitn lainen; kuntsik oisgearbet hot men
and vermilion red, and twisted linen; artfully crafted has one

אים געמאַכט, מיט כּרובֿים. לו און מע האָט געמאַכט צו אים פֿיר זיַילן
im gemacht, mit kruvim. un me hot gemacht tsu im fir zailn
it made, with Keruvim. and one has made for it four pillars

פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי איבערגעצויגן מיט גאָלד, מיט זייערע העקלעך
fun Shitim-holts, un zei ibergetsoign mit gold, mit zeyere heklech
of acacia wood, and them overlaid with gold, with their hooks

פֿון גאָלד; און מע האָט אויסגעגאָסן צו זיי פֿיר זילבערנע שוועלן.
fun gold; un me hot oisgegosen tsu zei fir zilberne shveln.
of gold; and one has poured out for them four silver sockets.

לז און מע האָט געמאַכט אַ פּאָרהאַנג פֿאַר דעם איינגאַנג פֿון געצעלט,
getselt fun aingang dem far forhang a gemacht hot me un
the tent of entrance the for curtain a made has one and

פֿון בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמילרויט, און געדרייטן לײַנען,
lainen gedraitn un vermilroit un purpl un vol bloer fun
linen twisted and vermilion red and purple and wool blue of

געשטיקטע אַרבעט; לח און פֿינף זײַלן צו אים, מיט זייערע העקלעך;
heklech zeyere mit im tsu zailn finf un arbet geshtikte
hooks their with it for pillars five and work embroidered

און מע האָט איבערגעצויגן זייערע קעפּ און זייערע ריפֿבענדער מיט גאָלד.
gold mit reifbender zeyere un kep zeyere ibergetsoign hot me un
gold with bands their and tops their overlaid has one and

און זייערע פֿינף שוועלן זײַנען געווען קופּער.
kuper geven zainen shveln finf zeyere un
bronze having been were sockets five their and

לז

און בצַלאֵל האָט געמאַכט דעם אָרון פֿון שִׁטים-האָלץ, צוויי
tsvei Shitim-holts fun oren dem gemacht hot Betsalel un
two acacia wood of aron the made has Betsalel and

איילן און אַ האַלב זײַן לענג, און אַן איל און אַ האַלב
halb a un eil an un leng zain halb a un eiln
half a and cubit a and length its half a and cubits

זײַן בריים, און אַן איל און אַ האַלב זײַן הייך. ב און ער האָט אים
im hot er un heich zain halb a un eil an un breit zain
it has he and height its half a and cubit a and width its

איבערגעצויגן מיט ריינעם גאָלד פֿון אינעווייניק און פֿון אויסנווייניק,
oisenveinik fun un ineveinik fun gold reinem mit ibergetsoign
outer from and inside from gold pure with overlaid

און געמאַכט צו אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום. ג און ער האָט
hot er un arum rund krants gildernem a im tsu gemacht un
has he and about around border gold a it for made and

אויסגעגאָסן צו אים פֿיר גילדערנע רינגען פֿאַר זײַנע פֿיר פֿיס; צוויי רינגען
ringen tsvei fis fir zaine far ringen gilderne fir im tsu oisgegosen
rings two feet four its for rings golden four it to poured out

אויף זײַן איין זײַט, און צוויי רינגען אויף זײַן צווייטער זײַט. ד און ער האָט
hot er un zait tsveiter zain oif ringen tsvei un zait ein zain oif
has he and side second its on rings two and side one its on

געמאַכט שטאַנגען פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי איבערגעצויגן מיט גאָלד.
gold mit ibergetsoign zei un Shitim-holts fun shtangen gemacht
gold with overlaid them and acacia wood of poles made

ה און ער האָט אַריינגעצויגן די שטאַנגען אין די רינגען אויף די זײַטן
zaitn di oif ringen di in shtangen di araingetsoign hot er un
sides the on rings the in poles the passed through has he and

פֿון אָרון, צו טראָגן דעם אָרון.
oren dem trogn tsu oren fun
aron the bear to aron of

ו און ער האָט געמאַכט אַ דעק פֿון ריינעם גאָלד, צוויי אײלן און
un eiln tsvei gold reinem fun dek a gemacht hot er un
and cubits two gold pure of the cover a made has he and

אַ האַלב זײַן לענג, און אַן איל און אַ האַלב זײַן בריים. ז און ער האָט
hot er un breit zain halb a un eil an un leng zain halb a
has he and width its half a and cubit a and length its half a

געמאַכט צוויי כרובֿים פֿון גאָלד; געהאַמערט האָט ער זיי געמאַכט,
gemacht zei er hot gehamert gold fun kruvim tsvei gemacht
made them he has hammered gold of Keruvim two made

37 And he made a Masach for the petach of the Ohel of turquoise, and purple, and scarlet wool, and twisted fine linen, the work of artistic embroidery; 38 And the five ammudim of it with their hooks; and he overlaid their tops and their bands with zahav; but their five sockets were of nechoshet.

37 And Betzalel made the Aron of acacia wood; two cubits and a half was the length of it, and a cubit and a half the width of it, and a cubit and a half the height of it; 2 And he overlaid it with zahav tahor within and without, and made a crown of zahav all around. 3 And he cast for it four rings of zahav, to be set by the four corners of it; even two rings upon the one side of it, and two rings upon the other side of it. 4 And he made carrying poles of acacia wood, and overlaid them with zahav. 5 And he put the carrying poles into the rings on the sides of the Aron, to bear the Aron.

6 And he made the Kapporet of zahav tahor; two cubits and a half was the length thereof, and one cubit and a half the width thereof. 7 And he made two keruvim of zahav, hammered out of one piece

made he them, on the two ends of the Kapporet; [8] One keruv on the end on this side, and another keruv on the other end on that side; from the Kapporet made he the keruvim on the two ends thereof. [9] And the keruvim spread out their wings on high, and covered with their wings over the Kapporet, with their faces one to another; even toward the Kapporet were the faces of the keruvim.

אויף ביידע עקן פֿון דעק : ח איין כּרוּבֿ ביים עק פֿון דער זײַט, און
un zait der fun ek baim kruv ein dek fun ekn beide oif
and side the of end at Keruv one the cover of ends two on

איין כּרוּבֿ ביים עק פֿון דער אַנדער זײַט; פֿון דעק גופֿא האָט
hot gufe dek fun zait ander der fun ek baim kruv ein
has itself the cover from side other the of end at Keruv one

ער געמאַכט די כּרוּבֿים אויף זײַנע בייַדע עקן. ט און די כּרוּבֿים
kruvim di un ekn beide zaine oif kruvim di gemacht er
Keruvim the and ends two its on Keruvim the made he

האָבן אויסגעשפרייט זייערע פֿליגלען צו דער הייך , שירעמענדיק
shiremendik heich der tsu fliglen zeyere oisgeshpreit hobn
overshadowing upward the to wings their spread out have

מיט זייערע פֿליגלען איבער דעם דעק , מיט זייערע פּנימער איינער
einer penemer zeyere mit dek dem iber fliglen zeyere mit
one faces their with the cover the over wings their with

קעגן אַנדערן; צום דעק צו זײַנען געווען די פּנימער
penemer di geven zainen tsu dek tsum andern kegen
faces the having been are to the cover toward other opposite

פֿון די כּרוּבֿים .
kruvim di fun
Keruvim the of

[10] And he made the Shulchan of acacia wood: two cubits was the length thereof, and a cubit the width thereof, and a cubit and a half the height thereof; [11] And he overlaid it with zahav tahor, and made thereunto a crown of zahav all around. [12] Also he made thereunto a misgeret *(moulding, rim)* of a handbreadth all around; and made a crown of zahav for the misgeret thereof all around. [13] And he cast for it four rings of zahav, and put the rings upon the four corners of its four legs thereof. [14] Over against the misgeret were the rings, the housing for the carrying poles to bear the Shulchan. [15] And he made the carrying poles of acacia wood, and overlaid them with zahav, to bear the Shulchan. [16] And he made the utensils which were

י און ער האָט געמאַכט דעם טיש פֿון שִׁטים-האָלץ, צוויי איילן זײַן
zain eiln tsvei Shitim-holts fun tish dem gemacht hot er un
its cubits two acacia wood of Table the made has he and

לענג , און אַן איילן זײַן ברייט, און אַן איילן און אַ האַלב זײַן הייך .
heich zain halb a un eil an un breit zain eil an un leng
height its half a and cubit a and width its cubit a and length

יא און ער האָט אים איבערגעצויגן מיט ריינעם גאָלד, און געמאַכט צו אים
im tsu gemacht un gold reinem mit ibergetsoign im hot er un
it for made and gold pure with overlaid it has he and

אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום . יב און ער האָט געמאַכט צו אים אַ
a im tsu gemacht hot er un arum rund krants gildernem a
a it for made has he and about around border gold a

לייַסט פֿון אַ האַנטברייט רונד אַרום, און געמאַכט אַ גילדערנעם
gildernem a gemacht un arum rund hantbreit a fun laist
gold a made and about around handsbreadth a of rim

קראַנץ צו זײַן לייַסט רונד אַרום . יג און ער האָט אויסגעגאָסן פֿאַר אים
im far oisgegosen hot er un arum rund laist zain tsu krants
it for poured out has he and about around rim its for border

פֿיר גילדערנע רינגען, און אַרויפֿגעטאָן די רינגען אויף די פֿיר ווינקלען
vinklen fir di oif ringen di aroifgeton un ringen gilderne fir
corners four the on rings the placed and rings golden four

ווואָס אויף זײַנע פֿיר פֿיס. יד לעבן דעם לייַסט זײַנען געווען די
di geven zainen laist dem lebn fis fir zaine oif vos
the having been are rim the near feet four its on which are

רינגען, אויערן פֿאַר די שטאַנגען, צו טראָגן דעם טיש . טו און ער
er un tish dem trogn tsu shtangen di far oiern ringen
he and Table the bear to poles the for handles rings

האָט געמאַכט די שטאַנגען פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי איבערגעצויגן
ibergetsoign zei un Shitim-holts fun shtangen di gemacht hot
overlaid them and acacia wood of poles the made has

מיט גאָלד, צו טראָגן דעם טיש . טז און ער האָט געמאַכט די כּלים
keilim di gemacht hot er un tish dem trogn tsu gold mit
utensils the made has he and Table the bear to gold with

upon the Shulchan, its dishes, and its pans, and its bowls, and its pitchers for pouring nesekh, of zahav tahor.

17 And he made the Menorah of zahav tahor; of hammered-out work made he the Menorah; its base and its shaft, and its cups, its knobs, its flowers, were of the same; 18 And six branches going out of the sides thereof; three branches of the Menorah out of the one side thereof, and three branches of the Menorah out of the other side thereof; 19 Shloshah cups made like almonds in one branch, a knob and a flower; and three cups made like almonds in another branch, a knob and a flower; so throughout the six branches going out of the Menorah. 20 And in the Menorah were four cups made like almonds, its knobs, and its flowers; 21 And a knob under two branches of the same, and a knob under two branches of the same, and a knob under two branches of the same, according to the six branches going out of it. 22 Their knobs and their branches were of the same: all of it was one hammered-out work of zahav tahor. 23 And he made its seven nerot *(lamps)*, and its tongs, and its spoons, of zahav tahor. 24 Of a talent of zahav tahor made he it, and all the utensils thereof.

וואָס אויפֿן טיש , זײַנע שיסלען, און זײַנע שאָלן, און זײַנע בעכערס,
bechers zaine un sholn zaine un shislen zaine tish oifn vos
cups its and pans its and dishes its Table on which are

און די קאַנען וואָס מיט זיי ווערט געגאָסן, פֿון ריינעם גאָלד.
gold reinem fun gegosn vert zei mit vos kanen di un
gold pure of poured shall be them with which pitchers the and

יז און ער האָט געמאַכט די מנוֹרה פֿון ריינעם גאָלד: געהאַמערט
gehamert gold reinem fun menoyre di gemacht hot er un
hammered gold pure of lampstand the made has he and

האָט ער געמאַכט די מנוֹרה , איר פֿוסגעשטעל, און איר שטאַם; אירע
ire shtam ir un fusgeshtel ir menoyre di gemacht er hot
its shaft its and base its lampstand the made he has

בעכערלעך – אירע קנעפּ און אירע בלומען – זײַנען געווען פֿון איר
ir fun geven zainen blumen ire un knep ire becherlech
its of having been are flowers its and buds its cups

גופֿא. יח און זעקס ערטער זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון אירע זײַטן, דרײַ
drai zaitn ire fun aroisgegangen zainen rern zeks un gufe
three sides its of having come out are branches six and itself

ערטער פֿון דער מנוֹרה פֿון איר אײַן זײַט, און דרײַ ערטער פֿון
fun rern drai un zait ein ir fun menoyre der fun rern
of branches three and side one its of lampstand the of branches

דער מנוֹרה פֿון איר צווייטער זײַט; יט דרײַ מאַנדלקווייטיקע
mandlkveitike drai zait tsveiter ir fun menoyre der
almond blossom shaped three side second its of lampstand the

בעכערלעך פֿון אַ קנאָפּ מיט אַ בלום אויף אײַן ערטער , און דרײַ
drai un rer ein oif blum a mit knop a fun becherlech
three and branch one on flower a with bud a of cups

מאַנדלקווייטיקע בעכערלעך פֿון אַ קנאָפּ מיט אַ בלום אויפֿן
oifn blum a mit knop a fun becherlech mandlkveitike
on flower a with bud a of cups almond blossom shaped

אַנדער ערטער ; אַזוי פֿאַר די זעקס ערטער וואָס זײַנען
zainen vos rern zeks di far azoi rer ander
are which branches six the for in same way branch other

אַרויסגעגאַנגען פֿון דער מנוֹרה . כ און אויף דער מנוֹרה אַליין
alein menoyre der oif un menoyre der fun aroisgegangen
itself lampstand the on and lampstand the of having come out

פֿיר מאַנדלקווייטיקע בעכערלעך – אירע קנעפּ און אירע בלומען;
fir mandlkveitike becherlech knep ire un blumen ire
four almond blossom shaped cups its and buds its flowers

כא און אַ קנאָפּ אונטער צוויי ערטער פֿון איר, און אַ קנאָפּ אונטער צוויי
tsvei unter knop a un ir fun rern tsvei unter knop a un
two under bud a and it of branches two under bud a and

ערטער פֿון איר, און אַ קנאָפּ אונטער צוויי ערטער פֿון איר, פֿאַר די
di far ir fun rern tsvei unter knop a un ir fun rern
the for it of branches two under bud a and it of branches

זעקס ערטער וואָס זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון איר. כב אירע קנעפּ
knep ire ir fun aroisgegangen zainen vos rern zeks
buds its it of having come out are which branches six

און אירע ערטער זײַנען געווען פֿון איר גופֿא, אין גאַנצן אײַן
ein gantsn in gufe ir fun geven zainen rern ire un
one all in itself it of having been are branches its and

אויסהאַמערונג פֿון ריינעם גאָלד. כג און ער האָט געמאַכט אירע זיבן
oishamerung fun reinem gold pure from beaten out
seven its made has he and gold

רערלעך , און אירע צוועגלעך , און אירע אַשפּענדלעך, פֿון ריינעם
rerlech ire un tsvenglech ire un ashfendlech, fun reinem
branch lights its and small tongs its and trays of pure

גאָלד. כד פֿון אַ צענטנער ריינעם גאָלד האָט ער זי געמאַכט מיט אַלע אירע
gold a fun a tsentner reinem gold hot er zi gemacht mit ale ire
gold a from a talent pure gold it he has made with all its

כּלים .
keilim
utensils

[25] And he made the Mizbe'ach HaKetoret of acacia wood; the length of it was a cubit, and the width of it a cubit; it was ravu'a *(square, foursquare)*; and two cubits was the height of it; from it were its karenot. [26] And he overlaid it with zahav tahor, both the top of it, and the sides thereof all around, and the karenot of it; also he made unto it a crown of zahav all around. [27] And he made two rings of zahav for it under the crown thereof, by the two corners of it, upon the two sides thereof, to be housing for the carrying poles to bear it withal. [28] And he made the carrying poles of acacia wood, and overlaid them with zahav.

כה און ער האָט געמאַכט דעם מזבח פֿאַר ווייַרעך , פֿון שִׁטים-האָלץ,
Shitim-holts fun vairech far mizbeyech dem gemacht hot er un
acacia wood of incense for altar the made has he and

אַן אייל זײַן לענג , און אַן אייל זײַן ברייט, פֿירעקעכדיק, און צוויי
tsvei un firekechdik breit zain eil an un leng zain eil an
two and foursquare width its cubit a and length its cubit a

אייַלן זײַן הייך ; פֿון אים גופֿא זײַנען געווען זײַנע הערנער.
herner zaine geven zainen gufe im fun heich zain eiln
horns its having been are itself it from height its cubits

כו און ער האָט אים איבערגעצויגן מיט ריינעם גאָלד, זײַן אייבערדעק, און
un eiberdek zain gold reinem mit ibergetsoign im hot er un
and top its gold pure with overlaid it has he and

זײַנע וועגט רונד אַרום, און זײַנע הערנער; און ער האָט געמאַכט צו
tsu gemacht hot er un herner zaine un arum rund vent zaine
for made has he and horns its and about around sides its

אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום. כז און צוויי גילדערנע רינגען האָט
hot ringen gilderne tsvei un arum rund krants gildernem a im
has rings golden two and about around border gold a it

ער געמאַכט צו אים אונטער זײַן קראַנץ אויף זײַנע צוויי פֿלאַנקען – אויף
oif flanken tsvei zaine oif krants zain unter im tsu gemacht er
on flanks two its on border its under it for made he

זײַנע צוויי זײַטן, פֿאַר אויערן פֿאַר די שטאַנגען, אים צו טראָגן אויף
oif trogn tsu im shtangen di far oiern far zaitn tsvei zaine
on bear to it poles the for handles for sides two its

זיי . כח און ער האָט געמאַכט די שטאַנגען פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי
zei un Shitim-holts fun shtangen di gemacht hot er un zei
them and acacia wood of poles the made has he and them

איבערגעצויגן מיט גאָלד.
gold mit ibergetsoign
gold with overlaid

[29] And he made the Shemen HaMishchah Kodesh, and the ketoret spices, tahor, according to the artistic work of a perfumer.

כט און ער האָט געמאַכט דאָס הייליקע אייל פֿון זאַלבונג , און דעם
dem un zalbung fun eil heilike dos gemacht hot er un
the and anointing for oil holy the made has he and

ריינעם ווייַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, אַזוי ווי דער בשׂמים-מישער
b'somaim-misher der vi azoi gevirtsn shmekedike fun vairech reinem
perfumer the as just spice fragrant from incense pure

מאַכט.
macht
makes

38 And he made the Mizbe'ach HaOlah of acacia wood; five cubits was the length thereof, and five cubits the width

לח

און ער האָט געמאַכט דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, פֿון
fun brandopfer far mizbeyech dem gemacht hot er un
of olah for altar the made has he and

שִׁטים-האָלץ, פֿינף איילן זײַן לענג , און פֿינף איילן זײַן
zain eiln finf un leng zain eiln finf Shitim-holts
its cubits five and length its cubits five acacia wood

בריט, פֿירעקעבדיק, און דרײַ איילן זײַן הייך . ב און ער האָט געמאַכט
gemacht hot er un heich zain eiln drai un firekechdik breit
made has he and height its cubits three and foursquare width

זײַנע הערנער אויף זײַנע פֿירווינקלען; פֿון אים גופֿא זײַנען געווען
geven zainen gufe im fun vinklen fir zaine oif herner zaine
having been are itself it from corners four its on horns its

זײַנע הערנער; און ער האָט אים איבערגעצויגן מיט קופּער . ג און ער האָט
hot er un kuper mit ibergetsoign im hot er un herner zaine
has he and bronze with overlaid it has he and horns its

געמאַכט אַלע כּלים פֿון מזבח , די טעפּ, און די שופֿלען, און די
di un shuflen di un tep di mizbeyech fun keilim ale gemacht
the and shovels the and pots the altar for utensils all made

שפּרענגבעקנס, די גאָפֿלען , און די פֿײַערפֿאַנען; אַלע זײַנע כּלים
keilim zaine ale faierfanen di un goplen di shprengbekns
utensils its all firepans the and meat forks the basins

האָט ער געמאַכט פֿון קופּער . ד און ער האָט געמאַכט צום מזבח
mizbeyech tsum gemacht hot er un kuper fun gemacht er hot
altar for the made has he and bronze from made he has

אַ קופּערנע זיף פֿון נעצאַרבעט אונטער זײַן געזימס, פֿון אונטן ביז
biz unten fun gezims zain unter netsarbet fun zip kuperne a
until below of ledge its under a network of grating copper a

זײַן העלפֿט. ה און ער האָט אויסגעגאָסן פֿיר רינגען פֿאַר די פֿיר עקן פֿון
fun ekn fir di far ringen fir oisgegosen hot er un helft zain
of ends four the for rings four poured out has he and half its

דער קופּערנער זיף , אויערן פֿאַר די שטאַנגען. ו און ער האָט געמאַכט
gemacht hot er un shtangen di far oiern zip kuperner der
made has he and poles the for handles grating copper the

די שטאַנגען פֿון שִׁטים-האָלץ, און זיי איבערגעצויגן מיט קופּער . ז און
un kuper mit ibergetsoign zei un Shitim-holts fun shtangen di
and bronze with overlaid them and acacia wood of poles the

ער האָט אַריַינגעצויגן די שטאַנגען אין די רינגען אויף די זײַטן פֿון
fun zaitn di oif ringen di in shtangen di araingetsoign hot er
of sides the on rings the in poles the passed through has he

מזבח , אים צו טראָגן אויף זיי ; הויל אינעווייניק, פֿון ברעטער,
breter fun ineveinik hoil zei oif trogn tsu im mizbeyech
boards of inside hollow them on bear to it the altar

האָט ער אים געמאַכט.
gemacht im er hot
made it he has

ח און ער האָט געמאַכט דעם האַנטפֿאַס פֿון קופּער, און זײַן
zain un kuper fun hantfas dem gemacht hot er un
its and bronze from basin the made has he and

געשטעל פֿון קופּער, פֿון די שפּיגלען פֿון די וויַבער וואָס פֿלעגן זיך
zich flegn vos vaiber di fun shpiglen di fun kuper fun geshtel
self would who women the of mirrors the from bronze of stand

אײַנזאַמלען ביים אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד .
ohel-moed fun aingang baim ainzamlen
Tent of Meeting of entrance at the gather together

ט און ער האָט געמאַכט דעם הויף : פֿאַר דער דָּרום-זײַט צו
tsu dorem-zait der far hoif dem gemacht hot er un
to south side the for courtyard the made has he and

דָּרום , אַרומהאַנגען פֿון הויף פֿון געדרייטן לײַנען, הונדערט
hundert lainen gedraitn fun hoif fun arumhangen dorem
hundred linen twisted of the courtyard for curtains south

thereof; it was ravu'a *(square, foursquare)*; and three cubits the height thereof. [2] And he made the karenot thereof on the four corners of it; the karenot thereof were from it; and he overlaid it with nechoshet. [3] And he made all the Klei HaMizbe'ach, the pots, and the shovels, and the sprinkling basins, and the meat hooks, and the firepans; all the utensils thereof made he of nechoshet. [4] And he made for the Mizbe'ach a mikhbar *(grate, netting)*, a meshwork of nechoshet under the encompassing border thereof downward unto the middle of it. [5] And he cast four rings for the four ends of the mikhbar of nechoshet, to be housing for the carrying poles. [6] And he made the carrying poles of acacia wood, and overlaid them with nechoshet. [7] And he put the carrying poles into the rings on the sides of the Mizbe'ach, to bear it withal; he made the Mizbe'ach hollow with luchot.

[8] And he made the Kiyor of nechoshet, and the stand of it of nechoshet, of the mirrors of the tzve'ot, who assembled at the petach Ohel Mo'ed.

[9] And he made the khatzer; on the south side southward the hangings of the khatzer were of twisted fine linen, a hundred

cubits; 10 Their ammudim were twenty, and their sockets of nechoshet twenty; the hooks of the ammudim and their bands were of kesef. 11 And for the north side the hangings were a hundred cubits, their ammudim were twenty, and their sockets of nechoshet twenty; the hooks of the ammudim and their bands of kesef. 12 And for the west side were hangings of fifty cubits, their ammudim ten, and their sockets ten; the hooks of the ammudim and their bands of kesef. 13 And for the east side eastward fifty cubits.

14 The hangings of the one side of the entrance were fifteen cubits; their ammudim shloshah, and their sockets shloshah. 15 And for the other side. On each side of the khatzer, were hangings of fifteen cubits; their ammudim shloshah, and their sockets shloshah. 16 All the hangings of the khatzer all around were of twisted fine linen.

17 And the sockets for the ammudim were of nechoshet; the hooks of the ammudim and their bands of kesef; and the overlaying of their tops of kesef; and all the ammudim of the khatzer were banded with kesef. 18 And the masach for the sha'ar of

אייל; י די זיַילן דערצו צוואַנציק, און זייערע שוועלן צוואַנציק, פֿון
fun tsvantsik shveln zeyere un tsvantsik dertsu zailn di eiln
of twenty sockets their and twenty in addition posts the cubits

קופּער; די העקלעך פֿון די זיַילן, און זייערע רייפֿבענדער, פֿון זילבער.
zilber fun reifbender zeyere un zailn di fun heklech di kuper
silver of bands their and posts the for hooks the bronze

יא און פֿאַר דער צפֿון-זײַט, הונדערט איילן; די זיַילן דערצו
dertsu zailn di eiln hundert tsofn-zait der far un
in addition posts the cubits hundred the north side the for and

צוואַנציק, און זייערע שוועלן צוואַנציק, פֿון קופּער; די העקלעך פֿון די
di fun heklech di kuper fun tsvantsik shveln zeyere un tsvantsik
the for hooks the bronze of twenty sockets their and twenty

זיַילן, און זייערע רייפֿבענדער, פֿון זילבער. יב און פֿאַר דער מערב-זײַט,
mayrev-zait der far un zilber fun reifbender zeyere un zailn
the west side the for and silver of bands their and posts

אַרומהאַנגען פֿון פֿופֿציק איילן; די זיַילן דערצו צען, און זייערע
zeyere un tsen dertsu zailn di eiln fuftsik fun arumhangen
their and ten in addition posts the cubits fifty of curtains

שוועלן צען; די העקלעך פֿון די זיַילן, און זייערע רייפֿבענדער, פֿון
fun reifbender zeyere un zailn di fun heklech di tsen shveln
of bands their and posts the for hooks the ten sockets

זילבער. יג און פֿאַר דער מזרח-זײַט צו זונאויפֿגאַנג, פֿופֿציק איילן.
eiln fuftsik zunoifgang tsu mizrech-zait der far un zilber
cubits fifty sunrise to the east side the for and silver

יד אַרומהאַנגען פֿאַר איין זײַט פֿון טויער, פֿופֿצן איילן; די זיַילן
zailn di eiln fuftsn toier fun zait ein far arumhangen
posts the cubits fifteen gate of side one for curtains

דערצו דריַי, און זייערע שוועלן דריַי. טו און אַזוי אויף דער
der oif azoi un drai shveln zeyere un drai dertsu
the on in same way and three sockets their and three in addition

צווייטער זײַט; אי אויף דער זײַט אי אויף דער אַנדער זײַט פֿון טויער פֿון
fun toier fun zait ander der oif i zait der oif i zait tsveiter
of gate of side other the on and side the on and side second

הויף אַרומהאַנגען פֿופֿצן איילן; די זיַילן דערצו דריַי, און
un drai dertsu zailn di eiln fuftsn arumhangen hoif
and three in addition posts the cubits fifteen curtains courtyard

זייערע שוועלן דריַי. טז אַלע אַרומהאַנגען פֿון הויף רונד אַרום,
arum rund hoif fun arumhangen ale drai shveln zeyere
about around courtyard of curtains all three sockets their

פֿון געדריַטן ליַינען.
lainen gedraitn fun
linen twisted of

יז און די שוועלן צו די זיַילן, פֿון קופּער: די העקלעך פֿון די
di fun heklech di kuper fun zailn di tsu shveln di un
the for hooks the bronze of posts the for sockets the and

זיַילן, און זייערע רייפֿבענדער, פֿון זילבער; און דער איבערצוג פֿון זייערע
zeyere fun ibertsug der un zilber fun reifbender zeyere un zailn
their of covering the and silver of bands their and posts

קעף, פֿון זילבער; און זיי זיַינען געווען אַרומגערייפֿט מיט
mit arumgereift geven zainen zei un zilber fun kep
with joined together having been are they and silver of tops

זילבער, אַלע זיַילן פֿון הויף. יח און דער טויערפֿאָרהאַנג פֿון
fun toierforhang der un hoif fun zailn ale zilber
of curtain for the gates the and courtyard of posts all silver

the khatzer was the artistic work of an embroiderer, of turquoise, and purple, and scarlet wool, and twisted fine linen; and twenty cubits was the length, and the height in width was five cubits, corresponding to the hangings of the khatzer. [19] And their ammudim were four, and their sockets of nechoshet four; their hooks of kesef, and the overlaying of their tops and their bands of kesef. [20] And all the tent pegs of the Mishkan, and of the khatzer all around, were of nechoshet.

הויף איז געווען געשטיקטע אַרבעט, פֿון בלאָער וואָל, און
un vol bloer fun arbet geshtikte geven iz hoif
and wool blue of work embroidered having been is courtyard

פֿורפּל, און ווערמילרויט, און געדרייטן לײַנען; און צוואַנציק איילן די
di eiln tsvantsik un lainen gedraitn un vermilroit un purpl
the cubits twenty and linen twisted and vermilion red and purple

לענג, און די הייך – פֿאַר ברייט – פֿינף איילן, גלײַך מיט
mit glaich eiln finf breit far heich di un leng
with corresponding cubits five width for height the and length

די אַרומהאַנגען פֿון הויף. יט און די זײַלן דערצו, פֿיר,
fir dertsu zailn di un hoif fun arumhangen di
four in addition posts the and the courtyard of curtains the

און זייערע שוועלן פֿיר, פֿון קופּער; זייערע העקלעך, פֿון זילבער, דער
der zilber fun heklech zeyere kuper fun fir shveln zeyere un
the silver of hooks their bronze of four sockets their and

איבערצוג פֿון זייערע קעף, און זייערע ריי־פֿבענדער, פֿון זילבער; כ און אַלע
ale un zilber fun reifbender zeyere un kep zeyere fun ibertsug
all and silver of bands their and tops their of covering

פֿלעקלעך פֿון מישכן, און פֿון הויף רונד אַרום, פֿון קופּער.
kuper fun arum rund hoif fun un mishkn fun fleklech
bronze of about around courtyard for and Tabernacle for tent pegs

PEKUDEI

פְּקוּדֵי

[21] These are the pekudei Mishkan, even of the Mishkan HaEdut, as it was recorded, according to the command of Moshe, for the Avodat HaLevi'im, by the yad of Itamar ben Aharon the kohen. [22] And Betzalel ben Uri ben Chur, of the tribe of Yehudah, made all that Hashem commanded Moshe. [23] And with him was Oholiav ben Achisamach, of the tribe of Dan, an artistic carver, weaver, and an embroiderer in turquoise, and in purple, and in scarlet wool, and fine linen.

כא דאָס זײַנען די צאָל פֿון מישכן, דעם מישכן פֿון
fun mishkn dem mishkn fun tsol di zainen dos
of Tabernacle the Tabernacle of number the are these

צייגנים, וואָס זײַנען איבערגעצײלט געוואָרן לויט דעם
dem loit gevorn ibergetseilt zainen vos tseignim
the according to having become listed are which testimony

מויל פֿון משהן דורך דער אַרבעט פֿון די לוִיִים אונטער דער האַנט
hant der unter Leviim di fun arbet der durch Mosheen fun moil
hand the under Levi'im the of work the by Moshe of mouth

פֿון איתָמָר דעם זון פֿון אַהרֹן דעם כהן. – כב און בצַלאֵל דער זון
zun der Betsalel un koyen dem Aharon fun zun dem Itamar fun
son the Betsalel and kohen the Aaron of son the Itamar of

פֿון אורי דעם זון פֿון חורן, פֿון שבֿט יהוּדה, האָט געמאַכט
gemacht hot Yehudah sheyvet fun Churen fun zun dem Uri fun
made has Yehudah the tribe of of Hur of son the Uri of

אַלץ וואָס ה האָט באַפֿוילן משהן. כג און מיט אים איז
iz im mit un Mosheen bafoiln hot Hashem vos alts
was him with and Moshe commanded has Hashem which all that

געווען אָהליאָבֿ דער זון פֿון אַחיסָמָכן, פֿון שבֿט דָן, אַ
a Dan sheyvet fun Achisamachn fun zun der Oholiav geven
a Dan the tribe of of Ahisamach of son the Oholiav having been

מײַנסטער, און אַ קינצלער, און שטיקער אין בלאָער
bloer in shtiker a un kintsler a un mainster
blue in embroiderer an and skilful worker a and master craftsman

וואָל, און אין פֿורפּל, און אין ווערמילרויט, און אין לײַנען. –
lainen in un vermilroit in un purpl in un vol
linen in and vermilion red in and purple in and wool

כד דָּאָס גאַנצע גאָלד וואָס איז פֿאַרטאָן געוואָרן אויף דער אַרבעט
arbet der oif gevorn farton iz vos gold gantse dos
work the for having become used is which gold entire the

ביי דער גאַנצער אַרבעט פֿון הייליקטום, דאָס גאָלד פֿון דער אויפֿהייבונג,
oifheibung der fun gold dos heiliktum fun arbet gantser der bai
wave the from gold the holy of work entire the by

איז געווען נײַן און צוואַנציק צענטנער, און זיבן הונדערט און
un hundert zibn un tsentner tsvantsik un nain geven iz
and hundred seven and talents twenty and nine having been is

כה דרײַסיק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן שֶׁקל . און דאָס זילבער פֿון דער ציילונג
tseilung der fun zilber dos un shekl heilikn oifn shekl draisik
counting the of silver the and shekel holy on shekels thirty

פֿון דער עדה איז געווען הונדערט צענטנער, און טויזנט
toiznt un tsentner hundert geven iz eide der fun
a thousand and talents hundred having been is assembly the of

און זיבן הונדערט און פֿינף און זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן שֶׁקל .
shekl heilikn oifn shekl zibetsik un finf un hundert zibn un
shekel holy on shekels seventy and five and hundred seven and

כו אַ בקע אויף אַ קאָפּ, אַ האַלבער שֶׁקל , אויפֿן הייליקן שֶׁקל , פֿאַר
far shekl heilikn oifn shekl halber a kop a oif beka a
for shekel holy on shekel half a head a for beka a

איטלעכן וואָס איז אַריַינגעגאַנגען אין דער ציילונג , פֿון צוואַנציק יאָר
yor tsvantsik fun tseilung der in araingegangen iz vos itlechn
years twenty of counting the in went is who each

אַלט און העכער, פֿאַר זעקס הונדערט טויזנט און דריַי טויזנט און
un toiznt drai un toiznt hundert zeks far hecher un alt
and thousand three and thousand hundred six for upward and old

פֿינף הונדערט און פֿופֿציק. כז און די הונדערט צענטנער זילבער זיַינען
zainen zilber tsentner hundert di un fuftsik un hundert finf
are silver talents hundred the and fifty and hundred five

געווען אויף אויסצוגיסן די שוועלן פֿון הייליקטום, און די שוועלן
shveln di un heiliktum fun shveln di oistsugisn oif geven
sockets the and holy of sockets the pouring for having been

פֿון פָּרוֹכֶת ; הונדערט שוועלן פֿון הונדערט צענטנער, אַ צענטנער
tsentner a tsentner hundert fun shveln hundert parochet fun
a talent a talents hundred from sockets one hundred curtain of

אויף אַ שוועל. כח און פֿון די טויזנט און זיבן הונדערט און פֿינף
finf un hundert zibn un toiznt di fun un shvel a oif
five and hundred seven and thousand the from and socket a for

און זיבעציק האָט מען געמאַכט העקלעך צו די זיַילן , און איבערגעצויגן
ibergetsoign un zailn di tsu heklech gemacht men hot zibetsik un
overlaid and posts the for hooks made one has seventy and

זיערע קעף, און זיי אַרומגעריפֿט . כט און דאָס קופּער פֿון דער
der fun kuper dos un arumgereift zei un kep zeyere
the of bronze the and joined together them and tops their

אויפֿהייבונג איז געווען זיבעציק צענטנער, און צוויי טויזנט און
un toiznt tsvei un tsentner zibetsik geven iz oifheibung
and thousand two and talents seventy having been is wave

פֿיר הונדערט שֶׁקל . ל און מע האָט דערפֿון געמאַכט די שוועלן פֿון
fun shveln di gemacht derfun hot me un shekl hundert fir
for sockets the made of it has one and shekels hundred four

דעם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד , און דעם קופּערנעם מזבח , און
un mizbeyech kupernem dem un ohel-moed fun aingang dem
and altar copper the and Tent of Meeting of entrance the

24 All the zahav that was occupied for the work in all the work of HaKodesh, even the zahav of the tenufah, was twenty and nine talents, and seven hundred and thirty shekels, after the shekel of HaKodesh. 25 And the kesef of them that were numbered of HaEdah was a hundred talents, and a thousand seven hundred and threescore and fifteen shekels, after the shekel of HaKodesh: 26 A bekah for every man, that is, half a shekel, after the shekel of HaKodesh, for every one that went to be numbered, from twenty years old and upward, for six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty men. 27 And of the hundred talents of kesef were cast the sockets of HaKadosh, and the sockets of the Parochet; a hundred sockets of the hundred talents, a talent for a socket. 28 And of the thousand seven hundred seventy and five shekels he made hooks for the ammudim, and overlaid their tops, and made bands for them. 29 And the nechoshet of the tenufah was seventy talents, and two thousand and four hundred shekels. 30 And therewith he made the sockets to the petach Ohel Mo'ed, and the Mizbe'ach HaNechoshet, and the mikhbar hanechoshet for it, and all the Klei HaMizbe'ach, 31 And the

sockets of the khatzer all around, and the sockets of the khatzer sha'ar, and all the tent pegs of the Mishkan, and all the tent pegs of the khatzer all around.

39 And from the turquoise, and purple, and scarlet wool, they made bigdei serad *(elaborately woven garments)* for service in HaKodesh, and made Bigdei Hakodesh for Aharon; as Hashem commanded Moshe.

[2] And he made the Ephod of zahav, turquoise, and purple, and scarlet wool, and twisted fine linen. [3] And they did hammer the zahav into thin sheets, and cut threads, to work into the turquoise, and into the purple, and into the fine linen, the artistic weaver's work. [4] They made attaching ketefot *(shoulder straps)* for it, which were attached to its two upper ends. [5] And the Cheishev *(Belt)* of his Ephod, which is upon it, was of the same according to the work thereof; of zahav, turquoise, and purple, and scarlet wool, and twisted linen; as Hashem commanded Moshe.

די קופּערנע זיף וואָס צו אים, און אַלע כּלים פֿון מזבח ,
mizbeyech fun keilim ale un im tsu vos zip kuperne di
the altar of utensils all and it for which is grating copper the

לא און די שוועלן פֿון הויף רונד אַרום, און די שוועלן פֿון דעם
dem fun shveln di un arum rund hoif fun shveln di un
the of sockets the and about around courtyard of sockets the and

טויער פֿון הויף , און אַלע פֿלעקלעך פֿון משכּן , און אַלע
ale un mishkn fun fleklech ale un hoif fun toier
all and Tabernacle of tent pegs all and the courtyard of gate

פֿלעקלעך פֿון הויף רונד אַרום .
arum rund hoif fun fleklech
about around courtyard of tent pegs

לט

און פֿון דער בלאָער וואָל, און דעם פֿורפֿל, און דעם
dem un purpl dem un vol bloer der fun un
the and purple the and wool blue the from and

ווערמילרויט , האָט מען געמאַכט די געשטריקטע קלײדער
kleider geshtrikte di gemacht men hot vermilroit
garments embroidered the made they have vermilion red

אויף צו דינען אין הייליקטום, און געמאַכט די הייליקע קלײדער
kleider heilike di gemacht un heiliktum in dinen tsu oif
garments holy the made and holy in serve to for

וואָס פֿאַר אַהרֹנען , אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi Aharonen far vos
Moshe commanded has Hashem as just Aaron for which are

ב און מע האָט געמאַכט דעם אֵפֿוֹד פֿון גאָלד, בלאָער וואָל, און
un vol bloer gold fun ephod dem gemacht hot me un
and wool blue gold of ephod the made has one and

פֿורפֿל, און ווערמילרויט , און געדרייטן לינענען . ג און מע האָט
hot me un lainen gedraitn un vermilroit un purpl
has one and linen twisted and vermilion red and purple

אויסגעשלאָגן בלעכן פֿון גאָלד, און צעהאַקט אויף פֿעדים , אויף
oif fedim oif tsehakt un gold fun blechn oisgeshlogn
for strands in split and gold of sheet metal hammered down

אַריינצואַרבעטן אין דער בלאָער וואָל, און אין דעם פֿורפֿל, און אין
in un purpl dem in un vol bloer der in araintsuarbetn
into and purple the into and wool blue the into to work into

דעם ווערמילרויט , און אין דעם לינענען, מיט קונציקער אַרבעט .
arbet kuntsiker mit lainen dem in un vermilroit dem
workmanship artistic with linen the into and vermilion red the

ד אַקסלבענדער האָט מען צו אים געמאַכט, באַהעפֿטעט; ביי זיַנע בייַדע
beide zaine bai bahefte gemacht im tsu men hot akslbender
two its by attached made it for one has shoulder straps

עקן איז ער געווען באַהעפֿט. ה און זיין גאַרטלבאַנד וואָס אויף
oif vos gartlband zain un baheft geven er iz ekn
on which is waistband its and joined having been it is ends

אים, איז געווען פֿון אים גופֿא, אַזוי ווי זיין אַרבעט, פֿון
fun arbet zain vi azoi gufe im fun geven iz im
of work his as in same way itself it of having been is it

גאָלד, בלאָער וואָל, און פֿורפֿל, און ווערמילרויט , און געדרייטן לינענען,
lainen gedraitn un vermilroit un purpl un vol bloer gold
linen twisted and vermilion red and purple and wool blue gold

אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi
Moshe commanded has Hashem as just

[6] And they made the avnei shoham *(onyx stones)*, set in settings of zahav, engraved, like chotam *(signet ring)* is engraved, according to the Shemot Bnei Yisroel. [7] And he fastened them upon the Kitfot HaEphod, that they should be Avnei Zikaron *(Memorial Stones)* unto the Bnei Yisroel; as Hashem commanded Moshe.

[8] And he made the Choshen of artistic weaver's work, like the workmanship of the Ephod; of zahav, turquoise, and purple, and scarlet wool, and fine twisted linen. [9] It was ravu'a *(square)*; they made the Choshen folded double; a span was the length thereof, and a span the width thereof, being doubled. [10] And they set in it four rows of gemstones; the first row was an odem, a pitdah, and barekes; this was the first row. [11] And the second row, a nofech, sapphire, and yahalom. [12] And the third row, a leshem, shevo, and achlamah. [13] And the fourth row, a tarshish, shoham, and yashfeh; they were set in zahav in their settings. [14] And the gemstones were according to the Shemot Bnei Yisroel, Shteym Esreh *(Twelve)*, according to their Shemot, like the engravings of a chotam *(signet ring)*, every one with shmo, according to the Shneym Asar Shevet.

[1] און מע האָט געמאַכט די אָניקלשטיינער איינגעראַמט אין איינפאַסונגען
un hot me un gemacht di oniklshteiner aingeramt in ainfasungen
and has one and made the onyx gems framed in settings

פֿון גאָלד, אויסגעקריצט ווי אויסקריצונגען פֿון אַ זיגל, לויט די
fun gold, oisgekritst vi oiskritsungen fun a zigl, loit di
of gold inscribed as engravings of a seal according to the

[2] נעמען פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל. [3] און מע האָט זיי אַרויפֿגעטאָן אויף
nemen fun di kinder fun Yisroel. un hot me un zei aroifgeton oif
names of the children of Yisroel and has one and them placed on

[4] די אַקסלבענדער פֿון אֵפֿוד – שטיינער פֿון דערמאָנונג פֿאַר די
di akslbender fun ephod – shteiner fun dermonung far di
the shoulder straps of the ephod for memorial of stones the

קינדער פֿון ישׂראֵל, אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן.
kinder fun Yisroel, azoi vi Hashem hot bafoiln Mosheen.
children of Yisroel as just Hashem has commanded Moshe

[5] און מע האָט געמאַכט דעם חושן קונציק אויסגעאַרבעט, אַזוי
un me hot gemacht dem choshen kuntsik oisgearbet, azoi
and one has made the breastpiece artfully crafted so

ווי די אַרבעט פֿון אֵפֿוד, פֿון גאָלד, בלאָער ווואָל, און פֿורפּל, און
vi di arbet fun ephod, fun gold, bloer vol, un purpl un
the like of work of ephod and gold blue and wool and purple and

ווערמילרויט, און געדרייטן לינען. [6] פֿירעקעכדיק איז ער געווען;
vermilroit un gedraitn lainen. er iz firekechdik geven;
scarlet and twisted linen. it is foursquare having been

גענאָפּלט האָט מען געמאַכט דעם חושן, אַ שפּאַן זיין לענג, און
getoplt hot men gemacht dem choshen, a shpan zain leng, un
doubled has they made the breastpiece its span a length and

אַ שפּאַן זיין ברייט, גענאָפּלט. [7] און מע האָט אַרײַנגעזעצט אין אים פֿיר
a shpan zain breit, getoplt. un me hot araingezetst in im fir
a span its width doubled. and one has placed in it four

ריי שטיינער: אַ ציל פֿון רובין, טאָפּאַז, און שמאָראַק, איין ציל;
rei shteiner: a tseil fun rubin, tafaz, un shmorak, ein tseil;
rows stones row a of rubin odem and pitdah and barekes one row

[11] און די צווייטע ציל: סאַפּירשטיין, גארפֿונקל, און דימענט;
un di tsveite tseil: sapirshtein, garfunkl, un diment;
and the second row sapir nofech and yahalom

[12] און די דריטע ציל: יאַכצום, אַגאַט, און אַמעטיסט; [13] און
un di drite tseil: yachtsum, agat, un ametist; un
and the third row yachtsum shevo and achlamah and

די פֿירטע ציל: גאָלדשטיין, אָניקל, און יאַשפּיז; איינגעראַמט אין
di firte tseil: goldshtein, onikl, un yashpiz; aingeramt in
the fourth row tarshish shoham and yashfeh framed in

[14] אײַנפֿאַסונגען פֿון גאָלד אין זייערע אײַנזעצונגען. [15] און די שטיינער זײַנען
ainfasungen fun gold in zeyere ainzetsungen. un di shteiner zainen
settings of gold in their mountings and the stones are

לויט די נעמען פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל, צוועלף,
loit di nemen fun di kinder fun Yisroel, tsvelf,
according to the names of the children of Yisroel twelve

[16] גענוי, ווי אויסקריצונגען פֿון אַ זיגל, איטלעכער
geven, vi oiskritsungen fun a zigl, itlecher
having been as engravings of a seal each

לויט זייערע נעמען. [17] און מע האָט אַקעגן די צוועלף שבֿטים, אַיין יעדן שבֿט
loit zeyere nemen. un me hot akegn di tsvelf shvotim, ain yeden shvot
according to their names and one has for the twelve tribes one each tribe

15 And they made upon the Choshen sharsherot *(chains)* at the ends braided artistic work of zahav tahor. 16 And they made two mishbetzot *(filigrees)* of zahav, and two rings of zahav; and put the two rings in the two ends of the Choshen. 17 And they fastened the two ropes of zahav into the two rings on the ends of the Choshen. 18 And the other two ends of the two ropes they fastened in the two filigree settings, and put them on the ketefot HaEphod toward its front. 19 And they made two rings of zahav, and put them on the two ends of the Choshen, upon the lower border therof, on the inside toward the Ephod. 20 And they made two other rings of zahav, and put them on the two kitfot HaEphod on the bottom, toward the front thereof, opposite the seam thereof, above the Cheishev HaEphod. 21 And they did bind the Choshen by its rings unto the rings of the Ephod with a turquoise woolen cord, that it might be above the Cheishev HaEphod, and that the Choshen might not be loosed from the Ephod; as Hashem commanded Moshe.

געמאַכט צום חושן געדרייטע קייטן, פֿלעכטאַרבעט, פֿון ריינעם
reinem fun flechtarbet keitn gedreite choshen tsum gemacht
pure of produced chains braided breastpiece to made

גאָלד. טז און מע האָט געמאַכט צוויי אײַנפֿאַסונגען פֿון גאָלד, און צוויי
tsvei un gold fun ainfasungen tsvei gemacht hot me un gold
two and gold of settings two made has one and gold

גילדערנע רינגען, און מע האָט אַרויפֿגעטאָן די צוויי רינגען אויף די
di oif ringen tsvei di aroifgeton hot me un ringen gilderne
the on rings two the placed has one and rings golden

צוויי עקן פֿון חושן. יז און מע האָט אַרײַנגעטאָן די צוויי גילדערנע
gilderne tsvei di araingeton hot me un choshen fun ekn tsvei
golden two the put has one and breastpiece of ends two

פֿלעכטן אין די צוויי רינגען אויף די עקן פֿון חושן. יח און די
di un choshen fun ekn di oif ringen tsvei di in flechtn
the and breastpiece of ends the on rings two the in braids

צוויי עקן פֿון די צוויי פֿלעכטן האָט מען אַרויפֿגעטאָן אויף די צוויי
tsvei di oif aroifgeton men hot flechtn tsvei di fun ekn tsvei
two the on placed they has braids two the of ends two

אײַנפֿאַסונגען, און זיי אַרויפֿגעטאָן אויף די אַקסלבענדער פֿון אֵפֹוד,
ephod fun akslbender di oif aroifgeton zei un ainfasungen
ephod of shoulder straps the on placed they and settings

אויף זײַן פֿאָדערזײַט. יט און מע האָט געמאַכט צוויי גילדערנע רינגען, און
un ringen gilderne tsvei gemacht hot me un foderzait zain oif
and rings golden two made has one and front its on

אַרויפֿגעזעצט אויף די צוויי עקן פֿון חושן, ביי זײַן זוים וואָס
vos zoim zain bai choshen fun ekn tsvei di oif aroifgezetst
which edge its at breastpiece of ends two the on mounted upon

צו דער זײַט פֿון אֵפֹוד, אינעווייניק צו. כ און מע האָט געמאַכט צוויי
tsvei gemacht hot me un tsu ineveinik ephod fun zait der tsu
two made has one and to inner ephod of side the to

גילדערנע רינגען, און זיי אַרויפֿגעטאָן אויף די צוויי אַקסלבענדער פֿון
fun akslbender tsvei di oif aroifgeton zei un ringen gilderne
of shoulder straps two the on placed them and rings golden

אֵפֹוד, פֿון אונטן, אויף זײַן פֿאָדערזײַט, ביי זײַן באַהעפֿטונג, איבער
iber baheftung zain bai foderzait zain oif unten fun ephod
above joining its by front its on bottom from ephod

דעם חֵשֶׁב פֿון אֵפֹוד. כא און מע האָט צוגעשנירט דעם חושן
choshen dem tsugeshnirt hot me un ephod fun chesheb dem
breastpiece the attached has one and ephod of waistband the

דורך זײַנע רינגען צו די רינגען פֿון אֵפֹוד, מיט אַ שנור פֿון בלאָער
bloer fun shnur a mit ephod fun ringen di tsu ringen zaine durch
turquoise of cord a with ephod of rings the to rings its by

וואָל, כּדי ער זאָל זײַן אויף דעם חֵשֶׁב פֿון אֵפֹוד, און דער
der un ephod fun chesheb dem oif zain zol er kedei vol
the and ephod of waistband the on be shall it so that wool

חושן זאָל זיך נישט אַראָפּרוקן פֿון אֵפֹוד; אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi ephod fun aroprukn nisht zich zol choshen
has Hashem as so ephod from move away not self shall breastpiece

באַפֿוילן משהן.
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

כב אוֹן מע האָט געמאַכט דעם מאַנטל פֿון אֵפֿוֹד , וועבאַרבעט ,
vebarbet ephod fun mantl dem gemacht hot me un
artistic weaver?s work ephod of mantle the made has one and

פֿון לויטער בלאָער וואָל . כג אוֹן די עפֿענונג פֿון דעם
dem fun efenung di un vol bloer loiter fun
the of head opening the and wool turquoise nothing but of

מאַנטל איז געווען אין זיין מיטן , אַזוי ווי די עפֿענונג פֿון
fun efenung di vi azoi mitn zain in geven iz mantl
of head opening the like so center its in having been is mantle

אַ פּאַנצערהעמד , מיט אַ זוים בייַ זיין עפֿענונג רונד אַרום ,
arum rund efenung zain bai zoim a mit pantserhemd a
round around head opening its by edge a with armoured shirt a

ער זאָל זיך נישט צעריַיסן . כד אוֹן מע האָט געמאַכט אויף די ברעגן
bregn di oif gemacht hot me un tseraisn nisht zich zol er
edge the on made has one and be torn not self shall it

פֿון דעם מאַנטל מילגרוימען פֿון בלאָער וואָל , אוֹן פֿורפּל , אוֹן
un purpl un vol bloer fun milgroimen mantl dem fun
and purple and wool turquoise of pomegranates mantle the of

ווערמילרויט , געצווערנט . כה אוֹן מע האָט געמאַכט גלעקלעך פֿון ריינעם
reinem fun gleklech gemacht hot me un getsvernt vermilroit
pure of bells made has one and twisted scarlet

גאָלד , אוֹן אַרויפֿגעטאָן די גלעקלעך צווישן די מילגרוימען אויף די
di oif milgroimen di tsvishn gleklech di aroifgeton un gold
the on pomegranates the between bells the placed and gold

ברעגן פֿון דעם מאַנטל רונד אַרום , צווישן די מילגרוימען : כו אַ
a milgroimen di tsvishn arum rund mantl dem fun bregn
a pomegranates the between round around mantle the of hem

גלעקל אוֹן אַ מילגרוים , אַ גלעקל אוֹן אַ מילגרוים , אויף די ברעגן
bregn di oif milgroim a un glekl a milgroim a un glekl
hem the on pomegranate a and bell a pomegranate a and bell

פֿון דעם מאַנטל רונד אַרום , אויף צו דינען ; אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi dinen tsu oif arum rund mantl dem fun
has Hashem as so minister to on round around mantle the of

באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

כז אוֹן מע האָט געמאַכט ליינענע מאַנטלען , וועבאַרבעט , פֿאַר
far vebarbet mantlen lainene gemacht hot me un
for artistic weaver?s work coats linen made has one and

אַהרֹנען אוֹן פֿאַר זיַינע זין ; כח אוֹן די ליינענע מצנפֿת , אוֹן די
di un mitsnefes lainene di un zin zaine far un Aharonen
the and turban linen the and sons his for and Aaron

שיינע היטלען פֿון ליינען , אוֹן די ליינענע הויזן פֿון
fun hoizn lainene di un lainen fun hitlen sheine
of undergarments linen the and linen of headbands beautiful

געדרייטן ליינען ; כט אוֹן דעם גאַרטל פֿון געדרייטן ליינען , אוֹן בלאָער
bloer un lainen gedraitn fun gartel dem un lainen gedraitn
turquoise and linen twisted of sash the and linen twisted

וואָל , אוֹן פֿורפּל , אוֹן ווערמילרויט , געשטיקטע אַרבעט , אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi arbet geshtikte vermilroit un purpl un vol
Hashem as so work embroidered scarlet and purple and wool

האָט באַפֿוילן משהן .
hot Mosheen bafoiln
has commanded Moshe

22 And he made the Me'il HaEphod of artistic weaver's work, all of turquoise wool. 23 And there was a head opening in the top of the Me'il, in its center, like the opening of a coat of mail, with a border all around about the head opening, that it should not be torn. 24 And they made upon the hems of the Me'il pomegranates of turquoise, and purple, and scarlet wool, and twisted linen. 25 And they made bells of zahav tahor, and put the bells between the pomegranates upon the hem of the Me'il, all around between the pomegranates; 26 A bell and a pomegranate, a bell and a pomegranate, all around the hem of the Me'il to minister in; as Hashem commanded Moshe.

27 And they made the kuttanot *(tunics)* of fine linen of artistic weaver's work for Aharon, and for his banim, 28 And a Mitznefet of fine linen, Pa'arei HaMigba'ot of fine linen, mikhnesei bahd, 29 And an Avnet of fine linen, and turquoise, and purple, and scarlet wool, of artistic embroidery; as Hashem commanded Moshe.

[30] And they made the Tzitz Nezer HaKodesh of zahav tahor, and engraved upon it an inscription, like to the engravings of a chotam, KODESH LAHASHEM.

ל און מע האָט געמאַכט דאָס שטערנבלעך , די הייליקע קרוין , פֿון
fun kroin heilike di shternblech dos gemacht hot me un
of crown holy the forehead plate this made has one and

ריינעם גאָלד, און אויפֿגעשריבן אויף אים אַ געשריפֿטס , ווי אויסקריצונגען
oiskritsungen vi geshrifts a im oif oifgeshribn un gold reinem
engravings as inscription an it on written and gold pure

[31] And they tied unto it a turquoise cord, to fasten it on the Mitznefet above; as Hashem commanded Moshe.

פֿון אַ זיגל, הייליק צו ה . לא און מע האָט אַרויפֿגעטאָן אויף אים אַ
a im oif aroifgeton hot me un Hashem tsu heilik zigl a fun
a it on attached has one and Hashem to holy seal a of

שנור פֿון בלאָער וואָל, כּדי אים אָנצוטאָן אויף דער מִצְנֶפֶת פֿון
fun mitsnefes der oif ontsuton im kedei vol bloer fun shnur
from turban the on fasten it so that wool turquoise of cord

אויבן , אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi oiben
Moshe commanded has Hashem as so above

[32] Thus was all the work of the Mishkan of the Ohel Mo'ed finished; and the Bnei Yisroel did according to all that Hashem commanded Moshe, so did they.

לב אַזוי איז פֿאַרענדיקט געוואָרן די גאַנצע אַרבעט פֿון דעם
dem fun arbet gantse di gevorn farendikt iz azoi
the of work whole the having become completed is so

משכּן פֿון אוֹהל-מוֹעד ; און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un ohel-moed fun mishkn
have Yisroel of children the and Tent of Meeting of Tabernacle

געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס ה האָט באַפֿוילן משהן ; געוי
genoi Mosheen bafoiln hot Hashem vos alts vi azoi geton
exact Moshe commanded has Hashem which all that as so done

אַזוי האָבן זיי געטאָן.
geton zei hobn azoi
done they have so

[33] And they brought the Mishkan unto Moshe, the Ohel, and all its utensils, its hooks, its kerashim, its crossbars, and its ammudim, and its sockets,

לג און זיי האָבן געבראַכט דעם משכּן צו משהן : דאָס געצעלט
getselt dos Mosheen tsu mishkn dem gebracht hobn zei un
tent this Moshe to Tabernacle the brought have they and

און אַלע זײַנע זאַכן , זײַנע האָקן , זײַנע ברעטער, זײַנע ריגלען, און
un riglen zaine breter zaine hokn zaine zachn zaine ale un
and bars its planks its hooks its things its all and

זײַנע זײַלן , און זײַנע שוועלן ; לד און דעם צודעק פֿון רויט-געפֿאַרבטע
roit-gefarbte fun tsudek dem un shveln zaine un zailn zaine
dyed red of covering the and sockets its and posts its

ווידערפֿעלן, און דעם צודעק פֿון תּחש-פֿעלן , און דעם פָּרוֹכֶת פֿון
fun parochet dem un tchsh-feln fun tsudek dem un viderfeln
of curtain the and tachash skins of covering the and ram skins

צווישנשייד ; לה דעם אָרון פֿון צייגנים , און זײַנע שטאַנגען, און דעם
dem un shtangen zaine un tseignim fun oren dem tsvishnsheid
the and poles its and testimony of aron the partition

דעק ; לו דעם טיש אַלע זײַנע כּלים , און דאָס ברויט פֿון אָנגעזיכט ;
ongezicht fun broit dos un keilim zaine ale tish dem dek
face of bread this and utensils his all Table the the cover

לז די ריינע מנוֹרה , אירע רערלעך – די רערלעך אויף
oif rerlech di rerlech ire menoyre reine di
on branch lights the branch lights its lampstand pure the

אָנצוריכטן – און אַלע אירע כּלים , און דאָס אייל פֿאַר לייַכטונג ; לח און
un laichtung far eil dos un keilim ire ale un ontsurichtn
and lighting for oil this and utensils its all and set in order

דעם גילדערנעם מזבח , און דאָס אייל פֿון זאַלבונג , און דעם ווייַרעך
vairech dem un zalbung fun eil dos un mizbeyech gildernem dem
incense the and anointing of oil this and altar gold the

[34] And the Mikhseh of red-dyed ram skins, and the Mikhseh of tachash skins, and the Parochet HaMasach, [35] The Aron HaEdut, and the carrying poles thereof, and the Kapporet, [36] The Shulchan, and all the utensils thereof, and the Lechem HaPanim,

[37] The Menorah Hatehorah, with the nerot *(lamps)* thereof, even with the nerot *(lamps)* of the order prescribed, and all the utensils thereof, and the Shemen HaMaohr, [38] And the Mizbe'ach Hazahav, and

the Shemen HaMishchah, and the aromatic ketoret, and the Masach petach HaOhel, [39] The Mizbe'ach Hanechoshet, and its mikhbar hanechoshet *(grate, netting of copper)*, its carrying poles, and all its utensils, the Kiyor and its Stand, [40] The curtains of the khatzer *(courtyard)*, its ammudim, and its sockets, and the masach Sha'ar HaKhatzer, its cords, and its tent pegs, and all the utensils of the Avodas HaMishkan, for the Ohel Mo'ed, [41] The bigdei serad for service in HaKodesh, and the Bigdei Hakodesh for Aharon the kohen, and the garments of his banim, to minister in the kohen's office.

[42] According to all that Hashem commanded Moshe, so the Bnei Yisroel did kol haAvodah. [43] And Moshe did inspect all the work, and, hinei, they had done it as Hashem had commanded, even so had they done it; vayevarech otam Moshe *(and Moshe blessed them)*.

40 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] On the first day of the first month shalt thou set up the Mishkan Ohel Mo'ed. [3] And thou shalt place therein the Aron HaEdut, and thou shalt cover so as to screen the Aron with the Parochet.

פֿון שמעקעדיקע געווירצן, און דעם טירפֿאָרהאַנג פֿון געצעלט; לט דעם
dem getselt fun tirforhang dem un gevirtsn shmekedike fun
the tent of door curtain the and spice fragrant of

קופּערנעם מזבח, און די קופּערנע זיף וואָס צו אים, זיינע
zaine im tsu vos zip kuperne di un mizbeyech kupernem
its it to which grating copper the and altar copper

שטאַנגען, און אַלע זיינע כּלים; דעם האַנטפֿאַס און זיין געשטעל; מ די
di geshtel zain un hantfas dem keilim zaine ale un shtangen
the stand his and basin the utensils its all and poles

אַרומהאַנגען פֿון הויף, זיינע זיילן, און זיינע שוועלן, און דעם
dem un shveln zaine un zailn zaine hoif fun arumhangen
the and sockets his and posts his courtyard of curtains

פֿאָרהאַנג צום טויער פֿון הויף, זיינע שטריק, און זיינע פֿלעקלעך,
fleklech zaine un shtrik zaine hoif fun toier tsum forhang
tent pegs its and cords its courtyard of gate to curtain

און אַלע אַרבעטגעצייַג פֿון דעם משכּן פֿון אוֹהל-מוֹעד;
ohel-moed fun mishkn dem fun arbetgetsaig ale un
Tent of Meeting of Tabernacle the of service utensils all and

מא די געשטריקטע קלײדער אויף צו דינען אין הייליקטום, די הייליקע
heilike di heiliktum in dinen tsu oif kleider geshtrikte di
holy the holy in serve to on garments embroidered the

קלײדער פֿאַר אַהרן דעם כּהן, און די קלײדער פֿון זיינע זין,
zin zaine fun kleider di un koyen dem Aharon far kleider
sons his of garments the and kohen the Aaron for garments

אויף צו טאָן די כּהונה.
kehune di ton tsu oif
priesthood the do to on

מב אַזוי ווי אַלץ וואָס ה האָט באַפֿוילן משהן, אַזוי
azoi Mosheen bafoiln hot Hashem vos alts vi azoi
so Moshe commanded has Hashem which all that as so

האָבן די קינדער פֿון ישׂראֵל געמאַכט די גאַנצע אַרבעט. מג און משה
Moshe un arbet gantse di gemacht Yisroel fun kinder di hobn
Moshe and work entire the made Yisroel of children the have

האָט געזען די גאַנצע אַרבעט, אַז זיי האָבן זי געמאַכט; אַזוי ווי
vi azoi gemacht zi hobn zei az arbet gantse di gezen hot
as so made it have they that work entire the seen has

ה האָט באַפֿוילן, אַזוי האָבן זיי געמאַכט; און משה האָט
hot Moshe un gemacht zei hobn azoi bafoiln hot Hashem
has Moshe and made they have so commanded has Hashem

זיי געבענטשט.
gebentsht zei
blessed they

מ און ה האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: ב אין
in zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
in say to so Moshe to spoken has Hashem and

ערשטן טאָג פֿון ערשטן חודש זאָלסטו אויפֿשטעלן דעם
dem oifshteln zolstu choidesh ershtn fun tog ershtn
the raise up must you(sg) month first of day first

משכּן פֿון אוֹהל-מוֹעד. ג און זאָלסט אַרײַנטאָן אַהין דעם
dem ahin arainton zolst un ohel-moed fun mishkn
the there put you(SG) must and Tent of Meeting of Tabernacle

אָרון פֿון צייגנים, און פֿאַרהענגען דעם אָרון מיטן פָּרוֹכֶת.
parochet mitn oren dem farhengen un tseignim fun oren
curtain with the aron the hang in front of and testimony of aron

ד אוֹן זאָלְסט אַרײַנבערענגען דעם טיש , אוֹן אויסלייגן זײַן
zain oisleigen un tish dem arainbrengen zolst un
its arrange and Table the bring in you(SG) shall and

, מנוֹרה די אַרײַנבערענגען זאָלְסט אוֹן ; אויסלייגונג
menoyre di arainbrengen zolst un oisleigung
lampstand the bring in you(SG) must and things to be laid out

אוֹן אָנצינדן אירע רערלעך . ה אוֹן זאָלְסט אַוועקשטעלן דעם
un ontsindn ire rerlech un zolst avekshtelen dem
and its light branch and you(SG) shall and standing the place

, צייגנים פון אָרון דעם פאַר ווײַרעך , פאַר מזבח גילדערנעם
tseignim fun oren dem far vairech far mizbeyech gildernem
testimony of aron the in front of incense for altar gold

אוֹן אַרויפּטאָן דעם טירפאָרהאַנג צום משכּן . ו אוֹן זאָלְסט
un aroifton dem tirforhang tsum mishkn un zolst
and put the door curtain for Tabernacle and you(SG) must

אַוועקשטעלן דעם מזבח פאַר בראַנדאָפּפער, פאַר דעם
avekshtelen dem mizbeyech far brandopfer far dem
the place standing altar for olah in front of the

איינגאַנג פון דעם משכּן אוֹהל-מוֹעד . ז אוֹן זאָלְסט
aingang fun dem mishkn ohel-moed fun zolst un
entrance for the Tabernacle of Tent of Meeting you(SG) must and

אַוועקשטעלן דעם האַנטפאַס צווישן אוֹהל-מוֹעד אוֹן צווישן
avekshtelen dem hantfas tsvishn ohel-moed un tsvishn
set up the basin between Tent of Meeting and between

מזבח , אוֹן אַרײַנטאָן אַהין וואַסער. ח אוֹן זאָלְסט אויפשטעלן
mizbeyech un vaser ahin arainton un zolst oifshteln
and the altar and put there water you(SG) must and raise up

דעם הויף רונד אַרום , אוֹן אַרויפּטאָן דעם טויערפאָרהאַנג
hoif rund arum un aroifton dem toierforhang
the courtyard about around and put the curtain for the gates

פון הויף .
fun hoif
of the courtyard

ט אוֹן זאָלְסט נעמען דאָס אייל פון זאַלבונג , אוֹן זאַלבן דעם
un zolst nemen dos eil fun zalbung un zalbn dem
and you(SG) shall take the oil of anointing and anoint the

מישכּן , אוֹן אַלץ וואָס אין אים, אוֹן הייליקן אים אוֹן אַלע
mishkn un alts vos in im un heilikn im un ale
Tabernacle and all that in which is it and consecrate it and all

זײַנע זאַכן , אוֹן ער זאָל זײַן הייליק. י אוֹן זאָלְסט זאַלבן דעם
zaine zachn un er zol zain heilik zolst un zalbn dem
things its and it shall be holy you(SG) shall and anoint the

מזבח פאַר בראַנדאָפּפער, אוֹן אַלע זײַנע כּלים , אוֹן הייליקן
mizbeyech far brandopfer un ale zaine keilim un heilikn
altar for olah and all its utensils and consecrate

דעם מזבח ; אוֹן דער מזבח זאָל זײַן אַ הייליקסטע הייליקייט.
dem mizbeyech un der mizbeyech zol zain a heilikste heilikeit
the altar and the altar shall be a most holy holiness

יא אוֹן זאָלְסט זאַלבן דעם האַנטפאַס אוֹן זײַן געשטעל, אוֹן אים
un zolst zalbn dem hantfas un zain geshtel un im
and you(SG) shall anoint the basin and its stand and it

הייליקן .
heilikn
consecrate

[4] And thou shalt bring in the Shulchan, and set in order the things that are to be set in order upon it; and thou shalt bring in the Menorah, and kindle the Nerot thereof. [5] And thou shalt place the Mizbe'ach Hazahav L'Ketoret before the Aron HaEdut, and set up the Masach HaPetach LaMishkan. [6] And thou shalt set the Mizbe'ach HaOlah before the Petach Mishkan Ohel Mo'ed. [7] And thou shalt set the Kiyor between the Ohel Mo'ed and the Mizbe'ach, and shalt place mayim therein. [8] And thou shalt set up the khatzer *(court)* all around, and hang up the Masach Sha'ar Hakhatzer.

[9] And thou shalt take the Shemen HaMishchah, and anoint the Mishkan, and all that is therein, and shalt set it apart as kodesh, and all the utensils thereof; and it shall be kodesh. [10] And thou shalt anoint the Mizbe'ach HaOlah, and all its utensils, and set apart as kodesh the Mizbe'ach: and it shall be Mizbe'ach kodesh kodashim. [11] And thou shalt anoint the Kiyor and its Stand, and set it apart as kodesh.

יב און זאָלסט מאַכן געגענען אַהרֹנען און זיינע זין צום
tsum zin zaine un Aharonen genenen machn zolst un
to sons his and Aaron come near make you(SG) shall and

יג אין איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד , און זיי וואַשן מיט וואַסער.
un vaser mit vashn zei un ohel-moed fun aingang
and water with immerse them and Tent of Meeting of entrance

יד זאָלסט אָנטאָן אַהרֹנען די הייליקע קליידער , און זאָלסט
zolst un kleider heilike di Aharonen onton zolst
you(SG) must and garments holy the Aaron clothe you(SG) shall

טו אים זאַלבן , און אים הייליקן , אַז ער זאָל זיין אַ כֹהן צו מיר.
mir tsu koyen a zain zol er az heilikn im un zalbn im
me to kohen a be may he so that consecrate him and anoint him

טז און זאָלסט מאַכן געגענען זיינע זין , און זיי אָנטאָן
onton zei un zin zaine genenen machn zolst un
clothe them and sons his come near make you(SG) shall and

יז מאַנטלען. און זאָלסט זיי זאַלבן , אַזוי ווי דו האָסט
host du vi azoi zalbn zei zolst un mantlen
have you as in same way anoint them you(SG) shall and coats

יח געזאַלבט זייער פֿאָטער, אַז זיי זאָלן זיין כֹהנים צו מיר; און זייער
zeyer un mir tsu koyanim zain zoln zei az foter zeyer gezalbt
their and me to kohanim be may they that father their anointed

יט זאַלבונג זאָל זיי זיין פֿאַר אַן אייביקער כּהונה אויף זייערע
zeyere oif kehune eibiker an far zain zei zol zalbung
their to priesthood perpetual a for be to them shall anointing

. דור-דורות
dor-doires
generation after generation

[12] And thou shalt bring near Aharon and his banim unto the Petach Ohel Mo'ed, and immerse them with mayim. [13] And thou shalt dress Aharon with the Bigdei Hakodesh, and anoint him, and set him apart as kodesh; that he may minister unto Me in the kohen's office. [14] And thou shalt bring near his banim, and dress them with kuttanot: [15] And thou shalt anoint them, as thou didst anoint their av, that they may minister unto Me in the kohen's office: for their anointing shall surely be for them a kehunat olam throughout their dorot.

כ משה האָט דאָס געטאָן; אַזוי ווי אַלץ וואָס ה האָט אים
im hot Hashem vos alts vi azoi geton dos hot Moshe un
him has Hashem which all as just done this has Moshe and

כא באַפֿוילן , אַזוי האָט ער געטאָן.
geton er hot azoi bafoiln
done he has thus commanded

כב און עס איז געווען אין ערשטן חודש אין צווייטן יאָר ,
yor tsveitn in choidesh ershtn in geven iz es un
year second in month first in come to pass has it and

כג אין ערשטן טאָג פֿון חודש , איז אויפֿגעשטעלט געווארן דער
der gevorn oifgeshtelt iz choidesh fun tog ershtn in
the having become erected was month of day first in

כד משכּן . און משה האָט אויפֿגעשטעלט דעם משכּן : ער
er mishkn dem oifgeshtelt hot Moshe un mishkn
he Tabernacle the erected has Moshe and Tabernacle

כה האָט אַוועקגעלייגט זיינע שוועלן , און אַריינגעטאָן זיינע ברעטער, און
un breter zaine araingeton un shveln zaine avekgeleigt hot
and planks its put in and sockets its put in place has

כו אַריינגעצויגן זיינע ריגלען, און אויפֿגעשטעלט זיינע זיילן . און ער
er un zailn zaine oifgeshtelt un riglen zaine araingetsoign
he and posts its set up and bars its passed through

כז האָט פֿאַרשפּרייט דאָס געצעלט איבערן משכּן , און אַרויפֿגעטאָן דעם
dem aroifgeton un mishkn ibern getselt dos farshpreit hot
the placed and Tabernacle over tent the spread has

[16] Thus did Moshe; according to all that Hashem commanded him, so did he.

[17] And it came to pass in the first month in the second year, on the first day of the month, that the Mishkan was erected. [18] And Moshe erected the Mishkan, and fastened its sockets, and set up the kerashim thereof, and put in the crossbars thereof, and set up its ammudim. [19] And he spread the Ohel over the Mishkan, and put the Mikhseh of the Ohel on it from above; as Hashem commanded Moshe.

צודעק פֿון געצעלט אויבן איבער אים, אַזוי ווי ה האָט משהן
Mosheen hot Hashem vi azoi im iber oiben getselt fun tsudek
Moshe has Hashem as just it over above the tent of cover

באַפֿוילן .
bafoiln
commanded

כ און ער האָט גענומען און אַריינגעלייגט דאָס צייגנים אין דעם
dem in tseignim dos araingeleigt un genumen hot er un
the in testimony the put in and taken has he and

אָרון, און אַרויפֿגעטאָן די שטאַנגען אויפֿן אָרון, און אַרויפֿגעלייגט דעם
dem aroifgeleigt un oren oifn shtangen di aroifgeton un oren
the laid on and aron on poles the placed and aron

דעק אויבן איבערן אָרון. כא און ער האָט אַריינגעבראַכט דעם אָרון
oren dem araingebracht hot er un oren ibern oiben dek
aron the brought has he and aron over above the cover

אין מישכּן , און אַרויפֿגעטאָן דעם פָּרוֹכֶת פֿון צווישנשייד , און
un tsvishnsheid fun parochet dem aroifgeton un mishkn in
and partition of curtain the placed and Tabernacle in the

פֿאָרהאַנגען דעם אָרון פֿון צייגנים , אַזוי ווי ה האָט משהן
Mosheen hot Hashem vi azoi tseignim fun oren dem forhangen
Moshe has Hashem as just testimony of aron the curtains of

באַפֿוילן .
bafoiln
commanded

כב און ער האָט אַריינגעשטעלט דעם טיש אין אוֹהל-מוֹעד ,
ohel-moed in tish dem araingeshtelt hot er un
Tent of Meeting in Table the positioned has he and

אין צפֿון-זײַט מישכּן , דרויסן פֿון פָּרוֹכֶת . כג און ער האָט
hot er un parochet fun droisn mishkn tsofn-zait in
has he and curtain of outside Tabernacle the north side in

אויסגעלייגט אויף אים אַן אויסלייגונג פֿון ברויט, פֿאַר ה ,
Hashem far broit fun oisleigung an im oif oisgeleigt
Hashem for bread of things to be laid out an it on arranged

אַזוי ווי ה האָט משהן באַפֿוילן .
bafoiln Mosheen hot Hashem vi azoi
commanded Moshe has Hashem as so

כד און ער האָט אַוועקגעשטעלט די מנוֹרה אין אוֹהל-מוֹעד
ohel-moed in menoyre di avekgeshtelt hot er un
Tent of Meeting in lampstand the placed has he and

כה און ער האָט . מישכּן דרום-זײַט אין טיש דעם אַקעגן
hot er un mishkn dorem-zait in tish dem akegn
has he and Tabernacle south side in Table the opposite

אָנגעצונדן די רערלעך פֿאַר ה , אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi Hashem far rerlech di ongetsundn
has Hashem as so Hashem before branch lights the kindled

משהן באַפֿוילן .
bafoiln Mosheen
commanded Moshe

כו און ער האָט אַוועקגעשטעלט דעם גילדערנעם מזבח אין
in mizbeyech gildernem dem avekgeshtelt hot er un
in altar gold the placed has he and

אוֹהל-מוֹעד פֿאַרן פָּרוֹכֶת . כז און ער האָט גערייכערט אויף
oif gereichert hot er un parochet faran ohel-moed
on burn incense has he and curtain before the Tent of Meeting

[20] And he took and placed HaEdut *(The Testimony)*, into HaAron, and set the carrying poles on the Aron, and put the Kapporet upon the Aron from above; [21] And he brought the Aron into the Mishkan, and set up the Parochet HaMasach, and shielded with a covering over the Aron HaEdut; as Hashem commanded Moshe.

[22] And he put the Shulchan in the Ohel Mo'ed, upon the north side of the Mishkan, outside the Parochet. [23] And he set the Lechem in order upon it before Hashem; as Hashem had commanded Moshe.

[24] And he put the Menorah in the Ohel Mo'ed, opposite the Shulchan, on the south side of the Mishkan. [25] And he set up the nerot *(lamps)* before Hashem; as Hashem commanded Moshe.

[26] And he put the Mizbe'ach Hazahav in the Ohel Mo'ed before the Parochet; [27] And he burned ketoret spices thereon;

as Hashem commanded Moshe.

אים ווײַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, אַזוי ווי ה האָט משהן
Mosheen hot Hashem vi azoi gevirtsn shmekedike fun vairech im
Moshe has Hashem as so spice fragrant of incense it

באַפֿוילן .
bafoiln
commanded

28 And he set up the Masach HaPetach LaMishkan *(Curtain of the Entrance of the Tabernacle)*.
29 And he put the Mizbe'ach HaOlah at the Petach Mishkan Ohel Mo'ed, and offered upon it the olah *(burnt offering)* and the minchah; as Hashem commanded Moshe.

כח און ער האָט אַרויפֿגעטאָן דעם טירפֿאָרהאַנג צום משכּן . כט און
un mishkn tsum tirforhang dem aroifgeton hot er un
and Tabernacle to door curtain the placed has he and

דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער ער האָט אַוועקגעשטעלט ביים אײַנגאַנג
aingang baim avekgeshtelt er hot brandopfer far mizbeyech dem
entrance at placed he has olah for altar the

פֿון דעם משכּן פֿון אוֹהל-מוֹעד , און אויפֿגעבראַכט אויף אים
im oif oifgebracht un ohel-moed fun mishkn dem fun
it on offered and Tent of Meeting of Tabernacle the of

דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס שפּײַזאָפּפֿער, אַזוי ווי ה האָט משהן
Mosheen hot Hashem vi azoi shpaizopfer dos un brandopfer dos
Moshe has Hashem as so minchah the and olah the

באַפֿוילן .
bafoiln
commanded

30 And he set the Kiyor between the Ohel Mo'ed and the Mizbe'ach, and put mayim there, to wash withal. 31 And Moshe and Aharon and his banim washed their hands and their feet thereat; 32 When they went into the Ohel Mo'ed, and when they came near unto the Mizbe'ach, they washed; as Hashem commanded Moshe.

ל און ער האָט אַוועקגעשטעלט דעם האַנטפֿאַס צווישן אוֹהל-מוֹעד
ohel-moed tsvishn hantfas dem avekgeshtelt hot er un
Tent of Meeting between basin the placed has he and

און צווישן מזבח , און אַרײַנגעטאָן אַהין וואַסער, זיך צו וואַשן –
vashn tsu zich vaser ahin araingeton un mizbeyech tsvishn un
wash to self water there put and altar between and

לא כּדי משה און אַהרן און זײַנע זין זאָלן דערפֿון וואַשן זייערע
zeyere vashn derfun zoln zin zaine un Aharon un Moshe kedei
their wash thereof shall sons his and Aaron and Moshe so that

העכט און זייערע פֿיס; לב ווען זיי קומען אין אוֹהל-מוֹעד , און
un ohel-moed in kumen zei ven fis zeyere un hent
and Tent of Meeting in come they when feet their and hands

ווען זיי גענענען צום מזבח , זאָלן זיי זיך וואַשן – אַזוי ווי
vi azoi vashn zich zei zoln mizbeyech tsum genenen zei ven
as so wash self they shall altar to approach they when

ה האָט משהן באַפֿוילן .
bafoiln Mosheen hot Hashem
commanded Moshe has Hashem

33 And he erected the khatzer *(courtyard)* all around the Mishkan and the Mizbe'ach, and set up the Masach Sha'ar HaKhatzer. So Moshe finished the work.

לג און ער האָט אויפֿגעשטעלט דעם הויף רונד אַרום
arum rund hoif dem oifgeshtelt hot er un
round around courtyard the set up has he and

דעם משכּן און דעם מזבח , און אַרויפֿגעטאָן דעם
dem aroifgeton un mizbeyech dem un mishkn dem
the placed and altar the and Tabernacle the

טויערפֿאָרהאַנג פֿון הויף . און משה האָט גענעדיקט די
di geendikt hot Moshe un hoif fun toierforhang
the finished had Moshe and courtyard of curtain for the gates

אַרבעט.
arbet
work

לד און דער וואָלקן האָט איינגעדעקט דעם אוֹהל-מוֹעד , און די
di un ohel-moed dem aingedekt hot volken der un
the and Tent of Meeting the covered has cloud the and

לה פּראַכט פֿון ה האָט אָנגעפֿילט דעם משכּן . און משה האָט
hot Moshe un mishkn dem ongefilt hot Hashem fun pracht
has Moshe and Tabernacle the filled has Hashem of glory

נישט געקענט אַריַינגיין אין אוֹהל-מוֹעד , ווייַל דער וואָלקן האָט אויף
oif hot volken der vail ohel-moed in araingein gekent nisht
on has cloud the for Tent of Meeting in enter able not

אים גערוט, און די פּראַכט פֿון ה האָט אָנגעפֿילט דעם משכּן .
mishkn dem ongefilt hot Hashem fun pracht di un gerut im
Tabernacle the filled has Hashem of glory the and rested it

לו און ווען דער וואָלקן האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון משכּן , פֿלעגן
flegn mishkn fun oifgehoibn zich hot volken der ven un
would Tabernacle from lifted up self has cloud the when and

די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל ציען אויף אַלע זייערע צִיונגען . לז און אַז
az un tsiungen zeyere ale oif tsien Yisroel fun kinder di
when and journeys their all on advance Yisroel of children the

דער וואָלקן פֿלעגט זיך נישט אויפֿהייבן, פֿלעגן זיי נישט ציען , ביז
biz tsien nisht zei flegn oifheibn nisht zich flegt volken der
until advance not they would lift up not self used to cloud the

דעם טאָג וואָס ער האָט זיך אויפֿגעהויבן. לח וואָרעם דער וואָלקן פֿון
fun volken der vorem oifgehoibn zich hot er vos tog dem
of cloud the for lifted up self has he which day the

ה איז געווען אויפֿן משכּן ביַי טאָג, און אַ פֿייַער פֿלעגט
flegt faier a un tog bai mishkn oifn geven iz Hashem
used to fire a and day by Tabernacle on having been is Hashem

זיַין דרינען ביַי נאַכט, פֿאַר די אויגן פֿון דעם גאַנצן הויז פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz gantsn dem fun oign di far nacht bai drinen zain
Yisroel of house all the of eyes the before night by in it be

אין אַלע זייערע צִיונגען .
tsiungen zeyere ale in
journeys their all in

34 Then the Anan covered the Ohel Mo'ed, and the Kavod Hashem filled the Mishkan. 35 And Moshe was not able to enter into the Ohel Mo'ed, because the Shekinah cloud abode thereon, and the Kavod Hashem filled the Mishkan.

36 And when the Anan was taken up from over the Mishkan, the Bnei Yisroel went onward in all their journeys; 37 But if the Anan were not taken up, then they journeyed not till the day that it was taken up. 38 For the Anan Hashem was upon the Mishkan by day, and Eish was on it by night, in the sight of all the Bais Yisroel, throughout all their journeys.

Leviticus

וַיִּקְרָא

VAYIKRA

וַיִּקְרָא

1 And Hashem spoke unto Moshe, and spoke unto him out of the Ohel Mo'ed *(Tent of Meeting)* saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, If any man of you bring a korban unto Hashem, ye shall bring your korban of the cattle, even of the herd, and of the flock.

[3] If his korban be an olah *(burnt sacrifice)* of the herd, let him offer a zachar tamim *(male without blemish)*; he shall offer it that he may be accepted at the entrance of the Ohel Mo'ed before Hashem. [4] And he shall lay his hand upon the head of the olah *(burnt offering)*; and it shall be accepted for him to make kapporah for him. [5] And he shall slaughter *(shachat)* the young bull before Hashem; and the kohanim, Aharon's banim, shall bring the dahm, and sprinkle the dahm around upon the Mizbe'ach that is by the entrance of the Ohel Mo'ed. [6] And he shall skin the olah, and cut it into pieces. [7] And the Bnei Aharon the kohen shall put eish upon the Mizbe'ach,

א אוּן ה הָאָט גערופֶן צוּ משהן , אוּן הָאָט צוּ אִים גערעדט
geredt im tsu hot un Mosheen tsu gerufn hot Hashem un
spoken him to has and Moshe to called has Hashem and

ב רעדט צוּ די קינדער פוּן : אַזוי צוּ זאָגן , אוֹהל-מוֹעד פוּן
fun kinder di tsu red zogn tsu azoi ohel-moed fun
of children the to speak say to so Tent of Meeting from

יִשְׂרָאֵל, אוּן זאָלסט זאָגן צוּ זיי : אַז עמיצער פוּן אײַך וועט
vet aich fun emitser az zei tsu zogn zolst un Yisroel
will you of someone when them to say you(SG) must and Israel

ברענגען אַ קָרבָּן צוּ ה , זאָלט איר פוּן פֶיך , פוּן רינדער
rinder fun fich fun ir zolt Hashem tsu korben a brengen
cattle from livestock from you shall Hashem to korban a bring

אָדער פוּן שאָף , ברענגען אייער קָרבָּן .
korben aier brengen shof fun oder
korban your bring sheep from or

ג אויב אַ בראַנדאָפּפֶער איז זײַן קָרבָּן , פוּן רינדער, זאָל ער אִים
im er zol rinder fun korben zain iz brandopfer a oib
it he shall cattle from korban his is olah a if

ברענגען אַ זָכר אָן אַ פֿעלער ; צום איינגאַנג פוּן אוֹהל-מוֹעד
ohel-moed fun aingang tsum feler a on zocher a brengen
Tent of Meeting of entrance to blemish a without male a bring

זאָל ער אִים ברענגען, כדי ער זאָל באַווילליקט ווערן פֿאַר ה .
Hashem far vern bavilikt zol er kedei brengen im er zol
Hashem before become accepted shall he so that bring it he shall

ד אוּן ער זאָל אָנלענען זײַן האַנט אויפֿן קאָפּ פוּן בראַנדאָפּפֶער, אוּן עס
es un brandopfer fun kop oifn hant zain onlenen zol er un
it and olah of head on hand his lay shall he and

ווועט באַווילליקט ווערן פוּן אִים, מכַפֶּר צוּ זײַן אויף אִים. ה אוּן
un im oif zain tsu mechaper im fun vern bavilikt vet
and him for be to expiate him from become accepted will

ער זאָל שעכטן דאָס יונגע רינד פֿאַר ה , אוּן די קינדער
kinder di un Hashem far rind yunge dos shechtn zol er
children the and Hashem before bull young this slaughter shall he

פוּן אַהרֹן , די כֹהנים , זאָלן געענען דאָס בלוט , אוּן שפּרענגען
shprengen un blut dos genenen zoln koyanim di Aharon fun
scatter and blood this bring close shall kohanim the Aaron of

דאָס בלוט רונד אַרום אויף דעם מזבח וואָס בײַם אײַנגאַנג
aingang baim vos mizbeyech dem oif arum rund blut dos
entrance at which altar the on round around blood this

פוּן אוֹהל-מוֹעד . ו אוּן ער זאָל אָפּשינדן דאָס בראַנדאָפּפֶער, אוּן
un brandopfer dos opshindn zol er un ohel-moed fun
and olah this skin shall he and Tent of Meeting of

עס צעשניידן אויף זײַנע שטיקער. ז אוּן די קינדער פוּן אַהרֹן דעם
dem Aharon fun kinder di un shtiker zaine oif tseshnaidn es
the Aaron of children the and pieces its on cut up it

and lay the wood in order upon the eish; [8] And the kohanim, Aharon's banim, shall lay the parts, the head, and the fat, in order upon the wood that is on the eish which is upon the Mizbe'ach: [9] But his innards and his legs shall he wash in mayim; and the kohen shall burn the whole on the Mizbe'ach, to be an olah, an offering made by eish, of a re'ach nicho'ach *(sweet savour)* unto Hashem.

[10] And if his korban be of the flocks, namely, of the sheep, or of the goats, for an olah *(burnt offering)*; he shall bring it a zachar tamim *(male without blemish)*. [11] And he shall slaughter *(shachat)* it on the side of the Mizbe'ach northward before Hashem: and the kohanim, Aharon's banim, shall sprinkle his dahm around upon the Mizbe'ach. [12] And he shall cut it into pieces, with his head and his fat; and the kohen shall lay them in order on the wood that is on the eish which is upon the Mizbe'ach: [13] But he shall wash the innards and the legs with mayim; and the kohen shall bring the whole, and burn it upon the Mizbe'ach: it is an olah, an offering made by eish, of a re'ach nicho'ach *(sweet savour)* unto Hashem.

כהן זאָל אַרויפֿטאָן פֿייַער אויפֿן מזבח , און אָנלייגן האָלץ אויפֿן
oifn holts onleign un mizbeyech oifn faier aroifton zoln koyen
on wood lay and altar on fire place shall kohen

פֿייַער. ח און די קינדער פֿון אַהרן , די כהנים , זאָלן אויסלייגן
oisleigen zoln koyanim di Aharon fun kinder di un faier
arrange shall kohanim the Aaron of children the and fire

די שטיקער, דעם קאָפּ, און דאָס פֿעטס, אויף דעם האָלץ וואָס
vos holts dem oif fets dos un kop dem shtiker di
which is wood the on fats the and head the pieces the

איבער דעם פֿייַער וואָס אויפֿן מזבח . ט און זיַין אינגעווייד און
un ingeveid zaine un mizbeyech oifn vos faier dem iber
and innards its and altar on the which is fire the upon

זיַינע קני זאָל ער אָפּשוועמקען אין וואַסער, און דער כהן זאָל
zol koyen der un vaser in opshvenken er zol kni zaine
shall kohen the and water in wash he shall knees its

אַלצדינג דעמפֿן אויפֿן מזבח פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער, אַ
a brandopfer a far mizbeyech oifn demfn altsding
a olah an for altar on burn up in smoke everything

פֿייַעראָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה .
Hashem tsu reyech geshmakn a far faieropfer
Hashem to aroma soothing a for offering by fire

י און אויב זיַין קָרבָּן איז פֿון לעמער, פֿון שעפּסן אָדער פֿון ציגן ,
tsign fun oder shepsn fun lemer fun iz korben zain oib un
goats of or sheep of lambs from is korban his if and

פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער, זאָל ער אים ברענגען אַ זָכר אָן . אַ פֿעלער
feler a on zocher a brengen im er zol brandopfer a far
blemish a without male a bring him he shall olah a for

יא און ער זאָל אים שעכטן בייַ דער צפֿון-זיַיט פֿון מזבח
mizbeyech fun tsofn-zait der bai shechtn im zol er un
altar of the north side the at slaughter it shall he and

פֿאַר ה , און די קינדער פֿון אַהרן , די כהנים , זאָלן
zoln koyanim di Aharon fun kinder di un Hashem far
shall priests the Aaron of children the and Hashem before

שפּרענגען זיַין בלוט אויפֿן מזבח רונד אַרום . יב און ער זאָל
shprengen zain blut oifn mizbeyech rund arum er un zol
scatter its blood on altar round around and he shall

אים צעשניידן אויף זיַינע שטיקער; און דער כהן זאָל זיי אויסלייגן
oisleigen zei zol koyen der un shtiker zaine oif tseshnaidn im
arrange them shall kohen the and pieces its on cut up it

מיטן קאָפּ און מיטן פֿעטס אויף דעם האָלץ וואָס אויבער דעם פֿייַער
faier dem iber vos holts dem oif fets mitn un kop mitn
fire the over which wood the on fats with and head with

וואָס אויפֿן מזבח . יג און די אינגעווייד און די קני זאָל ער
er zol kni di un ingeveid di un mizbeyech oifn vos
he shall knees the and innards the and altar on which

אָפּשוועמקען אין וואַסער; און דער כהן זאָל אַלצדינג געבענען ,
genenen altsding zol koyen der un vaser in opshvenken
bring close everything shall kohen the and water in wash

און דעמפֿן אויפֿן מזבח . אַ בראַנדאָפּפֿער איז דאָס, אַ
un demfn oifn mizbeyech oifn dos iz brandopfer a
and burn up in smoke on altar a olah a is this an

פֿייַעראָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה .
Hashem tsu reyech geshmakn a far faieropfer
Hashem to aroma soothing a for offering by fire

יד און אויב אַ בראַנדאָפּפֿער פֿון עוֹפֿות איז זײַן קָרבָּן צו ה ,
Hashem tsu korben zain iz ofot fun brandopfer a oib un
Hashem to korban his is birds of olah a if and

זאָל ער ברענגען זײַן קָרבָּן פֿון טורטלטויבן אָדער פֿון יונגע טויבן.
toibn yunge fun oder turtltoibn fun korben zain brengen er zol
dove young of or pigeons of korban his bring he shall

טו און דער כהן זאָל אים גענענען צום מזבח , און אָפּקניַפּן
opknaipn un mizbeyech tsum genenen im zol koyen der un
pinch and altar to bring close him shall kohen the and

זײַן קאָפּ, און דעמפֿן אויפֿן מזבח ; און זײַן בלוט זאָל
zol blut zain un mizbeyech oifn demfn un kop zain
shall blood his and altar on burn up in smoke and head its

טז אויסגעקווטשט ווערן אויף דער וואַנט פֿון מזבח . און ער זאָל
zol er un mizbeyech fun vant der oif vern oisgekvetsht
shall he and altar of wall the on become squeezed

אַראָפּנעמען זײַן וואָליע מיט אירע פֿעדערן, און זי אַוועקגעוואָרפֿן לעבן
lebn avekgevorfen zi un federn ire mit volie zain aropnemen
near cast off it and feathers her with crop its remove

מזבח אין מזרח-זײַט , אין אָרט פֿון דער אַש . יז און ער זאָל אים
im zol er un ash der fun ort in mizrech-zait in mizbeyech
it shall he and ashes the of place in the east side in altar

אויפּריַיסן פֿאַר זײַנע פֿליגלען, אָבער נישט פֿונאַנדערשיידן ; און דער
der un funandersheidn nisht ober fliglen zaine far oifraisn
the and separate not but wings its before tear open

כהן זאָל אים דעמפֿן אויפֿן מזבח , אויף דעם האָלץ
holts dem oif mizbeyech oifn demfn im zol koyen
wood the on altar on burn up in smoke it shall kohen

וואָס איבערן פֿייַער. אַ בראַנדאָפּפֿער איז דאָס, אַ פֿייַעראָפּפֿער פֿאַר אַ
a far faieropfer a dos iz brandopfer a faier ibern vos
a for offering by fire a this is olah an fire over which

געשמאַקן ריח צו ה .
Hashem tsu reyech geshmakn
Hashem to aroma soothing

ב און אַז עמיצער וועט ברענגען אַ שפּייַזאָפּפֿער צו ה , זאָל
zol Hashem tsu shpaizopfer a brengen vet emitser az un
shall Hashem to minchah a bring will someone when and

זײַן קָרבָּן זײַן פֿון זעמלמעל, און ער זאָל אַרויסגיסן אויף אים
im oif aroisgisn zol er un zemelmel fun zain korben zain
it on pour out shall he and fine flour of be korban his

ב אייל, און אַרויפֿטאָן אויף אים ווײַרעך . און ער זאָל עס ברענגען צו די
di tsu brengen es zol er un vairech im oif aroifton un eil
the to bring it shall he and incense it on put and oil

קינדער פֿון אַהרֹן , די כֹהנים ; און ער זאָל אָנהויפֿן דערפֿון זײַן
zain derfun onhoifn zol er un koyanim di Aharon fun kinder
his thereof heap up shall he and kohanim the Aaron of children

פֿולן הויפֿן – פֿון זײַן זעמלמעל, און פֿון זײַן אייל, מיט זײַן גאַנצן
gantsn zain mit eil zain fun un zemelmel zain fun hoifn fuln
all the its with oil its of and fine flour his of heap full

ווײַרעך, און דער כהן זאָל דעמפֿן זײַן דערמאָנונג
dermonung zain demfn zol koyen der un vairech
memorial portion its burn up in smoke shall kohen the and incense

אויפֿן מזבח , אַ פֿייַעראָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו
tsu reyech geshmakn a far faieropfer a mizbeyech oifn
to aroma soothing a for offering by fire an altar on

14 And if the olah for his korban to Hashem be of fowls, then he shall bring his korban of turtledoves, or of young pigeons. 15 And the kohen shall bring it unto the Mizbe'ach, and wring off his head, and burn it on the Mizbe'ach; and the dahm thereof shall be pressed out at the side of the Mizbe'ach: 16 And he shall pluck away his crop with his feathers, and cast it beside the Mizbe'ach on the east side, by the place of the ashes: 17 And he shall tear it open with the wings thereof, but shall not tear it in half; and the kohen shall burn it upon the Mizbe'ach, upon the wood that is upon the eish; it is an olah, an offering made by eish, of a re'ach nicho'ach *(sweet savour)* unto Hashem.

2 And when a nefesh will offer a korban minchah unto Hashem, his korban shall be of fine flour; and he shall pour shemen upon it, and put incense thereon; 2 And he shall bring it to the Bnei Aharon the kohanim; and he shall take thereout his handful of the flour thereof, and of the shemen thereof, with all the incense thereof; and the kohen shall burn the memorial portion of it upon the Mizbe'ach, to be an offering made by

eish, of a re'ach nicho'ach unto Hashem; 3 And the remnant of the minchah shall belong to Aharon and his Banim; it is a kodesh kodashim of the offerings of Hashem made by eish.

4 And if thou bring a korban minchah baked in an oven, it shall be matzot cakes of fine flour mixed with shemen, or matzot wafers anointed with shemen.

5 And if thy korban minchah be on a pan, it shall be of fine flour matzot, mixed with shemen. 6 Thou shalt break it in pieces, and pour shemen thereon; it is a minchah.

7 And if thy korban minchah be in a deep pan, it shall be made of fine flour with shemen.

8 And thou shalt bring the minchah that is made of these things unto Hashem; and when it is presented unto the kohen, he shall bring it unto the Mizbe'ach. 9 And the kohen shall take from the minchah a memorial portion thereof, and shall burn it upon the Mizbe'ach; it is an offering made by eish, of a re'ach nicho'ach unto Hashem. 10 And that which is left of the minchah shall belong to Aharon and his Banim; it is a kodesh kodashim of the offerings of Hashem made

ה . ג און דאָס איבעריקע פֿון דעם שפּײַזאָפּפֿער איז פֿאַר אַהרֹנען
Aharonen far iz shpaizopfer dem fun iberike dos un Hashem
Aaron for is minchah the of remaining this and Hashem

און פֿאַר זײַנע קינדער ; אַ הײליקסטע הײליקייט פֿון די פֿײַעראָפּפֿער
faieropfer di fun heilikeit heilikste a kinder zaine far un
offering by fire the of holiness most holy a children his for and

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

ד און אַז דו וועסט ברענגען אַ שפּײַזאָפּפֿער געבאַקן אין אויוון,
oivn an in gebakn shpaizopfer a brengen vest du az un
oven an in baked minchah a bring will you when and

זאָל עס זײַן פֿון זעמלמעל, אומגעזײַערטע חלות פֿאַרמישט מיט איל,
eil mit farmisht chalus umgezaierte zemelmel fun zain es zol
oil with mixed loaves unleavened fine flour of be it shall

אָדער אומגעזײַערטע קוכנס באַשמירט מיט איל.
eil mit bashmirt kuchns umgezaierte oder
oil with smeared wafers unleavened or

ה און אויב אַ שפּײַזאָפּפֿער אויף אַ באַקפֿאַן איז דײַן קָרבָּן , זאָל עס
es zol korben dain iz bakfan a oif shpaizopfer a oib un
it shall korban your is bakepan a on minchah a if and

זײַן פֿון זעמלמעל פֿאַרמישט מיט איל, אומגעזײַערט. ו זאָלסט עס
es zolst umgezaiert eil mit farmisht zemelmel fun zain
it you(SG) must unleavened oil with mixed fine flour of be

צעברעכן אין בראָקן, און אַרויסגיסן דערויף איל; אַ שפּײַזאָפּפֿער איז דאָס.
dos iz shpaizopfer a eil deroif aroisgisn un brokn in tsebrokn
this is minchah a oil on it pour out and pieces in break up

ז און אויב אַ שפּײַזאָפּפֿער אין אַ בראָטפֿאַן איז דײַן קָרבָּן , זאָל עס
es zol korben dain iz brotfan a in shpaizopfer a oib un
it shall korban your is broil pan a in minchah a if and

געמאַכט ווערן פֿון זעמלמעל מיט איל.
eil mit zemelmel fun vern gemacht
oil with fine flour of become made

ח און זאָלסט ברענגען דאָס שפּײַזאָפּפֿער וואָס ווערט געמאַכט
gemacht vert vos shpaizopfer dos brengen zolst un
made shall be which minchah this bring you(SG) must and

פֿון די דאָזיקע, צו ה ; און מע זאָל עס דערלאַנגען צום כֹּהן ,
koyen tsum derlangen es zol me un Hashem tsu dozike di fun
kohen to serve it shall one and Hashem to these the of

און ער זאָל עס געבענען צום מזבח . ט און דער כֹּהן זאָל
zol koyen der un mizbeyech tsum genenen es zol er un
shall kohen the and altar to bring close it shall he and

אַראָפּהייבן פֿון דעם שפּײַזאָפּפֿער זײַן דערמאָנונג , און דעמפֿן
demfn un dermonung zain shpaizopfer dem fun aropheibn
burn up in smoke and memorial his minchah the of lift

אויפֿן מזבח – אַ פֿײַעראָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו
tsu reyech geshmakn a far faieropfer a mizbeyech oifn
to aroma soothing a for offering by fire a altar on

ה . י און דאָס איבעריקע פֿון דעם שפּײַזאָפּפֿער איז פֿאַר אַהרֹנען
Aharonen far iz shpaizopfer dem fun iberike dos un Hashem
Aaron for is minchah the of remaining this and Hashem

און פֿאַר זײַנע קינדער ; אַ הײליקסטע הײליקייט פֿון די פֿײַעראָפּפֿער
faieropfer di fun heilikeit heilikste a kinder zaine far un
offering by fire the of holiness most holy a children his for and

by eish. [11] No minchah, which ye shall bring unto Hashem, shall be made with chametz; for ye shall burn no se'or, nor any devash, in any offering of Hashem made by eish. [12] As for the korban reshit *(firstfruit offering)*, ye shall offer them unto Hashem; but they shall not be burned on the Mizbe'ach for a re'ach nicho'ach. [13] And every korban of thy minchah shalt thou season with melach; neither shalt thou suffer the melach Brit Eloheicha to be lacking from thy minchah; with every minchah of thine thou shalt offer melach.

יא כׇּל־הַמִּנְחָה֩ אֲשֶׁ֨ר תַּקְרִ֜יבוּ לַיהוָ֗ה לֹ֤א תֵֽעָשֶׂה֙ חָמֵ֔ץ כִּ֣י כׇל־שְׂאֹ֔ר וְכׇל־דְּבַ֖שׁ לֹֽא־תַקְטִ֣ירוּ מִמֶּ֔נּוּ אִשֶּׁ֖ה לַיהוָֽה׃

Hashem tsu brengen vet ir vos shpaizopfer kein Hashem fun
Hashem to bring will you which minchah to Hashem of

un zoierteig kein fun vorem chomets fun vern gemacht nisht zol
and se'or any of because chametz of become made not shall

faieropfer a demfn nisht ir tort honik kein
offering by fire a burn up in smoke not you are allowed honey any

יב קׇרְבַּן־רֵאשִׁ֖ית תַּקְרִ֣יבוּ אֹתָ֑ם לַיהוָה֙ וְאֶל־הַמִּזְבֵּ֔חַ לֹ֥א יַעֲל֖וּ לְרֵ֥יחַ נִיחֹֽחַ׃

brengen zei ir megt ershtfrucht fun korben a far Hashem tsu
bring them you may firstfruit of korban a for Hashem to

a far aroifkumen nisht zei torn mizbeyech oifn ober Hashem tsu
a for come up not they do altar on but Hashem to

יג וְכׇל־קׇרְבַּ֥ן מִנְחָתְךָ֖ בַּמֶּ֣לַח תִּמְלָ֑ח וְלֹֽא־תַשְׁבִּ֞ית מֶ֤לַח בְּרִית־אֱלֹהֶ֙יךָ֙ מֵעַ֣ל מִנְחָתֶ֔ךָ עַ֖ל כׇּל־קׇרְבָּנְךָ֥ תַּקְרִ֖יב מֶֽלַח׃

zalts mit zolstu shpaizopfer itlech dain un reyech geshmakn
salt with shall you minchah every your and aroma soothing

dos shpaizopfer dain fun oislozen nisht zolst un bazaltsn
this minchah your of end not you(SG) must and salt

zolstu korben itlechn dain mit bris G-ts dain fun zalts
shall you korban each your with covenant G-d's your of salt

מקריבֿ זײַן זאַלץ.
zalts zain makrev
salt be offer

14 And if thou offer a minchah of thy bikkurim unto Hashem, thou shalt offer for the minchah of thy bikkurim ripe ears of grain roasted by the eish, even meal ground from new grain. [15] And thou shalt put shemen upon it, and lay incense thereon; it is a minchah. [16] And the kohen shall burn the memorial portion of it, part of the ground grain thereof, and part of the shemen thereof, with all the incense thereof; it is an offering made by eish unto Hashem.

3 And if his korban be a zevach of shelamim, if he offer it of the herd; whether it be a zachar or nekevah, he shall offer it

יד וְאִם־תַּקְרִ֤יב מִנְחַת־בִּכּוּרִים֙ לַיהוָ֔ה אָבִ֥יב גֶּ֖רֶשׂ קָל֑וּי תַּקְרִ֗יב אֶת־מִנְחַת֙ בִּכּוּרֶ֔יךָ׃

un oib du vost brengen a shpaizopfer fun ershttsaitike tsu
and if you will bring a minchah of first grain to

zolstu zangen brengen zaftn gebrent in faier gres fun
you shall bring parched in fire coarse meal from

טו וְנָתַתָּ֥ עָלֶ֖יהָ שֶׁ֑מֶן וְשַׂמְתָּ֥ לְבֹנָ֖ה עָלֶ֣יהָ מִנְחָ֔ה הִֽוא׃

un dain fun shpaizopfer dem far kerner frishe
and your of minchah the for kernel fresh

zolst vairech im oif aroifton un eil im oif aroifgisn
you(SG) must pour it on oil and put it on incense

טז וְהִקְטִ֣יר הַכֹּהֵ֗ן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ֙ מִגִּרְסָ֣הּ מִשַּׁמְנָ֔הּ עַל֙ כׇּל־לְבֹנָתָ֔הּ אִשֶּׁ֖ה לַיהוָֽה׃

zain demfn zol koyen der un dos iz shpaizopfer a
his burn up in smoke shall kohen the and this is minchah a

gantsn zain mit eil zain fun un grits zain fun dermonung
all the its with oil its from and bits its from memorial portion

וויַרעך, אַ פֿײַעראָפּפֿער צו ה׳.
Hashem tsu faieropfer a vairech
Hashem to offering by fire an incense

ג וְאִם־זֶ֥בַח שְׁלָמִ֖ים קׇרְבָּנ֑וֹ אִם־מִן־הַבָּקָ֥ר הוּא־מַקְרִ֛יב אִם־זָכָ֥ר אִם־נְקֵבָ֖ה תָּמִ֥ים יַקְרִיבֶֽנּוּ׃

un oib a fridopfer iz zain korben brengt er oib un
and if a peace offering is his korban bring he if and

rinderֿ sai a zocher sai a nekeyve a zol er oifn
cattle a whether male a whether female a shall he without

tamim *(without blemish)* before Hashem. 2 And he shall lay his hand upon the head of his korban, and slaughter *(shachat)* it at the entrance of the Ohel Mo'ed; and Aharon's Banim the kohanim shall sprinkle the dahm upon the Mizbe'ach around. 3 And he shall offer of the zevach of the shelamim an offering made by eish unto Hashem; the chelev *(fat)* that covereth the innards, and all the chelev *(fat)* that is upon the innards, 4 And the two kidneys, and the chelev *(fat)* that is around them, which is by the loins, and the diaphragm with the liver, with the kidneys, it shall he remove. 5 And Aharon's Banim shall burn it on the Mizbe'ach upon the olah which is upon the wood that is on the eish; it is an offering made by eish, of a re'ach nicho'ach unto Hashem.

אַ פֿעלער אים ברענגען פֿאַר ה׳ . ב און ער זאָל אָנלענען זײַן
zain onlenen zol er un Hashem far brengen im feler a
his lay shall he and Hashem before bring him blemish a

האַנט אויפֿן קאָפּ פֿון זײַן קָרְבָּן , און אים שעכטן בײַם אײנגאַנג
aingang baim shechtn im un korben zain fun kop oifn hant
entrance at slaughter it and korban his of head on hand

פֿון אוֹהל-מוֹעד , און די קינדער פֿון אַהרֹן , די כֹהנים , זאָלן
zoln koyanim di Aharon fun kinder di un ohel-moed fun
shall kohanim the Aaron of children the and Tent of Meeting of

שפּרענגען דאָס בלוט אויפֿן מזבח רונד אַרום . ג און ער זאָל
zol er un arum rund mizbeyech oifn blut dos shprengen
shall he and round around altar on blood this scatter

געגענען פֿון דעם פֿרידאָפּפֿער , אַ פֿײַעראָפּפֿער צו ה׳ , דאָס
dos Hashem tsu faieropfer a fridopfer dem fun genenen
this Hashem to offering by fire a peace offering the of bring close

פֿעטס וואָס דעקט צו די אינגעווייד, און דאָס גאַנצע פֿעטס וואָס אויף
oif vos fets gantse dos un ingeveid di tsu dekt vos fets
upon which fats all the this and innards the to cover which fats

די אינגעווייד, ד און בײדע נירן , און דאָס פֿעטס וואָס אויף זיי ,
zei oif vos fets dos un nirn beide un ingeveid di
them upon which fats this and kidneys two and innards the

וואָס בײַ די פֿלאַנקען, און דאָס רויטפֿלייש איבערן לעבער – בײַ די
di bai leber ibern roitfleish dos un flanken di bai vos
the by liver over caul this and flanks the by which

נירן זאָל ער עס אַראָפּנעמען. ה און די קינדער פֿון אַהרֹן זאָלן עס
es zoln Aharon fun kinder di un aropnemen es er zol nirn
it shall Aaron of children the and remove it he shall kidneys

דעמפֿן אויפֿן מזבח איבער דעם בראַנדאָפּפֿער וואָס אויפֿן
oifn vos brandopfer dem iber mizbeyech oifn demfn
on which olah the over altar on burn up in smoke

האָלץ וואָס איבערן פֿײַער, אַ פֿײַעראָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן ריח
reyech geshmakn a far faieropfer a faier ibern vos holts
aroma soothing a for offering by fire an fire over which wood

צו ה׳ .
Hashem tsu
Hashem to

6 And if his korban for a zevach shelamim unto Hashem be of the flock; zachar or nekevah, he shall offer it tamim *(without blemish)*. 7 If he offer a keves *(lamb)* for his korban, then shall he offer it before Hashem. 8 And he shall lay his hand upon the head of his korban, and slaughter *(shachat)* it before the Ohel Mo'ed; and Aharon's Banim shall sprinkle the dahm thereof around upon the Mizbe'ach. 9 And he

ו און אויב פֿון קליינפֿי איז זײַן קָרְבָּן פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער
fridopfer a far korben zain iz kleinfi fun oib un
peace offering a for korban his is from the flock of if and

צו ה׳ , אַ זָכר אָדער אַ נקבֶה , זאָל ער אָן אַ פֿעלער
feler a on er zol nekeyve a oder zocher a Hashem tsu
blemish a without he shall female a or male a Hashem to

אים ברענגען. ז אויב אַ שעפּס ברענגט ער פֿאַר זײַן קָרְבָּן , זאָל ער אים
im er zol korben zain far er brengt sheps a oib brengen im
it he shall korban his for he bring sheep a if bring it

געגענען פֿאַר ה׳ . ח און ער זאָל אָנלענען זײַן האַנט אויפֿן
oifn hant zain onlenen zol er un Hashem far genenen
on hand his lay shall he and Hashem before bring close

קאָפּ פֿון זײַן קָרְבָּן , און אים שעכטן פֿאַרן אוֹהל-מוֹעד ; און
un ohel-moed faran shechtn im un korben zain fun kop
and Tent of Meeting before slaughter it and korban his of head

די קינדער פֿון אַהרֹן זאָלן שפּרענגען זײַן בלוט אויפֿן מזבח
mizbeyech oifn blut zain shprengen zoln Aharon fun kinder di
altar on blood its scatter shall Aaron of children the

shall offer of the zevach hashelamim an offering made by eish unto Hashem; the chelev thereof, and the whole fat tail, it shall he remove by the backbone; and the chelev that covereth the innards, and all the chelev that is upon the innards, 10 And the two kidneys, and the chelev *(fat)* that is upon them, which is by the loins, and the diaphragm with the liver, with the kidneys, it shall he remove. 11 And the kohen shall burn it upon the Mizbe'ach; it is the lechem of the offering made by eish unto Hashem.

12 And if his korban be a goat, then he shall offer it before Hashem. 13 And he shall lay his hand upon the head of it, and slaughter *(shachat)* it before the Ohel Mo'ed; and the Bnei Aharon shall sprinkle the dahm thereof upon the Mizbe'ach round about. 14 And he shall offer thereof his korban, even an offering made by eish unto Hashem; the chelev *(fat)* that covereth the innards, and all the chelev *(fat)* that is upon the innards, 15 And the two kidneys, and the chelev *(fat)* that is upon them, which is by the loins, and the diaphragm above the liver, with the kidneys, it shall he remove. 16 And the kohen shall burn them upon the Mizbe'ach; it is the lechem of the offering

רונד אַרום . ט און ער זאָל געבענטן פֿון דעם פֿרידאָפּפֿער , אַ
a fridopfer dem fun genenen zol er un arum rund
a peace offering the of bring close shall he and round around

פַֿיַיעראָפּפֿער צו ה , זײַן פֿעטס, דעם גאַנצן ווײדל – לעבן דעם
dem lebn veidl gantsn dem fets zain Hashem tsu faieropfer
the near tail all the fats its Hashem to offering by fire

רוקנבײן זאָל ער אים אַראָפּנעמען – און דאָס פֿעטס וואָס דעקט צו
tsu dekt vos fets dos un aropnemen im er zol ruknbein
to cover which fats these and remove him he shall backbone

די אינגעווייד, און דאָס גאַנצע פֿעטס וואָס אויף די אינגעווייד, י און בײדע
beide un ingeveid di oif vos fets gantse dos un ingeveid di
two and innards the on which fats whole this and innards the

נירן , און דאָס פֿעטס וואָס אויף זיי , וואָס בײַ די פֿלאַנקען, און
un flanken di bai vos zei oif vos fets dos un nirn
and flanks the by which them on which fats these and kidneys

דאָס רויטפֿלייש איבערן לעבער – בײַ די נירן זאָל ער עס אַראָפּנעמען
aropnemen es er zol nirn di bai leber ibern roitfleish dos
remove it he shall kidneys the by liver over caul this

יא און דער כהן זאָל עס דעמפֿן אויפֿן מזבח , אַ שפּײַז
shpaiz a mizbeyech oifn demfn es zol koyen der un
food a altar on burn up in smoke it shall kohen the and

פֿון פַֿיַיעראָפּפֿער צו ה .
Hashem tsu faieropfer fun
Hashem to offering by fire of

יב און אויב אַ ציג איז זײַן קָרבָּן , זאָל ער אים געבענטן פֿאַר
far genenen im er zol korben zain iz tsig a oib un
before come near him he shall korban his is goat a if and

ה . יג און ער זאָל אָנלענען זײַן האַנט אויף זײַן קאָפּ, און אים
im un kop zain oif hant zain onlenen zol er un Hashem
it and head its on hand his lay shall he and Hashem

שעכטן פֿאַרן אוֹהל-מוֹעד ; און די קינדער פֿון אַהרן זאָלן
zoln Aharon fun kinder di un ohel-moed faran shechtn
shall Aaron of children the and Tent of Meeting before the slaughter

שפּרענגען זײַן בלוט אויפֿן מזבח רונד אַרום . יד און ער זאָל
shprengen zain blut oifn mizbeyech rund arum oifn er zol
scatter its blood on altar round around shall he and

געבענטן דערפֿון זײַן קָרבָּן , אַ פַֿיַיעראָפּפֿער צו ה : דאָס
dos Hashem tsu faieropfer a korben zain derfun genenen
these Hashem to offering by fire a korban his thereof bring close

פֿעטס וואָס דעקט צו די אינגעווייד, און דאָס גאַנצע פֿעטס וואָס
vos fets gantse dos un ingeveid di tsu dekt vos fets
which fats whole this and innards the to cover which fats

אויף די אינגעווייד, טו און בײדע נירן , און דאָס פֿעטס וואָס
oif vos fets dos un nirn beide un ingeveid di oif
on which fats these and kidneys two and innards the on

זיי , וואָס בײַ די פֿלאַנקען, און דאָס רויטפֿלייש איבערן לעבער –
leber ibern roitfleish dos un flanken di bai vos zei
liver over caul this and flanks the by which them

בײַ די נירן זאָל ער עס אַראָפּנעמען. טז און דער כהן זאָל עס
es zol koyen der un aropnemen es er zol nirn di bai
it shall kohen the and remove it he shall kidneys the with

דעמפֿן אויפֿן מזבח – אַ שפּײַז פֿון פַֿיַיעראָפּפֿער פֿאַר אַ
a far faieropfer fun shpaiz a mizbeyech oifn demfn
a for offering by fire of food a altar on burn up in smoke

made by eish for a re'ach nicho'ach; all the chelev *(fat)* is Hashem's. [17] It shall be a chukkat olam for your generations throughout all your dwellings, that ye eat neither chelev *(fat)* nor dahm *(blood)*.

4 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, saying, If a nefesh shall sin through ignorance *(unintentionally)* against any of the mitzvot of Hashem concerning things which ought not to be done, and shall do against any of them; [3] If the Kohen HaMoshiach do sin, bringing guilt upon the people; then let him bring for his chattat *(sin)*, which he hath sinned, a young bull tamim *(without blemish)* unto Hashem for a chattat *(sin offering)*. [4] And he shall bring the young bull unto the entrance of the Ohel Mo'ed before Hashem; and shall lay his hand upon the young bull's head, and slaughter *(shachat)* the young bull before Hashem. [5] And the Kohen HaMoshiach shall take of the young bull's dahm, and bring it to the Ohel Mo'ed; [6] And the kohen shall dip his forefinger in the dahm, and sprinkle of the dahm seven times before Hashem, before the Parochet *(curtain)* of the Kodesh. [7] And the kohen shall put some of the dahm upon the horns of the Mizbe'ach

געשמאַקן ריח ; דאָס גאַנצע פֿעטס צו ה . יז אַן אייביק געזעץ אויף
oif gezets eibik an Hashem tsu fets gantse dos reyech geshmakn
on law ever an Hashem to fats whole this aroma soothing

איִערע דור-דורות אין אַלע איִערע ווווינערטער: קיין חֵלֶב
Chelev kein voinerter aiere ale in dor-doires aiere
fat any dwellings your all in throughout generations your

און קיין בלוט זאָלט איר נישט עסן .
esen nisht ir zolt blut kein un
to eat not you shall blood any and

ד און ה האָט געריעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ב רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : אַז עמיצער וועט זינדיקן
zindikn vet emitser az zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di
sin will someone that say to so Yisroel of children the

דורך אַ פֿאַרזע אין וואָסער עס איז פֿאַרבאָטזאַכן פֿון ה וואָס
vos Hashem fun farbotzachn iz es voser in farze a durch
which Hashem of forbidden thing is it what in mistake a by

טאָרן נישט געטאָן וועלן , און ער וועט טאָן איינע פֿון זיי , ג איז,
iz zei fun eine ton vet er un vern geton nisht torn
is them of one do will he and become done not be allowed to

אויב דאָס וועט זינדיקן דער געזאַלבטער כהן , צו דער פֿאַרשולדיקונג
farshuldikung der tsu koyen gezalbter der zindikn vet dos oib
commit an offense the to kohen anointed the sin will this if

פֿון פֿאָלק , זאָל ער מקריב זיין פֿאַר זיין זינד וואָס ער האָט געזינדיקט,
gezindikt hot er vos zind zain far zain makrev er zol folk fun
sinned has he which sin his for be sacrifice he shall people of

אַ יונגן אָקס אָן אַ פֿעלער צו ה פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער .
zindopfer a far Hashem tsu feler a on oks yungn a
sin offering a for Hashem to blemish a without bull young a

ד און ער זאָל ברענגען דעם אָקס צום איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד
ohel-moed fun aingang tsum oks dem brengen zol er un
Tent of Meeting of entrance to bull the bring shall he and

פֿאַר ה , און זאָל אָנלענען זיין האַנט אויפֿן קאָפּ פֿון דעם אָקס,
oks dem fun kop oifn hant zain onlenen zol un Hashem far
bull the of head on hand his lay shall and Hashem before

און שעכטן דעם אָקס פֿאַר ה . ה און דער געזאַלבטער כהן
koyen gezalbter der un Hashem far oks dem shechtn un
kohen anointed the and Hashem before bull the slaughter and

זאָל נעמען פֿון דעם בלוט פֿון אָקס, און זאָל עס ברענגען צום
tsum brengen es zol un oks fun blut dem fun nemen zol
to bring it shall and bull of blood the from take shall

אוֹהל-מוֹעד . ו און דער כהן זאָל איינטונקען זיין פֿינגער אין
in finger zain aintunken zol koyen der un ohel-moed
in finger his dip shall kohen the and Tent of Meeting

דעם בלוט , און שפּריצן פֿון דעם בלוט זיבן מאָל פֿאַר ה ,
Hashem far mol zibn blut dem fun shpritsn un blut dem
Hashem before times seven blood the of sprinkle and blood the

פֿאַר דעם פָּרוֹכֶת פֿון הייליקטום. ז און דער כהן זאָל אַרויפֿטאָן
aroifton zol koyen der un heiliktum fun parochet dem far
put shall kohen the and holy of curtain the before

פֿון דעם בלוט אויף די הערנער פֿון דעם מזבח פֿאַר ווייַרעך פֿון
fun vairech far mizbeyech dem fun herner di oif blut dem fun
of incense for altar the of horns the on blood the of

שמעקעדיקע געווירצן וואָס פֿאַר ה אין אוֹהל-מוֹעד , און
un ohel-moed in Hashem far vos gevirtsn shmekedike
and Tent of Meeting in Hashem before which spice fragrant

דאָס גאַנצע בלוט פֿון אָקס זאָל ער אויסגיסן אָן גרונט פֿון דעם
dem fun grunt on oisgisen er zol oks fun blut gantse dos
the of base on pour out he shall bull of blood whole this

מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער וואָס בײַם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד .
ohel-moed fun aingang baim vos brandopfer far mizbeyech
Tent of Meeting of entrance at which olah for altar

ח און דאָס גאַנצע פֿעטס פֿון דעם אָקס פֿון זינדאָפּפֿער זאָל ער פֿון אים
im fun er zol zindopfer fun oks dem fun fets gantse dos un
it from he shall sin offering of bull the of fats whole this and

אַראָפּנעמען: דאָס פֿעטס וואָס דעקט צו די אינגעווייד, און דאָס גאַנצע
gantse dos un ingeveid di tsu dekt vos fets dos aropnemen
whole this and innards the to cover which fats these remove

פֿעטס וואָס אויף די אינגעווייד, ט און ביידע נירן , און דאָס פֿעטס
fets dos un nirn beide un ingeveid di oif vos fets
fats these and kidneys two and innards the on which fats

וואָס אויף זיי , וואָס בײַ די פֿלאַנקען, און דאָס רויטפֿלייש איבערן
ibern roitfleish dos un flanken di bai vos zei oif vos
over caul this and flanks the by which them on which

לעבער – בײַ די נירן זאָל ער עס אַראָפּנעמען, י אַזוי ווי עס ווערט
vert es vi azoi aropnemen es er zol nirn di bai leber
shall be it as just remove it he shall kidneys the with liver

אַראָפּגענומען פֿון דעם אָקס פֿון פֿרידאָפּפֿער ; און דער כֹהן זאָל
zol koyen der un fridopfer fun oks dem fun aropgenumen
shall kohen the and peace offering of bull the from removed

עס דעמפֿן אויפֿן מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער. יא און דאָס
dos un brandopfer far mizbeyech oifn demfn es
the and olah for altar on burn up in smoke it

פֿעל פֿון דעם אָקס, און דאָס גאַנצע פֿלייש זײַנס, מיט זײַן קאָפּ, און
un kop zain mit zains fleish gantse dos un oks dem fun fel
and head its with of its flesh all the this and bull the of hide

מיט זײַנע קני , און זײַנע אינגעווייד, און זײַן מיסט – יב דעם גאַנצן
gantsn dem mist zain un ingeveid zaine un kni zaine mit
entire the dung its and innards its and knees its with

אָקס זאָל ער אַרויסטראָגן אויסן לאַגער אין אַ ריינעם אָרט , וווּ מע
me vu ort reinem a in lager oisn aroistrogn er zol oks
they where place pure a in camp outside carry he shall bull

שיט אויס די אַש, און אים פֿאַרברענען אויף האָלץ אין פֿײַער; וווּ מע
me vu faier in holts oif farbrenen im un ash di ois shit
one where fire in wood on burn up it and ash the out pour

שיט אויס די אַש זאָל ער פֿאַרברענט ווערן .
vern farbrent er zol ash di ois shit
become burned up it shall ash the out pours

יג און אויב די גאַנצע עדה פֿון ישׂראֵל ווועט פֿאַרזען , ווײַל אַ זאַך
zach a vail farzen vet Yisroel fun eide gantse di oib un
thing a for oversight will Yisroel of assembly entire the if and

ווועט זײַן פֿאַרהוילן פֿון די אויגן פֿון קהל , און זיי וועלן טאָן
ton veln zei un kahal fun oign di fun farhoiln zain vet
do will they and congregation of eyes the from hide be will

איינע פֿון אַלע פֿאַרבאָטזאַכן פֿון ה וואָס טאָרן נישט
nisht torn vos Hashem fun farbotzachn ale fun eine
not be allowed to which Hashem of forbidden thing all of one

Ketoret HaSammim *(Altar of Fragrant Incense)* before Hashem, which is in the Ohel Mo'ed; and shall pour the rest of the dahm of the young bull at the base of the Mizbe'ach HaOlah which is at the entrance of the Ohel Mo'ed. 8 And he shall take off from it all the chelev *(fat)* of the young bull for the chattat *(sin offering)*; the chelev *(fat)* that covereth the innards, and all the chelev *(fat)* that is upon the innards, 9 And the two kidneys, and the chelev *(fat)* that is upon them, which is by the loins, and the diaphragm above the liver, with the kidneys, it shall he remove, 10 Just as it was removed from the ox of the zevach hashelamim; and the kohen shall burn them upon the Mizbe'ach HaOlah. 11 And the hide of the young bull, and all his basar, with his head, and with his legs, and his innards, and his dung, 12 Even the rest of the young bull shall he carry forth outside the machaneh unto a makom tahor, where the ashes are poured out, and burn him on the wood with eish; where the ashes are poured out shall he be burned. 13 And if the kol Adat Yisroel sin through ignorance *(unintentionally)*, and the thing be hid from the eyes of the Kahal *(Assembly)*, and they have done any one thing against any of the mitzvot

of Hashem concerning things which should not be done, and are guilty;
14 When the chattat *(sin)*, which they have sinned against it, is known, then the Kahal *(Assembly)* shall offer a young bull for the chattat *(sin)*, and bring him before the Ohel Mo'ed.
15 And the Ziknei HaEdah shall lay their hands upon the head of the young bull before Hashem; and the young bull shall be slaughtered *(shachat)* before Hashem.
16 And the Kohen HaMoshiach shall bring of the young bull's dahm to the Ohel Mo'ed;
17 And the kohen shall dip his forefinger in some of the dahm, and sprinkle it seven times before Hashem, even before the Parochet *(curtain)*.
18 And he shall put some of the dahm upon the horns of the Mizbe'ach which is before Hashem, that is in the Ohel Mo'ed, and shall pour out the rest of the dahm at the base of the Mizbe'ach HaOlah, which is at the entrance of the Ohel Mo'ed.
19 And he shall remove all his chelev *(fat)* from him, and burn it upon the Mizbe'ach.
20 And he shall do with the young bull as he did with the young bull for a chattat *(sin offering)*, so shall he do with this; and the kohen shall make kapporah for them, and it shall be forgiven them.
21 And he shall carry forth the young

געטאָן ווערן , און וועלן זיך פֿאַרשולדיקן , יד און זיי וועט באַוווסט
bavust vet zei un farshuldikn zich veln un vern geton
known will they and become guilty self will and become done

זאָל , פֿאַרזינדיקט דערמיט זיך האָבן זיי וואָס זינד די ווערן
zol farzindikt dermit zich hobn zei vos zind di vern
shall transgressed in this way self have they which sin the become

קהל ברענגען אַ יונגן אָקס פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער , און זיי זאָלן
zoln zei un zindopfer a far oks yungn a brengen kahal
shall they and sin offering a for bull young a bring congregation

אים צוברענגען פֿאַרן אוֹהל-מוֹעד . טו און די עלטסטע פֿון דער
der fun eltste di un ohel-moed faran tsubrengen im
the of elders the and Tent of Meeting before shall bring it

, ה עדה זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויפֿן קאָפּ פֿון אָקס פֿאַר
Hashem far oks fun kop oifn hent zeyere onlenen zoln eide
Hashem before bull of head on hands their lay shall assembly

און מע זאָל שעכטן דעם אָקס פֿאַר ה . טז און דער געזאַלבטער
gezalbter der un Hashem far oks dem shechtn zol me un
anointed the and Hashem before bull the slaughter shall one and

כהן זאָל ברענגען פֿון דעם בלוט פֿון אָקס צום . יז אוֹהל-מוֹעד און
un ohel-moed tsum oks fun blut dem fun brengen zol koyen
and Tent of Meeting to bull of blood the of bring shall kohen

דער כהן זאָל אײַנטונקען זײַן פֿינגער אין דעם בלוט , און שפּריצן זיבן
zibn shpritsn un blut dem in finger zain aintunken zol koyen der
seven sprinkle and blood the in finger his dip shall kohen the

מאָל פֿאַר ה , פּאָרנט פֿון פָּרוֹכֶת . יח און ער זאָל אַרויפֿטאָן פֿון
fun aroifton zol er un parochet fun forent Hashem far mol
of put shall he and curtain of in front Hashem before times

דעם בלוט אויף די הערנער פֿון דעם מזבח וואָס פֿאַר ה ,
Hashem far vos mizbeyech dem fun herner di oif blut dem
Hashem before which altar the of horns the on blood the

וואָס אין אוֹהל-מוֹעד , און דאָס גאַנצע בלוט זאָל ער אויסגיסן אָן
on oisgisen er zol blut gantse dos un ohel-moed in vos
on pour out he shall blood all the this and Tent of Meeting in which

גרונט פֿון דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער וואָס בײַם אײַנגאַנג פֿון
fun aingang baim vos brandopfer far mizbeyech dem fun grunt
of entrance at which olah for altar the of base

אוֹהל-מוֹעד . יט און דאָס גאַנצע פּעטס זיינס זאָל ער אַראָפּנעמען
aropnemen er zol zains fets gantse dos un ohel-moed
remove he shall of its fats all the this and Tent of Meeting

פֿון אים, און דעמפֿן אויפֿן מזבח . כ און ער זאָל טאָן
ton zol er un mizbeyech oifn demfn un im fun
do shall he and altar on burn up in smoke and it from

; מיט דעם אָקס, אַזוי ווי ער האָט געטאָן מיט דעם אָקס פֿון זינדאָפּפֿער
zindopfer fun oks dem mit geton hot er vi azoi oks dem mit
sin offering of bull the with done has he as just bull the with

געטוי אַזוי זאָל ער טאָן מיט אים; און דער כהן זאָל מכפּר זײַן
zain mechaper zol koyen der un im mit ton er zol azoi genoi
be expiate shall kohen the and it with do he shall so exact

אויף זיי , און זיי וועט פֿאַרגעבן ווערן . כא און ער זאָל אַרויסטראָגן
aroistrogn zol er un vern fargebn vet zei un zei oif
carry outside shall he and become forgiven will they and them on

דעם אָקס אויסן לאַגער, און אים פֿאַרברענען, אַזוי ווי ער האָט פֿאַרברענט
farbrent hot er vi azoi farbrenen im un lager oisn oks dem
burned up has he as just burn up it and camp outside bull the

דעם פֿריערדיקן אָקס; אַ זינדאָפּפֿער פֿאַר קהל איז דאָס.
dos iz kahal far zindopfer a oks frierdikn dem
this is congregation for sin offering a bull first the

כב אַז אַ פֿירשט ווען זינדיקן, און ווען טאָן דורך אַ פֿאַרזע איינע
eine farze a durch ton vet un zindikn vet firsht a az
one mistake a by do will and sin will chieftain a that

פֿון אַלע פֿאַרבאָטענע פֿון ה' זיין ג-ט וואָס טאָרן נישט
nisht torn vos G-t zain Hashem fun farbotzachn ale fun
not be allowed to which G-d his Hashem of forbidden thing all of

געטאָן ווערן, און ווען זיך פֿאַרשולדיקן; כג אויב אים ווערט באַוווסט
bavust vert im oib farshuldikn zich vet un vern geton
known shall be him if become guilty self will and become done

זיין זינד וואָס ער האָט זיך דערין פֿאַרזינדיקט, זאָל ער ברענגען פֿאַר
far brengen er zol farzindikt derin zich hot er vos zind zain
for bring he shall transgressed in it self has he which sin his

זיין קרבן אַ ציגנבאָק, אַ זָכר אָן אַ פֿעלער. כד און ער זאָל
zol er un feler a on zocher a tsignbok a korben zain
shall he and blemish a without male a billy goat a korban his

אָנלענען זיין האַנט אויפֿן קאָפּ פֿון באָק, און אים שעכטן אין דעם אָרט
ort dem in shechtn im un bok fun kop oifn hant zain onlenen
place the in slaughter it and goat of head on hand his lay

ווו מע שעכט דאָס בראַנדאָפּפֿער פֿאַר ה'; אַ זינדאָפּפֿער
zindopfer a Hashem far brandopfer dos shecht me vu
sin offering a Hashem before olah this slaughter they where

איז דאָס. כה און דער כהן זאָל נעמען פֿון דעם בלוט פֿון זינדאָפּפֿער
zindopfer fun blut dem fun nemen zol koyen der un dos iz
sin offering of blood the from take shall kohen the and this is

מיט זיין פֿינגער, און אַרויפֿטאָן אויף די הערנער פֿון דעם מזבח פֿאַר
far mizbeyech dem fun herner di oif aroifton un finger zain mit
for altar the of horns the on put and finger his with

בראַנדאָפּפֿער; און דאָס איבעריקע בלוט זיינס זאָל ער אויסגיסן אָן
on oisgisen er zol zains blut iberike dos un brandopfer
on pour out he shall of its blood remaining this and olah

גרונט פֿון דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער. כו און דאָס גאַנצע פֿעטס
fets gantse dos un brandopfer far mizbeyech dem fun grunt
fats whole this and olah for altar the of base

זיינס זאָל ער דעמפֿן אויפֿן מזבח, אַזוי ווי דאָס פֿעטס פֿון
fun fets dos vi azoi mizbeyech oifn demfn er zol zains
of fats this as just altar on burn up in smoke he shall of its

דעם פֿאַרידאָפּפֿער; און דער כהן זאָל מכפּר זיין אויף אים פֿון
fun im oif zain mechaper zol koyen der un fridopfer dem
of him on be expiate shall kohen the and peace offering the

זיין זינד, און אים ווען פֿאַרגעבן ווערן.
vern fargebn vet im un zind zain vegen
become forgiven will him and sin his concerning

כז און אויב אַן איינצלנער מענטש פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד ווען זינדיקן
zindikn vet land fun folk dem fun mentsh eintslner an oib un
sin will land of people the of man individual an if and

דורך אַ פֿאַרזע, מיט וואָס ער ווען טאָן איינע פֿון די פֿאַרבאָטענע
farbotzachn di fun eine ton vet er vos mit farze a durch
forbidden thing the of one do will he which with mistake a by

bull outside the machaneh, and burn him as he burned the first young bull; it is a chattat *(sin offering)* for the Kahal.

22 When a nasi hath sinned, and done something through ignorance against any of the mitzvot of Hashem Elohav concerning things which should not be done, and is guilty; 23 Or if his chattat *(sin)*, wherein he hath sinned, come to his knowledge; he shall bring his korban, a male goat tamim *(without blemish)*; 24 And he shall lay his hand upon the head of the goat, and slaughter *(shachat)* it in the place where they slaughter the olah *(burnt offering)* before Hashem; it is a chattat *(sin offering)*. 25 And the kohen shall take of the dahm of the chattat *(sin offering)* with his forefinger, and put it upon the horns of the Mizbe'ach HaOlah, and shall pour out his dahm at the base of the Mizbe'ach HaOlah. 26 And he shall burn all his chelev *(fat)* upon the Mizbe'ach, as the chelev *(fat)* of the zevach hashelamim; and the kohen shall make kapporah for him as concerning his chattat *(sin)*, and it shall be forgiven him.

27 And if a nefesh of the am ha'aretz sin through ignorance *(unintentionally)*, while he doeth any thing against any of the mitzvot

of Hashem concerning things which ought not to be done, and be guilty; [28] Or if his chattat *(sin)*, which he hath sinned, come to his knowledge; then he shall bring his korban, a female goat, a temimah nekevah *(a female without blemish)*, for his chattat *(sin)* which he hath sinned. [29] And he shall lay his hand upon the head of the chattat *(sin offering)*, and slaughter *(shachat)* the chattat *(sin offering)* in the place of the olah *(burnt offering)*. [30] And the kohen shall take of the dahm thereof with his forefinger, and put it upon the horns of the Mizbe'ach HaOlah, and shall pour out the rest of the dahm thereof at the base of the Mizbe'ach. [31] And he shall remove all the chelev *(fat)* thereof, as the chelev *(fat)* is removed from off the zevach hashelamim; and the kohen shall burn it upon the Mizbe'ach for a re'ach nicho'ach unto Hashem; and the kohen shall make kapporah for him, and it shall be forgiven him.

[32] And if he bring a keves *(lamb)* for a chattat *(sin offering)*, he shall bring it a nekevah temimah *(female without blemish)*. [33] And he shall lay his hand upon the head of the chattat *(sin offering)*, and slaughter *(shachat)* it for a chattat *(sin offering)* in the place where they slaughter the olah *(burnt offering)*. [34] And

פֹּון ה וואָס טאָרן נישט געטאָן ווערן , און וועט זיך
zich vet un vern geton nisht torn vos Hashem fun
self will and become done not be allowed to which Hashem of

פַֿארשולדיקן ; כח אויב מע מאַכט אים וויסן זיין זינד וואָס אר האָט
hot er vos zind zain visen im macht me oib farshuldikn
has he which sin his know him makes one if become guilty

געזינדיקט, זאָל ער ברענגען פַֿאַר זיין קָרבָּן אַ ציג אָן אַ פֿעלער ,
feler a on tsig a korben zain far brengen er zol gezindikt
blemish a without goat a korban his for bring he shall sinned

אַ זי , פַֿאַר דער זינד וואָס ער האָט געזינדיקט. כט און ער זאָל
zol er un gezindikt hot er vos zind der far zi a
shall he and sinned has he which sin the for female a

אָנלענען זיין האַנט אויפֿן קאָפּ פֿון דעם זינדאָפּפֿער , און שעכטן דאָס
dos shechtn un zindopfer dem fun kop oifn hant zain onlenen
this slaughter and sin offering the of head on hand his lay

זינדאָפּפֿער אין דעם אָרט פֿון דעם בראַנדאָפּפֿער. ל און דער כֹּהן זאָל
zol koyen der un brandopfer dem fun ort dem in zindopfer
shall kohen the and olah the of place the in sin offering

נעמען פֿון זיין בלוט מיט זיין פֿינגער, און אַרויפֿטאָן אויף די הערנער
herner di oif aroifton un finger zain mit blut zain fun nemen
horns the on put and finger his with blood its from take

פֿון דעם מזבח פַֿאַר בראַנדאָפּפֿער, און דאָס גאַנצע בלוט זיינס זאָל
zol zains blut gantse dos un brandopfer far mizbeyech dem fun
shall of its blood all the this and olah for altar the of

ער אויסגיסן אָן גרונט פֿון מזבח . לא און דאָס גאַנצע פֿעטס זיינס
zains fets gantse dos un mizbeyech fun grunt on oisgisen er
of its fats all the this and altar of base on pour out he

זאָל ער אַראָפּנעמען, אַזוי ווי דאָס פֿעטס ווערט אַראָפּגענומען פֿון
fun aropgenumen vert fets dos vi azoi aropnemen er zol
from removed shall be fats these as just remove he shall

דעם פֿרידאָפּפֿער ; און דער כֹּהן זאָל עס דעמפֿן אויפֿן
oifn demfn es zol koyen der un fridopfer dem
on burn up in smoke it shall kohen the and peace offering the

מזבח פַֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה ; און דער כֹּהן זאָל
zol koyen der un Hashem tsu reyech geshmakn a far mizbeyech
shall kohen the and Hashem to aroma soothing a for altar

מכַּפֵּר זיין אויף אים, און אים וועט פַֿאַרגעבן ווערן .
vern fargebn vet im un im oif zain mechaper
become forgiven will him and him on be expiate

לב און אויב אַ לאַם וועט ער ברענגען זיין קָרבָּן פַֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ,
zindopfer a far korben zain brengen er vet lam a oib un
sin offering a for korban his bring he will lamb a if and

זאָל ער ברענגען אַ זי אָן אַ פֿעלער . לג און ער זאָל אָנלענען
onlenen zol er un feler a on zi a brengen er zol
lay shall he and blemish a without female a bring he shall

זיין האַנט אויפֿן קאָפּ פֿון זינדאָפּפֿער , און זאָל עס שעכטן פַֿאַר אַ
a far shechtn es zol un zindopfer fun kop oifn hant zain
a for slaughter it shall and sin offering of head on hand his

זינדאָפּפֿער , אין דעם אָרט ווו מע שעכט דאָס בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer dos shecht me vu ort dem in zindopfer
olah this slaughter they where place the in sin offering

לד און דער כהן זאָל נעמען פֿון דעם בלוט פֿון זינדאָפּפֿער מיט
mit zindopfer fun blut dem fun nemen zol koyen der un
with sin offering of blood the from take shall kohen the and

זײַן פֿינגער, און אַרויפּטאָן אויף די הערנער פֿון דעם מזבח פֿאַר
far mizbeyech dem fun herner di oif aroifton un finger zain
for altar the of horns the on put and finger his

בראַנדאָפּפֿער, און דאָס גאַנצע בלוט זײַנס זאָל ער אויסגיסן אָן גרונט
grunt on oisgisen er zol zains blut gantse dos un brandopfer
base on pour out he shall of its blood all the this and olah

פֿון מזבח . לה און דאָס גאַנצע פֿעטס זײַנס זאָל ער אַראָפּנעמען, אַזוי
azoi aropnemen er zol zains fets gantse dos un mizbeyech fun
just remove he shall of its fats all the this and altar of

; ווי דאָס פֿעטס פֿון שעפּס ווערט אַראָפּגענומען פֿון דעם פֿרידאָפּפֿער
fridopfer dem fun aropgenumen vert sheps fun fets dos vi
peace offering the of removed shall be sheep of fats these as

און דער כהן זאָל עס דעמפֿן אויפֿן מזבח , אויף די
di oif mizbeyech oifn demfn es zol koyen der un
the on altar on burn up in smoke it shall kohen the and

פֿײַעראָפּפֿער פֿון ה ; און דער כהן זאָל מכפּר זײַן אויף
oif zain mechaper zol koyen der un Hashem fun faieropfer
on be expiate shall kohen the and Hashem of offering by fire

אים פֿון וועגן זײַן זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, און אים וועט
vet im un gezindikt hot er vos zind zain vegen fun im
will him and sinned has he which sin his concerning of him

פֿאַרגעבן ווערן .
vern fargebn
become forgiven

ה און אַז נפֿש וועט זינדיקן מיט וואָס ער וועט הערן דעם קול
kol dem hern vet er vos mit zindikn vet nefesh az un
voice the hear will he which with sin will a soul that and

פֿון באַשווערונג, וועט ער איז אַן עדות , סײַ ער האָט
hot er sai eides an iz er ven bashverung fun
has he whether testimony a is he when adjuration of

געזען, סײַ ער וויסט עפּעס – אויב ער וועט נישט אויסזאָגן, און
un oiszogen nisht vet er oib epes veis er sai gezen
and disclose not will he if anything know he whether seen

טראָגן אויף זיך אַ זינד; ב אָדער אַז נפֿש וועט זיך אָנרירן אָן עפּעס
epes on onrirn zich vet nefesh az oder zind a zich oif trogn
anything on to touch self will a soul if or sin a self on bear

אַן אומריינער זאַך , סײַ אָן דער *נבֿלה פֿון אַן אומריינער חיה ,
chaye umreiner an fun neveile der on sai zach umreiner an
beast unclean an of carcass the on whether thing unclean an

סײַ אָן דער *נבֿלה פֿון אַן אומריינער בהמה , סײַ אָן דער
der on sai beheime umreiner an fun neveile der on sai
the on whether beast unclean an of carcass the on whether

*נבֿלה פֿון אַן אומריינעם שרץ , און עס וועט זײַן פֿאַרהוילן פֿון
fun farhoiln zain vet es un sherets umreinem an fun neveile
from concealed be will it and creeper unclean an of carcass

אים אַז ער איז אומריין, און ער וועט זיך פֿאַרשולדיקן ; ג אָדער
oder farshuldikn zich vet er un umrein iz er az im
or become guilty self will he and unclean is he so that him

the kohen shall take of the dahm of the chattat *(sin offering)* with his forefinger, and put it upon the horns of the Mizbe'ach HaOlah *(Altar of Burnt Offering)*, and shall pour out the rest of the dahm thereof at the base of the Mizbe'ach; 35 And he shall remove all the chelev *(fat)* thereof, just as the chelev *(fat)* of the keves *(lamb)* is taken away from the zevach hashelamim *(sacrifice of the peace offerings)*; and the kohen shall burn them upon the Mizbe'ach, according to the offerings made by eish unto Hashem; and the kohen shall make kapporah for his chattat *(sin)* that he hath sinned, and it shall be forgiven him.

5 And if a nefesh sin, after he hears a public adjuration to give testimony, and he is an ed *(witness)*, whether he hath seen or known of it; if he does not utter it, then he shall bear his avon *(iniquity)*. 2 Or if a nefesh touch anything tamei *(unclean)*, whether it be a nivlat chayyah teme'ah *(carcass of an unclean beast)*, or a nivlat behemah teme'ah *(carcass of unclean livestock)*, or the nivlat sheretz tamei *(carcass of unclean creeping things)*, and if it be hidden from him; he also shall be tamei, and guilty. 3 Or if he touch the tum'at adam *(uncleanness of man)*, whatsoever tumah it

be that a man shall be made unclean therewith, and it be hid from him; when he knoweth of it, then he shall be guilty. [4] Or if a nefesh swear, rashly pronouncing with his lips to do harah, or to do hatov, whatsoever it be that a man shall pronounce with a shevuah *(oath)*, and it be hid from him; when he knoweth of it, then he shall be guilty in one of these. [5] And it shall be, when he shall be guilty in one of these things, that v'hitvaddah *(he shall confess)* that he hath sinned in that thing; [6] And he shall bring his asham *(penalty, trespass offering)* unto Hashem for his chattat *(sin)* which he hath sinned, a nekevah from the flock, a lamb or a female goat, for a chattat *(sin offering)*; and the kohen shall make kapporah for him concerning his chattat.

[7] And if he be not able to afford a seh *(lamb)*, then he shall bring for his asham *(guilt offering)*, which he hath sinned, two turtledoves, or two young pigeons, unto Hashem; one for a chattat *(sin offering)*, and the other for an olah *(burnt offering)*. [8] And he shall bring them unto the kohen, who shall offer that which is for the chattat *(sin offering)* first, and wring off his head from his neck, but shall not separate it;

אַז ער וועט זיך אָנרירן אָן דער אומריינקייט פֿון אַ מענטשן , וואָס
vos mentshn a fun umreinkeit der on onrirn zich vet er az
what human a of uncleanness the on to touch self will he if

נאָר זײַן אומריינקייט איז וואָס ער איז אומריין דערמיט , און עס וועט
vet es un dermit umrein iz er vos iz umreinkeit zain nor
will it and in this way unclean is he what is uncleanness his ever

זײַן פֿאַרהוילן פֿון אים; און ער וועט זיך דערוויסן אַז ער האָט זיך
zich hot er az dervisn zich vet er un im fun farhoiln zain
self has he that discover self will he and him from hide be

פֿאַרשולדיקט; [ד] אָדער אַז נפֿש וועט שווערן דורך אַרויסרעדן מיט
mit aroisredn durch shvern vet nefesh az oder farshuldikt
with impulsively by swear will a soul if or guilty

די ליפֿן צום גוטן אָדער צום שלעכטן, וואָס נאָר אַ מענטש וועט
vet mentsh a nor vos shlechtn tsum oder gutn tsum lipn di
will man a ever what evil to or good to lips the

אַרויסרעדן מיט אַ שבֿועה, און עס וועט זײַן פֿאַרהוילן פֿון אים; און ער
er un im fun farhoiln zain vet es un shvue a mit aroisredn
he and him from hide be will it and oath a with impulsively

וועט זיך דערוויסן אַז ער איז שולדיק אין אײנער פֿון די דאָזיקע זאַכן ;
zachn dozike di fun einer in shuldik iz er az dervisn zich vet
things this the of one in guilty is he that discover self will

[ה] איז, אַז ער פֿאַרשולדיקט זיך אין אײנער פֿון די דאָזיקע זאַכן , זאָל ער
er zol zachn dozike di fun einer in zich farshuldikt er az iz
he shall things these the of one in self guilty he if is

זיך מתוודה זײַן אויף וואָס ער האָט געזינדיקט. [ו] און ער זאָל ברענגען
brengen zol er un gezindikt hot er vos oif zain misvade zich
bring shall he and sinned has he what on do confess self

זײַן שולדאָפּפֿער צו ה פֿאַר זײַן זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, אַ
a gezindikt hot er vos zind zain far Hashem tsu shuldopfer zain
a sinned has he which sin his for Hashem to guilt offering his

זי פֿון קליינפֿי , אַ שעפּס אָדער אַ ציג , פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; און
un zindopfer a far tsig a oder sheps a kleinfi fun zi
and sin offering a for goat a or sheep a the flock from female

דער כהן זאָל מכפּר זײַן אויף אים פֿון וועגן זײַן זינד .
zind zain vegen fun im oif zain mechaper zol koyen der
sin his concerning of him on be expiate shall kohen the

[ז] און אויב זײַן האַנט פֿאַרמאָגט נישט גענוג אויף אַ לאַם, זאָל
zol lam a oif genug nisht farmogt hant zain oib un
shall lamb a on enough not owned hand his if and

ער ברענגען פֿאַר זײַן שולדאָפּפֿער פֿאַר וואָס ער האָט געזינדיקט,
gezindikt hot er vos far shuldopfer zain far brengen er
sinned has he which for guilt offering his for bring he

צוויי טורטלטויבן, אָדער צוויי יונגע טויבן, צו ה : איינע פֿאַר
far eine Hashem tsu toibn yunge tsvei oder turtltoibn tsvei
for one Hashem to doves young two or turtledoves two

אַ זינדאָפּפֿער און איינע פֿאַר אַ ברענדאָפּפֿער. [ח] און ער זאָל זיי
zei zol er un brandopfer a far eine un zindopfer a
them shall he and olah a for one and sin offering a

ברענגען צום כהן ; און כהן זאָל מקריב זײַן די וואָס פֿאַר אַ
a far vos di zain makrev zol er un koyen tsum brengen
a for which the be sacrifice shall he and kohen to bring

זינדאָפּפֿער צוערשט, און אָפּקניפּן איר קאָפּ ביי איר גענעק, אָבער נישט
nisht ober genik ir bai kop ir opknaipn un tsuersht zindopfer
not but neck its by head its pinch and first sin offering

9 And he shall sprinkle of the dahm of the chattat *(sin offering)* upon the side of the Mizbe'ach; and the rest of the dahm shall be pressed out at the base of the Mizbe'ach; it is a chattat *(sin offering)*. 10 And he shall offer the second for an olah *(burnt offering)*, according to the mishpat *(prescribed manner)*; and the kohen shall make kapporah for him for his chattat *(sin)* which he hath sinned, and it shall be forgiven him.

11 But if he be not able to afford two turtledoves, or two young pigeons, then he that sinned shall bring for his korban the tenth part of an ephah of fine flour for a chattat *(sin offering)*; he shall put no shemen upon it, neither shall he put any incense thereon; for it is a chattat *(sin offering)*. 12 Then shall he bring it to the kohen, and the kohen shall take his handful of it, even a memorial portion thereof, and burn it on the Mizbe'ach, according to the offerings made by eish unto Hashem; it is a chattat *(sin offering)*. 13 And the kohen shall make kapporah for him as touching his chattat *(sin)* that he hath sinned in one of these, and it shall be forgiven him; and the remnant shall be the kohen's, like the minchah.

פֿונאַנדערשיידן . ט און ער זאָל שפּריצן פֿון דעם בלוט פֿון זינדאָפּפֿער
zindopfer fun blut dem fun shpritsn zol er un funandersheidn
sin offering of blood the of sprinkle shall he and separate

אויף דער וואַנט פֿון מזבח און דער רעשט פֿון דעם בלוט זאָל
zol blut dem fun resht der un mizbeyech fun vant der oif
shall blood the of rest the and altar of wall the on

אויסגעקוועטשט ווערן אָן גרונט פֿון מזבח ; אַ זינדאָפּפֿער איז דאָס.
dos iz zindopfer a mizbeyech fun grunt on vern oisgekvetsht
this is sin offering a altar of base on become squeezed out

י און די צווייטע זאָל ער מאַכן פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער אַזוי ווי דער
der vi azoi brandopfer a far machn er zol tsveite di un
the as according olah a for make he shall second the and

דין; און דער כֹּהן זאָל מכפּר זײַן אויף אים פֿון וועגן זײַן
zain vegen fun im oif zain mechaper zol koyen der un din
his concerning of him on be expiate shall kohen the and law

זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, און אים וועט פֿאַרגעבן ווערן .
vern fargebn vet im un gezindikt hot er vos zind
become forgiven will it and sinned has he which sin

יא און אויב זײַן האַנט פֿאַרמאָגט נישט אויף צווויי טורטלטויבן, אָדער אויף
oif oder turtltoibn tsvei oif nisht farmogt hant zain oib un
on or turtledoves two on not owned hand his if and

צווויי יונגע טויבן, זאָל ער ברענגען פֿאַר זײַן קָרבָּן פֿאַר וואָס ער האָט
hot er vos far korben zain far brengen er zol toibn yunge tsvei
has he which for korban his for bring he shall doves young two

געזינדיקט, אַ צענטל אֵיפֿה זעמלמעל פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; ער זאָל נישט
nisht zol er zindopfer a far zemelmel eife tsentl a gezindikt
not shall he sin offering a for fine flour ephah tenth a sinned

אַרויפֿטאָן אויף אים אייל. און נישט אַרויפֿלייגן אויף אים ווײַרעך, ווײַל אַ
a vorem vairech im oif aroifleigen nisht un eil im oif aroifton
a because incense it on impose not and oil it on put

זינדאָפּפֿער איז דאָס. יב און ער זאָל עס ברענגען צום כֹּהן , און דער
der un koyen tsum brengen es zol er un dos iz zindopfer
the and kohen to bring it shall he and this is sin offering

כֹּהן זאָל אָנהויפֿן פֿון אים זײַן פֿולן הויפֿן – זײַן דערמאָנונג
dermonung zain hoifn fuln zain im fun onhoifn zol koyen
memorial portion its heap handful his it of heap up shall kohen

– און דעמפֿן אויפֿן מזבח , אויף די פֿײַעראָפּפֿער פֿון
fun faieropfer di oif mizbeyech oifn demfn un
of offering by fire the on altar on burn up in smoke and

ה ; אַ זינדאָפּפֿער איז דאָס. יג און דער כֹּהן זאָל מכפּר זײַן
zain mechaper zol koyen der un dos iz zindopfer a Hashem
be expiate shall kohen the and this is sin offering a Hashem

אויף אים פֿאַר זײַן זינד וואָס ער האָט געזינדיקט אין אײנער פֿון די
di fun einer in gezindikt hot er vos zind zain far im oif
the of one in sinned has he which sin his for him on

דאָזיקע זאַכן , און אים וועט פֿאַרגעבן ווערן . און עס זאָל געהערן
gehern zol es un vern fargebn vet im un zachn dozike
has belonged shall it and become forgiven will him and things this

צום כֹּהן אַזוי ווי אַ שפּײַזאָפּפֿער.
shpaizopfer a vi azoi koyen tsum
minchah a as in same way kohen to

14 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 15 If a nefesh commit a ma'al *(trespass)*, and sin through ignorance *(unintentionally)*, in the holy things of Hashem; then he shall bring for his asham unto Hashem a ram tamim out of the flocks, with thy estimation by shekels of kesef, after the Shekel HaKodesh *(the Shekel of the Sanctuary)*, for an asham *(trespass or guilt offering)*. 16 And he shall make restitution in regard to the holy thing in which he was remiss, and shall add the fifth part thereto, and give it unto the kohen; and the kohen shall make kapporah for him with the ram of the asham *(trespass offering)*, and it shall be forgiven him.

17 And if a nefesh sin, and commit any of these things which are forbidden to be done by the mitzvot Hashem; though he know it not, yet he is guilty, and shall bear his avon *(iniquity)*. 18 And he shall bring a ram tamim out of the flock, with thy estimation, for an asham *(trespass offering)* unto the kohen; and the kohen shall make kapporah for him concerning his ignorance wherein he erred and knew it not and it shall be forgiven him. 19 It is an asham *(trespass offering)*; he hath certainly trespassed against Hashem.

יד און ה האָט געדעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : טו אַז נפֶשׁ
nefesh az zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
a soul that say to so Moshe to spoken has Hashem and

וועט פַּעלשן אַ פַּעלשונג , און וועט זינדיקן דורך אַ פַּאַרזע
farze a durch zindikn vet un felshung a felshn vet
mistake a by sin will and unfaithful a be unfaithful will

אַקעגן די הייליקייטן פֿון ה , זאָל ער ברענגען זײַן שולדאָפּפֿער
shuldopfer zain brengen er zol Hashem fun heilikeitn di akegn
guilt offering his bring he shall Hashem of holy things the against

צו ה : אַ ווידער פֿון די שאָף , אָן אַ פֿעלער , לויט
loit feler a on shof di fun vider a Hashem tsu
according blemish a without sheep the of ram a Hashem to

דײַן אָפּשאַצונג אין זילבער-שקלים , אויפֿן הייליקן שֶׁקל , פַּאַר אַ
a far shekl heilikn oifn zilber-shekolim in opshatsung dain
a for shekel holy on the silver shekels in estimation your

שולדאָפּפֿער . טז און וואָס ער האָט פַּאַרשולדיקט קעגן דער הייליקייט
heilikeit der kegen farshuldikt hot er vos un shuldopfer
holy thing the against guilty has he what and guilt offering

זאָל ער אָפּצאָלן , און צולייגן דערצו אַ פֿינפֿטל דערפֿון,
derfun finftl a dertsu tsuleigen un optsolen er zol
of it fifth a in addition add and make restitution he shall

און דאָס גיבן צום כֹהן ; און דער כֹהן זאָל מכַּפר זײַן אויף אים
im oif zain mechaper zol koyen der un koyen tsum gebn dos un
him on be expiate shall kohen the and kohen to give this and

מיט דעםווידער פֿון שולדאָפּפֿער , און אים וועט פַּאַרגעבן וועֿרן .
vern fargebn vet im un shuldopfer fun vider dem mit
become forgiven will him and guilt offering of ram the with

יז און אויב עמיצער וועט זינדיקן , און וועט טאָן איינע פֿון אַלע
ale fun eine ton vet un zindikn vet emitser oib un
all of one do will and sin will someone if and

פַּאַרבאָטאַבן פֿון ה וואָס טאָרן נישט געטאָן וועֿרן ,
vern geton nisht torn vos Hashem fun farbotzachn
become done not be allowed to which Hashem of forbidden thing

ווײַל ער האָט נישט געווווסט, און ער וועט זיך פַּאַרשולדיקן און טראָגן
trogn un farshuldikn zich vet er un gevust nisht hot er vail
bear and become guilty self will he and known not has he for

אויף זיך אַ זינד, יח זאָל ער ברענגען אַ ווידער פֿון די שאָף , אָן
on shof di fun vider a brengen er zol zind a zich oif
without sheep the from ram a bring he shall sin a self on

אַ פֿעלער , לויט דײַן אָפּשאַצונג , פַּאַר אַ שולדאָפּפֿער , צום
tsum shuldopfer a far opshatsung dain loit feler a
to guilt offering a for estimation your according blemish a

כֹהן ; און דער כֹהן זאָל מכַּפר זײַן אויף אים, פַּאַר דעם פַּאַרזע
farze dem far im oif zain mechaper zol koyen der un koyen
mistake the for him on be expiate shall kohen the and kohen

וואָס ער האָט פַּאַרזען , ווײַל ער האָט נישט געווווסט, און אים וועט
vet im un gevust nisht hot er vail farzen hot er vos
will him and known not has he for oversight has he which

פַּאַרגעבן וועֿרן . יט אַ שולדאָפּפֿער איז דאָס; פַּאַרשולדיקט האָט ער זיך
zich er hot farshuldikn dos iz shuldopfer a vern fargebn
self he has become guilty this is guilt offering a become forgiven

פַּאַרשולדיקט קעגן ה .
Hashem kegen farshuldikt
Hashem against guilty

20 6:1 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 21 6:2 If a nefesh sin, and commit a ma'al *(trespass)* against Hashem, and deceives his neighbor in that which was delivered him to keep, or entrusted to his care, or in a thing stolen, or hath cheated his neighbor; 22 6:3 Or have found that which was lost, and lieth concerning it, and sweareth with sheker *(falsely)*; in any of all these that a man doeth, sinning therein; 23 6:4 Then it shall be, because he hath sinned, and is ashem *(guilty)*, that he shall return that which he had stolen, or the thing which he hath extorted, or that which was delivered unto his trust, or the lost thing which he found, 24 6:5 Or all that about which he hath sworn lasheker *(falsely)*; he shall even restore it in the principal, and shall add the fifth part more thereto, and give it unto him to whom it appertaineth, in the day of his asham *(trespass offering)*. 25 6:6 And he shall bring his asham *(trespass offering)* unto Hashem, a ram tamim *(without blemish)* out of the flock, with thy estimation, for an asham *(trespass offering)*, unto the kohen; 26 6:7 And the kohen shall make kapporah for him before Hashem; and it shall be forgiven him for anything of all that he hath done that made him guilty.

א.א אוֹן ה הָאָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: ב.ב אַז
az zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
if say to so Moshe to spoken has Hashem and

נֶפֶשׁ ווען זינדיקן , און ווען פֿעלשן אַ פֿעלשונג אָן
on felshung a felshn ven un zindikn ven nefesh
on doing unfaithfulness a be unfaithful will and sin will a soul

ה , און ווען פֿאַרלייקענען זיין חבֿר אַן איינלאָג, אָדער אַ משכון ,
meshkun a oder ainlog an chever zain farleikenen ven un Hashem
pledge a or deposit a fellow his deny will and Hashem

אָדער אַ גזלה , אָדער ער ווען קריוודען זיין חבֿר ; ג.ג אָדער ער האָט
hot er oder chever zain krivden ven er oder gzeile a oder
has he or fellow his wrong will he or stolen thing a or

געפֿונען פֿאַרלאָרנס און פֿאַרלייקנט עס, און שווערט פֿאַלש – אין איינער
einer in falsh shvert un es farleiknt un farlorns gefunen
one in false swears and it conceals and lost thing found

פֿון די אַלע זאַכן וואָס אַ מענטש באַגייט דערמיט אַ זינד ; ד.ד איז,
iz zind a dermit bageit mentsh a vos zachn ale di fun
is sin a in this way behaved man a which things all the of

אַז ער האָט אַזוי געזינדיקט און זיך פֿאַרשולדיקט , זאָל ער אומקערן
umkeren er zol farshuldikt zich un gezindikt azoi hot er az
return he shall become guilty self and sinned so has he that

די גזלה וואָס ער האָט געגזלט, אָדער די קריוודע וואָס ער האָט
hot er vos krivde di oder gegzlt hot er vos gzeile di
has he which extorted the or seized has he which stolen thing the

געקריוודעט, אָדער דעם איינלאָג וואָס איז איינגעלייגט געוואָרן ביי
bai gevorn aingeleigt iz vos ainlog dem oder gekrivdet
with having become place is which deposit the or extorted

אים, אָדער דאָס פֿאַרלאָרענע וואָס ער האָט געפֿונען , ה.ה אָדער וואָס נאָר
nor vos oder gefunen hot er vos farlorene dos oder im
but what or found has he which lost thing this or him

ער האָט געשוואָרן דערויף פֿאַלש; און ער זאָל באַצאָלן דעם קרן
keren dem batsoln zol er un falsh deroif geshvorn hot er
principal the repay shall he and false on it sworn an oath has he

דערפֿון, און אַ פֿינפֿטל דערפֿון צולייגן דערצו ; צו דעם וועמען
vemen dem tsu dertsu tsuleigen derfun finftl a un derfun
whom the to in addition add of it fifth a and of it

עס געהערט זאָל ער עס אָפּגעבן אין דעם טאָג וואָס ער שפּירט זיך
zich shpirt er vos tog dem in opgebn es er zol gehert es
self perceived he which day the in give up it he shall belongs it

שולדיק. ו.ו און ער זאָל ברענגען זיין שולדאָפּפֿער צו ה : אַ
a Hashem tsu shuldopfer zain brengen zol er un shuldik
a Hashem to guilt offering his bring shall he and guilty

ווידער פֿון די שאָף , אָן אַ פֿעלער , לויט דיין אָפּשאַצונג ,
opshatsung dain loit feler a on shof di fun vider
estimation your according blemish a without sheep the of ram

פֿאַר אַ שולדאָפּפֿער צום כֹהן . ו.ז און דער כֹהן זאָל מכפּר זיין
zain mechaper zol koyen der un koyen tsum shuldopfer a far
be expiate shall kohen the and kohen to guilt offering a for

אויף אים פֿאַר ה , און אים וועט פֿאַרגעבן ווערן וואָס נאָר פֿון
fun nor vos vern fargebn vet im un Hashem far im oif
of but which become forgiven will it and Hashem before him on

אַלעם דעם ער האָט געטאָן זיך צו פֿאַרשולדיקן דערמיט .
dermit farshuldikn tsu zich geton hot er dem alem
in this way incur guilt to self done has he the all that is

TZAV

צַו

6 [8] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2 9] Command Aharon and his Banim, saying, This is the Torat HaOlah: It is the olah *(burnt offering)* that is to stay on the flame upon the Mizbe'ach kol halailah unto the boker, and the eish of the Mizbe'ach must be burning on it. [3 10] And the kohen shall put on his linen tunic, and his linen breeches shall he put upon his basar, and remove the ashes which the eish hath consumed with the olah *(burnt offering)* on the Mizbe'ach, and he shall put them beside the Mizbe'ach. [4 11] And he shall take off his garments, and put on begadim acherim *(other garments)*, and carry forth the ashes outside the machaneh unto a makom tahor.

[5 12] And the eish upon the Mizbe'ach shall be burning in it; it must not go out; and the kohen shall burn wood on it every boker, and arrange the olah *(burnt offering)* upon it; and he must burn thereon the chelvei HaShelamim *(fat of the peace offerings)*. [6 13] The eish must ever be burning upon the Mizbe'ach; it shall never go out.

ו אוֹן ה האָט געזעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ו.ט באַפֿעל
un Hashem hot spoken geredt to Moshe Mosheen to azoi zu zogn , azoi tsu zogn : bafel
and Hashem has spoken to Moshe to so say to so command

אַהרֹנען אוֹן זײַנע זין , אַזוי צו זאָגן : דאָס איז דער דין פֿון דעם
Aharonen un zaine zin , azoi tsu zogn azoi : dos iz der din fun dem
Aaron and his sons , so to say so : this is the law of the

בראַנדאָפּפֿער : דאָס איז דאָס וואָס גייט אַרויף אויפֿן בראַנד אויפֿן מזבח
brandopfer : dos iz dos vos geit aroif oifn brand oifn mizbeyech
olah : this is this what goes up on burnt on altar

אויף אַ גאַנצע נאַכט ביז אין דער פֿרי ; און דאָס פֿײַער פֿון מזבח
oif a gantse nacht biz in der peire ; un dos faier fun mizbeyech
on a all night until in the morning ; and this fire of altar

זאָל געהאַלטן ווערן אין ברענען דערויף . ג׳ און דער כהן זאָל אָנטאָן
zol gehaltn vern in brenen deroif . un der koyen zol onton
shall kept become in aflame on it . and the kohen shall put on

זײַן לײַנענע קלײד , און לײַנענע הויזן זאָל ער אָנטאָן אויף זײַן לײַב ;
zain lainene kleid un lainene hoizn zol er onton oif zain laib ;
his linen garment and linen trousers shall he clothe on his body ;

און ער זאָל אַראָפּנעמען די אַש אויף וואָס דאָס פֿײַער האָט פֿאַרצערט
un er zol aropnemen di ash oif vos dos faier hot fartsert
and he shall remove the ashes on what this fire has consumed

דאָס בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח , און ער זאָל עס אַהינטאָן לעבן
dos brandopfer oifn mizbeyech , un er zol es ahinton lebn
this olah on altar , and he shall it put near

מזבח . ד׳ יא און ער זאָל אויסטאָן זײַנע קלײדער , און אָנטאָן אַנדערע
mizbeyech . un er zol oiston zaine kleider , un onton andere
altar . and he shall strip off his garments , and clothe other

קלײדער , און אַרויסטראָגן די אַש אויסן לאַגער אין אַ ריינעם אָרט .
kleider , un aroistrogn di ash oisn lager in a reinem ort .
garments and carry outside the ashes outside the camp in a pure place .

ה י״ב און דאָס פֿײַער אויפֿן מזבח זאָל געהאַלטן ווערן אין ברענען
un dos faier oifn mizbeyech zol gehaltn vern in brenen
and this fire of altar shall kept become in aflame

דערויף, עס זאָל נישט פֿאַרלאָשן ווערן . און דער כהן זאָל
deroif, es zol nisht farloshn vern . un der koyen zol
on it , it shall not extinguished become . and the kohen shall

אָנצינדן דערויף האָלץ פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן; און ער זאָל אויסלייגן
oisleigen zol er un frimorgn in frimorgn holts deroif ontsindn
arrange shall he and morning in morning wood on it burn

דערויף דאָס בראַנדאָפּפֿער, און דעמפֿן דערויף דאָס פֿעטס פֿון
deroif dos brandopfer un demfn deroif dos fets fun
on it this olah and in smoke on it this fats of

די פֿרידאָפּפֿער . ו׳ יג אַ פֿײַער זאָל תּמיד געהאַלטן ווערן אין
di fridopfer . a faier zol tamid gehaltn vern in
the peace offerings . a fire shall continually kept become in

ברענען אויפֿן מזבח ; עס זאָל נישט פֿאַרלאָשן ווערן .
brenen oifn mizbeyech ; es zol nisht farloshn vern .
aflame on altar ; it shall not extinguished become .

7 14 And this is the Torat HaMinchah: the Bnei Aharon shall offer it before Hashem, before the Mizbe'ach. 8 15 And he shall take of it his handful, of the flour of the minchah, and of the shemen thereof, and all the incense which is upon the minchah, and shall burn it upon the Mizbe'ach for a re'ach nicho'ach, even the memorial portion of it, unto Hashem. 9 16 And the remainder thereof shall Aharon and his Banim eat: with matzot shall it be eaten in the makom kadosh; in the khatzer *(courtyard)* of the Ohel Mo'ed they shall eat it. 10 17 It shall not be baked with chametz. I have given it unto them for their chelek *(allotted share, portion)* of My offerings made by eish; it is kodesh kodashim, like the chattat *(sin offering)*, and like the asham *(trespass offering)*. 11 18 Any of the zachar among the Bnei Aharon shall eat of it. It shall be a chok olam in your dorot concerning the offerings of Hashem made by eish; every one that toucheth them shall be kadosh.

12 19 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 13 20 This is the korban of Aharon and of his Banim, which they shall offer unto Hashem in the Yom Himmashach *(Day he is anointed, i.e., assumes office,*

ז יד און דאָס איז דער דין פֿון דעם שפּײַזאָפּפֿער: די קינדער פֿון
fun kinder di shpaizopfer dem fun din der iz dos un
of children the minchah the of law the is this and

מזבח . אַהרֹן זאָלן עס גענענען פֿאַר ה פֿאָרנט פֿון
mizbeyech fun forent Hashem far genenen es zoln Aharon
altar of in front Hashem before bring close it shall Aaron

ח טו און ער זאָל אַראָפּנעמען דערפֿון מיט זײַן הויפֿן : פֿון דעם
dem fun hoifn zain mit derfun aropnemen zol er un
the of handful his with of it remove shall he and

זעמלמעל פֿון דעם שפּײַזאָפּפֿער, און פֿון זײַן איל, און דעם גאַנצן
gantsn dem un eil zain fun un shpaizopfer dem fun zemelmel
all the and oil its of and minchah the of fine flour

ווײַרעך וואָס אויפֿן שפּײַזאָפּפֿער; און ער זאָל דעמפֿן זײַן
zain demfn zol er un shpaizopfer oifn vos vairech
his burn up in smoke shall he and minchah on which incense

. ה צו ריח געשמאַקן אַ פֿאַר מזבח אויפֿן דערמאָנונג
Hashem tsu reyech geshmakn a far mizbeyech oifn dermonung
Hashem to aroma soothing a for altar on memorial portion

ט טז און דאָס איבעריקע פֿון אים זאָלן עסן אַהרֹן און זײַנע זין ;
zin zaine un Aharon esen zoln im fun iberike dos un
sons his and Aaron eat shall it of the rest of this and

אומגעזײַערט זאָל עס געגעסן ווערן , אין אַ הייליקן אָרט ; אין הויף
hoif in ort heilikn a in vern gegesn es zol umgezaiert
courtyard in place holy a in become eaten it shall unleavened

פֿון אוֹהל-מוֹעד זאָלן זיי עס עסן . י יז עס זאָל נישט געבאַקט
gebakt nisht zol es esen es zei zoln ohel-moed fun
baked not shall it eat it they shall Tent of Meeting of

וווערן געזײַערט. פֿאַר זייער חלק האָב איך דאָס זיי געגעבן פֿון
fun gegebn zei dos ich hob chelek zeyer far gezaiert vern
from given them this I have portion their for leavened become

מײַנע פֿײַעראָפּפֿער ; אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס, אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi dos iz heilikeit heilikste a faieropfer maine
this as so this is holiness most holy a offerings by fire my

זינדאָפּפֿער , און אַזוי ווי דאָס שולדאָפּפֿער . יא יח יעטוועדער
yetveder shuldopfer dos vi azoi un zindopfer
every guilt offering this as in same way and sin offering

מאַנספּאַרשוין צווישן די קינדער פֿון אַהרֹן מעג עס עסן; אַן אייביק
eibik an esen es meg Aharon fun kinder di tsvishn mansparshoin
eternal an eat it may Aaron of children the among male

רעכט אויף אײַערע דור-דורות פֿון די פֿײַעראָפּפֿער פֿון
fun faieropfer di fun dor-doires aiere oif recht
of offering by fire the from throughout generations your on right

ה ; אַלץ וואָס וועט זיך אָנרירן אָן דעם זאָל וווערן הייליק.
heilik vern zol dem on onrirn zich vet vos alts Hashem
holy become shall this on to touch self will which all that Hashem

יב יט און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : יג כ דאָס איז
iz dos zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
is this say to so Moshe to spoken has Hashem and

דער קָרבָּן פֿון אַהרֹנען און זײַנע , וואָס זיי זאָלן מקריבּ
makrev zoln zei vos zin zaine un Aharonen fun korben der
sacrificing shall they which sons his and Aaron of korban the

זײַן צו ה אין דעם טאָג וואָס ער ווערט געזאַלבט : אַ צענטל
tsentl a gezalbt vert er vos tog dem in Hashem tsu zain
tenth a consecrate shall be he which day the in Hashem to be

seven-day ordination); the tenth part of an ephah of fine flour for a continual minchah, half of it in the boker, and half thereof at erev. [14] [21] In a pan it shall be made with shemen; and when it is scalded, thou shalt bring it in; and the repeatedly baked minchah, broken in pieces, shalt thou offer for a re'ach nicho'ach unto Hashem. [15] [22] And the kohen of his Banim that is hamoshiach *(the anointed)* to succeed him shall offer it; it is a chok olam unto Hashem; it shall be completely burned. [16] [23] For every minchah for the kohen shall be completely burned; it shall not be eaten.

[17] [24] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [18] [25] Speak unto Aharon and to his Banim, saying, This is the Torat HaChattat: In the place where the olah *(burnt offering)* is slaughtered *(shachat)* shall the chattat *(sin offering)* be slaughtered before Hashem; it is kodesh kodashim. [19] [26] The kohen that offereth it for sin shall eat it; in the makom kadosh shall it be eaten, in the khatzer *(courtyard)* of the Ohel Mo'ed. [20] [27] Everything that touches the basar thereof shall be kadosh; and when there is sprinkled of the dahm thereof upon any garment, thou shalt wash that whereon it was sprinkled in the makom kadosh. [21] [28] But the clay

אֵיפָה זעמלמעל פַּאר אַ שפּייזאָפּפֿער תּמיד , אַ העלפֿט דערפֿון אין
in derfun helft a tamid shpaizopfer a far zemelmel eife
in of it half a continually minchah a for fine flour ephah

דער פֿרי , און אַ העלפֿט דערפֿון אין אָוונט . יד כא אויף אַ באַקפֿאַן,
bakfan a oif ovnt in derfun helft a un peire der
bakepan a on evening in of it half a and morning the

מיט איײל, זאָל עס געמאַכט ווערן ; גוט אָפּבריין זאָלסטו עס ברענגן;
brengen es zolstu opbrien gut vern gemacht es zol eil mit
bring it shall you mixed well become made it shall oil with

אַ געבאַקט שפּייזאָפּפֿער אין בראָקן זאָלסטו עס מקריבֿ זײַן פַּאר אַ
a far zain makrev es zolstu brokn in shpaizopfer gebakt a
a for be sacrifice it shall you pieces in minchah baked a

געשמאַקן ריח צו ה . טו כב און דער כֿהן וואָס איז דער
der iz vos koyen der un Hashem tsu reyech geshmakn
the is which kohen the and Hashem to aroma soothing

געזאַלבטער אויף זײַן אָרט פֿון צווישן זײַנע , זאָל עס מאַכן ; אַן
an machn es zol zin zaine tsvishn fun ort zain oif gezalbter
an make it shall sons his among from place his on anointed

. ווערן געדעמפֿט עס זאָל ה צו גאַנצן אין ;אייביק געזעץ
vern gedemft es zol Hashem tsu gantsn in gezets eibik
become up in smoke it shall Hashem to entirety in law eternal

טז כג און יעטוועדער שפּייזאָפּפֿער פֿון אַ כֿהן זאָל אין גאַנצן פֿאַרברענט
farbrent gantsn in zol koyen a fun shpaizopfer yetveder un
burned up entirety in shall kohen a of minchah every and

ווערן . ווערן ; עס זאָל נישט געגעסן
vern gegesn nisht zol es vern
become eaten not shall it become

יז כד און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: יח כה רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו אַהרֹנען און צו זײַנע זין , אַזוי צו זאָגן: דאָס איז דער דין
din der iz dos zogn tsu azoi zin zaine tsu un Aharonen tsu
law the is this say to so sons his to and Aaron to

פֿון דעם זינדאָפּפֿער: אין דעם אָרט וווּ דאָס ברענדאָפּפֿער ווערט
vert brandopfer dos vu ort dem in zindopfer dem fun
shall be olah this where place the in sin offering the of

; ה פַּאר זינדאָפּפֿער דאָס ווערן וועשאָכטן זאָל , געשאָכטן
Hashem far zindopfer dos vern geshochtn zol geshochtn
Hashem before sin offering this become slaughtered shall slaughtered

אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס. יט כו דער כֿהן וואָס ברענגט עס אויף
oif es brengt vos koyen der dos iz heilikeit heilikste a
on it brings which kohen the this is holiness most holy a

פַּאר אַ זינדאָפּפֿער זאָל עס עסן; אין אַ הייליקן אָרט זאָל עס געגעסן
gegesn es zol ort heilikn a in esen es zol zindopfer a far
eaten it shall place holy a in eat it shall sin offering a for

ווערן , אין הויף פֿון אוֹהל-מוֹעד . כ כז אַלץ וואָס ווערט
vet vos alts ohel-moed fun hoif in vern
will which all that Tent of Meeting of courtyard in become

זיך אָנרירן אָן זײַן פֿלייש, זאָל ווערן הייליק; און אויב עס ווערט
zich onrirn zain on fleish zol vern heilik un oib es vet
touch self its on to flesh shall become holy and if it will

אַרויפֿשפּריצן פֿון זײַן בלוט אויף אַ בגד , זאָלסטו דאָס אויף
aroifshpritsn zain fun blut oif a beged zolstu dos oif
sprinkled upon of blood his on a garment shall you this on

keli *(vessel)* wherein it is boiled must be broken; and if it be boiled in a keli nechoshet *(copper vessel)*, it shall be both scoured, and rinsed in mayim. [22] [29] Any of the zachar among the kohanim shall eat thereof; it is kodesh kodashim. [23] [30] And no chattat *(sin offering)*, whereof any of the dahm is brought into the Ohel Mo'ed to make kapporah therewith in the Kodesh *(holy place)*, shall be eaten; it shall be burned in the eish.

וואָס עס וועט אַרויסשפּריצן , וואַשן אין אַ הייליקן אָרט . כא כח און די
di un ort heilikn a in vashn aroifshpritsn vet es vos
the and place holy a in wash sprinkled upon will it which

ליימענע כּלי וואָס זינדאָפּפֿער וועלכן געקאָכט וועט זי ווערן דערין,
derin vern gekocht vet zi zindopfer vos keile leimene
in it become cooked shall be sin offering which vessel earthenware

זאָל צעבראָכן ווערן ; און אויב עס וועלכן געקאָכט ווערט אין אַ קופּערנע
kuperne a in gekocht vert es oib un vern tsebrochn zol
copper a in cooked shall be it if and become broken shall

כּלי , זאָל זי אויסגעשיַערט ווערן , און אויסגעשוועמט וועלכן ווערן מיט
mit vern oisgeshvenkt un vern oisgeshaiert zi zol keile
with become rinsed and become scoured she shall vessel

וואַסער. כב כט יעטוועדער מאַנספּאַרשוין צווישן די כּהנים מעג דאָס
dos meg koyanim di tsvishn mansparshoin yetveder vaser
this may kohanim the among male every water

עסן ; אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס. כג ל אָבער קיין זינדאָפּפֿער , וואָס
dos iz heilikeit heilikste a esen vos zindopfer kein ober
this is holiness most holy a to eat which sin offering to but

פֿון זיַין בלוט ווערט געבראַכט אין אוֹהל-מוֹעד כּדי מכַּפּר
mechaper kedei ohel-moed in gebracht vert blut zain fun
expiate so that Tent of Meeting in brought shall be blood its of

צו זיַין אין הייליקטום, זאָל נישט געגעסן ווערן ; אין פֿייַער זאָל עס
es zol faier in vern gegesn nisht zol heiliktum in zain tsu
it shall fire in become eaten not shall holy in be to

פֿאַרברענט ווערן .
vern farbrent
become burned up

7 Likewise this is the Torat HaAsham: it is kodesh kodashim. [2] In the place where they slaughter *(shachat)* the olah *(burnt offering)* shall they slaughter the asham *(trespass offering)*; and the dahm thereof shall he sprinkle around upon the Mizbe'ach. [3] And he shall offer of it all the chelev thereof; the tail, and the chelev that covereth the innards, [4] And the two kidneys, and the chelev that is on them, which is on the flanks, and the diaphragm that is above the liver, with the kidneys, it shall he remove; [5] And the kohen shall burn them upon the Mizbe'ach for an offering made by eish

ז און דאָס איז דער דין פֿון דעם שולדאָפּפֿער : אַ הייליקסטע הייליקייט
heilikeit heilikste a shuldopfer dem fun din der iz dos un
holiness most holy a guilt offering the of law the is this and

איז דאָס. ב אין דעם אָרט וווּ מע שעכט דאָס בראַנדאָפּפֿער, זאָל
zol brandopfer dos shecht me vu ort dem in dos iz
shall olah this slaughter they where place the in this is

מען שעכטן דאָס שולדאָפּפֿער ; און זיַין בלוט זאָל מען שפּרענגען
shprengen men zol blut zain un shuldopfer dos shechtn men
scatter they shall blood its and guilt offering this slaughter they

אויפֿן מזבח רונד אַרום . ג און דאָס גאַנצע פֿעטס זיַינס זאָל מען
oifn mizbeyech rund arum un dos gantse fets zains zol men
on altar round around and the this all fats of its shall they

מקריבֿ זיַין פֿון אים, דעם וויידל, און דאָס פֿעטס וואָס דעקט צו די
di tsu dekt vos fets dos un veidl dem im fun zain makrev
the to cover which fats this and tail the it of be offer

אינגעווייד, ד און ביידע נירן , און דאָס פֿעטס וואָס אויף זיי , וואָס
vos zei oif vos fets dos un nirn beide un ingeveid
which them on which fats this and kidneys two and innards

ביַי די פֿלאַנקען, און דאָס רויטפֿלייש איבערן לעבער – ביַי די נירן
nirn di bai leber ibern roitfleish dos un flanken di bai
kidneys the with liver over caul this and flanks the on

זאָל מען עס אַראָפּנעמען. ה און דער כּהן זאָל עס דעמפֿן
demfn es zol koyen der un aropnemen es men zol
burn up in smoke it shall kohen the and remove it they shall

אויפֿן מזבח , אַ פֿייַעראָפּפֿער צו ה ; אַ שולדאָפּפֿער איז דאָס.
dos iz shuldopfer a Hashem tsu faieropfer a mizbeyech oifn
this is guilt offering a Hashem to offering by fire a altar on

ו יעטוועדער מאַנספּאַרשוין צווישן די כֹהנים מעג עס עסן; אין אַ
a in esen es meg koyanim di tsvishn mansparshoin yetveder
a in eat it may kohanim the among male every

היליקן אָרט זאָל עס געגעסן ווערן; אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס.
dos iz heilikeit heilikste a vern gegesn es zol ort heilikn
this is holiness most holy a become eaten it shall place holy

ז ווי דאָס זינדאָפּפֿער אַזוי דאָס שולדאָפּפֿער, אין דין פֿאַר זיי; דער
der zei far din ein shuldopfer dos azoi zindopfer dos vi
the them for law one guilt offering this so sin offering this as

כֹהן וואָס איז דערמיט מכַפּר, צו אים זאָל עס געהערן.
gehern es zol im tsu mechaper dermit iz vos koyen
has belonged it shall him to expiate in this way is which kohen

ח און דער כֹהן וואָס איז מקריבֿ עמיצנס אַ בראַנדאָפּפֿער, זאָל
zol brandopfer a emitsns makrev iz vos koyen der un
shall olah a someone's offering is which kohen the and

דאָס פֿעל פֿון דעם בראַנדאָפּפֿער וואָס ער האָט מקריבֿ געווען,
geven makrev hot er vos brandopfer dem fun fel dos
having been offering has he which olah the of hide this

גערהערן צו אים, צום כֹהן. ט און איטלעך שפּייַזאָפּפֿער וואָס
vos shpaizopfer itlech un koyen tsum im tsu gehern
which minchah every and kohen to him to has belonged

ווערט געבאַקן אין אויוון, און איטלעכס וואָס ווערט געמאַכט אין אַ
a in gemacht vert vos itlecher un oivn in gebakn vert
a in made shall be which each and firepot in baked shall be

בראָטפֿאַן, אָדער אויף אַ באַקפֿאַן, זאָל געהערן צו אים, צו דעם
dem tsu im tsu gehern zol bakfan a oif oder brotfan
the to him to has belonged shall bakepan a on or broil pan

כֹהן וואָס איז דאָס מקריבֿ.
makrev dos iz vos koyen
offering this is which kohen

י און איטלעך שפּייַזאָפּפֿער פֿאַרמישט מיט אייל, אָדער טרוקן, זאָל
zol trukn oder eil mit farmisht shpaizopfer itlech un
shall dry or oil with mixed minchah every and

געהערן צו אַלע קינדער פֿון אַהרן, צו איינעם אַזוי ווי צום
tsum vi azoi einem tsu Aharon fun kinder ale tsu gehern
to as thus one to Aaron of children all to has belonged

אַנדערן.
andern
another

יא און דאָס איז דער דין פֿון דעם פֿרידאָפּפֿער וואָס עמיצער ברענגט
brengt emitser vos fridopfer dem fun din der iz dos un
bring someone which peace offering the of law the is this and

צו ה׳: יב ווען מען וועט עס מקריבֿ זיין פֿון וועגן אַ
a vegen fun zain makrev es vet men ven Hashem tsu
a concerning of do sacrifice it will they when Hashem to

דאַנקאָפּפֿער, זאָל ער ברענגען מיט דעם דאַנקאָפּפֿער אומגעזויערטע
umgezaierte dankopfer dem mit brengen er zol dankopfer
unleavened thank offering the with bring he shall thank offering

חלות פֿאַרמישט מיט אייל, און אומגעזויערטע קוכנס באַשמירט מיט
mit bashmirt kuchns umgezaierte un eil mit farmisht chalus
with smeared cakes unleavened and oil with mixed loaves

אייל, און זעמלמעל גוט אָפּבריען, חלות פֿאַרמישט מיט אייל. יג אין איינעם
eil, un zemelmel gut opbrien, chalus farmisht mit eil
oil and fine flour well mixed loaves mixed with oil in one

unto Hashem; it is an asham *(trespass offering)*. 6 Every zachar among the kohanim shall eat thereof; it shall be eaten in the makom kadosh; it is kodesh kodashim. 7 As the chattat *(sin offering)* is, so is the asham *(trespass offering)*; there is one torah for them both; the kohen that maketh kapporah therewith shall have it. 8 And the kohen that offereth any man's olah the kohen shall have for himself the hide of the olah which he hath offered. 9 And all the minchah that is baked in the oven, and all that is prepared in the deep pan, and in the shallow pan, shall be the kohen's that offereth it.

10 And every minchah, mixed with shemen, or dry, shall all the Bnei Aharon have, each equal with achiv *(his brother)*.

11 And this is the Torat Zevach HaShelamim, which he shall offer unto Hashem. 12 If he offer it for a todah, then he shall offer with the zevach hatodah challos matzot mixed with shemen, and matzot wafers anointed with shemen, and challos mixed with scalded fine flour mixed with shemen. 13 Besides the challos, he shall offer for

מיט חלות פֿון געזײַערטן ברויט זאָל ער ברענגען זײַן אָפּפֿערגאָב ביי
bai opfergob zain brengen er zol broit gezaiertn fun chalus mit
with offering his bring he shall bread leavened of loaves with

זײַן פֿרידאָפּפֿער פֿון דאַנק . יד און ער זאָל דערפֿון ברענגען
brengen derfun zol er un dank fun fridopfer zain
bring of it shall he and thanksgiving of peace offering his

איינס פֿון איטלעכער אָפּפֿערגאָב אַן אָפּשיידונג צו ה ; צו דעם
dem tsu Hashem tsu opsheidung an opfergob itlecher fun eins
the to Hashem to separation an peace offering each of one

כהן וואָס שפּרענגט דאָס בלוט פֿון דעם פֿרידאָפּפֿער , צו אים זאָל
zol im tsu fridopfer dem fun blut dos shprengt vos koyen
shall him to peace offering the of blood this throws which kohen

עס געהערן .
es gehern
has belonged it

[15] And the basar of the zevach todat shelamim of him shall be eaten the same day that it is offered; he shall not leave any of it until the boker. [16] But if the zevach of his korban be a neder, or a nedavah, it shall be eaten the same day that he offereth his zevach; and on the following day also the remainder of it shall be eaten; [17] But the remainder of the basar of the zevach on the yom hashelishi shall be burned with eish. [18] And if any of the basar of the zevach of his shelamim be eaten at all on the yom hashelishi, it shall not be accepted, neither shall it be imputed *(credited)* unto him that offereth it; it shall be piggul, and the nefesh that eateth of it shall have his avon to bear. [19] And the basar that toucheth any thing tamei shall not be eaten; it shall be burned with eish; and as for the basar, all that be tahor shall eat thereof. [20] But the nefesh that eateth of the basar of the zevach

טו און דאָס פֿלייש פֿון זײַן פֿרידאָפּפֿער פֿון דאַנק מוז
muz dank fun fridopfer zain fun fleish dos un
must be thanksgiving of peace offering his of flesh this and

געגעסן ווערן אין דעם טאָג פֿון זײַן קָרבָּן ; ער זאָל נישט איבערלאָזן
iberlozen nisht zol er korben zain fun tog dem in vern gegesn
leave over not shall he korban its of day the in become eaten

דערפֿון ביז אין דער פֿרי . טז אויב אָבער דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון
fun shlachtopfer dos ober oib peire der in biz derfun
of slaughter sacrifice this but if morning the in to thereof

זײַן קָרבָּן איז אַ נדר , אָדער אַ פֿרײַוויליקע נדבֿה , זאָל עס געגעסן
gegesn es zol nedove fraivilike a oder neyder a iz korben zain
eaten it shall donation freewill a or vow a is korban its

און ; שלאַכטאָפּפֿער זײַן מקריבֿ ער איז וואָס טאָג דעם אין ווערן
un shlachtopfer zain makrev iz er vos tog dem in vern
and slaughter sacrifice his offering is he which day the in become

אויך אויף מאָרגן מעג וואָס בליַיבט דערפֿון געגעסן ווערן . יז אָבער
oich oif morgn meg vos blaibt derfun gegesn vern ober
also on next day may which left over from it eaten become but

וואָס בליַיבט פֿון דעם פֿלייש פֿון דעם שלאַכטאָפּפֿער אויפֿן דריטן
vos blaibt fun dem fleish fun dem shlachtopfer oifn dritn
which left over from it eaten become but

טאָג זאָל אין פֿײַער פֿאַרברענט ווערן . יח און אויב געגעסן וועט געגעסן
tog zol in faier farbrent vern un oib gegesn vet gegesn
day shall in fire burned up become and if eaten will eaten

וועט ווערן פֿון דעם פֿלייש פֿון זײַן פֿרידאָפּפֿער אויפֿן דריטן טאָג,
vet vern fun dem fleish fun zain fridopfer oifn dritn tog
will become of flesh the of his peace offering on third day

עס נישט באַווילקט ווערן ; עס וועט נישט געערבנט ווערן דעם
es nisht vet gerechnt nisht bavilikt vern dem
it not will become considered not accepted become that

וואָס איז דאָס מקריבֿ ; אַן אומווערדיקייט וועט עס זײַן , און דער מענטש
vos iz dos makrev an umverdikeit vet es zain un der mentsh
which is this offering an abomination will it be and the man

וואָס עסט דערפֿון וועט טראָגן זײַן זינד . יט און דאָס פֿלייש וואָס וועט
vos est derfun vet trogn zain zind un dos fleish vos vet
which eats of it will bear his sin this and flesh which will

זיך אָנרירן אָן עפּעס אומריינס, זאָל נישט געגעסן ווערן ; אין פֿײַער
zich onrirn epes umreins zol nisht gegesn vern faier in
anything on to touch self clean shall not eaten become fire in

זאָל עס פַֿאַרברענט ווערן . אָבער אַזוי דאָס פֿלייש – מעג איטלעכער
itlecher meg fleish dos azoi ober vern farbrent es zol
each may flesh this thus but become burned up it shall

וואָס איז ריין , עסן דאָס פֿלייש. כ און דער מענטש וואָס וועט עסן
esen vet vos mentsh der un fleish dos esen rein iz vos
to eat will which man the and flesh this to eat tahor is which

פֿלייש פֿון אַ פֿרידאָפּפֿער וואָס צו ה , מיט זיין אומריינקייט
umreinkeit zain mit Hashem tsu vos fridopfer a fun fleish
uncleanness his with Hashem to which peace offering a of flesh

אויף אים, יענע זעל זאָל פַֿארשניטן ווערן פֿון איר פַֿאָלק .
folk ir fun vern farshnitn zol zel yene im oif
people its from become be cut off shall soul that person him on

כא און אַז עמיצער וועט זיך אָנרירן אָן עפּעס אומריינס, אָן דער
der on umreins epes on onrirn zich vet emitser az un
the on unclean anything on to touch self will someone that and

אומריינקייט פֿון אַ מענטשן , אָדער אָן אַן אומריינער בהמה , אָדער
oder beheime umreiner an on oder mentshn a fun umreinkeit
or beast unclean an on or human a of uncleanness

אָן וואָסער עס איז אומריינעם שרץ , און ער וועט עסן פֿון דעם
dem fun esen vet er un sherets umreinem iz es voser on
the of eat will he and creeper unclean is it what kind of on

פֿלייש פֿון אַ פֿרידאָפּפֿער וואָס צו ה , זאָל יענע זעל פַֿארשניטן
farshnitn zel yene zol Hashem tsu vos fridopfer a fun fleish
be cut off soul that shall Hashem to which peace offering a of flesh

ווערן פֿון איר פַֿאָלק .
folk ir fun vern
people you from become

כב און ה האָט געריידט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : כג רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : קיין חֵלֶב פֿון אַן אָקס,
oks an fun Chelev kein zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di tsu
ox an of fat any say to so Israel of children the to

אָדער אַ שעפּס, אָדער אַ ציג , זאָלט איר נישט עסן . כד און חֵלֶב פֿון אַ
a fun Chelev un esen nisht ir zolt tsig a oder sheps a oder
a of fat and eat not you shall goat a or sheep a or

נעפּאַלענער , און חֵלֶב פֿון אַ פַֿארצוקטער , מעג פַֿארטאָן
farton meg fartsukter a fun Chelev un gefalener
used may torn to death animal a of fat and animal that died

ווערן אויף אַלערלייַ אַרבעט; אָבער עסן זאָלט איר עס נישט עסן .
esen nisht es ir zolt esen ober arbet alerlei oif vern
eat not it you shall to eat but use all kinds of on become

כה וואָרעם איטלעכער וואָס עסט חֵלֶב פֿון אַ בהמה וואָס מע איז
iz me vos beheime a fun Chelev est vos itlecher vorem
is one which beast a of fat eats which everyone for

מקריבֿ פֿון איר אַ פַֿייַעראָפּפֿער צו ה , זאָל דער מענטש וואָס
vos mentsh der zol Hashem tsu faieropfer a ir fun makrev
which man the shall Hashem to offering by fire a it from offering

עסט עס, פַֿארשניטן ווערן פֿון זיין פֿאָלק . כו און קיין בלוט זאָלט איר
ir zolt blut kein un folk zain fun vern farshnitn es est
you shall blood any and people his from become be cut off it eats

נישט עסן אין אַלע אייַערע ווווינערטער, סיַ פֿון אַן עוף, סיַ פֿון
fun sai of an fun sai voinerter aiere ale in esen nisht
of whether bird a of whether dwellings your all in eat not

hashelamim, that pertain unto Hashem, having his tumah upon him, even that nefesh shall be cut off from his people. 21 Moreover the nefesh that shall touch any thing tamei, as the tumat adam *(uncleanness of man, human contamination)*, or any behemah temeiah *(contaminated animal carcass)* or sheketz tamei *(unclean abomination)*, and eat of the basar of the zevach hashelamim which pertain unto Hashem, even that nefesh shall be cut off from his people.

22 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 23 Speak unto the Bnei Yisroel, saying, Ye shall eat no manner of chelev, of ox, or of sheep, or of goat. 24 And the chelev of the nevelah, the beast that dieth of itself, and the chelev of the terefah, may be used in any other use; but ye shall in no wise eat of it. 25 For whosoever eateth the chelev of the behemah, of which men offer an offering made by eish unto Hashem, even the nefesh that eateth it shall be cut off from his people. 26 Moreover ye shall eat no manner of dahm, whether it be of fowl or of beast, in any of your moshevot *(dwellings)*. 27 Whatsoever

nefesh it be that eateth any manner of dahm, even that nefesh shall be cut off from his people.

28 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 29 Speak unto the Bnei Yisroel, saying, He that offereth the zevach shelamim of him unto Hashem shall bring his korban unto Hashem of the zevach shelamim of him. 30 His own hands shall bring the offerings of Hashem made by eish, the chelev with the breast, it shall he bring, that the breast may be waved for a tenufah before Hashem. 31 And the kohen shall burn the chelev upon the Mizbe'ach; but the breast shall belong to Aharon and his Banim. 32 And the right thigh shall ye give unto the kohen for a terumah *(raised up offering)* of the zevakhim of your shelamim. 33 He among the Bnei Aharon, that offereth the dahm hashelamim and the chelev *(fat)*, shall have the right thigh for his part. 34 For the breast of the waving *(tenufah)* and the thigh of the terumah *(raising)* I have taken of the Bnei Yisroel from the zevakhim of their shelemim, and have given them unto Aharon the kohen and unto his Banim by a chok olam from among the Bnei Yisroel.

אַ בהמה . כז איטלעכער מענטש וואָס וועט עסן וואָסער עס איז
iz es voser esen vet vos mentsh itlecher beheime a
is it any manner of eat will which man each beast a

בלוט , יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן ווערן פֿון איר פֿאָלק .
folk ir fun vern farshnitn zol zel yene blut
people you from become be cut off shall soul that blood

כח און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : כט רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל , אַזוי צו זאָגן : דער וואָס איז מקריבֿ זײַן
zain makrev iz vos der zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di tsu
his offering is which that say to so Yisroel of children the to

פֿרידאָפּפֿער צו ה , ער זאָל ברענגען זײַן קָרְבָּן צו ה
Hashem tsu korben zain brengen zol er Hashem tsu fridopfer
Hashem to korban his bring shall he Hashem to peace offering

פֿון זײַן פֿרידאָפּפֿער . ל זײַנע הענט זאָלן ברענגען די פֿײַעראָפּפֿער
faieropfer di brengen zoln hent zaine fridopfer zain fun
offering by fire the bring shall hands his peace offering his of

פֿון ה ; דאָס פֿעטס מיט דער ברוסט זאָל ער ברענגען ; די ברוסט ,
brust di brengen er zol brust der mit fets dos Hashem fun
breast the bring he shall breast the with fats this Hashem of

כדי זי אויפֿצוהייבן אַן אויפֿהייבונג צו ה . לא און דער כהן
koyen der un Hashem tsu oifheibung an oiftsuheibn zi kedei
kohen the and Hashem to wave an to wave it so that

זאָל דעמפֿן דאָס פֿעטס אויפֿן מזבח , און די ברוסט
brust di un mizbeyech oifn fets dos demfn zol
breast the and altar on fats this burn up in smoke shall

זאָל געהערן צו אַהרנען און צו זײַנע קינדער . לב און דעם
dem un kinder zaine tsu un Aharonen tsu gehern zol
the and children his to and Aaron to has belonged shall

רעכטן שענקל זאָלט איר געבן אַן אָפּשיידונג צום כהן פֿון אײַערע
aiere fun koyen tsum opsheidung an gebn ir zolt shenkl rechtn
your from kohen to separation an give you shall thigh right

פֿרידאָפּפֿער . לג דער פֿון די קינדער פֿון אַהרן וואָס איז מקריבֿ
fridopfer der fun der kinder di fun Aharon vos iz makrev
peace offerings the of the of children the Aaron which is offering

דאָס בלוט פֿון דעם פֿרידאָפּפֿער און דאָס פֿעטס , צו אים זאָל
dos blut fun dem fridopfer un dos fets tsu im zol
this of blood the of peace offering and this fats to him shall

געהערן דער רעכטער שענקל פֿאַר אַ חלק . לד וואָרעם די ברוסט פֿון
fun brust di vorem chelek a far shenkl rechter der gehern
of breast the for portion a for thigh right the belonged

אויפֿהייבונג און דעם שענקל פֿון אָפּשיידונג האָב איך genumen פֿון די
di fun genumen ich hob opsheidung fun shenkl dem un oifheibung
the of taken I have separation of thigh the and wave

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל , פֿון זייערע פֿרידאָפּפֿער , און האָב זיי געגעבן
gegebn zei hob un fridopfer zeyere fun Yisroel fun kinder
given them have and peace offering their of Yisroel of children

צו אַהרן דעם כהן און צו זײַנע קינדער , פֿאַר אַן אייביקן רעכט ,
recht eibikn an far kinder zaine tsu un koyen dem Aharon tsu
right eternal an for children his to and kohen the Aaron to

פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל .
Yisroel fun kinder di fun
Israel of children the from

לה דָּאָס איז דער טייל פֿון אַהרֹנען , און דער טייל פֿון זיינע קינדער ,
kinder zaine fun teil der un Aharonen fun teil der iz dos
children his of part the and Aaron of part the is this

פֿון די פֿייַעראָפּפֿער פֿון ה , אין דעם טאָג וואָס מע האָט
hot me vos tog dem in Hashem fun faieropfer di fun
has one which day the in Hashem of offering by fire the from

זיי געמאַכט געוענען צו זיין כהנים צו ה ; לו וואָס
vos Hashem tsu koyanim zain tsu genenen gemacht zei
which Hashem to kohanim his to bring close made them

ה האָט באַפֿוילן זיי צו געבן פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל ,
Yisroel fun kinder di fun gebn tsu zei bafoiln hot Hashem
Yisroel of children the of give to them commanded has Hashem

אין דעם טאָג וואָס מע האָט זיי געזאַלבט ; אַן אייביק רעכט אויף זייערע
zeyere oif recht eibik an gezalbt zei hot me vos tog dem in
their on right eternal an anointed them has one which day the in

דור-דורות .
dor-doires
throughout generations

לז דָּאָס איז דער דין פֿאַרן ברענדאָפּפֿער , פֿאַרן שפּייַזאָפּפֿער , און
un shpaizopfer faran brandopfer faran din der iz dos
and minchah for the olah for the law the is this

פֿאַרן זינדאָפּפֿער , און פֿאַרן שולדאָפּפֿער , און פֿאַרן קָרְבָּן
korben faran un shuldopfer faran un zindopfer faran
korban for the and guilt offering for the and sin offering for the

פֿון דערפֿילונג , און פֿאַרן פֿרידאָפּפֿער ; לח וואָס ה האָט
hot Hashem vos fridopfer faran un derfilung fun
has Hashem which peace offering for the and fulfillment of

באַפֿוילן משהן אויפֿן באַרג סיני , אין דעם טאָג וואָס ער האָט
hot er vos tog dem in Sinai barg oifn Mosheen bafoiln
has he that day the in Sinai Mount on Moshe commanded

באַפֿוילן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל מקריב צו זיין זייערע קָרְבָּנוֹת
korbones zeyere zain tsu makrev Yisroel fun kinder di bafoiln
offerings their be to offer Yisroel of children the commanded

צו ה , אין מדבר סיני .
Sinai midber in Hashem tsu
Sinai wilderness in Hashem to

ח און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ב נעם
nem zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
take say to so Moshe to spoken has Hashem and

אַהרֹנען און זיַינע זין מיט אים , און די קליידער , און דאָס
dos un kleider di un im mit zin zaine un Aharonen
the and garments the and him with sons his and Aaron

אייל פֿון זאַלבונג , און דעם אָקס פֿון זינדאָפּפֿער , און די צוויי ווידערס ,
viders tsvei di un zindopfer fun oks dem un zalbung fun eil
rams two the and sin offering of bull the and anointing of oil

און דעם קאָרב אומגעזויערטן ברויט ; ג און די גאַנצע עדה
eide gantse di un broit umgezaiertn korb dem un
congregation whole the and bread made without yeast basket the and

זאַמל איין צום איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד .
ohel-moed fun aingang tsum ain zaml
Tent of Meeting of entrance to in gather

35 This is the anointed portion of Aharon, and the anointed portion of his Banim, out of the offerings of Hashem made by eish, in the day when he presented them to minister unto Hashem in the kohen's office; 36 Which Hashem commanded to be given them of the Bnei Yisroel, in the day that He anointed them, by a chukkat olam throughout their dorot.

37 This is the torah of the olah *(burnt offering)*, of the minchah *(grain offering)*, and of the chattat *(sin offering)*, and of the asham *(trespass offering)*, and of the ordination offerings, and of the zevach hashelamim *(sacrifice of the peace offerings)*; 38 Which Hashem commanded Moshe on Mt. Sinai, in the day that He commanded the Bnei Yisroel to offer their korbanot unto Hashem, in the Sinai Desert.

8 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Take Aharon and his Banim with him, and the garments, and the shemen hamishchah *(anointing oil)*, and a bull for the chattat *(sin offering)*, and two rams, and a basket of matzot; 3 And gather thou Kol HaEdah together unto the entrance of the Ohel Mo'ed.

[4] And Moshe did as Hashem commanded him; and HaEdah *(the Assembly)* was gathered together unto the entrance of the Ohel Mo'ed. [5] And Moshe said unto HaEdah, This is the thing which Hashem commanded to be done. [6] And Moshe brought Aharon and his Banim, and immersed them with mayim. [7] And he put upon him the Kesones, and girded him with the Avnet *(Sash)*, and clothed him with the Me'il *(Robe)*, and put the Ephod upon him, and he girded him with the Cheishev *(Belt)* of the Ephod, and fastened it unto him therewith. [8] And he put the Choshen *(Breastplate)* upon him; also he put in the Choshen the Urim and the Tummim. [9] And he put the Mitznefet *(Turban)* upon his head; also upon the Mitznefet *(Turban)* toward his face did he put the Tzitz HaZahav, the Nezer Hakodesh *(Holy Diadem)*; as Hashem commanded Moshe. [10] And Moshe took the Shemen HaMishchah, and anointed the Mishkan *(Tabernacle)* and all that was therein and he set them apart as kodesh. [11] And he sprinkled thereof upon the Mizbe'ach seven times, and anointed the Mizbe'ach and all its utensils, both the Kiyor *(Laver)* and its stand, to set them apart as kodesh. [12] And he poured of the Shemen HaMishchah upon Aharon's head, and

ד האָט משה געטאָן אַזוי ווי ה האָט אים באַפֿוילן ; און די
di un bafoiln im hot Hashem vi azoi geton Moshe hot
the and commanded him has Hashem as just did Moshe has

. אוֹהל-מוֹעד פֿון אײַנגאַנג צום אײַנגעזאַמלט זיך האָט עדה
ohel-moed fun aingang tsum aingezamlt zich hot eide
Tent of Meeting of entrance to gathered self has assembly

ה און משה האָט געזאָגט צו דער עדה : דאָס איז די זאַך וואָס
vos zach di iz dos eide der tsu gezogt hot Moshe un
which thing the is this congregation the to said has Moshe and

ה האָט באַפֿוילן צו טאָן. ו און משה האָט געמאַכט געגענען
genenen gemacht hot Moshe un ton tsu bafoiln hot Hashem
come near made has Moshe and do to commanded has Hashem

אַהרֹנען און זײַנע זין , און ער האָט זיי געוואַשן מיט וואַסער. ז און
un vaser mit gevashn zei hot er un zin zaine un Aharonen
and water with washed them has he and sons his and Aaron

ער האָט אַרײַנגעטאָן אויף אים דאָס קעסאָנעס, און אים אַרומגעגורט
arumgegurt im un kesones dos im oif aroifgeton hot er
fastened around him and tunic the him on placed has he

מיטן גאַרטל, און אים אָנגעקלײדט דעם מאַנטל, און אַרײַנגעטאָן אויף
oif aroifgeton un mantl dem ongekleidt im un gartel mitn
on placed and mantle the clothed him and sash with

אים דעם אֵפֹוד , און אים אַרומגעגורט מיט דעם חֵשֶׁב פֿון
fun chesheb dem mit arumgegurt im un ephod dem im
of waistband the with fastened around him and ephod the him

אֵפֹוד , און אים אָנגעבונדן דעם אֵפֹוד דערמיט . ח און ער האָט
hot er un dermit ephod dem ongebundn im un ephod
has he and in this way ephod the bound on him and ephod

אָנגעטאָן אויף אים דעם חושן , און אַרײַנגעטאָן אויפֿן חושן
choshen oifn aroifgeton un choshen dem im oif ongeton
breastpiece on placed and breastpiece the him on put

די אורים-ותּומים . ט און ער האָט אים אָנגעטאָן די טורבאַן אויפֿן
oifn turban di ongeton im hot er un Urim-utumim di
on turban the put on him has he and Urim and Tumim the

קאָפּ, און אַרײַנגעטאָן אויף דער הויב, אויף דער פּאָדערזײַט, דאָס גילדערנע
gilderne dos foderzait der oif hoib der oif aroifgeton un kop
golden the front the on cap the on placed and head

שטערנבלעך , די הייליקע קרוין , אַזוי ווי ה האָט משהן
Mosheen hot Hashem vi azoi kroin heilike di shternblech
Moshe has Hashem as just crown holy the forehead plate

באַפֿוילן . י און משה האָט גענומען דאָס אייל פֿון זאַלבונג , און
un zalbung fun eil dos genumen hot Moshe un bafoiln
and anointing of oil this taken has Moshe and commanded

האָט געזאַלבט דעם משכּן און אַלץ וואָס אין אים, און האָט זיי
zei hot un im in vos alts un mishkn dem gezalbt hot
them has and it in which all that and tabernacle the anointed has

געהיילט . יא און ער האָט געשפּריצט דערפֿון אויפֿן מזבח זיבן
zibn mizbeyech oifn derfun geshpritst hot er un geheilikt
seven altar on thereof sprinkled has he and consecrated

מאָל ; און ער האָט געזאַלבט דעם מזבח , און אַלע זײַנע כּלים ,
keilim zaine ale un mizbeyech dem gezalbt hot er un mol
vessels its all and altar the anointed has he and times

און דעם האַנטפֿאַס און זײַן געשטעל, זיי צו הייליקן . יב און ער
er un heilikn tsu zei geshtel zain un hantfas dem un
he and consecrate to them stand its and basin the and

anointed him, to set him apart as kodesh. 13 And Moshe brought the Bnei Aharon, and put Kuttonot upon them, and girded them with Sashes, and put Migba'ot *(headbands)* upon them; as Hashem commanded Moshe. 14 And he brought the bull for the chattat *(sin offering)*; and Aharon and his Banim laid their hands upon the head of the bull for the chattat *(sin offering)*. 15 And he slaughtered *(shachat)* it; and Moshe took the dahm, and put it upon the horns of the Mizbe'ach around with his forefinger, and purified the Mizbe'ach, and poured the dahm at the base of the Mizbe'ach, and set it apart as kodesh, to make kapporah for it. 16 And he took all the chelev *(fat)* that was upon the innards, and the diaphragm above the liver, and the two kidneys, and their chelev *(fat)*, and Moshe burned it upon the Mizbe'ach. 17 But the bull, and its hide, its basar, and its dung, he burned with eish outside the machaneh; as Hashem commanded Moshe. 18 And he brought the ram for the olah *(burnt offering)*; and Aharon and his Banim laid their hands upon the head of the ram. 19 And he slaughtered *(shachat)* it; and Moshe sprinkled the dahm upon the Mizbe'ach around. 20 And he cut the ram into pieces; and Moshe burned the head, and the pieces,

הָאָ֔ט אַרויפֿגעגאָסן פֿון דעם אייל פֿון זאַלבונג אויף אַהרנס קאָפּ, און
un kop Aharons oif zalbung fun eil dem fun aroifgegosn hot
and head Aaron's on anointing of oil the of poured has

הָאָ֔ט אים געזאַלבט, אים צו הייליקן . יג און משה האָט געמאַכט
gemacht hot Moshe un heilikn tsu im gezalbt im hot
made has Moshe and consecrate to him anointed him has

געגענען אַהרנס זין , און האָט זיי אָנגעטאָן מאַנטלען, און זיי
zei un mantlen ongeton zei hot un zin Aharons genenen
them and coats put on them has and sons Aaron's come near

אָנגעגורט גאַרטלען, און זיי אָנגעבונדן מיגבעות, אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi migbaot ongebundn zei un gartelen ongegurt
has Hashem as just turbans bound on them and sashes girded up

משהן באַפֿוילן . יד און ער האָט געמאַכט געגענען דעם אָקס
oks dem genenen gemacht hot er un bafoiln Mosheen
bull the bring close made has he and commanded Moshe

פֿון זינדאָפּפֿער , און אַהרן און זיינע זין האָבן אָנגעלענט זייערע
zeyere ongelent hobn zin zaine un Aharon un zindopfer fun
their laid have sons his and Aaron and sin offering of

הענט אויפֿן קאָפּ פֿון דעם אָקס פֿון זינדאָפּפֿער . טו און מע האָט אים
im hot me un zindopfer fun oks dem fun kop oifn hent
it has one and sin offering of bull the of head on hands

געשאָכטן ; און משה האָט גענומען דאָס בלוט , און האָט אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton hot un blut dos genumen hot Moshe un geshochtn
placed has and blood the taken has Moshe and slaughtered

מיט זיין פֿינגער אויף די הערנער פֿון מזבח רונד אַרום , און
un arum rund mizbeyech fun herner di oif finger zain mit
and round around altar of horns the on finger his with

געריניקט דעם מזבח , און דאָס איבעריקע בלוט האָט ער אויסגעגאָסן
oisgegosen er hot blut iberike dos un mizbeyech dem gereinikt
poured out he has blood the rest of this and altar the purified

אָן גרונט פֿון מזבח , און אים געהיילט , כדי מכפּר צו זיין
zain tsu mechaper kedei geheilikt im un mizbeyech fun grunt on
be to expiate so that consecrated it and altar of base on

אויף אים. טז און ער האָט גענומען דאָס גאַנצע פֿעטס וואָס אויף די
di oif vos fets gantse dos genumen hot er un im oif
the on which fats whole this taken has he and it on

אינגעווייד, און דאָס רויטפֿלייש פֿון לעבער, און ביידע נירן און זייער
zeyer un nirn beide un leber fun roitfleish dos un ingeveid
their and kidneys two and liver of caul this and innards

פֿעטס, און משה האָט עס געדעמפֿט אויפֿן מזבח . יז און דעם אָקס
oks dem un mizbeyech oifn gedemft es hot Moshe un fets
bull the and altar on up in smoke it has Moshe and fats

מיט זיין פֿעל, און זיין פֿלייש, און זיין מיסט, האָט מען פֿאַרברענט
farbrent men hot mist zain un fleish zain un fel zain mit
burned up one has dung his and flesh his and hide its with

אין פֿייער אויסן לאַגער, אַזוי ווי ה האָט משהן באַפֿוילן .
bafoiln Mosheen hot Hashem vi azoi lager oisn faier in
commanded Moshe has Hashem as just camp outside fire in

יח און ער האָט געמאַכט געגענען דעם ווידער פֿון בראַנדאָפּפֿער, און
un brandopfer fun vider dem genenen gemacht hot er un
and olah of ram the bring close made has he and

אַהרן און זיינע זין האָבן אָנגעלענט זייערע הענט אויפֿן קאָפּ פֿון דעם
dem fun kop oifn hent zeyere ongelent hobn zin zaine un Aharon
the of head on hands their laid have sons his and Aaron

and the chelev *(fat)*. 21 And he washed the innards and the legs in mayim; and Moshe burned the whole ram upon the Mizbe'ach; it was an olah for a re'ach nicho'ach, and an offering made by eish unto Hashem; just as Hashem commanded Moshe. 22 And he brought the other ram, the ram of ordination; and Aharon and his Banim laid their hands upon the head of the ram. 23 And he slaughtered *(shachat)* it; and Moshe took of the dahm of it, and put it upon the lobe of Aharon's right ear, and upon the thumb of his right hand, and upon the bohen of his right foot. 24 And he brought Aharon's Banim, and Moshe put of the dahm upon the lobe of their right ear, and upon the thumbs of their right hands, and upon the bohen of their right feet: and Moshe sprinkled the dahm upon the Mizbe'ach around. 25 And he took the chelev *(fat)*, and the tail, and all the chelev *(fat)* that was upon the innards, and the diaphragm above the liver, and the two kidneys, and their chelev *(fat)*, and the right thigh: 26 And out of the basket of matzot, that was before Hashem, he took one challat matzot, and a loaf of oiled lechem, and one wafer, and put them on the chalavim, and upon the right thigh: 27 And he put all upon Aharon's hands, and upon the hands

כא וידער. יט און מע האָט אים געשאָכטן , און משה האָט געשפּרענגט
vider ram un geshochtn im hot me un Moshe hot geshprengt
ram and they has it slaughtered and Moshe has threw

כב דאָס בלוט אויפֿן מזבח רונד אַרום . כ און דעם וידער האָט מען
men hot vider dem un arum rund mizbeyech oifn blut dos
one has ram the and round around altar on blood this

כג צעשניטן אויף זײַנע שטיקער, און משה האָט געדעמפֿט דעם קאָפּ
kop dem gedemft hot Moshe un shtiker zaine oif tseshnitn
head the up in smoke has Moshe and pieces its on cut

כד און די שטיקער און דאָס פֿעטס. כא און די אינגעווייד און די קני
kni di un ingeveid di un fets dos un shtiker di un
knees the and innards the and fats this and pieces the and

כה האָט מען אָפּגעשוועמט מיט וואַסער, און משה האָט געדעמפֿט דעם
dem gedemft hot Moshe un vaser mit opgeshvenkt men hot
the up in smoke has Moshe and water with washed one has

כו גאַנצן וויידער אויפֿן מזבח ; אַ בראַנדאָפּפֿער איז דאָס געווען ,
geven dos iz brandopfer a mizbeyech oifn vider gantsn
having been this is olah a altar on ram whole

כז פֿאַר אַ געשמאַקן ריח אַ פֿײַעראָפּפֿער איז דאָס געווען צו
tsu geven dos iz faieropfer a reyech geshmakn a far
to having been this is offering by fire a aroma soothing a for

כח ה , אַזוי ווי ה האָט משהן באַפֿוילן . כב און ער האָט
hot er un bafoiln Mosheen hot Hashem vi azoi Hashem
has he and commanded Moshe has Hashem as just Hashem

כט געמאַכט געוענען דעם צווייטן וויידער, דעם וויידער פֿון דערפֿילונג , און
un derfilung fun vider dem vider tsveitn dem genenen gemacht
and fulfillment of ram the ram second the bring close made

ל אַהרן און זײַנע זין האָבן אָנגעלענט זייערע הענט אויפֿן קאָפּ פֿון דעם
dem fun kop oifn hent zeyere ongelent hobn zin zaine un Aharon
the of head on hands their laid have sons his and Aaron

לא וידער. כג און מע האָט אים געשאָכטן , און משה האָט געגומען
genumen hot Moshe un geshochtn im hot me un vider
taken has Moshe and slaughtered it has one and ram

לב פֿון זײַן בלוט , און אַרויפֿגעטאָן אויף אַהרנס רעכטן אויערלעפּל, און
un oierlepl rechtn Aharons oif aroifgeton un blut zain fun
and earlobe right Aaron's on placed and blood its of

לג אויפֿן דוימען פֿון זײַן רעכטער האַנט, און אויפֿן דוימען פֿון זײַן רעכטן
rechtn zain fun doimen oifn un hant rechter zain fun doimen oifn
right his of bohen on and hand right his of thumb on

לד פֿוס. כד און מע האָט געמאַכט געוענען אַהרנס זין , און משה
Moshe un zin Aharons genenen gemacht hot me un fus
Moshe and sons Aaron's bring close made has one and foot

לה האָט אַרויפֿגעטאָן פֿון דעם בלוט אויף זייער רעכטן אויערלעפּל, און אויפֿן
oifn un oierlepl rechtn zeyer oif blut dem fun aroifgeton hot
on and earlobe right their on blood the of placed has

לו דוימען פֿון זייער רעכטער האַנט, און אויפֿן דוימען פֿון זייער רעכטן פֿוס;
fus rechtn zeyer fun doimen oifn un hant rechter zeyer fun doimen
foot right their of bohen on and hand right their of thumbs

לז און משה האָט געשפּרענגט דאָס בלוט אויפֿן מזבח רונד אַרום .
arum rund mizbeyech oifn blut dos geshprengt hot Moshe un
round around altar on blood this thrown has Moshe and

כה לח און ער האָט גענומען דאָס פֿעטס, און דעם וויידל, און דאָס גאַנצע
gantse dos un veidl dem un fets dos genumen hot er un
all the this and tail the and fats the taken has he and

of his Banim, and waved them for a tenufah *(wave offering)* before Hashem. 28 And Moshe took them from off their hands, and burned them on the Mizbe'ach upon the olah *(burnt offering)*; they were ordination offerings for a re'ach nicho'ach; it is an offering made by eish unto Hashem. 29 And Moshe took the breast, and waved it for a tenufah before Hashem: it was Moshe's share of the ram of ordination; just as Hashem commanded Moshe. 30 And Moshe took of the shemen hamishchah, and of the dahm which was upon the Mizbe'ach, and sprinkled it upon Aharon, and upon his garments, and upon his Banim, and upon the garments of his Banim with him; and he set apart as kodesh Aharon, and his garments, and his Banim, and the garments of his Banim with him. 31 And Moshe said unto Aharon and to his Banim, Cook the basar at the entrance of the Ohel Mo'ed: and there eat it with the lechem that is in the basket of ordination offerings, as I commanded, saying, Aharon and his Banim shall eat it. 32 And that which remaineth of the basar and of the lechem shall ye burn with eish. 33 And ye shall not go out of the entrance of the Ohel Mo'ed in seven days, until the days of your ordination be at an end: for seven days shall he fill your hand. 34 As

פַּעטס וואָס אויף די אינגעווייד, און דאָס רויטפֿלייש פֿון לעבער, און ביידע
beide un leber fun roitfleish dos un ingeveid di oif vos fets
two and liver of caul this and innards the on which fats

נירן און זייער פּעטס, און דעם רעכטן שענקל. כו און פֿון דעם קאָרב
korb dem fun un shenkl rechtn dem un fets zeyer un nirn
basket the of and thigh right the and fats their and kidneys

אומגעזײַערטן ברויט וואָס פֿאַר ה׳ , האָט ער גענומען אײן
ein genumen er hot Hashem far vos broit umgezaiertn
one taken he has Hashem before which bread made without yeast

אומגעזײַערטע חלה , און אײן חלה ברויט אויף אייל, און אײן קוכן ,
kuchn ein un eil oif broit chale ein un chale umgezaierte
cake one and oil on bread challah one and challah unleavened

און האָט אַרויפֿגעטאָן אויפֿן פּעטס, און אויפֿן רעכטן שענקל. כז און ער האָט
hot er un shenkl rechtn oifn un fets oifn aroifgeton hot un
has he and thigh right on and fats on placed has and

אַרויפֿגעלייגט אַלצדינג אויף די הענט פֿון , אהרֹנען און אויף די
di oif un Aharonen fun hent di oif altsding aroifgeleigt
the on and Aaron of hands the on everything laid on

הענט פֿון זיַנע זין , און האָט זיי אויפֿגעהויבן אַן אויפֿהייבונג פֿאַר
far oifheibung an oifgehoibn zei hot un zin zaine fun hent
before wave an lifted up them has and sons his of hands

ה׳ . כח און משה האָט עס צוגענומען פֿון זיירע הענט , און
un hent zeyere fun tsugenumen es hot Moshe un Hashem
and hands their from taken it has Moshe and Hashem

געדעמפֿט אויפֿן מזבח איבערן בראַנדאָפֿער; אַ דערפֿילונג זיַנען
zainen derfilung a brandopfer ibern mizbeyech oifn gedemft
are fulfillment a olah over altar on up in smoke

זיי געווען , פֿאַר אַ פֿייַעראָפֿפֿער ; אַ געשמאַקן ריח פֿאַר ה׳ איז דאָס
dos iz faieropfer a reyech geshmakn a far geven zei
this is offering by fire a aroma soothing a for having been they

געווען צו ה׳ . כט און משה האָט גענומען די ברוסט, און
un brust di genumen hot Moshe un Hashem tsu geven
and breast the taken has Moshe and Hashem to having been

האָט זי אויפֿגעהויבן אַן אויפֿהייבונג פֿאַר ה׳ ; דאָס איז געווען
geven iz dos Hashem far oifheibung an oifgehoibn zi hot
having been is this Hashem before wave a lifted up it has

משהן צום חלק פֿון דעם ווידער פֿון דערפֿילונג , אַזוי ווי ה׳
Hashem vi azoi derfilung fun vider dem fun chelek tsum Mosheen
Hashem as just fulfillment of ram the of portion to Moshe

האָט משהן באַפֿוילן . ל און משה האָט גענומען פֿון דעם איל
eil dem fun genumen hot Moshe un bafoiln Mosheen hot
oil the of taken has Moshe and commanded Moshe has

פֿון זאַלבונג , און פֿון דעם בלוט וואָס אויפֿן מזבח , און האָט
hot un mizbeyech oifn vos blut dem fun un zalbung fun
has and altar on which blood the of and anointing of

געשפּריצט אויף אַהרֹנען , אויף זיַנע קלײדער , און אויף זיַנע זין און
un zin zaine oif un kleider zaine oif Aharonen oif geshpritst
and sons his on and garments his on Aaron on sprinkled

אויף זיַנע זינס קלײדער מיט אים, און געהיילקט אַהרֹנען , זיַנע
zaine Aharonen geheilikt un im mit kleider zins zaine oif
his Aaron consecrated and him with garments sons' his on

קלײדער , און זיַנע זין און זיַנע זינס קלײדער מיט אים. לא און
un im mit kleider zins zaine un zin zaine un kleider
and him with garments sons' his and sons his and garments

he hath done this day, so Hashem hath commanded to do, to make kapporah for you. [35] Therefore shall ye abide at the entrance of the Ohel Mo'ed yomam valailah seven days and be shomer over the mishmeret *(charge)* of Hashem, that ye die not: for so I have been commanded.

משה האָט געזאָגט צו אַהרֹנען און צו זיַינע זין : קאָכט דאָס פֿלייש
fleish dos kocht zin zaine tsu un Aharonen tsu gezogt hot Moshe
flesh this cook sons his to and Aaron to said has Moshe

ביַים אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד , און דאָרטן זאָלט איר עס עסן ,
esen es ir zolt dortn un ohel-moed fun aingang baim
to eat it you shall there and Tent of Meeting of entrance at

מיט דעם ברויט וואָס אין דעם קאָרב פֿון דערפֿילונג , לויט ווי איך
ich vi loit derfilung fun korb dem in vos broit dem mit
I as according fulfillment of basket the in which bread the with

האָב באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : אַהרֹן און זיַינע זין זאָלן עס עסן .
esen es zoln zin zaine un Aharon zogn tsu azoi bafoiln hob
eat it shall sons his and Aaron say to so commanded have

[לב] און וואָס בלייַבט פֿון דעם פֿלייש און פֿון דעם ברויט, זאָלט איר אין
in ir zolt broit dem fun un fleish dem fun blaibt vos un
in you shall bread the of and flesh the of remain what and

פֿײַער פֿאַרברענען. [לג] און פֿון דעם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד זאָלט
zolt ohel-moed fun aingang dem fun un farbrenen faier
shall Tent of Meeting of entrance the of and burn up fire

איר נישט אַרויסגיין זיבן טעג , ביז דעם טאָג וואָס די טעג פֿון אײַער
aier nisht aroisgein zibn teg zibn biz dem tog vos di teg fun aier
your of days the which day the to days seven go out not you

דערפֿילונג ווערן פֿול; וואָרעם זיבן טעג וועט מען דערפֿילן אײַער האַנט.
hant aier derfiln men vet teg zibn vorem ful vern derfilung
hand your fulfill they will days seven for full become fulfillment

[לד] אַזוי ווי מע האָט געטאָן היַינטיקן טאָג, האָט ה באַפֿוילן צו
tsu bafoiln Hashem hot tog haintikn geton hot me vi azoi
to commanded Hashem has day this very done have they as so

טאָן, כּדי מכּפּר צו זיַין אויף אײַך. [לה] און איר דעם אײַנגאַנג פֿון
fun aingang dem in un aich oif zain tsu mechaper kedei ton
of entrance the in and you on be to expiate so that do

אוֹהל-מוֹעד זאָלט איר בלייַבן טאָג און נאַכט זיבן טעג , און היטן
hitn un teg zibn nacht un tog blaibn ir zolt ohel-moed
keep and days seven night and day remain you shall Tent of Meeting

די היטונג פֿון ה , כּדי איר זאָלט נישט שטאַרבן; וואָרעם אַזוי
azoi vorem shtarbn nisht zolt ir kedei Hashem fun hitung di
so because die not shall you so that Hashem of charge the

בין איך באַפֿוילן געווואָרן .
gevorn bafoiln ich bin
having become commanded I am

[36] So Aharon and his Banim did all things which Hashem commanded by the hand of Moshe.

[לו] און אַהרֹן און זיַינע זין האָבן געטאָן אַלע זאַכן וואָס ה
Hashem vos zachn ale geton hobn zin zaine un Aharon un
Hashem which things all done have sons his and Aaron and

האָט באַפֿוילן דורך משהן .
Mosheen durch bafoiln hot
Moshe by commanded has

SHEMINI

שְׁמִינִי

9 And it come to pass on yom hashemini, that Moshe called to Aharon and his Banim, and the Ziknei Yisroel; [2] And he

ט און עס איז געווען אויפֿן אַכטן טאָג, האָט משה גערופֿן
gerufn Moshe hot tog achten oifn geven iz es un
called Moshe has day the eighth on having been is it and

אַהרֹנען , און זיַינע זין , און די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל. [ב] און
un Yisroel fun eltste di un zin zaine un Aharonen
and Yisroel of elders the and sons his and Aaron

said unto Aharon, Take thee a young calf for a chattat *(sin offering)*, and a ram for an olah *(burnt offering)*, temimim *(without blemish)*, and offer them before Hashem. 3 And unto the Bnei Yisroel thou shalt speak, saying, Take ye a sa'ir izzim *(male goat)* for a chattat *(sin offering)*; and a calf and a keves *(lamb)*, both of the first year, temimim *(without blemish)*, for an olah; 4 Also a bull and a ram for shelamim *(peace offerings)*, to sacrifice before Hashem; and a minchah mixed with shemen; for today Hashem will appear unto you.

5 And they brought that which Moshe commanded before the Ohel Mo'ed; and kol HaEdah drew near and stood before Hashem. 6 And Moshe said, This is the thing which Hashem commanded that ye should do; and the kavod Hashem shall appear unto you. 7 And Moshe said unto Aharon, Go unto the Mizbe'ach, and offer thy chattat *(sin offering)*, and thy olah *(burnt offering)*, and make kapporah for thyself, and for the people; and offer the korban of the people, and make kapporah for them; just as Hashem commanded.

ער האָט געזאָגט צו אַהרֹנען : נעם דיר אַ קאַלב, אַ יונג
yung a kalb a dir nem Aharonen tsu gezogt hot er
young a calf a to you(SG) take Aaron to said has he

רינד , פַּאַר אַ זינדאָפּפֿער , און אַ ווידער פַּאַר אַ בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer a far vider a un zindopfer a far rind
olah an for ram a and sin offering a for head of cattle

אָן אַ פֿעלער , און זיי מקריבֿ פַּאַר ה . ג און צו די
di tsu un Hashem far makrev zai un feler a on
the to and Hashem before offering be and blemish a without

קינדער פֿון ישׂראֵל זאָלסטו רעדן , אַזוי צו זאָגן : נעמט אַ ציגנבאָק פַּאַר
far tsignbok a nemt zogn tsu azoi redn zolstu Yisroel fun kinder
for billy goat a take say to so speak shall you Yisroel of children

אַ זינדאָפּפֿער ; און אַ קאַלב און אַ שעפּס, יאָריקע אָן אַ פֿעלער ,
feler a on yorike sheps a un kalb a un zindopfer a
blemish a without in first year sheep a and calf a and sin offering a

פַּאַר בראַנדאָפּפֿער; ד און אַן אָקס און אַ ווידער פַּאַר פֿרידאָפּפֿער , צו
tsu fridopfer far vider a un oks an un brandopfer far
to peace offerings for ram a and bull a and olah for

שלַאַכטן פַּאַר ה ; און אַ שפּייזאָפּפֿער פַּאַרמישט מיט איל; וואָרעם
vorem eil mit farmisht shpaizopfer a un Hashem far shlachtn
for oil with mixed minchah a and Hashem before sacrifice

היינט טוט זיך ה באַווייזן צו אייַך.
aich tsu bavaizn Hashem zich tut haint
you to appear Hashem self do today

ה האָבן זיי געברַאכט וואָס משה האָט באַפֿוילן פַּאַרן
faran bafoiln hot Moshe vos gebracht zei hobn
before commanded has Moshe what brought they have

אוֹהל-מוֹעד , און די גאַנצע עדה האָט געענטפֿט , און זיך
zich un genent hot eide gantse di un ohel-moed
self and come near has congregation whole the and Tent of Meeting

געשטעלט פַּאַר ה . ו און משה האָט געזאָגט: דאָס איז די זאַך
zach di iz dos gezogt hot Moshe un Hashem far geshtelt
thing the is this said has Moshe and Hashem before stood

וואָס ה האָט באַפֿוילן איר זאָלט טאָן, כדי די פּראַכט
pracht di kedei ton zolt ir bafoiln hot Hashem vos
glory the so that do shall you commanded has Hashem which

פֿון ה זאָל זיך באַווייזן צו אייַך. ז און משה האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Moshe un aich tsu bavaizn zich zol Hashem fun
to said has Moshe and you to appear self shall Hashem of

אַהרֹנען : גענען צום מזבח , און מאַך דיין זינדאָפּפֿער און
un zindopfer dain mach un mizbeyech tsum genen Aharonen
and sin offering your make and altar to approach Aaron

דיין בראַנדאָפּפֿער, און זיי מכפּר אויף זיך און אויפֿן פֿאָלק ; און
un folk oifn un zich oif mechaper zai un brandopfer dain
and people on and self on expiate be and olah your

מאַך דעם קָרבָּן פֿון פֿאָלק , און זיי מכפּר אויף זיי , אַזוי ווי
vi azoi zei oif mechaper zai un folk fun korben dem mach
as so them on expiate be and people of korban the make

ה האָט באַפֿוילן .
bafoiln hot Hashem
commanded has Hashem

[8] Aharon therefore went unto the Mizbe'ach, and slaughtered *(shachat)* the calf of the chattat *(sin offering)*, which was for himself. [9] And the Bnei Aharon brought the dahm unto him; and he dipped his forefinger in the dahm, and put it upon the horns of the Mizbe'ach, and poured out the dahm at the foundation of the Mizbe'ach; [10] But the chelev *(fat)*, and the kidneys, and the diaphragm with the liver of the chattat *(sin offering)*, he burned upon the Mizbe'ach; just as Hashem commanded Moshe. [11] And the basar and the hide he burned with eish outside the machaneh. [12] And he slaughtered *(shachat)* the olah *(burnt offering)*; and the Bnei Aharon presented unto him the dahm, which he sprinkled around upon the Mizbe'ach. [13] And they presented the olah *(burnt offering)* unto him, with the pieces thereof, and the head; and he burned them upon the Mizbe'ach. [14] And he did wash the innards and the legs, and burned them upon the olah *(burnt offering)* on the Mizbe'ach. [15] And he brought the korban HaAm *(the offering of the people)*, and took the goat of the chattat *(sin offering)* for the people, and slaughtered *(shachat)* it, and offered it for sin, as before. [16] And he brought the olah *(burnt*

ח הָאָט אַהרֹן געגענט צום מזבח , און האָט געשאָכטן דאָס
dos geshochtn hot un mizbeyech tsum genent Aharon hot
the slaughtered has and altar to come near Aaron has

קאַלב פֿון זינדאָפּפֿער וואָס פֿאַר אים. ט און די זין פֿון אַהרֹנען
Aharonen fun zin di un im far vos zindopfer fun kalb
Aaron of sons the and him for which sin offering of calf

האָבן געגענט צו אים דאָס בלוט , און ער האָט איינגעטונקט זיין
zain aingetunkt hot er un blut dos im tsu genent hobn
his dipped has he and blood the him to come near have

פֿינגער אין דעם בלוט , און אַרויפֿגעטאָן אויף די הערנער פֿון מזבח ,
mizbeyech fun herner di oif aroifgeton un blut dem in finger
altar of horns the on placed and blood the in finger

און דאָס איבעריקע בלוט האָט ער אויסגעגאָסן אָן גרונט פֿון מזבח .
mizbeyech fun grunt on oisgegosen er hot blut iberike dos un
altar of base on poured out he has blood remaining this and

י און דאָס פֿעטס, און די נירן , און דאָס רויטפֿלייש פֿון לעבער, פֿון
fun leber fun roitfleish dos un nirn di un fets dos un
of liver of caul the and kidneys the and fats the and

דעם זינדאָפּפֿער , האָט ער געדעמפֿט אויפֿן מזבח , אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi mizbeyech oifn gedemft er hot zindopfer dem
Hashem as just altar on up in smoke he has sin offering the

האָט באַפֿוילן משהן . יא און דאָס פֿלייש און דאָס פֿעל האָט מען
men hot fel dos un fleish dos un Mosheen bafoiln hot
one has hide the and flesh the and Moshe commanded has

פֿאַרברענט אין פֿייַער אויסן לאַגער. יב און ער האָט געשאָכטן דאָס
dos geshochtn hot er un lager oisn faier in farbrent
this slaughtered has he and camp outside fire in burned up

בראַנדאָפּפֿער, און די זין פֿון אַהרֹנען האָבן אים דערלאַנגט דאָס
dos derlangt im hobn Aharonen fun zin di un brandopfer
the presented him have Aaron of sons the and olah

בלוט , און ער האָט עס געשפּרענגט אויפֿן מזבח רונד אַרום . יג און
un arum rund mizbeyech oifn geshprengt es hot er un blut
and round around altar on threw it has he and blood

זיי האָבן אים דערלאַנגט דאָס בראַנדאָפּפֿער אין זייַנע שטיקער, און דעם
dem un shtiker zaine in brandopfer dos derlangt im hobn zei
the and pieces its in olah the presented him have they

קאָפּ, און ער האָט עס געדעמפֿט אויפֿן מזבח . יד און ער האָט
hot er un mizbeyech oifn gedemft es hot er un kop
has he and altar on up in smoke it has he and head

אָפּגעשוועמט די אינגעווייד און די קני , און געדעמפֿט איבער דעם
dem iber gedemft un kni di un ingeveid di opgeshvenkt
the over up in smoke and knees the and innards the washed

בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח . טו און ער האָט געמאַכט געגענען דעם
dem genenen gemacht hot er un mizbeyech oifn brandopfer
the bring close made has he and altar on olah

קָרבָּן פֿון פֿאָלק ; און ער האָט גענומען דעם באָק פֿון זינדאָפּפֿער
zindopfer fun bok dem genumen hot er un folk fun korben
sin offering of goat the taken has he and people of korban

וואָס פֿאַרן פֿאָלק , און אים אויפֿגעבראַכט
oifgebracht im un geshochtn im hot un folk faran vos
brought up it and slaughtered it has and people for the which

offering), and offered it in the prescribed way.

17 And he brought the minchah, and took a handful thereof, and burned it upon the Mizbe'ach, in addition to the olah of the boker. 18 He slaughtered (shachat) also the bull and the ram for a zevach which was for the people; and the Bnei Aharon presented unto him the dahm, which he sprinkled upon the Mizbe'ach around, 19 And the chalavim (fat portions) of the bull and of the ram, the tail, and that which covereth the innards, and the kidneys, and the diaphragm above the liver; 20 And they put the chalavim (fat) upon the breasts, and he burned the chalavim upon the Mizbe'ach; 21 And the breasts and the right thigh Aharon waved for a tenufah (wave offering) before Hashem; just as Moshe commanded. 22 And Aharon lifted up his hand toward the people, and pronounced a bracha upon them, and came down from offering of the chattat (sin offering), and the olah (burnt offering), and shelamim (peace offerings). 23 And Moshe and Aharon went into the Ohel Mo'ed, and came out, and pronounced a bracha over the people;

פַּאר אַ זינדאָפּפֿער אַזוי ווי דאָס ערשטע. יז און ער האָט געמאַכט
gemacht hot er un ershte dos vi azoi zindopfer a far
made has he and first the as so sin offering a for

געזונען דאָס בראַנדאָפּפֿער, און האָט עס געמאַכט אַזוי ווי דער דין.
din der vi azoi gemacht es hot un brandopfer dos genenen
law the as so made it has and olah the bring close

יז און ער האָט געמאַכט געזונען דאָס שפּייזאָפּפֿער, און האָט
hot un shpaizopfer dos genenen gemacht hot er un
has and minchah the bring close made has he and

אָנגעפֿילט זיין האַנט דערפֿון, און געדעמפּט אויפֿן מזבח ,
mizbeyech oifn gedemft un derfun hant zain ongefilt
altar on up in smoke and of it hand his filled

אַחוץ דעם בראַנדאָפּפֿער פֿון אין דער פרי . יח און ער האָט
achuts dem brandopfer fun in der peire . hot er un
to addition the in of olah the morning has he and

געשאָבטן דעם אָקס און דעם ווידער, דאָס פֿרידאָפּפֿער וואָס פֿאַרן
faran vos fridopfer dos vider dem un oks dem geshochtn
for the which peace offering this ram the and bull the slaughtered

פֿאָלק; און די זין פֿון אַהרֹנען האָבן אים דערלאַנגט דאָס בלוט, און
un blut dos derlangt im hobn Aharonen fun zin di un folk
and blood the presented him have Aaron of sons the and people

ער האָט עס געשפּרענגט אויפֿן מזבח רונד אַרום . יט און דאָס פֿעטס
fets dos un arum rund mizbeyech oifn geshprengt es hot er
fats the and round around altar on threw it has he

פֿון דעם אָקס און פֿון דעם ווידער, דעם ווייטל, און דאָס וואָס דעקט צו
tsu dekt vos dos un veidl dem vider dem fun un oks dem fun
to covers which this and tail the ram the of and bull the of

די אינגעווייד, און די נירן , און דאָס רויטפֿלייש פֿון לעבער – כ דאָס
dos leber fun roitfleish dos un nirn di un ingeveid di
the liver of caul the and kidneys the and innards the

פֿעטס האָבן זיי אַרויפֿגעטאָן אויף די ברוסטן, און ער האָט געדעמפּט
gedemft hot er un brustn di oif aroifgeton zei hobn fets
up in smoke has he and breast the on placed they have fats

דאָס פֿעטס אויפֿן מזבח . כא און די ברוסטן און דעם רעכטן שענקל
shenkl rechtn dem un brustn di un mizbeyech oifn fets dos
thigh right the and breasts the and altar on fats this

האָט אַהרֹן אויפֿגעהויבן אַן אויפֿהייבונג פֿאַר ה , אַזוי ווי משה
Moshe vi azoi Hashem far oifheibung an oifgehoibn Aharon hot
Moshe as so Hashem before wave an lifted up Aaron has

האָט באַפֿוילן . כב און אַהרֹן האָט אויפֿגעהויבן זיינע הענט צום
tsum hent zaine oifgehoibn hot Aharon un bafoiln hot
to hands his lifted up has Aaron and commanded has

פֿאָלק, און האָט זיי געבענטשט; און ער האָט אַראָפּגענידערט פֿון
fun aropgenidert hot er un gebentsht zei hot un folk
from gone down has he and blessed them has and people

מאַכן דאָס זינדאָפּפֿער און דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס פֿרידאָפּפֿער .
fridopfer dos un brandopfer dos un zindopfer dos machn
peace offering the and olah the and sin offering the making

כג און משה און אַהרֹן זיינען אַריינגעגאַנגען אין אוֹהל-מוֹעד ,
ohel-moed in araingegangen zainen Aharon un Moshe un
Tent of Meeting in entered the are Aaron and Moshe and

און זיינען אַרויסגעגאַנגען און האָבן געבענטשט דאָס פֿאָלק; און די
di un folk dos gebentsht hobn un aroisgegangen zainen un
the and people the blessed have and having come out are and

and the kavod Hashem appeared unto kol HaAm.
24 And there came an eish out from before Hashem, and consumed upon the Mizbe'ach the olah *(burnt offering)* and the chalavim *(fat portions)*; which when all the people saw, they shouted, and fell on their faces.

10 And Nadav and Avihu, the bnei Aharon, each took his censer, and put eish therein, and put ketoret *(incense)* thereon, and offered eish zarah *(strange, unauthorized fire)* before Hashem, which He commanded them not.
2 And there went out eish *(fire)* from the presence of Hashem, and devoured them, and they died before Hashem.
3 Then Moshe said unto Aharon, This is it that Hashem spoke, saying, I will show Myself kadosh among them that come near Me, and before kol HaAm *(all the People)* I will be honored. And Aharon was silent.
4 And Moshe called Mishael and Eltzaphan, the bnei Uzziel the dod *(uncle)* of Aharon, and said unto them, Come near, carry your brethren from before the Kodesh to the outside of the machaneh.
5 So they went near, and carried them in the kuttanot of them out of the machaneh; as Moshe had said.

פְּרָאבַט פֹּון ה האָט זיך באַוויזן צום גאַנצן פֹּאָלק . כד און אַ
a un folk gantsn tsum bavizn zich hot Hashem fun pracht
a and people all to appeared self has Hashem of glory

פַֿיַיער איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פֿאַר ה , און האָט פֿאַרצערט
fartsert hot un Hashem far fun aroisgegangen iz faier
consumed has and Hashem before from having come out is fire

אויפֿן מזבח דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס פּעטס. און דאָס גאַנצע
gantse dos un fets dos un brandopfer dos mizbeyech oifn
all the the and fats the and olah the altar on

פּאָלק האָט געזען , און זיי האָבן אויסגעשריען, און זיינען געפֿאַלן אויף
oif gefaln zainen un oisgeshrien hobn zei un gezen hot folk
on fall are and shouted out have they and seen has people

זייער פּנים .
ponem zeyer
faces their

ו און די זין פֿון אַהרֹנען , נָדָב און אֲבִיהוּא, האָבן גענומען
genumen hobn Avihu un Nadav Aharonen fun zin di un
taken have Avihu and Nadav Aaron of sons the and

איטלעכער זײַן פַֿיַיערפֿאַן, און האָבן אַריַינגעלייגט דערין פַֿיַיער, און
un faier derin araingeleigt hobn un faierfan zain itlecher
and fire in it put in have and censer his each

אַרויפֿגעטאָן דערויף ווייַרעך , און געבראַכט פֿאַר ה פֿרעמד
fremd Hashem far gebracht un vairech deroif aroifgeton
strange Hashem before brought and incense on it placed

פַֿיַיער, וואָס ער האָט זיי נישט באַפֿוילן . ב איז אַרויס אַ פַֿיַיער פֿון
fun faier a arois iz bafoiln nisht zei hot er vos faier
from fire a out is commanded not they has he which fire

פֿאַר ה , און האָט זיי פֿאַרצערט, און זיי זיַינען געשטאָרבן
geshtorbn zainen zei un fartsert zei hot un Hashem far
died are they and devoured them has and Hashem before

פֿאַר ה . ג און משה האָט געזאָגט צו אַהרֹנען : דאָס איז וואָס
vos iz dos Aharonen tsu gezogt hot Moshe un Hashem far
what is this Aaron to said has Moshe and Hashem before

ה האָט גערעדט, אַזוי צו זאָגן : דורך מיַינע נאָענטע וועל איך
ich vel nonte maine durch zogn tsu azoi geredt hot Hashem
I will nearness my by say to so spoken has Hashem

געהיילִיקט ווערן , און פֿאַרן גאַנצן פֹּאָלק וועל איך געוואָרט
geerlecht ich vel folk gantsn faran un vern geheilikt
be honored I will people all before and become sanctified

ווערן . און אַהרֹן האָט געשוויגן . ד און משה האָט גערופֿן
gerufn hot Moshe un geshvigen hot Aharon un vern
called has Moshe and remained silent has Aaron and become

מישָׁאֵל און אֶלְצָפָן , די זין פֿון עוזיאֵל, אַהרֹנס פּעטער, און האָט
hot un feter Aharons Uziel fun zin di EltSafan un Mishael
has and uncle Aaron's Uzziel of sons the Elzaphan and Mishael

צו זיי געזאָגט: געגעגט , טראָגט אַרויס אייַערע ברידער פֿון פֿאַר
far fun brider aiere arois trogt genent gezogt zei tsu
before from brothers your out carry come near said them to

דעם הייליקטום אויסן לאַגער. ה האָבן זיי געגעגט , און האָבן זיי
dem heiliktum oisn lager hobn zei genent un hobn zei
the camp outside sanctuary have they come near and have them

אַרויסגעטראָגן אין זייערע מאַנטלען אויסן לאַגער, אַזוי ווי משה האָט
hot Moshe vi azoi lager oisn mantlen zeyere in aroisgetrogn
has Moshe as so camp outside coats their in brought out

געזאָגט.
geredt
spoken

[6] And Moshe said unto Aharon, and unto El'azar and unto Itamar, his banim, Don't uncover your head, neither rend your clothes; lest ye die, and lest wrath come upon kol HaEdah; but let your brethren, the kol Bais Yisroel, bewail the burning which Hashem hath kindled. [7] And ye shall not go out from the entrance of the Ohel Mo'ed, lest ye die; for the shemen mishchat *(anointing oil)* of Hashem is upon you. And they did according to the word of Moshe.

[6] ו און משה האָט געזאָגט צו אַהרֹנען , און צו אֶלעָזָרן און צו
tsu un Elazarn tsu un Aharonen tsu gezogt hot Moshe un
to and El'azar to and Aaron to said has Moshe and

איתָמָרן, זיינע זין : אייערע קעפ זאָלט איר נישט לאָזן פַּאַרוואַקסן, און
un farvaksn lozn nisht ir zolt kep aiere zin zaine Itamarn
and overgrown let not you shall heads your sons his Itamar

אייערע קלייַדער זאָלט איר נישט , כּדי איר זאָלט
zolt ir kedei ainraisn nisht ir zolt kleider aiere
shall you so that make a small tear not you shall garments your

נישט שטאַרבן, און אויף דער גאַנצער עדה וועט ער צערענען;
tserenen er vet eide gantser der oif un shtarbn nisht
be angry he will congregation whole the on and die not

נאָר אייערע ברידער , דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשׂרָאֵל, זאָלן באַווויינען
baveinen zoln Yisroel fun hoiz gantse dos brider aiere nor
mourn shall Yisroel of house whole this brothers your but

די פַֿאַרברענונג וואָס ה האָט פַֿאַרברענט. [7] און פֿון אינגאַנג
aingang fun un farbrent hot Hashem vos farbrenung di
entrance of and kindled has Hashem which burning the

פֿון אוֹהל-מוֹעד זאָלט איר נישט אַרויסגיין, כּדי איר זאָלט
nisht zolt ir kedei aroisgein nisht ir zolt ohel-moed fun
not shall you so that go out not you shall Tent of Meeting of

נישט שטאַרבן; וואָרעם דאָס איל פֿון הס זאַלבונג איז אויף אייַך. און
un aich oif iz zalbung Hashems fun eil dos vorem shtarbn
and you on is anointing Hashem's of oil the for die

זיי האָבן געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון משהן .
Mosheen fun vort dos vi azoi geton hobn zei
Moshe of word this as so done have they

[8] And Hashem spoke unto Aharon, saying, [9] Do not drink yayin nor strong drink, thou, nor thy banim with thee, when ye go into the Ohel Mo'ed, lest ye die; it shall be chukkat olam throughout your generations; [10] And that ye may put difference between kodesh and chol *(common, profane)*, and between tameh *(unclean)* and tahor *(clean)*;

[8] ח און ה האָט געredט צו אַהרֹנען , אַזוי צו זאָגן: [9] ט ווייַן און
un vain zogn tsu azoi Aharonen tsu geredt hot Hashem un
and wine say to so Aaron to spoken has Hashem and

שטאַרק געטראַנק זאָלסטו נישט טרינקען, דו און דיַינע זין מיט
mit zin daine un du trinken nisht zolstu getrank shtark
with sons your and you to drink not shall you drink strong

דיר , ווען איר גייט אַריַין אין אוֹהל-מוֹעד , כּדי איר זאָלט
zolt ir kedei ohel-moed in arain geit ir ven dir
shall you so that Tent of Meeting in enter go you when you(SG)

נישט שטאַרבן; אַן אייביק געזעץ אויף אייַערע דור-דורות ;
dor-doires aiere oif gezets eibik an shtarbn nisht
throughout generations your on law eternal an die not

[10] י כּדי איר זאָלט אָפּשיידן צווישן הייליקן און אומהיילקן, און
un umheilikn un heilikn tsvishn opsheiden zolt ir kedei
and common and holy between set apart shall you so that

צווישן אומריינעם און ריינעם;
reinem un umreinem tsvishn
clean and unclean between

11 And that ye may teach the Bnei Yisroel all the chukkim which Hashem hath spoken unto them by the hand of Moshe.

12 And Moshe spoke unto Aharon, and unto El'azar and unto Itamar, his banim that were left, Take the minchah that remaineth of the offerings of Hashem made by eish, and eat it unleavened etzel Mishlei 8:30 beside the Mizbe'ach; for it is kodesh kodashim; 13 And ye shall eat it in the makom kadosh, because it is the chok *(share, portion)* of thee and thy banim, of the sacrifices of Hashem made by eish; for so I am commanded. 14 And the breast of the waving and raised up thigh shall ye eat in a makom tahor; thou, and thy banim, and thy banot with thee; for they are thy chok, and the chok of thy banim, which are given out of the zevakhim of shelamim *(peace offerings)* of the Bnei Yisroel. 15 The raised-up thigh and the breast of the waving shall they bring with the offerings made by eish of the chalavim *(fat portions)*, to wave it for a wave offering before Hashem; and it shall be thine, and unto thy banim with thee, by a chok olam *(portion forever)*; as Hashem hath commanded.

יא און לערנען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אלע געזעצן וואָס ה האָט
hot Hashem vos gezetsn ale Yisroel fun kinder di lernen un
has Hashem which laws all Yisroel of children the teach and

זיי געהייסן דורך משהן .
Mosheen durch geheisn zei
Moshe by ordered them

יב און משה האָט גערעדט צו אַהרֹנען , און צו אֶלְעָזָרן און צו
tsu un Elazarn tsu un Aharonen tsu geredt hot Moshe un
to and El'azar to and Aaron to spoken has Moshe and

איתָמָרן , זיינע געבליבענע זין : נעמט דאָס שפּייזאָפּפֿער וואָס בלייבט
blaibt vos shpaizopfer dos nemt zin geblibene zaine Itamarn
remains which minchah this take sons remaining his Itamar

פֿון די פֿייַעראָפּפֿער פֿון ה , און עסט עס אומגעזויערט לעבן
lebn umgezaiert es est un Hashem fun faieropfer di fun
beside unleavened it eat and Hashem of offering by fire the from

מזבח ; וואָרעם אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס. יג און איר זאָלט
zolt ir un dos iz heilikeit heilikste a vorem mizbeyech
shall you and this is holiness most holy a for altar

עס עסן אין אַ הייליקן אָרט , וויַל דיין רעכט און דיינע קינדערס
kinders daine un recht dain vail ort heilikn a in esen es
children's your and right your because place holy a in eat it

רעכט איז דאָס פֿון די פֿייַעראָפּפֿער פֿון ה ; וואָרעם אַזוי בין
bin azoi vorem Hashem fun faieropfer di fun dos iz recht
am so because Hashem of offerings by fire the of this is right

איך באַפֿוילן געווָארן . יד און די ברוסט פֿון אויפֿהייבונג און
un oifheibung fun brust di un gevorn bafoiln ich
and wave of breast the and having become commanded I

דעם שענקל פֿון אָפּשיידונג זאָלט איר עסן אין אַ ריינעם אָרט , דו ,
du ort reinem a in esen ir zolt opsheidung fun shenkl dem
you place pure a in eat you shall detached of thigh the

און דיינע זין און דיינע טעכטער מיט דיר ; וואָרעם ווי דיין
dain vi vorem dir mit techter daine un zin daine un
your as for to you(SG) with daughters your and sons your and

רעכט און דיינע קינדערס רעכט זיַנען זיי געגעבן געווָארן
gevorn gegebn zei zainen recht kinders daine un recht
having become given they are right children's your and right

פֿון די פֿרידאָפּפֿער פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. טו דעם שענקל פֿון
fun shenkl dem Yisroel fun kinder di fun fridopfer di fun
of thigh the Yisroel of children the of peace offering the from

אָפּשיידונג און די ברוסט פֿון אויפֿהייבונג זאָלן זיי ברענגען מיט
mit brengen zei zoln oifheibung fun brust di un opsheidung
with bring they shall wave of breast the and detached

די פֿייַעראָפּפֿער פֿון פּעטס, כדי זיי אויפֿצוהייבן אַן אויפֿהייבונג
oifheibung an oiftsuheibn zei kedei fets fun faieropfer di
wave an wave they so that fats of offering by fire the

פֿאַר ה ; און עס זאָל געהערן צו דיר , און צו דיַנע
far Hashem es un zol gehern tsu dir tsu un daine
before Hashem and shall it belong to you(SG) to and your

קינדער מיט דיר , פֿאַר אַן אייביקן רעכט, אַזוי ווי ה האָט
kinder mit dir far an eibikn recht azoi vi Hashem hot
children with you(SG) for an eternal right so as Hashem has

באַפֿוילן .
bafoiln
commanded

16 And Moshe diligently inquired about the se'ir of the chattat, and, hinei, it was burned up; and he was angry with El'azar and Itamar, the bnei Aharon which were left alive, saying,

טז אוֹן משה האָט נאָכפֿרעגן זיך נאָכגעפֿרעגט וועגן דעם
dem vegen nochgefregt zich nochfregn hot Moshe un
the concerning ask after self ask after has Moshe and

באָק פֿון זינדאָפּפֿער , ערשט ער איז פֿאַרברענט געוואָרן . האָט ער
er hot gevorn farbrent iz er ersht zindopfer fun bok
he has having become burned up is it look sin offering of goat

געצערנט אויף אֶלעָזָרן און אויף איתָמָרן , אַהרנס געבליבענע זין , אַזוי
azoi zin geblibene Aharons Itamarn oif un Elazarn oif getsernt
so sons remaining Aaron's Itamar on and El'azar on been angry

צו זאָגן :
zogn tsu
say to

17 Why have ye not eaten the chattat in the makom hakodesh, seeing it is kodesh kodashim, and G-d hath given it you to bear away the avon HaEdah, to make kapporah for them before Hashem? 18 Since the dahm of it was not brought in within HaKodesh, ye should indeed have eaten it in the Kodesh, as I commanded.

יז פֿאַר וואָס האָט איר נישט געגעסן דאָס זינדאָפּפֿער אין הייליקן אָרט ?
ort heilikn in zindopfer dos gegesn nisht ir hot vos far
place holy in sin offering this eaten not you have what for

וואָרעם אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס , און ער האָט דאָס אייַך געגעבן ,
gegebn aich dos hot er un dos iz heilikeit heilikste a vorem
given you this has it and this is holiness most holy a for

כדי צו נעמען אויף זיך די זינד פֿון דער עדה , מכַפּר צו
tsu mechaper eide der fun zind di zich oif nemen tsu kedei
to expiate assembly the of sin the self on take to so that

זיין אויף זיי פֿאַר ה . יח זיין בלוט איז דאָך נישט געבראַכט
gebracht nisht doch iz blut zain Hashem far zei oif zain
brought not still is blood its Hashem before them on be

געוואָרן אינעווייניק אין הייליקטום; עסן האָט איר עס געזאָלט
gezolt es ir hot esen heiliktum in ineveinik gevorn
you should it you have to eat sanctuary in behind having become

עסן אין הייליקטום, אַזוי ווי איך האָב באַפֿוילן .
bafoiln hob ich vi azoi heiliktum in esen
commanded have I as so holy in to eat

19 And Aharon said unto Moshe, See, today have they offered their chattat *(sin offering)* and their olah *(burnt offering)* before Hashem; and such things have befallen me; and if I had eaten the chattat today, should it have been accepted in the sight of Hashem? 20 And when Moshe heard that, he was satisfied.

יט האָרן אַהרן געריידט צו משהן : אָט האָבן זיי היינט געבראַכט
gebracht haint zei hobn ot Mosheen tsu geredt Aharon hot
brought today they have behold Moshe to spoken Aaron has

זייער זינדאָפּפֿער און זייער ברענדאָפּפֿער פֿאַר ה , און מיר האָט
hot mir un Hashem far brandopfer zeyer un zindopfer zeyer
has me and Hashem before olah their and sin offering their

אַזוי וואָס געטראָפֿן, און אַז איך וואָלט געגעסן דאָס זינדאָפּפֿער היינט,
haint zindopfer dos gegesn volt ich az un getrofn vos azoi
today sin offering this eaten would I that and struck which thus

וואָלט עס דען ווויילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון ה ? כ און משה האָט
hot Moshe un Hashem fun oign di in voilgefeln den es volt
has Moshe and Hashem of eyes the in find favor then it would

צוגעהערט, און עס איז ווויילגעפֿעלן אין זיינע אויגן.
oign zaine in voilgefeln iz es un tsugehert
eyes his in find favor is it and paid heed

11 And Hashem spoke unto Moshe and to Aharon, saying unto them, 2 Speak unto the Bnei Yisroel, saying, These are the beasts which ye shall eat among all the beasts that are on ha'aretz.

יא און ה האָט געריידט צו משהן און צו אַהרנען ,
Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

זיי אַזוי צו זאָגן : ב רעדט צו די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, אַזוי
azoi Yisroel fun kinder di tsu redt zogn tsu azoi zei
so Yisroel of children the to speak say to so them

צו זאָגן : דאָס זיינען די לעבעדיקע זאַכן וואָס איר מעגט עסן
esen megt ir vos zachn lebedike di zainen dos zogn tsu
eat may you which things living the are these say to

3 Whatsoever spliteth the hoof, and separateth into double hooves, and cheweth the cud, among the behemah *(animals)*, that shall ye eat. 4 Nevertheless these shall ye not eat of them that chew the cud, or of them that separateth the hoof; as the gamal *(camel)*, because he cheweth the cud, but separateth not the hoof; he is tamei unto you. 5 And the rock badger: he cheweth the cud, but separateth not the hoof; he is tamei unto you. 6 And the arnevet, because he cheweth the cud, but separateth not the hoof; he is temeiah *(unclean)* unto you. 7 And the chazir *(swine)*, though he separate the hoof, and be separated into double hooves, yet he cheweth not the cud; he is tamei to you. 8 Of their basar shall ye not eat, and their nevelah shall ye not touch; they are temei'im *(unclean ones)* to you.

9 These shall ye eat of all that are in the mayim; whatsoever hath fins and scales in the mayim, in the seas, and in the rivers, them shall ye eat. 10 And all that have not fins and scales in the seas, and in the rivers, of all that swarm in the mayim, and of any

פֹּון אַלע בהמות וואָס איז דער ערד . ג איטלעכע וואָס
iz vos itleche erd der oif vos beheimes ale fun
is which everything earth the on which beasts all from

באַקלויט מיט קלויען, און די קלויען זיַנען ביַי איר צעשפּאָלטן , וואָס
vos tseshpolten ir bai zainen kloien di un kloien mit bakloit
which split it with are hooves the and hoof with cloven

איז מַעֲלֵה-גֵּרָה צווישן בהמות , זי מעגט איר עסן . ד אָבער די
di ober esen ir megt zi beheimes tsvishn maalah-gerah iz
the but to eat you may it beasts among chew the cud is

דאָזיקע טאָרט איר נישט עסן פֹּון די וואָס זיַנען מַעֲלֵה-גֵּרָה ,
maalah-gerah zainen vos di fun esen nisht ir tort dozike
chew the cud are which the of to eat not you are allowed these

און פֹּון די וואָס זיַנען באַקלויט מיט קלויען: דעם קעמל, ווייל
vail kemel dem kloien mit bakloit zainen vos di fun un
because camel the hoof with cloven are which the of and

מַעֲלֵה-גֵּרָה איז ער, אָבער מיט קלויען איז ער נישט באַקלויט; ער איז
iz er bakloit nisht er iz kloien mit ober er iz maalah-gerah
is he cloven not he is hoof with but he is chew the cud

אומריין פַֿאַר אייַך. ה און דעם קיניגל , ווייל מַעֲלֵה-גֵּרָה איז ער,
er iz maalah-gerah vail kinigl dem un aich far umrein
he is chew the cud because rock badger the and you for unclean

אָבער מיט קלויען איז ער נישט באַקלויט; ער איז אומריין פַֿאַר אייַך. ו און
un aich far umrein iz er bakloit nisht er iz kloien mit ober
and you for unclean is he cloven not he is hoof with but

דעם האָז, ווייל מַעֲלֵה-גֵּרָה איז ער, אָבער מיט קלויען איז ער נישט
nisht er iz kloien mit ober er iz maalah-gerah vail hoz dem
not he is hoof with but he is chew the cud because hare the

באַקלויט; ער איז אומריין פַֿאַר אייַך. ז און דעם חזיר , ווייל באַקלויט
bakloit vail chazir dem un aich far umrein iz er bakloit
cloven because pig the and you for unclean is he cloven

מיט קלויען איז ער, און די קלויען זיַנען ביַי אים צעשפּאָלטן , אָבער
ober tseshpolten im bai zainen kloien di un er iz kloien mit
but divided him by are hoof the and he is hoof with

ער איז נישט מַעֲלֵה-גֵּרָה ; ער איז אומריין פַֿאַר אייַך. ח פֹּון זייער פַֿלייש
fleish zeyer fun aich far umrein iz er maalah-gerah nisht iz er
flesh their of you for unclean is he chew the cud not is he

טאָרט איר נישט עסן , און אָן זייער *נבֵלה טאָרט איר זיך
zich ir tort neveile zeyer on un esen nisht ir tort
selves you are allowed carcass their on and to eat not you are allowed

נישט אָנרירן ; אומריין זיַנען זיי פַֿאַר אייַך.
aich far zei zainen umrein onrirn nisht
you for they are unclean to touch not

ט די דאָזיקע מעגט איר עסן פֹּון אַלץ וואָס אין וואַסער: אַלץ
alts vaser in vos alts fun esen ir megt dozike di
all that water in which all that of to eat you may this the

וואָס האָט פֿלוספֿעדערן און שופּן אין וואַסער, אין די ימען און אין די
di in un yamen di in vaser in shupn un flusfedern hot vos
the in and seas the in water in scale and fins has which

טיַכן , זיי מעגט איר עסן . י און אַלץ וואָס האָט נישט פֿלוספֿעדערן
flusfedern nisht hot vos alts un esen ir megt zei taichn
fins not has which all that and to eat you may they rivers

און שופּן , אין די ימען און אין די טיַכן , פֹּון אַלע וויידמענונגען פֹּון
fun vidmenungen ale fun taichn di in un yamen di in shupn un
of swarming all of rivers the in and seas the in scale and

nefesh hachayyah which is in the mayim, they shall be sheketz *(abomination, detestable)* unto you; 11 They shall be even sheketz unto you; ye shall not eat of their basar, but ye shall have their nevelah in sheketz. 12 Whatsoever hath no fins nor scales in the mayim, that shall be sheketz unto you.

13 And these are they which ye shall have in sheketz among the fowls; they shall not be eaten, they are sheketz: the nesher *(eagle)*, and the vulture, and the white-tailed eagle, 14 And the da'ah *(kite)*, and the black kite after its kind; 15 Every orev *(raven)* after its kind;

16 And the ostrich, and the screech owl, and the seagull, and the hawk after its kind, 17 And the little owl, and the cormorant, and the great owl, 18 And the white owl, and the pelican, and the osprey, 19 And the stork, the heron after its kind, and the hoopoe, and the bat.

20 All flying insects that creep, going upon all fours, shall be sheketz unto you. 21 Yet these may ye eat of every winged insect that goeth upon all fours, which have jumping legs above their feet, to hop withal

וואַסער, און פֿון אַלע לעבעדיקע באַשעפֿענישן וואָס אין וואַסער, זיי
zei vaser in vos bashefenishn lebedike ale fun un vaser
they water in which creatures living all of and water

זיינען אַן אומוועדיקייט פֿאַר אײַך. יא און אַן אומוועדיקייט זאָלן זיי
zei zoln umverdikeit an un aich far umverdikeit an zainen
they shall abomination an and you for abomination an are

אײַך זײַן; פֿון זייער פֿלייש זאָלט איר נישט עסן, און זייער *נבֵלה זאָלט
zolt neveile zeyer un esen nisht ir zolt fleish zeyer fun zain aich
shall carcass their and eat not you shall flesh their of be you

איר פֿאַראומוועדיקן. יב אַלץ וואָס האָט נישט קיין פֿלוספֿעדערן און
un flusfedern kein nisht hot vos alts farumverdikn ir
and fins any not has which all that detest you

שופּן אין וואַסער, דאָס איז אַן אומוועדיקייט פֿאַר אײַך.
aich far umverdikeit an iz dos vaser in shupn
you for abomination an is this water in scales

יג און די דאָזיקע זאָלט איר פֿאַראומוועדיקן פֿון פֿויגלען; זיי
zei foiglen fun farumverdikn ir zolt dozike di un
they birds of detest you shall these the and

טאָרן נישט געגעסן ווערן; אַן אומוועדיקייט זיינען זיי: דעם
dem zei zainen umverdikeit an vern gegesn nisht torn
the they are abomination an become eaten not be allowed to

אָדלער, און דעם ביינברעכער, און דעם שוואַרצאָדלער; יד און די ווייַ,
vei di un shvartsodler dem un beinbrecher dem un odler
kite the and black eagle the and vulture the and eagle

און דעם פֿאַלקפֿויגל לויט זײַנע מינים; טו יעטוועדער ראָב לויט
loit rob yetveder minim zaine loit falkfoigl dem un
according raven every kind its according hawk the and

זײַנע מינים;
minim zaine
kind its

טז און דעם שטרויספֿויגל, און דעם נאַכטשפּאַרבער, און דעם ים-פֿויגל,
yam-foigel dem un nachtshparber dem un shtroisfoigl dem un
seagull the and screech owl the and ostrich the and

און דעם שפּאַרבער לויט זײַנע מינים; יז און די אײַל, און
un ail di un minim zaine loit shparber dem un
and little owl the and kind its according sparrow hawk the and

דעם פֿישפֿרעסער, און די שטאָקאײַל; יח און דעם אוהו, און דעם
dem un uhu dem un shtokail di un fishfreser dem
the and white owl the and great owl the and cormorant the

פּעליקאַן, און דעם גייַער; יט און דעם שטאָרך, דעם אַנאָפּע לויט
loit anofe dem shtorch dem un gaier dem un pelikan
according sparrow the stork the and osprey the and pelican

זײַנע מינים, און דעם אויערהאָן, און די פֿלעדערמויז.
fledermoiz di un oierhon dem un minim zaine
bat the and hoopoe the and kind his

כ און יעטוועדער געפֿליגלטע אינזעקט וואָס גייט אויף פֿיר, זי איז אַן
an iz zi fir oif geit vos inzekt gefliglte yetveder un
an is it four on go which insects winged all and

אומוועדיקייט פֿאַר אײַך. כא אָבער דאָס מעגט איר עסן פֿון אַלע געפֿליגלטע
gefliglte ale fun esen ir megt dos ober aich far umverdikeit
winged all of eat you may these but you for abomination

וויידמענונגען וואָס גייען אויף פֿיר: דאָס וואָס האָט גלעענקען איבער
iber gelenken hot vos dos fir oif geyen vos vidmenungen
over joint has which this four on go which swarming

upon ha'aretz; [22] Even these of them ye may eat: the arbeh *(locust)* after its kind, and the katydid after its kind, and the cricket after its kind, and the grasshopper after its kind. [23] But all other winged insects, which have four feet, shall be sheketz unto you.

זײַנע פֿיס, צו שפּרינגען מיט זיי אויף דער ערד. כב די דאָזיקע
dozike di erd der oif zei mit shpringen tsu fis zaine
these the earth the on them with jump on to feet its

פֿון זיי מעגט איר עסן: דעם היישעריק לויט זײַנע מינים, און
un minim zaine loit heisherik dem esen ir megt zei fun
and kind its according locust the eat you may them of

דעם קאַטידיד לויט זײַנע מינים, און דעם גריל לויט זײַנע
zaine loit gril dem un minim zaine loit katidid dem
its according cricket the and kind its according katydid the

מינים, און דעם גראָזגריל לויט זײַנע מינים. כג אָבער יעטוועדער
yetveder ober minim zaine loit grozgril dem un minim
every but kind its according grasshopper the and kind

אַנדערע געפֿליגלטע אינזעקט וואָס האָט פֿיר פֿיס, זי איז אַן אומווערדיקייט
umverdikeit an iz zi fis fir hot vos inzekt gefliglte andere
abomination an is it feet four has which insects winged other

פֿאַר אײַך.
aich far
you for

[24] And for these ye shall be temei'im; whosoever toucheth the nevelah of them shall be tamei until erev. [25] And whosoever pick up any of them the nevelah shall wash his clothes, and be tamei until erev. [26] Every beast which spliteth the hooves, and is not completely split, nor cheweth the cud, are temei'im unto you; every one that toucheth them shall be tamei. [27] And whatsoever goeth upon its paws, among all manner of beasts that go on all fours, those are temei'im unto you; whosoever toucheth their nevelah shall be tamei until erev. [28] And he that beareth the nevelah of them shall wash his clothes, and be tamei until erev; they are temei'im unto you.

כד און פֿון די דאָזיקע וועט איר ווערן אומריין; איטלעכער וואָס
vos itlecher umrein vern ir vet dozike di fun un
which each unclean become you will these the from and

רירט זיך אָן אָן זייער *נבֵלה, זאָל זײַן אומריין ביז אָוונט.
ovnt bizn umrein zain zol neveile zeyer on on zich rirt
evening until unclean be shall carcass their on on self touches

כה און איטלעכער וואָס טראָגט עפּעס פֿון זייער *נבֵלה, זאָל וואַשן
vashn zol neveile zeyer fun epes trogt vos itlecher un
wash shall carcass their of anything carry which each and

זײַנע קלײדער, און זײַן אומריין ביז אָוונט. כו איטלעכער בהמה
beheime itlecher ovnt bizn umrein zain un kleider zaine
beast each evening until unclean be and garments his

וואָס איז באַקלויט מיט קלויען, אָבער דורכגעשפּאָלטן זײַנען זיי נישט
nisht zei zainen durchgeshpoltn ober kloien mit bakloit iz vos
not they are split through but hoof with cloven is which

דורכגעשפּאָלטן ביי איר, אָדער זי איז נישט מַעֲלַה-גֵּרָה, זיי זײַנען
zainen zei maalah-gerah nisht iz zi oder ir bai durchgeshpoltn
are they chew the cud not is it or you by split through

אומריין פֿאַר אײַך; איטלעכער וואָס רירט זיך אָן זיי אָן, זאָל
zol on zei on zich rirt vos itlecher aich far umrein
shall on them on self touches which each you for unclean

ווערן אומריין. כז און אַלע וואָס גייען אויף זייערע לאַפּעס, צווישן
tsvishn lapes zeyere oif geyen vos ale un umrein vern
among paws their on go which all and unclean become

אַלע חיות וואָס גייען אויף פֿיר, זיי זײַנען אומריין פֿאַר אײַך;
aich far umrein zainen zei fir oif geyen vos chayes ale
you for unclean are they four on go which wild animals all

איטלעכער וואָס רירט זיך אָן אָן זייער *נבֵלה, זאָל זײַן אומריין
umrein zain zol neveile zeyer on on zich rirt vos itlecher
unclean be shall carcass their on on self touches which each

ביז אָוונט. כח און דער וואָס טראָגט זייער *נבֵלה, זאָל וואַשן
vashn zol neveile zeyer trogt vos der un ovnt bizn
wash shall carcass their carries which the one and evening until

זיַינע קלייַדער , און זיַין אומריין ביזן אָוונט ; אומריין זיַינען זיי
zei zainen umrein ovnt bizn umrein zain un kleider zaine
they are unclean evening until unclean be and garments his

פַֿאַר אייַך.
aich far
you for

כט און דאָס איז וואָס איז אומריין פַֿאַר אייַך צווישן די שרצים
shrotsim di tsvishn aich far umrein iz vos iz dos un
creeping things the among you for unclean is what is this and

וואָס קריכן אויף דער ערד ; דאָס וויזעלע, און די מויז , און די
di un moiz di un vizele dos erd der oif krichn vos
the and mouse the and weasel this earth the on creep which

יאַשטשערקע לויט אירע מינים ; ל און די גראָבמויז , און דער
der un grobmoiz di un minim ire loit yashtsherke
the and fat mouse the and kind her according lizard

לאַנדקראָקאָדיל, און דער עקדעש , און דער זאַמדעקדעש, און דער
der un zamdekdesh der un ekdesh der un landkrokodil
the and lizard the and scorpion the and land crocodile

כאַמעלעאָן. לא דאָס זיַינען די וואָס זיַינען אומריין פַֿאַר אייַך צווישן
tsvishn aich far umrein zainen vos di zainen dos chameleon
among you for unclean are which the are these chameleon

אַלע שרצים ; איטלעכער וואָס רירט זיך אָן זיי אָן וועט
ven on zei on zich rirt vos itlecher shrotsim ale
when on them on self touches which each creeping things all

זיי זיַינען טויט, זאָל זיַין אומריין ביזן אָוונט . לב און אַלץ
alts un ovnt bizn umrein zain zol toit zainen zei
all that and evening until unclean be shall dead are they

וואָס עפּעס פֿון זיי וועט פַֿאַלן דערויף וועט זיי זיַינען טויט,
toit zainen zei ven deroif faln vet zei fun epes vos
dead are they when thereon fall will them of anything which

זאָל וועלן אומריין, סיַי וואָסער עס איז הילצערנע כלי , אָדער
oder keile hiltserne iz es voser sai umrein vern zol
or vessel wooden is it any whether unclean become shall

אַ בגד , אָדער אַ פֿעל, אָדער אַ זאַק , איטלעכע כלי וואָס
vos keile itleche zak a oder fel a oder beged a
which vessel every sackcloth a or hide a or garment a

דערמיט וועלט געטאָן ווערן אַריַינגעטאָן זאָל אַרבעט, ווערן אין וואַסער,
vaser in vern araingeton zol arbet geton vert dermit
water in become put shall work done shall be in this way

און זיַין אומריין ביזן אָוונט , און וועלן ריין . לג און איטלעכע
itleche un rein vern un ovnt bizn umrein zain un
every and tahor become and evening until unclean be and

ליימענע כלי וואָס אין איר וועט אַריַינפַֿאַלן עפּעס פֿון זיי ,
zei fun epes arainfaln vet ir in vos keile leimene
them of anything fall will it in which vessel earthenware

זאָל אַלץ וואָס אין איר וועלן אומריין, און זי זאָלט איר צעברעכן .
tsebrechn ir zolt zi un umrein vern ir in vos alts zol
break you shall it and unclean become you in which all that shall

לד איטלעך עסנוואַרג דערין וואָס וועלט געגעסן, וואָס דערויף איז
iz deroif vos gegesn vert vos derin esnvarg itlech
is on it which eaten shall be which in it food every

געקומען וואַסער, זאָל וועלן אומריין; און יעטוועדער געטראַנק
getrank yetveder un umrein vern zol vaser gekumen
drink every and unclean become shall water having come

29 These also shall be tamei unto you among the creeping things that creep upon ha'aretz: the weasel, and the rat, and the great lizard after its kind, 30 And the gecko, and the land crocodile, and the skink, and the lizard, and the chameleon. 31 These are temei'im to you among all that creep; whosoever doth touch them, when they be dead, shall be tamei until erev. 32 And whatsoever of them, when they are dead, doth fall on something, it shall be tamei; whether it be any vessel of wood, or cloth, or hide, or sackcloth, whatsoever vessel it be, wherein any melachah *(work)* is done, it must be put into mayim, and it shall be tamei until erev; then it shall be tahor *(clean)*. 33 And every clay vessel, whereinto any of them falleth, whatsoever is in it shall be tamei; and ye shall break it. 34 Of all okhel which may be eaten, that on which such mayim cometh shall be tamei; and all mashkeh that may be drunk in every such vessel shall be tamei. 35 And everything whereupon any part of their nevelah falleth shall be tamei; whether it be oven, or stove, they shall be broken;

for they are temei'im and shall be temei'im unto you. 36 Nevertheless a spring or cistern, wherein there is a mikveh mayim *(collection of water)* shall be tahor; but that which toucheth their nevelah shall be tamei.

וואָס וועט ווערט געטרונקען אין אַלע אַזעלכע כּלים , זאָל וועלן אומרײן .
umrein vern zol keilim azelche ale in getrunken vert vos
unclean become shall vessels such all in drunk shall be which

לה און אַלץ וואָס עפּעס פֿון זייער *נבֵלה וועט פֿאַלן דערויף ,
deroif faln vet neveile zeyer fun epes vos alts un
thereon fall will carcass their of anything which all that and

זאָל וועלן אומרײן ; אויב אַ באַקאויוון אָדער אַ קאָכּ-אויוון, זאָל
zol koch-oivn a oder bakoivn a oib umrein vern zol
shall cook-oven a or bake-oven a whether unclean become shall

עס צעברעכן וועלן ; אומרײן זײַנען זיי , און אומרײן זאָלן זיי אײַך
aich zei zoln umrein un zei zainen umrein vern tsebrochn es
you they shall unclean and they are unclean become broken it

זײַן . לו אָבער אַ קוואַל אָדער אַ גרוב וווּ וואַסער איז איינגעזאַמלט,
ainge zamlt iz vaser vu grub a oder kval a ober zain
gathered is water where cistern a or spring a but be

זאָל בלײַבן ריין ; נאָר דער וואָס רירט זיך אָן אָן זייער *נבֵלה ,
neveile zeyer on on zich rirt vos der nor rein blaibn zol
carcass their on on self touches which the but tahor remain shall

זאָל וועלן אומרײן .
zol vern umrein
shall become unclean

37 And if any part of their nevelah fall upon any zera for sowing which is to be sown, it shall be tahor. 38 But if any mayim be put upon the zera, and any part of their nevelah fall thereon, it shall be tamei unto you.

לז און אויב פֿון זייער *נבֵלה וועט פֿאַלן אויף וואָסער עס איז
iz es voser oif faln vet neveile zeyer fun oib un
is it any manner of on fall will carcass their from if and

זאָמען פֿון זריעה וואָס וועלט געזייט , איז ער ריין . לח אויב
oib rein er iz gezeit vert vos zerie fun zomen
if tahor it is planted shall be which seed sowing of seed

אָבער אויפֿן זאָמען איז אַרויפֿגעטאָן געוואָרן וואַסער, און עפּעס פֿון
fun epes un vaser gevorn aroifgeton iz zomen oifn ober
of any and water having become placed on is seed on but

זייער *נבֵלה וועט פֿאַלן דערויף, איז ער אומרײן פֿאַר אײַך.
aich far umrein er iz deroif faln vet neveile zeyer
you for unclean it is on it fall will carcass their

39 And if any behemah, of which ye may eat, die, he that toucheth the nevelah thereof shall be tamei until erev. 40 And he that eateth of the nevelah of it shall wash his clothes, and be tamei until erev; he also that picketh up the nevelah of it shall wash his clothes, and be tamei until erev. 41 And every creeping thing that creepeth upon ha'aretz shall be sheketz; it shall not be eaten. 42 Whatsoever goeth upon the belly, and whatsoever goeth upon all

לט און אַז אײַנע פֿון די בהמות וואָס זײַנען פֿאַר אײַך צום עסן
esen tsum aich far zainen vos beheimes di fun eine az un
to eat to you for are which beasts the of one that and

וועט אַוועקפֿאַלן, זאָל דער וואָס רירט זיך אָן אָן איר *נבֵלה , זײַן
zain neveile ir on on zich rirt vos der zol avekfaln vet
be carcass its on on self touches which the shall fall away will

אומרײן ביז אָוונט . מ און דער וואָס עסט פֿון איר *נבֵלה , זאָל
zol neveile ir fun est vos der un ovnt bizn umrein
shall carcass its of eats which the one and evening until unclean

וואַשן זײַנע קלײדער , און זײַן אומרײן ביז אָוונט ; און דער
der un ovnt bizn umrein zain un kleider zaine vashn
the one and evening until unclean be and garments his wash

וואָס טראָגט איר *נבֵלה , זאָל וואַשן זײַנע קלײדער , און זײַן אומרײן
umrein zain un kleider zaine vashn zol neveile ir trogt vos
unclean be and garments his wash shall carcass its carries which

ביז אָוונט . מא און יעטוועדער שרץ וואָס קריכט אויף דער ערד ,
bizn ovnt un yetveder sherets vos kricht oif der erd
evening until and every creeper creeps which on the earth

איז אַן אומווערדיקייט; ער זאָל נישט געגעסן וועלן . מב אַלץ וואָס
iz an umverdikeit er zol nisht gegesn vern alts vos
an is abomination it shall not eaten become all that which

fours, or whatsoever hath marbeh raglayim *(many feet)* among all creeping things that creep upon ha'aretz, them ye shall not eat; for they are sheketz. 43 Ye shall not make your nefashot sheketz with any creeping thing that creepeth, neither shall ye make yourselves tamei with them, that ye should be made tamei thereby. 44 For I am Hashem Eloheichem; ye shall therefore set yourselves apart as kadosh, and ye shall be kedoshim; for I am kadosh; neither shall ye make your nefashot tamei with any manner of creeping thing that creepeth upon ha'aretz. 45 For I am Hashem that bringeth you up out of Eretz Mitzrayim, to be for you as Elohim: ye shall therefore be kedoshim, for I am kadosh.

46 This is the torah concerning the beasts, and of the fowl, and of every living creature that moveth in the mayim, and of every creature that creepeth upon ha'aretz; 47 To make a divide between the tamei and the tahor, and between the beast that may be and the beast that may not be eaten.

גייט אויפֿן בויך , און אַלץ וואָס גייט אויף פֿיר , און אַלץ וואָס
vos alts un fir oif geit vos alts un boich oifn geit
which all that and four on go which all that and belly on go

איז פֿילפֿיסיק , אַלע שרצים וואָס קריכן אויף דער ערד , זיי
zei erd der oif krichn vos shrotsim ale filfisik iz
them earth the on creep which creeping things all many legs is

זאָלט איר נישט עסן , וואָרעם אַן אומווערדיקייט זיַנען זיי . מג איר זאָלט
zolt ir zei zainen umverdikeit an vorem esen nisht ir zolt
shall you they are abomination an for eat not you shall

נישט פֿאַראומוועדיקן אײַער זעל מיט קיין שרץ וואָס קריכט, און
un kricht vos sherets kein mit zel aier farumverdikn nisht
and creeps which creeper any with soul your detest not

איר זאָלט זיך נישט פֿאַראומרייניקן מיט זיי , און ווערן אומריין
umrein vern un zei mit farumreinikn nisht zich zolt ir
unclean become and them with defile not self shall you

דורך זיי . מד וואָרעם איך בין ה אלוקיכם , און איר זאָלט זיך
zich zolt ir un Elokeichem Hashem bin ich vorem zei durch
self shall you and your G-d Hashem am I for them by

הייליקן זיַן הייליק, וואָרעם איך בין הייליק; און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un heilik bin ich vorem heilik zain un heilikn
not shall you and holy am I for holy be and consecrate

פֿאַראומרייניקן אײַער זעל מיט קיין שרץ וואָס ווידמענט זיך אויף דער
der oif zich vidment vos sherets kein mit zel aier farumreinikn
the on self swarms which creeper any with soul your defile

ערד . מה וואָרעם איך בין ה וואָס האָט אײַך אויפֿגעבראַכט פֿון דעם
dem fun oifgebracht aich hot vos Hashem bin ich vorem erd
the from brought up you has who Hashem am I because earth

לאַנד מִצרַיִם , כדי צו זיַן אײַער ג-ט; דערום זאָלט איר זיַן
zain ir zolt derum G-t aier zain tsu kedei Mitsrayim land
be you shall therefore G-d your be to so as Egypt land

הייליק, ווײַל איך בין הייליק.
heilik bin ich vail heilik
holy am I because holy

מו דאָס איז דער דין פֿון בהמות , און פֿויגלען, און יעטוועדער
yetveder un foiglen un beheimes fun din der iz dos
every and birds and beast of law the is this

לעבעדיקער באַשעפֿענישׂ וואָס ווידמענט זיך אין וואַסער, און וועגן
vegen un vaser in zich vidment vos bashefenish lebediker
concerning and water in self swarms which creature living

יעטוועדער באַשעפֿענישׂ וואָס קריכט אויף דער ערד , מז כדי
kedei erd der oif kricht vos bashefenish yetveder
so that earth the on creeps which creature every

אָפּצושײדן צווישן אומריינעם און ריינעם, און צווישן דער
der tsvishn un reinem un umreinem tsvishn optsusheiden
the between and pure and unclean between distinguish

לעבעדיקער זאַך וואָס מעג געגעסן ווערן , און דער לעבעדיקער זאַך
zach lebediker der un vern gegesn meg vos zach lebediker
thing living the and become eaten may which thing living

וואָס טאָר נישט געגעסן ווערן .
vos tor nisht gegesn vern
which it is required not eaten become

TAZRIA

תַזְרִיעַ

12 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, saying, If an isha have conceived, and born a zachar, then she shall be temeiah shivat yamim; according to the yamim of the niddah *(menstruation separation)* for her infirmity shall she be temeiah *(unclean)*. [3] And in the yom hashemini the basar of his arel *(uncircumcision, foreskin)* shall be circumcised. [4] And shloshim yom ushloshet she shall then remain in demei tohorah *(blood of her purifying, i.e., period in which she would be unclean)*; she shall touch no kodesh, nor enter the Mikdash, until the yamei of her tohorah be fulfilled. [5] But if she bear a nekevah, then she shall be temeiah two weeks, as in her niddah *(separation)*; and she shall remain in the blood of her tohorah sixty-six days. [6] And when the yemei tohorah are fulfilled, for a ben, or for a bat, she shall bring a keves of the first year for an olah, and a young pigeon, or a turtledove, for a chattat *(sin offering)*, unto the entrance of the Ohel Mo'ed unto the kohen; [7] Who shall offer it before Hashem, and make kapporah for her; and she shall be cleansed from the issue of her dahm. This is

יב אוֹן ה הָאָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : [ב] רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : אַ פֿרוי אַז זי
zi az froi a zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di tsu
she that woman a say to so Israel of children the to

וועט געלעגן ווערן , און געבערן אַ יינגל , זאָל זי זיין אומריין
umrein zain zi zol yingel a gebern un vern gelegn vet
unclean be she shall boy a to give birth and become lay will

זיבן טעג ; אַזוי ווי די טעג פֿון דער אָפּזונדערונג אין איר קראַנקשאַפֿט
krankshaft ir in opzunderung der fun teg di vi azoi teg zibn
illness her in separation the of days the as so days seven

זאָל זי זיין אומריין . [ג] און אויפֿן אַכטן טאָג זאָל געמַלט
gemalt zol tog achten oifn un umrein zain zi zol
circumcised shall day the eighth on and unclean be she shall

ווערן דאָס פֿלייש פֿון זיין פֿאָרהויט. [ד] און דרייַסיק טעג מיט דריַי טעג
teg drai mit teg draisik un forhoit zain fun fleish dos vern
days three with days thirty and foreskin his of flesh the become

זאָל זי בליַבן אין דעם בלוט פֿון רייניקונג ; אָן קיין הייליקער
heiliker kein on reinikung fun blut dem in blaibn zi zol
holy any without purity of blood the in remain she shall

זאַך זאָל זי זיך נישט אָנרירן , און אין מִקדָש זאָל זי נישט
nisht zi zol mikdash in un onrirn nisht zich zi zol zach
not she shall sanctuary in and to touch not self she shall thing

קומען , ביז די טעג פֿון איר רייניקונג ווערן פֿול. [ה] אויב אָבער זי
kumen , biz di teg fun ir reinikung vern ful oib ober zi
she but if full become purity her of days the until come

וועט געבערן אַ מיידל , זאָל זי זיין אומריין צוויי וואָכן , אַזוי ווי
vi azoi vochn tsvei umrein zain zi zol meidl a gebern vet
as so weeks two unclean be she shall maiden a give birth to will

אין איר אָפּזונדערונג , און זעכציק טעג מיט זעקס טעג זאָל זי בליַבן
blaibn zi zol teg zeks mit teg zechtsik un opzunderung ir in
remain she shall days six with days sixty and separation her in

אין דעם בלוט פֿון רייניקונג . [ו] און אַז די טעג פֿון איר רייניקונג
reinikung ir fun teg di az un reinikung fun blut dem in
purity her of days the when and purity of blood the in

ווערן פֿול, בייַ אַ יינגל אָדער בייַ אַ מיידל , זאָל זי ברענגען אַ
a brengen zi zol meidl a bai oder yingel a bai ful vern
a bring she shall maiden a with or son a with full become

יאָריקן שעפּס פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער, און אַ יונגע טויב , אָדער אַ
a oder toib yunge a un brandopfer a far sheps yorikn
a or dove young a and olah a for sheep in its first year

טורטלטויב, פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער , צום אוֹהל-מוֹעד פֿון איינגאַנג
turtltoib , far a zindopfer a tsum ohel-moed fun aingang
turtledove a for sin offering a , to Tent of Meeting of entrance

כהן . [ז] און ער זאָל עס מקריבּ זיין פֿאַר ה , און מכפּר
koyen . er un zol es makrev zain far Hashem un mechaper
kohen and he shall it offer be before Hashem and expiate

זײַן אויף איר, און זי וועט ווערן ריין פֿון איר בלוטקוואַל. דאָס איז
iz dos blutkval ir fun rein vern vet zi un ir oif zain
is this blood her of tahor become will she and her on be

דער דין פֿון אַ קימפּעטאָרין , בײַ אַ ייִנגל אָדער בײַ אַ מיידל .
meidl a bai oder yingel a bai kimpetorin a fun din der
maiden a with or boy a with woman in childbirth a of law the

ח און אויב איר האַנט פֿאַרמאָגט נישט genug ענוג, אויף אַ לאַם, זאָל
zol lam a oif genug nisht farmogt hant ir oib un
shall lamb a on enough not owned hand her if and

זי נעמען צוויי טורטלטויבן, אָדער צוויי יונגע טויבן, איינע פֿאַר אַ
a far eine toibn yunge tsvei oder turtltoibn tsvei nemen zi
a for one doves young two or turtledoves two take she

בראַנדאָפּפֿער, און איינע פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער; און דער כֹּהן זאָל
zol koyen der un zindopfer a far eine un brandopfer
shall kohen the and sin offering a for one and olah

מכַּפֵּר זײַן אויף איר, און זי וועט ווערן ריין .
rein vern vet zi un ir oif zain mechaper
tahor become will she and her on be expiate

יג און ה׳ האָט געredt צו משהן און צו אַהרֹנען , אַזוי
azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

צו זאָגן :
zogn tsu
say to

ב אַ מענטש, אַז אויף דער הויט פֿון זײַן לײַב וועט זײַן אַ געשווילעכץ ,
geshvilechts a zain vet laib zain fun hoit der oif az mentsh a
swelling a be will body his of skin the on that man a

אָדער אַ גרינד , אָדער אַ פֿלעק , און וועט ווערן אויף דער הויט
hoit der oif vern vet un flek a oder grind a oder
skin the on become will and bright spot a or skin ulcer a or

פֿון זײַן לײַב ווי אַן אויסשלאָג פֿון צרעת , זאָל ער געבראַכט ווערן צו
tsu vern gebracht er zol tsoraas fun oisshlog an vi laib zain fun
to become brought he shall disease of rash an as body his of

אַהרֹן דעם כֹּהן , אָדער צו איינעם פֿון זײַנע קינדער די כֹּהנים .
koyanim di kinder zaine fun einem tsu oder koyen dem Aharon
kohanim the children his of one to or kohen the Aaron

ג און דער כֹּהן זאָל באַקוקן דעם אויסשלאָג אויף דער הויט פֿון לײַב ,
laib fun hoit der oif oisshlog dem bakukn zol koyen der un
body of skin the on rash the examine shall kohen the and

און אויב די האָר אויפֿן אויסשלאָג איז געוואָרן ווײַס , און דאָס
dos un vais gevorn iz oisshlog oifn hor di oib un
the and white having become is rash on hair the if and

אויסזען פֿון דעם אויסשלאָג איז טיפֿער פֿון דער הויט, איז דאָס די
di dos iz hoit der fun tifer iz oisshlog dem fun oiszen
the this is skin the than deeper is rash the of appearance

פֿלאָג פֿון צרעת ; און אַז דער כֹּהן וועט אים זען, זאָל ער אים
im er zol zen im vet koyen der az un tsoraas fun plog
him he shall see him will kohen the that and leprosy of plague

מאַכן פֿאַר אומרײַן . ד אויב אָבער דאָס איז אַ ווײַסער פֿלעק אויף דער
der oif flek vaiser a iz dos ober oib umrein far machn
the on bright spot white a is this but if unclean for make

הויט פֿון זײַן לײַב , און זײַן אויסזען איז נישט טיפֿער פֿון דער
der fun tifer nisht iz oiszen zain un laib zain fun hoit
the than deeper not is appearance its and body his of skin

the torah for her that hath born a zachar or a nekevah.

8 And if she be not able to afford to bring a seh, then she shall bring two turtledoves, or two young pigeons; the one for an olah, and the other for a chattat; and the kohen shall make kapporah for her, and she shall be teherah *(clean)*.

13 And Hashem spoke unto Moshe and Aharon, saying,

2 When a man shall have in the skin of his basar a swelling, a scab, or bright spot, and it be in the skin of his basar like the nega tzara'at; then he shall be brought unto Aharon the kohen, or unto one of his Banim the kohanim; 3 And the kohen shall examine the nega in the skin of the basar; and when hair in the nega is turned white, and the nega in appearance be deeper than the skin of his basar, it is a nega tzara'at; and the kohen shall examine him, and pronounce him tamei. 4 If the bright spot be white in the skin of his basar, and in appearance be not deeper than the skin, and the hair thereof be not turned white, then the kohen shall quarantine him

that hath the nega shivat yamim; [5] And the kohen shall examine him on the yom hashevi'i; and, hinei, if the nega in his sight be unchanged, and the nega spread not in the skin; then the kohen shall quarantine him another shivat yamim; [6] And the kohen shall examine him again on the yom hashevi'i; and, hinei, if the nega be somewhat faded, and the nega spread not in the skin, the kohen shall pronounce him tahor; it is but a scab; and he shall wash his clothes, and be tahor. [7] But if the scab spread much abroad in the skin, after that he hath shown himself to the kohen for his tohorah, he shall appear before the kohen again. [8] And if the kohen see that, hinei, the scab spreadeth in the skin, then the kohen shall pronounce him tamei; it is a tzara'at.

הויט, און די האָר אויף אים איז נישט געוואָרן ווײַס , זאָל דער
der zol vais gevorn nisht iz im oif hor di un hoit
the shall white having become not is it on hair the and skin

כֹּהן אײַנשליסן דעם וואָס האָט דעם אויסשלאָג אויף זיבן טעג.
teg zibn oif oisshlog dem hot vos dem ainshlisn koyen
days seven on rash the has which the one quarantine kohen

ה און אַז דער כֹּהן וועט אים באַקוקן אויפֿן זיבעטן טאָג, ערשט דער
der ersht tog zibetn oifn bakukn im vet koyen der az un
the look day seventh on examine it will kohen the when and

אויסשלאָג איז געבליבן בײַ זײַן אויסזען , דער אויסשלאָג האָט זיך
zich hot oisshlog der oiszen zain bai geblibn iz oisshlog
self has rash the appearance its with remain is rash

נישט פֿאַרשפּרייט אויף דער הויט, זאָל אים דער כֹּהן אײַנשליסן אַ
a ainshlisn koyen der im zol hoit der oif farshpreit nisht
a quarantine kohen the him shall skin the on spread not

צווייט מאָל אויף זיבן טעג. ו און אַז דער כֹּהן וועט אים באַקוקן
bakukn im vet koyen der az un teg zibn oif mol tsveit
examine it will kohen the when and days seven on time second

אויפֿן זיבעטן טאָג אַ צווייט מאָל, ערשט דער אויסשלאָג איז מאַט , און
un mat iz oisshlog der ersht mol tsveit a tog zibetn oifn
and faded is rash the look time second a day seventh on

דער אויסשלאָג האָט זיך נישט פֿאַרשפּרייט אויף דער הויט, זאָל אים דער
der im zol hoit der oif farshpreit nisht zich hot oisshlog der
the him shall skin the on spread not self has rash the

כֹּהן מאָכן פֿאַר ריין ; אַ גרינד איז דאָס; און ער זאָל וואַשן זײַנע
zaine vashn zol er un dos iz grind a rein far machn koyen
his wash shall he and this is skin ulcer a tahor for make kohen

קלײדער , און זײַן ריין . ז אויב אָבער שפּרייטן וועט זיך פֿאַרשפּרייטן
farshpreitn zich vet shpreitn ober oib rein zain un kleider
spread self will spread but if tahor be and garments

דער גרינד אויף דער הויט נאָכדעם ווי ער האָט זיך געוויזן צום
tsum gevizn zich hot er vi nochdem hoit der oif grind der
to appeared self has it as after skin the on skin ulcer the

כֹּהן פֿאַר זײַן רייניקונג , זאָל ער זיך ווײַזן צום כֹּהן אַ צווייט
tsveit a koyen tsum vaizn zich er zol reinikung zain far koyen
second a kohen to show self it shall purification its for kohen

מאָל. ח און אַז דער כֹּהן וועט זען , ערשט דער גרינד האָט זיך
zich hot grind der ersht zen vet koyen der az un mol
self has skin ulcer the behold look will kohen the when and time

פֿאַרשפּרייט אויף דער הויט, זאָל דער כֹּהן אים מאַכן פֿאַר אומריין ;
umrein far machn im koyen der zol hoit der oif farshpreit
unclean for make him kohen the shall skin the on spread

צרעת איז דאָס.
dos iz tsoraas
this is leprosy

[9] When the nega tzara'at is in a man, then he shall be brought unto the kohen; [10] And the kohen shall examine him; and, hinei, if the swelling be white in the skin, and it have turned the hair white,

ט אַז די פּלאָג פֿון צרעת וועט זײַן אויף אַ מענטשן , זאָל ער
er zol mentshn a oif zain vet tsoraas fun plog di az
he shall men a on be will leprosy of plague the that

געבראַכט ווערן צום כֹּהן . י און אַז דער כֹּהן וועט זען , ערשט
ersht zen vet koyen der az un koyen tsum vern gebracht
behold look will kohen the when and kohen to become brought

אַ ווײַסע געשווילעכץ איז אויף דער הויט, און זי האָט פֿאַרקערט די האָר
hor di farkert hot zi un hoit der oif iz geshvilechts vaise a
hair the turned has it and skin the on is swelling white a

and there be raw basar in the swelling; 11 It is an old tzara'at in the skin of his basar, and the kohen shall pronounce him tamei, and shall not quarantine him; for he is tamei. 12 And if a tzara'at break out abroad in the skin, and the tzara'at cover all the skin of him that hath the nega from his head even to his foot, wheresoever the kohen looketh, 13 Then the kohen shall consider; and, hinei, if the tzara'at have covered all his basar, he shall pronounce him tahor that hath the nega; it is all turned white; he is tahor. 14 But on the day when raw basar appeareth in him, he shall be tamei. 15 And the kohen shall see the raw basar, and pronounce him to be tamei; for the raw basar is tamei; it is a tzara'at. 16 Or if the raw basar turn again, and be changed unto white, he shall come unto the kohen; 17 And the kohen shall see him; and, hinei, if the nega be turned into white, then the kohen shall pronounce him tahor that hath the nega; he is tahor.

18 The basar also, in which, even in the skin thereof, was a boil, and is healed, 19 And in the place of the boil there be a

א איז , אין ווייס , און אַן אָנווואוקס פֿון ווילדפֿלייש איז אויף דער געשווילעכץ
iz geshvilechts der oif iz vildfleish fun onvuks an un vais in
is swelling the on is raw flesh of growth an and white in

ב דאָס אַן אַלטע צרעת אויף דער הויט פֿון זײַן לײַב , און דער כהן זאָל
zol koyen der un laib zain fun hoit der oif tsoraas alte an dos
shall kohen the and body his of skin the on leprosy old an this

ג אים מאַכן פֿאַר אומריין ; ער דאַרף אים נישט איינשליסן , וואָרעם ער
er vorem ainshlisn nisht im darf er umrein far machn im
it for quarantine not it should he unclean for make him

ד איז אומריין . ב און אויב אויסברעכן וועט אויסברעכן די צרעת אויף דער
der oif tsoraas di oisbrechn vet oisbrechn oib un umrein iz
the on leprosy the break out will break out if and unclean is

ה הויט, און די צרעת וועט באַדעקן די גאַנצע הויט פֿון דעם וואָס
vos dem fun hoit gantse di badekn vet tsoraas di un hoit
which the one of skin all the the cover will leprosy the and skin

ו האָט דעם אויסשלאָג פֿון קאָפּ ביז די פֿיס, וווּ נאָר די אויגן פֿון
fun oign di nor vu fis di biz kop fun oisshlog dem hot
of eyes the ever where feet the until head from rash the has

ז כהן גיבן אַ קוק, ג איז, אַז דער כהן וועט זען, ערשט די צרעת
tsoraas di ersht zen vet koyen der az iz kuk a gibn koyen
leprosy the behold see will kohen the that is look a give kohen

ח האָט באַדעקט זײַן גאַנצן לײַב , זאָל ער מאַכן דעם וואָס האָט דעם
dem hot vos dem machn er zol laib gantsn zain badekt hot
the has which the make he shall body entire be covered has

ט אויסשלאָג פֿאַר ריין ; ער איז אין גאַנצן געוואָרן ווייס , איז ער
er iz vais gevorn gantsn in iz er rein far oisshlog
he is white having become all in is he tahor for rash

י ריין . ד אָבער דעם טאָג וואָס עס באַווײַזט זיך אויף אים ווילדפֿלייש, זאָל
zol vildfleish im oif zich bavaizt es vos tog dem ober rein
shall raw flesh it on self appears it which day the but tahor

יא ער וועלן אומריין . ט און אַז דער כהן וועט זען דאָס ווילדפֿלייש, זאָל
zol vildfleish dos zen vet koyen der az un umrein vern er
shall raw flesh the see will kohen the that and unclean become he

יב ער אים מאַכן פֿאַר אומריין ; ווילדפֿלייש דאָס איז אומריין ; צרעת איז
iz tsoraas umrein iz dos vildfleish umrein far machn im er
is leprosy unclean is this raw flesh unclean for make him he

יג דאָס. יא אויב אָבער דאָס ווילדפֿלייש וועט ווידער וועלן ווייס , זאָל ער
er zol vais vern vider vet vildfleish dos ober oib dos
he shall white become again will raw flesh this but if this

יד קומען צום כהן . יב און אַז דער כהן וועט אים באַקוקן , ערשט דער
der ersht bakukn im vet koyen der az un koyen tsum kumen
the look examine him will kohen the that and kohen to come

טו אויסשלאָג איז געוואָרן ווייס , זאָל דער כהן מאַכן דעם וואָס
vos dem machn koyen der zol vais gevorn iz oisshlog
which the make kohen the shall white having become is rash

טז האָט דעם אויסשלאָג, פֿאַר ריין ; ער איז ריין .
rein iz er rein far oisshlog dem hot
tahor is he tahor for rash the has

יז יח און אַ לייַב , אַז ביי אים אויף זײַן הויט וועט זײַן אַן אויסשיט ,
oisshit an zain vet hoit zain oif im bai az laib a un
skin eruption an be will skin its on it with that body a and

יח און ער וועט פֿאַרהיילט, יט און אויף דעם אָרט פֿון דעם אויסשיט
oisshit dem fun ort dem oif un farheilt vet er un
skin eruption the of place the on and healed will it and

white swelling, or a bright spot, white, and somewhat reddish, and it be shown to the kohen; [20] And if, when the kohen examine it, hinei, it be in appearance deeper than the skin, and the hair thereof be turned white; the kohen shall pronounce him tamei; it is a nega tzara'at broken out of the boil. [21] But if the kohen examine it, and, hinei, there be no white hair therein, and if it be not deeper than the skin, but be somewhat faded, then the kohen shall quarantine him shivat yamim; [22] And if it spread much abroad in the skin, then the kohen shall pronounce him tamei; it is a nega. [23] But if the bright spot stay in its place, and spread not, it is a burning boil; and the kohen shall pronounce him tahor.

וועט ווערן אַ ווייסע געשווילעכץ, אָדער אַ רויטלעך ווייסער פֿלעק,
vet vern a vaiser geshvilechts oder a roitlech vaise flek
will become a white swelling or a red whiter bright spot

זאָל ער באַווײַזן ווערן צום כֹהן. כ און אַז דער כֹהן וועט זען,
zol er bavizn vern tsum koyen. כ un az der koyen vet zen
he shall become shown to kohen the. כ and that see will

ערשט דאָס אויסזען דערפֿון איז נידעריקער פֿון דער הויט, און די
ersht dos oiszen derfun iz nideriker fun der hoit un di
behold the appearance thereof is than gone down the skin and the

האָר דערויף איז געוואָרן ווײַס, זאָל דער כֹהן אים מאַכן פֿאַר
hor deroif iz gevorn vais zol der koyen im machn far
hair thereon is become having white shall the kohen him make for

אומריין; די פּלאָגע פֿון צרעת איז דאָס, וואָס האָט אויסגעבראָכן אויף
umrein; di plage fun tsoraas iz dos vos hot oisgebrachn oif
unclean the plague of leprosy is this which has broken out on

דעם אויסשיט. כא און אַז דער כֹהן וועט עס באַקוקן, ערשט
dem oisshit. כא un az der koyen vet es bakukn ersht
the skin eruption and when the kohen will it examine behold

ווײַסע האָר איז דערויף נישטאָ, און עס איז נישט נידעריקער פֿון דער
vaise hor iz deroif nishto, un es iz nisht nideriker fun der
white hair is thereon not it is and not gone down from the

הויט, און עס איז מאַט, זאָל אים דער כֹהן אײַנשליסן אויף זיבן טעג.
hoit, un es iz mat, zol im der koyen ainshlisn oif zibn teg.
skin and it is faded shall him the kohen quarantine on seven days

כב אויב אָבער שפּרײַטן וועט עס זיך פֿאַרשפּרייטן אויף דער הויט, זאָל
כב oib ober shpreitn es vet zich farshpreitn oif der hoit zol
shall skin the on spread self it will spread but if

דער כֹהן אים מאַכן פֿאַר אומריין; די פּלאָגע איז דאָס. כג און אויב
der koyen im machn far umrein; di plage iz dos. כג un oib
the kohen him make for unclean the plague is this. כג and if

דער פֿלעק שטייט אויף זײַן אָרט, ער האָט זיך נישט פֿאַרשפּרייט,
der flek shteit oif zain ort, er hot zich nisht farshpreit,
the bright spot stand on its place it has self not spread

איז דאָס דער צײכן פֿון דעם אויסשיט, און דער כֹהן זאָל אים
iz dos der tseichn fun dem oisshit, un der koyen zol im
is this the sign of the skin eruption and the kohen shall him

מאַכן פֿאַר ריין.
machn far rein.
make for tahor

[24] Or if there be any basar, in the skin whereof there is a hot burning, and the raw basar that burneth have a white bright spot, somewhat reddish, or white, [25] Then the kohen shall examine it; and, hinei, if the hair in the bright spot be turned white, and it be in appearance deeper than the skin, it is a tzara'at broken out of the burning;

כד אָדער אַ לײַב, אַז אויף זײַן הויט וועט זײַן אַ ברענען פֿון פֿײַער, און
כד oder a laib, az oif zain hoit vet zain a bren fun faier un
or a body that on its skin will be a burn of fire and

דער אָנווואָקס פֿון דעם ברענען וועט ווערן אַ רויטלעך ווײַסער אָדער אַ ווײַסער
der onvuks fun dem bren vet vern a roitlech vaiser oder a vaiser
the growth of the burn will become a red whiter or a whiter

פֿלעק, כה און דער כֹהן וועט עס באַקוקן, ערשט די האָר אויף
flek, כה un der koyen vet es bakukn, ersht di hor oif
bright spot. כה and the kohen will it examine behold the hair on

דעם פֿלעק איז געוואָרן ווײַס, און דאָס אויסזען דערפֿון
dem flek iz gevorn vais, un dos oiszen derfun
the bright spot is become white and the appearance thereof

איז טיפֿער פֿון דער הויט, איז דאָס אַ צרעת וואָס האָט אויסגעבראָכן
iz tifer fun der hoit, iz dos a tsoraas vos hot oisgebrachn
is deeper than the skin is this a leprosy which has broken out

therefore the kohen shall pronounce him tamei; it is the nega tzara'at. [26] But if the kohen examine it, and, hinei, there be no white hair in the bright spot, and it be no deeper than the other skin, but be dim, then the kohen shall quarantine him shivat yamim; [27] And the kohen shall examine him on the yom hashevi'i; and if it be spread much abroad in the skin, then the kohen shall pronounce him tamei; it is the nega tzara'at. [28] And if the bright spot stay in its place, and spread not in the skin, but it be dim, it is a swelling of the burn, and the kohen shall pronounce him tahor; for it is an inflammation of the burning.

[29] If an ish or isha have a nega upon the head or the chin, [30] Then the kohen shall examine the nega, and, hinei, if it be in appearance deeper than the skin, and there be in it a yellow thin hair, then the kohen shall pronounce him tamei; it is a scale, even a tzara'at upon the head or chin. [31] And if the kohen examine the nega of the scale, and, hinei, it be not in appearance deeper than the skin, and that there is no black hair in it, then the kohen shall quarantine him that hath the nega of the scale shivat yamim; [32] And in the yom hashevi'i

אויפֿן ברען, און דער כֹהן זאָל אים מאַכן פֿאַר אומריין; די פּלאָגע פֿון
fun plog di umrein far machn im zol koyen der un bren oifn
of plague the unclean for make him shall kohen the and burn on

צרעת איז דאָס. כו אויב אָבער דער כֹהן וועט עס באַקוקן, ערשט ווײַסע
vaise ersht bakukn es vet koyen der ober oib dos iz tsoraas
white behold examine it will kohen the but if this is leprosy

האָר איז אויפֿן פּלעק נישטאָ, און עס איז נישט נידעריקער פֿון דער
der fun nideriker nisht iz es un nishto flek oifn iz hor
the from gone down not is it and not bright spot on is hair

הויט, און עס איז מאַט, זאָל אים דער כֹהן איינשליסן אויף זיבן טעג.
teg zibn oif ainshlisn koyen der im zol mat iz es un hoit
days seven on quarantine kohen the him shall faded is it and skin

כז און דער כֹהן זאָל אים באַקוקן אויפֿן זיבעטן טאָג; אויב שפּרייטן
shpreitn oib tog zibetn oifn bakukn im zol koyen der un
spread if day seventh on examine him shall kohen the and

האָט עס זיך פֿאַרשפּרייט אויף דער הויט, זאָל אים דער כֹהן מאַכן פֿאַר
far machn koyen der im zol hoit der oif farshpreit zich es hot
for make kohen the him shall skin the on spread self it has

אומריין; די פּלאָגע פֿון צרעת איז דאָס. כח אויב אָבער דער פּלעק
flek der ober oib dos iz tsoraas fun plog di umrein
bright spot the but if this is disease of plague the unclean

שטייט אויף זײַן אָרט, עס האָט זיך נישט פֿאַרשפּרייט אויף דער הויט, און
un hoit der oif farshpreit nisht zich hot es ort zain oif shteit
and skin the on spread not self has it place its on stand

עס איז מאַט, איז דאָס אַ געשווילעכץ פֿון דעם ברען, און דער כֹהן זאָל
zol koyen der un bren dem fun geshvilechts a dos iz mat iz es
shall kohen the and burn the of swelling a this is faded is it

אים מאַכן פֿאַר ריין; וואָרעם דער צייכן פֿון דעם ברען איז דאָס.
dos iz bren dem fun tseichn der vorem rein far machn im
this is burning the of sign the for tahor for make him

כט און אַ מאַן אָדער אַ פֿרוי, אַז בײַ זיי וועט זײַן אַן אויסשלאָג
oisshlog an zain vet zei bai az froi a oder man a un
rash a be will them with that woman a or man a and

אויפֿן קאָפּ אָדער אין באָרד, ל און דער כֹהן וועט באַקוקן דעם אויסשלאָג,
oisshlog dem bakukn vet koyen der un bord in oder kop oifn
rash the examine will kohen the and beard in or head on

ערשט דאָס אויסזען דערפֿון איז טיפֿער פֿון דער הויט, און דערויף
deroif un oiszen derfun tifer iz derfun oiszen dos ersht
thereon and skin the than deeper is thereof appearance this behold

איז גלעלע דינע האָר, זאָל דער כֹהן אים מאַכן פֿאַר אומריין; שלעכטע
shlechte umrein far machn im koyen der zol hor dine gele iz
bad unclean for make him kohen the shall hair thin yellow is

קרעץ איז דאָס, צרעת פֿון קאָפּ אָדער פֿון באָרד איז דאָס. לא און
un dos iz bord fun oder kop fun tsoraas dos iz krets
and this is beard of or head of leprosy this is scabies

אַז דער כֹהן וועט באַקוקן דעם אויסשלאָג פֿון די שלעכטע קרעץ,
krets shlechte di fun oisshlog dem bakukn vet koyen der az
scabies bad the of rash the examine will kohen the when

ערשט זײַן אויסזען איז נישט טיפֿער פֿון דער הויט, און שוואַרצע
shvartse un hoit der fun tifer nisht iz oiszen zain ersht
black and skin the than deeper not is appearance its behold

האָר איז דערויף נישטאָ, זאָל דער כֹהן דעם וואָס
vos dem ainshlisn koyen der zol nishto deroif iz hor
which the one quarantine kohen the shall not thereon is hair

the kohen shall examine the nega; and, hinei, if the scale spread not, and there be in it no yellow hair, and the scale be not in appearance deeper than the skin, [33] He shall be shaven, but the scale shall he not shave; and the kohen shall quarantine him that hath the scale another shivat yamim; [34] And in the yom hashevi'i the kohen shall examine the scale; and, hinei, if the scale be not spread in the skin, nor be in appearance deeper than the skin, then the kohen shall pronounce him tahor; and he shall wash his clothes, and be tahor. [35] But if the scale spread much in the skin after his tohorah, [36] Then the kohen shall examine him; and, hinei, if the scale be spread in the skin, the kohen need not seek for yellow hair; he is tamei. [37] But if the scale be in his sight unchanged, and that there is black hair grown up therein; the scale is healed, he is tahor; and the kohen shall pronounce him tahor. [38] If an ish also or an isha have in the skin of their basar bright spots, even white bright spots, [39] Then the kohen shall examine; and, hinei, if the bright spots in the skin of their basar be faint white, it is a bohak spot that groweth in the skin; he is tahor.

הָאָט דעם אויסשלאָג פֿון די שלעכטע קרעץ , אויף זיבן טעג . [לב] און
un teg zibn oif krets shlechte di fun oisshlog dem hot
and days seven on scabies bad the of rash the has

אַז דער כֹּהן וועט באַקוקן דעם אויסשלאָג אויפֿן זיבעטן טאָג, ערשט
ersht tog zibetn oifn oisshlog dem bakukn vet koyen der az
behold day seventh on rash the examine will kohen the that

די שלעכטע קרעץ האָבן זיך נישט פֿאַרשפּרייט, און געלע האָר איז
iz hor gele un farshpreit nisht zich hobn krets shlechte di
is hair yellow and spread not self have scabies bad the

דערויף נישטאָ, און דאָס אויסזען פֿון די שלעכטע קרעץ איז נישט
nisht iz krets shlechte di fun oiszen dos un nishto deroif
not is scabies bad the of appearance this and not thereon

טיפֿער פֿון דער הויט, [לג] זאָל ער זיך אָפּגאָלן , און די שלעכטע קרעץ
krets shlechte di un opgolen zich er zol hoit der fun tifer
scabies bad the and shave self he shall skin the than deeper

זאָל ער נישט אָפּגאָלן; און דער כֹּהן זאָל איינשליסן דעם וואָס
vos dem ainshlisn zol koyen der un opgolen nisht er zol
which the one quarantine shall kohen the and shave not he shall

הָאָט די שלעכטע קרעץ אַ צווייט מאָל אויף זיבן טעג . [לד] און אַז דער
der az un teg zibn oif mol tsveit a krets shlechte di hot
the that and days seven on time second a scabies bad the has

כֹּהן וועט באַקוקן די שלעכטע קרעץ אויפֿן זיבעטן טאָג, ערשט די
di ersht tog zibetn oifn krets shlechte di bakukn vet koyen
the behold day seventh on scabies bad the examine will kohen

שלעכטע קרעץ האָבן זיך נישט פֿאַרשפּרייט אויף דער הויט, און זייער
zeyer un hoit der oif farshpreit nisht zich hobn krets shlechte
their and skin the on spread not self have scabies bad

אויסזען איז נישט טיפֿער פֿון דער הויט, זאָל אים דער כֹּהן מאַכן
machn koyen der im zol hoit der fun tifer nisht iz oiszen
make kohen the him shall skin the than deeper not is appearance

פֿאַר ריין ; און ער זאָל וואַשן זיַינע קלייַדער , און זיַין ריין . [לה] אויב
oib rein zain un kleider zaine vashn zol er un rein far
if tahor be and garments his wash shall he and tahor for

אָבער שפּרייטן וועלן זיך פֿאַרשפּרייטן די שלעכטע קרעץ אויף דער הויט
hoit der oif krets shlechte di farshpreitn zich veln shpreitn ober
skin the on scabies bad the spread self will spread but

נאָך זיַין רייניקונג , [לו] און דער כֹּהן וועט אים באַקוקן , ערשט די
di ersht bakukn im vet koyen der un reinikung zain noch
the behold examine him will kohen the and purification his after

שלעכטע קרעץ האָבן זיך פֿאַרשפּרייט אויף דער הויט, דאַרף דער כֹּהן
koyen der darf hoit der oif farshpreit zich hobn krets shlechte
kohen the should skin the on spread self have scabies bad

נישט זוכן קיין גלע האָר: ער איז אומרייַן . [לז] אויב אָבער די שלעכטע
shlechte di ober oib umrein iz er hor gele kein zuchn nisht
bad the but if unclean is he hair yellow any seek not

קרעץ זיַינען געבליבן בייַ זייער אויסזען , און שוואַרצע האָר איז
iz hor shvartse un oiszen zeyer bai geblibn zainen krets
is hair black and appearance their by remaining are scabies

אויסגעוואַקסן דערויף, זיַינען די שלעכטע קרעץ פֿאַרהיילט; ער איז ריין ,
rein iz er farheilt krets shlechte di zainen deroif oisgevaksn
tahor is he healed scabies bad the are on it springs up

און דער כֹּהן זאָל אים מאַכן פֿאַר ריין . [לח] און אַ מאַן אָדער אַ
a oder man a un rein far machn im zol koyen der un
a or man a and tahor for make him shall kohen the and

פַּרוי , אַז אויף דער הויט פֿון זייער לייַב וועלן זיין פֿלעקן , וויַיסע
froi az oif der hoit fun zeyer laib veln zain flekn vaise
white bright spot be will body their of skin the on that woman

פֿלעקן , לט און דער כהן וועט אַ קוק טאָן, ערשט די פֿלעקן
flekn di ersht ton kuk a vet koyen der un flekn
bright spot the behold do look a will kohen the and bright spot

אויף דער הויט פֿון זייער לייַב זיַינען מאַט וויַיס , איז דאָס אַ לישאַי
lishai a dos iz veis mat zainen laib zeyer fun hoit der oif
skin fungus a this is know faded are body their of skin the on

וואָס האָט אויסגעבראָכן אויף דער הויט; ער איז רייַן .
rein iz er hoit der oif oisgebrachn hot vos
tahor is he skin the on broken out has which

[40] And the man whose hair is fallen off his head, he is bald; yet is he tahor.

מ און אַ מאַן, אַז זיַין קאָפּ וועט אויסקריכן , האָט ער אַ פּליך ;
plich a er hot oiskrichn vet kop zain az man a un
bald spot a he has wearing thin will head his that man a and

ער איז רייַן . מא און אויב זיַין קאָפּ וועט אויסקריכן צו דער זייַט פֿון
fun zait der tsu oiskrichn vet kop zain oib un rein iz er
of side the to wearing thin will head his if and tahor is he

[41] And he that hath his hair fallen off from the front of his scalp, he is bald at the forehead; yet is he tahor.

זיַין פּנים , האָט ער אַ פֿאָדערפּליך ; ער איז רייַן . מב אויב אָבער אויף
zain ponem a er hot foderplich rein iz er ober oib oif
on but if tahor is he bald forehead a he has face his

דעם הינטערפּליך אָדער אויף דעם פֿאָדערפּליך וועט זיַין אַ רויטלעך
roitlech a zain vet foderplich dem oif oder hinterplich dem
red a be will bald forehead the on or rear baldness the

וויַיסער אויסשלאָג, איז דאָס אַ צרעת וואָס ברעכט אויס אויף זיַין
zain oif ois brecht vos tsoraas a dos iz oisshlog vaiser
his on out breaks which leprosy a this is rash whiter

[42] And if there be in the bald head, or bald forehead, a white reddish nega, it is a tzara'at breaking out in his bald head, or his bald forehead.

פֿאָדערפּליך אָדער אויף זיַין הינטערפּליך . מג און אַז דער כהן וועט
vet koyen der az un hinterplich zain oif oder foderplich
will kohen the when and rear baldness his on or bald forehead

אים באַקוקן , ערשט די געשווילעכץ פֿון דעם אויסשלאָג איז רויטלעך
roitlech iz oisshlog dem fun geshvilechts di ersht bakukn im
red is rash the of swelling the behold examine it

[43] Then the kohen shall examine it; and, hinei, if the swelling of the nega be white reddish in his bald head, or in his bald forehead, as the tzara'at appeareth in the skin of the basar,

וויַיס אויף זיין הינטערפּליך אָדער אויף זיַין פֿאָדערפּליך , אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi foderplich zain oif oder hinterplich zain oif vais
this as thus bald forehead his on or rear baldness his on white

[44] He is an ish tzaru'a, he is tamei; the kohen shall pronounce him utterly tamei; his nega is in his head.

אויסזען פֿון צרעת אויף דער הויט פֿון לייַב , מד איז ער אַ מאַן אַ
a man a er iz laib fun hoit der oif tsoraas fun oiszen
a man a he is body of skin the on leprosy of appearance

מצורע ; אומריין איז ער; פֿאַר אומריין זאָל אים מאַכן דער כהן ; ער
er koyen der machn im zol umrein far er iz umrein Metsora
he kohen the make him shall unclean for he is unclean leprous

האָט די פּלאָג אויף זיַין קאָפּ.
kop zain oif plog di hot
head his on plague the has

[45] And the tzaru'a in whom the nega is, his clothes shall be torn, and his head bare, and he shall put a covering upon his lower face, and shall cry, Tamei! Tamei!

מה און דער מצורע וואָס האָט די פּלאָג איז אויף אים, זיַינע קליידער
kleider zaine im oif iz plog di vos Metsora der un
garments his him on is plague the which leprous the and

זאָלן זיַין צעריסן, און זיַין קאָפּ זאָל זיַין פֿאַרוואַקסן, און זיַין
zain un farvaksn zain zol kop zain un tserisn zain zoln
his and overgrown be shall head his and torn be shall

אויבערשטע ליפּ זאָל ער פֿאַרדעקן, און טמא ! טמא ! זאָל ער
oibershte lip zol er fardekn un tome tome zol er
upper lip shall he conceal and unclean unclean shall he

[46] All the days wherein the nega shall be in him he

shall be tamei; he is tamei; he shall live alone; outside the machaneh shall his moshav be.

אויסרופן. מו אַלע טעג וואָס די פלאָג איז אויף אים, זאָל ער זיין
zain er zol im oif iz plog di vos teg ale oisrufn
be he shall him on is plague the which days all call out
אומריין; אומריין איז ער; אַליין זאָל ער זיצן, אויסן לאַגער זאָל זיין
zain zol lager oisn zitsn er zol alein er iz umrein umrein
be shall camp outside sit he shall alone he is unclean unclean
זיין ווינונג.
voinung zain
dwelling his

47 When a garment has the nega tzara'at in it, whether it be a wool garment, or a linen garment; 48 Whether it be in the warp, or woof; of linen, or of wool; whether in a leather, or in anything made of leather; 49 And if the nega be greenish or reddish in the garment, or in the leather, either in the warp, or in the woof, or in any thing of leather, it is a nega tzara'at, and shall be shown unto the kohen; 50 And the kohen shall examine the nega, and quarantine it that hath the nega shivat yamim;

מז און אַז די פלאָג פֿון צרעת וועט זיין אין אַ בגד, אין
in beged a in zain vet tsoraas fun plog di az un
in garment a in be will leprosy of plague the when and
מח אָדער אין אַ וואָלענעם בגד, אָדער אין אַ פֿלאַקסענעם בגד
a in oder beged flaksenem a in oder beged volenem a
in or garment flaxen a in or garment wool a
גרונטוועב, אָדער אין דורכוואַרף, פֿון פֿלאַקס, צי פֿון וואָל,
vol fun tsi flaks fun durchvarf in oder gruntveb
wool of or flax of through thread in or foundation weave
מט און אָדער אין אַ פֿעל, אָדער אין וואָסער עס איז אַרבעט פֿון פֿעל;
un fel fun arbet iz es voser in oder fel a in oder
and hide of work is it any manner of in or hide a in or
דער אויסשלאָג וועט זיין גרינלעך אָדער רויטלעך אין דעם בגד,
beged dem in roitlech oder grinlech zain vet oisshlog der
garment the in red or green be will rash the
אָדער אין דעם פֿעל, אָדער אין דעם גרונטוועב, אָדער אין דעם
dem in oder gruntveb dem in oder fel dem in oder
the in or foundation weave the in or hide the in or
דורכוואַרף, אָדער אין וואָסער עס איז זאַך פֿון פֿעל, איז דאָס
dos iz fel fun zach iz es voser in oder durchvarf
this is hide of thing is it any manner of in or through thread
די פלאָג פֿון צרעת, און עס זאָל באַוויזן ווערן צום כהן. נ און
un koyen tsum vern bavizn zol es un tsoraas fun plog di
and kohen to become shown shall it and leprosy of plague the
אַז דער כהן וועט באַקוקן דעם אויסשלאָג, זאָל ער איינשליסן
ainshlisn er zol oisshlog dem bakukn vet koyen der az
quarantine he shall rash the examine will kohen the when
דאָס וואָס האָט דעם אויסשלאָג, אויף זיבן טעג.
teg zibn oif oisshlog dem hot vos dos
days seven on rash the has which the one

51 And he shall examine the nega on the yom hashevi'i; if the nega be spread in the garment, either in the warp, or in the woof, or in a leather, or in any work that is made of leather, the nega is a malignant tzara'at; it is tamei. 52 He shall therefore burn that garment, whether warp or woof, in wool or in linen,

נא און אַז ער וועט זען דעם אויסשלאָג אויפֿן זיבעטן טאָג, אַז
az tog zibetn oifn oisshlog dem zen vet er az un
that day seventh on rash the examine will he when and
דער אויסשלאָג האָט זיך פֿאַרשפּרייט אין דעם בגד, אָדער אין דעם
dem in oder beged dem in farshpreit zich hot oisshlog der
the in or garment the in spread self has rash the
– גרונטוועב, אָדער אין דעם דורכוואַרף, אָדער אין דעם פֿעל
fel dem in oder durchvarf dem in oder gruntveb
hide the in or through thread the in or foundation weave
וואָס נאָר פֿאַר אַן אַרבעט עס איז געמאַכט פֿון פֿעל – איז דער אויסשלאָג
oisshlog der iz fel fun gemacht iz es arbet an far nor vos
rash the is hide of made is it work a for ever what
אַן עסיקע צרעת; אומריין איז ער. נב און מע זאָל אַפֿאַרברענען דעם
dem farbrenen zol me un er iz umrein tsoraas esike an
the burn up shall one and he is unclean leprosy corrosive an

or any thing of leather, wherein the nega is; for it is a malignant tzara'at; it shall be burned in the eish. [53] And if the kohen shall examine, and, hinei, the nega be not spread in the garment, either in the warp, or in the woof, or in anything of leather, [54] Then the kohen shall command that they wash the thing wherein the nega is, and he shall quarantine it another shivat yamim; [55] And the kohen shall examine the nega, after that it is washed; and, hinei, if the nega has not changed its appearance, and the nega be not spread, it is tamei; thou shalt burn it in the eish; whether the eating away hath brought bareness in the front or back. [56] And if the kohen examine, and, hinei, the nega be somewhat faded after the washing of it, then he shall tear it out of the garment, or out of the leather, or out of the warp, or out of the woof; [57] And if it appear still in the garment, either in the warp, or in the woof, or in any thing of leather, it is a spreading nega; thou shalt burn that wherein the nega is with eish. [58] And the garment, either warp, or woof, or whatsoever thing of leather it be, which thou shalt wash, if the nega be departed from them, then it shall be washed the second time, and shall be tahor.

בגד , אָדער דעם גרונטוועב , אָדער דעם דורכוואַרף ,
durchvarf dem oder gruntveb dem oder beged
through thread the or foundation weave the whether garment

פֿון וואָל צי פֿון פֿלאַקס, אָדער וואָס נאָר פֿאַר אַ זאַך פֿון פֿעל וואָס
vos fel fun zach a far nor vos oder flaks fun tsi vol fun
which hide of thing a for ever what or flax of or wool of

דער אויסשלאָג וועט זיין דערין; וואָרעם אַן עסיקע צרעת איז דאָס; אין
in dos iz tsoraas esike an vorem derin zain vet oisshlog der
in this is leprosy corrosive a because in it be will rash the

, זען פֿייַער מוז עס פֿאַרברענט ווערן . [נג] אויב אָבער דער כהן וועט
zen vet koyen der ober oib vern farbrent es muz faier
examine will kohen the but if become burned up it must fire

ערשט דער אויסשלאָג האָט זיך נישט פֿאַרשפּרייט אין דעם בגד ,
beged dem in farshpreit nisht zich hot oisshlog der ersht
garment the in spread not self has rash the behold

אָדער אין דעם גרונטוועב , אָדער אין דעם דורכוואַרף , אָדער אין
in oder durchvarf dem in oder gruntveb dem in oder
in or through thread the in or foundation weave the in or

וואָסער עס איז זאַך פֿון פֿעל, [נד] זאָל דער כהן הייסן
voser es iz zach fel fun zol der koyen heisn
any manner of it is thing anything of hide of shall the kohen command

מע זאָל וואַשן דאָס וואָס דער אויסשלאָג איז דערין, און ער זאָל עס
es zol er un derin iz oisshlog der vos dos vashn zol me
it shall he and in it is rash the which this wash shall they

אײַנשליסן אַ צווייט מאָל אויף זיבן טעג. [נה] און אַז דער כהן וועט
vet koyen der az un teg zibn oif mol tsveit a ainshlisn
will kohen the when and days seven on time second a quarantine

זען, נאָכדעם ווי מע האָט געוואַשן דעם אויסשלאָג, ערשט דער אויסשלאָג
oisshlog der ersht oisshlog dem gevashn hot me vi nochdem zen
rash the look rash the washed has one as after see

האָט נישט געביטן זײַן אָנבליק , הגם דער אויסשלאָג האָט זיך
zich hot oisshlog der hagam onblik zain gebitn nisht hot
self has rash the though appearance its changed not has

נישט פֿאַרשפּרייט, איז דאָס אומריין; אין פֿייַער זאָלסטו עס פֿאַרברענען.
farbrenen es zolstu faier in umrein dos iz farshpreit nisht
burn up it shall you fire in unclean this is spread not

אַן אויסעסונג איז דאָס, סײַ דאָס איז אויף דער לינקער זײַט, סײַ
sai zait linker der oif iz dos sai dos iz oisesung an
whether side left the on is this whether this is eat away an

אויף דער רעכטער. [נו] און אויב דער כהן וועט זען, ערשט דער אויסשלאָג
oisshlog der ersht zen vet koyen der oib un rechter der oif
rash the behold see will kohen the if and right the on

איז געוואָרן מאַט נאָכדעם ווי מע האָט אים געוואַשן, זאָל ער
er zol gevashn im hot me vi nochdem mat gevorn iz
he shall washed him has one as after faded having become is

אים אַראָפּרײַסן פֿון דעם בגד , אָדער פֿון דעם פֿעל, אָדער פֿון דעם
dem fun oder fel dem fun oder beged dem fun aropraisn im
the of or hide the of or garment the from tear it

גרונטוועב , אָדער פֿון דעם דורכוואַרף . [נז] און אויב ער וועט
gruntveb dem fun oder durchvarf dem fun oder er oib un vet
foundation weave the of or through thread the of or will it if and

, זיך ווידער באַווײַזן אין דעם בגד , אָדער אין דעם גרונטוועב
gruntveb dem in oder beged dem in bavaizn vider zich
foundation weave the in or garment the in appear again self

אָדער אין דעם דורכוואַרף , אָדער אין וואָסער עס איז זאַך פֿון
fun zach iz es voser in oder durchvarf dem in oder
of thing is it any manner of in or through thread the in or

פֿעל – ברעכט דאָס אויס; זאָלסטו אין פֿייַער פֿאַרברענען דאָס וואָס דער
der vos dos farbrenen faier in zolstu ois dos brecht fel
the which this burn up fire in shall you out this breaks hide

אויסשלאָג איז דערין. [נח] און דער בגד , אָדער דער גרונטוועב ,
gruntveb der oder beged der un derin iz oisshlog
foundation weave the or garment the and in it is rash

אָדער דער דורכוואַרף , אָדער וואָסער עס איז זאַך פֿון פֿעל,
fel fun zach iz es voser oder durchvarf der oder
hide of thing is it any manner of or through thread the or

וואָס דו וועסט וואַשן און דער אויסשלאָג וועט זיך אָפּטאָן דערפֿון,
derfun opton zich vet oisshlog der un vashn vest du vos
thereof remove self will rash the and wash will you which

זאָל געווואַשן ווערן אַ צווייט מאָל, און זיין רײַן .
rein zain un mol tsveit a vern gevashn zol
tahor be and time second a become washed shall

[59] This is the torah of the nega tzara'at in a garment of wool or linen, either in the warp, or woof, or any thing of leather, to pronounce it tahor, or to pronounce it tamei.

[נט] דאָס איז דער דין פֿון דער פּלאָג פֿון צרעת אין אַ בגד פֿון וואָל
vol fun beged a in tsoraas fun plog der fun din der iz dos
wool of garment a in leprosy of plague the of law the is this

אָדער פֿלאַקס, אָדער אין גרונטוועב , אָדער אין דורכוואַרף ,
durchvarf in oder gruntveb in oder flaks oder
through thread in or foundation weave in or flax or

אָדער אין וואָסער עס איז זאַך פֿון פֿעל, דאָס צו מאַכן פֿאַר
far machn tsu dos fel fun zach iz es voser in oder
for make to this hide of thing is it any manner of in or

רײַן , אָדער דאָס צו מאַכן פֿאַר אומרײַן .
umrein far machn tsu dos oder rein
unclean for make to this or tahor

METZORA

מצורע

14 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] This shall be the torat hametzora in the yom of his tohorah: he shall be brought unto the kohen; [3] And the kohen shall go forth outside the machaneh; and the kohen shall examine, and, hinei, if the nega tzara'at be healed in the afflicted person, [4] Then shall the kohen command to take for him that is to be cleansed two birds alive and tehorot *(clean ones)*, and cedar wood, and scarlet thread,

יד

און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן : [ב] דאָס
dos zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
this say to so Moshe to spoken has Hashem and

זאָל זײַן דער דין פֿון מצורע אין טאָג פֿון זײַן רייניקונג :
reinikung zain fun tog in Metsora fun din der zain zol
purification his of day in leprous of law the be shall

ער זאָל געבראַכט ווערן צום כהן . [ג] און דער כהן זאָל אַרויסגיין
aroisgein zol koyen der un koyen tsum vern gebracht zol er
go out shall kohen the and kohen to become brought shall he

אויסן לאַגער, און אַז דער כהן זעט , ערשט די פּלאָג פֿון
fun plog di ersht zen vet koyen der az un lager oisn
of plague the behold look will kohen the when and camp outside

צרעת איז פֿאַרהיילט אויפֿן מצורע , [ד] זאָל דער כהן הייסן מע
me heisn koyen der zol Metsora oifn farheilt iz tsoraas
one command kohen the shall leprous on healed is leprosy

זאָל נעמען פֿאַר דעם וואָס רייניקט זיך צוויי לעבעדיקע ריינע
reine lebedike tsvei zich reinikt vos dem far nemen zol
clean living two self being cleansed who the one for take shall

פֿויגלען, און צעדערהאָלץ, און רויטער פֿאָדעם, און אֵזוֹב-גראָז. [ה] און דער
der un ezov-groz un fodem roiter un tsederholts un foiglen
the and hyssop and thread red and cedar wood and birds

and hyssop; [5] And the kohen shall command that one of the birds be shachat in a clay vessel over mayim chayyim *(running water)*; [6] As for the living bird, he shall take it, and the cedar wood, and the scarlet thread, and the hyssop, and shall dip them and the living bird in the dahm of the bird that was killed *(shachat)* over the mayim chayyim *(running water)*; [7] And he shall sprinkle upon him that is to be made tahor from the tzara'at seven times, and shall pronounce him tahor, and shall release the living bird into the open field. [8] And he that is to be made tahor shall wash his clothes, and shave off all his hair, and wash himself in mayim, that he may be tahor; and after that he shall come into the machaneh, and shall wait outside of his ohel seven days. [9] But it shall be on the yom hashevi'i, that he shall shave all his hair off his head and his beard and his eyebrows, even all his hair he shall shave off; and he shall wash his clothes, also he shall wash his basar in mayim, and he shall be tahor. [10] And on the yom hashemini he shall take two kevasim temimim and one ewe lamb of the first year temimah, and three tenths of an ephah of fine flour for a minchah, mixed with shemen, and one log of shemen. [11] And the

כֹהֵן זאָל הייסן מע זאָל שעכטן איין פֿויגל אין אַ ליימענער כּלי
koyen kohen the and | *zol shall* | *heisn command* | *me one* | *shechtn slaughter* | *ein a* | *in* | *leimener clay* | *a* | *keile vessel*

איבער לעבעדיקע וואַסער. [5] דעם לעבעדיקן פֿויגל, אים זאָל ער נעמען,
iber over | *lebedike living* | *vaser water* | *er he* | *zol shall* | *im it* | *lebedikn living* | *foigel bird* | *dem the* | *nemen take*

און דאָס צעדערהאָלץ, און דאָס רויטער פֿאָדעם, און דאָס אֵזוֹבּ-גראָז,
un and | *dos the* | *tsederholts cedar wood* | *un and* | *fodem thread* | *roiter red* | *dos this* | *un and* | *ezov-groz hyssop*

איינטונקען זיי און דעם לעבעדיקן פֿויגל אין דעם בלוט פֿון דעם פֿויגל
aintunken them | *zei* | *un and* | *dem the* | *lebedikn living* | *foigel bird* | *in the* | *blut blood* | *dem the* | *fun of* | *foigel bird*

וואָס איז געשאָכטן געוואָרן איבערן לעבעדיקן וואַסער. [7] און
vos which | *iz is* | *geshochtn slaughtered* | *gevorn become* | *ibern over* | *lebedikn living* | *vaser water* | *un and*

ער זאָל שפּריצן אויף דעם וואָס רייניקט זיך פֿון דער
der the | *fun from* | *zich self* | *reinikt cleansed* | *vos which* | *dem the* | *oif on* | *shpritsn sprinkle* | *zol shall* | *er he*

צרעת, זיבן מאָל, און אים מאַכן ריין; און ער זאָל אַוועקלאָזן דעם
dem the | *aveklozn release* | *zol shall* | *er he* | *un and* | *rein tahor* | *machn make* | *im him* | *un and* | *mol times* | *zibn seven* | *tsoraas leprosy*

לעבעדיקן פֿויגל אויפֿן פֿריַען פֿעלד. [8] און דער וואָס רייניקט
reinikt | *vos* | *der the* | *un and* | *feld field* | *fraien open* | *oifn on* | *foigel bird* | *lebedikn living*
being cleansed | *which the one* | *and*

זיך, זאָל וואַשן זיַינע קלייַדער, און אָפּגאָלן זיַינע גאַנצע האָר, און
un and | *hor hair* | *gantse all the* | *zaine his* | *opgolen shave* | *un and* | *kleider garments* | *zaine his* | *vashn wash* | *zol shall* | *zich self*

זיך באָדן אין וואַסער, און ווערן ריין; און דערנאָך מעג ער
er he | *meg may* | *dernoch after that* | *un and* | *vern become* | *rein tahor* | *un and* | *vaser water* | *in in* | *bodn immerse* | *zich self*

אַריַינקומען אין לאַגער, אָבער ער זאָל זיצן דרויסן פֿון זיַין געצעלט
getselt tent | *zain his* | *fun of* | *droisn outside* | *zitsn sit* | *zol shall* | *er he* | *ober but* | *lager camp* | *in in* | *arainkumen come into*

זיבן טעג. [9] און עס זאָל זיַין אויפֿן זיבעטן טאָג, זאָל ער אָפּגאָלן זיַינע
zaine his | *opgolen shave* | *er he* | *zol shall* | *tog day* | *zibetn seventh* | *oifn on* | *zain his* | *zol shall* | *es he* | *un and* | *teg days* | *zibn seven*

גאַנצע האָר, זיַין קאָפּ, און זיַין באָרד, און די ברעמען פֿון זיַינע
zaine his | *gantse all the* | *hor hair* | *zain his* | *kop head* | *zain his* | *un and* | *bord beard* | *zain his* | *un and* | *di the* | *bremen eyebrows* | *fun of* | *zaine his*

אויגן – זיַינע גאַנצע האָר זאָל ער אָפּגאָלן; און ער זאָל וואַשן זיַינע
oign eyes | *zaine his* | *gantse all the* | *hor hair* | *zol shall* | *er he* | *opgolen shave* | *un and* | *er he* | *zol shall* | *vashn wash* | *zaine his*

קלייַדער, און באָדן זיַין לייַב אין וואַסער, און זיַין ריין. [10] און אויפֿן
kleider garments | *un and* | *bodn immerse* | *in in* | *vaser water* | *un and* | *zain his* | *laib body* | *zain his* | *rein tahor* | *un and* | *oifn on*

אַבטן טאָג זאָל ער נעמען צוויי שעפּסן אָן אַ פֿעלער, און איין
achten eighth | *tog day* | *der the* | *zol shall* | *nemen take* | *tsvei two* | *shepsn sheep* | *on without* | *a an* | *feler blemish* | *un and* | *ein one*

שאָף אַ יאָריקע אָן אַ פֿעלער, און דריַי צענטל זעמלמעל פֿאַר
shof a sheep | *yorike year old* | *a an* | *on without* | *feler blemish* | *a an* | *un and* | *drai three* | *tsentl tenth* | *zemelmel flour* | *far for*

אַ שפּייזאָפּפֿער, פֿאַרמישט מיט אייל, און איין לוג אייל. [11] און דער כֹהן
a shpaizopfer a | *farmisht mixed* | *mit with* | *eil oil* | *un and* | *ein one* | *log log* | *eil oil* | *un and* | *der the* | *koyen kohen*
minchah

וואָס ריניקט, זאָל אַוועקשטעלן דעם מאַן וואָס ריניקט זיך, און
un zich reinikt vos man dem avekshtelen zol reinikt vos
and self cleanse which man the place standing shall cleanses which

זיי, פֿאַר ה, בײַם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד. יב און דער
zei far Hashem baim aingang fun ohel-moed un der
they before Hashem at entrance of Tent of Meeting and the

כהן זאָל נעמען איין שעפּס און ברענגען פֿאַר אַ שולדאָפּפֿער
koyen zol nemen ein sheps un brengen far a shuldopfer
kohen shall take one sheep and bring for a guilt offering

מיט דעם לוג אייל, און ער זאָל זיי אויפֿהייבן אַן אויפֿהייבונג פֿאַר
mit dem log eil, un er zol zei oifheibn an oifheibung far
with the log oil and he shall them wave a wave before

ה. יג און ער זאָל שעכטן דעם שעפּס אין דעם אָרט וווּ מע
Hashem un er zol shechtn dem sheps in dem ort vu me
Hashem and he shall slaughter the sheep in the place where one

שעכט דאָס זינדאָפּפֿער און דאָס בראַנדאָפּפֿער, אין אַ הייליקן אָרט;
shecht dos zindopfer un dos brandopfer in a heilikn ort
slaughters this sin offering and this olah in a holy place

ווארעם אַזוי ווי דאָס זינדאָפּפֿער איז דאָס שולדאָפּפֿער, פֿאַר כהן; אַ
vorem azoi vi dos zindopfer iz dos shuldopfer far koyen a
for so as the sin offering is this guilt offering for kohen a

הייליקסטע הייליקייט איז דאָס. יד און דער כהן זאָל נעמען פֿון דעם
heilikste heilikeit iz dos un der koyen zol nemen fun dem
most holy holiness is this and the kohen shall take from the

בלוט פֿון שולדאָפּפֿער, און דער כהן זאָל אַרויפֿטאָן אויפֿן רעכטן
blut fun shuldopfer un der koyen zol aroifton oifn rechtn
blood of guilt offering and the kohen shall put on right

אויערלעפּל פֿון דעם וואָס ריניקט זיך, און אויפֿן דוימען פֿון
oierlepl fun dem vos reinikt zich un oifn doimen fun
earlobe of which the one being purified self and on thumb of

זײַן רעכטער האַנט, און אויפֿן דוימען פֿון זײַן רעכטן פֿוס.
zain rechter hant un oifn doimen fun zain rechtn fus
his right hand and on thumb of his right foot

טו און דער כהן זאָל נעמען פֿון דעם לוג אייל, און אַרויפֿגיסן אויף
un der koyen zol nemen fun dem log eil un aroifgisn oif
and the kohen shall take from the log oil and pour on

דער לינקער האַנטפֿלעך פֿון כהן. טז און דער כהן זאָל אײַנטונקען זײַן
der linker hantflech fun koyen un der koyen zol aintunken zain
the left palm of kohen and the kohen shall dip his

רעכטן פֿינגער אין דעם אייל וואָס אויף זײַן לינקער האַנטפֿלעך, און
rechtn finger in dem eil vos oif zain linker hantflech un
right finger in the oil which on his left palm and

שפּריצן פֿון דעם אייל מיט זײַן פֿינגער זיבן מאָל פֿאַר ה.
shpritsn fun dem eil mit zain finger zibn mol far Hashem
sprinkle from the oil with his finger seven times before Hashem

יז און פֿון דעם רעשט אייל וואָס אויף זײַן האַנטפֿלעך זאָל דער כהן
un fun dem resht eil vos oif zain hantflech zol der koyen
and from the rest oil which on his hand palm shall the kohen

kohen who purifies shall present the ish that is to be made tahor, and those things, before Hashem, at the entrance of the Ohel Mo'ed; 12 And the kohen shall take one keves *(lamb)*, and sacrifice him for an asham *(trespass offering)*, and the log of shemen, and wave them for a tenufah *(wave offering)* before Hashem; 13 And he shall slaughter *(shachat)* the keves in the place where he shall slaughter *(shachat)* the chattat *(sin offering)* and the olah *(burnt offering)*, in the mekom hakodesh; for as the chattat *(sin offering)* belongs to the kohen, so does the asham *(trespass offering)*; it is kodesh kodashim; 14 And the kohen shall take some of the dahm of the asham *(trespass offering)*, and the kohen shall put it upon the lobe of the right ear of him that is to be made tahor, and upon the thumb of his right hand, and upon the bohen of his right foot; 15 And the kohen shall take some of the log of shemen, and pour it into the palm of his own left hand; 16 And the kohen shall dip his right forefinger in the shemen that is in his left hand, and shall sprinkle of the shemen with his forefinger seven times before Hashem; 17 And of the rest of the shemen that is in his hand shall the kohen put upon the lobe of the right ear of him

that is to be made tahor, and upon the thumb of his right hand, and upon the bohen of his right foot, upon the dahm of the asham *(trespass offering)*; 18 And the remnant of the shemen that is in the kohen's hand he shall pour upon the head of him that is to be made tahor; and the kohen shall make kapporah for him before Hashem. 19 And the kohen shall offer the chattat *(sin offering)*, and make kapporah for him that is to be made tahor from his tumah *(uncleanness)*; and afterward he shall slaughter *(shachat)* the olah *(burnt offering)*; 20 And the kohen shall offer the olah *(burnt offering)* and the minchah upon the Mizbe'ach; and the kohen shall make kapporah for him, and he shall be tahor.

21 And if he be poor, and cannot afford otherwise, then he shall take one keves for an asham *(trespass offering)* to be waved, to make kapporah for him, and one tenth of an ephah of fine flour mixed with shemen for a minchah, and a log of shemen; 22 And two turtledoves, or two young pigeons, such as he is able to afford; and the one shall be a chattat *(sin offering)*, and the other an olah *(burnt offering)*. 23 And he shall bring them on the yom hashemini for his

אַרויפֿטאָן אויפֿן רעכטן אויערלעפּל פֿון דעם וואָס רייניקט זיך ,
zich reinikt vos dem fun oierlepl rechtn oifn aroifton
self being cleansed which the one of earlobe right on put

און אויפֿן דוימען פֿון זײַן רעכטער האַנט, און אויפֿן דוימען פֿון זײַן
zain fun doimen oifn un hant rechter zain fun doimen oifn un
his of bohen on and hand right his of thumb on and

רעכטן פֿוס, איבערן בלוט פֿון שולדאָפּפֿער . יח און וואָס בלײַבט איבער
iber blaibt vos un shuldopfer fun blut ibern fus rechtn
over remains what and guilt offering of blood over foot right

פֿון דעם אייל וואָס אויף דעם כּהנס האַנטפֿלעך, זאָל ער אַרויפֿטאָן
aroifton er zol hantflech koyens dem oif vos eil dem fun
put he shall hand palm kohen's the on which oil the of

אויפֿן קאָפּ פֿון דעם וואָס רייניקט זיך ; און דער כּהן זאָל
zol koyen der un zich reinikt vos dem fun kop oifn
shall kohen the and self being cleansed that which the of head on

מכפּר זײַן אויף אים פֿאַר ה . יט און דער כּהן זאָל מאַכן
machn zol koyen der un Hashem far im oif zain mechaper
make shall kohen the and Hashem before him on be expiate

דאָס זינדאָפּפֿער , און מכפּר זײַן אויף דעם וואָס רייניקט
reinikt vos dem oif zain mechaper un zindopfer dos
being cleansed which the one on be expiate and sin offering the

זיך פֿון זײַן אומרייניקייט; און דערנאָך זאָל ער שעכטן דאָס
dos shechtn er zol dernoch un umreinikeit zain fun zich
the slaughter he shall after that and uncleanness his from self

בראַנדאָפּפֿער. כ און דער כּהן זאָל אויסברענגן דאָס בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer dos oisbrengen zol koyen der un brandopfer
and olah this bring out shall kohen the and olah

דאָס שפּײַזאָפּפֿער אויפֿן מזבח ; און דער כּהן זאָל מכפּר זײַן
zain mechaper zol koyen der un mizbeyech oifn shpaizopfer dos
be expiate shall kohen the and altar on minchah this

אויף אים, און ער וועט זײַן ריין .
rein zain vet er un im oif
tahor be will he and him on

כא און אויב ער איז אָרעם, און זײַן האַנט פֿאַרמאָגט נישט, זאָל ער
er zol nisht farmogt hant zain un orim iz er oib un
he shall not owned hand his and poor is he if and

נעמען אײַן שעפּס, אַ שולדאָפּפֿער , פֿאַר אַן אויפֿהייבונג, מכפּר צו
tsu mechaper oifheibung an far shuldopfer a sheps ein nemen
to expiate wave a for guilt offering a sheep one take

זײַן אויף אים, און אײַן צענטל זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אייל, פֿאַר
far eil mit farmisht zemelmel tsentl ein un im oif zain
for oil with mixed fine flour tenth one and him on be

אַ שפּײַזאָפּפֿער, און אַ לוג אייל; כב און צוויי טורטלטויבן, אָדער צוויי
tsvei oder turtltoibn tsvei un eil log a un shpaizopfer a
two or turtledoves two and oil log a and minchah a

יונגע טויבן , לויט ווי זײַן האַנט פֿאַרמאָגט; און איינע זאָל זײַן אַ
a zain zol eine un farmogt hant zain vi loit toibn yunge
a be shall one and owned hand his as according doves young

זינדאָפּפֿער , און איינע אַ בראַנדאָפּפֿער. כג און ער זאָל זיי ברענגען אויפֿן
oifn brengen zei zol er un brandopfer a eine un zindopfer
on bring they shall he and olah a one and sin offering

אַכטן טאָג פֿון זײַן רייניקונג צום כּהן , צום אײַנגאַנג פֿון
fun aingang tsum koyen tsum reinikung zain fun tog achten
of entrance to kohen to purification his of day the eighth

אוֹהל-מוֹעד , פְּנֵי ה . כד און דער כהן זאָל נעמען דעם
dem nemen zol koyen der un Hashem far ohel-moed
the take shall kohen the and Hashem before Tent of Meeting

שעפס פֿון שולדאָפּפֿער , און דעם לוֹג איל, און דער כהן זאָל זיי
zei zol koyen der un eil log dem un shuldopfer fun sheps
them shall kohen the and oil log the and guilt offering of sheep

אויפֿהייבן אַן אויפֿהייבונג פְּנֵי ה . כה און ער זאָל שעכטן דעם
dem shechtn zol er un Hashem far oifheibung an oifheibn
the slaughter shall he and Hashem before wave a lift up

שעפס פֿון שולדאָפּפֿער ; און דער כהן זאָל נעמען פֿון דעם בלוט
blut dem fun nemen zol koyen der un shuldopfer fun sheps
blood the of take shall kohen the and guilt offering of sheep

פֿון שולדאָפּפֿער , און אַרויפֿטאָן אויפֿן רעכטן אויערלעפּל פֿון דעם
dem fun oierlepl rechtn oifn aroifton un shuldopfer fun
the one of earlobe right on put and guilt offering of

וואָס ריניקט זיך , און אויפֿן דוימען פֿון זיין רעכטער האַנט,
hant rechter zain fun doimen oifn un zich reinikt vos
hand right his of thumb on and self being cleansed which

און אויפֿן דוימען פֿון זיין רעכטן פֿוס. כו און פֿון דעם איל זאָל דער
der zol eil dem fun un fus rechtn zain fun doimen oifn un
the shall oil the from and foot right his of bohen on and

כהן אַרויפֿגיסן אויף דער לינקער האַנטפֿלעך פֿון כהן . כז און דער כהן
koyen fun hantflech linker der oif aroifgisn koyen
kohen of hand palm left the on pour kohen

זאָל שפּריצן מיט זיין רעכטן פֿינגער פֿון דעם איל וואָס אויף זיין
zain oif vos eil dem fun finger rechtn zain mit shpritsn zol
his on which oil the from finger right his with sprinkle shall

לינקער האַנטפֿלעך, זיבן מאָל פְּנֵי ה . כח און דער כהן
koyen der un Hashem far mol zibn hantflech linker
kohen the and Hashem before times seven hand palm left

זאָל אַרויפֿטאָן פֿון דעם איל וואָס אויף זיין האַנטפֿלעך אויפֿן רעכטן
rechtn oifn hantflech zain oif vos eil dem fun aroifton zol
right on hand palm his on which oil the from put shall

אויערלעפּל פֿון דעם וואָס ריניקט זיך , און אויפֿן דוימען פֿון
fun doimen oifn un zich reinikt vos dem fun oierlepl
of thumb on and self being cleansed which the one of earlobe

זיין רעכטער האַנט, און אויפֿן דוימען פֿון זיין רעכטן פֿוס, אין דעם אָרט
ort dem in fus rechtn zain fun doimen oifn un hant rechter zain
place the in foot right his of bohen on and hand right his

פֿון דעם בלוט פֿון שולדאָפּפֿער . כט און וואָס בלייַבט איבער
iber blaibt vos un shuldopfer fun blut dem fun
over remainder of the what and guilt offering of blood the of

פֿון דעם איל וואָס אויף כּהנס האַנטפֿלעך, זאָל ער אַרויפֿטאָן
aroifton er zol hantflech koyens dem oif vos eil dem fun
put he shall hand palm kohen's the on which oil the of

אויפֿן קאָפּ פֿון דעם וואָס ריניקט זיך , מכפּר צו זיין
zain tsu mechaper zich reinikt vos dem fun kop oifn
be to expiate self being cleansed which the one of head on

אויף אים פְּנֵי ה . ל און ער זאָל מאַכן איינע פֿון די טורטלטויבן,
turtltoibn di fun eine machn zol er un Hashem far im oif
turtledoves the of one make shall he and Hashem before him on

אָדער פֿון די יונגע טויבן – פֿון וואָס זיין האַנט פֿאַרמאָגט; לא אַזוי
azoi farmogt hant zain vos fun toibn yunge di fun oder
so owned hand his which of doves young the of or

tohorah unto the kohen, unto the entrance of the Ohel Mo'ed before Hashem. 24 And the kohen shall take the keves *(lamb)* of the asham *(trespass offering)*, and the log of shemen, and the kohen shall wave them for a tenufah *(wave offering)* before Hashem; 25 And he shall slaughter *(shachat)* the keves of the asham *(trespass offering)*, and the kohen shall take some of the dahm of the asham *(trespass offering)*, and put it upon the lobe of the right ear of him that is to be made tahor, and upon the thumb of his right hand, and upon the bohen of his right foot; 26 And the kohen shall pour of the shemen into the palm of his own left hand; 27 And the kohen shall sprinkle with his right forefinger some of the shemen that is in his left hand seven times before Hashem; 28 And the kohen shall put of the shemen that is in his hand upon the lobe of the right ear of him that is to made tahor, and upon the thumb of his right hand, and upon the bohen of his right foot, upon the mekom *(place)* of the dahm of the asham *(trespass offering)*; 29 And the rest of the shemen that is in the kohen's hand he shall put upon the head of him that is to be made tahor, to make kapporah for him before Hashem. 30 And he shall sacrifice the one of the torim *(turtledoves)*, or

of the young pigeons, such as he can afford; [31] Even such as he is able to afford, the one for a chattat *(sin offering)*, and the other for an olah, with the minchah; and the kohen shall make kapporah for him that is to be made tahor before Hashem.

[32] This is the torah of him in whom is the nega tzara'at, who cannot afford that which pertaineth to his tohorah *(cleansing)*.

[33] And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon, saying,

[34] When ye be come into Eretz Kena'an, which I give to you for a possession, and I put the nega tzara'at in a bais of the eretz of your possession; [35] And he that owneth the bais shall come and tell the kohen, saying, It seemeth to me there is as it were a nega *(plague)* in the bais; [36] Then the kohen shall command that they empty the bais, before the kohen go into it to examine the nega, that all that is in the bais be not made tamei; and afterward the kohen shall go in to examine the bais, [37] And he shall examine the nega, and, hinei, if the nega be in the walls of the bais with depressions, greenish or reddish, which in appearance are deeper than the surface of the wall, [38] Then the kohen

ווי זײַן האַנט פֿאַרמאָגט – איינע פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער, און איינע פֿאַר
far eine un zindopfer a far eine farmogt hant zain vi
for one and sin offering a for one owned hand his as

אַ בראַנדאָפּפֿער, מיט דעם שפּײַזאָפּפֿער; און דער כֹּהן זאָל
zol koyen der un shpaizopfer dem mit brandopfer a
shall kohen the and minchah the along with olah a

מכַּפֵּר זײַן אויף דעם וואָס רײניקט זיך פֿאַר ה׳.
Hashem far zich reinikt vos dem oif zain mechaper
Hashem before self being cleansed which the one on be expiate

לב דאָס איז דער דין פֿון דעם וואָס אויף אים איז די פּלאָג פֿון צרעת,
tsoraas fun plog di iz im oif vos dem fun din der iz dos
leprosy of plague the is him on which the of law the is this

וואָס זײַן האַנט פֿאַרמאָגט נישט בײַ זײַן רײניקונג.
reinikung zain bai nisht farmogt hant zain vos
purity his by not owned hand his which

לג און ה׳ האָט געredt צו משהן און צו אַהרֹנען, אַזוי צו
tsu azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

זאָגן:
zogn
say

לד אַז איר וועט קומען אין לאַנד כּנַעַן וואָס איך גיב אײַך צום
tsum aich gib ich vos Kenaan land in kumen vet ir az
to you give I which Canaan land in come will you when

אייגנטום, און איך וועל ברענגען אַ פּלאָג פֿון צרעת אין אַ הויז פֿון
fun hoiz a in tsoraas fun plog a brengen vel ich un eigentum
of house a in leprosy of plague a bring will I and possession

דעם לאַנד פֿון אײַער אייגנטום, לה זאָל קומען דער וואָס דאָס
dos vos der kumen zol eigentum aier fun land dem
the which the one come shall possession your of land the

הויז געהערט צו אים, און ער זאָל דערציילן דעם כֹּהן, אַזוי צו
tsu azoi koyen dem dertseiln zol er un im tsu gehert hoiz
to so kohen the tell shall he and him to belongs house

זאָגן: אַזוי ווי אַן אויסשלאָג ווײַזט מיר אויס אין הויז. לו און דער כֹּהן
koyen der un hoiz in ois mir vaizt oisshlog an vi azoi zogn
kohen the and house in out me shown rash a as even say

זאָל הייסן מע זאָל אויסראַמען דאָס הויז איידער דער כֹּהן
koyen der eider hoiz dos oisramen zol me heisn zol
kohen the before house the purge shall they command shall

וועט קומען באַקוקן דעם אויסשלאָג, כּדי אַלץ וואָס אין הויז
hoiz in vos alts kedei oisshlog dem bakukn kumen vet
house in which all that so that rash the examine come will

זאָל נישט ווערן אומריין; און דערנאָך זאָל דער כֹּהן קומען
kumen koyen der zol dernoch un umrein vern nisht zol
come kohen the shall after that and unclean become not shall

באַקוקן דאָס הויז. לח און אַז ער וועט באַקוקן דעם אויסשלאָג,
oisshlog dem bakukn vet er az un hoiz dos bakukn
rash the examine will he when and house this examine

ערשט דער אויסשלאָג אויף די וועגט פֿון הויז איז גרינלעכע און
un grinleche iz hoiz fun vent di oif oisshlog der ersht
and greenish spots is house of walls the on infection the behold

shall go out of the bais to the entrance of the bais, and quarantine the bais seven days; [39] And the kohen shall come again the yom hashevi'i, and shall inspect; and, hinei, if the nega be spread in the walls of the bais, [40] Then the kohen shall command that they tear down the stones in which the nega is, and they shall throw them into a makom tamei outside the town; [41] And he shall cause the bais to be scraped within around, and they shall pour out the afar *(dust)* that they scrape off outside the town into a makom tamei; [42] And they shall take other stones, and make them replace those stones; and he shall take other mortar, and shall plaster the bais. [43] And if the nega come again, and break out in the bais, after that he hath taken away the stones, and after he hath scraped the bais, and after it is plastered, [44] Then the kohen shall come and inspect, and, hinei, if the nega be spread in the bais, it is a malignant tzara'at in the bais; it is tamei. [45] And he shall tear down the bais, the stones of it, and the timber thereof, and all the mortar of the bais; and he shall carry them forth out of the town into a makom tamei. [46] Moreover he that goeth into the bais all the while that it is quarantined shall be tamei until erev. [47] And he that

רויטלעכע , און זייער אויסזען איז טיפֿער ווי דער אויבערפֿלאַך
oiberflach der vi tifer iz oiszen zeyer un roitleche
surface the than deeper is appearance their and reddish spots

פֿון דער וואַנט, [לח] זאָל דער כֹּהן אַרויסגיין פֿון הויז אין איינגאַנג פֿון
fun aingang in hoiz fun aroisgein koyen der zol vant der fun
of entrance in house of go out kohen the shall wall the of

הויז , און פֿאַרשליסן דאָס הויז אויף זיבן טעג. [לט] און דער כֹּהן
koyen der un teg zibn oif hoiz dos farshlisn un hoiz
kohen the and days seven on house the quarantine and house

זאָל צוריקקומען אויפֿן זיבעטן טאָג, און אַז ער וועט זען , ערשט
ersht zen vet er az un tog zibetn oifn tsurikkumen zol
behold examine will he that and day seventh on return shall

דער אויסשלאָג האָט זיך פֿאַרשפּרייט אויף די וועגט פֿון הויז , [מ] זאָל
zol hoiz fun vent di oif farshpreit zich hot oisshlog der
shall house of walls the on spread self has rash the

דער כֹּהן הייסן מע זאָל אַרויסנעמען די שטיינער וואָס אויף זיי
zei oif vos shteiner di aroisnemen zol me heisn koyen der
them on which stones the tear away shall one command kohen the

איז דער אויסשלאָג, און מע זאָל זיי אַוועקווואַרפֿן אויסן שטאָט אין
in shtot oisn avekvarfn zei zol me un oisshlog der iz
in city outside throw away them shall they and rash the is

אַן אומריינעם אָרט. [מא] און דאָס הויז זאָל ער לאָזן אַרומהאַקן פֿון
fun arumhakn lozn er zol hoiz dos un ort umreinem an
of scraped let he shall house this and place unclean an

אינעווייניק רונד אַרום , און די ליים וואָס מע האַקט אויס, זאָל מען
men zol ois hakt me vos leim di un arum rund ineveinik
one shall out chops one which clay the and round around inner

אויסשיטן אויסן שטאָט אין אַן אומריינעם אָרט. [מב] און מע זאָל נעמען
nemen zol me un ort umreinem an in shtot oisn oisshitn
take shall they and place unclean an in city outside pour out

אַנדערע שטיינער, און אַריינשטעלן אויף דעם אָרט פֿון יענע שטיינער, און
un shteiner yene fun ort dem oif arainshteln un shteiner andere
and stones that of place the on put in and stones other

מע זאָל נעמען אַנדערע ליים, און פֿאַרקלעפּן דאָס הויז . [מג] און אויב
oib un hoiz dos farklepn un leim andere nemen zol me
if and house this plaster and clay other take shall one

דער אויסשלאָג וועט ווידער אויסברעכן אין הויז נאָכדעם ווי מע
me vi nochdem hoiz in oisbrechn vider vet oisshlog der
one how afterwards house in break out again will rash the

האָט אַרויסגענומען די שטיינער, און נאָכן אַרומהאַקן דאָס הויז , און
un hoiz dos arumhakn nochn un shteiner di aroisgenumen hot
and house this scraped after and stones the taken out has

נאָכן פֿאַרקלעפּן, [מד] און דער כֹּהן וועט קומען און זען , ערשט
ersht zen un kumen vet koyen der un farklepn nochn
behold examine and come will kohen the and plaster after

דער אויסשלאָג האָט זיך פֿאַרשפּרייט אין הויז , איז דאָס אַן עסיקע
esike an dos iz hoiz in farshpreit zich hot oisshlog der
malignant an this is house in spread self has rash the

צרעת אין הויז ; אומריין איז דאָס. [מה] און מע זאָל צעברעכן דאָס
dos tsebrechn zol me un dos iz umrein hoiz in tsoraas
this tear down shall they and this is unclean house in tsoraas

הויז , זיַינע שטיינער, און זיַין האָלץ, און די גאַנצע ליים פֿון הויז ,
hoiz fun leim gantse di un holts zain un shteiner zaine hoiz
house of clay whole the and wood its and stones its house

reclineth in the bais shall wash his clothes; and he that eateth in the bais shall wash his clothes. 48 And if the kohen shall come in, and examine it, and, hinei, the nega hath not spread in the bais, after the bais was plastered, then the kohen shall pronounce the bais tahor *(clean)*, because the nega is healed. 49 And he shall take to purify the bais two birds, and cedar wood, and scarlet thread, and hyssop; 50 And he shall kill *(shachat)* the one of the birds in a clay vessel over mayim chayyim *(running water)*; 51 And he shall take the cedar wood, and the hyssop, and the scarlet thread, and the living bird, and dip them in the dahm of the slain bird, and in the mayim chayyim *(running water)*, and sprinkle the bais seven times; 52 And he shall cleanse the bais with the dahm of the bird, and with the mayim hachayyim *(running water)*, and with the living bird, and with the cedar wood, and with the hyssop, and with the scarlet thread; 53 But he shall release the living bird outside the town into the open field, and make kapporah for the bais; and it shall be tahor.

אוֹן אַרוֹיסטראָגן אוֹיסן שטאָט אין אַן אומריינעם אָרט . מו אוֹן דער וואָס
oistrogn un aroistogn oisn shtot in an umreinem ort . mo un der vos
and carry out outside city in an unclean place and the which

קומט אַרײַן אין הויז אַלע טעג וואָס מע האַלט עס אָפּגעשלאָסן, זאָל
arain kumt in hoiz ale teg vos halt me es opgeshlosn zol
come in house all days which one holds it shut up shall

זײַן אומריין ביזן אָוונט . מז אוֹן דער וואָס ליגט אין דעם הויז ,
zain umrein bizn ovnt . mz un der vos ligt in dem hoiz ,
be unclean until evening . mz and the one which lies in the house ,

זאָל וואַשן זײַנע קלײדער ; אוֹן דער וואָס עסט אין דעם הויז , זאָל
zol vashn zaine kleider ; un der vos est in dem hoiz , zol
shall wash his garments ; and the one which eats in the house shall

וואַשן זײַנע קלײדער . מח אוֹן אויב קומען וועט קומען דער כֹּהן אוֹן
vashn zaine kleider . mch un oib kumen vet kumen der koyen un
wash his garments . mch and if come will come the kohen and

וועט זען , ערשט דער אויסשלאָג האָט זיך נישט פֿאַרשפּרייט אין
zen , ersht der oisshlog hot zich nisht farshpreit in
behold , rash the has self not spread in

הויז נאָכן פֿאַרקלעפּן דאָס הויז , זאָל דער כֹּהן מאַכן דאָס הויז
hoiz nochn farklepn dos hoiz , zol der koyen machn dos hoiz
house after plastering the house , shall the kohen make this house

פֿאַר ריין , וואָרעם דער אויסשלאָג האָט זיך פֿאַרהיילט. מט אוֹן ער זאָל
far rein , vorem der oisshlog hot zich farheilt . mt un er zol
for tahor , because the rash has self healed . mt and he shall

נעמען אויף צו ריניקן דאָס הויז , צוויי פֿויגלען, אוֹן צעדערהאָלץ, אוֹן
nemen oif tsu reiniken dos hoiz , tsvei foiglen un tsederholts un
take on to cleanse this house , two birds and cedar wood and

רויטער פֿאָדעם, אוֹן אֵזוֹבּ-גראָז. נ אוֹן ער זאָל שעכטן איין פֿויגל אין
roiter fodem un ezov-groz . nun er zol shechtn ein foigel in
red thread and hyssop . nun and he shall slaughter one bird in

אַ לײמענער כּלי איבער לעבעדיקע וואַסער. נא אוֹן ער זאָל נעמען דאָס
a leimener keile iber lebedike vaser . nza un er zol nemen dos
a clay vessel over fresh water . nza and he shall take this

צעדערהאָלץ, אוֹן דאָס רויטער פֿאָדעם, אוֹן דאָס אֵזוֹבּ-גראָז, אוֹן דעם
tsederholts un dos roiter fodem un dos ezov-groz un dem
cedar wood and this red thread and this hyssop and the

לעבעדיקן פֿויגל , אוֹן ער זאָל זיי אײַנטונקען אינעם בלוט פֿון דעם
lebedikn foigel , un er zol zei aintunken inem blut fun dem
living bird , and he shall them dip into the blood of the

געשאָכטענעם פֿויגל , אוֹן אינעם לעבעדיקן וואַסער, אוֹן שפּריצן אויפֿן
geshochtenem foigel , un inem lebedikn vaser , un shpritsn oifn
slaughtered bird and into the living water and sprinkle on

הויז זיבן מאָל . נב אוֹן ער זאָל ריניקן דאָס הויז מיטן בלוט פֿון
hoiz zibn mol . nb un er zol reiniken dos hoiz mitn blut fun
house seven times . nb and he shall cleanse the house with the blood of

דעם פֿויגל , אוֹן מיטן לעבעדיקן וואַסער, אוֹן מיטן לעבעדיקן פֿויגל ,
dem foigel , un mitn lebedikn vaser , un mitn lebedikn foigel ,
the bird , and with the living water , and with the living bird ,

אוֹן מיטן צעדערהאָלץ, אוֹן מיטן אֵזוֹבּ-גראָז, אוֹן מיטן רויטער פֿאָדעם.
un mitn tsederholts un mitn ezov-groz un mitn roiter fodem .
and with the cedar wood and with the hyssop and with the red thread .

נג און ער זאָל אַוועקלאָזן דעם לעבעדיקן פֿויגל אויסן שטאָט אויפֿן פֿרייַען
fraien oifn shtot oisn foigel lebedikn dem aveklozn zol er un
open on city outside bird living the release shall he and

פֿעלד; און ער זאָל מכפּר זיין אויפֿן הויז , און עס וועט זיין רײַן .
rein zain vet es un hoiz oifn zain mechaper zol er un feld
tahor be will it and house on be expiate shall he and field

54 This is the torah for all manner of nega tzara'at, and nesek *(scale, netek)*,
55 And for the tzara'at of a garment, and of a bais,
56 And for a swelling, and for a scab, and for a bright spot, 57 To teach when it is tamei, and when it is tahor: this is the torat tzara'at.

נד דאָס איז דער דין פֿאַר יעטוועדער פּלאָג פֿון צרעת , און פֿאַר
far un tsoraas fun plog yetveder far din der iz dos
for and leprosy of plague every for law the is this

שלעכטע קרעץ , נה און פֿאַר צרעת פֿון אַ בגד , און פֿאַר אַ הויז ,
hoiz a far un beged a fun tsoraas far un krets shlechte
house a for and garment a of leprosy for and scabies bad

; נו און פֿאַר אַ געשווילעכץ , און פֿאַר אַ גרינד , און פֿאַר אַ פֿלעק
flek a far un grind a far un geshvilechts a far un
bright spot a for and skin ulcer a for and swelling a for and

נז כּדי צו לערנען וועז עס איז אומרײַן , און וועז עס איז רײַן .
rein iz es ven un umrein iz es ven lernen tsu kedei
tahor is it when and unclean is it when teach to in order to

דאָס איז דער דין פֿון צרעת .
tsoraas fun din der iz dos
leprosy of law the is this

טו

15 And Hashem spoke unto Moshe and to Aharon, saying, 2 Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When any ish hath a discharge from his basar, because of his discharge he is tamei. 3 And this shall be his tumah *(uncleanness)* in his discharge: whether his basar run with his discharge, or his basar has stopped from his discharge, it is his tumah *(uncleanness)*. 4 Every bed, whereon he lieth that hath the discharge, is tamei; and everything, whereon he sitteth, shall be tamei. 5 And whosoever toucheth his bed shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev. 6 And he that sitteth on any thing whereon he sat that hath the discharge shall immerse his garments, and

א און ה׳ האָט געזעדט צו משהן און צו אַהרֹנען , אַזוי
azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

ב צו זאָגן : רעדט צו די קינדער פֿון ישׂרָאֵל , און איר זאָלט
zolt ir un Yisroel fun kinder di tsu redt zogn tsu
shall you and Yisroel of children the to speak say to

זאָגן צו זיי : יעטוועדער מאַן , אַז ער וועט זיין פֿלוסיק פֿון זיין
zain fun flusik zain vet er az man yetveder zei tsu zogn
his from a discharge be will he that man every them to say

לײַב , איז זיין פֿליסונג אומרײַן . ג און דאָס זאָל זיין זיין אומרײַנקייט
umreinkeit zain zain zol dos un umrein flisung zain iz laib
uncleanness his be shall this and unclean discharge his is body

אין זיין פֿליסונג : סײַ זיין לײַב רינט מיט זיין פֿליסונג , סײַ
sai flisung zain in sai zain laib rint mit zain flisung
whether discharge his in body his with run discharge

זיין לײַב איז פֿאַרשטאָפּט פֿון זיין פֿליסונג , איז דאָס זיין
zain dos iz flisung zain fun farshtopt iz laib zain sai
his this is discharge his from stopped up is body his whether

אומרײַנקייט . ד איטלעך געלעגער וואָס דער פֿלוסיקער וועט
umreinkeit der vos geleger itlech umreinkeit
will one that has the flow the one which bed every uncleanness

דערויף ליגן , זאָל זיין אומרײַן , און איטלעכע זאַך וואָס ער וועט דערויף
deroif vet er vos zach itleche un umrein zain zol lign deroif
on it will he which thing every and unclean be shall lie on it

זיצן , זאָל זיין אומרײַן . ה און אַ מאַן וואָס וועט זיך אָנרירן אָן זיין
zain on onrirn zich vet vos man a un umrein zain zol zitsn
his on to touch self will which man a and unclean be shall sit

געלעגער, זאָל וואַשן זיינע קלײדער , און זיך באָדן אין וואַסער,
vaser in bodn zich un kleider zaine vashn zol geleger
water in immerse self and garments his wash shall bed

און זיין אומרײַן ביזן אָוונט . ו און דער וואָס זיצט אויף אַ זאַך
zach a oif zitst vos der un ovnt bizn umrein zain un
thing a on sits which the one and evening until unclean be and

immerse himself in mayim, and be tamei until the erev.
7 And he that toucheth the basar of him that hath the discharge shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev.
8 And if he that hath the discharge spit upon him that is tahor, then he shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev.
9 And whatsoever riding seat he rideth upon that hath the discharge shall be tamei. 10 And whosoever toucheth anything that was under him shall be tamei until the erev; and he that picks up any of those things shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev. 11 And whomsoever he toucheth that hath the discharge, and hath not rinsed his hands in mayim, he shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev.

12 And the clay pottery, that he toucheth which hath the discharge, shall be broken; and every wooden vessel shall be rinsed in mayim.

וואָס דער פֿלוסיקער איז דערויף געזעסן, זאָל וואַשן זײַנע
zaine vashn zol gezesn deroif iz flusiker der vos
his wash shall sitting on it is one that has the flow the which

קלײדער, און זיך באָדן אין וואַסער, און זײַן אומרײן ביז אָוונט.
ovnt bizn umrein zain un vaser in bodn zich un kleider
evening until unclean be and water in immerse self and garments

ז און דער וואָס רירט זיך אָן דעם לייב פֿון פֿלוסיקן, זאָל
zol flusikn fun laib dem on on zich rirt vos der un
shall discharge of body the on on self touches which the one and

וואַשן זײַנע קלײדער, און זיך באָדן אין וואַסער, און זײַן אומרײן
umrein zain un vaser in bodn zich un kleider zaine vashn
unclean be and water in immerse self and garments his wash

ביז אָוונט. ח און אַז דער פֿלוסיקער וועט אַרויפֿשפּײַען
aroifshpaien vet flusiker der az un ovnt bizn
spit up will one that has the flow the that and evening until

אויף אַ ריינעם, זאָל יענער וואַשן זײַנע קלײדער, און זיך
zich un kleider zaine vashn yener zol reinem a oif
self and garments his wash that shall tahor person a on

באָדן אין וואַסער, און זײַן אומרײן ביז אָוונט. ט און יעטוועדער
yetveder un ovnt bizn umrein zain un vaser in bodn
any and evening until unclean be and water in immerse

רײַטזאַך דערויף, וועט רײַטן דער פֿלוסיקער וואָס דער
raitzach deroif raitn vet flusiker der vos
riding equipment on it ride will one that has the flow the which

זאָל זײַן אומרײן. י און איטלעכער וואָס רירט זיך אָן אָן וואָס נאָר
nor vos on on zich rirt vos itlecher un umrein zain zol
ever what on on self touches which each and unclean be shall

עס איז געווען אונטער אים, זאָל זײַן אומרײן ביז אָוונט; און
un ovnt bizn umrein zain zol im unter geven iz es
and evening until unclean be shall him under having been is it

דער וואָס טראָגט עס, זאָל וואַשן זײַנע קלײדער, און זיך באָדן
bodn zich un kleider zaine vashn zol es trogt vos der
immerse self and garments his wash shall it carries which the one

אין וואַסער, און זײַן אומרײן ביז אָוונט. יא און איטלעכער וואָס
vos itlecher un ovnt bizn umrein zain un vaser in
which everyone and evening until unclean be and water in

ער וועט אָנרירן וואָס האָט נישט אָפּגעוואַשן מיט וואַסער, און ער וועט זיך
opgevashn nisht hot er un flusikn a hot vos onrirn vet er
washed up not has he and discharge a has which touch will he

זײַנע הענט אין וואַסער, זאָל ער טובל זײַן זײַנע קלײדער, און זיך
zich un kleider zaine zain toivel er zol vaser in hent zaine
self and garments his be immerse he shall water in hands his

טובלען אין וואַסער, און זײַן טאַמע ביז אָוונט.
ovnt bizn tame zain un vaser in tublen
evening until unclean be and water in immerse

יב און אַ ליימענע כּלי וואָס דער פֿלוסיקער וועט זיך
zich vet flusiker der vos keile leimene a un
self will one that has the flow the which vessel earthenware a and

אָן איר אָנרירן, זאָל צעבראָכן ווערן; און יעטוועדער הילצערנע כּלי
keile hiltserne yetveder un vern tsebrochn zol onrirn ir on
vessel wooden every and become broken shall touches it on

זאָל אָפּגעשוועמט ווערן אין וואַסער.
vaser in vern opgeshvenkt zol
water in become washed shall

יג און אַז דער פֿלוסיקער ווועט ריין ווערן פֿון זײַן
zain fun vern rein vet flusiker der az un
his of become tahor will one that has the flow the when and

פֿליסונג , זאָל ער זיך ציילן זיבן טעג פֿון זײַן ריין ווערן , און
un vern rein zain fun teg zibn tseiln zich er zol flisung
and become tahor his of days seven number self he shall discharge

וואַשן זײַנע קלײדער , און באָדן זײַן לעבעדיקע וואַסער,
vaser lebedike in laib zain bodn un kleider zaine vashn
water living in body his immerse and garments his wash

און זײַן ריין . יד און אויפֿן אַכטן טאָג זאָל ער זיך נעמען צוויי
tsvei nemen zich er zol tog achten oifn un rein zain un
two take self he shall day the eighth on and tahor be and

טורטלטויבן, אָדער צוויי יונגע טויבן, און ער זאָל קומען פֿאַר ה׳
Hashem far kumen zol er un toibn yunge tsvei oder turtltoibn
Hashem before come shall he and doves young two or turtledoves

צום איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד , און זיי געבן צום כֹהן .
koyen tsum gebn zei un ohel-moed fun aingang tsum
kohen to give them and Tent of Meeting of entrance to

טו און דער כֹהן זאָל זיי מאַכן איינע אַ זינדאָפּפֿער , און איינע
eine un zindopfer a eine machn zei zol koyen der un
one and sin offering a one make them shall kohen the and

אַ בראַנדאָפּפֿער, און דער כֹהן זאָל מכַפּר זײַן אויף אים פֿאַר
far im oif zain mechaper zol koyen der un brandopfer a
before him on be expiate shall kohen the and olah a

ה׳ פֿון וועגן זײַן פֿליסונג .
flisung zain vegen fun Hashem
discharge his concerning of Hashem

טז און אַ מאַן, אַז פֿון אים וועט אַרויסגיין אַ פֿלוס פֿון זאָמען,
zomen fun flus a aroisgein vet im fun az man a un
seed of discharge a go out will him from that man a and

זאָל ער באָדן אין וואַסער זײַן גאַנצן לײַב , און זײַן אומריין ביזן
bizn umrein zain un laib gantsn zain vaser in bodn er zol
until unclean be and body all the his water in immerse he shall

אָוונט . יז און יעטוועדער בגד , און יעטוועדער פֿעל, וואָס דערויף
deroif vos fel yetveder un beged yetveder un ovnt
on it which hide every and garment every and evening

וועט זײַן פֿלוס פֿון זאָמען, זאָל געוואַשן ווערן אין וואַסער, און
un vaser in vern gevashn zol zomen fun flus zain vet
and water in become washed shall seed of discharge be will

זײַן אומריין ביזן אָוונט . יח און אַ פֿרוי , אַז אַ מאַן וועט ליגן מיט
mit lign vet man a az froi a un ovnt bizn umrein zain
with lie will man a when woman a and evening until unclean be

איר אַ ביישלאָף פֿון זאָמען, זאָלן זיי זיך באָדן אין וואַסער, און
un vaser in bodn zich zei zoln zomen fun baishlof a ir
and water in immerse self they shall seed of sleep with a her

זײַן אומריין ביזן אָוונט .
ovnt bizn umrein zain
evening until unclean be

יט און אַ פֿרוי , אַז זי וועט זײַן פֿלוסיק – בלוט וועט זײַן
zain vet blut flusik zain vet zi az froi a un
be will blood a discharge be will she that woman a and

איר פֿליסונג פֿון איר לײַב – זאָל זי זיבן טעג זײַן אין איר
ir in zain teg zibn zi zol laib ir fun flisung ir
her in be days seven she shall body her from discharge her

13 And when he that hath a discharge is made tahor of his discharge; then he shall number to himself seven days for his tohorah *(cleansing)*, and immerse his garments, and immerse his basar in running mayim, and shall be tahor. 14 And on the yom shemini he shall take to him two turtledoves, or two young pigeons, and come before Hashem unto the entrance of the Ohel Mo'ed, and give them unto the kohen; 15 And the kohen shall sacrifice them, the one for a chattat, and the other for an olah *(burnt offering)*; and the kohen shall make kapporah for him before Hashem for his discharge.

16 And if any ish, if his shikhvat zera *(emission of semen)* go out from him, then he shall immerse his entire body in mayim, and be tamei until the erev. 17 And every garment, and every skin, whereon is the shikhvat zera, shall be immersed with mayim, and be tamei until the erev. 18 The isha also with whom ish shall lie with shikhvat zera, they shall both immerse themselves in mayim, and be tamei until the erev.

19 And if an isha have a discharge, and her discharge in her body be dahm, she shall be in her state of niddah *(state*

of menstrual separation)
seven days; and whosoever toucheth her shall be tamei until the erev. 20 And everything that she lieth upon in her niddah shall be tamei; everything also that she sitteth upon shall be tamei. 21 And whosoever toucheth her bed shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev. 22 And whosoever toucheth anything that she sat upon shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev. 23 And if it be on her bed, or on any thing whereon she sitteth, when he toucheth it, he shall be tamei until the erev. 24 And if any ish lie with her at all, and her niddah *(menstrual flow)* be upon him, he shall be tamei seven days; and all the bed whereon he lieth shall be tamei.

25 And if an isha have a discharge of her dahm many days out of the time of her niddah, or if it run beyond the time of her niddah, all the days of the discharge of her tumah shall be as the days of her niddah; she shall be tamei. 26 Every bed whereon she lieth all the days of her discharge shall be unto her as the bed of her niddah;

אָפּזונדערונג , און איטלעכער וואָס רירט זיך אָן איר אָן, זאָל זיין
zain zol on ir on zich rirt vos itlecher un opzunderung
be shall on her on self touches which everyone and separation

אומריין ביזן אָוונט . כ און אַלץ וואָס זי וועט ליגן דערויף אין
in deroif lign vet zi vos alts un ovnt bizn umrein
in on it lie will she which all that and evening until unclean

איר אָפּזונדערונג , זאָל זיין אומריין; און אַלץ וואָס זי וועט זיצן
zitsn vet zi vos alts un umrein zain zol opzunderung ir
sit will she which all that and unclean be shall separation her

דערויף, זאָל זיין אומריין . כא און איטלעכער וואָס רירט זיך אָן אָן
on on zich rirt vos itlecher un umrein zain zol deroif
on on self touches which each and unclean be shall on it

איר געלעגער, זאָל וואַשן זיינע קלייַדער , און זיך באָדן אין וואַסער,
vaser in bodn zich un kleider zaine vashn zol geleger ir
water in immerse self and garments his wash shall bed her

און זיין אומריין ביזן אָוונט . כב און איטלעכער וואָס רירט זיך אָן
on zich rirt vos itlecher un ovnt bizn umrein zain un
on self touches which each and evening until unclean be and

אָן עפּעס אַ זאַך וואָס זי זיצט דערויף, זאָל וואַשן זיינע קלייַדער ,
kleider zaine vashn zol deroif zitst zi vos zach a epes on
garments his wash shall on it sit she which thing a anything on

און זיך באָדן אין וואַסער, און זיין אומריין ביזן אָוונט . כג אַפֿילו
afile ovnt bizn umrein zain un vaser in bodn zich un
even evening until unclean be and water in immerse self and

אויב ער איז אויף דעם געלעגער אָדער אויף דער זאַך וואָס זי זיצט
zitst zi vos zach der oif oder geleger dem oif iz er oib
sit she which thing the on or bed the on is he if

דערויף, ווען ער רירט זיך אָן דעם אָן, זאָל ער נאָר זיין אומריין
umrein zain nor er zol on dem on zich rirt er ven deroif
unclean be but he shall on the on self touches he when on it

ביזן אָוונט . כד און אויב ליגן וועט ליגן מיט איר אַ מאַן, און איר
ir un man a ir mit lign vet lign oib un ovnt bizn
her and man a her with lie will lie if and evening until

אומרייניקייט וועט זיין אויף אים, זאָל ער זיין אומריין זיבן טעג, און
un teg zibn umrein zain er zol im oif zain vet umreinikeit
and days seven unclean be he shall him on be will uncleanness

איטלעך געלעגער וואָס ער וועט ליגן דערויף, זאָל זיין אומריין .
umrein zain zol deroif lign vet er vos geleger itlech
unclean be shall on it lie will he which bed every

כה און אַ פֿרוי , אַז איר בלוטפֿליסונג וועט פֿליסן פֿיל טעג, נישט
nisht teg fil flisn vet blutflisung ir az froi a un
not days many flow will blood her that woman a and

אין דער צייַט פֿון איר אָפּזונדערונג , אָדער זי וועט זיין פֿלוסיק
flusik zain vet zi oder opzunderung ir fun tsait der in
a discharge be will she or separation her of time the in

איבער דער צייַט פֿון איר אָפּזונדערונג , זאָל זי אַלע טעג פֿון איר
ir fun teg ale zi zol opzunderung ir fun tsait der iber
her of days all she shall separation her of time the over

אומריינער פֿליסונג זיין אַזוי ווי אין די טעג פֿון איר אָפּזונדערונג ;
opzunderung ir fun teg di in vi azoi zain flisung umreiner
separation her of days the in as so be discharge unclean

זי איז אומריין . כו איטלעך געלעגער וואָס זי וועט ליגן דערויף אַלע
ale deroif lign vet zi vos geleger itlech umrein iz zi
all thereon lie will she which bed every unclean is she

and whatsoever she sitteth upon shall be tamei, as the tumah of her niddah.
27 And whosoever toucheth those things shall be tamei, and shall immerse his garments, and immerse himself in mayim, and be tamei until the erev.
28 But if she be tohorah of her discharge, then she shall count to herself seven days, and after that she shall be tohorah.
29 And on the yom shemini she shall take unto her two turtle doves, or two young pigeons, and bring them unto the kohen, to the entrance of the Ohel Mo'ed.
30 And the kohen shall sacrifice the one for a chattat, and the other for an olah *(burnt offering)*; and the kohen shall make kapporah for her before Hashem for the discharge of her tumah.

31 Thus shall ye separate the Bnei Yisroel from their tumah; that they die not in their tumah, when they defile My Mishkan that is among them.

32 This is the torah of him that hath a discharge, and of him whose shikhvat zera goeth from him, and is made tamei therewith;
33 And of her that suffers through her niddah, and of him that hath a discharge,

טעג פֹּון איר פַלִיסונג , זאָל איר זיין אַזוי ווי דאָס געלעגער פֹון איר
ir fun geleger dos vi azoi zain ir zol flisung ir fun teg
her of bed this as thus be her shall discharge her of days

אָפּזונדערונג ; און איטלעכע זאַך וואָס זי ווערט זיצן דערויף , זאָל
zol deroif zitsn vet zi vos zach itleche un opzunderung
shall thereon sit will she which thing every and separation

זיין אומריין אַזוי ווי די אומריינקייט פֹון איר אָפּזונדערונג . כז און
un opzunderung ir fun umreinkeit di vi azoi umrein zain
and separation her of uncleanness the as thus unclean be

איטלעכער וואָס רירט זיך אָן זיי אָן, זאָל ווערן אומריין ; און
un umrein vern zol on zei on zich rirt vos itlecher
and unclean become shall on them on self touches which each

ער זאָל וואַשן זיינע קלייַדער , און זיך באָדן אין וואַסער, און זיין
zain un vaser in bodn zich un kleider zaine vashn zol er
be and water in immerse self and garments his wash shall he

אומריין ביזן אָוונט . כח און אַז זי ווערט ריין פֹון איר פַלִיסונג ,
flisung ir fun rein vert zi az un ovnt bizn umrein
discharge her of tahor shall be she that and evening until unclean

זאָל זי זיך ציילן זיבן טעג , און דערנאָך זאָל זי זיין ריין .
rein zain zi zol dernoch un teg zibn tseiln zich zi zol
tahor be she shall after that and days seven number self she shall

כט און אויפֿן אַכטן טאָג זאָל זי זיך נעמען צוויי טורטלטויבן, אָדער
oder turtltoibn tsvei nemen zich zi zol tog achten oifn un
or turtledoves two take self she shall day the eighth on and

צוויי יונגע טויבן , און זיי ברענגען צום כֹהן , צום איינגאַנג פֹון
fun aingang tsum koyen tsum brengen zei un toibn yunge tsvei
of entrance to kohen to bring them and doves young two

אוֹהל-מוֹעד . ל און דער כֹהן זאָל מאַכן איינע אַ זינדאָפּפֿער , און
un zindopfer a eine machn zol koyen der un ohel-moed
and sin offering a one make shall kohen the and Tent of Meeting

איינע אַ ברַאַנדאָפּפֿער, און דער כֹהן זאָל מכַפּר זיין אויף איר פַאַר
far ir oif zain mechaper zol koyen der un brandopfer a eine
for her on be expiate shall kohen the and olah a one

ה פֹון וועגן איר אומריינער פַלִיסונג .
flisung umreiner ir vegen fun Hashem
discharge unclean her concerning of Hashem

לא און איר זאָלט אָפּשיידן די קינדער פֹון יִשְׂרָאֵל פֹון זייער
zeyer fun Yisroel fun kinder di opsheiden zolt ir un
their from Yisroel of children the set apart shall you and

אומריינקייט , כדי זיי זאָלן נישט שטאַרבן דורך זייער אומריינקייט ,
umreinkeit zeyer durch shtarbn nisht zoln zei kedei umreinkeit
uncleanness their by die not shall they so that uncleanness

אַז זיי וועלן פַאַראומריניקן מיַין משכּן וואָס צווישן זיי .
zei tsvishn vos mishkn main farumreinikn veln zei az
them among which tabernacle my defile will they that

לב דאָס איז דער דין פֹון דעם פַלוסיקן , און פֹון דעם וואָס
fun vos dem fun un flusikn dem fun din der iz dos
of which the one of and discharge the of law the is this

אים גייט אַרויס אַ פַלוס פֹון זאָמען, צו וועלן אומריין דורך דעם;
dem durch umrein vern tsu zomen fun flus a arois geit im
that by unclean become to seed of discharge a out goes him

לג און פֹון דער קראַנקער אין איר אָפּזונדערונג , און פֹון דעם
dem fun un opzunderung ir in kranker der fun un
the one from and separation her in sick person the one of and

of the zachar, and of the nekevah, and of him that lieth with her that is tameiah.

וואָס איז פֿלוסיק מיט אַ פֿליסונג , סײַ אַ מאַנספּאַרשוין , און
un mansparshoin a sai flisung a mit flusik iz vos
and male a whether discharge a with discharging is which

. סײַ אַ פֿרוי ; און פֿון אַ מאַן וואָס וועט ליגן מיט אַן אומריינער
umreiner an mit lign vet vos man a fun un froi a sai
unclean one an with lie will which man a from and woman a whether

ACHAREI MOT

אַחֲרֵי מוֹת
Mot
the Death

טז

16 And Hashem spoke unto Moshe after the mot of the two Bnei Aharon, when they approached before Hashem, and died; [2] And Hashem said unto Moshe, Speak unto Aharon thy brother, that he come not at any time into HaKodesh within the Parochet *(curtain)* before the Kapporet, which is upon the Aron; that he die not; for I will appear in the Anan upon the Kapporet. [3] Thus shall Aharon come into HaKodesh: with a young bull for a chattat, and a ram for an olah *(burnt offering)*. [4] He shall put on the Kesones Bahd Kodesh *(holy linen tunic)*, and he shall have the Mikhnesei Bahd *(linen breeches)* upon his basar, and shall be girded with a Avnet Bahd *(linen sash)*, and with the Mitznefet Bahd *(linen turban)* shall he be attired; these are Bigdei Kodesh; therefore shall he immerse his basar in mayim, and so put them on. [5] And he shall take of the Adat Bnei Yisroel two male goats of the goats for a chattat, and one ram for an olah. [6] And Aharon shall offer his bull of the chattat,

און ה האָט געזאָגט צו משהן נאָך דעם טויט פֿון
fun toit dem noch Mosheen tsu geredt hot Hashem un
of death the after Moshe to spoken has Hashem and

, אַהרנס צוויי זין , ווען זיי האָבן געענטפֿערט ה
Hashem far genent hobn zei ven zin tsvei Aharons
Hashem before come near have they when sons two Aaron's

א און זיינען געשטאָרבן; ב און ה האָט געזאָגט צו משהן : רעד
red Mosheen tsu gezogt hot Hashem un geshtorbn zainen un
speak Moshe to said has Hashem and died are and

צו דיין ברודער אַהרנען , אַז ער זאָל נישט אַריינגיין צו יעטוועדער
yetveder tsu araingein nisht zol er az Aharonen bruder dain tsu
any to enter not shall he that Aaron brother your to

צייט אין הייליקטום אינעווייניק פֿון פּרוכֶת , פֿאַרן דעק וואָס איבערן
ibern vos dek faran parochet fun ineveinik heiliktum in tsait
over which the cover before curtain of inner holy in time

אָרון, כּדי ער זאָל נישט שטאַרבן; וואָרעם איך באַווייז זיך אין וואָלקן
volken in zich bavaiz ich vorem shtarbn nisht zol er kedei oren
cloud in self appear I because die not shall he so that aron

איבערן דעק . ג דערמיט זאָל אַהרן קומען אין הייליקטום: מיט אַ
a mit heiliktum in kumen Aharon zol dermit dek ibern
a with holy in come Aaron shall in this way the cover over

יונגן אָקס פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער , און אַ ווידער פֿאַר אַ ברענדאָפּפֿער. ד אַ
a brandopfer a far vider a un zindopfer a far oks yungn
a olah a for ram a and sin offering a for bull young

הייליק ליינען מאַנטל זאָל ער אָנטאָן, און ליינענע הויזן זאָלן זיין אויף
oif zain zoln hoizn lainene un onton er zol mantl lainen heilik
on be shall trousers linen and put on he shall mantle linen holy

, זיין ליַיב , און מיט אַ ליינענעם גאַרטל זאָל ער זיך אַרומגורטן
arumgurtn zich er zol gartel lainenem a mit un laib zain
be girded around self he shall sash linen a with and body his

און מיט אַ ליינענער הויב זאָל ער זיך באַהויבן; הייליקע קלייַדער
kleider heilike bahoibn zich er zol hoib lainener a mit un
garments holy put on self he shall cap linen a with and

זיינען דאָס, און ער זאָל באָדן זיין לַיב אין וואַסער, און זיי
zei un vaser in laib zain bodn zol er un dos zainen
them and water in body his immerse shall he and this are

אָנטאָן. ה און פֿון דער עדה פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל זאָל
zol Yisroel fun kinder di fun eide der fun un onton
shall Yisroel of children the of congregation the of and clothe

ער נעמען צוויי ציגנבעק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער , און אײַן ווידער פֿאַר אַ
a far vider ein un zindopfer a far tsignbek tsvei nemen er
an for ram one and sin offering a for goats two take he

בראַנדאָפּפֿער. ו און אַהרן זאָל מאַכן געענטפֿערן דעם אָקס פֿון
fun oks dem genenen machn zol Aharon un brandopfer
of bull the bring close make shall Aaron and olah

which is for himself, and make kapporah for himself, and for his bais. [7] And he shall take the two goats, and present them before Hashem at the entrance of the Ohel Mo'ed. [8] And Aharon shall cast lots upon the two goats; one lot for Hashem, and the other lot for Azazel. [9] And Aharon shall bring the goat upon which Hashem's lot fell, and offer him for a chattat. [10] But the goat, on which the lot fell for Azazel shall be presented chai *(alive)* before Hashem, to make kapporah through it, and to let him go for Azazel into the midbar. [11] And Aharon shall bring the bull of the chattat, which is for himself, and shall make kapporah for himself, and for his bais, and shall slaughter *(shachat)* the bull of the chattat which is for himself; [12] And he shall take a machtah *(censer)* full of burning coals of eish from off the Mizbe'ach before Hashem, and his hands full of ketoret, ground and fragrant, and bring it within the Parochet *(Curtain)*; [13] And he shall put the ketoret upon the eish before Hashem, that the anan of the ketoret may cover the Kapporet that is upon the Edut, that he die not;

זינדאָפּפֿער וואָס פֿאַר אים, און ער זאָל מכפר זיין אויף זיך און
un zich oif zain mechaper zol er un im far vos zindopfer
and self on be expiate shall he and him for which sin offering

אויף זיין הויזגעזינט. [7] און ער זאָל נעמען די צוויי בעק, און
un bek tsvei di nemen zol er un hoizgezint zain oif
and male goats two the take shall he and household his on

זיי אַוועקשטעלן פֿאַר ה בײַם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד.
ohel-moed fun aingang baim Hashem far avekshtelen zei
Tent of Meeting of entrance at Hashem before place standing them

[8] און אַהרֹן זאָל אַרויפֿטאָן אויף בײדע בעק גורלות, איין גורל
goirl ein goiroles bek beide oif aroifton zol Aharon un
lot one lots male goats two on put on shall Aaron and

פֿאַר ה, און איין גורל פֿאַר עזאזל. [9] און אַהרֹן זאָל מאַכן
machn zol Aharon un Azazel far goirl ein un Hashem far
make shall Aaron and Azazel for lot one and Hashem for

געגענען דעם באָק וואָס אויף אים איז אַרויף דער גורל פֿאַר ה,
Hashem far goirl der aroif iz im oif vos bok dem genenen
Hashem for lot the upon is it on which goat the bring close

און אים מאַכן פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער. [10] און דער באָק וואָס אויף אים איז
iz im oif vos bok der un zindopfer a far machn im un
is it on which goat the and sin offering a for make him and

אַרויף דער גורל פֿאַר עזאזל, זאָל אַוועקגעשטעלט ווערן אַ לעבעדיקער
lebediker a vern avekgeshtelt zol Azazel far goirl der aroif
alive a become placed shall Azazel for lot the upon

פֿאַר ה, מכפר צו זיין איבער אים, אים אַוועקצושיקן
avektsushikn im im iber zain tsu mechaper Hashem far
sending away it it through be to expiate Hashem before

צו עזאזל אין מדבר. [11] און אַהרֹן זאָל מאַכן געגענען דעם
dem genenen machn zol Aharon un midber in Azazel tsu
the bring close make shall Aaron and wilderness in Azazel to

אָקס פֿון זינדאָפּפֿער וואָס פֿאַר אים, און מכפר זיין אויף זיך און
un zich oif zain mechaper un im far vos zindopfer fun oks
and self on be expiate and him for which sin offering of bull

אויף זיין הויזגעזינט; און ער זאָל שעכטן דעם אָקס פֿון זינדאָפּפֿער
zindopfer fun oks dem shechtn zol er un hoizgezint zain oif
sin offering of bull the slaughter shall he and household his on

וואָס פֿאַר אים. [12] און ער זאָל נעמען אַ פֿולע פֿײַערפֿאַן פֿײַערקוילן פֿון
fun faierkoiln faierfan fule a nemen zol er un im far vos
from full of fire censer full a take shall he and him for which

דעם מזבח, פֿון פֿאַר ה, און זײַנע פֿולע הויפֿנס דינעם
dinem hoifns fule zaine un Hashem far fun mizbeyech dem
serve handsful full his and Hashem before from altar the

ווײַרעך פֿון שמעקעדיקע גערוירטן, און ברענגען אינעווייניק פֿון פָּרוֹכֶת.
parochet fun ineveinik brengen un gevirtsn shmekedike fun vairech
curtain of behind bring and spice fragrant of incense

[13] און ער זאָל אַרויפֿטאָן דעם ווײַרעך אויפֿן פֿײַער פֿאַר ה, און
un Hashem far faier oifn vairech dem aroifton zol er un
and Hashem before fire on incense the put shall he and

דער וואָלקן פֿון דעם ווײַרעך זאָל פֿאַרדעקן דעם דעק וואָס
dem fardekn zol vairech dem fun volken der dek vos
which atonement lid the cover shall incense the of cloud the

איבערן צייגנים, כּדי ער זאָל נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht zol er kedei tseignim ibern
die not shall he so that witnesses over

יד אוּן עֶר זָאָל נעמען פֿוּן דעם בלוט פּוּן אָקס, אוּן שפּריצן מִיט זײַן
zain mit shpritsn un oks fun blut dem fun nemen zol er un
his with sprinkle and bull of blood the of take shall he and

פֿינגער אויפֿן דעק צו מזרח ; אוּן פֿאַרן דעק
dek faran un mizrech tsu dek oifn finger
atonement lid before and east to the atonement lid on finger

זָאָל עֶר שפּריצן פּוּן דעם בלוט זיבן מאָל מִיט זײַן פֿינגער. טו אוּן
un finger zain mit mol zibn blut dem fun shpritsn er zol
and finger his with times seven blood the of sprinkle he shall

עֶר זָאָל שעכטן דעם באָק פּוּן דעם זינדאָפּפֿער וואָס איז פֿאַר דעם
dem far iz vos zindopfer dem fun bok dem shechtn zol er
the for is which sin offering the of goat the slaughter shall he

פָּרוֹכֶת , אוּן עֶר זָאָל ברענגען זײַן בלוט אינווייניק פּוּן דעם פָּאָלק ,
parochet dem fun ineveinik blut zain brengen zol er un folk
curtain the of behind blood his bring shall he and people

אוּן עֶר זָאָל טאָן מִיט זײַן בלוט אַזוי ווי עֶר האָט געטאָן מִיט דעם בלוט
blut dem mit geton hot er vi azoi blut zain mit ton zol er un
blood the with done has he as so blood his with do shall he and

פּוּן אָקס, אוּן עֶר זָאָל עס שפּריצן אויפֿן דעם כַּפֹּרֶת אוּן פֿאַר
far un kapporet dem oifn shpritsn es zol er un oks fun
before and Kapporet the on sprinkle it shall he and bull of

דעם כַּפֹּרֶת . טז אוּן עֶר זָאָל מכַּפֵּר זײַן אויף דעם הייליקטום פּוּן
fun heiliktum dem oif zain mechaper zol er un kapporet dem
of holy the on do expiate shall he and Kapporet the

וועגן די אומריינקייטן פּוּן די קינדער פּוּן יִשְׂרָאֵל, אוּן פּוּן
fun un Yisroel fun kinder di fun umreinkeitn di vegen
of and Yisroel of children the of impurities the concerning

וועגן זייערע פֿאַרברעכן אין אַלע זייערע חטאים ; אוּן אַזוי זָאָל
zol azoi un chatoim zeyere ale in farbrechn zeyere vegen
shall so and sins their all in transgressions their concerning

עֶר טאָן צום אוֹהל-מוֹעד וואָס רוט בײַ זיי אין מיטן פּוּן זייערע
zeyere fun mitn in zei bai rut vos ohel-moed tsum ton er
their of midst in them with rests which Tent of Meeting to do he

אומריינקייטן. יז אוּן קיין מענטש זָאָל נישט זײַן אין אוֹהל-מוֹעד ,
ohel-moed in zain nisht zol mentsh kein un umreinkeitn
Tent of Meeting in be not shall man any and impurities

וועַן עֶר קומט מכַּפֵּר צו זײַן אין הייליקטום, ביז עֶר גייט אַרויס. אוּן
un arois geit er biz heiliktum in zain tsu mechaper kumt er ven
and out go he until holy in be to expiate come he when

עֶר זָאָל מכַּפֵּר זײַן אויף זיך , אוּן אויף זײַן הויזגעזינט , אוּן אויף
oif un hoizgezint zain oif un zich oif zain mechaper zol er
on and household his on and self on do expiate shall he

דער גאַנצער איינזאַמלונג פּוּן יִשְׂרָאֵל. יח אוּן עֶר זָאָל אַרויסגיין צום
tsum aroisgein zol er un Yisroel fun ainzamlung gantser der
to go out shall he and Yisroel of gathering whole the

מזבח וואָס פֿאַר ה , אוּן מכַּפֵּר זײַן אויף אים; אוּן עֶר
er un im oif zain mechaper un Hashem far vos mizbeyech
he and it on be expiate and Hashem before which altar

זָאָל נעמען פּוּן דעם בלוט פּוּן אָקס, אוּן פּוּן דעם בלוט פּוּן באָק, אוּן
un bok fun blut dem fun un oks fun blut dem fun nemen zol
and goat of blood the of and bull of blood the of take shall

אַרויפֿטאָן אויף די הערנער פּוּן מזבח רונד אַרום . יט אוּן עֶר זָאָל
zol er un arum rund mizbeyech fun herner di oif aroifton
shall he and round around altar of horns the on put

14 And he shall take of the dahm of the bull, and sprinkle it with his forefinger upon the eastern front of the Kapporet; and before the Kapporet yazzeh *(he shall sprinkle)* of the dahm with his forefinger seven times. 15 Then shall he slaughter *(shachat)* the goat of the chattat, that is for the Am, and bring his dahm within the Parochet, and do with that dahm as he did with the dahm of the bull, and sprinkle it upon the Kapporet, and before the Kapporet; 16 And he shall make kapporah for HaKodesh, because of the tuma of the Bnei Yisroel, and because of their peysha'im in all their chattot; and so shall he do for the Ohel Mo'ed, that remaineth among them in the midst of their tumah. 17 And there shall be no adam in the Ohel Mo'ed when he goeth in to make kapporah in HaKodesh, until he come out, and have made kapporah for himself, and for his bais, and for kol Kehal Yisroel. 18 And he shall go out unto the Mizbe'ach that is before Hashem, and make kapporah on it; and shall take of the dahm of the bull, and of the dahm of the goat, and put it upon the Karnot of the Mizbe'ach around about. 19 And he shall sprinkle of the dahm upon it with his forefinger seven times, and make it tahor, and set it apart as

שפריצן אויף אים פֿון דעם בלוט מיט זײַן פֿינגער זיבן מאָל , און אים
im un mol zibn finger zain mit blut dem fun im oif shpritsn
it and times seven finger his with blood the of it on sprinkle

רייניקן , און אים הייליקן פֿון די אומריינקייטן פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun umreinkeitn di fun heilikn im un reiniken
of children the of impurities the from consecrate it and cleanse

יִשְׂרָאֵל. כ און אַז ער וועט ענדיקן מכפּר זײַן אויפֿן הייליקטום, און
un heiliktum oifn zain mechaper endikn vet er az un Yisroel
and holy for be expiate finish will he when and Yisroel

אויפֿן אוֹהל-מוֹעד , און אויפֿן מזבח , זאָל ער מאַכן געענענען
genenen machn er zol mizbeyech oifn un ohel-moed oifn
bring close make he shall altar for and Tent of Meeting for

דעם לעבעדיקן באָק. כא און אַהרֹן זאָל אָנלענען זײַנע ביידע הענט אויפֿן
oifn hent beide zaine onlenen zol Aharon un bok lebedikn dem
on hands two his lay shall Aaron and goat living the

קאָפּ פֿון דעם לעבעדיקן באָק, און זיך מתוודה זײַן איבער אים אויף אַלע
ale oif im iber zain misvade zich un bok lebedikn dem fun kop
all on it over be confess self and goat living the of head

זינד פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און אויף אַלע זייערע פֿאַרברעכן אין
in farbrechn zeyere ale oif un Yisroel fun kinder di fun zind
in transgressions their all on and Yisroel of children the of sin

אַלע זייערע חטאָים ; און ער זאָל זיי אַרויפֿטאָן אויפֿן קאָפּ פֿון דעם
dem fun kop oifn aroifton zei zol er un chatoim zeyere ale
the of head on put them shall he and sins their all

באָק, און אים אַוועקשיקן דורך דער האַנט פֿון אַן אומיסטנעם מענטשן
mentshn umistnem an fun hant der durch avekshikn im un bok
man designated an of hand the by send away it and goat

אין מדבר . כב און דער באָק זאָל אַוועקטראָגן אויף זיך אַלע זייערע
zeyere ale zich oif avektrogen zol bok der un midber in
their all self on carry shall goat the and wilderness in

זינד אין אַן אָפּגעשניטענעם לאַנד; און ער זאָל אַוועקלאָזן דעם באָק אין
in bok dem aveklozn zol er un land opgeshnitenem an in zind
in goat the let go shall he and land isolated an in sins

דער מדבר . כג און אַהרֹן זאָל אַרײַנגיין אין אוֹהל-מוֹעד , און
un ohel-moed in araingein zol Aharon un midber der
and Tent of Meeting in enter shall Aaron and wilderness the

אויסטאָן די ליינענע קלײדער וואָס ער האָט אָנגעטאָן בײַ זיך אַרײַנגיין
araingein zain bai ongeton hot er vos kleider lainene di oiston
go in his with put on has he which garments linen the strip off

אין הייליקטום, און ער זאָל דאָרטן לאָזן . כד און ער זאָל באָדן
bodn zol er un lozn dortn zei zol er un heiliktum in
immerse shall he and leave there them shall he and holy in

זײַן קלײדער , און אָנטאָן זײַנע קלײדער, און ער זאָל אַרויסגיין, און
kleider zaine onton un ort heilikn a in vaser in laib zain
garments his clothe and place holy a in water in body his

מאַכן זײַן ברענדאָפּפֿער און דאָס ברענדאָפּפֿער אַרויסגיין, און
brandopfer dos un brandopfer zain machn un aroisgein un
olah the and olah his make and go out and

פֿאָלק , און מכפּר זײַן אויף זיך אויפֿן פֿאָלק . כה און דאָס
folk oifn un zich oif zain mechaper un folk fun
people for and self for be expiate and people of

פֿעטס פֿון דעם זינדאָפּפֿער זאָל ער דעמפֿן אויפֿן מזבח .
mizbeyech oifn demfn er zol zindopfer dem fun fets
altar on burn up in smoke he shall sin offering the of fats

kodesh from the tumah of the Bnei Yisroel. 20 And when he hath finished making kapporah for HaKodesh, and the Ohel Mo'ed, and the Mizbe'ach, he shall bring the live goat; 21 And Aharon shall lay both his hands upon the rosh *(head)* of the live goat, v'hitvaddah *(and confess)* over him kol avonot Bnei Yisroel, and all their peysha'im in all their chattot, putting them upon the rosh of the goat, and shall send him away by the hand of a designated man into the midbar; 22 And the goat nasah *(shall carry)* upon him all their avonot unto an eretz gezerah *(uninhabited, solitary place)*; and he shall release the goat in the midbar. 23 And Aharon shall come into the Ohel Mo'ed, and shall put off the linen garments, which he put on when he went into HaKodesh, and shall leave them there; 24 And he shall wash his basar with mayim in the Makom Kadosh, and put on his garments, come out, and offer his olah and the olah of HaAm, and make kapporah for himself, and for HaAm. 25 And the chelev of the chattat shall he burn upon the Mizbe'ach. 26 And he that released the goat for Azazel shall immerse his garments and immerse his basar in mayim, and afterward come into the machaneh. 27 And the bull for the chattat, and

the goat for the chattat whose dahm was brought in to make kapporah in HaKodesh, shall one carry forth outside the machaneh; and they shall burn in the eish their hides, and their basar, and their dung. [28] And he that burneth them shall immerse his garments, and immerse his basar in mayim, and afterward he shall come into the machaneh.

כו און דער וואָס אַוועקגעשיקט דעם בעָק צו עזאזל, זאָל וואַשן זײַנע
zaine vashn zol Azazel tsu bok dem avekgeshikt vos der un
his wash shall Azazel to goat the sent away who the one and

קלײדער, און באָדן זײַן לײַב אין וואַסער, און דערנאָך מעג ער
er meg dernoch un vaser in laib zain bodn un kleider
he may after that and water in body his immerse and garments

אַרײַנקומען אין לאַגער. כז און דעם אָקס פֿון זינדאָפּפֿער, און דעם
dem un zindopfer fun oks dem un lager in arainkumen
the and sin offering of bull the and camp in come into

בעָק פֿון זינדאָפּפֿער, וואָס זייער בלוט איז געבראַכט געווארן,
gevorn gebracht iz blut zeyer vos zindopfer fun bok
having become brought is blood their which sin offering of goat

מכפּר צו זײַן אין הייליקטום, זאָל מען אַרויסטראָגן אויסן לאַגער,
lager oisn aroistrogn men zol heiliktum in zain tsu mechaper
camp outside carry out one shall holy in be to expiate

און פֿאַרברענען אין פֿײַער זייערע פֿעלן, און זייער פֿלייש, און זייער מיסט.
mist zeyer un fleish zeyer un feln zeyere faier in farbrenen un
dung their and flesh their and hides their fire in burn up and

כח און דער וואָס פֿאַרברענט זיי, זאָל וואַשן זײַנע קלײדער, און
un kleider zaine vashn zol zei farbrent vos der un
and garments his wash shall them burned up which the one and

באָדן זײַן לײַב אין וואַסער, און דערנאָך מעג ער אַרײַנקומען אין
in arainkumen er meg dernoch un vaser in laib zain bodn
in come into he may after that and water in body his immerse

לאַגער.
lager
camp

[29] And this shall be a chukkat olam *(eternal decree)* unto you: that in the Chodesh HaShevi'i, on the tenth day of the chodesh, ye shall afflict your nefashot, and do no melachah at all, whether it be ezrach *(native)* or the ger that sojourneth among you: [30] For on that day shall the kohen make kapporah for you, to make you tahor, that ye may be tahor from all your chattot before Hashem. [31] It shall be a Shabbat Shabbaton unto you, and ye shall afflict your nefashot, by a chukkat olam. [32] And the kohen, who has been anointed or who has been given authority to minister as a kohen in place of his father,

כט און דאָס זאָל אײַך זײַן צום אייביקן געזעץ: אין זיבעטן
zibetn in gezets eibikn tsum zain aich zol dos un
seventh in law everlasting to be you shall this and

חודש, אין צענטן טאָג פֿון חודש, זאָלט איר פֿײַניקן אײַער נפֿש,
nefesh aier painiken ir zolt choidesh fun tog tsentn in choidesh
soul your afflict you shall month of day tenth in month

און קיין אַרבעט זאָלט איר נישט טאָן, סײַ דער אײַנגעבאָרענער, און
un aingeborener der sai ton nisht ir zolt arbet kein un
and native the whether do not you shall work any and

סײַ דער פֿרעמדער וואָס האַלט זיך אויף צווישן אײַך. ל וואָרעם אין
in vorem aich tsvishn oif zich halt vos fremder der sai
in because you among on self hold which foreigner the whether

דעם דאָזיקן טאָג וועט מען מכפּר זײַן אויף אײַך, אײַך צו רייניקן;
reiniken tsu aich aich oif zain mechaper men vet tog dozikn dem
cleanse to you you on be expiate one will day this the

פֿון אַלע אײַערע זינד וועט איר רײַן ווערן פֿאַר ה׳. לא אַ
a Hashem far vern rein ir vet zind aiere ale fun
a Hashem before become tahor you will sin your all of

שבת פֿון רוונג איז דאָס פֿאַר אײַך, און איר זאָלט פֿײַניקן
painiken zolt ir un aich far dos iz ruung fun Shabbos
afflict shall you and you for this is complete rest of Shabbos

אײַער זעלן; אַן אייביקן געזעץ. לב און דער כהן וואָס וועט מע אים
im vet me vos koyen der un gezets eibikn an zel aier
him will one which kohen the and law everlasting an soul your

זאַלבן, און וואָס וועט דערפֿילן זײַן האַנט צו זײַן אַ כהן אויף
oif koyen a zain tsu hant zain derfiln vet me vos un zalbn
on kohen a be to hand his fill will one which and anoint

shall make kapporah, and shall put on the linen garments, even the Bigdei Hakodesh; [33] And he shall make kapporah for the Mikdash HaKodesh, and he shall make kapporah for the Ohel Mo'ed, and for the Mizbe'ach, and he shall make kapporah for the kohanim, and for kol Am HaKahal. [34] And this shall be a chukkat olam unto you, to make kapporah for the Bnei Yisroel for all their chattat once a year. And he did as Hashem commanded Moshe.

דעם אָרט פֿון זײַן פּאָטער, זאָל מכפּר זײַן ; און ער זאָל אָנטאָן די
di onton zol er un zain mechaper zol foter zain fun ort dem
the put on shall he and be expiate shall father his of place the

ליינענע קלײדער , די הייליקע קלײדער . [לג] און ער זאָל מכפּר זײַן
zain mechaper zol er un kleider heilike di kleider lainene
be expiate shall he and garments holy the garments linen

אויפֿן קָדשֵׁי-קָדשִׁים , און אויפֿן אוֹהל-מוֹעד ; אויך אויפֿן מזבח
mizbeyech oifn oich ohel-moed oifn un kodshei-kodshim oifn
altar on also Tent of Meeting on and most holy place on

זאָל ער מכפּר זײַן , און אויף די כֹהנים , און אויף דעם גאַנצן
gantsn dem oif un koyanim di oif un zain mechaper er zol
all the on and kohanim the on and be expiate he shall

פֿאָלק פֿון דער איינזאַמלונג זאָל ער מכפּר זײַן . [לד] און דאָס זאָל
zol dos un zain mechaper er zol ainzamlung der fun folk
shall this and be expiate he shall gathering the of people

אײַך זײַן צום אייביקן געזעץ, מכפּר צו זײַן אויף די קינדער
kinder di oif zain tsu mechaper gezets eibikn tsum zain aich
children the on be to expiate law everlasting to be you

פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון וועגן אַלע זייערע זינד, איין מאָל אין יאָר . און ער
er un yor in mol ein zind zeyere ale vegen fun Yisroel fun
he and year in time one sin their all concerning of Yisroel of

האָט געטאָן אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi geton hot
Moshe commanded has Hashem as so done has

17 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto Aharon, and unto his banim, and unto all the Bnei Yisroel, and say unto them: This is the thing which Hashem hath commanded, saying,

יז

און ה האָט געredעט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : [ב] רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

אַהרֹנען , און צו זײַנע זין , און צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ale tsu un zin zaine tsu un Aharonen
Yisroel of children all to and sons his to and Aaron

און זאָלסט זאָגן צו זיי : דאָס איז די זאַך וואָס ה האָט
hot Hashem vos zach di iz dos zei tsu zogn zolst un
has Hashem which thing the is this them to say you(SG) must and

באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi bafoiln
say to so commanded

[3] What man soever there be of Bais Yisroel, that sacrificeth an ox, or lamb, or goat, in the machaneh, or that sacrificeth it outside of the machaneh, [4] And bringeth it not unto the petach *(entrance)* of the Ohel Mo'ed, to offer a korban unto Hashem before the Mishkan of Hashem, shefach dahm *(shedding of blood)* shall be imputed unto that man; he hath committed shefach dahm; and that man shall

[ג] יעטוועדער מאַן פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס שעכטן
shechtn vet vos Yisroel fun hoiz dem fun man yetveder
slaughter will which Yisroel of house the of man every

אַן אָקס, אָדער אַ שעפּס, אָדער אַ ציג , אין לאַגער, אָדער וואָס וועט
vet vos oder lager in tsig a oder sheps a oder oks an
will which or camp in goat a or sheep a or bull an

שעכטן אויסן לאַגער, [ד] און צום איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד האָט
hot ohel-moed fun aingang tsum un lager oisn shechtn
has Tent of Meeting of entrance to and camp outside slaughter

ער עס נישט געבראַכט, מקריב צו זײַן פֿאַר אַ קָרְבָּן צו ה ,
Hashem tsu korben a far zain tsu makrev gebracht nisht es er
Hashem to korban a for be to sacrifice brought not it he

פֿאַרן משכן פֿון ה , זאָל עס ווי בלוט געrechnt ווערן
gerechnt blut vi es zol Hashem fun mishkn faran
considered bloodshed as it shall Hashem of Tabernacle before

ווערן יענעם מאַן; בלוט האָט ער פֿאַרגאָסן; און יענער מענטש זאָל
zol mentsh yener un fargosen er hot blut man yenem vern
shall man that and shed he has blood man that become

be cut off from among his people; [5] To the end that the Bnei Yisroel may bring their zevakhim, which they offer in the open sadeh, even that they may bring them unto Hashem, unto the petach of the Ohel Mo'ed, unto the kohen, and offer them for zivkhei shelamim unto Hashem. [6] And the kohen shall sprinkle the dahm upon the Mizbe'ach of Hashem at the petach of the Ohel Mo'ed, and burn the fat for a re'ach nichoach unto Hashem. [7] And they shall no more offer their zevakhim unto goat demons, after whom they have gone a-whoring. This shall be a chukkat olam unto them throughout their dorot *(generations)*.

[8] And thou shalt say unto them, Whatsoever man there be of the Bais Yisroel, or of the ger which sojourn among them, that offereth an olah *(burnt offering)* or zevakh, [9] And bringeth it not unto the petach of the Ohel Mo'ed, to offer it unto Hashem; even that man shall be cut off from among his people.

[10] And whatsoever man there be of Bais Yisroel, or of the ger that sojourn among you, that eateth any manner of dahm; I will even set My face against that nefesh that eateth dahm, and will cut it off from

פַֿארשניטן וועלן פֿון צווישן זיין פֿאָלק. ה כּדי די קינדער פֿון
farshnitn vern fun tsvishn zain folk. kedei di kinder fun
cut off from become among his people. so that the children of

יִשְׂרָאֵל זאָלן ברענגען זייערע שלאַכטאָפּפֿער , וואָס זיי שלאַכטן
Yisroel shlachtn zei vos shlachtopfer zeyere brengen zoln
Yisroel shall bring their slaughter sacrifice, which they sacrifice

אויפֿן פֿריַיען פֿעלד – זיי זאָלן זי ברענגען צו ה , צום אײַנגאַנג
oifn fraien feld – zei zoln zi brengen tsu Hashem, tsum aingang
on open field – they shall it bring to Hashem, to entrance

פֿון אוֹהל-מוֹעד , צום כּהן , און זיי שלאַכטן פֿרידאָפּפֿער צו
fun ohel-moed, tsum koyen un zei shlachtn fridopfer tsu
of Tent of Meeting, to kohen and they shall sacrifice peace offering to

ה . ו און דער כּהן זאָל שפּרענגען דאָס בלוט אויפֿן מזבח
Hashem. un der koyen zol shprengen dos blut oifn mizbeyech
Hashem and the kohen shall scatter the blood on altar

פֿון ה , ביַים אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד , און דעמפֿן
fun Hashem, baim aingang fun ohel-moed, un demfn
of Hashem, at entrance of Tent of Meeting, and burn up in smoke

דאָס פֿעטס פֿאַר אַ גענעמקן ריח צו ה . ז און זיי זאָלן מער
dos fets far a geshmakn reyech tsu Hashem. un zei zoln mer
the fats for a soothing aroma to Hashem. and they shall more

נישט שלאַכטן זייערע שלאַכטאָפּפֿער צו די שדים , וואָס זיי
nisht shlachtn zeyere shlachtopfer tsu di sheidim, vos zei
not sacrifice their slaughter sacrifice to the demons, which they

זיינען פֿאַרפֿירט נאָך זיי . אַן אייביק געזעץ זאָל דאָס זיי זיין אויף
zainen farfirt noch zei. an eibik gezets zol dos zei zain oif
are misguided after them. an eternal law shall this they be on

זייערע דור-דורות .
zeyere dor-doires.
their throughout generations.

ח און זאָלסט זאָגן צו זיי : יעטוועדער מאַן פֿון דעם הויז
un zolst zogn tsu zei: yetveder man fun dem hoiz
and must you(SG) say to them: every man of the house

פֿון ישׂרָאֵל, אָדער פֿון דעם פֿרעמדן וואָס וועט זיך אויפֿהאַלטן צווישן
fun Yisroel, oder fun dem fremdn vos vet zich oifhaltn tsvishn
of Yisroel, or of the foreigner which will self hold back among

זיי , וואָס וועט אויפֿברענגען אַ brandopfer אָדער אַ שלאַכטאָפּפֿער ,
zei, vos vet oifbrengen a brandopfer oder a shlachtopfer,
them, which will offer up a olah or a slaughter sacrifice,

ט און צום אוֹהל-מוֹעד וועט ער עס נישט ברענגען, דאָס צו מאַכן
un tsum ohel-moed vet er es nisht brengen, dos tsu machn
and to Tent of Meeting will he it not bring, this to make

צו ה , יענער מענטש זאָל פֿאַרשניטן ווערן פֿון זיַין פֿאָלק .
tsu Hashem, yener mentsh zol farshnitn vern fun zain folk.
to Hashem, that man shall be cut off from become his people.

י און יעטוועדער מאַן פֿון דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל, אָדער פֿון דעם
un yetveder man fun dem hoiz fun Yisroel, oder fun dem
and every man of the house of Yisroel, or of the

פֿרעמדן וואָס האַלט זיך אויף צווישן זיי , וואָס וועט עסן
fremdn vos halt zich oif tsvishn zei, vos vet esen
foreigner which hold self on among them, which will eat

בלוט , וועל איך קערן מיַין פּנים קעגן דעם
blut, vel ich kern main ponem kegen dem
any manner of blood, I will my face against the

וואָסער עס איז
voser es iz
soever it is

among its people. [11] For the nefesh of the basar is in the dahm: and I have given it to you upon the Mizbe'ach to make kapporah for your nefashot: for it is the dahm that maketh kapporah for the nefesh. [12] Therefore I said unto the Bnei Yisroel, No nefesh of you shall eat dahm, neither shall any ger that sojourneth among you eat dahm.

מענטשן וואָס עסט דאָס בלוט, און איך וועל אים אָפּגעשניטן פֿון
fun opgeshnitn im vel ich un blut dos est vos mentshn
from cut off him will I and blood this eats which men

צווישן זײַן פֿאָלק. יא וואָרעם דאָס נפֿש פֿון דעם פֿלייש איז אין דעם
dem in iz fleish dem fun nefesh dos vorem folk zain tsvishn
the in is flesh the of soul the because people his among

בלוט, און איך האָב עס אײַך געגעבן אויפֿן מזבח מכפּר צו זײַן
zain tsu mechaper mizbeyech oifn gegebn aich es hob ich un blut
be to expiate altar on given you it have I and blood

פֿאַר אײַערע נפֿשות; וואָרעם עס איז דאָס בלוט וואָס איז מכפּר פֿאַר
far mechaper iz vos blut dos iz es vorem nefoshes aiere far
for expiate is which blood the is it for souls your for

דעם נפֿש. יב דערום זאָג איך צו די קינדער פֿון ישׂראל: קיין נפֿש
nefesh kein Yisroel fun kinder di tsu ich zog derum nefesh dem
soul any Yisroel of children the to I say therefore soul the

פֿון אײַך זאָל נישט עסן בלוט; אויך דער פֿרעמדער וואָס האָלט זיך
zich halt vos fremder der oich blut esen nisht zol aich fun
self hold which foreigner the also blood eat not shall you of

אויף צווישן אײַך, זאָל נישט עסן בלוט.
blut esen nisht zol aich tsvishn oif
blood eat not shall you among on

[13] And whatsoever ish there be of the Bnei Yisroel, or of the ger that sojourn among you, which hunteth down any beast or fowl that may be eaten, he shall even drain out the dahm thereof, and cover it with dust. [14] For as for the nefesh of all basar, the dahm of it is its nefesh; therefore I said unto the Bnei Yisroel, Ye shall eat the dahm of no manner of basar: for the nefesh of all basar is the dahm thereof; whosoever eateth it shall be cut off. [15] And every nefesh that eateth nevelah *(carcass)*, or terefah *(that which was torn with beasts)*, whether native born or a ger, he shall both wash his clothes, and bathe himself in mayim, and be tamei until erev; then shall he be tahor. [16] But if he wash them not, nor bathe his

יג און יעטוועדער מאַן פֿון די קינדער פֿון ישׂראל, אָדער פֿון דעם
dem fun oder Yisroel fun kinder di fun man yetveder un
the of or Yisroel of children the of man every and

פֿרעמדן וואָס האָלט זיך אויף צווישן זיי, וואָס וועט פֿאַנגען אַ
a fangen vet vos zei tsvishn oif zich halt vos fremdn
a track will which them among on self hold which foreigner

געפֿאַנג פֿון אַ חיה אָדער אַ פֿויגל וואָס מעג געגעסן וועלן, זאָל
zol vern gegesn meg vos foigel a oder chaye a fun gefang
shall become eaten may which bird a or beast a of catch

אויסגיסן זײַן בלוט, און עס צודעקן מיט ערד. יד וואָרעם דאָס לעבן
lebn dos vorem erd mit tsudekn es un blut zain oisgisen
life this for earth with cover it and blood his pour out

פֿון יעטוועדער פֿלייש – זײַן בלוט דאָס איז זײַן לעבן; דערום זאָג
zog derum lebn zain iz dos blut zain fleish yetveder fun
say therefore life his is this blood his flesh every of

איך צו די קינדער פֿון ישׂראל: דאָס בלוט פֿון קיין פֿלייש זאָלט איר
ir zolt fleish kein fun blut dos Yisroel fun kinder di tsu ich
you shall flesh any of blood this Yisroel of children the to I

נישט עסן, וואָרעם דאָס לעבן פֿון יעטוועדער פֿלייש דאָס איז זײַן בלוט;
blut zain iz dos fleish yetveder fun lebn dos vorem esen nisht
blood his is this flesh every of life this for to eat not

איטלעכער וואָס עסט עס, זאָל פֿאַרשניטן ווערן. טו און יעטוועדער
yetveder un vern farshnitn zol es est vos itlecher
every and become cut off shall it eats which each

מענטש וואָס וועט עסן געפֿאַלנס אָדער פֿאַרצוקטס, סײַ דער
der sai fartsukts oder gefalns esen vet vos mentsh
the whether that which is torn or fallen to eat will which man

אײַנגעבאָרענער, און סײַ דער פֿרעמדער, זאָל וואַשן זײַנע קלײדער,
kleider zaine vashn zol fremder der sai un aingeborener
garments his wash shall foreigner the whether and native

און באָדן זײַן לײַב אין וואַסער, און זײַן אומרײַן ביזן אָוונט, און
un ovnt bizn umrein zain un vaser in laib zain bodn un
and evening until unclean his and water in body his immerse and

basar; then he shall bear his avon *(iniquity)*.

וועֶרן ריין . ט֯ און אויב ער וועט זיי נישט וואַשן, און זיין ליַיב נישט
nisht laib zain un vashn nisht zei vet er oib un rein vern
not body his and wash not them will he if and tahor become

באָדן , וועט ער טראָגן זיין זינד .
zind zain trogn er vet bodn
sin his bear he will immerse

18 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, I am Hashem Eloheichem. [3] After what is done in Eretz Mitzrayim, wherein ye dwelt, shall ye not do; and after what is done in Eretz Kena'an, whither I bring you, shall ye not do; neither shall ye walk in their chukkot. [4] Ye shall do My mishpatim, and be shomer over My chukkot, to walk therein: I am Hashem Eloheichem. [5] Ye shall therefore be shomer over My chukkot, and My mishpatim; which if an ish do, he shall live by them: I am Hashem.

יח

און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ב רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון ישׂראֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolst un Yisroel fun kinder di tsu
them to say you(SG) must and Yisroel of children the to

איך בין ה אלוקיכם . ג אַזוי ווי די מעשׂים פֿון לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land fun meisim di vi azoi Elokeichem Hashem bin ich
Egypt land of deeds the as thus your G-d Hashem am I

וואָס איר זייט דערין געזעסן, זאָלט איר נישט טאָן; און אַזוי ווי די מעשׂים
meisim di vi azoi un ton nisht ir zolt gezesn derin zait ir vos
deeds the as so and do not you shall settled in it are you which

פֿון לאַנד כּנַעַן , וואָס איך ברענג אייַך אַהין , זאָלט איר נישט טאָן; און
un ton nisht ir zolt ahin aich breng ich vos Kenaan land fun
and do not you shall there you bring I which Canaan land of

אין זייערע חוקים זאָלט איר נישט גיין . ד מיַינע גענזען זאָלט איר טאָן,
ton ir zolt gezetsn maine gein nisht ir zolt chukkim zeyere in
do you shall laws my go not you shall traditions their in

און מיַינע חוקים זאָלט איר היטן צו גיין אין זיי ; איך בין ה
Hashem bin ich zei in gein tsu hitn ir zolt chukkim maine un
Hashem am I them in go to keep you shall statutes my and

אלוקיכם . ה און איר זאָלט היטן מיַינע חוקים און מיַינע גענזען ,
gezetsn maine un chukkim maine hitn zolt ir un Elokeichem
laws my and statutes my keep shall you and your G-d

וואָס אַז אַ מענטש טוט זיי , לעבט ער דורך זיי : איך בין ה .
Hashem bin ich zei durch er lebt zei tut mentsh a az vos
Hashem am I them by he lives them do man a if which

[6] None of you shall approach to any that is near of kin to legallot ervah *(to uncover nakedness, i.e., incestuously dishonor)*; I am Hashem.

ו איר זאָלט נישט געענענען קיין אייַנער צו אַ שום ליַיבנאָנטער
laibnonter shum a tsu einer kein genenen nisht zolt ir
close relative any kind of a to one to approach not shall you

זיַינער , צו אַנטפּלעקן די שאַנד : איך בין ה .
Hashem bin ich shand di antplekn tsu zainer
Hashem am I shame the reveal to his own

[7] The nakedness of thy av, or the nakedness of thy em, shalt thou not uncover: she is thy em; thou shalt not uncover her nakedness.

ז די שאַנד פֿון דיַין פַּאָטער, און די שאַנד פֿון דיַין מוטער ,
muter dain fun shand di un foter dain fun shand di
mother your of shame the and father your of shame the

זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן: זי איז דיַין מוטער , טאָרסטו נישט
nisht torstu muter dain iz zi antplekn nisht zolstu
not be allowed mother your is she reveal not shall you

אַנטפּלעקן איר שאַנד .
shand ir antplekn
shame her reveal

[8] The nakedness of the wife of thy av shalt thou not uncover; it is the nakedness of thy av.

ח די שאַנד פֿון דיַין פַּאָטערס וויַיב זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן; די
di antplekn nisht zolstu vaib foters dain fun shand di
the reveal not shall you wife father's your of shame the

שאַנד פֿון דיַין פַּאָטער איז דאָס.
dos iz foter dain fun shand
this is father your of shame

ט די שאַנד פֿון דײַן שוועסטער, דײַן פֿאָטערס טאָכטער, אָדער
di shand fun dain shvester dain foters tochter oder
of shame the your sister your father's daughter whether

דײַן מוטערס טאָכטער, געבאָרן אין הויז, אָדער געבאָרן
dain muters tochter geborn in hoiz oder geborn
your mother's daughter given birth to in house whether given birth to

פֿון אויסן – זייער שאַנד זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן.
fun oisn zeyer shand zolstu nisht antplekn
from outside their shame you shall not reveal

[9] The nakedness of thy achot *(sister)*, the bat of thy av, or bat of thy em, whether she be moledet bais *(born at home)*, or moledet chutz *(born outside)*, even their nakedness thou shalt not uncover.

י די שאַנד פֿון דײַן זונס טאָכטער, אָדער פֿון דײַן טאָכטערס
di shand fun dain zuns tochter oder fun dain tachters
of shame the your son's daughter or of your daughter's

טאָכטער – זייער שאַנד זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן, ווארעם דײַן שאַנד
tochter shand zeyer shand zolstu nisht antplekn vorem dain shand
daughter shame their shame you shall not reveal because your shame

זיינען זיי .
zei zainen
they are

[10] The nakedness of the bat of thy ben, or the bat of thy bat, even their nakedness thou shalt not uncover; for theirs is thine own nakedness.

יא די שאַנד פֿון דער טאָכטער פֿון דײַן פֿאָטערס וויַב, געבאָרן
di shand fun der tochter fun dain foters vaib geborn
of shame the of daughter the your father's wife given birth to

פֿון דײַן פֿאָטער – זי איז דײַן שוועסטער, זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן איר
fun dain foter zi iz dain shvester zolstu nisht antplekn ir
of your father she is your sister you shall not reveal her

שאַנד .
shand
shame

[11] The nakedness of the bat of the wife of thy av, begotten of thy av, she is thy achot *(sister)*, thou shalt not uncover her nakedness.

יב די שאַנד פֿון דײַן פֿאָטערס שוועסטער זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן;
di shand fun dain foters shvester zolstu nisht antplekn
of shame the your father's sister you shall not reveal

דײַן פֿאָטערס ליבנאָנטע איז זי .
dain foters laibnonte iz zi
your father's close relative is she

[12] Thou shalt not uncover the nakedness of the achot of thy av; she is thy father's near kinswoman.

יג די שאַנד פֿון דײַן מוטערס שוועסטער זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן,
di shand fun dain muters shvester zolstu nisht antplekn
of shame the your mother's sister you shall not reveal

ווארעם דײַן מוטערס ליבנאָנטע איז זי .
vorem dain muters laibnonte iz zi
because your mother's close relative is she

[13] Thou shalt not uncover the nakedness of the achot *(sister)* of thy em: for she is thy mother's near kinswoman.

יד די שאַנד פֿון דײַן פֿאָטערס ברודער זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן: צו
di shand fun dain foters bruder zolstu nisht antplekn tsu
of shame the your father's brother you shall not reveal to

זײַן וויַב זאָלסטו נישט גענענען ; דײַן מומע איז זי .
zain vaib zolstu nisht genenen dain mume iz zi
his wife you shall not approach your aunt she is

[14] Thou shalt not uncover the nakedness of the achi avicha *(the brother of thy father)*, thou shalt not approach to his wife; she is thine dodah.

טו די שאַנד פֿון דײַן שנור זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן; דײַן
di shand fun dain shnur zolstu nisht antplekn dain
of shame the your daughter-in-law you shall not reveal your

זונס וויַב איז זי , טאָרסטו נישט אַנטפּלעקן איר שאַנד .
zuns vaib iz zi torstu nisht antplekn ir shand
son's wife she is be allowed not reveal her shame

[15] Thou shalt not uncover the nakedness of thy kallah *(daughter-in-law)*; she is the wife of thy ben; thou shalt not uncover her nakedness.

טז די שאַנד פֿון דיין ברודערס וויַב זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן; די
di antplekn nisht zolstu vaib bruders dain fun shand di
the reveal not shall you wife brother's your of shame the

שאַנד פֿון דיין ברודער איז דאָס.
dos iz bruder dain fun shand
this is brother your of shame

16 Thou shalt not uncover the ervah *(nakedness)* of thy brother's wife; it is thy brother's nakedness.

יז די שאַנד פֿון אַ פֿרוי מיט איר טאָכטער זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן.
antplekn nisht zolstu tochter ir mit froi a fun shand di
reveal not shall you daughter her with woman a of shame the

איר זונס טאָכטער, אָדער איר טאָכטערס טאָכטער, זאָלסטו נישט
nisht zolstu tochter tachters ir oder tochter zuns ir
not shall you daughter daughter's her or daughter son's her

נעמען, צו אַנטפּלעקן איר שאַנד; אירע לייַבנאָנטע זיַנען זיי, איז
iz zei zainen laibnonte ire shand ir antplekn tsu nemen
is they are close relative her shame her reveal to take

דאָס אַ שענדלעכקייט.
shendlechkeit a dos
scandal a this

17 Thou shalt not uncover the nakedness of an isha and her bat, neither shalt thou take the bat of her ben, or the bat of her bat, to uncover her nakedness; for they are her near kinswomen: it is zimmah *(wickedness)*.

יח און אַ פֿרוי צו איר שוועסטער זאָלסטו נישט נעמען צו זיַן אַ
a zain tsu nemen nisht zolstu shvester ir tsu froi a un
a be to take not shall you sister her to woman a and

מיטוויַב, צו אַנטפּלעקן איר שאַנד לעבן יענער ביַי איר לעבן.
lebn ir bai yener lebn shand ir antplekn tsu mitvaib
lifetime her by that one near shame her reveal to with-wife

יט און צו אַ פֿרוי אין דער אָפּזונדערונג פֿון איר אומריינקייט
umreinkeit ir fun opzunderung der in froi a tsu un
uncleanness her of separation the in woman a to and

זאָלסטו נישט גענענען צו אַנטפּלעקן איר שאַנד.
shand ir antplekn tsu genenen nisht zolstu
shame her reveal to approach not shall you

כ און מיט דער וויַב פֿון דיין חבֿר זאָלסטו נישט האָבן אַ
a hobn nisht zolstu chever dain fun vaib der mit un
a have not shall you neighbor your of wife the with and

ביישלאָף פֿון זאָמען, זיך צו פֿאַראומריינקן מיט איר.
ir mit farumreinikn tsu zich zomen fun baishlof
her with defile to self seed of sleep with

18 Neither shalt thou take your wife's achot *(sister)*, to be a rival wife, to uncover her nakedness, beside the other in her lifetime.

19 Also thou shalt not approach unto an isha to uncover her nakedness, as long as she has her tumah from her period of niddah.

20 Moreover thou shalt not lie carnally with thy neighbor's wife. You shall not give your shikhvat zera to make tamei with her.

כא און פֿון דיינע קינדער זאָלסטו נישט געבן אויף מקריב זיַן צו
tsu zain makrev oif gebn nisht zolstu kinder daine fun un
to be sacrifice up give not shall you children your of and

מוֹלֶךְ, און זאָלסט נישט פֿאַרשוועכן דעם נאָמען פֿון דיין ג-ט:
G-t dain fun nomen dem farshvechn nisht zolst un Molech
G-d your of name the profane not you(SG) must and Molech

איך בין ה׳.
Hashem bin ich
Hashem am I

21 And thou shalt not let any of thy zera pass through the eish to Molech, neither shalt thou profane the Shem Eloheicha; I am Hashem.

כב און מיט אַ מאַנספּאַרשוין זאָלסטו נישט ליגן אַזוי ווי מע ליגט מיט
mit ligt me vi azoi lign nisht zolstu mansparshoin a mit un
with lies one as so lie not shall you male a with and

אַ פֿרוי; אַן אומווערדיקייט איז דאָס.
dos iz umverdikeit an froi a
this is abomination an woman a

22 Thou shalt not lie with zachar, as with isha: it is to'evah *(abomination, detestable)*.

כג און מיט קיין בהמה זאָלסטו נישט ליגן, זיך צו פַֿאַראומריינינקן
farumreinikn tsu zich lign nisht zolstu beheime kein mit un
defile to self lie not shall you beast any with and
מיט איר; און אַ פֿרוי זאָל נישט שטיין פֿאַר אַ בהמה צו ליגן מיט
mit ir; un a froi zol nisht shtein far a beheime tsu lign mit
with it; and a woman shall not stand before a beast to lie with
איר; אַ פֿאַרמישונג איז דאָס.
ir; a farmishung iz dos
it; it is perversion this

כד איר זאָלט אייך נישט פַֿאַראומריינינקן מיט אַלע די דאָזיקע, ווארעם
vorem dozike di ale mit farumreinikn nisht aich zolt ir
because this the all with defile not you shall you
מיט אַלע די דאָזיקע האָבן זיך פַֿאַראומריינינקט די פֿעלקער וואָס איך
ich vos felker di farumreinikt zich hobn dozike di ale mit
I which nations the defiled self have this the all with
טרייַב אַרויס פֿון פּנַי. כה און דאָס לאַנד איז געוואָרן
gevorn iz land dos un aich far fun arois traib
having become is land the and you before from out drive out
אומריין, און איך האָב זיך אָפּגערעכנט מיט איר פֿאַר אירע זינד, און
un zind ire far ir mit opgerechnt zich hob ich un umrein
and sin its for it with taken revenge self have I and unclean
דאָס לאַנד האָט אַרויסגעשפּיגן אירע באַווינער. כו דערום זאָלט איר
ir zolt derum bavoiner ire aroisgeshpign hot land dos
you shall therefore inhabitants her vomited out has land this
היטן מיַינע חוקים און מיַינע געזעצן, און איר זאָלט נישט טאָן פֿון
fun ton nisht zolt ir un gezetsn maine un chukkim maine hitn
of do not shall you and laws my and statutes my keep
אַלע די דאָזיקע אומווערדיקייטן, סיַי דער אייגענאַרענער, און
un aingeborener der sai umverdikeitn dozike di ale
and native the whether abominable practices these the all
סיַי דער פֿרעמדער וואָס האַלט זיך אויף צווישן אייך – כז וואָרעם
vorem aich tsvishn oif zich halt vos fremder der sai
because you among on self hold which foreigner the whether
אַלע די דאָזיקע אומווערדיקייטן האָבן געטאָן די מענטשן פֿון לאַנד
land fun mentshn di geton hobn umverdikeitn dozike di ale
land of men the done have abominable practices this the all
וואָס פֿאַר אייַך, און דאָס לאַנד איז געוואָרן אומריין – כח כדי
kedei umrein gevorn iz land dos un aich far vos
so that unclean having become is land this and you before which
דאָס לאַנד זאָל אייַך נישט אויסשפּייַען, אַז איר וועט עס פַֿאַראומריינינקן,
farumreinikn es vet ir az oisshpaien nisht aich zol land dos
defile it will you that vomit out not you shall land this
אַזוי ווי עס האָט אויסגעשפּיגן דאָס פֿאָלק וואָס פֿאַר אייַך. כט וואָרעם
vorem aich far vos folk dos oisgeshpigen hot es vi azoi
for you before which people this vomited out has it as thus
איטלעכער וואָס וועט טאָן פֿון אַלע די דאָזיקע אומווערדיקייטן – די
di umverdikeitn dozike di ale fun ton vet vos itlecher
the abominable practices this the all of do will who each
נפֿשות וואָס טוען עס, זאָלן פַֿאַרשניטן ווערן פֿון צווישן זייער
zeyer tsvishn fun vern farshnitn zoln es tuen vos nefoshes
their among from become be cut off shall it do which souls
פֿאָלק.
folk
people

[23] Neither shalt thou lie with any behemah. You shall not give your shikhvat to make tamei with it; neither shall any isha present herself to a behemah to have relations with it: it is tevel *(perversion)*.

[24] Make not yourselves tamei in any of these things; for in all these the Goyim which I cast out before you became tamei; [25] And HaAretz became tamei; therefore I do visit the iniquity thereof upon it, and HaAretz itself vomiteth out her inhabitants. [26] Ye shall therefore be shomer over My chukkot and My mishpatim, and shall not commit any of these to'evot; no, neither any of your ezrach, nor any ger that sojourneth among you; [27] (For all these to'evot have the anshei HaAretz done, which were before you, and HaAretz is tamei;) [28] That HaAretz vomit not you out also, when ye defile it, as it vomited out the Goyim that were before you. [29] For whosoever shall commit any of these to'evot, even the nefashot that commit them shall be cut off from among their people.

[30] Therefore shall ye be shomer over My charge, that ye commit not any one of these chukkot hato'evot, which were committed before you, and that ye make not yourselves tamei therein: I am Hashem Eloheichem.

ל און איר זאָלט היטן מײַן היטונג, נישט צו טאָן פֿון די אומווערדיקע
umverdike di fun ton tsu nisht hitung main hitn zolt ir un
detestable the of do to not charge my keep shall you and

אײַנפֿירן וואָס זײַנען געטאָן געוואָרן פֿאַר אײַך, און איר זאָלט
zolt ir un aich far gevorn geton zainen vos ainfirn
shall you and you before having become done are which customs

אײַך נישט פֿאַראומרייניקן מיט זיי : איך בין ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem bin ich zei mit farumreinikn nisht aich
your G-d Hashem am I them with defile not you

KEDOSHIM

קְדוֹשִׁים

19 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto kol Adat Bnei Yisroel, and say unto them, Ye shall be kedoshim *(holy ones)*: for I Hashem Eloheichem am kadosh. [3] Ye shall fear every man his em, and his av, and be shomer over My Shabbatot: I am Hashem Eloheichem.

יט

ב רעד און ה האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו דער גאַנצער עדה פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל, און
un Yisroel fun kinder di fun eide gantser der tsu
and Yisroel of children the of congregation whole the to

זאָלסט זאָגן צו זיי : הייליק זאָלט איר זײַן , ווײַל איך ה
zolst zogn tsu zei heilik zolt ir zain vorem ich Hashem
you(SG) must say to them holy shall you be for I Hashem

אלוקיכם בין הייליק. ג איר זאָלט איטלעכער האָבן אָפּשׁיי פֿאַר זײַן
Elokeichem bin heilik. zolt ir hobn opshai far zain
your G-d am holy shall you each have reverence for his

מוטער און זײַן פֿאָטער, און מײַנע שבתים זאָלט איר היטן: איך בין
muter un foter zain un maine Shabbosim zolt ir hitn ich bin
mother his and father my sabbaths shall you keep I am

ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem
your G-d Hashem

[4] Turn ye not unto elilim, nor make to yourselves elohei massekhah *(cast metal g-ds)*; I am Hashem Eloheichem.

ד איר זאָלט אײַך נישט קערן צו די געצן , און געגאָסענע ג-טער זאָלט איר
zolt g-ter gegosene un getsn di tsu kern nisht aich zolt ir
shall g-ds poured and idols the to turn not you shall you

איר אײַך נישט מאַכן : איך בין ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem bin ich machn nisht aich ir
your G-d Hashem am I make not you you

[5] And if ye offer a zevach shelamim unto Hashem, ye shall offer it for your acceptance. [6] It shall be eaten the same day ye offer it, and on the next day; and what remains until the yom hashelishi, it shall be burned in the eish. [7] And if it be eaten at all on the yom hashelishi, it is piggul *(unclean sacrificial flesh)*; it shall not be accepted. [8] Therefore every one that eateth it shall bear

ה און אַז איר וועט שלאַכטן אַ פֿרידאָפּפֿער צו ה , זאָלט
zolt Hashem tsu fridopfer a shlachtn vet ir az un
shall Hashem to peace offering a slaughter will you when and

איר עס שלאַכטן פֿאַר אײַער אָננעמונג . ו אין דעם טאָג פֿון אײַער
aier fun tog dem in onnemung aier far shlachtn es ir
your of day the in acceptance your for slaughter it you

שלאַכטונג זאָל עס געגעסן וועדן , און אויף מאָרגן ; און וואָס
vos un morgn oif un vern gegesn es zol shlachtung
what and next day on and become eaten it shall slaughter

בלײַבט איבער ביז אויפֿן דריטן טאָג, זאָל אין פֿײַער פֿאַרברענט וועדן .
vern farbrent faier in zol tog dritn oifn biz iber blaibt
become burned up fire in shall day third on until over remains

ז און אויב געגעסן וועט עס געגעסן וועדן אויפֿן דריטן טאָג, איז דאָס אַן
an dos iz tog dritn oifn vern gegesn es vet gegesn oib un
an this is day third on become eaten it will eaten if and

his avon, because he hath desecrated as chillul the set-apart-as-kodesh thing of Hashem: and that nefesh shall be cut off from among his people.

9 And when ye reap the katzir of your land, thou shalt not wholly reap the corners of thy sadeh, neither shalt thou gather the gleanings of thy katzir.
10 And thou shalt not glean thy kerem *(vineyard)*, neither shalt thou gather every grape of thy kerem; thou shalt leave them for the oni *(poor)* and ger *(stranger)*; I am Hashem Eloheichem.

11 Ye shall not steal, neither deal falsely, neither speak sheker *(falsehood, deception, lie)* to another.
12 And ye shall not swear by My Shem lasheker *(falsely)*, neither shalt thou commit Chillul ha-shem Eloheicha; I am Hashem.

13 Thou shalt not defraud thy re'a *(neighbor)*, neither rob him; the wages of him that is a sakhir *(hired man)* shall not abide with thee ad boker *(until morning)*.

אומווערדיקייט; עס וועט נישט באַווילליקט וועריִן . ח און דער וואָס
vos der un vern bavilikt nisht vet es umverdikeit
which the one and become approved not will it abomination

עסט דאָס, וועט טראָגן זײַן זינד, וואָרעם אַ הייליקייט פֿון ה האָט ער
er hot Hashem fun heilikeit a vorem zind zain trogn vet dos est
he has Hashem of holiness a for sin his bear will this eats

פֿאַרשוועכט; און יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן ווערן פֿון איר פֿאָלק .
folk ir fun vern farshnitn zol zel yene un farshvecht
people its from become cut off shall soul that and desecrated

ט און אַז איר שניידט דעם שניט פֿון אייער לאַנד, זאָלסטו נישט
nisht zolstu land aier fun shnit dem shnaidt ir az un
not shall you land your of harvest the reap you when and

דערענדיקן שניידן דעם עק פֿון דײַן פֿעלד, און דעם נאָכקלייַב פֿון
fun nochklaib dem un feld dain fun ek dem shnaidn derendikn
of after gather the and field your of edge of the reaping complete

דײַן שניט זאָלסטו נישט נאָכקלייַבן . י און דײַן ווײַנגאָרטן זאָלסטו
zolstu vaingorten dain un nochklaibn nisht zolstu shnit dain
shall you vineyard your and after gather not shall you harvest your

נישט אַרומקלייַבן ריין , און דאָס אַראָפּגעפֿאַלענע פֿון דײַן ווײַנגאָרטן
vaingorten dain fun aropgefalene dos un rein arumklaibn nisht
vineyard your of fallen down the and clean glean not

זאָלסטו נישט אויפֿקלייַבן; פֿאַרן אָרעמאַן און פֿאַרן פֿרעמדן
fremdn faran un oreman faran oifklaibn nisht zolstu
foreigner for the and poor person for the gather up not shall you

זאָלסטו זיי איבערלאָזן: איך בין ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem bin ich iberlozen zei zolstu
your G-d Hashem am I leave over them shall you

יא איר זאָלט נישט גנבֿענען , און איר זאָלט נישט פֿאַרלייקענען, און איר
ir un farleikenen nisht zolt ir un ganven nisht zolt ir
you and deny not shall you and steal not shall you

זאָלט נישט זאָגן ליגן איינער דעם אַנדערן . יב און איר זאָלט נישט שווערן
shvern nisht zolt ir un andern dem einer lign zogn nisht zolt
swear not shall you and another the one lie say not shall

בײַ מײַן נאָמען צום פֿאַלשן , און פֿאַרשוועכן דעם נאָמען פֿון דײַן
dain fun nomen dem farshvechn un falshn tsum nomen main bai
your of name the profane and falsehood to name my by

ג-ט: איך בין ה .
Hashem bin ich G-t
Hashem am I G-d

יג זאָלסטו נישט דריקן דײַן חבֿר , און נישט באַגזלען.
bagzlen nisht un chever dain drikn nisht zolst
rob not and neighbor your oppress not you(SG) must

זאָלסטו נישט לאָזן איבערנעכטיקן דעם לוין פֿון אַ געדונגענעם
gedungenem a fun loin dem ibernechtikn lozn nisht zolst
hired worker a of wage the spend the night let not you(SG) shall

בײַ דיר ביז אין דער פֿרי .
peire der in biz dir bai
morning the in until you(SG) by

14 Thou shalt not curse the cheresh *(deaf)*, nor put a michshol *(stumbling block)* before the ivver *(blind)*, but shalt fear Eloheicha: I am Hashem.

יד זאָלסט נישט שילטן אַ טויבן , און פֿאַר אַ בלינדן
zolst nisht shiltn a toibn un far a blindn
you(SG) must not curse a deaf person and for a blind

זאָלסטו נישט לייגן אַ שטרויכלונג ; און זאָלסט מורא האָבן פֿאַר
zolstu nisht leign a shtroichlung un zolst moire hobn far
you shall not put a pitfall and you(SG) must fear have for

דיין ג-ט: איך בין ה .
dain G-t ich bin Hashem
your G-d I am Hashem

15 Ye shall do no avel bamishpat *(perversion of justice)*; thou shalt not respect the person of the poor, nor favor the person of the gadol; but in tzedek shalt thou judge thy neighbor. 16 Thou shalt not go up and down as a rakhil *(talebearer, slanderer)* among thy people; neither shalt thou stand aside while thy neighbor's dahm is shed; I am Hashem.

טו איר זאָלט נישט טאָן אַן עוולה אין אַ משפּט ; זאָלסט
ir zolt nisht ton an avle in a mishpot zolst
you shall not do an injustice in a judgment you(SG) must

נישט שוינען דעם פּנים פֿון אַן אָרעמאַן , און
nisht shoinen dem ponem fun an oreman un
not treat with consideration the face of a poor person and

נישט שאָנעוועז דעם פּנים פֿון אַ גרויסן מאַן; מיט גערעכטיקייט
nisht shaneven dem ponem fun a groisn man mit gerechtikeit
not respect the face of a great man with righteousness

זאָלסטו משפּטן דיין חבֿר . טז זאָלסט נישט אַרומגיין מיט
zolstu mishpetn dain chever zolst nisht arumgein mit
you shall judge your fellow you(SG) must not go around with

רכילות צווישן דיין פֿאָלק ; זאָלסט נישט שטיין רויִק
rechiles tsvishn dain folk zolst nisht shtein ruik
malicious gossip among your people you(SG) must not stand calm

ביי דעם בלוט פֿון דיין חבֿר : איך בין ה .
bai dem blut fun dain chever ich bin Hashem
by the bloodshed of your fellow I am Hashem

17 Thou shalt not hate thy brother in thine lev; thou shalt in any wise rebuke thy neighbor, and not bear chet because of him. 18 Thou shalt not avenge, nor bear any grudge against the bnei ammecha *(children of thy people)*, v'ahavta l'reacha kamocha *(but thou shalt love thy neighbor as thyself)*: I am Hashem.

יז זאָלסט נישט פֿיינט האָבן דיין ברודער אין דיין האַרצן;
zolst nisht faint hobn dain bruder in dain hartsn
you(SG) must not have hate your brother in your heart

זאָלסטו אויסרעדן אויסרעדן דיין חבֿר , כּדי זאָלסט נישט
zolstu oisredn oisredn dain chever kedei zolst nisht
you shall rebuke rebuke your neighbor so that you(SG) must not

טראָגן איבער אים אַ זינד . יח זאָלסט זיך נישט נוֹקם זיין ,
trogn iber im a zind zolst zich nisht noikem zain
bear over him a sin you(SG) must self not avenge be

און נישט האַלטן אַ שׂינאה אויף די קינדער פֿון דיין פֿאָלק ; נײַערט
un nisht haltn a sine oif di kinder fun dain folk naiert
and not hold a grudge on the children of your people but

זאָלסט ליב האָבן דיין חבֿר אַזוי ווי זיך אַליין: איך בין
zolst lib hobn dain chever azoi vi zich alein bin ich
you(SG) must love your neighbor as you your self am I

ה .
Hashem
Hashem

19 Ye shall be shomer over My chukkot. Thou shalt not mate different kinds of animals; thou shalt not sow thy sadeh with mingled zera; neither shall a garment with shaatnez

יט מײַנע געזעצן זאָלט איר היטן. דיין בהמה זאָלסטו נישט פּאָרן
mainе gezetsn zolt ir hitn. dain beheime zolstu nisht porn
my laws shall you keep. your livestock shall you not mate

לאָזן אַ בגד פֿון צוויי סאָרטן; דיין פֿעלד זאָלסטו נישט פֿאַרזייען
lozn a beged fun tsvei sorten; dain feld zolstu nisht farzeyen
not let a garment of mixed sow your field shall you not

געמישט; אויך אַ קלייד פֿון צוויי סאָרטן , שַׁעַטנֵז זאָל נישט אַרויפֿקומען
gemisht; oich a kleid fun tsvei sorten, shaatnez zol nisht aroifkumen
mixed; also a garment of mixed fibers, shaatnez shall not come up

אויף דיר .
oif dir
on you(SG)

(mixed fibers) come upon thee.

[20] And whosoever lieth carnally with an isha, that is a shifcha betrothed to a husband, and not at all redeemed, nor chufshah *(freedom)* given her; she shall be scourged; they shall not be put to death, because she has not been chuppashah *(freed)*. [21] And he shall bring his asham *(trespass offering, guilt offering)* unto Hashem, unto the entrance of the Ohel Mo'ed, even a ram of asham. [22] And the kohen shall make kapporah for him with the ram of the asham before Hashem for his chattat which he hath sinned; and the chattat which he hath sinned shall be forgiven him.

כ און אז אַ מאַן וועט ליגן מיט אַ פֿרוי אַ ביישלאָף פֿון זאָמען,
zomen fun baishlof a froi a mit lign vet man a az un
seed of sleep with a woman a with lie will man a that and

און זי איז אַ דינסט וואָס איז באַשטימט פֿאַר אַ מאַן, אָבער
ober man a far bashtimt iz vos dinst a iz zi un
but man a for designated is which female servant a is she and

אויסגעלייזט איז זי נישט אויסגעלייזט , גענוּמען אָדער פֿרייַשאַפֿט ;
fraishaft un gevorn oisgeleizt nisht zi iz oisgeleizt
freedom and having become redeemed not she is redeemed

איז איר נישט געגעבן גענוּמען , זאָל זיין אַן אויספֿאָרשונג
oisforshung an zain zol gevorn gegebn nisht ir iz
investigation an be shall having become given not her is

זיי זאָלן נישט געטייט ווערן , ווײַל זי איז נישט באַפֿרייט
bafrait nisht iz zi vorem vern geteit nisht zoln zei
freed not is she because become caused to die not shall they

געוואָרן . כא און ער זאָל ברענגען זײַן שולדאָפּפֿער צו ה ,
Hashem tsu shuldopfer zain brengen zol er un gevorn
Hashem to guilt offering his bring shall he and having become

צום אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד ; אַ ווידער פֿאַר אַ שולדאָפּפֿער .
shuldopfer a far vider a ohel-moed fun aingang tsum
guilt offering a for ram a Tent of Meeting of entrance to

כב און דער כֹהן זאָל מכַפּר זײַן אויף אים מיט דעם ווידער פֿון
fun vider dem mit im oif zain mechaper zol koyen der un
of ram the with him on be expiate shall kohen the and

שולדאָפּפֿער פֿאַר ה , וועגן זײַן זינד וואָס ער האָט
hot er vos zind zain vegen Hashem far shuldopfer
has he which sin his concerning Hashem before guilt offering

געזינדיקט; און אים וועט פֿאַרגעבן ווערן פֿאַר זײַן זינד וואָס ער האָט
hot er vos zind zain far vern fargebn vet im un gezindikt
has he which sin his for become forgiven will him and sinned

געזינדיקט.
gezindikt
sinned

[23] And when ye shall come into ha'aretz, and shall have planted all manner of food trees, then ye shall treat the fruit thereof as forbidden; shalosh shanim shall it be as forbidden unto you; it shall not be eaten of. [24] But in the shanah harev'i'it all the fruit thereof shall be kodesh to praise Hashem withal. [25] And in the shanah hachamishit shall ye eat of the fruit thereof, that it may yield unto you the

כג און אַז איר וועט קומען אין דעם לאַנד, און וועט פֿלאַנצן
flantsn vet un land dem in kumen vet ir az un
plant will and land the in come will you when and

אַלערלייַ עסביימער , זאָלט איר לאָזן זייער פֿרוכט אומבאַשניטן ;
alerlei esbeimer zolt ir lozn zeyer frucht umbashnitn
edible fruit trees all kinds of let you shall their fruit uncircumcised

דרײַ יאָר זאָל עס אײַך זײַן אומבאַשניטן , עס זאָל נישט געגעסן
gegesn nisht zol es umbashnitn zain aich es zol yor drai
eaten not shall it uncircumcised be you it shall year three

ווערן . כד און אויפֿן פֿירטן יאָר זאָל זייער גאַנצע פֿרוכט זײַן הייליק
heilik zain frucht gantse zeyer zol yor firtn oifn un vern
holy be fruit all the their shall year fourth on and become

פֿאַר אַ לויבגעבונג צו ה . כה און אויפֿן פֿינפֿטן יאָר מעגט איר
ir megt yor finftn oifn un Hashem tsu loibgebung a far
you may year fifth on and Hashem to praise offering a for

עסן זייער פֿרוכט, כּדי אײַך זאָל צוקומען זייער אײַנטראָג: איך בין
esen zeyer frucht kedei aich zol tsukumen zeyer aintrog bin ich
to eat their fruit so that you shall acquire their produce I am

ה אלוקיכם .
Hashem Elokeichem
Hashem your G-d

כו איר זאָלט נישט עסן מיטן בלוט . איר זאָלט נישט צויבערן
nisht zolt ir blut mitn esen nisht zolt ir tsoibern
not shall you blood with eat not shall you divination practice

און נישט וואָרזאָגן .
un nisht vorzogen
and not soothsay

כז איר זאָלט נישט אָפּשנײַדן רונד די ברעגן פֿון אײַער קאָפּ; און
un kop aier fun bregn di rund opshnaiden nisht zolt ir
and head your of edge the around cut not shall you

זאָלסט נישט פֿאַרדאַרבן די ברעגן פֿון דײַן באָרד.
zolst nisht fardorben di bregn fun dain bord
you(SG) must not mar the edge of your beard

כח און אַ שניט נאָך אַ טויטן זאָלט איר נישט מאַכן אויף אײַער לײַב ,
un a shnit noch a toitn zolt ir nisht machn oif aier laib
and a un after cut a dead shall you not make on your body

און אַן אויסגעשטאָכן גערשריפֿטס זאָלט איר אויף זיך נישט מאַכן : איך בין
un an un aingeshtochn gershrifts zolt ir oif zich nisht machn ich bin
and an un engraving inscribe shall you on self not make I am

ה .
Hashem
Hashem

כט זאָלסט נישט פֿאַרשוועכן דײַן טאָכטער זי צו מאַכן פֿאַר
zolst nisht farshvechn dain tochter zi tsu machn far
you(SG) must not desecrate your daughter her to make for

אַ זונה , כּדי דאָס לאַנד זאָל נישט אויסגעלאָזן ווערן , און דאָס
a zoine kedei dos land zol nisht oisgelasn vern un dos
a prostite so that this land shall not debauched become and this

לאַנד וועט פֿול ווערן מיט שענדלעכקייט .
land vet ful vern mit shendlechkeit
land will full become with defilement emptiness

ל מײַנע שבתים זאָלט איר היטן, און פֿאַר מײַן מקדש זאָלט איר
maine Shabbosim zolt ir hitn un far main mikdash zolt ir
my sabbaths shall you keep and for my sanctuary shall you

האָבן אָפּשײַ : איך בין ה .
hobn opshai bin ich Hashem
have reverence I am Hashem

לא איר זאָלט אײַך נישט קערן צו גײַסטער, און בײַ רוחות זאָלט איר נישט
nisht ir zolt ruches bai un gaister tsu kern nisht aich zolt ir
not you shall spirits by and spirits to turn not you shall you

פֿרעגן, זיך צו פֿאַראומרײניקן מיט זיי : איך בין ה אלוקיכם .
fregn zich tsu farumreinikn mit zei bin ich Hashem Elokeichem
to ask to self to defile with them I am Hashem your G-d

26 Ye shall not eat any thing with the dahm; neither shall ye practice divination, nor practice sorcery.

27 Ye shall not cut the edge of your scalp, neither shalt thou mar the corners of thy beard.

28 Ye shall not make any cuttings in your basar for the dead, nor tattoo any marks upon you: I am Hashem.

29 Do not prostitute thy bat, to cause her to be a harlot; lest ha'aretz fall to whoredom, and ha'aretz become full of depravity.

30 Ye shall be shomer over My Shabbatot, and reverence My Mikdash; I am Hashem.

31 Regard not them that have familiar spirits, neither seek after Ovos *(Mediums)* and Yidonim *(Spiritists)*, to be defiled by them: I am Hashem Eloheichem.

לב פָּאַר אַ גרייז זאָלסטו אויפֿשטיין, און זאָלסט שאַנעווען
shaneven zolst un oifshtein zolstu graiz a far
respect you(SG) must and stand up shall you aged a before

דעם פּנים פֿון אַ זקן , און מורא האָבן פָּאַר דיין ג-ט: איך בין
bin ich G-t dain far hobn moire un zoken a fun ponem dem
am I G-d your before have fear and elder a of face the

ה .
Hashem
Hashem

32 Thou shalt rise up before the old, and honor the face of the zaken, and fear Eloheicha: I am Hashem.

לג און אַז ביי דיר וועט זיך אויפֿהאַלטן אַ פֿרעמדער אין אייַער
aier in fremder a oifhaltn zich vet dir bai az un
your in foreigner a hold back self will you(SG) by when and

לאַנד. זאָלסטו אים נישט קריוודען. לד אַזוי ווי אַן איינגעבאָרענער פֿון
fun aingeborener an vi azoi krivden nisht im zolstu land
of native an as so wrong not him shall you land

אייַך זאָל איין זיין דער פֿרעמדער וואָס האַלט זיך אויף ביי אייַך; און
un aich bai oif zich halt vos fremder der zain aich zol aich
and you by on self hold which foreigner the be you shall you

זאָלסט אים ליב האָבן אַזוי ווי זיך אַליין; ווארעם פֿרעמדע זייַט
zait fremde vorem alein zich vi azoi hobn lib im zolst
are foreigners because your self as as have love him you(SG) must

איר געווען אין לאַנד מִצרַיִם : איך בין ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem bin ich Mitsrayim land in geven ir
your G-d Hashem am I Egypt land in having been you

33 And if a ger sojourn with thee in your land, ye shall not mistreat him. 34 But the ger that dwelleth with you shall be unto you as one born among you, and thou shalt love him as thyself; for ye were gerim in Eretz Mitzrayim: I am Hashem Eloheichem.

לה איר זאָלט נישט טאָן אַן עוולה אין אַ משפּט , אין מעסטשטאָק, אין
in mestshtok in mishpot a in avle an ton nisht zolt ir
in length in judgment a in injustice an do not shall you

וואָג , אָדער אין מאָס . לו אַ ריכטיקע וואָגשאָל, ריכטיקע וואָגשטיינער, אַ
a vogshteiner richtike vogshol richtike a mos in oder vog
a weights honest scales honest a volume in or weight

ריכטיקע אֵיפֿה , און אַ ריכטיקער הין, זאָל בייַ אייַך זיין : איך בין ה
Hashem bin ich zain aich bai zol hin richtiker a un eife richtike
Hashem am I be you by shall hin honest a and ephah honest

אלוקיכם , וואָס האָב אייַך אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם . לז און
un Mitsrayim land fun aroisgetsoign aich hob vos Elokeichem
and Egypt land of brought out you have which your G-d

איר זאָלט היטן אַלע מייַנע חוקים , און אַלע מיַנע געזעצן , און זיי
zei un gezetsn maine ale un chukkim maine ale hitn zolt ir
them and laws my all and statutes my all keep shall you

טאָן: איך בין ה .
Hashem bin ich ton
Hashem am I do

35 Ye shall do no unrighteousness in scales, in weights, and dry measures. 36 Tzedek scales, tzedek weights, a tzedek ephah, and a tzedek hin, shall ye have: I am Hashem Eloheichem, which brought you out of Eretz Mitzrayim. 37 Therefore shall ye be shomer *(on guard to keep)* over all My chukkot *(statutes)*, and all My mishpatim *(judgments)*, and do them: I am Hashem.

כ און ה האָט געredט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: ב אויך
oich zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
also say to so Moshe to spoken has Hashem and

זאָלסטו זאָגן צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל: יעטוועדער מאַן פֿון די
di fun man yetveder Yisroel fun kinder di tsu zogn zolstu
the of man every Yisroel of children the to say shall you

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, אָדער פֿון דעם פֿרעמדן וואָס האַלט זיך אויף אין
in oif zich halt vos fremdn dem fun oder Yisroel fun kinder
in on self hold which foreigner the of or Yisroel of children

יִשׂרָאֵל, וואָס וועט געבן פֿון זיַינע קינדער צו מוֹלֶך , זאָל טייטן
teitn zol Molech tsu kinder zaine fun gebn vet vos Yisroel
surely die shall Molech to children his of give will which Yisroel

20 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Again, thou shalt say to the Bnei Yisroel, Whosoever he be of the Bnei Yisroel, or of the ger that sojourn in Yisroel, that giveth any of his zera unto Molech; he shall surely be put to death; the Am

געטייט וועלן ; דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד זאָל אים פֿאַרוואַרפֿן מיט
mit farvorfen im zol land fun folk dos vern geteit
with cast away him shall land of people this become caused to die

שטיינער. ג און איך וועל קערן מיין פּנים קעגן יענעם מענטשן , און
un mentshn yenem kegen ponem main kern vel ich un shteiner
and man that against face my turn will I and stones

וועל אים פֿאַרשנייַדן פֿון צווישן זייַן פֿאָלק , וויַל ער האָט געגעבן
gegebn hot er vail folk zain tsvishn fun farshnaidn im vel
given has he because people his among from cut off him will

פֿון זייַנע קינדער צו מולֶך , כּדי צו פֿאַראומריינקן מיין מִקדָש ,
mikdash main farumreinikn tsu kedei Molech tsu kinder zaine fun
sanctuary my defile to so that Molech to children his of

און צו פֿאַרשוועכן מיין הייליקן נאָמען . ד און אויב פֿאַרהוילן וועט
vet farhoiln oib un nomen heilikn main farshvechn tsu un
will hide if and name holy my profane to and

פֿאַרהוילן דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד זייערע אויגן פֿון יענעם מענטשן , ווען
ven mentshn yenem fun oign zeyere land fun folk dos farhoiln
when man that from eyes their land of people this hide

ער גיט פֿון זייַנע קינדער צו מולֶך , אים נישט צו טייטן , ה וועל איך
ich vel teitn tsu nisht im Molech tsu kinder zaine fun git er
I will to kill to not him Molech to children his of gives he

קערן מיין פּנים קעגן יענעם מענטשן , און קעגן זייַן משפּחה ,
mishpoche zain kegen un mentshn yenem kegen ponem main kern
family his against and man that against face my turn

און איך וועל אים, און אַלע וואָס זיי זייַנען פֿאַרפֿירט נאָך אים צו זיין
zain tsu im noch farfirt zainen vos ale un im vel ich un
be to him after strayed after are which all and him will I and

פֿאַרפֿירט נאָך מולֶך , פֿון צווישן זייער פֿאָלק .
folk zeyer tsvishn fun farshnaidn Molech noch farfirt
people their among from destroy Molech after strayed after

ו און די זעל וואָס וועט זיך וענדן צו גייַסטער און צו רוחות , צו
tsu ruches tsu un gaister tsu venadn zich vet vos zel di un
to spirits to and spirits to turn self will which soul the and

זייַן פֿאַרפֿירט נאָך זיי , וועל איך קערן מיין פּנים קעגן יענער
yener kegen ponem main kern ich vel zei noch farfirt zain
that against face my turn I will them yet strayed after be

זעל , און וועל אים פֿאַרשנייַדן פֿון צווישן זייַן פֿאָלק . ז און איר זאָלט
zolt ir un folk zain tsvishn fun farshnaidn im vel un zel
shall you and people his between of cut off him will and soul

אייַך הייליקן , און זייַן הייליק, ווָאַרעם איך בין ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem bin ich vorem heilik zain un heilikn aich
your G-d Hashem am I because holy be and consecrate you

ח און איר זאָלט היטן מיַינע געזעצן און זיי טאָן: איך בין ה ווָאס
vos Hashem bin ich ton zei un gezetsn maine hitn zolt ir un
which Hashem am I do them and laws my keep shall you and

הייליקט אייַך. ט וואָרעם יעטוועדער איינער ווָאס וועט שילטן זייַן
zain shiltn vet vos einer yetveder vorem aich heilikt
his curse will which one every for you sets apart as holy

פֿאָטער אָדער זייַן מוטער , זאָל טייטן געטייט וועלן ; זייַן
zain vern geteit teitn zol muter zain oder foter
his become caused to die surely die shall mother his or father

פֿאָטער אָדער זייַן מוטער האָט ער געשאָלטן, זייַן בלוט אויף אים! י און
un im oif zain blut gesholtn er hot muter zain oder foter
and him on blood his cursed he has mother his or father

HaAretz shall stone him with stones. 3 And I will set My face against that ish, and will cut him off from among his people; because he hath given of his zera unto Molech, to make tamei My Mikdash, and to commit chillul Hashem against Shem Kodshi *(My Holy Name)*. 4 And if the Am HaAretz close their eyes when that man giveth of his zera unto Molech, and kill him not, 5 Then I will set My face against that ish, and against his mishpochah, and will cut him off, and all that go a-whoring after him, to commit whoredom with Molech, from among their people.

6 And the nefesh that turneth to Ovos *(Mediums)* and Yidonim *(Spiritists)*, to go a-whoring after them, I will even set My face against that nefesh, and will cut him off from among his people. 7 Consecrate yourselves as kodesh, therefore, and be ye kedoshim: for I am Hashem Eloheichem. 8 And ye shall be shomer over My chukkot, and do them: I am Hashem who sets you apart as kodesh. 9 For every one that curseth his av or his em shall be surely put to death; he hath cursed his av or his em; his dahm shall be upon him. 10 And

the ish that committeth adultery with the wife of another ish, even he that committeth adultery with his neighbor's wife, the no'ef *(adulterer)* and the no'efet *(adulteress)* shall surely be put to death.
11 And the ish that lieth with the wife of his av hath uncovered his father's nakedness; both of them shall surely be put to death; their dahm shall be upon them.
12 And if an ish lie with his kallah *(daughter-in-law)*, both of them shall surely be put to death; they have committed tevel *(perversion)*; their dahm shall be upon them.
13 If an ish also lie with zachar, as he lieth with an isha, both of them have committed to'evah; they shall surely be put to death; their dahm shall be upon them.
14 And if an ish take a wife and her em, it is zimmah; they shall be burned with eish, both he and they; that there be no zimmah among you.
15 And if an ish give his shikhvat to a behemah, he shall surely be put to death: and ye shall slay the behemah.
16 And if an isha approach unto any behemah, and lie down thereto, thou shalt kill the isha, and the beast; they shall surely be put to death; their dahm shall be upon them.
17 And if an ish shall take his achot, the bat of his av *(father)*, or the bat of his em *(mother)*, and see her nakedness, and she see his

אַ מאַן וואָס וועט מזנה זיין מיט אַן אֵשֶׁת-איש – אַז
az eshet-ish an mit zain mizane vet vos man a
when wife of a man a with be commit adultery will which man a

ער וועט מזנה זיין מיט זיין חבֿרס וויב, זאָל טייטן
er vet mizane zain mit zain chavers vaib zol teitn
he will commit adultery with his neighbor's wife shall surely die

געטייט וועלן אי דער מאַן, אי די פֿרוי , וואָס האָט
geteit vern i man der i di froi vos hot
become caused to die both as well as man the as woman which has

מזנה געווען . יא און אַ מאַן, אַז ער וועט ליגן מיט זיין
mizane geven un a man az er vet lign mit zain
commit adultery having been and a man that he will lie with his

פֿאָטערס וויב, האָט ער די שאַנד פֿון זיין פֿאָטער אַנטפּלעקט; טייטן
foters vaib hot er di shand fun zain foter antplekt teitn
wife father's has he the shame of his father reveal surely die

געטייט וועלן זאָל זיי בייד; זייער בלוט אויף זיי ! יב און
geteit vern zol zei beide zeyer blut oif zei un
become caused to die shall they both their blood on them and

אַז אַ מאַן וועט ליגן מיט זיין שנור , זאָל זיי טייטן
az man a vet lign mit zain shnur zol zei teitn
a man that will lie with his daughter-in-law shall they surely die

געטייט וועלן בייד; אַ פֿאַרמישונג זיינען זיי באַגאַנגען , זייער
geteit vern beide a farmishung zainen zei bagangen zeyer
become caused to die both a mix are they committed their

בלוט אויף זיי ! יג און אַז אַ מאַן וועט ליגן מיט אַ מאַנספּאַרשוין אַזוי
blut oif zei un az man a mit lign vet man a azoi
blood on them and that a man a with lie will man a so

ווי מע ליגט מיט אַ פֿרוי האָבן זיי בייד אַן אומווערדיקייט געטאָן;
vi me ligt mit a froi hobn zei beide an umverdikeit geton
as one lies with a woman have they both an abomination done

טייטן זאָל זיי געטייט וועלן ; זייער בלוט אויף זיי !
teitn zol zei geteit vern zeyer blut oif zei
surely die shall they become caused to die they shall their blood on them

יד און אַז אַ מאַן וועט נעמען אַ פֿרוי מיט איר מוטער , איז דאָס אַ
un az a man vet nemen a froi mit ir muter iz dos a
and that a man will take a woman with her mother is this a

, זיי אי אים, אי זאָל מען פֿאַרברענען אי זיי שענדלעכקייט; אין פֿייער
zei i im i farbrenen men zol faier in shendlechkeit
them and him both burn up they shall fire in scandal

כדי עס זאָל נישט זיין קיין שענדלעכקייט צווישן אייך. טו און אַ
kedei es zol nisht zain kein shendlechkeit tsvishn aich un
that so it shall not be any scandal among you and a

מאַן וואָס וועט ליגן מיט אַ בהמה , זאָל ער טייטן געטייט
man vos vet lign mit a beheime zol er teitn geteit
man which will lie with a beast he shall surely die caused to die

וועלן , און די בהמה זאָלט איר הרגען . טז און אַז אַ פֿרוי וועט
vern un di beheime zolt ir hargen un az a froi vet
become and the beast you shall slay and that a woman will

געגענען צו וואָסער עס איז בהמה צו ליגן מיט איר, זאָלסטו
genenen tsu voser es iz beheime tsu lign mit ir zolstu
present to any manner of it is beast to lie with it shall you

הרגען אי די פֿרוי , אי די בהמה ; טייטן מוזן זיי
hargen i di froi di i beheime teitn muzn zei
slay both the woman and the beast shall surely die must they them

nakedness; it is a disgrace; and they shall be cut off in the sight of their Bnei Am; he hath uncovered the nakedness of his achot *(sister)*; he shall bear his iniquity. 18 And if an ish shall lie with an isha during her davah *(menstruous unwellness)*, and shall uncover her nakedness, he hath made bare her mekor *(source)*, and she hath uncovered the source of her dahm; and both of them shall be cut off from among their people. 19 And thou shalt not uncover the nakedness of thy mother's achot *(sister)*, nor of thy father's achot *(sister)*; for he uncovereth his near kin; they shall bear their iniquity. 20 And if an ish shall lie with the wife of his dod, he hath uncovered his uncle's nakedness; they shall bear their chet; they shall die childless. 21 And if an ish shall take his brother's wife, it is niddah; he hath uncovered his brother's nakedness; they shall be childless.

22 Ye shall therefore be shomer over all My chukkot, and all My mishpatim, and do them; that HaAretz, whither I

געטייט וועלן מאן א אז און זיי אויף בלוט זייער ווערן ! יח און אַז אַ מאַן וועט
geteit vern zeyer blut oif zei un az man a vet
caused to die become their blood on them and that a man will

נעמען זיין שוועסטער, זיין פאָטערס טאָכטער, אָדער זיין מוטערס
muters zain oder tochter foters zain shvester zain nemen
mother's his or daughter father's his sister his take

טאָכטער, און ער וועט זען איר שאַנד, און זי וועט זען זיין שאַנד,
shand zain zen vet zi un shand ir zen vet er un tochter
shame his see will she and shame her see will he and daughter

איז דאָס אַ שאַנדהאַפטיקייט, און זיי זאָלן פאַרשניטן ווערן פאַר די
di far vern farshnitn zoln zei un shandhaftikeit a dos iz
the before become be cut off shall they and disgrace a this is

אויגן פון די קינדער פון זייער פאָלק; די שאַנד פון זיין שוועסטער
shvester zain fun shand di folk zeyer fun kinder di fun oign
sister his of shame the people their of children the of eyes

האָט ער אַנטפלעקט, זאָל ער טראָגן זיין זינד. יח און אַז אַ מאַן וועט
vet man a az un zind zain trogn er zol antplekt er hot
will man a that and sin his bear he shall exposed he has

ליגן מיט אַ פרוי אין איר קראַנקשאַפט, און וועט אַנטפלעקן איר שאַנד
shand ir antplekn vet un krankshaft ir in froi a mit lign
shame her reveal will and illness her in woman a with lie

– ער האָט אַנטבלויזט איר קוואַל, און זי האָט אַנטפלעקט דעם קוואַל
kval dem antplekt hot zi un kval ir antbloizt hot er
spring the revealed has she and spring her strip has he

פון איר בלוט, זאָלן זיי ביידע פאַרשניטן ווערן פון צוויישן זייער
zeyer tsvishn fun vern farshnitn beide zei zoln blut ir fun
their among from become be cut off two they shall blood her of

פאָלק. יט און די שאַנד פון דיין מוטערס שוועסטער, אָדער פון דיין
dain fun oder shvester muters dain fun shand di un folk
your of or sister mother's your of shame the and people

פאָטערס שוועסטער, זאָלסטו נישט אַנטפלעקן; וואָרעם זיין ליבנאָנטע
laibnonte zain vorem antplekn nisht zolstu shvester foters
close relative be because reveal not shall you sister father's

אַנטבלויזט ער; זיי זאָלן טראָגן זייער זינד. כ און אַז אַ מאַן וועט ליגן
lign vet man a az un zind zeyer trogn zoln zei er antbloizt
lie will man a that and sin their bear shall they he strip

מיט זיין מומען, האָט ער די שאַנד פון זיין פאָטער אַנטפלעקט; זיי
zei antplekt feter zain fun shand di er hot mumen zain mit
they exposed uncle his of shame the he has aunt his with

זאָלן טראָגן זייער זינד; אָן קינדער זאָלן זיי שטאַרבן. כא און אַז אַ
a az un shtarbn zei zoln kinder on zind zeyer trogn zoln
a that and die they shall children without sin their bear shall

מאַן וועט נעמען זיין ברודערס וויב, איז דאָס אַן אומרייניקייט; די שאַנד
shand di umreinikeit an dos iz vaib bruders zain nemen vet man
shame the uncleanness an this is wife brother's his take will man

פון זיין ברודער האָט ער אַנטפלעקט; אָן קינדער זאָלן זיי בליבן.
blaibn zei zoln kinder on antplekt er hot bruder zain fun
remain they shall children without exposed he has brother his of

כב און איר זאָלט היטן אַלע מיינע חוקים, און אַלע מיינע געזעצן,
gezetsn maine ale un chukkim maine ale hitn zolt ir un
laws my all and statutes my all keep shall you and

און זיי טאָן, כדי דאָס לאַנד וואָס איך ברענג אייך אַהין, זיך צו
tsu zich ahin aich breng ich vos land dos kedei ton zei un
to self there you bring I which land this so that do them and

bring you to dwell therein, vomit you not out. 23 And ye shall not walk in the chukkot of HaGoy, which I cast out before you; for they committed all these things; therefore I abhorred them. 24 But I have said unto you, Ye shall inherit their land, and I will give it unto you to inherit it, an Eretz zavat cholov udevash: I am Hashem Eloheichem, which have separated you from the peoples. 25 Ye shall therefore distinguish habehemah hatehorah from teme'ah, and between fowls tamei and tahor: and ye shall not make your nefashot sheketz *(abomination)* by beast, or by fowl, or by any manner of living thing that creepeth on the ground, which I have separated from you as tamei. 26 And ye shall be kedoshim unto Me: for I Hashem am kadosh, and have separated you from the nations, that ye should be Mine.

27 An ish also or isha who is an Ov *(Medium)* or a Yidoni *(Spiritist)*, shall surely be put to death; they shall stone them with stones; their dahm shall be upon them.

בַאֲזעַנְץ דרינען, זאָל אייך נישט אַרויסשפּייַען. כג און איר זאָלט נישט גיין
gein nisht zolt ir un aroisshpaien nisht aich zol drinen bazetsn
go not shall you and vomit out not you shall in it settle

אין די אײַנפּירן פֿון דעם פֿאָלק וואָס איך פֿאַרטרײַב פֿון פֿאַר אײַך;
aich far fun fartraib ich vos folk dem fun ainfirn di in
you before from drive out I which people the of customs the in

וואָרעם דאָס אַלץ האָבן זיי געטאָן, און איך האָב מיך פֿאַרעקלט מיט
mit fareklt mich hob ich un geton zei hobn alts dos vorem
with disgusted myself have I and done they have all these because

זיי . כד און איך האָב געזאָגט צו אײַך: איר וועט אַרבן זייער ערד, און
un erd zeyer arben vet ir aich tsu gezogt hob ich un zei
and land their inherit will you you to said have I and them

איך וועל זי אײַך געבן זי צו אַרבן – אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך
milch mit flist vos land a arben tsu zi gebn aich zi vel ich
milk with flows which land a inherit to she give you it will I

און האָניק. איך בין ה אלוקיכם וואָס האָב אײַך אָפּגעשיידט
opgesheidt aich hob vos Elokeichem Hashem bin ich honik un
separated you have which your G-d Hashem am I honey and

פֿון די אומות . כה דערום זאָלט איר אָפּשיידן צווישן דער ריינער
reiner der tsvishn opsheiden ir zolt derum umes di fun
pure the between distinguish you shall therefore peoples the from

בהמה און דער אומריינער, און צווישן דעם אומריינעם פֿויגל און
un foigel umreinem dem tsvishn un umreiner der un beheime
and bird unclean the between and unclean the and beast

דעם ריינעם, און איר זאָלט נישט פֿאַראומווערדיקן אײַער זעל מיט אַ
a mit zel aier farumverdikn nisht zolt ir un reinem dem
a with soul your make as abomination not shall you and pure the

בהמה , אָדער מיט אַ פֿויגל, אָדער מיט וואָס נאָר די ערד ווידמענט,
vidment erd di nor vos mit oder foigel a mit oder beheime
swarms earth the just what with or bird a with or beast

וואָס איך האָב אָפּגעשיידט צו מאַכן אומריין פֿאַר אײַך. כו און איר זאָלט
zolt ir un aich far umrein machn tsu opgesheidt hob ich vos
shall you and you for unclean make to separated have I which

מיר זײַן הייליק, וואָרעם איך ה בין הייליק, און איך האָב אײַך
aich hob ich un heilik bin Hashem ich vorem heilik zain mir
you have I and holy am Hashem I because holy be me

אָפּגעשיידט פֿון די אומות , צו געהערן צו מיר.
mir tsu gehern tsu umes di fun opgesheidt
me to belong to peoples the from separated

כז און אַ מאַן אָדער אַ פֿרוי , אַז זיי וועלן זיך פֿאַרנעמען מיט אַ
a mit farnemen zich veln zei az froi a oder man a un
a with heed selves will they that woman a or man a and

גײַסט אָדער אַ רוח , זאָלן זיי טייטן געטייט וועלן ; מיט
mit vern geteit teitn zei zoln ruach a oder gaist
with become caused to die surely die they shall a spirit a or spirit

שטיינער זאָל מען זיי פֿאַרוואַרפֿן; זייער בלוט אויף זיי !
zei oif blut zeyer farvorfen zei men zol shteiner
them on blood their cast away them they shall stones

EMOR

אֱמוֹר

21 And Hashem said unto Moshe, Speak unto the kohanim the Bnei Aharon, and say unto them, There shall none be made tamei for the dead among his people; [2] But for his close kin, that is near unto him, that is, for his em, and for his av, and for his ben, and for his bat, and for his ach. [3] And for his betulah achot *(virgin sister)*, that is close unto him, which hath had no ish *(husband)*; for her may he be made tamei. [4] But he shall not make himself tamei, being a ba'al *(leader, chief man)* among his people, to profane himself. [5] They shall not shave their head bald, neither shall they shave off the corner of their beard, nor make any cuttings in their basar. [6] They shall be kedoshim unto Eloheihem, and not commit Chillul ha-shem against the Shem of Eloheihem; for the offerings of Hashem made by eish and the lechem of Eloheihem they do offer; therefore they shall be kodesh.

[7] They shall not take an isha that is a zonah, or chalalah *(desecrated woman)* neither shall they take an isha gerusha *(divorced woman)* from her ish; for he is kadosh unto Elohav. [8] Thou shalt set him apart

כא

אוֹן ה הָאָט געזאָגט צו משהן : רעד צו די
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen red tsu di
and Hashem has said Moshe to speak the

זאָגן צו זאָלסט אוֹן , אַהרֹנען פֿון זין די , כֹהנים
tsu zogn zolst un Aharonen fun zin di koyanim
to say you(SG) must and Aaron of sons the kohanim

זיי : קיינער זאָל זיך נישט פֿאַראומריינקן אָן אַ טויטן צווישן זיין
zain tsvishn toitn a on farumreinikn nisht zich zol keiner zei
his among dead a on defile yourselves not self shall no one them

פֿאָלק ; [ב] סײַדן אָן זײַנעם אַ לײַב-קרוב וואָס איז נאָנט צו אים, אָן זיין
zain on im tsu nont iz vos laib-krub a zainem on saidn folk
his on him to near is which close kin a they are on except people

מוטער , אוֹן אָן זײַן פֿאָטער, אוֹן אָן זײַן זון , אוֹן אָן זײַן טאָכטער, אוֹן
un tochter zain on un zun zain on un foter zain on un muter
and daughter his on and son his on and father his on and mother

אָן זײַן ברודער; [ג] אוֹן אָן זײַן שוועסטער אַ יונגפֿרוי , וואָס איז נאָנט צו
tsu nont iz vos yungfroi a shvester zain on un bruder zain on
to near is which virgin a sister his on and brother his on

אים, וואָס האָט נאָך נישט געהאַט אַ מאַן – אָן איר מעג ער זיך
zich er meg ir on man a gehat nisht noch hot vos im
self he may her on husband a have had not yet has which him

פֿאַראומריינקן. [ד] דער האַר צווישן זײַן פֿאָלק טאָר זיך נישט
nisht zich tor folk zain tsvishn har der farumreinikn
not self it is required people his among master the defile himself

פֿאַראומריינקן זיך צו פֿאַרשוועכן. [ה] זיי זאָלן נישט מאַכן אַ פּליך
plich a machn nisht zoln zei farshvechn tsu zich farumreinikn
bald spot a make not shall they profane to self defile

אויף זייער קאָפּ, אוֹן די ברעגן פֿון זייער באָרד זאָלן זיי נישט אָפּגאָלן,
opgolen nisht zei zoln bord zeyer fun bregn di un kop zeyer oif
shave not they shall beard their of edge the and head their on

אוֹן אויף זייער לײַב זאָלן זיי נישט אײַנשנײַדן אַן אײַנשנײַדונג . [ו] הייליק
heilik ainshnaidung an ainshnaidn nisht zei zoln laib zeyer oif un
holy gash an cut gash not they shall body their on and

זאָלן זיי זײַן צו זייער ג-ט, אוֹן זיי זאָלן נישט פֿאַרשוועכן דעם נאָמען
nomen dem farshvechn nisht zoln zei un G-t zeyer tsu zain zei zoln
name the profane not shall they and G-d their to be they shall

פֿון זייער ג-ט, ווארעם די פֿײַעראָפּפֿער פֿון ה , די שפּײַז פֿון
fun shpaiz di Hashem fun faieropfer di vorem G-t zeyer fun
of food the Hashem of offering by fire the because G-d their of

זייער ג-ט, זײַנען זיי מקריבֿ , דערום מוזן זיי זײַן הייליק.
heilik zain zei muzn derum makrev zei zainen G-t zeyer
holy be they must therefore offering they are G-d their

אַ וויַב אַ זונה אָדער אַ פֿאַרשוועכטע זאָלן זיי נישט נעמען , אוֹן
un nemen nisht zei zoln farshvechte a oder zoine a vaib a
and take not they shall desecrated a or prostitute a wife a

אַ וויַב געגט פֿון איר מאַן זאָלן זיי נישט נעמען ; ווארעם ער איז
iz er vorem nemen nisht zei zoln man ir fun gegt vaib a
is he because take not they shall man her from divorced wife a

הייליק צו זײַן ג-ט. [ח] אוֹן זאָלסט אים האַלטן הייליק, ווארעם די
di vorem heilik haltn im zolst un G-t zain tsu heilik
the for holy hold him you(SG) must and G-d his to holy

שפּייז פֿון דיין ג-ט איז ער מקריבֿ ; היילק זאָל ער דיר זיין ,
shpaiz fun dain G-t iz er makrev holy zol er dir zain
of food your G-d is he offering holy he shall to you(SG) be

וואָרעם היילק בין איך ה , וואָס היליק אייך.
vorem heilik bin ich Hashem vos heilik aich
for holy am I Hashem who sanctifies you

as kodesh therefore; for he offereth the lechem of Eloheicha; he shall be makriv kadosh *(holy offering)* unto thee: for I, Hashem, the One setting you apart as kodesh, am kadosh.

ט און די טאָכטער פֿון אַ מאַן אַ כֹהן , אַז זי וועט זיך פֿאַרשוועכן
un di tochter fun a man a koyen az zi vet zich farshvechn
and the daughter of a man a kohen that she will self profane

מזנה צו זיין , פֿאַרשוועכט זי איר פֿאָטער; אין פֿייער זאָל זי
mizane tsu zain farshvecht zi ir foter in faier zol zi
commit adultery to be profaned she her father in fire shall she

פֿאַרברענט ווערן .
farbrent vern
burned up become

[9] And the bat of any kohen, if she profane herself by playing the zonah, she profaneth her av; she shall be burned with eish.

י און דער כֹהן וואָס איז דער גרעסטער פֿון זיינע ברידער , וואָס
un der koyen vos iz der grester fun zaine brider vos
and the kohen which is the greater of his brothers which

אויף זיין קאָפּ איז אַרויפֿגעגאָסן געווואָרן דאָס אייל פֿון זאַלבונג ,
oif zain kop iz aroifgegosn gevorn dos eil fun zalbung
on his head is poured become the oil of anointing

און מע האָט דערפֿילט זיין האַנט אָנצוטאָן די קלייַדער , זאָל נישט לאָזן
un me hot derfilt zain hant ontsuton di kleider zol nisht lozn
and one has filled his hand to wear the garments shall not let

פֿאַרוואַקסן זיין קאָפּ, און נישט איינרייַסן זיינע קלייַדער ; יא און
farvaksn zain kop un nisht ainraisn zaine kleider un
overgrown his head and not make a small tear his garments and

צו קיין לייַב פֿון אַ מת זאָל ער נישט צוגיין ; אַפֿילו אָן זיין
tsu kein laib fun a mes zol er nisht tsugein afile on zain
to any body of a dead person shall he not go to even on his

פֿאָטער און אָן זיין מוטער זאָל ער זיך נישט פֿאַראומריינקן. יב און פֿון
foter un on zain muter zich nisht farumreinikn un fun
father and on his mother shall he self not defile and from

מקדש זאָל ער נישט אַרויסגיין, און נישט פֿאַרשוועכן דאָס מקדש
mikdash zol er nisht aroisgein un nisht farshvechn dos mikdash
sanctuary shall he not go out and not profane the sanctuary

פֿון זיין ג-ט, וואָרעם די קרוין פֿון דעם אייל פֿון ג-טס זאַלבונג איז
fun zain G-t vorem di kroin fun dem eil fun G-ts zalbung iz
of his G-d for the crown of the oil of G-d's anointing is

אויף אים: איך בין ה . יג און אַ וויַיב אין איר יונגפֿרוישאַפֿט זאָל
oif im oif ich bin Hashem . un a vaib in ir yungfroishaft zol
on him I am Hashem and a wife in her virginity shall

ער נעמען . יד אַן אַלמנה , אָדער אַ גרושה , אָדער אַ פֿאַרשוועכטע, אַ
er nemen . an almone oder a grushe , oder a farshvechte a
he take an widow or a divorced , or a desecrated a

זונה , די דאָזיקע זאָל ער נישט נעמען ; נאָר בלויז אַ יונגפֿרוי פֿון
zoine di dozike zol er nisht nemen ; nor bloiz a yungfroi fun
prostitute the these shall he not take but only a virgin of

[10] And he that is the Kohen HaGadol among his brethren, upon whose head the Shemen Hamishchah *(Anointing Oil)* was poured, and that is ordained to put on the garments, shall not in mourning uncover his head, nor rend his garments; [11] Neither shall he go in to any dead body, nor make himself tamei for his av, or for his em; [12] Neither shall he go out of the Mikdash, nor profane the Mikdash Elohav; for the nezer shemen mishchat Elohav *(consecration of the anointing oil of his G-d)* is upon him: I am Hashem. [13] And he shall take an isha in her virginity. [14] An almanah, or a gerusha, or chalalah, or a zonah, these shall he not take; but he shall take a betulah of his own people to wife. [15] Neither shall he profane his zera among his people; for I Hashem do set him apart as kodesh.

זײַן פַֿאלק זאָל ער נעמען פַֿאַר אַ ווײַב. [טו] און ער זאָל נישט פַֿאַרשוועכן
farshvechn nisht zol er un vaib a far nemen er zol folk zain
profane not shall he and wife a for take he shall people his

זײַן זאָמען צווישן זײַן פַֿאלק, וואָרעם איך ה׳ הייליק אים.
im heilik Hashem ich vorem folk zain tsvishn zomen zain
him sanctify Hashem I for people his among seed his

[טז] און ה׳ האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: [יז] רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו אַהרֹנען, אַזוי צו זאָגן: איטלעכער פֿון דײַן זאָמען אויף זייערע
zeyere oif zomen dain fun itlecher zogn tsu azoi Aharonen tsu
their on seed your of each say to so Aaron to

דור-דורות, וואָס אין אים וועט זײַן אַ מום, זאָל נישט
nisht zol mum a zain vet im in vos dor-doires
not shall flaw a be will him in which throughout generations

גענענען מקריבֿ צו זײַן די שפּײַז פֿון זײַן ג-ט. [יח] וואָרעם איטלעכער
itlecher vorem G-t zain fun shpaiz di zain tsu makrev genenen
each for G-d his of food the be to offering bring close

מאַן וואָס אין אים איז דאָ אַ מום, טאָר נישט גענענען: אַ מאַן
man a genenen nisht tor mum a do iz im in vos man
man a bring close not it is required flaw a here is him in who man

אַ בלינדער, אָדער אַ הינקעדיקער, אָדער מיט אַן אײַנגעפֿאַלענער נאָז, אָדער
oder noz aingefalener an mit oder hinkediker a oder blinder a
or nose sagging an with or lame a or blind a

מיט איין גליד צו לאַנג, [יט] אָדער אַ מאַן וואָס ביי אים וועט זײַן
zain vet im bai vos man a oder lang tsu glid ein mit
be will him with which man a or long too member one with

צעבראָכן אַ פֿוס, אָדער צעבראָכן אַ האַנט, [כ] אָדער אַ הויקער, אָדער
oder hoiker a oder hant a tsebrochn oder fus a tsebrochn
or humpback a or hand a broken or foot a broken

אַ קאַרליק, אָדער מיט טרוקענע פֿלעק אויף זײַן אויג, אָדער מיט קרוקענע
trukene mit oder oig zain oif flek a mit oder karlik a
dry with or eye his on bright spot a with or dwarf a

קרעץ, אָדער פֿײַכטע קרעץ, אָדער אַ געבריכטער. [כא] איטלעכער מאַן פֿון
fun man itlecher gebrichter a oder krets faichte oder krets
of man each rupturer a or scabies moist or scabies

דעם זאָמען פֿון אַהרֹן דעם כֹהן, וואָס אין איז דאָ אַ מום,
mum a do iz im in vos koyen dem Aharon fun zomen dem
flaw a here is him in which kohen the Aaron of seed the

זאָל נישט גענענען מקריבֿ צו זײַן די פֿײַעראָפּפֿער פֿון ה׳;
Hashem fun faieropfer di zain tsu makrev genenen nisht zol
Hashem of offering by fire the be to offering bring close not shall

אַ מום איז דאָ אין אים, טאָר ער נישט גענענען מקריבֿ צו
tsu makrev genenen nisht er tor im in do iz mum a
to offering bring close not he it is required him in here is flaw a

זײַן די שפּײַז פֿון זײַן ג-ט. [כב] די שפּײַז פֿון זײַן ג-ט, פֿון היליקסטן
heilikstn fun G-t zain fun shpaiz di G-t zain fun shpaiz di zain
most holy of G-d his of food the G-d his of food the be

היליקן אַזוי ווי פֿון היליקן, מעג ער עסן. [כג] אָבער צום פָּרֹכֶת
parochet tsum ober esen er meg heilikn fun vi azoi heilikn
curtain to but to eat he may holy of as so holy

טאָר ער נישט קומען, און צום מזבח טאָר ער
tor er nisht kumen un tsum mizbeyech tor er
he it is required altar to and come not he it is required

16 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 17 Speak unto Aharon, saying, Whosoever he be of thy zera in their dorot that hath any defect, let him not approach to offer the lechem of Elohav. 18 For whatsoever ish he be that hath a mum, he shall not approach; an ish ivver, or a pise'ach *(lame)*, or he who is disfigured or malformed, 19 Or an ish that has a crippled regel or a crippled yad, 20 Or hunchback, or a dwarf, or that hath a defect in his eye, or festering, or running sores, or damaged of testicle; 21 No ish that hath a mum of the zera Aharon HaKohen shall come near to offer the offerings of Hashem made by eish; he hath a mum; he shall not come near to offer the lechem Elohav. 22 He shall eat the lechem Elohav, both of the kodshei hakodashim, and of hakodashim. 23 Only he shall not go near unto the Parochet *(curtain)*, nor come near unto the Mizbe'ach, because he hath a mum on him; that he profane not My Mikdash; for I Hashem do set them apart as kodesh.

נישט געגענען , ווייל אַ מום איז דאָ אין אים; און ער זאָל נישט
nisht zol er un im in do iz mum a vail genenen nisht
not shall he and him in here is flaw a because bring close not

פַֿאַרשוועכן מײַנע מִקְדָּשׁ , ווָאָרעם איך ה׳ היילִיק זיי .
zei heilik Hashem ich vorem mikdash maine farshvechn
them sanctify Hashem I because sanctuary my profane

כד און משה האָט דאָס געזאָגט צו אַהֲרֹנען , און צו זײַנע זין ,
zin zaine tsu un Aharonen tsu geredt dos hot Moshe un
sons his to and Aaron to spoken this has Moshe and

און צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder ale tsu un
Israel of children all to and

24 And Moshe told it unto Aharon, and to his Banim, and unto all the Bnei Yisroel.

כב

22 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Speak unto Aharon and to his Banim, that they separate themselves from the kodashim of the Bnei Yisroel which they set apart as kodesh unto Me, so that they will not commit Chillul ha-shem of Shem Kodshi: I am Hashem.

ב רעד און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו אַהרֹנען און צו זײַנע זין , אַז זיי זאָלן זיך האַלטן
haltn zich zoln zei az zin zaine tsu un Aharonen tsu
hold self shall they that sons his to and Aaron to

אָפּגעשיידט פֿון די היילִיקע זאַכן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס
vos Yisroel fun kinder di fun zachn heilike di fun opgesheidt
which Israel of children the of things holy the from separated

זיי היילִיקן צו מיר, און זיי זאָלן נישט פַֿאַרשוועכן מײַן היילִיקן
heilikn main farshvechn nisht zoln zei un mir tsu heilikn zei
holy my profane not shall they and me to consecrate they

נאָמען: איך בין ה׳ .
Hashem bin ich nomen
Hashem am I name

3 Say unto them, Whosoever he be of all your zera among your dorot, that goeth unto the kodashim, which the Bnei Yisroel treat as kodesh unto Hashem, having his tumah upon him, that nefesh shall be cut off from My presence: I am Hashem. 4 Whatsoever man of the zera Aharon is a metzora, or hath a discharge; he shall not eat of the kodashim, until he be tahor. And whosoever toucheth any thing that is tamei by the dead, or a man whose shikhvat zera goeth from him; 5 Or whosoever toucheth any creeping thing, whereby he may be made tamei, or a man who makes him tamei,

ג זאָג צו זיי : איטלעכער מאַן פֿון אַל אײַער זאָמען אויף אײַערע
aiere oif zomen aier al fun man itlecher zei tsu zog
your on seed your all of man each them to say

דור-דורות וואָס וועט געגענען צו די היילִיקע זאַכן ,
dor-doires zachn heilike di tsu genenen vet vos
throughout generations things holy the to bring close will which

וואָס זיין מיט ה׳ , זײַן קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וועלן היילִיקן צו ה׳
zain mit Hashem tsu heilikn veln Yisroel fun kinder di vos
his with Hashem to consecrate will Israel of children the which

אומריינקייט אויף אים, יענע זעל זאָל פַֿאַרשניטן ווערן פֿון פַֿאַר
far fun vern farshnitn zol zel yene im oif umreinkeit
before from become cut off shall soul that him on uncleanness

מיר: איך בין ה׳ . ד יעטוועדער מאַן פֿון דעם זאָמען פֿון אַהרֹן
Aharon fun zomen dem fun man yetveder Hashem bin ich mir
Aaron of seed the of man every Hashem am I me

וואָס איז אַ מצורָע אָדער אַ פֿלוסיקער , טאָר פֿון
fun tor flusiker a oder Metsora a iz vos
of it is required one that has the flow a or leprous a is which

די היילִיקע זאַכן נישט עסן , ביז ער וועט ריין ווערן . און דער
der un vern rein vet er biz esen nisht zachn heilike di
the one and become tahor will he until to eat not things holy the

וואָס רירט זיך אָן עמיצן וואָס איז אומריין פֿון אַ טויטן; אָדער
oder toitn a fun umrein iz vos emitsn on on zich rirt vos
or dead a of unclean is which someone on on self touches which

אַ מאַן וואָס פֿון אים וועט אַרויסגיין אַ פֿלוס פֿון זאָמען; ה אָדער
oder zomen fun flus a aroisgein vet im fun vos man a
or seed of discharge a go out will him of which man a

whatsoever tumah he hath;
6 The nefesh which hath
touched any such shall be
tamei until erev, and shall
not eat of the kodashim,
unless he immerse his
basar with mayim. 7 And
when the shemesh is
down, he shall be tahor,
and shall afterward eat
of the kodashim; because
it is his lechem. 8 Nevelah
(that which dieth of itself),
or tereifah *(what is torn by
beasts)*, he shall not eat
to make himself tamei
therewith; I am Hashem.
9 They shall therefore be
shomer over My charge,
lest they bear chet for it,
and die therefore, if they
profane it: I Hashem do
set them apart as kodesh.
10 There shall no zar eat of
the kodesh: a toshav *(guest)*
of the kohen, or a sakhir
(hired servant), shall not eat
of the kodesh. 11 But if the
kohen buy any nefesh with
his kesef, he shall eat of it,
or he that is born in his
bais; they shall eat of his
lechem. 12 If the bat kohen
also be married unto a man
who is a zar, she may not
eat of a terumah *(offering)*
of the kodashim. 13 But
if the bat kohen becomes
an almanah, or gerusha,
and have no zera, and is
returned unto bais aviha
(house of her father), as in
her youth, she shall eat
of the lechem aviha; but
there shall be no zar eat
thereof. 14 And if an ish eat
of the kodesh bishgagah
(unintentionally), then he

אַ מאַן וואָס וועט זיך אָנרירן אָן וואָסער עס איז שרץ וואָס
vos sherets iz es voser on onrirn zich vet vos man a
which creeper is it any manner of on touch self will which man a

מע וועט פֿון אים אומריין, אָדער אָן אַ מענטשן וואָס מע וועט
vert me vos mentshn a on oder umrein im fun vert me
shall be one which man a on or unclean him of shall be one

פֿון אים אומריין, וואָס נאָר זײַן אומריינקייט איז – [1]דער מענטש וואָס
vos mentsh der iz umreinkeit zain nor vos umrein im fun
which man the is uncleanness his ever which unclean him of

וועט זיך אָנרירן אָן זיי, זאָל זײַן אומריין ביזן אָוונט, און ער זאָל
zol er un ovnt bizn umrein zain zol zei on onrirn zich vet
shall he and evening until unclean be shall them on touch self will

נישט עסן פֿון די הייליקע זאַכן, סײַדן ער האָט געבאָדן זײַן לײַב
laib zain gebodn hot er saidn zachn heilike di fun esen nisht
body his immersed has he except things holy the of eat not

אין וואַסער. [2]און אַז די זון וועט אונטערגיין, זאָל ער זײַן ריין, און
un rein zain er zol untergein vet zun di az un vaser in
and tahor be he shall decline will sun the that and water in

דערנאָך מעג ער עסן פֿון די הייליקע זאַכן, ווײַל דאָס איז זײַן
zain iz dos vorem zachn heilike di fun esen er meg dernoch
his is this because things holy the of eat he may after that

ברויט. [3]געפֿאַלנס און פֿאַרצוקטס זאָל ער נישט עסן, צו ווערן
vern tsu esen nisht er zol fartsukts un gefalns broit
become to eat not he shall that which is torn and fallen bread

אומריין דערמיט: איך בין ה׳. [4]און זיי זאָלן היטן מײַן היטונג,
hitung main hitn zoln zei un Hashem bin ich dermit umrein
charge my keep shall they and Hashem am I in this way unclean

כּדי זיי זאָלן נישט טראָגן וועגן דעם אַ זינד און שטאַרבן
shtarbn un zind a dem vegen trogn nisht zoln zei kedei
die and sin a the one concerning bear not shall they so that

דורך דעם, אַז זיי וועלן עס פֿאַרשוועכן: איך ה׳ הייליק זיי.
zei heilik Hashem ich farshvechn es veln zei az dem durch
them sanctify Hashem I profane it will they that the one by

[5]און קיין פֿרעמדער טאָר נישט עסן הייליקס; אַ ווויינער בײַ אַ
a bai voiner a heiliks esen nisht tor fremder kein un
a with dweller a the holy to eat not it is required stranger to and

כֹּהן, אָדער אַ געדונגענער, טאָר נישט עסן הייליקס. [6]אָבער אַז אַ
un heiliks esen nisht tor gedungener a oder koyen
and the holy to eat not it is required hired worker a or kohen

כֹּהן וועט קויפֿן עמיצן אין אײַנקויף פֿאַר זײַן געלט, מעג
meg gelt zain far ainkoif in emitsn koifn vet koyen a az
may money his for purchase in someone buy will kohen a when

ער עסן דערפֿון; און די וואָס זײַנען געבאָרן אין זײַן הויז, זיי
zei hoiz zain in geborn zainen vos di un derfun esen er
they house his in given birth to are which the and of it eat he

מעגן עסן פֿון זײַן ברויט. [7]און די טאָכטער פֿון אַ כֹּהן אַז זי וועט
vet zi az koyen a fun tochter di un broit zain fun esen megn
will she that kohen a of daughter the and bread his of to eat may

נעמען אַ מאַן אַ פֿרעמדן, טאָר זי פֿון דער הייליקער אָפּשיידונג
opsheidung heiliker der fun zi tor fremdn a man a nemen
separation holy the of she it is required stranger a man a take

נישט עסן. [8]אָבער די טאָכטער פֿון אַ כֹּהן, אַז זי וועט ווערן אַן
an vern vet zi az koyen a fun tochter di ober esen nisht
a become will she that kohen a of daughter the but to eat not

shall add as restitution the fifth part thereof unto it, and shall give it unto the kohen with the kodesh. 15 And they shall not profane the kodshei Bnei Yisroel, which they offer unto Hashem; 16 And they will cause themselves to bear the avon of guilt when they eat their kodashim; for I Hashem do set them apart as kodesh.

אַלמנה , אָדער אַ גרושה , און קיין קינדער האָט זי נישט, און זי וועט
vet zi un nisht zi hot kinder kein un grushe a oder almone
will she and not she has children to and divorced a or widow

זיך אומקערן צו איר פַּאָטערס הויז אַזוי ווי אין איר יוגנט , מעג זי עסן
esen zi meg yugnt ir in vi azoi hoiz foters ir tsu umkeren zich
eat she may youth her in as thus house father's her to return self

פֿון איר פַּאָטערס ברויט; אָבער קיין פֿרעמדער טאָר דערפֿון נישט
nisht derfun tor fremder kein ober broit foters ir fun
not thereof it is required stranger to but bread father's her of

עסן . יד און אַז עמיצער וועט עסן הייליקס דורך אַ פֿאַרזע , זאָל ער
er zol farze a durch heiliks esen vet emitser az un esen
he shall mistake a by the holy eat will someone that and eat

צולייגן דערצו אַ פֿינפֿטל דערפֿון, און אָפּצאָלן דאָס הייליקע
heilike dos optsolen un derfun finftl a dertsu tsuleigen
holy the make restitution and thereof fifth a in addition add

צום כֹהן . טו און זיי זאָלן נישט פֿאַרשוועכן די הייליקע זאַכן פֿון
fun zachn heilike di farshvechn nisht zoln zei un koyen tsum
of things holy the profane not shall they and kohen to

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס זיי שיידן אָפּ צו ה , טז און
un Hashem tsu op sheidn zei vos Yisroel fun kinder di
and Hashem to apart separate they which Yisroel of children the

זיי מאַכן טראָגן אַ זינד פֿון פֿאַרשולדיקונג , אַז זיי וועלן
veln zei az farshuldikung fun zind a trogn machn zei
will they when commit a guilty offense of sin a bear make they

עסן זייערע הייליקע זאַכן ; וואָרעם איך ה הייליק זיי .
zei heilik Hashem ich vorem zachn heilike zeyere esen
them sanctify Hashem I for things holy their eat

17 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 18 Speak unto Aharon, and to his Banim, and unto kol Bnei Yisroel, and say unto them, Whatsoever he be of the Bais Yisroel, or of the Ger B'Yisroel, that will offer his korban for any of his nederim, and for all his nedavot, which they will offer unto Hashem for an olah, 19 That it may be accepted on your behalf, ye shall offer a zachar tamim *(male without defect)*, of the cattle and of the sheep, or of the goats. 20 But whatsoever hath a mum, that shall ye not offer, for it shall not be for you leratzon *(acceptable)*. 21 And whosoever offereth a zevach shelamim unto

יז און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : יח רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

אַהרֹנען און צו זיינע זין , און צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun kinder ale tsu un zin zaine tsu un Aharonen
and Yisroel of children all to and sons his to and Aaron

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז עמיצער אַ מאַן פֿון דעם הויז
hoiz dem fun man a emitser az zei tsu zogn zolst
house the of man a someone that them to say you(SG) must

פֿון יִשְׂרָאֵל, אָדער פֿון דעם פֿרעמדן אין יִשְׂרָאֵל, וועט ברענגען זיין
zain brengen vet Yisroel in fremdn dem fun oder Yisroel fun
his bring will Yisroel in foreigner the of or Yisroel of

קָרבָּן , פֿון אַלע זייערע נדרים , אָדער פֿון אַלע זייערע פֿרייַוויליקע
fraivilike zeyere ale fun oder nedrim zeyere ale fun korben
freewill their all of or vows their all of korban

נדבֹה , וואָס זיי וועלן ברענגען צו ה פַּאַר אַ בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer a far Hashem tsu brengen veln zei vos nedove
olah a for Hashem to bring will they which donation

יט כדי איר זאָלט באַוויליקט ווערן , מוז עס זיין אַ זכר אָן אַ
a on zocher a zain es muz vern bavilikt zolt ir kedei
a without male a be it must become accepted shall you so that

פֿעלער , פֿון רינדער, פֿון שעפּסן, אָדער פֿון ציגן . כ קיינס וואָס אין אים
im in vos keins tsign fun oder shepsn fun rinder fun feler
it in which any goats of or sheep of cattle of blemish

איז דאָ אַ מום זאָלט איר נישט ברענגען, וואָרעם עס וועט אייַך נישט
nisht aich vet es vorem brengen nisht ir zolt mum a do iz
not you will it because bring not you shall flaw a here is

זײַן צו באַווילִיקונג. כא און אַז אַ מאַן וועט ברענגען אַ פֿרידאָפּפֿער
fridopfer a brengen vet man a az un bavilikung tsu zain
peace offering a bring will man a that and approved to be

צו ה , לויט אַ קלאָר אַרויסגערעדטן נדר , אָדער פֿאַר אַ
a far oder neyder aroisgeredtn klor a loit Hashem tsu
a for or vow articulated pure a according Hashem to

פֿרײַוויליקע נדבֿה , פֿון רינדער, אָדער פֿון שאָף , מוז עס זײַן נישט
nisht zain es muz shof fun oder rinder fun nedove fraivilike
not be it must sheep of or cattle of donation freewill

געפֿעלערט, כּדי באַווילִיקט צו ווערן ; קיין מום זאָל אין אים נישט
nisht im in zol mum kein vern tsu bavilikt kedei gefelert
not it in shall flaw any become to approved so that blemished

זײַן . כב אַ בלינדס, אָדער אַ געשעדיקטס, אָדער אַ פֿאַרקרײפּלטס, אָדער מיט
mit oder farkriplts a oder geshedikts a oder blinds a zain
with or crippled a or injured a or blind a be

אַ גוז , אָדער מיט טרוקענע קרעץ , אָדער פֿײַכטע קרעץ – די
di krets faichte oder krets trukene mit oder guz a
the scabies moist or scabies dry with or swelling a

דאָזיקע זאָלט איר נישט ברענגען צו ה , און נישט מאַכן פֿון זיי
zei fun machn nisht un Hashem tsu brengen nisht ir zolt dozike
them of make not and Hashem to bring not you shall these

אַ פֿײַעראָפּפֿער אויפֿן מזבח צו ה . כג און אַן אָקס אָדער אַ
a oder oks an un Hashem tsu mizbeyech oifn faieropfer a
a or bull an and Hashem to altar on offering by fire an

לאַם מיט איין גליד צו לאַנג אָדער צו קורץ, דאָס מעגסטו מאַכן
machn megstu dos kurts tsu oder lang tsu glid ein mit lam
make you may this short too or long too member one with lamb

אַ פֿרײַוויליקע נדבֿה , אָבער פֿאַר אַ נדר וועט עס נישט באַווילִיקט
bavilikt nisht es vet neyder a far ober nedove fraivilike a
approved not it will vow a for but donation freewill a

ווערן . כד און אַזאַ וואָס זײַנע געשלעכטגלידער זײַנען צעדריקט, אָדער
oder tsedrikt zainen geshlechtglider zaine vos aza un vern
or crushed are sex member his which such and become

צעהאַקט, אָדער אָנגעריסן, אָדער אויסגעשניטן, זאָלט איר נישט ברענגען צו
tsu brengen nisht ir zolt oisgeshniten oder ongerisn oder tsehakt
to bring not you shall excised or infected or cut

ה ; און איר זאָלט אין אײַער לאַנד נישט מאַכן אַזוי-וואָס. כה אַפֿילו
afile azoi-vos machn nisht land aier in zolt ir un Hashem
even like this make not land your in shall you and Hashem

פֿון דער האַנט פֿון אַ פֿרעמדן זאָלט איר נישט ברענגען די שפּײַז פֿון
fun shpaiz di brengen nisht ir zolt fremdn a fun hant der fun
of food the bring not you shall foreigner a of hand the of

אלוקיכם פֿון אַלע די דאָזיקע, ווײַל זייער פֿאַרדאָרבונג איז אין זיי ,
zei in iz fardarbung zeyer vorem dozike di ale fun Elokeichem
them in is corruption their because these the all of your G-d

אַ מום איז אין זיי ; זיי וועלן נישט באַווילִיקט ווערן פֿון אײַך.
aich fun vern bavilikt nisht veln zei zei in iz mum a
you from become approved not will they them in is flaw a

כו און ה האָט געredט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
say to so Moshe to spoken has Hashem and

Hashem to fulfill his neder, or as a nedavah in cattle or sheep, it shall be tamim *(perfect, without defect)* to be accepted; there shall be no mum therein. 22 Avveret *(blind)*, or injured, or charutz *(maimed)*, or having an abnormal growth, or dry skin eruption, or running sore, ye shall not offer these unto Hashem, nor make an offering by eish of them upon the Mizbe'ach unto Hashem. 23 Either a bull or a seh that hath a limb too long or too short thou mayest offer for a nedavah; but for a neder it shall not be accepted. 24 Ye shall not offer unto Hashem that which is bruised, or crushed, or torn, or cut; neither shall ye make any offering thereof in your eretz. 25 Neither from the hand of a ben nakhar shall ye offer the lechem Eloheichem of any of these; because their corruption is in them, and mum be in them: they shall not be accepted for you.

26 And Hashem spoke unto Moshe, saying,

כז אַ רינד , אָדער אַ שעפּס, אָדער אַ ציג , אַז עס ווערט
vet es az tsig a oder sheps a oder rind a
will it that goat a or sheep a or head of cattle a

געבאָרן ווערן , זאָל עס זיבן טעג זיין אונטער מוטער ,
muter zain unter zain teg zibn es zol vern geborn
mother his under be days seven it shall become given birth to

און פֿון אַכטן טאָג אָן און ווייטער ווערט עס באַווילקט ווערן פֿאַר
far vern bavilikt es vet vaiter un on tog achten fun un
for become approved it will further and on day the eighth of and

אַ קָרבָּן , אַ פֿייַעראָפּפֿער צו ה . כח און אַ רינד צי אַ
a tsi rind a un Hashem tsu faieropfer a korben a
a or head of cattle a and Hashem to offering by fire a korban a

שאָף , זאָלט איר עס נישט שעכטן אין איין טאָג מיט זיין קינד . כט און
un kind zain mit tog ein in shechtn nisht es ir zolt shof
and child its with day one in slaughter not it you shall sheep

אַז איר ווערט שלאַכטן אַ דאַנקאָפּפֿער צו ה , זאָלט איר עס
es ir zolt Hashem tsu dankopfer a shlachtn vet ir az
it you shall Hashem to thank offering a sacrifice will you when

שלאַכטן אַז איר זאָלט באַווילקט ווערן . ל אין דעם אייגענעם טאָג זאָל
zol tog eigenem dem in vern bavilikt zolt ir az shlachtn
shall day same the in become accepted shall you that sacrifice

עס געגעסן ווערן ; איר זאָלט נישט איבערלאָזן דערפֿון ביז אין דער
der in biz derfun iberlozen nisht zolt ir vern gegesn es
the in until thereof leave over not shall you become eaten it

פֿרי : איך בין ה . לא און איר זאָלט היטן מיַינע געבאָט און
un gebot maine hitn zolt ir un Hashem bin ich peire
and commands my keep shall you and Hashem am I morning

זיי טאָן: איך בין ה . לב און איר זאָלט נישט פֿאַרשוועכן מיַין
main farshvechn nisht zolt ir un Hashem bin ich ton zei
my profane not shall you and Hashem am I do them

הייליקן נאָמען , כדי איך זאָל זיין געהיילט צווישן די קינדער
kinder di tsvishn geheilikt zain zol ich kedei nomen heilikn
children the among treated as holy be shall I so that name holy

פֿון ישְׂרָאֵל: איך בין ה ווָאס הייליקט איר; לג דער ווָאס
vos der aich heilikt vos Hashem bin ich Yisroel fun
which the you sets apart as holy which Hashem am I Yisroel of

האָט אײַך אַרויסגעצויגן פֿון דעם לאַנד מִצרַיִם , צו זיין צו אײַך
aich tsu zain tsu Mitsrayim land dem fun aroisgetsoign aich hot
you to be to Egypt land the of brought out you has

אלקים : איך בין ה .
Hashem bin ich Elokim
Hashem am I G-d

כג

23 And Hashem spoke unto Moshe, saying, ב Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, Concerning the Mo'adim of Hashem, which ye shall proclaim to be mikra'ei kodesh, even these are My Mo'adim. ג Sheshet yamim shall work be done;

און ה האָט געריעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ב רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolst un Yisroel fun kinder di tsu
them to say you(SG) must and Yisroel of children the to

די יום-טובֿים פֿון ה ווָאס איר זאָלט זיי אויסרופֿן פֿאַר
far oisrufn zei zolt ir vos Hashem fun yom-tuvim di
for call out them shall you which Hashem of appointed festivals the

הייליקע פֿאַרזאַמלונגען – דאָס זיַינען מיַינע יום-טובֿים : ג זעקס
zeks yom-tuvim maine zainen dos farzamlunge heilike
six appointed festivals my are these assembly holy

but the yom hashevi'i is the Shabbos of Shabbaton, a mikra kodesh; ye shall do no work therein: it is the Shabbos to Hashem in all your dwellings.

[4] These are the Moa'dim of Hashem, even mikra'ei kodesh, which ye shall proclaim in their mo'adim. [5] In the fourteenth day of the first month at twilight is Hashem's Pesach. [6] And on the fifteenth day of the same month is the Chag HaMatzot unto Hashem; shivat yamim ye must eat matzot.

[7] In the Yom HaRishon ye shall have a mikra kodesh; ye shall do no melekhet avodah therein. [8] But ye shall offer an offering made by eish unto Hashem shivat yamim; in the seventh day is a mikra kodesh; ye shall do no melekhet avodah therein.

[9] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [10] Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When ye be come into HaAretz which I am giving unto you, and shall reap the harvest thereof, then ye shall bring an omer *(sheaf of barley)* of the reshit of your harvest unto the kohen; [11] And he shall wave the omer before Hashem,

טעג זאָל געטאָן ווערן אַרבעט, אָבער אויפֿן זיבעטן טאָג איז אַ שבת
Shabbos a iz tog zibetn oifn ober arbet vern geton zol teg
Shabbos a is day seventh on but work become done shall days

פֿון רוונג , אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע; קיין אַרבעט זאָלט איר נישט טאָן;
ton nisht ir zolt arbet kein farzamlunge heilike a ruung fun
do not you shall work any assembly holy a resting of

דאָס איז שבת צו ה אין אַלע אײַערע ווויונערטער.
voinerter aiere ale in Hashem tsu Shabbos iz dos
dwellings your all in Hashem to Shabbos is this

[ד] דאָס זײַנען די , יום-טובֿים פֿון ה די הייליקע
heilike di Hashem fun yom-tuvim di zainen dos
holy the Hashem of appointed festivals the are this

פֿאַרזאַמלונגען, וואָס איר זאָלט זיי אויסרופֿן אין זייער געשטעלטער
geshtelter zeyer in oisrufn zei zolt ir vos farzamlungen
appointed their in call out them shall you which gatherings

צײַט. [ה] אין ערשטן חודש , אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש , אַקעגן
akegn choidesh fun tog fertsntn in choidesh ershtn in tsait
about month of day fourteenth in month first in time

אָוונט , איז דער קָרבָּן-פֶּסַח צו ה . [ו] און אויפֿן פֿופֿצנטן טאָג
tog fuftsntn oifn un Hashem tsu korben-Pesach der iz ovnt
day fifteenth on and Hashem to Passover korben the is evening

פֿון דעם דאָזיקן חודש , איז דער יום-טובֿ פֿון מַצות צו
fun dem dozikn choidesh der iz yom-tov fun matsus tsu
of the this month the is festival of unleavened bread to

ה ; זיבן טעג זאָלט איר עסן מַצות .
Hashem zibn teg zolt ir esen matsus
Hashem seven days shall you eat unleavened bread

[ז] אין ערשטן טאָג זאָל אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע זײַן בײַ אײַך;
aich bai zain farzamlunge heilike a zol tog ershtn in
you by be gathering holy a shall day first in

קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן. [ח] און איר זאָלט ברענגען אַ
a brengen zolt ir un ton nisht ir zolt dinstarbet kein
a bring shall you and do not you shall service work any

פֿײַעראָפּפֿער צו ה זיבן טעג; אויפֿן זיבעטן טאָג איז אַ הייליקע
heilike a iz tog zibetn oifn teg zibn Hashem tsu faieropfer
holy a is day seventh on days seven Hashem to offering by fire

פֿאַרזאַמלונגע; קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן.
ton nisht ir zolt dinstarbet kein farzamlunge
do not you shall service work any gathering

[ט] און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן: [י] רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז איר
ir az zei tsu zogn zolst un Yisroel fun kinder di
you when them to say you(SG) must and Yisroel of children the

וועט קומען אין דעם לאַנד וואָס איך גיב אײַך, און איר וועט שניידן איר
ir shnaidn vet ir un aich gib ich vos land dem in kumen vet
its reap will you and you give I which land the in come will

שניט , זאָלט איר ברענגען אַ גאַרב פֿון אײַער ערשטן שניט צום כהן .
koyen tsum shnit ershtn aier fun garb a brengen ir zolt shnit
kohen to harvest first your of sheaf a bring you shall harvest

[יא] און ער זאָל אויפֿהייבן די גאַרב פֿאַר ה , פֿאַר אײַער אָננעמונג ;
onnemung aier far Hashem far garb di oifheibn zol er un
acceptance your for Hashem before sheaf the lift shall he and

for your acceptance; on the day after the Shabbos the kohen shall wave it. [12] And ye shall offer that day when ye wave the omer a keves tamim of the first year for an olah unto Hashem. [13] And the minchah thereof shall be two tenths-ephah of fine flour mingled with shemen, an offering made by eish unto Hashem for a re'ach nicho'ach; and the nesekh thereof shall be of yayin, the fourth part of a hin. [14] And ye shall eat neither lechem, nor roasted grain, nor plump kernels until the same day that ye have brought a korban unto Eloheichem; it shall be a chukkat olam throughout your dorot in all your dwellings.

[15] And ye shall count unto you from the day after the Shabbos, from the day that ye brought the omer of the wave offering; shevah shabbatot shall be complete, [16] Even unto the day after the seventh Shabbos shall ye count fifty days; and ye shall offer a minchah chadashah unto Hashem. [17] Ye shall bring out of your dwellings two lechem wave-offerings of two tenth ephah; they shall be of fine flour; they shall be baked with chametz; they are the bikkurim unto Hashem. [18] And ye shall offer with the lechem shivat kevasim

אויף מאָרגן נאָך דעם רוּטאָג זאָל זי דער כֹהן אויפהייבן. [יב] און איר
ir un oifheibn koyen der zi zol rutog dem noch morgn oif
you and lift up kohen the it shall rest day the after morrow on

זאָלט מאַכן , אין דעם טאָג וואָס איר הייבט אויף די גאַרב, אַ שעפּס
sheps a garb di oif heibt ir vos tog dem in machn zolt
sheep a sheaf the up raise you which day that in make shall

אָן אַ פֿעלער , אַ יאָריקן , פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה ;
Hashem tsu brandopfer a far yorikn a feler a on
Hashem to olah a for in its first year a blemish a without

[יג] און אַ שפּייזאָפּפֿער דערצו , צוויי צענטל זעמלמעל פֿאַרמישט מיט
mit farmisht zemelmel tsentl tsvei dertsu shpaizopfer a un
with mixed fine flour tenth two in addition minchah a and

איל, אַ פֿיַעראָפּפֿער צו ה פֿאַר אַ געשמאַקן ריח ; און אַ
a un reyech geshmakn a far Hashem tsu faieropfer a eil
a and aroma soothing a for Hashem to offering by fire a oil

גיסאָפּפֿער דערצו , ווייַן אַ פֿערטל הין. [יד] און ברויט, און
un broit un hin fertl a vain dertsu gisopfer
and bread and hin one-fourth a wine in addition drink offering

געבראָטענע קערנער, און פֿריש זאַנגען , זאָלט איר נישט עסן ביז דעם
dem biz esen nisht ir zolt zangen frish un kerner gebrente
the until eat not you shall ears of corn fresh and kernel roasted

דאָזיקן אייגענעם טאָג, ביז איר ברענגט דעם קָרבָּן פֿון אלוקיכם ;
Elokeichem fun korben dem brengt ir biz tog eigenem dozikn
your G-d of korban the bring you until day same this

אַן אייביק געזעץ אויף אייַערע דור-דורות אין אַלע אייַערע
aiere ale in dor-doires aiere oif gezets eibik an
your all in throughout generations your on law eternal an

ווויִנערטער.
voinerter
dwellings

[טו] און איר זאָלט אייַך ציילן פֿון אויף מאָרגן נאָך דעם רוטאָג ,
rutog dem noch morgn oif fun tseiln aich zolt ir un
rest day the after next day on from count you shall you and

פֿון דעם טאָג וואָס איר ברענגט די גאַרב פֿון אויפהייבונג; זיבן גאַנצע
gantse zibn oifheibung fun garb di brengt ir vos tog dem fun
whole seven wave of sheaf the bring you which day the from

וואָכן זאָלן עס זיַין ; [טז] ביז אויף מאָרגן נאָך דער זיבעטער וואָך
voch zibeter der noch morgn oif biz zain es zoln vochn
week seventh the after next day on until be it shall weeks

זאָלט איר אָפּציילן פֿופּציק טעג, און ברענגען אַ שפּייזאָפּפֿער פֿון דער
der fun shpaizopfer a brengen un teg fuftsik optseiln ir zolt
the of minchah a bring and days fifty count you shall

נייַער תּבוּאה צו ה . [יז] איר זאָלט ברענגען פֿון אייַערע ווויִנערטער
voinerter aiere fun brengen zolt ir Hashem tsu tvue naier
dwellings your from bring shall you Hashem to grain new

צוויי ברויטן פֿאַר אַן אויפהייבונג; פֿון צוויי צענטל זעמלמעל זאָלן
zoln zemelmel tsentl tsvei fun oifheibung an far broiten tsvei
shall fine flour tenth two of wave a for loaves two

זיי זיַין , געזייַערט זאָלן זיי געבאַקט ווערן , אַן ערשטגאָב צו
tsu ershtgob an vern gebakt zei zoln gezaiert zain zei
to first-offerings an become baked they shall leavened be them

ה . [יח] און איר זאָלט ברענגען מיטן ברויט זיבן שעפּסן יאָריקע
yorike shepsn zibn broit mitn brengen zolt ir un Hashem
in first year sheep seven bread with bring shall you and Hashem

temimim of the first year, and one young bull, and two rams; they shall be for an olah unto Hashem, with their minchot, and their nesakhim, even an offering made by eish, of re'ach nicho'ach unto Hashem. 19 Then ye shall sacrifice one kid of the goats for a chattat and two kevasim of the first year for a zevach of shelamim. 20 And the kohen shall wave them with the lechem of the bikkurim for a wave offering before Hashem, with the two kevasim; they shall be kodesh to Hashem for the kohen. 21 And ye shall proclaim on the same day, that it may be a mikra kodesh unto you; ye shall do no melekhet avodah therein; it shall be a chukkat olam in all your dwellings throughout your dorot.

אָן אַ פּעלער , און אין יונגן אָקס, און צוויי ווידערס; זיי זאָלן
zoln zei viders tsvei un oks yungn ein un feler a on
shall they rams two and bull young one and blemish a without

זיין אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה , מיט זייערע שפּייזאָפּפֿער און זייערע
zeyere un shpaizopfer zeyere mit Hashem tsu brandopfer a zain
their and minchah their with Hashem to olah an be

גיסאָפּפֿער – אַ פֿייַעראָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה .
Hashem tsu reyech geshmakn a far faieropfer a gisopfer
Hashem to aroma soothing a for offering by fire a drink offering

יט און איר זאָלט מאַכן איין ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער , און צוויי
tsvei un zindopfer a far tsignbok ein machn zolt ir un
two and sin offering a for billy goat one make shall you and

שעפּסן יאָריקע פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער . כ און דער כהן זאָל זיי
zei zol koyen der un fridopfer a far yorike shepsn
they shall kohen the and peace offering a for in first year sheep

אויפֿהייבן מיט דעם ברויט פֿון ערשטצייטיקן, אַן אויפֿהייבונג פֿאַר
far oifheibung an ershttsaitikn dem fun broit dem mit oifheibn
before wave a first-offering the of bread the with lift up

ה , מיט די צוויי שעפּסן; הייליק זאָלן זיי זיין צו ה , פֿאַרן
faran Hashem tsu zain zei zoln heilik shepsn tsvei di mit Hashem
for the Hashem to be they shall holy sheep two the with Hashem

כהן . כא און איר זאָלט מאַכן אַן אויסרופֿונג אין דעם דאָזיקן אייגענעם
eigenem dozikn dem in oisrufung an machn zolt ir un koyen
same this the in proclamation an make shall you and kohen

טאָג; אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע זאָל זיין בייַ אייַך; קיין דינסטאַרבעט זאָלט
zolt dinstarbet kein aich bai zain zol farzamlunge heilike a tog
shall service work any you by be shall gathering holy a day

איר נישט טאָן. אַן אייביק געזעץ אין אַלע אייַערע ווווינערטער אויף אייַערע
aiere oif voinerter aiere ale in gezets eibik an ton nisht ir
your on dwellings your all in law eternal an do not you

דור-דורות .
dor-doires
throughout generations

22 And when ye reap the harvest of your land, thou shalt not reap to the edges of thy sadeh when thou reapest, neither shalt thou gather the gleanings of thy harvest; thou shalt leave them unto the oni *(poor)*, and to the ger: I am Hashem Eloheichem.

כב און אַז איר שניידט דעם שניט פֿון אייַער לאַנד, זאָלסטו
zolstu land aier fun shnit dem shnaidt ir az un
shall you land your of harvest the reap you when and

נישט דערענדיקן דעם עק פֿון דיין פֿעלד בייַ דיין שניידן , און דעם
dem un shnaidn dain bai feld dain fun ek dem derendikn nisht
the and reaping your by field your of end the complete not

נאָכקלייַב פֿון דיין שניט זאָלסטו נישט נאָכקלייַבן ; פֿאַרן
faran nochklaibn nisht zolstu shnit dain fun nochklaib
for the after gather not shall you harvest your of after gather

אָרעמאַן און פֿאַרן פֿרעמדן זאָלסטו זיי איבערלאָזן: איך בין
bin ich iberlozen zei zolstu fremdn faran un oreman
am I leave over them shall you foreigner for the and poor person

ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem
your G-d Hashem

23 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 24 Speak unto the Bnei Yisroel, saying, In the seventh month, in the first day of

כג און ה האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: כד רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

די קינדער פֿון ישׂראֵל, אַזוי צו זאָגן: אין זיבעטן חודש , אין ערשטן
ershtn in choidesh zibetn in zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di
first in month seventh in say to so Yisroel of children the

the month, shall ye have a Shabbaton, a zikhron teru'ah mikra kodesh.
25 Ye shall do no melekhet avodah therein; but ye shall offer an offering made by eish unto Hashem.

26 And Hashem spoke unto Moshe, saying,

27 Also on the tenth day of this seventh month there shall be Yom Kippurim; it shall be a mikra kodesh unto you; and ye shall afflict your nefashot, and offer an offering made by eish unto Hashem.
28 And ye shall do no work in that same day; for it is Yom Kippurim, to make kapporah for you before Hashem Eloheichem. 29 For whatsoever nefesh it be that shall not be afflicted in that same day, he shall be cut off from among his people. 30 And whatsoever nefesh it be that doeth any work in that same day, that nefesh will I destroy from among his people.
31 Ye shall do no manner of work; it shall be a chukkat olam throughout your dorot in all your dwellings.
32 It shall be unto you a Shabbos Shabbaton, and ye shall afflict your nefashot; in the ninth day of the month at erev, from erev unto erev, shall ye observe your Shabbos.

טָאג פֿון חודש , זאָל זיין ביי אייך אַ רוואונג , אַ דערמאָנונג
dermonung a ruung a aich bai zain zol choidesh fun tog
memorial portion a complete rest a you by be shall month of day

דורך שאַלונג , אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע. כה קיין דינסטאַרבעט זאָלט
zolt dinstarbet kein farzamlunge heilike a shalung durch
shall service work to gathering holy a trumpet sound by

איר נישט טאָן, און איר זאָלט ברענגען אַ פֿייַעראָפּפֿער צו ה .
Hashem tsu faieropfer a brengen zolt ir un ton nisht ir
Hashem to offering by fire a bring shall you and do not you

כו און ה האָט געריידט צו משהן , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
say to so Moshe to spoken has Hashem and

כז אָבער אין צענטן טאָג פֿון דעם דאָזיקן זיבעטן חודש איז דער טאָג
tog der iz choidesh zibetn dozikn dem fun tog tsentn in ober
day the is month seventh this the of day tenth in but

פֿון פֿאַרגעבונג ; אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע זאָל זיין בייַ אייַך, און איר זאָלט
zolt ir un aich bai zain zol farzamlunge heilike a fargebung fun
shall you and you by be shall gathering holy a forgiveness of

פֿייַניקן אייַער זעל, און ברענגען אַ פֿייַעראָפּפֿער צו ה .
Hashem tsu faieropfer a brengen un zel aier painiken
Hashem to offering by fire a bring and soul your afflict

כח און קיין אַרבעט זאָלט איר נישט טאָן אין דעם דאָזיקן אייגענעם טאָג,
tog eigenem dozikn dem in ton nisht ir zolt arbet kein un
day same this the in do not you shall work any and

ווייל אַ טאָג פֿון פֿאַרגעבונג איז דאָס, מכפּר צו זיין אויף אייַך
aich oif zain tsu mechaper dos iz fargebung fun tog a vail
you on be to expiate this is forgiveness of day a because

פֿאַר ה אלוקיכם . כט וואָרעם יעטוועדער זעל וואָס ווער זיך
zich ver vos zel yetveder vorem Elokeichem Hashem far
self will which soul every for your G-d Hashem before

נישט פֿייַניקן אין דעם דאָזיקן אייגענעם טאָג, זאָל פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn zol tog eigenem dozikn dem in painiken nisht
become cut off shall day same this the in afflict not

פֿון איר פֿאָלק . ל און יעטוועדער מענטש וואָס ווען טאָן עפּעס אַן
an epes ton vet vos mentsh yetveder un folk ir fun
a anything do will which man every and people you from

אַרבעט אין דעם דאָזיקן אייגענעם טאָג, יענע זעל וועל איך אונטערברענגען
unterbrengen ich vel zel yene tog eigenem dozikn dem in arbet
destroy I will soul that day same this the in work

פֿון צווישן איר פֿאָלק . לא קיין אַרבעט זאָלט איר נישט טאָן; אַן אייביק
eibik an ton nisht ir zolt arbet kein folk ir tsvishn fun
eternal an do not you shall work any people its among from

געזעץ אויף אייַערע דור-דורות אין אַלע אייַערע וווינערטער.
voinerter aiere ale in dor-doires aiere oif gezets
dwellings your all in throughout generations your on law

לב אַ שבת פֿון רוואונג איז עס פֿאַר אייַך; און איר זאָלט פֿייַניקן
painiken zolt ir un aich far es iz ruung fun Shabbos a
afflict shall you and you for it is complete rest of Shabbos a

אייַער זעל; אין נייַנטן טאָג פֿון חודש אין אָוונט , פֿון אָוונט ביז
biz ovnt fun ovnt in choidesh fun tog naintn in zel aier
until evening from evening in month of day ninth in soul your

אָוונט , זאָלט איר האַלטן אייַער שבת .
Shabbos aier haltn ir zolt ovnt
Shabbos your hold you shall evening

לג אוֹן ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : לד רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun tog fuftsntn in zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di
this the of day fifteenth in say to so Yisroel of children the

זיבעטן חודש איז דער יום-טובֿ פֿון סוכּות זיבן טעג צו ה .
Hashem tsu teg zibn Sukkot fun yom-tov der iz choidesh zibetn
Hashem to days seven Sukkot of festival the is month seventh

לה אין ערשטן טאָג איז אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע; קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר
ir zolt dinstarbet kein farzamlunge heilike a iz tog ershtn in
you shall service work any gathering holy a is day first in

נישט טאָן. לו זיבן טעג זאָלט איר ברענגען אַ פֿייַעראָפּפֿער צו ה ;
Hashem tsu faieropfer a brengen ir zolt teg zibn ton nisht
Hashem to offering by fire a bring you shall days seven do not

אויפֿן אַכטן טאָג זאָל אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע זיין בייַ אייַך, און איר
ir un aich bai zain farzamlunge heilike a zol tog achten oifn
you and you by be gathering holy a shall day the eighth on

זאָלט ברענגען אַ פֿייַעראָפּפֿער צו ה ; אַ הייליקע איינזאַמלונג איז
iz ainzamlung heilike a Hashem tsu faieropfer a brengen zolt
is gathering holy a Hashem to offering by fire a bring shall

דאָס; קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן.
ton nisht ir zolt dinstarbet kein dos
do not you shall service work any this

לז דאָס זיינען די יום-טובֿים פֿון ה , וואָס איר
ir vos Hashem fun yom-tuvim di zainen dos
you which Hashem of appointed festivals the are these

זאָלט זיי אויסרופֿן פֿאַר הייליקע פֿאַרזאַמלונגען, צו ברענגען אַ
a brengen tsu farzamlungen heilike far oisrufn zei zolt
an bring to gatherings holy for call out them shall

פֿייַעראָפּפֿער צו ה , אַ בראַנדאָפּפֿער, און אַ שפּייַזאָפּפֿער, אַ
a shpaizopfer a un brandopfer a Hashem tsu faieropfer
a minchah a and olah a Hashem to offering by fire

שלאַכטאָפּפֿער , און גיסאָפּפֿער ; וואָס פֿאַר איטלעכן טאָג, אין
in tog itlechn far vos gisopfer un shlachtopfer
in day each for which are drink offering and slaughter sacrifice

זיין טאָג. לח אָחוץ די שבתים פֿון ה , און אָחוץ
achuts un Hashem fun Shabbosim di achuts tog zain
aside from and Hashem of sabbaths the aside from day its

אייַערע גאָבן, און אָחוץ אַלע אייַערע נדרים , און אָחוץ אַלע
ale achuts un nedrim aiere ale achuts un gobn aiere
all aside from and vows your all aside from and gifts your

אייַערע נדבֿות , וואָס איר וועט געבן צו ה .
Hashem tsu gebn vet ir vos nedoves aiere
Hashem to give will you which freewill offerings your

לט אָבער אין דעם פֿופֿצנטן טאָג פֿון זיבעטן חודש , ווען איר זאָמלט
zamlt ir ven choidesh zibetn fun tog fuftsntn dem in ober
gather you when month seventh of day fifteenth the in but

אַין דעם אייַנטראָג פֿון לאַנד, זאָלט איר פֿייַערן דעם פֿייַערטאָג פֿון
fun faiertog dem faiern ir zolt land fun aintrog dem ain
of festival day the celebrate you shall land of produce the in

זיבן טעג; אין ערשטן טאָג זאָל זיין אַ רוואונג , און
ה zibn teg Hashem un ruung a zain zol tog ershtn in
and complete rest a be shall day first in days seven Hashem

33 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 34 Speak unto the Bnei Yisroel, saying, The fifteenth day of this seventh month shall be the Chag HaSukkot for shivat yamim unto Hashem. 35 On the Yom HaRishon shall be a mikra kodesh; ye shall do no melekhet avodah *(laborious work)* therein. 36 Shivat yamim ye shall offer an offering made by eish unto Hashem; on the eighth day shall be a mikra kodesh unto you; and ye shall offer an offering made by eish unto Hashem; it is an atzeret *(assembly)*; and ye shall do no melekhet avodah therein.

37 These are the Mo'adim of Hashem, which ye shall proclaim to be mikra'ei kodesh, to offer an offering made by eish unto Hashem — an olah *(burnt offering)*, and a minchah, a zevach, and nesakhim, every required thing upon its day, 38 Beside the Shabbatot of Hashem, and beside your mattenot, and beside all your nederim, and beside all your nedavot *(freewill offerings)*, which ye give unto Hashem.

39 Also in the fifteenth day of the seventh month, when ye have gathered in the crop of HaAretz, ye shall keep a Chag *(Feast)* unto Hashem shivat yamim; on the first day

shall be a Shabbaton, and on the eighth day shall be a Shabbaton. [40] And ye shall take you on the Yom HaRishon the fruit of the citron tree, branches of temarim *(date palms)*, and twigs of plaited trees, and willows of the brook; and ye shall rejoice before Hashem Eloheichem shivat yamim. [41] And ye shall keep it a Chag *(Feast)* unto Hashem shivat yamim in the shanah. It shall be a chukkat olam in your dorot; ye shall celebrate it in the seventh month. [42] Ye shall dwell in sukkot shivat yamim; all that are the Ezrach Yisroel shall dwell in sukkot, [43] That your dorot may know that I made the Bnei Yisroel to dwell in sukkot, when I brought them out of Eretz Mitzrayim: I am Hashem Eloheichem.

[44] And Moshe declared unto the Bnei Yisroel the Mo'adim of Hashem.

24 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Command the Bnei Yisroel, that they bring unto thee pure shemen zayit beaten for the light, to kindle the Ner Tamid *(Perpetual Lamp)*. [3] Outside the Parochet *(Curtain)* of the Edut, in the Ohel Mo'ed shall Aharon set it in order from erev unto boker before Hashem

אויפֿן אַכטן טאָג אַ רואונג . מ און איר זאָלט אײַך נעמען אין
oifn achten tog a ruung un ir zolt aich nemen in
on the eighth day a rest complete and you shall you for take in

ערשטן טאָג פֿרוכט פֿון אַ שיינעם בוים , טייטלבלעטער , און
ershtn tog frucht fun a sheinem boim teitlbleter un
first day fruit of a beautiful tree branches of date palms and

צוויַגן פֿון אַ געדיכטן בוים , און וועַרבעס פֿון טײַך , און איר זאָלט
tsvaign fun a gedichtn boim un verbes fun taich un ir zolt
branches of a dense tree and willows of brook and you and shall

זיך פֿריַען פֿאַר ה אלוקיכם זיבן טעג . מא און איר זאָלט עס
es zolt ir un teg zibn Elokeichem Hashem far freyen zich
it shall you and days seven your G-d Hashem before rejoice self

פֿיַערן אַ פֿיַערטאָג צו ה זיבן טעג אין יאָר ; אַן אייביק געזעץ
gezets eibik an yor in teg zibn Hashem tsu faiertog a faiern
law eternal an year in days seven Hashem to festival day a celebrate

אויף אײַערע דור-דורות ; אין זיבעטן חודש זאָלט איר עס
es ir zolt choidesh zibetn in dor-doires aiere oif
it you shall month seventh in throughout generations your on

פֿיַערן . מב אין סוכּות זאָלט איר זיצן זיבן טעג ; אַלע אײַנגעבאָרענע אין
faiern in aingeborene ale teg zibn zitsn ir zolt Sukkot in
celebrate in native-born all days seven sit you shall Sukkot in

יִשְׂרָאֵל זאָלן זיצן אין סוכּות . מג כּדי אײַערע דור-דורות
Yisroel zoln zitsn in Sukkot kedei aiere dor-doires
Yisrael shall sit in shelters so that your generations

זאָלן וויסן , אַז אין בײַדלעך האָב איך געמאַכט זיצן די קינדער פֿון
zoln visen az in baidlech hob ich gemacht zitsn di kinder fun
shall know that in shelters I have made sit the children of

יִשְׂרָאֵל , וועַן איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם : איך בין
Yisroel ven ich hob zei aroisgetsoign fun land Mitsrayim ich bin
Yisrael when I have they brought out of land Egypt I am

ה אלוקיכם .
Hashem Elokeichem
Hashem your G-d

מד און משה האָט אָנגעזאָגט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל די
un Moshe hot ongezogt di kinder fun Yisroel di
and Moshe has ordered the children of Yisrael the

יום-טובֿים פֿון ה .
yom-tuvim fun Hashem
appointed festivals of Hashem

כד

און ה האָט געזעדט צו משהן , אזוי צו זאָגן :
un Hashem hot geredt tsu Mosheen tsu azoi zogn
and Hashem has spoken to Moshe so say

ב באַפֿעל די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל , זיי זאָלן דיר
bafel di kinder fun Yisroel zei zoln dir
command the children of Yisrael they shall you(SG)

ברענגען ריינע געשלאָגענע בוימל פֿאַר דער לייַכטונג , אויף אָנצוצינדן
brengen reine geshlogene boimel far der laichtung oif ontsutsindn
bring pure pressed olive for the lighting up kindle

אַ ליכט תּמיד . ג דרויסן פֿון פָּרוכֶת פֿון דעם צייגנים אין
a licht tamid dem fun droisn fun parochet tseignim in
a light continual the of outside curtain of witnesses in

אוֹהל-מוֹעד זאָל עס אַהרן צוריכטן אויף פֿון אָוונט ביז אין
ohel-moed zol es Aharon tsurichtn oif fun ovnt biz in
Tent of Meeting shall it Aaron arrange up from evening until in

tamid *(continually)*; it shall be a chukkat olam in your dorot. [4] He shall set in order the nerot *(lamps)* upon the Menorah Hatehorah before Hashem tamid *(continually)*.

[5] And thou shalt take fine flour, and bake Sheteym Esreh Challot thereof; two tenths of an ephah shall be in Challah Echat. [6] And thou shalt set them in two rows, six on a row, upon the Shulchan HaTahor before Hashem. [7] And thou shalt put levonah zakkah *(pure incense)* upon each row, that it may be on the lechem for a memorial portion, even an offering made by eish unto Hashem. [8] Shabbos after Shabbos he shall set it in order before Hashem tamid, from the Bnei Yisroel as a Brit Olam. [9] And it shall be for Aharon and for his Banim; and they shall eat it in the Makom Kadosh; for it is kodesh kodashim unto him of the offerings of Hashem made by eish, a chok olam.

[10] And the ben isha Yisroelit, whose father was an Egyptian, went out among the Bnei Yisroel; and this ben isha Yisroeli and a man of Yisroel fought together in the machaneh; [11] And the ben haisha Yisroelit pronounced HaShem and blasphemed in

דער פֿרי פֿאַר ה תּמיד ; אַן אייביק געזעץ אויף אײַערע
aiere oif gezets eibik an ; tamid Hashem far peire der
your on law eternal an continually Hashem before morning the

דור-דורות . ד אין דער ריינער מנורה זאָל ער צוריכטן
dor-doires . reiner der in menoyre zol er tsurichtn
throughout generations . pure the in lampstand he shall arrange

די רערלעך פֿאַר ה תּמיד .
di rerlech far Hashem tamid .
the branches before Hashem continually .

ה און זאָלסט נעמען זעמלמעל, און אויסבאַקן דערפֿון צוועלף
un zolst nemen zemelmel , un oisbakn derfun tsvelf
and you(SG) must take fine flour , and bake from it twelve

חלות ; פֿון צוויי צענטל אֵיפֿה זאָל זײַן יעטוועדער חלה . ו און
chalus ; loaves two of tenths ephah shall be zain zol eife tsentl tsvei fun chale . yetveder un
and ; two tenths of an ephah shall be each challah . and

זאָלסט זיי לייגן אין צוויי רייען, זעקס אין אַ רי , אויפֿן ריינעם
zolst zei leign in tsvei reyen , zeks in a rei , oifn reinem
you(SG) must them put in two rows , six in a row , on pure

טיש פֿאַר ה . ז און זאָלסט אַרויפֿטאָן אויף
tish far Hashem . un zolst aroifton oif
table of food before Hashem . and you(SG) must put on

איטלעכער רי לויטערן וויַרעך, כּדי עס זאָל זײַן צו דעם ברויט
itlecher rei loitern vairech , kedei es zol zain tsu dem broit
each row pure incense so that it shall be to the bread

פֿאַר אַ דערמאָנונג , אַ פֿײַעראָפֿפֿער צו ה . ח שבת אין
far a dermonung , a faieropfer tsu Hashem . Shabbos in
for a memorial portion , a offering by fire to Hashem . Shabbos by

שבת זאָל ער עס אויסלייגן פֿאַר ה תּמיד ; פֿון די
Shabbos zol er es oisleigen far Hashem tamid ; fun di
Shabbos he shall arrange it before Hashem continually ; from the

קינדער פֿון ישׂרָאֵל אַן אייביקער ברית . ט און עס זאָל געהערן צו
kinder fun Yisroel an eibiker bris . un es zol gehern tsu
children of Yisroel an everlasting covenant . and it shall belong to

אַהרֹנען און זײַנע קינדער , און זיי זאָלן עס עסן אין אַ הייליקן
Aharonen tsu un zaine kinder , un zei zoln es esen in a heilikn
Aaron and to his children , and they shall eat it in a holy

אָרט , וואָרעם אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס, וואָס געהערט צו אים
ort , vorem a heilikste heilikeit iz dos , vos gehert tsu im
place for a most holy holiness is this , which belongs to him

פֿון די פֿײַעראָפֿפֿער פֿון ה ; אַן אייביק רעכט.
fun di faieropfer fun Hashem ; an eibik recht .
of the offerings by fire of Hashem ; an eternal right .

י און דער זון פֿון אַ פֿרוי פֿון ישׂרָאֵל, וואָס איז געווען דער
un der zun fun a froi fun Yisroel , vos iz geven der
and the son of a woman of Yisroel , which is having been the

זון פֿון אַ מאַן אַ מִצרי , איז אַרויסגעגאַנגען צווישן די קינדער
zun fun a man a mitsri , iz aroisgegangen tsvishn di kinder
son of a man an Egyptian , is come out among the children

פֿון ישׂרָאֵל; און דער זון פֿון דער פֿרוי פֿון ישׂרָאֵל און אַ מאַן
fun Yisroel ; un der zun fun der froi fun Yisroel un a man
of Yisroel ; and the son of the woman of Yisroel and a man

פֿון ישׂרָאֵל האָבן זיך געקריגט אין לאַגער. יא און דער זון פֿון דער
fun Yisroel hobn zich gekrigt in lager . un der zun fun der
of Yisroel have contended self in camp . and the son of the

a curse. And they brought him unto Moshe; (and shem immo was Shelomit bat Divri, of the tribe of Dan;) [12] And they put him in custody, that the mind of Hashem might be showed them.

פֿרוי פֿון ישׂראל האָט געלעסטערט דעם נאָמען, און געשאָלטן, און
un gesholtn un nomen dem gelestert hot Yisroel fun froi
and cursed and name the blasphemed has Yisroel of woman

מע האָט אים געבראַכט צו משהן. און דער נאָמען פֿון זיין מוטער
muter zain fun nomen der un Mosheen tsu gebracht im hot me
mother his of name the and Moshe to brought him has one

איז געווען שלומית, די טאָכטער פֿון דִבְרִין, פֿון שבט דָן.
Dan sheyvet fun Divrin fun tochter di Shelomit geven iz
Dan tribe of of Divri of daughter the Shelomit having been is

יב און מע האָט אים אַרײַנגעזעצט אין וואַך, ביז מע וועט זיי באַשײדן
basheidn zei vet me biz vach in araingezetst im hot me un
resolve them will one until guard in placed him has one and

לויט דעם מויל פֿון ה.
Hashem fun moil dem loit
Hashem of mouth the according

[13] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [14] Bring forth him that hath blasphemed outside the machaneh; and let all that heard him lay their hands upon his head, and let kol HaEdah stone him. [15] And thou shalt speak unto the Bnei Yisroel, saying, Whosoever curseth Elohav shall bear his chet. [16] And he that blasphemeth the Shem of Hashem, he shall surely be put to death, and kol HaEdah shall certainly stone him; as well the ger, as the ezrach, when he blasphemeth the Shem of Hashem, shall be put to death.

יג האָט ה געזאָגט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: יד פֿיר אַרויס
arois fir zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt Hashem hot
out lead say to so Moshe to spoken Hashem has

דעם וואָס האָט געשאָלטן, אויסן לאַגער, און אַלע וואָס האָבן
hobn vos ale un lager oisn gesholtn hot vos dem
have which all and camp outside cursed has which the one

געהערט זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויף זײַן קאָפּ, און די גאַנצע
gantse di un kop zain oif hent zeyere onlenen zoln gehert
whole the and head his on hands their lay shall heard

עדה זאָל אים פֿאַרשטיינען. טו און צו די קינדער פֿון ישׂראל
Yisroel fun kinder di tsu un farshteinen im zol eide
Yisroel of children the to and stone him shall congregation

זאָלסטו רעדן, אַזוי צו זאָגן: יעטוועדער מאַן וואָס וועט שילטן זײַן
zain shiltn vet vos man yetveder zogn tsu azoi redn zolstu
his curse will which man every say to so speak shall you

גֿ-ט, זאָל טראָגן זײַן זינד. טז און דער וואָס לעסטערט דעם
dem lestert vos der un zind zain trogn zol G-t
the blasphemes which the one and sin his bear shall G-d

נאָמען פֿון ה, זאָל טייטן געטייט וווערן; פֿאַרשטיינען זאָל
nomen fun Hashem teitn zol geteit vern farshteinen zol
name of Hashem to kill shall caused to die become shall stone

אים פֿאַרשטיינען די גאַנצע עדה; ווי דער פֿרעמדער אַזוי דער
der azoi fremder der vi eide gantse di farshteinen im
the so foreigner the as congregation whole the stone him

אײַנגעבאָרענער, אַז ער לעסטערט דעם נאָמען, זאָל ער געטייט
geteit er zol nomen dem lestert er az aingeborener
caused to die he shall name the blasphemes he that native

וווערן.
vern
become

[17] And he that taketh the nefesh of any man shall surely be put to death. [18] And he that taketh the nefesh of a beast shall make it good; nefesh takhat nefesh. [19] And if a man cause a mum in his

יז און אַז אַ מאַן וועט דערשלאָגן עמיצן אַ מענטשן צום טויט,
toit tsum mentshn a emitsn dershlogn vet man a az un
death to man a someone kill will man a when and

זאָל ער טייטן געטייט וווערן. יח און דער וואָס דערשלאָגט
dershlogt vos der un vern geteit teitn er zol
kills which the one and become caused to die kill he shall

אַ בהמה צום טויט, זאָל זי אָפּצאָלן; אַ לעבן פֿאַר אַ לעבן.
lebn a far lebn a optsolen zi zol toit tsum beheime a
life a for life a make restitution it shall death to beast a

neighbor; as he hath done, so shall it be done to him; [20] Fracture for fracture, eye for eye, tooth for tooth; as he hath caused a mum in an adam, so shall it be done to him. [21] And he that killeth a beast, he shall restitute it; and he that killeth a man, he shall be put to death. [22] Ye shall have mishpat echad, as well for the ger, as for the ezrach: for I am Hashem Eloheichem.

יט און אַז אַ מאַן וועט מאַכן זײַן חבֿר אַ מום, זאָל געטאָן ווערן
vern geton zol mum a chever zain machn vet man a az un
become done shall flaw a fellow his make will man a when and

צו אים אַזוי ווי ער האָט געטאָן: כ אַ בראָך פֿאַר אַ בראָך, אַן אויג פֿאַר אַן
an far oig an broch a far broch a geton hot er vi azoi im tsu
an for eye an break a for break a done has he as thus him to

אויג, אַ צאָן פֿאַר אַ צאָן; אַזוי ווי דער מום וואָס ער וועט מאַכן
machn vet er vos mum der vi azoi tson a far tson a oig
make will he which flaw the as so tooth a for tooth a eye

דעם מענטשן, אַזוי זאָל גענאַכט ווערן צו אים. כא יאָ, דער
der yo im tsu vern gemacht zol azoi mentshn dem
the one yes him to become made shall so man the

וואָס דערשלאָגט אַ בהמה מוז זי אָפּצאָלן; און דער וואָס
vos der un optsolen zi muz beheime a dershlogt vos
which the and make restitution it must beast a kills which

דערשלאָגט אַ מענטשן מוז געטייט ווערן. כב איין געזעץ זאָל
dershlogt a mentshn muz geteit vern ein gezets zol
kills a man must caused to die become one law shall

זײַן בײַ אײַך, ווי דער פֿרעמדער אַזוי זאָל זײַן דער אײַנגעבאָרענער,
aingeborener der zain zol azoi fremder der vi aich bai zain
native the be shall thus foreigner the as you by be

וואָרעם איך בין ה׳ אלוקיכם.
Elokeichem Hashem bin ich vorem
your G-d Hashem am I for

[23] And Moshe spoke to the Bnei Yisroel, that they should bring forth him that had blasphemed out of the machaneh, and stone him with stones. And the Bnei Yisroel did as Hashem commanded Moshe.

כג און משה האָט געזאָגט צו די קינדער פֿון ישׂראל, און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel fun kinder di tsu geredt hot Moshe un
have they and Israel of children the to spoken has Moshe and

אַרויסגעפֿירט דעם וואָס האָט געשאָלטן אויסן לאַגער, און האָבן אים
im hobn un lager oisn gesholtn hot vos dem aroisgefirt
him have and camp outside cursed has which the led out

פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער; און די קינדער פֿון ישׂראל האָבן געטאָן אַזוי
azoi geton hobn Yisroel fun kinder di un shteiner mit farvorfen
so done have Yisroel of children the and stones with pelt with

ווי ה׳ האָט באַפֿוילן משהן.
Mosheen bafoiln hot Hashem vi
Moshe commanded has Hashem as

BEHAR

בהר

25 And Hashem spoke unto Moshe in Mt. Sinai, saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When ye come into HaAretz which I give you, then shall HaAretz observe a Shabbos rest unto Hashem. [3] Six years thou shalt sow thy sadeh, and six years thou shalt prune thy kerem, and gather in the fruit thereof; [4] But in

כה

א און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן אויפֿן באַרג סיני,
Sinai barg oifn Mosheen tsu geredt hot Hashem un
Sinai mount on Moshe to spoken has Hashem and

אַזוי צו זאָגן: ב רעד צו די קינדער פֿון ישׂראל, און
un Yisroel fun kinder di tsu red zogn tsu azoi
and Israel of children the to speak say to so

זאָלסט זאָגן צו זיי: אַז איר וועט קומען אין דעם לאַנד וואָס
vos land dem in kumen vet ir az zei tsu zogn zolst
which land the in come will you when them to say you(SG) must

איך גיב אײַך, זאָל דאָס לאַנד האַלטן אַ שבת צו ה׳. ג זעקס יאָר
yor zeks Hashem tsu Shabbos a haltn land dos zol aich gib ich
years six Hashem to Shabbos a hold land the shall you give I

זאָלסטו פֿאַרזייען דײַן פֿעלד, און זעקס יאָר זאָלסטו אַרומשנײַדן
arumshnaidn zolstu yor zeks un feld dain farzeyen zolstu
prune shall you years six and field your sow shall you

the Shanah HaShevi'it shall be a Shabbos Shabbaton unto HaAretz, a Shabbos unto Hashem; thou shalt neither sow thy sadeh, nor prune thy kerem *(vineyard)*.

דיין ווײַנגאָרטן , און איינזאַמלען דעם אײַנטראָג דערפון. ד אָבער
dain vaingorten un ainzamlen dem aintrog derfun ober
your vineyard and gather together the produce thereof but

אויפֿן זיבעטן יאָר זאָל זײַן אַ שבת פֿון רוואונג פֿאַרן לאַנד,
oifn zibetn yor zol zain a Shabbos fun ruung faran land
on seventh year shall be a Shabbos of complete rest for the land

אַ שבת צו ה ; דײַן פֿעלד זאָלסטו נישט פֿאַרזייען, און דײַן
a Shabbos tsu Hashem ; dain feld zolstu nisht farzeyen un dain
a Shabbos to Hashem ; your field shall you not sow and your

ווײַנגאָרטן זאָלסטו נישט אַרומשנײַדן .
vaingorten zolstu nisht arumshnaidn
vineyard shall you not prune

5 That which groweth of its own accord of thy harvest thou shalt not reap, neither gather the grapes of thy untended vine; for it is Shnat Shabbaton unto HaAretz. 6 And the Shabbos of HaAretz shall be food for you; for thee, and for thy eved, and for thy maid, and for thy hired servant, and for thy toshav *(guest)* that sojourneth with thee. 7 And for thy cattle, and for the wild animals that are in thy land, shall all the tevuah *(increase)* thereof be to eat.

ה דעם נאָכוווּקס פֿון דײַן שניט זאָלסטו נישט שניידן , און
dem nochvuks fun dain shnit zolstu nisht shnaidn un
aftergrowth of your harvest shall you not reap and

די טרויבן פֿון דײַנע נישט באַשניטענע ווײַנשטאָקן זאָלסטו נישט
di troibn fun daine nisht bashnitene vainshtokn zolstu nisht
the grapes of your not pruned vine shall you not

האַרבסטן; אַ יאָר פֿון רוואונג זאָל עס זײַן פֿאַרן לאַנד. ו און
harbstn ; a yor fun ruung zol es zain faran land un
harvest of a year shall complete rest for the land and

די שבת-פֿרוכט פֿון לאַנד זאָל זײַן פֿאַר אײַך צום עסן : פֿאַר
di Shabbos-frucht fun land zol zain far aich tsum esen far
the sabbath of land shall be for you to eat for

דיר , און פֿאַר דײַן קנעכט , און פֿאַר דײַן דינסט ,
dir un far dain knecht un far dain dinst
you(SG) and for your servants and for your female servant

און פֿאַר דײַן געדונגענעם , און פֿאַר דײַן איינגעוואַנדערטן , וואָס
un far dain gedungenem un far dain aingevandertn vos
and for your hired worker and for your resident immigrant which

האַלט זיך אויף בײַ דיר ; ז און פֿאַר דײַן בהמה , און פֿאַר דער
halt zich oif bai dir ; un far dain beheime un far der
hold self on by you(SG) ; and for your livestock and for the

חיה וואָס אין דײַן לאַנד, זאָל זײַן איר גאַנצער איינטראָג צום
chaye vos in dain land zol zain ir gantser aintrog tsum
wild animals which in your land shall be its whole produce to

עסן .
esen
eat

8 And thou shalt count seven Shabbatot of shanim unto thee, seven times seven shanim; and the period of the sheva Shabbatot of shanim shall be unto thee forty and nine shanim.

9 Then shalt thou cause the shofar to sound a broken blast on the tenth day of the seventh month, in the Yom HaKippurim

ח און זאָלסט דיר אָפּציילן זיבן שבתים יאָרן , זיבן מאָל זיבן
un zolst dir optseiln zibn Shabbosim yorn , zibn mol zibn
and you shall count seven sabbaths years , seven times seven

יאָר ; און די טעג פֿון די זיבן שבתים יאָרן וועלן דיר זײַן
yor ; un di teg fun di zibn Shabbosim yorn veln dir zain
years ; and the days of the seven sabbaths years will to you(SG) be

שאָלונג דעמאָלט זאָלסטו אַרויסלאָזן אַ ט . ניין און פֿערציק יאָר
shalung dentsmol zolstu aroislozn a fertsik un nain yor
trumpet sound then shall you let out a forty and nine years

פֿון שופֿר ; אין זיבעטן חודש , אין צענטן טאָג פֿון חודש , אום
fun shoifer ; in zibetn choidesh , in tsentn tog fun choidesh um
of shofar ; in seventh month , in tenth day of month on

יום-כּפּור , זאָלט איר אַרויסלאָזן אַ שופֿר אין אײַער גאַנצן
Yom-Kippor , zolt ir aroislozn a shoifer in aier gantsn
Yom Kippur , shall you allow to be free a shofar in your entire

shall ye make the shofar sound throughout all your land. [10] And ye shall treat as kodesh the fiftieth year, and proclaim deror *(freedom)* throughout all the land unto all the inhabitants thereof; it shall be a Yovel *(Jubilee)* unto you; and ye shall return every man unto the ancestral heritage of his possession, and ye shall return every man unto his mishpochah. [11] A Yovel shall that fiftieth year be unto you; ye shall not sow, neither reap that which groweth of itself in it, nor gather the grapes in it of thy untended vine, [12] For it is the Yovel; it shall be kodesh unto you; ye shall eat the tevuah *(increase)* thereof out of the sadeh. [13] In this Shnat Yovel ye shall return every man unto his possession. [14] And if thou sell ought unto thy neighbor, or buyest ought of thy neighbor's hand, ye shall not take advantage of one another. [15] According to the number of shanim after the Yovel thou shalt buy of thy neighbor, and according unto the number of shanim of the tevuot *(harvests, increases)* he shall sell unto thee. [16] According to the multitude of shanim thou shalt increase the price thereof, and according to the fewness of shanim thou shalt diminish the price of it; for according to the number of the shanim of

לאַנד. י און איר זאָלט הייליקן דאָס פֿופֿציקסטע יאָר, און אויסרופֿן אַ
a oisrufn un yor fuftsikste dos heilikn zolt ir un land
a call out and year fiftieth this consecrate shall you and land

פֿרייַלאָזונג אין לאַנד פֿאַר אַלע אירע באַווינער; יובֿל זאָל עס אײַך זײַן;
zain aich es zol Yuval bavoiner ire ale far land in frailozung
be you it shall Yovel inhabitants its all for land in freedom

און איר זאָלט אײַך אומקערן איטלעכער צו זײַן אייגנטום, און
un eigentum zain tsu itlecher umkeren aich zolt ir un
and ancestral property his to each return you shall you and

איטלעכער צו זײַן משפּחה זאָלט איר אײַך אומקערן. יא יובֿל זאָל
zol Yuval umkeren aich ir zolt mishpoche zain tsu itlecher
shall Yovel return you you shall family his to each

דאָס פֿופֿציקסטע יאָר אײַך זײַן; איר זאָלט נישט זייען, און נישט
nisht un zeyen nisht zolt ir zain aich yor fuftsikste dos
not and sow not shall you be for you year fiftieth this

שניידן זײַנע נאָכוווּקסן, און נישט האַרבסטן זײַנע נישט באַשניטענע
bashnitene nisht zaine harbstn nisht un nochvuksn zaine shnaidn
pruned not its harvest not and aftergrowths its reap

ווײַנשטאָקן. יב ווארעם יובֿל איז דאָס; הייליק זאָל עס אײַך זײַן; פֿון
fun zain aich es zol heilik dos iz Yuval vorem vainshtokn
of be for you it shall holy this is Yovel because grape vine

פֿעלד אַראָפּ זאָלט איר עסן זײַן תּבֿואה. יג אין דעם דאָזיקן יאָר פֿון יובֿל
Yuval fun yor dozikn dem in tvue zain esen ir zolt arop feld
Yovel of year this the in crop its eat you shall down field

זאָלט איר אײַך אומקערן איטלעכער צו זײַן אייגנטום. יד און
zolt ir aich umkeren itlecher tsu zain eigentum un
shall you you return each to its ancestral property and

אַז איר וועט פֿאַרקויפֿן אַ פֿאַרקויפֿונג צו דײַן חבֿר, אָדער קויפֿן
az ir vet farkoifung a farkoifen tsu dain chever oder koifn
when you will sell a farkoifen to your neighbor or buy

פֿון דער האַנט פֿון דײַן חבֿר, זאָלט איר נישט נאָכן איינער דעם
dem einer narn nisht ir zolt chever dain fun hant der fun
the one fool not you shall neighbor your of hand the from

אַנדערן. טו לויט דער צאָל פֿון די יאָרן נאָכן יובֿל זאָלסטו
andern zolstu Yuval nochn yorn di fun tsol der loit
another shall you Yovel after years the of number of the according

קויפֿן פֿון דײַן חבֿר; לויט דער צאָל פֿון תּבֿואה-יאָרן
koifn fun dain chever loit der tsol fun tvue-yorn
buy your neighbor according the of number of crop-years

זאָל ער דיר פֿאַרקויפֿן. טז לויט דער מערקייט פֿון די יאָרן
zol er dir farkoifen loit der merkeit fun di yorn
he shall you(SG) to sell according the of multitude the years

זאָלסטו מערן דעם מקח דערפֿון, און לויט דער מינערקייט פֿון
zolstu mern dem mekh derfun un loit der minerkeit fun
shall you increase the price thereof and according the of fewness

די יאָרן זאָלסטו מינערן דעם מקח דערפֿון; ווארעם צאָל
di yorn zolstu minern dem mekh derfun vorem tsol
the years shall you reduce the price thereof because number

פֿון תּבֿואות פֿאַרקויפֿט ער דיר. יז און איר זאָלט נישט נאָרן איינער
fun tvues farkoift er dir un ir zolt nisht narn einer
of grain sold he you(SG) to and you shall not fool one

דעם אַנדערן, און זאָלסט מורא האָבן פֿאַר דײַן ג-ט, ווארעם
dem andern un zolst hobn moire far dain G-t vorem
the another and must you(SG) have fear before your G-d because

the tevuot doth he sell unto thee. 17 Ye shall not therefore take advantage of one another; but thou shalt fear Eloheicha: for I am Hashem Eloheichem. 18 Wherefore ye shall do My chukkot, and be shomer over My mishpatim, and do them; and ye shall dwell in HaAretz in safety. 19 And HaAretz shall yield her pri, and ye shall eat your fill, and dwell therein in safety. 20 And if ye shall say, What shall we eat in the shanah hashevi'it? Behold, we shall not sow, nor gather in our tevuah; 21 Then I will command Birkhati *(My Blessing)* upon you in the sixth year, and it shall bring forth the tevuah for shalosh hashanim. 22 And ye shall sow the shanah hasheminit, and eat yet of tevuah yashan *(old increase)* until the ninth year; until her harvest come in, ye shall eat of the yashan *(old)*. 23 HaAretz shall not be sold permanently: for HaAretz is Mine, for ye are gerim and toshavim with Me. 24 And in all the eretz of your possession ye shall grant a Geulah for HaAretz. 25 If thy brother become poor, and hath sold away some of his possession, and his Go'el HaKarov *(Near Kinsman Redeemer)* come to redeem it, then shall he redeem that which his brother sold. 26 And if the man does not have for him a Go'el, and himself be able to effect the Geulah, 27 Then

איך בין ה אלוקיכם . יח און איר זאָלט טאָן מײַנע חוקים , און
un chukkim maine ton zolt ir un Elokeichem Hashem bin ich
and statutes my do shall you and your G-d Hashem am I

היטן מײַנע געזעצן , און זיי טאָן, כּדי איר זאָלט זיצן אויף אײַער
aier oif zitsn zolt ir kedei ton zei un gezetsn maine hitn
your on sit shall you so that do them and laws my keep

לאַנד אין זיכערקייט. יט און דאָס לאַנד וועט געבן איר פֿרוכט, און איר וועט
vet ir un frucht ir gebn vet land dos un zicherkeit in land
will you and fruit you give will land this and security in land

עסן צו זאַט, און וועט זיצן אין זיכערקייט דערויף . כ און אַז איר
ir az un deroif zicherkeit in zitsn vet un zat tsu esen
you when and thereon security in sit will and fill to eat

וועט זאָגן: וואָס וועלן מיר עסן אין זיבעטן יאָר? מיר וועלן דאָך נישט
nisht doch veln mir yor zibetn in esen mir veln vos zogn vet
not still will we year seventh in eat we will what say will

זייען , און נישט איַנזאַמלען אונדזער תּבֿואה? כא וועל איך באַפֿעלן מײַן
main bafeln ich vel tvue undzer ainzamlen nisht un zeyen
my command I will crop our gather in not and sow

ברכה אויף אײַך אין דעם זעקסטן יאָר , און עס וועט ברענגען תּבֿואה פֿאַר
far tvue brengen vet es un yor zekstn dem in aich oif broche
for crop bring will it and year sixth the in you on blessing

דריַי יאָר . כב און אַז איר וועט זייען אויפֿן אַכטן יאָר , וועט איר
ir vet yor achten oifn zeyen vet ir az un yor drai
you will year the eighth for sow will you that and year three

עסן פֿון דער תּבֿואה, דאָס אַלטע; ביזן נײַנטן יאָר , ביז עס קומט זײַן
zain kumt es biz yor naintn bizn alte dos tvue der fun esen
its come it until year ninth until old the crop the of eat

תּבֿואה, וועט איר עסן דאָס אַלטע. כג און די ערד זאָל נישט פֿאַרקויפֿט
farkoift nisht zol erd di un alte dos esen ir vet tvue
sold not shall land the and old this eat you will crop

ווערן אויף אייביק , וואָרעם צו מיר געהערט די ערד; וואָרעם פֿרעמדע
fremde vorem erd di gehert mir tsu vorem eibik oif vern
strangers for land the belongs me to for eternity on become

און אײַנגעוואַנדערטע זײַט איר בײַ מיר. כד און אין דעם גאַנצן לאַנד
land gantsn dem in un mir bai ir zait aingevanderte un
land all the in and me with you are immigrant residents and

פֿון אײַער אײגנטום זאָלט איר געבן דער ערד אַן אויסלייזונג .
oisleizung an erd der gebn ir zolt eigentum aier fun
redemption a land the give you shall ancestral property your of

כה אַז דײַן ברודער וועט אָרעם ווערן , און וועט פֿאַרקויפֿן פֿון זײַן
zain fun farkoifen vet un vern orim vet bruder dain az
his of sell will and become poor will brother your if

אײגנטום , זאָל קומען זײַן קרוֹב וואָס איז דער
der iz vos korev zain kumen zol eigentum
the is which close relative his come shall ancestral property

נענטסטער צו אים, און אויסלייזן דעם פֿאַרקויף פֿון זײַן ברודער. כו און
un bruder zain fun farkoif dem oisleizen un im tsu nentster
and brother his of sale the redeem and him to nearest

אַז אַ מאַן וועט נישט האָבן קיין אויסלייזער, אָבער זײַן האַנט וועט ווערן
vern vet hant zain ober oisleizer kein hobn nisht vet man a az
become will hand his but redeemer any have not will man a if

let him count the shanim from the sale thereof, and refund the balance unto the man to whom he sold it; that he may return unto his possession. 28 But if he be not able to restore it to him, then that which is sold shall remain in the hand of him that hath bought it until the Shnat HaYovel; and in the Yovel it shall be returned, and he shall return unto his possession.

כז זאָל / zol / shall
אויסצולייזן, / oistsuleizn / redeem
עס / es / it
גענוג / genug / enough
צונויפקריגן / tsunoifkrign / obtain together
וועט / vet / will
ער / er / he
און / un / and
פֿאַרמעגלעך, / farmeglech / wealthy
ער באַרעכענען / resht dem tsuriktsoln / rest the refund
די / di / the
יאָרן / yorn / years
פֿון / fun / of
זיין / zain / his
פֿאַרקויפֿונג, / farkoifung / sale
און / un / and
צוריקצאָלן / tsuriktsoln / refund
דעם / dem / the
רעשט / resht / balance
צו / tsu / to
דעם / dem / the
מאַן / man / man
וואָס / vos / which
ער / er / he
האָט / hot / has
עס / es / it
אים / im / him
פֿאַרקויפֿט; / farkoift / sold
אויב / oib / if
אָבער / ober / but
ער / er / he
זאָל / zol / shall
זיך / zich / self
צו / tsu / to
אומקערן / umkeren / return back
קען / ken / can
ער / er / he
זיין / zain / his
האַנט / hant / hand
כח אויב אָבער זיין אייגנטום . / eigentum / ancestral property
זיין / zain / his
צו / tsu / to
אומקערן / umkeren / return back
קען / ken / can
ער / er / he
זיין / zain / his
פֿאַרקויף / farkoif / sold
נישט / nisht / not
צונויפקריגן / tsunoifkrign / obtain together
גענוג / genug / enough
אים / im / him
צוריקצוצאָלן , / tsuriktsutsoln / to pay back
זאָל / zol / shall
זיין / zain / his
פֿאַרקויף / farkoif / sold
בלייבן / blaibn / remains
אין / in / in
דער / der / the
האַנט / hant / hand
פֿון / fun / of
דעם / dem / the one
וואָס / vos / which
האָט / hot / has
עס / es / it
געקויפֿט, / gekoift / bought
ביז / biz / until
דעם / dem / the
יאָר / yor / year
פֿון / fun / of
יובֿל , / Yuval / Yovel
און / un / and
אום / um / on
יובֿל / Yuval / Yovel
זאָל / zol / shall
ער / er / he
זיך / zich / self
אַרויסגיין; / aroisgein / go out
און / un / and
ער / er / he
זאָל / zol / shall
אומקערן / umkeren / return
זיין / zain / his
צו / tsu / to
אייגנטום . / eigentum / ancestral property

29 And if a man sell a bais moshav in a walled city, then he retains the right of Geulah a full year after its sale; within a full year may he redeem it. 30 And if it be not redeemed within the space of a full year, then the bais that is in the walled city shall be established forever to him that bought it throughout his dorot; it shall not return in the Yovel. 31 But the batim *(houses)* of the villages which have no chomah *(wall)* round about them shall be considered as the fields of the country; Geulah shall be for it, and in the Yovel it must return. 32 Notwithstanding, the towns of the Levi'im, and the batim *(houses)* of the towns of their possession, there is a Geulat Olam

כט און / un / and
אַז / az / if
אַ / a / a
מאַן / man / man
וועט / vet / will
פֿאַרקויפֿן / farkoifen / sell
אַ / a / a
ווינהויז / voinhoiz / house
אין / in / in
אַ / a / a
שטאָט / shtot / city
מיט / mit / with
זיין / zain / his
אויסלייזרעכט / oisleizrecht / ransom
זאָל / zol / shall
ער / er / he
דאָס / dos / this
זיך / zich / self
ענדיקט / endikt / finishs
עס / es / it
ביז / biz / until
אַ / a / a
יאָר / yor / year
מויער, / moier / wall
זאָל / zol / shall
זיין / zain / his
אויסלייזרעכט / oisleizrecht / ransom
פֿון / fun / of
זיין / zain / his
פֿאַרקויפֿונג; / farkoifung / sale
ל אויב אָבער / ober oib / but if
זאָל / zol / shall
ער / er / he
זיין / zain / his
אויסלייזרעכט. / oisleizrecht / ransom
יאָר / yor / year
אַ / a / a
מויער, / moier / wall
זאָל / zol / shall
דאָס / dos / this
הויז / hoiz / house
וואָס / vos / which
האָט / hot / has
אַ / a / a
דעראויף / deroif / thereon
ניט / nisht / not
וועט / vet / will
עס / es / it
ווערן / vern / become
פֿול / ful / full
ביז / biz / until
עס / es / it
וועט / vet / will
ווערט / vert / be
גאָנץ / gants / entire
יאָר, / yor / year
זאָל / zol / shall
דאָס / dos / this
הויז / hoiz / house
אין / in / in
דער / der / the
שטאָט / shtot / city
וואָס / vos / which
האָט / hot / has
עס / es / it
געקויפֿט, / gekoift / bought
אויף / oif / on
אייביק / eibik / ever
בייַ / bai / by
זיינע / zaine / his
בלייבן / blaibn / remain
לא אָבער די / di ober / the but
דור-דורות / dor-doires / throughout generations
; עס / es / it
זאָל / zol / shall
נישט / nisht / not
אַרויסגיין / aroisgein / go out
אום / um / on
יובֿל . / Yuval / Yovel
הייַזער / haizer / houses
פֿון / fun / of
די / di / the
דערפֿער, / derfer / towns
וואָס / vos / which
האָבן / hobn / have
נישט / nisht / not
קיין / kein / any
מויער / moier / wall
רונד / rund / round
אַרום , / arum / around
זאָלן / zoln / shall
זיי / zei / they
צום / tsum / to
פֿעלד / feld / field
פֿון / fun / of
לאַנד; / land / land
זאָלן / zoln / shall
זיי / zei / they
אַן / an / a
האָבן / hobn / have
צוגערעכנט / tsugerechnt / reckoned
ווערן / vern / become
לב און / un / and
אום / um / on
יובֿל / Yuval / Yovel
זאָלן / zoln / shall
זיי / zei / they
אַרויסגיין. / aroisgein / go out
אויסלייזונג , / oisleizung / redemption
פֿון / fun / of
די / di / the
שטעט / shtet / cities

for the Levi'im. 33 And what one will buy from the Levi'im, the bais that was sold, and the town of his possession, shall be released in the year of Yovel; for the batim of the towns of the Levi'im are their possession among the Bnei Yisroel. 34 But the sadeh of the open land of their towns may not be sold; for it is their achuzzat olam *(perpetual heritage)*.

די לְוִיִּם , די הַיִּזער פֿון די שטעט פֿון זייער – אייגנטום
eigentum zeyer fun shtet di fun haizer di Leviim di
ancestral property their of cities the of houses the Levites the

די לְוִיִּם האָבן אַן אייביק אויסלייזרעכט. לג און אַז מע וועט קויפֿן
koifn vet me az un oisleizrecht eibik an hobn Leviim di
buy will one that and ransom eternal an have Levites the

פֿון די לְוִיִּם , זאָל דאָס פֿאַרקויפֿטע הויז אין דער שטאָט פֿון זיין
zain fun shtot der in hoiz farkoifte dos zol Leviim di fun
his of city the in house sold this shall Levites the from

אייגנטום אַרויסגיין אום יוֹבֵל , וואָרעם די הַיִּזער פֿון די שטעט
shtet di fun haizer di vorem Yuval um aroisgein eigentum
cities the of houses the because Yovel on go out ancestral property

פֿון די לְוִיִּם דאָס איז זייער אייגנטום צווישן די קינדער פֿון
fun kinder di tsvishn eigentum zeyer iz dos Leviim di fun
of children the among ancestral property their is this Levites the of

יִשְׂרָאֵל. לד אָבער דאָס פֿעלד פֿון דעם פֿרייַען פּלאַץ אַרום זייערע שטעט קען
ken shtet zeyere arum plats fraien dem fun feld dos ober Yisroel
can cities their round place open the of field this but Yisroel

נישט פֿאַרקויפֿט ווערן , וואָרעם אַן אייביק אייגנטום איז דאָס
nisht farkoift vern vorem an eibik eigentum iz dos
not sold become because eternal an ancestral property is this

זיי .
zei
to them

[35] And if thy brother become poor, and his hand fails with thee; then thou shalt strengthen him; yea, though he be a ger, or a toshav; that he may live among thee. [36] Take thou no neshekh of him, or increase; but fear Eloheicha; that thy brother may live among thee. [37] Thou shalt not lend him thy kesef at neshekh, nor give him thy food for increase. [38] I am Hashem Eloheichem, which brought you forth out of Eretz Mitzrayim, to give you Eretz Kena'an, and to be Elohim unto you.

לה און אַז דיַין ברודער וועט אָרימ ווערן , און זיַין האַנט וועט
vet hant zain un vern orim vet bruder dain az un
will hand his and become poor will brother your if and

זיַין געפֿעַלן בייַ דיר , זאָלסטו אים אויפֿהאַלטן ווי אַ פֿרעמדן
fremdn a vi oifhaltn im zolstu dir bai gefaln zain
foreigner a as uphold him shall you to you(SG) with fallen be

און אײַנגעוואַנדערטן , אַז ער זאָל קענען לעבן בייַ דיר .
un aingevandertn az er zol kenen lebn bai dir
and resident immigrant that he shall can live by you(SG) to

לו זאָלסט נישט נעמען פֿון אים צינזן אָדער מערונג , און
un merung oder tsinzn im fun nemen nisht zolst
and interest or interest him of take not you(SG) must

זאָלסט מורא האָבן פֿאַר דיַין ג-ט; כדי דיַין ברודער זאָל
zol bruder dain kedei G-t dain far hobn moire zolst
shall brother your so that G-d your before have fear you(SG) must

קענען לעבן בייַ דיר . לז זאָלסט אים נישט געבן דיַין
dain gebn nisht im zolst dir bai lebn kenen
your give not him you(SG) must to you(SG) among live can

געלט אויף צינזן , און דיַין עסנווארג זאָלסטו נישט געבן אויף
oif gebn nisht zolstu esnvarg dain un tsinzn oif gelt
on give not shall you food your and interest on money

מערונג . לח איך בין ה אלוקיכם ווָאס האָט אײַך אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign aich hot vos Elokeichem Hashem bin ich merung
brought out you has which your G-d Hashem am I increase

פֿון דעם לאַנד מִצרַיִם , אײַך צו געבן דאָס לאַנד כְּנַעַן , צו זיַין צו
tsu zain tsu Kenaan land dos gebn tsu aich Mitsrayim land dem fun
to be to Canaan land this give to you Egypt land the of

אײַך צום אלקים .
Elokim tsum aich
G-d to the you

[39] And if thy brother that dwelleth by thee become poor, and be sold unto thee, thou shalt not compel him to do avodat eved; [40] But as a sakhir, and as a toshav, he shall be among thee, and shall serve thee unto the Shnat HaYovel. [41] And then shall he depart from thee, both he and his banim with him, and shall return unto his own mishpochah, and unto the Achuzzat of his Avot shall he return. [42] For they are My Eved, which I brought forth out of Eretz Mitzrayim; they shall not be sold in the manner of an eved. [43] Thou shalt not rule over him with rigor; but shalt fear Eloheicha. [44] Both thy bondmen, and thy bondmaids, which thou shalt have, shall be of the Goyim that are round about you; of them shall ye buy eved and amah. [45] Moreover of the bnei hatoshavim that do sojourn among you, of them shall ye buy, and of their mishpachot that are among you, which they fathered in your land; and they shall be your possession. [46] And ye shall take them as an inheritance for your banim after you, to inherit them for a possession; they shall be your bondmen forever; but over your brethren, the Bnei Yisroel, ye shall not rule one over another with rigor.

לט און אַז דײַן ברודער ווערט בײַ דיר , ווען
vet un dir bai vern orim vet bruder dain az un
will and to you(SG) by become poor will brother your if and

זיך פֿאַרקויפֿן צו דיר , זאָלסטו נישט אַרבעטן מיט אים אַזוי ווי מע
me vi azoi im mit arbeten nisht zolstu dir tsu farkoifen zich
one as so him with work not shall you you(SG) to sold self

אַרבעט מיט אַ קנעכט. מ ווי אַ געדונגענער , ווי אַן איינגעוואַנדערטער,
aingevanderter an vi gedungener a vi knecht a mit arbet
immigrant an as hired worker a as slave a with works

זאָל ער זײַן בײַ דיר ; ביז דעם יאָר פֿון יובֿל זאָל ער
er zol Yuval fun yor dem biz dir bai zain er zol
he shall Yovel of year the until to you(SG) among be he shall

דינען בײַ דיר . מא דענצמאָל זאָל ער אַרויסגיין פֿון דיר ,
dir fun aroisgein er zol dentsmol dir bai dinen
you(SG) from go out he shall then you(SG) with serve

ער און זײַנע קינדער מיט אים, און ער זאָל זיך אומקערן צו זײַן
zain tsu umkeren zich zol er un im mit kinder zaine un er
his to return self shall he and him with children his and he

משפּחה , און צו דעם אייגנטום פֿון זײַנע עלטערן זאָל ער
er zol eltern zaine fun eigentum dem tsu un mishpoche
he shall fathers his of ancestral property the to and family

זיך אומקערן. מב ווארעם מײַנע קנעכט זײַנען זיי , וואָס איך האָב
hob ich vos zei zainen knecht maine vorem umkeren zich
have I which they are servants my because return self

זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם ; זיי טאָרן נישט
nisht torn zei Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei
not be allowed to they Egypt land from brought out them

פֿאַרקויפֿט ווערן ווי מע פֿאַרקויפֿט אַ קנעכט. מג זאָלסט נישט
nisht zolst knecht a farkoift me vi vern farkoift
not you(SG) must slave a sells one as become sold

געוואלטיקן איבער אים מיט האַרטקייט, און זאָלסט מורא האָבן
hobn moire zolst un hartikeit mit im iber geveltikn
have fear you(SG) must and harshness with him over rule

פֿאַר דיין ג-ט. מד און דײַן קנעכט און דײַן דינסט , וואָס
far dain un knecht dain un dinst vos
before G-d your and bondmen your and female servant your which

ווועלן זײַן בײַ דיר – פֿון די פֿעלקער וואָס אַרום אײַך, פֿון זיי
veln zain bai dir fun di felker vos arum aich fun zei
will be with you(SG) from the nations which round you from them

זאָלט איר קויפֿן אַ קנעכט אָדער אַ דינסט . מה און אויך פֿון די
di fun oich un dinst a oder knecht a koifn ir zolt
the of also and female servant a or bondmen a buy you shall

קינדער פֿון די איינגעוואַנדערטע וואָס האַלטן זיך אויף בײַ אײַך,
aich bai oif zich haltn vos aingevanderte di fun kinder
you among on self hold which immigrant residents the of children

פֿון זיי קענט איר קויפֿן, און פֿון זייערע משפּחות וואָס בײַ
bai vos mishpoches zeyere fun un koifn ir kent zei fun
among which families their of and buy you can them from

אײַך, וואָס זיי האָבן געבאָרן אין אײַער לאַנד; און זיי קענען אײַך
aich kenen zei un land aier in geborn hobn zei vos aich
you can they and land your in given birth to have they which you

ווערן צום אייגנטום . מו און איר קענט זיי לאָזן בירושה
vern tsum eigentum tsum vern lozn zei kent ir un beyerushe
as an inheritance leave them can you and possession to become

צו אײַערע קינדער נאָך אײַך, צו אַרבן פֿאַר אַן אײגנטום ; אויף
oif eigentum an far arben tsu aich noch kinder aiere tsu
on possession a for inherit to you after children your to

אײביק קענט איר אַרבעטן מיט זיי ; אָבער איבער אײַערע ברידער , די
di brider aiere iber ober zei mit arbeten ir kent eibik
the brothers your over but them with work you can eternal

קינדער פֿון ישׂרָאֵל, איינער איבערן אַנדערן , זאָלט איר נישט געוועלטיקן
geveltikn nisht ir zolt andern ibern einer Yisroel fun kinder
rule not you shall another over one Israel of children

מיט האַרטיקייט.
hartikeit mit
harshness with

[47] And if a ger or toshav grow rich by thee, and thy brother that dwelleth by him grow poor, and sell himself unto the foreigner among thee, or to the eker *(member)* mishpachat of the ger; [48] After that he is sold, his Geulah remains; one of his brethren may redeem him, [49] Either his dod, or ben dod of him, may redeem him, or any that is near of kin unto him of his mishpachat may redeem him; or if he be able, he may redeem himself. [50] And he shall reckon with him that bought him from the year that he was sold to him unto the Shnat HaYovel; and the price of his release shall be based on the number of shanim, according to the value of a sakhir's pay shall it be with him. [51] If there be yet many shanim remaining, according unto them he shall give for his Geulah the kesef that he was bought for. [52] And if there remain but few shanim unto the Shnat HaYovel, then he shall count that, and according unto his shanim shall he pay the price of his

מז און אַז די האַנט פֿון דעם פֿרעמדן אָדער דעם אײַנגעוואַנדערטן
aingevandertn dem oder fremdn dem fun hant di az un
resident immigrant the or foreigner the of hand the that and

בײַ דיר ווען ווערן פֿאַרמעגלעך, און דײַן ברודער ווען אָרעם
orim vet bruder dain un farmeglech vern vet dir bai
poor will brother your and wealthy become will you(SG) by

ווערן לעבן אים, און ווען זיך פֿאַרקויפֿן צו דעם אײַנגעוואַנדערטן
aingevandertn dem tsu farkoifen zich vet un im lebn vern
resident immigrant the to sell self will and him near become

פֿרעמדן בײַ דיר , אָדער צו אַן אָפּשטאַם פֿון אַ פֿרעמדנס
fremdns a fun opshtam an tsu oder dir bai fremdn
foreigner's a of descent an to or you(SG) among foreigner

משפּחה , מח קען ער, נאָכדעם ווי ער האָט זיך פֿאַרקויפֿט, האָבן
hobn farkoift zich hot er vi nochdem er ken mishpoche
have sold self has he that after he can family

אַן אויסלייזונג ; איינער פֿון זײַנע ברידער קען אים אויסלייזן; מט אָדער
oder oisleizen im ken brider zaine fun einer oisleizung an
or redeem him can brothers his of one redemption a

זײַן פֿעטער, אָדער זײַן פֿעטערס זון קען אים אויסלייזן, אָדער עמיצער
emitser oder oisleizen im ken zun feters zain oder feter zain
someone or redeem him can son uncle's his or uncle his

אַ לײַב-קרוב פֿון זײַן משפּחה קען אים אויסלייזן; אָדער, אויב זײַן
zain oib oder oisleizen im ken mishpoche zain fun laib-krub a
his if or redeem him can family his of close kin a

האַנט ווערט פֿאַרמעגלעך, קען ער זיך אַליין אויסלייזן. נ און ער זאָל
zol er un oisleizen alein zich er ken farmeglech vert hant
shall he and redeem self him he can wealthy shall be hand

זיך אויסרעכענען מיט זײַן קויפֿער, פֿון דעם יאָר וואָס ער האָט זיך
zich hot er vos yor dem fun koifer zain mit oisrechenen zich
self has he which year the from buyer his with calculate self

פֿאַרקויפֿט צו אים ביז דעם יאָר פֿון יובֿל , און דאָס געלט פֿון זײַן
zain fun gelt dos un Yuval fun yor dem biz im tsu farkoift
his of money this and Yovel of year the until him to sold

פֿאַרקויפֿונג זאָל אויסגעוואָרפֿן ווערן לויט דער צאָל פֿון
fun tsol der loit vern oisgevorfn zol farkoifung
of number of the according become dealt with shall sale

יאָרן ; אַזוי ווי די טעג פֿון אַ געדונגענעם זאָל זײַן וואָס ער איז
iz er vos zain zol gedungenem a fun teg di vi azoi yorn
is he which be shall hired worker a of days the as thus years

אָפּגעווען בײַ אים. נא סײַ עס זײַנען נאָך דאָ פֿיל יאָרן , זאָל
zol yorn fil do noch zainen es sai im bai opgeven
shall years many here yet are there if him with stay for a time

Geulah. [53] And as a sakhir hired shanah b'shanah shall he be with him; and the other shall not rule with rigor over him in thy sight. [54] And if he be not redeemed in these shanim, then he shall be released in the Shnat HaYovel, both he, and his banim with him. [55] For unto Me the Bnei Yisroel are avadim; they are My avadim whom I brought forth out of Eretz Mitzrayim: I am Hashem Eloheichem.

ער לויט זיי צוריקצאָלן פֿון זיין פּריַיז פֿאַר זיַין אויסלייזונג ,
er loit zei tsuriktsoln fun zain praiz far zain oisleizung
he according to them refund his from price his for redemption

נב און סיַי עס זיַינען געבליבן ווינציק יאָרן ביז דעם יאָר פֿון
un sai es zainen geblibn vintsik yorn biz dem yor fun
and whether it are remain few years until the year of

יוֹבֵל , זאָל ער זיך מיט אים אויסרעכענען; ווי נאָך זיַינע יאָרן זאָל ער
Yuval er zol yorn zaine noch vi oisrechenen im mit zich er zol
Yovel he shall years his after as calculate him with self he shall

צוריקצאָלן פֿאַר זיַין אויסלייזונג . נג אַזוי ווי אַ געדונגענער פֿון יאָר
tsuriktsoln far zain oisleizung azoi vi a gedungener fun yor
refund his for redemption thus as a hired worker from year

צו יאָר זאָל ער זיַין ביַי אים; ער זאָל נישט געווינט טיקן איבער אים
tsu yor zol er zain bai im nisht zol er geveltikn iber im
to year he shall year his with be he shall not rule over him

מיט האַרטיקייט פֿאַר דיַינע אויגן. נד און אויב ער וועט נישט אויסגעלייזט
mit hartikeit far daine oign un oib er vet nisht geveltzeizt
with harshness before your eyes and if he will not redeemed

ווערן אויף די דאָזיקע אופֿנים , זאָל ער אַרויסגיין אין יאָר פֿון יוֹבֵל ,
vuvrn oif di dozike oifanem , zol er aroisgein in yor fun Yuval
become on the this manner , shall he go out in year of Yovel

ער און זיַינע קינדער מיט אים. נה וואָרעם צו מיר זיַינען די קינדער
er un zaine kinder mit im . vorem tsu mir zainen di kinder
he and his children with him . because me to are the children

פֿון ישׂרָאֵל קנעכט ; מיַינע קנעכט זיַינען זיי , וואָס איך האָב זיי
fun Yisroel knecht ; maine knecht zainen zei , vos ich hob zei
of Yisroel servants ; my servants are they , which I have them

אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם : איך בין ה אלוקיכם .
aroisgetsoign fun land Mitsrayim : ich bin Hashem Elokeichem .
out brought from land Egypt I am Hashem your G-d

כו

26 Ye shall not make for you elilim or pesel or set up matzevah, neither shall ye set up even maskit *(carved stone)* in your land, lehishtachavot *(to bow down)* unto it: for I am Hashem Eloheichem.

איר זאָלט אייַך נישט מאַכן אָפּגעטער, און אַ געשניצטן געץ
ir zolt aich nisht machn opgeter un a gets geshnitstn
you shall you for make not idols and a image idol

און אַ זיַילשטיין זאָלט איר נישט אויפֿשטעלן, און אַ
un a zailshtein zolt ir nisht aich oifshteln un a
and a pillar stone shall you not establish and a

שטיינבילד זאָלט איר נישט שטעלן אין אייַער לאַנד, זיך צו בוקן
shteinbild zolt ir nisht shteln in aier land zich tsu bukn
column stone shall you not stand in your land self to bow down

פֿאַר אים, וואָרעם איך בין ה אלוקיכם .
far im , vorem ich bin Hashem Elokeichem .
before it because I am Hashem your G-d

[2] Ye shall be shomer over My Shabbatot, and reverence My Mikdash: I am Hashem.

ב מיַינע שבתים זאָלט איר היטן, און פֿאַר מיַין מִקדָש זאָלט איר
maine shabbosim zolt ir hitn un far main mikdash zolt ir
my sabbaths shall you keep and for my sanctuary shall you

האָבן אָפּשׂיַי : איך בין ה .
hobn opshai : ich bin Hashem .
have reverence I am Hashem

BECHUKOTAI

בְּחֻקֹּתַי

[3] If ye walk in My chukkot, and be shomer over My mitzvot, and do them;
[4] Then I will give you geshem in due season, and HaAretz shall yield her increase, and the etz hasadeh shall yield his pri.
[5] And your threshing shall reach unto the vintage, and the vintage shall reach unto the sowing time: and ye shall eat your lechem to the full, and dwell in your land safely.
[6] And I will give shalom in HaAretz, and ye shall lie down, and none shall make you afraid: and I will rid the savage beast out of HaAretz, neither shall the cherev pass through your land.
[7] And ye shall chase your enemies, and they shall fall before you by the cherev.
[8] And five of you shall chase a hundred, and a hundred of you shall put ten thousand to flight: and your enemies shall fall before you by the cherev.
[9] For I will look upon you, and make you fruitful, and multiply you, and confirm My Brit *(Covenant)* with you.
[10] And ye shall be eating the old harvest when you move out the yashan because of the chadash.
[11] And I set My Mishkan among you: and My Nefesh shall not abhor you.
[12] And I will walk among you, and will be Elohim to you, and ye shall be My people.
[13] I am

ג אויב איר וועט גיין אין מײַנע חוקים , און היטן מײַנע געבאָט ,
gebot maine hitn un chukkim maine in gein vet ir oib
commandments my keep and statutes my in go will you if

און זיי טאָן, ד וועל איך געבן אײַערע רעגנס אין זייער צײַט, און די ערד
erd di un tsait zeyer in regns aiere gebn ich vel ton zei un
land the and time their in rain your give I will do them and

וועט געבן איר תּבֿואה, און דער בוים פֿון פֿעלד וועט געבן זײַן פֿרוכט.
frucht zain gebn vet feld fun boim der un tvue ir gebn vet
fruit its give will field of tree the and crop you give will

ה און דרעשן וועט גרייכן ביַ אײַך ביז האַרבסטן, און האַרבסטן וועט
vet harbstn un harbstn biz aich bai greichn vet dreshn un
will vintage and vintage unto you to extend will threshing and

גרייכן ביז זריעה-צײַט ; און איר וועט עסן אײַער ברויט זו זאָט, און
un zat tsu broit aier esen vet ir un zerie-tsait biz greichn
and fill to bread your eat will you and sowing-time until extend

זיצן אין זיכערקייט אין אײַער לאַנד. ו און איך וועל געבן שלום אין לאַנד,
land in sholem gebn vel ich un land aier in zicherkeit in zitsn
land in peace give will I and land your in security in sit

און איר וועט זיך לייגן , און קיינער וועט נישט שרעקן ; און איך וועל
vel ich un shrekn nisht vet keiner un leign zich vet ir un
will I and frighten not will no one and lie down self will you and

אויסראָטן אַ בייזע חיה פֿון לאַנד, און אַ שוואָרד וועט נישט דורכגיין
durchgein nisht vet shverd a un land fun chaye beize a oisrotn
pass through not will sword a and land from beast wild a eradicate

אין אײַער לאַנד. ז און איר וועט נאָכיאָגן אײַערע פֿײַנט , און זיי וועלן
veln zei un faint aiere nochyogn vet ir un land aier in
will they and enemy your pursue will you and land your in

פֿאַלן פֿאַר אײַך דורכן שוואָרד. ח און פֿינף פֿון אײַך וועלן נאָכיאָגן
nochyogn veln aich fun finf un shverd durchn aich far faln
pursue will you of five and sword by the you before fall

הונדערט, און הונדערט פֿון אײַך וועלן נאָכיאָגן צען טויזנט , און
un toiznt tsen nochyogn veln aich fun hundert un hundert
and a thousand ten pursue will you of hundred and hundred

אײַערע פֿײַנט וועלן פֿאַלן פֿאַר אײַך דורכן שוואָרד. ט און איך וועל זיך
zich vel ich un shverd durchn aich far faln veln faint aiere
self will I and sword by the you before fall will enemies your

קערן צו אײַך, און וועל אײַך פֿרוכפּערן און אײַך מערן , און איך וועל
vel ich un mern aich un fruchpern aich vel un aich tsu kern
will I and increase you and make fruitful you will and you to turn

אויפֿשטעלן מײַן ברית מיט אײַך. י און איר וועט עסן אַלטע, גאָר
gor alte esen vet ir un aich mit bris main oifshteln
utterly old eat will you and you with covenant my establish

אַלטע תּבֿואה, און איר וועט אַרויסראָמען די אַלטע פֿון וועגן דער
der vegen fun alte di aroisramen vet ir un tvue alte
the concerning of old the clear out will you and crop old

נײַער. יא און איך וועל מאָכן מײַן משכּן צווישן אײַך, און מײַן זעל
zel main un aich tsvishn mishkn main machn vel ich un naier
soul my and you among tabernacle my make will I and new

וועט אײַך נישט פֿאַראומווערדיקן. יב און איך וועל אומגיין צווישן אײַך,
aich tsvishn umgein vel ich un farumverdikn nisht aich vet
you among walk around will I and abhor not you will

Hashem Eloheichem, which brought you forth out of Eretz Mitzrayim, that ye should not be their avadim; and I have broken the bars of your yoke, and made you walk head held high.

14 But if ye will not pay heed unto Me, and will not do all these mitzvot, 15 And if ye shall despise My chukkot, or if your nefesh abhor My mishpatim, so that ye will not do all My mitzvot, but that ye violate My Brit *(Covenant)*, 16 I also will do this unto you: I will even visit upon you terror, wasting disease, and the burning fever, that shall consume the eyes, and drain the nefesh: and ye shall sow your zera in vain, for your enemies shall eat it. 17 And I will set My Face against you, and ye shall be struck down before your enemies. They that hate you shall reign over you; and ye shall flee when none rodef *(pursue, persecute)* you.

18 And if ye will not yet for all this pay heed unto Me, then I will punish you seven times more for your chattot. 19 And I will break the ga'on *(pride)* of your stubbornness; and I will make your skies as barzel,

און איך וועל זיין אייער ג-ט, און איר וועט זיין מיין פֹאָלק. כ איך בין
bin ich folk main zain vet ir un G-t aier zain vel ich un
am I people my be will you and G-d your be will I and

ה אלוקיכם , ווָאס האָב איך אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land fun aroisgetsoign aich hob vos Elokeichem Hashem
Egypt land from brought out you has which your G-d Hashem

פֿון צו זיין קנעכט צו זיי , און איך האָב צעברָאָכן די שטאַנגען פֿון
fun shtangen di tsebrochn hob ich un zei tsu knecht zain tsu fun
of bars the broken have I and them to servants be to of

אייער יאָך , און האָב אייך געפֿירט מיט אַן אויפֿגעהויבענעם קאָפּ.
kop oifgehoibenem an mit gefirt aich hob un yoch aier
head held high an with guided you have and yoke your

כד אויב אָבער איר וועט נישט צוהערן צו מיר, און וועט נישט טאָן
ton nisht vet un mir tsu tsuhern nisht vet ir ober oib
do not will and me to pay heed not will you but if

אַלע די דאָזיקע געבאָט , כה און אויב מיינע חוקים וועט איר
ir vet chukkim maine oib un gebot dozike di ale
you will statutes my if and commandments this the all

פֿאַראַכטן, און אויב מיינע געזעצן וועט פֿאַראומווערדיקן אייער זעל , נישט
nisht zel aier farumverdikn vet gezetsn maine oib un farachten
not soul your detest will laws my if and despise

צו טאָן אַלע מיינע געבאָט , כדי איר זאָלט פֿאַרשטערן מיין
main farshtern zolt ir kedei gebot maine ale ton tsu
my frustrate shall you so that commandments my all do to

ברית , כו וועל איך אויך טאָן דאָס דאָזיקע צו אייך: איך וועל אָנזעצן
onzetsn vel ich aich tsu dozike dos ton oich ich vel bris
beset will I you to this the do also I will covenant

אויף אייך אַ בהלה – די דער שווינדזוכט , און קדחת , וואָס מאַכן
machn vos kadoches un shvindzucht der di behole a aich oif
make which fever and consumption the the panic a you on

אויסגיין די אויגן פֿאַרשמאַכטן די זעל. און איר וועט זייען אייער
aier zeyen vet ir un zel di farshmachtn un oign di oisgein
your sow will you and soul the exhausted and eyes the run out

זאָמען אומנישט, וואָרעם אייערע פֿיַינט וועלן עס אויפֿעסן. כז און איך וועל
vel ich un oifesn es veln faint aiere vorem umnisht zomen
will I and eat it will enemies your for in vain seed

קערן מיין פּנים אַקעגן אייך, און איר וועט געשלאָגן ווערן פֿאַר
far vern geshlogn vet ir un aich akegn ponem main kern
before become struck will you and you against face my turn

אייערע פֿיַינט , און אייערע שׂונאים וועלן געווען איבער אייך; און
un aich iber geveltikn veln sonem aiere un faint aiere
and you over rule will enemies your and enemies your

איר וועט לויפֿן וועָן קיינער יאָגט אייך נישט.
nisht aich yogt keiner ven loifn vet ir
not you pursues anyone when run will you

כח און אויב איר וועט בייַ אַלעם דעם נישט צוהערן צו מיר, וועל איך
ich vel mir tsu tsuhern nisht dem alem bai vet ir oib un
I will me to listen not the one all this by will you if and

אייך זיבן מאָל מער שטראָפֿן פֿאַר אייערע זינד. כט און איך וועל צעברעכן
tsebrechn vel ich un zind aiere far shtrofn mer mol zibn aich
break will I and sin your for punish more time seven you

אייער שטאָלצע מאַכט, און וועל מאַכן אייער הימל אַזוי ווי אייזן, און
un aizn vi azoi himel aier machn vel un macht shtoltse aier
and iron as so heaven your make will and might proud your

and your soil as bronze;
20 And your ko'ach shall be spent in vain; for your land shall not yield her increase, neither shall the etz HaAretz yield their pri.

כ און איַער ערד אַזוי ווי קופער. כֹּוח וועט אַוועקגיין אומנישט,
umnisht avekgein vet koiech aier un kuper vi azoi erd aier
in vain go away will strength your and bronze as as land your

און איַער ערד וועט נישט געבן אירתְּבוּאה, און דער בוים פֿון לאַנד וועט
vet land fun boim der un tvue ir gebn nisht vet erd aier un
will land of tree the and crop you give not will land your and

נישט געבן זײַן פֿרוכט.
frucht zain gebn nisht
fruit its give not

21 And if ye remain walking contrary unto Me, and will not pay heed unto Me, I will bring seven times more makkah *(plagues)* upon you according to your chattot *(sins)*. 22 I will also send wild beasts among you, which shall rob you of your children, and destroy your cattle, and make you few in number; and darkheichem *(your roads, ways)* shall be deserted.
23 And if ye will not be corrected by Me, but will walk keri *(contrary, hostile)* unto Me, 24 Then will I also walk b'keri *(contrary, hostile)* unto you, and will punish you yet seven times for your chattot. 25 And I will bring a cherev upon you, that shall avenge Nekam Brit *(Vengeance of My Covenant)*; and when ye are gathered together within your towns, I will send the dever *(pestilence)* among you; and ye shall be delivered into the hand of the enemy. 26 And when I have broken the matteh *(staff, supply)* of your lechem, eser nashim shall bake your lechem in one oven, and they shall dole out your lechem by weight; and ye shall eat, and not be satisfied.

כא און אויב איר וועט גיין מיר דערווידער, און וועט נישט וועלן צוהערן
tsuhern veln nisht vet un dervider mir gein vet ir oib un
pay heed want not will and contrary me walk will you if and

צו מיר, וועל איך זיבן מאָל מערן אויף אײַך שלעק ,לויט
loit shlek aich oif mern mol zibn ich vel mir tsu
according to calamity you on increase time seven I will me to

כב אײַערע זינד. און איך וועל אָנשיקן אויף אײַך די חיה פֿון פֿעלד,
feld fun chaye di aich oif onshikn vel ich un zind aiere
field of wild animals the you on send will I and sin your

און זי וועט אײַך באַרויבן פֿון קינדער, און פֿאַרשניידן אײַערע בהמות,
beheimes aiere farshnaidn un kinder fun baroibn aich vet zi un
livestock your destroy and children of rob you will it and

און אײַך פֿאַרמינערן; און אײַערע וועגן וועלן פֿאַרוויסט ווערן.
vern farvist veln vegen aiere un farminern aich un
become deserted will ways your and diminished you and

כג און אויב איר וועט דערמיט מיר נישט אויסגעמוסרט ווערן, און
un vern oisgemusrt nisht mir dermit vet ir oib un
and become reprimanded not me in this way will you if and

איר וועט גיין מיר דערווידער, וועל איך אויך גיין אײַך דערווידער, כד און
un dervider aich gein oich ich vel dervider mir gein vet ir
and contrary you go also I will contrary me walk will you

איך אויך וועל אײַך שלאָגן זיבן מאָל פֿאַר אײַערע זינד. כה און איך וועל
vel ich un zind aiere far mol zibn shlogn aich vel oich ich
will I and sin your for time seven strike you will also I

ברענגען אויף אײַך אַ שוווערד, וואָס וועט זיך נוֹקם זײַן די נקמה
nekome di zain noikem zich vet vos shverd a aich oif brengen
vengeance the do avenge self will which sword a you on bring

פֿון דעם ברית, און איר וועט זיך פֿאַרקלײַבן אין אײַערע
aiere in farklaibn zich vet ir un bris dem fun
your in seclude oneself in self will you and covenant the of

שטעט. און איך וועל אָנשיקן אַ מגפֿה צווישן אײַך, און איר וועט
vet ir un aich tsvishn mageyfe a onshikn vel ich un shtet
will you and you among pestilence an send will I and cities

געגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון דעם פֿײַנט. כו אַז איך וועל אײַך
gegebn vern in der hant dem fun faint az ich vel aich
given become in the hand of the enemy that I will you

צעברעכן דעם אונטערלעגן פֿון ברויט, וועלן צען ווײַבער באַקן אײַער ברויט
broit aier bakn vaiber tsen veln broit fun unterlen dem tsebrechn
bread your bake women ten will bread of supply the break

אין אײַן אויוון, און זי וועלן אָפּברענגען אײַער ברויט אויפֿן וואָג ,
vog oifn broit aier opbrengen veln zei un oivn ein in
weight by bread your shall bring back will they and kiln one in

און איר וועט עסן און נישט זאַט ווערן.
vern zat nisht un esen vet ir un
become satisfied not and eat will you and

כז און אויב איר וועט נאָך דעם נישט צוהערן צו מיר, און איר וועט
vet ir un mir tsu tsuhern nisht dem noch vet ir oib un
will you and me to pay heed not that after will you if and

כח גיין מיר דערווידער, וועל איך גיין אײַך דערווידער מיט גרימצאָרן,
grimtsorn mit dervider aich gein ich vel dervider mir gein
wrath with contrary you go I will contrary me go

כט און איך אויך וועל אײַך שטראָפֿן זיבן מאָל פֿאַר אײַערע זינד.
un zind aiere far mol zibn shtrofn aich vel oich ich un
and sin your for time seven punish you will also I and

ל איר וועט עסן דאָס פֿלייש פֿון אײַערע זין, און דאָס פֿלייש פֿון אײַערע
aiere fun fleish dos un zin aiere fun fleish dos esen vet ir
your of flesh this and sons your of flesh this eat will you

טעכטער וועט איר עסן. לא און איך וועל פֿאַרטיליקן אײַערע
aiere fartiliken vel ich un esen ir vet techter
your to devote to destruction will I and eat you will daughters

במות, און וועל פֿאַרשנײַדן אײַערע זונזײַלן, און אַהינטאָן אײַערע
aiere ahinton un zunzailn aiere farshnaidn vel un bamot
your put and sun pillars your destroy will and high places

פֿגרים אויף די פֿגרים פֿון אײַערע געצן, און מײַן זעל וועט
vet zel main un getsn aiere fun pegorim di oif pegorim
will soul my and idols your of dead bodies the on dead bodies

אײַך פֿאַראומווערדיקן. לב און איך וועל מאַכן פֿון אײַערע שטעט אַ חורבן,
churvn a shtet aiere fun machn vel ich un farumverdikn aich
ruin a cities your of make will I and detest you

און וועל פֿאַרוויסטן אײַערע הייליקטומען, און וועל נישט שמעקן אײַערע
aiere shmekn nisht vel un heiliktumen aiere farvistn vel un
your smell not will and sanctuaries your destroy will and

געשמאַקע ריחות. לג און איך וועל פֿאַרוויסטן דאָס לאַנד, און אײַערע
aiere un land dos farvistn vel ich un richut geshmake
your and land this destroy will I and odor aroma

פֿײַנט וואָס זיצן דערין, וועלן גאָפֿן איבער איר. לד און אײַך
aich un ir iber gafn veln derin zitsn vos faint
you and you over be astonished will in it sit which enemies

וועל איך צעשפּרייטן צווישן די פֿעלקער, און איך וועל אַרויסציען נאָך
noch aroistsien vel ich un felker di tsvishn tseshpreitn ich vel
after bring out will I and nations the among scatter I will

אײַך אַ שוואַרד, און אײַער לאַנד וועט זײַן אַ וויסטעניש און אײַערע שטעט
shtet aiere un vistenish a zain vet land aier un shverd a aich
cities your and ruin a be will land your and sword a you

וועלן זײַן אָן חורבן. לה דעמאָלט וועט דאָס לאַנד אָפּצאָלן אירע
ire optsolen land dos vet dentsmol churvn a zain veln
her make restitution land this will then ruin a be will

שבתים – אַלע טעג וואָס עס וועט ווײַסט זײַן, און איר וועט זײַן
zain vet ir un zain vist vet es vos teg ale Shabbosim
be will you and be waste will it which days all sabbaths

אין דעם לאַנד פֿון אײַערע פֿײַנט; דעמאָלט וועט דאָס לאַנד רוען, און
un ruen land dos vet dentsmol faint aiere fun land dem in
and rest land this will then enemies your of land the in

באָצאָלן אירע שבתים. לה אַלע טעג וואָס עס וועט ווײַסט זײַן, וועט עס
es vet zain vist vet es vos teg ale Shabbosim ire batsoln
it will be waste will it which days all sabbaths her repay

רוען ווי עס האָט נישט געוואָלט אין אײַערע שבתים, ווען איר זײַט געזעסן
gezesn zait ir ven Shabbosim aiere in gerut nisht hot es vi ruen
sitting are you when sabbaths your in rested not has it as rest

27 And if ye will not for all this pay heed unto Me, but walk b'keri *(contrary, hostile)* unto Me, 28 Then I will walk keri unto you also in chamat *(fury)*; and I, even I, will chastise you seven times for your chattot. 29 And ye shall eat the basar of your banim, and the basar of your banot shall ye eat. 30 And I will destroy your high places, and cut down chammaneichem *(your pillars for worshiping the sun)*, and cast your carcasses upon the carcasses of your idols, and My Nefesh shall abhor you. 31 And I will turn your cities into ruins, and bring mikdesheichem *(your sanctuaries)* unto desolation, and I will not take delight in your re'ach nicho'ach. 32 And I will bring HaAretz into desolation; and your enemies which dwell therein shall be astonished at her. 33 And I will scatter you among the Goyim, and will draw out a cherev after you; and your land shall be desolate, and your cities ruin. 34 Then shall HaAretz enjoy her Shabbatot, as long as she lieth desolate, and ye be in your enemies' land; even then shall HaAretz rest, and enjoy her Shabbatot. 35 As long as she lieth desolate she shall rest, because she did not rest in your Shabbatot, when ye dwelt upon her. 36 And upon them that are left alive of you I will send a fearful faintness into their

hearts in the lands of their enemies; and the sound of a shaken leaf shall chase them; and they shall flee, as fleeing from a cherev; and they shall fall v'ein rodef *(when none pursueth, persecutes)*. [37] And they shall fall one upon another, as it were before a cherev, when none pursueth; and ye shall have no standing place before your enemies. [38] And ye shall perish among the Goyim, and the eretz of your enemies shall eat you up. [39] And they that are left of you shall waste away in their avon in your enemies' lands; and also in the iniquities of their avot shall they waste away with them. [40] V'hitvadu *(if they shall confess)* their avon, and the avon of their avot, with their treachery in which they were treacherous against Me, and that also they have walked b'keri *(contrary, hostile)* unto Me;

דערויף . לו און די וואָס וועלן בליבן פֿון אייך, וועל איך אַרײַנברענגען אַ
a arainbrengen ich vel aich fun blaibn veln vos di un deroif
a bring in I will you of remain will which the and thereon

שרעקעדיקייט אין זייער האַרצן, אין די לענדער פֿון זייער פֿײַנט , און
un faint zeyer fun lender di in hartsn zeyer in shrekedikeit
and enemies their of lands the in heart their in fearfulness

זיי וועט נאָכיאָגן דער שאָרך פֿון אַ געטריבענעם בלאַט, און זיי
zei un blat getribenem a fun shorch der nochyogn vet zei
they and leaf blown a of sound the pursue will they

וועלן לויפֿן ווי מע לויפֿט פֿון שווערד, און פֿאַלן וועָן קיינער יאָגט
yogt keiner ven faln un shverd fun loift me vi loifn veln
pursues anyone when fall and sword from flees one as run will

נישט. לז און זיי וועלן געשטרויכלט ווערן איינער אָן אַנדערן , אַזוי ווי
vi azoi andern on einer vern geshtroichlt veln zei un nisht
as so another on one become stumble will they and not

פֿאַרן שוועָרד, וועָן קיינער יאָגט נישט; און איר וועט נישט האָבן
hobn nisht vet ir un nisht yogt keiner ven shverd faran
have not will you and not pursues anyone when sword before the

קיין תּקומה פֿאַר אײַערע פֿײַנט . לח און איר וועט אונטערגיין צווישן
tsvishn untergein vet ir un faint aiere far tkumh kein
among disappear will you and enemies your before survival to

די פֿעלקער, און דאָס לאַנד פֿון אײַערע פֿײַנט וועט אײַך אויפֿעסן. לט און
un oifesn aich vet faint aiere fun land dos un felker di
and eat up you will enemies your of land this and nations the

די געבליבענע פֿון אײַך וועלן אײַנגיין פֿאַר זייער זינד אין די לענדער
lender di in zind zeyer far aingein veln aich fun geblibene di
lands the in sin their for rot will you of remaining the ones

פֿון אײַערע פֿײַנט ; און אויך פֿאַר די זינד פֿון זייערע עלטערן וועלן זיי
zei veln eltern zeyere fun zind di far oich un faint aiere fun
they will fathers their of sin the for also and enemies your of

אײַנגיין אַזוי ווי יענע . מ און זיי וועלן זיך מודה זײַן זייער אויף זייערע זינד ,
zind zeyere oif zain moide zich veln zei un yene vi azoi aingein
sin their on be confess self will they and those as so rot

און אויף די זינד פֿון זייערע עלטערן, אין זייער פֿעלשונג , וואָס זיי
zei vos felshung zeyer in eltern zeyere fun zind di oif un
they which treachery their in fathers their of sin the on and

האָבן געפֿעלשט אָן מיר, און אויך וואָס זיי זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen zei vos oich un mir on gefelsht hobn
having gone are they which also and me on been unfaithful have

מיר דערווידער;
dervider mir
contrary me

[41] And that I also have walked b'keri unto them, and have brought them into the eretz of their enemies; if then their levav he'arel *(uncircumcised hearts)* be humbled, and they then accept their avon guilt, [42] Then will I remember My Brit *(covenant)* with

מא וואָס דערפֿאַר בין איך אויך זיי געגאַנגען דערווידער,
dervider gegangen zei oich ich bin derfar vos
contrary having gone them also I am for the reason which

און האָב זיי געבראַכט אין דעם לאַנד פֿון זייערע פֿײַנט . אויב זייער
zeyer oib faint zeyere fun land dem in gebracht zei hob un
their if enemies their of land the in brought them have and

אומבאַשניטן האַרץ וועט דעמצמאָל ווערן אונטערטעניק, און זיי וועלן
veln zei un untertenik vern dentsmol vet harts umbashnitn
will they and humbled become then will hearts uncircumcised

דעמצמאָל האָבן אָפּגעצאָלט פֿאַר זייערע זינד , מב וועל איך זיך דערמאָנען
dermonen zich ich vel zind zeyere far opgetsolt hobn dentsmol
remember self I will sin their for repaid have then

אָן מײַן ברית מיט יעקבֿן , און אויך אָן מײַן ברית מיט
mit bris main on oich un Yaakovn mit bris main on
with covenant my on also and Yaakov with covenant my on

יִצְחָקן , און אויך אָן מײַן ברית מיט אַבֿרהמען וועל איך זיך
zich ich vel Avrahamen mit bris main on oich un Yitschakn
self I will Avraham with covenant my on also and Yitzchak

דערמאָנען, און אָן דעם לאַנד וועל איך זיך דערמאָנען. [מג] וואָרעם דאָס
dos vorem dermonen zich ich vel land dem on un dermonen
this because remember self I will land the on and remember

לאַנד וועט זײַן פֿאַרלאָזן אָן , זיי און וועט אָפּצאָלן אירע
ire optsolen vet un zei on farlozen zain vet land
her make restitution will and them without abandoned be will land

שבתים , ווען עס וועט זײַן וויסט אָן זיי ; און זיי וועלן
veln zei un zei on vist zain vet es ven Shabbosim
will they and them without desolate be will it when sabbaths

אָפּצאָלן פֿאַר זייערע זינד ; ווײַל אָן באַווײַל מײַנע געזעצן
gezetsn maine bavail un vail zind zeyere far optsolen
laws my because even because sin their for make restitution

האָבן זיי פֿאַראַכט, און מײַנע חוקים האָט פֿאַראומווערדיקט זייער
zeyer farumverdikt hot chukkim maine un faracht zei hobn
their profaned has statutes my and despised they have

זעל. [מד] אָבער אַפֿילו דענצמאָל, ווען זיי וועלן זײַן אין דעם לאַנד פֿון
fun land dem in zain veln zei ven dentsmol afile ober zel
of land the in be will they when then even but soul

זייערע פֿײַנט , וועל איך זיי נישט פֿאַראַכטן, און וועל זיי נישט
nisht zei vel un farachten nisht zei ich vel faint zeyere
not them will and despise not them I will enemies their

פֿאַראומווערדיקן, זיי צו פֿאַרלעגנדן, צו פֿאַרשטערן מײַן ברית
bris main farshtern tsu farlendn tsu zei farumverdikn
covenant my frustrate to destroy to them detest

מיט זיי , וואָרעם איך בין ה זייער ג-ט. [מה] און איך וועל זיך
zich vel ich un G-t zeyer Hashem bin ich vorem zei mit
self will I and G-d their Hashem am I because them with

דערמאָנען פֿון זייערטוועגן אָן דעם ברית מיט די ערשטע, וואָס איך
ich vos ershte di mit bris dem on zeyertvegn fun dermonen
I whom first the with covenant the on their sake for remember

האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצְרַיִם פֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei hob
the of eyes the before Egypt land of brought out them have

פֿעלקער, זיי צו זײַן צום אלקים: איך בין ה .
Hashem bin ich Elokim tsum zain tsu zei felker
Hashem am I G-d to be to them nations

[מו] דאָס זײַנען די חוקים און די געזעצן און די לערנונגען וואָס
vos lernungen di un gezetsn di un chukkim di zainen dos
which torah the and laws the and statutes the are these

ה האָט געגעבן צווישן אים און צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di tsvishn un im tsvishn gegebn hot Hashem
Yisroel of children the between and him between given has Hashem

אויפֿן באַרג סיני דורך דער האַנט פֿון משהן .
Mosheen fun hant der durch Sinai barg oifn
Moshe of hand the by Sinai mount on

Ya'akov, and also My Brit *(covenant)* with Yitzchak, and also My Brit *(covenant)* with Avraham will I remember; and I will remember HaAretz. [43] HaAretz also shall be deserted by them, and shall enjoy her Shabbatot, while she lieth desolate without them; and they shall accept their avon: because, even because they despised My mishpatim, and because their nefesh abhorred My chukkot. [44] And yet for all that, when they be in the eretz of their enemies, I will not cast them away, neither will I abhor them, to destroy them utterly, and to break My Brit *(covenant)* with them: for I am Hashem Eloheichem. [45] But I will for their sakes remember the Brit Rishonim *(covenant of their ancestors)* whom I brought forth out of Eretz Mitzrayim in the sight of the Goyim, that I might be Elohim to them: I am Hashem.

[46] These are the chukkim and mishpatim and torot, which Hashem made between Him and the Bnei Yisroel in Mt. Sinai by the hand of Moshe.

27 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When a man shall articulate a neder, the nefashot shall be for Hashem by thy evaluation. [3] And thy evaluation shall be of the zachar from esrim shanim even unto shishim shanah, even thy evaluation shall be fifty shekels kesef, after the shekel HaKodesh. [4] And if it be a nekevah, then thy evaluation shall be shloshim shekel. [5] And if it be from chamesh shanim even unto esrim shanah, then thy evaluation shall be of the zachar esrim shekel, and for the nekevah aseret shekalim. [6] And if it be from a month old even unto chamesh shanim, then thy evaluation shall be of the zachar chamishah shekalim kesef, and for the nekevah thy evaluation shall be shloshet shekalim kesef. [7] And if it be from shishim shanah and above, if it be a zachar, then thy evaluation shall be chamishah asar shekel, and for the nekevah asarah shekalim. [8] But if he be poorer than thy evaluation, then he shall present himself before the kohen, and the kohen shall value him; according to the ability of the one who vowed the neder shall the kohen value him.

כז

אוֹן ה הָאָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : [ב] רעד
un Hashem hot geredt tsu Mosheen , azoi tsu zogn : red
and Hashem has spoken to Moshe , so say to speak

צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי :
tsu di kinder fun Yisroel , un zolst zogn tsu zei :
to the children of Yisroel , and you(SG) must say to them

אַז אַ מאַן וועט קלאָר אַרויסרעדן אַ נדר פֿון נפֿשות צו ה ,
az a man vet klor aroisredn a neyder fun nefoshes tsu Hashem ,
that a man will clear articulate a vow of souls to Hashem

לויט דײַן שאַצונג , [ג] זאָל דײַן פֿאַר אַ זכר פֿון
loit dain shatsung , zol dain far a zocher fun
according your evaluation , shall your evaluation be for a male of

צוואַנציק יאָר אַלט און ביז זעכציק יאָר אַלט – זאָל דײַן שאַצונג
tsvantsik yor alt un biz zechtsik yor alt – zol dain shatsung
twenty year old and unto sixty year old – shall your evaluation

זײַן פֿופֿציק שֶׁקל זילבער, אויפֿן הייליקן שֶׁקל . [ד] און אויב דאָס איז אַ
zayn fuftsik shekl zilber , oifn heilikn shekl . un oib dos iz a
be fifty shekel silver , after the holy shekel . and if this is a

נקבֶה , זאָל דײַן שאַצונג זײַן דרײַסיק שֶׁקל . [ה] און אויב פֿון פֿינף
nekeyve , zol dain shatsung zayn draisik shekl . un oib fun finf
female , shall your evaluation be thirty shekel . and if of five

יאָר אַלט און ביז צוואַנציק יאָר אַלט, זאָל דײַן שאַצונג זײַן , אַ
yor alt un biz tsvantsik yor alt , zol dain shatsung zayn , a
year old and unto twenty year old , shall your evaluation be , a

זכר צוואַנציק שֶׁקל , און פֿאַר אַ נקבֶה צען שֶׁקל . [ו] און אויב פֿון
zocher tsvantsik shekl , un far a nekeyve tsen shekl . un oib fun
male twenty shekel , and for a female ten shekel . and if of

אַ חודש אַלט און ביז פֿינף יאָר אַלט, זאָל דײַן שאַצונג זײַן , אַ
a choidesh alt un biz finf yor alt , zol dain shatsung zayn , a
a month old and unto five year old , shall your evaluation be , a

זכר פֿינף שֶׁקל זילבער, און פֿאַר אַ נקבֶה זאָל דײַן שאַצונג זײַן
zocher finf shekl zilber , un far a nekeyve zol dain shatsung zayn
male five shekel silver , and for a female shall your evaluation be

דרײַ שֶׁקל זילבער. [ז] און אויב פֿון זעכציק יאָר אַלט און העכער , אויב אַ
drai shekl zilber . un oib fun zechtsik yor alt un hecher , oib a
three shekel silver . and if of sixty year old and upward , if a

זכר , זאָל דײַן שאַצונג זײַן פֿופֿצן שֶׁקל , און פֿאַר אַ נקבֶה
zocher , zol dain shatsung zayn fuftsn shekl , un far a nekeyve
male , shall your evaluation be fifteen shekel , and for a female

צען שֶׁקל . [ח] און אויב ער איז צו אָרעם פֿאַר דײַן שאַצונג , זאָל מען
tsen shekl . un oib er iz tsu orem far dain shatsung , zol men
ten shekel . and if he is too poor for your evaluation , shall they

לויט אים שטעלן פֿאַרן כֹּהן , און דער כֹּהן זאָל אים אָפּשאַצן ;
loit im shteln faran koyen , un der koyen zol im opshatsn ;
according him present before the kohen , and the kohen shall him value ;

ווי עס פֿאַרמאָגט די האַנט פֿון דעם וואָס טוט דעם נדר , זאָל אים
vi es farmogt di hant fun dem vos tut dem neyder , zol im
as it owned the hand of that which do the vow , shall him

אָפּשאַצן דער כֹּהן .
opshatsn der koyen .
value the kohen .

[9] And if it be a behemah, whereof men bring a korban unto Hashem, all that any man giveth of such unto Hashem shall be kodesh. [10] He shall not exchange it, nor substitute it, a tov for a rah, or rah for tov: and if he shall at all substitute behemah for behemah, then it and its temurah *(substitute)* shall be kodesh. [11] And if it be any behemah temeiah, of which they do not offer a korban unto Hashem, then he shall present the behemah before the kohen; [12] And the kohen shall value it, whether it be tov or rah; as thou valuest it, who art the kohen, so shall it be. [13] But if he will at all redeem it, then he shall add chamishito *(a fifth part thereof)* unto thy evaluation.

[14] And when a man shall set apart as kodesh his bais to be kodesh unto Hashem, then the kohen shall evaluate it, whether it be tov or rah; as the kohen shall set the value of it, so shall it remain. [15] And if he that set it apart as kodesh will redeem his bais, then he shall add the fifth part of the kesef of thy evaluation unto it, and it shall be his.

ט און אויב דאָס איז אַ בהמה וואָס מע איז מקריב דערפון אַ קָרְבָּן
korben a derfun makrev iz me vos beheime a iz dos oib un
korban a thereof offer is one which livestock a is this if and

צו ה׳ , זאָל אַלץ וואָס ער גיט פון אַזעלבע צו ה׳ , זיין
zain Hashem tsu azelche fun git er vos alts zol Hashem tsu
be Hashem to such of gives he which all that shall Hashem to

הייליק. י ער טאָר עס נישט טוישן און טאָר דאָס נישט
nisht dos tor un toishn nisht es tor er heilik
not this it is required and exchange not it it is required he holy

אומבייַטן , בעסערס אויף ערגערן, אָדער ערגערס אויף בעסערן; און אויב
oib un besern oif ergers oder ergern oif besers umbaitn
if and better on worse or worse on better substitute

אומבייַטן וועט ער אומבייַטן אַ בהמה פַּאַר אַ בהמה , זאָל אי זי
zi i zol beheime a far beheime a umbaitn er vet umbaitn
it either shall livestock a for livestock a substitute he will substitute

אי איר אומבייַט זיין הייליק. יא און אויב דאָס איז וואָסער עס איז
iz es voser iz dos oib un heilik zain umbait ir i
is it any manner of is this if and holy be substitute its or

אומריינע בהמה , וואָס מע איז דערפון נישט מקריב אַ קָרְבָּן צו
tsu korben a makrev nisht derfun iz me vos beheime umreine
to korban a offering not thereof is one which livestock unclean

ה׳ , זאָל ער שטעלן די בהמה פַּאַרן כהן , יב און דער כהן
koyen der un koyen faran beheime di shteln er zol Hashem
kohen the and kohen before livestock the stand he shall Hashem

זאָל זי אָפּשאַצן , אויב זי איז גוט אָדער שלעכט; אַזוי ווי דו , דער כהן ,
koyen der du vi azoi shlecht oder gut iz zi oib opshatsn zi zol
kohen the you as so bad or good is it if value it shall

שאַצסט , אַזוי זאָל זיין . יג און אויב אויסלייזן וויל ער זי אויסלייזן, זאָל
zol oisleizen zi er vil oisleizen oib un zain zol azoi shatsst
shall redeem it he will redeem if and be shall so estimates

ער צולייגן אַ פינפטל דערפון צו דיין שאַצונג .
shatsung dain tsu derfun finftl a tsuleigen er
evaluation your to of it fifth a add he

יד און אַז אַ מאַן וועט הייליקן זיין הויז הייליק צו ה׳ ,
Hashem tsu heilik hoiz zain heilikn vet man a az un
Hashem to holy house his consecrate will man a that and

זאָל עס דער כהן אָפּשאַצן , אויב עס איז גוט אָדער שלעכט; אַזוי ווי
vi azoi shlecht oder gut iz es oib opshatsn koyen der es zol
as so bad or good is it if value kohen the it shall

דער כהן וועט עס אָפּשאַצן , אַזוי זאָל בלייַבן. טו און אויב דער
der oib un bashtein zol azoi opshatsn es vet koyen der
the one if and stand shall so value it will kohen the

וואָס הייליקט עס וויל אויסלייזן זיין הויז , זאָל ער צולייגן
tsuleigen er zol hoiz zain oisleizen vil es heilikt vos
add he shall house his redeem will it sets apart as holy which

דערצו אַ פינפטל פון דעם גאָלט פון דיין שאַצונג , און עס זאָל
zol es un shatsung dain fun gelt dem fun finftl a dertsu
shall it and evaluation your of money the of fifth a in addition

בלייַבן ביי אים.
im bai blaibn
him with remain

16 And if a man shall set apart as kodesh unto Hashem some part of a sadeh of his possession, then thy evaluation shall be according to its seeding; an area seeded by a homer of barley shall be valued at chamishim shekel kesef.

17 If he set apart as kodesh his sadeh from the Shnat HaYovel, according to thy evaluation it shall remain.

18 But if he set apart as kodesh his sadeh after the Yovel, then the kohen shall reckon unto him the kesef according to the shanim that remain, even unto the Shnat HaYovel, and it shall be deducted from thy evaluation.

19 And if he that set apart as kodesh the sadeh will in any wise redeem it, then he shall add the fifth part of the kesef of thy evaluation unto it, and it shall be his.

20 And if he will not redeem the sadeh, or if he have sold the sadeh to ish acher *(another man)*, it shall not be redeemed any more.

21 But the sadeh, when it is released in the Yovel, shall be kodesh unto Hashem, as a sadeh hacherem *(devoted)*; the possession thereof shall be the kohen's.

22 And if a man set apart as kodesh unto Hashem a sadeh which he hath bought, which is not of the fields of his possession,

טז אוּן אוִיבּ פּוֹן דעם פֿעלד פּוֹן זײַן אייגנטום וועט אַ מאַן
man a vet eigentum zain fun feld dem fun oib un
man a will ancestral property his of field the of if and

דער לויט זײַן שאַצונג זאָל דײַן , ה׳ צו היילקן
der loit zain shatsung zol dain , Hashem tsu heilikn
the according be evaluation your shall Hashem to consecrate

זריעה דערפּון: די זריעה פּוֹן אַ חומֶר גערשטן אין פֿופֿציק
zerie derfun di zerie fun a chomer gershtn in fuftsik
thereof seed sowing the thereof of seed sowing homer a barley in fifty

שֶׁקל זילבער. יז אויב ער וועט היילקן זײַן פֿעלד פּוֹן דעם יאָר פּוֹן
shekl zilber er vet heilikn zain feld dem fun yor fun
shekel silver if he will consecrate his field the of year the of

יוֹבֵל , זאָל עס באַשטיין לויט דײַן שאַצונג .
Yuval zol es bashtein loit dain shatsung
Yovel shall it stand according your evaluation

יח אוּן אויב ער וועט היילקן זײַן פֿעלד נאָכן יוֹבֵל , זאָל אים דער
un oib er vet heilikn zain feld nochn Yuval zol im der
and if he will consecrate his field after Yovel shall him the

כּהן באַרעכענען דאָס געלט לויט דער צאָל פּוֹן די יאָרן
koyen barechenen dos gelt loit der tsol fun di yorn
kohen calculate this money according the of number the of years

וואָס זיינען געבליבן ביז דעם יאָר פּוֹן יוֹבֵל , אוּן אַן אַראָפּרעכענונג
vos zeinen geblibn biz dem yor fun Yuval un an aroprechenung
which are remain until the of year Yovel of and deduction

זאָל געמאַכט ווערן פּוֹן דײַן שאַצונג . יט אוּן אויב אויסלייזן וויל
zol gemacht vern fun dain shatsung un oib oisleizen vil
shall become of your evaluation and if redeem will

אויסלייזן דאָס פֿעלד דער וואָס היילקט עס, זאָל ער צולייגן
oisleizen dos feld der vos heilikt es zol er tsuleigen
redeem this field the which as holy it sets apart he shall add

דערצו אַ פֿינפֿטל פּוֹן דעם געלט פּוֹן דײַן שאַצונג , אוּן עס זאָל
dertsu a finftl fun dem gelt fun dain shatsung un es zol
a in addition fifth the of money of your evaluation and it shall

זיך אָפּשטעלן בײַ אים. כ אויב אָבער ער וועט נישט אויסלייזן דאָס פֿעלד,
zich opshteln bai im oib ober er vet nisht oisleizen dos feld
self restored by him if but will he not redeem this field

אָדער אויב מע האָט פֿאַרקויפֿט דאָס פֿעלד צו אַן אַנדער מענטשן , קען עס
oder oib me hot farkoift dos feld tsu an ander mentshn ken es
or if one has sold this field to an other man can it

מער נישט אויסגעלייזט ווערן . כא אוּן דאָס פֿעלד, ווען עס גייט אַרויס
mer nisht oisgeleizt vern un dos feld ven es geit arois
not more redeemed become and this field when it go out

אום יוֹבֵל , זאָל זײַן הייליק צו ה׳ , אַזוי ווי אַ פֿעלד פּוֹן חרם ;
um Yuval zol zain heilik tsu Hashem , azoi vi a feld fun cherem
on Yovel shall be holy to Hashem as a field of devoted

צום כּהן זאָל געהערן דאָס אייגנטום דערפּון.
tsum koyen zol gehern dos eigentum derfun
to kohen shall has belonged this ancestral property thereof

כב אוּן אויב ער וועט היילקן צו ה׳ זײַנס אַ געקויפֿט פֿעלד,
un oib er vet heilikn tsu Hashem zains a gekoift feld
and if he will consecrate to Hashem his a bought field

וואָס איז נישט פּוֹן דעם פֿעלד פּוֹן זײַן אייגנטום , כג זאָל אים
vos iz nisht fun dem feld fun zain eigentum zol im
which is not of the field of his ancestral property shall him

23 Then the kohen shall reckon unto him the worth of thy evaluation, even unto the Shnat HaYovel: and he shall give thine evaluation in that day, as kodesh unto Hashem.
24 In the Shnat HaYovel the sadeh shall return and revert unto him of whom it was bought, even to him to whom the Achuzzat HaAretz *(Ancestral Heritage of the Land)* did belong.
25 And all thy evaluations shall be according to the shekel HaKodesh; twenty gerah shall be the shekel.
26 Only the bechor of the behemah, which should be Hashem's Bechor, no man shall set it apart as kodesh; whether it be shor *(ox)*, or seh *(sheep)*: it is Hashem's.
27 And if it be of a behemah hatemeiah, then he shall redeem it according to thine evaluation, and shall add a fifth part of it thereto; or if it be not redeemed, then it shall be sold according to thy evaluation.

28 Nevertheless, no cherem *(devoted thing)*, that a man shall devote unto Hashem of all that he hath, both of adam and behemah, and of the sadeh of his possession, shall be sold or redeemed; every cherem is kodesh kodashim unto Hashem.
29 No cherem, which shall be devoted of men, shall be redeemed; but shall surely be put to death.

דער כהן באַרעכענען דעם באַטרעף פון דיין שאַצונג ביז דעם יאָר
yor dem biz shatsung dain fun batref dem barechenen koyen der
year the until evaluation your of sum the calculate kohen the

פון יובֿל , און ער זאָל געבן דיין שאַצונג אין דעם אייגענעם טאָג,
tog eigenem dem in shatsung dain gebn zol er un Yuval fun
day same the in evaluation your give shall he and Yovel of

היליק צו ה . כד אין יאָר פון יובֿל זאָל דאָס פֿעלד זיך אומקערן
umkeren zich feld dos zol Yuval fun yor in Hashem tsu heilik
return back self field this shall Yovel of year in Hashem to holy

צו דעם וואָס ער האָט עס פון אים געקויפֿט, וואָס צו אים גערעכנט דאָס
dos gehert im tsu vos gekoift im fun es hot er vos dem tsu
this belongs him to which bought him of it has he which the to

אייגנטום פון דעם לאַנד. כה און דיין יעטוועדער שאַצונג זאָל
eigentum land dem fun un dain yetveder shatsung zol
ancestral property land the of and your all evaluation shall

זיין אויפֿן היליקן שֶׁקל ; צוואַנציק גֵּרָה זאָל זיין דער שֶׁקל .
shekl der zain zol gerah tsvantsik shekl heilikn oifn zain
shekel the be shall gerahs twenty shekel holy on be

כו אָבער אַ בכור צווישן בהמות , וואָס געהערט דורך זיין
zain durch gehert vos beheimes tsvishn bechor a ober
his by belongs which beasts among firstborn a but

בכורהשאַפֿט צו ה , אים דאַרף קיינער נישט היילקן ; סיַ
sai heilikn nisht keiner darf im Hashem tsu bechoireshaft
whether consecrate not no one should him Hashem to firstbornship

אַן אָקס, סיַ אַ שעפּס, געהערט ער צו ה . כז און אויב פון אַן
an fun oib un Hashem tsu er gehert sheps a sai oks an
an of if and Hashem to it belongs sheep a whether bull a

אומריינער בהמה , זאָל מען אויסלייזן לויט דיין שאַצונג , און
un shatsung dain loit oisleizen men zol beheime umreiner
and evaluation your according redeem they shall livestock unclean

צולייגן דערצו אַ פֿינפֿטל דערפון; און אויב ער וועט נישט אויסגעלייזט
oisgeleizt nisht vet er oib un derfun finftl a dertsu tsuleigen
redeemed not will he if and of it fifth a in addition add

וועלן , זאָל ער פֿאַרקויפֿט וועלן לויט דיין שאַצונג .
shatsung dain loit vern farkoift er zol vern
evaluation your according become sold he shall become

כח אָבער קיין חרם וואָס עמיצער וועט מאַכן חרם צו
tsu cheirem machn vet emitser vos cheirem kein ober
to devoted make will someone which devoted any but

, בהמות , פון אַלץ וואָס ער האָט, פון מענטשן , אָדער פון
beheimes fun oder mentshn fun hot er vos alts fun Hashem
beasts of or men of has he which all that of Hashem

אָדער פון דעם פֿעלד פון זיין אייגנטום , קען נישט פֿאַרקויפֿט
farkoift nisht ken eigentum zain fun feld dem fun oder
sold not can ancestral property his of field the of or

וועלן , און נישט אויסגעלייזט וועלן ; איטלעכער חרם איז אַ
a iz cheirem itlecher vern oisgeleizt nisht un vern
a is devoted each become redeemed not and become

היליקסטע היליקייט צו ה . כט קיין חרם וואָס וועט גענאַכט
gemacht vet vos cheirem kein Hashem tsu heilikeit heilikste
made will which devoted to Hashem to holiness most holy

וועֶרן חֵרֶם פֹּון מענטשן, קען נישט אויסגעלייזט וועֶרן; טייטן
vern cheirem fun mentshn ken nisht oisgeleizt vern teitn
become devoted of men can not redeemed become surely die

מוז ער געטייט וועֶרן.
muz er geteit vern
he must caused to die become

[30] And all the ma'aser HaAretz *(tithe of the Land)*, whether of the zera HaAretz, or of the pri HaEtz, is Hashem's; it is kodesh unto Hashem. [31] And if a man will at all redeem ought of his ma'aserot *(tithes)*, he shall add thereto the fifth part thereof. [32] And concerning the ma'aser of the herd, or of the flock, even of whatsoever passeth under the rod, the tenth shall be kodesh unto Hashem. [33] He shall not search whether it be tov or rah, neither shall he change it; and if he substitute it at all, then both it and the temurah *(exchange, substitute)* shall be kodesh; it shall not be redeemed. *(Isaiah 53: Moshiach our temurah!)*

[34] These are the mitzvot, which Hashem commanded Moshe for the Bnei Yisroel in Mt. Sinai.

[ל] און איטלעכער מעשֵׂר פֹּון דער ערד, פֹּון זאָמען פֹּון דער ערד, פֹּון
un itlecher maiser fun der erd fun zomen fun erd fun
and each tithe of the earth of seed of land of

פֿרוכט פֹּון בוים, געהערט צו ה' הייליק צו ה'; [לא] און אויב
frucht fun boim gehert tsu Hashem heilik tsu Hashem un oib
fruit of tree belongs to Hashem holy to Hashem and if

אויסלייזן וויל אַ מאַן אויסלייזן טייל פֹּון זיין מעשֵׂר, זאָל ער צולייגן
oisleizen vil a man oisleizen teil fun zain maiser zol er tsuleigen
redeem will a man redeem part of his tithe shall he add

דערצו אַ פֿינפֿטל דערפֹון. [לב] און איטלעכער מעשֵׂר פֹּון רינדער און
dertsu a finftl derfun un itlecher maiser fun rinder un
in addition a fifth thereof and all tithe of cattle and

שאָף – פֹּון אַלץ וואָס גייט אונטער דער רוט, זאָל דער צענטנער זיין
shof alts vos geit unter der rut zol der tsentner zain
sheep all that which go under the rod shall the tenth be

הייליק צו ה'. [לג] מען זאָל נישט נאָכזוכן אויב ער איז גוט אָדער
Hashem tsu heilik nochzuchn nisht zol men oib er iz gut oder
Hashem to holy examine not shall they if it is good or

שלעכט, און מע זאָל אים נישט אומבייטן; און אויב אומבייטן וועט מען
shlecht un me zol im nisht umbaitn un oib umbaitn vet men
bad and one shall it not substitute and if substitute will they

אים אומבייטן, זאָל אי ער אי זיין אומבייט זיין הייליק; ער קען נישט
nisht ken er i zain umbait heilik zain i er im
not can he either his substitute be holy or it shall substitute it

אויסגעלייזט וועֶרן.
vern oisgeleizt
become redeemed

[לד] דאָס זיינען די גבֿאָטן וואָס האָט גענאָמען
dos zainen di gebot vos hot Hashem gebotn
this are the commandments which has Hashem ordered

משה פֿאַר די קינדער פֹּון ישׂראֵל אויפֿן באַרג סיני.
Mosheen far di kinder fun Yisroel oifn barg Sinai
Moshe for the children of Yisroel on Mount Sinai

Numbers

BAMIDBAR

1 And Hashem spoke unto Moshe in the midbar of Sinai, in the Ohel Mo'ed, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of Eretz Mitzrayim, saying,
2 Take ye the rosh *(top amount, census)* of kol Adat Bnei Yisroel after their mishpekhot, by the bais of their avot, with the number of their shmot, every zachar by their head count; 3 From twenty years old and upward, all that are able-bodied to serve in tzava b'Yisroel *(army in Yisroel)*; thou and Aharon shall number them by their tzva'ot *(legions)*.

4 And with you there shall be a man of every tribe; every one Rosh of the bais of his Avot. 5 And these are the shemot haanashim that shall stand with you: of the tribe of Reuven, Elitzur ben Shede'ur; 6 Of Shim'on, Shelumiel ben Tzurishaddai; 7 Of Yehudah, Nachshon ben Amminadav; 8 Of Yissakhar, Netanel ben Tzuar;

במִדְבר

במִדְבר

א אוּן ה האָט געזעדט צו משהן אין מדבר סיני , אין
un Hashem hot geredt tsu Mosheen in midber Sinai in
and Hashem has spoken to Moshe in wilderness Sinai in

אוֹהל-מוֹעד , אין ערשטן טאָג פֿון צווייטן חודש , אין צווייטן
ohel-moed in ershtn tog fun tsveitn choidesh in tsveitn
tent of meeting in first day of second month in second

יאָר נאָך זייער אַרויסגיין פֿון לאַנד מִצרַיִם , אַזוי צו זאָגן :
yor noch zeyer aroisgein fun land Mitsrayim azoi tsu zogn
year after their going out of land Egypt so to say

ב נעמט אויף דעם מיספּר פֿון דער גאַנצער עדה פֿון די
oif dem misper fun der gantser eide fun di
on the number of the entire congregation of the

לויט זייערע משפּחות , לויט יִשׂרָאֵל פֿון קינדער
loit zeyere mishpoches loit Yisroel fun kinder
according to their families according to Yisroel of children

יעטוועדער , נאָך דער צאָל פֿון נעמען , זייערע פַֿאטערהייזער
yetveder nemen fun tsol der noch foterhaizer zeyere
every names of number of the after father's houses their

מאַנספּאַרשוין , לויט זייערע קעפּ . ג פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און
mansparshoin loit zeyere kep fun tsvantsik yor alt un
male according to their head from twenty years old and

העכער , איטלעכן אין יִשׂרָאֵל וואָס גייט אַרויס אין חיל , זאָלט איר זיי
hecher itlechn in arois geit vos Yisroel in cheil zolt ir zei
upward everyone in out goes who Yisroel in host shall you them

ציילן לויט זייערע מחנות , דו און אַהרן .
tseiln loit zeyere machnus du un Aharon
count according their legions you and Aaron

ד און מיט אייך זאָלן זיין צו מאַן , צו מאַן פֿון אַ שבט , אַ מאַן
un mit aich zoln zain tsu man tsu man fun a shevet a man
and with you shall be to man to man from a tribe a man

ה . און דאָס וואָס איז דער הויפּט פֿון זיין פַֿאטערהויז
un dos vos iz der hoipt fun zain foterhoiz
and this which is the chief of his father's household

זיינען די נעמען פֿון די מענער וואָס זאָלן שטיין מיט אייך : פֿון
zainen di nemen fun di mener vos zoln shtein mit aich fun
are the names of the men which shall stand with you from

ו ראובן , אֱליצור דער זון פֿון שדֵיאורן . ז פֿון שמעון , שלומיאל
Reuven Elitsur der zun fun Shedeurn fun Shimeon Shelumiel
Reuven Elitzur the son of Shede'ur from Shim'on Shelumiel

ח דער זון פֿון צורישַדָי . ז פֿון יהודה , נַחשׁון דער זון פֿון
der zun fun Tsurishaddaien fun Yehudah fun Nachshon der zun fun
the son of Tsurishaddai from Yehudah Nachshon the son of

עַמינָדָב . ח פֿון יִשׂשָׂכָר , נתַנאֵל דער זון פֿון צוּעַר .
Amminadavn fun Yissachar fun Netanel der zun fun Tsuarn
Amminadav of Yissakhar of Netanel the son of Tzuar

[9] Of Zevulun, Eliav ben Chelon; [10] Of the bnei Yosef: of Ephrayim, Elishama ben Ammihud; of Menasheh, Gamli'el ben Pedahtzur; [11] Of Binyamin, Avidan ben Gideoni; [12] Of Dan, Achi'ezer ben Ammishaddai; [13] Of Asher, Pagiel ben Okhran; [14] Of Gad, Elyasaph ben De'uel; [15] Of Naphtali, Achira ben Enan.

ט פֹּון זְבוּלוּן , אֱלִיאָבְ דער זון פֹּון חֵלוֹנען . י פֹּון די קינדער
kinder di fun Chelonen fun zun der Eliav Zevulun fun
children the from Chelon of son the Eliav Zevulun from

פֹּון יוֹסף : פֹּון אפרים , אֱלִישָׁמָע דער זון פֹּון עַמיהוּדן ; פֹּון
fun Ammihudn fun zun der Elishama Efrayim fun Yosef fun
from Ammihud of son the Elishama Ephrayim from Yosef of

מנַשֶׁה , גַּמליאֵל דער זון פֹּון פְּדָהצוּרן . יא פֹּון בנימין ,
Binyamin fun Pedahtsurn fun zun der Gamliel Menasheh
Binyamin from Pedahtzur of son the Gamli'el Menasheh

אַבִּידָן דער זון פֹּון גדעוֹנין . יב פֹּון דָן , אַחיעֶזֶר דער זון פֹּון
fun zun der Achiezer Dan fun Gideonin fun zun der Avidan
of son the Achi'ezer Dan from Gideoni of son the Avidan

עַמישַׁדָּין . יג פֹּון אָשֶׁר , פּגעִיאֵל דער זון פֹּון עָכרָנען . יד פֹּון
fun Ochranen fun zun der Pagiel Asher fun Ammishaddain
from Okhran of son the Pagiel Asher from Ammishaddai

גָּד , אֶלְיָסָף דער זון פֹּון דְּעוּאֵלן. טו פֹּון נַפתָּלי , אַחירַע דער זון
zun der Achira Naftali fun Deueln fun zun der ElyaSaf Gad
son the Achira Naphtali from De'uel of son the Elyasaph Gad

פֹּון עֵינָנען .
Enanen fun
Enan of

[16] These were the called men of the Edah, nasiim of the tribes of their avot, rashei alfei Yisroel *(head-men of the clans of Yisroel)*. [17] And Moshe and Aharon took these men which had been designated by their names; [18] And they assembled kol HaEdah together on the first yom of the second month, and they declared their family after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, one by one. [19] As Hashem commanded Moshe, so he counted them in the midbar of Sinai.

טז די דאָזיקע זיַנען געווען געפֿוּפֿענע פֹּון דער עדה ,
eide der fun gerufene geven zainen dozike di
assembly the of summoned having been are this the

פֿירשטן פֹּון זייערע פַּאָטערשטאַמען; די הויפּטלייט פֹּון די טויזנטן
toizntn di fun hoiptlait di fotershtamen zeyere fun firshtn
thousands the of chief people the father lineage their of chieftains

פֹּון יִשׂרָאֵל זיַנען זיי געווען . יז און משה און אַהרֹן האָבן
hobn Aharon un Moshe un geven zei zainen Yisroel fun
have Aaron and Moshe and having been they are Yisroel of

גענומען , די דאָזיקע מענער וואָס זיַנען אָנגערופֿן מיט נעמען די
nemen di mit ongerufn zainen vos mener dozike di genumen
names the with called are which men this the taken

פֹּון טאָג ערשטן אין עדה גאַנצע די אַיַנגעזאַמלט האָבן זיי און . יח
fun tog ershtn in eide gantse di aingezamlt hobn zei un
of day first in assembly whole the gathered have they and

לויט זייערע גענעאַלאָגיעס , נאָך זייערע פֿאָטערהײַזער , לויט זייערע משפּחות ; און זיי האָבן אָנגעגעבן זייער geburt לויט
loit geburt zeyer ongegebn hobn zei un choidesh tsveitn
according birth their indicated have them and month second

צוצאָל פֹּון נעמען , פֹּון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , לויט
loit hecher un alt yor tsvantsik fun nemen fun tsol
according upward and old years twenty from names of number of

זייערע קעפּ . יט אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן , האָט ער
er hot Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi kep zeyere
he has Moshe commanded has Hashem as just head their

זיי געצײלט אין מדבר סינַי .
zei getseilt in midber Sinai
counted them in wilderness Sinai of

כ און די קינדער פֿון ראובֿן , ישׂרָאֵלס בכֿור , זייערע געבורטן
geburtn zeyere bechor Yisroels Reuven fun kinder di un
birth their firstborn Yisroel's Reuven of children the and

, לויט זייערע משפּחות , לויט זייערע פֿאָטערהײַזער
foterhaizer zeyere loit mishpoches zeyere loit
father's household their according families their according to

נאָך דער צאָל פֿון נעמען , לויט זייערע קעפּ , יעטווועדער
yetveder kep zeyere loit nemen fun tsol der noch
every head their according names of number of the after

מאַנספּאַרשוין פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , איטלעכער וואָס
vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun mansparshoin
which each upward and old years twenty of male

גייט אַרויס אין חיל – כא זייערע געצײלטע , פֿון שבֿט ראובֿן , זײַנען
zainen Reuven sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois geit
are Reuven tribe from numbered their host in out goes

געווען זעקס פֿערציק טויזנט און פֿינף הונדערט.
hundert finf un toiznt fertsik un zeks geven
hundred five and a thousand forty and six having been

כב פֿון די קינדער פֿון שמעון , זייערע געבורטן לויט זייערע
zeyere loit geburtn zeyere Shimeon fun kinder di fun
their according birth their Shim'on of children the from

משפּחות , לויט זייערע פֿאָטערהײַזער , זײַנע געצײלטע
getseilte zaine foterhaizer zeyere loit mishpoches
numbered his father's household their according families

נאָך דער צאָל פֿון נעמען , לויט זייערע קעפּ , יעטווועדער
yetveder kep zeyere loit nemen fun tsol der noch
every head their according to names of number of the after

מאַנספּאַרשוין פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , איטלעכער וואָס
vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun mansparshoin
which each upward and old years twenty of male

גייט אַרויס אין חיל – כג זייערע געצײלטע , פֿון שבֿט שמעון , נײַן
nain Shimeon sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois geit
nine Shim'on tribe from numbered their host in out goes

און פֿופֿציק טויזנט און דרײַ הונדערט.
hundert drai un toiznt fuftsik un
hundred three and a thousand fifty and

כד פֿון די קינדער פֿון גָד , זייערע געבורטן לויט זייערע
zeyere loit geburtn zeyere Gad fun kinder di fun
their according to birth their Gad of children the of

משפּחות , לויט זייערע פֿאָטערהײַזער , נאָך דער צאָל
tsol der noch foterhaizer zeyere loit mishpoches
number of the after father's household their according to families

פֿון נעמען , פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , איטלעכער וואָס גייט
geit vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun nemen fun
goes which each upward and old years twenty of names of

אַרויס אין חיל – כה זייערע געצײלטע , פֿון שבֿט גָד , פֿינף און פֿערציק
fertsik un finf Gad sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois
forty and five Gad tribe from numbered their host in out

טויזנט און זעקס הונדערט און פֿופֿציק.
fuftsik un hundert zeks un toiznt
fifty and hundred six and a thousand

[20] And the bnei Reuven, Yisroel's bechor, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, one by one, every zachar from twenty years old and upward, all that are able-bodied to serve in tzava; [21] Those that were numbered of them, even of the tribe of Reuven, were forty and six thousand and five hundred.

[22] Of the bnei Shim'on, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, those that were numbered of them, according to the number of the shmot, one by one, every male from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [23] Those that were numbered of them, even of the tribe of Shim'on, were fifty and nine thousand and three hundred.

[24] Of the bnei Gad, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava; [25] Those that were numbered of them, even of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.

[26] Of the bnei Yehudah, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [27] Those that were numbered of them, even of the tribe of Yehudah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.

[28] Of the bnei Yissakhar, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [29] Those that were numbered of them, even of the tribe of Yissakhar, were fifty and four thousand and four hundred.

[30] Of the bnei Zevulun, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [31] Those that were numbered of them, even of the tribe of Zevulun, were fifty and seven thousand and four hundred.

[32] Of the bnei Yosef, namely, of the bnei Ephrayim, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and

כו פֹּון די קינדער פֹּון יהוּדה , זייערע געבורטן לויט זייערע
zeyere loit geburtn zeyere Yehudah fun kinder di fun
their according to birth their Yehudah of children the from

משפּחות , לויט זייערע פֿאָטערהײַזער , נאָך דער צאָל
mishpoches loit zeyere foterhaizer noch der tsol
families according their father's household after the number of

פֹּון נעמען , פֹּון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , איטלעכער וואָס גייט
geit vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun nemen fun
goes which each upward and old years twenty from names of

אַרויס אין חיל – כז זייערע געצײלטע , פֹּון שבֵּט יהוּדה , פֿיר און
un fir Yehudah sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois
and four Yehudah tribe from numbered their host in out

זיבעציק טויזנט און זעקס הונדערט.
hundert zeks un toiznt zibetsik
hundred six and a thousand seventy

כח פֹּון די קינדער פֹּון יִשָּׂשכָר , זייערע געבורטן לויט זייערע
zeyere loit geburtn zeyere Yissachar fun kinder di fun
their according to birth their Yissakhar of children the of

משפּחות , לויט זייערע פֿאָטערהײַזער , נאָך דער צאָל
mishpoches loit zeyere foterhaizer noch der tsol
families according their father's household after the number of

פֹּון נעמען , פֹּון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , איטלעכער וואָס גייט
geit vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun nemen fun
goes which each upward and old years twenty from names of

אַרויס אין חיל – כט זייערע געצײלטע , פֹּון שבֵּט יִשָּׂשכָר , פֿיר און
un fir Yissachar sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois
and four Yissakhar tribe from numbered their host in out

פֿופֿציק טויזנט און פֿיר הונדערט.
hundert fir un toiznt fuftsik
hundred four and a thousand fifty

ל פֹּון די קינדער פֹּון זבֻולון , זייערע געבורטן לויט זייערע
zeyere loit geburtn zeyere Zevulun fun kinder di fun
their according to birth their Zevulun of children the from

משפּחות , לויט זייערע פֿאָטערהײַזער , נאָך דער צאָל
mishpoches loit zeyere foterhaizer noch der tsol
families according their father's household after the number of

פֹּון נעמען , פֹּון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , איטלעכער וואָס גייט
geit vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun nemen fun
goes which each upward and old years twenty of names of

אַרויס אין חיל – לא זייערע געצײלטע , פֹּון שבֵּט זבֻולון , זיבן און
un zibn Zevulun sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois
and seven Zevulun tribe of numbered their host in out

פֿופֿציק טויזנט און פֿיר הונדערט.
hundert fir un toiznt fuftsik
hundred four and a thousand fifty

לב פֹּון די קינדער פֹּון יוֹסף : פֹּון די קינדער פֹּון אפֿרים ,
Efrayim fun kinder di fun Yosef fun kinder di fun
Ephrayim of children the of Yosef of children the from

זייערע געבורטן לויט זייערע משפּחות , לויט זייערע
zeyere geburtn zeyere loit mishpoches zeyere loit
their according birth their according families their according

פֿאָטערהײַזער , נאָך דער צאָל פֹּון נעמען , פֹּון צוואַנציק
foterhaizer noch der tsol fun nemen fun tsvantsik
father's household after the number of names of twenty

upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [33] Those that were numbered of them, even of the tribe of Ephrayim, were forty thousand and five hundred.

[34] Of the bnei Menasheh, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [35] Those that were numbered of them, even of the tribe of Menasheh, were thirty and two thousand and two hundred.

[36] Of the bnei Binyamin, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [37] Those that were numbered of them, even of the tribe of Binyamin, were thirty and five thousand and four hundred.

[38] Of the bnei Dan, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [39] Those that were numbered of them, even of the tribe of Dan, were threescore and

יאָר אַלט און העכער, איטלעכער וואָס גייט אַרויס אין חיל – לג זייערע
yor alt un hecher itlecher vos geit arois in cheil zeyere
years old and upward each which goes out in host their

געצײלטע, פֿון שבֿט אפֿרים, פֿערציק טויזנט און פֿינף
getseilte fun sheyvet Efrayim fertsik toiznt un finf
numbered from tribe Ephrayim forty thousand and five

הונדערט.
hundert
hundred

לד פֿון די קינדער פֿון מנשֶׁה, זייערע געבורטן לויט זייערע
fun di kinder fun Menasheh zeyere geburtn loit zeyere
from the children of Menasheh their birth according their

משפּחות, לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, נאָך דער צאָל
mishpoches loit zeyere foterhaizer noch der tsol
families according their father's household after the number of

פֿון נעמען, פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איטלעכער וואָס גייט
fun nemen fun tsvantsik yor alt un hecher itlecher vos geit
from names of twenty years old and upward each which goes

צו צוויי מנשֶׁה, פֿון שבֿט זייערע געצײלטע, זייערע חיל – לה אַרויס אין
un tsvei Menasheh sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois
and two Menasheh tribe of numbered their host in out

דרײַסיק טויזנט און צוויי הונדערט.
draisik toiznt un tsvei hundert
thirty thousand and two hundred

לו פֿון די קינדער פֿון בנימין, זייערע געבורטן לויט זייערע
fun di kinder fun Binyamin zeyere geburtn loit zeyere
from the children of Binyamin their birth according their

משפּחות, לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, נאָך דער צאָל
mishpoches loit zeyere foterhaizer noch der tsol
families according their father's household after the number of

פֿון נעמען, פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איטלעכער וואָס גייט
fun nemen fun tsvantsik yor alt un hecher itlecher vos geit
from names of twenty years old and upward each which goes

אַרויס אין חיל – לז זייערע געצײלטע, פֿון שבֿט בנימין, פֿינף און
arois in cheil zeyere getseilte fun sheyvet Binyamin finf un
out in host their numbered of tribe Binyamin five and

דרײַסיק טויזנט און פֿיר הונדערט.
draisik toiznt un fir hundert
thirty thousand and four hundred

לח פֿון די קינדער פֿון דָן, זייערע געבורטן לויט זייערע
fun di kinder fun Dan zeyere geburtn loit zeyere
from the children of Dan their birth according their

משפּחות, לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, נאָך דער צאָל
mishpoches loit zeyere foterhaizer noch der tsol
families according their father's household after the number of

פֿון נעמען, פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איטלעכער וואָס
fun nemen fun tsvantsik yor alt un hecher itlecher vos
from names of twenty years old and upward each which

גייט אַרויס אין חיל – לט זייערע געצײלטע, פֿון שבֿט דָן, צוויי און
geit arois in cheil zeyere getseilte fun sheyvet Dan tsvei un
goes out in host their numbered of tribe Dan two and

זעכציק טויזנט און זיבן הונדערט.
zechtsik toiznt un zibn hundert
sixty thousand and seven hundred

two thousand and seven hundred.

[40] Of the bnei Asher, by their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [41] Those that were numbered of them, even of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.

[42] Of the bnei Naphtali, throughout their toldot, after their mishpekhot, by the bais of their avot, according to the number of the shmot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava *(army)*; [43] Those that were numbered of them, even of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.

[44] These are those that were numbered, which Moshe and Aharon numbered, and the nasiim *(princes, rulers, exalted)* of Yisroel, being shneym asar *(twelve)* men, each one representing the bais of his avot. [45] So were all those that were numbered of the Bnei Yisroel, by the bais of their avot, from twenty years old and upward, all that were able-bodied to serve in tzava b'Yisroel *(army in Yisroel)*; [46] Even all they that were numbered were six hundred thousand

מ פֹּון די קינדער פֹּון אָשֶׁר, זייערע געבורטן לויט זייערע
zeyere loit geburtn zeyere Asher fun kinder di fun
their according to birth their Asher of children the from

משפּחות, לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, נאָך דער צאָל
tsol der noch foterhaizer zeyere loit mishpoches
number of the after father's household their according to families

פֹּון נעמען, פֹּון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איטלעכער וואָס גייט
geit vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun nemen fun
goes which each upward and old years twenty from names of

אַרויס אין חיל – מא זייערע געצײלטע, פֹּון שבֵּט אָשֶׁר, איין און
un ein Asher sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois
and one Asher tribe from numbered their host in out

פֿערציק טויזנט און פֿינף הונדערט.
hundert finf un toiznt fertsik
hundred five and thousand forty

מב די קינדער פֹּון נַפְתָּלי, זייערע געבורטן לויט זייערע
zeyere loit geburtn zeyere Naftali fun kinder di
their according to birth their Naphtali of children the

משפּחות, לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, נאָך דער צאָל פֹּון
fun tsol der noch foterhaizer zeyere loit mishpoches
of number the after father's household their according families

נעמען, פֹּון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איטלעכער וואָס גייט
geit vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik fun nemen
goes which each upward and old years twenty from names

אַרויס אין חיל – מג זייערע געצײלטע, פֹּון שבֵּט נַפְתָּלי, דריי און
un drai Naftali sheyvet fun getseilte zeyere cheil in arois
and three Naphtali tribe from numbered their host in out

פֿופֿציק טויזנט פֿיר הונדערט.
hundert fir un toiznt fuftsik
hundred four and a thousand fifty

מד דאָס זײַנען די געצײלטע וואָס משה און אַהרֹן האָבן געצײלט,
getseilt hobn Aharon un Moshe vos getseilte di zainen dos
counted have Aaron and Moshe which numbered the are this

און די פֿירשטן פֹּון יִשְׂרָאֵל; צוועלף מאַן, צו איין מאַן פֹּון זײַן
zain fun man ein tsu man tsvelf Yisroel fun firshtn di un
his of a man one to men twelve Yisroel of chieftains the and

פֿאָטערהויז זײַנען זיי געווען. מה און אַלע געצײלטע פֹּון
fun getseilte ale un geven zei zainen foterhoiz
of numbered all and having been they are father's household

די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, פֹּון
fun foterhaizer zeyere loit Yisroel fun kinder di
from father's household their according to Yisroel of children the

צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איטלעכער וואָס גייט אַרויס אין חיל
cheil in arois geit vos itlecher hecher un alt yor tsvantsik
host in out goes which each upward and old years twenty

– אין יִשְׂרָאֵל, זײַנען געווען מו אַלע געצײלטע זײַנען געווען
geven zainen getseilte ale geven zainen Yisroel in
having been are numbered all having been are Yisroel in

זעקס מאָל הונדערט טויזנט און דריי טויזנט און פֿינף הונדערט
hundert finf un toiznt drai un toiznt hundert mol zeks
hundred five and thousand three and thousands hundred time six

and three thousand and five hundred and fifty. 47 But the Levi'im after the tribe of their avot were not numbered among them.

48 For Hashem had spoken unto Moshe saying, 49 Only thou shalt not number the tribe of Levi, neither take the sum of them among the Bnei Yisroel; 50 But thou shalt appoint the Levi'im over the Mishkan HaEdut and over all the vessels thereof, and over all things that belong to it; they shall bear the Mishkan, and all the vessels thereof; and they shall take care of it, and shall encamp round about the Mishkan. 51 And when the Mishkan setteth forward, the Levi'im shall take it down; and when the Mishkan is to be pitched, the Levi'im shall set it up; and the zar *(stranger, outsider, unauthorized party)* that cometh nigh shall be put to death. 52 And the Bnei Yisroel shall pitch their tents, every man by his own machaneh *(camp)*, and every man by his own degel *(standard, banner)*, throughout their tzva'ot *(hosts)*. 53 But the Levi'im shall encamp around the Mishkan HaEdut, that there be no ketzef *(wrath)* fall upon the Adat Bnei Yisroel; and the Levi'im shall be shomer mishmeret *(watch the watch, attend to, keep the charge, the reverence)* of the Mishkan HaEdut.

אוּן פֿופֿציק. מז אָבער די לְוִיִּם לויט זייער פֿאָטערשטאָם זײַנען
zainen fotershtam zeyer loit Leviim di ober fuftsik un
are father lineage their according to Levites the but fifty and

נישט געציילט געוואָרן צווישן זיי .
zei tsvishn gevorn getseilt nisht
them among having become counted not

מח אוּן ה׳ האָט געריעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : מט דעם
dem zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
the say to so Moshe to spoken has Hashem and

שבט לֵוִי אָבער זאָלסטו נישט ציילן , אוּן זייער צאָל
tsol zeyer un tseiln nisht zolstu ober Levi sheyvet
number of their and count not shall you however Levi tribe

זאָלסטו נישט אויפֿנעמען צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. נ נאָר דו
du nor Yisroel fun kinder di tsvishn oifnemen nisht zolstu
you but Yisroel of children the among take up not shall you

שטעל די לְוִיִּם איבער דעם משכּן פֿון צייגנים , אוּן איבער אַלע
ale iber un tseignim fun mishkn dem iber Leviim di shtel
all over and Testimony of Tabernacle the over Levites the set

זײַנע כּלים , אוּן איבער אַלץ וואָס געהערט צו אים; זיי זאָלן טראָגן
trogn zoln zei im tsu gehert vos alts iber un keilim zaine
bear shall they it to belongs which all that over and utensils its

דעם משכּן , אוּן אַלע זײַנע כּלים , אוּן זיי זאָלן אים באַדינען;
badinen im zoln zei un keilim zaine ale un mishkn dem
minister it shall they and utensils its all and Tabernacle the

אוּן רונד אַרום דעם משכּן זאָלן זיי לאַגערן . נא אוּן ביים
baim un lagern zei zoln mishkn dem arum rund un
at and encamp they shall Tabernacle the round around and

ציִען פֿון משכּן זאָלן אים די לְוִיִּם אַראָפּנעמען, אוּן ביים
baim un aropnemen Leviim di im zoln mishkn fun tsien
at and take down Levites the it shall Tabernacle of journeys

רוען פֿון משכּן זאָלן אים די לְוִיִּם אויפֿשטעלן, אוּן דער פֿרעמדער
fremder der un oifshteln Leviim di im zoln mishkn fun ruen
foreigner the and raise up Levites the it shall Tabernacle of rest

וואָס געענטט זאָל געטייט ווערן . נב אוּן די קינדער פֿון
fun kinder di un vern geteit zol genent vos
of children the and become caused to die shall comes near which

יִשְׂרָאֵל זאָלן לאַגערן איטלעכער אין זײַן לאַגער, אוּן איטלעכער בײַ זײַן
zain bai itlecher un lager zain in itlecher lagern zoln Yisroel
his by each and camp his in each encamp shall Yisroel

פֿאָן , לויט זייערע מחנות . נג אוּן די לְוִיִּם זאָלן לאַגערן
fon loit zeyere machnus un di Leviim zoln lagern
standard according to their legions and the Levites shall encamp

רונד אַרום דעם משכּן פֿון צייגנים , כּדי עס זאָל נישט
rund arum dem mishkn fun tseignim kedei es zol nisht
round around the Tabernacle of Testimony so that it shall not

זײַן אַ צאָרן אויף דער עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. אוּן די
di un Yisroel fun kinder di fun eide der oif tsorn a zain
the and Yisroel of children the of assembly the on anger a be

לְוִיִּם זאָלן היטן די היטונג פֿון דעם משכּן פֿון עדות .
eides fun mishkn dem fun hitung di hitn zoln Leviim
testimony of Tabernacle the of charge the keep shall Levites

54 And the Bnei Yisroel did according to all that Hashem commanded Moshe, so did they.

נד און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן אַזוי גענטאָן; אַזוי ווי אַלץ ווָאס
vos alts vi azoi geton azoi hobn Yisroel fun kinder di un
which all that as so done so have Yisroel of children the and

ה האָט באַפֿוילן משהן , אַזוי האָבן זיי גענטאָן.
geton zei hobn azoi Mosheen bafoiln hot Hashem
done them have so Moshe commanded has Hashem

2 And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon, saying,

ב און ה האָט געredt צו משהן צו אַהרֹנען , אַזוי
azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

צו זאָגן :
zogn tsu
say to

2 The Bnei Yisroel shall encamp, each man under his own degel *(standard, banner)*, with the otot *(ensigns)* of the bais of their avot; some distance from it, around the Ohel Mo'ed must they encamp. 3 And on the east side toward the rising of the sun shall they of the degel *(standard, banner)* of the machaneh of Yehudah encamp by their tzvaos: and Nachshon ben Amminadav shall be Nasi of the Bnei Yehudah. 4 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were threescore and fourteen thousand and six hundred. 5 And those that do encamp next unto him shall be the tribe of Yissakhar; and Netanel ben Tzuar shall be Nasi of the Bnei Yissakhar. 6 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered thereof, were fifty and four thousand and four hundred. 7 Then the tribe of Zevulun; and Eliav ben Chelon shall be Nasi of the Bnei Zevulun. 8 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered thereof, were

ב איטלעכער ביַי זיַין פָּאָן , לויט די צייכנס פֿון זייערע
zeyere fun tseichns di loit fon zain bai itlecher
their of ensigns the according to standard his by each

פַֿאָטערהײַזער זאָלן לאַגערן פֿון ישְׂרָאֵל; אַקעגניבער
akegniber Yisroel fun kinder di lagern zoln foterhaizer
distance Yisroel of children the encamp shall father's household

רונד אַרום דעם אוֹהל-מוֹעד זאָלן זיי לאַגערן . ג און די
di un lagern zei zoln ohel-moed dem arum rund
the and encamp they shall Tent of Meeting the round around

וואָס לאַגערן אין מזרח צו זונאויפֿגאַנג זאָלן זיַין : די פָּאָן
fon di zain zoln zunoifgang tsu mizrech in lagern vos
standard the be shall sunrise to east in encamp that which

פֿון דעם לאַגער פֿון יהוּדה לויט זייערע מחנות , מיט דעם
dem mit machnus zeyere loit Yehudah fun lager dem fun
the with legions their according Yehudah of camp the of

פֿירשט פֿון די קינדער פֿון יהוּדה , נַחשׁון דעם זון פֿון
fun zun dem Nachshon Yehudah fun kinder di fun firsht
of son the Nachshon Yehudah of children the of chieftain

עַמינָדָבן , ד און זיַין חיל – זייערע געציילטע , פֿיר און זיבעציק
zibetsik un fir getseilte zeyere cheil zain un Amminadavn
seventy and four numbered their host his and Aminadav

טויזנט און זעקס הונדערט. ה און די וואָס לאַגערן לעבן אים:
im lebn lagern vos di un hundert zeks un toiznt
him near encamp that which the and hundred six and a thousand

, שבֵּט יִשָּׂשכָר , מיט דעם פֿירשט פֿון די קינדער פֿון יִשָּׂשכָר
Yissachar fun kinder di fun firsht dem mit Yissachar sheyvet
Yissakhar of children the of chieftain the with Yissakhar tribe

נתַנאֵל דעם זון פֿון צוּעָר , ו און זיַין חיל – זיַינע געציילטע , פֿיר
fir getseilte zaine cheil zain un Tsuarn fun zun dem Netanel
four numbered his host his and Tzuar of son the Netanel

און פֿופֿציק טויזנט און פֿיר הונדערט; ז שבֵּט זבולון , מיט דעם
dem mit Zevulun sheyvet hundert fir un toiznt fuftsik un
the with Zevulun tribe hundred four and a thousand fifty and

פֿירשט פֿון די קינדער פֿון זבולון , אֱליאָבָ דעם זון פֿון חֵלוֹנען ,
Chelonen fun zun dem Eliav Zevulun fun kinder di fun firsht
Chelon of son the Eliav Zevulun of children the of chieftain

ח און זיַין חיל – זיַינע געציילטע , זיבן און פֿופֿציק טויזנט און פֿיר
fir un toiznt fuftsik un zibn getseilte zaine cheil zain un
four and a thousand fifty and seven numbered his host his and

הונדערט. ט אַלע געציילטע פֿון דעם לאַגער פֿון יהוּדה : און
un hundert Yehudah fun lager dem fun getseilte ale hundert
and hundred Yehudah of camp the from numbered all hundred

fifty and seven thousand and four hundred. [9] All that were numbered in the machaneh of Yehudah were an hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, by their tzvaos. These shall set forth first. [10] On the south side shall be the degel *(standard, banner)* of the machaneh of Reuven according to their tzvaos: and the Nasi of the Bnei Reuven shall be Elitzur ben Shede'ur. [11] And his tz'va *(host)*, and those that were numbered thereof, were forty and six thousand and five hundred. [12] And those which encamp by him shall be the tribe of Shim'on; and the Nasi of the Bnei Shim'on shall be Shelumiel ben Tzurishaddai. [13] And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were fifty and nine thousand and three hundred. [14] Then the tribe of Gad; and the Nasi of the Bnei Gad shall be Elyasaph ben Re'uel. [15] And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were forty and five thousand and six hundred and fifty. [16] All that were numbered in the machaneh of Reuven were an hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, by their tzvaos. And they shall set forth in the second rank.

אַכציק טויזנט און זעקס טויזנט און פִיר הונדערט, לויט
loit hundert fir un toiznt zeks un toiznt achtsik
according hundred four and a thousand six and a thousand eighty

זייערע מחנות . זיי זאָלן צִיען צוערשט.
tsuersht tsien zoln zei machnus zeyere
first to set out shall they legions their

ט די פָּאן פון דעם לאַגער פון ראובן זאָל זיין צו דָרום ,
dorem tsu zain zol Reuven fun lager dem fun fon di
south to be shall Reuven of camp the of standard the

לויט זייערע מחנות , מיט דעם פירשט פון די קינדער
loit machnus zeyere mit dem firsht fun di kinder
according to legions their with the chieftain of the children

פון ראובן , אֱליצור דעם זון פון שדֵיאורן , יא און זיין חיל – זיינע
Reuven fun Elitsur dem zun fun Shedeurn un cheil zain zaine
Reuven of Elitzur the son of Shede'ur and his host his

געצײלטע , זעקס און פערציק טויזנט און פִינף הונדערט. יב און די
getseilte zeks un fertsik toiznt un finf hundert un di
numbered six and forty thousand and five hundred and the

וואָס לאַגערן לעבן אים: שבט שמעון , מיט דעם פירשט פון
vos lagern lebn im sheyvet Shimeon mit dem firsht fun
that which encamp near him tribe Shim'on with the chieftain of

די קינדער פון שמעון , שלומיאֵל דעם זון פון צורישַדָּין ,
di kinder fun Shimeon fun Shelumiel dem zun fun Tsurishaddaien
the children of Shim'on of Shelumiel the son of Tsurishaddai

יג און זיין חיל – זייערע געצײלטע , נײַן און פופציק טויזנט און דריי
drai un toiznt fuftsik un nain getseilte zeyere cheil zain un
three and thousand fifty and nine numbered their host his and

הונדערט; יד און שבט גָד , מיט דעם פירשט פון די קינדער פון
hundert un sheyvet Gad mit dem firsht fun di kinder fun
hundred and tribe Gad with the chieftain of the children of

גָד , אֶליָסָף דעם זון פון רְעואֵל, טו און זיין חיל – זייערע געצײלטע ,
Gad Elyasaf dem zun fun Reueln un cheil zain zeyere getseilte
Gad Elyasaph the son of Reuel and his host his numbered

פִינף און פערציק טויזנט און זעקס הונדערט און פופציק.
finf un fertsik toiznt un zeks hundert un fuftsik
five and forty thousand and six hundred and fifty

טז אַלע געצײלטע פון דעם לאַגער פון ראובן , הונדערט טויזנט און
ale getseilte fun dem lager fun Reuven hundert toiznt un
all numbered of the camp of Reuven hundred thousand and

איין און פופציק טויזנט און פִיר הונדערט און פופציק, לויט
ein un fuftsik toiznt un fir hundert un fuftsik loit
one and fifty thousand and four hundred and fifty according to

זייערע מחנות . און זיי זאָלן צִיען די צווייטע.
tsveite di tsien zoln zei un machnus zeyere
second the to set out shall they and legions their

17 Then the Ohel Mo'ed shall set forward with the machaneh of the Levi'im in the midst of the machaneh; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place by their degel.

18 On the west side shall be the degel of the machaneh of Ephrayim according to their tzvaos; and the Nasi of the Bnei Ephrayim shall be Elishama ben Ammihud. 19 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were forty thousand and five hundred. 20 And by him shall be the tribe of Menasheh; and the Nasi of the Bnei Menasheh shall be Gamli'el ben Pedahtzur. 21 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were thirty and two thousand and two hundred. 22 Then the tribe of Binyamin; and the Nasi of the Bnei Binyamin shall be Avidan ben Gideoni. 23 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were thirty and five thousand and four hundred. 24 All that were numbered of the machaneh of Ephrayim were an hundred thousand and eight thousand and an hundred, by their tzvaos. And they shall go forward in the third rank.

25 The degel *(standard, banner)* of the machaneh of Dan shall be on the north side by their tzvaos; and the Nasi of the Bnei

יז און דער אוֹהל-מוֹעד , דער לאַגער פֿון די לְוִיִּם , זאָל צִיִען
tsien zol Leviim di fun lager der ohel-moed der un
to set out shall Levites the of camp the Tent of Meeting the and

; צִיִען זיי זאָלן אַזוי ווי זיי רוען, אַזוי זאָלן זיי לאַגערן; אין מיטן פֿון די
tsien zei zoln azoi vi zei ruen azoi lagern di fun mitn in
to set out they shall so as they rest so camp the of midst of in

. זייערע לויט זייערע אָרט זיין אויף איטלעכער
fones zeyere loit ort zain oif itlecher
standards their according place his on each

יח די פֿאָן פֿון דעם לאַגער פֿון אפֿרים לויט זייער
zeyer loit Efrayim fun lager dem fun fon di
their according to Ephrayim of camp the of standard the

מחנות זאָל זיין צו מערבֿ , מיט דעם פֿירשט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun firsht dem mit mayrev tsu zain zol machnus
of children the of chieftain the with west to be shall legions

אפֿרים , אֱלִישָׁמָע דעם זון פֿון עַמיהודן , יט און זיין חיל – זייערע
zeyere cheil zain un Ammihudn fun zun dem Elishama Efrayim
their host his and Ammihud of son the Elishama Ephrayim

געצײלטע , פֿערציק טויזנט און פֿינף הונדערט. כ און לעבן אים שבֿט
sheyvet im lebn un hundert finf un toiznt fertsik getseilte
tribe him near and hundred five and thousand forty numbered

מנַשֶּׁה , מיט דעם פֿירשט פֿון די קינדער פֿון מנַשֶּׁה , גַּמליאֵל
Gamliel Menasheh fun kinder di fun firsht dem mit Menasheh
Gamli'el Menasheh of children the of chieftain the with Menasheh

דעם זון פֿון פְּדָהצור , כא און זיין חיל – זייערע געצײלטע , צוויי און
un tsvei getseilte zeyere cheil zain un Pedahtsurn fun zun dem
and two numbered their host his and Pedahtzur of son the

דרײַסיק טויזנט און צוויי הונדערט; כב און שבֿט בנימין , מיט דעם
dem mit Binyamin sheyvet un hundert tsvei un toiznt draisik
the with Binyamin tribe and hundred two and thousand thirty

, פֿירשט פֿון די קינדער פֿון בנימין , אֲבִידָן דעם זון פֿון גדעונין
Gideonin fun zun dem Avidan Binyamin fun kinder di fun firsht
Gideoni of son the Avidan Binyamin of children the of chieftain

כג און זיין חיל – זייערע געצײלטע , פֿינף און דרײַסיק טויזנט און
un toiznt draisik un finf getseilte zeyere cheil zain un
and a thousand thirty and five numbered their host his and

פֿיר הונדערט. כד אַלע געצײלטע פֿון דעם לאַגער פֿון אפֿרים , הונדערט
hundert Efrayim fun lager dem fun getseilte ale hundert fir
hundred Ephrayim of camp the of numbered all hundred four

. טויזנט און אַכט טויזנט און הונדערט, לויט זייערע מחנות
machnus zeyere loit hundert un toiznt acht un toiznt
legions their according hundred and thousand eight and thousand

און זיי זאָלן צִיִען די דריטע.
drite di tsien zoln zei un
third the to set out shall they and

כה די פֿאָן פֿון דעם לאַגער פֿון דָן זאָל זיין צו צפֿון , לויט
loit tsofn tsu zain zol Dan fun lager dem fun fon di
according north to be shall Dan of camp the of standard the

זייערע מחנות , מיט דעם פֿירשט פֿון די קינדער פֿון דָן , אֲחִיעֶזֶר
Achiezer Dan fun kinder di fun firsht dem mit machnus zeyere
Achi'ezer Dan of children the of chieftain the with legions their

דעם זון פֿון עַמישַׁדָּין , כו און זײַן חיל – זייערע געציילטע , צוויי
tsvei getseilte zeyere cheil zain un Ammishaddain fun zun dem
two numbered their host his and Ammishaddai of son the

און זעכציק טויזנט און זיבן הונדערט. כז און די וואָס לאַגערן
lagern vos di un hundert zibn un toiznt zechtsik un
encamp which the and hundred seven and thousand sixty and

לעבן אים: שבֵט אָשֵׁר , מיט דעם פֿירשט פֿון די קינדער פֿון אָשֵׁר ,
Asher fun kinder di fun firsht dem mit Asher sheyvet im lebn
Asher of children the of chieftain the with Asher tribe him near

פּגִעיאֵל דעם זון פֿון עָכרָנען , כח און זײַן חיל – זייערע געציילטע ,
getseilte zeyere cheil zain un Ochranen fun zun dem Pagiel
numbered their host his and Okhran of son the Pagiel

איין און פֿערציק טויזנט און פֿינף הונדערט; כט און שבֵט נַפתָּלי ,
Naftali sheyvet un hundert finf un toiznt fertsik un ein
Naphtali tribe and hundred five and thousand forty and one

מיט דעם פֿירשט פֿון די קינדער פֿון נַפתָּלי , אַחירַע דעם זון פֿון
fun zun dem Achira Naftali fun kinder di fun firsht dem mit
of son the Achira Naphtali of children the of chieftain the with

עֵינָנען , ל און זײַן חיל – זייערע געציילטע , דריַי און פֿופֿציק טויזנט
toiznt fuftsik un drai getseilte zeyere cheil zain un Enanen
thousand fifty and three numbered their host his and Enan

און פֿיר הונדערט. לא אַלע געציילטע פֿון דעם לאַגער פֿון דָן , הונדערט
hundert Dan fun lager dem fun getseilte ale hundert fir un
hundred Dan of camp the of numbered all hundred four and

טויזנט און זיבן הונדערט זעקס און זעקס טויזנט פֿופֿציק און זיבן הונדערט. זיי זאָלן
zoln zei hundert zeks un toiznt fuftsik un zibn un toiznt
shall they hundred six and thousand fifty and seven and thousand

צִיען צולעצט לויט זייערע פּאָנעס .
fones zeyere loit tsuletst tsien
standards their according to last to set out

לב דאָס זײַנען די געציילטע פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, לויט
loit Yisroel fun kinder di fun getseilte di zainen dos
according to Yisroel of children the of numbered the are these

זייערע פּאָטערהײַזער ; אַלע געציילטע פֿון די לאַגערן, לויט
loit lagern di fun getseilte ale foterhaizer zeyere
according camps the of numbered all father's household their

זייערע מחנות , זײַנען געווען זעקס מאָל הונדערט טויזנט און
un toiznt hundert mol zeks geven zainen machnus zeyere
and a thousand hundred time six having been are legions their

דריַי טויזנט און פֿינף הונדערט און פֿופֿציק. לג אָבער די לְוִיִם זײַנען
zainen Leviim di ober fuftsik un hundert finf un toiznt drai
are Levites the but fifty and hundred five and thousand three

נישט געציילט געווארן צווישן די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל; אַזוי ווי
vi azoi Yisroel fun kinder di tsvishn gevorn getseilt nisht
as so Yisroel of children the among having become counted not

ה האָט באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln hot Hashem
Moshe commanded has Hashem

Dan shall be Achi'ezer ben Ammishaddai. 26 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were threescore and two thousand and seven hundred. 27 And those that encamp by him shall be the tribe of Asher; and the Nasi of the Bnei Asher shall be Pagiel ben Okhran. 28 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were forty and one thousand and five hundred. 29 Then the tribe of Naphtali; and the Nasi of the Bnei Naphtali shall be Achira ben Enan. 30 And his tz'va *(host)*, and those that were numbered of them, were fifty and three thousand and four hundred. 31 All they that were numbered in the machaneh of Dan were an hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred. They shall break camp last with their degel *(standard, banner)*.

32 These are those which were numbered of the Bnei Yisroel by the bais of their avot; all those that were numbered of the machanot by their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty. 33 But the Levi'im were not counted with the Bnei Yisroel; as Hashem commanded Moshe.

לד און די קינדער פון ישְׂרָאֵל האָבן געטאָן אַזוי ווי אַלץ ווָאס
vos alts vi azoi geton hobn Yisroel fun kinder di un
which all that as so done have Yisroel of children the and

ה האָט באַפוילן משהן ; אַזוי האָבן זיי געלאגערט לויט
loit gerut zei hobn azoi Mosheen bafoiln hot Hashem
according to rested them have thus Moshe commanded has Hashem

זייערע פאָנעס , און אַזוי האָבן זיי געצויגן , איטלעכער לויט
loit itlecher getsoign zei hobn azoi un fones zeyere
according each moved out they have so and standards their

זיַנע משפּחות , בייַ זיַן פאָטערהויז .
foterhoiz zain bai mishpoches zaine
father's household his by families his

ג און דאָס זיַנען די געבורטן פון אַהרֹנען און פון משהן ,
Mosheen fun un Aharonen fun geburtn di zainen dos un
Moshe of and Aaron of birth the are these and

ב און האָט השם גערעדט מיט משהן אויפן באַרג סיני .
un Sinai barg oifn Mosheen mit geredt hot Hashem ven
and Sinai mount on Moshe with spoken has Hashem when

דאָס זיַנען די נעמען פון אַהרֹנס זין : דער בכור נָדָב , און
un Nadav bechor der zin Aharons fun nemen di zainen dos
and Nadav firstborn the sons Aaron's of names the are these

אֲבִיהוא, אֶלְעָזָר, און איתָמָר. ג דאָס זיַנען די נעמען פון אַהרֹנס זין ,
zin Aharons fun nemen di zainen dos Itamar un Elazar Avihu
sons Aaron's of names the are these Itamar and El'azar Avihu

די געזאַלבטע כֹהנים וואָס מע האָט דערפֿילט זייער האַנט צו טאָן די
di ton tsu hant zeyer derfilt hot me vos koyanim gezalbte di
the do to hand their filled has one which kohanim anointed the

כהונה . ד און נָדָב און אֲבִיהוא זיַנען געשטאָרבן פאַר ה
kehune far geshtorbn zainen Avihu un Nadav un Hashem
priesthood before died are Avihu and Nadav and Hashem

ווען זיי האָבן געבראַכט פֿרעמד פַיַער פאַר ה , אין מדבר
midber in Hashem far faier fremd gebracht hobn zei ven
wilderness of in Hashem before fire strange brought have they when

סיני , און קיין קינדער האָבן זיי נישט געהאַט ; און אֶלְעָזָר און
un Elazar un gehat nisht zei hobn kinder kein un Sinai
and El'azar and have had not they have children any and Sinai

איתָמָר זיַנען געווואָרן כֹהנים לעבן זייער פאָטער אַהרֹנען .
Aharonen foter zeyer lebn koyanim gevorn zainen Itamar
Aaron father their life kohanim having become are Itamar

ה און האָט השם גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ו מאַך
mach zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
make say to so Moshe to spoken has Hashem and

געזונען דעם שבט לֵוִי , און זאָלסט אים שטעלן פאַר אַהרֹן
Aharon far shteln im zolst un Levi sheyvet dem genenen
Aaron before set it you(SG) must and Levi tribe the approach

דעם כֹהן , און זיי זאָלן אים באַדינען . ז און זיי זאָלן היטן זיַן
zain hitn zoln zei un badinen im zoln zei un koyen dem
his keep shall they and minister him shall they and kohen the

היטונג און די היטונג פון דער גאַנצער עדה פאַר אוֹהל-מוֹעד ,
ohel-moed faran eide gantser der fun hitung di un hitung
Tent of Meeting for the assembly whole the of charge the and charge

צו דינען דעם דינסט פון מישכּן .
mishkn fun dinst dem dinen tsu
Tabernacle of serves the one serve to

34 And the Bnei Yisroel did according to all that Hashem commanded Moshe; so they encamped by the degelim *(standards, banners)* of them, and so they set forward, every one after their mishpekhot, according to the bais of their avot.

3 These also are the toldot of Aharon and Moshe in the yom that Hashem spoke with Moshe in Mt. Sinai. 2 And these are the shmot of the Bnei Aharon: Nadav the bechor, and Avihu, El'azar, and Itamar. 3 These are the shmot of the Bnei Aharon, the kohanim hameshuchim whose hand he filled to be kohen. 4 And Nadav and Avihu died before Hashem, when they offered eish zarah *(unauthorized fire)* before Hashem, in the midbar of Sinai, and they had no children; and El'azar and Itamar ministered in the kohen's office in the sight of Aharon their av.

5 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 6 Bring the tribe of Levi near, and present them before Aharon HaKohen, that they may minister unto him. 7 And they shall be shomer mishmeret *(watch the watch, keep the guard duty)* for him and for the mishmeret kol HaEdah *(duty of the whole Congregation)* before the Ohel Mo'ed, to do avodat

HaMishkan *(the work, service of the Mishkan)*.

[8] And they shall be shomer mishmeret over kol klei Ohel Mo'ed *(all the vessels, furnishings of the Ohel Mo'ed)* for the Bnei Yisroel, doing the avodat HaMishkan *(work of the Mishkan)*. [9] And thou shalt give the Levi'im unto Aharon and to his banim; they are wholly given unto him from among the Bnei Yisroel. [10] And thou shalt appoint Aharon and his banim; they shall be shomer to watch over their kehunah; the zar that encroach shall be put to death.

[11] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [12] And I, hinei, I have taken the Levi'im from among the Bnei Yisroel instead of all the bechor that openeth the womb among the Bnei Yisroel; therefore the Levi'im shall be Mine; [13] Because all the bechor are Mine; for on the yom that I struck down all the bechor in Eretz Mitzrayim I set apart as kodesh unto Me all the bechor in Yisroel, both man and beast: Mine shall they be: I am Hashem.

[14] And Hashem spoke unto Moshe in the midbar of Sinai, saying,

ח און זיי זאָלן היטן אַלע כלים פֿון אוֹהל-מוֹעד , און די היטונג
hitung di un ohel-moed fun keilim ale hitn zoln zei un
charge the and Tent of Meeting of utensils all keep shall they and

פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, צו דינען דעם דינסט פֿון משכּן .
mishkn fun dinst dem dinen tsu Yisroel fun kinder di fun
Tabernacle of serves the one serve to Yisroel of children the of

ט זאָלסט געבן די לְוִיים צו אַהרֹנען און צו זיַנע זין ;
zin zaine tsu un Aharonen tsu Leviim di gebn zolst
sons his to and Aaron to Levites the give you(SG) must

אָפּגעגעבן זיַנען זיי אָפּגעגעבן צו אים פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di fun im tsu opgegebn zei zainen opgegebn
Yisroel of children the of him to given back they are given back

י און אַהרֹנען און זיַנע זין זאָלסטו באַפֿעלן , זיי זאָלן היטן זייער
zeyer hitn zoln zei bafeln zolstu zin zaine un Aharonen un
their keep shall they command shall you sons his and Aaron and

כּהונה , און דער פֿרעמדער וואָס גענענט זאָל געטייט
geteit zol genent vos fremder der un kehune
caused to die shall comes near which foreigner the and priesthood

ווערן .
vern
become

יא און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : יב און איך,
ich un zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
I and say to so Moshe to spoken has Hashem and

זע , האָב גענומען די לְוִיים פֿון צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di tsvishn fun Leviim di genumen hob ze
Yisroel of children the among from Levites the taken have behold

אַנשטאָט איטלעכן בכוֹר וואָס עפֿנט דעם טראַכט צווישן די
di tsvishn tracht dem efent vos bechor itlechn anshtot
the among womb the opens which firstborn each in place of

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; און די לְוִיים זאָלן געהערן צו מיר. יג וואָרעם צו
tsu vorem mir tsu gehern zoln Leviim di un Yisroel fun kinder
to for me to belong shall Levites the and Yisroel of children

מיר געהערט איטלעכער בכוֹר ; אין דעם טאָג וואָס איך האָב דערשלאָגן
dershlogn hob ich vos tog dem in bechor itlecher gehert mir
kill have I which day the in firstborn each belongs me

איטלעכן בכוֹר אין לאַנד מִצרַיִם האָב איך געהייליקט צו מיר
mir tsu geheilikt ich hob Mitsrayim land in bechor itlechn
me to consecrated I have Egypt land in firstborn each

איטלעכן בכוֹר אין יִשְׂרָאֵל, פֿון אַ מענטשן ביז אַ בהמה . צו מיר
mir tsu beheime a biz mentshn a fun Yisroel in bechor itlechn
me to livestock a unto man a of Yisroel in firstborn each

זאָלן זיי געהערן: איך בין ה .
Hashem bin ich gehern zei zoln
Hashem am I belong they shall

יד און ה האָט גערעדט צו משהן אין מדבר סיני , אַזוי
azoi Sinai midber in Mosheen tsu geredt hot Hashem un
so Sinai wilderness of in Moshe to spoken has Hashem and

צו זאָגן :
zogn tsu
say to

15 Count the Bnei Levi by the bais of their avot, by their mishpekhot; every zachar from a month old and upward shalt thou number them.

טו צייל די קינדער פֿון לֵוִי לויט זייערע פַּאָטערהײַזער ,
foterhaizer zeyere loit Levi fun kinder di tseil
father's household their according to Levi of children the count

לויט זייערע משפּחות ; איטלעכן מאַנספּאַרשוין פֿון אַ חודש
choidesh a fun mansparshoin itlechn mishpoches zeyere loit
month a from male each families their according to

אַלט און העכער זאָלסטו זיי ציילן .
tseiln zei zolstu hecher un alt
count them shall you upward and old

16 And Moshe numbered them according to the command of Hashem, as he had been commanded. 17 And these were the Bnei Levi by their shmot: Gershon, Kehat, and Merari. 18 And these are the shmot of the Bnei Gershon by their mishpekhot: Livni, and Shime'i.

טז און משה האָט זיי געציילט לויט דעם מויל פֿון
fun moil dem loit getseilt zei hot Moshe un
of mouth the according counted them has Moshe and

ה , אַזוי ווי ער איז באַפֿוילן געוואָרן . יז און דאָס זײַנען
zainen dos un gevorn bafoiln iz er vi azoi Hashem
are these and having become commanded is he as so Hashem

געווען די זין פֿון לֵוִין מיט זייערע נעמען : גֵּרשׁוֹן , און קְהָת ,
Kohat un Gershon nemen zeyere mit Levin fun zin di geven
Kohat and Gershon names their with Levi of sons the having been

און מְרָרי . יח און דאָס זײַנען די נעמען פֿון די זין פֿון גֵּרשׁוֹנען
Gershonen fun zin di fun nemen di zainen dos un Merari un
Gershon of sons the of names the are these and Merari and

לויט זייערע משפּחות : לִבְני , און שִׁמְעִי .
Shimei un Livni mishpoches zeyere loit
Shime'i and Livni families their according

19 And the Bnei Kehat by their mishpekhot: Amram, Yitzhar, Chevron, and Uzziel. 20 And the Bnei Merari by their mishpekhot: Machli and Mushi. These are the mishpekhot of the Levi'im according to the bais of their avot.

יט און די זין פֿון קְהָתן לויט זייערע משפּחות : עַמְרָם , און
un Amram mishpoches zeyere loit Kohatn fun zin di un
and Amram families their according Kehat of sons the and

יִצְהָר , חֶבְרון , און עוזיאֵל. כ און די זין פֿון מְרָרין לויט
loit Merarien fun zin di un Uziel un Chevron Yitshar
according Merari of sons the and Uzziel and Chevron Yitzhar

זייערע משפּחות : מַחלי , און מושי . דאָס זײַנען די משפּחות
mishpoches di zainen dos Mushi un Machli mishpoches zeyere
families the are these Mushi and Machli families their

פֿון לֵוִי לויט זייערע פַּאָטערהײַזער .
foterhaizer zeyere loit Levi fun
father's household their according Levi of

21 To Gershon belonged the mishpakhat of the Livni and the mishpakhat of the Shime'i: these are the mishpekhot of the Gershoni. 22 Those that were numbered of them, according to the number of kol zachar *(all the males)*, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred. 23 The mishpekhot of the Gershoni shall encamp behind the

כא פֿון גֵּרשׁוֹנען די משפּחה פֿון די לִבְנים , און די
di un Livnim di fun mishpoche di Gershonen fun
the and Livni the of family the Gershon of

משפּחה פֿון די שִׁמְעִים ; דאָס זײַנען די משפּחות פֿון די
di fun mishpoches di zainen dos Shamaim di fun mishpoche
the of families the are these Shime'i the of family

גֵּרשונים . כב זייערע געציילטע לויט דער צאָל פֿון אַלע
ale fun tsol der loit getseilte zeyere Gershonim
all of number of the according to numbered their Gershoni

מאַנספּאַרשוינען פֿון אַ חודש אַלט און העכער – זייערע געציילטע
getseilte zeyere hecher un alt choidesh a fun mansparshoinen
numbered their upward and old month a from males

זײַנען געווען זיבן טויזנט פֿינף הונדערט. כג די משפּחות
mishpoches di hundert finf un toiznt zibn geven zainen
families the hundred five and thousand seven having been are

פֿון די גֵּרשונים האָבן געלאַגערט הינטער דעם מישכּן צו מערבֿ .
mayrev tsu mishkn dem hinter gelagert hobn Gershonim di fun
west to Tabernacle the behind encamped have Gershoni the of

Mishkan westward. 24 And the Nasi of the bais av of the Gershoni shall be Elyasaph ben Lael. 25 And the mishmeret of the Bnei Gershon in the Ohel Mo'ed is as follows: the Mishkan, and the Ohel, the covering thereof, and the curtain at the entrance of the Ohel Mo'ed, 26 And the curtains of the khatzer, and the curtain for the entrance of the khatzer, which is around the Mishkan, and around the mizbe'ach; and the cords of it for kol avodah thereof.

27 And to Kehat belonged the mishpakhat of the Amrami, and the mishpakhat of the Yitzhari, and the mishpakhat of the Chevroni, and the mishpakhat of the Uzzieli: these are the mishpekhot of the Kehati. 28 In the number of all the zachar, from a month old and upward, were eight thousand and six hundred, shomrei mishmeret haKodesh. 29 The mishpekhot of the Bnei Kehat shall encamp on the southward side of the Mishkan. 30 And the Nasi bais av of the mishpekhot of the Kehati shall be Elitzaphan ben Uzziel.

כד און דער פִירשט פֿון דעם פַאָטערהויז פֿון די גֵרשונים
Gershonim di fun foterhoiz dem fun firsht der un
Gershoni the of father's household the of chieftain the and

כה איז געווען אֶלְיָסָף דער זון פֿון לָאֵלן . און די היטונג פֿון
fun hitung di un Laeln fun zun der ElyaSaf geven iz
of charge the and Lael of son the Elyasaph having been is

די קינדער פֿון גֵרשׁוֹן בַיִם אוֹהל-מוֹעד איז געווען דער
der geven iz ohel-moed baim Gershon fun kinder di
the having been is Tent of Meeting at Gershon of children the

מישכּן , און דער טירפַאָרהאַנג פֿון
fun tirforhang der un tsudek zain getselt dos un mishkn
of door curtain the and covering its tent the and Tabernacle

כו אוֹהל-מוֹעד , און די אַרומהאַנגען פֿון דעם הויף , און דער
der un hoif dem fun arumhangen di un ohel-moed
the and courtyard the of curtains the and Tent of Meeting

טירפַאָרהאַנג פֿון דעם הויף ווָאס רונד אַרום דעם מישכּן
mishkn dem arum rund vos hoif dem fun tirforhang
Tabernacle the about around which is courtyard the of door curtain

און דעם מזבח , און זײַנע שטריק, מיט אַלע זײַנע דינסט .
dinst zaine ale mit shtrik zaine un mizbeyech dem un
service its all with cords its and altar the and

כז און פֿון קָהָתן די משפּחה פֿון די עַמְרָמים , און די
di un Amramim di fun mishpoche di Kohatn fun un
the and Amrami the of family the Kehat of and

משפּחה פֿון די יִצְהָרים , און די משפּחה פֿון די חֶבְרוֹנים ,
Chevronim di fun mishpoche di un Yitsharim di fun mishpoche
Chevroni the of family the and Yitzhari the of family

און די משפּחה פֿון די עוזיאֵלים; דאָס זײַנען די משפּחות פֿון די
di fun mishpoches di zainen dos Uzielim di fun mishpoche di un
the of families the are this Uzzieli the of family the and

כח קְהָתים : לויט דער צאָל פֿון אַלע מאַנספּאַרשוינען פֿון
fun mansparshoinen ale fun tsol der loit Kehatim
from males all of number of the according to Kehati

אַ חודש אַלט און העכער , אַכט טויזנט און זעקס הונדערט ווָאס
vos hundert zeks un toiznt acht hecher un alt choidesh a
which hundred six and a thousand eight upward and old month a

היטן די היטונג פֿון מִקְדָּש . כט די משפּחות פֿון די קינדער
kinder di fun mishpoches di mikdash fun hitung di hitn
children the of families the the sanctuary of charge the keep

ל און קָהָת האָבן געלאַגערט בײַן זײַט פֿון מישכּן , צו דָרום .
un dorem tsu mishkn fun zait bain gelagert hobn Kohat fun
and south to Tabernacle of side by encamped have Kohat of

דער פֿירשט פֿון דעם פַאָטערהויז פֿון די משפּחות פֿון די
di fun mishpoches di fun foterhoiz dem fun firsht der
the of families the of father's household the of chieftain the

קְהָתים איז געווען אֱלִיצָפָן דער זון פֿון עוזיאֵלן.
Uzieln fun zun der ElitSafan geven iz Kehatim
Uzziel of son the Elitzaphan having been is Kehati

לא און זייער היטונג איז געווען דער אָרון, און דער טיש, און
un tish der un oren der geven iz hitung zeyer un
and Table the and Aron the having been is charge their and

די מנורה, און די מזבחות, און די הייליקע כלים וואָס מע
me vos keilim heilike di un mizbeyches di un menoyre di
one which utensils holy the and Altars the and Menorah the

דינט מיט זיי, און דער פָּאָרהאַנג, און אַלע זײַנע דינסט.
dinst zaine ale un forhang der un zei mit dint
service its all and Curtain the and them with serves

לב און דער פֿירשט איבער די פֿירשטן פֿון די לְוִיִּם איז
iz Leviim di fun firshtn di iber firsht der un
is Levites the of chieftains the over chieftain the and

געווען אֶלְעָזָר דער זון פֿון אַהרֹן כֹּהן, דער אויפֿזעער
oifzeer der koyen dem Aharon fun zun der Elazar geven
overseers the kohen the Aaron of son the El'azar having been

איבער די וואָס היטן די היטונג פֿון דעם הייליקטום.
heiliktum dem fun hitung di hitn vos di iber
holy the of charge the keep which the over

לג פֿון מְרָרִין די משפּחה פֿון די מַחלים, און די משפּחה
mishpoche di un Machlim di fun mishpoche di Merarien fun
family the and Machli the of family the Merari of

פֿון די מושים; דאָס זײַנען די משפּחות פֿון מְרָרי. לד און זייערע
zeyere un Merari fun mishpoches di zainen dos Mushim di fun
their and Merari of families the are this Mushi the of

געצײלטע לויט דער צאָל פֿון אַלע מאַנספּאַרשוינען פֿון
fun mansparshoinen ale fun tsol der loit getseilte
from males all of number of the according to numbered

אַ חודש אַלט און העכער זײַנען געווען זעקס טויזנט און
un toiznt zeks geven zainen hecher un alt choidesh a
and a thousand six having been are upward and old month a

צוויי הונדערט. לה און דער פֿירשט פֿון דעם פֿאָטערהויז פֿון די
di fun foterhoiz dem fun firsht der un hundert tsvei
the of father's household the of chieftain the and hundred two

משפּחות פֿון מְרָרי איז געווען צוריאֵל דער זון פֿון אֲבִיחַיִל.
Avihayiln fun zun der Tsuriel geven iz Merari fun mishpoches
Avichayil of son the Tzuriel having been is Merari of families

זיי האָבן געלאָגערט בײַן זײַט פֿון מישכן צו צפֿון. לו און די
di un tsofn tsu mishkn fun zait bein gelagert hobn zei
the ones and north to Tabernacle of side at encamped have they

געשטעלטע היטונג פֿון די קינדער פֿון מְרָרי איז געווען:
di geven iz Merari fun kinder di fun hitung geshtelte
the having been is Merari of children the of charge standing

ברעטער פֿון מישכן, און זײַנע ריגלען, און זײַנע זײַלן, און זײַנע
zaine un zailn zaine un riglen zaine un mishkn fun breter
its and pillars its and crossbars its and Tabernacle of boards

שוועלן, און אַלע זײַנע כלים, און אַלע זײַנע דינסט; לו און די זײַלן
zailn di un dinst zaine ale un keilim zaine ale un shveln
pillars the and service its all and utensils its all and sockets

פֿון הויף רונד אַרום, און זייערע שוועלן, און זייערע פֿלעקלעך,
fleklech zeyere un shveln zeyere un arum rund hoif fun
tent pegs their and sockets their and round around courtyard of

און זייערע שטריק.
shtrik zeyere un
cords their and

31 And their guard duty shall be: the Aron and the Shulchan, and the Menorah, and the Mizbechot, and the vessels of HaKodesh *(the Holy Place)* wherewith they minister, and the curtain, and all the avodah thereof.
32 And El'azar ben Aharon HaKohen shall be Nasi over the Nasi'ei HaLevi'im, and have the oversight of them that do guard duty over HaKodesh *(the Holy Place)*.

33 To Merari belonged the mishpakhat of the Machli, and the mishpakhat of the Mushi: these are the mishpekhot of Merari.
34 And those that were counted of them, according to the number of all the zachar, from a month old and upward, were six thousand and two hundred.
35 And the Nasi bais av of the mishpekhot of Merari was Tzuriel ben Avichayil; these shall encamp on the side of the Mishkan northward. 36 And under the guard duty charge of the Bnei Merari shall be: the frames of the Mishkan, and the crossbars thereof, and the pillars thereof, and the bases thereof, and all the vessels thereof, and all that serveth thereto,
37 And the pillars of the khatzer round about, and their bases, and their pegs, and their cords.

לח און די וואָס האָבן געלאַגערט פֿאַר דעם משכּן צו
tsu mishkn dem far gelagert hobn vos di un
to Tabernacle the before encamped have which the ones and

מזרח , פֿאַר דעם אוֹהל-מוֹעד צו זונאויפֿגאַנג, זיינען געווען
geven zainen zunoifgang tsu ohel-moed dem far mizrech
having been are sunrise to Tent of Meeting the before east

משה , און אַהרן און זיינע זין , וואָס האָבן געהיט די היטונג פֿון
fun hitung di gehit hobn vos zin zaine un Aharon un Moshe
of charge the guarded have which sons his and Aaron and Moshe

מִקדָש , פֿאַר דער היטונג פֿון די קינדער ישׂראֵל; און דער
der un Yisroel fun kinder di fun hitung der far mikdash
the and Yisroel of children the of charge the for the sanctuary

פֿרעמדער וואָס געקומען , האָט געזאָלט געטייט ווערן .
vern geteit gezolt hot genent vos fremder
become caused to die you should has come near which foreigner

לט אַלע געציילטע פֿון די לוִיִם , וואָס משה און אַהרן האָבן
hobn Aharon un Moshe vos Leviim di fun getseilte ale
have Aaron and Moshe which Levi'im the of numbered all

געציילט לויט דעם מויל פֿון ה , נאָך זייערע משפּחות ,
mishpoches zeyere noch Hashem fun moil dem loit getseilt
families their after Hashem of mouth the according counted

אַלע מאַנספּאַרשוינען פֿון אַ חודש אַלט און העכער , צוויי און
un tsvei hecher un alt choidesh a fun mansparshoinen ale
and two upward and old month a from males all

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
a thousand twenty

מ און ה האָט געזאָגט צו משה : ציילט אַלע ערשטגעבאָרענע
ershtgeborene ale tseil Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
the firstborn all count Moshe to said has Hashem and

מאַנספּאַרשוינען פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל פֿון אַ חודש אַלט
alt choidesh a fun Yisroel fun kinder di fun mansparshoinen
old month a from Yisroel of children the of males

און העכער , און נעם אויף די צאָל פֿון זייערע נעמען . מא און
un nemen zeyere fun tsol di oif nem un hecher un
and names their of number of the on take and upward and

זאָלסט נעמען פֿאַר מיר, ה , די לוִיִם אַנשטאָט אַלע
ale anshtot Leviim di Hashem mir far nemen zolst
all in place of Levi'im the Hashem me for take you(SG) shall

בכוֹרים צווישן די קינדער פֿון ישׂראֵל, און די בהמות פֿון די
di fun beheimes di un Yisroel fun kinder di tsvishn bechorim
the of livestock the and Yisroel of children the among firstborn

לוִיִם אַנשטאָט אַלע בכוֹרים צווישן די בהמות פֿון די קינדער
kinder di fun beheimes di tsvishn bechorim ale anshtot Leviim
children the of livestock the among firstborn all in place of Levi'im

פֿון ישׂראֵל.
Yisroel fun
Yisroel of

מב און משה האָט איבערגעציילט, אַזוי ווי ה האָט אים
im hot Hashem vi azoi ibergetseilt hot Moshe un
him has Hashem as so count did Moshe and

מג און אַלע בכוֹרים צווישן די קינדער פֿון ישׂראֵל. באַפֿוילן , אַלע
ale un Yisroel fun kinder di tsvishn bechorim ale bafoiln
all and Yisroel of children the among firstborn all commanded

38 And those that encamp in front of the Mishkan toward the east, even in front of the Ohel Mo'ed eastward, shall be Moshe, and Aharon and his banim, shomrim mishmeret HaMikdash *(standing guard duty over the holy area)* on behalf of the Bnei Yisroel; and the zar that shall encroach shall be put to death.

39 All that were counted of the Levi'im, which Moshe and Aharon numbered at the command of Hashem, by their mishpekhot, all the zachar from a month old and upward, were twenty and two thousand.

40 And Hashem said unto Moshe, Count all the bechor of the zachar of the Bnei Yisroel from a month old and upward, and calculate the total by their shmot. 41 And thou shalt take the Levi'im for Me — I am Hashem — instead of all the bechor among the Bnei Yisroel; and the cattle of the Levi'im instead of all the firstlings among the cattle of the Bnei Yisroel.

42 And Moshe counted, as Hashem commanded him, all the bechor among the Bnei Yisroel. 43 And it came about that all the bechor

zachar by the number of shmot, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.

ערשטגעבאָרענע מאַנספּאַרשוינען , לויט דער צאָל פֿון נעמען ,
nemen fun tsol der loit mansparshoinen ershtgeborene
names of number the according to males the firstborn

זיינען , נאָך זייערע געצײלטע אַלט און העכער , אַ חודש פֿון
zainen getseilte zeyere noch hecher un alt choidesh a fun
are numbered their after upward and old month a from

געוועזן דריי הונדערט און צוויי אוּן טויזנט צוואַנציק און צוויי הונדערט אוּן דרייַ
drai un hundert tsvei un toiznt tsvantsik un tsvei geven
three and hundred two and thousand twenty and two having been

און זיבעציק .
zibetsik un
seventy and

44 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 45 Take the Levi'im instead of all the bechor among the Bnei Yisroel, and the cattle of the Levi'im instead of their cattle; and the Levi'im shall be Mine: I am Hashem. 46 And for those that are to be redeemed of the two hundred and threescore and thirteen of the bechor of the Bnei Yisroel, which are more than the Levi'im; 47 Thou shalt even take five shekels for each one individually, after the shekel of HaKodesh shalt thou take them (the shekel is twenty gerahs); 48 And thou shalt give the kesef, wherewith those over and above them is to be redeemed, unto Aharon and to his banim.

מד און ה האָט געזעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : מה נעם
nem zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
take say to so Moshe to spoken has Hashem and

די לוִיִים אַנשטאָט אַלע בכוֹרים צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל ,
Yisroel fun kinder di tsvishn bechorim ale anshtot Leviim di
Yisroel of children the among firstborn all in place of Levi'im the

און די בהמות פֿון די לוִיִים אַנשטאָט זייערע בהמות , און די
di un beheimes zeyere anshtot Leviim di fun beheimes di un
the and livestock their in place of Levi'im the of livestock the and

לוִיִים זאָלן געהערן צו מיר . איך בין ה . מו און צום אויסלייז פֿאַר
far oisleiz tsum un Hashem bin ich mir tsu gehern zoln Leviim
for ransom to the and Hashem am I me to belong shall Levi'im

די צוויי הונדערט און דריי אוּן זיבעציק פֿון די בכוֹרים פֿון די
di fun bechorim di fun zibetsik un drai un hundert tsvei di
the of firstborn the of seventy and three and hundred two the

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס קומען אויס מער פֿון די לוִיִים , מז זאָלסטו
zolstu Leviim di fun mer ois kumen vos Yisroel fun kinder
shall you Levi'im the of more out come which Yisroel of children

נעמען צו פֿינף , צו פֿינף שֶׁקל פֿון אַ קאָפּ ; אויפֿן הייליקן שֶׁקל זאָלסטו
zolstu shekl heilikn oifn kop a fun shekl finf tsu finf tsu nemen
shall you shekel holy on head a of shekel five to five to take

עס נעמען , צוואַנציק גֵּרָה דער שֶׁקל . מח און זאָלסט געבן דאָס
dos gebn zolst un shekl der gerah tsvantsik nemen es
this give you(SG) must and shekel the gerahs twenty take it

געלט צו אַהרֹנען און צו זײַנע זין : דעם אויסלייז פֿאַר די וואָס
vos di far oisleiz dem zin zaine tsu un Aharonen tsu gelt
which the for ransom the sons his to and Aaron to money

קומען אויס מער צווישן זיי .
zei tsvishn mer ois kumen
them among more out come

49 And Moshe took the kesef hapeduyim of them that were over and above them that were redeemed by the Levi'im; 50 Of the bechor of the Bnei Yisroel collected he the kesef; a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of

מט האָט משה גענומען דאָס אויסלייזגעלט פֿון די וואָס
vos di fun oisleizgelt dos genumen Moshe hot
which the of redemption money this take Moshe did

זיינען אויסגעקומען מער ווי די וואָס זיינען אויסגעלייזט געוואָרן
gevorn oisgeleizt zainen vos di vi mer oisgekumen zainen
having become redeemed are which the as more come out are

דורך די לוִיִים ; נ פֿון די בכוֹרים פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָט
hot Yisroel fun kinder di fun bechorim di fun Leviim di durch
has Yisroel of children the of firstborn the of Levi'im the by

ער גענומען דאָס געלט : טויזנט און דריי הונדערט אוּן פֿינף
finf un hundert drai un toiznt gelt dos genumen er
five and hundred three and a thousand money this taken he

HaKodesh; [51] And Moshe gave the kesef hapeduyim unto Aharon and to his banim, according to the command of Hashem, as Hashem commanded Moshe.

4 And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon, saying,

[2] Take the census of the Bnei Kehat from among the Bnei Levi, after their mishpekhot, by the bais of their avot, [3] From shloshim shanah *(thirty years old)* and upward even until chamishim shanah *(fifty years old)*, all that enter into the tz'va *(holy militia of* Hashem*)* to do the melachah *(work)* in the Ohel Mo'ed. [4] This shall be the Avodat Bnei Kehat in the Ohel Mo'ed: kodesh hakodashim *(the most holy things)*; [5] And when the machaneh *(camp)* setteth forward, Aharon shall come, and his banim, and they shall take down the Parochet *(veil)* of the screen, and cover the Aron HaEdut *(Ark of the Testimony)* with it; [6] And shall put thereon the tachash hide covering, and shall spread over it a cloth wholly sky-blue violet, and shall put in the carrying poles thereof.

אוּן זעכציק , אויפֿן הייליקן שֶׁקל . נא אוּן משה האָט געגעבן דאָס
dos gegebn hot Moshe un shekl heilikn oifn zechtsik un
this given has Moshe and shekel holy on sixty and

אויסלייזגעלט צו אַהרֹנען אוּן צו זיַנע זין , לויט דעם
dem loit zin zaine tsu un Aharonen tsu oisleizgelt
the according to sons his to and Aaron to redemption money

מויל פֿון ה , אַזוי ווי ה האָט משהן באַפֿוילן .
bafoiln Mosheen hot Hashem vi azoi Hashem fun moil
commanded Moshe has Hashem as so Hashem of mouth

ד אוּן ה האָט געזעדט צו משהן אוּן צו אַהרֹנען , אַזוי
azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

צו זאָגן :
zogn tsu
say to

ב נעם אויף די צאָל פֿון די קינדער פֿון קהָת פֿון צווישן
tsvishn fun Kohat fun kinder di fun tsol di oif nem
among from Kohat of children the of number the on take

די קינדער פֿון לֵוִי , לויט זייערע משפּחות , לויט זייערע
zeyere loit mishpoches zeyere loit Levi fun kinder di
their according families their according Levi of children the

פֿאָטערהײַזער , ג פֿון דרײַסיק יאָר אַלט אוּן העכער , אוּן ביז
biz un hecher un alt yor draisik fun foterhaizer
unto and upward and old years thirty from father's household

פֿופֿציק יאָר אַלט, איטלעכן וואָס גייט אַרײַן אין דינסט , צו טאָן
ton tsu dinst in arain geit vos itlechn alt yor fuftsik
do to service in enter in go which each old years fifty

אַרבעט אין אוֹהל-מוֹעד . ד דאָס איז דער דינסט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun dinst der iz dos ohel-moed in arbet
of children the of service the is this Tent of Meeting in work

קהָת אין אוֹהל-מוֹעד אַרום די הייליקסטע הייליקייטן : ה אַהרֹן
Aharon heilikeitn heilikste di arum ohel-moed in Kohat
Aaron holy things most holy the round Tent of Meeting in Kohat

אוּן זיַנע זין זאָלן קומען בײַם צײַען פֿון לאַגער, אוּן זיי זאָלן
zoln zei un lager fun tsien baim kumen zoln zin zaine un
shall they and camp from setting out at come shall sons his and

אַראָפּנעמען דעם פּרוֹכֶת פֿון צווישנשייד , אוּן צודעקן דערמיט דעם
dem dermit tsudekn un tsvishnsheid fun Parochet dem aropnemen
the therewith cover and partition from curtain the remove

אָרון פֿון צייגנים . ו אוּן זיי זאָלן אַרויפֿטאָן דערויף אַ צודעק פֿון
fun tsudek a deroif aroifton zoln zei un tseignim fun oren
of covering a on it put shall they and Testimony of Aron

תּחש-פֿעל , אוּן אַריבערשפּרייטן פֿון אויבן אַ טוך פֿון לויטער
loiter fun tuch a oiben fun aribershpreitn un tchsh-fel
nothing but of cloth a above from spread over and tachash skins

בלאָער וואָל , אוּן אַרײַנטאָן זיַנע שטאַנגען.
shtangen zaine arainton un vol bloer
poles its put in and wool sky-blue

[7] And upon the Shulchan HaPanim they shall spread a cloth of sky-blue, and put thereon the dishes, and the incense spoons, and the offering bowls, and kesot hanesekh *(pitchers of the drink offering)*; and Lechem HaTamid *(Perpetual Bread)* shall be thereon; [8] And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a tachash hide covering, and shall put in the poles thereof. [9] And they shall take a cloth of sky-blue, and cover the Menorat HaMa'ohr *(Menorah of Illumination)*, and its nerot *(lamps)*, and its tongs, and its trays, and all the klei shemen *(oil vessels)* thereof, wherewith they prepare it for holy service; [10] And they shall put it and all the vessels thereof within a tachash hide covering, and shall put it upon the carrying frame. [11] And upon the Mizbach HaZahav they shall spread a cloth of sky-blue, and cover it a tachash hide covering, and shall put in place the poles thereof; [12] And they shall take all the Klei HaSharet *(Utensils of Ministry)*, wherewith they minister in HaKodesh, and put them in a cloth of sky-blue, and cover them with a tachash hide covering, and shall put them on the carrying frame; [13] And they shall take away the ashes from the Mizbe'ach, and spread a purple cloth thereon:

ז און אויף דעם טיש פֿון אָנגעזיכט זאָלן זיי פֿאַרשפּרייטן אַ טוך
tuch a farshpreitn zei zoln ongezicht fun tish dem oif un
cloth a spread they shall show-bread of Table the on and

פֿון בלאָער וואָל, און אַרויפֿטאָן דערויף די שיסלען, און די שאָלן,
sholn di un shislen di deroif aroifton un vol bloer fun
bowls the and dishes the thereon put and wool turquoise of

און די קאַנען, און די בעכערס פֿאַר גיסונג גיסאָפֿער ; און דאָס
dos un gisopfer gisung far bechers di un kanen di un
the and drink offering pour for cups the and cans the and

שטענדיקע ברויט זאָל בליַיבן דערויף . ח און זיי זאָלן פֿאַרשפּרייטן אויף
oif farshpreitn zoln zei un deroif blaibn zol broit shtendike
on spread shall they and thereon remain shall bread Perpetual

זיי אַ טוך פֿון ווערמילרויט , און דאָס אַריבערדעקן מיט אַ צוטעק
tsudek a mit ariberdekn dos un vermilroit fun tuch a zei
covering a with over cover this and vermilion red of cloth a them

פֿון תּחש-פֿעל , און אַרײַנטאָן זײַנע שטאַנגען. ט און זיי זאָלן נעמען
nemen zoln zei un shtangen zaine arainton un tchsh-fel fun
take shall they and poles its put in and tachash skins of

אַ טוך פֿון בלאָער וואָל, און אַריבערדעקן די מנורה פֿאַר לײַכטונג ,
laichtung far menoyre di ariberdekn un vol bloer fun tuch a
lighting for Menorah the over cover and wool sky-blue of cloth a

און אירע רערלעך , און אירע צוועגלעך , און אירע אַשפּענדלעך,
ashfendlech ire un tsvenglech ire un rerlech ire un
trays its and small tongs its and branch lights its and

און אַלע אירע איילגעפֿעסן וואָס מע באַדינט זי מיט זיי . י און זיי
zei un zei mit zi badint me vos eilgefesn ire ale un
they and them with it served one which oil vessels its all and

זאָלן אַרײַנטאָן זי און אַלע אירע כּלים אין אַ צוטעק פֿון תּחש-פֿעל ,
tchsh-fel fun tsudek a in keilim ire ale un zi arainton zoln
tachash skins of covering a in utensils its all and it put shall

און אַרויפֿטאָן אויף אַ שטאַנג. יא און אויף דעם גילדערנעם מזבח
mizbeyech gildernem dem oif un shtang a oif aroifton un
Altar Golden the on and pole a on put and

זאָלן זיי פֿאַרשפּרייטן אַ טוך פֿון בלאָער וואָל, און אים אַריבערדעקן
ariberdekn im un vol bloer fun tuch a farshpreitn zei zoln
over cover it and wool sky-blue of cloth a spread they shall

מיט אַ צוטעק פֿון תּחש-פֿעל , און אַרײַנטאָן זײַנע שטאַנגען. יב און
un shtangen zaine arainton un tchsh-fel fun tsudek a mit
and poles its put in and tachash skins of covering a with

זיי זאָלן נעמען אַלע כּלים פֿון דינסט וואָס מע דינט מיט זיי
zei mit dint me vos dinst fun keilim ale nemen zoln zei
them with serves one which service of utensils all take shall they

אין הייליקטום, און זיי אַרײַנטאָן אין אַ טוך פֿון בלאָער וואָל, און
un vol bloer fun tuch a in arainton zei un heiliktum in
and wool sky-blue of cloth a in put them and holy in

זיי אַריבערדעקן מיט אַ צוטעק פֿון תּחש-פֿעל , און אַרויפֿטאָן
aroifton un tchsh-fel fun tsudek a mit ariberdekn zei
put on and tachash skins of covering a with over cover them

אויף אַ שטאַנג. יג און זיי זאָלן אָפּרײניקן די אַש פֿון מזבח ,
oif a shtang a oif opreinikn zoln zei un shtang a oif
altar from ashes the clean shall they and pole a on

און פֿאַרשפּרייטן אויף אים אַ טוך פֿון פֿורפּל. יד און זיי זאָלן אַרויפֿטאָן
aroifton zoln zei un purpl fun tuch a im oif farshpreitn un
put on shall they and purple of cloth a it on spread and

14 And they shall put upon it all the utensils thereof, wherewith they minister upon it, even the fire pans, the meathooks, and the shovels, and the basins, all the Klei HaMizbe'ach; and they shall spread upon it a tachash hide covering, and put in place its poles. 15 And when Aharon and his banim have made an end of covering HaKodesh, and all the Klei HaKodesh, as the machaneh *(camp)* is to set forward, after that, the Bnei Kehat shall come to bear it; but they shall not touch any kodesh, lest they die. These things are the massa *(burden)* of the Bnei Kehat in the Ohel Mo'ed. 16 And to the pekuddat *(oversight, office)* of El'azar ben Aharon HaKohen pertaineth the Shemen HaMa'ohr *(Oil of Illumination)*, and the incense spices, and the Minchat HaTamid *(Continual Grain Offering)*, and the Shemen HaMishchah *(Anointing Oil)*, and the Pekuddat Kol HaMishkan, and of all that therein is, in HaKodesh, and in the vessels thereof.

17 And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon saying, 18 Cut ye not off the shevet *(tribe)* of the mishpekhot of the Kehati from among the Levi'im; 19 But this do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto kodesh hakodashim

אויף אים אַלע זײַנע כּלים וואָס מע דינט מיט זיי אויף אים, די
di im oif zei mit dint me vos keilim zaine ale im oif
the it on them with serves one which utensils its all it on

פַּיירפּאַנען, די גאָפּלען, און די שופֿלען, און די שפּרענגבעקנס –
shprengbekns di un shuflen di un goplen di faierfanen
basins the and shovels the and meat forks the firepans

אַלע כּלים פֿון מזבח ; און זיי זאָלן אַריבערשפרייטן אויף אים אַ
a im oif aribershpreitn zoln zei un mizbeyech fun keilim ale
a it on over spread shall they and altar of utensils all

צודעק פֿון תּחש-פֿעל , און אַריַינטאָן זײַנע שטאַנגען. טו און אַז
az un shtangen zaine arainton un tchsh-fel fun tsudek
when and poles its put in and tachash skins of covering

אַהרן און זײַנע זין האָבן געענדיקט צודעקן דאָס הייליקע, און אַלע
ale un heilike dos tsudekn geendikt hobn zin zaine un Aharon
all and holy the covering finished have sons his and Aaron

הייליקע כּלים , ביים צײַען פֿון לאָגער, זאָלן דערנאָך קומען די
di kumen dernoch zoln lager fun tsien baim keilim heilike
the come after that shall camp from setting out at utensils holy

קינדער פֿון קהת , זיי צו טראָגן; אָבער זיי זאָלן זיך נישט אָנרירן אָן
on onrirn nisht zich zoln zei ober trogn tsu zei Kohat fun kinder
on touch not self shall they but bear to them Kohat fun children

דעם הייליקן, וואָרעם זיי וועלן שטאַרבן. דאָס איז וואָס די קינדער
kinder di vos iz dos shtarbn veln zei vorem heilikn dem
children the that which is this die will they because holy the

פֿון קהת דאַרפֿן טראָגן פֿון אוֹהל-מוֹעד . טז און די אויפֿזיכט
oifzeung di un ohel-moed fun trogn darfn Kohat fun
supervision the and Tent of Meeting of carry be required Kohat of

פֿון אֶלעָזָר דעם זון פֿון אַהרן דעם כּהן זאָל זײַן איבער דעם איל
eil dem iber zain zol koyen dem Aharon fun zun dem Elazar fun
Oil the over be shall kohen the Aaron of son the El'azar of

פַּאַר לייַכטונג , און דעם ווירעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, און דעם
dem un gevirtsn shmekedike fun vairech dem un laichtung far
the and spice fragrant of incense the and Illumination for

שטענדיקן שפּייזאָפּפֿער, און דעם איל פֿון זאַלבונג ; די אויפֿזיכט
oifzeung di zalbung fun eil dem un shpaizopfer shtendikn
supervision the Anointing of Oil the and Minchah Continual

איבער דעם גאַנצן משכּן מיט אַלץ וואָס אין אים, סײַ דאָס
dos sai im in vos alts mit mishkn gantsn dem iber
this whether it in which all that with Tabernacle all the over

הייליקטום, און סײַ זײַנע כּלים .
keilim zaine sai un heiliktum
utensils its or and holy

יז און ה׳ האָט געריעדט צו משהן און צו אַהרֹנען , אַזוי צו
tsu azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

זאָגן : יח איר זאָלט נישט לאָזן פֿאַרשניטן ווערן דעם שבֿט פֿון די
di fun sheyvet dem vern farshnitn lozn nisht zolt ir zogn
the of tribe the become be cut off let not shall you say

משפּחות פֿון די קהָתים , פֿון צווישן די לוִיִים ; יט נײַערט אַזוי
azoi naiert Leviim di tsvishn fun Kehatim di fun mishpoches
thus but Levi'im the among from Kehati the of families

טוט מיט זיי , כּדי זיי זאָלן לעבן און נישט שטאַרבן, ווען זיי
zei ven shtarbn nisht un lebn zoln zei kedei zei mit tut
they when die not and live shall they so that them with do

(the most holy things): Aharon and his banim shall go in, and appoint them every one to his avodah *(service, ministry)* and to his massa *(burden)*; [20] But they shall not go in to look for a single instant at hakodesh, lest they die.

געזענען צו די הייליקסטע הייליקייטן : אַהרֹן און זיינע זין זאָלן
zoln zin zaine un Aharon heilikeitn heilikste di tsu genenen
shall sons his and Aaron holy things most holy the to approach

אַריַינגיין , און זיי שטעלן יעטוועדער איינעם אויף זיין דינסט , און בי
bai un dinst zain oif einem yetveder shteln zei un araingein
by and service his on one every set them and go in

זיין משׂא . כ און זיי זאָלן נישט אַריַינגיין זען ווי מע צעזעמט דאָס
dos tsenemt me vi zen araingein nisht zoln zei un mase zain
this inserts one as see go in not shall they and burden its

הייליקטום, און שטאַרבן.
shtarbn un heiliktum
die and holy

NASO

נָשׂא

[21] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [22] Take also the census of the Bnei Gershon, throughout the bais avot of them, by their mishpekhot; [23] From shloshim shanah *(thirty years old)* and upward until chamishim shanah *(fifty years old)* shalt thou number them; all that enter to serve the tz'va *(holy militia service of* Hashem*)*, to labor in the Avodah in the Ohel Mo'ed. [24] This is the Avodat Mishpekhot HaGershoni, as relates to service and massa *(burden)*: [25] And they shall bear the curtains of the Mishkan, and the Ohel Mo'ed, its covering, and the tachash hide covering that is over the top of it, and the screen for the entrance of the Ohel Mo'ed, [26] And the hangings of the khatzer *(court)*, and the hanging for the entrance of the sha'ar *(gate)* of the khatzer *(court)*, which is around the Mishkan and around the Mizbe'ach, and their cords, and all the Klei Avodah *(Utensils of*

כא און ה האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : כב נעם אויף
oif nem zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
on take say to so Moshe to spoken has Hashem and

די צאָל אויך פֿון די קינדער פֿון גֵרשׁון לויט זייערע
zeyere loit Gershon fun kinder di fun oich tsol di
their according to Gershon of children the of also number the

פֿאָטערהײַזער , לויט זייערע משפּחות . כג פֿון דרײַסיק יאָר
foterhaizer loit zeyere mishpoches draisik fun yor
father's household according their families thirty from years

אַלט און העכער , ביז פֿופֿציק יאָר אַלט, זאָלסטו זיי ציילן , איטלעכן
itlechn tseiln zei zolstu alt yor fuftsik biz hecher un alt
each count them shall you old years fifty unto upward and old

וואָס קומט דינען אין דינסט , צו טאָן אַרבעט אין אוֹהל-מוֹעד . כד דאָס
dos ohel-moed in arbet ton tsu dinst in dinen kumt vos
this Tent of Meeting in work do to service in serve come which

איז דער דינסט פֿון די משפּחות פֿון די גֵרשונים ביים אַרבעטן און
un arbeten baim Gershonim di fun mishpoches di fun dinst der iz
and service at Gershoni the of families the of service the is

ביים טראָגן: כה זיי זאָלן טראָגן די פֿאָרהאַנגען פֿון משכּן , און דעם
dem un mishkn fun forhangen di trogn zoln zei trogn baim
the and Tabernacle of curtains the bear shall they bear at

אוֹהל-מוֹעד , זיין צודעק , און דעם צודעק פֿון תּחש-פֿעל
tchsh-fel fun tsudek dem un tsudek zain ohel-moed
tachash skins of covering the and covering its Tent of Meeting

וואָס אויבן איבער אים, און דעם טירפֿאָרהאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד :
ohel-moed fun tirforhang dem un im iber oiben vos
Tent of Meeting of door curtain the and it over above which

כו און די אַרומהאַנגען פֿון הויף , און דעם טירפֿאָרהאַנג פֿון
fun tirforhang dem un hoif fun arumhangen di un
of door curtain the and courtyard of curtains the and

טויער פֿון דעם הויף וואָס רונד אַרום דעם משכּן און
un mishkn dem arum rund vos hoif dem fun toier
and Tabernacle the round around which courtyard the of gate

דעם מזבּח , און זייערע שטריק, און אַלע זייערע אַרבעטגעצייג ;
arbetgetsaig zeyere ale un shtrik zeyere un mizbeyech dem
service utensils their all and cords their and altar the

און אַלץ וואָס דאַרף דערמיט געטאָן ווערן זאָלן זיי טאָן.
ton zei zoln vern geton dermit darf vos alts un
do they shall become done therewith should which all that and

כז לויט דעם מויל פֿון אַהרֹנען און זיינע זין זאָל געשען
geshen zol zin zaine un Aharonen fun moil dem loit
happen shall sons his and Aaron of mouth the according to
דער גאַנצער דינסט פֿון די קינדער פֿון די גֵרשונים , אין אַל זייער
zeyer al in Gershonim di fun kinder di fun dinst gantser der
their all in Gershoni the of children the of service whole the
טראָגן, און אין אַל זייער דינסט ; און איר זאָלט איבערגעבן אין זייער היטונג
hitung zeyer in ibergebn zolt ir un dinst zeyer al in un trogn
charge their in give over shall you and service their all in and bear
אַלץ וואָס זיי דאַרפֿן טראָגן. כח דאָס איז דער דינסט פֿון די
di fun dinst der iz dos trogn darfn zei vos alts
the of service the is this bear have need of they which all that
משפּחות פֿון די קינדער פֿון די גֵרשונים אין אוֹהל-מוֹעד ;
ohel-moed in Gershonim di fun kinder di fun mishpoches
Tent of Meeting in Gershoni the of children the of families
און זייער היטונג זאָל זיין אונטער דער האַנט פֿון איתָמָר דעם זון פֿון
fun zun dem Itamar fun hant der unter zain zol hitung zeyer un
of son the Ithamar of hand the under be shall charge their and
אַהרֹן דעם כֹהן .
koyen dem Aharon
kohen the Aaron

כט די קינדער פֿון מְרָרי , זיי אויך זאָלסטו ציילן לויט
loit tseiln zolstu oich zei Merari fun kinder di
according to count shall you also them Merari of children the
זייערע משפּחות , לויט זייערע פַֿאָטערהײַזער . ל פֿון
fun foterhaizer zeyere loit mishpoches zeyere
from father's household their according to families their
דרײַסיק יאָר אַלט און העכער , און ביז פֿופֿציק יאָר אַלט, זאָלסטו
zolstu alt yor fuftsik biz un hecher un alt yor draisik
shall you old years fifty unto and upward and old years thirty
זיי ציילן , איטלעכען וואָס גייט אַרײַן אין דינסט צו טאָן די אַרבעט
arbet di ton tsu dinst in arain geit vos itlechn tseiln zei
work the do to service in enter in go which each count them
פֿון אוֹהל-מוֹעד . לא און דאָס איז וואָס זיי דאַרפֿן
darfn zei vos iz dos un ohel-moed fun
have need of they that which is this and Tent of Meeting of
אָפּהיטן צו טראָגן, לויט זייער גאַנצן דינסט אין
in dinst gantsn zeyer loit trogn tsu ophiten
in service entire their according to bear to guard duty observing
אוֹהל-מוֹעד : די בערעטער פֿון משכּן , און זײַנע ריגלען , און
un riglen zaine un mishkn fun breter di ohel-moed
and crossbars its and Tabernacle of boards the Tent of Meeting
זײַנע זײַלן , און זײַנע שוועלן ; לב און די זײַלן פֿון הויף רונד
rund hoif fun zailn di un shveln zaine un zailn zaine
around courtyard of pillars the and sockets its and pillars its
אַרום , און זייערע שוועלן , און זייערע פֿלעקלעך, און זייערע שטריק –
shtrik zeyere un fleklech zeyere un shveln zeyere un arum
cords their and tent pegs their and sockets their and round
אַלע זייערע זאַכן , און אַלע זייערע צובאַהער. און מיט די נעמען זאָלט
zolt nemen di mit un tsubaher zeyere ale un zachn zeyere ale
shall names the with and curtains their all and things their all

Service, Ministry) of them, and all that is done for them; so shall they serve. 27 At the appointment of Aharon and his banim shall be all the Avodat Bnei HaGershoni, in all their massa *(burdens)*, and in all their avodah *(service)*; and ye shall appoint unto them in mishmeret *(guard duty responsibility)* for all their massa *(burdens)*. 28 This is the Avodat Mishpekhot Bnei HaGershoni in the Ohel Mo'ed; and mishmeret *(guard duty responsibility)* shall be under the direction of Itamar ben Aharon HaKohen.

29 As for the Bnei Merari, thou shalt number them after their mishpekhot, by the bais of their avot; 30 From shloshim shanah *(thirty years old)* and upward even until chamishim shanah *(fifty years old)* shalt thou number them, every one that entereth into the tz'va *(holy militia service of* Hashem*)*, to do the work of the Avodat Ohel Mo'ed. 31 And this is their mishmeret *(guard)* massa *(burden)*, according to all their Avodah *(Service, Ministry)* in the Ohel Mo'ed; the frames of the Mishkan, and the cross-bars thereof, and the posts thereof, and bases thereof, 32 And the posts surrounding the khatzer, and their bases, and their tent pegs, and their cords, with all their implements, and with all their service; and by

shmot *(names)* ye shall assign the klei mishmeret *(vessels of duty)* massa *(burdens)*. [33] This is the Avodat Mishpekhot Bnei Merari, according to all their service, in the Ohel Mo'ed under the direction of Itamar ben Aharon HaKohen.

[34] And Moshe and Aharon and the Nasi'ei HaEdah *(Leaders of the Congregation)* counted the Bnei HaKehati after their mishpekhot, and after the bais of their avot, [35] From shloshim shanah *(thirty years old)* and upward even until chamishim shanah *(fifty years old)* shalt thou number them, every one that entereth into the tz'va *(holy militia service of* Hashem*)*, to do the work of the Avodah in the Ohel Mo'ed; [36] And those that were numbered of them by their mishpekhot were two thousand seven hundred and fifty. [37] These were they that were numbered of the mishpekhot HaKehati, all that might do service in the Ohel Mo'ed which Moshe and Aharon did number according to the command of Hashem by the hand of Moshe.

[38] And those that were numbered of the Bnei Gershon, throughout their mishpekhot, and by the bais of their avot, [39] From shloshim shanah and upward even until chamishim shanah shalt thou number them, every

איר אויסציילן די זאַכן וואָס זיי דאַרפֿן אָפּהיטן צו טראָגן.
trogn tsu ophiten darfn zei vos zachn di oistseiln ir
bear to observe have need of they which things the assign you

לג דאָס איז דער דינסט פֿון די משפּחות פֿון די קינדער פֿון מְרָרי ,
Merari fun kinder di fun mishpoches di fun dinst der iz dos
Merari of children the of families the of service the is this

לויט אַל זייער דינסט אין אוֹהל-מוֹעד , אונטער דער האַנט פֿון
loit al zeyer dinst in ohel-moed unter der hant fun
according to their all service in Tent of Meeting under the hand of

איתָמָר דעם זון פֿון אַהרֹן דעם כֹּהן .
koyen dem Aharon fun zun dem Itamar
kohen the Aaron of son the Itamar

לד און משה און אַהרֹן און די פֿירשטן פֿון דער עדה האָבן
hobn eide der fun firshtn di un Aharon un Moshe un
have assembly the of chieftains the and Aaron and Moshe and

געצײלט די קינדער פֿון קְהָתים לויט זייערע משפּחות ,
mishpoches zeyere loit Kehatim di fun kinder di getseilt
families their according to Kehati the of children the counted

לה פֿון דרײַסיק יאָר , און לויט זייערע פַֿאָטערהײַזער
yor draisik fun foterhaizer zeyere loit un
years thirty from father's household their according to and

אַלט און העכער , און ביז פֿופֿציק יאָר אַלט, איטלעכן וואָס איז
iz vos itlechn alt yor fuftsik biz un hecher un alt
is which each old years fifty unto and upward and old

לו אַרײַן אין דינסט צו דער אַרבעט אין אוֹהל-מוֹעד . און זייערע
zeyere un ohel-moed in arbet der tsu dinst in arain
their and Tent of Meeting in work the to service in enter in

געצײלטע לויט זייערע משפּחות , זײַנען געווען צוויי
tsvei geven zainen mishpoches zeyere loit getseilte
two having been are families their according to numbered

לז טויזנט זיבן הונדערט און פֿופֿציק. דאָס זײַנען די געצײלטע
getseilte di zainen dos fuftsik un hundert zibn toiznt
numbered the are these fifty and hundred seven a thousand

פֿון די משפּחות פֿון די קְהָתים , אַלע וואָס האָבן געדינט אין
in gedint hobn vos ale Kehatim di fun mishpoches di fun
in served have which all Kehati the of families the of

אוֹהל-מוֹעד , די וואָס משה און אַהרֹן האָבן געצײלט
getseilt hobn Aharon un Moshe vos di ohel-moed
counted have Aaron and Moshe which the ones Tent of Meeting

לויט דעם מויל פֿון ה דורך משהן .
Mosheen durch Hashem fun moil dem loit
Moshe by Hashem of mouth the according to

לח און די געצײלטע פֿון די קינדער פֿון גֵרשׁון לויט
loit Gershon fun kinder di fun getseilte di un
according to Gershon of children the of numbered the and

זייערע משפּחות , און לויט זייערע פַֿאָטערהײַזער , לט פֿון
fun foterhaizer zeyere loit un mishpoches zeyere
from father's household their according to and families their

דרײַסיק יאָר אַלט און העכער , און ביז פֿופֿציק יאָר אַלט, איטלעכער
itlecher alt yor fuftsik biz un hecher un alt yor draisik
each old years fifty unto and upward and old years thirty

one that entereth into the tz'va *(holy militia service of* Hashem*)*, to do the work of the Avodah in the Ohel Mo'ed, [40] Even those that were numbered of them, throughout their mishpekhot, by the bais of their avot, were two thousand and six hundred and thirty. [41] These are they that were numbered of the Mishpekhot Bnei Gershon, of all that might do service in the Ohel Mo'ed whom Moshe and Aharon did number according to the command of Hashem.

[42] And those that were numbered of the Mishpekhot Bnei Merari, throughout their mishpekhot, by the bais of their avot, [43] From shloshim shanah and upward even until chamishim shanah shalt thou number them, every one that entereth into the tz'va, to do the work of the Avodah in the Ohel Mo'ed, [44] Even those that were numbered of them by their mishpekhot, were three thousand and two hundred. [45] These be those that were numbered of the Mishpekhot Bnei Merari, whom Moshe and Aharon numbered according to the command of Hashem by the hand of Moshe.

[46] All those that were numbered of the Levi'im, whom Moshe and Aharon and the Nasi'ei Yisroel numbered, by their

וואָס איז אַרײַן אין דינסט צו דער אַרבעט אין אוֹהל-מוֹעד .
ohel-moed in arbet der tsu dinst in arain iz vos
Tent of Meeting in work the to service in enter in is which

מ זייערע געצײלטע לויט זייערע משפחות , לויט
loit mishpoches zeyere loit getseilte zeyere
according to families their according to numbered their

זייערע פַּאָטערהײַזער , זײַנען געווען צוויי טויזנט און
un toiznt tsvei geven zainen foterhaizer zeyere
and a thousand two having been are father's household their

זעקס הונדערט און דרײַסיק. מא דאָס זײַנען די געצײלטע פֿון די
di fun getseilte di zainen dos draisik un hundert zeks
the of numbered the are these thirty and hundred six

משפחות פֿון די קינדער פֿון גֵּרשׁון , אַלע וואָס האָבן געדינט אין
in gedint hobn vos ale Gershon fun kinder di fun mishpoches
in served have which all Gershon of children the of families

אוֹהל-מוֹעד , די וואָס משה און אַהרֹן האָבן געצײלט
getseilt hobn Aharon un Moshe vos di ohel-moed
counted have Aaron and Moshe which the ones Tent of Meeting

לויט דעם מויל פֿון ה .
Hashem fun moil dem loit
Hashem of mouth the according to

מב און די געצײלטע פֿון די משפחות פֿון די קינדער פֿון מְרָרי
Merari fun kinder di fun mishpoches di fun getseilte di un
Merari of children the of families the of numbered the and

, לויט זייערע משפחות , לויט זייערע פַּאָטערהײַזער
foterhaizer zeyere loit mishpoches zeyere loit
father's household their according to families their according to

מג פֿון דרײַסיק יאָר אַלט און העכער , און ביז פֿופֿציק יאָר
yor fuftsik biz un hecher un alt yor draisik fun
years fifty unto and upward and old years thirty from

אַלט, איטלעכער וואָס איז אַרײַן אין דינסט צו דער אַרבעט אין
in arbet der tsu dinst in arain iz vos itlecher alt
in work the to service in enter in is which each old

, מד זייערע געצײלטע לויט זייערע משפחות אוֹהל-מוֹעד
mishpoches zeyere loit getseilte zeyere ohel-moed
families their according to numbered their Tent of Meeting

זײַנען געווען דרײַ טויזנט און צוויי הונדערט. מה דאָס זײַנען
zainen dos hundert tsvei un toiznt drai geven zainen
are these hundred two and a thousand three having been are

די געצײלטע פֿון די משפחות פֿון די קינדער פֿון מְרָרי , וואָס
vos Merari fun kinder di fun mishpoches di fun getseilte di
which Merari of children the of families the of numbered the

משה און אַהרֹן האָבן געצײלט לויט דעם מויל פֿון ה
Hashem fun moil dem loit getseilt hobn Aharon un Moshe
Hashem of mouth the according to counted have Aaron and Moshe

דורך משהן .
Mosheen durch
Moshe by

מו אַלע געצײלטע וואָס משה און אַהרֹן און די פֿירשטן פֿון
fun firshtn di un Aharon un Moshe vos getseilte ale
of chieftains the and Aaron and Moshe which numbered all

, יִשְׂרָאֵל האָבן געצײלט פֿון די לְוִיִּם לויט זייערע משפחות
mishpoches zeyere loit Leviim di fun getseilt hobn Yisroel
families their according to Levi'im the from counted have Yisroel

mishpekhot, and by the bais of their avot, 47 From shloshim shanah and upward even until chamishim shanah shalt thou number them, every one that entereth to do the Avodat Avodah *(the Work of the Service, Ministry)* and the Avodat Massa *(Service, Ministry of the Burden)* in the Ohel Mo'ed. 48 Even those that were numbered of them, were shmonat alafim vachamesh me'ot ushmonim *(eight thousand and five hundred and fourscore)*, 49 According to the command of Hashem they were numbered by the hand of Moshe, every one according to his Avodah *(Service)*, and according to his Massa *(Burden)*; thus were they counted of him, as Hashem commanded Moshe.

5 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Command the Bnei Yisroel, that they put out of the machaneh every tzaru'a, and every one that hath a discharge, and whosoever is tameh lanefesh *(unclean, defiled by reason of contact with a corpse)*, 3 Both zachar and nekevah shall ye put out, without the machaneh shall ye put them; that they defile not their machanot, in the midst whereof I dwell.

אוּן לוּיט זייערע פַֿאטערהײַזער, [מז] פֿון דרײַסיק יאָר
un loit zeyere foterhaizer fun draisik yor
and according to their father's household from thirty years

אַלט אוּן העכער, אוּן ביז פֿופֿציק יאָר אַלט, איטלעכער וואָס איז
alt un hecher un biz fuftsik yor alt itlecher vos iz
old and upward and unto fifty years old each which is

געקומען דינען דעם דינסט פֿון אַרבעט, אוּן דעם דינסט פֿון
gekumen dinen dem dinst fun arbet un dem disnt fun
having come serve the service of work and the service of

טראָגן, אין אוֹהל-מוֹעד. [מח] זייערע געציילטע זײַנען געווען
trogn in ohel-moed zeyere getseilte zaynen geven
bearing in Tent of Meeting their numbered are having been

אַכט טויזנט אוּן פֿינף הונדערט אוּן אַכציק.
acht toiznt un finf hundert un achtsik
eight thousand and five hundred and eighty

[מט] לוּיט דעם מויל פֿון ה' דורך משהן האָט מען
loit dem moil fun Hashem durch Mosheen hot men
according to the mouth of Hashem by Moshe has they

זיי געשטעלט יעטוועדער מאַן אויף זײַן דינסט אוּן אויף זײַן
zei geshtelt yetveder man oif zain dinst un oif zain
them appointed every man on his service and on his

משׂא. אַזוי איז גערעדט האָט ה' וואָס ציילונג זייער געווען איז
masa. azoi iz geredt hot Hashem vos tseilung zeyer geven iz
burden. so is spoken has Hashem which counting their having been is

באַפֿוילן משהן.
bafoiln Mosheen
commanded Moshe

ה אוּן ה' האָט געזאָגט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: [ב] באַפֿעל
un Hashem hot geredt tsu Mosheen, azoi tsu zogn: bafel
and Hashem has spoken to Moshe, so to say: command

דײַנע קינדער פֿון ישׂראֵל, זיי זאָלן אַרויסשיקן פֿון לאַגער איטלעכן
di kinder fun Yisroel, zey zoln aroisshikn fun lager itlechn
the children of Yisroel, they shall expel from camp each

מצורע, אוּן איטלעכן פֿלוסיקן, אוּן איטלעכן וואָס איז אומריין
metsoire un itlechn flusikn un itlechn vos iz umrein
leprous and each with a discharge, and each which is unclean

פֿון אַ טויטן לייַב. [ג] סײַ אַ זָכר סײַ אַ נקבֿה זאָלט איר אַרויסשיקן,
fun a toitn laib. a sai zocher a sai nekeyve zolt ir aroisshikn,
from a dead body. a both male and a female shall you expel,

אויסן לאַגער זאָלט איר זיי אַרויסשיקן, כּדי זיי זאָלן נישט
oisn lager zolt ir zey aroisshikn, kedei zey zoln nisht
outside the camp shall you them expel, so that they shall not

פֿאַראומריניקן זייערע לאַגערן, וואָס איך רו צווישן זיי.
farumreinikn zeyere lagern, vos ich ru tsvishn zey.
defile their camps, which I rest among them.

[4] And the Bnei Yisroel did so, and put them outside the machaneh; just as Hashem spoke unto Moshe, so did the Bnei Yisroel.

ד האָבן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל אַזוי געטאָן, און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un geton azoi Yisroel fun kinder di hobn
them have they and do so Yisroel of children the did

אַרויסגעשיקט אויסן לאַגער; אַזוי ווי ה האָט געredt צו משהן ,
Mosheen tsu geredt hot Hashem vi azoi lager oisn aroisgeshikt
Moshe to spoken has Hashem as so camp outside sent out

אַזוי האָבן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל געטאָן.
geton Yisroel fun kinder di hobn azoi
do Yisroel of children the did so

[5] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [6] Speak unto the Bnei Yisroel, When a man or woman shall commit any chattot that men commit, l'me'ol ma'al baHashem *(thereby trespassing against* Hashem*)*, and feels guilty; [7] Then they shall make vidduy *(confession of sin)* of their chattot which they have committed; and shall make reparation in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him against whom they hath incurred liability. [8] But if the man have no go'el unto whom reparation for the asham can be made, let the asham be recompensed unto Hashem, even to the kohen, besides the ram of the kippurim, whereby a kapporah shall be made on his behalf.

ה און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן: [1] רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל: אַ מאַן אָדער אַ פֿרוי , אַז זיי וועלן באַגיין
bagein veln zei az froi a oder man a Yisroel fun kinder di
commit will they that woman a or man a Yisroel of children the

עפּעס אַ מענטשלעכע זינד, צו פֿעלשן אַ פֿעלשונג אָן ה ,
Hashem on felshung a felshn tsu zind mentshleche a epes
Hashem on treachery a be unfaithful to sin man's a any of

און יענע זעל וועט זיך פֿאַרשולדיקן , [2] זאָלן זיי זיך מתוודה זיין
zain misvade zich zei zoln farshuldikn zich vet zel yene un
be confess self they shall become guilty self will soul that and

אויף זייערע זינד וואָס זיי האָבן באַגאַנגען ; און ער זאָל אומקערן
umkeren zol er un bagangen hobn zei vos zind zeyere oif
to return shall he and committed have they which sin their on

דעם קרן פֿון זיין פֿאַרשולדיקונג, און צאָלייגן דערצו אַ
a dertsu tsoleign un farshuldikung zain fun keren dem
a in addition pay and incurred debt his of principal the

פֿינפֿטל דערפֿון, און אָפּגעבן צו דעם קעגן וועמען ער האָט זיך
zich hot er vemen kegen dem tsu opgebn un derfun finftl
self has he whom against the one to give up and of it fifth

פֿאַרשולדיקט . [3] און אַז דער מאַן האָט נישט קיין קרובֿ ,
korev kein nisht hot man der az un farshuldikt
close relative any not has man the if and incurred a debt from

וועמען אומצוקערן דאָס פֿאַרשולדיקטע, זאָל דאָס פֿאַרשולדיקטע וואָס
vos farshuldikte dos zol farshuldikte dos umtsukeren vemen
which reparation this shall reparation this to return to whom

דאַרף אומגעקערט ווערן , געהערן צו ה , צום כהן ; אַחוץ
achuts koyen tsum Hashem tsu gehern vern umgekert darf
besides kohen to Hashem to belong become returned should

דעם ווידער פֿון פֿאַרגעבונג , וואָס דערמיט זאָל מען מכפּר זיין
zain mechaper men zol dermit vos fargebung fun vider dem
be expiate they shall in this way which forgiveness of ram the

אויף אים.
im oif
him on

[9] And every terumah of all the holy things of the Bnei Yisroel, which they bring unto the kohen, shall be his. [10] And every man's things set apart as kodesh shall be his; whatsoever

ט און יעטוועדער אָפּשיידונג , פֿון אַלע געהיליקטע זאַכן
zachn geheilikte ale fun opsheidung yetveder un
things holy all of separation of a portion every and

פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, וואָס זיי וועלן ברענגען צום כהן ,
koyen tsum brengen veln zei vos Yisroel fun kinder di fun
kohen to bring will they which Yisroel of children the from

זאָל געהערן צו אים. [1] און די געהיליקטע זאַכן פֿון איטלעכן זאָלן
zoln itlechn fun zachn geheilikte di un im tsu gehern zol
shall each of things holy the and him to belong shall

any man giveth the kohen, it shall be his.

געהערן צו אים: וואָס עמיצער וועט געבן צום כהן , זאָל געהערן צו
tsu gehern zol koyen tsum gebn vet emitser vos im tsu gehern
to belong shall kohen to give will someone what him to belong
אים.
im
him

[11] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [12] Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, If any man's isha go aside, and commit a trespass against him, [13] And a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her ish, and she become tameh secretly, and there be no ed *(witness)* against her, neither she be caught; [14] And a ruach kina *(spirit of jealousy)* come upon him, and he be jealous of his isha, and she be tameh; or if a ruach kina come upon him, and he be jealous of his isha, and she be not tameh; [15] Then shall the ish bring his isha unto the kohen, and he shall bring her korban for her, the tenth part of an ephah of barley meal; he shall pour no shemen upon it, nor put incense thereon; for it is a minchat kenaot *(grain offering of jealousies)*, a minchat zikaron *(grain offering of memorial)*, bringing avon to remembrance. [16] And the kohen shall bring her near, and set her before Hashem; [17] And the kohen shall take mayim kedoshim in an earthen vessel; and of the dust that is in the floor of the Mishkan the kohen shall take, and put it into the mayim; [18] And

[יא] און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: [יב] רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and
די קינדער פֿון ישׂראֵל, און זאָלסטו זאָגן צו זיי : אַז עמיצן
emitsn az zei tsu zogn zolstu un Yisroel fun kinder di
someone that them to say shall you and Yisroel of children the
איינעמס וויַיב וועט אַראָפֿ פֿון וועג, און וועט פֿעלשן
felshn vet un veg fun arop vet vaib einems
commit treachery will and way from go down will wife one's
אַ פֿעלשונג אָן אים, [יג] און אַ מאַן וועט ליגן מיט איר אַ ביישלאָף
baishlof a ir mit lign vet man a un im on felshung a
sleep with a her with lie will man a and him on treachery a
פֿון זאָמען, און עס וועט זיין פֿאַרהוילן פֿון די אויגן פֿון איר מאַן,
man ir fun oign di fun farhoiln zain vet es un zomen fun
man her of eyes the of hide be will it and seed of
וויַיל זי איז פֿאַראומרייניקט געוואָרן פֿאַרבאָרגענערהייט,
farborgenerheit gevorn farumreinikt iz zi vail
hidden having become defiled is she because
און קיין עדות אַקעגן איר איז נישטאָ, און זי איז נישט געכאַפּט
gechapt nisht iz zi un nishto iz ir akegn eides kein un
caught not is she and not is her against testimony any and
געוואָרן ; [יד] און אַ גייַסט פֿון אייפֿערזוכט וועט קומען אויף אים, און
un im oif kumen vet eiferzucht fun gaist a un gevorn
and him on come will jealousy of spirit a and having become
ער וועט וועלן אייפֿערזיכטיק אויף זיין וויַיב, וועלן זי איז פֿאַראומריינקט
farumreinikt iz zi ven vaib zain oif eiferzichtik vern vet er
defiled is she when wife his on jealous become will he
געוואָרן ; אָדער אַ גייַסט פֿון אייפֿערזוכט וועט קומען אויף אים,
im oif kumen vet eiferzucht fun gaist a oder gevorn
him on come will jealousy of spirit a or having become
און ער וועט וועלן אייפֿערזיכטיק אויף זיין וויַיב, און זי איז נישט
nisht iz zi un vaib zain oif eiferzichtik vern vet er un
not is she and wife his on jealous become will he and
פֿאַראומריינקט געוואָרן ; [טו] זאָל דער מאַן ברענגען זיין וויַיב צום
tsum vaib zain brengen man der zol gevorn farumreinikt
to wife his bring man the shall having become defiled
כהן , און ברענגען איר קָרבָּן מיט איר, אַ צענטל אֵיפֿה גערשטענע
gershtene eife tsentl a ir mit korben ir brengen un koyen
barley ephah tenth a her with korban her bring and kohen
מעל; ער זאָל נישט אַרויפֿגיסן דערויף אייל, און נישט אַרויפֿטאָן דערויף
deroif aroifton nisht un eil deroif aroifgisn nisht zol er mel
on it put not and oil on it pour not shall he flour
ווייַרעך , וואָרעם אַ שפּייַזאָפּפֿער פֿון אייפֿערזוכט איז דאָס, אַ שפּייַזאָפּפֿער
shpaizopfer a dos iz eiferzucht fun shpaizopfer a vorem vairech
minchah a this is jealousy of minchah a for incense
פֿון דערמאָנונג , וואָס דערמאָנט אַ זינד. [טז] און דער כהן
koyen der un zind a dermont vos dermonung fun
kohen the and sin a remembers which memorial portion of

the kohen shall set the isha before Hashem, and unbind the hair of the isha, and put the minchat hazikaron in her hands, which is the minchat kena'ot; and the kohen shall have in his hand the mei hamarim hame'ararim *(waters of bitterness that causeth the curse)*; [19] And the kohen shall put her under oath, and say unto the isha, If no man have lain with thee, and if thou hast not turned astray to tum'a *(uncleanness, impurity)* with another instead of thy husband, be thou free from these mei hamarim hame'ararim; [20] But if thou hast turned astray to another instead of thy ish, and if thou be defiled, and some man have lain with thee other than thine ish; [21] Then the kohen shall put the isha under oath with the oath of the curse, and the kohen shall say unto the isha, Hashem make thee an alah *(curse)* and a shevu'ah *(oath)* among thy people, when Hashem doth make thy thigh to waste away, and thy belly to swell; [22] And this mayim that causeth the curse shall go into thy inner parts, to make thy belly to swell, and thy thigh to waste away; And the isha shall say, Omen, Omen. [23] And the kohen shall write these alot *(curses)* on a sefer, and he shall wash them into the mei hamarim; [24] And he shall cause the

זֹאָל זי מאַכן געגענען , און זי אַוועקשטעלן פֿאַר ה . יז און
un Hashem far avekshtelen zi un genenen machn zi zol
and Hashem before place standing her and approach make her shall

דער כהן זאָל נעמען הייליקע וואַסער אין אַ ליימענער כלי , און פֿון
fun un keile leimener a in vaser heilike nemen zol koyen der
from and vessel clay a in water holy take shall kohen the

דעם שטויב וואָס איז אויפֿן באָדעם פֿון משכן זאָל דער כהן
koyen der zol mishkn fun bodem oifn iz vos shtoib dem
kohen the shall Tabernacle of the floor on is which dust the

נעמען , און אַריינטאָן אין דעם וואַסער. יח און דער כהן זאָל שטעלן די
di shteln zol koyen der un vaser dem in arainton un nemen
the set shall kohen the and water the in put and take

, פֿרוי פֿאַר ה , און צעשויבערן דעם קאָפּ פֿון דער פֿרוי
froi der fun kop dem tseshoibern un Hashem far froi
woman the of head the dishevel and Hashem in front of woman

און געבן אויף אירע האַנטפֿלעכן דאָס שפּייַזאָפּפֿער פֿון דערמאָנונג ,
dermonung fun shpaizopfer dos hantflechn ire oif gebn un
memorial portion of minchah this palms her on give and

דאָס איז דאָס שפּייַזאָפּפֿער פֿון אייפֿערזוכט; און אין דעם כהנס האַנט
hant koyens dem in un eiferzucht fun shpaizopfer dos iz dos
hand kohen's the in and jealousy of minchah this is this

זאָל זיין דאָס דאָזיקע וואַסער פֿון ביטערניש וואָס מאַכט פֿאַרשאָלטן.
farsholten macht vos biternish fun vaser dozike dos zain zol
cursed makes which bitterness of water this the be shall

יט און דער כהן זאָל זי באַשווערן , און זאָגן צו דער פֿרוי :
froi der tsu zogn un bashvern zi zol koyen der un
woman the to say and bind by an oath her shall kohen the and

אויב קיין מאַן איז נישט געלעגן מיט דיר , און אויב דו ביסט נישט
nisht bist du oib un dir mit gelegn nisht iz man kein oib
not are you if and you(SG) with lain not is man any if

אַראָפּ פֿון וועג אין אומריינקייט הינטער דיין מאַן, בלייַב אומגעשאָלטן
umgeshat blaib man dain hinter umreinkeit in veg fun arop
free remain man your behind uncleanness in way from down

פֿון דעם דאָזיקן וואַסער פֿון ביטערניש וואָס מאַכט פֿאַרשאָלטן. כ אויב
oib farsholten macht vos biternish fun vaser dozikn dem fun
if cursed makes which bitterness of water this the from

אָבער דו ביסט אַראָפּ פֿון וועג הינטער דיין מאַן, און אויב דו ביסט
bist du oib un man dain hinter veg fun arop bist du ober
are you if and man your behind way from down are you but

פֿאַראומריניקט געוואָרן , און אַ מאַן איז געלעגן מיט דיר
dir mit gelegn iz man a un gevorn farumreinikt
you(SG) with lain is man a and having become defiled

אַחוץ דיין מאַן – כא און דער כהן זאָל באַשווערן די
di bashvern zol koyen der un man dain achuts
the bind by an oath shall kohen the and man your aside from

פֿרוי מיט אַ שבֿועה פֿון אַ קללה, און דער כהן זאָל זאָגן צו דער
der tsu zogn zol koyen der un klole a fun shvue a mit froi
the to say shall kohen the and curse a of oath a with woman

פֿרוי – זאָל דיך ה מאַכן פֿאַר אַ קללה און פֿאַר אַ שבֿועה
shvue a far un klole a far machn Hashem dich zol froi
oath an for and curse a for make Hashem you(SG) shall woman

, צווישן דיין פֿאָלק , אַז ה וועט מאַכן אַוועקפֿאַלן דיין דיך ,
dich dain avekfaln machn vet Hashem az folk dain tsvishn
thigh your fall away make will Hashem that people your among

isha to drink the mei hamarim hame'ararim; and the mayim hame'ararim shall enter into her, and become bitter. 25 Then the kohen shall take the minchat hakena'ot out of the yad haisha, and shall wave the minchah before Hashem, and offer it upon the Mizbe'ach: 26 And the kohen shall take a handful of the minchah, even the memorial thereof, and burn it upon the Mizbe'ach, and afterward shall cause the isha to drink the mayim. 27 And when he hath made her to drink the mayim, then it shall come to pass, that, if she be defiled, and have done trespass against her ish, that the mayim hame'ararim shall enter into her, and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall waste away; and the isha shall become a curse among her people. 28 And if the isha be not defiled, but be tehorah *(clean)*; then she shall be free, and shall conceive zera.

אוּן געשוועלן דײַן בויך ; כב אוּן דאָס דאָזיקע וואַסער וואָס מאַכט
macht vos vaser dozike dos un boich dain geshveln un
makes which water this the and belly your swell and

פַֿאַרשאָלטן זאָל אַרײַן אין דײַנע אינגעווײד, צו מאַכן געשוועלן דעם
dem geshveln machn tsu ingeveid daine in arain zol farsholten
the swell make to innards your in enter shall cursed

בויך , אוּן מאַכן אַוועקפֿאַלן דעם דיך ; אוּן די פֿרוי זאָל זאָגן :
zogn zol froi di un dich dem avekfaln machn un boich
say shall woman the and thigh the fall away make and belly

אָמן ! כג אוּן דער כֹּהן זאָל אויפֿשרײַבן די דאָזיקע קללות
kloles dozike di oifshraibn zol koyen der un Omein Omein
curses this the inscribe shall kohen the and amen amen

אויף אַ מגילה , אוּן אָפּמעקן אין דעם וואַסער פֿון ביטערניש. כד אוּן ער
er un biternish fun vaser dem in opmekn un megile a oif
he and bitterness of water the in blot out and scroll a on

זאָל געבן טרינקען דער פֿרוי דאָס וואַסער פֿון ביטערניש וואָס מאַכט
macht vos biternish fun vaser dos froi der trinken gebn zol
makes which bitterness of water this woman the to drink give shall

פַֿאַרשאָלטן, אוּן דאָס וואַסער וואָס מאַכט פַֿאַרשאָלטן וועט אַרײַן אין איר
ir in arain vet farsholten macht vos vaser dos un farsholten
her in enter will cursed makes which water this and cursed

פַֿאַר אַ ביטערניש. כה אוּן דער כֹּהן זאָל נעמען פֿון דער פֿרויס
frois der fun nemen zol koyen der un biternish a far
woman's the from take shall kohen the and bitterness a for

האָנט דאָס שפּײַזאָפּפֿער פֿון אײפֿערזוכט, אוּן אויפֿהייבן דאָס שפּײַזאָפּפֿער
shpaizopfer dos oifheibn un eiferzucht fun shpaizopfer dos hant
minchah this lift up and jealousy of minchah this hand

פַֿאַר ה , אוּן עס געגענען צום מזבח . כו אוּן דער כֹּהן
koyen der un mizbeyech tsum genenen es un Hashem far
kohen the and altar to the bring close it and Hashem before

זאָל אָננעמען אַ הויפֿן פֿון דעם שפּײַזאָפּפֿער – זײַן דערמאָנונג ,
dermonung zain shpaizopfer dem fun hoifn a onnemen zol
memorial portion its minchah the of heap a take hold of shall

אוּן דעמפֿן אויפֿן מזבח ; אוּן דערנאָך זאָל ער געבן
gebn er zol dernoch un mizbeyech oifn demfn un
give he shall after that and altar on burn up in smoke and

טרינקען דער פֿרוי דאָס וואַסער. כז אוּן אַז ער וועט איר געבן טרינקען
trinken gebn ir vet er az un vaser dos froi der trinken
to drink give her will he when and water this woman the to drink

דאָס וואַסער, איז , אויב זי איז פַֿאַראומריניקט געוואָרן , אוּן האָט
hot un gevorn farumreinikt iz zi oib iz vaser dos
has and having become defiled is she if it is water this

געפֿעלשט אַ פֿעלשונג אָן איר מאַן , וועט דאָס וואַסער וואָס
vos vaser dos vet man ir on felshung a gefelsht
which water this will husband her on unfaithful an been unfaithful

מאַכט פַֿאַרשאָלטן, אַרײַן אין איר פֿאַר אַ ביטערניש, אוּן איר בויך וועט
vet boich ir un biternish a far ir in arain farsholten macht
will belly her and bitterness a for her into enter cursed makes

געשוואָלן ווערן , אוּן איר דיך וועט אַוועקפֿאַלן ; אוּן די פֿרוי וועט
vet froi di un avekfaln vet dich ir un vern geshvoln
will woman the and waste away will thigh her and become swollen

ווערן פֿאַר אַ קללה צווישן איר פֿאָלק . כח אויב אָבער די פֿרוי איז
iz froi di ober oib folk ir tsvishn klole a far vern
is woman the but if people her among curse a for become

נישט פַֿאַראומרייניקט געוואָרן , און זי איז רײַן , וועט זי בליַבן
blaibn zi vet rein iz zi un gevorn farumreinikt nisht
remain she will tahor is she and having become defiled not

אומגעשאַט, און וועט אַנטפֿאָנגען זאָמען.
zomen antfangen vet un umgeshat
seed receive will and free

כט דאָס איז דער תּוֹרַת קְנָאוֹת : אַז אַ ווײַב וועט אַראָפּגיין פֿון
fun aropgein vet vaib a az kine torat der iz dos
from go down will wife a when jealousy law of the is this

וועג הינטער איר מאַן, און וועט פַֿאַראומרייניקט ווערן , ל אָדער אַז
az oder vern farumreinikt vet un man ir hinter veg
when or become defiled will and man her behind way

אַ גײַסט פֿון אייפֿערזוכט וועט קומען אויף אַ מאַן, און ער וועט ווערן
vern vet er un man a oif kumen vet eiferzucht fun gaist a
become will he and man a on come will jealousy of spirit a

אייפֿערזיכטיק אויף זײַן ווײַב, זאָל ער שטעלן די ווײַב פֿאַר ה ,
Hashem far vaib di shteln er zol vaib zain oif eiferzichtik
Hashem before wife the stand he shall wife his about jealous

און דער כֹּהן זאָל טאָן צו איר דעם דאָזיקן דין. לא און דער מאַן
man der un din dozikn dem ir tsu ton zol koyen der un
husband the and law this the her to do shall kohen the and

וועט זײַן רײַן פֿון זינד, און יענע פֿרוי וועט טראָגן איר זינד.
zind ir trogn vet froi yene un zind fun rein zain vet
sin her bear will woman this and sin from tahor be will

ו 6 ב און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן: רעד צו די
di tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
the to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז אַ מאַן
man a az zei tsu zogn zolst un Yisroel fun kinder
man a when them to say you(SG) shall and Yisroel of children

אָדער אַ פֿרוי וועט קלאָר אַ נדר טאָן דעם נדר פֿון אַ נזיר ,
Nezir a fun neyder dem ton neyder a klor vet froi a oder
separation a of vow the do vow a clear will woman a or

זיך אָפּצושיידן צו ה , ג זאָל ער פֿון ווײַן און שטאַרקן געטראַנק
getrank shtarkn un vain fun er zol Hashem tsu optsusheiden zich
drink strong and wine of he shall Hashem to to separate self

זיך אָפּהאַלטן; עסיק פֿון ווײַן און עסיק פֿון שטאַרקן געטראַנק זאָל
zol getrank shtarkn fun esik un vain fun esik ophaltn zich
shall drink strong of vinegar and wine of vinegar stop self

ער נישט טרינקען, און קיין זאַפֿט פֿון טרויבן זאָל ער נישט טרינקען; און
un trinken nisht er zol troibn fun zaft kein un trinken nisht er
and drink not he shall grapes of juice any and to drink not he

טרויבן פֿרישע אָדער געטריקנטע זאָל ער נישט עסן. ד אַלע טעג פֿון זײַן
zain fun teg ale esen nisht er zol getriknte oder frishe troibn
his of days all eat not he shall dried or fresh grapes

נזיר אָפּזונדערן זאָל ער פֿון אַלץ וואָס ווערט געמאַכט פֿון
fun gemacht vert vos alts fun er zol opzundern Nezir
of made shall be which all that from he shall separating Nazir

וויינשטאָק, פֿון קערנדלעך ביז אַ שאָלעכץ נישט עסן. ה אַלע טעג פֿון
fun teg ale esen nisht sholechts a biz kerndlech fun vainshtok
of days all eat not peel a until kernels from vine

זײַן נדר פֿון נזיר אָפּזונדערן זאָל אַ גאָלמעסער נישט אַריבערגיין
aribergein nisht golmeser a zol opzundern Nezir fun neyder zain
go over not razor a shall separating Nazir of vow his

[29] This is the torat hakena'ot *(law of jealousy)*, when an isha goeth astray to another instead of her ish, and is defiled; [30] Or when the ruach kinah cometh upon him, and he be jealous over his isha, and shall set the isha before Hashem, and the kohen shall execute upon her all this torah. [31] Then shall the ish be free from guilt from avon, and this isha shall bear her avon.

6 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When either ish or isha shall separate themselves to vow a neder of a Nazir, to separate themselves unto Hashem; [3] He shall separate himself from yayin and shechar *(fermented drink)*, and shall drink no chometz *(vinegar)* of yayin, or chometz of shechar, neither shall he drink any grape juice, nor eat moist grapes, or dried. [4] Kol hayamim of his nazir *(vow as a nazir)* shall he eat nothing that is made of the gefen hayayin, from the seeds even to the grape-skins. [5] Kol hayamim of the neder of his nazir there shall no razor come upon his head; until hayamim

be fulfilled, in the which he separateth himself unto Hashem, he shall be kadosh, and shall let the locks of the hair of his head grow. [6] Kol yemei of his nezer *(abstinence)* unto Hashem he shall go not near nefesh met *(dead body)*. [7] He shall not make himself tameh for his av, or for his em, for his ach, or for his achot, when they die; because the Nezer Elohav *(Consecration of his G-d)* is upon his head. [8] Kol yemei of his nazir *(separation)* he is kadosh unto Hashem. [9] And if any man die very suddenly by him, and he hath made tameh the head of his nezer *(abstinence)*; then he shall shave his head in the yom of his tohorah, on the yom hashevi'i shall he shave it. [10] And on the yom hashemi'ni he shall bring two doves, or two young pigeons, to the kohen, to the entrance of the Ohel Mo'ed; [11] And the kohen shall offer the one for a chattat *(sin offering)*, and the other for an olah *(burnt offering)*, and make kapporah for him, because he sinned by the nefesh *(dead body)*, and shall make kadosh his head that same day. [12] And he shall consecrate unto Hashem the yemei of his nazir, and shall bring a lamb of the first year for an asham *(trespass offering)*; but the yamim harishonim shall

איבער זײַן קאָפּ; ביז עס ווערן פֿול די טעג ווואָס ער וועט זיך
zich vet er vos teg di ful vern es biz kop zain iber
self will he which days the full become it until head his over

אָפּשיידן צו ה , זאָל ער זײַן הייליק: לאָזן ווואַקסן ווילד די
di vild vaksn lozn heilik zain er zol Hashem tsu opsheiden
the wild sprout up let holy be he shall Hashem to set apart

האָר פֿון זײַן קאָפּ. [1]אַלע טעג ווואָס ער שיידט זיך אָפּ צו ה ,
Hashem tsu op zich sheidt er vos teg ale kop zain fun hor
Hashem to away self separates he which days all head his of hair

זאָל ער צו דעם לײַב פֿון אַ טויטן נישט צוגיין . [2]אָן זײַן פֿאָטער
foter zain on tsugein nisht toitn a fun laib dem tsu er zol
father his on go to not dead person a of body the to he shall

און אָן זײַן מוטער, אָן זײַן ברודער און אָן זײַן שוועסטער, אַפֿילו אָן
on afile shvester zain on un bruder zain on muter zain on un
on even sister his on and brother his on mother his on and

זיי זאָל ער זיך נישט פֿאַראומריינקן, אַז זיי שטאַרבן, וואָרעם די
di vorem shtarbn zei az farumreinikn nisht zich er zol zei
the because die they when defile not self he shall them

נזיר אָפּזונדערן פֿון זײַן ג-ט איז אויף זײַן קאָפּ. [3]אַלע טעג פֿון זײַן
zain fun teg ale kop zain oif iz G-t zain fun opzundern Nezir
his of days all head his on is G-d his of the separating Nazir

נזיר אָפּזונדערן איז ער הייליק צו ה . [4]און אַז עמיצער וועט
vet emitser az un Hashem tsu heilik er iz opzundern Nezir
will someone if and Hashem to holy he is separating Nazir

שטאַרבן לעבן אים פּלוצלינג אומגעריכט, און וועט פֿאַראומריינקן זײַן
zain farumreinikn vet un umgericht plutsling im lebn shtarbn
his defile will and unexpected suddenly him near die

נזיר-קאָפּ , זאָל ער אָפּגאָלן זײַן קאָפּ אין דעם טאָג וואָס ער ווערט
vert er vos tog dem in kop zain opgolen er zol Nezir-kop
shall be he which day the in head his shave he shall Nazir head

ריין : [5]און אויפֿן זיבעטן טאָג זאָל ער אים אָפּגאָלן . [6]און אויפֿן אַכטן
achten oifn un opgolen im er zol tog zibetn oifn rein
the eighth on and shave it he shall day seventh on tahor

טאָג זאָל ער ברענגען צוויי טורטלטויבן, אָדער צוויי יונגע טויבן ,
toibn yunge tsvei oder turtltoibn tsvei brengen er zol tog
pigeons young two or turtledoves two bring he shall day

צום כהן , צום איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד . [7]און דער כהן
koyen der un ohel-moed fun aingang tsum koyen tsum
kohen the and Tent of Meeting of entrance to kohen to

זאָל מאַכן איינע פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער , און איינע פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer a far eine un zindopfer a far eine machn zol
olah a for one and sin offering a for one make shall

און מכפּר זײַן אויף אים פֿאַר וואָס ער האָט געזינדיקט אָן דעם
dem on gezindikt hot er vos far im oif zain mechaper un
the on sinned has he which for him on be expiate and

טויטן ; און ער זאָל הייליקן זײַן קאָפּ אין יענעם טאָג. [8]און ער
er un toitn ; un er zol heilikn zain kop in yenem tog un er
he and dead person a ; and he shall consecrate his head in that day and he

זאָל זיך אָפּשיידן צו ה די טעג פֿון זײַן נזיר אָפּזונדערן, און
un opzundern Nezir zain fun teg di Hashem tsu opsheiden zich zol
and separating Nazir his of days the Hashem to set apart self shall

ברענגען אַ יאָריקן שעפּס פֿאַר אַ שולדאָפּפֿער , און די פֿריִערדיקע
frierdike di un shuldopfer a far sheps yorikn a brengen
former the and guilt offering a for sheep in its first year a bring

not be counted, because his nazir was tameh.

טעג זאָלן אָפּפֿאַלן , ווּאָרעם זײַן נזיר אָפּזונדערן איז פֿאַראומרייניקט
farumreinikt iz opzundern Nezir zain vorem opfaln zoln teg
defiled is separating Nazir his because drop out shall days

געוואָרן .
gevorn
having become

[13] And this is the Torat HaNazir, when the yamim of his nazir are fulfilled: he shall be brought unto the entrance of the Ohel Mo'ed; [14] And he shall offer his korban unto Hashem, one he-lamb of the first year tamim *(without blemish)* for an olah *(burnt offering)*, and one ewe lamb of the first year temimah *(without blemish)* for a chattat, and one ram tamim *(without blemish)* for shelamim *(peace offerings)*, [15] And a basket of matzot, cakes of fine flour mingled with shemen, and wafers of matzot meshuchim *(anointed)* with oil, and their minchot *(grain offerings)*, and their nesakhim *(drink offerings)*. [16] And the kohen shall bring them before Hashem, and shall offer his chattat, and his olah *(burnt offering)*; [17] And he shall offer the ram for a zevach shelamim *(sacrifice of peace offerings)* unto Hashem, with the basket of matzot; the kohen shall offer also his minchah *(grain offering)*, and his nesekh *(drink offering)*. [18] And the Nazir shall shave the head of his nezer at the entrance of the Ohel Mo'ed, and shall take the hair of the head of his nezer, and put it in the eish *(fire)* which is under

יג און דאָס איז דער דין פֿון אַ נזיר : אין דעם טאָג וואָס די טעג פֿון
fun teg di vos tog dem in Nezir a fun din der iz dos un
of days the which day the in Nazir a of law the is this and

זײַן נזיר אָפּזונדערן וועלן פֿול, זאָל מען אים ברענגען צום אײַנגאַנג
aingang tsum brengen im men zol ful vern opzundern Nezir zain
entrance to bring him they shall full become separating Nazir his

פֿון אוֹהל-מוֹעד ; יד און ער זאָל גענענען זײַן קָרבָּן צו ה ,
Hashem tsu korben zain genenen zol er un ohel-moed fun
Hashem to korban his bring close shall he and Tent of Meeting of

איין שעפּס אַ יאָריקן אָן אַ פֿעלער פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer a far feler a on yorikn a sheps ein
olah an for blemish a without in its first year a sheep one

און איין שאָף אַ יאָריקע אָן אַ פֿעלער פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער , און
un zindopfer a far feler a on yorike a shof ein un
and sin offering a for blemish a without in first year a sheep one and

איין ווידער אָן אַ פֿעלער פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , טו און אַ קאָרב
korb a un fridopfer a far feler a on vider ein
basket a and peace offering a for blemish a without ram one

אומגעזײַערטן ברויט, חלות פֿון זעמלמעל פֿאַרמישט מיט איל, און
un eil mit farmisht zemelmel fun chalus broit umgezaiertn
and oil with mixed fine flour of loaves bread made without yeast

אומגעזײַערטע קוכנס באַשמירט מיט איל, און זייער שפּײַזאָפּפֿער און
un shpaizopfer zeyer un eil mit bashmirt kuchns umgezaierte
and minchah their and oil with smeared cakes unleavened

זייערע גיסאָפּפֿער . טז און דער כֹּהן זאָל עס גענענען פֿאַר
far genenen es zol koyen der un gisopfer zeyere
before bring close it shall kohen the and drink offering their

ה , און מאַכן זײַן זינדאָפּפֿער און זײַן בראַנדאָפּפֿער. יז און
un brandopfer zain un zindopfer zain machn un Hashem
and olah his and sin offering his make and Hashem

דעם וויידער זאָל ער מאַכן אַ פֿרידאָפּפֿער צו ה , מיט דעם
dem mit Hashem tsu fridopfer a machn er zol vider dem
the with Hashem to peace offering a make he shall ram the

קאָרב אומגעזײַערטן ברויט; און דער כֹּהן זאָל מאַכן זײַן
zain machn zol koyen der un broit umgezaiertn korb
his make shall kohen the and bread made without yeast basket

שפּײַזאָפּפֿער און זײַן גיסאָפּפֿער . יח און דער נזיר זאָל אָפּגאָלן
opgolen zol Nezir der un gisopfer zain un shpaizopfer
shave shall Nazir the and drink offering his and minchah

בײַם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד זײַן נזיר-קאָפּ , און נעמען די
di nemen un Nezir-kop zain ohel-moed fun aingang baim
the take and Nazir head his Tent of Meeting of entrance at

האָר פֿון זײַן נזיר-קאָפּ , און אַרויפֿטאָן אויף דעם פֿײַער וואָס אונטערן
untern vos faier dem oif aroifton un Nezir-kop zain fun hor
under which fire the on put and Nazir head his of hair

פֿרידאָפּפֿער . יט און דער כֹּהן זאָל נעמען די שולטער , אַ געקאָכטע,
gekochte a shulter di nemen zol koyen der un fridopfer
boiled a shoulder the take shall kohen the and peace offering

the zevach hashelamim *(sacrifice of peace offerings)*.
19 And the kohen shall take the boiled shoulder of the ram, and one challat matzah *(loaf of matzah)* out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazir, after the hair of his nezer *(abstinence)* is shaven; 20 And the kohen shall wave them for a wave offering before Hashem; this is kodesh for the kohen, with the breast of the wave offering and thigh of the terumah *(raised-up presentation)*; and after that the Nazir may drink yayin.
21 This is the Torat HaNazir who hath vowed, and of his korban unto Hashem for his nezer *(abstinence)*, in addition to whatever else his hand shall afford, according to the neder *(vow)* which he vowed, so he must do after the torah of his Nazir.

פֹּון דעם ווידער, און איין אומגעזויערטע חלה פֿון דעם קאָרב, און איין
ein un korb dem fun chale umgezaierte ein un vider dem fun
one and basket the of challah unleavened one and ram the of

אומגעזויערטן קוכן, און אַרויפֿטאָן אויף דעם נזירס הענט, נאָך
noch hent Nezirs dem oif aroifton un kuchn umgezaiertn
after hands Nazir's the on put and cake made without yeast

דעם ווי ער האָט זיך אָפּגעגאָלטן זײַנע נזיר-האָר. כ און דער כהן זאָל
zol koyen der un Nezir-hor zaine opgegolt zich hot er vi dem
shall kohen the and Nazir hair his shaved self has he as the

זיי אויפֿהייבן אַן אויפֿהייבונג פֿאַר ה׳; דאָס איז הייליק צום
tsum heilik iz dos Hashem far oifheibung an oifheibn zei
to holy is this Hashem before wave an lift up them

כהן, מיט דער ברוסט פֿון אויפֿהייבונג, און מיט דעם שענקל פֿון
fun shenkl dem mit un oifheibung fun brust der mit koyen
of thigh the with and wave of breast the with kohen

וויין. און דערנאָך מעג דער נזיר טרינקען
vain trinken Nezir der meg dernoch un opsheidung
wine drink Nazir the may after that and separation of a portion

כא דאָס איז דער דין פֿון דעם נזיר וואָס טוט אַ נדר, וועגן
vegen neyder a tut vos Nezir dem fun din der iz dos
concerning vow a do which Nazir the of law the is this

זײַן קָרבָּן צו ה׳ פֿאַר זײַן נזיר אָפּזונדערן, אַחוץ וואָס
vos achuts opzundern Nezir zain far Hashem tsu korben zain
which aside from separating Nazir his for Hashem to korban his

זײַן האַנט פֿאַרמאָגט נאָך צוצוגעבן; אַזוי ווי זײַן נדר וואָס ער וועט
vet er vos neyder zain vi azoi tsutsugebn noch farmogt hant zain
will he which vow his as so strengthen after owned hand his

אַ נדר טאָן, אַזוי מוז ער טאָן, לויט דעם דין פֿון זײַן נזיר
Nezir zain fun din dem loit ton er muz azoi ton neyder a
Nazir his of law the according do he must so do vow a

אָפּזונדערן.
opzundern
separating

22 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 23 Speak unto Aharon and unto his Banim, saying, On this wise ye shall bless the Bnei Yisroel, saying unto them,

כב און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן, כג אַזוי זאָלט איר זיי בענטשן די
di bentshn ir zolt azoi zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
the bless you shall so say to so Moshe to spoken has Hashem and

בני ישׂראל; זאָגט צו זיי:
zei tsu zogt Yisroel fun kinder
them to declares Yisroel of children

אַהרֹנען און צו זײַנע זין, אַזוי זאָלט איר בענטשן
Aharonen un tsu zaine zin, azoi zolt ir bentshn
Aaron and to his sons so shall you(SG) bless

24 Y'varekhekha Adonai v'yishmerekha *(Hashem bless thee, and keep thee)*;

כד ה׳ זאָל דיך בענטשן, און היטן דיך!
dich hitn un bentshn dich zol Hashem
you(SG) keep and bless you(SG) may Hashem

25 Ya'er Adonai panav eleikha vichunekha *(Hashem make His face*

כה ה׳ זאָל דערלייכטן זײַן פּנים צו דיר,
dir tsu ponem zain derlaichtn zol Hashem
you(SG) to face his make shine may Hashem

און דיך לייטזעליקן!
laitzelikn dich un
take pity on you(SG) and

shine upon thee, and be gracious unto thee);
[26] Yissa Adonai panav eleikha v'yasem l'kha shalom *(Hashem lift up His countenance upon thee, and give thee shalom)*.
[27] And they shall put My Shem upon the Bnei Yisroel, and I will bless them.

כו ה זאָל אויפהייבן זיין פנים צו דיר , און
un dir tsu ponem zain oifheibn zol Hashem
and you(SG) to face his lift up may Hashem

דיר באַשערן שלום !
sholem bashern dir
peace grant you(SG)

כז און זיי זאָלן אַרויפֿטאָן מײַן נאָמען אויף די קינדער פֿון ישׂראֵל,
Yisroel fun kinder di oif nomen main aroifton zoln zei un
Yisroel of children the on name my put shall they and

און איך וועל זיי בענטשן.
bentshn zei vel ich un
bless them will I and

ז און עס איז געווען , אין דעם טאָג וואָס משה האָט געענדיקט
geendikt hot Moshe vos tog dem in geven iz es un
finished has Moshe which day the in having been is it and

אויפֿשטעלן דעם משכּן , און האָט אים געזאַלבט, און אים
im un gezalbt im hot un mishkn dem oifshteln
it and anointed it has and Tabernacle the raise up

געהיילט מיט אַלע זײַנע כּלים , און דעם מזבח מיט אַלע
ale mit mizbeyech dem un keilim zaine ale mit geheilikt
all with altar the and utensils its all with consecrated

זײַנע כּלים – אַז ער האָט זיי געזאַלבט און זיי געהיילט,
geheilikt zei un gezalbt zei hot er az keilim zaine
consecrated them and anointed them has he that utensils its

ב האָבן געטאָן די פֿירשטן פֿון ישׂראֵל, די הויפּט פֿון זייערע
zeyere fun hoipt di Yisroel fun firshtn di genent hobn
their of head the Yisroel of chieftains the come near have

פֿאָטערהײַזער – זיי , די פֿירשטן פֿון די שבטים , זיי וואָס
vos zei shvotim di fun firshtn di zei foterhaizer
which they tribes the of chieftains the they father's household

זײַנען געשטאַנען בײַ דער ציילונג ; ג און זיי האָבן געבראַכט זייער
zeyer gebracht hobn zei un tseilung der bai geshtanen zainen
their brought have they and counted the at stood are

קָרבָּן פֿאַר ה , זעקס צוגעדעקטע וועגן , און צוועלף רינדער: אַ
a rinder tsvelf un vegen tsugedekte zeks Hashem far korben
a cattle twelve and wagons covered six Hashem before korban

וואָגן פֿאַר צוויי פֿירשטן , און אָקס פֿאַר איטלעכן; און זיי האָבן
hobn zei un itlechn far oks an un firshtn tsvei far vogn
have they and each for ox an and chieftains two for wagon

זיי געענגט צום משכּן . ד האָט ה געזאָגט צו משה ,
Mosheen tsu gezogt Hashem hot mishkn tsum genent zei
Moshe to said Hashem has Tabernacle to come near them

אַזוי צו זאָגן: ה נעם צו פֿון זיי , און עס זאָל זײַן אויף צו דינען
dinen tsu oif zain zol es un zei fun tsu nem zogn tsu azoi
serve to on be shall it and them from to take say to so

דעם דינסט פֿון אוֹהל-מוֹעד ; און זאָלסט עס געבן צו די
di tsu gebn es zolst un ohel-moed fun dinst dem
the to give it you(SG) must and Tent of Meeting of service the

לוִיִּם , איטלעכן לויט זײַן דינסט. ו האָט משה געזונמען די
di genumen Moshe hot dinst zain loit itlechn Leviim
the took Moshe has service his according each Levi'im

7

And it came to pass on the day that Moshe had fully set up the Mishkan, and had anointed it, and set it apart as kodesh, and all the instruments thereof, both the Mizbe'ach and all the vessels thereof, and had anointed them, and set them apart as kodesh,
[2] That the Nasiim *(Rulers)* of Yisroel, heads of the Bais of their Avot, who were the Nasiim of the tribes, and were over them that were numbered, offered;
[3] And they brought their korban before Hashem, six covered carts, and twelve oxen; a cart for two of the Nasiim, and for each one an ox; and they brought them before the Mishkan.
[4] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [5] Take it of them, that they may be for the service of the Ohel Mo'ed; and thou shalt give them unto the Levi'im, to every man according to his service. [6] And Moshe took the carts and the oxen, and gave them unto the

Levi'im. [7] Two carts and four oxen he gave unto the Bnei Gershon, according to their service;

ז צְוויי . לְוִיִם די צו געגעבן זיי האָט און רינדער, די און וועגן
tsvei Leviim di tsu gegebn zei hot un rinder di un vegen
two Levi'im the to given them has and cattle the and wagons

, גֵּרשׁוֹן פון קינדער די צו געגעבן האָט ער רינדער פיר פון וועגן
Gershon fun kinder di tsu gegebn er hot rinder fir un vegen
Gershon of children the to given he has cattle four and wagons

. זייער דינסט לויט
dinst zeyer loit
service their according to

[8] And four carts and eight oxen he gave unto the Bnei Merari, according unto their service, under the hand of Itamar ben Aharon HaKohen. [9] But unto the Bnei Kehat he gave none, because the service of HaKodesh belonging unto them was that they should bear upon their shoulders.

ח און פיר וועגן און אַכט רינדער האָט ער געגעבן צו די קינדער
kinder di tsu gegebn er hot rinder acht un vegen fir un
children the to given he has cattle eight and wagons four and

פון מְרָרי , לויט זייער דינסט אונטער דער האַנט פון איתָמָר דעם
dem Itamar fun hant der unter dinst zeyer loit Merari fun
the Itamar of hand the under service their according to Merari of

. ט אָבער צו די קינדער פון קְהָת האָט
hot Kohat fun kinder di tsu ober
has Kohat of children the to but

זון פון אַהרֹן דעם כהן
zun fun Aharon dem kohen
son of Aaron the

ער גאָרנישט געגעבן , וואָרעם דער דינסט פון די הייליקע זאַכן איז
iz zachn heilike di fun dinst der vorem gegebn gornisht er
is things holy the of service the because given nothing he

געווען אויף זיי ; אויפן אַקסל האָבן זיי געדאַרפט טראָגן.
trogn gedarft zei hobn aksl oifn zei oif geven
bear required they have shoulder on them on having been

[10] And the Nasiim offered for dedicating of the Mizbe'ach in the day that it was anointed, even the Nasiim *(Rulers)* offered their korban before the Mizbe'ach. [11] And Hashem said unto Moshe, They shall offer their korban, each Nasi on his day, for the dedicating of the Mizbe'ach.

י און די פירשטן האָבן געברַאכט די באַניינונג פון מזבח אין
in mizbeyech fun banaiung di gebracht hobn firshtn di un
in altar of dedicating the brought have chieftains the and

דעם טאָג וואָס ער איז געזאַלבט געוואָרן – די פירשטן האָבן
hobn firshtn di gevorn gezalbt iz er vos tog dem
have chieftains the having become anointed is it which day the

געברַאכט זייער קָרבָּן פַּאר דעם מזבח . יא און ה האָט
hot Hashem un mizbeyech dem far korben zeyer gebracht
has Hashem and altar the before korban their brought

געזאָגט צו משהן : צו איין פירשט אַ טאָג, צו איין פירשט אַ טאָג,
tog a firsht ein tsu tog a firsht ein tsu Mosheen tsu gezogt
day a chieftain one to day a chieftain one to Moshe to said

. זאָלן זיי ברענגען זייער קָרבָּן פַּאר דער באַניינונג פון מזבח
mizbeyech fun banaiung der far korben zeyer brengen zei zoln
altar of dedicating the for korban their bring they shall

[12] And he that offered his korban the first day was Nachshon Ben Amminadav, of the tribe of Yehudah; [13] And his korban was one silver bowl, the weight thereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to the shekel HaKodesh; both of them were full of fine flour mixed with oil for a

יב און דער וואָס האָט געברַאכט זיין קָרבָּן דעם ערשטן טאָג איז
iz tog ershtn dem korben zain gebracht hot vos der un
is day first the korban his brought has which the one and

. פון שבט יהוּדה , עַמינָדָבן פון זון דער נַחשׁוֹן געווען
Yehudah sheyvet fun Amminadavn fun zun der Nachshon geven
Yehudah tribe of Aminadav of son the Nachshon having been

יג און זיין קָרבָּן איז געווען : איין זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג
vog ir vos shisel zilberne ein geven iz korben zain un
weight its which bowl silver one having been is korban his and

איז געווען הונדערט און דרייסיק שֶׁקל , איין זילבערנער שפּרענגבעקן
shprengbekn zilberner ein shekl draisik un hundert geven iz
basin silver one shekel thirty and hundred having been is

פון זיבעציק שֶׁקל , אויפן הייליקן שֶׁקל ; ביידע פול מיט זעמלמעל
zemelmel mit ful beide shekl heilikn oifn shekl zibetsik fun
fine flour with full two shekel holy on the shekels seventy of

minchah; [14] One ladle of ten shekels of zahav, full of ketoret; [15] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah *(burnt offering)*; [16] One kid of the goats for a chattat; [17] And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Nachshon ben Amminadav.

פַֿאַרמישט מיט איל, פַֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער; יד איין גילדערנע שאָל פֿון צען
tsen fun shol gilderne ein shpaizopfer a far eil mit farmisht
ten of cup golden one minchah a for oil with mixed

שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך; טו איין יונגער אָקס, איין ווידער, איין שעפּס אַ
a sheps ein vider ein oks yunger ein vairech mit ful shekl
a sheep one ram one ox young one incense with full shekels

יאָריקער , פַֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; טז איין ציגנבאָק פַֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ;
zindopfer a far tsignbok ein brandopfer a far yoriker
sin offering a for billy goat one olah a for its first year

יז און פַֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער, פֿינף ווידערס, פֿינף בעק ,
bek finf viders finf rinder tsvei fridopfer a far un
male goats five rams five cattle two peace offering a for and

פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער קָרבָּן פֿון נַחשׁוֹן דעם זון
zun dem Nachshon fun korben der iz dos yorike shepsn finf
son the Nachshon of korban the is this in first year sheep five

פֿון עַמינָדָבּן .
Amminadavn fun
Aminadav of

[18] On the second day Netanel ben Tzuar, prince of Yissakhar, did offer: [19] He offered for his korban one silver bowl, the weight whereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah; [20] One ladle of zahav of ten shekels, full of ketoret;

יח אויפֿן צווייטן טאָג האָט געבראַכט נתַנאֵל דער זון פֿון צוּעָרן , דער
der Tsuarn fun zun der Netanel gebracht hot tog tsveitn oifn
the Tzuar of son the Netanel brought has day second on

פֿירשט פֿון יִשָּׂשכָר . יט ער האָט געבראַכט פַֿאַר זײַן קָרבָּן איין
ein korben zain far gebracht hot er Yissachar fun firsht
one korban his for brought has he Yissakhar of chieftain

זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרײַסיק
draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne
thirty and hundred having been is weight its which bowl silver

שֶׁקל , איין זילבערנעם שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן
heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilbernem ein shekl
consecrate on shekel seventy of bowl silver one shekels

שֶׁקל ; ביידע פֿול מיט זעמלמעל פַֿארמישט מיט איל, פַֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl
minchah a for oil with mixed fine flour with full two shekel

כ איין גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך ;
vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
incense with full shekel ten of cup golden one

כא איין יונגן אָקס, איין ווידער, איין שעפּס אַ יאָריקן , פַֿאַר
far yorikn a sheps ein vider ein oks yungn ein
for in its first year a sheep one ram one bull young one

אַ בראַנדאָפּפֿער; כב איין ציגנבאָק פַֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; כג און פַֿאַר אַ
a far un zindopfer a far tsignbok ein brandopfer a
a for and sin offering a for billy goat one olah a

פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער, פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן
shepsn finf bek finf viders finf rinder tsvei fridopfer
sheep five male goats five rams five cattle two peace offering

יאָריקע . דאָס איז דער קָרבָּן פֿון נתַנאֵל דעם זון פֿון צוּעָרן .
Tsuarn fun zun dem Netanel fun korben der iz dos yorike
Tzuar of son the Netanel of korban the is this in first year

[21] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah *(burnt offering)*; [22] One kid of the goats for a chattat; [23] And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Netanel ben Tzuar.

[24] On the third day Eliav ben Chelon, Nasi of the Bnei Zevulun, did offer: [25] His korban was one silver bowl, the weight whereof

כד אויפֿן דריטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון זבֻולון , אֱליאָבּ
Eliav Zevulun fun kinder di fun firsht der tog dritn oifn
Eliav Zevulun of children the of chieftain the day third on

דער זון פֿון חֵלוֹנען . כה זײַן קָרבָּן איז געווען : איין זילבערנע
zilberne ein geven iz korben zain Chelonen fun zun der
silver one having been is korban his Chelon of son the

שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרייַסיק שֶׁקל ,
shekl draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel
shekel thirty and hundred having been is weight its which bowl
איין זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן שֶׁקל ;
shekl heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein
shekel holy on shekel seventy of bowl silver one
בײדע פֿול מיט זעמלמעל פַֿארמישט מיט אייל, פַֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide
minchah a for oil with mixed fine flour with full two

כו איין גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך ; כז איין יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one
אָקס, איין ווידער, איין שעפּס אַ יאָריקער , פַֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; כח איין
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull
ציגנבאָק פַֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; כט און פַֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat
פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five
קָרבָּן פֿון אֱליאָבּ דעם זון פֿון חֵלוֹנען .
Chelonen fun zun dem Eliav fun korben
Chelon of son the Eliav of korban

ל אויפֿן פֿירטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון ראובֵן , אֱליצור
Elitsur Reuven fun kinder di fun firsht der tog firtn oifn
Elitzur Reuven of children the of chieftain the day fourth on
דער זון פֿון שדֵיאורן . לא זײַן קָרבָּן איז געווען : איין זילבערנע
zilberne ein geven iz korben zain Shedeurn fun zun der
silver one having been is korban his Shede'ur of son the
שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרייַסיק שֶׁקל ,
shekl draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel
shekel thirty and hundred having been is weight its which bowl
איין זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן שֶׁקל ;
shekl heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein
shekel holy on the shekel seventy of bowl silver one
בײדע פֿול מיט זעמלמעל פַֿארמישט מיט אייל, פַֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide
minchah a for oil with mixed fine flour with full two

לב איין גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל ; לג איין יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one
אָקס, איין ווידער, איין שעפּס אַ יאָריקער , פַֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; לד איין
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull
ציגנבאָק פַֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; לה און פַֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat
פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five
קָרבָּן פֿון אֱליצור דעם זון פֿון שדֵיאורן .
Shedeurn fun zun dem Elitsur fun korben
Shede'ur of son the Elitzur of korban

was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah;

26 One golden ladle of ten shekels, full of ketoret; 27 One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah *(burnt offering)*; 28 One kid of the goats for a chattat; 29 And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Eliav ben Chelon.

30 On the fourth day Elitzur ben Shede'ur, Nasi of the Bnei Reuven, did offer: 31 His korban was one silver bowl of the weight of an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah;

32 One golden ladle of ten shekels, full of ketoret; 33 One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah; 34 One kid of the goats for a chattat; 35 And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Elitzur ben Shede'ur.

לו אויפֿן פֿינפֿטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון שמעון ,
Shimeon fun kinder di fun firsht der tog finftn oifn
Shim'on of children the of chieftain the day fifth on

לו זײַן קָרבָּן איז געווען : שלומיאֵל דער זון פֿון צורישַׁדָּין .
geven iz korben zain Tsurishaddaien fun zun der Shelumiel
having been is korban his Tsurishaddai of son the Shelumiel

אין זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און
un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne ein
and hundred having been is weight its which bowl silver one

דרײַסיק שֶׁקל , אין זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן
oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein shekl draisik
on shekels seventy of bowl silver one shekel thirty

היליקן שֶׁקל ; ביידע פֿול מיט זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אייל, פֿאַר אַ
a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl heilikn
a for oil with mixed fine flour with full two shekel holy

שפּײַזאָפּפֿער: לח אין גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך ;
vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein shpaizopfer
incense with full shekel ten of cup golden one minchah

לט אין יונגער אָקס, אין ווידער, אין שעפּס אַ יאָריקערער פֿאַר
far yorikerer a sheps ein vider ein oks yunger ein
for of the first year a sheep one ram one bull young one

אַ בראַנדאָפּפֿער; מ אין ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; מא און פֿאַר
far un zindopfer a far tsignbok ein brandopfer a
for and sin offering a for billy goat one olah a

אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער, פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף
finf bek finf viders finf rinder tsvei fridopfer a
five male goats five rams five oxen two peace offering a

שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער קָרבָּן פֿון שלומיאֵל דעם זון פֿון
fun zun dem Shelumiel fun korben der iz dos yorike shepsn
of son the Shelumiel of korban the is this in first year sheep

צורישַׁדָּין .
Tsurishaddaien
Tsurishaddai

מב אויפֿן זעקסטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון גָּד , אֶלְיָסָף
ElyaSaf Gad fun kinder di fun firsht der tog zekstn oifn
Elyasaph Gad of children the of chieftain the day sixth on

דער זון פֿון דְּעוּאֵלן. מג זײַן קָרבָּן איז געווען : אין זילבערנע שיסל
shisel zilberne ein geven iz korben zain Deueln fun zun der
bowl silver one having been is korban his De'uel of son the

וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרײַסיק שֶׁקל , אין
ein shekl draisik un hundert geven iz vog ir vos
one shekel thirty and hundred having been is weight its which

זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן היליקן שֶׁקל ; ביידע
beide shekl heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner
two shekel holy on shekel seventy of bowl silver

פֿול מיט זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אייל, פֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful
minchah a for oil with mixed fine flour with full

מד אין גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך ; מה אין יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one

אָקס, אין ווידער, אין שעפּס אַ יאָריקער , פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; מו אין
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull

[36] On the fifth day Shelumiel ben Tzurishaddai, Nasi of the Bnei Shim'on, did offer: [37] His korban was one silver bowl, the weight whereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah; [38] One golden ladle of ten shekels, full of ketoret;

[39] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah; [40] One kid of the goats for a chattat; [41] And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Shelumiel ben Tzurishaddai.

[42] On the sixth day Elyasaph ben De'uel, Nasi of the Bnei Gad, offered: [43] His korban was one silver bowl of the weight of an hundred and thirty shekels, a silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah;

[44] One golden ladle of ten shekels, full of ketoret; [45] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah *(burnt offering)*;

46 One kid of the goats for a chattat; 47 And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Elyasaph ben De'uel.

48 On the seventh day Elishama ben Ammihud, Nasi of the Bnei Ephrayim, offered: 49 His korban was one silver bowl, the weight whereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah; 50 One golden ladle of ten shekels, full of ketoret;

51 One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah *(burnt offering)*; 52 One kid of the goats for a chattat; 53 And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Elishama ben Ammihud.

54 On the eighth day Gamli'el ben Pedahtzur, Nasi of the Bnei Menasheh offered: 55 His korban was one silver bowl of the weight of an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah;

ציגנבאָק פַּאַר אַ זינדאָפּפֿער ; מז און פַּאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat

פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five

קָרבָּן פֿון אֶלְיָסָף דעם זון פֿון דְּעוּאֵלן.
Deueln fun zun dem ElyaSaf fun korben
De'uel of son the Elyasaph of korban

מח אויפֿן זיבעטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun kinder di fun firsht der tog zibetn oifn
Ephrayim of children the of chieftain the day seventh on

אֱלִישָׁמָע דער זון פֿון עַמיהוד . מט זיין קָרבָּן איז געווען : איין
ein geven iz korben zain Ammihudn fun zun der Elishama
one having been is korban his Ammihud of son the Elishama

זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרייַסיק
draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne
thirty and hundred having been is weight its which bowl silver

שֶׁקל , איין זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן
heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein shekl
holy on shekels seventy of bowl silver one shekel

שֶׁקל ; ביידע פֿול מיט זעמלמעל פַּאַרמישט מיט אייל, פַּאַר אַ שפּייַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl
minchah a for oil with mixed fine flour with full two shekel

נ איין גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווייַרעד;
vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
incense with full shekels ten of cup golden one

נא איין יונגער אָקס, איין ווידער, איין שעפּס אַ יאָריקער , פַּאַר
far yoriker a sheps ein vider ein oks yunger ein
for its first year a sheep one ram one bull young one

אַ בראַנדאָפּפֿער; נב איין ציגנבאָק פַּאַר אַ זינדאָפּפֿער ; נג און פַּאַר אַ
a far un zindopfer a far tsignbok ein brandopfer a
a for and sin offering a for billy goat one olah a

פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער, פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפסן
shepsn finf bek finf viders finf rinder tsvei fridopfer
sheep five male goats five rams five cattle two peace offering

יאָריקע . דאָס איז דער קָרבָּן פֿון אֱלִישָׁמָע דעם זון פֿון עַמיהוד .
Ammihudn fun zun dem Elishama fun korben der iz dos yorike
Ammihud of son the Elishama of korban the is this in first year

נד אויפֿן אַכטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון מנַשֶּׁה ,
Menasheh fun kinder di fun firsht der tog achten oifn
Menasheh of children the of chieftain the day the eighth on

גַּמליאֵל דער זון פֿון פְּדָהצורן . נה זיין קָרבָּן איז געווען : איין
ein geven iz korben zain Pedahtsurn fun zun der Gamliel
one having been is korban his Pedahtzur of son the Gamli'el

זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרייַסיק
draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne
thirty and hundred having been is weight its which bowl silver

שֶׁקל , איין זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן
heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein shekl
holy on shekels seventy of bowl silver one shekel

שֶׁקל ; ביידע פֿול מיט זעמלמעל פַּאַרמישט מיט אייל, פַּאַר אַ שפּייַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl
minchah a for oil with mixed fine flour with full two shekel

[56] One golden ladle of ten shekels, full of ketoret;
[57] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah *(burnt offering)*; [58] One kid of the goats for a chattat; [59] And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Gamli'el ben Pedahtzur.

נ אײן גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך ; נז אײן יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one

אָקס, אײן ווידער, אײן שעפּס אַ יאָריקער , פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; נח אײן
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull

ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; נט און פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat

פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five

קָרבָּן פֿון גַמליאֵל דעם זון פֿון פְּדָהצורן .
Pedahtsurn fun zun dem Gamliel fun korben
Pedahtzur of son the Gamli'el of korban

[60] On the ninth day Avidan ben Gideoni, Nasi of the Bnei Binyamin, offered: [61] His korban was one silver bowl, the weight whereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah;

ס אויפֿן ניינטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון בנימין ,
Binyamin fun kinder di fun firsht der tog naintn oifn
Binyamin of children the of chieftain the day ninth on

אַבִידָן דער זון פֿון גדעונין . סא זײַן קָרבָּן איז געווען : אײן
ein geven iz korben zain Gideonin fun zun der Avidan
one having been is korban his Gideoni of son the Avidan

זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרײַסיק
draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne
thirty and hundred having been is weight its which bowl silver

שֶׁקל , אײן זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן
heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein shekl
holy on shekels seventy of bowl silver one shekels

שֶׁקל ; ביידע פֿול מיט זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אייל, פֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl
minchah a for oil with mixed fine flour with full two shekel

[62] One golden ladle of ten shekels, full of ketoret; [63] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah; [64] One kid of the goats for a chattat; [65] And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Avidan ben Gideoni.

סב אײן גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך ; סג אײן יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one

אָקס, אײן ווידער, אײן שעפּס אַ יאָריקער , פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; סד אײן
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull

ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; סה און פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat

פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five

קָרבָּן פֿון אֲבִידָן דעם זון פֿון גדעונין .
Gideonin fun zun dem Avidan fun korben
Gideoni of son the Avidan of korban

[66] On the tenth day Achi'ezer ben Ammishaddai, Nasi of the Bnei Dan, offered: [67] His korban was one silver bowl, the weight whereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of

סו אויפֿן צענטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון דָן , אֲחִיעֶזֶר
Achiezer Dan fun kinder di fun firsht der tog tsentn oifn
Achi'ezer Dan of children the of chieftain the day tenth on

דער זון פֿון עַמישַדָּין . סז זײַן קָרבָּן איז געווען : אײן
ein geven iz korben zain Ammishaddain fun zun der
one having been is korban his Ammishaddai of son the

זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרײַסיק
draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne
thirty and hundred having been is weight its which bowl silver

seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah; [68] One golden ladle of ten shekels, full of ketoret; [69] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah; [70] One kid of the goats for a chattat; [71] And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Achi'ezer ben Ammishaddai.

[72] On the eleventh day Pagiel ben Okhran, Nasi of the Bnei Asher, offered: [73] His korban was one silver bowl, the weight whereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah; [74] One golden ladle of ten shekels, full of ketoret; [75] One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah; [76] One kid of the goats for a chattat; [77] And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Pagiel ben Okhran.

שֶׁקֶל , אִיין זִילבֶערנֶער שפּרֶענגבֶּעקן פֿון זִיבעציק שֶׁקֶל , אוֹיפֿן הֵיילִיקן
heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein shekl
holy on the shekels seventy of bowl silver one shekels

שֶׁקֶל ; בִּיידע פֿול מִיט זעמלמעל פֿאַרמישט מִיט אייל, פֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl
minchah a for oil with mixed fine flour with full two shekel

סח אִיין גִילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקֶל , פֿול מִיט ווײַרעך ; סט אִיין יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one

אָקס, אִיין ווִידער, אִיין שעפּס אַ יאָריקער , פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; ע אִיין
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull

ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; עא און פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat

פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five

קָרבָּן פֿון אַחיעֶזֶר דעם זון פֿון עַמישַׁדָּי .
Ammishaddain fun zun dem Achiezer fun korben
Ammishaddai of son the Achi'ezer of korban

עב אויפֿן עלפֿטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון אָשֵׁר ,
Asher fun kinder di fun firsht der tog elftn oifn
Asher of children the of chieftain the day eleventh on

פּגעִיאֵל דער זון פֿון עָכרָן . עג זײַן קָרבָּן איז געווען : אִיין
Pagiel der zun fun Ochranen korben zain iz geven ein
Pagiel the son of Okhran korban his is having been one

זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרײַסיק
draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne
thirty and hundred having been is weight its which bowl silver

שֶׁקֶל , אִיין זִילבֶערנער שפּרֶענגבֶּעקן פֿון זִיבעציק שֶׁקֶל , אוֹיפֿן הֵיילִיקן
heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein shekl
holy on the shekels seventy of bowl silver one shekels

שֶׁקֶל ; בִּיידע פֿול מִיט זעמלמעל פֿאַרמישט מִיט אייל, פֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl
minchah a for oil with mixed fine flour with full two shekel

עד אִיין גִילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקֶל , פֿול מִיט ווײַרעך ; עה אִיין יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one

אָקס, אִיין ווִידער, אִיין שעפּס אַ יאָריקער , פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער; עו אִיין
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull

ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; עז און פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat

פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five

קָרבָּן פֿון פּגעִיאֵל דעם זון פֿון עָכרָנען .
Ochranen fun zun dem Pagiel fun korben
Okhran of son the Pagiel of korban

עח אויפֿן צוועלפֿטן טאָג, דער פֿירשט פֿון די קינדער פֿון נַפְתָּלִי ,
Naftali fun kinder di fun firsht der tog tsvelftn oifn
Naphtali of children the of chieftain the day twelfth on

עט זײַן קָרבָּן איז געווען : איין אַחירַע דער זון פֿון עֵינָנָן .
ein geven iz korben zain Enanen fun zun der Achira
one having been is korban his Enan of son the Achira

זילבערנע שיסל וואָס איר וואָג איז געווען הונדערט און דרײַסיק
draisik un hundert geven iz vog ir vos shisel zilberne
thirty and hundred having been is weight its which bowl silver

שֶׁקל , איין זילבערנער שפּרענגבעקן פֿון זיבעציק שֶׁקל , אויפֿן הייליקן
heilikn oifn shekl zibetsik fun shprengbekn zilberner ein shekl
holy on the shekels seventy of bowl silver one shekels

שֶׁקל ; ביידע פֿול מיט זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אייל, פֿאַר אַ שפּײַזאָפּפֿער;
shpaizopfer a far eil mit farmisht zemelmel mit ful beide shekl
minchah a for oil with mixed fine flour with full two shekel

פ איין גילדערנע שאָל פֿון צען שֶׁקל , פֿול מיט ווײַרעך ; פא איין יונגער
yunger ein vairech mit ful shekl tsen fun shol gilderne ein
young one incense with full shekels ten of cup golden one

אָקס, איין ווידער, איין שעפּס אַ יאָריקער , פֿאַר אַ ברַאנדאָפּפֿער; פב איין
ein brandopfer a far yoriker a sheps ein vider ein oks
one olah a for its first year a sheep one ram one bull

ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער ; פג און פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער , צוויי רינדער,
rinder tsvei fridopfer a far un zindopfer a far tsignbok
cattle two peace offering a for and sin offering a for billy goat

פֿינף ווידערס, פֿינף בעק , פֿינף שעפּסן יאָריקע . דאָס איז דער
der iz dos yorike shepsn finf bek finf viders finf
the is this in first year sheep five male goats five rams five

קָרבָּן פֿון אַחירַע דעם זון פֿון עֵינָנָן .
Enanen fun zun dem Achira fun korben
Enan of son the Achira of korban

פד דאָס איז געווען די באַנייונג פֿון דעם מזבח , אין
in mizbeyech dem fun banaiung di geven iz dos
in altar the of dedicating the having been is this

דעם טאָג וואָס ער איז געזאַלבט געוואָרן , פֿון די פֿירשטן
firshtn di fun gevorn gezalbt iz er vos tog dem
chieftains the of having become anointed is it which day the

פֿון יִשְׂרָאֵל: צוועלף זילבערנע שיסלען, צוועלף זילבערנע שפּרענגבעקנס,
shprengbekns zilberne tsvelf shislen zilberne tsvelf Yisroel fun
bowls silver twelve dishes silver twelve Yisroel of

צוועלף גילדערנע שאָלן; פה איטלעכע שיסל הונדערט און דרײַסיק שֶׁקל
shekl draisik un hundert shisel itleche sholn gilderne tsvelf
shekels thirty and hundred bowl every cups golden twelve

זילבער, און איטלעכער שפּרענגבעקן זיבעציק; דאָס גאַנצע זילבער פֿון די
di fun zilber gantse dos zibetsik shprengbekn itlecher un zilber
the of silver entire this seventy bowl each and silver

כּלים , צוויי טויזנט און פֿיר הונדערט, אויפֿן הייליקן שֶׁקל .
shekl heilikn oifn hundert fir un toiznt tsvei keilim
shekel holy on the hundred four and a thousand two utensils

פו צוועלף גילדערנע שאָלן פֿול מיט ווײַרעך, צו צען, צו צען שֶׁקל אַ
a shekl tsen tsu tsen tsu vairech mit ful sholn gilderne tsvelf
a shekels ten to ten to incense with full cups golden twelve

שאָל, אויפֿן הייליקן שֶׁקל ; דאָס גאַנצע גאָלד פֿון די שאָלן, הונדערט
hundert sholn di fun gold gantse dos shekl heilikn oifn shol
hundred cups the of gold whole this shekel holy on the cup

78 On the twelfth day Achira ben Enan, Nasi of the Bnei Naphtali, offered:
79 His korban was one silver bowl, the weight whereof was an hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, according to shekel HaKodesh; both of them full of fine flour mixed with oil for a minchah;
80 One golden ladle of ten shekels, full of ketoret;
81 One young bull, one ram, one lamb of the first year, for an olah; 82 One kid of the goats for a chattat;
83 And for a zevach of shelamim, two oxen, five rams, five he-goats, five lambs of the first year; this was the korban of Achira ben Enan.

84 This was the dedication of the Mizbe'ach, in the day when it was anointed, by the Nasiim of Yisroel: twelve bowls of kesef, twelve silver basins, twelve spoons of zahav: 85 Each bowl of silver weighing an hundred and thirty shekels, each basin seventy; all the silver vessels weighed two thousand and four hundred shekels, according to the shekel HaKodesh;
86 The golden spoons were twelve, full of ketoret, weighing ten shekels apiece, according to the shekel HaKodesh; all the zahav of the spoons was an hundred and twenty

shekels. [87] All the oxen for the olah *(burnt offering)* were twelve bulls, the rams twelve, the lambs of the first year twelve, with their minchah; and the kids of the goats for chattat twelve. [88] And all the oxen for the zevach of the shelamim were twenty and four bulls, the rams sixty, the he-goats sixty, the lambs of the first year sixty. This was the dedication of the Mizbe'ach, after that it was anointed.

[89] And when Moshe was gone into the Ohel Mo'ed to speak with Him, then he heard the voice of One speaking unto him from over the kapporet that was upon the Aron HaEdut, from between the two keruvim; so He spoke unto him.

אוֹן צוואַנציק. [פז] אַלע רינדער פַּאַר בראַנדאָפּפֿער: צוועלף אָקסן; ווידערס
viders oksen tsvelf brandopfer far rinder ale tsvantsik un
rams bulls twelve olah for cattle all twenty and

צוועלף; שעפּסן יאָריקע צוועלף, מיט זייער שפּייזאָפּפֿער, אוֹן ציגנבעק
tsignbek un shpaizopfer zeyer mit tsvelf yorike shepsn tsvelf
goats and minchah their with twelve in first year sheep twelve

צוועלף, פַּאַר זינדאָפּפֿער. [פח] אוֹן אַלע רינדער פַּאַר פֿרידאָפּפֿער: פֿיר
fir fridopfer far rinder ale un zindopfer far tsvelf
four peace offering for cattle all and sin offering for twelve

אוֹן צוואַנציק אָקסן; ווידערס זעכציק, בעק זעכציק, שעפּסן
shepsn zechtsik bek zechtsik viders oksen tsvantsik un
sheep sixty male goats sixty rams oxen twenty and

יאָריקע זעכציק. דאָס איז געווען די באַניַיונג פֿון דעם
dem fun banaiung di geven iz dos zechtsik yorike
the of dedicating the having been is this sixty in first year

מזבח נאָך דעם ווי ער איז געזאַלבט געוואָרן.
gevorn gezalbt iz er vi dem noch mizbeyech
having become anointed is he as the one after altar

[פט] אוֹן אַז משה איז געקומען אין אוֹהל-מוֹעד כּדי ג-ט
G-t kedei ohel-moed in gekumen iz Moshe az un
G-d so that Tent of Meeting in having come is Moshe when and

זאָל רעדן מיט אים, האָט ער געהערט דעם קוֹל רעדן צו אים פֿון
fun im tsu redn kol dem gehert er hot im mit redn zol
from him to speak voice the heard he has him with speak shall

איבער דעם דעק וואָס אויפֿן אָרון פֿון צייגנים, פֿון צוויישן די
di tsvishn fun tseignim fun oren oifn vos dek dem iber
the between from testimony of aron on which the cover the above

צוויי כּרובֿים; אַזוי האָט ער גערעדט צו אים.
tsvei kruvim azoi er hot geredt tsu im
two Keruvim so he has spoken to him

BEHAALOTECHA

בהַעֲלוֹתְךָ

8 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Speak unto Aharon and say unto him, When thou set up the Nerot *(lamps)*, the seven Nerot *(lamps)* shall cast light in front of the Menorah. [3] And Aharon did so; he set up the Nerot *(lamps)* thereof to give light in front of the Menorah, as Hashem commanded Moshe.

ח

אוֹן ה האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: [ב] רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו אַהרֹנען אוֹן זאָלסט זאָגן צו אים: אַז דו צינדסט
tsindst du az im tsu zogn zolst un Aharonen tsu
flaming you that him to say you(SG) must and Aaron to

אָן די ליכט זאָלן די זיבן רערלעך לייכטן פֿאָרנט צו פֿון
fun tsu forent laichtn rerlech zibn di zoln licht di on
of to in front shine light branch lights seven the shall light the on

דער מנוֹרה. [ג] אוֹן אַהרֹן האָט אַזוי געטאָן: ער האָט אָנגעצונדן די
di ongetsundn hot er geton azoi hot Aharon un menoyre der
the kindled has he done so has Aaron and Menorah the

רערלעך פֿאָרנט צו פֿון דער מנוֹרה, אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi menoyre der fun tsu forent rerlech
has Hashem as so Menorah the of to in front branch lights

באַפֿוילן משהן.
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

ד און אַזוי איז געווען די אַרבעט פֿון דער מנוֹרה :
menoyre der fun arbet di geven iz azoi un
Menorah the of workmanship the having been is so and

געהאַמערט פֿון גאָלד; ביז אויף איר פֿוסגעשטעל, ביז אויף בלומען ,
blumen ire oif biz fusgeshtel ir oif biz gold fun gehamert
flower its on unto base its on unto gold of hammered

איז זי געווען געהאַמערט; אַזוי ווי די זעונג וואָס
vos zeung di vi azoi gehamert geven zi iz
which vision the as so according to hammered having been it is

ה האָט באַוויזן משהן , אַזוי האָט ער געמאַכט די מנוֹרה .
menoyre di gemacht er hot azoi Mosheen bavizn hot Hashem
Menorah the made he has so Moshe shown has Hashem

ה און ה האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ו נעם
nem zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
take say to so Moshe to spoken has Hashem and

זאָלסט און ישׂרָאֵל, פֿון קינדער די צווישן פֿון לוִיִם די
zolst un Yisroel fun kinder di tsvishn fun Leviim di
you(SG) shall and Yisroel of children the among from Levi'im the

זיי רייניקן . ז און אַזוי זאָלסטו טאָן צו זיי , זיי צו רייניקן :
reiniken tsu zei zei tsu ton zolstu azoi un reiniken zei
cleanse to them them to do shall you so and cleanse them

שפּריץ אויף זיי וואַסער פֿון רייניקונג , און זיי זאָלן אַריבערפֿירן
ariberfirn zoln zei un reinikung fun vaser zei oif shprits
pass over shall them and purification of water them on sprinkle

אַ גאָלמעסער איבער זייער גאַנצן לייב , און וואַשן זייערע קלייַדער ,
kleider zeyere vashn un laib gantsn zeyer iber golmeser a
garments their wash and body entire their over razor a

און זיך רייניקן . ח און זיי זאָלן נעמען אַ יונגען אָקס, און דאָס
dos un oks yungen a nemen zoln zei un reiniken zich un
the and bull young a take shall they and cleanse self and

שפּייַזאָפּפֿער דערצו פֿון זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אייל; און אַ צווייטן
tsveitn a un eil mit farmisht zemelmel fun dertsu shpaizopfer
second a and oil with mixed fine flour of in addition minchah

יונגן אָקס זאָלסטו נעמען פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער . ט און זאָלסט
zolst un zindopfer a far nemen zolstu oks yungn
you(SG) shall and sin offering a for take shall you bull young

מאַכן גענענען די לוִיִם פֿאַרן אוֹהל-מוֹעד ; און זאָלסט
zolst un ohel-moed faran Leviim di genenen machn
you(SG) must and Tent of Meeting for the Levi'im the approach make

איַינזאַמלען די גאַנצע עדה פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל. י און
un Yisroel fun kinder di fun eide gantse di ainzamlen
and Yisroel of children the of assembly entire the gather together

זאָלסט מאַכן גענענען די לוִיִם פֿאַר ה , און די
di un Hashem far Leviim di genenen machn zolst
the and Hashem before Levi'im the approach make you(SG) must

קינדער פֿון ישׂרָאֵל זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויף די לוִיִם . יא און
un Leviim di oif hent zeyere onlenen zoln Yisroel fun kinder
and Levi'im the on hands their lay shall Yisroel of children

אַהרן זאָל אויפֿהייבן די לוִיִם אַן אויפֿהייבונג פֿאַר ה פֿון
fun Hashem far oifheibung an Leviim di oifheibn zol Aharon
from Hashem before wave a Levi'im the lift up shall Aaron

די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, כּדי זיי זאָלן זיין אויף צו דינען דעם
dem dinen tsu oif zain zoln zei kedei Yisroel fun kinder di
the serve to on be shall they so that Yisroel of children the

[4] And the Menorah was made thus of hammered zahav, from its base unto its flower was it hammered out; according unto the mar'eh *(pattern)* which Hashem had shown Moshe, so he made the Menorah.

[5] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [6] Take the Levi'im from among the Bnei Yisroel, and make them tahor. [7] And thus shalt thou do unto them, to make them tahor: Sprinkle water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over their basar, and let them wash their clothes, and so make themselves tahor. [8] Then let them take a young bull with its minchah, even fine flour mixed with shemen, and another young bull shalt thou take for a chattat. [9] And thou shalt bring the Levi'im before the Ohel Mo'ed: and thou shalt gather Kol Adat Bnei Yisroel together; [10] And thou shalt bring the Levi'im before Hashem; and the Bnei Yisroel shall lay their hands upon the Levi'im; [11] And Aharon shall offer the Levi'im before Hashem for a tenufah from the Bnei Yisroel, that they may perform the Avodat Hashem. [12] And the Levi'im shall lay their hands upon the rosh of the bulls; and thou shalt offer the one for a chattat, and the other

for an olah, unto Hashem, to make kapporah for the Levi'im. 13 And thou shalt set the Levi'im before Aharon, and before his Banim, and offer them for a tenufah unto Hashem.

14 Thus shalt thou set apart as separate the Levi'im from among the Bnei Yisroel; and the Levi'im shall be Mine. 15 And after that shall the Levi'im go in to do the service of the Ohel Mo'ed; and thou shalt make them tahor and offer them for a tenufah. 16 For they are wholly given unto Me from among the Bnei Yisroel; instead of such as open every womb, even instead of the Bechor Kol Bnei Yisroel, have I taken them unto Me. 17 For Kol Bechor Bnei Yisroel are Mine, both adam and behemah; on the day that I struck down kol bechor in Eretz Mitzrayim I set them apart as kodesh for Myself. 18 And I have taken the Levi'im takhat *(instead of)* Kol Bechor Bnei Yisroel. 19 And I have given the Levi'im as a gift to Aharon and to his Banim from among the Bnei Yisroel, to do the Avodat Bnei Yisroel in the Ohel Mo'ed, and to make kapporah for the Bnei Yisroel; so that there

דינסט פֿון ה . יב און די לְוִיִּם זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויפֿן
oifn hent zeyere onlenen zoln Leviim di un Hashem fun dinst
on hands their lay shall Levi'im the and Hashem of service

קאָפּ פֿון די אָקסן; און מאַך איינעם אַ זינדאָפּפֿער און איינעם אַ
a einem un zindopfer a einem mach un oksen di fun kop
a one and sin offering a one make and oxen the of head

בראַנדאָפּפֿער צו ה , מכַפֵּר צו זיין אויף די לְוִיִּם . יג און
un Leviim di oif zain tsu mechaper Hashem tsu brandopfer
and Levi'im the on be to expiate Hashem to olah

זאָלסט שטעלן די לְוִיִּם פֿאַר אַהרֹנען און פֿאַר זיינע
zaine far un Aharonen far Leviim di shteln zolst
his before and Aaron before Levi'im the stand you(SG) must

זין , און זיי אויפֿהייבן אַן אויפֿהייבונג צו ה .
Hashem tsu oifheibung an oifheibn zei un zin
Hashem to wave a lift up they and sons

יד און זאָלסט אָפּשיידן די לְוִיִּם פֿון צווישן די קינדער
kinder di tsvishn fun Leviim di opsheiden zolst un
children the among from Levi'im the set apart you(SG) shall and

פֿון יִשְׂרָאֵל, און די לְוִיִּם זאָלן געהערן צו מיר. טו און דערנאָך זאָלן
zoln dernoch un mir tsu gehern zoln Leviim di un Yisroel fun
shall after that and me to belong shall Levi'im the and Yisroel of

קומען די לְוִיִּם צו באַדינען דעם אוֹהל-מוֹעד ; און זאָלסט
zolst un ohel-moed dem badinen tsu Leviim di kumen
you(SG) shall and Tent of Meeting the minister to Levi'im the come

זיי רייניקן , און זיי אויפֿהייבן אַן אויפֿהייבונג. טז ווארעם אָפּגעגעבן
opgegebn vorem oifheibung an oifheibn zei un reiniken zei
given back because wave a lift up them and cleanse them

זיינען זיי אָפּגעגעבן צו מיר פֿון צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun kinder di tsvishn fun mir tsu opgegebn zei zainen
Yisroel of children the among from me to given back they are

אַנשטאָט איטלעכן ווואָס עפֿנט דעם טראַכט, איטלעכן בכוֹר פֿון
fun bechor itlechn tracht dem efent vos itlechn anshtot
of firstborn each womb the opens which each in place of

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, האָב איך זיי גענומען פֿאַר מיר. יז ווארעם
vorem mir far genumen zei ich hob Yisroel fun kinder di
because me for taken them I have Yisroel of children the

צו מיר געהערט איטלעכער בכוֹר צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di tsvishn bechor itlecher gehert mir tsu
Yisroel of children the among firstborn each belongs me to

פֿון אַ מענטשן אָדער פֿון אַ בהמה ; אין דעם טאָג וואָס איך האָב
hob ich vos tog dem in beheime a fun oder mentshn a fun
did I which day the in livestock a from or man a from

דערשלאָגן אַלע בכוֹרים אין לאַנד מִצרַיִם , האָב איך זיי געהיילקט
geheilikt zei ich hob Mitsrayim land in bechorim ale dershlogn
consecrated them I have Egypt land in firstborn all kill

צו מיר. יח און איך האָב גענומען די לְוִיִּם אַנשטאָט אַלע בכוֹרים
bechorim ale anshtot Leviim di genumen hob ich un mir tsu
firstborn all in place of Levi'im the taken have I and me to

צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. יט און איך האָב געגעבן די לְוִיִּם
Leviim di gegebn hob ich un Yisroel fun kinder di tsvishn
Levi'im the given have I and Yisroel of children the among

אָפּגעגעבענע צו אַהרֹנען און צו זיינע קינדער פֿון צווישן די
di tsvishn fun kinder zaine tsu un Aharonen tsu opgegebene
the among from children his to and Aaron to off giving

be no plague among the Bnei Yisroel, when the Bnei Yisroel come near unto HaKodesh.

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, צו דינען דעם דינסט פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di fun dinst dem dinen tsu Yisroel fun kinder
Yisroel of children the of service the serve to Yisroel of children

אין אוֹהל-מוֹעד , און מכַפּר צו זיין אויף די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di oif zain tsu mechaper un ohel-moed in
Yisroel of children the on be to expiate and Tent of Meeting in

כּדי עס זאָל נישט זיין צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אַ פּלאָג ,
plog a Yisroel fun kinder di tsvishn zain nisht zol es kedei
plague a Yisroel of children the among be not shall it so that

אַז די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וועלן געענענען צום הייליקטום.
heiliktum tsum genenen veln Yisroel fun kinder di az
holy to approach will Yisroel of children the when

20 And Moshe, and Aharon, and Kol Adat Bnei Yisroel, did with the Levi'im according unto all that Hashem commanded Moshe concerning the Levi'im, so did the Bnei Yisroel unto them.

כ און משה און אַהרֹן און די גאַנצע עדה פֿון די קינדער
kinder di fun eide gantse di un Aharon un Moshe un
children the of assembly entire the and Aaron and Moshe and

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אַזוי ווי אַלץ ; אַזוי ווי לְוִיִּם די צו געטאָן וואָס
vos alts vi azoi Leviim di tsu geton azoi hobn Yisroel fun
which all that as so Levi'im the to done so have Yisroel of

ה האָט באַפֿוילן משהן וועגן די לְוִיִּם , אַזוי האָבן
hobn azoi Leviim di vegen Mosheen bafoiln hot Hashem
have so Levi'im the concerning Moshe commanded has Hashem

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל צו זיי געטאָן.
geton zei tsu Yisroel fun kinder di
done them to Yisroel of children the

21 And the Levi'im purified themselves, and they immersed their clothes; and Aharon offered them as a tenufah before Hashem; and Aharon made kapporah for them to make them tahor. 22 And after that went the Levi'im in to do their Avodah in the Ohel Mo'ed before Aharon, and before his Banim; just as Hashem had commanded Moshe concerning the Levi'im, so did they with them.

כא און די לְוִיִּם האָבן זיך געריניקט, און האָבן געוואַשן זייערע
zeyere gevashn hobn un gereinikt zich hobn Leviim di un
their immersed have and purified self have Levi'im the and

קלייַדער ; און אַהרֹן האָט זיי אויפֿגעהויבן אַן אויפֿהייבונג פֿאַר
far oifheibung an oifgehoibn zei hot Aharon un kleider
before wave a lifted up them has Aaron and garments

ה , און אַהרֹן האָט מכַפּר געווען אויף זיי , כּדי
kedei zei oif geven mechaper hot Aharon un Hashem
so that them on having been expiate has Aaron and Hashem

זיי צו רייניקן . כב און דערנאָך זיַינען געקומען די לְוִיִּם צו
tsu Leviim di gekumen zainen dernoch un reiniken tsu zei
to Levi'im the having come are after that and cleanse to them

דינען זייער דינסט אין אוֹהל-מוֹעד , אונטער אַהרֹנען און אונטער
unter un Aharonen unter ohel-moed in dinst zeyer dinen
under and Aaron under Tent of Meeting in service their serve

זיַינע זין ; אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן וועגן די
di vegen Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi zin zaine
the concerning Moshe commanded has Hashem as so sons his

לְוִיִּם , אַזוי האָבן זיי צו זיי געטאָן.
geton zei tsu zei hobn azoi Leviim
done them to they have so Levi'im

23 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 24 This is it that belongeth unto the Levi'im: from twenty and five years old and upward they shall enter to perform service in the Avodat Ohel Mo'ed; 25 And from the age

כג און ה האָט געריעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : כד דאָס
dos zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
this say to so Moshe to spoken has Hashem and

איז וועגן די לְוִיִּם : פֿון פֿינף און צוואַנציק יאָר אַלט און
un alt yor tsvantsik un finf fun Leviim di vegen iz
and old years twenty and five of Levi'im the concerning is

העכער זאָל ער קומען צו דינען דעם דינסט בייַ דער אַרבעט
arbet der bai dinst dem dinen tsu kumen er zol hecher
work the with service the serve to come he shall upward

of fifty years they shall retire from the service of the Avodah and shall serve no more; [26] But shall assist with their brethren in the Ohel Mo'ed, in performing their duties, and shall do no Avodah. Thus shalt thou do with the Levi'im regarding their duties.

פון אוהל-מועד . כה און נאך פופציק יאר אלט זאל ער זיך
fun ohel-moed un noch fuftsik yor alt zol er zich
of Tent of Meeting and after fifty years old shall he self

ארבעטדינסט, און מער נישט דינען . כו נאר ער זאל
arbetdinst un mer nisht dinen nor er zol
work service and more not serve but he shall

אונטערהעלפן זיינע ברידער אין אוהל-מועד צו היטן די היטונג,
unterhelfn zaine brider in ohel-moed tsu hitn di hitung
assist his brothers in Tent of Meeting to keep the charge

אבער קיין דינסט זאל ער מער נישט דינען . אזוי זאלסטו טאן מיט די
ober kein dinst zolstu azoi dinen nisht mer er zol mit ton di
but any service he shall not more serve so shall you do with the

לויִים אין זייערע היטונגען .
Leviim in zeyere hitungen
Levi'im in their charge

9 And Hashem spoke unto Moshe in the Midbar Sinai, in the first month of the second year after they were come out of Eretz Mitzrayim, saying, [2] Let the Bnei Yisroel also observe the Pesach at its appointed season. [3] In the fourteenth day of this month, at twilight, ye shall observe it in its appointed season; according to kol chukkot of it, according to all the mishpatim thereof, shall ye observe it.

ט

און ה האָט געredt צו משהן אין מדבר סיני ,
un Hashem hot geredt tsu Mosheen in midber Sinai
and Hashem has spoken to Moshe in wilderness of Sinai

אין צווייטן יאָר נאָך זייער אַרויסגיין פון לאַנד מִצרַיִם , אין
in tsveitn yor noch zeyer aroisgein fun land Mitsrayim in
in second year after their going out from land Egypt in

ערשטן חודש , אזוי צו זאָגן : ב די קינדער פון ישְׂרָאֵל זאלן מאַכן
ershtn choidesh , azoi tsu zogn : di kinder fun Yisroel zoln machn
first month , so to say : the children of Yisroel shall make

דעם קָרבַּן-פֶּסַח אין זיין געשטעלטער צייט . ג אין פֿערצנטן טאָג פון
dem korben-Pesach in zain geshtelter tsait . in fertsntn tog fun
the Passover korben in its appointed time . in fourteenth day of

דעם דאָזיקן חודש קעגן אָוונט , אין זיין געשטעלטער צייט זאלט
dem dozikn choidesh kegen ovnt , in zain geshtelter tsait zolt
the this month at about evening , in its appointed time shall

איר אים מאַכן ; לויט אַלע זיינע דינים און לויט אַלע
ir im machn ; loit ale zaine dinim un loit ale
you it make ; according to all its statutes and according to all

זיינע געזעצן זאלט איר אים מאַכן .
zaine gezetsn zolt ir im machn
its laws shall you it make

ד האָט משה געredt צו די קינדער פון ישְׂרָאֵל , צו מאַכן דעם
hot Moshe geredt tsu di kinder fun Yisroel , tsu machn dem
did Moshe speak to the children of Yisroel , to make the

קָרבַּן-פֶּסַח . ה און זיי האָבן געמאַכט דעם קָרבַּן-פֶּסַח אין
korben-Pesach . un zei hobn gemacht dem korben-Pesach in
Passover korben . and they have made the Passover korben in

ערשטן חודש , אין פֿערצנטן טאָג פון חודש קעגן אָוונט , אין
ershtn choidesh , in fertsntn tog fun choidesh kegen ovnt , in
first month , in fourteenth day of month at about evening , in

מדבר סיני ; אזוי ווי אַל וואָס ה האָט באַפוילן
midber Sinai ; azoi vi al vos Hashem hot bafoiln
Sinai wilderness of ; so as all which Hashem has commanded

משהן , אזוי האָבן די קינדער פון ישְׂרָאֵל געטאָן.
Mosheen , azoi hobn di kinder fun Yisroel geton.
Moshe so have the children of Yisroel done.

[4] And Moshe spoke unto the Bnei Yisroel, that they should observe the Pesach. [5] And they observed the Pesach on the fourteenth day of the first month at twilight in the Midbar Sinai; according to all that Hashem commanded Moshe, so did the Bnei Yisroel.

[6] And there were certain men, who were teme'im by the nefesh *(dead body)* of an adam, that they could not observe the Pesach on that day; and they came before Moshe and before Aharon on that day; [7] And those men said unto him, We are teme'im *(unclean)* by the nefesh of a man; but why should we be kept back, that we may not offer a korban Hashem in its appointed season among the Bnei Yisroel? [8] And Moshe said unto them, Stand still, and I will hear what Hashem will command concerning you.

[9] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [10] Speak unto the Bnei Yisroel, saying, If any man of you or of your descendants shall be tamei by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall observe the Pesach unto Hashem. [11] The fourteenth day of the second month at twilight they shall observe it, and eat it with matzot and merorim *(bitter herbs)*. [12] They shall leave none of it unto boker, nor break any bone of it; according to all the chukkat of the Pesach they shall observe it. [13] But the man that is tahor, and is not in a journey, and faileth to observe the Pesach, even the same nefesh shall be

א אָבער עס זײַנען געווען מענער וואָס זײַנען געווען
geven zainen vos mener geven zainen es ober
having been are which men having been are it but

אומריין פֿון דעם טויטן לײַב פֿון אַ מענטשן, און זיי האָבן נישט
nisht hobn zei un mentshn a fun laib toitn dem fun umrein
not have they and man a of body dead the from unclean

געקענט מאַכן דעם קָרְבַּן-פֶּסַח אין יענעם טאָג; האָבן זיי
zei hobn tog yenem in korben-Pesach dem machn gekent
they have day that in Passover korben the make able

ב געווען פֿאַר משהן און פֿאַר אַהרֹנען אין יענעם טאָג. און
un tog yenem in Aharonen far un Mosheen far genent
and day that in Aaron before and Moshe before come near

יענע מענער האָבן צו אים געזאָגט: מיר זײַנען אומריין פֿון דעם טויטן
toitn dem fun umrein zainen mir gezogt im tsu hobn mener yene
dead the from unclean are we said him to have men those

לײַב פֿון אַ מענטשן; פֿאַר וואָס זאָלן מיר געמינערט ווערן, נישט
nisht vern geminert mir zoln vos far mentshn a fun laib
not become diminished we shall what for man a of body

מקריבֿ צו זײַן דעם קָרְבַּן פֿון ה אין זײַן געשטעלטער צײַט
tsait geshtelter zain in Hashem fun korben dem zain tsu makrev
time appointed its in Hashem of korban the be to offering

צווישן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל? ח האָט משה געזאָגט צו זיי: האַרט,
hart zei tsu gezogt Moshe hot Yisroel fun kinder di tsvishn
wait them to said Moshe has Yisroel of children the among

און איך וועל הערן וואָס ה וועט באַפֿעלן וועגן אײַך.
aich vegen bafeln vet Hashem vos hern vel ich un
you concerning command will Hashem what hear will I and

ט און ה האָט געredt צו משהן, אַזוי צו זאָגן: י רעד צו די
di tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
the to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: אַז עמיצער איינער פֿון אײַך, אָדער
oder aich fun einer emitser az zogn tsu azoi Yisroel fun kinder
or you of one some that say to so Yisroel of children

פֿון אײַערע קומעדיקע דורות ווערט זײַן אומריין פֿון אַ טויטן לײַב,
laib toitn a fun umrein zain vet doires kumedike aiere fun
body dead a from unclean be will generations coming your of

אָדער זײַן אין אַ ווײַטן ווועג, זאָל ער פֿון דעסטוועגן מאַכן אַ
a machn destvegn fun er zol veg vaitn a in zain oder
a make because of that of he shall journey distant a in be or

קָרְבַּן-פֶּסַח צו ה. יא אין צווייטן חודש, אין פֿערצנטן טאָג,
tog fertsntn in choidesh tsveitn in Hashem tsu korben-Pesach
day fourteenth in month second in Hashem to Passover korben

קענען אָווונט זאָלן זיי אים מאַכן; מיט מַצות און
un matsus mit machn im zei zoln ovnt kegen
and unleavened bread with make it they shall evening at about

ביטערע קרײַטעכער זאָלן זיי אים עסן. יב זיי זאָלן נישט איבערלאָזן פֿון
fun iberlozen nisht zoln zei esen im zei zoln kraitecher bitere
of leave over not shall they eat it they shall herbs bitter

אים ביז אין דער פֿרי, און אַ בײַן זאָלן זיי נישט צעברעכן אין
in tsebrechn nisht zei zoln bein a un peire der in biz im
in break not they shall bone a and morning the in until it

אים; לויט דעם גאַנצן דין פֿון קָרְבַּן-פֶּסַח זאָלן זיי אים
im zei zoln korben-Pesach fun din gantsn dem loit im
it they shall Passover korben of law entire the according it

cut off from among his people; because he brought not the korban Hashem at its appointed time, that man shall bear his sin.

מאַכן . יג אָבער דער מאַן וואָס איז ריין , און אין וועג איז ער נישט,
machn ober der man which is tahor and in un journey in is he nisht
make but the man which is clean and in un journey in is he not

און ער פֿאַרמיידט זיך צו מאַכן דעם קָרבָּן-פֶּסַח , יענע זעל זאָל
un farmaidt zich tsu machn dem korben-Pesach yene zel zol
and he withhold self to make the Passover korben that soul shall

פֿאַרשניטן ווערן פֿון איר פֿאָלק ; ווייל ער האָט דעם קָרבָּן פֿון
farshnitn vern fun ir folk vail er hot dem korben fun
be cut off become from its people because he has the korban of

ה נישט מקריבּ געווען אין זיין געשטעלטער ציַט,
Hashem nisht makrev geven in zain geshtelter tsait
Hashem not bring offering having been in its appointed time

זאָל יענער מאַן טראָגן זיַן זינד .
zol yener man trogn zain zind
shall that man bear his sin

14 And if a ger shall stay for a while among you, and will observe the Pesach unto Hashem; according to the chukkat of the Pesach, and according to the mishpat thereof, so shall he do; ye shall have one chukkat, both for the ger, and for him that was born in the land.

טו און אַז בייַ אייַך וועט זיך אויפֿהאַלטן אַ פֿרעמדער, און ער וועט מאַכן
un az bai aich vet zich aoifhaltn a fremder un er vet machn
and if by you will self hold back a foreigner and he will make

אַ קָרבָּן-פֶּסַח צו ה , איז, אַזוי ווי דער דין פֿון קָרבָּן-פֶּסַח
a korben-Pesach tsu Hashem iz azoi vi der din fun korben-Pesach
a Passover korben to Hashem is so as the law of Passover korben

און אַזוי ווי זיַן געזעץ, אַזוי זאָל ער טאָן; אייַן דין זאָל זיַן בייַ אייַך
un azoi vi zain gezets azoi zol er ton ein din zol zain bai aich
and so as be its statute so shall he do one law shall be with you

אי פֿאַר דעם פֿרעמדן , אי פֿאַר דעם אייַנגעבאָרענעם פֿון לאַנד.
i far dem fremdn i far dem aingeborenem fun land
and for the foreigner and for the native-born of land

15 And on the day that the Mishkan was set up the Anan covered the Mishkan, namely, the Ohel HaEdut; and at erev there was upon the Mishkan as it were the appearance of eish, until boker. 16 So it was tamid: the Anan covered it by day, and the appearance of eish by lailah. 17 And when the Anan was lifted up from the Ohel, then after that the Bnei Yisroel set out; and in the place where the Anan abode, there the Bnei Yisroel encamped. 18 At the mouth of Hashem the Bnei Yisroel set out, and at the mouth of Hashem they encamped; as long as the Anan abode upon the Mishkan they encamped.

טז און אין דעם טאָג וואָס האָט מע אויפֿגעשטעלט דעם מישכּן ,
un in dem tog vos hot me oifgeshtelt dem mishkn
and in the day which did one set up the Tabernacle

האָט דער וואָלקן צוגעדעקט דעם מישכּן , דאָס געצעלט פֿון צייגנים ;
hot der volken tsugedekt dem mishkn dos getselt fun tseignim
did the cloud covered the Tabernacle the tent of testimony

און אין אָוונט פֿלעגט זיַן איבערן מישכּן אַזוי ווי דאָס אויסזען
un in ovnt flegt zain ibern mishkn azoi vi dos oiszen
and in evening used to be over Tabernacle as so this appearance

פֿון פַֿייַער, ביז אין דער פֿרי . יז אַזוי פֿלעגט זיַן תּמיד : דער
fun faier biz in der frie azoi flegt zain tamid der
of fire until in the morning so used to be continually the

וואָלקן פֿלעגט אים צודעקן , און דאָס אויסזען פֿון פַֿייַער בייַ נאַכט.
volken flegt im tsudekn un dos oiszen fun faier bai nacht
cloud used to it cover and the appearance of fire by night

יז און וועדליק דער וואָלקן פֿלעגט זיך אויפֿהייבן פֿון איבערן
un vedlik der volken flegt zich oifheibn fun ibern
and according to what the cloud used to self lift up from over

געצעלט, אַזוי פֿלעגן דערנאָך צויַען די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל; און אין
getselt azoi flegn dernoch tsien di kinder fun Yisroel un in
tent so would after that set out the children of Yisroel and in

דעם אָרט וואָס דער וואָלקן פֿלעגט דאָרטן רוען, דאָרטן פֿלעגן לאַגערן
dem ort vos der volken flegt dortn ruen dortn flegn lagern
the place which the cloud used to there rest there would encamp

די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל. יח לויט דעם מויל פֿון ה פֿלעגן
di kinder fun Yisroel loit dem moil fun Hashem flegn
the children of Yisroel according to the mouth of Hashem would

[19] And when the Anan tarried long upon the Mishkan many days, then the Bnei Yisroel obeyed the order of Hashem, and did not set out. [20] And so it was, when the Anan was a few days upon the Mishkan; according to the mouth of Hashem they encamped; according to the mouth of Hashem they set out. [21] And so it was, when the Anan abode from erev unto boker, and that the Anan was lifted up in the boker, then they set out; whether it was by yomam valailah that the Anan was lifted up, they set out. [22] Or whether it were two days, or a month, or longer, that the Anan tarried over the Mishkan remaining thereon, the Bnei Yisroel abode in their tents, and did not set out; but when it was lifted up, they set out. [23] At the mouth of Hashem they encamped, and at the mouth of Hashem they set out; they obeyed the order of Hashem, at the mouth of Hashem by the hand of Moshe.

צִיַּן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און לויט דעם מויל פֿון
fun moil dem loit un Yisroel fun kinder di tsien
of mouth the according to and Yisroel of children the to set out

ה פַֿלעגן זיי לאַגערן; כּל-זמן דער וואָלקן פֿלעגט רוען אויפֿן
oifn ruen flegt volken der kol-zman lagern zei flegn Hashem
on rest used to cloud the as long as encamp they would Hashem

מישכּן , פֿלעגן זיי לאַגערן. יט און אַז דער וואָלקן האָט זיך
zich hot volken der az un lagern zei flegn mishkn
self has cloud the when and encamp they would Tabernacle

פֿאַרלענגערט אויפֿן מישכּן, פֿיל טעג, האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di hobn teg fil mishkn oifn farlengert
Yisroel of children the have days many Tabernacle on prolong

געהיט די היטונג פֿון ה , און פֿלעגן נישט צִיַּן. כ און אַ מאָל
mol a un tsien nisht flegn un Hashem fun hitung di gehit
time a and set out not would and Hashem of charge the guarded

פֿלעגט דער וואָלקן זיין געציילטע טעג אויפֿן מישכּן ;
loit mishkn oifn teg getseilte zain volken der flegt
according to Tabernacle on days numbered be cloud the used to

דעם מויל פֿון ה פַֿלעגן זיי לאַגערן, און לויט דעם
dem loit un lagern zei flegn Hashem fun moil dem
the according to and encamp they would Hashem of mouth the

מויל פֿון ה פַֿלעגן זיי ציִען. כא און אַ מאָל פֿלעגט זיין דער
der zain flegt mol a un tsien zei flegn Hashem fun moil
the be used to time a and set out they would Hashem of mouth

וואָלקן פֿון אָוונט ביז אין דער פֿרי , און ווי דער וואָלקן האָט זיך
zich hot volken der vi un peire der in biz ovnt fun volken
self has cloud the as and morning the in unto evening from cloud

אויפֿגעהויבן אין דער פֿרי , אַזוי האָבן זיי געצויגן ; אָדער אַ טאָג
tog a oder getsoign zei hobn azoi peire der in oifgehoibn
day a or moved out they have so morning the in lifted up

מיט אַ נאַכט, און ווי דער וואָלקן האָט זיך אויפֿגעהויבן, אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi oifgehoibn zich hot volken der vi un nacht a mit
they have so lifted up self has cloud the as and night a with

געצויגן . כב צי צוויי טעג, צי אַ חודש , צי אַ יאָר – אַז דער וואָלקן
getsoign tsvei tsi teg tsi choidesh a tsi yor a volken der az
moved out days two or month a or year a or cloud the that

האָט זיך פֿאַרלענגערט אויפֿן מישכּן צו רוען אויף אים, פֿלעגן די
di flegn im oif ruen tsu mishkn oifn farlengert zich hot
the would it on rest to Tabernacle on prolong self has

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל לאַגערן און נישט צִיַּן , און ווי ער האָט זיך
zich hot er vi un tsien nisht un lagern Yisroel fun kinder
self has it as and set out not and encamp Yisroel of children

אויפֿגעהויבן, פֿלעגן זיי ציִען. כג לויט דעם מויל פֿון ה
Hashem fun moil dem loit tsien zei flegn oifgehoibn
Hashem of mouth the according to set out they would lifted up

פֿלעגן זיי לאַגערן, און לויט דעם מויל פֿון ה פַֿלעגן
flegn Hashem fun moil dem loit un lagern zei flegn
would Hashem of mouth the according to and encamp they would

זיי ציִען ; זיי האָבן געהיט די היטונג פֿון ה , לויט
loit Hashem fun hitung di gehit hobn zei tsien zei
according to Hashem of charge the guarded have they set out they

דעם מויל פֿון ה דורך משהן .
Mosheen durch Hashem fun moil dem
Moshe by Hashem of mouth the

10 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Make thee two khatzotzerot *(trumpets)* of silver; of a whole piece shalt thou make them; that thou mayest use them for the calling of the Edah, and for the setting out of the machanot. [3] And when they shall sound them, Kol HaEdah shall assemble themselves to thee at the entrance of the Ohel Mo'ed. [4] And if they sound but with one, then the Nasi'im, which are heads of Yisroel's thousands, shall gather themselves unto thee. [5] When ye sound a teruah, then the machanot that camp on the east shall go forward. [6] When ye sound a teruah the second time, then the machanot that camp on the south shall set out; they shall sound a teruah for their settings out. [7] But when the Kahal is to be gathered together, ye shall sound it, but ye shall not sound a teruah. [8] And the Bnei Aharon, the kohanim, shall sound the khatzotzerot; and they shall be to you for a chukkat olam throughout your dorot. [9] And if ye go into milchamah *(battle)* in your land against the enemy that oppresseth you, then ye shall sound a blast on the khatzotzerot; and ye shall be remembered before Hashem Eloheichem, and ye shall be saved from your enemies. [10] Also in the day of your simcha,

ל און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ב מאַך
mach zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
make say to so Moshe to spoken has Hashem and

; מאַכן זיי זילבערנע טרומייטן ; געהאַמערט זאָלסטו זיי צוויי דיר
machn zei zolstu gehamert trumeitn zilberne tsvei dir
make them shall you hammered trumpets silver two you(SG)

און זיי זאָלן דיר זיין פֿאַר צונויפֿרופֿן די עדה , און פֿאַר
far un eide di tsunoifrufn far zain dir zoln zei un
for and assembly the summoning for be you(SG) shall they and

מאַכן צייַן די לאַגערן . ג און אַז מע וועט בלאָזן אין זיי , זאָל
zol zei in blozn vet me az un lagern di tsien machn
shall them in blow will one when and camps the to set out making

זיך צונויפֿקומען צו דיר די גאַנצע עדה צום אײַנגאַנג
aingang tsum eide gantse di dir tsu tsunoifkumen zich
entrance to assembly entire the you(SG) to come together self

פֿון אוֹהל-מוֹעד . ד און אויב מע וועט בלאָזן אין איינעם, זאָלן זיך
zich zoln einem in blozn vet me oib un ohel-moed fun
self shall one in blow will they if and Tent of Meeting of

צונויפֿקומען צו דיר די פֿירשטן , די הויפּטלײַט פֿון די
di fun hoiptlait di firshtn di dir tsu tsunoifkumen
the of chief people the chieftains the you(SG) to come together

זאָלן , שאַלרוף אַ איר וועט בלאָזן אַז און ה . טויזנטן פֿון ישׂרָאֵל
zoln shalruf a blozn vet ir az un Yisroel fun toizntn
shall trumpet call a blow will you if and Yisroel of thousands

צייַן די לאַגערן וואָס לאַגערן צו מזרח . ו און אַז איר וועט
vet ir az un mizrech tsu lagern vos lagern di tsien
will you when and east to encamp which camps the set out

בלאָזן אַ צווייטן שאַלרוף , זאָלן צייַן די לאַגערן וואָס לאַגערן צו
tsu lagern vos lagern di tsien zoln shalruf tsveitn a blozn
to encamp which camps the set out shall trumpet call second a blow

דָרום ; אַ שאַלרוף זאָל מען בלאָזן פֿאַר זייערע צייַונגען . ז אָבער ביים
baim ober tsiungen zeyere far blozn men zol shalruf a dorem
at but journeys their for blow they shall trumpet call a south

אײַנזאַמלונג זאָלט איר בלאָזן, אָבער נישט אַרויסלאָזן
aroislozn nisht ober blozn ir zolt ainzamlung di ainzamlen
let out not but blow you shall congregation the gather together

אַ שאַלרוף . ח און אַהרנס זין , די כהנים , זאָלן בלאָזן אין די
di in blozn zoln koyanim di zin Aharons un shalruf a
the in blow shall kohanim the sons Aaron's and trumpet call a

טרומייטן ; און דאָס זאָל אײַך זײַן פֿאַר אַן אייביקן געזעץ אויף אײַערע
aiere oif gezets eibikn an far zain aich zol dos un trumeitn
your on law everlasting an for be you shall this and trumpets

דור-דורות . ט און אַז איר וועט גיין אויף מלחמה אין
dor-doires in milchome oif gein vet ir az un
throughout generations in war on go will you when and

אײַער לאַנד אַקעגן דעם שׂונא וואָס דריקט אײַך, זאָלט איר שאַלן
aier land akegn dem soine vos drikt aich zolt ir shaln
your land against the enemy you oppress which you shall loud sound

אין די טרומייטן, און איר וועט דערמאָנט ווערן פֿאַר ה
in di trumeitn di in un ir vet dermont vern far Hashem
in the trumpets the in and you will remembered become before Hashem

אלוקיכם , און וועט געהאָלפֿן ווערן פֿון אײַערע פֿײַנט . י און אין
Elokeichem un vet geholfn vern fun aiere faint un in
your G-d and will saved become from your enemies and in

and in your moadim, and in the Rosh-Chodesh, ye shall sound a blast on the khatzotzerot over your olot, and over the zevakhim of your shelamim; that they may be to you for a memorial reminder before Eloheichem: I am Hashem Eloheichem.

11 And it came to pass on the twentieth day of the second month, in the second year, that the Anan was lifted up from off the Mishkan HaEdut. 12 And the Bnei Yisroel set out in their travels from the Midbar Sinai; and the Anan rested in the Midbar Paran. 13 And they first set out according to the mouth of Hashem by the hand of Moshe. 14 First in place went the degel of the machaneh of the Bnei Yehudah according to their tzivos; and over his division was Nachshon ben Amminadav. 15 And over the division of the tribe of the Bnei Yissakhar was Netanel ben Tzuar. 16 And over the division of the tribe of the Bnei Zevulun was Eliav ben Chelon. 17 And the Mishkan was taken down; and the Bnei Gershon and the Bnei Merari set out, bearing the Mishkan. 18 And the degel of the machaneh of Reuven set out according to their tzivos *(armies)*; and over his division was Elitzur ben Shede'ur. 19 And over the division of the tribe of the Bnei

אײַער טאָג פֿון שׂימחה, און אין אײַערע יום-טובֿים , און אין
in un yom-tuvim aiere in un simche fun tog aier
in and appointed festivals your in and joy of day your

אײַערע ראָש-חודשן , זאָלט איר בלאָזן אין די טרומייטן אויף אײַערע
aiere oif trumeitn di in blozn ir zolt rosh-choideshn aiere
your on trumpets the in blow you shall new moons your

בראַנדאָפּפֿער און אויף אײַערע פֿרידאָפּפֿער ; און זיי וועלן אײַך זײַן צו
tsu zain aich veln zei un fridopfer aiere oif un brandopfer
to be you will they and peace offering your on and olah

אַ דערמאָנונג פֿאַר אלוקיכם ; איך בין ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem bin ich Elokeichem far dermonung a
your G-d Hashem am I your G-d before memorial portion a

יא און עס איז געווען אין צווייטן יאָר, אין צווייטן חודש , אין
in choidesh tsveitn in yor tsveitn in geven iz es un
in month second in year second in having been is it and

צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש , האָט זיך אויפֿגעהויבן דער וואָלקן פֿון
fun volken der oifgehoibn zich hot choidesh fun tog tsvantsikstn
from cloud the lifted up self has month of day twentieth

איבערן משכן פֿון צייגנים . יב און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un tseignim fun mishkn ibern
have Yisroel of children the and testimony of Tabernacle over

געצויגן אויף זייערע ציונגען פֿון מדבר סיני ; און דער וואָלקן
volken der un Sinai midber fun tsiungen zeyere oif getsoign
cloud the and Sinai wilderness from journeys their on moved out

האָט געזוכט אין מדבר פּאָארָן . יג אזוי האָבן זיי געצויגן צום
tsum getsoign zei hobn azoi Paran midber in gerut hot
to moved out they have so Paran wilderness of in rested has

ערשטן מאָל לויט דעם מויל פֿון ה דורך משהן .
Mosheen durch Hashem fun moil dem loit mol ershtn
Moshe by Hashem of mouth the according to time first

יד און צוערשט האָט געצויגן די פּאָן פֿון דעם לאַגער פֿון די
di fun lager dem fun fon di getsoign hot tsuersht un
the of camp the of standard the moved out has first and

קינדער פֿון יהודה , לויט זייערע מחנות ; און איבער זײַן
zain iber un machnus zeyere loit Yehudah fun kinder
his over and legions their according to Yehudah of children

מחנה איז געווען נַחשׁון דער זון פֿון עַמינָדָבן . טו און
un Amminadavn fun zun der Nachshon geven iz machne
and Aminadav of son the Nachshon having been is legion

איבער דער מחנה פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון יִשָּׂשכָר ,
Yissachar fun kinder di fun sheyvet dem fun machne der iber
Yissakhar of children the of tribe the of legion the over

נתַנאֵל דער זון פֿון צוּעַרן . טז און איבער דער מחנה פֿון דעם שבֿט
Tsuarn fun zun der Netanel sheyvet dem fun machne der iber un
Tzuar of son the Netanel tribe the of legion the over and

פֿון די קינדער פֿון זבולון , אֱליָאָבּ דער זון פֿון חֵלוֹנען . יז און אַז
az un Chelonen fun zun der Eliav Zevulun fun kinder di fun
that and Chelon of son the Eliav Zevulun of children the of

דער משכן איז פֿונאַנדערגענומען געווָארן , האָבן גענטזאָגט
getsoign hobn gevorn funandergenumen iz mishkn der
moved out have having become taken down is Tabernacle the

די קינדער פֿון גֵּרשׁון , און די קינדער פֿון מְרָרי ,
di Merari fun kinder di un Gershon fun kinder di
the ones Merari of children the and Gershon of children the

Shim'on was Shelumiel ben Tzurishaddai. [20] And over the division of the tribe of the Bnei Gad was Elyasaph ben De'uel. [21] And the descendants of Kehat set out, bearing the Mikdash; and they would erect the Mishkan before their arrival. [22] And the degel of the machaneh of the Bnei Ephrayim set out according to their tzivos *(armies)*; and over his division was Elishama ben Ammihud. [23] And over the division of the tribe of the Bnei Menasheh was Gamli'el ben Pedahtzur. [24] And over the division of the tribe of the Bnei Binyamin was Avidan ben Gideoni. [25] And the degel of the machaneh of the Bnei Dan set out, which formed the rear guard of all the machanot throughout their tzivos; and over his division was Achi'ezer ben Ammishaddai. [26] And over the division of the tribe of the Bnei Asher was Pagiel ben Okhran. [27] And over the division of the tribe of the Bnei Naphtali was Achira ben Enan. [28] Thus was the order of march of the Bnei Yisroel according to their tzivos *(armies)*, when they set out.

טרעגער פֿון דעם מישכּן . יח און עס האָט געצויגן די פֿאָן
treger fun dem mishkn . un es hot getsoign di fon
carrying the of Tabernacle the of moved out has it and standard the

פֿון דעם לאַגער פֿון ראובֿן , לויט זייערע מחנות ; און איבער זײַן
fun dem lager fun Reuven , loit zeyere machnus ; un iber zayn
of the camp of Reuven of , according their legions ; and over his

מחנה איז געווען אֱליצור דער זון פֿון שדֵיאורן , יט און איבער
machne iz geven Elitsur der zun fun Shedeur , un iber
legion is having been Elitzur the of son Shede'ur of , and over

דער מחנה פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער שמעון , שלומיאֵל
der machne fun dem sheyvet fun di kinder Shimeon , Shelumiel
the of legion the of tribe the of children Shim'on , Shelumiel

דער זון פֿון צורישַדָּין . כ און איבער דער מחנה פֿון דעם שבֿט
der zun fun Tsurishaddain . un iber der machne fun dem sheyvet
the of son the Tsurishaddai of and over the legion the of tribe

פֿון די קינדער פֿון גָּד , אֱליָסָף דער זון פֿון דְעוּאֵל. כא און עס
fun di kinder fun Gad , ElyaSaf der zun fun Deueln . un es
of the children of Gad , Elyasaph the of son of De'uel . and it

האָבן געצויגן די קהָתים , די טרעגער פֿון דעם הייליקע
hobn getsoign di Kehatim , di treger fun dem heilike
have moved out the Kehati , the ones carrying the of holy

זאַכן ; און מע האָט אויפֿגעשטעלט דעם משכּן איידער זיי זיַינען
zachn ; un me hot un oifgeshtelt dem mishkn eider zey zaynen
things and one has set up the Tabernacle before they are

געקומען . כב און עס האָט געצויגן די פֿאָן פֿון דעם לאַגער פֿון
gekumen . un es hot getsoign di fon fun dem lager fun
having come and it has moved out the standard of the camp of

די קינדער פֿון אפֿרים , לויט זייערע מחנות ; און איבער זײַן
di kinder fun Efrayim , loit zeyere machnus ; un iber zayn
the children of Ephrayim , according to their legions ; and over his

מחנה איז געווען אֱלישָמָע דער זון פֿון עַמיהוּדן . כג און איבער
machne iz geven Elishama der zun fun Ammihudn . un iber
legion is having been Elishama the of son Ammihud of . and over

דער מחנה פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון מנשה , גַמליאֵל
der machne fun dem sheyvet fun di kinder fun Menasheh , Gamliel
the of legion the of tribe the of children the of Menasheh , Gamli'el

דער זון פֿון פְּדָהצורן . כד און איבער דער מחנה פֿון דעם שבֿט פֿון
der zun fun Pedahtsurn . un iber der machne fun dem sheyvet fun
the of son the Pedahtzur of . and over the legion the of tribe the of

די קינדער פֿון בנימין , אֲבִידָן דער זון פֿון גדעונין . כה און עס
di kinder fun Binyamin , Avidan der zun fun Gideonin . un es
the children of Binyamin , Avidan the of son Gideoni of . and it

האָט געצויגן די פֿאָן פֿון דעם לאַגער פֿון די קינדער פֿון דָן ,
hot getsoign di fon fun dem lager fun di kinder fun Dan ,
has moved out the standard of the camp of the children of Dan ,

די הינטערוואַך פֿון אַלע לאַגערן לויט זייערע מחנות ; און איבער
di hintervach fun ale lagern loit zeyere machnus ; un iber
the rearguard of all camps according to their legions ; and over

זײַן לאַגער איז געווען אַחיעֶזֶר דער זון פֿון עַמישַדָּין . כו און
zayn lager iz geven Achiezer der zun fun Ammishaddain . un
his camp is having been Achi'ezer the of son Ammishaddai of . and

איבער דער מחנה פֿון דעם פֿון די קינדער פֿון אָשֵר , פּגעיאֵל
iber der machne fun dem fun di kinder fun Asher , Pagiel
over the legion the of tribe the of children the of Asher , Pagiel

דער זון פֿון עָכרָנען . כט און איבער דער מחנה פֿון דעם שבֿט פֿון
fun sheyvet dem fun machne der iber un Ochranen fun zun der
of tribe the of legion the over and Okhran of son the

די קינדער פֿון נַפתָּלי , אַחירַע דער זון פֿון עֵינָנען . כח דאָס זיַינען
zainen dos Enanen fun zun der Achira Naftali fun kinder di
are these Enan of son the Achira Naphtali of children the

די צִיונגען פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל לויט זייערע מחנות ;
machnus zeyere loit Yisroel fun kinder di fun tsiungen di
legions their according Yisroel of children the of journeys the

אַזוי האָבן זיי געצויגן .
getsoign zei hobn azoi
moved out they have as

[29] And Moshe said unto Chovav ben Reuel the Midyani, Moshe's khoten *(father-in-law)*, We are traveling unto the place of which Hashem said, I will give it you: Come thou with us, and we will do thee good; for Hashem hath promised tov concerning Yisroel. [30] And he said unto him, I will not go; but I will depart to mine own land, and to my moledet. [31] And he said, Leave us not, please; forasmuch as thou hast da'as how we are to encamp in the midbar, and thou mayest be to us as eyes. [32] And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what tov Hashem shall do unto us, the same will we share with thee.

כט און משה האָט געזאָגט צו חוֹבָב דעם זון פֿון רְעוּאֵל דעם
dem Reuel fun zun dem Chovav tsu gezogt hot Moshe un
the Reuel of son the Chovav to said has Moshe and

מִדְיָנִי , משהס שווער : מיר ציִען צו דעם אָרט וואָס ה
Hashem vos ort dem tsu tsien mir shver Moshes Midyani
Hashem which place the to set out we father-in-law Moses' Midyani

האָט געזאָגט: איך וועל אים געבן צו אייַך; קום מיט אונדז, און מיר
mir un undz mit kum aich tsu gebn im vel ich gezogt hot
we and us with come you to give it will I said has

וועלן דיך באַגיטיקן, וואָרעם ה האָט צוגעזאָגט גוטס
guts tsugezogt hot Hashem vorem bagitikn dich veln
good things promised has Hashem for accept you(SG) will

פַאַר יִשׂרָאֵל. ל האָט ער צו אים געזאָגט: איך וועל נישט גיין ; נייַערע צו
tsu naiert gein nisht vel ich gezogt im tsu er hot Yisroel far
to but go not will I said him to he has Yisroel for

מיַין לאַנד און צו מיַין אָפּשטאַם וועל איך גיין . לא האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot gein ich vel opshtam main tsu un land main
said he has go I will descent my to and land my

זאָלסט אונדז נישט פֿאַרלאָזן, איך בעט דיך ; דערפֿאַר
derfar dich bet ich farlozen nisht undz zolst
for the reason you(SG) entreat I forsake not us you(SG) shall

ווייַל דו ווייסט ווו מיר קענען לאַגערן אין מדבר , און וועסט
vest un midber in lagern kenen mir vu veist du vail
will and wilderness in encamp can we where know you because

אונדז זיַין פֿאַר אויגן. לב און עס וועט זיַין , אַז דו וועסט גיין מיט אונדז,
undz mit gein vest du az zain vet es un oign far zain undz
us with go will you that be will it and eyes for be for us

איז, פֿון דעם גוטס וואָס ה וועט אונדז באַגיטיקן, וועלן מיר
mir veln bagitikn undz vet Hashem vos guts dem fun iz
we will accept us will Hashem which good things the of is

דיך באַגיטיקן.
bagitikn dich
accept you(SG)

[33] And they departed from the Mountain of Hashem three days' journey; the Aron Brit Hashem went before them in the three days' derech, to search out a menuchah for them. [34] And the Anan of Hashem

לג און זיי האָבן געצויגן פֿון דעם באַרג פֿון ה דריַי
drai Hashem fun barg dem fun getsoign hobn zei un
three Hashem of mount the from moved out have they and

טעג וועגס , און דער אָרון פֿון ג-טס ברית האָט געצויגן זיי
zei getsoign hot bris G-ts fun oren der un vegs teg
them moved out has covenant G-d's of aron the and journey days

פַאַרויס דריַי טעג וועגס , אויסצוזוכן פַאַר זיי אַ רוּאָרט .
ruort a zei far oistsuzuchn vegs teg drai farois
resting place a them for to search out journey days three ahead of

was upon them by day, when they set out from the machaneh. 35 And it came to pass, when the Aron set out, that Moshe said, Rise up, Hashem, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.

לד און דער וואָלקן פֿון ה איז געווען איבער זיי ביי טאָג,
tog bai zei iber geven iz Hashem fun volken der un
day by them over having been is Hashem of cloud the and

ווען זיי האָבן געצויגן פֿון לאַגער. לה און עס איז געווען ,
az geven iz es un lager fun getsoign hobn zei ven
that having been is it and camp from moved out have they when

דער אָרון האָט געצויגן , האָט משה געזאָגט: שטיי אויף, ה ,
un Hashem oif shtei gezogt Moshe hot getsoign hot oren der
and Hashem up rise said Moshe has moved out has aron the

זאָלן צעשפּרייט ווערן דיינע פֿיינט , און זאָלן אַנטלויפֿן דיינע שׂונאים
sonem daine antloifn zoln un faint daine vern tseshpreit zoln
enemies your fleeing shall and enemies your become scattered shall

פֿאַר דיר !
dir far
you(SG) before

36 And when it rested, he said, Return, Hashem, unto the countless thousands of Yisroel.

לו און אַז ער האָט גערוט, האָט ער געזאָגט: קער איין, ה , צו די
di tsu Hashem ain ker gezogt er hot gerut hot er az un
the to Hashem in turn said he has rested has it that and

צענטויזנטן פֿון די משפּחות פֿון יִשְׂרָאֵל!
Yisroel fun mishpoches di fun tsentoizntn
Yisroel of families the of thousands

11 And when the people complained, it displeased Hashem; Hashem heard it; His anger was kindled; and the Eish Hashem burned among them, and consumed them that were at the edge of the machaneh. 2 And the people cried unto Moshe; and when Moshe davened unto Hashem, the eish was quenched. 3 He called shem hamakom Taverah because the Eish Hashem burned among them.

יא און דאָס פֿאָלק האָט זיך באַקלאָגט אויף שלעכטס אין די
di in shlechts oif baklogt zich hot folk dos un
the in evil things on complain self has people this and

אויערן פֿון ה , און ה האָט געהערט, און זיין צאָרן
tsorn zain un gehert hot Hashem un Hashem fun oiern
anger his and heard has Hashem and Hashem of ears

האָט געגרימט, און אַ פֿייער פֿון ה האָט געברענט צווישן זיי , און
un zei tsvishn gebrent hot Hashem fun faier a un gegrimt hot
and them among burn did Hashem of fire a and kindled has

האָט פֿאַרצערט ביים עק לאַגער. ב האָט דאָס פֿאָלק געשריען צו
tsu geshrien folk dos hot lager ek baim fartsert hot
to cried out people this has camp the edge of at consumed has

משהן , און משה האָט מתפּלל געווען צו ה , און דאָס
dos un Hashem tsu geven mispalel hot Moshe un Mosheen
this and Hashem to having been praying has Moshe and Moshe

פֿייער האָט זיך געזעצט. ג און מע האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון יענעם
yenem fun nomen dem gerufn hot me un gezetst zich hot faier
that of name the called has one and settled self has fire

אָרט תַּבְעֵרָה , ווייל אַ פֿייער פֿון ה האָט געברענט צווישן זיי .
zei tsvishn gebrent hot Hashem fun faier a vail Taverah ort
them among burn did Hashem of fire a because Taverah place

4 And the rabble that was among them fell a-lusting; and the Bnei Yisroel also wept again, and said, If only we had basar to eat! 5 We remember the fish, which we did eat in Mitzrayim at no cost; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and

ד און די צונויפֿגעלאָפֿענע וואָס צווישן זיי האָבן געגלוסט אַ
a geglust hobn zei tsvishn vos tsunoifgelofene di un
a lusted have them among which gathering the and

גלוסטונג; און אויך די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן וויידער געווויינט, און זיי
zei un geveint vider hobn Yisroel fun kinder di oich un glustung
they and wept again have Yisroel of children the also and lust

האָבן געזאָגט: וווען מע זאָל אונדז געבן עסן פֿלייש! ה מיר געדענקען די
di gedenken mir fleish esen gebn undz zol me ven gezogt hobn
the remember we meat eat give us shall one when said have

פֿיש וואָס מיר פֿלעגן עסן אין מִצְרַיִם אומזיסט , די פּלוצערן ,
plutsern di umzist Mitsrayim in esen flegn mir vos fish
cucumbers the for nothing Egypt in eat would we which fish

the garlic; [6] But now our nefesh is dried up; there is nothing at all, besides this manna, before our eyes.

[7] And the manna was like coriander seed, and the color thereof like the color of white gum resin. [8] And the people went about and gathered it, and ground it in handmills, or crushed it in the mortar, and baked it in pans, and made cakes of it; and the taste of it was like the taste of cakes prepared of shemen. [9] And when the dew fell upon the machaneh in the lailah, the manna fell with it.

[10] Then Moshe heard the people wailing throughout their mishpekhot, every man in the entrance of his ohel; and the anger of Hashem was kindled greatly; Moshe also was displeased. [11] And Moshe said unto Hashem, Why hast Thou afflicted Thy eved? And why have I not found chen *(favor)* in Thy sight, that Thou layest the massa *(burden)* of all this people upon me? [12] Have I conceived all this people? Have I fathered them, that Thou shouldest say unto me, Carry them in thy bosom, as the one nursing beareth the nursing infant,

און די קירבעס, און דאָס גרינס, און די ציבעלעס, און די קנאָבל. ו און
un knobl di un tsibeles di un grins dos un kirbes di un
and garlic the and onions the and greens this and squash the and

אַצונד איז אונדזער זעל פַאַרטריקנט; נישטאָ קיין זאַך; בלויז אויפֿן
oifn bloiz zach kein nishto fartriknt zel undzer iz atsund
on only thing any there is not dried up soul our is now

מַן זיַינען אונדזערע אויגן.
oign undzere zainen man
eyes our are manna

ז און דער מַן איז געווען אַזוי ווי קאָריאַנדערזאָמען, און זיין
zain un korianderzomen vi azoi geven iz man der un
its and coriander seed as so having been is manna the and

ח אָנבליק אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון בדולַח. דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos bedolach fun onblik der vi azoi onblik
has people this bedolach of resemblance the as so resemblance

זיך פַאַרשפּרייט, און האָט עס אויפֿגעקליבן, און געמאָלן אין אַ האַנטמיל,
hantmil a in gemoln un oifgeklibn es hot un farshpreit zich
handmill a in did grind and gathered it has and spread out self

אָדער געשטויסן אין אַ שטייסל, און געקאָכט אין אַ טאָפּ, אָדער געמאַכט
gemacht oder top a in gekocht un shteisl a in geshtoisn oder
made or pot a in boiled and mortar a in pound or

דערפֿון קוכנס און דער טעם דערפֿון איז געווען ווי דער טעם פֿון אַן
an fun tem der vi geven iz derfun tem der un kuchns derfun
an of taste the as having been is of it taste the and cakes of it

ט איילקיכל. און ווי דער טוי האָט אַראָפּגענידערט אויפֿן לאָגער ביי נאַכט,
nacht bai lager oifn aropgenidert hot toi der vi un eilkichl
night by camp on gone down has dew the as and oil cake

פֿלעגט אַראָפּנידערן דערויף דער מַן.
man der deroif aropnideren flegt
manna the on it go down used to

י און משה האָט געהערט דאָס פֿאָלק ווויינען משפּחות-ווײַז,
mishpoches-vaiz veinen folk dos gehert hot Moshe un
family-wise weep people this heard has Moshe and

איטלעכער פֿאַר דעם אײַנגאַנג פֿון זײַן צעלט, און דער צאָרן פֿון
fun tsorn der un getselt zain fun aingang dem far itlecher
of anger the and tent his of entrance the before each

ה האָט זייער געגרימט, און עס איז געווען שלעכט אין די
di in shlecht geven iz es un gegrimt zeyer hot Hashem
the in bad having been is it and kindled very much has Hashem

אויגן פֿון משהן. יא און משה האָט געזאָגט צו ה: פֿאַר וואָס
oign fun Mosheen fun oign Moshe un Hashem tsu gezogt hot Moshe un
Moshe of eyes Moshe and Hashem to said has Moshe and

טוסטו שלעכטס דיין קנעכט, און פֿאַר וואָס האָב איך געפֿונען
gefunen ich hob vos far un knecht dain shlechts tustu
found I have what for and servant your evil things are you doing

אומחן אין דיַינע אויגן, אַראָפּצולייגן אויף מיר די לאַסט פֿון דעם
dem fun last di mir oif aroiftsuleign oign daine in umchen
the of burdens the me on impose eyes your in disfavor

יב האָב איך דען געטראָגן דאָס דאָזיקע גאַנצע פֿאָלק? דאָזיקן גאַנצן
gantse dozike dos getrogn den ich hob folk gantsn dozikn
whole this this carried then I have people entire this

פֿאָלק, צי איך האָב עס געבאָרן, וואָס דו זאָגסט צו מיר: טראָג
trog mir tsu zogst du vos geborn es hob ich tsi folk
carry me to say you which given birth to it have I or people

עס אין דײַן בוזעם , אַזוי ווי אַ דערציער טראָגט אַ זויגעדיקן , צו
tsu zoigedikn a trogt dertsier a vi azoi buzem dain in es
to nursing a carries the one nursing a as so bosom your in it

דעם לאַנד וואָס דו האָסט צוגעשוואָרן זייערע עלטערן? ג פֿון וואַנען
vanen fun eltern zeyere tsugeshvorn host du vos land dem
whence from fathers their sworn to have you which land the

האָב איך פֿלייש, צו געבן דעם דאָזיקן גאַנצן פֿאָלק , וואָס זיי ווײַנען
veinen zei vos folk gantsn dozikn dem gebn tsu fleish ich hob
weep they which people entire this the give to meat I have

אויף מיר, אַזוי צו זאָגן : גיב אונדז פֿלייש, מיר זאָלן עסן? ד איך קען
ken alein ich esen zoln mir fleish undz gib zogn tsu azoi mir oif
can alone I eat shall we meat us give say to so me on

נישט טראָגן דאָס דאָזיקע גאַנצע פֿאָלק , ווארעם עס איז צו שווער פֿאַר
far shver tsu iz es vorem folk gantse dozike dos trogn nisht
for heavy too is it because people whole this the bear not

מיר. ט און אויב דו טוסט אַזוי צו מיר, הרגען הרגע מיך , איך
ich mich herge hargen mir tsu azoi tust du oib un mir
I me kill to kill me to so you are doing you if and me

בעט דיך , אויב איך האָב געפֿונען חן אין דײַנע אויגן, און לאָמיך
lomich un oign daine in chein gefunen hob ich oib dich bet
let me and eyes your in favor found have I if you(SG) entreat

נישט זען מײַן אומגליק.
umglik main zen nisht
calamity my see not

16 And Hashem said unto Moshe, Gather unto Me seventy men of the Zekenim of Yisroel, whom thou knowest to be the Ziknei HaAm, and officers over them; and bring them unto the Ohel Mo'ed, that they may stand there with thee. 17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the Ruach that is upon thee, and will put upon them; and they shall bear the massa HaAm *(burden of the People)* with thee, that thou bear it not thyself alone. 18 And say thou unto the people, Set yourselves apart as kodesh against tomorrow, and ye shall eat basar; for ye have wept in the ears of Hashem, saying, Who shall give us basar to eat? For it was

טז האָט ה געזאָגט צו משהן : זאַמל מיר אײַן זיבעציק מאַן
man zibetsik ain mir zaml Mosheen tsu gezogt Hashem hot
men seventy in me gather Moshe to said Hashem has

פֿון די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, די וואָס דו ווייסט אַז זיי זײַנען
zainen zei az veist du vos di Yisroel fun eltste di fun
are they that know you which the Yisroel of elders the of

די עלטסטע פֿון פֿאָלק , און זײַנע אויפֿזעערס, און זאָלסט
zolst un oifzeers zaine un folk fun eltste di
you(SG) must and overseers its and people of elders the

זיי נעמען צום אוֹהל-מוֹעד , און זיי זאָלן זיך דאָרטן שטעלן
shteln dortn zich zoln zei un ohel-moed tsum nemen zei
stand there self shall they and Tent of Meeting to take them

מיט דיר . יז און איך וועל אַראָפּנידערן, און וועל דאָרטן רעדן מיט
mit redn dortn vel un aropnideren vel ich un dir mit
with speak there will and go down will I and you(SG) with

דיר , און וועל אָפּשייַדן פֿון דעם רוּחַ וואָס אויף דיר , און
un dir oif vos ruach dem fun opsheiden vel un dir
and you(SG) on which is Spirit the of set apart will and you(SG)

אַרויפֿטאָן אויף זיי , און זיי וועלן מיטטראָגן מיט דיר די לאַסט
last di dir mit mittrogn veln zei un zei oif aroifton
burden the you(SG) with carry will they and them on put

פֿון פֿאָלק , און וועסט נישט דאַרפֿן טראָגן דו אַליין. יח און צום פֿאָלק
folk tsum un alein du trogn darfn nisht vest un folk fun
people to and alone you bear require not will and people of

זאָלסטו זאָגן : בריַיט אײַך אָן אויף מאָרגן , און איר וועט עסן פֿלייש;
fleish esen vet ir un morgn oif on aich breit zogn zolstu
meat eat will you and next day on on you ready say shall you

ווײַל איר האָט געווויינט אין די אויערן פֿון ה , אַזוי צו זאָגן : וועט
ven zogn tsu azoi Hashem fun oiern di in geveint hot ir vail
when say to so Hashem of ears the in wept have you for

מע זאָל אונדז געבן עסן פֿלייש! וואָרעם אונדז איז געווען ווויל
voil geven iz undz vorem fleish esen gebn undz zol me
blessed having been is us for meat eat give us shall one

אין מִצרַיִם ; דערום וועט אײַך ה׳ געבן פֿלייש, און איר וועט
vet ir un fleish gebn Hashem aich vet derum Mitsrayim in
will you and meat give Hashem you will therefore Egypt in

עסן. יט נישט איין טאָג וועט איר עסן, און נישט צוויי טעג, און נישט פֿינף
finf nisht un teg tsvei nisht un esen ir vet tog ein nisht esen
five not and days two not and eat you will day one not eat

טעג, און נישט צען טעג, און נישט צוואַנציק טעג; כ ביז אַ חודש
choidesh a biz teg tsvantsik nisht un teg tsen nisht un teg
month a unto days twenty not and days ten not and days

צײַט, ביז וואַנען עס וועט אײַך קערן פֿון דער נאָז, און וועט אײַך
aich vet un noz der fun kern aich vet es vanen biz tsait
you will and nose the from turn you will it from where unto time

זײַן צום עקל ; דערפֿאַר וואָס איר האָט פֿאַראַכט ה׳ וואָס
vos Hashem faracht hot ir vos derfar ekl tsum zain
who Hashem despised have you which for the reason sicken to be

איז צווישן אײַך, און האָט געוויינט פֿאַר אים, אַזוי צו זאָגן: נאָך
noch zogn tsu azoi im far geveint hot un aich tsvishn iz
after say to so him before wept have and you among is

וואָס גאָר זײַנען מיר אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם? כא האָט משה
Moshe hot Mitsrayim fun aroisgegangen mir zainen gor vos
Moshe has Egypt from having come out we are really what

געזאָגט: זעקס הונדערט טויזנט פֿוסגייער איז דאָס פֿאָלק וואָס
vos folk dos iz fusgeyer toiznt hundert zeks gezogt
which people this is foot soldiers a thousand hundred six said

איך בין צווישן אים, און דו זאָגסט: איך וועל זיי געבן פֿלייש, און זיי
zei un fleish gebn zei vel ich zogst du un im tsvishn bin ich
they and meat give them will I say you and it among am I

וועלן עסן אַ חודש צײַט. כב ווען שאָף און רינדער זאָלן געשאָכטן
geshochtn zoln rinder un shof ven tsait choidesh a esen veln
slaughtered shall cattle and sheep when time month a eat will

ווערן פֿאַר זיי, וועט זיי דען קלעקן? אַז אַלע פֿישן פֿון ים
yam fun fishn ale az klekn den zei vet zei far vern
the sea of fish all that suffice then they will they before become

זאָלן אײַנגעזאַמלט ווערן פֿאַר זיי, וועט זיי דען קלעקן? כג האָט
hot klekn den zei vet zei far vern aingezamlt zoln
has suffice then they will them for become gathered shall

ה׳ געזאָגט צו משהן : איז די האַנט פֿון ה׳ קורץ? אַצונד
atsund kurts Hashem fun hant di iz Mosheen tsu gezogt Hashem
now short Hashem of hand the is Moshe to said Hashem

וועסטו זען, אויב מײַן וואָרט וועט דיר געשען אָדער נישט.
nisht oder geshen dir vet vort main oib zen vestu
not or happen you(SG) will word my if see will you(sg)

כד איז משה אַרויסגעגאַנגען, און האָט גערעדט צום פֿאָלק די
di folk tsum geredt hot un aroisgegangen Moshe iz
the people to spoken has and having come out Moshe is

ווערטער פֿון ה׳ ; און ער האָט אײַנגעזאַמלט זיבעציק מאַן פֿון די
di fun man zibetsik aingezamlt hot er un Hashem fun verter
the of man seventy gathered has he and Hashem of words

עלטסטע פֿון פֿאָלק, און זיי געשטעלט רונד אַרום געצעלט. כה און
un getselt arum rund geshtelt zei un folk fun eltste
and tent round around stood they and people of elders

well with us in Mitzrayim; therefore Hashem will give you basar, and ye shall eat. 19 Lo *(not)* ye shall eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days; 20 But even a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that meastem *(ye have rejected)* Hashem Who is among you, and have wept before Him, saying, Why came we forth out of Mitzrayim? 21 And Moshe said, The people, among whom I am, are 600,000 men on foot; and Thou hast said, I will give them basar, that they may eat a whole month. 22 Shall the flocks and the herds be slain for them, to suffice them? Or shall all the dag *(fish)* of the yam be gathered together for them, to suffice them? 23 And Hashem said unto Moshe, Is the Yad Hashem cut short? Thou shalt see now whether My Devar shall come to pass unto thee or not.

24 And Moshe went out, and told HaAm the divrei Hashem, and gathered the seventy men of the Ziknei HaAm, and set them round about the Ohel Moed. 25 And Hashem came down in an Anan, and spoke

unto him, and took of the Ruach that was upon him, and gave unto the seventy Zekenim; and it came to pass, that, when the Ruach rested upon them, they prophesied, but did not continue.

ה האָט אַראָפגענידערט אין דעם וואָלקן, און האָט גערעדט צו אים,
im tsu geredt hot un volken dem in aropgenidert hot Hashem
him to spoken has and cloud the in gone down has Hashem

און האָט גענומען פֿון דעם רוּח וואָס אויף אים, און געגעבן אויף די
di oif gegebn un im oif vos ruach dem fun genumen hot un
the on given and him on which Spirit the of taken has and

זיבעציק מאַן, די עלטסטע. און עס איז געווען , ווי דער רוּח האָט
hot ruach der vi geven iz es un eltste di man zibetsik
has Spirit the as having been is it and elders the men seventy

אויף זיי גערוט, אַזוי האָבן זיי נבֿיאות געזאָגט; אָבער נישט מער.
mer nisht ober gezogt nevies zei hobn azoi gerut zei oif
more not but said prophesy they have so rested them on

כו און צוויי מענער זיַנען איבערגעבליבן אין לאַגער, דער נאָמען פֿון
fun nomen der lager in ibergebliben zainen mener tsvei un
of name the camp in remained over are men two and

איינעם אֶלדָד, און דער נאָמען פֿון צווייטן מֵידָד; האָט אויך זיי אויך
oich zei oif hot Medad tsveitn fun nomen der un Eldad einem
also them on has Medad second of name the and Eldad one

גערוט דער רוּח – און זיי זיַנען געווען צווישן די פַֿאַרשריבענע,
farshribene di tsvishn geven zainen zei un ruach der gerut
registered the among having been are they and Spirit the rested

אָבער זיי זיַנען נישט אַרויסגעגאַנגען צום געצעלט – און זיי האָבן
hobn zei un getselt tsum aroisgegangen nisht zainen zei ober
have they and tent to having gone forth not are they but

נבֿיאות געזאָגט און לאַגער. כז איז געלאָפֿן דער יונג , און האָט
hot un yung der gelofn iz lager in gezogt nevies
has and young man the ran is camp in said prophesy

דערציילט משהן , און געזאָגט: אֶלדָד און מֵידָד זאָגן נבֿיאות אין
in nevies zogn Medad un Eldad gezogt un Mosheen dertseilt
in prophesy say Medad and Eldad said and Moshe told

לאַגער. כח האָט זיך אָפּגערופֿן יְהוֹשֻׁעַ דער זון פֿון נון , משהס
Moshes Nun fun zun der Yehoshua opgerufn zich hot lager
Moses' Nun of son the Yehoshua responded self has camp

באַדינער פֿון זיַין יוגנט אָן, און האָט געזאָגט: מײַן האַר משה ,
Moshe har main gezogt hot un on yugnt zain fun badiner
Moshe master my said has and on youth his from servant

האַלט זיי צוריק. כט האָט משה צו אים געזאָגט: נעמסטו זיך אָן
on zich nemstu gezogt im tsu Moshe hot tsurik zei halt
on self undertake said him to Moshe has back them hold

פַֿאַר מיר? הלוואי זאָל דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון ה זיַין נבֿיאים ,
neviim zain Hashem fun folk gantse dos zol halevay mir far
prophets be Hashem of people entire this shall if only me for

אַז ה זאָל געבן זיַין רוּח אויף זיי ! ל און משה איז צוריק
tsurik iz Moshe un zei oif ruach zain gebn zol Hashem az
back is Moshe and them on Spirit his give shall Hashem that

אַריַין אין לאַגער, ער און די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun eltste di un er lager in arain
Yisroel of elders the and he camp in enter in

לא און אַווינט האָט אַרויסגעצויגן פֿון ה , און האָט געבראַכט
gebracht hot un Hashem fun aroisgetsoign hot vint a un
brought has and Hashem from brought out has wind a and

צופֿליען וואַכטלפֿויגלען פֿון ים , און האָט זיי צעוואָרפֿן
tsevorfen zei hot un yam fun vachtlfoiglen tsuflien
dispersed they has and the sea from quail birds approach by air

[26] But there remained two of the anashim in the machaneh, the shem of the one was Eldad, and the shem of the other Medad: and the Ruach rested upon them; and they were of them that were listed, but went not out unto the Ohel Moed; and they prophesied in the machaneh. [27] And there ran a young man, and told Moshe, and said, Eldad and Medad do prophesy in the machaneh. [28] And Yehoshua Ben Nun, the mesharet Moshe, one of his chosen young men, answered and said, Moshe adoni, forbid them. [29] And Moshe said unto him, Are you jealous for my sake? If only kol Am Hashem were neviim, and that Hashem would put His Ruach upon them! [30] And Moshe went back to the machaneh, he and the Ziknei Yisroel.

[31] And there went forth a wind from Hashem, it drove in quail from the yam, brought them down over the machaneh at

לעבן לאַגער אַרום אַ טאָג וועגס פֿון איין זײַט, און אַרום אַ טאָג
tog a arum un zait ein fun vegs tog a arum lager lebn
day's a round and side one from journey day's a round camp near

וועגס פֿון דער אַנדער זײַט, רונד אַרום לאַגער, און אַרום צוויי
tsvei arum un lager arum rund zait ander der fun vegs
two round and camp round around side other the from journey

איילן איבערן געזיכט פֿון דער ערד. לב און דאָס פֿאָלק איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz folk dos un erd der fun gezicht ibern eiln
stood up is people the and earth the of face over cubits

יענעם גאַנצן טאָג, און די גאַנצע נאַכט, און דעם גאַנצן מאָרגעדיקן
morgedikn gantsn dem un nacht gantse di un tog gantsn yenem
next all the and night entire the and day entire that

טאָג, און זיי האָבן אויפֿגעקליבן די וואַכטלפֿויגלען; דער וואָס האָט
hot vos der vachtlfoiglen di oifgeklibn hobn zei un tog
has which the one quail birds the gathered have they and day

צומינדסט געקליבן האָט אויפֿגעקליבן צען הויפֿנס; און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un hoifns tsen oifgeklibn hot geklibn tsumindst
them have they and heaps ten gathered has gathered least

זיך אויסגעשפרייט רונד אַרום לאַגער.
lager arum rund oisgeshpreit zich
camp round around spread out self

לג דאָס פֿלייש איז נאָך געווען צווישן זייערע ציינער, איידער עס
es eider tseiner zeyere tsvishn geven noch iz fleish dos
it before teeth their between having been yet is meat this

איז צעקײַט געוואָרן, אַזוי האָט דער צאָרן פֿון ה געגרימט
gegrimt Hashem fun tsorn der hot azoi gevorn tsekait iz
kindled Hashem of anger the has thus having become chewed is

אויפֿן פֿאָלק, און ה האָט געשלאָגן צווישן דעם פֿאָלק זייער אַ
a zeyer folk dem tsvishn geshlogn hot Hashem un folk oifn
a very people the among struck has Hashem and people on

גרויסן שלאַק. לד און מע האָט געראָפֿן דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט
ort yenem fun nomen dem gerufn hot me un shlak groisn
place that of name the called has one and calamity great

קִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה, ווײַל דאָרטן האָט מען באַגראָבן דאָס פֿאָלק וואָס
vos folk dos bagrobn men hot dortn vail Kivrot-Hataavah
which people this buried they have there because Kivrot-Hata'avah

האָט געגלוסט.
geglust hot
lusted has

לה פֿון קִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה האָט דאָס פֿאָלק געצויגן קיין חֲצֵרוֹת;
Chatserot kein getsoign folk dos hot Kivrot-Hataavah fun
Chatzerot to moved out people this has Kivrot-Hata'avah from

און זיי זײַנען געבליבן אין חֲצֵרוֹת.
Chatserot in geblibn zainen zei un
Chatzerot in remain are they and

יב און מִרְיָם און אַהרן האָבן גערעדט אויף משהן פֿון
fun Mosheen oif geredt hobn Aharon un Miryam un
of Moshe against spoken have Aaron and Miryam and

וועגן דער כּושישער ווײַב וואָס ער האָט גענומען; וואָרעם
vorem genumen hot er vos vaib Kushisher der vegen
because taken had he which wife Cushite the concerning

ער האָט גענומען אַ כּושישע ווײַב. ב און זיי האָבן געזאָגט: צי בלויז
bloiz tsi gezogt hobn zei un vaib kushishe a genumen hot er
only then said have they and wife Cushite a taken had he

a height of two cubits from the ground for the distance of a day's journey all around the machaneh. 32 And the people stood up all that yom, and kol halailah, and all the next day, and they gathered in the quail; he that gathered least gathered ten chomers; and they spread them all out for themselves round about the machaneh.

33 And while the basar was yet between their teeth, before it was chewed, the wrath of Hashem was kindled against the people, and Hashem struck down the people with a makkah rabbah me'od *(a very great plague)*. 34 And the shem of that place was called Kivrot-Hata'avah *(graves of greed)* because there they buried the people that lusted.

35 And the people set out from Kivrot-Hata'avah unto Chatzerot; and abode at Chatzerot.

12 And Miryam and Aharon spoke against Moshe because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Kushite woman. 2 And they said, Hath Hashem indeed spoken

only by Moshe? Hath He not spoken also by us? And Hashem heard it.

נאָר מיט משהן האָט ה גערעדט? האָט ער נישט אויך מיט אונדז
undz mit oich nisht er hot geredt Hashem hot Mosheen mit nor
us with also not he has spoken Hashem has Moshe with but

גערעדט? און ה האָט געהערט.
gehert hot Hashem un geredt
heard has Hashem and spoken

[3] (Now the man Moshe was anav me'od, above all the men which were upon the face of ha'adamah.)

ג און דער מאַן משה איז געווען זייער אַן ענָו , מער פֿון
fun mer onev an zeyer geven iz Moshe man der un
than more humble an very having been is Moshe man the and

אַלע מענטשן וואָס אויפֿן גזיכט פֿון דער ערד .
erd der fun gezicht oifn vos mentshn ale
earth the of face on which men all

[4] And Hashem spoke suddenly unto Moshe, and unto Aharon, and unto Miryam, Come out ye three unto the Ohel Mo'ed. And they three came out. [5] And Hashem came down in an Ammud Anan, and stood in the entrance of the Ohel, and He called Aharon and Miryam; and they both came forth. [6] And He said, Hear now My words: If there be a navi among you, I Hashem will reveal Myself unto him in a mar'ah *(vision)*, and will speak unto him in a chalom. [7] Avdi Moshe is not so, who is ne'eman *(faithful)* in all Mine Bais. [8] With him will I speak peh el peh, plainly, and not in dark sayings; and the temuna *(form)* of Hashem shall he behold; why then were ye not afraid to speak against Avdi Moshe? [9] And the anger of Hashem was kindled against them; and He departed. [10] And the Anan departed from off the Ohel Moed; and, hinei, Miryam became metzora'at *(leprous)*, white as snow: and Aharon looked upon Miryam, and, hinei, she was

ד האָט ה פּלוצלינג געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען און
un Aharonen tsu un Mosheen tsu gezogt plutsling Hashem hot
and Aaron to and Moshe to said suddenly Hashem has

צו מִרְיָמען : גייט איר דרײַ אַרויס צום אוֹהל-מוֹעד . זײַנען
zainen ohel-moed tsum arois drai ir geit Miryamen tsu
are Tent of Meeting to out three you go Miryam to

זיי דרײַ אַרויסגעגאַנגען . ה און ה האָט אַראָפּגענידערט
aropgenidert hot Hashem un aroisgegangen drai zei
gone down has Hashem and having gone forth three they

אין אָ וואָלקנזײַל , און האָט זיך געשטעלט בײַם אײַנגאַנג פֿון
fun aingang baim geshtelt zich hot un volknzail a in
of entrance at stood self has and pillar of cloud a in

אוֹהל-מוֹעד , און האָט גערופֿן אַהרֹנען און מִרְיָמען . זײַנען זיי
zei zainen Miryamen un Aharonen gerufn hot un ohel-moed
they are Miryam and Aaron called has and Tent of Meeting

ביידע אַרויסגעגאַנגען . ו און ער האָט געזאָגט: הערט אַקאָרשט צו מײַנע
maine tsu akorsht hert gezogt hot er un aroisgegangen beide
my to now hear said has he and having gone forth two

ווערטער: אָז אָ נבֿיא איז דאָ ביַי אײַך, טו איך, ה , אין אָ זעונג
zeung a in Hashem ich tu aich bai do iz novi a az verter
vision a in Hashem I do you by here is prophet a if words

זיך דערקענען צו אים; אין אַ חלום רעד איך מיט אים. ז נישט אָזוי
azoi nisht im mit ich red cholem a in im tsu derkenen zich
so not him with I speak dream a in him to make known self

איז מײַן קנעכט משה ; אין מײַן גאַנצן הויז איז ער באַגלויבט .
bagloibt er iz hoiz gantsn main in Moshe knecht main iz
trustworthy he is house entire my in Moshe servant my is

ח מויל צו מויל רעד איך מיט אים, און באַשיימפֿערלעך און נישט
nisht un bashaimperlech un im mit ich red moil tsu moil
not and evident and him with I speak mouth to mouth

מיט רעטענישן, און די געשטאַלט פֿון ה קוקט ער אָן. און ווי
vi un on er kukt Hashem fun geshtalt di un retenishn mit
as and on he look Hashem of form the and riddle with

אַזוי האָט איר נישט מורא געהאַט צו רעדן אויף מײַן קנעכט ,
knecht main oif redn tsu gehat moire nisht ir hot azoi
servant my against speak to have had fear not you had thus

אויף משהן ? ט און דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט אויף
oif gegrimt hot Hashem fun tsorn der un Mosheen oif
on kindled has Hashem of anger the and Moshe against

זיי ; און ער איז אַוועקגעגאַנגען. י און ווי דער וואָלקן האָט זיך אָפּגעטאָן
opgeton zich hot volken der vi un avekgegangen iz er un zei
done self has cloud the as and went way is he and them

פֿון איבערן געצעלט, ערשט מִרְיָם איז מצורָע ווײַס ווי שניי . און
un shnei vi vais Metsora iz Miryam ersht getselt ibern fun
and snow as white leprous is Miryam behold tent over from

. אַהרֹן האָט זיך אומגעקערט צו מִרְיָמען , ערשט זי איז מצורָע
Metsora iz zi ersht Miryamen tsu umgekert zich hot Aharon
leprous is she behold Miryam to turned around self has Aaron

יא האָט אַהרֹן געזאָגט צו משהן : איך בעט דיך , מײַן האַר ,
har main dich bet ich Mosheen tsu gezogt Aharon hot
master my you(SG) entreat I Moshe to said Aaron has

זאָלסט נישט אַרויפֿטאָן אויף אונדז אַ זינד , וואָס מיר האָבן זיך
zich hobn mir vos zind a undz oif aroifton nisht zolst
selves have we which sin a us on put not you(SG) must

יב באַנאַרישט און וואָס מיר האָבן געזינדיקט. זאָל זי , איך בעט
bet ich zi zol gezindikt hobn mir vos un banarisht
entreat I she shall sinned have we which and act stupidly

דיך , נישט זײַן אַזוי ווי אַ טויטגעבאָרענער וואָס זײַן פֿלייש איז
iz fleish zain vos toitgeborener a vi azoi zain nisht dich
is flesh its which dead done for a as just as be not you(SG)

יג האַלב געגעסן ווען ער גייט אַרויס פֿון זײַן מוטערס טראַכט. און
un tracht muters zain fun arois geit er ven gegesn halb
and womb mother's its from out goes it when eaten half

משה האָט געשריִען צו ה , אַזוי זאָגן : ג-ט , איך בעט
bet ich G-t zogn tsu azoi Hashem tsu geshrien hot Moshe
entreat I G-d say to so Hashem to cried has Moshe

דיך , היֵל זי , איך בעט דיך . יד האָט ה געזאָגט צו
tsu gezogt Hashem hot dich bet ich zi heil dich
to said Hashem has you(SG) entreat I her heal you(SG)

משהן : אַז איר פּאָטער וואָלט איר אין פּנים געשפּיגן , וואָלט זי
zi volt geshpign ponem in ir volt foter ir az Mosheen
she would spit face in her would father her that Moshe

זיך נישט געשעמט זיבן טעג ? זאָל זי זײַן איינגעשלאָסן זיבן טעג
teg zibn aingeshlosn zain zi zol teg zibn geshemt nisht zich
days seven enclosed be she shall days seven shame not self

אויסן לאַגער, און דערנאָך זאָל זי אַריַינגענומען ווערן .
vern araingenumen zi zol dernoch un lager oisn
become taken in she shall after that and camp externally

15 And Miryam was exiled from the machaneh seven days; and HaAm did not set out till Miryam was received in again. 16 And afterward HaAm removed from Chatzerot, and encamped in the Midbar Paran.

טו איז מִרְיָם געווען אײַנגעשלאָסן אויסן לאַגער זיבן טעג ;
teg zibn lager oisn aingeshlosn geven Miryam iz
days seven camp externally enclosed having been Miryam is

און דאָס פֿאָלק האָט נישט געצויגן ביז מִרְיָם איז אַריַינגענומען
araingenumen iz Miryam biz getsoign nisht hot folk dos un
taken in is Miryam until moved out not has people this and

געווארן . טז און דערנאָך האָט דאָס פֿאָלק געצויגן פֿון
gevorn un dernoch hot dos folk getsoign fun
having become and after that has this people moved out from

חֲצֵרוֹת , און זיי האָבן געלאָגערט אין מדבר פָּארָן .
Chatserot un zei hobn gerut in midber Paran
Chatzerot and they have encamped in wilderness Paran

SHELACH LEKHA

שְׁלַח

13 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Send thou anashim, that they may spy out Eretz Kena'an, which I give unto the Bnei Yisroel: of every tribe of their avot shall ye send a man, every one a nasi among them.

[3] And Moshe by the mouth of Hashem sent them from the Midbar Paran; all those men were Roshei Bnei Yisroel. [4] And these were their shmot: of the tribe of Reuven, Shammua ben Zakur. [5] Of the tribe of Shim'on, Shaphat ben Chori. [6] Of the tribe of Yehudah, Kalev ben Yephunneh. [7] Of the tribe of Yissakhar, Yigal ben Yosef. [8] Of the tribe of Ephrayim, Hoshea ben Nun. [9] Of the tribe of Binyamin, Palti ben Raphu. [10] Of the tribe of Zevulun, Gaddiel ben Sodi. [11] Of the tribe of Yosef, namely, of the tribe of Menasheh, Gaddi ben Susi. [12] Of the tribe of Dan, Ammi'el ben Gemalli. [13] Of the tribe of Asher, Setur ben Micha'el. [14] Of the tribe of Naphtali, Nachbi ben Vophsi. [15] Of the tribe of Gad, Geuel ben Machi. [16] These are the shmot of the men which Moshe sent to spy out the land. And Moshe called Hoshea ben Nun Yehoshua. [17] And Moshe sent them

יג אוֹן ה הָאָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : [ב] שיק
shik zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
send say to so Moshe to spoken has Hashem and

דיר מענטשן , זיי זאָלן אויסקוקן דאָס לאַנד כנַעַן , וואָס
vos Kenaan land dos oiskukn zoln zei mentshn dir
which Canaan land this scrutinize shall they men you(SG)

איך גיב צו די קינדער פון יִשְׂרָאֵל ; צו איין מאַן , צו איין מאַן פאַר
far man ein tsu man ein tsu Yisroel fun kinder di tsu gib ich
for man one to man one to Yisroel of children the to give I

זיין פאָטערשטאַם זאָלט איר שיקן ; איטלעכער אַ פירשט צווישן זיי .
zei tsvishn firsht a itlecher shikn ir zolt fotershtam zain
them among chieftain a each send you shall father lineage his

[ג] און משה האָט זיי געשיקט פון מדבר פָּארָן לויט דעם
dem loit Paran midber fun geshikt zei hot Moshe un
the according Paran wilderness from sent them has Moshe and

מויל פון ה ; זיי אַלע זיינען געווען מענטשן הויפטלייט
hoiptlait mentshn geven zainen ale zei Hashem fun moil
chief people men having been are all they Hashem of mouth

פון די קינדער פון יִשְׂרָאֵל . [ד] און דאָס זיינען זיערע נעמען : פאַר
far nemen zeyere zainen dos un Yisroel fun kinder di fun
for names their are these and Yisroel of children the of

שבט ראובן , שמוּעַ דער זון פון זַכּוּר . [ה] פאַר שבט שמעון ,
Shimeon sheyvet far Zakurn fun zun der Shammua Reuven sheyvet
Shim'on tribe for Zakur of son the Shammua Reuven tribe

שָׁפָט דער זון פון חוֹרי . [ו] פאַר שבט יהוּדה , כָּלֵב דער זון פון
fun zun der Kalev Yehudah sheyvet far Churai fun zun der Shafat
of son the Kalev Yehudah tribe for Chori of son the Shaphat

יְפֻנֶּה . [ז] פאַר שבט יִשָּׂשכָר , יִגאָל דער זון פון יוֹסֵף . [ח] פאַר
far Yosefn fun zun der Yigal Yissachar sheyvet far Yefunehn
for Yosef of son the Yigal Yissakhar tribe for Yephunneh

שבט אפרים , הוֹשֵׁעַ דער זון פון נון . [ט] פאַר שבט בנימין ,
Binyamin sheyvet far Nun fun zun der Hoshea Efrayim sheyvet
Binyamin tribe for Nun of son the Hoshea Ephrayim tribe

פַּלטי דער זון פון רָפּוּאן . [י] פאַר שבט זבוּלון , גַּדיאֵל דער זון פון
fun zun der Gaddiel Zevulun sheyvet far Rafuen fun zun der Palti
of son the Gaddiel Zevulun tribe for Raphu of son the Palti

סוֹדִין . [יא] פאַר שבט יוֹסף : פאַר שבט מנַשֶּׁה , גַּדי דער זון
zun der Gadi Menasheh sheyvet far Yosef sheyvet far Sodien
son the Gaddi Menasheh tribe for Yosef tribe for Sodi

פון סוסין . [יב] פאַר שבט דָּן , עַמיאֵל דער זון פון גמַלין . [יג] פאַר
far Gemalien fun zun der Ammiel Dan sheyvet far Susien fun
for Gemalli of son the Ammi'el Dan tribe for Susi of

שבט אָשֵׁר , סתור דער זון פון מיכָאֵלן . [יד] פאַר שבט נַפתָּלי ,
Naftali sheyvet far Michaeln fun zun der Setur Asher sheyvet
Naphtali tribe for Micha'el of son the Setur Asher tribe

נַחבי דער זון פון וָפסין . [טו] פאַר שבט גָּד , גְּאוּאֵל דער זון פון
fun zun der Geuel Gad sheyvet far Vofsien fun zun der Nachbi
of son the Geuel Gad tribe for Vophsi of son the Nachbi

מָכין . [טז] דאָס זיינען די נעמען פון די מענטשן וואָס משה האָט
hot Moshe vos mentshn di fun nemen di zainen dos Machien
has Moshe which men the of names the are these Machi

to spy out Eretz Kena'an, and said unto them, Get you up to the Negev, and go up into the mountain;
18 And see the land, what it is like, and the people that dwelleth therein, whether they be strong or weak, few or many;
19 And what the land is that they dwell in, whether it be good or bad; and what cities they be that they dwell in, whether in tents, or in strongholds;
20 And what the land is, whether it be fertile or barren, whether there be wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land. Now the time was the time of the first ripe grapes.

געשיקט אויסקוקן דאָס לאַנד. און משה האָט געפֿרופֿן הושֵׁעַ דעם זון
zun dem Hoshea gerufn hot Moshe un land dos oiskukn geshikt
son the Hoshea called has Moshe and land this scrutinize sent

פֿון נון, יְהוֹשׁוּעַ. יז און משה האָט זיי געשיקט אויסקוקן דאָס לאַנד
land dos oiskukn geshikt zei hot Moshe un Yehoshua Nun fun
land this scrutinize sent them has Moshe and Yehoshua Nun of

כְּנַעַן, און האָט צו זיי געזאָגט: גייט אַרויף אַהין קיין דָּרום, און
un dorem kein ahin aroif geit gezogt zei tsu hot un Kenaan
and south to there up go said them to has and Canaan

גייט אַרויף אין דעם געבערג. יח און איר זאָלט אָנקוקן דאָס לאַנד,
land dos onkukn zolt ir un geberg dem in aroif geit
land this look on shall you and mountain range the in up go

וואָס דאָס איז, און דאָס פֿאָלק וואָס זיצט דערויף, אויב ער איז שטאַרק
shtark iz er oib deroif zitst vos folk dos un iz dos vos
strong is it if thereon sit which people this and is this what

אָדער שוואַך, אויב ער איזווינציק אָדער פֿיל; יט און ווי איז דאָס לאַנד
land dos iz vi un fil oder vintsik iz er oib shvach oder
land this is how and many or few is it if weak or

וואָס ער זיצט דרינען, אויב עס איז גוט אָדער שלעכט, און ווי זיַנען די
di zainen vi un shlecht oder gut iz es oib drinen zitst er vos
the are as and bad or good is it if therein sit it which

שטעט וואָס ער זיצט אין זיי, אין לאַגערן אָדער אין פֿעסטונגען; כ און
un festungen in oder lagern in zei in zitst er vos shtet
and strongholds in or camping in them in sit it which towns

ווי איז די ערד, איז זי פֿעט אָדער מאָגער, איז דאָ אויף איר געהילץ
gehilts ir oif do iz moger oder fet zi iz erd di iz vi
timber it on here is emaciated or fat it is land the is how

אָדער נישט. און איר זאָלט אייַך שטאַרקן, און ברענגען פֿון דער
der fun brengen un shtarkn aich zolt ir un nisht oder
the of bring and strong you yourselves shall you and not or

פֿרוכט פֿון לאַנד. – און די טעג זיַנען געווען די טעג פֿון erשטע
ershte fun teg di geven zainen teg di un land fun frucht
first of days the having been are days the and land of fruit

ווייַנטרויבן.
vaintroiben
grapes

21 So they went up, and searched the land from the midbar of Tzin unto Rechov, as men come to Chamat.
22 And they ascended by the south, and came unto Chevron; where Achiman, Sheshai, and Talmai, the Anak, were. (Now Chevron was built seven shanim before Tzoan in Mitzrayim.)
23 And they came unto the Wadi Eshcol, and cut down from thence a branch with cluster of anavim

כא זיַנען זיי אַרויסגעגאַנגען, און האָבן אויסגעקוקט דאָס לאַנד פֿון
fun land dos oisgekukt hobn un aroisgegangen zei zainen
from land this scrutinized have and gone out they are

מדבר צִין ביז רחוֹב, ווי מע קומט קיין חֲמָת. כב און
un Chammat kein kumt me vi Rechov biz Tsin midber
and Chamat to comes one as Rechov until Tzin wilderness

זיי זיַנען אַרויפֿגעגאַנגען קיין דָּרום, און זיַנען געקומען ביז
biz gekumen zainen un dorem kein aroifgegangen zainen zei
unto having come are and south to having gone up are they

חֶבְרוֹן; און דאָרטן זיַנען געווען אַחימָן, שֵׁשַׁי, און תַּלְמַי,
Talmai un Sheshai Achiman geven zainen dortn un Chevron
Talmai and Sheshai Achiman having been are there and Chevron

קינדער פֿון ענָק. – און חֶבְרוֹן איז געבויט געוואָרן זיבן
kinder fun Anakim gevorn geboit iz Chevron un zibn
children of Anak of built is Chevron and seven having become

יאָר פֿאַר צוֹעַן אין מִצְרַיִם. – כג און זיי זיַנען געקומען ביזן
bizn gekumen zainen zei un Mitsrayim in Tsoan far yor
unto having come are they and Egypt in Tzoan before years

echad, and they bore it between two upon a staff; and they brought of the pomegranates, and of the figs. 24 The place was called the Wadi Eshcol, because of the cluster of grapes which the Bnei Yisroel cut down from thence. 25 And they returned from searching of the land after arba'im days. 26 And they went and came to Moshe, and to Aharon, and to all the congregation of the Bnei Yisroel, unto the Midbar Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto Kol HaEdah, and showed them the pri ha'aretz. 27 And they told him, and said, We came unto ha'aretz where thou didst send us, and truly it floweth with cholov and devash; and this is the fruit of it. 28 Nevertheless the people are strong that dwell in the land, and the cities are walled, and gedolot me'od; and moreover we saw the Anak there. 29 The Amalek dwell in the eretz of the Negev; and the Chitti, and the Yevusi, and the Emori, dwell in the hills; and the Kena'ani dwell by the yam, and by the bank of the Yarden. 30 And Kalev silenced HaAm before Moshe, and said, Let us go up at once, and take possession of it; for we are well able to overcome it. 31 But the anashim that went up with him said, We are not able to go up

טאָל אֶשכּוֹל, און האָבן אָפּגעשניטן פֿון דאָרטן אַ צוויַג מיט איין
ein mit tsvaig a dortn fun opgeshnitn hobn un Eshcol tal
one with branch a there from cut off have and Eshcol valley of

העגנל וויַינטרויבן , און האָבן עס געטראָגן אויף אַ שטאַנג זאַלבעצווייט ;
zalbetsveit shtang a oif getrogn es hobn un vaintroiben hengl
between two pole a on carried it have and grapes bunch

אויך פֿון די מילגרוימען און פֿון די פֿײַגן האָבן זיי געגומען . –
genumen zei hobn faign di fun un milgroimen di fun oich
taken they have figs the of and pomegranates the of also

כד יענעם אָרט האָט מען גערופֿן דער טאָל אֶשכּוֹל פֿון וועגן
vegen fun Eshcol tal der gerufn men hot ort yenem
concerning out of Eshcol valley of the called they have place that

דעם העגנל וואָס די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן אָפּגעשניטן פֿון דאָרטן.
dortn fun opgeshnitn hobn Yisroel fun kinder di vos hengl dem
there from cut have Yisroel of children the which cluster the

– כה און זיי האָבן זיך אומגעקערט פֿון אויסקוקן דאָס לאַנד צום
tsum land dos oiskukn fun umgekert zich hobn zei un
at the land the investigating from returned self have they and

סוף פֿון פֿערציק טעג . כו און זיי זיַינען געגאַנגען און געקומען
gekumen un gegangen zainen zei un teg fertsik fun sof
having come and having gone are they and days forty of end

צו משהן און צו אַהרֹנען , און צו דער גאַנצער עדה פֿון די
di fun eide gantser der tsu un Aharonen tsu un Mosheen tsu
the of assembly whole the to and Aaron to and Moshe to

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, אין מדבר פָּארָן קיין קָדֵשׁ ; און זיי האָבן
hobn zei un Kadesh kein Paran midber in Yisroel fun kinder
have they and Kadesh to Paran wilderness in Yisroel of children

געבראַכט אַן ענטפֿער צו זיי און צו דער גאַנצער עדה , און האָבן
hobn un eide gantser der tsu un zei tsu entfer an gebracht
have and assembly whole the to and them to answer an brought

זיי געוויזן די פֿרוכט פֿון לאַנד. כז און זיי האָבן אים דערציילט, און
un dertseilt im hobn zei un land fun frucht di gevizn zei
and told him have they and land of fruit the shown them

געזאָגט: מיר זיַינען געקומען אין דעם לאַנד ווּוהין דו האָסט אונדז
undz host du vuhin land dem in gekumen zainen mir gezogt
us have you where land the in having come are we said

געשיקט, און עס פֿליסט אויך מיט מילך און האָניק; און דאָס איז איר
ir iz dos un honik un milch mit oich flist es un geshikt
its is this and honey and milk with also flows it and sent

פֿרוכט. כח אָבער שטאַרק איז דאָס פֿאָלק וואָס זיצט אין לאַנד, און די
di un land in zitst vos folk dos iz shtark ober frucht
the and land in sit which people this is strong but fruit

שטעט זיַינען באַפֿעסטיקטע, גרויסע ביז גאָר , און אויך די קינדער
kinder di oich un gor biz groise bafestikte zainen shtet
children the also and utmost unto great fortified are cities

פֿון ענָק האָבן מיר דאָרטן געזען . כט עמָלֵק זיצט אין דָרום-לאַנד ,
dorem-land in zitst Amalek gezen dortn mir hobn Anakim fun
south land in sit Amalek seen there we have Anak of

און דער חִתּי , און דער יְבוּסי , און דער אֱמוֹרי, זיצן אין דעם
dem in zitsn Emori der un Yevusi der un Chitti der un
the in sit Emori the and Yevusi the and Chitti the and

געבערג , און דער כְּנַעֲני זיצט בייַם ים און בייַם ברעג
breg baim un yam baim zitst Kenaani der un geberg
bank at and the sea at sit Kena'ani the and mountain range

against the people; for they are chazak *(stronger)* than we. [32] And they spread an evil report of HaAretz which they had explored unto the Bnei Yisroel, saying, HaAretz, through which we have gone to explore it, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of a great stature. [33] And there we saw the Nephilim, the Bnei Anak, which come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.

יַרדן . [ל] האָט כָּלַבּ איינגעשטילט דאָס פֹּאָלק אַקעגן משהן , און ער
er un Mosheen akegn folk dos aingeshtilt Kalev hot Yarden
he and Moshe against people the silenced Kalev has Yarden

האָט געזאָגט: אַרויפֿגיין וועלן מיר אַרויפֿגיין, און מיר וועלן עס אַרבן ,
arben es veln mir un aroifgein mir veln aroifgein gezogt hot
inherit it will we and go up we will go up said has

ווואָרעם בייקומען וועלן מיר עס בייקומען . [לא] אָבער די מענטשן ווואָס
vos mentshn di ober baikumen es mir veln baikumen vorem
which men the but overcome it we will overcome because

זיינען אַרויפֿגעגאַנגען מיט אים, האָבן געזאָגט: מיר קענען נישט אַרויפֿגיין
aroifgein nisht kenen mir gezogt hobn im mit aroifgegangen zainen
go up not can we said have him with having gone up are

קעגן דעם פֹּאָלק , ווואָרעם ער איז שטאַרקער פֿון אונדז. [לב] און זיי
zei un undz fun shtarker iz er vorem folk dem kegen
they and us than stronger is it because people the against

האָבן אַרויסגעלאָזט אַ שלעכטן קלאַנג אויף דעם לאַנד ווואָס זיי האָבן
hobn zei vos land dem oif klang shlechtn a aroisgelozt hobn
have they which land the against rumor evil an let out have

עס אויסגעקוקט, ביי די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : דאָס לאַנד
land dos zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di bai oisgekukt es
land this say to so Yisroel of children the among scrutinized it

ווואָס מיר זיינען דורכגעגאַנגען דורך דעם, כּדי עס אויסצוקוקן,
oistsukukn es kedei dem durch durchgegangen zainen mir vos
spy out it so that this through gone through are we which

דאָס איז אַ לאַנד ווואָס עסט אויף אירע באַווויינער , און דאָס גאַנצע
gantse dos un bavoiner ire oif est vos land a iz dos
whole this and inhabitants its up devours which land a is this

פֹּאָלק , ווואָס מיר האָבן געזען דרינען , זיינען מענטשן פֿון גרויסן
groisn fun mentshn zainen drinen gezen hobn mir vos folk
great of men are therein seen have we which people

וווקס . [לג] און דאָרטן האָבן מיר געזען די נפֿילים , די זין פֿון ענָק
Anakim fun zin di nefilim di gezen mir hobn dortn un vuks
Anak of sons the Nephilim the seen we have there and stature

וואָס פֿון די נפֿילים ; און מיר זיינען געווען ווי היישעריקן
heisherikn vi geven zainen mir un nefilim di fun vos
locusts as having been are we and Nephilim the of which are

אין אונדזערע אויגן, און אַזוי זיינען מיר געווען אין זייערע אויגן.
oign zeyere in geven mir zainen azoi un oign undzere in
eyes their in having been we are so and eyes our in

14 And Kol HaEdah lifted up their voice, and cried; and HaAm wept that night. [2] And Kol Bnei Yisroel murmured against Moshe and against Aharon: and the Kol HaEdah said unto them, If only we had died in Eretz Mitzrayim! Or if only we had died in this midbar! [3] And why hath Hashem brought us unto this land,

יד

האָט די גאַנצע עדה אויפֿגעהויבן און אַרויסגעלאָזט זייער
zeyer aroisgelozt un oifgehoibn eide gantse di hot
their let out and lifted up assembly entire the has

קוֹל ; און דאָס פֹּאָלק האָט געווויינט אין יענער נאַכט. [ב] און אַלע
ale un nacht yener in geveint hot folk dos un kol
all and night that in weep did people the and voice

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געמורמלט אויף משהן און אויף
oif un Mosheen oif gemurmlt hobn Yisroel fun kinder
against and Moshe against murmured have Yisroel of children

אַהרֹנען , און די גאַנצע עדה האָט זיי געזאָגט: הלוואַי
halevay gezogt zei tsu hot eide gantse di un Aharonen
if only said them to has assembly entire the and Aaron

וואָלטן מיר געשטאָרבן אין לאַנד מִצרַיִם , אָדער הלוואַי וואָלטן
voltn halevay oder Mitsrayim land in geshtorbn mir voltn
would have if only or Egypt land in died we would have

מִיר געשטאָרבן אין דעם דאָזיקן מדבר ! [ג] און נאָך וואָס ברענגט אונדז
undz brengt vos noch un midber dozikn dem in geshtorbn mir
us bring what after and wilderness this the in died we

ה אין דעם דאָזיקן לאַנד, צו פַאלן דורכן שווערד, אונדזערע ווייַבער
vaiber undzere shverd durchn faln tsu land dozikn dem in Hashem
wives our sword by the fall to land this the in Hashem

און אונדזערע קליינע קינדער זאָלן ווערן צו רויב ? איז נישט בעסער
beser nisht iz roib tsu vern zoln kinder kleine undzere un
better not is plunder to become shall children small our and

פַאר אונדז זיך אומצוקערן קיין מִצרַיִם ? [ד] און זיי האָבן געזאָגט
gezogt hobn zei un Mitsrayim kein umtsukeren zich undz far
said have they and Egypt to to return self us for

איינער צום אַנדערן: לאָמיר מאַכן אַ הויפטמאַן, און זיך אומקערן קיין
kein umkeren zich un hoiptman a machn lomir andern tsum einer
to return self and head man a make let us another to one

מִצרַיִם . [ה] זיינען משה און אַהרן געפאַלן אויף זייער פנים פַאר
far ponem zeyer oif gefaln Aharon un Moshe zainen Mitsrayim
before faces their on fell Aaron and Moshe are Egypt

דער גאַנצער אײַנזאַמלונג פון דער עדה פון די קינדער פון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di fun eide der fun ainzamlung gantser der
Yisroel of children the of assembly the of gathering whole the

[ו] און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פון נון , און כָּלֵב דער זון פון יפֻנֶּהן ,
Yefunehn fun zun der Kalev un Nun fun zun der Yehoshua un
Yephunneh of son the Kalev and Nun of son the Yehoshua and

פון די וואָס האָבן אויסגעקוקט דאָס לאַנד, האָבן צעריסן זייערע קליידער ,
kleider zeyere tserisn hobn land dos oisgekukt hobn vos di fun
garments their torn have land this scrutinized have which the of

[ז] און האָבן געזאָגט צו דער גאַנצער עדה פון די קינדער פון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di fun eide gantser der tsu gezogt hobn un
Yisroel of children the of assembly whole the to said have and

אַזוי צו זאָגן: דאָס לאַנד, וואָס מיר זיינען דורכגעגאַנגען דורך
durch durchgegangen zainen mir vos land dos zogn tsu azoi
through passed through are we which land this say to so

דעם , כדי עס אויסצוקוקן, דאָס לאַנד איז זייער זייער גוט . [ח] אויב
oib gut zeyer zeyer iz land dos oistsukukn es kedei dem
if good very very is land this to spy out it so that the one

ה באַגערט אונדז, וועט ער אונדז ברענגען אין דעם דאָזיקן לאַנד, און
un land dozikn dem in brengen undz er vet undz bagert Hashem
and land this the in bring us he will us pleased Hashem

וועט עס אונדז געבן – אַ לאַנד וואָס זי פליסט מיט מילך און האָניק.
honik un milch mit flist zi vos land a gebn undz es vet
honey and milk with flows it which land a give us it will

[ט] איר זאָלט נאָר נישט ווידערשפעניקן אָן ה , און נישט מורא
moire nisht un Hashem on vidershpenikn nisht nor zolt ir
fear not and Hashem on rebel not only shall you

האָבן פַאר דעם פַאלק פון לאַנד, וואָרעם אונדזער ברויט זיינען זיי ;
zei zainen broit undzer vorem land fun folk dem far hobn
they are bread our because land of people the before have

זייער שאָטן האָט זיך אָפגעטאָן פון זיי , און ג-ט איז מיט אונדז; איר
ir undz mit iz G-t un zei fun opgeton zich hot shotn zeyer
you us with is G-d and them from done self has shade their

זאָלט נישט מורא האָבן פַאר זיי . [י] האָט די גאַנצע עדה געזאָגט,
gezogt eide gantse di hot zei far hobn moire nisht zolt
said assembly entire the has them before have fear not shall

to fall by the cherev, that nasheinu *(our wives)* and our children should be as plunder? Were it not better for us to go back unto Mitzrayim? [4] And they said one to another, Let us make a Rosh *(Leader)*, and let us go back unto Mitzrayim. [5] Then Moshe and Aharon fell on their faces before Kol Kehal Adat Bnei Yisroel. [6] And Yehoshua ben Nun, and Kalev ben Yephunneh, which were of them that explored HaAretz, tore their clothes: [7] And they spoke unto Kol Adat Bnei Yisroel, saying, HaAretz, which we passed through to explore it, is a tovah haaretz me'od me'od. [8] If Hashem delight in us, then He will bring us into this land, and give it us; a land zavat cholov udevash.

[9] Only rebel not ye against Hashem, neither fear ye the Am HaAretz; for they are lachmeinu *(our bread)*: their protection is departed from them, and Hashem is with us: fear them not. [10] But Kol HaEdah talked of stoning them with avanim. And the Kavod Hashem

appeared in the Ohel Mo'ed before Kol Bnei Yisroel.

[11] And Hashem said unto Moshe, How long will this people treat Me with contempt? And how long will it be until they believe in Me, for all the otot which I have performed among them? [12] I will strike them down with dever *(pestilence)*, and disinherit them, and will make of thee a greater nation and mightier than they. [13] And Moshe said unto Hashem, Then the Egyptians shall hear it, (for Thou broughtest up this people in Thy ko'ach *might* from among them;) [14] And they will tell it to the inhabitants of this land; for they have heard that Thou Hashem art among this people, that Thou Hashem art seen eye to eye, and that Thy Anan standeth over them, and that Thou goest before them, by day in an Ammud Anan, and in an Ammud Eish by night. [15] Now if Thou shalt kill all this people as one man, then the Goyim which have heard the fame of Thee will speak, saying, [16] Because Hashem was not able to bring this people into HaAretz which He promised them by oath, therefore He hath slaughtered *(shachat)* them in the midbar. [17] And now,

מע זאָל זיי פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער; אָבער די פּראַכט פֿון ה
Hashem fun pracht di ober shteiner mit farvorfen zei zol me
Hashem of glory the but stones with cast away them shall one

האָט זיך באַוויזן אין אוֹהל-מוֹעד צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder ale tsu ohel-moed in bavizn zich hot
Yisroel of children all to Tent of Meeting in appeared self has

יא און ה האָט געזאָגט צו משהן : ביז וואַנען וועט דאָס דאָזיקע
dozike dos vet vanen biz Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
this the will when until Moshe to said has Hashem and

פֿאָלק מיך לעסטערן? און ביז וואַנען וועלן זיי נישט גלויבן אין מיר,
mir in gloibn nisht zei veln vanen biz un lestern mich folk
me in believe not they will when until and profane me people

יב ביי אַל די צייכנס וואָס איך האָב געמאַכט צווישן אים? איך וועל אים
im vel ich im tsvishn gemacht hob ich vos tseichns di al bai
it will I it among made have I which signs the all with

שלאָגן מיט פּעסט , און וועל אים אויסראָטן, און וועל דיך מאַכן
machn dich vel un oisrotn im vel un pest mit shlogn
make you(SG) will and eradicate it will and pestilence with strike

פֿאַר אַ פֿאָלק גרעסער און מאַכטיקער פֿון אים. יג האָט משה געזאָגט צו
tsu gezogt Moshe hot im fun machtiker un greser folk a far
to said Moshe has it than mightier and greater people a for

ה : אַז די מִצרַיִם וועלן הערן – וואָרעם דו האָסט דאָך
doch host du vorem hern veln Mitsrayim di az Hashem
indeed have you because hear will Egyptians the when Hashem

אויפֿגעבראַכט מיט דיין שטאַרקייט דאָס דאָזיקע פֿאָלק פֿון צווישן
tsvishn fun folk dozike dos shtarkeit dain mit oifgebracht
among from people this the strength your with brought up

זיי – יד וועלן זיי זאָגן צו די באַווויינער פֿון דעם דאָזיקן לאַנד, וואָס
vos land dozikn dem fun bavoiner di tsu zogn zei veln zei
which land this the of inhabitants the to tell they will them

האָבן געהערט אַז דו , ה , ביסט צווישן דעם דאָזיקן פֿאָלק ;
folk dozikn dem tsvishn bist Hashem du az gehert hobn
people this the among are Hashem you that heard have

וואָרעם אויג אין אויג ביסט דו , ה , געזען געוואָרן , און דיין
dain un gevorn gezen Hashem du bist oig in oig vorem
your and having become seen Hashem you are eye in eye because

וואָלקן שטייט איבער זיי , און אין אַ וואָלקנזייל גייסטו זיי
zei geistu volknzail a in un zei iber shteit volken
them are you going pillar of cloud a in and them over stands cloud

פֿאַרויס ביי טאָג, און אין אַ פֿייַערזייל ביי נאַכט – טו איז, אַז דו וועסט
vest du az iz nacht bai faierzail a in un tog bai farois
will you if is night by fire a in and day by ahead of

טייטן דאָס דאָזיקע פֿאָלק אַזוי ווי איין מאַן, אַזוי וועלן זאָגן די אומות
umes di zogn veln azoi man ein vi azoi folk dozike dos teitn
peoples the say will thus man one as so people this the kill

וואָס האָבן געהערט דיין הערונג , אַזוי צו זאָגן : טז ווייל ה איז
iz Hashem vail zogn tsu azoi herung dain gehert hobn vos
is Hashem because say to so hearing your heard have which

נישט ביכולת צו ברענגען דאָס דאָזיקע פֿאָלק אין דעם לאַנד וואָס
vos land dem in folk dozike dos brengen tsu bichoiles nisht
which land the in people this the bring to be able to not

. מדבר אין אויסגעשאָכטן זיי האָט ער , אויפֿגעשוואָרן זיי ער האָט
midber in oisgeshochtn zei er hot tsugeshvorn zei hot er
wilderness in slaughtered them he has sworn to them has he

יז דערום זאָל אַצונד גרויס זיין, איך בעט דיך, דער כֹּוח
koiech der dich bet ich zain grois atsund zol derum
strength the you(SG) entreat I be great now let therefore

יח ה׳ פֿון אֲדֹנָי לויט ווי דו האָסט גערעדט, אַזוי צו זאָגן:
Hashem zogn tsu azoi geredt host du vi loit Adonoi fun
Hashem say to so spoken have you as according Adonoi of

איז איינגעהאַלטן אין צאָרן און רייך אין גענאָד, ער פֿאַרטראָגט זינד און
un zind fartrogt er genod in raich un tsorn in aingehaltn iz
and sin forgives he grace in rich and anger in held in is

פֿאַרברעכן, נאָר שענקען שענקט ער נישט; ער רעכנט זיך פֿאַר
far zich rechnt er nisht er shenkt shenken nor farbrechn
for self reckons he not he pardons pardoning but transgressions

די זינד פֿון די פֿאָטערס מיט די קינדער, מיטן דריטן און מיטן פֿירטן
firtn mitn un dritn mitn kinder di mit foters di fun zind di
fourth with and third with children the with fathers the of sin the

דור. יט פֿאַרגיב, איך בעט דיך, די זינד פֿון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun zind di dich bet ich fargib dor
this the of sin the you(SG) entreat I forgive generation

פֿאָלק, לויט דער גרויסקייט פֿון דיין חֶסֶד, און אַזוי ווי דו
du vi azoi un chesed dain fun groiskeit der loit folk
you as just and kindness your of greatness the according to people

האָסט פֿאַרגעבן דעם דאָזיקן פֿאָלק פֿון מִצרַיִם און ביז אַהער.
aher biz un Mitsrayim fun folk dozikn dem fargebn host
here until and Egypt from people this the forgiven have

כ האָט ה׳ געזאָגט: איך האָב פֿאַרגעבן אַזוי ווי דיין וואָרט. כא אָבער
ober vort dain vi azoi fargebn hob ich gezogt Hashem hot
but word your as so forgiven have I said Hashem has

אַזוי ווי איך לעב, און די פּראַכט פֿון ה׳ איז פֿול די גאַנצע ערד,
erd gantse di ful iz Hashem fun pracht di un leb ich vi azoi
earth whole the full is Hashem of glory the and live I as so

כב אַז די אַלע מענטשן וואָס האָבן געזען מיין פּראַכט און מיינע
maine un pracht main gezen hobn vos mentshn ale di az
my and glory my seen have which men all the when

צייכנס, וואָס איך האָב באַוויזן אין מִצרַיִם און אין מדבר, און
un midber in un Mitsrayim in bavizn hob ich vos tseichns
and wilderness in and Egypt in shown have I which signs

פֿון דעסטוועגן האָבן זיי מיך געפּרוווט שוין צען מאָל,
mol tsen shoin gepruvet mich zei hobn destvegn fun
times ten already tested me them have because of that from

און נישט צוגעהערט צו מיין קול, כג אויב זיי וועלן זען דאָס לאַנד,
land dos zen veln zei oib kol main tsu tsugehert nisht un
land this see will they if voice my to paid heed not and

וואָס איך האָב צוגעשוואָרן זייערע עלטערן! יאָ, אַלע וואָס האָבן מיך
mich hobn vos ale yo eltern zeyere tsugeshvorn hob ich vos
me have which all yes fathers to their sworn have I which

געלעסטערט, וועלן עס נישט אָנזען. כד נאָר מיין קנעכט כָּלֵב, וויל
vail Kalev knecht main nor onzen nisht es veln gelestert
because Kalev servant my but see not it will blasphemed

אין אים איז געווען אַן אַנדערר גייסט, און ער איז געגאַנגען געטרייַ
getrai gegangen iz er un gaist ander an geven iz im in
faithful having gone is he and spirit other an having been is him in

נאָך מיר, אים וועל איך ברענגען אין דעם לאַנד, וואָס איז אַהין
ahin iz er vos land dem in brengen ich vel im mir noch
there is he which land the in bring I will him me after

I beseech thee, let the Ko'ach Adonoi be great, according as Thou hast spoken, saying, 18 Hashem is slow of anger, and of rav chesed, forgiving avon and peysha, and by no means exonerating the guilty, visiting the avon of the avot upon the banim unto the third and fourth generation. 19 Selach *(forgive!)*, I beseech thee, the avon of this people according unto the greatness of Thy chesed, just as Thou hast forgiven this people, from Mitzrayim even until now.

20 And Hashem said, I have pardoned according to thy word: 21 But as surely as I live, Kol HaAretz *(all the Earth)* shall be filled with the Kavod Hashem. 22 Because all those men which have seen My kavod, and My otot *(miraculous signs)*, which I performed in Mitzrayim and in the midbar, and have tested Me now these ten times, and have not paid heed to My voice; 23 Surely they shall not see HaAretz which I swore unto their avot, neither shall any of them that treated Me with contempt see it: 24 But Avdi Kalev, because he hath a ruach acheret in him, and hath followed after Me fully, him will I bring into HaAretz whereinto he went; and his zera shall

inherit it. [25] (Now the Amaleki and the Kena'ani dwelt in the valley.) Tomorrow turn and get you into the midbar by the way of the Yam Suf.

[26] And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon, saying, [27] How long shall I bear with this Edah Hara'ah, which murmur against Me? I have heard the murmurings of the Bnei Yisroel, which they murmur against Me. [28] Say unto them, As truly as I live, saith Hashem, as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you: [29] Your corpses shall fall in this midbar; and all that were numbered of you, according to your entire mispar *(number, census)*, from twenty years old and upward which have murmured against Me. [30] Not one of you shall come into HaAretz, concerning which I swore to make you dwell therein, except for Kalev ben Yephunneh, and Yehoshua ben Nun. [31] But your little ones, which ye said would be plunder, them will I bring in, and they shall know HaAretz which ye have rejected. [32] But as for you, your corpses, they shall fall in this midbar. [33] And your banim shall wander in the midbar arba'im shanah, and bear your whoredoms, until the last of your corpses lies in the midbar.

געגאַנגען , און צו זײַן זאָמען וועט ער עס לאָזן בירושה .
gegangen and to let zomen zain tsu un es er vet lozn beyerushe
having gone and to his seed let it he will as an inheritance

כה דער עֲמָלֵקי און דער כְּנַעֲנִי זיצן אין טאָל ; מאָרגן קערט אײַך
aich kert morgn tal in zitsn Kenaani der un Amaleki der
you turn next day valley of in sit Kena'ani the and Amaleki the

אום , און ציט אײַך צום מדבר אויפֿן וועג צום ים-סוף .
um un tsit aich tsum midber oifn veg tsum Yam-Suf
and down and advance you to the wilderness to way by Yam Suf

כו און ה האָט געredt צו משהן און צו אַהרֹנען , אַזוי
azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

צו זאָגן : כז ביז וואַנען נאָך לאָזן די דאָזיקע בייזע עדה וואָס
vos eide beize dozike di lozn noch vanen biz zogn tsu
which assembly evil this the let after when until say to

מורמלען אַקעגן מיר? איך האָב געהערט די מורמלערײַען פֿון די
di fun murmleraien di gehert hob ich mir akegn murmlen
the of murmurings the heard have I me against murmur

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס זיי מורמלען אַקעגן מיר. כח זאָג צו זיי :
zei tsu zog mir akegn murmlen zei vos Yisroel fun kinder
them to say me against murmur they which Yisroel of children

אַזוי ווי איך לעב, זאָגט ה , אויב נישט ווי איר האָט געredt אין
in geredt hot ir vi nisht oib Hashem zogt leb ich vi azoi
in spoken have you as not if Hashem declares live I as so

מײַנע אויערן, אַזוי וועל איך טאָן צו אײַך! כט אין דעם דאָזיקן מדבר
midber dozikn dem in aich tsu ton ich vel azoi oiern maine
wilderness this the in you to do I will so ears my

וועלן פֿאַלן אײַערע פּגרים , און אַלע אײַערע געצײלטע , לויט
loit getseilte aiere ale un pegorim aiere faln veln
according to numbered your all and dead bodies your fall will

אײַער גאַנצער צאָל , פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , ווײַל
vail hecher un alt yor tsvantsik fun tsol gantser aier
because upward and old years twenty from number entire your

איר האָט געמורמלט אַקעגן מיר. ל איר וועט נישט קומען אין דעם לאַנד
land dem in kumen nisht vet ir mir akegn gemurmlt hot ir
land the in come not will you me against murmured have you

וואָס איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט אײַך צו מאַכן רוען דרינען,
drinen ruen machn tsu aich hant main oifgehoibn hob ich vos
in it rest make to you hand my lifted up have I which

אַחוץ כָּלֵבֿ דער זון פֿון יְפֻנֶּה , און יְהוֹשֻׁעַ דער זון
zun der Yehoshua un Yefunehn fun zun der Kalev achuts
son the Yehoshua and Yephunneh of son the Kalev aside from

פֿון נון . לא און אײַערע קליינע קינדער וואָס איר האָט געזאָגט, זיי
zei gezogt hot ir vos kinder kleine aiere un Nun fun
they said have you which children small your and Nun of

וועלן זײַן צו רויב , זיי וועל איך ברענגען אַהין , און זיי וועלן
veln zei un ahin brengen ich vel zei roib tsu zain veln
will they and there bring I will them plunder to be would

דערקענען דאָס לאַנד, וואָס איר האָט פֿאַראַכט. לב אָבער איר – אײַערע
aiere ir ober faracht hot ir vos land dos derkenen
your you but scorned have you which land this known

פּגרים וועלן פֿאַלן אין דעם דאָזיקן מדבר . לג און אײַערע קינדער
kinder aiere un midber dozikn dem in faln veln pegorim
children your and wilderness this the in fall will dead bodies

וועלן אומוואַנדערן אין מדבר פֿערציק יאָר , און וועלן ליידן פֿאַר
far laidn veln un yor fertsik midber in umvandern veln
for suffer will and years forty wilderness in wander will

אייַערע אָפּקערונגען , ביז אייַערע פּגרים וועלן פֿאַרלענדט ווערן
vern farlendt veln pegorim aiere biz opkerungen aiere
become destroyed will dead bodies your until unfaithfulness your

אין מדבר . לד לויט דער צאָל פֿון די טעג וואָס איר
ir vos teg di fun tsol der loit midber in
you which days the of number of the according wilderness in

האָט אויסגעקוקט דאָס לאַנד – פֿערציק טעג , פֿאַר אַ טאָג אַ יאָר , פֿאַר אַ
a far yor a tog a far teg fertsik land dos oisgekukt hot
a for year a day a for days forty land this scrutinized have

טאָג אַ יאָר , וועט איר טראָגן אייַערע זינד , פֿערציק יאָר ; און איר וועט
vet ir un yor fertsik zind aiere trogn ir vet yor a tog
will you and years forty sin your bear you will year a day

דערשפּירן מיין אומגענאָד. לה איך, ה האָב גערעדט; אויב איך וועל
vel ich oib geredt hob Hashem ich umgenod main dershpirn
will I if spoken have Hashem I disfavor my feel

דאָס נישט טאָן צו דער דאָזיקער גאַנצער בייזער עדה , וואָס האָט זיך
zich hot vos eide beizer gantser doziker der tsu ton nisht dos
self has which assembly evil entire this the to do not this

אייַנגעזאַמלט אַקעגן מיר! אין דעם דאָזיקן מדבר וועלן זיי פֿאַרלענדט
farlendt zei veln midber dozikn dem in mir akegn aingezamlt
destroyed they will wilderness this the in me against gathered

ווערן , און דאָ וועלן זיי שטאַרבן.
shtarbn zei veln do un vern
die they will here and become

לו און די מענטשן וואָס משה האָט געשיקט אויסקוקן דאָס לאַנד,
land dos oiskukn geshikt hot Moshe vos mentshn di un
land this scrutinize sent has Moshe which men the and

און זיי זיַינען צוריקגעקומען און האָבן געמאַכט מורמלען אַקעגן אים
im akegn murmlen gemacht hobn un tsurikgekumen zainen zei un
him against murmur made have and came back to are they and

די גאַנצע עדה , מיט אַרויסלאָזן אַ שלעכטן קלאַנג אויפֿן לאַנד
land oifn klang shlechtn a aroislozn mit eide gantse di
land on the rumor evil an let out with congregation whole the

– לז די מענטשן וואָס האָבן אַרויסגעלאָזט דעם שלעכטן קלאַנג אויפֿן
oifn klang shlechtn dem aroisgelozt hobn vos mentshn di
on rumor evil the let out have which men the

לאַנד, זיַינען געשטאָרבן אין אַ מגפּה פֿאַר ה . לח נאָר יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua nor Hashem far mageyfe a in geshtorbn zainen land
Yehoshua but Hashem before plague a in died are land

דער זון פֿון נון , און כָּלֵבֿ דער זון יפֿוּנֶה , זיַינען געבליבן
geblibn zainen Yefunehn fun zun der Kalev un Nun fun zun der
remained are Yephunneh of son the Kalev and Nun of son the

לעבן פֿון יענע מענטשן , וואָס זיַינען געגאַנגען אויסקוקן דאָס לאַנד.
land dos oiskukn gegangen zainen vos mentshn yene fun lebn
land this scrutinize having gone are which men those of alive

לט און משה האָט גערעדט די דאָזיקע וווערטער צו אַלע קינדער פֿון
fun kinder ale tsu verter dozike di geredt hot Moshe un
of children all unto words this the spoken has Moshe and

יִשׂרָאֵל, און דאָס פֿאָלק האָט זייער געטרויערט. מ און זיי האָבן
hobn zei un getroiert zeyer hot folk dos un Yisroel
have they and mourned very much has people this and Yisroel

34 After the number of the days in which ye explored HaAretz, even arba'im, each day for a year, shall ye bear your iniquities, even arba'im shanah, and ye shall know My Tenu'a *(Opposition)*. 35 I, Hashem, have spoken, I will surely do it unto this Kol HaEdah, that are gathered together against Me: in this midbar they shall come to an end, and there they shall die.

36 And the anashim, which Moshe sent to spy out the land, who returned, and made Kol HaEdah to murmur against him, the ones spreading a dibbah *(bad report, slander)* about HaAretz, 37 Even those anashim that did bring up the evil report of HaAretz, died by the maggefah before Hashem. 38 But Yehoshua ben Nun, and Kalev ben Yephunneh survived of the anashim that went to explore HaAretz.

39 And Moshe told these sayings unto Kol Bnei Yisroel: and HaAm mourned greatly. 40 And they rose up early in the

boker, and went up into the height of the hill country, saying, Behold, we are here, and will go up unto the place which Hashem hath promised: for we have sinned. 41 And Moshe said, Why now do ye transgress the utterance of Hashem? This will not succeed. 42 Go not up, for Hashem is not among you; that ye be not struck down before your enemies. 43 For the Amaleki and the Kena'ani are there before you, and ye shall fall by the cherev: because ye are turned away from Hashem, therefore Hashem will not be with you.

זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן
oifn aroifgegangen zainen un peire der in gefedert zich
on having gone up are and morning the in rose up early self

שפּיץ באַרג , אַזוי צו זאָגן : אָט זיַינען מיר, און מיר וועלן
veln mir un mir zainen ot zogn tsu azoi barg shpits
will we and we are behold say to so hill country top

אַרויפֿגיין צו דעם אָרט וואָס ה האָט געזאָגט; וואָרעם מיר האָבן
hobn mir vorem gezogt hot Hashem vos ort dem tsu aroifgein
have we for said has Hashem which place the to go up

געזינדיקט. מא האָט משה געזאָגט: נאָך וואָס דען טרעט איר איבער דעם
dem iber ir tret den vos noch gezogt Moshe hot gezindikt
the over you tread then what after said Moshe has sinned

באַפֿעל פֿון ה , אַז דאָס וועט נישט באַגליקן? מב איר זאָלט נישט
nisht zolt ir baglikn nisht vet dos az Hashem fun bafel
not shall you succeed not will this that Hashem of order

אַרויפֿגיין, אַז ה איז נישט צווישן אייַך, כדי איר זאָלט נישט
nisht zolt ir kedei aich tsvishn nisht iz Hashem az aroifgein
not shall you so that you among not is Hashem that go up

געשלאָגן ווערן פֿאַר אייַערע . מג וואָרעם דער עמָלֵקי און
un Amaleki der vorem faint aiere far vern geshlogn
and Amaleki the for enemies your before become struck down

דער כנַעֲני זיַינען דאָרטן פֿאַר אייַך, און איר וועט פֿאַלן דורכן
durchn faln vet ir un aich far dortn zainen Kenaani der
by the fall will you and you before there are Kena'ani the

שווערד; וואָרעם אַזוי ווי איר האָט אייַך אָפּגעקערט פֿון הינטער ה ,
Hashem hinter fun opgekert aich hot ir vi azoi vorem shverd
Hashem behind of turned aside you have you as so because sword

וועט ג-ט נישט זיַין מיט אייַך.
aich mit zain nisht G-t vet
you with be not G-d will

44 But they presumed to go up unto the ridge of the mountain: nevertheless the Aron Brit Hashem, and Moshe, departed not out of the machaneh.

מד אָבער זיי האָבן זיך דערוועגט אַרויפֿצוגיין אויפֿן שפּיץ באַרג ;
barg shpits oifn aroiftsugein dervegt zich hobn zei ober
mountain top on go up dare self have they but

נאָר דער אָרון פֿון הס ברית און משה האָבן זיך נישט גערירט
gerirt nisht zich hobn Moshe un bris Hashems fun oren der nor
moved not self have Moshe and covenant Hashem's of aron the but

פֿון לאַגער.
lager fun
camp from

45 Then the Amaleki came down, and the Kena'ani which dwelt in that hill country, and struck them down, and put them to rout, even unto Chormah.

מה און דער עמָלֵקי און דער כנַעֲני , וואָס זיַינען געזעסן אויף
oif gezesn zainen vos Kenaani der un Amaleki der un
on settled are which Kena'ani the and Amaleki the and

יענעם באַרג , האָבן אַראָפּגענידערט, און האָבן זיי געשלאָגן און
un geshlogn zei hobn un aropgenidert hobn barg yenem
and struck down them have and gone down have mountain that

זיי צעקלאַפּט ביז חָרמָה .
Chormah biz tseklapt zei
Chormah unto defeated them

15 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When ye be enter

טו און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ב רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolst un Yisroel fun kinder di tsu
them to say you(SG) shall and Yisroel of children the to

into Eretz Moshevoteichem *(Land of your Homes)*, which I give unto you, [3] And will make an offering by eish unto Hashem, an olah or a zevach in performing a neder, or in a nedavah or in your mo'adim, to make a re'ach nichoach unto Hashem, of the herd or of the flock; [4] Then shall he that offereth his korban unto Hashem bring a minchah of a tenth ephah of flour mixed with the fourth part of a hin of shemen. [5] And the fourth part of a hin of yayin for a nesekh shalt thou prepare with the olah *(burnt offering)* or zevach, for one keves *(lamb)*. [6] Or for a ram, thou shalt prepare for a minchah two-tenths ephah of flour mixed with the third part of a hin of shemen. [7] And for a nesekh thou shalt offer the third part of an hin of yayin, for a re'ach nichoach unto Hashem. [8] And when thou preparest a bull for an olah *(burnt offering)*, or for a zevach in fulfilling a vow, or shelamim unto Hashem: [9] Then shall he bring with a bull a minchah of three-tenths ephah of flour mixed with half a hin of shemen. [10] And thou shalt bring for a nesekh half a hin of yayin, for an offering made by eish, a re'ach nichoach unto Hashem. [11] Thus shall it be done for one bull, or for one ram, or for a seh from the lambs, or from the goats.

אַז איר וועט קומען אין דעם לאַנד פֿון אייער באַזעצונג וואָס
vos bazetsung aier fun land dem in kumen vet ir az
which occupying your of land the in come will you when

איך גיב אײַך, [ג] און איר וועט מאַכן אַ פֿײַעראָפּפֿער צו ה׳,
Hashem tsu faieropfer a machn vet ir un aich gib ich
Hashem unto offering by fire a make will you and you give I

אַ בראַנדאָפּפֿער אָדער אַ שלאַכטאָפּפֿער, לויט אַ קלאָר
klor a loit shlachtopfer a oder brandopfer a
clear a according to slaughter sacrifice a or olah a

אַרויסגערעדטן נדר, אָדער וויִ אַ פֿרײַוויליקע נדבֿות, אין אָדער
in oder nedoves fraivilike a vi oder neyder aroisgeredtn
in or freewill offerings freewill a as or vow articulated

אײַערע יום-טובֿים, כּדי צו מאַכן אַ געשמאַקן ריח צו
tsu reyech geshmakn a machn tsu kedei yom-tuvim aiere
to aroma soothing a make to so that appointed festivals your

ה׳, פֿון רינדער אָדער פֿון שאָף, [ד] זאָל דער וואָס ברענגט
brengt vos der zol shof fun oder rinder fun Hashem
brings which the one shall sheep of or cattle of Hashem

זײַן קרבּן צו ה׳, ברענגען אַ שפּײַזאָפּפֿער פֿון אַ צענטל אֵיפֿה
eife tsentl a fun shpaizopfer a brengen Hashem tsu korben zain
ephah tenth a of minchah a bring Hashem to korban his

זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אַ פֿערטל הין אייל; [ה] און ווײַן פֿאַר אַ
a far vain un eil hin fertl a mit farmisht zemelmel
a for wine and oil hin one-fourth a with mixed fine flour

גיסאָפּפֿער, אַ פֿערטל הין, זאָלסטו מאַכן מיטן בראַנדאָפּפֿער
brandopfer mitn machn zolstu hin fertl a gisopfer
olah with make shall you hin one-fourth a drink offering

אָדער צום שלאַכטאָפּפֿער, פֿאַר איטלעכן שעפּס. [ו] אויב צו אַ ווידער,
vider a tsu oib sheps itlechn far shlachtopfer tsum oder
ram a to if sheep each for slaughter sacrifice to the or

זאָלסטו מאַכן אַ שפּײַזאָפּפֿער פֿון צוויי צענטל זעמלמעל פֿאַרמישט מיט
mit farmisht zemelmel tsentl tsvei fun shpaizopfer a machn zolstu
with mixed fine flour tenth two of minchah a make shall you

אייל אַ דריטל הין; [ז] און ווײַן פֿאַר אַ גיסאָפּפֿער, אַ דריטל הין,
hin dritel a gisopfer a far vain un hin dritel a eil
hin one-third a drink offering a for wine and hin one-third a oil

זאָלסטו ברענגען פֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה׳. [ח] אַז און
az un Hashem tsu reyech geshmakn a far brengen zolstu
when and Hashem to aroma soothing a for bring shall you

וועסט מאַכן אַ יונג רינד פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער אָדער
oder brandopfer a far rind yung a machn vest du
or olah an for head of cattle young a make will you

אַ שלאַכטאָפּפֿער, לויט אַ קלאָר אַרויסגערעדטן נדר, אָדער
oder neyder aroisgeredtn klor a loit shlachtopfer a
or vow articulated clear a according slaughter sacrifice a

פֿאַר אַ פֿרידאָפּפֿער צו ה׳, [ט] זאָל מען ברענגען מיטן יונגן
yungn mitn brengen men zol Hashem tsu fridopfer a far
young with bring one shall Hashem to peace offering a for

רינד אַ שפּײַזאָפּפֿער פֿון דריי צענטל זעמלמעל פֿאַרמישט מיט
mit farmisht zemelmel tsentl drai fun shpaizopfer a rind
with mixed fine flour tenth three of minchah a head of cattle

אייל אַ האַלבן הין; [י] און ווײַן זאָלסטו ברענגען פֿאַר אַ גיסאָפּפֿער
gisopfer a far brengen zolstu vain un hin halbn a eil
drink offering a for bring shall you wine and hin half a oil

אַ האַלבן הין, אַ פַּייעראָפּפֿער פַּאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה .
Hashem tsu reyech geshmakn a far faieropfer a hin halbn a
Hashem to aroma soothing a for offering by fire a hin half a

יא אַזוי זאָל געטאָן ווערן צו איטלעכן אָקס, אָדער צו איטלעכן ווידער,
vider itlechn tsu oder oks itlechn tsu vern geton zol azoi
ram each to or bull each to become done shall so

אָדער צו אַ לאַם פֿון שעפּסן אָדער פֿון ציגן . יב ווי נאָך דער צאָל
tsol der noch vi tsign fun oder shepsn fun lam a tsu oder
number the after as goats of or sheep of lamb a to or

לויט ; אַזוי זאָלט איר טאָן צו איטלעכן, וואָס
loit itlechn tsu ton ir zolt azoi machn vet ir vos
according to each to do you shall so make will you which

זייער צאָל . יג יעטוועדער איינגעבאָרענער זאָל אַזוי מאַכן די דאָזיקע,
dozike di machn azoi zol aingeborener yetveder tsol zeyer
this the make so shall native born every number their

בייַ ברענגען אַ פַּייעראָפּפֿער פַּאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה .
Hashem tsu reyech geshmakn a far faieropfer a brengen baim
Hashem to aroma soothing a for offering by fire a bringing at

יד און אַז בייַ אייַך ווערט זיך אויפֿהאַלטן אַ פֿרעמדער, אָדער ווער נאָר עס
es nor ver oder fremder a oifhaltn zich vet aich bai az un
it ever who or foreigner a hold back self will you with if and

ווערט זיין צווישן אייַך, אין אייַערע דור-דורות , און ער ווערט
vet er un dor-doires aiere in aich tsvishn zain vet
will he and throughout generations your in you among be will

מאַכן אַ פַּייעראָפּפֿער פַּאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה , זאָל ער
er zol Hashem tsu reyech geshmakn a far faieropfer a machn
he shall Hashem to aroma soothing a for offering by fire a make

טאָן אַזוי ווי איר טוט. טו קהל ! איין געזעץ זאָל זיין פַּאַר אייַך און
un aich far zain zol gezets ein kahal tut ir vi azoi ton
and you for be shall law one congregation do you as so do

פַּאַר דעם פֿרעמדן וואָס האַלט זיך אויף, אַן אייביק געזעץ אויף אייַערע
aiere oif gezets eibik an oif zich halt vos fremdn dem far
your on law eternal an on self hold which foreigner the for

דור-דורות ; ווי איר, אַזוי זאָל זיין דער פֿרעמדער פַּאַר
dor-doires vi ir azoi zol zain der fremder far
throughout generations as you so shall be the foreigner before

ה . טז איין תּורה און איין דין זאָל זיין פַּאַר אייַך און פַּאַר
Hashem ein toyre un ein din zol zain far aich far un
Hashem one instruction and one law shall be for you for and

דעם פֿרעמדן וואָס האַלט זיך אויף בייַ אייַך.
dem fremdn vos halt zich oif bai aich
the foreigner which hold self on with you

יז און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן: יח רעד צו
un Hashem hot geredt tsu Mosheen azoi tsu zogn red tsu
and Hashem has spoken to Moshe so say to speak to

די קינדער פֿון ישׂראֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז איר
di kinder fun Yisroel un zolst zogn tsu zei az ir
the children of Yisroel and shall you(SG) say to them when you

קומט אין דעם לאַנד וואָס איך ברענג אייַך אַהין , יט איז, אַז איר עסט
kumt in dem land the which I bring aich ahin iz az ir est
come in the land which I bring you there is when you eat

פֿון דעם ברויט פֿון לאַנד, זאָלט איר אָפּשיידן אַן
fun dem broit fun land zolt ir an opsheiden an opsheidung
of the bread of land shall you an set apart an portion of separation

12 According to the number that ye shall prepare, so shall ye do to every one according to their mispar. 13 All that are native-born shall do these things after this manner, in offering an offering made by eish, of a re'ach nichoach unto Hashem. 14 And if a ger stays temporarily with you, or whosoever be among you in your dorot, and will offer an offering made by eish, of a re'ach nichoach unto Hashem; as ye do, so he shall do. 15 One chukkah shall be both for you of the Kahal, and also for the ger that sojourneth with you, a chukkat olam in your dorot; as ye are, so shall the ger be before Hashem. 16 One torah and one mishpat shall be for you, and for the ger that sojourneth with you.

17 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 18 Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When ye come into HaAretz whither I bring you, 19 Then it shall be, that, when ye eat of the lechem HaAretz, ye shall offer up a terumah unto Hashem. 20 Ye shall offer

up a challah *(loaf, cake)* of the first of your kneading for a terumah; as ye do the terumat goren *(gift of the threshing floor)*, so shall ye set it aside. [21] Of the first of your kneading ye shall give unto Hashem a terumah in your dorot.

[22] And if ye have sinned unintentionally, and not observed all these mitzvot, which Hashem hath spoken unto Moshe, [23] Even all that Hashem hath commanded you by the hand of Moshe, from the day that Hashem commanded Moshe, and henceforward among your dorot; [24] Then it shall be, if it be committed by ignorance without the knowledge of HaEdah, that Kol HaEdah shall offer one young bull for an olah, for a re'ach nichoach unto Hashem, with its minchah, and its nesekh, according to the mishpat, and one kid of the goats for a chattat. [25] And the kohen shall make kapporah for Kol Adat Bnei Yisroel and it shall be forgiven them; for it is shegagah *(inadvertence)*; and they shall bring their korban, a sacrifice made by eish unto Hashem, and their chattat before Hashem, for their shegagah; [26] And it shall be forgiven Kol Adat Bnei Yisroel, and the ger that sojourneth among them;

צו ה . כ דאָס ערשטע פֿון אייַערע טייגמולטערס זאָלט
zolt teigmulters aiere fun ershte dos Hashem tsu
shall kneading dough trough your of first this Hashem to

איר אָפּשיידן אַ חלה פֿאַר אַן אָפּשיידונג ; ווי די
di vi opsheidung an far chale a opsheiden ir
the like separation of a portion an for challah a set apart you

. אָפּשיידן עס איר זאָלט אַזוי , דרעש-שייַער פֿון אָפּשיידונג
opsheiden es ir zolt azoi dresh-shaier fun opsheidung
set apart it you shall so threshing floor of separation of a portion

כא פֿון דעם ערשטן פֿון אייַערע טייגמולטערס זאָלט איר געבן אַן
an gebn ir zolt teigmulters aiere fun ershtn dem fun
an give you shall kneading dough your of first the of

. אָפּשיידונג צו ה אויף אייַערע דור-דורות
opsheidung tsu Hashem oif aiere dor-doires
separation of a portion to Hashem on your throughout generations

כב און אַז איר וועט ניט טאָן אַלע
ale ton nisht vet ir un farzen vet ir az un
all do not will you and mke omission will you if and

, משהן דעם אָנגעזאָגט האָט ה וואָס געבאָט דאָזיקע די
Mosheen ongezogt hot Hashem vos gebot dozike di
Moshe ordered has Hashem which commandments these the

כג פֿון , משהן דורך באַפֿוילן אייַך האָט ה וואָס אַלץ
fun Mosheen durch bafoiln aich hot Hashem vos alts
from Moshe by commanded you has Hashem which all that

, אויף ווייטער און באַפֿוילן עס האָט ה וואָס טאָג דעם
oif vaiter un bafoiln es hot Hashem vos tog dem
on henceforward and commanded it has Hashem which day the

אייַערע דור-דורות , כד איז, אויב עס איז, פֿאַרהויל פֿון די
aiere dor-doires iz es oib iz farhoiln fun di
your throughout generations is it if is hide from the

אויגן פֿון דער עדה , געטאָן געוואָרן דורך אַ פֿאַרגיס , זאָל
oign fun der eide geton gevorn durch a farze zol
eyes the of assembly done become by a mistake shall

די גאַנצע עדה מאַכן איין יונגן אָקס פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער ,
di gantse eide machn ein yungn oks far a brandopfer
the entire assembly make one young bull for an olah

פֿאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה , מיט זייַן שפּייַזאָפּפֿער און זייַן
far a geshmakn reyech tsu Hashem mit zain shpaizopfer un zain
for a soothing aroma to Hashem with its minchah and its

גיסאָפּפֿער , אַזוי ווי דער דין ; און איין ציגנבאָק פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער .
gisopfer azoi vi der din ; un ein tsignbok far a zindopfer
drink offering so as the law ; and one billy goat for a sin offering

כה און דער כהן זאָל מכפּר זייַן אויף דער גאַנצער עדה פֿון די
di fun eide gantser der oif zain mechaper zol koyen der un
the of assembly entire the on be expiate shall kohen the and

קינדער פֿון ישׂראֵל , און זי זאָל פֿאַרגעבן ווערן , ווייַל אַ פֿאַרגיס
farze a vail vern fargebn zol zei un Yisroel fun kinder
mistake a because become forgiven shall they and Yisroel of children

איז דאָס , און זיי האָבן געבראַכט זייער קרבן , אַ פֿייַראָפּפֿער צו
tsu faieropfer a korben zeyer gebracht hobn zei un dos iz
to offering by fire a korban their brought have they and this is

ה , און זייער זינדאָפּפֿער פֿאַר ה , פֿאַר זייער פֿאַרגיס .
farze zeyer far Hashem far zindopfer zeyer un Hashem
mistake their for Hashem before sin offering their and Hashem

seeing Kol HaAm were in shegagah.

כו און דער גאַנצער עדה פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, און דעם
dem un Yisroel fun kinder di fun eide gantser der un
the and Yisroel of children the of assembly entire the and

פֿרעמדן וואָס האַלט זיך אויף צווישן זיי , וועט פֿאַרגעבן ווערן ,
vern fargebn vet zei tsvishn oif zich halt vos fremdn
become forgiven will them among on self hold which foreigner

וואָרעם ביי דעם גאַנצן פֿאָלק איז דאָס געווען דורך אַ פֿאַרזעז .
farze a durch geven dos iz folk gantsn dem bai vorem
mistake a by having been this is people entire the by because

27 And if any nefesh sin through shegagah, then he shall bring a she-goat of the first year for a chattat.

כז אויב אָבער אַן איינצלנער מענטש וועט זינדיקן דורך אַ פֿאַרזעז , זאָל
zol farze a durch zindikn vet mentsh eintslner an ober oib
shall mistake a by sin will man individual an but if

ער ברענגען אַ יאָריקע ציג פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער . כח און דער כהן
koyen der un zindopfer a far tsig yorike a brengen er
kohen the and sin offering a for goat in first year a bring he

28 And the kohen shall make kapporah for the nefesh that was inadvertant, since he sinneth by shegagah before Hashem, to make kapporah for him; and it shall be forgiven him.

זאָל מכַפּר זיין אויף דעם מענטשן וואָס , וועט ער
er ven farzet vos mentshn dem oif zain mechaper zol
he when makes omission which man the on be expiate shall

זינדיקט דורך אַ פֿאַרזעז פֿאַר ה ; כדי מכַפּר צו זיין
zain tsu mechaper kedei Hashem far farze a durch zindikt
be to expiate so that Hashem before oversight a by sin

אויף אים, אַז אים זאָל פֿאַרגעבן ווערן . כט פֿאַר דעם איינגעבאָרענעם
aingeborenem dem far vern fargebn zol im az im oif
native-born the for become forgiven shall him that him on

29 Ye shall have one torah for him that sinneth through ignorance, both for him that is born among the Bnei Yisroel, and for the ger that sojourneth among them.

צוויישן די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, און פֿאַר דעם פֿרעמדן וואָס האַלט
halt vos fremdn dem far un Yisroel fun kinder di tsvishn
hold which foreigner the for and Yisroel of children the among

זיך אויף צווישן זיי – איין געזעץ זאָל זיין בייַ אייַך פֿאַר דעם וואָס
vos dem far aich bai zain zol gezets ein zei tsvishn oif zich
which the for you with be shall law one them among on self

טוט עפּעס דורך אַ פֿאַרזעז .
farze a durch epes tut
mistake a by anything do

30 But the nefesh that sinneth with a yad ramah *(high hand, defiantly)*, whether he be born in the land, or a ger, the same blasphemes Hashem; and that nefesh shall be cut off from among his people.

ל אָבער דער מענטש וואָס טוט מיט אַ הויכער האַנט, פֿון די
di fun hant hoicher a mit tut vos mentsh der ober
the from hand high a with do which man the but

איינגעבאָרענע, אָדער פֿון די פֿרעמדע, לעסטערט ער ה , און
un Hashem er lestert fremde di fun oder aingeborene
and Hashem he blasphemes foreign the from or native-born

יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן ווערן פֿון צווישן איר פֿאָלק . לא וואָרעם
vorem folk ir tsvishn fun vern farshnitn zol zel yene
for people its among from become be cut off shall soul that

31 Because he hath despised the Devar Hashem, and hath broken His mitzvah, that nefesh shall utterly be cut off; his avon shall be upon him.

דאָס וואָרט פֿון ה האָט ער פֿאַראַכט, און זיין געבאָט האָט
hot gebot zain un faracht er hot Hashem fun vort dos
has commandments his and despised he has Hashem of word this

ער פֿאַרשטערט; פֿאַרשניטן מוז פֿאַרשניטן ווערן יענע זעל , איר זינד
zind ir zel yene vern farshnitn muz farshnitn farshtert er
sin its soul that become be cut off must be cut off broken he

איז אויף איר.
ir oif iz
it on is

לב און ווען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געווען אין דער מדבר ,
midber der in geven zainen Yisroel fun kinder di ven un
wilderness the in were are Yisroel of children the when and

לג האָבן די האָבן זיי געפֿונען אַ מאַן קלייבנדיק האָלץ אום שבת .
di hobn Shabbos um holts klaibndik man a gefunen zei hobn
the ones have Shabbos on wood gathering man a found they have

משהן צו האָבן זיי געבראַכט אים האָלץ, קלייבנדיק געפֿונען אים געבראַכט וואָס
Mosheen tsu gebracht im holts klaibndik gefunen im hobn vos
Moshe to brought him wood gathering found him have which

לד אהרֹן צו און עדה גאַנצער . און מע האָט אים
un tsu Aharonen tsu un eide gantser der tsu un hot me im
and to Aaron to and assembly entire the to and has one him

געווארן אַרײַנגעזעצט אין וואַך , וואָרעם עס איז נישט באַשטימט
gevorn basheidt nisht iz es vorem vach in araingezetst
having become settled not is it for guard in placed

לה משהן צו געזאָגט האָט ה . וועלן דער מאַן זאָל געטיט ווערן :
Mosheen tsu gezogt Hashem hot vern geton zol im vos
Moshe to said Hashem has become done shall him what

טייטן זאָל געטיט ווערן דער מאַן; די גאַנצע עדה
teitn zol geteit vern man der di gantse eide
assembly entire the man the become caused to die shall put to death

לו אַל אים פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער אויסן לאַגער. און די גאַנצע
zol im farvorfen mit shteiner oisn lager un di gantse
shall him cast away with stones outside camp and the entire

עדה האָט אים אַרויסגעפֿירט אויסן לאַגער, און זיי האָבן אים
eide hot im aroisgefirt oisn lager un zei hobn im
assembly has him led out outside camp and they have him

פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער, און ער איז געשטאָרבן; אַזוי ווי ה האָט
farvorfen mit shteiner un er iz geshtorbn azoi vi Hashem hot
pelted with stones and he is died so as Hashem has

משהן באַפֿוילן .
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

לז און ה האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : לח רעד צו
un Hashem hot gezogt tsu Mosheen azoi tsu zogn : red tsu
and Hashem has said to Moshe so to say to speak

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי , זיי זאָלן
di kinder fun Yisroel un zolst zogn tsu zei zei zoln
di children of Yisroel and you(SG) shall say to them they shall

זיך מאַכן ציצֿת אויף די עקן פֿון זייערע קלײדער , אויף זייערע
zich machn tsitsit oif di ekn fun zeyere kleider , oif zeyere
zich make selves tzitzis on the corners of their garments on their

דור-דורות ; און זיי זאָלן אַרײַנטאָן אין די ציצֿת פֿון עק
dor-doires un zei zoln arainton in di tsitsit fun ek
throughout generations and they shall put in the tzitzis of corner

לט קלייד אַ בלאָען פֿאָדעם. און דאָס זאָל אײַך זײַן פֿאַר ציצית ,
kleid a bloen fodem un dos zol aich zain far tsitsiyot ,
a garment turquoise a thread and this shall you be for tzitzit

אַז איר זאָלט עס זען, און געדענקען אַלע געבאָט פֿון ה ,
az ir zolt es zen un gedenken ale gebot fun Hashem ,
that you shall it see and remember all commandments of Hashem

און זיי טאָן, און איר זאָלט נישט נאָכגיין נאָך אײַער האַרצן און נאָך
un zei ton un ir zolt nisht nochgein noch aier hartsn un noch
and do them and you shall not follow after your heart and after

32 And while the Bnei Yisroel were in the midbar, they found a man that gathered sticks on Shabbos. 33 And they that found him gathering sticks brought him unto Moshe and Aharon, and unto Kol HaEdah. 34 And they put him under custody, because it was not declared what should be done to him. 35 And Hashem said unto Moshe, The man shall be surely put to death; Kol HaEdah shall stone him with avanim outside the machaneh. 36 And Kol HaEdah brought him outside the machaneh, and stoned him with avanim, and he died; as Hashem commanded Moshe.

37 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 38 Speak unto the Bnei Yisroel, and bid them that they make them tzitzis on the corners of their garments throughout their dorot, and that they put upon the tzitzis of the corners a thread of turquoise wool; 39 And it shall be unto you for a tzitzit, that ye may look upon it, and remember all the mitzvot Hashem, and do them; and that ye follow not after your own lev and your own eyes, after which ye used to go

a-whoring: [40] That ye may remember, and do all My mitzvot, and be kedoshim unto Eloheichem. [41] I am Hashem Eloheichem, Who brought you out of Eretz Mitzrayim, to be for you Elohim: I am Hashem Eloheichem.

אײַערע אויגן, וואָס איר זײַט פֿאַרפֿירט נאָך זיי ; מ כּדי איר זאָלט
zolt ir kedei zei noch farfirt zait ir vos oign aiere
shall you so that them after strayed after are you which eyes your

געדענקען און טאָן אַלע מײַנע געבאָט , און זײַן הייליק צו
tsu heilik zain un gebot maine ale ton un gedenken
to holy be and commandments my all do and remember

אלוקיכם . מא איך בין ה אלוקיכם וואָס האָט אײַך אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign aich hot vos Elokeichem Hashem bin ich Elokeichem
brought out you has who your G-d Hashem am I your G-d

פֿון דעם לאַנד מִצרַים , אײַך צו זײַן צום אלקים : איך בין ה
Hashem bin ich Elokim tsum zain tsu aich Mitsrayim land dem fun
Hashem am I G-d to the be to you Egypt land the from

אלוקיכם .
Elokeichem
your G-d

KORACH

קוֹרַח

16 Now Korach ben Yitzhar ben Kehat ben Levi, and Datan and Aviram, the Bnei Eliav, and On ben Pelet, Bnei Reuven, became insolent; [2] And they rose up before Moshe, with certain of the Bnei Yisroel, two hundred and fifty Nasi'ei Edah, chosen from the assembly, men of renown; [3] And they gathered themselves together against Moshe and against Aharon, and said unto them, Ye take too much upon you, seeing Kol HaEdah are Kedoshim, every one of them, and Hashem is among them; why then lift ye up yourselves above the Kehal Hashem? [4] And when Moshe heard it, he fell upon his face; [5] And he spoke unto Korach and unto all his edah, saying, In the boker Hashem will show who are His, and who is the kadosh; and will cause him to come near unto Him: even him

טז און קוֹרַח דער זון פֿון יִצהָר , דעם זון פֿון קהָת , דעם זון
zun dem Kohat fun zun dem Yitshar fun zun der Korach un
son the Kohat of son the Yitshar of son the Korah and

פֿון לֵוִי , און דָתָן און אֲבִירָם , די זין פֿון אֱליאָבן, און
un Eliavn fun zin di Aviram un Dotan un Levin fun
and Eliav of sons the Aviram and Dathan and Levi of

און דער זון פֿון פּלֶתן , קינדער פֿון ראובֵן , האָבן גענומען , ב און
un genumen hobn Reuven fun kinder Peletn fun zun der On
and taken have Reuven of children Pelet of son the On

זיך געשטעלט פֿאַר משהן מיט צוויי הונדערט און פֿופֿציק מאַן
man fuftsik un hundert tsvei mit Mosheen far geshtelt zich
men fifty and hundred two with Moshe before stood self

פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, פֿירשטן פֿון דער עדה , גערופֿענע
gerufene eide der fun firshtn Yisroel fun kinder di fun
summoned assembly the of chieftains Yisroel of children the of

פֿון דער איינזאַמלונג, מענטשן מיט אַ נאָמען . ג און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un nomen a mit mentshn ainzamlung der fun
self have they and name a with men gathering the from

איינגעזאַמלט אַקעגן משהן און אַקעגן אַהרֹנען , און האָבן צו זיי
zei tsu hobn un Aharonen akegn un Mosheen akegn aingezamlt
them to have and Aaron against and Moshe against gathered

געזאָגט: גענוג אײַך! וואָרעם די גאַנצע עדה זײַנען אַלע הייליק, און
un heilik ale zainen eide gantse di vorem aich genug gezogt
and holy all are assembly entire the for you enough said

ה איז צווישן זיי , און פֿאַר וואָס נעמט איר זיך איבער אַקעגן
akegn iber zich ir nemt vos far un zei tsvishn iz Hashem
against above self you take what for and them among is Hashem

דעם קהל פֿון ה ? ד און ווי משה האָט עס געהערט, אַזוי
azoi gehert es hot Moshe vi un Hashem fun kahal dem
so heard it has Moshe when and Hashem of community the

איז ער געפֿאַלן אויף זײַן פנים . ה און ער האָט גערעדט צו קוֹרחן און
un Korachn tsu geredt hot er un ponem zain oif gefaln er iz
and Korach to spoken has he and face his on fell he is

צו זײַן גאַנצן געזעמל , אַזוי צו זאָגן : אין דער פֿרי וועט ה
Hashem vet peire der in zogn tsu azoi gezeml gantsn zain tsu
Hashem will morning the in say to so company entire his to

whom He hath chosen will He cause to come near unto Him. [6] This do: take you fire pans, Korach, and all his edah; [7] And put eish therein, put ketoret in them before Hashem tomorrow; it shall be that the man whom Hashem doth choose, he shall be haKadosh; ye take too much upon you, ye Bnei Levi.

לאָזן וויסן , וועט ער עס איז זיַנער , און דעם וואָס איז הייליק, וועט ער
er vet heilik iz vos dem un zainer iz es ver visen lozn
he will holy is which the one and his own is it who know let

מאַכן געזנענען צו זיך ; יאָ , דעם וועמען ער וועט אויסדערווײלן,
oisderveilen vet er vemen dem yo zich tsu genenen machn
choose will he whom the one yes self to bring close make

וועט ער מאַכן געזנענען צו זיך . [ו] דאָס טוט: נעמט אײַך פַּיַערפאַנען,
faierfanen aich nemt tut dos zich tsu genenen machn er vet
firepans you take do this self to bring close make he will

קֹרַח מיט זײַן גאַנצן געזעמל , [ז] און לייגט אַרײַן אין זיי פַּיַער, און
un faier zei in arain leigt un gezeml gantsn zain mit Korach
and fire them in into place and company entire his with Korah

טוט אויף זיי אַרויף וויַרעד פֿאַר ה , מאָרגן ; און עס וועט
vet es un morgn Hashem far vairech aroif zei oif tut
will it and tomorrow Hashem before incense up them on do

זײַן , דער מאַן וואָס ה וועט אויסדערווײלן, ער איז דער הייליקער.
heiliker der iz er oisderveilen vet Hashem vos man der zain
holy the is he choose will Hashem which man the be

געגוג אײַך, קינדער פֿון לֵוִי !
Levi fun kinder aich genug
Levi of children you enough

[8] And Moshe said unto Korach, Hear, now, ye Bnei Levi:

[ח] און משה האָט געזאָגט צו קֹרַחן : הערט אַקאָרשט, קינדער פֿון
fun kinder akorsht hert Korachn tsu gezogt hot Moshe un
of children now hear Korach to said has Moshe and

לֵוִי .
Levi
Levi

[9] Seemeth it but a small thing unto you, that Elohei Yisroel hath separated you from the Adat Yisroel, to bring you near to Himself to do the Avodat Mishkan Hashem, and to stand before the Edah to minister unto them? [10] And He hath brought thee near to Him, and all thy brethren the Bnei Levi with thee; and seek ye the Kehunah also? [11] For which cause both thou and all thy edah are gathered together against Hashem; and what is Aharon, that ye murmur against him?

[ט] ווינציק אײַך וואָס דער אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט אײַך אָפּגעשיידט
opgesheidt aich hot Yisroel Elokei der vos aich vintsik
separated you has Yisroel the G-d of the which you a little thing

פֿון צווישן דער עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אײַך צו מאַכן
machn tsu aich Yisroel fun kinder di fun eide der tsvishn fun
make to you Yisroel of children the of assembly the among from

געגענען צו זיך , צו דינען דעם דינסט פֿון משכּן פֿון ה ,
Hashem fun mishkn fun dinst dem dinen tsu zich tsu genenen
Hashem of Tabernacle of service the serve to self to bring close

און צו שטיין פֿאַר דער עדה , זיי צו באַדינען – [י] וואָס האָט ער
hot er vos badinen tsu zei eide der far shtein tsu un
has he which minister to them assembly the before stand to and

געמאַכט געזנענען דיך און אַלע דיַנע ברידער , די קינדער פֿון
fun kinder di brider daine ale un dich genenen gemacht
of children the brothers your all and you(SG) bring close made

לֵוִי , מיט דיר , אַז איר פֿאַרלאַנגט אויך די כְּהוּנה ? [יא] פֿאַר
far kehune di oich farlangt ir az dir mit Levi
for priesthood the also demand you that you(SG) with Levi

וואָר , דו מיט דיַן גאַנצן געזעמל , דאָס זיַט איר איינגעזאַמלט
aingezamlt ir zait dos gezeml gantsn dain mit du vor
gathered you are these company entire your with you indeed

אַקעגן ה ; וואָרעם וואָס איז אַהרֹן , אַז איר זאָלט מורמלען
murmlen zolt ir az Aharon iz vos vorem Hashem akegn
murmur shall you that Aaron is what for Hashem against

אַקעגן אים?
im akegn
him against

יב אוּן מֹשֶׁה האָט געשיקט רופֶן דָתָן אוּן אֲבִירָם, די זין
zin di Aviram un Dotan rufn geshikt hot Moshe un
sons the Aviram and Datan to call sent has Moshe and

פוּן אֱלִיאָבְ; אָבער זיי האָבן געזאָגט: מיר וועלן נישט אַרויפקומען.
aroifkumen nisht veln mir gezogt hobn zei ober Eliavn fun
come up not will we said have they but Eliav of

יג ווינציק וואָס דו האָסט אונדז אויפגעבראַכט פוּן אַ לאַנד
land a fun oifgebracht undz host du vos vintsik
land a from brought up us have you that which a little thing

וואָס פליסט מיט מילך אוּן האָניק, אונדז צו טייטן אין דער מדבר,
midber der in teitn tsu undz honik un milch mit flist vos
wilderness the in kill to us honey and milk with flows which

אַז הערשעוועסט וועסטו נאָך הערשעווען איבער אונדז? יד יאָ, האָסט אונדז
undz host yo undz iber hersheven noch vilstu hersheven az
us have yes us over dominate only will dominate that

נישט געבראַכט אין אַ לאַנד וואָס פליסט מיט מילך אוּן האָניק, אָדער
oder honik un milch mit flist vos land a in gebracht nisht
or honey and milk with flows which land a in brought not

אונדז געגעבן אַ נחלה פוּן פעלד אוּן ווינגאָרטן. וועסטו די
di vilstu vaingorten un feld fun nachle a gegebn undz
the will vineyard and field of inheritance an given us

דאָזיקע מענטשן אויגן אויסשטעכן? מיר וועלן נישט אַרויפקומען.
aroifkumen nisht veln mir oisshtechn oign di mentshn dozike
come up not will we gouge out eyes the men this

טו האָט משהן זייער געערגערט, אוּן ער האָט געזאָגט צו ה׳:
Hashem tsu gezogt hot er un geergert zeyer Mosheen hot
Hashem to said has he and angered very much Moshe has

זאָלסט זיך נישט קערן צו זייער מִנְחָה; נישט אַן איינציקן
eintsikn an nisht minche zeyer tsu kern nisht zich zolst
single one an not gift offering their to turn not self you(SG) must

אייזל האָב איך געגנומען פוּן זיי, אוּן נישט איך האָב שלעכטס
shlechts hob ich nisht un zei fun genumen ich hob eizl
evil things have I not and them from taken I have donkey

געטאָן אַן איינציקן פוּן זיי.
zei fun eintsikn an geton
them of single one a done

טז אוּן משה האָט געזאָגט צו קָרַח: דו מיט דיין גאַנצן געזעמל
gezeml gantsn dain mit du Korachn tsu gezogt hot Moshe un
company all your with you Korach to said has Moshe and

זייַט פאַר ה׳ מאָרגן, דו אוּן זיי, אוּן אַהרֹן. יז אוּן נעמט
nemt un Aharon un zei un du morgn Hashem far zait
take and Aaron and them and you tomorrow Hashem before are

איטלעכער זיין פייַערפאַן, אוּן איר זאָלט אַרויפלייגן דערויף ווייַרעך, אוּן
un vairech deroif aroifleigen zolt ir un faierfan zain itlecher
and incense on it place shall you and censer his each

ברענגען פאַר ה׳ איטלעכער זיין פייַערפאַן, צוויי הונדערט אוּן
un hundert tsvei faierfan zain itlecher Hashem far brengen
and hundred two censer his each Hashem before bring

פופציק פייַערפאַנען; אויך דו אוּן אַהרֹן, איטלעכער זיין פייַערפאַן.
faierfan zain itlecher Aharon un du oich faierfanen fuftsik
censer his each Aaron and you also firepans fifty

12 And Moshe sent to call Datan and Aviram, the Bnei Eliav, which said, We will not come up. 13 Is it a small thing that thou hast brought us up out of an Eretz zavat cholov udevash, to kill us in the midbar, yet thou also keep trying to dominate us? 14 Moreover thou hast not brought us into an Eretz zavat cholov udevash, or given us nachalah of sadeh and kerem; wilt thou gouge out the eyes of these men? We will not come up. 15 And Moshe was very angry, and said unto Hashem, Respect not thou their minchah; I have not taken one donkey from them, neither have I wronged one of them.

16 And Moshe said unto Korach, Be thou and all thy edah before Hashem, thou, they, and Aharon, tomorrow; 17 And take every man his fire pan, put ketoret in them, and bring ye before Hashem every man his fire pan, 250 fire pans; thou also, and Aharon, each of you his fire pan.

יח הָאָבן זיי געגומען איטלעכער זײַן פַּיירפַּאַן, און זיי האָבן
hobn zei un faierfan zain itlecher genumen zei hobn
have they and censer his each taken they have

אַרויפגעלייגט אויף זיי פַּייער, און אַרויפגעטאָן אויף זיי ווײַרעד, און
un vairech zei oif aroifgeton un faier zei oif aroifgeleigt
and incense they on placed and fire them on placed

זיי האָבן זיך געשטעלט ביים אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד מיט
mit ohel-moed fun aingang baim geshtelt zich hobn zei
with Tent of Meeting of entrance at stood self have they

משהן און אַהרֹנען . יט און קֹרַח האָט אײַנגעזאַמלט אַקעגן זיי
zei akegn aingezamlt hot Korach un Aharonen un Mosheen
them against gathered has Korah and Aaron and Moshe

די גאַנצע עדה צום אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד ; און די פּראַכט
pracht di un ohel-moed fun aingang tsum eide gantse di
glory the and Tent of Meeting of entrance to assembly whole the

פֿון ה האָט זיך באַוויזן צו דער גאַנצער עדה .
eide gantser der tsu bavizn zich hot Hashem fun
assembly entire the to appeared self has Hashem of

כ און ה האָט גערעדט צו משהן און צו אַהרֹנען , אַזוי
azoi Aharonen tsu un Mosheen tsu geredt hot Hashem un
so Aaron to and Moshe to spoken has Hashem and

כא צו זאָגן : שיידט אײַך אָפּ פֿון צווישן דער דאָזיקער עדה ,
eide doziker der tsvishn fun op aich sheidt zogn tsu
assembly this the among from away you separate say to

כב און איך וועל זיי פֿאַרלענדן אין אַ רגע . זײַנען זיי געפֿאַלן אויף
oif gefaln zei zainen rege a in farlendn zei vel ich un
on fell they are moment a in destroy them will I and

זייער פּנים , און האָבן געזאָגט: אָ אֵל , דער ג-ט פֿון די גײַסטער פֿון
fun gaister di fun G-t der El o gezogt hobn un ponem zeyer
of spirits the of G-d the G-d o said have and faces their

אַלע פֿלייש, זאָל אײַן מענטש זינדיקן , און אויף דער גאַנצער עדה
eide gantser der oif un zindikn mentsh ein zol fleish ale
assembly entire the on and sin man one shall flesh all

זאָלסטו צערענען?
tserenen zolstu
be angry shall you

כג האָט ה גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : כד רעד צו דער
der tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt Hashem hot
the to speak say to so Moshe to spoken Hashem has

עדה , אַזוי צו זאָגן : ציט אָפּ פֿון אַרום דער ווינונג פֿון
fun voinung der arum fun op tsit zogn tsu azoi eide
of dwelling the round from away go on say to so assembly

קֹרַחן , דָּתָנען , און אַבִּירָמען . כה איז משה אויפֿגעשטאַנען און
un oifgeshtanen Moshe iz Aviramen un Dotanen Korachn
and arose Moshe is Aviram and Datan Korach

איז געגאַנגען צו דָּתָנען און אַבִּירָמען , און נאָך אים זײַנען
zainen im noch un Aviramen un Dotanen tsu gegangen iz
are him after and Aviram and Datan to having gone is

געגאַנגען די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun eltste di gegangen
Yisroel of elders the having gone

18 And they took every man his fire pan and put eish in them and laid ketoret thereon, and stood in the entrance of the Ohel Mo'ed with Moshe and Aharon. 19 And Korach gathered kol haedah against them unto the entrance of the Ohel Mo'ed; and the Kavod Hashem appeared unto Kol HaEdah.

20 And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon, saying, 21 Separate yourselves from among this edah, that I may consume them in a moment. 22 And they fell upon their faces, and said, El Elohei HaRuchot L'Chol Basar, shall one man sin, and wilt Thou be angry with Kol HaEdah?

23 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 24 Speak unto HaEdah, saying, Get you up away from the mishkan *(dwelling place)* of Korach, Datan, and Aviram. 25 And Moshe rose up and went unto Datan and Aviram; and the Ziknei Yisroel followed him.

כו אוּן עֶר האָט געֶרעדט צוּ דער עדה , אַזוי צוּ זאָגן : טרעט אָפּ ,
op tret zogn tsu azoi eide der tsu geredt hot er un
away step say to so assembly the to spoken has he and

איך בעט אײַך, פֿון לעבן די געצעלטן פֿון די דאָזיקע שלעכטע
shlechte dozike di fun getseltn di lebn fun aich bet ich
wicked this the of tents the near from you entreat I

מענטשן , אוּן איר זאָלט זיך נישט אָנרירן אָן אַלץ וואָס איז זייערס,
zeyers iz vos alts on onrirn nisht zich zolt ir un mentshn
theirs is which all that on touch not self shall you and men

כּדי איר זאָלט נישט אומגעברַאַכט ווערן דורך אַלע זייערע זינד .
zind zeyere ale durch vern umgebracht nisht zolt ir kedei
sin their all by become ruined not shall you so that

כז האָבן זיי אָפּגעצויגן פֿון דער ווינונג פֿון קֹרַח , דָּתָן ,
Dotanen Korachn fun voinung der fun opgetsoign zei hobn
Datan Korach of dwelling the from withdrew they have

אוּן אַבִּירָם , פֿון רונד אַרום ; אוּן דָּתָן אוּן אַבִּירָם זײַנען
zainen Aviram un Dotan un arum rund fun Aviramen un
are Aviram and Datan and round around from Aviram and

אַרויסגעגאַנגען , זיך שטעלנדיק אין אײַנגאַנג פֿון זייערע געצעלטן, מיט
mit getseltn zeyere fun aingang in shtelendik zich aroisgegangen
with tents their of entrance in standing self having come out

זייערע ווײַבער אוּן זייערע זין אוּן זייערע קליינע קינדער . כח האָט משה
Moshe hot kinder kleine zeyere un zin zeyere un vaiber zeyere
Moshe has children small their and sons their and wives their

געזאָגט: דורך דעם וועט איר וויסן , אַז ה האָט מיך געשיקט
geshikt mich hot Hashem az visen ir vet dem durch gezogt
sent me has Hashem that know you will this by said

צו טאָן אַלע די דאָזיקע טוּונגען , אַז דאָס איז נישט פֿון מײַן האַרצן.
hartsn main fun nisht iz dos az tuungen dozike di ale ton tsu
heart my of not is this that deeds this the all do to

כט אויב אַזוי ווי אַלע מענטשן שטאַרבן, וועלן די דאָזיקע שטאַרבן, אוּן די
di un shtarbn dozike di veln shtarbn mentshn ale vi azoi oib
the and die these the will die men all as so if

באַשערונג פֿון אַלע מענטשן וועט זיי באַשערט זײַן , האָט מיך ה
Hashem mich hot zain bashert zei vet mentshn ale fun basherung
Hashem me has be fated they will men all of fate

נישט געשיקט. ל אויב אָבער אַ באַשאַפֿונג וועט באַשאַפֿן ה , אוּן די
di un Hashem bashafn vet bashafung a ober oib geshikt nisht
the and Hashem create will created thing a but if sent not

ערד וועט אויפֿמאַכן איר מויל , אוּן וועט איינשלינגען זיי אוּן אַלץ
alts un zei ainshlingen vet un moil ir oifmachn vet erd
all that and them swallow will and mouth her open will earth

וואָס איז זייערס, אוּן זיי וועלן אַראָפּנידערן לעבעדיקערהייט אין שְׁאוֹל,
Sheol in lebedikerheit aropnideren veln zei un zeyers iz vos
Sheol in alive go down will they and theirs is which

וועט איר וויסן , אַז די דאָזיקע מענטשן האָבן געלעסטערט ה .
Hashem gelestert hobn mentshn dozike di az visen ir vet
Hashem blasphemed have men these the that know you will

לא אוּן עס איז געווען ווי ער האָט גענדיקט רעדן אַלע די
di ale redn geendikt hot er vi geven iz es un
the all speaking finished has he as having been is it and

דאָזיקע וועלטער, אַזוי האָט זיך אויפֿגעשפּאָלטן די ערד וואָס אונטער
unter vos erd di oifgeshpoltn zich hot azoi verter dozike
under which earth the split up self has so words this

26 And he spoke unto HaEdah, saying, Move back, now, from the tents of these anashim resha'im, and touch nothing of theirs, lest ye be consumed in all their chattot. 27 So they moved back from the mishkan Korach, Datan, and Aviram, on every side; Datan and Aviram came out, and stood in the entrance of their tents, their wives, their banim, and their little ones. 28 And Moshe said, Hereby ye shall know that Hashem hath sent me to do all these ma'asim; for I have not done them of mine own will. 29 If these men die the common death of kol haAdam, or if they be visited after the visitation of kol haAdam, then Hashem hath not sent me. 30 But if Hashem creates a new thing, and haadamah open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down chayyim into Sheol; then ye shall have da'as that these men have spurned Hashem.

31 And it came to pass, as he had made an end of speaking all these devarim, that haadamah split asunder that was under

them: 32 And ha'aretz opened her mouth, and swallowed them up, their batim *(houses)*, all the men that were of Korach, and all their possessions. 33 They, and all that were of them, went down chayyim into Sheol, and ha'aretz closed over them; and they perished from the midst of the Kahal.

זיי . לב און די ערד האָט געעפֿנט איר מויל , און האָט איינגעשלונגען
aingeshlungen hot un moil ir geefent hot erd di un zei
swallowed up has and mouth its opened has earth the and them

זיי , און זייערע היזער , און אַלע מענטשן וואָס האָבן געהערט
gehert hobn vos mentshn ale un haizer zeyere un zei
belonged have which men all and households their and them

צו קָרַחן , און דעם גאַנצן פֿאַרמעג . לג און זיי און אַלץ וואָס
vos alts un zei un farmeg gantsn dem un Korachn tsu
which all that and they and possessions entire the and Korach to

איז זיערס האָבן אַראָפּגעניידערט לעבעדיקערהייט אין שְׁאוֹל, און די ערד
erd di un Sheol in lebedikerheit aropgenidert hobn zeyers iz
earth the and Sheol in alive gone down have theirs is

האָט זיי צוגעדעקט, און זיי זיינען אונטערגעגאַנגען פֿון צווישן דער
der tsvishn fun untergegangen zainen zei un tsugedekt zei hot
the among from gone down are they and covered they has

עדה .
eide
assembly

34 And Kol Yisroel that were round about them fled at the cry of them, for they said, Lest ha'aretz swallow us up also. 35 And there came out from Hashem an eish, and consumed the 250 men that offered ketoret.

לד און גאַנץ ישְׂרָאֵל וואָס רונד אַרום זיי זיינען אַנטלאָפֿן פֿון
fun antlofn zainen zei arum rund vos Yisroel gants un
from fled are them round around which Yisroel all and

זייערע קוֹלות , וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: די ערד וועט אונדז נאָך
noch undz vet erd di gezogt hobn zei vorem koiles zeyere
yet us will earth the said have they because sounds their

איינשלינגען . לה און אַ פֿייַער איז אַרויסגעגאַנגען פֿון ה , און האָט
hot un Hashem fun aroisgegangen iz faier a un ainshlingen
has and Hashem from having come out is fire a and swallow

פֿאַרצערט די צוויי הונדערט און פֿופֿציק מאַן, וואָס האָבן אויפֿגעבראַכט
oifgebracht hobn vos man fuftsik un hundert tsvei di fartsert
offered have which men fifty and hundred two the consumed

דעם ווייַרעך .
vairech dem
incense the

17 16:36 And Hashem spoke unto Moshe saying, 2 16:37 Speak unto El'azar ben Aharon HaKohen that he take up the fire pans out of the burning, and scatter thou the eish yonder; for they are set apart as kodesh. 3 16:38 The fire pans of these chatta'im against their own nefashot, let them make them hammered-out sheets for a covering of the Mizbe'ach: for they offered them before Hashem, therefore they became kadosh; and they shall be

יז און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן : טז.לז זאָג
zog zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
say say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו אֶלְעָזָר דעם זון פֿון אַהרן דעם כהן , ער זאָל אויפֿהייבן די
di oifheibn zol er koyen dem Aharon fun zun dem Elazar tsu
the lift up shall he kohen the Aaron of son the El'azar to

פֿייַערפֿאַנען פֿון צווישן דער פֿאַרברענונג, און דאָס פֿייַער וואַרף אַוועק;
avek vorf faier dos un farbrenung der tsvishn fun faierfanen
away throw fire this and burning the among from firepans

וואָרעם זיי זיינען געוואָרן הייליק. טז.לח די פֿייַערפֿאַנען פֿון
fun faierfanen di heilik gevorn zainen zei vorem
of firepans the holy having become are they because

די דאָזיקע, וואָס האָבן פֿאַרזינדיקט זייערע נפֿשות , פֿון זיי זאָל
zol zei fun nefoshes zeyere farzindikt hobn vos dozike di
shall them of souls their commit a sin have which these the

מען מאַכן אויסגעשלאָגענע בלעכן , אַן איבערצוג צום מזבח ,
mizbeyech tsum ibertsug an blechn oisgeshlogene machn men
altar to covering a sheet metal hammered out make they

וואָרעם מע האָט זיי געבראַכט פֿאַר ה , און זיינען
zainen zei un Hashem far gebracht zei hot me vorem
are they and Hashem before brought them has one because

געווָארן היילִיק; און זיי זאָלן זיין פַֿאַר אַ צייכן צו די
gevorn heilik un zei zain zoln far a tseichn tsu di
having become holy and they shall be for a sign to the

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל. טז.לט האָט אֶלעָזָר דער כֹּהן גענומען די קופּערנע
kinder fun Yisroel. hot El'azar der kohen genumen di kuperne
children of Yisroel has El'azar the kohen took the copper

פַֿיַערפַֿאַנען, וואָס די פַֿאַרברענטע האָבן געבראַכט, און מע האָט זיי
faierfanen, vos di farbrente hobn gebracht, un me hot zei
firepans, which the burned have brought, and one has them

אויסגעשלאָגן פַֿאַר אַן איבערצוג צום מזבח, טז.מ אַ דערמאָנונג
oisgeshlogn far an ibertsug tsum mizbeyech, a dermonung
hammered out for a covering an to altar, a memorial

צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, כּדי אַ פֿרעמדער מענטש, וואָס איז
tsi di kinder fun Yisroel, kedei a fremder mentsh, vos iz
unto the children of Yisroel, so that a foreign man, which is

נישט פֿון דעם זאָמען פֿון אַהרן, זאָל נישט גענענען צו רייכערן
nisht fun dem zomen fun Aharn, zol nisht genenen tsu reichern
not of the seed of Aaron, shall not approach to burn incense

ווי קֹרַח און זיין עדה, אַז ער זאָל נישט ווערן אַזוי ווי
vi Korach un zain eide, az er zol nisht vern azoi vi
as Korach and his company, as he shall not become so as

וויירעד פַֿאַר ה׳ , אַזוי ווי ער האָט גערעדט צו אים דורך
vairech far Hashem, azoi vi er hot geredt tsu im durch
become before Hashem, so as he has spoken to him by

משהן .
Mosheen
Moshe

טז.מא און די גאַנצע עדה פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָט
un di gantse eide fun di kinder fun Yisroel hot
and the entire assembly of the children of Yisroel has

אויף מאָרגן געמורמלט אַקעגן משהן און אַקעגן אַהרֹנען , אַזוי
oif morgn gemurmlt akegn Mosheen un akegn Aharonen, azoi
on next day murmured against Moshe and against Aaron, so

צו זאָגן : איר האָט געטייט דאָס פֿאָלק פֿון ה׳ . טז.מב און
tsu zogn: ir hot geteit dos folk fun Hashem. un
to say: you have caused to die the people of Hashem. and

עס איז געווען , אַז די עדה האָט זיך איינגעזאַמלט אַקעגן
es iz geven, az di eide hot zich aingezamlt akegn
it is having been, that the assembly has self gathered against

משהן און אַקעגן אַהרֹנען , אַזוי האָבן זיי זיך אומגעקערט
Mosheen un akegn Aharonen, azoi hobn zei zich umgekert
Moshe and against Aaron, so have they self turned around

צום אוֹהל-מוֹעד , ערשט אַ וואָלקן האָט אים צוגעדעקט, און די
tsum ohel-moed, ersht a volken hot im tsugedekt, un di
to Tent of Meeting, behold a cloud has it covered and the

פּראַכט פֿון ה׳ האָט זיך באַוויזן . טז.מג אהרן און משה
pracht fun Hashem hot zich bavizn. Aharon un Moshe
glory of Hashem has self appeared. Aaron and Moshe

זיינען צוגעגאַנגען פַֿארן אוֹהל-מוֹעד , טז.מד ה׳ און
zainen tsugegangen faran ohel-moed, Hashem un
are to have gone before the Tent of Meeting, Hashem and

האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : טז.מה שיידט אײַך אָפּ
hot geredt tsu Mosheen, azoi tsu zogn: sheidt aich op
has spoken to Moshe, so to say: separate you away

an ot unto the Bnei Yisroel. [4] [16:39] And El'azar HaKohen took the bronze fire pans, wherewith they that were burned had offered; and they made hammered-out sheets for an overlay of the Mizbe'ach: [5] [16:40] To be a memorial reminder unto the Bnei Yisroel, that no zar, which is not of the zera Aharon, encroach to offer ketoret before Hashem; that he be not as Korach, and as his edah, as Hashem said to him by the hand of Moshe.

[6] [16:41] But the next day Kol Adat Bnei Yisroel murmured against Moshe and against Aharon, saying, Ye have killed the Am Hashem. [7] [16:42] And it came to pass, when HaEdah was gathered against Moshe and against Aharon, that they looked toward the Ohel Mo'ed; and, hinei, the Anan covered it, and the Kavod Hashem appeared. [8] [16:43] And Moshe and Aharon came before the Ohel Mo'ed. [9] [16:44] And Hashem spoke unto Moshe saying, [10] [16:45] Get you away from among this edah, that I may consume them as in a moment. And they fell upon their faces. [11] [16:46] And Moshe said unto Aharon, Take a fire pan,

and put eish therein from off the Mizbe'ach, and put ketoret, and go quickly unto HaEdah, and make kapporah for them; for there is Ketzef *(Wrath)* gone out from Hashem; the plague is begun. 12 16:47 And Aharon took as Moshe commanded, and ran into the midst of the Kahal; and, hinei, the plague was begun among HaAm: and he offered ketoret, and made kapporah for HaAm. 13 16:48 And he stood between the mesim and the chayyim; and the plague was stopped. 14 16:49 Now they that were the mesim in the maggefah *(plague)* were fourteen thousand and seven hundred, in addition to those who were mesim by reason of Korach. 15 16:50 And Aharon returned unto Moshe unto the entrance of the Ohel Mo'ed; and the plague was stayed.

פֿון צווישן דער דאָזיקער עדה , און איך וועל זיי פֿאַרלענדן אין
in farlendn zei vel ich un eide doziker der tsvishn fun
in destroy them will I and assembly this the among from

אַ רגע . זיַנען זיי געפֿאַלן אויף זייער פּנים . טז.מו און משה
rege a zainen zei gefaln oif zeyer ponem un Moshe
moment a are they fell on faces their and Moshe

האָט געזאָגט צו אַהרֹנען : נעם די פֿײַערפֿאַן, און לייג אויף איר אַרויף
hot gezogt tsu Aharonen di nem faierfan un leig oif ir aroif
has said to Aaron the take censer and place on it up

פֿײַער פֿון מזבח , און טו אַרויף ווײַרעך , און טראָג אויף גיך
gich oif trog un vairech aroif tu un mizbeyech fun faier
quickly on carry and incense up do and altar from fire

צו דער עדה , און זיַ מכפּר אויף זיי , ווָאָרעם אַ צאָרן איז
iz tsorn a vorem zei oif mechaper zai un eide der tsu
is anger an because them on expiate be and assembly the to

אַרויסגעגאַנגען פֿון פּאַר ה ; די מגפּה האָט זיך אָנגעהויבן .
ongehoibn zich hot mageyfe di Hashem far fun aroisgegangen
begun self has plague the Hashem before of having come out

טז.מז האָט אַהרֹן גענומען , אַזוי ווי משה גהייסן, און ער איז
iz er un geheisn hot Moshe vi azoi genumen Aharon hot
is he and ordered has Moshe as so took Aaron has

אַריַינגעלאָפֿן אין מיטן פֿון דער עדה ; ערשט די מגפּה האָט
hot mageyfe di ersht eide der fun mitn in araingelofn
has plague the behold assembly the of midst of in ran into

זיך אָנגעהויבן אין פֿאָלק . האָט ער אַרויפֿגעלייגט ווײַרעך , און מכפּר
mechaper un vairech aroifgeleigt er hot folk in ongehoibn zich
expiate and incense laid on he has people in begun self

געווען אויפֿן פֿאָלק . טז.מח און ער איז געשטאַנען צווישן די
di tsvishn geshtanen iz er un folk oifn geven
the between stood is he and people on having been

טויטע און צווישן די לעבעדיקע; און די מגפּה איז פֿאַרהאַלטן
farhaltn iz mageyfe di un lebedike di tsvishn un toite
stopped is plague the and living the between and dead

געווָאָרן . טז.מט און די ווָאָס זיַנען געשטאָרבן אין דער
der in geshtorbn zainen vos di un gevorn
the in died are which the ones and having become

מגפּה , זיַנען געווען פֿערצן טויזנט און זיבן הונדערט,
hundert zibn un toiznt fertsn geven zainen mageyfe
hundred seven and a thousand fourteen having been are plague

אַחוץ די ווָאָס זיַנען געשטאָרבן וועגן דער מעשׂה
meise der vegen geshtorbn zainen vos di achuts
the matter the concerning died are which the ones aside from

מיט קָרַחן . טז.נ און אַהרֹן האָט זיך אומגעקערט צו משהן ,
Korachn mit Mosheen tsu umgekert zich hot Aharon un
Korach with Moshe to returned self has Aaron and

צום אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד , ווען די מגפּה איז פֿאַרהאַלטן
farhaltn iz mageyfe di ven ohel-moed fun aingang tsum
stopped is plague the when Tent of Meeting of entrance to

געווָאָרן .
gevorn
having become

16 1 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 17 2 Speak unto the Bnei Yisroel, and take of every one of them a rod according to the Bais Av, of all their Nasiim according to the Bais of their Avot twelve rods; write thou every man's shem upon his matteh *(rod, staff)*. 18 3 And thou shalt write shem Aharon upon the rod of Levi; for one rod shall be for the Rosh of the Bais of their Avot. 19 4 And thou shalt lay them up in the Ohel Mo'ed before HaEdut, where I will meet with you there. 20 5 And it shall come to pass, that the man's rod, whom I shall choose, shall sprout; and I will rid Myself of the murmurings of the Bnei Yisroel, whereby they murmur against you.

יז:א אוֹן ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: יז ב רעד
red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און נעם פֿון זיי צו שטעקן, צו שטעקן
shtekn tsu shtekn tsu zei fun nem un Yisroel fun kinder di tsu
staff to staff to them from take and Yisroel of children the to

פֿון אַ פֿאָטערהויז , פֿון אַלע זייערע פֿירשטן לויט
loit firshtn zeyere ale fun foterhoiz a fun
according to chieftains their all from father's household a from

זייערע פֿאָטערהיזער , צוועלף שטעקנס; איטלעכנס נאָמען זאָלסטו
zolstu nomen itlechns shtekens tsvelf foterhaizer zeyere
shall you name each staffs twelve father's household their

אויפֿשרייבן אויף זײַן שטעקן. יח ג און אַהרנס נאָמען זאָלסטו אויפֿשרייבן
oifshraibn zolstu nomen Aharons un shtekn zain oif oifshraibn
inscribe shall you name Aaron's and staff his on inscribe

אויף דעם שטעקן פֿון לֵוִי , ווָארעם איין שטעקן זאָל זײַן פֿאַר דעם הויפּט
hoipt dem far zain zol shtekn ein vorem Levi fun shtekn dem oif
head the for be shall staff one because Levi of staff the on

פֿון זייערע פֿאָטערהיזער . יט ד און זאָלסט זיי אַוועקלייגן אין
in avekleigen zei zolst un foterhaizer zeyere fun
in lay them you(SG) shall and father's household their of

אוֹהל-מוֹעד , פֿאַרן צייגנים , ווואָס איך אַנטפּלעק זיך צו אײַך
aich tsu zich antplek ich vos tseignim faran ohel-moed
you to self unveil I which testimony before Tent of Meeting

דאָרטן. כ ה און עס וועט זײַן , דער מאַן ווָאס איך וועל אים אויסדערווײַלן,
oisderveilen im vel ich vos man der zain vet es un dortn
choose him will I which man the be will it and there

וועט זײַן שטעקן אויפֿשפּראָצן; און איך וועל אײַנשטילן פֿון אַרום מיר די
di mir arum fun ainshtiln vel ich un oifshprotsn shtekn zain vet
the me round from curb will I and sprout staff his will

מורמלערײַען פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, ווָאס זיי מורמלען אַקעגן
akegn murmlen zei vos Yisroel fun kinder di fun murmleraien
against murmur they which Yisroel of children the of murmurings

אײַך.
aich
you

21 6 And Moshe spoke unto the Bnei Yisroel, and every one of their Nasiim gave him a rod apiece, for each nasi one, according to their Bais Avot, even twelve rods; and the rod of Aharon was among their rods. 22 7 And Moshe laid up the rods before Hashem in the Ohel HaEdut. 23 8 And it came to pass, that the next day Moshe entered into the Ohel HaEdut; and, hinei, the rod of Aharon for the Bais Levi was budded, and

כא ו האָט משה געזעדט צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און אַלע זייערע
zeyere ale un Yisroel fun kinder di tsu geredt Moshe hot
their all and Yisroel of children the to spoken Moshe has

פֿירשטן האָבן אים געגעבן צו שטעקן פֿון איטלעכן פֿירשט , צו
tsu firsht itlechn fun shtekn tsu gegebn im hobn firshtn
to chieftain each of staff to given him have chieftains

שטעקן פֿון איטלעכן פֿירשט , לויט זייערע פֿאָטערהיזער ,
foterhaizer zeyere loit firsht itlechn fun shtekn
father's household their according chieftain each of staff

צוועלף שטעקנס; און דער שטעקן פֿון אַהרנען איז געווען צווישן
tsvishn geven iz Aharonen fun shtekn der un shtekens tsvelf
among having been is Aaron of staff the and staffs twelve

זייערע שטעקנס. כב ז און משה האָט אַוועקגעלייגט די שטעקנס פֿאַר
far shtekens di avekgeleigt hot Moshe un shtekens zeyere
before staffs the laid away has Moshe and staffs their

ה , אין דעם געצעלט פֿון צייגנים . כג ח און עס איז געווען אויף
oif geven iz es un tseignim fun getselt dem in Hashem
on having been is it and testimony of tent the in Hashem

brought forth buds, and bloomed blossoms, and yielded almonds. [24] [9] And Moshe brought out all the rods from before Hashem unto Kol Bnei Yisroel; and they looked, and took every man his rod.

מאָרגן , אַז משה איז געקומען אין דעם געצעלט פֿון צייגנים ,
tseignim fun getselt dem in gekumen iz Moshe az morgn
testimony of tent the in having come is Moshe that next day

ערשט דער שטעקן פֿון אַהרֹנען פֿאַר לֵוִיס הויז האָט אויפֿגעשפּראָצט,
oifgeshprotst hot hoiz Levis far Aharonen fun shtekn der ersht
blossomed has house Levi's for Aaron of staff the behold

און אַרויסגעלאָזט שפּראָצונג , און געבליט בליעכץ , און געצייטיקט
getsaitikt un bliechts geblit un shprotsung aroisgelozt un
ripened and blossoms bloomed and sprung up let out and

מאַנדלען. כד ט האָט משה אַרויסגעטראָגן אַלע שטעקנס פֿון פֿאַר
far fun shtekens ale aroisgetrogn Moshe hot mandlen
before from staffs all brought out Moshe has almonds

ה צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן איבערגעקוקט, און
un ibergekukt hobn zei un Yisroel fun kinder ale tsu Hashem
and looked over have they and Yisroel of children all to Hashem

געגנומען איטלעכער זײַן שטעקן.
shtekn zain itlecher genumen
staff his each taken

[25] [10] And Hashem said unto Moshe, Bring Aharon's rod again before HaEdut, to be kept for an ot *(sign)* against the rebels; and thou shalt quite put an end to their murmurings against Me, that they die not. [26] [11] And Moshe did so; as Hashem commanded him, so did he.

כה י און ה האָט געזאָגט צו משהן : קער אום אַהרֹנס שטעקן
shtekn Aharons um ker Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
staff Aaron's down turn Moshe to said has Hashem and

פֿאַרן צייגנים , פֿאַר אַ היטונג, פֿאַר אַ צייכן צו די ווידערשפּעניקע
vidershpenike di tsu tseichn a far hitung a far tseignim faran
rebellious the to sign a for charge a for testimony before

קינדער , כּדי זאָלסט מאַכן אַן ענד צו זייערע מורמלעראײַען
murmleraien zeyere tsu end an machn zolst kedei kinder
murmurings their to end to an make you(SG) shall so that children

אַרום מיר, און זיי זאָלן נישט שטאַרבן. כו יא האָט משה דאָס געטאָן;
geton dos Moshe hot shtarbn nisht zoln zei un mir arum
done this Moshe has die not shall they and me round

אַזוי ווי ה האָט אים באַפֿוילן , אַזוי האָט ער געטאָן.
geton er hot azoi bafoiln im hot Hashem vi azoi
done he has so commanded him has Hashem as so

[27] [12] And the Bnei Yisroel spoke unto Moshe, saying, See, we die, we perish, we will all perish. [28] [13] Whoever even encroaches upon the Mishkan Hashem shall die. Shall we be consumed with dying?

כז יב האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Mosheen tsu gezogt Yisroel fun kinder di hobn
say to so Moshe to said Yisroel of children the have

זע , מיר קומען אום , מיר גייען אונטער, אַלע גייען מיר אונטער. כח יג
unter mir geyen ale unter geyen mir um kumen mir ze
under we go all under go we down come we behold

איטלעכער וואָס געגענט – וואָס געגענט צום מישכּן
mishkn tsum genent vos genent vos itlecher
Tabernacle to come near which come near that which each

פֿון ה , שטאַרבט; צי וועלן מיר אין גאַנצן אומקומען?
umkumen gantsn in mir veln tsi shtarbt Hashem fun
perish all in we will or dies Hashem of

18 And Hashem said unto Aharon, Thou and thy Banim and thy Bais Av with thee shall bear the avon *(guilt)* of the Mikdash; and thou and thy Banim with thee shall bear the avon of the kehunah

יח און ה האָט געזאָגט צו אַהרֹנען : דו און דײַנע זין און
un zin daine un du Aharonen tsu gezogt hot Hashem un
and sons your and you Aaron to said has Hashem and

דאָס הויז פֿון דײַן פֿאָטער מיט דיר , זאָלט טראָגן די זינד
zind di trogn zolt dir mit foter dain fun hoiz dos
sin the bear shall you(SG) with father your of house this

פֿון דעם הייליקטום, און דו און דײַנע זין מיט דיר זאָלט טראָגן די
di trogn zolt dir mit zin daine un du un heiliktum dem fun
the bear shall you(SG) with sons your and you and holy the of

of you. [2] And thy brethren also of the tribe of Levi, the Shevet Avicha, bring thou with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee; while thou and thy Banim with thee are before the Ohel HaEdut. [3] And they shall stand your guard duty, and the duty of Kol HaOhel; only they shall not come near the Klei HaKodesh and the Mizbe'ach, that neither they, nor ye also, die. [4] And they shall be joined unto thee, and stand guard duty of the Ohel Mo'ed, for kol Avodat HaOhel; and a zar shall not encroach unto you. [5] And ye shall stand guard of HaKodesh, and stand guard of the Mizbe'ach; that there be no Ketzef *(Wrath)* any more upon the Bnei Yisroel. [6] And I, hinei, I Myself have taken your brethren the Levi'im from among the Bnei Yisroel; to you they are given as a mattanah *(gift)* to Hashem, to do the Avodat Ohel Mo'ed. [7] Therefore thou and thy Banim with thee shall be shomer over your Kehunah with everything of the Mizbe'ach, and within the Parochet; and ye shall do the Avodas service: I have given your Kehunah unto you as an Avodas Mattanah; and the zar *(unauthorized one)* that shall encroach shall be put to death.

זינד פֿון אײַער כהונה . [ב] און אויך דײַנע ברידער , דעם שטאַם לֵוִי
Levi shtam dem brider daine oich un kehune aier fun zind
Levi tribe the brothers your also and priesthood your of sin

דעם שבֶּט פֿון דײַן פָֿאטער, מאַך גענענען מיט דיר , און זיי
zei un dir mit genenen mach foter dain fun sheyvet dem
they and you(SG) with come near make father your of tribe the

זאָלן זיך באַהעפֿט צו דיר , און דיך באַדינען; און דו און דײַנע
daine un du un badinen dich un dir tsu baheft zain zoln
your and you and minister you and you(SG) to joined be shall

זין מיט דיר זאָלט זײַן פֿאַר דעם געצעלט פֿון צייגנים . [ג] און
un tseignim fun getselt dem far zain zolt dir mit zin
and testimony of tent the before be shall you(SG) with sons

זיי זאָלן היטן דײַן היטונג, און די היטונג גאַנצן געצעלט, אָבער
ober getselt gantsn fun hitung di un hitung dain hitn zoln zei
only tent all of charge the and charge your keep shall they

צו די הייליקע כלים און צום מזבח זאָלן זיי נישט גענענען ,
genenen nisht zei zoln mizbeyech tsum un keilim heilike di tsu
come near not they shall altar to and utensils holy the to

כדי זיי זאָלן נישט שטאַרבן, אי זיי אי איר. [ד] און זיי זאָלן זײַן
zain zoln zei un ir i zei i shtarbn nisht zoln zei kedei
be shall they and you and they both die not shall they so that

באַהעפֿט צו דיר , און היטן די היטונג פֿון אוֹהל-מוֹעד ביי
bai ohel-moed fun hitung di hitn un dir tsu baheft
with Tent of Meeting of charge the keep and you(SG) to joined

איטלעכן דינסט פֿון געצעלט; און אַ פֿרעמדער זאָל נישט גענענען צו
tsu genenen nisht zol fremder a un getselt fun dinst itlechn
to approach not shall alien a and tent of service each

אײַך. [ה] און איר זאָלט היטן די היטונג פֿון הייליקטום, און די היטונג פֿון
fun hitung di un heiliktum fun hitung di hitn zolt ir un aich
of charge the and holy of charge the keep shall you and you

מזבח , כדי עס זאָל מער נישט זײַן אַ צאָרן אויף די קינדער
kinder di oif tsorn a zain nisht mer zol es kedei mizbeyech
children the on anger a be not more shall it so that altar

פֿון ישׂרָאֵל. [ו] און איך, זע , האָב גענומען אײַערע ברידער די
di brider aiere genumen hob ze ich un Yisroel fun
the brothers your taken have behold I and Yisroel of

לוִיים פֿון צווישן די קינדער פֿון ישׂרָאֵל; אײַך אַ מתּנה זײַנען זיי
zei zainen matone a aich Yisroel fun kinder di tsvishn fun Leviim
they are gift a you Yisroel of children the among from Levi'im

געגעבן פַֿאַר ה , צו דינען דעם דינסט פֿון אוֹהל-מוֹעד . [ז] און
un ohel-moed fun dinst dem dinen tsu Hashem far gegebn
and Tent of Meeting of service the serve to Hashem for given

דו און דײַנע זין מיט דיר זאָלט אָפּהיטן אײַער כהונה ביי
bai kehune aier ophiten zolt dir mit zin daine un du
by priesthood your observe shall you(SG) with sons your and you

איטלעכער זאַך פֿון מזבח און אינעווייניק פֿון פּרוכֶת , און טאָן
ton un Parochet fun ineveinik un mizbeyech fun zach itlecher
do and curtain of inner and altar of thing each

דעם דינסט; אַ דינסט פַֿאַר מתּנה גיב איך אײַך די כהונה ,
un kehune di aich ich gib matone a far dinst a dinst dem
and priesthood the you I give gift a for service a service the

דער פֿרעמדער, וואָס גענענט , זאָל געטייט ווערן .
der fremder vos genent zol geteit vern
the alien which come near shall caused to die become

ח אוֹן ה הָאָט געזעדט צו אַהרֹנען : אוֹן איך, זע , האָב
hob ze ich un Aharonen tsu geredt hot Hashem un
have behold I and Aaron to spoken has Hashem and

דיר געגעבן די היטונג פֿון מײַנע אָפּשיידונגען ; פֿון אַלע
ale fun opsheidungen maine fun hitung di gegebn dir
all of heave-offerings my of charge the given you(SG)

געהייליקטע זאַכן פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָב איך זיי געגעבן
gegebn zei ich hob Yisroel fun kinder di fun zachn geheilikte
given them I have Yisroel of children the of things holy

פַֿאַר אַ חלק צו דיר און צו דײַנע קינדער פַֿאַר אַן אייביקן
eibikn an far kinder daine tsu un dir tsu chelek a far
everlasting an for children your to and you(SG) to portion a for

רעכט. ט דאָס זאָל געהערן צו דיר פֿון די הייליקסטע הייליקייטן , פֿון
fun heilikeitn heilikste di fun dir tsu gehern zol dos recht
of holy things most holy the of you(SG) to belong shall this right

די פַֿײַעראָפּפֿער : אַלע זייערע קָרְבָּנוֹת , פֿון אַלע זייערע שפּײַזאָפּפֿער,
shpaizopfer zeyere ale fun korbones zeyere ale faieropfer di
minchah their all of offerings their all offering by fire the

און פֿון אַלע זייערע זינדאָפּפֿער , און פֿון אַלע זייערע שולדאָפּפֿער ,
shuldopfer zeyere ale fun un zindopfer zeyere ale fun un
guilt offering their all of and sin offering their all of and

וואָס זיי צאָלן אָפּ צו מיר; אַ הייליקסטע הייליקייט איז דאָס, פַֿאַר
far dos iz heilikeit heilikste a mir tsu op tsoln zei vos
for this is holiness most holy a me to back render they which

דיר און פַֿאַר דײַנע קינדער . י אַזוי אַ הייליקסטן זאָלסטו עס
es zolstu heiliksta a azoi kinder daine far un dir
it shall you most holy a so children your for and you(SG)

עסן ; איטלעכער מאַנספּאַרשוין מעג עס עסן ; הייליק זאָל עס זײַן פַֿאַר
far zain es zol heilik esen es meg mansparshoin itlecher esen
for be it shall holy eat it may male each eat

דיר . יא אוֹן דאָס געהערט צו דיר : די אָפּשיידונג
opsheidung di dir tsu gehert dos un dir
separation of a portion the you(SG) to belongs this and you(SG)

פֿון זייער גאָב ביי אַלע אויפֿהייבונגען פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל;
Yisroel fun kinder di fun oifheibungen ale bai gob zeyer fun
Yisroel of children the of upliftings all with bounty their of

צו דיר האָב איך זיי געגעבן , און צו דײַנע זין און צו דײַנע
daine tsu un zin daine tsu un gegebn zei ich hob dir tsu
your to and sons your to and given them I have you(SG) to

טעכטער מיט דיר , פַֿאַר אַן אייביקן רעכט; איטלעכער וואָס איז
iz vos itlecher recht eibikn an far dir mit techter
is which each right everlasting an for you(SG) with daughters

ריין אין דיין הויז מעג עס עסן . יב אַל דאָס בעסטע פֿון איל, און אַל
al un eil fun beste dos al esen es meg hoiz dain in rein
all and oil of best the all eat it may house your in tahor

דאָס בעסטע פֿון ווײַן און תּבוּאה, דאָס ערשטע דערפֿון וואָס זיי גיבן
gibn zei vos derfun ershte dos tvue un vain fun beste dos
give they which thereof first the grain and wine of best this

צו ה , דאָס האָב איך געגעבן צו דיר . יג די ערשטצײַטיקע פֿון
fun ershttsaitike di dir tsu gegebn ich hob dos Hashem tsu
of the first fruits the you(SG) to given I have this Hashem to

אַלץ וואָס אין זייער לאַנד, וואָס זיי ברענגען צו ה , זאָלן
zoln Hashem tsu brengen zei vos land zeyer in vos alts
shall Hashem to bring they which land their in which all that

[8] And Hashem spoke unto Aharon, Hinei, I also have given thee the charge of Mine terumot of kol Kodoshei Bnei Yisroel; unto thee have I given them by reason of the moshchah *(kohen's allotted portion)*, and to thy Banim, as a chok olam. [9] This shall be thine of the kodesh hakodashim, reserved from the eish; every korban of theirs, every minchah of theirs, and every chattat of theirs, and every asham of theirs which they shall render unto Me, shall be kodesh kodashim for thee and for thy Banim. [10] As the kodesh hakodashim shalt thou eat it; every zachar shall eat it; it shall be kodesh unto thee. [11] And this is thine; the terumah of their gift, with all the tenufot Bnei Yisroel; I have given them unto thee, and to thy banim and to thy banot with thee, by a chok olam; every one that is tahor in thy Bais shall eat of it. [12] All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the grain, the reshit *(firstfruit)* of them which they shall offer unto Hashem, them have I given thee. [13] And whatsoever is Bikkurim in the land, which they shall bring unto Hashem, shall be thine; every one that is tahor in thine Bais shall eat of it. [14] Every cherem in Yisroel shall be thine. [15] Every thing that openeth the womb in all basar, which they bring

unto Hashem, whether it be of adam or behemah, shall be thine; nevertheless the bechor haadam shalt thou surely redeem, and the bechor habehemah hateme'ah shalt thou redeem. 16 And those that are to be redeemed from a month old shalt thou redeem, according to thine evaluation, for the five silver shekelim, according to the shekel HaKodesh, which is twenty gerah. 17 But the bechor of a cow, or the bechor of a sheep, or the bechor of a goat, thou shalt not redeem; they are kodesh; thou shalt sprinkle their dahm upon the Mizbe'ach, and shalt burn their fat for an offering made by eish, for a re'ach nichoach unto Hashem. 18 And the basar of them shall be thine, like the breast of the tenufah and like the right thigh are thine. 19 All the terumot hakodashim, which the Bnei Yisroel offer unto Hashem, have I given thee, and thy banim and thy banot with thee, by a chok olam; it is a brit melach olam before Hashem unto thee and to thy zera with thee.

גְעהערן צו דיר ; איטלעכער וואָס איז ריין אין דיַין הויז מעג
meg hoiz dain in rein iz vos itlecher dir tsu gehern
may house your in tahor is which each you(SG) to belong

עס עסן . יד איטלעכע חרם-זאַך אין יִשְׂרָאֵל זאָל געהערן
esen es itleche cheirem-zach in Yisroel zol gehern
eat it every irrevocably devoted thing in Yisroel shall belong

צו דיר . טו איטלעכס וואָס עפֿנט דעם טראַכט, פֿון יעטוועדער
tsu dir itlecher vos efent dem tracht fun yetveder
to you(SG) each which opens the womb of every

באַשעפֿענישׁ וואָס מע ברענגט צו ה , פֿון אַ מענטשן און פֿון
bashefenish vos me brengt tsu Hashem a fun mentshn un fun
creature which one brings to Hashem a of man and of

אַ בהמה , זאָל געהערן צו דיר ; אָבער אויסלייזן זאָלסטו לאָזן
a beheime , zol gehern tsu dir ober oisleizen zolstu lozn
a beast shall belong to you(SG) but redeem shall you let

אויסלייזן דעם בכור פֿון אַ מענטשן ; אויך דעם בכור פֿון אַן
oisleizen dem bechor fun a mentshn ; oich dem bechor fun an
redeem the firstborn of a man ; also the firstborn of an

אומריינער בהמה זאָלסטו לאָזן אויסלייזן. טז און זייער אויסלייז – פֿון
umreiner beheime zolstu lozn oisleizen . un zeyer oisleiz fun
unclean beast you shall let redeem and their ransom of

אַ חודש אַלט זאָלסטו לאָזן אויסלייזן – זאָל זײַן לויט דיַין
a choidesh alt zolstu lozn oisleizen zol zain loit dain
a month old you shall let redeem shall be according your

שאַצונג , פֿינף שֶׁקל זילבער, אויפֿן היילקן שֶׁקל , דאָס איז צוואַנציק
shatsung , finf shekl heilikn oifn zilber shekl , dos iz tsvantsik
evaluation five shekel silver on holy shekel this is twenty

גֵּרָה . יז אָבער אַ בכור פֿון אַ רינד , אָדער אַ בכור פֿון אַ
gerah . ober a bechor fun a rind , oder a bechor fun a
gerahs but a of firstborn a head of cattle , or a of firstborn a

שעפּס, אָדער אַ בכור פֿון אַ ציג , טאָרסטו נישט לאָזן אויסלייזן;
sheps, oder a bechor fun a tsig , torstu nisht lozn oisleizen ;
sheep or a of firstborn a goat , shall not let redeem

זיי זײַנען היילק. זייער בלוט זאָלסטו שפּרענגען אויפֿן מזבח ,
zei zainen heilik . zeyer blut zolstu shprengen oifn mizbeyech ,
they are holy their blood you shall scatter on altar

און זייער פֿעטס זאָלסטו דעמפֿן פֿאַר אַ פֿייַעראָפֿפֿער , פֿאַר
un zeyer fets zolstu demfn far a faieropfer , far
and their fats you shall burn up for a offering by fire for

אַ געשמאַקן ריח צו ה . יח און זייער פֿלייש זאָל געהערן צו
a geshmakn reyech tsu Hashem . un zeyer fleish zol gehern tsu
a soothing aroma to Hashem . and their flesh shall belong to

דיר ; אַזוי ווי די ברוסט פֿון אויפֿהייבונג, און אַזוי ווי דער רעכטער
dir ; azoi vi di brust fun oifheibung un azoi vi der rechter
you(SG) ; so as the breast of wave and so as the right

שענקל, זאָל עס געהערן צו דיר . יט אַלע אָפּשיידונגען פֿון די
shenkl, zol es gehern tsu dir . ale opsheidungen fun di
thigh shall it belong to you(SG) . all heave-offerings of the

היליקע זאַכן וואָס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל שיידן אָפּ צו ה ,
heilike zachn vos di kinder fun Yisroel sheidn op tsu Hashem ,
holy things which the children of Yisroel separate away to Hashem

האָב איך געגעבן צו דיר און צו דיַינע זין און צו דיַינע טעכטער
hob ich gegebn tsu dir un tsu daine zin un tsu daine techter
have I given to you(SG) and to your sons and to your daughters

מיט דיר , פַּאר אַן אייביקן רעכט; אַן אייביקער ברית פֿון זאַלץ
mit dir far dos iz Hashem un you(SG) and your seed with
איז דאָס פַּאַר ה , דיר און דיין זאָמען מיט דיר .

כ און ה האָט געזאָגט צו אַהרֹנען : אין זייער לאַנד זאָלסטו
un Hashem has said to Aaron and Hashem shall you land their in
נישט אַרבן , און קיין חלק זאָלסטו האָבן צווישן זיי ;
zei tsvishn hobn nisht zolstu chelek kein un arben nisht
איך בין דיין חלק און דיין נחלה צווישן די קינדער פֿון
fun kinder di tsvishn nachle dain un chelek dain bin ich
יִשְׂרָאֵל. כא און צו די קינדער פֿון לֵוִי , זע , האָב איך געגעבן
gegebn ich hob ze Levi fun kinder di tsu un Yisroel
יעטוועדער מעשׂר אין יִשְׂרָאֵל פַּאַר אַן אַרב , פַּאַר זייער דינסט
dinst zeyer far arav an far Yisroel in maiser yetveder
וואָס זיי דינען , דעם דינסט פֿון אוֹהל-מוֹעד . כב און די קינדער
kinder di un ohel-moed fun dinst dem dinen zei vos
פֿון יִשְׂרָאֵל זאָלן מער נישט גענענען צום אוֹהל-מוֹעד , צו טראָגן
trogn tsu ohel-moed tsum genenen nisht mer zoln Yisroel fun
אַ חטא און שטאַרבן. כג נַיִערט דער לֵוִי , ער זאָל דינען דעם דינסט
dinst dem dinen zol er Levi der naiert shtarbn un chet a
פֿון אוֹהל-מוֹעד ; און זיי זאָלן טראָגן זייער זינד ; אַן אייביק
eibik an zind zeyer trogn zoln zei un ohel-moed fun
געזעץ אויף זייערע דור-דורות . און צווישן די קינדער
kinder di tsvishn un dor-doires zeyere oif gezets
פֿון יִשְׂרָאֵל זאָלן זיי נישט אַרבן קיין אַרבונג . כד ווָאַרעם דעם
dem vorem arbung kein arben nisht zei zoln Yisroel fun
מעשׂר פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס זיי שיידן אָפּ פַּאַר אַן
an far op sheidn zei vos Yisroel fun kinder di fun maiser
אָפּשיידונג צו ה , האָב איך געגעבן צו די לְוִיים
Leviim di tsu gegebn ich hob Hashem tsu opsheidung
פַּאַר אַן אַרבונג ; דערום האָב איך וועגן זיי געזאָגט: צווישן
tsvishn gezogt zei vegen ich hob derum arbung an far
די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זאָלן זיי נישט אַרבן קיין אַרבונג .
arbung kein arben nisht zei zoln Yisroel fun kinder di

[20] And Hashem spoke unto Aharon, Thou shalt have no nachalah in their land, neither shalt thou have any chelek among them; I am thy chelek and thine nachalah among the Bnei Yisroel. [21] And, hinei, I have given the Bnei Levi all the ma'aser *(tithe)* in Yisroel for a nachalah, for their Avodah which they serve, even the Avodat Ohel Mo'ed. [22] Neither must the Bnei Yisroel henceforth come near the Ohel Mo'ed, lest they bear chet, and die. [23] But the Levi'im shall perform the Avodat Ohel Mo'ed, lest they shall nasa *(bear)* their avon; it shall be a chukkat olam throughout your dorot, that among the Bnei Yisroel they have no nachalah. [24] But the ma'aser of the Bnei Yisroel, which they offer as a terumah unto Hashem, I have given to the Levi'im as a nachalah; therefore, I have said unto them, Among the Bnei Yisroel they shall have no nachalah.

כה און ה האָט געזעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : כו און צו
tsu un zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to and say to so Moshe to spoken has Hashem and

די לוִיִם זאָלסטו רעדן , און זאָגן צו זיי : אַז איר וועט נעמען
nemen vet ir az zei tsu zogn un redn zolstu Leviim di
take will you that them to say and speak shall you Levi'im the

פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל דעם מעשׂר וואָס איך האָב אייך געגעבן
gegebn aich hob ich vos maiser dem Yisroel fun kinder di fun
given you have I which tithe the Yisroel of children the of

פֿון זיי פַּאַר אייַער אַרבונג , זאָלט איר אָפּשיידן דערפֿון אַן
an derfun opsheiden ir zolt arbung aier far zei fun
an thereof set apart you shall inheritance your for them from

אָפּשיידונגן צו ה , מעשׂר פֿון דעם מעשׂר . כז און אייַער
aier un maiser dem fun maiser Hashem tsu opsheidungn
your and tithe the of tithe Hashem to set apart portion

אָפּשיידונג וועט אייַך גערעכנט ווערן אַזוי ווי די תּבֿואה
tvue di vi azoi vern gerechnt aich vet opsheidung
grain the like as become regarded for you will separation of a portion

. קעלטער אויסן דרעש-שייַער , און ווי די שֶׁפַע אויסן
kelter oisn shefe di vi un dresh-shaier oisn
winepress from out fullness the like and threshing floor from out

כח אַזוי זאָלט איר אויך אָפּשיידן די אָפּשיידונג פֿון ה
Hashem fun opsheidung di opsheiden oich ir zolt azoi
Hashem of separation of a portion the set apart also you shall so

פֿון אַלע אייַערע מעשׂרס, וואָס איר וועט נעמען פֿון די קינדער
kinder di fun nemen vet ir vos maisres aiere ale fun
children the from take will you which tithes your all from

פֿון יִשׂרָאֵל, און איר זאָלט געבן דערפֿון די אָפּשיידונג פֿון
fun opsheidung di derfun gebn zolt ir un Yisroel fun
of separation of a portion the thereof give shall you and Yisroel of

ה צו אַהרֹן דעם כֹהן . כט פֿון אַלץ וואָס וועט אייַך
aich vert vos alts fun koyen dem Aharon tsu Hashem
for you shall be which all from kohen the Aaron to Hashem

געגעבן זאָלט איר אָפּשיידן די גאַנצע אָפּשיידונג פֿון
fun opsheidung gantse di opsheiden ir zolt gegebn
of separation of a portion entire the set apart you shall given

ה , פֿון אַלעם בעסטן דערפֿון, דאָס הייליקע פֿון דעם . ל און
un dem fun heilike dos derfun bestn alem fun Hashem
and the one of holy the thereof best all that is from Hashem

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז איר שיידט אָפּ פֿון דעם דאָס
dos dem fun op sheidt ir az zei tsu zogn zolst
the the from away separate you when them to say you(SG) must

בעסטע דערפֿון, זאָל עס גערעכנט ווערן די לוִיִם אַזוי ווי דער
der vi azoi Leviim di vern gerechnt es zol derfun beste
the like as Levi'im the become regarded it shall of it best

איינטראָג פֿון דרעש-שייַער , און אַזוי ווי דער איינטראָג פֿון קעלטער .
kelter fun aintrog der vi azoi un dresh-shaier fun aintrog
winepress of produce the like as and threshing floor of produce

לא און איר מעגט עס עסן אין יעטוועדער ארט , איר און אייַער
aier un ir ort yetveder in esen es megt ir un
your and you place every in eat it may you and

הויזגעזינט , וואָרעם דאָס איז אייַך אַ לוין פַּאַר אייַער דינסט אין
in dinst aier far loin a aich iz dos vorem hoizgezint
in service your for wage a you is this because household

25 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 26 Thus speak unto the Levi'im, and say unto them, When ye take of the Bnei Yisroel the ma'aser which I have given you from them for your nachalah, then ye shall raise up a terumah of it for Hashem, even a ma'aser of the ma'aser. 27 And this your terumah shall be reckoned unto you, as though it were the grain of the threshing floor, and as the fulness of the winepress. 28 Thus ye also shall offer a terumat Hashem of all your ma'aserot, which ye receive of the Bnei Yisroel; and ye shall give thereof terumat Hashem to Aharon HaKohen. 29 Out of all your mattenot ye shall offer every terumat Hashem, of all the best thereof, even the set apart as kodesh part thereof out of it. 30 Therefore, thou shalt say unto them, When ye have raised up the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levi'im as the increase of the threshing floor, and as the increase of the winepress.

31 And ye shall eat it in every place, ye and your Bais: for it is your sachar for your Avodah in the Ohel Mo'ed. 32 And ye shall

bear no chet by reason of it, when ye have raised up from it the best of it; neither shall ye desecrate the Kodshei Bnei Yisroel, lest ye die.

אוֹהל-מוֹעד . לב און איר וועט נישט טראָגן וועגן דעם אַ זינד,
ohel-moed un ir vet nisht trogn vegen dem a zind
Tent of Meeting and you will not bear account of the a sin

וועט איר שיידט אָפּ פֿון דעם דאָס בעסטע דערפֿון. און איר זאָלט
ven ir sheidt op fun dos dem fun derfun beste dos ir un zolt
you when separate away of the this of it best you and shall

נישט פֿאַרשוועכן די הייליקייטן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, כדי
nisht farshvechn di heilikeitn di fun kinder di fun Yisroel kedei
not profane the holy things of the children of Yisroel so that

איר זאָלט נישט שטאַרבן.
ir zolt nisht shtarbn
you shall not die

CHUKAT

חֻקַּת

19 And Hashem spoke unto Moshe and unto Aharon, saying,

יט און ה האָט געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען, אַזוי
un Hashem hot geredt tsu Mosheen un tsu Aharonen, azoi
and Hashem has spoken to Moshe and to Aaron, so

צו זאָגן:
tsu zogn
to say

[2] This is the chukkat hatorah which Hashem hath commanded, saying, Speak unto the Bnei Yisroel, that they bring thee a completely red female cow, wherein is no blemish, and upon which never came ol *(yoke)*: [3] And ye shall give her unto El'azar HaKohen, that he may bring her forth outside the machaneh, and one shall slaughter *(shachat)* her before his face; [4] And El'azar HaKohen shall take of her dahm with his finger, and sprinkle of her dahm directly before the Ohel Mo'ed seven times; [5] And one shall burn the heifer in his sight; her hide, and her basar, and her dahm, with her dung, shall he burn; [6] And the kohen shall take cedar wood, and hyssop, and crimson thread, and cast it into the midst of the burning

ב דאָס איז דאָס געזעץ פֿון דער תּורה, וואָס ה האָט
dos iz dos gezets fun der toyre, vos Hashem hot
this is the law of the instruction which Hashem has

באַפֿוילן, אַזוי זאָגן: רעד צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, זיי זאָלן
bafoiln azoi zogn tsu red di kinder fun Yisroel zei zoln
commanded so say to speak the children of Yisroel they shall

דיר ברענגען אַ רויטע קו, אַ גאַנצע, וואָס אין איר איז נישטאָ
dir brengen a roite ku, a gantse, vos in ir iz nishto
you(SG) bring a red heifer, a entirely, in which it is not

קיין מום, וואָס אויף איר איז נישט אַרויף קיין יאָך. ג און איר זאָלט
kein mum, vos oif ir iz nisht aroif kein yoch. un ir zolt
any flaw, on which it is not go up any yoke. and you shall

זי געבן צו אֶלְעָזָר דעם כהן, און מע זאָל זי אַרויספֿירן אויסן
zi gebn tsu Elazar dem koyen, un me zol zi aroisfirn oisn
her give to El'azar the kohen, and one shall her lead out outside

לאַגער, און זי שעכטן פֿאַר אים. ד און אֶלְעָזָר דער כהן זאָל
lager un zi shechtn far im. un Elazar der koyen zol
camp and her slaughter before him. and El'azar the kohen shall

נעמען פֿון איר בלוט מיט זײַן פֿינגער, און שפּריצן פֿון איר בלוט
nemen fun ir blut mit zayn finger, un shpritsn fun ir blut
take from her blood with his finger, and sprinkle from her blood

אַקעגן דער פּאָדערזײַט פֿון אוֹהל-מוֹעד זיבן מאָל. ה און מע זאָל
akegn der foderzait fun ohel-moed zibn mol. un me zol
against the front of Tent of Meeting seven times. and one shall

פֿאַרברענען די קו פֿאַר זײַנע אויגן; איר פֿעל און איר פֿלייש און איר
farbrenen di ku far zayne oign; ir fel un ir fleish un ir
burn up the heifer before his eyes; her hide and her flesh and her

בלוט מיט איר מיסט זאָל מען פֿאַרברענען. ו און דער כהן זאָל נעמען
blut mit ir mist zol men farbrenen. un der koyen zol nemen
blood with her dung shall one burn up. and the kohen shall take

צעדערהאָלץ, און אֵזוֹב-גראָז, און ווערמילרויט, און אַריינווארפֿן אין דער
tsederholts, un ezov-groz, un vermilroit, un arainvarfen in der
cedar wood and hyssop and vermilion red and throw into the

heifer. 7 Then the kohen shall wash his clothes, and he shall immerse his basar in mayim, and afterward he shall come into the machaneh, and the kohen shall be tamei until the erev. 8 And he that burneth her shall wash his clothes in mayim, and immerse his basar in mayim, and shall be tamei until the erev. 9 And a man that is tahor shall gather up the ashes of the cow, and lay them up outside the machaneh in a makom tahor, and it shall be in safekeeping for HaEdah Bnei Yisroel for water of sprinkling; it is for sin-purification. 10 And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be tamei until the erev; and it shall be unto the Bnei Yisroel, and unto the ger that sojourneth among them, for a chukkat olam.

11 He that toucheth the dead body of any man shall be tamei shivat yamim. 12 He shall make himself tahor with it on the Yom HaShelishi, and on the seventh day he shall be tahor; but if he does not make himself tahor on the Yom HaShelishi, then the seventh day he shall not be tahor. 13 Whosoever toucheth the body of any man that is dead, and maketh not himself tahor, makes tamei the

פַֿארברענונג פֿון דער קו . ז און דער כהן זאָל וואַשן זײַנע קלײדער ,
kleider zaine vashn zol koyen der un ku der fun farbrenung
garments his wash shall kohen the and heifer the of burning

און באָדן זײַן ליַיב אין וואַסער, און דערנאָך מעג ער אַריַינקומען
arainkumen er meg dernoch un vaser in laib zain bodn un
come into he may after that and water in body his immerse and

אין לאַגער; און דער כהן זאָל זײַן אומריין ביז אָוונט . ח אויך
oich ovnt bizn umrein zain zol koyen der un lager in
also evening until unclean be shall kohen the and camp in

דער וואָס פַֿארברענט זי , זאָל וואַשן זײַנע קלײדער אין וואַסער,
vaser in kleider zaine vashn zol zi farbrent vos der
water in garments his wash shall her burned up which the one

און באָדן זײַן ליַיב אין וואַסער, און זײַן אומריין ביז אָוונט . ט און
un ovnt bizn umrein zain un vaser in laib zain bodn un
and evening until unclean be and water in body his immerse and

אַ ריינער מאַן זאָל אויפֿזאַמלען די אַש פֿון דער קו , און אַוועקלייגן
avekleigen un ku der fun ash di oifzamlen zol man reiner a
lay and heifer the of ashes the gather shall man pure a

אויסן לאַגער אין אַ ריינעם אָרט; און עס זאָל געהאַלטן ווערן פַֿאר
far vern gehaltn zol es un ort reinem a in lager oisn
for become kept shall it and place pure a in camp outside

דער עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פַֿאר שפּרענגוואַסער ;
a shprengvaser far Yisroel fun kinder di fun eide der
a water of sprinkling for Yisroel of children the of assembly the

ריניקאָפּפֿער איז דאָס. י און דער וואָס זאַמלט אויף די אַש פֿון
fun ash di oif zamlt vos der un dos iz reinikopfer
of ashes the up gathers which the one and this is sin purification

דער קו , זאָל וואַשן זײַנע קלײדער , און זײַן אומריין ביז אָוונט .
ovnt bizn umrein zain un kleider zaine vashn zol ku der
evening until unclean be and garments his wash shall heifer the

און עס זאָל זײַן פַֿאר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און פַֿאר דעם פֿרעמדן
fremdn dem far un Yisroel fun kinder di far zain zol es un
foreigner the for and Yisroel of children the for be shall it and

וואָס האַלט זיך אויף צווישן זיי , פַֿאר אַן אייביקן געזעץ.
gezets eibikn an far zei tsvishn oif zich halt vos
law everlasting an for them among on self hold which

יא דער וואָס רירט זיך אָן אַ מת , אָן וואָסער
voser on mes a on on zich rirt vos der
any manner of on dead person a on on self touches which the one

עס איז טויטן ליַיב פֿון אַ מענטשן , זאָל זײַן אומריין זיבן טעג . יב ער
er teg zibn umrein zain zol mentshn a fun laib toitn iz es
he days seven unclean be shall man a of body dead is it

זאָל זיך רייניקן דערמיט אויפֿן דריטן טאָג און אויפֿן זיבעטן טאָג, און
un tog zibetn oifn un tog dritn oifn dermit reiniken zich zol
and day seventh on and day third on therewith cleanse self shall

ווערן ריין ; און אויב ער וועט זיך נישט רייניקן אויפֿן דריטן טאָג און
un tog dritn oifn reiniken nisht zich vet er oib un rein vern
and day third on cleanse not self will he if and tahor become

אויפֿן זיבעטן טאָג, זאָל ער נישט ווערן ריין . יג איטלעכער וואָס
vos itlecher rein vern nisht er zol tog zibetn oifn
which each tahor become not he shall day seventh on

רירט זיך אָן אַ מת , אָן דעם ליַיב פֿון אַ מענטשן וואָס
vos mentshn a fun laib dem on mes a on on zich rirt
which human a of body the on dead person a on on self touches

Mishkan Hashem; and that nefesh shall be cut off from Yisroel; because the water of sprinkling was not sprinkled upon him, he shall be tamei; his tumah is yet upon him.

איז געשטראָבן, און ער וועט זיך נישט רייניקן, האָט ער די מישכּן
mishkn di er hot reiniken nisht zich vet er un geshtrobn iz
Tabernacle the he has cleanse not self will he and died is

פֿון ה פֿאַראומרייניקט, און יענע זעל זאָל פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn zol zel yene un farumreinikt Hashem fun
become be cut off shall soul that and defiled Hashem of

פֿון יִשׂרָאֵל; אַז שפּרענגוואַסער איז אויף אים נישט געשפּרענגט
geshprengt nisht im oif iz shprengvaser az Yisroel fun
splashed not him on is water of sprinkling that Yisroel from

געווארן , זאָל ער זײַן אומריין; זײַן אומריינקייט איז נאָך אויף
oif noch iz umreinkeit zain umrein zain er zol gevorn
on yet is uncleanness his unclean be he shall having become

אים.
im
him

14 This is the torah, when a man dieth in an ohel, all that come into the ohel, and all that is in the ohel, shall be tamei seven days.

יד דאָס איז דער דין: אַז אַ מענטש וועט שטאַרבן אין אַ געצעלט, זאָל
zol getselt a in shtarbn vet mentsh a az din der iz dos
shall tent a in die will man a that law the is this

איטלעכער וואָס קומט אין געצעלט, און אַלץ וואָס אין געצעלט, זײַן
zain getselt in vos alts un getselt in kumt vos itlecher
be tent in which all that and tent in come which each

15 And every open vessel, which hath no covering bound upon it, is tamei.

אומריין זיבן טעג. טו און יעטוועדער אָפֿענע כּלי , וואָס אויף איר איז
iz ir oif vos keile ofene yetveder un teg zibn umrein
is it on which vessel open every and days seven unclean

16 And whosoever toucheth one that is slain with a cherev in the open fields, or a dead body, or a bone of a man, or a kever, shall be tamei seven days.

נישטאָ אַן אַרומגעשנירט דעקל, איז אומריין. טז און איטלעכער וואָס
vos itlecher un umrein iz dekl arumgeshnirt an nishto
which each and unclean is cover fastened around an not

וועט זיך אָנרירן אויפֿן פּרײַען פֿעלד, אַן אַ דערשלאָגענעם פֿון אַ שוועדד,
shverd a fun dershlogenem a on feld fraien oifn onrirn zich vet
sword a from slain one a on field open on touch self will

אָדער אָן אַ געשטאָרבענעם, אָדער אַן אַ ביין פֿון אַ מענטשן , אָדער אָן אַ
a on oder mentshn a fun bein a an oder geshtorbenem a on oder
a on or man a of bone a an or decedent a on or

קבֿר , זאָל זײַן אומריין זיבן טעג.
teg zibn umrein zain zol keyver
days seven unclean be shall tomb

17 And for one who is tamei they shall take of the ashes of the burning of the purification, and running mayim shall be put thereto in a vessel;

יז און מע זאָל נעמען פֿאַר דעם אומריינעם פֿון דער אַש פֿון דעם
dem fun ash der fun umreinem dem far nemen zol me un
the of ashes the from unclean the for take shall one and

פֿאַרברענטן זינדאָפּפֿער , און אַרויפֿגיסן דערויף לעבעדיקע וואַסער אין אַ
a in vaser lebedike deroif aroifgisn un zindopfer farbrentn
a in water living on it pour and sin offering burning

כּלי . יח און אַ ריינער מאַן זאָל נעמען אֵזוֹבּ-גראָז, און אײַנטונקען אין
in aintunken un ezov-groz nemen zol man reiner a un keile
in dip and hyssop take shall man pure a and vessel

18 And an ish tahor shall take hyssop, and dip it in the mayim, and sprinkle it upon the ohel, and upon all the vessels, and upon the nefashot that were there, and upon him that touched a bone, or one slain, or one dead, or a kever;

דעם וואַסער, און שפּריצן אויפֿן געצעלט, און אויף אַלע כּלים , און אויף
oif un keilim ale oif un getselt oifn shpritsn un vaser dem
on and utensils all on and tent on sprinkle and water the

די נפֿשות וואָס זײַנען דאָרטן געווען , און אויף דעם וואָס האָט
hot vos dem oif un geven dortn zainen vos nefoshes di
has who the one on and having been there are who persons the

זיך אָנגעריט אָן דעם ביין , אָדער אָן דעם דערשלאָגענעם, אָדער אָן דעם
dem on oder dershlogenem dem on oder bein dem on ongerirt zich
the on or slain one the on or bone the on touched self

געשטאָרבענעם, אָדער אָן דעם קבֶר .
keyver dem on oder geshtorbenem
grave the on or decedent

יט און דער וואָס איז ריין זאָל שפּריצן אויף דעם אומריינעם אויפֿן
oifn umreinem dem oif shpritsn zol rein iz vos der un
on unclean the on sprinkle shall tahor is who the one and

דריטן טאָג און אויפֿן זיבעטן טאָג; און ער זאָל אים ריניקן אויפֿן
oifn reiniken im zol er un tog zibetn oifn un tog dritn
on purify him shall he and day seventh on and day third

זיבעטן טאָג; און ער זאָל וואַשן זיַנע קלייַדער , און זיך באָדן אין
in bodn zich un kleider zaine vashn zol er un tog zibetn
in immerse self and garments his wash shall he and day seventh

וואַסער, און ווערן ריין אין אָוונט . כ און אַז אַ מענטש וועט זיַין
zain vet mentsh a az un ovnt in rein vern un vaser
be will man a when and evening in tahor become and water

אומריין, און וועט זיך נישט ריניקן , זאָל יענע זעל פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn zel yene zol reiniken nisht zich vet un umrein
become be cut off soul that shall cleanse not self will and unclean

פֿון צווישן דער עדה , ווָאַרעם דאָס מִקדָש פֿון ה האָט
hot Hashem fun mikdash dos vorem eide der tsvishn fun
has Hashem of sanctuary the because assembly the among from

ער פֿאַראומריניקט; שפּרענגוואַסער איז אויף אים נישט געשפּרענגט
geshprengt nisht im oif iz shprengvaser farumreinikt er
thrown not him on is water of sprinkling defiled he

געווָאָרן , איז ער אומריין . כא און עס זאָל זיי זיַין פֿאַר אַן
an far zain zei zol es un umrein er iz gevorn
an for be them shall it and unclean he is having become

אייביקן געזעץ. און דער וואָס שפּריצט דאָס שפּרענגוואַסער ,
shprengvaser dos shpritst vos der un gezets eibikn
water of sprinkling this sprinkles which the one and law everlasting

זאָל וואַשן זיַנע קלייַדער ; און דער וואָס רירט זיך אָן דעם
dem on on zich rirt vos der un kleider zaine vashn zol
the on on self touches which the one and garments his wash shall

שפּרענגוואַסער , זאָל זיַין אומריין ביזן אָוונט . כב און אַלץ
alts un ovnt bizn umrein zain zol shprengvaser
all that and evening until unclean be shall water of sprinkling

וואָס דער אומריינער וועט זיך אָנרירן אָן דעם , זאָל זיַין
zain zol dem on onrirn zich vet umreiner der vos
be shall the one on to touch self will unclean the one which

אומריין; און דער מענטש וואָס רירט זיך אָן אים אָן, זאָל זיַין
zain zol on im on zich rirt vos mentsh der un umrein
be shall on it on self touches which man the and unclean

אומריין ביזן אָוונט .
ovnt bizn umrein
evening until unclean

כ און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, די גאַנצע עדה , זיַנען
zainen eide gantse di Yisroel fun kinder di un
are assembly entire the Yisroel of children the and

געקומען אין מדבר צִן , אין ערשטן חודש ; און דאָס
dos un choidesh ershtn in Tsin midber in gekumen
the and month first in Tzin wilderness in having come

19 And the tahor *(clean person)* shall sprinkle upon the tamei on the Yom HaShelishi, and on the seventh day; and on the seventh day he shall make himself tahor, and wash his clothes, and immerse himself in mayim, and shall be tahor at erev. 20 But the man that shall be tamei, and shall not purify himself, that nefesh shall be cut off from among the Kahal, because he hath contaminated the Mikdash Hashem; the water of sprinkling hath not been sprinkled upon him; he is tamei. 21 And it shall be a chukkat olam unto them, that he that sprinkleth the water of sprinkling shall immerse his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be tamei until erev. 22 And whatsoever the tamei person toucheth shall be tamei; and the nefesh that toucheth it shall be tamei until erev.

20 Then came the Bnei Yisroel, even the kol HaEdah into the Midbar of Tzin in the first month; and the people

abode in Kadesh; and Miryam died there, and was buried there.

פָאלק איז געזעסן אין קָדֵש ; און מִרְיָם איז דאָרטן געשטאָרבן, און איז
iz un geshtorbn dortn iz Miryam un Kadesh in gezesn iz folk
is and died there is Miryam and Kadesh in settled is people

דאָרטן באַגראָבן געווארן.
gevorn bagrobn dortn
become buried there

[2] And there was no mayim for the Edah; and they gathered themselves together against Moshe and against Aharon. [3] And the people contended with Moshe, and spoke, saying, If only we had died when our brethren died before Hashem! [4] And why have ye brought up the Kahal Hashem into this midbar, that we and our livestock should die here? [5] And why have ye made us to come up out of Mitzrayim, to bring us in unto this evil place? It is no place of zera *(grain)*, or of te'enah *(fig)*, or of gefen *(grapevine)*, or of pomegranates; neither is there any mayim to drink.

ב און די עדה האָט נישט געהאַט קיין וואַסער, און זיי האָבן
hobn zei un vaser kein gehat nisht hot eide di un
have they and water any have had not has assembly the and

זיך איינגעזאַמלט אַקעגן משהן און אַקעגן אַהרֹנען . ג און דאָס
dos un Aharonen akegn un Mosheen akegn aingezamlt zich
the and Aaron against and Moshe against gathered self

פָאלק האָט זיך געקריגט מיט משהן , און זיי האָבן געזאָגט, אַזוי
azoi gezogt hobn zei un Mosheen mit gekrigt zich hot folk
so said have they and Moshe with contended self has people

צו זאָגן : הלוואי וואָלטן מיר אומגעקומען , ווען אונדזערע ברידער
brider undzere ven umgekumen mir voltn halevay zogn tsu
brothers our when perished we would have if only say to

זיינען אומגעקומען פַאַר ה ! ד און נאָך וואָס האָט איר געבראַכט
gebracht ir hot vos noch un Hashem far umgekumen zainen
brought you have what after and Hashem before perished are

די עדה פון ה אין דעם דאָזיקן מדבר , אַז מיר און
un mir az midber dozikn dem in Hashem fun eide di
and we that wilderness this the in Hashem of assembly the

אונדזער פֵיך זאָלן דאָ אויסשטאַרבן? ה און נאָך וואָס האָט איר
ir hot vos noch un oisshtarbn do zoln fich undzer
you have what after and die here shall livestock our

אונדז אויפֿגעבראַכט פון מִצרַיִם , אונדז צו ברענגען אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in brengen tsu undz Mitsrayim fun oifgebracht undz
this the in bring to us Egypt out of brought up us

שלעכטן אָרט, וואָס איז נישט אַן אָרט פון זאָמען, אָדער פֵיגן, אָדער
oder faign oder zomen fun ort an nisht iz vos ort shlechtn
or fig or seed of place a not is which place evil

ווײַנשטאָקן, אָדער מילגרוימען , און וווּ וואַסער צום טרינקען איז
iz trinken tsum vaser vu un milgroimen oder vainshtokn
is to drink to water where and pomegranates or grape vine

נישטאָ?
nishto
not

[6] And Moshe and Aharon went from the presence of the Kahal unto the entrance of the Ohel Mo'ed, and they fell upon their faces; and the kavod Hashem appeared unto them. [7] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [8] Take the rod and gather thou the Edah together, thou and Aharon thy brother, and speak ye unto the rock

ו זיינען משה און אַהרֹן אַוועקגעגאַנגען פון פַאַר דער עדה
eide der far fun avekgegangen Aharon un Moshe zainen
assembly the before from went way Aaron and Moshe are

צום איינגאַנג פון אוֹהל-מוֹעד , און זיי זיינען געפאַלן אויף זייער
zeyer oif gefaln zainen zei un ohel-moed fun aingang tsum
their on fall did they and Tent of Meeting of entrance to

פנים ; און די פּראַכט פון ה האָט זיך באַוויזן צו זיי . ז און
un zei tsu bavizn zich hot Hashem fun pracht di un ponem
and them to appeared self has Hashem of glory the and faces

ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : ח נעם דעם שטעקן,
shtekn dem nem zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem
staff the take say to so Moshe to spoken has Hashem

און זאַמל אײַן די עדה , דו און אַהרֹן דײַן ברודער, און איר
ir un bruder dain Aharon un du eide di ain zaml un
you and brother your Aaron and you assembly the in gather and

זאָלט רעדן צום פֿעלדז פֿאַר זייערע אויגן, אַז ער זאָל אַרויסגעבן
aroisgebn zol er az oign zeyere far feldz tsum redn zolt
give out shall it that eyes their before rock unto the speak shall

פֿון זיך וואַסער; און וועסט זיי אַרויסציען וואַסער פֿון פֿעלדז,
feldz fun vaser aroistsien zei vest un vaser zich fun
rock from water bring out them will and water self from

און וועסט אָנטרינקען די עדה און זייער פֿיך . ט האָט משה
Moshe hot fich zeyer un eide di ontrinken vest un
Moshe has livestock their and assembly the water will and

געגנומען דעם שטעקן פֿון פּנים ה׳ , אַזוי ווי ער האָט אים
im hot er vi azoi Hashem far fun shtekn dem genumen
him has he as just as Hashem before from staff the taken

באַפֿוילן . י און משה און אַהרֹן האָבן איַינגעזאַמלט די עדה
eide di aingezamlt hobn Aharon un Moshe un bafoiln
assembly the gathered have Aaron and Moshe and commanded

פֿאַר דעם פֿעלדז, און ער האָט צו זיי געזאָגט: הערט אַקאָרשט, איר
ir akorsht hert gezogt zei tsu hot er un feldz dem far
you now hear said them to has he and rock the before

ווידערשפּעניקער, זאָלן מיר פֿון דעם דאָזיקן פֿעלדז איַך אַרויסציען
aroistsien aich feldz dozikn dem fun mir zoln vidershpeniker
bring out you rock this the from we shall rebellious

וואַסער? יא און משה האָט אויפֿגעהויבן זיַן האַנט, און האָט געשלאָגן
geshlogn hot un hant zain oifgehoibn hot Moshe un vaser
struck has and hand his lifted up has Moshe and water

סך דעם פֿעלדז מיט זיַן שטעקן צוויי מאָל , און עס איז אַרויס אַ
sach a arois iz es un mol tsvei shtekn zain mit feldz dem
abounding a out is it and times two staff his with rock the

וואַסער, און די עדה און זייער פֿיך האָבן געטרונקען. יב האָט
hot getrunken hobn fich zeyer un eide di un vaser
has drink did livestock their and assembly the and water

ה׳ געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען : ווייַל איר האָט נישט
nisht hot ir vail Aharonen tsu un Mosheen tsu gezogt Hashem
not have you because Aaron to and Moshe to said Hashem

געגלויבט אין מיר, מיך צו הייליקן פֿאַר די אויגן פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun oign di far heilikn tsu mich mir in gegloibt
of children the of eyes the before consecrate to me me in believed

יִשְׂרָאֵל, דערום וועט איר נישט ברענגען די דאָזיקע עדה אין דעם
dem in eide dozike di brengen nisht ir vet derum Yisroel
the in assembly this the bring not you will therefore Yisrael

לאַנד וואָס איך האָב זיי געגעבן . יג דאָס איז דאָס וואַסער פֿון מריבֿה
Merivah fun vaser dos iz dos gegebn zei hob ich vos land
Merivah of water the is this given them have I which land

ווו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געקריגט אַקעגן ה׳ , און ער
er un Hashem akegn gekrigt hobn Yisroel fun kinder di vu
he and Hashem against contended have Yisroel of children the where

איז געהייליקט גענוואָרן צווישן זיי .
zei tsvishn gevorn geheilikt iz
them among having become consecrated is

יד און משה האָט געשיקט שלוחים פֿון קָדֵשׁ צו דעם מלך
melech dem tsu Kadesh fun shluchim geshikt hot Moshe un
king the to Kadesh from messengers sent has Moshe and

פֿון אֱדוֹם : אַזוי זאָגט דיַין ברודער יִשְׂרָאֵל: דו ווייסט אַל די
di al veist du Yisroel bruder dain zogt azoi Edom fun
the all know you Yisroel brother your declares so Edom of

before their eyes; and it shall give forth its mayim, and thou shalt bring forth to them mayim out of the rock; so thou shalt give the Edah and their beasts drink. 9 And Moshe took the rod from before Hashem, just as He commanded him. 10 And Moshe and Aharon gathered the Kahal together before the rock, and he said unto them, Hear now, ye morim *(rebels, contentious ones)*; must we fetch you mayim out of this rock? 11 And Moshe lifted up his hand, and with his rod he struck the rock twice; and the mayim came out abundantly, and the Edah drank, and their beasts also. 12 And Hashem spoke unto Moshe and Aharon, Because ye believed Me not, to honor Me as kadosh in the eyes of the Bnei Yisroel, therefore ye shall not bring this Kahal into HaAretz which I have given them. 13 These were the Waters of Merivah *(Quarreling)*; because the Bnei Yisroel quarreled with Hashem, and He showed Himself kadosh among them.

14 And Moshe sent messengers from Kadesh unto the melech of Edom, Thus saith thy brother Yisroel, Thou knowest

all the hardship that hath befallen us: 15 How Avoteinu went down into Mitzrayim, and we have dwelt in Mitzrayim a long time; and the Egyptians did evil to us, and Avoteinu; 16 And when we cried unto Hashem, He heard our voice, and sent a malach, and hath brought us forth out of Mitzrayim; and, hinei, we are in Kadesh, a town in the edge of thy border; 17 Let us pass, please, through thy country; we will not pass through the fields, or through the kerem *(vineyards)*, neither will we drink of the mayim of the wells; we will go by the Derech HaMelech; we will not turn to the right hand nor to the left until we have passed through thy territory. 18 And Edom said unto him, Thou shalt not pass through me, lest I come out against thee with the cherev. 19 And the Bnei Yisroel said unto him, We will go by the main road; and if I and my livestock drink of thy mayim, then I will pay for it; I will only, without doing anything else, pass through on my feet. 20 And he said, Thou shalt not go through. And Edom came out against him with a large army, and with a yad chazakah. 21 Thus Edom refused to give Yisroel passage through his border; wherefore Yisroel turned away from him.

מאַטערניש וואָס אונדז האָט געטראָפֿן; טו ווי אונדזערע עלטערן האָבן
hobn eltern undzere vi getrofn hot undz vos maternish
have fathers our as struck has us which hardship

געגידערט קיין מִצרַיִם , און מיר זיצען געזעסן אין מִצרַיִם פֿיל
fil Mitsrayim in gezesn zainen mir un Mitsrayim kein genidert
many Egypt in settled are we and Egypt to gone down

טעג, און די מִצרַיִם האָבן שלעכטס געטאָן אונדז און אונדזערע
undzere un undz geton shlechts hobn Mitsrayim di un teg
our and us done evil things have Egyptians the and days

עלטערן; טז און מיר האָבן געשריִען צו ה , און ער האָט געהערט
gehert hot er un Hashem tsu geshrien hobn mir un eltern
heard has he and Hashem to cried have we and fathers

אונדזער קוֹל , און האָט געשיקט אַ מלאך , און אונדז אַרויסגעצויגן פֿון
fun aroisgetsoign undz un malach a geshikt hot un kol undzer
from brought out us and Angel an sent has and voice our

מִצרַיִם ; און אָט זיינען מיר אין קָדֵש , אַ שטאָט בייַם עק פֿון
fun ek baim shtot a Kadesh in mir zainen ot un Mitsrayim
of edge at city a Kadesh in we are behold and Egypt

דיין געמאַרק. יז לאָז אונדז, איך בעט דיך , דורכגיין דורך
durch durchgein dich bet ich undz loz gemark dain
through pass through you(SG) entreat I us let border your

דיין לאַנד; מיר וועלן נישט דורכגיין דורך אַ פֿעלד אָדער דורך אַ
a durch oder feld a durch durchgein nisht veln mir land dain
a through or field a through pass through not will we land your

ווייַנגאָרטן , און מיר וועלן נישט טרינקען וואַסער פֿון אַ ברונעם ; אויף דעם
dem oif brunem a fun vaser trinken nisht veln mir un vaingorten
the on well a of water drink not will we and vineyard

מלכס וועג וועלן מיר גייען ; מיר וועלן זיך נישט אָפּנייַגן רעכטס
rechts opnaign nisht zich veln mir geyen mir veln veg melechs
to the right deviate not selves will we go we will road king's

אָדער לינקס , ביז וואַנען מיר וועלן דורכגיין דיין געמאַרק.
gemark dain durchgein veln mir vanen biz links oder
territory your pass through will we when until to the left or

יח האָט אֱדוֹם צו אים געזאָגט: זאָלסט נישט דורכגיין דורך
durch durchgein nisht zolst gezogt im tsu Edom hot
by pass through not you(SG) must said him to Edom has

מיר, וואָרעם מיטן שוואַרד וועל איך אַרויסגיין אַקעגן דיר . יט האָבן
hobn dir akegn aroisgein ich vel shverd mitn vorem mir
have you(SG) against go out I will sword with because me

די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל צו אים געזאָגט: אויפֿן וועג וועלן מיר גיין , און אַז
az un gein mir veln veg oifn gezogt im tsu Yisroel fun kinder di
if and go we will road on said him to Yisroel of children the

מיר וועלן טרינקען דיין וואַסער, איך און מיַין פֿיך , וועל איך געבן
gebn ich vel fich maine un ich vaser dain trinken veln mir
give I will livestock my and I water your drink will we

געצאָלט דערפֿאַר ; עס איז דאָך גאָרנישט; לאָמיך בלויז דורכגיין
durchgein bloiz lomich gornisht doch iz es derfar getsolt
pass through only let me nothing still is it for that reason pay

אויף מיַין פֿיס. כ האָט ער געזאָגט: דו קענסט נישט דורכגיין .
oif maine fis gezogt er hot du kenst nisht durchgein
on my feet said he has you can you pass through not

און אֱדוֹם איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן אים מיט פֿיל פֿאָלק , און
un Edom iz aroisgegangen akegn im mit fil folk un
and Edom is out having come with him against people many and

כא אוּן אֱדוֹם האָט נישט געוואָלט לאָזן יִשְׂרָאֵל מיט אַ שטאַרקער האַנט.
Yisroel lozn gevolt nisht hot Edom un hant shtarker a mit
Yisroel let wanted not has Edom and hand stronger a with

דורכגיין דורך זיין געמאַרק, אוּן יִשְׂרָאֵל האָט זיך אָפּגענייגט פוֹן
fun opgeneigt zich hot Yisroel un gemark zain durch durchgein
from deviate self has Yisroel and territory his by pass through

אים.
im
him

כב אוּן זיי האָבן אַוועקגעצויגן פוֹן קָדֵשׁ ; אוּן די קינדער פוֹן
fun kinder di un Kadesh fun avekgetsoign hobn zei un
of children the and Kadesh from journeyed have they and

יִשְׂרָאֵל, די גאַנצע עדה , זיינען אָנגעקומען צום בארג הוֹר.
Hor barg tsum ongekumen zainen eide gantse di Yisroel
Hor mount to arrived are assembly whole the Yisroel

כג אוּן ה האָט געזאָגט צו משהן אוּן צו אַהרֹנען אויפֿן בארג
barg oifn Aharonen tsu un Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
mount on Aaron to and Moshe to said has Hashem and

הוֹר, ביים גרענעץ פוֹן לאַנד אֱדוֹם, אַזוי צו זאָגן: כד זאָל אַהרֹן
Aharon zol zogn tsu azoi Edom land fun gemark baim Hor
Aaron shall say to so Edom land of boundary at Hor

אײַנגעזאַמלט ווערן צו זיין פֿאָלק ; ווָאַרעם ער וועט נישט קומען
kumen nisht vet er vorem folk zain tsu vern aingezamlt
come not will he for people his to become gathered

אין דעם לאַנד וואָס איך האָב געגעבן צו די קינדער פוֹן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di tsu gegebn hob ich vos land dem in
Yisroel of children the to given have I which land the into

דערפֿאַר וואָס איר האָט ווידערשפּעניקט מײַן מוֹיל בײַם וואַסער
vaser baim moil main vidershpenikt hot ir vos derfar
water at mouth my rebelled against have you which for the reason

פוֹן מריבה . כה נעם אַהרֹנען אוּן זײַן זון אֶלְעָזָר, אוּן ברענג זיי
zei breng un Elazarn zun zain un Aharonen nem Merivah fun
them bring and El'azar son his and Aaron take Merivah of

אַרויף אויפֿן בארג הוֹר; כו אוּן טו אויס אַהרֹנען זײַנע קלײדער , אוּן טו
tu un kleider zaine Aharonen ois tu un Hor barg oifn aroif
do and garments his Aaron out do and Hor mount on up

זיי אָן זײַן זון אֶלְעָזָר; אוּן אַהרֹן זאָל אײַנגעזאַמלט ווערן אוּן
un vern aingezamlt zol Aharon un Elazarn zun zain on zei
and become gathered shall Aaron and El'azar son his on them

שטאַרבן דאָרטן. כז האָט משה געטאָן אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן ;
bafoiln hot Hashem vi azoi geton Moshe hot dortn shtarbn
commanded has Hashem as so did Moshe has there die

אוּן זיי זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן בארג הוֹר, פֿאַר די אויגן פוֹן
fun oign di far Hor barg oifn aroifgegangen zainen zei un
of eyes the before Hor mount on having gone up are they and

דער גאַנצער עדה . כח אוּן משה האָט אויסגעטאָן אַהרֹנען זײַנע
zaine Aharonen oisgeton hot Moshe un eide gantser der
his Aaron taken off has Moshe and assembly whole the

קלײדער , אוּן האָט זיי אָנגעטאָן זײַן זון אֶלְעָזָר. אוּן אַהרֹן איז
iz Aharon un Elazarn zun zain ongeton zei hot un kleider
is Aaron and El'azar son his put on them has and garments

דאָרטן געשטאָרבן אויפֿן שפּיץ בארג . אוּן משה אוּן אֶלְעָזָר האָבן
hobn Elazar un Moshe un barg shpits oifn geshtorbn dortn
have El'azar and Moshe and mountain top on died there

22 And the Bnei Yisroel, even Kol HaEdah, journeyed from Kadesh, and came unto Mt Hor. 23 And Hashem spoke unto Moshe and Aharon in Mt Hor, by the border of Eretz Edom, saying, 24 Aharon shall be gathered unto his people; for he shall not enter into HaAretz which I have given unto the Bnei Yisroel, because ye rebelled against My word at the Waters of Merivah. 25 Take Aharon and El'azar bno, and bring them up unto Mt Hor; 26 And strip Aharon of his garments, and put them upon El'azar bno; and Aharon shall be gathered unto his people, and shall die there. 27 And Moshe did as Hashem commanded; and they went up into Mt Hor in the sight of Kol HaEdah. 28 And Moshe stripped Aharon of his garments, and put them upon El'azar bno; and Aharon died there on the top of the mount; and Moshe and El'azar came down from the mount. 29 And when Kol HaEdah saw that Aharon was dead, they mourned for Aharon shloshim yom, even Kol Bais Yisroel.

אַראָפגענידערט פֿון באַרג . כט און די גאַנצע עדה האָט געזען
aropgenidert fun barg . 29 un di gantse eide hot gezen
gone down from mountain . 29 and the entire assembly has seen

אַז אַהרֹן איז פֿאַרגאַנגען ; און דאָס גאַנצע הויז פֿון ישְׂרָאֵל האָט
az Aharon iz fargangen ; un dos gantse hoiz fun Yisroel hot
that Aharon is passed away ; and this entire house of Yisroel has

באַווויינט אַהרֹנען דרייַסיק טעג .
baveint Aharonen draisik teg .
mourned for Aaron thirty days .

כא

21 And when melech of Arad the Kena'ani, which dwelt in the Negev, heard that Yisroel came by the Derech HaAtarim; then he fought against Yisroel, and took some of them prisoners. [2] And Yisroel vowed a neder unto Hashem, and said, If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities. [3] And Hashem paid heed to the kol Yisroel, and delivered up the Kena'ani; and they utterly destroyed them and their cities; and the place was named Chormah *(Utter Destruction)*.

און דער כְּנַעֲני , דער מלך פֿון עֲרָד , דער באַווויינער
un der Kenaani der melech fun Arad , der bavoiner
and the Kena'ani the king of Arad , the inhabitants

פֿון דָּרום , האָט געהערט אַז ישְׂרָאֵל איז אָנגעקומען אויף
fun dorem , hot gehert az Yisroel iz ongekumen oif
of south , has heard that Yisroel is arrived on

דעם וועג פֿון אָתָרים , און ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט ישְׂרָאֵל ,
dem veg fun Atarim , un er hot milchome gehaltn mit Yisroel ,
the road of Atarim , and he has war held with Yisroel ,

און געפֿאַנגענען פֿון זיי געפֿאַנגענע . ב האָט ישְׂרָאֵל אַ נדר געטאָן
un gefangen fun zei gefangene . 2 hot Yisroel a neyder geton
and captured of them prisoners . 2 has Yisroel a vow did

צו ה , און האָט געזאָגט : אויב געבן וועסטו גיבן דאָס
tsu Hashem , un hot gezogt : oib gebn vestu gebn dos
to Hashem , and has said : if give will you(sg) give the

דאָזיקע פֿאָלק אין מיין האַנט , וועל איך מאַכן זייערע שטעט חרם .
dozike folk in main hant , vel ich machn zeyere shtet cheirem .
people this into my hand , I will make their cities devoted .

ג און ה האָט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ישְׂרָאֵל , און ער האָט
3 un Hashem hot tsugehert tsu dem kol fun Yisroel , un er hot
3 and Hashem has paid heed to the voice of Yisroel , and he has

איבערגעגעבן דעם כְּנַעֲני , און זיי האָבן געמאַכט זיי אויף זייערע
ibergegebn dem Kenaani , un zei hobn gemacht zei un zeyere
delivered the Kena'ani , and they have made them and their

שטעט חרם . און מע האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם אָרט ,
shtet cheirem . un me hot gerufn dem nomen fun dem ort ,
cities devoted . and one has called the name of the place ,

חָרְמָה .
Chormah .
Chormah .

[4] And they journeyed from Mt Hor by the way of the Yam Suf, to go around Eretz Edom; and the nefesh haAm was much impatient because of the way. [5] And the people spoke against Elohim, and against Moshe, Why have ye brought us up out of Mitzrayim to die in the midbar? For there is no lechem, neither is there any mayim; and our nefesh

ד און זיי האָבן געצויגן פֿון באַרג הֹר אויפֿן וועג פֿון ים-סוף ,
4 un zei hobn getsoign fun barg Hor oifn veg fun Yam-Suf ,
4 and they have moved out from mount Hor on road from Yam Suf ,

כּדי צו גיין אַרום דעם לאַנד אֱדום , און די זעל פֿון דעם פֿאָלק
kedei tsu gein arum dem land Edom , un di zel fun dem folk
so that go round the land Edom , and the soul of the people

איז געווארן אומגעדולדיק פֿון וועג . ה און דאָס פֿאָלק האָט
iz gevorn umgeduldik fun veg . 5 un dos folk hot
is become impatient from way . 5 and the people has

גערעדט אֱקעגן אלקים און אֱקעגן משה : נאָך וואָס האָט איר אונדז
geredt akegn Elokim un akegn Mosheen : noch vos hot ir undz
spoken against G-d and against Moshe : since what has you us

אויפֿגעבראַכט פֿון מִצרַיִם צו שטאַרבן אין דער מדבר ? ווארעם
oifgebracht fun Mitsrayim tsu shtarbn in der midber ? vorem
brought up from Egypt to die in the wilderness ? for

loatheth this wretched lechem. 6 And Hashem sent fiery nechashim among the people, and they bit the people; and Am rav miYisroel died. 7 Therefore HaAm came to Moshe, and said, We have sinned, for we have spoken against Hashem, and against thee; pray unto Hashem that He take away the Nachash from us. And Moshe davened for the people. 8 And Hashem said unto Moshe, Make thee a fiery serpent, set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he looketh upon it, shall live. 9 And Moshe made a nachash of nechoshet, put it upon a pole, and it came to pass, that if a nachash had bitten any man, when he beheld the nachash hanechoshet, then he lived.

קיין ברויט איז נישטאָ, און קיין וואַסער איז נישטאָ, און אונדזער זעל
zel undzer un nishto iz vaser kein un nishto iz broit kein
soul our and not is water any and not is bread any

עקלט זיך מיט דער נישטיקער שפּײַז. ה׳ האָט אָנגעשיקט אויפֿן
oifn ongeshikt Hashem hot shpaiz nishtiker der mit zich eklt
on sent Hashem has food worthless the with self sickens

פֿאָלק פֿײַערדיקע שלאַנגען, און זיי האָבן געביסן דאָס פֿאָלק, און עס
es un folk dos gebisn hobn zei un shlangen faierdike folk
it and people this bite have they and snakes fiery people

איז געשטאָרבן אַ סך פֿאָלק פֿון ישׂראֵל. ז איז דאָס פֿאָלק געקומען
gekumen folk dos iz Yisroel fun folk sach a geshtorbn iz
having come people this is Yisroel of people large a died is

צו משהן, און זיי האָבן געזאָגט: מיר האָבן געזינדיקט וואָס מיר
mir vos gezindikt hobn mir gezogt hobn zei un Mosheen tsu
we what sinned have we said have they and Moshe to

האָבן גערעדט אַקעגן ה׳ און אַקעגן דיר; זייַ מתפּלל צו
tsu mispalel zai dir akegn un Hashem akegn geredt hobn
to praying be you(SG) against and Hashem against spoken have

ה׳, ער זאָל אָפּטאָן פֿון אונדז די שלאַנגען. האָט משה מתפּלל
mispalel Moshe hot shlangen di undz fun opton zol er Hashem
praying Moshe has snakes the us from remove shall he Hashem

געווען פֿאַרן פֿאָלק. ח און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן:
Mosheen tsu gezogt hot Hashem un folk faran geven
Moshe to said has Hashem and people for the having been

מאַך דיר אַ פֿײַערדיקע שלאַנג, און טו זי אַרויף אויף אַ שטאַנג; און
un shtang a oif aroif zi tu un shlang faierdike a dir mach
and pole a on up it do and snake fiery a you(SG) make

עס וועט זײַן, איטלעכער וואָס ווערט געביסן, וועט זי זען, און וועט
vet un zen zi vet gebisn vert vos itlecher zain vet es
will and look it will bitten shall be which each be will it

בלײַבן לעבן. ט האָט משה געמאַכט אַ קופּערנע שלאַנג, און האָט זי
zi hot un shlang kuperne a gemacht Moshe hot lebn blaibn
it has and snake copper a made Moshe has alive remain

אַרויפֿגעטאָן אויף אַ שטאַנג; און עס איז געווען, אַז אַ שלאַנג האָט
hot shlang a az geven iz es un shtang a oif aroifgeton
has snake a if having been is it and pole a on placed

עמיצן געביסן, אַזוי האָט ער אַ קוק געטאָן אויף דער קופּערנער שלאַנג,
shlang kuperner der oif geton kuk a er hot azoi gebisn emitsn
snake copper the on done look a he has so bitten someone

און איז געבליבן לעבן.
lebn geblibn iz un
alive remaining is and

10 And the Bnei Yisroel set out, and encamped in Ovot. 11 And they journeyed from Ovot, and encamped at Iyei-HaAvarim, in the midbar which is before Moav, toward the mizrach hashemesh. 12 From thence they removed, and encamped in the Wadi

י און די קינדער פֿון ישׂראֵל האָבן אַוועקגעצויגן, און גערוט אין אוֹבֹוֹת.
Ovot in gerut un avekgetsoign hobn Yisroel fun kinder di un
Ovot in rested and journeyed have Yisroel of children the and

יא און זיי האָבן געצויגן פֿון אוֹבֹוֹת, און גערוט אין עִיֵי-עַבָּרים,
Iyei-Avarim in gerut un Ovot fun getsoign hobn zei un
Iyei-HaAvarim in rested and Ovot from moved out have they and

יב פֿון דאָרטן זונאויפֿגאַנג. אַקעגן מוֹאָבּ, אין דעם מדבר וואָס פֿאַר
dortn fun zunoifgang akegn Moav far vos midber dem in
there of sunrise against Moav before which wilderness the in

יג פֿון דאָרטן האָבן זיי געצויגן, און גערוט אין טאָל זֶרֶד. האָבן
hobn dortn fun Zered tal in gerut un getsoign zei hobn
have there from Zered valley of in rested and moved out they have

Zered. 13 From thence they removed, and encamped on the other side of Arnon, which is in the midbar encroaching the Emori; for Arnon is the border of Moav, between Moav and the Emori. 14 Wherefore it is said in the Sefer Milchamot Hashem, Vahev b'Sufah and in the Vadis Arnon,

זיי געצויגן , און געלגרט אויף יענער זײַט אַרנון וואָס אין מדבר ,
midber in vos Arnon zait yener oif gerut un getsoign zei
wilderness in which Arnon side other on rested and moved out they

וואָס גייט אַרויס פֿון דעם געמאַרק פֿון אֱמוֹרי; וואָרעם אַרנון איז דער
der iz Arnon vorem Emori fun gemark dem fun arois geit vos
the is Arnon for Emori of boundary the from out go which

געמאַרק פֿון מוֹאָבֿ, צווישן מוֹאָבֿ און צווישן דעם אֱמוֹרי. יד דערום
derum Emori dem tsvishn un Moav tsvishn Moav fun gemark
therefore Emori the between and Moav between Moav of border

ווערט געזאָגט אין דעם בוך פֿון די מלחמות פֿון ה :
Hashem fun milchomes di fun buch dem in gezogt vert
Hashem of battles the of book the in said is

וְהֵבֿ אין סופֿה ,
Sufah in Vahev
Sufah in Vahev

און די טאָלן פֿון אַרנון ,
Arnon fun toln di un
Arnon of valleys the and

15 And at the stream of the brooks

that goeth down to the site of Ar,

and lieth upon the border of Moav.

טו און דעם אַראָפּגאַנג פֿון די טאָלן ,
toln di fun aropgang dem un
valleys the of descent the and

וואָס נייגט זיך צו דער ווינונג פֿון ער,
Ar fun voinung der tsu zich neigt vos
Ar of dwelling the to self incline which

און לענט זיך אָן געמאַרק פֿון מוֹאָבֿ.
Moav fun gemark on zich lent un
Moav of border on self lean and

16 And from thence they went to Be'er; that is the Well whereof Hashem spoke unto Moshe, Gather the people together, and I will give them mayim.

טז און פֿון דאָרטן קיין באֵר. דאָס איז דער ברונעם , וווּ ה
Hashem vu brunem der iz dos Beer kein dortn fun un
Hashem where well the is this Be'er to there from and

האָט געזאָגט צו משהן : זאַמל אײַן דאָס פֿאָלק , און איך וועל זיי
zei vel ich un folk dos ain zaml Mosheen tsu gezogt hot
them will I and people this in gather Moshe to said has

געבן וואַסער.
vaser gebn
water give

17 Then Yisroel sang this shirah *(song)*, Spring up, O well; sing ye unto it.

יז דענצמאָל האָט ישׂרָאֵל געזונגען דאָס דאָזיקע געזאַנג :
gezang dozike dos gezungen Yisroel hot dentsmol
song this the sang Yisroel has then

קוועל אַרויף, ברונעם – זינגט צו אים –
im tsu zingt brunem aroif kvel
it to sing o well up spring

18 The sarim *(princes)* dug the well,

the nobles of the people dug it,

by the direction of the Mekhokek *(Lawgiver)*, with their rods.

יח דער ברונעם וואָס געגראָבן האָבן אים האַרן ,
harn im hobn gegrobn vos brunem der
leaders it have dug which well the

אים אויסגעהאַקט האָבן פֿירשטן פֿון פֿאָלק ,
folk fun firshtn hobn oisgehakt im
people of chieftains have chiseled out it

דורך דעם מְחֹקֵק מיט זייערע שטעקנס.
shtekens zeyere mit Mechokeik dem durch
staffs their with Mekhokek the by

And from the midbar they went to Mattanah;

[19] And from Mattanah to Nachaliel; and from Nachaliel to Bamot; [20] And from Bamot in the valley, that is in the country of Moav, to the top of Pisgah, overlooking the surface of the wasteland.

יט און פֿון מדבר קיין מַתָּנָה ; ומתנה קיין נַחֲלִיאֵל , און פֿון נַחליאל קיין במוֹת ; כ און פֿון במות צו דעם
kein Mattanah fun un Mattanah kein midber fun un
to Mattanah from and Mattanah to wilderness from and
dem tsu Bamot fun un Bamot kein Nachaliel fun un Nachaliel
the to Bamot of and Bamot to Nachaliel from and Nachaliel

טאָל וואָס אין פֿעלד פֿון מוֹאָבּ, ביים שפּיץ פֿון פּסגה , וואָס קוקט
kukt vos Pisgah fun shpits baim Moav fun feld in vos tal
look which Pisgah of top at Moav of field in which valley of

אַראָפּ אויף דער וויסטע .
viste der oif arop
wasteland the on down

[21] And Yisroel sent messengers unto Sichon Melech HaEmori, saying, [22] Let me pass through thy land; we will not turn into the fields, or into the kerem *(vineyards)*; we will not drink of the waters of the well, but we will go along by the Derech HaMelech until we be past thy borders. [23] And Sichon would not suffer Yisroel to pass through his border; but Sichon gathered all his army together, and went out against Yisroel into the midbar; and he came to Yahatz and fought against Yisroel. [24] And Yisroel struck down him with the edge of the cherev, and possessed his land from Arnon unto Yabbok, even unto the Bnei Ammon; for the border of the Bnei Ammon was fortified. [25] And Yisroel took all these cities; Yisroel dwelt in all the cities of the Emori, in Cheshbon, and in all the villages thereof. [26] For Cheshbon was the city of Sichon Melech HaEmori, who had fought against the former king of Moav, and taken all his land out

כא און יִשְׂרָאֵל האָט געשיקט שלוחים צו סיחון דעם מלך פֿון
fun melech dem Sichon tsu shluchim geshikt hot Yisroel un
of king the Sichon to messengers sent has Yisroel and

אֱמוֹרי, אַזוי צו זאָגן : כב לאָמיך דורכגיין דורך דיין לאַנד; מיר וועלן
veln mir land dain durch durchgein lomich zogn tsu azoi Emori
will we land your by pass through let me say to so Emori

זיך נישט אָפּנייגן אין אַ פֿעלד אָדער אין אַ ווײַנגאָרטן ; מיר וועלן נישט
nisht veln mir vaingorten a in oder feld a in opnaign nisht zich
not will we vineyard a in or field a in deviate not self

טרינקען וואַסער פֿון אַ ברונעם ; אויף דעם מלכס וועג וועלן מיר גיין ,
gein mir veln veg melechs dem oif brunem a fun vaser trinken
go we will road king's the on well a from water drink

ביז וואַנען מיר וועלן דורכגיין דיין געמאַרק. כג אָבער סיחון האָט
hot Sichon ober gemark dain durchgein veln mir vanen biz
has Sichon but border your pass through will we whence until

נישט געלאָזט יִשְׂרָאֵל דורכגיין דורך זײַן געמאַרק , און סיחון
Sichon un gemark zain durch durchgein Yisroel gelozt nisht
Sichon and boundary his through pass through Yisroel allowed not

האָט אײַנגעזאַמלט זײַן גאַנץ פֿאָלק , און איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן
akegn aroisgegangen iz un folk gants zain aingezamlt hot
against having come out is and people entire his gathered has

יִשְׂרָאֵל צום מדבר , און ער איז געקומען קיין יַהַץ , און האָט
hot un Yahats kein gekumen iz er un midber tsum Yisroel
has and Yahatz to having come is he and wilderness to the Yisroel

מלחמה געהאַלטן מיט יִשְׂרָאֵל. כד און יִשְׂרָאֵל האָט אים געשלאָגן מיטן
mitn geshlogn im hot Yisroel un Yisroel mit gehaltn milchome
with struck him has Yisroel and Yisroel with held war

שאַרף פֿון שוועבל, און אײַנגענומען זײַן לאַנד פֿון אַרנון ביז יַבּוֹק ,
Yabbok biz Arnon fun land zain aingenumen un shverd fun sharf
Yabbok unto Arnon from land his captured and sword of edge

ביז די קינדער פֿון עַמּוֹן ; ווארעם דער געמאַרק פֿון די קינדער
kinder di fun gemark der vorem Amon fun kinder di biz
children the of border the for Ammon of children the unto

פֿון עַמּוֹן איז געווען שטאַרק. כה און יִשְׂרָאֵל האָט צוגענומען
tsugenumen hot Yisroel un shtark geven iz Amon fun
taken has Yisroel and strong having been is Ammon of

אַלע די דאָזיקע שטעט, און יִשְׂרָאֵל האָט זיך באַזעצט אין אַלע שטעט
shtet ale in bazetst zich hot Yisroel un shtet dozike di ale
cities all in settled self has Yisroel and cities these the all

פֿון אֱמוֹרי, אין חֶשבּוֹן , און אין אַלע אירע טעכטערשטעט . כו ווארעם
vorem techtershtet ire ale in un Cheshbon in Emori fun
for daughter towns its all in and Cheshbon in Emori of

of his hand, even unto Arnon. 27 Wherefore they that speak in proverbs say, Come into Cheshbon, let the city of Sichon be built and prepared;

חֶשבּוֹן איז געווען די שטאָט פֿון סיחון דעם מלך פֿון אֱמוֹרי,
Emori fun melech dem Sichon fun shtot di geven iz Cheshbon
Emori of king the Sichon of city the having been is Cheshbon

וואָס האָט מלחמה געהאַלטן מיט דעם פֿריערדיקן מלך פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun melech frierdikn dem mit gehaltn milchome hot vos
Moav of king first the with held war has who

און האָט אַוועקגענומען זײַן גאַנץ לאַנד פֿון זײַן האַנט, ביז אַרנון.
Arnon biz hant zain fun land gants zain avekgenumen hot un
Arnon unto hand his from land entire his taken away has and

כז דערום זאָגן די שפּרוכזאָגער:
shpruchzoger di zogn derum
proverb the say therefore

קומט קיין חֶשבּוֹן!
Cheshbon kein kumt
Cheshbon to come

געבויט און אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt un geboit
set up and built

זאָל ווערן די שטאָט פֿון סיחון!
Sichon fun shtot di vern zol
Sichon of city the become shall

28 For there is a fire gone out of Cheshbon,

כח וואָרעם אַ פֿײַער איז אַרויס פֿון חֶשבּוֹן,
Cheshbon fun arois iz faier a vorem
Cheshbon of out is fire a for

a flame from the city of Sichon;

אַ פֿלאַם פֿון דער שטאָט פֿון סיחון;
Sichon fun shtot der fun flam a
Sichon of city the from flame a

it hath consumed Ar of Moav,

זי האָט פֿאַרצערט ער פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun Ar fartsert hot zi
Moav of Ar consumed has it

and citizens of the heights of Arnon.

די האַרן פֿון די הייכן פֿון אַרנון.
Arnon fun heichn di fun harn di
Arnon of heights the of lords the

29 Woe to thee, Moav!

כט ווייַ צו דיר, מוֹאָבּ!
Moav dir tsu vei
Moav you(SG) to woe

Thou art undone, O people of Kemosh;

פֿאַרלאָרן ביסטו, פֿאָלק פֿון כמוֹש!
Kemosh fun folk bistu farlorn
Kemosh of people are you lost

he hath given his banim as fugitives,

ער האָט געלאָזט ווערן זײַנע זין אַנטרונענע,
antrunene zin zaine vern gelozt hot er
escape sons his become allowed has he

and his banot, captives

און זײַנע טעכטער אין געפֿאַנגנשאַפֿט
gefangenshaft in techter zaine un
captivity in daughters his and

unto Sichon Melech Emori.

צו סיחון דעם מלך פֿון אֱמוֹרי.
Emori fun melech dem Sichon tsu
Emori of king the Sichon to

30 Down we have cast them;

ל און מיר האָבן זיי צעשאָסן;
tseshosn zei hobn mir un
cast down them have we and

Cheshbon is perished even unto Divon,

פֿאַרלאָרן איז חֶשבּוֹן ביז דיבֹון;
Divon biz Cheshbon iz farlorn
Divon unto Cheshbon is perished

and we have laid them
waste even unto
Nophach,
which reacheth unto
Medeva.

אוּן מִיר הָאבֶן פַֿאַרוויסְט
farvist hobn mir un
laid waste have we and

ביז נוֹפַֿח וואָס ביז מֵידבָּא .
Medeva biz vos Nofach biz
Medeva unto which Nophach unto

31 Thus Yisroel dwelt in
Eretz HaEmori. 32 And
Moshe sent to spy out
Yazer, and they took the
villages thereof, and drove
out HaEmori that were
there.

לא אוּן יִשׂרָאֵל הָאט זיך באַזעצט אין לאַנד פֿוּן דעם אֱמוֹרי . לב אוּן
un Emori dem fun land in bazetst zich hot Yisroel un
and Emori the of land in settled self has Yisroel and

משה הָאט געשיקט אויסקוקן יַעְזֵר , אוּן זיי הָאבֶן באַצווונגען אירע
ire batsvungen hobn zei un Yazer oiskukn geshikt hot Moshe
her subjugated have they and Yazer scrutinize sent has Moshe

טעכטערשטעט , אוּן פַֿארטריבן דעם אֱמוֹרי וואָס איז דאָרטן
dortn iz vos Emori dem fartriben un techtershtet
there is that which Emori the driven out and daughter towns

געווען .
geven
having been

33 And they turned and
went up by the way of
Bashan; and Og Melech
HaBashan went out against
them, he, and all his army,
to the battle at Edre'i.
34 And Hashem said unto
Moshe, Fear him not: for
I have delivered him into
thy hand, all his army, his
land; thou shalt do to him
as thou didst unto Sichon
Melech HaEmori, which
dwelt at Cheshbon. 35 So
they struck him down,
and his banim, and all his
army, until there was none
alive left to him: and they
possessed his land.

לג אוּן זיי הָאבֶן זיך פַֿארקערט, אוּן זיינען אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן וועג
veg oifn aroifgegangen zainen un farkert zich hobn zei un
way on having gone up are and turned self have they and

פוּן בָּשָׁן ; איז אַרויסגעגאַנגען עוֹג דער מלך פוּן בָּשָׁן אַקעגן
akegn Bashan fun melech der Og aroisgegangen iz Bashan fun
against Bashan of king the Og having come out is Bashan of

זיי , ער מיט זיין גאַנצן פֿאָלק , אויף מלחמה קיין אֶדרֶעִי. לד הָאט
hot Edrei kein milchome oif folk gantsn zain mit er zei
has Edre'i at battle on people entire his with he them

ה געזאָגט צו משהן : זאָלסט נישט מורא הָאבֶן פַֿאַר
far hobn moire nisht zolst Mosheen tsu gezogt Hashem
before have fear not you(SG) shall Moshe to said Hashem

אים , וואָרעם אין דיין האַנט הָאב איך געגעבן אים מיט זיין גאַנצן פֿאָלק
folk gantsn zain mit im gegebn ich hob hant dain in vorem im
people entire his with him given I have hand your in for him

אוּן זיין לאַנד, אוּן וועסט טאָן צו אים, אַזוי ווי דו הָאסט געטאָן צו
tsu geton host du vi azoi im tsu ton vest un land zain un
to done have you as so him to do will and land his and

סיחוֹן דעם מלך פוּן אֱמוֹרי, וואָס איז געזעסן אין חֶשבּוֹן . לה אוּן
un Cheshbon in gezesn iz vos Emori fun melech dem Sichon
and Cheshbon in settled is which Emori of king the Sichon

זיי הָאבֶן געשלאָגן אים מיט זיינע זין אוּן זיין גאַנצן פֿאָלק , ביז
biz folk gantsn zain un zin zaine mit im geshlogn hobn zei
until people entire his and sons his with him struck have they

אים נישט צו לאָזן אַן איבערבלייַב; אוּן זיי הָאבֶן גערבט זיין
zain gearbt hobn zei un iberblaib an lozn tsu nisht im
his took possession of have they and remnant a let to not him

לאַנד.
land
land

22 And the Bnei Yisroel set forward, and encamped in the plains of Moav on the bank of the Yarden by Yericho.

כב

און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אַוועקגעצויגן, און האָבן
hobn un avekgetsoign hobn Yisroel fun kinder di un
have and journeyed have Yisroel of children the and

געלאגערט אין די פּלוינען פֿון מוֹאָבּ, אויף יענער זײַט יַרדן בײַ
bai Yarden zait yener oif Moav fun ploinen di in gerut
by Yarden side other on Moav of plains the in rested

יריחוֹ.
Yericho
Yericho

BALAK

בָּלָק

[2] And Balak ben Tzippor saw all that Yisroel had done to the Emori. [3] And Moav was exceedingly afraid of the people, because they were many; and Moav was filled with dread because of the Bnei Yisroel. [4] And Moav said unto the Ziknei Midyan, Now shall this kahal lick up all that are round about us, as the ox licketh up the grass of the sadeh. And Balak ben Tzippor was Melech of Moav at that time. [5] He sent malachim *(messengers)* therefore unto Balaam ben Be'or to Petor, which is by the River in his native land, to summon him, saying, Hinei, there is a people come out from Mitzrayim; hinei, they cover the face of ha'aretz, and they are settling next to me; [6] Come now, therefore, please, curse for me this people; for they are too mighty for me; perhaps I shall prevail, that we may strike them, and that I may drive them out of ha'aretz; for I know that he whom thou blessest is m'vorach *(blessed)*, and

ב און בָּלָק דער זון פֿון צִפּוֹרן האָט געזען אַלץ וואָס יִשְׂרָאֵל
Yisroel vos alts gezen hot Tsiporn fun zun der Balak un
Yisroel which all that seen has Tzippor of son the Balak and

האָט געטאָן צום אֱמוֹרי. ג און מוֹאָבּ האָט זיך זייער דערשראָקן פֿאַר
far dershrokn zeyer zich hot Moav un Emori tsum geton hot
before terrified very self has Moav and Emori to done has

דעם פֿאָלק, ווײַל זיי זײַנען געווען פֿיל, און מוֹאָבּ איז
iz Moav un fil geven zainen zei vail folk dem
is Moav and many having been are they because people the

געווען אין אַנגסט פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. ד האָט מוֹאָבּ
Moav hot Yisroel fun kinder di far angst in geven
Moav has Yisroel of children the before fear in having been

געזאָגט צו די עלטסטע פֿון מִדְיָן: אַצונד וועט דאָס געזעמל אָפּעסן
opesen gezeml dos vet atsund Midyan fun eltste di tsu gezogt
eat company this will now Midyan of elders the to said

אַלץ וואָס אַרום אונדז, אַזוי ווי אַן אָקס עסט אָפּ דאָס גראָז פֿון
fun groz dos op est oks an vi azoi undz arum vos alts
of grass the up eats ox an as so us round which all that

פֿעלד. ה און בָּלָק דער זון פֿון צִפּוֹרן איז געווען דער מלך
melech der geven iz Tsiporn fun zun der Balak un feld
king the having been is Tzippor of son the Balak and field

פֿון מוֹאָבּ אין יענער צײַט. ה האָט ער געשיקט שלוחים צו בִּלְעָם
Bilaam tsu shluchim geshikt er hot tsait yener in Moav fun
Balaam to messengers sent he has time that in Moav of

דער זון פֿון בעוֹר, קיין פֿתוֹר וואָס בײַם טײַך, אין דעם לאַנד פֿון
fun land dem in taich baim vos Petor kein Beoren fun zun der
of land the in river at which Petor to Be'or of son the

די קינדער פֿון זײַן פֿאָלק, אים צו רופֿן, אַזוי צו זאָגן: ו אָט איז אַ
a iz ot zogn tsu azoi rufn tsu im folk zain fun kinder di
a is behold say to so call to him people his of children the

פֿאָלק אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצְרַיִם; ז זע, ער האָט פֿאַרדעקט דעם
dem fardekt hot er ze Mitsrayim fun aroisgegangen folk
the covered has he behold Egypt from having come out people

אָנבליק פֿון דער ערד, און ער זיצט מיר אַנטקעגן. ח און אַצונד קום,
onblik fun der erd un er zitst mir antkegen atsund un kum
view the of earth the and he sits me from across now and come

איך בעט דיך, שילט מיר דאָס דאָזיקע פֿאָלק, ווארעם ער איז
iz er vorem folk dozike dos mir shilt dich bet ich
is he because people this the for me curse you(SG) entreat I

שטאַרקער פֿון מיר. אפֿשר וועל איך אויספֿירן מיר זאָלן אים שלאָגן, און
un shlogn im zoln mir oisfirn ich vel efsher mir fun shtarker
and strike him shall I prevail I will perhaps I than stronger

he whom thou cursest is cursed.

איך וועל אים פַֿאַרטרייַבן פֿון לאַנד; וואָרעם איך וויים , אַז וועמען דו
du vemen az veis ich vorem land fun fartraiben im vel ich
you whom that know I because land from drive before him will I

בענטשסט, דער איז געבענטשט, און וועמען דו שילטסט, דער איז
iz der shiltst du vemen un gebentsht iz der bentshst
is this one curse you whom and blessed is this one bless

פַֿאַרשאָלטן.
farsholten
cursed

[7] And the Ziknei Moav and the Ziknei Midyan departed with the divination remuneration in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak. [8] And he said unto them, Lodge here this night, and I will bring you word again, as Hashem shall speak unto me; and the sarim of Moav abode with Balaam. [9] And Elohim came unto Balaam, and said, What men are these with thee? [10] And Balaam said unto HaElohim, Balak ben Tzippor, Melech Moav, hath sent unto me, saying, [11] Hinei, there is a people come out of Mitzrayim, which covereth the face of ha'aretz; come now, curse for me them; perhaps I shall be able to overcome them, and drive them out. [12] And Elohim said unto Balaam, Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for baruch hu *(it the people is blessed)*. [13] And Balaam rose up in the boker, and said unto the sarim of Balak, Go back to your land; for Hashem refuseth to give me permission to go with you. [14] And the sarim of Moav rose up, and they

ז זיַינען די עלטסטע פֿון מוֹאָבֿ און די עלטסטע פֿון מִדְיָן
Midyan fun eltste di un Moav fun eltste di zainen
Midyan of elders the and Moav of elders the are

געגאַנגען מיט צויבערלוין אין זייער האַנט, און זיי זיַינען
zainen zei un hant zeyer in tsoiberloin mit gegangen
are they and hand their in conjuring wages with having gone

געקומען צו בִּלְעָמען , און האָבן געריידט צו אים די ווערטער פֿון
fun verter di im tsu geredt hobn un Bilaamen tsu gekumen
of words the him to spoken have and Balaam to having come

בָּלָק . ח האָט ער צו זיי געזאָגט: נעכטיקט דאָ די נאַכט,
nacht di do nechtikt gezogt zei tsu er hot Balakn
night the here spend the night said them to he has Balak

און איך וועל אייַך געבן אַן ענטפֿער, אַזוי ווי ה וועט רעדן צו
tsu redn vet Hashem vi azoi entfer an gebn aich vel ich un
to speak will Hashem as so answer an give you will I and

מיר. און די האַרן פֿון מוֹאָבֿ זיַינען געבליבן בייַ בִּלְעָמען . ט איז
iz Bilaamen bai geblibn zainen Moav fun harn di un mir
is Balaam with remaining are Moav of lords the and me

אלקים געקומען צו בִּלְעָמען , און האָט געזאָגט: ווער זיַינען די
di zainen ver gezogt hot un Bilaamen tsu gekumen Elokim
the are who said has and Balaam to having come G-d

דאָזיקע מענטשן בייַ דיר ? י האָט בִּלְעָם געזאָגט צו האלקים :
HaElokim tsu gezogt Bilaam hot dir bai mentshn dozike
G-d to said Balaam has you(SG) with men this

בָּלָק דער זון פֿון צִפּוֹר , דער מלך פֿון מוֹאָבֿ, האָט געשיקט צו מיר:
mir tsu geshikt hot Moav fun melech der Tsiporn fun zun der Balak
me to sent has Moav of king the Tzippor of son the Balak

יא אָט איז דאָס פֿאָלק ווָאס איז אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצְרַיִם ,
Mitsrayim fun aroisgegangen iz vos folk dos iz ot
Egypt from having come out is which people this is behold

און ער האָט פֿאַרדעקט דעם אָנבליק פֿון דער ערד . אַצונד , קום שילט
shilt kum atsund erd der fun onblik dem fardekt hot er un
curse come now earth the of view the covered has he and

מיר אים; אפֿשר וועל איך קענען מלחמה האַלטן אויף אים, און וועל
vel un im oif haltn milchome kenen ich vel efsher im mir
will and him on hold war can I will perhaps him for me

אים פַֿאַרטרייַבן . יב האָט אלקים געזאָגט צו בִּלְעָמען : זאָלסט
zolst Bilaamen tsu gezogt Elokim hot fartraiben im
you(SG) shall Balaam to said G-d has drive before him

נישט גיין מיט זיי ; זאָלסט נישט שילטן דאָס פֿאָלק , ווָאָרעם ער
er vorem folk dos shiltn nisht zolst zei mit gein nisht
he for people this curse not you(SG) shall them with go not

איז געבענטשט. יג איז בִּלְעָם אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי , און האָט
hot un peire der in oifgeshtanen Bilaam iz gebentsht iz
has and morning the in stood up Balaam is blessed is

went unto Balak, and said, Balaam refuseth to come with us.

15 And Balak sent yet again sarim, more, and more distinguished than they. 16 And they came to Balaam, and said to him, Thus saith Balak ben Tzippor, Let nothing, please, hinder thee from coming unto me; 17 For I will exceedingly reward thee, and I will do whatsoever thou sayest unto me; come, therefore, please, curse for me this people. 18 And Balaam answered and said unto the avadei Balak, If Balak would give me his palace full of kesef and zahav, I cannot go beyond the Devar Hashem Elohai, to do ketanah or gedolah. 19 Now, therefore, please, tarry ye also here this night, that I may have da'as of what more Hashem will say unto me. 20 And it was lailah when Elohim came unto Balaam, and said unto him, Since the men come to summon thee, rise up and go with them; but only the word which I shall say unto thee, that shalt thou do. 21 And Balaam rose up in the boker, and saddled his donkey, and went with the sarim *(princes)* of Moav.

געזאָגט צו די האַרן פֿון בָּלָקן : גייט אין אייער לאַנד, וואָרעם ה׳ וויל
vil Hashem vorem land aier in geit Balakn fun harn di tsu gezogt
will Hashem for land your in go Balak of lords the to said

נישט מיך לאָזן גיין מיט אייך. יד זיינען אויפֿגעשטאַנען די האַרן פֿון
fun harn di oifgeshtanen zainen aich mit gein lozn mich nisht
of lords the stood up are you with go let me not

מוֹאָבּ, און זיינען אַוועקגעגאַנגען צו בָּלָקן , און האָבן געזאָגט: בִּלְעָם
Bilaam gezogt hobn un Balakn tsu avekgegangen zainen un Moav
Balaam said have and Balak to went way are and Moav

האָט נישט געוואָלט גיין מיט אונדז.
undz mit gein gevolt nisht hot
us with go wanted not has

טו האָט בָּלָק וויידער אַ מאָל געשיקט האַרן, מער און אָנגעזעענערע פֿון
fun ongezeenere un mer harn geshikt mol a vider Balak hot
than eminent and more lords sent time a again Balak has

יענע . טז און זיי זיינען געקומען צו בִּלְעָמען , און האָבן צו אים
im tsu hobn un Bilaamen tsu gekumen zainen zei un yene
him to have and Balaam to having come are they and those

געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט בָּלָק דער זון פֿון צִפּוֹרן : זאָלסט זיך
zich zolst Tsiporn fun zun der Balak gezogt hot azoi gezogt
self you(SG) must Tzippor of son the Balak said has so said

נישט פֿאַרמיידן, איך בעט דיך , פֿון קומען צו מיר. יז וואָרעם
vorem mir tsu kumen fun dich bet ich farmaidn nisht
for me to coming from you(SG) entreat I withhold not

זייער גרויס כּבֿוד ועל איך דיר אָנטאָן, און אַלץ וואָס דו
du vos alts un onton dir ich vel koved grois zeyer
you which all that and put on you(SG) I will honor great very

וועסט זאָגן צו מיר, וועל איך טאָן; נאָר קום , איך בעט דיך ,
dich bet ich kum nor ton ich vel mir tsu zogn vest
you(SG) entreat I come but do I will me to say will

שילט מיר דאָס דאָזיקע פֿאָלק . יח האָט געענטפֿערט בִּלְעָם און געזאָגט
gezogt un Bilaam geentfert hot folk dozike dos mir shilt
said and Balaam answered has people this the me curse

צו די קנעכט פֿון בָּלָקן : ווען בָּלָק זאָל מיר געבן זיין הויז פֿול
ful hoiz zain gebn mir zol Balak ven Balakn fun knecht di tsu
full house his give me shall Balak if Balak of servants the to

מיט זילבער און גאָלד, קען איך נישט איבערטרעטן דעם באַפֿעל פֿון
fun bafel dem ibertretn nisht ich ken gold un zilber mit
of command the overstep not I can gold and silver with

ה׳ מײַן ג-ט, צו טאָן קליינס אָדער גרויס. יט און אַצונד , איך בעט
bet ich atsund un grois oder kleins ton tsu G-t main Hashem
entreat I now and great or little do to G-d my Hashem

אײַך, בלײַבט איר אויך דאָ די נאַכט, און איך וועל געוואָר וועלן
vos vern gevor vel ich un nacht di do oich ir blaibt aich
what become learn will I and night the here also you remain you

ה׳ וועט וויידער רעדן מיט מיר. כ און אלקים איז געקומען צו
tsu gekumen iz Elokim un mir mit redn vider vet Hashem
to having come is G-d and me with speak again will Hashem

בִּלְעָמען ביי נאַכט, און האָט צו אים געזאָגט: אויב דיך צו רופֿן
rufn tsu dich oib gezogt im tsu hot un nacht bai Bilaamen
call to you(SG) since said him to has and night by Balaam

זיינען די מענטשן געקומען , שטיי אויף, גיי מיט זיי , אָבער נאָר
nor ober zei mit gei oif shtei gekumen mentshn di zainen
only but them with go up stand having come men the are

כא אִיז זאַך וואָס איך וועל רעדן צו דיר , דאָס זאָלסטו טאָן.
iz ton zolstu dos dir tsu redn vel ich vos zach di
is do shall you this you(SG) to speak will I which thing the

בִּלְעָם אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי , און ער האָט אָנגעזאָטלט זײַן
zain ongezotlt hot er un peire der in oifgeshtanen Bilaam
his saddle has he and morning the in arose Balaam

אייזעלין, און איז געגאַנגען מיט די האַרן פֿון מוֹאָבּ.
Moav fun harn di mit gegangen iz un eizelin
Moav of lords the with having gone is and donkey

כב און דער צאָרן פֿון אלקים האָט געגרימט וואָס ער גייט , און אַ
a un geit er vos gegrimt hot Elokim fun tsorn der un
an and goes he that kindled has G-d of anger the and

מלאך פֿון ה האָט זיך אים געשטעלט פֿאַר אַ שטער אין
in shter a far geshtelt im zich hot Hashem fun malach
in obstacle an for stood him self has Hashem of Angel

וועג . – און ער איז געריטן אויף זײַן אייזעלין, און זײַנע צוויי יונגען
yungen tsvei zaine un eizelin zain oif geritn iz er un veg
servants two his and donkey his on riding is he and road

זײַנען געווען מיט אים. – כג האָט די אייזעלין דערזען דעם מלאך
malach dem derzen eizelin di hot im mit geven zainen
Angel the saw donkey the has him with having been are

פֿון ה שטיין אויפֿן וועג , מיט זײַן שוווערד אַרויסגעצויגן אין
in aroisgetsoign shverd zain mit veg oifn shtein Hashem fun
in brought out sword his with road on standing Hashem of

זײַן האַנט, און די אייזעלין האָט זיך אָפּגענייגט פֿון וועג , און איז
iz un veg fun opgeneigt zich hot eizelin di un hant zain
is and road from turned off self has donkey the and hand his

געגאַנגען אויפֿן פֿעלד; און בִּלְעָם האָט געשלאָגן די אייזעלין כדי
kedei eizelin di geshlogn hot Bilaam un feld oifn gegangen
so that donkey the struck has Balaam and field on having gone

זי צו פֿאַרקירעוועט אויפֿן וועג . כד האָט דער מלאך פֿון
fun malach der hot veg oifn farkireven tsu zi
of Angel the has road on cause to change direction to she

ה זיך געשטעלט אויף אַ שטעג פֿון די ווײַנגערטנער, מיט אַ
a mit vaingertner di fun shteg a oif geshtelt zich Hashem
a with vineyards the of path a on stood self Hashem

צאַם פֿון דער זײַט און אַ צאַם פֿון דער
der fun tsam a un zait der fun tsam
the of closed-in enclosure a and side the of closed-in enclosure

, ה אַנדער זײַט. כה און די אייזעלין האָט געזען דעם מלאך פֿון
Hashem fun malach dem gezen hot eizelin di un zait ander
Hashem of Angel the seen has donkey the and side other

און האָט זיך צוגעדריקט צו דער וואַנט, און צוגעדריקט בִּלְעָמס פֿוס
fus Bilaams tsugedrikt un vant der tsu tsugedrikt zich hot un
foot Balaam's squeeze and wall the to squeeze self has and

צו דער וואַנט; און ער האָט זי ווידער געשלאָגן . כו איז דער מלאך פֿון
tsu der vant un er hot zi vider geshlogn iz der malach fun
to the wall the and he has her again struck is the Angel of

ה ווידער אַוועק פֿאַרויס , און האָט זיך געשטעלט אין אַן ענגן
engn an in geshtelt zich hot un farois avek vider Hashem
narrow an in stood self has and ahead of away again Hashem

אָרט , וווּ עס איז נישט געווען קיין וועג זיך אָפּצונייגן
ort vu es iz nisht geven kein veg zich optsuneigen
place where it is not having been any way self deviate

22 But the Af Elohim *(G-d's anger)* was kindled as he was going; and the Malach Hashem stood in the derech *(road)* l'satan *(for an adversary, opposer)* against him. Now he was riding upon his donkey, and his two servants were with him. 23 And the donkey saw the Malach Hashem standing in the derech, and his cherev drawn in his hand; and the donkey turned off the derech, and went into the sadeh; and Balaam beat the donkey, to turn her back onto the derech. 24 But the Malach Hashem stood in the closed-in path among the kramim *(vineyards)*, a wall being on this side, a wall on that side. 25 And when the donkey saw the Malach Hashem, she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's regel against the wall; and he beat her again. 26 And the Malach Hashem went further, and stood in a narrow place, where was no derech to turn either to the right or to the left. 27 And when the donkey saw the Malach Hashem, she lay down under Balaam; and af Balaam was kindled, and he beat the donkey with

his staff. 28 And Hashem opened the mouth of the donkey, and she said unto Balaam, What have I done unto thee, that thou hast beaten me these shalosh regalim *(three times)*? 29 And Balaam answered the donkey, Because thou hast mocked me; If only there were a cherev in mine hand, would I have killed thee. 30 And the donkey said unto Balaam, Am not I thine donkey, upon which thou hast ridden ever since I was thine unto this day? Was I ever accustomed to do so unto thee? And he said, Loh. 31 Then Hashem opened the eyes of Balaam, and he saw the Malach Hashem standing in the derech, and his cherev drawn in his hand; and he bowed down his head, and fell facedown. 32 And the Malach Hashem said unto him, Why hast thou beaten thine donkey these shalosh regalim? Hinei, I came l'satan *(as adversary, opposer)* to thee, because thy derech is perverse before me; 33 And the donkey saw me, and turned from me these shalosh regalim; had she not turned from me, surely now also I would have slain thee, and saved her alive. 34 And Balaam said unto the Malach Hashem, Chatati *(I have sinned)*; for I was without da'as that thou stoodest in the derech against me; now, therefore,

רעכטס אָדער לינקס . כג און די אייזעלין האָט געזען דעם מלאך
malach dem gezen hot eizelin di un links oder rechts
Angel the seen has donkey the and to the left or to the right

פֿון ה , און האָט זיך אַנידערגעלייגט אונטער בִּלְעָמען ; און דער
der un Bilaamen unter anidergeleigt zich hot un Hashem fun
the and Balaam under lay down self has and Hashem of

צאָרן פֿון בִּלְעָמען האָט געגרימט, און ער האָט געשלאָגן די אייזעלין
eizelin di geshlogn hot er un gegrimt hot Bilaamen fun tsorn
donkey the struck has he and kindled has Balaam of anger

מיטן שטעקן. כד האָט ה געעפֿנט דאָס מויל פֿון דער אייזעלין, און
un eizelin der fun moil dos geefent Hashem hot shtekn mitn
and donkey the of mouth the opened Hashem has staff with

זי האָט געזאָגט צו בִּלְעָמען : וואָס האָב איך דיר געטאָן, וואָס
vos geton dir ich hob vos Bilaamen tsu gezogt hot zi
which done to you(SG) I have what Balaam to said has she

דו האָסט מיר שוין דריי מאָל גשלאָגן? כט האָט בִּלְעָם געזאָגט צו
tsu gezogt Bilaam hot geshlogn mol drai shoin mir host du
to said Balaam has struck times three already me have you

דער אייזעלין: ווייל דו האָסט געשפּעט פֿון מיר; ווען איך
ich ven mir fun geshpet host du vail eizelin der
I if me of object of ridicule have you because donkey the

האָב אַ שוווערד אין דער האַנט, וואָלט איך דיך אַצונד געהרגעט.
geharget atsund dich ich volt hant der in shverd a hob
killed now you(SG) I would hand the in sword a had

ל האָט די אייזעלין געזאָגט צו בִּלְעָמען : בין איך נישט דיין אייזעלין,
eizelin dain nisht ich bin Bilaamen tsu gezogt eizelin di hot
donkey your not I am Balaam to said donkey the has

וואָס דו האָסט געריטן אויף מיר דיין גאַנץ לעבן ביז היינטיקן טאָג?
tog haintikn biz lebn gants dain mir oif geritn host du vos
day this very until life entire your me on ridden have you which

בין איך געווויינטלעך געווויינט געווען דיר אַזוי
azoi dir geven gevoint gevointlech ich bin
in same way you(SG) having been accustomed to usual I am

צו טאָן? האָט ער געזאָגט: ניין . לא און ה האָט אַנטפּלעקט די אויגן
oign di antplekt hot Hashem un nein gezogt er hot ton tsu
eyes the revealed has Hashem and no said he has do to

פֿון בִּלְעָמען , און ער האָט דערזען דעם מלאך פֿון ה שטיין
shtein Hashem fun malach dem derzen hot er un Bilaamen fun
standing Hashem of Angel the seen has he and Balaam of

אין וועג , מיט זיין שוווערד אַרויסגעצויגן אין זיין האַנט. האָט ער זיך
zich er hot hant zain in aroisgetsoign shverd zain mit veg in
self he has hand his in brought out sword his with road in

געגייגט , און זיך געבוקט אויף זיין פּנים . לב און דער מלאך פֿון
fun malach der un ponem zain oif gebukt zich un geneigt
of Angel the and face his on bowed self and inclined

ה האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס האָסטו געשלאָגן דיין אייזעלין
eizelin dain geshlogn hostu vos far gezogt im tsu hot Hashem
donkey your struck have you what for said him to has Hashem

שוין דריי מאָל ? זע , איך בין אַרויסגעגאַנגען פֿאַר אַ שטער ,
shter a far aroisgegangen bin ich ze mol drai shoin
obstacle an for having come out am I behold times three already

וואָרעם דער וועג גייט מיר דערקעגן. לג און די אייזעלין האָט מיך
mich hot eizelin di un derkegn mir geit veg der vorem
me has donkey the and contrary to me you go way the because

if it displease thee, I will return home.

געזען, און האָט זיך אָפּגענייגט פֿאַר מיר די דריי מאָל; ווען זי
zi ven mol drai di mir far opgeneigt zich hot un gezen
she when times three the me before deviate self has and seen

וואָלט זיך נישט אָפּגענייגט פֿון מיר, וואָלט איך אַצונד דיך זיכער
zicher dich atsund ich volt mir fun opgeneigt nisht zich volt
surely you(SG) now I would me from deviate not self would

געהרגעט, און זי וואָלט איך געלאָזט לעבן. לד האָט בִּלְעָם צו געזאָגט
tsu gezogt Bilaam hot lebn gelozt ich volt zi un geharget
to said Balaam has live let I would she and killed

דעם מלאך פֿון ה׳ : איך האָב געזינדיקט, וואָרעם איך האָב נישט
nisht hob ich vorem gezindikt hob ich Hashem fun malach dem
not have I for sinned have I Hashem of Angel the

געווווסט, אַז דו שטייסט מיר אַנטקעגן אויפֿן וועג; און אַצונד
atsund un veg oifn antkegen mir shteist du az gevust
now and road on across from me are standing you that known

אויב עס איז שלעכט אין דיינע אויגן, וועל איך מיך אומקערן.
umkeren mich ich vel oign daine in shlecht iz es oib
turn back me I will eyes your in evil is it if

35 And the Malach Hashem said unto Balaam, Go with the anashim; but only the devar *(message)* that I shall speak unto thee, that thou shalt speak. So Balaam went with the sarim *(princes)* of Balak.

לה האָט דער מלאך פֿון ה׳ געזאָגט צו בִּלְעָם : גיי מיט די
di mit gei Bilaamen tsu gezogt Hashem fun malach der hot
the with go Balaam to said Hashem of Angel the has

מענטשן, אָבער נאָר דאָס וואָרט וואָס איך וועל רעדן צו דיר, דאָס
dos dir tsu redn vel ich vos vort dos nor ober mentshn
this you(SG) to speak will I which word the only but men

זאָלסטו רעדן. איז בִּלְעָם געגאַנגען מיט די האַרן פֿון בָּלָק.
Balakn fun harn di mit gegangen Bilaam iz redn zolstu
Balak of lords the with having gone Balaam is speak shall you

36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto the city of Moav at the Arnon border, which is in the farthest point of the boundary. 37 And Balak said unto Balaam, Did I not earnestly send unto thee to summon thee? Why camest thou not unto me? Am I not able indeed to honor thee? 38 And Balaam said unto Balak, Hinei, I am come unto thee; have I now any power at all to say anything? The devar *(word, message)* which Elohim putteth in my mouth, that shall I speak. 39 And Balaam went with Balak, and they came unto Kiryat Chutzot. 40 And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent

לו און בָּלָק האָט געהערט אַז בִּלְעָם קומט, און ער איז אים
im iz er un kumt Bilaam az gehert hot Balak un
him is he and comes Balaam that heard has Balak and

אַרויסגעגאַנגען קיין עִיר-מוֹאָבּ וואָס ביים גבול, וואָס איז
gemark baim vos Ir-Moav kein antkegen aroisgegangen
border at which city of Moav at to meet having come out

פֿון אַרנון, וואָס ביים עק גבול. לז און בָּלָק האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Balak un gemark ek baim vos Arnon fun
to said has Balak and boundary end at which Arnon of

בִּלְעָמען : האָב איך נישט שיקן געשיקט צו דיר, דיך צו רופֿן?
rufn tsu dich dir tsu geshikt shikn nisht ich hob Bilaamen
call to you(SG) you(SG) to sent send not I have Balaam

פֿאַר וואָס נישט ביסטו געקומען צו מיר? בין איך אין דער אמת
emes der in ich bin mir tsu gekumen nisht bistu vos far
truth the in I am me to having come not are you what for

נישט אימשטאַנד דיר כּבוד אָנצוטאָן? לח האָט בִּלְעָם געזאָגט צו
tsu gezogt Bilaam hot ontsuton koved dir imshtand nisht
to said Balaam has to do honor you(SG) in position not

בָּלָק : זע, איך בין געקומען צו דיר; אַצונד, צי קען
ken tsi atsund dir tsu gekumen bin ich ze Balakn
can then now you(SG) to having come am I behold Balak

איך גאָר עפּעס רעדן? דאָס וואָרט וואָס אלקים וועט אַריינטאָן
arainton vet Elokim vos vort dos redn epes gor ich
put will G-d which word this speaking anything really I

אין מײַן מויל, דאָס וועל איך רעדן. לט און בִּלְעָם איז געגאַנגען
gegangen iz Bilaam un redn ich vel dos moil main in
having gone is Balaam and speak I will this mouth my in

to Balaam, and to the sarim that were with him. 41 And it came to pass on the next day, that Balak took Balaam, and brought him up on the high places of Ba'al, that thence he might see a portion of HaAm.

מיט בָּלָק , און זיי זיינען געקומען קיין קִרְיַת-חוצוֹת . מ און
un Kiryat-Chutzot kein gekumen zainen zei un Balakn mit
and Kiryat Chutzot to having come are they and Balak with

בָּלָק האָט געשלאַבט רינדער און שאָף , און האָט געשיקט צו בִּלְעָמן ,
Bilaamen tsu geshikt hot un shof un rinder geshlacht hot Balak
Balaam to sent has and sheep and oxen sacrificed has Balak

און צו די האָרן וואָס מיט אים. מא און עס איז געווען אין דער
der in geven iz es un im mit vos harn di tsu un
the in having been is it and him with which lords the to and

פַּרי , האָט בָּלָק געגומען בִּלְעָמן , און האָט אים אַרויפֿגעפֿירט
aroifgefirt im hot un Bilaamen genumen Balak hot peire
led up him has and Balaam taken Balak has next morning

קיין במוֹת-בַּעַל , און ער האָט פֿון דאָרטן געזען אַ טייל פֿון דעם
dem fun teil a gezen dortn fun hot er un Bamot-Baal kein
the of part a seen there of has he and high places of Ba'al to

פֿאָלק .
folk
people

23 And Balaam said unto Balak, Build me here shivah mizbechot, and prepare for me here shivah bulls and shivah rams. 2 And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on each mizbe'ach a bull and a ram. 3 And Balaam said unto Balak, Stand by thy olah, and I will go; perhaps Hashem will come to meet me; and whatsoever He showeth me I will tell thee. And he went to a barren height. 4 And Elohim met Balaam, and he said unto Him, I have prepared shivah hamizbechot, and I have offered upon each mizbe'ach a bull and a ram. 5 And Hashem put a word in Balaam's mouth, and said, Return unto Balak, and thus thou shalt speak. 6 And he returned unto him, and, hinei, he stood by his olah, he, and all the sarim of Moav. 7 And he

כג

האָט בִּלְעָם געזאָגט צו בָּלָק : בּוי מיר דאָ זיבן
zibn do mir boi Balakn tsu gezogt Bilaam hot
seven here me build Balak to said Balaam has

מזבחות , און גרייט מיר דאָ צו זיבן אָקסן און זיבן
zibn un oksen zibn tsu do mir greit un mizbeyches
seven and oxen seven to here me prepare and altars

ווידערס. ב האָט בָּלָק געטאָן אַזוי ווי בִּלְעָם האָט געזאָגט, און בָּלָק האָט
un Balak un geredt hot Bilaam vi azoi geton Balak hot viders
and Balak and spoken has Balaam as so did Balak has rams

בִּלְעָם האָבן אויפֿגעאַרבעט אַן אָקס און אַ ווידער אויף אַ מזבח . ג און
un mizbeyech a oif vider a un oks an oifgebracht hobn Bilaam
and altar a on ram a and bull a offered have Balaam

בִּלְעָם האָט געזאָגט צו בָּלָק : שטעל זיך בייַ דיין בראַנדאָפּפֿער, און
un brandopfer dain bai zich shtel Balakn tsu gezogt hot Bilaam
and olah your by self stand Balak to said has Balaam

איך וועל גיין ; אפֿשר וועט זיך מיר ה טרעפֿן אַנטקעגן ,
antkegen trefn Hashem mir zich vet efsher gein vel ich
across from happen upon Hashem me self will perhaps go will I

און וואָס פֿאַר אַ זאַך ער וועט מיר ווייַזן , וועל איך דיר
dir ich vel vaizn mir vet er zach a far vos un
you(SG) I will show me will he thing a for that which and

דערציילן. און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף אַ הויכן אָרט . ד און אלקים
Elokim un ort hoichn a oif aroifgegangen iz er un dertseiln
G-d and place high a on having gone up is he and tell

האָט זיך געטראָפֿן בִּלְעָמן ; און ער האָט צו אים געזאָגט: די
di gezogt im tsu hot er un Bilaamen far getrofn zich hot
the said him to has he and Balaam before encountered self has

זיבן מזבחות האָב איך צוגעגרייט , און האָב אויפֿגעאַרבעט אַן אָקס
oks an oifgebracht hob un tsugegreit ich hob mizbeyches zibn
bull a offered have and prepared I have altars seven

און אַ ווידער אויף אַ מזבח . ה האָט ה אַריַינגעטאָן אַ וואָרט אין
in vort a araingeton Hashem hot mizbeyech a oif vider a un
in word a put Hashem has altar an on ram a and

בִּלְעָמס מויל , און האָט געזאָגט: קער זיך אום צו בָּלָק , און אַזוי
azoi un Balakn tsu um zich ker gezogt hot un moil Bilaams
so and Balak to back self turn said has and mouth Balaam's

took up his mashal, and said,
Balak Melech Moav hath brought me from Aram *(Syria)*,
out of the mountains of the east, saying,
Come, curse for me Ya'akov,
and come, denounce Yisroel.

זאָלסטו רעדן . ז האָט ער זיך אומגעקערט צו אים, ערשט ער שטייט בייַ
bai shteit er ersht im tsu umgekert zich er hot redn zolstu
by stands he behold him to returned self he has speak shall you

זיין בראַנדאָפּפֿער, ער און אַלע האַרן פֿון מוֹאָבּ. ז האָט ער אויפֿגעהויבן
oifgehoibn er hot Moav fun harn ale un er brandopfer zain
lifted up he has Moav of lords all and he olah his

זיין שפּרוך , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un shpruch zain
said has and incantation his

פֿון אַרם טוט מיך פֿירן בָּלָק ,
Balak firn mich tut Aram fun
Balak lead me do Aram from

פֿון די מזרח-בערג דער מלך פֿון מוֹאָבּ:
Moav fun melech der mizrech-berg di fun
Moav of king the mountains of the east the of

קום שילט מיר יעקבֿן ,
Yaakovn mir shilt kum
Yaakov for me curse come

און קום פֿלוך ישׂראֵלן .
Yisroeln fluch kum un
Yisroel curse come and

8 How shall I curse,

ח ווי זאָל איך שילטן
shiltn ich zol vi
curse I shall how

whom El hath not cursed?

וועמען אֵל שילט נישט?
nisht shilt El vemen
not curses G-d whom

Or how shall I denounce,

און ווי זאָל איך פֿלוכן
fluchn ich zol vi un
curse I shall how and

whom Hashem hath not denounced?

וועמען ה פֿלוכט נישט?
nisht flucht Hashem vemen
not curses Hashem whom

9 For from the top of the rocks I see him,

ט וואָרעם פֿון שפּיץ פֿון די פֿעלדזן זע איך אים,
im ich ze feldzn di fun shpits fun vorem
him I behold rocks the of top from for

and from the heights I behold him; see,

און פֿון די הייכן קוק איך אים אָן.
on im ich kuk heichn di fun un
on him I look height the from and

the people shall live apart,

זע , אַ פֿאָלק ווָאס רוט באַזונדער ,
bazunder rut vos folk a ze
by themselves rests which people a behold

and shall not be reckoned among the Goyim.

און רעכנט זיך נישט צווישן די אומות .
umes di tsvishn nisht zich rechnt un
peoples the among not self reckons and

10 Who can count the dust of Ya'akov,

י ווער האָט געציילט דעם שטויב פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun shtoib dem getseilt hot ver
Yaakov of dust the counted has who

and the number of the fourth part of Yisroel?

און באַרעכנט דעם זאָמען פֿון ישׂראֵל?
Yisroel fun zomen dem barechnt un
Yisroel of seed the reckoned and

Let my nefesh die the death of the yesharim *(righteous ones)*,

זאָל שטאַרבן מײַן זעל דעם טויט פֿון די רעכטפֿאַרטיקע,
rechtfartikn di fun toit dem zel main shtarbn zol
upright the of death the soul my die shall

and let my latter end
be like his!

11 And Balak said unto Balaam, What hast thou done unto me? I brought thee to curse mine enemies, and, hinei, thou hast altogether put a brocha on them. 12 And he answered and said, Must I not take heed to speak that which Hashem hath put in my mouth? 13 And Balak said unto him, Come with me unto another place, from where thou mayest see them; thou shalt see part but not all of them, and curse them for me from there. 14 And he brought him into the sadeh of Tzophim, to the top of Pisgah, and built shivah mizbechot, and offered a bull and a ram on each mizbe'ach. 15 And he said unto Balak, Stand here by thy olah, while I meet Hashem over there. 16 And Hashem met Balaam, and put a word in his mouth, and said, Go again unto Balak, and say thus. 17 And when he came to him, hinei, he stood by his olah, and the sarim of Moav with him. And Balak said unto him, What hath Hashem spoken?

און זאָל מײַן סוף זײַן ווי זײַנער !
zainer vi zain sof main zol un
his own as be end my shall and

יא הָאָט בָּלָק געזאָגט צו בִּלְעָמען : וואָס האָסטו מיר געטאָן? צו
tsu geton mir hostu vos Bilaamen tsu gezogt Balak hot
to done to me have you what Balaam to said Balak has

שילטן מײַנע שׂונאים האָב איך דיך געמומען , ערשט גאָר
gor ersht genumen dich ich hob sonem maine shiltn
surprisingly behold taken you(SG) I have enemies my curse

בענטשן האָסטו געבענטשט. יב הָאָט ער געענטפֿערט און האָט געזאָגט:
gezogt hot un geentfert er hot gebentsht hostu bentshn
said has and answered he has blessed have you bless

פֿאַר וואָר , דאָס וואָס ה טוט אַרײַן אין מײַן מויל , דאָס
dos moil main in arain tut Hashem vos dos vor far
this mouth my in enter in does Hashem which this surely for

מוז איך היטן צו רעדן . יג הָאָט בָּלָק געזאָגט צו אים: קום מיט
mit kum im tsu gezogt Balak hot redn tsu hitn ich muz
with come him to said Balak has speak to observe I must

מיר, איך בעט דיך , צו אַן אַנדער אָרט , וואָס דו וועסט אים זען
zen im vest du vos ort ander an tsu dich bet ich mir
see it will you which place other an to you(SG) entreat I me

פֿון דאָרטן; בלויז אַ טייל פֿון אים וועסטו זען , אָבער אין גאַנצן
gantsn in ober zen vestu im fun teil a bloiz dortn fun
all in but see will you(sg) him of part a only there from

וועסטו אים נישט זען ; און שילט מיר אים פֿון דאָרטן. יד און ער
er un dortn fun im mir shilt un zen nisht im vestu
he and there from him for me curse and see not him will you(sg)

האָט אים גענומען צו דעם פֿעלד צוֹפֿים אויפֿן שפּיץ פּסגה , און ער
er un Pisgah shpits oifn Tsefoim feld dem tsu genumen im hot
he and Pisgah top on Tzophim field the to taken him has

האָט געבויט זיבן מזבחות , און אויפֿגעבראַכט אַן אָקס און אַ ווידער
vider a un oks an oifgebracht un mizbeyches zibn geboit hot
ram a and bull a offered and altars seven built has

אויף אַ מזבח . טו און ער האָט געזאָגט צו בָּלָק : שטעל זיך דאָ בײַ
bai do zich shtel Balakn tsu gezogt hot er un mizbeyech a oif
by here self stand Balak to said has he and altar an on

דײַן בראַנדאָפּפֿער, און איך וועל גיין זיך טרעפֿן דאָרטן. טז האָט
hot dortn trefn zich gein vel ich un brandopfer dain
has there happen upon self go will I and olah your

ה זיך געטראָפֿן פֿאַר בִּלְעָמען , און ער האָט אַרײַנגעטאָן אַ
a araingeton hot er un Bilaamen far getrofn zich Hashem
a put has he and Balaam before encountered self Hashem

וואָרט אין זײַן מויל , און האָט געזאָגט: קער זיך אום צו בָּלָק , און
un Balakn tsu um zich ker gezogt hot un moil zain in vort
and Balak to back self turn said has and mouth his in word

אַזוי זאָלסטו רעדן . יז איז ער געקומען צו אים, ערשט ער שטייט בײַ
bai shteit er ersht im tsu gekumen er iz redn zolstu azoi
by stand he behold him to having come he is speak shall you so

זײַן בראַנדאָפּפֿער, און די האַרן פֿון מוֹאָבּ מיט אים; און בָּלָק האָט צו
tsu hot Balak un im mit Moav fun harn di un brandopfer zain
to has Balak and him with Moav of lords the and olah his

אים געזאָגט: וואָס האָט ה געערעדט?
geredt Hashem hot vos gezogt im
spoken Hashem has what said him

18 And he took up his mashal, and said,
Rise up, Balak, and hear;
pay heed unto me, thou son of Tzippor.

יח האָט ער אויפגעהויבן זײַן שפּרוך , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un shpruch zain oifgehoibn er hot
said has and incantation his lifted up he has

שטיי אויף, בָּלָק , און הער ,
her un Balak oif shtei
listen and Balak up stand

פּאַרנעם צו מיר, זון פֿון צִפּוֹר :
Tsippor fun zun mir tsu farnem
Tzippor of son me to pay attention

19 El is not an ish, that He should lie;

neither a ben adam, that He should change His mind;
hath He said, and shall He not do it?

Or hath He spoken, and shall He not carry it out?

יט נישט אַ מאַן איז אֵל , ער זאָל ליגן זאָגן ,
zogn lign zol er El iz man a nisht
say lie may he G-d is man a not

נישט אַ מענטשנקינד , ער זאָל חרטה האָבן.
hobn charote zol er mentshnkind a nisht
have back out shall he son of man a not

אַז ער זאָגט , וועט ער דען נישט טאָן?
ton nisht den er vet zogt er az
do not then he will declares he when

און אַז ער רעדט , וועט ער עס נישט מקיים זײַן ?
zain mekayem nisht es er vet redt er az un
be fulfill not it he will speaks he when and

20 Hinei, I have received commandment to make brocha;
and He hath blessed; and I cannot reverse it.

כ זע , בענטש! האָב איך פּאַרנומען,
farnumen ich hob bentsh ze
perceive I have bless behold

און בענטשט ער, קען איך עס נישט אָפּהאַלטן.
ophaltn nisht es ich ken er bentsht un
deter not it I can he blessed and

21 He hath not beheld aven in Ya'akov,

neither hath He seen amal *(trouble)* in Yisroel.

כא מע זעט נישט קיין אומרעכט אין יעקבֿ ,
Yaakov in umrecht kein nisht zet me
Yaakov in iniquity any not see one

און מע מערקט נישט קיין עוולה אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in avle kein nisht merkt me un
Yisroel in injustice any not knows one and

Hashem Elohav is with him,

ה זײַן ג-ט איז מיט אים,
im mit iz G-t zain Hashem
him with is G-d his Hashem

and the jubilant shout of a melech is about him.

און די חֵן פֿון מלך איז אויף אים.
im oif iz melech fun chein di un
him on is king of favor the and

22 El brought them out of Mitzrayim;

He is for them like the strength of a wild ox.

כב אֵל ציט זיי אַרויס פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun arois zei tsit El
Egypt of out them brings G-d

ווי הערנער פֿון אַ ווִיזלטיר איז ער אים.
im er iz vizltir a fun herner vi
it he is bison a of horns as

23 Surely there is no nachash *(augury)* in Ya'akov;
neither is there any kesem *(divination)* in Yisroel;

כג וואָרעם נישטאָ קיין כישוף אין יעקבֿ ,
Yaakov in kishef kein nishto vorem
Yaakov in witchcraft any not because

און קיין וואָרזאָגעניש אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in vorzogenish kein un
Yisroel in soothsayer any and

at the time it is spoken to Ya'akov and to Yisroel

אַצונד ווערט פֿון יעקבֿ און ישְׂרָאֵל געזאָגט׃
gezogt Yisroel un Yaakov fun vert atsund
said Yisroel and Yaakov of shall be now

what El doeth!

וואָס אֵל האָט אויפֿגעטאָן!
oifgeton hot El vos
have done has G-d what

24 See, the people shall rise up as a lioness,

כד זע , אַ פֿאָלק וואָס שטייט אויף ווי אַ לייבינטע,
leibinte a vi oif shteit vos folk a ze
lioness a as up stand which people a behold

and lift up himself as an ari;

און הייבט זיך אויף ווי אַ לייב;
leib a vi oif zich heibt un
lion a as up self raise and

he shall not lie down until he devours the prey,

ער לייגט זיך נישט ביז ער עסט רויב,
roib est er biz nisht zich leigt er
prey devours he until not self lies down he

and drinks the dahm of the slain.

און בלוט פֿון דערשלאָגענע טרינקט ער.
er trinkt dershlogene fun blut un
he drinks killed of blood and

25 And Balak said unto Balaam, Neither curse them at all, nor at all make a brocha on them. 26 But Balaam answered and said unto Balak, Did I not tell thee, saying, All that Hashem speaketh, that I must do? 27 And Balak said unto Balaam, Come now, I will bring thee unto another place; perhaps it will please HaElohim that thou mayest curse them for me from there. 28 And Balak brought Balaam unto the top of Pe'or, that overlooks Yeshimon. 29 And Balaam said unto Balak, Build me here shivah mizbechot, and prepare here shivah bulls and shivah rams for me. 30 And Balak did as Balaam had said, and offered a bull and a ram on each mizbe'ach.

כה האָט בָּלָק געזאָגט צו בִּלְעָם : נישט שילטן זאָלסטו אים שילטן,
shiltn im zolstu shiltn nisht Bilaamen tsu gezogt Balak hot
curse him shall you curse not Balaam to said Balak has

כו האָט בִּלְעָם געענטפֿערט און נישט בענטשן זאָלסטו אים בענטשן.
geentfert Bilaam hot bentshn im zolstu bentshn nisht un
answered Balaam has bless him shall you bless not and

און האָט געזאָגט צו בָּלָק : האָב איך נישט גערעדט צו דיר , אַזוי
azoi dir tsu geredt nisht ich hob Balakn tsu gezogt hot un
so you(SG) to spoken not I have Balak to said has and

צו זאָגן : אַלץ וואָס ה וועט רעדן , דאָס וועל איך טאָן? כז האָט
hot ton ich vel dos redn vet Hashem vos alts zogn tsu
has do I will this speak will Hashem which all that say to

בָּלָק געזאָגט צו בִּלְעָמען : קום איך בעט דיך , איך וועל דיך
dich vel ich dich bet ich kum Bilaamen tsu gezogt Balak
you(SG) will I you(SG) entreat I come Balaam to said Balak

נעמען צו אַן אַנדער אָרט ; אפֿשר וועט ווויילגעפֿעלן אין די
di in voilgefeln vet efsher ort ander an tsu nemen
the in find favor in the eyes of will perhaps place other an to take

אויגן פֿון האלקים , און וועסט מיר אים שילטן פֿון דאָרטן. כח און
un dortn fun shiltn im mir vest un HaElokim fun oign
and there from curse him for me will and G-d of eyes

בָּלָק האָט געגומען בִּלְעָמען צום שפּיץ פּעוֹר, וואָס קוקט אַראָפּ
arop kukt vos Peor shpits tsum Bilaamen genumen hot Balak
down looks which Pe'or top to Balaam taken has Balak

אויף דער וויסטע. כט האָט בִּלְעָם געזאָגט צו בָּלָק : בוי מיר דאָ
do mir boi Balakn tsu gezogt Bilaam hot viste der oif
here me build Balak to said Balaam has desert the on

זיבן מזבחות , און גרייט מיר דאָ צו זיבן אָקסן און זיבן
zibn un oksen zibn tsu do mir greit un mizbeyches zibn
seven and oxen seven to here me prepare and altars seven

ווידערס. ל און בָּלָק האָט געטאָן ווי בִּלְעָם האָט געזאָגט, און ער האָט
hot er un gezogt hot Bilaam vi azoi geton hot Balak un viders
has he and said has Balaam as so done has Balak and rams

אויפֿגעבראַכט אַן אָקס און אַ ווידער אויף אַ מזבח .
mizbeyech a oif vider a un oks an oifgebracht
altar an on ram a and bull a offered

כד

24 And when Balaam saw that it was tov in the eyes of Hashem to bless Yisroel, he went not, as at other times, to use nechashim *(sorceries, divination, looking for omens)* but he set his face toward hamidbar.

[2] And Balaam lifted up his eyes, and he saw Yisroel encamped according to their Shevatim; and the Ruach Elohim came upon him. [3] And he took up his mashal, and said,

Balaam ben Be'or hath said,
the man whose eyes are open hath said,

[4] He hath said which heard the words of El,

which saw the machazeh Shaddai *(vision of Shaddai)*,
which falling prostrate, but having his eyes open:

[5] Mah tovu ohalecha *(How goodly, beautiful, are thy tents)*, O Ya'akov,
and mishkenotecha *(thy dwellings, tabernacles)*, O Yisroel!

[6] As the valleys are they spread forth,

as ganot *(gardens)* by the riverside,

like aloes which Hashem hath planted,

אִין ווּוילגעפַעלן אַז עס איז און בִלעָם האָט געזען
in voilgefeln iz es az gezen hot Bilaam un
in find favor in the eyes of is it that seen has Balaam and

די אויגן פֿון ה צו בענטשן יִשׂרָאֵל, און ער איז נישט
di oign fun Hashem tsu bentshn Yisroel un er iz nisht
the eyes of Hashem to bless Yisroel and he is not

גענאַנגען אַזוי ווי די פֿריִערדיקע מאָל, אַנטקעגן כּישוף-צייכנס ,
gegangen azoi vi di frierdike mol antkegen kishef-tseichns
having gone so as the former time out to meet sorceries

נאָר ער האָט זיין פנים צום מדבר . [ב] און בִלעָם האָט
nor er hot zain ponem tsum midber hot Bilaam un
but he has his face to the wilderness has Balaam and

לויט זיַנע אויגן, און האָט געזען ישׂרָאֵל רוען אין שבטים ,
loit zaine oign un hot gezen Yisroel ruen oif shvotim
according his eyes and has seen Yisroel rest upon tribes

אויף אים. [ג] און ער האָט גענומען אים אלקים פֿון גייסט דער
oif im. er un gekumen iz Elokim fun gaist der
upon him. he and having come is G-d of spirit the

האָט אויפֿגעהויבן זיין שפּרוך , און האָט געזאָגט:
hot oifgehoibn zain shpruch un hot gezogt
has lifted up his incantation and has said

אַזוי רעדט בִלעָם דער זון פֿון בעוֹר,
azoi redt Bilaam der zun fun Beor
so speaks Balaam the son of Be'or

און אַזוי רעדט דער מאַן מיט אָפֿענעם אויג;
un azoi redt der man mitn ofenem oig
and so speaks the man with open eye

[ד] אַזוי רעדט דער ווָאס הערט גֿ-טס ווערטער,
azoi redt der vos hert G-ts vorter
so speaks the which hear G-d's words

ווָאס זעט שַׁדַי פֿון זעונג די טוט ער זען,
vos zet Shaddai fun zeung di tut er zen
which sees Shaddai of vision the does he see

געפֿאַלן, מיט אויגן אַנטפלעקטע:
gefaln mit oign antplekte
falling with eyes revealing

[ה] ווי שיין זיַנען דיַינע געצעלטן, יעקבֿ ,
vi shein zainen daine getseltn Yaakov
how beautiful are your tents Yaakov

דיַינע ווינונגען , יִשׂרָאֵל!
daine voinungen Yisroel
your dwellings Yisroel

[ו] ווי טייַכלעך זיַנען זיי אויסגעשטרעקט,
vi taichlech zainen zei oisgeshtrekt
as date palm trees are they stretched out

ווי גערטנער ביַים טייַך ,
vi gertner baim taich
as gardens by the river

ווי אַלאָען ווָאס ה האָט געפֿלאַנצט,
vi alahen vos Hashem hot geflantst
like aloes which Hashem has planted

and as cedar trees beside the mayim.

ווי צעדערן ביים וואַסער.
vaser baim tsedern vi
water by the cedar trees like

[7] He shall pour the mayim out of his buckets,

ז וואַסער וועט רינען פֿון זיין צוויג ,
tsvaig zain fun rinen vet vaser
branch his from flow will water

and his zera shall have mayim rabbim,

און זיין זאָמען וועט זיין ביי פֿיל וואַסער;
vaser fil bai zain vet zomen zain un
waters many by be will seed his and

and his Melech shall be more exalted than Agag,

און העכער פֿון אַגַג וועט זיין זיין מלך ,
melech zain zain vet Agagn fun hecher un
king his be will Agag than higher and

and Malchuso *(His Kingdom)* shall be upraised.

און דערהויבן וועט זיין זיין מלוכה .
meluche zain zain vet derhoibn un
kingdom his be will upraised and

[8] El brought him forth out of Mitzrayim.

ח אֵל ציט אים אַרויס פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun arois im tsit El
Egypt of out him brings G-d

He hath the strength of a wild bull.

ווי הערנער פֿון אַ וויזלטיר איז ער אים;
im er iz vizltir a fun herner vi
it he is bison a of horns as

He shall devour the Goyim his enemies

ער וועט פֿאַרצערן די פֿעלקער, זיינע פֿיַינט ,
faint zaine felker di fartseren vet er
enemies his nations the devour will he

and break their atzmot,

און זייערע ביינער צעקנאַקן;
tseknakn beiner zeyere un
tear bones their and

and pierce them through with his khitzim.

און זיינע פֿיילן וועלן דורכלעכערן .
durchlechern veln failn zaine un
pierce through will arrows his and

[9] He crouched, he lay down as an ari,

ט ער קניט , ער לייגט זיך ווי אַ לייב,
leib a vi zich leigt er knit er
lion a as self lies down he crouches he

and as the lioness; who shall stir him up?

און ווי אַ לייבינטע – ווער קען אים אויפֿרייצן?
oifreitsn im ken ver leibinte a vi un
provoke him can who lioness a as and

Mevarakhecha is he that makes a barucha on thee,

געבענטשט די וואָס בענטשן דיך ,
dich bentshn vos di gebentsht
you(SG) blesses who the one blessed

and cursed is he that curseth thee.

און פֿאַרשאָלטן די וואָס שילטן דיך !
dich shiltn vos di farsholten un
you(SG) curses who the one cursed and

[10] And af Balak *(anger of Balak)* was kindled against Balaam, and he struck his hands together; and Balak said unto Balaam, I summoned thee to curse mine enemies, and, hinei, thou hast altogether blessed them these shalosh pe'amim. [11] Therefore now

י האָט דער צאָרן פֿון בָּלָק געגרימט אויף בִּלעָמען , און ער האָט אַ
a hot er un Bilaamen oif gegrimt Balakn fun tsorn der hot
a has he and Balaam on kindled Balak of anger the has

פּאַטש געטאָן מיט זיינע הענט ; און בָּלָק האָט געזאָגט צו בִּלעָמען :
Bilaamen tsu gezogt hot Balak un hent zaine mit geton patsh
Balaam to said has Balak and hands his with done clap

צו שילטן מיינע שׂונאים האָב איך דיך געהויפֿן , ערשט גאָר
gor ersht gerufn dich ich hob sonem maine shiltn tsu
really behold summoned you(SG) I have enemies my curse to

בענטשן האָסטו געבענטשט שוין דריי מאָל . יא און אַצונד אַנטלויף
antloif atsund un mol drai shoin gebentsht hostu bentshn
flee now and times three already blessed have you bless

דיר אין דיַין היים ; איך האָב געקלערט, גרויס כּבֿוד וועל איך
ich vel koved grois geklert hob ich heim dain in dir
I will honor great thought have I home your in you(SG)

דיר אָנטאָן, ערשט ה האָט דיך פֿאַרמיטן פֿון כּבֿוד .
koved fun farmitn dich hot Hashem ersht onton dir
honor from prevented you(SG) has Hashem behold put on you(SG)

יג האָט בלָעם געזאָגט צו בָּלָק : האָב איך נישט געריידט נאָך צו דיַינע
daine tsu noch geredt nisht ich hob Balakn tsu gezogt Bilaam hot
your to yet spoken not I have Balak to said Balaam has

שלוחים , וואָס דו האָסט געשיקט צו מיר, אַזוי צו זאָגן : יג וועַן בָּלָק
Balak ven zogn tsu azoi mir tsu geshikt host du vos shluchim
Balak if say to so me to sent have you which messengers

זאָל מיר געבן זיַין הויז פֿול מיט זילבער און גאָלד, קען איך נישט
nisht ich ken gold un zilber mit ful hoiz zain gebn mir zol
not I can gold and silver with full house his give me shall

איבערטרעטן דעם באַפֿעל פֿון ה , צו טאָן גוטס אָדער
oder guts ton tsu Hashem fun bafel dem ibertretn
or good things do to Hashem of command the overstep

שלעכטס פֿון מיַין אייגענעם האַרצן; וואָס ה וועט רעדן , וואָס
vos redn vet Hashem vos hartsn eigenem main fun shlechts
what speak will Hashem what heart own my from evil things

וועל איך רעדן ? יד און אַצונד זע , איך גיי צו מיַין פֿאָלק ; קום ,
kum folk main tsu gei ich ze atsund un redn ich vel
come people my to go I behold now and speak I will

לאָמיך דיר באַשיידן וואָס דאָס דאָזיקע פֿאָלק וועט טאָן צו דיַין
dain tsu ton vet folk dozike dos vos basheidn dir lomich
your to do will people this the what explain you(SG) let me

פֿאָלק אין סוף פֿון די טעג . טו און ער האָט אויפֿגעהויבן זיַין שפּרוך ,
shpruch zain oifgehoibn hot er un teg di fun sof in folk
incantation his lifted up has he and days the of end in people

און האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

אַזוי רעדט בלָעם דער זון פֿון בעוֹר,
Beor fun zun der Bilaam redt azoi
Be'or of son the Balaam speaks so

און אַזוי רעדט דער מאַן מיטן אָפֿענעם אויג;
oig ofenem mitn man der redt azoi un
eye open with man the speaks so and

טז אַזוי רעדט דער וואָס הערט ג-טס ווערטער,
verter G-ts hert vos der redt azoi
words G-d's hears which the one speaks so

און ווייס דעם פֿון דעם עליון –
Elyon dem fun visen dem veis un
Most High the of knowledge the know and

די זעונג פֿון שַׁדַי טוט ער זען,
zen er tut Shaddai fun zeung di
see he does Shaddai of vision the

געפֿאַלן, מיט אויגן אַנטפּלעקטע:
antplekte oign mit gefaln
revealing eyes with falling

יז איך זע אים, אָבער נישט אַצונד ,
atsund nisht ober im ze ich
now not but him see I

flee thou to thy mekom;
I thought to kibed *(honor, reward)* thee honorably;
but, hinei, Hashem hath kept thee back from kavod *(honor, reward)*. 12 And
Balaam said unto Balak,
Spoke I not also to thy
malachim which thou didst
send unto me, saying, 13 If
Balak would give me his
bais full of kesef and zahav,
I cannot go beyond the
commandment of Hashem,
to do either tovah or ra'ah
of mine own lev; but what
Hashem saith, that will I
say! 14 And now, hinei, I go
back unto my people; come
therefore, and I will warn
thee what HaAm HaZeh
shall do to thy people in the
Acharit HaYamim. 15 And
he took up his mashal, and
said,
Balaam ben Be'or hath said,
the man whose eyes are
open hath said,

16 He hath said, which
heard the words of El,

and knew the Da'as Elyon,

which saw the Machazeh
Shaddai,

falling prostrate, but
having his eyes open:

17 I see him, but not now;

I behold him, but not karov *(near)*;

there shall come a Kokhav *(Star, i.e. Moshiach, see Targums)* out of Ya'akov,
and a Shevet *(Sceptre)* shall rise out of Yisroel,

and shall strike through the temples of Moav,

and destroy all the Bnei Shet.

18 And Edom shall be a possession;

Se'ir also shall be a possession for his enemies;
but Yisroel shall do valiantly.

19 Out of Ya'akov shall come he that shall have dominion,
and shall destroy him that remaineth of the Ir.

20 And when he looked on Amalek, he took up his mashal, and said,
Amalek was the reshit of the Goyim;
but his acharit *(latter end)* shall be that unto destruction.

21 And he looked on the Keni *(Kenites)*, and took up his mashal, and said,
Strong is thy moshav *(dwelling place)*,
and thou puttest thy ken *(nest)* in a rock.

איך קוק אים אָן, אָבער נישט נאָנט;
nont nisht ober on im kuk ich
near not but on him behold I

אַ שטערן טרעט אַרויס פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun arois tret shtern a
Yaakov from forth steps star a

און אַ סקעפּטער וועט אויפֿשטיין פֿון ישׂראל,
Yisroel fun oifshtein vet skepter a un
Yisroel from stand up will scepter a and

און וועט צעהאַקן די ווינקלען פֿון מואָבֿ,
Moav fun vinklen di tsehakn vet un
Moav of corners the strike will and

און צעברעכן אַלע קינדער פֿון שֵׁת .
Shet fun kinder ale tsebrechn un
Shet of children all break and

יח און אֱדום וועט ווערן אַן אַרב ,
arav an vern vet Edom un
inheritance an become will Edom and

און אַן אַרב וועט ווערן שֵׂעיר, זיין פֿיַינט ;
faint zain Seir vern vet arav an un
enemies his Se'ir become will inheritance an and

און ישׂראל וועט אויפֿטאָן גבֿורות .
gevuros oifton vet Yisroel un
might conquer will Yisroel and

יט און פֿון יעקבֿ וועט איינער געוועלטיקן,
geveltikn einer vet Yaakov fun un
rule one will Yaakov out of and

און אונטערברענגען אַן איבערבלייַב פֿון שטאָט.
shtot fun iberblaib an unterbrengen un
city of remnant a destroy and

כ און ער האָט געזען עמָלֵק , און האָט אויפֿגעהויבן זיין שפּרוך ,
shpruch zain oifgehoibn hot un Amalek gezen hot er un
incantation his lifted up has and Amalek seen has he and

און האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

דער אָנהייב פֿון פֿעלקער איז עמָלֵק ,
Amalek iz felker fun onheib der
Amalek is nations of beginning the

און זיין סוף איז צום אונטערגאַנג.
untergang tsum iz sof zain un
destruction to the is latter end his and

כא און ער האָט געזען דעם קֵיני , און האָט אויפֿגעהויבן זיין שפּרוך ,
shpruch zain oifgehoibn hot un Keni dem gezen hot er un
incantation his lifted up has and Keni the seen has he and

און האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

פֿעסט איז דיין ווינונג ,
voinung dain iz fest
dwelling your is firm

22 Nevertheless Kayin shall be for burning,

while Ashur *(Assyria)* shall carry thee away captive.

23 And he took up his mashal, and said,
Oy, who shall live when El doeth this?

24 And ships shall come from the coast of Kittim *(Cyprus)*,
and shall afflict Ashur *(Assyria)*, and shall afflict Ever,
and he also shall be unto destruction.

25 And Balaam rose up, and went and returned to his makom *(place, home)*; and Balak also went his way.

25 And Yisroel was staying in Sheetim, and HaAm began to commit whoredom with the Banot Moav. 2 And they invited the people unto the zevakhim of their g-ds; and the people did eat and bowed down to their g-ds. 3 And Yisroel joined himself unto Ba'al-Pe'or; and the Af Hashem was kindled against Yisroel. 4 And Hashem said unto Moshe, Take Kol Rashei HaAm, and kill them, hanging them before Hashem against the shemesh, that the fierce Af Hashem *(Anger of* Hashem*)* may be turned away from

און גענאַבט אין פֿעלדז איז דײַן נעסט;
nest dain iz feldz in gemacht un
nest your is rock in made and

כב אָבער צום פֿאַרטיליקן וועט זײַן קַיִן ;
Kayin zain vet fartiliken tsum ober
Kayin be will decimation to the but

אײדער וואָס וועט אשור דיך פֿאַנגען .
fangen dich Ashur vet vos eider
take captive you(SG) Assyria will what before

כג און ער האָט אויפֿגעהויבן זײַן משל , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un mashal zain oifgehoibn hot er un
said has and proverb his lifted up has he and

ווי֫ , ווער קען לעבן וועט אֵל דאָס דאָזיקע טאָן?
ton dozike dos vet El ven lebn ken ver vei
do this the will G-d when live can who woe

כד אָבער שיפֿן וועלן קומען פֿון דעם ברעג פֿון כִּתִּים ,
Kittim di fun breg dem fun kumen veln shifn ober
Kittim the of coast the from come will ships but

און זיי וועלן פּײַניקן אשור , און פּײַניקן עֵבֶר;
Ever painiken un Ashur painiken veln zei un
Ever cause to suffer and Assyria afflict will they and

און ער אויך איז צום אונטערגאַנג.
untergang tsum iz oich er un
destruction to is also he and

כה און בִּלְעָם איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַוועקגעגאַנגען, און האָט זיך
zich hot un avekgegangen iz un oifgeshtanen iz Bilaam un
self has and went way is and stood up is Balaam and

אומגעקערט צו זײַן היים , און אויך בָּלָק איז געגאַנגען אויף זײַן וועג.
veg zain oif gegangen iz Balak oich un heim zain tsu umgekert
way his on having gone is Balak also and home his to returned

כה

און ישְׂרָאֵל איז געזעסן אין שִׁטִּים , און דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos un Shitim in gezesn iz Yisroel un
has people this and Shittim in settled is Yisroel and

גענומען מזנה זײַן מיט די טעכטער פֿון מוֹאָב. ב און
un Moav fun techter di mit zain mizane genumen
and Moav of daughters the with be harlotry taken

זיי האָבן גערופֿן דאָס פֿאָלק צו די שלאַכטאָפּפֿער פֿון זייערע
zeyere fun shlachtopfer di tsu folk dos gerufn hobn zei
their of slaughter sacrifice the to people this summoned have they

ג-טער, און דאָס פֿאָלק האָט גענעסן, און האָט זיך געבוקט צו זייערע
zeyere tsu gebukt zich hot un gegesn hot folk dos un g-ter
their to bowed self has and eaten has people this and g-ds

ג-טער. ג און ישְׂרָאֵל האָט זיך באַהעפֿט אָן דעם בַּעַל פּעוֹר, און דער
der un Peor fun Baal dem on baheft zich hot Yisroel un g-ter
the and Pe'or of Ba'al the on joined self has Yisroel and g-ds

צאָרן פֿון ה האָט געגרימט אויף ישְׂרָאֵל. ד האָט ה געזאָגט צו
tsu gezogt Hashem hot Yisroel oif gegrimt hot Hashem fun tsorn
to said Hashem has Yisroel on kindled has Hashem of anger

משהן : נעם אַלע הויפּטלײַט פֿון דעם פֿאָלק , און הענג זיי אויף
oif zei heng un folk dem fun hoiptlait ale nem Mosheen
up them hang and people the of chief people all take Moshe

Yisroel. [5] And Moshe said unto the shofetim of Yisroel, Slay ye every one his men that were joined unto Ba'al-Pe'or.

פַֿאר ה אַקעגן דער זון , און דער גרימצארן פֿון ה וועט
vet Hashem fun grimtsorn der un zun der akegn Hashem far
will Hashem of wrath the and sun the against Hashem before

זיך אָפּקערן פֿון יִשְׂרָאֵל. [ה] און משה האָט געזאָגט צו די
di tsu gezogt hot Moshe un Yisroel fun opkeren zich
the to said has Moshe and Yisroel from turn away from self

ריכטער פֿון יִשְׂרָאֵל: הרגעט איטלעכער זיַינע מענטשן וואָס האָבן זיך
zich hobn vos mentshn zaine itlecher harget Yisroel fun richter
self have which men his each kill Yisroel of judges

באַהעפֿט אָן דעם בַּעַל פֿון פְּעוֹר.
Peor fun Baal dem on baheft
Pe'or of Ba'al the on joined

[6] And, hinei, one of the Bnei Yisroel came and brought unto his brethren a woman from Midyan before the eyes of Moshe, and before the eyes of Kol Adat Bnei Yisroel, who were weeping before the entrance of the Ohel Mo'ed. [7] And when Pinchas ben El'azar ben Aharon HaKohen saw it, he rose up from among HaEdah, and took a romach *(spear)* in his yad; [8] And he went after the ish Yisroel into the inner tent, and thrust through both of them, the ish Yisroel, and the isha through her belly. So the maggefah *(plague)* was stopped from the Bnei Yisroel. [9] And those that were the mesim *(dead ones)* in the maggefah *(plague)* were twenty and four thousand.

[ו] ערשט אַ מאַן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל איז געקומען , און האָט
hot un gekumen iz Yisroel fun kinder di fun man a ersht
has and having come is Yisroel of children the of man a behold

געבראַכט צו זיַינע ברידער אַ מִדְיָנית פַֿאַר די אויגן פֿון
fun oign di far midionit a brider zaine tsu gebracht
of eyes the before woman from Midyan a brothers his to brought

משהן , און פַֿאַר די אויגן פֿון דער גאַנצער עדה פֿון די קינדער
kinder di fun eide gantser der fun oign di far un Mosheen
children the of assembly whole the of eyes the before and Moshe

פֿון יִשְׂרָאֵל, בעת זיי האָבן געווויינט ביים אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד .
ohel-moed fun aingang baim geveint hobn zei beeis Yisroel fun
Tent of Meeting of entrance at wept have they while Yisroel of

[ז] האָט דערזען פּינְחס דער זון פֿון אֶלְעָזָר, דעם זון פֿון אַהרֹן דעם
dem Aharon fun zun dem Elazar fun zun der Pinchas derzen hot
the Aaron of son the El'azar of son the Pinchas seen has

כהן , און ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿון צווישן דער עדה , און האָט
hot un eide der tsvishn fun oifgeshtanen iz er un koyen
has and assembly the among from stood up is he and kohen

געגומען אַ שפּיז אין זיַין האַנט; [ח] און ער איז אַרײַנגעגאַנגען נאָך דעם
dem noch araingegangen iz er un hant zain in shpiz a genumen
the after went is he and hand his in spear a taken

מאַן פֿון יִשְׂרָאֵל אין דער קאַמער, און האָט זיי ביידן דורכגעשטאָכן ,
durchgeshtochn beidn zei hot un kamer der in Yisroel fun man
pierce both them has and room the in Yisroel of man

דעם מאַן פֿון יִשְׂרָאֵל, און די פֿרוי דורך איר בויך . און די
di un boich ir durch froi di un Yisroel fun man dem
the and belly her through woman the and Yisroel of man the

מגפּה איז פַֿארהאַלטן געווארן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di fun gevorn farhaltn iz mageyfe
Yisroel of children the from having become stopped is plague

[ט] און די וואָס זיַינען געשטאָרבן אין דער מגפּה , זיַינען געווען
geven zainen mageyfe der in geshtorbn zainen vos di un
were are plague the in died are that which the and

פֿיר און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un fir
a thousand twenty and four

PINCHAS

פִּינְחס

[10] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [11] Pinchas ben El'azar ben Aharon HaKohen, hath turned My wrath away from the Bnei Yisroel, when he had kanous *(zealousness)* with My kanous among them, that I consumed not the Bnei Yisroel in My kina *(jealousy, zeal, vengeance)*. [12] Therefore say, Hineni, I am making unto him My Brit *(Covenant)* of Shalom; [13] And he shall have it, and his zera after him, even the Brit Kehunat Olam; because he had kanous for Elohav, and made kapporah for the Bnei Yisroel.

[14] Now the shem of the ish Yisroel that was slain, even that was slain with the woman from Midyan, was Zimri ben Salu, a nasi of one of the beit avot from the tribe of Shim'on. [15] And the shem of the isha from Midyan that was slain was Kozbi bat Tzur; he was rosh over the people in one of the clans of Midyan.

יא פִּינְחס דער זאָגן: אַזוי צו משהן , גערעדט צו האָט השם און ׳
der Pinchas zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
the Pinchas say to so Moshe to spoken has Hashem and

זון פֿון אֶלְעָזָר, דעם זון פֿון אַהרֹן דעם כהן , האָט אָפּגעקערט
opgekert hot koyen dem Aharon fun zun dem Elazar fun zun
turned away has kohen the Aaron of son the El'azar of son

מײַן גרימצאָרן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל מיט וואָס ער האָט
hot er vos mit Yisroel fun kinder di fun grimtsorn main
has he which with Yisroel of children the from wrath my

זיך אָנגענומען פֿון מײַנעטוועגן צווישן זיי , און איך האָב נישט
nisht hob ich un zei tsvishn mainetvegn fun ongenumen zich
not have I and them among for my sake of took measures self

פֿאַרלענדט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין מײַן קִנְאָה . יב דערום זאָג:
zog derum kine main in Yisroel fun kinder di farlendt
say therefore jealousy my in Yisroel of children the destroyed

זע , איך גיב אים מײַן ברית פֿון שלום . יג און עס זאָל זײַן
zain zol es un sholem fun bris main im gib ich ze
be shall it and peace of covenant my him give I behold

אים און זײַן זאָמען נאָך אים אַ ברית פֿון אייביקער כהונה ,
kehune eibiker fun bris a im noch zomen zain un im
priesthood perpetual of covenant a him after seed his and him

דערפֿאַר וואָס ער האָט זיך אָנגענומען פֿון זײַן ג-טס וועגן ,
vegen G-ts zain fun ongenumen zich hot er vos derfar
sake G-d's his of took measures self has he which for the reason

און האָט מכַּפר געווען אויף די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di oif geven mechaper hot un
Yisroel of children the on having been expiate has and

יד און דער נאָמען פֿון דעם דערשלאָגענעם מאַן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun man dershlogenem dem fun nomen der un
Yisroel of man slain one the of name the and

וואָס איז דערשלאָגן געוואָרן מיט דער מִדְיָנית ,
midionit der mit gevorn dershlogn iz vos
woman from Midyan the with having become killed is which

איז געווען זִמרי דער זון פֿון סָלוּאן , אַ פֿירשט פֿון אַ
a fun firsht a Saluen fun zun der Zimri geven iz
a of chieftain a Salu of son the Zimri having been is

פֿאָטערהויז בייַ די שמעוֹנים . טו און דער נאָמען פֿון דער
der fun nomen der un Shimeonim di bai foterhoiz
the of name the and Shim'on the by father's household

דערשלאָגענער מִדְיָנישער פֿרוי איז געווען כָּזבי די
di Kozbi geven iz froi midionisher dershlogener
the Kozbi having been is woman woman from Midyan slain

טאָכטער פֿון צורן , וואָס איז געווען אַ פֿאָלקהויפּטמאַן פֿון אַ
a fun folkhoiptman a geven iz vos Tsurn fun tochter
a of head of the peoples a having been is which Tzur of daughter

פֿאָטערהויז אין מִדְיָן .
Midyan in foterhoiz
Midyan in father's household

[16] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [17] Be hostile toward the Midyanim, and strike them; [18] For they are hostile toward you with their wiles, wherewith they have beguiled you in the matter of Pe'or, and in the matter of Kozbi bat Nasi Midyan, their achot, which was slain in the yom of the maggefah that resulted from Pe'or.

טז אוֹן ה האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : יז איר זאָלט
zolt ir zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
shall you say to so Moshe to spoken has Hashem and

פֿײַנטן די מִדְיָנים , און זיי שלאָגן, יח ווָאַרעם זיי האָבן אײַך
aich hobn zei vorem shlogn zei un Midyanim di faintn
you have they for strike them and Midyanim the oppose

געפֿײַנט מיט זייערע תּחבולות וואָס זיי האָבן אויסגעקלערט אַקעגן
akegn oisgeklert hobn zei vos tachbulos zeyere mit gefaint
against thought up have they which ruses their with detested

אײַך אין דער מעשׂה פֿון פּעוֹר, און אין דער מעשׂה מיט כָּזבי דער
der Kozbi mit meise der in un Peor fun meise der in aich
the Kozbi with matter the in and Pe'or of matter the in you

טאָכטער פֿון דעם פֿירשט פֿון מִדְיָן , זייער שוועסטער וואָס איז
iz vos shvester zeyer Midyan fun firsht dem fun tochter
is which sister their Midyan of chieftain the of daughter

דערשלאָגן געוואָרן אין טאָג פֿון דער מגּפֿה , אין דער מעשׂה פֿון
fun meise der in mageyfe der fun tog in gevorn dershlogn
of matter the in plague the of day in having become slain

פּעוֹר.
Peor
Pe'or

[19] [26:1] And it came to pass **26** after the maggefah *(plague)*, [1] that Hashem spoke unto Moshe and unto El'azar Ben Aharon HaKohen, saying, [2] Take the rosh *(census)* of kol Adat Bnei Yisroel from twenty years old and upward, throughout their bais avot, all that are yotzei tzava *(able to go to war)* in Yisroel.

כו.א און עס איז געווען נאָך דער מגּפֿה , א האָט
hot mageyfe der noch geven iz es un
has plague the after come to pass is it and

כו

ה געזאָגט צו משהן און צו אֶלְעָזָר דעם זון פֿון
fun zun dem Elazar tsu un Mosheen tsu gezogt Hashem
of son the El'azar to and Moshe to said Hashem

אַהרֹן דעם כהן , אַזוי צו זאָגן : ב נעמט אויף די צאָל פֿון דער
der fun tsol di oif nemt zogn tsu azoi koyen dem Aharon
the of number the on take say to so kohen the Aaron

גאַנצער עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, פֿון צוואַנציק יאָר אַלט
alt yor tsvantsik fun Yisroel fun kinder di fun eide gantser
old year twenty of Yisroel of children the of assembly entire

און העכער, לויט זייערע פּאָטערהײַזער , איטלעכן וואָס גייט
geit vos itlechn foterhaizer zeyere loit hecher un
goes which each father's household their according upward and

אַרויס אין חיל אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in cheil in arois
Yisroel in host in out

[3] And Moshe and El'azar HaKohen spoke with them in the arevot Moav *(plains of Moav)* by Yarden near Yericho, saying, [4] Take the census of the people, from twenty years old and upward, just as Hashem commanded Moshe and the Bnei Yisroel, which went forth out of Eretz Mitzrayim.

ג און משה און אֶלְעָזָר דער כהן האָבן געזאָגט מיט זיי אין
in zei mit geredt hobn koyen der Elazar un Moshe un
in them with spoken have kohen the El'azar and Moshe and

די פֿלוינען פֿון מוֹאָבּ בײַם יַרדן לעבן יריחוֹ , אַזוי צו זאָגן : ד מע
me zogn tsu azoi Yericho lebn Yarden baim Moav fun ploinen di
one say to so Yericho life Yarden at Moav of plains the

זאָל אויפֿנעמען פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi hecher un alt yor tsvantsik fun oifnemen zol
Hashem as so upward and old year twenty of take up shall

האָט באַפֿוילן משהן , און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס זײַנען
zainen vos Yisroel fun kinder di un Mosheen bafoiln hot
are which Yisroel of children the and Moshe commanded has

אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land fun aroisgegangen
Egypt land from went out

ה ראוּבֵן , דער בכוֹר פון ישְׂרָאֵל : די קינדער פון ראוּבֵן :
Reuven fun kinder di Yisroeln fun bechor der Reuven
Reuven of children the Yisroel of firstborn the Reuven

חֲנוֹךְ – די משפחה פון די חֲנוֹכים ; פון פַּלוּאן די
di Palluen fun Chanochim di fun mishpoche di Chanoch
the Pallu of Chanokhi the of family the Chanokh

משפחה פון די פלואים ; ו פון חֶצרוֹנען די משפחה פון
fun mishpoche di Chetsronen fun Palluim di fun mishpoche
of family the hezron of Pallu'i the of family

די חֶצרוֹנים ; פון כַּרמין די משפחה פון די כַּרמים . זדאָס
dos Karmim di fun mishpoche di Karmien fun Chetsronim di
this Caremi the of family the Carmi of Chetzroni the

זיינען די משפחות פון די ראוּבֵנים ; און זייערע געציילטע זיינען
zainen getseilte zeyere un Reuvenim di fun mishpoches di zainen
are numbered their and Reuveni the of families the are

געווען דריי און פערציק טויזנט און זיבן הונדערט און
un hundert zibn un toiznt fertsik un drai geven
and hundred seven and a thousand forty and three having been

דרייַסיק. ח און די זין פון פַּלוּאן : אֶליאָבּ.
Eliav Palluen fun zin di un draisik
Eliav Pallu of sons the and thirty

ט און די זין פון אֶליאָבּ: נמוּאֵל , און דָתָן , און אֲבִירָם . דאָס
dos Aviram un Dotan un Nemuel Eliavn fun zin di un
this Aviram and Datan and Nemuel Eliav of sons the and

זיינען דָתָן און אֲבִירָם , די גערופענע פון דער עדה , ווָאס
vos eide der fun gerufene di Aviram un Dotan zainen
which assembly the of summoned the Aviram and Datan are

האָבן געקריגט אַקעגן משהן און אַקעגן אַהרֹנען אין קֹרַח
Korachs in Aharonen akegn un Mosheen akegn gekrigt hobn
Korach's in Aaron against and Moshe against contended have

געזעמל , ווען זיי האָבן געקריגט אַקעגן ה ; ' און די ערד
erd di un Hashem akegn gekrigt hobn zei ven gezeml
earth the and Hashem against contended have they when company

האָט געעפנט איר מויל , און האָט איינגעשלונגען זיי און קֹרַחן ,
Korachn un zei aingeshlungen hot un moil ir geefent hot
Korach and them swallowed up has and mouth her opened has

ווען דאָס געזעמל איז אומגעקומען ; ווען אַ פַּייער האָט פַּאַרצערט די
di fartsert hot faier a ven umgekumen iz gezeml dos ven
the consumed has fire a when perished is company this when

צוויי הונדערט און פופציק מאַן , און זיי זיינען געווָאָרן פַּאַר אַ
a far gevorn zainen zei un man fuftsik un hundert tsvei
a for having become are they and men fifty and hundred two

צייכן . יא אָבער קֹרַח זין זיינען נישט אומגעקומען .
umgekumen nisht zainen zin Korachs ober tseichn
perished not are sons Korach's but sign

יב די קינדער פון שמעון לויט זייערע משפחות : פון
fun mishpoches zeyere loit Shimeon fun kinder di
of families their according to Shim'on of children the

נמוּאֵלן די משפחה פון די נמוּאֵלים ; פון יָמינען די משפחה
mishpoche di Yaminen fun Nemuelim di fun mishpoche di Nemueln
family the Yamin of Nemuel the of family the Nemuel

פון יג ; פון יָכינען די משפחה פון די יָכינים ; פון די יָמינים
fun Yachinim di fun mishpoche di Yachinen fun Yaminim di fun
of Yachini the of family the Yachin of Yamini the of

[5] Reuven, the Bechor Yisroel: the Bnei Reuven; Chanokh, of whom cometh the Mishpakhat HaChanokhi; of Pallu, the Mishpakhat HaPallu'i; [6] Of Chetzron, Mishpakhat HaChetzroni; of Carmi, the Mishpakhat HaCaremi. [7] These are the Mishpekhot HaReuveni; and they that were numbered of them were 43,730. [8] And the Bnei Pallu; Eliav.

[9] And the Bnei Eliav; Nemuel, and Datan, and Aviram. This is that Datan and Aviram, which were summoned by the edah, who made a contention against Moshe and against Aharon in the adat Korach, when they contended in opposition to Hashem: [10] And ha'aretz opened her mouth, and swallowed them up together with Korach, when that edah died, when the eish devoured 250; and they became as a nes *(warning)*. [11] Notwithstanding, the Bnei Korach died not.

[12] The Bnei Shim'on after their mishpekhot: of Nemuel, the Mishpakhat HaNemueli; of Yamin, the Mishpakhat HaYamini; of Yachin, the Mishpakhat HaYachini; [13] Of Zerach, the Mishpakhat HaZarchi;

of Sha'ul, the Mishpakhat HaSha'uli. [14] These are the Mishpekhot HaShim'oni, 22,200.

זֶרַחִ֣ן דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת זַרְחִ֑ים ; פַּ֣ן שָׁא֔וּלִן דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת
fun mishpoche di Shauln fun Zerachim di fun mishpoche di Zerachn
of family the Sha'ul of Zarchi the of family the Zerach

דִּ֣י שָׁא֔וּלִים . יד דְּאָ֣ס זַיְנַ֣ן דִּ֣י מִשְׁפָח֔וֹת פַּ֣ן דִּ֣י שִׁמְעֹנִ֑ים , צְוֵיי
tsvei Shimeonim di fun mishpoches di zainen dos Shaulim di
two Shim'oni the of families the are this Sha'uli the

אוּן צְוואַנְצִיק טוֹיזְנְט אוּן צְוֵיי הוּנְדֶערְט.
hundert tsvei un toiznt tsvantsik un
hundred two and a thousand twenty and

[15] The Bnei Gad after their Mishpekhot; of Tzephon, the Mishpakhat HaTzephoni; of Chaggi, the Mishpakhat HaChaggi; of Shuni, the Mishpakhat HaShuni; [16] Of Ozni, the Mishpakhat HaOzni; of Eri, the Mishpakhat HaEri; [17] Of Arod, the Mishpakhat HaArodi; of Areli, the Mishpakhat HaAreli. [18] These are the Mishpekhot Bnei Gad according to those that were numbered of them, 40,500.

טו דִּ֣י קִינְדֶער פַּ֣ן גָּ֔ד לוֹיט זַייֶערע מִשְׁפָּח֑וֹת : פַּ֣ן צְפוֹנָ֔ן
Tsefonen fun mishpoches zeyere loit Gad fun kinder di
Tzephon of families their according Gad of children the

דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י צְפוֹנִ֑ים ; פַּ֣ן חַגִּ֔ין דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י
di fun mishpoche di Chagien fun Tsefonim di fun mishpoche di
the of family the Chaggi of Tzephoni the of family the

חֲגִ֑ים ; פַּ֣ן שׁוּנִ֔ין דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י שׁוּנִ֑ים ; טז פַּ֣ן אָזְנִ֔ין דִּ֣י
di Oznien fun Shunim di fun mishpoche di Shunien fun Chagim
the Ozni of Shuni the of family the Shuni of Chaggi

מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י אָזְנִ֑ים ; פַּ֣ן עֵרִ֔ין דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י עֵרִ֑ים ; יז פַּ֣ן
fun Erim di fun mishpoche di Erien fun Oznim di fun mishpoche
of Eri the of family the Eri of Ozni the of family

אֲרוֹדִ֔ן דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י אֲרוֹדִ֑ים ; פַּ֣ן אֲרִיאֵ֔לִין דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן
fun mishpoche di Arelien fun Arodim di fun mishpoche di Arodn
of family the Areli of Arodi the of family the Arod

דִּ֣י אֲרִיאֵ֑לִים. יח דְּאָ֣ס זַיְנַ֣ן דִּ֣י מִשְׁפָח֔וֹת פַּ֣ן דִּ֣י קִינְדֶער פַּ֣ן גָּ֔ד
Gad fun kinder di fun mishpoches di zainen dos Arelim di
Gad of children the of families the are this Areli the

לוֹיט זַייֶערע גְעצַיילְטע , פֶערְציק טוֹיזְנְט אוּן פִּינְף הוּנְדֶערְט.
hundert finf un toiznt fertsik getseilte zeyere loit
hundred five and a thousand forty numbered their according

[19] The Bnei Yehudah were Er and Onan; and Er and Onan died in Eretz Kena'an. [20] And the Bnei Yehudah after their Mishpekhot were: of Shelah, the Mishpakhat HaShelani; of Peretz, the Mishpakhat HaPartzi; of Zerach, the Mishpakhat HaZarchi. [21] And the Bnei Peretz were: of Chetzron, the Mishpakhat HaChetzroni; of Chamul, the Mishpakhat HeChamuli. [22] These are the Mishpekhot Yehudah according to those that were numbered of them, 76,500.

יט דִּ֣י זִין פַּ֣ן יְהוּדָ֔ה : עֵ֖ר אוּן אוֹנָ֑ן . אוּן עֵ֖ר אוּן אוֹנָ֑ן זַיְנַ֣ן
zainen Onan un Er un Onan un Er Yehudahn fun zin di
are Onan and Er and Onan and Er Yehudah of sons the

גְעשְׁטאָרְבְן אִין לַאֲנְד כְּנַ֔עַן . כ אוּן דִּ֣י קִינְדֶער פַּ֣ן יְהוּדָ֔ה לוֹיט
loit Yehudah fun kinder di un Kenaan land in geshtorbn
according Yehudah of children the and Kena'an land in died

זַייֶערע מִשְׁפָּח֑וֹת זַיְנַ֣ן גְעווֹעְן : פַּ֣ן שֵׁלָ֔ה דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן
fun mishpoche di Shelahn fun geven zainen mishpoches zeyere
of family the Shelah of having been are families their

דִּ֣י שֵׁלָ֑וֹנִים ; פַּ֣ן פֶּ֔רֶץ דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן פֶּ֑רֶץ ; פַּ֣ן זֶ֔רַחִ֣ן
Zerachn fun Peretsim fun mishpoche di Peretsn fun Shelanim di
Zerach of Partzi of family the Peretz of Shelani the

דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י זַרְחִ֑ים . כא אוּן דִּ֣י קִינְדֶער פַּ֣ן פֶּ֔רֶץ זַיְנַ֣ן
zainen Perets fun kinder di un Zerachim di fun mishpoche di
are Peretz of children the and Zarchi the of family the

גְעווֹעְן : פַּ֣ן חֶצְרוֹנָ֔ן דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י חֶצְרוֹנִ֑ים ;
Chetsronim di fun mishpoche di Chetsronen fun geven
Chetzroni the of family the Chetzron of having been

פַּ֣ן חֲמוּלָ֔ן דִּ֣י מִשְׁפַּ֣חַת פַּ֣ן דִּ֣י חֲמוּלִ֑ים . כב דְּאָ֣ס זַיְנַ֣ן דִּ֣י
di zainen dos Chamulim di fun mishpoche di Chamuln fun
the are this Chamuli the of family the Chamul of

משפחות פון יהודה לויט זייערע געציילטע , זעקס און זיבעציק
zibetsik un zeks getseilte zeyere loit Yehudah fun mishpoches
seventy and six numbered their according Yehudah of families

טויזנט און פינף הונדערט.
hundert finf un toiznt
hundred five and a thousand

כג די קינדער פון יִשָּׂשכָר לויט זייערע משפחות : תּוֹלָע –
Tola mishpoches zeyere loit Yissachar fun kinder di
Tola families their according Yissakhar of children the

די משפחה פון די תּוֹלָעים; פון פוּוָה די משפחה פון די
di fun mishpoche di Puvahn fun Tolaim di fun mishpoche di
the of family the Puvah of Tola'i the of family the

פונים ; כד פון יָשׁוּבן די משפחה פון די יָשׁוּבים ; פון שִׁמרוֹנען
Shimronen fun Yashuvim di fun mishpoche di Yashuvn fun Punim
Shimron of Yashuvi the of family the Yashuv of Puni

די משפחה פון די שִׁמרוֹנים . כה דאָס זיַנען די משפחות פון
fun mishpoches di zainen dos Shimronim di fun mishpoche di
of families the are this Shimroni the of family the

יִשָּׂשכָר לויט זייערע געציילטע , פיר און זעכציק טויזנט און
un toiznt zechtsik un fir getseilte zeyere loit Yissachar
and a thousand sixty and four numbered their according Yissakhar

דריי הונדערט.
hundert drai
hundred three

כו די קינדער פון זבולון לויט זייערע משפחות : פון סֶרֶדן
Seredn fun mishpoches zeyere loit Zevulun fun kinder di
Sered of families their according Zevulun of children the

די משפחה פון די סַרדים ; פון אֵלוֹנען די משפחה פון די
di fun mishpoche di Elonen fun Seredim di fun mishpoche di
the of family the Elon of Saredi the of family the

אֵלוֹנים ; פון יַחלְאֵלן די משפחה פון די יַחלְאֵלים . כז דאָס זיַנען
zainen dos Yachleilim di fun mishpoche di Yachleiln fun Elonim
are these Yachle'eli the of family the Yachle'el of Eloni

די משפחות פון די זבולונים לויט זייערע געציילטע, זעכציק
zechtsik getseilte zeyere loit Zevulunim di fun mishpoches di
sixty number their according Zevuloni the of families the

טויזנט און פינף הונדערט.
hundert finf un toiznt
hundred five and thousand

כח די קינדער פון יוֹסף לויט זייערע משפחות : מנַשֶּׁה און
un Menasheh mishpoches zeyere loit Yosef fun kinder di
and Menasheh families their according Yosef of children the

אפרים . כט די קינדער פון מנַשֶּׁה : פון מָכירן די משפחה
mishpoche di Machiren fun Menasheh fun kinder di Efrayim
family the Machir of Menasheh of children the Ephrayim

פון די מָכירים ; און מָכיר האָט געבאָרן גִּלעָדן ; פון גִּלעָדן
Giladn fun Giladn geborn hot Machir un Machirim di fun
Gil'ad of Gil'ad given birth to has Machir and Machiri the of

די משפחה פון די גִּלעָדים . ל דאָס זיַנען די קינדער פון גִּלעָד :
Gilad fun kinder di zainen dos Giladim di fun mishpoche di
Gil'ad of children the are this Gile'adi the of family the

איעֶזֶר – די משפחה פון די איעֶזרים; פון חֶלֶקן די משפחה פון
fun mishpoche di Chelekn fun Iezerim di fun mishpoche di Iezer
of family the Chelek of I'ezeri the of family the I'ezer

[23] Of the Bnei Yissakhar after their Mishpekhot: of Tola, the Mishpakhat HaTola'i; of Puvah, the Mishpakhat HaPuni; [24] Of Yashuv, the Mishpakhat HaYashuvi; of Shimron, the Mishpakhat HaShimroni. [25] These are the Mishpekhot of Yissakhar according to those that were numbered of them, 64,300.

[26] Of the Bnei Zevulun after their Mishpekhot: of Sered, the Mishpakhat HaSaredi; of Elon, the Mishpakhat HaEloni; of Yachle'el, the Mishpakhat HaYachle'eli. [27] These are the Mishpekhot of the Zevuloni according to those that were numbered of them, 60,500.

[28] The Bnei Yosef after their Mishpekhot were Menasheh and Ephrayim. [29] Of the Bnei Menasheh: of Machir, the Mishpakhat HaMachiri; and Machir fathered Gil'ad; of Gil'ad come the Mishpakhat HaGile'adi. [30] These are the Bnei Gil'ad: of I'ezer, the Mishpakhat HaI'ezeri; of Chelek, the Mishpakhat HaCheleki; [31] And of Asriel,

the Mishpakhat HaAsri'eli; and of Shechem, the Mishpakhat HaShichmi. 32 And of Shemida, the Mishpakhat HaShemida'i; and of Chepher, the Mishpakhat Chepheri.

לא די חֶלקים ; און אַשׂריאֵל – די משפחה פֿון די אַשׂריאֵלים; און
un Asrielim di fun mishpoche di Asriel un Chelekim di
and Asrieli the of family the Asriel and Cheleki the

די שכֶם – די משפחה פֿון די שִׁכמים ; לב און שמידָע – די
di Shemida un Shichmim di fun mishpoche di Shechem
the Shemida and Shichmi the of family the Shechem

משפחה פֿון די שמידָעים ; און חֵפֿר – די משפחה פֿון די
di fun mishpoche di Chefer un Shemidaim di fun mishpoche
the of family the hepher and Shemida'i the of family

חֶפֿרים .
Cheferim
Chepheri

33 And Tzelophechad Ben Chepher had no banim, but banot; and the shem banot Tzelophechad were Machlah, No'ah, Choglah, Milcah, and Tirtzah. 34 These are the Mishpekhot of Menasheh, and those that were numbered of them, 52,700.

לג און צלָפֿחָד דער זון פֿון חֵפֿרן , ער האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot er Cheferen fun zun der Tselofechad un
have had not has he Chepher of son the Tzelophechad and

קיין זין , נאָר בלויז טעכטער ; און די נעמען פֿון צלָפֿחָדס
Tselofechads fun nemen di un techter bloiz nor zin kein
Tzelophechad of take the and daughters only but sons any

טעכטער זיַינען געווען : מַחלָה , און נוֹעָה , חָגלָה , מִלכָּה ,
Milcah Choglah Noah un Machlah geven zainen techter
Milcah Choglah No'ah and Machlah having been are daughters

און תִּרצָה . לד דאָס זיַינען די משפחות פֿון מנַשֶּׁה ; און זייערע
zeyere un Menasheh fun mishpoches di zainen dos Tirtsah un
their and Menasheh of families the are this Tirtzah and

געצײלטע זיַינען געווען צוויי און פֿופּציק טויזנט און זיבן
zibn un toiznt fuftsik un tsvei geven zainen getseilte
seven and a thousand fifty and two having been are numbered

הונדערט.
hundert
hundred

35 These are the Bnei Ephrayim after their Mishpekhot: of Shutelach, the Mishpakhat HaShutalechi; of Bekher, the Mishpakhat HaBakhri; of Tachan, the Mishpakhat HaTachani. 36 And these are the Bnei Shutelach: of Eran, the Mishpakhat HaErani. 37 These are the Mishpekhot Bnei Ephrayim according to those that were numbered of them, 32,500. These are the Bnei Yosef after their Mishpekhot.

לה דאָס זיַינען די קינדער פֿון אפֿרים לויט זייערע
zeyere loit Efrayim fun kinder di zainen dos
their according Ephrayim of children the are this

משפחות : פֿון שוּתֶלַחן די משפחה פֿון די שוּתֶלַחים ; פֿון
fun Shutelachim di fun mishpoche di Shutelachn fun mishpoches
of Shutalechi the of family the Shutelach of families

בֶּכֶר די משפחה פֿון די בכרים ; פֿון תַּחַנען די משפחה
mishpoche di Tachanen fun Becherim di fun mishpoche di Becheren
family the Tachan of Bakhri the of family the Bekher

פֿון די תַּחנים . לו און דאָס זיַינען די קינדער פֿון שוּתֶלַח : פֿון
fun Shutelach fun kinder di zainen dos un Tachanim di fun
of Shutelach of children the are this and Tachani the of

עֶרָנען די משפחה פֿון די עֶרָנים . לז דאָס זיַינען די משפחות
mishpoches di zainen dos Eranim di fun mishpoche di Eranen
families the are this Erani the of family the Eran

פֿון די קינדער פֿון אפֿרים לויט זייערע געצײלטע , צוויי און
un tsvei getseilte zeyere loit Efrayim fun kinder di fun
and two numbered their according Ephrayim of children the of

דרײַסיק טויזנט און פֿינף הונדערט. דאָס זיַינען די קינדער פֿון יוֹסף
Yosef fun kinder di zainen dos hundert finf un toiznt draisik
Yosef of children the are this hundred five and a thousand thirty

לויט זייערע משפחות .
mishpoches zeyere loit
families their according

לח די קינדער פֿון בנימינען לויט זייערע משפחות : פֿון
fun mishpoches zeyere loit Binyaminen fun kinder di
of families their according Binyamin of children the

בֶּלַע די משפּחה פֿון די בַּלְעִים ; פֿון אַשבֵּל די משפּחה פֿון
fun mishpoche di Ashbeln fun Belaim di fun mishpoche di Belen
of family the Ashbel of Bale'i the of family the Bela

די אַשבֵּלים ; פֿון אַחִירָמען די משפּחה פֿון די אַחִירָמים ;
Achiramim di fun mishpoche di Achiramen fun Ashbelim di
Achirami the of family the Achiram of Ashbeli the

לט פֿון שפֿופֿמען די משפּחה פֿון די שופֿמים ; פֿון חופֿמען
Chufamen fun Shufamim di fun mishpoche di Shefufamen fun
Chupham of Shuphamim the of family the Shefufam of

די משפּחה פֿון די חופֿמים . מ און די זין פֿון בֶּלַע זיַינען
zainen Belen fun zin di un Chufamim di fun mishpoche di
are Bela of sons the and Chuphami the of family the

געווען אֶרד און נַעֲמָן . פֿון אַרדן די משפּחה פֿון די
di fun mishpoche di Ardon fun Naaman un Ard geven
the of family the Ard of Na'aman and Ard having been

אַרדים; פֿון נַעֲמָנען די משפּחה פֿון די נַעֲמָנים . מא דאָס זיַינען
zainen dos Naamanim di fun mishpoche di Naamanen fun Ardim
are this Na'amani the of family the Na'aman of Aredi

די קינדער פֿון בנימין לויט זייערע משפחות ; און זייערע
zeyere un mishpoches zeyere loit Binyamin fun kinder di
their and families their according Binyamin of children the

געצײלטע זיַינען געווען פֿינף און פֿערציק טויזנט און זעקס
zeks un toiznt fertsik un finf geven zainen getseilte
six and a thousand forty and five having been are numbered

הונדערט.
hundert
hundred

מב דאָס זיַינען די קינדער פֿון דָן לויט זייערע משפחות :
mishpoches zeyere loit Dan fun kinder di zainen dos
families their according Dan of children the are this

פֿון שוחָמען די משפּחה פֿון די שוחָמים . דאָס זיַינען די
di zainen dos Shuchamim di fun mishpoche di Shuchamen fun
the are this Shuchami the of family the Shucham of

משפּחות פֿון דָן לויט זייערע משפחות . מג אַלע משפּחות
mishpoches ale mishpoches zeyere loit Dan fun mishpoches
families all families their according Dan of families

פֿון די שוחָמים לויט זייערע געצײלטע זיַינען געווען פֿיר
fir geven zainen getseilte zeyere loit Shuchamim di fun
four having been are numbered their according Shuchami the of

און זעכציק טויזנט און פֿיר הונדערט.
hundert fir un toiznt zechtsik un
hundred four and a thousand sixty and

מד די קינדער פֿון אָשֵׁר לויט זייערע משפחות : פֿון יִמנָה
Yimnahn fun mishpoches zeyere loit Asher fun kinder di
Yimnah of families their according Asher of children the

די משפּחה פֿון יִמנָה ; פֿון יִשוִי די משפּחה פֿון די
di fun mishpoche di Yishvien fun Yimnah fun mishpoche di
the of family the Yishvi of Yimnah of family the

יִשוִים ; פֿון בריעָה די משפּחה פֿון די בריעִים. מה פֿון די זין פֿון
fun zin di fun Beriim di fun mishpoche di Beriahn fun Yishvim
of sons the of Beri'i the of family the Beri'ah of Yishvi

[38] The Bnei Binyamin after their Mishpekhot: of Bela, the Mishpakhat HaBale'i; of Ashbel, the Mishpakhat HaAshbeli; of Achiram, the Mishpakhat HaAchirami; [39] Of Shefufam, the Mishpakhat HaShufami; of Chupham, the Mishpakhat HaChuphami. [40] And the Bnei Bela were Ard and Na'aman; of Ard, the Mishpakhat HaAredi; and of Na'aman, the Mishpakhat HaNa'ami. [41] These are the Bnei Binyamin after their Mishpekhot; and they were numbered of them 45,600.

[42] These are the Bnei Dan after their Mishpekhot: of Shucham, the Mishpakhat HaShuchami. These are the Mishpekhot of Dan after their Mishpekhot. [43] All the Mishpekhot HaShuchami, according to those that were numbered of them, were 64,400.

[44] Of the Bnei Asher after their Mishpekhot: of Yimna, the Mishpakhat HaYimnah; of Yishvi, the Mishpakhat HaYishvi; of Beri'ah, the Mishpakhat HaBeri'i. [45] Of the Bnei Beri'ah: of Chever, the

Mishpakhat HaChevri; of Malki'el, the Mishpakhat HaMalki'eli. [46] And the shem Bat Asher was Serach. [47] These are the Mishpekhot Bnei Asher according to those that were numbered of them; who were 53,400.

ברִיעָה׃ פּוֹן חֶבֶר די משפּחה פּוֹן די חֲבֹרים ; פּוֹן מַלכִּיאֵלן די
di Malkieln fun Cheverim di fun mishpoche di Chever fun Beriahn
the Malki'el of Cheverim the of family the Chever of Beri'ah

משפּחה פּוֹן די מַלכִּיאֵלים . [מו] און דער נאָמען פּוֹן אָשֵׁר טאָכטער
tochter Ashers fun nomen der un Malkielim di fun mishpoche
daughter Asher of name the and Malki'eli the of family

איז געווען שֶׂרַח . [מז] דאָס זיַינען די משפּחות פּוֹן די קינדער
kinder di fun mishpoches di zainen dos Serach geven iz
children the of families the are this Serach having been is

פּוֹן אָשֵׁר לויט זייערע געצײלטע , דריַי און פֿופּציק טויזנט און
un toiznt fuftsik un drai getseilte zeyere loit Asher fun
and a thousand fifty and three numbered their according Asher of

פֿיר הונדערט.
hundert fir
hundred four

[48] Of the Bnei Naphtali after their Mishpekhot: of Yachtze'el, the Mishpakhat HaYachtze'eli; of Guni, the Mishpakhat HaGuni; [49] Of Yetzer, the mishpakhat of the HaYitzri; of Shillem, the Mishpakhat HaShillemi.

[מח] די קינדער פּוֹן נַפתָּלי לויט זייערע משפּחות : פּוֹן
fun mishpoches zeyere loit Naftali fun kinder di
of families their according Naphtali of children the

יַחצאֵלן די משפּחה פּוֹן די יַחצאֵלים ; פּוֹן גונין די משפּחה
mishpoche di Gunin fun Yachtseilim di fun mishpoche di Yachtseiln
family the Guni of Yachtze'eli the of family the Yachtze'el

פּוֹן די גונים ; [מט] פּוֹן יֵצֶר די משפּחה פּוֹן די יִצרים ; פּוֹן
fun Yitsrim di fun mishpoche di Yetsern fun Gunim di fun
of Yitzri the of family the Yetzer of Guni the of

שִׁלֵּמען די משפּחה פּוֹן די שִׁלֵּמים .
Shilemim di fun mishpoche di Shilemen
Shillemi the of family the

[50] These are the Mishpekhot Naphtali according to their Mishpekhot: and they that were numbered of them 45, 400.

[נ] דאָס זיַינען די משפּחות פּוֹן נַפתָּלי לויט זייערע
zeyere loit Naftali fun mishpoches di zainen dos
their according Naphtali of families the are this

משפּחות ; און זייערע געצײלטע זיַינען געווען פֿינף און פֿערציק
fertsik un finf geven zainen getseilte zeyere un mishpoches
forty and five having been are numbered their and families

טויזנט און פֿיר הונדערט.
hundert fir un toiznt
hundred four and a thousand

[51] These were the numbered of the Bnei Yisroel, 601,730.

[נא] דאָס זיַינען די געצײלטע פּוֹן די קינדער פּוֹן יִשׂרָאֵל, זעקס
zeks Yisroel fun kinder di fun getseilte di zainen dos
six Yisroel of children the of numbered the are this

הונדערט טויזנט און טויזנט זיבן הונדערט און דרײַסיק.
draisik un hundert zibn toiznt un toiznt hundert
thirty and hundred seven a thousand and a thousand hundred

[52] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [53] Unto these the land shall be allotted for a nachalah according to the mispar *(number)* of shmot *(names)*. [54] To those large of number thou shalt give the larger nachalah, and to few thou shalt give the smaller

[נב] און ה׳ האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן : [נג] צו
tsu zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to say to so Moshe to spoken has Hashem and

די דאָזיקע זאָל איַינגעטיילט ווערן דאָס לאַנד פֿאַר אַ נחלה
nachle a far land dos vern aingeteilt zol dozike di
inheritance a for land this become allotted shall these the

לויט דער צאָל פּוֹן נעמען . [נד] דעם מערערן זאָלסטו
zolstu merern dem nemen fun tsol der loit
shall you more the names of number of the according to

געבן מער נחלה , און דעם ווינציקערן זאָלסטו געבן ווינציקער
vintsiker gebn zolstu vintsikern dem un nachle mer gebn
lesser give shall you less the and inheritance more give

נחלה ; נה איטלעכן לויט זײַנע געצײלטע זאָל געגעבן
gegebn zol getseilte zaine loit itlechn nachle
given shall numbered his according to each inheritance

ווערן דאָס . אָבער דורך גורל זאָל צעטײלט ווערן זײַן נחלה
dos vern tseteilt zol goirl durch ober nachle zain vern
this become divided shall lot by but inheritance his become

לאַנד; לויט די נעמען פֿון זייערע פֿאָטערשטאַמען זאָלן זיי אַרבן .
arben zei zoln fotershtamen zeyere fun nemen di loit land
inherit they shall father lineage their of names the according land

נו לויטן גורל זאָל זייער נחלה ווערן , סײַ דעם מערערן
merern dem sai vern nachle zeyer zol goirl loitn
more the whether become inheritance their shall lot according to

סײַ דעם ווינציקערן.
vintsikern dem sai
less the whether

נז און דאָס זײַנען די געצײלטע פֿון די לוִיִם לויט זייערע
zeyere loit Leviim di fun getseilte di zainen dos un
their according Levi'im the of numbered the are these and

משפּחות : פֿון גֵּרשׁוֹנען די משפּחה פֿון די גֵּרשונים ; פֿון
fun Gershonim di fun mishpoche di Gershonen fun mishpoches
of Gershoni the of family the Gershon of families

קָהָתן די משפּחה פֿון די קהָתים ; פֿון מְרָרין די משפּחה פֿון
fun mishpoche di Merarien fun Kehatim di fun mishpoche di Kohatn
of family the Merari of Kehati the of family the Kehat

די מְרָרים . נח דאָס זײַנען די משפּחות פֿון לֵוִי : די משפּחה
mishpoche di Levi fun mishpoches di zainen dos Merarim di
family the Levi of families the are these Merari the

פֿון די לִבְנים , די משפּחה פֿון די חֶברוֹנים , די משפּחה פֿון
fun mishpoche di Chevronim di fun mishpoche di Livnim di fun
of family the Chevroni the of family the Livni the of

די מַחלים , די משפּחה פֿון די מושים , די משפּחה פֿון די
di fun mishpoche di Mushim di fun mishpoche di Machlim di
the of family the Mushi the of family the Machli the

קָרחים . און קָהָת האָט געבאָרן עַמְרָמען . נט און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Amramen geborn hot Kohat un Korachim
of name the and Amram fathered has Kohat and Korchi

עַמְרָמס ווײַב איז געווען יוֹכֶבֶד , לֵוִיס טאָכטער וואָס איז
iz vos tochter Levis Yocheved geven iz vaib Amrams
is which daughter Levi's Yocheved having been is wife Amram's

געבאָרן געוואָרן בײַ לֵוִין אין מִצרַיִם ; און זי האָט פֿון
fun hot zi un Mitsrayim in Levin bai gevorn geborn
of has she and Egypt in Levi by having become given birth to

עַמְרָמען געבאָרן אַהרֹנען און משהן , און זייער שוועסטער
shvester zeyer un Mosheen un Aharonen geborn Amramen
sister their and Moshe and Aaron given birth to Amram

מִרְיָם . ס און בײַ אַהרֹנען זײַנען געבאָרן געוואָרן נָדָב ,
Nadav gevorn geborn zainen Aharonen bai un Miryam
Nadav having become given birth to are Aaron by and Miryam

און אֲבִיהוּא, אֶלְעָזָר, און איתָמָר. סא און נָדָב און אֲבִיהוּא זײַנען
zainen Avihu un Nadav un Itamar un Elazar Avihu un
are Avihu and Nadav and Itamar and El'azar Avihu and

געשטאָרבן ווען זיי האָבן געבראַכט פֿרעמד פֿײַער פֿאַר ה .
Hashem far faier fremd gebracht hobn zei ven geshtorbn
Hashem before fire strange brought have they when died

nachalah: to every one shall his nachalah be given according to those that were numbered of him. [55] Notwithstanding, HaAretz shall be distributed by goral; according to the Shmot Mattot of their Avot they shall inherit. [56] According to the goral shall nachalah thereof be distributed between many and few.

[57] And these are they that were numbered of the Levi'im after their Mishpekhot: of Gershon, the Mishpakhat HaGershuni; of Kehat, the Mishpakhat HaKehati; of Merari, the Mishpakhat HaMerari. [58] These are the Mishpekhot Levi: the Mishpakhat HaLivni, the Mishpakhat HaChevroni, the Mishpakhat HaMachli, the Mishpakhat HaMushi, the Mishpakhat HaKorchi. And Kehat fathered Amram. [59] And the shem eshet Amram was Yocheved Bat Levi, who was born to Levi in Mitzrayim: and she bore unto Amram Aharon and Moshe, and Miryam their achot. [60] And unto Aharon was born Nadav, and Avihu, El'azar, and Itamar. [61] And Nadav and Avihu died, when they offered eish zarah before Hashem.

62 And those that were numbered of them were 23,000, kol zachar from a month old and upward: for they were not numbered among the Bnei Yisroel, because there was no nachalah given them among the Bnei Yisroel.

סב און זייערע געציילטע זײַנען געווען דרײַ און צוואַנציק
tsvantsik un drai geven zainen getseilte zeyere un
twenty and three having been are numbered their and

טויזנט , אַלע מאַנספּאַרשוינען פֿון אַ חודש אַלט און העכער ;
hecher un alt choidesh a fun mansparshoinen ale toiznt
upward and old month a from males all a thousand

ווָאַרעם זיי זײַנען נישט געציילט געוואָרן צווישן די קינדער
kinder di tsvishn gevorn getseilt nisht zainen zei vorem
children the among having become counted not are they because

פֿון יִשְׂרָאֵל, ווײַל זיי איז נישט געגעבן געוואָרן קיין
kein gevorn gegebn nisht iz zei vail Yisroel fun
any having become given not is they because Yisroel of

נחלה צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di tsvishn nachle
Yisroel of children the among inheritance

63 These are they that were numbered by Moshe and El'azar HaKohen, who numbered the Bnei Yisroel in the arevot Moav *(plains of Moav)* by Yarden near Yericho. 64 But among these there was not an ish of them whom Moshe and Aharon HaKohen numbered, when they numbered the Bnei Yisroel in the Midbar Sinai. 65 For Hashem had said of them, They shall surely die in the Midbar. And there was not left an ish from them, except Kalev Ben Yephunneh, and Yehoshua Ben Nun.

סג דאָס זײַנען די וואָס זײַנען געציילט געוואָרן פֿון משהן
Mosheen fun gevorn getseilt zainen vos di zainen dos
Moshe of having become counted are which the are this

און אֶלְעָזָר דעם כהן , וואָס האָבן געציילט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di getseilt hobn vos koyen dem Elazar un
Yisroel of children the counted have which kohen the El'azar and

אין די פּלוינען פֿון מוֹאָבּ בײַם יַרדן לעבן יריחו . סד און צווישן
tsvishn un Yericho lebn Yarden baim Moav fun ploinen di in
among and Yericho near Yarden at Moav of plains the in

די דאָזיקע איז נישט געווען קיינער פֿון די וואָס זײַנען געציילט
getseilt zainen vos di fun keiner geven nisht iz dozike di
counted are which the ones of anyone was not is these the

געוואָרן פֿון משהן און אַהרֹן דעם כהן , וואָס האָבן געציילט
getseilt hobn vos koyen dem Aharon un Mosheen fun gevorn
counted have which kohen the Aaron and Moshe of become

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין מדבר סיני . סה ווָאַרעם ה האָט
hot Hashem vorem Sinai midber in Yisroel fun kinder di
has Hashem because Sinai wilderness in Yisroel of children the

וועגן זיי געזאָגט: שטאַרבן אין מדבר וועלן זיי שטאַרבן;
shtarbn zei veln midber in shtarbn gezogt zei vegen
die they will wilderness in die said them concerning

און קיינער פֿון זיי איז נישט געבליבן אַחוץ כָּלֵבּ דער זון פֿון
fun zun der Kalev achuts geblibn nisht iz zei fun keiner un
of son the Kalev aside from remain not is them of no one and

יפֻנֶּה , און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון .
Nun fun zun der Yehoshua un Yefunehn
Nun of son the Yehoshua and Yephunneh

27 Then came the Banot Tzelophechad Ben Chepher Ben Gil'ad Ben Machir Ben Menasheh, of the Mishpekhot Menasheh Ben Yosef: and these are the shmot of his banot: Machlah, No'ah, and Choglah, and Milcah, and Tirtzah.

כז

האָבן געגענט די טעכטער פֿון צְלָפְחָד דעם זון פֿון
fun zun dem Tselofechad fun techter di genent hobn
of son the Tzelophechad of daughters the come near have

חֵפֶר , דעם זון פֿון גִּלְעָד , דעם זון פֿון מָכִיר , דעם זון פֿון
fun zun dem Machir fun zun dem Gilad fun zun dem Chefer
of son the Machir of son the Gil'ad of son the Chepher

מְנַשֶּׁה , פֿון די משפּחות פֿון מְנַשֶּׁה , יוֹסֵפס זון – און דאָס
dos un zun Yosefs Menasheh fun mishpoches di fun Menashehn
these and son Yosef's Menasheh of families the of Menasheh

זײַנען געווען די נעמען פֿון זײַנע טעכטער: מַחְלָה, נוֹעָה,
zainen geven di nemen fun zaine techter Machlah Noah
are having been the names of his daughters Machlah No'ah

חָגְלָה, מִלְכָּה, תִּרְצָה –
Choglah un Milcah un Tirtsah
Choglah and Milcah and Tirtzah and

[2] And they stood before Moshe, and before El'azar HaKohen, and before the Nasiim and kol HaEdah, by the petach Ohel Mo'ed, saying, [3] Avinu died in the midbar, and he was not in the edah hano'adim *(assembly of ones banding together)* against Hashem in the Adat Korach; but died in his own chet, and had no banim.

ב און זיי האָבן זיך געשטעלט פֿאַר משהן און פֿאַר אֶלְעָזָר
un zei hobn zich geshtelt far Mosheen un far Elazar
and they have self stood before Moshe and before El'azar

דעם כֹּהן, און פֿאַר די פֿירשטן און דער גאַנצער עדה,
dem kohen un far di firshtn un der gantser eide
the kohen and before the chieftains and the entire assembly

בײַם אײַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד, אַזוי צו זאָגן: ג אונדזער פֿאָטער איז
baim aingang fun ohel-moed azoi tsu zogn undzer foter iz
at entrance of Tent of Meeting so to say our father is

געשטאָרבן אין דער מדבר, און ער איז נישט געווען צווישן דעם
geshtorbn in der midber un er iz nisht geven tsvishn dem
died in the wilderness and he is not was among the

קָרַח אין ה' אַקעגן אײַנגעזאַמלט זיך האָט וואָס עדה
Korach in Hashem akegn aingezamlt zich hot vos eide
Korach's in Hashem against gathered self has which company

געזעמל, ניַיערט אין זײַן זינד אײגענער זיך איז ער געשטאָרבן; און קיין זין
gezeml, naiert in zain zind eigener zich iz er geshtorbn un kein zin
company but in his own sin is he died and any sons

האָט ער נישט געהאַט.
hot er nisht gehat
has he not had

[4] Why should the shem avinu be withdrawn from among his Mishpakhat, because he hath no ben? Give unto us therefore achuzzah among the achei avinu.

ד פֿאַר וואָס זאָל אונדזער פֿאָטער פֿון נאָמען דער וועלן געמינערט
far vos zol undzer foter fun nomen der velen geminert
for which shall father our of name the become diminished

ווײַל ער האָט נישט קיין זון? גיב אונדז
vail er hot nisht kein zun gib undz
because he has not any son give us

אַן אײגנטום צווישן די ברידער פֿון אונדזער פֿאָטער.
an eigentum tsvishn di brider fun undzer foter
an ancestral property among the brothers of our father

[5] And Moshe brought their mishpat before Hashem. [6] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [7] The Banot Tzelophechad speak right; thou shalt surely give them achuzzat nachalah among achei avihem; and thou shalt cause the nachalat avihen to pass over unto them. [8] And thou shalt speak unto the Bnei Yisroel, saying, If an ish die, and have no ben, then ye shall cause his nachalah to pass over unto his bat. [9] And if

ה האָט משה געבראַכט זייער משפט פֿאַר ה'. ו און
hot Moshe gebracht zeyer mishpot far Hashem un
has Moshe brought their judgment before Hashem and

ה' האָט צו משהן גערעדט: ז אַזוי צו זאָגן טעכטער די
Hashem hot tsu Mosheen gerecht azoi tsu zogn techter di
Hashem has to Moshe spoken the right so to say daughters the

צְלָפְחָד זענען אַן אײגנטום פֿון זייער פֿאָטער, און זאָלסטו
Tselofechadn zeyen an eigentum fun zeyer foter un zolstu
Tzelophechad of are an ancestral property from their father and you(SG) shall

אַ נחלה צווישן די ברידער פֿון זייער פֿאָטער, און זאָלסט
a nachle tsvishn di brider fun zeyer foter un zolst
a inheritance among the brothers of their father and shall you(SG)

מאַכן איבערגיין די נחלה פֿון זייער פֿאָטער צו זיי. ח און צו
machn ibergein di nachle fun zeyer foter tsu zei un tsu
make pass over the inheritance of their father to them and to

די קינדער פֿון ישׂראל זאָלסטו רעדן, אַזוי צו זאָגן: אַז אַ מאַן וועט
di kinder fun Yisroel zolstu redn azoi tsu zogn az a man vet
the children of Yisroel you(SG) shall speak so to say that a man will

he have no bat, then ye shall give his nachalah unto his achim.

שטאַרבן, און ער האָט נישט קיין זון , זאָלט איר מאַכן איבערגיין זײַן
zain ibergein machn ir zolt zun kein nisht hot er un shtarbn
his pass over make you shall son any not has he and die

נחלה צו זײַן טאָכטער. ט און אויב ער האָט נישט קיין טאָכטער ,
tochter kein nisht hot er oib un tochter zain tsu nachle
daughter any not has he if and daughter his to inheritance

זאָלט איר געבן זײַן נחלה צו זײַנע ברידער .
brider zaine tsu nachle zain gebn ir zolt
brothers his to inheritance his give you shall

10 And if he have no achim, then ye shall give his nachalah unto achei aviv. 11 And if his av have no achim, then ye shall give his nachalah unto his closest relative of his Mishpakhat, and he shall possess it; and it shall be unto the Bnei Yisroel a chukkat mishpat, as Hashem commanded Moshe.

י און אויב ער האָט נישט קיין ברידער , זאָלט איר געבן זײַן נחלה
nachle zain gebn ir zolt brider kein nisht hot er oib un
inheritance his give you shall brothers any not has he if and

צו די ברידער פֿון זײַן פֿאָטער. יא און אויב זײַן פֿאָטער האָט נישט קיין
kein nisht hot foter zain oib un foter zain fun brider di tsu
any not has father his if and father his of brothers the to

ברידער , זאָלט איר געבן זײַן נחלה צו זײַן נענטסטן קרובֿ
korev nentstn zain tsu nachle zain gebn ir zolt brider
close relative nearest his to inheritance his give you shall brothers

פֿון זײַן משפּחה , און ער זאָל זי ירשענען . און דאָס זאָל
zain zol dos un yarshen zi zol er un mishpoche zain fun
be shall this and inherit it shall he and family his of

די קינדער פֿון ישׂראֵל פֿאַר אַ רעכט-געזעץ, אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi recht-gezets a far Yisroel fun kinder di
has Hashem as so right law a for Yisroel of children the

באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

12 And Hashem said unto Moshe, Get thee up on this har haAvarim, and see HaAretz which I have given unto the Bnei Yisroel. 13 And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aharon achicha was gathered. 14 For ye rebelled against My command in the Midbar Tzin, in the merivat HaEdah *(strife of the Assembly)* to honor Me as Kodesh before their eyes at the mayim: that is, the mayim of Merivah in Kadesh in the Midbar Tzin.

יב און ה האָט געזאָגט צו משהן : גיי אַרויף אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif aroif gei Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
this the on up go Moshe to said has Hashem and

בארג עֲבָרים , און קוק אָן דאָס לאַנד, וואָס איך האָב געגעבן צו
tsu gegebn hob ich vos land dos on kuk un Avarim barg
to given have I which land this on look and Avarim mount

די קינדער פֿון ישׂראֵל. יג און אַז דו וועסט עס האָבן אָנגעקוקט,
ongekukt hobn es vest du az un Yisroel fun kinder di
looked at have it will you when and Yisroel of children the

וועסט דו אויך איַנגעזאַמלט ווערן צו דיַין פֿאָלק , אַזוי ווי דיַין
dain vi azoi folk dain tsu vern aingezamlt oich du vest
your as so people your to become gathered also you will

ברודער אַהרן איז איַנגעזאַמלט געווארן . יד אַזוי ווי איר האָט
hot ir vi azoi gevorn aingezamlt iz Aharon bruder
had you as even having become gathered is Aaron brother

ווידערשפּעניקט מיַין באַפֿעל , אין מדבר צִין ביַי דעם קריג פֿון
fun krig dem bai Tsin midber in bafel main vidershpenikt
of dispute the by Tzin wilderness in command my rebelled against

דער עדה , מיך צו הייליקן בײַם וואַסער פֿאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far vaser baim heilikn tsu mich eide der
eyes their before water at treat as holy to me assembly the

דאָס איז דאָס וואַסער פֿון מריבֿת-קָדֵשׁ אין מדבר צִין .
Tsin midber in Merivat-Kadesh fun vaser dos iz dos
Tzin wilderness in Merivat-Kadesh of water the is this

15 And Moshe spoke unto Hashem, saying, 16 Let Hashem Elohei HaRuchot L'khol Basar appoint an Ish over HaEdah, 17 Which will go out before them, and which will come in before them, and which will lead them out, and which will bring them in; that the Adat Hashem be not like tzon which have no ro'eh.

טו הָאָט משה געזעדט צו ה , אַזוי צו זאָגן : טז זאָל ה
Hashem zol zogn tsu azoi Hashem tsu geredt Moshe hot
Hashem shall say to so Hashem to spoken Moshe has

דער ג-ט פֿון די גײַסטער פֿון אַלע מענטשן אויפֿזעצן אַ מאַן איבער
iber man a oifzetsn mentshn ale fun gaister di fun G-t der
over man a appoint men all of the spirits the of G-d the

דער עדה , יז וואָס זאָל אַרויסגיין זיי פֿאַרויס , און וואָס זאָל
zol vos un farois zei aroisgein zol vos eide der
shall which and ahead of them go out shall which assembly the

אַריַינקומען זיי פֿאַרויס , און וואָס זאָל זיי אַרויספֿירן, און וואָס
vos un aroisfirn zei zol vos un farois zei arainkumen
which and lead out them shall which and ahead of them come into

זאָל זיי אַריַינברענגען, כּדי די עדה פֿון ה זאָל נישט
nisht zol Hashem fun eide di kedei arainbrengen zei zol
not shall Hashem of assembly the so that bring in them shall

זיין אַזוי ווי שאָף וואָס האָבן נישט קיין פּאַסטוך .
pastuch kein nisht hobn vos shof vi azoi zain
shepherd any not have which sheep as so be

18 And Hashem said unto Moshe, Take thee Yehoshua Ben Nun, an ish in whom is the Ruach, and lay thine yad upon him; 19 And stand him before El'azar HaKohen, and before kol HaEdah and give him a charge before their eyes. 20 And thou shalt lay of thine hod *(dignity, authority, majesty)* upon him, so that kol Adat Bnei Yisroel will obey. 21 And he shall stand before El'azar HaKohen, who shall ask counsel for him after the mishpat HaUrim before Hashem: at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and kol Bnei Yisroel with him, even kol HaEdah.

יח הָאָט ה געזאָגט צו משהן : נעם דיר יְהוֹשׁוּעַ דעם
dem Yehoshua dir nem Mosheen tsu gezogt Hashem hot
the Yehoshua you(SG) take Moshe to said Hashem has

זון פֿון נון , אַ מאַן וואָס איז אים אין דער רוּחַ , און זאָלסט
zolst un ruach der iz im in vos man a Nun fun zun
you(SG) must and Spirit the is him in which man a Nun of son

אָנלענען דײַן האַנט אויף אים . יט און זאָלסט אים שטעלן פֿאַר
far shteln im zolst un im oif hant dain onlenen
before stand him you(SG) must and him on hand your lay

אֶלְעָזָר דעם כֹּהן , און פֿאַר דער גאַנצער עדה , און זאָלסט
zolst un eide gantser der far un koyen dem Elazar
you(SG) must and assembly whole the before and kohen the El'azar

אים איבערגעבן דײַן צַוָּאָה פֿאַר זייערע אויגן. כ און זאָלסט
zolst un oign zeyere far tsevaeh dain ibergebn im
you(SG) must and eyes their before testament your give over him

אַרויפֿטאָן פֿון דײַן גלאַנץ אויף אים, כּדי די גאַנצע עדה פֿון
fun eide gantse di kedei im oif glants dain fun aroifton
of assembly whole the so that him on glory your of put

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זאָלן געהאָרכן . כא און ער זאָל שטיין פֿאַר
far shtein zol er un gehorchn zoln Yisroel fun kinder di
before stand shall he and obey shall Yisroel of children the

אֶלְעָזָר דעם כֹּהן , און ער וועט פֿרעגן פֿאַר אים דעם באַשייד פֿון די
di fun basheid dem im far fregn vet er un koyen dem Elazar
the of solution the him for to ask will he and kohen the El'azar

אורים פֿאַר ה . לויט זײַן מויל זאָלן זיי אַרויסגיין, און
un aroisgein zei zoln moil zain loit Hashem far Urim
and go out they shall mouth his according to Hashem before Urim

לויט זײַן מויל זאָלן זיי אַריַינקומען , ער און גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants un er arainkumen zei zoln moil zain loit
Yisroel all and he come into they shall mouth his according to

מיט אים – די גאַנצע עדה .
eide gantse di im mit
assembly entire the him with

כב האָט משה געטאָן אַזוי ווי ה האָט אים באַפוילן , און ער
er un bafoiln im hot Hashem vi azoi geton Moshe hot
he and commanded him has Hashem as so did Moshe has

האָט גענומען יְהוֹשוּעַ , און האָט אים געשטעלט פֿאַר אֶלְעָזָר דעם
dem Elazar far geshtelt im hot un Yehoshuaen genumen hot
the El'azar before stood him has and Yehoshua taken has

כהן , און פֿאַר דער גאַנצער עדה . כג און ער האָט אָנגעלעגט זיַינע
zaine ongelent hot er un eide gantser der far un koyen
his laid has he and assembly whole the before and kohen

הענט אויף אים, און האָט אים איבערגעגעבן זיַין צַוָואה , אַזוי ווי
vi azoi tsevaeh zain ibergegebn im hot un im oif hent
as just charge his given over to him has and him on hands

ה האָט גערעדט דורך משהן .
Mosheen durch geredt hot Hashem
Moshe through spoken has Hashem

28 And Hashem spoke unto Moshe, saying, [2] Command the Bnei Yisroel, and say unto them, My korban, and My lechem by My fires, My re'ach hannichoach, shall ye be shomer to offer unto Me in its mo'ed. [3] And thou shalt say unto them, This is the fire-offering which ye shall offer unto Hashem; two kevasim *(male lambs)* of the first year temimim, two a day, for an olah tamid. [4] The one keves shalt thou offer in the boker, and the other keves shalt thou offer towards erev; [5] And a tenth-ephah of fine flour for a minchah, mixed with the fourth-hin of pressed shemen. [6] It is an olat tamid *(continual burnt offering)* which was ordained in Mt Sinai for a re'ach hannichoach, a fire-offering unto Hashem. [7] And the nesekh *(libation offering)* thereof shall be the fourth-hin for the one keves: baKodesh shalt thou cause the nesekh shechar to be poured

כח

און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
say to so Moshe to spoken has Hashem and

ב באַפֿעל די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן
zogn zolst un Yisroel fun kinder di bafel
say you(SG) must and Yisroel of children the command

צו זיי : מײַן קָרבָּן , מײַן שפּײַז פֿון מײַנע פֿײַעראָפּפֿער , פֿאַר אַ
a far faieropfer maine fun shpaiz main korben main zei tsu
a for offering by fire my of food my korban my them to

געשמאַקן ריח צו מיר, זאָלט איר היטן מקריבֿ צו זיַין צו מיר אין
in mir tsu zain tsu makrev hitn ir zolt mir tsu reyech geshmakn
in me to be to sacrifice keep you shall me to aroma soothing

זיַין געשטעלטער צײַט. ג און זאָלסט זאָגן צו זיי : דאָס איז דאָס
dos iz dos zei tsu zogn zolst un tsait geshtelter zain
the is this them to say you(SG) must and time appointed its

פֿײַעראָפּפֿער וואָס איר זאָלט מקריבֿ זיַין צו ה : צוויי שעפסן
shepsn tsvei Hashem tsu zain makrev zolt ir vos faieropfer
sheep two Hashem to be sacrifice shall you which offering by fire

יאָריקע , אָן אַ פֿעלער , אַ טאָג, אַ שטענדיק ברַאנדאָפּפֿער. ד איין
ein brandopfer shtendik a tog a feler a on yorike
one olah perpetual a day a blemish a without in first year

שעפּס זאָלסטו מאַכן אין דער פֿרי , און דעם צווייטן זאָלסטו שעפּס
zolstu tsveitn dem un peire der in machn zolstu sheps
shall you second the and morning the in make shall you sheep

מאַכן קעגן אָוונט . ה און אַ צענטל אֵיפֿה זעמלמעל פֿאַר אַ
a far zemelmel eife tsentl a un ovnt kegen machn
a for fine flour ephah tenth a and evening at about make

שפֿײַסאָפּפֿער, פֿאַרמישט מיט געשלאָגענעם איל, אַ פֿערטל הין. ו אַ
a hin fertl a eil geshlogenem mit farmisht shpaizopfer
a hin one-fourth a oil pressed with mixed minchah

שטענדיק ברַאנדאָפּפֿער, אַזוי ווי עס איז געמאַכט געוואָרן בײַם
baim gevorn gemacht iz es vi azoi brandopfer shtendik
at having become done is it as so olah perpetual

באַרג סינַי , פֿאַר אַ פֿײַעראָפּפֿער צו ה . ריח אַ געשמאַקן
Hashem tsu faieropfer a reyech geshmakn a far Sinai barg
Hashem to offering by fire an aroma soothing a for Sinai mount

ז און זיַין גיסאָפּפֿער : אַ פֿערטל הין צו דעם איין שעפּס; אין
in sheps ein dem tsu hin fertl a gisopfer zain un
in sheep one the to hin one-fourth a drink offering its and

out unto Hashem. [8] And the other keves *(male lamb)* shalt thou offer at erev: like the minchah of the boker, and like the nesekh thereof, thou shalt offer it, a fire-offering of re'ach hannicho'ach unto Hashem.

היליקטום זאָלסטו גיסן דאָס גיסאָפּפֿער פֿון שטאַרקן געטראַנק צו
tsu getrank shtarkn fun gisopfer dos gisn zolstu heiliktum
to drink strong of drink offering this pour shall you holy

ה . ח און דעם צווייטן שעפּס זאָלסטו מאַכן קעגן אָוונט ;
ovnt kegen machn zolstu sheps tsveitn dem un Hashem
evening at about make shall you sheep second the and Hashem

אַזוי ווי דאָס שפּייזאָפּפֿער פֿון אין דער פּרי , און אַזוי ווי זײַן
zain vi azoi un peire der in fun shpaizopfer dos vi azoi
its like so and morning the in of minchah the like so

גיסאָפּפֿער , זאָלסטו מאַכן , אַ פֿייַעראָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן
geshmakn a far faieropfer a machn zolstu gisopfer
soothing a for offering by fire a make shall you drink offering

ריח צו ה .
Hashem tsu reyech
Hashem to aroma

[9] And on Yom HaShabbos two kevasim of the first year temimim *(unblemished ones)* and two tenths-ephah of fine flour for a minchah, mixed with shemen, and the nesekh thereof; [10] This is the olah *(burnt offering)* of every Shabbos, in addition to the continual olah, and its nesekh.

[11] And at each Rosh-Chodesh of yours, ye shall offer an olah unto Hashem; two young bulls, and one ram, shivah kevasim *(male lambs)* of the first year temimim *(unblemished ones)*; [12] And three tenths-ephah of fine flour for a minchah, mixed with shemen, for each bull; and two tenths-ephah of fine flour for a minchah, mixed with shemen for the one ram; [13] And a tenth-ephah of fine flour mixed with shemen for a minchah for each keves; for an olah *(burnt offering)* of a re'ach hannichoach, a fire-offering unto Hashem. [14] And their nesakhim shall be a half-hin for each

ט און אין טאָג פֿון שבת : צוויי שעפּסן יאָריקע אָן אַ
a on yorike shepsn tsvei Shabbos fun tog in un
a without in first year sheep two Shabbos of day in and

פֿעלער , און צוויי צענטל זעמלמעל , אַ שפּייזאָפּפֿער , פֿאַרמישט מיט איל ,
eil mit farmisht shpaizopfer a zemelmel tsentl tsvei un feler
oil with mixed minchah a fine flour tenth two and blemish

מיט זײַן גיסאָפּפֿער ; י אַ בראַנדאָפּפֿער פֿון שבת אין שבת ,
Shabbos in Shabbos fun brandopfer a gisopfer zain mit
Shabbos in Shabbos of olah an drink offering its with

אַחוץ דעם שטענדיקן בראַנדאָפּפֿער און זײַן גיסאָפּפֿער .
gisopfer zain un brandopfer shtendikn dem achuts
drink offering its and olah continual the in addition to

יא און אין אײַער ראָש-חודשן זאָלט איר מקריב זײַן אַ
a zain makrev ir zolt rosh-choideshn aiere in un
a be sacrifice you shall new moons your in and

בראַנדאָפּפֿער צו ה : צוויי יונגע אָקסן , און אײַן ווידער ; זיבן
zibn vider ein un oksen yunge tsvei Hashem tsu brandopfer
seven ram one and oxen young two Hashem to olah

שעפּסן יאָריקע , אָן אַ פֿעלער . יב און דריי צענטל זעמלמעל ,
zemelmel tsentl drai un feler a on yorike shepsn
fine flour tenth three and blemish a without in first year sheep

אַ שפּייזאָפּפֿער , פֿאַרמישט מיט איל , צו איטלעכן אָקס , און צוויי צענטל
tsentl tsvei un oks itlechn tsu eil mit farmisht shpaizopfer a
tenth two and bull each to oil with mixed minchah a

זעמלמעל , אַ שפּייזאָפּפֿער , פֿאַרמישט מיט איל , צו דעם אײַן ווידער ;
vider ein dem tsu eil mit farmisht shpaizopfer a zemelmel
ram one the to oil with mixed minchah a fine flour

יג און צו צענטל , צו צענטל זעמלמעל , אַ שפּייזאָפּפֿער , פֿאַרמישט מיט
mit farmisht shpaizopfer a zemelmel tsentl tsu tsentl tsu un
with mixed minchah a fine flour tenth to tenth to and

איל , צו איטלעכן שעפּס . אַ בראַנדאָפּפֿער פֿאַר אַ געשמאַקן ריח , אַ
a reyech geshmakn a far brandopfer a sheps itlechn tsu eil
a aroma soothing a for olah a sheep each to oil

פֿייַעראָפּפֿער צו ה . יד און זייערע גיסאָפּפֿער : אַ האַלבער
halber a gisopfer zeyere un Hashem tsu faieropfer
half a drink offering their and Hashem to offering by fire

הין ווײַן זאָל זײַן צו אַן אָקס , און אַ דריטל הין צו אַ ווידער ,
vider a tsu hin dritel a un oks an tsu zain zol vain hin
ram a to hin one-third a and bull a to be shall wine hin

bull, and the third-hin for the ram, and a quarter-hin for each keves: this is the olah *(burnt offering)* for every Rosh Chodesh throughout the months of the shanah *(year)*. 15 And one young male goat for a chattat unto Hashem shall be offered. It shall be in addition to the continual olah *(burnt offering)*, and its nesekh.

16 And in the fourteenth day of the chodesh harishon *(first month i.e., Nisan)* is the Pesach to Hashem. 17 And in the fifteenth day of this month is a Chag: shivat yamim shall matzot be eaten. 18 In the yom harishon shall be a mikra kodesh *(holy convocation)*; ye shall do no manner of melekhet avodah therein; 19 But ye shall offer a fire-offering for an olah unto Hashem; two young bulls, and one ram, and shivah kevasim of the first year; they shall be unto you temimim *(unblemished ones)*. 20 And their minchah shall be of fine flour mixed with shemen: three tenths-ephah shall ye offer for each bull, and two tenths-ephah for the ram; 21 One tenth-ephah shalt thou offer for each keves, of the shivat hakevasim. 22 And one goat for a chattat, to make kapporah for you. 23 Ye shall offer these in addition to the olah *(burnt offering)* of the boker, which is for the

אוֹן אַ פַּערטל הין צו אַ שעפּס. דאָס איז דאָס sheps a tsu hin fertl a un
of olah the is this sheep a to hin one-fourth a and

ראָש-חודש אין ראָש-חודש פַֿאַר די חדשים פֿון יאָר. ט״ו אוֹן איין
ein un yor fun chodeshim di far rosh-choidesh in rosh-choidesh
one and year of months the for new moon in new moon

צִיגנבאָק פַֿאַר אַ זינדאָפּפֿער צו ה׳ , אַחוץ דעם שטענדיקן
shtendikn dem achuts Hashem tsu zindopfer a far tsignbok
continual the aside from Hashem to sin offering a for male goat

בראַנדאָפּפֿער, זאָל געמאַכט ווערן , מיט זײַן גיסאָפּפֿער .
gisopfer zain mit vern gemacht zol brandopfer
drink offering its with become made shall olah

ט״ז אוֹן אין ערשטן חודש , אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש , זאָל
zol choidesh fun tog fertsntn in choidesh ershtn in un
shall month of day fourteenth in month first in and

זײַן אַ קָרבָּן-פֶּסַח צו ה׳ . י״ז אוֹן אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון דעם
dem fun tog fuftsntn in un Hashem tsu korben-Pesach a zain
the of day fifteenth in and Hashem to Passover korben a be

דאָזיקן חודש , זאָל זײַן אַ יוֹם-טובֿ . זיבן טעג זאָל געגעסן ווערן
vern gegesn zol teg zibn yom-tov a zain zol choidesh dozikn
become eaten shall days seven festival a be shall month this

מַצוֹת . י״ח אין ערשטן טאָג זאָל זײַן אַ הייליקע פַֿאַרזאַמלונגע;
farzamlunge heilike a zain zol tog ershtn in matsus
gathering holy a his shall day first in unleavened bread

קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן. י״ט אוֹן איר זאָלט מקריבֿ זײַן אַ
a zain makrev zolt ir un ton nisht ir zolt dinstarbet kein
a be sacrifice shall you and do not you shall service work any

פַֿייַעראָפּפֿער , אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה׳ : צוויי יונגע אָקסן, אוֹן
un oksen yunge tsvei Hashem tsu brandopfer a faieropfer
and bulls young two Hashem to olah a offering by fire

איין ווידער, אוֹן זיבן שעפּסן יאָריקע ; אָן אַ פֿעלער זאָלן זיי
zei zoln feler a on yorike shepsn zibn un vider ein
they shall blemish a without in first year sheep seven and ram one

בײַ אײַך זײַן . כ׳ אוֹן זייער שפּײַזאָפּפֿער: זעמלמעל פַֿאַרמישט מיט איל;
eil mit farmisht zemelmel shpaizopfer zeyer un zain aich bai
oil with mixed fine flour minchah their and be you by

דרײַ צענטל צו אַן אָקס, אוֹן צוויי צענטל צו אַ ווידער, זאָלט איר מאַכן .
machn ir zolt vider a tsu tsentl tsvei un oks an tsu tsentl drai
make you shall ram a to tenth two and bull an to tenth three

כ״א צו צענטל, צו צענטל זאָלסטו מאַכן פַֿאַר איטלעכן שעפּס פֿון די
di fun sheps itlechn far machn zolstu tsentl tsu tsentl tsu
the of sheep each for make shall you tenth to tenth to

זיבן שעפּסן. כ״ב אוֹן איין באָק אַ זינדאָפּפֿער , מכַּפר צו זײַן אויף
oif zain tsu mechaper zindopfer a bok ein un shepsn zibn
on be to expiate sin offering a goat one and sheep seven

אײַך. כ״ג אַחוץ דעם בראַנדאָפּפֿער פֿון אין דער פֿרי , וואָס פֿאַרן
faran vos peire der in fun brandopfer dem achuts aich
for the which morning the in of olah the aside from you

שטענדיקן בראַנדאָפּפֿער, זאָלט איר מאַכן די דאָזיקע. כ״ד אַזוי ווי די
di vi azoi dozike di machn ir zolt brandopfer shtendikn
the like so these the make you shall olah continual

olat hatamid *(continual burnt offering)*. [24] After this manner ye shall offer daily, throughout the shivat yamim *(seven days)*: lechem, a fire-offering, reiach hannichoach unto Hashem: it shall be offered in addition to the olat hatamid *(the continual burnt offering)*, and its nesekh. [25] And on the yom hashevi'i ye shall have a mikra kodesh; ye shall do no melekhet avodah. [26] Also in the Yom HaBikkurim, when ye bring a minchah chadashah unto Hashem, on your Shavu'os, ye shall have a mikra kodesh; ye shall do no melekhet avodah: [27] But ye shall offer the olah *(burnt offering)* for a reach hannichoach unto Hashem; two young bulls, one ram, shivah kevasim of the first year; [28] And their minchah of fine flour mixed with shemen, three tenths-ephah for each bull, two tenths-ephah for the ayil haechad *(one ram)*. [29] One tenth-ephah unto one keves for each of the shivat hakevasim; [30] And one male goat, to make kapporah for you. [31] Ye shall offer them in addition to the olat hatamid and its minchah, (they shall be unto you tamimim, unblemished ones) and their nesakhim.

דאָזיקע זאָלט איר מאַכן טעגלעך זיבן טעג, אַ שפּײַז פֿון פֿײַעראָפּפֿער
faieropfer fun shpaiz a teg zibn teglech machn ir zolt dozike
offering by fire of food a days seven daily make you shall these

פֿאַר אַ גערוך פֿון ריח צו ה׳ . אַחוץ דעם שטענדיקן
shtendikn dem achuts Hashem tsu reyech geshmakn a far
continual the in addition to Hashem to aroma soothing a for

בראָנדאָפּפֿער זאָל עס געמאַכט ווערן , מיט זײַן גיסאָפּפֿער . [כה] און
un gisopfer zain mit vern gemacht es zol brandopfer
and drink offering its with become made it shall olah

אויפֿן זיבעטן טאָג זאָל זײַן אַ הייליקע פֿאַרזאַמלונגע בײַ אײַך; קיין
kein aich bai farzamlunge heilike a zain zol tog zibetn oifn
any you by gathering holy a be shall day seventh on

דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן.
ton nisht ir zolt dinstarbet
do not you shall service work

[כו] און אין טאָג פֿון די ערשטצײַטיקע, ווען איר ברענגט אַ שפּײַזאָפּפֿער
shpaizopfer a brengt ir ven ershttsaitike di fun tog in un
minchah a bring you when first grain the of day in and

פֿון נײַער תּבואה צו ה׳ , אין אײַער שבֻועות , זאָל זײַן אַ הייליקע
heilike a zain zol shvues aier in Hashem tsu tvue naier fun
holy a be shall Shavu'os your in Hashem to grain new from

פֿאַרזאַמלונגע בײַ אײַך; קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן. [כז] און איר
ir un ton nisht ir zolt dinstarbet kein aich bai farzamlunge
you and do not you shall service work any you by gathering

זאָלט מקריב זײַן אַ בראָנדאָפּפֿער פֿאַר אַ גערוך ריח צו ה׳ :
Hashem tsu reyech geshmakn a far brandopfer a zain makrev zolt
Hashem to aroma soothing a for olah a be sacrifice shall

צוויי יונגע אָקסן, איין ווידער, זיבן שעפּסן יאָריקע . [כח] און זייער
zeyer un yorike shepsn zibn vider ein oksen yunge tsvei
their and in first year sheep seven ram one bulls young two

שפּײַזאָפּפֿער: זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אייל, דרײַ צענטל צו איטלעכן
itlechn tsu tsentl drai eil mit farmisht zemelmel shpaizopfer
each to tenth three oil with mixed fine flour minchah

אָקס, צוויי צענטל צו דעם איין ווידער; [כט] צו צענטל, צו צענטל פֿאַר
far tsentl tsu tsentl tsu vider ein dem tsu tsentl tsvei oks
for tenth to tenth to ram one the to tenth two bull

איטלעכן שעפּס פֿון די זיבן שעפּסן. [ל] איין ציגנבאָק , מכַפּר צו
tsu mechaper tsignbok ein shepsn zibn di fun sheps itlechn
to expiate billy goat one sheep seven the of sheep each

זײַן אויף אײַך. [לא] אַחוץ דעם שטענדיקן בראָנדאָפּפֿער און זײַן
zain un brandopfer shtendikn dem achuts aich oif zain
its and olah continual the in addition to you on be

שפּײַזאָפּפֿער זאָלט איר זיי מאַכן – אָן אַ פֿעלער זאָלן זיי בײַ
bai zei zoln feler a on machn zei ir zolt shpaizopfer
with they shall blemish a without make them you shall minchah

אײַך זײַן – מיט זייערע גיסאָפּפֿער .
gisopfer zeyere mit zain aich
drink offering their with be you

29 And in the Chodesh Hashevi'i on the first day of the month, ye shall have a mikra kodesh; ye shall do no melekhet avodah; it is a Yom Teruah *(Day of the sounding of the Shofar, i.e., Rosh Hashanah)* unto you. [2] And ye shall offer an olah *(burnt offering)* for a reach hannichoach unto Hashem; one young bull, one ram, and shivah kevasim *(male lambs)* of the first year temimim. [3] And their minchah shall be of fine flour mixed with shemen, three tenths-ephah for the bull, and two tenths-ephah for the ram, [4] And one tenth-ephah for each keves of the shivat hakevasim; [5] And one male of the goats for a chattat to make kapporah for you; [6] In addition to the olat hachodesh and its minchah, and the olat hatamid and its minchah, and their nesakhim, according to the mishpatim, for a reach hannichoach, a fire-offering unto Hashem.

[7] And ye shall have on the tenth day *(i.e, Yom Kippur)* of this seventh month a mikra kodesh *(holy convocation)*; and ye shall afflict your nefashot; ye shall not do any melachah therein; [8] But ye shall offer an olah *(burnt offering)* unto Hashem for a reach hannichoach; one young bull, one ram, and shivah kevasim of the first year; they shall be unto you

כט

אוֹן אִין זִיבְעטַן חוֹדֶש, אִין עֶרשְטַן טאָג פוֹן חוֹדֶש זִאָל
zol choidesh fun tog ershtn in choidesh zibetn in un
shall month of day first in month seventh in and

זַיִן אַ הַיילִיקע פַאַרזַאַמלוּנגע בַיי אַיִך, קיין דִינסטאַרבעט זָאלְט
zolt dinstarbet kein aich bai farzamlunge heilike a zain
shall service work any you with gathering holy a be

אִיר נִישט טאָן; אַ טאָג פוֹן שׁאַלוּנג זָאל עס אַיִך זַיִן. [ב] אוֹן אִיר
ir un zain aich es zol shalung fun tog a ton nisht ir
you and be you it shall trumpet sound of day a do not you

זָאלְט מאַכן אַ בראַנדאָפּפֶּער פַּאַר אַ געשמאַקן ריח צו ה׳:
Hashem tsu reyech geshmakn a far brandopfer a machn zolt
Hashem to aroma soothing a for olah a make shall

אִין יונגן אָקס, אִין ווִידער, זִיבן שׁעפּסן יאָריקע, אָן אַ
a on yorike shepsn zibn vider ein oks yungn ein
a without in first year sheep seven ram one bull young one

פֿעלער. [ג] אוֹן זייער שפּייזאָפּפֶּער: זעמלמעל פַאַרמישט מיט אייל, דריי
drai eil mit farmisht zemelmel shpaizopfer zeyer un feler
three oil with mixed fine flour minchah their and blemish

צענטל צו דעם אָקס, צוויי צענטל צו דעם ווִידער, [ד] אוֹן אִין צענטל צו
tsu tsentl ein un vider dem tsu tsentl tsvei oks dem tsu tsentl
to tenth one and ram the to tenth two bull the to tenth

אִיטלעכן שׁעפּס פוֹן די זִיבן שׁעפּסן. [ה] אוֹן אִין ציגנבאָק אַ זינדאָפּפֶּער,
zindopfer a tsignbok ein un shepsn zibn di fun sheps itlechn
sin offering a billy goat one and sheep seven the of sheep each

מכַפֵּר צו זַיִן אויף אַיִך. [ו] אַחוץ דעם בראַנדאָפּפֶּער פוֹן
fun brandopfer dem achuts aich oif zain tsu mechaper
of olah the in addition to you on be to expiate

ראָש-חוֹדש אוֹן זַיִן שפּייזאָפּפֶּער, אוֹן דעם שטענדיקן בראַנדאָפּפֶּער
brandopfer shtendikn dem un shpaizopfer zain un rosh-choidesh
olah continual the and minchah its and new moon

אוֹן זַיִן שפּייזאָפּפֶּער, אוֹן זייערע גיסאָפּפֶּער, לוֹיט זייער דין,
din zeyer loit gisopfer zeyere un shpaizopfer zain un
law their according to drink offering their and minchah its and

פַּאַר אַ געשמאַקן ריח, אַ פַיִיעראָפּפֶּער צו ה׳.
Hashem tsu faieropfer a reyech geshmakn a far
Hashem to offering by fire an aroma soothing a for

[ז] אוֹן אִין צענטן טאָג פוֹן דעם דאָזיקן זִיבעטן חוֹדש זָאל זַיִן אַ
a zain zol choidesh zibetn dozikn dem fun tog tsentn in un
a be shall month seventh this the of day tenth in and

הַיילִיקע פַאַרזַאַמלוּנגע בַיי אַיִך; אוֹן אִיר זָאלְט פַיִניקן אייער זעל;
zel aier painiken zolt ir un aich bai farzamlunge heilike
soul your afflict shall you and you with gathering holy

קיין אַרבעט זָאלְט אִיר נִישט טאָן. [ח] אוֹן אִיר זָאלְט מקריב
a zain makrev zolt ir un ton nisht ir zolt arbet kein
an be sacrifice shall you and do not you shall work any

זַיִן אַ בראַנדאָפּפֶּער צו ה׳: אַ פַּאַר אַ געשמאַקן ריח: אִין יונגן אָקס,
oks yungn ein reyech geshmakn a far Hashem tsu brandopfer
bull young one aroma soothing a for Hashem to olah

אִין ווִידער, זִיבן שׁעפּסן יאָריקע; אָן אַ פֿעלער זָאלן זיי בַיי
bai zei zoln feler a on yorike shepsn zibn vider ein
with they shall blemish a without in first year sheep seven ram one

temimim *(unblemished ones)*; [9] And their minchah shall be of fine flour mixed with shemen, three tenths-ephah for the bull, and two tenths-ephah for the one ayil *(ram)*, [10] And one tenth ephah for each keves of the shivat hakevasim; [11] One male of the goats for a chattat; in addition to the chattat hakippurim *(sin offering of the atonement)*, and the olat hatamid and its minchah and their nesakhim.

[12] And on the fifteenth day of the Chodesh HaShevi'i ye shall have a mikra kodesh; ye shall do no melekhet avodah, and ye shall celebrate a Chag unto Hashem shivat yamim; [13] And ye shall offer an olah, a fire-offering, a reach hannichoach unto Hashem; thirteen young bulls, two rams, and fourteen kevasim of the first year; they shall be temimim *(unblemished ones)*; [14] And their minchah shall be of fine flour mixed with shemen, three tenths-ephah unto every bull of the thirteen bulls, two tenths-ephah to each ram of the two rams, [15] And one tenth-ephah to each keves of the fourteen kevasim; [16] And one male of the izzim *(goats)* for a chattat; in addition to the olat hatamid, its minchah and its nesekh.

אײַך זײַן . ט און זײער שפּײַזאָפּפֿער: זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אײל, דרײַ
drai eil mit farmisht zemelmel shpaizopfer zeyer un zain aich
three oil with mixed fine flour minchah their and be you

צוענטל צו דעם אָקס, צוויי צענטל צו דעם איין ווידער; י צו צענטל, צו
tsu tsentl tsu vider ein dem tsu tsentl tsvei oks dem tsu tsentl
to tenth to ram one the to tenth two bull the to tenth

צענטל פֿאַר איטלעכן שעפּס פֿון די זיבן שעפּסן. יא איין ציגנבאָק אַ
a tsignbok ein shepsn zibn di fun sheps itlechn far tsentl
a billy goat one sheep seven the of sheep each for tenth

זינדאָפּפֿער . אַחוץ דעם זינדאָפּפֿער פֿון פֿאַרגעבונג , און דעם
dem un fargebung fun zindopfer dem achuts zindopfer
the and forgiveness of sin offering the in addition to sin offering

שטענדיקן בראַנדאָפּפֿער און זײַן שפּײַזאָפּפֿער, און זייערע גיסאָפּפֿער .
shtendikn brandopfer zain un shpaizopfer zain un zeyere gisopfer
continual olah its and minchah their and drink offering

יב און אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון זיבעטן חודש זאָל זײַן אַ הייליקע
heilike a zain zol choidesh zibetn fun tog fuftsntn in un
holy a be shall month seventh of day fifteenth in and

פֿאַרזאַמלונגע בײַ אײַך; קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן. און
un ton nisht ir zolt dinstarbet kein aich bai farzamlunge
and do not you shall service work any you with gathering

איר זאָלט פֿײַערן אַ פֿײַערטאָג צו ה זיבן טעג. יג און איר
ir un teg zibn Hashem tsu faiertog a faiern zolt ir
you and days seven Hashem to festival day a celebrate shall you

זאָלט מקריבֿ זײַן אַ קָרבָּן בראַנדאָפּפֿער, אַ פֿײַעראָפּפֿער , פֿאַר אַ
a far faieropfer a brandopfer korben a zain makrev zolt
a for offering by fire an olah korban a be sacrifice shall

געשמאַקן ריח צו ה : דרײַצן יונגע אָקסן, צוויי ווידערס,
viders tsvei oksen yunge draitsn Hashem tsu reyech geshmakn
rams two bulls young thirteen Hashem to aroma soothing

פֿערצן שעפּסן יאָריקע ; אָן אַ פֿעלער זאָלן זיי זײַן . יד און
un zain zei zoln feler a on yorike shepsn fertsn
and be they shall blemish a without in first year sheep fourteen

זייער שפּײַזאָפּפֿער: זעמלמעל פֿאַרמישט מיט אײל, דרײַ צענטל צו
tsu tsentl drai eil mit farmisht zemelmel shpaizopfer zeyer
to tenth three oil with mixed fine flour minchah their

איטלעכן אָקס פֿון די דרײַצן אָקסן, צוויי צענטל צו איטלעכן ווידער פֿון
fun vider itlechn tsu tsentl tsvei oksen draitsn di fun oks itlechn
of ram each to tenth two bulls thirteen the of bull each

די צוויי ווידערס, טו און צו צענטל, צו צענטל פֿאַר איטלעכן שעפּס פֿון די
di fun sheps itlechn far tsentl tsu tsentl tsu un viders tsvei di
the of sheep each for tenth to tenth to and rams two the

פֿערצן שעפּסן. טז און איין ציגנבאָק אַ זינדאָפּפֿער ; אַחוץ דעם
dem achuts zindopfer a tsignbok ein un shepsn fertsn
the in addition to sin offering a billy goat one and sheep fourteen

שטענדיקן בראַנדאָפּפֿער, זײַן שפּײַזאָפּפֿער און זײַן גיסאָפּפֿער .
shtendikn brandopfer zain un shpaizopfer zain gisopfer
continual olah its and minchah its and drink offering

יז און אויפֿן צווייטן טאָג: צוועלף יונגע אָקסן, צוויי ווידערס, פֿערצן
fertsn viders tsvei oksen yunge tsvelf tog tsveitn oifn un
fourteen rams two bulls young twelve day second on and

יח שעפסן יאָריקע, אָן אַ פֿעלער. און זייער שפּייזאָפּפֿער און
un shpaizopfer zeyer un feler a on yorike shepsn
and minchah their and blemish a without in first year sheep

זייערע גיסאָפּפֿער, צו די אָקסן, צו די ווידערס, און צו די שעפסן,
shepsn di tsu un viders di tsu oksen di tsu gisopfer zeyere
sheep the to and rams the to bulls the to drink offering their

יט לויט זייער צאָל, אַזוי ווי דער דין. און איין ציגנבאָק
tsignbok ein un din der vi azoi tsol zeyer loit
billy goat one and law the as so number of their according

אַ זינדאָפּפֿער. אָחוץ דעם שטענדיקן בראָנדאָפּפֿער און זײַן
zain un brandopfer shtendikn dem achuts zindopfer a
its and olah continual the in addition to sin offering a

שפּייזאָפּפֿער, און זייערע גיסאָפּפֿער.
gisopfer zeyere un shpaizopfer
drink offering their and minchah

כ און אויפֿן דריטן טאָג: עלף יונגע אָקסן, צוויי ווידערס, פֿערצן
fertsn viders tsvei oksen yunge elf tog dritn oifn un
fourteen rams two bulls young eleven day third on and

כא שעפסן יאָריקע, אָן אַ פֿעלער. און זייער שפּייזאָפּפֿער און
un shpaizopfer zeyer un feler a on yorike shepsn
and minchah their and blemish a without in first year sheep

זייערע גיסאָפּפֿער, צו די אָקסן, צו די ווידערס, און צו די
di tsu un viders di tsu oksen di tsu gisopfer zeyere
the to and rams the to bulls the to drink offering their

כב שעפסן, לויט זייער צאָל, אַזוי ווי דער דין. און איין באָק
bok ein un din der vi azoi tsol zeyer loit shepsn
goat one and law the as so number of their according sheep

אַ זינדאָפּפֿער. אָחוץ דעם שטענדיקן בראָנדאָפּפֿער און זײַן
zain un brandopfer shtendikn dem achuts zindopfer a
its and olah continual the in addition to sin offering a

שפּייזאָפּפֿער און זײַן גיסאָפּפֿער.
gisopfer zain un shpaizopfer
drink offering its and minchah

כג און אויפֿן פֿירטן טאָג: צען אָקסן, צוויי ווידערס, פֿערצן שעפסן
shepsn fertsn viders tsvei oksen tsen tog firtn oifn un
sheep fourteen rams two bulls ten day fourth on and

כד יאָריקע, אָן אַ פֿעלער. און זייער שפּייזאָפּפֿער און זייערע
zeyere un shpaizopfer zeyer un feler a on yorike
their and minchah their and blemish a without in first year

גיסאָפּפֿער, צו די אָקסן, צו די ווידערס, און צו די שעפסן,
shepsn di tsu un viders di tsu oksen di tsu gisopfer
sheep the to and rams the to bulls the to drink offering

כה לויט זייער צאָל, אַזוי ווי דער דין. און איין ציגנבאָק
tsignbok ein un din der vi azoi tsol zeyer loit
billy goat one and law the as so number of their according

אַ זינדאָפּפֿער. אָחוץ דעם שטענדיקן בראָנדאָפּפֿער, זײַן
zain brandopfer shtendikn dem achuts zindopfer a
its olah continual the in addition to sin offering a

שפּייזאָפּפֿער, און זײַן גיסאָפּפֿער.
gisopfer zain un shpaizopfer
drink offering its and minchah

17 And on the second day ye shall offer twelve young bulls, two rams, fourteen kevasim of the first year temimim *(unblemished ones)*; 18 And their minchah and their nesakhim for the bulls, for the rams, and for the kevasim, shall be according to their mispar *(number)*, as mishpat *(specified)*. 19 And one male of the izzim for a chattat in addition to the olat hatamid, and the minchah thereof, and their nesakhim.

20 And on the Yom HaShelishi eleven bulls, two rams, fourteen kevasim of the first year temimim; 21 And their minchah and their nesakhim for the bulls, for the rams, and for the kevasim, shall be according to their mispar, as mishpat *(specified)*; 22 And one goat for a chattat; in addition to the olat hatamid, and its minchah, and its nesekh.

23 And on the fourth day ten bulls, two rams, and fourteen kevasim of the first year temimim; 24 Their minchah and their nesakhim for the bulls, for the rams, and for the kevasim, shall be according to their mispar, as mishpat *(specified)*; 25 And one male of the izzim for a chattat in addition to the olat hatamid, its minchah, and its nesekh.

כו און אויפֿן פֿינפֿטן טאָג: נײַן אָקסן, צוויי ווידערס, פֿערצן שעפּסן
shepsn fertsn viders tsvei oksen nain tog finftn oifn un
sheep fourteen rams two bulls nine day fifth on and

כז יאָריקע , אָן אַ פֿעלער . און זייער שפּײַזאָפּפֿער און זייערע
zeyere un shpaizopfer zeyer un feler a on yorike
their and minchah their and blemish a without in first year

כח גיסאָפּפֿער , צו די אָקסן, צו די ווידערס, און צו די שעפּסן,
shepsn di tsu un viders di tsu oksen di tsu gisopfer
sheep the to and rams the to bulls the to drink offering

כט לויט זייער צאָל אַזוי ווי דער דין. און אײַן באָק אַ
a bok ein un din der vi azoi tsol zeyer loit
a goat one and law the as so number of their according to

זינדאָפּפֿער . אַחוץ דעם שטענדיקן בראַנדאָפּפֿער און זײַן
zain un brandopfer shtendikn dem achuts zindopfer
its and olah continual the in addition to sin offering

שפּײַזאָפּפֿער, און זײַן גיסאָפּפֿער .
gisopfer zain un shpaizopfer
drink offering its and minchah

ל כט און אויפֿן זעקסטן טאָג: אַכט אָקסן, צוויי ווידערס, פֿערצן
fertsn viders tsvei oksen acht tog zekstn oifn un
fourteen rams two bulls eight day sixth on and

שעפּסן יאָריקע , אָן אַ פֿעלער . לא און זייער שפּײַזאָפּפֿער
shepsn yorike feler a on shpaizopfer zeyer un
sheep in first year blemish a without minchah their and

און זייערע גיסאָפּפֿער , צו די אָקסן, צו די ווידערס, און צו
tsu un viders di tsu oksen di tsu gisopfer zeyere un
to and rams the to bulls the to drink offering their and

די שעפּסן, לויט זייער צאָל אַזוי ווי דער דין. לב און אײַן
shepsn di loit zeyer tsol azoi vi der din ein un
sheep the according their number of so as law the and one

באָק אַ זינדאָפּפֿער . אַחוץ דעם שטענדיקן בראַנדאָפּפֿער, זײַן
a bok zindopfer achuts dem shtendikn brandopfer zain
a goat sin offering in addition to the continual olah its

שפּײַזאָפּפֿער, און זײַנע גיסאָפּפֿער .
gisopfer zaine un shpaizopfer
drink offering its and minchah

לג און אויפֿן זיבעטן טאָג: זיבן אָקסן, צוויי ווידערס, פֿערצן
fertsn viders tsvei oksen zibn tog zibetn oifn un
fourteen rams two bulls seven day seventh on and

שעפּסן יאָריקע , אָן אַ פֿעלער . לד און זייער שפּײַזאָפּפֿער און
un shpaizopfer zeyer un feler a on yorike shepsn
and minchah their and blemish a without in first year sheep

זייערע גיסאָפּפֿער , צו די אָקסן, צו די ווידערס, און צו די
di tsu un viders di tsu oksen di tsu gisopfer zeyere
the to and rams the to bulls the to drink offering their

שעפּסן, לויט זייער צאָל אַזוי ווי זייער דין. לה און אײַן
shepsn loit zeyer tsol azoi vi zeyer din ein un
sheep according to their number of so as their law one and

באָק אַ זינדאָפּפֿער . אַחוץ דעם שטענדיקן בראַנדאָפּפֿער, זײַן
a bok zindopfer achuts dem shtendikn brandopfer zain
a goat sin offering in addition to the continual olah its

שפּײַזאָפּפֿער, און זײַן גיסאָפּפֿער .
gisopfer zain un shpaizopfer
drink offering its and minchah

26 And on the fifth day nine bulls, two rams, and fourteen kevasim of the first year temimim; 27 And their minchah and their nesakhim for the bulls, for the rams, and for the kevasim, shall be according to their mispar, as mishpat *(specified)*; 28 And one goat for a chattat; in addition to the olat hatamid, and its minchah, and its nesekh.

29 And on the sixth day eight bulls, two rams, and fourteen kevasim of the first year temimim; 30 And their minchah and their nesakhim for the bulls, for the rams, and for the kevasim, shall be according to their mispar, as mishpat *(specified)*; 31 And one goat for a chattat; in addition to the olat hatamid, its minchah, and its nesekh.

32 And on the seventh day seven bulls, two rams, and fourteen kevasim of the first year temimim; 33 And their minchah and their nesakhim for the bulls, for the rams, and for the kevasim, shall be according to their mispar, as mishpat *(specified)*; 34 And one goat for a chattat; in addition to the olat hatamid, its minchah, and its nesekh.

[35] On the eighth day ye shall have an atzeret *(assembly)*: ye shall do no melekhet avodah therein; [36] But ye shall offer an olah, a fire offering, a reach hannichoach unto Hashem: one bull, one ram, shivah kevasim of the first year temimim; [37] Their minchah and their nesakhim for the bull, for the ram, and for the kevasim, shall be according to their mispar, as mishpat *(specified)*; [38] And one goat for a chattat; in addition to the olat hatamid and its minchah and its nesekh.

[39] These things ye shall do unto Hashem in your Mo'adim, in addition to your nederim, and your nedavot, for your olat, and for your minchot, and for your nesakhim, and for your shelamim.

30 [29:40] And Moshe told the Bnei Yisroel according to all that Hashem commanded Moshe.

MATOT

[2 1] And Moshe spoke unto the Rashei HaMattot *(Heads of the Tribes)* concerning the Bnei Yisroel saying, This is the thing which Hashem hath commanded:

לה אויפֿן אַכטן טאָג זאָל זיין אַ הייליקע אײַנזאַמלונג בײַ אײַדְ;
aich bai ainzamlung heilike a zain zol tog achten oifn
you with gathering holy a be shall day the eighth on

קיין דינסטאַרבעט זאָלט איר נישט טאָן. לו און איר זאָלט מקריבֿ זיין אַ
a zain makrev zolt ir un ton nisht ir zolt dinstarbet kein
a be sacrifice shall you and do not you shall service work any

בראַנדאָפּפֿער, אַ פֿײַעראָפּפֿער פֿאַר אַ גענעמאַקן ריח צו ה׳ :
Hashem tsu reyech geshmakn a far faieropfer a brandopfer
Hashem to aroma soothing a for offering by fire a olah

אין אָקס, אײַן ווײדער, זיבן שעפּסן יאָריקע , אײַן אַ פֿעלער .
feler a on yorike shepsn zibn vider ein oks ein
blemish a without in first year sheep seven ram one bull one

לז זייער שפּײַזאָפּפֿער און זייערע גיסאָפּפֿער , צו דעם אָקס, צו דעם
dem tsu oks dem tsu gisopfer zeyere un shpaizopfer zeyer
the to bull the to drink offering their and minchah their

ווידער, און צו די שעפּסן, לויט זייער צאָל אַזוי ווי דער
der vi azoi tsol zeyer loit shepsn di tsu un vider
the as so number of their according sheep the to and ram

דין . לח און אײַן באָק אַ זינדאָפּפֿער . אַחוץ דעם שטענדיקן
shtendikn dem achuts zindopfer a bok ein un din
continual the in addition to sin offering a goat one and law

בראַנדאָפּפֿער, און זײַן שפּײַזאָפּפֿער, און זײַן גיסאָפּפֿער .
gisopfer zain un shpaizopfer zain un brandopfer
drink offering its and minchah its and olah

לט די דאָזיקע זאָלט איר מאַכן צו ה׳ אין אײַערע
aiere in Hashem tsu machn ir zolt dozike di
your in Hashem to make you shall this the

יום־טובֿים , אַחוץ אײַערע נדרים , און אײַערע פֿרײַוויליקע
yom-tuvim achuts aiere nedrim aiere un fraivilike
appointed festivals in addition to your vows your and freewill

נדבֿות , פֿון אײַערע בראַנדאָפּפֿער, און פֿון אײַערע שפּײַזאָפּפֿער
nedoves aiere fun brandopfer un aiere fun shpaizopfer
freewill offerings your of olah and your of minchah

און פֿון אײַערע גיסאָפּפֿער , און פֿון אײַערע פֿרידאָפּפֿער .
fridopfer aiere fun un gisopfer aiere fun un
peace offering your of and drink offering your of and

ל לא און משה האָט אָנגעזאָגט די קינדער פֿון ישׂראל, אַזוי
azoi Yisroel fun kinder di ongezogt hot Moshe un
according to Israel of children the ordered has Moshe and

ווי אַלץ וואָס ה׳ האָט משהן באַפֿוילן .
bafoiln Mosheen hot Hashem vos alts vi
commanded Moshe has Hashem which all that as

מַטּות

לב.א און משה האָט גערעדט צו די הויפּטלײַט פֿון די שבֿטים פֿון די
di fun shvotim di fun hoiptlait di tsu geredt hot Moshe un
the of tribes the of chief people the to spoken has Moshe and

קינדער פֿון ישׂראל, אַזוי צו זאָגן: דאָס איז די זאַך וואָס ה׳
Hashem vos zach di iz dos zogn tsu azoi Yisroel fun kinder
Hashem which thing the is this say to so Yisroel of children

האָט באַפֿוילן :
bafoiln hot
commanded has

ג אַז אַ מאַן וועט טאָן אַ נדר צו ה , אָדער שוואָרן אַ שבֿועה,
shvue a shvern oder Hashem tsu neyder a ton vet man a az
oath a swear or Hashem to vow a do will man a if

צו אַסרן אויף זיך אַן איסור , זאָל ער נישט פֿאַרשוועכן זײַן וואָרט;
vort zain farshvechn nisht er zol isur an zich oif aseren tsu
word his profane not he shall obligation an self on obligate to

אַזוי ווי אַלץ וואָס גייט אַרויס פֿון זײַן מויל , זאָל ער טאָן.
ton er zol moil zain fun arois geit vos alts vi azoi
do he shall mouth his of out go which all that as so

ד גן אַז אַ ווײַבספּאַרשוין וועט טאָן אַ נדר צו ה , און וועט
vet un Hashem tsu neyder a ton vet vaibsparshoin a az un
will and Hashem to vow a do will woman a if and

אַסרן אויף זיך אַן איסור , אין איר פֿאָטערס הויז , אין איר יוגנט ,
yugnt ir in hoiz foters ir in isur an zich oif aseren
youth her in house father's you in negative vow an self on bind

ה און איר פֿאָטער וועט הערן איר נדר , אָדער איר איסור וואָס
vos isur ir oder neyder ir hern vet foter ir un
which negative vow her or vow her hear will father her and

זי האָט געאַסרט אויף זיך , און איר פֿאָטער וועט איר צושווײַגן ,
tsushvaign ir vet foter ir un zich oif geasrt hot zi
not say a word her will father her and self on pledged has she

זאָלן אַלע אירע נדרים באַשטיין, און איטלעכער איסור וואָס זי
zi vos isur itlecher un bashtein nedrim ire ale zoln
she which obligation each and stand vows her all shall

האָט געאַסרט אויף זיך , זאָל באַשטיין. ו אויב אָבער איר פֿאָטער איר
ir hot foter ir ober oib bashtein zol zich oif geasrt hot
her has father her but if stand shall self on pledged has

געווערט אין דעם טאָג וואָס ער האָט געהערט, זאָלן אַלע אירע נדרים ,
nedrim ire ale zoln gehert hot er vos tog dem in gevert
vows her all shall heard has he which day the in forbid

און אירע איסורים וואָס זי האָט געאַסרט אויף זיך ,
zich oif geasrt hot zi vos isurim ire un
self on pledged has she which negative vows, prohibitions her and

נישט באַשטיין; און ה וועט איר פֿאַרגעבן, ווײַל איר פֿאָטער האָט
hot foter ir vail fargebn ir vet Hashem un bashtein nisht
has father her because forgive her will Hashem and stand not

איר געווערט. ז און אויב זי וועט נעמען אַ מאַן, ווען אירע נדרים
nedrim ire ven man a nemen vet zi oib un gevert ir
vows her when man a take will she if and forbid her

זיַנען אויף איר, אָדער דער אַרויסרעד פֿון אירע ליפּן, וואָס זי האָט
hot zi vos lipn ire fun aroisred der oder ir oif zainen
has she which lips her of prohibition the or her on are

געאַסרט אויף זיך , ח זי און איר מאַן וועט הערן – אין וואָסער טאָג ער
er tog voser in hern vet man ir un zich oif geasrt
he day what ever in hear will man her and self on pledged

וועט הערן – און ער וועט איר צושווײַגן , זאָלן באַשטיין אירע נדרים ,
nedrim ire bashtein zoln tsushvaign ir vet er un hern vet
vows her stand shall not say a word her will he and hear will

און אירע איסורים וואָס זי האָט געאַסרט אויף זיך ,
zich oif geasrt hot zi vos isurim ire un
self on pledged has she which negative vows, prohibitions her and

32 If an ish vow a neder unto Hashem, or swear a shevu'ah *(oath)* to bind his nefesh with an issar *(negative vow, prohibition)*, he shall not break his devar, he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.

43 If an isha also vow a neder unto Hashem, and bind herself by an issar, being in her bais avi in her youth; 54 And her av hear her neder, and her issar wherewith she hath bound her nefesh, and her av says nothing to her, then all her nedarim shall stand, and every issar wherewith she hath bound her nefesh shall stand. 65 But if her av disallow her in the yom that he heareth, not any of her nedarim, or of her issurim *(negative vows, prohibitions)* wherewith she hath bound her nefesh, shall stand; and Hashem shall forgive her, because her av forbade her. 76 And if she had at all an ish, when she made nedarim or utterance of her lips, wherewith she bound her nefesh; 87 And her ish heard it, and said nothing to her in the yom that he heard it, then her nedarim shall stand, and her issurim wherewith she bound her nefesh shall stand. 98 But if her ish forbade her on the yom that he heard it, then he shall nullify her neder which she vowed, and that which she uttered with her lips, wherewith she bound

her nefesh; and Hashem shall forgive her. [10 9] But every neder of an almanah, and of a gerushah *(divorced woman)*, wherewith she have bound her nefesh, shall stand against her. [11 10] And if she vowed in her bais ish, or bound her nefesh by an issar with a shevuah, [12 11] And her ish heard it, and said nothing to her, and forbade her not, then all her nedarim shall stand, and every issar wherewith she bound her nefesh shall stand. [13 12] But if her ish hath utterly nullified them on the yom he heard them, then whatsoever proceeded out of her lips concerning her nedarim, or concerning the issar of her nefesh, shall not stand; her ish hath nullified them; and Hashem shall forgive her.

זאָלן באַשטיין. ט ח אויב אָבער איר מאַן וועט איר וועלן אין דעם טאָג
tog dem in vern ir vet man ir ober oib bashtein zoln
day the in forbid her will man her but if stand shall

וואָס ער הערט, זאָל ער פַאַרשטערן איר נדר וואָס אויף איר, און
un ir oif vos neyder ir farshtern er zol hert er vos
and her on which vow her nullify he shall hear he which

דעם אַרויסרעד פון אירע ליפּן, וואָס זי האָט געאַסרט אויף זיך, און
un zich oif geasrt hot zi vos lipn ire fun aroisred dem
and self on pledged has she which lips her of prohibition the

ה וועט איר פַאַרגעבן. י ט אָבער דער נדר פון אַן אַלמנה און אַ
a un almone an fun neyder der ober fargebn ir vet Hashem
a and widow a of vow the but forgive her will Hashem

גרושה, אַלץ וואָס זי האָט געאַסרט אויף זיך, זאָל באַשטיין פַאַר
far bashtein zol zich oif geasrt hot zi vos alts grushe
for stand shall self on pledged has she which all that divorced

איר. יא י און אויב אַ פרוי האָט אַ נדר געטאָן אין הויז פון איר מאַן,
man ir fun hoiz in geton neyder a hot froi a oib un ir
man her of house in done vow a has woman a if and her

אָדער זי האָט געאַסרט אויף זיך אַן איסור דורך אַ שבועה, יב יא
shvue a durch isur an zich oif geasrt hot zi oder
oath a by negative vow an self on pledged has she or

און איר מאַן האָט געהערט, און האָט איר צוגעשוויגן, און איר נישט
nisht ir un tsugeshvign ir hot un gehert hot man ir un
not her and said nothing to her has and heard has man her and

געווערט, זאָלן אַלע אירע נדרים באַשטיין, און איטלעכער איסור
isur itlecher un bashtein nedrim ire ale zoln gevert
negative vow each and stand vows her all shall forbid

וואָס זי האָט געאַסרט אויף זיך, זאָל באַשטיין. יג יב אויב אָבער
ober oib bashtein zol zich oif geasrt hot zi vos
but if stand shall self on pledged has she which

פַאַרשטערן וועט זיי פַאַרשטערן איר מאַן אין דעם טאָג וואָס ער הערט,
hert er vos tog dem in man ir farshtern zei vet farshtern
hears he which day the in man her frustrate they will frustrate

זאָל קיין אַרויסלאָז פון אירע ליפּן, פון אירע נדרים, אָדער פון אַן
an fun oder nedrim ire fun lipn ire fun aroisloz kein zol
an of or vows her of lips her from release any shall

איסור אויף זיך, נישט באַשטיין; איר מאַן האָט זיי פַאַרשטערט,
farshtert zei hot man ir bashtein nisht zich oif isur
broken them has man her stand not self on negative vow

און ה וועט איר פַאַרגעבן.
fargebn ir vet Hashem un
forgive her will Hashem and

[14 13] Every neder, and every shevuat issar to afflict the nefesh, her ish may let it stand, or her ish may let it have a hafarah. [15 14] But if her ish say nothing to her from yom to yom, then he will have let stand all her nedarim or all her issurim, which

יד יג איטלעכער נדר, און איטלעכער געשווָאָרענער איסור, אויף
oif isur geshvorener itlecher un neyder itlecher
on negative vow sworn each and vow each

צו פֿיניקן די זעל, קען איר מאַן עס לאָזן באַשטיין, און איר מאַן קען
ken man ir un bashtein lozn es man ir ken zel di painiken tsu
can man her and stand let it man her can soul the afflict to

עס פַאַרשטערן. טו יד אויב אָבער צושווײַגן וועט איר צושווײַגן
tsushvaign ir vet tsushvaign ober oib farshtern es
not say a word her will not say a word but if frustrate it

איר מאַן אַ מעת-לעת, האָט ער געמאַכט באַשטיין אַלע
ale bashtein gemacht er hot met-let a man ir
all stand made he has a twenty-four hour period a man her

are upon her; he will have let them stand, because he said nothing to her in the yom that he heard them. 16 15 But if he shall revoke them after that he hath heard them, then nasa *(he shall bear)* her avon.

אירע נדרים , אָדער אַלע אירע וואָס אויף איסורים
ire ale oder nedrim ire oif vos isurim
her all or vows her on which negative vows, prohibitions

אִיר; ער האָט זיי געמאַכט באַשטיין ווייל ער האָט אִיר צוגעשווּיגן
tsugeshvign ir hot er vail bashtein gemacht zei hot er ir
said nothing to her has he because stand made them has he her

אין דעם טאָג וואָס ער האָט געהערט. טז יז און אויב פַּאַרשטערן וועט ער
er vet farshtern oib un gehert hot er vos tog dem in
he will nullify if and heard has he which day the in

זיי פַּאַרשטערן לאַנג נאָך דעם ווי ער האָט געהערט, וועט ער טראָגן
trogn er vet gehert hot er vi dem noch lang farshtern zei
bear he will heard has he as the one after long nullify them

אִיר זינד.
zind ir
sin her

17 16 These are the chukkim, which Hashem commanded Moshe, between an ish and his isha, between the av and his bat, being yet in her youth in her bais avi.

יז יח דאָס זיינען די געזעצן וואָס ה׳ האָט באַפֿוילן
bafoiln hot Hashem vos gezetsn di zainen dos
commanded has Hashem which laws the are these

משהן , צווישן אַ מאַן און זײַן ווײַב, צווישן אַ פאָטער און זײַן
zain un foter a tsvishn vaib zain un man a tsvishn Mosheen
his and father a between wife his and man a between Moshe

טאָכטער, אין איר יוגנט , אין איר פַּאָטערס הויז .
hoiz foters ir in yugnt ir in tochter
house father's her in youth her in daughter

31 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Avenge the Bnei Yisroel of the Midyanim; afterward shalt thou be gathered unto thy people.

לא

און ה׳ האָט געזאָגט צו משהן , אַזוי צו זאָגן: ב זיי
zai zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
be say to thus Moshe to spoken has Hashem and

זיך נוֹקם די נקמה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אָן די
di on Yisroel fun kinder di fun nekome di noikem zich
the on Yisroel of children the of vengeance the avenge self

מִדְיָנים ; דערנאָך וועסטו אײַנגעזאַמלט ווערן צו דײַן פַּאָלק .
folk dain tsu vern aingezamlt vestu dernoch Midyanim
people your to become gathered will you(sg) after that Midyanim

3 And Moshe spoke unto HaAm, saying, Arm some of your anashim unto war, let them go against Midyan, and avenge Hashem of Midyan. 4 Of every matteh a thousand, throughout kol mattot Yisroel, shall ye send to war.

ג האָט משה גערעדט צום פַּאָלק , אַזוי צו זאָגן: באַוואָפֿנט פֿון אײַך
aich fun bavofnt zogn tsu azoi folk tsum geredt Moshe hot
you of arm say to so people to spoken Moshe has

מענער צום חיל , און זאָלן זיי גיין אויף מִדְיָן אויסצופֿירן די
di oistsufirn Midyan oif gein zei zoln un cheil tsum mener
the execute Midyan on go they shall and host to men

נקמה פֿון ה׳ אויף מִדְיָן . ד צו טויזנט פֿון אַ שבֶּט ,
sheyvet a fun toiznt tsu Midyan oif Hashem fun nekome
tribe a of a thousand to Midyan on Hashem of vengeance

צו טויזנט פֿון אַ שבֶּט , פֿון אַלע שבָּטים פֿון יִשְׂרָאֵל, זאָלט איר
ir zolt Yisroel fun shvotim ale fun sheyvet a fun toiznt tsu
you shall Yisroel of tribes all from tribe a of a thousand to

שיקן אין חיל .
cheil in shikn
host in send

5 So there were supplied out of the thousands of Yisroel, an elef *(a thousand)* of every matteh, sheneym asar elef armed for war.

ה זיינען צוגעשטעלט געווארן פֿון די טויזנטן פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun toizntn di fun gevorn tsugeshtelt zainen
Yisroel of thousands the from having become supplied are

ו און צו טויזנט פֿון אַ שבֶּט , צוועלף טויזנט באַוואָפֿנטע חיל .
un cheil bavofnte toiznt tsvelf sheyvet a fun toiznt tsu
and host armed a thousand twelve tribe a of a thousand to

משה האָט זיי געשיקט אין חיל צו טויזנט פֿון אַ שבֿט , זיי
zei sheyvet a fun toiznt tsu cheil in geshikt zei hot Moshe
them tribe a of a thousand to host in sent them has Moshe

מיט פּינְחס דעם זון פֿון אֶלְעָזָר דעם כֹּהן , אין חיל , מיט די הייליקע
heilike di mit cheil in koyen dem Elazar fun zun dem Pinchas mit
holy the with host in kohen the El'azar of son the Pinchas with

כֵּלים און די שאַלטרומייטן אין זײַן האַנט. ז און זיי האָבן מלחמה
milchome hobn zei un hant zain in shaltrumeitn di un keilim
war have they and hand his in trumpet sound the and vessels

געהאַלטן אויף מִדְיָן , אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן ,
Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi Midyan oif gehaltn
Moshe commanded has Hashem as so Midyan on waged

און זיי האָבן אויסגעהרגעט יעטוועדער מאַנספּאַרשוין . ח אויך די
di oich mansparshoin yetveder oisgeharget hobn zei un
the also male every killed have they and

מלכים פֿון מִדְיָן האָבן זיי גענהרגעט צווישן זייערע דערשלאָגענע:
dershlogene zeyere tsvishn geharget zei hobn Midyan fun mlochim
slain their among killed they have Midyan of kings

אֱוִי, און רֶקֶם , און צוּר , און חוּר , און רֶבַע, די פֿינף מלכים
mlochim finf di Reva un Chur un Tsur un Rekem un Evi
kings five the Reva and Chur and Tzur and Rekem and Evi

פֿון מִדְיָן ; אויך בִּלְעָם דעם זון פֿון בְּעוֹר האָבן זיי גענהרגעט
geharget zei hobn Beoren fun zun dem Bilaam oich Midyan fun
killed they have Be'or of son the Balaam also Midyan of

מיט שווערד. ט און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געפֿאַנגען די ווײַבער
vaiber di gefangen hobn Yisroel fun kinder di un shverd mitn
wives the captured have Yisroel of children the and sword with

פֿון מִדְיָן , און זייערע קליינע קינדער ; און אַלע זייערע בהמות ,
beheimes zeyere ale un kinder kleine zeyere un Midyan fun
beasts their all and children small their and Midyan of

און אַלע זייערע פֿיך , און זייער גאַנצן פֿאַרמעג , האָבן זיי
zei hobn farmeg gantsn zeyer un fich zeyere ale un
they have possessions all their and livestock their all and

אַוועקגעראָבט . י און אַלע זייערע שטעט אין זייערע ווויִנערטער,
avekgeroibt voinerter zeyere in shtet zeyere ale un
took away plundered dwellings their in towns their all and

און אַלע זייערע לאַגערדערפֿער, האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿײַער. יא און
un faier in farbrent zei hobn lagerderfer zeyere ale un
and fire in burned up they have encampments their all and

זיי האָבן געגומען דעם גאַנצן זאַקראָוִיב, און דעם גאַנצן טרײַבראָוִיב,
traibroib gantsn dem un zakroib gantsn dem genumen hobn zei
spoil entire the and booty all the taken have they

פֿון מענטשן און פֿון בהמות , יב און האָבן געבראַכט די געפֿאַנגענע
gefangene di gebracht hobn un beheimes fun un mentshn fun
captives the brought have and beasts of and men of

און דעם טרײַבראָוִיב און דעם זאַקראָוִיב צו משהן און צו אֶלְעָזָר דעם
dem Elazar tsu un Mosheen tsu zakroib dem un traibroib dem un
the El'azar to and Moshe to booty the and spoil the and

כֹּהן , און צו דער עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אין לאַגער,
lager in Yisroel fun kinder di fun eide der tsu un koyen
camp in Yisroel of children the of assembly the to and kohen

אויף די פּלוינען פֿון מוֹאָב וואָס בײַם יַרדן לעבן יריחו .
Yericho lebn Yarden baim vos Moav fun ploinen di oif
Yericho near Yarden at which Moav of plains the on

[6] And Moshe sent them to war, a thousand of every tribe, them and Pinchas Ben El'azar HaKohen, to the war, with the kelei hakodesh, and the khatzotzerot hateru'ah in his yad. [7] And they warred against Midyan, just, as Hashem commanded Moshe; and they slaughtered kol zachar. [8] And they slaughtered the Melachim of Midyan, besides the rest of them that were slain; namely, Evi, and Rekem, and Tzur, and Chur, and Reva, five melachim of Midyan; Balaam Ben Be'or also they slaughtered with the cherev. [9] And the Bnei Yisroel took all the nashim of Midyan captive, and their little ones, and took the plunder of all their behemah, and all their mikneh, and all their goods. [10] And they burned with eish all their towns wherein were their moshavot, and all their camps. [11] And they took all the plunder, and all the spoil, both of adam and of behemah. [12] And they brought the captives, and the plunder, and the spoil, unto Moshe, and El'azar HaKohen, and unto the Adat Bnei Yisroel, unto the machaneh at the plains of Moav, which are by Yarden near Yericho.

יג זיַינען משה , און אֶלְעָזָר דער כֹהן , און אַלע פֿירשטן פֿון
fun firshtn ale un koyen der Elazar un Moshe zainen
of chieftains all and kohen the El'azar and Moshe are

יד און דער עדה , אַרויסגעגאַנגען זיי אַנטקעגן אויסן לאַגער.
un lager oisn antkegen zei aroisgegangen eide der
and camp outside to meet them having come out assembly the

טו משה האָט געצערנט אויף די אויפֿגעזעצטע איבערן חיל , די
di cheil ibern oifgezetste di oif getsernt hot Moshe
the host over officers of the army the on been angry has Moshe

זיַינען vos טויזנט , און די עלטסטע פֿון הונדערט, וואָס עלטסטע פֿון
zainen vos hundert fun eltste di un toiznt fun eltste
are which hundred of elders the and a thousand of elders

טז און משה האָט צו זיי געזאָגט: . געקומען פֿון מלחמה-דינסט
gezogt zei tsu hot Moshe un milchome-dinst fun gekumen
said them to has Moshe and war service from having come

יז דאָס האָבן זיי ווײַבספּאַרשוינען? האָט איר געלאָזט לעבן אַלע ,
doch zei hobn dos vaibsparshoinen ale lebn gelozt ir hot
yet they have these females all alive allowed you have

יח אויף דעם אָנרעד פֿון בִּלְעָמען , געבראַכט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di gebracht Bilaamen fun onred dem oif
Yisroel of children the brought Balaam of incitement the on

יט צו באַגיין אַ פּאַלשונג אָן ה , אין דער מעשׂה פֿון פְּעוֹר, און די
di un Peor fun meise der in Hashem on felshung a bagein tsu
the and Pe'or of matter the in Hashem on treachery a commit to

כ און אַצונד מגפּה איז געווען אויף דער עדה פֿון ה .
atsund un Hashem fun eide der oif geven iz mageyfe
now and Hashem of assembly the on having been is plague

כא הרגעט יעטוועדער מאַנספּאַרשוין צווישן די קליינע קינדער , און הרגעט
harget un kinder kleine di tsvishn mansparshoin yetveder harget
kill and children small the among male every kill

כב יעטוועדער ווײַבספּאַרשוין וואָס ווייס פֿון אַ מאַן דורך ליגן מיט אַ
a mit lign durch man a fun veis vos vaibsparshoin yetveder
a with lying by man a of knows which woman every

מאַנספּאַרשוין .
mansparshoin
male

כג און אַלע קינדער צווישן די ווײַבספּאַרשוינען וואָס ווייסן נישט פֿון
fun nisht veisn vos vaibsparshoinen di tsvishn kinder ale un
of not know which females the among children all and

כד ליגן מיט אַ מאַנספּאַרשוין , זאָלט איר לאָזן לעבן פַּאַר אייַך. כה און איר,
ir un aich far lebn lozn ir zolt mansparshoin a mit lign
you and you for live let you shall male a with lying

כו לאַגערט אויסן לאַגער זיבן טעג ; איטלעכער וואָס האָט געהרגעט אַ
a geharget hot vos itlecher teg zibn lager oisn lagert
a killed has which each days seven camp outside camp

כז נפֶשׁ , און איטלעכער וואָס האָט זיך אָנגערירט אָן אַ דערשלאָגענעם,
dershlogenem a on ongerirt zich hot vos itlecher un nefesh
slain one a on touched self has which each and a soul

כח רייניקט איר אויפֿן דריטן טאָג און אויפֿן זיבעטן טאָג, איר און
un ir tog zibetn oifn un tog dritn oifn aich reinikt
and you day seventh on and day third on you being cleansed

כט אייערע געפֿאַנגענע. ל און יעטוועדער בגד , און יעטוועדער זאַך פֿון
fun zach yetveder un beged yetveder un gefangene aiere
of thing every and garment every and prisoners your

13 And Moshe, and El'azar HaKohen, and all the nasiim of the Edah, went forth to meet them outside the machaneh. 14 And Moshe was in wrath with the pekudei hechayil *(officers of the army)*, with the sarim over thousands, and sarim over hundreds, which were returning from the milchamah of the army. 15 And Moshe said unto them, Have ye saved all the nekevah alive? 16 Hinei, these caused the Bnei Yisroel, through the davar Balaam, to turn unfaithful against Hashem in the matter of Pe'or, and there was a magefah *(plague)* among the Adat Hashem. 17 Now therefore slaughter every zachar among the little ones, and kill every isha that hath known ish by lying with zachar.

18 But all the girl nashim, that have no da'as of lying with zachar, save alive for yourselves. 19 And do ye abide outside the machaneh shivat yamim; whosoever hath killed nefesh, and whosoever hath touched any chalal, purify both yourselves and your captives on Yom HaShelishi and on Yom HaShevi'i. 20 And purify all your beged, and all keli ohr *(all that is made of leather)*, ma'aseh izzim *(all that is*

made of goat hair) and keli etz *(all that is make of wood)*.

[21] And El'azar HaKohen said unto the anshei hatzavah which went into milchamah, This is the chukkat hatorah which Hashem commanded Moshe: [22] Only the zahav, and the kesef, the nechoshet, the barzel, the bedil, and the oferet, [23] Everything that can withstand eish, ye shall make it go through the eish, and it shall be tahor; nevertheless it shall be purified with the mayim of niddah; and all that can not withstand the eish ye shall make go through the mayim. [24] And ye shall wash your begadim on Yom HaShevi'i, and ye shall be tahor, and afterward ye shall come into the machaneh.

[25] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [26] Take inventory of the spoil that was taken, both of adam and of behemah, thou, and El'azar HaKohen, and the Rashei Avot HaEdah: [27] And divide the spoil into two parts: between them that took the milchamah upon them, who went out to battle, and kol HaEdah; [28] And levy a mekhes *(tribute)* unto Hashem of the anshei hamilchamah which went out to battle:

פַּעל, און אַלץ וואָס איז געמאַכט פֿון ציגנהאָר, און יעטוועדער
yetveder un tsignhor fun gemacht iz vos alts un fel
every and goat's hair of made is which all that and hide

הילצערנע כּלי, זאָלט איר אײַך רייניקן.
reiniken aich ir zolt keile hiltserne
cleanse you you shall vessel wooden

כא און אֶלְעָזָר דער כֹּהן האָט גענזאָגט צו די חילס-לייט וואָס
vos chils-lait di tsu gezogt hot koyen der Elazar un
which legion people the to said has kohen the El'azar and

זײַנען געגאַנגען אין מלחמה: דאָס איז דאָס געזעץ פֿון דער
der fun gezets dos iz dos milchome in gegangen zainen
the of law the is this battle in having gone are

תּורה וואָס ה האָט באַפֿוילן משהן: כב אָבער דאָס
dos ober Mosheen bafoiln hot Hashem vos toyre
this but Moshe commanded has Hashem which instruction

גאָלד, און דאָס זילבער, דאָס קופּער, דאָס אײַזן, דאָס צין, און דאָס בלײַ,
blai dos un Tsin dos aizn dos kuper dos zilber dos un gold
lead this and tin this iron this bronze this silver this and gold

כג אַלץ וואָס קען קומען אין פֿײַער, זאָלט איר מאַכן דורכגיין
durchgein machn ir zolt faier in kumen ken vos alts
pass through make you shall fire in come can which all that

דורך פֿײַער, און עס וועט ווערן רײַן; נאָר עס מוז געריניקט ווערן
vern gereinikt muz es nor rein vern vet es un faier durch
become purified must it but tahor become will it and fire by

מיט שפּרענגוואַסער. און אַלץ וואָס קען נישט קומען אין פֿײַער,
faier in kumen nisht ken vos alts un shprengvaser mit
fire in come not can which all that and water of sprinkling with

זאָלט איר מאַכן דורכגיין דורך וואַסער. כד און איר זאָלט וואַשן
vashn zolt ir un vaser durch durchgein machn ir zolt
wash shall you and water by pass through make you shall

אײַערע קליידער אויפֿן זיבעטן טאָג, און איר וועט ווערן רײַן, און
un rein vern vet ir un tog zibetn oifn kleider aiere
and tahor become will you and day seventh on garments your

דערנאָך מעגט איר אַריינקומען אין לאַגער.
lager in arainkumen ir megt dernoch
camp in come into you may after that

כה און ה האָט גענזאָגט צו משהן, אַזוי צו זאָלן: כו נעם
nem zogn tsu azoi Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
take say to so Moshe to said has Hashem and

אויף די צאָל פֿון דעם געפֿאַנגענעם טרייַבּרויב, פֿון מענטשן און
un mentshn fun traibroib gefangenem dem fun tsol di oif
and men of spoil the prisoner the of number the on

פֿון בהמות, דו און אֶלְעָזָר דער כֹּהן, און די הויפּטלייט פֿון
fun hoiptlait di un koyen der Elazar un du beheimes fun
of chief people the and kohen the El'azar and you beasts of

די פּאָטערהײַזער פֿון דער עדה. כז און זאָלסט צעטיילן
tseteiln zolst un eide der fun foterhaizer di
divide you(SG) must and assembly the of father's household the

דעם טרייַבּרויב אין העלפֿט, צווישן די מלחמה-האַלטערס וואָס זײַנען
zainen vos milchome-halters di tsvishn helft in traibroib dem
are which war wagers the among half in spoil the

אַרויסגעגאַנגען אין חיל, און צווישן דער גאַנצער עדה. כח און
un eide gantser der tsvishn un cheil in aroisgegangen
and assembly whole the among and host in having come out

זאָלסט אָפּשיידן אַן אָפּגאָב צו ה פֿון די מלחמה-לײַט
zolst opsheiden an opgob tsu Hashem fun di milchome-lait
you(SG) must set apart a tribute to Hashem of the war people

וואָס זײַנען אַרויסגעגאַנגען אין חיל ; איין שטיק פֿון פֿינף הונדערט,
vos zainen aroisgegangen in cheil ein shtik fun finf hundert
which are having come out in host one item of five hundred

פֿון די מענטשן , און פֿון די רינדער, און פֿון די אייזלען , און פֿון
fun di mentshn , un fun di rinder, un fun di eizlen un fun
of the men , and of the cattle, and of the donkeys and of

די שאָף . כט פֿון זייער העלפֿט זאָלט איר עס נעמען ; און זאָלסט
di shof . 29 fun zeyer helft zolt ir es nemen ; un zolst
the sheep . 29 of their half shall you it take ; and you shall

עס געבן צו אֶלְעָזָר דעם כהן , אַן אָפּשיידונג צו ה .
es gebn tsu Elazar dem koyen , an opsheidung tsu Hashem .
it give to El'azar the kohen , a separation to Hashem .

ל און פֿון דער העלפֿט פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זאָלסטו נעמען איינס
30 un fun der helft fun di kinder fun Yisroel zolstu nemen eins
30 and of the half of the children of Yisroel you shall take one

פֿון פֿופֿציק, פֿון די מענטשן , פֿון די רינדער, פֿון די
fun fuftsik, fun di mentshn , fun di rinder, fun di
of fifty, of the men , of the cattle, of the

אַרויסגענומען פֿון די שאָף – פֿון אַלע בהמות ; און זאָלסט
aroisgenumen fun di shof – fun ale beheimes ; un zolst
taken out of the sheep – of all beasts ; and you shall

אייזלען , און פֿון די שאָף – פֿון אַלע בהמות ; און זאָלסט
eizlen , un fun di shof – fun ale beheimes ; un zolst
donkeys , and of the sheep – of all beasts ; and you shall

זיי געבן צו די לְוִיִים , וואָס היטן די היטונג פֿון דעם מישכּן
zei gebn tsu di Leviim , vos hitn di hitung fun dem mishkn
them give to the Levi'im , which keep the charge of the Tabernacle

פֿון ה .
fun Hashem .
of Hashem .

[31] And Moshe and El'azar HaKohen did just as Hashem commanded Moshe. [32] And the spoil, being the rest of the plunder which the am hatzava *(personnel of the army)* had taken, was 675,000 tzon, [33] And 72,000 bakar, [34] And 61,000 chamorim, [35] And 32,000 nefesh adam from the nashim who had no da'as of zachar by lying with him. [36] And the half, which was the chelek of them that went out to war, was in number 337,500 tzon; [37] And the mekhes *(tribute)* for Hashem of the tzon was 675. [38] And the bakar

לא און משה און אֶלְעָזָר דער כהן האָבן געטאָן אַזוי ווי ה האָט
31 un Moshe un Elazar der koyen hobn geton azoi vi Hashem hot
31 and Moshe and El'azar the kohen have done so as Hashem has

באַפֿוילן משהן . לב און דער טרייַבּרויב וואָס איז געבליבן נאָך דעם
bafoiln Mosheen . 32 un der traibroib vos iz geblibn noch dem
commanded Moshe . 32 and the spoil which is remain after the

רויב וואָס דאָס חיל-פֿאָלק האָט גערויבט, איז געווען : שאָף ,
roib vos dos cheil-folk hot geroibt, iz geven : shof ,
plunder which this army people has pillaged, is having been : sheep ,

זעקס הונדערט טויזנט און זיבעציק טויזנט און פֿינף טויזנט ;
zeks hundert toiznt un zibetsik toiznt un finf toiznt ;
six hundred thousand and seventy thousand and five thousand ;

לג און רינדער, צוויי און זיבעציק טויזנט ; לד און אייזלען , איין און
33 un rinder, tsvei un zibetsik toiznt ; 34 un eizlen , ein un
33 and cattle, two and seventy thousand ; 34 and donkeys , one and

זעכציק טויזנט ; לה און נפֿשות פֿון מענטשן , פֿון ווײַבספּאַרשוינען
zechtsik toiznt ; 35 un nefoshes fun mentshn , fun vaibsparshoinen
sixty thousand ; 35 and persons of men , of females

, וואָס האָבן נישט געווווסט פֿון ליגן מיט אַ מאַנספּאַרשוין – אַלע נפֿשות
vos hobn nisht gevust fun lign mit a mansparshoin – ale nefoshes
which have not known of lying with a male – all persons

צוויי און דרייַסיק טויזנט . לו און אַ העלפֿט, דער חלק פֿון די
tsvei un draisik toiznt . 36 un a helft, der chelek fun di
two and thirty thousand . 36 and a half , the portion of the

were 36,000; of which the mekhes for Hashem was 72. [39] And the chamorim were 30,500; of which the mekhes for Hashem was 61. [40] And the nefesh adam were 16,000; of which the mekhes for Hashem was 32 nefesh. [41] And Moshe gave the mekhes, which was the terumat Hashem, unto El'azar HaKohen, as Hashem commanded Moshe. [42] And of the Bnei Yisroel's half, which Moshe divided from the anashim hatzove'im, [43] (Now the half that pertained unto the Edah was 337,500 tzon, [44] And 36,000 bakar, [45] And thirty thousand chamorim and five hundred,

וואָס זײַנען אַרויסגעגאַנגען אין חיל – די צאָל פֿון די שאָף ,
shof di fun tsol di cheil in aroisgegangen zainen vos
sheep the of number of the host in having gone forth are which

איז געווען דריי הונדערט טויזנט און דרײַסיק טויזנט און
iz geven drai hundert toiznt un draisik toiznt un
is having been three hundred thousand and thirty thousand and

זיבן טויזנט און פֿינף הונדערט. [לז] און די אָפּגאָבע צו ה פֿון
zibn toiznt un finf hundert un di opgob tsu Hashem fun
seven thousand and five hundred and the tribute to Hashem of

די שאָף איז געווען זעקס הונדערט און פֿינף און זיבעציק. [לח] און
di shof iz geven zeks hundert un finf un zibetsik un
the sheep is having been six hundred and five and seventy and

די רינדער, זעקס און דרײַסיק טויזנט , און די אָפּגאָבע פֿון זיי צו
di rindער zeks un draisik toiznt un di opgob fun zei tsu
the cattle six and thirty thousand and the tribute of them to

ה , צוויי און זיבעציק. [לט] און אייזלען , דרײַסיק טויזנט און פֿינף
Hashem tsvei un zibetsik un eizlen un draisik toiznt un finf
Hashem two and seventy and donkeys and thirty thousand and five

הונדערט; און די אָפּגאָבע פֿון זיי צו ה , איין און זעכציק . [מ] און
hundert un di opgob fun zei tsu Hashem un ein un zechtsik un
hundred and the tribute of them to Hashem and one and sixty and

נפֿשות פֿון מענטשן , זעכצן טויזנט ; און די אָפּגאָבע פֿון זיי צו
nefoshes fun mentshn zechtsn toiznt un di opgob fun zei tsu
persons of men sixteen thousand and the tribute of them to

ה , צוויי און דרײַסיק נפֿשות . [מא] און משה האָט איבערגעגעבן די
Hashem tsvei un draisik nefoshes un Moshe hot ibergegebn di
Hashem two and thirty persons and Moshe has delivered the

אָפּגאָבע פֿון ג-טס צו אֶלְעָזָר דעם כֹהן , אַזוי
opgob fun G-ts tsu El'azar dem kohen azoi
tribute of G-d's to El'azar the kohen so

ווי ה האָט משהן באַפֿוילן . [מב] און פֿון דער העלפֿט פֿון די
vi Hashem hot Mosheen bafoiln un fun der helft fun di
as Hashem has Moshe commanded and of the half of the

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס משה האָט אַראָפּגענומען ביי די מענער
kinder fun Yisroel vos Moshe hot aropgenumen bai di mener
children of Yisroel which Moshe has removed with the men

וואָס זײַנען געווען אין חיל – [מג] און די העלפֿט פֿון דער עדה
vos zainen geven in cheil – un di helft fun der eide
which are having been in host – and the half of the assembly

איז געווען : פֿון די שאָף , דריי הונדערט טויזנט און דרײַסיק
iz geven fun di shof drai hundert toiznt un draisik
is having been of the sheep three hundred thousand and thirty

טויזנט און זיבן טויזנט און פֿינף הונדערט; [מד] און רינדער, זעקס
toiznt un zibn toiznt un finf hundert un rindער zeks
thousand and seven thousand and five hundred and cattle six

און דרײַסיק טויזנט ; [מה] און אייזלען , דרײַסיק טויזנט און פֿינף
un draisik toiznt un eizlen un draisik toiznt un finf
and thirty thousand and donkeys and thirty thousand and five

הונדערט;
hundert
hundred

מו און נפֶשות פֿון מענטשן, זעכצן טויזנט – מז פֿון דער העלפֿט
helft der fun toiznt zechtsn mentshn fun nefoshes un
half the of a thousand sixteen men of persons and

פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָט משה גענומען איינס אַרויסגענומען
aroisgenumen eins genumen Moshe hot Yisroel fun kinder di fun
taken out one taken Moshe has Yisroel of children the of

פֿון פֿופֿציק, פֿון די מענטשן, און פֿון די בהמות, און ער האָט זיי
zei hot er un beheimes di fun un mentshn di fun fuftsik fun
them has he and beasts the of and men the of fifty of

געגעבן צו די לְוִיִים, וואָס היטן די היטונג פֿון דעם משכּן פֿון
fun mishkn dem fun hitung di hitn vos Leviim di tsu gegebn
of Tabernacle the of charge the keep which Levi'im the to given

ה' , אַזוי ווי ה' האָט משה באַפֿוילן .
bafoiln Mosheen hot Hashem vi azoi Hashem
commanded Moshe has Hashem as so Hashem

מח און די אויפֿגעזעצטע וואָס איבער די טויזנטן פֿון
fun toizntn di iber vos oifgezetste di un
of thousands the over which officers of the army the and

חיל, די עלטסטע פֿון טויזנט, און די עלטסטע פֿון הונדערט,
hundert fun eltste di un toiznt fun eltste di cheil
hundred of elders the and a thousand of elders the host

האָבן גענענט צו משה: מט און זיי האָבן געזאָגט צו משה
Mosheen tsu gezogt hobn zei un Mosheen tsu genent hobn
Moshe to said have they and Moshe to come near have

דיינע קנעכט האָבן אויפֿגענומען די צאָל פֿון די מלחמה-לייט
milchome-lait di fun tsol di oifgenumen hobn knecht daine
war people the of number of the accepted have servants your

וואָס אונטער אונדזער האַנט, און קיינער פֿון אונדז איז נישט
nisht iz undz fun keiner un hant undzer unter vos
not is us of no one and hand our under which

געמינערט געוואָרן. נ האָבן מיר געבראַכט אַ קָרְבָּן צו ה' ,
gevorn geminert Hashem tsu korben a gebracht mir hobn
having become diminished Hashem to korban a brought me have

איטלעכער וואָס ער האָט געפֿונען, גילדערנע זאַכן, אָרעמבענדער, און
un orembender zachn gilderne gefunen hot er vos itlecher
and armlets things golden found has he which each

האַנטקייטלעך, פֿינגערלעך, אויערינגען, און האַלדזבענדער, מכַּפֶּר צו
tsu mechaper haldzbender un oiringen fingerlech hantkeitlech
to expiate necklaces and earings rings bracelets

זיין אויף אונדזער זעל פֿאַר ה' .
Hashem far zel undzer oif zain
Hashem before soul our on be

נא האָבן משה און אֶלְעָזָר דער כהן צוגענומען פֿון זיי דאָס
dos zei fun tsugenumen koyen der Elazar un Moshe hobn
this them of taken kohen the El'azar and Moshe have

גאָלד, אַלערליי אויסגעאַרבעטע זאַכן. נב און דאָס גאַנצע גאָלד פֿון
fun gold gantse dos un zachn oisgearbete alerlei gold
of gold whole this and things production all kinds of gold

דער אָפּשיידונג וואָס זיי האָבן אָפּגעשיידט צו ה' ,
Hashem tsu opgesheidt hobn zei vos opsheidung der
Hashem to separated have they which separation of a portion the

איז געווען זעכצן טויזנט זיבן הונדערט און פֿופֿציק שֶׁקל ,
shekl fuftsik un hundert zibn toiznt zechtsn geven iz
shekel fifty and hundred seven a thousand sixteen having been is

46 And sixteen thousand nefesh adam); 47 Even of the Bnei Yisroel's half, Moshe took one portion of fifty, both of adam and of behemah, and gave them unto the Levi'im, who were shomrei mishmeret Mishkan Hashem; just as Hashem commanded Moshe.

48 And the pekudim *(officers)* which were over thousands of the tzava *(army)*, the sarim of thousands, and sarim of hundreds, came near unto Moshe; 49 And they said unto Moshe, Thy avadim have taken the muster census of the anshei hamilchamah which are under our charge, and there was missing not one ish of us. 50 We have therefore brought a korban Hashem, what every ish hath gotten, of articles of zahav, armlets, and bracelets, rings, earrings, and necklaces, to make kapporah for our nefashot before Hashem.

51 And Moshe and El'azar HaKohen took the zahav of them, even all wrought jewels. 52 And all the zahav of the terumah *(offering)* that they offered up to Hashem, of the sarim of thousands, and of the sarim of hundreds, was sixteen thousand seven hundred

and fifty shekels. [53] (For the anshei hatzava had taken plunder, every ish for himself.) [54] And Moshe and El'azar HaKohen accepted the zahav of the sarim of thousands and of hundreds, and brought it into the Ohel Mo'ed, for a zikaron *(memorial)* for the Bnei Yisroel before Hashem.

פֹּון די עלטסטע פֿון טויזנט , און פֿון די עלטסטע פֿון הונדערט.
hundert fun eltste di fun un toiznt fun eltste di fun
hundred of elders the of and a thousand of elders the of

– נג די חילס-לײַט האָבן געוראָבט איטלעכער פֿאַר זיך . – נד און
un zich far itlecher geroibt hobn chils-lait di
and self for each pillaged have legion people the

משה און אֶלְעָזָר דער כֹהן האָבן צוגענומען דאָס גאָלד פֿון די
di fun gold dos tsugenumen hobn koyen der Elazar un Moshe
the from gold this taken have kohen the El'azar and Moshe

עלטסטע פֿון טויזנט און פֿון הונדערט, און האָבן עס געבראַכט אין
in gebracht es hobn un hundert fun un toiznt fun eltste
in brought it have and hundred from and a thousand of elders

אוֹהל-מוֹעד , אַ דערמאָנונג אָן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל פֿאַר
far Yisroel fun kinder di on dermonung a ohel-moed
for Yisroel of children the on memorial portion a Tent of Meeting

ה .
Hashem
Hashem

32 Now the Bnei Reuven and the Bnei Gad had a very great multitude of mikneh; and when they saw Eretz Yazer, and Eretz Gil'ad, that, hinei, the makom was a makom for mikneh; [2] The Bnei Gad and the Bnei Reuven came and spoke unto Moshe, and to El'azar HaKohen, and unto the nasiim of the Edah, saying, [3] Atarot, and Divon, and Yazer, and Nimrah, and Cheshbon, and Elealeh, and Sevam, and Nevo, and Be'on, [4] Even HaAretz which Hashem struck to conquer before the Adat Yisroel, is an eretz for mikneh, and thy avadim have mikneh. [5] They said, If we have found chen in thy sight, let this land be given unto thy avadim for an achuzzah, and bring us not over Yarden.

לב

און די קינדער פֿון ראובֿן און די קינדער פֿון גָד האָבן
hobn Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di un
have Gad of children the and Reuven of children the and

געהאַט פֿיל פֿיך , זייער אַ סך , און זיי האָבן געזען
gezen hobn zei un sach a zeyer fich fil gehat
seen have they and many a very livestock many have had

דאָס לאַנד יַעְזֵר און דאָס לאַנד גִלְעָד , ערשט דער אָרט איז אַן אָרט פֿאַר
far ort an iz ort der ersht Gilad land dos un Yazer land dos
for place an is place the behold Gil'ad land this and Yazer land this

פֿיך . ב זיַינען די קינדער פֿון גָד און די קינדער פֿון ראובֿן
Reuven fun kinder di un Gad fun kinder di zainen fich
Reuven of children the and Gad of children the are livestock

געקומען , און זיי האָבן געזאָגט צו משהן , און צו אֶלְעָזָר דעם
dem Elazar tsu un Mosheen tsu gezogt hobn zei un gekumen
the El'azar to and Moshe to said have they and having come

כֹהן , און צו די פֿירשטן פֿון דער עדה , אַזוי צו זאָגן : ג עַטָרוֹת,
Atarot zogn tsu azoi eide der fun firshtn di tsu un koyen
Atarot say to so assembly the of chieftains the to and kohen

און דִיבֹן , און יַעְזֵר , און נִמְרָה , און חֶשבֹּון , און אֶלְעָלֵה , און
un Elealeh un Cheshbon un Nimrah un Yazer un Divon un
and Elealeh and Cheshbon and Nimrah and Yazer and Divon and

שְׂבָם , און נבֹו , און בְּעוֹן , ד דאָס לאַנד וואָס ה האָט געשלאָגן
geshlogn hot Hashem vos land dos Beon un Nevo un Sevam
struck has Hashem which land this Be'on and Nevo and Sevam

פֿאַר דער עדה פֿון ישְׂרָאֵל, איז אַ לאַנד פֿאַר , און דיַינע
daine un fich far land a iz Yisroel fun eide der far
your and livestock for land a is Yisroel of assembly the before

קנעכט האָבן פֿיך . ה און זיי האָבן געזאָגט: אויב מיר האָבן געפֿונען
gefunen hobn mir oib gezogt hobn zei un fich hobn knecht
found have we if said have they and livestock have servants

חֵן אין דיַינע אויגן, זאָל דאָס אָזיקע לאַנד געגעבן ווערן דיַינע
daine vern gegebn land dozike dos zol oign daine in chein
your become given land this the shall eyes your in favor

קנעכט צום אייגנטום ; זאָלסט אונדז נישט אַריבערפֿירן
knecht tsum eigentum zolst undz nisht ariberfirn
to servants to ancestral property you(SG) must us not pass over

דעם יַרדן .
Yarden dem
the Yarden

[6] And Moshe said unto the Bnei Gad and to the Bnei Reuven, Shall your achim go to milchamah while ye sit here? [7] And why discourage ye the lev Bnei Yisroel from going over into HaAretz which Hashem hath given them? [8] Thus did Avoteichem, when I sent them from Kadesh-Barnea to look over HaAretz. [9] For when they went up unto the Eshcol Valley, and saw HaAretz, they discouraged the lev Bnei Yisroel, that they should not go into HaAretz which Hashem had given them. [10] And the Af Hashem was kindled on that day, and He swore, saying, [11] Surely none of the anashim that came up out of Mitzrayim, from twenty years old and upward, shall see HaAdamah which I swore unto Avraham, unto Yitzchak, and unto Ya'akov; because they have not fully followed Me; [12] Except Kalev Ben Yephunneh the Kenizi, and Yehoshua Ben Nun; for they have fully followed after Hashem. [13] And the Af Hashem was kindled against Yisroel, and He made them wander in the midbar arba'im shanah, until kol hador that had done harah in the sight of Hashem, were

[1] האָט משה געזאָגט צו די קינדער פֿון גָד און צו די קינדער
kinder di tsu un Gad fun kinder di tsu gezogt Moshe hot
children the to and Gad of children the to said Moshe has

פֿון ראובֿן : אײַערע ברידער זאָלן גיין אין מלחמה , און איר זאָלט
zolt ir un milchome in gein zoln brider aiere Reuven fun
shall you and war in go shall brothers your Reuven of

זיצן דאָ ? [2] און פֿאַר וואָס זאָלט איר אָפּקערן דאָס האַרץ פֿון די
di fun harts dos opkeren ir zolt vos far un do zitsn
the of heart the turn aside you shall which for and here sit

קינדער פֿון ישׂרָאֵל פֿון אַריבערצוגיין אין דעם לאַנד וואָס ה
Hashem vos land dem in aribertsugein fun Yisroel fun kinder
Hashem which land the in cross over from Yisroel of children

האָט זיי געגעבן ? [3] אַזוי האָבן געטאָן אײַערע עלטערן, וען איך האָב
hob ich ven eltern aiere geton hobn azoi gegebn zei hot
have I when fathers your done have so given them has

זיי געשיקט פֿון קָדֵש-ברנֵע אָנצוקוקן דאָס לאַנד. [4] וואָרעם
vorem land dos ontsukukn Kadesh-Barnea fun geshikt zei
because land this to look at Kadesh-Barnea from sent them

זיי זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען ביזן טאָל אֶשכּוֹל, און האָבן אָנגעקוקט
ongekukt hobn un Eshcol tal bizn aroifgegangen zainen zei
looked at have and Eshcol valley of unto having gone up are they

דאָס לאַנד, און זיי האָבן אָפּגעקערט דאָס האַרץ פֿון די קינדער
kinder di fun harts dos opgekert hobn zei un land dos
children the of heart the turned aside have they and land this

פֿון ישׂרָאֵל, נישט צו גיין אין דעם לאַנד, וואָס ה האָט זיי
zei hot Hashem vos land dem in gein tsu nisht Yisroel fun
them has Hashem which land the in go to not Yisroel of

געגעבן . [5] און דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט אין יענעם טאָג,
tog yenem in gegrimt hot Hashem fun tsorn der un gegebn
day that in kindled has Hashem of anger the and given

און ער האָט געשוואָרן , [6] אַזוי צו זאָגן : [11] אויב די מענטשן וואָס
vos mentshn di oib zogn tsu azoi geshvorn hot er un
which men the if say to so sworn an oath has he and

זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם , פֿון צוואַנציק יאָר אַלט
alt yor tsvantsik fun Mitsrayim fun aroifgegangen zainen
old years twenty from Egypt from having gone up are

און העכער, וועלן אָנזען די ערד, וואָס איך האָב צוגעשוואָרן צו
tsu tsugeshvorn hob ich vos erd di onzen veln hecher un
to sworn have I which land the see will upward and

אַבֿרהמען , צו יִצחָקן , און צו יעקבֿן ! ווײַל זיי זײַנען
zainen zei vail Yaakovn tsu un Yitschakn tsu Avrahamen
are they because Yaakov to and Yitzchak to Avraham

נישט געגאַנגען געטרײַ נאָך מיר. [12] אָחוץ כָּלֵבֿ דער זון פֿון
fun zun der Kalev achuts mir noch getrai gegangen nisht
of son the Kalev aside from me after faithful having gone not

יפֿוּנֶה , דער קנזי , און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון , ווײַל
vail Nun fun zun der Yehoshua un Kenizi der Yefunehn
because Nun of son the Yehoshua and Kenizi the Yephunneh

זיי זיַינען געגאַנגען געטריַי נאָך ה' . יג און דער צאָרן פֿון
they are gone after faithful Hashem and the anger of

ה' האָט געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי געמאַכט וואָגלען
Hashem has kindled them made wander

אין דער מדבר פֿערציק יאָר, ביז דער גאַנצער דור וואָס
the midbar in forty years until the whole generation which

ה' , איז פֿאַרלענדט האָט געטאָן דאָס שלעכטס אין די אויגן פֿון
Hashem is destroyed has done this evil in the eyes of Hashem

געווארן. יד און אָט זייַט איר אויפֿגעשטאַנען אויף דעם אָרט פֿון אייַערע
become and behold you are arose in the place of your

עלטערן, אַ געזינדל פֿון זינדיקע מענטשן, נאָך צוצולייגן צו
fathers a house of sinful men yet adding to

דעם גרימצאָרן פֿון ה' אויף יִשְׂרָאֵל. טו וואָרעם אַז איר קערט זיך
the wrath of Hashem on Yisroel because you turn

אָפּ פֿון הינטער אים, וועט ער זיי וויידער לאָזן אין דער מדבר ,
from after him he will again leave them in the midbar

און איר וועט אומברענגען דאָס דאָזיקע גאַנצע פֿאָלק .
and you will destroy this whole people

טז האָבן זיי געענטפֿערט צו אים, און האָבן געזאָגט: שאָפֿגעהעפֿטן פֿאַר
they have said to him, and have shofgeheftn for

אונדזער פֿיך וועלן מיר דאָ בויען, און שטעט פֿאַר אונדזערע קליינע
our sheepfolk we will build here, and towns for our little

קינדער. יז אָבער מיר אַליין וועלן זיַין גרייט באַוואָפֿנט פֿאַרויס פֿאַר
children but we ourselves will be ready armed before

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, ביז וואַנען מיר האָבן זיי געבראַכט אויף
the children of Yisroel, until we have brought them upon

זייער אָרט; און אונדזערע קליינע קינדער וועלן זיצן אין די באַפֿעסטיקטע
their place; and our little children will sit in the fortified

שטעט פֿון וועגן דעם לאַנד. יח מיר וועלן זיך נישט
towns because of the land. we will not

אומקערן אין אונדזערע היַזער , ביז די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אַרבן
return in our households until the children of Yisroel inherit

איטלעכער זיַין אַרבונג . יט וואָרעם מיר וועלן נישט אַרבן מיט זיי
each his inheritance for we will not inherit with them

consumed. 14 And, hinei, ye are risen up in the place of Avoteichem a brood of anashim chatta'im to add even more to charon af Hashem against Yisroel. 15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the midbar; and ye shall destroy kol HaAm Hazeh.

16 And they came near unto him, and said, We will build gidrot tzon here for our mikneh, and towns for our little ones; 17 But we ourselves will go ready armed ahead of the Bnei Yisroel, until we have brought them unto their makom; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of HaAretz. 18 We will not return unto bateinu, until the Bnei Yisroel have inherited every ish his nachalah. 19 For we will not inherit with them across the Yarden, or beyond; because our nachalah is fallen to us on this side of the Yarden eastward.

אויף יענער זײַט יַרדן און ווײַטער, ווײַל אונדז איז אָנגעקומען
oif yener zait Yarden un vaiter vail undz iz ongekumen
on other side Yarden and beyond because is ours befall

אונדזער אַרבונג אויף דער זײַט יַרדן, צו מזרח.
undzer arbung oif der zait Yarden tsu mizrech
our inheritance on the side Yarden to east

כ הָאָט משה צו זיי געזָאגט: אויב איר וועט טָאן די דאָזיקע
hot Moshe tsu zei gezogt: oib ir vet ton di dozike
has Moshe to them said if you will do the this

זאַך, אויב איר וועט אײַך באַוואָפֿנען פַֿאַר הס אָנגעזיכט אויף
zach, oib ir vet aich bavofenen far Hashems ongezicht oif
thing if you will you armed go before Hashem's face on

כא מלחמה, און אַלע באַוואָפֿנטע פֿון אײַך וועלן אַריבערגיין דעם יַרדן
milchome, un ale bavofnte fun aich veln aribergein dem Yarden
battle and all armed of you will go over the Yarden

פַֿאַר הס אָנגעזיכט, ביז ער פַֿאַרטרײַבט זײַנע פֿײַנט פֿון
far Hashems ongezicht, biz er fartraibt zaine faint fun
for Hashem's face until he dispossess his enemies from

כב פַֿאַר אים, און דאָס לאַנד וועט באַצוווּנגען ווערן פַֿאַר ג-ט-ס
far im, un dos land vet batsvungen vern far G-ts
before him and this land will subjugated become before G-d's

אָנגעזיכט, און איר וועט זיך דערנאָך אומקערן, וועט איר זײַן ריין
ongezicht, un ir vet zich dernoch umkeren, vet ir zain rein
face and you will self after that return will you be tahor

פַֿאַר ה און פַֿאַר יִשְׂרָאֵל, און דאָס דאָזיקע לאַנד וועט אײַך זײַן
far Hashem un far Yisroel, un dos dozike land vet aich zain
before Hashem and before Yisroel and this land will you be

כג צום אייגנטום פַֿאַר ה. אויב אָבער איר וועט אַזוי נישט
tsum eigentum far Hashem. oib ober ir vet azoi nisht
to property before Hashem but if you will so not

טָאן, אַזוי זָאָט איר געזינדיקט פַֿאַר ה, און זײַט ווײַסן אײַערע
ton, azoi zolt ir gezindikt far Hashem, un zait visen aiere
do so shall you has sinned before Hashem and be aware your

כד שטרָאָף וואָס וועט אײַך טרעפֿן. בויט אײַך שטעט פַֿאַר אײַערע
shtrof vos vet aich trefn. boit aich shtet far aiere
punishment which will you befall build you towns for your

קליינע קינדער, און געהעפֿטן פַֿאַר אײַערע שאָף, אָבער וואָס איז אַרויס
kleine kinder, un geheftn far aiere shof, ober vos iz arois
little children and folds for your sheep but what is out

פֿון אײַער מויל זאָלט איר טָאן.
fun aier moil zolt ir ton.
from your mouth shall you do

כה הָאָבן די קינדער פֿון גָד און די קינדער פֿון ראובֿן געזָאגט
hobn di kinder fun Gad un di kinder fun Reuven gezogt
have the children of Gad and the children of Reuven said

צו משהן, אַזוי צו זָאָגן: דײַנע קנעכט וועלן טָאן אַזוי ווי מײַן
tsu Mosheen, azoi tsu zogn: daine knecht veln ton azoi vi main
to Moshe to so say your servants will do so as my

כו אַדוֹנים באַפֿעלט. אונדזערע קליינע קינדער, אונדזערע ווײַבער, אונדזער
adonim bafelt. undzere kleine kinder, undzere vaiber, undzer
master commands our small children our wives our

פֿיך, און אַלע אונדזערע בהמות, וועלן זײַן דאָרטן אין די שטעט
fich, un ale undzere beheimes, veln zain dortn in di shtet
livestock and all our beasts will be there in the towns

20 And Moshe said unto them, If ye will do this thing, if ye will go armed before Hashem to milchamah, 21 And will go all of you armed over Yarden before Hashem, until He hath driven out His oyevim from before Him, 22 And HaAretz be subdued before Hashem; then afterward ye shall return, and be nekiyim before Hashem, and before Yisroel; and HaAretz Hazot shall be your achuzzah before Hashem. 23 But if ye will not do so, hinei, ye have sinned against Hashem and be sure chattatechem *(your sin)* will find you out. 24 Build you towns for your little ones, and your gidrot tzon; and do that which hath proceeded out of your mouth.

25 And the Bnei Gad and the Bnei Reuven spoke unto Moshe saying, Thy avadim will do as adoni commandeth. 26 Our little ones, our nashim, our mikneh, and all behemeteinu, shall stay there in the cities of Gil'ad; 27 But thy avadim will cross over, every man armed

for war, before Hashem to battle, as adoni saith.

פֹון גִלְעָד ; כז אָבער דיינע קנעכט , איטלעכער באַוואָפֿנטער צום חיל ,
cheil tsum bavofnter itlecher knecht daine ober Gilad fun
host to go armed each servants your but Gil'ad of

וועלן אַריבערגיין פֿאַר הס אָנגעזיכט אויף מלחמה , אַזוי ווי מײַן
main vi azoi milchome oif ongezicht Hashems far aribergein veln
my as so battle on face Hashem's before go over will

האַר רעדט .
redt har
speaks master

[28] So concerning them Moshe commanded El'azar HaKohen, and Yehoshua Ben Nun, and the Rashei Avot HaMattot of the Bnei Yisroel; [29] And Moshe said unto them, If the Bnei Gad and the Bnei Reuven will cross with you over Yarden, every man armed for battle, before Hashem, and HaAretz shall be subdued before you, then ye shall give them Eretz Gil'ad for an achuzzah;

כח און משה האָט באַפֿוילן וועגן זיי אֶלְעָזָר דעם
dem Elazar zei vegen bafoiln hot Moshe un
the El'azar them concerning commanded has Moshe and

כֹהן , און יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֹון נון , און די הויפּטלײַט פֹון די
di fun hoiptlait di un Nun fun zun dem Yehoshua un koyen
the of chief people the and Nun of son the Yehoshua and kohen

פַֿאָטערהײַזער פֹון די שבֿטים פֹון די קינדער ישְׂרָאֵל, כט און
un Yisroel fun kinder di fun shvotim di fun foterhaizer
and Yisroel of children the of tribes the of father's household

משה האָט צו זיי געזאָגט: אויב די קינדער פֹון גָד און די קינדער
kinder di un Gad fun kinder di oib gezogt zei tsu hot Moshe
children the and Gad of children the if said them to has Moshe

פֹון ראובֿן , איטלעכער באַוואָפֿנטער אויף מלחמה , וועלן אַריבערגיין
aribergein veln milchome oif bavofnter itlecher Reuven fun
go over will battle on go armed each Reuven of

מיט אײַך דעם יַרדן פַֿאַר הס אָנגעזיכט , און דאָס לאַנד וועט
vet land dos un ongezicht Hashems far Yarden dem aich mit
will land this and face Hashem's before Yarden the you with

באַצוווּנגען ווערן פַֿאַר אײַער אָנגעזיכט , זאָלט איר זיי געבן דאָס
dos gebn zei ir zolt ongezicht aier far vern batsvungen
this give them you shall face your before become subjugated

לאַנד גִלְעָד צום אייגנטום .
eigentum tsum Gilad land
ancestral property to Gil'ad land

[30] But if they will not cross over with you armed, they shall have possessions among you in Eretz Kena'an.

ל אויב אָבער זיי וועלן נישט אַריבערגיין באַוואָפֿנט מיט אײַך, זאָלן זיי
zei zoln aich mit bavofnt aribergein nisht veln zei ober oib
they shall you with armed go over not will they but if

קריגן אייגנטום צווישן אײַך אין לאַנד כְנַעַן .
krign eigentum tsvishn aich in land Kenaan
get ancestral property among you in land Canaan

[31] And the Bnei Gad and the Bnei Reuven answered, saying, As Hashem hath said unto thy avadim, so will we do. [32] We will cross over armed before Hashem into Eretz Kena'an, that the achuzzat nachalateinu on that side of the Yarden may be our own.

לא האָבן זיך אָפּגערופֿן די קינדער פֹון גָד און די קינדער פֹון
fun kinder di un Gad fun kinder di opgerufn zich hobn
of children the and Gad of children the replied self have

ראובֿן , אַזוי צו זאָגן : וואָס ה האָט גערעדט צו דײַנע קנעכט ,
knecht daine tsu geredt hot Hashem vos zogn tsu azoi Reuven
servants your to spoken has Hashem what say to so Reuven

אַזוי וועלן מיר טאָן. לב מיר וועלן אַריבערגיין באַוואָפֿנטע פַֿאַר הס
Hashems far bavofnte aribergein veln mir ton mir veln azoi
Hashem's before armed go over will me do we will so

געזיכט , אין לאַנד כְנַעַן , און דאָס אייגנטום פֹון אונדזער
undzer fun eigentum dos un Kenaan land in gezicht
our of ancestral property this and Kena'an land in face

נחלה פֹון דער זײַט יַרדן זאָל בלײַבן בײַ אונדז.
undz bai blaibn zol Yarden zait der fun nachle
us with remain shall Yarden side the of inheritance

לג און משה האָט זיי , די קינדער פֿון גָד און די קינדער פֿון
fun kinder di un Gad fun kinder di zei hot Moshe un
of children the and Gad of children the them has Moshe and

ראובֿן און דעם האַלבן שבֿט פֿון מנַשֶּׁה דעם זון פֿון יוֹסֵפֿן ,
Yosefn fun zun dem Menasheh fun sheyvet halbn dem un Reuven
Yosef of son the Menasheh of tribe half the and Reuven

געגעבן דאָס קיניגרייַך פֿון סיחון דעם מלך פֿון אֱמוֹרי, און דאָס
dos un Emori fun melech dem Sichon fun kinigraich dos gegebn
this and Emori of king the Sichon of kingdom this given

קיניגרייַך פֿון עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן , דאָס לאַנד לויט אירע
ire loit land dos Bashan fun melech dem Og fun kinigraich
its according land this Bashan of king the Og of kingdom

שטעט מיט די גאַמאַרקן, די שטעט פֿון דעם לאַנד רונד אַרום . לד און
shtet mit di gemarkn di mit shtet arum rund land dem fun shtet di
and round around land the of cities the borders the with cities

די קינדער פֿון גָד האָבן אָפּגעבויט דיבֹון , און עָטָרוֹת, און עֲרוֹעֵר,
Aroer un Atarot un Divon opgeboit hobn Gad fun kinder di
Aro'er and Atarot and Divon rebuilt have Gad of children the

לה און עטרות-שופֿן , און יַעְזֵר , און יָגְבְּהָה , לו און בֵּית-נִמְרָה ,
Beis-Nimrah un Yogbehah un Yazer un Atrot-Shofan un
Beit-Nimrah and Yogbehah and Yazer and Atrot Shophan and

און בֵּית-הָרָן ; באַפֿעסטיקטע שטעט מיט געהעפֿטן פֿאַר שאָף .
shof far geheftn mit shtet bafestikte Beis-Haran un
sheep for folds with cities fortified Beit-Haran and

לז און די קינדער פֿון ראובֿן האָבן אָפּגעבויט חֶשְׁבּוֹן , און אֶלְעָלָא,
Eleale un Cheshbon opgeboit hobn Reuven fun kinder di un
Elealeh and Cheshbon built have Reuven of children the and

און קִרְיָתַיִם , לח און נבֹו , און בַּעַל-מְעוֹן – מיט אומגעביטענע
umgebitene mit Baal-Meon un Nevo un Kiryatayim un
change with Ba'al-Me'on and Nevo and Kiryatayim and

נעמען – און שִׂבְמָה ; און זיי האָבן אָנגערופֿן מיט נעמען די שטעט
shtet di nemen mit ongerufn hobn zei un Sivmah un nemen
cities the names with called have they and Sivmah and names

וואָס זיי האָבן אָפּגעבויט. לט און די קינדער פֿון מָכִיר דעם זון
zun dem Machir fun kinder di un opgeboit hobn zei vos
son the Machir of children the and rebuilt have they which

פֿון מנַשֶּׁהן זיַינען געגאַנגען קיין גִלְעָד , און זיי האָבן עס
es hobn zei un Gilad kein gegangen zainen Menashehn fun
it have they and Gil'ad to having gone are Menasheh of

באַצוווּנגען , און האָבן פֿאַרטריבן דעם אֱמוֹרי וואָס דרינען . מ און
un drinen vos Emori dem fartriben hobn un batsvungen
and in it which Emori the driven out have and subjugated

משה האָט געגעבן גִלְעָד צו מָכִיר דעם זון פֿון מנַשֶּׁהן , און
un Menashehn fun zun dem Machir tsu Gilad gegebn hot Moshe
and Menasheh of son the Machir to Gil'ad given has Moshe

ער האָט זיך באַזעצט דרינען . מא און יָאִיר דער זון פֿון מנַשֶּׁהן איז
iz Menashehn fun zun der Yair un drinen bazetst zich hot er
is Menasheh of son the Yair and therein settled self has he

געגאַנגען און האָט באַצוווּנגען זייערע דערפֿער, און ער האָט זיי
zei hot er un derfer zeyere batsvungen hot un gegangen
them has he and towns their subjugated has and having gone

גערופֿן חַוּוֹת-יָאִיר . מב און נוֹבַח איז געגאַנגען און האָט באַצוווּנגען
batsvungen hot un gegangen iz Novach un Chavot-Yair gerufn
subjugated has and having gone is Novach and Chavot Ya'ir called

33 And Moshe gave unto them, even to the Bnei Gad, and to the Bnei Reuven, and unto half the shevet of Menasheh Ben Yosef, the kingdom of Sichon Melech HaEmori, and the kingdom of Og Melech HaBashan, the land, with the cities thereof in the territories, even the cities of the surrounding land. 34 And the Bnei Gad built Divon, and Atarot, and Aro'er, 35 And Atrot Shophan, Yazer, and Yogbehah, 36 And Beit-Nimrah and Beit-Haran, fortified cities; and gidrot tzon.

37 And the Bnei Reuven built Cheshbon, and Elealeh, and Kiryatayim, 38 And Nevo, and Ba'al-Me'on, (their shem being changed) and Sivmah; and gave other shmot unto the cities which they built. 39 And the Bnei Machir Ben Menasheh went to Gil'ad, and captured it, and dispossessed the Emori *(Amorite)* which was in it. 40 And Moshe gave Gil'ad unto Machir Ben Menasheh; and he dwelt therein. 41 And Yair Ben Menasheh went and captured the settlements thereof, and called them Chavot Ya'ir. 42 And Novach went and captured Kenat, and the villages thereof, and called it Novach, after shmo.

קִנָת מיט אירע טעכטערשטעט ; און ער האָט זי גערופֿן נוֹבַח אויף
oif Novach gerufn zi hot er un techtershtet ire mit Kenat
on Novach called it has he and daughter towns her with Kenat

זיין נאָמען .
nomen zain
name his

MASEI

מַסְעֵי

33 These are the journeys of the Bnei Yisroel, which went forth out of Eretz Mitzrayim by their tzveos under yad Moshe and Aharon. [2] And Moshe recorded their goings out according to their journeys by the commandment of Hashem; and these are their journeys according to their goings forth.

לג דאָס זיינען די ציונגען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס
vos Yisroel fun kinder di fun tsiungen di zainen dos
who Israel of children the of journeys the are these

זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצרַיִם לויט
loit Mitsrayim land fun aroisgegangen zainen
according to Egypt land of from having come out are

זייערע מחנות אונטער דער האַנט פֿון משהן און אַהרֹנען . ב און
un Aharonen un Mosheen fun hant der unter machnus zeyere
and Aaron and Moshe of hand the under legions their

משה האָט פֿאַרשריבן זייערע אַרויסגאַנגען אויף זייערע ציונגען
tsiungen zeyere oif aroisgangen zeyere farshribn hot Moshe
journeys their on goings out their written down has Moshe

לויט דעם מויל פֿון ה ; און דאָס זיינען זייערע ציונגען אין
in tsiungen zeyere zainen dos un Hashem fun moil dem loit
in journeys their are these and Hashem of mouth the according

זייערע אַרויסגאַנגען:
aroisgangen zeyere
goings out their

[3] And they departed from Ra'meses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the day after the Pesach the Bnei Yisroel went out with a yad ramah *(upraised hand, i.e., confidently)* l'einei kol Mitzrayim. [4] For the Mitzrayim buried all their bechor, which Hashem had struck down among them; upon their elohim also Hashem executed shefatim *(judgments)*. [5] And the Bnei Yisroel set out from Ra'meses, and encamped in Sukkot. [6] And they set out from Sukkot, and encamped in Etam, which is on the edge of the midbar. [7] And they set out from Etam, and turned back unto Pi-HaChirot, which

ג זיי האָבן געצויגן פֿון רַעְמסֵס אין ערשטן חודש , אין פֿופֿצנטן
fuftsntn in choidesh ershtn in Rameses fun getsoign hobn zei
fifteenth in month first in Rameses from moved out have they

טאָג פֿון ערשטן חודש ; אויף מאָרגן נאָכן קָרְבַּן-פֶּסַח זיינען
zainen korben-Pesach nochn morgn oif choidesh ershtn fun tog
are Passover korben after next day on month first of day

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אַרויסגעגאַנגען מיט אַ הויכער האַנט פֿאַר
far hant hoicher a mit aroisgegangen Yisroel fun kinder di
before hand high a with having come out Yisroel of children the

די אויגן פֿון גאַנץ מִצרַיִם , ד בעת די מִצרַיִם האָבן געהאַלטן אין
in gehaltn hobn Mitsrayim di beeis Mitsrayim gants fun oign di
in held have Egyptians the while Egypt all of eyes the

באַגראָבן די וואָס ה האָט דערשלאָגן צווישן זיי – איטלעכן
itlechn zei tsvishn dershlogn hot Hashem vos di bagrobn
each them among kill has Hashem which the ones buried

בכֹור ; און אויך אויף זייערע ג-טער האָט ה געטאָן אַ משפט .
mishpot a geton Hashem hot g-ter zeyere oif oich un bechor
judgment a done Hashem has g-ds their on also and firstborn

ה און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געצויגן פֿון רַעְמסֵס , און געלאגערט
gerut un Rameses fun getsoign hobn Yisroel fun kinder di un
rested and Rameses from moved out have Yisroel of children the and

אין סוכּוֹת . ו און זיי האָבן געצויגן פֿון סוכּוֹת , און געלאגערט אין אֵתָם
Etam in gerut un Sukkot fun getsoign hobn zei un Sukkot in
Etam in rested and Sukkot from moved out have they and Sukkot in

וואָס ביים עק מדבר . ז און זיי האָבן געצויגן פֿון אֵתָם ,
Etam fun getsoign hobn zei un midber ek baim vos
Etam from moved out have they and wilderness edge of at which

is before Ba'al-Tzephon; and they encamped before Migdol. [8] And they set out from before HaChirot, and passed through the midst of the yam into the midbar, and went derech shloshet yamim *(a three days' journey)* in the midbar of Etam, and encamped in Marah.

און זיך אומגעקערט צו פּי-הַחירוֹת וואָס פֿאַר בַּעַל-צפֿון , און
un Baal-TSafon far vos Pi-HaChirot tsu umgekert zich un
and Ba'al-Tzephon before which Pi-HaChirot to turned back selves and

, פּנֵי-הַחירוֹת פֿון געצויגן האָבן זיי און . ח מִגדוֹל פֿאַר געָרוט
Penei-Hachirot fun getsoign hobn zei un Migdol far gerut
Pnei HaChirot from moved out have they and Migdol before rested

און זיינען אַריבערגעגאַנגען דורכן ים צום מדבר ; און זיי
zei un midber tsum yam durchn aribergegangen zainen un
they and wilderness to the sea through crossed over are and

זיינען געגאַנגען דריי טעג וועגס אין מדבר אֵתָם , און האָבן
hobn un Etam midber in vegs teg drai gegangen zainen
have and Etam wilderness in journey days three having gone are

. מָרָה אין געָרוט
Marah in gerut
Marah in rested

[9] And they set out from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve einot mayim *(springs of water)*, and threescore and ten temarim *(palm trees)*; and they encamped there. [10] And they set out from Elim, and encamped by the Yam Suf. [11] And they set out from the Yam Suf, encamping in the Midbar Sin. [12] And they set out from the Midbar Sin, and encamped in Dophkah. [13] And they set out from Dophkah, and encamped in Alush. [14] And they set out from Alush, and encamped at Rephidim, where was no mayim for HaAm to drink. [15] And they set out from Rephidim, and encamped in the Midbar Sinai. [16] And they set out from the Midbar Sinai, and encamped at Kivrot-Hata'avah. [17] And they set out from Kivrot-Hata'avah, and encamped at Chatzerot. [18] And they set out from Chatzerot, and encamped in Ritmah.

ט און זיי האָבן געצויגן פֿון מָרָה , און זיינען געקומען
gekumen zainen un Marah fun getsoign hobn zei un
having come are and Marah from moved out have they and

קיין אֵילִם ; און אין אֵילִם זיינען געווען צוועלף קוואַלן וואַסער און
un vaser kvaln tsvelf geven zainen Elim in un Elim kein
and water springs twelve having been are Elim in and Eilim to

זיבעציק טייטלבּיימער; און זיי האָבן דאָרטן געָרוט . י און זיי האָבן
hobn zei un gerut dortn hobn zei un teitlbeimer zibetsik
have they and rested there have they and palm trees seventy

געצויגן פֿון אֵילִם, און געָרוט בּיים ים-סוף . יא און זיי האָבן
hobn zei un Yam-Suf baim gerut un Elim fun getsoign
have they and Yam Suf at rested and Elim from moved out

געצויגן פֿון ים-סוף , און געָרוט אין מדבר סין . יב און זיי
zei un Sin midber in gerut un Yam-Suf fun getsoign
they and Sin wilderness in rested and Yam Suf from moved out

האָבן געצויגן פֿון מדבר סין און געָרוט אין דָפקָה . יג און זיי
zei un Dofkah in gerut un Sin midber fun getsoign hobn
they and Dophkah in rested and Sin wilderness from moved out have

האָבן געצויגן פֿון דָפקָה , און געָרוט אין אָלוש . יד און זיי האָבן
hobn zei un Alush in gerut un Dofkah fun getsoign hobn
have they and Alush in rested and Dophkah from moved out have

געצויגן פֿון אָלוש, און געָרוט אין רפֿידים ; און דאָרטן איז נישט
nisht iz dortn un Refidim in gerut un Alush fun getsoign
not is there and Rephidim in rested and Alush from moved out

געווען קיין וואַסער פֿאַרן פֿאָלק צום טרינקען. טו און זיי האָבן
hobn zei un trinken tsum folk faran vaser kein geven
have they and drink to people for the water any having been

געצויגן פֿון רפֿידים , און געָרוט אין מדבר סיני . טז און זיי
zei un Sinai midber in gerut un Refidim fun getsoign
they and Sinai wilderness in rested and Rephidim from moved out

האָבן געצויגן פֿון מדבר סיני , און געָרוט אין קִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה .
hobn zei un Kivrot-Hataavah in gerut un Sinai midber fun getsoign
Kivrot-Hata'avah in rested and Sinai wilderness from moved out have

יז און זיי האָבן געצויגן פֿון קִבְרוֹת-הַתַּאֲוָה , און געָרוט אין
in gerut un Kivrot-Hataavah fun getsoign hobn zei un
in rested and Kivrot-Hata'avah from moved out have they and

יח חַצֵרוֹת . און זיי האָבן געצויגן פ�ון חַצֵרוֹת , און געלאגערט אין
in gerut un Chatserot fun getsoign hobn zei un Chatserot
in rested and Chatzerot from moved out have they and Chatzerot

רִתְמָה .
Ritmah
Ritmah

19 And they set out from Ritmah, and encamped at Rimmon Peretz. 20 And they set out from Rimmon Peretz, and encamped in Livnah. 21 And they set out from Livnah, and encamped at Rissah. 22 And they set out from Rissah, and encamped in Kehelatah. 23 And they set out from Kehelatah, and encamped in Har Shepher. 24 And they set out from Har Shepher, and encamped in Charadah. 25 And they set out from Charadah, and encamped in Mak'helot. 26 And they set out from Mak'helot, and encamped at Tachat.

יט און זיי האָבן געצויגן פ�ון רִתְמָה , און געלאגערט אין
in gerut un Ritmah fun getsoign hobn zei un
in rested and Ritmah from moved out have they and

כ רִמּוֹן-פָּרֶץ . און זיי האָבן געצויגן פ�ון רִמּוֹן-פָּרֶץ , און
un Rimmon-Perets fun getsoign hobn zei un Rimmon-Perets
and Rimmon-Perets from moved out have they and Rimmon-Perets

כא לִבְנָה . און זיי האָבן געצויגן פ�ון לִבְנָה , און געלאגערט אין
gerut un Livnah fun getsoign hobn zei un Livnah in gerut
rested and Livnah from moved out have they and Livnah in rested

כב רִסָּה . און זיי האָבן געצויגן פ�ון רִסָּה , און געלאגערט אין
in gerut un Rissah fun getsoign hobn zei un Rissah in
in rested and Rissah from moved out have they and Rissah in

כג קְהֵלָתָה . און זיי האָבן געצויגן פ�ון קְהֵלָתָה , און געלאגערט ביים
baim gerut un Kehelatah fun getsoign hobn zei un Kehelatah
at rested and Kehelatah from moved out have they and Kehelatah

כד בְּהַר שָׁפֶר . און זיי האָבן געצויגן פ�ון בְּהַר שָׁפֶר , און
un Shefer barg fun getsoign hobn zei un Shefer barg
and Shepher mount from moved out have they and Shepher mount

כה חֲרָדָה . און זיי האָבן געצויגן פ�ון חֲרָדָה , און געלאגערט אין
un Charadah fun getsoign hobn zei un Charadah in gerut
and Charadah from moved out have they and Charadah in rested

כו מַקְהֵלֹת . און זיי האָבן געצויגן פ�ון מַקְהֵלֹת , און געלאגערט אין
un Machelot fun getsoign hobn zei un Machelot in gerut
and Mak'helot from moved out have they and Mak'helot in rested

תַּחַת . געלאגערט אין
Tachat in gerut
Tachat in rested

27 And they set out from Tachat, and encamped at Tarach. 28 And they set out from Tarach, and encamped in Mitkah. 29 And they set out from Mitkah, and encamped in Chashmonah. 30 And they set out from Chashmonah, and encamped at Moserot. 31 And they set out from Moserot, and encamped in Bnei Ya'akan. 32 And they set out from Bnei Ya'akan, and encamped at Chor Haggidgad. 33 And they set out from Chor Haggidgad, and encamped in Yotvatah.

כז און זיי האָבן געצויגן פ�ון תַּחַת , און געלאגערט אין תֶּרַח . כח און
un Terach in gerut un Tachat fun getsoign hobn zei un
and Tarach in rested and Tachat from moved out have they and

כט מִתְקָה . און געלאגערט אין תֶּרַח , און זיי האָבן געצויגן פ�ון תֶּרַח , און זיי
zei un Mitkah in gerut un Terach fun getsoign hobn zei
they and Mitkah in rested and Tarach from moved out have they

ל חַשְׁמוֹנָה . און געלאגערט אין מִתְקָה , און זיי האָבן געצויגן פ�ון
zei un Chashmonah in gerut un Mitkah fun getsoign hobn
they and Chashmonah in rested and Mitkah from moved out have

לא מוֹסֵרוֹת . און געלאגערט אין חַשְׁמוֹנָה , און זיי האָבן געצויגן פ�ון
zei un Moserot in gerut un Chashmonah fun getsoign hobn
they and Moserot in rested and Chashmonah from moved out have

לב בְּנֵי-יַעֲקָן . און געלאגערט אין מוֹסֵרוֹת , און זיי האָבן געצויגן פ�ון
zei un Bnei-Yaakan in gerut un Moserot fun getsoign hobn
they and Bnei Ya'akan in rested and Moserot from moved out have

חוֹר-הַגִּדְגָּד . און געלאגערט אין בְּנֵי-יַעֲקָן , און זיי האָבן געצויגן פ�ון
Chor-Hagidgad in gerut un Bnei-Yaakan fun getsoign hobn
Chor Haggidgad in rested and Bnei Ya'akan from moved out have

לג יָטְבָתָה . און געלאגערט אין חוֹר-הַגִּדְגָּד , און זיי האָבן געצויגן פ�ון
in gerut un Chor-Hagidgad fun getsoign hobn zei un
in rested and Chor Haggidgad from moved out have they and

לד יָטְבָּה . און זיי האָבן געצויגן פֿון יָטְבָתָה , און גערוט אין
in gerut un Yotbah fun getsoign hobn zei un Yotbah
in rested and Yotvatah from moved out have they and Yotvatah

לה עַבְרוֹנָה . און זיי האָבן געצויגן פֿון עַבְרוֹנָה , און גערוט אין
in gerut un Avronah fun getsoign hobn zei un Avronah
in rested and Avronah from moved out have they and Avronah

לו עֶצְיוֹן-גָּבֶר . און זיי האָבן געצויגן פֿון עֶצְיוֹן-גָּבֶר , און
un Etsyon-Gever fun getsoign hobn zei un Etsyon-Gever
and Etzyon-Gever from moved out have they and Etzyon-Gever

לז קָדֵשׁ איז דאָס ציִן , דאָס איז קָדֵשׁ . און זיי האָבן געצויגן
getsoign hobn zei un Kadesh iz dos Tsin midber in gerut
moved out have they and Kadesh is this Tzin wilderness in rested

פֿון קָדֵשׁ , און גערוט בייַם באַרג הוֹר, אין עק פֿון לאַנד אֱדוֹם .
Edom land fun ek in Hor barg baim gerut un Kadesh fun
Edom land of edge of in Hor mount at rested and Kadesh from

לח און אַהרֹן דער כֹהן איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג הוֹר,
Hor barg oifn aroifgegangen iz koyen der Aharon un
Hor mount on having gone up is kohen the Aaron and

לויט דעם מויל פֿון ה , און ער איז דאָרטן געשטאָרבן, אין
in geshtorbn dortn iz er un Hashem fun moil dem loit
in died there is he and Hashem of mouth the according

דעם פֿערציקסטן יאָר נאָך דעם ווי די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען
zainen Yisroel fun kinder di vi dem noch yor fertsikstn dem
are Yisroel of children the as the one after year fortieth the

אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצְרַיִם , אין פֿינפֿטן חודש , אין ערשטן
ershtn in choidesh finftn in Mitsrayim land fun aroisgegangen
first in month fifth in Egypt land of having come out

לט טאָג פֿון חודש . און אַהרֹן איז געווען הונדערט און דרַיַי
drai un hundert geven iz Aharon un choidesh fun tog
three and hundred having been is Aaron and month of day

מ און צוואַנציק יאָר אַלט, וועַן ער איז געשטאָרבן אויפֿן באַרג הוֹר. און
un Hor barg oifn geshtorbn iz er ven alt yor tsvantsik un
and Hor mount on died is he when old years twenty and

דער כְּנַעֲנִי , דער מלך פֿון עֲרָד , וואָס איז געזעסן אין דָּרוֹם , אין
in dorem in gezesn iz vos Arad fun melech der Kenaani der
in south in settled is which Arad of king the Kena'ani the

לאַנד כְּנַעַן , האָט געהערט וועגן דעם קומען פֿון די קינדער
kinder di fun kumen dem vegen gehert hot Kenaan land
children the of coming the concerning heard has Kena'an land

פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun
Yisroel of

מא און זיי האָבן געצויגן פֿון באַרג הוֹר, און גערוט אין
in gerut un Hor barg fun getsoign hobn zei un
in rested and Hor mount from moved out have they and

מב צַלְמוֹנָה . און זיי האָבן געצויגן פֿון צַלְמוֹנָה , און גערוט
gerut un Tsalmonah fun getsoign hobn zei un Tsalmonah
rested and Tzalmonah from moved out have they and Tzalmonah

מג פּוּנוֹן . און זיי האָבן געצויגן פֿון פּוּנוֹן , און גערוט
gerut un Punon fun getsoign hobn zei un Punon in
rested and Punon from moved out have they and Punon in

מד אין אוֹבוֹת. און זיי האָבן געצויגן פֿון אוֹבוֹת, און גערוט אין
in gerut un Ovot fun getsoign hobn zei un Ovot in
in rested and Ovot from moved out have they and Ovot in

[34] And they set out from Yotvatah, and encamped at Avronah. [35] And they set out from Avronah, and encamped at Etzyon-Gever. [36] And they set out from Etzyon-Gever, and encamped in the Midbar Tzin, which is Kadesh. [37] And they set out from Kadesh and encamped at Mt Hor, at the border of Eretz Edom.

[38] And Aharon HaKohen went up into Mt Hor at the command of Hashem, and died there, in the 40th year after the Bnei Yisroel were come out of Eretz Mitzrayim, in the first yom of the fifth month. [39] And Aharon was a hundred and twenty and three years old when he died on Mt Hor. [40] And Melech Arad the Kena'ani, which dwelt in the Negev in Eretz Kena'an, heard of the coming of the Bnei Yisroel.

[41] And they set out from Mt Hor, and encamped in Tzalmonah. [42] And they set out from Tzalmonah, and encamped in Punon. [43] And they set out from Punon, and encamped in Ovot. [44] And they set out from Ovot, and encamped in Iyei-HaAvarim at border

of Moav. 45 And they set out from Iyim, and encamped in Divon Gad. 46 And they set out from Divon Gad, and encamped in Almon Divlatayim. 47 And they set out from Almon Divlatayim, and encamped in the mountains of Avarim, before Nevo. 48 And they set out from the mountains of Avarim, and encamped in the plains of Moav by Yarden near Yericho. 49 And they set out by Yarden, from Beit-HaYeshimot even unto Avel-Sheetim in the plains of Moav.

50 And Hashem spoke unto Moshe in the plains of Moav by Yarden near Yericho, saying, 51 Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When ye are crossing over Yarden into Eretz Kena'an, 52 Then ye shall drive out all the inhabitants of HaAretz from before you, and destroy all their maskiyyot *(stone carved statues)*, and destroy all their tzalmei massekhot and demolish all their idolatrous high places; 53 And ye shall take possession of HaAretz, and dwell therein; for I have given you HaAretz to possess it. 54 And ye shall distribute HaAretz by goral for an inheritance among your mishpekhot; and to the more numerous ye shall give the larger

עִיֵּי-עַבָרִים , בִּיִים געמאַרק פֿון מוֹאָבּ. מה און זיי האָבן געצויגן
getsoign hobn zei un Moav fun gemark baim Iyei-Avarim
moved out have they and Moav of border at Iyei-HaAvarim

פֿון עִיִּים, און געלאגערט אין דיבֹון-גָּד . מו און זיי האָבן געצויגן
getsoign hobn zei un Divon-Gad in gerut un Iyim fun
moved out have they and Divon Gad in rested and Iyim from

פֿון דיבֹון-גָּד , און געלאגערט אין עַלמוֹן-דִּבלָתָיִם . מז און זיי האָבן
hobn zei un Almon-Divlatayim in gerut un Divon-Gad fun
have they and Almon Divlatayim in rested and Divon Gad from

געצויגן פֿון עַלמוֹן-דִּבלָתָיִם , און געלאגערט אין די בערג
fun berg di in gerut un Almon-Divlatayim fun getsoign
of hill country the in rested and Almon Divlatayim of moved out

עַבָרִים , פֿאַר נבֹו . מח און זיי האָבן געצויגן פֿון די בערג
berg di fun getsoign hobn zei un Nevo far Avarim
hill country the from moved out have they and Nevo before Avarim

פֿון עַבָרִים , און געלאגערט אין די פּלוינען פֿון מוֹאָבּ ביִים יַרדֵן לעבן
lebn Yarden baim Moav fun ploinen di in gerut un Avarim fun
near Yarden by the Moav of plains the in rested and Avarim of

יריחוֹ . מט און זיי האָבן געלאגערט ביִים יַרדֵן , פֿון בֵּית-ישימוֹת
Beis-Yeshimot fun Yarden baim gerut hobn zei un Yericho
Beit-HaYeshimot from Yarden at rested have they and Yericho

ביז אָבֵל-שִׁטִים אין די פּלוינען פֿון מוֹאָבּ.
Moav fun ploinen di in Avel-Shitim biz
Moav of plains the in Avel-Sheetim unto

נ און ה האָט געערעדט צו משהן אין די פּלוינען פֿון
fun ploinen di in Mosheen tsu geredt hot Hashem un
of plains the in Moshe to spoken has Hashem and

מוֹאָבּ ביִים יַרדֵן לעבן יריחוֹ , אַזוי צו זאָגן: נא רעד צו די
di tsu red zogn tsu azoi Yericho lebn Yarden baim Moav
the to speak say to so Yericho near Yarden by the Moav

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז איר
ir az zei tsu zogn zolst un Yisroel fun kinder
you when them to say you(SG) shall and Yisroel of children

גייט אַריבער דעם יַרדֵן קיין לאַנד כְּנַעַן , נב זאָלט איר
geit ariber dem Yarden kein land Kenaan zolt ir
go on the other side of Yarden to land Kena'an you shall

פֿאַרטרייַבן אַלע באַווויינער פֿון לאַנד פֿון פֿאַר אייַך, און איר זאָלט
fartraiben ale bavoiner fun land fun far aich un ir zolt
drive all inhabitants of before you and you shall

אונטערברענגען אַלע זייערע בילדער, און אַלע זייערע געגאָסענע געצן זאָלט
unterbrengen ale zeyere bilder un ale zeyere gegosene getsn zolt
destroy all their images and all their poured idols shall

איר אונטערברענגען, און אַלע זייערע בָּמות זאָלט איר פֿאַרטיליקן.
ir unterbrengen un ale zeyere bamot zolt ir fartiliken
you destroy and all their high places shall you destroy

נג און איר זאָלט פֿאַרנעמען דאָס לאַנד, און זיך באַזעצן דרינען, ווָאַרעם
vorem drinen bazetsn zich un land dos farnemen zolt ir un
because in it settle self and land this seize shall you and

אייַך האָב געגעבן דאָס לאַנד, עס צו אַרבן . נד און איר זאָלט אַרבן
arben zolt ir un arben tsu es land dos gegebn ich hob aich
inherit shall you and inherit to it land this given I have you

דאָס לאַנד דורך גורל, לויט אייַערע משפּחות ; דעם מערערן
merern dem mishpoches aiere loit goirl durch land dos
more the families your according to lot by land this

זאָלט איר געבן מער נחלה , און דעם ווינציקערן זאָלסטו געבן
gebn zolstu vintsikern dem un nachle mer gebn ir zolt
give shall you less the and inheritance more give you shall

ווינציקער נחלה . דאָרטן ווו זײַן גורל וועט אויספֿאַלן, זאָל געהערן
vintsiker nachle dortn vu zain goirl vet oisfaln zol gehern
less inheritance there where his lot will fall out shall belong

צו אים; לויט אײַערע פֿאָטערשטאַמען זאָלט איר אײַך ארבן .
arben aich ir zolt fotershtamen aiere loit im tsu
inherit you you shall father lineage your according to him to

נה און אויב איר וועט נישט פֿאַרטרײַבן פֿון פֿאַר אײַך די באַווויינער
bavoiner di aich far fun fartraiben nisht vet ir oib un
inhabitants the you before from drive before not will you if and

פֿון לאַנד, וועלן די וואָס איר וועט איבערלאָזן פֿון זיי , זײַן פֿאַר
far zain zei fun iberlozen vet ir vos di veln land fun
for be them of leave over will you which the ones will land of

דערנער אין אײַערע אויגן, און פֿאַר שטעכערס אין אײַערע זײַטן, און זיי
zei un zaitn aiere in shtechers far un oign aiere in derner
they and sides your in stickers for and eyes your in barbs

וועלן אײַך דריקן אין דעם לאַנד וואָס איר זיצט דרינען . נו און עס וועט
vet es un drinen zitst ir vos land dem in drikn aich veln
will it and therein sit you which land the in oppress you will

זײַן , אַזוי ווי איך האָב געדאַכט צו טאָן צו זיי , וועל איך טאָן צו אײַך.
aich tsu ton ich vel zei tsu ton tsu gedacht hob ich vi azoi zain
you to do I will them to do to wished have I as so be

לד

און ה האָט גערעדט צו משהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
say to so Moshe to spoken has Hashem and

ב באַפֿעל די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן
zogn zolst un Yisroel fun kinder di bafel
say you(SG) must and Yisroel of children the command

צו זיי : אַז איר קומט קיין לאַנד כנַעַן , זאָל דאָס זײַן דאָס לאַנד
land dos zain dos zol Kenaan land kein kumt ir az zei tsu
land this his this shall Canaan land any come you that they to

וואָס וועט אײַך פֿאַלן פֿאַר אַ נחלה – דאָס לאַנד כנַעַן לויט
loit Kenaan land dos nachle a far faln aich vet vos
according Canaan land this inheritance a for fall you will which

אירע גענאַרקן: ג די דָרום-זײַט זאָל אײַך זײַן פֿון מדבר צִין
Tsin midber fun zain aich zol dorem-zait di gemarkn ire
Tzin wilderness of be you shall south side the borders her

לעבן אֱדוֹם, און דער גענאַרק פֿון דָרום זאָל אײַך זײַן פֿון עק
ek fun zain aich zol dorem fun gemark der un Edom lebn
end of be you shall south of boundary the and Edom near

ים-הַמֶּלַח , צו מזרח . ד און דער גענאַרק זאָל זיך אויסדרייען
Yam-HaMelach tsu mizrech un der gemark zol zich oisdreyen
the Dead Sea to east and the boundary shall self turn out

בײַ אײַך צו דָרום פֿון דעם אויפֿגאַנג פֿון עקרבים , און אַריבערגיין קיין
kein aribergein un Akrabim fun oifgang dem fun dorem tsu aich bai
to go over and Scorpion of Ascent the of south to you by

צִין ; און זײַן אויסלאָז זאָל זײַן אין דָרום פֿון קָדֵשׁ-ברנֵע ; און
un Kadesh-Barnea fun dorem in zain zol oisloz zain un Tsin
and Kadesh-Barnea of south in be shall end its and Tzin

nachalah, and to the fewer in number ye shall give the smaller nachalah; every man's nachalah shall be in the place where his goral falleth; according to the mattot *(tribes of)* Avoteichem ye shall inherit.

55 But if ye will not drive out the yoshvei HaAretz from before you; then it shall come to pass, that those which ye let remain of them shall be barbs in your eyes, and thorns in your sides, and shall harass you in HaAretz wherein ye dwell. 56 Moreover it shall come to pass, that I shall do unto you, as I meant to do unto them.

34 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 2 Command the Bnei Yisroel, and say unto them, When ye come into Eretz Kena'an (this is HaAretz that shall fall unto you for a nachalah, even Eretz Kena'an with the borders thereof), 3 Then your southern side shall be from the Midbar Tzin along by the border of Edom, and your southern border shall be from the edge of the Yam HaMelach *(Salt Sea, Dead Sea)* to the east; 4 And your border shall turn from the south of Ma'aleh Akrabbim, and pass on to Tzin; and the going forth thereof shall be from the south of Kadesh-Barnea, and shall go on to Chatzar Addar, and pass

on to Atzmon; [5] And the border shall go around from Atzmon unto the Wadi of Mitzrayim, and the goings out of it shall be toward the Sea. [6] And as for the western border, ye shall even have the Yam HaGadol for a border; this shall be your west border. [7] And this shall be your northern border: from the Yam HaGadol ye shall run to Mt Hor; [8] From Mt Hor ye shall run your border unto the approach to Chamat; and the goings forth of the border shall be toward Tzedad; [9] And the border shall go on to Ziphron, and the goings out of it shall be Chatzar Einan; this shall be your northern border. [10] And ye shall draw a line for you for an eastern border from Chatzar Einan to Shepham;

עַר זֹאָל אַרויסגיין צו חַצַר-אַדָּר , און אַריבערגיין ביז עַצמוֹן .
Atsmon biz aribergein un Chatsar-Adar tsu aroisgein zol er
Atzmon until go over and Chatzar Addar to go out shall it

ה און דער גְעמאַרק זאָל זיך אויסדרייען פֿון עַצמוֹן צום טיַיך
taich tsum Atsmon fun oisdreyen zich zol gemark der un
Wadi to Atzmon from turn back self shall boundary the and

פֿון מִצרַיִם ; און זיין אויסלאָז זאָל זיין בַּיִם ים . ו און דער
der un yam baim zain zol oisloz zain un Mitsrayim fun
the and the sea at be shall going out its and Egypt of

גְעמאַרק פֿון מערבּ זאָל איַיר זיין דער יַם-הַגָּדול מיטן ברעג ; דאָס
dos breg mitn Yam-Hagodl der zain aich zol mayrev fun gemark
this shore with Great Sea the be you shall west of boundary

זאָל איַיר זיין דער גְעמאַרק פֿון מערבּ . ז און דאָס זאָל איַיר זיין
zain aich zol dos un mayrev fun gemark der zain aich zol
be you shall this and west of boundary the be you shall

דער גְעמאַרק פֿון צפֿון : פֿון יַם-הַגָּדול זאָלט איר אַיַיך צייכענען
tseichenen aich ir zolt Yam-Hagodl fun tsofn fun gemark der
mark you you shall Great Sea from north of boundary the

ביז דעם באַרג הוֹר . ח פֿון באַרג הוֹר זאָלט איר צייכענען ביז מע
me biz tseichenen ir zolt Hor barg fun Hor barg dem biz
one until mark you shall Hor mount of Hor mount the until

קומט קיין חֲמָת ; און דער אויסלאָז פֿון דעם גְעמאַרק זאָל זיין
zain zol gemark dem fun oisloz der un Chammat kein kumt
be shall boundary the of going out the and Chamat to come

ביַי צֶדָד . ט און דער גְעמאַרק זאָל אַרויסגיין ביַי זִפרון , און זיין
zain un Zifron bai aroisgein zol gemark der un Tsedad bai
his and Ziphron by go out shall boundary the and Tzedad by

אויסלאָז זאָל זיין חַצַר-עֵינָן . דאָס זאָל איַיר זיין דער גְעמאַרק
gemark der zain aich zol dos Chatsar-Einan zain zol oisloz
boundary the be you shall this Chatzar Einan be shall going out

פֿון צפֿון . י און איר זאָלט איַיר צייכענען פַֿאַרן גְעמאַרק פֿון מזרח
mizrech fun gemark faran tseichenen aich zolt ir un tsofn fun
east of boundary for the mark you shall you and north of

פֿון חַצַר-עֵינָן ביז שפֿם .
Shafam biz Chatsar-Einan fun
Shepham unto Chatzar Einan of

[11] And the border shall go down from Shepham to Rivlah, on the east side of Ayin; the border shall descend, and shall reach unto the bank of the Yam Kinneret to the east; [12] And the border shall go down to the Yarden, and the goings out of it shall be at the Yam HaMelach; this shall be your land with the borders thereof all around.

יא און דער גְעמאַרק זאָל אַראָפּנידערן פֿון שפֿם ביז רִבלָה ,
Rivlah biz Shafam fun aropnideren zol gemark der un
Rivlah until Shepham from go down shall boundary the and

אין מזרח פֿון עַיִן ; און דער גְעמאַרק זאָל אַראָפּנידערן און זיך
zich un aropnideren zol gemark der un Ayin fun mizrech in
self and go down shall boundary the and Ayin of east in

אָנשטויסן אָן דעם באַרגרוקן פֿון ים כִּנֶרֶת , צו מזרח . יב און
un mizrech tsu Kinneret yam fun bargrukn dem on onshtoisn
and east to Kinneret the Sea of ridge the on will run

דער גְעמאַרק זאָל אַראָפּנידערן צום יַרדן , און זיין אויסלאָז זאָל
zol oisloz zain un Yarden tsum aropnideren zol gemark der
shall going out his and Yarden to go down shall boundary the

זיין דער יַם-הַמֶּלַח . דאָס זאָל איַיר זיין דאָס לאַנד לויט
loit land dos zain aich zol dos Yam-HaMelach der zain
according to land the be you shall this the Dead Sea the be

אירע גְעמאַרקן רונד אַרום .
arum rund gemarkn ire
round around borders its

[13] And Moshe commanded the Bnei Yisroel, saying, This is the land which ye shall inherit by goral, which Hashem commanded to give unto the nine mattot *(tribes)*, and to the half tribe; [14] For the tribe of the Bnei Reuven according to the bais avotam, and the tribe of the Bnei Gad according to the bais avotam and the half tribe of Menasheh have received their nachalah; [15] The two tribes and the half tribe have received their nachalah on the east side of the Yarden near Yericho toward the sunrise.

[16] And Hashem spoke unto Moshe, saying, [17] These are the shmot of the anashim which shall apportion HaAretz unto you; El'azar HaKohen, and Yehoshua Ben Nun. [18] And ye shall take one nasi of every matteh to possess HaAretz. [19] And the shmot of the anashim are these: Of the tribe of Yehudah, Kalev Ben Yephunneh; [20] And of the tribe of the Bnei Shim'on, Shmuel Ben Ammihud; [21] Of the tribe of Binyamin, Elidad Ben Kislon; [22] And the nasi of the tribe of the Bnei Dan, Bukki Ben Yogli; [23] The nasi of the Bnei Yosef, for the tribe of the Bnei Menasheh, Channi'el Ben Ephod; [24] And the nasi of the tribe of the Bnei

יג אוֹן משה האָט באַפֿוילן די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di bafoiln hot Moshe un
say to so Yisroel of children the commanded has Moshe and

דאָס איז דאָס לאַנד וואָס איר זאָלט עס זיך אַרבן לויט גורל,
goirl loit arben zich es zolt ir vos land dos iz dos
lot according to inherit self it shall you which land this is this

וואָס ה האָט באַפֿוילן צו געבן צו די ניין שבֿטים און
un shvotim nain di tsu gebn tsu bafoiln hot Hashem vos
and tribes nine the to give to commanded has Hashem which

דעם האַלבן שבֿט. יד וואָרעם דער שבֿט פֿון די קינדער פֿון ראובֿן
Reuven fun kinder di fun sheyvet der vorem sheyvet halbn dem
Reuven of children the of tribe the for tribe half the

לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, און דער שבֿט פֿון די קינדער
kinder di fun sheyvet der un foterhaizer zeyere loit
children the of tribe the and father's household their according to

פֿון גָד לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, האָבן געקריגן, און
un gekrign hobn foterhaizer zeyere loit Gad fun
and received have father's household their according to Gad of

האַלב שבֿט מנשֶה האָבן געקריגן, זייער נחלה. טו די צוויי
tsvei di nachle zeyer gekrign hobn Menasheh sheyvet halb
two the inheritance their received have Menasheh tribe half

שבֿטים און דער האַלבער שבֿט האָבן געקריגן זייער נחלה פֿון
fun nachle zeyer gekrign hobn sheyvet halber der un shvotim
of inheritance their received have tribe half the and tribes

דער זײַט ירדן לעבן יריחו, צו מזרח, צו זונאויפֿגאַנג.
zunoifgang tsu mizrech tsu Yericho lebn Yarden zait der
sunrise to east to Yericho near Yarden side the

טז אוֹן ה האָט געredt צו משהן, אַזוי צו זאָגן: יז דאָס זײַנען
zainen dos zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
are this say to so Moshe to spoken has Hashem and

די נעמען פֿון די מענער וואָס זאָלן אַרבן פֿאַר אײַך דאָס לאַנד:
land dos aich far arben zoln vos mener di fun nemen di
land this you for apportion shall which men the of names the

אֶלעָזָר דער כֹהן, און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון. יח אוֹן איר זאָלט
zolt ir un Nun fun zun der Yehoshua un koyen der El'azar
shall you and Nun of son the Yehoshua and kohen the El'azar

נעמען צו איין פֿירשט, צו איין פֿירשט פֿון אַ שבֿט, צו אַרבן
arben tsu sheyvet a fun firsht ein tsu firsht ein tsu nemen
inherit to tribe a of chieftain one to chieftain one to take

דאָס לאַנד. יט אוֹן דאָס זײַנען די נעמען פֿון די מענער: פֿאַר שבֿט
sheyvet far mener di fun nemen di zainen dos un land dos
tribe for men the of names the are this and land this

יהוּדה, כָּלֵב דער זון פֿון יפֿונֶה. כ אוֹן פֿאַר דעם שבֿט פֿון די
di fun sheyvet dem far un Yefunehn fun zun der Kalev Yehudah
the of tribe the for and Yephunneh of son the Kalev Yehudah

קינדער פֿון שמעון, שמואֵל דער זון פֿון עַמיהוּדן. כא פֿאַר שבֿט
sheyvet far Ammihudn fun zun der Shmuel Shimeon fun kinder
tribe for Ammihud of son the Shmuel Shim'on of children

בנימין, אֶלידָד דער זון פֿון כִסלוֹנען. כב אוֹן פֿאַר דעם שבֿט פֿון
fun sheyvet dem far un chislonen fun zun der Elidad Binyamin
of tribe the for and Kislon of son the Elidad Binyamin

די קינדער פֿון דָן, דער פֿירשט בוקי דער זון פֿון יָגלין. כג פֿאַר
far Yoglien fun zun der Buki firsht der Dan fun kinder di
for Yogli of son the Bukki chieftain the Dan of children the

Ephrayim, Kemuel Ben Shiphtan; [25] And the nasi of the tribe of the Bnei Zevulun, Elitzaphan Ben Parnakh; [26] And the nasi of the tribe of the Bnei Yissakhar, Palt'iel Ben Azzan; [27] And the nasi of the tribe of the Bnei Asher, Achihud Ben Shelomi; [28] And the nasi of the tribe of the Bnei Naphtali, Pedahel Ben Ammihud; [29] These are they whom Hashem commanded to apportion the inheritance unto the Bnei Yisroel in Eretz Kena'an.

35 And Hashem spoke unto Moshe in the plains of Moav by Yarden near Yericho, saying, [2] Command the Bnei Yisroel, that they give unto the Levi'im from the nachalah of their achuzzah towns to dwell in; and ye shall give also unto the Levi'im open pasturelands around the towns. [3] And the towns shall they have to dwell in; and the open pasturelands of them shall be for their behemah, and for their livestock, and for all their animals. [4] And

דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן יוֹסֵף : פַֿאַר דעם שבֶּט פֿוּן דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן מְנַשֶּׁה ,
Menasheh fun kinder di fun sheyvet dem far Yosef fun kinder di
Menasheh of children the of tribe the for Yosef of children the

דער פַּרְשֶׁט חַנִיאֵל דער זון פֿוּן אֶפֿוֹדְן; כד אוּן פַֿאַר דעם שבֶּט
sheyvet dem far un Efodn fun zun der Channiel firsht der
tribe the for and ephod of son the Channi'el chieftain the

פֿוּן דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן אֶפְֿרַיִם , דער פַּרְשֶׁט קְמוּאֵל דער זון פֿוּן
fun zun der Kemuel firsht der Efrayim fun kinder di fun
of son the Kemuel chieftain the Ephrayim of children the of

שִׁפְֿטָנְעַן . כה אוּן פַֿאַר דעם שבֶּט פֿוּן דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן זְבוּלוּן , דער
der Zevulun fun kinder di fun sheyvet dem far un Shiftanen
the Zevulun of children the of tribe the for and Shiphtan

פַּרְשֶׁט אֶלִיצָֿפָֿן דער זון פֿוּן פַּרְנָךְ . כו אוּן פַֿאַר דעם שבֶּט פֿוּן
fun sheyvet dem far un Parnachn fun zun der ElitSafan firsht
of tribe the for and Parnakh of son the Elitzaphan chieftain

דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן יִשָּׂשכָר , דער פַּרְשֶׁט פַּלְטִיאֵל דער זון פֿוּן עַזְּנָן .
Azzanen fun zun der Paltiel firsht der Yissachar fun kinder di
Azzan of son the Palt'iel chieftain the Yissakhar of children the

כז אוּן פַֿאַר דעם שבֶּט פֿוּן דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן אָשֵׁר , דער פַּרְשֶׁט
firsht der Asher fun kinder di fun sheyvet dem far un
chieftain the Asher of children the of tribe the for and

אַחִיהוּד דער זון פֿוּן שְׁלוֹמִי , כח אוּן פַֿאַר דעם שבֶּט פֿוּן דִּי
di fun sheyvet dem far un Shelomien fun zun der Achihud
the of tribe the for and Shelomi of son the Achihud

קִינְדַּעַר פֿוּן נַפְֿתָּלִי , דער פַּרְשֶׁט פְּדָהְאֵל דער זון פֿוּן עַמִּיהוּד .
Ammihudn fun zun der Pedahel firsht der Naftali fun kinder
Ammihud of son the Pedahel chieftain the Naphtali of children

כט דאָס זײַנען דִּי וועמען ה הָאָט באַפֿוילן צו מאַכן
machn tsu bafoiln hot Hashem vemen di zainen dos
make to commanded has Hashem whom the ones are this

אַרבן דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן יִשְׂרָאֵל אין לאַנד כְּנַעַן .
Kenaan land in Yisroel fun kinder di arben
Kena'an land in Yisroel of children the inherit

לה אוּן ה הָאָט גערעדט צו משה אין דִּי פְּלוֹינען פֿוּן
fun ploinen di in Mosheen tsu geredt hot Hashem un
of plains the in Moshe to spoken has Hashem and

מוֹאָבּ בײַם יַרְדֵּן לְעִבן יְרִיחוֹ , אַזוי צו זאָגן : ב באַפֿעל
bafel zogn tsu azoi Yericho lebn Yarden baim Moav
command say to so Yericho near Yarden at Moav

דִּי קִינְדַּעַר פֿוּן יִשְׂרָאֵל, זיי זאָלן געבן דִּי לְוִיִּם פֿוּן דער נחלה
nachle der fun Leviim di gebn zoln zei Yisroel fun kinder di
inheritance the of Levi'im the give shall they Yisroel of children the

פֿוּן זייער אייגנטום שטעט צום וווינען ; אוּן אַ פְּרַיִיען פלאַץ צו
tsu plats fraien a un voinen tsum shtet eigentum zeyer fun
to place open a and dwell to cities ancestral property their of

דִּי שטעט רונד אַרום זיי זאָלט איר געבן דִּי לְוִיִּם . ג אוּן דִּי
di un Leviim di gebn ir zolt zei arum rund shtet di
the and Levi'im the give you shall them round around cities the

שטעט וועלן זײַן פַֿאַר זיי צום וווינען , אוּן זייערע פְּרַיִיע פלעצער
peletser fraie zeyere un voinen tsum zei far zain veln shtet
pasturelands open their and dwell to them for be will cities

וועלן זײַן פַֿאַר זייער פֵֿיך , אוּן פַֿאַר זייער פַֿאַרמעג , אוּן פַֿאַר
far un farmeg zeyer far un fich zeyer far zain veln
for and possessions their for and livestock their for be will

the open pasturelands of the towns, which ye shall give unto the Levi'im, shall reach from the wall of the Ir and outward a thousand cubits all around. 5 And ye shall measure from outside the Ir on the east side 2,000 cubits, and on the south side 2,000 cubits, and on the west side 2,000 cubits, and on the north side 2,000 cubits; and the Ir shall be in the midst; this shall be to them the open pasturelands of the towns. 6 And among the towns which ye shall give unto the Levi'im there shall be six cities for refuge, which ye shall appoint for the rotze'ach, that he may flee to there; and to them ye shall add 42 ir. 7 So all the arim *(towns)* which ye shall give to the Levi'im shall be 48 ir: them shall ye give with their migrashim *(open pasturelands)*. 8 And the arim *(towns)* which ye shall give shall be of the achuzzat Bnei Yisroel; from them that have many ye shall give more; but from them that have few ye shall give less; every one shall give of his arim unto the Levi'im according to his nachalah which he inheriteth.

אֲלֹע זייערע בהמות . ד און די פַּרַיִיע פלעצער פון די שטעט,
shtet di fun peletser fraie di un beheimes zeyere ale
cities the of pasturelands open the and beasts their all

וואָס איר וועט געבן די לְוִיים דרויסן פון דער שטאָט מויער, זאָלן
zoln moier shtot der fun droisn Leviim di gebn vet ir vos
shall wall city the of outside Levi'im the give will you which

זיין טויזנט איילן רונד אַרום . ה און איר זאָלט אָפּמעסטן אויסן
oisn opmestn zolt ir un arum rund eiln toiznt zain
outside measure shall you and round around cubits a thousand be

שטאָט, מזרח-זײַט צוויי טויזנט איילן , און דָּרום-זײַט צוויי
tsvei dorem-zait un eiln toiznt tsvei mizrech-zait shtot
two south side and cubits a thousand two the east side city

טויזנט איילן , און מערבּ-זײַט צוויי טויזנט איילן , און
un eiln toiznt tsvei mayrev-zait un eiln toiznt
and cubits a thousand two the west side and cubits a thousand

צפֿון-זײַט צוויי טויזנט איילן , מיט דער שטאָט אין מיטן . דאָס
dos mitn in shtot der mit eiln toiznt tsvei tsofn-zait
this midst in city the with cubits a thousand two the north side

זאָלן בייַ זיי זיַן די פַּרַיִיע פלעצער פון די שטעט. ו און די
di un shtet di fun peletser fraie di zain zei bai zoln
the and cities the of pasturelands open the be them by shall

שטעט וואָס איר וועט געבן די לְוִיים , זאָלן זיַן די זעקס שטעט פון
fun shtet zeks di zain zoln Leviim di gebn vet ir vos shtet
of cities six the be shall Levi'im the give will you which cities

אַנטרינונג וואָס איר וועט געבן פַּאַר דעם טויטשלעגער צו אַנטלויפֿן
antloifn tsu toitshleger dem far gebn vet ir vos antrinung
fleeing to death violent man the for give will you which refuge

אַהין; און צו זיי זאָלט איר צוגעבן צוויי און פערציק שטעט. ז אֲלֹע
ale shtet fertsik un tsvei tsugebn ir zolt zei tsu un ahin
all cities forty and two add on you shall them to and there

שטעט וואָס איר וועט געבן די לְוִיים , זאָלן זיַן אַכט און פערציק
fertsik un acht zain zoln Leviim di gebn vet ir vos shtet
forty and eight be shall Levi'im the give will you which cities

שטעט; זיי מיט זייערע פַּרַיִיע פלעצער . ח און די שטעט וואָס איר
ir vos shtet di un peletser fraie zeyere mit zei shtet
you which cities the and pasturelands open their with them cities

וועט געבן פון דעם אייגנטום פון די קינדער פון יִשְׂרָאֵל, זאָלט
zolt Yisroel fun kinder di fun eigentum dem fun gebn vet
shall Yisroel of children the of ancestral property the of give will

איר פון דעם מערערן נעמען מער , און פון דעם וויניקערן נעמען
nemen vintsikern dem fun un mer nemen merern dem fun ir
take less the of and more take more the of you

וויניציקער; איטלעכער לויט זיַן אַרבונג וואָס ער אַרבט ,
arbt er vos arbung zain loit itlecher vintsiker
inherit he which inheritance his according to each less

זאָל געבן פון זיַנע שטעט צו די לְוִיים .
Leviim di tsu shtet zaine fun gebn zol
Levi'im the to cities his of give shall

9 And Hashem spoke unto Moshe, saying, 10 Speak unto the Bnei Yisroel, and say unto them, When ye be come over the Yarden

ט און ה האָט געredt צו משהן , אַזוי צו זאָגן: י רעד צו
tsu red zogn tsu azoi Mosheen tsu geredt hot Hashem un
to speak say to so Moshe to spoken has Hashem and

די קינדער פון יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז איר
di kinder fun Yisroel fun un zolst zogn tsu zei : az ir
the children of Yisroel of and you(SG) shall say to them that you

into Eretz Kena'an, [11] Then ye shall appoint you arim to be arei miklat *(cities of refuge)* for you; that the rotze'ach may flee to there, which killeth any nefesh bishegagah *(unintentionally, accidentally)*. [12] And they shall be unto you arei miklat *(cities of refuge)* from the Go'el; that the rotze'ach die not, until he stand before the Edah in mishpat. [13] And of these arim which ye shall give there shall be shesh arei miklat. [14] Ye shall give shlosh he'arim on this side of the Yarden, and shlosh he'arim shall ye give in Eretz Kena'an, which shall be arei miklat. [15] These shesh he'arim shall be for miklat *(refuge)*, both for the Bnei Yisroel, and for the ger, and for the toshav *(sojourner)* among them; that every one that killeth any nefesh bishegagah *(unintentionally, accidentally)* may flee there. [16] And if he strike him with keli barzel, so that he die, he is a rotze'ach; the rotze'ach shall surely be put to death. [17] And if he strike him with an even *(stone)* in his yad that could kill, and he die, he is a rotze'ach; the rotze'ach shall surely be put to death. [18] Or if he strike him with a keli in his hand that could kill, and he die, he is a rotze'ach; the rotze'ach shall surely be put to death. [19] The Go'el HaDahm himself shall slay the rotze'ach; when he meeteth him, he

גייט אַריבער דעם יַרדן קיין לאַנד כְּנַעַן , [א] זאָלט איר
ir zolt Kenaan land kein Yarden dem ariber geit
you shall Kena'an land to Yarden the on the other side of go

איר באַשטימען שטעט ווואָס זאָלן איר זיין שטעט פֿון אַנטרינונג , און
un antrinung fun shtet zain aich zoln vos shtet bashtimen aich
and refuge of cities be you shall which cities designate you

אהין זאָל אַנטלויפֿן דער טויטשלעגער ווואָס דערשלאָגט אַ נפֶשׁ
nefesh a dershlogt vos toitshleger der antloifn zol ahin
a soul a kills which death violent man the fleeing shall there

דורך אַ פֿאַרזעז . [ב] און די שטעט זאָלן איר זיין פֿאַר אַנטרינונג פֿון
fun antrinung far zain aich zoln shtet di un farze a durch
from refuge for be you shall cities the and mistake a by

דעם בלוט דערלייזער, און דער טויטשלעגער זאָל נישט שטאַרבן
shtarbn nisht zol toitshleger der un derleizer blut dem
die not shall death violent man the and redeemer blood the

איידער ער שטעלט זיך פֿאַר דער עדה צום משפּט . [ג] און די
di un mishpot tsum eide der far zich shtelt er eider
the and judgment at the assembly the before self stands he before

שטעט וואָס איר זאָלט געבן: זעקס שטעט פֿון אַנטרינונג זאָלן ביי איר
aich bai zoln antrinung fun shtet zeks gebn zolt ir vos shtet
you by shall refuge of cities six give shall you which cities

זיין . [ד] דריי שטעט זאָלט איר געבן פֿון דער זייט יַרדן , און דריי
drai un Yarden zait der fun gebn ir zolt shtet drai zain
three and Yarden side the from give you shall cities three be

שטעט זאָלט איר געבן אין לאַנד כְּנַעַן ; שטעט פֿון אַנטרינונג זאָלן זיי
zei zoln antrinung fun shtet Kenaan land in gebn ir zolt shtet
they shall refuge of cities Kena'an land in give you shall cities

זיין . [ט] פֿאַר די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און פֿאַר פֿרעמדן , און פֿאַר
faran un fremdn faran un Yisroel fun kinder di far zain
for the and foreigner for the and Yisroel of children the for be

איינגעוואַנדערטן צווישן זיי , זאָלן זיין די דאָזיקע זעקס שטעט פֿון
fun shtet zeks dozike di zain zoln zei tsvishn aingevandertn
of cities six this the be shall them among resident immigrant

אַנטרינונג , אויף צו אַנטלויפֿן אַהין פֿאַר איטלעכן וואָס דערשלאָגט אַ
a dershlogt vos itlechn far ahin antloifn tsu oif antrinung
a kills which each for there fleeing to on refuge

נפֶשׁ דורך אַ פֿאַרזעז . [יז] אויב אָבער ער האָט אים דערשלאָגן מיט אַן
an mit dershlogn im hot er ober oib farze a durch nefesh
an with kill him has he but if mistake a by a soul

אייזערנער זאַך , און ער איז געשטאָרבן, איז ער אַ מערדער ; טייטן זאָל
zol teitn merder a er iz geshtorbn iz er un zach aizerner
shall to kill murderer a he is died is he and thing iron

געטייט ווערן דער מערדער . [יח] און אויב ער האָט אים געשלאָגן
geshlogn im hot er oib un merder der vern geteit
struck him has he if and murderer the become caused to die

מיט אַ שטיין אין האַנט, וואָס מע קען דערפֿון שטאַרבן, און ער איז
iz er un shtarbn derfun ken me vos hant in shtein a mit
is he and die of it can one which hand in stone a with

געשטאָרבן, איז ער אַ מערדער ; טייטן זאָל געטייט ווערן דער
der vern geteit zol teitn merder a er iz geshtorbn
the become caused to die shall to kill murderer a he is died

מערדער . [יט] אָדער אַז ער האָט אים געשלאָגן מיט אַ הילצערנער זאַך
zach hiltserner a mit geshlogn im hot er az oder merder
thing wooden a with struck him has he that or murderer

shall slay him. [20] And if he push him out of sin'ah *(hatred)*, or hurl upon him bitzediyyah *(with intention, by laying in wait)* that he die; [21] Or in eivah *(enmity)* strike him with his yad, that he die; he that struck him shall surely be put to death; for he is a rotze'ach; the Go'el HaDahm shall slay the rotze'ach, when he meeteth him. [22] But if he push him suddenly without eivah *(enmity)*, or have thrown upon him any keli with no tzediyyah *(intention, laying in wait)*, [23] Or with any even *(stone)*, that could kill, seeing him not, and cast it upon him, that he die, and was not his oyev, neither sought his ra'ah, [24] Then the Edah shall judge between the striker and the Go'el HaDahm according to these mishpatim;

אִין הָאֲנַט, וואָס מע קען דערפֿון שטאַרבן, און ער איז געשטאָרבן, איז ער אַ
a er iz geshtorbn iz er un shtarbn derfun ken me vos hant in
a he is died is he and die of it can one which hand in

מערדער ; טייטן זאָל געטייט ווערן דער מערדער . יט דער בלוט
merder der vern geteit zol teitn merder der blut
murderer the become caused to die shall to kill murderer the blood

דערלייזער, ער זאָל טייטן דעם מערדער ; ווען ער טרעפֿט אים, זאָל ער
derleizer er zol im treft er ven merder dem teitn zol er
redeemer he shall him meet up he when murderer the kill shall he

אים טייטן. כ און אויב ער האָט אים מיט שׂינאה אַ שטויס געטאָן, אָדער
oder geton shtois a sine mit im hot er oib un teitn im
or done push a hatred with him has he if and kill him

ער האָט געשלײַדערט אויף אים עפּעס מיט אַ כּיוון , און ער איז
iz er un kivn a mit epes im oif geshlaidert hot er
is he and intention a with anything him on flung has he

געשטאָרבן, כא אָדער ער האָט אים מיט פֿײַנטשאַפֿט געשלאָגן מיט זײַן
zain mit geshlogn faintshaft mit im hot er oder geshtorbn
his with struck enmity with him has he or died

האַנַט, און ער איז געשטאָרבן, זאָל טייטן געטייט ווערן דער
der vern geteit teitn zol geshtorbn iz er un hant
the become caused to die to kill shall died is he and hand

שלעגער ; אַ מערדער איז ער; דער בלוט דערלייזער זאָל טייטן דעם
dem teitn zol derleizer blut der er iz merder a shleger
the kill shall redeemer blood the he is murderer a one who struck

מערדער , וען ער טרעפֿט אים. כב אויב אָבער ער האָט אים אומגעריכט ,
umgericht im hot er ober oib im treft er ven merder
unexpected him has he but if him meet up he when murderer

אָן פֿײַנטשאַפֿט, אַ שטויס געטאָן, אָדער ער האָט געשלײַדערט אויף אים
im oif geshlaidert hot er oder geton shtois a faintshaft on
him on flung has he or done push a enmity without

עפּעס אַ זאַך אָן אַ כּיוון , כג אָדער מיט עפּעס אַ שטיין
shtein a epes mit oder kivn a on zach a epes
stone a anything with or intention a without thing a anything

וואָס מע קען דערפֿון שטאַרבן, האָט ער געוואָרפֿן אויף אים אומגעזען,
umgezen im oif gevorfn er hot shtarbn derfun ken me vos
unseen him on thrown he has die thereof can one which

און ער איז געשטאָרבן, און ער איז אים נישט געווען אַ שׂונא , און
un soine a geven nisht im iz er un geshtorbn iz er un
and enemy a having been not him is he and died is he and

נישט אויסן געווען זײַן בייז, כד זאָל די עדה משפּטן
mishpetn eide di zol beiz zain geven oisn nisht
judge assembly the shall evil his having been have in mind not

צווישן דעם שלעגער און צווישן דעם בלוט דערלייזער
derleizer blut dem tsvishn un shleger dem tsvishn
redeemer blood the between and one who struck the between

לויט די דאָזיקע געזעצן .
gezetsn dozike di loit
laws these the according

[25] And the Edah shall deliver the rotze'ach out of the yad Goel HaDahm, and the Edah shall restore him to his ir miklat, to

כה און די עדה זאָל מציל זײַן דעם טויטשלעגער פֿון
fun toitshleger dem zain matsl zol eide di un
from death violent man the be rescued shall assembly the and

דעם בלוט דערלייזערס האַנט, און די עדה זאָל אים אומקערן צו
tsu umkeren im zol eide di un hant derleizers blut dem
to return him shall assembly the and hand redeemer blood the

זײַן שטאָט פֿון אַנטרינונג , וואָס ער איז אַהין אַנטלאָפֿן, און ער זאָל
zol er un antlofn ahin iz er vos antrinung fun shtot zain
shall he and fled there is he which refuge of city his

זיצן אין איר ביז דעם טויט פֿון כּהן-גָּדול וואָס מע האָט אים
im hot me vos koyen-gadol fun toit dem biz ir in zitsn
him has one which kohen gadol of death the until it in sit

געזאַלבט מיטן הייליקן אייל. כּוֿ אויב אָבער אַרויסגיין וועט אַרויסגיין דער
der aroisgein vet aroisgein ober oib eil heilikn mitn gezalbt
the go out will go out but if oil holy with anointed

טויטשלעגער פֿון דעם גרעמאַרק פֿון זײַן שטאָט פֿון אַנטרינונג ,
antrinung fun shtot zain fun gemark dem fun toitshleger
refuge of city his of boundary the from death violent man

וואָס ער איז אַהין אַנטלאָפֿן, כּזֿ און דער בלוט דערלייזער וועט אים
im vet derleizer blut der un antlofn ahin iz er vos
him will redeemer blood the and fled there is he which

געפֿינען אויסער דעם גרעמאַרק פֿון זײַן שטאָט פֿון אַנטרינונג , און
un antrinung fun shtot zain fun gemark dem oiser gefinen
and refuge of city his of boundary the outside of find

דער בלוט דערלייזער וועט טייטן דעם טויטשלעגער , האָט ער אויף
oif er hot toitshleger dem teitn vet derleizer blut der
on he has death violent man the kill will redeemer blood the

זיך נישט קיין בלוט. כּחֿ וואָרעם אין זײַן שטאָט פֿון אַנטרינונג מוז ער
er muz antrinung fun shtot zain in vorem blut kein nisht zich
he must refuge of city his in because blood any not self

זיצן ביז דעם טויט פֿון כּהן-גָּדול , און ערשט נאָך דעם טויט פֿון
fun toit dem noch ersht un koyen-gadol fun toit dem biz zitsn
of death the after later and kohen gadol of death the until sit

כּהן-גָּדול מעג דער טויטשלעגער זיך אומקערן צו דעם לאַנד פֿון
fun land dem tsu umkeren zich toitshleger der meg koyen-gadol
of land the to return self death violent man the may kohen gadol

זײַן אייגנטום . כטֿ דאָס זאָל אײַך זײַן פֿאַר א רעכט גזעזען אויף
oif gezets recht a far zain aich zol dos eigentum zain
on law right a for be you shall this ancestral property his

אײַערע דור-דורות אין אַלע אײַערע ווינערטער.
voinerter aiere ale in dor-doires aiere
dwellings your all in generation after generation your

ל וועט נאָר עס דערשלאָגט אַ נפֿש , זאָל מען הרגען דעם מערדער
merder dem hargen men zol nefesh a dershlogt es nor ver
murderer the kill one shall a soul a kills it but who

לויט דעם מויל פֿון עדות ; און איין עדות קען נישט
nisht ken eides ein un eides fun moil dem loit
not can testimony one and testimony of mouth the according

עדות זאָגן אויף אַ מענטשן , ער זאָל שטאַרבן. לאֿ און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un shtarbn zol er mentshn a oif zogn eides
not shall you and die shall he man a on say testimony

אָננעמען אַן אויסלייז פֿאַר דעם נפֿש פֿון אַ מערדער וואָס איז
iz vos merder a fun nefesh dem far oisleiz an onnemen
is which murderer a of a soul the for ransom a take something for

פֿאַרשולדיקט צום טויט ; נײַערט טייטן מוז ער גענטייט וועלן .
vern geteit er muz teitn naiert toit tsum farshuldikt
become caused to die he must to kill but death to guilty

לבֿ און איר זאָלט נישט אָננעמען אַן אויסלייז פֿון דעם וואָס
vos dem fun oisleiz an onnemen nisht zolt ir un
which the one of ransom a take something for not shall you and

which he fled; and he shall abide in it unto the mot HaKohen HaGadol which was mashach *(anointed)* with the shemen hakodesh. [26] But if the rotze'ach shall at any time come outside the border of the ir miklat to which he fled; [27] And the Go'el HaDahm find him outside the gevul *(borders, city limit)* of his ir miklat, and the Go'el HaDahm kill the rotze'ach, he shall not be guilty of dahm, [28] Because he should have remained in his ir miklat until the mot HaKohen HaGadol; but after the mot HaKohen HaGadol the rotze'ach shall return into his eretz achuzzat. [29] So these things shall be for a chukkat mishpat unto you throughout your dorot in all your dwellings.

[30] Whosoever killeth any nefesh, the rotze'ach shall be put to death by the mouth of edim *(witnesses)*; but ed echad *(one witness)* shall not testify against any nefesh to cause him to die. [31] Moreover ye shall take no kofer *(ransom payment, satisfaction)* for the nefesh of a rotze'ach, which is guilty of death; but he shall be surely put to death. [32] And ye shall take no kofer for him that is fled to his ir

miklat that he should come again to dwell in HaAretz until the mot HaKohen. 33 So ye shall not pollute HaAretz wherein ye are; for dahm pollutes HaAretz; and kapporah cannot be made for HaAretz for the shefach dahm therein, except by the dahm of him that committed shefach dahm *(shedding of blood)*. 34 Therefore, make not tameh HaAretz which ye shall inhabit, wherein I dwell; for I Hashem dwell among the Bnei Yisroel.

36 And the Rashei HaAvot of the Mishpekhot of the Bnei Gil'ad Ben Machir Ben Menasheh, of the Mishpekhot of the Bnei Yosef, came near, and spoke before Moshe, and before the Nasiim Rashei Avot of the Bnei Yisroel, 2 And they said, When Hashem commanded adoni to give HaAretz for a nachalah by goral to the Bnei Yisroel, adoni was commanded by Hashem to give the nachalat Tzelophechad achinu unto his banot. 3 Now suppose they become married to any of the Bnei Shivtei Bnei Yisroel, and their nachalah be taken from the nachalah of Avoteinu, and be added to the nachalah of the matteh whereunto

איז אַנטלאָפֿן אין זײַן שטאָט פֿון אַנטרינונג, אַז ער זאָל מעגן זיך
zich megn zol er az antrinung fun shtot zain in antlofn iz
self may shall he that refuge of city his in fled is

אומקערן ווויינען אין לאַנד פֿאַר דעם כּהנס טויט. לג און איר זאָלט
zolt ir un toit koyens dem far land in voinen umkeren
shall you and death kohen's the before land in dwell return

נישט זינדיק מאַכן דאָס לאַנד וואָס איר זיצט דרינען, ווארעם בלוט
blut vorem drinen zitst ir vos land dos machn zindik nisht
blood because in it sit you which land this make sinful not

דאָס מאַכט זינדיק דאָס לאַנד, און דעם לאַנד ווערט נישט פֿאַרגעבן פֿאַר
far fargebn nisht vert land dem un land dos zindik macht dos
for forgiven not shall be land the and land this sinful makes this

דעם בלוט וואָס איז דרינען פֿאַרגאָסן געוואָרן , סײַדן מיט דעם
dem mit saidn gevorn fargosen drinen iz vos blut dem
the with except having become shed in it is which blood the

בלוט פֿון דעם וואָס האָט עס פֿאַרגאָסן. לד און זאָלסט נישט
nisht zolst un fargosen es hot vos dem fun blut
not you(SG) must and shed it has which the one of blood

פֿאַראומריניקן דאָס לאַנד וואָס איר זיצט דרינען, וואָס איך רו אין
in ru ich vos drinen zitst ir vos land dos farumreinikn
in rest I which in it sit you which land this defile

דעם ; וואָרעם איך, ה , רו צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di tsvishn ru Hashem ich vorem dem
Yisroel of children the among rest Hashem I because the one

לו און די הויפּטלײַט פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון דער
der fun foterhaizer di fun hoiptlait di un
the of father's household the of chief people the and

משפּחה פֿון די קינדער פֿון גִלְעָד, דעם זון פֿון מָכיר, דעם
dem Machir fun zun dem Gilad fun kinder di fun mishpoche
the Machir of son the Gil'ad of children the of family

זון פֿון מנַשֶׁה, פֿון די משפּחות פֿון די קינדער פֿון יוֹסף,
Yosef fun kinder di fun mishpoches di fun Menashehn fun zun
Yosef of children the of families the of Menasheh of son

האָבן געגענט, און פֿאַר משה, און פֿאַר די
di far un Mosheen far geredt hobn un genent hobn
the before and Moshe before spoken have and come near have

פֿירשטן, די הויפּטלײַט פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון די קינדער
kinder di fun foterhaizer di fun hoiptlait di firshtn
children the of father's household the of chief people the chieftains

פֿון יִשְׂרָאֵל, ב און זיי האָבן געזאָגט: ה האָט באַפֿוילן מײַן
main bafoiln hot Hashem gezogt hobn zei un Yisroel fun
my commanded has Hashem said have they and Yisroel of

האַר צו געבן דאָס לאַנד אין נחלה לויט גורל צו די
di tsu goirl loit nachle in land dos gebn tsu har
the to lot according inheritance in land this give to master

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און מײַן האַר איז באַפֿוילן געוואָרן
gevorn bafoiln iz har main un Yisroel fun kinder
having become commanded is master my and Yisroel of children

פֿון ה צו געבן די נחלה פֿון אונדזער ברודער צלָפְחָד
Tselofechadn bruder undzer fun nachle di gebn tsu Hashem fun
Tzelophechad brother our of inheritance the give to Hashem of

צו זײַנע טעכטער. ג און אַז זיי וועלן ווערן פֿאַר ווײַבער צו איינעם
einem tsu vaiber far vern veln zei az un techter zaine tsu
one to wives for become will they that and daughters his to

they marry into; so shall it be taken from the goral of our nachalah. [4] And when the Yovel of the Bnei Yisroel shall be, then shall their nachalah be added unto the nachalah of the matteh whereunto they marry into; so shall their nachalah be taken away from the nachalah of the matteh of Avoteinu.

פֹּון די זין פֹּון די שבֹטים פֹּון די קינדער פֹּון יִשׂרָאֵל, וועט זייער
zeyer vet Yisroel fun kinder di fun shvotim di fun zin di fun
their will Yisroel of children the of tribes the of sons the of

נחלה געמינערט ווערן פֹּון דער נחלה פֹּון אונדזערע
undzere fun nachle der fun vern geminert nachle
our of inheritance the from become diminished inheritance

פַאָטערס, און וועט צוגעלייגט ווערן צו דער נחלה פֹּון דעם
dem fun nachle der tsu vern tsugeleigt vet un foters
the of inheritance the to become added will and father's

שבֹט וואָס זיי וועלן צו אים געהערן; אַזוי וועט געמינערט ווערן
vern geminert vet azoi gehern im tsu veln zei vos sheyvet
become diminished will so belong him to will they which tribe

פֹּון דעם גורל פֹּון אונדזער נחלה. [ד] אַפֿילו אַז יוֹבֵל וועט זיין ביי
bai zain vet Yuval az afile nachle undzer fun goirl dem fun
by be will Yovel that even inheritance our of lot the of

די קינדער פֹּון יִשׂרָאֵל, וועט זייער נחלה בליַיבן צוגעלייגט צו דער
der tsu tsugeleigt blaibn nachle zeyer vet Yisroel fun kinder di
the to added remain inheritance their will Yisroel of children the

נחלה פֹּון דעם שבֹט וואָס זיי וועלן צו אים געהערן, און זייער
zeyer un gehern im tsu veln zei vos sheyvet dem fun nachle
their and belong it to will they which tribe the of inheritance

נחלה וועט געמינערט ווערן פֹּון דער נחלה פֹּון אונדזערע
undzere fun nachle der fun vern geminert vet nachle
our of inheritance the from become diminished will inheritance

פַאָטערס.
foters
father's

[5] And Moshe commanded the Bnei Yisroel according to the command of Hashem, saying, The matteh of the Bnei Yosef hath said well. [6] This is the thing which Hashem doth command concerning the Banot Tzelophechad, saying, Let them marry to whom they think best; only within the Mishpakhat Matteh Avihem shall they marry. [7] So shall not the nachalah of the Bnei Yisroel remove from matteh to matteh; for every ish of the Bnei Yisroel shall keep himself to the nachalat matteh of his Avot. [8] And every bat, that possesseth a nachalah in mattot Bnei Yisroel, shall be isha unto one of the mishpakhat matteh

[ה] האָט משה באַפֿוילן די קינדער פֹּון יִשׂרָאֵל לויט דעם
dem loit Yisroel fun kinder di bafoiln Moshe hot
the according Yisroel of children the commanded Moshe has

מויל פֹּון ה, אַזוי צו זאָגן: געראַכט טענהט דער שבֹט פֹּון די
di fun sheyvet der tainet gerecht zogn tsu azoi Hashem fun moil
the of tribe the argue righteous say to so Hashem of mouth

קינדער פֹּון יוֹסף. [ו] דאָס איז די זאַך וואָס ה האָט באַפֿוילן
bafoiln hot Hashem vos zach di iz dos Yosef fun kinder
commanded has Hashem which thing the is this Yosef of children

וועגן די טעכטער פֹּון צְלָפְחָד, אַזוי צו זאָגן: זיי מעגן
megn zei zogn tsu azoi Tselofechadn fun techter di vegen
may they say to so Tzelophechad of daughters the concerning

ווערן פַאַר ווייַבער צו דעם וואָס וועט ווילגעפֿעלן אין
in voilgefeln vet vos dem tsu vaiber far vern
in find favor in the eyes of will which the one to wives for become

זייערע אויגן, אָבער אין דער משפּחה פֹּון דעם שבֹט פֹּון זייער פַאָטער
foter zeyer fun sheyvet dem fun mishpoche der in ober oign zeyere
father their of tribe the of family the in but eyes their

זאָלן זיי ווערן פַאַר ווייַבער. [ז] כדי אַ נחלה פֹּון די קינדער
kinder di fun nachle a kedei vaiber far vern zei zoln
children the of inheritance a so that wives for become they shall

פֹּון יִשׂרָאֵל זאָל נישט איבערגיין פֹּון שבֹט צו שבֹט; נַיַיערט די
di naiert sheyvet tsu sheyvet fun ibergein nisht zol Yisroel fun
the but tribe to tribe from pass over not shall Yisroel of

קינדער פֹּון יִשׂרָאֵל זאָלן זיַין באַהעפֿט איטלעכער אָן דער נחלה
nachle der on itlecher baheft zain zoln Yisroel fun kinder
inheritance the on each joined be shall Yisroel of children

of her av, that the Bnei Yisroel may possess every ish the nachalat of his avot. [9] Neither shall the nachalah remove from one matteh *(tribe)* to another matteh *(tribe)*; for the mattot *(tribes)* of the Bnei Yisroel shall make deveykus every ish to his own nachalah.

פֹּון דעם שבֵּט פֹּון זיַינע פַֿאטערס. ח און יעטוועדער טאָכטער פֹּון די
di fun tochter yetveder un foters zaine fun sheyvet dem fun
the of daughter every and father's his of tribe the of

שבֵּטים פֹּון די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל, וואָס ירשעט אַ נחלה , מוז
muz nachle a yershet vos Yisroel fun kinder di fun shvotim
must inheritance a inherit which Yisroel of children the of tribes

ווערן פַֿאר אַ וויַיב צו איינעם פֹּון דער משפחה פֹּון איר פַֿאטערס
foters ir fun mishpoche der fun einem tsu vaib a far vern
father's her of family the of one to wife a for become

שבֵּט ; כדי די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל זאָלן ירשען איטלעכער די
di itlecher yarshen zoln Yisroel fun kinder di kedei sheyvet
the each inherit shall Yisroel of children the so that tribe

נחלה פֹּון זיַינע פַֿאטערס. ט און אַ נחלה זאָל נישט איבערגיין
ibergein nisht zol nachle a un foters zaine fun nachle
pass over not shall inheritance an and father's his of inheritance

פֹּון איין שבֵּט צו אַן אַנדער שבֵּט ; נִיַיערט די שבֵּטים פֹּון די
di fun shvotim di naiert sheyvet ander an tsu sheyvet ein fun
the of tribes the but tribe other an to tribe one from

קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל זאָלן זיַין באַהעפֿט איטלעכער אָן זיַין נחלה .
nachle zain on itlecher baheft zain zoln Yisroel fun kinder
inheritance his on each joined be shall Yisroel of children

[10] Even as Hashem commanded Moshe, so did the Banot Tzelophechad; [11] For Machlah, Tirtzah, and Choglah, and Milcah, and No'ah, the Banot Tzelophechad, became nashim unto bnai dodeihen *(sons of their uncles, i.e., cousins)*; [12] And they became nashim into the mishpekhot Bnei Menasheh Ben Yosef, and their nachalah remained in the matteh *(tribe)* of the mishpakhat of their av.

י אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן משהן , אַזוי האָבן די טעכטער
techter di hobn azoi Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi
daughters the have so Moshe commanded has Hashem as so

פֹּון צלָפחָדן געטאָן. יא און מַחלָה , תִּרצָה , און חָגלָה ,
Choglah un Tirtsah Machlah un geton Tselofechadn fun
Choglah and Tirtzah Machlah and done Tzelophechad of

און מִלכָּה , און נוֹעָה , די טעכטער פֹּון צלָפחָדן , זיַינען
zainen Tselofechadn fun techter di Noah un Milcah un
are Tzelophechad of daughters the No'ah and Milcah and

געוואָרן פַֿאר ווַיבער צו די זין פֹּון זייערע פַֿעטערס. יב אין די
di in feters zeyere fun zin di tsu vaiber far gevorn
the in uncle's their of sons the to wives for having become

משפחות פֹּון די קינדער פֹּון מנַשֶּׁה דעם זון פֹּון יוֹסֵף זיַינען
zainen Yosefn fun zun dem Menasheh fun kinder di fun mishpoches
are Yosef of son the Menasheh of children the of families

זיי געוואָרן פַֿאר ווַיבער, און זייער נחלה איז געבליבן אין
in geblibn iz nachle zeyer un vaiber far gevorn zei
in remain is inheritance their and wives for having become they

דעם שבֵּט פֹּון זייער פַֿאטערס משפחה .
mishpoche foters zeyer fun sheyvet dem
family father's their of tribe the

[13] These are the mitzvot and the mishpatim, which Hashem commanded by the yad Moshe unto the Bnei Yisroel in the plains of Moav by Yarden near Yericho.

יג דאָס זיַינען די געבאָט און די געזעצן וואָס ה
Hashem vos gezetsn di un gebot di zainen dos
Hashem which laws the and commandments the are this

האָט געבאָטן די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל דורך משהן אין די פלוינען פֹּון
fun ploinen di in Mosheen durch Yisroel fun kinder di gebotn hot
of plains the in Moshe by Yisroel of children the ordered has

מוֹאָבּ ביַים יַרדן לעבן יריחוֹ .
Yericho lebn Yarden baim Moav
Yericho near Yarden at Moav

Deuteronomy

דְּבָרִים

DEVARIM

דְּבָרִים

1 These are the devarim *(words)* which Moshe spoke unto kol Yisroel on the far side of the Yarden in the midbar, in the Aravah opposite Suf between Paran, and Tophel, and Lavan, and Chatzerot, and Di-Zahav. [2] (There is eleven days' journey from Chorev unto Kadesh-Barnea by way of Mount Se'ir.) [3] And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moshe spoke unto the Bnei Yisroel, according unto all that Hashem had given him in commandment unto them, [4] After he had slain Sichon Melech HaEmori, which dwelt in Cheshbon, and Og Melech HaBashan, which dwelt in Ashtarot at Edre'i; [5] On the far side of the Yarden, in Eretz Moav, began Moshe to expound this torah, saying,

א דאָס זײַנען די ווערטער וואָס משה האָט גערעדט צו גאַנץ
gants tsu geredt hot Moshe vos verter di zainen dos
all to spoken has Moshe which words the are these

ישׂראֵל אויף יענער זײַט ירדן , אין מדבר , אין דעם פּלוין,
ploin dem in midber in Yarden zait yener oif Yisroel
plain the in wilderness in Yarden side other on Yisroel

אַקעגן סוף, צווישן פּארָן און צווישן תּופל , און לָבָן , און
un Lavan un Tofel tsvishn un Paran tsvishn Suf akegn
and Lavan and Tophel between and Paran between Suf opposite

חַצֵרוֹת , און די-זָהָב . – [ב] עלף טעג איז פון חורֵבּ ביז
biz Chorev fun iz teg elf Di-Zahav un Chatserot
unto Chorev of is days eleven Di-Zahav and Chatzerot

קָדֵשׁ-ברנֵעַ אויף דעם וועג פון באַרג שֵׂעִיר. – [ג] און עס איז
iz es un Seir barg fun veg dem oif Kadesh-Barnea
is it and Se'ir Mount of way the by Kadesh-Barnea

געווען אין פערציקסטן יאָר, אין עלפטן חודש , אין ערשטן טאָג
tog ershtn in choidesh elftn in yor fertsikstn in geven
day first in month eleventh in year fortieth in having been

פון חודש האָט משה געזאָגט צו די קינדער פון ישׂראֵל אַזוי ווי
vi azoi Yisroel fun kinder di tsu geredt Moshe hot choidesh fun
as so Yisroel of children the to spoken Moshe has month of

אַלץ וואָס ה האָט אים באַפוילן פאַר זיי ; [ד] נאָך דעם
dem noch zei far bafoiln im hot Hashem vos alts
the after them for commanded him has Hashem which all that

אַז ער האָט געשלאָגן סיחון דעם מלך פון אֱמורי, וואָס איז געזעסן
gezesn iz vos Emori fun melech dem Sichon geshlogn hot er az
dwelt is which Emori of king the Sihon struck had he that

אין חֶשבּון , און עוֹג דעם מלך פון בָּשָׁן , וואָס איז געזעסן אין
in gezesn iz vos Bashan fun melech dem Og un Cheshbon in
in dwelt is which Bashan of king the Og and Cheshbon in

עַשתָּרוֹת אין אֶדרֶעִי. [ה] אויף יענער זײַט ירדן , אין לאַנד מוֹאָבּ, האָט משה
Moshe hot Moav land in Yarden zait yener oif Edrei in Ashtarot
Moshe has Moav land in Yarden side other on Edre'i in Ashtarot

געזונמען באַשיידן די דאָזיקע תּורה , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi toyre dozike di basheidn genumen
say to so instruction this the explain taken

[6] Hashem Eloheinu spoke unto us in Chorev, saying, Ye have dwelt long enough at this mountain; [7] Turn you, and take your journey, and go to the Har HaEmori *(hill country of the Amorites)*, and unto all the places

[ו] ה אלוקינו האָט גערעדט צו אונדז אין חורֵבּ , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Chorev in undz tsu geredt hot Elokeinu Hashem
say to so Chorev in us to spoken has our G-d Hashem

געזונג אַייך זיצן אויף דעם דאָזיקן באַרג ; [ז] פאַרקערט זיך און ציט
tsit un zich farkert barg dozikn dem oif zitsn aich genug
bring and self turn mountain this the on sit you enough

אַייך אַוועק, און גייט צו דעם געבערג פון אֱמורי, און צו אַלע
ale tsu un Emori fun geberg dem tsu geit un avek aich
all to and Emori of mountain range the to go and away you

זיַינע שכנים , אין דעם פלוין, אין דעם געבערג , און אין
in un geberg dem in ploin dem in shecheynim zaine
in and mountain range the in plain the in neighbors its

דער נידערונג , און אין דָרום , און ביים באָרטן פון ים , אין לאַנד
land in yam fun bortn baim un dorem in un niderung der
land in the sea of seacoast at and south in and go down the

פון דעם כנַעֲני , און צום לבנון , ביזן גרויסן טיַיך , דעם טיַיך
taich dem taich groisn bizn Levanon tsum un Kenaani dem fun
river the river great until Levanon to and Kena'ani the of

פרָת . ח זעט, איך האָב איבערגעגעבן דאָס לאַנד צו אייַך; גייט און
Parat zet I hob dos land tsu aich geit un
Euphrates see I have this land to you go and

אַרבט דאָס לאַנד וואָס ה׳ האָט געשוואָרן צו אייַערע עלטערן,
eltern aiere tsu geshvorn hot Hashem vos land dos arbt
fathers your to sworn an oath has Hashem which land this inherit

צו אברהמען , צו יצחָקן , און צו יעקבן , צו גבן זיי און
un zei gebn tsu Yaakovn tsu un Yitschakn tsu Avrahamen tsu
and them give to Yaakov to and Yitzchak to Avraham to

זייער זאָמען נאָך זיי .
zei noch zomen zeyer
them after seed their

ט און איך האָב געזאָגט צו אייַך אין יענער צייַט, אזוי צו זאָגן: איך
ich zogn tsu azoi tsait yener in aich tsu gezogt hob ich un
I say to so time that in you to said have I and

אליין קען אייַך נישט טראָגן. י ה׳ אלוקיכם האָט אייַך געמערט ,
gemert aich hot Elokeichem Hashem trogn nisht aich ken alein
multiplied you has your G-d Hashem bear not you can myself

און אָט זייַט איר אַזוי ווי די שטערן פון הימל אין פילקייט – יא זאָל
zol filkeit in himel fun shtern di vi azoi ir zait ot un
shall multitude in heaven of stars the as so you are behold and

ה׳ דער ג-ט פון אייַערע עלטערן אייַך מערן טויזנט מאָל אזוי
azoi mol toiznt mern aich eltern aiere fun G-t der Hashem
as times a thousand increase you fathers your of G-d the Hashem

פיל ווי איר זייַט, און אייַך בענטשן אזוי ווי ער האָט אייַך צוגעזאָגט !
tsugezogt aich hot er vi azoi bentshn aich un zait ir vi fil
promised you has he as so bless you and are you as many

– יב ווי קען איך אליין טראָגן אייַער שווערקייט און אייַער לאַסט און
un last aier un shverkeit aier trogn alein ich ken vi
and burdens your and heaviness your bear myself I can as

אייַער קריגערייַ? יג קריגט אייַך קלוגע און פאַרשטאַנדיקע און געניטע
genite un farshtandike un kluge aich krigt krigerai aier
proficient and sensible and judicious you get quarrels your

לייַט , לויט אייַערע שבטים , און איך וועל זיי מאַכן פאַר אייַערע
aiere far machn zei vel ich un shvotim aiere loit lait
your for make them will I and tribes your according people

הויפטלייַט . יד האָט איר מיר געענטפערט און געזאָגט: גוט איז די זאַך
hoiptlait chief people
zach di iz gut gezogt un geentfert mir ir hot
thing the is good said and answered me you has

וואָס דו האָסט געהייסן טאָן. טו און איך האָב גענומען די קעפ פון
fun kep di genumen hob ich un ton geheisn host du vos
of heads the taken have I and do ordered have you which

אייַערע שבטים , קלוגע און געניטע לייַט , און איך האָב זיי
aiere shvotim aiere kluge un genite lait ich hob zei
your tribes judicious and proficient people I and them have

nigh thereunto, in the Aravah, in the hills, in the Shefelah, and in the Negev, and by the seacoast, to the Eretz HaKena'ani *(Land of the Canaanites)*, and unto Levanon, unto the great river, the river Euphrates. 8 See, I have set ha'aretz *(the land)* before you; go in and possess ha'aretz which Hashem swore unto Avoteichem, Avraham, Yitzchak, and Ya'akov, to give unto them and to their zera after them.

9 And I spoke unto you at that time, saying, I am not able to bear the burden of you by myself alone; 10 Hashem Eloheichem hath multiplied you, and, see, ye are today as numerous as the kokhavei HaShomayim. 11 (Hashem Elohei Avoteichem increase you a thousand times over and bless you, as He hath promised you!) 12 How can I myself alone bear your problems, and your massa and your strife? 13 Take you anashim chachamim, men of wisdom and understanding, who are known among your tribes, and I will set them over you. 14 And ye answered me, and said, The thing which thou hast spoken is tov for us to do. 15 So I took the leaders of your tribes, anashim chachamim, men of understanding, and made them heads over you,

over thousands, and over hundreds, and over fifties, and over tens, shoterim among your tribes. 16 And I charged your shofetim at that time, saying, Hear the cases between your brethren, and judge righteously between every man and his brother, and the ger that is with him. 17 Ye shall not respect persons in mishpat but ye shall hear the katon as well as the gadol; ye shall not be afraid of the face of man; for the mishpat is Elohim's: and the case that is too hard for you, bring it unto me, and I will hear it. 18 And I commanded you at that time all the things which ye should do.

געמאַכט פֿאַר הויפּטלײַט איבער אײַך, פֿאַר עלטסטע פֿון טויזנט , און
un toiznt fun eltste far aich iber hoiptlait far gemacht
and thousands of elders for you over leaders for made

עלטסטע פֿון הונדערט, און עלטסטע פֿון פֿופֿציק, און עלטסטע פֿון צען ,
tsen fun eltste un fuftsik fun eltste un hundert fun eltste
ten of elders and fifty of elders and hundred of elders

און אויפֿזעער, לויט אײַערע שבֿטים . טז און איך האָב באַפֿוילן
bafoiln hob ich un shvotim aiere loit oifzeer un
commanded have I and tribes your according overseers and

אײַערע ריכטער אין יעדער צײַט, אַזוי צו זאָגן: הערט אויס צווישן אײַערע
aiere tsvishn ois hert zogn tsu azoi tsait yener in richter aiere
your among out hear say to so time that in judges your

ברידער, און איר זאָלט משפּטן גערעכט צווישן איטלעכן און
un itlechn tsvishn gerecht mishpetn zolt ir un brider
and each between righteously judge shall you and brothers

צווישן זײַן ברודער, אָדער דעם פֿרעמדן וואָס בײַ אים. יז איר זאָלט
zolt ir im bai vos fremdn dem oder bruder zain tsvishn
shall you him with which ger toshav the or brother his between

נישט קיין נושא פּנים זײַן אין אַ משפּט ; דעם קלענסטן אַזוי ווי דעם
dem vi azoi klenstn dem mishpot a in zain ponem nush kein nisht
the as so small the judgment a in his faces lifting any not

גרעסטן זאָלט איר אויסהערן; איר זאָלט זיך נישט שרעקן פֿאַר אַ
a far shrekn nisht zich zolt ir oisheren ir zolt grestn
a before be afraid not self shall you hear out you shall great

מענטשן, וואָרעם דער משפּט איז ג-טס. און די זאַך וואָס וועט
vet vos zach di un G-ts iz mishpot der vorem mentshn
will which thing the and G-d's is judgment the because man

זײַן צו שוועער פֿאַר אײַך, זאָלט איר ברענגען צו מיר, און איך וועל זי
zi vel ich un mir tsu brengen ir zolt aich far shver tsu zain
it will I and me to bring you shall you for heavy too be

אויסהערן. יח און איך האָב באַפֿוילן אין יענער צײַט אַלע זאַכן
zachn ale tsait yener in bafoiln aich hob ich un oisheren
things all time that in commanded you have I and hear out

וואָס איר זאָלט טאָן.
ton zolt ir vos
do shall you which

19 And when we departed from Chorev, we went through all that great and terrible midbar, which ye saw on the way to the Har HaEmori, just as Hashem Eloheinu commanded us; and we came to Kadesh-Barnea. 20 And I said unto you, Ye are come unto the Har HaEmori which Hashem Eloheinu doth give unto us. 21 See, Hashem Eloheicha hath set ha'aretz before thee; go up and possess it, as Hashem

יט און מיר האָבן אַוועקגעצויגן פֿון חוֹרֵב , און זײַנען דורכגעגאַנגען
durchgegangen zainen un Chorev fun avekgetsoign hobn mir un
passed are and Chorev from journeyed have we and

אין גאַנצן יענעם גרויסן און מוראדיקן מדבר וואָס איר האָט
hot ir vos midber moyredikn un groisn yenem gantsn in
have you which wilderness awesome and great that all in

געזען, אויפֿן וועג צו דעם געבערג פֿון אֱמוֹרי, אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi Emori fun geberg dem tsu veg oifn gezen
Hashem as so Emori of mountain range the to way on seen

אלוקינו האָט אונדז באַפֿוילן ; און מיר זײַנען געקומען ביז
biz gekumen zainen mir un bafoiln undz hot Elokeinu
unto having come are we and commanded us has our G-d

קָדֵשׁ-ברנֵעַ . כ און איך האָב צו אײַך געזאָגט: איר זײַט געקומען
gekumen zait ir gezogt aich tsu hob ich un Kadesh-Barnea
having come are you said you to have I and Kadesh-Barnea

ביז דעם געבערג פֿון אֱמוֹרי, וואָס ה אלוקינו גיט
git Elokeinu Hashem vos Emori fun geberg dem biz
gives our G-d Hashem which Emori of mountain range the unto

Elohei Avoteicha hath said unto thee; fear not, neither be discouraged. 22 And ye came near unto me every one of you, and said, Let us send anashim ahead of us, and they shall spy out ha'aretz, and bring us word again by what way we must go up, and into what towns we shall come. 23 And the proposal pleased me well; and I took Shneym Asar, *(Twelve)* of you, one of each shevet *(tribe)*; 24 And they turned and went up into the hill country, and came unto the Eshcol Valley, and explored it. 25 And they took of the pri ha'aretz in their hands, brought it down unto us, brought us word, and said, It is a tovah ha'aretz which Hashem Eloheinu doth give us. 26 Notwithstanding ye would not go up, but rebelled against the commandment of Hashem Eloheichem; 27 And ye murmured in your oholim, and said, Because Hashem hated us, He hath brought us forth out of Eretz Mitzrayim, to deliver us into the hand of HaEmori, to destroy us.

אונדז; כא זע , ה דיין ג-ט האָט איבערגעגעבן דאָס לאַנד צו
tsu land dos ibergegebn hot G-t dain Hashem ze undz
to land this delivered has G-d your Hashem behold us

דיר , גיי אַרויף און אַרב עס, אַזוי ווי ה דער ג-ט פֿון דיינע
daine fun G-t der Hashem vi azoi es arav un aroif gei dir
your of G-d the Hashem as so it possess and up go you(SG)

עלטערן האָט דיר צוגעזאָגט; זאָלסט נישט מורא האָבן און
un hobn moire nisht zolst tsugezogt dir hot eltern
and have fear not you(SG) must promised you(SG) has fathers

נישט אַנגסטן. כב האָט איר אַלע געזאגט צו מיר, און האָט געזאָגט: לאָמיר
lomir gezogt hot un mir tsu genent ale ir hot angstn nisht
let's said has and me to come near all you has dread not

שיקן מענטשן אונדז פֿאַרויס , און זיי זאָלן אויספֿאָרשן פֿאַר אונדז דאָס
dos undz far oisforshn zoln zei un farois undz mentshn shikn
this us for investigate shall they and ahead of us men send

לאַנד, און אונדז ברענגען אַן ענטפֿער וועגן דעם וועג וואָס מיר זאָלן
zoln mir vos veg dem vegen entfer an brengen undz un land
shall we which way the concerning answer an bring us and land

אויף אים גיין , און די שטעט וואָס מיר זאָלן אין זיי קומען . כג און די
di un kumen zei in zoln mir vos shtet di un gein im oif
the and come them in shall we which cities the and go it on

זאַך איז ווויילגעפֿעלן אין מײַנע אויגן, און איך האָב גענומען
genumen hob ich un oign maine in voilgefeln iz zach
taken have I and eyes my in find favor in the eyes of is thing

פֿון אײַך צוועלף מאַן, צו איין מאַן פֿאַר אַ שבֿט . כד און זיי האָבן
hobn zei un sheyvet a far man ein tsu man tsvelf aich fun
have they and tribe a for man one to men twelve you from

זיך פֿאַרקערט און זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אין דעם געבערג , און
un geberg dem in aroifgegangen zainen un farkert zich
and the hill country the in having gone up are and turned self

זײַנען געקומען ביזן טאָל אֶשכּוֹל, און האָבן עס אויסגעקוקט.
oisgekukt es hobn un Eshcol tal bizn gekumen zainen
scrutinize it have and Eshcol valley of unto having come are

כה און זיי האָבן געזאָמען אין זייער האַנט פֿון דער פֿרוכט פֿון לאַנד,
land fun frucht der fun hant zeyer in genumen hobn zei un
land of fruit the from hand their in taken have they and

און אַראָפּגעבראַכט צו אונדז; און זיי האָבן אונדז געבראַכט אַן ענטפֿער
entfer an gebracht undz hobn zei un undz tsu aropgebracht un
answer an brought us have they and us to brought down and

און געזאָגט: גוט איז דאָס לאַנד וואָס ה אלוקינו גיט אונדז.
undz git Elokeinu Hashem vos land dos iz gut gezogt un
us gives our G-d Hashem which land this is good said and

כו אָבער איר האָט נישט געוואָלט אַרויפֿגיין, און האָט ווידערשפּעניקט דעם
dem vidershpenikt hot un aroifgein gevolt nisht hot ir ober
the rebelled against had and go up wanted not had you but

מויל פֿון ה אלוקיכם . כז און איר האָט געמורמלט אין אײַערע
aiere in gemurmlt hot ir un Elokeichem Hashem fun moil
your in murmured had you and your G-d Hashem of mouth

געצעלטן, און האָט געזאָגט: ווייל ה האָט אונדז פֿײַנט, האָט ער
er hot faint undz hot Hashem vail gezogt hot un getseltn
he has hated us has Hashem because said had and tents

אונדז אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם , אונדז צו געבן אין דער האַנט
hant der in gebn tsu undz Mitsrayim land fun aroisgetsoign undz
hand the into give to us Egypt land from brought out us

פֿון אֱמוֹרי, כּדי אונדז צו פֿאַרטיליקן.
fartiliken tsu undz kedei Emori fun
destroy to us so that Emori of

כח ווהין גייען מיר אַרויף? אונדזערע ברידער האָבן געמאַכט צעגיין
tsegein gemacht hobn brider undzere aroif mir geyen vuhin
melt made have brothers our up we go where

אונדזער האַרץ, אַזוי צו זאָגן: דאָס פֿאָלק איז גרעסער און העכער פֿון
fun hecher un greser iz folk dos zogn tsu azoi harts undzer
than taller and greater is people this say to so hearts our

אונדז, די שטעט גרויסע און באַפֿעסטיקטע ביז אין הימל ; און אויך
oich un himel in biz bafestikte un groise shtet di undz
also and heaven in unto fortified and great cities the us

זין פֿון די ענָקים האָבן מיר דאָרטן געזען. כט און איך האָב צו אייך
aich tsu hob ich un gezen dortn mir hobn Anakim di fun zin
you to had I and seen there we have Anakim the of sons

געזאָגט: איר זאָלט אייך נישט שרעקן און נישט מורא האָבן פֿאַר זיי .
zei far hobn moire nisht un shrekn nisht aich zolt ir gezogt
them before have fear not and be afraid not you shall you said

ל ה אלוקיכם ווָאס גייט אייַך פֿאַרויס , ער וועט מלחמה האַלטן
haltn milchome vet er farois aich geit vos Elokeichem Hashem
hold war will he ahead of you goes who your G-d Hashem

פֿאַר אייַך, אַזוי ווי אַלץ ווָאס ער האָט געטאָן מיט אייַך אין מִצרַיִם
Mitsrayim in aich mit geton hot er vos alts vi azoi aich far
Egypt in you with done has he what all that as so you for

פֿאַר אייַערע אויגן, לא און אין דער מדבר , ווו דו האָסט געזען ,
gezen host du vu midber der in un oign aiere far
seen have you where wilderness the in and eyes your before

אַז ה דיין ג-ט האָט דיך געטראָגן, אַזוי ווי אַ מאַן טראָגט
trogt man a vi azoi getrogn dich hot G-t dain Hashem az
carries man a as so carried you(SG) has G-d your Hashem that

זיין קינד, דעם גאַנצן וועג ווָאס איר זייט געגאַנגען , ביז איר
ir biz gegangen zait ir vos veg gantsn dem kind zain
you until having gone are you which way entire the child his

זייט געקומען צו דעם דאָזיקן אָרט. לב און אין דער דאָזיקער זאַך
zach doziker der in un ort dozikn dem tsu gekumen zait
thing this one the in and place this the to having come are

גלויבט איר נישט ה אלוקיכם , לג ווָאס איז אייַך געגאַנגען
gegangen aich iz vos Elokeichem Hashem nisht ir gloibt
having gone you is who your G-d Hashem not you did believe

פֿאַרויס אויפֿן וועג, אייַך אויסצוזוכן אַן אָרט פֿאַר אייַך צום לאַגערן :
lagern tsum aich far ort an oistsuzuchn aich veg oifn farois
encamp to you for place a to search out you way on ahead of

אין פֿייַער בייַ נאַכט, כּדי אייַך צו ווייַזן דעם וועג ווָאס איר זאָלט אויף
oif zolt ir vos veg dem vaizn tsu aich kedei nacht bai faier in
on shall you which way the show to you so that night by fire in

אים גיין , און אין וואָלקן בייַ טאָג.
tog bai volken in un gein im
day by cloud in and go it

28 Where shall we go up? Our brethren have discouraged levavenu *(our hearts)*, saying, The people is greater and taller than we; the cities are great and walled up to Shomayim; moreover we have seen the Bnei Anakim there. 29 Then I said unto you, Dread not, neither be afraid of them. 30 Hashem Eloheichem which goeth before you, He shall fight for you, according to all that He did for you in Mitzrayim before your eyes; 31 And in the midbar, where thou hast seen how that Hashem Eloheicha did bear thee, as a man doth carry his ben, in all the way that ye went, until ye came into this place. 32 Yet in this thing ye were not ma'aminim *(believers)* in Hashem Eloheichem, 33 Who went in the way before you, to search you out a place to pitch your tents in, in eish by lailah, to show you by what way ye should go, and in an anan *(cloud)* by day.

לד און ה האָט געהערט דעם קול פֿון אײַערע ווערטער, און
un verter aiere fun kol dem gehert hot Hashem un
and words your of voice the heard has Hashem and

ער האָט געצערנט, און האָט געשוואָרן, אַזוי צו זאָגן: לה אויב
oib zogn tsu azoi geshvorn hot un getsernt hot er
if say to so sworn an oath has and been angry had he

, דור עמיצער פֿון די דאָזיקע לייט, פֿון דעם דאָזיקן שלעכטן
dor shlechtn dozikn dem fun lait dozike di fun emitser
generation evil this the from people this the from someone

וועט אָנזען דאָס גוטע לאַנד, וואָס איך האָב געשוואָרן צו געבן
gebn tsu geshvorn hob ich vos land gute dos onzen vet
give to sworn an oath have I which land good this see will

אײַערע עלטערן! לו אַחוץ כָּלֵב דער זון פֿון יפֿונֶה; ער וועט
vet er Yefunehn fun zun der Kalev achuts eltern aiere
will he Yephunneh of son the Kalev aside from fathers your

עס זען, און צו אים וועל איך געבן דאָס לאַנד וואָס ער האָט געטרעטן
getretn hot er vos land dos gebn ich vel im tsu un zen es
trodden has he which land this give I will him to and see it

דערויף, און צו זײַנע קינדער; ווײַל ער איז געגאַנגען גענצלעך נאָך
noch getrai gegangen iz er vail kinder zaine tsu un deroif
after loyal having gone is he because children his to and thereon

ה . לז אויך אויף מיר האָט ה געצערנט איבער אײַך, אַזוי צו
tsu azoi aich iber getsernt Hashem hot mir oif oich Hashem
to so you over been angry Hashem has me on also Hashem

זאָגן: דו אויך וועסט אַהין נישט קומען; לח יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון,
Nun fun zun der Yehoshua kumen nisht ahin vest oich du zogn
Nun of son the Yehoshua come not there will also you say

וואָס שטייט פֿאַר דיר, ער וועט אַהין קומען; אים שטאַרק,
shtark im kumen ahin vet er dir far shteit vos
strengthen him come there will he you(SG) before stands who

וואָרעם ער וועט עס מאַכן ארבן ישְׂרָאֵל. לט און אײַערע קליינע קינדער,
kinder kleine aiere un Yisroel arben machn es vet er vorem
children small your and Yisroel inherit make it will he for

וואָס איר האָט געזאָגט, זיי וועלן זײַן צו רויב, און אײַערע זין,
zin aiere un roib tsu zain veln zei gezogt hot ir vos
sons your and plunder to be will they said had you of whom

וואָס פֿאַרשטייען נאָך הײַנט נישט גוטס אָדער שלעכטס, זיי
zei shlechts oder guts nisht haint noch farshteyen vos
they evil things or good things not today yet understand who

וועלן אַהין קומען, און צו זיי וועל איך עס געבן, און זיי וועלן עס
es veln zei un gebn es ich vel zei tsu un kumen ahin veln
it will they and give it I will them to and come there will

ארבן. מ און איר פֿאַרקערט אײַך, און ציט צום מדבר, אויפֿן
oifn midber tsum tsit un aich farkert ir un arben
by wilderness to advance and you turn around you and inherit

וועג פֿון ים-סוף.
Yam-Suf fun veg
Yam Suf of way

מא האָט איר זיך אָפּגערופֿן, און האָט צו מיר געזאָגט: מיר האָבן
hobn mir gezogt mir tsu hot un opgerufn zich ir hot
have we said me to has and spoke up self you has

געזינדיקט צו ה; מיר וועלן אַרויפֿגיין, און וועלן מלחמה האַלטן,
haltn milchome veln un aroifgein veln mir Hashem tsu gezindikt
hold war will and go up will we Hashem to sinned

[34] And Hashem heard the sound of your words, and was angry, and on oath, said, [35] Surely there shall not one of these men of this dor harah see ha'aretz hatovah, which I swore to give unto Avoteichem. [36] Except Kalev ben Yephunneh; he shall see it, and to him will I give ha'aretz that he hath trodden upon, and to his children, because he hath wholly followed Hashem. [37] Also Hashem was angry with me because of you, saying, Thou also shalt not go in there. [38] But Yehoshua ben Nun, the one assisting thee, he shall go in there; encourage him, for he shall cause Yisroel to inherit it. [39] Moreover your little ones, which ye said would be taken captive, and your children, which as yet do not have knowledge between tov and rah, they shall go in there, and unto them will I give it, and they shall possess it. [40] But as for you, turn, take your journey into the midbar by the way of the Yam Suf.

[41] Then ye answered and said unto me, We have sinned against Hashem; we will go up and fight, according to all that

Hashem Eloheinu did command us. And when ye had girded on every man his weapons of war, ye made light of going up into the hill country. 42 And Hashem said unto me, Say unto them. Go not up, neither fight; for I am not in your midst; lest ye be struck down before your enemies. 43 So I spoke unto you; and ye would not hear, but rebelled against the commandment of Hashem, and went presumptuously up into the hill country. 44 And HaEmori, which dwelt in that hill country, came out against you, and chased you, as bees do, and destroyed you in Se'ir, even unto Chormah. 45 And ye returned and wept before Hashem; but Hashem would not listen to your voice, nor give ear unto you. 46 That is why ye abode in Kadesh as long as ye did.

אַזוי ווי אַלץ וואָס ה אלוקינו האָט אונדז באַפוילן . און איר
ir un bafoiln undz hot Elokeinu Hashem vos alts vi azoi
you and commanded us has our G-d Hashem which all that as so

האָט אָנגעגורט איטלעכער זיינע כּלי-מלחמה , און געהאַלטן פֿאַר גרינג
gring far gehaltn un keile-milchome zaine itlecher ongegurt hot
light for held and weapons of war his each girded up had

אַרויפֿצוגיין אין דעם געבערג . מב און ה האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot Hashem un geberg dem in aroiftsugein
said me to has Hashem and hill country the in going up

זאָג צו זיי : איר זאָלט נישט אַרויפֿגיין, און איר זאָלט נישט מלחמה
milchome nisht zolt ir un aroifgein nisht zolt ir zei tsu zog
war not shall you and go up not shall you them to say

האַלטן, וואָרעם איך בין נישט צווישן אײַך; כּדי איר זאָלט נישט געשלאָגן
geshlogn nisht zolt ir kedei aich tsvishn nisht bin ich vorem haltn
struck not shall you lest you among not am I for hold

ווערן פֿאַר אײַערע פֿײַנט . מג און איך האָב צו אײַך גערעדט, אָבער
ober geredt aich tsu hob ich un faint aiere far vern
but spoken you to had I and enemies your before become

איר האָט נישט צוגעהערט, און איר האָט ווידערשפּעניקט דעם מויל פֿון
fun moil dem vidershpenikt hot ir un tsugehert nisht hot ir
of mouth the rebelled against had you and paid heed not had you

ה , און איר האָט געמוטווויליקט , און זײַט אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen zait un gemutvilikt hot ir un Hashem
in having gone up are and were presumptuous had you and Hashem

דעם געבערג . מד איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן אײַך דער אֱמוֹרי וואָס
vos Emori der aich akegn aroisgegangen iz geberg dem
which Emori the you against having come out is hill country the

איז געזעסן אין יענעם געבערג , און זיי האָבן אײַך נאָכגעיאָגט
nochgeyogt aich hobn zei un geberg yenem in gezesn iz
pursued after you have they and hill country that in dwelt is

אַזוי ווי די בינען טוען, און אײַך צעקלאַפּט אין שֵׂעִיר, ביז חָרמָה .
Chormah biz Seir in tseklapt aich un tuen binen di vi azoi
Chormah unto Se'ir in beat you and do bees the as so

מה און איר האָט זיך אומגעקערט, און איר האָט געווויינט פֿאַר ה ,
Hashem far geveint hot ir un umgekert zich hot ir un
Hashem before wept had you and returned self had you and

אָבער ה האָט נישט צוגעהערט צו אײַער קול , און נישט געניגט
geneigt nisht un kol aier tsu tsugehert nisht hot Hashem ober
inclined not and voice your to paid heed not has Hashem but

דאָס אויער צו אײַך. מו און איר זײַט געבליבן אין קָדֵשׁ פֿיל טעג,
teg fil Kadesh in geblibn zait ir un aich tsu oier dos
days many Kadesh in remaining are you and you to ear the

לויט די טעג וואָס איר זײַט געבליבן .
geblibn zait ir vos teg di loit
remaining are you which days the according to as

2 Then we turned, and took our journey into the wilderness by the way of the Yam Suf, as Hashem spoke unto me; and we circled Mt Se'ir yamim rabbim *(many days)*.

ב און מיר האָבן זיך פֿאַרקערט, און האָבן געצויגן צום מדבר ,
midber tsum getsoign hobn un farkert zich hobn mir un
wilderness to gone on have and turned self have we and

אויפֿן וועג פֿון ים-סוף , אַזוי ווי ה האָט צו מיר געזאָגט; און
un geredt mir tsu hot Hashem vi azoi Yam-Suf fun veg oifn
and spoken me to has Hashem as so Yam Suf of way on

מיר האָבן זיך אַרומגעדרייט אַרום בארג שֵׂעִיר פֿיל טעג.
teg fil Seir barg arum arumgedreit zich hobn mir
days many Se'ir Mount round hung around self have we

ב אוֹן ה האָט צו מיר געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: ג געגנוג אייַך
aich genug zogn tsu azoi gezogt mir tsu hot Hashem un
you enough say to so said me to has Hashem and

ד אוֹן דעם דאָזיקן בארג ; פֿאַרקערט אייַך קיין צפֿון . אַרומגיין דעם
dem un tsofn kein aich farkert barg dozikn dem arumgein
the and north to you turn mountain this the go around

פֿאָלק באַפֿעל , אַזוי צו זאָגן: איר גייטדורך דורך דעם געמאַרק פֿון
fun gemark dem durch geitdurch ir zogn tsu azoi bafel folk
of territory the by go through you say to so command people

איירע ברידער , די קינדער פֿון עשָׂו , וואָס זיצן אין שֵׂעיר, אוֹן זיי
zei un Seir in zitsn vos Esav fun kinder di brider aiere
they and Se'ir in sit which Esav of children the brothers your

וועלן מורא האָבן פֿאַר אייַך; זאָלט איר זייַן זייער אָפּגעהיט. ה איר זאָלט
zolt ir opgehit zeyer zain ir zolt aich far hobn moire veln
shall you careful very be you shall you before have fear will

זיך נישט אָנהייבן מיט זיי , וואָרעם נישט צו מאָל אַ שפּאַן פֿון אַ
a fun shpan a mol tsu nisht vorem zei mit onheibn nisht zich
a of span a even to not for them with pick a quarrel not self

פֿוסטריט וועל איך אייַך געבן פֿון זייער לאַנד, וויַל אַ ירושה צו עשָׂו
Esav tsu yerushe a vail land zeyer fun gebn aich ich vel fustrit
Esav to inheritance an for land their of give you I will foot step

האָב איך געגעבן דעם בארג שֵׂעיר. ו עסנווארג זאָלט איר פֿון זיי פֿאַר
far zei fun ir zolt esnvarg Seir barg dem gegebn ich hob
for them from you shall foodstuffs Se'ir Mount the given I have

געלט איינהאַנדלען און עסן , און אַפֿילו וואַסער זאָלט איר פֿון זיי
zei fun ir zolt vaser afile un esen un ainhandlen gelt
them from you shall water even and eat and purchase money

פֿאַר געלט קויפֿן און טרינקען. ז וואָרעם ה דיין ג-ט האָט דיך
dich hot G-t dain Hashem vorem trinken un koifn gelt far
you(SG) has G-d your Hashem for to drink and buy money for

געבענטשט אין יעטוועדער טוונג פֿון דיין האַנט; ער האָט געווויסט דיין
dain gevust hot er hant dain fun tuung yetveder in gebentsht
your known has he hand your of action every in blessed

גיין דורך דעם דאָזיקן גרויסן מדבר ; שוין פֿערציק יאָר איז
iz yor fertsik shoin midber groisn dozikn dem durch gein
is years forty already wilderness great this the through going

ה דיין ג-ט מיט דיר ; קיין זאַך האָט דיר נישט געפֿעלט.
gefelt nisht dir hot zach kein dir mit G-t dain Hashem
lacked not you(SG) has thing any you(SG) with G-d your Hashem

ח אוֹן מיר זיַינען אַוועקגעגאַנגען פֿון אונדזערע ברידער , די קינדער פֿון
fun kinder di brider undzere fun avekgegangen zainen mir un
of children the brothers our from went way are we and

עשָׂו וואָס זיצן אין שֵׂעיר, פֿון דעם וועג פֿון פּלוין, פֿון אֵילַת, אוֹן
un Eilat fun ploin fun veg dem fun Seir in zitsn vos Esav
and Eilat from plain of road the from Se'ir in sit which Esav

פֿון עֶציוֹן-גֶּבֶר .
Etsyon-Gever fun
Etzyon-Gever from

אוֹן מיר האָבן זיך פֿאַרקערט אוֹן זיַינען אַוועקגעגאַנגען אויף דעם וועג
veg dem oif avekgegangen zainen un farkert zich hobn mir un
way the on went way are and turned self have we and

פֿון דעם מדבר פֿון מוֹאָבֿ. ט אוֹן ה האָט צו מיר געזאָגט:
fun dem midber fun Moav un Hashem hot has zogt gezogt mir tsu hot Hashem un
of the wilderness of Moav and Hashem has said me to has Hashem and

2 And Hashem spoke unto me, saying, 3 Ye have circled hahar hazeh *(this mountain)* long enough; turn you northward. 4 And command thou the people, saying, Ye are to pass through the territory of your brethren the Bnei Esav, which dwell in Se'ir; and they shall be afraid of you; be shomer me'od of yourselves therefore: 5 Meddle not with them; for I will not give you of their land, no, not so much as a regel *(foot)* breadth; because I have given Mt Se'ir unto Esav for a yerushah *(possession, inheritance)*. 6 Ye shall get by trade okhel *(food)* of them for kesef, that ye may eat; and ye shall also buy mayim of them for kesef, that ye may drink. 7 For Hashem Eloheicha hath bestowed a brocha on thee in all the works of thy hand; He knoweth thy walking through this midbar hagadol *(great wilderness)*; these arba'im shanim Hashem Eloheicha hath been with thee; thou hast lacked nothing. 8 And when we went on past our brethren the Bnei Esav, who dwell in Se'ir, through the road of the Aravah from Eilat, and from Etzyon-Gever, we turned and passed by on the road through the midbar of Moav. 9 And Hashem said unto me, Harass not the Moavim, neither provoke them to

זאָלסט נישט פֿײַנטן מוֹאָבֿ, און נישט פֿאַרפֿירן מיט זיי אַ
a zei mit farfiren nisht un Moav faintn nisht zolst
a them with launch not and Moav oppose not you(SG) must

מלחמה , וואָרעם איך וועל דיר פֿון זײַן לאַנד נישט געבן קיין
kein gebn nisht land zain fun dir vel ich vorem milchome
any give not land his of you(SG) will I for war

אַרב , וויַל צו די קינדער פֿון לוֹט האָב איך געגעבן ער אַ
a Ar gegebn ich hob Lot fun kinder di tsu vail arav
an Ar given I have Lot of children the to for inheritance

ירושה . – ׳ פֿריער זײַנען דאָרטן געזעסן די אֵימים, אַ פֿאָלק גרויס
grois folk a Emim di gezesn dortn zainen frier yerushe
great people a Emim the settled there are before inheritance

און פֿיל , און הויך ווי די ענָקים ; א׳ זיי אויך זײַנען געוועכנט
gerechnt zainen oich zei Anakim di vi hoich un fil un
considered are also they Anakim the as tall and many and

געוואָרן פֿאַר רפֿאים , אַזוי ווי די ענָקים , אָבער די מוֹאָבֿים
Moavim di ober Anakim di vi azoi Refaim far gevorn
Moavim the but Anakim the as so Repha'im for having become

האָבן זיי געוואָנט אֵימים. ב׳ און אין שֵׂעִיר זײַנען פֿריער געזעסן די
di gezesn frier zainen Seir in un Emim gerufn zei hobn
the dwelt before are Se'ir in and Emim called them have

חוֹרים , אָבער די קינדער פֿון עֵשָׂו האָבן זיי פֿאַרטריבן, און זיי
zei un fartriben zei hobn Esav fun kinder di ober Chorim
them and drove out them have Esav of children the but Chorim

פֿאַרטילקט פֿון פֿאַר זיך , און זיך באַזעצט אויף זייער אָרט , אַזוי ווי
vi azoi ort zeyer oif bazetst zich un zich far fun fartilikt
as so place their in settled self and self before from destroyed

ישׂראֵל האָט געטאָן צום לאַנד פֿון זײַן אַרב , וואָס ה האָט
hot Hashem vos arav zain fun land tsum geton hot Yisroel
has Hashem which inheritance his of land to done has Yisroel

זיי געגעבן . ג׳ – אַצונד שטייט אויף, און גייט אײַך אַריבער
ariber aich geit un oif shteit atsund gegebn zei
on the other side of you go and up stand now given them

דעם טײַך זֶרֶד .
Zered taich dem
Zered river the

און מיר זײַנען אַריבערגעגאַנגען דעם טײַך זֶרֶד . ד׳ און די טעג
teg di un Zered taich dem aribergegangen zainen mir un
days the and Zered river the crossed over are we and

וואָס מיר זײַנען געגאַנגען פֿון קָדֵשׁ-ברנֵע ביז וואַנען מיר
mir vanen biz Kadesh-Barnea fun gegangen zainen mir vos
we whence until Kadesh-Barnea from having gone are we which

זײַנען אַריבער דעם טײַך זֶרֶד , זײַנען געווען אַכט
acht geven zainen Zered taich dem ariber zainen
eight having been are Zered river the on the other side of are

און דרײַסיק יאָר ; ביז דער גאַנצער דור , די קריגסלײַט, זײַנען
zainen krigslait di dor gantser der biz yor draisik un
are warriors the generation entire the until years thirty and

פֿאַרלענדט געוואָרן פֿון צווישן דעם לאַגער, אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi lager dem tsvishn fun gevorn farlendt
has Hashem as so camp the among from having become destroyed

זיי געשוואָרן . ט׳ און אויך איז די האַנט פֿון ה געווען
geven Hashem fun hant di iz oich un geshvorn zei
having been Hashem of hand the is also and sworn an oath them

milchamah for I will not give thee of their land for a yerushah; because I have given Ar unto the Bnei Lot for a yerushah. [10] The Emim dwelt therein in times past, a people great, many, and tall, as the Anakim; [11] Which also were accounted Repha'im, as the Anakim; but the Moavim called them Emim. [12] The Chorim also dwelt in Se'ir beforetime; but the Bnei Esav succeeded them, when they had destroyed them from before them, and dwelt in their place; as Yisroel did unto the eretz of his yerushah Hashem gave unto them. [13] Now rise up, and get you over the Wadi Zered.

And we went over the Wadi Zered. [14] And the time in which we came from Kadesh-Barnea, until we were come over the Wadi Zered, was 38 shanim; until all the generation of the anshei hamilchamah had been consumed from the machaneh, as Hashem had sworn unto them. [15] For indeed the yad Hashem was against them, to destroy them from among the machaneh, until they were consumed.

אויף זיי , זיי אומצוברענגען פֿון צווישן דעם לאַגער, ביז זיי
oif zei zei , umtsubrengen fun tsvishn dem lager biz zei
they on them them , destroying from among the camp until they

זיינען פֿאַרלענדט געוואָרן .
zainen farlendt gevorn .
are destroyed become having

[טז] און עס איז געווען , אז אַלע קריגסלײַט זיינען אין גאַנצן
un es iz geven , az ale krigslait zainen in gantsn
and it is having been , that all warriors are in entire

אויסגעשטאָרבן פֿון צווישן דעם פֿאָלק , [יז] האָט ה׳ געזאגט צו מיר,
oisgeshtorben fun tsvishn dem folk , hot Hashem geredt tsu mir,
died out from among the people , has Hashem spoken to me,

[יח] אַזוי צו זאָגן : דו גייסט הײַנט אַריבער דעם גמאַרק
azoi tsu zogn : du haint geist ariber dem gemark
so to say : you today go on the other side of the boundary

פֿון מוֹאָבֿ, ער, [יט] און וועסט גענענען אַקעגן די קינדער פֿון
fun Moav , er , un vest genenen akegn di kinder fun
of Moav , Ar , and will you(SG) come near against the children of

עַמוֹן , זאָלסט זיי נישט פֿײַנטן , און זיך מיט זיי נישט
Amon , zolst zei nisht faintn , un zich mit zei nisht
Ammon , must you(SG) them not oppose , and self with them not

אָנהייבן , וואָרעם איך וועל דיר פֿון דעם לאַנד פֿון די קינדער
onheibn , vorem ich vel dir fun dem land fun di kinder
pick a quarrel , because I will you(SG) from the land of the children

פֿון עַמוֹן נישט געבן קיין , ארַב וויַיל צו די קינדער פֿון
fun Amon nisht gebn kein , arav vail tsu di kinder fun
of Ammon not give any , inheritance because to the children of

לוֹט האָב איך עס געגעבן אַ ירושה . – [כ] דאָס אויך ווערט גערעכנט
Lot hob ich es gegebn a yerushe . – dos oich vert gerechnt
Lot have I it given an inheritance . – this also shall be considered

פֿאַרן לאַנד פֿון די רפֿאים ; די רפֿאים זיינען דרינען געזעסן
far land fun di Refaim ; di Refaim zainen drinen gezesn
for the land of the Repha'im ; the Repha'im are in it settled

פֿריער, און די עמוֹנים האָבן זיי גערופֿן זַמזומים ; [כא] אַ פֿאָלק
frier , un di Amonim hobn zei gerufn Zamzumim ; a folk
before , and the Ammonim have them called Zamzummim ; a people

גרויס און פֿיל , און הויך ווי די ענָקים ; אָבער ה׳ האָט זיי
grois un fil , un hoich vi di Anakim ; ober Hashem hot zei
great and many , and tall as the Anakim ; but Hashem has them

פֿאַרטילקט פֿון פֿאַר זיי , און זיי האָבן זיי פֿאַרטריבן , און זיך
far fun fartilikt , un zei hobn zei fartriben , un zich
before of exterminated , and they have them driven out , and self

באַזעצט אויף זייער אָרט ; [כב] אַזוי ווי ער האָט געטאָן פֿאַר די קינדער פֿון
bazetst oif zeyer ort ; azoi vi er hot geton far di kinder fun
dwelt in their place ; as he has done to the children of

עֵשָׂו וואָס זיצן אין שֵׂעִיר, וואָס ער האָט פֿאַרטילקט די חוֹרים
Esav vos zitsn in Seir , vos er hot fartilikt di Chorim
Esav which sit in Se'ir , when he has exterminated the Chori

פֿון פֿאַר זיי , און זיי האָבן זיי פֿאַרטריבן , און זיך באַזעצט
fun far zei , un zei hobn zei fartriben , un zich bazetst
from before them , and they have them driven out , and self dwelt

אויף זייער אָרט ביז היַינטיקן טאָג. [כג] און די עמִים וואָס זיינען
oif zeyer ort biz haintikn tog . un di Avim vos zainen
in their place unto this very day . and the Avim which are

[16] So it came to pass, when kol anshei hamilchamah were consumed and dead from among HaAm *(the People)*, [17] That Hashem spoke unto me, saying, [18] Thou art to pass over the border of Moav at Ar today; [19] And when thou comest opposite the Bnei Ammon, distress them not, nor meddle with them; for I will not give thee of the Eretz Bnei Ammon any yerushah; because I have given it unto the Bnei Lot for a yerushah. [20] (That also was accounted a land of Repha'im; Repha'im dwelt therein in old time; and the Ammonim call them Zamzummim; [21] A people great, and many, and tall, as the Anakim; but Hashem destroyed them before them; and they dispossessed them, and dwelt in their place: [22] As He did to the Bnei Esav, which dwelt in Se'ir, when He destroyed the Chori from before them; and they succeeded them, dwelling in their place even to this day; [23] And the Avim which dwelt in villages, even unto Azah, the Caphtorim, which came forth out of Caphtor, destroyed them, and dwelt in their place.) [24] Rise ye up, take your journey, and

pass over the Wadi Arnon: see, I have given into thine hand the Emori, Sichon Melech Cheshbon, and his land: begin to possess it, and contend with him in milchamah *(battle, war)*.

25 Hayom hazeh will I begin to put the pachad *(dread)* of thee and the fear of thee upon the ammim *(peoples)* that are under Kol HaShomayim, who shall hear report of thee, and shall tremble, and be in anguish because of thee.

געזעסן אין דערפֿער ביז עזה , זיי האבן די כפתורים וואס קומען
kumen vos Kaftorim di hobn zei Azah biz derfer in gezesn
come which Caphtorim the have them Azah unto towns in settled

אַרויס פֿון כפתור , פֿארטילקט אוך זיך באזעצט אוין זייער ארט . –
ort zeyer oif bazetst zich un fartilikt Kaftor fun arois
place their in settled self and exterminated Caphtor of out

כד שטייט אויף, ציט אַוועק, און גייט אריבער דעם טאל
tal dem ariber geit un avek tsit oif shteit
valley of the on the other side of go and away advance up stand

ארנון . זע , איך האָב געגעבן אין דיין האנט סיחון דעם אמֿורי, דעם
dem Emori dem Sichon hant dain in gegebn hob ich ze Arnon
the Emori the Sihon hand your into given have I behold Arnon

מלך פֿון חשבון , און זיין לאַנד; הייב אָן איינצונעמען , און
un aintsunemen on heib land zain un Cheshbon fun melech
and to conquer on increase land his and Cheshbon of king

פֿארפֿיר מיט אים אַ מלחמה . כה היינטיקן טאָג וועל איך אָנהייבן וואַרפֿן
vorfn onheibn ich vel tog haintikn milchome a im mit farfir
throw begin to I will day this very war a him with launch

דיין שרעק און דיין מורא אויף די פֿעלקער אונטערן גאַנצן הימל ,
himel gantsn untern felker di oif moire dain un shrek dain
heaven all under nations the on fear your and terror your

אַז ווען זיי וועלן הערן דיין הערונג , וועלן זיי ציטערן און פֿלאַטערן
flatern un tsiteren zei veln herung dain hern veln zei ven az
quiver and tremble they will report your hear will they when that

פֿאַר דיר .
dir far
you(SG) before

26 And I sent malachim out of the midbar Kedemot unto Sichon Melech Cheshbon with divrei shalom, saying, 27 Let me pass through thy land on the derech; I will go along on the derech; I will neither turn unto the yamin nor to the semol *(left)*. 28 Thou shalt sell me okhel for kesef, that I may eat; and give me mayim for kesef, that I may drink; only I will pass through on foot; 29 (As the Bnei Esav which dwell in Se'ir, and the Moavim which dwell in Ar, did unto me;) until I shall pass over Yarden into the land which Hashem Eloheinu giveth us. 30 But Sichon Melech Cheshbon would not let us pass by him; for Hashem

כו און איך האָב געשיקט שלוחים פֿון מדבר קדמות צו
tsu Kedemot midber fun shluchim geshikt hob ich un
unto Kedemot wilderness of from messengers sent have I and

סיחון דעם מלך פֿון חשבון – ווערטער פֿון שלום , אַזוי צו
tsu azoi sholem fun verter Cheshbon fun melech dem Sichon
to so peace of words Cheshbon of king the Sichon

זאָגן : כז לאָמיך דורכגיין דורך דיין לאַנד; אויפֿן וועג, אויפֿן וועג וועל
vel veg oifn veg oifn land dain durch durchgein lomich zogn
will road on way on land your by pass through let me say

איך גיין ; איך וועל זיך נישט אָפּקערן רעכטס אדער לינקס .
links oder rechts opkeren nisht zich vel ich gein ich
to the left or to the right turn aside not self will I go I

כח עסנוואַרג וועסטו מיר פֿאַר געלט פֿארקויפֿן, און איך וועל עסן ,
esen vel ich un farkoifen gelt far mir vestu esnvarg
eat will I and sell money for me will you(sg) foodstuff

און וואַסער וועסטו מיר פֿאַר געלט געבן , און איך וועל טרינקען;
trinken vel ich un gebn gelt far mir vestu vaser un
drink will I and give money for me will you(sg) water and

לאָמיך בלויז דורכגיין אויף מיינע פֿיס; כט אַזוי ווי עס האָבן מיט מיר
mir mit hobn es vi azoi fis maine oif durchgein bloiz lomich
me with have it as so feet my on pass through only let me

געטאָן די קינדער פֿון עשָׂו וואָס זיצן אין שֵׂעיר, און די מוֹאָבים
Moavim di un Seir in zitsn vos Esav fun kinder di geton
Moavim the and Se'ir in sit which Esav of children the done

וואָס זיצן אין עָר; ביז וואַנען איך וועל אַריבערגיין דעם יַרדן צו
tsu Yarden dem aribergein vel ich vanen biz Ar in zitsn vos
to Yarden the go over will I whence until Ar in sit which

Eloheicha hardened and made stubborn his ruach, and made his lev obstinate, that He might deliver him into thy hand, as indeed hayom hazeh. [31] And Hashem said unto me, See, I have begun to give Sichon and his land before thee; begin the occupation, that thou mayest take possession to inherit his land. [32] Then Sichon came out against us, he and all his people, to make milchamah *(battle, war)* at Yahatz. [33] And Hashem Eloheinu delivered him before us; and we struck him, and his banim, and all his people. [34] And we took all his towns at that time, and in cherem utterly destroyed them, and of the nashim, and the little ones, of every town, we left no remnant; [35] Only the behemah we took for booty unto ourselves, and the plunder of the towns which we took. [36] From Aro'er, which is on the edge of Wadi Arnon, and from the town that is by the wadi, even unto Gil'ad, there was not one town too strong for us; Hashem Eloheinu delivered all unto us: [37] Only unto the Eretz Bnei Ammon thou camest not, nor unto any place of the Wadi Yabbok, nor unto the towns in the hills, in accordance with the command of Hashem Eloheinu.

דעם לאַנד וואָס ה אלוקינו גיט אונדז. ל אָבער סיחון דער
der Sichon ober undz git Elokeinu Hashem vos land dem
the Sihon but us gives our G-d Hashem which land the

מלך פֿון חֶשבּוֹן האָט אונדז נישט געוואָלט דורכלאָזן דורך
durch durchlozn gevolt nisht undz hot Cheshbon fun melech
by allow to pass willing not us has Cheshbon of king

אים, וואָרעם ה דײַן ג-ט האָט האַרט געמאַכט זײַן געמיט, און
un gemit zain gemacht hart hot G-t dain Hashem vorem im
and spirit his made hard has G-d your Hashem for him

פֿעסט געמאַכט זײַן האַרץ, כּדי אים צו געבן אין דײַן האַנט, אַזוי
azoi hant dain in gebn tsu im kedei harts zain gemacht fest
so hand your into give to him so that heart his made obstinate

ווי היינטיקן טאָג. לא און ה האָט צו מיר געזאָגט: זע , איך האָב
hob ich ze gezogt mir tsu hot Hashem un tog haintikn vi
have I behold said me to has Hashem and day this very as

אָנגעהויבן איבערגעבן צו דיר סיחונען און זײַן לאַנד; הייב אָן
on heib land zain un sichunen dir tsu ibergebn ongehoibn
on increase land his and Sihon you(SG) to to give over begun

איינצונעמען כּדי צו ערבן זײַן לאַנד. לב איז סיחון אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen Sichon iz land zain arben tsu kedei aintsunemen
having come out Sihon is land his inherit to so that to conquer

אַקעגן אונדז, ער מיט זײַן גאַנצן פֿאָלק, אויף מלחמה קיין יַהַץ .
Yahats kein milchome oif folk gantsn zain mit er undz akegn
Yahatz at war on people entire his with he us against

לג און ה אלוקינו האָט אים איבערגעגעבן צו אונדז, און מיר האָבן
hobn mir un undz tsu ibergegebn im hot Elokeinu Hashem un
have we and us to delivered him has our G-d Hashem and

געשלאָגן אים, און זײַנע זין , און זײַן גאַנץ פֿאָלק . לד און מיר האָבן
hobn mir un folk gants zain un zin zaine un im geshlogn
have we and people entire his and sons his and him struck

אין יענער צײַט באַצוואונגען זײַנע שטעט, און פֿאַרווויסט איטלעכע שטאָט,
shtot itleche farvist un shtet zaine batsvungen tsait yener in
city every laid waste and cities his capture time that in

מענער און ווײַבער און קליינע קינדער ; מיר האָבן נישט געלאָזט אַן
an gelozt nisht hobn mir kinder kleine un vaiber un mener
a left not have we children small and wives and men

איבערבליַב. לה נאָר די בהמות האָבן מיר געראָובט פֿאַר זיך , און דעם
dem un zich far geroibt mir hobn beheimes di nor iberblaib
the and self for pillaged we have cattle the only remnant

זאַקראָוב פֿון די שטעט וואָס מיר האָבן באַצוואונגען . לו פֿון ערוֹעֵר וואָס
vos Aroer fun batsvungen hobn mir vos shtet di fun zakroib
which Aro'er of subjugated have we which towns the of booty

בײַם ברעג טאָל אַרנוֹן , און דער שטאָט וואָס אין טאָל ,
tal in vos shtot der un Arnon tal breg baim
the valley of in which town the and Arnon the valley of shore at

און ביז גִלעָד , איז נישט געווען אַ שטאָט וואָס איז געווען
geven iz vos shtot a geven nisht iz Gilad biz un
having been is which town a having been not is Gil'ad unto and

שטאַרקער פֿון אונדז; אַלץ האָט ה אלוקינו איבערגעגעבן צו אונדז.
undz tsu ibergegebn Elokeinu Hashem hot alts undz fun shtarker
us to delivered our G-d Hashem has all us than stronger

לז נאָר צו דעם לאַנד פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן האָסטו נישט
nisht hostu Amon fun kinder di fun land dem tsu nor
not have you Ammon of children the of land the to only

3 Then we turned, and went up the way to Bashan; and Og Melech HaBashan came out against us, he and all his people, to engage in milchamah at Edre'i. [2] And Hashem said unto me, Fear him not; for I will deliver him, and all his people, and his land, into thy hand; and thou shalt do unto him as thou didst unto Sichon Melech HaEmori which dwelt at Cheshbon. [3] So Hashem Eloheinu delivered into our hands also Og Melech HaBashan, and all his people; and we struck him until no remnant was left to him. [4] And we took all his towns at that time; there was not a kiryah *(town, city)* which we took not from them, threescore towns, all the region of Argov, the kingdom of Og in Bashan. [5] All these towns were walled with high walls, gates, and bars; beside unwalled towns harbeh me'od *(very many)*. [6] And in cherem we utterly destroyed them, as we did unto Sichon Melech Cheshbon, in cherem utterly destroying the men, nashim, and little ones, of every town. [7] But all the behemah *(livestock)*, and the plunder of the towns, we took for booty to ourselves.

געגענט : צו דעם גאַנצן ברעג פֿון טײַך יַבּוֹק , און די שטעט פֿון
genent tsu dem gantsn breg fun teich Yabbok un di shtet fun
come near to the entire shore of river Yabbok and the towns of

באַרג, און אומעטום ווו ה אלוקינו האָט פֿאַרוועהרט.
barg un umetum vu Hashem Elokeinu hot farvert
hills and everywhere where Hashem our G-d has forbidden

ג

און מיר האָבן זיך פֿאַרקערט, און זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען מיטן וועג
un mir hobn zich farkert, un zainen aroifgegangen mitn veg
and we have turned self are having gone up with way

פֿון בָּשָׁן ; און עוֹג דער מלך פֿון בָּשָׁן איז אַרויסגעגאַנגען
fun Bashan un Og der melech fun Bashan iz aroisgegangen
of Bashan and the Og king of Bashan is having come out

אַקעגן אונדז, ער מיט זײַן גאַנצן פֿאָלק , אויף מלחמה קיין אֶדרֶעִי.
akegn undz, er mit zayn gantsn folk, oif milchome kein Edrei
against us he with his entire people for war at Edre'i

ב און ה האָט געזאָגט צו מיר: זאָלסט נישט מורא האָבן
un Hashem hot gezogt tsu mir: zolst nisht moire hobn
and Hashem has said to me you(SG) must not fear have

פֿאַר אים, ווָאָרעם איך האָב אים, מיט זײַן גאַנצן פֿאָלק און זײַן
far im, vorem ich hob im mit zayn gantsn folk un zain
before him because I have him with his entire people and his

לאַנד, געגעבן אין דײַן האַנט, און וועסט טאָן צו אים אַזוי ווי דו
land, gegebn in dain hant un vest ton tsu im azoi vi du
land given in your hand and will do to him so as you(sg)

האָסט געטאָן צו סיחון דעם מלך פֿון אֶמוֹרי, וואָס איז געזעסן אין
host geton tsu Sichon dem melech fun Emori, vos iz gezesn in
have done to Sihon the king of Emori which is settled in

חֶשבּוֹן . ג און ה אלוקינו האָט אויך געגעבן אין אונדזער האַנט
Cheshbon. un Hashem Elokeinu hot oich gegebn in undzer hant
Cheshbon and Hashem our G-d has also given in our hand

עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן , מיט זײַן גאַנצן פֿאָלק , און מיר האָבן
Og dem melech fun Bashan, mit zayn gantsn folk, un mir hobn
the Og king of Bashan with his entire people and we have

אים געשלאָגן ביז אים נישט צו לאָזן אַן איבערבלייַב. ד און מיר האָבן
im geshlogn biz im nisht tsu lozn an iberblaib. un mir hobn
him struck until him not to leave an remnant and we have

באַצוווּנגען אין יענער צײַט אַלע זײַנע שטעט; נישט געווען אַ שטאָט
batsvungen in yener tsait ale zaine shtet; nisht geven a shtot
subjugated in that time all his towns not having been a town

וואָס מיר האָבן נישט צוגענומען פֿון זיי ; זעכציק שטעט, די
vos mir hobn nisht tsugenumen fun zei; zechtsik shtet, di
which we have not taken from them sixty towns the

גאַנצע געגנט פֿון אַרגוֹב, דאָס קיניגרײַך פֿון עוֹג אין בָּשָׁן . ה אַלע די
gantse gegnt fun Argov, dos kinigraich fun Og in Bashan. ale di
entire region of Argov the kingdom of Og in Bashan all the

דאָזיקע זײַנען געווען באַפֿעסטיקטע שטעט מיט הויכע מויערן ,
dozike zainen geven bafestikte shtet mit hoiche moiern,
this are having been fortified towns with high walls

מיט טויערן און ריגלען, אַחוץ אָפֿענע שטעט זייער פֿיל . ו און מיר
mit toiern un riglen, achuts ofene shtet zeyer fil. un mir
with gates and bars aside from open towns very many and we

האָבן זיי פֿאַרווויסט, אַזוי ווי מיר האָבן געטאָן צו סיחון דעם מלך
hobn zei farvist, azoi vi mir hobn geton tsu Sichon dem melech
have them devastate as just as we have done to Sihon the king

פּוֹן חֶשבּוֹן – פַּאַרווּיסט איטלעכע שטאָט, מענער, ווײַבער, און קליינע
kleine un vaiber mener shtot itleche farvist Cheshbon fun
small and wives men town every devastate Cheshbon of

קינדער . ז נאָר אַלע בהמות , און דעם זאַקרויב פּוֹן די שטעט, האָבן
hobn shtet di fun zakroib dem un beheimes ale nor kinder
have towns the of booty the and head of cattle all only children

מיר געַרויבט פַּאַר זיך .
zich far geroibt mir
self for pillaged we

[8] And we took at that time out of the hand of the two melachim of the Emori the land that was on this side of Yarden, from the Wadi Arnon unto Mt Chermon; [9] (Which Chermon the Tzidonim call Siryon; and the Emori call it Senir;) [10] All the towns of the plain, and all Gil'ad, and all Bashan, unto Salkhah and Edre'i, towns of the kingdom of Og in Bashan. [11] For only Og Melech HaBashan remained of the remnant of Repha'im; hinei, his bedstead was a bedstead of barzel. Is it not in Rabbah of the Bnei Ammon? Nine regular cubits was the length thereof, and four cubits the breadth of it.

ח און מיר האָבן אַוועקגענומען אין יענער צייַט דאָס לאַנד פּוֹן דער האַנט
hant der fun land dos tsait yener in avekgenumen hobn mir un
hand the from land this time that in taken away have we and

פּוֹן די צוויי מלכים פּוֹן אֱמוֹרי וואָס אויף דער זייַט יַרדן , פּוֹן
fun Yarden zait der oif vos Emori fun mlochim tsvei di fun
from Yarden side this on which are Emori of kings two the of

טאָל אַרנוֹן ביז בארג חֶרמוֹן – ט די צידוֹנים רופֿן דעם
dem rufn Tsidonim di Chermon barg biz Arnon tal
the call Tsidonim the Chermon Mount unto Arnon the valley of

חֶרמוֹן , שִׂריוֹן , און די אֱמוֹרים רופֿן אים שְׂניר – י אַלע שטעט פּוֹן
fun shtet ale Senir im rufn Omarim di un Siryon Chermon
of towns all Senir it call Emori the and Siryon Chermon

דעם פַּלאַכלאַנד, און גאַנץ גִלעָד , און גאַנץ בָּשָׁן , ביז סַלכָה און
un Salchah biz Bashan gants un Gilad gants un flachland dem
and Salkhah unto Bashan all and Gil'ad all and plain the

אֶדרֶעי, שטעט פּוֹן עוֹגס קיניגרייך אין בָּשָׁן . יא וואָרעם נאָר עוֹג דער
der Og nor vorem Bashan in kinigraich Ogs fun shtet Edrei
the Og only for Bashan in kingdom Og's of towns Edre'i

מלך פּוֹן בָּשָׁן איז געבליבן פּוֹן דעם רעשט פּוֹן די רפאים ; אָט
ot Refaim di fun resht dem fun geblibn iz Bashan fun melech
behold Repha'im the of rest the of remain is Bashan of king

זיין בעט, אַן אייַזערן בעט, איז דאָך אין רַבָּה פּוֹן די קינדער פּוֹן
fun kinder di fun Rabbah in doch iz bet aizern an bet zain
of children the of Rabbah in still is bed iron an bed his

עַמּוֹן . נײַן איילן איז איר לענג , און פִּיר איילן איר בריַיט, אויף דער
der oif breit ir eiln fir un leng ir iz eiln nain Amon
the on width its cubits four and length its is cubits nine Ammon

אייל פּוֹן אַ מאַן.
man a fun eil
man a of cubit

[12] And ha'aretz hazot, which we possessed at that time, from Aro'er, which is by the Wadi Arnon, and half way up the hill country of Gil'ad, and the towns thereof, gave I unto the Reuveni and Gadi. [13] And the rest of Gil'ad, and all Bashan, being the kingdom of Og, gave I unto the half tribe of Menasheh; all the region of Argov, with all

יב און דאָס דאָזיקע לאַנד האָבן מיר געאַרבט אין יענער צייַט.
tsait yener in gearbt mir hobn land dozike dos un
time that in took possession of we have land this the and

פּוֹן עַרוֹעֵר וואָס בייַם טאָל אַרנוֹן , און אַ העלפֿט פּוֹן דעם
dem fun helft a un Arnon tal baim vos Aroer fun
the of half a and Arnon the valley of at which Aro'er of

געבערג פּוֹן גִלעָד , מיט אירע שטעט, האָב איך געגעבן צו די
di tsu gegebn ich hob shtet ire mit Gilad fun geberg
the to given I have towns its with Gil'ad of mountain range

ראובֵנים און צו די גָדים . יג און דעם רעשט פּוֹן גִלעָד , און גאַנץ
gants un Gilad fun resht dem un Gadim di tsu un Reuvenim
entire and Gil'ad of rest the and Gadi the to and Reuveni

בָּשָׁן , דאָס קיניגרייך פּוֹן עוֹגן , האָב איך געגעבן צום האַלבן שבֶט
sheyvet halbn tsum gegebn ich hob Ogen fun kinigraich dos Bashan
tribe half to given I have Og of kingdom this Bashan

מנַשֶּׁה ; די גאַנצע געגנט פֿון אַרגוֹבּ – יענער גאַנצער בָּשָׁן וווערט
vert Bashan gantser yener Argov fun gegent gantse di Menasheh
shall be Bashan whole that Argov of region whole the Menasheh

געהרופֿן דאָס לאַנד פֿון די רפֿאים . יד יָאִיר דער זון פֿון מנַשֶּׁה האָט
hot Menasheh fun zun der Yair Refaim di fun land dos gerufn
has Menasheh of son the Yair Repha'im the of land this called

געגומען די גאַנצע געגנט פֿון אַרגוֹבּ ביז דעם געמאַרק פֿון דעם
dem fun gemark dem biz Argov fun gegent gantse di genumen
the of border the unto Argov of region entire the taken

גשורי , און דעם מַעֲכָתי , און האָט זיי – בָּשָׁן – געהרופֿן אויף
oif gerufn Bashan zei hot un Maachati dem un Geshuri
on called Bashan them has and Ma'akhati the and Geshuri

זיין נאָמען חַוּוֹת-יָאִיר , ווי ביז אויף היינטיקן טאָג. טו און צו מָכִירִן
Machiren tsu un tog haintikn oif biz vi Chavot-Yair nomen zain
Machir to and day this very on unto as Havot Yair name his

האָב איך געגעבן גִּלְעָד . טז און צו די ראובֿנים און צו די גָּדִי
Gadim di tsu un Reuvenim di tsu un Gilad gegebn ich hob
Gadi the to and Reuveni the to and Gil'ad given I have

האָב איך געגעבן פֿון גִּלְעָד און ביזן טאָל אַרנון , דעם מיטן
mitn dem Arnon tal bizn un Gilad fun gegebn ich hob
midst the Arnon the valley of unto even Gil'ad from given I have

טאָל און דעם ברעג, און ביזן טַיִך יַבּוֹק , דעם געמאַרק פֿון
fun gemark dem Yabbok taich bizn un breg dem un tal
of border the Yabbok Wadi unto and shore the and the valley of

די קינדער פֿון עַמּוֹן ; יז און דעם פּלוין מיטן יַרדן און דעם ברעג,
breg dem un Yarden mitn ploin dem un Amon fun kinder di
shore the and Yarden with plain the and Ammon of children the

פֿון כִּנֶּרֶת און ביז דעם ים פֿון פּלוין, דעם , יַם-הַמֶּלַח
Yam-HaMelach dem ploin fun yam dem biz un Kinneret fun
the Dead Sea the plain of the sea the until and Kinneret of

אונטער די אַראָפּגאַנגען פֿון פִּסגָה , צו מזרח .
mizrech tsu Pisgah fun aropgangen di unter
east to Pisgah of descents the under

יח און איך האָב אייך באַפֿוילן אין יענער צייַט, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi tsait yener in bafoiln aich hob ich un
say to so time that in commanded you have I and

ה אלוקיכם האָט אייך געגעבן דאָס דאָזיקע לאַנד עס צו אַרבן ;
arben tsu es land dozike dos gegebn aich hot Elokeichem Hashem
inherit to it land this the given you has your G-d Hashem

זאָלט איר, אַלע העלדישע יונגען , אַריבערגיין געוואָפֿנט פֿאַרויס פֿאַר
far farois gevofnt aribergein yungen heldishe ale ir zolt
before ahead of armed go over young heroic all you shall

אייַערע ברידער , די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל . יט בלויז אייַערע ווייַבער און
un vaiber aiere bloiz Yisroel fun kinder di brider aiere
and wives your only Yisroel of children the brothers your

אייַערע קליינע קינדער און אייַער פֿיך – איך ווייס , אַז איר האָט
hot ir az veis ich fich aier un kinder kleine aiere
has you that know I livestock your and children small your

פֿיל פֿיך – זאָלן בלייַבן אין אייַערע שטעט, וואָס איך האָב אייַך
aich hob ich vos shtet aiere in blaibn zoln fich fil
you have I which towns your in remain shall livestock much

געגעבן ;
gegebn
given

Bashan, which was called Eretz Repha'im. [14] Yair ben Menasheh took all the region of Argov unto the border of Geshuri and Ma'akhati, and called them after shmo *(his own name)*, HaBashan Havot Yair, unto hayom hazeh. [15] And I gave Gil'ad unto Machir. [16] And unto the Reuveni and unto the Gadi I gave from Gil'ad even unto the Wadi Arnon with the middle of the valley as the border even unto the Wadi Yabbok, which is the border of the Bnei Ammon; [17] The Aravah also, and Yarden, and the coast thereof, from Kinneret even unto the yam of the Aravah, even the Yam HaMelach *(the Salt Sea, the Dead Sea)*, under the slopes of Pisgah to the east.

[18] And I commanded you at that time, saying, Hashem Eloheichem hath given you this land to possess it; ye shall pass over armed before your brethren the Bnei Yisroel, all bnei chayil *(valiant men, men fit for military service)*. [19] But your nashim, and your little ones, and your livestock (for I know that ye have much livestock,) shall abide in your towns which I have given you;

כ ביז וואַנען ג-ט וועט באַרוען אייערע ברידער אַזוי ווי אייך, און
un aich vi azoi brider aiere baruyen vet G-t vanen biz
and you as so brothers your give rest will G-d whence until

זיי אויך וועלן אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה אלוקיכם גיט זיי
zei git Elokeichem Hashem vos land dos arben veln oich zei
them gives your G-d Hashem which land this inherit will also they

אויף יענער זײַט ירדן ; דעמצמאָל וועט איר זיך אומקערן איטלעכער צו
tsu itlecher umkeren zich ir vet dentsmol Yarden zait yener oif
to each return self you will then Yarden side that on

זײַן אַרב , וואָס איך האָב אײַך געגעבן . כא און יְהוֹשׁוּעַ האָב
hob Yehoshuaen un gegebn aich hob ich vos arav zain
have Yehoshua and given you have I which possession his

איך באַפוילן אין יענער צײַט, אַזוי צו זאָגן : דײַנע אויגן האָבן געזען
gezen hobn oign daine zogn tsu azoi tsait yener in bafoiln ich
seen have eyes your say to so time that in commanded I

אַלץ וואָס ה אלוקיכם האָט געטאָן צו די דאָזיקע צוויי
tsvei dozike di tsu geton hot Elokeichem Hashem vos alts
two this the to done has your G-d Hashem which all that

מלכים ; אַזוי וועט ג-ט טאָן צו אַלע קיניגרײַכן וואָס דו גייסט אַהין
ahin geist du vos kinigraichn ale tsu ton G-t vet azoi mlochim
there go you which kingdoms all to do G-d will so kings

אַריבער . כב איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר זיי , וואָרעם ה
Hashem vorem zei far hobn moire nisht zolt ir ariber
Hashem because them before have fear not shall you cross over

אלוקיכם איז דער וואָס האַלט מלחמה פֿאַר אייך.
aich far milchome halt vos der iz Elokeichem
you before war wage which the one is your G-d

V'ETCHANAN

וָאֶתְחַנַּן

כג און איך האָב געבעטן צו ה אין יענער צײַט, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi tsait yener in Hashem tsu gebetn hob ich un
say to so time that in Hashem to entreated have I and

כד ה דו אֲדֹנָי , דו האָסט אָנגעהויבן ווייזן דײַן קנעכט דײַן
dain knecht dain vaizn ongehoibn host du Adonoi du Hashem
your servants your show begun have you Adonoi you Hashem

גרויסקייט און דײַן שטאַרקע האַנט; וואָרעם ווער איז דער אֵל אין הימל
himel in El der iz ver vorem hant shtarke dain un groiskeit
heaven in G-d the is who for hand strong your and greatness

אָדער אויף דער ערד וואָס זאָל טאָן אַזוי ווי דײַנע טוונגען
tuungen daine vi azoi ton zol vos erd der oif oder
deeds your as in same way do shall which earth the on or

און אַזוי ווי דײַנע גבֿורות ? כה לאָמיך אַריבערגיין, איך בעט דיך ,
dich bet ich aribergein lomich gevuros daine vi azoi un
you(SG) entreat I go over let me might your as so and

און לאָמיך זען דאָס גוטע לאַנד וואָס אויף יענער זײַט ירדן , דאָס
dos Yarden zait yener oif vos land gute dos zen lomich un
the Yarden side other on which land good this see let me and

דאָזיקע שיינע געבערג , און דעם לבֿנון . כו אָבער ה האָט
hot Hashem ober Levanon dem un geberg sheine dozike
has Hashem but Levanon the and hill country beautiful this

געצערנט אויף מיר פֿון וועגן אייך, און האָט נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hot un aich vegen fun mir oif getsernt
to paid heed not has and you concerning of me on been angry

20 Until Hashem have given rest unto your brethren, as well as unto you, and until they also possess ha'aretz which Hashem Eloheichem hath given them beyond Yarden; and then shall ye return every man unto his yerushah *(possession, inheritance)*, which I have given you. 21 And I commanded Yehoshua at that time, saying, Thine eyes have seen all that Hashem Eloheichem hath done unto these two melachim; so shall Hashem do unto all the kingdoms whither thou passest. 22 Ye shall not fear them; for Hashem Eloheichem He shall fight for you.

23 And I besought Hashem at that time, saying,

24 O Adonoi Hashem, Thou hast begun to show Thy eved Thy greatness, and Thy mighty hand; for what El *(G-d)* is there in Shomayim or on Ha'Aretz, that can do according to Thy works, and according to Thy might? 25 Ah, let me go over, and see ha'aretz hatovah that is beyond Yarden, that fine hill country, and the Levanon. 26 But Hashem was angry with me for your sakes, and would not hear me; and Hashem said unto me, Enough from thee; speak

מיר; און ה האָט צו מיר געזאָגט: גענוג דיר ! זאָלסט
zolst dir genug gezogt mir tsu hot Hashem un mir
you(SG) must you(SG) enough said me to has Hashem and me

כז גיי אַרויף מער נישט רעדן צו מיר וועגן דער דאָזיקער זאַך .
aroif gei zach doziker der vegen mir tsu redn nisht mer
up go matter this the concerning me to speak not more

צום שפּיץ פּסגָה , און הייב אויף דיינע אויגן צו מערבֿ , און צו צפֿון ,
tsofn tsu un mayrev tsu oign daine oif heib un Pisgah shpits tsum
north to and west to eyes your up lift and Pisgah top to

און צו דָרום , און צו מזרח , און קוק אָן מיט דיינע אויגן, וואָרעם
vorem oign daine mit on kuk un mizrech tsu un dorem tsu un
for eyes your with on look and east to and south to and

וועסט נישט אַריבערגיין דעם דאָזיקן יַרדן .
Yarden dozikn dem aribergein nisht vest
Yarden this the go over not will

כח און גיב איבער דיין צַוָואה צו יְהוֹשוּעַ , און שטאַרק אים,
im shtark un Yehoshuaen tsu tsevaeh dain iber gib un
him strengthen and Yehoshua to charge your over give and

און פֿעסטיק אים, וואָרעם ער וועט אַריבערגיין פֿאַרויס פֿאַר דעם דאָזיקן
dozikn dem far farois aribergein vet er vorem im festik un
this the before ahead of go over will he for him affirm and

פֿאָלק , און ער וועט זיי מאַכן אַרבן דאָס לאַנד וואָס דו וועסט זען.
zen vest du vos land dos arben machn zei vet er un folk
see will you which land this inherit make them will he and people

כט און מיר זיינען געבליבן אין טאָל אַקעגן בֵּית-פְּעוֹר.
Beis-Peor akegn tal in geblibn zainen mir un
Beit-Pe'or against valley of in remained are we and

ד

און אַצונד , יִשְׂרָאֵל, הער צו די חוקים און די געזעצן
gezetsn di un chukkim di tsu her Yisroel atsund un
laws the and statutes the to pay heed Yisroel now and

וואָס איך לערן דיך צו טאָן, כּדי איר זאָלט לעבן, און
un lebn zolt ir kedei ton tsu dich lern ich vos
and live shall you so that do to you(SG) teach I which

קומען און אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה׳ דער ג-ט פֿון אייַערע
aiere fun G-t der Hashem vos land dos arben un kumen
your of G-d the Hashem which land this inherit and come

עלטערן גיט אייַך. ב איר זאָלט נישט צולייגן צו דעם וואָרט וואָס איך
ich vos vort dem tsu tsuleigen nisht zolt ir aich git eltern
I which word the to add not shall you you gives fathers

געביט אייַך, און איר זאָלט נישט מינערן דערפֿון, כּדי צו היטן די
di hitn tsu kedei derfun minern nisht zolt ir un aich gebit
the keep to so that thereof diminish not shall you and you order

געבאָטן פֿון ה׳ אלוקיכם , וואָס איך געביט אייַך. ג אייַערע
aiere aich gebit ich vos Elokeichem Hashem fun gebot
your you order I which your G-d Hashem of commandments

אויגן האָבן געזען וואָס ג-ט האָט געטאָן אין בַּעַל-פְּעוֹר , אַז יעטוועדער
yetveder az Baal-Peor in geton hot G-t vos gezen hobn oign
every that Ba'al-Pe'or in done has G-d what seen have eyes

מאַן וואָס איז געגאַנגען נאָך דעם בַּעַל פֿון פְּעוֹר, האָט ה׳ אים
Hashem im hot Peor fun Baal dem noch gegangen iz vos man
Hashem him has Pe'or of Ba'al the after having gone is which man

no more unto Me of this matter. 27 Get thee up into the top of Pisgah, and lift up thine eyes westward, and northward, and southward, and eastward, and see it with thine eyes; for thou shalt not go over this Yarden.

28 But commission Yehoshua, and encourage him, and strengthen him: for he shall go over before this people, and he shall cause them to inherit ha'aretz which thou shalt see.

29 So we abode in the valley over against Beit-Pe'or.

4 Now therefore shema, Yisroel, unto the chukkim and unto the mishpatim, which I melammed *(teach)* you, to do them, in order that ye may live, and go in and possess ha'aretz which Hashem Elohei Avoteichem giveth you. 2 Ye shall not add unto the word which I command you, neither shall ye take anything from it, that ye may be shomer mitzvot of the commandments of Hashem Eloheichem which I command you. 3 Your eyes have seen what Hashem did because of Ba'al-Pe'or; for all the men that followed Ba'al-Pe'or, Hashem Eloheicha

hath destroyed them from among you. [4] But ye that did have deveykus *(cleaving)* unto Hashem Eloheichem are alive every one of you today.

[5] Behold, I have taught you chukkim and mishpatim, even as Hashem Elohai commanded me, that ye should do so in ha'aretz whither ye go to possess it. [6] Be shomer therefore and do them; for this is your chochmah and your binah in the sight of the peoples, which shall hear all these chukkim, and say, Surely HaGoy HaGadol is a wise and understanding people. [7] For what nation is there so great, who hath elohim so near unto them, as Hashem Eloheinu is in all things for which we call upon Him? [8] And what nation is there so great, that hath chukkim and mishpatim tzaddikim as all this torah, which I set before you today? [9] Only be shomer over thyself, and be shomer over thy nefesh diligently, lest thou forget the things which thine eyes have seen, and lest they depart from thy lev kol yamim of thy life; but teach them to thy banim, and the banim of thy banim; [10] Specially the yom that thou stoodest before Hashem Eloheicha in Chorev, when Hashem said unto me, Gather Me the people together, and I will make them hear My words, that they may learn

דיין ג-ט פֿאַרטיליקט פֿון צווישן דיר . ד און איר, וואָס זײַט
dain G-t fartilikt fun tsvishn dir un ir vos zait
your G-d exterminated from among you(SG) and you are which

באַהעפֿט אָן ה אלוקיכם , לעבט היינט אַלע.
baheft Hashem on Elokeichem lebt haint ale
joined Hashem on your G-d lives today all

ה זע , איך האָב אײַך געלערנט חוקים און געזעצן , אַזוי ווי
Hashem vi azoi gezetsn un chukkim gelernt aich hob ich ze
Hashem as so laws and statutes taught you have I behold

מײַן ג-ט האָט מיר באַפֿוילן , אויף צו טאָן אַזוי אין דעם לאַנד וואָס
mayn G-t hot mir bafoiln oif tsu ton azoi in dem land vos
my G-d has me commanded on do to so in the land which

איר קומט אַהין, עס צו אַרבן . ה זאָלט איר זיי היטן און טאָן, וואָרעם
vorem ton un hitn zei ir zolt arben tsu es ahin kumt ir
for do and keep them you shall inherit to it there come you

דאָס איז אײַער קלוגשאַפֿט און אײַער פֿאַרשטאַנדיקייט אין די אויגן פֿון די
di fun oign di in farshtandikeit aier un klugshaft aier iz dos
the of eyes the in understanding your and wisdom your is this

אומות , וואָס אַז זיי וועלן הערן אַלע די דאָזיקע געזעצן , וועלן זיי
umes vos az zei veln hern ale di dozike gezetsn veln zei
peoples which that they will hear all the these laws will they

זאָגן : פֿאַר וואָר , אַ קלוגע און פֿאַרשטאַנדיקע אומה איז דאָס דאָזיקע
zogn far vor a kluge un farshtandike ume iz dos dozike
say for surely a judicious and understanding nation is the this

גרויסע פֿעלקער . ו וואָרעם וואָסער גרויס פֿעלק איז פֿאַראַן, וואָס האָט
grois folk grois voser vorem faran iz folk grois hot vos
great people great what kind of for there is people has which

אַ ג-ט נאָענט צו אים אַזוי ווי ה אלוקינו , וען נאָר מיר רופֿן צו
a G-t nont tsu im azoi vi Hashem Elokeinu ven nor mir rufn tsu
a G-d near to him thus as Hashem our G-d when ever we call to

אים? ח און וואָסער גרויס פֿעלק איז פֿאַראַן, וואָס האָט חוקים
im un vos voser grois folk iz faran hot chukkim
him and which what kind of people is there has statutes

און געזעצן געראָטן אַזוי ווי די דאָזיקע גאַנצע תּורה , וואָס איך לייג
un gezetsn gerotn azoi vi di dozike gantse toyre vos ich leig
and laws righteous so as the this entire Torah which I place

פֿאַר אײַך היינטיקן טאָג? ט נאָר זײַ דיר אָפּגעהיט און היט
far aich haintikn tog nor zai dir opgehit un hit
before you(SG) this very day only be careful and pay attention

זייער דײַן זעל , זאָלסט נישט פֿאַרגעסן די זאַכן וואָס
zeyer dayn zel zolst nisht fargesen di zachn vos
very much your soul must not forget the things which

דײַנע אויגן האָבן געזען , און זיי זאָלן נישט אָפּגעטאָן ווערן פֿון
dayne oign hobn gezen un zoln nisht opgetan vern fun
your eyes have seen and they shall not depart become from

דײַן האַרצן אַלע טעג פֿון דײַן לעבן, און זאָלסט זיי מאַכן
dayn hartsn ale teg fun dayn lebn un zolst zei machn
your heart all days of your life and must you(SG) them make

וויסן דײַנע קינדער און דײַנע קינדס-קינדער ; י דעם טאָג וואָס דו
visen dayne kinder un dayne kinds-kinder dem tog vos du
to know your children and your grandchildren the day which you

ביסט געשטאַנען פֿאַר ה דײַן ג-ט אין חוֹרֵב , ווען ג-ט האָט
bist geshtanen far Hashem dayn G-t in Chorev ven G-t hot
are stood before Hashem your G-d in Chorev when G-d has

to fear Me kol hayamim that they shall live upon ha'adamah and that they may teach their children. [11] And ye came near and stood at the foot of the mountain; the mountain burned with eish unto the midst of Shomayim, with choshech, and anan, and thick darkness. [12] And Hashem spoke unto you out of the midst of the eish; ye heard the voice of the devarim, but saw no temunah *(form, semblance)*; only ye heard a voice. [13] And He declared unto you His Brit, which He commanded you to do, even Aseres HaDevarim; and He wrote them upon shnei luchot avanim *(two tablets of stone)*. [14] And Hashem commanded me at that time to teach you chukkim and mishpatim, that ye might do them in ha'aretz whither ye go over to possess it. [15] Be shomer over yourselves, therefore; for ye saw no manner of temunah on the yom that Hashem spoke unto you in Chorev out of the midst of the eish; [16] Lest ye corrupt yourselves, and make you a pesel, the temunah of any semel, the likeness of zachar or nekevah, [17] The likeness of any behemah that is on ha'aretz, the likeness of any winged fowl that flieth in the air, [18] The likeness of anything that creepeth on the adamah, the likeness of any dag *(fish)* that is in

צו מיר געזאָגט: זאמל איין צו מיר דאָס פֿאָלק, און איך וועל זיי לאָזן
lozn zei vel ich un folk dos mir tsu ain zaml gezogt mir tsu
let them will I and people this me to in gather said me to

הערן מײַנע ווערטער, כּדי זיי זאָלן לערנען מורא צו האָבן פֿאַר
far hobn tsu moire lernen zoln zei kedei verter maine hern
before have to fear teach shall they so that words my hear

מיר אַלע טעג וואָס זיי לעבן אויף דער ערד, און אויך זיערע קינדער
kinder zeyere oich un erd der oif lebn zei vos teg ale mir
children their also and earth the on live they which days all me

זאָלן זיי לערנען. [א] און איר האָט גענענט, און האָט זיך געשטעלט
geshtelt zich hot un genent hot ir un lernen zei zoln
stood self have and come near have you and teach they shall

אונטערן באַרג, און דער באַרג האָט געברענט מיט פֿײַער
faier mit gebrent hot barg der un barg untern
fire with burned has the mountain the and the mountain under

ביזן האַרצן פֿון הימל, מיט פֿינצטערניש, וואָלקן, און נעבל. [ב] און
bizn hartsn fun himel mit fintsternish volken un nebl un
and thick cloud and cloud darkness with heaven of heart unto

ה האָט צו אײַך גערעדט פֿון מיטן פֿײַער; אַ קול פֿון ווערטער האָט
hot verter fun kol a faier mitn fun geredt aich tsu hot Hashem
have words of voice a fire midst of spoken you to has Hashem

איר גערהערט, אָבער אַ געשטאַלט האָט איר נישט געזען; בלויז אַ קול. [ג] און
ir gehert ober a geshtalt a nisht gezen bloiz ir hot
you heard but a form a not seen only a voice and

ער האָט אײַך אָנגעזאָגט זײַן ברית וואָס ער האָט אײַך באַפֿוילן
bafoiln aich hot er vos bris zain ongezogt aich hot er
commanded you has he which covenant his announced you has he

צו טאָן – די צען געבאָט; און ער האָט זיי אויפֿגעשריבן אויף
oif oifgeshribn zei hot er un gebot tsen di ton tsu
on written them has he and commandments ten the do to

צוויי שטיינערנע לוחות. [ד] און מיר האָט ה באַפֿוילן אין יענער
tsvei shteinerne luches un mir hot Hashem bafoiln in yener
two stone tablets and me has Hashem commanded in that

צײַט זאָלט איר לערנען חוקים און געזעצן, כּדי זיי טאָן
ton zei zolt ir kedei gezetsn un chukkim lernen tsu aich tsait
do them shall you so that laws and statutes teach to you time

אין דעם לאַנד וואָס איר גייט אַריבער אַהין, עס צו באַרבן. [ט] דערום
derum arben tsu es ahin ariber geit ir vos land dem in
therefore inherit to it there over go you which land the in

זאָלט איר זייער היטן אײַער זעל – וואָרעם איר האָט נישט געזען קײן
kein gezen nisht hot ir vorem zel aier hitn zeyer ir zolt
any seen not have you for soul your keep very much you shall

געשטאַלט אין דעם טאָג וואָס ה האָט גערעדט צו אײַך אין
in aich tsu geredt hot Hashem vos tog dem in geshtalt
in you to spoken has Hashem that which day the in form

חורֵב פֿון מיטן פֿײַער – [ט] אַז איר זאָלט נישט פֿאַרדאָרבן ווערן
vern fardorben nisht zolt ir az faier mitn fun Chorev
become corrupt not shall you that fire midst from Chorev

און אײַך מאַכן אַ געשניץ, די גלײַכענעניש פֿון אַ שום בילד, די
di bild shum a fun glaichenish di geshnits a machn aich un
the image anything a of likeness the carving a make you and

געשטאַלט פֿון אַ זכר אָדער אַ נקבֿה, [י] די געשטאַלט פֿון אַ שום
shum a fun geshtalt di nekeyve a oder zocher a fun geshtalt
anything a of form the female a or male a of form

the waters below; [19] And lest thou lift up thine eyes unto Shomayim, and when thou seest the shemesh, and the yarei'ach, and the kokhavim, even all the tz'va HaShomayim, shouldest be driven to hishtachaveh *(bow down, worship)* them, and serve them which Hashem Eloheicha hath divided unto kol Amim under kol HaShomayim. [20] But Hashem hath taken you, and brought you forth out of the iron furnace, even out of Mitzrayim, to be unto Him an Am Nachalah *(a people of inheritance)*, as ye are yom hazeh. [21] Furthermore Hashem was angry with me for your sakes, and swore that I should not go over Yarden, and that I should not go in unto that ha'aretz hatovah, which Hashem Eloheicha giveth thee for a nachalah *(inheritance)*; [22] But I must die in this land, I must not go over Yarden; but ye shall go over, and possess that ha'aretz hatovah. [23] Be shomer over yourselves, lest ye forget the Brit Hashem Eloheichem, which He cut with you, and make you a pesel *(idol, image)*, or the likeness of anything, which Hashem Eloheicha hath forbidden thee.

בהמה וואָס אויף דער ערד , די געשטאַלט פֿון אַ שום געפֿליגלטן
gefligltn shum a fun geshtalt di erd der oif vos beheime
winged anything a of form the earth the on what livestock

פֿויגל וואָס פֿליט אין הימל , יח די געשטאַלט פֿון וואָס נאָר עס קריכט
kricht es nor vos fun geshtalt di himel in flit vos foigel
creeps it ever what of form the heaven in flies which bird

אויף דער ערד , די געשטאַלט פֿון אַ שום פֿיש וואָס אין וואַסער
vaser in vos fish shum a fun geshtalt di erd der oif
water in which fish anything a of form the earth the on

אונטער דער ערד . יט און אַז דו וועסט אויפֿהייבן דיינע אויגן צום
tsum oign daine oifheibn vest du az un erd der unter
to eyes your lift will you that and earth the under

הימל , און זען די זון און די לְבָנָה און די שטערן, דעם גאַנצן חיל
cheil gantsn dem shtern di un Livnah di un zun di zen un himel
host all the stars the and moon the and sun the see and heaven

פֿון הימל , זאָלסטו נישט אַראָפּגעפֿירט ווערן , און זיך בוקן צו
tsu bukn zich un vern aropgefirt nisht zolstu himel fun
to bow down self and become led astray not shall you heaven of

זיי , און דינען זיי , וואָס ה׳ דיין ג-ט האָט זיי צוגעטיילט
tsugeteilt zei hot G-t dain Hashem vos zei dinen un zei
allocated them has G-d your Hashem which them serve and them

צו אַלע פֿעלקער אונטערן גאַנצן הימל . כ אָבער אייך האָט ה׳
Hashem hot aich ober himel gantsn untern felker ale tsu
Hashem has you but heaven all under nations all to

געמומען , און אייך אַרויסגעצויגן פֿון דעם אייזנשמעלצאויוון , פֿון
fun aiznshmeltsoivn dem fun aroisgetsoign aich un genumen
of iron-smelting furnace the from brought out you and taken

מִצרַיִם , אים צו זיין פֿאַר אַן אַרבפֿאָלק , אַזוי ווי
Mitsrayim arbfolk an far zain tsu im azoi vi
Egypt to to him be for a inheritance people as in same way as

הייַנטיקן טאָג. כא און ג-ט האָט געצערנט אויף מיר פֿון אייַערטוועגן ,
aiertvegn fun mir oif getsernt hot G-t un tog haintikn
your account from me with been angry has G-d and day this very

און ער האָט געשוואָרן אַז איך זאָל נישט אַריבערגיין דעם יַרדן ,
Yarden dem aribergein nisht zol ich az geshvorn hot er un
Yarden the go over not shall I that sworn an oath has he and

און נישט קומען אין דעם גוטן לאַנד וואָס ה׳ דיין ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos land gutn dem in kumen nisht un
gives G-d your Hashem which land good the into come not and

דיר פֿאַר אַ נחלה . כב וואָרעם איך שטאַרב אין דעם היגן
hign dem in shtarb ich vorem nachle a far dir
this place the in die I because inheritance an for you(SG)

לאַנד; איך גיי נישט אַריבער דעם יַרדן , אָבער איר וועט
vet ir ober Yarden dem ariber nisht gei ich land
will you but Yarden the on the other side of not go I land

אַריבערגיין, און וועט אַרבן דאָס דאָזיקע גוטע לאַנד. כג היט אייַך,
aich hit land gute dozike dos arben vet un aribergein
you be careful land good this the inherit will and go over

איר זאָלט נישט פֿאַרגעסן דעם ברית פֿון ה׳ אלוקיכם , וואָס
vos Elokeichem Hashem fun bris dem fargesen nisht zolt ir
which your G-d Hashem of covenant the forget not shall you

ער האָט געשלאָסן מיט אײַך, און אײַך מאַכן אַ געשניץ , די געשטאַלט
geshtalt di geshnits a machn aich un aich mit geshlosn hot er
form the carving a make you and you with established has he

פֿון וואָס עס איז, וואָס ה דיין ג-ט האָט דיר פֿאַרוווערט.
farvert dir hot G-t dain Hashem vos iz es vos fun
forbid you(SG) has G-d your Hashem which is it which of

כד וואָרעם ה דיין ג-ט איז אַ פֿייַער וואָס פֿאַרצערט, אַן אֵל
El an fartsert vos faier a iz G-t dain Hashem vorem
G-d a consumes which fire a is G-d your Hashem for

קַנָּא .
Kanna
jealous

כה אַז דו וועסט געבערן קינדער און קינדס-קינדער, און איר
ir un kinds-kinder un kinder gebern vest du az
you and grandchildren and children give birth will you when

וועט זיך עלטערן אין לאַנד, און איר וועט פֿאַרדאָרבן ווערן , און
un vern fardorben vet ir un land in eltern zich vet
and become corrupt will you and land in grow old self will

וועט מאַכן אַ געשניץ , אַ געשטאַלט פֿון וואָס עס איז, און איר וועט
vet ir un iz es vos fun geshtalt a geshnits a machn vet
will you and is it which of form a carving a make will

טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה דיין ג-ט, אים צו
tsu im G-t dain Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton
to him G-d your Hashem of eyes the in evil is what do

דערצערנען , כו מאַך איך היינט הימל און ערד עדות קעגן
kegen eides erd un himel haint ich mach dertserenen
against testimony earth and heaven today I make provoke to anger

אײַך, אַז אונטערגיין וועט איר גיך פֿון דעם לאַנד וואָס
vos land dem fun untergein gich ir vet untergein az aich
which land the from disappear quickly you will disappear that you

איר גייט אַריבער דעם יַרדן אַהין, עס צו אַרבן ; איר
ir arben tsu es ahin Yarden dem ariber geit ir
you inherit to it there Yarden the on the other side of go you

וועט נישט מַאַריך-ימים זיין דרינען , נײַערט פֿאַרטילקט וועט איר
ir vet fartilikt naiert drinen zain maarich-yamim nisht vet
you will exterminated but therein be prolong days not will

פֿאַרטילקט ווערן . כז און ה וועט אײַך צעשפּרייטן צווישן די
di tsvishn tseshpreitn aich vet Hashem un vern fartilikt
the among scatter you will Hashem and become exterminated

אומות , און איר וועט בלײַבן געציילטע מענטשן צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn mentshn getseilte blaibn vet ir un umes
peoples the among men numbered remain will you and peoples

וואָס ה וועט אײַך אַהין אַוועקפֿירן.
avekfiren ahin aich vet Hashem vos
away lead there you will Hashem which

כח און איר וועט דאָרטן דינען ג-טער געמאַכט פֿון אַ מענטשנס הענט,
hent mentshns a fun gemacht g-ter dinen dortn vet ir un
hands man's a of made g-ds serve there will you and

האָלץ און שטיין, וואָס נישט זיי זעען, און נישט זיי הערן, און
un hern zei nisht un zeen zei nisht vos shtein un holts
and hear they not and see they not which stone and wood

נישט זיי עסן, און נישט זיי שמעקן . כט און איר וועט זוכן פֿון
fun zuchn vet ir un shmekn zei nisht un esen zei nisht
from seek will you and smell they not and eat they not

24 For Hashem Eloheicha is a consuming eish, even an El Kannah.

25 When thou shalt father banim, and bnei banim, and ye shall have remained long in Ha'Aretz, and shall corrupt yourselves, and make a pesel, or the likeness of anything, and shall do evil in the sight of Hashem Eloheicha, to provoke Him to anger;
26 I call Shomayim and HaAretz to witness against you today, that ye shall soon utterly perish from off Ha'Aretz whereunto ye go over Yarden to possess it; ye shall not prolong your yamim upon it, but shall be utterly shmad.
27 And Hashem shall scatter you among the amim; ye shall be left few in number among the Goyim, whither Hashem shall lead you.

28 And there ye shall serve elohim, the work of men's hands, etz *(wood)* and even *(stone)*, which neither see, nor hear, nor eat, nor smell. 29 But if from thence thou shalt seek Hashem Eloheicha, thou shalt find

Him, if thou seek Him with all thy lev and with all thy nefesh. [30] When thou art in tzar *(tribulation)*, and all these things are come upon thee, even in the acharit hayamim, if thou turn to Hashem Eloheicha and shalt be obedient unto His voice; [31] (For Hashem Eloheicha is an El Rachum;) He will not abandon thee, neither destroy thee, nor forget the Brit Avoteicha which He swore unto them.

דאָרטן ה אלוקיכם ; און וועסט אים געפֿינען, אַז דו וועסט
vest du az gefinen im vest un Elokeichem Hashem dortn
will you that find him will and your G-d Hashem there

אים זוכן מיט דיַן גאַנצן האַרצן, און מיט דיַן גאַנצער זעל. ל אַז
az zel gantser dain mit un hartsn gantsn dain mit zuchn im
that soul whole your with and heart whole your with seek him

דיך וועט צודריקן , און דיך וועלן טרעפֿן אַלע די דאָזיקע
dozike di ale trefn veln dich un tsudrikn vet dich
these the all befall will you(SG) and be distressed will you(SG)

זאַכן , אין סוף פֿון די טעג, וועסטו זיך אומקערן צו ה דיַין
dain Hashem tsu umkeren zich vestu teg di fun sof in zachn
your Hashem to return self will you(sg) days the of end in things

ג-ט, און וועסט צוהערן צו זיַן קול . לא וואָרעם ה דיַין ג-ט איז
iz G-t dain Hashem vorem kol zain tsu tsuhern vest un G-t
is G-d your Hashem for voice his to pay heed will and G-d

אַ דערבאַרעמדיקער אֵל ; ער וועט דיך נישט פֿאַרלאָזן און דיך
dich un farlozen nisht dich vet er El derbaremdiker a
you(SG) and forsake not you(SG) will he G-d compassionate a

נישט אומברענגען, און ער וועט נישט פֿאַרגעסן דעם ברית מיט דיַנע
daine mit bris dem fargesen nisht vet er un umbrengen nisht
your with covenant the forget not will he and destroy not

עלטערן, וואָס ער האָט זיי געשוואָרן .
geshvorn zei hot er vos eltern
sworn an oath them has he which fathers

[32] For ask now of the yamim that are past, which were before thee, since the yom that Elohim bara man upon Ha'Aretz, and ask from the one side of Shomayim unto the other, whether there hath been any such thing as this great thing is, or hath been heard like it? [33] Did ever people hear the kol Elohim speaking out of the midst of the eish, as thou hast heard, and live? [34] Or hath Elohim tried to go and take Him a nation from the midst of another nation, by massot *(trials)*, by otot, by mofetim, by milchamah, by a yad chazakah, by an outstretched zero'a, by great terrors, according to all that Hashem Eloheicha did for you in Mitzrayim before your eyes? [35] Unto

לב וואָרעם פֿרעג אַקאָרשט נאָך אויף די פֿריִערדיקע טעג וואָס זיַנען
zainen vos teg frierdike di oif noch akorsht freg vorem
are what days former the on after now inquire for

געווען פֿאַר דיר , פֿון זינט דעם טאָג וואָס אלקים האָט
hot Elokim vos tog dem zint fun dir far geven
has G-d which day the since from you(SG) before having been

באַשאַפֿן אַ מענטשן אויף דער ערד , און פֿון עק הימל ביז עק
ek biz himel ek fun un erd der oif mentshn a bashafn
end unto heaven end from and earth the on man a created

הימל , אויב עס איז וועט געשען אַזוי ווי די דאָזיקע גרויסע זאַך ,
zach groise dozike di vi azoi geshen ven iz es oib himel
thing great this the as so happen when is it if heaven

אָדער אויב אַזוי-וואָס איז געהערט געווארן ? לג אויב אַ פֿאָלק האָט
hot folk a oib gevorn gehert iz azoi-vos oib oder
has people a if having become heard is like this if or

געהערט דעם קול פֿון אלקים רעדן פֿון מיטן פֿיַער, אַזוי ווי דו האָסט
host du vi azoi faier mitn fun redn Elokim fun kol dem gehert
have you as so fire midst from speak G-d of voice the heard

געהערט און איז געבליבן לעבן? לד אָדער אויב אַ ג-ט האָט געפּרוווט
gepruvet hot G-t a oib oder lebn geblibn iz un gehert
experienced has g-d a if or alive remain is and heard

אַרויסנעמען פֿאַר זיך אַ פֿאָלק פֿון צווישן אַן אַנדער פֿאָלק , מיט
mit folk ander an tsvishn fun folk a zich far aroisnemen
with people other an among from people a self for tear away

פּרוווונגען , מיט צייכנס , און מיט וווּנדער , און מיט מלחמה , און
un milchome mit un vunder mit un tseichns mit pruvungen
and war with and wonders with and signs with trials

מיט אַ שטאַרקער האַנט, און מיט אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, און מיט
mit un orem oisgeshtrektn an mit un hant shtarker a mit
with and arm outstretched an with and hand stronger a with

thee it was showed, that thou mightest know that Hashem He is HaElohim; there is none else beside Him. 36 Out of Shomayim He made thee to hear His voice, that He might discipline thee; upon Ha'Aretz He showed thee His eish hagedolah; and thou heardest His devarim out of the midst of the eish. 37 And because He loved Avoteicha, therefore He chose their zera after them, and brought thee out in His sight with His ko'ach hagadol out of Mitzrayim; 38 To drive out Goyim from before thee greater and mightier than thou art, to bring thee in, to give thee their land for a nachalah, as it is yom hazeh. 39 Know therefore today, and consider it in thine lev, that Hashem He is HaElohim in Shomayim above, and upon Ha'Aretz beneath: there is no other. 40 Thou shalt be shomer over His chukkim, therefore, and His mitzvot, which I command thee today, that it may go well with thee, and with thy banim after thee, and that thou mayest prolong thy yamim upon adamah, which Hashem Eloheicha giveth thee, kol hayamim.

גרויסע שרעקן, אַזוי ווי אַלץ ווָאס ה אלוקיכם האָט געטאָן
geton hot Elokeichem Hashem vos alts vi azoi shrekn groise
done has your G-d Hashem which all that as so terrors great

פֿון אײַערטוועגן אין מִצרַיִם פֿאַר דײַנע אויגן? לה דיר איז עס
es iz dir oign daine far Mitsrayim in aiertvegn fun
it is to you(SG) eyes your before Egypt in your account of

באַוויזן געוואָרן , כדי זאָלסט וויסן אַז ה , ער
er Hashem az visen zolst kedei gevorn bavizn
he Hashem that know you(SG) must so that having become appeared

איז האלקים ; און אַחוץ איז נישט דאָ קיין אלקים . לו פֿון הימל
himel fun Elokim kein do nisht iz achuts un HaElokim iz
heaven from G-d any here not is apart from and G-d is

האָט ער דיך געלאָזט הערן זײַן קול , כדי דיך צו לערנען,
lernen tsu dich kedei kol zain hern gelozt dich er hot
teach to you(SG) so that voice his hear allowed you(SG) he has

און אויף דער ערד האָט ער דיר באַוויזן זײַן גרויס פַֿײַער, און זײַנע
zaine un faier grois zain bavizn dir er hot erd der oif un
his and fire great his shown you(SG) he has earth the on and

ווערטער האָסטו געהערט פֿון מיטן פַֿײַער. לז און דערפֿאַר
derfar un faier mitn fun gehert hostu verter
for the reason and fire midst of from heard have you words

וואָס ער האָט ליב געהאַט דײַנע עלטערן, האָט ער אויסדערוויילט זייער
zeyer oisderveilt er hot eltern daine gehat lib hot er vos
their choose he has fathers your have had love has he which

זאָמען נאָך זיי , און האָט דיך אַרויסגעצויגן מיט זײַן אָנגעזיכט ,
ongezicht zain mit aroisgetsoign dich hot un zei noch zomen
face his with brought out you(SG) has and them after seed

מיט זײַן גרויס שטאַרקייט, פֿון מִצרַיִם , לח צו פֿאַרטרײַבן פֿון
fun fartraiben tsu Mitsrayim fun shtarkeit grois zain mit
from drive before to Egypt from power great his with

פֿאַר דיר פֿעלקער גרעסער און מאַכטיקער פֿון דיר , דיך
dich dir fun machtiker un greser felker dir far
you(SG) you(SG) than mightier and greater peoples you(SG) before

צו ברענגען כדי דיר צו געבן זייער לאַנד פֿאַר אַ נחלה ,
nachle a far land zeyer gebn tsu dir kedei brengen tsu
inheritance a for land their give to you(SG) so that bring to

אַזוי ווי היינטיקן טאָג. לט און זאָלסט וויסן היינט, און אַרײַננעמען
arainnemen un haint visen zolst un tog haintikn vi azoi
hold and today know you(SG) must and day this very as so

אין דײַן האַרצן, אַז ה , ער איז האלקים אין הימל אויבן , און
un oiben himel in HaElokim iz er Hashem az hartsn dain in
and above heaven in G-d is he Hashem that heart your in

אויף דער ערד אונטן; מער איז נישטאָ. מ און זאָלסט היטן זײַנע
zaine hitn zolst un nishto iz mer unten erd der oif
his keep you(SG) must and not is more below earth the on

געזעצן און זײַנע געבאָט , וואָס איך געביט דיר היינט,
haint dir gebit ich vos gebot zaine un gezetsn
today you(SG) order I which commandments his and laws

, דיר נאָך קינדער דײַנע און דיר זײַן גוט זאָל עס כדי
dir noch kinder daine un dir zain gut zol es kedei
you(SG) after children your and you(SG) be good shall it so that

אוּן כְּדֵי זָאלְסְט מַאֲרִיךְ-יָמִים זַיִן אוֹיף דֶּעם עֶרֶד וואָס
vos erd der oif zain maarich-yamim zolst kedei un
which land the on do prolong days you(SG) shall so that and

ה׳ דַיִן ג-ט גִיט דִיר , שְׁטֶענְדִיק.
shtendik dir git G-t dain Hashem
always you(SG) gives G-d your Hashem

[41] Then Moshe separated and set apart three towns on this side of the Yarden toward the rising of the shemesh; [42] That the rotze'ach might flee thither, which should kill his neighbor unawares, and hated him not in times past; and that fleeing unto one of these towns he might live: [43] Namely, Betzer in the midbar, in the flatland, of the Reuveni; and Ramot in Gil'ad, of the Gadi; and Golan in Bashan, of the Menashi.

[מא] דֶּעמְצַמאָל הָאט מֹשֶׁה אָפְּגֶעשַׁיידְט דְּרַיי שְׁטֶעט אוֹיף יֶענֶער זַיְיט יַרְדֵן
Yarden zait yener oif shtet drai opgesheidt Moshe hot dentsmol
Yarden side this on towns three separated Moshe has then

צוּ זוּנאוֹיפְגַאנְג , [מב] אוֹיף צוּ אַנְטְלוֹיפְן אַהִין , פַּאַר דֶּעם טוֹיטְשְׁלֶעגֶער
toitshleger dem far ahin antloifn tsu oif zunoifgang tsu
death violent man the for there fleeing to on sunrise to

וואָס הֶרְגֶעט זַיִן חָבֵר אָן אַ כַּיָוון , אוּן עֶר אִיז אִים נִישְׁט
nisht im iz er un kivn a on chever zain harget vos
not him is he and intentional an without neighbor his kills which

גֶעוֶוען אַ שׂוֹנֵא פוֹן נֶעכְטְן-אַיְיעֶרְנֶעכְטְן ; אַז וְוען עֶר וועט
vet er ven az nechtn-eyernechtn fun soine a geven
will he when that past-day before yesterday of enemy an having been

אַנְטְלוֹיפְן אִין אַיינֶעם פוֹן דִי דְאָזִיקֶע שְׁטֶעט, זָאל עֶר בְּלַיְיבְן לֶעבְּן: [מג] בֶּצֶר
Betser lebn blaibn er zol shtet dozike di fun einer in antloifn
Betzer alive remain he shall towns these the of one in fleeing

אִין מִדְבָּר , אִין דֶעם פְלַאכְלַאנְד, פַּאַר דִי רְאוּבֵנִים , אוּן רָאמוֹת אִין
in Ramot un Reuvenim di far flachland dem in midber in
in Ramot and Reuveni the for plain the in wilderness in

גִלְעָד , פַּאַר דִי גָדִים , אוּן גּוֹלָן אִין בָּשָׁן , פַּאַר דִי מְנַשִׁים .
Menashim di far Bashan in Golan un Gadim di far Gilad
Menashi the for Bashan in Golan and Gadi the for Gil'ad

[44] And this is the torah which Moshe set before the Bnei Yisroel; [45] These are the edot, and the chukkim, and the mishpatim, which Moshe spoke unto the Bnei Yisroel, after they came forth out of Mitzrayim. [46] On this side of the Yarden, in the valley over against Beit-Pe'or, in Eretz Sichon Melech HaEmori, who dwelt at Cheshbon, whom Moshe and the Bnei Yisroel struck down, after they were come forth out of Mitzrayim; [47] And they possessed his land, and Eretz Og Melech HaBashan, two melachim of HaEmori, which were on this side of the Yarden toward the rising of the shemesh;

[מד] אוּן דָאס אִיז דִי תּוֹרָה וואָס מֹשֶׁה הָאט גֶעלֵייגְט פַּאַר דִי
di far geleigt hot Moshe vos toyre di iz dos un
the for laid down has Moshe which instruction the is this and

קִינְדֶער פוֹן יִשְׂרָאֵל; [מה] דָאס זֶיינֶען דִי צֵייגְנִים אוּן דִי חוּקִים אוּן
un chukkim di un tseignim di zainen dos Yisroel fun kinder
and statutes the and witnesses the are this Yisroel of children

דִי גֶעזעצְן וואָס מֹשֶׁה הָאט גֶערֶעדְט צוּ דִי קִינְדֶער פוֹן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di tsu geredt hot Moshe vos gezetsn di
Yisroel of children the to spoken has Moshe which laws the

וועַן זֵיי זֶיינֶען אַרוֹיסְגֶעגַאנְגֶען פוֹן מִצְרַיִם ; [מו] אוֹיף יֶענֶער זַיְיט
zait yener oif Mitsrayim fun aroisgegangen zainen zei ven
side this on Egypt of having come out are they when

יַרְדֵן , אִין טָאל אַקעגן בֵּית-פְּעוֹר , אִין לַאנְד פוֹן סִיחוֹן דֶעם מֶלֶךְ
melech dem Sichon fun land in Beis-Peor akegn tal in Yarden
king the Sichon of land in Beit-Pe'or against valley of in Yarden

פוֹן אֱמוֹרִי, וואָס אִיז גֶעזעסְן אִין חֶשְׁבּוֹן , דֶעם וואָס מֹשֶׁה אוּן דִי
di un Moshe vos dem Cheshbon in gezesn iz vos Emori fun
the and Moshe which the Cheshbon in settled is which Emori of

קִינְדֶער פוֹן יִשְׂרָאֵל הָאבֶן גֶעשְׁלָאגְן , וועַן זֵיי זֶיינֶען אַרוֹיסְגֶעגַאנְגֶען
aroisgegangen zainen zei ven geshlogn hobn Yisroel fun kinder
having come out are they when struck have Yisroel of children

פוֹן מִצְרַיִם ; [מז] אוּן זֵיי הָאבֶן גֶעאַרְבְּט זַיִן לַאנְד, אוּן דָאס
dos un land zain gearbt hobn zei un Mitsrayim fun
this and land his took possession of have they and Egypt of

לאַגד פֿון עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן – די צוויי מלכים פֿון אֱמוֹרי
Emori fun mlochim tsvei di Bashan fun melech dem Og fun land
Emori of kings two the Bashan of king the Og of land

וואָס אויף יענער זײַט יַרדן צו זונאויפֿגאַנג;
zunoifgang tsu Yarden zait yener oif vos
sunrise to Yarden side this on which

מח פֿון עֲרוֹעֵר וואָס בײַם ברעג טאָל אַרנוֹן , און ביזן באַרג
barg bizn un Arnon tal breg baim vos Aroer fun
mount unto and Arnon the valley of shore at which Aro'er of

שִׂיאוֹן – דאָס איז חֶרמוֹן – מט און דעם גאַנצן פּלוין פֿון יענער זײַט
zait yener fun ploin gantsn dem un Chermon iz dos Siyon
side this of plain all the and Chermon is this Siyon

יַרדן צו מזרח , און ביז דעם ים פֿון פּלוין, אונטער די
di unter ploin fun yam dem biz un mizrech tsu Yarden
the under plain of the sea the unto and east to Yarden

אַראָפּגאַנגען פֿון פִּסגָה .
Pisgah fun aropgangen
Pisgah of descents

ה און משה האָט צונויפֿגערופֿן גאַנץ יִשׂרָאֵל, און האָט צו זיי
zei tsu hot un Yisroel gants tsunoifgerufn hot Moshe un
them to has and Yisroel all summoned has Moshe and

געזאָגט: העֹר , יִשׂרָאֵל, די חוקים און די געזעצן וואָס איך
ich vos gezetsn di un chukkim di Yisroel her gezogt
I which laws the and statutes the Yisroel pay heed said

רעד הײַנט אין דײַנע אויערן, און איר זאָלט זיי לערנען, און היטן זיי
zei hitn un lernen zei zolt ir un oiern daine in haint red
them keep and learn them shall you and ears your in today speak

צו טאָן. ב ה אלוקינו האָט געשלאָסן אַ ברית מיט אונדז
undz mit bris a geshlosn hot Elokeinu Hashem ton tsu
us with covenant a established has our G-d Hashem do to

אין חוֹרֵב . ג נישט מיט אונדזערע עלטערן האָט ה געשלאָסן
geshlosn Hashem hot eltern undzere mit nisht Chorev in
established Hashem has fathers our with not Chorev in

דעם דאָזיקן ברית , נײַערט מיט אונדז, מיר, אָט די וואָס
vos di ot mir undz mit naiert bris dozikn dem
which the ones behold we us with but covenant this the

זײַנען דאָ הײַנט אַלע לעבעדיקע. ד פּנים אֶל פּנים האָט ה
Hashem hot ponem el ponem lebedike ale haint do zainen
Hashem has face to face alive all today here are

געריידט מיט אײַך אויפֿן באַרג , פֿון מיטן פַּײַער. ה איך בין געשטאַנען
geshtanen bin ich faier mitn fun barg oifn aich mit geredt
standing am I fire midst from mountain on you with spoken

צווישן ה און צווישן אײַך אין יענער שעה, אײַך אויפֿצוגעבן
ibertsugebn aich sheh yener in aich tsvishn un Hashem tsvishn
to give over you hour that in you between and Hashem between

דאָס וואָרט פֿון ה – ווָאַרעם איר האָט מורא געהאַט פַּאַרן פַּײַער,
faier faran gehat moire hot ir vorem Hashem fun vort dos
fire before have had fear had you for Hashem of word this

און איר זײַט נישט אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג – אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi barg oifn aroifgegangen nisht zait ir un
say to so mountain on having gone up not are you and

[48] From Aro'er, which is by the edge of the Wadi Arnon, even unto Mt Siyon, which is Chermon, [49] And all the Aravah on this side of the Yarden eastward, even unto the Dead Sea, under the slopes of Pisgah.

5 And Moshe called kol Yisroel, and said unto them, Shema, Yisroel, to the chukkim and mishpatim which I speak in your ears today, that ye may learn them, and be shomer to do them. [2] Hashem Eloheinu made a Brit with us in Chorev. [3] Hashem made not this Brit with Avoteinu, but with us, even us, who are all of us here alive today. [4] Hashem talked with you panim b'panim in the har out of the midst of the eish, [5] (I stood between Hashem and you at that time, to show you the Devar Hashem; for ye were afraid by reason of the eish, and went not up into the har) saying:

[6] *ALEF* I am Hashem Eloheicha, Which brought thee out of Eretz Mitzrayim, from the bais avadim.

[7] *BET* Thou shalt have no elohim acharim before Me. [8] Thou shalt not make thee any pesel, or any temunah of anything that is in Shomayim above, or that is in Ha'Aretz beneath, or that is in the mayim beneath ha'aretz; [9] Lo tishtachaveh *(thou shalt not bow down thyself)* unto them, nor serve them; for I Hashem Eloheicha am an El Kannah, visiting the iniquity of the avot upon the banim unto the third and fourth generation of them that hate Me, [10] And showing chesed unto thousands of them that love Me and are shomer over My mitzvot.

[11] *GIMEL* Thou shalt not take the Shem of Hashem Eloheicha in vain; for Hashem will not hold him guiltless that taketh Shmo in vain.

[12] *DALET* Keep shomer Shabbos to set Shabbos apart as kodesh as Hashem Eloheicha commanded thee. [13] Sheshet yamim thou shalt labor, and do all thy work: [14] But the Yom HaShevi'i is the Shabbos

א איך בין ה דײַן ג-ט, ווָאס האָב דיך אַרויסגעצויגן פֿון
fun aroisgetsoign dich hob vos G-t dain Hashem bin ich
from brought out you(SG) has who G-d your Hashem am I

לאַנד מִצרַיִם , פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט.
knechtshaft fun hoiz dem fun Mitsrayim land
slavery of house the from Egypt land

ז זאָלסט נישט האָבן אַנדערע ג-טער פֿאַר מײַן פּנים .
ponem main far g-ter andere hobn nisht zolst
face my before g-ds other have not you(SG) must

ח זאָלסט דיר נישט מאַכן אַ געשניץ , אַ שום געשטאַלט,
geshtalt shum a geshnits a machn nisht dir zolst
form anything a carving a make not you(SG) you(SG) must

פֿון וואָס אין הימל אויבן , אָדער וואָס אויף דער ערד אונטן , אָדער
oder unten erd der oif vos oder oiben himel in vos fun
or below earth the on which or above heaven in which of

וואָס אין וואַסער אונטער דער ערד . ט זאָלסט זיך נישט בוקן
bukn nisht zich zolst erd der unter vaser in vos
bow down not self you(SG) must earth the under water in which

צו זיי , און זאָלסט זיי נישט דינען , וואָרעם איך ה
Hashem ich vorem dinen nisht zei zolst un zei tsu
Hashem I for serve not them you(SG) must and them to

דײַן ג-ט בין אַן אֵל קַנּוֹא , וואָס רעכן זיך פֿאַר דער זינד פֿון די
di fun zind der far zich rechn vos Kanno El an bin G-t dain
the of sin the for self punishes who jealous G-d an am G-d your

פֿאָטערס מיט די קינדער , און מיטן דריטן און מיטן פֿירטן דור
dor firtn mitn un dritn mitn un kinder di mit foters
generation fourth with and third with and children the with father's

פֿון די וואָס האָבן מיך פֿײַנט, י און טו חֶסֶד מיטן טויזנטסטן
toizntstn mitn chesed tu un faint mich hobn vos di fun
thousandth with kindness do and hated me have which the ones of

גלידער פֿון די וואָס האָבן מיך ליב , און פֿון די וואָס
glid fun di vos hobn mich lib un fun di vos
members of the ones which have me loved and of the ones who

היטן מײַנע גבאָטן .
gebot maine hitn
commandments my keep

יא זאָלסט נישט אַרויפֿברענגען דעם נאָמען פֿון ה דײַן
dain Hashem fun nomen dem aroifbrengen nisht zolst
your Hashem of name the bring up not you(SG) must

ג-ט צום פֿאַלשן, וואָרעם ה שענקט נישט דעם וואָס ברענגט
brengt vos dem nisht shenkt Hashem vorem falshn tsum G-t
bring which the one not pardons Hashem for false to the G-d

אַרויף זײַן נאָמען צום פֿאַלשן.
falshn tsum nomen zain aroif
false to the name his up

יב היט דעם טאָג פֿון שבת אים צו האַלטן הייליק, אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi heilik haltn tsu im Shabbos fun tog dem hit
Hashem as so holy hold to it Shabbos of day the keep

דײַן ג-ט האָט דיר באַפֿוילן . יג זעקס טעג זאָלסטו אַרבעטן, און
un arbeten zolstu teg zeks bafoiln dir hot G-t dain
and labor shall you days six commanded you(SG) has G-d your

טאָן אַלע דײַנע מלאָכות ; יד אָבער דער זיבעטער טאָג איז שבת צו
tsu Shabbos iz tog zibeter der ober meloches daine ale ton
to Shabbos is day seventh the but trade your all do

of Hashem Eloheicha: in it thou shalt not do any work, thou, nor thy ben, nor thy bat, nor thy eved, nor thy maidservant, nor thine ox, nor thine donkey, nor any of thy cattle, nor thy ger that is within thy she'arim; that thy eved and thy amah may rest as well as thou. [15] And remember that thou wast an eved in Eretz Mitzrayim, and that Hashem Eloheicha brought thee out thence through a yad chazakah and by an outstretched zero'a; therefore Hashem Eloheicha commanded thee to be shomer Shabbos on Yom HaShabbat.

ה דײַן ג-ט, זאָלסטו נישט טאָן קײן מלאָכה , דו , און דײַן זון ,
zun dain un du meloche kein ton nisht zolstu G-t dain Hashem
son your and you work any do not shall you G-d your Hashem

און דײַן טאָכטער, און דײַן קנעכט , און דײַן דינסט , און
un dinst dain un knecht dain un tochter dain un
and female servant your and servants your and daughter your and

דײַן אָקס, און דײַן אייזל , און אַלע דײַנע בהמות , און דער פֿרעמדער
fremder der un beheimes daine ale un eizl dain un oks dain
foreigner the and livestock your all and donkey your and ox your

דינסט דײַן קנעכט און דײַן כּדי טויערן; וואָס אין דײַנע
dinst dain un knecht dain kedei toiern daine in vos
female servant your and servants your so that gates your in which

זאָלן רוען אַזוי ווי דו . [טו] און זאָלסט געדענקען אַז קנעכט
knecht a az gedenken zolst un du vi azoi ruen zoln
servant a that remember you(SG) must and you as so rest shall

ביסטו געווען אין לאַנד מִצרַיִם , און ה דײַן ג-ט האָט
hot G-t dain Hashem un Mitsrayim land in geven bistu
has G-d your Hashem and Egypt land in having been are you

דיך אַרויסגעצויגן פֿון דאָרטן מיט אַ שטאַרקער האַנט און מיט
mit un hant shtarker a mit dortn fun aroisgetsoign dich
with and hand stronger a with there from brought out you(SG)

אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם; דערום האָט ה דײַן ג-ט דיר
dir G-t dain Hashem hot derum orem oisgeshtrekten an
you(SG) G-d your Hashem has therefore arm outstretched an

באַפֿוילן צו מאַכן דעם טאָג פֿון שבת .
Shabbos fun tog dem machn tsu bafoiln
Shabbos of day the make to commanded

[16] *HEH* Honor thy av and thy em, as Hashem Eloheicha hath commanded thee; that thy yamim may be prolonged, and that it may go well with thee, in ha'adamah which Hashem Eloheicha giveth thee.

[טז] האַלט אין כּבֿוד דײַן פֿאָטער און דײַן מוטער , אַזוי ווי ה דײַן
dain Hashem vi azoi muter dain un foter dain koved in halt
your Hashem as so mother your and father your honor in hold

ג-ט האָט דיר באַפֿוילן , כּדי דײַנע טעג זאָלן זיך לענגערן,
lengern zich zoln teg daine kedei bafoiln dir hot G-t
be long self shall days your so that commanded you(SG) has G-d

און כּדי דיר זאָל גוט זײַן , אויף דער ערד וואָס ה דײַן
un kedei dir zol gut zain oif der erd vos Hashem dain
and that you(SG) so that be good shall land the on which Hashem your

ג-ט גיט דיר .
G-t git dir
G-d gives you(SG)

[17] *VAV* Lo tirtzah *(thou shalt not murder)*.

[יז] זאָלסט נישט הרגען .
hargen nisht zolst
murder not you(SG) must

[18] *ZAYIN* V'lo tinaf *(neither shalt thou commit adultery)*.

[יח] און זאָלסט נישט מזנה זײַן .
zain mizane nisht zolst un
be adulterer not you(SG) must and

[19] *KHET* V'lo tignov *(neither shalt thou steal)*.

[יט] און זאָלסט נישט גנבֿענען .
ganven nisht zolst un
steal not you(SG) must and

[20] *TET* V'lo ta'aneh v'reacha ed shav *(neither shalt thou bear false witness against thy neighbor)*.

[כ] און זאָלסט נישט זאָגן אויף דײַן חבֿר פֿאַלשע עדות .
eides falshe chever dain oif zogn nisht zolst un
testimony false neighbor your on say not you(SG) must and

יח כא אוֹן זאָלסט נישט גלוסטן דײַן חבֿרס ווײַב, אוֹן
un vaib chavers dain glustn nisht zolst un
and wife neighbor's your covet not you(SG) must and

זאָלסט נישט באַגערן דײַן חבֿרס הויז , זײַן פֿעלד, אָדער
oder feld zain hoiz chavers dain bageren nisht zolst
or field his house neighbor's your covet not you(SG) must

זײַן קנעכט , אָדער זײַן דינסט , זײַן אָקס, אָדער זײַן אייזל ,
eizl zain oder oks zain dinst zain oder knecht zain
donkey his or ox his female servant his or servants his

אָדער וואָס נאָר עס איז דײַן חבֿרס .
chavers dain iz es nor vos oder
neighbor's your is it ever what or

יט כב די דאָזיקע ווערטער האָט ה גערעדט צו אײַער גאַנצער
gantser aier tsu geredt Hashem hot verter dozike di
entire your to spoken Hashem has words this the

איינזאַמלונג אויפֿן באַרג , פֿון מיטן פֿײַער, וואָלקן, אוֹן נעבל ,
nebl un volken faier mitn fun barg oifn ainzamlung
thick cloud and cloud fire with of mountain on assembly

אויף אַ הויכן קוֹל – אוֹן נישט מער ; אוֹן ער האָט זיי אויפֿגעשריבן
oifgeshribn zei hot er un mer nisht un kol hoichn a oif
written them has he and more not and voice loud a on

אויף צוויי שטיינערנע לוחות , אוֹן האָט זיי מיר געגעבן . כג אוֹן עס
es un gegebn mir zei hot un luches shteinerne tsvei oif
it and given me them has and tablets stone two on

איז געווען , ווי איר האָט געהערט דעם קוֹל פֿון מיטן דער
der mitn fun kol dem gehert hot ir vi geven iz
the midst of from voice the heard have you as having been is

פֿינצטערניש, אוֹן דער באַרג האָט געברענט אין פֿײַער, אַזוי האָט איר
ir hot azoi faier in gebrent hot barg der un fintsternish
you have so fire in burning has mountain the and darkness

געקומען צו מיר, אַלע הויפּטלײַט פֿון אײַערע שבֿטים , אוֹן אײַערע
aiere un shvotim aiere fun hoiptlait ale mir tsu genent
your and tribes your of chief people all me to come near

עלטסטע, כא כד אוֹן איר האָט צו מיר געזאָגט: זע , ה אלוקינו
Elokeinu Hashem ze gezogt mir tsu hot ir un eltste
our G-d Hashem behold said me to have you and elders

האָט אונדז באַוויזן זײַן פּראַכט אוֹן זײַן גרויסקייט, אוֹן מיר האָבן געהערט
gehert hobn mir un groiskeit zain un pracht zain bavizn undz hot
heard have we and greatness his and glory his shown us has

זײַן קוֹל פֿון מיטן פֿײַער. היינטיקן טאָג האָבן מיר געזען, ווי ג-ט
G-t vi gezen mir hobn tog haintikn faier mitn fun kol zain
G-d how seen we have day this very fire midst of from voice his

רעדט מיט אַ מענטשן אוֹן ער בלײַבט לעבן. כב כה אוֹן אַצונד , נאָך
noch atsund un lebn blaibt er un mentshn a mit redt
after now and alive remains he and man a with speaks

וואָס זאָלן מיר שטאַרבן? וואָרעם דאָס דאָזיקע גרויסע פֿײַער וועט אונדז
undz vet faier groise dozike dos vorem shtarbn mir zoln vos
us will fire great this the for die we shall what

פֿאַרצערן; אויב מיר הערן נאָך דעם קוֹל פֿון ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem fun kol dem vaiter noch hern mir oib fartseren
our G-d Hashem of voice the any more after hear me if devour

וועלן מיר שטאַרבן. כג כו וואָרעם וואָס נאָר באַשעפֿעניש איז דאָ ,
do iz bashefenish gor voser vorem shtarbn mir veln
here is creature actual what kind of for die we will

18 21 *YOD* V'lo tachmod *(neither shalt thou covet, desiring)* thy neighbor's wife, neither shalt thou covet thy neighbor's bais, his sadeh, or his eved, or his amah, his ox, or his donkey, or any thing that is thy neighbor's.

19 22 These devarim Hashem spoke unto all your Kahal in the mountain out of the midst of the eish, of the anan, and of the thick darkness, with a kol gadol; and He added no more. And He wrote them in two luchot of even *(stone)*, and delivered them unto me. 20 23 And it came to pass, when ye heard the voice out of the midst of the choshech, (for the har did burn with eish,) that ye came near unto me, even all your Rashei Shvatim *(Heads of Tribes)*, and your Zekenim *(Elders)*; 21 24 And ye said, Behold, Hashem Eloheinu hath showed us His kavod and His gadol *(greatness)*, and we have heard His voice out of the midst of the eish; we have seen today that Elohim doth talk with man, and he liveth. 22 25 Now therefore why should we die? For this great eish will consume us; if we hear the voice of Hashem Eloheinu any more, then we shall die. 23 26 For who is there of all basar, that hath heard the voice of the Elohim Chayyim speaking out of

the midst of the eish, as we have, and lived?

וואָס האָט געהערט דעם קול פֿון אלקים חַיִּים רעדן פֿון מיטן
mitn fun redn cheim Elokim fun kol dem gehert hot vos
midst of from speak the living G-d of voice the heard has which

פֿייַער, אַזוי ווי מיר, און איז געבליבן לעבן?
lebn geblibn iz un mir vi azoi faier
alive remain is and we as so fire

כד כז געגען דו , און הער אַלץ וואָס ה אלוקינו וועט
vet Elokeinu Hashem vos alts her un du genen
will our G-d Hashem which all that hear and you approach

זאָגן , און דו וועסט רעדן צו אונדז אַלץ וואָס ה אלוקינו
Elokeinu Hashem vos alts undz tsu redn vest du un zogn
our G-d Hashem which all that us to speak will you and say

וועט רעדן צו דיר , און מיר וועלן הערן און טאָן.
ton un hern veln mir un dir tsu redn vet
do and hear will we and you(SG) to speak will

כה כח און ה האָט צוגעהערט דעם קול פֿון אייַערע וועדטער, ווען
ven verter aiere fun kol dem tsugehert hot Hashem un
when words your of voice the heard has Hashem and

איר האָט געדעדט צו מיר, און ה האָט צו מיר געזאָגט: איך האָב
hob ich gezogt mir tsu hot Hashem un mir tsu geredt hot ir
have I said me to has Hashem and me to spoken have you

צוגעהערט דעם קול פֿון די וועדטער פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק , וואָס זיי
zei vos folk dozikn dem fun verter di fun kol dem tsugehert
they which people this the of words the of voice the heard

האָבן צו דיר געדעדט; גוט איז אַלץ וואָס זיי האָבן געדעדט.
geredt hobn zei vos alts iz gut geredt dir tsu hobn
spoken have they which all that is good spoken you(SG) to have

כו כט הלוואַי זאָל בייַ זיי זייַן דאָס דאָזיקע האַרץ זייערס אַלע טעג ,
teg ale zeyers harts dozike dos zain zei bai zol halevay
days all theirs heart this the be them with shall if only

מורא צו האָבן פֿאַר מיר, און צו היטן אַלע מייַנע געבאָט ,
gebot maine ale hitn tsu un mir far hobn tsu moire
commandments my all keep to and me before have to fear

כדי עס זאָל גוט זיין זיי און זייערע קינדער אויף איביק. כז ל גיי
gei eibik oif kinder zeyere un zei zain gut zol es kedei
go ever on children their and them be well shall it so that

זאָג צו זיי : קערט אייַך אום צו אייַערע געצעלטן. כח לא און דו שטיי
shtei du un getseltn aiere tsu um aich kert zei tsu zog
stand you and tents your to down you return them to say

דאָ מיט מיר, און איך וועל דיר זאָגן אַל דאָס געבאָט און
un gebot dos al zogn dir vel ich un mir mit do
and commandments the all say you(SG) will I and me with here

די חוקים און די געזעצן וואָס דו זאָלסט זיי לערנען,
lernen zei zolst du vos gezetsn di un chukkim di
teach them you(SG) must you which laws the and statutes the

אַז זיי זאָלן טאָן אין דעם לאַנד וואָס איך גיב , עס צו אַרבן .
arben tsu es zei gib ich vos land dem in ton zoln zei az
inherit to it them give I which land the in do shall they that

כט לב און איר זאָלט היטן צו טאָן אַזוי ווי ה אלוקיכם האָט אייַך
aich hot Elokeichem Hashem vi azoi ton tsu hitn zolt ir un
you has your G-d Hashem as so do to keep shall you and

באַפֿוילן , איר זאָלט אייַך נישט אָפּקערן רעכטס אָדער לינקס .
links oder rechts opkeren nisht aich zolt ir bafoiln
to the left or to the right turn aside not you shall you commanded

[24] [27] Go thou near, and hear all that Hashem Eloheinu shall say; and speak thou unto us all that Hashem Eloheinu shall speak unto thee; and we will hear it, and do it.

[25] [28] And Hashem heard the voice of your words, when ye spoke unto me; and Hashem said unto me, I have heard the voice of the words of this people, which they have spoken unto thee; they have well said all that they have spoken. [26] [29] O that there were such a lev in them, that they would fear Me, and be shomer mitzvot over all My mitzvot always, that it might be well with them, and with their banim l'olam! [27] [30] Go say to them, Get you into your oholim again. [28] [31] But as for thee, stand thou here by Me, and I will speak unto thee all the mitzvot, and the chukkim, and the mishpatim, which thou shalt teach them, that they may do them in ha'aretz which I give them to possess it. [29] [32] Ye shall be shomer to do therefore as Hashem Eloheicha hath commanded you; ye shall not turn aside to the right or to the left. [30] [33] Ye shall walk in kol HaDerech which Hashem Eloheicha

ל לג אויף אַל דעם וועג וואָס ה אלוקיכם האָט אײַך באַפּוילן ,
bafoiln aich hot Elokeichem Hashem vos veg dem al oif
commanded you has your G-d Hashem which way the all on

זאָלט איר גיין , כּדי איר זאָלט לעבן, און אײַך זאָל גוט זײַן , און איר
ir un zain gut zol aich un lebn zolt ir kedei gein ir zolt
you and be good shall you and live shall you so that go you shall

זאָלט מַאֲרִיך-ימים זײַן אין דעם לאַנד וואָס איר וועט אַרבן .
arben vet ir vos land dem in zain maarich-yamim zolt
inherit will you which land the in do prolong days shall

ו און דאָס איז דאָס געבאָט , די חוקים , און די געזעצן ,
gezetsn di un chukkim di gebot dos iz dos un
laws the and statutes the commandments the is this and

וואָס ה אלוקיכם האָט באַפּוילן אײַך צו לערנען, אויף צו
tsu oif lernen tsu aich bafoiln hot Elokeichem Hashem vos
to on teach to you commanded has your G-d Hashem which

טאָן אין דעם לאַנד וואָס איר גייט אַריבער אַהין, עס צו אַרבן ; ב כּדי
kedei arben tsu es ahin ariber geit ir vos land dem in ton
so that inherit to it there over go you which land the in do

זאָלסט מורא האָבן פֿאַר ה דײַן ג-ט, צו היטן אַלע זײַנע
zaine ale hitn tsu G-t dain Hashem far hobn moire zolst
his all keep to G-d your Hashem before have fear you(SG) must

געזעצן און זײַנע געבאָט וואָס איך געביט דיר , דו , און
un du dir gebit ich vos gebot zaine un gezetsn
and you you(SG) order I which commandments his and laws

דײַן זון , און דײַן זונס זון , אַלע טעג פֿון דײַן לעבן, און כּדי דײַנע
daine kedei un lebn dain fun teg ale zun zuns dain un zun dain
your so that and life your of days all son son's your and son your

טעג זאָלן זיך לענגערן. ג און זאָלסט הערן, ישׂראל, און היטן צו
tsu hitn un Yisroel hern zolst un lengern zich zoln teg
to keep and Yisroel hear you(SG) must and be long self shall days

טאָן, כּדי דיר זאָל גוט זײַן , און כּדי איר זאָלט אײַך מערן
mern aich zolt ir kedei un zain gut zol dir kedei ton
increase you shall you so that and be good shall you(SG) so that do

זייער , אַזוי ווי ה דער ג-ט פֿון דײַנע עלטערן האָט דיר
dir hot eltern daine fun G-t der Hashem vi azoi zeyer
you(SG) has fathers your of G-d the Hashem as so very much

צוגעזאָגט – אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק.
honik un milch mit flist vos land a tsugezogt
honey and milk with flows which land a promised

ד הער, ישׂראל: ה אלוקינו , ה איז אֶחָד . ה און
un echad iz Hashem Elokeinu Hashem Yisroel her
and one is Hashem our G-d Hashem Yisroel hear

זאָלסט ליב האָבן ה דײַן ג-ט מיט דײַן גאַנצן האַרצן, און
un hartsn gantsn dain mit G-t dain Hashem hobn lib zolst
and heart whole your with G-d your Hashem have love you(SG) must

מיט דײַן גאַנצער זעל, און מיט דײַן גאַנצן כּוח . ו און די דאָזיקע
dozike di un koiech gantsn dain mit un zel gantser dain mit
these the and strength entire your with and soul entire your with

ווערטער וואָס איך באַפֿעל דיר הײַנט, זאָלן זײַן אין דײַן האַרצן;
hartsn dain in zain zoln haint dir befel ich vos verter
heart your in be shall today you(SG) command I which words

ז און זאָלסט זיי איינשאַרפֿן דײַנע קינדער , און זאָלסט
zolst un kinder daine ainsharfn zei zolst un
you(SG) must and children your teach them you(SG) must and

hath commanded you, that ye may live, and that it may be well with you, and that ye may prolong your yamim in ha'aretz which ye shall possess.

6 Now these are the mitzvot, the chukkim, and the mishpatim, which Hashem Eloheichem commanded to teach you, that ye might do them in ha'aretz whither ye go to possess it: [2] That thou mightest fear Hashem Eloheicha, to be shomer over all His chukkim and His mitzvot, which I command thee, thou, and thy ben, and thy ben's ben, all the days of thy life; and that thy days may be prolonged. [3] Shema therefore, Yisroel, and be shomer to do it; that it may be well with thee, and that ye may increase mightily, as Hashem Elohei Avoteicha hath promised thee, in Eretz Zavat Cholov uDevash.

[4] Shema Yisroel Adonoi (Hashem) Eloheinu Adonoi (Hashem) Echad. [5] And thou shalt love Hashem Eloheicha b'chol levavcha uvechol nafshecha uvechol modecha. [6] And these devarim, which I command thee today, shall be in thine lev; [7] And thou shalt teach them diligently unto thy banim, and shalt talk of them when thou sittest

in thine bais, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up. 8 And thou shalt bind them for an ot upon thine hand, and they shall be as totafos *(ornaments)* between thine eyes. 9 And thou shalt write them upon the mezuzot of thy bais, and on thy she'arim.

רעדן פֿון זיי וועו דו זיצסט אין דיין הויז, און וועו דו גייסט
geist du ven un hoiz dain in zitsst du ven zei fun redn
go you when and house your in stay you when them of speak

אין וועג, און וועו דו לייגסט זיך, און וועו דו שטייסט
shteist du ven un zich leigst du ven un veg in
are standing you when and self lie down you when and way in the

אויף. ח און זאָלסט זיי אָנבינדן פֿאַר אַ צייכן אויף דיין האַנט,
hant dain oif tseichn a far onbindn zei zolst un oif
hand your on sign a for bind on them you(SG) must and up

און זיי זאָלן זיין פֿאַר אַ קאָפּ-צierung צווישן דיינע אויגן. ט און
un oign daine tsvishn kop-tsierung a far zain zoln zei un
and eyes your between head-ornament a for be shall they and

זאָלסט זיי אויפֿשרייבן אויף די בײַשטידלעך פֿון דיין הויז,
hoiz dain fun baishtidlech di oif oifshraibn zei zolst
house your of doorposts the on inscribe them you(SG) must

און אויף דיינע טויערן.
toiern daine oif un
gates your on and

10 And it shall be, when Hashem Eloheicha shall have brought thee into ha'aretz He swore unto Avoteicha, to Avraham, to Yitzchak, and to Ya'akov, to give thee great and goodly cities, which thou buildedst not, 11 And batim full of all good things, which thou filledst not, and wells digged, which thou diggedst not, kramim *(vineyards)* and olive trees, which thou plantedst not; when thou shalt have eaten and be full; 12 Then beware lest thou forget Hashem, which brought thee forth out of Eretz Mitzrayim, from the bais avadim. 13 Thou shalt fear Hashem Eloheicha, and serve Him, and shalt swear by Shmo. 14 Ye shall not go after elohim acherim, of elohei ha'amim *(the g-ds of the peoples)* which are round about you; 15 (For Hashem Eloheicha is an El Kannah among you) lest the anger of Hashem Eloheicha be

י און עס וועט זיין, אַז ה דיין ג-ט וועט דיך ברענגען
brengen dich vet G-t dain Hashem az zain vet es un
bring you(SG) will G-d your Hashem when be will it and

אין דעם לאַנד וואָס ער האָט געשוואָרן צו דיינע עלטערן, צו
tsu eltern daine tsu geshvorn hot er vos land dem in
to fathers your to sworn an oath has he which land the into

אברהמען, צו יצחקן, און צו יעקבן, דיר צו געבן – גרויסע
groise gebn tsu dir Yaakovn tsu un Yitschakn tsu Avrahamen
great give to you(SG) Yaakov to and Yitzchak to Avraham

און שיינע שטעט, וואָס דו האָסט נישט געבויט, יא און הייזער פֿול
ful haizer un geboit nisht host du vos shtet sheine un
full houses and built not have you which cities beautiful and

מיט כָּל-טובֿ, וואָס דו האָסט נישט אָנגעפֿילט, און אויסגעהאַקטע
oisgehakte un ongefilt nisht host du vos kol-tov mit
chiseled out and filled not have you which all good things with

ברונעמער, וואָס דו האָסט נישט אויסגעהאַקט, ווײַנגערטנער און
un vaingertner oisgehakt nisht host du vos brunemer
and vineyards chiseled out not have you which cisterns

איילבערטגערטנער, וואָס דו האָסט נישט געפֿלאַנצט, און דו וועסט עסן
esen vest du un geflantst nisht host du vos eilbertgertner
eat will you and planted not have you which olive gardens

און זאָט זיין, יב היט דיך, זאָלסט נישט פֿאַרגעסן אָן
on fargesen nisht zolst dich hit zain zat un
on forget not you(SG) must you(SG) beware be satisfied and

ה, וואָס האָט דיך אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם, פֿון דעם
dem fun Mitsrayim land fun aroisgetsoign dich hot vos Hashem
the of Egypt land of drawn out you(SG) has who Hashem

הויז קנעכטשאַפֿט. יג פֿאַר ה דיין ג-ט זאָלסטו מורא האָבן,
hobn moire zolstu G-t dain Hashem far knechtshaft fun hoiz
have fear shall you G-d your Hashem before slavery of house

און אים זאָלסטו דינען, און ביי זײַן נאָמען זאָלסטו שוועren. יד איר
ir shvern zolstu nomen zain bai un dinen zolstu im un
you swear shall you name his by and serve shall you him and

זאָלט נישט גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער, פֿון די ג-טער פֿון די פֿעלקער
felker di fun g-ter di fun g-ter fremde noch gein nisht zolt
peoples the of g-ds the of g-ds foreign after go not shall

kindled against thee, and destroy thee from off the face of ha'adamah.

16 Ye shall not test Hashem Eloheichem, as ye tested Him in Massah. 17 Ye diligently shall be shomer mitzvot over the mitzvot Hashem Eloheichem and His edut, and His chukkim, which He hath commanded thee. 18 And thou shalt do that which is yashar *(right, straight)* and hatov in the eyes of Hashem; that it may be well with thee, and that thou mayest go in and possess ha'aretz hatovah which Hashem swore unto Avoteicha. 19 To cast out all thine enemies from before thee, as Hashem hath spoken.

20 And when thy ben asketh thee in time to come, saying, What mean the edut, and the chukkim, and the mishpatim which Hashem Eloheinu hath commanded you? 21 Then thou shalt say unto thy ben, We were Pharaoh's avadim in Mitzrayim; and Hashem brought us out of Mitzrayim with a yad chazakah; 22 And Hashem showed otot and mofetim, great and terrible, upon Mitzrayim, upon Pharaoh, and upon all his household, before our eyes: 23 And

וואָס אַרום אייַך; טו וואָרעם אַן אֵל קַנּוֹא איז ה דיין ג-ט צווישן
vos arum aich vorem an El Kanno iz Hashem dain G-t tsvishn
which round you a for jealous G-d is Hashem your G-d among

דיר ; טאָמער ווען גרימען דער צאָרן פֿון ה דיין ג-ט אויף
dir ; tomer ven grimen der tsorn fun Hashem dain G-t oif
you(SG) lest will be kindled the of anger Hashem your G-d on

דיר , און ער ווען דיך פֿאַרטיליקן פֿון דעם געזיכט פֿון דער ערד .
dir , un er ven dich fartiliken fun dem gezicht fun der erd
you(SG) and he will you(SG) destroy of the face of the earth

טז איר זאָלט נישט פרווון , אַזוי ווי איר האָט אים
ir zolt nisht pruvn , azoi vi ir hot im
you shall not test as so you had him

היטן זאָלט איר היטן די געבאָט פֿון . יז
hitn zolt ir hitn di gebot fun
keep shall you keep the commandments of

געפרווט אין מַסָּה .
gepruvet in Massah
tested in Massah

ה אלוקיכם , און זיינע אָנזאָגן און זיינע צייגנים , וואָס
Hashem Elokeichem , un zeine onzogen un zeine tseignim vos
Hashem your G-d and his instructions and his witnesses which

ער האָט דיר באַפֿוילן . יח און זאָלסט טאָן וואָס איז
er hot dir bafoiln . un zolst ton vos iz
he has commanded you(SG) and must do what is

רעכטפֿאַרטיק און גוט אין די אויגן פֿון ה , כדי דיר זאָל
rechtfartik un gut in di oign fun Hashem , kedei dir zol
upright and good in the eyes of Hashem , so that you(SG) shall

גוט זיין , און זאָלסט קומען און אַרבן דאָס גוטע לאַנד וואָס
gut zain , un zolst kumen un arben dos gute land vos
good be , and you(SG) must come and inherit this good land which

ה האָט צוגעשוואָרן, יט אַרויסשטויסנדיק אַלע דיינע
Hashem hot tsugeshvorn, aroisshtoisndik ale daine
Hashem has sworn pushing out all your

פֿיַינט פֿון פֿאַר דיר , אַזוי ווי ה האָט גערעדט.
faint fun far dir , azoi vi Hashem hot geredt.
enemies from before you(SG) , as so Hashem has spoken.

כ אַז דיין זון וועט דיך שפּעטער אָהין פֿרעגן, אַזוי צו זאָגן :
az dain zun vet dich shpeter ahin fregn, azoi tsu zogn :
when your son will you later there ask, so to say :

וואָס זיינען דאָס פֿאַר צייגנים און חוקים און געזעצן , וואָס
vos zeinen dos far tseignim un chukkim un gezetsn , vos
what are these for witnesses and statutes and laws , which

ה אלוקינו האָט אייַך ? כא זאָלסטו זאָגן צו דיין זון :
Hashem Elokeinu hot aich dich zolstu zogn tsu dain zun :
Hashem our G-d has you commanded you shall say to your son :

מיר זיינען קנעכט אין פּרעהן בייַ מצרַיִם , און ה
mir zainen knecht in Pharaohn bai Mitsrayim , un Hashem
we are slaves in Pharaoh by having been Egypt and Hashem

האָט אונדז אַרויסגעצויגן פֿון מִצרַיִם מיט אַ שטאַרקער האַנט. כב און
hot undz aroisgetsoign fun Mitsrayim mit a shtarker hant. un
has us drawn out from Egypt with a strong hand and

ה האָט געטאָן צייכנס און גרויסע און בייזע וווּנדער אין
Hashem hot geton tseichns un groise un beize vunder in
Hashem has done signs and great and ominous wonders in

מִצרַיִם , אויף פּרעהן און אויף זיין גאַנצן הויז , פֿאַר אונדזערע
Mitsrayim , oif Pharaohn un oif gantsn zain hoiz , far undzere
Egypt , on Pharaoh and on all his house , before our

He brought us out from thence, that He might bring us in, to give us ha'aretz which He promised on oath unto Avoteinu. [24] And Hashem commanded us to do all these chukkim, to fear Hashem Eloheinu, for our good always, that He might preserve us alive, as it is at yom hazeh. [25] And tzedakah it shall be for us, if we are shomer to do all these mitzvot before Hashem Eloheinu, as He hath commanded us.

כג אוין. און אונדז האָט ער אַרויסגעצויגן פֿון דאָרטן, כּדי אונדז צו
tsu undz kedei dortn fun aroisgetsoign er hot undz un oign
to us so that there from drawn out he has us and eyes

ברענגען, אונדז צו געבן דאָס לאַנד וואָס ער האָט צוגעשוואָרן אונדזערע
undzere tsugeshvorn hot er vos land dos gebn tsu undz brengen
our sworn has he which land this give to us bring

עלטערן. כד און ג-ט האָט אונדז באַפֿוילן צו טאָן אַלע די דאָזיקע
dozike di ale ton tsu bafoiln undz hot G-t un eltern
these the all do to commanded us has G-d and fathers

געזעצן, מורא צו האָבן פֿאַר ה אלוקינו, כּדי אונדז זאָל
zol undz kedei Elokeinu Hashem far hobn tsu moire gezetsn
shall us so that our G-d Hashem before have to fear laws

גוט זיין אַלע טעג, כּדי אונדז צו לאָזן לעבן, אַזוי ווי הײַנטיקן טאָג.
tog haintikn vi azoi lebn lozn tsu undz kedei teg ale zain gut
day this very as so live let to us so that days all be good

כה און אַ גערעכטיקייט וועט עס זיין פֿון אונדז פֿאַר ה אלוקינו,
Elokeinu Hashem far undz fun zain es vet gerechtikeit a un
our G-d Hashem before us of be it will righteousness a and

אויב מיר וועלן היטן צו טאָן אַל דאָס דאָזיקע געבאָט, אַזוי ווי ער
er vi azoi gebot dozike dos al ton tsu hitn veln mir oib
he as so commandments these this all do to keep will we if

האָט אונדז געבאָטן.
gebotn undz hot
ordered us has

ז

אַז ה דײַן ג-ט וועט דיך ברענגען אין דעם לאַנד וואָס
vos land dem in brengen dich vet G-t dain Hashem az
which land the in bring you(SG) will G-d your Hashem when

דו קומסט אַהין, עס צו אַרבן, און וועט אַרויסווארפֿן פֿון פֿאַר
far fun aroisvarfn vet un arben tsu es ahin kumst du
before from throw out will and inherit to it there come you

דיר פֿיל פֿעלקער, דעם חִתי, און דעם גִּרגָשי, און דעם
dem un Girgashi dem un Chitti dem felker fil dir
the and Girgashi the and Chitti the nations many you(SG)

אֱמוֹרי, און דעם כְּנַעֲני, און דעם פְּרִזי, און דעם חִוי, און דעם
dem un Chivi dem un Perizzi dem un Kenaani dem un Emori
the and Chivi the and Perizzi the and Kena'ani the and Emori

יבֿוסי, זיבן פֿעלקער גרעסערע און שטאַרקערע פֿון דיר; ב און
un dir fun shtarkere un gresere felker zibn Yevusi
and you(SG) than stronger and greater nations seven Yevusi

ה דײַן ג-ט וועט זיי איבערגעבן צו דיר, און וועסט זיי
zei vest un dir tsu ibergebn zei vet G-t dain Hashem
them will and you(SG) to give over them will G-d your Hashem

שלאָגן; זאָלסטו פֿאַרווויסטן זיי פֿאַרווויסטן. זאָלסט זיי נישט
nisht zei zolst farvistn zei farvistn zolstu shlogn
not them you(SG) must destroy them destroy shall you strike

שליסן אַ ברית, און זאָלסט זיי נישט לײַטזעליקן. ג און
un laitzelikn nisht zei zolst un bris a shlisn
and take pity on not them you(SG) must and covenant a establish

זאָלסט זיך נישט מתחתן זיין מיט זיי; דײַן טאָכטער
tochter dain zei mit zain mischatn nisht zich zolst
daughter your them with be intermarry not self you(SG) must

זאָלסטו נישט געבן צו זיין זון, און זיין טאָכטער זאָלסטו נישט
nisht zolstu tochter zain un zun zain tsu gebn nisht zolstu
not shall you daughter his and son his to give not shall you

7 When Hashem Eloheicha shall bring thee into ha'aretz whither thou goest to possess it, and hath cast out Goyim rabbim before thee, the Chitti, and the Girgashi, and the Emori, and the Kena'ani, and the Perizzi, and the Chivi, and the Yevusi, shivah Goyim greater and mightier than thou; [2] And when Hashem Eloheicha shall deliver them before thee; thou shalt strike them down, and utterly destroy them; thou shalt make no Brit with them, nor show mercy unto them; [3] Neither shalt thou make marriages with them; thy bat thou shalt not give unto his ben, nor his bat shalt thou take unto thy ben. [4] For they will turn away thy ben from

following Me, that they may serve elohim acherim; so will the anger of Hashem be kindled against you, and destroy thee suddenly.
5 But thus shall ye deal with them; ye shall destroy their mizbechot, and break down their matzeivot *(pillars)*, and cut down their Asherah, and burn their peselim with eish.
6 For thou art an Am Kadosh unto Hashem Eloheicha; Hashem Eloheicha hath chosen thee to be an Am Segullah *(Treasured People)* unto Himself, above all people that are upon the face of ha'adamah.
7 Hashem did not set His love upon you, nor choose you, because ye were more in number than any people; for ye were the fewest of kol ha'amim;

נעמען פַֿאַר דיַין זון . ד וואָרעם ער וועט אָפּקערן דיַין זון פַֿון
fun zun dain opkeren vet er vorem zun dain far nemen
from son your turn aside will he for son your for take

הינטער מיר, און זיי וועלן דינען פֿרעמדע ג-טער, און דער צאָרן
tsorn der un g-ter fremde dinen veln zei un mir hinter
anger the and g-ds foreign serve will they and me in back of

פַֿון ה וועט גרימען אויף אייַך, און ער וועט דיך גיך
gich dich vet er un aich oif grimen vet Hashem fun
quickly you(SG) will he and you on be kindled will Hashem of

פַֿאַרטיליקן. ה נישערט אַזוי זאָלט איר טאָן צו זיי : זייערע מזבחות זאָלט
zolt mizbeyches zeyere zei tsu ton ir zolt azoi naiert fartiliken
shall altars their them to do you shall so only destroy

איר אינוואַרפֿן, און זייערע זיילשטיינער זאָלט איר צעברעכן , און זייערע
zeyere un tsebrechn ir zolt zailshteiner zeyere un ainvarfn ir
their and break you shall sacred pillars their and tear down you

געצנביימער זאָלט איר אָפּהאַקן , און זייערע געשניצטע בילדער זאָלט איר
ir zolt bilder geshnitste zeyere un ophakn ir zolt getsnbeimer
you shall images carved their and cut down you shall Asherah

פַֿאַרברענען אין פַֿייַער. ו וואָרעם אַ הייליק פֿאָלק ביסטו בייַ ה דיַין
dain Hashem bai bistu folk heilik a vorem faier in farbrenen
your Hashem to are you people holy a for fire in burn up

ג-ט; דיך האָט ה דיַין ג-ט אויסדערווײלט אים צו זיַין פַֿאַר אַן
an far zain tsu im oisderveilt G-t dain Hashem hot dich G-t
an for be to it chose G-d your Hashem has you(SG) G-d

אייגן פֿאָלק , פֿון אַלע פֿעלקער וואָס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד .
erd der fun gezicht oifn vos felker ale fun folk eigen
earth the of face on which peoples all from people one's own

ז נישט ווייל איר זייט מער פֿון אַלע פֿעלקער, האָט ה געגלוסט
geglust Hashem hot felker ale fun mer zait ir vail nisht
longed Hashem has nations all than more are you because not

צו אייַך און אייַך אויסדערווײלט; וואָרעם איר זייט דאָס וויניקסטע פֿון
fun vintsikste dos zait ir vorem oisderveilt aich un aich tsu
of fewest this are you because choose you and you to

אַלע פֿעלקער.
felker ale
nations all

8 But because of Ahavat Hashem (because Hashem loved you), and because He would be shomer over haShevu'ah *(the Oath)* which He had sworn unto Avoteichem, hath Hashem brought you out with a yad chazakah, and redeemed you out of the bais avadim, from the hand of Pharaoh Melech Mitzrayim.
9 Know therefore that Hashem Eloheicha, He is HaElohim, the El HaNe'eman, which is shomer HaBrit and hath

ח נישערט ווייל ה האָט אייַך ליב , און ווייל ער היט
hit er vail un lib aich hot Hashem vail naiert
watched over he because and loved you has Hashem because but

די שבֿועה וואָס ער האָט געשוואָרן אײַערע עלטערן, האָט אייַך ג-ט
G-t aich hot eltern aiere geshvorn hot er vos shvue di
G-d you has fathers your sworn an oath has he which oath the

אַרויסגעצויגן מיט אַ שטאַרקער האַנט, און האָט דיך אויסגעלייזט
oisgeleizt dich hot un hant shtarker a mit aroisgetsoign
redeemed you(SG) has and hand strong a with drawn out

פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט, פֿון דער האַנט פַֿרעה דעם
dem Pharaoh fun hant der fun knechtshaft fun hoiz dem fun
the Pharaoh of hand the from slavery of house the from

מלך פֿון מִצרַיִם . ט דערום זאָלסטו וויסן זיַין אַז ה
Hashem az zain visen zolstu derum Mitsrayim fun melech
Hashem that be know shall you therefore Egypt of king

דיַין ג-ט, ער איז האלקים , דער געטרייער אֵל וואָס היט דעם
dem hit vos El getraier der HaElokim iz er G-t dain
the watches over who G-d faithful the G-d is he G-d your

chesed with them that love Him and are shomer mitzvot to a thousand generations; [10] And repayeth them that are the soneh *(hater, enemy)* of Him to their face, to destroy them; He will not be slack to him that hateth Him, He will repay him to his face. [11] Thou shalt therefore be shomer mitzvot, and keep the chukkim, and the mishpatim, which I command thee today, to do them.

ברית און די געגאָד צו די וואָס האָבן אים ליב , און צו די
di tsu un lib im hobn vos di tsu genod di un bris
the to and love him have that which the to grace the and covenant

וואָס היטן זיַינע געבאָט , ביז טויזנט דורות , ' און
un doires toiznt biz gebot zaine hitn vos
and generations a thousand until commandments his keep which

באַצאָלט זיַינע פַיַינט אין זייער פנים , זיי אונטערצובערענגען; ער
er untertsubrengen zei ponem zeyer in faint zaine batsolt
he to bring under them face their in enemies his repay

לייגט נישט אָפּ זיַין , אין זיַין פנים באַצאָלט ער אים.
im er batsolt ponem zain in faint zain op nisht leigt
him he repay face his in enemies his off not lies down

[א] דערום זאָלסטו היטן דאָס געבאָט און די חוקים און
un chukkim di un gebot dos hitn zolstu derum
and statutes the and commandments these keep shall you therefore

די געזעצן וואָס איך באַפֿעל דיר הייַנט זיי צו טאָן.
ton tsu zei haint dir befel ich vos gezetsn di
do to them today you(SG) command I which laws the

EIKEV

עֵקֶב

[12] Wherefore it shall come to pass, if ye give heed to these mishpatim, and are shomer, and do them, that Hashem Eloheicha shall be shomer over the Brit unto thee and the chesed which He swore unto Avoteicha;

[ב] און עס וועט זיַין , דערפַאַר וואָס איר וועט צוהערן די דאָזיקע
dozike di tsuhern vet ir vos derfar zain vet es un
this the pay heed will you which for the reason be will it and

געזעצן , און וועט היטן און זיי טאָן, וועט ה דיין ג-ט דיר
dir G-t dain Hashem vet ton zei un hitn vet un gezetsn
you(SG) G-d your Hashem will do them and keep will and laws

היטן דעם ברית און די געגאָד וואָס ער האָט געשוואָרן דיַינע
daine geshvorn hot er vos genod di un bris dem hitn
your sworn an oath has he which grace the and covenant the keep

עלטערן.
eltern
fathers

[13] And He will love thee, and bless thee, and multiply thee; He will also bless the pri of thy womb, and the pri of thy land, thy grain, and thy wine, and thine oil, the increase of thy cattle, and the flocks of thy sheep, in adamah which He swore unto Avoteicha to give thee. [14] Baruch shalt thou be more than kol ha'amim; there shall not be male or female barren among you, or among your cattle. [15] And Hashem will take away from thee every choli *(disease)*, and will put

[ג] און ער וועט דיך ליב האָבן, און וועט דיך בענטשן, און
un bentshn dich vet un hobn lib dich vet er un
and bless you(SG) will and have love you(SG) will he and

דיך מערן , און ער וועט בענטשן די פֿרוכט פֿון דיַין לייַב , און
un laib dain fun frucht di bentshn vet er un mern dich
and body your of fruit the bless will he and increase you(SG)

די פֿרוכט פֿון דיַין ערד, דיַין תּבֿואה, און דיַין ווייַן , און דיַין איל, די
di eil dain un vain dain un tvue dain erd dain fun frucht di
the oil your and wine your and grain your land your of fruit the

געבורט פֿון דיַינע רינדער, און די פֿרוכפּערונג פֿון דיַינע שאָף , אויף
oif shof daine fun fruchperung di un rinder daine fun geburt
on sheep your of increase the and cattle your of birth

דער ערד וואָס ער האָט געשוואָרן דיַינע עלטערן דיר צו געבן.
gebn tsu dir eltern daine geshvorn hot er vos erd der
give to you(SG) fathers your sworn an oath has he which land the

[ד] וועסט זיַין געבענטשטער פֿון אַלע פֿעלקער; עס וועט נישט זיַין אַן
an zain nisht vet es felker ale fun gebentshter zain vest
a be not will it nations all than blessed be will

עקר אָדער אַן עקרה צווישן דיר אָדער צווישן דיַינע בהמות .
beheimes daine tsvishn oder dir tsvishn akore an oder Eker
livestock your among or you(SG) among barren an or barren

none of the evil diseases of Mitzrayim, which thou knowest, upon thee; but will lay them upon all them that hate thee.

טו און ה וועט אָפּטאָן פֿון דיר יעטוועדער קראַנקשאַפֿט, און
un krankshaft yetveder dir fun opton vet Hashem un
and illness every you(SG) from remove will Hashem and

אַלע בייזע ווייטאָקן פֿון מִצרַיִם וואָס דו קענסט זיי , וועט ער
er vet zei kenst du vos Mitsrayim fun veitokn beize ale
he will them know you which Egypt of pain terrible all

נישט אַרויפֿטאָן אויף דיר , נִיערט ער וועט זיי געבן אויף אַלע דיינע
daine ale oif gebn zei vet er naiert dir oif aroifton nisht
your all on give them will he but you(SG) on put not

שׂונאים .
sonem
enemies

16 And thou shalt consume kol haAm which Hashem Eloheicha shall deliver thee; thine eye shall have no pity upon them; neither shalt thou serve eloheihem *(their g-ds)*; for that will be a snare unto thee. 17 If thou shalt say in thine lev, These Goyim are more than I; how can I dispossess them? 18 Thou shalt not be afraid of them; but shalt well remember what Hashem Eloheicha did unto Pharaoh, and unto all Mitzrayim; 19 The great temptations which thine eyes saw, and the otot, and the mofetim, and the yad chazakah, and the stretched out zero'a, whereby Hashem Eloheicha brought thee out; so shall Hashem Eloheicha do unto kol ha'amim of whom thou art afraid. 20 Moreover Hashem Eloheicha will send the hornet swarm among them, until they that are left, and hide themselves from thee, be destroyed.

טז און זאָלסט פֿאַרצערן אַלע אומות וואָס ה דיין ג-ט
un zolst vos umes ale fartseren Hashem dain G-t
and you(SG) must devour all peoples which Hashem your G-d

גיט דיר ; דיין אויג זאָל נישט דערבאַרעמען אויף זיי ; און
git dir dain oig zol nisht derbaremen oif zei un
you(SG) gives your eye shall not have mercy on them and

זאָלסט נישט דינען זייערע ג-טער, וואָרעם דאָס וועט דיר
zolst nisht zeyere g-ter vorem dos vet dir
you(SG) must not serve their g-ds for this will you(SG)

זיין אַ שטרויכלונג . יז טאָמער וועסטו זאָגן אין דיין האַרצן: די
di hartsn dain in zogn vestu tomer shtroichlung a zain
the heart your in say will you(sg) lest pitfall a be

דאָזיקע פֿעלקער זיינען מער פֿון מיר, ווי אַזוי וועל איך זיי קענען
kenen zei ich vel azoi vi mir fun mer zainen felker dozike
can them I will so how me than more are nations this

פֿאַרטרייַבן ? יח זאָלסטו נישט מורא האָבן פֿאַר זיי ; געדענקען
gedenken zei far hobn moire nisht zolstu fartraiben
remember them before have fear not shall you drive before

זאָלסטו געדענקען וואָס ה דיין ג-ט האָט געטאָן צו פַּרעה
Pharaohn tsu geton hot G-t dain Hashem vos gedenken zolstu
Pharaoh to done has G-d your Hashem what remember shall you

און צו גאַנץ מִצרַיִם ; יט די גרויסע פרוווונגען וואָס דיינע אויגן האָבן
hobn oign daine vos pruvungen groise di Mitsrayim gants tsu un
have eyes your which trials great the Egypt all to and

געזען , און די צייכנס און די וווּנדער , און די שטאַרקע האַנט, און
un hant shtarke di un vunder di un tseichns di un gezen
and hand strong the and wonders the and signs the and seen

דעם אויסגעשטרעקטן אָרעם, מיט וואָס ה דיין ג-ט האָט דיך
dich hot G-t dain Hashem vos mit orem oisgeshtrektn dem
you(SG) has G-d your Hashem which with arm outstretched the

אַרויסגעצויגן ; אַזוי וועט ה דיין ג-ט טאָן צו אַלע אומות וואָס
vos umes ale tsu ton G-t dain Hashem vet azoi aroisgetsoign
whom peoples all to do G-d your Hashem will so drawn out

דו האָסט מורא פֿאַר זיי . כ און אויך די האָרנבין וועט ה דיין
dain Hashem vet hornbin di oich un zei far moire host du
your Hashem will hornet the also and them before fear have you

ג-ט אָנשיקן אויף זיי , ביז עס וועלן אונטergיין די וואָס זיינען
zainen vos di untergein veln es biz zei oif onshikn G-t
are which the ones disappear will it until them on send G-d

געבליבן, און וואָס האָבן זיך באַהאַלטן פֿאַר דיר .
dir far bahaltn zich hobn vos un geblibn
you(SG) before hidden self have which and remain

כא זאָלסט זיך נישט שרעקן פֿאַר זיי , ווָארעם ה
Hashem vorem zei far shrekn nisht zich zolst
Hashem because them before be afraid not self you(SG) must

דיין ג-ט איז צווישן דיר , אַ גרויסער און אַ פֿאָרכטיקער אֵל .
El forchtiker a un groiser a dir tsvishn iz G-t dain
G-d awesome a and greater a you(SG) among is G-d your

כב און ה דיין ג-ט וועט אַרויסווארפֿן די דאָזיקע פֿעלקער פֿון
fun felker dozike di aroisvarfn vet G-t dain Hashem un
from nations this the throw out will G-d your Hashem and

פֿאַר דיר ביסלעך-ביסלעכווייז; טאָרסט זיי נישט
nisht zei torst bislech-bislechvaiz dir far
not them not be allowed to little by little you(SG) before

פֿאַרטיליקן אויף גיך , כּדי די חיה פֿון פֿעלד זאָל
zol feld fun chaye di kedei gich oif fartiliken
shall field of beast the so that quickly on to devote to destruction

זיך נישט מערן אויף דיר . כג און ה דיין ג-ט וועט זיי
zei vet G-t dain Hashem un dir oif mern nisht zich
them will G-d your Hashem and you(SG) on increase not self

איבערגעבן צו דיר , און וועט זיי פֿאַרטומלען אַ גרויס
grois a fartumlen zei vet un dir tsu ibergebn
great a throw into confusion them will and you(SG) to give over

פֿאַרטומלענישׂ, ביז זיי וועלן פֿאַרטיליקט ווערן . כד און ער וועט געבן
gebn vet er un vern fartilikt veln zei biz fartumlenish
give will he and become exterminated will they until confusion

זייערע מלכים אין דיין האַנט, און וועסט אונטערברענגען זייער נאָמען
nomen zeyer unterbrengen vest un hant dain in mlochim zeyere
name their destroy will and hand your in kings their

פֿון אונטערן הימל ; קיינער וועט נישט באַשטיין פֿאַר דיר , ביז
biz dir far bashtein nisht vet keiner himel untern fun
until you(SG) before stand not will anyone heaven under from

דו וועסט זיי פֿאַרטיליקן.
fartiliken zei vest du
destroy them will you

כה זייערע געשניצטע ג-טער זאָלט איר פֿאַרברענען אין פֿייַער;
faier in farbrenen ir zolt g-ter geshnitste zeyere
fire in burn up you shall g-ds carved their

זאָלסט נישט גלוסטן דאָס זילבער און דאָס גאָלד אויף זיי , און
un zei oif gold dos un zilber dos glustn nisht zolst
and them on gold the and silver the desire not you(SG) must

צוגעמען פֿאַר זיך , כּדי זאָלסט נישט געשטרויכלט ווערן
vern geshtroichlt nisht zolst kedei zich far tsunemen
become stumbled not you(SG) must so that self for you take

דורך דעם ; ווָארעם אַן אומווערדיקייט בייַ ה דיין ג-ט איז
iz G-t dain Hashem bai umverdikeit an vorem dem durch
is G-d your Hashem with abomination an because the one by

דאָס. כו און זאָלסט נישט אַריַינברענגען אַן אומווערדיקייט אין דיין
dain in umverdikeit an arainbrengen nisht zolst un dos
your in abomination an bring in not you(SG) must and this

הויז , און ווערן חרם אַזוי ווי דאָס; מיאוסן זאָלסטו זיך מיאוסן
miusn zich zolstu miusn dos vi azoi cheirem vern un hoiz
loathe self shall you loathe this as so devoted become and house

[21] Thou shalt not be afraid of them; for Hashem Eloheicha is among you, an El Gadol v'Norah. [22] And Hashem Eloheicha will put out those Goyim before thee me'at me'at *(little by little)*; thou mayest not consume them at once, lest the beasts of the sadeh increase upon thee. [23] But Hashem Eloheicha shall deliver them unto thee, and shall destroy them with a mighty destruction, until they be shmad. [24] And He shall deliver their melachim into thine hand, and thou shalt destroy their shem from under Shomayim; there shall no man be able to stand before thee, until thou have destroyed them.

[25] The peselim of eloheihem shall ye burn with eish; thou shalt not desire the kesef or zahav that is on them, nor take it unto thee, lest thou be snared therein; for it is a to'evah *(abomination)* to Hashem Eloheicha. [26] Neither shalt thou bring a to'evah *(abomination)* into thine bais, lest thou be a cherem like it; but thou shalt utterly detest it, and thou shalt utterly abhor it; for it is a cherem.

מיט דעם, און פֿאַראומווערדיקן זאָלסטו עס פֿאַראומווערדיקן, ווָאָרעם
vorem farumverdikn es zolstu farumverdikn un dem mit
for detest it shall you detest and this with

חרם איז דאָס.
dos iz cheirem
this is cherem banned

ח אַל דאָס געבאָט וואָס איך גיבעט דיר הײַנט, זאָלט
zolt haint dir gebit ich vos gebot dos al
shall today you(SG) order I which commandments these all

איר היטן צו טאָן, כּדי איר זאָלט לעבן, און זיך מערן, און
un mern zich un lebn zolt ir kedei ton tsu hitn ir
and increase self and live shall you so that do to keep you

קומען און אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה' צוגעשוואָרן אײַערע
aiere tsugeshvorn hot Hashem vos land dos arben un kumen
your sworn has Hashem which land this inherit and come

עלטערן. ב און זאָלסט געדענקען דעם גאַנצן וועג וואָס ה'
eltern un zolst gedenken veg gantsn dem Hashem vos
fathers and must you(SG) remember the all way Hashem which

דײַן ג-ט האָט דיך געפֿירט זינט פֿערציק יאָר דורכן מדבר,
midber durchn yor fertsik zint gefirt dich hot G-t dain
wilderness through year forty since guided you(SG) has G-d your

כּדי דיך צו פּײַניקן, דיך צו פּרוּוון, צו וויסן וואָס בײַ
bai vos visen tsu pruvn tsu dich painiken tsu dich kedei
with what know to test to you(SG) afflict to you(SG) so that

דיר אין האַרצן, אויב דו וועסט היטן זײַנע געבאָט אָדער
oder gebot zaine hitn vest du oib hartsn in dir
or commandments his keep will you if heart in you(SG)

נישט. ג און ער האָט דיך געפּײַניקט, און דיך אויסגעהונגערט, און
un oisgehungert dich un gepainikt dich hot er un nisht
and let hungered you(SG) and afflicted you(SG) has he and not

דיך געשפּײַזט מיט מָן, וואָס נישט דו האָסט דערפֿון געווווסט,
gevust derfun host du nisht vos man mit geshpaizt dich
known of it have you not which manna with fed you(SG)

נישט דײַנע עלטערן האָבן געווווסט; כּדי דיך צו לאָזן וויסן
visen lozn tsu dich kedei gevust hobn eltern daine nisht
know let to you(SG) in order to known have fathers your not

אַז נישט אויף ברויט אַליין לעבט דער מענטש, נאָר אויף אַלץ וואָס
vos alts oif nor mentsh der lebt alein broit oif nisht az
which all that on but man the lives alone bread on not that

קומט אַרויס פֿון הס מויל לעבט דער מענטש. ד דײַן קלײד
kleid dain mentsh der lebt moil Hashems fun arois kumt
garment your man the lives mouth Hashem's of out comes

איז נישט אָפּגעטראָגן געוואָרן אויף דיר, און דײַן פֿוס איז
iz fus dain un dir oif gevorn opgetrogn nisht iz
is foot your and you(SG) upon having become wear out not is

נישט אויפֿגעלאָפֿן, דורך די פֿערציק יאָר. ה דערום זאָלסטו וויסן אין
in visen zolstu derum yor fertsik di durch oifgelofn nisht
in know shall you therefore years forty the by swell not

דײַן האַרצן, אַז אַזוי וויַ אַ מאַן שטראָפֿט זײַן קינד, שטראָפֿט דיך
dich shtroft kind zain shtroft man a vi azoi az hartsn dain
you(SG) chastise child his chastise man a as so that heart your

ה' דײַן ג-ט. ו און זאָלסט היטן די געבאָט פֿון
fun gebot di hitn zolst un G-t dain Hashem
of commandments the keep you(SG) must and G-d your Hashem

8 Kol hamitzvot which I command thee today shall ye be shomer to do, lema'an *(in order that)* ye may live, and multiply, and go in and possess ha'aretz which Hashem swore unto Avoteichem. [2] And thou shalt remember kol haderech which Hashem Eloheicha led thee these arba'im shanah in the midbar, to humble thee, and to prove thee, to know what was in thine lev, whether thou wouldest be shomer over His mitzvot, or no. [3] And He humbled thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did Avoteicha know; that He might make thee know that man doth not live by lechem only, but by every word that proceedeth out of the mouth of Hashem doth man live. [4] Thy raiment did not increase old upon thee, neither did thy foot swell, these arba'im shanah. [5] Thou shalt also consider in thine lev, that, as a man chasteneth bno, so Hashem Eloheicha chasteneth thee. [6] Therefore thou shalt be shomer over the mitzvot of Hashem Eloheicha, to walk in His ways, and to fear Him. [7] For Hashem

ה דַיִן ג-ט, צו גיין אין זײַנע ווענ, און מורא צו האָבן פֿאַר
far hobn tsu moire un vegen zaine in gein tsu G-t dain Hashem
before have to fear and ways his in go to G-d your Hashem

אים. ז וואָרעם ה דַיִן ג-ט ברענגט דיך אין אַ גוטן לאַנד, אַ
a land gutn a in dich brengt G-t dain Hashem vorem im
a land good a in you(SG) brings G-d your Hashem for him

לאַנד פֿון בעכן וואַסער, קוואַלן, און טיפֿענישן , וואָס
vos tifenishn un kvaln vaser bechn fun land
which underground depths and springs water streams of of land

גייען אַרויס אויף באַרג און טאָל; ח אַ לאַנד פֿון ווייץ , און גערשט,
gersht un veits fun land a tal un barg oif arois geyen
barley and wheat of land a valley and mountain on out go

און ווײַנשטאָקן, און פֿײַגן, און מילגרוימען; אַ לאַנד פֿון איילבערטן
eilbertn fun land a milgroimen un faign un vainshtokn un
olives of land a pomegranates and fig and grape vine and

און האָניק; ט אַ לאַנד וואָס נישט אין אָרימקייט וועסטו דרינען
drinen vestu orimkeit in nisht vos land a honik un
in it will you(sg) poverty in not which land a honey and

עסן ברויט, וואָס דיר וועט גאָרנישט פֿעלן דרינען; אַ לאַנד וואָס
vos land a drinen feln gornisht vet dir vos broit esen
which land a in it lack nothing will you(SG) which bread eat

אירע שטיינער זײַנען אײַזן, און פֿון אירע בערג וועסטו
vestu berg ire fun un aizn zainen shteiner ire
will you(sg) hill country its from and iron are stones its

האַקן קופּער. י און וועסט עסן און וועסט זאָט זײַן , און וועסט
vest un zain zat vest un esen vest un kuper hakn
will and be satisfied will and eat will and bronze cut

לויבן ה דַיִן ג-ט, פֿאַר דעם גוטן לאַנד וואָס ער האָט דיר
dir hot er vos land gutn dem far G-t dain Hashem loibn
you(SG) has he which land good the for G-d your Hashem praise

געגעבן. יא היט דיך , זאָלסט נישט פֿאַרגעסן אֶת ה
Hashem on fargesen nisht zolst dich hit gegebn
Hashem on forget not you(SG) must you(SG) beware given

דַיִן ג-ט, נישט צו היטן זײַנע געבאָט און זײַנע געזעצן און
un gezetsn zaine un gebot zaine hitn tsu nisht G-t dain
and laws his and commandments his keep to not G-d your

זײַנע חוקים וואָס איך באַפֿעל דיר היַינט. יב טאָמער, אַז דו
du az tomer haint dir bafel ich vos chukkim zaine
you that lest today you(SG) command I which statutes his

וועסט עסן און וועסט זאָט זײַן , און וועסט בויען שיינע הײַזער,
haizer sheine boien vest un zain zat vest un esen vest
houses beautiful build will and be satisfied will and eat will

און באַווויינען; יג און דײַנע רינדער און דײַנע שאָף וועלן זיך מערן ,
un bavoinen un zich veln shof daine un rinder daine un mern
and inhabit and self will sheep your and cattle your and increase

און זילבער און גאָלד וועט זיך מערן , און אַלץ וואָס
vos alts un mern dir bai zich vet gold un zilber un
which all that and increase you(SG) with self will gold and silver and

דו וועסט וועט זיך מערן; יד וועט זיך דערהייבן דײַן האַרץ, און וועסט
vest un harts dain derheibn zich vet mern zich vet host du
will and heart your exalt self will increase self will have you

פֿאַרגעסן אֶת ה דַיִן ג-ט וואָס האָט דיך אַרויסגעצויגן פֿון
fun aroisgetsoign dich hot vos G-t dain Hashem on fargesen
from drawn out you(SG) has which G-d your Hashem on forget

Eloheicha bringeth thee into an eretz tovah, a land of brooks of mayim, of fountains and depths that spring out of valleys and hills; [8] An eretz chittah, and se'orah *(barley)*, and gefen, and te'enah, and pomegranates; an eretz zayit shemen, and devash; [9] An eretz wherein thou shalt eat lechem without scarceness, thou shalt not lack anything in it; an eretz whose stones are barzel, and out of whose hills thou mayest dig nechoshet *(bronze)*. [10] When thou hast eaten and art full, then thou shalt bless Hashem Eloheicha for ha'aretz hatovah which He hath given thee. [11] Beware that thou forget not Hashem Eloheicha, in not being shomer over His mitzvot, and His mishpatim, and His chukkot, which I command thee today; [12] Lest when thou hast eaten and art full, and hast built goodly batim *(houses)* and dwelt therein; [13] And when thy herds and thy flocks multiply, and thy kesef and thy zahav is multiplied, and all that thou hast is multiplied; [14] Then thine lev be lifted up, and thou forget Hashem Eloheicha which brought thee forth out of Eretz Mitzrayim, from the bais avadim; [15] Who led thee through that great and terrible midbar, wherein were fiery nachash, and akrav *(scorpions)*, and parched

לאַנד מִצרַיִם , פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט; טו וואָס האָט דיך
dich hot vos knechtshaft fun hoiz dem fun Mitsrayim land
you(SG) has who slavery of house the from Egypt land

געפֿירט דורך דעם גרויסן און מוראדיקן מדבר , דורך פֿייַערדיקע
faierdike durch midber moyredikn un groisn dem durch gefirt
fiery by wilderness awesome and great the by guided

שלאַנגען און שקאָרפּיאָנען , און אַ דאָרשטעניש וואָס אָן וואַסער;
vaser on vos dorshtenish a un shekorpionen un shlangen
water without which thirst a and scorpions and snakes

וואָס האָט דיר אַרויסגעצויגן וואַסער פֿון קיזלשטיין ; טז וואָס האָט
hot vos kizlshtein fun vaser aroisgetsoign dir hot vos
has who flint stone from water drawn out you(SG) has which

דיך געשפּייַזט אין דער מדבר מיט מַן , וואָס דיינע עלטערן
eltern daine vos man mit midber der in geshpaizt dich
fathers your which manna with wilderness the in fed you(SG)

האָבן דערפֿון נישט געוווסט; כדי דיך צו פּיניקן , און כדי
kedei un painiken tsu dich kedei gevust nisht derfun hobn
so that and afflict to you(SG) in order to known not thereof have

דיך צו פּרוּווּן, דיך צו באַגיטיקן אין דיין לעצט ; יז און
un letst dain in bagitikn tsu dich pruvn tsu dich
and at the very end your in accept to you(SG) test to you(SG)

וועסט זאָגן אין דיין האַרצן: מיין כּוח און די מאַכט פֿון מיין האַנט
hant main fun macht di un koiech main hartsn dain in zogn vest
hand my of might the and strength my heart your in say will

האָט מיר פֿאַרשאַפֿט דעם דאָזיקן פֿאַרמעג ; יח זאָלסטו געדענקען
gedenken zolstu farmeg dozikn dem farshaft mir hot
remember shall you possessions this the procured me has

ה דיין ג-ט, וואָרעם ער איז דער וואָס גיט דיר כּוח
koiech dir git vos der iz er vorem G-t dain Hashem
strength you(SG) gives who the one is he for G-d your Hashem

אָנצושאַפֿן פֿאַרמעג , כדי מקיים צו זיין זיין ברית וואָס
vos bris zain zain tsu mekayem kedei farmeg ontsushafn
which covenant his be to fulfill so that possessions procure

ער האָט געשוואָרן דיינע עלטערן, אַזוי ווי היינטיקן טאָג.
tog haintikn vi azoi eltern daine geshvorn hot er
day this very as thus fathers your sworn an oath has he

יט און עס וועט זיין , אויב פֿאַרגעסן וועסטו פֿאַרגעסן אָן ה
Hashem on fargesen vestu fargesen oib zain vet es un
Hashem on forget will you(sg) forget if be will it and

דיין ג-ט, און וועסט גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער, און זיי דינען , און
un dinen zei un g-ter fremde noch gein vest un G-t dain
and serve them and g-ds foreign after go will and G-d your

זיך בוקן צו זיי , וואָרן איך איינ היינט, אַז אונטערגיין וועט איר
ir vet untergein az haint aich ich vorn zei tsu bukn zich
you will disappear that today you I warn them to bow down self

אונטערגיין.
untergein
disappear

earth, where there was no mayim; Who brought thee forth mayim out of the rock of flint; [16] Who fed thee in the midbar with manna, which Avoteicha knew not, that He might humble thee, and that He might prove thee, to do thee good at thy acharit; [17] And thou say in thine lev, My ko'ach *(power)* and the might of mine hand hath gotten me this chayil *(wealth)*. [18] But thou shalt remember Hashem Eloheicha; for it is He that giveth thee power to get wealth, that He may establish His Brit which He swore unto Avoteicha, as it is yom hazeh.

[19] And it shall be, if thou do at all forget Hashem Eloheicha, and walk after acharei elohim, and serve them, and worship them, I testify against you today that ye shall surely perish.

כ אַזוי ווי די פֿעלקער וואָס ג-ט מאַכט אונטערגיין פֿון פּאַר אייַך,
aich far fun untergein macht G-t vos felker di vi azoi
you before from disappear makes G-d which nations the as so

אַזוי וועט איר אונטערגיין, דערפֿאַר וואָס איר האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot ir vos derfar untergein ir vet azoi
paid heed not have you which for the reason disappear you will so

צו דעם קול פֿון ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem fun kol dem tsu
your G-d Hashem of voice the to

ט הער , ישׂראל, דו גייסט היינט אַריבער דעם יַרדן
Yarden dem ariber haint geist du Yisroel her
Yarden the on the other side of today go you Yisroel pay heed

, צו קומען אַרבן אומות גרעסערע און שטאַרקערע פֿון דיר
dir fun shtarkere un gresere umes arben kumen tsu
you(SG) than stronger and greater peoples inherit come to

שטעט גרויסע און באַפֿעסטיקטע ביז אין הימל , ב אַ פֿאָלק גרויס און
un grois folk a himel in biz bafestikte un groise shtet
and great people a heaven in unto fortified and great cities

הויך , זין פֿון די ענָקים , וואָס דו וויסט און וואָס דו האָסט
host du vos un veist du vos Anakim di fun zin hoich
have you which and know you which Anakim the of sons tall

געהערט: ווער קען באַשטיין פֿאַר די זין פֿון ענָק ? ג זאָלסטו וויסן
visen zolstu Anakim fun zin di far bashtein ken ver gehert
know shall you Anak of sons the before stand can who heard

זיין היינט אַז ה דיין ג-ט, ער איז דער וואָס גייט אַריבער
ariber geit vos der iz er G-t dain Hashem az haint zain
over goes who the one is he G-d your Hashem that today be

דיר פֿאַרויס , אַ פֿייַער וואָס פֿאַרצערט; ער וועט זיי פֿאַרטילקן,
fartiliken zei vet er fartsert vos faier a farois dir
destroy them will he consumes which fire a ahead of you(SG)

און ער וועט זיי מאַכן אונטערטעניק פֿאַר דיר , און וועסט
vest un dir far untertenik machn zei vet er un
will and you(SG) before subjugate make them will he and

זיי פֿאַרטרייַבן , און וועסט זיי גיך אונטערברענגען, אַזוי ווי ג-ט
G-t vi azoi unterbrengen gich zei vest un fartraiben zei
G-d as so destroy quickly them will and drive before them

האָט דיר צוגעזאָגט . ד זאָלסט נישט זאָגן אין דיַין האַרצן,
hartsn dain in zogn nisht zolst tsugezogt dir hot
heart your in say not you(SG) must promised you(SG) has

, ווען ה דיַין ג-ט וועט זיי אַרויסשטויסן פֿון פּאַר דיר
dir far fun aroisshtoisn zei vet G-t dain Hashem ven
you(SG) before from push out them will G-d your Hashem when

אַזוי צו זאָגן: פֿאַר מיַין גערעכטיקייט האָט מיך ג-ט געבראַכט צו
tsu gebracht G-t mich hot gerechtikeit main far zogn tsu azoi
to brought G-d me has righteousness my for say to so

אַרבן דאָס דאָזיקע לאַנד; ווען פֿאַר דער שלעכטיקייט פֿון די דאָזיקע
dozike di fun shlechtikeit der far ven land dozike dos arben
this the of evil the for when land this this inherit

פֿעלקער פֿאַרטרייַבט זיי ג-ט פֿון פּאַר דיר . ה נישט פֿאַר
dain far nisht dir far fun G-t zei fartraibt felker
your for not you(SG) before from G-d them dispossess nations

גערעכטיקייט , און פֿאַר דער רעכטפֿאַרטיקייט פֿון דיַין האַרצן, קומסטו
kumstu hartsn dain fun rechtfartikeit der far un gerechtikeit
you come heart your of uprightness the for and righteousness

9 Shema, Yisroel: Thou art to pass over Yarden today, to go in to possess Goyim greater and mightier than thyself, cities great and walled up to Shomayim, [2] A people great and tall, the Bnei Anakim, whom thou knowest, and of whom thou hast heard say, Who can stand before the Bnei Anak! [3] Understand therefore this day, that Hashem Eloheicha is He which goeth over before thee; as a consuming eish He shall destroy them, and He shall bring them down before thy face; so shalt thou drive them out, and destroy them quickly, as Hashem hath said unto thee. [4] Speak not thou in thine lev, after that Hashem Eloheicha hath cast them out from before thee, saying, For my tzedakah *(righteousness)* Hashem hath brought me in to possess this land; but for the wickedness of these Goyim Hashem doth drive them out from before thee. [5] Not for thy tzedakah, or for the yosher *(uprightness)* of thine lev, dost thou go to possess their land; but for the wickedness of these Goyim Hashem Eloheicha doth drive them

[20] As the Goyim which Hashem destroyeth before your face, so shall ye perish; because ye would not be obedient unto the voice of Hashem Eloheichem.

out from before thee, and that He may perform the word which Hashem swore unto Avoteicha, Avraham, Yitzchak, and Ya'akov. [6] Understand therefore, that Hashem Eloheicha giveth thee not this ha'aretz hatovah to possess it for thy tzedakah; for thou art an Am Kesheh Oref *(a stiffnecked people)*.

אַרבן זייער לאַנד, נײַערט פַּאַר דער שלעכטיקייט פֿון די דאָזיקע פֿעלקער
felker dozike di fun shlechtikeit der far naiert land zeyer arben
nations this the of wickedness the for but land their inherit

פַֿארטרײַבט זיי ה דײַן ג-ט פֿון פַּאַר דיר ; און כּדי
kedei un dir far fun G-t dain Hashem zei fartraibt
so that and you(SG) before from G-d your Hashem them dispossess

מקיים צו זײַן דעם צוזאָג וואָס ג-ט האָט געשוואָרן צו
tsu geshvorn hot G-t vos tsuzog dem zain tsu mekayem
to sworn an oath has G-d which promise the be to fulfill

דײַנע עלטערן, צו אַבֿרהמען , צו יִצחָק , און צו יעקבֿ . [5] און
un Yaakovn tsu un Yitschakn tsu Avrahamen tsu eltern daine
and Yaakov to and Yitzchak to Avraham to fathers your

זאָלסט וויסן זײַן , אַז נישט פַּאַר דײַן גערעכטיקייט גיט
git gerechtikeit dain far nisht az zain visen zolst
gives righteousness your for not that be know you(SG) must

דיר ה דײַן ג-ט דאָס דאָזיקע גוטע לאַנד, עס צו אַרבן ;
arben tsu es land gute dozike dos G-t dain Hashem dir
inherit to it land good this the G-d your Hashem you(SG)

וואָרעם אַ האַרטנעקיק פֿאָלק ביסטו .
bistu folk hartnekik a vorem
are you people stiff-necked a because

[7] Remember, and forget not, how thou provokedst Hashem Eloheicha to wrath in the midbar; from the yom that thou didst depart out of Eretz Mitzrayim, until ye came unto this place, ye have been rebellious against Hashem. [8] Also in Chorev ye provoked Hashem to wrath, so that Hashem was angry with you to have destroyed you. [9] When I was gone up into the mount to receive the luchot ha'avanim, even the luchot HaBrit which Hashem cut with you, then I abode in the mount arba'im yom and arba'im lailah; I neither did eat lechem nor drink mayim; [10] And Hashem delivered unto me shnei luchot ha'avanim written with the etzba Elohim *(finger of G-d)*; and on them was written according to all the words, which Hashem spoke with

[ז] געדענק , זאָלסט נישט פַֿארגעסן, ווי דו האָסט דערצערנט
dertsernt host du vi fargesen nisht zolst gedenk
provoked have you how forget not you(SG) must remember

ה דײַן ג-ט אין דער מדבר ; פֿון דעם טאָג אָן וואָס דו
du vos on tog dem fun midber der in G-t dain Hashem
you which on day the from wilderness the in G-d your Hashem

ביסט אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצרַיִם , ביז אײַער קומען
kumen aier biz Mitsrayim land fun aroisgegangen bist
coming your until Egypt land from having gone forth are

צו דעם דאָזיקן אָרט , זײַט איר ווידערשפּעניקער געווען אַקעגן
akegn geven vidershpeniker ir zait ort dozikn dem tsu
against having been rebellious you are place this the to

ג-ט . [ח] אויך אין חוֹרֵב האָט איר דערצערנט ה , און ג-ט איז
iz G-t un Hashem dertsernt ir hot Chorev in oich G-t
is G-d and Hashem provoke wrath you did Chorev in also G-d

געווואָרן אויפֿגעבראַכט אויף אײַך, אײַך צו פֿאַרטיליקן. [ט] אַז איך
ich az fartiliken tsu aich aich oif oifgebracht gevorn
I that destroy to you you on incensed having become

בין אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג צו נעמען די שטיינערנע לוחות ,
luches shteinerne di nemen tsu barg oifn aroifgegangen bin
tablets stone the take to mountain on having gone up am

די לוחות פֿון דעם ברית וואָס ה האָט מיט אײַך געשלאָסן ,
geshlosn aich mit hot Hashem vos bris dem fun luches di
established you with has Hashem which covenant the of tablets the

בין איך געבליבן אויפֿן באַרג פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט ; קיין
kein necht fertsik un teg fertsik barg oifn geblibn ich bin
any nights forty and days forty mountain on remain I am

ברויט האָב איך נישט געגעסן, און קיין וואַסער האָב איך נישט געטרונקען.
getrunken nisht ich hob vaser kein un gegesn nisht ich hob broit
drank not I have water any and eaten not I have bread

[י] און ה האָט מיר געגעבן די צוויי שטיינערנע לוחות געשריבן
geshribn luches shteinerne tsvei di gegebn mir hot Hashem un
written tablets stone two the given me has Hashem and

you in the mount out of the midst of the eish in the Yom HaKahal. 11 And it came to pass at the end of arba'im yom and arba'im lailah, Hashem gave me the shnei luchot ha'avanim, even the Luchot HaBrit. 12 And Hashem said unto me, Arise, get thee down quickly from hence; for thy people which thou hast brought forth out of Mitzrayim have corrupted themselves; they are quickly turned aside out of the way which I commanded them; they have made them a massekhah *(molten image)*. 13 Furthermore Hashem spoke unto me, saying, I have seen this people, and, behold, it is an Am Kesheh Oref *(stiffnecked people)*: 14 Let Me alone, that I may destroy them, and blot out their shem from under Shomayim; and I will make of thee a nation mightier and greater than they. 15 So I turned and came down from the mount, and the mount burned with eish; and the shnei Luchot HaBrit were in my two hands. 16 And I looked, and, hinei, ye had sinned against Hashem Eloheicha, and had made you an egel massekhah *(a molten calf)*; ye had turned aside quickly out of HaDerech *(The Way)* which Hashem had commanded you. 17 And I took the shnei haluchot, and cast them out of my two hands and broke them

מיט ג-טס פֿינגער, און אויף זיי איז געווען אַזוי ווי אַלע ווערטער
verter ale vi azoi geven iz zei oif un finger G-ts mit
words all as so having been is them on and finger G-d's with

מיטן פֿון בארג אויפֿן גערעדט אײַך מיט האָט ה׳ וואָס
mitn fun barg oifn geredt aich mit hot Hashem vos
midst of from mountain on spoken you with has Hashem which

פֿײַער אין טאָג פֿון דער אײַנזאַמלונג. יא און עס איז געווען סוף צום
sof tsum geven iz es un ainzamlung der fun tog in faier
end at the having been is it and gathering the of day in fire

פֿון פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט, האָט מיר ה׳ געגעבן די צוויי
tsvei di gegebn Hashem mir hot necht fertsik un teg fertsik fun
two the given Hashem me has nights forty and days forty of

שטיינערנע לוחות, די לוחות פֿון ברית. יב און ה׳ האָט
shteinerne luches di luches fun bris un Hashem hot
stone tablets the tablets of the covenant and Hashem has

צו מיר געזאָגט: שטיי אויף, נידער אַראָפּ אויף גיך פֿון דאַנען,
tsu mir gezogt shtei oif, nider arop oif gich fun danen
to me said stand up go down quickly from here

וואָרעם פֿאַרדאָרבן האָבן זיי זיך גיך אָפּגעקערט פֿון דעם וועג וואָס
vorem fardorben hobn zei zich gich opgekert fun dem veg vos
because corrupt become having is your people which you have

אַרויסגעצויגן פֿון מִצרַיִם; זיי האָבן זיך גיך אָפּגעקערט פֿון
aroisgetsoign fun Mitsrayim fun zei hobn zich gich opgekert fun
drawn out from Egypt they have self quickly turned aside from

דעם וועג וואָס איך האָב זיי באַפֿוילן; זיי האָבן זיך געמאַכט אַ
veg vos ich hob zei bafoiln zei hobn zich gemacht a
way the which I have commanded them they have self made a

געגאָסענעם בילד. יג און ה׳ האָט צו מיר געזאָגט, אַזוי צו זאָגן:
gegosenem gets un Hashem hot tsu mir gezogt azoi tsu zogn
molten image and Hashem has to me said so to say

איך האָב געזען דאָס דאָזיקע פֿאָלק, ערשט אַ האַרטנעקיק פֿאָלק איז עס.
ich hob gezen dos dozike folk ersht a hartnekik folk iz es
I have seen this the people behold a stiff-necked people is it

לאָז אָפּ פֿון מיר, און איך וועל זיי פֿאַרטיליקן, און וועל אָפּמעקן יד
loz op mir fun un ich vel zei fartiliken un vel opmekn
let off from me and I will them destroy and will blot out

זייער נאָמען פֿון אונטערן הימל, און איך וועל דיך מאַכן פֿאַר אַ
zeyer nomen fun untern himel un ich vel dich machn far a
their name from under heaven and I will you make for a

פֿאָלק שטאַרקער און גרעסער פֿון אים. טו האָב איך זיך אומגעקערט און
folk shtarker un greser fun im hob ich zich umgekert un
people stronger and greater than it have I self returned and

האָב אַראָפּגענידערט פֿון בארג, און דער בארג האָט געברענט
hob arop genidert fun barg un der barg hot gebrent
have down gone from mountain and the mountain has burning

אין פֿײַער; און די צוויי לוחות פֿון ברית זײַנען געווען אויף
in faier un di tsvei luches fun bris zainen geven oif
in fire and the two tablets of the covenant are having been on

מײַנע בײדע הענט. טז און איך האָב געזען, ערשט איר האָט געזינדיקט
maine beide hent un ich hob gezen ersht ir hot gezindikt
my two hands and I have seen behold you have sinned

צו ה׳ אלוקיכם; איר האָט אײַך גענאַסן אַ קאַלב; איר
tsu Hashem Elokeichem ir hot aich gegosn a kalb ir
to Hashem your G-d you have you cast a calf you

before your eyes. 18 And I fell down before Hashem, as at the first, arba'im yom and arba'im lailah; I did neither eat lechem, nor drink mayim, because of kol chattatchem ye sinned, in doing wickedly in the sight of Hashem, to provoke Him to anger. 19 For I was afraid of the anger and hot displeasure, wherewith Hashem was angry against you to destroy you. But Hashem listened unto me at that time also.

הָאָט זיך גיך אָפּגעקערט פֿון דעם וועג וואָס ה האָט אײַך
aich hot Hashem vos veg dem fun opgekert gich zich hot
you has Hashem which way the from turned aside quickly self have

באַפֿוילן . יי האָב איך אָנגענומען די צוויי לוחות , און האָב זיי
zei hob un luches tsvei di ongenumen ich hob bafoiln
they have and tablets two the grasped I have commanded

אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון מײַנע ביידע הענט , און האָב זיי צעבראָכן פֿאַר
far tsebrochn zei hob un hent beide maine fun aropgevorfen
before broken them have and hands two my from threw down

אײַערע אויגן. יח און איך האָב מיך אַנידערגעוואָרפֿן פֿאַר ה , אַזוי
azoi Hashem far anidergevorfen mich hob ich un oign aiere
so Hashem before thrown down me have I and eyes your

ווי דאָס ערשטע מאָל, פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט ; קיין ברויט האָב
hob broit kein necht fertsik un teg fertsik mol ershte dos vi
have bread any nights forty and days forty time first the as

איך נישט געגעסן, און קיין וואַסער האָב איך נישט געטרונקען; איבער אַל
al iber getrunken nisht ich hob vaser kein un gegesn nisht ich
all over drink not I did water any and eaten not I

אײַער זינד וואָס איר האָט געזינדיקט, צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די
di in shlecht iz vos ton tsu gezindikt hot ir vos zind aier
the in evil is which do to sinned have you which sin your

אויגן פֿון ה , אים צו דערצערנען ; יט וואָרעם איך האָב זיך
zich hob ich vorem dertserenen tsu im Hashem fun oign
self have I for provoke to anger to him Hashem of eyes

געשראָקן פֿאַר דעם כּעס און דעם גרימצאָרן וואָס ה האָט אויף
oif hot Hashem vos grimtsorn dem un kaas dem far geshrokn
on has Hashem which wrath the and anger the before afraid

אײַך געצערנט , אײַך צו פֿאַרטיליקן. און ה האָט אויך דאָס מאָל
mol dos oich hot Hashem un fartiliken tsu aich getsernt aich
time this also has Hashem and destroy to you been angry you

צוגעהערט צו מיר.
mir tsu tsugehert
me to listened

20 And Hashem was very angry with Aharon to have made him shmad; and I davened on behalf of Aharon also at that time. 21 And I took your sin, the egel which ye had made, and burned it with eish, and stamped it, and ground it very small, even until it was as small as dust; and I cast the dust thereof into the brook that descended out of the mount. 22 And at Taverah, and at Massah, and at Kivrot-Hata'avah, ye provoked Hashem to wrath. 23 Likewise when

כ אויך אויף אַהרֹנען איז ה זייער אויפֿגעבראַכט , געוואָרן
gevorn oifgebracht zeyer Hashem iz Aharonen oif oich
having become incensed very Hashem is Aaron on also

אים צו פֿאַרטיליקן, און איך האָב מתפּלל געווען אויך פֿאַר
far oich geven mispalel hob ich un fartiliken tsu im
for also having been praying have I and destroy to him

אַהרֹנען אין יענער שעה. כא און אײַער זינד , דאָס קאַלב וואָס איר האָט
hot ir vos kalb dos zind aier un sheh yener in Aharonen
had you which calf this sin your and hour that in Aaron

גענומען, האָב איך עס פֿאַרברענט אין פֿײַער, און האָב
hob un faier in farbrent es hob un genumen ich hob gemacht
have and fire in burned up it have and taken I have made

עס צעשטויסן, גוט צעמאָלן , ביז וואַנען עס איז געווען דין
din geven iz es vanen biz tsemoln gut tseshtoisn es
fine having been is it from where until grind up well crushed it

ווי שטויב; און איך האָב אַרײַנגעוואָרפֿן זײַן שטויב אין דעם באַך וואָס
vos bach dem in shtoib zain araingevorfn hob ich un shtoib vi
which brook the in dust its thrown into have I and dust as

נידערט אַראָפּ פֿון באַרג . – כב אויך אין תַּבְעֵרָה , און אין מַסָּה ,
nidert arop fun barg oich in Taverah in un Masah in
mountain from down descended also Taverah in and Massah in

Hashem sent you from Kadesh-Barnea, saying, Go up and possess ha'aretz which I have given you; then ye rebelled against the commandment of Hashem Eloheichem, and ye believed Him not, nor gave heed to His voice. 24 Ye have been rebellious against Hashem from the yom that I knew you. 25 Thus I fell down before Hashem arba'im hayom and arba'im halailah, as I fell down at the first; because Hashem had said He would destroy you. 26 I davened therefore unto Hashem, and said, Adonoi Hashem, destroy not Thy people and Thine inheritance, which Thou hast redeemed through Thy greatness, which Thou hast brought forth out of Mitzrayim with a yad chazakah. 27 Remember Thy avadim, Avraham, Yitzchak, and Ya'akov; look not unto the stubbornness of this people, nor to their wickedness, nor to their sin; 28 Lest ha'aretz whence Thou broughtest us out say, Because Hashem was not able to bring them into ha'aretz which He promised them, and because He hated them, He hath brought them out to slay them in the midbar. 29 Yet they are Thy people and Thine nachalah, which Thou broughtest out by Thy koach hagadol and by Thy outstretched zero'a.

אוֹן אִין קִבְּרוֹת-הַתַּאֲוָה , הָאט אִיר דערצערנט ה . כג אוֹן
un Hashem dertsernt ir hot Kivrot-Hataavah in un
and Hashem provoke to wrath you have Kivrot-Hata'avah in and

אַז ה הָאט אײַך געשיקט פֿון קָדֵשׁ-ברנֵעַ , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Kadesh-Barnea fun geshikt aich hot Hashem az
say to so Kadesh-Barnea from sent you has Hashem when

גייט אַרויף און אַרבט דאָס לאַנד וואָס איך האָב אײַך געגעבן , האָט איר
ir hot gegebn aich hob ich vos land dos arbt un aroif geit
you did given you have I which land this inherit and up go

ווידערשפּעניקט דעם מויל פֿון ה אלוקיכם , און איר האָט אים
im hot ir un Elokeichem Hashem fun moil dem vidershpenikt
him did you and your G-d Hashem of mouth the rebel against

נישט געגלויבט, און נישט צוגעהערט צו זײַן קוֹל . כד ווידערשפּעניקער זײַט
zait vidershpeniker kol zain tsu tsugehert nisht un gegloibt nisht
are rebellious voice his to paid heed not and believe not

איר געווען אַקעגן ה פֿון דעם טאָג וואָס איך קען אײַך. –
aich ken ich vos tog dem fun Hashem akegn geven ir
you knew I which day the from Hashem against having been you

כה אַזוי האָב איך מיך אַנידערגעוואָרפֿן פֿאַר ה די פֿערציק טעג
teg fertsik di Hashem far anidergevorfen mich ich hob azoi
days forty the Hashem before threw down me I have thus

און די פֿערציק נעכט וואָס איך האָב מיך אַנידערגעוואָרפֿן, ווארעם
vorem anidergevorfen mich hob ich vos necht fertsik di un
because threw down me have I which nights forty the and

ה האָט געזאגט איך וועל צו פֿאַרטיליקן. כו און איך האָב מתפלל
mispalel hob ich un fartiliken tsu aich geredt hot Hashem
praying have I and destroy to you said had Hashem

געווען צו ה , און האָב געזאָגט: ה דו אֲדֹנָי ,
Adonoi du Hashem gezogt hob un Hashem tsu geven
Adonoi you Hashem said have and Hashem to having been

זאָלסט נישט אומברענגען דײַן פֿאָלק און דײַן אַרב ,
arav dain un folk dain umbrengen nisht zolst
inheritance your and people your destroy not you(SG) must

וואָס דו האָסט אויסגעלייזט מיט דײַן גרויסקייט, וואָס דו האָסט
host du vos groiskeit dain mit oisgeleizt host du vos
have you which greatness your with redeemed have you which

אַרויסגעצויגן פֿון מִצרַיִם מיט אַ שטאַרקער האַנט. כז געדענק דײַנע
daine gedenk hant shtarker a mit Mitsrayim fun aroisgetsoign
your remember hand strong a with Egypt of brought out

קנעכט , אַבְרָהָם , יִצְחָק , און יעקבֿ ; זאָלסט זיך נישט
nisht zich zolst Yaakov un Yitschak Avraham knecht
not self you(SG) must Yaakov and Yitzchak Avraham servants

אומקוקן אויף דער האַרטקייט פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק , און אויף זײַן
zain oif un folk dozikn dem fun hartkeit der oif umkukn
its on and people this the of hardness the on look back

שלעכטקייט, און אויף זײַן זינד ; כח כדי דאָס לאַנד וואָס דו האָסט
host du vos land dos kedei zind zain oif un shlechtikeit
have you which land this so that sin its on and evil

אונדז אַרויסגעצויגן פֿון דאָרטן, זאָל נישט זאָגן : ווײַל ה איז
iz Hashem vail zogn nisht zol dortn fun aroisgetsoign undz
is Hashem because say not shall there from brought out us

נישט ביכולת זיי צו ברענגען אין דעם לאַנד וואָס ער האָט זיי
zei hot er vos land dem in brengen tsu zei bichoiles nisht
them has he which land the into bring to them be able to not

צוגעזאָגט, און ווײַל ער האָט זיי פַּײַנט, דערום האָט ער זיי
tsugezogt un vail er hot zei faint derum er hot zei
promised and because he has them hated therefore he has them

אַרויסגעצויגן זיי צו טייטן אין דער מדבר. כט אָבער זיי זײַנען דאָך
aroisgetsoign zei tsu teitn in der midber un zei zainen doch
drawn out them to kill in the wilderness and they are yet

דײַן פֹּאָלק און דײַן נַחֲלָה, וואָס דו האָסט אַרויסגעצויגן מיט דײַן
dain folk un dain arav vos du host aroisgetsoign mit dain
your people and your heritage whom you have drawn out with your

גרויס שטאַרקייט און מיט דײַן אויסגעשטרעקטן אָרעם.
grois shtarkeit un mit dain oisgeshtrektn orem
great strength and with your outstretched arm

10 ל אין יענער צײַט האָט ה צו מיר געזאָגט: האַק דיר אויס
in yener tsait hot Hashem tsu mir gezogt hak dir ois
At that time Hashem said unto me, Carve thee

צוויי שטיינערנע לוחות אַזוי ווי די ערשטע, און קום אַרויף צו מיר
tsvei shteinerne luches azoi vi di ershte un kum aroif tsu mir
shnei luchot avanim like unto the first, and come up unto Me

אויפֿן באַרג; און זאָלסט דיר מאַכן אַ הילצערנעם אָרון.
oifn barg un zolst dir machn a hiltsernem aron
into the mount, and make thee an aron etz. 2 And I

ב און איך וועל אויפֿשרײַבן אויף די לוחות די ווערטער וואָס זײַנען
un ich vel oifshraibn oif di luches di verter vos zainen
will write on the luchot the devarim that were

געווען אויף די ערשטע לוחות וואָס דו האָסט צעבראָכן; און
geven oif di ershte luches vos du host tsebrochn un
in haluchot harishonim which thou didst brake, and

איך זאָל זיי אַרײַנטאָן אין דעם אָרון. ג האָב איך געמאַכט אַן אָרון פֿון
ich hob oren dem in arainton zei un
thou shalt put them in the aron. 3 And I made an

שִׁטִּים-האָלץ; און איך האָב אויסגעהאַקט צוויי שטיינערנע לוחות אַזוי ווי
Shitim-holts un ich hob oisgehakt tsvei shteinerne luches azoi vi
aron of acacia wood, and hewed shnei luchot avanim

די ערשטע, און איך בין אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג מיט די צוויי
di ershte un ich bin aroifgegangen oifn barg mit di tsvei
like unto the first, and went up into the mount, having the shnei luchot in

לוחות אין מײַן האַנט. ד און ער האָט אויפֿגעשריבן אויף די לוחות אַזוי
luches in main hant un er hot oifgeshribn oif di luches azoi
mine hand. 4 And He wrote on the luchot, according

ווי דאָס פֿריִערדיקע גערעדט, די צען געבאָט וואָס ה
vi dos frierdike geshrifts di tsen gebot vos Hashem
to the first writing, the Aseres HaDibros *(Ten Commandments)*, which Hashem

האָט צו אײַך גערעדט אויפֿן באַרג פֿון מיטן פֿײַער, אין טאָג פֿון
hot tsu aich geredt oifn barg fun mitn faier in tog fun
spoke unto you in the mount out of the midst of the eish in the Yom HaKahal; and Hashem

דער אײַנאַמלונג; און ה האָט זיי מיר געגעבן. ה און איך האָב
der ainzamlung un Hashem hot zei mir gegebn un ich hob
gave them unto me. 5 And I turned myself and came

זיך אומגעקערט און האָב אַראָפּגענידערט פֿון באַרג, און איך האָב
zich umgekert un hob aropgenidert fun barg un ich hob
down from the mount, and put the luchot in the

אַרײַנגעטאָן די לוחות אין דעם אָרון וואָס איך האָב געמאַכט, און
araingeton di luches in dem oren vos ich hob gemacht un
aron which I had made; and there they are, as

Hashem commanded me. 6 And the Bnei Yisroel took their journey from Be'erot *(Wells)* of the Bnei Yaakan

זיי זײַנען דאָרטן געבליבן, אַזוי ווי ה האָט מיר באַפֿוילן . –
bafoiln mir hot Hashem vi azoi geblibn dortn zainen zei
commanded me has Hashem as so remain there are they

[1] און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן געזויגן פֿון באֵרוֹת-בנֵי-יַעֲקָן
Beerot-Bnei-Yaakan fun getsoign hobn Yisroel fun kinder di un
Be'erot Bnei Yaakan of moved out have Yisroel of children the and

קיין מוֹסֵרָה . דאָרטן איז אַהרֹן געשטאָרבן, און איז דאָרטן באַגראָבן
bagrobn dortn iz un geshtorbn Aharon iz dortn Moserah kein
buried there is and died Aaron is there Moserah to

געווואָרן ; און זײַן זון אֶלעָזָר איז כֹהן אויף זײַן
zain oif koyen gevorn iz Elazar zun zain un gevorn
his on kohen having become is Elazar son his and having become

אָרט . [2] פֿון דאָרטן האָבן זיי געזויגן קיין גודגוֹדה , און פֿון
fun un Gudgodah kein getsoign zei hobn dortn fun ort
from and Gudgodah to moved out they have there from place

גודגוֹדה קיין יָטבָה , אַ לאַנד פֿון בעכן ווואַסער. – [ח] אין יענער
yener in vaser bechn fun land a Yotbah kein Gudgodah
that in water streams of of land a Yotvatah to Gudgodah

צײַט האָט ה אָפּגעשיידט דעם שבֶט לֵוִי צו טראָגן דעם אָרון
oren dem trogn tsu Levi sheyvet dem opgesheidt Hashem hot tsait
aron the bear to Levi tribe the separated Hashem has time

פֿון הס ברית , צו שטיין פֿאַר ה , אין צו באַדינען ,
badinen tsu in Hashem far shtein tsu bris Hashems fun
minister to in Hashem before stand to covenant Hashem's of

און צו בענטשן אין זײַן נאָמען , ביז אויף היינטיקן טאָג. [ט] דערום
derum tog haintikn oif biz nomen zain in bentshn tsu un
therefore day this very on until name his in bless to and

האָט דער לֵוִי נישט געקריגן קיין חלק און קיין נחלה מיט
mit nachle kein un chelek kein gekrign nisht Levi der hot
with inheritance any and portion any received not Levi the has

זײַנע ג-ט דיין ; ה איז זײַן נחלה , אַזוי ווי ה
G-t dain Hashem vi azoi nachle zain iz Hashem brider zaine
G-d your Hashem as so inheritance his is Hashem brothers his

האָט אים צוגעזאָגט . – [י] און איך בין געבליבן אויפֿן באַרג אַזוי ווי די
di vi azoi barg oifn geblibn bin ich un tsugezogt im hot
the as so mountain on remain am I and promised him has

פֿריִערדיקע טעג , פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט , און ה האָט
hot Hashem un necht fertsik un teg fertsik teg frierdike
has Hashem and nights forty and days forty days former

אויך דאָס מאָל צוגעהערט צו מיר; ה האָט נישט געוואָלט דיך
dich gevolt nisht hot Hashem mir tsu tsugehert mol dos oich
you(SG) wanted not has Hashem me to listened time this also

אומבערנגען. [יא] און ה האָט צו מיר געזאָגט: שטיי אויף, גיי , צו
tsu gei oif shtei gezogt mir tsu hot Hashem un umbrengen
to go up stand said me to has Hashem and destroy

ציען פֿאַרויס פֿאָלק , כדי זיי זאָלן קומען און אַרבן
arben un kumen zoln zei kedei folk faran farois tsien
inherit and come shall they so that people before ahead of journey

דאָס לאַנד וואָס איך האָב געשוואָרן זייערע עלטערן זיי צו געבן .
gebn tsu zei eltern zeyere geshvorn hob ich vos land dos
give to them fathers their sworn an oath have I which land this

to Moserah; there Aharon died, and there he was buried; and El'azar bno ministered in the office of kohen in his place. [7] From thence they journeyed unto Gudgodah; and from Gudgodah to Yotvatah, an eretz of rivers of waters. [8] At that time Hashem separated the shevet *(tribe)* of Levi, to bear the Aron Brit Hashem, to stand before Hashem to minister unto Him, and to bless in Shmo, unto yom hazeh. [9] Therefore Levi hath no chelek nor nachalah with his brethren; Hashem is his nachalah, according as Hashem Eloheicha promised him. [10] And I stayed in the mount, according to the first time, arba'im yamim and arba'im lailah; and Hashem listened unto me at that time also, and Hashem would not destroy thee. [11] And Hashem said unto me, Arise, take thy journey before the people, that they may go in and possess ha'aretz, which I swore unto their avot to give unto them.

יב אוּן אַצונד , יִשְׂרָאֵל, וואָס פַֿאַרלאַנגט ה דַיִן ג-ט פַֿון
fun G-t dain Hashem farlangt vos Yisroel atsund un
from G-d your Hashem requests what Yisroel now and

דיר ? נאָר בלויז מורא צו האָבן פַֿאַר ה דַיִן ג-ט, צו גיין
gein tsu G-t dain Hashem far hobn tsu moire bloiz nor dir
walk to G-d your Hashem before have to fear only just you(SG)

אין אַלע זיַינע וועגן , און אים ליב צו האָבן, און צו דינען ה דַיִן
dain Hashem dinen tsu un hobn tsu lib im un vegen zaine ale in
your Hashem serve to and have to love him and ways his all in

ג-ט מיט דַיִן גאַנצן האַרצן, אוּן מיט דַיִן גאַנצער זעל; יג צו היטן די
di hitn tsu zel gantser dain mit un hartsn gantsn dain mit G-t
the keep to soul entire your with and heart entire your with G-d

געבאָט פַֿון ה אוּן זיַינע געזעצן , וואָס איך באַפֿעל
bafel ich vos gezetsn zaine un Hashem fun gebot
command I which laws his and Hashem of commandments

דיר היַינט פַֿון דַיִן טוֹבֿה וועגן .
vegen toive dain fun haint dir
concerning good your of today you(SG)

יד זע , צו ה דַיִן ג-ט געהערן די הימלען , אוּן די
di un himlen di gehern G-t dain Hashem tsu ze
the and heavens the has belonged G-d your Hashem to behold

הימלען פַֿון די הימלען , אוּן די ערד אוּן אַלץ וואָס אויף איר. טו נאָר
nor ir oif vos alts un erd di un himlen di fun himlen
but it on which all that and earth the and heavens the of heavens

צו דיַינע עלטערן האָט ה גענגלוסט, זיי ליב צו האָבן, אוּן ער
er un hobn tsu lib zei geglust Hashem hot eltern daine tsu
he and have to love them desired Hashem has fathers your to

האָט אויסדערוויילט זייער זאָמען נאָך זיי – אייַך – פַֿון אַלע פֿעלקער,
felker ale fun aich zei noch zomen zeyer oisderveilt hot
nations all from you them after seed their choose has

אַזוי ווי היַינטיקן טאָג. טז דערום זאָלט איר באַשניידן די פֿאָרהויט פַֿון
fun forhoit di bashnaidn ir zolt derum tog haintikn vi azoi
of foreskin the circumcise you shall therefore day this very as so

אייער האַרצן, אוּן אייער נאַקן זאָלט איר מער נישט האַרט מאַכן .
machn hart nisht mer ir zolt nakn aier un hartsn aier
make hard not more you shall neck your and heart your

יז וואָרעם ה אלוקיכם , ער איז אלוקי ג-טער, אוּן דער האַר
har der un g-ter Elokei iz er Elokeichem Hashem vorem
Lord the and g-ds the G-d of is he your G-d Hashem for

פַֿון האַרן, דער גרויסער אֵל , דער שטאַרקער, אוּן דער פֿאָרכטיקער, וואָס
vos forchtiker der un shtarker der El groiser der harn fun
which awesome the and stronger the G-d greater the lords of

שוינט נישט קיין פּנים , אוּן נעמט נישט קיין שוחד .
shoint nisht kein ponem nisht nemt un shochad kein nisht
bribe any not take and face any not treat with consideration

יח ער טוט געראַכטיקייט דעם יתום אוּן דער אַלמנה , אוּן האָט
hot un almone der un yosem dem gerechtikeit tut er
has and widow the and fatherless the righteousness does he

ליב דעם פֿרעמדן , אים צו געבן ברויט אוּן אַ קלייד . יט אוּן איר
ir un kleid a un broit gebn tsu im fremdn dem lib
you and garment a and bread give to him foreigner the love

זאָלט ליב האָבן דעם פֿרעמדן , וואָרעם פֿרעמדע זייַט איר געווען
geven ir zait fremde vorem fremdn dem hobn lib zolt
having been you are foreign because foreigner the have love shall

[12] And now, Yisroel, what doth Hashem Eloheicha require of thee, but to fear Hashem Eloheicha, to walk in all His ways, and to love Him, and to serve Hashem Eloheicha with all thy lev and with all thy nefesh,
[13] To be shomer over the mitzvot Hashem, and His chukkot, which I command thee today for thy good.

[14] Behold, the Shomayim and Shomei HaShomayim *(the Highest Heaven)* belongs to Hashem Eloheicha; Ha'Aretz also, with all that therein is. [15] Yet Hashem had a delight in Avoteicha to love them, and He chose their zera after them, even you above kol ha'amim, as it is yom hazeh. [16] Circumcise therefore the arlat *(foreskin)* of your lev, and be no more stiffnecked.

[17] For Hashem Eloheichem is Elohei HaElohim, and Adonei HaAdonim, HaEl HaGadol, HaGibbor v'HaNorah, which regardeth not persons, nor taketh shochad *(bribe)*:

[18] He doth execute the mishpat for the yatom and almanah, and loveth the ger, in giving him lechem and simlah *(clothing)*.
[19] Love ye therefore the ger; for ye were gerim in Eretz Mitzrayim.

אין לאַנד מִצרַיִם . כ פֿאַר ה דיין ג-ט זאָלסטו מורא האָבן,
hobn moire zolstu G-t dain Hashem far Mitsrayim land in
have fear shall you G-d your Hashem for Egypt land in

אים זאָלסטו דינען, און אָן אים זאָלסטו זיך באַהעפֿטן, און ביַי זיין
zain bai un baheftn zich zolstu im on un dinen zolstu im
his by and join self shall you him on and serve shall you him

נאָמען זאָלסטו שוועָרן. כא ער איז דיין לויב , און ער איז דיין ג-ט,
G-t dain iz er un loib dain iz er shvern zolstu nomen
G-d your is he and praise your is he swear shall you name

וואָס האָט מיט דיר געטאָן די דאָזיקע גרויסע און פֿאַרכטיקע זאַכן ,
zachn forchtike un groise dozike di geton dir mit hot vos
things fearful and great this the done you(SG) with has which

וואָס דיַינע אויגן האָבן געזען . כב מיט זיבעציק נפֿשות האָבן דיַינע
daine hobn nefoshes zibetsik mit gezen hobn oign daine vos
your have persons seventy with seen have eyes your which

עלטערן געניידערט קיין מִצרַיִם , און אַצונד האָט ה דיין ג-ט
G-t dain Hashem hot atsund un Mitsrayim kein genidert eltern
G-d your Hashem has now and Egypt to gone down fathers

דיך געמאַכט אַזוי ווי די שטערן פֿון הימל אין פֿילקייט .
filkeit in himel fun shtern di vi azoi gemacht dich
multitude in heaven of stars the as so made you(SG)

יא

דערום זאָלסטו ליב האָבן ה דיין ג-ט, און היטן
hitn un G-t dain Hashem hobn lib zolstu derum
keep and G-d your Hashem have love shall you therefore

זיין היטונג, און זיַינע חוקים און זיַינע געזעצן און זיַינע
zaine un gezetsn zaine un chukkim zaine un hitung zain
his and laws his and statutes his and charge his

געבאָט , אַלע טעג. ב און איר דאַרפֿט ווייסן הַיינט, אַז נישט מיט
mit nisht az haint visen darft ir un teg ale gebot
with not that today know need you and days all commandments

אייַערע קינדער רעד איך, וואָס האָבן נישט געקענט און וואָס האָבן
hobn vos un gekent nisht hobn vos ich red kinder aiere
have which and known not have which I speak children your

נישט געזען די שטראָף פֿון ה אלוקיכם , זיין גרויסקייט,
groiskeit zain Elokeichem Hashem fun shtrof di gezen nisht
greatness his your G-d Hashem of punishment the seen not

און זיַין שטאַרקע האַנט, און זיין אויסגעשטרעקטן אָרעם, ג און זיַינע
zaine un orem oisgeshtrektn zain un hant shtarke zain un
his and arm outstretched his and hand strong his and

צייכנס , און זיַינע טוונגען וואָס ער האָט געטאָן אין מִצרַיִם צו
tsu Mitsrayim in geton hot er vos tuungen zaine un tseichns
to Egypt in done has he which deeds his and signs

פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און צו זיין גאַנצן לאַנד; ד און
un land gantsn zain tsu un Mitsrayim fun melech dem Pharaoh
and land entire his to and Egypt of king the Pharaoh

וואָס ער האָט געטאָן צו דעם חיל פֿון מִצרַיִם , צו זיַינע פֿערד
ferd zaine tsu Mitsrayim fun cheil dem tsu geton hot er vos
horses its to Egypt of army the to done has he what

און צו זיַינע רייַטוועגן, וואָס ער האָט געמאַכט פֿלייצן איבער זיי די
di zei iber fleitsn gemacht hot er vos raitvegn zaine tsu un
the them over surge made has he which chariots its to and

וואַסערן פֿון ים-סוף , ווען זיי האָבן נאָכגעיאָגט , און ה
Hashem un nochgeyogt aich hobn zei ven Yam-Suf fun vasern
Hashem and pursued after you have they when Yam Suf of waters

[20] Thou shalt fear Hashem Eloheicha; Him shalt thou serve, and to Him shalt thou have thy deveykus, and swear by Shmo. [21] He is thy tehillah *(praise)*, and He is Eloheicha, that hath done for thee these great and terrible things, which thine eyes have seen. [22] Avoteicha went down into Mitzrayim with shivim nefesh; and now Hashem Eloheicha hath made thee as the kokhavim of Shomayim for multitude.

11 Therefore thou shalt love Hashem Eloheicha, and be shomer over His mishmeret *(charge, what is to be preserved)*, and His chukkot, and His mishpatim, and His mitzvot, always. [2] And know ye today; for I speak not with your children which have not known, and which have not seen the musar of Hashem Eloheicha, His greatness, His yad chazakah, and His outstretched zero'a, [3] And His otot, and His ma'asim, which He did in the midst of Mitzrayim unto Pharaoh Melech Mitzrayim, and unto all his land; [4] And what He did unto the army of Mitzrayim, unto their susim, and to their chariots; how He made the mayim of Yam Suf to overflow them as they pursued after you, and how Hashem hath destroyed

them unto yom hazeh;
[5] And what He did unto you in the midbar, until ye came into this place;
[6] And what He did unto Datan and Aviram, the bnei Eliav ben Reuven; how ha'aretz opened her mouth, and swallowed them up, and their households, and their oholim, and every living thing in their possession, in the midst of kol Yisroel; [7] But your eyes have seen kol ma'aseh hagadol Hashem which He did. [8] Therefore shall ye be shomer over all the mitzvot which I command you today, that ye may be strong, and go in and possess ha'aretz, whither ye go to possess it; [9] And in order that ye may prolong your yamim on ha'adamah, which Hashem swore unto Avoteichem to give unto them and to their zera, Eretz Zavat Cholov U'devash *(land that floweth with milk and honey)*.

[10] For ha'aretz, whither thou goest in to possess it, is not as Eretz Mitzrayim, from whence ye came out, where thou sowedst thy zera, and wateredst it with thy foot, as a gan *(garden)* of herbs: [11] But ha'aretz, whither ye go to possess it, is an eretz of harim *(hills)* and beka'ot *(valleys)*, and drinketh mayim of the matar of Shomayim;

הָאָט זיי אונטערגעבראַכט ביז אויף היינטיקן טאָג; ה און וואָס ער האָט
hot er vos un tog haintikn oif biz untergebracht zei hot
has he what and day this very on unto brought under them has

געטאָן מיט אײַך אין מדבר , ביז איר זײַט געקומען צו דעם
dem tsu gekumen zait ir biz midber in aich mit geton
the to having come are you until wilderness in you with done

דאָזיקן אָרט; ו און וואָס ער האָט געטאָן צו דָּתָן און צו אֲבִירָם די
di Aviram tsu un Dotan tsu geton hot er vos un ort dozikn
the Aviram to and Datan to done has he what and place this

זין פֿון אֱלִיאָבְ דעם זון פֿון ראובן , וואָס די ערד האָט אויפֿגעמאַכט
oifgemacht hot erd di vos Reuven fun zun dem Eliav fun zin
opened has earth the which Reuven of son the Eliav of sons

איר מויל , און האָט זיי איינגעשלונגען אין מיטן פֿון גאַנץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants fun mitn in aingeshlungen zei hot un moil ir
Yisroel all of midst in swallowed up them has and mouth her

מיט זייערע הויזגעזינטן און זייערע געצעלטן, און דעם גאַנצן באַשטאַנד
bashtand gantsn dem un getseltn zeyere un hoizgezintn zeyere mit
existence all the and tents their and household their with

וואָס הינטער זיי ; ז נײַערט איר־ע אויגן האָבן געזען אַל די גרויסע טוואונג
tuung groise di al gezen hobn oign aiere naiert zei hinter vos
deed great the all seen have eyes your but they behind which

פֿון ה וואָס ער האָט געטאָן. ח דערום זאָלט איר היטן אַל דאָס
dos al hitn ir zolt derum geton hot er vos Hashem fun
this all keep you shall therefore done has he which Hashem of

געבאָט וואָס איך געביט אײַך הײַנט, כּדי איר זאָלט זײַן
zain zolt ir kedei haint aich gebit ich vos gebot
be shall you so that today you order I which commandments

שטאַרק, און קומען און אַרבן דאָס לאַנד וואָס איר גייט אַריבער
ariber geit ir vos land dos arben un kumen un shtark
cross over go you which land this inherit and come and strong

אַהין, עס צו אַרבן ; ט און כּדי איר זאָלט מַאֲרִיךְ־ימים זײַן אויף
oif zain maarich-yamim zolt ir kedei un arben tsu es ahin
on be prolong days shall you so that and inherit to it there

דער ערד וואָס ה האָט געשוואָרן אײַערע עלטערן צו געבן
gebn tsu eltern aiere geshvorn hot Hashem vos erd der
give to fathers your sworn an oath has Hashem which land the

זיי און זייער זאָמען – אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק.
honik un milch mit flist vos land a zomen zeyer un zei
honey and milk with flows which land a seed their and them

י ווָאָרעם דאָס לאַנד וואָס דו קומסט אַהין, עס צו אַרבן , איז נישט
nisht iz arben tsu es ahin kumst du vos land dos vorem
not is inherit to it there come you which land this for

ווי דאָס לאַנד מִצְרַיִם , וואָס איר זײַט פֿון דאָרטן אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen dortn fun zait ir vos Mitsrayim land dos vi
having come out there from are you which Egypt land this as

וואָס אַז דו האָסט פֿאַרזייט דײַן זאָמען, האָסטו באַוואַסערט מיט
mit bavasert hostu zomen dain farzeit host du az vos
with watered have you seed your plant have you that which

דײַן פֿוס, אַזוי ווי אַ גאָרטן פֿון גרינס . יא נײַערט דאָס לאַנד וואָס איר גייט
geit ir vos land dos naiert grins fun gortn a vi azoi fus dain
go you which land this but greens of garden a as so foot your

; אַריבער אַהין, עס צו אַרבן , איז אַ לאַנד פֿון בערג און טאָלן
toln un berg fun land a iz arben tsu es ahin ariber
valleys and mountains of land a is inherit to it there cross over

12 An eretz which Hashem Eloheicha careth for; the eyes of Hashem Eloheicha are always upon it, from the reshit hashanah *(beginning of the year)* even unto the acharit shanah *(end of the year)*.

13 And it shall come to pass, if ye shall give heed diligently unto My mitzvot which I command you today, to love Hashem Eloheichem, and to serve Him with all your lev and with all your nefesh, 14 That I will give you the matar *(rain)* of your land in its due season, the yoreh *(early rain)* and the malkosh *(latter rain, spring rain)*, that thou mayest gather in thy dagan *(grain)*, and thy tirosh *(new wine)*, and thine yitzhar *(fresh oil)*. 15 And I will send esev in thy fields for thy cattle, that thou mayest eat and be full. 16 Take heed to yourselves, that your lev be not deceived, and ye turn aside, and serve elohim acherim, and worship them; 17 And then Hashem's wrath be kindled against you, and He shut up the Shomayim, that there be no matar, and that ha'adamah yield not her fruit; and lest ye perish meherah *(quickly)* from off ha'aretz hatovah which Hashem giveth you.

18 Therefore shall ye lay up these My devarim in your lev and in your nefesh, and bind them for an ot upon your hand, that

פֹּון רעגן פֹּון הימל טרינקט עס וואַסער; יב אַ לאַנד וואָס ה דײַן
dain Hashem vos land a vaser es trinkt himel fun regn fun
your Hashem which land a water it drink heaven of rain from

ג-ט זאָרגט זיך אום דעם; תמיד זײַנען די אויגן פֹּון ה דײַן
dain Hashem fun oign di zainen tamid dem um zich zorgt G-t
your Hashem of eyes the are continually the for self cares G-d

ג-ט דערויף פֹּון אָנהייב יאָר ביז סוף יאָר.
yor sof biz yor onheib fun deroif G-t
year end until year beginning from on it G-d

יג און עס וועט זײַן , אויב צוהערן וועט איר צוהערן צו מײַנע
maine tsu tsuhern ir vet tsuhern oib zain vet es un
my to listen you will listen if be will it and

געבאָט וואָס איך געביט אײַך הײַנט, ליב צו ה
Hashem hobn tsu lib haint aich gebit ich vos gebot
Hashem have to love today you order I which commandments

אלוקיכם , און אים צו דינען מיט אײַער גאַנצן האַרצן, און מיט אײַער
aier mit un hartsn gantsn aier mit dinen tsu im un Elokeichem
your with and heart whole your with serve to him and your G-d

גאַנצער זעל , יד וועל איך געבן דעם רעגן פֹּון אײַער לאַנד אין זײַן צײַט,
tsait zain in land aier fun regn dem gebn ich vel zel gantser
time its in land your of rain the give I will soul entire

פֿרירעגן און שפּעטרעגן, און וועסט אײַנזאַמלען דײַן תּבֿואה,
tvue dain ainzamlen vest un shpetregn un friregn
grain your gather together you(sg) will and late rain and early rain

און דײַן ווײַן , און דײַן אייל. טו און איך וועל געבן גראָז אין דײַן פֿעלד
feld dain in groz gebn vel ich un eil dain un vain dain un
field your in grass give will I and oil your and wine your and

פֿאַר דײַן בהמה ; און וועסט עסן און וועסט זאַט זײַן .
zain zat vest un esen vest un beheime dain far
be satisfied you(sg) will and eat you(sg) will and livestock your for

טז היט אײַך, אײַער האַרץ זאָל נישט איבערגערעדט ווערן , און איר
ir un vern ibergeredt nisht zol harts aier aich hit
you and become persuaded not shall heart your you beware

וועט זיך אָפּקערן , און דינען פֿרעמדע ג-טער, און זיך בוקן צו
tsu bukn zich un g-ter fremde dinen un opkeren zich vet
to bow down self and g-ds foreign serve and turn aside self will

זיי . יז וואָרעם דער צאָרן פֹּון ה וועט גרימען אויף אײַך, און ער
er un aich oif grimen vet Hashem fun tsorn der vorem zei
he and you on be kindled will Hashem of anger the for them

וועט פֿאַרשפּאַרן די הימלען , אַז קיין רעגן זאָל נישט זײַן , און די
di un zain nisht zol regn kein az himlen di farshparn vet
the and be not shall rain to that heavens the shut up will

ערד וועט נישט געבן איר פֿרוכט, און איר וועט גיך אונטערגיין פֹּון
fun untergein gich vet ir un frucht ir gebn nisht vet erd
from disappear quickly will you and fruit you give not will earth

דעם גוטן לאַנד וואָס ה גיט אײַך.
aich git Hashem vos land gutn dem
you gives Hashem which land good the

יח און איר זאָלט אַרײַנטאָן מײַנע דאָזיקע ווערטער אין אײַער האַרצן, און
un hartsn aier in verter dozike maine arainton zolt ir un
and heart your in words these my put shall you and

אין אײַער זעל , און איר זאָלט זיי אָנבינדן פֿאַר אַ צייכן אויף אײַער
aier oif tseichn a far onbindn zei zolt ir un zel aier in
your on sign a for bind on them shall you and soul your in

they may be as totafos *(ornaments, Ex 13:16, Shabbos 57a)* between your eyes. 19 And ye shall teach them your banim, speaking of them when thou sittest in thine bais, and when thou walkest by the way, when thou liest down, and when thou risest up. 20 And thou shalt write them upon the mezuzot of thine bais, and upon thy she'arim; 21 That your yamim may be multiplied, and the yamim of your banim, in ha'adamah which Hashem swore unto Avoteichem to give them, as the yamim of Shomayim upon ha'aretz.

22 For if ye shall be shomer diligently over all these mitzvot which I command you, to do them, to love Hashem Eloheichem, to walk in all His ways, and to have deveykus unto Him; 23 Then will Hashem drive out all these Goyim from before you, and ye shall possess Goyim gedolim and mightier than yourselves. 24 Every place whereon the soles of your feet shall tread shall be yours; from the midbar and the Levanon, from the River, the river Euphrates, even unto the Western Sea shall your border be. 25 There shall no man be able to stand before you; for Hashem Eloheichem shall lay the pachad *(terror, fear)* of you and the dread of you upon kol ha'aretz

הָאַנט, און זיי זאָלן זײַן פַֿאַר אַ קאָפּ-ציערונג צווישן אײַערע אויגן.
oign aiere tsvishn kop-tsierung a far zain zoln zei un hant
eyes your between head-ornament a for be shall they and hand

יט און איר זאָלט זיי לערנען אײַערע קינדער , רעדנדיק דערפֿון ווען
ven derfun redendik kinder aiere lernen zei zolt ir un
when thereof speak children your teach them shall you and

דו זיצסט אין דײַן הויז , און ווען דו גייסט אין וועג, און ווען דו
du ven un veg in geist du ven un hoiz dain in zitsst du
you when and way in go you when and house your in stay you

לייגסט זיך , און ווען דו שטייסט אויף. כ און זאָלסט
zolst un oif shteist du ven un zich leigst
you(SG) must and up are standing you when and self lie down

זיי אויפֿשרײַבן אויף די בײַשטידלעך פֿון דײַן הויז , און אויף דײַנע
daine oif un hoiz dain fun baishtidlech di oif oifshraibn zei
your on and house your of doorposts the on inscribe them

טויערן; כא כדי אײַערע טעג און די טעג פֿון אײַערע קינדער זאָלן
zoln kinder aiere fun teg di un teg aiere kedei toiern
shall children your of days the and days your so that gates

זיך מערן אויף דער ערד ווָאָס ה האָט געשוואָרן אײַערע
aiere geshvorn hot Hashem vos erd der oif mern zich
your sworn an oath has Hashem which earth the on increase self

עלטערן זיי צו געבן, אַזוי ווי די טעג פֿון די הימלען איבער דער ערד .
erd der iber himlen di fun teg di vi azoi gebn tsu zei eltern
earth the above heavens the of days the as so give to them fathers

כב ווָאָרעם אויב היטן וועט איר היטן אַל דָאָס דאָזיקע געבאָט
gebot dozike dos al hitn ir vet hitn oib vorem
commandments this this all keep you will keep if for

ווָאָס איך געביט אײַך עס צו טָאָן, ליב צו האָבן ה אלוקיכם , צו
tsu Elokeichem Hashem hobn tsu lib ton tsu es aich gebit ich vos
to your G-d Hashem have to love do to it you order I which

גיין אין אַלע זײַנע ווענגן , און זיך צו באַהעפֿטן אָן אים, כג וועט ה
Hashem vet im on baheftn tsu zich un vegen zaine ale in gein
Hashem will him on join to self and ways his all in go

פַֿאַרטרײַבן אַלע די דאָזיקע פֿעלקער פֿון פַֿאַר אײַך, און איר וועט
vet ir un aich far fun felker dozike di ale fartraiben
will you and you before from nations this the all drive before

אַרבן פֿעלקער גרעסערע און שטאַרקערע פֿון אײַך. כד איטלעכער אָרט
ort itlecher aich fun shtarkere un gresere felker arben
place every you than stronger and greater nations inherit

וואָס אײַער פֿוסטריט וועט דערויף טרעטן, וועט געהערן צו אײַך, פֿון דעם
dem fun aich tsu gehern vet tretn deroif vet fustrit aier vos
the from you to belong will tread on it will foot your which

מדבר און דעם לבֿנון , פֿון דעם טײַך, דעם טײַך פּרָת , און
un Parat taich dem taich dem fun Levanon dem un midber
and Euphrates river the Rver the from Levanon the and wilderness

ביזן הינטערשטן ים , וועט זײַן אײַער געמאַרק . כה קיינער וועט נישט
nisht vet keiner gemark aier zain vet yam hintershtn bizn
not will no one boundary your be will the sea rear unto

באַשטיין פַֿאַר אײַך; ה אלוקיכם וועט געבן אײַער שרעק און
un shrek aier gebn vet Elokeichem Hashem aich far bashtein
and terror your give will your G-d Hashem you before stand

that ye shall tread upon, as He hath said unto you.

אײַער מורא אויף אַל דעם לאַנד וואָס איר וועט טרעטן דערויף , אַזוי ווי ער
er vi azoi deroif tretn vet ir vos land dem al oif moire aier
he as so thereon tread will you which land the all on fear your
האָט אײַך צוגעזאָגט .
tsugezogt aich hot
promised you has

RE'EH

רְאֵה

[26] See, I set before you today a brocha and a kelalah; [27] A brocha, if ye obey the mitzvot Hashem Eloheichem, which I command you today; [28] And a kelalah, if ye will not obey the mitzvot Hashem Eloheicha, but turn aside out of HaDerech which I command you today, to go after acharei elohim, which ye have not known. [29] And it shall come to pass, when Hashem Eloheicha hath brought thee in unto ha'aretz whither thou goest to possess it, that thou shalt put the brocha upon Mt Gerizim, and the kelalah upon Mt Eival.

כו זע , איך לייג פֿאַר אײַך הײַנט אַ ברכה און אַ קללה; כז די
di klole a un broche a haint aich far leig ich ze
the curse a and blessing a today you before set down I behold
ברכה , אויב איר וועט צוהערן צו די געבאָט פֿון ה
Hashem fun gebot di tsu tsuhern vet ir oib broche
Hashem of commandments the to listen will you if blessing
אלוקיכם , וואָס איך געביט אײַך הײַנט , כח און די קללה, אויב איר וועט
vet ir oib klole di un haint aich gebit ich vos Elokeichem
will you if curse the and today you order I which your G-d
נישט צוהערן צו די געבאָט פֿון ה אלוקיכם , און איר
ir un Elokeichem Hashem fun gebot di tsu tsuhern nisht
you and your G-d Hashem of commandments the to listen not
וועט זיך אָפּקערן פֿון דעם וועג וואָס איך באַפֿעל אײַך הײַנט ,
haint aich bafel ich vos veg dem fun opkeren zich vet
today you command I which way the from turn aside self will
כדי צו גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער, וואָס איר קענט נישט . כט און עס
es un nisht kent ir vos g-ter fremde noch gein tsu kedei
it and not know you which g-ds foreign after go to so that
וועט זײַן , אַז ה דײַן ג-ט וועט דיך ברענגען אין דעם לאַנד
land dem in brengen dich vet G-t dain Hashem az zain vet
land the in bring you(SG) will G-d your Hashem when be will
וואָס דו קומסט אַהין , עס צו אַרבן , זאָלסטו שטעלן די ברכה
broche di shteln zolstu arben tsu es ahin kumst du vos
blessing the set shall you inherit to it there come you which
אויפֿן באַרג גרזים , און די קללה אויפֿן באַרג עֵיבָל .
Eival barg oifn klole di un Gerizim barg oifn
Eival Mount on curse the and Gerizim Mount on

[30] Are they not on the other side of the Yarden, in the direction of the setting shemesh, in the Eretz Kena'ani, which dwell in the Aravah opposite Gilgal, near the oak of Moreh? [31] For ye shall pass over Yarden to go in to possess ha'aretz which Hashem Eloheichem giveth you, and ye shall possess it, and dwell therein.

ל יאָ , זיי זיַנען אויף יענער זײַט יַרדן הינטער דעם וועג צו
tsu veg dem hinter Yarden zait yener oif zainen zei yo
to way the back to Yarden side other on are they yes
זון-אונטערגאַנג צו , אין לאַנד פֿון דעם כְּנַעֲני וואָס זיצט אין דעם
dem in zitst vos Kenaani dem fun land in tsu zun-untergang
the in sit which Kena'ani the of land in to sunset
פּלוין, אַקעגן גִּלְגָּל , לעבן די אייכנבוימער פֿון מוֹרֶה . לא וואָרעם איר
ir vorem Moreh fun eichnbeimer di lebn Gilgal akegn ploin
you for Moreh of oaks trees the near Gilgal opposite plain
גייט אַריבער דעם יַרדן צו קומען אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה
Hashem vos land dos arben kumen tsu Yarden dem ariber geit
Hashem which land this inherit come to Yarden the over go
אלוקיכם גיט אײַך, און איר וועט עס אַרבן , און זיך באַזעצן דרינען ;
drinen bazetsn zich un arben es vet ir un aich git Elokeichem
therein settle self and inherit it will you and you gives your G-d

לב זאָלט איר היטן צו טאָן אַלע חוקים און געזעצן וואָס איך
ich vos gezetsn un chukkim ale ton tsu hitn ir zolt
I which laws and statutes all do to keep you shall

לייג פֿאַר אײַך הײַנט.
haint aich far leig
today you before set down

יב דאָס זײַנען די חוקים און די געזעצן וואָס איר זאָלט
zolt ir vos gezetsn di un chukkim di zainen dos
shall you which laws the and statutes the are these

היטן צו טאָן אין דעם לאַנד וואָס ה׳ דער ג-ט פֿון דײַנע
daine fun G-t der Hashem vos land dem in ton tsu hitn
your of G-d the Hashem which land the in do to keep

עלטערן האָט דיר געגעבן, עס צו ערבן, אַלע טעג וואָס איר לעבט
lebt ir vos teg ale arben tsu es gegebn dir hot eltern
live you which days all inherit to it given you(SG) has fathers

אויף דער ערד. ב אונטערברענגן זאָלט איר אונטערברענגן אַלע ערטער
erter ale unterbrengen ir zolt unterbrengen erd der oif
places all destroy you must destroy land the on

וואָס די פֿעלקער וואָס איר ירשעט זיי האָבן דאָרטן געדינט זייערע
zeyere gedint dortn hobn zei yershet ir vos felker di vos
their served there have them inherit you which nations the where

ג-טער, אויף די הויבע בערג, און אויף די בערגלעך, און אונטער
unter un bergelech di oif un berg hoiche di oif g-ter
under and hills the on and mountains high the on g-ds

יעטוועדער גרינעם בוים. ג און איר זאָלט איינוואַרפֿן זייערע מזבחות,
mizbeyches zeyere ainvarfn zolt ir un boim grinem yetveder
altars their throw down shall you and tree green every

און צעברעכן זייערע זײַלשטיינער, און זייערע געצנבײימער זאָלט איר
ir zolt getsnbeimer zeyere un zailshteiner zeyere tsebrechn un
you shall Asherah their and sacred pillars their break and

פֿאַרברענען אין פֿײַער, און זייערע געשניצטע ג-טער זאָלט איר
ophakn ir zolt g-ter geshnitste zeyere un faier in farbrenen
hew down you shall g-ds carved their and fire in burn up

אָפּהאַקן, ד איר זאָלט אונטערברענגן זייער נאָמען פֿון יענעם אָרט.
zolt ir ort yenem fun nomen zeyer unterbrengen zolt ir un
shall you place that of names their destroy shall you and

נישט טאָן אַזוי ווי זיי, צו ה׳ אלוקיכם.
Elokeichem Hashem tsu zei vi azoi ton nisht
your G-d Hashem to them as so do not

ה נײַערט צו דעם אָרט וואָס ה׳ אלוקיכם וועט אויסדערווײַלן
oisderveilen vet Elokeichem Hashem vos ort dem tsu naiert
choose will your G-d Hashem which place the to but

פֿון אַלע אײַערע שבטים צו טאָן זײַן נאָמען דאָרטן – צו זײַן
zain tsu dortn nomen zain ton tsu shvotim aiere ale fun
his to there name his do to tribes your all out of

רוונג זאָלט איר אײַך וועגן, און אַהין זאָלט איר גיין. ו און אַהין
ahin un gein ir zolt ahin un venadn aich ir zolt ruung
there and go you shall there and turn you you shall resting place

זאָלט איר ברענגן אײַערע בראַנדאָפּפֿער און אײַערע שלאַכטאָפּפֿער,
shlachtopfer aiere un brandopfer aiere brengen ir zolt
slaughter sacrifice your and olot your bring you shall

און אײַערע מעשׂרס, און די אָפּשיידונג פֿון אײַער האַנט,
hant aier fun opsheidung di un maisres aiere un
hand your of separation of a portion the and tithes your and

32 And ye shall be shomer to do all the chukkim and mishpatim which I set before you today.

12 These are the chukkim and mishpatim over which ye shall be shomer to do in ha'aretz, which Hashem Elohei Avoteicha giveth thee to possess it, kol hayamim that ye live upon ha'adamah. 2 Ye shall utterly destroy all the places, wherein the Goyim which ye shall possess served their elohim, upon the high mountains, and upon the hills, and under every green tree; 3 And ye shall overthrow their mizbechot, and break their matzeivot, and burn their Asherim with eish; and ye shall hew down peselim of their elohim, and destroy the names of them out of that place. 4 Ye shall not do so unto Hashem Eloheichem.

5 But unto the place which Hashem Eloheichem shall choose out of all your shevatim to put Shmo there, even unto His habitation shall ye seek, and thither thou shalt come: 6 And thither ye shall bring your olot, and your zevakhim, and your ma'aseros *(tithes)*, and terumot *(heave offerings)* of your hand, and your

nedarim *(vows)*, and your nedavot *(freewill offerings)*, and the bekhorot *(firstlings)* of your herds and of your flocks; [7] And there ye shall eat before Hashem Eloheichem, and ye shall rejoice in all that ye put your hand unto, ye and your households, wherein Hashem Eloheicha hath blessed thee. [8] Ye shall not do after all the things that we do here today, ish koh hayashar be'einav *(every man whatsoever is right in his own eyes)*.

[9] For ye are not as yet come to the menuchah *(resting place)* and to the nachalah, which Hashem Eloheicha giveth you. [10] But when ye go over Yarden, and dwell in ha'aretz which Hashem Eloheichem giveth you to inherit, and when He giveth you rest from all your enemies round about, so that ye dwell in safety; [11] Then there shall be a place which Hashem Eloheichem shall choose to cause Shmo to dwell there; thither shall ye bring all that I command you; your olot, and your zevakhim, your ma'aseros *(tithes)*, and the terumah *(heave offering)* of your hand, and all your choice nedarim *(vows)* which ye vow unto Hashem; [12] And ye shall rejoice before Hashem Eloheichem, ye, and your banim, and your banot, and your avadim,

אוּן אײַערע נדרים , אוּן אײַערע פְֿרײַוויליקע נדבֿות , אוּן די
di un nedoves fraivilike aiere un nedrim aiere un
the and freewill offerings freewill your and vows your and

ערשטלינגען פֿוּן אײַערע רינדער אוּן אײַערע שאָף . ז אוּן איר זאָלט דאָרטן
dortn zolt ir un shof aiere un rinder aiere fun ershtlingen
there shall you and sheep your and cattle your of firstlings

עסן פֿאַר ה אלוקיכם , אוּן זיך פְֿרייען מיט דעם גאַנצן
gantsn dem mit freyen zich un Elokeichem Hashem far esen
entire the with rejoice self and your G-d Hashem before eat

אויפֿטו פֿוּן אײַער האַנט, איר אוּן אײַערע הויזגעזינטן , לויט ווי
vi loit hoizgezintn aiere un ir hant aier fun oiftu
as according household your and you hand your of output

ה דיין ג-ט האָט דיך געבענטשט. ח איר זאָלט נישט טאָן אַזוי
azoi ton nisht zolt ir gebentsht dich hot G-t dain Hashem
so do not shall you blessed you(SG) has G-d your Hashem

ווי אַלץ וואָס מיר טוען דאָ היינט, איטלעכער אַלץ וואָס איז
iz vos alts itlecher haint do tuen mir vos alts vi
is which all that each today here do we which all that as

רעכטפֿאַרטיק אין זײַנע אויגן;
oign zaine in rechtfartik
eyes his in upright

ט וואָרעם איר זײַט ביז אַצונד נישט געקומען צו דער רו אוּן
un ru der tsu gekumen nisht atsund biz zait ir vorem
and rest the to having come not now up to are you for

צו דער אַרבונג וואָס ה דיין ג-ט גיט דיר . י אָבער
ober dir git G-t dain Hashem vos arbung der tsu
but you(SG) gives G-d your Hashem which inheritance the to

אַז איר וועט אַריבערגיין דעם יַרדן , אוּן איר וועט זיך באַזעצן
bazetsn zich vet ir un Yarden dem aribergein vet ir az
settle self will you and Yarden the cross over will you when

אין דעם לאַנד וואָס ה אלוקיכם מאַכט אײַך אַרבן , אוּן ער
er un arben aich macht Elokeichem Hashem vos land dem in
he and inherit you makes your G-d Hashem which land the in

וועט אײַך באַרוען פֿוּן אַלע אײַערע פֿײַנט רונד אַרום , אוּן
un arum rund fun faint aiere ale fun baruyen aich vet
and round around of enemies your all of give rest you will

איר וועט זיצן אין זיכערקייט, יא זאָל זיין : דער אָרט וואָס ה
Hashem vos ort der zain zol zicherkeit in zitsn vet ir
Hashem which place the be shall security in sit will you

אלוקיכם וועט אים אויסדערווײלן צו מאַכן רוען זײַן נאָמען דאָרטן,
dortn nomen zain ruen machn tsu oisderveilen im vet Elokeichem
there name his rest make to choose him will your G-d

אַהין זאָלט איר ברענגען אַלץ וואָס איך באַפֿעל אײַך: אײַערע
aiere aich bafel ich vos alts brengen ir zolt ahin
your you command I which all that bring you shall there

בראַנדאָפּפֿער אוּן אײַערע שלאַכטאָפּפֿער , אײַערע מעשׂרס, אוּן די
di un maisres aiere shlachtopfer aiere un brandopfer
the and tithes your slaughter sacrifice your and olah

אָפּשײדונג פֿוּן אײַער האַנט, אוּן אַלע אײַערע געקליבענע
geklibene aiere ale un hant aier fun opsheidung
chosen your all and hand your of separation of a portion

נדרים וואָס איר וועט מנדר זײַן צו ג-ט. יב אוּן איר זאָלט זיך פְֿרייען
freyen zich zolt ir un G-t tsu zain mender vet ir vos nedrim
rejoice self shall you and G-d to be vow will you which vows

and your maidservants, and the Levi that is within your she'arim; forasmuch as he hath no chelek nor nachalah with you. [13] Take heed to thyself that thou offer not thy olot in every place that thou seest; [14] But in the place which Hashem shall choose in one of thy shevatim, there thou shalt offer thy olot, and there thou shalt do all that I command thee.

[15] Notwithstanding, thou mayest kill and eat basar in all thy she'arim, whatsoever thy nefesh desireth, according to the birkat Hashem Eloheicha which He hath given thee; hatameh *(the unclean)* and hatahor *(the clean)* may eat thereof, as if it were gazelle or deer. [16] Only ye shall not eat the dahm; ye shall pour it upon ha'aretz as mayim.

[17] Thou mayest not eat within thy she'arim the ma'aser *(tithe)* of thy dagan *(grain)*, or of thy tirosh *(new wine)*, or of thy yitzhar *(fresh oil)*, or the bekhorot *(firstlings)* of thy herds or of thy flock, nor any of thy nedarim *(vows)* which thou vowest, nor thy nedavot *(freewill offerings)*, or terumah *(heave offering)* of thine hand;

פַּאר ה אלוקיכם , איר, און איַערע זין און איַערע טעכטער ,
techter aiere un zin aiere un ir Elokeichem Hashem far
daughters your and sons your and you your G-d Hashem before

און איַערע קנעכט און איַערע דינסטן , און דער לֵוִי וואָס אין
in vos Levi der un dinstn aiere un knecht aiere un
in which Levi the and maid servants your and servants your and

איַערע טויערן; וואָרעם ער האָט נישט קיין חלק און קיין נחלה
nachle kein un chelek kein nisht hot er vorem toiern aiere
inheritance any and portion any not has he because gates your

ביי אייך. [יג] היט דיך , זאָלסט נישט אויפֿברענגען דיַינע
daine oifbrengen nisht zolst dich hit aich bai
your bring up not you(SG) must you(SG) beware you with

בראַנדאָפּפֿער אין איטלעכן אָרט וואָס דו ווועסט זען; [יד] נײַערט אין דעם
dem in naiert zen vest du vos ort itlechn in brandopfer
the in but see will you which place each in olah

אָרט וואָס ה ווועט אויסדערווײלן אין איינעם פֿון דיַינע שבֿטים ,
shvotim daine fun einem in oisderveilen vet Hashem vos ort
tribes your of one in choose will Hashem which place

דאָרטן זאָלסטו אויפֿברענגען דיַינע בראַנדאָפּפֿער, און דאָרטן זאָלסטו
zolstu dortn un brandopfer daine oifbrengen zolstu dortn
shall you there and olah your bring up shall you there

טאָן אַלץ וואָס איך באַפֿעל דיר .
dir befel ich vos alts ton
you(SG) command I which all that do

[טו] אָבער מעגסט וויפֿל דײַן האַרץ געלוסט שלאַכטן און עסן פֿלייש
fleish esen un shlachtn gelust harts dain vifel megst ober
flesh eat and sacrifice desire heart your as much as may but

אין אַלע דיַינע טויערן, ווי נאָך דער מזל-ברכה פֿון ה דײַן ג-ט
G-t dain Hashem fun mezl-broche der noch vi toiern daine ale in
G-d your Hashem of blessing the after as gates your all in

וואָס ער האָט דיר געגעבן; דער אומריינער אַזוי ווי דער ריינער מעג
meg reiner der vi azoi umreiner der gegebn dir hot er vos
may pure the as so unclean the given you(SG) has he which

עס עסן, אַזוי ווי אַ הירש און ווי אַ הינד. [טז] נאָר דאָס בלוט זאָלט איר
ir zolt blut dos nor hind a vi un hirsh a vi azoi esen es
you shall blood the but deer a as and gazelle a as so eat it

נישט עסן; אויף דער ערד זאָלסטו עס אויסגיסן אַזוי ווי וואַסער.
vaser vi azoi oisgisen es zolstu erd der oif esen nisht
water as so pour out it shall you earth the on eat not

[יז] טאָרסט נישט עסן אין דיַינע טויערן דעם מעשׂר פֿון דײַן תּבֿואה
tvue dain fun maiser dem toiern daine in esen nisht torst
grain your of tithe the gates your in eat not forbidden

און דײַן ווײַן און דײַן אייל, און די ערשטלינגען פֿון דײַנע רינדער און
un rinder daine fun ershtlingen di un eil dain un vain dain un
and cattle your of firstlings the and oil your and wine your and

דײַנע שאָף , און אַלע נדרים וואָס דו ווועסט מנדר זײַן , און דײַנע
daine un zain mender vest du vos nedrim ale un shof daine
your and be vow will you which vows all and sheep your

פֿרײַוויליקע נדבֿות , און די אָפּשײדונג פֿון דײַן
fraivilike nedoves di un opsheidung dain fun
freewill offerings and the a portion of separation your of

האַנט; [יח] נײַערט פֿאַר ה דײַן ג-ט זאָלסטו עס עסן, אין דעם אָרט
hant naiert far Hashem dain G-t zolstu es esen in dem ort
hand but for Hashem your G-d shall you it eat in the place

וואָס ה דײַן ג-ט וועט אים אויסדערווײלן, דו , און זון דײַן און
un zun dain un du oisderveilen im vet G-t dain Hashem vos
and son your and you choose him will G-d your Hashem which

דײַן טאָכטער, און דײַן קנעכט און דײַן דינסט , און דער לֵוִי
Levi der un dinst dain un knecht dain un tochter dain
Levi the and female servant your and servants your and daughter your

וואָס אין דײַנע טויערן. און זאָלסט זיך פֿרייען פֿאַר ה
Hashem far freyen zich zolst un toiern daine in vos
Hashem before rejoice self you(SG) must and gates your in which

דײַן ג-ט מיט דעם גאַנצן אויפֿטו פֿון דײַן האַנט. יט היט דיך ,
dich hit hant dain fun oiftu gantsn dem mit G-t dain
you(SG) beware hand your of output entire the with G-d your

זאָלסט נישט פֿאַרלאָזן דעם לֵוִי , אַלע טעג אויף דײַן לאַנד.
land dain oif teg ale Levi dem farlozen nisht zolst
land your on days all Levi the forsake not you(SG) must

כ אַז ה דײַן ג-ט וועט דערברייטערן דײַן געמאַרק , אַזוי ווי ער
er vi azoi gemark dain derbreitern vet G-t dain Hashem az
he as so boundary your enlarge will G-d your Hashem that

הָאָט דיר צוגעזאָגט , און וועסט זאָגן : לאָמיך עסן פֿלייש,
fleish esen lomich zogn vest un tsugezogt dir hot
flesh eat let me say you(sg) will and promised you(SG) has

ווײַל דײַן האַרץ וועט גלוסטן צו עסן פֿלייש, מעגסטו עסן פֿלייש
fleish esen megstu fleish esen tsu gelustn vet harts dain vail
flesh eat you may flesh eat to desire will heart your because

וויפֿל דײַן האַרץ גלוסטן. כא אויב עס וועט זײַן וויַיט פֿון דיר
dir fun vait zain vet es oib gelust harts dain vifel
you(SG) from far be will it if desire heart your as much as

דער אָרט וואָס ה דײַן ג-ט וועט אויסדערווײלן צו טאָן זײַן נאָמען
nomen zain ton tsu oisderveilen vet G-t dain Hashem vos ort der
name his do to choose will G-d your Hashem which place the

דאָרטן, זאָלסטו שלאַכטן פֿון דײַנע רינדער און פֿון דײַנע שאָף וואָס
vos shof daine fun un rinder daine fun shlachtn zolstu dortn
which sheep your of and cattle your from sacrifice shall you there

ג-ט האָט דיר געגעבן , אַזוי ווי איך האָב דיר באַפֿוילן , און
un bafoiln dir hob ich vi azoi gegebn dir hot G-t
and commanded you(SG) have I as so given you(SG) has G-d

עסן אין דײַנע טויערן וויפֿל דײַן האַרץ גלוסטן. כב אָבער ווי מע עסט
est me vi ober gelust harts dain vifel toiern daine in esen
eats one as but desire heart your as much as gates your in eat

אַ הירש און אַ הינד, אַזוי זאָלסטו עס עסן ; דער אומריינער אין אײַנעם
einem in umreiner der esen es zolstu azoi hind a un hirsh a
together in unclean the eat it shall you so deer a and gazelle a

מיטן ריינעם מעג עס עסן . כג נאָר זײַ פֿעסט נישט צו עסן דאָס בלוט ,
blut dos esen tsu nisht fest zai nor esen es meg reinem mitn
blood the eat to not resolute be only eat it may pure with

וואָרעם דאָס בלוט איז דאָס לעבן, און טאָרסט נישט עסן דאָס
dos esen nisht torst un lebn dos iz blut dos vorem
the eat not not be allowed to and life the is blood this because

לעבן מיטן פֿלייש. כד זאָלסט עס נישט עסן ; אויף דער ערד זאָלסטו
zolstu erd der oif esen nisht es zolst fleish mitn lebn
shall you land the on eat not it you(SG) must flesh with life

18 But thou must eat them before Hashem Eloheicha in the place which Hashem Eloheicha shall choose, thou, and thy ben, and thy bat, and thy eved, and thy amah, and the Levi that is within thy she'arim; and thou shalt rejoice before Hashem Eloheicha in all that thou puttest thine hands unto. 19 Be shomer to thyself that thou forsake not the Levi as long as thou livest upon ha'adamah.

20 When Hashem Eloheicha shall enlarge thy border, as He hath promised thee, and thou shalt say, I will eat basar, because thy nefesh longeth to eat basar; thou mayest eat basar, whatsoever thy nefesh desireth after. 21 If the place which Hashem Eloheicha hath chosen to put Shmo there be too far from thee, then thou shalt kill of thy herd and of thy flock, which Hashem hath given thee, as I have commanded thee, and thou shalt eat in thy she'arim whatsoever thy nefesh desireth after. 22 Even as the gazelle and the deer is eaten, so thou shalt eat them; the tameh *(unclean)* and the tahor *(clean)* shall eat of them alike. 23 Only be sure that thou eat not the dahm; for the dahm is the nefesh; and thou mayest not eat the nefesh with the basar. 24 Thou shalt not eat it; thou shalt pour it upon ha'aretz as mayim. 25 Thou shalt not eat it; that it may

כה עס אויסגיסן אַזוי ווי וואַסער. זאָלסט עס נישט עסן, כּדי עס
es kedei esen nisht es zolst vaser vi azoi oisgisen es
it so that eat not it you(SG) must water as so pour out it

דו אַז דיר און דיַינע קינדער נאָך דיר , זאָל גוט זיַין
du az dir noch kinder daine un dir zain gut zol
you that you(SG) after children your and you(SG) be good shall

ווען טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה .
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos ton vest
Hashem of eyes the in upright is what do will

כו נאָר דיַינע געהיילטע זאַכן וואָס וועלן זיַין ביַי דיר , און
un dir bai zain veln vos zachn geheilikte daine nor
and you(SG) with be will which things holy your only

דיַינע נדרים , זאָלסטו נעמען און גיין צו דעם אָרט וואָס ה
Hashem vos ort dem tsu gein un nemen zolstu nedrim daine
Hashem which place the to go and take shall you vows your

וועט אויסדערווײַלן; כז און זאָלסט מאַכן דיַינע בראַנדאָפּפֿער, דאָס
dos brandopfer daine machn zolst un oisderveilen vet
the olah your make you(SG) must and choose will

פֿליישׁ און דאָס בלוט , אויף דעם מזבח פֿון ה דיַין ג-ט; און
un G-t dain Hashem fun mizbeyech dem oif blut dos un fleish
and G-d your Hashem of altar the on blood the and flesh

דאָס בלוט פֿון דיַינע שלאַכטאָפּפֿער זאָל אויסגעגאָסן ווערן אויף
oif vern oisgegosen zol shlachtopfer daine fun blut dos
on become poured out shall slaughter sacrifice your of blood the

דעם מזבח פֿון ג-ט דיַין האַר, און דאָס פֿליישׁ זאָלסטו עסן .
esen zolstu fleish dos un har dain G-t fun mizbeyech dem
eat shall you flesh the and Lord your G-d of altar the

כח היט און זאָלסט געהאָרכן אַלע די דאָזיקע ווערטער וואָס
vos verter dozike di ale gehorchn zolst un hit
which words these the all obey you(SG) must and beware

איך באַפֿעל דיר , כּדי עס זאָל גוט זיַין דיר און דיַינע
daine un dir zain gut zol es kedei dir bafel ich
your and you(SG) be good shall it so that you(SG) command I

קינדער נאָך דיר ביז אייביק, אַז דו ווועסט טאָן וואָס איז גוט
gut iz vos ton vest du az eibik biz dir noch kinder
good is which do will you that ever until you(SG) after children

און רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה דיַין ג-ט.
G-t dain Hashem fun oign di in rechtfartik un
G-d your Hashem of eyes the in upright and

כט אַז ה דיַין ג-ט ווועט פֿאַרשניַידן די פֿעלקער וואָס דו
du vos felker di farshnaidn vet G-t dain Hashem az
you which nations the destroy will G-d your Hashem when

קומסט אַהין, זיי צו פֿאַרטרײַבן פֿון פֿאַר דיר , און ווועסט
vest un dir far fun fartraiben tsu zei ahin kumst
will and you(SG) before from drive before to them there come

זיי ירשען , און זיך באַזעצן אין זייער לאַנד, ל היט זיך ,
dich hit land zeyer in bazetsn zich un yarshen zei
you(SG) beware land their in settle self and inherit them

זאָלסט נישט געשטרויכלט ווערן זיי נאָכצוטאָן , נאָכדעם ווי
vi nochdem nochtsuton zei vern geshtroichlt nisht zolst
as after after to do them become stumbled not you(SG) must

זיי וועלן פֿאַרטילקט ווערן פֿון פֿאַר דיר , און זאָלסט
zolst un dir far fun vern fartilikt veln zei
you(SG) must and you(SG) before from become exterminated will they

go well with thee, and with thy banim after thee, when thou shalt do that which is yashar in the sight of Hashem.

[26] Only thy kadashim *(holy things)* which thou hast, and thy nedarim *(vows)*, thou shalt take, and go unto the place which Hashem shall choose; [27] And thou shalt offer thy olot, the basar and the dahm, upon the Mizbe'ach of Hashem Eloheicha; and the dahm of thy zevakhim *(sacrifices)* shall be poured out upon the mizbe'ach of Hashem Eloheicha, and thou shalt eat the basar. [28] Be shomer and heed all these devarim which I command thee, that it may go well with thee, and with thy banim after thee ad olam, when thou doest that which is tov and yashar in the sight of Hashem Eloheicha.

[29] When Hashem Eloheicha shall cut off the Goyim from before thee, whither thou goest to possess them, and thou displace them, and dwellest in their land; [30] Be shomer to thyself that thou be not ensnared to follow them, after that they be destroyed from before thee; and that thou inquire not after their elohim, saying, How did these

Goyim serve their elohim? Even so will I do likewise. 31 Thou shalt not do so unto Hashem Eloheicha; for kol to'avat Hashem (every abomination to Hashem), which He hateth, have they done unto their elohim; for even their banim and their banot they have burned in the eish to their elohim.

נישט נאָכפֿרעגן נאָך זייערע ג-טער, אַזוי צו זאָגן: ווי פֿלעגן די
di flegn vi zogn tsu azoi g-ter zeyere noch nochfregn nisht
the used to how say to so g-ds their after ask after not

דאָדאָזיקע פֿעלקער דינען זייערע ג-טער? טאָ לאָמיך אויך אַזוי
azoi oich lomich to g-ter zeyere dinen felker dodozike
in same way also let me then g-ds their serve nations these

טאָן. לא זאָלסט נישט טאָן אַזוי צו ה דיין ג-ט; ווארעם
vorem G-t dain Hashem tsu azoi ton nisht zolst ton
for G-d your Hashem to so do not you(SG) must do

יעטוועדער אומווערדיקייט פֿון ה , וואָס ער האָט פֿײַנט, האָבן זיי
zei hobn faint hot er vos Hashem fun umverdikeit yetveder
they have hated has he which Hashem of abomination every

געטאָן צו זייערע ג-טער; ווארעם אַפֿילו זייערע זין און זייערע טעכטער
techter zeyere un zin zeyere afile vorem g-ter zeyere tsu geton
daughters their and sons their even for g-ds their to done

פֿאַרברענען זיי אין פֿײַער צו זייערע ג-טער.
g-ter zeyere tsu faier in zei farbrenen
g-ds their to fire in they burn up

13 12:32 What thing soever I command you, be shomer to do it; thou shalt not add thereto, nor take away or diminish from it.

יג אַל דאָס ווארט וואָס איך באַפֿעל אײַך, דאָס זאָלט איר היטן צו
tsu hitn ir zolt dos aich befel ich vos vort dos al
to keep you shall this you command I which word this all

טאָן; זאָלסט נישט צולייגן דערצו , און זאָלסט
zolst un dertsu tsuleigen nisht zolst ton
you(SG) must and in addition add not you(SG) must do

נישט מינערן דערפֿון.
derfun minern nisht
thereof reduce not

2 1 If there arise among you a navi, or a dreamer of dreams, and giveth thee an ot *(sign)* or a mofet *(wonder)*, 3 2 And the ot *(sign)* or the mofet *(wonder)* come to pass, whereof he spoke unto thee, saying, Let us go after elohim acherim, which thou hast not known, and let us serve them; 4 3 Thou shalt not give heed unto the devarim of that navi, or that dreamer of dreams; for Hashem Eloheichem is testing you, to know whether ye love Hashem Eloheichem with all your lev and with all your nefesh. 5 4 Ye shall walk after Hashem Eloheichem, and fear Him, and be shomer over His mitzvot,

יג.א אַז צווישן דיר וועט אויפֿשטיין אַ נבֿיא , אָדער אַ חלומער
chelumer a oder novi a oifshtein vet dir tsvishn az
dreamer a or prophet a stand up will you(SG) among when

ג ב – פֿון חלומות , און ער וועט דיר געבן אַ צייכן אָדער אַ וווּנדער
vunder a oder tseichn a gebn dir vet er un chaloimes fun
wonders a or sign a give you(SG) will he and dreams of

און דער צייכן און דאָס וווּנדער וואָס ער האָט דיר פֿאַרויסגעזאָגט,
faroisgezogt dir hot er vos vunder dos un tseichn der un
foretold you(SG) has he which wonders the and sign the and

וועט אָנקומען – אַזוי צו זאָגן: לאָמיר גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער –
g-ter fremde noch gein lomir zogn tsu azoi onkumen vet
g-ds foreign after go let us say to so arrive will

וואָס דו קענסט נישט – און לאָמיר זיי דינען; ג דו זאָלסטו נישט
nisht zolstu dinen zei lomir un nisht kenst du vos
not shall you serve them let us and not know you which

צוהערן צו די וווערטער פֿון יענעם נבֿיא , אָדער יענעם חלומער
chelumer yenem oder novi yenem fun verter di tsu tsuhern
dreamer that or prophet that of words the to pay heed

פֿון חלומות , וואָרעם דאָס פֿרווווט אײַך ה אלוקיכם , כּדי צו
tsu kedei Elokeichem Hashem aich pruvet dos vorem chaloimes fun
to so that your G-d Hashem you tests this for dreams of

וויסן אויב איר האָט ליב ה אלוקיכם מיט אײַער גאַנצן האַרצן
hartsn gantsn aier mit Elokeichem Hashem lib hot ir oib visen
heart whole your with your G-d Hashem love have you if know

און מיט אײַער גאַנצער זעל. ה ד נאָך ה אלוקיכם זאָלט איר
ir zolt Elokeichem Hashem noch zel gantser aier mit un
you shall your G-d Hashem after soul entire your with and

and obey His voice, and ye shall serve Him, and have deveykus unto Him. [6 5] And that navi, or that dreamer of dreams, shall be put to death; because he hath spoken to turn you away from Hashem Eloheichem, which brought you out of Eretz Mitzrayim, and redeemed you out of the bais avadim, to entice thee from HaDerech which Hashem Eloheicha commanded thee to walk in. So shalt thou put harah away from the midst of thee.

[7 6] If achicha *(thy brother)*, the ben of thy em, or thy ben, or thy bat, or the eshet kheyk of thee *(wife of thy bosom)*, or thy friend, which is as thine own nefesh, entice thee secretly, saying, Let us go and serve elohim acherim, which thou hast not known, thou, nor thy avot; [8 7] Namely, of the elohei ha'amim which are round about you, near unto thee, or far off from thee, from the one ketzeh ha'aretz *(end of the earth)* even unto the other ketzeh ha'aretz; [9 8] Thou shalt not yield unto him, nor give heed unto him; neither shall thine eye pity him, neither shalt thou spare, neither shalt thou conceal him; [10 9] But thou shalt

גיין , און פֿאַר אים זאָלט איר מורא האָבן, און זײַנע געבאָט
gebot zaine un hobn moire ir zolt im far un gein
commandments his and have fear you shall him before and walk

זאָלט איר היטן, און צו זײַן קול זאָלט איר צוהערן , און אים זאָלט
zolt im un tsuhern ir zolt kol zain tsu un hitn ir zolt
shall him and pay heed you shall voice his to and keep you shall

איר דינען , און אָן אים זאָלט איר זיך באַהעפֿטן. ה ו און יענער נבֿיא
novi yener un baheftn zich ir zolt im on un dinen ir
prophet that and join self you shall him on and serve you

אָדער יענער חלומער פֿון חלומות זאָל געטייט ווערן , ווײַל ער
er vail vern geteit zol chaloimes fun chelumer yener oder
he for become caused to die shall dreams of dreamer that or

האָט גערעדט אָפּקערונג קעגן ה אלוקיכם , וואָס האָט אײַך
aich hot vos Elokeichem Hashem kegen opkerung geredt hot
you has which your G-d Hashem against rebellion spoken has

אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם , און וואָס האָט דיך אויסגעלייזט
oisgeleizt dich hot vos un Mitsrayim land fun aroisgetsoign
redeemed you(SG) has which and Egypt land of brought out

פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט – כדי דיך אַראָפּצופֿירן פֿון
fun aroptsufirn dich kedei knechtshaft fun hoiz dem fun
from lead down you(SG) so that slavery of house the from

דעם וועג וואָס ה דיין ג-ט האָט דיר באַפֿוילן צו גיין
gein tsu bafoiln dir hot G-t dain Hashem vos veg dem
go to commanded you(SG) has G-d your Hashem which way the

אין אים. און זאָלסט אויסראַמען דאָס בייז פֿון צווישן דיר .
dir tsvishn fun beiz dos oisramen zolst un im in
you(SG) among from evil this purge you(SG) must and it in

ז ו אַז דײַן ברודער, דער זון פֿון דײַן מוטער , אָדער דײַן זון , אָדער
oder zun dain oder muter dain fun zun der bruder dain az
or son your or mother your of son the brother your when

דײַן טאָכטער , אָדער די וויַב פֿון דײַן בוזעם , אָדער דײַן חבֿר ,
chever dain oder buzem dain fun vaib di oder tochter dain
neighbor your or bosom your of wife the or daughter your

וואָס איז אַזוי ווי דײַן אייגן זעל , וועט דיך אָנרעדן אין
in onredn dich vet zel eigen dain vi azoi iz vos
in incite you(SG) will soul one's own your as so is which

פֿאַרבאָרגענעניש, אַזוי צו זאָגן: לאָמיר גיין און דינען פֿרעמדע ג-טער –
g-ter fremde dinen un gein lomir zogn tsu azoi farborgenish
g-ds foreign serve and go let us say to so secret

ח ז וואָס נישט דו האָסט געקענט, נישט דײַנע עלטערן; פֿון די ג-טער
g-ter di fun eltern daine nisht gekent host du nisht vos
g-ds the of fathers your not known have you not which

פֿון די פֿעלקער וואָס אַרום אײַך, פֿון די וואָס זײַנען נאָנט
nont zainen vos di fun aich arum vos felker di fun
near are which the from you all around which nations the of

צו דיר , אָדער פֿון די וואָס זײַנען ווײַט פֿון דיר , פֿון
fun dir fun vait zainen vos di fun oder dir tsu
from you(SG) from far are which the from or you(SG) to

ט ח עק ערד ביז עק ערד – זאָלסטו נישט איַנווילקן צו אים, און
un im tsu ainvilikn nisht zolstu erd ek biz erd ek
and him to consent not shall you earth end until earth end

נישט צוהערן צו אים, און דײַן אויג זאָל אים נישט שוינען , און
un shoinen nisht im zol oig dain un im tsu tsuhern nisht
and spare not him shall eye your and him to listen not

surely kill him; thine hand shall be first upon him to put him to death, and afterwards the hand of kol HaAm. [11][10] And thou shalt stone him with stones, that he die; because he hath sought to thrust thee away from Hashem Eloheicha, which brought thee out of Eretz Mitzrayim, from the bais avadim. [12][11] And kol Yisroel shall hear, and fear, and shall not again do such wickedness as this is among you.

[13][12] If thou shalt hear say in one of thy towns, which Hashem Eloheicha hath given thee to dwell there, saying, [14][13] Certain men, the bnei Beliyaal *(reprobate, worthless men)*, are gone out from among you, and have enticed the inhabitants of their town, saying, Let us go and serve elohim acherim, which ye have not known; [15][14] Then shalt thou inquire, and make search, and ask diligently; and, hinei, if it be emes, and the thing certain, that such to'evah *(abomination, detestable action)* is wrought among you; [16][15] Thou shalt surely strike the inhabitants of that town with the edge of the cherev, in cherem

זאָלסט זיך נישט דערבאַרעמען, און אים נישט פֿאַרדעקן. ט׳
fardekn nisht im un derbaremen nisht zich zolst
conceal not him and have mercy not self you(SG) must

ניַיערט הרגען זאָלסטו אים הרגען ; דיַין האַנט זאָל זיַין אויף אים די
di im oif zain zol hant dain hargen im zolstu hargen naiert
the him on be shall hand your kill him shall you kill but

ערשטע אים צו טייטן, און דערנאָך די האַנט פֿון גאַנצן פֿאָלק . י׳א
folk gantsn fun hant di dernoch un teitn tsu im ershte
people all of hand the after that and to kill to him first

און זאָלסט אים פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער, און ער זאָל שטאַרבן,
shtarbn zol er un shteiner mit farvorfen im zolst un
die shall he and stones with cast away him you(SG) must and

דערפֿאַר וואָס ער האָט דיך געזוכט אַראָפּצופֿירן פֿון ה
Hashem fun aroptsufirn gezucht dich hot er vos derfar
Hashem from lead down sought you(SG) has he which for the reason

דיַין ג-ט, וואָס האָט דיך אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם , פֿון
fun Mitsrayim land fun aroisgetsoign dich hot vos G-t dain
of Egypt land from brought out you(SG) has which G-d your

דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט. י׳ב׳א און גאַנץ יִשׂרָאֵל וועלן הערן און וועלן
knechtshaft fun hoiz dem veln un hern veln Yisroel gants un
slavery of house the will and hear will Yisroel all and

מורא האָבן, און וועלן מער נישט טאָן אַזוי ווי די דאָזיקע שלעכטע זאַך
zach shlechte dozike di vi azoi ton nisht mer veln un hobn moire
thing bad this the as so do not more will and have fear

צווישן דיר .
dir tsvishn
you(SG) among

אַז דו ווערסט הערן אין איינער פֿון דיַינע שטעט וואָס ה י׳ב׳ג
Hashem vos shtet daine fun einer in hern vest du az
Hashem which cities your of one in hear will you when

דיַין ג-ט גיט דיר , צו ווינען דאָרטן, אַזוי צו זאָגן : י׳ד׳ג עס זיַינען
zainen es zogn tsu azoi dortn voinen tsu dir git G-t dain
are it say to so there dwell to you(SG) gives G-d your

אַרויסגעטרעטן נידערטרעכטיקע לייַט פֿון צווישן דיר , און האָבן
hobn un dir tsvishn fun lait nidertrechtike aroisgetretn
have and you(SG) among from people vile appear

אַראָפּגעפֿירט די באַווינער פֿון זייער שטאָט, אַזוי צו זאָגן : לאָמיר
lomir zogn tsu azoi shtot zeyer fun bavoiner di aropgefirt
let us say to so city their of inhabitants the led astray

גיין און דינען פֿרעמדע ג-טער – וואָס איר קענט נישט; ט׳׳ו׳ד און וועסט
gin un dinen fremde g-ter vos ir kent nisht vest un
will and not know you which g-ds foreign serve and go

נאָכזוכן און אויספֿאָרשן און גוט נאָכפֿרעגן , ערשט די זאַך
zach di ersht nochfregn gut un oisforshn un nochzuchn
thing the behold ask after good and investigate and search after

איז אמת ריכטיק, די דאָזיקע אומווערדיקייט איז געטאָן געוואָרן
gevorn geton iz umverdikeit dozike di richtik emes iz
having become done is abomination this the correct true is

צווישן דיר , ט׳׳ז׳ו זאָלסטו שלאָגן דערשלאָגן די באַווינער פֿון
fun bavoiner di dershlogn shlogn zolstu dir tsvishn
of inhabitants the kill strike shall you you(SG) among

דער דאָזיקער שטאָט מיטן שאַרף פֿון שווערד; פֿאַרווויסט זי – אַלע וואָס
vos ale zi farvist shverd fun sharf mitn shtot doziker der
which all it laid waste sword of edge with city this the

destroying it utterly, and all that is therein, and the cattle thereof, with the edge of the cherev. [17] [16] And thou shalt gather all the plunder of it into the midst of the street thereof, and shalt burn with eish the town, and all the plunder thereof completely for Hashem Eloheicha; and it shall be a tel olam *(heap forever)*; it shall not be built again. [18] [17] And there shall cling none of the accursed thing to thine hand; that Hashem may turn from the fierceness of His anger, and show thee mercy, and have compassion upon thee, and multiply thee, as He hath sworn unto Avoteicha; [19] [18] When thou shalt give heed to the voice of Hashem Eloheicha, to be shomer over all His mitzvot which I command thee today, to do that which is yashar *(right, straight)* in the eyes of Hashem Eloheicha.

אִין אִיר, אוֹן אִירע בהמות , מִיטן שאַרף פֿוֹן שווערד. יז טז אוֹן איר גאַנצן
gantsn ir un shverd fun sharf mitn beheimes ire un ir in
all you and sword of edge with beasts its and it in

זאַקרויב זאָלסטו צונויפֿקליבן אין מיטן פֿון איר מאַרק, אוֹן פֿאַרברענען
farbrenen un mark ir fun mitn in tsunoifklaibn zolstu zakroib
burn up and square its of midst in gather shall you plunder

אִין פַּיַער די שטאָט מיט איר גאַנצן זאַקרויב, אין גאַנצן צו ה
Hashem tsu gantsn in zakroib gantsn ir mit shtot di faier in
Hashem to entire in plunder all it with city the fire in

דיין ג-ט, אוֹן זי זאָל זיין אַן אייביקער חורבה-הויפֿן; זי זאָל מער נישט
nisht mer zol zi churve-hoifn eibiker an zain zol zi un G-t dain
not more shall it ruin-heap perpetual an be shall it and G-d your

אָפּגעבויט ווערן. יח יז אוֹן קיין שום זאַך פֿון דעם חרם זאָל
zol cheirem dem fun zach shum kein un vern opgeboit
shall devoted the of thing any kind of any and become rebuilt

זיך נישט אָנקלעפּן אין דיין האַנט, כדי ה זאָל זיך אָפּקערן
opkeren zich zol Hashem kedei hant dain in onklepn nisht zich
turn aside self shall Hashem so that hand your in stick not self

פֿון זיין גרימצאָרן, אוֹן דיר שענקען דערבאַרעמונג, אוֹן זיך
zich un derbaremung shenken dir un grimtsorn zain fun
self and compassion forgiving you(SG) and wrath his from

דערבאַרעמען אויף דיר , אוֹן דיך מערן , אַזוי ווי ער האָט
hot er vi azoi mern dich un dir oif derbaremen
has he as just as multiply you(SG) and you(SG) on have mercy

געשוואָרן צו דיינע עלטערן; יט יח אַז דו וועסט צוהערן צו דעם
dem tsu tsuhern vest du az eltern daine tsu geshvorn
the to listen will you that fathers your to sworn an oath

קוֹל פֿון ה דיין ג-ט, צו היטן אַלע זיינע געבאָט וואָס
kol fun Hashem dain G-t tsu hitn ale zaine gebot vos
of voice Hashem your G-d to keep all his commandments which

איך געביט דיר הײַנט, צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
ich gebit dir in rechtfartik iz vos ton tsu haint dir di oign fun
I order you(SG) today to do what is upright in the eyes of

ה דיין ג-ט.
Hashem dain G-t
Hashem your G-d

יד

קינדער זייט איר צו ה אלוקיכם ; איר זאָלט אײַך נישט
nisht aich zolt ir Elokeichem Hashem tsu ir zait kinder
not you shall you your G-d Hashem to you are children

איינשניידן , אוֹן נישט מאַכן אַ פּליך צווישן אײַערע אויגן,
oign aiere tsvishn plich a machn nisht un ainshnaidn
eyes your between bald spot a make not and cut gash

נאָך אַ טויטן . ב וואָרעם אַ הייליק פֿאָלק ביסטו ביי ה
noch a toitn . a vorem heilik folk bistu bai Hashem
after a dead person a because holy people are you unto Hashem

דיין ג-ט, אוֹן דיך האָט ג-ט אויסדערווײלט אים צו זיין פֿאַר אַן
dein G-t, un dich hot G-t oisderveilt im tsu zain far an
your G-d and you(SG) has G-d choose it to be for an

אייגן פֿאָלק , פֿון אַלע פֿעלקער וואָס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד .
eigen folk ale fun felker vos oifn gezicht fun der erd
one's own people all from nations which on face of the earth

14 Ye are the bnei Hashem Eloheichem; ye shall not cut yourselves, nor make any baldness between your eyes for the dead. [2] For thou art an Am Kadosh unto Hashem Eloheicha, and Hashem hath chosen thee to be an Am Segullah *(treasured people)* unto Himself, above kol haamim that are upon ha'adamah.

[3] Thou shalt not eat any to'evah *(detestable thing)*.
[4] These are the beasts which ye shall eat: the shor, the seh, and the izzim,
[5] The deer, and the gazelle, and the yachmur, and the akko, and the antelope, and the wild ox, and the wild goat.
[6] And every beast that parteth the hoof, and is separated in two hooves, and cheweth the cud among the beasts, that ye shall eat.

[7] Nevertheless, these ye shall not eat of them that only chew the cud, or of them that only divide the cloven hoof; as the camel, and the hare, and the coney; for they chew the cud, but divide not the hoof; therefore they are tameh *(unclean)* unto you.
[8] And the chazir, because it divideth the hoof, yet cheweth not the cud, it is tameh *(unclean)* unto you; ye shall not eat of their basar, nor touch their nevelah *(dead carcass)*.

[9] These ye shall eat of all that are in the waters: all that have fins and scales shall ye eat,
[10] And whatsoever hath not fins and scales ye may not eat; it is tameh *(unclean)* unto you.

ג זאָלסט נישט עסן קיין אומווערדיקייט. ד דאָס זײַנען די
zolst nisht esen kein umverdikeit dos zainen di
you(SG) must not eat any abomination these are the

ה בהמות וואָס איר מעגט עסן: אַן אָקס, אַ שעפּס, און אַ ציג, אַ הינד,
beheimes vos ir megt esen an oks a sheps a un a tsig a hind a
beasts which you may eat an ox a sheep a and a goat a deer a

ו און אַ הירש, און אַ דאַמהירש, און אַ שטיינבאָק, און אַ גאַזעל, און
un hirsh a un damhirsh a un shteinbok a un gazel a un
and gazelle a and yachmur a and ibex a and antelope a and

ז אַ ווילדציג, און אַ באַרגשעפּס. י און איטלעכע בהמה וואָס איז
a vildtsig a un bargsheps un itleche beheime vos iz
a wild goat a and mountain sheep every and beast which is

ח באַקלויט מיט קלויען, און זיי זײַנען בײַ איר צעשפּאָלטן אויף צוויי
bakloit mit kloien un zei zainen bai ir tseshpolten oif tsvei
cloven hoof with and they are by it divided on two

ט קלויען, וואָס איז מַעֲלַה-גֵּרָה צווישן בהמות, זי מעגט איר עסן.
kloien vos iz maalah-gerah tsvishn beheimes zi megt ir esen
hooves which is chew the cud among beasts it may you eat

י אָבער די דאָזיקע טאָרט איר נישט עסן פֿון די וואָס
ober di dozike tort ir nisht esen fun di vos
but these the ones from eat not you are allowed which

יא זײַנען מַעֲלַה-גֵּרָה, און פֿון די וואָס זײַנען באַקלויט מיט
zainen maalah-gerah un fun di vos zainen bakloit mit
are chew the cud and from the ones which are cloven hoof with

יב צעשפּאָלטענע קלויען: דעם קעמל, און דעם האָז, און דעם קיניגל,
tseshpoltene kloien dem kemel un dem hoz un dem kinigl
cloven hooves the camel and the hare and the hyrax

יג ווײַל מַעֲלַה-גֵּרָה זײַנען זיי, אָבער מיט קלויען זײַנען זיי נישט
vail maalah-gerah zainen zei ober mit kloien zainen zei nisht
because chew the cud they are but hoof with cloven they are not

יד באַקלויט; זיי זײַנען אומריין פֿאַר אײַך. ח און דעם חזיר, ווײַל
bakloit zei zainen umrein far aich un dem chazir vail
cloven hoof they are unclean for you and the pig because

טו ער איז אומריין; מַעֲלַה-גֵּרָה איז ער, אָבער נישט באַקלויט מיט קלויען
er iz umrein maalah-gerah nisht ober er iz bakloit mit kloien
he is unclean chew the cud not but he is cloven hoof with hooves

טז פֿאַר אײַך. פֿון זייער פֿלייש טאָרט איר נישט עסן, און אָן זייער
far aich fun zeyer fleish tort ir nisht esen un on zeyer
for you of their flesh allowed you are not eat and on their

יז *נבֵלה טאָרט איר זיך נישט אָנרירן.
neveile tort ir zich nisht onrirn
carcass allowed you are not self to touch

ט די דאָזיקע מעגט איר עסן פֿון אַלץ וואָס אין וואַסער: אַלץ
di dozike megt ir esen fun alts vos in vaser alts
these the you may eat of all that which in water all that

כ וואָס האָט פֿלוספֿעדערן און שופּן מעגט איר עסן; כא און אַלץ וואָס
vos alts un esen ir megt shupn un flusfedern hot vos
which all that and eat you may scale and fins has which

כב האָט נישט פֿלוספֿעדערן און שופּן טאָרט איר נישט עסן; דאָס איז
hot nisht flusfedern un shupn tort ir nisht esen dos iz
has not fins and scales allowed you are not eat this is

כג אומריין פֿאַר אײַך.
umrein far aich
unclean for you

[11] Of all tahorah *(clean)* birds ye shall eat. [12] But these are they of which ye shall not eat: the nesher, and the vulture, and the bearded vulture, [13] And the kite, and the buzzard after its kind, [14] And every raven after its kind,

[15] And the owl, and the night hawk, and the seagull, and the hawk after its kind, [16] The little owl, and the great owl, and the horned owl, [17] And the pelican, and the osprey, and the cormorant, [18] And the stork, and the heron after its kind, and the hoopoe, and the bat. [19] And every creeping thing that flieth is tameh *(unclean)* unto you; they shall not be eaten. [20] But of all tahor *(clean)* fowls ye may eat.

[21] Ye shall not eat of anything that dieth of itself; thou shalt give it unto the ger that is in thy she'arim, that he may eat it; or thou mayest sell it unto an alien; for thou art an Am Kadosh unto Hashem Eloheicha. Thou shalt not boil a young goat in its mother's cholov.

[22] Thou shalt truly give ma'aser *(tithe)* of all the increase of thy zera, that the sadeh bringeth forth year by year. [23] And thou

יא יעטוועדער ריינעם עוף מעגט איר עסן. יב און דאָס זיינען די וואָס
yetveder reinem of megt ir esen. un dos zainen di vos
every bird pure of you may eat. and this are the which

איר טאָרט פֿון זיי נישט עסן: דער אָדלער, און דער ביינברעכער,
ir tort fun zei nisht esen der odler un der beinbrecher
you them of are allowed not eat the eagle and the vulture,

יג און דער שוואַרצאָדלער; און דער פֿאַלקפֿויגל, און דער
der shvartsodler un der falkfoigl un der
the black eagle and the hawk and the

וויי, און די
vei un di
kite and the

יד האָביך לויט זיַינע מינים; און יעטוועדער ראָב לויט זיַינע
habich loit zaine minim un yetveder rob loit zaine
buzzard according its kind and every raven according its

מינים;
minim
kind

טו שטראוספֿויגל, און דער נאַכטשפּאַרבער, און דער ים-פֿויגל,
shtroisfoigl der un nachtshparber der un yam-foigel
ostrich the and screech owl the and seagull

יז און דער שפּאַרבער לויט זיַינע מינים; טז די אייַל, און די
der un shparber loit zaine minim; di ail un di
the and sparrow hawk according its kind the little owl and the

שטאָקאייַל, און דער אוהו; יז און דער פּעליקאַן, און דער גייַער,
shtokail der un uhu der un pelikan der un gaier
great owl the and white owl the and pelican the and osprey

יח און דער פֿישפֿרעסער; און דער שטאָרך, און דער בושל לויט
der un fishfreser der un shtorch der un bushl loit
the and cormorant the and stork the and heron according

זיַינע מינים, און דער אויערהאָן, און די פֿלעדערמויז. יט און יעטוועדער
zaine minim, un der oierhon der un fledermoiz di un yetveder
its kind and the hoopoe the and bat the and every

געפֿליגלטע ווידמענונג איז אומריין פֿאַר אייַך; זיי טאָרן נישט
gefliglte vidmenung iz umrein far aich; zei torn nisht
winged proliferation is unclean for you they be allowed to not

יעטוועדער ריינעם עוף מעגט איר עסן. כ
yetveder reinem of megt ir esen.
every bird pure of you may eat.

ווערן געגעסן.
vern gegesn
become eaten

כא איר זאָלט נישט עסן קיין *נבֿלה; דעם אייַנגעוואַנדערטן וואָס
ir zolt nisht esen kein neveile dem aingevandertn vos
you shall not eat any carcass the resident immigrant which

אין דייַנע טויערן מעגסטו עס אַוועקגעבן, ער זאָל עס עסן; אָדער פֿאַרקויפֿן
in daine toiern megstu es avekgebn es zol er esen oder farkoifen
in your gates may eat it give away it shall he eat or sell

צו אַ פֿרעמדן; וואָרעם אַ הייליק פֿאָלק ביסטו בייַ ה' דיין ג-ט.
tsu a fremdn; vorem a heilik folk bistu bai Hashem dain G-t.
to a foreigner because a holy people are you unto Hashem your G-d

זאָלסט נישט קאָכן אַ ציקעלע אין זיין מוטערס מילך.
zolst nisht a kochn tsikele in zain muters milch.
you(SG) must not a cook young goat in its mother's milk

כב מעשׂר זאָלסטו מעשׂר דעם גאַנצן אייַנטראָג פֿון דיין זריעה, וואָס
zolstu mesrn dem gantsn aintrog fun dain zerie, vos
you shall tithe all the produce of your seed which

קומט אַרויס פֿון דיין פֿעלד יאָריערלעך. כג און זאָלסט עסן
kumt arois fun dain feld yorierlech. un zolst esen
come out of your field yearly and you(SG) must eat

פֿאַר
far
before

shalt eat before Hashem Eloheicha, in the place which He shall choose to place Shmo there, the ma'aser *(tithe)* of thy dagan *(grain)*, of thy tirosh *(new wine)*, and of thine yitzhar *(fresh oil)*, and the bekhorot *(firstlings)* of thy herds and of thy flocks; that thou mayest learn to stand in awe of Hashem Eloheicha always. 24 And if the journey be too long for thee, so that thou art not able to carry it; or if the place be too far from thee, which Hashem Eloheicha shall choose to set Shmo there, when Hashem Eloheicha hath blessed thee; 25 Then shalt thou exchange it for kesef, and bind up the money in thine hand, and shalt go unto the place which Hashem Eloheicha shall choose;

ה דַיִן ג-ט, אין דעם אָרט וואָס ער וועט אויסדערווײלן צו מאַכן
machn tsu oisderveilen vet er vos ort dem in G-t dain Hashem
make to choose will he which place the in G-d your Hashem

רוען זײַן נאָמען דאָרטן, דעם מעשֵׂר פֿון דײַן תּבֽואה, פֿון דײַן ווײַן ,
vain dain fun tvue dain fun maiser dem dortn nomen zain ruen
wine your of grain your of tithe the there name his rest

און פֿון דײַן אייל, און די ערשטלינגען פֿון דײַנע רינדער און דײַנע
daine un rinder daine fun ershtlingen di un eil dain fun un
your and cattle your of firstlings the and oil your of and

שאָף , כּדי זאָלסט לערנען מורא צו האָבן פַּאַר ה דײַן
dain Hashem far hobn tsu moire lernen zolst kedei shof
your Hashem before have to fear teach you(SG) must so that sheep

ג-ט אַלע טעג . כד און אויב דער וועג וועט זײַן צו פֿיל פַּאַר דיר ,
dir far fil tsu zain vet veg der oib un teg ale G-t
you(SG) for many too be will way the if and days all G-d

אויב דו וועסט עס נישט קענען אַוועקטראָגן, ווײַל דער אָרט וואָס
vos ort der vail avektrogen kenen nisht es vest du oib
which place the because carry can not it will you if

ה דײַן ג-ט וועט אים אויסדערווײלן צו טאָן זײַן נאָמען דאָרטן,
dortn nomen zain ton tsu oisderveilen im vet G-t dain Hashem
there name his do to choose it will G-d your Hashem

וועט זײַן צו ווײַט פַּאַר דיר , אַז ה דײַן ג-ט וועט דיך
dich vet G-t dain Hashem az dir far vait tsu zain vet
you(SG) will G-d your Hashem when you(SG) for far too be will

בענטשן, כה זאָלסטו עס מאַכן צו געלט , און נעמען דאָס געלט
gelt dos nemen un gelt tsu machn es zolstu bentshn
money this take and money to make it shall you bless

אײַנגעבונדן אין דײַן האַנט, און גיין צו דעם אָרט וואָס ה דײַן
dain Hashem vos ort dem tsu gein un hant dain in aingebundn
your Hashem which place the to go and hand your in bound

ג-ט וועט אים אויסדערווײלן;
oisderveilen im vet G-t
choose it will G-d

[26] And thou shalt spend that kesef for whatsoever thy nefesh desireth after, for cattle, or for sheep, or for yayin, or for shechar *(fermented drink)*, or for whatsoever thy nefesh desireth; and thou shalt eat there before Hashem Eloheicha, and thou shalt rejoice, thou, and thine household, [27] And the Levi that is within thy she'arim; thou shalt not forsake him; for he hath no chelek nor nachalah with thee.

כו און זאָלסט אויסגעבן דאָס געלט אויף אַלץ וואָס דײַן
dain vos alts oif gelt dos oisgebn zolst un
your which all that on money this spend you(SG) must and

האַרץ וועט גלוסטן, אויף רינדער און אויף שאָף און אויף ווײַן און אויף
oif un vain oif un shof oif un rinder oif gelustn vet harts
on and wine on and sheep on and cattle on desire will heart

געטראַנק, און אויף אַלץ וואָס דײַן האַרץ פֿאַרלאַנגט דיר ; און
un dir farlangt harts dain vos alts oif un getrank
and you(SG) desire heart your which all that on and drink

זאָלסט דאָרטן עסן פַּאַר ה דײַן ג-ט, און זיך פֿרייען,
freyen zich un G-t dain Hashem far esen dortn zolst
rejoice self and G-d your Hashem before eat there you(SG) must

דו און דײַן הויזגעזינט . כז און דעם לֵוִי וואָס אין דײַנע טויערן, אים
im toiern daine in vos Levi dem un hoizgezint dain un du
him gates your in which Levi the and household your and you

זאָלסטו נישט פֿאַרלאָזן, ווײַל ער האָט נישט קיין חלק און קיין
kein un chelek kein nisht hot er vorem farlozen nisht zolstu
any and portion any not has he because forsake not shall you

נחלה ביַי דיר .
dir bai nachle
you(SG) by inheritance

כח צוֹם סוּף פֹּון אַלֶע דריי יאָר – אין יענעם יאָר זאָלסטו
zolstu yor yenem in yor drai ale fun sof tsum
shall you year that in years three all of end to

אַרויסטראָגן דעם גאַנצן מעשׂר פֿון דיין תּבֿואה, און אַוועקלייגן אין
in avekleigen un tvue dain fun maiser gantsn dem aroistrogn
within lay away and grain your of tithe entire the carry outside

דיינע טויערן. כט און עס זאָל קומען דער לֵוִי , ווייל ער האָט נישט קיין
kein nisht hot er vail Levi der kumen zol es un toiern daine
any not has he for Levi the come shall it and gates your

חלק און קיין נחלה בייַ דיר , און דער פֿרעמדער, און דער
der un fremder der un dir bai nachle kein un chelek
the and foreigner the and you(SG) with inheritance any and portion

יתום , און די אַלמנה , וואָס אין דיינע טויערן, און זיי זאָלן
zoln zei un toiern daine in vos almone di un yosem
shall they and gates your within which widow the and fatherless

עסן און זאַט זיין , כּדי ה דיין ג-ט זאָל דיך בענטשן
bentshn dich zol G-t dain Hashem kedei zain zat un esen
bless you(SG) shall G-d your Hashem so that be satisfied and eat

אין יעטוועדער טואונג פֿון דיין האַנט וואָס דו ווועסט טאָן.
ton vest du vos hant dain fun tuung yetveder in
do will you which hand your of deed every in

טו צום סוף פֿון אַלע זיבן יאָר זאָלסטו מאַכן שמיטה .
shmite machn zolstu yor zibn ale fun sof tsum
shemittah make shall you years seven all of end to

ב און דאָס איז דער דין פֿון שמיטה : יעטוועדער בעל-חובֿ זאָל
zol baal-choiv yetveder shmite fun din der iz dos un
shall creditor every shemittah of law the is this and

אָפּלאָזן וואָס ער האָט געליען זיין חבֿר ; ער זאָל נישט מאָנען
monen nisht zol er chever zain gelien hot er vos oplozen
demand my due not shall he fellow his lent has he which release

פֿון זיין חבֿר און זיין ברודער, ווען מע האָט אויסגערופֿן שמיטה
shmite oisgerufn hot me ven bruder zain un chever zain fun
shemittah called out has one when brother his and neighbor his of

צו ה .
Hashem tsu
Hashem to

ג פֿון דעם פֿרעמדן מעגסטו מאָנען , אָבער פֿון וואָס
vos fun ober monen megstu fremdn dem fun
that which of but demand my due you may foreigner the of

דיר קומט בייַ דיין חבֿר זאָלסטו אָפּלאָזן דיין האַנט. ד פֿון
fun hant dain oplozen zolstu chever dain bai kumt dir
of hand your release shall you neighbor your by come you(SG)

דעסטוועגן ווועט נישט זיין בייַ דיר אַן אָבֿיון , וואָרעם בענטשן
bentshn vorem evyon an dir bai zain nisht vet destvegn
bless because needy an you(SG) with be not will about that

וועט דיך ג-ט בענטשן אין דעם לאַנד וואָס ה דיין ג-ט
G-t dain Hashem vos land dem in bentshn G-t dich vet
G-d your Hashem which land the in bless G-d you(SG) will

גיט דיר פֿאַר אַ נחלה , עס צו אַרבן ; ה אויב נאָר צוהערן
tsuhern nor oib arben tsu es nachle a far dir git
pay heed only if inherit to it inheritance a for you(SG) gives

וועסטו צוהערן צו דעם קול פֿון ה דיין ג-ט, צו היטן
hitn tsu G-t dain Hashem fun kol dem tsu tsuhern vestu
keep to G-d your Hashem of voice the to pay heed will you(sg)

[28] At the end of shalosh shanim thou shalt bring forth all the ma'aser *(tithe)* of thine increase the same year, and shalt store it up within thy she'arim: [29] And the Levi (because he hath no chelek nor nachalah with thee) and the ger, and the yatom, and the almanah, which are within thy she'arim, shall come, and shall eat and be satisfied; that Hashem Eloheicha may bless thee in all the work of thine hand which thou doest.

15 At the end of every shevat shanim thou shalt make a shemittah *(release)*. [2] And this is the manner of the shemittah: Every creditor that lendeth whatever unto his neighbor shall cancel the debt; he shall not exact it of his neighbor, or of his brother; because it is called Hashem's Shemittah.

[3] Of a nokhri thou mayest require a debt to be repaid; but that which is thine with thy brother thine hand shall release the claim; [4] There shall be no evyon *(needy, poor)* among you; for Hashem shall greatly bless thee in ha'aretz which Hashem Eloheicha giveth thee for a nachalah to possess it; [5] If only thou carefully give heed unto the voice of Hashem Eloheicha to be shomer to do all these mitzvot which I

command thee today. [6] For Hashem Eloheicha blesseth thee, as He promised thee: and thou shalt lend unto Goyim rabbim, but thou shalt not borrow; and thou shalt reign over Goyim rabbim, but they shall not reign over thee.

צו טאָן אַל דאָס דאָזיקע געבאָט וואָס איך געביט דיר
dir gebit ich vos gebot dozike dos al ton tsu
you(SG) order I which commandments these this all do to

היינט. [ו] וואָרעם ה דײַן ג-ט וועט דיך בענטשן אַזוי ווי ער האָט
hot er vi azoi bentshn dich vet G-t dain Hashem vorem haint
has he as so bless you(SG) will G-d your Hashem for today

דיר צוגעזאָגט, און וועסט אַנטלײַען צו פֿיל פֿעלקער, און דו
du un felker fil tsu antlaien vest un tsugezogt dir
you and nations many to lend will and promised you(SG)

אַליין וועסט נישט לײַען, און וועסט געווען אויבער פֿיל פֿעלקער,
felker fil iber geveltikn vest un laien nisht vest alein
nations many over rule will and borrow not will yourself

און איבער דיר וועט מען נישט געווען.
geveltikn nisht men vet dir iber un
rule not they will you(SG) over and

[ז] אַז בײַ דיר וועט זײַן אַן אָבֿיון, איינער פֿון דײַנע ברידער, אין
in brider daine fun einer evyon an zain vet dir bai az
in brothers your of one needy a be will you(SG) with if

איינעם פֿון דײַנע טויערן, אין דײַן לאַנד וואָס ה דײַן ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos land dain in toiern daine fun einem
gives G-d your Hashem which land your in gates your of one

דיר, זאָלסטו נישט האַרט מאַכן דײַן האַרץ, און נישט צודריקן
tsudrikn nisht un harts dain machn hart nisht zolstu dir
squeeze not and heart your make hard not shall you you(SG)

דײַן האַנט פֿאַר דײַן ברודער דעם אָבֿיון. [ח] נײַערט עפֿענען זאָלסטו
zolstu efenen naiert evyon dem bruder dain far hant dain
shall you open but needy the brother your before hand your

אים עפֿענען דײַן האַנט, און אַנטלײַען זאָלסטו אים אַנטלײַען גענוג פֿאַר
far genug antlaien im zolstu antlaien un hant dain efenen im
for enough lend him shall you lend and hand your open him

זײַן באַדערפֿענישׁ וואָס ער באַדאַרף. [ט] היט דיך, עס זאָל נישט
zain badarfenish vos er badarf hit dich zol es nisht
his need which he need beware you(SG) shall it not

זײַן אין דײַן האַרצן געדאַנקען, אַזוי צו זאָגן: דאָס זיבעטע
zibete dos zogn tsu azoi gedanken beizer a hartsn dain in zain
seventh this say to so scheme evil an heart your in be

יאָר, דאָס יאָר פֿון שמיטה, דערנענטערט זיך; און דײַן אויג וועט זײַן
zain vet oig dain un zich dernentert shmite fun yor dos yor
be will eye your and self drawn near shemittah of year this year

שלעכט צו דײַן ברודער דעם אָבֿיון, און וועסט אים נישט געבן, און ער
er un gebn nisht im vest un evyon dem bruder dain tsu shlecht
he and give not him will and needy the brother your to evil

וועט רופֿן איבער דיר צו ה, און אויף דיר וועט זײַן אַ
a zain vet dir oif un Hashem tsu dir iber rufn vet
a be will you(SG) on and Hashem to you(SG) over call will

זינד. [י] געבן זאָלסטו אים געבן, און דײַן האַרץ זאָל נישט פֿאַרדריסן
fardrisn nisht zol harts dain un gebn im zolstu gebn zind
be annoyed not shall heart your and give him shall you give sin

ווען דו גיסט אים, וואָרעם פֿון דער וועגן דאָזיקער זאַך וועט
vet zach doziker der vegen fun vorem im gist du ven
will thing this one the concerning of for him give you when

[7] If there be among you a poor man of one of thy brethren within any of thy she'arim in thy land which Hashem Eloheicha giveth thee, thou shalt not harden thine lev, nor shut thine hand from thy poor brother: [8] But thou shalt open thine hand wide unto him, and shalt surely lend him sufficient for his machsor *(need)*, in that which he wanteth. [9] Beware that there be not a thought in thy lev beliyaal, saying, The seventh year, the shnat hashemittah *(the year of release)*, is at hand; and thine eye be evil against thy poor brother, and thou givest him nought; and he cry unto Hashem against thee, and it be chet *(sin)* unto thee. [10] Thou shalt surely give him, and thine lev shall not be grieved when thou givest unto him; because that for this thing Hashem Eloheicha shall bless thee in all thy works, and in all that thou puttest thine hand unto.

דיך ה דיין ג-ט בענטשן אין אַלץ וואָס דו טוסט ,
tust du vos alts in bentshn G-t dain Hashem dich
you are doing you which all that in bless G-d your Hashem you(SG)

און אין אַלץ צו וואָס דיין האַנט נעמט זיך .
zich nemt hant dain vos tsu alts in un
self take hand your which to all that in and

יא וואָרעם עס וועט נישט אויסגיין אַן אבֿיון פֿון לאַנד; דערום
derum land fun evyon an oisgein nisht vet es vorem
therefore land from needy a run out not will it for

באַפֿעל איך דיר , אַזוי צו זאָגן : עפֿענען זאָלסטו עפֿענען דיין
dain efenen zolstu efenen zogn tsu azoi dir ich bafel
your open shall you open say to so you(SG) I command

האַנט צו דיין ברודער, צו דיין אָרעמאַן און צו דיין אבֿיון אין דיין
dain in evyon dain tsu un oreman dain tsu bruder dain tsu hant
your in needy your to and poor your to brother your to hand

לאַנד.
land
land

11 For the poor shall never cease out of ha'aretz; therefore I command thee, saying, Thou shalt open thine hand wide unto thy brother, to thy poor, and to thy needy, in thy land.

יב אַז דיין ברודער, איין עבֿרי , אָדער איינע איבֿרישע , וועט
vet Ivrishe eine oder Ivri ein bruder dain az
will Hebrew woman one or Hebrew one brother your that

זיך פֿאַרקויפֿן צו דיר , זאָל ער דיר דינען זעקס יאָר , און אויפֿן
oifn un yor zeks dinen dir er zol dir tsu farkoifen zich
on and year six serve you(SG) he shall you(SG) to sell self

זיבעטן זאָלסטו אים אַרויסלאָזן פֿרײַ פֿון דיר . יג און אַז דו
du az un dir fun frai aroislozn im zolstu zibetn
you that and you(SG) from free let go him shall you seventh

לאָזט אים אַרויס פֿרײַ פֿון דיר , זאָלסטו אים נישט אַרויסלאָזן מיט
mit aroislozn nisht im zolstu dir fun frai arois im lozt
with let go not him shall you you(SG) from free out him let

, שאָף ; יד באַשענקען זאָלסטו אים באַשענקען פֿון דײַנע לײדיקן
shof daine fun bashenken im zolstu bashenken leidikn
sheep your from bestow him shall you bestow empty-handed

און פֿון דיין דרעש-שײַער , און פֿון דיין קעלטער ; מיט וואָס
vos mit kelter dain fun un dresh-shaier dain fun un
that which with winepress your from and threshing floor your from and

ה דיין ג-ט האָט דיך געבענטשט, דערפֿון זאָלסטו אים געבן .
gebn im zolstu derfun gebentsht dich hot G-t dain Hashem
give him shall you of it blessed you(SG) has G-d your Hashem

טו און זאָלסט געדענקען אַז אַ קנעכט ביסטו געווען אין
in geven bistu knecht a az gedenken zolst un
in having been are you slave a that remember you(SG) must and

לאַנד מצרַים , און ה דיין ג-ט האָט דיך אויסגעלייזט;
oisgeleizt dich hot G-t dain Hashem un Mitsrayim land
redeemed you(SG) has G-d your Hashem and Egypt land

דערום באַפֿעל איך דיר הײַנט די דאָזיקע זאַך . טז און עס
es un zach dozike di haint dir ich bafel derum
it and thing this the one today you(SG) I command therefore

וועט זײַן , אַז ער וועט זאָגן צו דיר : איך וויל נישט אַוועקגיין פֿון
fun avekgein nisht vil ich dir tsu zogn vet er az zain vet
from go away not will I you(SG) to say will he that be will

דיר ; וויַיל ער האָט ליב דיך און דײַן הויזגעזינט , וואָרעם אים
im vorem hoizgezint dain un dich lib hot er vail dir
him because household your and you(SG) love has he for you(SG)

12 And if thy brother, an Ivri *(a Hebrew)*, or an Ivriyyah *(Hebrew woman)*, be sold unto thee, and serve thee shesh shanim; then in the shanah hashevi'it thou shalt let him go free from thee. 13 And when thou sendest him out chafshi *(free)* from thee, thou shalt not let him go away empty-handed: 14 Thou shalt furnish him liberally out of thy tzon, and out of thy threshing floor, and out of thy winepress; of that wherewith Hashem Eloheicha hath blessed thee thou shalt give unto him. 15 And thou shalt remember that thou wast an eved in Eretz Mitzrayim, and Hashem Eloheicha redeemed thee; therefore I command thee this thing today. 16 And it shall be, if he say unto thee, I will not go away from thee; because he loveth thee and thine bais, because he fares well with thee; 17 Then thou shalt take an awl, and

thrust it through his ear unto the delet, and he shall be thy eved olam. And also unto thy maidservant thou shalt do likewise. [18] It shall not seem hard unto thee, when thou sendest him away chafshi *(free)* from thee; for he hath been worth twice that of a hired eved to thee, in serving thee shesh shanim; and Hashem Eloheicha shall bless thee in all that thou doest.

[19] Kol habechor *(all firstling males)* that come of thy herd and of thy flock thou shalt set apart as kodesh unto Hashem Eloheicha; thou shalt do no work with the bechor of thy ox, nor shear the bechor of thy sheep. [20] Thou shalt eat it before Hashem Eloheicha shanah b'shanah *(year by year)* in the place which Hashem shall choose, thou and thy household. [21] And if there be any mum therein, as if it be lame, or blind, or have any serious defect, thou shalt not sacrifice it unto Hashem Eloheicha. [22] Thou shalt eat it within thy she'arim; the tameh *(unclean)* and the tahor *(clean)* person shall eat it alike, as the gazelle, and as the deer. [23] Only thou shalt not eat the dahm thereof; thou shalt pour it upon ha'aretz as mayim.

אִיז גוט בַּיי דִיר , יז זאָלסטו נעמען אַן נאָל, און דורכשטעכן זײַן
zain durchshtechn un nol an nemen zolstu dir bai gut iz
his pierce and awl an take shall you you(SG) with well is

אויער ביז אין טיר , און ער זאָל דִיר זײַן אַן אייביקער קנעכט ;
knecht eibiker an zain dir zol er un tir in biz oier
servant perpetual an be you(SG) shall he and door in until ear

און אויך צו דײַן דינסט זאָלסטו טאָן אַזוי . יח עס זאָל נישט
nisht zol es azoi ton zolstu dinst dain tsu oich un
not shall it thus do shall you female servant your to also and

, שווער זײַן אין דײַנע אויגן, וועו דו לאָזט אים אַרויס פֿרַיי פֿון דִיר
dir fun frai arois im lozt du ven oign daine in zain shver
you(SG) from free out him let you when eyes your in be hard

וואָרעם טאָפּל ווי פֿאַר דעם לוין פֿון אַ לוינאַרבעטער האָט ער דִיר
dir er hot loinarbeter a fun loin dem far vi topl vorem
you(SG) he has hired servant a of wage the for as double because

געדינט זעקס יאָר ; און ה׳ דײַן ג-ט וועט דיך בענטשן אין
in bentshn dich vet G-t dain Hashem un yor zeks gedint
in bless you(SG) will G-d your Hashem and years six served

אַלץ וואָס דו וועסט טאָן.
ton vest du vos alts
do will you which all that

יט יעטוועדער ערשטלינג אַ זָכר וואָס וועט געבאָרן ווערן
vern geborn vet vos zocher a ershtling yetveder
become given birth to will which male a firstborn every

צוויישן דײַנע רינדער און צוויישן דײַנע שאָף , זאָלסטו הייליקן צו
tsu heilikn zolstu shof daine tsvishn un rinder daine tsvishn
to consecrate shall you sheep your among and cattle your among

ה׳ דײַן ג-ט; זאָלסט נישט אַרבעטן מיט דעם בכור פֿון
fun bechor dem mit arbeten nisht zolst G-t dain Hashem
of firstborn the with work not you(SG) must G-d your Hashem

דײַנע אָקסן, און נישט שערן דעם בכור פֿון דײַנע שאָף . כ פֿאַר
far shof daine fun bechor dem shern nisht un oksen daine
before sheep your of firstborn the shear not and oxen your

ה׳ דײַן ג-ט זאָלסטו אים עסן יאָר אין יאָר , אין דעם אָרט וואָס
vos ort dem in yor in yor esen im zolstu G-t dain Hashem
which place the in year in year eat it shall you G-d your Hashem

ג-ט וועט אויסדערווײַלן, דו און דײַן הויזגעזינט . כא און אויב ער וועט
vet er oib un hoizgezint dain un du oisderveilen vet G-t
will he if and household your and you choose will G-d

זײַן מיט אַ מום , אַ הינקעדיקער, אָדער אַ בלינדער – מיט וואָסער
voser mit blinder a oder hinkediker a mum a mit zain
any manner of with blind a or lame a flaw a with be

עס איז בייזן מום , זאָלסטו אים נישט שלאַכטן צו ה׳ דײַן ג-ט.
G-t dain Hashem tsu shlachtn nisht im zolstu mum beizn iz es
G-d your Hashem to sacrifice not it shall you flaw bad is it

כב אין דײַנע טויערן זאָלסטו אים עסן , דער אומריינער אין איינעם מיט
mit einem in umreiner der esen im zolstu toiern daine in
with together in unclean the eat it shall you gates your in

דעם ריינעם, אַזוי וויַ אַ הירש און וויַ אַ הינד. כג נאָר זײַן בלוט זאָלסטו
zolstu blut zain nor hind a vi un hirsh a vi azoi reinem dem
shall you blood its only deer a as and gazelle a as so pure the

נישט עסן ; אויף דער ערד זאָלסטו עס אויסגיסן אַזוי וויַ וואַסער.
vaser vi azoi oisgisen es zolstu erd der oif esen nisht
water as so pour out it shall you earth the on eat not

16 Be shomer of the month of Aviv, and perform the Pesach offering unto Hashem Eloheicha; for in the month of Aviv Hashem Eloheicha brought thee forth out of Mitzrayim by lailah. [2] Thou shalt therefore sacrifice the Pesach unto Hashem Eloheicha, of the tzon and the herd, in the place which Hashem shall choose to place Shmo there. [3] Thou shalt eat no chametz with it; shivat yamim shalt thou eat matzot therewith, even the lechem oni *(bread of affliction)*; for thou camest forth out of Eretz Mitzrayim in haste in order that thou mayest remember the yom when thou camest forth out of Eretz Mitzrayim kol yemei chayyechah *(all the days of thy life)*.

[4] And there shall be no se'or *(leaven)* seen with thee in all thy territory shivat yamim; neither shall there any thing of the basar, which thou sacrificedst ba'Erev baYom HaRishon, remain overnight until the boker. [5] Thou mayest not sacrifice the Pesach within any of thy she'arim, which Hashem Eloheicha giveth thee; [6] But at the place which Hashem Eloheicha shall choose to place Shmo in, there thou shalt sacrifice the Pesach at erev, at the going down

טז

היט אָפּ דעם חודש אָביבֿ, און זאָלסט מאַכן
machn zolst un oviv choidesh dem op hit
make you(SG) must and Abib month the off beware

דעם קָרבָּן-פֶּסַח צו ה דיין ג-ט, וואָרעם אין
in vorem G-t dain Hashem tsu korben-Pesach dem
in for G-d your Hashem to Passover korben the

חודש אָבִיבֿ האָט דיך ה דיין ג-ט אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד
land fun aroisgetsoign G-t dain Hashem dich hot oviv choidesh
land from brought out G-d your Hashem you(SG) has Abib month

מִצרַיִם , ביי נאַכט. [ב] און זאָלסט שלאַכטן דעם קָרבָּן-פֶּסַח
korben-Pesach dem shlachtn zolst un nacht bai Mitsrayim
Passover korben the sacrifice you(SG) must and night by Egypt

צו ה דיין ג-ט, פֿון שאָף אָדער פֿון רינדער, אין דעם אָרט
ort dem in rinder fun oder shof fun G-t dain Hashem tsu
place the in cattle of or sheep of G-d your Hashem to

וואָס ג-ט וועט אויסדערווײלן צו מאַכן רוען זיין נאָמען דאָרטן.
dortn nomen zain ruen machn tsu oisderveilen vet G-t vos
there name his rest make to choose will G-d which

[ג] זאָלסט נישט עסן דערבייַ חמץ ; זיבן טעג זאָלסטו עסן
esen zolstu teg zibn chomets derbai esen nisht zolst
eat shall you days seven chametz therewith eat not you(SG) must

דערבייַ מַצות , ברויט פֿון נויט , וואָרעם אין געאײַל
geail in vorem noit fun broit matsus derbai
haste in because affliction of bread unleavened bread therewith

ביסטו אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצרַיִם ; כּדי זאָלסט
zolst kedei Mitsrayim land fun aroisgegangen bistu
you(SG) must so that Egypt land from having come out are you

געדענקען דעם טאָג פֿון דיין אַרויסגיין פֿון לאַנד מִצרַיִם , אַלע טעג
teg ale Mitsrayim land fun aroisgein dain fun tog dem gedenken
days all Egypt land from going out your of day the remember

פֿון דיין לעבן.
lebn dain fun
life your of

[ד] און עס זאָל נישט געזען ווערן בייַ דיר זויערטייג אין דיין
dain in zoierteig dir bai vern gezen nisht zol es un
your in se'or you(SG) by become seen not shall it and

גאַנצן גבֿול זיבן טעג; און עס זאָל נישט איבערנעכטיקן ביז אין
in biz ibernechtikn nisht zol es un teg zibn gvul gantsn
in until remain overnight not shall it and days seven territory all

דער פֿרי פֿון דעם פֿלייש וואָס דו וועסט שלאַכטן אין אָוונט פֿון
fun ovnt in shlachtn vest du vos fleish dem fun peire der
of evening in sacrifice will you which flesh the of morning the

ערשטן טאָג. [ה] טאָרסט נישט שלאַכטן דעם קָרבָּן-פֶּסַח אין איינעם
einem in korben-Pesach dem shlachtn nisht torst tog ershtn
one in Passover korben the sacrifice not allowed to day first

פֿון דיינע טויערן וואָס ה דיין ג-ט גיט דיר . [ו] נײַערט אין דעם
dem in naiert dir git G-t dain Hashem vos toiern daine fun
the in but you(SG) gives G-d your Hashem which gates your of

אָרט וואָס ה דיין ג-ט וועט אויסדערווײלן אויף צו מאַכן רוען
ruen machn tsu oif oisderveilen vet G-t dain Hashem vos ort
rest make to on choose will G-d your Hashem which place

זיין נאָמען, דאָרטן זאָלסטו שלאַכטן דעם קָרבָּן-פֶּסַח , אין אָוונט
ovnt in korben-Pesach dem shlachtn zolstu dortn nomen zain
evening in Passover korben the sacrifice shall you there name his

of the shemesh, at the mo'ed *(appointed time)* that thou camest forth out of Mitzrayim. 7 And thou shalt roast and eat it in the place which Hashem Eloheicha shall choose; and thou shalt turn back in the boker, and go unto thy oholim.

8 Sheshet yamim thou shalt eat matzot; and on the yom hashevi'i shall be an atzeret *(assembly)* to Hashem Eloheicha; thou shalt do no melachah *(work)* therein.

9 Shivah shavu'ot *(seven weeks)* shalt thou number unto thee; begin to number the shivah shavu'ot from such time as thou begin to put the sickle to the standing crop.

10 And thou shalt observe Chag Shavuos unto Hashem Eloheicha by giving a terumah *(freewill offering)* of thine hand, which thou shalt give unto Hashem Eloheicha, according as Hashem Eloheicha hath blessed thee: 11 And thou shalt rejoice before Hashem Eloheicha, thou, and thy ben, and thy bat, and thy eved, and thy amah, and the Levi that is within thy she'arim, and the ger, and the yatom *(orphan)*, and the almanah, that are among you, in the place which Hashem Eloheicha hath chosen to place Shmo there.

ווי די זון גייט אונטער, אין דער צייַט פֿון דיין ארויסגיין פֿון
vi di zun geit unter in der tsait fun dain aroisgein fun
as the sun go down in the appointed time of your going out of

מִצרַיִם . ז און זאָלסט אים בראָטן און עסן אין דעם אָרט ווָאס
Mitsrayim un zolst im brotn un esen in dem ort vos
Egypt and must you(SG) it roast and eat in the place which

ה דיין ג-ט וועט אים אויסדערווײלן; און אין דער פֿרי זאָלסטו
Hashem dain G-t vet im oisderveilen un in der peire zolstu
the Hashem your G-d will it choose and in the morning shall you

זיך אומקערן, און גיין צו דיינע געצעלטן.
zich umkeren un gein tsu daine getseltn
self to return and go to your tents

ח זעקס טעג זאָלסטו עסן מַצות , און אויפֿן זיבעטן טאָג
zeks teg zolstu esen matsus un oifn zibetn tog
six days shall you eat unleavened bread and on seventh day

זאָל זיין אַ הייליקע איינזאַמלונג צו ה דיין ג-ט; זאָלסט
a zain heilike ainzamlung tsu Hashem dain G-t zolst
a be shall holy gathering to the Hashem your G-d you(SG) must

נישט טאָן קיין אַרבעט.
nisht ton kein arbet
not do any work

ט זיבן וואָכן זאָלסטו דיר ציילן ; פֿון וועלן מע לאָזט אַראָפּ אַ
zibn vochn zolstu dir tseiln fun ven me lozt arop a
seven weeks shall you you(SG) count from when one let down a

שניידמעסער אויף דער תּבואה זאָלסטו אָנהייבן ציילן זיבן וואָכן .
shnaidmeser oif der tvue zolstu onheibn tseiln zibn vochn
sickle on the grain shall you begin to count seven weeks

י און זאָלסט מאַכן דעם יום-טובֿ פֿון שבֿועות צו ה דיין
un zolst machn dem yom-tov fun shvues tsu Hashem dain
and must you do the festival of weeks to the Hashem your

ג-ט, ווי נאָך דער פֿרייַוויליקער נדבֿות פֿון דיין האַנט, ווָאס
G-t vi noch der fraivilike nedoves fun dain hant vos
G-d as after the freewill offerings from your hand which

דו וועסט געבן, לויט ווי ה דיין ג-ט וועט דיך בענטשן.
du vest gebn loit vi Hashem dain G-t vet dich bentshn
you will give as according you Hashem your G-d will bless

יא און זאָלסט זיך פֿרייען פֿאַר ה דיין ג-ט, דו , און דיין
un zolst zich freyen far Hashem dain G-t du un dain
and must you self rejoice before the Hashem your G-d you and your

זון און דיין טאָכטער, און דיין קנעכט און דיין דינסט , און
zun un dain tochter un dain knecht un dain dinst un
son and your daughter and your servants and your female servant and

דער לֵוִי ווָאס אין דיינע טויערן, און דער פֿרעמדער, און דער יתום ,
Levi der vos in daine toiern un der fremder un der yosem
the Levi which in your gates and the foreigner and the fatherless

און די אַלמנה , ווָאס צווישן דיר – אין דעם אָרט ווָאס ה
un di almone vos tsvishn dir in dem ort vos Hashem
and the widow which among you(SG) in the place which Hashem

דיין ג-ט וועט אויסדערווײלן צו מאַכן רוען זיין נאָמען דאָרטן.
dain G-t vet oisderveilen tsu machn ruen zain nomen dortn
your G-d will choose to make rest his name there

יב און זאָלסט געדענקען אַז קנעכט ביסטו געווען אין
in geven bistu knecht a az gedenken zolst un
in having been are you slave a that remember you(SG) must and

מִצרַיִם , און זאָלסט אָפּהיטן און טאָן די דאָזיקע געזעצן .
gezetsn dozike di ton un ophiten zolst un Mitsrayim
laws this the do and observe you(SG) must and Egypt

יג דעם יום-טובֿ פֿון סוכּות זאָלסטו דיר מאַכן זיבן טעג ,
teg zibn machn dir zolstu Sukkot fun yom-tov dem
days seven make you(SG) shall you Sukkot of festival the

וועז דו זאַמלסט אײַן פֿון דײַן דרעש-שײַער און פֿון דײַן קעלטער .
kelter dain fun un dresh-shaier dain fun ain zamlst du ven
winepress your of and threshing floor your of in gather you when

יד און זאָלסט זיך פֿרייען אין דײַן יום-טובֿ , דו , און דײַן זון
zun dain un du yom-tov dain in freyen zich zolst un
son your and you festival your in rejoice self you(SG) must and

און דײַן טאָכטער , און דײַן קנעכט און דײַן דינסט , און דער
der un dinst dain un knecht dain un tochter dain un
the and female servant your and servants your and daughter your and

לֵוִי , און דער פֿרעמדער , און דער יתום , און די אַלמנה , וואָס אין
in vos almone di un yosem der un fremder der un Levi
in which widow the and fatherless the and foreigner the and Levi

דײַנע טויערן . טו זיבן טעג זאָלסטו האַלטן יום-טובֿ צו ה׳ דײַן
dain Hashem tsu yom-tov haltn zolstu teg zibn toiern daine
your Hashem to festival hold shall you days seven gates your

ג-ט אין דעם אָרט וואָס ג-ט וועט אויסדערווײלן; וואָרעם ה׳ דײַן
dain Hashem vorem oisderveilen vet G-t vos ort dem in G-t
your Hashem because choose will G-d which place the in G-d

ג-ט וועט דיך בענטשן אין דײַן גאַנצן אײַנקום , און אין יעטוועדער
yetveder in un ainkum gantsn dain in bentshn dich vet G-t
every in and increase all your in bless you(SG) will G-d

טואונג פֿון דײַנע הענט , און וועסט זײַן לויטער פֿרײלעך .
freilech loiter zain vest un hent daine fun tuung
rejoice nothing but be will and hands your of deed

טז דרײַ מאָל אין יאָר זאָלן אַלע דײַנע מאַנספּאַרשוינען זיך ווײַזן
vaizn zich mansparshoinen daine ale zoln yor in mol drai
show self males your all shall year in times three

פֿאַר ה׳ דײַן ג-ט , אין דעם אָרט וואָס ער וועט אויסדערווײלן: אין
in oisderveilen vet er vos ort dem in G-t dain Hashem far
in choose will he which place the in G-d your Hashem before

דעם יום-טובֿ פֿון מַצות , און אין דעם יום-טובֿ פֿון שבֿועות ,
shvues fun yom-tov dem in un matsus fun yom-tov dem
Weeks of festival the in and Unleavened Bread of festival the

און אין דעם יום-טובֿ פֿון סוכּות ; און מע זאָל זיך נישט ווײַזן פֿאַר
far vaizn nisht zich zol me un Sukkot fun yom-tov dem in un
before show not self shall one and Sukkot of festival the in and

ג-ט מיט ליידיקן ;
leidikn mit G-t
empty-handed with G-d

יז איטלעכער לויט דער גאָבֿ פֿון זײַן האַנט , לויי נאָך דער
der noch vi hant zain fun gob der loit itlecher
the after as hand his of bounty the according each

ברכה פֿון ה׳ דײַן ג-ט , וואָס ער האָט דיר געגעבן .
gegebn dir hot er vos G-t dain Hashem fun mezl-broche
given you(SG) has he which G-d your Hashem from blessing

12 And thou shalt remember that thou wast an eved in Mitzrayim: and thou shalt be shomer and do these chukkim.

13 Chag HaSukkot shalt thou observe shivat yamim, after that thou hast gathered in from thy threshing floor and from thy winepress: 14 And thou shalt rejoice in thy chag *(feast)*, thou, and thy ben, and thy bat, and thy eved, and thy amah, and the Levi, the ger, and the yatom *(orphan)*, and the almanah, that are within thy she'arim. 15 Shivat yamim shalt thou observe the chag *(feast)* unto Hashem Eloheicha in the place which Hashem shall choose, because Hashem Eloheicha shall bless thee in all thine increase, and in all the works of thine hands, so that thou shalt surely rejoice.

16 Shalosh pe'amim bashanah shall all thy males appear before Hashem Eloheicha in the place which He shall choose; in the Chag Matzot, and in the Chag HaShavu'os, and in the Chag HaSukkot, and they shall not appear before Hashem empty-handed:

17 Every man shall give as he is able, according to the Birkat Hashem Eloheicha which He hath given thee.

SHOFTIM

שׁוֹפְטִים

[18] Shofetim and shoterim shalt thou appoint thee in all thy she'arim, which Hashem Eloheicha giveth thee, throughout thy shevatim: and they shall judge HaAm with mishpat-tzedek. [19] Thou shalt not pervert mishpat; thou shalt not show partiality, neither take a shochad: for a bribe doth blind the eyes of the chachamim, and twist the devarim of the tzaddikim. [20] Tzedek tzedek (that which is altogether just) shalt thou follow, that thou mayest live, and inherit ha'aretz which Hashem Eloheicha giveth thee.

יח רִיכטער אוּן אוֹיפֿזעער זאָלסטו דיר מאַכן אין אַלע דײַנע טוֹיערן,
toiern daine ale in machn dir zolstu oifzeer un richter
gates your all in make you(SG) shall you overseers and judges

; שבֿטים דײַנע לויט , דיר גיט ג-ט דײַן ה׳ וואָס
shvotim daine loit dir git G-t dain Hashem vos
tribes your according you(SG) gives G-d your Hashem which

. משפּט משפּטן דאָס פֿאָלק מיט אַ גערעכטן זאָלן זיי אוּן
mishpot gerechtn a mit folk dos mishpetn zoln zei un
judgment righteous a with people this judge shall they and

יט זאָלסט נישט פֿאַרדרייען אַ משפּט ; נישט זאָלסט
nisht zolst mishpot a fardreyen nisht zolst
not you(SG) must judgment a pervert not you(SG) must

דערקענען קיין פּנים , אוּן נישט נעמען שוחד , וואָרעם שוחד
shochad vorem shochad nemen nisht un ponem kein derkenen
a bribe because a bribe take not and faces any recognize

מאַכט בלינד די אויגן פֿון קלוגע , אוּן פֿאַרקרימט די ווערטער פֿון
fun verter di farkrimt un kluge fun oign di blind macht
of words the twists and judicious of eyes the blind makes

גערעכטע . כ נאָך גערעכטיקייט , נאָך גערעכטיקייט זאָלסטו זיך
gerechte noch gerechtikeit noch gerechtikeit zolstu zich
the righteous after righteousness after shall you self

יאָגן , כּדי זאָלסט לעבן אוּן אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה׳
yogn kedei zolst lebn un arben dos land vos Hashem
pursue so that you(SG) must live and inherit this land which Hashem

. דיר דײַן ג-ט גיט
dir git G-t dain
you(SG) gives G-d your

[21] Thou shalt not plant any tree as an Asherah near unto the Mizbe'ach of Hashem Eloheicha, which thou shalt make thee. [22] Neither shalt thou set thee up any matzeivah *(idolatrous pillar)*; which Hashem Eloheicha hateth.

כא זאָלסט נישט פֿלאַנצן אַ געצנבוים פֿון אַ שׂום
zolst nisht dir flantsn a getsnboim fun a shum
you(SG) must not you(SG) plant a tree of a anything

האָלץ לעבן דעם מזבּח פֿון ה׳ דײַן ג-ט, וואָס דו ווּעסט
holts lebn dem mizbeyech fun Hashem dain G-t vos du vest
wood near the altar of Hashem your G-d which you will

. דיר מאַכן כב אוּן זאָלסט נישט אויפֿשטעלן אַ
dir machn un zolst nisht oifshteln a
make you(SG) and you(SG) must not establish a

זיילשטיין , וואָס ה׳ דײַן ג-ט האָט פֿײַנט.
zeilshtein vos Hashem dain G-t hot faint
pillar stone which Hashem your G-d has hated

17 Thou shalt not sacrifice unto Hashem Eloheicha any ox, or sheep, wherein is mum *(blemish)*, or any evil thing, any defect: for that is a to'avat *(abomination)* unto Hashem Eloheicha.

יז זאָלסט נישט שלאַכטן צו ה׳ דײַן ג-ט אַן אָקס אָדער
zolst nisht shlachtn tsu Hashem dain G-t an oks oder
you(SG) must not sacrifice to Hashem your G-d an bull or

; שלעכטע זאַך אַ שעפּס וואָס אין אים איז דאָ אַ מום , עפּעס
shlechte zach a sheps vos in im iz do a mum epes
bad thing a sheep which in it is here a flaw anything

וואָרעם אַן אומוועדיקייט בײַ ה׳ דײַן ג-ט איז דאָס.
vorem an umverdikeit bai Hashem dain G-t iz dos
an because abomination with Hashem your G-d is this

[2] If there be found among you, within any of thy she'arim which Hashem Eloheicha giveth thee, ish or isha, that hath wrought wickedness in the sight of Hashem Eloheicha, in transgressing His Brit,

ב אַז עס וועט געפֿונען ווערן צווישן דיר , אין איינעם פֿון דיַינע
daine fun einem in dir tsvishn vern gefunen vet es az
your of one in you(SG) among become found will it that

טויערן וואָס ה דיַין ג-ט גיט דיר , אַ מאַן אָדער אַ פֿרוי
froi a oder man a dir git G-t dain Hashem vos toiern
woman a or man a you(SG) gives G-d your Hashem which gates

וואָס וועט טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה דיַין ג-ט ,
G-t dain Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton vet vos
G-d your Hashem of eyes the in evil is what do will which

איבערצוטרעטן זײַן ברית ; ג און ער וועט גיין און דינען פֿרעמדע
fremde dinen un gein vet er un bris zain ibertsutretn
foreign serve and go will he and covenant his overstepping

ג-טער, און זיך בוקן צו זיי , אָדער צו דער זון , אָדער צו דער
der tsu oder zun der tsu oder zei tsu bukn zich un g-ter
the to or sun the to or them to bow down self and g-ds

לְבָנָה , אָדער צו דעם גאַנצן חיל פֿון הימל , וואָס איך האָב נישט
nisht hob ich vos himel fun cheil gantsn dem tsu oder Livnah
not have I which heaven of army whole the to or moon

געהייסן;
geheisn
ordered

[3] And hath gone and served elohim acherim, and worshiped them, either the shemesh, or yarei'ach, or any of the tz'vah HaShomayim, which I have not commanded;

[4] And it be told thee, and thou hast heard of it, and inquired diligently, and, hinei, it be emes, and the thing nakhon *(certain, correct)*, that such to'evah *(abomination)* is wrought in Yisroel, [5] Then shalt thou bring forth that ish or that isha, which have committed that wicked thing, unto thy she'arim, even that ish or that isha, and shalt stone them with avanim, till they die. [6] At the mouth of shneym edim, or shloshah edim, shall he that is worthy of death be put to death; but at the mouth of ed echad *(one witness)* he shall not be put to death.

ד און עס וועט דיר דערציילט ווערן , און ווען הערן, און
un hern vest un vern dertseilt dir vet es un
and hear will and become told you(SG) will it and

ווען גוט אויספֿאָרשן, ערשט די זאַך איז אמת ריכטיק, די דאָזיקע
dozike di richtik emes iz zach di ersht oisforshn gut vest
this the correct true is thing the behold investigate good will

אומווערדיקייט איז געטאָן געוואָרן אין יִשְׂרָאֵל, ה זאָלסטו אַרויספֿירן
aroisfirn zolstu Yisroel in gevorn geton iz umverdikeit
lead out shall you Yisroel in having become done is abomination

יענעם מאַן אָדער יענע פֿרוי , וואָס האָבן געטאָן די דאָזיקע שלעכטע
shlechte dozike di geton hobn vos froi yene oder man yenem
evil this the done have which woman that or man that

זאַך , צו דיַינע טויערן – דעם מאַן אָדער די פֿרוי – און זאָלסט
zolst un froi di oder man dem toiern daine tsu zach
you(SG) must and woman the or man the gates your to thing

זיי פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער, און זיי זאָלן שטאַרבן. ו לויט דעם
dem loit shtarbn zoln zei un shteiner mit farvorfen zei
the according die shall they and stones with cast away them

מויל פֿון צוויי עדות אָדער דריַי עדות זאָל געטייט
geteit zol eides drai oder eides tsvei fun moil
caused to die shall testimony three or testimony two of mouth

ווערן דער וואָס ווערט געטייט ; ער זאָל נישט געטייט
geteit nisht zol er geteit vert vos der vern
caused to die not shall he caused to die shall be which the one become

ווערן לויט דעם מויל פֿון אײַן עדות .
eides ein fun moil dem loit vern
testimony one of mouth the according become

ז די האַנט פֿון די עדות זאָל זיין אויף אים די ערשטע אים צו
tsu im ershte di im oif zain zol eides di fun hant di
to him first the him on be shall testimony the of hand the

טייטן, און דערנאָך די האַנט פֿון גאַנצן פֿאָלק; און זאָלסט
zolst un folk gantsn fun hant di dernoch un teitn
you(SG) must and people all of hand the after that and to kill

אויסראַמען דאָס בייז פֿון צווישן דיר .
dir tsvishn fun beiz dos oisramen
you(SG) among from evil this purge

ח אַז אַ זאַך וועט זיין פֿאַרהוילן פֿון דיר אין אַ משפּט ,
mishpot a in dir fun farhoiln zain vet zach a az
judgment a in you(SG) from hide be will thing a that

צווישן בלוט און בלוט , צווישן אַ טענה און אַ טענה, אָדער צווישן אַ
a tsvishn oder taine a un taine a tsvishn blut un blut tsvishn
a between or case a and case a between blood and blood between

שעדיקונג און אַ שעדיקונג , אין שטרייַטזאַכן אין דיינע טויערן, זאָלסטו
zolstu toiern daine in shtraitzachn in shedikung a un shedikung
shall you gates your in controversy in hurt a and hurt

אויפֿשטיין און אַרויפֿגיין צו דעם אָרט וואָס ה׳ דײַן ג-ט וועט
vet G-t dain Hashem vos ort dem tsu aroifgein un oifshtein
will G-d your Hashem which place the to go up and stand up

אים אויסדערווײלן. ט און זאָלסט קומען צו די כֹּהנים פֿון
fun koyanim di tsu kumen zolst un oisderveilen im
of kohanim the to come you(SG) must and choose it

שבט לֵוִי , און צו דעם ריכטער וואָס וועט זיין אין יענע טעג , און
un teg yene in zain vet vos richter dem tsu un Levi sheyvet
and days those in be will which judge the to and Levi tribe

זאָלסט פֿרעגן, און זיי וועלן דיר זאָגן דאָס וואָרט פֿון דעם
dem fun vort dos zogn dir veln zei un fregn zolst
the of word this say you(SG) will they and to ask you(SG) must

משפּט . י און זאָלסט טאָן לויט דעם וואָרט וואָס זיי וועלן
veln zei vos vort dem loit ton zolst un mishpot
will they which word the according do you(SG) must and judgment

דיר זאָגן פֿון יענעם אָרט וואָס ה׳ וועט אויסדערווײלן; און
un oisderveilen vet Hashem vos ort yenem fun zogn dir
and choose will Hashem which place that of say you(SG)

זאָלסט היטן צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס זיי וועלן דיך
dich veln zei vos alts vi azoi ton tsu hitn zolst
you(SG) will they which all that as so do to keep you(SG) must

לערנען. יא לויט דער לערנונג וואָס זיי וועלן דיך לערנען, און
un lernen dich veln zei vos lernung der loit lernen
and teach you(SG) will they which teaching the according teach

לויט דעם משפּט וואָס זיי וועלן דיר זאָגן , זאָלסטו טאָן;
ton zolstu zogn dir veln zei vos mishpot dem loit
do shall you say you(SG) will they which judgment the according

זאָלסט זיך נישט אָפּקערן פֿון דעם וואָרט וואָס זיי וועלן
veln zei vos vort dem fun opkeren nisht zich zolst
will they which word the from turn aside not self you(SG) must

דיר זאָגן, רעכטס אָדער לינקס . יב און דער מאַן וואָס וועט
vet vos man der un links oder rechts zogn dir
will which man the and to the left or to the right say you(SG)

טאָן מיט מוטווילקייט, נישט צו גהאָרכן דעם כֹּהן וואָס שטייט צו
tsu shteit vos koyen dem gehorchn tsu nisht mutvilikeit mit ton
to stand which kohen the obey to not wilfully with do

7 The hands of the edim shall be first upon him to put him to death, and afterward the hands of kol haAm. So thou shalt put harah *(the evil)* away from among you.

8 If there arise a matter too hard for thee in mishpat, between dahm and dahm, between din and din, and between nega and nega, being matters of controversy within thy she'arim, then shalt thou arise, and get thee up into the place which Hashem Eloheicha shall choose; 9 And thou shalt come unto the kohanim, who are the Levi'im, and unto the Shofet that shall be in those days, and inquire; and they shall show thee the devar hamishpat *(word of judgment)*; 10 And thou shalt do according to the devar, which they of that place which Hashem shall choose shall show thee; and thou shalt be shomer to do according to all that they teach thee; 11 According to the pi hatorah which they shall teach thee, and according to the mishpat which they shall tell thee, thou shalt do; thou shalt not turn aside from the devar which they shall show thee, to the right hand, nor to the left. 12 And the ish that will do presumptuously, and will not give heed unto the kohen that standeth to minister there before

Hashem Eloheicha, or unto the Shofet, even that ish shall die; and thou shalt put away harah from Yisroel. 13 And kol haAm shall hear, and fear, and do no more presumptuously.

14 When thou art come unto ha'aretz which Hashem Eloheicha giveth thee, and shalt possess it, and shalt dwell therein, and shalt say, I will set a melech over me, like Kol HaGoyim that are about me; 15 Thou shalt in any wise set him as melech over thee, whom Hashem Eloheicha shall choose; one from among thy achim shalt thou set as melech over thee; thou mayest not set an ish nokhri over thee, which is not achicha *(thy brother, i.e., a fellow Hebrew)*. 16 But he shall not multiply susim to himself, nor cause the people to return to Mitzrayim, to the end that he should multiply the sus; forasmuch as Hashem hath said unto you, Ye shall henceforth return no more that way. 17 Neither shall he multiply nashim to himself, that his lev turn not away; neither shall he greatly multiply to himself kesef and zahav. 18 And it shall be, when he sitteth upon the kisei mamlakhto *(throne of his kingdom)*, that he shall write him a mishneh hatorah hazot

דינען דאָרטן ה דיין ג-ט, אָדער דעם ריכטער, יענער מאַן זאָל
zol man yener richter dem oder G-t dain Hashem dortn dinen
shall man that judge the or G-d your Hashem there serve

שטאַרבן; און זאָלסט אויסראַמען דאָס בייז פֿון יִשְׂרָאֵל. יג און דאָס
dos un Yisroel fun beiz dos oisramen zolst un shtarbn
this and Yisroel from evil this purge you(SG) must and die

גאַנצע פֿאָלק וועט הערן און וועט מורא האָבן, און זיי וועלן מער נישט
nisht mer veln zei un hobn moire vet un hern vet folk gantse
not more will they and have fear will and hear will people whole

מוטווילקן .
mutvilkn
have the nerve to

יד אַז דו וועסט קומען אין דעם לאַנד וואָס ה דיין ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos land dem in kumen vest du az
gives G-d your Hashem which land the in come will you when

דיר , און וועסט עס אַרבן , און וועסט זיך באַזעצן דרינען, און
un drinen bazetsn zich vest un arben es vest un dir
and in it settle self will and inherit it will and you(SG)

וועסט זאָגן: איך וויל מאַכן אַ מלך איבער מיר, אַזוי ווי אַלע פֿעלקער
felker ale vi azoi mir iber melech a machn vil ich zogn vest
nations all as so me over king a make will I say will

וואָס אַרום מיר, טו מאַכן זאָלסטו מאַכן אַ מלך איבער דיר
dir iber melech a machn zolstu machn mir arum vos
you(SG) over king a make shall you make me round which

דעם וואָס ה דיין ג-ט וועט אים אויסדערווײלן; פֿון צווישן
tsvishn fun oisderveilen im vet G-t dain Hashem vos dem
among from choose him will G-d your Hashem which the one

דיינע ברידער זאָלסטו מאַכן איבער דיר אַ מלך ; טאָרסט
torst melech a dir iber machn zolstu brider daine
allowed to king a you(SG) over make shall you brothers your

נישט אויפֿזעצן איבער דיר אַ פֿרעמדן מאַן, וואָס איז נישט דיינער אַ
a dainer nisht iz vos man fremdn a dir iber oifzetsn nisht
a your not is which man foreigner a you(SG) over appoint not

ברודער. טז אָבער ער זאָל זיך נישט מערן פֿערד , און נישט אומקערן
umkeren nisht un ferd mern nisht zich zol er ober bruder
return not and horses increase not self shall he but brother

דאָס פֿאָלק קיין מִצרַיִם , כדי צו מערן פֿערד ; וואָס
vos ferd mern tsu kedei Mitsrayim kein folk dos
which horses increase to in order to Egypt to people this

ה האָט אײַך אָנגעזאָגט: איר זאָלט זיך מער נישט אומקערן אויף
oif umkeren nisht mer zich zolt ir ongezogt aich hot Hashem
on return not more self shall you ordered you has Hashem

דעם דאָזיקן וועג. יז און ער זאָל זיך נישט מערן ווײַבער כדי זײַן
zain kedei vaiber mern nisht zich zol er un veg dozikn dem
his so that wives increase not self shall he and way this the

האַרץ זאָל זיך נישט אָפּקערן ; אויך זילבער און גאָלד זאָל ער זיך
zich er zol gold un zilber oich opkeren nisht zich zol harts
self he shall gold and silver also turn aside not self shall heart

נישט מערן אַ סך . יח און עס וועט זײַן , אַז ער זעצט זיך אויף דעם
dem oif zich zetst er az zain vet es un sach a mern nisht
the on self sits he that be will it and many a increase not

טראָן פֿון זײַן מלוכה , זאָל ער זיך אויפֿשרײַבן אַן איבערחזרונג
iberchazerung an oifshraibn zich er zol meluche zain fun tron
reiteration a inscribe self he shall kingdom his of throne

(copy of this torah) in a sefer out of that which is before the kohanim, the Levi'im;
19 And it shall be with him, and he shall read therein all the days of his life; that he may learn to fear Hashem Elohav, to be shomer over kol divrei hatorah hazot and these chukkim, to do them; 20 That his lev be not lifted up in pride above his brethren, and that he turn not aside from the mitzvah, to the right hand, or to the left; to the end that he may prolong his days in his mamlachah, he, and his banim, in the midst of Yisroel.

פֹּון דער דאָזיקער תּורה אויף אַ בוך, פֹּון דער וואָס פֿאַר די
di far vos der fun buch a oif toyre doziker der fun
the before that which the from book a on Torah this the of

כֹהנים פֹּון שבֶט לֵוִי. יט און דאָס זאָל זיין ביי אים, און ער זאָל
zol er un im bai zain zol dos un Levi sheyvet fun koyanim
shall he and him with be shall this and Levi tribe of kohanim

לייענען דערין אַלע טעג פֹּון זיין לעבן, כּדי ער זאָל לערנען מורא צו
tsu moire lernen zol er kedei lebn zain fun teg ale derin leyenen
to fear teach shall he so that life his of days all in it read

האָבן פֿאַר ה זיין ג-ט, צו היטן אַלע ווערטער פֹּון דער דאָזיקער
doziker der fun verter ale hitn tsu G-t zain Hashem far hobn
this the of words all keep to G-d his Hashem before have

תּורה, און די דאָזיקע געזעצן, זיי צו טאָן; כ אַז זיין האַרץ זאָל זיך
zich zol harts zain az ton tsu zei gezetsn dozike di un toyre
self shall heart his that do to them laws these the and Torah

נישט דערהייבן איבער זיינע ברידער, און ער זאָל זיך נישט אָפּקערן
opkeren nisht zich zol er un brider zaine iber derheibn nisht
turn aside not self shall he and brothers his over exalt not

פֹּון די געבאָטן רעכטס אָדער לינקס, כּדי ער זאָל
zol er kedei links oder rechts gebot di fun
shall he so that to the left or to the right commandments the from

מַאֲרִיךְ-ימים זיין אויף זיין מלוכה, ער און זיינע קינדער, צווישן
tsvishn kinder zaine un er meluche zain oif zain maarich-yamim
among children his and he kingdom his on be prolong days

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

18 The kohanim, who are Levi'im, and all the tribe of Levi, shall have no chelek nor nachalah with Yisroel; they shall eat the offerings of Hashem made by eish, even His nachalah. 2 Therefore shall they have no nachalah among their achim; Hashem is their nachalah, as He hath said unto them.

3 And this shall be the mishpat hakohanim *(the right of the kohanim)* from the people, from them that offer the zevach, whether it be shor or seh; and they shall give unto the kohen the shoulder, and the two jowls, and the stomach.
4 The reshit also of thy

יח די כֹהנים פֹּון לֵוִי, דער גאַנצער שבֶט לֵוִי, זאָלן נישט האָבן
hobn nisht zoln Levi sheyvet gantser der Levi fun koyanim di
have not shall Levi tribe whole the Levi of kohanim the

קיין חלק און קיין נחלה אין יִשְׂרָאֵל; די פֿייַעראָפּפֿער
faieropfer di Yisroel in nachle kein un chelek kein
offering by fire the Yisroel in inheritance any and portion any

פֹּון ה און זיין נחלה זאָלן זיי עסן. כ און זיי זאָלן
zoln zei un esen zei zoln nachle zain un Hashem fun
shall they and eat they shall inheritance his and Hashem of

נישט האָבן קיין נחלה צווישן זייערע ברידער; ה איז זייער
zeyer iz Hashem brider zeyere tsvishn nachle kein hobn nisht
their is Hashem brothers their among inheritance any have not

נחלה, אַזוי ווי ער האָט צו זיי גערעדט.
geredt zei tsu hot er vi azoi nachle
spoken them to has he as so inheritance

ג און דאָס זאָל זיין דאָס רעכט פֹּון די כֹהנים, פֹּון דעם פֹּאָלק,
folk dem fun koyanim di fun recht dos zain zol dos un
people the from kohanim the of right the be shall this and

פֹּון די וואָס שלאַכטן אַ שלאַכטאָפּפֿער; סיַי אַן אָקס,
oks an sai shlachtopfer a shlachtn vos di fun
bull a whether slaughter sacrifice a sacrifice which the ones from

סיַי אַ שעפּס, זאָל מען געבן דעם כֹהן די שולטער, און די
di un shulter di koyen dem gebn men zol sheps a sai
the and shoulder the kohen the give they shall sheep a whether

קינבאַקן, און דעם מאָגן. ד דאָס ערשטע פֹּון דיַין תּבוּאה, פֹּון דיַין
dain fun tvue dain fun ershte dos mogn dem un kinbakn
your of grain your of first this stomach the and jowls

grain, of thy wine, and of thine oil, and the reshit of the shearing of thy tzon, shalt thou give him.

וויַן , און פֿון דיַין אייל, און דאָס ערשטע פֿון דער שערונג פֿון דיַינע
daine fun sherung der fun ershte dos un eil dain fun un vain
your of shearing the of first this and oil your of and wine

שאָף , זאָלסטו אים געבן .
gebn im zolstu shof
give him shall you sheep

5 For Hashem Eloheicha hath chosen him out of all thy tribes, to stand to minister in the Shem of Hashem, he and his banim kol hayamim.

ה וואָרעם אים האָט ה דיַין ג-ט אויסדערוויילט פֿון אַלע דיַינע
daine ale fun oisderveilt G-t dain Hashem hot im vorem
your all from choose G-d your Hashem has him because

שבֿטים , צו שטיין צו דינען אין נאָמען פֿון ג-ט, ער און זיַינע קינדער
kinder zaine un er G-t fun nomen in dinen tsu shtein tsu shvotim
children his and he G-d of name in serve to stand to tribes

אַלע טעג .
teg ale
days all

6 And if a Levi come from any of thy she'arim *(gates, i.e., towns)* out of kol Yisroel, where he is living, and come with all the earnestness of his nefesh unto the place which Hashem shall choose;

ו און אַז אַ לֵוִי וויל קומען פֿון איינעם פֿון דיַינע טויערן פֿון גאַנץ
gants fun toiern daine fun einem fun kumen vil Levi a az un
all of gates your of one from come will Levi a if and

יִשְׂרָאֵל, וואָס ער ווויניט דאָרטן, זאָל ער קומען וויפֿל זיַין האַרץ
harts zain vifel kumen er zol dortn voint er vos Yisroel
heart his as much as come he shall there resides he where Yisroel

געלוסט, צו דעם אָרט וואָס ה וועט אויסדערווייַלן. ז און ער זאָל
zol er un oisderveilen vet Hashem vos ort dem tsu gelust
shall he and choose will Hashem which place the to desire

7 Then he shall minister in the Shem of Hashem Elohav, as all his achim the Levi'im do, which stand there before Hashem.

דינען אין נאָמען פֿון ה זיַין ג-ט אַזוי ווי אַלע זיַינע ברידער
brider zaine ale vi azoi G-t zain Hashem fun nomen in dinen
brothers his all as so G-d his Hashem of name in serve

די לְוִיִּם וואָס שטייען דאָרטן פֿאַר ג-ט. ח גלייַכע חלקים
chalokim glaiche G-t far dortn shteyen vos Leviim di
portions like G-d before there standing which Levites the

זאָלן זיי עסן , אַחוץ וואָס אים ווערט געגעבן לויט די
di loit gegebn vert im vos achuts esen zei zoln
the according given shall be him what beside from eat they shall

פֿאָטערהײַזער .
foterhaizer
father's houses

8 They shall have chelek k'chelek *(like portions)* to eat, beside that which cometh of the sale of his patrimony.

ט אַז דו קומסט אין דעם לאַנד וואָס ה דיַין ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos land dem in kumst du az
gives G-d your Hashem which land the in come you when

דיר , זאָלסטו זיך נישט צו טאָן אַזוי ווי די
di vi azoi ton tsu oplernen nisht zich zolstu dir
the as so do to follow the example of not self shall you you(SG)

אומווערדיקייטן פֿון יענע פֿעלקער. י עס זאָל זיך נישט געפֿינען ביַי
bai gefinen nisht zich zol es felker yene fun umverdikeitn
with find not self shall it nations that of abominable practices

דיר איינער וואָס מאַכט דורכגיין זיַין זון אָדער זיַין טאָכטער
tochter zain oder zun zain durchgein macht vos einer dir
daughter his or son his pass through makes which one you(SG)

9 When thou art come into ha'aretz which Hashem Eloheicha giveth thee, thou shalt not learn to imitate the to'avot *(abominations)* of those Goyim.

דורכן פֿייַער, אַ וואָרזאָגער פֿון וואָרזאָגנישן , אַ צייכנזעער , אָדער אַ
a oder tseichnzeer a vorzogenishn fun vorzoger a faier durchn
a or soothsayer a divination of diviner a fire through

טרעפֿער , אָדער אַ מכשף , יא אָדער אַ צויבערשפרעכער, אָדער
oder tsoibershprecher a oder mechashef a oder trefer
or astrologer a or witch a or fortune-teller

10 There shall not be found among you any one that maketh his ben or his bat to pass through the eish or kosem kesamim *(a diviner of divination)* or a m'onen *(soothsayer, astrologer)*, or a m'nachesh *(one who interprets omens)*, or a mekhashshef *(witch)*.

11 Or

איינער וואָס פֿרעגט בײַ אַ גײַסט אָדער אַ רוח , אָדער אַ פֿאָרשער
forsher a oder ruach a oder gaist a bai fregt vos einer
researcher a or a spirit a or ghost a with inquire which one

בײַ טויטע. יב וואָרעם אַן אומווערדיקייט בײַ ג-ט איז יעטווועדער
yetveder iz G-t bai umverdikeit an vorem toite bai
all is G-d with abomination an because dead with

וואָס טוט דאָס, און פֿון וועגן די דאָזיקע אומווערדיקייטן
umverdikeitn dozike di vegen fun un dos tut vos
abominable practices this the concerning of and this do which

פֿאַרטרײַבט זיי ה דײַן ג-ט פֿון פֿאַר דיר . יג גאַנץ
gants dir far fun G-t dain Hashem zei fartraibt
all you(SG) before from G-d your Hashem them dispossess

זאָלסטו אויפֿריכטיג זײַן מיט ה דײַן ג-ט. יד וואָרעם די דאָזיקע
dozike di vorem G-t dain Hashem mit zain oifrichtig zolstu
this the for G-d your Hashem with be upright shall you

פֿעלקער וואָס דו ירשעסט זיי , הערן זיך צו צו צייכנזעערס ,
tseichnzeers tsu tsu zich hern zei yershest du vos felker
soothsayers to to self listen them dispossess you which nations

און צו וואָרזאָגערס, אָבער דו – נישט אַזוי-וואָס האָט דיר געגעבן
gegebn dir hot azoi-vos nisht du ober vorzogers tsu un
given you(SG) has so-what not you but soothsayers to and

ה דײַן ג-ט. טו אַ נבֿיא פֿון צווישן דיר , פֿון דײַנע
daine fun dir tsvishn fun novi a G-t dain Hashem
your from you(SG) among from prophet a G-d your Hashem

ברידער , אַזאַ ווי איך, וועט דיר אויפֿשטעלן ה דײַן ג-ט;
G-t dain Hashem oifshteln dir vet ich vi aza brider
G-d your Hashem raise up you(SG) will I as one like brothers

צו אים זאָלט איר זיך צוהערן .
tsuhern zich ir zolt im tsu
pay heed self you shall him to

טז געגנוי אַזוי ווי דו האָסט פֿאַרלאַנגט פֿון ה דײַן ג-ט אין
in G-t dain Hashem fun farlangt host du vi azoi genoi
in G-d your Hashem of are asking for have you as so exact

חוֹרֵב , אין טאָג פֿון דער אײַנזאַמלונג, אַזוי צו זאָגן: לאָמיך נישט הערן
hern nisht lomich zogn tsu azoi ainzamlung der fun tog in Chorev
hear not let me say to so gathering the of day in Chorev

ווידער דעם קול פֿון ה מײַן ג-ט, לאָמיך נישט זען מער דאָס
dos mer zen nisht lomich G-t main Hashem fun kol dem vider
the more see not let me G-d my Hashem of voice the again

דאָזיקע גרויסע פֿײַער, כדי איך זאָל נישט שטאַרבן. יז און ה האָט
hot Hashem un shtarbn nisht zol ich kedei faier groise dozike
has Hashem and die not shall I so that fire great this

געזאָגט צו מיר: גוט איז וואָס זיי האָבן גערעדט. יח אַ נבֿיא וועל איך
ich vel novi a geredt hobn zei vos iz gut mir tsu gezogt
I will prophet a spoken have they which is well me to said

זיי אויפֿשטעלן פֿון צווישן זייערע ברידער , אַזאַ ווי דו , און איך
ich un du vi aza brider zeyere tsvishn fun oifshteln zei
I and you as one like brothers their among from raise up them

וועל אַריינגעבן מײַנע וואָרטער אין זײַן מויל , און ער וועט רעדן צו
tsu redn vet er un moil zain in verter maine araingebn vel
to speak will he and mouth his in words my will put will

זיי אַלץ וואָס איך וועל אים באַפֿעלן . יט און עס וועט זײַן , דער
der zain vet es un bafeln im vel ich vos alts zei
the be will it and command him will I which all that them

one who casts spells, or one who inquires of a ghost or a familiar spirit, or a doresh el hamesim *(a consulter of the dead ones, i.e., a necromancer)*. 12 For all that do these things are a to'avat Hashem; and because of these to'evot, Hashem Eloheicha is about to drive them out before thee. 13 Thou shalt be tamim *(blameless)* before Hashem Eloheicha. 14 For these Goyim, which thou shalt dispossess, paid heed unto soothsayers, and unto diviners; but as for thee, Hashem Eloheicha hath not suffered thee so to do. 15 Hashem Eloheicha will raise up unto thee a Navi from among thee, of thy achim, kamoni *(like me)*; unto him ye must listen;

16 According to all that thou desiredst of Hashem Eloheicha in Chorev in the Yom HaKahal, saying, Let me not hear again the voice of Hashem Elohav, neither let me see this eish hagedolah any more, that I die not. 17 And Hashem said unto me, They have well spoken that which they have spoken. 18 I will raise them up a Navi from among their achim, like unto thee, and will put My words in his mouth; and he shall speak unto them all that I shall command him. 19 And it shall come to pass, that whosoever will not listen unto My

words which he shall speak Bishmi *(in My Name)*, I will require it of him. [20] But the navi, which shall presume to speak a word Bishmi *(In My Name)*, which I have not commanded him to speak, or that shall speak in the shem of elohim acharim, even that navi shall die. [21] And if thou say in thine lev, How shall we know the word which Hashem hath not spoken? [22] When a navi speaketh b'Shem Hashem, if the thing follow not, nor come to pass, that is the thing which Hashem hath not spoken, but the navi hath spoken it bezadon *(in zadon)*; thou shalt not be afraid of him.

מאַן וואָס וועט נישט צוהערן צו מיינע וועָרטער וואָס ער וועט רעדן
redn vet er vos verter maine tsu tsuhern nisht vet vos man
speak will he which words my to listen not will which man

אין מיין נאָמען, וועל איך אויפֿמאָנען פֿון אים. כ אָבער דער נבֿיא וואָס
vos novi der ober im fun oifmonen ich vel nomen main in
which prophet the but him of require I will name my in

וועט מוטוויליקן צו רעדן אין מיין נאָמען אַ וואָרט וואָס איך האָב
hob ich vos vort a nomen main in redn tsu mutvilikn vet
have I which word a name my in speak to have the nerve to will

אים נישט באַפֿוילן צו רעדן, אָדער דער וואָס וועט רעדן אין נאָמען
nomen in redn vet vos der oder redn tsu bafoiln nisht im
name in speak will which the or speak to commanded not him

פֿון פֿרעמדע ג-טער, יענער נבֿיא זאָל שטאַרבן. כא און אויב דו וועסט
vest du oib un shtarbn zol novi yener g-ter fremde fun
will you if and die shall prophet that g-ds foreign of

זאָגן אין דיין האַרצן: ווי אַזוי וועלן מיר דערקענען דאָס וואָרט וואָס
vos vort dos derkenen mir veln azoi vi hartsn dain in zogn
which word this known we will so how heart your in say

ה האָט עס נישט גערעדט? כב אַז דער נבֿיא וועט רעדן אין נאָמען
nomen in redn vet novi der az geredt nisht es hot Hashem
name in speak will prophet the if spoken not it has Hashem

פֿון ה, און דאָס וואָרט וועט נישט געשען און נישט אָנקומען, איז
iz onkumen nisht un geshen nisht vet vort dos un Hashem fun
is arrive not and happen not will word this and Hashem of

דאָס אַ וואָרט וואָס ה האָט עס נישט גערעדט; מיט מוטווילקייט
mutvilikeit mit geredt nisht es hot Hashem vos vort a dos
wilfulness with spoken not it has Hashem which word a this

האָט עס דער נבֿיא גערעדט; זאָלסט זיך נישט שרעקן פֿאַר
far shrekn nisht zich zolst geredt novi der es hot
for be afraid not self you(SG) must spoken prophet the it has

אים.
im
him

יט

19 When Hashem Eloheicha hath cut off the Goyim, whose land Hashem Eloheicha giveth thee, and thou dispossess them, and dwellest in their towns, and in their batim *(houses)*, [2] Thou shalt separate shalosh arim *(three towns)* for thee in the midst of thy land, which Hashem Eloheicha giveth thee to possess it. [3] Thou shalt prepare yourselves roads, and divide the territory of thy land, which Hashem Eloheicha giveth thee to inherit, into three

אַז ה דיין ג-ט וועט פֿאַרשניידן די פֿעלקער וואָס
vos felker di farshnaidn vet G-t dain Hashem az
which nations the cut off will G-d your Hashem when

ה דיין ג-ט גיט דיר זייער לאַנד, און וועסט זיי
zei vest un land zeyer dir git G-t dain Hashem
them will and land their you(SG) gives G-d your Hashem

ירשען, און זיך באַזעצן אין זייערע שטעט, און אין זייערע הייזער,
haizer zeyere in un shtet zeyere in bazetsn zich un yarshen
houses their in and cities their in settle self and inherit

ב זאָלסטו דיר אָפּשיידן דרײַ שטעט אין מיטן פֿון דיין לאַנד
land dain fun mitn in shtet drai opsheiden dir zolstu
land your of midst of in cities three set apart you(SG) shall you

וואָס ה דיין ג-ט גיט דיר, עס צו אַרבן. ג זאָלסט
vos Hashem dain G-t git dir es tsu arben zolst
which Hashem your G-d gives you(SG) it to inherit must

דיר אָפּמאַרקירן דעם וועג, און אײַנטיילן אין דרײַען דאָס געמאַרק
dir opmarkirn dem veg un ainteiln in dreyen dos gemark
you(SG) prepare way the and divide in three this boundary

פֿון דיין לאַנד וואָס ה דיין ג-ט וועט דיך מאַכן אַרבן, און
un arben machn dich vet G-t dain Hashem vos land dain fun
and inherit make you(SG) will G-d your Hashem which land your of

parts, that every slayer may flee there. 4 And this is the case of the slayer, which shall flee there, that he may live: Whoso killeth his neighbor without da'as, whom he hated not in time past; 5 As when an ish goeth into the wood with his neighbor to cut wood, his hand swings a stroke with the axe to cut down the tree, the head slippeth from the handle, and strikes upon his neighbor, that he die; he shall flee unto one of those towns, and live; 6 Lest the Go'el HaDahm pursue the slayer, while his lev is hot, and overtake him, because the way is long, and slay him; whereas he was not worthy of death, inasmuch as he hated him not in time past. 7 Therefore I command thee, saying, Thou shalt separate shalosh arim for thee. 8 And if Hashem Eloheicha enlarge thy territory, as He hath sworn unto Avoteicha, and give thee kol ha'aretz which He promised to give unto Avoteicha; 9 If thou shalt be shomer over all these mitzvot to do them, which I command thee today, to love Hashem Eloheicha, and to walk ever in His ways; then shalt thou add three towns more for thee, beside these three; 10 That dahm naki *(innocent blood)* be not shed in thy land, which Hashem Eloheicha giveth thee for a nachalah,

עס זאָל זײַן אויף צו אַנטלויפֿן אַהין פֿאַר איטלעכן טויטשלעגער .
toitshleger itlechn far ahin antloifn tsu oif zain zol es
death violent man each for there fleeing to on be shall it

ד און דאָס איז דער פֿאַל פֿון דעם טויטשלעגער וואָס קען אַהין
ahin ken vos toitshleger dem fun fal der iz dos un
there can which death violent man the of case the is this and

אַנטלויפֿן און בלײַבן לעבן: דער וואָס וועט דערשלאָגן זײַן חבֿר
chever zain dershlogn vet vos der lebn blaibn un antloifn
neighbor his kill will which that alive remaining and fleeing

אָן אַ כּיוון , און ער איז אים נישט געווען אַ שׂונא פֿון
fun soine a geven nisht im iz er un kivn a on
of enemy an having been not him is he and intention an without

נעבטן-אייערנעבטן ; ה ווי אַז אײנער וועט קומען מיט זײַן חבֿר אין
in chever zain mit kumen vet einer az vi nechtn-eyernechtn
in neighbor his with come will one that as recent past

וואַלד האַקן ביימער, און זײַן האַנט וועט זיך פֿאַרמעסטן מיט דער האַק
hak der mit farmestn zich vet hant zain un beimer hakn vald
axe the with traverse self will hand his and trees cutting forest

אָפּצוהאַקן דעם בוים , און דער אײַזן וועט אָפּשפּרינגען פֿון שטיל , און
un shtil fun opshpringen vet aizn der un boim dem optsuhakn
and handle from bounce back will iron the and tree the snap

וועט טרעפֿן זײַן חבֿר , און ער וועט שטאַרבן; ער זאָל אַנטלויפֿן אין
in antloifn zol er shtarbn vet er un chever zain trefn vet
in fleeing shall he die will he and neighbor his hit will

איינער פֿון די דאָזיקע שטעט, און בלײַבן לעבן; ו כּדי דער בלוט
blut der kedei lebn blaibn un shtet dozike di fun einer
blood the so that alive remain and cities these the of one

דערלייזער זאָל נישט נאָכיאָגן דעם טויטשלעגער וועו זײַן האַרץ
harts zain ven toitshleger dem nochyogn nisht zol derleizer
heart his when death violent man the pursue not shall redeemer

איז הייס, און אים כאַפֿן , ווײַל דער וועג איז אַ ווײַטער, און אים
im un vaiter a iz veg der vail chapn im un heis iz
him and further a is way the because catch him and hot is

דערשלאָגן צום טויט , וועו אים קומט נישט טויטשטראָף , ווײַל
vail toitshtrof nisht kumt im ven toit tsum dershlogn
because death penalty not come him when death to kill

ער איז אים נישט געווען אַ שׂונא פֿון נעבטן-אייערנעבטן .
nechtn-eyernechtn fun soine a geven nisht im iz er
recent past from enemy an having been not him is he

ז דערום באַפֿעל איך דיר , אַזוי צו זאָגן : דרײַ שטעט זאָלסטו
zolstu shtet drai zogn tsu azoi dir ich bafel derum
shall you cities three say to so you(SG) I command therefore

דיר אָפּשײדן . ח און אויב ה דײַן ג-ט וועט דערברייטערן
derbreitern vet G-t dain Hashem oib un opsheiden dir
enlarge will G-d your Hashem if and set apart for you(SG)

דײַן געמאַרק , אַזוי ווי ער האָט געשוואָרן דײַנע עלטערן, און וועט
vet un eltern daine geshvorn hot er vi azoi gemark dain
will and fathers your sworn an oath has he as so boundary your

דיר געבן דאָס גאַנצע לאַנד וואָס ער האָט צוגעזאָגט דײַנע עלטערן
eltern daine tsugezogt hot er vos land gantse dos gebn dir
fathers your promised has he which land whole this give you(SG)

צו געבן – ט אַז דו וועסט היטן אַל דאָס דאָזיקע וואָס
tsu gebn dos dozike dos al hitn vest du az vos
which commandments these this all keep will you that give to

געבאָט
gebot

and so damim be upon thee.

איך געביט דיר היינט עס צו טאָן, ליב צו האָבן ה דיין ג-ט,
G-t dain Hashem hobn tsu lib ton tsu es haint dir gebit ich
G-d your Hashem have to love do to it today you(SG) order I

און צו גיין אין זיינע וועגן אַלע טעג – זאָלסטו דיר צולייגן
tsuleigen dir zolstu teg ale vegen zaine in gein tsu un
add for you(SG) shall you days all ways his in go to and

נאָך דריי שטעט צו די דאָזיקע דריי; כדי עס זאָל נישט פֿאַרגאָסן
fargosen nisht zol es kedei drai dozike di tsu shtet drai noch
kill not shall it so that three this the to cities three beside

ווערן אומשולדיק בלוט אין דיין לאַנד וואָס ה דיין ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos land dain in blut umshuldik vern
gives G-d your Hashem which land your in blood innocent become

דיר פֿאַר אַ נחלה, און עס זאָל נישט זיין אויף דיר קיין
kein dir oif zain nisht zol es un nachle a far dir
any you(SG) on be not shall it and inheritance an for you(SG)

בלוט.
blut
blood

[11] But if any ish hate his neighbor, and lie in wait for him, and rise up against him, and strike him mortally that he die, and fleeth into one of these towns; [12] Then the zekenim of his town shall send and have him taken from there, and deliver him into the yad of the Goel HaDahm, that he may die. [13] Thine eye shall not pity him, but thou shalt put away the guilt of dahm naki from Yisroel, that it may go well with thee.

יא אָבער אַז אַ מאַן וועט זיין אַ שׂונא זיין חבֿר, און ער וועט
vet er un chever zain soine a zain vet man a az ober
will he and neighbor his enemy a be will man a that but

לויערן אויף אים, און וועט אויפֿשטיין אויף אים, און וועט אים שלאָגן
shlogn im vet un im oif oifshtein vet un im oif loiern
strike him will and him on stand up will and him on lie in wait

צום טויט, און ער וועט שטאַרבן; און ער וועט אַנטלויפֿן אין איינער פֿון
fun einer in antloifn vet er un shtarbn vet er un toit tsum
of one in fleeing will he and die will he and death to

די דאָזיקע שטעט, יב זאָלן שיקן די עלטסטע פֿון זיין שטאָט, און
un shtot zain fun eltste di shikn zoln shtet dozike di
and city his from elders the send shall cities these the

אים נעמען פֿון דאָרטן, און אים איבערגעבן אין האַנט פֿון דעם בלוט
blut dem fun hant in ibergebn im un dortn fun nemen im
blood the of hand in give over him and there from take him

דערלייזער, און ער זאָל שטאַרבן. יג דיין אויג זאָל זיך נישט דערבאַרעמען
derbaremen nisht zich zol oig dain shtarbn zol er un derleizer
have mercy not self shall eye your die shall he and redeemer

אויף אים, און זאָלסט אויסראַמען אומשולדיק בלוט פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun blut umshuldik oisramen zolst un im oif
Yisroel from blood innocent purge you(SG) must and him on

כדי דיר זאָל גוט זיין.
zain gut zol dir kedei
be well shall you(SG) so that

[14] Thou shalt not remove thy neighbor's landmark, which they of old time have set in thine nachalah, which thou shalt inherit in the eretz that Hashem Eloheicha giveth thee to possess it.

יד זאָלסט נישט פֿאַררוקן דעם גרענעץ פֿון דיין חבֿר,
chever dain fun grenets dem farrukn nisht zolst
neighbor your of boundary the move not you(SG) must

וואָס דו פֿריִערדיקע האָבן אָפּגעגרענעצט, אין דיין נחלה וואָס
du vos nachle dain in opgegrenetst hobn frierdike di vos
you which inheritance your in marked off have former the which

ווועסט ירשענען, אין דעם לאַנד וואָס ה דיין ג-ט גיט דיר,
es dir git G-t dain Hashem vos land dem in yarshen vest
it you(SG) gives G-d your Hashem which land the in inherit will

צו אַרבן.
arben tsu
inherit to

[15] Ed echad shall not rise up against an ish for any avon *(iniquity)*, or for any chattat *(sin)*, in any sin that he sinneth: at the mouth of shney edim, or at the mouth of shloshah edim, shall the matter be established. [16] If an ed chamas *(malicious, false witness)* rise up against any ish to testify against him that which is wrong; [17] Then both the men, between whom the controversy is, shall stand before Hashem, before the kohanim and the shofetim, which shall be in those days; [18] And the shofetim shall make diligent inquiry; and, hinei, if the witness be an ed sheker *(false witness)*, and hath testified falsely against his brother; [19] Then shall ye do unto him, as he had thought to have done unto his brother: so shalt thou put harah away from among you. [20] And those which remain shall hear, and fear, and shall henceforth commit no more any such rah among you. [21] And thine eye shall not pity; but nefesh shall go for nefesh, eye for eye, tooth for tooth, yad for yad, regel for regel.

טו עס זאָל נישט אויפֿשטיין איין עדות קעגן אַ מאַן וועגן אַ
a vegen man a kegen eides ein oifshtein nisht zol es
an concerning man a against testimony one stand up not shall it

שום פֿאַרברעך אָדער אַ שום פֿאַרזינדיקונג – אין אַ שום
shum a in farzindikung shum a oder farbrech shum
anything an in commit a sin anything a or transgression anything

זינד וואָס ער האָט געזינדיקט; דורך דעם מויל פֿון צוויי עדות ,
eides tsvei fun moil dem durch gezindikt hot er vos zind
testimony two of mouth the by sinned has he which sin

אָדער דורך דעם מויל פֿון דריי עדות , זאָל אַ זאַך באַשטיין.
bashtein zach a zol eides drai fun moil dem durch oder
stand thing a shall testimony three of mouth the by or

טז אַז עס וועט אויפֿשטיין אַן אומגערעכטער עדות אַקעגן אַ מאַן, צו
tsu man a akegn eides umgerechter an oifshtein vet es az
to man a against testimony unrighteous an stand up will it if

זאָגן אויף אים פֿאַרקערטע עדות , יז זאָלן די צוויי מענטשן וואָס
vos mentshn tsvei di zoln eides farkerte im oif zogn
which men two the shall testimony wrong him on say

האָבן דעם שטרײַט, זיך שטעלן פֿאַר ה׳ , פֿאַר די כֹּהנים און
un koyanim di far Hashem far shteln zich shtrait dem hobn
and kohanim the before Hashem before stand self conflict the have

די ריכטער וואָס וועלן זיין אין יענע טעג. יח און אויב די ריכטער וועלן
veln richter di oib un teg yene in zain veln vos richter di
will judges the if and days that in be will which judges the

גוט אויספֿאָרשן, ערשט דער עדות איז אַ פֿאַלשער עדות , ליגן
lign eides falsher a iz eides der ersht oisforshn gut
lie testimony false a is testimony the behold investigate good

האָט ער געזאָגט אויף זיין ברודער, יט זאָלט איר טאָן צו אים, אַזוי ווי ער
er vi azoi im tsu ton ir zolt bruder zain oif gezogt er hot
he as so him to do you shall brother his on said he has

האָט געטראַכט צו טאָן צו זיין ברודער; און זאָלסט אויסראַמען
oisramen zolst un bruder zain tsu ton tsu getracht hot
purge you(SG) must and brother his to do to intended has

דאָס בייז פֿון צווישן דיר . כ און די איבעריקע וועלן הערן און וועלן
veln un hern veln iberike di un dir tsvishn fun beiz dos
will and hear will remaining the and you(SG) among from evil this

מורא האָבן, און וועלן מער נישט טאָן אַזוי ווי די דאָזיקע שלעכטע זאַך
zach shlechte dozike di vi azoi ton nisht mer veln un hobn moire
thing bad this the as so do not more will and have fear

צווישן דיר . כא און דיין אויג זאָל זיך נישט דערבאַרעמען: אַ
a derbaremen nisht zich zol oig dain un dir tsvishn
a have mercy not self shall eye your and you(SG) between

נפֿש פֿאַר אַ נפֿש , אַן אויג פֿאַר אַן אויג, אַ צאָן פֿאַר אַ צאָן , אַ האַנט
hant a tson a far tson a oig an far oig an nefesh a far nefesh
hand a tooth a for tooth a eye an for eye an a soul a for a soul

פֿאַר אַ האַנט, אַ פֿוס פֿאַר אַ פֿוס.
fus a far fus a hant a far
foot a for foot a hand a for

20 When thou goest out to milchamah against thine enemies, and seest sus *(horses)*, and chariots, and a people

כ אַז דו וועסט אַרויסגיין אויף מלחמה אַקעגן דיינ פֿײַנט ,
faint dain akegn milchome oif aroisgein vest du az
enemies your against battle on go out will you that

און וועסט זען פֿאָרד און רײַטוועגן, פֿאָלק מער פֿון דיר ,
dir fun mer folk raitvegn un ferd zen vest un
you(SG) than more people chariots and horses see will and

more than thou, be not afraid of them; for Hashem Eloheicha is with thee, which brought thee up out of Eretz Mitzrayim.
2 And it shall be, when ye are come nigh unto the milchamah, that the kohen shall approach and speak unto the people, 3 And shall say unto them, Shema, Yisroel, ye approach today unto milchamah against your enemies; let not your hearts faint; fear not, and do not tremble, neither be ye terrified because of them; 4 For Hashem Eloheicha is He that goeth with you, to fight for you against your enemies, to save you. 5 And the shoterim shall speak unto the people, saying, What ish is there that hath built a bais chadash, and hath not dedicated it? Let him go and return to his bais, lest he die in the milchamah, and another ish dedicate it.

זאָלסטו נישט מורא האָבן פֿאַר זיי , ווארעם ה דיין ג-ט
G-t dain Hashem vorem zei far hobn moire nisht zolstu
G-d your Hashem because them before have fear not shall you

איז מיט דיר , דער וואָס האָט דיך אויפֿגעבראַכט פֿון
fun oifgebracht dich hot vos der dir mit iz
from brought up you(SG) has which the one you(SG) with is

לאַנד מִצרַיִם . ב און עס וועט זיין , ווי איר דערנענטערט זיך צו דער
der tsu zich dernentert ir vi zain vet es un Mitsrayim land
the to self drawn near you as be will it and Egypt land

, מלחמה אַזוי זאָל געזעגן דער כהן , און זאָל רעדן צום פֿאָלק
folk tsum redn zol un koyen der genenen zol azoi milchome
people to speak shall and kohen the approach shall so battle

ג און זאָגן צו זיי : הער , יִשׂרָאֵל, איר גענענט היינט אויף
oif haint genent ir Yisroel her zei tsu zogn un
on today come near you Yisroel pay heed them to say and

מלחמה אַקעגן אייַערע פֿיַינט , זאָל נישט שלאַף ווערן אייַערע
aiere vern shlof nisht zol faint aiere akegn milchome
your become feeble not shall enemies your against battle

האַרץ; איר זאָלט נישט מורא האָבן און נישט איילן און זיך נישט
nisht zich un ailn nisht un hobn moire nisht zolt ir harts
not self and hurry not and have fear not shall you heart

שרעקן פֿאַר זיי ; ד ווארעם ה אלוקיכם איז דער וואָס
vos der iz Elokeichem Hashem vorem zei far shrekn
which the one is your G-d Hashem for them before be afraid

גייט מיט אייַך, מלחמה צו האַלטן פֿאַר אייַך אַקעגן אייַערע פֿיַינט ,
faint aiere akegn aich far haltn tsu milchome aich mit geit
enemies your against you for hold to war you with goes

אייַך צו העלפֿן. ה און די אויפֿזעער זאָלן רעדן צום פֿאָלק , אַזוי צו
tsu azoi folk tsum redn zoln oifzeer di un helfn tsu aich
to so people to speak shall overseers the and rescue to you

זאָגן : איז ווער עמיצער דאָ וואָס האָט געבויט אַ ניַי הויז , און
un hoiz nai a geboit hot vos do emitser ver iz zogn
and house a new a built has which here someone whoever is say

האָט עס נישט באַנייט ? זאָל ער גיין און זיך אומקערן צו זיין היים ,
heim zain tsu umkeren zich un gein er zol banait nisht es hot
home his to to return self and go he shall dedicate not it has

טאָמער שטאַרבט ער אין מלחמה , און אַן אַנדער מאַן וועט עס באַנייַען .
banayen es vet man ander an un milchome in er shtarbt tomer
dedicate it will man other an and battle in he dies what if

6 And what ish is he that hath planted a kerem *(vineyard)*, and hath not yet eaten of it? Let him also go and return unto his bais, lest he die in the milchamah, and another ish eat of it. 7 And what ish is there that hath betrothed an isha, and hath not taken her? Let him go and return unto his bais, lest he die

ו אָדער איז ווער עמיצער דאָ וואָס האָט געפֿלאַנצט אַ ווייַנגאָרטן ,
vaingorten a geflantst hot vos do emitser ver iz oder
vineyard a planted has which here someone whoever is or

און האָט אים נישט אָנגעהויבן ? זאָל ער גיין און זיך אומקערן
umkeren zich un gein er zol ongehoibn nisht im hot un
to return self and go he shall take the first bite not him has and

צו זיין היים , טאָמער שטאַרבט ער אין מלחמה , און אַן אַנדער מאַן
man ander an un milchome in er shtarbt tomer heim zain tsu
man other an and battle in he dies what if home his to

וועט עס אָנהייבן . ז אָדער איז ווער עמיצער דאָ וואָס האָט
hot vos do emitser ver iz oder onheibn es vet
has which here someone whoever is or take the first bite it will

פֿאַרקנסט אַ ווייַב, און האָט זי נישט גענומען ? זאָל ער גיין און זיך
zich un gein er zol genumen nisht zi hot un vaib a farknast
self and go he shall taken not her has and wife a engaged

in the milchamah, and another ish take her.

אומקערן צו זײַן היים , טאָמער שטאַרבט ער אין מלחמה , און אַן
an un milchome in er shtarbt tomer heim zain tsu umkeren
an and battle in he dies what if home his to to return

אַנדער מאַן וועט זי נעמען .
nemen zi vet man ander
take her will man other

[8] And the shoterim shall speak further unto the people, and they shall say, What ish is there that is fearful and fainthearted? Let him go and return unto his bais, lest his brethren's lev faint as well as his lev. [9] And it shall be, when the shoterim have made an end of speaking unto the people that they shall appoint sarei tzvaos to lead the people.

ח און די אויפֿזעער זאָלן ווייטער רעדן צום פֿאָלק , און זאָגן : אִיז
iz zogn un folk tsum redn vaiter zoln oifzeer di un
is say and people to speak further shall overseers the and

ווער עמיצער דאָ וואָס איז שרעקעדיק און ווייכהאַרציק? זאָל ער
er zol veichhartsik un shrekedik iz vos do emitser ver
he shall fainthearted and fearful is which here someone whoever

גיין און זיך אומקערן צו זײַן היים , כּדי דאָס האַרץ פֿון זײַנע
zaine fun harts dos kedei heim zain tsu umkeren zich un gein
his of heart this so that home his to to return self and go

ברידער זאָל נישט צעגיין אַזוי ווי זײַן האַרץ. ט און עס וועט זײַן ,
zain vet es un harts zain vi azoi tsegein nisht zol brider
be will it and heart his as just melt not shall brothers

ווי די אויפֿזעער ענדיקן רעדן צום פֿאָלק , אַזוי זאָלן זיי אויפֿזעצן
oifzetsn zei zoln azoi folk tsum redn endikn oifzeer di vi
appoint they shall so people to speak finish overseers the as

חיל־לידער איבערן פֿאָלק .
folk ibern cheil-lider
people over army-leaders

[10] When thou comest nigh unto a town to fight against it, then proclaim an offer of shalom unto it. [11] And it shall be, if it make thee answer of shalom, and open unto thee, then it shall be, that kol haAm that is found therein shall be servants, placed under tribute unto thee, and they shall serve thee. [12] And if it will make no shalom with thee, but engages in milchamah against thee, then thou shalt besiege it; [13] And when Hashem Eloheicha hath delivered it into thine hands, thou shalt strike every male thereof with the edge of the cherev; [14] But the nashim, and the little ones, and the behemah, and all that is in the town, even all the plunder thereof, shalt

י אַז דו וועסט גענענען צו אַ שטאָט, צו האַלטן מלחמה אויף
oif milchome haltn tsu shtot a tsu genenen vest du az
on war hold to city a to approach will you when

איר, זאָלסטו איר צורופֿן שלום . יא און עס וועט זײַן , אויב זי וועט
ir zolstu ir sholem tsurufn zain vet es un oib zi vet
it shall you to call peace and it will be will she if

דיר ענטפֿערן שלום , און וועט דיר עפֿענען, איז, דאָס גאַנצע
dir vet un sholem entfern dir efenen iz dos gantse
you(SG) will and peace answer you(SG) open is this whole

פֿאָלק , וואָס געפֿינט זיך אין איר, זאָל דיר ווערן צו צינז און
un tsinz tsu vern dir zol ir in zich gefint vos folk
and tax to become you(SG) shall you in self find which people

דיר דינען . יב אויב אָבער זי וועט נישט איינגיין אויף שלום מיט
mit sholem oif aingein nisht vet zi ober oib dinen dir
with peace on agree not will it but if serve you(SG)

דיר , און וועט מאַכן מלחמה מיט דיר , זאָלסטו לעגערן אויף
oif legern zolstu dir mit milchome machn vet un dir
on camp shall you you(SG) with war make will and you(SG)

איר; יג און אַז ה דיין ג-ט וועט זי געבן אין דיין האַנט, זאָלסטו
zolstu hant dain in gebn zi vet G-t dain Hashem az un ir
shall you hand your in give it will G-d your Hashem that and it

טייטן אַלע אירע מאַנספּאַרשוינען מיטן שאַרף פֿון שווערד. יד נאָר די
di nor shverd fun sharf mitn mansparshoinen ire ale teitn
the but sword of edge with males its all kill

וויַבער און די קליינע קינדער , און די בהמות , און אַלץ וואָס
vos alts un beheimes di un kinder kleine di un vaiber
which all that and beasts the and children small the and wives

וועט זײַן אין דער שטאָט, איר גאַנצן רויב , זאָלסטו רויבן פֿאַר
far roibn zolstu roib gantsn ir shtot der in zain vet
before plunder shall you plunder all you city the in be will

thou take unto thyself; and thou shalt eat the plunder of thine enemies Hashem Eloheicha hath given thee.

15 Thus shalt thou do unto all the towns which are very far off from thee, which are not of the towns of these Goyim. 16 But of the towns of these people, which Hashem Eloheicha doth give thee for a nachalah, thou shalt save alive nothing that breatheth; 17 But thou shalt utterly put them under cherem of destruction; namely, the Chitti, and the Emori, the Kena'ani, and the Perizzi, the Chivi, and the Yevusi; as Hashem Eloheicha hath commanded thee; 18 That they teach you not to do after all their to'evot *(abominations)* which they have done unto their elohim; so that ye would sin against Hashem Eloheichem.

19 When thou shalt besiege a town yamim rabbim, in making war against it to take it, thou shalt not destroy the trees thereof by forcing an axe against them; although thou mayest eat of them, thou shalt not cut them down. Are the etz hasadeh men that they should come under your siege? 20 Only the trees which thou knowest that they be not trees for food, thou shalt destroy and cut them

דיר ; און זאָלסט עסן דעם רויב פֿון דיינע פֿיַינט , וואָס
dir un zolst esen dem roib fun daine faint vos
you(SG) must and you(SG) eat the plunder of your enemies which

ה דיין ג-ט האָט דיר געגעבן .
Hashem dain G-t hot dir gegebn
Hashem your G-d has you(SG) given

טו אַזוי זאָלסטו טאָן צו אַלע שטעט וואָס זיינען זייער ווייט פֿון
azoi zolstu ton tsu ale shtet vos zainen zeyer vait fun
thus shall you do to all cities which are very far from

דיר , וואָס זיי זיינען נישט פֿון די שטעט פֿון די היגע
dir vos zei zainen nisht fun di shtet fun di hige
you(SG) which they are not of the cities of the here

פֿעלקער. טז אָבער פֿון די שטעט פֿון די היגע אומות , וואָס
felker ober fun di shtet fun di hige umes vos
nations but of the cities of the here from peoples which

ה דיין ג-ט גיט דיר פֿאַר אַ נחלה , זאָלסטו נישט לאָזן
Hashem dain G-t git dir far a nachle zolstu nisht lozn
Hashem your G-d gives you(SG) for an inheritance shall you not let

לעבן קיין אָטעם . יז נײַערט פֿאַרווײַסטן זאָלסטו זיי פֿאַרווײַסטן:
kein lebn otem naiert farvistn zolstu zei farvistn
any live breathes that them shall you destroy but destroy them

דעם חִתִּי , און דעם אֱמֹורִי, דעם כְּנַעֲנִי , און דעם פְּרִזִּי , דעם חִוִּי ,
Chitti dem un Emori dem un Kenaani dem Perizzi dem un Chivi dem
the Chitti and the Emori the and Kena'ani the Perizzi the and Chivi the

און דעם יְבוּסִי ; אַזוי ווי ה דיין ג-ט האָט דיר באַפֿוילן
un Yevusi dem azoi vi Hashem dain G-t hot dir bafoiln
and Yevusi the so as Hashem your G-d has you(SG) commanded

יח כְּדֵי זיי זאָלן אײַך נישט לערנען צו טאָן אַזוי ווי אַלע זייערע
kedei zei zoln aich nisht lernen tsu ton azoi vi ale zeyere
so that they shall you not teach to do like as all their

אומווערדיקייטן וואָס זיי האָבן געטאָן צו זייערע ג-טער, און
umverdikeitn vos zei hobn geton tsu zeyere g-ter un
abominable practices which they have done unto their g-ds and

איר וועט זינדיקן צו ה אלוקיכם .
ir vet zindikn tsu Hashem Elokeichem
you will sin unto Hashem your g-d

יט אַז דו וועסט לעגערן אויף אַ שטאָט פֿיל טעג צו האַלטן
az du vest legern oif a shtot fil teg tsu haltn
when you will camp on a city many days to hold

מלחמה אויף איר, כדי זי אײַנצונעמען , זאָלסטו נישט צעשטערן
milchome oif ir kedei zi aintsunemen zolstu nisht tseshtern
war on you shall not destroy

אירע ביימער דורך אויפֿהייבן דערויף אַ האַק; וויַל עסן פֿון זיי
ire beimer durch oifheibn deroif a hak vail esen fun zei
her trees by lift up thereon a for eat of them

מעגסטו , אָבער זיי אָפּהאַקן טאָרסטו נישט; וואָרעם איז דער בוים
megstu ober zei ophakn torstu nisht vorem iz der boim
you may but them cut down be allowed not because is the tree

פֿון פֿעלד אַ מענטש, צו זיין אין באַלעגערונג כ בלויז אַ ? דיר
fun feld a mentsh tsu zain in balegerung a bloiz dir
of field a man to be in siege a only you(SG)

בוים וואָס דו וויסט, אַז ער איז נישט אַ בוים צו עסן, אים מעגסטו
boim vos du veist az er iz nisht a boim tsu esen im megstu
tree which you know that it is not a tree to eat it you may

צעשטערן און אָפהאַקן , און בויען באַלאַגערווערק אַרום דער שטאָט
shtot der arum balagerverk boien un ophakn un tseshtern
city the round siege works build and cut down and destroy

ווּאָס האַלט מיט דיר מלחמה , ביז איר נידערונג .
niderung ir biz milchome dir mit halt vos
go down you until war you(SG) with hold which

כא אַז אַ געהרגעטער ווערט געפונען ליגנדיק אין פֿעלד ,
feld in ligndik vern gefunen vet gehrgeter a az
the country in lying become found will slain a if

אין דעם לאַנד ווּאָס ה׳ דיין ג-ט גיט דיר עס צו
tsu es dir git G-t dain Hashem vos land dem in
to it you(SG) gives G-d your Hashem which land the in

אַרבן , און עס איז נישט באַוווּסט ווער עס האָט אים דערשלאָגן, ב זאָלן
zoln dershlogn im hot es ver bavust nisht iz es un arben
shall kill him has it who known not is it and inherit

אַרויסגיין דיינע עלטסטע און דיינע ריכטער, און זיי זאָלן אָפּמעסטן
opmestn zoln zei un richter daine un eltste daine aroisgein
measure shall they and judges your and elders your go out

ביז די שטעט ווּאָס אַרום דעם געהרגעטן. ג און עס זאָל זיין : די
di zain zol es un gehrgetn dem arum vos shtet di biz
the be shall it and slain the round which towns the unto

שטאָט ווּאָס איז די נענטסטע צום געהרגעטן, זאָלן די עלטסטע פֿון
fun eltste di zoln gehrgetn tsum nentste di iz vos shtot
of elders the shall slain to nearest the is which town

יענער שטאָט נעמען אַ יונגע קו , ווּאָס מיט איר איז נאָך נישט
nisht noch iz ir mit vos ku yunge a nemen shtot yener
not yet is you with which heifer young a take town that

געאַרבעט געווּאָרן , ווּאָס האָט נאָך נישט געצויגן אַ יאָך . ד און
un yoch a getsoign nisht noch hot vos gevorn gearbet
and yoke a pulled not yet has which having become worked

די עלטסטע פֿון יענער שטאָט זאָלן אַראָפּנידערן די יונגע קו צו אַ
a tsu ku yunge di aropnideren zoln shtot yener fun eltste di
a to heifer young the bring down shall town that of elders the

האַרטן טאָל , ווּאָס ווערט נישט באַאַרבעט און נישט באַזייט; און
un bazeit nisht un baarbet nisht vert vos tal hartn
and sown not and tilled not shall be which valley uncultivated

זיי זאָלן אָפּהאַקן דער יונגער קו דאָס גענעק דאָרטן אין טאָל . ה און
un tal in dortn genik dos ku yunger der ophakn zoln zei
and valley in there neck the heifer young the break shall they

די כהנים , די קינדער פֿון לֵוִי , זאָלן געענענען ; ווּאָרעם זיי האָבן
hot zei vorem genenen zoln Levi fun kinder di koyanim di
has them because approach shall Levi of children the kohanim the

ה׳ דיין ג-ט אויסדערווײלט אים צו טאָן דינסט, און צו בענטשן אין
in bentshn tsu un dinst ton tsu im oisderveilt G-t dain Hashem
in bless to and serve do to him choose G-d your Hashem

נאָמען פֿון ג-ט, און לויט זייער מויל זאָל זיין בײַ יעטוועדער
yetveder bai zain zol moil zeyer loit un G-t fun nomen
every with be shall mouth their according and G-d of name

שטרײַט און יעטוועדער שעדיקונג . ו און אַלע עלטסטע פֿון יענער שטאָט,
shtot yener fun eltste ale un shedikung yetveder un shtrait
town that of elders all and hurt every and conflict

די נענטסטע צום געהרגעטן, זאָלן וואַשן זייערע הענט איבער דער
der iber hent zeyere vashn zoln gehrgetn tsum nentste di
the over hands their wash shall corpse to the nearest the

down; and thou shalt build siege works against the town that maketh milchamah with thee, until it be subdued.

21 If one be found slain in ha'adamah which Hashem Eloheicha giveth thee to possess it, lying in the sadeh, and it be not known who hath slain him; [2] Then thy zekenim and thy shofetim shall come forth, and they shall measure unto the towns which are round about him that is slain; [3] And it shall be, that the town which is next unto the slain man, even the zekenim of that town shall take a heifer, which hath not been worked with, and which hath not pulled the ol *(yoke)*; [4] And the zekenim of that town shall bring down the heifer unto a wadi with running water, which is neither plowed nor sown, and shall break the heifer's neck there in the wadi; [5] And the kohanim the Bnei Levi shall come near; for them Hashem Eloheicha hath chosen to minister unto Him, and to bless in the Shem of Hashem; and by their word shall every controversy and every assault be tried; [6] And all the zekenim of that town, that are next unto the slain man, shall wash their hands over the heifer whose neck was broken in the valley; [7] And they shall answer and say, Yadeinu

(our hands) are not guilty of shefach dahm (shedding blood), neither have our eyes seen it. [8] Kapper (atone), O Hashem, for Thy people Yisroel, whom Thou hast redeemed, and lay not dahm naki (innocent blood) unto the charge of Thy people Yisroel. And the shefach dahm shall be atoned for. [9] So shalt thou put away the guilt of dahm naki from among you, when thou shalt do that which is right in the sight of Hashem.

יונגער קו וואָס מע האָט איר אָפּגעהאַקט דאָס גענעק אין טאָל .
tal in genik dos opgehakt ir hot me vos ku yunger
valley in neck the broke you has one which heifer young

ז און זיי זאָלן אויסרופֿן און זאָגן : אונדזערע הענט האָבן נישט פֿאַרגאָסן
fargosen nisht hobn hent undzere zogn un oisrufn zoln zei un
shed not have hands our say and call out shall they and

ח פֿאַרגיב דיין דאָס פֿאָלק ישׂראֵל, וואָס דו , ה האָסט אויסגעלייזט, און לאָז נישט
dain fargib gezen nisht hobn oign undzere un blut dozike dos
your forgive seen not have eyes our and blood this the

אומשולדיק פֿאַרגאָסן בלוט צווישן דיין פֿאָלק ישׂראֵל, און זיי זאָל
umshuldik fargosen blut tsvishn dain folk Yisroel un zei zol
innocent shed blood among your people Yisroel and they shall

ט אַזוי זאָלסטו אויסראַמען פֿאַרגעבן בלוט . דאָס טאָן וועסט דו , אויב
azoi zolstu oisramen fargebn blut dos vern dain oib
so shall you purge forgiven blood this become you if

אין די אויגן פֿון ה .
Hashem fun oign di in
Hashem of eyes the in

כִּי תֵצֵא
Teitsei
you go out

KI TEITZEI

[10] When thou goest forth to milchamah against thine enemies, and Hashem Eloheicha hath delivered them into thine hands, and thou hast taken them captive, [11] And seest among the captives an eshet yefat to'ar (a woman who is beautiful of form), and hast a desire unto her, that thou wouldest have her to be thy wife; [12] Then thou shalt bring her home to thine bais, and she shall shave her rosh, and trim her nails; [13] And she shall put the raiment of her captivity from off her, and shall remain in thine bais, and mourn her av and her em a full month; and after that thou shalt go in unto her, and be her

י אַז דו וועסט אַרויסגיין אין מלחמה אַקעגן דיינע פֿײַנט , און
az du vest aroisgein in milchome akegn dainy faint un
when you will go out in battle against your enemies and

ה דיין ג-ט וועט זיי געבן אין דיין האַנט, און וועסט פֿאַנגען
Hashem dain G-t vet zei gebn in dain hant un vest fangen
your Hashem G-d will them give in your hand and will capture

יא פֿרוי אַ געפֿאַנגענע, און וועסט זען צווישן די געפֿאַנגענע פֿון זיי
froi a gefangene di tsvishn zen vest un gefangene zei fun
woman a prisoners the among see will and captive them of

שיין אין געשטאַלט, און וועסט זי גלוסטן, און וועסט זי דיר
shein in geshtalt un glustn zi vest un dir
beautiful in form and desire her will and her you(SG)

יב וועלן נעמען פֿאַר אַ ווײַב, זאָלסטו זי ברענגען אין דיין הויז , און
veln nemen far a vaib zolstu zi brengen in dain hoiz un
veln for take wife a shall you her bring in your house and

יג זי זאָל אָפּגאָלן איר קאָפּ, און אָפּשניידן אירע נעגל; און זי זאָל
zol zi un negl ire opshnaiden un kop ir opgolen zol zi
shall she and nails her cut and head her shave shall she

אויסטאָן פֿון זיך די קלײדונג פֿון איר געפֿאַנגנשאַפֿט, און זיצן אין
in zitsn un gefangenshaft ir fun kleidung di zich fun oiston
in sit and captivity her of clothing the self from strip off

דיין הויז , און באַווײנען איר פֿאָטער און איר מוטער אַ חודש צײַט,
tsait choidesh a muter ir un foter ir baveinen un hoiz dain
time month a mother her and father her mourn and house your

און דערנאָך זאָלסטו קומען צו איר, און זי באַמאַנען, און זי
zi un bamanen zi un ir tsu kumen zolstu dernoch un
she and marries her and her to come shall you after that and

ba'al, and she shall be thy isha. 14 And it shall be, if thou have no delight in her, then thou shalt let her go whither she will; but thou shalt not sell her at all for kesef, thou shalt not make merchandise of her, because thou hast humbled her.

15 If an ish have two nashim, one beloved, and another hated, and they have born him banim, both the beloved and the hated; and if the bechor be hers that was hated; 16 Then it shall be, on the yom when he wills his possessions to his banim, that he may not make the ben of the beloved bechor before the ben of the hated, which is indeed the bechor; 17 But he shall acknowledge the ben of the hated for the bechor, by giving him a double portion of all that he hath; for he is the beginning of his strength; the mishpat habechorah *(right of the firstborn)* is his.

18 If an ish have a stubborn and rebellious ben, which will not obey the voice of his av, or the voice of his em, and that, when they have chastened him, will not give heed unto them; 19 Then shall his av and his em lay hold on him, and bring him out unto the

זאָל דיר ווערן פֿאַר אַ ווײַב. יד און עס וועט זײַן , אויב זי וועט
vet zi oib zain vet es un vaib a far vern dir zol
will she if be will it and wife a for become you(SG) shall

דיר נישט געפֿעלן , זאָלסטו זי לאָזן גיין ווּהין זי ווײל, אָבער
ober vil zi vuhin gein lozn zi zolstu gefeln nisht dir
but will she where go let her shall you pleasing not you(SG)

פֿאַרקויפֿן פֿאַר געלט זאָלסטו זי נישט פֿאַרקויפֿן; טאָרסט נישט
nisht torst farkoifen nisht zi zolstu gelt far farkoifen
not allowed to sell not her shall you money for sell

באַלעבאַטעווען איבער איר; דערפֿאַר וואָס דו האָסט זי געפּײַניקט.
gepainikt zi host du vos derfar ir iber balebateven
afflicted her have you which for the reason her over take ownership

טו אַז אַ מאַן וועט האָבן צווויי ווײַבער, איינע אַ באַליבטע און איינע אַ
a eine un balibte a eine vaiber tsvei hobn vet man a az
a one and beloved a one wives two have will man a if

פֿאַרהאַסטע, און זיי וועלן אים געבערן זין , אי די באַליבטע
balibte di i zin gebern im veln zei un farhaste
beloved the and sons to give birth him will they and hated

אי די פֿאַרהאַסטע, און דער זון דער בכור וועט זײַן פֿון דער
der fun zain vet bechor der zun der un farhaste di i
the of be will firstborn the son the and hated the and

פֿאַרהאַסטער, טז איז, אין דעם טאָג וואָס ער גיט ירושה זײַנע זין
zin zaine yerushe git er vos tog dem in iz farhaster
sons his inheritance gives he which day the in is hated

דאָס וואָס ער האָט קען ער נישט מאַכן פֿאַר דעם בכור דעם זון
zun dem bechor dem far machn nisht er ken hot er vos dos
son the firstborn the for make not he can has he which this

פֿון דער באַליבטער איבער דעם זון פֿון דער פֿאַרהאַסטער, וואָס איז
iz vos farhaster der fun zun dem iber balibter der fun
is which hated the of son the over beloved one the of

דער בכור . יז נײַערט דעם בכור דעם זון פֿון דער פֿאַרהאַסטער
farhaster der fun zun dem bechor dem naiert bechor der
hated the of son the firstborn the but firstborn the

מוז ער אָנדערקענען, אים צו געבן צוויי חלקים פֿון אַלץ וואָס
muz er onderkenen er im tsu gebn tsvei chalokim fun alts vos
which all that of portions two give to him recognize he must

ער פֿאַרמאָגט; וואָרעם ער איז דער ערשטלינג פֿון זײַן קראַפֿט , צו אים
er vorem farmogt er zain fun ershtling der iz er kraft tsu im
him to strength his of firstborn the is he because owned he

געהערט דאָס רעכט פֿון דער בכורה .
bechoire der fun recht dos gehert
birthright the of right this belongs

יח אַז אַ מאַן וועט האָבן אַ זון אָפּקערער און אַ ווידערשפּעניקער,
vidershpeniker a un opkerer an zun a hobn vet man a az
rebellious a and defiant a son a have will man a if

וואָס הערט נישט צו דעם קול פֿון זײַן פֿאָטער, און צו דעם קול
kol dem tsu un foter zain fun kol dem tsu nisht hert vos
voice the to and father his of voice the to not listens which

פֿון זײַן מוטער , און זיי וועלן אים שטראָפֿן, און ער וועט נישט צוהערן
tsuhern nisht vet er un shtrofn im veln zei un muter zain fun
pay heed not will he and punish him will they and mother his of

צו זיי , יט זאָל זײַן פֿאָטער און זײַן מוטער אים אָננעמען , און
un onnemen im muter zain un foter zain zol zei tsu
and take hold of him mother his and father his shall them to

zekenim of his town, and unto the sha'ar *(gate)* of his place; [20] And they shall say unto the zekenim of his town, This our ben is stubborn and rebellious, he will not obey our voice; he is a zolel *(glutton)* and a soveh *(drunkard)*. [21] And all the men of his town shall stone him with avanim *(stones)*, that he die; so shalt thou put harah away from among you; and all Yisroel shall hear and fear.

[22] And if an ish have committed a chet *(sin)* mishpat mavet *(worthy of death)*, and he is put to death, and thou hang him on an etz; [23] His nevelah shall not remain all night upon the etz, but thou shalt in any wise bury him that day; for he that is talui *(hanged)* is under Kilelat Elohim *(curse of G-d)*; that thy adamah be not defiled, which Hashem Eloheicha giveth thee for a nachalah.

אִים אַרויספִירן צו די עלטסטע פֿון זײַן שטאָט, און צו דעם טויער פֿון
fun toier dem tsu un shtot zain fun eltste di tsu aroisfirn im
of gate the to and town his of elders the to lead out him

זײַן אָרט. כ און זיי זאָלן זאָגן צו די עלטסטע פֿון זײַן שטאָט: דער
der shtot zain fun eltste di tsu zogn zoln zei un ort zain
the town his of elders the to say shall they and place his

דאָזיקער זון אונדזערער איז אַן אָפּקערער און אַ ווידערשפּעניקער, ער
er vidershpeniker a un opkerer an iz undzerer zun doziker
he rebellious a and defiant an is ours son this one

הערט נישט צו אונדזער קול; ער איז אַ פֿרעסער און אַ זויפֿער. כא און
un zoifer a un freser a iz er kol undzer tsu nisht hert
and drunkard a and glutton a is he voice our to not listens

אַלע מענטשן פֿון זײַן שטאָט זאָלן אים פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער, און
un shteiner mit farvorfen im zoln shtot zain fun mentshn ale
and stones with cast away him shall city his of men all

ער זאָל שטאַרבן. און זאָלסטו אויסראַמען דאָס בייז פֿון צווישן
tsvishn fun beiz dos oisramen zolst un shtarbn zol er
among from evil this purge you(SG) must and die shall he

דיר; און גאַנץ יִשְׂרָאֵל וועלן הערן, און וועלן מורא האָבן.
hobn moire veln un hern veln Yisroel gants un dir
have fear will and hear will Yisroel all and you(SG)

כב און אַז אויף אַ מאַן וועט זײַן אַ זינד פֿון טויטשטראָף, און ער וועט
vet er un toitshtrof fun zind a zain vet man a oif az un
will he and death penalty of sin a be will man a on if and

געטייט ווערן, און וועסט אים אויפֿהענגען אויף אַ בוים,
boim a oif oifhengen im vest un vern geteit
tree a on hang up him you(sg) will and become caused to die

כג זאָלסטו נישט לאָזן זײַן טויטן לײַב אויבערנעכטיקן אויפֿן בוים;
boim oifn laib toitn zain ibernechtikn lozn nisht zolstu
tree on body dead his remain overnight let not shall you

נאָר באַגראָבן זאָלסטו אים באַגראָבן אין דעם זעלביקער טאָג; ווארעם
vorem tog zelbiker dem in bagrobn im zolstu bagrobn nor
for day same the in buried him shall you buried but

קללת אלקים איז אַ געהאַנגענער אויפֿן בוים; און זאָלסט נישט
nisht zolst un boim oifn gehangener a iz Elokim kilelat
not you(SG) must and tree on hanged one a is G-d curse

פֿאַראומרייניקן דײַן לאַנד, וואָס ה׳ דײַן ג-ט גיט דיר פֿאַר
far dir git G-t dain Hashem vos land dain farumreinikn
for you(SG) gives G-d your Hashem which land your defile

אַ נחלה.
nachle a
inheritance an

כב

22 Thou shalt not see thy brother's shor or his seh go astray, and ignore them; thou shalt in any case bring them back unto thy brother. [2] And if thy brother be not near unto thee, or if thou know him not, then thou shalt bring it unto thine own

זאָלסטו נישט זען דײַן ברודערס אָקס אָדער זײַן שעפּס
sheps zain oder oks bruders dain zen nisht zolst
sheep his or bull brother's your see not you(SG) must

פֿאַרבלאָנדזשעטע, און זיך פֿאַרהוילן פֿון זיי; אומקערן
farblondzhete un zich farhoiln fun zei umkeren
go astray and hide self them of to return

זאָלסטו זיי אומקערן צו דײַן ברודער. כ און אויב דײַן ברודער
zolstu zei umkeren tsu dain bruder un oib dain bruder iz
you shall them return to to your brother and if your brother is

איז נישט נאָנט פֿון דיר, זאָלסטו אים נישט, קענסט דו אָדער
dir fun nont nisht du oder kenst nisht im zolstu es
you(SG) of near not you or you know not him shall you it

bais, and it shall be with thee until thy brother seek after it, and thou shalt restore it to him again.
[3] In like manner shalt thou do with his chamor; and so shalt thou do with his raiment; and with all lost things of thy brother's, which he hath lost, and thou hast found, shalt thou do likewise; thou mayest not ignore it.

[4] Thou shalt not see thy brother's chamor or his shor fall down by the road, and ignore them; thou shalt surely help him to lift them up again.

[5] The isha shall not wear that which pertaineth unto a gever *(man)* neither shall a gever put on simlat isha *(garment of a woman)*; for all that do so are to'avat unto Hashem Eloheicha.

[6] If a bird's ken *(nest)* chance to be before thee in the way in any tree, or on the ground, whether they be young ones, or eggs, and the mother is roosting upon the young, or upon the eggs, thou shalt not take the mother with the young; [7] But thou shalt in any wise let the mother go, and take the young to thee; that it may be well with thee, and that thou mayest prolong thy yamim.

אַרַיינענעמען אין דַיין הויז , און עס זאָל זַיין בַיי דִיר , ביז דַיין
dain biz dir bai zain zol es un hoiz dain in arainnemen
your until you(SG) with be shall it and house your in contain

ברודער פַֿרעגט זיך נאָך אויף דעם , און וועסט עס אים אומקערן.
umkeren im es vest un dem oif noch zich fregt bruder
to return him it will and the one on after self inquire brother

ג און אַזוי זאָלסטו טאָן מיט זַיין אייזל , און אַזוי זאָלסטו טאָן מיט
mit ton zolstu azoi un eizl zain mit ton zolstu azoi un
with do shall you thus and donkey his with do shall you thus and

זַיין קלייד , און אַזוי זאָלסטו טאָן מיט אַלעם פֿאַרלאָרענעם פֿון
fun farlorenem alem mit ton zolstu azoi un kleid zain
of lost all that is with do shall you thus and garment his

דַיין ברודער, וואָס וועט פֿאַרלאָרן וועַרן בַיי אים, און דו וועסט עס
es vest du un im bai vern farlorn vet vos bruder dain
it will you and him by become lost will which brother your

געפֿינען; טאָרסט זיך נישט פֿאַרהוילן.
farhoiln nisht zich torst gefinen
hide not self allowed to find

ד זאָלט נישט זען דַיין ברודערס אייזל אָדער זַיין אָקס געפֿאַלן
gefaln oks zain oder eizl bruders dain zen nisht zolt
fell bull his or donkey brother's your see not shall

אין וועג, און זיך פֿאַרהוילן פֿון זיי ; אויפֿשטעלן זאָלסטו זיי
zei zolstu oifshteln zei fun farhoiln zich un veg in
them shall you raise up them from hide self and road in

אויפֿשטעלן אין איינעם מיט אים.
im mit einem in oifshteln
him with jointly in raise up

ה אויף אַ פֿרוי זאָל נישט זַיין אַ בגד פֿון אַ מאַנספּאַרשוין, און
un mansparshoin a fun beged a zain nisht zol froi a oif
and male a of garment a be not shall woman a on

אַ מאַנספּאַרשוין זאָל נישט אָנטאָן אַ קלייד פֿון אַ פֿרוי ; ווָאַרעם אַן
an vorem froi a fun kleid a onton nisht zol mansparshoin a
an because woman a of garment a clothe not shall male a

אומווערדיקייט בַיי ה דַיין ג-ט איז איטלעכער וואָס טוט דאָס.
dos tut vos itlecher iz G-t dain Hashem bai umverdikeit
this do which each is G-d your Hashem by abomination

ו אַז פֿאַר דיר וועט זיך טרעפֿן אין וועג אַ נעסט פֿון אַ פֿויגל אויף
oif foigel a fun nest a veg in trefn zich vet dir far az
on bird a of nest a way in befall self will you(SG) for if

ערגעץ אַ בוים , אָדער אויף דער ערד , מיט פֿייגעלעך אָדער אייַער,
aier oder feigelech mit erd der oif oder boim a ergets
eggs or young birds with earth the on or tree a somewhere

און די מוטער זיצט אויף די פֿייגעלעך אָדער אויף די אייַער, זאָלסטו
zolstu aier di oif oder feigelech di oif zitst muter di un
shall you eggs the on or young birds the on sit mother the and

נישט נעמען די מוטער אין איינעם מיט די קינדער. ז אַוועקלאָזן זאָלסטו
zolstu aveklozn kinder di mit einem in muter di nemen nisht
shall you release young the with jointly in mother the take not

אַוועקלאָזן די מוטער, און די קינדער זאָלסטו נעמען צו דיר ;
dir tsu nemen zolstu kinder di un muter di aveklozn
you(SG) to take shall you young the and mother the release

כדי דיר זאָל גוט זַיין , און זאָלסט מַאַריך-ימים זַיין .
zain maarich-yamim zolst un zain gut zol dir kedei
be prolong days shall and be good shall you(SG) so that

ח אַז דו וועסט בויען אַ ניַי הויז , זאָלסטו מאַכן אַ געלענדער
gelender a machn zolstu hoiz nai a boien vest du az
railing a make shall you house a new a build will you when

צו דיַין דאַך , כּדי זאָלסט נישט ברענגען בלוט אויף דיַין
dain oif blut brengen nisht zolst kedei dach dain tsu
your on blood bring not you(SG) must so that roof your to

הויז , אַז עמיצער וועט אַראָפּפֿאַלן פֿון אים.
im fun aropfaln vet emitser az hoiz
it from fall will someone that house

ט זאָלסט נישט פֿאַרזייען דיַין ווייַנגאָרטן געמישט , כּדי עס
es kedei gemisht vaingorten dain farzeyen nisht zolst
it so that mixture vineyard your sow not you(SG) must

זאָל נישט הייליק ווערן אי די שֶׂפע פֿון דעם
dem fun shefe di i vern heilik nisht zol
the of prosperity the and what's more become holy not shall

זאָמען וואָס דו וועסט זייען , אי דער איַנטראָג פֿון דעם ווייַנגאָרטן .
vaingorten dem fun aintrog der i zeyen vest du vos zomen
vineyard the of produce the and sow will you which seed

י זאָלסט נישט אָקערן מיט אַן אָקס און אַן אייזל אין איינעם.
einem in eizl an un oks an mit akeren nisht zolst
jointly in donkey a and bull an with plowing not you(SG) must

יא זאָלסט נישט אָנטאָן שַׁעַטנֵז , וואָל מיט פֿלאַקס אין איינעם.
einem in flaks mit vol shaatnez onton nisht zolst
one in flax with wool mixed wool clothe not you(SG) must

יב פֿרענדז זאָלסטו דיר מאַכן אויף די פֿיר עקן פֿון דיַין
dain fun ekn fir di oif machn dir zolstu frendz
your of ends four the on make you(SG) shall you fringe

צודעק וואָס דו דעקסט זיך דערמיט צו .
tsu dermit zich dekst du vos tsudek
to therewith self cover you which covering

יג אַז אַ מאַן וועט נעמען אָ ווייַב, און וועט קומען צו איר, און וועט זי
zi vet un ir tsu kumen vet un vaib a nemen vet man a az
her will and her to come will and wife a take will man a if

פֿיַינט קריגן, יד און ער וועט מאַכן אויף איר אַ בילבול , און אַרויסלאָזן
aroislozn un bilbul a ir oif machn vet er un krign faint
let go and defamation a her on make will he and find hate

אויף איר אַ שֵׁם-רַע , און זאָגן : איך האָב גענומען די דאָזיקע ווייַב,
vaib dozike di genumen hob ich zogn un Shem-rae a ir oif
wife this the taken have I say and bad name a her on

און איך האָב צו איר געענט , און האָב בייַ איר נישט געפֿונען קיין
kein gefunen nisht ir bai hob un genent ir tsu hob ich un
any found not her with have and come near her to have I and

בתולים ; טו זאָל דער פֿאָטער פֿון דער מיידל , און איר מוטער ,
Beitulim der zol foter der fun meidl der ir un muter
proofs of virginity the shall father the of na'arah the and her mother

נעמען און אַרויסברענגען די בתולים פֿון דער מיידל צו די
di aroisbrengen un nemen di Beitulim fun der meidl der tsu di
the bring forth and take the proofs of virginity of the na'arah the to

עלטסטע פֿון שטאָט, אין טויער. טז און דער פֿאָטער פֿון דער מיידל זאָל
zol meidl der fun foter der un toier in shtot fun eltste
shall na'arah the of father the and gate in town of elders

8 When thou buildest a bais chadash, then thou shalt make a parapet for thy roof, that thou bring not dahm *(blood guiltiness)* upon thine bais, if any fall from thence.

9 Thou shalt not sow thy kerem with different seeds; lest the fruit of thy zera which thou hast sown, and the fruit of thy kerem, be defiled.

10 Thou shalt not plow with a shor and a chamor together.

11 Thou shalt not wear a garment of Shaanetz, as of woolen and linen together.

12 Thou shalt make thee gedilim *(fringes, tzitzis, twisted threads)* upon the four corners of thy garment, wherewith thou coverest thyself.

13 If any ish take an isha, and go in unto her, and hate her, 14 And give occasions of speech against her, and bring up a shem rah *(bad name)* upon her, and say, I took this isha, and when I came to her, I found her with no betulim *(proofs of virginity)*; 15 Then shall the av of the na'arah, and her em, take and bring forth the betulim *(proofs of virginity)* unto the zekenim of the town in the sha'arah *(gate)*; 16 And the avi hana'arah shall say unto the zekenim, I gave my bat unto this ish as isha *(wife)* and he hateth

her; 17 And, hinei, he hath given occasions of speech against her, saying, I found not thy bat with betulim; and yet these are my bat's betulim. And they shall spread the simlah *(clothing)* before the zekenim of the town. 18 And the zekenim of that town shall take that ish and punish him; 19 And they shall fine him a hundred shekels of kesef, and give them unto the avi hana'arah, because he hath brought a shem rah *(bad name)* upon a betulat Yisroel; and she shall be his isha; he may not put her away all his yamim.

20 But if this thing be emes, and the betulim be not found for the na'arah; 21 Then they shall bring out the na'arah to the door of her bais avi, and the anashim of her town shall stone her with avanim that she die; because she hath committed an outrage in Yisroel, to play the whore in her bais avi; so shalt thou put away the rah from among you.

זאָגן צו די עלטסטע: איך האָב געגעבן מײַן טאָכטער צו דעם דאָזיקן
dozikn dem tsu tochter main gegebn hob ich eltste di tsu zogn
this the to daughter my given have I elders the to say

מאַן פַּאַר אַ ווײַב, און ער האָט זי פַֿײַנט געקריגן; יז און אָט מאַכט ער
er macht ot un gekrign faint zi hot er un vaib a far man
he makes behold and got hate her has he and wife a for man

אַ בלבול , אַזוי צו זאָגן: איך האָב נישט געפֿונען בײַ דײַן טאָכטער
tochter dain bai gefunen nisht hob ich zogn tsu azoi bilbul a
daughter your by found not have I say to so false claim a

קיין בתולים ; און דאָס זײַנען די בתולים פֿון
fun Beitulim di zainen dos un Beitulim kein
of proofs of virginity the are these and proofs of virginity any

מײַן טאָכטער. און זיי זאָלן פֿונאַנדערשפּרייטן די דעקע פֿאַר די
di far deke di funandershpreitn zoln zei un tochter main
the before blanket the spread out shall they and daughter my

עלטסטע פֿון שטאָט. יח און די עלטסטע פֿון יענער שטאָט זאָלן נעמען
nemen zoln shtot yener fun eltste di un shtot fun eltste
take shall town that of elders the and town of elders

דעם מאַן און אים שטראָפֿן. יט און זיי זאָלן אים קנַסען הונדערט
hundert knasen im zoln zei un shtrofn im un man dem
hundred penalize him shall they and punish him and man the

זילבערשטיק , און געבן דעם פֿאָטער פֿון דער מיידל ; ווײַל ער האָט
hot er vail meidl der fun foter dem gebn un zilbershtik
has he because na'arah the of father the give and pieces of silver

אַרויסגעלאָזן אַ שֵׁם-רַע אויף אַ יונגפֿרוי פֿון יִשְׂרָאֵל. און זי זאָל אים
im zol zi un Yisroel fun yungfroi a oif Shem-rae a aroisgelozn
him shall she and Yisroel of virgin a on bad name a spread

בלײַבן פַֿאַר אַ ווײַב; ער קען זי נישט אַוועקשיקן אַלע זײַנע טעג.
teg zaine ale avekshikn nisht zi ken er vaib a far blaibn
days his all send away not her can he wife a for remain

כ אויב אָבער די דאָזיקע זאַך איז אמת, עס זײַנען נישט געפֿונען
gefunen nisht zainen es emes iz zach dozike di ober oib
found not are it true is thing this the but if

געווואָרן קיין בתולים בײַ דער מיידל , כא זאָל מען
men zol meidl der bai Beitulim kein gevorn
they shall na'arah the with proofs of virginity any having become

אַרויספֿירן די מיידל צום אײַנגאַנג פֿון איר פֿאָטערס הויז , און די
di un hoiz foters ir fun aingang tsum meidl di aroisfirn
the and house father's her of entrance to na'arah the lead out

מענטשן פֿון איר שטאָט זאָלן זי פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער, און זי
zi un shteiner mit farvorfen zi zoln shtot ir fun mentshn
she and stones with cast away her shall town her of men

זאָל שטאַרבן; ווײַל זי האָט געטאָן אַ נבֿלה אין ישְׂרָאֵל,
Yisroel in nevole a geton hot zi vail shtarbn zol
Yisroel in abominable act a done has she because die shall

מזנה צו זיין אין איר פֿאָטערס הויז . און זאָלסט
zolst un hoiz foters ir in zain tsu mizane
you(SG) must and house father's her in be to prostitute oneself

אויסראַמען דאָס בייז פֿון צווישן דיר .
dir tsvishn fun beiz dos oisramen
you(SG) among from evil this purge

כב אַז אַ מאַן וועט געפֿונען ווערן ליגנדיק מיט אַ פֿרוי אַן
az a man vet gefunen vern ligndik mit a froi an
if a man will found become lying with a woman a

אֵשֶׁת-איש , זאָלן זיי ביידע שטאַרבן, אי דער מאַן וואָס איז געלעגן
eshet-ish zoln zei beide shtarbn i der man vos iz gelegn
wife of a man they shall two die both the man which is lay

מיט דער פֿרוי , אי די פֿרוי . און זאָלסט אויסראַמען
mit der froi i di froi un zolst oisramen
with the woman as well as woman and must you(SG) purge

דאָס בייז פֿון ישׂראֵל.
dos beiz fun Yisroel
this evil of Yisroel

כג אַז אַ מיידל אַ יונגפֿרוי וועט זיין פֿאַרקנַסט צו אַ מאַן,
az a meidl a yungfroi vet zain farknast tsu a man
if a na'arah a young woman will be engaged to a man

און אַ מאַן וועט זי טרעפֿן אין שטאָט, און וועט ליגן מיט איר,
un a man vet zi trefn in shtot un vet lign mit ir
and a man will her happen upon in town and will lie with her

כד זאָלט איר זיי ביידן אַרויספֿירן צום טויער פֿון יענער שטאָט, און
zolt ir zei beidn aroisfirn tsum toier fun yener shtot un
you shall both them lead out to gate of that town and

איר זאָלט זיי פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער, און זיי זאָלן שטאַרבן; די
ir zolt zei farvorfen mit shteiner un zei zoln shtarbn di
you shall them cast away with stones and they shall die the

מיידל דערפֿאַר וואָס זי האָט נישט געשריען אין שטאָט, און דער
meidl derfar vos zi hot nisht geshrien in shtot un der
na'arah for the reason which she has not cried out in town and the

מאַן, דערפֿאַר וואָס ער האָט גענידריקט זײַן חבֿרס ווײַב. און
man derfar vos er hot gepainikt zain chavers vaib un
man for the reason which he has afflicted his neighbor's wife and

זאָלסט אויסראַמען דאָס בייז פֿון צווישן דיר .
zolst oisramen dos beiz fun tsvishn dir
you(SG) must purge this evil from among you(SG)

כה אויב אָבער דער מאַן וועט טרעפֿן די פֿאַרקנַסטע מיידל אין
oib ober der man vet trefn di farknaste meidl in
but if the man will happen upon the engaged na'arah in

פֿעלד, און דער מאַן וועט זי אָנכאַפּן , און וועט ליגן מיט איר, זאָל
feld un der man vet zi onchapn un vet lign mit ir zol
field and the man will her overcome and will lie with her shall

בלויז שטאַרבן דער מאַן וואָס איז מיט איר געווען ; כו און דער
bloiz shtarbn der man vos iz mit ir geven un der
only die the man which is with her having been and the

מיידל זאָלסטו קיין זאַך נישט טאָן; נישטאָ אויף דער מיידל קיין
meidl zolstu kein zach nisht ton nishto oif der meidl kein
na'arah you(SG) must any thing not do not on the na'arah any

טויטזינד ; וואָרעם אַזוי ווי אַ מאַן שטייט אויף קעגן זײַן חבֿר , און
toitzind vorem azoi vi a man shteit oif kegen zain chaver un
death sin for so as a man stand up against his neighbor and

כז וואָרעם אין פֿעלד . דאָרט איז אַזוי די זאַך דאָזיקע טויט אויף דערהרגעט אים
vorem in feld derharget oif im toit dozike zach di iz azoi
for in field kill him unto death this thing the is so

22 If an ish be found lying with an isha married to a husband then they shall both of them die, both the ish that lay with the isha, and the isha; so shalt thou put away the rah from Yisroel.

23 If a na'arah that is a betulah be betrothed unto a husband, and an ish find her in the town, and lie with her; 24 Then ye shall bring them both out unto the sha'ar of that town, and ye shall stone them with avanim that they die; the na'arah, because she cried not, being in the town; and the ish, because he hath humbled his neighbor's isha; so thou shalt put away the rah from among you.

25 But if the ish find a na'arah hame'orasah *(betrothed woman)* in the sadeh, and the ish overpower her, and lie with her; then the ish only that lay with her shall die. 26 But unto the na'arah thou shalt do nothing; there is in the na'arah no chet mavet *(sin worthy of death)*; for as when an ish riseth against his neighbor, and slayeth him, even so is this matter; 27 For he found her in the sadeh, and the na'arah hame'orasah cried, and there was no moshia *(savior)* for her.

האָט ער זי געטראָפֿן ; די פֿאַרקנַסטע מיידל האָט געשריען , און
un geshrien hot meidl farknaste di getrofn zi er hot
and cried out has na'arah engaged the happened on her he has

נישט געווען ווער זאָל איר העלפֿן.
helfn ir zol ver geven nisht
help her shall who having been not

[28] If an ish find a na'arah that is a betulah, which is not orasah *(betrothed)*, and lay hold on her, and lie with her, and they be found; [29] Then the ish that lay with her shall give unto the avi hana'arah fifty shekels of kesef, and she shall be his isha; because he hath humbled her, he may not put her away all his yamim.

כח אַז אַ מאַן ווען טרעפֿן אַ מיידל , אַ יונגפֿרוי וואָס איז
iz vos yungfroi a meidl a trefn vet man a az
is which young woman a na'arah a happen upon will man a if

נישט פֿאַרקנַסט, און ער ווען זי אָנכאַפֿן , און ווען ליגן מיט איר, און
un ir mit lign vet un onchapn zi vet er un farknast nisht
and her with lie will and overcome her will he and engaged not

זיי ווען געפֿונען ווערן , כט זאָל דער מאַן וואָס איז געלעגן מיט איר,
zei vern gefunen veln zei ir mit gelegn iz vos man der zol
her with lay is which man the shall become found will they

געבן דעם פֿאָטער פֿון דער מיידל פֿופֿציק זילבערשטיק , און זי זאָל
gebn dem foter fun der meidl fuftsik zilbershtik un zi zol
give the of father the na'arah fifty pieces of silver and she shall

אים ווערן פֿאַר אַ וויַב, דערפֿאַר וואָס ער האָט זי געפּיַניקט; ער
im vern far a vaib derfar vos er hot zi gepainikt er
him become for wife a far reason the which he has her afflicted he

קען זי נישט אַוועקשיקן אַלע זיַינע טעג.
ken zi nisht avekshikn ale zaine teg
she can not send away all his days

23 [22:30] An ish shall not take eshet aviv *(his father's wife)*, nor uncover his father's robe.

כג

קיינער זאָל נישט נעמען זיַין פֿאָטערס וויַב, און נישט
keiner zol nisht nemen zain foters vaib un nisht
no one shall not take his father's wife and not

אַנטפּלעקן זיַין פֿאָטערס צודעק.
tsudek foters zain antplekn
cover father's his reveal

כג.א אַ צעדריקטער אָדער אַ פֿאַרשניטענער אין די שאַנדגלידער זאָל
zol shandglider di in farshnitener a oder tsedrikter a
shall penis the in mutilated a or crushed a

נישט קומען אין דער עדה פֿון ה .
Hashem fun eide der in kumen nisht
Hashem of congregation the in come not

[2 1] He that is wounded in the testicles, or hath a severed organ, shall not enter into the Kahal Hashem.

ג.ב אַ ממזר זאָל נישט קומען אין דער
a memzr zol nisht kumen in der
a illegitimate from invalid union shall not come in the

[3 2] A mamzer shall not enter into the Kahal Hashem; even to his tenth generation shall he not enter into the Kahal Hashem.

עדה פֿון ה ; צו מאָל דער צענטנער דור פֿון אים
eide fun Hashem tsu mol der tsentner dor fun im
congregation of Hashem to the time tenth generation of him

זאָל נישט קומען אין דער עדה פֿון ה .
zol nisht kumen in der eide fun Hashem
shall not come in the congregation of Hashem

[4 3] An Amoni or Moavi shall not enter into the Kahal Hashem; even to their tenth generation shall they not enter into the Kahal Hashem ad olam; [5 4] Because they met you not with lechem

ד.ג אַן עַמוֹני און אַ מוֹאָבֿי זאָל נישט קומען אין דער עדה
an Amoni un a Moavi zol nisht kumen in der eide
a Amoni and a Moavi shall not come in the congregation

פֿון ה ; צו מאָל דער צענטנער דור זאָל נישט קומען פֿון
fun Hashem tsu mol der tsentner dor zol nisht kumen fun
of Hashem to the time tenth generation shall not come from

זיי אין דער עדה פֿון ה , ביז אייביק ; ה ד דערפֿאַר
zei in der eide fun Hashem biz eibik derfar
them in the congregation of Hashem unto eternity for the reason

and with mayim in the way, when ye came forth out of Mitzrayim; and because they hired against thee Balaam ben Be'or from Petor in Aram Naharayim, to curse thee. [6 5] Nevertheless Hashem Eloheicha would not give heed unto Balaam; but Hashem Eloheicha turned the kelalah into a brocha unto thee, because Hashem Eloheicha loved thee. [7 6] Thou shalt not seek their shalom nor their tovat all thy yamim l'olam.

[8 7] Thou shalt not abhor an Edomi; for he is thy brother: thou shalt not abhor a Mitzri *(an Egyptian)*; because thou wast a ger in his land. [9 8] The banim that are begotten of them shall enter into the Kahal Hashem in their third generation.

[10 9] When the machaneh *(camp)* goeth forth against thine enemies, then be shomer over thee against every wicked thing. [11 10] If there be among you any ish, that is not tahor *(clean)* by reason of a nocturnal occurrence, then shall he go outside the machaneh, he shall not come within the machaneh; [12 11] But it shall be, when erev cometh

וואָסער מיט ברויט אָן מיט אַקעגנגעקומען נישט אַיך זײַנען זיי וואָס
vaser mit un broit mit akegngekumen nisht aich zainen zei vos
water with and bread with go to meet not you are they which

אָון טעג , ווען איר זײַט אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם
un Mitsrayim fun aroisgegangen zait ir ven vegens unter
and Egypt from having come out are you when the way along

וואָס ער האָט געדונגען אויף דיר בִּלְעָם דעם זון פֿון בְּעוֹר
Beoren fun zun dem Bilaam dir oif gedungen hot er vos
Be'or of son the Balaam you(SG) against hired has he which

פֿון פְּתוֹר אין אֲרַם-נַהֲרַיִם , דיך צו שילטן; ה׳ נאָר ה
Hashem nor shiltn tsu dich Aram-Naharayim in Petor fun
Hashem but curse to you(SG) Aram Naharayim in Petor from

דײַן ג-ט האָט נישט געוואָלט צוהערן צו בִּלְעָמען , אָון ה דײַן
dain Hashem un Bilaamen tsu tsuhern gevolt nisht hot G-t dain
your Hashem and Balaam to listen wanted not has G-d your

ג-ט האָט דיר פֿאַרקערט די קללה אין אַ ברכה ; ווײַל ה
Hashem vail broche a in klole di farkert dir hot G-t
Hashem because blessing a into curse the turned you(SG) has G-d

דײַן ג-ט האָט דיך ליב . ז׳ זאָלסט נישט זוכן זייער פֿריד
frid zeyer zuchn nisht zolst lib dich hot G-t dain
peace their seek not you(SG) must love you(SG) has G-d your

אָון זייער ווויל זײַן , אַלע דײַנע טעג אויף אייביק.
eibik oif teg daine ale voilzain zeyer un
ever for days your all well-being their and

ח׳ זאָלסט נישט פֿאַראומווערדיקן אַן אֲדוֹמי , וואָרעם ער איז
iz er vorem Adomi an farumverdikn nisht zolst
is he because Edomi an detest not you(SG) must

דײַן ברודער; זאָלסט נישט פֿאַראומווערדיקן אַ מִצרי , וואָרעם
vorem mitsri a farumverdikn nisht zolst bruder dain
because Egyptian an detest not you(SG) must brother your

דו ביסט געווען אַ פֿרעמדער אין זײַן לאַנד. ט׳ די קינדער וואָס
vos kinder di land zain in fremder a geven bist du
which children the land his in foreigner a having been are you

וועלן געבאָרן פֿון זיי , דער דריטער דור , מעגן קומען
kumen megn dor driter der zei fun geborn vern
come may generation third the them of given birth become

פֿון ה׳ . עדה אין דער זיי פֿון
Hashem fun eide der in zei fun
Hashem of congregation the in them from

י׳ אַז דו וועסט אַרויסגיין אין לאַגער אַקעגן דײַנע פֿײַנט ,
faint daine akegn lager in aroisgein vest du az
enemies your against camp in go out will you when

זאָלסטו זײַן אָפּגעהיט פֿון איטלעכער שלעכטער זאַך . י״א אַז צווישן
tsvishn az zach shlechter itlecher fun opgehit zain zolstu
among if thing evil each of careful be shall you

דיר וועט זײַן אַ מאַן וואָס וועט נישט זײַן ריין , דורך אַ
a durch rein zain nisht vet vos man a zain vet dir
a by tahor be not will which man a be will you(SG)

נאַכטיקער סיבה , זאָל ער אַרויסגיין אויסן לאַגער; ער טאָר
nachtiker sibe zol er lager oisn aroisgein er tor
it is required he camp outside go out he shall mishap night

נישט אַרײַנקומען אין לאַגער. י״ב א׳ און עס זאָל זײַן : אַקעגן אָוונט
ovnt akegn zain zol es un lager in arainkumen nisht
evening against be shall it and camp in come into not

זאָל ער זיך באָדן אין וואַסער, און ווי די זון גייט אונטער, זאָל ער
er zol unter geit zun di vi un vaser in bodn zich er zol
he shall down go sun the as and water in immerse self he shall

אַריינקומען אין לאַגער.
lager in arainkumen
camp in come into

יג יב און אַן אָרט זאָלסטו האָבן אויסן לאַגער, און אַהין זאָלסטו
zolstu ahin un lager oisn hobn zolstu ort an un
shall you there and camp outside have shall you place an and

גיין אַרויס. יד יג און אַ פּלעקל זאָלסטו האָבן בײַ דײַן ווּאַפֿן ; און עס
es un vafn dain bai hobn zolstu flekl a un arois gein
it and weapon your with have shall you stake a and out go

וועט זײַן , אַז דו זעצסט זיך דרויסן , זאָלסטו דערמיט אויפֿגראָבן,
oifgrobn dermit zolstu droisn zich zetsst du az zain vet
dig up therewith shall you outside self sit you that be will

און זיך אומקערן און פֿאַרדעקן דײַן קויט. טו יד ווארעם ה דײַן
dain Hashem vorem koit dain fardekn un umkeren zich un
your Hashem for filth your cover and return self and

ג-ט גייט אום אין מיטן פֿון דײַן לאַגער, דיך צו באַשירעמען, און
un bashiremen tsu dich lager dain fun mitn in um geit G-t
and shield to you(SG) camp your of midst of in on go G-d

איבערצוגעבן דײַנע פֿײַנט צו דיר ; דערום זאָל דײַן לאַגער זײַן
zain lager dain zol derum dir tsu faint daine ibertsugebn
be camp your shall therefore you(SG) to enemies your hand over

הייליק, כדי ער זאָל נישט זען בײַ דיר אַ מיאוסע זאַך , און
un zach miuse a dir bai zen nisht zol er kedei heilik
and thing odious an you(SG) with see not shall he so that holy

זיך אָפּקערן פֿון דיר .
dir fun opkeren zich
you(SG) from turn aside self

טז טו זאָלסט נישט איבערגעטפֿערן אַ קנעכט צו זײַן האַר , אַז
az har zain tsu knecht a iberentfern nisht zolst
that master his to slave a turn over not you(SG) must

ער וועט זיך ראַטעוון צו דיר פֿון זײַן האַר . יז טז בײַ דיר
dir bai har zain fun dir tsu rateven zich vet er
you(SG) with master his from you(SG) to save self did he

זאָל ער זיצן , אין דײַן מיט , אין דעם אָרט וואָס ער וועט אויסדערווײַלן,
oisderveilen vet er vos ort dem in mit dain in zitsn er zol
choose will he which place the in midst your in sit he shall

אין איינעם פֿון דײַנע טויערן, ווו אים איז בעסער; זאָלסט אים
im zolst beser iz im vu toiern daine fun einem in
him you(SG) must better is him where gates your of one in

נישט קריוודען.
krivden nisht
wrong not

יח יז עס זאָל נישט זײַן אַ שאַנדפֿרוי פֿון די טעכטער פֿון
fun techter di fun shandfroi a zain nisht zol es
of daughters the of woman of disrepute a be not shall it

יִשְׂרָאֵל, און עס זאָל נישט זײַן אַ שאַנדיונג פֿון די זין פֿון
fun zin di fun shandiung a zain nisht zol es un Yisroel
of sons the of youth of disrepute a be not shall it and Yisroel

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

on, he shall wash himself with mayim; and when the shemesh is down, he shall come into the machaneh again.

13 12 Thou shalt have a place also outside the machaneh, whither thou shalt go forth outside;
14 13 And thou shalt have a shovel in addition to thy weapon; and it shall be, when thou wilt relieve thyself outside, thou shalt dig therewith, and shalt turn back and cover that which cometh from thee: 15 14 For Hashem Eloheicha walketh in the midst of thy machaneh, to deliver thee, and to give up thine enemies before thee; therefore shall thy machaneh be kadosh; that He see no ervat davar *(shameful thing)* in thee, and turn away from thee.
16 15 Thou shalt not give up unto his adon the eved which is escaped from his adon unto thee: 17 16 He shall dwell with thee, even among you, in that place which he shall choose in one of thy she'arim, where it pleases him best; thou shalt not oppress him.

18 17 There shall be no kedeshah *(ritual prostitute)* of the banot Yisroel, nor a kadesh *(sodomite ritual prostitute)* of the bnei Yisroel.

יט יח זאָלסט נישט ברענגען דעם לוין פֿון אַ זונה , און דאָס
zolst nisht brengen dem loin fun a zoine , un dos
you(SG) must not bring the wage of a zonah , and the

גע צאָלט פֿון אַ הונט, אין דעם הויז פֿון ה' דיין ג-ט, פֿאַר אַ שום
getsolt fun a hunt, in dem hoiz fun Hashem dain G-t, far a shum
pay of a dog, in the house of G-d your Hashem for a any

נדר , ווארעם אַן אומווערדיקייט בייַ ה' דיין ג-ט זיינען זיי
neyder , vorem an umverdikeit bai Hashem dain G-t zainen zei
vow because an abomination with G-d your Hashem are they

ביידע.
beide
both

[19 18] Thou shalt not bring the hire of a zonah, or the price of a kelev *(male prostitute)*, into the Bais Hashem Eloheicha for any neder; for even both of these are to'avat Hashem Eloheicha.

כ יט זאָלסט נישט ליַען דיין ברודער אויף צינזן ; צינזן פֿון
zolst nisht laien dain bruder oif tsinzn ; tsinzn fun
you(SG) must not lend your brother on interest ; interest of

געלט , צינזן פֿון עסנווואַרג , צינזן פֿון יעטוועדער זאַך וואָס
gelt , tsinzn fun esnvarg , tsinzn fun yetveder zach vos
money , interest of foodstuffs , interest of any thing which

טראָגט צינזן . כא כ דעם פֿרעמדן מעגסטו ליַען אויף צינזן , אָבער
trogt tsinzn . dem fremdn megstu laien oif tsinzn , ober
carries interest . the foreigner you may lend on interest , but

דיין ברודער טאָרסטו נישט ליַען אויף צינזן ; כדי ה' דיין
dain bruder torstu nisht laien oif tsinzn ; kedei Hashem dain
your brother be allowed not lend on interest ; so that your Hashem

ג-ט זאָל דיך בענטשן אין אַלץ צו וואָס דיין האַנט נעמט זיך ,
G-t zol dich bentshn in alts tsu vos dain hant nemt zich ,
G-d shall you bless in all that to which your hand take self ,

אין דעם לאַנד וואָס דו קומסט אַהין , עס צו אַרבן .
arben tsu es ahin kumst du vos land dem in .
inherit to it there come you which land the in .

כב כא אַז דו וועסט מנדר זיַין אַ נדר צו ה' דיין ג-ט ,
az du vest mender zain a neyder tsu Hashem dain G-t ,
when you will vow be a vow to G-d your Hashem ,

זאָלסטו זיך נישט שפּעטיקן אים צו באַצאָלן ; וואָרעם מאָנען
zolstu zich nisht shpetikn im tsu batsoln ; vorem monen
you shall self not delay him to repay ; because demand

וועט אים מאָנען ה' דיין ג-ט פֿון דיר , און אויף
vet im monen Hashem dain G-t fun dir , un oif
will him demand my due Hashem your G-d of you(SG) , and on

דיר וועט זיַין אַ זינד . כג כב אויב אָבער דו וועסט זיך פֿאַרמיידן פֿון
dir vet zain a zind . oib ober du vest zich farmaidn fun
you(SG) will be a sin . but if you will withhold self from

מנדר זיַין , וועט אויף דיר נישט זיַין קיין זינד .
mender zain , vet oif dir nisht zain kein zind .
vow be will on you(SG) not be any sin .

[22 21] When thou shalt vow a neder unto Hashem Eloheicha, thou shalt not delay to pay it; for Hashem Eloheicha will surely require it of thee; and it would be chet *(sin)* in thee. [23 22] But if thou shalt abstain from vowing, it shall be no chet in thee.

כד כג וואָס גייט אַרויס פֿון דיין מויל זאָלסטו אָפּהיטן , און
vos geyt arois fun dain moil zolstu ophiten , un
what goes out of your mouth shall you observe and

טאָן אַזוי ווי דו האָסט פֿרייַוויליק מנדר געווען צו
ton azoi vi du host fraivilik mender geven tsu
do you(SG) as you have freewill vow having been to

זאָלסט ה' דיין ג-ט – וואָס דו האָסט אַרויסגערעדט מיט דיין מויל .
zolst Hashem dain G-t – vos du host aroisgeredt mit dain moil .
must you(SG) G-d your Hashem which you have spoke out with your mouth .

[24 23] That which is gone out of thy lips thou shalt be shomer over and perform; even a vow thou hast voluntarily vowed unto Hashem Eloheicha, which thou hast promised with thy mouth.

כה כד אַז דו קומסט אין דײַן חבֿרס ווײַנגאָרטן , מעגסטו עסן
esen megstu vaingorten chavers dain in kumst du az
eat you may vineyard neighbor's your in come you when

ווײַנטרויבן צו זאַט וויפֿל דו ווילסט, אָבער אין דײַן כּלי
keile dain in ober vilst du vifel zat tsu vaintroiben
vessel your in but will you as much as satisfied to grapes

זאָלסטו נישט אַרײַנטאָן.
arainton nisht zolstu
put in not shall you

כו כה אַז דו קומסט אין דײַן חבֿרס תּבֿואה, מעגסטו אָפּרײַסן
opraisn megstu tvue chavers dain in kumst du az
detach you may grain neighbor's your in come you when

זאָנגען מיט דײַן האַנט, אָבער אַ שניידמעסער טאָרסטו נישט אויפֿהייבן
oifheibn nisht torstu shnaidmeser a ober hant dain mit zangen
lift up not be allowed sickle a but hand your with ears

אויף דײַן חבֿרס תּבֿואה.
tvue chavers dain oif
grain neighbor's your on

כד

אַז אַ מאַן וועט נעמען אַ ווײַב און זי באַמאַנען, איז, אויב
oib iz bamanen zi un vaib a nemen vet man a az
if is marries her and wife a take will man a when

זי וועט געפֿינען אַן אומחן אין זײַנע אויגן, ווײַל ער האָט
hot er vail oign zaine in umchen an gefinen vet zi
has he for eyes his in disfavor a find will her

אויסגעפֿונען אין איר אַ מיאוסע זאַך , און ער וועט איר שרײַבן אַ
a shraibn ir vet er un zach miuse a ir in oisgefunen
a write her will he and thing ugly-looking an her in discovered

גט , און געבן אין איר האַנט, און וועט זי אַוועקשיקן פֿון זײַן
zain fun avekshikn zi vet un hant ir in gebn un get
his from send away her will and hand her in give and divorce

ב הויז , און זי וועט אַוועק פֿון זײַן הויז , און גיין און ווערן אַן
an vern un gein un hoiz zain fun avek vet zi un hoiz
an become and go and house his from away will she and house

ג אַנדער מאַנס , און דער לעצטער מאַן וועט זי פֿײַנט קריגן, און וועט
vet un krign faint zi vet man letster der un mans ander
will and get hate her will husband last the and man's other

אַוועקשיקן גט , און געבן אין איר האַנט, און וועט זי אַ שרײַבן אַ
avekshikn zi vet un hant ir in gebn un get a shraibn ir
send away her will and hand her in give and divorce a write her

פֿון זײַן הויז , אָדער דער לעצטער מאַן וואָס האָט זי גענומען פֿאַר
far genumen zi hot vos man letster der oder hoiz zain fun
for taken her has which man last the or house his from

ד אַ ווײַב צו אים, וועט שטאַרבן, טאָר נישט איר ערשטער מאַן,
man ershter ir nisht tor shtarbn vet im tsu vaib a
man first her not it is required die will him to wife a

וואָס האָט זי אַוועקגעשיקט, זי צוריקנעמען צו ווערן פֿאַר אַ ווײַב
vaib a far vern tsu tsuriknemen zi avekgeshikt zi hot vos
wife a for become to take back her sent off her has which

צו אים, נאָכדעם אַז זי איז פֿאַראומריינקט ; וואָרעם אַן
an vorem gevorn farumreinikt iz zi az nochdem im tsu
an for having become defiled is she that after him to

25 24 When thou comest into thy neighbor's kerem *(vineyard)*, then thou mayest eat thy fill of grapes at thine own pleasure; but thou shalt not put any in thy vessel.

26 25 When thou comest into the standing grain of thy neighbor, then thou mayest pluck the ears with thine yad; but thou shalt not use a sickle unto thy neighbor's standing grain.

24 When an ish hath taken an isha, and married her, and it come to pass that she find no chen *(favor)* in his eyes, because he hath found some ervat davar *(matter of immorality)* in her; then let him write her a sefer keritut and give it in her hand, and send her out of his bais; 2 And when she is departed out of his bais, she may go and become the wife of an ish acher *(wife of another man)*. 3 And if the latter husband hate her, and write her a sefer keritut and giveth it in her hand, and sendeth her out of his bais; or if the latter husband die, which took her to be his isha; 4 Her former husband, which sent her away, may not take her again to be his isha, after that she is hutamma'ah *(defiled)*; for that is to'evah *(abomination)* before Hashem; and thou shalt not cause ha'aretz to sin, which Hashem

Eloheicha giveth thee for a nachalah.

אומווערדיקייט איז דאָס פֿאַר ג-ט; און זאָלסט נישט זינדיק מאַכן
machn zindik nisht zolst un G-t far dos iz umverdikeit
make sinful not you(SG) must and G-d before this is abomination

דאָס לאַנד וואָס ה' דיין ג-ט גיט דיר פֿאַר אַ נחלה .
nachle a far dir git G-t dain Hashem vos land dos
inheritance an for you(SG) gives G-d your Hashem which land this

[5] When an ish hath taken an isha chadasha, he shall not go out to milchamah, neither shall he be charged with any business; but he shall be free in his bais shanah echat, and shall gladden his isha which he hath taken.

ה אַז אַ מאַן וועט נעמען אַ נייַע וויַב, זאָל ער נישט אַרויסגיין אין
in aroisgein nisht er zol vaib naie a nemen vet man a az
in go out not he shall wife new a take will man a when

חיל , און אויף אים זאָל נישט אַרויפֿגעלייגט ווערן קיין זאַך ; פֿרַיַ
frai zach kein vern aroifgeleigt nisht zol im oif un cheil
free thing any become be laid not shall him on and army

זאָל ער זיַן פֿאַר זיַן היים איין יאָר , און דערפֿרייען זיַן וויַב וואָס ער
er vos vaib zain derfreyen un yor ein heim zain far zain er zol
he which wife his gladden and year one home his for be he shall

האָט גענומען .
genumen hot
taken has

[6] No ish shall take the lower or the upper millstone to pledge; for he taketh a man's nefesh in pledge.

ו מע זאָל נישט נעמען אין משכון אַ האַנטמיל אָדער אַן אויבערשטן
oibershtn an oder hantmil a meshkun in nemen nisht zol me
uppermost an or handmill a pledge in take not shall one

מילשטיין ; ווָאַרעם אַ נפֿש נעמט מען אין משכון .
meshkun in men nemt nefesh a vorem milshtein
pledge in they take a soul a for millstone

[7] If an ish be found kidnapping any of his brethren of the Bnei Yisroel, and enslaves him, or selleth him; then that ganav shall die; and thou shalt put the rah away from among you.

ז אַז עמיצער וועט געפֿונען ווערן גנבֿענדיק אַ נפֿש פֿון זיַנע
zaine fun nefesh a ganvendik vern gefunen vet emitser az
his of a soul a stealing become found will someone if

ברידער , פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און ער וועט באַלעבאַטעווען
balebateven vet er un Yisroel fun kinder di fun brider
take ownership will he and Yisroel of children the of brothers

איבער אים, און וועט אים פֿאַרקויפֿן, זאָל שטאַרבן יענער גנבֿ . און
un ganev yener shtarbn zol farkoifen im vet un im iber
and thief that die shall sell him will and him over

זאָלסט אויסראַמען דאָס בייז פֿון צווישן דיר .
dir tsvishn fun beiz dos oisramen zolst
you(SG) among from evil this purge you(SG) must

[8] Take heed in the nega hatzara'at, that thou be shomer me'od and do according to all that the kohanim, the Levi'im, shall teach you; as I commanded them, so ye shall be shomer to do. [9] Remember what Hashem Eloheicha did unto Miryam by the way, after that ye were come forth out of Mitzrayim.

ח זיַ אָפּגעהיט מיט דער פּלאָג פֿון צרעת , צו היטן זייער און
un zeyer hitn tsu tsoraas fun plog der mit opgehit zai
and very much keep to leprosy of plague the with careful be

צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס די כהנים פֿון שבֿט לֵוִי וועלן איַך
aich veln Levi sheyvet fun koyanim di vos alts vi azoi ton tsu
you will Levi tribe of kohanim the which all that as so do to

לערנען; אַזוי ווי איך האָב זיי באַפֿוילן , זאָלט איר היטן צו טאָן.
ton tsu hitn ir zolt bafoiln zei hob ich vi azoi lernen
do to keep you shall commanded them have I as so teach

ט געדענקט וואָס ה' דיין ג-ט האָט געטאָן צו מִריָמען אונטער
unter Miryamen tsu geton hot G-t dain Hashem vos gedenkt
along Miryam to done has G-d your Hashem what remember

וועגנס , וען איר זיַט אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun aroisgegangen zait ir ven vegens
Egypt from having come out are you when the way

10 When thou dost lend thy brother any thing, thou shalt not go into his bais to get his pledge. 11 Thou shalt stand outside, and the ish to whom thou dost lend shall bring out the pledge outside unto thee. 12 And if the ish be oni *(poor)*, thou shalt not keep his pledge overnight; 13 In any case thou shalt deliver to him the pledge again when the shemesh goeth down, that he may sleep in his own raiment, and bless thee; and it shall be tzedakah unto thee before Hashem Eloheicha.

14 Thou shalt not oppress a hired servant that is oni *(poor)* and evyon *(needy)*, whether he be of thy brethren, or of thy ger that are in thy land within thy she'arim; 15 Each day thou shalt give him his wages, neither shall the shemesh go down upon it; for he is oni, and setteth his lev upon it; lest he cry against thee unto Hashem, and it be chet unto thee.

16 The avot shall not be put to death for the banim, neither shall the banim be put to death for the avot; every ish shall be put to death for his own chet.

י אַז דו וועסט אַנטלייַען דיין חבֿר וואָסער עס איז
iz es voser chever dain antlaien vest du az
is it any manner of neighbor your lend will you when

הלוואה, זאָלסטו נישט אַרייַנגיין צו אים אין הויז צו נעמען זיין
zain nemen tsu hoiz in im tsu araingein nisht zolstu halvoe
his take to house in him to go in not shall you loan

משכון. יא דרויסן זאָלסטו שטיין, און דער מאַן וואָס דו אַנטלייַסט
antlaist du vos man der un shtein zolstu droisn meshkun
lend you which man the and stand shall you outside pledge

אים, זאָל דיר אַרויסטראָגן דעם משכון דרויסן. יב און אויב ער
er oib un droisn meshkun dem aroistrogn dir zol im
he if and outside pledge the carry out you(SG) shall it

איז אַן אָרעמאַן, זאָלסטו זיך נישט לייגן מיט זיין משכון.
meshkun zain mit leign nisht zich zolstu oreman an iz
pledge his with lie down not self shall you poor person a is

יג אומקערן זאָלסטו אים אומקערן דעם משכון, ווי די זון גייט
geit zun di vi meshkun dem umkeren im zolstu umkeren
goes sun the as pledge the to return him shall you to return

אונטער; כּדי ער זאָל זיך לייגן אין זיין צודעק, און דיך
dich un tsudek zain in leign zich zol er kedei unter
you(SG) and covering his in lie down self shall he so that down

בענטשן; און פֿון דיר וועט עס זיין אַ גערעכטיקייט פֿאַר
Hashem far gerechtikeit a zain es vet dir fun un bentshn
Hashem before righteousness a be it will you(SG) from and bless

דיין ג-ט.
G-t dain
G-d your

יד זאָלסט נישט דריקן אַן אָרעמאַן און נויטבאַדערפֿטיקן
noitbaderftikn un oreman an drikn nisht zolst
needy and poor person a oppress not you(SG) must

לוינאַרבעטער פֿון דיינע ברידער, אָדער פֿון דיין פֿרעמדן וואָס איז
in vos fremdn dain fun oder brider daine fun loinarbeter
in which foreigners your of or brothers your of hired servant

אין דיין לאַנד, אין דיינע טויערן. טו אין דעם אייגענעם טאָג זאָלסטו אָפּגעבן
opgebn zolstu tog eigenem dem in toiern daine in land dain
give up shall you day same the in gates your in land your

זיין לוין, און די זון זאָל נישט אונטערגיין דערויף; ווארעם ער איז אַן
an iz er vorem deroif untergein nisht zol zun di un loin zain
a is he because thereon decline not shall sun the and wages his

אָרעמאַן, און ער קוקט אויס דערויף; כּדי ער זאָל נישט רופֿן
rufn nisht zol er kedei deroif ois kukt er un oreman
call not shall he so that thereon out of looks he and poor person

אויף דיר צו ה, און אויף דיר וועט זיין אַ זינד.
zind a zain vet dir oif un Hashem tsu dir oif
sin a be will you(SG) on and Hashem to you(SG) on

טז פֿאָטערס זאָלן נישט געטייט ווערן פֿאַר קינדער, און
un kinder far vern geteit nisht zoln foters
and children for become caused to die not shall father's

קינדער זאָלן נישט געטייט ווערן פֿאַר פֿאָטערס; יעטוועדער פֿאַר
far yetveder foters far vern geteit nisht zoln kinder
for each father's for become caused to die not shall children

זיין זינד זאָל געטייט ווערן.
vern geteit zol zind zain
become caused to die shall sin his

יז זאָלסט נישט פֿאַרדרייען דעם משפט פֿון אַ פֿרעמדן ,
fremdn a fun mishpot dem fardreyen nisht zolst
foreigner a of judgment the pervert not you(SG) must

פֿון אַ יתום ; און זאָלסט נישט נעמען אין משכון דעם
dem meshkun in nemen nisht zolst un yosem a fun
the pledge in take not you(SG) must and fatherless a of

בגד פֿון אַן אַלמנה . יח און זאָלסט געדענקען אַז אַ קנעכט
knecht a az gedenken zolst un almone an fun beged
slave a that remember you(SG) must and widow an of garment

ביסטו געווען אין מִצרַיִם , און ה׳ דיין ג־ט האָט דיך
dich hot G-t dain Hashem un Mitsrayim in geven bistu
you(SG) has G-d your Hashem and Egypt in having been are you

אויסגעלייזט פֿון דאָרטן; דערום באַפֿעל איך דיר צו טאָן די
di ton tsu dir ich bafel derum dortn fun oisgeleizt
the do to you(SG) I command therefore there from redeemed

דאָזיקע זאַך .
zach dozike
thing this

יט אַז דו וועסט שניידן דיין שניט אין פֿעלד, און וועסט פֿאַרגעסן
fargesen vest un feld in shnit dain shnaidn vest du az
forget will and field in harvest your reap will you that

אַ גאַרב אין פֿעלד, זאָלסטו זיך נישט אומקערן זי צו נעמען ; פֿאַרן
faran nemen tsu zi umkeren nisht zich zolstu feld in garb a
for the take to it to return not self shall you field in sheaf a

פֿרעמדן , פֿאַרן יתום , און פֿאַר דער אַלמנה , זאָל עס זיין ; כדי
kedei zain es zol almone der far un yosem faran fremdn
so that be it shall widow the for and fatherless for the foreigner

ה׳ דיין ג־ט זאָל דיך בענטשן אין יעטוועדער טואונג פֿון דיינע
daine fun tuung yetveder in bentshn dich zol G-t dain Hashem
your of deed every in bless you(SG) shall G-d your Hashem

הענט .
hent
hands

כ אַז דו וועסט אָפּקלאַפֿן דיין איילבערטבוים, זאָלסטו נישט
nisht zolstu eilbertboim dain opklapn vest du az
not shall you olive tree your beat will you when

נאָכזוכן די צווייגן הינטער דיר ; פֿאַרן פֿרעמדן , פֿאַרן
faran fremdn faran dir hinter tsvaign di nochzuchn
for the foreigner for the you(SG) behind branches the search

יתום , און פֿאַר דער אַלמנה , זאָל עס זיין . כא אַז דו וועסט
vest du az zain es zol almone der far un yosem
will you when be it shall widow the for and fatherless

האַרבסטן דיין ווײַנגאָרטן , זאָלסטו נישט נאָכקליַבן הינטער דיר ;
dir hinter nochklaibn nisht zolstu vaingorten dain harbstn
you(SG) behind after gather not shall you vineyard your harvest

פֿאַרן פֿרעמדן , פֿאַרן יתום , און פֿאַר דער אַלמנה , זאָל עס זיין .
faran fremdn faran yosem un far der almone zol es zain
for the foreigner for the fatherless and for the widow the be it shall

כב און זאָלסט געדענקען אַז אַ קנעכט ביסטו געווען אין
un zolst gedenken az a knecht bistu geven in
and must remember that a slave are you having been in

[17] Thou shalt not pervert the mishpat due the ger, nor of the yatom; nor take an almanah's raiment to pledge; [18] But thou shalt remember that thou wast an eved in Mitzrayim, and Hashem Eloheicha redeemed thee thence; therefore I command thee to do this thing.

[19] When thou cuttest down thine katzir in thy sadeh, and hast forgot an omer *(sheaf)* in the sadeh, thou shalt not go again to bring it back; it shall be for the ger, for the yatom *(orphan)*, and for the almanah; that Hashem Eloheicha may bless thee in all the ma'aseh of thine hands.

[20] When thou beatest thine etz hazayit *(olive tree)*, thou shalt not go over the branches again; it shall be for the ger, for the yatom *(orphan)*, and for the almanah. [21] When thou gatherest the grapes of thy kerem, thou shalt not glean it afterward; it shall be for the ger, for the yatom, and for the almanah. [22] And thou shalt remember that thou wast an eved in Eretz Mitzrayim; therefore I command thee to do this thing.

לאַנד מִצרַיִם ; דערום באַפֿעל איך דיר צו טאָן די דאָזיקע
dozike di ton tsu dir ich bafel derum Mitsrayim land
this the do to you(SG) I command therefore Egypt land

זאַך .
zach
thing

כה

אַז צווישן מענטשן ווען זיי קריג , אַ זאַל זיי ווערן
veln zei un krig a zain vet mentshn tsvishn az
will they and dispute a be will men between if

25 If there be a dispute between anashim, and they come unto hamishpat *(the court)* that the shofetim may judge them; then they shall justify the tzaddik, and condemn the guilty. [2] And it shall be, if the reshah be worthy to be beaten, that the shofet shall cause him to lie down, and to be beaten in his presence, according to his fault, by a certain number. [3] Arba'im he may give him, and not exceed; lest, if he should exceed, and beat him above these with makkah rabbah *(many stripes)*, then thy brother would be degraded in your sight.

[4] Thou shalt not muzzle the shor when he treadeth out the grain.

[5] If achim dwell together, and one of them die, and ben ain lo *(have no child)*, the eshet hamet *(wife of the dead)* shall not marry outside unto an ish zar *(strange man)*; her yevam *(deceased husband's brother)* shall go in unto her, and take her to him as a wife, and perform the levirate marriage. [6] And it shall be, that the bechor which she beareth shall succeed in the shem of his brother which

געגענען צום משפט , און מע וועט זיי משפטן , און
un mishpetn zei vet me un mishpot tsum genenen
and judge them will they and judgement to approach

ב געראַכט מאַכן דעם געראַכטן , און שולדיק מאַכן דעם שולדיקן , איז,
iz shuldikn dem machn shuldik un gerechtn dem machn gerecht
is guilty the make guilty and righteous the make righteous

אויב דעם שולדיקן קומט שלאָגן , זאָל דער ריכטער אים לאָזן אַניידערלייגן
aniderleigen lozn im richter der zol shlogn kumt shuldikn dem oib
lay down let him judge the shall lashes come guilty the if

אין שלאָגן פֿאַר זײַן גענזיכט , וועדליק זײַן שולד, מיט אַ צאָל .
tsol a mit shuld zain vedlik gezicht zain far shlogn un
number a with guilt his relative to presence his before lashes and

ג פֿערציק שלעג זאָל מען אים געבן, נישט מער ; טאָמער שלאָגט מען
men shlogt tomer mer nisht gebn im men zol shleg fertsik
they comes lest more not give him they shall lashes forty

אים מער ווי דאָס, צו פֿיל שלעג , וועט דיין ברודער געשענדט
geshendt bruder dain vet shleg fil tsu dos vi mer im
dishonored brother your will lashes many too this than more him

ווערן פֿאַר דיינע אויגן.
oign daine far vern
eyes your before become

ד זאָלסט נישט פֿאַרבינדן אַן אָקס דאָס מויל ווען ער
er ven moil dos oks an farbindn nisht zolst
he when mouth the ox an bind not you(SG) must

דרעשט .
dresht
thresh out

ה אַז ברידער וועלן ווינען אין איינעם , און איינער פֿון זיי וועט
vet zei fun einer un einem in voinen veln brider az
will them of one and together in dwell will brothers if

שטאַרבן, און קיין קינד האָט ער נישט, זאָל דעם געשטאָרבענעמס וויַב
vaib geshtorbenems dem zol nisht er hot kind kein un shtarbn
wife decedent's the shall not he has child any and die

נישט ווערן אַ פֿרעמדן מאַנס פֿון דרויסן ; איר שוואָגער
shvoger ir droisn fun mans fremdn a vern nisht
brother-in-law her outside from man's foreigner a become not

זאָל קומען צו איר, און זי נעמען פֿאַר אַ וויַב צו אים, און זי
zi un im tsu vaib a far nemen zi un ir tsu kumen zol
her and him to wife a for take her and her to come shall

ו זי וואָס ערשטלינג דער זײַן זאָל עס זאָל : דער ערשטלינג זײַן און . באַשוועגערן
zi vos ershtling der zain zol es un bashvegern
she which firstborn the be shall it and enter a levirate marriage

וועט געבערן , זאָל זײַן אויפֿן נאָמען פֿון זײַן געשטאָרבענעם ברודער,
bruder geshtorbenem zain fun nomen oifn zain zol gebern vet
brother decedent his of name on be shall give birth will

כדי זיין נאָמען זאָל נישט אויסגעמעקט ווערן פֿון ישׂרָאֵל.
Yisroel fun vern oisgemekt nisht zol nomen zain kedei
Yisroel from become blotted not shall name his so that

ז און אויב דער מאַן ווען נישט ווילן נעמען זיין שוועגערין , זאָל
zol shvegerin zain nemen veln nisht vet man der oib un
shall sister-in-law his take want not will man the if and

זיין שוועגערין אַרויפֿגיין אין טויער צו די עלטסטע, און זאָגן: מיין
main zogn un eltste di tsu toier in aroifgein shvegerin zain
my say and elders the to gate in go up sister-in-law his

שוואָגער וויל נישט אויפֿשטעלן זיין ברודער אַ נאָמען אין ישׂרָאֵל;
Yisroel in nomen a bruder zain oifshteln nisht vil shvoger
Yisroel in name a brother his raise up not will brother-in-law

ער וויל מיך נישט באַשוועגערן . ח און די עלטסטע פֿון זיין
zain fun eltste di un bashvegern nisht mich vil er
his of elders the and enter a levirate marriage not me will he

שטאָט זאָלן אים רופֿן, און רעדן צו אים. און אַז ער וועט זיך שטעלן און
un shteln zich vet er az un im tsu redn un rufn im zoln shtot
and stand self will he if and him to speak and call him shall city

זאָגן: איך וויל זי נישט נעמען, ט זאָל זיין שוועגערין געענענען צו
tsu genenen shvegerin zain zol nemen nisht zi vil ich zogn
to approach sister-in-law his shall take not her will I say

אים פֿאַר די אויגן פֿון די עלטסטע, און אַראָפּציען זיין שוך פֿון
fun shuch zain aroptsien un eltste di fun oign di far im
from sandal his remove and elders the of eyes the before him

זיין פּוס, און אַ שפּיי טאָן אין זיין פּנים , און אויסרופֿן און זאָגן: אַזוי
azoi zogn un oisrufn un ponem zain in ton shpai a un fus zain
so say and call out and face his in do spit a and foot his

זאָל געטאָן ווערן צו דעם מאַן וואָס וויל נישט בויען זיין ברודערס
bruders zain boien nisht vil vos man dem tsu vern geton zol
brother's his build not will which man the to become done shall

הויז . י און זיין נאָמען זאָל גערופֿן ווערן אין ישׂרָאֵל: דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos Yisroel in vern gerufn zol nomen zain un hoiz
of house the Yisroel in become called shall name his and house

דעם וואָס מיטן אַראָפּגעצויגענעם שוך .
shuch aropgetsoigenem mitn vos dem
sandal removed with which the one

יא אַז צוויי מענער ווילן זיך ראַנגלען צווישן זיך , איינער מיטן
mitn einer zich tsvishn ranglen zich veln mener tsvei az
with one self among to fight self will men two when

אַנדערן, און איינעמס ווייב וועט גענענען אַרויסצוראַטעווען איר מאַן פֿון
fun man ir aroistsurateven genenen vet vaib einems un andern
from man her save approach will wife one's and another

זיין שלעגערס האַנט, און זי וועט אויסשטרעקן איר האַנט, און אים
im un hant ir oisshtrekn vet zi un hant shlegers zain
him and hand her stretch out will she and hand beating's his

אָננעמען פֿאַר די ענגע ערטער, יב זאָלסטו אָפּהאַקן איר האַנט;
hant ir ophakn zolstu erter enge di far onnemen
hand her cut off shall you places restricted the for take hold of

דיין אויג זאָל נישט דערבאַרעמען.
derbaremen nisht zich zol oig dain
have mercy not self shall eye your

is dead, that shmo be not blotted out from Yisroel. 7 And if the ish like not to take his brother's isha, then let his brother's isha go up to the sha'ar unto the zekenim, and say, My husband's brother refuseth to raise up unto his brother a shem in Yisroel, he will not perform the levirate marriage with me. 8 Then the zekenim of his town shall call him, and speak unto him; and if he stand to it, and say, I like not to take her; 9 Then shall his brother's isha come unto him in the presence of the zekenim, and remove his sandal from off his foot, and spit in his face, and shall answer and say, So shall it be done unto that ish that will not build up the bais achiv *(the house of his brother)*. 10 And shmo shall be called in Yisroel, The bais of him that hath his sandal loosed.

11 When anashim strive together one with another, and the eshet *(wife)* of the one draweth near for to deliver her husband out of the hand of him that striketh him, and putteth forth her hand, and taketh him by the private parts, 12 Then thou shalt cut off her kaf *(palm, hollow or flat of the hand)*, thine eye shall not pity her.

[13] Thou shalt not have in thy bag differing weights, a gedolah and a ketannah. [14] Thou shalt not have in thine bais differing eifah *(measures)*, a gedolah and a ketannah. [15] But thou shalt have a shleimah and tzedek weight, a perfect and just measure shalt thou have; that thy yamim may be lengthened in ha'adamah which Hashem Eloheicha giveth thee. [16] For all that do such things, and all that do unrighteously, are a to'evah *(abomination)* unto Hashem Eloheicha.

[17] Remember what Amalek did unto thee by the way, when ye were come forth out of Mitzrayim; [18] How he met thee by the way, and struck your rear ranks, even all that were feeble behind thee, when thou wast faint and weary; and he feared not Elohim. [19] Therefore it shall be, when Hashem Eloheicha hath given thee rest from all thine enemies round about, in ha'aretz which Hashem Eloheicha giveth thee for a nachalah to possess it, that thou shalt blot out the remembrance of Amalek from under Shomayim; thou shalt not forget it.

יג זאָלסט נישט האָבן אין דיין ביַיטל צווייערלייַ וואָגשטיינער,
zolst nisht hobn in dain baitl tsveyerlei vogshteiner
must not have in your bag two kinds of weights

יד אַ גרעסערן און אַ קלענערן. זאָלסט נישט האָבן אין דיַין הויז
a gresern un a klenern zolst nisht hobn in dain hoiz
a larger and a smaller must not have in your house

טו אַ פֿול און אַ קלענערע. צווייערלייַ אֵיפֿהס, אַ גרעסערע און
a ful un a klenere zwei eifes a gresere un
a complete and a lesser two eifahs a greater and

טז ריכטיק געוויכט זאָל זיַין בייַ דיר ; אַ פֿולע און ריכטיקע אֵיפֿה
richtik gevicht zol zain bai dir a fule un richtike eife
honest weight shall be with you(SG) a complete and honest ephah

לענגערן זיך זאָלן טעג דיַינע כּדי דיר בייַ זיַין זאָל
lengern zich zoln teg daine kedei dir bai zain zol
lengthened self shall days your so that you(SG) with be shall

יז . וואָרעם אַן דיר גיט ג-ט דיַין ה׳ וואָס ערד דער אויף
an vorem dir git G-t dain Hashem vos erd der oif
an for you(SG) gives G-d your Hashem which land the on

– דאָס טוט וואָס אַלע איז ג-ט דיַין ה׳ מיַין בייַ אומווערדיקייט
dos tut vos alle iz G-t dain Hashem bai umverdikeit
this do which all is G-d your Hashem with abomination

. עוולה אַן טוט וואָס איטלעכער
avle an tut vos itlecher
injustice an do which all

יז געדענק וואָס עמָלֵק האָט דיר געטאָן אונטער וועגנס , ווען
gedenk vos Amalek hot dir geton unter vegens ven
remember what Amalek has you(SG) done along the way when

יח ; ווי ער האָט דיך מִצרַיִם פֿון אַרויסגעגאַנגען זייַט איר
vi er hot dich Mitsrayim fun aroisgegangen zait ir
how he has you(SG) Egypt from having come out are you

אַלע געטראָפֿן אונטער וועגנס , און האָט געשלאָגן דיַינע הינטערשטע
ale getrofn unter vegens un hot geshlogn daine hintershte
all encountered along roads and has struck your rear ranks

פֿאַרשמאַכט געווען דו ביסט בעת , דיר הינטער אָפּגעשלאָפֿטע
farshmacht geven bist du beeis dir hinter opgeshlafte
faint having been are you while you(SG) behind weak

יט . דערום ; און מיד און ער האָט נישט מורא גענאַט פֿאַר אלקים
derum Elokim far gehat moire nisht hot er un mid un
therefore G-d before have had fear not has he and weary and

זאָל זיַין , אַז ה׳ דיַין ג-ט באַרוט דיך פֿון אַלע דיַינע
zol zain az Hashem dain G-t barut dich fun ale daine
shall be when you(SG) gives rest G-d your Hashem from all your

פֿיַינט פֿון רונד אַרום , אין דעם לאַנד וואָס ה׳ דיַין ג-ט
faint fun rund arum in dem land vos Hashem dain G-t
enemies from round around in the land which you(SG) gives

גיט דיר פֿאַר אַ נחלה , עס צו אַרבן , זאָלסטו אויסמעקן דעם
git dir far a nachle es tsu arben zolstu oismekn dem
for you(SG) gives a inheritance it to inherit shall you erase the

. פֿאַרגעסן נישט זאָלסטו ; הימל אונטערן פֿון עמָלֵק פֿון זכר
fargesen nisht zolstu himel untern fun Amalek fun Zecher
forget not shall you heaven under from Amalek of remembrance

KI TAVO

כו

26 And it shall be, when thou art come in unto ha'aretz which Hashem Eloheicha giveth thee for a nachalah, and possessest it, and dwellest therein, [2] That thou shalt take of the reshit kol pri ha'adamah which thou shalt bring of thy land that Hashem Eloheicha giveth thee, and shalt put it in a basket, and shalt go unto the place which Hashem Eloheicha shall choose to place Shmo there. [3] And thou shalt go unto the kohen that shall be in those yamim, and say unto him, I declare today unto Hashem Eloheicha, that I am come unto the country which Hashem swore unto Avoteinu to give us. [4] And the kohen shall take the basket out of thine hand, and set it down before the mizbe'ach of Hashem Eloheicha. [5] And thou shalt speak and say before Hashem Eloheicha, An Aramean ready to perish was Avi, and he went down into Mitzrayim, and sojourned there with a few, and became there a nation, great, mighty, and populous; [6] And the Egyptians mistreated us, and afflicted us, and laid upon us avodah kashah *(hard labor)*; [7] And when we cried unto Hashem Elohei Avoteinu, Hashem heard our voice, and looked on

אוֹן עס וועט זײַן, אַז דו וועסט קומען אין דעם לאַנד וואָס
vos land dem in kumen vest du az zain vet es un
which land the in come will you when be will it and

ה דײַן ג-ט גיט דיר פֿאַר אַ נחלה, און וועסט
vest un nachle a far dir git G-t dain Hashem
will and inheritance an for you(SG) gives G-d your Hashem

עס אַרבן, און זיך באַזעצן דרינען, [ב] זאָלסטו נעמען פֿונעם ערשטן
ershtn funem nemen zolstu drinen bazetsn zich un arben es
first from the take shall you therein settle self and inherit it

פֿון יעטוועדער פֿרוכט פֿון דער ערד, וואָס דו וועסט אַרייננעמען
fun arainnemen vest du vos erd der fun frucht yetveder fun
of take in will you which land the of fruit every of

דײַן לאַנד וואָס ה דײַן ג-ט גיט דיר, און זאָלסט
zolst un dir git G-t dain Hashem vos land dain
you(SG) must and you(SG) gives G-d your Hashem which land your

אַריינטאָן אין אַ קאָרב, און גיין צו דעם אָרט וואָס ה דײַן
dain Hashem vos ort dem tsu gein un korb a in arainton
your Hashem which place the to go and basket a in put in

ג-ט וועט אויסדערווײַלן צו מאַכן רוען זײַן נאָמען דאָרטן. [ג] און
un dortn nomen zain ruen machn tsu oisderveilen vet G-t
and there name his rest make to choose will G-d

זאָלסט קומען צו דעם כֹהן וואָס וועט זײַן אין יענע טעג,
teg yene in zain vet vos koyen dem tsu kumen zolst
days those in be will which kohen the to come you(SG) must

און זאָגן צו אים: איך זאָג הײַנט פֿאַר ה דײַן ג-ט, אַז איך
ich az G-t dain Hashem far haint zog ich im tsu zogn un
I that G-d your Hashem before today say I him to say and

בין געקומען אין דעם לאַנד וואָס ג-ט האָט געשוואָרן אונדזערע
undzere geshvorn hot G-t vos land dem in gekumen bin
our sworn an oath has G-d which land the into come am

עלטערן אונדז צו געבן. [ד] און דער כֹהן זאָל נעמען דעם קאָרב פֿון
fun korb dem nemen zol koyen der un gebn tsu undz eltern
from basket the take shall kohen the and give to us fathers

דײַן האַנט, און אים אַוועקשטעלן פֿאַר דעם מזבח פֿון ה
Hashem fun mizbeyech dem far avekshtelen im un hant dain
Hashem of altar the before place it and hand your

דײַן ג-ט. [ה] און זאָלסט אויסרופֿן און זאָגן פֿאַר ה דײַן
dain Hashem far zogn un oisrufn zolst un G-t dain
your Hashem before say and call out you(SG) must and G-d your

ג-ט: אַ בלודנער אַרַמי איז געווען מײַן פֿאָטער, און ער האָט
hot er un foter main geven iz Aramit bludner a G-t
has he and father my having been is Aramean lost a G-d

געניידערט קיין מִצרַים, און האָט זיך דאָרטן אויפֿגעהאַלטן מיט
mit oifgehaltn dortn zich hot un Mitsrayim kein genidert
with temporarily stayed there self has and Egypt to gone down

אַ הײַפֿל מענטשן, און ער איז דאָרטן געוואָרן אַ פֿאָלק, גרויס,
grois folk a gevorn dortn iz er un mentshn haifl a
great people a having become there is he and people handful a

מאַכטיק, און פֿיל. [ו] און די מִצרַים האָבן אונדז שלעכטס געטאָן,
machtik fil un di Mitsrayim hobn undz shlechts geton
mighty many and the Egyptians have us evil things done

our affliction, and our labor, and our oppression; [8] And Hashem brought us forth out of Mitzrayim with a yad chazakah, and with an outstretched zero'a, and with great awesomeness, and with otot, and with mofetim; [9] And He hath brought us into this place, and hath given us this land, even an eretz zavat cholov udevash. [10] And now, hinei, I have brought the reshit pri ha'adamah *(firstfruits of the fruit of the land)*, which Thou, Hashem, hast given me. And thou shalt set it before Hashem Eloheicha, and worship before Hashem Eloheicha; [11] And thou shalt rejoice in kol hatov which Hashem Eloheicha hath given unto thee, and unto thine bais, thou, and the Levi, and the ger that is among you.

אוֹן הָאָבן אונדז געפּיַניקט, אוֹן אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז שווערע אַרבעט.
arbet shvere undz oif aroifgeleigt un gepainikt undz hobn un
labor hard us on laid on and afflicted us have and

ז אוֹן מיר האָבן געשריען צו ה דעם ג-ט פֿון אונדזערע עלטערן,
eltern undzere fun G-t dem Hashem tsu geshrien hobn mir un
fathers our of G-d the Hashem to cried out have we and

אוֹן ג-ט האָט צוגעהערט אונדזער קוֹל , אוֹן געזען אונדזער פּיין , אוֹן
un pain undzer gezen un kol undzer tsugehert hot G-t un
and affliction our seen and voice our paid heed has G-d and

אונדזער מאַטערניש, אוֹן אונדזער געדריקטקייט. ח אוֹן ה האָט אונדז
undz hot Hashem un gedriktkeit undzer un maternish undzer
us has Hashem and oppression our and hardship our

אַרויסגעצויגן פֿון מִצרַיִם מיט אַ שטאַרקער האַנט, אוֹן מיט אַן
an mit un hant shtarker a mit Mitsrayim fun aroisgetsoign
an with and hand stronger a with Egypt from brought out

אויסגעשטרעקטן אָרעם, אוֹן מיט גרויס פֿאָרכטיקייט, אוֹן מיט צייכנס
tseichns mit un forchtikeit grois mit un orem oisgeshtrekt n
signs with and awe great with and arm outstretched

אוֹן מיט וווּנדער . ט אוֹן ער האָט אונדז געבראַכט צו דעם דאָזיקן
dozikn dem tsu gebracht undz hot er un vunder mit un
this the to brought us has he and wonders with and

אָרט, אוֹן אונדז געגעבן דאָס דאָזיקע לאַנד, אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט
mit flist vos land a land dozike dos gegebn undz un ort
with flows which land a land this this given us and place

מילך אוֹן האָניק. י אוֹן אַצונד זע , איך האָב געבראַכט דאָס ערשטע
ershte dos gebracht hob ich ze atsund un honik un milch
first this brought have I behold now and honey and milch

פֿון דער פֿרוכט פֿון דער ערד וואָס דו , ה האָסט מיר געגעבן.
gegebn mir host Hashem du vos erd der fun frucht der fun
given me have Hashem you which land the of fruit the of

אוֹן זאָלסט עס אַוועקלייגן פֿאַר ה דיין ג-ט, אוֹן זיך
zich un G-t dain Hashem far avekleigen es zolst un
self and G-d your Hashem before lay it you(SG) shall and

בוקן פֿאַר ה דיין ג-ט. יא אוֹן זאָלסט זיך פֿרייען
freyen zich zolst un G-t dain Hashem far bukn
rejoice self you(SG) must and G-d your Hashem before bow down

מיט אַלעם גוטן וואָס ה דיין ג-ט האָט געגעבן דיר אוֹן
un dir gegebn hot G-t dain Hashem vos gutn alem mit
and you(SG) given has G-d your Hashem which good all that is with

דיין הויזגעזינט – דו , אוֹן דער לֵוִי , אוֹן דער פֿרעמדער וואָס צווישן
tsvishn vos fremder der un Levi der un du hoizgezint dain
among which foreigner the and Levi the and you household your

דיר .
dir
you(SG)

[12] When thou hast made an end of tithing kol ma'aser *(all the tithe)* of thine tevu'at bashanah hashelishit *(increase in the third year)*, which is the Shnat HaMa'aser *(Year of Tithing)*, and hast given it

יב אַז דו וועסט ענדיקן מעשׂר דעם גאַנצן מעשׂר פֿון דיין תּבוּאה
tvue dain fun maiser gantsn dem mesrn endikn vest du az
grain your of tithe entire the tithe finish will you when

אין דעם דריטן יאָר, דעם יאָר פֿון מעשׂר, זאָלסטו עס געבן דעם לֵוִי ,
Levi dem gebn es zolstu maiser fun yor dem yor dritn dem in
Levi the give it shall you tithe of year the year third the in

דעם פֿרעמדן , דעם יתום , אוֹן דער אַלמנה , כּדי זיי זאָלן עסן
esen zoln zei kedei almone der un yosem dem fremdn dem
eat shall they so that widow the and fatherless the foreigner the

אין דיינע טויערן, און זאַט זיין . יג און זאָלסט זאָגן פאַר
far zogn zolst un zain zat un toiern daine in
before say you(SG) must and be satisfied and gates your in

ה דיין ג-ט: איך האָב אַרויסגעראַמט דאָס הייליקע פון הויז , און
un hoiz fun heilike dos aroisgeramt hob ich G-t dain Hashem
and house from holy the cleaned out have I G-d your Hashem

האָב עס אויך אַוועקגעגעבן דעם לֵוִי , און דעם פרעמדן , דעם יתום ,
yosem dem fremdn dem un Levi dem avekgegebn oich es hob
fatherless the foreigner the and Levi the given also it have

און דער אַלמנה , אַזוי ווי אַל דיין געבאָט וואָס דו האָסט
host du vos gebot dain al vi azoi almone der un
have you which commandments your all as so widow the and

מיר געבאָטן; איך בין נישט אַוועקגעגאַנגען פון דיינע געבאָטן ,
gebot daine fun avekgegangen nisht bin ich gebotn mir
commandments your from went way not am I ordered me

און האָב נישט פֿאַרגעסן. יד איך האָב נישט געגעסן אין מײַן אַבֿלות
avlut main in gegesn nisht hob ich fargesen nisht hob un
mourning my in eaten not have I forget not have and

דערפון, און איך האָב נישט אַרויסגעטראָגן דערפון אומריינערהייט, און
un umreinerheit derfun aroisgetrogn nisht hob ich un derfun
and uncleanness thereof carried out not have I and thereof

נישט געגעבן דערפון פֿאַר אַ טויטן ; איך האָב צוגעהערט צו דעם
dem tsu tsugehert hob ich toitn a far derfun gegebn nisht
the to paid heed have I dead person a for thereof given not

קול פון ה מײַן ג-ט; איך האָב געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס דו
du vos alts vi azoi geton hob ich G-t main Hashem fun kol
you which all that as so done have I G-d my Hashem of voice

האָסט מיר באַפוילן . טו לוג פון דיין הייליקער ווווינונג , פון
fun voinung heiliker dain fun lug bafoiln mir host
from dwelling holy your from look down commanded me have

הימל , און בענטש דײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און די ערד וואָס דו האָסט
host du vos erd di un Yisroel folk dain bentsh un himel
have you which land the and Yisroel people your bless and heaven

אונדז געגעבן, אַזוי ווי דו האָסט געשוואָרן אונדזערע עלטערן – אַ
a eltern undzere geshvorn host du vi azoi gegebn undz
a fathers our sworn an oath have you as so given us

לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק.
honik un milch mit flist vos land
honey and milk with flows which land

טז היינטיקן טאָג באַפֿעלט דיר ה דיין ג-ט צו טאָן די
di ton tsu G-t dain Hashem dir bafelt tog haintikn
the do to G-d your Hashem you(SG) commands day this very

דאָזיקע חוקים און די געזעצן ; און זאָלסט זיי אָפּהיטן
ophiten zei zolst un gezetsn di un chukkim dozike
observe them you(SG) must and laws the and statutes these

און טאָן מיט דיין גאַנצן האַרצן, און מיט דיין גאַנצער זעל . יז דו
du zel gantser dain mit un hartsn gantsn dain mit ton un
you soul whole your with and heart whole your with do and

האָסט היינט אויסדערווײַלט ה אים צו האָבן פֿאַר דיין אלקים ,
Elokim dain far hobn tsu im Hashem oisderveilt haint host
G-d your for have to him Hashem chosen today have

unto the Levi, the ger, the yatom *(orphan)*, and the almanah, that they may eat within thy she'arim, and be filled; 13 Then thou shalt say before Hashem Eloheicha, I have brought away HaKodesh *(the Holy)* out of mine bais, and also have given them unto the Levi, and unto the ger, to the yatom *(orphan)*, and to the almanah, according to all Thy mitzvot which Thou hast commanded me; I have not transgressed Thy mitzvot, neither have I forgotten them. 14 I have not eaten thereof in my mourning, neither have I taken away whatever thereof while I was tameh, nor given thereof for the dead; but I have given heed to the voice of Hashem Elohai, and have done according to all that Thou hast commanded me. 15 Look down from Thy me'on kadosh *(holy dwelling place)*, from Shomayim, and bless Thy people Yisroel, and ha'adamah which Thou hast given us, as Thou didst swear unto Avoteinu, Eretz zavat cholov udevash.

16 This day Hashem Eloheicha hath commanded thee to do these chukkim and mishpatim; thou shalt therefore be shomer over and do them with kol levavecha, and with kol nafshecha. 17 Thou hast distinguished Hashem this day to be thy Elohim, and to walk in His ways, and to be shomer over His chukkim,

and His mitzvot, and His mishpatim, and to give heed unto His voice; [18] And Hashem hath distinguished thee today to be His Am Segullah *(treasured people)*, as He hath promised thee, and that thou shouldest be shomer over all His mitzvot; [19] And to set thee high above kol HaGoyim which He hath made, in tehillah *(praise)*, and in shem, and in tiferet; and that thou mayest be an Am Kadosh unto Hashem Eloheicha, as He hath spoken.

27 And Moshe with the zekenim of Yisroel commanded the people, saying, Be shomer over all the mitzvot which I command you today. [2] And it shall be on the yom when ye shall pass over Yarden unto Ha'Aretz which Hashem Eloheicha giveth thee, that thou shalt set thee up avanim gedolot, and plaster them with plaster; [3] And thou shalt write upon them kol divrei hatorah hazot, when thou art passed over, that thou mayest go in unto Ha'Aretz which Hashem Eloheicha giveth thee, Eretz zavat cholov udevash; as Hashem Elohei Avoteicha hath promised thee. [4] Therefore it shall be when ye be gone over Yarden, that ye shall set up these avanim, which

און צו גיין אין זיינע וועגן , און צו היטן זיינע חוקים און זיינע
zaine un chukkim zaine hitn tsu un vegen zaine in gein tsu un
his and statutes his keep to and ways his in go to and

געבאָט און זיינע געזעצן , און צוצוהערן צו זיין קול .
kol zain tsu tsutsuhern un gezetsn zaine un gebot
voice his to to pay heed and laws his and commandments

יח און ה האָט דיך היינט אויסדערווײלט אים צו זיין פאַר אַן
an far zain tsu im oisderveilt haint dich hot Hashem un
an for be to him chosen today you(SG) has Hashem and

אייגן פאָלק , אַזוי ווי ער האָט דיר צוגעזאָגט , און צו היטן אַלע
ale hitn tsu un tsugezogt dir hot er vi azoi folk eigen
all keep to and promised you(SG) has he as so people one's own

זיינע גאָט ; יט און דיך צו שטעלן העכער איבער אַלע
ale iber hecher shteln tsu dich un gebot zaine
all above high set to you(SG) and commandments his

פֿעלקער וואָס ער האָט געמאַכט, פאַר אַ לויב , און פאַר אַ נאָמען, און
un nomen a far un loib a far gemacht hot er vos felker
and name a for and praise a for made has he which nations

פאַר אַ שיינקייט , און כּדי זאָלסט זיין אַ הייליק פאָלק צו
tsu folk heilik a zain zolst kedei un sheinkeit a far
to people holy a be you(SG) must so that and beauty a for

ה דיין ג-ט, אַזוי ווי ער האָט גערעדט.
geredt hot er vi azoi G-t dain Hashem
spoken has he as so G-d your Hashem

כז

און משה און די עלטסטע פֿון ישׂראל האָבן באַפֿוילן דעם
dem bafoiln hobn Yisroel fun eltste di un Moshe un
the commanded have Yisroel of elders the and Moshe and

וואָס געבאָט אַלע היט זאָגן : פאָלק , אַזוי צו
vos gebot ale hit zogn tsu azoi folk
which commandments all watch over say to so people

איך געביט אייך הײַנט . ב און עס וועט זיין , אין דעם טאָג וואָס איר
ir vos tog dem in zain vet es un haint aich gebit ich
you which day the in be will it and today you order I

וועט אַריבערגיין דעם ירדן צו דעם לאַנד וואָס ה דיין ג-ט
G-t dain Hashem vos land dem tsu Yarden dem aribergein vet
G-d your Hashem which land the to Yarden the go over will

גיט דיר , זאָלסטו אויפֿשטעלן גרויסע שטיינער, און זיי
zei un shteiner groise oifshteln dir zolstu dir git
them and stones great raise up you(SG) shall you you(SG) gives

באַקאַלכן מיט קאַלך . ג און זאָלסט אויפֿשרײַבן אויף זיי אַלע
ale zei oif oifshraibn zolst un kalch mit bakalchn
all them on inscribe you(SG) must and plaster with whitewash

וועסט אַריבערגיין; כּדי , אַז דו וועסט דאָזיקער תּורה וועדטער פֿון דיר
kedei aribergein vest du az toyre doziker der fun verter
so that go over will you that instruction these the of words

זאָלסט קומען אין דעם לאַנד וואָס ה דיין ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos land dem in kumen zolst
gives G-d your Hashem which land the in come you(SG) must

דיר , אַ לאַנד וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק, אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi honik un milch mit flist vos land a dir
Hashem as so honey and milk with flows which land a you(SG)

דער ג-ט פֿון דיינע עלטערן האָט דיר צוגעזאָגט . ד און עס וועט זיין ,
zain vet es un tsugezogt dir hot eltern daine fun G-t der
be will it and promised you(SG) has fathers your of G-d the

I command you today, in Mt Eival, and thou shalt plaster them with plaster.
[5] And there shalt thou build a mizbe'ach unto Hashem Eloheicha, a mizbe'ach of avanim; thou shalt not use any barzel *(iron tool)* upon them.
[6] Thou shalt build the mizbe'ach of Hashem Eloheicha of avanim shleimot *(uncut stones)*; and thou shalt offer olot thereon unto Hashem Eloheicha;
[7] And thou shalt offer shelamim, and shalt eat there, and rejoice before Hashem Eloheicha.
[8] And thou shalt write very clearly upon the avanim kol divrei hatorah hazot.

[9] And Moshe and the kohanim who are Levi'im spoke unto kol Yisroel, saying, Take heed, and shema, Yisroel; today thou art become the people of Hashem Eloheicha.
[10] Thou shalt therefore obey the voice of Hashem Eloheicha, and do His mitzvot and His chukkim, which I command thee today.

[11] And Moshe charged the people the same yom, saying,

ווי איר גייט אַריבער דעם יַרדן , זאָלט איר אויפֿשטעלן די
di oifshteln ir zolt Yarden dem ariber geit ir vi
the raise up you shall Yarden the on the other side of go you as

דאָזיקע שטיינער וואָס איך באַפֿעל אײַך הײַנט, אויף דעם באַרג עֵיבָל,
Eival barg dem oif haint aich befél ich vos shteiner dozike
Eival mount the on today you command I which stones these

און זאָלסט זיי באַקאַלכן מיט קאַלך . ה און זאָלסט
zolst un kalch mit bakalchn zei zolst un
you(SG) must and plaster with whitewash them you(SG) must and

דאָרטן בויען אַ מזבח צו ה׳ דײַן ג-ט, אַ מזבח פֿון
fun mizbeyech a G-t dain Hashem tsu mizbeyech a boien dortn
of altar an G-d your Hashem to altar an build there

שטיינער; זאָלסט נישט אויפֿהייבן אויף זיי אַן אײַזן. ו פֿון גאַנצע
gantse fun aizn an zei oif oifheibn nisht zolst shteiner
entire of iron an them upon lift up not you(SG) shall stones

שטיינער זאָלסטו בויען דעם מזבח פֿון ה׳ דײַן ג-ט; און
un G-t dain Hashem fun mizbeyech dem boien zolstu shteiner
and G-d your Hashem of altar the build shall you stones

זאָלסט אויפֿברענגען אויף אים בראַנדאָפּפֿער צו ה׳ ג-ט דײַן האַר.
har dain G-t tsu brandopfer im oif oifbrengen zolst
Lord your G-d to olah it on offer up you(SG) shall

ז און זאָלסט שלאַכטן פֿרידאָפּפֿער און עסן דאָרטן, און זיך
zich un dortn esen un fridopfer shlachtn zolst un
self and there eat and peace offering sacrifice you(SG) shall and

פֿרייען פֿאַר ה׳ דײַן ג-ט. ח און זאָלסט אויפֿשרײַבן אויף
oif oifshraibn zolst un G-t dain Hashem far freyen
on inscribe you(SG) must and G-d your Hashem before rejoice

די שטיינער אַלע וווערטער פֿון דער דאָזיקער תּורה זייער קלאָר.
klor zeyer toyre doziker der fun verter ale shteiner di
clear very instruction this the of words all stones the

ט און משה און די כֹהנים פֿון שבֶּט לֵוִי האָבן געזאָגט צו
tsu geredt hobn Levi sheyvet fun koyanim di un Moshe un
to spoken have Levi tribe from kohanim the and Moshe and

גאַנץ יִשׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: זײַ שטיל און הער , יִשׂרָאֵל: הײַנטיקן
haintikn Yisroel her un shtil zai zogn tsu azoi Yisroel gants
this very Yisroel pay heed and silent be say to so Yisroel all

טאָג ביסטו געוואָרן פֿאַר אַ פֿאָלק צו ה׳ דײַן ג-ט.
G-t dain Hashem tsu folk a far gevorn bistu tog
G-d your Hashem to people a for having become are you day

י דערום זאָלסטו צוהערן צו דעם קול פֿון ה׳ דײַן ג-ט, און
un G-t dain Hashem fun kol dem tsu tsuhern zolstu derum
and G-d your Hashem of voice the to listen shall you therefore

טאָן זײַנע געבאָט און זײַנע געזעצן וואָס איך געביט דיר
dir gebit ich vos gezetsn zaine un gebot zaine ton
you(SG) order I which laws his and commandments his do

הײַנט.
haint
today

יא און משה האָט באַפֿוילן דעם פֿאָלק אין יענעם טאָג, אַזוי צו
tsu azoi tog yenem in folk dem bafoiln hot Moshe un
to so day that in people the commanded has Moshe and

זאָגן:
zogn
say

יב די דאָזיקע זאָלן שטיין אויפֿן באַרג גרזים צו בענטשן דאָס
dos bentshn tsu Gerizim barg oifn shtein zoln dozike di
this bless to Gerizim mount on stand shall these the

פֿאָלק , ווען איר גייט אַריבער דעם יַרדן : שמעון , און
un Shimeon Yarden dem ariber geit ir ven folk
and Shim'on Yarden the on the other side of go you when people

יג לֵוִי , און יהודה , און יִשָּׂשכָר , און יוֹסף , און בנימין . און די
di un Binyamin un Yosef un Yissachar un Yehudah un Levi
the and Binyamin and Yosef and Yissakhar and Yehudah and Levi

דאָזיקע זאָלן שטיין אויפֿן באַרג עֵיבָל פֿאַר דער קללה: ראובן , גָד , און
un Gad Reuven klole der far Eival barg oifn shtein zoln dozike
and Gad Reuven curse the for Eival mount on stand shall these

אָשֵׁר , און זבולון , דָן , און נַפְתָּלי . יד און די לְוִיים זאָלן אויסרופֿן
oisrufn zoln Leviim di un Naftali un Dan Zevulun un Asher
call out shall Levites the and Naphtali and Dan Zevulun and Asher

און זאָגן צו אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל אויף אַ הויכן קוֹל :
kol hoichn a oif Yisroel fun mener ale tsu zogn un
voice loud a on Yisroel of men all to say and

טו פֿאַרשאָלטן דער מאַן, וואָס וועט מאַכן אַ געשניצט אָדער געגאָסן
gegosn oder geshnitst a machn vet vos man der farsholten
cast or carved a make will which man the cursed

בילד , אַן אומווערדיקייט צו ה , דאָס ווערק פֿון אַ מיינסטערס
mainsters a fun verk dos Hashem tsu umverdikeit an bild
craftsman's a of work the Hashem to abomination an image

הענט , און אויפֿשטעלן אין פֿאַרבאָרגענישׁ!
farborgenish in oifshteln un hent
secret in raise up and hands

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זיך אָפּרופֿן און זאָגן : אָמן !
Omein zogn un oprufn zich zol folk gantse dos un
amen say and self shall people whole this and

טז פֿאַרשאָלטן דער וואָס איז מבזה זיין פֿאָטער אָדער זיין
zain oder foter zain mevaze iz vos der farsholten
his or father his contemptuous is which the one cursed

מוטער !
muter
mother

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן : אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

יז פֿאַרשאָלטן דער וואָס פֿאַררוקט דעם גרענעץ פֿון זיין
zain fun grenets dem farrukt vos der farsholten
his of boundary the move by pushing which the one cursed

חבֿר !
chever
neighbor

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן : אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

יח פֿאַרשאָלטן דער וואָס פֿאַרפֿירט אַ בלינדן אין וועג!
veg in blindn a farfirt vos der farsholten
way in blind person a misguided which the one cursed

[12] These shall stand upon Mt Gerizim to bless the people, when ye are come over Yarden; Shim'on, and Levi, and Yehudah, and Yissakhar, and Yosef, and Binyamin; [13] And these shall stand upon Mt Eival fot the curse: Reuven, Gad, and Asher, and Zevulun, Dan, and Naphtali. [14] And the Levi'im shall speak, and say unto all the men of Yisroel with a loud voice,

[15] Arur *(cursed)* be the ish that maketh any pesel *(graven image)* or massekhah *(molten image)*, a to'evah *(abomination)* unto Hashem, the work of the hands of the charash *(craftsman)*, and sets it up in a secret place.

And kol HaAm shall answer and say, Omein.

[16] Arur *(cursed)* be he that treats with contempt aviv or immo.

And kol HaAm shall say, Omein.

[17] Arur *(cursed)* be he that moveth his neighbor's boundary marker.

And kol HaAm shall say, Omein.

[18] Arur *(cursed)* be he that maketh the ivver *(blind)* to wander out of the way.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

And kol HaAm shall say, Omein.

יט פֿאַרשאָלטן דער וואָס פֿאַרדרייט דעם משפט פֿון אַ פֿרעמדן ,
fremdn a fun mishpot dem fardreit vos der farsholten
foreigner a of judgment the perverts which the one cursed

אַ יתום , און אַן אַלמנה !
almone an un yosem a
widow an and fatherless a

19 Arur *(cursed)* be he that perverteth the mishpat of the ger, yatom, and almanah.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

And kol HaAm shall say, Omein.

כ פֿאַרשאָלטן דער וואָס ליגט מיט זײַן פֿאָטערס וויַב, וואָרעם ער
er vorem vaib foters zain mit ligt vos der farsholten
he for wife father's his with lies which the one cursed

האָט אָנטפּלעקט זײַן פֿאָטערס צודעק !
tsudek foters zain antplekt hot
cover father's his exposed has

20 Arur *(cursed)* be he that lieth with eshet aviv *(his father's wife)*; because he uncovereth the robe of his father.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

And kol HaAm shall say, Omein.

כא פֿאַרשאָלטן דער וואָס ליגט מיט וואָסער עס איז בהמה !
beheime iz es voser mit ligt vos der farsholten
livestock is it any manner of with lies which the one cursed

21 Arur be he that lieth with any manner of beast.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

And kol HaAm shall say, Omein.

כב פֿאַרשאָלטן דער וואָס ליגט מיט זײַן שוועסטער, זײַן פֿאָטערס
foters zain shvester zain mit ligt vos der farsholten
father's his sister his with lies which the one cursed

טאָכטער, אָדער זײַן מוטערס טאָכטער !
tochter muters zain oder tochter
daughter mother's his or daughter

22 Arur be he that lieth with his achot, the bat aviv, or the bat immo.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

And kol HaAm shall say, Omein.

כג פֿאַרשאָלטן דער וואָס ליגט מיט זײַן שוויגער !
shviger zain mit ligt vos der farsholten
mother-in-law his with lies which the one cursed

23 Arur be he that lieth with his chotenet *(mother-in-law)*.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

And kol HaAm shall say, Omein.

כד פֿאַרשאָלטן דער וואָס שלאָגט זײַן חבֿר אין פֿאַרבאָרגענעניש!
farborgenish in chever zain shlogt vos der farsholten
secret in neighbor his strikes which the one cursed

24 Arur be he that attacks his re'a *(neighbor)* secretly.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן !
Omein zogn zol folk gantse dos un
amen say shall people entire this and

And kol HaAm shall say, Omein.

כה פֿאַרשאָלטן דער וואָס נעמט שוחד צו דערשלאָגן אַ נפֿש ,
nefesh a dershlogn tsu shochad nemt vos der farsholten
a soul a kill to a bribe takes which the one cursed

אומשולדיק בלוט !
blut umshuldik
blood innocent

25 Arur be he that taketh shochad *(bribe, reward)* to slay the nefesh dahm naki.

And kol HaAm shall say, Omein.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן!
un dos gantse folk zol zogn Omein
and this entire people shall say amen

[26] Arur be he that confirmeth not divrei haTorah hazot by doing them.

כו פֿאַרשאָלטן דער וואָס וועט נישט מקיים זיין די ווערטער פֿון
farsholten der vos vet nisht mekayem zain di verter fun
the one cursed which will not fulfill be the words of

דער דאָזיקער תּורה , זיי צו טאָן!
der doziker toyre , zei tsu ton
the this instruction , to them do

And kol HaAm shall say, Omein.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל זאָגן: אָמן!
un dos gantse folk zol zogn Omein
and this whole people shall say amen

כח

28 And it shall come to pass, if thou shalt give heed diligently unto the voice of Hashem Eloheicha, to be shomer and to do all His mitzvot which I command thee today, that Hashem Eloheicha will set thee on high above kol Goyei Ha'Aretz; [2] And all these berakhot shall come on thee, and overtake thee, if thou shalt give heed unto the voice of Hashem Eloheicha.

און עס וועט זיין , אויב צוהערן וועסטו צוהערן צו
un es vet zain , oib tsuhern vestu tsuhern tsu
and it will be , if pay heed will you(sg) pay heed to

דעם קול פֿון ה׳ דיין ג-ט , צו היטן צו טאָן אַלע זיינע
dem kol fun Hashem dain G-t , tsu hitn tsu ton ale zaine
the voice of Hashem your G-d , to keep to do all his

געבאָט וואָס איך געביט דיר הײַנט , וועט ה׳ דיין ג-ט
gebot vos ich gebit dir haint , vet Hashem dain G-t
commandments which I order you(SG) today , will Hashem your G-d

דיך שטעלן העכער איבער אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד . ב און אַלע די
dich shteln hecher iber ale felker fun der erd . un ale di
you(SG) set high over all nations of the earth . and all the

דאָזיקע ברכות וועלן קומען אויף דיר , און דיך דערגרייכן , אַז
dozike broches veln kumen oif dir , un dich dergreichn , az
these blessings will come on you(SG) , and you(SG) reach , if

דו וועסט צוהערן צו דעם קול פֿון ה׳ דיין ג-ט .
du vest tsuhern tsu dem kol fun Hashem dain G-t .
you will pay heed to the voice of Hashem your G-d .

[3] Baruch atah baIr *(blessed shalt thou be in the town)*, and baruch atah basadeh *(blessed shalt thou be in the field, country)*.

ג געבענטשט וועסטו זיין אין שטאָט, און געבענטשט וועסטו
gebentsht vestu zain in shtot, un gebentsht vestu
blessed will you(sg) be in city and blessed will you(sg)

זיין אין פֿעלד.
zain in feld.
be in field

[4] Baruch shall be the pri of thy womb, and the pri of thy adamah, and the pri of thy animals, the increase of thy livestock, and the flocks of thy sheep.

ד געבענטשט די פֿרוכט פֿון דיין לײַב , און די פֿרוכט פֿון דיין ערד ,
gebentsht di frucht fun dain laib , un di frucht fun dain erd ,
blessed the fruit of your body , and the fruit of your land ,

און די פֿרוכט פֿון דיין בהמה , די געבורט פֿון דײַנע רינדער, און די
un di frucht fun dain beheime , di geburt fun daine rinder, un di
and the fruit of your livestock , the birth of your cattle, and the

פֿרוכפּערונג פֿון דײַנע שאָף .
frucht perung fun daine shof .
fruit increase of your sheep .

[5] Baruch shall be thy basket and thy kneading bowl.

ה געבענטשט דיין קאָרב , און דיין טייגמולטער .
gebentsht dain korb , un dain teigmulter .
blessed your basket , and your kneading bowl

[6] Baruch atah when thou comest in, and baruch atah when thou goest out.

ו געבענטשט וועסטו זיין ביי דיין אַרײַנגיין , און געבענטשט
gebentsht vestu zain bai dain araingein , un gebentsht
blessed will you(sg) be with your going in , and blessed

וועסטו זיין ביי דיין אַרויסגיין .
vestu zain bai dain aroisgein .
will you(sg) be with your going out .

ז ה וועט געבן דיינע פַיינט וואָס שטייען אויף אַקעגן
akegn oif shteyen vos faint daine gebn vet Hashem
against up stand which enemies your give will Hashem

דיר , געשלאָגענע פאַר דיר ; אויף איין וועג וועלן זיי אַרויסגיין
aroisgein zei veln veg ein oif dir far geshlogene dir
go out they will way one on you(SG) before struck down you(SG)

אַקעגן דיר , און אויף זיבן וועגן וועלן זיי אַנטלויפֿן פאַר
far antloifn zei veln vegen zibn oif un dir akegn
before fleeing they will ways seven on and you(SG) against

דיר .
dir
you(SG)

[7] Hashem shall cause thine enemies that rise up against thee to be defeated before thy face; they shall come out against thee derech echad, and flee before thee shivah derakhim.

ח ה וועט באַפֿעלן אַ ברכה ביי דיר אין דיינע
daine in dir bai broche a bafeln vet Hashem
your in you(SG) with blessing a command will Hashem

שפּייכלערס, און אין אַלץ צו וואָס דיין האַנט נעמט זיך , און ער
er un zich nemt hant dain vos tsu alts in un shpaichlers
he and self take hand your which to all that in and granaries

וועט דיך בענטשן אין דעם לאַנד וואָס ה דיין ג-ט גיט
git G-t dain Hashem vos land dem in bentshn dich vet
gives G-d your Hashem which land the in bless you(SG) will

דיר . ט ה וועט דיך אויפֿשטעלן פאַר אַ הייליקן פֿאָלק צו
tsu folk heilikn a far oifshteln dich vet Hashem dir
to people holy a for raise up you(SG) will Hashem you(SG)

זיך , אַזוי ווי ער האָט דיר געשוואָרן , אויב דו וועסט היטן די
di hitn vest du oib geshvorn dir hot er vi azoi zich
the keep will you if sworn an oath you(SG) has he as so self

געבאָט פֿון ה דיין ג-ט, און וועסט גיין אין זיינע וועגן .
vegen zaine in gein vest un G-t dain Hashem fun gebot
ways his in go will and G-d your Hashem of commandments

י און אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד וועלן זען, אַז הס נאָמען ווערט
vert nomen Hashems az zen veln erd der fun felker ale un
shall be name Hashem's that see will earth the of nations all and

יא גערופֿן אויף דיר . און זיי וועלן מורא האָבן פאַר דיר ,
un dir far hobn moire veln zei un dir oif gerufn
and you(SG) before have fear will they and you(SG) on called

ה וועט דיר געבן אַ שֶׁפַע פֿון גוטס אין דער פֿרוכט
frucht der in guts fun shefe a gebn dir vet Hashem
fruit the in good things of prosperity a give you(SG) will Hashem

פֿון דיין ליַיב , און אין דער פֿרוכט פֿון דיין בהמה , און אין דער פֿרוכט
frucht der in un beheime dain fun frucht der in un laib dain fun
fruit the in and livestock your of fruit the in and body your of

פֿון דיין ערד, אויף דער ערד וואָס ה האָט געשוואָרן דיינע
daine geshvorn hot Hashem vos erd der oif erd dain fun
your sworn an oath has Hashem which land the on land your of

עלטערן דיר צו געבן.
gebn tsu dir eltern
give to you(SG) fathers

[8] Hashem shall command the brocha upon thee in thy storehouses, and in all that thou settest thine hand unto; and He shall bless thee in ha'aretz which Hashem Eloheicha giveth thee. [9] Hashem shall establish thee an Am Kadosh unto Himself, as He hath sworn unto thee, if thou shalt be shomer over the mitzvot of Hashem Eloheicha, and walk in His ways. [10] And all people of ha'aretz shall see that thou art called by the Shem of Hashem; and they shall be afraid of thee. [11] And Hashem shall make thee plenteous in goods, in the pri of thy womb, and in the pri of thy livestock, and in the pri of thy ground, in ha'adamah which Hashem swore unto Avoteicha to give thee.

יב ה וועט דיר עפֿענען זיין גוטן אוצר , דעם הימל , צו
tsu himel dem Etser gutn zain efenen dir vet Hashem
to heaven the treasure good his open you(SG) will Hashem

געבן דעם רעגן פֿון דיין לאַנד אין זיין צייַט, און צו בענטשן יעטוועדער
yetveder bentshn tsu un tsait zain in land dain fun regn dem gebn
every bless to and time its in land your of rain the give

[12] Hashem shall open unto thee His otzar hatov, the Shomayim, to give the matar unto thy land in its season, and to bless all the

work of thine hand; and thou shalt lend unto Goyim rabbim, and thou shalt not borrow. 13 And Hashem shall make thee the rosh, and not the zanav *(tail)*; and thou shalt be above only, and thou shalt not be beneath; if that thou give heed unto the mitzvot Hashem Eloheicha, which I command thee today, to be shomer to do them; 14 And thou shalt not turn aside from any of the devarim which I command thee today, to the right, or to the left, to go after elohim acherim to serve them.

טואונג פֿון דיַין האַנט; און וועסט אַנטלייַען פֿיל פֿעלקער, און דו
du un felker fil antlaien vest un hant dain fun tuung
you and nations many lend will and hand your of deed

אַליין וועסט נישט לייַען . יג און ה וועט דיך מאַכן פֿאַר
far machn dich vet Hashem un laien nisht vest alein
for make you(SG) will Hashem and borrow not will yourself

דעם קאָפּ און נישט פֿאַר דעם עק, און וועסט רק זיַין אויבן, און
un oiben zain rak vest un ek dem far nisht un kop dem
and above be only will and tail the for not and head the

נישט זיַין אונטן, אויב דו וועסט צוהערן צו די געבאָט פֿון
fun gebot di tsu tsuhern vest du oib unten zain nisht
of commandments the to pay heed will you if below be not

ה דיַין ג-ט, וואָס איך געביט דיר הייַנט צו היטן און צו
tsu un hitn tsu haint dir gebit ich vos G-t dain Hashem
to and keep to today you(SG) order I which G-d your Hashem

טאָן, יד און וועסט זיך נישט אָפּקערן פֿון אַלע וווערטער וואָס איך
ich vos verter ale fun opkeren nisht zich vest un ton
I which words all from turn aside not self will and do

גענעם דיר הייַנט, רעכטס אָדער לינקס , כּדי צו גיין נאָך
noch gein tsu kedei links oder rechts haint dir gebit
after go to so that to the left or to the right today you(SG) order

פֿרעמדע ג-טער, זיי צו דינען .
dinen tsu zei g-ter fremde
serve to them g-ds foreign

15 But it shall come to pass, if thou wilt not give heed unto the voice of Hashem Eloheicha, to be shomer to do all His mitzvot and His chukkot which I command thee today, that all these kelalot *(curses)* shall come upon thee, and overtake thee:

טו און עס וועט זיַין , אַז דו וועסט נישט צוהערן צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsuhern nisht vest du az zain vet es un
of voice the to pay heed not will you that be will it and

ה דיַין ג-ט, צו היטן צו טאָן אַלע זיַינע געבאָט און זיַינע
zaine un gebot zaine ale ton tsu hitn tsu G-t dain Hashem
his and commandments his all do to keep to G-d your Hashem

געזעצן וואָס איך געביט דיר הייַנט, וועלן קומען אויף דיר אַלע
ale dir oif kumen veln haint dir gebit ich vos gezetsn
all you(SG) on come will today you(SG) order I which laws

די דאָזיקע קללות, און וועלן דיך דערגרייכן .
dergreichn dich veln un kloles dozike di
reach you(SG) will and curses these the

16 Arur shalt thou be in the town, and Arur shalt thou be in the sadeh.

טז פֿאַרשאָלטן וועסטו זיַין אין שטאָט, און פֿאַרשאָלטן וועסטו
vestu farsholten un shtot in zain vestu farsholten
will you(sg) cursed and city in be will you(sg) cursed

זיַין אין פֿעלד.
feld in zain
field in be

17 Arur shall be thy basket and thy kneading bowl.

יז פֿאַרשאָלטן דיַין קאָרב, און דיַין טייגמולטער .
teigmulter dain un korb dain farsholten
kneading dough bowl your and basket your cursed

18 Arur shall be the pri of thy womb, and the pri of thy adamah, the increase of thy livestock, and the flocks of thy sheep.

יח פֿאַרשאָלטן די פֿרוכט פֿון דיַין ליַב , און די פֿרוכט פֿון דיַין ערד,
erd dain fun frucht di un laib dain fun frucht di farsholten
land your of fruit the and body your of fruit the cursed

די געבורט פֿון דיַינע רינדער, און די פֿרוכפּערונג פֿון דיַינע שאָף .
shof daine fun fruchperung di un rinder daine fun geburt di
sheep your of increase the and cattle your of birth the

יט פַֿאַרשאָלטן וועסטו זײַן ביַי דײַן אַרײַנגיין , און פַֿאַרשאָלטן
farsholten un araingein dain bai zain vestu farsholten
cursed and going in your with be will you(sg) cursed

וועסטו זײַן ביַי דײַן אַרויסגיין .
aroisgein dain bai zain vestu
going out your with be will you(sg)

כ ה וועט אָנשיקן אויף דיר אַ קללה, אַ מהומה , און אַן
an un mehume a klole a dir oif onshikn vet Hashem
an and confusion a curse a you(SG) on send will Hashem

אָנגעשריי , אויף יעטוועדער אונטערנעם פֿון דײַן האַנט וואָס דו וועסט
vest du vos hant dain fun unternem yetveder oif ongeshrei
will you which hand your of undertaking all on rebuke

טאָן, ביז דו וועסט פַֿאַרטיליקט ווערן , און ביז דו וועסט גיך
gich vest du biz un vern fartilikt vest du biz ton
quickly will you until and become exterminated will you until do

אונטערגיין פֿון וועגן דײַנע שלעכטע מעשׂים, וואָס דו האָסט
host du vos meisim shlechte daine vegen fun untergein
have you which deeds evil your account of from disappear

מיך פַֿאַרלאָזן. כא ה וועט באַהעפֿטן אָן דיר די פּעסט ,
pest di dir on baheftn vet Hashem farlozen mich
pestilence the you(SG) on join will Hashem forsaken me

ביז ער וועט דיך פַֿאַרלעגדן פֿון דער ערד וואָס דו גייסט אַהין ,
ahin geist du vos erd der fun farlendn dich vet er biz
there go you which land the from destroy you(SG) will he until

זי צו אַרבן . כב ה וועט דיך פּלאָגן מיט דער שווינדזוכט ,
shvindzucht der mit plogn dich vet Hashem arben tsu zi
consumption the with plague you(SG) will Hashem inherit to it

און מיט קדחת , און מיט היץ , און מיט דאָרשט, און מיט שווערד,
shverd mit un dorsht mit un hits mit un kadoches mit un
sword with and thirst with and heat with and fever with and

און מיט וועלקעניש; און זיי וועלן דיך נאָכיאָגן ביז דו וועסט
vest du biz nochyogn dich veln zei un velkenish mit un
will you until pursue you(SG) will they and mildew with and

אונטערגיין. כג און דער הימל וואָס איבער דײַן קאָפּ וועט זײַן קופּער ,
kuper zain vet kop dain iber vos himel der un untergein
bronze be will head your over which heaven the and disappear

און די ערד וואָס אונטער דיר אײַזן. כד ה וועט מאַכן דעם
dem machn vet Hashem aizn dir unter vos erd di un
the make will Hashem iron you(SG) under which land the and

רעגן פֿון דײַן לאַנד שטויב און ערד; עס וועט נידערן אויף דיר פֿון
fun dir oif nidern vet es erd un shtoib land dain fun regn
from you(SG) on go down will it dirt and dust land your of rain

הימל , ביז דו וועסט פַֿאַרטיליקט ווערן .
vern fartilikt vest du biz himel
become destroyed will you until heaven

כה ה וועט דיך געבן אַ געשלאָגענעם פֿאַר דײַנע פֿײַנט ;
faint daine far geshlogenem a gebn dich vet Hashem
enemies your before hammering a give you(SG) will Hashem

אויף אײַן וועג וועסטו אַרויסגיין אַקעגן זיי , און אויף זיבן וועגן
vegen zibn oif un zei akegn aroisgein vestu veg ein oif
ways seven on and them against go out will you(sg) way one on

19 Arur shalt thou be when thou comest in, and Arur shalt thou be when thou goest out.

20 Hashem shall send upon thee me'erah *(curse)*, mehumah *(confusion)*, and migeret *(rebuke)*, in all that thou settest thine hand unto to do, until thou be shmad, and until thou perish quickly; because of the wickedness of thy doings, whereby thou hast forsaken Me. 21 Hashem shall make the dever *(plague, pestilence)* have deveykus with thee, until He have consumed thee from off ha'adamah, whither thou goest to possess it. 22 Hashem shall strike thee with a shachefet *(consumption)*, and with a kaddachat *(fever)*, and with an inflammation, and with an extreme burning, and with the cherev, and with scorching, and with mildew; and they shall pursue thee until thou perish. 23 And thy Shomayim that is over thy head shall be nechoshet, and Ha'Aretz that is under thee shall be barzel. 24 Hashem shall make the matar of thy land powder and dust; from Shomayim shall it come down upon thee, until thou be shmad. 25 Hashem shall cause thee to be defeated before thine enemies; thou shalt go out derech echad against them, and flee shivah derakhim

before them; and shalt be an object of horror unto all the kingdoms of the earth. 26 And thy nevelah shall be okhel unto all fowls of the air, and unto the beasts of ha'aretz, and no ish shall frighten them away. 27 Hashem will strike thee with the shekhin *(boils)* of Mitzrayim, and with the tumors, and with the scab, and with the itch, whereof thou canst not be healed. 28 Hashem shall strike thee with shiga'on *(insanity)*, and ivvaron *(blindness)*, and timhon levav *(confusion of heart)*; 29 And thou shalt grope at noonday, as the ivver gropeth in darkness, and thou shalt not prosper in thy ways; and thou shalt be only oppressed and plundered evermore, and thou shalt have no moshi'a. 30 Thou shalt betroth an isha, and another ish shall lie with her; thou shalt build a bais, and thou shalt not dwell therein; thou shalt plant a kerem, and shalt not gather the grapes thereof. 31 Thine shor shall be slain before thine eyes, and thou shalt not eat thereof; thine chamor shall be violently taken away from before thy face, and shall not be restored to thee; thy tzon shall be given unto thine enemies, and thou shalt have no moshi'a. 32 Thy banim and thy banot shall be given unto another people, and thine eyes shall look, and fail with longing for them

וועסטו אַנטלויפֿן פֿאַר זיי , און וועסט זיין צו שוידער בײַ
bai shoider tsu zain vest un zei far antloifn vestu
with of horror to be will and them before fleeing will you(sg)

אַלע קינגריַיכן פֿון דער ערד . כו און דײַנע טויטע לייַבער וועלן זיין
zain veln laiber toite daine un erd der fun kinigraichn ale
be will flesh(PL) dead your and earth the of kingdoms all

צו שפּײַז פֿאַר יעטוועדער פֿויגל פֿון הימל , און פֿאַר דער חיה פֿון
fun chaye der far un himel fun foigel yetveder far shpaiz tsu
of beast the for and heaven of bird every for food to

דער ערד , און קיינער וועט נישט אַוועקטרײַבן. כז ה וועט דיך
dich vet Hashem avektraibn nisht vet keiner un erd der
you(SG) will Hashem drive away not will no one and earth the

פֿלאָגן מיט דעם אויסשלאָג פֿון מִצרַים , און מיט בלאָטערן, און
un blotern mit un Mitsrayim fun oisshlog dem mit plogn
and blisters with and Egypt of rash the with plagues

מיט קרעץ , און מיט בײַסענישׂ, אַז דו וועסט נישט קענען
kenen nisht vest du az baisenish mit un krets mit
be able to not will you that itch with and leprous lesion with

געהיילט ווערן . כח ה וועט דיך פֿלאָגן מיט משוגעת , און
un meshugas mit plogn dich vet Hashem vern geheilt
and madness with plague you(SG) will Hashem become healed

מיט בלינדקייט, און מיט צעדולטקייט פֿון האַרצן. כט און וועסט טאַפּן
tapn vest un hartsn fun tsedultkeit mit un blindkeit mit
grope will and heart of disturbance with and blindness with

אין מיטן טאָג אַזוי ווי אַ בלינדער טאַפּט אין דער פֿינצטער, און וועסט
vest un fintster der in tapt blinder a vi azoi tog mitn in
will and dark the in gropes blind a as so day mid in

נישט באַגלײקן אין דײַנע וועגן , און וועסט רק זיין באַרויבט און
un baroibt zain rak vest un vegen daine in baglikn nisht
and despoiled be only will and ways your in succeed not

באַגזלט אַלע טעג, און קיינער וועט נישט העלפֿן. ל אַ ווײַב וועסטו
vestu vaib a helfn nisht vet keiner un teg ale bagzlt
will you(sg) wife a rescue not will no one and days all robbed

פֿאַרקנסן, און אַן אַנדערער וועט מיט איר זיין ; אַ הויז וועסטו
vestu hoiz a zain ir mit vet anderer an un farknasn
will you(sg) house a be her with will other an and engaged

בויען , און וועסט נישט ווויינען דערין; אַ ווײַנגאָרטן וועסטו פֿלאַנצן,
flantsn vestu vaingorten a derin voinen nisht vest un boien
plant will you(sg) vineyard a in it dwell not will and build

און וועסט אים נישט אָנהײבן . לא דײַן אָקס וועט געשאָכטן
geshochtn vet oks dain onheibn nisht im vest un
slaughtered will ox your take the first bite not it will and

ווערן פֿאַר דײַנע אויגן, און וועסט פֿון אים נישט עסן ; דײַן
dain esen nisht im fun vest un oign daine far vern
your eat not it of you(sg) will and eyes your before become

אייזל וועט אַוועקגענומען ווערן פֿון פֿאַר דײַן פּנים , און
un ponem dain far fun vern avekgegazlt vet eizl
and face your before from become plundered by force will donkey

וועט דיר נישט אומגעקערט ווערן ; דײַנע שאָף וועלן אַוועקגענומען
avekgegebn veln shof daine vern umgekert nisht dir vet
given away will sheep your become returned not to you(SG) will

ווערן צו דײַנע פֿײַנט , און וועסט נישט האָבן ווער זאָל העלפֿן.
helfn zol ver hobn nisht vest un faint daine tsu vern
help shall who have not will and enemies your to become

לב דיינע זין און דיינע טעכטער וועלן אַוועקגעגעבן ווערן צו אַן אַנדער
ander an tsu vern avekgegebn veln techter daine un zin daine
other an to become given will daughters your and sons your

פֿאָלק, און דיינע אויגן וועלן זען, און אויסגיין נאָך זיי אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a zei noch oisgein un zen veln oign daine un folk
day all a them after run out and see will eyes your and people

און דיין האַנט וועט זיין אָן מאַכט. לג די פֿרוכט פֿון דיין ערד, און
un erd dain fun frucht di macht on zain vet hant dain un
and land your of fruit the power without be will hand your and

דיין גאַנצע מי , וועט אויפֿעסן אַ פֿאָלק וואָס דו קענסט נישט, און
un nisht kenst du vos folk a oifesn vet mi gantse dain
and not know you which people a eat will product whole your

וועסט רק זיין באַרויבט און גערדריקט אַלע טעג. לד און וועסט
vest un teg ale gedrikt un baroibt zain rak vest
will and days all oppressed and despoiled be only you(sg) will

ווערן משוגע פֿון דער זעונג פֿון דיינע אויגן וואָס דו וועסט זען.
zen vest du vos oign daine fun zeung der fun meshuge vern
see will you which eyes your of vision the from insane become

לה ה וועט דיך פּלאָגן מיט אַ בייזן אויסשלאָג אויף די קני
kni di oif oisshlog beizn a mit plogn dich vet Hashem
knees the on rash evil an with plague you(SG) will Hashem

און אויף די שענקלען, אַז דו וועסט נישט קענען געהיילט ווערן ;
vern geheilt kenen nisht vest du az shenklen di oif un
become healed be able to not will you that thigh the on and

פֿון דיין פֿוסטריט ביז דיין שפּיץ קאָפּ. לו ה וועט אַוועקפֿירן
avekfiren vet Hashem kop shpits dain biz fustrit dain fun
away lead will Hashem head top your unto foot your from

דיך , און דיין מלך וואָס דו וועסט אויפֿשטעלן איבער דיר ,
dir iber oifshteln vest du vos melech dain un dich
you(SG) over raise up will you which king your and you(SG)

צו אַ פֿאָלק וואָס דו און דיינע עלטערן האָבן נישט געקענט; און וועסט
vest un gekent nisht hobn eltern daine un du vos folk a tsu
will and known not have fathers your and you which people a to

דאָרטן דינען פֿרעמדע ג-טער, האָלץ און שטיין. לז און וועסט זיין פֿאַר אַ
a far zain vest un shtein un holts g-ter fremde dinen dortn
a for be will and stone and wood g-ds foreign serve there

שרעק, פֿאַר אַ שפּריכוואָרט, און פֿאַר אַ שפּאָט , צווישן
tsvishn shpot a far un shprichvort a far shrek
among makes a laughing stock a for and proverb a for terror

אַלע פֿעלקער וואָס ה וועט דיך אַהין אַוועקפֿירן.
avekfiren ahin dich vet Hashem vos felker ale
away lead there you(SG) will Hashem which nations all

לח פֿיל זרעה וועסטו אַרויסטראָגן אין פֿעלד, און ווינציק
vintsik un feld in aroistrogn vestu zerie fil
few and field in carry outside will you(sg) seed many

וועסטו איינזאַמלען , ווארעם דער היישעריק וועט עס פֿאַרצערן.
fartseren es vet heisherik der vorem ainzamlen vestu
devour it will locust the because gather together will you(sg)

לט ווײַנגערטנער וועסטו פֿלאַנצן און באַארבעטן, אָבער ווײַן
vain ober baarbetn un flantsn vestu vaingertner
wine but cultivate and plant will you(sg) vineyards

וועסטו נישט טרינקען און נישט אַרײַננעמען , ווארעם דער ווארעם
vorem der vorem arainnemen nisht un trinken nisht vestu
worm the because take in not and to drink not will you(sg)

kol hayom; and there shall be nothing you can do. 33 The pri of thy adamah, and all thy labors, shall a nation which thou knowest not eat up; and thou shalt be only oppressed and crushed kol hayamim; 34 So that thou shalt be driven meshuga because of the sight of thine eyes which thou shalt see. 35 Hashem shall strike thee in the birkayim *(knees)*, and in the legs, with shekhin rah *(foul boil)* that cannot be healed, from the sole of thy foot unto the top of thy head. 36 Hashem shall bring thee, and thy melech which thou shalt set over thee, unto a Goy which neither thou nor Avoteicha have known; and there shalt thou serve elohim acherim, etz va'even *(wood and stone)*. 37 And thou shalt become an object of horror, a mashal, and a byword, among kol haGoyim whither Hashem shall lead thee.

38 Thou shalt carry much zera out into the sadeh, and shalt gather but little in; for the arbeh shall devour it.

39 Thou shalt plant kramim, and dress them, but shalt neither drink of the yayin, nor gather the grapes; for the tola'at

(worm) shall eat them.
40 Thou shalt have olive trees throughout all thy territory, but thou shalt not anoint thyself with the shemen; for thine olives shall drop off. 41 Thou shalt father banim and banot, but thou shalt not enjoy them; for they shall go into shevi (captivity, the golus).

וועט עס אויפֿעסן. מ איילבערטבוימער וועסטו האָבן אין דײַן גאַנצן
gantsn dain in hobn vestu eilbertbeimer oifesn es vet
entire your in have will you(sg) olive trees eat it will

געמאַרק, אָבער מיט איל וועסטו זיך נישט זאַלבן, וואָרעם דײַנע
daine vorem zalbn nisht zich vestu eil mit ober gemark
your because anoint not self will you(sg) oil with but territory

איילבערטן וועלן אַראָפֿפֿאַלן. מא זײַן און טעכטער וועסטו האָבן,
hobn vestu techter un zin aropfaln veln eilbertn
have will you(sg) daughters and sons drop off will olives

אָבער זיי וועלן נישט בלײַבן בײַ דיר , וואָרעם זיי וועלן אַוועקגיין
avekgein veln zei vorem dir bai blaibn nisht veln zei ober
go away will they because you(SG) with remain not will they but

אין געפֿאַנגנשאַפֿט.
gefangenshaft in
captivity in

42 All thy trees and pri of thy adamah shall the locust consume.

מב אַלע דײַנע בײַמער און די פֿרוכט פֿון דײַן ערד וועט ירשען דער
der yarshen vet erd dain fun frucht di un beimer daine ale
the inherit will land your of fruit the and trees your all

גריל .
gril
locust

43 The ger that is within thee shall get up above thee very high; and thou shalt come down very low. 44 He shall lend to thee, and thou shalt not lend to him; he shall be the rosh, and thou shalt be the zanav.

מג דער פֿרעמדער וואָס צווישן דיר וועט שטײַגן העכער און
un hecher shtaign vet dir tsvishn vos fremder der
and upward ascend will you(SG) among which foreigner the

העכער איבער דיר , און דו וועסט נידערן אַראָפּ. מד ער
er arop un arop nidern vest du un dir iber hecher
he down and down go down will you and you(SG) over upward

וועט דיר אַנטלײַען, און דו וועסט אים נישט אַנטלײַען; ער וועט זײַן
zain vet er antlaien nisht im vest du un antlaien dir vet
be will he lend not him will you and lend you(SG) will

דער קאָפּ, און דו וועסט זײַן דער עק.
ek der zain vest du un kop der
tail the be will you and head the

45 Moreover all these kelalot shall come upon thee, and shall pursue thee, and overtake thee, till thou be shmad; because thou gavest not heed unto the voice of Hashem Eloheicha to be shomer over His mitzvot and His chukkot which He commanded thee; 46 And they shall be upon thee for an ot and for a mofet, and upon thy zera ad olam. 47 Because thou servedst not Hashem Eloheicha with simchah, and with gladness of heart, because of the abundance

מה און אַלע די דאָזיקע קללות וועלן קומען אויף דיר , און וועלן
veln un dir oif kumen veln kloles dozike di ale un
will and you(SG) on come will curses this the all and

דיך נאָכיאָגן און דיך דערגרייכן , ביז דו וועסט פֿאַרטילקט
fartilikt vest du biz dergreichn dich un nochyogn dich
destroyed will you until reach you(SG) and pursue you(SG)

ווערן , ווײַל דו האָסט נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה
Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht host du vail vern
Hashem of voice the to paid heed not have you because become

דײַן ג-ט, צו היטן זײַנע געבאָטן און זײַנע געזעצן וואָס ער
er vos gezetsn zaine un gebot zaine hitn tsu G-t dain
he which laws his and commandments his keep to G-d your

האָט דיר געבאָטן. מו און זיי וועלן זײַן פֿאַר אַ ציַיכן און פֿאַר אַ
a far un tseichn a far zain veln zei un gebotn dir hot
a for and sign a for be will they and ordered you(SG) has

וווּנדער אויף דיר און אויף דײַן זאָמען ביז אייביק. מז דערפֿאַר
derfar eibik biz zomen dain oif un dir oif vunder
for the reason ever until seed your on and you(SG) on wonders

וואָס דו האָסט נישט געדינט ה דײַן ג-ט מיט שׂימחה, און מיט
mit un simche mit G-t dain Hashem gedint nisht host du vos
with and joy with G-d your Hashem served not have you which

of all things; [48] Therefore shalt thou serve thine enemies which Hashem shall send against thee, in ra'av *(hunger, famine)*, and in tzama *(thirst)*, and in eirom *(nakedness)*, and in choser *(want)* of all things; and He shall put an ol barzel *(yoke of iron)* upon thy tzavvar *(neck)*, until He hath made thee shmad.

[49] Hashem shall bring a nation against thee from afar, from the ketzeh ha'aretz, as swift as the nesher flieth; a nation whose lashon thou shalt not understand; [50] A nation of fierce countenance, which shall not respect the zaken's person, nor show favor to the na'ar; [51] And he shall eat the pri of thy animals, and the pri of thy adamah, until thou be shmad; which also shall not leave thee either dagan, tirosh, or yitzhar, or the increase of thy livestock, or flocks of thy sheep, until it hath destroyed thee. [52] And it shall besiege thee in all thy she'arim, until thy high and fortified walls come down, wherein thou trusted, throughout all thy land; and it shall besiege thee in all thy she'arim throughout all thy land, which Hashem Eloheicha hath given thee. [53] And thou shalt eat the pri of thine own womb, the basar of thy banim and of thy banot, which

אַ פֿרײלעכן האַרצן, אין אַ שֶׁפֿע פֿון אַלץ , מח ווועסטו
vestu alts fun shefe a in hartsn freilechn a
will you(sg) everything of prosperity a in heart gladness of a

דינען דײַן פֿײַנט , וואָס ה׳ וועט אים אָנשיקן אויף דיר , אין
in dir oif onshikn im vet Hashem vos faint dain dinen
in you(SG) on send him will Hashem which enemies your serve

הונגער, און אין דאָרשטיקייט, און אין נאַקעטקייט, און אין מינערונג
minerung in un naketkeit in un dorshtikeit in un hunger
diminishing in and nakedness in and thirst in and famine

פֿון אַלץ ; און ער וועט אַרויפֿטאָן אַן אײַזערנעם יאָך אויף דײַן
dain oif yoch aizernem an aroifton vet er un alts fun
your on yoke iron an put will he and everything of

האַלדז, ביז ער וועט דיך פֿאַרטיליקן.
fartiliken dich vet er biz haldz
destroy you(SG) will he until neck

מט ה׳ וועט אָנטראָגן אויף דיר אַ פֿאָלק פֿון דער ווײַטן ,
vaitn der fun folk a dir oif ontrogn vet Hashem
distance the from people a you(SG) on bring will Hashem

פֿון עק ערד , אַזוי ווי עס קומט צו שוועבן אַן אָדלער, אַ פֿאָלק וואָס
vos folk a odler an shvebn tsu kumt es vi azoi erd ek fun
which people a eagle an hover to come it as so earth end from

דו וועסט נישט פֿאַרשטיין זײַן לשון ; נ אַ פֿאָלק מיט אַ פֿאַרשײַטן
farshaitn a mit folk a loshen zain farshtein nisht vest du
fierce a with people a language his understand not will you

פּנים , וואָס וועט נישט דעם פּנים פֿון אַ
a fun ponem dem shoinen nisht vet vos ponem
an of face the treat with consideration not will which face

זקן , און אַ יונגן וועט ער נישט לײַטזעליקן . נא און ער וועט אויפֿעסן די
di oifesn vet er un laitzelikn nisht er vet yungn a un zoken
the eat will he and take pity on not he will young a and elder

פֿרוכט פֿון דײַן בהמה , און די פֿרוכט פֿון דײַן ערד, ביז דו וועסט
vest du biz erd dain fun frucht di un beheime dain fun frucht
will you until land your of fruit the and livestock your of fruit

פֿאַרטיליקט ווערן ; וואָס וועט דיר נישט איבערלאָזן קיין תּבֿואה,
tvue kein iberlozen nisht dir vet vos vern fartilikt
grain any leave over not you(SG) will which become destroyed

קיין ווײַן , און קיין איל, קיין געבורט פֿון דײַנע רינדער, און קיין
kein un rinder daine fun geburt kein eil kein un vain kein
any and cattle your of increase any oil any and wine any

פֿרוכטפּערונג פֿון דײַנע שאָף , ביז ער וועט דיך אונטערברענגען.
unterbrengen dich vet er biz shof daine fun fruchtperung
destroy you(SG) will he until sheep your of fruit

נב און ער וועט דיך באַלעגערן אין אַלע דײַנע טויערן, ביז עס וועלן
veln es biz toiern daine ale in balegern dich vet er un
will it until gates your all in besiege you(SG) will he and

נידערן דײַנע הויכע און פֿעסטע מויערן , וואָס דו האָסט זיך אויף
oif zich host du vos moiern feste un hoiche daine nidern
on self have you which walls firm and high your go down

זיי פֿאַרזיכערט, אין דײַן גאַנצן לאַנד; יאָ, ער וועט דיך באַלעגערן
balegern dich vet er yo land gantsn dain in farzichert zei
besiege you(SG) will he yes land entire your in trusted them

אין אַלע דײַנע טויערן, אין דײַן גאַנצן לאַנד וואָס ה׳ דײַן ג-ט האָט
hot G-t dain Hashem vos land gantsn dain in toiern daine ale in
has G-d your Hashem which land entire your in gates your all in

Hashem Eloheicha hath given thee, in the matzor *(siege)*, and in the desperate straits, wherewith thine enemies shall distress thee; [54] So that the ish that is sensitive among you, and very refined, his eye shall be hostile toward his brother, and toward his eshet kheyk *(wife of his bosom)*, and toward the remnant of his banim which he shall leave; [55] So that he will not give to any of them of the basar of his banim whom he shall eat; because he hath nothing left him in the matzor *(siege)*, and in the desperate straits, wherewith thine enemies shall distress thee in all thy she'arim. [56] The sensitive and refined woman among you, which would not adventure to set the sole of her foot upon the ground for delicateness and tenderness, she shall be hostile toward her ish kheyk *(husband of her bosom)*, and toward her ben, and toward her bat, [57] And toward her afterbirth that cometh out from between her feet, and toward her banim which she shall bear; for she shall eat them for choser *(want)* of all things secretly in the matzor *(siege)* and desperate straits, wherewith thine enemy shall distress thee in thy she'arim.

דיר געגעבן. נג און וועסט עסן די פֿרוכט פֿון דיין לייַב, דאָס
dir gegebn un vest esen di frucht fun dain laib dos
you(SG) given and will eat the fruit of your body the

פֿלייש פֿון דיינע זין און דיינע טעכטער וואָס ה׳ דיין ג-ט האָט
fleish fun dain zin un dain techter vos Hashem daine G-t hot
flesh of your sons and your daughters which Hashem your G-d has

דיר געגעבן, אין דער באַלעגערונג, און אין דער דריקונג וואָס
dir gegebn der in un balegerung der in drikung vos
you(SG) given the in and siege the in oppression which

דיין פֿיַינט וועט דיך דריקן. נד דער איידעלער מענטש צווישן
dain faint vet dich drikn der eideler mentsh tsvishn
your enemies will oppress you(SG) the genteel man among

דיר און דער זייער פֿאַרצערטלטער, זיין אויג וועט זיין שלעכט צו
dir un der zeyer fartsertlter zain vet oig zain shlecht tsu
you(SG) and the their pampered his will be eye evil to

זיין ברודער, און צו דער וויַב פֿון זיין בוזעם, און צו די איבעריקע
zain bruder un tsu der vaib fun zain buzem un tsu der iberike
his brother and to the wife of his bosom and to the remaining

קינדער וואָס ער וועט איבערלאָזן, נה צו גיבן אײנעם פֿון זיי פֿון דעם
kinder vos er vet iberlozen tsu gebn einem fun zei fun dem
children which he will leave over to give one of them of the

פֿלייש פֿון זיַינע קינדער וואָס ער וועט עסן, ווײַל גאָרנישט וועט
fleish fun zaine kinder vos er vet esen, vail gornisht vet
flesh of his children which he will eat because nothing will

אים זיין געבליבן אין דער באַלעגערונג, און אין דער דריקונג וואָס
im zain geblibn in der balegerung un in der drikung vos
him be remaining in the siege and in the oppression which

דיין פֿיַינט וועט דיך דריקן אין אַלע דיינע טויערן. נו די איידעלע
dain faint vet dich drikn in ale daine toiern eidele
your enemies will oppress you(SG) in all your gates the genteel

צווישן דיר און די פֿאַרצערטלטע, וואָס האָט קיין מאָל נישט
tsvishn dir un di fartsertlte vos hot kein mol nisht
among you(SG) and the pampered which has any time not

געפּרוווט שטעלן איר פֿוסטריט אויף דער erd, פֿון פֿאַרצערטלטקייט און
gepruvet shteln ir fustrit oif der erd fun fartsertltkeit un
tested set its foot the on land of delicateness and

פֿון איידלקייט, איר אויג וועט זיין שלעכט צו דעם מאַן פֿון איר בוזעם,
fun eidlkeit ir oig vet zain shlecht tsu dem man fun ir buzem
of tenderness its eye will be evil to the man of her bosom

און צו איר זון, און צו איר טאָכטער, נז און צו איר נאָכגעבורט וואָס
un tsu ir zun un tsu ir tochter, un tsu ir nochgeburt vos
and to her son and to her daughter and to her afterbirth which

קומט אַרויס פֿון צווישן אירע פֿיס, און צו אירע קינדער וואָס זי וועט
kumt arois fun tsvishn ire fis un tsu ire kinder vos zi vet
comes out of between her feet and to her children which she will

געבערן, וואָרעם זי וועט זיי אויפֿעסן אין פֿאַרבאָרגענישן, אין מינערונג
gebern vorem zi vet zei oifesn in farborgenish in minerung
bear for she will them eat in secret in diminishing

פֿון אַלץ, אין דער באַלעגערונג, און אין דער דריקונג וואָס דיין
fun alts in der balegerung un in der drikung vos dain
from everything in the siege and in the oppression which your

פֿיַינט וועט דיך דריקן אין דיינע טויערן.
faint vet dich drikn in daine toiern
enemies will oppress you(SG) in your gates

נח אויב דו וועסט נישט היטן צו טאָן אַלע וועדטער פֿון דער דאָזיקער
doziker der fun verter ale ton tsu hitn nisht vest du oib
this one the of words all do to keep not will you if

תורה , וואָס שטייען געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך , מורא צו
tsu moire buch dozikn dem in geshribn shteyen vos toyre
to fear book this the in written standing which instruction

האָבן פֿאַר דעם דאָזיקן געאַכפֿערטן און פֿאַרכטיקן נאָמען , פֿאַר ה
Hashem far nomen forchtikn un geachpertn dozikn dem far hobn
Hashem before name dreadful and revered this the for have

דיין ג-ט , נט וועט ה מאַכן ווונדערלעך דיינע פּלאָגן , און די
di un plogn daine vunderlech machn Hashem vet G-t dain
the and plagues your extraordinary make Hashem will G-d your

פּלאָגן פֿון דיינע קינדער – גרויסע און אָנגעהאַלטענע פּלאָגן , און
un plogn ongehaltene un groise kinder daine fun plogn
and plagues long continuance and great children your of plagues

בייזע און אָנגעהאַלטענע קרענק . ס און ער וועט ווידער ברענגען אויף
oif brengen vider vet er un krenk ongehaltene un beize
on bring again will he and disease long continuance and evil

דיר אַלע ווייטאָקן פֿון מצרים , וואָס דו האָסט זיך געשראָקן
geshrokn zich host du vos Mitsrayim fun veitokn ale dir
afraid self have you which Egypt of pain all you(SG)

פֿאַר זיי , און זיי וועלן זיך באַהעפֿטן אָן דיר . סא אויך יעטוועדער
yetveder oich dir on baheftn zich veln zei un zei far
every also you(SG) on join self will they and them before

קרענק און יעטוועדער פּלאָג וואָס שטייט נישט געשריבן אין דעם בוך
buch dem in geshribn nisht shteit vos plog yetveder un krenk
book the in written not stand which plague every and sickness

פֿון דער דאָזיקער תורה , וועט זיי ה אַרויפֿברענגען אויף
oif aroifbrengen Hashem zei vet toyre doziker der fun
on bring up Hashem them will instruction this one the of

דיר ביז דו וועסט פֿאַרטילקט ווערן . סב און איר וועט בליבן
blaibn vet ir un vern fartilikt vest du biz dir
remain will you and become destroyed will you until you(SG)

מיט אַ הייפֿל מענטשן , אַנשטאָט וואָס איר זייט געווען אַזוי ווי
vi azoi geven zait ir vos anshtot mentshn haifl a mit
as so having been are you which in place of people handful a with

די שטערן פֿון הימל אין פֿילקייט ; ווייל דו האָסט נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht host du vail filkeit in himel fun shtern di
to paid heed not have you for multitude in heaven of stars the

דעם קול פֿון ה דיין ג-ט . סג און עס וועט זיין , אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi zain vet es un G-t dain Hashem fun kol dem
Hashem as so be will it and G-d your Hashem of voice the

האָט זיך געפֿרייט איבער אייך , אייך צו באַגיטיקן , און אייך צו מערן ,
mern tsu aich un bagitikn tsu aich aich iber gefreit zich hot
increase to you and accept to you you over rejoiced self has

אַזוי וועט ה זיך פֿרייען איבער אייך , אייך אונטערצובערענגען און אייך
aich un untertsubrengen aich aich iber freyen zich Hashem vet azoi
you and to bring under you you over rejoice self Hashem will so

צו פֿאַרטילקן ; און איר וועט אַוועקגעריסן ווערן פֿון דער ערד וואָס
vos erd der fun vern avekgerisn vet ir un fartiliken tsu
which land the from become tear will you and destroy to

דו קומסט אַהין , זי צו אַרבן . סד און ה וועט דיך צעשפּרייטן
tseshpreitn dich vet Hashem un arben tsu zi ahin kumst du
scatter you(SG) will Hashem and inherit to it there come you

58 If thou wilt not be shomer to do kol divrei hatorah hazot that are written in this sefer, that thou mayest fear this glorious and fearful Shem, HASHEM ELOHEICHA, 59 Then Hashem will make thy makkot *(plagues)* extraordinary, and the makkot of thy zera, even makkot gedolot, and of long continuance, and cholayim ra'im *(evil sicknesses)*, and of long continuance. 60 Moreover He will bring upon thee all the diseases of Mitzrayim, which thou wast afraid of; and they shall have deveykus unto thee. 61 Also every choli *(sickness)*, and every makkah *(plague)*, which is not written in the sefer of this torah, them will Hashem bring upon thee, until thou be shmad. 62 And ye shall be left few in number, whereas ye were as the kokhavim of Shomayim for multitude; because thou wouldest not obey the voice of Hashem Eloheicha. 63 And it shall come to pass, that as Hashem rejoiced over you to do you good, to multiply you, so Hashem will rejoice over you to make you shmad, to bring you to nothing; and ye shall be plucked from off the adamah whither thou goest to possess it. 64 And Hashem shall scatter thee among kol ha'ammim, from the one end of ha'aretz even unto

צווישן אַלע אומות , פֿון עק ערד ביז עק ערד , און וועסט דאָרטן
dortn vest un erd ek biz erd ek fun umes ale tsvishn
there will and earth end until earth end from peoples all among
דינען פֿרעמדע ג-טער, וואָס דו און דײַנע עלטערן האָבן נישט געקענט,
gekent nisht hobn eltern daine un du vos g-ter fremde dinen
known not have fathers your and you which g-ds foreign serve
האָלץ און שטיין. סה און צווישן די דאָזיקע פֿעלקער וועסטו קיין
kein vestu felker dozike di tsvishn un shtein un holts
any will you(sg) nations this the among and stone and wood
רו נישט האָבן, און קיין מנוחה וועט נישט זײַן פֿאַר דײַן
dain far zain nisht vet menuche kein un hobn nisht ru
your for be not will resting place any and have not rest
פֿוסטריט; און ה׳ וועט דיר געבן דאָרטן אַן אומרואיק האַרץ, און
un harts umruik an dortn gebn dir vet Hashem un fustrit
and heart anxious an there give you(SG) will Hashem and foot sole
אויסגייענדיש פֿון די אויגן, און פֿאַרשמאַכטונג פֿון דער זעל. סו און דײַן
dain un zel der fun farshmachtung un oign di fun oisgeyenish
your and soul the of languishing and eyes the of failing
לעבן וועט דיר הענגען אַנטקעגן , און וועסט אַנגסטן טאָג און נאַכט,
nacht un tog angstn vest un antkegen hengen dir vet lebn
night and day dread will and to meet hanging you(SG) will life
און נישט זײַן זיכער מיט דײַן לעבן. סז אין פֿרימאָרגן וועסטו זאָגן :
zogn vestu frimorgn in lebn dain mit zicher zain nisht un
say will you(sg) morning in life your with secure be not and
הלוואַי וווּרט אָוונט ! און אין אָוונט וועסטו זאָגן : הלוואַי
halevay zogn vestu ovnt in un ovnt vert halevay
if only say will you(sg) evening in and evening shall be if only
וווּרט פֿרימאָרגן! פֿון וועגן דער אַנגסט פֿון דײַן האַרצן וואָס
vos hartsn dain fun angst der vegen fun frimorgn vert
which heart your of fear the concerning of morning shall be
דו וועסט אַנגסטן, און פֿון וועגן דער זעונג פֿון דײַנע אויגן וואָס
vos oign daine fun zeung der vegen fun un angstn vest du
which eyes your of vision the concerning of and dread will you
דו וועסט זען. סח און ה׳ וועט דיך אומקערן אויף שיפֿן קיין
kein shifn oif umkeren dich vet Hashem un zen vest du
to ships on to return you(SG) will Hashem and see will you
מִצרַיִם , אויף דעם וועג וואָס איך האָב דיר געזאָגט, וועסט אים
im vest gezogt dir hob ich vos veg dem oif Mitsrayim
him will said you(SG) have I which way the on Egypt
מער נישט אָנזען. און איר וועט זיך דאָרטן אָנבאָטן צו אײַערע פֿײַנט
faint aiere tsu onbotn dortn zich vet ir un onzen nisht mer
enemies your to offer there self will you and see not more
פֿאַר קנעכט און פֿאַר דינסטן , און קיין קויפֿער וועט נישט זײַן .
zain nisht vet koifer kein un dinstn far un knecht far
be not will buyer any and maid servants for and slaves for
כט.א דאָס זײַנען די ווערטער פֿון דעם ברית וואָס ה׳ האָט
hot Hashem vos bris dem fun verter di zainen dos
has Hashem which covenant the of words the are these
באָפֿוילן משה צו שליסן מיט די קינדער פֿון ישׂראל אין
in Yisroel fun kinder di mit shlisn tsu Mosheen bafoiln
in Yisroel of children the with establish to Moshe commanded

the other; and there thou shalt serve elohim acherim, which neither thou nor Avoteicha have known, even etz va'even. [65] And among these Goyim shalt thou find no mano'ach, neither shall the sole of thy foot have rest; but Hashem shall give thee there a lev rogez *(anxious heart)*, and failing of eyes, and da'avon nefesh *(suffering of soul)*; [66] And thy life shall hang in doubt before thee; and thou shalt fear lailah and yomam, and shalt have none assurance of thy life; [67] In the boker thou shalt say, Would it were erev! And at erev thou shalt say, Would it were boker! For the pachad of thine lev wherewith thou shalt fear, and for the sight of thine eyes which thou shalt see. [68] And Hashem shall bring thee into Mitzrayim again with oniyyot, by the way whereof I spoke unto thee, Thou shalt see it no more again; and there ye shall be sold unto your enemies for avadim and shefachot, and no ish shall buy you.

[69] [29:1] These are the devarei HaBrit, which Hashem commanded Moshe to cut with the Bnei Yisroel in Eretz Moav, besides the Brit which He cut with them in Chorev.

לאַנד מוֹאָבּ, אַחוץ דעם ברית וואָס ער האָט געשלאָסן מיט
mit geshlosn hot er vos bris dem achuts Moav land
with established has he which covenant the aside from Moav land

זיי אין חוֹרֵב .
Chorev in zei
Chorev in them

כט

ב און משה האָט צונויפֿגערופֿן גאַנץ ישְׂרָאֵל, און האָט צו
tsu hot un Yisroel gants tsunoifgerufn hot Moshe un
unto has and Yisroel all summoned has Moshe and

זיי געזאָגט: איר האָט געזען אַלץ וואָס ה האָט
hot Hashem vos alts gezen hot ir gezogt zei
has Hashem which all that seen have you said them

געטאָן פַֿאַר אייַערע אויגן אין לאַנד מִצרַים צו פַּרעהן , און צו אַלע
ale tsu un Pharaohn tsu Mitsrayim land in oign aiere far geton
all to and Pharaoh to Egypt land in eyes your before done

זיַינע קנעכט , און צו זיַין גאַנצן לאַנד; ג די גרויסע פרוווּנגען
pruvungen groise di land gantsn zain tsu un knecht zaine
trials great the land whole his to and servants his

וואָס דיַינע אויגן האָבן געזען, יענע גרויסע צייכנס און וווּנדער . ד
vunder un tseichns groise yene gezen hobn oign daine vos
wonders and signs great those seen have eyes your which

אָבער ה האָט אייַך נישט געגעבן אַ האַרץ צו פֿאַרשטיין , און
un farshtein tsu harts a gegebn nisht aich hot Hashem ober
and understand to heart a given not you has Hashem but

אויגן צו זען, און אויערן צו הערן, ביז אויף היינטיקן טאָג. ה און איך
ich un tog haintikn oif biz hern tsu oiern un zen tsu oign
I and day this very on unto hear to ears and see to eyes

האָב אייַך געפֿירט פֿערציק יאָר דורכן מדבר ; אייַערע קליידער
kleider aiere midber durchn yor fertsik gefirt aich hob
garments your wilderness through year forty guided you have

זיַינען נישט אָפּגעטראָגן געוואָרן אויף אייַך, און דיַין שוך איז
iz shuch dain un aich oif gevorn opgetrogn nisht zainen
is sandal your and you on having become wear out not are

נישט אָפּגעטראָגן געוואָרן אויף דיַין פֿוס. ו ה ברויט האָט איר נישט
nisht ir hot broit fus dain oif gevorn opgetrogn nisht
not you have bread foot your on having become wear out not

געגעסן, און ווייַן און געטראַנק האָט איר נישט געטרונקען; כדי
kedei getrunken nisht ir hot getrank un vain un gegesn
so that drunk not you have drink and wine and eaten

איר זאָלט וויסן אַז איך בין ה אלוקיכם . ז און אַז איר
ir az un Elokeichem Hashem bin ich az visen zolt ir
you when and your G-d Hashem am I that know shall you

זיַינט געקומען צו דעם דאָזיקן אָרט, איז סיחון אַרויסגעגאַנגען
Sichon aroisgegangen iz ort dozikn dem tsu gekumen zait
Sichon having come out is place this the to having come are

מלך דער עוֹג און , מלך פֿון חֶשבּוֹן , פֿון בָּשָׁן , אַקעגן
akegn Bashan fun melech der Og un Cheshbon fun melech der
against Bashan of king the Og and Cheshbon of king the

אונדז אויף מלחמה , און מיר האָבן זיי געשלאָגן . ח און מיר האָבן
hobn mir un geshlogn zei hobn mir un milchome oif undz
have we and struck them have we and battle unto us

צוגענומען זייער לאַנד, און האָבן עס געגעבן פֿאַר אַ נחלה צו די
di tsu nachle a far gegebn es hobn un land zeyer tsugenumen
the to inheritance a for given it have and land their taken

29 [2] And Moshe called unto kol Yisroel, and said unto them, Ye have seen all that Hashem did before your eyes in Eretz Mitzrayim unto Pharaoh, and unto all his avadim, and unto all his land; [2][3] The massot hagedolot *(great trials)* which thine eyes have seen, the otot, and those mofetim hagedolim; [3][4] V'lo natan Hashem lakhem lev lada'at v'einayim lirot v'ozna'im lishmoa ad hayom hazeh *(Yet Hashem hath not given you a lev for da'as, and eyes to see, and ears to hear, to this day.)* [4][5] And I have led you arba'im shanim in the midbar; your clothes are not worn out upon you, and thy sandal is not worn out upon thy foot. [5][6] Ye have not eaten lechem, neither have ye drunk yayin or shechar; that ye might have da'as that Ani Hashem Eloheicha. [6][7] And when ye came unto this place, Sichon Melech Cheshbon, and Og Melech HaBashan, came out against us unto milchamah, and we defeated them: [7][8] And we took their land, and gave it for a nachalah unto the Reuveni, and to the Gadi, and to the half tribe of Menasheh. [8][9] Therefore be shomer over the divrei

HaBrit hazot, and do them, lema'an *(in order that)* ye may prosper in all that ye do.

ראובנים , און צו די גָּדים , און צו דעם האַלבן שבֵּט מנַשֶּׁה .
Menasheh sheyvet halbn dem tsu un Gadim di tsu un Reuvenim
Menasheh tribe half the to and Gadi the to and Reuveni

ח דערום זאָלט איר היטן די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן ברית , און
un bris dozikn dem fun verter di hitn ir zolt derum
and covenant this the of words the keep you shall therefore

זיי טאָן, כדי איר זאָלט באַגליקן אין אַלץ וואָס איר וועט טאָן.
ton vet ir vos alts in baglikn zolt ir kedei ton zei
do will you which all that in succeed shall you so that do them

NITZAVIM

נִצָּבִים

9 10 Ye stand today all of you before Hashem Eloheichem; your rashei shvatim *(heads of tribes)*, your zekenim, and your shoterim, with kol Ish Yisroel, 10 11 Your little ones, your nashim, and the ger that is in thy machaneh, from the hewer of thy wood unto the drawer of thy mayim; 11 12 That thou shouldest enter into Brit with Hashem Eloheicha, and into His alah *(oath, imprecation)* which Hashem Eloheicha cuts with thee today: 12 13 In order that He may establish thee today for a people unto Himself, and that He may be unto thee Elohim, as He hath said unto thee, and as He hath sworn unto Avoteicha, to Avraham, to Yitzchak, and to Ya'akov. 13 14 Neither with you only do I cut this Brit and this alah *(oath, imprecation)*; 14 15 But with him that standeth here with us today before Hashem Eloheinu, and also with him that is not here with us today; 15 16 For ye know how we have dwelt in Eretz Mitzrayim; and how we came through the

ט איר שטייט היינט אַלע פֿאַר ה אלוקיכם , איירע הויפּטלייט ,
hoiptlait aiere Elokeichem Hashem far ale haint shteit ir
chief people your your G-d Hashem before all today stand you

איירע שבֵּטים , איירע עלטסטע, און איירע אויפֿזעערס, אַלע מענער
mener ale oifzeers aiere un eltste aiere shvotim aiere
men all overseers your and elders your tribes your

פֿון ישׂרָאֵל, י יא איירע קליינע קינדער , איירע ווייבער, און דיין
dain un vaiber aiere kinder kleine aiere Yisroel fun
your and wives your children small your Yisroel of

פֿרעמדער וואָס אין דיין לאַגער, פֿון דיין האָלצהעקער ביז דיין
dain biz holtsheker dain fun lager dain in vos fremder
your to the hewer of wood your of camp your in which foreigner

וואַסערשעפּער ; יא יב אַז דו זאָלסט אַרײַנטרעטן אין דעם
dem in araintretn zolst du az vasersheper
the in begin to participate you(SG) must you that drawers of water

ברית פֿון ה דיין ג-ט און אין זײַן שבֻּועה וואָס ה דיין
dain Hashem vos shvue zain in un G-t dain Hashem fun bris
your Hashem which oath his in and G-d your Hashem of covenant

ג-ט שליסט מיט דיר היינט; יב יג כדי דיך אויפֿצושטעלן
oiftsushteln dich kedei haint dir mit shlist G-t
to perpetuate you(SG) so that today you(SG) with conclude G-d

היינט פֿאַר אַ פֿאָלק צו אים, און ער זאָל דיר זײַן צום אלקים ,
Elokim tsum zain dir zol er un im tsu folk a far haint
G-d to be you(SG) shall he and him to people a for today

אַזוי ווי ער האָט דיר צוגעזאָגט , און אַזוי ווי ער האָט געשוואָרן
geshvorn hot er vi azoi un tsugezogt dir hot er vi azoi
sworn an oath has he as so and promised you(SG) has he as so

צו דיינע עלטערן, צו אברהמען , צו יצחקן , און צו יעקבֿן . יג יד
Yaakovn tsu un Yitschakn tsu Avrahamen tsu eltern daine tsu
Yaakov to and Yitzchak to Avraham to fathers your to

און נישט מיט אייך אַליין שליס איך דעם דאָזיקן ברית , און די
di un bris dozikn dem ich shlis alein aich mit nisht un
the and covenant this the I conclude alone you with not and

דאָזיקע שבֻּועה, יד טו נייערט אי מיט דעם וואָס שטייט דאָ מיט אונדז
undz mit do shteit vos dem mit i naiert shvue dozike
us with here stands which the one with and but oath this

היינט פֿאַר ה אלוקינו , אי מיט דעם וואָס איז דאָ נישט
nisht do iz vos dem mit i Elokeinu Hashem far haint
not here is which the one with and our G-d Hashem before today

פֿאַראַן מיט אונדז היינט. טו טז וואָרעם איר וויסט ווי מיר זײַנען געזעסן
gezesn zainen mir vi veist ir vorem haint undz mit faran
settled are we how know you for today us with there is

אין לאַנד מִצרַיִם , און ווי מיר זיַינען דורכגעגאַנגען צווישן די
di tsvishn durchgegangen zainen mir vi un Mitsrayim land in
the among passed through are we how and Egypt land in

פַּעלקער וואָס איר זיַט דורכגעגאַנגען . טז יז און איר האָט געזען זייערע
zeyere gezen hot ir un durchgegangen zait ir vos felker
their seen has you and gone through are you which nations

אומוערדיקייטן , און זייערע אָפּגעטער, האָלץ און שטיין, זילבער און
un zilber shtein un holts opgeter zeyere un umverdikeitn
and silver stone and wood idols their and abominable practices

גאָלד, וואָס ביי זיי . יז יח טאָמער איז דאָ צווישן אייַך אַ מאַן, אָדער
oder man a aich tsvishn do iz tomer zei bai vos gold
or man a you among there is lest them with which gold

אַ פַּרוי , אָדער אַ משפּחה , אָדער אַ שבֶּט , וואָס זיַן האַרץ קערט
kert harts zain vos sheyvet a oder mishpoche a oder froi a
turn heart its which tribe a or family a or woman a

זיך אָפּ הײַנט פֿון ה אלוקינו , צו גיין דינען די ג-טער פֿון
fun g-ter di dinen gein tsu Elokeinu Hashem fun haint op zich
of g-ds the serve go to our G-d Hashem from today away self

יענע פַּעלקער; טאָמער איז פַּאַראַן צווישן אייַך אַ וואָרצל וואָס פֿרוכפּערט
fruchpert vos vortsel a aich tsvishn faran iz tomer felker yene
reproduces which root a you among there is lest nations those

ביטערקרויט און ווערמוט ; יח יט און עס וועט זיַן , אַז ער וועט הערן
hern vet er az zain vet es un vermut un biterkroit
hear will he that be will it and wormwood and bitter poison

די וואָרטער פֿון דער דאָזיקער שבֿועה, וועט ער זיך רימען אין זיַן האַרצן,
hartsn zain in rimen zich er vet shvue doziker der fun verter di
heart his in boast self he will oath this the of words the

אַזוי צו זאָגן: פֿאַריד וועט זיַן צו מיר, וואָן איך וועל גיין אין דער
der in gein vel ich ven mir tsu zain vet frid zogn tsu azoi
the in go will I when me to be will peace say to so

אײַנגעשפּאַרטקייט פֿון מײַן האַרצן – כּדי אונטערצובערענגען דאָס
dos untertsubrengen kedei hartsn main fun aingeshpartkeit
this bringing under so heart my of the stubborn inclinations

באַוואַסערטע אין איינעם מיטן דאָרשטיקן – יט כ וועט אים ה נישט
nisht Hashem im vet dorshtikn mitn einem in bavaserte
not Hashem him will thirst with together in watered

וועלן פַּאַרגעבן, נײַערט דער צאָרן פֿון ה און זיַן קנאָה וועט
vet kine zain un Hashem fun tsorn der naiert fargebn veln
will jealousy his and Hashem of anger the but forgiven will

דערנאָך ברענען אויף יענעם מאַן, און אויף אים וועט הויערן די גאַנצע
gantse di hoiern vet im oif un man yenem oif brenen dentsmol
entire the hover will him on and man that on aflame then

קללה וואָס שטייט געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך , און ה וועט
vet Hashem un buch dozikn dem in geshribn shteit vos klole
will Hashem and book this the in written stands which curse

אויסמעקן זיַן נאָמען פֿון אונטערן הימל .
himel untern fun nomen zain oismekn
heaven under from name his to erase

כ כא און ה וועט אים אָפּשיידן צום בייזן פֿון אַלע שבֶּטים
shvotim ale fun beizn tsum opsheiden im vet Hashem un
tribes all from evil for separate out him will Hashem and

פֿון ישׂראֵל, אַזוי ווי אַלע קללות פֿון דעם ברית וואָס שטייט געשריבן
geshribn shteit vos bris dem fun kloles ale vi azoi Yisroel fun
written stand which covenant the of curses all as so Yisroel of

Goyim which ye passed by; 16 17 And ye have seen their shikkutzim *(abominations)*, and their gillulim *(idols)*, etz va'even, kesef and zahav, which were among them: 17 18 Lest there should be among you ish, or isha, or mishpochah, or shevet, whose lev turneth away today from Hashem Eloheinu to go and serve the elohei hagoyim hahem *(the g-ds of these Goyim)*; lest there should be among you a shoresh that beareth bitter poison and wormwood; 18 19 And it come to pass, when he heareth the divrei haalah *(words of this oath, imprecation)* that he bless himself in his lev, saying, Shalom be with me, though I walk in the stubbornness of mine lev — thus bringing disaster on both the watered and the thirsty. 19 20 Hashem will not spare him, but then the wrath of Hashem and His kina *(jealousy)* shall burn against that ish, and kol haalah *(all the curses)* that are written in this sefer shall fall upon him, and Hashem shall blot out shmo from under Shomayim.

20 21 And Hashem shall him separate out for disaster from all the Shivtei Yisroel, according to all the curses of HaBrit that are written in

אין דעם דאָזיקן בוך פֿון דער תּורה . כא כב און דער שפּעטערדיקער
shpeterdiker der un toyre der fun buch dozikn dem in
later the and instruction the of book this the in

דור , אײַערע קינדער וואָס וועלן אויפֿשטיין נאָך אײַך, און דער
der un aich noch oifshtein veln vos kinder aiere dor
the and you after stand up will which children your generation

פֿרעמדער וואָס וועט קומען פֿון אַ ווײַטן לאַנד, וועלן זאָגן: – כב כג ווען
ven zogn veln land vaitn a fun kumen vet vos fremder
when say will land distance a from come will which foreigner

זיי וועלן זען די פּלאָגן פֿון דעם דאָזיקן לאַנד, און אירע קרענק מיט
mit krenk ire un land dozikn dem fun plogn di zen veln zei
with disease its and land this the of plagues the see will they

וואָס ה׳ האָט עס קראַנק געמאַכט; כב כג אַז שוועבל און זאַלץ,
zalts un shvebl az gemacht krank es hot Hashem vos
salt and sulfur that made sick it has Hashem which

פֿאַרברענט, איז אין גאַנצע ערד; נישט זי ווערט געזייט, און נישט זי וואַקסט
lozt zi nisht un gezeit vert zi nisht erd gantse ir iz farbrent
let it not and sown shall be it not land whole its is burned

אַרויס אַ שפּראָצונג , און נישט עס וואַקסט אויף אין אַ שום גראָז, אַזוי
azoi groz shum a ir oif vakst es nisht un shprotsung a arois
so grass any a it on grows it not and sprung up a out

ווי די איבערקערענישן פֿון סדום , עמורה, אַדמה , און צבֿויים ,
Tsevoyim un Admah Amora un Sodom fun iberkerenish di vi
Tzevoyim and Admah Amora and Sodom of upheaval the as

וואָס ה׳ האָט איבערגעקערט אין זײַן כּעס און אין זײַן גרימצאָרן
grimtsorn zain in un kaas zain in ibergekert hot Hashem vos
wrath his in and anger his in overthrown has Hashem which

– כג כד וועלן אַלע פֿעלקער זאָגן: פֿאַר וואָס האָט ה׳ גענטאָן אַזוי צו
tsu azoi geton Hashem hot vos far zogn felker ale veln
to thus done Hashem has which for say nations all will

דעם דאָזיקן לאַנד? וואָס איז דער דאָזיקער גרויסער גרימצאָרן? כד כה און
un grimtsorn groiser doziker der iz vos land dozikn dem
and wrath greater this the is which land this the

מע וועט זאָגן: פֿאַר וואָס זיי האָבן פֿאַרלאָזן דעם ברית ה׳ פֿון
Hashem fun bris dem farlozen hobn zei vos far zogn vet me
Hashem of covenant the forsaken have they which for say will one

דעם גאָט פֿון זייערע עלטערן, וואָס ער האָט מיט זיי געשלאָסן , ווען
ven geshlosn zei mit hot er vos eltern zeyere fun G-t dem
when established them with has he which fathers their of G-d the

ער האָט זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם ; כה כו און זיי זענען
zenen zei un Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei hot er
are they and Egypt land of brought out them has he

געגאַנגען און האָבן געדינט פֿרעמדע גאָטער, און זיך געבוקט צו זיי ,
zei tsu gebukt zich un g-ter fremde gedint hobn un gegangen
them to bowed self and g-ds foreign served have and having gone

גאָטער וואָס זיי האָבן זיי נישט געקענט, און וואָס ער האָט זיי
zei hot er vos un gekent nisht zei hobn zei vos g-ter
them has he which and known not them have they which g-ds

נישט איינגעטיילט. כו כז און דער צאָרן פֿון ה׳ האָט געגרימט אויף
oif gegrimt hot Hashem fun tsorn der un aingeteilt nisht
on kindled has Hashem of anger the and allotted not

דעם דאָזיקן לאַנד, צו ברענגען דערויף די גאַנצע קללה וואָס שטייט
shteit vos klole gantse di deroif brengen tsu land dozikn dem
stands which curse whole the on it bring to land this the

Sefer HaTorah Hazeh; [21] [22] So that the dor ha'acharon *(later generation)* to come of your banim that shall rise up after you, and the ger that shall come from an eretz rechokah *(a far land)*, shall say, when they see the makkot of that land, and the diseases which Hashem hath laid upon it; [22] [23] And that the whole land thereof is gofrit *(sulfur)*, and melach *(salt)*, and serefah *(burning)*, that it is not sown, nor beareth, nor any esev groweth therein, like the overthrow of Sodom, and Amora, Admah, and Tzevoyim, which Hashem overthrew in His anger, and in His wrath: [23] [24] Even Kol HaGoyim shall say, Why hath Hashem done thus unto this land? What meaneth the heat of this af hagadol *(great anger)*? [24] [25] Then men shall say, Because they have forsaken the Brit Hashem Elohei Avotam, which He cut with them when He brought them forth out of Eretz Mitzrayim; [25] [26] For they went and served elohim acherim, and worshiped them, elohim whom they knew not, and whom He had not allotted unto them; [26] [27] And the Af Hashem was kindled against this land, to bring upon it kol hakelalah that are written in this sefer; [27] [28] And Hashem uprooted them out of their land in anger, and in wrath, and in great indignation, and cast them

into another land, as it is yom hazeh.

[28] [29] The nistarot *(secret things)* belong unto Hashem Eloheinu: but the niglot *(those things which are revealed)* belong unto us and to baneinu ad olam, that we may do all the divrei haTorah hazot.

30 And it shall come to pass, when all these things are come upon thee, the brocha and the kelalah, which I have set before thee, and thou shalt cause them to return to thy heart among kol HaGoyim, whither Hashem Eloheicha hath driven thee, [2] And shalt return unto Hashem Eloheicha, and shalt obey His voice according to all that I command thee today, thou and thy banim, bekhol levavcha uvekhol nafshecha; [3] That then Hashem Eloheicha will restore your fortunes, and have compassion upon thee, and will return and gather thee from kol ha'amim whither Hashem Eloheicha hath dispersed thee. [4] If any of thine be driven out unto the outmost parts of Shomayim, from thence will Hashem Eloheicha gather thee, and from thence will He bring thee back; [5] And Hashem

כח כט

כח כט דאָס פֿאַרבאָרגענע איז בייַ ה׳ אלוקינו , אָבער דאָס
dos ober Elokeinu Hashem bai iz farborgene dos
the but our G-d Hashem with is secret things the

אַנטפּלעקטע איז פֿאַר אונדז און פֿאַר אונדזערע קינדער אויף אייביק –
eibik oif kinder undzere far un undz far iz antplekte
ever on children our for and us for is revealed things

צו טאָן אַלע ווערטער פֿון דער דאָזיקער תּורה .
toyre doziker der fun verter ale ton tsu
instruction this one the of words all do to

ל

און עס וועט זיין , אַז עס וועלן קומען אויף דיר אַלע די דאָזיקע
dozike di ale dir oif kumen veln es az zain vet es un
this the all you(SG) on come will it that be will it and

זאָכן , די ברכה און די קללה, וואָס איך האָב גענייגט פֿאַר
far geleigt hob ich vos klole di un broche di zachn
before lay down have I which curse the and blessing the things

דיר , און וועסט נעמען צום האַרצן, צווישן די אַלע
ale di tsvishn hartsn tsum nemen dir vest un dir
all the among heart to take you(SG) will and you(SG)

פֿעלקער וואָס ה׳ דיַין ג-ט האָט דיך אַהין פֿאַרשטויסן, ב און
un farshtoisen ahin dich hot G-t dain Hashem vos felker
and banish there you(SG) has G-d your Hashem which nations

וועסט זיך אומקערן צו ה׳ דיַין ג-ט, און וועסט צוהערן צו זיַין
zain tsu tsuhern vest un G-t dain Hashem tsu umkeren zich vest
his to listen will and G-d your Hashem to to return self will

קול , אַזוי ווי אַלץ וואָס איך באַפֿעל דיר הייַנט, דו און דיַינע
daine un du haint dir bafel ich vos alts vi azoi kol
your and you today you(SG) command I which all that as so voice

קינדער , מיט דיַין גאַנצן האַרצן, און מיט דיַין גאַנצער זעל , ג וועט
vet zel gantser dain mit un hartsn gantsn dain mit kinder
will soul whole your with and heart whole your with children

ה׳ דיַין ג-ט אומקערן דיַין געפֿאַנגענשאַפֿט, און ער וועט דיך
dich vet er un gefangenshaft dain umkeren G-t dain Hashem
you(SG) will he and captivity your return back G-d your Hashem

דערבאַרעמען, און וועט צוריק דיך איַינזאַמלען פֿון אַלע
ale fun ainzamlen dich tsurik vet un derbaremen
all from gather together you(SG) return back will and have mercy

אומות וואָס ה׳ דיַין ג-ט האָט דיך אַהין צעשפּרייט. ד אַז
az tseshpreit ahin dich hot G-t dain Hashem vos umes
if dispersed there you(SG) has G-d your Hashem which peoples

דיַינע פֿאַרשטויסענע זאָלן זיַין אין עק הימל , וועט דיך ה׳
Hashem dich vet himel ek in zain zoln farshtoisene daine
Hashem you(SG) will heaven end in be shall banished your

דיַין ג-ט פֿון דאָרטן איַינזאַמלען , און וועט פֿון דאָרטן דיך
dich dortn fun vet un ainzamlen dortn fun G-t dain
you(SG) there from will and gather together there from G-d your

נעמען . ה און ה דיין ג-ט וועט דיך ברענגען אין דעם לאַנד
land dem in brengen dich vet G-t dain Hashem un nemen
land the in bring you(SG) will G-d your Hashem and take

וואָס דיַינע עלטערן האָבן געאַרבט , און וועסט עס
es vest un gearbt hobn eltern daine vos
it you(Sg) will and took possession of have fathers your which

אַרבן , און ער וועט דיך באַגיטיקן, און דיך מערן מאַכן
machn mern dich un bagitikn dich vet er un arben
make multiply you(SG) and accept you(SG) will he and inherit

פון דיַינע עלטערן. ו און ה דיין ג-ט וועט באַשניידן דיין האַרץ,
harts dain bashnaidn vet G-t dain Hashem un eltern daine fun
heart your circumcise will G-d your Hashem and fathers your than

און דאָס האַרץ פון דיַינע קינדער , ליב צו האָבן ה דיין ג-ט מיט
mit G-t dain Hashem hobn tsu lib kinder daine fun harts dos un
with G-d your Hashem have to love children your of heart the and

דיין גאַנצן האַרצן, און מיט דיין גאַנצער זעל, כדי זאָלסט
zolst kedei zel gantser dain mit un hartsn gantsn dain
you(SG) shall so that soul whole your with and heart whole your

לעבן. ז און ה דיין ג-ט וועט געבן אַלע די דאָזיקע קללות אויף דיַינע
daine oif kloles dozike di ale gebn vet G-t dain Hashem un lebn
your on curses this the all give will G-d your Hashem and live

פַיַינט , און אויף דיַינע שׂונאים וואָס האָבן דיך געיאָגט . ח און דו
du un geyogt dich hobn vos sonem daine oif un faint
you and pursued you(SG) have which enemies your on and haters

וועסט זיך אומקערן, און צוהערן צו דעם קול פון ה , און
un Hashem fun kol dem tsu tsuhern un umkeren zich vest
and Hashem of voice the to pay heed and return self will

טאָן אַלע זיַינע געבאָטן וואָס איך געביט דיר הַיינט . ט און
un haint dir gebit ich vos gebot zaine ale ton
and today you(SG) order I which commandments his all do

ה דיין ג-ט וועט דיר געבן אַ שׂפַע אין יעטוועדער טוונג
tuung yetveder in shefe a gebn dir vet G-t dain Hashem
action every in prosperity a give you(SG) will G-d your Hashem

פון דיין האַנט, אין דער פרוכט פון דיין לייַב , אין דער פרוכט פון דיין
dain fun frucht der in laib dain fun frucht der in hant dain fun
your of fruit the in body your of fruit the in hand your of

בהמה , און אין דער פרוכט פון דיין ערד צום גוטן ; וואָרעם ג-ט
G-t vorem gutn tsum erd dain fun frucht der in un beheime
G-d for good to the land your of fruit the in and livestock

וועט זיך ווידער פרייען מיט דיר צום גוטן , אַזוי ווי ער האָט זיך
zich hot er vi azoi gutn tsum dir mit freyen vider zich vet
self has he as so good to the you(SG) with rejoice again self will

געפרייט מיט דיַינע עלטערן; ט אַז דו וועסט צוהערן צו דעם קול פון
fun kol dem tsu tsuhern vest du az eltern daine mit gefreit
of voice the to pay heed will you if fathers your with rejoiced

ה דיין ג-ט, צו היטן זיַינע געבאָטן און זיַינע געזעצן
gezetsn zaine un gebot zaine hitn tsu G-t dain Hashem
laws his and commandments his keep to G-d your Hashem

וואָס שטייען געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך פון דער תורה ; אַז
az toyre der fun buch dozikn dem in geshribn shteyen vos
if instruction the of book this the in written standing which

דו וועסט זיך אומקערן צו ה דיין ג-ט מיט דיין גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn dain mit G-t dain Hashem tsu umkeren zich vest du
heart whole your with G-d your Hashem to return self will you

Eloheicha will bring thee into ha'aretz which Avoteicha possessed, and thou shalt possess it; and He will do thee good, and multiply thee above Avoteicha. [6] And Hashem Eloheicha will circumcise thine lev, and the lev of thy zera, to love Hashem Eloheicha bekhol levavcha uvekhol nafshecha; that thou mayest live. [7] And Hashem Eloheicha will put all these curses upon thine enemies, and on them that hate thee, which persecuted thee. [8] And thou shalt return and obey the voice of Hashem, and do all His mitzvot which I command thee today. [9] And Hashem Eloheicha will make thee abound in every work of thine hand, in the pri of thy womb, and in the pri of thy animals, and in the pri of thy adamah, for tovah; for Hashem will again rejoice over thee for tov, as He rejoiced over Avoteicha; [10] If thou shalt give heed unto the voice of Hashem Eloheicha, to be shomer over His mitzvot and His chukkot which are written in this sefer hatorah, for thou will turn unto Hashem Eloheicha bekhol levavcha uvekhol nafshecha. [11] For this mitzvah which I command thee today, it is not too hidden from thee, neither is it too distant.

אוֹן מִיט דַיִן גַאַנצַער זעל. יא וואָרעם דאָס דאָזיקע געבאָט וואָס איך
ich vos gebot dozike dos vorem zel gantser dain mit un
I which command this the for soul whole your with and

געביט דיר הײַנט, דאָס איז נישט פֿאַרהוילן פֿון דיר , אוֹן דאָס
dos un dir fun farhoiln nisht iz dos haint dir gebit
this and you(SG) from hide not is this today you(SG) order

איז נישט צו ווײַט.
vait tsu nisht iz
far too not is

[12] It is not in Shomayim, that thou shouldest say, Who shall go up for us to Shomayim, and bring it unto us, that we may hear it, and do it? [13] Neither is it beyond the yam, that thou shouldest say, Who shall go over the yam for us, and bring it unto us, that we may hear it, and do it? [14] But the Davar is very near unto thee, in thy mouth, and in thy lev, that thou mayest do it.

יב נישט אויפֿן הימל איז דאָס, אַז דו זאָלסט זאָגן: ווער וועט
vet ver zogn zolst du az dos iz himel oifn nisht
will who say you(SG) shall you that this is heaven on not

אונדז אַרויפֿגיין אויפֿן הימל אוֹן עס נעמען פֿאַר אונדז, אוֹן עס אונדז לאָזן
lozn undz es un undz far nemen es un himel oifn aroifgein undz
let us it and us for take it and heaven on go up us

הערן, כּדי מיר זאָלן עס טאָן? יג אוֹן נישט פֿון יענער זײַט ים איז
iz yam zait yener fun nisht un ton es zoln mir kedei hern
is the sea are that of not and do it shall we so that hear

דאָס, אַז דו זאָלסט זאָגן: ווער וועט אונדז אַריבערגיין אויף יענער
yener oif aribergein undz vet ver zogn zolst du az dos
that on go over us will who say you(SG) shall you that this

זײַט ים , אוֹן עס נעמען פֿאַר אונדז, אוֹן דאָס אונדז לאָזן הערן, כּדי
kedei hern lozn undz dos un undz far nemen es un yam zait
so that hear let us this and us for take it and the sea side

מיר זאָלן עס טאָן? יד נײַערט זייער נאָנט איז דאָס וואָרט צו דיר , אין
in dir tsu vort dos iz nont zeyer naiert ton es zoln mir
in you(SG) to word this is near very instead do it shall we

דײַן מויל , אוֹן אין דײַן האַרצן, עס צו טאָן.
dain moil un in dain hartsn es tsu ton
your mouth and in your heart to it do

[15] See, I have set before thee today HaChayyim and HaTov, and Mavet and Rah; [16] In that I command thee today to love Hashem Eloheicha, to walk in His ways, and to be shomer over His mitzvot and His chukkot and His mishpatim, that thou mayest live and multiply; and Hashem Eloheicha shall bless thee in ha'aretz whither thou goest to possess it. [17] But if thine lev turn away, so that thou wilt not hear, but shalt be drawn away, and worship elohim acherim, and serve them; [18] I announce unto you today, that ye shall

טו זע , איך האָב הײַנט געלייגט פֿאַר דיר לעבן אוֹן
ze ich hob haint geleigt far dir lebn un
behold I have today laid down for you(SG) life and

גוטס , אוֹן טויט אוֹן שלעכטס, יז וואָס איך באַפֿעל
guts un toit un shlechts vos ich bafel
good things and death and evil things that which I command

דיר הײַנט ליב צו האָבן ה׳ דײַן ג-ט, צו גיין אין זײַנע
dir haint lib tsu hobn Hashem dain G-t tsu gein in zaine
this today you(SG) love to have Hashem your G-d to go in his

וועגן , אוֹן צו היטן זײַנע געבאָט חוקים אוֹן זײַנע
vegen un zaine gebot chukkim un zaine
ways and his commandments statutes and his

געזעצן , כּדי זאָלסט לעבן אוֹן זיך מערן , אוֹן ה׳ דײַן
gezetsn kedei zolst lebn un zich mern un Hashem dain
laws so that you(SG) shall live and self multiply and Hashem your

ג-ט זאָל דיך בענטשן אין דעם לאַנד וואָס דו קומסט אַהין, עס
G-t zol dich bentshn in dem land vos du kumst ahin es
G-d shall you bless in the land which you come there it

צו אַרבן . יז אָבער אַז דײַן האַרץ וועט זיך אָפּקערן , אוֹן וועסט נישט
tsu arben . iz ober az dain harts vet zich opkeren un vest nisht
to inherit but if your heart will self turn aside and will not

צוהערן , אוֹן וועסט אַראָפּגעפֿירט ווערן , אוֹן וועסט זיך בוקן צו
tsuhern un vest un vern zich bukn tsu
pay heed and will become led astray self bow down to

surely perish, and that ye shall not prolong your yamim upon ha'adamah, whither thou passest over Yarden to go to possess it. 19 I call Shomayim and Ha'Aretz to record today as witnesses against you, that I have set before you HaChayyim and HaMavet, HaBrocha and HaKelalah; therefore choose Chayyim, that both thou and thy zera may live;

פַּרעמדע ג-טער, און זיי דינען, ח זאָג איך אייך היינט אָן, אַז אונטערגיין
untergein az on haint aich ich zog dinen zei un g-ter fremde
go under that on today you I tell serve them and g-ds foreign

וועט איר אונטערגיין; איר וועט נישט מַאֲרִיךְ-ימים זיין אויף דער ערד
erd der oif zain maarich-yamim nisht vet ir untergein ir vet
land the on be prolong days not will you go under you will

וואָס דו גייסט אַריבער דעם יַרדן צו קומען אַהין, זי
zi ahin kumen tsu Yarden dem ariber geist du vos
it there come to Yarden the on the other side of go you which

צו אַרבן. ט איך מאַך היינט עדות אַקעגן אייך הימל און ערד:
erd un himel aich akegn eides haint mach ich arben tsu
earth and heaven you against testimony today make I inherit to

לעבן און טויט האָב איך געלייגט פַּאַר אייך, אַ ברכה און אַ קללה,
klole a un broche a aich far geleigt ich hob toit un lebn
curse a and blessing a you before laid down I have death and life

דערום זאָלסטו אויסווייילן דאָס לעבן, כּדי זאָלסט לעבן, דו
du lebn zolst kedei lebn dos oisveiln zolstu derum
you live you(SG) shall so that life the choose shall you therefore

און דיין זאָמען;
zomen dain un
seed your and

20 That thou mayest love Hashem Eloheicha, and that thou mayest obey His voice, and that thou mayest have deveykus unto Him: for He is Chayyeicha *(your life)*, and the orech yameicha *(length of your days)*; that thou mayest dwell in ha'adamah which Hashem swore unto Avoteicha, to Avraham, to Yitzchak, and to Ya'akov, to give them.

כ ליב צו האָבן ה דיין ג-ט, צוצוהערן צו זיין קול,
kol zain tsu tsutsuhern G-t dain Hashem hobn tsu lib
voice his to to pay heed G-d your Hashem have to love

און זיך צו באַהעפטן אָן אים, וואָרעם דאָס איז דיין לעבן און
un lebn dain iz dos vorem im on baheftn tsu zich un
and life your is the one for him on join to self and

דיין אורך-ימים; כּדי צו זיצן אויף דער ערד וואָס ג-ט האָט
hot G-t vos erd der oif zitsn tsu kedei orech-yamim dain
has G-d which land the on sit to so that length-of-days your

געשוואָרן צו דיינע עלטערן, צו אַבֿרהמען, צו יִצחָק, און צו
tsu un Yitschakn tsu Avrahamen tsu eltern daine tsu geshvorn
to and Yitzchak to Avraham to fathers your to sworn an oath

יעקבֿן, זיי צו געבן.
gebn tsu zei Yaakovn
give to them Yaakov

VAYELEKH

וַיֵּלֶךְ

31 And Moshe went and spoke these devarim unto kol Yisroel. 2 And he said unto them, I am me'ah v'esrim shanah today; I can no more go out and come in; also Hashem hath said unto me, Thou shalt not go over this Yarden. 3 Hashem Eloheicha, He will go over before thee, and He will make shmad these Goyim

לא

און משה איז געגאַנגען, און האָט גערעדט די דאָזיקע
dozike di geredt hot un gegangen iz Moshe un
these the spoken has and having gone is Moshe and

ווערטער צו גאַנץ יִשׂרָאֵל. ב און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַ
a gezogt zei tsu hot er un Yisroel gants tsu verter
a said them to has he and Yisroel all to words

מאַן פֿון הונדערט און צוואַנציק יאָר בין איך היינט; איך קען נישט מער
mer nisht ken ich haint ich bin yor tsvantsik un hundert fun man
more not can I today I am years twenty and hundred of man

אַרויסגיין און אַריינגיין; ה׳ האָט צו מיר געזאָגט: וועסט
vest gezogt mir tsu hot Hashem un araingein un aroisgein
you(sg) will said me to has Hashem and going in and go out

נישט אַריבערגיין דעם דאָזיקן יַרדן. ג ה׳ דיין ג-ט, ער גייט
geit er G-t dain Hashem Yarden dozikn dem aribergein nisht
goes he G-d your Hashem Yarden this the go over not

אַריבער דיר פַֿאַרויס ; ער וועט פַֿאַרטיליקן די דאָזיקע
ariber dir farois vet er fartiliken di dozike
on the other side of ahead of you(SG) will he destroy the these

פֿעלקער פֿון פַֿאַר דיר , און וועסט זיי ירשען ; יְהוֹשׁוּעַ ,
felker fun far dir un vest zei yarshen Yehoshua
nations from before you(SG) and will you(sg) them inherit Yehoshua

ער גייט אַריבער דיר פַֿאַרויס , אַזוי ווי ג-ט האָט גערעדט.
geit er ariber dir farois azoi vi G-t hot geredt
goes he on the other side of ahead of you(SG) as so G-d has spoken

ד און ה וועט טאָן צו זיי אַזוי ווי ער האָט געטאָן צו סיחון און
un Hashem un vet ton tsu zei azoi vi er hot geton tsu Sichon un
and Hashem and will do to them so as he has done to Sichon and

צו עוֹג, די מלכים פֿון אֱמוֹרי, און צו זייער לאַנד, וואָס ער האָט זיי
tsu Og di mlochim fun Emori un tsu zeyer land vos er hot zei
to Og the kings of Emori and to their land which he has them

פַֿארטיליקט. ה און ה וועט זיי איבערגעבן צו אייך, און איר וועט
fartilikt un Hashem un vet zei tsu ibergebn aich un ir vet
destroyed and Hashem and will them to give over you and you will

טאָן צו זיי אַזוי ווי אַל דאָס געבאָט וואָס איך האָב אייך געבאָטן.
ton tsu zei azoi vi al dos gebot vos ich hob aich gebotn
do to them so as all which I have you ordered commanded

ו זייט שטאַרק און פֿעסט , איר זאָלט נישט מורא האָבן אָן זיך נישט
zayt shtark un fest ir zolt nisht moire hobn un zich nisht
be strong and resolute you shall not fear have and self not

שרעקן פַֿאַר זיי , וואָרעם ה דיין ג-ט, ער איז דער וואָס
shrekn far zei vorem Hashem dain G-t, er iz der vos
be afraid before them for Hashem your G-d he is the which

גייט מיט דיר ; ער וועט דיך נישט אָפּלאָזן און דיך נישט
geit mit dir er vet dich nisht oplozen un dich nisht
goes with you(SG) he will you(SG) not release and you(SG) not

פַֿארלאָזן.
farlozen
forsake

ז און משה האָט גערופֿן יְהוֹשׁוּעַ , און ער האָט צו אים געזאָגט
un Moshe hot gerufn Yehoshuaen un er hot tsu im gezogt
and Moshe has called Yehoshua and he has to him said

פַֿאַר די אויגן פֿון גאַנץ יִשְׂרָאֵל: זייַ שטאַרק און פֿעסט , וואָרעם דו
far di oign fun gants Yisroel zay shtark un fest vorem du
before the eyes of all Yisroel be strong and resolute for you

וועסט קומען מיט דעם פֿאָלק אין דאָזיקן לאַנד וואָס ה
vest kumen mit dem folk in dozikn dem land vos Hashem
will come with the people in the land which Hashem

האָט געשוואָרן זייערע עלטערן זיי צו געבן, און דו וועסט עס
es geshvorn zeyere eltern zei tsu gebn un du vest
it sworn their fathers them to give and you will an oath has

זיי מאַכן אַרבן . ח און ה , ער איז דער וואָס גייט דיר
zei machn arben Hashem un er iz der vos geit dir
them make inherit and Hashem he is the which goes you(SG)

פַֿאַרויס ; ער וועט זיין מיט דיר , ער וועט דיך נישט אָפּלאָזן
farois er vet zain mit dir er vet dich nisht oplozen
ahead of will he be with you(SG) will he you(SG) not release

from before thee, and thou shalt dispossess them; and Yehoshua *(see Neh 8:17 for Aramaic form, Yeshua)*, he shall go over before thee, as Hashem hath said. 4 And Hashem shall do unto them as He did to Sichon and to Og, melachim of the Emori, and unto the land of them, whom He made shmad. 5 And Hashem shall give them up before your face, that ye may do unto them according unto kol hamitzvot which I have commanded you. 6 Be strong and of good courage, fear not, nor be afraid of their faces; for Hashem Eloheicha, He it is that doth go with thee; He will not fail thee, nor abandon thee.

7 And Moshe called unto Yehoshua, and said unto him in the sight of kol Yisroel, Chazak! *(be strong)* and of a good courage; for thou must go with this people unto Ha'Aretz which Hashem hath sworn unto their avot to give them; and thou shalt cause them to inherit it. 8 And Hashem, He it is that doth go before thee; He will be with thee, He will not fail thee, neither abandon thee: fear not, neither be dismayed.

אוֹן דיך נישט פַֿארלאָזן; זאָלסט נישט מורא האָבן אוֹן נישט
un dich nisht farlozen nisht zolst nisht moire hobn un nisht
and you(SG) not forsake shall you(SG) not fear have and not

אַנגסטן.
angstn
dread

[9] And Moshe wrote this torah, and delivered it unto the kohanim, the Bnei Levi, which bore the Aron Brit Hashem and unto kol Ziknei Yisroel. [10] And Moshe commanded them, saying, At the end of every shevah shanim, in the mo'ed *(appointed time)* of the shnat hashemittah *(year of release)*, in Chag HaSukkot, [11] When kol Yisroel is come to appear before Hashem Eloheicha in the place which He shall choose, thou shalt read this torah before kol Yisroel in their hearing. [12] Gather the people together, anashim and nashim, and banim, and ger that is within thy she'arim, in order that they may hear, and that they may learn, and fear Hashem Eloheichem, and be shomer to do kol divrei hatorah hazot; [13] And that their banim, which have not known anything, may hear, and learn to fear Hashem Eloheichem, as long as ye live in ha'adamah whither ye go over Yarden to possess it.

ט אוֹן משה האָט אויפֿגעשריבן די דאָזיקע תּורה , אוֹן האָט זי
un Moshe hot oifgeshribn di dozike toyre un hot zi
and Moshe did write the this instruction and has it

געגעבן צו די כֹּהנים , די קינדער פֿון לֵוִי , וואָס טראָגן דעם אָרון
gegebn tsu di koyanim di kinder fun Levi vos trogn dem aron
given to the kohanim the children of Levi which bear the aron

פֿון הס ברית , אוֹן צו אַלע עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל. י אוֹן משה
fun Hashems bris un tsu ale eltste fun Yisroel un Moshe
of Hashem's covenant and to all elders of Yisroel and Moshe

האָט זיי באַפֿוילן , צום סוף פֿון אַלע זיבן : צום אזוי זאָגן
hot zei bafoiln , tsum sof fun ale zibn : tsum azoi zogn
has them commanded , at the end of all seven : at the so say

יאָר , אין דער צייַט פֿון דעם שמיטה , אין דעם יוֹם-טובֿ פֿון
yor , in der tsait fun dem shmite , in dem yom-tov fun
years , in the time of the shemittah , in the festival of

סוכּות , יא וועָן גאַנץ יִשְׂרָאֵל קומט זיך ווייַזן פֿאַר ה דײַן
Sukkot , vaizn zich kumt Yisroel gants far Hashem dain
Sukkot when all Yisroel comes show self before Hashem your

ג-ט, אין דעם אָרט וואָס ער וועט אויסדערוויילן, זאָלסטו לייענען די
G-t, in dem ort vos er vet oisderveilen, zolstu leyenen di
G-d in the place which he will choose, you shall read the

דאָזיקע תּורה פֿאַר גאַנץ יִשְׂרָאֵל אין זייערע אויערן. יב זאַמל אײַן
dozike toyre far gants Yisroel in zeyere oiern. zaml ain
this instruction before all Yisroel in their ears. gather in

דאָס פֿאָלק , די מענער און די ווײַבער און די קליינע קינדער , אוֹן דײַן
dos folk , di mener un di vaiber un di kleine kinder , un dain
this people , the men and the wives and the small children , and your

פֿרעמדן וואָס אין דײַנע טויערן, כּדי זיי זאָלן הערן, אוֹן כּדי
fremdn vos in dayne toiern, kedei zei zoln hern, un kedei
foreigner which in your gates, so that they shall hear, and so that

זיי זאָלן לערנען, אוֹן מורא האָבן פֿאַר ה אלוקיכם , אוֹן היטן
zei zoln lernen, un moire hobn far Hashem Elokeichem , un hitn
they shall learn, and fear have before Hashem your G-d , and keep

צו טאָן אַלע וועָרטער פֿון דער דאָזיקער תּורה ; יג אוֹן זייערע קינדער
tsu ton ale verter fun der doziker toyre ; un zeyere kinder
to do all words of the this instruction ; and their children

וואָס האָבן נישט געוווסט, זאָלן הערן, אוֹן לערנען מורא צו האָבן פֿאַר
vos hobn nisht gevust, zoln hern, un lernen moire tsu hobn far
who have not known , shall hear , and learn to have fear before

ה אלוקיכם אַלע טעג וואָס איר לעבט אויף דער ערד וואָס איר
Hashem Elokeichem ale teg vos ir lebt oif der erd vos ir
Hashem your G-d all days which you live on the land which you

גייט אַריבער דעם יַרדן אַהין , זי צו אַרבן .
geyt ariber dem Yarden ahin , zi tsu arben .
go on the other side of Yarden there , it to inherit .

יד אוֹן ה האָט געזאָגט צו משהן : זע , דײַנע טעג געגענען
genenen teg daine ze Mosheen tsu gezogt hot Hashem un
approach days your behold Moshe to said has Hashem and

צום שטאַרבן, רוף יְהוֹשׁוּעַן , אוֹן שטעלט אײַך אין אוֹהל-מוֹעד ,
ohel-moed in aich shtelt un Yehoshuaen ruf shtarbn tsum
Tent of Meeting in you stand and Yehoshua call die to

אוֹן איך וועל אים באַפֿעלן . זײַנען געגאַנגען משה אוֹן יְהוֹשׁוּעַ ,
Yehoshua un Moshe gegangen zainen bafeln im vel ich un
Yehoshua and Moshe having gone are command him will I and

אוֹן האָבן זיך געשטעלט אין אוֹהל-מוֹעד . טו אוֹן ה האָט זיך
zich hot Hashem un ohel-moed in geshtelt zich hobn un
self has Hashem and Tent of Meeting in stood self have and

באַוויזן אין געצעלט אין אַ וואָלקנזײַל , אוֹן דער וואָלקנזײַל איז
iz volknzail der un volknzail a in getselt in bavizn
is pillar of cloud the and pillar of cloud a in tent in appeared

געשטאַנען בײַם אײַנגאַנג פֿון געצעלט. טז אוֹן ה האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Hashem un getselt fun aingang baim geshtanen
to said has Hashem and tent of entrance at stood

משהן : זע , דו לייגסט זיך מיט דײַנע עלטערן, אוֹן דאָס דאָזיקע
dozike dos un eltern daine mit zich leigst du ze Mosheen
this the and fathers your with self lie down you behold Moshe

פֿאָלק וועט אויפֿשטיין אוֹן זיך אָפּקערן נאָך די ג-טער פֿון די
di fun g-ter di noch opkeren zich un oifshtein vet folk
the of g-ds the after turn aside self and rise up will people

פֿרעמדע פֿון דעם לאַנד וואָס ער קומט אַהין צווישן זיי , אוֹן ער וועט
vet er un zei tsvishn ahin kumt er vos land dem fun fremde
will it and them among there come it which land the of foreigners

מיך פֿאַרלאָזן, אוֹן פֿאַרשטערן מײַן ברית וואָס איך האָב געשלאָסן
geshlosn hob ich vos bris main farshtern un farlozen mich
made have I which covenant my frustrate and forsake me

מיט אים. יז אוֹן מײַן צאָרן וועט גרימען אויף אים אין יענעם טאָג,
tog yenem in im oif grimen vet tsorn main un im mit
day that in it on be kindled will anger my and it with

אוֹן איך וועל זיי פֿאַרלאָזן, אוֹן פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים פֿון זיי , אוֹן
un zei fun ponem main farborgen un farlozen zei vel ich un
and them from face my hide and forsake them will I and

ער וועט זײַן צום פֿאַרצערן , אוֹן אים וועלן טרעפֿן בייזן פֿיל אוֹן
un fil beizn trefn veln im un fartseren tsum zain vet er
and many evils befall will it and devouring to the be will it

צרות , אוֹן ער וועט זאָגן אין יענעם טאָג: פֿאַר וואָר , ווײַל מײַן
main vail vor far tog yenem in zogn vet er un tsores
my because surely for day that in say will it and troubles

ג-ט איז נישט צווישן מיר, האָבן מיך געטראָפֿן די דאָזיקע בייזן .
beizn dozike di getrofn mich hobn mir tsvishn nisht iz G-t
evils these the encountered me have me among not is G-d

יח אוֹן פֿאַרבאָרגן וועל איך פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים אין יענעם טאָג, פֿאַר
far tog yenem in ponem main farborgen ich vel farborgen un
for day that in face my hide I will hide and

אַלעם בייזן וואָס ער האָט געטאָן, אַז ער האָט זיך געקערט צו
tsu gekert zich hot er az geton hot er vos beizn alem
to turned self has he that done has he which evil all that is

פֿרעמדע ג-טער. יט אוֹן אַצונד שרײַבט אײַך אויף דאָס דאָזיקע געזאַנג , אוֹן
un gezang dozike dos oif aich shraibt atsund un g-ter fremde
and song this the on you write now and g-ds foreign

14 And Hashem said unto Moshe, Behold, thy yamim approach that thou must die; call Yehoshua, and present yourselves in the Ohel Mo'ed, that I may give him a charge. And Moshe and Yehoshua went, and presented themselves in the Ohel Mo'ed. 15 And Hashem appeared in the Ohel in an ammud anan *(pillar of cloud)*; and the ammud anan stood over the petach *(entrance)* of the Ohel. 16 And Hashem said unto Moshe, Behold, thou shalt sleep with Avoteicha; and this people will rise up, and play the harlot going after the elohei nekhar ha'aretz *(g-ds of the foreigners of the land)*, whither they go to be among them, and will forsake Me, and break My Brit which I have cut them. 17 Then My anger shall be kindled against them in Yom Hahu, and I will forsake them, and I will hide My face from them, and they shall be devoured, and ra'ot rabbot *(many evils)* and tzarot *(troubles)* shall befall them; so that they will say in Yom Hahu, Are not these evils come upon us, because Elohai is not among us? 18 And I will surely hide My face in Yom Hahu for kol hara'ah which they shall have done, in that they are turned unto elohim acherim. 19 Now therefore write ye this shirah for you, and teach it the Bnei Yisroel; put it

לערן עס אויס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; טו עס אַרײַן אין זייער מויל ,
moil zeyer in arain es tu Yisroel fun kinder di ois es lern
mouth their in put into it do Yisroel of children the out it teach

כדי דאָס דאָזיקע געזאַנג זאָל מיר זײַן צום עדות קעגן די
di kegen eides tsum zain mir zol gezang dozike dos kedei
the against testimony to the be me shall song this the so that

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. כ אַז איך וועל אים ברענגען אויף דער ערד וואָס איך
ich vos erd der oif brengen im vel ich az Yisroel fun kinder
I which land the on bring it will I that Yisroel of children

האָב צוגעשוואָרן זייערע עלטערן, וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק,
honik un milch mit flist vos eltern zeyere tsugeshvorn hob
honey and milk with flows which fathers their sworn have

און ער וועט עסן און ווערן זאַט און פֿעט, און וועט זיך קערן צו
tsu kern zich vet un fet un zat vern un esen vet er un
to turn self will and fat and satisfied become and eat will he and

פֿרעמדע ג-טער, און זיי וועלן דינען, און וועלן מיך פֿאַראַכטן, און
un farachten mich veln un dinen zei veln zei un g-ter fremde
and despise me will and serve they will them and g-ds foreign

ער וועט פֿאַרשטערן מײַן ברית , כא איז, אַז אים וועלן טרעפֿן בייזן
beizn trefn veln im az iz bris main farshtern vet er
evils befall will it that it is covenant my frustrate will he

פֿיל און צרות וועט דאָס דאָזיקע געזאַנג זיך אָפּרופֿן אים אין פּנים
ponem in im oprufn zich gezang dozike dos vet tsores un fil
face in it speak up self song this the will troubles and many

צום עדות וואָרעם עס וועט נישט פֿאַרגעסן ווערן פֿון דעם מויל
moil dem fun vern fargesen nisht vet es vorem eides tsum
mouth the from become forgotten not will it for testimony to

פֿון זײַן זאָמען; ווײַל איך וויים זײַן טֿבֿע , ווי ער באַגייט זיך
zich bageit er vi teive zain veis ich vail zomen zain fun
self behaved he how inclination his know I for seed his of

היינט, נאָך אײדער איך האָב אים געבראַכט אין דעם לאַנד וואָס איך האָב
hob ich vos land dem in gebracht im hob ich eider noch haint
have I which land the in brought it have I before yet today

צוגעשוואָרן .
tsugeshvorn
sworn

כב און משה האָט אויפֿגעשריבן דאָס דאָזיקע געזאַנג אין יענעם טאָג,
tog yenem in gezang dozike dos oifgeshribn hot Moshe un
day that in song this the write did Moshe and

און האָט עס אויסגעלערנט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. כג און ער האָט
hot er un Yisroel fun kinder di oisgelernt es hot un
has he and Yisroel of children the taught out it has and

באַפֿוילן יְהוֹשֻׁעַ דעם זון פֿון נון , און האָט געזאָגט: זײַ שטאַרק
shtark zai gezogt hot un Nun fun zun dem Yehoshua bafoiln
strong be said has and Nun of son the Yehoshua commanded

און פֿעסט , וואָרעם דו וועסט ברענגען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין
in Yisroel fun kinder di brengen vest du vorem fest un
into Yisroel of children the bring will you for resolute and

דעם לאַנד וואָס איך האָב זיי צוגעשוואָרן , און איך וועל זײַן מיט
mit zain vel ich un tsugeshvorn zei hob ich vos land dem
with be will I and sworn them have I which land the

דיר .
dir
you(SG)

in their mouths, in order that this shirah may be an ed *(witness)* for Me against the Bnei Yisroel. [20] For when I shall have brought them into ha'adamah which I swore unto Avotav *(their fathers)*, zavat cholov u'devash *(that floweth with milk and honey)*; and they shall have eaten and filled themselves, and grown fat; then will they turn unto elohim acherim, and serve them, and provoke Me, and break My Brit. [21] And it shall come to pass, when ra'ot rabbot and tzarot are befallen them, that this shirah shall testify against them as an ed *(witness)*; for it shall not be forgotten out of the mouths of their zera; for I know their yetzer *(inclination)* in which they go about, even now, before I have brought them into ha'aretz which I swore.

[22] Moshe therefore wrote this shirah on that day, and taught it the Bnei Yisroel. [23] And he gave Yehoshua ben Nun a charge, and said, Chazak! And of a good courage; for thou shalt bring the Bnei Yisroel into Ha'Aretz which I swore unto them; and I will be with thee.

כד און עס איז געווען , ווי משה האָט געענדיקט אויפֿשרײַבן
oifshraibn geendikt hot Moshe vi geven iz es un
inscribing finished has Moshe when having been is it and

די ווערטער פֿון דער דאָזיקער תורה אין אַ בוך , ביז זייער סוף,
sof zeyer biz buch a in toyre doziker der fun verter di
end their until book a in instruction this the of words the

כה אַזוי האָט משה באַפֿוילן די לוִיִם וואָס טראָגן דעם אָרון פֿון
fun oren dem trogn vos Leviim di bafoiln Moshe hot azoi
of aron the bear which Levites the commanded Moshe has thus

הס ברית , אַזוי צו זאָגן : כו נעמט דאָס דאָזיקע בוך פֿון דער
der fun buch dozike dos nemt zogn tsu azoi bris Hashems
the of book this the take say to so covenant Hashem's

תורה , און איר זאָלט עס אַוועקלייגן בײַ זײַט פֿון דעם אָרון פֿון
fun oren dem fun zait bain avekleigen es zolt ir un toyre
of aron the of side by lay it shall you and instruction

דעם ברית פֿון ה אלוקיכם , און עס זאָל דאָרטן זײַן צום
tsum zain dortn zol es un Elokeichem Hashem fun bris dem
to be there shall it and your G-d Hashem of covenant the

עדות קעגן דיר . כז וואָרעם איך קען דײַן וויידערשפּעניקייט
vidershpenikeit dain ken ich vorem dir kegen eides
rebellion your know I because you(SG) against testimony

און דײַן האַרטן נאַקן; זע , הײַנט, אַז איך לעב נאָך מיט אײַך, זײַט
zait aich mit noch leb ich az haint ze nakn hartn dain un
are you with still live I when today behold neck hard your and

איר געווען ווידערשפּעניקער אַקעגן ה , און ווי שוין נאָך
noch shoin vi un Hashem akegn vidershpeniker geven ir
after certainly as and Hashem against rebellious having been you

מײַן טויט ? כח זאַמלט אײַן צו מיר אַלע עלטסטע פֿון אײַערע שבֿטים ,
shvotim aiere fun eltste ale mir tsu ain zamlt toit main
tribes your of elders all me to in gather death my

און אײַערע אויפֿזעער, און איך וועל רעדן אין זייערע אויערן די דאָזיקע
dozike di oiern zeyere in redn vel ich un oifzeer aiere un
these the ears their in speak will I and overseers your and

ווערטער, און וועל מאַכן הימל און ערד עדות קעגן זיי .
zei kegen eides erd un himel machn vel un verter
them against testimony earth and heaven make will and words

כט וואָרעם איך ווייס , אַז פֿאַרדאָרבן וועט איר פֿאַרדאָרבן ווערן נאָך
noch vern fardorben ir vet fardorben az veis ich vorem
after become corrupt you will corrupt that know I for

מײַן טויט , און איר וועט זיך אָפּקערן פֿון דעם וועג וואָס איך האָב
hob ich vos veg dem fun opkeren zich vet ir un toit main
have I which way the from turn aside self will you and death my

אײַך באַפֿוילן , און אײַך וועט געשען בייז אין סוף פֿון די טעג ,
teg di fun sof in beiz geshen vet aich un bafoiln aich
days the of end in evil happen will you and commanded you

ווײַל איר וועט טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אים צו
tsu im Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton vet ir vail
to him Hashem of eyes the in evil is what do will you for

דערצערנען מיט דער טואונג פֿון אײַערע הענט .
hent aiere fun tuung der mit dertserenen
hands your of deed the with provoke to anger

[24] And it came to pass, when Moshe had made an end of writing the divrei HaTorah hazot in a sefer, until they were finished, [25] That Moshe commanded the Levi'im, which bore the Aron Brit Hashem, saying, [26] Take this sefer haTorah, and put it at the side of the Aron Brit Hashem Eloheichem, that it may be there for an ed *(witness)* against thee. [27] For I know thy meri *(rebellion)*, and thy oref hakasheh *(stiff neck)*; behold, while I am yet alive with you today, ye have been mamrim *(rebellious)* against Hashem; and how much more after my death! [28] Gather unto me kol ziknei shvatim of you, and your shoterim, that I may speak these devarim in their hearing, and call Shomayim and Ha'Aretz to record as witnesses against them. [29] For I know that after my death ye will utterly corrupt yourselves, and turn aside from HaDerech which I have commanded you; and hara'ah will befall you in the acharim hayamim; because ye will do rah *(evil)* in the sight of Hashem, to provoke Him to anger through the work of your hands.

30 And Moshe spoke in the ears of kol Kahal Yisroel the divrei hashirah hazot *(words of this song)*, until they were ended.

ל און משה האָט גערעדט אין די אויערן פֿון דער גאַנצער אײַנזאַמלונג
ainzamlung gantser der fun oiern di in geredt hot Moshe un
gathering whole the of ears the in spoken has Moshe and
פֿון ישׂרָאֵל די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן געזאַנג ביז זייער סוף.
sof zeyer biz gezang dozikn dem fun verter di Yisroel fun
end their unto song this the of words the Yisroel of

HAAZINU

הַאֲזִינוּ

32 Give ear, O Shomayim, and I will speak;
and hear, O Ha'Aretz, the words of my mouth.

לב פֿאַרנעמט איר הימלען, און איך וועל רעדן,
redn vel ich un himlen ir farnemt
speak will I and heavens you attention
און זאָל הערן די ערד די רייד פֿון מײַן מויל.
moil main fun reid di erd di hern zol un
mouth my of words the earth the hear shall and

2 My teaching shall drop as the matar,

my speech shall distil as the tal,

as the small rain upon the tender herb,

and as the showers upon the esev;

ב זאָל טריפֿן ווי רעגן מײַן לערנונג,
lernung main regn vi trifn zol
teaching my rain as drip shall
זאָל רינען ווי טוי מײַן וואָרט;
vort main toi vi rinen zol
word my dew as flow shall
ווי אַ גוסרעגן אויף גראָז
groz oif gusregn a vi
grass on raindrops a as
און ווי שפּריירעגן אויף קרײַטעכץ.
kraitechts oif shpreiregn vi un
plant on showers as and

3 Because I will publish the Shem of Hashem;

ascribe ye greatness unto Eloheinu.

ג ווָאָרעם דעם נאָמען פֿון ה׳ וועל איך רופֿן;
rufn ich vel Hashem fun nomen dem vorem
call out I will Hashem of name the because
גיט גרויסקייט צו אלוקינו.
Elokeinu tsu groiskeit git
our G-d to greatness ascribe

4 He is the Tzur, His po'al is tamim;

for all His ways are mishpat;

El Emunah and without avel *(iniquity)*,

tzaddik and yashar is He.

ד דער פֿעלדז – זײַן ווערק איז גאַנץ,
gants iz verk zain feldz der
perfect is work his rock the
ווײַל אַלע זײַנע וועגן זײַנען רעכט;
recht zainen vegen zaine ale vail
right are ways his all for
אַן אֵל פֿון געטרײַשאַפֿט, און אָן אומרעכט,
umrecht on un getraishaft fun El an
injustice without and faithfulness of G-d a
גערעכט און רעכטפֿאַרטיק איז ער.
er iz rechtfartik un gerecht
he is upright and righteous

5 They have corrupted themselves, their mum is not His;
the defect is in His banim;

ה איז פֿון אים די פֿאַרדאָרבונג? ניין!
nein fardarbung di im fun iz
no corruption the him of is
זײַנע קינדער, זייערס איז דער פֿעלער;
feler der iz zeyers kinder zaine
blemish the is theirs children his

a dor ikesh u'petaltol *(a perverse and crooked generation)*.

אַ קרומער און פַֿאַרדרייטער דור .
dor fardreiter un krumer a
generation twisted and perverse a

[6] Do ye thus repay Hashem,

[ו] ווילט איר אַזוי ה פַֿאַרגעלטן,
fargeltn Hashem azoi ir vilt
repay Hashem thus you will

O foolish people without chacham?

געמיין און אומקלוג פַֿאָלק ?
folk umklug un gemein
people unwise and ignoble

Is not He Avicha that hath bought thee?

איז ער נישט דײַן פַֿאָטער וואָס האָט דיך געקויפֿן?
gekoifn dich hot vos foter dain nisht er iz
bought you(SG) has which father your not he is

Hath He not made thee, and established thee?

ער – וואָס האָט דיך געמאַכט און אײַנגעריכטעט?
eingerichtet un gemacht dich hot vos er
set up and made you(SG) has which he

[7] Remember the yemot olam,

[ז] געדענק די טעג פֿון פַֿאַרצײַטן ,
fartsaitn fun teg di gedenk
ancient times of days the remember

consider shenot dor v'dor: ask Avicha,

באַטראַכט פֿון דור-דורות די יאָרן ,
yorn di dor-doires fun batracht
years the throughout generations of consider

and he will show thee; thy zekenim,

פֿרעג דײַן פַֿאָטער, ער זאָל דיר דערציילן,
dertseiln dir zol er foter dain freg
tell you(SG) shall he father your ask

and they will tell thee.

דײַנע זקנים , זיי זאָלן דיר זאָגן .
zogn dir zoln zei zkeinim daine
say you(SG) shall they elders your

[8] When HaElyon divided to the Goyim their nachalah,

[ח] ווען דער עליון האָט באַטיילט די אומות ,
umes di bateilt hot Elyon der ven
peoples the assigned has Most High the when

when He separated the Bnei Adam,

ווען ער האָט צעשיידט די קינדער פֿון מענטשן ,
mentshn fun kinder di tsesheidt hot er ven
men of children the separated has he when

He set the gevulot *(borders)* of the people

האָט ער געשטעלט די גרענעצן פֿון פֿעלקער,
felker fun gemarkn di geshtelt er hot
nations of borders the appointed he has

according to the number of the Bnei Yisroel.

לויט דער צאָל פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di fun tsol der loit
Yisroel of children the of number of the according to

[9] For Hashem's chelek is His people;

[ט] וואָרעם דער חלק פֿון ה איז זײַן פַֿאָלק ,
folk zain iz Hashem fun chelek der vorem
people his is Hashem of portion the for

Ya'akov is the chevel *(allotment)* of His nachalah.

יעקבֿ דער טייל פֿון זײַן נחלה .
nachle zain fun teil der Yaakov
inheritance his of part the Yaakov

[10] He found him in an eretz midbar,

[י] ער האָט אים געפֿונען אין מדבר-לאַנד ,
midber-land in gefunen im hot er
desert land in found him has he

and in a barren and howling wilderness;

און אין וויסטן געווויי פֿון דער ווילדערניש,
vildernish der fun gevoi vistn in un
wilderness the of howling waste in and

He encircled him,
He granted him discernment,
He preserved him as the pupil of His eye.

אִים אָרומגערינגלט, אִים געמאַכט פַֿארשטיין , אִים אויפֿגעפאַסט,
oifgepast im farshtein gemacht im arumgeringlt im
watched him to understand made him encircled him

אִים אָפּגעהיט ווי זײַן אויגאַפּל .
oigapl zain vi opgehit im
apple of the eye his as careful him

[11] As a nesher stirreth up her ken *(nest)*,

יא ווי אַן אָדלער וועקט זײַן נעסט,
nest zain vekt odler an vi
nest his stirs eagle an as

fluttereth over her young,

פֿלאַטערט איבער זײַנע יונגע ,
yunge zaine iber flatert
young his over flutters

spreadeth her wings, taketh them up,

שפּרייט זײַנע פֿלעדערן און נעמט זיי ,
zei nemt un fledern zaine shpreit
them takes and wings his spreads

beareth them on her wings,

טראָגט זיי אויף זײַן פֿליגל –
fligel zain oif zei trogt
wings his on them carries

[12] So Hashem alone did lead him,

יב האָט ה אַליין אִים געפֿירט,
gefirt im alein Hashem hot
led him alone Hashem has

and there was no el nekhar *(strange g-d)* with him.

און נישט געווען מיט אִים אַ פֿרעמדער ג-ט .
G-t fremder a im mit geven nisht un
G-d foreign a him with having been not and

[13] He made him ride on the high places of Eretz,

יג ער האָט אִים געזעצט אויף די הייכן פֿון דער ערד ,
erd der fun heichn di oif gezetst im hot er
earth the of height the on sat him has he

that he might eat the tenuvot sadeh *(increase of the fields)*;

און ער האָט געגעסן די פֿרוכטן פֿון פֿעלד;
feld fun fruchtn di gegesn hot er un
field of fruit the eaten has he and

and He made to suckle him devash out of the rock,

און ער האָט אִים געמאַכט זויגן האָניק פֿון פֿעלדז,
feldz fun honik zoign gemacht im hot er un
rock from honey suckle made him has he and

and shemen out of the flinty rock;

און אייל פֿון קיזלשטיין;
kizlshtein fun eil un
flint stone of oil and

[14] Butter of cattle, and cholov tzon,

יד שמאַנט פֿון רינדער, און מילך פֿון שאָף ,
shof fun milch un rinder fun shmant
sheep of milk and cattle of sweet cream

with fat of lambs,

מיט פֿעטס פֿון לעמער,
lemer fun fets mit
lambs of fat with

and rams of the breed of Bashan, and goats,

און ווידערס פֿון בָּשָׁן און בעק ,
bek un Bashan fun viders un
male goats and Bashan of rams and

with chittah *(wheat)* as fat as kidneys;

מיט נירנפֿעטס פֿון ווייץ ;
veits fun nirnfets mit
wheat of kidney fat with

and thou didst drink the pure dahm of the grape.

און פֿון טרויבנבלוט טרינקסטו שוימיקן ווײַן .
vain shoimikn trinkstu troibnblut fun un
wine frothy drink grape blood of and

15 But Yeshurun grew fat, and kicked;

טו און ישורון איז פעט געווארן און האט געבריקעט –
gebriket hot un gevorn fet iz Yeshurun un
kicked has and having become fat is Yeshurun and

thou art grown fat, thou art grown thick, thou art covered with fatness;

ביסט פעט, ביסט דיק , ביסט גראב געווארן ;
gevorn grob bist dik bist fet bist
having become fat are thick are fat you are

then he forsook G-d which made him,

און ער האט פארלאזט אלוה וואס האט אים באשאפן,
bashafn im hot vos Eloah farlozt hot er un
created him has which G-d forsake did he and

and lightly esteemed the Tzur of his Yeshu'ah *(Salvation)*.

און געשענדט דעם פעלדז פון זיין הילף .
hilf zain fun feldz dem geshendt un
salvation his of rock the dishonored and

16 They provoked Him to jealousy with zarim *(foreign g-ds)*,

טז זיי האבן אים דערצערנט מיט קנאה מיט פרעמדגעטער,
fremdgeter mit kine mit dertsernt im hobn zei
foreign g-ds with jealousy with provoked him have they

with to'evot *(abominations)* provoked they Him to anger.

מיט אומווערדיקייטן אים דערבייזערט.
derbeizert im umverdikeitn mit
made angry him abominable practices with

17 They sacrificed unto shedim *(demons)*, not to G-d;

יז זיי האבן מקריב צו די שדים , און נישט צו ג-ט,
G-t tsu nisht un sheidim di tsu makrev hobn zei
G-d to not and demons the to sacrifice did they

to elohim whom they knew not,

ג-טער וואס זיי האבן זיי נישט געקענט,
gekent nisht zei hobn zei vos g-ter
known not them have they which g-ds

to chadashim *(new g-ds)*, new arrivals,

נייע אקערשט געקומענע ,
gekumene okersht naie
come recently new

whom Avoteichem feared not.

וואס אייערע עלטערן האבן זיך פאר זיי נישט געפארכט.
geforcht nisht zei far zich hobn eltern aiere vos
feared not them before self have fathers your which

18 Of the Tzur that fathered thee thou art unmindful,

יח אן דעם פעלדז וואס האט דיך געבארן האסטו
hostu geborn dich hot vos feldz dem on
have you fathered you(SG) has which rock the on

נישט געדאכט ,
gedacht nisht
remembered not

and hast forgotten El that formed thee.

און פארגעסן דעם אל וואס האט דיך געהאט .
gehat dich hot vos El dem fargesen un
have had you(SG) has which G-d the forget and

19 And when Hashem saw it, He spurned them,

יט און ה האט געזען און האט פאראכט,
faracht hot un gezen hot Hashem un
despised has and seen has Hashem and

because of the provoking of His banim, and of His banot.

איבער דער דערצערנונג פון זיינע זין און זיינע טעכטער .
techter zaine un zin zaine fun dertserenung der iber
daughters his and sons his of infuriation the over

20 And He said,

כ און ער האט געזאגט: איך וועל פארבארגן מיין פנים פון זיי .
zei fun ponem main farborgen vel ich gezogt hot er un
them from face my hide will I said has he and

I will hide My face from them,

איך וועל זען וואס וועט זיין זייער סוף;
sof zeyer zain vet vos zen vel ich
end their be will what see will I

I will see what their end
shall be; for they
are a very perverse
generation,
banim in whom is no
faithfulness.

וואָרעם אַ פֿאַרקערטער דור זײַנען זיי ,
zei zainen dor farkerter a vorem
they are generation perverse a for

קינדער אָן טרײַשאַפֿט אין זיי .
zei in traishaft on kinder
them in faithfulness without children

[21] They have moved Me
to jealousy

with that which is lo
El *(not G-d)*,

they have provoked
Me to anger with
their vanities;
and I will move them to
jealousy with those
which are lo Am *(a
non-people)*;

כא זיי האָבן מיך דערצערנט מיט קנאָה
kine mit dertsernt mich hobn zei
jealousy with provoked me have they

מיט דעם וואָס איז נישט קיין ג-ט,
G-t kein nisht iz vos dem mit
G-d any not is which that with

מיך דערבייזערט מיט זייערע נישטיקייטן ,
nishtikeitn zeyere mit derbeizert mich
futile things their with made angry me

און איך וועל זיי דערצערנען מיט קנאָה מיט
mit kine mit dertserenen zei vel ich un
with jealousy with provoke to anger them will I and

וואָס זענען נישט אַ פֿאָלק ,
folk a nisht zenen vos
people a not are what

I will provoke them to
anger with a goy naval
(foolish, senseless nation).

מיט אַ נאַרישעם פֿאָלק וועל איך זיי דערצערנען .
dertserenen zei ich vel folk narishem a mit
provoke to anger them I will people foolish a with

[22] For an eish is kindled
in Mine anger,

כב וואָרעם אַ פֿײַער איז אָנגעצונדן אין מײַן נאָז ,
noz main in ongetsundn iz faier a vorem
nose my in kindled is fire a for

and shall burn unto the
lowest Sheol,

און עס ברענט ביז דער טיפֿער שְׁאוֹל,
Sheol tifer der biz brent es un
Sheol deeper the unto burns it and

and shall devour Eretz
and her increase,

און פֿאַרצערט די ערד מיט איר געווקס,
geveks ir mit erd di fartsert un
produce its with earth the consumes and

and set on fire the
foundations of harim.

און צעפֿלאַמט די גרונטפֿעסטן פֿון די בערג .
berg di fun gruntfestn di tseflamt un
mountains the of foundations the inflames and

[23] I will heap disasters
upon them;

כג איך וועל אויסלאָזן אויף זיי בייזן ,
beizn zei oif oislozen vel ich
evils them on end will I

I will spend Mine khitzim
(arrows) upon them.

איך וועל מײַנע פֿײַלן פֿאַרלענדן אויף זיי :
zei oif farlendn failn maine vel ich
them on destroy arrows my will I

[24] They shall be burned
with hunger, and
devoured with
burning heat,
and with bitter destruction;

כד דאָרונג פֿון הונגער, און צערונג פֿון היץ ,
hits fun tserung un hunger fun darung
heat of food and famine of thin

און ביטערע פּעסט ;
pest bitere un
pestilence bitter and

I will also send the teeth of beasts upon them,

אוּן דעם צאָן פֿון חיות וועל איך שיקן אויף זיי :
zei oif shikn ich vel chayes fun tson dem un
them on send I will beasts of teeth the and

with the venom of serpents of the aphar *(dust)*.

מיט גיפֿט פֿון די שטויבקריכערס.
shtoibkrichers di fun gift mit
dust creepers the of venom with

[25] The cherev without,

כה דרויסן וועט אַוועקנעמען די שוועָרד,
shverd di aveknemen vet droisn
sword the take away will outside

and terror within,

אוּן אין די קאַמערן די אימה;
eime di kamern di in un
terror the rooms the in and

shall destroy both the bochur and the betulah,

אי דעם בחור אי די מיידל,
meidl di i bocher dem i
virgin the and young man the and

the suckling also with the man of gray hairs.

דעם זויגעדיקן מיטן גרייזגראָען מאַן.
man graizgroen mitn zoigedikn dem
man gray-haired with infant the

[26] I said, I will dash them in pieces,

כו איך וואָלט געזאָגט: איך וועל זיי פֿאַרלענדן,
farlendn zei vel ich gezogt volt ich
destroy them will I said would I

I would make the remembrance of them to cease from among men;

איך וועל פֿאַרטיליקן פֿון מענטשן זייער זֵכר ;
Zecher zeyer mentshn fun fartiliken vel ich
remembrance their men from destroy will I

[27] Were it not that I feared the wrath of the enemy,

כז וואָן איך פֿאָרכט נישט דעם שׂונאס דערצערנונג,
dertserenung soines dem nisht forcht ich ven
infuriation enemy's the not dread I would that

lest their adversaries should misinterpret,

זייערע פֿיַינט זאָלן נישט אויסלייגן פֿאַלש;
falsh oisleigen nisht zoln faint zeyere
false lay out not shall haters their

and lest they should say, Our hand is triumphant,

נישט זאָגן : אונדזער האַנט איז דערהויבן ,
derhoibn iz hant undzer zogn nisht
triumphant is hand our say not

and Hashem hath not done all this.

אוּן נישט ה האָט דאָס אַלצדינג געטאָן.
geton altsding dos hot Hashem nisht un
done everything this has Hashem not and

[28] For they are a goy *(nation)* void of sense,

כח וואָרעם אַ פֿאָלק אָן באַראָט זיַינען זיי ,
zei zainen barot on folk a vorem
they are counsel without people a for

neither is there any seichel in them.

אוּן נישטאָ קיין פֿאַרשטאַנדיקייט אין זיי .
zei in farshtandikeit kein nishto un
them in understanding any not and

[29] O that they were wise, that they had seichel,

כט אַז זיי וואָלטן קלוג געווען , וואָלטן
voltn geven klug voltn zei az
would have having been wise would have they that

זיי דאָס באַטראַכטן,
batracht dos zei
consider this they

that they would consider their acharit *(latter end, future)*!

זיי וואָלטן באַקלערט זייער סוף:
sof zeyer baklert voltn zei
end their well thought-out would have they

[30] How should echad chase an elef *(thousand)*,

ל ווי קען איינער יאָגן טויזנט ,
toiznt yogn einer ken vi
a thousand pursue one can how

and shnayim *(two)* put ten thousand to flight,

און צוויי פֿאַרטרייַבן צען טויזנט ,
toiznt tsen fartraiben tsvei un
a thousand ten drive before two and

except their tzur had sold them,

ווען נישט זייער פֿעלדז האָט זיי איבערגעגעבן,
ibergegebn zei hot feldz zeyer nisht ven
delivered them has rock their not when

and Hashem had shut them up?

און ה׳ האָט זיי איבערגעענטפֿערט?
ibergeentfert zei hot Hashem un
delivered them has Hashem and

[31] For their tzur is not like Tzureinu,

לא ווארעם נישט ווי אונדזער פֿעלדז איז זייער פֿעלדז;
feldz zeyer iz feldz undzer vi nisht vorem
rock their is rock our as not for

even our enemies themselves being conceders.

און מען אונדזערע שׂונאים אַנטשיידן .
antsheiden sonem undzere megn un
adjudicate enemies our may and

[32] For their gefen is of the gefen of Sodom,

לב וואָרעם פֿון ווײַנשטאָק פֿון סדום איז זייער ווײַנשטאָק,
vainshtok zeyer iz Sodom fun vainshtok fun vorem
vine their is Sodom of vine of because

and of the fields of Amora *(Gomorrah)*;

און פֿון די פֿעלדער פֿון עֲמוֹרָה;
Amora fun felder di fun un
Amora of fields the of and

their grapes are grapes of poison,

זייערע טרויבן זײַנען טרויבן פֿון גיפֿט ,
gift fun troibn zainen troibn zeyere
venom of grapes are grapes their

their clusters are bitter;

ביטערע העניגלעך זײַנען בײַ זיי .
zei bai zainen henglech bitere
them with are bunches of grapes bitter

[33] Their yayin is the venom of serpents,

לג סם פֿון שלאַנגען איז זייער ווײַן ,
vain zeyer iz shlangen fun sam
wine their is snakes of venom

and the deadly poison of asps.

און אומדערבארעמדיק פּיפּערנאָטערגיפֿט.
pipernotergift umderbaremdik un
poison of asps merciless and

[34] Is not this laid up in store with Me,

לד פֿאַר וואָר , דאָס איז באַהאַלטן בײַ מיר,
mir bai bahaltn iz dos vor far
me by hidden is this surely for

and sealed up among My otzrot *(treasures)*?

פֿאַרחתמעט אין מײַנע שאַצקאַמערן;
shatskamern maine in farchasmet
treasuries my in seal

[35] To Me belongeth nakam *(vengeance)* and recompence;

לה איך האַלט נקמה און באַצאָלונג
batsolung un nekome halt ich
revenge and vengeance hold I

their foot shall slip in due time;

פֿאַר דער צײַט וועט זייער פֿוס ווענק זיך אויסגליטשן;
oisglitshn zich vet fus zeyer ven tsait der far
slip self will foot their when time the for

for the Yom of their calamity is at hand,

וואָרעם נאָנט איז דער טאָג פֿון זייער בראָך,
broch zeyer fun tog der iz nont vorem
break their of day the is near because

and the things that shall come upon them make haste.

אוּן אַיְלִיק קוּמְט וָואָס אִיז אָנגעבְּרַייט פַֿאַר זַיי .
un ailik kumt vos iz ongebreit far zei
and impulsive come which is prepared for them

[36] For Hashem shall judge His people,

לוּ וואָרעם ה וועט זִיך אָנגענעמען פַֿאַר זַיִן פֹּאָלק ,
vorem Hashem vet zich onnemen far zain folk
because Hashem will self take hold of for his people

and relent for His avadim,

אוּן אויף זַיינע קנעכט זִיך דערבאַרעמען,
un oif zaine knecht zich derbaremen
and on his servants self have mercy

when He seeth that their power is gone,

ווען ער זעט אַז אויסגעגאַנגען איז די קראַפֿט ,
ven er zet az iz oisgegangen di kraft
when he see that is used up the strength

and there is none left, slave or free.

אוּן קיין מוטערמענטש איז נישטאָ;
un kein mutermentsh iz nishto
and any living soul is not

[37] And He shall say, Where are their elohim,

לזאוּן ער וועט זאָגן : ווו זַיינען זייערע ג-טער,
un er vet zogn vu zainen zeyere g-ter
and he will say where are their g-ds

their tzur in whom they trusted,

דער פֿעלדז וואָס זיי האָבן זִיך געשיצט אין אים?
der feldz vos zei hobn zich geshitst in im
the rock which they have self taken shelter in him

[38] Which did eat the fat of their zevakhim *(sacrifices)*,

לחוואָס האָבן דאָס פֿעטס פֿון זייערע שלאַכטאָפּפֿער געגעסן,
vos hobn dos fets fun zeyere shlachtopfer gegesn
who have this fats of their slaughter sacrifice eaten

and drank the yayin of their nesakhim *(drink offerings)*?

געטרונקען דעם ווַיִן פֿון זייער גיסאָפּפֿער ?
getrunken dem vain fun zeyer gisopfer
drank the wine of their drink offering

Let them rise up and help you,

זאָלן זיי אויפֿשטיין אוּן איִך העלפֿן;
zoln zei oifshtein un aich helfn
shall they rise up and you help

and be your shelter.

זאָל ער זַיִן איבער איִך אַ פֿאַרבאָרגענִיש.
zol er zain iber aich a farborgenish
shall he be over you a secret

[39] See now that I, even I, am He,

לטזעט אַצונד אַז איך, איך בין דאָס,
atsund az ich ich bin dos
now that I I am this

and there is no elohim besides Me:

אוּן נישטאָ קיין ג-ט מיט מיר;
un nishto kein g-t mit mir
and not any g-d with me

I kill, and I make alive;

איך טייט אוּן מאַך לעבעדיק,
ich teit un mach lebedik
I kill and make living

I wound, and I heal;

איך פֿאַרוווּנד אוּן איך הייל,
ich farvund un ich heil
I wound and I heal

neither is there any that can deliver out of My hand.

אוּן פֿון מַיִן האַנט איז נישטאָ ווער זאָל מציל זַיִן .
un fun main hant iz nishto ver zol matsl zain
and from my hand is not who shall be rescue

[40] For I lift up My hand to Shomayim,

מוואָרעם איך הייב צום הימל מַיִן האַנט,
vorem ich heib tsum himel main hant
because I lift to heaven my hand

and say, Chai Anochi
l'Olam *(as I live)*.

41 If I sharpen My glittering
cherev,

and Mine hand take hold
on mishpat;

I will render nakam
(vengeance) to Mine
enemies,
and will reward them
that hate Me.

42 I will make Mine
khitzim *(arrows)* drunk
with dahm,
and My cherev shall
devour basar;

and that with the dahm
of the slain and of
the captives,
from the head of leaders
of the foe.

43 Rejoice, O ye Goyim,
with His people:

for He will avenge the
dahm of His avadim,

and will render nakam
(vengeance) to His
adversaries,
and will make kapporah for
the land of His people.

44 And Moshe came and
spoke kol divre hashirah in
the hearing of the people,
he, and Hoshea ben Nun.
45 And Moshe made an
end of speaking all these
devarim to kol Yisroel;
46 And he said unto them,
Set your hearts unto all
the devarim which I testify
among you today, which
ye shall command your

און זאָג: אַזוי ווי איך לעב אייביק,
eibik leb ich vi azoi zog un
ever live I as so say and

מא ווען איך שאַרף דעם בליץ פֿון מײַן שוועבעדיק,
shverd main fun blits dem sharf ich ven
sword my of lightning the sharpen I when

און מײַן האַנט וועט צום משפּט זיך נעמען ,
nemen zich mishpot tsum vet hant main un
take hold self judgment to will hand my and

וועל איך אומקערן נקמה צו מײַנע פֿײַנט ,
faint maine tsu nekome umkeren ich vel
enemies my to vengeance return back I will

און מײַנע שׂונאים וועל איך באַצאָלן.
batsoln ich vel sonem maine un
repay I will enemies my and

מב איך וועל אָנשיכורן מײַנע פֿײַלן מיט בלוט ,
blut mit failn maine onshikurn vel ich
blood with arrows my intoxicate will I

און מײַן שוועבעדיק וועט זיך אָנעסן מיט פֿלייש –
fleish mit onesn zich vet shverd main un
flesh with stuff oneself self will sword my and

מיט בלוט פֿון דערשלאָגענע און געפֿאַנגענע,
gefangene un dershlogene fun blut mit
prisoners and killed of blood with

מיט די לאַנגהאָריקע קעפּ פֿון דעם פֿײַנט .
faint dem fun kep langhorike di mit
enemies the of heads long-haired the with

מג באַזינגט, איר אומות , זײַן פֿאָלק ,
folk zain umes ir bazingt
people his peoples you sing

ווײַל ער וועט רעכענען קנעכט זײַנע בלוט פֿון זיך וועט ער אַרעמען ,
zain noikem zich er vet knecht zaine fun blut faran vorem
be avenge self he will servants his of blood for the because

און נקמה וועט ער אומקערן צו זײַנע פֿײַנט ,
faint zaine tsu umkeren er vet nekome un
enemies his to to return he will vengeance and

און פֿאַרגיטיקן זײַן לאַנד און זײַן פֿאָלק .
folk zain un land zain fargitikn un
people his and land his and

מד און משה איז געקומען און האָט געדעדט אַלע ווערטער פֿון
fun verter ale geredt hot un gekumen iz Moshe un
of words all spoken has and having come is Moshe and

דעם דאָזיקן געזאַנג אין די אויערן פֿון פֿאָלק , ער און הוֹשֵׁעַ בן נון .
zun der Hoshea un er folk fun oiern di in gezang dozikn dem
son the Hoshea and he people of ears the in song this the

מה און ווי משה האָט געענדיקט רעדן אַלע די דאָזיקע
dozike di ale redn geendikt hot Moshe vi un Nun fun
this the all speaking finished has Moshe as and Nun of

ווערטער צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל, מו האָט ער צו זיי געזאָגט: לייגט צו אײַער
aier tsu leigt gezogt zei tsu er hot Yisroel gants tsu verter
your to place said them to he has Yisroel all to words

banim to be shomer to do, kol divrei hatorah hazot. 47 For it is not an idle thing for you; because it is Chayyeichem *(your life)*; and through this thing ye shall prolong your yamim in ha'adamah, whither ye go over Yarden to possess it.

הארץ צו אלע ווערטער וואס איך זאג אייך היינט אן, אז איר זאלט זיי
zei zolt ir az on haint aich zog ich vos verter ale tsu harts
them shall you that on today you tell I which words all to heart

באפעלן צו איערע קינדער, צו היטן צו טאן אלע ווערטער פון דער
der fun verter ale ton tsu hitn tsu kinder aiere tsu bafeln
the of words all do to keep to children your to command

דאזיקער תורה . מז ווארעם דאס איז נישט א הויל געריידט
gereid hoil a nisht iz dos vorem toyre doziker
conversation hollow a not is this for instruction this

פאר אייך, ניערט דאס איז אייער לעבן, און דורך דער דאזיקער זאך
zach doziker der durch un lebn aier iz dos naiert aich far
thing this the one by and life your is this but you for

וועט איר מאריך-ימים זיין אויף דער ערד וואס איר גייט אהין
ahin geit ir vos erd der oif zain maarich-yamim ir vet
there go you which land the on be prolong days you will

ארויבער דעם ירדן, זי צו ארבן .
arben tsu zi Yarden dem ariber
inherit to it Yarden the on the other side of

48 And Hashem spoke unto Moshe that very same day, saying, 49 Get thee up into this mountain range Avarim, unto Mt Nevo, which is in Eretz Moav, that is opposite Yericho; and view Eretz Kena'an, which I give unto the Bnei Yisroel for a possession;

מח און ה האט גערעדט אין דעם דאזיקן אייגענעם טאג צו
tsu tog eigenem dozikn dem in geredt hot Hashem un
to day same this the in spoken has Hashem and

משהן, אזוי צו זאגן: מט גיי ארויף צו דעם דאזיקן בארג עברים,
Avarim barg dozikn dem tsu aroif gei zogn tsu azoi Mosheen
Avarim mount this the to up go say to so Moshe

דעם בארג נבו וואס אין לאנד מואב, וואס אקעגן יריחו, און קוק
kuk un Yericho akegn vos Moav land in vos Nevo barg dem
look and Yericho against which Moav land in which Nebo mount the

אן דאס לאנד כנען וואס איך גיב צו די קינדער פון ישראל פאר אן
an far Yisroel fun kinder di tsu gib ich vos Kenaan land dos on
an for Yisroel of children the to give I which Kena'an land this on

אייגנטום .
eigentum
ancestral property

50 And in the mount whither thou goest up ye will die, and be gathered unto thy people; as Aharon thy brother died in Mt Hor, and was gathered unto his people; 51 Because you trespassed against Me among the Bnei Yisroel at the waters of Merivat-Kadesh, in the midbar of Tzin; because lo kiddashtem *(not ye upheld as holy)* Me in the midst of the Bnei Yisroel. 52 Therefore from a distance thou shalt see ha'aretz; but thou shalt not enter thither into

נ און שטארב אויף דעם בארג וואס דו גייסט אהין ארויף, און ווער
ver un aroif ahin geist du vos barg dem oif shtarb un
who is and up there go you which mount the on die and

איינגעזאמלט צו דיין פאלק, אזוי ווי דיין ברודער אהרן איז געשטארבן
geshtorbn iz Aharon bruder dain vi azoi folk dain tsu aingezamlt
died is Aaron brother your as so people your to gathered

אויפן בארג הור, און איז איינגעזאמלט געווארן צו זיין פאלק .
folk zain tsu gevorn aingezamlt iz un Hor barg oifn
people his to having become gathered is and Hor mount on

נא פאר וואס איר האט געפעלשט אן מיר צווישן די קינדער פון
fun kinder di tsvishn mir on gefelsht hot ir vos far
of children the among me on been unfaithful has you what for

ישראל, ביים וואסער פון מריבת-קדש, אין מדבר צין, פאר
far Tsin midber in Merivat-Kadesh fun vaser baim Yisroel
for Tzin wilderness in Merivat-Kadesh of water at Yisroel

וואס איר האט מיך נישט געהיליקט צווישן די קינדער פון ישראל.
Yisroel fun kinder di tsvishn geheilikt nisht mich hot ir vos
Yisroel of children the among sanctified not me has you which

נב נאר פון דער ווייטן וועסטו זען דאס לאנד, אבער קומען אהין
ahin kumen ober land dos zen vestu vaitn der fun nor
there come but land this see will you(sg) distance the from but

ha'aretz which I give the Bnei Yisroel.

וועסטו נישט, אין דעם לאַנד וואָס איך גיב צו די קינדער פֿון
vestu nisht in dem land vos ich gib tsu di kinder fun
you(sg) will not in the land which I give to the children of
יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

וְזֹאת הַבְּרָכָה
HaBerachah
is the Blessing

V'ZOT HABERACHAH

לג

33 And this is the brocha, wherewith Moshe the Ish HaElohim blessed the Bnei Yisroel before moto *(his death)*.

און דאָס איז די ברכה וואָס משה דער מאַן פֿון ג-ט האָט
un dos iz di broche vos Moshe der man fun G-t hot
and this is the blessing which Moshe the man of G-d has
געבענטשט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿאַר זיין טויט.
gebentsht di kinder fun Yisroel far zain toit
blessed the children of Yisroel before his death.

[2] And he said,

ב און ער האָט געזאָגט:
un er hot gezogt
and he has said

Hashem came from Sinai,

ה איז פֿון סיני געקומען,
Hashem iz fun Sinai gekumen
Hashem is of Sinai having come

and rose up from Se'ir unto them;

און אויפֿגעשיינט פֿון שֵׂעִיר אויף זיי;
un oifgeshaint fun Seir oif zei
and rose up from Se'ir on them

He shined forth from Mt Paran,

ער האָט אַרויסגעשראַלט פֿון באַרג פּאָרָן,
er hot aroisgeshralt fun barg Paran
he has shone forth from mount Paran

and He came with ten thousands of kodesh;

און געקומען פֿון די הייליקע צענטויזנטן,
un gekumen fun di heilike tsentoizntn
and having come of the holy thousands

from His right hand went a fiery law for them.

אין זיין רעכטער האַנט אַ פֿייַערדיק געזעץ פֿאַר זיי.
in zain rechter hant a faierdik gezets far zei
in his right hand a fiery law before them

[3] Yea, He loved the amim;

ג יאָ, דו ליבהאָבער פֿון די שבטים,
yo du libhober fun di shvotim
yes you loved of the tribes

kol kedoshav *(all His holy ones)* are in Thy hand:

אַלע זייערע הייליקע זיַינען בייַ דיַין האַנט;
ale zeyere heilike zainen bai dain hant
all their holy ones are with your hand

and they sat down at Thy feet;

און זיי ליגן צו דיַינע פֿיס,
un zei lign tsu daine fis
and they lie at your feet

every one shall receive of Thy devarot.

זיי נעמען אויף דיַינע רייד.
zei nemen oif daine reid
they take on your words

[4] Moshe charged us with a torah,

ד תּורה האָט אונדז משה באַפֿוילן,
toyre hot undz Moshe bafoiln
a instruction has us Moshe commanded

even the morashah kehillat Ya'akov *(heritage of the Congregation of Ya'akov)*.

א ירושה פֿאַר דער איַינזאַמלונג פֿון יעקבֿ.
a yerushe far der ainzamlung fun Yaakov
an inheritance for the gathering of Yaakov

[5] And He was Melech
in Yeshurun,

ה און אַ מלך איז געווען אין ישורון ,
Yeshurun in geven iz melech a un
Yeshurun in having been is king a and

when the Rashei Am and
the Shivtei Yisroel

וועַן די קעפּ פֿון פֿאָלק האָבן זיך פֿאַרזאַמלט,
farzamlt zich hobn folk fun kep di ven
gather self did people of heads the when

were gathered together.

אין איינעם אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun shvotim ale einem in
Yisroel of tribes all together in

[6] Let Reuven live, and
not die;

ו לעבן זאָל ראובֿן און נישט שטאַרבן,
shtarbn nisht un Reuven zol lebn
die not and Reuven shall live

and let not his men be few.

און זײַנע מענטשן זאָלן נישט זײַן געצײלטע .
getseilte zain nisht zoln mentshn zaine un
numbered be not shall men his and

[7] And this to Yehudah:
and he said,

ז און דאָס אויף יהודה ; און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un Yehudah oif dos un
said has he and Yehudah on this and

Shema, Hashem, the voice
of Yehudah,

הער צו , ה , דעם קול פֿון יהודה ,
Yehudah fun kol dem Hashem tsu her
Yehudah of voice the Hashem to pay heed

and bring him unto
his people;

און צו זײַן פֿאָלק זאָלסטו אים ברענגען;
brengen im zolstu folk zain tsu un
bring him shall you people his to and

let his hands contend
for him;

זײַנע הענט זאָלן פֿאַר אים שטרײַטן,
shtraitn im far zoln hent zaine
strive him for shall hands his

and be Thou an ezer
(help) to him from
his enemies.

און אַ הילף פֿון זײַנע פֿײַנט זאָלסטו זײַן .
zain zolstu faint zaine fun hilf a un
be shall you enemies his from salvation a and

[8] And of Levi he said,

ח און אויף לֵוִי האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Levi oif un
said he has Levi on and

Let Thy Tummim and
Thy Urim be with
Thy chasid,

דײַנע אורים-ותומים צו דײַן פֿרומען מאַן,
man frumen dain tsu Urim-utumim daine
man devout your to Urim and Tumim your

whom Thou didst prove
at Massah,

וואָס דו האָסט אים אין מַסָּה געפּרוווט,
gepruvet Massah in im host du vos
tested Massah in him have you which

and with whom Thou didst
strive at the waters
of Merivah;

אים געשטראָפּט פֿאַרן וואַסער פֿון מריבֿה ;
Merivah fun vaser faran geshtroft im
Merivah of water for the burdened with him

[9] Who said unto his av
and to his em,

ט וואָס האָט געזאָגט אויף זײַן פֿאָטער און אויף זײַן מוטער :
muter zain oif un foter zain oif gezogt hot vos
mother his on and father his on said has which

I have not seen him;

איך האָב זיי נישט געזען;
gezen nisht zei hob ich
seen not them have I

neither did he acknowledge
his brethren,

און האָט זײַנע ברידער נישט דערקענט ,
derkent nisht brider zaine hot un
recognized not brothers his has and

nor knew his own banim;

אוּן זַיינַע קִינדער נִישט געוואָלט וויסן ;
visen gevolt nisht kinder zaine un
know wanted not children his and

for they have been shomer over Thy word,

וואָרעם זיי האָבן געהיט דַיין וואָרט,
vort dain gehit hobn zei vorem
word your guarded have them for

and Thy Brit they have preserved.

אוּן דַיין בּרית האָבן זיי געהאַלטן.
gehaltn zei hobn bris dain un
kept they have covenant your and

10 They shall teach Ya'akov Thy mishpatim,

י זיי לערנען דַיינַע גערעכטע יעקבֿן ,
Yaakovn gezetsn daine lernen zei
Yaakov laws your teach them

and Yisroel Thy torah;

אוּן דַיין תּורה יִשׂרָאֵל ;
Yisroeln toyre dain un
Yisroel instruction your and

they shall put ketorah before Thee,

זיי טוען ווייַרעך אין דַיין נאָז ,
noz dain in vairech tuen zei
nose your in incense do them

and kalil *(whole burnt offerings)* upon Thine mizbe'ach.

אוּן גאַנצאָפּפֿער אויף דַיין מזבח .
mizbeyech dain oif gantsopfer un
altar your on burntofferings and

11 Bless, O Hashem, his resources,

יא בענטש, ה , זַיין פֿאַרמעג ,
farmeg zain Hashem bentsh
possessions his Hashem bless

and accept the work of his hands;

אוּן דאָס ווערק פֿון זַיינע הענט זאָלסטו באַוויליקן;
bavilikn zolstu hent zaine fun verk dos un
allocate shall you hands his of work the and

strike through the loins of them that rise against him,

צעהאַק די לענדן פֿון זַיינע פַֿיינט ,
faint zaine fun lendn di tsehak
enemies his of loins the strike

and of them that hate him, that they rise not again.

אַז זַיינע שׂונאים זאָלן נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht zoln sonem zaine az
rise up not shall enemies his that

12 And of Binyamin he said,

יב אויף בנימין האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Binyamin oif
said he has Binyamin on

Yedid Hashem shall dwell

דער באַליבטער פֿון ה
Hashem fun balibter der
Hashem of beloved one the

in safety by Him;

וועט רוען בַיי אים אין זיכערקייט;
zicherkeit in im bai ruen vet
security in him by rest will

and Hashem shall hover over him all day long,

ער באַשירעמט אים אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a im bashiremt er
day all a him hovers he

and he (Yedid Hashem), shall rest between His shoulders.

אוּן צווישן זַיינע אַקסלען טוט ער רוען.
ruen er tut akslen zaine tsvishn un
rest he does shoulders his between and

13 And of Yosef he said,

יג אוּן אויף יוֹסף האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Yosef oif un
said he has Yosef on and

Mevorekhet Hashem (Blessed of Hashem) be his land,
for the precious things of Shomayim, for the tal,

and for the tehom *(deep waters)* that coucheth below,
14 With the choice fruits brought forth by the shemesh,
and choice crops put forth by the yarei'ach,

15 And with the choicest of the harrei kedem *(eternal mountains)*,
and for the precious things of the everlasting hills,

16 And for the precious things of ha'aretz and fulness thereof,
and for the good will of Him whose shekhinah dwelling is in the burning bush;
let the blessing come upon the head of Yosef,

and upon the top of the head of him that was separated from his brethren.
17 His glory is like the bechor of his shor,

and his horns are like the horns of a wild ox;

with them he shall push the people

together to the ends of ha'aretz;

and they are the ten thousands of Ephrayim,

געבענטשט פֿון ה זאָל זײַן לאַנד זײַן ,
zain land zain zol Hashem fun gebentsht
his land be shall Hashem of blessed

מיטן טײַערסטן פֿון הימל , מיט טוי ,
toi mit himel fun taierstn mitn
dew with heaven of treasure with

און מיטן תּהום ווָאָס הויערט אונטן;
unten hoiert vos tehom mitn un
below crouch which deep with and

יד און מיט טײַערסטע פֿרוכטן פֿון זון ,
zun fun fruchtn taierste mit un
sun of fruit precious with and

און מיט טײַערסטן געוועקס פֿון לְבָנָה ;
Livnah fun geveks taierstn mit un
moon of vegetation treasure with and

טו און מיטן בעסטן פֿון די אַלטע בערג ,
berg alte di fun bestn mitn un
mountain old the of best with and

און מיטן טײַערסטן פֿון די אייביקע הייכן ;
heichn eibike di fun taierstn mitn un
height everlasting the of treasure with and

טז און מיטן טײַערסטן פֿון דער ערד און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un erd der fun taierstn mitn un
fullness its and land the of treasure with and

און באַוויליקונג פֿון דעם ווָאָס האָט אין דאָרן געוווינט.
gerut dorn in hot vos dem fun bavilikung un
rested thornbush in has which the one of approved and

זאָל עס קומען אויפֿן קאָפּ פֿון יוֹסף ,
Yosef fun kop oifn kumen es zol
Yosef of head on come it shall

און אויפֿן שפּיץ קאָפּ פֿון דעם פֿירשט פֿון זײַנע ברידער .
brider zaine fun firsht dem fun kop shpits oifn un
brothers his of chieftain the of head top on and

יז זײַן ערשטגעבאָרענער אָקס, ער האָט פּראַכט,
pracht hot er oks ershtgeborener zain
glory has he ox firstborn his

און הערנער פֿון אַ ווויזלטיר זײַנען זײַנע הערנער;
herner zaine zainen vizltir a fun herner un
horns his are bison a of horns and

מיט זיי וועט ער שטויסן די פֿעלקער,
felker di shtoisn er vet zei mit
nations the gore he will them with

די עקן פֿון דער ערד מיט אַנאַנדער;
anander mit erd der fun ekn di
together with earth the of ends the

און דאָס זײַנען די צענטויזנטן פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun tsentoizntn di zainen dos un
Ephrayim of thousands the are this and

and they are the thousands of Menasheh.

אוּן דאָס זיַינען די טויזנטן פֿון מנַשֶׁה .
Menasheh fun toizntn di zainen dos un
Menasheh of thousands the are this and

18 And of Zevulun he said,

יח אוּן אויף זבֻולון האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Zevulun oif un
said he has Zevulun on and

Rejoice, Zevulun, in thy going out;

פֿריי זיך , זבֻולון , ביַי דיַין אַרויסגיין,
aroisgein dain bai Zevulun zich frei
go out your by Zevulun self rejoice

and, Yissakhar, in thy oholim.

אוּן יִשָּׂשכָר , אין דיַינע געצעלטן.
getseltn daine in Yissachar un
tents your in Yissakhar and

19 They shall call the people unto the mountain;

יט פֿעלקער וועלן זיך טרעפֿן אויפֿן באַרג ,
barg oifn trefn zich veln felker
mountain on happen upon self will nations

there they shall offer zivkhei tzedek;

דאָרט וועלן זיי שלאַכטן שלאַכטאָפּפֿער פֿון גערעכטיקייט ;
gerechtikeit fun shlachtopfer shlachtn zei veln dort
righteousness of slaughter sacrifice sacrifice them will there

for they shall draw out of the abundance of the seas,

וואָרעם די שֶׁפַע פֿון ימען וועלן זיי זויגן ,
zoign zei veln yamen fun shefe di vorem
suckle them will seas of prosperity the because

and of treasures hid in the sand.

אוּן די פֿאַרבאָרגענע אוֹצרות פֿון זאַמד.
zamd fun oitseres farborgene di un
sand of treasures secret the and

20 And of Gad he said,

כ אוּן אויף גָּד האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Gad oif un
said he has Gad on and

Baruch be he that enlargeth Gad;

געלויבט דער וואָס דערבריטערט גָּד !
Gad derbreitert vos der geloibt
Gad enlarges which the praised

he dwelleth as a lion,

אַזוי ווי אַ לייבינטע רוט ער,
er rut leibinte a vi azoi
he rests lioness a as so

and teareth the zero'a as well as the crown of the head.

אוּן פֿאַרצוקט דעם אָרעם אוּן דעם שאַרבן .
sharbn dem un orem dem fartsukt un
cranium the and arm the torn and

21 And he provided the reshit for himself,

כא אוּן ער האָט אויסגעקוקט דאָס ערשטע פֿאַר זיך ,
zich far ershte dos oisgekukt hot er un
self for first this scrutinize has he and

when the chelkat mechokek *(lawgiver's chelek)* was assigned.

ווייַל דאָרט איז דער חלק פֿאַר אַ הערשער באַהאַלטן.
bahaltn hersher a far chelek der iz dort vail
hidden ruler a for portion the is there because

When the Rashei Am came,

אָבער ער איז געקומען פֿאַרויס פֿאַרן פֿאָלק ;
folk faran farois gekumen iz er ober
people for the ahead of having come is he but

he executed the Tzidkat Hashem,

די גערעכטיקייט פֿון ה האָט ער געטאָן,
geton er hot Hashem fun gerechtikeit di
done he has Hashem of righteousness the

and His mishpatim with Yisroel.

אוּן זיַינע משפּטים , אין איינעם מיט יִשׂרָאֵל.
Yisroel mit einem in mishpotim zaine un
Yisroel with together in judgments his and

22 And of Dan he said,

כב און אויף דָן האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Dan oif un
said he has Dan on and

Dan is a gur aryeh *(lion's whelp)*;

דָן איז אַ יונגער לייב,
leib yunger a iz Dan
lion young a is Dan

he shall leap from Bashan.

ער שפרינגט פֿון בָּשָׁן אַרויס.
arois Bashan fun shpringt er
out Bashan from leaps he

23 And of Naphtali he said,

כג און אויף נַפְתָּלִי האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Naftali oif un
said he has Naphtali on and

O Naphtali, satisfied with ratzon,

נַפְתָּלִי , זאַט מיט באַווילִיקונג,
bavilikung mit zat Naftali
favor with satisfied Naphtali

and full with the Birkat Hashem;

און פֿול מיט דער ברכה פֿון ה ,
Hashem fun broche der mit ful un
Hashem of blessing the with full and

possess thou the west and the south.

דער ים און דעם דָּרום טו אַרבן !
arben tu dorem dem un yam der
inherit do south the and the sea the

24 And of Asher he said,

כד און אויף אָשֵׁר האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Asher oif un
said he has Asher on and

Baruch be Asher with banim;

געבענטשטער פֿון אַלע זין זאָל זיין אָשֵׁר ,
Asher zain zol zin ale fun gebentshter
Asher be shall sons all of blessed

let him be acceptable to his brethren,

באַליבט זאָל ער זיין ביי זיַנע ברידער ,
brider zaine bai zain er zol balibt
brothers his by be he shall beloved

and let him tovel *(dip, immerse)* his foot in shemen.

און באָדן אין איל זיין פֿוס.
fus zain eil in bodn un
foot his oil in immerse and

25 Thy bars shall be barzel *(iron)* and nechoshet *(bronze)*;

כה אייַזן און קופּער דיינע ריגלען,
riglen daine kuper un aizn
bars your bronze and iron

and as thy yamim, so shall thy strength be.

און ווי דיינע טעג דיין שטאַרקייט.
shtarkeit dain teg daine vi un
strength your days your as and

26 There is none like unto El Yeshurun,

כו נישטאָ אַזאַ ווי הָאֵל , ישורון ;
Yeshurun HaEl vi aza nishto
Yeshurun the G-d as like not

who rideth upon Shomayim to be thy ezer *(help)*,

ער רייט אויף די הימלען דיר צו הילף ,
hilf tsu dir himlen di oif rait er
salvation to you(SG) heavens the on rides he

and on the sky in His majesty.

און אין זיין גרויסקייט אויף די וואָלקן.
volken di oif groiskeit zain in un
cloud the on majesty his in and

27 Elohei Kedem is thy me'onah *(dwelling place)*,

כז אַ באַשיצונג איז דער איביקער ג-ט,
G-t eibiker der iz bashitsung a
G-d perpetual the is shelter a

and underneath are the Zero'ot Olam *(Everlasting Arms)*:

און פֿון אונטן זענען די אייביקע אָרעמס.
orems eibike di zenen unten fun un
arms everlasting the are below of and

and He shall thrust out the enemy from before thee;

און ער האָט פֿאַרטריבן דעם פֿיַינט פֿון פֿאַר דיר ,
dir far fun faint dem fartriben hot er un
you(SG) before from enemies the driven out has he and

and shall say, Make them shmad.

און געהייסן: פֿאַרטיליק!
fartilik geheisn un
destroy ordered and

28 Yisroel then shall dwell in safety alone;

כח און יִשְׂרָאֵל רוט אין זיכערקייט,
zicherkeit in rut Yisroel un
security in rests Israel and

the fountain of Ya'akov shall be upon

אָפּגעזונדערט – דער קוואַל פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun kval der opgezundert
Yaakov of spring the distinct

an eretz dagan *(land of grain)* and tirosh *(new wine)*;

אין אַ לאַנד פֿון תּבֿואה און ווײַן ;
vain un tvue fun land a in
wine and grain of land a in

also His heavens shall drop down tal.

און זײַנע הימלען טריפֿן טוי .
toi trifn himlen zaine un
dew drip heavens his and

29 Happy art thou, O Yisroel; who is like unto thee,

כט ווויל דיר , יִשְׂרָאֵל, וועֶר איז דיין גלײַכן ?
glaichn dain iz ver Yisroel dir voil
equal your is who Yisroel you(SG) blessed

O people saved by Hashem,

אַ פֿאָלק געהאָלפֿן דורך ה –
Hashem durch geholfn folk a
Hashem by saved people a

the mogen of thy ezer

דעם שילד פֿון דיַין הילף ,
hilf dain fun shild dem
salvation your of shield the

and the cherev of thy majesty!

און דעם וואָס איז די שוועֶרד פֿון דיַין גרויסקייט!
groiskeit dain fun shverd di iz vos dem un
greatness your of sword the is which the one and

Thine enemies shall come fawning unto thee;

און דיַינע פֿיַינט וועלן אײַנגיין פֿאַר דיר ,
dir far aingein veln faint daine un
you(SG) before rot will enemies your and

and thou shalt trample down their high places.

און דו וועסט אויף זייערע הייכן טרעטן.
tretn heichn zeyere oif vest du un
tread height their on will you and

34 And Moshe went up from the plains of Moav unto Mt Nevo to the top of Pisgah, that is, over against Yericho. And Hashem showed him all Eretz Gil'ad, unto Dan, 2 And all Naphtali, and Eretz Ephrayim, and Menasheh, and all Eretz Yehudah, unto the Western Sea, 3 And the Negev, and the plain

לד

און משה איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון די פֿלוינען פֿון מוֹאָבֿ
Moav fun ploinen di fun aroifgegangen iz Moshe un
Moav of plains the from having gone up is Moshe and

צום באַרג נבֿו , אויפֿן שפּיץ פּסגה וואָס אַקעגן
akegn vos Pisgah shpits oifn Nevo barg tsum
opposite which is Pisgah the top of on Nebo mount to

יריחוֹ ; און ה האָט אים געוויזן דאָס גאַנצע לאַנד — גִּלְעָד ביז
biz Gilad land gantse dos gevizn im hot Hashem un Yericho
unto Gil'ad land whole this shown him has Hashem and Yericho

דָּן , ב און גאַנץ נַפְתָּלִי , און דאָס לאַנד אפֿרים און מנשה , און
un Menasheh un Efrayim land dos un Naftali gants un Dan
and Menasheh and Ephrayim land the and Naphtali all and Dan

of the valley of Yericho, the Ir Hatemarim *(City of Date Palms)*, unto Tzoar.
4 And Hashem said unto him, This is HaAretz which I swore unto Avraham, unto Yitzchak, and unto Ya'akov, saying, I will give it unto thy zera; I have caused thee to see it with thine eyes, but thou shalt not go over thither.

דאָס גאַנצע לאַנד יהודה ביז דעם הינטערשטן ים , ג און דעם
dem un yam hintershtn dem biz Yehudah land gantse dos
the and the sea the edge of the unto Yehudah land of whole the

דָּרום , און די פַּלאַכלאַנד, דאָס הייסט , דעם טאָל פֿון יריחוֹ , דער
der Yericho fun tal dem heist dos flachland di un dorem
the Yericho of valley the means this plain the and south

שטאָט פֿון טייטלבוימער, ביז צוֹעַר . ד און ה האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot Hashem un Tsoar biz teitlbeimer fun shtot
said him to has Hashem and Zoar unto palm trees of city

דאָס איז דאָס לאַנד וואָס איך האָב געשוואָרן צו אַברהמען , צו
tsu Avrahamen tsu geshvorn hob ich vos land dos iz dos
to Avraham to sworn an oath have I which land the is this

יִצְחָק , און צו יעקבֿן , אַזוי צו זאָגן : צו דיין זאָמען וועל איך
ich vel zomen dain tsu zogn tsu azoi Yaakovn tsu un Yitschakn
I will seed your to say to so Yaakov to and Yitzchak

עס געבן . איך האָב דיך געלאָזט זען מיט דיינע אויגן, אָבער אַהין
ahin ober oign daine mit zen gelozt dich hob ich gebn es
there but eyes your with to see allowed you(SG) have I give it

אַריבערקומען וועסטו נישט.
nisht vestu ariberkumen
not will you(sg) to come over

5 So Moshe Eved Hashem died there in Eretz Moav, as Hashem had said. 6 And He buried him in a valley in Eretz Moav, over against Beit-Pe'or; but no man knoweth of his kever unto this yom.

ה און משה דער קנעכט פֿון ה איז דאָרטן געשטאָרבן, אין
in geshtorbn dortn iz Hashem fun knecht der Moshe un
in died there has Hashem of servant the Moshe and

לאַנד מוֹאָבּ, לויט דעם מויל פֿון ה . ו און מע האָט
hot me un Hashem fun moil dem loit Moav land
has one and Hashem of mouth the according to Moav land of

אים באַגראָבן אין טאָל , אין לאַנד מוֹאָבּ, אַקעגן בֵּית-פְּעוֹר; און קיין
kein un Beis-Peor akegn Moav land in tal in bagrobn im
any and Beit-Pe'or against Moav land in valley of in buried him

מענטש וויים נישט זיין קבֿר ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz keyver zain nisht veis mentsh
day this very on until tomb his not know man

7 And Moshe was me'ah v'esrim shanah when he died; his eyesight was not weakened, nor his natural force reduced.

ז און משה איז געווען הונדערט און צוואַנציק יאָר אַלט, ווען
ven alt yor tsvantsik un hundert geven iz Moshe un
when old years twenty and hundred having been is Moshe and

ער איז געשטאָרבן; זיין אויג איז נישט געווען טונקל, און זיין
zain un tunkel geven nisht iz oig zain geshtorbn iz er
his and dim having been not is eye his died is he

פֿרישקייט איז נישט אַוועק.
avek nisht iz frishkeit
away not is vigor

8 And the Bnei Yisroel wept for Moshe in the plains of Moav shloshim yom; then the yamim of weeping and mourning for Moshe were ended.

ח און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן באַווויינט משהן אין די
di in Mosheen baveint hobn Yisroel fun kinder di un
the in Moshe mourned for have Yisroel of children the and

פלוינען פֿון מוֹאָבּ דריַסיק טעג, ביז די טעג פֿון טרויערגעוויין נאָך
noch troiergevein fun teg di biz teg draisik Moav fun ploinen
after mourning of days the unto days thirty Moav of plains

משהן האָבן זיך געענדיקט.
geendikt zich hobn Mosheen
finished self have Moshe

ט און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון איז געווען פֿול מיט דעם גײַסט
gaist dem mit ful geven iz Nun fun zun der Yehoshua un
spirit the with full having been is Nun of son the Yehoshua and

פֿון חכמה , ווײַל משה האָט אָנגעלענט אויף אים זײַנע הענט ; און די
di un hent zaine im oif ongelent hot Moshe vail chochme fun
the and hands his him on laid has Moshe for wisdom of

קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן זיך צוגעהערט צו אים, און האָבן געטאָן אַזוי
azoi geton hobn un im tsu tsugehert zich hobn Yisroel fun kinder
so done have and him to paid heed self have Yisroel of children

ווי ה האָט באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln hot Hashem vi
Moshe commanded has Hashem as

י און עס איז נישט אויפֿגעשטאַנען אין ישְׂרָאֵל נאָך אַזאַ נבֿיא ווי
vi novi aza noch Yisroel in oifgeshtanen nisht iz es un
as prophet such after Yisroel in arose not is it and

משה , וואָס ה האָט זיך דערקענט צו אים פּנים אֶל פּנים ;
ponem el ponem im tsu derkent zich hot Hashem vos Moshe
face to face him to known self has Hashem which Moshe

יא אין אַלע צייכנס און וווּנדער וואָס ה האָט אים געשיקט טאָן אין
in ton geshikt im hot Hashem vos vunder un tseichns ale in
in do sent him has Hashem which wonders and signs all in

לאַנד מִצרַיִם , צו פַּרעהן , און צו אַלע זײַנע קנעכט , און צו זײַן
zain tsu un knecht zaine ale tsu un Pharaohn tsu Mitsrayim land
his to and servants his all to and Pharaoh to Egypt land

גאַנצן לאַנד;
gantsn land
whole

יב און אין אַל דער שטאַרקער האַנט, און אין אַל דער גרויסער פֿאָרכטיקייט,
forchtikeit groiser der al in un hant shtarker der al in un
awe greater the all in and hand stronger the all in and

וואָס משה האָט באַווירקט פֿאַר די אויגן פֿון גאַנץ ישְׂרָאֵל.
Yisroel gants fun oign di far bavirkt hot Moshe vos
Yisroel all of eyes the before appeared has Moshe which

9 And Yehoshua ben Nun was full of the ruach chochmah; for Moshe had laid his hands upon him; and the Bnei Yisroel were heedful unto him, and did as Hashem commanded Moshe.

10 And there arose not a navi since in Yisroel like unto Moshe, whom Hashem knew panim el panim *(face to face)*, 11 In all the otot and the mofetim, which Hashem sent him to do in Eretz Mitzrayim to Pharaoh, and to all his avadim, and to all his land,

12 And in all that yad hachazakah, and in all the morah hagadol *(great terror)* which Moshe did in the sight of kol Yisroel.

Yehoshua

יְהוֹשׁוּעַ

1 Now after the mot Moshe Eved Hashem it came to pass, that Hashem spoke unto Yehoshua ben Nun, mesharet Moshe, saying, [2] Moshe Avdi is dead; now therefore arise, cross over this Yarden, thou, and kol HaAm Hazeh, unto HaAretz which I do give to them, even to the Bnei Yisroel. [3] Every place that the sole of your regel shall tread upon, that have I given unto you, just as I said unto Moshe. [4] From the midbar and this Levanon even unto the Nahar Hagadol, the river Euphrates, all the land of the Chittim, and unto the Yam HaGadol toward the going down of the shemesh, shall be your territory. [5] There shall not any ish be able to stand before thee all the days of thy life; as I was with Moshe, so I will be with thee; I will not fail thee, nor forsake thee. [6] Chazak! *(be strong!)* And be of good courage: for unto HaAm Hazeh shalt thou divide for a nachalah HaAretz, which I swore unto their avot to give them. [7] Only chazak *(be strong)* and very courageous, that

א

אוּן עס איז געווען נאָך דעם טויט פֿון משה דעם קנעכט
knecht dem Moshe fun toit dem noch geven iz es un
servant the Moshe of death the after having been is it and

פֿון ה , האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון
fun zun dem Yehoshua tsu gezogt Hashem hot Hashem fun
of son the Yehoshua to said Hashem has Hashem of

נון , דעם באַדינער פֿון משהן , אַזוי צו זאָגן: [ב] משה מײַן קנעכט
knecht main Moshe zogn tsu azoi Mosheen fun badiner dem Nun
servant my Moshe say to thus Moshe of servant the Nun

איז געשטאָרבן; אוּן אַצונד שטיי אויף, אוּן גיי אַריבער דעם
dem ariber gei un oif shtei atsund un geshtorbn iz
the on the other side of go and up stand now and died has

דאָזיקן יַרדן , דו אוּן דאָס גאַנצע פֿאָלק , צו דעם לאַנד וואָס
vos land dem tsu folk gantse dozike dos un du Yarden dozikn
which land the to people entire this the and you Yarden this

איך גיב זיי – די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. [ג] יעטוועדער אָרט וואָס איַער
aier vos ort yetveder Yisroel fun kinder di zei gib ich
your which place every Yisroel of children the them give I

פֿוסטריט וועט דערויף טרעטן, האָב איך אײַך אים געגעבן , אַזוי ווי איך האָב
hob ich vi azoi gegebn im aich ich hob tretn deroif vet fustrit
have I as just given it you I have tread on it will foot

געזאָגט צו משהן . [ד] פֿון דעם מדבר , אוּן דעם דאָזיקן לבנון ,
gerzagt tsu Mosheen . fun dem midber dem un dozikn Levanon
said to Moshe the from wilderness the and this Levanon

אוּן ביזן גרויסן טײַך, דעם טײַך פּרָת , דאָס גאַנצע לאַנד פֿון די
un bizn groisn teich dem Parat , dos gantse land fun di
unto and great river the Euphrates , this whole land of the

חִתּים , אוּן ביזן יַם-הַגָּדוֹל , צו זון-אונטערגאַנג, וועט זײַן איַער
Chetim , un bizn Yam-Hagodl tsu zun-untergang, vet zain aier
Chittim and unto Great Sea toward sunset, will be your

גרעמאַרק . [ה] קיינער וועט נישט באַשטיין פֿאַר דיר אַלע טעג פֿון
gemark . keiner vet nisht bashtein far dir ale teg fun
boundary anyone will not stand before you(SG) all days of

דײַן לעבן; אַזוי ווי איך בין מיט משהן , וועל איך זײַן מיט
dain lebn azoi vi ich bin mit Mosheen , vel ich zain mit
your life as just I am with Moshe will I be with

דיר ; איך וועל דיך נישט אָפּלאָזן אוּן דיך נישט פֿאַרלאָזן.
dir ; ich vel dich nisht oplozen un dich nisht farlozen
you(SG) I will you(SG) not leave alone and you(SG) not forsake

[ו] זײַ שטאַרק אוּן פֿעסט , וואָרעם דו וועסט דאָס דאָזיקע פֿאָלק מאַכן
zai shtark un fest , vorem du vest dos dozike folk machn
be strong and resolute , because you will this people make

אַרבן דאָס לאַנד וואָס איך האָב געשוואָרן זייערע עלטערן צו
arben dos land vos ich hob geshvorn zeyere eltern tsu
inherit this land which I have an oath sworn their fathers to

געבן. [ז] נאָר זײַ זייער שטאַרק אוּן פֿעסט צו היטן צו טאָן אַזוי
gebn . nor zai zeyer shtark un fest tsu hitn tsu ton azoi
give only be very strong and resolute to keep to do according

thou mayest be shomer to do according to kol HaTorah, which Moshe Avdi commanded thee; turn not from it to the yamin or to the semol, in order that thou mayest succeed everywhere thou goest. [8] This Sefer HaTorah shall not depart out of thy mouth; but thou shalt meditate on it yomam valailah so that thou mayest be shomer to do according to all that is written therein; for then thou shalt make thy derech prosperous, and then thou shalt have good success. [9] Have not I commanded thee? Chazak! And be of good courage; be not afraid, neither be thou dismayed; for Hashem Eloheicha is with thee everywhere thou goest.

[10] Then Yehoshua commanded the Shotrei HaAm, saying, [11] Pass through the machaneh, and command HaAm, saying, Prepare you supplies; for within shloshet yamim ye shall pass over this Yarden, to go in to possess HaAretz, which Hashem Eloheichem giveth you to possess it.

[12] And to the Reuveni, and to the Gadi, and to the half tribe of Menasheh, spoke Yehoshua, saying, [13] Remember the devar

ווי די דאָזיקע גאַנצע תּורה וואָס משה מײַן קנעכט האָט דיר
vi di dozike gantse toyre vos Moshe main knecht hot dir
as the this whole instruction which Moshe my servant has you(SG)

באַפֿוילן ; זאָלסט דערפֿון נישט אָפּקערן רעכטס אָדער
bafoiln ; zolst derfun nisht opkeren rechts oder
commanded must you(SG) thereof not turn aside to the right or

לינקס , כּדי זאָלסט באַגליקן אומעטום ווו דו וועסט
links kedei zolst baglikn umetum vu du vest
to the left so that you(SG) shall succeed everywhere where you will

גיין . ח דאָס דאָזיקע בוך פֿון דער תּורה זאָל זיך נישט אָפּטאָן
gein dos dozike buch fun der toyre zol zich nisht opton
go the this book of the instruction shall self not turn away

פֿון דיין מויל , און זאָלסט טראַכטן דערפֿון טאָג און נאַכט ,
fun dain moil un zolst trachtn derfun tog un nacht
from your mouth and must you(SG) think on thereof day and night

כּדי זאָלסט היטן צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס שטייט געשריבן
kedei zolst hitn tsu ton azoi vi alts vos shteit geshribn
so that you(SG) shall keep to do as just which all that stands written

דערין; וואָרעם דענצמאָל וועסטו מצליח זיין אין דיינע וועגן , און
derin vorem dentsmol vestu matsliech zain in daine vegen un
in it because then will you(sg) prosper be in your ways and

דענצמאָל וועסטו באַגליקן. ט פֿאַר וואָר , איך זאָג דיר אָן: זיי
dentsmol vestu baglikn vor far ich zog dir on zai
then will you(sg) succeed indeed for I say you(SG) on be

שטאַרק און פֿעסט , זאָלסט נישט פֿאָרכטן און נישט אַנגסטן,
shtark un fest zolst nisht forchtn un nisht angstn
strong and resolute must you(SG) not be in dread and not dread

וואָרעם ה דײַן ג-ט איז מיט דיר אומעטום ווו דו וועסט
vorem Hashem dain G-t iz mit dir umetum vu du vest
because your Hashem G-d is with you(SG) everywhere where you will

גיין .
gein
go

י האָט יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן די אויפֿזעער פֿון פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן :
Yehoshua hot bafoiln di oifzeer fun folk azoi tsu zogn
Yehoshua has commanded the overseers of people so to say

יא גייט דורך אין לאַגער , און באַפֿעלט דעם פֿאָלק , אַזוי צו
geit durch in lager un bafelt dem folk azoi tsu
go through in the camp and the command people so to

זאָגן : גרייט אײַך אָן צערונג , וואָרעם אין דריי טעג אַרום גייט איר
zogn greit aich on tserung vorem in drai teg arum geit ir
say prepare you victuals because in three days about go you

לאַנד דאָס אַריבער דעם דאָזיקן ירדן , צו קומען אַרבן
land dos ariber dem dozikn Yarden tsu kumen arben
land this on the other side of this Yarden to come to inherit

. וואָס ה אלוקיכם גיט אײַך, עס צו אַרבן
vos Hashem Elokeichem git aich, es tsu arben
which Hashem your G-d gives you, it to inherit

יב און צו די ראובֿנים , און צו די גָדים , און צום האַלבן שבֿט
un tsu di Reuvenim un tsu di Gadim un tsum halbn shevet
and to the Reuveni and to the Gadi and to half tribe of

מנשה , האָט יְהוֹשׁוּעַ גערעדט צו זיי אַזוי : יג געדענקט די זאַך
Menasheh hot Yehoshua gezogt tsu zai azoi, gedenkt di zach
Menasheh has Yehoshua said to so remember the matter

which Moshe Eved Hashem commanded you, saying, Hashem Eloheichem hath given you menuchah, and hath given you HaAretz Hazot. 14 Your nashim, your little ones, and your livestock, shall remain in the land which Moshe gave you beyond the Yarden; but ye shall cross over ahead of your achim armed, all the gibborei hachayil, and help them; 15 Until Hashem has given your achim menuchah, as He hath given you, and they also have possessed HaAretz which Hashem Eloheichem giveth them; then ye shall return unto the land of your possession, and occupy it, which Moshe Eved Hashem gave you beyond Yarden toward the rising of the shemesh.

16 And they answered Yehoshua, saying, All that thou commandest us we will do, and everywhere thou sendest us, we will go. 17 According as we paid heed unto Moshe in all things, so will we pay heed unto thee; only Hashem Eloheicha be with thee, just as He was with Moshe. 18 Whosoever he be that doth rebel against thy commandment, and will not pay heed unto thy devarim in all that thou commandest him, he

וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט אײַך באַפֿוילן , אַזוי
azoi bafoiln aich hot Hashem fun knecht der Moshe vos
so commanded you has Hashem of servant the Moshe which

צו זאָגן : ה אלוקיכם באַרוט אײַך , און וועט אײַך געבן
gebn aich vet un aich barut Elokeichem Hashem zogn tsu
give you will and for you gives rest your G-d Hashem say to

דאָס דאָזיקע לאַנד. ט זאָלן אײַערע ווײַבער, אײַערע קליינע קינדער , און
un kinder kleine aiere vaiber aiere zoln land dozike dos
and children small your wives your shall land this the

אײַער פֿיך , בליבן אין דעם לאַנד וואָס משה האָט אײַך געגעבן
gegebn aich hot Moshe vos land dem in blaibn fich aier
given you has Moshe which land the in remain livestock your

אויף דער זײַט ירדן , און איר, אַלע העלדישע גיבורים , זאָלט אַריבערגיין
aribergein zolt giborim heldishe ale ir un Yarden zait der oif
go over shall warriors heroic all you and Yarden side this on

באַוואָפֿנטע פֿאַרויס פֿאַר אײַערע ברידער , און זײ העלפֿן. י ביז
biz helfn zei un brider aiere far farois bavofnte
until help them and brothers your before ahead of armed

וואָנען ה וועט באַרואָגן אײַערע ברידער אַזוי ווי אײַך , אויך
oich un aich vi azoi brider aiere baruyen vet Hashem vanen
also and for you as just brothers your give rest will Hashem when

זײ וועלן אַרבן דאָס לאַנד וואָס ה אלוקיכם גיט זײ .
zei git Elokeichem Hashem vos land dos arben veln zei
them gives your G-d Hashem which land this inherit will they

דענצמאָל וועט איר זיך אומקערן צו דעם לאַנד פֿון אײַער אַרבונג ,
arbung aier fun land dem tsu umkeren zich ir vet dentsmol
inheritance your of land the to to return self you will then

און וועט עס אַרבן – וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט אײַך
aich hot Hashem fun knecht der Moshe vos arben es vet un
you has Hashem of servant the Moshe which inherit it will and

געגעבן אויף דער זײַט ירדן , צו זונאויפֿגאַנג.
zunoifgang tsu Yarden zait der oif gegebn
sunrise to Yarden side this on given

יא האָבן זיי געענטפֿערט יְהוֹשׁוּעַ , אַזוי צו זאָגן : אַלץ וואָס
vos alts zogn tsu azoi Yehoshuaen geentfert zei hobn
which all that say to so Yehoshua answered they have

דו האָסט אונדז באַפֿוילן , וועלן מיר טאָן, און אומעטום ווו
vu umetum un ton mir veln bafoiln undz host du
where everywhere and do we will commanded us have you

דו וועסט אונדז שיקן, וועלן מיר גיין . יז געוויס וויי מיר האָבן צוגעהערט
tsugehert hobn mir vi genoi gein mir veln shikn undz vest du
paid heed have we as exactly go we will send us will you

צו משהן , אַזוי וועלן מיר צוהערן צו דיר ; זאָל נאָר ה
Hashem nor zol dir tsu tsuhern mir veln azoi Mosheen tsu
Hashem only may you(SG) to listen we will so Moshe to

דײַן ג-ט זײַן מיט דיר , אַזוי ווי ער איז געווען מיט משהן .
Mosheen mit geven iz er vi azoi dir mit zain G-t dain
Moshe with having been is he as just you(SG) with be G-d your

יח איטלעכער מאַן וואָס וועט ווידערשפּעניקן דײַן מויל , און וועט
vet un moil dain vidershpenikn vet vos man itlecher
will and mouth your rebel against will who man each

נישט צוהערן דײַנע ווערטער, לויט אַלץ וואָס דו וועסט
nisht tsuhern daine verter loit alts vos du vest
will you which all that according to words your listen to not

shall be put to death; rak chazak *(only be strong)* and be of good courage.

אים באַפֿעלן , זאָל געטייט ווערן ; נאָר זיי שטאַרק און
un shtark zai nor vern geteit zol bafeln im
and strong be but become caused to die shall command him

. פֿעסט
fest
resolute

ב און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון האָט געשיקט פֿון שִׁטים צוויי
tsvei Shitim fun geshikt hot Nun fun zun der Yehoshua un
two Sheetim from sent has Nun of son the Yehoshua and

מענטשן אויסקוקערס שטילערהייט, אַזוי צו זאָגן : גייט זעט דאָס
dos zet geit zogn tsu azoi shtilerheit oiskukers mentshn
this see go say to so secretly spies men

לאַנד, און יריחוֹ . זיַינען זיי געגאַנגען , און זיַינען געקומען
gekumen zainen un gegangen zei zainen Yericho un land
having come are and having gone they are Yericho and land

אין הויז פֿון אַ פֿרוי אַ זונה וואָס איר נאָמען איז געווען
geven iz nomen ir vos zoine a froi a fun hoiz in
having been is name her who prostitute a woman a of house in

רָחָבָ , און האָבן זיך דאָרטן געלייגט . [ב] איז אָנגעזאָגט געוואָרן
gevorn ongezogt iz geleigt dortn zich hobn un Rachav
having become told is lain down there self have and Rachav

דעם מלך פֿון יריחוֹ , אַזוי צו זאָגן : זע , מענטשן זיַינען
zainen mentshn ze zogn tsu azoi Yericho fun melech dem
are men behold say to so Yericho of king the

געקומען אַהער די נאַכט פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אויסצופֿאָרשן
oistsuforshn Yisroel fun kinder di fun nacht di aher gekumen
to spy out Yisroel of children the from night the here having come

דאָס לאַנד. [ג] האָט דער מלך פֿון יריחוֹ געשיקט צו רָחָבָן , אַזוי צו
tsu azoi Rachavn tsu geshikt Yericho fun melech der hot land dos
to so Rahab to sent Yericho of king the has land the

זאָגן : גיב אַרויס די מענטשן וואָס זיַינען געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen zainen vos mentshn di arois gib zogn
you(SG) to having come are who men the forth give say

די וואָס זיַינען געקומען אין דיין הויז , וואָרעם אויסצופֿאָרשן
oistsuforshn vorem hoiz dain in gekumen zainen vos di
to spy out because house your in having come are who the ones

דאָס גאַנצע לאַנד זיַינען זיי געקומען . – [ד] און די פֿרוי האָט
hot froi di un gekumen zei zainen land gantse dos
has woman the and come they are land whole this

געמאַכט די צוויי מענטשן , און האָט זיי באַהאַלטן. – און זי האָט
hot zi un bahaltn zei hot un mentshn tsvei di genumen
has she and hidden them has and men two the taken

גענומען: יאָ , די מענטשן זיַינען געקומען צו מיר, אָבער איך האָב
hob ich ober mir tsu gekumen zainen mentshn di yo gezogt
have I but me to having come are men the yes said

נישט געוווסט פֿון וואַנען זיי זיַינען ; [ה] און עס איז געווען , ווי
nisht gevust fun vanen zei zainen un es iz geven vi
when having been is it and are they whence from known not

מע האָט געזאָלט פֿאַרשליסן דעם טויער, אַז עס איז געוואָרן
gevorn iz es az toier dem farshlisn gezolt hot me
having become is it when gate the shut have to did people

פֿינצטער, אַזוי זיַינען די מענטשן אַרויסגעגאַנגען ; איך וויס
veis ich aroisgegangen mentshn di zainen azoi fintster
know I having come out men the are in same way dark

2 And Yehoshua ben Nun sent out of Sheetim shnayim anashim *(two men)* to spy secretly, saying, Go view HaAretz, even Yericho. And they went, and entered into bais isha zonah, and her name was Rachav, and they lodged there. [2] And it was told Melech Yericho, saying, Hinei, anashim have come here halailah of the Bnei Yisroel to spy out HaAretz. [3] And the Melech Yericho sent unto Rachav, saying, Bring forth the anashim that are come to thee, who entered into thine bais; for they have come to spy out kol HaAretz. [4] And the isha took the two anashim, and hid them, and said thus, There came anashim unto me, but I knew not where they had come from; [5] And it came to pass about the time of the shutting of the sha'ar, when it was choshech, that the anashim went out; where the anashim went

נישט וווהין די מענטשן זיַנען געגאַנגען ; יאָגט זיי נאָך אויף
oif noch zei yogt gegangen zainen mentshn di vuhin nisht
on after them pursue having gone are men the where not

גיך , וואָלט איר ווען זיי אָניאָגן .
onyogn zei vet ir vorem gich
overtake them may you because quickly

[6] אָבער זי האָט זיי געהאַט אַרויפֿגעפֿירט אויפֿן דאַך , און זיי
zei un dach oifn aroifgefirt gehat zei hot zi ober
them and roof on the led up have had them had she but

באַהאַלטן אין פֿלאַקסשטעקלעך וואָס זיַנען געווען אויסגעלייגט בייַ
bai oisgeleigt geven zainen vos flaksshteklech in bahaltn
by laid out having been are which stalks of flax in hidden

איר אויפֿן דאַך . [7] און די מענטשן האָבן זיי נאָכגעיאָגט אויפֿן ווען
veg oifn nochgeyogt zei hobn mentshn di un dach oifn ir
way on pursued after them have men the and roof on her

פֿון יַרדן , צו די איבערפֿאָרן; און דעם טויער האָט מען פֿאַרשלאָסן
farshlosn men hot toier dem un iberforn di tsu Yarden fun
locked they have gate the and fords the to Yarden of

נאָכדעם ווי עס זיַנען אַרויסגעגאַנגען די וואָס האָבן זיי
zei hobn vos di aroisgegangen zainen es vi nochdem
them have who the ones having come out are they as afterwards

נאָכגעיאָגט .
nochgeyogt
pursued after

[8] און אייַדער זיי האָבן זיך געלייגט , איז זי אַרויפֿגעגאַנגען צו
tsu aroifgegangen zi iz geleigt zich hobn zei eider un
to having gone up she is lain down self have they before and

זיי אויפֿן דאַך , [9] און זי האָט געזאָגט צו די מענטשן : איך ווייס , אַז
az veis ich mentshn di tsu gezogt hot zi un dach oifn zei
that know I men the to said has she and roof on them

ה האָט אייַך געגעבן דאָס לאַנד , און אַז אייַער אימה איז געפֿאַלן
gefaln iz eime aier az un land dos gegebn aich hot Hashem
fallen has terror your that and land this given you has Hashem

אויף אונדז , און אַז אַלע באַווויינער פֿון לאַנד זיַנען צעגאַנגען
tsegangen zainen land fun bavoiner ale az un undz oif
melted are the land of inhabitants all that and us on

געווואָרן פֿאַר אייַך . [10] וואָרעם מיר האָבן געהערט ווי ה
Hashem vi gehert hobn mir vorem aich far gevorn
Hashem how heard have we because you before having become

האָט אויסגעטריקנט די וואַסערן פֿון ים-סוף פֿון פֿאַר אייַך , בייַ אייַער
aier bai aich far fun Yam-Suf fun vasern di oisgetriknt hot
your by you for of Yam Suf of waters the dried up has

אַרויסגיין פֿון מִצרַיִם , און וואָס איר האָט געטאָן צו די צוויי מלכים
mlochim tsvei di tsu geton hot ir vos un Mitsrayim fun aroisgein
kings two the to done have you what and Egypt of going out

פֿון דעם אֱמוֹרי וואָס אויף יענער זייַט יַרדן , צו סיחונען און צו
tsu un sichunen tsu Yarden zait yener oif vos Emori dem fun
to and Sichon to Yarden side other on which Emori the of

עוֹג , וואָס איר האָט זיי פֿאַרווויסט . [11] און ווי מיר האָבן געהערט אַזוי
azoi gehert hobn mir vi un farvist zei hot ir vos Ogen
so heard have we as and destroyed them have you which Og

איז צעגאַנגען אונדזער האַרץ , און אין קיינעם איז מער אַן אָטעם נישט
nisht otem an mer iz keinem in un harts undzer tsegangen iz
not breath a more is anyone in and heart our melted is

I know not; pursue after them quickly; for ye may overtake them.

[6] But she had brought them up to the gag *(roof)*, and hid them with the pishtei haetz *(stalks of flax)*, which she had laid out upon the gag. [7] So the anashim pursued after them the derech *(road)* to Yarden unto the fords; and as soon as they which pursued after them were gone out, they closed the sha'ar. [8] And before they lay down, she went up unto them upon the gag; [9] And she said unto the anashim, I know that Hashem hath given you HaAretz, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of HaAretz faint because of you. [10] For we have heard how Hashem dried up the waters of the Yam Suf from before you, when ye came out of Mitzrayim; and what ye did unto the two melachim of the Emori, that were beyond the Yarden, Sichon and Og, whom ye utterly destroyed. [11] And as soon as we had heard these things, levaveinu *(our hearts)* did melt, neither did there remain

גְּעבְּליבן פּוֹן וועגן אייך; ווָארעם ה אלוקיכם ער איז ג-ט
G-t iz er Elokeichem Hashem vorem aich vegen fun geblibn
G-d is he your G-d Hashem because you concerning of remain

אין הימל אויבן, און אויף דער ערד אונטן. יב און אַצונד שווערט מיר,
mir shvert atsund un unten erd der oif un oiben himel in
me swear now and below earth the on and above heaven in

איך בעט אייך, ביי ה , ווייל איך האָב געטאָן חֶסֶד מיט אייך,
aich mit chesed geton hob ich vail Hashem bai aich bet ich
you with kindness done have I since Hashem by you entreat I

אַז איר אויך וועט טאָן חֶסֶד מיט מיין פַּאָטערס הויז ; און איר
ir un hoiz foters main mit chesed ton vet oich ir az
you and house father's my with kindness do will also you that

זאָלט מיר געבן אַן אמתן צייכן , יג אַז איר וועט לאָזן לעבן מיין פַּאָטער
foter main lebn lozn vet ir az tseichn emesn an gebn mir zolt
father my live let will you that sign truth an give me shall

און מיין מוטער, און מיינע ברידער און מיינע שוועסטער, און אַלע
ale un shvester maine un brider maine un muter main un
all and sisters my and brothers my and mother my and

וואָס געהערן צו זיי , און איר וועט מציל זיין אונדזערע נפֶשות
nefoshes undzere zain matsl vet ir un zei tsu gehern vos
souls our be deliver will you and them to belong which

פון טויט .
toit fun
death from

יד האָבן די מענטשן צו איר געזאָגט: אונדזער נפֶש אַנשטאָט אייך
aich anshtot nefesh undzer gezogt ir tsu mentshn di hobn
you in place of soul our said her to men the have

צום טויט , אויב איר וועט נישט אויסזאָגן די דאָזיקע זאַך אונדזערע!
undzere zach dozike di oiszogen nisht vet ir oib toit tsum
ours thing this the disclose not will you if death to

און עס וועט זיין , אַז ה וועט אונדז געבן דאָס לאַנד, וועלן מיר
mir veln land dos gebn undz vet Hashem az zain vet es un
we will land this give us will Hashem when be will it and

טאָן מיט דיר חֶסֶד און טרייַשאַפֶט .
traishaft un chesed dir mit ton
faithfulness and kindness you(SG) with do

טו האָט זי זיי אַראָפּגעלאָזן מיט אַ שטריק דורכן פֶענצטער; ווָארעם
vorem fentster durchn shtrik a mit aropgelozn zei zi hot
because window through cord a with let down them she has

איר הויז איז געווען אין דער וואַנט פון דער שטאָטטויער, און זי
zi un shtottoier der fun vant der in geven iz hoiz ir
she and city gate the of wall the in having been is house her

האָט געווינט אין דעם מויער. טז און זי האָט צו זיי געזאָגט: גייט צום
tsum geit gezogt zei tsu hot zi un moier dem in gevoint hot
to the go said them to has she and wall the in dwelt has

באַרג צו , כדי נאָכיאָגער זאָלן אייך נישט אָנטרעפֶן ; און איר
ir un ontrefn nisht aich zoln nochyoger di kedei tsu barg
you and encounter not you shall pursuers the so that to mountain

זאָלט אייך באַהאַלטן דאָרטן דריי טעג, ביז די נאָכיאָגער קערן זיך
zich kern nochyoger di biz teg drai dortn bahaltn aich zolt
self turn pursuers the until days three there hide you shall

אום ; און דערנאָך וועט איר גיין אויף אייער וועג.
veg aier oif gein ir vet dernoch un um
way your on go you will after that and back

any more ruach in any ish, because of you; for Hashem Eloheichem hu Elohim baShomayim above, and on HaAretz beneath. [12] Therefore, now, swear unto me by Hashem, since I have showed you chesed, that ye will also show chesed unto Bais Avi, and give me an ot emes *(sign of truth)*; [13] And that ye will save alive avi, and immi, and my ach and my achot, and all that they have, and deliver nafshoteinu *(our lives, souls)* from mavet *(death)*.

[14] And the anashim answered her, Nafsheinu *(our soul)* shall die for you, if ye utter not what we are doing. And it shall be, when Hashem hath given us HaAretz, that we will deal chesed v'emes with thee.

[15] Then she let them down by a chevel *(cord, rope)* through the chalon *(window)*; for her bais was in the city wall, and she dwelt in the chomah *(wall)*. [16] And she said unto them, Get you to the hill country, lest the rodefim *(pursuers)* meet you; and hide yourselves there shloshet yamim, until the rodefim return; and afterward may ye go your way.

[17] And the anashim said unto her, We will be nekiyyim *(free ones)* of this thine shevu'ah *(oath)* which thou hast made us swear, [18] Unless when we come into HaAretz, thou shalt tie this rope of scarlet cord in the chalon by which thou didst let us down; and thou shalt bring thy av, and thy em, and thy achim, and all thy bais avi, with thee inside the bais.

[19] And it shall be, that whosoever shall go out of the delatot of thy bais into the chutzah *(street, outside)*, his dahm shall be upon his rosh, and we will be nekiyyim *(free ones)*; and whosoever shall be with thee in the bais, his dahm shall be on rosheinu *(our head)*, if any yad be laid upon him.

[20] And if thou utter what we are doing, then we will be nekiyyim *(free ones)* of thine shevu'ah *(oath)* which thou hast made us to swear.

[21] And she said, According unto your devarim, so be it. And she sent them away, and they departed; and she tied the scarlet cord in the chalon.

[22] And they went, and came unto the hill country, and abode there shloshet yamim, until

יז הָאָבן די מענטשן צו איר געזאָגט: מיר ווילן זיין ריין פֿון דיין
dain fun rein zain veln mir gezogt ir tsu mentshn di hobn
your of tahor be will we said her to men the have

יח דאָזיקער שבֿועה וואָס דו האָסט אונדז באַשוואָרן . אָט ווי
vi ot bashvorn undz host du vos shvue doziker
when behold swear an oath us have you which oath this one

מיר קומען אין לאַנד, זאָלסטו די שנור פֿון דעם דאָזיקן רויטן פֿאָדעם
fodem roitn dozikn dem fun shnur di zolstu land in kumen mir
string red this the of cord the shall you land in come we

אָנבינדן אין דעם פֿענצטער וואָס דו האָסט אונדז אַראָפּגעלאָזן דורך אים,
im durch aropgelozn undz host du vos fentster dem in onbindn
it by let down us have you which window the in bind on

און דיין פֿאָטער און דיין מוטער, און דיינע ברידער, און דאָס גאַנצע
gantse dos un brider daine un muter dain un foter dain un
whole this and brothers your and mother your and father your and

הויז פֿון דיין פֿאָטער, זאָלסטו איינזאַמלען צו דיר אין הויז .
hoiz in dir tsu ainzamlen zolstu foter dain fun hoiz
house in you(SG) to gather together shall you father your of house

יט און עס וועט זיין , איטלעכער וואָס וועט אַרויסגיין פֿון די טירן
tirn di fun aroisgein vet vos itlecher zain vet es un
doors the of go out will which each be will it and

פֿון דיין הויז דערויסן, וועט זיין בלוט זיין אויף זיין קאָפּ, און מיר
mir un kop zain oif zain blut zain vet deroisn hoiz dain fun
we and head his on be blood his will outside house your of

וועלן זיין ריין ; אָבער איטלעכער וואָס וועט זיין ביי דיר אין הויז ,
hoiz in dir bai zain vet vos itlecher ober rein zain veln
house in you(SG) by be will which each but tahor be will

וועט זיין בלוט זיין אויף אונדזער קאָפּ, אויב אַ האַנט וועט זיין אויף
oif zain vet hant a oib kop undzer oif zain blut zain vet
on be will hand a if head our on be blood his will

אים.
im
him

כ אויב אָבער דו וועסט אויסזאָגן די דאָזיקע זאַך אונדזערע, וועלן מיר
mir veln undzere zach dozike di oiszogen vest du ober oib
we will ours thing this the disclose will you but if

זיין ריין פֿון דיין שבֿועה וואָס דו האָסט אונדז באַשוואָרן .
bashvorn undz host du vos shvue dain fun rein zain
swear an oath us have you which oath your of tahor be

כא האָט זי געזאָגט: ווי אייערע ווערטער, אַזוי זאָל זיין . און זי האָט
hot zi un zain zol azoi verter aiere vi gezogt zi hot
has she and be shall so words your as said she has

זיי אַרויסבאַלייט , און זיי זיינען אַוועקגעגאַנגען. און זי האָט
hot zi un avekgegangen zainen zei un aroisbaleit zei
has she and went way are they and seen to the door them

אָנגעבונדן די רויטע שנור אין פֿענצטער.
fentster in shnur roite di ongebundn
window in cord red the bound on

כב און זיי זיינען געגאַנגען , און זיינען געקומען צום
tsum gekumen zainen un gegangen zainen zei un
to having come are and having gone are they and

בארג , און זיינען דאָרטן געזעסן דרייַ טעג, ביז די נאָכיאָגערס
nochyogers di biz teg drai gezesn dortn zainen un barg
pursuers the until days three seated there are and mountain

the rodefim returned; and the rodefim sought them all along the derech, but found them not.

[23] So the two anashim returned, and descended from the hill country, and passed over, and came to Yehoshua ben Nun, and told him all things that befell them; [24] And they said unto Yehoshua, Truly Hashem hath delivered into yadeinu kol HaAretz; for even all the inhabitants of HaAretz do faint because of us.

3 And Yehoshua rose early in the boker; and they set out from Sheetim, and came to the Yarden, he and Kol Bnei Yisroel, and camped there before they crossed over.

[2] And it came to pass after shloshet yamim, that the Shoterim went through the Machaneh; [3] And they commanded HaAm, saying, When ye see the Aron Brit Hashem Eloheichem, and the Kohanim who are Levi'im bearing it, then ye shall move out from your makom, and follow after it. [4] Yet there shall

הָאָבן זיך אומגעקערט. און די נאָכיאָגערס האָבן געזוכט אויפֿן גאַנצן
gantsn oifn gezucht hobn nochyogers di un umgekert zich hobn
entire on sought have pursuers the and returned self have

וועג, און האָבן נישט געפֿונען.
gefunen nisht hobn un veg
found not have and way

כג און די צוויי מענטשן האָבן זיך אומגעקערט, און האָבן
hobn un umgekert zich hobn mentshn tsvei di un
have and returned self have men two the and

אַראָפּגענידערט פֿון באַרג, און זיַינען אַריבערגעגאַנגען און
un aribergegangen zainen un barg fun aropgenidert
and crossed over are and mountain from gone down

געקומען צו יְהוֹשׁוּעַ בן נון, און האָבן אים דערציילט
dertseilt im hobn un Nun fun zun dem Yehoshua tsu gekumen
told him have and Nun of son the Yehoshua to having come

אַלץ וואָס זיי האָט געטראָפֿן. כד און זיי האָבן צו
tsu gezogt hobn zei un getrofn hot zei vos alts
to said have they and befell have them which all that

יְהוֹשׁוּעַ: פֿאַר וואָר, ה׳ האָט געגעבן אין אונדזער האַנט דאָס
dos hant undzer in gegebn hot Hashem vor far Yehoshuaen
this hand our in given has Hashem indeed for Yehoshua

גאַנצע לאַנד; און אויך זיַינען די באַווויינער פֿון לאַנד צעגאַנגען
tsegangen land fun bavoiner di zainen oich un land gantse
melted land of inhabitants the are also and land whole

געווארן פֿאַר אונדז.
undz far gevorn
us for having become

ג און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי, און זיי האָבן
hobn zei un peire der in gefedert zich hot Yehoshua un
have they and morning the in rose early self has Yehoshua and

געצויגן פֿון שִׁטים, און זיַינען געקומען ביזן יַרדן, ער
er Yarden bizn gekumen zainen un Shitim fun getsoign
he Yarden unto having come are and Sheetim from moved out

און אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; און זיי האָבן דאָרטן גענעכטיקט
genechtikt dortn hobn zei un Yisroel fun kinder ale un
spent the night there have they and Yisroel of children all and

אַיידער זיי זיַינען אַריבערגעגאַנגען.
aribergegangen zainen zei eider
crossed over are they before

ב און עס איז געווען צום סוף פֿון דריַי טעג, זיַינען די
di zainen teg drai fun sof tsum geven iz es un
the are days three of end to having been is it and

אויפֿזעער דורכגעגאַנגען אין לאַגער, ג און זיי האָבן באַפֿוילן דעם
dem bafoiln hobn zei un lager in durchgegangen oifzeer
the commanded have they and camp in gone through overseers

פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: ווי איר זעט דעם אָרון פֿון ברית פֿון
fun bris fun oren dem zet ir vi zogn tsu azoi folk
of covenant of aron the see you when say to so people

ה׳ אלוקיכם, און די כֹּהנים פֿון שבֶט לֵוִי טראָגן אים,
im trogn Levi sheyvet fun koyanim di un Elokeichem Hashem
it bearing Levi tribe of kohanim the and your G-d Hashem

אַזוי זאָלט איר ציען פֿון אייַער אָרט, און גיין נאָך אים – ד נאָר וויַיט
vait nor im noch gein un ort aier fun tsien ir zolt azoi
far but it after go and place your from advance you shall so

זאָל זיין צווישן אייך און צווישן אים, אַרום טויזנט אויל
eiln toiznt tsvei arum im tsvishn un aich tsvishn zain zol
cubits thousand two round it between and you between be shall

אויפֿן מאָס ; איר זאָלט נישט גענענען צו אים – כּדי איר זאָלט
oifn mos ir zolt nisht genenen tsu im kedei ir zolt
shall you so that it to approach not shall you measure on

וויסן דעם וועג וואָס איר זאָלט אויף אים גיין , וואָרעם איר זײַט נישט
nisht zait ir vorem gein im oif zolt ir vos veg dem visen
not are you because go it on shall you which way the know

דורכגעגאַנגען אויף דעם וועג נעכטן-אייערנעכטן .
nechtn-eyernechtn veg dem oif durchgegangen
yesterday-day before yesterday way the on gone through

ה און יְהוֹשׁוּעַ האָט געזאָגט צום פֿאָלק : הייליקט אײַך,
aich heilikt folk tsum gezogt hot Yehoshua un
you sets apart as holy people to said has Yehoshua and

ו און וואָרעם מאָרגן וועט ה טאָן צווישן אײַך וווּנדער .
un vunder aich tsvishn ton Hashem vet morgn vorem
and wonders you among do Hashem will tomorrow because

יְהוֹשׁוּעַ האָט געזאָגט צו די כּהנים , אַזוי צו זאָגן : טראָגט דעם אָרון
oren dem trogt zogn tsu azoi koyanim di tsu gezogt hot Yehoshua
aron the carry say to so kohanim the to said has Yehoshua

פֿון ברית , און גייט פֿאַרויס פֿאַרן פֿאָלק . האָבן זיי געטראָגן דעם
dem getrogn zei hobn folk faran farois geit un bris fun
the carried they have people before ahead of go and covenant of

אָרון פֿון ברית , און זיינען געגאַנגען פֿאַרויס פֿאַרן פֿאָלק .
folk faran farois gegangen zainen un bris fun oren
people before ahead of having gone are and covenant of aron

ז און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : הײַנטיקן טאָג וועל איך
ich vel tog haintikn Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
I will day this very Yehoshua to said has Hashem and

אָנהייבן דיך גרייסן פֿאַר די אויגן פֿון גאַנץ ישׂרָאֵל, כּדי זיי
zei kedei Yisroel gants fun oign di far greisn dich onheibn
they so that Yisroel all of eyes the before exalt you(SG) begin to

זאָלן וויסן , אַז אַזוי ווי איך בין געווען מיט משהן , וועל איך
ich vel Mosheen mit geven bin ich vi azoi az visen zoln
I will Moshe with having been am I as so that know shall

זיין מיט דיר . ח און דו זאָלסט באַפֿעלן די כּהנים
zain mit dir du un zolst bafeln koyanim di
kohanim the command you(SG) shall you and you(SG) with be

וואָס טראָגן דעם אָרון פֿון ברית , אַזוי צו זאָגן : ווי איר קומט
kumt ir vi zogn tsu azoi bris fun oren dem trogn vos
come you when say to so covenant of aron the bear which

צום ברעג וואַסער פֿון יַרדן , זאָלט איר אין יַרדן זיך אָפּשטעלן .
opshteln zich Yarden in ir zolt Yarden fun vaser breg tsum
stop moving self Yarden in you shall Yarden of water edge of to

ט האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צו די קינדער פֿון ישׂרָאֵל : גענענט אַהער,
aher genent Yisroel fun kinder di tsu gezogt Yehoshua hot
here come near Yisroel of children the to said Yehoshua has

י און הערט די ווערטער פֿון ה אלוקיכם . און יְהוֹשׁוּעַ האָט
hot Yehoshua un Elokeichem Hashem fun verter di hert un
has Yehoshua and your G-d Hashem of words the hear and

געזאָגט: דורך דעם וועט איר ווייסן , אַז דער לעבעדיקער אֵל איז
iz El lebediker der az visen ir vet dem durch gezogt
is G-d living the that know you will this through said

be a rachok *(distance, space)* between you and it, about two thousand cubits by measure; come not near unto it, that ye have da'as of the Derech by which ye must go; for ye have not passed this way heretofore.

5 And Yehoshua said unto HaAm, Set yourselves apart as kodesh; for tomorrow Hashem will do nifla'ot among you. 6 And Yehoshua spoke unto the Kohanim, saying, Take up the Aron HaBrit, and cross over before HaAm. And they took up the Aron HaBrit, and went before HaAm.

7 And Hashem said unto Yehoshua, This day will I begin to magnify thee in the sight of kol Yisroel, that they may know that, as I was with Moshe, so I will be with thee. 8 And thou shalt command the Kohanim that bear the Aron HaBrit, saying, When ye are come to the brink of the water of the Yarden, ye shall stand still in the Yarden.

9 And Yehoshua said unto the Bnei Yisroel, Come here, and hear the Divrei Hashem Eloheichem. 10 And Yehoshua said, Hereby ye shall have da'as that the El Chai is among

you, and that He will without fail drive out from before you the Kena'ani, and the Chitti, and the Chivi, and the Perizzi, and the Girgashi, and HaEmori, and the Yevusi. [11] Hinei, the Aron HaBrit Adon Kol HaAretz passeth over before you into the Yarden.

[12] Now therefore take you Shnei Asar Ish out of the Shivtei Yisroel, out of every tribe an ish. [13] And it shall come to pass, as soon as the soles of the feet of the Kohanim bearing the Aron Hashem, Adon Kol HaAretz, shall rest in the waters of the Yarden, that the waters of the Yarden shall be cut off from the waters that flow down from above; and they shall stand in a heap.

[14] So it came to pass, when HaAm moved out from their ohalim, to cross over the Yarden, and the Kohanim bearing the Aron HaBrit ahead of HaAm; [15] And as they bearing the Aron were come unto the Yarden, and the feet of the Kohanim bearing the Aron touched the edge of the mayim, (for the Yarden overfloweth all its banks all the days of katzir [harvest]),

צווישן אייך, און פֿאַרטרײַבן וועט ער פֿאַרטרײַבן פֿון פֿאַר אייך דעם
dem aich far fun fartraiben er vet fartraiben un aich tsvishn
the you before from drive before he will drive before and you among

כנענֲי , און דעם חִתי , און דעם חִוִי , און דעם פְּרִזִי , און דעם
dem un Perizzi dem un Chivi dem un Chitti dem un Kenaani
the and Perizzi the and Chivi the and Chitti the and Kena'ani

גִּרגָשִי , און דעם אֱמוֹרי, און דעם יְבוּסי . [א] אָט גייט דער אָרון פֿון
fun oren der geit ot Yevusi dem un Emori dem un Girgashi
of aron the goes behold Yevusi the and Emori the and Girgashi

ברית פֿון דעם האַר פֿון דער גאַנצער ערד אַריבער אייך פֿאַרויס
farois aich ariber erd gantser der fun har dem fun bris
ahead of you over earth whole the of master the of covenant

איבערן יַרדן .
Yarden ibern
Yarden over the

[ב] און אַצונד , נעמט אייך צוועלף מענער פֿון די שבֶּטים פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun shvotim di fun mener tsvelf aich nemt atsund un
Yisroel of tribes the from men twelve you take now and

צו איין מאַן, צו איין מאַן פֿון אַ שבֶּט . [ג] און עס וועט זיין , ווי די
di vi zain vet es un sheyvet a fun man ein tsu man ein tsu
the as be will it and tribe a of man one to man one to

פֿוסטריט פֿון די כֹּהנים , וואָס טראָגן דעם אָרון פֿון ה דעם
dem Hashem fun oren dem trogn vos koyanim di fun fustrit
the Hashem of aron the bear which kohanim the of foot

האַר פֿון דער גאַנצער ערד , רוען אין די וואַסערן פֿון יַרדן , אַזוי וועלן
veln azoi Yarden fun vasern di in ruen erd gantser der fun har
will so Yarden of waters the in rest earth whole the of master

די וואַסערן פֿון יַרדן פֿאַרשניטן ווערן – די וואַסערן וואָס נידערן
nidern vos vasern di vern farshnitn Yarden fun vasern di
descend which waters the become be cut off Yarden of waters the

אַראָפּ פֿון אויבן – און זיי וועלן בלַייבן שטיין אין איין הויפֿן.
hoifn ein in shtein blaibn veln zei un oiben fun arop
heap one in standing remain will they and above from down

[ד] און עס איז געווען , ווי דאָס פֿאָלק האָט געצויגן פֿון
fun getsoign hot folk dos vi geven iz es un
from moved out has people this as having been is it and

זייערע געצעלטן אַריבערצוגיין דעם יַרדן , מיט די כֹּהנים , וואָס
vos koyanim di mit Yarden dem aribertsugein getseltn zeyere
which kohanim the with Yarden the crossing over tents their

האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון ברית , פֿאַרויס פֿאָלק , [ט] און
un folk faran farois bris fun oren dem getrogn hobn
and people before ahead of covenant of aron the carrying have

ווי די טרעגער פֿון אָרון זײַנען געקומען ביזן יַרדן , און
un Yarden bizn gekumen zainen oren fun treger di vi
and Yarden unto having come are aron of carriers the when

די פֿיס פֿון די כֹּהנים , וואָס האָבן געטראָגן דעם אָרון, האָבן זיך
zich hobn oren dem getrogn hobn vos koyanim di fun fis di
self have aron the carried have which kohanim the of feet the

אײַנגעטונקט אין ברעג וואַסער – וואָרעם דער יַרדן איז פֿול איבער אַלע
ale iber ful iz Yarden der vorem vaser breg in aingetunkt
all over full is Yarden the for water edge of in dipped

זײַנע ברעגן אַלע טעג פֿון שניט – [טז] אַזוי האָבן די וואַסערן,
zaine bregn ale teg fun shnit azoi hobn di vasern
its banks all days of season harvest so have the waters

16 That the waters which flowed down from above stood and rose up in a heap very far away at a town called Adam in the vicinity of Tzartan; and that which flowed down toward Yam HaAravah, the Yam HaMelach was completely cut off; and HaAm crossed over right by Yericho. 17 And the Kohanim bearing the Aron Brit Hashem stood firm on dry ground in the middle of the Yarden, and Kol Yisroel passed over on dry ground, until Kol HaGoy were passed completely over the Yarden.

4 And it came to pass, when Kol HaGoy had completely passed over the Yarden, that Hashem spoke unto Yehoshua, saying, 2 Take you Shneym Asar Anashim out of HaAm, out of every Shevet an ish, 3 And command ye them, saying, Take you from here out of the middle of the Yarden, out of the place where the feet of the Kohanim stood firm, twelve avanim *(stones)*, and ye shall carry them over with you, and leave them in the malon *(lodging place)*, where ye shall lodge halailah *(tonight)*.

וואָס נידערן אַראָפּ פֿון אויבן, זיך אָפּגעשטעלט; זיי זיינען געבליבן
geblibn zainen zei opgeshtelt zich oiben fun arop nidern vos
remain are they stood still self above from down descend which

שטיין אין איין הויפֿן, זייער וויַיט פֿון דער שטאָט אָדָם וואָס לעבן
lebn vos Adam shtot der fun vait zeyer hoifn ein in shtein
near which Adam city the from far very heap one in standing

צָרְתָן ; און די וואָס נידערן אַראָפּ צו דעם ים פֿון פּלוין, דעם
dem ploin fun yam dem tsu arop nidern vos di un Tsartan
the plain of the sea the to down descends which the and Tzartan

יַם-הַמֶּלַח , זיינען אין גאַנצן פֿאַרשניטן געוואָרן ; און דאָס
dos un gevorn farshnitn gantsn in zainen Yam-HaMelach
this and having become be cut off entirety in are the Dead Sea

פֿאָלק איז אַריבערגעגאַנגען אַקעגן יריחו . יז און די כהנים , וואָס
vos koyanim di un Yericho akegn aribergegangen iz folk
which kohanim the and Yericho opposite crossed over is people

האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון הס ברית , זיינען געשטאַנען
geshtanen zainen bris Hashems fun oren dem getrogn hobn
stood are covenant Hashem's of aron the carried have

פֿעסט אויף טריקענעניש אין מיטן יַרדן ; און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זיינען
zainen Yisroel gants un Yarden mitn in trikenish oif fest
are Yisroel all and Yarden midst of in dry ground on firm

אַריבערגעגאַנגען אויף טריקענעניש , ביז דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט
hot folk gantse dos biz trikenish oif aribergegangen
has people entire this until dry ground on having passed over

געענדיקט אַריבערגיין דעם יַרדן .
Yarden dem aribergein geendikt
Yarden the going over finished

ד און עס איז געווען , אַז דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געענדיקט
geendikt hot folk gantse dos az geven iz es un
finished has people entire this that having been is it and

אַריבערגיין דעם יַרדן , האָט ה׳ געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ ,
Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot Yarden dem aribergein
Yehoshua to said Hashem has Yarden the going over

אַזוי צו זאָגן : ב נעמט אייַך פֿון פֿאָלק צוועלף מענער, צו איין מאַן,
man ein tsu mener tsvelf folk fun aich nemt zogn tsu azoi
man one to men twelve people of you take say to so

צו איין מאַן פֿון אַ שבֵּט . ג און באַפֿעלט זיי , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi zei bafelt un sheyvet a fun man ein tsu
say to so them command and tribe a of man one to

נעמט אייַך פֿון דאַנען, פֿון מיטן יַרדן , פֿון וווּ די
di vu fun Yarden mitn fun danen fun aich nemt
the where from Yarden midst of from here from you take

פֿיס פֿון די כהנים זיינען געשטאַנען פֿעסט, צוועלף שטיינער,
shteiner tsvelf fest geshtanen zainen koyanim di fun fis
stones twelve firm standing are kohanim the of feet

און איר זאָלט זיי אַריבערברענגען מיט אייַך, און זיי אַוועקלייגן
avekleigen zei un aich mit ariberbrengen zei zolt ir un
lay them and you with bring across them shall you and

אין דעם נאַכטלאַגער וואָס איר וועט דרינען נעכטיקן
di nechtikn drinen vet ir vos nachtlager dem in
the spend the night therein will you which night camp the in

נאַכט.
nacht
night

[4] Then Yehoshua called the Shneym Asar Ish, whom he had prepared of the Bnei Yisroel, out of every tribe an Ish; [5] And Yehoshua said unto them, Pass over before the Aron Hashem Eloheichem into the middle of the Yarden, and take you up every ish of you an even *(stone)* upon his shoulder, according unto the number of the Shivtei Bnei Yisroel; [6] That this may be an ot among you, that when your banim ask in time to come, saying, What mean ye by these avanim? [7] Then ye shall answer them, That the waters of the Yarden were cut off from before the Aron Brit Hashem; when it passed over the Yarden, the waters of the Yarden were cut off; and these avanim shall be for a zikaron *(memorial)* unto the Bnei Yisroel ad olam *(forever)*.

[8] And the Bnei Yisroel did so just as Yehoshua commanded, and took up Shtei Esreh Avanim out of the middle of the Yarden, just as Hashem spoke unto Yehoshua, according to the number of the Shivtei Bnei Yisroel, and carried them over with them unto

ד און יְהוֹשׁוּעַ האָט געפֿרופֿן די צוועלף מענער, וואָס ער האָט
hot er vos mener tsvelf di gerufn hot Yehoshua un
has he which men twelve the summoned has Yehoshua and

אָנגעבראַייט פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, צו איין מאַן, צו איין מאַן פֿון אַ
a fun man ein tsu man ein tsu Yisroel fun kinder di fun ongebreit
a of man one to man one to Yisroel of children the of prepared

שבֶּט, ה און יְהוֹשׁוּעַ האָט צו זיי געזאָגט: גייט אַריבער צו דעם אָרון
oren dem tsu ariber geit gezogt zei tsu hot Yehoshua un sheyvet
aron the to over go said them to has Yehoshua and tribe

פֿון ה אלוקיכם, אין מיטן יַרדן, און נעמט אייַך איטלעכער
itlecher aich nemt un Yarden mitn in Elokeichem Hashem fun
each you take and Yarden midst of in your G-d Hashem of

אַ שטיין אויף זיין אַקסל, לויט דער צאָל פֿון די שבֶּטים
shvotim di fun tsol der loit aksl zain oif shtein a
tribes the of number of the according to shoulder his on stone a

פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; ו כּדי דאָס זאָל זיין אַ צייכן צווישן
tsvishn tseichn a zain zol dos kedei Yisroel fun kinder di fun
among sign a be shall this so that Yisroel of children the of

אייַך; אַז אייַערע קינדער וועלן שפּעטער אַהין פֿרעגן, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi fregn ahin shpeter veln kinder aiere az aich
say to so ask there later will children your when you

וואָס זיינען אייַך די דאָזיקע שטיינער? ז זאָלט איר זיי זאָגן: וויַיל די
di vail zogn zei ir zolt shteiner dozike di aich zainen vos
the for tell them you shall stones these the for you are what

וואַסערן פֿון יַרדן זיינען פֿאַרשניטן געוואָרן פֿאַר דעם אָרון
oren dem far gevorn farshnitn zainen Yarden fun vasern
aron the before having become be cut off are Yarden of waters

פֿון הס ברית; וועז ער איז אַריבערגעגאַנגען איבערן יַרדן
Yarden ibern aribergegangen iz er ven bris Hashems fun
Yarden over crossed over is it when covenant Hashem's of

איז פֿאַרשניטן געוואָרן דאָס וואַסער פֿון יַרדן; און די דאָזיקע
dozike di un Yarden fun vaser dos gevorn farshnitn iz
these the and Yarden of water this having become be cut off is

שטיינער וועלן זיין פֿאַר אַ דערמאָנונג צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל ביז
biz Yisroel fun kinder di tsu dermonung a far zain veln shteiner
till Yisroel of children the to remembrance a for be will stones

אייביק.
eibik
eternity

ח און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אַזוי געטאָן, אַזוי ווי
vi azoi geton azoi hobn Yisroel fun kinder di un
as so done so have Yisroel of children the and

יְהוֹשׁוּעַ האָט באַפֿוילן; און זיי האָבן געוואָלף צוועלף
tsvelf genumen hobn zei un bafoiln hot Yehoshua
twelve taken have they and commanded has Yehoshua

שטיינער פֿון מיטן יַרדן, אַזוי ווי ה האָט געריידט
geredt hot Hashem vi azoi Yarden mitn fun shteiner
spoken has Hashem as so Yarden midst of from stones

צו יְהוֹשׁוּעַן, לויט דער צאָל פֿון די שבֶּטים פֿון
fun shvotim di fun tsol der loit Yehoshuaen tsu
of tribes the of number the according to Yehoshua to

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן זיי אַריבערגעטראָגן
aribergetrogn zei hobn zei un Yisroel fun kinder di
carried across they have them and Yisroel of children the

מיט זיך צו דעם נאַכטלאַגער, און זיי אַוועקגעלייגט
avekgeleigt zei un nachtlager dem tsu zich mit
laid down them and night camp the to self with

דאָרטן.
dortn
there

the malon where they lodged, and laid them down there.

ט און צוועלף שטיינער האָט יְהוֹשׁוּעַ אויפֿגעשטעלט אין מיטן
mitn in oifgeshtelt Yehoshua hot shteiner tsvelf un
midst of in set up Yehoshua has stones twelve and

יַרדן, אויף דעם אָרט וווּ די פֿיס פֿון די כהנים, וואָס
vos koyanim di fun fis di vu ort dem oif Yarden
which kohanim the of feet the where place the on Yarden

האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון ברית, זיַינען געשטאַנען; און זיי
zei un geshtanen zainen bris fun oren dem getrogn hobn
they and stood are covenant of aron the carried have

זיַינען דאָרטן ביז אויף היַינטיקן טאָג. י און די כהנים וואָס האָבן
hobn vos koyanim di un tog haintikn oif biz dortn zainen
have which kohanim the and day this very on until there are

געטראָגן דעם אָרון, זיַינען געשטאַנען אין מיטן יַרדן, ביז עס
es biz Yarden mitn in geshtanen zainen oren dem getrogn
it until Yarden midst of in standing are aron the carried

איז אויסגעפֿירט האָט השם וואָס אַלצדינג געוואָרן
hot Hashem vos altsding gevorn oisgefirt iz
has Hashem which everything having become accomplished is

באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַ צו רעדן צום פֿאָלק, אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi folk tsum redn tsu Yehoshuaen bafoiln
which all that as so people to speak to Yehoshua commanded

משה האָט באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַ. און דאָס פֿאָלק האָט געאײַלט
geailt hot folk dos un Yehoshuaen bafoiln hot Moshe
hastened has people this and Yehoshua commanded has Moshe

און איז אַריבערגעגאַנגען. יא און עס איז געווען, ווי דאָס גאַנצע
gantse dos vi geven iz es un aribergegangen iz un
entire this when having been is it and crossed over is and

פֿאָלק האָט געענדיקט אַריבערגיין, אַזוי איז אַריבערגעגאַנגען דער אָרון פֿון
fun oren der aribergegangen iz azoi aribergein geendikt hot folk
of aron the crossed over is so going over finished has people

ה און די כהנים פֿאָרן פֿאָלק.
folk faran koyanim di un Hashem
people before the kohanim the and Hashem

יב און די קינדער פֿון ראובֿן, און די קינדער פֿון גָד, און דער
der un Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di un
the and Gad of children the and Reuven of children the and

האַלבער שבֶט מנַשֶׁה, זיַינען אַריבערגעגאַנגען באַוואָפֿנטע פֿאַרויס
farois bavofnte aribergegangen zainen Menasheh sheyvet halber
ahead of armed crossed over are Menasheh tribe half

פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי משה האָט צו זיי געזאָגט.
geredt zei tsu hot Moshe vi azoi Yisroel fun kinder di far
spoken them to has Moshe as so Yisroel of children the before

יג אַרום פֿערציק טויזנט באַוואָפֿנטע חיל זיַינען אַריבערגעגאַנגען פֿאַר
far aribergegangen zainen cheil bavofnte toiznt fertsik arum
before crossed over are host armed thousand forty round

הס אָנגעזיכט אויף מלחמה, צו די פֿלוינען פֿון יריחו.
Yericho fun ploinen di tsu milchome oif ongezicht Hashems
Yericho of plains the to war for face Hashem's

[9] And Yehoshua set up Shteym Esreh Avanim in the middle of the Yarden, in the place where the feet of the Kohanim bearing the Aron HaBrit stood; and they are there unto this day. [10] For the Kohanim bearing the Aron stood in the middle of the Yarden, until everything was finished that Hashem commanded Yehoshua to speak unto HaAm, according to all that Moshe commanded Yehoshua; and HaAm hurried and crossed over. [11] And it came to pass, when Kol HaAm had completely crossed over, that the Aron Hashem crossed over, and the Kohanim, ahead of HaAm.

[12] And the Bnei Reuven, and the Bnei Gad, and the half-tribe of Menasheh, crossed over armed ahead of the Bnei Yisroel, just as Moshe directed them; [13] About forty thousand, battle-ready, crossed over before Hashem for milchamah, to the plains of Yericho.

14 On Yom Hahu Hashem magnified Yehoshua in the eyes of Kol Yisroel; and they feared him, just as they feared Moshe, all the days of his life.

15 And Hashem spoke unto Yehoshua, saying, 16 Command the Kohanim bearing the Aron HaEdut, so that they come up out of the Yarden.

17 Yehoshua therefore commanded the Kohanim, saying, Come ye up out of the Yarden. 18 And it came to pass, when the Kohanim bearing the Aron Brit Hashem were come up out of the middle of the Yarden, and the soles of the feet of the Kohanim were set on dry land, that the waters of the Yarden returned unto their place, and overflowed all its banks, as they did before.

19 And HaAm came up out of the Yarden on the tenth day of the chodesh harishon, and camped at Gilgal, by the eastern border of Yericho.

יד אין יענעם טאָג האָט ה געגרייסט יְהוֹשׁוּעַן פֿאַר די
di far Yehoshuaen gegreist Hashem hot tog yenem in
the before Yehoshua exalted Hashem has day that in

אויגן פֿון גאַנצן יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן מורא געהאַט פֿאַר אים
im far gehat moire hobn zei un Yisroel gants fun oign
him before have had fear have they and Yisroel all of eyes

אַזוי ווי זיי האָבן מורא געהאַט פֿאַר משהן , אַלע טעג פֿון זיין
zain fun teg ale Mosheen far gehat moire hobn zei vi azoi
his of days all Moshe before have had fear have they as so

לעבן.
lebn
life

טו און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
say to so Yehoshua to said has Hashem and

טז באַפֿעל די כֹּהנים וואָס טראָגן דעם אָרון פֿון צייגנים , זיי
zei tseignim fun oren dem trogn vos koyanim di bafel
they witnesses of aron the bear which kohanim the command

זאָלן אַרויפֿגיין פֿון יַרדן .
Yarden fun aroifgein zoln
Yarden from go up shall

יז האָט יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן די כֹּהנים , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi koyanim di bafoiln Yehoshua hot
say to so kohanim the commanded Yehoshua has

גייט אַרויף פֿון יַרדן . יח און עס איז געווען , אַז די
di az geven iz es un Yarden fun aroif geit
the that having been is it and Yarden from up go

כֹּהנים , וואָס האָבן געטראָגן דעם אָרון פֿון הס ברית ,
bris Hashems fun oren dem getrogn hobn vos koyanim
covenant Hashem's of aron the carried have which kohanim

זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון מיטן יַרדן , ווי די פֿוסטריט
fustrit di vi Yarden mitn fun aroifgegangen zainen
foot the as Yarden midst of from having gone up are

פֿון די כֹּהנים האָבן זיך אויפֿגעהויבן אויף דער יבשה ,
yaboshe der oif oifgehoibn zich hobn koyanim di fun
dry ground the on lifted up self have kohanim the of

אַזוי האָבן די וואַסערן פֿון יַרדן זיך אומגעקערט אויף זייער
zeyer oif umgekert zich Yarden fun vasern di hobn azoi
their on returned self Yarden of waters the have so

אָרט , און זיַינען געגאַנגען איבער אַלע זיַינע ברעגן אַזוי ווי
vi azoi bregn zaine ale iber gegangen zainen un ort
as so banks its all over having gone are and place

נעכטן-אייערנעכטן .
nechtn-eyernechtn
yesterday-before yesterday

יט און דאָס פֿאָלק איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון יַרדן אין צענטן טאָג פֿון
fun tog tsentn in Yarden fun aroifgegangen iz folk dos un
of day tenth in Yarden from having gone up is people this and

ערשטן חודש , און זיי האָבן געלאָגערט אין גִּלְגָּל , אין מזרח-עק פֿון
fun mizrech-ek in Gilgal in gerut hobn zei un choidesh ershtn
of eastern end in Gilgal in rested have they and month first

יריחו .
Yericho
Yericho

כ און די דאָזיקע צוועלף שטיינער, וואָס זיי האָבן אַרויסגענומען
aroisgenumen hobn zei vos shteiner tsvelf dozike di un
taken have they which stones twelve these the and

כא און ער האָט . גִּלְגָּל אין אויפגעשטעלט יְהוֹשׁוּעַ האָט יַרדן , פון
hot er un Gilgal in oifgeshtelt Yehoshua hot Yarden fun
has he and Gilgal in set up Yehoshua has Yarden from

געזאָגט צו די קינדער פון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: אַז אייַערע קינדער
kinder aiere az zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di tsu gezogt
children your when say to so Yisroel of children the to said

וועלן שפּעטער אַהין פֿרעגן זייערע עלטערן, אַזוי צו זאָגן: וואָס זיינען
zainen vos zogn tsu azoi eltern zeyere fregn ahin shpeter veln
are what say to so fathers their ask there later will

כב די דאָזיקע שטיינער? זאָלט איר מאַכן וויסן אייַערע קינדער, אַזוי
azoi kinder aiere visen machn ir zolt shteiner dozike di
so children your know make you shall stones these the

צו זאָגן: אויף טריקענעניש איז יִשְׂרָאֵל אַריבערגעגאַנגען דעם דאָזיקן
dozikn dem aribergegangen Yisroel iz trikenish oif zogn tsu
this the crossed over Yisroel is dry ground on say to

. יַרדן
Yarden
Yarden

כג וואָרעם ה׳ אלוקיכם האָט אויסגעטריקנט די וואַסערן פון
fun vasern di oisgetriknt hot Elokeichem Hashem vorem
of waters the dried up has your G-d Hashem for

יַרדן פֿאַר אייַך, ביז איר זייט אַריבערגעגאַנגען, אַזוי ווי ה׳
Hashem vi azoi aribergegangen zait ir biz aich far fun Yarden
Hashem as so crossed over are you until you before from Yarden

אלוקיכם האָט געטאָן צום ים-סוף , וואָס ער האָט אויסגעטריקנט
oisgetriknt hot er vos Yam-Suf tsum geton hot Elokeichem
dried up has he which Yam Suf to done has your G-d

כד פֿאַר אונדז, ביז מיר זיינען אַריבערגעגאַנגען; כדי אַלע
ale kedei aribergegangen zainen mir biz undz far fun
all so that crossed over are we until us before from

פֿעלקער פון דער ערד זאָלן וויסן די האַנט פון ה׳ אַז זי איז
iz zi az Hashem fun hant di visen zoln erd der fun felker
is it that Hashem of hand the know shall earth the of nations

שטאַרק; כדי איר זאָלט מורא האָבן פֿאַר ה׳ אלוקיכם אַלע
ale Elokeichem Hashem far hobn moire zolt ir kedei shtark
all your G-d Hashem before have fear shall you so that mighty

טעג .
teg
days

ה

5 און עס איז געווען , ווי די מלכים פון דעם אֱמוֹרי
Emori dem fun mlochim di vi geven iz es un
Emori the of kings the when having been is it and

וואָס אויף דער זייט יַרדן , צו מערבֿ , און אַלע מלכים פון
fun mlochim ale un mayrev tsu Yarden zait der oif vos
of kings all and west to Yarden side the on which

דעם כְּנַעֲנִי וואָס ביים , ים האָבן געהערט אַז ה׳ האָט
hot Hashem az gehert hobn yam baim vos Kenaani dem
has Hashem that heard have the sea by the which Kena'ani the

אויסגעטריקנט די וואַסערן פון יַרדן פון פֿאַר די קינדער פון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di far fun Yarden fun vasern di oisgetriknt
Yisroel of children the for of Yarden of waters the dried up

20 And those twelve avanim, which they took out of the Yarden, did Yehoshua set in a pile at Gilgal.
21 And he spoke unto the Bnei Yisroel, saying, When your banim shall ask their avot in time to come, saying, What mean these avanim?
22 Then ye shall let your banim know, saying, Yisroel crossed over this Yarden on yabashah *(dry land)*.

23 For Hashem Eloheichem dried up the waters of the Yarden from before you, until ye were passed over, just as Hashem Eloheichem did to Yam Suf, which He dried up from before us, until we were crossed over;
24 So that Kol Ammei HaAretz *(all the peoples of the earth)* might know the Yad Hashem, that it is chazakah; so that ye might fear Hashem Eloheichem kol hayamim *(all the days, forever)*.

5 And it came to pass, when all the melachim of the HaEmori, which were beyond the Yarden westward, and all the melachim of the Kena'ani, which were by the Yam, heard that Hashem had dried up the waters of the Yarden

ביז זיי זיַינען אַריבערגעגאַנגען, אַזוי איז זייער האַרץ צעגאַנגען , און אַן
an un tsegangen harts zeyer iz azoi aribergegangen zainen zei biz
a and melted heart their is so crossed over are they until

אָטעם איז מער נישט געבליבן אין זיי פֿון ווען די קינדער פֿון
fun kinder di vegen fun zei in geblibn nisht mer iz otem
of children the because of of them in remain not more is breath

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

ב אין יענער צייַט האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : מאַך דיר
dir mach Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot tsait yener in
you(SG) make Yehoshua to said Hashem has time that in

שטיינערנע מעסערס, און מַל ווידער די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַ
a Yisroel fun kinder di vider mal un mesers shteinerne
a Yisroel of children the again circumcise and knives stone

צווייט מאָל. ג האָט יְהוֹשׁוּעַ זיך געמאַכט שטיינערנע מעסערס, און
un mesers shteinerne gemacht zich Yehoshua hot mol tsveit
and knives stone made self Yehoshua has time second

האָט געמַלט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין גִּבְעַת-הָעָרְלוֹת .
Givat-Haarolot in Yisroel fun kinder di gemalt hot
Givat HaAralot in Yisroel of children the circumcised has

ד און דאָס איז די זאַך פֿאַר וואָס יְהוֹשׁוּעַ האָט געמַלט :
gemalt hot Yehoshua vos far zach di iz dos un
circumcised has Yehoshua which for thing the is this and

דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס איז אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצְרַיִם ,
Mitsrayim fun aroisgegangen iz vos folk gantse dos
Egypt from having come out is which people entire this

די מאַנספּאַרשוינען , אַלע קריגסלײַט, זיַינען אויסגעשטאָרבן אין דער
der in oisgeshtorben zainen krigslait ale mansparshoinen di
the in died out are warriors all males the

מדבר אונטער וועגנס נאָך זייער אַרויסגין פֿון מִצְרַיִם .
Mitsrayim fun aroisgein zeyer noch vegens unter midber
Egypt from going out their after the way under wilderness

ה וואָרעם דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס זיַינען אַרויסגעגאַנגען , זיַינען
zainen aroisgegangen zainen vos folk gantse dos vorem
are having come out are which people entire this for

געווען געמַלט , אָבער דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס זיַינען
zainen vos folk gantse dos ober gemalt geven
are which people entire this but circumcised having been

געבאָרן געווארן אין דער מדבר אונטער וועגנס נאָך זייער
zeyer noch vegens unter midber der in gevorn geborn
their after the way under wilderness the in having become given birth

אַרויסגין פֿון מִצְרַיִם , האָט מען נישט געמַלט . ו וואָרעם פֿערציק
fertsik vorem gemalt nisht men hot Mitsrayim fun aroisgein
forty for circumcised not they has Egypt from going out

יאָר זיַינען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געגאַנגען אין דער מדבר ,
midber der in gegangen Yisroel fun kinder di zainen yor
wilderness the in having gone Yisroel of children the are years

ביז עס איז פֿאַרלענדט געווארן די גאַנצע אומה , די קריגסלײַט
krigslait di ume gantse di gevorn farlendt iz es biz
warriors the nation entire the having become destroyed is it until

וואָס זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצְרַיִם , וואָס האָבן נישט
nisht hobn vos Mitsrayim fun aroisgegangen zainen vos
not have which Egypt from having come out are which

from before the Bnei Yisroel, until they had passed over, their levav sank, neither was there ruach in them any more, because of the Bnei Yisroel.

2 At that time Hashem said unto Yehoshua, Make thee knives of flint, and do a second time the Bris Milah to the Bnei Yisroel. 3 And Yehoshua made him flint knives, and did Bris Milah to the Bnei Yisroel at Givat HaAralot.

4 And this is the reason why Yehoshua did the Bris Milah: Kol HaAm that came out of Mitzrayim, that were zekharim *(males)*, even Kol Anshei HaMilchamah, died in the midbar baderech, after they came out of Mitzrayim. 5 Now Kol HaAm that came out were Mulim *(circumcised)*; but Kol HaAm that were born in the midbar baderech when they came forth out of Mitzrayim, them they had not given Bris Milah. 6 For the Bnei Yisroel walked arba'im shanah in the midbar, until Kol HaGoy that were Anshei HaMilchamah, which came out of Mitzrayim, were consumed, because they obeyed not the

צוגעהערט צו דעם קוֹל פֿון ה , די וואָס ה האָט
hot Hashem vos di Hashem fun kol dem tsu tsugehert
has Hashem which the ones Hashem of voice the to paid heed

זיי געשוואָרן , זיי נישט צו לאָזן זען דאָס לאַנד וואָס ה
Hashem vos land dos zen lozn tsu nisht zei geshvorn zei
Hashem which land this see let to not them sworn an oath them

האָט געשוואָרן זייערע עלטערן, אונדז צו געבן, אַ לאַנד וואָס פֿליסט
flist vos land a gebn tsu undz eltern zeyere geshvorn hot
flows which land a give to us fathers their sworn an oath has

מיט מילך און האָניק; ז נאָר זייערע קינדער האָבן נאָר אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt er hot kinder zeyere nor honik un milch mit
set up he has children their but honey and milk with

אַנשטאָט זיי . זיי האָבן דאָס יְהוֹשׁוּעַ געמאַלט , ווײַל זיי זיינען
zainen zei vail gemalt Yehoshua dos hot zei zei anshtot
are they for circumcised Yehoshua this has them them in place of

געווען אומבאַשניטן , ווײַל מע האָט זיי נישט געמאַלט
gemalt nisht zei hot me vorem umbashnitn geven
circumcised not them has one because uncircumcised having been

אונטער וועגנס .
vegens unter
the way under

ח און עס איז געווען , אַז דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן געענדיקט
geendikt hobn folk gantse dos az geven iz es un
finished had people entire this when having been is it and

זיך מַלן , זיינען זיי געזעסן אויף זייער אָרט אין לאַגער ביז
biz lager in ort zeyer oif gezesn zei zainen maln zich
until camp in place their upon settled they are circumcised self

זיי זיינען געזונט געוואָרן .
gevorn gezunt zainen zei
having become well are they

ט און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : הײַנט האָב איך
ich hob haint Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
I have today Yehoshua to said has Hashem and

אַראָפּגעקײַקלט פֿון אײַך די חרפה פֿון מִצרַיִם . דערום רופֿט
ruft derum Mitsrayim fun charpe di aich fun aropgekaiklt
call therefore Egypt of disgrace the you from remove by rolling

מען יענעם אָרט גִלגָל ביז אויף הײַנטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Gilgal ort yenem men
day this very on until Gilgal place that they

י און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן גערוט אין גִלגָל ; און זיי האָבן
hobn zei un Gilgal in gerut hobn Yisroel fun kinder di un
have they and Gilgal in rested have Yisroel of children the and

געמאַכט דעם קָרבָּן-פֶּסַח אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש , אין
in choidesh fun tog fertsntn in korben-Pesach dem gemacht
in month of day fourteenth in Pesach korben the made

אָוונט , אין די פֿלוינען פֿון יריחוֹ . יא און זיי האָבן געגעסן פֿון דער
der fun gegesn hobn zei un Yericho fun ploinen di in ovnt
the of eaten have they and Yericho of plains the in evening

תּבֿואה פֿון לאַנד אויף מאָרגן נאָכן , קָרבָּן-פֶּסַח מַצות
matsus korben-Pesach nochn morgn oif land fun tvue
unleavened bread Pesach korben after next day on land of grain

יב און דער מַן אין דעם דאָזיקן אייגענעם טאָג. , אַזעלבן טאָג
man der un tog eigenem dozikn dem in zangen gebrente un
manna the and day same this the in ears roasted and

Kol Hashem *(voice of* Hashem*)*; unto whom Hashem swore that He would not show them HaAretz, which Hashem swore unto their Avot that He would give us, Eretz zavat cholov u'devash. 7 And their banim, whom He raised up in their place, them Yehoshua gave Bris Milah; for they were arelim *(uncircumcised)*, because they had not given them Bris Milah baderech.

8 And it came to pass, when they had done giving Bris Milah to Kol HaGoy, that they abode in their places in the machaneh, until they were chayyah *(healed, whole, restored alive)*.

9 And Hashem said unto Yehoshua, This day galloti *(have I rolled away)* the reproach of Mitzrayim from off you. Therefore the shem of the place is called Gilgal unto this day.

10 And the Bnei Yisroel encamped at Gilgal, and observed the Pesach on the fourteenth day of the month at erev in the plains of Yericho. 11 And they did eat of the produce of HaAretz on the day after the Pesach, on that very day, matzot, and roasted grain. 12 And

the manna ceased on the following day after they had eaten of the produce of HaAretz; neither had the Bnei Yisroel manna any more; but they did eat of the increase of Eretz Kena'an that year.

13 And it came to pass, when Yehoshua was there by Yericho, that he lifted up his eyes and looked, and, hinei, there stood an ish in front of him with his cherev drawn in his yad; and Yehoshua went unto him, and said unto him, Art thou for us, or for our adversaries?

14 And he said, Lo *(no)*; but as Sar Tze'va Hashem am I now come. And Yehoshua fell on his face to the ground, and did prostrate himself, and said unto him, What saith Adoni unto his eved?

15 And the Sar Tze'va Hashem said unto Yehoshua, Take off thy sandals from off thy feet; for the makom whereon thou standest is kodesh. And Yehoshua did so.

6 Now Yericho was closely shut up because of the Bnei Yisroel; none went out, and none came in.

הָאָט אויפֿגעהערט אויף מאָרגן , אַז זיי האָבן געגעסן פֿון דער תּבֿואה
tvue der fun gegesn hobn zei az morgn oif oifgehert hot
grain the from eaten have they when next day on ceased has

פֿון לאַנד; און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן מער נישט געהאַט קיין
kein gehat nisht mer hobn Yisroel fun kinder di un land fun
any have had not more have Yisroel of children the and land of

מַן ; און זיי האָבן געגעסן פֿון דער תּבֿואה פֿון לאַנד כְּנַעַן אין
in Kenaan land fun tvue der fun gegesn hobn zei un man
in Kena'an land of grain the of eaten have they and manna

יענעם יאָר.
yor yenem
year that

יג און עס איז געווען , אַז יְהוֹשׁוּעַ איז געווען אין
in geven iz Yehoshua az geven iz es un
in having been is Yehoshua when having been is it and

יריחוֹ , האָט ער אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן און געזען, ערשט אַ מאַן
man a ersht gezen un oign zaine oifgehoibn er hot Yericho
man a behold saw and eyes his lifted up he has Yericho

שטייט אַקעגן אים, מיט זײַן שוועבד אַרויסגעצויגן אין זײַן האַנט.
hant zain in aroisgetsoign shverd zain mit im akegn shteit
hand his in drawn out sword his with him opposite standing

איז יְהוֹשׁוּעַ צוגעגאַנגען צו אים, און האָט צו אים געזאָגט: ביסטו
bistu gezogt im tsu hot un im tsu tsugegangen Yehoshua iz
are you said him to has and him to to have gone Yehoshua is

פֿאַר אונדז, אָדער פֿאַר אונדזערע פֿײַנט ? יד האָט ער געענטפֿערט: ניין ,
nein geentfert er hot faint undzere far oder undz far
no answered he has enemies our for or us for

נײַערט איך בין דער שַׂר-צָבָא פֿון ה ; אָקערשט בין איך
ich bin okersht Hashem fun sar-tsava der bin ich naiert
I am just now Hashem of commander-army the am I only

געקומען . איז יְהוֹשׁוּעַ געפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער ערד , און
un erd der tsu ponem zain oif gefaln Yehoshua iz gekumen
and ground the to face his on fell Yehoshua is having come

האָט זיך געבוקט , און האָט צו אים געזאָגט: וואָס וויל מײַן האַר
har main vil vos gezogt im tsu hot un gebukt zich hot
master my will what said him to has and prostrated self has

רעדן צו זײַן קנעכט ?
knecht zain tsu redn
servant his to speak

טו האָט דער חיל-לידער פֿון ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : צי
tsi Yehoshuaen tsu gezogt Hashem fun cheil-lider der hot
then Yehoshua to said Hashem of army-leader the has

אַראָפּ דײַן שוך פֿון דײַן פֿוס, וואָרעם דער אָרט וואָס דו
du vos ort der vorem fus dain fun shuch dain arop
you which place the for foot your from sandal your down

שטייסט אויף אים, ער איז הייליק. און יְהוֹשׁוּעַ האָט אַזוי געטאָן.
geton azoi hot Yehoshua un heilik iz er im oif shteist
done so has Yehoshua and holy is it it on are standing

ו און יריחוֹ איז געווען פֿאַרשפּאַרט און פֿאַרשלאָסן פֿון
fun farshlosn un farshpart geven iz Yericho un
of locked and shut having been is Yericho and

. וועגן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; נישט אַרויס און נישט אַרײַן
arain nisht un arois nisht Yisroel fun kinder di vegen
enter in not and out not Yisroel of children the because of

ב האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : זע , איך האָב געגעבן
gegebn hob ich ze Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
given have I behold Yehoshua to said Hashem has

אין דיין האַנט יריחוֹ און איר מלך , און די שטאַרקע גיבּוֹרים .
giborim shtarke di un melech ir un Yericho hant dain in
warriors mighty the and king its and Yericho hand your in

ג זאָלט איר, אַלע מלחמה-לייט , אַרומגיין די שטאָט רונד אַרום
arum rund shtot di arumgein milchome-lait ale ir zolt
around around city the go around war people all you shall

איין מאָל. אַזוי זאָלסטו טאָן זעקס טעג. ד און זיבן כּהנים זאָלן
zoln koyanim zibn un teg zeks ton zolstu azoi mol ein
shall kohanim seven and days six do shall you so time one

טראָגן זיבן שופֿרות פֿון ווידערס פֿאַר דעם אָרון; און אויפֿן זיבעטן
zibetn oifn un oren dem far viders fun shoifres zibn trogn
seventh on and aron the before rams of ram-shofars seven bear

טאָג זאָלט איר אַרומגיין די שטאָט זיבן מאָל ; און די כּהנים
koyanim di un mol zibn shtot di arumgein ir zolt tog
kohanim the and times seven city the go around you shall day

זאָלן בלאָזן אין די שופֿרות . ה און עס וועט זיין , ווען מע גיט
git me ven zain vet es un shoifres di in blozn zoln
gives one when be will it and ram-shofars the in blow shall

אַן אויסגעצויגענעם בלאָז מיטן האָרן פֿון ווידער, ווי איר הערט דעם
dem hert ir vi vider fun horn mitn bloz oisgetsoigenem an
the hear you when ram of horn with blast prolonged an

קול פֿון שופֿר , זאָל דאָס גאַנצע פֿאָלק אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען ,
shreyen groise a oifheibn folk gantse dos zol shoifer fun kol
shout great a lift up people entire this shall shofar of sound

און די מויער פֿון דער שטאָט וועט איינפֿאַלן אונטער זיך , און דאָס
dos un zich unter ainfaln vet shtot der fun moier di un
this and self under collapse will city the of wall the and

פֿאָלק וועט אַרויפֿגיין איטלעכער גלייך אַרויף.
aroif gleich itlecher aroifgein vet folk
up straight each go up will people

ו האָט יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון גערופֿן די כּהנים , און ער האָט
hot er un koyanim di gerufn Nun fun zun der Yehoshua hot
has he and kohanim the called Nun of son the Yehoshua has

צו זיי געזאָגט: טראָגט דעם אָרון פֿון ברית , און זיבן כּהנים
koyanim zibn un bris fun oren dem trogt gezogt zei tsu
kohanim seven and covenant of aron the carry said them to

זאָלן טראָגן זיבן שופֿרות פֿון ווידערס פֿאַר דעם אָרון פֿון ה .
Hashem fun oren dem far viders fun shoifres zibn trogn zoln
Hashem of aron the before rams of ram-shofars seven bear shall

ז און ער האָט געזאָגט צום פֿאָלק : ציט , און גייט אַרום די שטאָט,
shtot di arum geit un tsit folk tsum gezogt hot er un
city the round go and advance people to said has he and

און די באַוואָפֿנטע זאָלן ציען פֿאַר דעם אָרון פֿון ה .
Hashem fun oren dem far tsien zoln bavofnte di un
Hashem of aron the before advance shall armed the and

ח איז געשען אַזוי ווי יְהוֹשׁוּעַ האָט אָנגעזאָגט דעם פֿאָלק ; און די
di un folk dem ongezogt hot Yehoshua vi azoi geshen iz
the and people the ordered has Yehoshua as so happen is

זיבן כּהנים , וואָס האָבן געטראָגן די זיבן שופֿרות פֿון ווידערס
viders fun shoifres zibn di getrogn hobn vos koyanim zibn
rams of ram-shofars seven the carrying did which kohanim seven

2 And Hashem said unto Yehoshua, See, I have given into thine yad Yericho, and the melech thereof, and the gibborei hechayil. 3 And ye shall march around the Ir, all ye anshei hamilchamah, and go around the Ir once. Thus shalt thou do sheshet yamim. 4 And shivah Kohanim shall bear before the Aron shivah shoferot hayovelim; and the Yom HaShevi'i ye shall march around the Ir sheva times, and the Kohanim shall sound the shoferot. 5 And it shall come to pass, that when they make a long blast with the keren hayovel, when ye hear the sound of the shofar, Kol HaAm shall shout with a teruah gedolah; and the Chomat HaIr shall fall down, and HaAm shall go up every ish charging straight in.

6 And Yehoshua ben Nun called the Kohanim, and said unto them, Take up the Aron HaBrit, and let shivah Kohanim bear shivah shoferot yovelim *(seven ram-shofars)* before the Aron Hashem. 7 And he ordered HaAm, Pass on, and march on the Ir, and let him that is armed pass on ahead of the Aron Hashem.

8 And it came to pass, when Yehoshua had spoken unto HaAm, that the shivah Kohanim bearing the shivah shoferot

hayovelim passed on before Hashem, and sounded the shoferot; and the Aron Brit Hashem followed after them. [9] And the armed men marched ahead of the Kohanim that blew with the shoferot, and the rear guard came after the Aron, with the shoferot of the Kohanim going on sounding.

[10] Yehoshua had commanded HaAm, saying, Ye shall not shout, nor make any noise with your voice, neither shall any davar proceed out of your mouth, until the Yom I tell you to shout; then shall ye shout.

[11] So the Aron Hashem circled the Ir, going about it once; and they returned to the machaneh, and spent the night in the machaneh.

[12] And Yehoshua rose early in the boker, and the Kohanim took up the Aron Hashem. [13] And shivah kohanim bearing shivah shoferot hayovelim before the Aron Hashem went on continually, and sounded the shoferot; and the armed men went before them; with

פַאר ה , האָבן געצויגן , און געבלאָזן אין די שופֿרות ,
un shoifres di in geblozn un getsoign hobn Hashem far
and ram-shofars the in blew and moved out have Hashem before

דער ארון פֿון הס ברית איז געגאַנגען נאָך זיי . ט און די
di un zei noch gegangen iz bris Hashems fun oren der
the and them after having gone is covenant Hashem's of aron the

באַוואָפֿנטע זיינען געגאַנגען פֿאַר די כהנים , ווָאס האָבן געבלאָזן
geblozn hobn vos koyanim di far gegangen zainen bavofnte
blown have which kohanim the before having gone are armed

אין די שופֿרות , און דער הינטער-חיל איז געגאַנגען נאָך דעם
dem noch gegangen iz hinter-cheil der un shoifres di in
the after having gone is rear guard the and ram-shofars the in

ארון; געגאַנגען און געבלאָזן אין די שופֿרות .
shoifres di in geblozn un gegangen oren
ram-shofars the in blowing and walking aron

י און דעם פֿאָלק האָט יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : איר זאָלט
zolt ir zogn tsu azoi bafoiln Yehoshua hot folk dem un
shall you say to so commanded Yehoshua has people the and

נישט אויפֿהייבן אַ שרייען , און נישט לאָזן הערן אײַער קול , און אַ
a un kol aier hern lozn nisht un shreyen a oifheibn nisht
a and voice your be heard let not and shout a lift up not

וואָרט זאָל נישט אַרויסגיין פֿון אײַער מויל , ביז דעם טאָג וואָס איך
ich vos tog dem biz moil aier fun aroisgein nisht zol vort
I which day the until mouth your of go out not shall word

זאָג צו אײַך : אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען ! דעמצמאָל זאָלט איר אויפֿהייבן אַ
a oifheibn ir zolt dentsmol shreyen groise a oifheibn aich tsu zog
a lift up you shall then shout great a lift up you to say

גרויסע שרייען .
shreyen groise
shout great

יא און ער האָט געלאָזט דעם ארון פֿון ה אַרומגיין די שטאָט
shtot di arumgein Hashem fun oren dem gelozt hot er un
city the go around Hashem of aron the allowed has he and

רונד אַרום אין מאָל; און זיי זײַנען צוריקגעקומען אין לאַגער, און
un lager in tsurikgekumen zainen zei un mol ein arum rund
and camp in came back to are they and time one round around

האָבן געעטיקט אין לאַגער.
lager in genechtikt hobn
camp in spent the night have

יב און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי ; און די
di un peire der in gefedert zich hot Yehoshua un
the and morning the in rose early self has Yehoshua and

כּהנים האָבן געטראָגן דעם ארון פֿון ה . יג און די זיבן כהנים ,
koyanim zibn di un Hashem fun oren dem getrogn hobn koyanim
kohanim seven the and Hashem of aron the carried have kohanim

וואָס האָבן געטראָגן די זיבן שופֿרות פֿון ווידערס פֿאַר דעם
dem far viders fun shoifres zibn di getrogn hobn vos
the before rams of ram-shofars seven the carried have which

ארון פֿון ה , זײַנען געגאַנגען נאָכאַנאַנד און געבלאָזן אין די
di in geblozn un nochanand gegangen zainen Hashem fun oren
the in blew and continually having gone are Hashem of aron

שופֿרות , און די באַוואָפֿנטע זײַנען געגאַנגען זיי פֿאַרויס ,
farois zei gegangen zainen bavofnte di un shoifres
ahead of them having gone are armed the and ram-shofars

the rearguard after the Aron Hashem, the Kohanim going on, and sounding the shoferot. 14 And the Yom HaSheni they circled the Ir once, and returned to the machaneh; so they did sheshet yamim. 15 And it came to pass on the Yom HaShevi'i, that they got up early about shachar, circled the Ir after the same manner sheva times; only on that Yom they marched around the Ir sheva pe'amim. 16 And it came to pass on the Shevi'it, when the Kohanim sounded the shoferot, Yehoshua said unto HaAm, Shout; for Hashem hath given you the Ir. 17 And the Ir shall be cherem, even it, and all that are therein, to Hashem; only Rachav the zonah shall live, she and all that are with her in the bais, because she hid the malachim that we sent. 18 And ye, be shomer to keep yourselves from the cherem, lest ye make yourselves cherem, when ye take of the cherem, and make the Machaneh Yisroel cherem, and trouble it. 19 But all the kesef, zahav, and vessels of nechoshet and

אוֹן דער הינטער-חיל איז געגאַנגען נאָך דעם אָרון פֿון ה ;
Hashem fun oren dem noch gegangen iz hinter-cheil der un
Hashem of aron the after having gone is rear guard the and

געגאַנגען און געבלאָזן אין די שופֿרות . יד אויך אויפֿן צווייטן טאָג
tog tsveitn oifn oich shoifres di in geblozn un gegangen
day second on also ram-shofars the in blew and having gone

זיינען זיי אַרומגעגאַנגען די שטאָט איין מאָל, און זיך אומגעקערט
umgekert zich un mol ein shtot di arumgegangen zei zainen
returned self and time one city the walked around they are

אין לאַגער. אַזוי האָבן זיי געטאָן זעקס טעג . טו און עס איז געווען
geven iz es un teg zeks geton zei hobn azoi lager in
having been is it and days six done they have so camp in

אויפֿן זיבעטן טאָג, האָבן זיי זיך געפֿעדערט ווי דער פֿרימאָרגן איז
iz frimorgn der vi gefedert zich zei hobn tog zibetn oifn
is morning the as rose early self they have day seventh on

אויפֿגעגאַנגען, און זיי זיינען אַרומגעגאַנגען די שטאָט אויפֿן דאָזיקן
dozikn oifn shtot di arumgegangen zainen zei un oifgegangen
this on city the walked around are they and dawning

שטייגער זיבן מאָל ; טז בלויז אין יענעם טאָג זיינען זיי אַרומגעגאַנגען
arumgegangen zei zainen tog yenem in bloiz mol zibn shteiger
walked around they are day that in only times seven manner

די שטאָט זיבן מאָל . און עס איז געווען ביים זיבעטן מאָל,
mol zibetn baim geven iz es un mol zibn shtot di
time seventh at having been is it and times seven city the

האָבן די כֹהנים געבלאָזן אין די שופֿרות , און יְהוֹשׁוּעַ האָט
hot Yehoshua un shoifres di in geblozn koyanim di hobn
has Yehoshua and ram-shofars the in blew kohanim the have

געזאָגט צום פֿאָלק : אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען ! ווארעם ה האָט
hot Hashem vorem shreyen groise a oifheibn folk tsum gezogt
has Hashem because shout great a lift up people to said

אײַך געגעבן די שטאָט. יז און די דאָזיקע שטאָט זאָל זיין חרם
cheirem zain zol shtot dozike di un shtot di gegebn aich
devoted be shall city this the and city the given you

צו ה , זי און אַלץ וואָס אין איר; נאָר רָחָב די זונה
zoine di Rachav nor ir in vos alts un zi Hashem tsu
prostitute the Rachav but it in which all that and it Hashem to

זאָל בליַבן לעבן, זי און אַלע וואָס בײַ איר אין הויז , ווייל
vail hoiz in ir bai vos ale un zi lebn blaibn zol
because house in her with which all and she alive remain shall

זי האָט באַהאַלטן די שלוחים וואָס מיר האָבן געשיקט. יח און
un geshikt hobn mir vos shluchim di bahaltn hot zi
and sent have we which messengers the hidden has she

איר היט אײַך נאָר פֿון דעם חרם , איר זאָלט אַליין נישט
nisht alein zolt ir cheirem dem fun nor aich hit ir
not yourself shall you devoted the of only you beware you

ווערן חרם , אַז איר וועט נעמען פֿון דעם חרם , און מאַכן
machn un cheirem dem fun nemen vet ir az cheirem vern
make and devoted the of take will you that devoted become

דעם לאַגער פֿון ישְׂרָאֵל צו חרם , און אים פֿאַראומגליקן. יט און
un farumglikn im un cheirem tsu Yisroel fun lager dem
and ruined it and devoted to Yisroel of camp the

דאָס גאַנצע זילבער און גאָלד, און קופּערנע און אײַזערנע כלים , דאָס
dos keilim aizerne un kuperne un gold un zilber gantse dos
this vessels iron and copper and gold and silver whole this

barzel, are kodesh unto Hashem; they shall come into the Otzar Hashem.

זאָל זיין הייליק צו ה ; אין שאַצקאַמער פֿון ה זאָל עס
es zol Hashem fun shatskamer in Hashem tsu heilik zain zol
it shall Hashem of treasury in Hashem to holy be shall
אַריִן.
arain
enter

20 So HaAm shouted when the Kohanim sounded the shoferot; and it came to pass, when HaAm heard the kol *(sound)* of the shofar, and HaAm shouted with a teruah gedolah, that the chomah fell down, so that HaAm went up into the Ir, every ish straight before him, and they took the Ir.

כ האָט דאָס פֿאָלק אויפֿהייבן אַ גרויסע שרייען , און מע האָט געבלאָזן
geblozn hot me un shreyen groise a oifheibn folk dos hot
blew has one and shout great a lift up people this has
אין די שופֿרות . און עס איז געווען , ווי דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos vi geven iz es un shoifres di in
has people this as having been is it and ram-shofars the in
געהערט דעם קול פֿון שופֿר , אַזוי האָט דאָס פֿאָלק אויפֿגעהייבן אַ גרויסע
groise a oifheibn folk dos hot azoi shoifer fun kol dem gehert
great a lift up people this has so shofar of sound the heard
שרייען , און די מויער איז איינגעפֿאַלן אונטער זיך , און דאָס פֿאָלק איז
iz folk dos un zich unter aingefaln iz moier di un shreyen
is people this and self under collapsed is wall the and shout
אַרויפֿגעגאַנגען אין שטאָט איטלעכער גלייך אַרויף; און זיי האָבן
hobn zei un aroif gleich itlecher shtot in aroifgegangen
have they and up straight each city in having gone up
באַצוווּנגען די שטאָט.
shtot di batsvungen
city the subjugated

21 And they utterly destroyed all that was in the Ir, both ish and isha, na'ar and zaken, and shor, and seh, and chamor, with the edge of the cherev.

כא און זיי האָבן פֿאַרווויסט אַלץ וואָס אין שטאָט, פֿון אַ מאַן ביז
biz man a fun shtot in vos alts farvist hobn zei un
unto man a of city in which all that laid waste have they and
אַ פֿרוי , יונג ביז אַלט, און ביז אָקס, און אַ שעפּס,
sheps a un oks an biz un alt biz yung fun froi a
sheep a and bull a unto and old unto young man of woman a
און אַן אייזל , מיטן שאַרף פֿון שווערד.
shverd fun sharf mitn eizl an un
sword of edge with donkey an and

22 But Yehoshua had said unto the two anashim that had spied out HaAretz, Go into the bais haisha hazonah, and bring out from there the isha, and all that she hath, just as ye swore unto her.

כב און צו די צווויי מענער וואָס האָבן אויסגעקוקט דאָס לאַנד האָט
hot land dos oisgekukt hobn vos mener tsvei di tsu un
has land this scrutinized have which men two the to and
יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט: גייט אַריִן אין הויז פֿון דער פֿרוי דער זונה ,
zoine der froi der fun hoiz in arain geit gezogt Yehoshua
prostitute the woman the of house in enter go said Yehoshua
און פֿירט אַרויס פֿון דאָרטן די פֿרוי , און אַלע וואָס געהערן צו איר,
ir tsu gehern vos ale un froi di dortn fun arois firt un
her to belong which all and woman the there of out lead and
אַזוי ווי איר האָט געשוואָרן .
geshvorn ir hot ir vi azoi
sworn an oath her has you as so

23 And hane'arim *(the young men)* that were spies went in, and brought out Rachav, and her av, and her em, and her achim, and all that she had; and they

כג זיינען די יונגעלייט די אויסקוקערס אַריינגעגאַנגען , און האָבן
hobn un araingegangen oiskukers di yungelait di zainen
have and went spies the young men the are
אַרויסגעפֿירט רָחָבן , און איר פֿאָטער און איר מוטער , און אירע
ire un muter ir un foter ir un Rachavn aroisgefirt
her and mother her and father her and Rahab led out
ברידער , און אַלע וואָס האָבן געהערט צו איר, אויך איר גאַנצע
gantse ir oich ir tsu gehert hobn vos ale un brider
whole her also her to belonged have which all and brothers

משפחה האָבן זיי אַרויסגעפֿירט, און זיי איבערגעלאָזט דערויסן פֿון
fun deroisn ibergelozt zei un aroisgefirt zei hobn mishpoche
of outside left behind they and led out they have family

כד און די שטאָט האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿייַער
לאַגער פֿון יִשְׂרָאֵל.
faier in farbrent zei hobn shtot di un Yisroel fun lager
fire in burned up they have city the and Yisroel of camp

מיט אַלץ וואָס אין איר; בלויז דאָס זילבער און דאָס גאָלד, און די
di un gold dos un zilber dos bloiz ir in vos alts mit
the and gold this and silver this only it in which all that with

קופּערנע און אייַזערנע כּלים , האָבן זיי אָפּגעגעבן אין שאַצקאַמער
shatskamer in opgegebn zei hobn keilim aizerne un kuperne
treasury in given back they have utensils iron and copper

כה פֿון הס הויז . און רָחָב די זונה , און איר פֿאָטערס
foters ir un zoine di Rachav un hoiz Hashems fun
father's her and prostitute the Rachav and house Hashem's of

הויזגעזינט, און אַלע וואָס האָבן געהערט צו איר, האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot ir tsu gehert hobn vos ale un hoizgezint
Yehoshua has her to belonged have which all and household

געלאָזט לעבן, און זי איז געבליבן צווישן יִשְׂרָאֵל ביז אויף היינטיקן
haintikn oif biz Yisroel tsvishn geblibn iz zi un lebn gelozt
this very on until Yisroel among remain is she and live allowed

טאָג; ווייַל זי האָט באַהאַלטן די שלוחים וואָס יְהוֹשׁוּעַ האָט
hot Yehoshua vos shluchim di bahaltn hot zi vail tog
has Yehoshua which messengers the hidden has she because day

געשיקט אויסצוקוקן יריחו .
Yericho oistsukukn geshikt
Yericho spy out sent

כו און יְהוֹשׁוּעַ האָט באַשוואָרן אין יענער צייַט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi tsait yener in bashvorn hot Yehoshua un
say to so time that in swear an oath has Yehoshua and

פֿאַרשאָלטן פֿאַר ה דער מאַן וואָס וועט אויפֿשטיין און וועט
vet un oifshtein vet vos man der Hashem far farsholten
will and stand up will which man the Hashem before cursed

אָפּבויען די דאָזיקע שטאָט יריחו ! מיט דעם לעבן פֿון זיין בכור
bechor zain fun lebn dem mit Yericho shtot dozike di opboien
firstborn his of life the with Yericho city this the rebuild

זאָל ער לייגן איר גרונטפֿעסט, און מיט זיין יינגסטן זאָל ער
er zol yingstn zain mit un gruntfest ir leign er zol
he shall youngest his with and foundation its put he shall

אַריינשטעלן אירע טירן .
tirn ire arainshteln
gates its set up

כז און ה איז געווען מיט יְהוֹשׁוּעַ , און זיין שֵׁם איז
iz Shem zain un Yehoshuaen mit geven iz Hashem un
is name his and Yehoshua with having been is Hashem and

געווען אין גאַנצן לאַנד.
land gantsn in geven
land all in having been

ז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געפֿעלשט אַ פֿעלשונג אין דעם
dem in felshung a gefelsht hobn Yisroel fun kinder di un
the in treachery a act falsely did Yisroel of children the and

חרם , און עָכָן דער זון פֿון כַּרמי דעם זון פֿון זַבדי , דעם זון
zun dem Zavdi fun zun dem Karmi fun zun der Achan un cheirem
son the Zavdi of son the Carmi of son the Achan and devoted

brought out all her mishpechot, and put them outside the Machaneh Yisroel. 24 And they burned the Ir with eish, and all that was therein; only the kesef, and the zahav, and the vessels of nechoshet and of barzel *(iron)*, they put into the Otzar Bais Hashem. 25 And Yehoshua saved Rachav the zonah alive, and her Bais Avi, and all that she had; and she dwelleth in Yisroel even unto this day; because she hid the malachim, which Yehoshua sent to spy out Yericho.

26 And Yehoshua made them take this shevu'ah, saying, Arur *(cursed)* be the ish before Hashem, that riseth up and rebuildeth this Ir Yericho; he shall lay the foundation thereof with his bechor, and with his tza'ir *(youngest son)* shall he set up the delatot *(gates)* thereof.

27 So Hashem was with Yehoshua; and his fame was noised throughout kol HaAretz.

7 But the Bnei Yisroel broke faith in regard to the Cherem; for Achan ben Carmi ben Zavdi ben Zerach of the tribe

of Yehudah, took of the Cherem *(that which was devoted to destruction)*; and the Af Hashem was kindled against the Bnei Yisroel.

[2] And Yehoshua sent anashim from Yericho to Ai, which is near Beit-Aven, on the east of Beit-El, speaking unto them, saying, Go up and spy out HaAretz. And the anashim went up and spied out Ai. [3] And they returned to Yehoshua, and said unto him, Let not Kol HaAm go up; but let about two or three thousand Ish go up and attack Ai; and weary not kol HaAm there; for they are but few.

[4] So there went up there of HaAm about three thousand Ish; and they fled before the anashim of Ai. [5] And the anashim of Ai struck down of them about thirty and six ish; for they chased them from before the sha'ar even unto Shevarim, and struck them down on the descent; therefore the levav HaAm melted, and became like mayim.

[6] And Yehoshua tore his clothes, and fell to the ground upon his face before the Aron Hashem until

פֹּון זֶרַחן , פֹּון שבֶט יהוּדה , האָט געגומען פֹּון דעם חרם ,
cheirem dem fun genumen hot Yehudah sheyvet fun Zerachn fun
devoted the of taken has Yehudah tribe of Zerach of

און דער צאָרן פֹּון ה האָט געגרימט אויף די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di oif gegrimt hot Hashem fun tsorn der un
Yisroel of children the on kindled has Hashem of anger the and

ב און יְהוֹשׁוּעַ האָט געשיקט מענטשן פֹּון יריחוֹ קיין עַי ווָאס
vos Ai kein Yericho fun mentshn geshikt hot Yehoshua un
which Ai to Yericho of men sent has Yehoshua and

לעבן בֵּית-אָוֶן , אין מזרח פֹּון בֵּית-אֵל, און ער האָט זיי אָנגעזאָגט,
ongezogt zei hot er un Beis-El fun mizrech in Beis-Aven lebn
ordered them has he and Beit-El of east in Beit-Aven near

אַזוי צו זאָגן: גייט אַרויף, און קוקט אויס דאָס לאַנד. זיַינען די
di zainen land dos ois kukt un aroif geit zogn tsu azoi
the are land this out look and up go say to so

מענטשן אַרויפגעגאַנגען , און האָבן אויסגעקוקט עַי. ג און זיי האָבן
hobn zei un Ai oisgekukt hobn un aroifgegangen mentshn
have they and Ai scrutinized have and having gone up men

זיך אומגעקערט צו יְהוֹשׁוּעַ , און האָבן צו אים געזאָגט: זאָל נישט
nisht zol gezogt im tsu hobn un Yehoshuaen tsu umgekert zich
not shall said him to have and Yehoshua to returned self

אַרויפֿגיין דאָס גאַנצע פֹּאָלק ; אַרום צוויי טויזנט מאַן , אָדער אַרום
arum oder man toiznt tsvei arum folk gantse dos aroifgein
round or men thousand two round people entire this go up

דריַי טויזנט מאַן , זאָלן אַרויפֿגיין און שלאָגן עַי. דאַרפֿסט נישט מיען
mien nisht darfst Ai shlogn un aroifgein zoln man toiznt drai
weary not needed Ai strike and go up shall men thousand three

אַהין דאָס גאַנצע פֹּאָלק , ווָאַרעם זיי זיַינען ווינציק.
vintsik zainen zei vorem folk gantse dos ahin
few are they because people entire this there

ד זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען אַהין פֹּון פֹּאָלק אַרום דריַי טויזנט
toiznt drai arum folk fun ahin aroifgegangen zainen
thousand three round people of there having gone up are

מאַן ; אָבער זיי זיַינען אַנטלאָפֿן פֿאַר די מענטשן פֹּון עַי. ה און די
di un Ai fun mentshn di far antlofn zainen zei ober man
the and Ai of men the before fled are they but men

מענטשן פֹּון עַי האָבן פֹּון זיי געשלאָגן אַרום זעקס און דרייַסיק מאַן ,
man draisik un zeks arum geshlogn zei fun hobn Ai fun mentshn
men thirty and six round struck them of have Ai of men

און זיי האָבן נאָכגעיאָגט פֹּון פֿאַרן טויער ביז שבָרים ,
Shevarim biz toier faran fun nochgeyogt zei hobn zei un
Shevarim unto gate before the from pursued after them have they and

און האָבן זיי געשלאָגן ביַים אַראָפגאַנג; און דאָס האַרץ פֹּון פֹּאָלק
folk fun harts dos un aropgang baim geshlogn zei hobn un
people of heart this and descent on the struck them have and

איז צעגאַנגען , און איז געוואָרן אַזוי ווי ווַאסער.
vaser vi azoi gevorn iz un tsegangen iz
water as so having become is and melted is

ו האָט יְהוֹשׁוּעַ צעריסן זיַינע קלייַדער , און איז געפֿאַלן אויף זיַין
zain oif gefaln iz un kleider zaine tserisn Yehoshua hot
his on fell is and garments his torn Yehoshua has

פנים צו דער ערד פֿאַר פֹּנים ה ביזן אָוונט , ער
er ovnt bizn Hashem fun oren dem far erd der tsu ponem
he evening until Hashem of aron the before ground the to face

erev, he and the Ziknei Yisroel, and they put dust upon their heads. 7 And Yehoshua said, Alas, Adonoi Hashem, why hast Thou at all brought HaAm Hazeh over the Yarden, to deliver us into the yad HaEmori, to destroy us? If only we had been content, and dwelt on the other side of the Yarden! 8 O Adonoi, what shall I say, when Yisroel turneth their backs before their enemies!

9 For the Kena'ani and all the inhabitants of HaAretz shall hear of it, and shall surround us, and cut off Shemeinu *(our name)* from HaAretz; and what wilt Thou do unto Thy Shem Hagadol?

10 And Hashem said unto Yehoshua, Stand up; why liest thou thus upon thy face? 11 Yisroel hath sinned, and they have also violated My Brit which I commanded them; for they have even taken of the Cherem, and have also played the ganav, and lied also, and they have put it even among their own possessions. 12 Therefore the Bnei Yisroel could not stand before their enemies, but turned their backs before their enemies, because they are for

אוּן דִּי עֶלטֶסטֶע פוֹן יִשׂרָאֵל; אוּן זיי הָאבֶּן אַרוֹיפגֶעלייגט עָרד אוֹיף
oif erd aroifgeleigt hobn zei un Yisroel fun eltste di un
on dirt laid on have they and Yisroel of elders the and

זייער קאָפּ. ז אוּן יְהוֹשׁוּעַ הָאט גֶעזאָגט: ווויי, ה דוּ אֲדֹנָי,
zeyer kop. Adonoi du Hashem vei gezogt hot Yehoshua un
Adonoi you Hashem woe said has Yehoshua and head their

נאָך וואָס הָאסטוּ גאָר אַריבֶּערגֶעבראַכט דאָס דאָזיקע פֶֹלק
folk dozike dos aribergebracht gor hostu vos noch
people this the brought across really have you which after

איבערן יַרדן, אוּנדז צוּ גֶעבּן אין דער הַאנט פוֹן אֱמוֹרי, כּדי אוּנדז
undz kedei Emori fun hant der in gebn tsu undz Yarden ibern
us so that Emori of hand the in give to us Yarden over

אוּנטערצוּבּרענגען ? הלוואי וואָלטן מיר בּאַשטאַנען אוּן
un bashtanen mir voltn halevay untertsubrengen
and managed we would have if only bringing under perishing

גֶעבליבּן אוֹיף יענער זיַיט יַרדן! ח איך בּעט דיך, אֲדֹנָי, וואָס קען
ken vos Adonoi dich bet ich Yarden zait yener oif geblibn
can what Adonoi you(SG) entreat I Yarden side other on remain

איך זאָגן, נאָכדעם אַז יִשׂרָאֵל הָאט גֶעמוזט קערן דעם נאַקן פַֹאר
far nakn dem kern gemuzt hot Yisroel az nochdem zogn ich
before neck the turn obliged to has Yisroel that after say I

זיַינע פַֹיַינט ?
faint zaine
enemies his

ט וואָרעם דער כְּנַעֲני אוּן אַלע באַווויינער פוֹן לאַנד וועלן דערהערן,
derhern veln land fun bavoiner ale un Kenaani der vorem
hear will land of inhabitants all and Kena'ani the because

אוּן וועלן אוּנדז אַרוּמרינגלען, אוּן פַֹאַרשניַידן אוּנדזער נאָמען פוֹן דער
der fun nomen undzer farshnaidn un arumringlen undz veln un
the from name our cut off and surround us will and

עָרד; אוּן וואָס וועסטוּ טאָן פַֹאַר דיַין גרוֹיסן נאָמען?
nomen groisn dain far ton vestu vos un erd
name great your for do will you(sg) what and earth

י הָאט ה גֶעזאָגט צוּ יְהוֹשׁוּעַ: שטיי דיר אוֹיף; נאָך וואָס
vos noch oif dir shtei Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
what after up you(SG) stand Yehoshua to said Hashem has

דען פַֹאַלסטוּ אוֹיף דיַין פנים? יא גֶעזינדיקט הָאט יִשׂרָאֵל, אוּן זיי הָאבֶּן
hobn zei un Yisroel hot gezindikt ponem dain oif falstu den
have they and Yisroel has sinned face your on fall then

אוּיך איבערגעטרעטן מיַין ברית וואָס איך הָאב זיי בּאַפוֹילן,
bafoiln zei hob ich vos bris main ibergetretn oich
commanded them have I which covenant my violated also

אוּן זיי הָאבֶּן אי גֶענוּמען פוֹן חרם, אי גֶענבֶּעט, אי פַֹאַרלייקנט,
farleiknt i gegnvet i cheirem fun genumen i hobn zei un
conceals and stolen and devoted of taken also have they and

אי אַריַינגעטאָן אין זייערע זאַכן. יב דערום קענען די קינדער פוֹן
zachn zeyere in araingeton i derum kenen di kinder fun
things their in put and therefore can the children of

יִשׂרָאֵל נישט באַשטיין פַֹאַר זייערע פַֹיַינט; דעם נאָקן קערן זיי פַֹאַר
Yisroel nisht bashtein far zeyere faint dem nakn kern zei far
before they turn neck the enemies their before stand not Yisroel

זייערע פַֹיַינט, ווייל זיי זיַינען גֶעוואָרן צוּ חרם; איך
zeyere faint vail zainen zei gevorn tsu cheirem ich
their enemies because they are having become to devoted I

Cherem; neither will I be with you any more, except ye destroy the Cherem from among you.

וועל מער נישט זײַן מיט אײַך, אויב איר וועט נישט פֿאַרטיליקן דעם
dem fartiliken nisht vet ir oib aich mit zain nisht mer vel
the destroy not will you if you with be not more will

חרם פֿון צווישן אײַך.
aich tsvishn fun cheirem
you among from devoted

13 Up, set HaAm apart as kodesh, and say, Set yourselves apart as kodesh against tomorrow: for thus saith Hashem Elohei Yisroel, There is Cherem among you, O Yisroel; thou canst not stand before thine enemies, until ye take away the Cherem from among you.

יג שטיי אויף, און הייליק דאָס פֿאָלק, און זאָלסט
zolst un folk dos heilik un oif shtei
you(SG) must and people this set apart as holy and up stand

זאָגן: היליקט אײַך אויף מאָרגן, וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi vorem morgn oif aich heilikt zogn
said has so for next day for you set apart as holy say

ה אלוקי ישְׂרָאֵל: חרם איז צווישן דיר, ישְׂרָאֵל; וועסט
vest Yisroel dir tsvishn iz cheirem Yisroel Elokei Hashem
will Yisroel you(SG) among is devoted Yisroel the G-d of Hashem

נישט קענען באַשטיין פֿאַר דײַנע פֿײַנט, ביז איר וועט אָפּטאָן דעם
dem opton vet ir biz faint daine far bashtein kenen nisht
the remove will you until enemies your before stand can not

חרם פֿון צווישן אײַך.
aich tsvishn fun cheirem
you among from devoted

14 In the boker therefore ye shall be brought according to your tribes; and it shall be, that the shevet *(tribe)* which Hashem taketh shall come near according to the mishpekhot thereof; and the mishpakhah which Hashem shall take shall come near by batim; and the bais which Hashem shall take shall come near man by man. 15 And it shall be, that he that is taken with the Cherem shall be burned with eish, he and all that he hath; because he hath violated the Brit Hashem, and because he hath wrought shame in Yisroel.

יד דערום זאָלט איר געענען אין דער פֿרי לויט
loit peire der in genenen ir zolt derum
according to morning the in approach you shall therefore

אייערע שבֿטים, און עס וועט זײַן, דער שבֿט וואָס ה
Hashem vos sheyvet der zain vet es un shvotim aiere
Hashem which tribe the be will it and tribes your

וועט אים פֿאַרנעמען, זאָל געענען לויט די משפּחות,
mishpoches di loit genenen zol farnemen im vet
families the according to approach shall detain it will

און די משפּחה וואָס ה וועט זי פֿאַרנעמען, זאָל
zol farnemen zi vet Hashem vos mishpoche di un
shall detain it will Hashem which family the and

געענען לויט די הײַזער, און דאָס הויז וואָס
vos hoiz dos un haizer di loit genenen
which household this and households the according to approach

ה וועט עס פֿאַרנעמען, זאָל געענען לויט די מענער.
mener di loit genenen zol farnemen es vet Hashem
men the according to approach shall detain it will Hashem

טו און עס וועט זײַן, דער וואָס וועט פֿאַרנומען ווערן מיטן
mitn vern farnumen vet vos der zain vet es un
with become detained will which the one be will it and

חרם, זאָל פֿאַרברענט ווערן אין פֿײַער, ער און אַלץ וואָס
vos alts un er faier in vern farbrent zol cheirem
which all that and he fire in become burned up shall devoted

געהערט צו אים; ווײַל ער האָט איבערגעטרעטן דעם ברית
bris dem ibergetretn hot er vail im tsu gehert
covenant the overstepped has he because him to belongs

פֿון ה, און ווײַל ער האָט געטאָן אַ נבֿלה אין
in nevole a geton hot er vail un Hashem fun
in abominable act a done has he because and Hashem of

ישְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[16] So Yehoshua rose up early in the boker, and brought Yisroel near by their tribes; and the Shevet Yehudah was taken;

[17] And he brought the Mishpakhat Yehudah; and the Mishpakhat Zarchi was taken; and he brought the Mishpakhat HaZarchi man by man; and Zavdi was taken; [18] And he brought near his Bais man by man; and Achan ben Carmi ben Zavdi ben Zerach, of the tribe of Yehudah, was taken.

[19] And Yehoshua said unto Achan, Beni *(my son)*, give, now, kavod to Hashem Elohei Yisroel, and give to Him todah; and tell me now what thou hast done; hide it not from me.

[20] And Achan answered Yehoshua, and said, Indeed I have sinned against Hashem Elohei Yisroel, and thus and thus have I done; [21] When I saw among the plunder a beautiful robe of Shinar *(Babylon)*, and two hundred shekels of kesef, and a wedge

טז הָאָט יְהוֹשׁוּעַ זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און געמאַכט
gemacht un peire der in gefedert zich Yehoshua hot
made and morning the in rose early self Yehoshua has

געגענען יִשְׂרָאֵל לויט זײַנע שבֿטים ; איז פֿאַרנומען
farnumen iz shvotim zaine loit Yisroel genenen
detained is tribes its according to Yisroel approach

געווארן שבֿט יהודה .
Yehudah sheyvet gevorn
Yehudah tribe having become

יז הָאָט ער געמאַכט געגענען די משפּחה פֿון יהודה , און ער
er un Yehudah fun mishpoche di genenen gemacht er hot
he and Yehudah of family the approach made he has

האָט פֿאַרנומען די משפּחה פֿון די זַרחים . האָט ער געמאַכט
gemacht er hot Zerachim di fun mishpoche di farnumen hot
made he has Zarchi the of family the detained has

געגענען די משפּחה פֿון די זַרחים לויט די מענער, און
un mener di loit Zerachim di fun mishpoche di genenen
and men the according to Zarchi the of family the approach

זַבדי איז פֿאַרנומען געווארן . יח הָאָט ער געמאַכט געגענען זײַן
zain genenen gemacht er hot gevorn farnumen iz Zavdi
his approach made he has having become detained is Zavdi

הויז לויט די מענער, און עָכָן דער זון פֿון כַּרמי דעם זון
zun dem Karmi fun zun der Achan un mener di loit hoiz
son the Carmi of son the Achan and men the according to house

פֿון זַבדי , דעם זון פֿון זֶרַח , פֿון שבֿט יהודה , איז פֿאַרנומען
farnumen iz Yehudah sheyvet fun Zerachn fun zun dem Zavdi fun
detained is Yehudah tribe of Zerach of son the Zavdi of

געווארן .
gevorn
having become

יט הָאָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צו עָכָנען : מײַן זון , טו, איך בעט
bet ich tu zun main Achanen tsu gezogt Yehoshua hot
entreat I do son my Achan to said Yehoshua has

דיך , כַּבּוד צו ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, און זײַ זיך מוֹדה
moide zich zai un Yisroel Elokei Hashem tsu koved dich
confess self be and Yisroel the G-d of Hashem to honor you(SG)

פֿאַר אים, און זאָג מיר: איך בעט דיך , וואָס דו האָסט געטאָן;
geton host du vos dich bet ich mir zog un im far
done have you what you(SG) entreat I me tell and him before

זאָלסט נישט פֿאַרהוילן פֿון מיר.
mir fun farhoiln nisht zolst
me from hide not you(SG) must

כ הָאָט עָכָן געענטפֿערט יְהוֹשׁוּעַ , און האָט געזאָגט: אמת, איך
ich emes gezogt hot un Yehoshuaen geentfert Achan hot
I true said has and Yehoshua answered Achan has

האָב געזינדיקט צו ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, און אַזוי און אַזוי
azoi un azoi un Yisroel Elokei Hashem tsu gezindikt hob
so and thus and Yisroel the G-d of Hashem against sinned have

האָב איך געטאָן. כא איך האָב געזען אין דעם רויב אַ גוטן מאַנטל פֿון
fun mantl gutn a roib dem in gezen hob ich geton ich hob
of mantle good a spoils the in seen have I done I have

שִׁנְעָר , און צוויי הונדערט שֶׁקֶל זילבער, און אַ צונג גאָלד וואָס
vos gold tsung a un zilber shekl hundert tsvei un Shinar
which gold tongue a and silver shekels hundred two and Shinar

of zahav of fifty shekels weight, then I coveted them, and took them; and, hinei, they are hid in ha'aretz in the midst of my ohel, and the kesef under it.

22 So Yehoshua sent malachim, and they ran unto the ohel; and, hinei, it was hid in his ohel, and the kesef under it! 23 And they took them out of the midst of the ohel, and brought them unto Yehoshua, and unto all the Bnei Yisroel, and laid them out before Hashem. 24 And Yehoshua, and kol Yisroel with him, took Achan ben Zerach, and the kesef, and the robe, and the wedge of zahav, and his banim, and his banot, and his oxen, and his donkeys, and his tzon, and his ohel, and all that he had; and they brought them unto the Emek Achor *(Valley of Trouble)*. 25 And Yehoshua said, Why hast thou troubled us? Hashem shall trouble thee yom hazeh. And kol Yisroel stoned him with even *(stones)*, and burned them with eish, after they had stoned them with avanim *(stones)*. 26 And they raised over him a heap of avanim gadol unto this day. So Hashem turned from the fierceness of His Af *(Anger)*.

איר וואָג איז פֿופּציק שֶׁקל ; האָב איך זיי געגלוסט, און האָב זיי
zei hob un geglust zei ich hob shekl fuftsik iz vog ir
them have and lusted them I have shekels fifty is weight its

צוגענומען , און זע זיַנען זיי באַהאַלטן אין דער ערד אין
in erd der in bahaltn zei zainen ze un tsugenumen
in ground the in hidden they are behold and taken

מיטן פֿון מיַין געצעלט, און דאָס זילבער איז אונטער דעם .
dem unter iz zilber dos un getselt main fun mitn
the one under is silver this and tent my of midst of

כב האָט יְהוֹשׁוּעַ געשיקט שלוחים , און זיי זיַנען אַוועקגעלאָפֿן
avekgelofn zainen zei un shluchim geshikt Yehoshua hot
ran away are they and messengers sent Yehoshua has

צום געצעלט; ערשט עס איז באַהאַלטן אין זיַין געצעלט, און דאָס זילבער
zilber dos un getselt zain in bahaltn iz es ersht getselt tsum
silver the and tent his in hidden is it behold tent to

איז אונטער דעם . כג האָבן זיי זיי אַרויסגענומען פֿון מיטן
mitn fun aroisgenumen zei zei hobn dem unter iz
midst of of taken out them they have the one under is

געצעלט, און געבראַכט צו יְהוֹשׁוּעַ , און צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ale tsu un Yehoshuaen tsu gebracht un getselt
Yisroel of children all to and Yehoshua to brought and tent

און זיי האָבן זיי אַוועקגעלייגט פֿאַר ה . כד און יְהוֹשׁוּעַ און
un Yehoshua un Hashem far avekgeleigt zei hobn zei un
and Yehoshua and Hashem before laid down them have they and

גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים האָבן גענומען עָכָן דעם זון פֿון זֶרַח ,
Zerachn fun zun dem Achan genumen hobn im mit Yisroel gants
Zerach of son the Achan taken have him with Yisroel all

און דאָס זילבער, און דעם מאַנטל, און די צונג גאָלד, און זיַנע זין ,
zin zaine un gold tsung di un mantl dem un zilber dos un
sons his and gold tongue the and mantle the and silver the and

און זיַנע טעכטער , און זיַנע אָקסן, און זיַנע אייזלען , און זיַנע
zaine un eizlen zaine un oksen zaine un techter zaine un
his and donkeys his and oxen his and daughters his and

שאָף , און זיַן געצעלט, און אַלץ וואָס האָט געהערט צו אים, און
un im tsu gehert hot vos alts un getselt zain un shof
and him to belonged has what all that and tent his and sheep

זיי האָבן זיי אַרויפֿגעבראַכט צום טאָל עָכוֹר . כה און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un Achor tal tsum aroifgebracht zei hobn zei
Yehoshua and Achor valley of to brought up them have they

האָט געזאָגט: וואָס האָסטו אונדז פֿאַראומגליקט? פֿאַראומגליקן זאָל
zol farumglikn farumglikt undz hostu vos gezogt hot
shall driven to ruin driven to ruin us have you which said has

דיך ה היַינטיקן טאָג. און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן אים פֿאַרשטיינט
farshteint im hobn Yisroel gants un tog haintikn Hashem dich
stoned him have Yisroel all and day this very Hashem you(SG)

מיט שטיינער; און זיי האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿיַער, און זיי
zei un faier in farbrent zei hobn zei un shteiner mit
them and fire in burned up them have they and stones with

פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער. כו און זיי האָבן אויפֿגעשטעלט איבער אים אַ
a im iber oifgeshtelt hobn zei un shteiner mit farvorfen
a him over set up have they and stones with pelt with

גרויסן הויפֿן שטיינער וואָס שטייט ביז אויף היַינטיקן טאָג; און ה
Hashem un tog haintikn oif biz shteit vos shteiner hoifn groisn
Hashem and day this very on until stand which stones heap great

Therefore the shem of that place was called, Emek Achor, unto this day.

8 And Hashem said unto Yehoshua, Fear not, neither be thou discouraged; take kol Am HaMilchamah with thee, and arise, go up to Ai; see, I have given into thy yad the melech HaAi, and his people, and his city, and his land; [2] And thou shalt do to Ai and her melech just as thou didst unto Yericho and her melech; only the plunder thereof, and the livestock thereof, shall ye carry off for yourselves. Behind it set thee an ambush for the Ir *(city)* [of Ai].

[3] So Yehoshua arose, and kol Am HaMilchamah, to go up against Ai; and Yehoshua chose out shloshim elef ish gibborei hachayil, and sent them out by lailah. [4] And he commanded them, saying, See, ye shall set an ambush against the Ir, even behind the Ir; go not very far from the Ir, but be ye all nekhonim *(ready, on alert, set, prepared)*; [5] And I, and Kol HaAm that are with me, will approach unto the Ir; and it shall come to pass, when they come out against us, as at the rishonah, that we will flee before them,

הָאָ֣ט זיך אָפּגעקערט פֿון זײַן גרימצאָרן . דערום רופֿט מען יענעם
yenem men ruft derum grimtsorn zain fun opgekert zich hot
that they call therefore fiery wrath his from turned aside self has

אָרט דער טאָל עָכוֹר ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Achor tal der ort
day this very on until Achor valley of the place

ח און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : זאָלסט נישט
nisht zolst Yehoshuaen tsu gezogt hot Hashem un
not you(SG) shall Yehoshua to said has Hashem and

מורא האָבן און נישט אַנגסטן; נעם מיט דיר דאָס גאַנצע
gantse dos dir mit nem angstn nisht un hobn moire
whole this you(SG) with take dread not and have fear

מלחמה-פֿאָלק , און שטיי אויף, גיי אַרויף אויף עַי; זע , איך האָב
hob ich ze Ai oif aroif gei oif shtei un milchome-folk
have I behold Ai to up go up stand and war people

געגעבן אין דיַין האַנט דעם מלך פֿון עַי, און זײַן פֿאָלק , און זײַן
zain un folk zain un Ai fun melech dem hant dain in gegebn
his and people his and Ai of king the hand your in given

שטאָט, און זײַן לאַנד. ב און זאָלסט טאָן צו עַי און צו איר
ir tsu un Ai tsu ton zolst un land zain un shtot
its to and Ai to do you(SG) shall and land his and city

מלך , אַזוי ווי דו האָסט געטאָן צו יריחוֹ און צו איר מלך ;
melech ir tsu un Yericho tsu geton host du vi azoi melech
king its to and Yericho to done have you as so king

נאָר איר זאָלקרויב און אירע בהמות זאָלט איר רויבן פֿאַר אייַך. שטעל
shtel aich far roibn ir zolt beheimes ire un zakroib ir nor
set you for plunder you shall beasts its and booty its but

דיר לויערער אויף דער שטאָט פֿון הינטער איר.
ir hinter fun shtot der oif loierer dir
it behind from city the on lie in wait you(SG)

ג איז אויפֿגעשטאַנען יְהוֹשׁוּעַ , און דאָס גאַנצע מלחמה-פֿאָלק ,
milchome-folk gantse dos un Yehoshua oifgeshtanen iz
war people whole the and Yehoshua arose is

אַרויפֿצוגיין אויף עַי; און יְהוֹשׁוּעַ האָט אויסגעווײלט דרײַסיק טויזנט
toiznt draisik oisgeveilt hot Yehoshua un Ai oif aroiftsugein
thousand thirty choose has Yehoshua and Ai to go up

מאַן העלדישע גיבורים , און האָט זיי אַוועקגעשיקט בײַ נאַכט. ד און
un nacht bai avekgeshikt zei hot un giborim heldishe man
and night by sent off them has and warriors heroic men

ער האָט זיי באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : זעט, איר זאָלט לויערן אויף
oif loiern zolt ir zet zogn tsu azoi bafoiln zei hot er
on lie in wait shall you see say to so commanded them has he

דער שטאָט פֿון הינטער דער שטאָט; איר זאָלט זיך נישט דערווײַטערן
dervaitern nisht zich zolt ir shtot der hinter fun shtot der
be far from not self shall you city the behind from city the

זייער פֿון דער שטאָט, און זייט אַלע אָנגעברייט. ה און איך און דאָס
dos un ich un ongebreit ale zait un shtot der fun zeyer
this and I and prepared all be and city the from very

גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט מיר וועלן גענענען צו דער שטאָט; און עס וועט
vet es un shtot der tsu genenen veln mir mit vos folk gantse
will it and city the to approach will me with which people whole

זײַן , אַז זיי וועלן אַרויסגיין אַקעגן אונדז, אַזוי ווי צוערשט , וועלן מיר
mir veln tsuersht vi azoi undz akegn aroisgein veln zei az zain
we will originally as so us against go out will they when be

[6] (For they will come out after us) until we have drawn them from the Ir; for they will say, They flee before us, just as at the rishonah; therefore we will flee before them. [7] Then ye shall rise up from the ambush, and seize upon the Ir; for Hashem Eloheichem will deliver it into your yad. [8] And it shall be, when ye have taken the Ir, that ye shall set eish to the Ir; according to the Davar Hashem shall ye do. See, I have commanded you.

[9] Yehoshua therefore sent them forth; and they went to the place of ambush, and waited between Beit-El and Ai, on the west side of Ai; but Yehoshua spent that lailah among HaAm.

[10] And Yehoshua rose up early in the boker, and mustered HaAm, and went up, he and the Ziknei Yisroel, before HaAm to Ai. [11] And Kol HaAm HaMilchamah that were with him, went up, and drew near, and came before the Ir, and encamped on the north side of Ai; now there was the gey *(valley)* between them and Ai. [12] And he took about chameshet alafim ish, and set

אַנטלויפֿן פֿאַר זיי . ו און זיי וועלן אַרויסגיין נאָך אונדז, ביז מיר וועלן
antloifn far zei un . zei veln mir biz undz noch aroisgein veln zei un
them before flee and they will we until us after go out will they

זיי אַוועקציען פֿון דער שטאָט, וואָרעם זיי וועלן זאָגן: זיי אַנטלויפֿן
zei avekzogn veln zei vorem shtot der fun avektsien zei
they will they because city the from draw away them

פֿאַר אונדז אַזוי ווי צוערשט ; און מיר וועלן אַנטלויפֿן פֿאַר זיי . ז און
far undz azoi vi tsuersht ; un mir veln antloifn far zei . z un
before us so as originally and we will flee before them and

איר וועט אויפֿשטיין פֿון דער לויער , און וועט פֿאַרנעמען די שטאָט, און
ir vet oifshtein fun der loier , un vet farnemen di shtot un
you will stand up from the ambush , and will seize the city and

ה אלוקיכם וועט זי געבן אין אייער האַנט. ח און עס וועט זיין , ווי
Hashem Elokeichem vet zi gebn in aier hant . ch un es vet zain vi
Hashem your G-d will give it in your hand and it will be when

איר פֿאַרברענט די שטאָט, זאָלט איר אָנצינדן די שטאָט אין פֿייַער; אַזוי ווי
ir farchapt di shtot zolt ir ontsindn di shtot in faier azoi vi
you capture the city you shall burn the city in fire so as

דאָס וואָרט פֿון ה זאָלט איר טאָן; זעט, איך האָב אייַך באַפֿוילן .
dos vort fun Hashem zolt ir ton; zet, ich hob aich bafoiln .
this word from Hashem shall you do; see, I have commanded you

ט און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געשיקט, און זיי זיַינען אַוועקגעגאַנגען צו
tet un Yehoshua hot zei geshikt un zei zainen avekgegangen tsu
and Yehoshua has them sent and they are went away to

דעם לויערארט , און זיַינען געזעסן צווישן בֵּית-אֵל צווישן
dem loierort , un zainen gezesn tsvishn Beis-El tsvishn
the place of ambush and are situated between Beit-El between

עַי, אין מערבֿ פֿון עַי. און יְהוֹשׁוּעַ האָט געטראַכט יענע נאַכט
Ai, in mayrev fun Ai . un Yehoshua hot genechtikt yene nacht
Ai, on the west side of Ai . and Yehoshua has spent that night

צווישן דעם פֿאָלק .
tsvishn dem folk .
among the people

י און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און האָט
yud un Yehoshua hot zich gefedert in der peire , un hot
and Yehoshua has self rose early in the morning , and has

איבערגעציילט דאָס פֿאָלק , און ער און די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען
ibergetseilt dos folk , un er un di eltste fun Yisroel zainen
mustered the people , and he and the elders of Yisroel are

אַרויפֿגעגאַנגען פֿאַרן פֿאָלק אויף עַי. יא און דאָס גאַנצע
aroifgegangen farn folk oif Ai . ya un dos gantse
gone up before the people to Ai . and this whole

מלחמה-פֿאָלק וואָס מיט אים איז אַרויפֿגעגאַנגען , און זיי האָבן
milchome-folk vos mit im iz aroifgegangen , un zei hobn
war people which with him is having gone up , and they have

גענענט , און זיַינען גענומען אַקעגן דער שטאָט, און האָבן
genent , un zainen genumen akegn der shtot un hobn
approached and are arrived towards the city and have

געלאַגערט אין צפֿון פֿון עַי; און דער טאָל איז געווען צווישן אים
gelagert in tsofn fun Ai ; un der tal iz geven tsvishn im
encamped in north of Ai and the valley is been between it

און צווישן עַי. יב און ער האָט גענומען אַרום פֿינף טויזנט מאַן, און
un tsvishn Ai . yud-bes un er hot genumen arum finf toiznt man un
and between Ai . and he has taken round five thousand men and

them to lie in ambush between Beit-El and Ai, on the west side of the Ir. 13 And when they had set HaAm, even Kol HaMachaneh that was on the north of the Ir, and the ambush to the west of the Ir, Yehoshua went that lailah into the midst of the emek *(valley)*.

14 And it came to pass, when the melech of Ai saw it, that they hastened and rose up early, and the anshei HaIr went out against Yisroel in the milchamah, he and all his people, at the place, before the Aravah; but he had no da'as that there was an ambush against him set up behind the Ir. 15 And Yehoshua and kol Yisroel let themselves be driven before them, and fled by the derech hamidbar.

16 And kol HaAm that were in Ai were called together to pursue after them; and they pursued after Yehoshua, and were lured from the Ir. 17 And there was not an ish left in Ai or Beit-El, that went not out after Yisroel; and they

הָאָט זיי געשטעלט פַֿאַר לויערער צווישן בית-אֵל און צווישן עַי, אין
in Ai tsvishn un Beis-El tsvishn loierer far geshtelt zei hot
in Ai between and Beit-El between lie in wait for stood them has

מערבּ פֿון עַי. יג אַזוי האָבן זיי אויסגעשטעלט דאָס פֿאָלק, די גאַנצע
gantse di folk dos oisgeshtelt zei hobn azoi Ai fun mayrev
entire the people the deployed they have so Ai of west

מחנה וואָס אין צפֿון פֿון דער שטאָט, און זייער הינטער-חיל אין
in hinter-cheil zeyer un shtot der fun tsofn in vos machne
in rear guard their and city the of north in which camp

מערבּ פֿון דער שטאָט. און יְהוֹשׁוּעַ איז געגאַנגען אין יענער נאַכט
nacht yener in gegangen iz Yehoshua un shtot der fun mayrev
night that in having gone is Yehoshua and city the of west

אין מיטן טאָל.
tal mitn in
valley midst of in

יד און עס איז געווען, ווי דער מלך פֿון עַי האָט דערזען, אַזוי
azoi derzen hot Ai fun melech der vi geven iz es un
so seen has Ai of king the as having been is it and

האָבן די מענטשן פֿון דער שטאָט זיך געאיילט, און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un geailt zich shtot der fun mentshn di hobn
self have they and hurried self city the of men the have

געפֿעדערט, און זיינען אַרויסגעגאַנגען אַקעגן יִשְׂרָאֵל אויף מלחמה,
milchome oif Yisroel akegn aroisgegangen zainen un gefedert
battle in Yisroel against having gone forth are and rose early

ער און זיין גאַנץ פֿאָלק, אין דער אָפּגערעדטער צייט, פֿאַר דעם
dem far tsait opgeredter der in folk gants zain un er
the before time arranged the in people entire his and he

פֿלוין, און ער האָט נישט געוווסט אַז לויערער זיינען אויף אים פֿון
fun im oif zainen loierer az gevust nisht hot er un ploin
from him on are lie in wait that known not has he and plain

הינטער דער שטאָט. טו און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן זיך
zich hobn Yisroel gants un Yehoshua un shtot der hinter
self have Yisroel all and Yehoshua and city the behind

געמאַכט ווי געשלאָגן פֿאַר זיי, און זיינען אַנטלאָפֿן אויפֿן ווועג
veg oifn antlofn zainen un zei far geshlogn vi gemacht
way on fled are and them before being beaten as made

פֿון מדבר.
midber fun
wilderness of

טז און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס אין עַי איז צונויפֿגערופֿן
tsunoifgerufn iz Ai in vos folk gantse dos un
called together is Ai in which people whole this and

געווארן, זיי נאָכצויאָגן; און זיי האָבן נאָכגעיאָגט
nochgeyogt hobn zei un nochtsuyogn zei gevorn
pursued after have they and run after them having become

יְהוֹשׁוּעַ, און זיינען אַוועקגעצויגן געווארן פֿון
Yehoshuaen un zainen avekgetsoign gevorn fun
Yehoshua are and drawn away having become from

דער שטאָט. יז און עס איז נישט געבליבן אַ מענטש אין עַי און
shtot der un Ai in mentsh a geblibn nisht iz es un
city the and Ai in man a remained not is it and

אין בֵּית-אֵל, וואָס איז נישט אַרויסגעגאַנגען נאָך יִשְׂרָאֵל;
Beis-El in vos nisht iz aroisgegangen noch Yisroel
in which Beit-El not is having gone forth after Yisroel

left the Ir open, and pursued after Yisroel.

און זיי האָבן געלאָזט די שטאָט אָפֿן , און נאָכגעיאָגט
un ofen shtot di gelozt hobn zei un nochgeyogt
and open city the allowed have they and pursued after

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

יח האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : שטרעק אויס דעם שפּיז
shpiz dem ois shtrek Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
spear the out stretch Yehoshua to said Hashem has

18 And Hashem said unto Yehoshua, Stretch out the kidon *(javelin)* that is in thy yad toward Ai; for I will give it into thine yad. And Yehoshua stretched out the kidon that he had in his yad toward the Ir. 19 And the ambush arose quickly out of their makom, and they ran as soon as he had stretched out his yad; and they entered into the Ir, and took it, and hastened and set eish to the Ir. 20 And when the men of Ai looked behind them, they saw, and, hinei, the ashan HaIr *(smoke of the city)* ascended up to Shomayim, and they had no way to flee here or there; and HaAm that fled to the midbar turned back upon the pursuers. 21 And when Yehoshua and kol Yisroel saw that the ambush had taken the Ir, and that the ashan HaIr ascended, then they turned again, and attacked the anshei HaAi. 22 Then these came out of the Ir against them; so they were in the midst of Yisroel, some on this side, and some on that

וואָס אין דײַן האַנט אַקעגן דער שטאָט עַי, ווארעם אין דײַן האַנט וועל
vel hant dain in vorem Ai shtot der akegn hant dain in vos
will hand your in for Ai city the toward hand your in which

איך זי געבן. און יְהוֹשׁוּעַ האָט אויסגעשטרעקט דעם שפּיז וואָס אין
in vos shpiz dem oisgeshtrekt hot Yehoshua un gebn zi ich
in which spear the stretched out has Yehoshua and give it I

זײַן האַנט אַקעגן דער שטאָט. יט און די לויערער זײַנען אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen zainen loierer di un shtot der akegn hant zain
arose are lie in wait the and city the toward hand his

אויף גיך פֿון זייער אָרט, און זיי זײַנען גלאָפֿן ווי ער האָט
hot er vi gelofn zainen zei un ort zeyer fun gich oif
had he as run did they and place their from quickly on

אויסגעשטרעקט זײַן האַנט, און זײַנען אַריין אין דער שטאָט, און האָבן זי
zi hobn un shtot der in arain zainen un hant zain oisgeshtrekt
it have and city the in enter are and hand his stretched out

באַצוווּנגען ; און זיי האָבן געאיילט און האָבן אָנגעצונדן די שטאָט
shtot di ongetsundn hobn un geailt hobn zei un batsvungen
city the kindled have and hurried have they and subjugated

אין פֿײַער. כ און די מענטשן פֿון עַי האָבן זיך אומגעקערט הינטער
hinter umgekert zich hobn Ai fun mentshn di un faier in
behind turned around self have Ai of men the and fire in

זיך , און דערזען, ערשט דער רויך פֿון דער שטאָט איז אַרויף צום
tsum aroif iz shtot der fun roich der ersht derzen un zich
to up is city the of smoke the look saw and self

הימל , און זיי האָבן נישט געהאַט אין זיך כּוח צו לויפֿן אַהין
ahin loifn tsu koiech zich in gehat nisht hobn zei un himel
there run to strength self in had not have they and heaven

אָדער אַהער. און דאָס פֿאָלק וואָס איז אַנטלאָפֿן צום מדבר , האָט
hot midber tsum antlofn iz vos folk dos un aher oder
has wilderness to fled is which people the and here or

זיך אומגעקערט אויף די נאָכיאָגער. כא און ווי יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ
gants un Yehoshua vi un nochyoger di oif umgekert zich
all and Yehoshua when and pursuers the upon turned self

יִשְׂרָאֵל האָבן געזען אַז די לויערער האָבן באַצוווּנגען די שטאָט,
shtot di batsvungen hobn loierer di az gezen hobn Yisroel
city the subjugated have lie in wait the that seen have Yisroel

און אַז דער רויך פֿון דער שטאָט איז אויפֿגעגאַנגען, אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi oifgegangen iz shtot der fun roich der az un
they have so going up is city the of smoke the that and

זיך אומגעקערט, און האָבן געשלאָגן די מענטשן פֿון עַי. כב און יענע
yene un Ai fun mentshn di geshlogn hobn un umgekert zich
those and Ai of men the struck have and turned self

זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון דער שטאָט אַקעגן זיי , אַזוי אַז זיי
zei az azoi zei akegn shtot der fun aroisgegangen zainen
they that so them toward city the from having come out are

זיַינען געווען אין מיטן פֿון יִשׂרָאֵל, די אויף דער זיַיט, און
un zait der oif di Yisroel fun mitn in geven zainen
and side this on the ones Yisroel of midst in having been are

די אויף יענער זיַיט. און זיי האָבן זיי געשלאָגן ביז זיי נישט
nisht zei biz geshlogn zei hobn zei un zait yener oif di
not they until struck them have they and side that on the ones

כג איבערצולאָזן אַ געבליבענעם אָדער אַנטרונענעם. און דעם מלך פֿון עַי
Ai fun melech dem un antrunenem oder geblibenem a ibertsulozn
Ai of king the and refugee or remaining a left behind

האָבן זיי געכאַפּט אַ לעבעדיקן, און אים געבראַכט צו יְהוֹשׁוּעַ.
Yehoshuaen tsu gebracht im un lebedikn a gechapt zei hobn
Yehoshua to brought him and living a caught they have

כד און עס איז געווען , אַז די יִשׂרָאֵל האָבן געענדיקט אויסהרגען
oishrgen geendikt hobn Yisroel di az geven iz es un
killing finished have Yisroel the that having been is it and

אַלע באַווינער פֿון עַי, אויפֿן פֿעלד אין דעם מדבר וואָס זיי האָבן
hobn zei vos midber dem in feld oifn Ai fun bavoiner ale
had they which wilderness the in field on Ai of inhabitants all

זיי נאָכגעיאָגט אין אים, און זיי זיַינען אַלע געפֿאַלן דורכן שאַרף
sharf durchn gefaln ale zainen zei un im in nochgeyogt zei
edge by the fell all are they and it in pursued after them

פֿון שוועכט ביז זיי זיַינען פֿאַרלענדט געווארן , האָבן גאַנץ
gants hobn gevorn farlendt zainen zei biz shverd fun
all have having become destroyed are they until sword of

יִשׂרָאֵל זיך אומגעקערט קיין עַי, און האָבן זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון
fun sharf mitn geshlogn zi hobn un Ai kein umgekert zich Yisroel
of edge with struck it have and Ai to returned self Yisroel

שוועכט.
shverd
sword

כה און אַלע וואָס זיַינען געפֿאַלן אין יענעם טאָג, פֿון אַ מאַן ביז אַ
a biz man a fun tog yenem in gefaln zainen vos ale un
a unto man a of day that in fallen are which all and

פֿרוי , זיַינען געווען צוועלף טויזנט ; אַלע מענטשן פֿון עַי.
Ai fun mentshn ale toiznt tsvelf geven zainen froi
Ai of people all thousand twelve having been are woman

כו און יְהוֹשׁוּעַ האָט נישט צוריקגעצויגן זיַין האַנט וואָס ער האָט
hot er vos hant zain tsurikgetsoign nisht hot Yehoshua un
has he which hand his withdrawn not has Yehoshua and

אויסגעשטרעקט מיטן שפּיז, ביז ער האָט פֿאַרווייסט אַלע באַווינער פֿון
fun bavoiner ale farvist hot er biz shpiz mitn oisgeshtrekt
of inhabitants all laid waste has he until spear with stretched out

עַי. כז נאָר די בהמות און דעם זאַקרויב פֿון יענער שטאָט האָבן די
di hobn shtot yener fun zakroib dem un beheimes di nor Ai
the have city that of booty the and beasts the only Ai

יִשׂרָאֵל גערויבט פֿאַר זיך , אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi zich far geroibt Yisroel
has he which Hashem of word this as so self for pillaged Yisroel

באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַ. כח און יְהוֹשׁוּעַ האָט פֿאַרברענט עַי, און האָט
hot un Ai farbrent hot Yehoshua un Yehoshuaen bafoiln
has and Ai burned up has Yehoshua and Yehoshua commanded

זי גענעמאַכט פֿאַר אַן אייביקן חורבֿה-הויפֿן , אַ וויסטענישׁ ביז אויף
oif biz vistenish a churve-hoifn eibikn an far gemacht zi
on until wasteland a ruin-heap everlasting an for made it

side; and they struck them down, until they left none of them sarid *(remnant, survivor)* or palit *(refugee, fugitive)*. 23 And the melech HaAi *(literally, the King of Ruin)* they took alive, and brought him to Yehoshua.

24 And it came to pass, when Yisroel had made an end of slaying all the inhabitants of Ai in the sadeh, in the midbar wherein they chased them, and when they were all fallen on the edge of the cherev, until they were consumed, that kol Yisroel returned unto Ai, and struck it with the edge of the cherev.

25 And so it was, that all that fell that yom, both of ish and isha, were sheneym asar elef, even kol anshei HaAi. 26 For Yehoshua drew not his yad back, wherewith he stretched out the kidon, until he had utterly destroyed kol yoshvei HaAi. 27 Only the behemah and the plunder of that Ir Yisroel carried off for themselves, according to the Davar Hashem which He commanded Yehoshua. 28 And Yehoshua burned Ai, and made it a tel olam *(heap forever)*, even a

desolation unto yom hazeh. [29] And the melech HaAi he hanged on HaEtz until the time of erev; and as soon as the shemesh was down, Yehoshua commanded that they should take his nevelah *(body)* down from HaEtz, and cast it at the petach sha'ar HaIr, and raised thereon a pile of avanim, that remaineth unto Yom Hazeh.

[30] Then Yehoshua built a Mizbe'ach unto Hashem Elohei Yisroel in Har Eival, [31] Just as Moshe Eved Hashem commanded the Bnei Yisroel, as it is written in the Sefer Torah Moshe, a Mizbe'ach avanim shelemot, over which no man hath lift up any barzel *(iron)*; and they offered thereon olot unto Hashem, and sacrificed shelamim. [32] And he wrote there upon the avanim a mishneh *(copy)* Torat Moshe, which he wrote in the presence of the Bnei Yisroel. [33] And Kol Yisroel, and their Zekenim, and shoterim, and their shofetim, stood on this side the Aron and on that side facing the Kohanim the Levi'im, which bore the Aron Brit Hashem, as well the ger as the ezrach *(he that was born*

הַיְינְטִיקְן טָאג. כט און דעם מלך פון עי האָט ער אויפגעהאַנגען אויף
oif oifgehongen er hot Ai fun melech dem un tog haintikn
on hanged he has Ai of king the and day this very

אַ בוים ביז אָוונטצייַט; און ווי די זון איז אונטערגעגאַנגען, האָט
hot untergegangen iz zun di vi un ovnttsait biz boim a
has going down is sun the when and evening until tree a

יְהוֹשׁוּעַ באַפֿוילן , און מע האָט אַראָפּגענומען זײַן טויטן לײַב
laib toitn zain aropgenumen hot me un bafoiln Yehoshua
body dead his taken down has one and commanded Yehoshua

פֿון דעם בוים, און אים אַוועקגעוואָרפֿן פֿאַר דעם איינגאַנג פֿון דעם
dem fun aingang dem far avekgevorfen im un boim dem fun
the of entrance the before threw down it and tree the from

שטאָטטויער, און מע האָט אויפֿגעשטעלט איבער אים אַ גרויסן הויפֿן
hoifn groisn a im iber oifgeshtelt hot me un shtottoier
heap great a it over set up has one and city gate

שטיינער וואָס שטייט ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz shteit vos shteiner
day this very on until stands which stones

ל דענצמאָל האָט יְהוֹשׁוּעַ געבויט אַ מזבח צו ה אלוקי
Elokei Hashem tsu mizbeyech a geboit Yehoshua hot dentsmol
the G-d of Hashem to altar an built Yehoshua has then

יִשְׂרָאֵל אויפֿן באַרג עֵיבָל, לא אַזוי ווי משה דער קנעכט פון ה
Hashem fun knecht der Moshe vi azoi Eival barg oifn Yisroel
Hashem of servant the Moshe as so Eival mount on Yisroel

האָט באַפֿוילן די קינדער פון יִשְׂרָאֵל, ווי עס שטייט געשריבן אין
in geshribn shteit es vi Yisroel fun kinder di bafoiln hot
in written stands it as Yisroel of children the commanded has

בוך פון תּוֹרת-משה ; אַ מזבח פֿון גאַנצע שטיינער, ווּאָס מע
me vos shteiner gantse fun mizbeyech a Torat-Moshe fun buch
one which stones whole of altar an Torah of Moses of book

האָט אויף זיי נישט אויפֿגעהויבן אַן אײַזן. און זיי האָבן אויפֿגעבראַכט
oifgebracht hobn zei un aizn an oifgehoibn nisht zei oif hot
brought up have they and iron an lifted up not them on has

אויף אים בראַנדאָפּפֿער צו ה , און געשלאַכט פֿרידאָפּפֿער .
fridopfer geshlacht un Hashem tsu brandopfer im oif
peace offerings slaughtered and Hashem to olah it on

לב און ער האָט דאָרטן אויפֿגעשריבן אויף די שטיינער אַן איבערחזרונג פון
fun iberchazerung an shteiner di oif oifgeshribn dortn hot er un
of reiteration a stones the on written there has he and

תּוֹרת-משה , ווּאָס ער האָט געשריבן אין אָנגעזיכט פון די קינדער
kinder di fun ongezicht in geshribn hot er vos Torat-Moshe
children the of face in written has he which Torah of Moses

פון יִשְׂרָאֵל. לג און גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און זייערע עלטסטע און אויפֿזער, און
un oifzeer un eltste zeyere un Yisroel gants un Yisroel fun
and overseers and elders their and Yisroel all and Yisroel of

זייערע ריכטער, זײַנען געשטאַנען פון דער זײַט און פון ענער זײַט פון
fun zait yener fun un zait der fun geshtanen zainen richter zeyere
of side that of and side the of stood are judges their

אָרון, פֿאַר די כהנים פון שבט לֵוִי ווּאָס האָבן געטראָגן דעם
dem getrogn hobn vos Levi sheyvet fun koyanim di far oren
the carried have which Levi tribe of kohanim the before Aron

אָרון פון ג-טס ברית – אַזוי דער פֿרעמדער ווי דער איינגעבאָרענער,
aingeborener der vi fremder der azoi bris G-ts fun oren
native born the as foreigner the so covenant G-d's of Aron

among them); half of them over against Har Gerizim, and half of them over against Har Eival; just as Moshe Eved Hashem had commanded before, in connection with the blessing of HaAm Yisroel. [34] And afterward he read kol divrei HaTorah, the brocha and kelalah, according to all that is written in the Sefer HaTorah. [35] There was not a davar of all that Moshe commanded, which Yehoshua read not before kol Kehal Yisroel, with the nashim, and the little ones, and the ger that were living among them.

9 And it came to pass, when kol hamelachim which were beyond the Yarden, in the har, and in the Shefelah, and in all the coasts of the Yam Hagadol over against the Levanon, the Chitti, and HaEmori, the Kena'ani, the Perizzi, the Chivi, and the Yevusi, heard thereof; [2] That they gathered themselves together, to make war with Yehoshua and with Yisroel, with one peh *(mouth)*.

[3] And when the inhabitants of Giv'on heard what Yehoshua had done unto Yericho and to Ai, [4] They did work in a cunning, crafty manner, and went and made as if they had

הָעלפַּט פֿון זיי אַקעגן באַרג גרִזים , און העלפֿט פֿון זיי אַקעגן
akegn zei fun helft un Gerizim barg akegn zei fun helft
against them of half and Gerizim mount against them of half

באַרג עֵיבָל, אַזוי ווי משה דער קנעכט פֿון ה האָט פֿריער
frier fun hot Hashem fun knecht der Moshe vi azoi Eival barg
before from has Hashem of servant the Moshe as so Eival mount

באַפֿוילן , צו בענטשן דאָס פֿאָלק יִשׂרָאֵל. לד און דערנאָך האָט ער
er hot dernoch un Yisroel folk dos bentshn tsu bafoiln
he has after that and Yisroel people this bless to commanded

געלייענט אַלע וועָרטער פֿון דער תּורה , די ברכה און די קללה,
klole di un broche di toyre der fun verter ale geleyent
curse the and blessing the instruction the of words all read

אַזוי ווי אַלץ וואָס שטייט געשריבן אין בוך פֿון דער תּורה .
toyre der fun buch in geshribn shteit vos alts vi azoi
instruction the of book in written stands which all that as so

לה נישט געווען אַ וואָרט פֿון אַלץ וואָס משה האָט באַפֿוילן ,
bafoiln hot Moshe vos alts fun vort a geven nisht
commanded has Moshe which all that of word a having been not

וואָס יְהוֹשׁוּעַ האָט נישט געלייענט פֿאַר דער גאַנצער איינזאַמלונג
ainzamlung gantser der far geleyent nisht hot Yehoshua vos
congregation whole the before read not has Yehoshua which

פֿון יִשׂרָאֵל, און די ווײַבער און די קליינע קינדער , און דעם פֿרעמדן
fremdn dem un kinder kleine di un vaiber di un Yisroel fun
foreigner the and children small the and wives the and Yisroel of

וואָס איז מיטגעגאַנגען צווישן זיי .
zei tsvishn mitgegangen iz vos
them among gone with is which

ט און עס איז געווען , אַז אַלע מלכים וואָס אויף דער זײַט
zait der oif vos mlochim ale az geven iz es un
side the on which kings all that having been is it and

יַרדן , אין דעם געבערג , און אין דער נידערונג , און אויף דעם
dem oif un niderung der in un geberg dem in Yarden
the on and descent the in and hill country the in Yarden

גאַנצן ברעג פֿון יַם-הַגָּדוֹל , אַקעגן לבָנוֹן , דער חִתּי , און דער
der un Chitti der Levanon akegn Yam-Hagodl fun breg gantsn
the and Chitti the Levanon opposite Great Sea of shore all

אֱמוֹרי, דער כְּנַעֲנִי , דער פְּרִזִּי , דער חִוִּי , און דער יְבוּסִי , האָבן
hobn Yevusi der un Chivi der Perizzi der Kenaani der Emori
have Yevusi the and Chivi the Perizzi the Kena'ani the Emori

דערהערט, ב אַזוי האָבן זיי זיך אײַנגעזאַמלט אין איינעם, מלחמה צו
tsu milchome einem in aingezamlt zich zei hobn azoi derhert
to war one in gathered self they have so heard

האַלטן מיט יְהוֹשׁוּעַ און מיט יִשׂרָאֵל, מיט איין מויל .
moil ein mit Yisroel mit un Yehoshuaen mit haltn
mouth one with Yisroel with and Yehoshua with fight

ג און די באַווויינער פֿון גִּבעוֹן האָבן געהערט וואָס יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua vos gehert hobn Givon fun bavoiner di un
Yehoshua what heard have Giv'on of inhabitants the and

האָט געטאָן צו יריחוֹ און צו עַי; ד און זיי אויך האָבן געטאָן מיט
mit geton hobn oich zei un Ai tsu un Yericho tsu geton hot
with done have also they and Ai to and Yericho to done had

ליסטיקייט, און זיַינען געגאַנגען און האָבן זיך פֿאַרשטעלט אַז זיי
zei az farshtelt zich hobn un gegangen zainen un listikeit
they that disguised self have and having gone are and cunning

been ambassadors, and took old sakkim *(sacks)* upon their donkeys, and skins of yayin, old, and cracked, and mended; [5] And sandals old and patched upon their feet, and selamot ballot *(old garments)* upon them; and all the lechem of their food supply was dry and moldy. [6] And they went to Yehoshua unto the machaneh at Gilgal, and said unto him, and to the Ish Yisroel, We are come from an eretz rechokah *(far country)*; now therefore cut ye a brit with us.

[7] And the Ish Yisroel said unto the Chivi *(Hivites)*, Perhaps ye dwell among us; how then shall we cut a brit with you? [8] And they said unto Yehoshua, We are thy avadim. And Yehoshua said unto them, Who are ye? And from where do ye come? [9] And they said unto him, From an eretz rechokah me'od thy avadim are come because of the Shem of Hashem Eloheicha; for we have heard the report of Him, and all that He did in Mitzrayim, [10] And all that He did to the two melachim of HaEmori, that were beyond the Yarden, to Sichon Melech Cheshbon, and to Og Melech HaBashan, which was at Ashtarot.

זענען שלוחים ; און זיי האָבן געמומען אָפּגעניצטע זעק פַּאַר
far zek opgenitste genumen hobn zei un shluchim zenen
for sacks worn out taken have they and messengers are

זייערע אייזלען , און אָפּגעניצטע און צעשפּאָלטענע און צונויפֿגעבונדענע
tsunoifgebundene un tseshpoltene un opgenitste un eizlen zeyere
split and cracked and worn out and donkeys their

ווײַנלאָגלען, [ה] און אָפּגעטראָגענע און פַּאַרלאַטעטע שיך אויף זייערע פֿיס,
fis zeyere oif shich farlatete un opgetrogene un vainloglen
feet their on shoes patched up and threadbare and wineskins

און אָפּגעטראָגענע קלײדער אויף זיך ; און דאָס גאַנצע ברויט פֿון זייער
zeyer fun broit gantse dos un zich oif kleider opgetrogene un
their of bread all this and self on garments threadbare and

צעראָנג איז געווען פֿאַרטריקנט אויף ברעקלעך. [ו] און זיי זײַנען
zainen zei un breklech oif fartriknt geven iz tserung
are they and crumbs on dry having been is victuals

געגאַנגען צו יְהוֹשׁוּעַ אין לאַגער קיין גִּלְגָּל , און האָבן געזאָגט
gezogt hobn un Gilgal kein lager in Yehoshuaen tsu gegangen
said have and Gilgal at camp in Yehoshua to having gone

צו אים און צו די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל: פֿון אַ ווײַטן לאַנד זײַנען מיר
mir zainen land vaitn a fun Yisroel fun mener di tsu un im tsu
me are land distance a of Yisroel of men the to and him to

געקומען , און אַצונד שליסט אונדז אַ ברית .
bris a undz shlist atsund un gekumen
covenant a us conclude now and having come

[ז] האָבן די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל געזאָגט צו דעם חִוִּי : אפֿשר זיצסטו
zitsstu efsher Chivi dem tsu gezogt Yisroel fun mener di hobn
you sit perhaps Chivi the to said Yisroel of men the have

צווישן אונדז, און ווי קען איך דיר שליסן אַ ברית ? [ח] האָבן
hobn bris a shlisn dir ich ken vi un undz tsvishn
have covenant a conclude you(SG) I can how and us among

זיי געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : דײַנע קנעכט זײַנען מיר. האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot mir zainen knecht daine Yehoshuaen tsu gezogt zei
Yehoshua has we are servants your Yehoshua to said they

צו זיי געזאָגט: ווער זײַט איר? און פֿון וואַנען קומט איר? [ט] האָבן זיי
zei hobn ir kumt vanen fun un ir zait ver gezogt zei tsu
they have you come whence of and you are who said them to

צו אים געזאָגט: פֿון זייער אַ ווײַטן לאַנד זײַנען געקומען
gekumen zainen land vaitn a zeyer fun gezogt im tsu
having come are land distant a very much from said him to

דײַנע קנעכט , צוליב דעם נאָמען פֿון ה' דײַן ג-ט; וואָרעם
vorem G-t dain Hashem fun nomen dem tsulib knecht daine
because G-d your Hashem of name the for sake of servants your

מיר האָבן געהערט זײַן הערונג, און אַלץ וואָס ער האָט געטאָן אין
in geton hot er vos alts un herung zain gehert hobn mir
in done has he which all that and report his heard have we

מִצְרַיִם , [י] און אַלץ וואָס ער האָט געטאָן צו די צוויי מלכים פֿון
fun mlochim tsvei di tsu geton hot er vos alts un Mitsrayim
of kings two the to done has he which all that and Egypt

דעם אֱמוֹרי וואָס אויף יענער זײַט יַרדן , צו סיחון דעם מלך פֿון
fun melech dem Sichon tsu Yarden zait yener oif vos Emori dem
of king the Sichon to Yarden side other on which Emori the

חֶשְׁבּוֹן , און צו עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן וואָס אין עַשְׁתָּרוֹת.
Ashtarot in vos Bashan fun melech dem Og tsu un Cheshbon
Ashtarot in which Bashan of king the Og to and Cheshbon

[11] Therefore Zekeinenu and all the inhabitants of Artzeinu spoke to us, saying, Take food supplies with you for the derech, and go to meet them, and say unto them, We are your avadim; therefore now cut ye a brit with us.

[12] This our lechem we packed cham *(hot)* for our provision out of our batim *(houses)* on the day we came forth to go unto you; but now, hinei, it is dry, and it is moldy; [13] And these skins of yayin, which we filled, were chadashim; and, hinei, they are cracked; and these our garments and our sandals are become worn out by reason of the derech me'od.

[14] And the anashim took of their food supplies, and asked not counsel at the pi Hashem *(mouth of* Hashem*)*. [15] And Yehoshua made shalom with them, and cut a brit with them, to let them live; and the Nasi'im of the Edah so ratified by oath unto them.

[16] And it came to pass at the end of shloshet yamim after they had cut a brit with them, that they heard that they were their kerovim *(neighbors)*, and that they dwelt near them. [17] And the Bnei

יא הָאָבן צו אונדז געזאָגט אונדזערע עלטסטע, און אַלע באַווינער פֿון
fun bavoiner ale un eltste undzere gezogt undz tsu hobn
of inhabitants all and elders our said us to have

אונדזער לאַנד, אַזוי צו זאָגן: נעמט מיט זיך צערונג אויפֿן וועג, און גייט
geit un veg oifn tserung zich mit nemt zogn tsu azoi land undzer
go and way for victuals self with take say to so land our

זיי אַנטקעגן, און איר זאָלט זאָגן צו זיי: אייַערע קנעכט זיינען
zainen knecht aiere zei tsu zogn zolt ir un antkegen zei
are servants your them to say shall you and meet them

מיר; און אַצונד שליסט אונדז אַ ברית.
bris a undz shlist atsund un mir
covenant a us conclude now and we

יב דאָס דאָזיקע ברויט אונדזערס – וואַרעמערהייט האָבן מיר זיך
zich mir hobn varemerheit undzers broit dozike dos
self we have warm ours bread this the

פֿאַרשפּייזט דערמיט פֿון אונדזערע הייַזער, אין דעם
dem in haizer undzere fun dermit farshpaizt
the in households our concerning therewith provided provisions

טאָג וואָס מיר זיינען אַרויסצוגיין צו אייַך, און אַצונד איז אָט עס
es iz ot atsund un aich tsu aroistsugein zainen mir vos tog
it is behold now and you to go out are we which day

פֿאַרטריקנט, און געווואָרן ברעקלעך. יג און די דאָזיקע ווייַנלאָגלען,
vainloglen dozike di un breklech gevorn un fartriknt
wineskins this the and crumbs having become and dry

וואָס מיר האָבן אָנגעפֿילט, זיינען געווען נייַ, און אָט זיינען
zainen ot un nai geven zainen ongefilt hobn mir vos
are behold and new having been are filled have we which

זיי צעשפּאָלטן געווואָרן, און די דאָזיקע קלייַדער און שיך
shich un kleider dozike di un gevorn tseshpolten zei
shoes and garments this the and having become split they

אונדזערע זיינען אָפּגעטראָגן געווואָרן פֿון זייער פֿיל וועג.
veg fil zeyer fun gevorn opgetrogn zainen undzere
way much very from having become wear out are our

יד און די מענער האָבן געגומען פֿון זייער צערונג, און הס
Hashems un tserung zeyer fun genumen hobn mener di un
Hashem's and victuals their of taken have men the and

מויל האָבן זיי נישט געפֿרעגט. טו און יְהוֹשׁוּעַ האָט געמאַכט שלום
sholem gemacht hot Yehoshua un gefregt nisht zei hobn moil
peace made has Yehoshua and asked not they have mouth

מיט זיי, און זיי געשלאָסן אַ ברית, צו לאָזן לעבן. און
un lebn lozn tsu zei bris a geshlosn zei un zei mit
and live let to them covenant a established them and them with

די פֿירשטן פֿון דער עדה האָבן זיי געשוואָרן.
geshvorn zei hobn eide der fun firshtn di
sworn an oath them have assembly the of chieftains the

טז און עס איז געווען צום סוף פֿון דריי טעג נאָכדעם ווי
vi nochdem teg drai fun sof tsum geven iz es un
when after days three of end at the having been is it and

זיי האָבן זיי געשלאָסן אַ ברית, זיי געהערט אַז זיי
zei az gehert zei hobn bris a geshlosn zei hobn zei
they that heard they have covenant a established them have they

זיינען נאָנט צו זיי, און אַז זיי זיצן צווישן זיי. יז און די
di un zei tsvishn zitsn zei az un zei tsu nont zainen
the and them among sit they that and them to near are

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געצויגן , און זײַנען געקומען אין זייערע
kinder fun Yisroel hobn getsoign un zainen gekumen in zeyere
children of Yisroel have moved out and are having come in their

שטעט אויפֿן דריטן טאָג. און זיי זײַנען געווען גִּבְעוֹן ,
shtet oifn dritn tog un zainen geven Givon ,
cities on third day and are having been Giv'on

און כְּפִירָה , און בְּאֵרוֹת, און קִרְיַת-יְעָרִים .
un Kefirah un Beerot un Kiryat-Yearim
and Kephirah and Be'erot and Kiryat-Ye'arim

יח אָבער די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיי נישט געשלאָגן , ווײַל
ober di kinder fun Yisroel hobn zei nisht geshlogn vail
but the children of Yisroel have them not struck because

די פֿירשטן פֿון דער עדה האָבן זיי געשוואָרן ביַי ה
di firshtn fun der eide hobn zei geshvorn bai Hashem
the chieftains of the assembly have them sworn an oath by Hashem

אלוקי יִשְׂרָאֵל. און די גאַנצע עדה האָט געמורמלט אויף די
Elokei Yisroel un di gantse eide hot gemurmlt oif di
Elohei Yisroel. and the entire assembly had murmured against the

פֿירשטן .
firshtn
chieftains

יט האָבן אַלע פֿירשטן געזאָגט צו דער גאַנצער עדה : מיר האָבן זיי
ale firshtn gezogt tsu der gantser eide : mir hobn zei
all chieftains said to the entire assembly : we have them

טאָרן
torn
be allowed to

געשוואָרן ביַי ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, און מיר
geshvorn bai Hashem Elokei Yisroel un mir
sworn an oath by Hashem Elohei Yisroel, and we

כ דאָס מוזן מיר זיי טאָן, און זיי לאָזן
dos muzn mir zei ton un zei lozn
this must we them do and them let

זיי אַצונד נישט אָנרירן . כא דערפֿאַר וועלן מיר זיי טאָן, און זיי לעבן,
zei atsund nisht onrirn der far vel mir zei ton un zei lebn
them now not touch for so shall we them do and they live

כדי אויף אונדז זאָל נישט זײַן אַ צאָרן פֿון
kedei oif undz zol nisht zain a tsorn fun
so that on us shall not be an anger concerning

דער שבֿועה וואָס מיר האָבן זיי געשוואָרן . כא און די פֿירשטן
der shvue vos mir hobn zei geshvorn un di firshtn
the oath which we have them sworn an oath and the chieftains

האָבן אָנגעזאָגט וועלן זיי לעבן. און זיי זאָלן זיי בלײַבן לעבן : זיי
hobn ongezogt vel zei lebn un zei zoln zei blaibn lebn zei
have ordered concerning them shall they live and they remain alive they

זײַנען געוואָרן האָלצהעקער און וואַסערשעפער פֿאַר דער
zainen gevorn holtsheker un vasersheper far der
become are having of wood the hewer and drawers of water for the

גאַנצער עדה , אַזוי ווי די פֿירשטן האָבן געהייסן וועלן זיי .
gantser eide azoi vi di firshtn hobn geheisn vel zei
entire assembly so as the chieftains have ordered concerning them

כב און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי גערופֿן , און האָט צו זיי גערעדט,
un Yehoshua hot zei gerufn un hot tsu zei geredt
and Yehoshua has them summoned and has to them spoken

אַזוי צו זאָגן : פֿאַר וואָס האָט איר אונדז גענאַרט , אַזוי צו זאָגן : מיר
azoi tsu zogn far vos hot ir undz genart azoi tsu zogn mir
so to say : for what have you us deceived so to say we

זײַנען זייער ווײַט פֿון אײַך, ווען איר זיצט צווישן אונדז? כג און אַצונד
zainen zeyer vait fun aich ven ir zitst tsvishn undz un atsund
are very far from you when you sit among us and now

Yisroel journeyed, and came unto their towns on the yom hashelishi. Now their towns were Giv'on, and Kephirah, and Be'erot, and Kiryat-Ye'arim.

18 And the Bnei Yisroel did not strike them down, because the Nasi'im of the Edah had sworn unto them by Hashem Elohei Yisroel. And Kol HaEdah murmured against the Nasi'im.

19 But all the Nasi'im said unto Kol HaEdah, We have sworn unto them by Hashem Elohei Yisroel; now therefore we may not touch them. 20 This we will do to them; we will even let them live, lest ketzef *(wrath)* be upon us, because of the shevu'ah *(oath)* which we swore unto them. 21 And the Nasi'im said unto them, Let them live; but let them be woodcutters and water carriers unto Kol HaEdah; as the Nasi'im had promised them.

22 And Yehoshua called for them, and he spoke unto them, saying, Why have ye beguiled us, saying, Rechokim anachnu from you when ye dwell near us? 23 Now therefore

ye are arurim, and there shall none of you be yikaret *(be cut off)* from being eved, and woodcutters and water carriers for the Bais Elohai.

[24] And they answered Yehoshua, and said, Because it was certainly told thy avadim, how that Hashem Eloheicha commanded His Eved Moshe to give you kol HaAretz, and to destroy all the inhabitants of HaAretz from before you, therefore we were greatly afraid for nafshoteinu because of you, so we have done this thing. [25] And now, behold, we are in thine yad; as it seemeth tov and yashar unto thee to do unto us, do.

[26] And so did he unto them, and saved them out of the yad of the Bnei Yisroel, that they slaughtered them not.

[27] And Yehoshua made them that day woodcutters and water carriers for the Edah, and for the Mizbe'ach of Hashem, even unto this day, in the makom which He would choose.

זאָלט איר זיין פֿאַרשאָלטן, און עס זאָל נישט אויסגיין פֿון אייך אַ קנעכט
knecht a aich fun oisgein nisht zol es un farsholten zain ir zolt
slave a you from run out not shall it and cursed be you shall

און האָלצהעקער און וואַסערשעפּער פֿאַר דעם הויז פֿון מיין
main fun hoiz dem far vasersheper un holtsheker un
my of house the for drawers of water and the hewers of wood and

ג-ט.
G-t
G-d

כד האָבן זיי געענטפֿערט יְהוֹשׁוּעַ , און האָבן געזאָגט: ווייל
vail gezogt hobn un Yehoshuaen geentfert zei hobn
because said have and Yehoshua answered they have

דערציילט איז דערציילט געווארן דיינע קנעכט , דאָס וואָס
vos dos knecht daine gevorn dertseilt iz dertseilt
which this servants your having become told is told

ה דיין ג-ט האָט באַפֿוילן זיין קנעכט משהן , אייך צו
tsu aich Mosheen knecht zain bafoiln hot G-t dain Hashem
to you Moshe servant his commanded has G-d your Hashem

געבן דאָס גאַנצע לאַנד, און צו פֿאַרטיליקן אַלע באַווויינער פֿון לאַנד
land fun bavoiner ale fartiliken tsu un land gantse dos gebn
land of inhabitants all destroy to and land entire this give

פֿון פֿאַר אייך, און מיר האָבן זייער מורא געקריגן פֿאַר אונדזערע
undzere far gekrign moire zeyer hobn mir un aich far fun
our for received fear very much have we and you before from

נפֿשות פֿון אייך; דערום האָבן מיר געטאָן די דאָזיקע זאַך .
zach dozike di geton mir hobn derum aich fun nefoshes
thing this the done we have therefore you because of souls

כה און אַצונד אָט זיינען מיר אין דיין האַנט; ווי עס איז גוט און
un gut iz es vi hant dain in mir zainen ot atsund un
and good is it how hand your in we are behold now and

רעכטפֿאַרטיק אין דיינע אויגן צו טאָן מיט אונדז, טו.
tu undz mit ton tsu oign daine in rechtfartik
do us with do to eyes your in upright

כו און ער האָט מיט זיי אַזוי געטאָן, און האָט זיי מציל
matsl zei hot un geton azoi zei mit hot er un
rescued them has and done so them with has he and

געווען פֿון דער האַנט פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel fun kinder di fun hant der fun geven
have they and Yisroel of children the of hand the from having been

זיי נישט געהרגעט.
geharget nisht zei
killed not them

כז און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געמאַכט אין יענעם טאָג פֿאַר
far tog yenem in gemacht zei hot Yehoshua un
for day that in made them has Yehoshua and

האָלצהעקער און פֿאַר וואַסערשעפּער , פֿאַר דער עדה , און
un eide der far vasersheper far un holtsheker
and assembly the for drawers of water for and the hewers of wood

פֿאַר דעם מזבח פֿון ה , ביז אויף היינטיקן טאָג, אין דעם אָרט
ort dem in tog haintikn oif biz Hashem fun mizbeyech dem far
place the in day this very on until Hashem of altar the for

וואָס ער וועט אויסדערווייל.
oisderveilen vet er vos
choose will he which

10 Now it came to pass, when Adoni-Tzedek Melech Yerushalayim had heard how Yehoshua had taken Ai, and had utterly destroyed it; just as he had done to Yericho and its melech, so he had done to Ai and its melech; and how the inhabitants of Giv'on had made terms of shalom with Yisroel, and were near them; [2] That they feared greatly, because Giv'on was an ir gedolah, like one of the royal cities, and because it was larger than Ai, and all the men thereof were gibborim. [3] Therefore Adoni-Tzedek Melech Yerushalayim, sent unto Hoham Melech Chevron, and unto Piram Melech Yarmut, and unto Yaphia Melech Lakhish, and unto Devir Melech Eglon, saying, [4] Come up unto me, and help me, that we may attack Giv'on; for it hath made terms of shalom with Yehoshua and with the Bnei Yisroel.

[5] Therefore the five kings of HaEmori, the Melech Yerushalayim, the Melech Chevron, the Melech Yarmut, the Melech Lakhish, the Melech Eglon, gathered themselves together,

י
און עס איז געווען , ווי אֲדוֹנִי-צֶדֶק דער מלך פֿון
un es iz geven vi Adoni-Tsedek der melech fun
and it is having been when Adoni-Tzedek the king of

ירושָׁלַיִם האָט געהערט אַז יְהוֹשׁוּעַ האָט באַצוווּנגען עַי, און
Yerushalayim hot gehert az Yehoshua hot batsvungen Ai un
Yerushalayim has heard that Yehoshua has subjugated Ai and

האָט זי פֿאַרווויסט; אַז אַזוי ווי ער האָט געטאָן צו יריחוֹ און צו
hot zi farvist ; az azoi vi er hot geton tsu Yericho un tsu
has it laid waste that so as he had done to Yericho and to

איר מלך , אַזוי האָט ער געטאָן צו עַי און צו איר מלך ; און אַז
ir melech , azoi hot er geton tsu Ai un tsu ir melech ; un az
its king so had he done to Ai and to its king that and

די באַווויינער פֿון גִּבְעוֹן האָבן געמאַכט שלום מיט יִשְׂרָאֵל, און
di bavoiner fun Givon hobn gemacht sholem mit Yisroel un
the inhabitants of Giv'on had made peace with Yisroel and

זיַינען געבליבן צווישן זיי ; [ב] האָבן זיי זייער מורא געקריגן ,
zainen geblibn tsvishn zei ; zei hobn zeyer moire gekrign ,
are remaining among them they have very much fear received

ווייַל גִּבְעוֹן איז געווען אַ גרויסע שטאָט, אַזוי ווי איינע פֿון די
vail Givon iz geven a groise shtot, azoi vi eine fun di
because Giv'on is having been a great city as like one of the

מלוכה-שטעט , און ווייַל זי איז געווען גרעסער פֿון עַי, און
meluche-shtet un vail zi iz geven greser fun Ai un
royal cities and because it is having been than Ai and

אַלע אירע מענטשן זיַינען געווען גיבורים . [ג] און אֲדוֹנִי-צֶדֶק
ale ire mentshn zainen geven giborim un Adoni-Tsedek
all its men are having been warriors and Adoni-Tzedek

דער מלך פֿון ירושָׁלַיִם האָט געשיקט צו הוֹהָם דעם מלך פֿון
der melech fun Yerushalayim hot geshikt tsu Hoham dem melech fun
the king of Yerushalayim has sent to Hoham the king of

חֶבְרוֹן , און צו פִּרְאָם דעם מלך פֿון יַרְמוּת , און צו יָפִיעַ דעם
Chevron , un tsu Piram dem melech fun Yarmut , un tsu Yafia dem
Chevron and to Piram the king of Yarmut and to Yaphia the

מלך פֿון לָכִישׁ , און צו דְּבִיר דעם מלך פֿון עֶגְלוֹן , אַזוי צו
melech fun Lachish , un tsu Devir dem melech fun Eglon , azoi tsu
king of Lakhish and to Devir the king of Eglon so to

זאָגן : [ד] קומט אַרויף צו מיר, און העלפֿט מיר, און לאָמיר שלאָגן גִּבְעוֹן ,
zogn : kumt aroif tsu mir, un helft mir, un lomir shlogn Givon ,
say come up to me and help me and let us strike Giv'on

ווייַל זי האָט געמאַכט שלום מיט יְהוֹשׁוּעַ און מיט די קינדער פֿון
vail zi hot gemacht sholem mit Yehoshuaen un mit di kinder fun
for it has made peace with Yehoshua and with the children of

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel.
Yisroel

[ה] האָבן זיך איַינגעזאַמלט און זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען די פֿינף מלכים
di finf mlochim aroifgegangen zainen un aingezamlt zich hobn
the five kings having gone up are and gathered self have

פֿון אֱמוֹרי, דער מלך פֿון ירושָׁלַיִם , דער מלך פֿון חֶבְרוֹן , דער
fun Emori, der melech fun Yerushalayim , der melech fun Chevron , der
of the Emori the king of Yerushalayim the king of Chevron the

מלך פֿון יַרְמוּת , דער מלך פֿון לָכִישׁ , דער מלך פֿון עֶגְלוֹן ,
melech fun Yarmut , der melech fun Lachish , der melech fun Eglon ,
king of Yarmut the king of Lakhish the king of Eglon

and went up, they and all their machanot, and encamped before Giv'on, and made war against it.

6 And the anshei Giv'on sent unto Yehoshua to the machaneh at Gilgal, saying, Abandon not thy yad from thy avadim; come up to us quickly, save us, help us; for all the melachim of HaEmori that dwell in the har are gathered together against us.

7 So Yehoshua ascended from Gilgal, he, and kol Am HaMilchamah with him, and kol gibborei hachayil. 8 And Hashem said unto Yehoshua, Fear them not; for I have delivered them into thine yad; there shall not an ish of them stand before thee. 9 Yehoshua therefore came unto them pitom, and went up from Gilgal kol halailah. 10 And Hashem threw them into confusion before Yisroel, and struck them with a makkah gedolah at Giv'on, and pursued them along the derech that goeth up to Beit-Choron, and cut them down to Azekah, and to Makkedah.

זיי מיט אַלע זייערע מחנות , און זיי האָבן געלעגערט אויף גִּבְעוֹן ,
Givon oif gelegert hobn zei un machnus zeyere ale mit zei
Giv'on at encamped have they and camps their all with they

און מלחמה געהאַלטן אויף איר.
ir oif gehaltn milchome un
it against waged war and

[6] האָבן די מענטשן פֿון גִּבְעוֹן געשיקט צו יְהוֹשֻׁעַ אין לאַגער קיין
kein lager in Yehoshuaen tsu geshikt Givon fun mentshn di hobn
at camp in Yehoshua to sent Giv'on of men the have

גִּלְגָּל , אַזוי צו זאָגן : זאָלסט נישט אָפּלאָזן דיַינע הענט פֿון
fun hent daine oplozen nisht zolst zogn tsu azoi Gilgal
from hands your release not you(SG) must say to so Gilgal

דיַינע קנעכט ; קום אַרויף צו אונדז אויף גיך , און העלף אונדז, און
un undz helf un gich oif undz tsu aroif kum knecht daine
and us help and quickly on us to up come servants your

שטיי אונדז ביַי; וואָרעם אַלע מלכים פֿון אֱמוֹרי, די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di Emori fun mlochim ale vorem bai undz shtei
of inhabitants the Emori of kings all because by us stand

דעם געבערג , האָבן זיך איינגעזאַמלט אויף אונדז.
undz oif aingezamlt zich hobn geberg dem
us against gathered self have mountains the

[7] איז יְהוֹשׁוּעַ אַרויפֿגעגאַנגען פֿון גִּלְגָּל , ער און דאָס גאַנצע
gantse dos un er Gilgal fun aroifgegangen Yehoshua iz
entire this and he Gilgal from having gone up Yehoshua is

מלחמה-פֿאָלק מיט אים, און אַלע העלדישע גיבורים . [8] און ה
Hashem un giborim heldishe ale un im mit milchome-folk
Hashem and warriors heroic all and him with war people

האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : זאָלסט נישט מורא האָבן
hobn moire nisht zolst Yehoshuaen tsu gezogt hot
have fear not you(SG) shall Yehoshua to said has

פֿאַר זיי , וואָרעם איך האָב זיי געגעבן אין דיַין האַנט; קיינער
keiner hant dain in gegebn zei hob ich vorem zei far
anyone hand your in given them have I for them before

פֿון זיי וועט נישט באַשטיין פֿאַר דיר . [9] און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un dir far bashtein nisht vet zei fun
Yehoshua and you(SG) before stand not will them of

איז געקומען אויף זיי פּלוצעם ; די גאַנצע נאַכט איז ער
er iz nacht gantse di plutsem zei oif gekumen iz
he is night whole the suddenly them on having come is

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון גִּלְגָּל . [10] און ה האָט זיי צעטומלט
tsetumlt zei hot Hashem un Gilgal fun aroifgegangen
perplexed them has Hashem and Gilgal from having gone up

פֿאַר יִשְׂרָאֵל; און ער האָט זיי געשלאָגן אַ גרויסן שלאַק אין
in shlak groisn a geshlogn zei hot er un Yisroel far
in calamity great a struck them has he and Yisroel before

גִּבְעוֹן , און האָט זיי נאָכגעיאָגט אויף דעם וועג פֿון דעם אַרויפֿגאַנג
aroifgang dem fun veg dem oif nochgeyogt zei hot un Givon
ascent the of way the on pursued after them has and Giv'on

פֿון בֵּית-חוֹרוֹן , און זיי געשלאָגן ביז עֲזֵקָה , און ביז
biz un Azekah biz geshlogn zei un Beis-Choron fun
until and Azekah until struck them and Beit-Choron of

מַקֵּדָה .
Makkedah
Makkedah

11 And it came to pass, as they fled from before Yisroel, and were in the going down to Beit-Choron, that Hashem cast down avanim gedolot from Shomayim upon them unto Azekah, and they died; they were more which died with avnei habarad *(hail-stones)* than they whom the Bnei Yisroel slaughtered with the cherev.

יא און עס איז געווען , אַז זיי זיַנען געלאָפֿן פֿאַר יִשׂרָאֵל,
Yisroel far gelofn zainen zei az geven iz es un
Yisroel before run are they when having been is it and

, וועז זיי זיַנען געווען אויף דעם אַראָפּגאַנג פֿון בֵּית-חוֹרוֹן
Beis-Choron fun aropgang dem oif geven zainen zei ven
Beit-Choron of descent the on having been are they when

האָט ה אַראָפּגעוואָרפֿן אויף זיי פֿון הימל גרויסע שטיינער,
shteiner groise himel fun zei oif aropgevorfen Hashem hot
stones great heaven from them on threw down Hashem has

ביז עַזֵקָה , און זיי זיַנען געשטאָרבן. מער זיַנען געווען די
di geven zainen mer geshtorbn zainen zei un Azekah biz
the having been are more died are they and Azekah until

וואָס זיַנען געשטאָרבן פֿון די האָגלשטיינער, ווי די וואָס
di vos di vi hoglshteiner di fun geshtorbn zainen vos
the which the ones than hailstones the from died are which

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געהרגעט מיטן שוועבל.
shverd mitn geharget hobn Yisroel fun kinder
sword with killed have Yisroel of children

12 Then spoke Yehoshua to Hashem in the day when Hashem delivered up HaEmori before the Bnei Yisroel, and he said in the sight of Yisroel,

Shemesh,
stand thou
still upon
Giv'on;
and thou,
Yarei'ach,
in the Emek
Ayalon.

יב דעמצמאָל האָט יְהוֹשׁוּעַ גערעדט צו ה – אין דעם טאָג וואָס
vos tog dem in Hashem tsu geredt Yehoshua hot dentsmol
which day the in Hashem to spoken Yehoshua has then

ה האָט איבערגעגעבן דעם אֱמוֹרי צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל – און
un Yisroel fun kinder di tsu Emori dem ibergegebn hot Hashem
and Yisroel of children the to Emori the delivered has Hashem

ער האָט געזאָגט פֿאַר די אויגן פֿון יִשׂרָאֵל:
Yisroel fun oign di far gezogt hot er
Yisroel of eyes the before said has he

זון , שטיי שטיל אין גִּבְעוֹן ,
Givon in shtil shtei zun
Giv'on in silent stand sun

און לְבָנָה , אין טאָל פֿון
fun tal in Livnah un
of valley of in moon and

אַיָלוֹן !
Ayalon
Ayalon

13 And the shemesh stood still, the yarei'ach stopped,

יג און די זון איז שטיל געשטאַנען,
geshtanen shtil iz zun di un
stood standstill is sun the and

און די לבֿנה האָט זיך אָפּגעשטעלט,
opgeshtelt zich hot levone di un
stood still self has moon the and

until the Goy had avenged themselves upon their enemies.

ביז דאָס פֿאָלק האָט זיך נוֹקם געווען אָן זיַנע פֿיַינט .
faint zaine on geven noikem zich hot folk dos biz
enemies its on having been avenged self has people the until

Is not this written in the Sefer HaYasher? So the shemesh stood still in the middle of Shomayim, and hastened not to go down about a yom tamim *(whole day)*.

דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון יָשָׁר . און די זון האָט זיך
zich hot zun di un Yesher fun buch in bashribn shoin iz dos
self has sun the and Yasher of book in written already is this

אָפּגעשטעלט אין האַלבן הימל , און האָט זיך נישט געאיַלט אונטערצוגיין
untertsugein geailt nisht zich hot un himel halbn in opgeshtelt
go down hasten not self did and heaven middle in stood still

14 And there was no

, געווען יי און אַזאַ טאָג ווי יענער איז נישט
geven nisht iz yener vi tog aza un
having been not is that as day such and

אַרום אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a arum
day entire a round

day like that before it or after it, that Hashem paid heed unto the voice of an ish; for Hashem fought for Yisroel.

15 And Yehoshua returned, and kol Yisroel with him, unto the machaneh at Gilgal. 16 But these five melachim fled, and hid themselves in a me'arah *(cave)* at Makkedah. 17 And it was told Yehoshua, saying, The five melachim are found hiding in a me'arah at Makkedah. 18 And Yehoshua said, Roll avanim gedolot upon the mouth of the me'arah, and post anashim by it to be shomer over them; 19 And stop ye not, but pursue after your enemies, and attack them; allow them not to enter into their towns; for Hashem Eloheichem hath delivered them into your yad.

20 And it came to pass, when Yehoshua and the Bnei Yisroel had made an end of striking them with a makkah gedolah me'od, until they were consumed, that the rest which remained of them entered into fortified cities. 21 And kol HaAm returned to the machaneh to Yehoshua

פַֿאר אים אָדער נאָך אים, אַז ה זאָל געהאָרכן דעם קול פֿון אַ
a fun kol dem gehorchn zol Hashem az im noch oder im far
a of voice the obey shall Hashem that it after or it before

מענטשן; ווארעם ה האָט מלחמה געהאַלטן פֿאַר יִשְׂרָאֵל.
Yisroel far gehaltn milchome hot Hashem vorem mentshn
Yisroel for waged battle has Hashem for man

טו און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים האָבן זיך אומגעקערט
umgekert zich hobn im mit Yisroel gants un Yehoshua un
returned self have him with Yisroel all and Yehoshua and

אין לאַגער קיין גִּלְגָּל. טז און די דאָזיקע פֿינף מלכים זיַנען אַנטלאָפֿן,
antlofn zainen mlochim finf dozike di un Gilgal kein lager in
fled are kings five these the and Gilgal to camp into

און האָבן זיך באַהאַלטן אין דער הייל אין מַקֵּדָה. יז איז אָנגעזאָגט
ongezogt iz Makkedah in heil der in bahaltn zich hobn un
told is Makkedah in cave the in hidden self have and

געווארן יְהוֹשׁוּעַ, אַזוי צו זאָגן: די פֿינף מלכים זיַנען
zainen mlochim finf di zogn tsu azoi Yehoshuaen gevorn
are kings five the say to so Yehoshua having become

געפֿונען געווארן באַהאַלטן אין דער הייל אין מַקֵּדָה. יח האָט
hot Makkedah in heil der in bahaltn gevorn gefunen
has Makkedah in cave the in hidden having become found

יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט: קייקלט צו גרויסע שטיינער צום מויל פֿון דער הייל,
heil der fun moil tsum shteiner groise tsu kaiklt gezogt Yehoshua
cave the of mouth to stones great to roll said Yehoshua

און שטעלט לעבן איר מענטשן, זיי צו היטן. יט און איר
ir un hitn tsu zei mentshn ir lebn shtelt un
you and keep a watch over to them men it near stand and

זאָלט אייך נישט אָפּשטעלן; יאָגט נאָך אייערע פֿיינט, און איר זאָלט
zolt ir un faint aiere noch yogt opshteln nisht aich zolt
shall you and enemies your after pursue stand still not you shall

שלאָגן זייערע הינטערשטע; איר זאָלט זיי נישט לאָזן אַרײַנקומען אין
in arainkumen lozn nisht zei zolt ir hintershte zeyere shlogn
in come into let not them shall you rear ranks their strike

זייערע שטעט; ווארעם ה אלוקיכם האָט זיי געגעבן אין אייער
aier in gegebn zei hot Elokeichem Hashem vorem shtet zeyere
your in given them has your G-d Hashem because cities their

האַנט.
hant
hand

כ און עס איז געווען, אַז יְהוֹשׁוּעַ און די קינדער פֿון
fun kinder di un Yehoshua az geven iz es un
of children the ones and Yehoshua that having been is it and

יִשְׂרָאֵל האָבן זיי געענדיקט שלאָגן זייער אַ גרויסן שלאַק, ביז זיי
zei biz shlak groisn a zeyer shlogn geendikt zei hobn Yisroel
they until calamity great a very strike finished them have Yisroel

זיַנען פֿאַרלענדט געווארן, און די געבליבענע וואָס זיַנען
zainen vos geblibene di un gevorn farlendt zainen
are which remaining the and having become destroyed are

געבליבן פֿון זיי, כא זיַנען אַרײַן אין די פֿעסטונגשטעט, אַזוי האָט
hot azoi festungshtet di in arain zainen zei fun geblibn
has so fortified cities the in enter are them from remaining

דאָס גאַנצע פֿאָלק זיך אומגעקערט אין לאַגער צו יְהוֹשׁוּעַ קיין
kein Yehoshuaen tsu lager in umgekert zich folk gantse dos
to Yehoshua to camp into returned self people entire this

מַקֵּדָה בשלום ; קיינער האָט זיין צונג נישט געשאַרפּט אַקעגן
akegn gesharft nisht tsung zain hot keiner besholem Makkedah
against sharpened not tongue his has no one in peace Makkedah

עמיצן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di fun emitsn
Yisroel of children the of anyone

כב האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט: עפֿנט אויף דאָס מויל פֿון דער הייל, און
un heil der fun moil dos oif efent gezogt Yehoshua hot
and cave the of mouth the up open said Yehoshua has

ברענגט אַרויס צו מיר די דאָזיקע פֿינף מלכים פֿון דער הייל.
heil der fun mlochim finf dozike di mir tsu arois brengt
cave the from kings five this the me to out bring

כג האָבן זיי אַזוי געטאָן; און זיי האָבן אַרויסגעבראַכט צו אים די
di im tsu aroisgebracht hobn zei un geton azoi zei hobn
the him to brought out have they and done so they have

דאָזיקע פֿינף מלכים פֿון דער הייל, דעם מלך פֿון ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun melech dem heil der fun mlochim finf dozike
Yerushalayim of king the cave the from kings five this

דעם מלך פֿון חֶבְרוֹן , דעם מלך פֿון יַרמות , דעם מלך
melech dem Yarmut fun melech dem Chevron fun melech dem
king the Yarmut of king the Chevron of king the

פֿון לָכִישׁ , דעם מלך פֿון עֶגלון . כד און עס איז געווען ,
geven iz es un Eglon fun melech dem Lachish fun
having been is it and Eglon of king the Lakhish of

ווי זיי האָבן אַרויסגעבראַכט די דאָזיקע מלכים צו יְהוֹשׁוּעַ ,
Yehoshuaen tsu mlochim dozike di aroisgebracht hobn zei vi
Yehoshua to kings these the brought out have they as

אַזוי האָט יְהוֹשׁוּעַ געזופֿט אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל, און ער האָט
hot er un Yisroel fun mener ale gerufn Yehoshua hot azoi
has he and Yisroel of men all summoned Yehoshua has so

געזאָגט צו די לידער פֿון די מלחמה-לײַט וואָס זײַנען מיט אים
im mit zainen vos milchome-lait di fun lider di tsu gezogt
him with are which war people the of leaders the to said

געגאַנגען : געגנעט , טוט אַרויף אײַערע פֿיס אויף די העלדזער פֿון
fun heldzer di oif fis aiere aroif tut genent gegangen
of necks the on feet your up do approach having gone

די דאָזיקע מלכים . האָבן זיי געגנעט , און האָבן אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton hobn un genent zei hobn mlochim dozike di
placed have and approached they have kings these the

זייערע פֿיס אויף זייערע העלדזער. כה און יְהוֹשׁוּעַ האָט צו זיי
zei tsu hot Yehoshua un heldzer zeyere oif fis zeyere
them to has Yehoshua and necks their on feet their

געזאָגט: איר זאָלט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן, זײַט שטאַרק
shtark zait angstn nisht un hobn moire nisht zolt ir gezogt
strong be dread not and have fear not shall you said

און פֿעסט , וואָרעם אַזוי וועט ה טאָן צו אַלע אײַערע פֿײַנט
faint aiere ale tsu ton Hashem vet azoi vorem fest un
enemies your all to do Hashem will so because resolute and

וואָס איר האָלט מלחמה מיט זיי . כו און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי
zei hot Yehoshua un zei mit milchome halt ir vos
them has Yehoshua and them with war wage you which

דערנאָך געשלאָגן, און האָט זיי געטייט , און זיי אויפֿגעהאַנגען
oifgehongen zei un geteit zei hot un geshlogn dernoch
hanged up they and put to death them has and struck after that

at Makkedah in shalom; none moved his tongue against any of the Bnei Yisroel.

22 Then said Yehoshua, Open the mouth of the me'arah, and bring out those five melachim unto me out of the me'arah.

23 And they did so, and brought forth those five melachim unto him out of the me'arah, Melech Yerushalayim, Melech Chevron, Melech Yarmut, Melech Lakhish, and Melech Eglon.

24 And it came to pass, when they brought out those melachim unto Yehoshua, that Yehoshua called for kol Ish Yisroel, and said unto the Ketzinei Anshei HaMilchamah which went with him, Come near, put your feet upon the necks of these melachim. And they came near, and put their feet upon the necks of them. 25 And Yehoshua said unto them, Fear not, nor be discouraged, be strong and of good courage; for thus shall Hashem do to all your enemies against whom ye fight. 26 And afterward Yehoshua struck them down, and slaughtered them, and hanged them on

chamishah etzim; and they were hanging upon the etzim until the erev.

27 And it came to pass at the time of the going down of the shemesh, that Yehoshua commanded, and they took them down off the etzim, cast them into the me'arah wherein they had been hiding, and laid avanim gedolot on the mouth of the me'arah, which remain until this very day.

28 And that day Yehoshua took Makkedah, and struck it down with the edge of the cherev, and the Melech thereof he utterly destroyed, them, and every nefesh that was therein; he let none remain; and he did to the Melech of Makkedah as he did unto the Melech of Yericho.

29 Then Yehoshua passed from Makkedah, and kol Yisroel with him, unto Livnah, and fought against Livnah; 30 And Hashem delivered it also, and the melech thereof, into the yad Yisroel; and he struck it down with the edge of the cherev, and kol hanefesh therein; he let none remain in it; but did unto the melech thereof as he

אויף פֿינף ביימער; און זיי זיינען געהאַנגען אויף די ביימער ביזן
bizn beimer di oif gehongen zainen zei un beimer finf oif
until trees the on hung are they and trees five on

אָוונט .
ovnt
evening

כז און עס איז געווען אין צייַט פֿון זון-אונטערגאַנג, האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot zun-untergang fun tsait in geven iz es un
Yehoshua has sunset of time in having been is it and

באַפֿוילן , און מע האָט זיי אַראָפּגענומען פֿון די ביימער, און
un beimer di fun aropgenumen zei hot me un bafoiln
and trees the from taken down them has one and commanded

זיי אַריַינגעוואָרפֿן אין דער הייל, וואָס זיי האָבן זיך דאָרטן באַהאַלטן.
bahaltn dortn zich hobn zei vos heil der in araingevorfn zei
hidden there self have they which cave the in thrown into they

און מע האָט אַרויפֿגעטאָן גרויסע שטיינער אויפֿן מויל פֿון דער הייל,
heil der fun moil oifn shteiner groise aroifgeton hot me un
cave the of mouth on stones great placed has one and

ווו זיי ליגן אַזש ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz azh lign zei vu
day this very on until all the way lie they where

כח און יְהוֹשׁוּעַ האָט באַצוווּנגען מַקֵּדָה אין יענעם טאָג, און
un tog yenem in Makkedah batsvungen hot Yehoshua un
and day that in Makkedah captured has Yehoshua and

האָט געשלאָגן זי און איר מלך מיטן שאַרף פֿון שווערד; ער האָט
hot er shverd fun sharf mitn melech ir un zi geshlogn hot
has he sword of edge with king its and it struck has

פֿאַרווויסט זיי און אַלע נפֿשות וואָס אין איר; ער האָט נישט געלאָזט
gelozt nisht hot er ir in vos nefoshes ale un zei farvist
allowed not has he it in which souls all and them laid waste

אַן איבערבלייַב. און ער האָט געטאָן צום מלך פֿון מַקֵּדָה , אַזוי ווי
vi azoi Makkedah fun melech tsum geton hot er un iberblaib an
as so Makkedah of king to done has he and remnant a

ער האָט געטאָן צום מלך פֿון יריחו .
Yericho fun melech tsum geton hot er
Yericho of king to the done has he

כט און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים זיינען אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
having passed over are him with Yisroel all and Yehoshua and

פֿון מַקֵּדָה קיין לִבְנָה , און ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hot er un Livnah kein Makkedah fun
with waged war has he and Livnah to Makkedah from

לִבְנָה . ל און ה האָט אויך זי און איר מלך געגעבן אין דער האַנט
hant der in gegebn melech ir un zi oich hot Hashem un Livnah
hand the in given king its and it also has Hashem and Livnah

פֿון יִשְׂרָאֵל; און ער האָט זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד, מיט אַלע
ale mit shverd fun sharf mitn geshlogn zi hot er un Yisroel fun
all with sword of edge with struck it has he and Yisroel of

נפֿשות וואָס אין איר; ער האָט נישט געלאָזט אין איר אַן איבערבלייַב. און ער
er un iberblaib an ir in gelozt nisht hot er ir in vos nefoshes
he and remnant a it in allow not did he it in which souls

האָט געטאָן צו איר מלך אַזוי ווי ער האָט געטאָן צום מלך פֿון יריחו .
Yericho fun melech tsum geton hot er vi azoi melech ir tsu geton hot
Yericho of king to done has he as so king its to done has

did unto the melech of Yericho.

31 And Yehoshua passed from Livnah, and kol Yisroel with him, unto Lakhish, and encamped against it, and fought against it; 32 And Hashem delivered Lakhish into the yad Yisroel, which took it on the yom hasheni, and struck it down with the edge of the cherev, and kol hanefesh therein, according to all that he had done to Livnah.

33 Then Horam Melech Gezer came up to help Lakhish; and Yehoshua struck him down and his army, until he had left him none remaining.

34 And from Lakhish, Yehoshua passed unto Eglon, and kol Yisroel with him; and they encamped against it, and fought against it; 35 And they took it on that day, and struck it down with the edge of the cherev, and kol hanefesh therein he utterly destroyed that day, according to all that he had done to Lakhish.

36 And Yehoshua went up from Eglon, and kol Yisroel with him, unto Chevron; and they fought against it; 37 And they took it, and

לא און יְהוֹשׁוּעַ גאַנץ ישְׂרָאֵל מיט אים זיינען אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
crossed over are him with Yisroel all and Yehoshua and

פֿון לִבְנָה קיין לָכִישׁ , און ער האָט געלאגערט אויף איר און
un ir oif gelegert hot er un Lachish kein Livnah fun
and it by encamped has he and Lakhish to Livnah from

מלחמה געהאַלטן אַקעגן איר. לב און ה האָט געגעבן לָכִישׁ אין
in Lachish gegebn hot Hashem un ir akegn gehaltn milchome
in Lakhish given has Hashem and it against waged war

דער האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל; און ער האָט זי באַצוווּנגען אויפֿן צווייטן טאָג, און
un tog tsveitn oifn batsvungen zi hot er un Yisroel fun hant der
and day second on captured it has he and Yisroel of hand the

האָט זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוועָרד, מיט אַלע נפֿשות וואָס אין
in vos nefoshes ale mit shverd fun sharf mitn geshlogn zi hot
in which souls all with sword of edge with struck it has

איר; אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט געטאָן צו לִבְנָה .
Livnah tsu geton hot er vos alts vi azoi ir
Livnah to done had he which all that as so it

לג דענצמאָל איז אַרויפֿגעקומען הוֹרָם דער מלך פֿון גֶּזֶר צו העלפֿן
helfn tsu Gezer fun melech der Horam aroifgekumen iz dentsmol
help to Gezer of king the Horam come up is then

לָכִישׁ , און יְהוֹשׁוּעַ האָט געשלאָגן אים און זיין פֿאָלק ביז ער האָט
hot er biz folk zain un im geshlogn hot Yehoshua un Lachish
has he until people his and him struck has Yehoshua and Lakhish

אים נישט געלאָזט אַן איבערבלייב.
iberblaib an gelozt nisht im
remnant a allowed not him

לד און יְהוֹשׁוּעַ גאַנץ ישְׂרָאֵל מיט אים זיינען אַריבערגעגאַנגען
aribergegangen zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
crossed over are him with Yisroel all and Yehoshua and

פֿון לָכִישׁ קיין עֶגלוֹן , און זיי האָבן געלאגערט אויף איר, און
un ir oif gelegert hobn zei un Eglon kein Lachish fun
and it by encamped have they and Eglon to Lakhish from

מלחמה געהאַלטן אויף איר. לה און זיי האָבן זי באַצוווּנגען אין יענעם
yenem in batsvungen zi hobn zei un ir oif gehaltn milchome
that in captured it have they and it on waged war

טאָג, און האָבן זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוועָרד; און אַלע נפֿשות
nefoshes ale un shverd fun sharf mitn geshlogn zi hobn un tog
souls all and sword of edge with struck it have and day

וואָס אין איר האָט ער פֿאַרווויסט אין יענעם טאָג; אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi tog yenem in farvist er hot ir in vos
which all that as so day that in laid waste he has it in which

ער האָט געטאָן צו לָכִישׁ .
Lachish tsu geton hot er
Lakhish to done had he

לו און יְהוֹשׁוּעַ גאַנץ ישְׂרָאֵל מיט אים זיינען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen im mit Yisroel gants un Yehoshua un
having gone up are him with Yisroel all and Yehoshua and

פֿון עֶגלוֹן קיין חֶבְרוֹן , און זיי האָבן מלחמה געהאַלטן אויף איר.
ir oif gehaltn milchome hobn zei un Chevron kein Eglon fun
it on waged war have they and Chevron to Eglon from

struck it down with the edge of the cherev, and the melech thereof, and all the towns thereof, and kol hanefesh therein; he left none remaining, according to all that he had done to Eglon; but destroyed it utterly, and kol hanefesh therein.

[38] And Yehoshua returned, and kol Yisroel with him, to Devir; and fought against it; [39] And he took it, and the melech thereof, and all the towns thereof; and they struck them down with the edge of the cherev, and utterly destroyed kol nefesh therein; he left none remaining; as he had done to Chevron, so he did to Devir, and to the melech thereof; as he had done also to Livnah, and to its melech.

[40] So Yehoshua subdued kol HaAretz HaHar, and of the Negev, and of the Shefelah, and of the asedot *(slopes)*, and all their melachim; he left none remaining, but utterly destroyed kol haneshamah, as Hashem Elohei Yisroel commanded. [41] And Yehoshua struck them down from Kadesh-Barnea even unto Azah *(Gaza)*, and all the country of Goshen, even unto Giv'on. [42] And all these

לז און זיי האָבן זי באַצוווּנגען , און האָבן זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון
fun sharf mitn geshlogn zi hobn un batsvungen zi hobn zei un
of edge with struck it have and captured it have they and

שווערד, מיט איר מלך , און אַלע אירע שטעט, און אַלע נפֿשות וואָס
vos nefoshes ale un shtet ire ale un melech ir mit shverd
which souls all and towns its all and king its with sword

אין איר; ער האָט נישט געלאָזט אַן איבערבלייַב; אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts vi azoi iberblaib an gelozt nisht hot er ir in
had he which all that as so remnant a allow not did he it in

געטאָן צו עֶגלון . און ער האָט פֿאַרווויסט זי און אַלע נפֿשות וואָס אין איר.
ir in vos nefoshes ale un zi farvist hot er un Eglon tsu geton
it in which souls all and it laid waste has he and Eglon to done

לח און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים האָבן זיך אומגעקערט
umgekert zich hobn im mit Yisroel gants un Yehoshua un
returned self have him with Yisroel all and Yehoshua and

קיין דבֿיר , און ער האָט מלחמה געהאַלטן אויף איר. לט און ער
kein dvir , un er hot milchome gehaltn oif ir un er
to Devir and he has war waged on it and he

האָט באַצוווּנגען זי און איר מלך , און אַלע אירע שטעט; און זיי
hot batsvungen zi un ir melech ale un shtet ire un zei
has captured it and its king all and towns its them and

האָבן געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד, און פֿאַרווויסט אַלע
hobn geshlogn mitn sharf fun shverd un farvist ale
have struck with edge of sword and laid waste all

נפֿשות וואָס אין איר; ער האָט נישט געלאָזט אַן איבערבלייַב. אַזוי
nefoshes vos in ir; er hot nisht gelozt an iberblaib azoi
souls which in it he did not allow a remnant so

ווי ער האָט געטאָן צו חֶברון , אַזוי האָט ער געטאָן צו דבֿיר און
vi er hot geton tsu chevron , azoi hot er geton tsu dvir un
as he had done to Chevron so he has done to Devir and

צו איר מלך ; אַזוי ווי ער האָט אויך געטאָן צו לִבְנָה און צו איר
tsu ir melech ; azoi vi er hot oich geton tsu livnah un tsu ir
to its king so as he has also done to Livnah and to its

מלך .
melech
king

מ און יְהוֹשׁוּעַ האָט געשלאָגן דאָס גאַנצע לאַנד, דאָס געבערג , און
un yehoshua hot geshlogn dos gantse land dos geberg un
and Yehoshua has struck this entire land the mountain and

דעם דָרום , און די נידערונג , און די אַראָפּגאַנגען, און אַלע זייערע
dorem dem un di niderung di un aropgangen di un ale zeyere
the south the and the descent the and slopes all and their

מלכים ; ער האָט נישט געלאָזט אַן איבערבלייַב, נִיעַרט ווו נאָר אַן
mlochim ; er hot nisht gelozt an iberblaib, niyert vu nor an
kings did he not allow a remnant but now where a

נשמה האָט ער פֿאַרווויסט, אַזוי ווי ה אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט
neshome hot er farvist , azoi vi hashem elokei yisroel hot
soul has he laid waste so as Hashem the G-d of Yisroel has

באַפֿוילן . מא און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געשלאָגן פֿון קָדֵשׁ-ברנֵע
bafoiln un yehoshua hot zei geshlogn fun kadesh-barnea
commanded and Yehoshua has them struck from Kadesh-Barnea

און ביז עַזָה , און דאָס גאַנצע לאַנד גּוֹשֶׁן , און ביז גִבְעוֹן . מב און
un biz azah , un dos gantse land goshen , un biz givon un
and unto Azah and this whole land Goshen and unto Giv'on and

melachim and their land did Yehoshua take at one time, because Hashem Elohei Yisroel fought for Yisroel.

אַלע די דאָזיקע מלכים און זייער לאַנד האָט יְהוֹשׁוּעַ באַצוווּנגען אויף
oif batsvungen Yehoshua hot land zeyer un mlochim dozike di ale
on captured Yehoshua has land their and kings these the all

איין מאָל; ווײַל ה׳ אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hot Yisroel Elokei Hashem vorem mol ein
waged war has Yisroel the G-d of Hashem because time one

פַֿאַר יִשְׂרָאֵל.
Yisroel far
Yisroel for

43 And Yehoshua returned, and kol Yisroel with him, unto the machaneh at Gilgal.

מג און יְהוֹשׁוּעַ און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים האָבן זיך אומגעקערט אין
in umgekert zich hobn im mit Yisroel gants un Yehoshua un
in returned self have him with Yisroel all and Yehoshua and

לאַגער קיין גִּלְגָּל.
Gilgal kein lager
Gilgal to camp

11 1 And it came to pass, when Yavin Melech Chatzor had heard those things, that he sent to Yovav Melech Madon, to the Melech Shimron, and to the Melech Akhshaph,

יא און עס איז געווען, ווי יָבִין דער מלך פֿון חָצוֹר
Chatsor fun melech der Yavin vi geven iz es un
Chatzor of king the Yavin as having been is it and

האָט דערהערט, אַזוי האָט ער געשיקט צו יוֹבָב דעם מלך פֿון
fun melech dem Yovav tsu geshikt er hot azoi derhert hot
of king the Yovav to sent he has so heard has

מָדוֹן, און צו דעם מלך פֿון שִׁמרוֹן, און צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu un Shimron fun melech dem tsu un Madon
of king the to and Shimron of king the to and Madon

אַכשָׁף; 2 ב און צו די מלכים וואָס אין צפֿון, אין דעם געבערג,
geberg dem in tsofn in vos mlochim di tsu un Achshaf
mountain the in north in which kings the to and Akhshaph

און אויפֿן פּלוין, אין דָּרוֹם פֿון כִּנרוֹת, און אין דער נידערונג, און אין
in un niderung der in un Kinneret fun dorem in ploin oifn un
in and descent the in and Kinnerot of south in plain on and

די געגנטן פֿון *דוֹר, אין מערבֿ; 3 ג צו דעם כְּנַעֲנִי אין מזרח און
un mizrech in Kenaani dem tsu mayrev in Dor fun gegentn di
and east in Kena'ani the to west in Dor of districts the

אין מערבֿ, און צו דעם אֱמוֹרי, און דעם חִתִּי, און דעם פְּרִזִּי,
Perizzi dem un Chitti dem un Emori dem tsu un mayrev in
Perizzi the and Chitti the and Emori the to and west in

און דעם יְבוּסִי אין דעם געבערג, און דעם חִוִּי אונטער חֶרמוֹן
Chermon unter Chivi dem un geberg dem in Yevusi dem un
Chermon under Chivi the and mountain the in Yevusi the and

אין לאַנד מִצפָּה. 4 ד און זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען, זיי און אַלע
ale un zei aroisgegangen zainen zei un Mitspah land in
all and they having come out are they and Mitzpah land in

זייערע מחנות מיט זיי, פֿיל פֿאָלק, אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפֿן
oifn vos zamd der vi azoi folk fil zei mit machnus zeyere
on which sand the as so people many them with legions their

ברעג פֿון ים אין פֿילקייט, און פֿערד און רײַטוועגן זייער פֿיל.
fil zeyer raitvegn un ferd un filkeit in yam fun breg
many very chariots and horses and multitude in the sea of shore

5 ה און אַלע די דאָזיקע מלכים האָבן זיך איינגעזאַמלט, און זײַנען
zainen un aingezamlt zich hobn mlochim dozike di ale un
are and gathered self have kings these the all and

2 And to the melachim to the north, in the har, and the Aravah south of Kinnerot, and in the Shefelah, and in the regions of Dor on the west, 3 And to the Kena'ani on the east and on the west, and to Emori, and the Chitti, and the Perizzi, and the Yevusi in the har, and to the Chivi at the base of Chermon in Eretz HaMitzpah. 4 And they went out, they and all their machanot with them, am rav, even as the sand that is upon the sea in multitude, with susim and chariots rav me'od. 5 And when all these melachim were met together,

they came to encamp together at the waters of Merom, to fight against Yisroel.

[6] And Hashem said unto Yehoshua, Be not afraid before them; for machar about this time will I deliver them up all slain before Yisroel; thou shalt lame their susim, and burn their merkevot with eish.

[7] So Yehoshua, kol Am HaMilchamah with him, came against them by the waters of Merom pitom *(suddenly)*; and they fell upon them. [8] And Hashem delivered them into the yad Yisroel, who struck them down, and pursued them unto Tzidon Rabbah, and unto Misrephot-Mayim, and unto the Valley of Mitzpeh eastward; and they struck them down, until they left them none sarid *(remaining)*. [9] And Yehoshua did unto them just as Hashem directed him; he lamed their susim, and burned their merkevot with eish.

[10] And Yehoshua at that time turned back, and took Chatzor, and struck down the melech thereof with the cherev; for Chatzor formerly had been the rosh kol hamamlachot haelleh. [11] And they struck

געקומען , און האָבן אין איינעם געלאַגערט ביַי די וואַסערן פֿון
fun vasern di bai gelagert einem in hobn un gekumen
of waters the by encamped together in have and having come

מֵרוֹם , מלחמה צו האַלטן מיט יִשְׂרָאֵל.
Yisroel mit haltn tsu milchome Merom
Yisroel with wage to war Merom

[ו] האָט ה געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַן : זאָלסט נישט מורא
moire nisht zolst Yehoshuaen tsu gezogt Hashem hot
fear not you(SG) shall Yehoshua to said Hashem has

האָבן פֿאַר זיי , וואָלט אַרום מאָרגן דער צייַט, גיב איך זיי אַלע
ale zei ich gib tsait der arum morgn vorem zei far hobn
all them I give time this round tomorrow for them before have

איבער דערשלאָגענע פֿאַר יִשְׂרָאֵל. זייערע פֿערד זאָלסטו אויסרייַסן, און
un oisraisn zolstu ferd zeyere Yisroel far dershlogene iber
and tear out shall you horses their Yisroel before killed over

זייערע רייַטווועגן זאָלסטו פֿאַרברענען אין פֿייַער.
faier in farbrenen zolstu raitvegn zeyere
fire in burn up shall you chariots their

[ז] און יְהוֹשׁוּעַ און דאָס גאַנצע מלחמה-פֿאָלק מיט אים זיַינען
zainen im mit milchome-folk gantse dos un Yehoshua un
are him with war people entire this and Yehoshua and

געקומען אויף זיי פּלוצעם ביַי די וואַסערן פֿון מֵרוֹם , און זיי
zei un Merom fun vasern di bai plutsem zei oif gekumen
they and Merom of waters the at suddenly them on having come

זיַינען אָנגעפֿאַלן אויף זיי . [ח] און ה האָט זיי געגעבן אין דער
der in gegebn zei hot Hashem un zei oif ongefaln zainen
the in given them has Hashem and them on fell on are

האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן זיי געשלאָגן, און זיי נאָכגעיאָגט
nochgeyogt zei un geshlogn zei hobn zei un Yisroel fun hant
pursued after they and struck them have they and Yisroel of hand

ביז גרויס-צידון , און ביז מִשְׂרְפוֹת-מַיִם , און ביז דעם
dem biz un Misrefot-Mayim biz un Grois-Tsidon biz
the unto and Misrephot-Mayim unto and Tzidon Rabbah unto

טאָל פֿון מִצפֵּה צו מזרח ; און זיי האָבן זיי געשלאָגן ביז
biz geshlogn zei hobn zei un mizrech tsu Mitspeh fun tal
until struck them have they and east to Mitzpeh of valley of

זיי נישט צו לאָזן אַן איבערבליַיב. [ט] און יְהוֹשׁוּעַ האָט צו זיי געטאָן
geton zei tsu hot Yehoshua un iberblaib an lozn tsu nisht zei
done them to has Yehoshua and remnant a left to not they

אַזוי ווי ה האָט אים אָנגעזאָגט; זייערע פֿערד האָט ער אויסגעריסן,
oisgerisn er hot ferd zeyere ongezogt im hot Hashem vi azoi
tear out he has horses their ordered him has Hashem as so

און זייערע רייַטווועגן, האָט ער פֿאַרברענט אין פֿייַער.
faier in farbrent er hot raitvegn zeyere un
fire in burned up he has chariots their and

[י] און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיך אומגעקערט אין יענער צייַט, און האָט
hot un tsait yener in umgekert zich hot Yehoshua un
has and time that in turned back self has Yehoshua and

באַצוווּנגען חָצוֹר , און איר מלך ער געשלאָגן מיטן שווערד;
shverd mitn geshlogn er hot melech ir un Chatsor batsvungen
sword with struck he has king its and Chatzor captured

וואָרעם חָצוֹר איז פֿריער געווען דאָס הויפּט פֿון אַלע די דאָזיקע
dozike di ale fun hoipt dos geven frier iz Chatsor vorem
these the all of head the having been before is Chatzor because

down kol hanefesh that were therein with the edge of the cherev, utterly destroying them; there was not left kol neshamah; and with eish he burned Chatzor. 12 And all the towns of those melachim, and all the melachim of them, did Yehoshua take, and struck them down with the edge of the cherev, and he utterly destroyed them, just as Moshe Eved Hashem commanded.

13 But as for the towns that stood on their tel *(mound, old site)*, Yisroel burned none of them, except Chatzor only; that did Yehoshua burn. 14 And all the plunder of these towns, and the behemah, the Bnei Yisroel carried off for themselves; but kol haAdam they struck down with the edge of the cherev, until they had destroyed them, neither left they kol neshamah. 15 Just as Hashem commanded Moshe His Eved, so did Moshe command Yehoshua, and so did Yehoshua; he left nothing undone of all that Hashem commanded Moshe.

16 So Yehoshua took kol HaAretz hazot, the har, and kol haNegev, and kol Eretz HaGoshen, and the Shefelah, and

קיניגרייכן . יא און זיי האָבן דערשלאָגן אַלע נפֿשות וואָס אין איר מיטן
mitn ir in vos nefoshes ale dershlogn hobn zei un kinigraichn
with it in which souls all kill have they and kingdoms

שארף פֿון שוועדר – פֿאַרוויסט ; עס איז נישט געבליבן קיין לעבעדיקער
lebediker kein geblibn nisht iz es farvist shverd fun sharf
living any left not is it laid waste sword of edge

נשמה ; און חָצוֹר האָט ער פֿאַרברענט אין פֿײַער. יב און אַלע שטעט
shtet ale un faier in farbrent er hot Chatsor un neshome
cities all and fire in burned up he has Chatzor and soul

פֿון די דאָזיקע מלכים , און אַלע זייערע מלכים , האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot mlochim zeyere ale un mlochim dozike di fun
Yehoshua has kings their all and kings these the of

באַצוונגען , און זיי געשלאָגן מיטן שארף פֿון שוועדר – זיי
zei shverd fun sharf mitn geshlogn zei un batsvungen
them sword of edge with struck them and captured

פֿאַרוויסט , אַזוי ווי משה דער קנעכט פֿון ה האָט באַפֿוילן .
bafoiln hot Hashem fun knecht der Moshe vi azoi farvist
commanded has Hashem of servant the Moshe as so laid waste

אָבער אַלע שטעט וואָס זיַנען שטיין אויף זייערע בערגל , יג
bergel zeyere oif shtein zainen vos shtet ale ober
mound their on standing are which cities all however

זיי האָט יִשְׂרָאֵל נישט פֿאַרברענט; בלויז חָצוֹר אַליין האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot alein Chatsor bloiz farbrent nisht Yisroel hot zei
Yehoshua has alone Chatzor only burned up not Yisroel has them

פֿאַרברענט. יד און דעם גאַנצן זאַקרויב פֿון די דאָזיקע שטעט, און
un shtet dozike di fun zakroib gantsn dem un farbrent
and cities these the of booty all the and burned up

די בהמות , האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געוויבט פֿאַר זיך ; נאָר
nor zich far geroibt Yisroel fun kinder di hobn beheimes di
but self for pillaged Yisroel of children the have beasts the

אַלע מענטשן האָבן זיי געשלאָגן מיטן שארף פֿון שוועדר ביז זיי
zei biz shverd fun sharf mitn geshlogn zei hobn mentshn ale
they until sword of edge with struck they have men all

האָבן זיי פֿאַרטילקט ; זיי האָבן נישט איבערגעלאָזט קיין לעבעדיקן
lebedikn kein ibergelozt nisht hobn zei fartilikt zei hobn
living any left behind not have they exterminated them had

נשמה . טו אַזוי ווי ה האָט באַפֿוילן זיַן קנעכט משהן ,
Mosheen knecht zain bafoiln hot Hashem vi azoi neshome
Moshe servant his commanded has Hashem as so soul

אַזוי האָט משה באַפֿוילן יְהוֹשׁוּעַן , און אַזוי האָט יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua hot azoi un Yehoshuaen bafoiln Moshe hot azoi
Yehoshua has so and Yehoshua commanded Moshe has so

געטאָן. ער האָט נישט אויסגעלאָזט אַ זאַך פֿון אַלץ וואָס ה האָט
hot Hashem vos alts fun zach a oisgelozt nisht hot er geton
has Hashem which all that of thing a left out not has he done

באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

טז און יְהוֹשׁוּעַ האָט אײַנגענומען דאָס דאָזיקע גאַנצע לאַנד, דאָס
dos land gantse dozike dos aingenumen hot Yehoshua un
the land entire this the captured has Yehoshua and

געבערג , און דעם גאַנצן דָרום , און דאָס גאַנצע לאַנד גוֹשֶׁן , און
un Goshen land gantse dos un dorem gantsn dem un geberg
and Goshen land entire this and south entire the and mountain

the Aravah, and the har Yisroel, and Shefelah;
17 Even from the Har HeChalak, that goeth up to Se'ir, even unto Ba'al-Gad in the valley of the Levanon under Mt Chermon; and all their melachim he took, and struck them down, and slaughtered them.

18 Yehoshua made milchamah yamim rabbim with all those melachim.
19 There was not an ir that made terms of shalom with the Bnei Yisroel, except Chivi the inhabitants of Giv'on; all others they took in milchamah.
20 For it was of Hashem to harden their hearts, that they should come against Yisroel in milchamah, that he might destroy them utterly, that there might be to them no techinnah *(mercy plea)*, but that he might destroy them, just as Hashem commanded Moshe.

21 And at that time came Yehoshua, and cut off the Anakim from the har, from Chevron, from Devir, from Anav, from kol har Yehudah, from kol har Yisroel; Yehoshua destroyed them utterly with their towns.
22 There were none of the Anakim left in the Eretz Bnei Yisroel;

די נידערונג , און דעם פלוין, און דאָס געבערג פֿון יִשְׂרָאֵל, און זײַן
zain un Yisroel fun geberg dos un ploin dem un niderung di
its and Yisroel of hill country this and plain the and descent the

יז נידערונג , פֿון דעם גלאַטן בארג וואָס גייט אַרויף צו שֵׂעִיר, און ביז
biz un Se'ir tsu aroif geit vos barg glatn dem fun niderung
unto and Se'ir to up go which mount smooth the of descent

בַּעַל-גָּד אין טאָל פֿון לבָנון , אונטער בארג חֶרמוֹן ; און אַלע
ale un Chermon barg unter Levanon fun tal in Baal-Gad
all and Chermon mount under Levanon of valley of in Ba'al-Gad

זייערע מלכים האָט ער באַצוווּנגען , און זיי געשלאָגן און זיי
zei un geshlogn zei un batsvungen er hot mlochim zeyere
them and struck them and conquered he has kings their

געטייט .
geteit
caused to die

יח פֿיל טעג האָט יְהוֹשׁוּעַ געפֿירט מלחמה מיט אַלע די דאָזיקע
dozike di ale mit milchome gefirt Yehoshua hot teg fil
these the all with war led Yehoshua has days many

מלכים . יט נישט געווען אַ שטאָט וואָס האָט געמאַכט שלום
sholem gemacht hot vos shtot a geven nisht mlochim
peace made has which city a having been not kings

מיט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַחוץ דער חִוִּי , די באַווינער פֿון
fun bavoiner di Chivi der achuts Yisroel fun kinder di mit
of inhabitants the Chivi the aside from Yisroel of children the with

גִּבְעוֹן ; אַלץ האָבן זיי איינגענומען מיט מלחמה . כ וואָרעם עס איז
iz es vorem milchome mit aingenumen zei hobn alts Givon
is it for war with took in they have all Giv'on

געווען פֿון ה , צו שטאַרקן זייער האַרץ אויף מלחמה מיט
mit milchome oif harts zeyer shtarkn tsu Hashem fun geven
with war to heart their strong to Hashem from having been

יִשְׂרָאֵל, אַז מע זאָל זיי פֿאַרווּיסטן, כדי זיי זאָל נישט זײַן קיין
kein zain nisht zol zei kedei farvistn zei zol me az Yisroel
any be not shall they so that destroy them shall one that Yisroel

לייטזעליקייט, נײַערט אַז מע זאָל זיי פֿאַרטילקן, אַזוי ווי ה האָט
hot Hashem vi azoi fartiliken zei zol me az naiert laitzelikeit
has Hashem as so destroy them shall one that rather favor

באַפֿוילן משהן .
Mosheen bafoiln
Moshe commanded

כא און יְהוֹשׁוּעַ איז געקומען אין יענער צײַט, און האָט פֿאַרשניטן
farshnitn hot un tsait yener in gekumen iz Yehoshua un
be cut off has and time that in having come is Yehoshua and

די עֲנָקים פֿון דעם געבערג , פֿון חֶברוֹן , פֿון דבִּיר , פֿון עֲנָב ,
Anav fun Devir fun Chevron fun geberg dem fun Anakim di
Anav from Devir from Chevron from mountain the from Anakim the

און פֿון גאַנצן געבערג פֿון יהוּדה , און פֿון גאַנצן געבערג פֿון
fun geberg gantsn fun un Yehudah fun geberg gantsn fun un
of mountain entire from and Yehudah of mountains all from and

יִשְׂרָאֵל; מיט זייערע שטעט האָט זיי יְהוֹשׁוּעַ פֿאַרווּיסט . כב עס זײַנען
zainen es farvist Yehoshua zei hot shtet zeyere mit Yisroel
are it laid waste Yehoshua them has cities their with Yisroel

נישט איבערגעבליבן קיין עֲנָקים אין לאַנד פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun kinder di fun land in Anakim kein ibergebliben nisht
Yisroel of children the of land in Anakim any remained over not

only in Azah *(Gaza)*, in Gat, and in Ashdod, there remained. [23] So Yehoshua took Kol HaAretz, according to all that Hashem said unto Moshe; and Yehoshua gave it for a nachalah unto Yisroel according to their divisions by their shevatim. And HaAretz rested from milchamah.

12 Now these are the melachim HaAretz, which the Bnei Yisroel conquered, and possessed their land beyond the Yarden toward the rising of the shemesh, from the Arnon Valley unto Mt Chermon, and kol HaAravah on the east; [2] Sichon Melech HaEmori, who reigned in Cheshbon, and ruled from Aro'er, which is upon the rim of the Arnon Valley, and from the middle of the valley, and from half Gil'ad, even unto the River Yabbok, which is the border of the Bnei Ammon; [3] And from the Aravah to the Yam Kinnerot on the east, and unto the Yam HaAravah, even the Yam HaMelach on the east, derech to Beit-HaYeshimot; and from the south, below Ashdot-HaPisgah; [4] And the territory of Og Melech HaBashan, from the last of the Repha'im, that reigned at Ashtarot and at Edre'i, [5] And reigned

נאָר אין עַזָּה , אין גַּת , און אין אַשדוֹד , זיַינען זיי געבליבן .
geblibn zei zainen Ashdod in un Gat in Azah in nor
remained they are Ashdod in and Gat in Azah in however

כג און יְהוֹשׁוּעַ האָט איינגענומען דאָס גאַנצע לאַנד, אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi land gantse dos aingenumen hot Yehoshua un
which all as so land entire this took in has Yehoshua and

ה האָט געריעדט צו משהן ; און יְהוֹשׁוּעַ האָט עס געגעבן פַּאַר
far gegebn es hot Yehoshua un Mosheen tsu geredt hot Hashem
for given it has Yehoshua and Moshe to spoken has Hashem

אַ נחלה צו יִשׂרָאֵל לויט זייערע אינטיילונגען נאָך זייערע
zeyere noch ainteilungen zeyere loit Yisroel tsu nachle a
their after divisions their according to Yisroel to inheritance a

שבָטים . און דאָס לאַנד איז געווען רויִק פֿון מלחמה .
milchome fun ruik geven iz land dos un shvotim
war from rested having been is land this and tribes

יב

און דאָס זיַינען די מלכים פֿון לאַנד וואָס די קינדער
kinder di vos land fun mlochim di zainen dos un
children the which land of kings the are these and

פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געשלאָגן , און געאַרבט זייער לאַנד אויף
oif land zeyer gearbt un geshlogn hobn Yisroel fun
on land their possessed and struck have Yisroel of

יענער זייט יַרדן , צו זונאויפגאַנג, פֿון טאָל אַרנוֹן ביז באַרג
barg biz Arnon tal fun zunoifgang tsu Yarden zait yener
mount unto Arnon valley of from sunrise toward Yarden side other

חֶרמוֹן , און דעם גאַנצן פּלוין צו מזרח : ב סיחון דער מלך
melech der Sichon mizrech tsu ploin gantsn dem un Chermon
king the Sichon east to plain entire the and Chermon

פֿון אֱמוֹרי וואָס איז געזעסן אין חֶשבּוֹן , וואָס האָט געוועלטיקט פֿון
fun geveltikt hot vos Cheshbon in gezesn iz vos Emori fun
from ruled has which Cheshbon in settled is which Emori of

עַרוֹעֵר וואָס ביים ברעג טאָל אַרנוֹן און אין מיטן טאָל ,
tal mitn in un Arnon tal breg baim vos Aroer
valley of the middle in and Arnon valley of edge of at which Aro'er

און איבער האַלב גִּלעָד , און ביז דעם טיַיך יַבּוֹק , דעם גרענעץ פֿון
fun gemark dem Yabbok taich dem biz un Gilad halb iber un
of boundary the Yabbok river the unto and Gil'ad half over and

די קינדער פֿון עַמוֹן , ג און איבער דעם פּלוין ביזן ים כִּנרוֹת ,
Kinneret yam bizn ploin dem iber un Amon fun kinder di
Kinnerot the sea unto plain the over and Ammon of children the

צו מזרח , און ביז דעם ים פֿון פּלוין, דעם יַם-הַמֶּלַח ,
Yam-HaMelach dem ploin fun yam dem biz un mizrech tsu
the Dead Sea the plain of the sea the unto and east to

צו מזרח , אויפֿן וועג צו בֵּית-ישימוֹת ; און אין דָּרום , אונטער
unter dorem in un Beis-Yeshimot tsu veg oifn mizrech tsu
under south in and Beit-HaYeshimot to way on east to

די אַראָפּגאַנגען פֿון פּסגָה . ד און דער גרענעץ פֿון עוֹג מלך
melech dem Og fun gemark der un Pisgah fun aropgangen di
king the Og of boundary the and Pisgah of descents the

פֿון בָּשָׁן , פֿון דעם רעשט פֿון די רפָאים , וואָס איז געזעסן אין
in gezesn iz vos Refaim di fun resht dem fun Bashan fun
in settled is which Repha'im the of rest the of Bashan of

עַשתָּרוֹת, און אין אֶדרֶעִי, ה און האָט געוועלטיקט איבער באַרג חֶרמוֹן ,
Chermon barg iber geveltikt hot un Edrei in un Ashtarot
Chermon mount over rules has and Edre'i in and Ashtarot

in Mt Chermon, and in Salkhah, and in kol HaBashan, unto the border of the Geshuri and the Ma'akhati, and half Gil'ad, the border of Sichon Melech Cheshbon.
6 These did Moshe Eved Hashem and the Bnei Yisroel conquer; and Moshe Eved Hashem gave it for a possession unto the Reuveni, and the Gadi, and the half shevet HaMenasheh.

7 And these are the melachim of HaAretz which Yehoshua and the Bnei Yisroel conquered on the west side of the Yarden, from Ba'al-Gad in the valley of Levanon even unto the Har HeChalak, that goeth up to Se'ir; which Yehoshua gave unto the Shivtei Yisroel for a yerushah *(possession)* according to their divisions; 8 In the har, and in the Shefelah, and in the Aravah, and in the slopes, and in the midbar, and in the Negev; the Chitti, HaEmori, and the Kena'ani, the Perizzi, the Chivi, and the Yevusi;

9 The Melech Yericho, one;

the Melech Ai, which is near Beit-El, one;

10 The Melech Yerushalayim, one;

אוּן אִיבְּעֶר סַלְכָה , אוּן אִיבְּעֶר גַּאנְץ בָּשָׁן , בִּיז דֶעם גְּעמַארְק
gemark dem biz Bashan gants iber un Salchah iber un
boundary the unto Bashan all over and Salkhah over and

פּוֹן דֶעם גְּשׁוּרִי , אוּן דֶעם מַעֲכָתִי , אוּן אִיבְּעֶר הָאַלְב גִּלְעָד – דֶעם
dem Gilad halb iber un Maachati dem un Geshuri dem fun
the Gil'ad half over and Ma'akhati the and Geshuri the of

גְּעמַארְק פּוֹן סִיחוֹן דֶעם מֶלֶךְ פּוֹן חֶשְׁבּוֹן . [1] מֹשֶׁה דֶער קנעכט
knecht der Moshe Cheshbon fun melech dem Sichon fun gemark
servant the Moshe Cheshbon of king the Sichon of border

פּוֹן ה , אוּן דִּי קִינְדֶער פּוֹן יִשְׂרָאֵל, הָאבֶן זיי גְּעשלאָגֶן, אוּן
un geshlogn zei hobn Yisroel fun kinder di un Hashem fun
and struck them have Yisroel of children the and Hashem of

מֹשֶׁה דֶער קנעכט פּוֹן ה הָאט עס גְּעגעבֶן פַּאר אַן אַרֶב צוֹ
tsu arav an far gegebn es hot Hashem fun knecht der Moshe
to inheritance an for given it has Hashem of servant the Moshe

דִּי רְאוּבֵנִים , אוּן צוֹ דִּי גָּדִים , אוּן צוּם הַאלְבֶן שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה .
Menasheh sheyvet halbn tsum un Gadim di tsu un Reuvenim di
Menasheh tribe half to and Gadi the to and Reuveni the

[7] אוּן דאָס זיינען דִּי מְלָכִים פּוֹן לַאנְד וואָס יְהוֹשׁוּעַ אוּן דִּי
di un Yehoshua vos land fun mlochim di zainen dos un
the and Yehoshua which land of kings the are this and

קִינְדֶער פּוֹן יִשְׂרָאֵל הָאבֶן געשלאָגֶן אויף דֶער זיידְ יַרְדֶן צוֹ מערבּ ,
mayrev tsu Yarden zait der oif geshlogn hobn Yisroel fun kinder
west to Yarden side the on struck have Yisroel of children

פּוֹן בַּעַל-גָּד אין טאָל פּוֹן לְבָנוֹן , אוּן בִּיז דֶעם גְּלאָטֶן בְּאַרְג
barg glatn dem biz un Levanon fun tal in Baal-Gad fun
mountain smooth the unto and Levanon of valley of in Ba'al-Gad of

וואָס גייט אַרוֹיף צוֹ שֵׂעִיר; אוּן יְהוֹשׁוּעַ הָאט עס גְּעגעבֶן דִּי שִׁבְטִים
shvotim di gegebn es hot Yehoshua un Seir tsu aroif geit vos
tribes the given it has Yehoshua and Se'ir to up go which

פּוֹן יִשְׂרָאֵל פַּאר אַן אַרֶב לוֹיט זייערע אײַנטיילונגען; [8] אין
in ainteilungen zeyere loit arav an far Yisroel fun
in divisions their according inheritance an for Yisroel of

דֶעם גְּעבערג , אוּן אין דֶער נידערונג , אוּן אין דֶעם פְּלוֹין, אוּן אויף
oif un ploin dem in un niderung der in un geberg dem
on and plain the in and descent the in and mountain the

דִּי אַרָאפגאַנגען, אוּן אין מִדְבָּר , אוּן אין דֶעם דָּרוֹם ; דֶער חִתִּי ,
Chitti der dorem dem in un midber in un aropgangen di
Chitti the south the in and wilderness in and descents the

דֶער אֱמוֹרִי, אוּן דֶער כְּנַעֲנִי , דֶער פְּרִזִּי , דֶער חִוִּי , אוּן דֶער
der un Chivi der Perizzi der Kenaani der un Emori der
the and Chivi the Perizzi the Kena'ani the and Emori the

יְבוּסִי .
Yevusi
Yevusi

[9] דֶער מֶלֶךְ פּוֹן יְרִיחוֹ , אײַנער;
einer Yericho fun melech der
one Yericho of king the

דֶער מֶלֶךְ פּוֹן עַי וואָס לִעבן בֵּית-אֵל, אײַנער;
einer Beis-El lebn vos Ai fun melech der
one Beit-El near which Ai of king the

[10] דֶער מֶלֶךְ פּוֹן יְרוּשָׁלַיִם , אײַנער;
einer Yerushalayim fun melech der
one Yerushalayim of king the

the Melech Chevron, one;
דער מלך פֿון חֶבְרוֹן , איינער;
einer Chevron fun melech der
one Chevron of king the

11 The Melech Yarmut, one;
יא דער מלך פֿון יַרמוּת , איינער;
einer Yarmut fun melech der
one Yarmut of king the

the Melech Lakhish, one;
דער מלך פֿון לָכִישׁ , איינער;
einer Lachish fun melech der
one Lakhish of king the

12 The Melech Eglon, one;
יב דער מלך פֿון עֶגלוֹן , איינער;
einer Eglon fun melech der
one Eglon of king the

the Melech Gezer, one;
דער מלך פֿון גֶּזֶר , איינער;
einer Gezer fun melech der
one Gezer of king the

13 The Melech Devir, one;
יג דער מלך פֿון דבִּיר , איינער;
einer Devir fun melech der
one Devir of king the

the Melech Geder, one;
דער מלך פֿון גֶּדֶר , איינער;
einer Gedor fun melech der
one Geder of king the

14 The Melech Chormah, one;
יד דער מלך פֿון חָרמָה , איינער;
einer Chormah fun melech der
one Chormah of king the

the Melech Arad, one;
דער מלך פֿון עָרָד , איינער;
einer Arad fun melech der
one Arad of king the

15 The Melech Livnah, one;
טו דער מלך פֿון לִבנָה , איינער;
einer Livnah fun melech der
one Livnah of king the

the Melech Adullam, one;
דער מלך פֿון עֲדוּלָם , איינער;
einer Adulam fun melech der
one Adullam of king the

16 The Melech Makkedah, one;
טז דער מלך פֿון מַקֵּדָה , איינער;
einer Makkedah fun melech der
one Makkedah of king the

the Melech Beit-El, one;
דער מלך פֿון בֵּית-אֵל, איינער;
einer Beis-El fun melech der
one Beit-El of king the

17 The Melech Tapuach, one;
יז דער מלך פֿון תַּפּוּחַ , איינער;
einer Tapuach fun melech der
one Tapuach of king the

the Melech Chepher, one;
דער מלך פֿון חֵפֶר , איינער;
einer Chefer fun melech der
one Chepher of king the

18 The Melech Aphek, one;
יח דער מלך פֿון אַפֵק , איינער;
einer Afek fun melech der
one Aphek of king the

the Melech Lasharon, one;
דער מלך איבערן שָׁרוֹן , איינער;
einer Sharon ibern melech der
one Sharon over king the

19 The Melech Madon, one;
יט דער מלך פֿון מָדוֹן , איינער;
einer Madon fun melech der
one Madon of king the

the Melech Chatzor, one;
דער מלך פֿון חָצוֹר , איינער;
einer Chatsor fun melech der
one Chatzor of king the

[20] The Melech Shimron-Meron, one;
כ דער מלך פֿון שִׁמרוֹן-מרוֹן , איינער;
einer Shimron-mron fun melech der
one Shimron-Meron of king the

the Melech Akhshaph, one;
דער מלך פֿון אַכשָׁף , איינער;
einer Achshaf fun melech der
one Akhshaph of king the

[21] The Melech Ta'nakh, one;
כא דער מלך פֿון תַּעֲנָךְ , איינער;
einer Tanakh fun melech der
one Ta'nakh of king the

the Melech Megiddo, one;
דער מלך פֿון מגִדּוֹ , איינער;
einer Megiddo fun melech der
one Megiddo of king the

[22] The Melech Kedesh, one;
כב דער מלך פֿון קֶדֶשׁ , איינער;
einer Kedesh fun melech der
one Kedesh of king the

the Melech Yokne'am in Carmel, one;
דער מלך פֿון יָקנְעָם אין כַּרמֶל , איינער;
einer Karmel in Yokneam fun melech der
one Carmel in Yokne'am of king the

[23] The Melech Dor in the heights of Dor, one;
כג דער מלך פֿון דוֹר , אין דער געגנט פֿון דוֹר , איינער;
einer dor fun gegent der in dor fun melech der
one Dor of region the in Dor of king the

the Melech Goyim of Gilgal, one;
דער מלך פֿון גוֹיִם אין גִּלגָּל , איינער;
einer Gilgal in Goim fun melech der
one Gilgal in Goyim of king the

[24] The Melech Tirtzah, one: kol melachim sheloshim v'echad.
כד דער מלך פֿון תִּרצָה , איינער;
einer Tirtsah fun melech der
one Tirtzah of king the

אַלע מלכים , איין און דרייַסיק.
draisik un ein mlochim ale
thirty and one kings all

13 Now Yehoshua was zaken, advanced in yamim; Hashem said unto him, Thou art old, advanced in yamim; HaAretz there remaineth yet harebbeh me'od to be possessed. [2] This is HaAretz that yet remaineth; all the regions of the Pelishtim, and all Geshuri, [3] From Sichor, which is before Mitzrayim, even unto the territory of Ekron northward, which is counted to the Kena'ani; five rulers of the Pelishtim; the Azzati, the Ashdodi,

יג און יְהוֹשׁוּעַ איז געוואָרן אַלט און באַטאָגט; און ה
Hashem un batogt un alt gevorn iz Yehoshua un
Hashem and elderly and old having become is Yehoshua and

האָט צו אים געזאָגט: דו ביסט אַלט און באַטאָגט, און פֿון לאַנד
land fun un batogt un alt bist du gezogt im tsu hot
land of and elderly and old are you said him to has

איז נאָך געבליבן זייער פֿיל אײַנצונעמען . ב דאָס איז דאָס לאַנד וואָס
vos land dos iz dos aintsunemen fil zeyer geblibn noch iz
which land this is this to conquer much very remain yet is

איז נאָך געבליבן : אַלע געגנטן פֿון די פּלשתּים , און דער גאַנצער
gantser der un Pelishtim di fun gegentn ale geblibn noch iz
all the and Pelishtim the of districts all remaining yet is

גשורי , ג פֿון דעם שיחור וואָס פֿאַר מִצרַים , און ביז דעם
dem biz un Mitsrayim far vos Shichor dem fun Geshuri
the unto and Egypt before which is Shichor the from Geshuri

געמאַרק פֿון עֶקרוֹן צו צפֿון , וואָס ווערט געערבנט צום כְּנַעֲני ; די
di Kenaani tsum gerechnt vert vos tsofn tsu Ekron fun gemark
the Kena'ani to regarded shall be which north to Ekron of border

פֿינף פֿירשטן פֿון די פּלשתּים , דער עַזָתער, און דער אַשדוֹדער, דער
der Ashdoder der un Azater der Pelishtim di fun firshtn finf
the Ashdodi the and Azzati the Pelishtim the of chieftains five

the Ashkeloni, the Gitti, the Ekroni; also the Avim; [4] From the south, all the Eretz HaKena'ani, and from Arah that belongs to the Tzidonim unto Aphek, to the region of HaEmori; [5] And the area of the Byblos, and all the Levanon, toward the rising of the shemesh, from Ba'al-Gad under Mt Chermon unto Levo Chamat. [6] All the inhabitants of the har from the Levanon unto Misrephot-Mayim, and all the Tzidonim, them will I drive out from before the Bnei Yisroel; only divide thou it by lot unto Yisroel for a nachalah, as I have commanded thee. [7] Now therefore divide HaAretz Hazot for a nachalah unto the nine Shevatim, and the half tribe of Menasheh,

[8] With whom the Reuveni and the Gadi have received their nachalah, which Moshe gave them, beyond Yarden eastward, even as Moshe Eved Hashem gave them; [9] From Aro'er, that is upon the rim of the Arnon Valley, and the town that is in the middle of the valley, and all the plain of Medeva unto Divon; [10] And all the towns of Sichon Melech HaEmori, which reigned in Cheshbon, unto the border of the Bnei Ammon; [11] And Gil'ad, and the

אַשקלוֹנער , דער גַתער, אוּן דער עֶקרוֹנער; אוּן די עַוִים [ד] אין דָרום ; דאָס
dos dorem in Avim di un Ekroner der un Gater der Ashkeloner
this south in Avim the and Ekroni the and Gitti the Ashkeloni

גאַנצע לאַנד פוֹן כְּנַעֲני , אוּן מְעָרָה וואָס געהערט צו די צִידוֹנים ,
Tsidonim di tsu gehert vos Mearah un Kenaani fun land gantse
Tsidonim the to belongs which Mearah and Kena'ani of land entire

ביז אַפֶק , ביז דעם גְעמאַרק פוֹן אֱמוֹרי; [ה] אוּן דאָס לאַנד פוֹן גִבְּלי ,
Givli fun land dos un Emori fun gemark dem biz Afek biz
Givli of land the and Emori of border the unto Aphek unto

אוּן דער גאַנצער לְבָנוֹן צו זוּנאויפגאַנג, פוֹן בַעַל-גָד אוּנטער
unter Baal-Gad fun zunoifgang tsu Levanon gantser der un
under Ba'al-Gad from sunrise toward Levanon entire the and

באַרג חֶרמוֹן , ביז מע קומט קיין חֲמָת ; [ו] אַלע באַווינער פוֹן
fun bavoiner ale Chammat kein kumt me biz Chermon barg
of inhabitants all Chamat to comes one unto Chermon mount

דעם געבערג , פוֹן לְבָנוֹן ביז מִשרפוֹת-מַיִם , אַלע צִידוֹנים .
Tsidonim ale Misrefot-Mayim biz Levanon fun geberg dem
Tsidonim all Misrephot-Mayim unto Levanon from mountains the

איך וועל זיי פֿאַרטרַיבן פוֹן פָּאַר די קינדער פוֹן יִשׂרָאֵל; נאָר
nor Yisroel fun kinder di far fun fartraiben zei vel ich
only Yisroel of children the before from drive before them will I

וואַרף דו עס אויס צו יִשׂרָאֵל פָּאַר אַ נחלה , אַזוי ווי איך האָב
hob ich vi azoi nachle a far Yisroel tsu ois es du vorf
have I as so inheritance a for Yisroel to out it you cast

דיר באַפוֹילן . [ז] אוּן אַצונד צעטייל דאָס דאָזיקע לאַנד פָּאַר אַ
a far land dozike dos tseteil atsund un bafoiln dir
an for land this the divide now and commanded you(SG)

נחלה צו די נִין שִבְטים , אוּן דעם הַאַלבן שִבְט מְנַשֶה .
Menasheh sheyvet halbn dem un shvotim nain di tsu nachle
Menasheh tribe half the and tribes nine the to inheritance

[ח] מיט אים האָבן די ראוּבֵנים אוּן די גָדים געקריגן זייער
zeyer gekrign Gadim di un Reuvenim di hobn im mit
their received Gadi the and Reuveni the have it with

נחלה , וואָס משה האָט זיי געגעבן , אויף יענער זַיִט יַרדן
Yarden zait yener oif gegebn zei hot Moshe vos nachle
Yarden side other on given them had Moshe which inheritance

צו מזרח אַזוי ווי משה דער קנעכט פוֹן ה האָט זיי
zei hot Hashem fun knecht der Moshe vi azoi mizrech tsu
them has Hashem of servant the Moshe as so east to

געגעבן: [ט] פוֹן עַרוֹעֵר וואָס בַיים ברעג טאָל אַרנוֹן , אוּן די שטאָט
shtot di un Arnon tal breg baim vos Aroer fun gegebn
city the and Arnon valley of shore at which Aro'er of given

וואָס אין מיטן טאָל , אוּן דאָס גאַנצע פלאַכלאַנד, מֵידבָּא ביז
biz Medeva flachland gantse dos un tal mitn in vos
unto Medeva plain entire this and valley of midst in which

דיבוֹן ; [י] אוּן אַלע שטעט פוֹן סיחוֹן דעם מלך פוֹן אֱמוֹרי, וואָס
vos Emori fun melech dem Sichon fun shtet ale un Divon
which Emori of king the Sichon of cities all and Divon

האָט געקיניגט אין חֶשבּוֹן , ביז דעם גְעמאַרק פוֹן די קינדער
kinder di fun gemark dem biz Cheshbon in gekinigt hot
children the of border the unto Cheshbon in reigned has

פוֹן עַמוֹן ; [יא] אוּן גִלעָד , אוּן דעם גְעמאַרק פוֹן דעם גשוּרי , אוּן
un Geshuri dem fun gemark dem un Gilad un Amon fun
and Geshuri the of border the and Gil'ad and Ammon of

territory of the Geshuri and Ma'akhati, and all Mt Chermon, and all Bashan as far as Salkhah;

דעם מַעֲכָתִי , און גאַנץ בארג חֶרמוֹן , און גאַנץ בָּשָׁן ביז
biz Bashan gants un Chermon barg gants un Maachati dem
unto Bashan all and Chermon mount all and Ma'akhati the

סַלכָּה ;
Salchah
Salkhah

12 All the Mamlechut Og in Bashan, which reigned in Ashtarot and in Edre'i, who remained of the remnant of Repha'im; for these did Moshe conquer, and dispossessed them.

יב דאָס גאַנצע קינִיגרַיִך פֹּון עוֹגן אין בָּשָׁן , וואָס האָט געקינִיגט אין
in gekinigt hot vos Bashan in Ogen fun kinigraich gantse dos
in reigned has which Bashan in Og of kingdom entire this

עַשתָּרוֹת און אין אֶדרֶעִי – ער איז איבערגעבליבן פֹּון דעם רעשט פֹּון די
di fun resht dem fun ibergebliben iz er Edrei in un Ashtarot
the of rest the from remained over is he Edre'i in and Ashtarot

רפָאִים – וואָרעם משה האָט זיי געשלָאגן , און האָט זיי פַאַרטריבן .
fartriben zei hot un geshlogn zei hot Moshe vorem Refaim
driven out them has and struck them has Moshe for Repha'im

13 Nevertheless the Bnei Yisroel dispossessed not the Geshuri, nor the Ma'akhati; but the Geshuri and the Maachati dwell among Yisroel until this day.

יג אָבער די קינדער פֹּון יִשׂרָאֵל האָבן נישט פַאַרטריבן דעם גשורי
Geshuri dem fartriben nisht hobn Yisroel fun kinder di ober
Geshuri the driven out not had Yisroel of children the but

און דעם מַעֲכָתִי ; און גשור און מַעֲכָת זיִנען געבליבן זיצן
zitsn geblibn zainen Maachati un Geshur un Maachati dem un
sit remaining are Maachati and Geshur and Ma'akhati the and

צוויישן יִשׂרָאֵל ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Yisroel tsvishn
day this very on unto Yisroel among

14 Only unto the shevet HaLevi he gave no nachalah; the sacrifices made by eish of Hashem Elohei Yisroel are their nachalah, as He said unto them.

יד נאָר דעם שבֶּט לֵוִי האָט ער נישט געגעבן קיין נחלה ;
nachle kein gegebn nisht er hot Levi sheyvet dem nor
inheritance any given not he has Levi tribe the however

די פַיַיעראָפּפֿער פֹּון ה אלוקי יִשׂרָאֵל, דאָס איז זיִן
zain iz dos Yisroel Elokei Hashem fun faieropfer di
his is this Yisroel the G-d of Hashem of offering by fire the

נחלה , אַזוי ווי ער האָט צו אים געזעדט.
geredt im tsu hot er vi azoi nachle
spoken him to had he as so inheritance

15 And Moshe gave unto the tribe of the Bnei Reuven according to their mishpekhot;

טו און משה האָט געגעבן דעם שבֶּט פֹּון די קינדער פֹּון ראובֵן
Reuven fun kinder di fun sheyvet dem gegebn hot Moshe un
Reuven of children the of tribe the given has Moshe and

16 Territory to them from Aro'er, that is on the rim of the Arnon Valley, and the town that is in the middle of the valley, and all the plain past Medeva;

לויט זייערע משפּחות . טז און זייער געמאַרק איז געווען
loit zeyere mishpoches zeyere un gemark zeyer iz geven
according to their families their and border is having been

פֹּון ערוֹעֵר וואָס ביים ברעג טאָל אַרנוֹן , און די שטאָט
shtot di un Arnon tal breg baim vos Aroer fun
city the and Arnon valley of edge of at which Aro'er from

וואָס אין מיטן טאָל , און דאָס גאַנצע פלַאכלאַנד ביז מֵידבָּא ;
Medeva biz flachland gantse dos un tal mitn in vos
Medeva until plain entire this and valley of midst in which

17 Cheshbon, and all its towns that are in the plain; Divon, and Bamot-Ba'al, and Beit-Ba'al Me'on,

יז חֶשבוֹן און אַלע אירע שטעט וואָס אויפֿן פלַאכלאַנד, דיבוֹן , און
un Divon flachland oifn vos shtet ire ale un Cheshbon
and Divon plain on which cities her all and Cheshbon

18 And Yahtzah, and Kedemot, and Mepha'at,

במות-בַּעַל , און בֵּית-בַּעַל-מְעוֹן ; יח און יַהצָה , און קדֵמוֹת ,
Kedemot un Yahtsah un Beis-Baal-Meon un Bamot-Baal
Kedemot and Yahtzah and Beit-Ba'al Me'on and Bamot-Ba'al

19 And Kiryatayim, and

און מֵיפַּעַת ; יט און קִריָתַיִם , און שִׂבמָה , און צֶרֶת-שַׁחַר
Tseret-shachar un Sivmah un Kiryatayim un Mefaat un
Tzeret-HaShachar and Sivmah and Kiryatayim and Mepha'at and

Sivmah, and Tzeret-HaShachar on the har in the valley, [20] And Beit-Pe'or, and slopes of Pisgah, and Beit-HaYeshimot, [21] And all the towns of the plain, and kol mamlechot Shichon Melech HaEmori, who reigned in Cheshbon, whom Moshe conquered with the nasiim of Midyan, Evi, and Rekem, and Tzur, and Chur, and Reva, which were vassal princes under Sichon, dwelling in HaAretz. [22] Also Balaam ben Be'or, the kosem *(soothsayer, practicer of divination)*, did the Bnei Yisroel put to death with the cherev among them that were slain by them. [23] And the boundary of the Bnei Reuven was the Yarden, and the bank thereof. This was the nachalat Bnei Reuven after their mishpekhot, the towns and villages thereof.

[24] And Moshe gave unto the tribe of Gad, even unto the Bnei Gad according to their mishpekhot; [25] Territory to them, Yazer, and all the towns of Gil'ad, and half the Eretz Bnei Ammon, as far as Aro'er that is near Rabbah; [26] And from Cheshbon unto Ramat HaMitzpeh, and Betonim; and from Machanayim unto the territory of Devir; [27] And in the valley, Beit-Haram, and Beit-Nimrah, and Sukkot,

אויפֿן טאָלבאַרג ; כ און בֵּית-פְּעוֹר, און די אַראָפגאַנגען פֿון פּסגָה,
Pisgah fun aropgangen di un Beis-Peor un tolbarg oifn
Pisgah of descents the and Beit-Pe'or and valley mount on

און בֵּית-יְשִׁימוֹת ; כא און אַלע שטעט פֿון דעם פֿלאַכלאַנד, און
un flachland dem fun shtet ale un Beis-Yeshimot un
and plain the of cities all and Beit-HaYeshimot and

דאָס גאַנצע קיניגרייך פֿון סיחון דעם מלך פֿון אֱמוֹרי, וואָס
vos Emori fun melech dem Sichon fun kinigraich gantse dos
which Emori of king the Sichon of kingdom entire this

האָט געקיניגט אין חֶשבּוֹן , וואָס משה האָט אים געשלאָגן מיט
mit geshlogn im hot Moshe vos Cheshbon in gekinigt hot
with struck him has Moshe which Cheshbon in reigned has

די הויפּטלייַט פֿון מִדְיָן , אֱוִי, און רֶקֶם , און צוּר , און חוּר ,
Chur un Tsur un Rekem un Evi Midyan fun hoiptlait di
Chur and Tzur and Rekem and Evi Midyan of chief people the

און רֶבַע , די פֿירשטן פֿון סיחונען , באַווויינער פֿון לאַנד. כב אויך
oich land fun bavoiner sichunen fun firshtn di Reva un
also land of inhabitants Sihon of chieftains the Reva and

בִּלְעָם דעם זון פֿון בְּעוֹר , דעם וואָרזאָגער, האָבן די קינדער
kinder di hobn vorzoger dem Beoren fun zun dem Bilaam
children the have diviner the Be'or of son the Balaam

פֿון יִשְׂרָאֵל געהרגעט מיטן שווערד צווישן זייערע דערשלאָגענע. כג און
un dershlogene zeyere tsvishn shverd mitn geharget Yisroel fun
and killed their among sword with killed Yisroel of

דער געמאַרק פֿון די קינדער פֿון ראובֵן איז געווען דער
der geven iz Reuven fun kinder di fun gemark der
the having been is Reuven of children the of border the

יַרדן מיטן ברעג. דאָס איז די נחלה פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun nachle di iz dos breg mitn Yarden
of children the of inheritance the is this shore with Yarden

ראובֵן לויט זייערע משפּחות , די שטעט מיט זייערע
Reuven loit zeyere mishpoches zeyere mit shtet di
Reuven according to their families the cities with their

דערפֿער.
derfer
towns

כד און משה האָט געגעבן דעם שבֶּט גָד , די קינדער פֿון
fun kinder di Gad sheyvet dem gegebn hot Moshe un
of children the Gad tribe the given has Moshe and

גָד , לויט זייערע משפּחות . כה און זייער געמאַרק איז
iz gemark zeyer un mishpoches zeyere loit Gad
is border their and families their according to Gad

געווען יַעְזֵר , און אַלע שטעט פֿון גִּלְעָד , און אַ העלפֿט לאַנד
land helft a un Gilad fun shtet ale un Yazer geven
land half a and Gil'ad of cities all and Yazer having been

פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן , ביז ערוֹעֵר וואָס פֿאַר רַבָּה ;
Rabbah far vos Aroer biz Amon fun kinder di fun
Rabbah before which is Aro'er unto Ammon of children the of

כו און פֿון חֶשבּוֹן ביז רָמַת-מִצְפֶּה , און בטוֹנים , און פֿון
fun un Betonim un Ramat-Mitspeh biz Cheshbon fun un
from and Betonim and Ramat-Mitspeh to Cheshbon from and

מַחנַיִם ביז דעם גרענעץ פֿון דבִּיר ; כז און אין טאָל , בֵּית-הָרָם ,
Beis-Haram tal in un Devir fun gemark dem biz Machanayim
Beit-Haram valley of in and Devir of border the to Machanayim

and Tzaphon, the rest of the Mamlechot Sichon Melech Cheshbon, the Yarden and its territory, even unto the end of the Yam Kinneret on the other side of the Yarden eastward.

אוּן בֵּית-נִמְרָה , אוּן סוּכּוֹת , אוּן צָפוֹן , דֶער רֶעשְט פוּן דֶעם
dem fun resht der TSafon un Sukkot un Beis-Nimrah un
the of rest the Tzaphon and Sukkot and Beit-Nimrah and

קִינִיגרַיְיךְ פוּן סִיחוֹן דֶעם מֶלְךְ פוּן חֶשְׁבּוֹן , דֶער יַרְדֵן
Yarden der Cheshbon fun melech dem Sichon fun kinigraich
Yarden the Cheshbon of king the Sichon of kingdom

מִיטן בְּרֶעג, בִּיז עֶק יָם כִּנֶּרֶת , אוֹיף יֶענֶער זַיְיט יַרְדֵן צוּ
tsu Yarden zait yener oif Kinneret yam ek biz breg mitn
to Yarden side that on Kinneret the sea end unto shore with

מִזְרָח .
mizrech
east

[28] This is the nachalah of the Bnei Gad after their mishpekhot, the towns, and their villages.

כח דֶאָס אִיז דִי נַחֲלָה פוּן דִי קִינְדֶער פוּן גָּד לוּיט
loit Gad fun kinder di fun nachle di iz dos
according to Gad of children the of inheritance the is this

זַייֶערַע מִשְׁפָּחוֹת , דִי שְׁטֶעט מִיט זַייֶערַע דֶערְפֶער.
derfer zeyere mit shtet di mishpoches zeyere
towns their with cities the families their

[29] And Moshe gave unto the half tribe of Menasheh; and this was the possession of the half tribe of the Bnei Menasheh by their mishpekhot.

כט אוּן מֹשֶׁה הָאָט גֶעגֶעבֶּן צוּם הַאַלְבֶּן שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה ; אוּן
un Menasheh sheyvet halbn tsum gegebn hot Moshe un
and Menasheh tribe half to given has Moshe and

עס אִיז גֶעווֶען פַֿאַר דֶעם הַאַלְבֶּן שֵׁבֶט פוּן דִי קִינְדֶער פוּן
fun kinder di fun sheyvet halbn dem far geven iz es
of children the of tribe half the for having been is it

מְנַשֶּׁה לוּיט זַייֶערַע מִשְׁפָּחוֹת . [ל] אוּן זַייֶער גֶעמַארְק אִיז
iz gemark zeyer un mishpoches zeyere loit Menasheh
is border their and families their according to Menasheh

גֶעווֶען פוּן מַחֲנַיִם , גַאנְץ בָּשָׁן , דֶאָס גַאנְצע קִינִיגרַיְיךְ
kinigraich gantse dos Bashan gants Machanayim fun geven
kingdom whole this Bashan all Machanayim from having been

פוּן עוֹג דֶעם מֶלְךְ פוּן בָּשָׁן , אוּן אַלֶע דֶערְפֶער פוּן יָאִיר וואָס
vos Yair fun derfer ale un Bashan fun melech dem Og fun
which Yair of towns all and Bashan of king the Og of

אִין בָּשָׁן , זעכְצִיק שְׁטֶעט; [לא] אוּן הַאַלְב גִּלְעָד , אוּן עַשְׁתָּרוֹת, אוּן
un Ashtarot un Gilad halb un shtet zechtsik Bashan in
and Ashtarot and Gil'ad half and cities sixty Bashan in

אֶדְרֶעִי, דִי שְׁטֶעט פוּן דֶעם קִינִיגרַיְיךְ פוּן עוֹגן אִין בָּשָׁן , זַיינֶען
zainen Bashan in Ogen fun kinigraich dem fun shtet di Edrei
are Bashan in Og of kingdom the of cities the Edre'i

גֶעווֶען פַֿאַר דִי קִינְדֶער פוּן מָכִיר דֶעם זוּן פוּן מְנַשֶּׁהן
Menashehn fun zun dem Machir fun kinder di far geven
Menasheh of son the Machir of children the for having been

– פַֿאַר אַ הַעלְפְֿט פוּן דִי קִינְדֶער פוּן מָכִיר , לוּיט זַייֶערַע
zeyere loit Machir fun kinder di fun helft a far
their according to Machir of children the of half a for

מִשְׁפָּחוֹת .
mishpoches
families

[32] These which Moshe did distribute for nachalah in the plains of Moav, on the other side of the

לב דֶאָס אִיז וואָס מֹשֶׁה הָאָט גֶעמַאכְט אַרְבֶּן אִין
in arben gemacht hot Moshe vos iz dos
in inherit made has Moshe which is this

דִי פְלוּינֶען פוּן מוֹאָבּ, פוּן יֶענֶער זַיְיט יַרְדֵן , בַּיי
bai Yarden zait yener fun Moav fun ploinen di
by Yarden side other from Moav of plains the

Yarden, by Yericho, eastward. [33] But unto the Shevet HaLevi Moshe gave not any nachalah; Hashem Elohei Yisroel was their nachalah, as He said unto them.

ירִיחוֹ , צוּ מִזרח . [לג] אָבער דעם שבֶּט לֵוִי האָט
hot Levi sheyvet dem ober mizrech tsu Yericho
has Levi tribe the but east to Yericho

משה נישט געגעבן קיין נחלה ; ה אלוקי
Elokei Hashem nachle kein gegebn nisht Moshe
the G-d of Hashem inheritance any given not Moshe

יִשׂרָאֵל, ער איז זײַן נחלה , אַזוי ווי ער האָט צו זיי
zei tsu hot er vi azoi nachle zain iz er Yisroel
them to has he as so inheritance his is he Yisroel

געזעדט.
geredt
spoken

14 And these are that which the Bnei Yisroel inherited in Eretz Kena'an, which El'azar HaKohen, and Yehoshua ben Nun, and the Roshei Avot of the tribes of the Bnei Yisroel, distributed for nachalah to them. [2] By goral *(lot)* was their nachalah, just as Hashem commanded by the yad Moshe, for the nine tribes, and for the half-tribe. [3] For Moshe had given the nachalah of two and a half tribes on the other side of the Yarden; but unto the Levi'im he gave no nachalah among them. [4] For the Bnei Yosef were two tribes, Menasheh and Ephrayim; therefore they gave no chelek unto the Levi'im in HaAretz, except arim *(cities)* to dwell in, with their open land for their livestock and for their herds.

יד

און דאָס איז וואָס די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געאַרבט
gearbt hobn Yisroel fun kinder di vos iz dos un
possessed have Yisroel of children the what is this and

אין לאַנד כְּנַעַן , וואָס אֶלְעָזָר דער כֹּהן , און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un koyen der Elazar vos Kenaan land in
Yehoshua and kohen the El'azar which Kena'an land in

דער זון פֿון נון , און די הויפּטלײַט פֿון די פֿאָטערהײַזער
foterhaizer di fun hoiptlait di un Nun fun zun der
father's household the of chief people the and Nun of son the

פֿון די שבֶּטים פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, האָבן זיי געמאַכט
gemacht zei hobn Yisroel fun kinder di fun shvotim di fun
made them have Yisroel of children the of tribes the of

אַרבן , [ב] לויט דעם גורל פֿון זייער נחלה , אַזוי ווי
arben loit dem goirl fun zeyer nachle azoi vi
inherit according to the lot their of inheritance so as

ה האָט באַפֿוילן דורך משהן , פֿאַר די נײַן שבֶּטים
Hashem hot bafoiln durch Mosheen far di nain shvotim
Hashem had commanded through Moshe for the nine tribes

און דעם האַלבן שבֶּט . – [ג] וואָרעם די נחלה פֿון די צוויי
un dem halbn sheyvet ober di vorem nachle fun di tsvei
and the half tribe but the for the inheritance of the two

שבֶּטים און דעם האַלבן שבֶּט משה געגעבן פֿון יענער
shvotim un dem halbn sheyvet Moshe hot gegebn fun yener
tribes and the half tribe Moshe has given of other

זײַט יַרדן ; נאָר די לְוִיים האָט ער נישט געגעבן קיין נחלה
zayt Yarden nor Leviim di hot er nisht gegebn kein nachle
side Yarden but the Levi'im he has not given any inheritance

צווישן זיי . [ד] וויַל די קינדער פֿון יוֹסף זײַנען געווען צוויי
tsvishn zei vail di kinder fun Yosef zainen geven tsvei
among them for the children of Yosef are having been two

שבֶּטים , מנַשֶּׁה און אפֿרים ; און די לְוִיים האָט מען נישט
shvotim Menasheh un Efrayim un di Leviim hot men nisht
tribes Menasheh and Ephrayim and the Levi'im has one not

געגעבן קיין חלק אין לאַנד, נאָר שטעט צום ווינען מיט זייערע
gegebn kein chelek in land nor shtet tsum voinen mit zeyere
given any portion in land only cities to live with their

פּרײַע פּלעצער פֿאַר זייערע פֿיך און פֿאַר זייער האָב .
fraie peletser far zeyere fich un far zeyer hob
open pasturelands for their livestock and for their possessions

–

ה אַזוי ווי ה האָט באַפוילן משהן , אַזוי האָבן די קינדער
kinder di hobn azoi Mosheen bafoiln hot Hashem vi azoi
children the have so Moshe commanded has Hashem as so

פֿון ישׂרָאֵל געטאָן; און זיי האָבן צעטיילט דאָס לאַנד.
land dos tseteilt hobn zei un geton Yisroel fun
land the divided have they and done Yisroel of

ו און די קינדער פֿון יהוּדה האָבן גענענט צו יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshuaen tsu genent hobn Yehudah fun kinder di un
Yehoshua to approached have Yehudah of children the and

אין גִּלְגָּל , און כָּלֵבֿ דער זון פֿון יפֿוּנֶהן , דער קְנִזִי , האָט צו
tsu hot Kenizi der Yefunehn fun zun der Kalev un Gilgal in
to has Kenizzi the Yephunneh of son the Kalev and Gilgal in

אים געזאָגט: דו ווייסט דאָס וואָרט וואָס ה האָט געזאָגט צו
tsu geredt hot Hashem vos vort dos veist du gezogt im
to spoken has Hashem which word this know you said him

משה דעם מאַן פֿון גֿ-ט וועגן מיר און וועגן דיר
dir vegen un mir vegen G-t fun man dem Moshe
you(SG) concerning and me concerning G-d of man the Moshe

אין קָדֵשׁ-בַּרנֵעַ . ז פֿערציק יאָר אַלט בין איך געווען , וועז
ven geven ich bin alt yor fertsik Kadesh-Barnea in
when having been I am old years forty Kadesh-Barnea in

משה דער קנעכט פֿון ה האָט מיך געשיקט פֿון קָדֵשׁ-בַּרנֵעַ
Kadesh-Barnea fun geshikt mich hot Hashem fun knecht der Moshe
Kadesh-Barnea from sent me has Hashem of servant the Moshe

אויסצוקוקן דאָס לאַנד, און איך האָב אים געבראַכט אַן ענטפֿער אַזוי ווי
vi azoi entfer an gebracht im hob ich un land dos oistsukukn
as so answer an brought him have I and land this to spy out

אין מײַן האַרצן. ח און מײַנע ברידער , וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen vos brider maine un hartsn main in
having gone up are which brothers my and heart my in

מיט מיר, האָבן געמאַכט צעגיין דאָס האַרץ פֿון פֿאָלק , אָבער איך
ich ober folk fun harts dos tsegein gemacht hobn mir mit
I but people of heart the melt made have me with

בין געגאַנגען נאָך מײַן ה גֿ-ט. ט און משה האָט
hot Moshe un G-t main Hashem noch getrai gegangen bin
has Moshe and G-d my Hashem after faithful having gone am

געשוואָרן אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן: דאָס לאַנד וואָס דײַן פֿוס
fus dain vos land dos zogn tsu azoi tog yenem in geshvorn
foot your which land this say to so day that in sworn an oath

האָט דערויף געטרעטן, וועט זײַן פֿאַר א נחלה צו דיר און
un dir tsu nachle a far zain vet getretn deroif hot
and you(SG) to inheritance an for be will trodden thereon has

צו דײַנע קינדער אויף אייביק ! ווײַל דו ביסט געגאַנגען געטרײַ נאָך
noch getrai gegangen bist du vail eibik oif kinder daine tsu
after faithful having gone are you for forever on children your to

ה מײַן גֿ-ט. י און אַצונד זע , ה האָט מיך געלאָזט
gelozt mich hot Hashem ze atsund un G-t main Hashem
allowed me has Hashem behold now and G-d my Hashem

לעבן, אַזוי ווי ער האָט געredt; שוין פֿינף און פֿערציק יאָר פֿון זינט
zint fun yor fertsik un finf shoin geredt hot er vi azoi lebn
since from years forty and five already spoken has he as so alive

ה האָט געערעדט דאָס דאָזיקע וואָרט צו משהן , וועז ישׂרָאֵל איז
iz Yisroel ven Mosheen tsu vort dozike dos geredt hot Hashem
is Yisroel when Moshe to word this the spoken has Hashem

[5] Just as Hashem commanded Moshe, so the Bnei Yisroel did, and they divided HaAretz.

[6] Then the Bnei Yehudah came unto Yehoshua in Gilgal; and Kalev ben Yephunneh the Kenizi said unto him, Thou knowest the thing that Hashem said unto Moshe Ish HaElohim concerning me and thee in Kadesh-Barnea. [7] I was forty years old when Moshe Eved Hashem sent me from Kadesh-Barnea to spy out HaAretz; and I brought him back davar just as it was in my lev. [8] Nevertheless my brethren that went up with me made the lev of HaAm melt; but I wholly followed after Hashem Elohai. [9] And Moshe swore on that day, saying, Surely HaAretz whereon thy feet have trodden shall be thine nachalah, and that of thy banim ad olam, because thou hast wholly followed after Hashem Elohai. [10] And now, hinei, Hashem hath kept me alive, just as He said, these forty and five shanah, even since Hashem spoke this word unto Moshe, while the Bnei Yisroel wandered in the midbar; and now, hinei, I am this day

fourscore and five shanah.
11 As yet I am chazak, as strong this day as I was in the day that Moshe sent me; as my koach was then, even so is my koach now, for milchamah, both to go out, and to come in.

12 Now therefore give me hahar hazeh *(this mountain)*, whereof Hashem spoke in that day; for thou heardest in that day how the Anakim were there, and that the cities were gedolot and fortified; but, Hashem with me, I shall be able to drive them out, just as Hashem said.

13 And Yehoshua put a bracha on him, and gave unto Kalev ben Yephunneh Chevron for a nachalah. 14 Chevron therefore became the nachalah of Kalev ben Yephunneh the Kenizi unto this day, because that he wholly followed Hashem Elohei Yisroel.
15 And the shem of Chevron before was Kiryat-Arba; which Arba was ha'adam hagedol among the Anakim. And HaAretz had rest from milchamah.

געגאַנגען אין מדבר ; און אַצונד אָט בין איך הײַנט אַ מאַן פֿון
fun man a haint ich bin ot atsund un midber in gegangen
of man a today I am behold now and wilderness in having gone

יא איך בין נאָך הײַנט אַזוי שטאַרק, ווי אין דעם טאָג
tog dem in vi shtark azoi haint noch bin ich
day the in as strong so today still am I

פֿינף און אַכציק יאָר .
yor achtsik un finf
years eighty and five

ווי אַזוי האָט משה מיך געשיקט; אַזוי ווי מײַן כּוח דענצמאָל, אַזוי איז
iz azoi dentsmol koiech main vi azoi geshikt mich hot Moshe vos
is so then strength my as so sent me has Moshe which

מײַן כּוח אַצונד פֿאַר מלחמה , און פֿאַר אַרויסגיין און אַרײַנגיין .
araingein un aroisgein far un milchome far atsund koiech main
going in and going out for and war for now strength my

יב דערום גיב מיר אַצונד דעם דאָזיקן בארג וואָס ה
Hashem vos barg dozikn dem atsund mir gib derum
Hashem which mountain this the now me give therefore

האָט צוגעזאָגט אין יענעם טאָג; ווארעם דו האָסט געהערט אין יענעם
yenem in gehert host du vorem tog yenem in tsugezogt hot
that in heard have you because day that in promised has

טאָג, אַז דאָרטן זײַנען ד ענָקים , און גרויסע באַפֿעסטיקטע שטעט;
shtet bafestikte groise un Anakim do zainen dortn az tog
cities fortified great and Anakim here are there that day

אפֿשר וועט ה זײַן מיט מיר, און איך וועל זיי פֿאַרטרײַבן, אַזוי
azoi fartraiben zei vel ich un mir mit zain Hashem vet efsher
so drive out them will I and me with be Hashem will perhaps

ווי ה האָט געredt.
geredt hot Hashem vi
spoken has Hashem as

יג האָט אים יְהוֹשׁוּעַ געבענטשט, און ער האָט געגעבן חֶבְרוֹן צו
tsu Chevron gegebn hot er un gebentsht Yehoshua im hot
to Chevron given has he and blessed Yehoshua him has

כָּלֵב דעם זון פֿון יפֿוּנֶה פֿאַר אַ נחלה . יד דערום איז
iz derum nachle a far Yefunehn fun zun dem Kalev
is therefore inheritance a for Yephunneh of son the Kalev

חֶבְרוֹן געווארן כָּלֵב דעם זון פֿון יפֻנֶּה , דעם קנזי ,
Kenizi dem Yefunehn fun zun dem Kalev gevorn Chevron
Kenizzi the Yephunneh of son the Kalev having become Chevron

פֿאַר אַ נחלה ביז אויף היינטיקן טאָג; ווײַל ער איז געגאַנגען
gegangen iz er vail tog haintikn oif biz nachle a far
having gone is he because day this very on until inheritance an for

געטרײַ נאָך ה אלוקי ישׂראל. טו און דער נאָמען פֿון חֶבְרוֹן
Chevron fun nomen der un Yisroel Elokei Hashem noch getrai
Chevron of name the and Yisroel the G-d of Hashem after faithful

איז פֿריער געווען די קִרְיַת-אַרְבַּע; ער איז געווען דער גרעסטער
grester der geven iz er Kiryat-Arba di geven frier iz
greater the having been is he Kiryat-Arba the having been before is

מענטש צווישן די ענָקים . און דאָס לאַנד איז געווען רויִק פֿון
fun ruik geven iz land dos un Anakim di tsvishn mentsh
from rest having been is land this and Anakim the among man

מלחמה .
milchome
war

15 This then was the goral *(lot)* of the tribe of the Bnei Yehudah by their mishpekhot; even to the territory of Edom, to the midbar of Tzin toward the Negev in the extreme south. 2 And their southern boundary was from the shore of the Yam HaMelach, from the bay that looketh southward; 3 And it went out to the south side to Ma'aleh Akrabbim, passed along to Tzin, ascended up on the south side unto Kadesh-Barnea, passed along to Chetzron, went up to Addar, and turned toward Karka; 4 From there it passed toward Atzmon, and went out unto the Wadi Mitzrayim; and the boundary ended at the Yam; this shall be your south border. 5 And the east boundary is the Yam HaMelach, even unto the mouth of the Yarden. And their boundary in the north quarter was from the bay of the Yam at the mouth of the Yarden; 6 And the boundary went up to Beit-Choglah, and passed along by the north of Beit-Aravah; and the boundary went up to the Even Bohan ben Reuven;

טו

און דער גורל פַּאַר דעם שבֵּט פֿון די קינדער פֿון יהוּדה
Yehudah fun kinder di fun sheyvet dem far goirl der un
Yehudah of children the of tribe the for lot the and

לויט זייערע משפּחות איז געווען ביז דעם
loit zeyere mishpoches iz geven biz dem
the unto having been is families their according to

געמאַרק פֿון אֱדוֹם, דעם מדבר צין צו דָּרום, אין עק
gemark fun Edom dem midber Tsin tsu dorem in ek
edge of in the south to Tzin wilderness of the Edom of border

דָּרום. ב און דער גרעמאַרק פֿון דָּרום איז זיי געווען
dorem geven zei iz dorem fun gemark der un
southern(most) having been them is south of border the and

פֿון עק ים-הַמֶּלַח, פֿון דער צונג ווָאס קערט
fun ek yam-tsung der fun Yam-HaMelach vos kert
turns which tongue the from the Dead Sea the edge of from

זיך צו דָּרום. ג און ער איז אַרויסגעגאַנגען צו דָּרום פֿון דעם
zich tsu dorem. un er iz aroisgegangen tsu dorem fun dem
the of south to having come out is it and south to self

אַרופֿגאַנג פֿון עַקרבים, און איז אַריבער קיין צִן, און אַרויף
aroifgang fun Akrabim un iz ariber kein Tsin un aroif
up and Tzin to on the other side is and Scorpion of ascent

צו דָּרום פֿון קָדֵשׁ-ברנֵעַ, און איז אַריבער חֶצרוֹן,
tsu dorem fun Kadesh-Barnea un iz ariber Chetsron
Chetzron on the other side of is and Kadesh-Barnea of south to

און אַרויף קיין אַדָּר, און זיך אויסגעדרייט צו קַרקַע. ד און ער
un aroif kein Addar un zich oisgedreit tsu Karka. un er
it and Karka to turned around self and Addar to up and

איז אַריבער צו עַצמון, און איז אַרויס ביים טייַך
iz ariber tsu Atsmon un iz arois baim taich
Wadi to went out is and Atzmon to on the other side of is

פֿון מִצרַיִם; און דער אויסלאָז פֿון דעם גרעמאַרק איז געווען
fun Mitsrayim un der oisloz fun dem gemark iz geven
having been is border the of going out the and Egypt of

ביַּם ים; דאָס זאָל אייך זיין דער גרעמאַרק פֿון דָּרום. ה און
baim yam dos zol aich zain der gemark fun dorem un
and south of border the be you shall this the sea by the

דער גרעמאַרק צו מזרח, דער יַם-הַמֶּלַח ביז צום עק יַרדן;
der gemark tsu mizrech der Yam-HaMelach biz tsum ek Yarden
Yarden end to unto the Dead Sea the east to border the

און דער גרעמאַרק צו צפֿון-זייַט, פֿון דער ים-צונג ביַּם עק
un der gemark tsu tsofn-zait fun der yam-tsung baim ek
end at tongue the from the north side to border the and

יַרדן. ו און דער גרעמאַרק איז אַרופֿגעגאַנגען צו בֵּית-חָגלָה, און
Yarden. un der gemark iz aroifgegangen tsu Beis-Choglah un
and Beit-Choglah to having gone up is border the and Yarden

איז אַריבער צו צפֿון בֵּית-עַרָבָה; און דער גרעמאַרק איז
iz ariber tsu tsofn Beis-Aravah fun der un gemark iz
is border the and Beit-Aravah of north to on the other side of is

אַרופֿגעגאַנגען צו דעם שטיין פֿון בוֹהַן דעם זון פֿון ראובֵן. ז און
aroifgegangen tsu dem shtein fun Bohan dem zun fun Reuven un
and Reuven of son the Bohan of Stone the to having gone up

דער גרעמאַרק איז אַרויפֿגעגאַנגען קיין דבִּיר פֿון דעם טאָל עָכוֹר,
der gemark iz aroifgegangen kein Devir fun dem tal Achor
Achor valley of the from Devir to having gone up is border the

אוּן הָאט זיך געקערט צפֿון-צו קיין גִלגָל , ווָאס אַקעגן דעם
dem akegn vos Gilgal kein tsofn-tsu gekert zich hot un
the opposite which Gilgal to northward-to turned self has and

אויפֿגאַנג פֿון אַדוּמים , ווָאס דָרום-צו פֿון דעם טַיִך ; אוּן דער
der un taich dem fun dorem-tsu vos Adumim fun oifgang
the and river the of southward-to which Adummim of Ascent

געמאַרק איז אַריבער צו די וואַסערן פֿון עֵין-שֶׁמֶש ,
Ein-Shemesh fun vasern di tsu ariber iz gemark
Ein Shemesh of waters the to on the other side of is border

אוּן זיין אויסלאָז איז געווען ביי עֵין-רוֹגֵל . ח אוּן דער געמאַרק
gemark der un Ein-Rogel bai geven iz oisloz zain un
border the and Ein-Rogel at having been is going out its and

איז אַרויפֿגעגאַנגען מיט דעם טאָל פֿון בן-הִנוֹם צום רוקן
rukn tsum Ben-Hinom fun tal dem mit aroifgegangen iz
back to the Ben Hinnom of valley of the with having gone up is

פֿון דעם יבוסי פֿון דָרום , דאָס איז ירוּשָלַיִם ; אוּן דער געמאַרק
gemark der un Yerushalayim iz dos dorem fun Yevusi dem fun
border the and Yerushalayim is this south of Yevusi the of

איז אַרויפֿגעגאַנגען צום שפּיץ בארג וואָס פֿאַר דעם טאָל פֿון
fun tal dem far vos barg shpits tsum aroifgegangen iz
of valley of the before which mount top to having gone up is

הִנוֹם צו מערבּ , וואָס אין עק פֿון דעם טאָל רפֿאים צו
tsu Refaim tal dem fun ek in vos mayrev tsu Hinom
to Repha'im valley of the of end in which west to Hinnom

צפֿון . ט אוּן דער געמאַרק האָט זיך געצויגן פֿון שפּיץ בארג צו
tsu barg shpits fun getsoign zich hot gemark der un tsofn
to mountain top from moved out self has border the and north

דעם קוואַל פֿון די וואַסערן פֿון נֶפתּוֹחַ , אוּן איז אַרויס צו די
di tsu arois iz un Neftoach fun vasern di fun kval dem
the to went out is and Nephtoach of waters the of spring the

שטעט פֿון בארג עֶפרוֹן ; אוּן דער געמאַרק האָט זיך געצויגן ביז
biz getsoign zich hot gemark der un Efron barg fun shtet
unto moved out self has border the and Ephron mount of cities

בַעֲלָה , דאָס איז קִריַת-יְעָרים .
Kiryat-Yearim iz dos Baalah
Kiryat-Ye'arim is this Ba'alah

י אוּן דער געמאַרק האָט זיך אויסגעדרייט פֿון בַעֲלָה צו
tsu Baalah fun oisgedreit zich hot gemark der un
to Ba'alah from turned around self has border the and

מערבּ , צום בארג שֵׂעִיר, אוּן איז אַריבער צו דעם
dem tsu ariber iz un Seir barg tsum mayrev
the to on the other side of is and Se'ir mount to west

רוקן פֿון בארג יערים אין צפֿון – דאָס איז כְסָלוֹן – אוּן האָט
hot un Chesalon iz dos tsofn in Yearim barg fun rukn
has and Chesalon is this north in Yearim mount of back

אַראָפּגענידערט צו בֵּית-שֶׁמֶש , אוּן איז אַריבער תִּמנָה .
Timnah ariber iz un Beis-Shemesh tsu aropgenidert
Timnah on the other side of is and Beit-Shemesh to gone down

יא אוּן דער געמאַרק איז אַריבערגעגאַנגען צו דעם רוקן פֿון עֶקרוֹן צו
tsu Ekron fun rukn dem tsu aribergegangen iz gemark der un
to Ekron of back the to crossed over is border the and

7 And the boundary went up toward Devir from the Achor Valley, and so northward, looking toward Gilgal, which faces Ma'aleh-Adummim, which is on the south side of the wadi; and the boundary passed toward the Ein Shemesh Spring, and ended at Ein-Rogel; 8 And the boundary went up by Ben Hinnom Valley unto the slope of the Yevusi (that is, Yerushalayim); and the boundary went up to the top of the har that is before the Hinnom Valley westward, which is at the end of the Repha'im Valley northward; 9 From the top of the har the boundary ran unto the source of Nephtoach Spring, and went out to the towns of Har Ephron; and the boundary went to Ba'alah (that is, Kiryat-Ye'arim); 10 And the boundary curved from Ba'alah westward unto Mt Se'ir, and ran along unto the slope of Mt Yearim (that is, Kesalon), on the north side, and went down to Beit-Shemesh, and passed on to Timnah; 11 And the boundary went out unto the side of Ekron northward;

צפֹון ; און דער גרענעץ פֿון דעם ים אויסלאָז
tsofn un der grenets fun dem yam oisloz
north and the border of the sea going out

פֿון דעם גרויסן ים ביז צום ענדע. דאָס איז
fun dem groysn yam biz tsum ende. dos iz
of the great sea to the end. this is

דער גרענעץ פֿון בני יהודה אַרום, לויט
der grenets fun bnei Yehudah arum, loit
the border of children Yehudah round about, according

זייערע משפּחות.
zeyere mishpokhes.
their families.

יב And the western boundary is HaYamah HaGadol, and the coast thereof. This is the boundary around the Bnei Yehudah according to their mishpekhot.

יב און דער גרענעץ פֿון מערבֿ איז געווען דער ים־הגדול מיטן
יב un der grenets fun mayrev iz geven der Yam-Hagodl mitn
יב and the border of west is having been the Great Sea with

ברעג. דאָס איז דער גרענעץ פֿון די קינדער פֿון יהודה, רונד
breg. dos iz der grenets fun di kinder fun Yehudah, rund
shore. this is the border of the children of Yehudah, round about

אַרום, לויט זייערע משפּחות.
arum, loit zeyere mishpokhes.
round about, according their families.

יג And unto Kalev ben Yephunneh he gave chelek among the Bnei Yehudah, according to the commandment of Hashem to Yehoshua, even Kiryat-Arba (avi HaAnak), which is Chevron.

יג און כָּלֵבֿ דעם זון פֿון יפֻנֶּה האָט ער געגעבן אַ חלק
יג un kholeyv dem zun fun Yefunehn hot er gegebn a chelek
יג and Kalev the son of Yephunneh has he given a portion

צווישן די קינדער פֿון יהודה לויט דעם מויל פֿון ה
tsvishn di kinder fun Yehudah loit dem moil fun Hashem
among the children of Yehudah according to the mouth of Hashem

צו יְהוֹשׁוּעַ, די קִרְיַת־אַרְבַּע, דעם פֿאָטער פֿון ענָק – דאָס
tsu Yehoshuaen, di Kiryat-Arba, dem foter fun Anakim – dos
to Yehoshua, the Kiryat-Arba, the father of Anak – this

איז חֶבְרוֹן.
iz Chevron.
is Chevron.

יד And Kalev drove from there the three Bnei Anak: Sheshai and Achiman and Talmai, the descendants of Anak.

יד און כָּלֵבֿ האָט פֿאַרטריבן פֿון דאָרטן די דריי זין פֿון
יד un kholeyv hot fartriben fun dortn di drei zin fun
יד and Kalev has driven out from there the three sons of

ענָק, שֵׁשַׁי, אחימן, און תַּלְמַי, די קינדער פֿון ענָק.
Anakim, Sheshai, un Achiman un Talmai, di kinder fun Anakim.
Anak, Sheshai, and Achiman and Talmai, the children of Anak.

טו And he went up from there to the inhabitants of Devir; and the shem of Devir formerly was Kiryat-Sepher.

טו און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן צו די באַווינער פֿון דבֿיר;
טו un er iz aroifgegangen fun dortn tsu di bavoiner fun Devir;
טו and he is gone up from there to the inhabitants of Devir;

און דער נאָמען פֿון דבֿיר איז פֿריער געווען קִרְיַת־סֵפֶר.
un der nomen fun Devir iz frier geven Kiryat-Sefer.
and the name of Devir is before having been Kiryat-Sepher.

טז And Kalev said, He that strikes down Kiryat-Sepher, and taketh it, to him will I give Achsah my bat as isha.

טז און וועט זי כָּלֵבֿ האָט געזאָגט: ווער עס וועט שלאָגן קִרְיַת־סֵפֶר, און
טז un vet zi kholeyv hot gezogt: ver es vet shlogn Kiryat-Sefer, un
טז and will it Kalev has said: who it will strike Kiryat-Sepher, and

באַצווינגען, וועל איך אים געבן מײַן טאָכטער עַכְסָה פֿאַר אַ ווײַב.
batsvingen, vel ikh im gebn main tokhter Achsah far a vaib.
subjugate it, will I him give my daughter Achsah for a wife.

יז And Otniel ben Kenaz, the brother of Kalev, took it; and he gave him Achsah his bat as isha.

יז האָט עָתְנִיאֵל דער זון פֿון קְנַז, כָּלֵבֿס ברודער, זי באַצווונגען,
יז hot Otniel der zun fun Kenaz, Kalevs bruder, zi batsvungen,
יז has Otniel the son of Kenaz, Kalev's brother, it subjugated,

און ער האָט אים געגעבן זײַן טאָכטער עַכְסָה פֿאַר אַ ווײַב.
un er hot im gegebn zain tokhter Achsah far a vaib.
and he has him given his daughter Achsah for a wife.

יח And it came to

pass, as she came unto him, that she urged him to ask of her av a sadeh; and she got off her chamor; and Kalev said unto her, What wouldest thou? 19 She answered, Give me a brocha; for thou hast given me eretz HaNegev; give me also springs of water. And he gave her the upper springs, and the lower springs.

20 This is the nachalah of the tribe of the Bnei Yehudah according to their mishpekhot.

21 And the towns at the extremity of the tribe of the Bnei Yehudah toward the boundary of Edom southward were Kavtze'el, and Eder, and Yagur, 22 And Kinah, and Dimonah, and Adadah, 23 And Kedesh, and Chatzor, and Yitnan, 24 Ziph, and Telem, and Be'alot, 25 And Chatzor, Chadattah, and Keriyot, and Chetzron, which is Chatzor, 26 Amam, and Shema, and Moladah,

27 And Chatzar Gaddah, Cheshmon, and Beit-Pelet, 28 And Chatzar Shual, Be'er-Sheva, and Bizyot-Yah, 29 Ba'alah, Iyim, Etzem, 30 And Eltolad, and Kesil, and Chormah, 31 And Tziklag, and Madmannah, and Sansannah, 32 And Levaot,

עס איז געווען , אַז זי איז אָנגעקומען , האָט זי אים אָנגערעדט
ongeredt im zi hot ongekumen iz zi az geven iz es
persuaded him she has come is she that having been is it

צו בעטן פֿון איר פּאָטער אַ פֿעלד. און ווי זי האָט זיך אַראָפּגעלאָזט
aropgelozt zich hot zi vi un feld a foter ir fun betn tsu
lowered self has she as and field a father her of ask to

פֿון אייזל , אַזוי האָט כָּלֵב צו איר געזאָגט: וואָס איז דיר ? יט האָט
fun eizl , azoi hot Kalev tsu ir gezogt: vos iz dir ? hot
has donkey from so has Kalev to her said: what is you(SG) has

זי געזאָגט: גיב מיר אַ מתּנה ; ווײַל אין טרוקענעם לאַנד האָסטו
hostu land trukenem a in vorem matone a mir gib gezogt zi
have you land dry a in for gift a me give said she

מיך אויסגעגעבן; דערום זאָלסטו מיר געבן קוואַלן וואַסער. האָט
hot vaser kvaln gebn mir zolstu derum oisgegebn mich
has water springs of give me shall you therefore given out me

ער איר געגעבן די אויבערשטע קוואַלן און די אונטערשטע קוואַלן .
kvaln untershte di un kvaln oibershte di gegebn ir er
springs lower the and springs upper the given her he

כ דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער
fun kinder di fun sheyvet dem fun nachle di iz dos
of children the of tribe the of inheritance the is this

יהוּדה לויט זייערע משפּחות .
mishpoches zeyere loit Yehudah
families their according to Yehudah

כא און די שטעט אין עק פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער
kinder di fun sheyvet dem fun ek in shtet di un
children the of tribe the of extremity in cities the and

פֿון יהוּדה , צום געמאַרק פֿון אֱדוֹם אין דָּרום , זיינען געווען
geven zainen dorem in Edom fun gemark tsum Yehudah fun
having been are south in Edom of border to the Yehudah of

קַבצְאֵל , און עֵדֶר , און יָגור ; כב און קינָה , און דימוֹנָה , און
un Dimonah un Kinah un Yagur un Eder un Kavtseel
and Dimonah and Kinah and Yagur and Eder and Kavtze'el

עַדעָדָה ; כג און קֶדֶש , און חָצוֹר , און יִתנָן , כד זיף , און טֶלֶם ,
Telem un Zif Yitnan un Chatsor un Kedesh un Adadah
Telem and Ziph Yitnan and Chatzor and Kedesh and Adadah

און בעָלוֹת ; כה און חָצוֹר , חַדַתָּה , און קריוֹת , חֶצרוֹן , דאָס איז
iz dos Chetsron Keriyot un Chadatah Chatsor un Alot un
is this Chetzron Keriyot and Chadattah Chatzor and Be'alot and

חָצוֹר ; כו אָמָם , און שמָע , און מוֹלָדָה ;
Moladah un Shama un Amam Chatsor
Moladah and Shema and Amam Chatzor

כז און חַצַר-גַּדָה , און חֶשמוֹן , און בֵּית-פֶּלֶט ; כח און
un Beis-Pelet un Cheshmon un Chatsar-Gaddah un
and Beit-Pelet and Cheshmon and Chatzar Gaddah and

חַצַר-שוּעָל , און באֵר-שֶבַע , און ביזיוֹת-יָה ; כט און בַּעֲלָה , און
un Baalah un Biziot-Yah un Beer-Sheva un Chatsar-Shual
and Ba'alah and Bizyot-Yah and Be'er-Sheva and Chatzar Shual

עִיים , און עֶצֶם ; ל און אֶלתּוֹלַד , און כסיל , און חָרמָה ; לא און
un Chormah un Kesil un Eltolad un Etsem un Iyim
and Chormah and Kesil and Eltolad and Etzem and Iyim

ציקלָג , און מַדמַנָה , און סַנסַנָה ; לב און לבָאוֹת , און שִלחים ,
Shilchim un Levaot un Sansannah un Madmannah un Tsiklag
Shilchim and Levaot and Sansannah and Madmannah and Tziklag

and Shilchim, and Ayin, and Rimmon; all the cities are 29, with their villages.

און עַיִן , און רִמּוֹן . אַלע שטעט נײַן און צוואַנציק, מיט זייערע
un Ayin un Rimmon ale shtet nain un tsvantsik, mit zeyere
and Ayin and Rimmon all cities nine and twenty with their
דערפֿער.
derfer
towns

33 And in the Shefelah: Eshta'ol, and Tzorah, and Ashnah, 34 And Zanoach, and Ein-Gannim, Tapuach, and Enam, 35 Yarmut, and Adullam, Sokhoh, and Azekah, 36 And Sha'arayim, and Aditayim, and Gederah, and Gederotayim; 14 cities with their villages.

לג אין דער נידערונג : אֶשְׁתָּאוֹל, און צָרְעָה , און אַשְׁנָה ; לד און
niderung der in Eshtaol un Tsorah un Ashnah un
descent the in Eshta'ol and Tzorah and Ashnah and
זָנוֹחַ , און עֵין־גַּנִּים , תַּפּוּחַ , און עֵינָם ; לה יַרמות , און
Zanoach un Ein-Gannim un Tapuach un Enam un Yarmut un
Zanoach and Ein-Gannim and Tapuach and Enam and Yarmut and
עַדוּלָם , שׂוֹכה , און עֲזֵקָה ; לו און שַׁעֲרַיִם , און עֲדִיתַיִם ,
Adulam Socho un Azekah un Shaarayim un Aditayim
Adullam Sokhoh and Azekah and Sha'arayim and Aditayim and
און גְּדֵרָה , און גְּדֵרוֹתַיִם , פֿערצן שטעט מיט זייערע
un Gederah un Gederotayim un fertsn shtet mit zeyere
and Gederah and Gederotayim fourteen cities with their
דערפֿער.
derfer
towns

37 Tzenan, and Chadashah, and Migdal-Gad, 38 And Dile'an, and Mitzpeh, and Yokte'el, 39 Lakhish, and Botzkat, and Eglon, 40 And Kabbon, and Lachmas, and Kitlish, 41 And Gederot, Beit-Dagon, and Naamah, and Makkedah; 16 cities with their villages.

לז צְנָן , און חֲדָשָׁה , און מִגְדַּל־גָּד ; לח און דִּלְעָן ,
Tsenan un Chadashah un Migdal-Gad un Dilan un
Tzenan and Chadashah and Migdal-Gad and Dile'an and
און מִצְפֵּה , און יָקְתְּאֵל ; לט לָכִישׁ , און בָּצְקַת , און עֶגְלוֹן ;
un Mitspeh un Yokteel un Lachish un Botskat un Eglon
and Mitzpeh and Yokte'el and Lakhish and Botzkat and Eglon and
מ און כַּבּוֹן , און לַחְמָס , און כִּתְלִישׁ; מא און גְּדֵרוֹת ,
un Kabbon un Lachmas un Kitlish un Gederot un
and Kabbon and Lachmas and Kitlish and Gederot and
בֵּית־דָּגוֹן , און נַעֲמָה , און מַקֵּדָה ; זעכצן שטעט מיט זייערע
Beis-Dagon un Naamah un Makkedah un zechtsn shtet mit zeyere
Beit-Dagon and Na'amah and Makkedah sixteen cities with their
דערפֿער.
derfer
towns

42 Livnah, and Eter, and Ashan, 43 And Yiftach, and Ashnah, and Netziv, 44 And Ke'ilah, and Achziv, and Mareshah; 9 cities with their villages.

מב לִבְנָה , און עֶתֶר, און עָשָׁן ; מג און יִפְתַּח , און אַשְׁנָה , און
Livnah un Eter un Ashan un Yiftach un Ashnah un
and Eter and Ashan and Yiftach and Ashnah and
נְצִיבַ ; מד און קְעִילָה , און אַכְזִיבַ , און מָרֵאשָׁה ; נײַן שטעט מיט
Netziv un Keilah un Achziv un Mareshah nain shtet mit
Netziv and Ke'ilah and Achziv and Mareshah and nine cities with
זייערע דערפֿער.
zeyere derfer
their towns

45 Ekron, with her towns and her villages. 46 From Ekron even unto the Yam, all that lay near Ashdod, with their villages.

מה עֶקְרוֹן מיט אירע טעכטערשטעט און אירע דערפֿער; מו פֿון עֶקְרוֹן
Ekron mit ire techtershtet un ire derfer Ekron fun
Ekron with her daughter towns and her towns Ekron of
ביז צום ים , אַלע וואָס לעבן אַשדוד , מיט זייערע דערפֿער.
biz tsum yam ale vos lebn Ashdod mit zeyere derfer
unto the sea all which near Ashdod with their towns

מז אַשדּוֹד , אירע טעכטערשטעט , און אירע דערפֿער; עַזָּה , אירע
ire Azah derfer ire un techtershtet ire Ashdod
her Azah villages her and daughter towns her Ashdod

טעכטערשטעט , און אירע דערפֿער; ביז דעם טײַך פֿון מִצרַיִם , און
un Mitsrayim fun taich dem biz derfer ire un techtershtet
and Egypt of Wadi the unto villages her and daughter towns

דעם יַם-הַגָּדול מיטן ברעג.
breg mitn Yam-Hagodl dem
shore with Great Sea the

מח און אין דעם געבערג : שָׁמִיר , און יַתִּיר , און שׂוֹכה ; מט און
un Socho un Yatir un Shamir geberg dem in un
and Sokho and Yatir and Shamir mountain the in and

דָּנָה , און קִרית-סַנָּה , דאָס איז דביר ; נ און עָנָב , און אֶשתמֹה ,
Eshtemoh un Anav un Devir iz dos Kiryat-Sannah un Dannah
Eshtemoh and Anav and Devir is this Kiryat Sannah and Dannah

און עָנִים ; נא און גוֹשֶׁן , און חוֹלוֹן , און גילוה ; עלף שטעט מיט
mit shtet elf Giloh un Cholon un Goshen un Anim un
with cities eleven Giloh and Cholon and Goshen and Anim and

זייערע דערפֿער.
derfer zeyere
villages their

נב אַרָבּ , און רוּמָה , און אֶשעָן ; נג און יָנים , און
un Yonim un Eshan un Rumah un Arav
and Yanum and Esh'an and Rumah and Arav

בֵּית-תַּפּוּחַ , און אַפֵקָה ; נד און חומטָה , און קִרית-אַרבע
Kiryat-Arba un Chumtah un Afekah un Beis-Tappuach
Kiryat-Arba and Chumtah and Aphekah and Beit-Tappuach

– דאָס איז חֶבּרוֹן – און ציער ; ניין שטעט מיט זייערע
zeyere mit shtet nain Tsior un Chevron iz dos
their with cities nine Tzior and Chevron is this

דערפֿער.
derfer
villages

נה מָעוֹן , כַּרמֶל , און זיף , און יוטָה ; נו און יִזרְעֶאל , און יָקדְעָם ,
Yokdeam un Yizreel un Yutah un Zif un Karmel Maon
Yokde'am and Yizre'el and Yutah and Ziph and Carmel Ma'on

און זָנוֹחַ ; נז קַין , גִּבעָה , און תִּמנָה . צען שטעט מיט זייערע
zeyere mit shtet tsen Timnah un Givah Kayin Zanoach un
their with cities ten Timnah and Giv'ah Kayin Zanoach and

דערפֿער.
derfer
villages

נח חַלחול , בֵּית-צור , און גדוֹר ; נט און מַעֲרָת , און בֵּית-עַנוֹת , און
un Beis-Anot un Maarat un Gedor un Beis-Tsur Chalchul
and Beit-Anot and Ma'arat and Gedor and Beit-Tzur Chalchul

אֶלתקוֹן ; זעקס שטעט מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit shtet zeks Eltekon
villages their with cities six Eltekon

ס קִרית-בַּעַל – דאָס איז קִרית-יְעָרים – און רַבָּה , צוויי שטעט
shtet tsvei Rabbah un Kiryat-Yearim iz dos Kiryat-Baal
cities two Rabbah and Kiryat-Ye'arim is this Kiryat Ba'al

מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit
villages their with

47 Ashdod with her towns and her villages, Azah *(Gaza)* with her towns and her villages, unto the Wadi Mitzrayim, and the Yam HaGadol, and the coastline thereof.

48 And in the har, Shamir, and Yatir, and Sokho,
49 And Dannah, and Kiryat Sannah, which is Devir,
50 And Anav, and Eshtemoh, and Anim,
51 And Goshen, and Cholon, and Giloh; 11 cities with their villages;

52 Arav, and Dumah, and Esh'an,
53 And Yanum, and Beit-Tappuach, and Aphekah,
54 And Chumtah, and Kiryat-Arba, which is Chevron, and Tzior; 9 cities with their villages;

55 Ma'on, Carmel, and Ziph, and Yutah,
56 And Yizre'el, and Yokde'am, and Zanoach,
57 Kayin, Giv'ah, and Timnah; 10 cities with their villages;

58 Chalchul, Beit-Tzur, and Gedor,
59 And Ma'arat, and Beit-Anot, and Eltekon; 6 cities with their villages;

60 Kiryat Ba'al, which is Kiryat-Ye'arim, and Rabbah; 2 cities with their villages;

סא אין מדבר : בֵּית-עֲרָבָה , מִדִּין , און סְכָכָה ; סב און
un Sechachah un Midyan Beis-Aravah midber in
and Sekhakhah and Middin Beit-Aravah wilderness in

נִבְשָׁן , און די זאַלצשטאָט , און עֵין-גֶּדִי ; זעקס שטעט מיט זייערע
zeyere mit shtet zeks Ein-Gedi un zaltsshtot di un Nivshan
their with cities six Ein-Gedi and Ir HaMelach the and Nivshan

דערפֿער.
derfer
villages

סג אָבער דעם יבוסי , די באַווינער פֿון ירושָלַיִם , זיי האָבן
hobn zei Yerushalayim fun bavoiner di Yevusi dem ober
have them Yerushalayim of inhabitants the Yevusi the but

די קינדער פֿון יהודה נישט געקענט פֿאַרטרייַבן , און דער יבוסי
Yevusi der un fartraiben gekent nisht Yehudah fun kinder di
Yevusi the and drive before able not Yehudah of children the

איז געבליבן זיצן מיט די קינדער פֿון יהודה אין ירושָלַיִם
Yerushalayim in Yehudah fun kinder di mit zitsn geblibn iz
Yerushalayim in Yehudah of children the with sit remain is

ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz
day this very on until

טז

און דער גורל פֿון די קינדער פֿון יוֹסף איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz Yosef fun kinder di fun goirl der un
having come out is Yosef of children the of lot the and

פֿון ירדן ביי יריחו , צו די וואַסערן פֿון יריחו , קיין
kein Yericho fun vasern di tsu Yericho bai Yarden fun
to Yericho of waters the to Yericho by Yarden from

מזרח , אַרויפֿגייענדיק פֿון יריחו צום מדבר איבער דעם
dem iber midber tsum Yericho fun aroifgeyendik mizrech
the over wilderness to the Yericho from going up eastward

געבערג , צו בֵּית-אֵל.
Beis-El tsu geberg
Beit-El to mountain

ב און ער איז אַרויסגעגאַנגען פֿון בֵּית-אֵל קיין לוז , און איז אַריבער
ariber iz un Luz kein Beis-El fun aroisgegangen iz er un
passed over is and Luz to Beit-El from went out is it and

צום געמאַרק פֿון דעם אַרכִּי, עַטָרוֹת. ג און ער האָט אַראָפּגענידערט צו
tsu aropgenidert hot er un Atarot Arki dem fun gemark tsum
to gone down has it and Atarot Arki the of border to the

מערבּ , צום געמאַרק פֿון דעם יַפלֶטי , ביז דעם געמאַרק פֿון דער
der fun gemark dem biz Yafleti dem fun gemark tsum mayrev
the of border the unto Yaphleti the of border to west

אונטערשטער בֵּית-חוֹרוֹן , און ביז גֶּזֶר ; און זיַין אויסלאָז איז
iz oisloz zain un Gezer biz un Beis-Choron untershter
is going out its and Gezer unto and Beit-Choron lower

געווען ביַים ים .
yam baim geven
sea at the having been

ד און די קינדער פֿון יוֹסף , מנַשֶּה און אפֿרים , האָבן
hobn Efrayim un Menasheh Yosef fun kinder di un
have Ephrayim and Menasheh Yosef of children the and

געקריגן זייער נחלה . ה און דאָס איז געווען דער געמאַרק
gemark der geven iz dos un nachle zeyer gekrign
border the having been is this and inheritance their received

61 In the midbar, Beit-Aravah, Middin, and Sekhakhah, 62 And Nivshan, and the Ir HaMelach, and Ein-Gedi; 6 cities with their villages.

63 As for the Yevusi, the inhabitants of Yerushalayim, the Bnei Yehudah could not drive them out; but the Yevusi dwell with the Bnei Yehudah at Yerushalayim unto HaYom Hazeh.

16 And the goral *(lot)* of the Bnei Yosef ran from the Yarden by Yericho, east of the spring at Yericho, to the midbar that goeth up from Yericho into the hill country of Beit-El,

2 And goeth out from Beit-El to Luz, and passeth along unto the territory of Arki to Atarot, 3 And goeth down westward to the territory of Yaphleti, unto the territory of Lower Beit-Choron, and to Gezer; ending at the Yam.

4 So the Bnei Yosef, Menasheh and Ephrayim, inherited their nachalah. 5 And the boundary of the Bnei Ephrayim

according to their mishpekhot was thus: the boundary of their nachalah on the east side was Atrot Addar, unto Upper Beit-Choron; 6 And the boundary ran toward the Yam to Michmetat on the north side; and the boundary ran eastward unto Ta'anat Shiloh, and passed by it on the east to Yanoach; 7 And it ran down from Yanoach to Atarot, and to Na'arah, and came to Yericho, and ran to an end at the Yarden. 8 The boundary ran from Tapuach westward unto the Wadi Kanah; and the end thereof ran to the Yam. This is the nachalah of the tribe of the Bnei Ephrayim by their mishpekhot. 9 And the towns set aside for the Bnei Ephrayim were inside the Bnei Menasheh, all the towns with their villages. 10 And they drove not out the Kena'ani that dwelt in Gezer: but the Kena'ani dwell among the Ephrayim unto yom hazeh, and serve under forced labor.

פֹּון די קינדער פֹּון אֶפרַים לויט זייערע משפּחות :
mishpoches zeyere loit Efrayim fun kinder di fun
families their according to Ephrayim of children the of

דער גענעמַארק פֹּון זייער נחלה צו מזרח איז געווען
geven iz mizrech tsu nachle zeyer fun gemark der
having been is eastward to inheritance their of border the

עַטרוֹת-אַדָּר , ביז דער אויבערשטער בֵּית-חוֹרוֹן . ו און דער גענעמַארק
gemark der un Beis-Choron Oibershter der biz Atrot-Addar
border the and Beit-Choron upper the unto Atrot Addar

איז אַרויסגעגאַנגען צו מערבֿ , מיט מִכמתָת פֹּון צפֹון , און דער
der un tsofn fun Michmetat mit mayrev tsu aroisgegangen iz
the and north from Michmetat with west to went out is

גענעמַארק האָט זיך אויסגעדרייט צו מזרח , צו תַּאנַת-שילוֹ ,
Ta'anat-Shilo tsu mizrech tsu oisgedreit zich hot gemark
Ta'anat-Shiloh to east to turned around self has border

און איז עס פֿאַרבײַגעגאַנגען פֹּון מזרח , צו יָנוֹחַ . ז און ער
er un Yanoach tsu mizrech fun farbaigegangen es iz un
it and Yanoach to eastward from passing by it is and

האָט אַראָפּגענידערט פֹּון יָנוֹחַ קיין עַטָרוֹת, און קיין נַעֲרָה ,
Naarah kein un Atarot kein Yanoach fun aropgenidert hot
Na'arah to and Atarot to Yanoach from gone down has

און האָט זיך אָנגעשטויסן אָן יריחוֹ , און זיך אויסגעלאָזט ביַים
baim oisgelozt zich un Yericho on ongeshtoisn zich hot un
at ran out self and Yericho on reached self has and

יַרדֵן . ח פֹּון תַּפּוּחַ איז דער גענעמַארק געגאַנגען צו מערבֿ ,
mayrev tsu gegangen gemark der iz Tapuach fun Yarden
west to having gone border the is Tapuach from Yarden

צום טיַיך קָנָה , און זיַין אויסלאָז איז געווען ביַים ים .
yam baim geven iz oisloz zain un Kanah taich tsum
sea at having been is going out its and Kanah Wadi to

דאָס איז די נחלה פֹּון דעם שבֵּט פֹּון די קינדער פֹּון אֶפרַים
Efrayim fun kinder di fun sheyvet dem fun nachle di iz dos
Ephrayim of children the of tribe the of inheritance the is this

לויט זייערע משפּחות ; ט דערצו די שטעט וואָס זיַינען
zainen vos shtet di dertsu mishpoches zeyere loit
are which cities the moreover families their according to

אָפּגעשיידט געווואָרן פֿאַר די קינדער פֹּון אֶפרַים אין מיטן
mitn in Efrayim fun kinder di far gevorn opgesheidt
midst of in Ephrayim of children the for having become isolated

פֹּון דער נחלה פֹּון די קינדער פֹּון מנַשֶּׁה , אַלע שטעט מיט
mit shtet ale Menasheh fun kinder di fun nachle der fun
with cities all Menasheh of children the of inheritance the of

זייערע דערפֿער. י און זיי האָבן נישט פֿאַרטריבן דעם כְּנַעֲנִי וואָס איז
iz vos Kenaani dem fartriben nisht hobn zei un derfer zeyere
is which Kena'ani the driven out not have they and villages their

געזעסן אין גֶּזֶר ; און דער כְּנַעֲנִי איז געבליבן זיצן צווישן אֶפרַים
Efrayim tsvishn zitsn geblibn iz Kenaani der un Gezer in gezesn
Ephrayim among sit remain is Kena'ani the and Gezer in settled

ביז אויף היַינטיקן טאָג, און איז געווואָרן צום צינזקנעכט .
tsinzknecht tsum gevorn iz un tog haintikn oif biz
forced labor to having become is and day this very on unto

17 There was also a goral *(lot)* for the tribe of Menasheh; for he was the bechor of Yosef; Machir was the bechor of Menasheh and the av of Gil'ad, and because he was an ish milchamah, therefore he got Gil'ad and Bashan. [2] There was also a goral *(lot)* for the rest of the Bnei Menasheh by their mishpekhot; for the Bnei Avi'ezer, for the Bnei Chelek, for the Bnei Asriel, for the Bnei Shechem, for the Bnei Chepher, and for the Bnei Shemida; these were the zekharim of the Menasheh ben Yosef by their mishpekhot.

[3] But Tzelophechad ben Chepher ben Gil'ad ben Machir ben Menasheh had no banim, but banot; and these are the shmot of his banot, Machlah, and No'ah, Choglah, Milcah, and Tirtzah. [4] And they came near before El'azar HaKohen, and before Yehoshua ben Nun, and before the nasi'im saying, Hashem commanded Moshe to give us a nachalah among acheinu. Therefore according to the commandment of Hashem he gave them a nachalah among the achim of their

יז און דאָס איז געווען דער גורל פַאַר שבט מנשה ; ווָאַרעם
vorem Menasheh sheyvet far goirl der geven iz dos un
because Menasheh tribe for lot the having been is this and

ער איז געווען יוֹסֵפס בכור . פַאַר מָכיר דעם בכור
bechor dem Machir far bechor Yosefs geven iz er
firstborn the Machir for firstborn Yosef's having been is he

פון מנשה , דעם פָאטער פון גִלְעָד , ווייל ער איז געווען
geven iz er vail Gilad fun foter dem Menashehn fun
having been is he because Gil'ad of father the Menasheh of

אַ מאַן פון מלחמה , פַאַר אים איז געווען גִלְעָד , און בָּשָׁן .
Bashan un Gilad geven iz im far milchome fun man a
Bashan and Gil'ad having been is him for war of man a

ב און דאָס איז געווען פַאַר די איבעריקע קינדער פון מנשה
Menasheh fun kinder iberike di far geven iz dos un
Menasheh of children remaining the for having been is this and

לויט זייערע משפחות ; פַאַר די קינדער פון אֲבִיעֶזֶר , און פַאַר
far un Aviezer fun kinder di far mishpoches zeyere loit
for and Avi'ezer of children the for families their according to

די קינדער פון חֵלֶק , און פַאַר די קינדער פון אַשׂריאֵל, און פַאַר
far un Asriel fun kinder di far un Chelek fun kinder di
for and Asriel of children the for and Chelek of children the

די קינדער פון שכֶם , און פַאַר די קינדער פון חֵפֶר , און פַאַר
far un Chefer fun kinder di far un Shechem fun kinder di
for and Chepher of children the for and Shechem of children the

די קינדער פון שמידָע . דאָס זיינען די קינדער פון מנשה דעם
dem Menasheh fun kinder di zainen dos Shemida fun kinder di
the Menasheh of children the are these Shemida of children the

זון פון יוֹסֵפן , די מאַנספַארשוינען , לויט זייערע משפחות .
mishpoches zeyere loit mansparshoinen di Yosefn fun zun
families their according to males the Yosef of son

ג און צְלָפְחָד דער זון פון חֵפֶר , דעם זון פון גִלְעָד ,
Gilad fun zun dem Chefer fun zun der Tselofechad un
Gil'ad of son the Chepher of son the Tzelophechad and

דעם זון פון מָכיר , דעם זון פון מנשה , האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot Menashehn fun zun dem Machir fun zun dem
have had not has Menasheh of son the Machir of son the

קיין זין נאָר בלויז טעכטער ; און דאָס זיינען די נעמען פון זיַנע
zaine fun nemen di zainen dos un techter bloiz nor zin kein
his of names the are these and daughters only but sons any

טעכטער : מַחלָה , און נוֹעָה , חָגלָה , מִלכָּה , און תִּרצָה . ד האָבן
hobn Tirtsah un Milcah Choglah Noah un Machlah techter
have Tirtzah and Milcah Choglah No'ah and Machlah daughters

זיי געגענט פַאַר אֶלְעָזָר דעם כהן , און פַאַר יְהוֹשׁוּעַ דעם
dem Yehoshua far un koyen dem Elazar far genent zei
the Yehoshua before and kohen the El'azar before approached they

זון פון נון , און פַאַר די פִירשטן , אַזוי צו זָאגן : ה האָט
hot Hashem zogn tsu azoi firshtn di far un Nun fun zun
has Hashem say to so chieftains the before and Nun of son

באַפוילן משהן , אונדז צו געבן אַ נחלה צווישן אונדזערע
undzere tsvishn nachle a gebn tsu undz Mosheen bafoiln
our among inheritance an give to us Moshe commanded

ברידער . האָט ער זיי געגעבן לויט דעם מויל פון ה אַ
a Hashem fun moil dem loit gegebn zei er hot brider
an Hashem of mouth the according to given them he has brothers

av. [5] And there fell ten tracts of land to Menasheh, in addition to Eretz Gil'ad and Bashan, which were on the other side of the Yarden;

[6] Because the banot of Menasheh had inherited a nachalah among his banim; and the rest of the Bnei Menasheh had Eretz Gil'ad.

[7] And the boundary of Menasheh was from Asher to Michmetat, that lieth before Shechem; and the boundary ran along to the right to the inhabitants of Ein Tapuach. [8] Now Menasheh had Eretz Tapuach; but Tapuach on the border of Menasheh belonged to the Bnei Ephrayim; [9] And the boundary descended unto the Wadi Kanah, southward of the Wadi; these towns of Ephrayim are among the towns of Menasheh; the boundary of Menasheh also was on the north side of the Wadi, and ended at the Yam; [10] Southward it was Ephrayim's, and northward it was Menasheh's, and the Yam is its boundary; and they met together in Asher on the north, and in Yissakhar on the east. [11] And Menasheh

נחלה צוויישן די ברידער פֿון זייער פֿאָטער. ה און צען טיילן
nachle tsvishn di brider fun zeyer foter un tsen teiln
inheritance among the brothers of their father and ten portions

זײַנען געפֿאַלן אויף מנשֶׁה , אַחוץ דאָס לאַנד גִלעָד , און בָּשָׁן ,
zainen gefaln oif Menasheh , achuts dos land Gilad un Bashan ,
are fallen on Menasheh , besides the land Gil'ad and Bashan ,

ווָאָס פֿון יענער זײַט יַרדן ;
vos Yarden zait yener fun
which are Yarden side other of

ו ווײַל די טעכטער פֿון מנשֶׁה האָבן געקריגן אַ נחלה
nachle a gekrign hobn Menasheh fun techter di vail
inheritance an received have Menasheh of daughters the because

צווישן זײַנע זין . און דאָס לאַנד גִלעָד איז געווען פֿאַר די
tsvishn zaine zin . un dos land Gilad iz geven far di
among his sons . and the land Gil'ad is having been for the

איבעריקע קינדער פֿון מנשֶׁה .
iberike kinder fun Menasheh .
remaining children of Menasheh .

ז און דער גרענעץ פֿון מנשֶׁה איז געווען פֿון אָשֵׁר ביז
biz Asher fun geven iz Menasheh fun gemark der un
unto Asher from having been is Menasheh of border the and

מִכמתָת ווָאָס פֿאַר שכֶם ; און דער גרענעץ איז געגאַנגען
Michmetat vos far Shechem ; un der gemark iz gegangen
Michmetat which before Shechem ; and the border is having gone

רעכטס צו די באַווויינער פֿון עֵין-תַּפּוּחַ – ח צו מנשֶׁה
rechts tsu di bavoiner fun Ein-Tapuach – tsu Menasheh
to the right to the inhabitants of Ein Tapuach – to Menasheh

האָט געהערט דאָס לאַנד פֿון תַּפּוּחַ ; אָבער תַּפּוּחַ ביים גרענעץ
hot gehert dos land fun Tapuach ober Tapuach baim gemark
has belonged this land of Tapuach but Tapuach on the border

פֿון מנַשֶׁה האָט געהערט צו די קינדער פֿון אֶפרַים – ט און
Menasheh fun hot gehert tsu di kinder fun Efrayim un
Menasheh of has belonged the to children of Ephrayim and

דער גרענעץ האָט אַראָפּגענידערט צום טַיִך קָנָה , צו דָרום פֿון
der gemark hot aropgenidert tsum taich Kanah , tsu dorem fun
the border has gone down to Wadi Kanah , to south of

טַיִך , פֿאַרבײַ יענע שטעט וואָס האָבן געהערט צו אֶפרַים אין
taich , farbai yene shtet vos hobn gehert tsu Efrayim in
Wadi , close by those cities which have belonged to Ephrayim in

מיטן פֿון די שטעט פֿון מנַשֶׁה . און דער גרענעץ פֿון מנַשֶׁה
mitn fun di shtet fun Menasheh . un der gemark fun Menasheh
midst of the cities of Menasheh . and the border of Menasheh

איז געווען אין צפֿון פֿון טַיִך , און זײַן אויסלאָז איז געווען
iz geven in tsofn fun taich , un zain oisloz iz geven
is having been in north of Wadi , and its going out is having been

י צו דָרום איז געווען אֶפרַיִמס , און צו צפֿון . ביַים ים
tsu dorem iz geven Efrayims , un tsu tsofn . baim yam
to south is having been Ephrayim's , and to north . at sea

מנַשֶׁהס ; און דער ים איז געווען זײַן גרענעץ. און זיי
Menashehs ; un der yam iz geven zain gemark. un zei
Menasheh's ; and the sea is having been its border . and they

האָבן זיך אָנגעשטויסן אָן אָשֵׁר אין צפֿון , און אָן יִשׂשָׂכָר אין
hobn zich ongeshtoisn on Asher in tsofn , un on Yissachar in
have self reached on Asher in north , and on Yissakhar in

מזרח . א און צו מנשה האָבן געהערט אין יִשָּׂשכָר , און אין
in un Yissachar in gehert hobn Menasheh tsu un mizrech
in and Yissakhar in belonged have Menasheh to and east

אָשֵׁר , בֵּית-שְׁאָן און אירע טעכטערשטעט , און יִבְלְעָם און אירע
ire un Yivleam un techtershtet ire un Beis-Shean Asher
her and Yivle'am and daughter towns her and Beit-She'an Asher

טעכטערשטעט , און די באַווינער פֿון דּוֹר און אירע טעכטערשטעט ,
techtershtet ire un dor fun bavoiner di un techtershtet
daughter towns her and Dor of inhabitants the and daughter towns

און די באַווינער פֿון עֵין-דּוֹר און אירע טעכטערשטעט , און די
di un techtershtet ire un Ein-Dor fun bavoiner di un
the and daughter towns her and Ein-dor of inhabitants the and

באַווינער פֿון תַּעֲנָךְ און אירע טעכטערשטעט , און די באַווינער
bavoiner di un techtershtet ire un Tanakh fun bavoiner
inhabitants the and daughter towns her and Ta'anakh of inhabitants

פֿון מגִדּוֹ און אירע טעכטערשטעט – די דריַי געגנטן . ב אָבער
ober gegentn drai di techtershtet ire un Megiddo fun
but districts three the daughter towns her and Megiddo of

די קינדער פֿון מנַשֶּׁה האָבן נישט געקענט פֿאַרטרַיבן די דאָזיקע
dozike di fartraiben gekent nisht hobn Menasheh fun kinder di
these the drive out able not have Menasheh of children the

שטעט, ווַיל דער כְּנַעֲני איז באַשטאַנען צו בלַיבן זיצן אין דעם
dem in zitsn blaibn tsu bashtanen iz Kenaani der vail shtet
the in sit remain to persisted is Kena'ani the because cities

דאָזיקן לאַנד. ג און עס איז געווען , אַז די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di az geven iz es un land dozikn
Yisroel of children the when having been is it and land this

זיַינען געוואָרן שטאַרקער, האָבן זיי גמאַכט דעם כְּנַעֲני
Kenaani dem gemacht zei hobn shtarker gevorn zainen
Kena'ani the made they have stronger having become are

צו צינז , אָבער פֿאַרטרַיבן האָבן זיי אים נישט פֿאַרטריבן .
fartriben nisht im zei hobn fartraiben ober tsinz tsu
driven out not them they have drive out but tax to

ד און די קינדער פֿון יוֹסף האָבן גערעדט צו יְהוֹשׁוּעַ ,
Yehoshuaen tsu geredt hobn Yosef fun kinder di un
Yehoshua to spoken have Yosef of children the and

אַזוי צו זאָגן : פֿאַר וואָס גיסטו מיר פֿאַר א נחלה איין
ein nachle a far mir gistu vos far zogn tsu azoi
one inheritance an for me you give which for say to so

גורל און איין חלק , וועו איך בין פֿיל פֿאָלק , ווַיל ה
Hashem vail folk fil bin ich ven chelek ein un goirl
Hashem for people many am I when portion one and lot

האָט מיך אַזוי געבענטשט? ט האָט יְהוֹשׁוּעַ צו זיי געזאָגט: אויב
oib gezogt zei tsu Yehoshua hot gebentsht azoi mich hot
if said them to Yehoshua has blessed so me has

דו ביסט פֿיל פֿאָלק , גיי דיר אַרויף צום וואַלד, און וועסט
vest un vald tsum aroif dir gei folk fil bist du
will and forest to up you(SG) go people many are you

דיר אויסהאַקן פֿון דאָרטן, אין לאַנד פֿון דעם פְּרִזִּי און די
di un Perizzi dem fun land in dortn fun oishakn dir
the and Perizzi the of land in there from cut down you(SG)

רפָאים , אויב דיר איז ענג דאָס געבערג פֿון אפְרַים .
Efrayim fun geberg dos eng iz dir oib Refaim
Ephrayim of mountain this cramped is for you(SG) if Repha'im

had in Yissakhar and in Asher Beit-She'an and its towns, and Yivle'am and its towns, and the inhabitants of Dor and its towns, and the inhabitants of Ein-dor and its towns, and the inhabitants of Ta'anakh and its towns, and the inhabitants of Megiddo and its towns, sheloshet *(three)* of Nafet. 12 Yet the Bnei Menasheh could not drive out the inhabitants of those towns; but the Kena'ani persisted dwelling in that land. 13 Yet it came to pass, when the Bnei Yisroel increased in chozek *(strength)* that they put the Kena'ani to forced labor, but did not utterly drive them out.

14 And the Bnei Yosef spoke unto Yehoshua, saying, Why hast thou given me for a nachalah but one goral and one chevel *(portion, lot)* to inherit, seeing I am an am rav, forasmuch as Hashem hath blessed me hitherto? 15 And Yehoshua answered them, If thou be an am rav, then get thee up to the wood country, and cut down for thyself there in the Eretz HaPerizzi and HaRepha'im, if Har Ephrayim be too small

for thee. 16 And the Bnei Yosef said, The har is not enough for us; and all the Kena'ani that dwell in the eretz haemek have chariots of barzel *(iron)*, both they who are of Beit-She'an and her towns, and they who are of the emek Yizre'el. 17 And Yehoshua spoke unto Bais Yosef, even to Ephrayim and to Menasheh, saying, Thou art an am rav, and hast ko'ach gadol; thou shalt not have goral echad only; 18 But the har shall be thine; for it is a forest, and thou shalt cut it down; and the rest of the cleared land shall be thine; for thou shalt drive out the Kena'ani, though they have chariots of barzel *(iron)*, and though they be chazak.

18 And the kol Adat Bnei Yisroel assembled together at Shiloh, and set up the Ohel Mo'ed there. And HaAretz was subdued before them.

2 And there remained among the Bnei Yisroel shivah shevatim *(seven tribes)*, which had not yet received their nachalah. 3 And Yehoshua said unto the Bnei Yisroel, How long are ye mitrapim *(slack ones, cowardly)* going to take to go in and possess HaAretz,

טז הָאָבן די קינדער פֿון יוֹסף געזאָגט: אונדז נישט וועט קלעקן דאָס
dos klekn nisht vet undz gezogt Yosef fun kinder di hobn
this suffice not will for us said Yosef of children the have

געבערג ; און אײַזערנע רײַטווועגן זײַנען דאָ ביי אַלע כְּנַעֲנִים
Kenaanim ale bai do zainen raitvegn aizerne un geberg
Kena'ani all by here are chariots iron and mountain

וואָס זיצן אין לאַנד פֿון טאָל , ביי די ווּאָס אין בֵּית-שָׁאָן און
un Beis-Shean in vos di bai tal fun land in zitsn vos
and Beit-She'an in which the by valley of land in sit which

אירע טעכטערשטעט , און ביי די ווּאָס אין טאָל יִזְרְעֶאל .
Yizreel tal in vos di bai un techtershtet ire
Yizre'el valley of in which the ones by and daughter towns her

יז הָאָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צום הויז פֿון יוֹסף , צו אֶפְרַיִם און
un Efrayim tsu Yosef fun hoiz tsum gezogt Yehoshua hot
and Ephrayim to Yosef of house to said Yehoshua has

מְנַשֶּׁה צו , אַזוי צו זאָגן : פֿיל פֿאָלק ביסטו און גרויס כּוֹחַ
koiech grois un bistu folk fil zogn tsu azoi Menasheh tsu
strength great and are you people many say to so Menasheh to

האָסטו ; וועסט האָבן נישט אײַן גורל , יח נײַערט דאָס געבערג וועט
vet geberg dos naiert goirl ein nisht hobn vest hostu
will mountain this but lot one not have will have you

געהערן צו דיר ; ווי עס איז וואַלד , וועסטו עס אויסהאַקן , און
un oishakn es vestu vald iz es vi dir tsu gehern
and cut down it will you(SG) forest is it as you(SG) to belong

צו דיר וועט געהערן וואָס וועט אַרויסקומען דערפֿון ; וואָרעם וועסט
vest vorem derfun aroiskumen vet vos gehern vet dir tsu
will for thereof come out will what belong will you(SG) to

פֿאַרטרײַבן דעם כְּנַעֲנִי , ווי ער האָט אײַזערנע רײַטווועגן , ווי ער איז
iz er vi raitvegn aizerne hot er vi Kenaani dem fartraiben
is he as chariots iron has he though Kena'ani the drive before

שטאַרק.
shtark
strong

יח

און די גאַנצע עדה פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָט זיך
zich hot Yisroel fun kinder di fun eide gantse di un
self has Yisroel of children the of assembly entire the and

אײַנגעזאַמלט אין שילוֹ , און זיי האָבן דאָרטן אויפֿגעשטעלט דעם
dem oifgeshtelt dortn hobn zei un Shiloh in aingezamlt
the set up there have they and Shiloh in gathered

אוֹהל-מוֹעד . און דאָס לאַנד איז געלעגן באַצוווּנגען פֿאַר זיי ;
zei far batsvungen gelegn iz land dos un ohel-moed
them before subjugated lay is land this and Tent of Meeting

ב אָבער עס זײַנען נאָך געבליבן צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di tsvishn geblibn noch zainen es ober
Yisroel of children the among remain yet are it but

די ווּאָס האָבן נישט געקריגן אײַנגעטיילט זייער נחלה , זיבן
zibn nachle zeyer aingeteilt gekrign nisht hobn vos di
seven inheritance their allotted received not have which the ones

שבטים . ג הָאָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צו די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל : ביז
biz Yisroel fun kinder di tsu gezogt Yehoshua hot shvotim
until Yisroel of children the to said Yehoshua has tribes

וואַנען וועט איר זיך פֿוילן צו גיין אַרבן דאָס לאַנד ווּאָס ה
Hashem vos land dos arben gein tsu foiln zich ir vet vanen
Hashem which land this inherit go to lax self you will when

which Hashem Elohei Avoteichem hath given you? 4 Appoint from among you shloshah anashim for each tribe; and I will send them, and they shall rise, and go through and survey the land, and write down a description of it, according to the nachalah of each; and they shall come again to me. 5 And they shall divide it into shivah chalakim *(seven portions)*; Yehudah shall abide in their territory on the south, and Bais Yosef shall abide in their territory on the north. 6 Ye shall therefore write a description of HaAretz in shivah chalakim, and bring the description here to me, that I may cast goral for you here before Hashem Eloheinu. 7 But the Levi'im have no chelek among you; for the Kehunah Hashem is their nachalah; and Gad, and Reuven, and the half tribe of Menasheh, have received their nachalah beyond the Yarden on the east, which Moshe Eved Hashem gave them.

8 And the men arose, and went away; and Yehoshua charged them that went to map HaAretz, saying, Go and survey the land, and write a description of it, and come again to me, that I may here cast goral for you before Hashem in Shiloh. 9 And the men went

דער ג-ט פֿון אײַערע עלטערן האָט אײַך געגעבן? ד קריגט אײַך דרײַ מאַן
man drai aich krigt gegebn aich hot eltern aiere fun G-t der
men three you get given you has fathers your of G-d the

פֿון אַ שבֶּט , און איך וועל זיי שיקן , און זיי זאָלן אויפֿשטיין און
un oifshtein zoln zei un shikn zei vel ich un sheyvet a fun
and stand up shall they and send them will I and tribe a of

אַרומגיין אין לאַנד, און זיי זאָלן עס פֿאַרשרײַבן לויט זייער
zeyer loit farshraibn es zoln zei un land in arumgein
their according to write down it shall they and land in go around

נחלה , און קומען צו מיר.
mir tsu kumen un nachle
me to come and inheritance

ה און זיי זאָלן זיך עס צעטיילן אין זיבן חלקים : יהודה זאָל
zol Yehudah chalokim zibn in tseteiln es zich zoln zei un
shall Yehudah portions seven in divide it self shall they and

בלײַבן בײַ זײַן געמאַרק אין דָּרום , און דאָס הויז פֿון יוֹסף זאָלן
zoln Yosef fun hoiz dos un dorem in gemark zain bai blaibn
shall Yosef of house the and south in the border his at remain

בלײַבן בײַ זייער געמאַרק אין צפֿון . ו און איר זאָלט פֿאַרשרײַבן דאָס
dos farshraibn zolt ir un tsofn in gemark zeyer bai blaibn
this write down shall you and north in the border their by remain

לאַנד אין זיבן חלקים , און ברענגען צו מיר אַהער, און איך וועל אײַך
aich vel ich un aher mir tsu brengen un chalokim zibn in land
for you will I and here me to bring and portions seven in land

וואָרפֿן גורל דאָ פֿאַר ה אלוקינו . ז וואָרעם די לוִיִים האָבן
hobn Leviim di vorem Elokeinu Hashem far do goirl vorfn
have Levi'im the because our G-d Hashem before here lot cast

נישט קיין חלק צווישן אײַך, וויַיל די כְּהונה פֿון ה
Hashem fun kehune di vail aich tsvishn chelek kein nisht
Hashem of priesthood the because you among portion any not

איז זייער נחלה ; און גָּד , און ראוּבן , און דער האַלבער שבֶּט
sheyvet halber der un Reuven un Gad un nachle zeyer iz
tribe half the and Reuven and Gad and inheritance their is

מנַשֶּׁה , האָבן געקריגן זייער נחלה פֿון יענער זײַט יַרדן
Yarden zait yener fun nachle zeyer gekrign hobn Menasheh
Yarden side other from inheritance their received have Menasheh

צו מזרח , וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט זיי געגעבן.
gegebn zei hot Hashem fun knecht der Moshe vos mizrech tsu
given them has Hashem of servant the Moshe which east to

ח זײַנען אויפֿגעשטאַנען די מענער און זיי זײַנען געגאַנגען ;
gegangen zainen zei un mener di oifgeshtanen zainen
having gone are they and men the arose are

און יְהוֹשׁוּעַ האָט באַפֿוילן די וואָס זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen vos di bafoiln hot Yehoshua un
having gone are which the ones commanded has Yehoshua and

פֿאַרשרײַבן דאָס לאַנד, אַזוי צו זאָגן: גייט, און וואַנדערט אַרום אין
in arum vandert un geit zogn tsu azoi land dos farshraibn
in round walk and go say to so land this write down

לאַנד, און פֿאַרשרײַבט עס, און קערט זיך אום צו מיר, און איך וועל
vel ich un mir tsu um zich kert un es farshraibt un land
will I and me to back self turn and it write down and land

איַך דאָ וואַרפֿן גורל פֿאַר ה אין שילוֹ . ט און די מענער
mener di un Shiloh in Hashem far goirl vorfn do aich
men the and Shiloh in Hashem before lot cast here you

and passed through HaAretz, and described it by towns in shivah chalakim in a sefer, and came again to Yehoshua to the machaneh at Shiloh. [10] And Yehoshua cast goral for them in Shiloh before Hashem; and there Yehoshua divided HaAretz unto the Bnei Yisroel according to their portions.

[11] And the goral of the tribe of the Bnei Binyamin came up according to their mishpekhot; and the territory of their goral *(allotment)* came forth between the Bnei Yehudah and the Bnei Yosef. [12] And their boundary on the north side was from the Yarden; and the boundary went up along the side of Yericho on the north, and went up through the har westward; and ended at the midbar of Beit-Aven. [13] And the boundary went over from there toward Luz, to the side of Luz (that is, Beit-El) southward; and the boundary descended to Atrot Addar, near the har that lieth on the south side of the Lower Beit-Choron. [14] And the boundary ran from there and extended around the west side southward,

זײַנען געגאַנגען , און האָבן דורכגעצויגן דורכן לאַנד, און
un land durchn durchgetsoign hobn un gegangen zainen
and land through passed through have and having gone are

האָבן עס פֿאַרשריבן לויט די שטעט, אין זיבן חלקים , אין
in chalokim zibn in shtet di loit farshribn es hobn
in portions seven in cities the according written down it have

אַ בוך , און זיי זײַנען געקומען צו יְהוֹשׁוּעַ אין לאַגער קיין
kein lager in Yehoshuaen tsu gekumen zainen zei un buch a
at camp in Yehoshua to having come are they and book a

שילו . [י] און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געוואָרפֿן גורל אין שילו פֿאַר
far Shiloh in goirl gevorfn zei hot Yehoshua un Shiloh
before Shiloh in lot cast them has Yehoshua and Shiloh

ה , און יְהוֹשׁוּעַ האָט דאָרטן צעטיילט דאָס לאַנד צו די קינדער
kinder di tsu land dos tseteilt dortn hot Yehoshua un Hashem
children the to land this divided there has Yehoshua and Hashem

פֿון ישְׂרָאֵל לויט זייערע אײַנטיילונגען.
ainteilungen zeyere loit Yisroel fun
portions their according Yisroel of

[יא] איז אַרויפֿגעקומען דער גורל פֿון דעם שבֵט פֿון די קינדער
kinder di fun sheyvet dem fun goirl der aroifgekumen iz
children the of tribe the of lot the come up is

פֿון בנימין לויט זייערע משפֿחות ; און דער גמאַרק פֿון
fun gemark der un mishpoches zeyere loit Binyamin fun
of border the and families their according to Binyamin of

זייער גורל איז אויסגעקומען צווישן די קינדער פֿון יהוּדה און
un Yehudah fun kinder di tsvishn oisgekumen iz goirl zeyer
and Yehudah of children the between come out is lot their

צווישן די קינדער פֿון יוֹסף . [יב] און דער גמאַרק צו צפֿון-זײַט איז
iz tsofn-zait tsu gemark der un Yosef fun kinder di tsvishn
is the north side to border the and Yosef of children the between

זיי געווען פֿון יַרדן ; און דער גמאַרק איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz gemark der un Yarden fun geven zei
having gone up is border the and Yarden from having been to them

צום רוקן פֿון יריחוֹ אין צפֿון , און איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג
barg oifn aroifgegangen iz un tsofn in Yericho fun rukn tsum
mountain on having gone up is and north in Yericho of back to

צו מערבֿ ; און זײַן אויסלאָז איז געווען בײַם מדבר פֿון
fun midber baim geven iz oisloz zain un mayrev tsu
of wilderness at having been is going out its and west to

בֵּית-אָוֶן . [יג] און דער גמאַרק איז אַריבער פֿון דאָרטן
dortn fun ariber iz gemark der un Beis-Aven
there from on the other side of is border the and Beit-Aven

צו לוז , צום רוקן פֿון לוז – דאָס איז בֵּית-אֵל – צו דָּרום ; און דער
der un dorem tsu Beis-El iz dos Luz fun rukn tsum Luz tsu
the and south to Beit-El is this Luz of back to Luz to

גמאַרק האָט אַראָפּגענידערט צו עַטרוֹת-אַדָּר בײַם באַרג וואָס
vos barg baim Atrot-Addar tsu aropgenidert hot gemark
which mountain at Atrot Addar to gone down has border

צו דָּרום פֿון דער אונטערשטער בֵּית-חוֹרון . [יד] און דער גמאַרק
gemark der un Beis-Choron untershter der fun dorem tsu
border the and Beit-Choron lower the of south to

האָט זיך געצויגן , און זיך אויסגעדרייט צו מערבֿ-זײַט , צו
tsu mayrev-zait tsu oisgedreit zich un getsoign zich hot
to the west side to turned around self and moved out self has

from the har that lieth before Beit-Choron southward; and ends at Kiryat Ba'al, which is Kiryat-Ye'arim, a town of the Bnei Yehudah; this was the west side. [15] And the southern side was from the end of Kiryat-Ye'arim, and the boundary went out on the west, and went out to the ma'ayan *(spring)* of the waters of Nephtoach; [16] And the boundary came down to the foot of the har that lieth before the Ben Hinnom Valley, and which is in the Emek Repha'im on the north, and descended to the Hinnom Valley, to the south of the Yevusi, and descended to Ein-Rogel, [17] And ran from the north, and went to Ein Shemesh, and went toward Gelilot, which is opposite the ascent of Adummim, and descended to the Even Bohan ben Reuven,

[18] And passed along toward the slope opposite Aravah northward, and went down unto the Aravah; [19] And the boundary passed along to the slope of Beit-Choglah northward; and the end of the boundary was at the north bay of the Yam HaMelach *(the Salt Sea, the Dead Sea)* at the south end of the Yarden; this was the southern boundary.

דָּרום פֿון דעם בארג וואָס פֿאַר בֵּית-חוֹרוֹן צו דָּרום ; און
un dorem tsu Beis-Choron far vos barg dem fun dorem
and south to Beit-Choron before which mountain the of south

זײַן אויסלאָז איז געווען בײַ קִרְיַת-בַּעַל – דאָס איז קִרְיַת-יְעָרִים
Kiryat-Yearim iz dos Kiryat-Baal bai geven iz oisloz zain
Kiryat-Ye'arim is this Kiryat Ba'al by having been is going out its

– אַ שטאָט פֿון די קינדער פֿון יהוּדה . דאָס איז די מערבֿ-זײַט .
mayrev-zait di iz dos Yehudah fun kinder di fun shtot a
the west side the is this Yehudah of children the of city a

[טו] און די דָּרום-זײַט איז געווען פֿון עק קִרְיַת-יְעָרִים ;
Kiryat-Yearim ek fun geven iz dorem-zait di un
Kiryat-Ye'arim the edge of from having been is south side the and

און דער געמאַרק איז אַרויסגעגאַנגען צו מערבֿ , און איז אַרויסגעקומען
aroisgekumen iz un mayrev tsu aroisgegangen iz gemark der un
came out is and west to having come out is border the and

בײַם קוואַל פֿון די וואַסערן פֿון נֶפְתּוֹחַ . [טז] און דער גרענעץ איז
hot gemark der un Neftoach fun vasern di fun kval baim
has border the and Nephtoach of waters the of spring at

אַראָפּגענידערט צום עק בארג וואָס פֿאַר דעם טאָל
tal dem far vos barg ek tsum aropgenidert
valley of the before which mountain the edge of to gone down

פֿון בן-הִנּוֹם , וואָס אין טאָל רפֿאים צו צפֿון ; און ער
er un tsofn tsu Refaim tal in vos Ben-Hinom fun
it and north to Repha'im valley of in which is Ben Hinnom of

האָט אַראָפּגענידערט צו דעם טאָל פֿון הִנּוֹם , צום רוקן פֿון דעם
dem fun rukn tsum Hinom fun tal dem tsu aropgenidert hot
the of back to Hinnom of valley of the to gone down has

יבֿוסי צו דָּרום , און איז אַראָפּגעגאַנגען קיין עֵין-רוֹגֵל . [יז] און ער האָט
hot er un Ein-Rogel kein aropgegangen iz un dorem tsu Yevusi
has it and Ein-Rogel to gone down is and south to Yevusi

זיך געצויגן פֿון צפֿון , און איז אַרויסגעקומען ביי עֵין-שֶׁמֶשׁ , און
un Ein-Shemesh bai aroisgekumen iz un tsofn fun getsoign zich
and Ein Shemesh to came out is and north from moved out self

איז אַרויס צו גלילות וואָס אַקעגן דעם אַרויפֿגאַנג פֿון אֲדוּמִים ,
Adumim fun aroifgang dem akegn vos Gelilot tsu arois iz
Adummim of ascent the opposite which is Gelilot to went out is

און האָט אַראָפּגענידערט צו דעם שטיין פֿון בוֹהַן דעם זון פֿון ראובֿן .
Reuven fun zun dem Bohan fun shtein dem tsu aropgenidert hot un
Reuven of son the Bohan of Stone the to gone down has and

[יח] און ער איז אַריבער צום רוקן אַקעגן דעם פּלוין
ploin dem akegn rukn tsum ariber iz er un
plain the opposite back to on the other side of is it and

צו צפֿון , און האָט אַראָפּגענידערט צום פּלוין . [יט] און דער גרענעץ
gemark der un ploin tsum aropgenidert hot un tsofn tsu
border the and plain to the gone down has and north to

איז אַריבער צום רוקן פֿון בֵּית-חָגְלָה צו צפֿון ; און
un tsofn tsu Beis-Choglah fun rukn tsum ariber iz
and north to Beit-Choglah of back to on the other side of is

דער אויסלאָז פֿון דעם גרענעץ איז געווען ביי דער צונג פֿון
fun tsung der bai geven iz gemark dem fun oisloz der
of tongue the by having been is border the of going out the

ים-הַמֶּלַח צו צפֿון , ביים עק יַרְדֵּן צו דָּרום . דאָס איז דער
der iz dos dorem tsu Yarden ek baim tsofn tsu Yam-HaMelach
the is this south to Yarden end at north to the Dead Sea

20 And the Yarden was the boundary of it on the east side. This was the nachalah of the Bnei Binyamin, to its boundaries all around, according to their mishpekhot.

21 Now the towns of the tribe of the Bnei Binyamin according to their mishpekhot were Yericho, and Beit-Choglah, and the valley of Ketzitz, 22 And Beit HaAravah, and Tzemarayim, and Beit-El, 23 And Avim, and Parah, and Ophrah, 24 And Kephar Haammonah, and Ophni, and Gaba; 12 towns with their villages.

25 Giv'on, and Ramah, and Be'erot, 26 And Mitzpeh, and Kephirah, and Motzah, 27 And Rekem, and Yirpe'el, and Taralah, 28 And Tzelah, Eleph, and Yevusi, which is Yerushalayim, Givat, and Kiryat; 14 towns with their villages. This is the nachalah of the Bnei Binyamin according to their mishpekhot.

19 And the second goral *(lot)* came to Shim'on, even for the tribe of the Bnei Shim'on according to their mishpekhot; and their nachalah was within the nachalah of the Bnei Yehudah. 2 And they had in their

גְּעמַאַרק פּוֹן דָּרום . כ און דער יַרדן גרענעצט עס צו מזרח-זײַט .
gemark fun dorem un der Yarden es tsu grenetst zait-mizrech
border of south the and Yarden the to it border east-side the

דאָס איז די נחלה פּוֹן די קינדער פּוֹן בנימין לויט אירע
dos iz di nachle fun di kinder fun Binyamin loit ire
this is the inheritance of the children of Binyamin according its

גְּעמאַרקן, רונד אַרום , לויט זייערע משפּחות .
gemarkn rund arum , loit zeyere mishpoches
borders around round , according their families

כא און די שטעט פּוֹן דעם שבֶּט פּוֹן די קינדער פּוֹן בנימין
un di shtet fun dem sheyvet fun di kinder fun Binyamin
and the cities of the tribe of the children of Binyamin

לויט זייערע משפּחות זיַינען געווען יריחוֹ ,
loit zeyere mishpoches zainen geven Yericho ,
according to their families are having been Yericho ,

און בֵּית-חָגלָה , און עֵמֶק-קצִיץ ; כב און בֵּית-עַרָבָה , און
un Beis-Choglah un Emek-Ketsits un Beis-Aravah un
and Beit-Choglah and Emek-Ketsits and Beit-Aravah and

צְמָרַיִם , און בֵּית-אֵל; כג און עַוִים , און פָּרָה , און עָפְרָה ; כד און
Tsemarayim Beis-El un Avim un Parah un Ofrah un
Tzemarayim and Beit-El and Avim and Parah and Ophrah and

כְּפַר-עַמּוֹנָה , און עָפנִי , און גֶּבַע ; צוועלף שטעט מיט זייערע
Kefar-Amonah un Ofni un Geva ; tsvelf shtet mit zeyere
Kephar Ammonah and Ophni and Gaba ; twelve cities with their

דערפֶער.
derfer
villages

כה גִּבעוֹן , און רָמָה , און בְּאֵרוֹת; כו און מִצפֶּה , און כְּפִירָה ,
Givon un Ramah un Beerot ; un Mitspeh un Kefirah ,
Giv'on and Ramah and Be'erot ; and Mitzpeh and Kephirah ,

און מוֹצָה ; כז און רֶקֶם , און יִרפְּאֵל , און תַּראֵלָה; כח און צֶלַע ,
un Motsah ; un Rekem un Yirpeel un Taralah un Tsela ,
and Motzah ; and Rekem and Yirpe'el and Taralah and Tzelah ,

צֶלַע הָאֶלֶף , און דער יְבוסי – דאָס איז ירוּשָׁלַיִם – גִּבעַת, קִריַת ;
HaElef Tsela un der Yevusi – iz dos Yerushalayim – Givat Kiryat ;
Eleph Tzelah and the Yevusi – is this Yerushalayim – Givat Kiryat ;

פערצן שטעט מיט זייערע דערפֶער. דאָס איז די נחלה פּוֹן די
fertsn shtet mit zeyere derfer dos iz di nachle fun di
fourteen cities with their villages this is the inheritance of the

קינדער פּוֹן בנימין לויט זייערע משפּחות .
kinder fun Binyamin loit zeyere mishpoches
children of Binyamin according to their families .

יט און דער צווייטער גורל איז אַרויסגעקומען פַּאַר שמעון , פַּאַר
un der tsveiter goirl iz aroisgekumen far Shimeon , far
and the second lot is came out for Shim'on , for

דעם שבֶּט פּוֹן די קינדער פּוֹן שמעון לויט זייערע
dem sheyvet fun di kinder fun Shimeon loit zeyere
the tribe of the children of Shim'on according their

משפּחות ; און זייער נחלה איז געווען אין מיטן פּוֹן
mishpoches ; un zeyer nachle iz geven in mitn fun
families ; and their inheritance is having been in midst of

דער נחלה פּוֹן די קינדער פּוֹן יהוּדה . ב און זיי האָבן געהאַט
der nachle fun di kinder fun Yehudah . un zei hobn gehat
the inheritance of the children of Yehudah . and they have had

nachalah Be'er-Sheva,
and Sheva, and Moladah,
3 And Chatzar Shual, and
Balah, and Etzem, 4 And
Eltolad, and Beitul, and
Chormah, 5 And Tziklag,
and Beit-HaMarkavot,
and Chatzar Susah,
6 And Beit-Levaot, and
Sharuchen; 13 towns and
their villages; 7 Ayin,
Rimmon, and Eter, and
Ashan; 4 towns and their
villages; 8 And all the
villages that were around
these towns as far as
Ba'alat Be'er, Ramat Negev.
This is the nachalah of
the tribe of the Bnei
Shim'on according to
their mishpekhot. 9 Out
of the chevel *(portion,
lot)* of the Bnei Yehudah
was the nachalah of
the Bnei Shim'on; for
the chelek of the Bnei
Yehudah was too much for
them; therefore the Bnei
Shim'on had their nachalah
within the nachalah of
them.

10 And the third goral
came up for the Bnei
Zevulun according to
their mishpekhot; and
the boundary of their
nachalah was as far
as Sarid; 11 And their
boundary went up to the
west, and Maralah, and
reached to Dabeshet,
and reached to the
wadi that is opposite
Yokne'am; 12 And turned
from Sarid eastward
toward the rising of
the shemesh unto the

אין זייער נחלה באֵר-שֶׁבַע , דאָס איז שֶׁבַע , און מוֹלָדָה ; ג און
un Moladah un Sheva iz dos Beer-Sheva nachle zeyer in
and Moladah and Sheva is this Be'er-Sheva inheritance their in

חַצַר-שׁוּעָל , און בלָה , און עֶצֶם ; ד און אֶלתּוֹלַד, און בתוּל , און
un Beitul un Eltolad un Etsem un Balah un Chatsar-Shual
and Beitul and Eltolad and Etzem and Balah and Chatzar Shual

חָרמָה ; ה און ציקלַג , און בֵּית-מַרכָּבוֹת , און חַצַר-סוּסָה ; ו און
un Chatsar-Susah un Beis-HaMarkavot un Tsiklag un Chormah
and Chatzar Susah and Beit-HaMarkavot and Tziklag and Chormah

בֵּית-לבָאוֹת , און שָׁרוּחֶן ; דרייַצן שטעט מיט זייערע דערפֶער. ז עַין ,
Ayin derfer zeyere mit shtet draitsn Sharuchn un Beis-Levaot
Ayin villages their with cities thirteen Sharuchen and Beit-Levaot

רִמּוֹן , און עֶתֶר, און עָשָׁן ; פִיר שטעט מיט זייערע דערפֶער. ח און
un derfer zeyere mit shtet fir Ashan un Eter un Rimmon
and villages their with cities four Ashan and Eter and Rimmon

אֲלַע דערפֶער וואָס רונד אַרום די דאָזיקע שטעט ביז בַּעֲלַת-בֵּאֵר ,
Baalat-Beer biz shtet dozike di arum rund vos derfer ale
Ba'alat Be'er unto cities these the round around which villages all

ביז רָמָה פֿון דָּרום . דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֶּט
sheyvet dem fun nachle di iz dos dorem fun Ramah biz
tribe the of inheritance the is this south of Ramah unto

פֿון ט משפּחות . לויט זייערע שמעון פֿון קינדער פֿון די
fun mishpoches zeyere loit Shimeon fun kinder di fun
from families their according to Shim'on of children the of

דעם טייל פֿון די קינדער פֿון יהוּדה איז געווען די נחלה
nachle di geven iz Yehudah fun kinder di fun teil dem
inheritance the having been is Yehudah of children the of part the

פֿון די קינדער פֿון שמעון , ווָאַרעם דער חלק פֿון די קינדער
kinder di fun chelek der vorem Shimeon fun kinder di fun
children the of portion the because Shim'on of children the of

פֿון יהוּדה איז געווען צו גרויס פַֿאַר זיי , און די קינדער פֿון
fun kinder di un zei far grois tsu geven iz Yehudah fun
of children the and them for great too having been is Yehudah of

שמעון האָבן געקריגן אַ נחלה אין מיטן פֿון זייער נחלה .
nachle zeyer fun mitn in nachle a gekrign hobn Shimeon
inheritance their of midst of in inheritance a received have Shim'on

י און דער דריטער גורל איז אַרויפֿגעקומען פַֿאַר די קינדער פֿון זבוּלון
Zevulun fun kinder di far aroifgekumen iz goirl driter der un
Zevulun of children the for come up is lot third the and

לויט זייערע משפּחות ; און דער געמאַרק פֿון זייער נחלה
loit zeyere mishpoches un der gemark fun zeyer nachle
according to families their and the border of their inheritance

איז געווען ביז שָׂריד. יא און זייער געמאַרק איז אַרויפֿגעגאַנגען צו
iz geven biz Sarid un zeyer gemark iz aroifgegangen tsu
is having unto Sarid and their border is gone up to

מערבֿ און מַרעֵלָה , און האָט זיך אָנגעשטויסן אָן דַּבֶּשֶׁת , און זיך
mayrev un Maralah un Dabeshet on ongeshtoisn zich hot un zich
west and Maralah and Dabeshet on reached has and self

אָנגעשטויסן אָן דעם טייַך וואָס פַֿאַר יָקנְעָם . יב און ער האָט זיך
ongeshtoisn on dem taich vos far Yokneam un er hot zich
reached on the Wadi which before Yokne'am and it has self

אומגעקערט פֿון שָׂריד צו מזרח , קעגן זונאויפֿגאַנג, ביז דעם געמאַרק
umgekert fun Sarid tsu mizrech kegen zunoifgang biz dem gemark
turned from Sarid to east against sunrise unto the border

territory of Kislot Tavor, and then goeth out to Dovrat, and goeth up to Yaphia, 13 And from there passeth on along on the east to Gat-Chepher, to Et-Katzin, and goeth out to Rimmon being bent unto Neah; 14 And the boundary goes around it on the north to Chanaton; and ends at the valley of Yiphtach-El; 15 And Kattat, and Nahalal, and Shimron, and Yidalah, and Beit-Lechem; 12 towns with their villages. 16 This is the nachalah of the Bnei Zevulun according to their mishpekhot, these towns with their villages.

17 And the fourth goral came out to Yissakhar, for the Bnei Yissakhar according to their mishpekhot. 18 And their territory was toward Yizre'el, and Kesulot, and Shunem, 19 And Chapharayim, and Shi'on, and Anacharat, 20 And Rabit, and Kishyon, and Evetz, 21 And Remet, and Ein-Gannim, and Ein-Chaddah, and Beit-Patzetz; 22 And the boundary reacheth to Tavor, and Shachatzimah, and Beit-Shemesh; and the end of their boundary was at the Yarden; 16 towns with their villages. 23 This is the nachalah of the tribe of the Bnei Yissakhar according to their mishpekhot,

פון כִּסלות-תָּבור , און איז ארויסגעגאנגען צו דָּבַרַת , און ארויפגעגאַנגען
aroifgegangen un Dovrat tsu aroisgegangen iz un Chislot-Tavor fun
having gone up and Dovrat to going out is and Kislot Tavor of

קיין יָפִיעַ . יג און פון דאָרטן איז ער אַריבער קיין מזרח , צו
tsu mizrech kein ariber er iz dortn fun un Yafia kein
to east to crossed over it is there from and Yaphia to

זונאויפגאַנג, צו גַּת-חֵפֶר , צו עֶת-קָצִין , און איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz un Et-Katsin tsu Gat-Chefer tsu zunoifgang
going out is and Et-Katzin to Gat-Chepher to sunrise

ביי רִמּון און האָט זיך געצויגן קיין נֵעָה . יד און דער גענזאַרק
gemark der un Neah kein getsoign zich hot un Rimmon bai
border the and Neah to moved out self has and Rimmon by

האָט זיך אויסגעדרייט אַרום דעם צו צפון פון חַנָתוֹן ; און זיין
zain un Chanaton fun tsofn tsu dem arum oisgedreit zich hot
its and Chanaton of north to that round turned around self has

אויסלאָז איז גענומען דער טאָל יִפתח-אֵל ; טו און קַטָת , און
un Kattat un Yiftach-El tal der geven iz oisloz
and Kattat and Yiftach-El valley of the having been is going out

נַהֲלָל , און שִמרוֹן , און יִדאָלָה , און בֵּית-לֶחֶם ; צוועלף שטעט מיט
mit shtet tsvelf Beis-Lechem un Yidalah un Shimron un Nahalol
with cities twelve Beit-Lechem and Yidalah and Shimron and Nahalal

זייערע דערפער. טז דאָס איז די נחלה פון די קינדער פון זבולון
Zevulun fun kinder di fun nachle di iz dos derfer zeyere
Zevulun of children the of inheritance the is this villages their

לויט זייערע משפחות , די דאָזיקע שטעט מיט זייערע דערפער.
derfer zeyere mit shtet dozike di mishpoches zeyere loit
villages their with cities these the families their according to

יז פַּאַר יִשָּׂשכָר איז אַרויסגעקומען דער פֿירטער גורל; פַּאַר די קינדער
kinder di far goirl firter der aroisgekumen iz Yissachar far
children the for lot fourth the came out is Yissakhar for

פון יִשָּׂשכָר לויט זייערע משפחות . יח און זייער געמאַרק איז
iz gemark zeyer un mishpoches zeyere loit Yissachar fun
is border their and families their according to Yissakhar of

געווען יִזרְעֶאל, און כְּסוּלות , און שוּנֶם ; יט און חֲפַרַיִם ,
Chafarayim un Shunem un Chesulot un Yizreel geven
Chapharayim and Shunem and Chesulot and Yizre'el having been

און שָׁאוֹן , און אַנָחַרַת ; כ און רַבית , און קִשיוֹן , און אֶבֶץ ; כא און
un Evets un Kishyon un Rabit un Anacharat un Sheon un
and Evetz and Kishyon and Rabit and Anacharat and Shi'on and

רֶמֶת , און עֵין-גַנים , און עֵין-חַדָה , און בֵּית-פַּצֵץ , כב און
un Beis-Patsets un Ein-Chaddah un Ein-Gannim un Remet
and Beit-Patzetz and Ein-Chaddah and Ein-Gannim and Remet

דער געמאַרק האָט זיך אָנגעשטויסן אָן תָּבור , און שַחצִימָה , און
un Shachatsimah un Tavor on ongeshtoisn zich hot gemark der
and Shachatzimah and Tavor on reached self has border the

בֵּית-שֶׁמֶש ; און דער אויסלאָז פון זייער געמאַרק איז געווען דער
der geven iz gemark zeyer fun oisloz der un Beis-Shemesh
the having been is border their of going out the and Beit-Shemesh

יַרדֵן ; זעכצן שטעט מיט זייערע דערפער. כג דאָס איז די נחלה
nachle di iz dos derfer zeyere mit shtet zechtsn Yarden
inheritance the is this villages their with cities sixteen Yarden

the towns and their villages.

פֹּון דעם שבֶּט פֹּון די קינדער פֹּון יִשָּׂשכָר לויט זייערע
zeyere loit Yissachar fun kinder di fun sheyvet dem fun
their according to Yissakhar of children the of tribe the of

משפּחות , די שטעט מיט זייערע דערפֶער.
derfer zeyere mit shtet di mishpoches
villages their with cities the families

כד און דער פִּינפֶטער גורל איז אַרויסגעקומען פַֿאַר דעם שבֶּט פֹּון די
di fun sheyvet dem far aroisgekumen iz goirl finfter der un
the of tribe the for came out is lot fifth the and

קינדער פֹּון אָשֵׁר לויט זייערע משפּחות . כה און זייער גרעמַארק
gemark zeyer un mishpoches zeyere loit Asher fun kinder
border their and families their according to Asher of children

איז געווען : חֶלקַת , און חַלי , און בטֶן , און אַכשָׁף ; כו און
un Achshaf un Beten un Chali un Chelkat geven iz
and Akhshaph and Beten and Chali and Chelkat having been is

אַלַמֶלֶך , און עַמעָד, און מִשְׁאָל ; און ער האָט זיך אָנגעשטויסן
ongeshtoisn zich hot er un Mishal un Amad un Alamelech
reached self has it and Mish'al and Amad and Alammelech

אָן כַּרמֶל אין מערבֿ , און אָן שיחוֹר-לִבנָת . כז און ער האָט זיך
zich hot er un Shichor-Livnat on un mayrev in Karmel on
self has it and Shichor-Livnat on and west in Carmel on

אומגעקערט צו זונאויפֿגאַנג, צו בֵּית-דָּגוֹן , און האָט זיך אָנגעשטויסן
ongeshtoisn zich hot un Beis-Dagon tsu zunoifgang tsu umgekert
reached self has and Beit-Dagon to sunrise to turned

אָן זבֻלון , און אָן דעם טאָל יִפתַח-אֵל צו בֵּית-עֵמֶק , און
un Beis-Emek tsofn tsu yftach-El tal dem on un Zevulun on
and Beit Emek north to Yiphtach-El valley of the on and Zevulun on

נְעִיאֵל, און איז אַרויס צו כָּבוּל אויף צפֿון , כח און עֶברוֹן, און רחוֹב ,
Rechov un Evron un tsofn oif Kavul tsu arois iz un Neyel
Rechov and Evron and north on Kavul to out is and Ne'i'el

און חַמוֹן , און קָנָה , ביז גרויס-צידון . כט און דער גרעמַארק
gemark der un Grois-Tsidon biz Kanah un Chammon un
border the and Tzidon Rabbah unto Kanah and Chammon and

האָט זיך אומגעקערט צו רָמָה , און ביז דער פֿעסטונגשטאָט צוֹר .
Tsor festungshtot der biz un Ramah tsu umgekert zich hot
Tzor fortified city the unto and Ramah to turned self has

און דער גרעמַארק האָט זיך אומגעקערט צו חוֹסָה ; און זיין אויסלאָז
oisloz zain un Chosah tsu umgekert zich hot gemark der un
going out its and Chosah to turned self has border the and

איז געווען ביים ים , פֹּון געגנט ביז אַכזיבֿ ; ל און עוּמָה , און
un Ummah un Achziv biz gegent fun yam baim geven iz
and Ummah and Akhziv until region of sea at having been is

אָפֶק , און רחוֹב ; צוויי און צוואַנציק שטעט מיט זייערע דערפֶער.
derfer zeyere mit shtet tsvantsik un tsvei Rechov un Afek
villages their with cities twenty and two Rechov and Aphek

לא דאָס איז די נחלה פֹּון דעם שבֶּט פֹּון די קינדער פֹּון אָשֵׁר
Asher fun kinder di fun sheyvet dem fun nachle di iz dos
Asher of children the of tribe the of inheritance the is this

לויט זייערע משפּחות , די דאָזיקע שטעט מיט זייערע דערפֶער.
derfer zeyere mit shtet dozike di mishpoches zeyere loit
villages their with cities these the families their according to

[24] And the fifth goral came out for the tribe of Bnei Asher according to their mishpekhot. [25] And their territory was Chelkat, and Chali, and Beten, and Akhshaph, [26] And Alammelech, and Amad, and Mish'al; and reacheth to Carmel westward, and to Shichor-Livnat; [27] And turneth toward the rising of the shemesh toward Beit-Dagon, and reacheth to Zevulun, and to the valley of Yiphtach-El toward the north side of Beit Emek, and Ne'i'el, and goeth out to Kavul on the north, [28] And Evron, and Rechov, and Chammon, and Kanah, even as far as Tzidon Rabbah; [29] And then the boundary turneth to Ramah, and to the fortress-city of Tzor; and the boundary turneth to Chosah; and the end thereof is at the Yam in the region of Akhziv; [30] Ummah also, and Aphek, and Rechov; 22 towns with their villages. [31] This is the nachalah of the tribe of the Bnei Asher according to their mishpekhot, these towns with their villages.

לב פַּאַר די קינדער פון נַפְתָּלִי איז אַרויסגעקומען דער זעקסטער גורל;
goirl zekster der aroisgekumen iz Naftali fun kinder di far
lot sixth the came out is Naphtali of children the for

לג פַּאַר די קינדער פון נַפְתָּלִי לויט זייערע משפחות . און
un mishpoches zeyere loit Naftali fun kinder di far
and families their according to Naphtali of children the for

, זייער געמאַרק איז געווען פון חֶלֶף , פון אֶלּוֹן-בְּצַעֲנַנִּים
Elon-beTsaananim fun Chelef fun geven iz gemark zeyer
Elon in Tza'anannim from Cheleph from having been is border their

און אֲדָמִי-נֶקֶבּ , און יַבְנְאֵל , ביז לַקוּם ; און זיין אויסלאָז איז
iz oisloz zain un Lakum biz Yavneel un Adami-Nekev un
is going out its and Lakum until Yavne'el and Adami-Nekev and

געווען דער יַרדן . לד און דער געמאַרק האָט זיך אומגעקערט קיין
kein umgekert zich hot gemark der un Yarden der geven
to turned self has border the and Yarden the having been

מערבּ , צו אַזנוֹת-תָּבוֹר , און איז אַרויס פון דאָרטן צו חוקוֹק ,
Chukok tsu dortn fun arois iz un Aznot-Tavor tsu mayrev
Chukok to there from went out is and Aznot Tavor to west

און האָט זיך אָנגעשטויסן אָן זבולון אין דָרום , און אָן אָשֵׁר האָט
hot Asher on un dorem in Zevulun on ongeshtoisn zich hot un
has Asher on and south in Zevulun on reached self has and

צו ער זיך אָנגעשטויסן אין מערבּ , און אָן יהוּדה ביים יַרדן
tsu Yarden baim Yehudah on un mayrev in ongeshtoisn zich er
toward Yarden at Yehudah on and west in reached self he

זונאויפגאַנג. לה און די פֿעסטונגשטעט זיינען געווען צִדִּים , צַר ,
Tser Tsidim geven zainen festungshtet di un zunoifgang
Tzer Tzidim having been are fortified cities the and sunrise

און חַמַת , רַקַת , און כִּנֶּרֶת ; לו און אַדָמָה , און רָמָה , און
un Chamat un Rakat un Kinneret un Admah un Ramah un
and Ramah and Adamah and Kinneret and Rakat Chammat and

חָצוֹר ; לז און קֶדֶשׁ , און אֶדרֶעִי, און עֵין-חָצוֹר ; לח און יִרְאוֹן, און
un Yiron un Ein-Chatsor un Edrei un Kedesh un Chatsor
and Yiron and Ein Chatzor and Edre'i and Kedesh and Chatzor

מִגדַל-אֵל , חָרֶם , און בֵּית-עֲנָת , און בֵּית-שֶׁמֶשׁ ; נייַנצן שטעט
shtet naintsn Beis-Shemesh un Beis-Anat un Charem Migdal-El
cities nineteen Beit-Shemesh and Beit-Anat and Chorem Migdal-El

מיט זייערע דערפֿער. לט דאָס איז די נחלה פון דעם שבט פון די
di fun sheyvet dem fun nachle di iz dos derfer zeyere mit
the of tribe the of inheritance the is this villages their with

קינדער פון נַפְתָּלִי לויט זייערע משפחות , די שטעט מיט
mit shtet di mishpoches zeyere loit Naftali fun kinder
with cities the families their according to Naphtali of children

זייערע דערפֿער.
derfer zeyere
villages their

מ פַּאַר דעם שבט פון די קינדער פון דָן לויט זייערע
zeyere loit Dan fun kinder di fun sheyvet dem far
their according to Dan of children the of tribe the for

משפחות איז אַרויסגעקומען דער זיבעטער גורל. מא און דער געמאַרק
gemark der un goirl zibeter der aroisgekumen iz mishpoches
border the and lot seventh the come out is families

פון זייער נחלה איז געווען : צָרעָה , און אֶשתָּאוֹל, און
un Eshtaol un Tsorah geven iz nachle zeyer fun
and Eshta'ol and Tzorah having been is inheritance their of

32 The sixth goral came out to the Bnei Naphtali, even for the Bnei Naphtali according to their mishpekhot. 33 And their boundary ran from Cheleph, from Elon in Tza'anannim, Adami-Nekev, and Yavne'el, unto Lakum; and ended at the Yarden; 34 And the boundary ran westward to Aznot Tavor, and goeth out from there to Chukok, and reacheth to Zevulun on the south side, and reacheth to Asher on the west side, and to Yehudah upon the Yarden toward the rising of the shemesh. 35 And the fortified cities are Tzidim, Tzer, and Chammat, Rakat, and Kinneret, 36 And Adamah, and Ramah, and Chatzor, 37 And Kedesh, and Edre'i, and Ein Chatzor, 38 And Yiron, and Migdal-El, Chorem, and Beit-Anat, and Beit-Shemesh; 19 towns with their villages. 39 This is the nachalah of the tribe of the Bnei Naphtali according to their mishpekhot, the towns and their villages.

40 And the seventh goral came out for the tribe of the Bnei Dan according to their mishpekhot. 41 And the territory of their nachalah was Tzorah, and Eshta'ol, and Ir Shemesh, 42 And

Shaalabbin, and Ayalon, and Yitlah, [43] And Elon, and Timnah, and Ekron, [44] And Eltekeh, and Gibeton, and Ba'alat, [45] And Yehud, and Bnei Berak, and Gat-Rimmon, [46] And Yarkon, and Rakkon, with the boundary facing Yafo.

[47] And the territory of the Bnei Dan went out being too small for them; therefore the Bnei Dan went up to fight against Leshem, and took it, and struck it down with the edge of the cherev, and possessed it, and dwelt therein, and called Leshem Dan, after the shem of Dan their av. [48] This is the nachalah of the tribe of the Bnei Dan according to their mishpekhot, these towns with their villages.

[49] When they had made an end of dividing HaAretz for nachalah by their portions, the Bnei Yisroel gave a nachalah to Yehoshua ben Nun among them. [50] According to the Devar Hashem they gave him the Ir for which he asked, even Timnat-Serach in Mt Ephrayim; and he built the town, and dwelt therein.

עִיר-שֶׁמֶשׁ ; מב און שַׁעַלַבִּין , און אַיָלוֹן , און יִתְלָה ; מג און אֵילוֹן, און
un Elon un Yitlah un Ayalon un Shaalabbin un Ir-Shemesh
and Elon and Yitlah and Ayalon and Shaalabbin and Ir Shemesh

תִּמנָה , און עֶקרוֹן ; מד און אֶלתֵקֵה, און גִבתוֹן , און בַעֲלָת ; מה און
un Baalat un Gibeton un Eltekeh un Ekron un Timnah
and Ba'alat and Gibeton and Eltekeh and Ekron and Timnah

יהוד , און בנֵי-ברַק , און גַת-רִמוֹן ; מו און מֵי-יַרקוֹן , און
un Mei-Yarkon un Gat-Rimmon un Bnei-Berak un Yehud
and waters of Yarkon and Gat-Rimmon and Bnei Berak and Yehud

רַקוֹן , מיט דעם געמאַרק אַקעגן יָפּוֹ .
Yafo akegn gemark dem mit Rakkon
Yafo opposite border the with Rakkon

מז און דער געמאַרק פֿון די קינדער פֿון דָן איז אויסגעקומען צו
tsu oisgekumen iz Dan fun kinder di fun gemark der un
too come out is Dan of children the of border the and

ווינציק פַֿאַר זיי ; זיינען די קינדער פֿון דָן אַרויפֿגעגאַנגען און
un aroifgegangen Dan fun kinder di zainen zei far vintsik
and having gone up Dan of children the are them for small

האָבן מלחמה געהאַלטן מיט לֶשֶׁם , און האָבן זי באַצוווּנגען , און זי
zi un batsvungen zi hobn un Leshem mit gehaltn milchome hobn
it and subjugated it have and Leshem with waged war have

געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד, און זי געאַרבט , און זיך
zich un gearbt zi un shverd fun sharf mitn geshlogn
self and took possession of it and sword of edge with struck

באַזעצט אין איר; און זיי האָבן געוווּפֿן לֶשֶׁם , דָן , אַזוי ווי דער נאָמען
nomen der vi azoi Dan Leshem gerufn hobn zei un ir in bazetst
name the as so Dan Leshem called have they and it in settled

פֿון זייער פֿאָטער דָן . מח דאָס איז די נחלה פֿון דעם שבֵט פֿון
fun sheyvet dem fun nachle di iz dos Dan foter zeyer fun
of tribe the of inheritance the is this Dan father their of

די קינדער פֿון דָן לויט זיירע משפּחות , די דאָזיקע שטעט
shtet dozike di mishpoches zeyere loit Dan fun kinder di
cities these the families their according to Dan of children the

מיט זייערע דערפֿער.
derfer zeyere mit
villages their with

מט און אַז זיי האָבן געענדיקט מאַכן אַרבן דאָס לאַנד
land dos arben machn geendikt hobn zei az un
land this inherit making finished have they when and

לויט אירע גענאַרקן, האָבן די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל געגעבן אַ
a gegebn Yisroel fun kinder di hobn gemarkn ire loit
an given Yisroel of children the have borders its according to

נחלה צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון נון , צווישן זיי . נ לויט
loit zei tsvishn Nun fun zun dem Yehoshua tsu nachle
according to them among Nun of son the Yehoshua to inheritance

דעם מויל פֿון ה האָבן זיי אים געגעבן די שטאָט וואָס ער
er vos shtot di gegebn im zei hobn Hashem fun moil dem
he which city the given him they have Hashem of mouth the

האָט פֿאַרלאַנגט, תִּמנַת-סֶרַח אין דעם געבערג פֿון אֶפרַים ; און ער
er un Efrayim fun geberg dem in Timnat-Serach farlangt hot
he and Ephrayim of mountain the in Timnat-Serach asked for has

האָט באַבויט די שטאָט, און זיך באַזעצט אין איר.
ir in bazetst zich un shtot di baboit hot
it in settled self and city the built has

[51] These are hanechalot *(the inheritances)*, which El'azar HaKohen, and Yehoshua ben Nun, and the Roshei HaAvot of the tribes of the Bnei Yisroel, distributed by lot in Shiloh before Hashem, at the petach of the Ohel Mo'ed. So they made an end of dividing up HaAretz.

נא דאָס זיַנען די נחלאָות וואָס אֶלְעָזָר דער כֹהן ,
koyen der Elazar vos nachloes di zainen dos
kohen the El'azar which inheritances the are these

און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון , און די הויפּטלייט פֿון די
di fun hoiptlait di un Nun fun zun der Yehoshua un
the of chief people the and Nun of son the Yehoshua and

פֿאָטערהייַזער פֿון די שבֿטים פֿון די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, האָבן
hobn Yisroel fun kinder di fun shvotim di fun foterhaizer
have Yisroel of children the of tribes the of father's household

געמאַכט אַרבן לויט גורל אין שילוֹ פֿאַר ה , בייַם
baim Hashem far Shiloh in goirl loit arben gemacht
at Hashem before Shiloh in lot according to inherit made

איַנגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד . אַזוי האָבן זיי געענדיקט צעטיילן דאָס
dos tseteiln geendikt zei hobn azoi ohel-moed fun aingang
the dividing up finished they have so Tent of Meeting of entrance

לאַנד.
land
land

20 Hashem also spoke unto Yehoshua, saying, [2] Speak to the Bnei Yisroel, saying, Designate for you cities of refuge, whereof I spoke unto you by the yad Moshe: [3] That the slayer that killeth any nefesh unawares and unwittingly may flee there; and they shall be your refuge from the Go'el HaDahm. [4] And when he that doth flee unto one of those cities shall stand at the petach *(entrance)* of the sha'ar ha'ir, and shall declare his cause in the ears of the zekenim of that city, they shall admit him into the Ir unto them, and give him a makom, that he may dwell among them. [5] And if the Go'el HaDahm pursue after him, then they shall not surrender the slayer up into his yad; because he struck his neighbor unwittingly,

כ און ה האָט געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ , אַזוי צו זאָגן: ב רעד
red zogn tsu azoi Yehoshuaen tsu geredt hot Hashem un
speak say to so Yehoshua to spoken has Hashem and

צו די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: מאַכט אייַך די שטעט
shtet di aich macht zogn tsu azoi Yisroel fun kinder di tsu
cities the you make say to so Yisroel of children the to

פֿון אַנטרינונג וואָס איך האָב אייַך אָנגעזאָגט דורך משהן , ג אויף
oif Mosheen durch ongezogt aich hob ich vos antrinung fun
on Moshe through ordered you have I which refuge of

צו אַנטלויפֿן אַהין , פֿאַר דעם טויטשלעגער וואָס דערשלאָגט אַ
a dershlogt vos toitshleger dem far ahin antloifn tsu
a kills which death violent man the for there fleeing to

נפֿש דורך אַ פֿאַרזעץ , אָן אַ כּיוון ; און זיי זאָלן אייַך זיַן
zain aich zoln zei un kivn a on farze a durch nefesh
be you shall they and intention an without mistake a by soul

פֿאַר אַנטרינונג פֿון דעם בלוט דערלייזער. ד און ער זאָל אַנטלויפֿן
antloifn zol er un derleizer blut dem fun antrinung far
flee shall he and redeemer blood the from refuge for

אין איינער פֿון די דאָזיקע שטעט, און זיך שטעלן אין איַנגאַנג פֿון
fun aingang in shteln zich un shtet dozike di fun einer in
of entrance in stand self and cities these the of one into

שטאָטטויער, און רעדן אין די אויערן פֿון די עלטסטע פֿון יענער שטאָט
shtot yener fun eltste di fun oiern di in redn un shtottoier
city that of elders the of ears the in speak and city gate

זיַנע ווערטער, און זיי זאָלן אים אַריַיננעמען צו זיך אין דער שטאָט,
shtot der in zich tsu arainnemen im zoln zei un verter zaine
city the in self to take in him shall they and words his

און אים געבן אַן אָרט, און ער זאָל זיצן בייַ זיי . ה און אַז דער
der az un zei bai zitsn zol er un ort an gebn im un
the when and them by sit shall he and place a give him and

בלוט דערלייזער וועט אים נאָכיאָגן , זאָלן זיי נישט איבערגענטפֿערן דעם
dem iberentfern nisht zei zoln nochyogn im vet derleizer blut
the turn over not they shall pursue him will redeemer blood

טויטשלעגער אין זיַן האַנט, וואָרעם אָן אַ כּיוון האָט ער
er hot kivn a on vorem hant zain in toitshleger
he has intention an without because hand his in death violent man

and not with malice against him beforetime. 6 And he shall dwell in that city, until he stand before HaEdah L'Mishpat, and until the Mot of the HaKohen HaGadol that shall be in those yamim; then shall the slayer return, and come unto his own city, and unto his own bais, unto the Ir from whence he fled.

7 And they appointed Kedesh in the Galil in Har Naphtali and Shechem in Har Ephrayim, and Kiryat-Arba, which is Chevron, in Har Yehudah. 8 And on the other side of the Yarden by Yericho eastward, they assigned Betzer in the midbar upon the plain out of the tribe of Reuven, and Ramot in Gil'ad out of the tribe of Gad, and Golan in Bashan out of the tribe of Menasheh.

9 These were the cities designated for kol Bnei Yisroel, and for the stranger that sojourneth among them, that whosoever killeth any nefesh unawares might flee there, and not die by the yad of the Go'el HaDahm, until he stood before HaEdah.

דערשלאָגן זײַן חבֿר , און ער איז אים נישט געווען אַ שׂונא
soine a geven nisht im iz er un chever zain dershlogn
enemy an having been not him is he and neighbor his kill

ו פֿון נעכטן-אייערנעכטן . און ער זאָל זיצן אין יענער שטאָט, ביז ער
er biz shtot yener in zitsn zol er un nechtn-eyernechtn fun
he until city that in sit shall he and recent past from

שטעלט זיך פֿאַר דער עדה צום משפּט , ביז דעם טויט פֿון
fun toit dem biz mishpot tsum eide der far zich shtelt
of death the until judgment to the assembly the before self stand

דעם כֹּהן-גָּדול וואָס וועט זײַן אין יענע טעג ; דעמצמאָל מעג דער
der meg dentsmol teg yene in zain vet vos koyen-gadol dem
the may then days those in be will which kohen gadol the

טויטשלעגער זיך אומקערן, און קומען אין זײַן שטאָט, און אין
in un shtot zain in kumen un umkeren zich toitshleger
in and city his in come and return self death violent man

זײַן הויז – אין דער שטאָט וואָס ער איז פֿון דאָרטן אַנטלאָפֿן.
antlofn dortn fun iz er vos shtot der in hoiz zain
fled there from is he which city the in house his

ז האָבן זיי געהיילט קֶדֶשׁ אין גָּליל , אין דעם געבערג
geberg dem in Galil in Kedesh geheilikt zei hobn
hill country the in Galil in Kedesh consecrated they have

פֿון נַפְתָּלי , און שכֶם אין דעם געבערג פֿון אֶפֿרים , און
un Efrayim fun geberg dem in Shechem un Naftali fun
and Ephrayim of hill country the in Shechem and Naphtali of

קִריַת-אַרבע – דאָס איז חֶבְרוֹן – אין דעם געבערג פֿון יהוּדה .
Yehudah fun geberg dem in Chevron iz dos Kiryat-Arba
Yehudah of hill country the in Chevron is this Kiryat-Arba

ח און פֿון יענער זײַט יַרדן , בייַ יריחוֹ צו מזרח , האָבן זיי
zei hobn mizrech tsu Yericho bai Yarden zait yener fun un
they have east to Yericho by Yarden side other from and

אָפּגעגעבן בָּצֶר אין מדבר אין דעם פֿלאַכלאַנד, פֿון שבֶט ראוּבֵן ,
Reuven sheyvet fun flachland dem in midber in Betser opgegebn
Reuven tribe of plain the in wilderness in Betzer given back

און רָאמוֹת אין גִּלְעָד , פֿון שבֶט גָּד , און גּוֹלָן אין בָּשָׁן , פֿון
fun Bashan in Golan un Gad sheyvet fun Gilad in Ramot un
from Bashan in Golan and Gad tribe from Gil'ad in Ramot and

שבֶט מנַשֶּׁה .
Menasheh sheyvet
Menasheh tribe

ט דאָס זײַנען געווען די באַשטימטע שטעט פֿאַר אַלע קינדער
kinder ale far shtet bashtimte di geven zainen dos
children all for cities given the having been are these

פֿון יִשׂרָאֵל, און פֿאַר דעם פֿרעמדן וואָס האַלט זיך אויף צווישן
tsvishn oif zich halt vos fremdn dem far un Yisroel fun
among on self hold which ger toshav the for and Yisroel of

זיי ; אויף צו אַנטלויפֿן אַהין , פֿאַר איטלעכן וואָס דערשלאָגט אַ נפֶשׁ
nefesh a dershlogt vos itlechn far ahin antloifn tsu oif zei
soul a kills which each for there fleeing to on them

פֿון דורך אַ פֿאַרזעץ ; כדי ער זאָל נישט שטאַרבן דורך דער האַנט
fun hant der durch shtarbn nisht zol er kedei farze a durch
of hand the by die not shall he so that mistake a by

דעם בלוט דערלייזער, אײדער ער שטעלט זיך פֿאַר דער עדה .
eide der far zich shtelt er eider derleizer blut dem
assembly the before self stands he before redeemer blood the

21 Then came near the Rashei Avot Levi'im unto El'azar HaKohen, and unto Yehoshua ben Nun, and unto the Rashei Avot of the tribes of the Bnei Yisroel; [2] And they spoke unto them at Shiloh in Eretz Kena'an, saying, Hashem commanded by the yad Moshe to give us towns to dwell in, with the migrashim thereof for our livestock.

[3] And the Bnei Yisroel gave unto the Levi'im out of their nachalah, at the commandment of Hashem, these towns and their migrashim.

[4] And the goral *(lot)* came out for the mishpekhot of the Kehati. And the Bnei Aharon HaKohen, which were of the Levi'im, had by lot 13 towns out of the tribe of Yehudah, and out of the tribe of Shim'on, and out of the tribe of Binyamin.

כא

און די הויפטלײַט פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון די
di fun foterhaizer di fun hoiptlait di un
the of father's household the of chief people the and

לְוִיִּם האָבן געגענט צו אֶלְעָזָר דעם כֹּהן , און
un koyen dem Elazar tsu genent hobn Leviim
and kohen the El'azar to approached have Levi'im

צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון נון , און צו די הויפטלײַט פֿון די
di fun hoiptlait di tsu un Nun fun zun dem Yehoshua tsu
the of chief people the to and Nun of son the Yehoshua to

פֿאָטערהײַזער פֿון די שבֿטים פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di fun shvotim di fun foterhaizer
Yisroel of children the of tribes the of father's household

ב און זיי האָבן צו זיי געזעדט אין שילוֹ , אין לאַנד כְּנַעַן , אַזוי
azoi Kenaan land in Shiloh in geredt zei tsu hobn zei un
so Kena'an land in Shiloh in spoken them to have they and

צו זאָגן : ה׳ האָט באַפֿוילן דורך משהן אונדז צו געבן
gebn tsu undz Mosheen durch bafoiln hot Hashem zogn tsu
give to us Moshe by commanded has Hashem say to

שטעט צום ווינען , מיט זייערע פֿרייַע פּלעצער פֿאַר אונדזערע
undzere far peletser fraie zeyere mit voinen tsum shtet
our for pasturelands open their with dwell to cities

בהמות .
beheimes
beasts

ג האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געגעבן די לְוִיִּם פֿון זייער
zeyer fun Leviim di gegebn Yisroel fun kinder di hobn
their from Levi'im the given Yisroel of children the have

נחלה , לויט דעם מויל פֿון ה׳ , די דאָזיקע שטעט
shtet dozike di Hashem fun moil dem loit nachle
cities these the Hashem of mouth the according to inheritance

מיט זייערע פֿרייַע פּלעצער .
peletser fraie zeyere mit
pasturelands open their with

ד און דער גורל איז אַרויס פֿאַר די משפּחות פֿון די קְהָתִים ;
Kehatim di fun mishpoches di far arois iz goirl der un
Kehati the of families the for out is lot the and

און פֿאַר די קינדער פֿון אַהרֹן דעם כֹּהן , פֿון די לְוִיִּם ,
Leviim di fun koyen dem Aharon fun kinder di far un
Levi'im the of kohen the Aaron of children the for and

זיַינען געווען פֿון שבֿט יהוּדה , און פֿון שבֿט פֿון די
di fun sheyvet fun un Yehudah sheyvet fun geven zainen
the of tribe from and Yehudah tribe from having been are

שמעוֹנים , און פֿון שבֿט בנימין , לויט גורל, דרייַצן
draitsn goirl loit Binyamin sheyvet fun un Shimeonim
thirteen lot according to Binyamin tribe from and Shim'on

שטעט.
shtet
cities

[5] And the rest of the Bnei Kehat had by goral out of the mishpekhot of the tribe of Ephrayim, and out of the tribe of Dan, and out of the half tribe of Menasheh, 10 towns.

ה און פֿאַר די איבעריקע קינדער פֿון קהָת , פֿון די משפּחות
mishpoches di fun Kohat fun kinder iberike di far un
families the of Kohat of children remaining the for and
פֿון שבֶּט אפֿרים , און פֿון שבֶּט דָן , און פֿון האַלבן שבֶּט
sheyvet halbn fun un Dan sheyvet fun un Efrayim sheyvet fun
tribe half of and Dan tribe from and Ephrayim tribe of
מנַשֶּׁה , לויט גורל, צען שטעט.
shtet tsen goirl loit Menasheh
cities ten lot according to Menasheh

[6] And the Bnei Gershon had by goral out of the mishpekhot of the tribe of Yissakhar, and out of the tribe of Asher, and out of the tribe of Naphtali, and out of the half-tribe of Menasheh in Bashan, 13 towns.

ו און פֿאַר די קינדער פֿון גֵרשׁון , פֿון די משפּחות פֿון שבֶּט
sheyvet fun mishpoches di fun Gershon fun kinder di far un
tribe of families the from Gershon of children the for and
יִשָּׂשכָר , און פֿון שבֶּט אָשֵׁר , און פֿון שבֶּט נַפתָּלי , און
un Naftali sheyvet fun un Asher sheyvet fun un Yissachar
and Naphtali tribe from and Asher tribe from and Yissakhar
פֿון דעם האַלבן שבֶּט מנַשֶּׁה אין בָּשָׁן , לויט גורל,
goirl loit Bashan in Menasheh sheyvet halbn dem fun
lot according to Bashan in Menasheh tribe half the from
דרייַצן שטעט.
shtet draitsn
cities thirteen

[7] The Bnei Merari by their mishpekhot had out of the tribe of Reuven, and out of the tribe of Gad, and out of the tribe of Zevulun, 12 towns.

ז פֿאַר די קינדער פֿון מְרָרי לויט זייערע משפּחות , פֿון
fun mishpoches zeyere loit Merari fun kinder di far
from families their according Merari of children the for
שבֶּט ראובֵן , און פֿון שבֶּט גָד , און פֿון שבֶּט זבולון ,
Zevulun sheyvet fun un Gad sheyvet fun un Reuven sheyvet
Zevulun tribe from and Gad tribe from and Reuven tribe
צוועלף שטעט.
shtet tsvelf
cities twelve

[8] And the Bnei Yisroel gave by goral unto the Levi'im these towns with their migrashim, just as Hashem commanded by the yad Moshe.

ח און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן געגעבן די לְוִיים די דאָזיקע
dozike di Leviim di gegebn hobn Yisroel fun kinder di un
these the Levi'im the given have Yisroel of children the and
שטעט מיט זייערע פֿרייַע פּלעצער , אַזוי ווי ה האָט
bafoiln hot Hashem vi azoi peletser fraie zeyere mit shtet
commanded has Hashem as so pasturelands open their with cities
דורך משהן , לויט גורל.
goirl loit Mosheen durch
lot according to Moshe by

[9] And they allotted out of the tribe of the Bnei Yehudah, and out of the tribe of the Bnei Shim'on, these towns which are here called b'shem *(by name)*, [10] Which the Bnei Aharon, being of the mishpekhot of the Kehati, who were of the Bnei Levi, had; for theirs was the goral rishonah. [11] And they

ט און זיי האָבן געגעבן פֿון דעם שבֶּט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun sheyvet dem fun gegebn hobn zei un
of children the of tribe the from given have they and
יהוּדה , און פֿון דעם שבֶּט פֿון די קינדער פֿון שמעון , די
di Shimeon fun kinder di fun sheyvet dem fun un Yehudah
the Shim'on of children the of tribe the from and Yehudah
דאָזיקע שטעט וואָס מע רופֿט זיי דאָ אָן מיטן נאָמען . י און דאָס איז
iz dos un nomen mitn on do zei ruft me vos shtet dozike
is this and name with on here them call one which cities these
געווען פֿאַר די קינדער פֿון אַהרֹן , פֿון די משפּחות פֿון
fun mishpoches di fun Aharon fun kinder di far geven
of families the from Aaron of children the for having been
די קהָתים פֿון די קינדער פֿון לֵוִי ; ווָאַרעם זיי האָבן געקריגן דעם
dem gekrign hobn zei vorem Levi fun kinder di fun Kehatim di
the received have they because Levi of children the of Kehati the

גורל צוערשט. [11] און מע האָט זיי געגעבן די קִריַת-אַרבע, דעם פַֿאָטער
foter dem Kiryat-Arba di gegebn zei hot me un tsuersht goirl
father the Kiryat-Arba the given them has one and first lot

פון יהודה , דאָס איז חֶברוֹן – אין דעם געבערג פון ענָק
Yehudah fun geberg dem in Chevron iz dos Anakim fun
Yehudah of hill country the in Chevron is this Anak of

מיט אירע פַֿרייַע פלעצער רונד אַרום איר. [12] אָבער דאָס פעלד פון
fun feld dos ober ir arum rund peletser fraie ire mit
of field this but it round around pasturelands open its with

דער שטאָט און אירע דערפֿער האָבן זיי געגעבן כָּלֵבּ דעם זון פון
fun zun dem Kalev gegebn zei hobn derfer ire un shtot der
of son the Kalev given they have villages its and city the

יפֻנֶּה פַֿאַר זיין אייגנטום .
eigentum zain far Yefunehn
ancestral property his for Yephunneh

[13] און די קינדער פון אַהרן דעם כֹּהן האָבן זיי געגעבן די
di gegebn zei hobn koyen dem Aharon fun kinder di un
the given they have kohen the Aaron of children the and

שטאָט פון אַנטרינונג פַֿאַרן , טויטשלעגער חֶברוֹן מיט אירע
ire mit Chevron toitshleger faran antrinung fun shtot
its with Chevron death violent man for the refuge of city

פַֿרייַע פלעצער , און לִבְנָה מיט אירע פַֿרייַע פלעצער ; [14] און
un peletser fraie ire mit Livnah un peletser fraie
and pasturelands open its with Livnah and pasturelands open

יַתִּיר מיט אירע פַֿרייַע פלעצער , און אֶשתְּמוֹעַ מיט אירע פַֿרייַע
fraie ire mit Eshtemoa un peletser fraie ire mit Yatir
open its with Eshtemo'a and pasturelands open its with Yatir

פלעצער ; [15] און חוֹלוֹן מיט אירע פַֿרייַע פלעצער , און דבִּיר
Devir un peletser fraie ire mit Cholon un peletser
Devir and pasturelands open its with Cholon and pasturelands

מיט אירע פַֿרייַע פלעצער ; [16] און עַיִן מיט אירע פַֿרייַע פלעצער ,
peletser fraie ire mit Ayin un peletser fraie ire mit
pasturelands open its with Ayin and pasturelands open its with

און יוטָה מיט אירע פַֿרייַע פלעצער , און בֵּית-שֶׁמֶשׁ מיט אירע
ire mit Beis-Shemesh un peletser fraie ire mit Yutah un
its with Beit-Shemesh and pasturelands open its with Yutah and

פַֿרייַע פלעצער . נײַן שטעט פון די דאָזיקע צוויי שבטים .
shvotim tsvei dozike di fun shtet nain peletser fraie
tribes two these the of cities nine pasturelands open

[17] און פון שבט בנימין : גִּבעוֹן מיט אירע פַֿרייַע פלעצער ,
peletser fraie ire mit Givon Binyamin sheyvet fun un
pasturelands open its with Giv'on Binyamin tribe of and

גֶּבַע מיט אירע פַֿרייַע פלעצער ; [18] ענָתוֹת מיט אירע פַֿרייַע
fraie ire mit Anatot peletser fraie ire mit Geva
open its with Anatot pasturelands open its with Geva

פלעצער , און עַלמוֹן מיט אירע פַֿרייַע פלעצער ; פִֿיר שטעט.
shtet fir peletser fraie ire mit Almon un peletser
cities four pasturelands open its with Almon and pasturelands

[19] אַלע שטעט פון די קינדער פון אַהרן , כֹּהנים : דרייַצן
draitsn koyanim di Aharon fun kinder di fun shtet ale
thirteen kohanim the Aaron of children the of cities all

שטעט מיט זייערע פַֿרייַע פלעצער .
peletser fraie zeyere mit shtet
pasturelands open their with cities

gave them Kiryat-Arba *(Arba, Avi HaAnak)*, which is Chevron, in the har Yehudah, with the migrash *(pastureland)* thereof around it. [12] But the sadeh haIr, and the villages thereof, they gave to Kalev ben Yephunneh for his achuzzah *(possession, property, estate)*.

[13] Thus they gave to the Bnei Aharon HaKohen Chevron with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach *(City of Refuge of the Slayer)*; and Livnah with its migrash, [14] And Yatir with its migrashim, and Eshtemo'a with its migrash, [15] And Cholon with its migrash, and Devir with its migrash, [16] And Ayin with its migrash, and Yutah with its migrash, and Beit-Shemesh with its migrash; 9 towns out of those two shevatim *(tribes)*.

[17] And out of the tribe of Binyamin, Giv'on with its migrash, Geva with its migrash, [18] Anatot with its migrash, and Almon with its migrash; 4 towns.

[19] All the towns of the Bnei Aharon, the Kohanim, were 13 towns with their migrash.

כ און פַּאַר די משפּחות פֿון די קינדער פֿון קהָת , די לְוִיִּם , די
di Leviim di Kohat fun kinder di fun mishpoches di far un
the Levi'im the Kohat of children the of families the for and

איבעריקע פֿון די קינדער פֿון קהָת – די שטעט פֿון זייער גורל זיינען
zainen goirl zeyer fun shtet di Kohat fun kinder di fun iberike
are lot their of cities the Kohat of children the of remaining

געווען פֿון שבֶּט אפֿרים . כא און מע האָט זיי געגעבן די
di gegebn zei hot me un Efrayim sheyvet fun geven
the given them has one and Ephrayim tribe from having been

שטאָט פֿון אַנטרינונג פַֿארן , טויטשלעגער , שכֶם מיט אירע
ire mit Shechem toitshleger faran antrinung fun shtot
its with Shechem death violent man for the refuge of city

פֿרייַע פֿלעצער , אין דעם געבערג פֿון אפֿרים , און גֶזֶר מיט
mit Gezer un Efrayim fun geberg dem in peletser fraie
with Gezer and Ephrayim of hill country the in pasturelands open

אירע פֿרייַע פֿלעצער ; כב און קִבצַיִם מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ,
peletser fraie ire mit Kivtsayim un peletser fraie ire
pasturelands open its with Kivtzayim and pasturelands open its

און בֵּית-חוֹרוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; פיר שטעט.
shtet fir peletser fraie ire mit Beis-Choron un
cities four pasturelands open its with Beit-Choron and

כג און פֿון שבֶּט דָן : אֶלתקֶה מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ,
peletser fraie ire mit Eltekeh Dan sheyvet fun un
pasturelands open its with Eltekeh Dan tribe from and

גִבתוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; כד אַיָלוֹן מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Ayalon peletser fraie ire mit Gibeton
open its with Ayalon pasturelands open its with Gibeton

פֿלעצער , גַת-רִמוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; פיר שטעט.
shtet fir peletser fraie ire mit Gat-Rimmon peletser
cities four pasturelands open its with Gat-Rimmon pasturelands

כה און פֿון האַלבן שבֶּט מנַשֶּה : תַּעֲנָך מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Tanakh Menasheh sheyvet halbn fun un
open its with Ta'anakh Menasheh tribe half of and

פֿלעצער , און גַת-רִמוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער ; צוויי
tsvei peletser fraie ire mit Gat-Rimmon un peletser
two pasturelands open its with Gat-Rimmon and pasturelands

שטעט.
shtet
cities

כו אַלע שטעט: צען, מיט זייערע פֿרייַע פֿלעצער , פַֿאַר די
di far peletser fraie zeyere mit tsen shtet ale
the for pasturelands open their with ten cities all

משפּחות פֿון די איבעריקע קינדער פֿון קהָת .
Kohat fun kinder iberike di fun mishpoches
Kohat of children remaining the of families

כז און פַֿאַר די קינדער פֿון גֵרשוֹן , פֿון די משפּחות פֿון די
di fun mishpoches di fun Gershon fun kinder di far un
the of families the of Gershon of children the for and

לְוִיִּם , פֿון האַלבן שבֶּט מנַשֶּה ; די שטאָט פֿון אַנטרינונג פַֿארן
faran antrinung fun shtot di Menasheh sheyvet halbn fun Leviim
for the refuge of city the Menasheh tribe half from Levi'im

20 And the mishpekhot of the Bnei Kehat, the Levi'im which remained of the Bnei Kehat, even they had the towns of their goral out of the tribe of Ephrayim. 21 For they gave them Shechem with its migrash in har Ephrayim, to be an Ir Miklat HaRotzeiach; and Gezer with its migrash, 22 And Kivtzayim with its migrash, and Beit-Choron with its migrash; 4 towns.

23 And out of the tribe of Dan, Eltekeh with its migrash, Gibeton with its migrash, 24 Ayalon with its migrash, Gat-Rimmon with its migrash; 4 towns.
25 And out of the half-tribe of Menasheh, Ta'nakh with its migrash, and Gat-Rimmon with its migrash; 2 towns.

26 All the towns were 10 with their migrash for the mishpekhot of the Bnei Kehat that remained.

27 And unto the Bnei Gershon, of the mishpekhot Levi'im, out of the other half tribe of Menasheh they gave Golan in Bashan with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach;

and Be'eshterah with its migrash; 2 towns.

טוּיטשלַעגער , גוֹלָן אין בָּשָׁן מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער , און
toitshleger Golan in Bashan with its fraie peletser , un
death violent man in Golan with Bashan with its open pasturelands and

בעֶשתְּרָה מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ; צוויי שטעט.
Beeshterah with its fraie peletser ; tsvei shtet
Be'eshterah with its open pasturelands ; two cities

28 And out of the tribe of Yissakhar, Kishyon with its migrash, Dovrat with its migrash, 29 Yarmut with its migrash, Ein-Gannim with its migrash; 4 towns.

כח און פֿון שבֿט יִשָּׂשכָר : קִשְׁיוֹן מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ,
un fun sheyvet Yissachar : Kishyon mit ire fraie peletser ,
and from tribe Yissakhar : Kishyon with its open pasturelands ,

דָּבַרַת מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ; כט יַרמות מיט אירע פֿרַיִיע
Dovrat mit ire fraie peletser ; Yarmut mit ire fraie
Dovrat with its open pasturelands ; Yarmut with its open

פֿלַעצער , עֵין-גַּנים מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ; פֿיר
peletser , Ein-Gannim mit ire fraie peletser ; fir
pasturelands , Ein-Gannim with its open pasturelands ; four

שטעט.
shtet
cities

30 And out of the tribe of Asher, Mish'al with its migrash, Avdon with its migrash, 31 Chelkat with its migrash, and Rechov with its migrash; 4 towns.

ל און פֿון שבֿט אָשֵׁר : מִשְׁאָל מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ,
un fun sheyvet Asher : Mishal mit ire fraie peletser ,
and from tribe Asher : Mish'al with its open pasturelands ,

עַבְדוֹן מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ; לא חֶלְקָת מיט אירע פֿרַיִיע
Avdon mit ire fraie peletser ; Chelkat mit ire fraie
Avdon with its open pasturelands ; Chelkat with its open

פֿלַעצער , און רחוֹב מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ; פֿיר שטעט.
peletser , un Rechov mit ire fraie peletser ; fir shtet
pasturelands , and Rechov with its open pasturelands ; four cities

32 And out of the tribe of Naphtali, Kedesh in the Galil with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach; and Chammot Dor with its migrash, and Kartan with its migrash; 3 towns.

לב און פֿון שבֿט נַפְתָּלי : די שטאָט פֿון אַנטרינונג פַֿאַרן
un fun sheyvet Naftali : di shtot fun antrinung faran
and from tribe Naphtali : the city of refuge for the

טוּיטשלַעגער , קֶדֶשׁ אין גָּלִיל , מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער , און
toitshleger Kedesh in Galil , mit ire fraie peletser , un
death violent man in Kedesh in Galil , with its open pasturelands , and

חַמּוֹת-דאֹר מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער , און קַרתָּן מיט אירע
Chamot-Dor mit ire fraie peletser , un Kartan mit ire
Chammot Dor with its open pasturelands , and Kartan with its

פֿרַיִיע פֿלַעצער ; דריי שטעט.
fraie peletser ; drai shtet
open pasturelands ; three cities

33 All the towns of the Gershuni according to their mishpekhot were 13 towns with their migrash.

לג אַלע שטעט פֿון די גֵּרשונים לויט זייערע משפּחות :
ale shtet fun di Gershonim loit zeyere mishpoches :
all cities of the Gershoni according their families :

דריַצן שטעט מיט זייערע פֿרַיִיע פֿלַעצער .
draitsn shtet mit zeyere fraie peletser .
thirteen cities with their open pasturelands .

34 And unto the mishpekhot Bnei Merari, the rest of the Levi'im, out of the tribe of Zevulun, Yokne'am with its migrash, and Kartah with its migrash, 35 Dimnah with its migrash, Nahalal

לד און פַֿאַר די משפּחות פֿון די קינדער פֿון מְרָרי , די איבעריקע
un far di mishpoches fun di kinder fun Merari , di iberike
and for the families of the children of Merari , the remaining

לְוִיים , פֿון שבֿט זְבוּלון : יָקנְעָם מיט אירע פֿרַיִיע פֿלַעצער ,
Leviim , fun sheyvet Zevulun : Yokneam mit ire fraie peletser ,
Levi'im , from tribe Zevulun : Yokne'am with its open pasturelands ,

with its migrash; 4 towns.

[36] And out of the tribe of Reuven, Betzer with its migrash, and Yahtzah with its migrash, [37] Kedemot with its migrash, and Mepha'at with its migrash; 4 towns.

[36 38] And out of the tribe of Gad, Ramot in Gil'ad with its migrash, to be an Ir Miklat HaRotzeiach; and Machanayim with its migrash, [37 39] Cheshbon with its migrash, Yazer with its migrash; 4 towns in all.

[38 40] So all the towns for the Bnei Merari by their mishpekhot, which were remaining of the mishpekhot Levi'im, were by their goral 12 towns.

[39 41] All the towns of the Levi'im within the achuzzat Bnei Yisroel *(possession, estate of the Sons of Israel)* were 48 towns with their migrashim. [40 42] These towns were every one with their migrash around them; thus were all these towns.

קִרְתָּה מיט אירע פֿרייַע ; פלעצער ; לה דִמנָה מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Dimnah peletser fraie ire mit Kartah
open its with Dimnah pasturelands open its with Kartah

פלעצער , נַהֲלָל מיט אירע פֿרייַע ; פֿיר שטעט.
shtet fir peletser fraie ire mit Nahalol peletser
cities four pasturelands open its with Nahalal pasturelands

לו און פֿון שבֿט ראובֿן : בֶּצֶר מיט אירע פֿרייַע , פלעצער
peletser fraie ire mit Betser Reuven sheyvet fun un
pasturelands open its with Betzer Reuven tribe from and

און יַהצָה מיט אירע פֿרייַע ; פלעצער קִדֵמוֹת מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Kedemot peletser fraie ire mit Yahtsah un
open its with Kedemot pasturelands open its with Yahtzah and

פלעצער , און מֵיפַּעַת מיט אירע פֿרייַע ; פֿיר שטעט.
shtet fir peletser fraie ire mit Mefaat un peletser
cities four pasturelands open its with Mepha'at and pasturelands

לו לח און פֿון שבֿט גָד : די שטאָט פֿון אַנטרינונג פֿאַרן
faran antrinung fun shtot di Gad sheyvet fun un
for the refuge of city the Gad tribe from and

טויטשלעגער , רָמוֹת אין גִלעָד , מיט אירע פֿרייַע , פלעצער , און
un peletser fraie ire mit Gilad in Ramot toitshleger
and pasturelands open its with Gil'ad in Ramot death violent man

מַחנַיִם מיט אירע פֿרייַע ; פלעצער לז לט חֶשבּוֹן מיט אירע
ire mit Cheshbon peletser fraie ire mit Machanayim
its with Cheshbon pasturelands open its with Machanayim

פֿרייַע פלעצער , יַעְזֵר מיט אירע פֿרייַע ; פלעצער אַלע שטעט: פֿיר .
fir shtet ale peletser fraie ire mit Yazer peletser fraie
four cities all pasturelands open its with Yazer pasturelands open

לח מ די אַלע שטעט זיינען געווען פַּאַר די קינדער פֿון מְרָרי
Merari fun kinder di far geven zainen shtet ale di
Merari of children the for having been are cities all the

לויט זייערע משפּחות – די איבעריקע פֿון די משפּחות פֿון
loit mishpoches zeyere mishpoches di iberike di fun
according to their families the remaining of the families

די לְוִיִים ; און זייער גורל איז געווען צוועלף שטעט.
shtet tsvelf geven iz goirl zeyer un Leviim di
cities twelve having been is lot their and Levi'im the

לט מא אַלע שטעט פֿון די לְוִיִים אין מיטן פֿון דעם אייגנטום
eigentum dem fun mitn in Leviim di fun shtet ale
ancestral property the of midst of in Levi'im the of cities all

פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זיינען געווען אַכט און פֿערציק
fertsik un acht geven zainen Yisroel fun kinder di fun
forty and eight having been are Yisroel of children the of

שטעט מיט זייערע פֿרייַע פלעצער . מ מב די דאָזיקע שטעט זיינען
zainen shtet dozike di peletser fraie zeyere mit shtet
are cities these the pasturelands open their with cities

געווען שטאָט אין שטאָט מיט אירע פֿרייַע פלעצער רונד
rund peletser fraie ire mit shtot in shtot geven
around pasturelands open its with city in city having been

אַרום איר; אַזוי בייַ אַלע די דאָזיקע שטעט.
shtet dozike di ale bai azoi ir arum
cities these the all by so it round

41 43 Hashem gave unto Yisroel Kol HaAretz which He swore to give unto their Avot; and they possessed it, and dwelt therein. 42 44 And Hashem gave them manoach *(rest, peace)* on every side, according to all that He swore unto their Avot; and there stood not a man of all their enemies before them; Hashem delivered all their enemies into their yad. 43 45 There naphal *(failed, fell)* not davar mikol hadavar hatov *(any promise from all the good promises)* which Hashem had spoken unto Bais Yisroel; hakol bo *(all came, all came to pass)*.

מא מג אוֹן ה הָאָט געגעבן צו יִשְׂרָאֵל דאָס גאַנצע לאַנד וואָס
un Hashem hot gegebn tsu Yisroel dos gantse land vos
and Hashem has given to Yisroel this entire land which

ער האָט געשוואָרן צו געבן זייערע עלטערן; און זיי האָבן עס
er hot geshvorn tsu gebn zeyere eltern un zei hobn es
he has sworn an oath to give their fathers and they have it

מב מד גערבט , און זיך באַזעצט דערין . אוֹן ה הָאָט
gearbt un zich bazetst derin un Hashem hot
took possession of , and settled therein . and Hashem has

זיי באַרוט רונד אַרום , אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט
zei barut rund arum azoi vi alts vos er hot
them gives rest round around from so as all that which he has

געשוואָרן זייערע עלטערן; און קיינער פֿון אַלע זייערע פֿיינט איז
geshvorn zeyere eltern un keiner fun ale zeyere faint iz
sworn an oath their fathers and anyone of all their enemies is

נישט באַשטאַנען פֿאַר זיי ; אַלע זייערע פֿיינט האָט ה געגעבן
nisht bashtanen far zei ale zeyere faint hot Hashem gegebn
not persisted before they all their enemies has Hashem given

מג מה אין זייער האַנט. נישט אַ וואָרט איז אָפּגעפֿאַלן פֿון אַל דעם גוטן
in zeyer hant. nisht a vort iz opgefaln fun al dem gutn
their hand in . not a word is off fallen from all the good

צוזאָג וואָס ה הָאָט צוגעזאָגט דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל; אַלץ
tsuzog vos Hashem hot tsugezogt dem hoiz fun Yisroel alts
promise which Hashem has promised the house of Yisroel all that

איז אָנגעקומען .
iz ongekumen
is arrived

כב

דענצמאָל האָט יְהוֹשׁוּעַ געפֿרופֿן די ראובֿנים , און די
dentsmol hot Yehoshua gerufn di Reuvenim un di
then has Yehoshua called the Reuveni and the

ב גָּדִים , און דעם האַלבן שבֿט מנַשֶּׁה . און ער האָט צו
Gadim un dem halbn sheyvet Menasheh un er hot tsu
Gadi and the half tribe Menasheh . and he has to

זיי געזאָגט: איר האָט געהיט אַלץ וואָס משה דער קנעכט פֿון
zei gezogt ir hot gehit alts vos Moshe der knecht fun
them said you have observed all that which Moshe the servant of

ג איר האָט נישט פֿאַרלאָזט אין אַלץ וואָס איך האָב אײַך באַפֿוילן .
ir hot nisht farlozt in alts vos ich hob aich bafoiln
you have not forsaken in all that which I have commanded you .

אײַערע ברידער די דאָזיקע טעג ביז אויף היינטיקן טאָג, און איר
aiere brider di dozike teg biz oif haintikn tog un ir
your brothers these many days until this very day and you

האָט געהיט די היטונג פֿון דעם געבאָט פֿון ה אלוקיכם .
hot gehit di hitung fun dem gebot fun Hashem Elokeichem
have kept the charge of the commandment of Hashem your G-d .

ד און אַצונד האָט ה אלוקיכם באַרוט אײַערע ברידער ,
un atsund hot Hashem Elokeichem barut aiere brider
and now has Hashem your G-d gives you rest your brothers ,

אַזוי ווי ער האָט זיי צוגעזאָגט; דערום קערט אײַך אום אַצונד ,
azoi vi er hot zei tsugezogt derum kert aich um atsund
as so he has them promised therefore turn you down now ,

22 Then Yehoshua summoned the Reuveni, and the Gadi, and the half-tribe of Menasheh, 2 And said unto them, Ye have been shomer over all that Moshe Eved Hashem commanded you, and have obeyed my voice in all that I commanded you; 3 Ye have not deserted your achim these yamim rabbim to yom hazeh, but have been shomer over the mishmeret mitzvat Hashem Eloheichem *(charge, duty of the commandment of* Hashem*your G-d.)* 4 And now Hashem Eloheichem hath given manoach unto your achim, just as He promised them; therefore now return ye, and get you unto your ohalim,

and unto the Eretz Achuzzatechem, which Moshe eved Hashem gave you on the other side of the Yarden. [5] But be shomer to do the mitzvah and the torah, which Moshe Eved Hashem charged you, to love Hashem Eloheichem, and to walk in all the darkhei Hashem, and to be shomer mitzvot regarding His commandments, and to have deveykus *(attachment, cleavimg to G-d)* to Him, and to serve Him in avodas [kodesh] with kol levavchem uvkhol nafshechem *(all your heart, with all your nefesh)*.

[6] So Yehoshua gave them a brocha, and sent them away; and they went unto their ohalim.

[7] Now to the one half of the tribe of Menasheh Moshe had given possession in Bashan; but unto the other half thereof gave Yehoshua among their achim on this side Yarden westward. And when Yehoshua sent them away also unto their ohalim, then he gave them a brocha. [8] And he spoke unto them, saying, Return with nekasim rabbin *(many possessions)* unto your ohalim, and with mikneh rav me'od *(very much cattle)*, with kesef, and with zahav, and with nechoshet, and with barzel *(iron)*, and with very much selamot

און גייט אײַך צו אײַערע געצעלטן, צום לאַנד פֿון אײַער אײגנטום
eigentum aier fun land tsum getseltn aiere tsu aich geit un
possession your of land to the tents your to you go and

וואָס משה דער קנעכט פֿון ה׳ האָט אײַך געגעבן אויף יענער
yener oif gegebn aich hot Hashem fun knecht der Moshe vos
other on given you has Hashem of servant the Moshe which

זײַט ירדן. [ה] אָבער היט זייער צו טאָן דאָס געבאָט,
gebot dos ton tsu zeyer hit ober Yarden zait
commandments this do to very pay attention but Yarden side

און די תּורה, וואָס משה דער קנעכט פֿון ה׳ האָט אײַך
aich hot Hashem fun knecht der Moshe vos toyre di un
you has Hashem of servant the Moshe which instruction the and

געבאָטן, ליב צו האָבן ה׳ אלוקיכם, און צו גיין אין אַלע זײַנע
zaine ale in gein tsu un Elokeichem Hashem hobn tsu lib gebotn
his all in go to and your G-d Hashem have to love ordered

וועגן, און צו היטן זײַנע געבאָט, און זיך צו באַהעפֿטן
baheftn tsu zich un gebot zaine hitn tsu un vegen
join to self and commandments his observe to and ways

אָן אים, און אים צו דינען מיט אײַער גאַנצן האַרצן, און מיט אײַער
aier mit un hartsn gantsn aier mit dinen tsu im un im on
your with and heart all the your with serve to him and him on

גאַנצער זעל.
zel gantser
soul all the

[ו] און יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי געבענטשט, און האָט זיי אַוועקגעשיקט,
avekgeshikt zei hot un gebentsht zei hot Yehoshua un
sent off them has and blessed them has Yehoshua and

און זיי זײַנען אַוועקגעגאַנגען צו זייערע געצעלטן.
getseltn zeyere tsu avekgegangen zainen zei un
tents their to went way are they and

[ז] און צו אַ האַלבן שבֿט מנשה האָט משה געגעבן אין בָּשָׁן;
Bashan in gegebn Moshe hot Menasheh sheyvet halbn a tsu un
Bashan in given Moshe has Menasheh tribe half a to and

נאָר צום אַנדערן האַלבן האָט יְהוֹשׁוּעַ געגעבן מיט זייערע ברידער
brider zeyere mit gegebn Yehoshua hot halbn ander tsum nor
brothers their with given Yehoshua has half other to but

אויף דער זײַט ירדן צו מערבֿ. און אַז יְהוֹשׁוּעַ האָט זיי
zei hot Yehoshua az un mayrev tsu Yarden zait der oif
them has Yehoshua when and west to Yarden side the on

אַוועקגעשיקט צו זייערע געצעלטן, האָט ער זיי אויך געבענטשט, [ח] און ער
er un gebentsht oich zei er hot getseltn zeyere tsu avekgeshikt
he and blessed also them he has tents their to sent off

האָט צו זיי געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: מיט פֿיל גוטס קערט אײַך
aich kert guts fil mit zogn tsu azoi gezogt zei tsu hot
you turn good things many with say to so said them to has

אום צו אײַערע געצעלטן, און מיט זייער פֿיל פֿיך, מיט זילבער,
zilber mit fich fil zeyer mit un getseltn aiere tsu um
silver with livestock much very with and tents your to down

און מיט גאָלד, און מיט קופּער, און מיט אײַזן, און מיט קלײדער
kleider mit un aizn mit un kuper mit un gold mit un
garments with and iron with and bronze with and gold with and

(clothes); divide the plunder of your enemies with your achim.

זייער פֿיל ; צעטיילט דעם רויב פֿון אייַערע פֿיַינט מיט אייַערע
aiere mit faint aiere fun roib dem tseteilt fil zeyer
your with enemies your of plunder the divide much very

ברידער .
brider
brothers

9 And the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh returned, and departed from the Bnei Yisroel at Shiloh, which is in Eretz Kena'an, to go unto Eretz Gil'ad, to the Eretz Achuzzatam *(the land of their possession, estate)*, whereof they had taken as a possession, according to the word of Hashem by the yad Moshe. 10 And when they came unto the Gelilot of the Yarden, that is in eretz Kena'an, the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh built there a mizbe'ach by the Yarden, a mizbe'ach gadol in appearance.

ט האָבן די קינדער פֿון ראובֿן , און די קינדער פֿון גָד , און
un Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di hobn
and Gad of children the and Reuven of children the have

דער האַלבער שבֿט מנַשֶׁה , זיך אומגעקערט, און זיי זיַינען
zainen zei un umgekert zich Menasheh sheyvet halber der
are they and returned self Menasheh tribe half the

אַוועקגעגאַנגען פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, פֿון שילוֹ וואָס אין לאַנד
land in vos Shiloh fun Yisroel fun kinder di fun avekgegangen
land in which Shiloh from Yisroel of children the from went way

כנַעַן , צו גיין קיין לאַנד גִלעָד , צום לאַנד פֿון זייער אייגנטום , וואָס
vos eigentum zeyer fun land tsum Gilad land kein gein tsu Kenaan
which possession their of land to Gil'ad land to go to Kena'an

זיי האָבן זיך דערין באַזעצט לויט דעם מויל פֿון ה
Hashem fun moil dem loit bazetst derin zich hobn zei
Hashem of mouth the according to occupied therein self have they

דורך משהן . ' און אַז זיי זיַינען געקומען צו די געגנטן
gegentn di tsu gekumen zainen zei az un Mosheen durch
regions the to having come are they when and Moshe by

פֿון יַרדן וואָס אין לאַנד כנַעַן , האָבן די קינדער פֿון ראובֿן , און
un Reuven fun kinder di hobn Kenaan land in vos Yarden fun
and Reuven of children the have Kena'an land in which Yarden of

די קינדער פֿון גָד , און דער האַלבער שבֿט מנַשֶׁה , דאָרטן געבויט
geboit dortn Menasheh sheyvet halber der un Gad fun kinder di
built there Menasheh tribe half the and Gad of children the

אַ מזבח בייַם יַרדן , אַ גרויסן מזבח אויף אָנצוקוקן .
ontsukukn oif mizbeyech groisn a Yarden baim mizbeyech a
to look at on altar great a Yarden near altar an

11 And the Bnei Yisroel heard, Hinei, the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh have built a mizbe'ach at the edge of Eretz Kena'an, in the region of the Yarden, on the side belonging to the Bnei Yisroel. 12 And when the Bnei Yisroel heard of it, the kol Adat Bnei Yisroel gathered themselves together at Shiloh, to go up to war against them. 13 And the Bnei

יא האָבן די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל געהערט, אַזוי צו זאָגן : זעט, די
di zet zogn tsu azoi gehert Yisroel fun kinder di hobn
the see say to so heard Yisroel of children the have

קינדער פֿון ראובֿן , און די קינדער פֿון גָד , און דער האַלבער שבֿט
sheyvet halber der un Gad fun kinder di un Reuven fun kinder
tribe half the and Gad of children the and Reuven of children

מנַשֶׁה , האָבן געבויט אַ מזבח אַנטקעגן לאַנד כנַעַן , אין די
di in Kenaan land antkegen mizbeyech a geboit hobn Menasheh
the in Kena'an land across from altar an built have Menasheh

געגנטן פֿון יַרדן , צו דער זייַט פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל. יב און ווי
vi un Yisroel fun kinder di fun zait der tsu Yarden fun gegentn
when and Yisroel of children the of side the to Yarden of regions

די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן דערהערט, אַזוי האָט די גאַנצע עדה
eide gantse di hot azoi derhert hobn Yisroel fun kinder di
assembly entire the has so heard have Yisroel of children the

פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זיך איינגעזאַמלט קיין שילוֹ אַרויפֿצוגיין
aroiftsugein Shiloh kein aingezamlt zich Yisroel fun kinder di fun
to go up Shiloh to gathered self Yisroel of children the of

Yisroel sent unto the Bnei Reuven, and to the Bnei Gad, and to the half-tribe of Menasheh, into Eretz Gil'ad, Pinchas ben El'azar the Kohen, 14 And with him ten nasi'im, one each of the bais av for all the tribes of Yisroel; and each one was a Rosh Bais Avotam among the Alephei Yisroel. 15 And they came unto the Bnei Reuven, and to the Bnei Gad, and to the half-tribe of Menasheh, unto Eretz Gil'ad, and they spoke with them, saying, 16 Thus saith the Kol Adat Hashem, What ma'al *(trespass, disobedience, breach of faith, treachery, breaking faith)* is this that ye have committed against the Elohei Yisroel, to turn away this day from following Hashem, in that ye have built you a mizbe'ach, that ye might rebel this day against Hashem? 17 Is the avon Pe'or too little for us, from which we are not tahor until this day, even though there was the negef *(plague)* in the Adat Hashem, 18 But that ye must turn away this day from following Hashem? And it will be, seeing ye rebel hayom *(today)* against Hashem, that machar *(tomorrow)* He will be angry with

אַקעגן זיי אויף מלחמה . יג און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געשיקט
geshikt hobn Yisroel fun kinder di un milchome oif zei akegn
sent have Yisroel of children the and war on them against

צו די קינדער פון ראובֿן , און צו די קינדער פון גָד , און צום
tsum un Gad fun kinder di tsu un Reuven fun kinder di tsu
to and Gad of children the to and Reuven of children the to

האַלבן שבֿט מנַשֶּׁה , קיין לאַנד גִלְעָד , פִּינְחָס דעם זון פון אֶלְעָזָר
Elazar fun zun dem Pinchas Gilad land kein Menasheh sheyvet halbn
El'azar of son the Pinchas Gil'ad land to Menasheh tribe half

דעם כֹּהן , יד און מיט אים צען פֿירשטן , צו איין פֿירשט , צו איין
ein tsu firsht ein tsu firshtn tsen im mit un koyen dem
one to chieftain one to chieftains ten him with and kohen the

פֿירשט פון אַ פֿאָטערהויז פון אַלע שבֿטים פון יִשְׂרָאֵל; און זיי
zei un Yisroel fun shvotim ale fun foterhoiz a fun firsht
they and Yisroel of tribes all of father's household a of chieftain

זיינען איטלעכער געווען דער הויפּט פון זייער פֿאָטערהויז
foterhoiz zeyer fun hoipt der geven itlecher zainen
father's household their of head the having been each are

ביַי די טויזנטן פון יִשְׂרָאֵל. טו און זיי זיינען געקומען צו
tsu gekumen zainen zei un Yisroel fun toizntn di bai
to having come are they and Yisroel of thousands the among

די קינדער פון ראובֿן , און צו די קינדער פון גָד , און צום האַלבן
halbn tsum un Gad fun kinder di tsu un Reuven fun kinder di
half to and Gad of children the to and Reuven of children the

שבֿט מנַשֶּׁה , קיין לאַנד גִלְעָד , און זיי האָבן מיט זיי גערעדט,
geredt zei mit hobn zei un Gilad land kein Menasheh sheyvet
spoken them with have they and Gil'ad land to Menasheh tribe

אַזוי צו זאָגן : טז אַזוי האָט געזאָגט די גאַנצע עדה פון ה : וואָס
vos Hashem fun eide gantse di gezogt hot azoi zogn tsu azoi
what Hashem of assembly entire the said has so say to so

איז די דאָזיקע פֿאַלשונג וואָס איר האָט געפֿאַלשט אין אלוקי
Elokei on gefelsht hot ir vos felshung dozike di iz
the G-d of on been unfaithful have you which treachery this the is

יִשְׂרָאֵל, זיך אָפּצוקערן הײַנט פון הינטער ה , מיט אײַער
aier mit Hashem hinter fun haint optsukeren zich Yisroel
your with Hashem in back of from today to turn self Yisroel

בויען פֿאַר זיך אַ מזבח , כדי איר זאָלט הײַנט ווידערשפּעניקן אָן
on vidershpenikn haint zolt ir kedei mizbeyech a zich far boien
on rebel against today shall you so that altar an self for building

ה ? יז איז אונדז ווינציק די זינד פון פְּעוֹר, וואָס מיר האָבן זיך נאָך
noch zich hobn mir vos Peor fun zind di vintsik undz iz Hashem
yet self have we which Pe'or of sin the enough us is Hashem

פון איר נישט געריניקט ביז אויף הײַנטיקן טאָג, און וואָס איבער איר איז
iz ir iber vos un tog haintikn oif biz gereinikt nisht ir fun
is you over which and day this very on until purified not you of

געווען אַ מגפֿה אויף דער עדה פון ה , יח אַז איר קערט
kert ir az Hashem fun eide der oif mageyfe a geven
turn you that Hashem of assembly the on plague a having been

אײַך הײַנט אָפּ פון הינטער ה ? און עס וועט זיין : איר וועט
vet ir zain vet es un Hashem hinter fun op haint aich
will you be will it and Hashem in back of from away today you

ווידערשפּעניקן הײַנט אָן ה , און מאָרגן וועט ער צערענען אויף דער
der oif tserenen er vet morgn un Hashem on haint vidershpenikn
the on be angry he will tomorrow and Hashem on today rebel against

the kol Adat Yisroel.
19 Notwithstanding, if the eretz achuzzatechem be tamei *(unclean)*, then pass ye over unto the eretz achuzzat Hashem, wherein Hashem's Mishkan dwelleth, and take possession among us; but rebel not against Hashem, nor rebel against us, in building you a mizbe'ach other than the mizbe'ach Hashem Eloheinu. 20 Did not Achan ben Zerach break faith in the cherem, and ketzef *(wrath)* fell on kol Adat Yisroel? And that ish perished not alone in his avon *(iniquity)*.

21 Then the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the half-tribe of Menasheh answered, and said unto the Rashei Alephei Yisroel, 22 El Elohim, Hashem El Elohim, He knoweth, and Yisroel shall have da'as; if it be in mered *(rebellion)*, or if in ma'al against Hashem, al toshieini hayom hazeh (save us not this day), 23 That we have built us a mizbe'ach to turn away from following Hashem, or if to offer thereon olah or minchah, or if to offer zivkhei shelamim thereon, let Hashem Himself call it to account; 24 No,

גאַנצער עדה פֿון ישׂרָאֵל. יט אויב ווידער דאָס לאַנד פֿון אייַער אייגנטום
eigentum aier fun land dos vider oib Yisroel fun eide gantser
possession your of land this again if Yisroel of assembly whole

איז אומריין, קומט אייַך אַריבער אין דעם לאַנד פֿון הס
Hashems fun land dem in ariber aich kumt umrein iz
Hashem's of land the in on the other side of you come unclean is

אייגנטום, וואָס דאָרטן רוט דער משכּן פֿון ה, און באַזעצט
bazetst un Hashem fun mishkn der rut dortn vos eigentum
occupy and Hashem of Tabernacle the rests there which possession

אייַך צווישן אונדז, נאָר אָן ה זאָלט איר נישט ווידערשפּעניקן, און
un vidershpenikn nisht ir zolt Hashem on nor undz tsvishn aich
and rebel against not you shall Hashem on but us among you

אונדז זאָלט איר נישט ווידערשפּעניקן, מיט אייַער בויען פֿאַר זיך אַ
a zich far boien aier mit vidershpenikn nisht ir zolt undz
an self for building your with rebel against not you shall us

מזבח, אַחוץ דעם מזבח פֿון ה אלוקינו. כ האָט
hot Elokeinu Hashem fun mizbeyech dem achuts mizbeyech
has our G-d Hashem of altar the aside from altar

נישט עָכָן דער זון פֿון זֶרַח געפֿעלשט אַ פֿעלשונג מיט דעם
dem mit felshung a gefelsht Zerachn fun zun der Achan nisht
the with treachery a been unfaithful Zerach of son the Achan not

חרם, און אויף דער גאַנצער עדה פֿון ישׂרָאֵל איז געווען דער
der geven iz Yisroel fun eide gantser der oif un cheirem
the having been is Yisroel of assembly entire the on and devoted

צאָרן? און נישט יענער מאַן אַליין איז אומגעקומען פֿאַר זיין זינד.
zind zain far umgekumen iz alein man yener nisht un tsorn
sin his for perished is alone man that not and anger

כא האָבן געענטפֿערט די קינדער פֿון ראובֿן, און די קינדער פֿון
fun kinder di un Reuven fun kinder di geentfert hobn
of children the and Reuven of children the answered have

גָד, און דער האַלבער שבֶט מנַשֶּׁה, און זיי האָבן געזאָגט
geredt hobn zei un Menasheh sheyvet halber der un Gad
spoken have they and Menasheh tribe half the and Gad

צו די הויפּטלייט פֿון די טויזנטן פֿון ישׂרָאֵל: כב אֵל אלקים,
Elokim El Yisroel fun toizntn di fun hoiptlait di tsu
G-d G-d Yisroel of thousands the of chief people the to

ה אֵל אלקים, ער ווייס, און ישׂרָאֵל, ער זאָל עס וויסן, אויב
oib visen es zol er Yisroel un veis er Elokim El Hashem
if know it shall he Yisroel and knows he G-d G-d Hashem

ה איז אין וידערשפּעניקייט אָדער אויב אין איבערטרעטונג אָן
Hashem on ibertretung in oib oder vidershpenikeit in iz dos
Hashem on overstepping in if or rebellion in is this

– זאָלסט אונדז נישט העלפֿן היינטיקן טאָג! כג אונדז צו בויען
boien tsu undz tog haintikn helfn nisht undz zolst
build to us day this very rescue not us you(SG) must

אַ מזבח כּדי זיך אָפּצוקערן פֿון הינטער ה, אָדער אויב
oib oder Hashem hinter fun optsukeren zich kedei mizbeyech a
if or Hashem behind from to turn self so that altar a

אויפֿצובערענגען אויף אים בראָנדאָפּפֿער, אָדער אויב צו
tsu oib oder shpaizopfer un brandopfer im oif oiftsubrengen
to if or minchah and olah him on shall bring

מאַכן אויף אים פֿרידאָפּפֿער, זאָל ה אַליין אויפֿמאַנען! כד און
un oifmonen alein Hashem zol fridopfer im oif machn
and exact himself Hashem shall peace offering him on make

rather have we not done it for fear, for this reason, saying, In time to come your banim might speak unto our banim, saying, What have ye to do with Hashem Elohei Yisroel? [25] For Hashem hath made the Yarden a boundary between us and you, ye Bnei Reuven and Bnei Gad; ye have no chelek in Hashem; so might your banim make our banim cease from fearing Hashem. [26] Therefore we said, Let us now prepare to build us the mizbe'ach, not for olah nor for zevach, [27] But that it may be an ed *(witness)* between us, and you, and doroteinu *(our generations)* after us, that we might do the avodas Hashem before Him with oloteinu, and with zevakheinu, and with shelameinu; that your banim may not say to our banim in time to come, Ye have no chelek in Hashem. [28] Therefore we said, that it shall be, when they should so say to us or to doroteinu in time to come, that we may say again, See the tavnit *(pattern, replica)* of the mizbe'ach Hashem, which Avoteinu built, not for olah, nor for zevach; but it is an ed *(witness)* between us

אויב מיר האָבן עס נישט געטאָן בלויז פֿון זאָרג וועגן אַ זאַך , אַזוי
azoi zach a vegen zorg fun bloiz geton nisht es hobn mir oib
so thing a concerning worry from only done not it have we if

צו זאָגן : מאָרגן וועלן אייַערע קינדער זאָגן צו אונדזערע קינדער ,
kinder undzere tsu zogn kinder aiere veln morgn zogn tsu
children our to say children your will tomorrow say to

אַזוי צו זאָגן : וואָס קערט איר אייַך אָן מיט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל?
Yisroel Elokei Hashem mit on aich ir kert vos zogn tsu azoi
Yisroel the G-d of Hashem with on you you turn what say to so

כה וואָרעם אַ געמאַרק האָט ה געמאַכט צווישן אונדז און צווישן
tsvishn un undz tsvishn gemacht Hashem hot gemark a vorem
between and us between made Hashem has border a because

אייַך, קינדער פֿון ראובֿן , און קינדער פֿון גָד , דעם יַרדן ; איר האָט
hot ir Yarden dem Gad fun kinder un Reuven fun kinder aich
have you Yarden the Gad of children and Reuven of children you

נישט קיין חלק אין ה . און אייַערע קינדער וועלן שטערן אונדזערע
undzere shtern veln kinder aiere un Hashem in chelek kein nisht
our prevent will children your and Hashem in share any not

קינדער – נישט צו פֿאָרכטן ה . כו האָבן מיר געזאָגט: לאָמיר
lomir gezogt mir hobn Hashem forchtn tsu nisht kinder
let us said we have Hashem be in dread to not children

זיך אַקאָרשט באַוואָרענען צו בויען דעם מזבח , נישט פֿאַר
far nisht mizbeyech dem boien tsu bavorenen akorsht zich
for not altar the build to make provisions now self

בראַנדאָפּפֿער, און נישט פֿאַר שלאַכטאָפּפֿער ; כז נייַערט ער זאָל זיין
zain zol er naiert shlachtopfer far nisht un brandopfer
be shall it but slaughter sacrifice for not and olah

אַן עדות צווישן אונדז און צווישן אייַך, און צווישן אונדזערע
undzere tsvishn un aich tsvishn un undz tsvishn eides an
our between and you between and us between testimony a

דורות נאָך אונדז: צו דינען דעם דינסט פֿון ה פֿאַר אים
im far Hashem fun dinst dem dinen tsu undz noch doires
him before Hashem of service the serve to us after generations

מיט אונדזערע בראַנדאָפּפֿער, און מיט אונדזערע שלאַכטאָפּפֿער , און
un shlachtopfer undzere mit un brandopfer undzere mit
and slaughter sacrifice our with and olah our with

מיט אונדזערע פֿרידאָפּפֿער , און אייַערע קינדער זאָלן מאָרגן נישט
nisht morgn zoln kinder aiere un fridopfer undzere mit
not tomorrow shall children your and peace offering our with

זאָגן צו אונדזערע קינדער : איר האָט נישט קיין חלק אין ה .
Hashem in chelek kein nisht hot ir kinder undzere tsu zogn
Hashem in share any not have you children our to say

כח און מיר האָבן געזאָגט: אויב עס וועט געשען , אַז זיי וועלן דאָס
dos veln zei az geshen vet es oib gezogt hobn mir un
this will they that happen will it when said have we and

זאָגן צו אונדז אָדער צו אונדזערע דורות שפּעטער אַהין , וועלן
veln ahin shpeter doires undzere tsu oder undz tsu zogn
will there later generations our to or us to say

מיר זאָגן : זעט דעם בוי פֿון דעם מזבח פֿון ה , וואָס
vos Hashem fun mizbeyech dem fun boi dem zet zogn mir
which Hashem of altar the of structure the see say we

אונדזערע עלטערן האָבן געמאַכט, נישט פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, און נישט פֿאַר
far nisht un brandopfer far nisht gemacht hobn eltern undzere
for not and olah for not made have fathers our

and you. [29] Chalilah lanu *(far be it from us)* that we should rebel against Hashem, and turn today from following Hashem, to build a mizbe'ach for olah, for minchah, or for zevach, other than the Mizbe'ach Hashem Eloheinu that is before His Mishkan.

[30] And when Pinchas HaKohen, and the nasi'im of the Edah and Rashei Alephei Yisroel which were with him, heard the words that the Bnei Reuven and the Bnei Gad and the Bnei Menasheh spoke, it pleased them. [31] And Pinchas ben El'azar HaKohen said unto the Bnei Reuven, and to the Bnei Gad, and to the Bnei Menasheh, Today we have da'as that Hashem is among us, because ye have not broken faith with Hashem; now ye have saved the Bnei Yisroel out of the yad Hashem.

[32] And Pinchas ben El'azar HaKohen, and the nasi'im, returned from the Bnei Reuven, and from the Bnei Gad, out of Eretz Gil'ad, unto Eretz Kena'an, to the Bnei Yisroel, and

שלאַכטאָפּפֿער ; ניַיערט אַן עדות איז ער צווישן אונדז און צווישן
tsvishn un undz tsvishn er iz eides an naiert shlachtopfer
between and us between it is testimony a rather slaughter sacrifice

אײַך. כט חלילה אונדז צו ווידערשפּעניקן אָן ה , און זיך
zich un Hashem on vidershpenikn tsu undz cholile aich
self and Hashem on rebel against to us far be it from you

אָפּצוקערן היַינט פֿון הינטער ה , צו בויען אַ מזבח פֿאַר
far mizbeyech a boien tsu Hashem hinter fun haint optsukeren
for altar an build to Hashem following from today to turn away

בראַנדאָפּפֿער, פֿאַר שפּיַיזאָפּפֿער, און פֿאַר שלאַכטאָפּפֿער , אַחוץ
achuts shlachtopfer far un shpaizopfer far brandopfer
aside from slaughter sacrifice for and minchah for olah

דעם מזבח פֿון ה אלוקינו , וואָס פֿאַר זיַין משכּן !
mishkn zain far vos Elokeinu Hashem fun mizbeyech dem
Tabernacle his before which is our G-d Hashem of altar the

ל און ווי פּינְחס דער כהן , און די פֿירשטן פֿון דער עדה ,
eide der fun firshtn di un koyen der Pinchas vi un
assembly the of chieftains the and kohen the Pinchas when and

די הויפּטלײַט פֿון די טויזנטן פֿון ישְׂרָאֵל וואָס מיט אים,
im mit vos Yisroel fun toizntn di fun hoiptlait di
him with which are Yisroel of thousands the of chief people the

האָבן געהערט די ווערטער וואָס די קינדער פֿון ראובֿן , און די
di un Reuven fun kinder di vos verter di gehert hobn
the and Reuven of children the which words the heard have

קינדער פֿון גָד , און די קינדער פֿון מנַשֶׁה , האָבן געראַטן, איז
iz geredt hobn Menasheh fun kinder di un Gad fun kinder
is spoken have Menasheh of children the and Gad of children

דאָס ווויילגעפֿעלן אין זייערע אויגן. לא און פּינְחס דער זון פֿון
fun zun der Pinchas un oign zeyere in voilgefeln dos
of son the Pinchas and eyes their in find favor in the eyes of this

אֶלְעָזָר דעם כהן האָט געזאָגט צו די קינדער פֿון ראובֿן , און צו
tsu un Reuven fun kinder di tsu gezogt hot koyen dem Elazar
to and Reuven of children the to said has kohen the El'azar

די קינדער פֿון גָד , און צו די קינדער פֿון מנַשֶׁה : היַינט ווייסן
veisn haint Menasheh fun kinder di tsu un Gad fun kinder di
know today Menasheh of children the to and Gad of children the

מיר, אַז צווישן אונדז איז ה ; ווָאַרעם איר האָט נישט געפֿעלשט אָן
on gefelsht nisht hot ir vorem Hashem iz undz tsvishn az mir
on act falsely not have you because Hashem is us among that we

ה די דאָזיקע פֿעלשונג ; אַצונד האָט איר מציל געווען די
di geven matsl ir hot atsund felshung dozike di Hashem
the having been rescued you have now treachery this the Hashem

קינדער פֿון ישְׂרָאֵל פֿון דער האַנט פֿון ה .
Hashem fun hant der fun Yisroel fun kinder
Hashem of hand the from Yisroel of children

לב און פּינְחס דער זון פֿון אֶלְעָזָר דעם כהן , און די פֿירשטן , האָבן
hobn firshtn di un koyen dem Elazar fun zun der Pinchas un
have chieftains the and kohen the El'azar of son the Pinchas and

זיך אומגעקערט פֿון די קינדער פֿון ראובֿן , און פֿון די קינדער
kinder di fun un Reuven fun kinder di fun umgekert zich
children the from and Reuven of children the from returned self

פֿון גָד , פֿון לאַנד גִלְעָד , קיין לאַנד כְּנַעַן צו די קינדער פֿון
fun kinder di tsu Kenaan land kein Gilad land fun Gad fun
of children the to Kena'an land to Gil'ad land from Gad of

לג יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן זיי געבראַכט אַן ענטפֿער. און דער ענטפֿער איז
iz entfer der un entfer an gebracht zei hobn zei un Yisroel
is answer the and answer an brought them have they and Yisroel

ווילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל און די
voilgefeln in di oign fun di kinder fun Yisroel un di
find favor in the eyes of children the of eyes the in and the

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געלויבט אלקים, און האָבן מער נישט גערעדט
geredt nisht mer hobn un Elokim geloibt hobn Yisroel fun kinder
spoken not more have and G-d praised have Yisroel of children

וועגן אַרויפֿגיין אַקעגן זיי אויף מלחמה, צו פֿאַרווּיסטן דאָס לאַנד
land dos farvistn tsu milchome oif zei akegn aroifgein vegen
land the destroy to war on them against go up concerning

וואָס די קינדער פֿון ראובֿן און די קינדער פֿון גָד זיצן דערין.
derin zitsn Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di vos
therein sit Gad of children the and Reuven of children the which

לד און די קינדער פֿון ראובֿן און די קינדער פֿון גָד האָבן גערופֿן
gerufn hobn Gad fun kinder di un Reuven fun kinder di un
called have Gad of children the and Reuven of children the and

דעם מזבח עֵד, ווייל : אַן עדות איז ער צווישן אונדז
undz tsvishn er iz eides an vail Eid mizbeyech dem
us between it is testimony an because Witness altar the

אַז ה איז האלקים.
HaElokim iz Hashem az
G-d is Hashem that

כג

און עס איז געווען אין פֿיל טעג אַרום, נאָכדעם אַז
az nochdem arum teg fil in geven iz es un
that after round days many in having been is it and

ה האָט באַרוט יִשְׂרָאֵל פֿון אַלע זייערע פַיַינט פֿון
fun faint zeyere ale fun Yisroel barut hot Hashem
of enemies their all from Yisroel gives rest has Hashem

רונד אַרום, און יְהוֹשׁוּעַ איז געווָארן אַלט און באַטאָגט,
batogt un alt gevorn iz Yehoshua un arum rund
elderly and old having become is Yehoshua and round around

ב האָט יְהוֹשׁוּעַ גערופֿן גאַנץ יִשְׂרָאֵל, זייערע עלטסטע, און זייערע
zeyere un eltste zeyere Yisroel gants gerufn Yehoshua hot
their and elders their Yisroel all summoned Yehoshua has

הויפּטלייַט, און זייערע ריכטער, און זייערע אויפֿזעער, און האָט צו
tsu hot un oifzeer zeyere un richter zeyere un hoiptlait
to has and overseers their and judges their and chief people

זיי געזאָגט: איך בין אַלט און באַטאָגט. ג און איר האָט געזען אַלץ
alts gezen hot ir un batogt un alt bin ich gezogt zei
all that seen have you and elderly and old am I said them

וואָס ה אלוקיכם האָט געטאָן צו אַלע די דאָזיקע פֿעלקער
felker dozike di ale tsu geton hot Elokeichem Hashem vos
nations these the all to done has your G-d Hashem which

פֿון אייַערטוועגן ; ווָארעם ה אלוקיכם איז דער וואָס האָט
hot vos der iz Elokeichem Hashem vorem aiertvegn fun
has which the one is your G-d Hashem because your account of

מלחמה געהאַלטן פֿאַר אייַך. ד זעט, איך האָב אייַך אויסגעוואָרפֿן די דאָזיקע
dozike di oisgevorfn aich hob ich zet aich far gehaltn milchome
these the allotted you have I see you for waged war

גרויסע פֿעלקער פֿאַר אַ נחלה לויט אייַערע שבֿטים ;
shvotim aiere loit nachle a far felker geblibene
tribes your according to inheritance a for nations remaining

reported the matter unto them. 33 And the thing pleased the Bnei Yisroel; and the Bnei Yisroel made brocha unto Elohim, and spoke no more about going up against them in battle, to destroy HaAretz wherein the Bnei Reuven and Gad dwelt.

34 And the Bnei Reuven and the Bnei Gad called the mizbe'ach Ed *(Witness)*, for it is between us that Hashem is HaElohim.

23 And it came to pass yamim rabbim after Hashem had given manoach unto Yisroel from all their surrounding enemies, that Yehoshua was zaken and advanced in days. 2 And Yehoshua called for Kol Yisroel, and for their zekenim, and for their Rashim, and for their Shofetim, and for their Shoterim, and said unto them, I am zaken and advanced in days; 3 And ye have seen all that Hashem Eloheichem hath done unto all these Goyim for your sakes; for Hashem Eloheichem is He that hath fought for you. 4 Remember I have allotted unto you these Goyim that remain, to be a nachalah for

your shvatim, from the Yarden, even kol HaGoyim that I have cut off, even unto the Yam HaGadol toward the setting of the shemesh. [5] And Hashem Eloheichem, He shall expel them from before you, and drive them from out of your sight; and ye shall possess their land, just as Hashem Eloheichem hath promised unto you. [6] Therefore chazak! Be very courageous to be shomer and to do all that is written in the Sefer Torah Moshe, that ye turn not aside therefrom to the right or to the left; [7] That ye come not among these Goyim, these that remain among you; neither make mention of the shem of eloheihem, nor have to swear by them, neither serve them, nor bow down unto them; [8] But have deveykus unto Hashem Eloheichem, just as ye have done unto this day. [9] For Hashem hath driven out from before you Goyim Gedolim and atzumim *(powerful ones)*; but as for you, no man hath been able to stand before you unto this day. [10] Ish echad of you shall chase eleph; for Hashem Eloheichem, He it is that fighteth for you, just as He hath promised you. [11] Be shomer me'od therefore unto yourselves, that ye love Hashem Eloheichem. [12] Else if ye do in anywise turn back,

פֿון ירדן , מיט אַלע פֿעלקער וואָס איך האָב פֿאַרשניטן, און ביזן
bizn un farshnitn hob ich vos felker ale mit Yarden fun
unto and cut off have I which nations all with Yarden from

ים-הַגָּדול צו זון-אונטערגאַנג. ה און ה אלוקיכם , ער וועט זיי
zei vet er Elokeichem Hashem un zun-untergang tsu Yam-Hagodl
them will he your G-d Hashem and sunset to Great Sea

אַרויסשטויסן פֿון פֿאַר אייַך, און וועט זיי פֿאַרטרייַבן פֿון אייַער
aier fun fartraiben zei vet un aich far fun aroisshtoisn
your from drive before them will and you before from push out

אָנגעזיכט , און איר וועט אַרבן זייער לאַנד, אַזוי ווי ה אלוקיכם
Elokeichem Hashem vi azoi land zeyer arben vet ir un ongezicht
your G-d Hashem as so land their inherit will you and face

האָט אייַך צוגעזאָגט. ו דערום זאָלט איר זיין זייער שטאַרק צו היטן
hitn tsu shtark zeyer zain ir zolt derum tsugezogt aich hot
observe to strong very be you shall therefore promised you has

, תּורת-משה און צו טאָן אַלץ וואָס שטייט געשריבן אין בוך פֿון
Torat-Moshe fun buch in geshribn shteit vos alts ton tsu un
Torah of Moses of book in written stands which all that do to and

זיך נישט אָפּצוקערן דערפֿון רעכטס אָדער לינקס , ז נישט צו
tsu nisht links oder rechts derfun optsukeren nisht zich
to not to the left or to the right thereof deviate not self

קומען צווישן די דאָזיקע פֿעלקער, די דאָזיקע וואָס זיַנען געבליבן
geblibn zainen vos dozike di felker dozike di tsvishn kumen
remain are which this the ones nations this the among come

ביַי אייַך. און דעם נאָמען פֿון זייערע ג-טער זאָלט איר נישט דערמאָנען, און
un dermonen nisht ir zolt g-ter zeyere fun nomen dem un aich bai
and mention not you shall g-ds their of names the and you by

נישט לאָזן שוועָרן ביַי זיי און זיי נישט דינען, און זיך נישט בוקן
bukn nisht zich un dinen nisht zei un zei bai shvern lozn nisht
bow down not self and serve not them and them by swear let not

צו זיי . ח נאָר בלויז אָן ה אלוקיכם זאָלט איר אייַך באַהעפֿטן,
baheftn aich ir zolt Elokeichem Hashem on bloiz nor zei tsu
join you you shall your G-d Hashem on only but them to

אַזוי ווי איר האָט געטאָן ביז היַינטיקן טאָג, ט וואָס דערפֿאַר האָט
hot derfar vos tog haintikn biz geton hot ir vi azoi
has for the reason which day this very until done have you as so

ה פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר אייַך גרויסע און מאַכטיקע פֿעלקער; און
un felker machtike un groise aich far fun fartriben Hashem
and nations mighty and great you before from driven out Hashem

איר – קיינער איז נישט באַשטאַנען פֿאַר אייַך ביז היַינטיקן טאָג. י איין
ein tog haintikn biz aich far bashtanen nisht iz keiner ir
one day this very until you before persisted not is anyone you

מאַן פֿון אייַך האָט געיאָגט טויזנט ; ווארעם ה אלוקיכם איז
iz Elokeichem Hashem vorem toiznt geyogt hot aich fun man
is your G-d Hashem because a thousand pursued has you of man

דער וואָס האָט מלחמה געהאַלטן פֿאַר אייַך, אַזוי ווי ער האָט אייַך
aich hot er vi azoi aich far gehaltn milchome hot vos der
you has he as so you for waged war has which the one

צוגעזאָגט. יא דערום זאָלט איר זייער היטן אייַער זעל, ליב
lib zel aier hitn zeyer ir zolt derum tsugezogt
love soul your keep a watch over very you shall therefore promised

צו האָבן ה אלוקיכם . יב ווארעם אויב אָפּקערן וועט איר אייַך
aich ir vet opkeren oib vorem Elokeichem Hashem hobn tsu
you you will turn aside if because your G-d Hashem have to

אָפקערן , און איר וועט אייך באַהעפֿטן אָן דעם רעשט פֿון די דאָזיקע
dozike di fun resht dem on baheftn aich vet ir un opkeren
these the of rest the on join you will you and turn aside

פֿעלקער, די דאָזיקע וואָס זיינען געבליבן ביי אײַך, און איר וועט
vet ir un aich bai geblibn zainen vos dozike di felker
will you and you with remaining are which these the nations

זיך מתחתן זיין מיט זיי , און איר וועט קומען צווישן זיי , און
un zei tsvishn kumen vet ir un zei mit zain mischatn zich
and them among come will you and them with be intermarry self

אלוקיכם ה אַז זאָלט איר וויסן , ג וויסן אײַך, צווישן זיי
Elokeichem Hashem az zain visen ir zolt visen aich tsvishn zei
your G-d Hashem that be know you shall know you among they

פֿון אײַך, און פֿאַרטרײַבן די דאָזיקע פֿעלקער פֿאַר אײַך מער נישט וועט
un aich far fun felker dozike di fartraiben nisht mer vet
and you before from nations these the drive before not more will

זיי וועלן אײַך זיין פֿאַר אַ נעץ און פֿאַר אַ שטרויכלונג , און פֿאַר
far un shtroichlung a far un nets a far zain aich veln zei
for and pitfall a for and snare a for be you will they

אַ רוט אין אײַערע זײַטן , און פֿאַר שטעכערס אין אײַערע אויגן, ביז איר
ir biz oign aiere in shtechers far un zaitn aiere in rut a
you until eyes your in stickers for and sides your in rod a

וועט אונטערגיין פֿון דער דאָזיקער גוטער ערד וואָס ה אלוקיכם
Elokeichem Hashem vos erd guter doziker der fun untergein vet
your G-d Hashem which land good this the from disappear will

האָט אײַך געגעבן . ד און אָט גיי איך די טעג אויף דעם וועג פֿון דער
der fun veg dem oif teg di ich gei ot un gegebn aich hot
the of way the on days the I go behold and given you has

גאַנצער ערד ; דערום זאָלט איר וויסן מיט אײַער גאַנצן האַרצן, און
un hartsn gantsn aier mit visen ir zolt derum erd gantser
and heart whole your with know you shall therefore world whole

מיט אײַער גאַנצער זעל , אַז נישט אַן איינציק וואָרט איז אָפּגעפֿאַלן
opgefaln iz vort eintsik an nisht az zel gantser aier mit
fallen off is word unfulfilled an not that soul whole your with

פֿון די אַלע גוטע צוזאָגן וואָס ה אלוקיכם האָט צוגעזאָגט
tsugezogt hot Elokeichem Hashem vos tsuzogn gute ale di fun
promised has your G-d Hashem which promises good all the from

וועגן אײַך; אַלע זיינען אײַך אָנגעקומען ; נישט אַן איינציק וואָרט
vort eintsik an nisht ongekumen aich zainen ale aich vegen
word unfulfilled an not arrived you are all you concerning

דערפֿון איז אָפּגעפֿאַלן. טו און עס וועט זיין , אַזוי ווי אײַך איז אָנגעקומען
ongekumen iz aich vi azoi zain vet es un opgefaln iz derfun
arrived is you as so be will it and abated is thereof

אַל דער גוטער צוזאָג וואָס ה אלוקיכם האָט אײַך צוגעזאָגט ,
tsugezogt aich hot Elokeichem Hashem vos tsuzog guter der al
promised you has your G-d Hashem which promise good the all

אָנזאָג , אַזוי וועט ה ברענגען אויף אײַך אַל דעם שלעכטן
onzog shlechtn dem al aich oif brengen Hashem vet azoi
announcement evil the all you on bring Hashem will so

ביז ער וועט אײַך פֿאַרטיליקן פֿון דער דאָזיקער גוטער ערד וואָס
vos erd guter doziker der fun fartiliken aich vet er biz
which land good this the from destroy you will he until

ה אלוקיכם האָט אײַך געגעבן . טז אַז איר וועט איבערטרעטן דעם
dem ibertretn vet ir az gegebn aich hot Elokeichem Hashem
the overstep will you if given you has your G-d Hashem

and have deveykus unto the remnant of these Goyim, even these that remain among you, and shall inter-marry with them, associate with them, and they with you; 13 Have da'as for a certainty that Hashem Eloheichem will no more drive out any of these Goyim from before you; but they shall be pach *(snares)* and mokesh *(traps)* unto you, and shot *(scourges)* on your sides, and thorns in your eyes, until ye perish from off this adamah hatovah which Hashem Eloheichem hath given you. 14 And, hinei, now I am going the derech kol ha'aretz; and ye know in all your hearts and in all your nefashot, that not one thing hath failed of all the devarim hatovim which Hashem Eloheichem promised concerning you; all are come to pass unto you, and not one thing hath failed thereof. 15 Therefore it shall come to pass, that just as kol hadavar hatov are come upon you, which Hashem Eloheichem promised you; so shall Hashem bring upon you kol hadavar harah, until He hath destroyed you from off this adamah hatovah which Hashem Eloheichem hath given you. 16 When ye have transgressed the Brit Hashem Eloheichem, which

ברית פֿון ה אלוקיכם , וואָס ער האָט אײַך באַפֿוילן , און
un bafoiln aich hot er vos Elokeichem Hashem fun bris
and commanded you has he which your G-d Hashem of covenant

איר וועט גיין און דינען פֿרעמדע ג-טער, און זיך בוקן צו זיי ,
zei tsu bukn zich un g-ter fremde dinen un gein vet ir
them to bow down self and g-ds foreign serve and go will you

וועט גרימען דער צאָרן פֿון ה אויף אײַך, און איר וועט גיך
gich vet ir un aich oif Hashem fun tsorn der grimen vet
quickly will you and you on Hashem of anger the be kindled will

אונטערגיין פֿון דעם גוטן לאַנד וואָס ער האָט אײַך געגעבן .
gegebn aich hot er vos land gutn dem fun untergein
given you has he which land good the from disappear

כד

און יְהוֹשׁוּעַ האָט איינגעזאַמלט אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל קיין
kein Yisroel fun shvotim ale aingezamlt hot Yehoshua un
at Yisroel of tribes all gathered has Yehoshua and

שכֶם , און ער האָט געפֿונפֿן די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun eltste di gerufn hot er un Shechem
and Yisroel of elders the summoned has he and Shechem

זייערע הויפּטלײַט , און זייערע ריכטער, און זייערע אויפֿזעער; און זיי
zei un oifzeer zeyere un richter zeyere un hoiptlait zeyere
they and overseers their and judges their and chief people their

האָבן זיך געשטעלט פֿאַר האלקים . ב און יְהוֹשׁוּעַ האָט גענזאָגט צום
tsum gezogt hot Yehoshua un HaElokim far geshtelt zich hobn
to said has Yehoshua and G-d before stood self have

גאַנצן פֿאָלק : אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: אויף יענער
yener oif Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi folk gantsn
that on Yisroel the G-d of Hashem said has so people all

זײַט טײַך זײַנען געזעסן אײַערע עלטערן פֿון אייביק אָן, תֶּרַח דער פֿאָטער
foter der Terach on eibik fun eltern aiere gezesn zainen taich zait
father the Terach on eternal of fathers your settled are river side

פֿון אַבֿרהמען , און דער פֿאָטער פֿון נָחוֹרן ; און זיי האָבן געדינט
gedint hobn zei un Nachorn fun foter der un Avrahamen fun
served have they and Nahor of father the and Avraham of

פֿרעמדע ג-טער. ג און איך האָב גענומען אײַער פֿאָטער אַבֿרהמען פֿון
fun Avrahamen foter aier genumen hob ich un g-ter fremde
from Avraham father your taken have I and g-ds foreign

יענער זײַט טײַך, און האָב אים דורכגעפֿירט דורך גאַנץ לאַנד כְּנַעַן ;
Kenaan land gants durch durchgefirt im hob un taich zait yener
Kena'an land all through led him have and river side other

און איך האָב געמערט זײַן זאָמען, און אים געגעבן יִצְחָק . ד און
un Yitschakn gegebn im un zomen zain gemert hob ich un
and Yitzchak given him and seed his multiplied have I and

איך האָב געגעבן צו יִצְחָק יעקבֿן און עֵשָׂו ; און איך האָב געגעבן
gegebn hob ich un Esavn un Yaakovn Yitschakn tsu gegebn hob ich
given have I and Esav and Yaakov Yitzchak to given have I

עֵשָׂו דעם באַרג שֵׂעִיר אים צו אַרבן ; און יעקבֿ און זײַנע קינדער
kinder zaine un Yaakov un arben tsu im Se'ir barg dem Esavn
children his and Yaakov and inherit to him Se'ir mount the Esav

האָבן געגידערט קיין מִצְרַיִם . ה און איך האָב געשיקט משהן און
un Mosheen geshikt hob ich un Mitsrayim kein genidert hobn
and Moshe sent have I and Egypt to gone down have

אַהרֹנען , און האָב געפּלאָגט מִצְרַיִם , לויט וואָס איך האָב
hob ich vos loit Mitsrayim geplogt hob un Aharonen
have I which according to Egypt afflicted have and Aaron

He commanded you, and have gone and served elohim acharim, and bowed down yourselves to them; then shall the Af Hashem be kindled against you, and ye shall perish quickly from off HaAretz Hatovah which He hath given unto you.

24 And Yehoshua gathered Kol Shivtei Yisroel to Shechem, and called for the Ziknei Yisroel, and for their Rashim, and for their shofetim, and for their shoterim; and they presented themselves before HaElohim. [2] And Yehoshua said unto Kol HaAm, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Avoteichem dwelt on the other side of the River long ago, even Terach, Avi Avraham, and Avi Nachor: and they served elohim acherim. [3] But I took Avichem Avraham from the other side of the River, and led him through Kol Eretz Kena'an, and multiplied his zera, and gave him Yitzchak. [4] And I gave unto Yitzchak Ya'akov and Esav; and I gave unto Esav Mt Se'ir, to possess it; but Ya'akov and his banim went down into Mitzrayim. [5] I sent Moshe also and Aharon, and I plagued Mitzrayim, according to that which I did

among them; and afterward I brought you out. 6 And I brought Avoteichem out of Mitzrayim; and ye came unto the Yam [Suf]; the Mitzrayim pursued after Avoteichem with chariots and parashim unto the Yam Suf. 7 And when they cried unto Hashem, He put darkness between you and the Mitzrayim, and brought the yam upon them, and covered them; and your eyes have seen what I have done in Mitzrayim; and ye dwelt in the midbar yamim rabbim. 8 And I brought you into the Eretz HaEmori, the ones dwelling on the other side of the Yarden; they fought against you; I gave them into your yad, that ye might possess their land; I destroyed them from before you. 9 Then Balak ben Tzippor Melech Moav arose and warred against Yisroel, and sent and summoned Balaam ben Be'or to curse you; 10 But I would not pay heed unto Balaam; therefore he made a brocha over you; so I saved you out of his yad. 11 And you went over the Yarden, and came unto Yericho; and the Ba'alei Yericho fought against you, and HaEmori, and the

געטאָן צווישן זיי , און דערנאָך האָב איך אײַך אַרויסגעצויגן . ו און
un aroisgetsoign aich ich hob dernoch un zei tsvishn geton
and brought out you I have afterwards and them among done

איך האָב אַרויסגעצויגן אײַערע עלטערן פֿון מִצרַיִם , און איר זײַט
zait ir un Mitsrayim fun eltern aiere aroisgetsoign hob ich
are you and Egypt from fathers your brought out have I

געקומען צום ים , און די מִצרַיִם האָבן נאָכגעיאָגט אײַערע
aiere nochgeyogt hobn Mitsrayim di un yam tsum gekumen
your pursued after have Egyptians the and the sea to having come

עלטערן מיט רײַטוועגן און מיט רײַטער ביזן ים־סוף . ז און זיי
zei un Yam-Suf bizn raiter mit un raitvegn mit eltern
they and Yam Suf unto charioteers with and chariots with fathers

האָבן געשרִיען צו ה , און ער האָט געמאַכט אַ פֿינצטערניש צווישן
tsvishn fintsternish a gemacht hot er un Hashem tsu geshrien hobn
between darkness a made has he and Hashem to cried have

אײַך און צווישן די מִצרַיִם , און געבראַכט אויף זיי דעם ים , און
un yam dem zei oif gebracht un Mitsrayim di tsvishn un aich
and sea the them on brought and Egypt the between and you

זיי צוגעדעקט; און אײַערע אויגן האָבן געזען וואָס איך האָב געטאָן מיט
mit geton hob ich vos gezen hobn oign aiere un tsugedekt zei
with done have I what seen have eyes your and covered them

מִצרַיִם . און איר זײַט געבליבן אין מדבר פֿיל טעג . ח און איך
ich un teg fil midber in geblibn zait ir un Mitsrayim
I and days many wilderness in remaining are you and Egyptians

האָב אײַך געבראַכט אין לאַנד פֿון דעם אֱמוֹרי וואָס זיצט אויף יענער זײַט
zait yener oif zitst vos Emori dem fun land in gebracht aich hob
side other on sit which Emori the of land in brought you have

יַרדן , און זיי האָבן מלחמה געהאַלטן מיט אײַך, און איך האָב זיי
zei hob ich un aich mit gehaltn milchome hobn zei un Yarden
them have I and you with waged war have they and Yarden

געגעבן אין אײַער האַנט, און איר האָט געאַרבט זייער לאַנד, און איך האָב
hob ich un land zeyer gearbt hot ir un hant aier in gegebn
have I and land their possessed have you and hand your in given

זיי פֿאַרטיליקט פֿון פֿאַר אײַך. ט איז אויפֿגעשטאַנען בָּלָק דער זון
zun der Balak oifgeshtanen iz aich far fun fartilikt zei
son the Balak arose is you before from exterminated them

פֿון צִפּוֹרן , דער מלך פֿון מוֹאָבּ, און האָט מלחמה געהאַלטן אַקעגן
akegn gehaltn milchome hot un Moav fun melech der Tsiporn fun
against waged war has and Moav of king the Tzippor of

יִשׂרָאֵל; און ער האָט געשיקט און גערופֿן בִּלעָם דעם זון פֿון בעוֹרן ,
Beoren fun zun dem Bilaam gerufn un geshikt hot er un Yisroel
Be'or of son the Balaam summoned and sent has he and Yisroel

אײַך צו שילטן. י אָבער איך האָב נישט געוואָלט צוהערן צו בִּלעָמען , און
un Bilaamen tsu tsuhern gevolt nisht hob ich ober shiltn tsu aich
and Balaam to listen wanted not have I but curse to you

בענטשן האָט ער אײַך געבענטשט; און איך האָב אײַך מציל געווען
geven matsl aich hob ich un gebentsht aich er hot bentshn
having been rescued you have I and blessed you he has blessed

פֿון זײַן האַנט. יא און איר זײַט אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן , און איר זײַט
zait ir un Yarden dem aribergegangen zait ir un hant zain fun
are you and Yarden the crossed over are you and hand his from

געקומען צו יריחוֹ , און עס האָבן מלחמה געהאַלטן אַקעגן אײַך
aich akegn gehaltn milchome hobn es un Yericho tsu gekumen
you against waged war had it and Yericho to having come

Perizzi, and the Kena'ani, and the Chitti, and the Girgashi, the Chivi, and the Yevusi; and I gave them into your yad.
12 And I sent the tzirah *(hornet)* before you, which drove them out ahead of you, even the two melachim of the Emori; but not with thy cherev, nor with thy keshet.

13 So I have given you an Eretz for which ye did not toil, and towns which ye built not, and ye dwell in them; kramim and zetim *(olive groves)* which ye eat but did not plant. 14 Now therefore fear Hashem, serve Him batamim *(completely)* and in emes; put away the elohim which Avoteichem served on the other side of the River, and in Mitzrayim; and serve ye Hashem. 15 And if it seem rah unto you to serve Hashem, choose you this day whom ye will serve; whether the elohim which Avoteichem served that were on the other side of the River, or the elohei HaEmori, in whose land ye dwell; but as for me and my bais, we will serve Hashem. 16 And the people answered and said, Chalilah lanu *(far be it from us)* that we should forsake Hashem, to serve elohim acharim; 17 For Hashem Eloheinu,

די מענער פֿון יריחוֹ , דער אֱמוֹרי, און דער פּרזי , און דער כְּנַעֲני ,
Kenaani der un Perizzi der un Emori der Yericho fun mener di
Kena'ani the and Perizzi the and Emori the Yericho of men the

און דער חִתּי , און דער גִּרגָּשי , דער חִוִּי , און דער יְבוּסי ; און איך
ich un Yevusi der un Chivi der Girgashi der un Chitti der un
I and Yevusi the and Chivi the Girgashi the and Chitti the and

האָב זיי געגעבן אין אײַער האַנט. יב און איך האָב געשיקט אײַך פֿאַרויס
farois aich geshikt hob ich un hant aier in gegebn zei hob
before you sent have I and hand your in given them have

די האָרנבין , און זי האָט זיי פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר אײַך, די צוויי
tsvei di aich far fun fartriben zei hot zi un hornbin di
two the you before from driven out them has it and hornet swarm the

מלכים פֿון אֱמוֹרי; נישט מיט דײַן שווערד, און נישט מיט דײַן בויגן .
boign dain mit nisht un shverd dain mit nisht Emori fun mlochim
bow your with not and sword your with not Emori of kings

יג און איך האָב אײַך געגעבן אַ לאַנד וואָס איר האָט נישט געאַרבעט
gearbet nisht hot ir vos land a gegebn aich hob ich un
worked not have you which land a given you have I and

צו קריגן, און שטעט וואָס איר האָט נישט געבויט, און איר האָט זיך
zich hot ir un geboit nisht hot ir vos shtet un krign tsu
self have you and built not have you which cities and get to

אין זיי באַזעצט; ווײַנגערטנער און איילבערטגערטנער וואָס איר האָט
hot ir vos eilbertgertner un vaingertner bazetst zei in
have you which olive gardens and vineyards settled them in

נישט געפֿלאַנצט, עסט איר. יד און אַצונד , האָט מורא פֿאַר ה ,
Hashem far moire hot atsund un ir est geflantst nisht
Hashem before fear have now and you eats planted not

און דינט אים מיט גאַנצקייט און מיט אמת; און טוט אָפּ די
di op tut un emes mit un gantskeit mit im dint un
the away do and truth with and completeness with him serve and

ג-טער וואָס אײַערע עלטערן האָבן געדינט, אויף יענער זײַט טײַך, און אין
in un taich zait yener oif gedint hobn eltern aiere vos g-ter
in and river side other on served have fathers your which g-ds

מִצרַיִם , און דינט ה . טו און אויב עס איז שלעכט אין אײַערע אויגן
oign aiere in shlecht iz es oib un Hashem dint un Mitsrayim
eyes your in evil is it if and Hashem serve and Egypt

צו דינען ה , ווײַלט אײַך אויס היינט וועמען איר ווילט דינען ,
dinen vilt ir vemen haint ois aich veilt Hashem dinen tsu
serve will you whom today out you choose Hashem serve to

ענטוועדער די ג-טער וואָס אײַערע עלטערן האָבן געדינט אויף יענער
yener oif gedint hobn eltern aiere vos g-ter di entveder
other on served have fathers your which g-ds the whether it

זײַט טײַך, אָדער די ג-טער פֿון דעם אֱמוֹרי, וואָס איר זיצט אין
in zitst ir vos Emori dem fun g-ter di oder taich zait
in sit you which Emori the of g-ds the or whether river side

זייער לאַנד; און איך און מײַן הויזגעזינט וועלן דינען ה . טז האָט
hot Hashem dinen veln hoizgezint main un ich un land zeyer
has Hashem serve will household my and I and land their

געענטפֿערט דאָס פֿאָלק און האָט געזאָגט: חלילה אונדז צו פֿאַרלאָזן
farlozen tsu undz cholile gezogt hot un folk dos geentfert
forsake to us far be it from said has and people this answered

יז וואָרעם ה אלוקינו , כּדי צו דינען פֿרעמדע ג-טער!
Elokeinu Hashem vorem g-ter fremde dinen tsu kedei Hashem
our G-d Hashem because g-ds foreign serve to so that Hashem

איז דער וואָס האָט אויפֿגעבראַכט אונדז און אונדזערע עלטערן פֿון
fun eltern undzere un undz oifgebracht hot vos der iz
from fathers our and us brought up has which the one is

לאַנד מִצרַיִם , פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט, און וואָס האָט
hot vos un knechtshaft fun hoiz dem fun Mitsrayim land
has which and slavery of house the from Egypt land

געטאָן פֿאַר אונדזערע אויגן די דאָזיקע גרויסע צייכנס , און האָט אונדז
undz hot un tseichns groise dozike di oign undzere far geton
us has and signs great this the eyes our before done

אָפּגעהיט אויף דעם גאַנצן וועג וואָס מיר זיינען געגאַנגען אויף אים,
im oif gegangen zainen mir vos veg gantsn dem oif opgehit
it on having gone are we which way whole the on careful

און צווישן אַלע פֿעלקער וואָס מיר זיינען דורכגעגאַנגען דורך זיי .
zei durch durchgegangen zainen mir vos felker ale tsvishn un
them by gone through are we which nations all among and

יח און ה האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר אונדז אַלע פֿעלקער און
un felker ale undz far fun fartriben hot Hashem un
and nations all us before from driven out has Hashem and

דעם אֱמוֹרי, דעם באַווויינער פֿון לאַנד; דערום וועלן מיר אויך דינען
dinen oich mir veln derum land fun bavoiner dem Emori dem
serve also we will therefore land of inhabitants the Emori the

ה , וואָרעם ער איז אלוקינו . יט האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צום פֿאָלק :
folk tsum gezogt Yehoshua hot Elokeinu iz er vorem Hashem
people to said Yehoshua has our G-d is he because Hashem

איר וועט נישט קענען דינען ה , וואָרעם אַ הייליקער אלקים איז
iz Elokim heiliker a vorem Hashem dinen kenen nisht vet ir
is G-d holy a because Hashem serve be able to not will you

ער, אַן אֵל קַנּוֹא איז ער; ער וועט נישט פֿאַרגעבן אייער פֿאַרברעך און
un farbrech aier fargebn nisht vet er er iz Kanno El an er
and transgression your forgiven not will he he is jealous G-d an he

אייערע זינד . כ אויב איר וועט פֿאַרלאָזן ה , און וועט דינען פֿרעמדע
fremde dinen vet un Hashem farlozen vet ir oib zind aiere
foreign serve will and Hashem forsake will you if sin your

ג-טער, וועט ער זיך קערן און וועט אייך שלעכטס טאָן, און וועט
vet un ton shlechts aich vet un kern zich er vet g-ter
will and do disasterous things you will and turn self he will g-ds

אייך פֿאַרלענדן, נאָכדעם ווי ער האָט אייך גוטס געטאָן.
geton guts aich hot er vi nochdem farlendn aich
done good things you has he just as afterwards destroy you

כא האָט דאָס פֿאָלק געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : ניין , נייערט ה וועלן
veln Hashem naiert nein Yehoshuaen tsu gezogt folk dos hot
will Hashem but no Yehoshua to said people this has

מיר דינען . כב האָט יְהוֹשׁוּעַ געזאָגט צום פֿאָלק : איר זייט עדות
eides zait ir folk tsum gezogt Yehoshua hot dinen mir
testimony are you people to said Yehoshua has serve we

קעגן אייך אַליין , אַז איר האָט אייך אויסדערוויילט ה , אים צו
tsu im Hashem oisderveilt aich hot ir az alein aich kegen
to him Hashem chosen you have you that yourself you against

דינען . – און זיי האָבן געזאָגט: עדות ! – כג און אַצונד טוט אָפּ די
di op tut atsund un eides gezogt hobn zei un dinen
the away do now and testimony said have they and serve

פֿרעמדע ג-טער וואָס צווישן אייך, און neigt איר האַרץ צו ה
Hashem tsu harts aier neigt un aich tsvishn vos g-ter fremde
Hashem to heart your incline and you among which g-ds foreign

He it is that brought us up and Avoteinu out of Eretz Mitzrayim, from the bais avadim, and which did those haotot hagedolot in our sight, and was shomer over us in kol HaDerech in which we went, and among Kol HaAmim through whom we passed;

18 And Hashem drove out from before us Kol HaAmim, even HaEmori which dwelt in HaAretz; therefore will we also serve Hashem; for He is Eloheinu. 19 And Yehoshua said unto HaAm, Ye are not able to serve Hashem; for He is an Elohim Kedoshim; He is an El Kanno *(jealous G-d)*; He will not forgive your paysha'im nor your chattot. 20 If ye forsake Hashem, and serve elohei nekhar *(foreign g-ds)*, then He will turn and bring you rah, and consume you, after that He hath done you tov.

21 And HaAm said unto Yehoshua, No; but we will serve Hashem.

22 And Yehoshua said unto HaAm, Ye are edim against yourselves that ye have chosen for you Hashem, to serve Him. And they said, We are edim. 23 Now therefore put away, said he, the elohei hanechar which

are among you, and yield your levav unto Hashem Elohei Yisroel. 24 And HaAm said unto Yehoshua, Hashem Eloheinu will we serve, and His voice will we obey. 25 So Yehoshua made a Brit with HaAm that day, and set them a chok and a mishpat at Shechem. 26 And Yehoshua wrote these words in the Sefer Torah Elohim, and took an Even Gedolah, and set it up there under an oak, that was near the Mikdash Hashem. 27 And Yehoshua said unto kol HaAm, Hinei, this Even *(Stone)* shall be as an edah *(witness)* unto us; for it hath heard all the words of Hashem which He spoke unto us; it shall be therefore as an edah *(witness)* unto you, lest ye are untrue to Eloheichem. 28 So Yehoshua sent HaAm away, every man unto his nachalah. 29 And it came to pass after these things, that Yehoshua ben Nun Eved Hashem, died, being an hundred and ten years old. 30 And they buried him in the territory of his nachalah in Timnat-Serach, which is in har Ephrayim, north of Mt Ga'ash. 31 And Yisroel served Hashem all the days of Yehoshua, and all the

אלוקי ישׂרָאֵל. כד האָט דאָס פֿאָלק געזאָגט צו יְהוֹשׁוּעַ : ה
Hashem Yehoshuaen tsu gezogt folk dos hot Yisroel Elokei
Hashem Yehoshua to said people this has Yisroel the G-d of

אלוקינו וועלן מיר דינען, און צו זײַן קוֹל וועלן מיר צוהערן. כה און
un tsuhern mir veln kol zain tsu un dinen mir veln Elokeinu
and listen we will voice his to and serve we will our G-d

יְהוֹשׁוּעַ האָט געשלאָסן אַ ברית מיטן פֿאָלק אין יענעם טאָג, און ער
er un tog yenem in folk mitn bris a geshlosn hot Yehoshua
he and day that in people with covenant a established has Yehoshua

האָט זיי געמאַכט חוקים און געזעצן אין שכֶם. כו און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un Shechem in gezetsn un chukkim gemacht zei hot
Yehoshua and Shechem in laws and statutes made them has

האָט אויפֿגעשריבן די דאָזיקע ווערטער אין בוך פֿון ג-טס תּורה ; און ער
er un toyre G-ts fun buch in verter dozike di oifgeshribn hot
he and instruction G-d's of book in words this the written has

האָט גענומען אַ גרויסן שטיין, און האָט אים דאָרטן אויפֿגעשטעלט אונטער
unter oifgeshtelt dortn im hot un shtein groisn a genumen hot
under set up there it has and stone great a taken has

דעם אייכנבוים וואָס בײַם מִקדָש פֿון ה. כז און יְהוֹשׁוּעַ
Yehoshua un Hashem fun mikdash baim vos eichnboim dem
Yehoshua and Hashem of sanctuary at which terebinth the

האָט געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק : אָט דער דאָזיקער שטיין זאָל זײַן
zain zol shtein doziker der ot folk gantsn tsum gezogt hot
be shall stone this one the behold people all to said has

פֿאַר אַן עדות אַקעגן אונדז, וואָרעם ער האָט געהערט אַלע ווערטער
verter ale gehert hot er vorem undz akegn eides an far
words all heard has it because us against testimony an for

פֿון ה, וואָס ער האָט מיט אונדז גערעדט; און ער וועט זײַן פֿאַר אַן
an far zain vet er un geredt undz mit hot er vos Hashem fun
an for be will it and spoken us with has he which Hashem of

עדות אַקעגן אײַך, טאָמער וועט איר לייקענען אַן אלוקיכם. כח און
un Elokeichem on leikenen ir vet tomer aich akegn eides
and your G-d on deny you will lest you against testimony

יְהוֹשׁוּעַ האָט פֿונאַנדערגעשיקט דאָס פֿאָלק, איטלעכן צו זײַן נחלה.
nachle zain tsu itlechn folk dos funandergeshikt hot Yehoshua
inheritance his to each people this start to send has Yehoshua

כט און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן, איז געשטאָרבן
geshtorbn iz gesheenishn dozike di noch geven iz es un
died is these things this the after having been is it and

יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון, דער קנעכט פֿון ה, צו הונדערט
hundert tsu Hashem fun knecht der Nun fun zun der Yehoshua
hundred to Hashem of servant the Nun of son the Yehoshua

מיט צען יאָר. ל און מע האָט אים באַגראָבן אין דעם געמאַרק פֿון זײַן
zain fun gemark dem in bagrobn im hot me un yor tsen mit
his of border the in buried him has one and years ten with

נחלה, אין תִּמנַת-סֶרַח וואָס אין דעם געבערג פֿון אפֿרים, אין
nachle in Efrayim fun geberg dem in vos Timnat-Serach in
inheritance in Ephrayim of mountain the in which Timnat-Serach in

צפֿון פֿון באַרג גָּעַש. לא און ישׂרָאֵל האָט געדינט ה אַלע טעג פֿון
fun teg ale Hashem gedint hot Yisroel un Gaash barg fun tsofn
of days all Hashem served has Yisroel and Ga'ash mount of north

יְהוֹשׁוּעַ, און אַלע טעג פֿון די זקנים וואָס האָבן מַאַריך-ימים
maarich-yamim hobn vos zkeinim di fun teg ale un Yehoshuaen
prolong days have which elders the of days all and Yehoshua

days of the Zekenim that outlived Yehoshua, and which had da'as of kol ma'asei Hashem, that He had done for Yisroel. [32] And the atzmot Yosef, which the Bnei Yisroel brought up out of Mitzrayim, they buried at Shechem, in a parcel of ground which Ya'akov bought of the Bnei Chamor Av Shechem for a hundred pieces of silver: and it became the nachalah of the Bnei Yosef. [33] And El'azar ben Aharon died; and they buried him on a hill that belonged to Pinchas his son, which was given him in har Ephrayim.

געווען נאָך יְהוֹשׁוּעַ , און וואָס האָבן געווּסט אַל די טוּונג פֿון
fun tuung di al gevust hobn vos un Yehoshuaen noch geven
of action the all known have which and Yehoshua after having been

, יוֹסֵף פֿון בייַנער די און . לב יִשְׂרָאֵל פַֿאַר געטאָן האָט ער וואָס ה
Yosefn fun beiner di un Yisroel far geton hot er vos Hashem
Yosef of bones the and Yisroel for done has he which Hashem

, האָבן מִצְרַיִם פֿון אויפֿגעבראַכט האָבן יִשְׂרָאֵל פֿון קינדער די וואָס
hobn Mitsrayim fun oifgebracht hobn Yisroel fun kinder di vos
have Egypt of brought up have Yisroel of children the which

זיי באַגראָבן אין שכֶם , אויף דעם שטיק פֿעלד וואָס יעקבֿ האָט
hot Yaakov vos feld shtik dem oif Shechem in bagrobn zei
has Yaakov which field portion the on Shechem in buried they

געקויפֿט פֿון די זין פֿון חֲמוֹר , דעם פֿאָטער פֿון שכֶמען , פַֿאַר
far Shechemen fun foter dem Chamor fun zin di fun gekoift
for Shechem of father the Chamor of sons the from bought

הונדערט קשׂיטה ; און עס איז געוואָרן די קינדער פֿון יוֹסף
Yosef fun kinder di gevorn iz es un ksith hundert
Yosef of children the having become is it and piece of money hundred

פַֿאַר אַ נחלה . לג און אֶלְעָזָר דער זון פֿון אַהרֹנען איז געשטאָרבן ,
geshtorbn iz Aharonen fun zun der Elazar un nachle a far
died is Aaron of son the El'azar and inheritance a for

, פִּינְחָס זון זיין פֿון בערגל דעם אויף באַגראָבן אים האָט מע און
Pinchasn zun zain fun bergel dem oif bagrobn im hot me un
Pinechas son his of hill of the on buried him has one and

. אפֿרים פֿון געבערג דעם אין געוואָרן געגעבן אים איז וואָס
Efrayim fun geberg dem in gevorn gegebn im iz vos
Ephrayim of mountain the in having become given him is which

Shofetim

שׁוֹפְטִים

1 Now after the mot Yehoshua it came to pass, that the Bnei Yisroel asked Hashem, saying, Who shall go up for us against the Kena'ani first, to fight against him? 2 And Hashem said, Yehudah shall go up; hinei, I have delivered HaAretz into his yad.

3 And Yehudah said unto Shim'on his brother, Come up with me into my goral *(lot)*, and we will fight against the Kena'ani; and I likewise will go with thee into thy goral. So Shim'on went with him.

4 And Yehudah went up; and Hashem delivered the Kena'ani and the Perizzi into their yad; and they struck them down at Bezek ten thousand ish. 5 And they found Adoni-Bezek at Bezek; and they fought against him, and they struck down the Kena'ani and the Perizzi. 6 But Adoni-Bezek fled; and they pursued after him, and caught him, and cut off his thumbs and his big toes. 7 And Adoni-Bezek

א

און עס איז געווען נאָך דעם טויט פֿון יְהוֹשׁוּעַ , האָבן
hobn Yehoshuaen fun toit dem noch geven iz es un
have Yehoshua of death the after having been is it and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געפֿרעגט ביי ה , אַזוי
azoi Hashem bai gefregt Yisroel fun kinder di
so Hashem in the eyes of asked Yisroel of children the

צו זאָגן : ווער זאָל אונדז צוערשט אַרויפֿגיין אַקעגן דעם כְּנַעֲנִי ,
Kenaani dem akegn aroifgein tsuersht undz zol ver zogn tsu
Kena'ani the against go up first for us shall who say to

מלחמה צו האַלטן אויף אים? ב האָט ה געזאָגט: יהוּדה זאָל
zol Yehudah gezogt Hashem hot im oif haltn tsu milchome
shall Yehudah said Hashem has him on wage to war

אַרויפֿגיין; זע , איך האָב געגעבן דאָס לאַנד אין זײַן האַנט.
hant zain in land dos gegebn hob ich ze aroifgein
hand his in land this given have I behold go up

ג האָט יהוּדה געזאָגט צו זײַן ברודער שמעון : גיי אַרויף מיט מיר
mir mit aroif gei Shimeon bruder zain tsu gezogt Yehudah hot
me with up go Shim'on brother his to said Yehudah has

אין מײַן גורל, און מיר וועלן מלחמה האַלטן אויפֿן כְּנַעֲנִי , און איך
ich un Kenaani oifn haltn milchome veln mir un goirl main in
I and Kena'ani on wage war will we and lot my in

וועל אויך גיין מיט דיר אין דײַן גורל. איז שמעון געגאַנגען
gegangen Shimeon iz goirl dain in dir mit gein oich vel
having gone Shim'on is lot your in you(SG) with go also will

מיט אים.
im mit
him with

ד און יהוּדה איז אַרויפֿגעגאַנגען , און ה האָט געגעבן דעם
dem gegebn hot Hashem un aroifgegangen iz Yehudah un
the given has Hashem and having gone up is Yehudah and

כְּנַעֲנִי און דעם פְּרִזִּי אין זייער האַנט, און זיי האָבן געשלאָגן פֿון זיי
zei fun geshlogn hobn zei un hant zeyer in Perizzi dem un Kenaani
them of struck have they and hand their in Perizzi the and Kena'ani

אין בֶּזֶק צען טויזנט מאַן. ה און זיי האָבן געפֿונען אֲדוֹנִי-בֶזֶק אין
in Adoni-Bezekn gefunen hobn zei un man toiznt tsen Bezek in
in Adoni-Bezek found have they and men thousand ten Bezek in

בֶּזֶק , און האָבן מלחמה געהאַלטן אויף אים, און האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn un im oif gehaltn milchome hobn un Bezek
struck down have and him on waged war have and Bezek

דעם כְּנַעֲנִי און דעם פְּרִזִּי . ו איז אֲדוֹנִי-בֶזֶק אַנטלויפֿן, און זיי האָבן
hobn zei un antloifn Adoni-Bezek iz Perizzi dem un Kenaani dem
have they and fled Adoni-Bezek is Perizzi the and Kena'ani the

אים נאָכגעיאָגט , און האָבן אים געכאַפּט, און האָבן אָפּגעהאַקט די
di opgehakt hobn un gechapt im hobn un nochgeyogt im
the chopped off have and caught him have and pursued after him

דוימען פֿון זײַנע הענט און זײַנע פֿיס. ז האָט אֲדוֹנִי-בֶזֶק געזאָגט: זיבעציק
zibetsik gezogt Adoni-Bezek hot fis zaine un hent zaine fun doimen
seventy said Adoni-Bezek has feet his and hands his of thumbs

said, Threescore and ten melachim, having their thumbs and their big toes cut off, picked up their scraps under my shulchan; as I have done, so Elohim hath requited me. And they brought him to Yerushalayim, and there he died.

8 Now the Bnei Yehudah had fought against Yerushalayim, and had taken it, and put it to the edge of the cherev, and set eish to the Ir. 9 And afterward the Bnei Yehudah went down to fight against the Kena'ani that dwelt in the har, and in the Negev, and in the western foothills. 10 And Yehudah went against the Kena'ani that dwelt in Chevron; (now the shem of Chevron formerly was Kiryat-Arba); and they struck down Sheshai, and Achiman, and Talmai. 11 And from thence Yehudah went against the inhabitants of Devir; and the shem of Devir formerly was Kiryat-Sepher;

12 And Kalev said, He that striketh Kiryat-Sepher, and taketh it, to him will I give Achsah my bat as isha.

13 And Otniel ben Kenaz, Kalev's younger brother, took it; and he gave him Achsah his bat as isha.

מלכים מיט די דוימען פֿון זייערע הענט און זייערע פֿיס אָפּגעהאַקט
opgehakt fis zeyere un hent zeyere fun doimen di mit mlochim
chopped off feet their and hands their of bohen the with kings

האָבן געקליבן אונטער מײַן טיש; אַזוי ווי איך האָב געטאָן; אַזוי האָט מיר
mir hot azoi geton hob ich vi azoi tish main unter geklibn hobn
me has so done have I as so table my under gathered have

אלקים באַצאָלט, און זיי האָבן אים געבראַכט קיין ירושָלַיִם , און ער
er un Yerushalayim kein gebracht im hobn zei un batsolt Elokim
he and Yerushalayim to brought him have they and repay G-d

איז דאָרטן געשטאָרבן.
geshtorbn dortn iz
died there is

ח און די קינדער פֿון יהודה האָבן מלחמה געהאַלטן אויף
oif gehaltn milchome hobn Yehudah fun kinder di un
on waged war have Yehudah of children the and

ירושָלַיִם , און האָבן זי באַצוווּנגען , און זי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון
fun sharf mitn geshlogn zi un batsvungen zi hobn un Yerushalayim
of edge with struck down it and conquered it have and Yerushalayim

שווערד, און די שטאָט האָבן זיי אַוועקגעלאָזט אין פֿײַער. ט און דערנאָך
dernoch un faier in avekgelozt zei hobn shtot di un shverd
after that and fire in let go they have city the and sword

האָבן די קינדער פֿון יהודה אַראָפּגענידערט מלחמה צו האַלטן אויף
oif haltn tsu milchome aropgenidert Yehudah fun kinder di hobn
on wage to war gone down Yehudah of children the have

דעם כְּנַעֲנִי , דעם באַווויינער פֿון דעם געבערג און דעם דָּרום און דער
der un dorem dem un geberg dem fun bavoiner dem Kenaani dem
the and south the and mountain the of inhabitants the Kena'ani the

נידערונג . י און יהודה איז געגאַנגען אויף דעם כְּנַעֲנִי וואָס איז
iz vos Kenaani dem oif gegangen iz Yehudah un niderung
is which Kena'ani the against having gone is Yehudah and descent

געזעסן אין חֶבְרוֹן – און דער נאָמען פֿון חֶבְרוֹן איז פֿריער געווען
geven frier iz Chevron fun nomen der un Chevron in gezesn
having been before is Chevron of name the and Chevron in seated

קִרְיַת-אַרְבַּע – און זיי האָבן דערשלאָגן שֵׁשַׁי , און אַחימָנען , און
un Achimanen un Shashaien dershlogn hobn zei un Kiryat-Arba
and Achiman and Sheshai struck down have they and Kiryat-Arba

תַּלמַי . יא און פֿון דאָרטן איז ער געגאַנגען אויף די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di oif gegangen er iz dortn fun un Talmaien
of inhabitants the against having gone he is there of and Talmai

דְּבִיר ; און דער נאָמען פֿון דְּבִיר איז פֿריער געווען קִרְיַת-סֵפֶר .
Kiryat-Sefer geven frier iz Devir fun nomen der un Devir
Kiryat-Sepher having been before is Devir of name the and Devir

יב און כָּלֵב האָט געזאָגט: ווער עס וועט שלאָגן קִרְיַת-סֵפֶר , און וועט זי
zi vet un Kiryat-Sefer shlogn vet es ver gezogt hot Kalev un
it will and Kiryat-Sepher strike will it who said has Kalev and

באַצווויינגען , וועל איך אים געבן מײַן טאָכטער עַכְסָה פֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far Achsahn tochter main gebn im ich vel batsvingen
wife a for Achsah daughter my give him I will conquer

יג האָט זי באַצווונגען עָתנִיאֵל דער זון פֿון קנַז , כָּלֵבס יינגערער
yingerer Kalevs Kenazn fun zun der Otniel batsvungen zi hot
younger Kalev's Kenaz of son the Otniel conquered it has

ברודער, און ער האָט אים געגעבן זײַן טאָכטער עַכְסָה פֿאַר אַ ווײַב.
vaib a far Achsahn tochter zain gegebn im hot er un bruder
wife a for Achsah daughter his given him has he and brother

14 And it came to pass, when she came to him, that she urged him to ask of her av the sadeh; and she dismounted her donkey; and Kalev said unto her, What wilt thou? 15 And she said unto him, Give me bracha; since thou hast given me eretz hanegev; give me also gullot mayim. And Kalev gave her the upper gullot and the lower gullot.

16 And the Bnei Keni, khoten Moshe, went up out of the Ir HaTemarim with the Bnei Yehudah into the midbar of Yehudah, which lieth in the Negev of Arad; and they went and dwelt among the people.

17 And Yehudah went with Shim'on his brother, and they struck down the Kena'ani that inhabited Tzephat, and utterly destroyed it. And the shem of the Ir was called Chormah. 18 Also Yehudah took Azah *(Gaza)* and the territory thereof, and Ashkelon and the territory thereof, and Ekron and the territory thereof. 19 And Hashem was with Yehudah; and he possessed the inhabitants of the hill country; but could not drive out the inhabitants of

יד און עס איז געווען , אַז זי איז אָנגעקומען , האָט זי אים
im zi hot ongekumen iz zi az geven iz es un
him she has come is she that having been is it and

אָנגערעדט צו בעטן פֿון איר פֿאָטער אַ פֿעלד. און ווי זי האָט זיך
zich hot zi vi un feld a foter ir fun betn tsu ongeredt
self has she as and field a father her of ask to persuaded

אַראָפּגעלאָזט פֿון אייזל , אַזוי האָט כָּלֵבֽ צו איר געזאָגט: וואָס איז
iz vos gezogt ir tsu Kalev hot azoi eizl fun aropgelozt
is what said her to Kalev has so donkey from lowered

דיר ? טו האָט זי צו אים געזאָגט: שענק מיר אַ מתּנה ; ווארעם
vorem matone a mir shenk gezogt im tsu zi hot dir
because gift a me make a present said him to she has you(SG)

אין אַ טרוקענעם לאַנד האָסטו מיך אויסגעגעבן; דערום זאָלסטו מיר
mir zolstu derum oisgegebn mich hostu land trukenem a in
me shall you therefore given out me have you land dry a in

געבן קוואַלן וואַסער. האָט איר כָּלֵבֽ געגעבן די אויבערשטע קוואַלן און
un kvaln oibershte di gegebn Kalev ir hot vaser kvaln gebn
and springs upper the given Kalev her has water springs give

די אונטערשטע קוואַלן .
kvaln untershte di
springs lower the

טז און די קינדער פֿון דעם קֵיני , משהס שווער , זיינען
zainen shver Moshes Keni dem fun kinder di un
are father-in-law Moses' Keni the of children the and

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דער שטאָט פֿון טייטלבוימער מיט די קינדער פֿון
fun kinder di mit teitlbeimer fun shtot der fun aroifgegangen
of children the with palm trees of city the of having gone up

יהוּדה צו דעם מדבר פֿון יהוּדה וואָס אין דָּרום פֿון עֲרָד ;
Arad fun dorem in vos Yehudah fun midber dem tsu Yehudah
Arad of south in which Yehudah of wilderness the to Yehudah

און זיי זיינען געגאַנגען און האָבן זיך באַזעצט מיט דעם פֿאָלק .
folk dem mit bazetst zich hobn un gegangen zainen zei un
people the with sat self have and having gone are they and

יז און יהוּדה איז געגאַנגען מיט זײַן ברודער שמעון , און זיי
zei un Shimeon bruder zain mit gegangen iz Yehudah un
they and Shim'on brother his with having gone is Yehudah and

האָבן געשלאָגן דעם כְּנַעֲני , דעם באַווויינער פֿון צפַת און האָבן
hobn un Tsefat fun bavoiner dem Kenaani dem geshlogn hobn
have and Tzephat of inhabitants the Kena'ani the struck down have

זי געמאַכט חרם , און מע האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דער שטאָט
shtot der fun nomen dem gerufn hot me un cherem gemacht zi
city the of name the called has one and cherem made it

חָרְמָה . יח און יהוּדה האָט באַצוווּנגען עַזָּה מיט איר געמאַרק,
gemark ir mit Azah batsvungen hot Yehudah un Chormah
territory its with Azah conquered has Yehudah and Chormah

און אַשקלון מיט איר געמאַרק, און עֶקרון מיט איר געמאַרק. יט און
un gemark ir mit Ekron un gemark ir mit Ashkelon un
and territory its with Ekron and territory its with Ashkelon and

ה איז געווען מיט יהוּדה , און ער האָט איינגענומען דאָס
dos aingenumen hot er un Yehudah mit geven iz Hashem
the conquered has he and Yehudah with having been is Hashem

געבערג ; וואָרעם די באַווויינער פֿון טאָל איז נישט געווען
geberg vorem di bavoiner fun tal iz nisht geven
mountain the because inhabitants of valley of is not having been

the [broad] valley [areas], because they had chariots of barzel *(iron)*. [20] And they gave Chevron unto Kalev, just as Moshe promised; and he expelled from there the three Bnei Anak.

[21] And the Bnei Binyamin did not drive out the Yevusi that inhabited Yerushalayim; and the Yevusi dwell with the Bnei Binyamin in Yerushalayim unto this day.

[22] And Bais Yosef, they also went up against Beit-El; and Hashem was with them. [23] And Bais Yosef sent shomrim *(spies)* to Beit-El. (Now the shem of the Ir formerly was Luz.) [24] And the shomrim saw an ish come forth out of the Ir, and they said unto him, Show us, now, the way to enter into the Ir, and we will show thee chesed. [25] And when he showed them the way to enter into the Ir, they struck down the Ir with the edge of the cherev; but they spared the ish and all his mishpakhah. [26] And the ish went into the eretz HaChittim, and built an Ir, and called the shem thereof Luz; which is the shem thereof unto this day.

צו פַֿאַרטרַיבן, וויַיל זיי האָבן געהאַט אײַזערנע רײַטווָעגן. כ און זיי
tsu fartraiben vail zei hobn gehat aizerne raitvegn un zei
to drive out because they have had iron chariots and they

האָבן געגעבן חֶבְרוֹן צו כָּלֵבן , אַזוי ווי משה האָט אָנגעזאָגט; און ער
hobn gegebn Chevron tsu Kalevn , azoi vi Moshe hot ongezogt un er
have given Chevron to Kalev , as so as Moshe has ordered and he

האָט פַֿאַרטריבן פֿון דאָרטן די דרײַ זין פֿון עֲנָק .
hot fartriben fun dortn di drai zin fun Anakim .
has driven out from there the three sons of Anak .

כא און דעם יבֿוסי , דעם באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , האָבן די
un dem Yevusi , dem bavoiner fun Yerushalayim hobn di
and the Yevusi , the inhabitants of Yerushalayim have the

קינדער פֿון בנימין נישט פַֿאַרטריבן; און דער יבֿוסי איז געבליבן זיצן
kinder fun Binyamin nisht fartriben ; un der Yevusi iz geblibn zitsn
children of Binyamin not driven out and the Yevusi is remain sit

מיט די קינדער פֿון בנימין אין ירושָלַיִם ביז אויף היַינטיקן טאָג.
mit di kinder fun Binyamin in Yerushalayim biz oif haintikn tog .
with the children of Binyamin in Yerushalayim until on this very day

כב און דאָס הויז פֿון יוֹסף , זיי אויך זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען אויף
un dos hoiz fun Yosef , zei oich zainen aroifgegangen oif
and the house of Yosef they also are having gone up on

בֵּית-אֵל, און ה איז געווען מיט זיי . כג און דאָס הויז
Beis-El, un Hashem iz geven mit zei . un dos hoiz
Beit-El and Hashem is having been with them . and this house

פֿון יוֹסף האָט געלאָזט אויסקוקן בֵּית-אֵל – און דער נאָמען פֿון דער
fun Yosef hot gelozt oiskukn Beis-El – un der nomen fun der
of Yosef has let scrutinize Beit-El and the name of the

שטאָט איז פֿריער געווען לוז – כד און די ווועכטערס האָבן געזען
shtot iz frier geven Luz – un di vechters hobn gezen
city is before having been Luz and the lookouts have seen

אַ מאַן אַרויסגיין פֿון שטאָט, און האָבן צו אים געזאָגט: ווײַז אונדז
a man aroisgein fun shtot, un hobn tsu im gezogt : vaiz undz
a man go out of city and have to him said show us

דיר מיט טאָן וועלן מיר און ווען מיט שטאָט, פֿון אַרויסגיין אַ מאַן
dir mit ton veln mir un vען mit shtot fun aingang a man
you(SG) with do will we and when with city of entrance a man

חֶסֶד . כה האָט ער זיי געוויזן דעם אײַנגאַנג פֿון שטאָט, און זיי
chesed . hot er zei gevizn dem aingang fun shtot, un zei
kindness has he them shown the entrance of city and they

האָבן געשלאָגן די שטאָט מיט שאַרף פֿון שווערד; און דעם מאַן
hobn geshlogn di shtot mitn sharf fun shverd un dem man
have struck down the city with edge of sword and the man

און זײַן גאַנצע משפּחה האָבן זיי אַוועקגעלאָזט. כו און דער מאַן
un zain gantse mishpoche hobn zei avekgelozt un der man
and his whole family have they released and the man

איז געגאַנגען אין לאַנד פֿון די חִתִּים , און האָט געבויט אַ שטאָט,
iz gegangen in land fun di Chitim , un hot geboit a shtot ,
is having gone in land of the Chittim and has built a city

און גערופֿן איר נאָמען לוז ; דאָס איז איר נאָמען ביז אויף היַינטיקן
un gerufn ir nomen Luz ; dos iz ir nomen biz oif haintikn
and called its name Luz ; this is its name until on this very

טאָג.
tog .
day

כז און מנשה האָט נישט פֿאַרטריבן בֵּית-שְׁאָן און אירע
ire un Beis-Shean fartriben nisht hot Menasheh un
its and Beit-She'an driven out not has Menasheh and

טעכטערשטעט , און תַּעֲנָךְ און אירע טעכטערשטעט , און די
di un techtershtet ire un Tanakh un techtershtet
the and daughter towns its and Ta'anakh and daughter towns

באַווינער פֿון דוֹר און אירע טעכטערשטעט , און די באַווינער פֿון
fun bavoiner di un techtershtet ire un dor fun bavoiner
of inhabitants the and daughter towns its and Dor of inhabitants

יִבְלְעָם און אירע טעכטערשטעט , און די באַווינער פֿון מגִדּוֹ
Megiddo fun bavoiner di un techtershtet ire un Yivleam
Megiddo of inhabitants the and daughter towns its and Yivle'am

און אירע טעכטערשטעט ; און דער כְּנַעֲנִי איז באַשטאַנען צו בלַייבן
blaibn tsu bashtanen iz Kenaani der un techtershtet ire un
remain to persisted is Kena'ani the and daughter towns its and

זיצן אין דעם דאָזיקן לאַנד. כח און עס איז געווען , אַז יִשְׂרָאֵל
Yisroel az geven iz es un land dozikn dem in zitsn
Yisroel when having been is it and land this the in sit

איז שטאַרק געוואָרן , האָט ער געמאַכט דעם כְּנַעֲנִי צו
tsu Kenaani dem gemacht er hot gevorn shtark iz
to Kena'ani the made he has having become strong is

צינדז , אָבער פֿאַרטרײַבן האָט ער אים נישט פֿאַרטריבן.
fartriben nisht im er hot fartraiben ober tsindz
drive out not him he has drive out but under tribute

כט און אפֿרים האָט נישט פֿאַרטריבן דעם כְּנַעֲנִי וואָס איז געזעסן
gezesn iz vos Kenaani dem fartriben nisht hot Efrayim un
seated is which Kena'ani the drive out not has Ephrayim and

אין גֶּזֶר , און דער כְּנַעֲנִי איז געבליבן זיצן צווישן אים אין גֶּזֶר .
Gezer in im tsvishn zitsn geblibn iz Kenaani der un Gezer in
Gezer in it among sit remain is Kena'ani the and Gezer in

ל זבולון האָט נישט פֿאַרטריבן די באַווינער פֿון
fun bavoiner di fartriben nisht hot Zevulun
of inhabitants the driven out not has Zevulun

קטרון , און די באַווינער פֿון נַהֲלוֹל ; און דער כְּנַעֲנִי
Kenaani der un Nahalol fun bavoiner di un Kitron
Kena'ani the and Nahalol of inhabitants the and Kitron

איז געבליבן זיצן צווישן אים, און איז געוואָרן צו
tsu gevorn iz un im tsvishn zitsn geblibn iz
to having become is and it among sit remain is

צינדז .
tsindz
under tribute

לא אָשֵׁר האָט נישט פֿאַרטריבן די באַווינער פֿון עַכּוֹ , און די
di un Akko fun bavoiner di fartriben nisht hot Asher
the nor Akko of inhabitants the driven out not has Asher

באַווינער פֿון צידון , און אַחלָבּ , און אַכזִיבּ , און חֶלבה ,
un Chelbah un Achziv un Achlav un Tsidon fun bavoiner
and Chelbah and Achziv and Achlav and Tzidon of inhabitants

אַפֵּיק , און רחוֹבּ . לב און דער אָשֶׁרי איז געזעסן צווישן דעם כְּנַעֲנִי ,
Kenaani dem tsvishn gezesn iz Asheri der un Rechov un Afik
Kena'ani the among settled is Asheri the and Rechov and Aphik

די באַווינער פֿון לאַנד , ווָאַרעם ער האָט אים נישט פֿאַרטריבן .
fartriben nisht im hot er vorem land fun bavoiner di
driven out not him has it because the land of inhabitants the

27 Neither did Menasheh drive out the Beit-She'an and her villages, nor Ta'nakh and her villages, nor the inhabitants of Dor and her villages, nor the inhabitants of Yivle'am and her villages, nor the inhabitants of Megiddo and her villages; so the Kena'ani were determined to dwell in that land.
28 And it came to pass, when Yisroel was chazak, that they put the Kena'ani to forced labor, and did not utterly drive them out.

29 Neither did Ephrayim drive out the Kena'ani that dwelt in Gezer; but the Kena'ani dwelt in Gezer among them.

30 Neither did Zevulun drive out the inhabitants of Kitron, nor the inhabitants of Nahalol; but the Kena'ani dwelt among them, and became subject to forced labor.

31 Neither did Asher drive out the inhabitants of Akko, nor the inhabitants of Tzidon, nor of Achlav, nor of Akhziv, nor of Chelbah, nor of Aphik, nor of Rechov; 32 But the Asheri dwelt among the Kena'ani, the inhabitants of HaAretz: for they did not drive them out.

לג נַפְתָּלִי הָאָט נישט פַֿארטריבן די באַווינער פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ ,
Beis-Shemesh fun bavoiner di fartriben nisht hot Naftali
Beit-Shemesh of inhabitants the driven out not has Naphtali

און די באַווינער פֿון בֵּית-עֲנָת . און ער איז געזעסן צווישן דעם
dem tsvishn gezesn iz er un Beis-Anat fun bavoiner di un
the among seated is he and Beit-Anat of inhabitants the and

כְּנַעֲנִי , די באַווינער פֿון לאַנד ; אָבער די באַווינער פֿון
fun bavoiner di ober land fun bavoiner di Kenaani
of inhabitants the but the land of inhabitants the Kena'ani

בֵּית-שֶׁמֶשׁ און בֵּית-עֲנָת זיינען געווָארן ביי זיי צו
tsu zei bai gevorn zainen Beis-Anat un Beis-Shemesh
to them with having become are Beit-Anat and Beit-Shemesh

צינדז .
tsindz
under tribute

לד און דער אֱמוֹרי האָט אַרויפֿגעשטופּט די קינדער פֿון דָן צום
tsum Dan fun kinder di aroifgeshtupt hot Emori der un
to Dan of children the displaced has Emori the and

געבערג , וואָרעם ער האָט זיי נישט געלאָזט אַראָפּנידערן אין טאָל .
tal in aropnideren gelozt nisht zei hot er vorem geberg
valley of in go down allowed not them has he because mountain

לה און דער אֱמוֹרי איז באַשטאַנען צו בלייַבן זיצן אין הַר-חֶרֶס , אין
in Har-Cheres in zitsn blaibn tsu bashtanen iz Emori der un
in Mount Cheres in sit remain to persisted is Emori the and

אַיָלוֹן , און אין שַׁעַלְבִּים ; אָבער די האַנט פֿון דעם הויז פֿון יוֹסף איז
iz Yosef fun hoiz dem fun hant di ober Shaalbim in un Ayalon
is Yosef of house the of hand the but Sha'albim in and Ayalon

געווען שוועָר, און זיי זיינען געווָארן צו צינדז .
tsindz tsu gevorn zainen zei un shver geven
under tribute to having become are they and severe having been

לו און דער געמאַרק פֿון אֱמוֹרי איז געווען פֿון דעם אויפֿגאַנג פֿון
fun oifgang dem fun geven iz Emori fun gemark der un
of Ascent the from having been is Emori of border the and

עַקרַבִּים סֶלַע און אַרויף צו .
tsu aroif un Sela fun Akrabim
to up and Rock from Scorpion

ב און אַ מלאַך פֿון ה איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון גִּלְגָּל קיין
kein Gilgal fun aroifgegangen iz Hashem fun malach a un
any Gilgal from having gone up is Hashem of Angel an and

בוכים , און ער האָט געזאָגט: איך האָב אייַך אַרויפֿגעבראַכט פֿון
fun aroifgebracht aich hob ich gezogt hot er un Bochim
from brought up you have I said has he and Bokhim

מִצרַיִם , און האָב אייַך געבראַכט אין דעם לאַנד וואָס איך האָב
hob ich vos land dem in gebracht aich hob un Mitsrayim
have I which land the in brought you have and Egypt

צוגעשוואָרן אייַערע עלטערן; און איך האָב געזאָגט: איך וועל נישט פֿאַרשטערן
farshtern nisht vel ich gezogt hob ich un eltern aiere tsugeshvorn
frustrate not will I said have I and fathers your sworn to

מײַן ברית מיט אייַך אויף אייביק ; ב נאָר איר זאָלט נישט שליסן אַ
a shlisn nisht zolt ir nor eibik oif aich mit bris main
a establish not shall you but eternal on you with covenant my

ברית די באַווינער פֿון דעם דאָזיקן לאַנד; זייערע מזבחות זאָלט
zolt mizbeyches zeyere land dozikn dem fun bavoiner di bris
shall altars their land this the of inhabitants the covenant

33 Neither did Naphtali drive out the inhabitants of Beit-Shemesh, nor the inhabitants of Beit-Anat; but he dwelt among the Kena'ani, the inhabitants of HaAretz: nevertheless the inhabitants of Beit-Shemesh and of Beit-Anat were unto them subject to forced labor.

34 And the Emori forced the Bnei Dan into the hill country; for they would not allow them to come down into the [broad] valley [area]; 35 But the Emori would dwell in Mt Cheres in Ayalon, and in Sha'albim: yet the yad Bais Yosef prevailed, so that they became subject to forced labor. 36 And the territory of the Emori was from the Akrabbim Ascent and the Rock, upward.

2 And Malach Hashem went up from Gilgal to Bokhim, and said, I made you to go up out of Mitzrayim, and have brought you unto HaAretz which I swore unto your avot; and I said, I will never *(l'olam)* break My brit *(covenant)* with you. 2 And ye shall make no brit with the inhabitants of HaAretz HaZot; ye shall throw down their mizbechot. But ye have

not obeyed My voice; why have ye done this?
3 Therefore I said, I will not drive them out from before you; but they shall flank you in, and their elohim shall be a mokesh unto you.

איר צעברעכן . אָבער איר האָט נישט צוגעהערט צו מײַן קוֹל . וואָס האָט
hot vos kol main tsu tsugehert nisht hot ir ober tsebrechn ir
have what voice my to paid heed not did you but smash you

איר דאָ געטאָן? ג דערום , אויך זאָג איך: איך וועל זיי נישט פֿאַרטרײַבן
fartraiben nisht zei vel ich ich zog oich derum geton do ir
drive out not them will I I say also therefore done here you

פֿון פָּנֶיךָ, און זיי וועלן אײַך זײַן פַּחַי נעצן , און זייערע ג-טער
g-ter zeyere un netsn far zain aich veln zei un aich far fun
g-ds their and snares for be you will they and you before from

וועלן אײַך זײַן פַּחַי שטרויכלונג .
shtroichlung a far zain aich veln
pitfall a for be you will

4 And it came to pass, when the Malach Hashem spoke these words unto kol Bnei Yisroel, that HaAm lifted up their voice, and wept.
5 And they called the shem of that place Bokhim; and they sacrificed there unto Hashem.

ד און עס איז געווען , ווי דער מלאך פֿון ה האָט געredt
geredt hot Hashem fun malach der vi geven iz es un
spoken has Hashem of Angel the when having been is it and

די דאָזיקע וועלט צו אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי האָט דאָס פֿאָלק
folk dos hot azoi Yisroel fun kinder ale tsu verter dozike di
people this has so Yisroel of children all to words these the

אויפֿגעהויבן זייער קוֹל , און זיי האָבן געווײַנט; ה דערום האָט מען גערופֿן
gerufn men hot derum geveint hobn zei un kol zeyer oifgehoibn
called they have therefore wept have they and voice their lifted up

דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט בוכים . און זיי האָבן דאָרטן געשלאַכט צו
tsu geshlacht dortn hobn zei un Bochim ort yenem fun nomen dem
to sacrificed there have they and Bokhim place that of name the

ה .
Hashem
Hashem

6 And when Yehoshua had let HaAm go, the Bnei Yisroel went every ish unto his nachalah to possess HaAretz.
7 And HaAm served Hashem all the days of Yehoshua, and all the days of the zekenim that outlived Yehoshua, who had seen kol ma'aseh Hashem hagadol, that He did for Yisroel.

ו און אַז יְהוֹשׁוּעַ האָט פֿונאַנדערגעשיקט דאָס פֿאָלק , און
un folk dos funandergeshikt hot Yehoshua az un
and people the dismissed had Yehoshua when and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען געגאַנגען איטלעכער צו זײַן
zain tsu itlecher gegangen zainen Yisroel fun kinder di
his to each having gone are Yisroel of children the

נחלה , צו אַרבן דאָס לאַנד, ז האָט דאָס פֿאָלק געדינט
gedint folk dos hot land dos arben tsu nachle
served people this had land the inherit to inheritance

ה אַלע טעג פֿון יְהוֹשׁוּעַן , און אַלע זקנים , וואָס
vos zkeinim ale un Yehoshuaen fun teg ale Hashem
which elders all and Yehoshua of days all Hashem

האָבן מַאֲרִיךְ-ימים געווען נאָך יְהוֹשׁוּעַן , וואָס האָבן
hobn vos Yehoshuaen noch geven maarich-yamim hobn
had which Yehoshua after having been prolong days have

געזען אַל די גרויסע טוּונג פֿון ה וואָס ער האָט געטאָן פֿאַר
far geton hot er vos Hashem fun tuung groise di al gezen
for done had he which Hashem of work great the all seen

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

8 And Yehoshua ben Nun, the Eved Hashem, died, being a hundred and ten years old.
9 And they buried him in the

ח און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון נון , דער קנעכט פֿון ה , איז
iz Hashem fun knecht der Nun fun zun der Yehoshua un
is Hashem of servant the Nun of son the Yehoshua and

געשטאָרבן צו הונדערט מיט צען יאָר. ט און מע האָט אים באַגראָבן אין דעם
dem in bagrobn im hot me un yor tsen mit hundert tsu geshtorbn
the in buried him has one and year ten with hundred to died

territory of his nachalah in Timnat-Cheres, in the Har Ephrayim, on the north side of the Har Ga'ash. [10] And also all that dor were gathered unto their avot; and there arose another dor after them, which had no da'as of Hashem, nor yet the ma'aseh which He had done for Yisroel. [11] And the Bnei Yisroel did harah in the sight of Hashem, and served Ba'alim; [12] And they forsook Hashem Elohei Avotam, which brought them out of Eretz Mitzrayim, and followed acharei elohim, of the elohei ha'amim that were round about them, and bowed themselves unto them, and provoked Hashem to anger. [13] And they forsook Hashem, and served Ba'al and Ashtarot. [14] And the Af Hashem was hot against Yisroel, and He delivered them into the hands of plunderers that plundered them, and He sold them into the hands of their enemies round about, that they were not any longer able to stand before their enemies. [15] Whenever they went out, the yad Hashem was against them for ra'ah, just as Hashem had said, and just as Hashem had sworn unto them; and they

גְּעמַארק פֿון זײַן נחלה , אין תּמנת-חֶרס , אין דעם געבערג פֿון
fun geberg dem in temnt-Cheres in nachle zain fun gemark
of mountain the in Timnat-Cheres in inheritance his of border

אפֿרים אין צפֿון פֿון באַרג גַּעַשׁ . ׳ און אויך יענער גאַנצער דור
dor gantser yener oich un Gaash barg fun tsofn in Efrayim
generation entire that also and Ga'ash mount of north in Ephrayim

איז איינגעזאַמלט געוואָרן צו זײַנע עלטערן, און אַן אַנדער דור
dor ander an un eltern zaine tsu gevorn aingezamlt iz
generation other an and fathers its to having become gathered is

איז אויפֿגעשטאַנען נאָך זיי , וואָס האָבן נישט געקענט ה , און
un Hashem gekent nisht hobn vos zei noch oifgeshtanen iz
and Hashem known not have which them after arose is

נישט די טוואונג וואָס ער האָט געטאָן פֿאַר יִשְׂרָאֵל. יא און די קינדער פֿון
fun kinder di un Yisroel far geton hot er vos tuung di nisht
of children the and Yisroel for done had he which work the not

יִשְׂרָאֵל האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , און זיי
zei un Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hobn Yisroel
they and Hashem of eyes the in evil is what done have Yisroel

האָבן געדינט די בַּעַל ג-טער. יב און זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה דעם ג-ט
G-t dem Hashem farlozen hobn zei un g-ter Baal di gedint hobn
G-d the Hashem forsaken have they and g-ds Ba'al the served have

פֿון זייערע עלטערן, וואָס האָט זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei hot vos eltern zeyere fun
Egypt land of drawn out them has who fathers their of

און זיי זײַנען געגאַנגען נאָך פֿרעמדע ג-טער, פֿון די ג-טער פֿון
fun g-ter di fun g-ter fremde noch gegangen zainen zei un
of g-ds the from g-ds foreign after having gone are they and

די פֿעלקער וואָס רונד אַרום זיי , און זיי האָבן זיך צו זיי
zei tsu zich hobn zei un zei arum rund vos felker di
them to self have they and them round around which nations the

געבוקט, און האָבן דערצערנט ה . יג און זיי האָבן פֿאַרלאָזן
farlozen hobn zei un Hashem dertsernt hobn un gebukt
forsaken have they and Hashem provoke to wrath have and bowed

ה , און געדינט צו בַּעַל און צו די עַשְׁתּוֹרות. יד האָט דער צאָרן פֿון
fun tsorn der hot Ashtorot di tsu un Baal tsu gedint un Hashem
of anger the has Ashtarot the to and Ba'al to served and Hashem

ה געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in gegebn zei hot er un Yisroel oif gegrimt Hashem
of hand the in given them has he and Yisroel on kindled Hashem

רויבער וואָס האָבן זיי באַרויבט , און ער האָט זיי איבערגעגעבן פֿערט
ibergeentfert zei hot er un baroibt zei hobn vos roiber
delivered them has he and despoiled them have which plunders

אין דער האַנט פֿון זייערע פֿײַנט פֿון רונד אַרום , און זיי האָבן מער
mer hobn zei un arum rund fun faint zeyere fun hant der in
more have they and round around of enemies their of hand the in

נישט געקענט באַשטיין פֿאַר זייערע פֿײַנט . טו אומעטום וווּ זיי
zei vu umetum faint zeyere far bashtein gekent nisht
they where everywhere enemies their before stand able not

זײַנען אַרויסגעגאַנגען , איז די האַנט פֿון ה געווען
zainen aroisgegangen iz di hant fun Hashem geven
are having gone forth [in war] is the hand of Hashem having been

אַקעגן זיי צום בייזן , אַזוי ווי ה האָט גערעדט, און אַזוי ווי
akegn zei tsum beizn , azoi vi Hashem hot geredt un azoi vi
against them for evil beizn , so as Hashem had spoken and so as

were greatly distressed. 16 Nevertheless Hashem raised up Shofetim, which saved them out of the yad of those that plundered them. 17 And yet they would not pay heed unto their Shofetim, but they went a-whoring after acharei elohim, and bowed themselves unto them; they turned quickly from HaDerech which their Avot walked in, the Way of obedience to the mitzvot Hashem; but they did not so. 18 And when Hashem raised them up Shofetim, then Hashem was with the Shofet, and saved them out of the yad of their enemies all the days of the Shofet; for it relented Hashem because of their groanings by reason of them that oppressed them and afflicted them. 19 And it came to pass, when the Shofet was dead, that they turned again, and corrupted themselves more than their avot, in following acharei elohim to serve them, and to bow down unto them; they ceased not from their own doings, nor from their derech hakashah *(stubborn way)*. 20 And the Af Hashem was hot against Yisroel; and He said, Because this people hath violated My brit *(covenant)* which I

ה זיי האָט געשוואָרן ; און זי האָט זייער צוגעדריקט. טז האָט
Hashem zei hot geshvorn un zi hot zeyer tsugedrikt hot
Hashem them has sworn an oath and it has pressed very has

ה אויפֿגעשטעלט שופֿטים, און זיי געהאָלפֿן פֿון זייערע רויבער .
Hashem oifgeshtelt shoftim un zei geholfn fun zeyere roiber
Hashem set up judges and them saved from their plunders

יז אָבער אויך צו זייערע שופֿטים האָבן זיי נישט צוגעהערט, וואָרעם זיי
zei ober vorem tsugehert nisht zei hobn shoftim zeyere tsu oich ober
they but because paid heed not they have judges their to also

זיינען געווען פֿאַרפֿירט נאָך פֿרעמדע ג-טער, און האָבן זיך צו
tsu zich hobn un g-ter fremde noch farfirt geven zainen
to self have and g-ds foreign after strayed after having been are

זיי געבוקט; זיי האָבן זיך גיך אָפּגעקערט פֿון דעם וועג וואָס
vos veg dem fun opgekert gich zich hobn zei gebukt zei
which way the from turned aside quickly self have they bowed them

זיערע עלטערן זיינען געגאַנגען , צוצוהערן די געבאָט פֿון
fun gebot di tsutsuhern gegangen zainen eltern zeyere
of commandments the paying heed having gone are fathers their

ה ; זיי האָבן אַזוי נישט געטאָן. יח און אַז ה האָט זיי
zei hot Hashem az un geton nisht azoi hobn zei Hashem
them has Hashem when and done not so have they Hashem

אויפֿגעשטעלט שופֿטים, אַזוי פֿלעגט ה זיין מיט דעם שופֿט , און
un shoifet dem mit zain Hashem flegt azoi shoftim oifgeshtelt
and judge the with be Hashem used to so judges set up

פֿלעגט זיי העלפֿן פֿון דער האַנט פֿון זיערע פֿיינט אַלע טעג פֿון
fun teg ale faint zeyere fun hant der fun helfn zei flegt
of days all enemies their of hand the from save them used to

דעם שופֿט , וויַיל ה פֿלעגט חרטה האָבן איבער זייער געשריי פֿון
fun geshrei zeyer iber hobn charote flegt Hashem vail shoifet dem
of cry their over have relent used to Hashem for judge the

וועגן זייערע צווינגער און זייערע דריקער . יט אָבער עס איז
iz es ober driker zeyere un tsvinger zeyere vegen
is it but oppressors their and subjugators their concerning

געווען , ווי דער שופֿט איז געשטאָרבן, אַזוי פֿלעגן זיי ווידער
vider zei flegn azoi geshtorbn iz shoifet der vi geven
again they would so died is judge the when having been

פֿאַרדאָרבן ווערן , נאָך מער פֿון זיערע עלטערן, צו גיין נאָך פֿרעמדע
fremde noch gein tsu eltern zeyere fun mer noch vern fardorben
foreign after go to fathers their than more still become corrupt

ג-טער, זיי צו דינען און זיך צו בוקן . זיי האָבן נישט
nisht hobn zei zei tsu bukn tsu zich un dinen tsu zei g-ter
not have they them to bow down to self and serve to them g-ds

אָפּגעלאָזט פֿון זיערע מעשׂים און פֿון זייער אייגנגעשפּאַרטן וועג. כ און
un veg aingeshpartn zeyer fun un meisim zeyere fun opgelozt
and way stubborn their of and deeds their of left alone

דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un Yisroel oif gegrimt hot Hashem fun tsorn der
said has he and Yisroel on kindled has Hashem of anger the

וויַיל דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָט איבערגעטרעטן מיַין ברית וואָס איך
ich vos bris main ibergetretn hot folk dozike dos vail
I which covenant my violated has people this the because

האָב באַפֿוילן זיערע עלטערן, און זיי האָבן נישט צוגעהערט צו מיַין
main tsu tsugehert nisht hobn zei un eltern zeyere bafoiln hob
my to paid heed not have they and fathers their commanded have

commanded their Avot, and have not paid heed unto My voice; [21] I also will not henceforth drive out any from before them of the Goyim which Yehoshua left when he died; [22] That through them I may test Yisroel, whether they will be shomrim Derech Hashem to walk therein, just as their Avot were shomer, or no. [23] Therefore Hashem let those Goyim remain, without driving them out hastily; neither delivered He them into the yad Yehoshua.

3 Now these are the Goyim which Hashem let remain, to test Yisroel by them, even as many of Yisroel who had not known all the milchamot Kena'an; [2] Only so that the dorot of the Bnei Yisroel might have da'as, to teach them milchamah, such as before knew nothing thereof; [3] Namely, five rulers of the Pelishtim *(Philistines)*, and all the Kena'ani, and the Tzidoni, and the Chivi that dwelt in Har HaLevanon, from Har Ba'al-Chermon unto the entrance of Chamat. [4] And they were to test Yisroel by them, to know whether they would pay heed unto the Mitzvot Hashem, which He commanded their Avot by the yad Moshe. [5] And

קוֹל , כא וועל איך אויך נישט מער פַֿאַרטרַיבן פֿון פַֿאַר זיי קיינעם פֿון
fun keinem zei far fun fartraiben mer nisht oich ich vel kol
of anyone them before from drive out more not also I will voice

די פַֿעלקער וואָס יְהוֹשׁוּעַ האָט איבערגעלאָזט, וועז ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er ven ibergelozt hot Yehoshua vos felker di
died is he when left behind has Yehoshua which nations the

כב כדי צו פֿרווון מיט זיי יִשְׂרָאֵל, אויב זיי וועלן היטן די וועגן
vegen di hitn veln zei oib Yisroel zei mit pruvn tsu kedei
ways the keep will they if Yisroel them with test to in order to

פֿון ה צו גיין אין זיי , אַזוי ווי זיערע עלטערן האָבן געהיט ,
gehit hobn eltern zeyere vi azoi zei in gein tsu Hashem fun
observed have fathers their as so them in go to Hashem of

אָדער נישט. כג און ה האָט געלאָזט די דאָזיקע פֿעלקער, זיי נישט
nisht zei felker dozike di gelozt hot Hashem un nisht oder
not them nations these the allowed has Hashem and not or

צו פַֿאַרטרַיבן אויף גיך ; און ער האָט זיי נישט געגעבן אין דער האַנט
hant der in gegebn nisht zei hot er un gich oif fartraiben tsu
hand the in given not them has he and quickly on drive out to

פֿון יְהוֹשׁוּעַ .
Yehoshuaen fun
Yehoshua of

ג

און דאָס זיַינען די פֿעלקער וואָס ה האָט געלאָזט, כדי צו
tsu kedei gelozt hot Hashem vos felker di zainen dos un
to so that allowed has Hashem which nations the are these and

פרווון מיט זיי יִשְׂרָאֵל, די אַלע וואָס האָבן נישט געווווסט פֿון
fun gevust nisht hobn vos ale di Yisroel zei mit pruvn
of known not have which all the ones Yisroel them with test

אַלע מלחמות פֿון כנַעַן ; ב בלויז כדי די דורות פֿון די קינדער
kinder di fun doires di kedei bloiz Kenaan fun milchomes ale
children the of generations the so that only Kena'an of wars all

פֿון יִשְׂרָאֵל זאָלן וויסן , זיי צו לערנען מלחמה – די וואָס האָבן
hobn vos di milchome lernen tsu zei visen zoln Yisroel fun
have which the ones war teach to them know shall Yisroel of

נאָך פֿריער דערפֿון נישט געווווסט; ג די פֿינף פֿירשטן פֿון די פּלִשְׁתִּים ,
Pelishtim di fun firshtn finf di gevust nisht derfun frier noch
Pelishtim the of chieftains five the known not thereof before yet

און דער גאַנצער כנַעֲני , און דער צידוֹני , און דער חִוִי , דער באַווווינער
bavoiner der Chivi der un Tsidoni der un Kenaani gantser der un
inhabitants the Chivi the and Tzidoni the and Kena'ani entire the and

פֿון באַרג לבָּנוֹן , פֿון באַרג בעַל-חרמוֹן ביז מע קומט קיין
kein kumt me biz Baal-Chermon barg fun Levanon barg fun
to come one until Ba'al-Chermon mountain from Levanon mount of

חַמָת . ד און זיי זיַינען געבליבן כדי צו פרווון מיט זיי יִשְׂרָאֵל,
Chammat un zainen zei geblibn kedei tsu pruvn mit zei Yisroel
Chamat and are they remain so that to test them with Yisroel

צו וויסן אויב זיי וועלן צוהערן די געבאָט פֿון ה
visen tsu oib zei veln tsuhern di gebot fun Hashem
know to whether they will pay heed to the commandments of Hashem

וואָס ער האָט געבאָטן זיערע עלטערן דורך משהן . ה און די קינדער
vos er hot gebotn zeyere eltern durch Mosheen un di kinder
which he has ordered their fathers by Moshe and the children

the Bnei Yisroel dwelt among the Kena'ani, Chitti, and Emori, and Perizzi, and Chivi, and Yevusi; [6] And they took their banot to be their nashim, and gave their banot to their banim, and served their elohim.

[7] And the Bnei Yisroel did evil in the sight of Hashem, and forgot Hashem Eloheihem, and served Ba'alim and the Asherot. [8] Therefore the Af Hashem was hot against Yisroel, and He sold them into the yad Kushan Rishatayim Melech Aram Naharayim; and the Bnei Yisroel served Kushan Rishatayim eight years. [9] And when the Bnei Yisroel cried unto Hashem, Hashem raised up a Moshia *(Deliverer, Savior)* to the Bnei Yisroel, who saved them, even Otniel ben Kenaz, Kalev's younger brother. [10] And the Ruach of Hashem came upon him, and he judged Yisroel, and went out to milchamah; and Hashem delivered Kushan Rishatayim Melech Aram into his yad; and his yad prevailed against Kushan Rishatayim. [11] And the land had rest arba'im shanah. And

פֹּון יִשְׂרָאֵל זײַנען געזעסן צווישן דעם כְּנַעֲנִי , דעם חִתִּי , און דעם
dem un Chitti dem Kenaani dem tsvishn gezesn zainen Yisroel fun
the and Chitti the Kena'ani the among settled are Yisroel of

אֱמוֹרִי, און דעם פְּרִזִּי , און דעם חִוִּי , און דעם יְבוּסִי . [ו] און זיי האָבן
hobn zei un Yevusi dem un Chivi dem un Perizzi dem un Emori
have they and Yevusi the and Chivi the and Perizzi the and Emori

זיך גענומען זייערע טעכטער פַּאַר וויַבער, און זייערע טעכטער האָבן
hobn techter zeyere un vaiber far techter zeyere genumen zich
have daughters their and wives for daughters their taken self

זיי געגעבן צו די זין פֹּון יענע , און זיי האָבן געדינט זייערע ג-טער.
g-ter zeyere gedint hobn zei un yene fun zin di tsu gegebn zei
g-ds their served have they and those of sons the to given they

[ז] און די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hobn Yisroel fun kinder di un
eyes the in evil is what done have Yisroel of children the and

פֹּון ה , און זיי האָבן פַֿאַרגעסן אֶן ה זייער ג-ט, און האָבן
hobn un G-t zeyer Hashem on fargesen hobn zei un Hashem fun
have and G-d their Hashem on forgotten have they and Hashem of

געדינט די בַּעַל ג-טער און די אַשֵּׁרות . [ח] און דער צאָרן פֹּון ה
Hashem fun tsorn der un Asherot di un g-ter Baal di gedint
Hashem of anger the and Asherot the and g-ds Ba'al the served

האָט געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי איבערגעענטפֿערט אין דער
der in ibergeentfert zei hot er un Yisroel oif gegrimt hot
the in delivered them has he and Yisroel on kindled has

האַנט פֹּון כּוּשַׁן-רִשְׁעָתַיִם דעם מלך פֹּון אֲרַם-נַהֲרַיִם , און
un Aram-Naharayim fun melech dem Kushan-Rishatayim fun hant
and Aram Naharayim of king the Cushan-Rishathyim of hand

די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל האָבן געדינט כּוּשַׁן-רִשְׁעָתַיִם אַכט יאָר .
yor acht Kushan-Rishatayimen gedint hobn Yisroel fun kinder di
years eight Cushan-Rishathayim served have Yisroel of children the

[ט] האָבן די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל געשריען צו ה , און ה האָט
hot Hashem un Hashem tsu geshrien Yisroel fun kinder di hobn
has Hashem and Hashem to cried out Yisroel of children the have

אויפֿגעשטעלט די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל אַ העלפֿער וואָס האָט זיי געהאָלפֿן,
geholfn zei hot vos helfer a Yisroel fun kinder di oifgeshtelt
saved them has which saviour a Yisroel of children the raised up

עָתְנִיאֵל דעם זון פֹּון קְנַז , כְּלֵבְס יינגערן ברודער. [י] און דער גײַסט פֹּון
fun gaist der un bruder yingern Kalevs Kenazn fun zun dem Otniel
of spirit the and brother younger Kalev's Kenaz of son the Otniel

ה איז געווען אויף אים, און ער האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל; און ער
er un Yisroel gemishpet hot er un im oif geven iz Hashem
he and Yisroel judged has he and him on having been is Hashem

איז אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה , און ה האָט געגעבן אין זײַן האַנט
hant zain in gegebn hot Hashem un milchome oif aroisgegangen iz
hand his in given has Hashem and war to gone out is

כּוּשַׁן-רִשְׁעָתַיִם דעם מלך פֹּון אֲרַם , און זײַן האַנט איז געווען
geven iz hant zain un Aram fun melech dem Kushan-Rishatayim
having been is hand his and Aram of king the Cushan-Rishathyim

שטאַרק אויף כּוּשַׁן-רִשְׁעָתַיִם . [יא] און דאָס לאַנד איז געווען רויִק
ruik geven iz land dos un Kushan-Rishatayimen oif shtark
rested having been is land this and Cushan-Rishathyim on strong

פֿערציק יאָר . און עָתְנִיאֵל דער זון פֹּון קְנַז איז געשטאָרבן. [יב] און די
di un geshtorbn iz Kenazn fun zun der Otniel un yor fertsik
the and died is Kenaz of son the Otniel and years forty

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן ווידער געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos geton vider hobn Yisroel fun kinder
of eyes the in evil is what done again have Yisroel of children

ה , און ה האָט געשטאַרקט עֶגלון , דעם מלך פֿון מוֹאָבּ
Moav fun melech dem Eglon geshtarkt hot Hashem un Hashem
Moav of king the Eglon strengthened has Hashem and Hashem

איבער יִשְׂרָאֵל , ווייל זיי האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos geton hobn zei vail Yisroel iber
of eyes the in evil is what done have they because Yisroel over

ה .
Hashem
Hashem

Otniel ben Kenaz died. 12 And the Bnei Yisroel did rah again in the sight of Hashem; and Hashem strengthened Eglon Melech Moav against Yisroel, because they had done rah in the sight of Hashem.

יג און ער האָט איינגעזאַמלט צו זיך די קינדער פֿון עַמּון און עֲמָלֵק ,
Amalek un Amon fun kinder di zich tsu aingezamlt hot er un
Amalek and Ammon of children the self to gathered has he and

און איז געגאַנגען און האָט געשלאָגן יִשְׂרָאֵל ; און זיי האָבן איינגענומען
aingenumen hobn zei un Yisroel geshlogn hot un gegangen iz un
captured have they and Yisroel struck has and having gone is and

די שטאָט פֿון טייטלבוימער . יד און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un teitlbeimer fun shtot di
have Yisroel of children the and palm trees [Yericho] of city the

געדינט עֶגלון דעם מלך פֿון מוֹאָבּ אַכצן יאָר . טו האָבן די קינדער
kinder di hobn yor achtsen Moav fun melech dem Eglon gedint
children the have years eighteen Moav of king the Eglon served

פֿון יִשְׂרָאֵל געשריען צו ה , און ה האָט זיי אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt zei hot Hashem un Hashem tsu geshrien Yisroel fun
raised up them has Hashem and Hashem to cried out Yisroel of

אַ העלפֿער אֶהוד דעם זון פֿון גֵּראָ , אַ בנימינער , אַ מאַן אַ
a man a Binyaminer a Geran fun zun dem Ehud helfer a
a man a man of Binyamin a Gera of son the Ehud saviour a

געלינקטן . און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געשיקט דורך זיין האַנט
hant zain durch geshikt hobn Yisroel fun kinder di un gelinktn
hand his by sent have Yisroel of children the and left-handed

אַ מתּנה צו עֶגלון דעם מלך פֿון מוֹאָבּ . טז האָט אֶהוד זיך געמאַכט אַ
a gemacht zich Ehud hot Moav fun melech dem Eglon tsu matone a
a made self Ehud has Moav of king the Eglon to gift a

שוועבד וואָס האָט געהאַט צוויי שאַרפֿן, אַן אייל די לענג ; און ער האָט
hot er un leng di eil an sharfn tsvei gehat hot vos shverd
has he and length the cubit a sharp two had has which sword

זי אָנגעגורט אונטער זיינע קלײדער אויף זיין רעכטן דיך . יז און ער האָט
hot er un dich rechtn zain oif kleider zaine unter ongegurt zi
has he and thigh right his on garments his under girded up it

געגענט די מתּנה צו עֶגלון דעם מלך פֿון מוֹאָבּ – און עֶגלון איז
iz Eglon un Moav fun melech dem Eglon tsu matone di genent
is Eglon and Moav of king the Eglon to gift the approached

געווען זייער אַ פֿעטער מענטש . יח און עס איז געווען , ווי ער
er vi geven iz es un mentsh feter a zeyer geven
he when having been is it and man fat a very having been

האָט געענדיקט געגענען די מתּנה , אֲזוי האָט ער אַרויסבאַלייט
aroisbaleit er hot azoi matone di genenen geendikt hot
seen to the door he has so gift the bringing close finished has

די מענטשן וואָס האָבן געטראָגן די מתּנה . יט און ער אַליין האָט זיך
zich hot alein er un matone di getrogn hobn vos mentshn di
self has himself he and gift the carried have which men the

13 And he gathered unto him the Bnei Ammon and Amalek, and went and attacked Yisroel, and possessed the Ir HaTemarim. 14 So the Bnei Yisroel served Eglon Melech Moav eighteen years. 15 But when the Bnei Yisroel cried unto Hashem, Hashem raised them up a Moshi'a, Ehud ben Gera, from the tribe of Binyamin, a man left-handed; and by him the Bnei Yisroel sent a minchah unto Eglon Melech Moav. 16 But Ehud made him a cherev which had two edges of a cubit length; and he did gird it under his raiment upon his right thigh. 17 And he brought the minchah unto Eglon Melech Moav; and Eglon was an ish bari me'od *(very fat man)*. 18 And when he had made an end to offer the minchah, he sent away the people that carried the minchah *(tribute)*. 19 But he himself turned back

אומגעקערט פֿון די שטיינהאַקעריַיען וואָס לעבן גִלגָל , און האָט געזאָגט: אַ
a gezogt hot un Gilgal lebn vos shteinhakeraien di fun umgekert
a said has and Gilgal near which quarries the from returned

פַֿארבאָרגענע זאַך האָב איך צו דיר , מלך . האָט ער געזאָגט: זאָל זיַין
zain zol gezogt er hot melech dir tsu ich hob zach farborgene
be shall said he has king you(SG) to I have thing secret

שטיל! און אַלע וואָס זיַינען געשטאַנען אַרום אים, זיַינען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen im arum geshtanen zainen vos ale un shtil
gone out are him round stood are which all and quiet

פֿון אים. כ און אֶהוד איז צוגעקומען צו אים ווי ער זיצט אַליין אין דער
der in alein zitst er vi im tsu tsugekumen iz Ehud un im fun
the in alone sits he as him to approached is Ehud and him from

קילער אויבערשטוב וואָס בַיי אים, און אֶהוד האָט געזאָגט: אַ וואָרט פֿון
fun vort a gezogt hot Ehud un im bai vos oibershtub kiler
of word a said has Ehud and him with which upper room cooler

אלקים האָב איך צו דיר . איז ער אויפֿגעשטאַנען פֿון זיַין שטול. כא און
un shtul zain fun oifgeshtanen er iz dir tsu ich hob Elokim
and chair his from arose he is you(SG) to I have G-d

אֶהוד האָט אויסגעשטרעקט זיַין לינקע האַנט, און האָט גענומען זיַין שווערד
shverd zain genumen hot un hant linke zain oisgeshtrekt hot Ehud
sword his taken has and hand left his stretched out has Ehud

פֿון זיַין רעכטער דיד , און האָט זי אַריַינגעשטאָכן אין זיַין בויך . כב און
un boich zain in araingeshtochn zi hot un dich rechter zain fun
and belly his in stabbed into it has and thigh right his from

אויך דער שטיל איז אַריַין נאָכן קלינג; און דאָס פֿעטס האָט איַינגעשלאָסן
aingeshlosn hot fets dos un kling nochn arain iz shtil der oich
enclosed has fats the and blade after enter is handle the also

דעם קלינג, וואָרעם ער האָט די שווערד נישט אַרויסגעצויגן פֿון זיַין בויך ;
boich zain fun aroisgetsoign nisht shverd di hot er vorem kling dem
belly his of drawn out not sword the has he for blade the

און זי איז אַרויס פֿון הינטערלַיב . כג און אֶהוד איז אַרויסגעגאַנגען אין
in aroisgegangen iz Ehud un hinterlaib fun arois iz zi un
in having come out is Ehud and behind body from out is it and

פַֿירהויז, און האָט צוגעמאַכט די טירן פֿון דער אויבערשטוב הינטער זיך ,
zich hinter oibershtub der fun tirn di tsugemacht hot un firhoiz
self behind upper room the of doors the closed has and porch

און צוגעשלאָסן. כד און ווי ער איז אַרויסגעגאַנגען, אַזוי זיַינען אָנגעקומען
ongekumen zainen azoi aroisgegangen iz er vi un tsugeshlasn un
arrived are so went out is he when and locked and

זיַינע קנעכט , און האָבן דערזען, ערשט די טירן פֿון דער אויבערשטוב
oibershtub der fun tirn di ersht derzen hobn un knecht zaine
upper room the of doors the look seen have and servants his

זיַינען פַֿארשלאָסן, און זיי האָבן גענומען: מסתמא איז ער אויף זיַין
zain oif er iz mestm gezogt hobn zei un farshlosn zainen
his on he is no doubt said have they and locked are

באַדערפֿעניש אין דער קילקאַמער. כה אָבער אַז זיי האָבן זיך צו שאַנד
shand tsu zich hobn zei az ober kilkamer der in baderfenish
shame to self have they that but cool room the in relieve oneself

געווארט, ערשט ער עפֿענט נישט די טירן פֿון דער אויבערשטוב, האָבן זיי
zei hobn oibershtub der fun tirn di nisht efent er ersht gevart
they have upper room the of doors the not open he look waited

געזונט דעם שליסל, און האָבן געעפֿנט; ערשט זייער האַר ליגט טויט
toit ligt har zeyer ersht geefent hobn un shlisel dem genumen
dead lies master their look opened have and key the taken

at the pesilim near Gilgal, and said, I have a devar seter *(secret message)* for thee O melech; he said, Keep silence! And all that stood by attending him went out from him. [20] And Ehud came unto him; and he was sitting in an aliyyat hamekerah *(upper room for cooling)*, which he had for himself alone. And Ehud said, I have a devar Elohim unto thee. And he arose out of his seat. [21] And Ehud put forth his semol *(left hand)*, and drew the cherev from his right thigh, and thrust it into his belly; [22] And even the hilt went in after the blade; and the chelev closed upon the blade, so that he could not draw the cherev out of his belly; it came out the back. [23] Then Ehud went forth through the front hall, and shut the daletot of the aliyyah behind him, and locked them. [24] When he was gone out, his avadim came; and when they saw that, hinei, the daletot of the aliyyah were locked, they said, Surely he covereth his feet in the chedar hamekerah *(inner cool room)*. [25] And they tarried till bosh *(embarrassed)*; and, hinei, he opened not the daletot of the aliyyah;

therefore they took a mafte'ach *(key)*, and unlocked them; and, hinei, their adon was fallen on the floor dead. 26 And Ehud escaped while they tarried, and passed beyond the pesilim, and escaped unto Se'irah. 27 And it came to pass, when he arrived, that he blew a shofar in the har Ephrayim, and the Bnei Yisroel went down with him from the har, and he before them. 28 And he said unto them, Follow after me; for Hashem hath delivered your enemies Moav into your yad. And they went down after him, and took the fords of Yarden toward Moav, and allowed not an ish to pass over. 29 And they struck down Moav at that time about ten thousand ish, all strong ish chayil; and there escaped not an ish. 30 So Moav was subdued that day under the yad Yisroel. And HaAretz had rest fourscore shanah.

31 And after him was Shamgar ben Anat, which struck down of the Pelishtim *(Philistines)* six hundred ish with an ox goad; and he also saved Yisroel.

אויף דער ערד . כה און אֵהוד איז אַנטרונען געוואָרן בעת זיי
oif der erd un Ehud iz antrunen gevorn beeis zei
on the ground and Ehud is escape become while they

האָבן געזאַמט, און ער איז אַריבער די שטיינהאַקעריַען, און איז
hobn gezamt un er iz ariber di shteinhakeraien un iz
have lingered and he is the on the other side of quarries and is

אַנטרונען קיין שְׂעִירה. כז און עס איז געווען, ווי ער איז אָנגעקומען,
antrunen kein Seirah un es iz geven, vi er iz ongekumen,
escape to Se'irah and it is having been as he is arrived,

אַזוי האָט ער געבלאָזן אין שופֿר אין דעם גֿעבערג פֿון אפֿרים, און די
azoi hot er geblozn in shoifer in dem geberg fun Efrayim un di
so has he blew in shofar in the mountain of Ephrayim and the

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אַראָפּגענידערט מיט אים פֿון דעם גֿעבערג,
kinder fun Yisroel hobn mit im aropgenidert fun dem geberg,
children of Yisroel have with him gone down from the mountain,

און ער זיי פֿאַרויס. כח און ער האָט צו זיי גֿעזאָגט: יאָגט נאָך
un er zei farois. un er hot tsu zei gezogt: yogt noch
and he them ahead of. and he has to them said: pursue after

הינטער מיר, ווארעם ה האָט גֿעגעבן אייערע פֿיַינט, מוֹאָבּ, אין אייערע
hinter mir, vorem Hashem hot gegebn aiere faint, Moav, in aiere
behind me for Hashem has given your enemies, Moav in your

האַנט. און זיי האָבן אַראָפּגענידערט נאָך אים, און האָבן פֿאַרכאַפּט די
hant. un zei hobn aropgenidert noch im, un hobn farchapt di
hand. and they have gone down after him, and have captured the

איבערפֿאָרן פֿון ירדן פֿאַר מוֹאָבּ, און קיינעם נישט גֿעלאָזט אַריבערגיין.
iberforn fun Yarden far Moav, un keinem nisht gelozt aribergein.
fords of Yarden before Moav, and anyone not allowed go over.

כט און זיי האָבן געשלאָגן פֿון מוֹאָבּ אין יענער צייַט אַרום צען טויזנט
un zei hobn geshlogn fun Moav in yener tsait arum tsen toiznt
and they have struck down of Moav in that time round ten thousand

מאַן, וווּ נאָר אַ לייביקער, און וווּ נאָר אַ העלדישער מאַן; און
man, vu nor a laibiker, un vu nor a heldisher man; un
man, where ever a robust, and where ever a hero man; and

קיינער איז נישט אַנטרונען געוואָרן. ל און מוֹאָבּ איז געוואָרן
keiner iz nisht antrunen gevorn. un Moav iz gevorn
none is not escape become. and Moav is become

אונטערטעניק אין יענעם טאָג אונטער דער האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל; און דאָס לאַנד
untertenik in yenem tog unter der hant fun Yisroel; un dos land
subdue in that day under the hand of Yisroel; and this land

איז געווען שטיל אַכציק יאָר.
iz geven shtil achtsik yor.
is having been quiet eighty year.

לא און נאָך אים איז געווען שמגר דער זון פֿון ענָת, וואָס
un nokh im iz geven Shamgar der zun fun Anat, vos
and after him is having been Shamgar the son of Anat, which

האָט גֿעשלאָגן פֿון די פּלשתים זעקס הונדערט מאַן מיט אַן אָקסנשטעקן.
hot geshlogn fun di Pelishtim zeks hundert man mit an oksnshtekn.
has struck down of the Pelishtim six hundred man with an ox goad.

און ער אויך האָט געהאָלפֿן יִשְׂרָאֵל.
un er oich hot geholfn Yisroel.
and he also has saved Yisroel.

4 And the Bnei Yisroel again did rah in the sight of Hashem, when Ehud was dead. [2] And Hashem sold them into the yad Yavin Melech Kena'an, that reigned in Chatzor; the sar whose tze'va *(army)* was Sisra, which dwelt in Charoshet HaGoyim. [3] And the Bnei Yisroel cried unto Hashem; for he had nine hundred chariots of barzel *(iron)*; and twenty shanah he oppressed chazakah the Bnei Yisroel.

[4] And isha Devorah, a neviah, the eshet Lapidot, judged Yisroel at that time. [5] And she held court under the Tomer Devorah between Ramah and Beit-El in har Ephrayim; Bnei Yisroel came up to her for mishpat. [6] And she sent and called Barak ben Avinoam out of Kedesh Naphtali, and said unto him, Hath not Hashem Elohei Yisroel commanded, saying, Go and take position at Har Tavor, and take with thee ten thousand ish of the Bnei Naphtali and of the Bnei Zevulun? [7] And I will lure unto thee to the river Kishon the sar Tze'va Yavin, Sisra, with

ד

און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן ווידער געטאָן וואָס איז שלעכט אין
in shlecht iz vos geton vider hobn Yisroel fun kinder di un
in evil is what done again have Yisroel of children the and

די אויגן פֿון ה' , ווען אֵהוד איז געשטאָרבן. [ב] און ה' האָט
hot Hashem un geshtorbn iz Ehud ven Hashem fun oign di
has Hashem and died is Ehud when Hashem of eyes the

זיי איבערגעענטפֿערט אין דער האַנט פֿון יָבִין מלך פֿון כְּנַעַן ,
Kenaan fun melech dem Yavin fun hant der in ibergeentfert zei
Kena'an of king the Yavin of hand the in delivered them

וואָס האָט געקיניגט אין חָצוֹר ; און דער קאָמאַנדיר פֿון זײַן חיל איז
iz cheil zain fun komandir der un Chatsor in gekinigt hot vos
is host his of commanders the and Chatzor in reigned has who

געווען סיסרא, וואָס איז געזעסן אין חרושת-גוים . [ג] און די
geven Sisra vos iz gezesn in Charoshet-Goyim un di
having been Sisra who is settled in Charoshet HaGoyim and the

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געשריען צו ה' ; וואָרעם ניין הונדערט
hundert nain vorem Hashem tsu geshrien hobn Yisroel fun kinder
hundred nine for Hashem to cried out have Yisroel of children

אייַזערנע רייַטווועגן האָט ער געהאַט, און ער האָט שטאַרק גערדריקט די
di gedrikt shtark hot er un gehat er hot raitvegn aizerne
the oppressed strong has he and had he has chariots iron

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל צוואַנציק יאָר .
yor tsvantsik Yisroel fun kinder
years twenty Yisroel of children

[ד] און דבֹורה אַ פֿרוי אַ נביאה , די ווייַב פֿון לפּידותן , זי האָט
hot zi Lapidotn fun vaib di neviye a froi a Devorah un
has she Lapidot of wife the prophetess a woman a Devorah and

געמשפּט יִשְׂרָאֵל אין יענער צייַט. [ה] און זי איז געזעסן אונטער דבֹורהס
Devorahs unter gezesn iz zi un tsait yener in Yisroel gemishpet
Devorah's under seated is she and time that in Yisroel judged

טייטלבוים צווישן רָמָה און צווישן בֵּית-אֵל אין דעם געבערג פֿון
fun geberg dem in Beis-El tsvishn un Ramah tsvishn teitlboim
of mountain the in Beit-El between and Ramah between date palm

אפֿרים , און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען צו איר
ir tsu aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder di un Efrayim
her to having gone up are Yisroel of children the and Ephrayim

צו משפּט . [ו] האָט זי געשיקט און האָט גערופֿן ברק דעם זון
zun dem Barak gerufn hot un geshikt zi hot mishpot tsu
son the Barak summoned has and sent she has judgment to

פֿון אֲבִינועם פֿון קֶדֶשׁ-נַפְתָּלי , און האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר
far gezogt im tsu hot un Kedesh-Naftali fun avinuem fun
for said him to has and Kedesh Naphtali out of Avinoam of

ווי , ה' אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט באַפֿוילן : גיי און זאָלסט
zolst un gei bafoiln hot Yisroel Elokei Hashem vor
you(SG) shall and go commanded has Yisroel the G-d of Hashem indeed

ציען צום באַרג תָּבֹור , און נעמען מיט דיר צען טויזנט
toiznt tsen dir mit nemen un Tavor barg tsum tsien
thousand ten you(SG) with take and Tavor mount to advance

מאַן פֿון די קינדער פֿון נַפְתָּלי און פֿון די קינדער פֿון זבֻולון .
man fun di kinder fun un Naftali fun kinder di fun un
men the from and Naphtali of children the from and Zevulun of children

[ז] און איך וועל אַריבערציען צו דיר , צום טייַך קישון , סיסרא דעם
dem Sisra Kishon taich tsum dir tsu aribertsien vel ich un
the Sisra Kishon River to you(SG) to lure will I and

קְאָמאַנדיר פֿון יָבִינס חיל, מיט זײַנע רײַטווועגן און זײַן מחנה,
machne zain un raitvegn zaine mit cheil Yavins fun komandir
legion his and chariots his with host Yavin's of commander

און איך וועל אים געבן אין דײַן האַנט. ח האָט ברק צו איר געזאָגט:
gezogt ir tsu Barak hot hant dain in gebn im vel ich un
said her to Barak has hand your in give him will I and

אויב דו וועסט גיין מיט מיר, וועל איך גיין, אויב אָבער דו וועסט
vest du ober oib gein ich vel mir mit gein vest du oib
will you however if go I will me with go will you if

נישט גיין מיט מיר, וועל איך נישט גיין. ט האָט זי געזאָגט: גיין וועל
gein nisht ich vel mir mit gein nisht gezogt zi hot gein vel
will go said she has go not I will me with go not

איך גיין מיט דיר, אָבער נישט דײַנער שטעג זײַן דער כּבֿוד אויף
oif gein ich dir mit gein ich dir nisht ober der zain shteg dainer nisht ober dir
on honor the be path your not but you(SG) with go I

דעם וועג וואָס דו גייסט, וואָרעם אין דער האַנט פֿון אַ פֿרוי וועט
vet froi a fun hant der in vorem geist du vos veg dem
will woman a of hand the in for go you which way the

ה איבערגענטפֿערן סיסראן. און דבֿורה איז אויפֿגעשטאַנען און איז
iz un oifgeshtanen iz Devorah un Sisraen iberentfern Hashem
is and arose is Devorah and Sisra turn over Hashem

געגאַנגען מיט ברקן קיין קֶדֶשׁ. י און ברק האָט צונויפֿגערופֿן
tsunoifgerufn hot Barak un Kedesh kein Barakn mit gegangen
summoned has Barak and Kedesh to Barak with having gone

זבֿולון און נַפְתָּלי קיין קֶדֶשׁ, און צען טויזנט מאַן זײַנען
zainen man toiznt tsen un Kedesh kein Naftali un Zevulun
are men thousand ten and Kedesh to Naphtali and Zevulun

אַרויפֿגעגאַנגען הינטער אים, און דבֿורה איז אַרויפֿגעגאַנגען מיט
mit aroifgegangen iz Devorah un im hinter aroifgegangen
with having gone up is Devorah and him behind having gone up

אים.
im
him

[11] Now Chever the Keni, which was of the Bnei Chovav the khoten Moshe, had separated from the Kayin, and encamped his ohel unto the oak at Tza'anannim, which is near Kedesh.

יא און חֶבֶר דער קֵינִי זיך געהאַט אָפּגעשיידט פֿון קַיִן,
Kayin fun opgesheidt gehat zich hot Keni der Chever un
Kayin from separated had self has Keni the Chever and

פֿון די קינדער פֿון חוֹבַב, משהס שווער, און האָט
hot un shver Moshes Chovav fun kinder di fun
has and father-in-law Moses' Chovav of children the from

אויפֿגעשטעלט זײַן געצעלט ביז אֵלוֹן-בְּצַעֲנַנִּים וואָס לעבן
lebn vos Elon-beTsaananim biz getselt zain oifgeshtelt
near which Elon at Tza'anannim unto tent his set up

קֶדֶשׁ.
Kedesh
Kedesh

[12] And they told Sisra that Barak ben Avinoam was gone up to Har Tavor. [13] And Sisra gathered together all his chariots, even nine hundred chariots of barzel *(iron)*, and kol

יב האָט מען אָנגעזאָגט סיסראן אַז ברק דער זון פֿון אֲבִינוֹעַמן
avinuemen fun zun der Barak az Sisraen ongezogt men hot
Avinoam of son the Barak that Sisra told they have

איז אַרויפֿגעגאַנגען צום באַרג תָּבוֹר, יג און סיסרא האָט איינגעזאַמלט
aingezamlt hot Sisra un Tavor barg tsum aroifgegangen iz
gathered has Sisra and Tavor mount to having gone up is

אַלע זײַנע רײַטווועגן – נײַן הונדערט אײַזערנע רײַטווועגן, און דאָס
dos un raitvegn aizerne hundert nain raitvegn zaine ale
this and chariots iron hundred nine chariots his all

haAm that were with him, from Charoshet HaGoyim unto the river Kishon.

14 And Devorah said unto Barak, Go! For this is the day in which Hashem hath delivered Sisra into thine yad. Is not Hashem gone out before thee? So Barak went down from Har Tavor, and ten thousand ish after him. 15 And Hashem routed Sisra, and all his chariots, and kol hamachaneh, with the edge of the cherev before Barak; so that Sisra got down from his merkavah *(chariot)*, and fled away on foot. 16 But Barak pursued after the chariots, and after the machaneh, as far as Charoshet HaGoyim; and kol machaneh Sisra fell by the edge of the cherev; and there was not a man left.

17 Howbeit Sisra fled away on foot to the ohel Ya'el the isha of Chever the Keni; for there was shalom between Yavin Melech Chatzor and the Bais Chever Keni. 18 And Ya'el went out to meet Sisra, and said unto him, Turn in, adoni, stay with me; fear not. And when he had entered with her into the ohel, she covered him with a covering. 19 And he said unto her,

גאַנצע פֹּאָלק וואָס מיט אים, פֿון חרושת-גוים צום טײַך
gantse folk vos mit im, fun Charoshet-Goyim tsum taich
entire people which with him from Charoshet HaGoyim to river

קישון .
Kishon
Kishon

יד און דבֹורה האָט געזאָגט צו ברקן : שטיי אויף! וואָרעם דאָס איז
un Devorah hot gezogt tsu Barakn : shtei oif! vorem dos iz
and Devorah has said to Barak : stand up! for this is

דער טאָג וואָס ה האָט געגעבן סיסראן אין דיין האַנט; פֿאַר וואָר ,
der tog vos Hashem hot gegebn Sisraen in dain hant; far vor ,
the day which Hashem has given Sisra in your hand; for indeed

ה איז אַרויסגעגאַנגען דיר פֿאַרויס . האָט ברק אַראָפּגענידערט
Hashem iz aroisgegangen dir farois . hot Barak aropgenidert
Hashem is having gone forth before you(SG) . has Barak gone down

פֿון באַרג תָּבֹור , און צען טויזנט מאַן נאָך אים. טו און ה
fun barg Tavor , un tsen toiznt man noch im. un Hashem
from mount Tavor , and ten thousand men after him. and Hashem

האָט פֿאַרטומלט סיסראן און אַלע רײַטווועגן און דעם גאַנצן חיל מיטן
hot farumlt Sisraen un ale raitvegn un dem gantsn cheil mitn
has confused Sisra and all chariots and the entire host with

שאַרף פֿון שוועבל פֿאַר ברקן ; און סיסרא האָט אַראָפּגענידערט פֿון זײַן
sharf fun shverd far Barakn ; un Sisra hot aropgenidert fun zain
edge of sword before Barak ; and Sisra has gone down from his

רײַטווָאגן, און איז אַנטלאָפֿן צו פֿוס . טז און ברק האָט נאָכגעיאָגט די
raitvogn, un iz antlofn tsu fus . un Barak hot nochgeyogt di
chariot, and is fled on foot . and Barak has pursued after the

רײַטווועגן און דעם חיל ביז חרושת-גוים , און דער גאַנצער חיל
raitvegn un dem cheil biz Charoshet-Goyim , un der gantser cheil
chariots and the host unto Charoshet HaGoyim , and the entire host

פֿון סיסראן איז געפֿאַלן דורכן שאַרף פֿון שוועבל; נישט געבליבן צו מאָל
fun Sisraen iz gefaln durchn sharf fun shverd; nisht geblibn tsu mol
of Sisra is fallen by the edge of sword; not remained to time

איינער.
einer
one

יז און סיסרא איז געלאָפֿן צו פֿוס צום געצעלט פֿון יעל דער ווַיב פֿון
un Sisra iz gelofn tsu fus tsum getselt fun Yael der vaib fun
and Sisra is ran on foot to tent of Ya'el the wife of

חֶבֶר דעם קֵינִי ; וואָרעם שלום איז געווען צווישן יָבִין דעם
Chever dem Keni ; vorem sholem iz geven tsvishn Yavin dem
Chever the Keni ; for peace is having been between Yavin the

מלך פֿון חָצוֹר און צווישן דעם הויז פֿון חֶבֶר דעם קֵינִי . יח און
melech fun Chatsor un tsvishn dem hoiz fun Chever dem Keni . un
king of Chatzor and between the house of Chever the Keni . and

יעל איז אַרויסגעקומען סיסראן אַנטקעגן , און האָט צו אים געזאָגט: קער
Yael iz aroisgekumen Sisraen antkegen , un hot tsu im gezogt: ker
Ya'el has gone out to meet Sisra , and has to him said: turn

אַיין, מײַן האַר, קער אַיין צו מיר; זאָלסט נישט מורא האָבן. האָט ער
ain, main har, ker ain tsu mir; zolst nisht moire hobn. hot er
in, my lord, turn in to me; shall you(SG) not fear . has he

אַיינגעקערט צו איר אין געצעלט, און זי האָט אים צוגעדעקט מיט אַ דעקע .
ain gekert tsu ir in getselt, un zi hot im tsugedekt mit a deke .
in turned in her to tent, and she has him covered with a blanket .

יט הָאָט ער צו איר געזאָגט: גיב מיר, איך בעט דיך , טרינקען אַ ביסל
bisel a trinken dich bet ich mir gib gezogt ir tsu er hot
little a to drink you(SG) entreat I me give said her to he has
וואַסער, וואָרעם איך בין דאָרשטיק. האָט זי געעפֿנט דעם לאָגל מילך , און
un milch logl dem geefent zi hot dorshtik bin ich vorem vaser
and milk skin the opened she has thirsty am I because water
האָט אים געגעבן טרינקען, און האָט אים צוגעדעקט. כ האָט ער געזאָגט: שטעל
shtel gezogt er hot tsugedekt im hot un trinken gegebn im hot
stand said he has covered him has and to drink given him has
זיך אין איינגאַנג פֿון געצעלט, און עס וועט זיין , אַז עמיצער וועט קומען ,
kumen vet emitser az zain vet es un getselt fun aingang in zich
come will someone that be will it and tent of entrance in self
און וועט דיך פֿרעגן און זאָגן: איז דאָ פֿאַראַן אַ מאַן? זאָלסטו זאָגן:
zogn zolstu man a faran do iz zogn un fregn dich vet un
say shall you man a there is here is say and to ask you(SG) will and
ניין .
nein
no

Give me, now, a little mayim to drink; for I am thirsty. And she opened a skin of cholov, and gave him drink, and covered him. [20] Again he said unto her, Stand at the petach haohel, and it shall be, when any ish doth come and inquire of thee, and say, Is there any ish here? — thou shalt say, No.

כא האָט יעל די ווייב פֿון חֶבֶר ענעומען אַ געצעלטפֿלעקל, און
un getseltflekl a genumen Cheveren fun vaib di Yael hot
and tent peg a taken Chever of wife the Ya'el has
אַריינגעטאָן דעם האַמער אין איר האַנט, און זי איז שטילערהייט צוגעגאַנגען
tsugegangen shtilerheit iz zi un hant ir in hamer dem araingeton
to have gone secretly is she and hand her in hammer the put in
צו אים, און האָט אַריינגעהאַקט דאָס פֿלעקל אין זיין שלייף , ביז עס
es biz shleif zain in flekl dos araingehakt hot un im tsu
it unto temple his into peg this driven in has and him to
איז אַריין אין דער ערד , און ווי ער איז געשלאָפֿן, אַזוי האָט ער
er hot azoi geshlafn iz er vi un erd der in arain iz
he has thus asleep was he as and ground the in entered has
געחלשט און איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz un gechalesht
died has and lost conciousness

[21] Then Ya'el eshet Chever took a yetad haohel *(tent peg)*, and took a makevet *(hammer)* in her yad, and went softly unto him, and drove the yetad into his temple, and stuck it into the ground; for he was fast asleep exhausted. So he died.

כב ערשט ברק יאָגט נאָך סיסראָן; איז אים יעל אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen Yael im iz Sisraen noch yogt Barak ersht
having come out Ya'el him is Sisra after pursues Barak look
אַנטקעגן , און האָט צו אים געזאָגט: קום און איך וועל דיר ווייזן דעם
dem vaizn dir vel ich un kum gezogt im tsu hot un antkegen
the show you(SG) will I and come said him to has and to meet
מאַן וואָס דו זוכסט. איז ער אַריינגעגאַנגען צו איר, ערשט סיסרא ליגט
ligt Sisra ersht ir tsu araingegangen er iz zuchst du vos man
lies Sisra behold her to went he is seek you which man
טויט מיט פֿלעקל אין זיין שלייף .
shleif zain in flekl mitn toit
temple his in peg with dead

[22] And, hinei, as Barak pursued Sisra, Ya'el came out to meet him, and said unto him, Come, and I will show thee the ish whom thou seekest. And when he came into her ohel, hinei, Sisra lay dead, and the yetad was in his temple.

כג און אלקים האָט געמאַכט אונטערטעניק אין יענעם טאָג יָבִין דעם
dem Yavin tog yenem in untertenik gemacht hot Elokim un
the Yavin day that in humbled made has G-d and
מלך פֿון כְּנַעַן פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. כד און די האַנט פֿון די
di fun hant di un Yisroel fun kinder di far Kenaan fun melech
the of hand the and Yisroel of children the before Kena'an of king
קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל איז געוואָרן אַלץ שווערער אויף יָבִין דעם
dem Yavin oif shverer alts gevorn iz Yisroel fun kinder
the Yavin on severe all that having become is Yisroel of children

[23] So Elohim subdued on that day Yavin Melech Kena'an before the Bnei Yisroel. [24] And the yad Bnei Yisroel prospered, and

prevailed against Yavin Melech Kena'an, until they had destroyed Yavin Melech Kena'an.

מלך פֿון כּנַעַן , ביז וואַנען זיי האָבן פֿאַרשניטן יָבִין דעם
dem Yavin farshnitn hobn zei vanen biz Kenaan fun melech
the Yavin cut off have they from where until Kena'an of king

מלך פֿון כּנַעַן .
Kenaan fun melech
Kena'an of king

5 Then sang Devorah and Barak ben Avinoam on that day, saying,

ה האָט געזונגען דבֿורה און ברק דער זון פֿון
fun zun der Barak un Devorah gezungen hot
of son the Barak and Devorah sang has

אַבֿינועמען אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi tog yenem in avinuemen
say to so day that in Avinoam

[2] Barachu Hashem that

ב אַז מע לאָזט די האָר ווילד אין יִשְׂרָאֵל,
Yisroel in vild hor di lozt me az
Yisroel in wild hair the let they that

the strong in Yisroel put forth strength,

אַז דאָס פֿאָלק באָט פֿרײַוויליק אָן,
on fraivilik bot folk dos az
on freewill offer people the that

that the people willingly offered themselves.

טוט לויבן ה !
Hashem loibn tut
Hashem praise do

[3] Hear, O ye melachim;

ג הערט איר מלכים ,
mlochim ir hert
kings you hear

give ear, O ye rozenim *(princes)*;

פֿאַרנעמט איר פֿירשטן ,
firshtn ir farnemt
chieftains you pay attention

I, even I, will sing unto Hashem;

איך, צו ה וועל איך זינגען ,
zingen ich vel Hashem tsu ich
sing I will Hashem to I

I will make music to Hashem Elohei Yisroel.

איך וועל שפּילן צו ה דעם אלוקי
Elokei dem Hashem tsu shpiln vel ich
the G-d of the Hashem to play music will I

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[4] Hashem, when Thou wentest out from Se'ir,

ד ה , אַז דו ביסט פֿון שֵׂעִיר אַרויס ,
arois Seir fun bist du az Hashem
went out Se'ir from are you when Hashem

when Thou marchedst out of the sadeh Edom,

אַז דו האָסט פֿון אֱדוֹמס פֿעלד געשפּרייזט,
geshpraizt feld Edoms fun host du az
strode field Edom's from have you when

Eretz trembled,

האָט די ערד געציטערט,
getsitert erd di hot
trembled earth the has

HaShomayim poured,

אויך די הימלען האָבן געטריפֿט,
getrift hobn himlen di oich
dripped have heavens the also

clouds also poured down mayim.

יאָ , וואָלקנס האָבן וואַסער געטריפֿט.
getrift vaser hobn volkens yo
dripped water have clouds yes

[5] The harim quaked at the presence of Hashem,

ה בערג זײַנען צערונען פֿאַר ה ,
Hashem far tserunen zainen berg
Hashem before dissipated are mountains

this Sinai before Hashem
Elohei Yisroel.

דער דאָזיקער סיני – פֿאַר ה׳ דעם
dem Hashem far Sinai doziker der
the Hashem before Sinai this the

אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

[6] In the days of Shamgar ben Anat,

[ו] אין די טעג פֿון שמגר דעם זון פֿון ענָת,
Anat fun zun dem Shamgar fun teg di in
Anat of son the Shamgar of days the in

in the days of Ya'el, the roads were abandoned,

אין די טעג פֿון יעל, האָבן שליאַכן אויפֿגעהערט,
oifgehert shliachn hobn Yael fun teg di in
ceased road have Ya'el of days the in

and the travellers walked the byways.

און וועגגייער פֿלעגן אויף קרומע שטעגן גיין.
gein shtegn krume oif flegn veggeyer un
go paths circuitous on used to way goers and

[7] The warrior ceased, they ceased in Yisroel,

[ז] אויפֿגעהערט האָבן שטעט אין יִשְׂרָאֵל, אויפֿגעהערט,
oifgehert Yisroel in shtet hobn oifgehert
ceased Yisroel in cities have ceased

until I, Devorah, arose,

ביז איך, דבֹורה, ביסט אויפֿגעשטאַנען,
oifgeshtanen bist Devorah ich biz
arisen am Devorah I until

I Em B'Yisroel arose.

אויפֿגעשטאַנען אַ מוטער אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in muter a oifgeshtanen
Yisroel in mother a arisen

[8] They chose elohim chadashim

[ח] נייַע ג-טער האָט מען אויסדערווײלט,
oisderveilt men hot g-ter naie
chosen they have g-ds new

then was war at the she'arim *(gates)*;

דערום איז מלחמה געווען אין די טויערן;
toiern di in geven milchome iz derum
gates the at having been war is therefore

was there a mogen or spear to be seen

אויב אַ שילד און אַ שפּיז איז אָנצוזען געווען
geven ontsuzen iz shpiz a un shild a oib
having been seen is spear a and shield a if

among forty thousand in Yisroel?

אין פֿערציק טויזנט אין יִשְׂרָאֵל!
Yisroel in toiznt fertsik in
Yisroel in thousand forty in

[9] My lev is toward the ones ruling in Yisroel,

[ט] מײַן האַרץ צו די הערשער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun hersher di tsu harts main
Yisroel of rulers the toward heart my

that offered themselves willingly among the people.

די פֿרײַוויליקע צווישן דעם פֿאָלק;
folk dem tsvishn fraivilike di
people the among offering willingly the ones

Barachu Hashem.

טוט לויבן ה׳!
Hashem loibn tut
Hashem praise do

[10] Reflect,

[י] איר וואָס רײַט אויף אייזעלינס וויַסע,
vaise eizelins oif rait vos ir
white donkeys on ride which you

ye that ride on white donkeys,

איר וואָס זיצט אויף דעקעס,
dekes oif zitst vos ir
coverings on sit which you

ye that sit on carpets,

און איר וואָס גייט אויפֿן וועג,
veg oifn geit vos ir un
way on go which you and

and you who walk on the derech.

רעדט דערפֿון!
derfun redt
thereof speak

11 The voice of the archers

יא מער ווי ליאַרעם פֿון פֿיַילשיסערס
failshisers fun liarem vi mer
arrow shooters of uproar than more

in the place of drawing mayim,

איז צווישן די שעפקאָריטעס;
shepkorites di tsvishn iz
scoop trough the among is

there shall they rehearse the Tzidkot Hashem,

דאָרטן דערציילט מען די גערעכטיקייט פֿון ה ,
Hashem fun gerechtikeit di men dertseilt dortn
Hashem of righteousness the be told there

even the Tzidkot of His warriors in Yisroel;

די גערעכטיקייט אין זיַין פֿרייַע שטעט אין יִשׂרָאֵל.
Yisroel in shtet freye zain in gerechtikeit di
Yisroel in cities free his in righteousness the

then shall HaAm Hashem

דענצמאָל האָט גענידערט
genidert hot dentsmol
gone down has then

go down to the she'arim.

הס פֿאָלק צו די טויערן.
toiern di tsu folk Hashems
gates the to people Hashem's

12 Awake, awake, Devorah;

יב דערוועק דיך , דערוועק דיך , דבֿורה ,
Devorah dich dervek dich dervek
Devorah you(SG) awake you(SG) awake

awake, awake, break out in song;

דערוועק דיך , דערוועק דיך , רעד געזאַנג!
gezang red dich dervek dich dervek
song utter you(SG) awake you(SG) awake

arise, Barak, and lead captive

שטיי אויף, ברק ,
Barak oif shtei
Barak up stand

thy captives, thou ben Avinoam.

און פֿאַנג דיַין געפֿאַנג , זון פֿון אֲבִינועם!
avinuem fun zun gefang dain fang un
Avinoam of son captives your lead captive and

13 Then came down a sarid *(remnant)*

יג דענצמאָל איז אַראָפּגעקומען אַ איבערבלייַב פֿון די אייִדעלע
eidele di fun iberblaib a aropkumen iz dentsmol
nobles the of remnant a come down is then

of the nobles to the nation;

צו דעם פֿאָלק ;
folk dem tsu
people the to

the people of Hashem came down

די מענטשן פֿון ה
Hashem fun mentshn di
Hashem of men the

to me as gibborim.

זענען אַראָפּגעקומען צו מיר
mir tsu aropgekumen zenen
me to come down are

ווי גיבֿורים .
giborim vi
warriors as

14 Out of Ephrayim was their shoresh against Amalek;

יד פֿון אפֿרים זיַינען געקומען די
di gekumen zainen Efrayim fun
the one having come are Ephrayim from

וואָס ווארצלען אין עֲמָלֵק ,
Amalek in vortselen vos
Amalek in root whose

after thee, Binyamin, among thy people;

נאָך דיר , בנימין , מיט דיינע מחנות ;
machnus daine mit Binyamin dir noch
legions your with Binyamin you(SG) after

out of Machir came down mekhokekim *(law givers)*,

פֿון מָכיר האָבן הערשער געניידערט ,
genidert hersher hobn Machir fun
went down rulers have Machir out of

and out of Zevulun they that hold the shevet of the sofer *(scribe)*.

און פֿון זבֿולון די וואָס טראָגן אַ
a trogn vos di Zevulun fun un
a bear which the ones Zevulun out of and

שרייבערשטאָק .
shraibershtok
musterer's scribal staff

15 And the sarim of Yissakhar were with Devorah;

טו און די האַרן אין יִשָּׂשכָר מיט דבֿורהן ;
Devorahn mit Yissachar in harn di un
Devorah with Yissakhar in leaders the and

Yissakhar was with Barak;

און יִשָּׂשכָר ווי ברק
Barak vi Yissachar un
Barak as Yissakhar and

he rushed at his feet into the emek.
Among the divisions of Reuven
there were gedolim chikkei lev *(great indecisions of heart)*.

האָט געלאָזט זיך אין טאָל , הינטער אים.
im hinter tal in zich gelozt hot
him behind valley in self let has

ביַי די טיילן פֿון ראובֿן
Reuven fun teiln di bai
Reuven of divisions the among

איז דער איבערלייג געווען גרויס.
grois geven iberleig der iz
great having been deliberation the is

16 Why abodest thou among the mishpetayim *(sheepfolds)*,

טז וואָס ביסטו געזעסן צווישן די שאָפֿגעהעפֿטן,
shofgeheftn di tsvishn gezesn bistu vos
sheepfold the among settled are you which

to hear the bleatings of the flocks?

צו הערן דאָס געשריי פֿון סטאַדעס?
stades fun geshrei dos hern tsu
flocks of of cry this hear to

Among the divisions of Reuven

ביַי די טיילן פֿון ראובֿן
Reuven fun teiln di bai
Reuven of divisions the among

there were great indecisions of heart.

איז דער איבערקלער געווען גרויס.
grois geven iberkler der iz
great having been hesitation the is

17 Gil'ad abode beyond Yarden;

יז גִלְעָד האָט אויף יענער זײַט יַרדן גערוט;
gerut Yarden zait yener oif hot Gilad
rested Yarden side that on has Gil'ad

and why did Dan linger by oniyyot?

און דָן פֿאַר וואָס געוואונט ביַי די שיפֿן?
shifn di bai gevoint vos far Dan un
ships the by dwell which for Dan and

Asher remained on the seacoast,

אָשֵׁר איז געזעסן בײַם באָרטן פֿון ים ,
yam fun bortn baim gezesn iz Asher
the sea of seacoast at seated is Asher

and dwelt by his landings.

און בײַ זײַנע האַוונס געטאָן רוען.
ruen geton havns zaine bai un
rest did harbors his by and

18 Zevulun and Naphtali were a people

יח זבֿולון איז אַ פֿאָלק
folk a iz Zevulun
people a is Zevulun

that risked their nefesh unto the death

ווָאָס האָט איינגעשטעלט זיין זעל צום טויט ,
toit tsum zel zain aingeshtelt hot vos
death to soul his risked has which

in the high places of the sadeh.

און נַפְתָּלי – אויף די הייכן פֿון פֿעלד.
feld fun heichn di oif Naftali un
field of height the on Naphtali and

[19] The melachim came and fought,

יט מלכים זיינען געקומען , מלחמה געהאַלטן,
gehaltn milchome gekumen zainen mlochim
waged war having come are kings

then fought the melachim of Kena'an

דענצמאָל האָבן מלחמה געהאַלטן די מלכים
mlochim di gehaltn milchome hobn dentsmol
kings the waged war have then

פֿון כְּנַעַן
Kenaan fun
Kena'an of

at Ta'anakh by the waters of Megiddo;

אין תַּעֲנָךְ ביַי די וואַסערן פֿון מגִדּוֹ ;
Megiddo fun vasern di bai Tanakh in
Megiddo of waters the at Ta'anakh in

they took no plunder of kesef.

קיין רויב פֿון זילבער האָבן זיי נישט געקריגן.
gekrign nisht zei hobn zilber fun roib kein
taken not they have silver of plunder any

[20] They fought from Shomayim;

כ פֿון הימל האָט מען מלחמה געהאַלטן,
gehaltn milchome men hot himel fun
waged war they have heaven from

the kokhavim in their courses

די שטערן פֿון זייערע שטעגן
shtegn zeyere fun shtern di
courses their from stars the

fought Sisra.

האָבן מלחמה געהאַלטן מיט סיסראן.
Sisraen mit gehaltn milchome hobn
Sisra with waged war have

[21] The Kishon River swept them away,

כא טיַיך קישון האָט זיי אַוועקגעפֿלייצט,
avekgefleitst zei hot Kishon taich
swept away them has Kishon brook

that nachal kedumim, the Kishon River.

טיַיך אַלטער, טיַיך קישון .
Kishon taich alter taich
Kishon brook ancient brook

O my nefesh, march on with oz!

טרעט אויף מיט מאַכט, מיַין זעל!
zel main macht mit oif tret
soul my might with on tread

[22] Then were the ikvei sus *(horse hooves)* galloping,

כב דענצמאָל האָבן געקלאַפּט די טריט פֿון פֿערד ,
ferd fun trit di geklapt hobn dentsmol
horses of feet the clapped have then

the prancings of hooves,

פֿון די שפּרונגען ,
shprungen di fun
leaping the of

the prancings of their mighty steeds.

די שפּרונגען פֿון זיַינע אָגערס .
ogers zaine fun shprungen di
stallion his of leaping the

[23] Curse Meroz, said the Malach Hashem,

כג שילט מרוז , האָט געזאָגט דער מלאַך פֿון ה ,
Hashem fun malach der gezogt hot Meroz shilt
Hashem of Angel the said has Meroz curse

curse bitterly the inhabitants thereof;

שילטן שילט אירע באַווויינער ,
bavoiner ire shilt shiltn
inhabitants its cursed cursed

because they came not to the ezrat Hashem,

ווייַל זיי זיַנען נישט געקומען צו דער
der tsu gekumen nisht zainen zei vail
the to having come not are they for

הילף פֿון ה ,
Hashem fun hilf
Hashem of salvation

to the help of Hashem, against the gibborim.

צו דער הילף פֿון ה , צווישן די גיבורים .
giborim di tsvishn Hashem fun hilf der tsu
warriors the among Hashem of salvation the to

24 Blessed above nashim shall Ya'el

כד געבענטשטער פֿון אַלע ווייַבער זאָל זיַן יעל ,
Yael zain zol vaiber ale fun gebentshter
Ya'el be shall women all of blessed

eshet Chever the Keni be,

די ווייַב פֿון חֶבֶר דעם קֵיני
Keni dem Chever fun vaib di
Keni the Chever of wife the

blessed shall she be above nashim in the ohel.

פֿון אַלע ווייַבער אין געצעלט זיַן געבענטשטער.
gebentshter zain getselt in vaiber ale fun
blessed be tent in women all of

25 He asked mayim, and she gave him cholov;

כה וואַסער האָט ער געבעטן , מילך האָט זי געגעבן ,
gegebn zi hot milch gebetn er hot vaser
given she has milk entreated he has water

she brought forth curds in a noble's dish.

אין אַ קרוג פֿון פֿירשטן , האָט זי שמאַנט דערלאַנגט.
derlangt shmant zi hot firshtn fun krug a in
served cream she has chieftains of jug a in

26 She put her yad to the yated,

כו איר האַנט האָט זי אויסגעשטרעקט צום פֿלעקל,
flekl tsum oisgeshtrekt zi hot hant ir
peg to stretched out she has hand her

and her right hand to the workman's hammer;

און איר רעכטע צום אַרבעטערהאַמער ,
arbeterhamer tsum rechte ir un
the laborers' hammer to right hand her and

and with the hammer she struck Sisra, she crushed his rosh,

און געהאַמערט סיסראן, צעקלאַפּט זיַן קאָפּ,
kop zain tseklapt Sisraen gehamert un
head his defeated Sisra hammered and

when she had shattered and pierced his temple.

און גענעלכערט און דורכגעהאַקט זיַן שלייף .
shleif zain durchgehakt un gelechert un
temple his chop through and perforated and

27 At her feet he bowed,

כז צו אירע פֿיס האָט ער זיך אַראָפּגעלאָזט,
aropgelozt zich er hot fis ire tsu
lowered self he has feet her to

he fell, he lay down;

געפֿאַלן, געלעגן;
gelegn gefaln
lay fell

at her feet he bowed, he fell;

צו אירע פֿיס זיך אַראָפּגעלאָזט, געפֿאַלן;
gefaln aropgelozt zich fis ire tsu
fell lowered self feet her to

where he bowed, sham *(there)* he fell down dead.

ווו זיך אַראָפּגעלאָזט, דאָרט דערהרגעט געפֿאַלן.
gefaln derharget dort aropgelozt zich vu
fell kill there lowered self where

28 The Em Sisra looked out through the chalon *(window)*,

כח דורכן פֿענצטער האָט געקוקט און געיאָמערט,
geiomert un gekukt hot fentster durchn
lamented and looked has window through

and cried through the lattice,

דורך דער פֿאָרטקע , די מוטער פֿון סיסראן:
Sisraen fun muter di fortke der durch
Sisra of mother the small window the by

Why is his chariot so long in coming?

ווָאָס זאַמט זיך זײַן רײַטווָאָגן צו קומען?
kumen tsu raitvogn zain zich zamt vos
come to chariot his self delayed which

Why tarry the wheels of his marekevot *(chariots)*?

ווָאָס שפּעטיקן זיך די טריט פֿון זײַנע געשפּאַנען?
geshpanen zaine fun trit di zich shpetikn vos
harnessed his of feet the self delay which

[29] Her chachemot sarot *(wisest ladies)* answered her,

כט די קלוגע פֿון אירע האַרינטעס ענטפֿערן,
entfern harintes ire fun kluge di
answer ladies her of judicious the

indeed, she repeats to herself her words,

יָא, זי אַליין גיט אַן ענטפֿער צו זיך:
zich tsu entfer an git alein zi yo
self to answer an gives herself she yes

[30] Are they not finding and dividing the prey;

ל פֿאַר ווָאָר, זיי געפֿינען, זיי טיילן דעם רויב,
roib dem teiln zei gefinen zei vor far
plunder the divide they find they surely for

to every gever a girl or two;

אַ מיידל, צוויי מיידלעך פֿאַר איטלעכן מאַן;
man itlechn far meidlech tsvei meidl a
man each for female servants two na'arah a

for Sisra colorful garments as plunder,

רויב פֿון פֿאַרבן פֿאַר סיסראָן,
Sisraen far farbn fun roib
Sisra for color of plunder

a plunder of dyed work embroidered, of divers colors of needlework on both sides,

רויב פֿון פֿאַרבן
farbn fun roib
color of plunder

געשטיקטע,
geshtikte
embroidered

fit for the necks of them that take the spoil?

פֿאַרבשטיקערײַען פֿאַרן רויבנעמערס האַלדז.
haldz roibnemers faran farbshtikeraien
neck looters' for the colored piecework

[31] So let all thine enemies perish, Hashem;

לא אַזוי זאָלן אונטערגיין אַלע פֿײַנט דײַנע, ה'!
Hashem daine faint ale untergein zoln azoi
Hashem your enemies all disappear shall so

but let them that love Him be

און זײַנע ליבהאָבער זאָלן זײַן
zain zoln libhober zaine un
be shall devotees his and

as the shemesh in its gevurah.
And HaAretz had rest arba'im shanah.

ווי דער אויפֿגאַנג פֿון דער זון אין איר שטאַרקייט.
shtarkeit ir in zun der fun oifgang der vi
strength its in sun the of rising the as

און דאָס לאַנד איז געווען רויק פֿערציק יאָר.
yor fertsik ruik geven iz land dos un
year forty rested having been is land this and

6 And the Bnei Yisroel did evil in the sight of Hashem; Hashem delivered them into the yad Midyan sheva shanim. [2] And the yad Midyan prevailed against Yisroel; and because of Midyan the Bnei Yisroel made

ו און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געטאָן ווָאָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hobn Yisroel fun kinder di un
eyes the in evil is what done have Yisroel of children the and

פֿון ה', און ה' האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון מִדְיָן
Midyan fun hant der in gegebn zei hot Hashem un Hashem fun
Midyan of hand the into given them has Hashem and Hashem of

זיבן יאָר. ב און די האַנט פֿון מִדְיָן איז געווען שטאַרק אויף
oif shtark geven iz Midyan fun hant di un yor zibn
on strong having been is Midyan of hand the and years seven

יִשְׂרָאֵל. פֿון וועגן מִדְיָן האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זיך געמאַכט
gemacht zich Yisroel fun kinder di hobn Midyan vegen fun Yisroel
made self Yisroel of children the have Midyan concerning of Yisroel

them dens in the mountains, and caves, and strongholds. [3] And so it was, when Yisroel had sown, that Midyan came up, and Amalek, and the Bnei Kedem, even they came up against them; [4] And they encamped against them, and destroyed the increase of ha'aretz, till thou come unto Azah *(Gaza)*, and left no sustenance for Yisroel, neither seh, nor ox, nor donkey. [5] For they came up with their cattle and their ohalim, and they came as a swarm of arbeh for multitude; for both they and their camels were without number; and they entered into ha'aretz to destroy it. [6] And Yisroel was greatly impoverished because of Midyan; and the Bnei Yisroel cried unto Hashem.

[7] And it came to pass, when the Bnei Yisroel cried unto Hashem because of Midyan, [8] That Hashem sent an ish navi unto the Bnei Yisroel, which said unto them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, I brought you up from Mitzrayim, and brought you forth out of the bais avadim *(house of bondage)*; [9] And I delivered you out of the yad Mitzrayim, and

דִּי גְרִיבְעַר וּוָאס אִין דִּי בְּעֶרְג , אוּן דִּי הַיילְן, אוּן דִּי פַֿעסְטוּנגְען .
festungen di un heiln di un berg di in vos griber di
strongholds the and caves the and mountains the in which dens the

ג אוּן עס אִיז גְעווֶען , אַז יִשְׂרָאֵל הָאט גְעזַייט , אַזוֹי פְלֶעגְט אַרוֹיפְֿגִיין
aroifgein flegt azoi gezeit hot Yisroel az geven iz es un
go up used to so planted has Yisroel when having been is it and

מִדְיָן , אוּן עֲמָלֵק , אוּן דִּי קִינְדְער פוּן מִזְרַח ; אוּן זיי פְלֶעגְן
flegn zei un mizrech fun kinder di un Amalek un Midyan
would they and east of children the and Amalek and Midyan

אַרוֹיפְֿקוּמען אוֹיף זיי , ד אוּן הָאבְן גְעלֶעגְערְט אוֹיף זיי , אוּן פַֿאַרווּיסְט
farvist un zei oif gelegert hobn un zei oif aroifkumen
laid waste and them on encamped have and them on come up

דִּי תְּבוּאה פוּן לַאַנד ביז דוּ קוּמסְט קיין עַזָּה , אוּן זיי פְלֶעגְן נִישְׁט
nisht flegn zei un Azah kein kumst du biz land fun tvue di
not would they and Azah to come you unto land of produce the

אִיבְערְלאָזְן קיין דְערְנערוּנג אִין יִשְׂרָאֵל, צוֹ מאָל אַ שעפְּס, אָדֶער אַן אֹקְס,
oks an oder sheps a mol tsu Yisroel in dernerung kein iberlozen
ox an or sheep a times in Yisroel in sustenance any leave over

אָדֶער אַן אֵייזְל . ה וּוָארְעם זיי אוּן זייערע פֵֿיך פְלֶעגְן אַרוֹיפְֿגִיין, מִיט
mit aroifgein flegn fich zeyere un zei vorem eizl an oder
with go up would livestock their and they for donkey a or

זייערע גְעצעלטְן, אוּן פְלֶעגְן קוֹמען אַזוֹי וִוי דער הַיישְׁעריק אִין פֵֿילְקייט ,
filkeit in heisherik der vi azoi kumen flegn un getseltn zeyere
multitude in locust swarm the as so come would and tents their

אוּן צוֹ זיי אוּן זייערע קעמְלען אִיז נִישְׁט גְעווֶען קיין צאָל ,
tsol kein geven nisht iz kemlen zeyere tsu un zei tsu un
number any having been not is camels their to and they both and

אוּן זיי זײַנען גְעקוּמען אִין לַאַנד כְּדֵי עס צוֹ פַֿאַרווּיסְטן. ו אוּן
un farvistn tsu es kedei land in gekumen zainen zei un
and destroy to it so that land in having come are they and

יִשְׂרָאֵל אִיז זייער פַֿאַרְאָרימְט גְעוואָרְן פוּן וועגְן מִדְיָן ;
Midyan vegen fun gevorn farorimt zeyer iz Yisroel
Midyan because of of having become impoverished very much is Yisroel

אוּן דִּי קִינְדְער פוּן יִשְׂרָאֵל הָאבְן גְעשְׁרִיעְן צוֹ ה .
Hashem tsu geshrien hobn Yisroel fun kinder di un
Hashem to cried out have Yisroel of children the and

ז אוּן עס אִיז גְעווֶען , אַז דִּי קִינְדְער פוּן יִשְׂרָאֵל הָאבְן גְעשְׁרִיעְן
geshrien hobn Yisroel fun kinder di az geven iz es un
cried out have Yisroel of children the when having been is it and

צוֹ ה פוּן וועגְן מִדְיָן , ח הָאט ה גְעשִׁיקְט אַ מאַן אַ
a man a geshikt Hashem hot Midyan vegen fun Hashem tsu
a man a sent Hashem has Midyan concerning of Hashem to

נבִֿיא צוֹ דִּי קִינְדְער פוּן יִשְׂרָאֵל, אוּן ער הָאט זיי גְעזָאגְט: אַזוֹי
azoi gezogt zei hot er un Yisroel fun kinder di tsu novi
thus said to them has he and Yisroel of children the to prophet

הָאט גְעזָאגְט ה אֱלוֹקי יִשְׂרָאֵל: איך הָאב אײַך אוֹיפְֿגְעבְּרַאַכְט פוּן
fun oifgebracht aich hob ich Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
from brought up you have I Yisroel the G-d of Hashem said has

מִצְרַיִם , אוּן הָאב אײַך אַרוֹיסְגְעצויגְן פוּן דְעם הויז פוּן קנעכְטשאַפְֿט;
knechtshaft fun hoiz dem fun aroisgetsoign aich hob un Mitsrayim
slavery of house the of brought out you have and Egypt

ט אוּן איך הָאב אײַך מְצִיל גְעווֶען פוּן דער הַאנְט פוּן מִצְרַיִם , אוּן
un Mitsrayim fun hant der fun geven matsl aich hob ich un
and Egypt of hand the from having been rescued you have I and

out of the yad of all that oppressed you, and drove them out from before you, and gave you their land; 10 And I said unto you, I am Hashem Eloheichem; fear not the elohei HaEmori *(g-ds of the Amorites)*, in whose land ye dwell; but ye have not obeyed My voice.

11 And there came Malach Hashem, and sat under a terebinth tree which was in Ophrah, that belonged unto Yoash the Aviezri; and bno Gid'on threshed chittim *(wheat)* in the winepress, to hide it from Midyan. 12 And the Malach Hashem appeared unto him, and said unto him, Hashem is with thee, thou Gibbor HeChayil.

13 And Gid'on said unto him, Oh Adoni, if Hashem be with us, why then is all this befallen us? And where be all His nifla'ot *(miracles)* which Avoteinu told us of, saying, Did not Hashem bring us up from Mitzrayim? But now Hashem hath forsaken us, and delivered us into the hands of Midyan.

פֻּן דער האַנט פֻּן אַלע איִערע דריקער , און איך האָב זיי פַֿארטריבן
fartriben zei hob ich un driker aiere ale fun hant der fun
driven out them have I and oppressors your all of hand the from

פֻּן פַֿאַר אייִך, און האָב אייִך געגעבן זייער לאַנד. י און איך האָב צו אייִך
aich tsu hob ich un land zeyer gegebn aich hob un aich far fun
you to have I and land their given you have and you before from

געזאָגט: איך בין ה אלוקיכם ; איר זאָלט נישט פַֿארכטן די ג-טער
g-ter di forchtn nisht zolt ir Elokeichem Hashem bin ich gezogt
g-ds the be in dread not shall you your G-d Hashem am I said

פֻּן די אֱמֹורים וואָס איר זיצט אין זייער לאַנד; אָבער איר האָט נישט
nisht hot ir ober land zeyer in zitst ir vos Omarim di fun
not have you but land their in sit you which Emori the of

צוגעהערט צו מײַן קֹול .
kol main tsu tsugehert
voice my to paid heed

יא און אַ מלאך פֻּן ה איז געקומען , און האָט זיך געזעצט
gezetst zich hot un gekumen iz Hashem fun malach a un
sat self has and having come is Hashem of Angel an and

אונטער דעם אייכנבוים וואָס אין עָפְרָה , וואָס האָט געהערט צו
tsu gehert hot vos Ofrah in vos eichnboim dem unter
to belonged has which Ophrah in which is terebinth the under

יוֹאָש דעם אֲבִיעזרער; און זײַן זון גדעון האָט געקלאַפּט וויַיץ אין
in veits geklapt hot Gideon zun zain un Aviezerer dem Yoash
in wheat threshed had Gid'on son his and Aviezri the Yoash

קעלטער , כּדי אויסצובאַהאַלטן פֻּן מִדְיָן . יב האָט דער מלאך פֻּן
fun malach der hot Midyan fun oistsubahaltn kedei kelter
of Angel the has Midyan from to hide so that winepress

ה זיך באַוויזן צו אים, און האָט צו אים געזאָגט: ה מיט
mit Hashem gezogt im tsu hot un im tsu bavizn zich Hashem
with Hashem said him to has and him to appeared self Hashem

דיר , העלדישער גיבור !
gibor heldisher dir
warrior heroic you(SG)

יג האָט גדעון צו אים געזאָגט: איך בעט דיך , מײַן האַר , אויב
oib har main dich bet ich gezogt im tsu Gideon hot
if master my you(SG) entreat I said him to Gideon has

ה איז מיט אונדז, טאָ פַֿאַר וואָס האָט דאָס אַלץ אונדז געטראָפֿן? און
un getrofn undz alts dos hot vos far to undz mit iz Hashem
and befell us all this has what for then us with is Hashem

וווּ זײַנען אַלע זײַנע וווּנדער , וואָס אונדזערע עלטערן האָבן אונדז
undz hobn eltern undzere vos vunder zaine ale zainen vu
us have fathers our which wonders his all are where

דערציילט, אַזוי צו זאָגן : פַֿאַר וואָר , ה האָט אונדז אויפֿגעבראַכט
oifgebracht undz hot Hashem vor far zogn tsu azoi dertseilt
brought up us has Hashem indeed for say to so told

פֻּן מִצרַיִם ? און אַצונד האָט אונדז ה פַֿארלאָזן, און האָט אונדז
undz hot un farlozen Hashem undz hot atsund un Mitsrayim fun
us has and forsaken Hashem us has now and Egypt from

געגעבן אין דער האַנט פֻּן מִדְיָן .
Midyan fun hant der in gegebn
Midyan of hand the in given

יד הָאָט ה זיך געקערט צו אים, און האָט געזאָגט: גיי מיט דיין
dain mit gei gezogt hot un im tsu gekert zich Hashem hot
your with go said has and him to turned self Hashem has

דאָזיקן כּוֹח , און זאָלסט העלפֿן יִשְׂרָאֵל פֿון דער האַנט פֿון
fun hant der fun Yisroel helfn zolst un koiech dozikn
of hand the from Yisroel save you(SG) shall and strength this

מִדְיָן ; פֿאַר וואָר , איך האָב דיך געשיקט.
geshikt dich hob ich vor far Midyan
sent you(SG) have I indeed for Midyan

טו הָאָט ער צו אים געזאָגט: איך בעט דיך , אֲדֹנָי ! מיט וואָס זאָל
zol vos mit Adonoi dich bet ich gezogt im tsu er hot
shall what with Adonoi you(SG) entreat I said him to he has

איך העלפֿן יִשְׂרָאֵל? זע , מײַן משפּחה איז די אָרימסטע אין מנשֶׁה ,
Menasheh in orimste di iz mishpoche main ze Yisroel helfn ich
Menasheh in poorest the is family my behold Yisroel save I

און איך בין דער מינדסטער אין מײַן פֿאָטערס הויז .
hoiz foters main in mindster der bin ich un
house father's my in least the am I and

טז הָאָט ה צו אים געזאָגט: אָבער איך וועל זײַן מיט דיר ,
dir mit zain vel ich ober gezogt im tsu Hashem hot
you(SG) with be will I but said him to Hashem has

און וועסט שלאָגן מִדְיָן אַזוי ווי איין מאַן.
man ein vi azoi Midyan shlogn vest un
man one as so Midyan strike will and

יז הָאָט ער צו אים געזאָגט: אויב, איך בעט דיך , איך האָב גענוגן
gefunen hob ich dich bet ich oib gezogt im tsu er hot
found have I you(SG) entreat I if said him to he has

חֵן אין דײַנע אויגן, זאָלסטו מיר מאַכן אַ צייכן אַז דו רעדסט דאָס
dos redst du az tseichn a machn mir zolstu oign daine in chein
this spoke you that sign a make me shall you eyes your in favor

מיט מיר. יח זאָלסט זיך נישט אָפּטאָן פֿון דאַנען, איך בעט
bet ich danen fun opton nisht zich zolst mir mit
entreat I here from remove not self you(SG) must me with

דיך , ביז איך קום צוריק צו דיר , און וועל אַרויסטראָגן מײַן
main aroistrogn vel un dir tsu tsurik kum ich biz dich
my carry outside will and you(SG) to back come I until you(SG)

מִנְחָה , און אַוועקלייגן פֿאַר דיר . הָאָט ער גענאָגט: איך וועל
vel ich gezogt er hot dir far avekleigen un minche
will I said he has you(SG) before lay and gift offering

בלײַבן ביז דו קערסט זיך אום.
um zich kerst du biz blaibn
back self return you until remain

יט איז גדעון אַרײַנגעגאַנגען , און האָט גענאַכט אַ ציגנבעקל ,
tsignbekl a gemacht hot un araingegangen Gideon iz
young goat a made has and went in Gideon is

און אומגעזײַערטע קוכנס פֿון אֵיפֿה מעל; דאָס פֿלייש האָט ער
er hot fleish dos mel eife an fun kuchns umgezaierte un
he has meat this flour ephah an from matzos unleavened and

אַרײַנגעטאָן אין אַ קאָרב , און די זופּ האָט ער אַרײַנגעטאָן אין אַ טאָפּ,
top a in araingeton er hot zup di un korb a in araingeton
pot a in put in he has broth the and basket a in put in

און אַרויסגעבראַכט צו אים אונטער דעם אייכנבוים , און דערלאַנגט.
derlangt un eichnboim dem unter im tsu aroisgebracht un
served and terebinth the under him to brought out and

14 And Hashem turned to him, and said, Go in this thy ko'ach, and thou shalt save Yisroel from the yad Midyan; have not I sent thee?

15 And he said unto Him, O Adonoi, wherewith shall I save Yisroel? Hinei, my eleph *(extended family)* is poor in Menasheh, and I am the least in the Bais Avi.

16 And Hashem said unto him, Surely I will be with thee, and thou shalt strike down Midyan as ish echad.

17 And he said unto Him, If now I have found chen in Thy sight, then show me an ot that Thou speakest with me. 18 Depart not from here, now, until I come unto Thee, and bring forth my minchah, and set it before Thee. And He said, I will tarry until thou come again.

19 And Gid'on went in, and made ready a kid, and matzot of an ephah of flour; the basar he put in a basket, and he put the broth in a pot, and brought it out unto Him under the terebinth tree, and presented it.

כ הָאֱט דער מלאך פֿון האלקים צו אים געזאָגט: נעם דאָס פֿלייש און
un fleish dos nem gezogt im tsu HaElokim fun malach der hot
and meat this take said him to G-d of Angel the has

די אומגעזויערטע קוכנס , און לייג אַוועק אויף יענעם פֿעלדז, און די
di un feldz yenem oif avek leig un kuchns umgezaierte di
the and rock that on away set down and matzos unleavened the

זופּ גיס אויס. האָט ער אַזוי געטאָן. כא און דער מלאך פֿון ה האָט
hot Hashem fun malach der un geton azoi er hot ois gis zup
has Hashem of Angel the and done so he has out pour broth

אויסגעשטרעקט דעם שפּיץ פֿון דעם שטעקן וואָס אין זיין האַנט, און
un hant zain in vos shtekn dem fun shpits dem oisgeshtrekt
and hand his in which staff the of tip the stretched out

האָט אָנגערירט דאָס פֿלייש און די אומגעזויערטע קוכענס ; און אַ פֿייער איז
iz faier a un kuchens umgezaierte di un fleish dos ongerirt hot
is fire a and matzos unleavened the and meat this touched has

אויפֿגעגאַנגען פֿון דעם פֿעלדז, און האָט פֿאַרצערט דאָס פֿלייש און די
di un fleish dos fartsert hot un feldz dem fun oifgegangen
the and meat this consumed has and rock the from going up

אומגעזויערטע קוכנס ; און דער מלאך פֿון ה איז אַוועק פֿון זיינע
zaine fun avek iz Hashem fun malach der un kuchns umgezaierte
his from away is Hashem of Angel the and matzos unleavened

אויגן. כב האָט גדעון געזען אַז דאָס איז געווען דער מלאך פֿון
oign hot Gideon seen gezen az dos iz geven der malach fun
eyes has Gideon seen gezen that this is having been the Angel of

ה , און גדעון האָט געזאָגט: וויי , ה דו אֲדֹנָי ! וואָרעם איך
ich vorem Adonoi du Hashem vei gezogt hot Gideon un Hashem
I for Adonoi you Hashem woe said has Gideon and Hashem

האָב געזען אַ מלאך פֿון ה פּנים אֶל פּנים .
hob gezen a malach fun Hashem ponem el ponem
have seen an Angel of Hashem face to face

כג האָט ה צו אים געזאָגט: פֿריד צו דיר ; זאָלסט
hot Hashem tsu im gezogt: frid tsu dir ; zolst
has Hashem to him said peace to you(SG) shall you(SG)

נישט מורא האָבן, וועסט נישט שטאַרבן.
nisht moire hobn vest nisht shtarbn
not fear have will not die

כד און גדעון האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח צו ה , און האָט
un Gideon hot un dortn geboit a mizbeyech tsu Hashem un hot
and Gid'on has and there built an altar to Hashem and has

אים גערופֿן ה-שלום ; ביז אויף היינטיקן טאָג איז ער נאָך אין
im gerufn Hashem-sholem ; biz oif haintikn tog iz er noch in
it called Hashem shalom until on this very day is it yet in

עָפְרָה פֿון די אֲבִיעזרער.
Ofrah fun di Aviezerer
Ophrah of the Aviezri

כה און עס איז געווען אין יענער נאַכט, האָט ה צו אים
un es iz geven in yener nacht hot Hashem tsu im
and it is having been in that night has Hashem to him

געזאָגט: נעם דיין פֿאָטערס יונגן אָקס, און דעם צווייטן אָקס פֿון
gezogt nem dain foters yungn oks un dem tsveitn oks fun
said take your father's young bull and the second bull of

זיבן יאָר, און זאָלסט צעשטערן דיין פֿאָטערס מזבח
zibn yor un zolst tseshtern dain foters mizbeyech
seven year and you(SG) shall tear down your father's altar

20 And the Malach HaElohim said unto him, Take the basar and the matzot, and lay them upon this rock, and pour out the broth. And he did so. 21 Then the Malach Hashem put forth the tip of the staff that was in his yad, and touched the basar and the matzot; and there rose up eish from the rock, and consumed the basar and the matzot. Then the Malach Hashem departed out of his sight. 22 When Gid'on perceived that he was the Malach Hashem, Gid'on said, Alas, Adonoi Hashem! I have seen Malach Hashem face to face.

23 And Hashem said unto him, Shalom l'chah; fear not; thou shalt not die.

24 Then Gid'on built a Mizbe'ach there unto Hashem, and called it Hashem Shalom; unto this day it is yet in Ophrah of the Aviezri.

25 And it came to pass the same night, that Hashem said unto him, Take thy father's young bull, even the second bull of sheva shanim, and tear down the

mizbe'ach of Ba'al that thy av hath, and cut down the Asherah that is beside it; 26 And build a Mizbe'ach unto Hashem Eloheicha upon the top of this rock, in the proper arrangement; take the second bull, offer an olah with the wood of the Asherah pole which thou shalt cut down.

27 Then Gid'on took ten men from his avadim, and did just as Hashem had said unto him; and so it was, because he feared his Bais Avi, and the men of the Ir, that he could not do it yomam *(by day)*, that he did it by lailah.

28 And when the men of the Ir arose early in the boker, hinei, the mizbe'ach of Ba'al was cast down, and the Asherah was cut down that was beside it, and the second bull was offered upon the Mizbe'ach that was built. 29 And they said one to another, Who hath done this thing? And when they inquired and asked, they said, Gid'on ben Yoash hath done this thing. 30 Then the men of the Ir said unto Yoash, Bring out thy ben, that he may die; because he hath cast down the mizbe'ach of Ba'al, and because he hath cut down the

פּוֹן בַּעַל , און דעם געצנבוים וואָס לעבן אים זאָלסטו אָפּהאַקן .
ophakn zolstu im lebn vos getsnboim dem un Baal fun
cut down shall you it near which idol tree the and Ba'al of

כו און זאָלסט בויען אַ מזבח צו ה דײַן ג-ט אויפֿן
oifn G-t dain Hashem tsu mizbeyech a boien zolst un
on G-d your Hashem to altar an build you(SG) shall and

שפּיץ פּוֹן דער דאָזיקער באַרגפֿעסטונג , אויף דעם צוגעריכטן אָרט ,
ort tsugerichtn dem oif bargfestung doziker der fun shpits
place ordered the on strong mound this one the of top

און זאָלסט נעמען דעם צווייטן אָקס, און אויפֿברענגן פֿאַר אַ
a far oifbrengen un oks tsveitn dem nemen zolst un
a for offer up and bull second the take you(SG) shall and

בראַנדאָפּפֿער מיטן האָלץ פּוֹן דעם געצנבוים וואָס דו וועסט אָפּהאַקן .
ophakn vest du vos getsnboim dem fun holts mitn brandopfer
cut down will you which idol tree the of wood with olah

כז האָט גדעון געטומען צען מאַן פֿון זײַנע קנעכט , און האָט געטאָן
geton hot un knecht zaine fun man tsen genumen Gideon hot
done has and servants his from man ten taken Gideon has

אַזוי ווי ה האָט צו אים גערעדט; און עס איז געווען , אַזוי ווי
vi azoi geven iz es un geredt im tsu hot Hashem vi azoi
as so having been is it and spoken him to has Hashem as so

ער האָט מורא געהאַט פֿאַר זײַן פֿאָטערס הויזגעזינט און פֿאַר די
di far un hoizgezint foters zain far gehat moire hot er
the before and household father's his before had fear has he

מענטשן פּוֹן שטאָט, דאָס צו טאָן ביי טאָג, האָט ער דאָס געטאָן ביי נאַכט.
nacht bai geton dos er hot tog bai ton tsu dos shtot fun mentshn
night by done this he has day by do to this city of men

כח און די מענטשן פּוֹן שטאָט האָבן זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי ,
peire der in gefedert zich hobn shtot fun mentshn di un
morning the in rose early self have city of men the and

ערשט דער מזבח פּוֹן בַּעַל איז צעבראָכן , און דער געצנבוים וואָס
vos getsnboim der un tsebrochn iz Baal fun mizbeyech der ersht
which idol tree the and broken is Ba'al of altar the look

לעבן אים איז אָפּגעהאַקט , און דער צווייטער אָקס איז אויפֿגעבראַכט
oifgebracht iz oks tsveiter der un opgehakt iz im lebn
offered up is bull second the and chopped off is it near

געוואָרן אויף דעם אויפֿגעבויטן מזבח . כט האָבן זיי געזאָגט
gezogt zei hobn mizbeyech oifgeboitn dem oif gevorn
said they have altar newly built the on having become

איינער צום אַנדערן : ווער האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך ? און אַז זיי
einer tsum andern ver hot geton di dozike zach un az zei
one to another who has done the this thing that and they

האָבן געפֿאָרשט און געזוכט , האָט מען געזאָגט: גדעון דער זון פּוֹן
fun zun der Gideon gezogt men hot gezucht un geforsht hobn
of son the Gid'on said they has sought and investigated have

יוֹאָשן האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך . ל האָבן די מענטשן פּוֹן שטאָט
shtot fun mentshn di hobn zach dozike di geton hot Yoashn
city of men the have thing this the done has Yoash

געזאָגט צו יוֹאָשן : ברענג אַרויס דײַן זון , און ער זאָל שטאַרבן, ווײַל
vail shtarbn zol er un zun dain arois breng Yoashn tsu gezogt
because die shall he and son your out bring Yoash to said

Asherah that was beside it.

ער האָט צעבראָכן דעם מזבח פֿון בַּעַל, און ווייל ער האָט
hot er vail un Baal fun mizbeyech dem tsebrochn hot er
has he because and Ba'al of altar the broken has he

אָפּגעהאַקט דעם געצנבוים וואָס לעבן אים.
im lebn vos getsnboim dem opgehakt
it near which idol tree the cut down

31 And Yoash said unto all that stood against him, Will ye plead for Ba'al? Will ye save him? He that will plead for him, let him be put to death whilst it is yet boker; if he be Elohim, let him plead for himself, because one hath cast down his mizbe'ach.

לא יוֹאָש געזאָגט צו אַלע וואָס זיינען געשטאַנען אַרום אים:
im arum geshtanen zainen vos ale tsu gezogt Yoash hot
him round stood are which all to said Yoash has

ווילט איר זיך קריגן פֿאַר בַּעַל? אָדער ווילט איר אים העלפֿן? ווער עס וועט
vet es ver helfn im ir vilt oder Baal far krign zich ir vilt
will it who save him you will or Ba'al for obtain self you will

זיך קריגן פֿאַר אים, וועט געטייט ווערן ביז אין דער פֿרי.
peire der in biz vern geteit vet im far krign zich
morning the in unto become caused to die will him for obtain self

אויב ער איז אַ אלקים, זאָל ער אַליין זיך קריגן פֿאַר זיך, וואָס
vos zich far krign zich alein er zol Elokim a iz er oib
that which self for obtain self alone he shall G-d a is he if

מע האָט צעבראָכן זיין מזבח. לב און מע האָט אים גערופֿן אין
in gerufn im hot me un mizbeyech zain tsebrochn hot me
in called him has one and altar his broken has one

יענעם טאָג ירובעל, אַזוי צו זאָגן: זאָל בַּעַל זיך קריגן מיט אים,
im mit krign zich Baal zol zogn tsu azoi yerubel tog yenem
him with obtain self Ba'al shall say to so Yeruba'al day that

וואָס ער האָט צעבראָכן זיין מזבח.
mizbeyech zain tsebrochn hot er vos
altar his shattered has he which

33 Then kol Midyan and Amalek and the Bnei Kedem were gathered together, and went over, and encamped in the valley of Yizre'el. 34 But the Ruach of Hashem came upon Gid'on; he blew a shofar; and Avi'ezer was summoned to follow after him. 35 And he sent malachim throughout all Menasheh; who also was gathered after him; and he sent malachim unto Asher, and unto Zevulun, and unto Naphtali; and they went up to meet them.

לג און גאַנץ מִדְיָן און עֲמָלֵק און די קינדער פֿון מזרח
mizrech fun kinder di un Amalek un Midyan gants un
east of children the and Amalek and Midyan all and

האָבן זיך איינגעזאַמלט אין איינעם, און זיינען אַריבערגעקומען און
un aribergekumen zainen un einem in aingezamlt zich hobn
and crossed are and together in gathered self have

האָבן געלאָגערט אין טאָל יִזְרְעֶאל. לד האָט דער גייסט פֿון ה
Hashem fun gaist der hot Yizreel tal in gelagert hobn
Hashem of spirit the has Yizre'el valley of in encamped have

אָנגעקליידט גדעונען, און ער האָט געבלאָזן אין שופֿר, און אַבִיעֶזֶר
Aviezer un shoifer in geblozn hot er un Gideonen ongekleidt
Avi'ezer and shofar in blown has he and Gid'on clothed

האָט זיך אויפֿגעקליבן הינטער אים. לה און ער האָט געשיקט שלוחים
shluchim geshikt hot er un im hinter oifgeklibn zich hot
messengers sent has he and him in back of gathered self has

דורך גאַנץ מנַשֶּׁה, און ער אויך האָט זיך אויפֿגעקליבן הינטער
hinter oifgeklibn zich hot oich er un Menasheh gants durch
following gathered self has also it and Menasheh all through

אים; און ער האָט געשיקט שלוחים דורך אָשֵׁר, און דורך
durch un Asher durch shluchim geshikt hot er un im
through and Asher through messengers sent has he and him

זבולון, און דורך נַפְתָּלִי, און זיי זיינען אַרויפֿגעקומען זיי
zei aroifgekumen zainen zei un Naftali durch un Zevulun
them come up are they and Naphtali through and Zevulun

אַנטקעגן.
antkegen
to confront

לו און גדעון האָט געזאָגט צו האלקים : אויב דו ווילסט העלפֿן דורך
durch helfn vilst du oib HaElokim tsu gezogt hot Gideon un
by save will you if G-d to said has Gid'on and

מײַן האַנט ישׂראֵל, אַזוי ווי דו האָסט גערעדט, לז אָט לייג איך
ich leig ot geredt host du vi azoi Yisroel hant main
I lay down behold spoken have you as so Yisroel hand my

אַוועק אַן אָפּשער וואָל אין דרעש-שײַער ; אויב עס וועט זײַן טוי אויפֿן
oifn toi zain vet es oib dresh-shaier in vol opsher an avek
on dew be will it if threshing floor in wool sheared a away

אָפּשער אַליין, און אויף דער גאַנצער ערד וועט זײַן טרוקן, וועל איך
ich vel trukn zain vet erd gantser der oif un alein opsher
I will dry be will ground whole the on and only sheared

וויסן אַז דו וועסט העלפֿן ישׂראֵל דורך מײַן האַנט, אַזוי ווי דו האָסט
host du vi azoi hant main durch Yisroel helfn vest du az visen
have you as so hand my by Yisroel save will you that know

גערעדט.
geredt
spoken

לח איז אַזוי געווען ; און ווי ער האָט זיך געפֿעדערט אויף מאָרגן ,
morgn oif gefedert zich hot er vi un geven azoi iz
next day on rose early self has he as and having been so is

און האָט אויסגעדרייט דעם אָפּשער, האָט ער אויסגעקוועטשט טוי פֿון דעם
dem fun toi oisgekvetsht er hot opsher dem oisgedreit hot un
the of dew squeezed out he has sheared the twist has and

אָפּשער, אַ פֿולן קרוג וואַסער. לט האָט גדעון געזאָגט צו האלקים :
HaElokim tsu gezogt Gideon hot vaser krug fuln a opsher
G-d to said Gid'on has water pitcher full a sheared

זאָל נישט גרימען דײַן צאָרן אויף מיר, און איך וועל רעדן נאָר דאָס
dos nor redn vel ich un mir oif tsorn dain grimen nisht zol
this only speak will I and me on anger your be kindled not shall

מאָל: לאָמיך, איך בעט דיך , נאָר דאָס מאָל פֿרוון מיט דעם
dem mit pruvn mol dos nor dich bet ich lomich mol
the with test time this only you(SG) entreat I let me time

אָפּשער; זאָל, איך בעט דיך , זײַן טרוקן אויפֿן אָפּשער אַליין,
alein opsher oifn trukn zain dich bet ich zol opsher
alone sheared on dryness be you(SG) entreat I shall sheared

און אויף דער גאַנצער ערד זאָל זײַן טוי .
toi zain zol erd gantser der oif un
dew be shall earth whole the on and

מ האָט אלקים געטאָן אַזוי אין יענער נאַכט; און עס איז געווען
geven iz es un nacht yener in azoi geton Elokim hot
having been is it and night that in so done G-d has

טרוקן אויפֿן אָפּשער אַליין, און אויף דער גאַנצער ערד איז געווען
geven iz erd gantser der oif un alein opsher oifn trukn
having been is ground entire the on and only sheared on dryness

טוי .
toi
dew

ז

האָט זיך געפֿעדערט ירובעל – דאָס איז גדעון – ער און דאָס גאַנצע
gantse dos un er Gideon iz dos yerubel gefedert zich hot
entire this and he Gid'on is this Yeruba'al rose early self has

פֿאָלק וואָס מיט אים, און זיי האָבן געלאַגערט בײַ עין-חרוד ;
Ein-Charod bai gelagert hobn zei un im mit vos folk
Ein-Charod by encamped have they and him with which people

36 And Gid'on said unto HaElohim, If Thou wilt save Yisroel by my yad, as Thou hast said, 37 Hinei, I will put a fleece of wool in the goren *(threshing floor)*; and if the tal *(dew)* be on the fleece only, and it be dry upon all ha'aretz, then shall I know that Thou wilt save Yisroel by my yad, as Thou hast said.

38 And it was so; for he rose up early on the next day, and squeezed the fleece together, and wrung the tal out of the fleece, a bowl full of mayim. 39 And Gid'on said unto HaElohim, Let not Thine anger be hot against me, and I will speak but this once; let me test, now, but this once with the fleece; let it now be dry only upon the fleece, and upon all the ground let there be tal.

40 And Elohim did so that night; for it was dry upon the fleece only, and there was tal on all the ground.

7 Then Yeruba'al, who is Gid'on, and kol haAm that were with him, rose up early and encamped by Ein-Charod;

אוּן דער לאַגער פֿוּן מִדְיָן איז אִים געווען פֿוּן צפֿוֹן , פֿוּן
fun tsofn fun geven im iz Midyan fun lager der un
of north of having been him is Midyan of camp the and

גִּבְעַת-הַמּוֹרֶה אִין טאָל . [ב]האָט ה געזאָגט צו גדעונען : דאָס
dos Gideonen tsu gezogt Hashem hot tal in Givat-HaMoreh
this Gid'on to said Hashem has valley of in hill of Moreh

פֿאָלק ווּאָס מיט דיר איז צו פֿיל , אַז איך זאָל געבן מִדְיָן אִין
in Midyan gebn zol ich az fil tsu iz dir mit vos folk
in Midyan give shall I that many too is you(SG) with which people

זייער האַנט; ישְׂרָאֵל ווּעט זיך נאָך באַרעמען אַקעגן מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir akegn baremen noch zich vet Yisroel hant zeyer
say to so me against boast after self will Yisroel hand their

מִיַּין האַנט האָט מיך געהאָלפֿן. [ג] דערום רוף אַקאָרשט אויס אַצונד אִין
in atsund ois akorsht ruf derum geholfn mich hot hant main
in now out now call therefore saved me has hand my

די אויערן פֿוּן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : ווער עס האָט מורא אוּן ציטערט ,
tsitert un moire hot es ver zogn tsu azoi folk fun oiern di
trembles and fear has is who say to so people of ears the

זאָל זיך אומקערן אוּן אַוועקגיין אִין דער פֿרי פֿוּן באַרג גִּלְעָד .
Gilad barg fun peire der in avekgein un umkeren zich zol
Gil'ad mount of morning the in go away and to return self shall

האָבן זיך אומגעקערט פֿוּן פֿאָלק צוויי אוּן צוואַנציק טויזנט , אוּן צען
tsen un toiznt tsvantsik un tsvei folk fun umgekert zich hobn
ten and thousand twenty and two people of returned self have

טויזנט זיינען געבליבן.
geblibn zainen toiznt
remain are thousand

[ד]האָט ה געזאָגט צו גדעונען : דאָס פֿאָלק איז נאָך אַלץ צו
tsu alts noch iz folk dos Gideonen tsu gezogt Hashem hot
too all yet is people this Gid'on to said Hashem has

פֿיל , מאַך זיי נידערן צום וואַסער, אוּן איך וועל זיי דאָרטן
dortn zei vel ich un vaser tsum nidern zei mach fil
there them will I and water to go down they make many

אויסקלייבן פֿאַר דיר . אוּן עס וועט זיין , דער וואָס איך וועל דיר
dir vel ich vos der zain vet es un dir far oisklaibn
you(SG) will I which the be will it and you(SG) for select

זאָגן : דער דאָזיקער זאָל גיין מיט דיר , ער זאָל גיין מיט דיר ;
dir mit gein zol er dir mit gein zol doziker der zogn
you(SG) with go shall he you(SG) with go shall this one the say

אוּן איטלעכער וואָס וועל דיר זאָגן : דער דאָזיקער זאָל נישט
nisht zol doziker der zogn dir vel ich vos itlecher un
not shall this one the say you(SG) will I which each and

גיין מיט דיר , ער זאָל נישט גיין .
gein nisht zol er dir mit gein
go not shall he you(SG) with go

[ה]האָט ער געמאַכט נידערן דאָס פֿאָלק צום וואַסער; אוּן ה
Hashem un vaser tsum folk dos nidern gemacht er hot
Hashem and water to people this go down made he has

האָט געזאָגט צו גדעונען : איטלעכער וואָס וועט לעקן פֿוּנעם וואַסער
vaser funem lekn vet vos itlecher Gideonen tsu gezogt hot
water from the lap will which each Gid'on to said has

מיט זיין צונג , אַזוי ווי עס לעקט אַ הונט, אים זאָלסטו שטעלן
shteln zolstu im hunt a lekt es vi azoi tsung zain mit
stand shall you him dog a laps it as so tongue his with

so that the Machaneh Midyan was on the north side of them, by the hill of Moreh, in the valley.
[2] And Hashem said unto Gid'on, The people that are with thee are too rav *(many)* for Me to give Midyan into their hands, lest Yisroel vaunt themselves against Me, saying, Mine own yad hath saved me. [3] Now therefore go to, proclaim in the oznei haAm, saying, Whoever is fearful and afraid, let him return and depart early from Har HaGil'ad. And there returned of the people twenty and two thousand; and there remained ten thousand.

[4] And Hashem said unto Gid'on, HaAm are yet too many; bring them down unto the mayim, and I will sift them for thee there; and it shall be, that of whom I say unto thee, This shall go with thee, the same shall go with thee; and of whomsoever I say unto thee, This shall not go with thee, the same shall not go.
[5] So he brought down haAm unto the mayim; and Hashem said unto Gid'on, Every one that laps the mayim with his leshon, as a kelev laps, him shalt thou separate by himself;

likewise every one that kneels down upon his knees to drink.

[6] And the number of the ones lapping, putting their yad to their mouth, were three hundred ish; but all the rest of haAm kneeled down upon their knees to drink mayim. [7] And Hashem said unto Gid'on, By the three hundred ish that lapped will I save you, and deliver Midyan into thine yad; and let all the other people go every ish unto his makom *(place, home)*.

[8] So the [retained] people took provision in their yad, and their shofarot; and he sent kol ish Yisroel every ish unto his ohel, but retained those three hundred haIsh; and the Machaneh Midyan was below him in the valley. [9] And it came to pass the same lailah, that Hashem said unto him, Arise, get thee down unto the Machaneh; for I have delivered it into thine yad. [10] But if thou fear to go down, go thou with Purah thy eved down to the machaneh; [11] And thou shalt hear what they say; and afterward shall thine hands be strengthened to go down unto the machaneh.

באַזונדער , דעסט גלייכן איטלעכן וואָס וועט זיך אַראָפּלאָזן אויף
oif aroplozen zich vet vos itlechn glaichn dest bazunder
on lower self will which each same way in the by themselves

זיַינע קני צו טרינקען.
trinken tsu kni zaine
to drink to knees his

[6] איז געווען די צאָל פֿון די וואָס האָבן גערלעקט
gelekt hobn vos di fun tsol di geven iz
lapped have which the ones of number of the having been is

פֿון זייער האַנט אין זייער מויל דריַי הונדערט מאַן, און דאָס גאַנצע
gantse dos un man hundert drai moil zeyer in hant zeyer fun
whole this and men hundred three mouth their in hand their of

איבעריקע פֿאָלק האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף זייערע קני צו טרינקען
trinken tsu kni zeyere oif aropgelozt zich hot folk iberike
to drink to knees their on lowered self has people remaining

וואַסער. [7] און ה האָט געזאָגט צו גדעונען : מיט די דריַי הונדערט
hundert drai di mit Gideonen tsu gezogt hot Hashem un vaser
hundred three the with Gid'on to said has Hashem and water

מאַן וואָס האָבן גערלעקט, וועל איך אייַך העלפֿן, און וועל געבן מדין אין
in Midyan gebn vel un helfn aich ich vel gelekt hobn vos man
in Midyan give will and save you I will lapped have which men

דיַין האַנט; און דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָל גיין איטלעכער אין זיַין היים .
heim zain in itlecher gein zol folk gantse dos un hant dain
home his in each go shall people whole this and hand your

[8] האָבן זיי איבערגענומען די צערונג פֿון פֿאָלק אין זייער האַנט, און
un hant zeyer in folk fun tserung di ibergenumen zei hobn
and hand their in people of victuals the took over they have

זייערע שופֿרות; און אַלע מענער פֿון ישׂראֵל האָט ער אַוועקגעשיקט איטלעכן
itlechn avekgeshikt er hot Yisroel fun mener ale un shoifres zeyere
each sent off he has Yisroel of men all and shofar their

צו זיַינע געצעלטן, נאָר די דריַי הונדערט מאַן האָט ער אָנגעהאַלטן. און
un ongehaltn er hot man hundert drai di nor getseltn zaine tsu
and retained he has men hundred three the only tents his to

דער לאַגער פֿון מדין איז געווען אונטער אים אין טאָל . [9] און
un tal in im unter geven iz Midyan fun lager der
and valley of in him below having been is Midyan of camp the

עס איז געווען אין יענער נאַכט, האָט ה צו אים געזאָגט: שטיי
shtei gezogt im tsu Hashem hot nacht yener in geven iz es
stand said him to Hashem has night that in having been is it

אויף, נידער אַראָפּ אין לאַגער, וואָרעם איך האָב אים געגעבן אין דיַין
dain in gegebn im hob ich vorem lager in arop nider oif
your in given it have I because camp in down descend up

האַנט. [10] און אויב דו האָסט מורא אַראָפּצונידערן, נידער אַראָפּ דו מיט
mit du arop nider aroptsunidern moire host du oib un hant
with you down descend go down to fear have you if and hand

דיַין יונג פּורה צום לאַגער. [11] און וועסט הערן וואָס זיי רעדן;
redn zei vos hern vest un lager tsum purh yung dain
speak they what hear will and camp to Purah young man your

וועלן דערנאָך שטאַרק ווערן דיַינע הענט, און וועסט אַראָפּגענידערן אין
in aropgenidern vest un hent daine vern shtark dernoch veln
in go down will and hands your become strong after that will

לאַגער. האָט ער אַראָפּגענידערט, ער און זיַין יונג פּורה , צום עק
ek tsum purh yung zain un er aropgenidert er hot lager
edge to Purah young man his and he gone down he has camp

Then he went down with Purah his eved unto the outposts of the armed men that were in the machaneh.
12 And Midyan and Amalek and kol Bnei Kedem lay along in the valley like arbeh for multitude; and their camels were without number, as the chol *(sand)* on the seashore for multitude.
13 And when Gid'on arrived, hinei, there was an ish that told a chalom unto his re'a *(neighbor)*, and said, Hinei, I dreamed a chalom, and, hinei, a round loaf of lechem se'orim tumbled into the Machaneh Midyan, and came unto an ohel, and struck it that it fell, and overturned it, that the ohel collapsed.
14 And his re'a *(neighbor)* answered and said, This is nothing else but the cherev Gid'on ben Yoash, an ish Yisroel; for into his yad hath HaElohim delivered Midyan, and kol hamachaneh.
15 And it was so, when Gid'on heard the telling of the chalom, and the shever *(breaking)* thereof, that he worshiped, and returned into the machaneh Yisroel, and said, Arise; for Hashem hath delivered into your yad the Machaneh Midyan.

פֹּון די באַוואָפֿנטע וואָס אין לאַגער. יב און מִדְיָן און עֲמָלֵק un Amalek un Midyan un lager in vos bavofnte di fun ale all and Amalek and Midyan and camp in which armed the of

קינדער פֹּון מזרח זײַנען גענעלגן אין טאָל , אַזוי ווי דער היישעריק heisherik der vi azoi tal in gelegn zainen mizrech fun kinder locust swarm the as so valley of in lay are east of children

אין פֿילקייט , און צו זייערע קעמלען איז נישט געווען קיין צאָל , tsol kein geven nisht iz kemlen zeyere tsu un filkeit in number of any having been not is camels their to and multitude in

אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפֿן ברעג פֹּון ים אין פֿילקייט . יג און ווי vi un filkeit in yam fun breg oifn vos zamd der vi azoi as and multitude in the sea of shore on which sand the as so

גדעון איז אָנגעקומען , ערשט אַ מאַן דערציילט זײַן חבֵר אַ חלום , cholem a chever zain dertseilt man a ersht ongekumen iz Gideon dream a neighbor his told man a look arrived is Gid'on

און זאָגט : זע , מיר האָט זיך געחלומט אַ חלום : ערשט אַ קוכן kuchn a ersht cholem a gecholemt zich hot mir ze zogt un cake a look dream a dreamt self has me behold declares and

פֹּון געשטענעם ברויט קײַקלט זיך אין לאַגער פֹּון מִדְיָן , און ער er un Midyan fun lager in zich kaiklt broit gershtenem fun it and Midyan of camp in self tumbled bread barley of

איז געקומען ביזן געצעלט, און האָט עס אַ קלאַפּ געטאָן, און עס איז iz es un geton klap a es hot un getselt bizn gekumen iz is it and done blow a it has and tent unto having come is

אומגעפֿאַלן, און ער האָט עס אומגעקערט קאַפּויר , ביז דאָס געצעלט umgefaln er un umgekert kapoir biz dos getselt fell it and overturned upside down until this tent

איז געבליבן ליגן . יד האָט זיך אָפּגערופֿן זײַן חבֵר און האָט געזאָגט: gezogt hot un chever zain opgerufn zich hot lign geblibn iz said has and neighbor his responded self has lying remain is

דאָס איז נישט אַנדערש ווי די שווערד פֹּון גדעון דעם זון פֹּון יוֹאָשן , אַ a Yoashn fun zun dem Gideon fun shverd di vi andersh nisht iz dos a Yoash of son the Gid'on of sword the than other not is this

מאַן פֹּון יִשְׂרָאֵל. האלקים האָט געגעבן אין זײַן האַנט מִדְיָן מיטן גאַנצן gantsn mitn Midyan hant zain in gegebn hot HaElokim Yisroel fun man entire with Midyan hand his in given has G-d Yisroel of man

חיל .
cheil
host

טו און עס איז געווען , ווי גדעון האָט געהערט די דערציילונג dertseilung di gehert hot Gideon vi geven iz es un tell the one heard has Gid'on as having been is it and

פֹּון דעם חלום און זײַן באַשייד , אַזוי האָט ער זיך געבוקט; gebukt zich er hot azoi basheid zain un cholem dem fun bowed self he has so interpretation its and dream the of

און ער האָט זיך אומגעקערט אין לאַגער פֹּון יִשְׂרָאֵל און האָט געזאָגט: gezogt hot un Yisroel fun lager in umgekert zich hot er un said has and Yisroel of camp in returned self has he and

שטייט אויף, ווארעם ה האָט געגעבן אין אייער האַנט דעם חיל פֹּון fun cheil dem hant aier in gegebn hot Hashem vorem oif shteit of host the hand your in given has Hashem because up stand

מִדְיָן .
Midyan
Midyan

טז און ער האָט צעטיילט די דריי הונדערט מאַן אין דריי מחנות ,
machnus drai in man hundert drai di tseteilt hot er un
legions three in men hundred three the divided has he and

און האָט זיי אַלעמען געגעבן שופֿרות אין דער האַנט, און ליידיקע קריג,
krig leidike un hant der in shoifres gegebn alemen zei hot un
jar empty and hand the in shofar given everyone them has and

און ברענדהעלצער אין די קריג. יז און ער האָט צו זיי געזאָגט: איר זאָלט
zolt ir gezogt zei tsu hot er un krig di in brandheltser un
shall you said them to has he and jar the in torches and

קוקן אויף מיר, און טאָן דעסט גלייַכן ; און אָט קוק איך אין עק
ek in ich kuk ot un glaichn dest ton un mir oif kukn
edge of in I look behold and same in the do and me on gaze

לאַגער, איז, ווי איך וועל טאָן, אַזוי זאָלט איר טאָן. יח און אַז איך וועל בלאָזן
blozn vel ich az un ton ir zolt azoi ton vel ich vi iz lager
blow will I that and do you shall so do will I as is camp

אין שופֿר , איך און אַלע וואָס מיט מיר, זאָלט איר אויך בלאָזן אין די
di in blozn oich ir zolt mir mit vos ale un ich shoifer in
the in blow also you shall me with which all and I shofar in

שופֿרות רונד אַרום דעם גאַנצן לאַגער, און איר זאָלט זאָגן : פַֿאַר
far zogn zolt ir un lager gantsn dem arum rund shoifres
for say shall you and camp entire the round around shofar

ה און פַֿאַר גדעונען !
Gideonen far un Hashem
Gid'on for and Hashem

יט און גדעון און די הונדערט מאַן וואָס מיט אים זיינען געקומען
gekumen zainen im mit vos man hundert di un Gideon un
having come are him with which man hundred the and Gideon and

אין עק לאַגער ביים אָנהייב פֿון דער מיטלסטער נאַכטוואַך ; מע
me nachtvach mitlster der fun onheib baim lager ek in
they night watch middle the of beginning at camp edge of in

האָט נאָר וואָס געהאַט אויפֿגעשטעלט די וועכטער ; און זיי האָבן
hobn zei un vechter di oifgeshtelt gehat vos nor hot
have they and watchmen the set up had which just had

געבלאָזן אין די שופֿרות, און האָבן צעהאַקט די קריג וואָס אין זייער
zeyer in vos krig di tsehakt hobn un shoifres di in geblozn
their in which jar the smash have and shofar the in blown

האַנט. כ און די דריי מחנות האָבן געבלאָזן אין די שופֿרות, און האָבן
hobn un shoifres di in geblozn hobn machnus drai di un hant
have and shofar the in blown have legions three the and hand

צעבראָכן די קריג; און זיי האָבן געהאַלטן אין זייער לינקער האַנט די
di hant linker zeyer in gehaltn hobn zei un krig di tsebrochn
the hand left their in held up have they and jar the broken

בראַנדהעלצער, און אין זייער רעכטער האַנט די שופֿרות צום בלאָזן;
blozn tsum shoifres di hant rechter zeyer in un brandheltser
blow to shofar the hand right their in and torches

און זיי האָבן אויסגערופֿן: אַ שוועירד פַֿאַר ה און פַֿאַר גדעונען !
Gideonen far un Hashem far shverd a oisgerufn hobn zei un
Gid'on for and Hashem for sword a called out have they and

כא און זיי זיינען געשטאַנען איטלעכער אויף זיין אָרט רונד אַרום
arum rund ort zain oif itlecher geshtanen zainen zei un
round around place his on each stood are they and

לאַגער; און דער גאַנצער לאַגער האָט גענומען לויפֿן; און זיי האָבן
hobn zei un loifen genumen hot lager gantser der un lager
have they and run taken has camp entire the and camp

16 And he divided the three hundred haIsh into three companies, and he put a shofar in every man's yad, with empty jars, and torches within the jars. 17 And he said unto them, Look on me, and do likewise; and, hinei, when I come to the edge of the machaneh, it shall be that, as I do, so shall ye do. 18 When I blow the shofar, I and all that are with me, then blow ye the shofarot also on every side of all the machaneh, and say, "For Hashem, and for Gid'on."

19 So Gid'on, and the hundred ish that were with him, came unto the outside of the machaneh in the beginning of the ashmoret hatikhonah *(middle watch)*; and they had just set the shomrim; and they blew the shofar, and broke the jars that were in their hands. 20 And the three companies blew the shofar, and broke the jars, and held the torches in their left hands, and the shofarot in their right hands to blow withal; and they cried, A Cherev for Hashem and for Gid'on. 21 And they held every ish his position round about the machaneh; and kol hamachaneh ran, and cried out,

and fled. [22] And the three hundred blew the shofarot, and Hashem caused every man's cherev to be against his re'a *(neighbor)*, even throughout all the machaneh; and the machaneh fled to Beit-Sheetah in Tzererah, and to the border of Avel-Mecholah, by Tabat. [23] And the Ish Yisroel gathered themselves together out of Naphtali, out of Asher, and out of all Menasheh, and pursued after Midyan. [24] And Gid'on sent malachim throughout all Har Ephrayim, saying, Come down against Midyan, and seize ahead of them the mayim as far as Beit Barah and Yarden. Then kol ish Ephrayim gathered themselves together, and took the mayim unto Beit Barah and Yarden. [25] And they took two sarim *(princes)* of Midyan, Orev and Ze'ev; and they killed Orev upon the Tzur Orev, and Ze'ev they killed at the Yekev *(winepress)* of Ze'ev, and pursued Midyan, and brought the heads of Orev and Ze'ev to Gid'on beyond the Yarden.

8 And the Ish Ephrayim said unto him, Why hast thou served us thus that thou calledst us not,

אַרויסגעלאָזט אַ געשריי און זײַנען אַנטרונען. כב און זיי האָבן געבלאָזן
geblozn hobn zei un antrunen zainen un geshrei a aroisgelozt
blown have they and escaped are and cry a let out

די דריי הונדערט שופֿרות, און ה׳ האָט געמאַכט די שווערד פֿון
fun shverd di gemacht hot Hashem un shoifres hundert drai di
of sword the made has Hashem and shofar hundred three the

איינעם קעגן אַנדערן, אַזוי אין גאַנצן חיל, און דער חיל איז אַנטרונען
antrunen iz cheil der un cheil gantsn in azoi andern kegen einem
escape is host the and host all in so another against one

ביז בֵּית-שטה, צו צררה צו, ביז דעם ברעג פֿון אָבֵל-מחולה
Avel-Mecholah fun breg dem biz tsu Tsererah tsu beit-shth biz
Avel-Mecholah of shore the unto to Tzererah to Beit-Sheetah until

בייַ טַבת. כג און די מענער פֿון ישׂראֵל האָבן זיך איינגעזאַמלט פֿון
fun aingezamlt zich hobn Yisroel fun mener di un Tabat bai
out of gathered self have Yisroel of men the and Tabat by

נַפְתָּלי, און פֿון אָשֵׁר, און פֿון גאַנץ מְנַשֶּׁה, און זיי
zei un Menasheh gants fun un Asher fun un Naftali
they and Menasheh all out of and Asher out of and Naphtali

האָבן נאָכגעיאָגט מִדְיָן. כד און גדעון האָט צעשיקט שלוחים
hobn nochgeyogt Midyan un Gideon hot tseshikt shluchim
have pursued after Midyan and Gid'on has sent messengers

אין גאַנצן געבערג פֿון אפֿרים, אַזוי צו זאָגן: נידערט אַראָפּ אַקעגן
akegn arop nidert zogn tsu azoi Efrayim fun geberg gantsn in
against down come say to so Ephrayim of mountain all in

מִדְיָן, און פֿאַרכאַפּט זיי דאָס וואַסער ביז בֵּית-ברה, און דעם
dem un Beis-Barah biz vaser dos zei farchapt un Midyan
the and Beit Barah unto water the them capture and Midyan

יַרְדֵן. האָבן זיך איינגעזאַמלט אַלע מענער פֿון אפֿרים, און זיי
Yarden hobn zich aingezamlt ale mener fun Efrayim un zei
Yarden have selves gathered all men of Ephrayim and they

האָבן באַצוווּנגען דאָס וואַסער ביז בֵּית-ברה, און דעם יַרְדֵן. כה און
un Yarden dem un Beis-Barah biz vaser dos batsvungen hobn
and Yarden the and Beit Barah unto water this captured have

זיי האָבן גענאַפּט די צוויי האַרן פֿון מִדְיָן, עוֹרֵב און זאֵב, און
un Zeevn un Orevn Midyan fun harn tsvei di gechapt hobn zei
and Ze'ev and Orev Midyan of lords two the caught have they

האָבן געהרגעט עוֹרֵב אין צור-עוֹרֵב און זאֵב האָבן זיי געהרגעט
geharget zei hobn Zeevn un Tsur-Orev bai Orevn geharget hobn
killed they have Ze'ev and Tzur Orev by Orev killed have

אין יעקבֿ-זאבֿ; און זיי האָבן נאָכגעיאָגט מִדְיָן; און די קעפּ
kep di un Midyan nochgeyogt hobn zei un Yaakov-Zeev in
heads the and Midyan pursued after have they and Yekev of Ze'ev in

פֿון עוֹרֵב און זאֵב האָבן זיי געבראַכט צו גדעונען פֿון יענער זײַט
zait yener fun Gideonen tsu gebracht zei hobn Zeevn un Orevn fun
side that of Gid'on to brought they have Ze'ev and Orev of

יַרְדֵן.
Yarden
Yarden

ח האָבן צו אים געזאָגט די מענער פֿון אפֿרים: וואָס פֿאַר אַ זאַך
zach a far vos Efrayim fun mener di gezogt im tsu hobn
thing a for what Ephrayim of men the said him to have

האָסטו אונדז דאָ געטאָן, אונדז נישט צו רופֿן ווען דו ביסט
bist du ven rufn tsu nisht undz geton do undz hostu
are you when call to not us done here us have you

when thou wentest to fight with Midyan? And they did criticize him sharply. [2] And he said unto them, What have I done now in comparison with you? Is not the gleaning of the grapes of Ephrayim tov *(better)* than the vintage of Avi'ezer? [3] Elohim hath delivered into your hands the sarim of Midyan, Orev and Ze'ev; and what was I able to do in comparison with you? Then their anger was abated toward him, when he had said that. [4] And Gid'on came to the Yarden, and passed over, he, and the three hundred haIsh that were with him, exhausted yet pursuing them. [5] And he said unto the Anshei Sukkot, Give, now, loaves of lechem unto the people that follow me; for they be exhausted, and I am pursuing after Zevach and Tzalmunna, melachim of Midyan.

[6] And the sarei Sukkot said, Are the hands of Zevach and Tzalmunna now in thine yad, that we should give lechem unto thine tz'va *(army)*?

געגאַנגען מלחמה האַלטן אַקעגן מִדְיָן ? און זיי האָבן זיך שטאַרק
shtark zich hobn zei un Midyan akegn haltn milchome gegangen
strongly self have they and Midyan against wage war having gone

געקריגט מיט אים. [ב] האָט ער צו זיי געזאָגט: וואָס האָב איך אַצונד
atsund ich hob vos gezogt zei tsu er hot im mit gekrigt
now I have what said them to he has him with contended

אויפֿגעטאָן אין פֿאַרגלייַך מיט אייַך? איז נישט דער נאָכקלייַב פֿון
fun nochklaib der nisht iz aich mit farglaich in oifgeton
of after gather the not is you with comparison in have done

אפֿרים בעסער ווי די וינטג פֿון אַבִיעֶזֶר ? [ג] אין אייַער האַנט האָט
hot hant aier in Aviezer fun ointg di vi beser Efrayim
has hand your in Avi'ezer of vintage the than better Ephrayim

אלקים געגעבן די האַרן פֿון מִדְיָן , עוֹרֵב און זאבֿ , און וואָס האָב
hob vos un Zeevn un Orevn Midyan fun harn di gegebn Elokim
have what and Ze'ev and Orev Midyan of lords the given G-d

איך געקענט אויפֿטאָן אין פֿאַרגלייַך מיט אייַך? האָט דענצמאָל אָפּגעלאָזט
opgelozt dentsmol hot aich mit farglaich in oifton gekent ich
left alone then has you with comparison in accomplish able I

זייער כּעס פֿון אים, וועָן ער האָט גערעדט די דאָזיקע רייד .
reid dozike di geredt hot er ven im fun kaas zeyer
words this the spoken has he when him from anger their

[ד] און גדעון איז געקומען צום יַרדן , און איז אַריבערגעגאַנגען,
aribergegangen iz un Yarden tsum gekumen iz Gideon un
crossed over is and Yarden to having come is Gid'on and

ער און די דריַי הונדערט מאַן וואָס מיט אים, פֿאַרשמאַכטע און
un farshmachte im mit vos man hundert drai di un er
and faint him with which men hundred three the and he

פֿאַריאָגטע. [ה] און ער האָט געזאָגט צו די מענטשן פֿון סוכּות : גיט , איך
ich git Sukkot fun mentshn di tsu gezogt hot er un faryogte
I gives Sukkot of men the to said has he and pursuing

בעט אייַך, לאַבנס ברויט פֿאַר דעם פֿאָלק וואָס הינטער מיר, וואָרעם
vorem mir hinter vos folk dem far broit labns aich bet
for me in back of which people the for bread loaves you entreat

זיי זיַינען פֿאַרשמאַכט, און איך יאָג נאָך זֶבַח און צלמונע
teslmune un Zevach noch yog ich un farshmacht zainen zei
Tzalmunna and Zevach after pursue I and exhausted are they

די מלכים פֿון מִדְיָן .
Midyan fun mlochim di
Midyan of kings the

[ו] האָבן די האַרן פֿון סוכּות געזאָגט: איז די האַנט פֿון זֶבַח און
un Zevachn fun hant di iz gezogt Sukkot fun harn di hobn
and Zevach of hand the is said Sukkot of lords the have

צלמונען אַצונד אין דיַין פויסט, אַז מיר זאָלן געבן דיַין חיל
cheil dain gebn zoln mir az foist dain in atsund teslmunen
host your give should we that fist your in already Tzalmunna

ברויט?
broit
bread

ז האָט גדעון געזאָגט: דערפַאר אַז ה ווועט געבן זֶבַח
Zevachn gebn vet Hashem az derfar gezogt Gideon hot
Zevach give will Hashem when for the reason said Gid'on has

און צלמונען אין מײַן האַנט, וועל איך דרעשן אײַער לײַב מיט דערנער
derner mit laib aier dreshn ich vel hant main in teslmunen un
thorns with body your thresh I will hand my in Tzalmunna and

פֿון מדבר און מיט שטעכיקע ריטער.
riter shtechike mit un midber fun
rods thorny with and wilderness of

ח און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן קיין פּנואל, און האָט
hot un Penuel kein dortn fun aroifgegangen iz er un
has and Penuel to there from having gone up is he and

צו זיי גערעדט דעסט גלײַכן; האָבן אים די מענטשן פֿון פּנואל
Penuel fun mentshn di im hobn glaichn dest geredt zei tsu
Penuel of men the him have same in the spoken them to

געענטפֿערט אַזוי ווי די מענטשן פֿון סוכּות האָבן געענטפֿערט.
geentfert hobn Sukkot fun mentshn di vi azoi geentfert
answered have Sukkot of men the as so answered

ט האָט ער געזאָגט אויך צו די מענטשן פֿון פּנואל, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Penuel fun mentshn di tsu oich gezogt er hot
say to so Penuel of men the to also said he has

אַז איך וועל זיך אומקערן בשלום, וועל איך צעברעכן דעם דאָזיקן
dozikn dem tsebrechn ich vel besholem umkeren zich vel ich az
this the tear down I will in peace return self will I when

טורעם.
turem
tower

י און זֶבַח און צלמונע זײַנען געווען אין קרקור, און זייער
zeyer un kerkur in geven zainen teslmune un Zevach un
their and Karkor in having been are Tzalmunna and Zevach and

חיל מיט זיי, אַרום פֿופֿצן טויזנט, אַלע וואָס זײַנען געבליבן פֿון
fun geblibn zainen vos ale toiznt fuftsn arum zei mit cheil
from remain are which all thousand fifteen round them with host

דעם גאַנצן חיל פֿון די קינדער פֿון מזרח; און די געפֿאַלענע
gefalene di un mizrech fun kinder di fun cheil gantsn dem
fallen ones the and east of children the of host entire the

זײַנען געווען הונדערט און צוואַנציק טויזנט מאַן וואָס האָבן
hobn vos man toiznt tsvantsik un hundert geven zainen
have which men thousand twenty and hundred having been are

געצויגן אַ שווערד.
shverd a getsoign
sword a drew

יא און גדעון איז אַרויפֿגעגאַנגען דורך די ווויִנער אין
in voiner di durch aroifgegangen iz Gideon un
in dwellers the by way of having gone up is Gid'on and

געצעלטן, אין מזרח פֿון נוֹבַח און יָגבְהָה, און האָט
hot un Yogbehah un Novach fun mizrech in getseltn
has and Yogbehah and Novach of east in tents

געשלאָגן דעם חיל, בעת דער חיל זיך האָט געשפּירט זיכער.
zicher geshpirt zich hot cheil der beeis cheil dem geshlogn
secure felt self has host the while host the struck

יב אָבער זֶבַח און צלמונע זײַנען אַנטלאָפֿן, און ער האָט
hot er un antlofn zainen teslmune un Zevach ober
has he and fled are Tzalmunna and Zevach but

7 And Gid'on said, Therefore when Hashem hath delivered Zevach and Tzalmunna into mine yad, then I will tear your basar with the kotz *(thorns)* of the midbar and with briers.

8 And he went up from there to Penuel, and spoke unto them likewise; and the Anshei Penuel answered him as the men of Sukkot had answered him.

9 And he spoke also unto the Anshei Penuel, saying, When I come again in shalom, I will break down this migdal.

10 Now Zevach and Tzalmunna were in Karkor, and their machaneh with them, about 15,000, all that were left of all the machaneh of the Bnei Kedem; for there fell a 120,000 Ish that drew the cherev.

11 And Gid'on went up by the derech of them that dwelt in ohalim on the east of Novach and Yogbehah, and struck down the machaneh; for the machaneh was unsuspecting, thinking themselves secure. 12 And when

זיי נאָכגעיאָגט ; און ער האָט געכאַפּט די צוויי מלכים פֿון
zei nochgeyogt un hot er chapt gechapt di tsvei mlochim fun
they pursued after them and has he caught the two kings of

מִדְיָן , זֶבַח און צלמונען , און דעם גאַנצן חיל האָט ער
Midyan Zevach un Tzalmunen un dem gantsn cheil hot er
Midyan Zevach and Tzalmunna and the entire host has he

צעשראָקן.
tseshrokn
terrified

Zevach and Tzalmunna fled, he pursued after them, and took the two melachim of Midyan, Zevach and Tzalmunna, and did rout all the machaneh.

יג און גדעון דער זון פ�ון יוֹאָשן האָט זיך אומגעקערט פֿון דער
der fun umgekert zich hot Yoashn fun zun der Gideon un
the from returned self has Yoash of son the Gid'on and

יד מלחמה , פֿון דעם אַרויפֿגאַנג פון חֶרֶס . און ער האָט אָנגעכאַפּט אַ
a ongechapt hot er un Cheres fun aroifgang dem fun milchome
a seized has he and Cheres of ascent the of battle

יונגן מאַן פֿון די מענטשן פֿון סוכּות , און האָט אים אויסגעפֿרעגט;
yungn man fun di mentshn fun Sukkot un hot im oisfgefregt
young man from the men of Sukkot and has him interrogated

און ער האָט אים אויפֿגעשריבן די האַרן פֿון סוכּות , און אירע עלטסטע,
un er hot im oifgeshribn di harn fun Sukkot un ire eltste
and he has him written the lords of Sukkot and its elders

טו זיבן און זיבעציק מאַן . און ער איז געקומען צו די מענטשן פֿון
zibn un zibetsik man un er iz gekumen tsu di mentshn fun
seven and seventy men and he is having come to the men of

סוכּות , און האָט געזאָגט: אָט זיינען זֶבַח און צלמונע , וואָס
Sukkot un hot gezogt ot zainen Zevach un Tzalmune vos
Sukkot and has said behold are Zevach and Tzalmunna which

איר האָט געשפּעט פֿון מיר, אַזוי צו זאָגן: איז די האַנט פֿון זֶבַח
ir hot geshpet fun mir azoi tsu zogn iz di hant fun Zevachn
you have mocked of me so to say is the hand of Zevach

און צלמונען אַצונד אין דיין פויסט, אַז מיר זאָלן געבן דיינע
un teslmunen un Zevach in atsund dain in foist az mir zoln gebn daine
and Tzalmunna already in your in fist that we should give your

פֿאַרשמאַכטע מענטשן ברויט?
farshmachte mentshn broit
faint men bread

טז און ער האָט גענומען די עלטסטע פֿון שטאָט, און דערנער פֿון
un er hot genumen di eltste fun shtot un derner fun
and has he taken the elders of city and thorns of

מדבר און שטעביקע ריטער, און האָט אָנגעלערנט מיט זיי די
midber un shtechike un riter hot un ongelernt mit zei di
wilderness and thorny and rods has and taught them with the

יז מענטשן פֿון סוכּות . און דעם טורעם פֿון פנואל האָט ער צעבראָכן ,
Sukkot fun mentshn dem un turem fun Penuel hot er tsebrochn
Sukkot of men the and tower of Penuel has he broke down

און האָט געהרגעט די מענטשן פֿון שטאָט.
un hot geharget di mentshn fun shtot
and has killed the men of city

יח און ער האָט געזאָגט צו זֶבַח און צלמונען : ווי אַזוי זיינען
un er hot gezogt tsu Zevachn un teslmunen vi azoi zainen
and he has said to Zevach and Tzalmunna as so are

געווען די מענטשן וואָס איר האָט געהרגעט אין תָּבוֹר ? האָבן
geven di mentshn vos ir hot geharget in Tavor hobn
having been the men which have you killed in Tavor have

13 And Gid'on ben Yoash returned from milchamah by the Cheres Pass,
14 And caught a na'ar of the Anshei Sukkot, and inquired of him; and he wrote down for him the sarim of Sukkot, and the zekenim thereof, even threescore and seventeen ish. 15 And he came unto the Anshei Sukkot, and said, Hinei, Zevach and Tzalmunna, with whom ye did upbraid me, saying, Are the hands of Zevach and Tzalmunna now in thine yad, that we should give lechem unto thy anashim that are exhausted?

16 And he took the zekenim of the Ir, kotz of the midbar and briers, and with them he taught the Anashim of Sukkot.
17 And he pulled down the migdal of Penuel, and put to death the Anshei HaIr.

18 Then said he unto Zevach and Tzalmunna, What manner of men were they whom ye slaughtered at Tavor?

זיי געזאָגט: אַזוי ווי דו , אַזוי זיי ; איין; אַזוי ווי די געשטאַלט פֿון
fun geshtalt di vi azoi ein zei azoi du vi azoi gezogt zei
of form the as so one them so you as so said they

בני-מלכים . יט האָט ער געזאָגט: מײַנע ברידער , די זין פֿון מײַן
main fun zin di brider maine gezogt er hot benei-mlochim
my of sons the brothers my said he has sons of kings

מוטער , זײַנען דאָס געווען . אַזוי ווי ה לעבט, ווען איר וואָלט
volt ir ven lebt Hashem vi azoi geven dos zainen muter
would you when lives Hashem as so having been this are mother

זיי געלאָזט לעבן, וואָלט איך אײַך נישט געהרגעט! כ און ער האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot er un geharget nisht aich ich volt lebn gelozt zei
to said has he and killed not you I would live allowed them

יֶתֶר זײַן בכור : שטיי אויף, הרג זיי . אָבער דער יונג האָט
hot yung der ober zei herge oif shtei bechor zain Yeter
has young man the but them kill up stand firstborn his Yeter

נישט אַרויסגעצויגן זײַן שוואַרד, וואָרעם ער האָט מורא געהאַט, ווײַל ער איז
iz er vail gehat moire hot er vorem shverd zain aroisgetsoign nisht
is he for had fear has he for sword his drawn out not

נאָך געווען יונג . כא האָט געזאָגט זֶבַח און צלמונע : שטיי דו
du shtei teslmune un Zevach gezogt hot yung geven noch
you stand Tzalmunna and Zevach said has young having been yet

אויף און דערשלאָג אונדז, וואָרעם ווי דער מאַן, אַזוי זײַן גבֿורה . איז גדעון
Gideon iz gevure zain azoi man der vi vorem undz dershlog un oif
Gid'on is strength his so man the as for us kill and up

אויפֿגעשטאַנען, און האָט געהרגעט זֶבַח און צלמונען . און ער האָט
hot er un teslmunen un Zevachn geharget hot un oifgeshtanen
has he and Tzalmunna and Zevach killed has and arose

אַראָפּגענומען די לְבֹנהלעך וואָס אויף די העלדזער פֿון
fun heldzer di oif vos levonelech di aropgenumen
of necks the on which crescent-shaped ornaments the removed

זייערע קעמלען.
kemlen zeyere
camels their

כב און די מענער פֿון ישׂראל האָבן געזאָגט צו גדעונען : געווען איבער
iber geveltik Gideonen tsu gezogt hobn Yisroel fun mener di un
over rule Gid'on to said have Yisroel of men the and

אונדז, אי דו , אי דײַן זון , אי דײַן זונס זון , וואָרעם דו האָסט אונדז
undz host du vorem zun zuns dain i zun dain i du i undz
us have you for son son's your and son your and you and us

געהאָלפֿן פֿון דער האַנט פֿון מִדְיָן . כג האָט גדעון צו זיי געזאָגט: נישט
nisht gezogt zei tsu Gideon hot Midyan fun hant der fun geholfn
not said them to Gid'on has Midyan of hand the from saved

איך וועל געווען איבער אײַך, און נישט מײַן זון וועט געווען איבער
iber geveltikn vet zun main nisht un aich iber geveltikn vel ich
over rule will son my not and you over rule will I

אײַך; ה וועט געווען איבער אײַך. כד און גדעון האָט צו זיי
zei tsu hot Gideon un aich iber geveltikn vet Hashem aich
them to has Gid'on and you over rule will Hashem you

געזאָגט: איך וועל בעטן פֿון אײַך אַ בקשה : גיט מיר איטלעכער אַ נאָזרינג
nozring a itlecher mir git bakoshe a aich fun betn vel ich gezogt
nose ring a each me give request a you of ask will I said

פֿון זײַן רויב . וואָרעם זיי האָבן געהאַט גילדערנע נאָזרינגען , ווײַל זיי
zei vail nozringen gilderne gehat hobn zei vorem roib zain fun
they for nose rings golden had have they for plunder his of

And they answered, As thou art, so were they; each one with the bearing of Bnei HaMelech. 19 And he said, They were my brethren, even the Bnei Immi; as Hashem liveth, if ye had saved them alive, I should not have put you to death. 20 And he said unto Yeter his bechor, Up, and slay them. But the na'ar *(youth)* drew not his cherev; for he feared, because he was yet a na'ar. 21 Then Zevach and Tzalmunna said, Rise thou, and fall upon us; for as the ish is, so is his gevurah. And Gid'on arose, and put to death Zevach and Tzalmunna, and took away the ornaments that were on their camels' necks.

22 Then the Ish Yisroel said unto Gid'on, Rule thou over us, both thou, and thy ben, and the ben of thy ben also; for thou hast delivered us from the yad Midyan. 23 And Gid'on said unto them, I will not rule over you, neither shall beni rule over you; Hashem shall rule over you. 24 And Gid'on said unto them, I would desire a request of you, that ye would give me every ish the nezem *(earring)* of his booty — for they

had nizmei zahav *(gold earrings)*, because they were Yishm'elim. [25] And they answered, We will willingly give them. And they spread out a simlah *(upper garment)*, and did cast therein every ish the nezem of his booty. [26] And the weight of the nizmei hazahav that he requested was 1,700 (dinars) of zahav; beside ornaments, and pendants, and purple raiment that was on the melachim of Midyan, and apart from the chains that were about their camels' necks. [27] And Gid'on made an ephod thereof, and put it in his Ir, even in Ophrah; and kol Yisroel went there a-whoring after it; which thing became a mokesh *(snare)* unto Gid'on, and to his Bais.

[28] Thus was Midyan subdued before the Bnei Yisroel, so that they lifted up their heads no more. And HaAretz was in quietness arba'im shanah in the days of Gid'on.

[29] And Yeruba'al ben Yoash went and dwelt in his own bais. [30] And Gid'on had threescore and ten banim of his own; for he had many nashim. [31] And his pilegesh *(concubine)* that was in Shechem, she also bore him a

זײַנען געווען ישמעאלים . כה האָבן זיי געזאָגט: אַוודאי וועלן
zainen geven Yishmaelim hobn zei gezogt avdi veln
are having been Yishm'elim they have said without a doubt will

מיר געבן . און זיי האָבן אויסגעשפרייט אַ טוך , און האָבן אַרײַנגעוואָרפן
mir gebn un hobn zei un tuch a oisgeshpreit hobn araingevorfn
we give and have they and cloth a spread out have and thrown into

אַהין איטלעכער אַ נאָזרינג פֿון זײַן רויב . כו און די וואָג פֿון די
ahin ahin itlecher a nozring fun zain roib un di un vog fun di
there each a nose ring from his plunder and the weight of the

גילדערנע נאָזרינגען וואָס ער האָט געבעטן , איז געווען טויזנט
gilderne nozringen vos er hot gebetn iz geven toiznt
golden nose rings which he has entreated is having been a thousand

און זיבן הונדערט גאָלד, אַחוץ די לבֿנהלעך ,
un zibn hundert gold achuts di levonelech un
and seven hundred gold aside from the crescent-shaped ornaments and

די אוירינגען, און די פֿורפּלקלײדער וואָס אויף די מלכים פֿון מִדְיָן ,
di oiringen un di purplkleider vos oif di mlochim fun Midyan
the earings and the purple clothing which on the kings of Midyan

און אַחוץ די קייטלעך וואָס אויף די העלדזער פֿון זייערע קעמלען.
un achuts di keitlech vos oif di heldzer fun zeyere kemlen
and aside from the chains which on the necks of their camels

כז און גדעון האָט דערפֿון געמאַכט אַן אֵפֹוד , און האָט אים אַוועקגעשטעלט
un Gideon hot derfun gemacht an ephod un hot im avekgeshtelt
and Gid'on has thereof made an ephod and has it placed

אין זײַן שטאָט, אין עָפְרָה . און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זײַנען פֿאַרפֿירט
in zain shtot in Ofrah un gants Yisroel zainen farfirt
in his city in Ophrah and all Yisroel are strayed after

געווען נאָך אים דאָרטן, און ער איז געווען גדעונען און זײַן
geven iz er un dortn im noch geven Gideonen un zain
having been is it and there it after having been Gid'on and his

הויז פֿאַר אַ שטרויכלונג .
hoiz far a shtroichlung
house for a pitfall

כח און מִדְיָן איז אונטערטעניק געווואָרן פֿאַר די קינדער פֿון
un Midyan iz untertenik gevorn far di kinder fun
and Midyan is humbled having become before the children of

יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן מער נישט אויפֿגעהויבן זייער קאָפּ; און דאָס לאַנד
Yisroel un zei hobn mer nisht oifgehoibn zeyer kop un dos land
Yisroel and they have not more lifted up their head and the land

איז געווען רויק פֿערציק יאָר אין די טעג פֿון גדעונען .
iz geven ruik fertsik yor in di teg fun Gideonen
is having been rested forty years in the days of Gid'on

כט און ירובעל דער זון פֿון יוֹאָשן איז אַוועקגעגאַנגען; און ער איז
un yerubel der zun fun Yoashn iz avekgegangen un er iz
and Yeruba'al the son of Yoash is went way and he is

געזעסן אין זײַן הויז . ל און גדעון האָט געהאַט זיבעציק זין וואָס
gezesn in zain hoiz Gideon un hot gehat zibetsik zin vos
settled in his house and Gid'on has had seventy sons which

זײַנען אַרויס פֿון זײַן דיך , ווײַבער. לא און ווֹאָרעם ער האָט געהאַט אַ סך
zainen arois fun zain dich vaiber un vorem er hot gehat a sach
are out of his thigh wives and for he has had many a

זון , אַ זון געבאָרן אים האָט אויך זי , שכֶם אין קעפּסוויַב וואָס זײַן
zun a geborn im hot oich zi Shechem in vos kepsvaib zain
son a born him has also she Shechem in which concubine his

ben, whose shem he called Avimelech. 32 And Gid'on ben Yoash died in a good old age, and was buried in the kever of Yoash his av, in Ophrah of the Aviezri.

33 And it came to pass, as soon as Gid'on was dead, that the Bnei Yisroel turned again, and went a-whoring after Ba'alim, and made Ba'al-Brit their elohim. 34 And the Bnei Yisroel remembered not Hashem Eloheihem, who had delivered them out of the hands of all their enemies on every side; 35 Neither showed they chesed to the Bais Yeruba'al, namely, Gid'on, according to all the tovah which he had showed unto Yisroel.

אוֹן עֶר הָאָט גערופֶן זײַן נאָמען אֲבִימֶלֶךְ . לב אוֹן גִדעוֹן דער זון פֶֿון
fun zun der Gideon un Avimelech nomen zain gerufn hot er un
of son the Gid'on and Avimelech name his called has he and

יוֹאָשן איז געשטאָרבן אין אַ גוטער עלטער, אוֹן איז באַגראָבן געוואָרן
gevorn bagrobn iz un elter guter a in geshtorbn iz Yoashn
having become buried is and old age good a in died is Yoash

אין דעם קבֿר פֶֿון זײַן פָֿאטער יוֹאָשן אין עָפְרָה פֶֿון די אֲבִיעזרער.
Aviezerer di fun Ofrah in Yoashn foter zain fun keyver dem in
Aviezri the of Ophrah in Yoash father his of tomb the in

לג אוֹן עס איז געווען , ווי גִדעוֹן איז געשטאָרבן, אַזוי זײַנען די
di zainen azoi geshtorbn iz Gideon vi geven iz es un
the are thus died is Gid'on when having been is it and

קינדער פֶֿון יִשְׂרָאֵל ווידער פָֿארפֿירט געוואָרן נאָך די בַּעַל
Baal di noch gevorn farfirt vider Yisroel fun kinder
Ba'al the after having become strayed after again Yisroel of children

ג-טער, אוֹן זיי האָבן זיך געמאַכט בַּעַל-בְּרִית פָֿאר אַ ג-ט. לד אוֹן די
di un G-t a far Baal-bris gemacht zich hobn zei un g-ter
the and G-d a for Ba'al-Brit made self have they and g-ds

קינדער פֶֿון יִשְׂרָאֵל האָבן נישט געדאַכט אָן ה זייער ג-ט וואָס
vos G-t zeyer Hashem on gedacht nisht hobn Yisroel fun kinder
which G-d their Hashem on remembered not have Yisroel of children

האָט זיי מציל געווען פֶֿון דער האַנט פֶֿון אַלע זייערע פֿײַנט
fun faint zeyere ale fun hant der fun geven matsl zei hot
from enemies their all of hand the of having been rescued them has

רונד אַרום . לה אוֹן זיי האָבן נישט געטאָן חֶסֶד מיט דעם הויז פֶֿון
fun hoiz dem mit chesed geton nisht hobn zei un arum rund
of house the with kindness done not have they and round around

ירובעל-גִדעוֹנען , לויט אַלעם גוטן וואָס ער האָט געטאָן מיט
mit geton hot er vos gutn alem loit Yerubaal-Gideonen
with done has he which good all that is according to Yeruba'al-Gid'on

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

9 And Avimelech ben Yeruba'al went to Shechem unto achei immo, and spoke with them, and with all the mishpakhat bais avi immo, saying, 2 Speak, now, in the ears of all the ba'alei Shechem, Which is better for you, either that all the Bnei Yeruba'al, which are threescore and ten persons, reign over you, or that one man reign over you? Remember also that I am your etzem *(bone)* and your basar *(flesh)*.

ט אוֹן אֲבִימֶלֶךְ דער זון פֶֿון ירובעלן איז געגאַנגען קיין שְׁכֶם
Shechem kein gegangen iz yerubeln fun zun der Avimelech un
Shechem to having gone is Yeruba'al of son the Avimelech and

צו זײַן מוטערס ברידער , אוֹן ער האָט גערעדט צו זיי , אוֹן צו
tsu un zei tsu geredt hot er un brider muters zain tsu
to and them to spoken has he and brothers mother's his to

דער גאַנצער משפּחה פֶֿון דעם הויז פֶֿון זײַן מוטערס פָֿאטער, אַזוי צו
tsu azoi foter muters zain fun hoiz dem fun mishpoche gantser der
to so father mother's his of house the of family entire the

זאָגן : ב רעד , איך בעט אײַך, אין די אויערן פֶֿון אַלע מענער פֶֿון שְׁכֶם
Shechem fun mener ale fun oiern di in aich bet ich red zogn
Shechem of men all of ears the in you entreat I speak say

וואָס איז אײַך בעסער, צי איבער אײַך זאָלן געוועלטיקן זיבעציק מאַן,
man zibetsik geveltikn zoln aich iber tsi beser aich iz vos
men seventy rule shall you over yes? no? better for you is what

אַלע זײַן פֶֿון ירובעלן , אָדער איבער אײַך זאָל געוועלטיקן איין מאַן? אויך
oich man ein geveltikn zol aich iber oder yerubeln fun zin ale
also man one rule shall you over or Yeruba'al of sons all

דאַרפֿט איר געדענקען , אַז אײַער ביין אוֹן אײַער פֶֿלייש בין איך.
ich bin fleish aier un bein aier az gedenken ir darft
I am flesh your and bone your that remember you need

[3] And the achei immo spoke of him in the ears of all the ba'alei Shechem all these words; and their lev inclined to follow Avimelech; for they said, He is acheinu.
[4] And they gave him 70 pieces of kesef out of the bais Ba'al-Brit, wherewith Avimelech hired morally empty and reckless persons, which followed him. [5] And he went unto his bais avi at Ophrah, and slaughtered his brethren the Bnei Yeruba'al, being 70 persons, upon one even *(stone)*; notwithstanding yet Yotam the youngest ben Yeruba'al escaped; for he hid himself.
[6] And all the ba'alei Shechem gathered together, and all the Bais Millo, and went, and crowned Avimelech melech, by the great tree near the pillar that was in Shechem.

[7] And when they told it to Yotam, he went and stood on top of Mt Gerizim, lifted up his voice, cried out, and said unto them, Pay heed unto me, ye ba'alei Shechem, that Elohim may pay heed unto you. [8] The etzim *(trees)* went forth one day to anoint a melech over them; and they

ג האָבן זײַן מוטערס ברידער גערעדט פֿון זײַנעטווועגן אין די אויערן פֿון
fun oiern di in zainetvegn fun geredt brider muters zain hobn
of ears the in for his sake of spoken brothers mother's his have

אַלע מענער פֿון שכֶם אַלע די דאָזיקע ווערטער, און זייער האַרץ האָט זיך
zich hot harts zeyer un verter dozike di ale Shechem fun mener ale
self has heart their and words these the all Shechem of men all

געניגט נאָך אֲבִימֶלֶךְ , ווײַל זיי האָבן געזאָגט: אונדזערער אָ ברודער
bruder a undzerer gezogt hobn zei vorem Avimelechn noch geneigt
brother a ours said have they for Abimelech after inclined

איז ער. ד און זיי האָבן אים געגעבן זיבעציק זילבערשטיק פֿון דעם
dem fun zilbershtik zibetsik gegebn im hobn zei un er iz
the from pieces of silver seventy given him have they and he is

הויז פֿון בַּעַל-בְּרִית, און אֲבִימֶלֶךְ האָט דערמיט אָנגעדונגען נישטיקע
nishtike ongedungen dermit hot Avimelech un Baal-bris fun hoiz
worthless hired therewith has Avimelech and Ba'al-Brit of house

און לויזע לײַט , און זיי זײַנען געגאַנגען נאָך אים. ה און ער איז
iz er un im noch gegangen zainen zei un lait loize un
is he and him after having gone are they and people loose and

געקומען אין זײַן פֿאָטערס הויז אין עָפְרָה , און האָט געהרגעט זײַנע
zaine geharget hot un Ofrah in hoiz foters zain in gekumen
his killed has and Ophrah in house father's his in having come

ברידער , די זיבעציק מאַן , אויף איין שטיין ; נאָר יוֹתָם ,
Yotam nor shtein ein oif man zibetsik yerubeln fun zin di brider
Yotam but stone one on men seventy Yeruba'al of sons the brothers

דער יינגסטער זון פֿון ירובעלן איז געבליבן , ווײַל ער האָט זיך באַהאַלטן.
bahaltn zich hot er vail geblibn iz yerubeln fun zun yingster der
hidden self has he for remained is Yeruba'al of son youngest the

ו און אַלע מענער פֿון שכֶם און גאַנץ בֵּית-מִלוֹא האָבן זיך
zich hobn beit-milu gants un Shechem fun mener ale un
self have Bais Millo all and Shechem of men all and

אײַנגעזאַמלט, און זיי זײַנען געגאַנגען , און האָבן געמאַכט
gemacht hobn un gegangen zainen zei un aingezamlt
made have and having gone are they and gathered

אֲבִימֶלֶךְ פֿאַר אַ מלך בײַם אייכנבוים פֿון דעם זײַלשטיין ווואָס
vos zailshtein dem fun eichnboim baim melech a far Avimelechn
which pillar stone the of terebinth at king a for Avimelech

אין שכֶם .
Shechem in
Shechem in

ז האָט מען אָנגעזאָגט יוֹתָמן , און ער איז געגאַנגען , און האָט זיך
zich hot un gegangen iz er un Yotamen ongezogt men hot
self has and having gone is he and Yotam told be has

געשטעלט אויפֿן שפּיץ בארג גרזים , און ער האָט אויפֿגעהויבן זײַן קול
kol zain oifgehoibn hot er un Gerizim barg shpits oifn geshtelt
voice his lifted up has he and Gerizim mount top on stood

און געזופֿן, און האָט זיי געזאָגט: הערט מיר צו , מענער פֿון שכֶם ,
Shechem fun mener tsu mir hert gezogt zei hot un gerufn un
Shechem of men to me pay heed said them has and called and

און אלקים וועט אײַך צוהערן : ח געגאַנגען זײַנען געגאַנגען די
di gegangen zainen gegangen tsuhern aich vet Elokim un
the having gone are having gone pay heed you will G-d and

ביימער צו זאַלבן אָ מלך איבער זיך , און זיי האָבן געזאָגט צום
tsum gezogt hobn zei un zich iber melech a zalbn tsu beimer
to said have they and self over king a anoint to trees

said unto the zayit *(olive tree)*, Reign thou over us. 9 But the zayit said unto them, Should I leave my oil, wherewith by me they honor Elohim and anashim, and go to be promoted over the etzim? 10 And the etzim *(trees)* said to the te'enah *(fig tree)*, Come thou, and reign over us. 11 But the te'enah said unto them, Should I forsake my sweetness, and my good fruit, and go to be promoted over the etzim *(trees)*? 12 Then said the etzim *(trees)* unto the gefen, Come thou, and reign over us. 13 And the gefen said unto them, Should I leave my tirosh, which cheereth Elohim and anashim, and go to be promoted over the etzim? 14 Then said all the etzim *(trees)* unto the thornbush, Come thou, and reign over us. 15 And the thornbush said unto the etzim *(trees)*, If b'emes ye anoint me melech over you, then come and take refuge in my tzel *(shade)*: and if not, let eish come out of the thornbush, and devour the cedars of the Levanon.

16 Now therefore, if ye have done b'emes and in good faith, in that ye have made Avimelech melech, and if ye have dealt tovah with Yeruba'al and his bais, and have done unto him according

איילבערטבוים: קיניג איבער אונדז. ט האָט דער איילבערטבוים צו זיי
zei tsu eilbertboim der hot undz iber kinig eilbertboim
them to olive tree the has us over be king olive tree

געזאָגט: זאָל איך אויפֿגעבן מײַן פֿעטקייט, וואָס מיט איר טוט מען כּבֿוד
koved men tut ir mit vos fetkeit main oifgebn ich zol gezogt
honor be do you with which fat my give up I shall said

אלקים און לייט, און גיין זיך וויגן איבער די ביימער? י האָבן די ביימער
beimer di hobn beimer di iber vign zich gein un lait un Elokim
trees the have trees the over sway self go and people and G-d

געזאָגט צום פֿײַגנבוים: קום דו, קיניג איבער אונדז.
undz iber kinig du kum faignboim tsum gezogt
us over be king you come fig trees to said

יא האָט דער פֿײַגנבוים צו זיי געזאָגט: זאָל איך אויפֿגעבן מײַן
main oifgebn ich zol gezogt zei tsu faignboim der hot
my give up I shall said them to fig tree the has

זיסקייט און מײַן גוטע פֿרוכט, און גיין זיך וויגן איבער די ביימער?
beimer di iber vign zich gein un frucht gute main un ziskeit
trees the over sway self go and fruit good my and sweetness

יב האָבן די ביימער געזאָגט צום ווײַנשטאָק: קום דו, קיניג איבער
iber kinig du kum vainshtok tsum gezogt beimer di hobn
over be king you come vine to said trees the have

אונדז. יג האָט דער ווײַנשטאָק צו זיי געזאָגט: זאָל איך אויפֿגעבן מײַן
main oifgebn ich zol gezogt zei tsu vainshtok der hot undz
my give up I shall said them to vine the has us

ווײַן וואָס דערפֿרייט אלקים און לייט, און גיין זיך וויגן איבער די
di iber vign zich gein un lait un Elokim derfreit vos vain
the over sway self go and people and G-d gladdens which wine

ביימער? יד האָבן אַלע ביימער געזאָגט צום דאָרן: קום דו, קיניג
kinig du kum dorn tsum gezogt beimer ale hobn beimer
be king you come thornbush to said trees all have trees

איבער אונדז. טו האָט דער דאָרן געזאָגט צו די ביימער: אויב איר ווילט
vilt ir oib beimer di tsu gezogt dorn der hot undz iber
will you if trees the to said thornbush the has us over

מיך אין דער אמת זאַלבן פֿאַר אַ מלך איבער אײַך, קומט און שיצט
shitst un kumt aich iber melech a far zalbn emes der in mich
protect and come you over king a for anoint truth the in me

אײַך אין מײַן שאָטן; און אויב נישט, זאָל אַרויסגיין אַ פֿײַער פֿון דעם
dem fun faier a aroisgein zol nisht oib un shotn main in aich
the from fire a go out shall not if and shadow my in you

דאָרן, און פֿאַרצערן די צעדערן פֿון לבֿנון.
Levanon fun tsedern di fartseren un dorn
Levanon of cedar trees the devour and thornbush

טז און אַצונד, אויב איר האָט זיך מיט אמת און מיט ערלעכקייט
erlechkeit mit un emes mit zich hot ir oib atsund un
integrity with and true with self have you if now and

באַגאַנגען, וואָס איר האָט געמאַכט אֲבִימֶלֶךְ פֿאַר אַ מלך, און
un melech a far Avimelechn gemacht hot ir vos bagangen
and king a for Avimelech made have you which committed

אויב איר האָט געטאָן גוטס מיט ירובעלן און מיט זײַן הויז, און אויב
oib un hoiz zain mit un yerubeln mit guts geton hot ir oib
if and house his with and Yeruba'al with good done have you if

to the deserving of his hands — [17] For avi fought for you, and risked his nefesh, and delivered you out of the yad Midyan; [18] And ye are risen up against bais avi this day, and have slain his banim, threescore and ten persons, upon one even *(stone)*, and have made Avimelech, ben amah *(son of his slave girl)*, melech over the ba'alei Shechem, because he is your brother — [19] If ye then have dealt b'emes and in good faith with Yeruba'al and with his bais this day, then rejoice ye in Avimelech, and let him also rejoice in you; [20] But if not, let eish come out from Avimelech, and devour the ba'alei Shechem, and the Bais Millo; and let eish come out from the ba'alei Shechem, and from the Bais Millo, and devour Avimelech.

[21] And Yotam ran away, and escaped, and went to Be'er, and dwelt there, for fear of Avimelech his brother.

[22] When Avimelech had reigned shalosh shanim over Yisroel, [23] Then Elohim sent a ruach ra'ah between

איר האָט אים געטאָן לויט דעם פֿאַרדינסט פֿון זײַנע
zaine fun fardinst dem loit geton im hot ir
his of praiseworthy services the according to done him have you

העט – [יז] וואָרעם מײַן פֿאָטער האָט מלחמה געהאַלטן פֿאַר אײַך, און
un aich far gehaltn milchome hot foter main vorem hent
and you for waged war has father my for hands

האָט אַוועקגעוואָרפֿן זײַן לעבן, און אײַך מציל געווען פֿון דער האַנט
hant der fun geven matsl aich un lebn zain avekgevorfen hot
hand the of having been rescued you and life his cast off has

פֿון מִדְיָן; [יח] און איר זײַט הײַנט אויפֿגעשטאַנען אויף מײַן פֿאָטערס
foters main oif oifgeshtanen haint zait ir un Midyan fun
father's my against arose today are you and Midyan of

הויז, און האָט געהרגעט זיבעצִיק מאַן, אויף איין שטיין, און
un shtein ein oif man zibetsik zin zaine geharget hot un hoiz
and stone one on men seventy sons his killed has and house

געמאַכט אֲבִימֶלֶךְ דעם זון פֿון זײַן דינסט פֿאַר אַ מלך איבער
iber melech a far dinst zain fun zun dem Avimelech gemacht
over king a for female slave his of son the Avimelech made

די מענער פֿון שְׁכֶם, ווײַל ער איז אײַער ברודער – [יט] איז, אויב איר
ir oib iz bruder aier iz er vail Shechem fun mener di
you if is brother your is he because Shechem of men the

האָט זיך מיט אמת און מיט ערלעכקייט באַגאַנגען מיט ירובעלן און
un yerubeln mit bagangen erlechkeit mit un emes mit zich hot
and Yeruba'al with committed integrity with and truth with self has

מיט זײַן הויז הײַנטיקן טאָג, פֿרייט זיך מיט אֲבִימֶלֶךְ, און זאָל
zol un Avimelechn mit zich freit tog haintikn hoiz zain mit
shall and Avimelech with self rejoice day this very house his with

פֿון ער זיך פֿרייען מיט אײַך. [כ] אויב אָבער נישט, זאָל אַרויסגיין אַ פֿײַער
fun faier a aroisgein zol nisht ober oib aich mit freyen zich er
from fire a go out let not but if you with rejoice self he

אֲבִימֶלֶךְ, און פֿאַרצערן די מענער פֿון שְׁכֶם און בֵּית-מִלּוֹא; און
un beit-milu un Shechem fun mener di fartseren un Avimelechn
and Bais Millo and Shechem of men the devour and Avimelech

זאָל אַרויסגיין אַ פֿײַער פֿון די מענער פֿון שְׁכֶם און בֵּית-מִלּוֹא, און
un beit-milu un Shechem fun mener di fun faier a aroisgein zol
and Bais Millo and Shechem of men the from fire a go out shall

פֿאַרצערן אֲבִימֶלֶךְ.
Avimelechn fartseren
Avimelech devour

[כא] און יוֹתָם איז אַנטרונען געוואָרן; און ער איז אַנטלאָפֿן און
un antlofn iz er un gevorn antrunen iz Yotam un
and fled is he and having become escaped is Yotam and

איז אַוועק קיין באַר, און איז דאָרטן געזעסן פֿון וועגן זײַן ברודער
bruder zain vegen fun gezesn dortn iz un Beer kein avek iz
brother his concerning of settled there is and Be'er to away is

אֲבִימֶלֶךְ.
Avimelechn
Abimelech

[כב] און אֲבִימֶלֶךְ האָט געהערשט איבער יִשְׂרָאֵל דריי יאָר. [כג] אָבער
ober yor drai Yisroel iber gehersht hot Avimelech un
but years three Yisroel over ruled has Avimelech and

אלקים האָט אָנגעשיקט אַ בייז גײַסט צווישן אֲבִימֶלֶךְ און צווישן די
di tsvishn un Avimelechn tsvishn gaist beiz a ongeshikt hot Elokim
the between and Avimelech between spirit evil an sent has G-d

מענער פֿון שכֶם , און די מענער פֿון שכֶם האָבן געפֿעלשט
mener fun Shechem un di mener fun Shechem hobn gefelsht
men of Shechem and the men of Shechem have been unfaithful

אָן אֲבִימֶלֶךְ . – כד כדי דאָס אומרעכט אַקעגן די זיבעציק זין פֿון
Avimelechn on kedei dos umrecht akegn di zibetsik zin fun
Avimelech on so that this injustice against the seventy sons of

ירובעלן זאָל אויסגיין, און זייער בלוט אַרויפֿצוטאָן , אויף זייער
Yerubeln zol oisgein un zeyer blut aroiftsuton , oif zeyer
Yeruba'al shall go out and their blood would be placed upon their

ברודער אֲבִימֶלֶךְ וואָס האָט זיי געהרגעט , און אויף די מענער
bruder Avimelechn vos hot zei geharget un oif di mener
brother Avimelech which has them murdered and upon the men

פֿון שכֶם וואָס האָבן געשטאַרקט זיַנע הענט צו הרגען זיַנע
Shechem fun mener vos hobn geshtarkt zaine hent tsu hargen zaine
of Shechem which have strengthened his hands to murder his

ברידער . – כה און די מענער פֿון שכֶם האָבן געשטעלט לויערער
brider . Shechem fun mener di un loierer
brothers . and the men of Shechem have stood in wait

אויף אים, אויף די שפּיצן בערג , און זיי האָבן באַרויבט איטלעכן
oif im, oif di shpitsn berg un zei hobn baroibt itlechn
on him, on the tops the mountains and they have despoiled each

וואָס איז פֿאַרביַיגעגאַנגען אויפֿן וועג ; און עס איז דערציילט געוואָרן
vos iz farbaigegangen oifn veg un es iz dertseilt gevorn
which is passing by on road and it is told having become

אֲבִימֶלֶךְ .
Avimelechn
Avimelech .

כו און גַעַל דער זון פֿון עבֶדן איז געקומען מיט זיַנע ברידער ,
un Gaal der zun fun Evedn iz gekumen mit zaine brider ,
And Gaal the son of Eved is come with his brothers ,

און זיי זיַנען אַריבער אין שכֶם . און די מענער פֿון שכֶם
un zei zainen ariber in Shechem un di mener fun Shechem
and they are crossed over into Shechem and the men of Shechem

האָבן זיך איַינגעגלויבט אין אים. כז און זיי זיַנען אַרויסגעגאַנגען אין
hobn zich aingegloibt in im un zei zainen aroisgegangen in
have trust implicitly in him and they are come out in

פֿעלד, און האָבן געהאַרבסט זייערע וויַינגערטנער און צוטרעטן , און
feld, un hobn geharbst zeyere vaingertner un tsutreten un
field, and have harvested their vineyards and trample underfoot and

געמאַכט אַ יום-טובֿ , און זיי זיַנען געגאַנגען אין הויז פֿון זייער ג-ט ,
gemacht a yom-tov un zei zainen gegangen in hoiz fun zeyer G-t ,
made a festival and they are gone in house of their G-d ,

און האָבן געגעסן און געטרונקען, און געשאָלטן אֲבִימֶלֶךְ . כח און גַעַל
un hobn gegesn un getrunken un gesholtn Avimelechn un Gaal
and have eaten and drunk and cursed Avimelech and Gaal

דער זון פֿון עבֶדן האָט געזאָגט: ווער איז אֲבִימֶלֶךְ , און ווער איז שכֶם ,
der zun fun Evedn hot gezogt: ver iz Avimelech un ver iz Shechem ,
the son of Eved has said: who is Avimelech and who is Shechem ,

אַז מיר זאָלן אים דינען ? איז ער נישט דער זון פֿון ירובעלן , און זבֿול
az mir zoln im dinen ? iz er nisht der zun fun yerubeln un Zevul
that we shall him serve ? is he not the son of Yeruba'al and Zevul

זיַין אויפֿזעער? דינט מענטשן פֿון חֲמוֹר דעם פֿאָטער פֿון שכֶם ; אָבער
zain oifzeer? dint mentshn fun Chamor dem foter fun Shechem ; ober
his officer? serve men of Chamor the father of Shechem ; but

Avimelech and the ba'alei Shechem; and the ba'alei Shechem dealt treacherously with Avimelech; [24] That the chamas done to the 70 Bnei Yeruba'al might come, and their dahm be laid upon Avimelech their brother, which slaughtered them; and upon the ba'alei Shechem, which aided him in the slaughter of his brethren. [25] And the ba'alei Shechem set ambushers in wait for him on top of the hills, and they robbed all that passed along that derech by them; and it was told Avimelech.

[26] And Gaal ben Eved came with his achim, went over to Shechem; the ba'alei Shechem put their confidence in him. [27] And they went out into the sadeh, and gathered their kramim, and trode the grapes, and made merry, and went into the bais eloheihem, and did eat and drink, and cursed Avimelech. [28] And Gaal ben Eved said, Who is Avimelech, and who is Shechem, that we should serve him? Is not he ben Yeruba'al? And Zevul his pakid? Serve the anshei Chamor avi Shechem. For why should we serve him?

[29] O that this people were under my yad! Then would I remove Avimelech. And he said to Avimelech, Gather thine tze'va *(army)*, and come out!

[30] And when Zevul the sar of the Ir heard the words of Gaal ben Eved, his anger was kindled. [31] And he sent malachim unto Avimelech covertly, saying, Hinei, Gaal ben Eved and his brethren have come to Shechem; and, hinei, they incite the Ir against thee. [32] Now therefore go up by lailah, thou and the people with thee, and lie in wait in the sadeh: [33] And it shall be, that in the boker, as soon as the shemesh is up, thou shalt rise early, and set upon the Ir; and, hinei, when he and the people with him come out against thee, then mayest thou do to them just as thy hand finds to do.

[34] And Avimelech rose up, and kol haAm that were with him, by lailah, and they laid wait in ambush against Shechem in four companies. [35] And Gaal ben Eved went out, and stood in the petach sha'ar haIr; and Avimelech and the people that were with him rose up from lying

פַּאר וואָס זאָלן מיר אים דינען? כט און הלוואי גיט ווער דאָס דאָזיקע פאָלק
folk dozike dos ver git halevay un dinen im mir zoln vos far
people this the who gives o that and serve him we shall what for

אין מײַן האַנט, איך וואָלט שוין אָפּגעשאַפט אַבִּימֶלֶךְ. און ער האָט
hot er un Avimelechn opgeshaft shoin volt ich hant main in
has he and Avimelech removed already would I hand my in

געלאָזט זאָגן אַבִּימֶלֶךְ: מער דײַן חיל, און קום אַרויס.
arois kum un cheil dain mer Avimelechn zogn gelozt
out come and host your increase Avimelech say let

ל און זבול דער האַר פון שטאָט האָט געהערט די ווערטער פון גַּעַל
Gaal fun verter di gehert hot shtot fun har der Zevul un
Gaal of words the heard has city of master the Zevul and

דעם זון פון עבֶד, און זײַן צאָרן האָט געגרימט. לא און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un gegrimt hot tsorn zain un Evedn fun zun dem
sent had he and kindled has anger his and Eved of son the

שלוחים צו אַבִּימֶלֶךְ אַז קיינער זאָל נישט וויסן, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi visen nisht zol keiner az Avimelechn tsu shluchim
say to so know not shall anyone that Avimelech to messengers

זע, גַּעַל דער זון פון עבֶד און זײַנע ברידער זײַנען געקומען
gekumen zainen brider zaine un Evedn fun zun der Gaal ze
having come are brothers his and Eved of son the Gaal behold

קיין שכֶם, און אָט העצן זיי די שטאָט אויף דיר. לב און
kein Shechem ot un hetsn zei di shtot oif dir un
to Shechem and behold the they inciting city against you(SG) and

אַצונד, שטיי אויף בײַ נאַכט, דו און דאָס פאָלק וואָס מיט דיר, און
atsund shtei oif bai nacht du un dos folk vos mit dir un
now stand up by night you and this people which with you(SG) and

לויער אין פעלד. לג און עס וועט זײַן אין דער פרי, ווי די
loier in feld un es vet zain in der peire vi di
set an ambush in field and it will be in the morning when the

זון גייט אויף, אַזוי זאָלסטו דיך פֿעדערן, און זיך אַ לאָז טאָן אויף
zun geyt oif azoi zolstu dich federn un zich a loz ton oif
sun goes up so shall you(SG) early arise and self a let do on

דער שטאָט; און ווי ער און דאָס פאָלק וואָס מיט אים גייען אַרויס
der shtot un er vi ot un shtot dos folk vos mit im geyen arois
the city and he as behold and the people which with him go out

צו דיר, אַזוי זאָלסטו טאָן צו אים ווי דײַן האַנט וועט קענען.
tsu dir azoi zolstu ton tsu im vi dain hant vet kenen
toward you(SG) so shall you do to him as your hand will able to

לד איז אויפֿגעשטאַנען אַבִּימֶלֶךְ און דאָס גאַנצע פאָלק וואָס מיט
iz oifgeshtanen Avimelech un dos gantse folk vos mit
is arose Avimelech and this entire people which with

אים בײַ נאַכט, און זיי האָבן געלויערט אויף שכֶם אין פיר
im bai nacht un zei hobn geloyert oif Shechem in fir
him by night and they have set an ambush on Shechem in four

מחנות. לה און ווי גַּעַל דער זון פון עבֶד איז אַרויסגעגאַנגען, און
machnus un vi Gaal der zun fun Evedn iz aroisgegangen un
legions and as and the Gaal of son the Eved is having come out and

האָט זיך געשטעלט אין אײַנגאַנג פון שטאָטטויער, אַזוי איז אויפֿגעשטאַנען
hot zich geshtelt in aingang fun shtottoier azoi iz oifgeshtanen
has self has stood in entrance of city gate so is arose

אַבִּימֶלֶךְ און דאָס פאָלק וואָס מיט אים, פון דער לויער. לו האָט
Avimelech un dos folk vos mit im fun der loier hot
Avimelech and this people which with him from the ambush has

in wait for ambush.
36 And when Gaal saw the people, he said to Zevul, Hinei, there come people down from the top of the mountains. And Zevul said unto him, Thou seest the tzel of the mountains as if seeing anashim.
37 And Gaal spoke again, and said, Hinei, there come people down the middle of the land, and another company come along by the Elon Me'onenim.
38 Then said Zevul unto him, Where is now thy mouth, wherewith thou saidst, Who is Avimelech that we should serve him? Is not this the people that thou hast despised? Go out, now, and fight against him.

39 And Gaal went out before the ba'alei Shechem, and fought with Avimelech.
40 And Avimelech chased him, and he fled before him, and many were overthrown and chalalim *(wounded)*, even unto the petach hasha'ar.
41 And Avimelech dwelt at Arumah; and Zevul thrust out Gaal and his achim, that they should not dwell in Shechem.

42 And it came to pass on the next day, that the people went out into the sadeh; and they told Avimelech.
43 And

גַּעַל דערזען דאָס פֹּאָלק, און ער האָט געזאָגט צו זבֿולן: זע, פֹּאָלק
Gaal derzen dos folk un er hot has gezogt tsu Zevuln ze folk
Gaal seen this people and he has said to Zevul to behold people

נידערט אַראָפּ פֿון די שפּיצן בערג. האָט זבֿול צו אים
nidert arop fun di shpitsn berg hot Zevul tsu im
descend down from the tops the mountains has Zevul to him

געזאָגט: דעם שאָטן פֿון די בערג זעסטו אַזוי ווי מענטשן.
gezogt dem shotn fun di berg zestu azoi vi mentshn
said the of shadow the of mountain you see so as people

לוהאָט גַּעַל ווידער גערעדט און האָט געזאָגט: זע, פֹּאָלק נידערט
hot Gaal vider geredt un hot gezogt ze folk nidert
has Gaal again spoken and has said behold people descend

אַראָפּ פֿון דעם נאָפּל פֿון לאַנד, און איין מחנה קומט פֿון דעם
arop fun dem nopl fun land un ein machne kumt fun dem
down from the navel of land and one company comes from the

ווועג פֿון אֵלון-מעוננים. לחהאָט זבֿול צו אים געזאָגט: היינט ווו
veg fun Elon-Meonenim hot Zevul tsu im gezogt host haint vu
way of Elon-Meonenim has Zevul to him said today where

איז דײַן מויל וועלן דו האָסט געזאָגט: וואער איז אֲבִימֶלֶךְ, אַז
iz dayn moil velen du host gezogt ver iz Avimelech az
is your mouth shall you have said who is Avimelech that

מיר זאָלן אים דינען? איז דאָס נישט דאָס פֹּאָלק וואָס דו האָסט עס
mir zoln im dinen vos nisht dos folk vos du host es
we should him serve shall we which not the people which you have it

פֿאַראַכט? גיי אַדרבא אַרויס אַצונד, און האַלט מלחמה אַקעגן
faracht gei adrabe arois atsund un halt milchome akegn
despised go by all means out now and wage war against

אים.
im
him

לטאיז גַּעַל אַרויסגעגאַנגען פֿאַרויס פֿאַר די מענער פֿון שכֶם,
iz Gaal aroisgegangen farois far di mener fun Shechem
is Gaal out having come ahead of before the men of Shechem

און ער האָט מלחמה געהאַלטן אַקעגן אֲבִימֶלֶךְ. מאון אֲבִימֶלֶךְ האָט
un er hot milchome gehaltn akegn Avimelechn un Avimelech hot
and he has war waged against Avimelechn and Avimelech has

אים נאָכגעיאָגט, און ער איז פֿון אים אַנטלאָפֿן; און עס זײַנען געפֿאַלן
im nochgeyogt un er iz fun im antlofn un es zainen gefaln
him pursued after and he is from him fled and it are fell

ביז צום אײַנגאַנג פֿון טויער. פֿיל דערשלאָגענע
biz tsum aingang fun toier fil dershlogene
till to entrance of gate many slain

מאאון אֲבִימֶלֶךְ איז געבליבן אין אַרומה; און זבֿול האָט פֿאַרטריבן
un Avimelech iz geblibn in Arumah un Zevul hot fartriben
and Avimelech is remaining in Arumah and Zevul has driven out

גַּעַלן און זײַנע ברידער פֿון זיצן אין שכֶם.
Gaaln un zayne brider fun zitsn in Shechem
Gaal and his brothers from sitting in Shechem

מבאון עס איז געווען אויף מאָרגן, איז דאָס פֹּאָלק אַרויסגעגאַנגען
un es iz geven oif morgn iz dos folk aroisgegangen
and it is having been on next day is this people having come out

אין פֿעלד, און מע האָט אָנגעזאָגט אֲבִימֶלֶךְ. מגהאָט ער גענומען
in feld un me hot ongezogt Avimelechn er hot genumen
in field and one has told Avimelech he has took

he took the people, and divided them into three companies, and laid wait concealed in the sadeh, and looked, and, hinei, the people were come forth out of the Ir; and he rose up against them, and attacked them. 44 And Avimelech, and the company that was with him, rushed forward, and stood in the petach sha'ar of the Ir; and the two other companies rushed upon all who were in the sadeh, and slaughtered them. 45 And Avimelech fought against the Ir all that day; and he took the Ir, and slaughtered the people that was therein, and destroyed the Ir, and sowed it with melach *(salt)*.

46 And when all the ba'alei migdal Shechem heard that, they entered into the stronghold of the bais el brit. 47 And it was told Avimelech, that all the ba'alei migdal Shechem were gathered together. 48 And Avimelech got him up to Mt Tzalmon, he and all the people that were with him; and Avimelech took axes in his yad, and cut down a branch from the etzim *(trees)*, and lifted it, and laid it on his shoulder, and said unto the people that were with him, What ye

דאָס פֹּאָלק, און האָט זיי צעטיילט אין דרײַ מחנות ; און ער האָט
hot er un machnus drai in tseteilt zei hot un folk dos
has he and companies three in divided them has and people the

געלויערט אין פֿעלד. האָט ער דערזען, ערשט דאָס פֹּאָלק גייט אַרויס
arois geit folk dos ersht derzen er hot feld in geloyert
out go people the behold looked he has field in set an ambush

פֿון שטאָט, און ער איז אויפֿגעשטאַנען אויף זיי , און האָט זיי
zei hot un zei oif oifgeshtanen iz er un shtot fun
them has and them against arose is he and city from

געשלאָגן. מד און אַבֿימֶלֶך און די מחנות וואָס מיט אים האָבן זיך
zich hobn im mit vos machnus di un Avimelech un geshlogn
self have him with which companies the and Avimelech and struck

געשטורמט, און האָבן זיך געשטעלט בײַם אײַנגאַנג פֿון שטאָטטויער; און
un shtottoier fun aingang baim geshtelt zich hobn un geshturmt
and city gate of entrance at stood self have and rushed

די צוויי מחנות האָבן זיך געשטורמט אויף אַלע וואָס אין פֿעלד, און
un feld in vos ale oif geshturmt zich hobn machnus tsvei di
and field in which all on rushed self have companies two the

האָבן זיי געשלאָגן. מה און אַבֿימֶלֶך האָט מלחמה געהאַלטן אויף דער
der oif gehaltn milchome hot Avimelech un geshlogn zei hobn
the on waged war has Avimelech and struck them have

שטאָט יענעם גאַנצן טאָג, און האָט באַצוווּנגען די שטאָט, און דאָס פֹּאָלק
folk dos un shtot di batsvungen hot un tog gantsn yenem shtot
people this and city the subjugated has and day entire that city

וואָס איז אין איר האָט ער געהרגעט; און ער האָט איינגעוואָרפֿן די שטאָט,
shtot di aingevorfn hot er un geharget er hot ir in iz vos
city the tore down has he and killed he has it in is which

און האָט זי פֿאַרזייט מיט זאַלץ.
zalts mit farzeit zi hot un
salt with plant it has and

מו האָבן דערהערט אַלע מענער פֿון מגדל-שכֶם , און זיי זיינען
zainen zei un megdl-Shechem fun mener ale derhert hobn
are they and the tower of Shechem of men all heard have

אַרײַנגעגאַנגען אין טורעם פֿון דעם הויז פֿון אֵל-בְּרית. מז איז אָנגעזאָגט
ongezogt iz El-bris fun hoiz dem fun turem in araingegangen
told is El-Brit of house the of tower in gone in

געוואָרן אַבֿימֶלֶכן , אַז אַלע מענער פֿון מגדל-שכֶם
gevorn Avimelechn az ale mener fun megdl-Shechem
the tower of Shechem of men all that Avimelech having become

האָבן זיך צונויפֿגעקליבן . מח און אַבֿימֶלֶך איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן
oifn aroifgegangen iz Avimelech un tsunoifgeklibn zich hobn
on having gone up is Avimelech and gathered together self have

בהַר צלמון , ער און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים, און אַבֿימֶלֶך
Avimelech un im mit vos folk gantse dos un er Tsalmon barg
Avimelech and him with which people entire this and he Tzalmon mount

האָט גענומען אַ האַק אין זײַן האַנט, און האָט אָפּגעהאַקט אַ צווײַג פֿון די
di fun tsvaig a opgehakt hot un hant zain in hak a genumen hot
the of branch a cut down has and hand his in axe an taken has

ביימער, און האָט אים גענומען און אַרויפֿגעטאָן אויף זײַן אַקסל ; און ער
beimer, un hot im genumen un aroifgeton oif zain aksl un er
he and shoulder his on placed and taken it has and trees

האָט געזאָגט צו דעם פֹּאָלק וואָס מיט אים: וואָס איר האָט געזען מיך
mich gezen hot ir vos im mit vos folk dem tsu gezogt hot
me seen have you what him with which people the to said has

have seen me do, make haste, and do as I have done. 49 And kol haAm likewise cut down every man his branch, and followed Avimelech, and piled them against the stronghold, and set the stronghold on eish over them; so that all the anshei migdal Shechem died also, about a thousand men and women.

50 Then went Avimelech to Tevetz, and encamped against Tevetz, and captured it. 51 But there was a migdal oz within the Ir, and there fled all the anashim and nashim, and all ba'alei haIr, and locked it after them, and got them up to the top of the migdal. 52 And Avimelech came unto the migdal, and fought against it, and drew near unto the petach of the migdal to burn it with eish. 53 And a certain woman dropped an upper millstone upon Avimelech's head, and cracked his gulgolet *(skull)*. 54 Then he called hastily unto the na'ar his armor-bearer, and said unto him, Draw thy cherev, and slay me, that men say not of me, An isha slaughtered him. And his na'ar thrust him through, and he died.

טאָן, איילט , טוט אַזוי ווי איך. מט האָט אויך דאָס גאַנצע פֹּאָלק אָפּגעהאַקט
opgehakt folk gantse dos oich hot ich vi azoi tut ailt ton
cut down people whole this also has I as so do hasten do

איטלעכער זײַן צווײַג ; און זיי זײַנען געגאַנגען נאָך אֲבִימֶלֶךְ , און
un Avimelechn noch gegangen zainen zei un tsvaig zain itlecher
and Avimelech after having gone are they and branch his each

האָבן עס אָנגעלייגט אַרום דעם טורעם, און אָנגעצונדן אויף זיי דעם
dem zei oif ongetsundn un turem dem arum ongeleigt es hobn
the them on kindled and tower the round placed it have

טורעם אין פֹּײַער; און אויך אַלע מענטשן פֿון מגדל-שכם זײַנען
zainen megdl-Shechem fun mentshn ale oich un faier in turem
are the tower of Shechem of men all also and fire in tower

אומגעקומען , אַרום טויזנט מענער און פֿרויען .
froien un mener toiznt arum umgekumen
women and men a thousand round perished

נ און אֲבִימֶלֶךְ איז געגאַנגען קיין תֵּבֵץ , און ער האָט געלאָגערט
gelegert hot er un Tevets kein gegangen iz Avimelech un
encamped has he and Tevetz to having gone is Avimelech and

אויף תֵּבֵץ , און האָט זי באַצוווּנגען . נא אָבער אַ שטאַרקער טורעם איז
iz turem shtarker a ober batsvungen zi hot un Tevets oif
is tower stronger a but captured it has and Tevetz against

געווען אין מיטן שטאָט, זײַנען אַהין אַנטלאָפֿן אַלע מענער און
un mener ale antlofn ahin zainen shtot mitn in geven
and men all fled there are city midst of in having been

פֿרויען , אַלע מענטשן פֿון שטאָט, און זיי האָבן זיך אײַנגעשלאָסן, און
un aingeshlosn zich hobn zei un shtot fun mentshn ale froien
and locked in self have they and city of men all women

זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן דאַך פֿון טורעם. נב איז אֲבִימֶלֶךְ צוגעקומען
tsugekumen Avimelech iz turem fun dach oifn aroifgegangen zainen
approached Avimelech is tower of roof on having gone up are

ביזן טורעם, און האָט מלחמה געהאַלטן אויף אים, און ער האָט געענעט
genent hot er un im oif gehaltn milchome hot un turem bizn
come near has he and it on waged war has and tower unto

ביזן אײַנגאַנג פֿון טורעם, כּדי אים צו פֿאַרברענען אין פֿײַער. נג האָט אַ
a hot faier in farbrenen tsu im kedei turem fun aingang bizn
a has fire in burn up to it so that tower of entrance unto

פֿרוי אַראָפּגעוואָרפֿן אַן אויבערשטן מילשטיין אויף אֲבִימֶלֶכס קאָפּ, און
un kop Avimelechs oif milshtein oibershtn an aropgevorfen froi
and head Avimelech's on millstone upper an threw down woman

האָט אים צעבראָכן דעם שאַרבן . נד האָט ער אויף גיך צוגערופֿן דעם
dem tsugerufn gich oif er hot sharbn dem tsebrochn im hot
the called to him quickly on he has cranium the broken him has

יונג , זײַן וואַפֿנטרעגער, און האָט צו אים געזאָגט: צי אַרויס דײַן
dain arois tsi gezogt im tsu hot un vafntreger zain yung
your draw out or said him to has and armor bearer his young man

שוואַרד, און טייט מיך , כּדי מע זאָל נישט זאָגן אויף מיר: אַ פֿרוי
froi a mir oif zogn nisht zol me kedei mich teit un shverd
woman a me on say not shall one so that me kill and sword

האָט אים געהרגעט. האָט אים זײַן יונג דערשטאָכן , און ער איז
iz er un dershtochn yung zain im hot geharget im hot
is he and stabbed to death young man his him has killed him has

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

נה הָאֶבן געזען די מענער פון יִשְׂרָאֵל אַז אֲבִימֶלֶךְ איז טויט, און זיי
zei un toit iz Avimelech az Yisroel fun mener di gezen hobn
they and dead is Avimelech that Yisroel of men the seen have

זיינען אַוועקגעגאַנגען איטלעכער אין זיין היים .
heim zain in itlecher avekgegangen zainen
home his in each went way are

נו אַזוי האָט אלקים אומגעקערט דאָס בייז פון אֲבִימֶלֶךְ וואָס ער האָט
hot er vos Avimelechn fun beiz dos umgekert Elokim hot azoi
has he which Avimelech of evil the returned G-d has so

געטאָן אַקעגן זיין פאָטער, צו הרגען זיינע זיבעציק ברידער . נז און דאָס
dos un brider zibetsik zaine hargen tsu foter zain akegn geton
this and brothers seventy his kill to father his against done

גאַנצע בייז פון די מענטשן פון שכֶם האָט אלקים אומגעקערט אויף
oif umgekert Elokim hot Shechem fun mentshn di fun beiz gantse
on returned G-d has Shechem of men the of evil entire

זייער קאָפּ, און זיי איז אָנגעקומען די קללה פון יותָם דעם זון פון
fun zun dem Yotam fun klole di ongekumen iz zei un kop zeyer
of son the Yotam of curse the arrived is them and head their

ירובעלן .
yerubeln
Yeruba'al

10 ו און נאָך אֲבִימֶלֶךְ איז אויפגעשטאַנען צו העלפן יִשְׂרָאֵל
Yisroel helfn tsu oifgeshtanen iz Avimelechn noch un
Yisroel save to arose is Avimelech after and

תּוֹלָע דער זון פון פואה דעם זון פון דודון , אַ מאַן פון
fun man a Dedan fun zun dem Puah fun zun der Tola
of man a Dodo of son the Puah of son the Tola

יִשָּׂשכָר ; און ער איז געזעסן אין שָׁמִיר אין דעם געבערג פון
fun geberg dem in Shamir in gezesn iz er un Yissachar
of mountain the in Shamir in settled is he and Yissakhar

אפרים . ב און ער האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל דריי און צוואַנציק
tsvantsik un drai Yisroel gemishpet hot er un Efrayim
twenty and three Yisroel judged has he and Ephrayim

יאָר . און ער איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווָארן אין
in gevorn bagrobn iz un geshtorbn iz er un yor
in having become buried is and died is he and years

שָׁמִיר .
Shamir
Shamir

ג און נאָך אים איז אויפגעשטאַנען יָאִיר דער גִּלְעָדִער; און ער האָט
hot er un Gil'ader der Yair oifgeshtanen iz im noch un
has he and Gil'adi the Yair arose is him after and

געמשפט יִשְׂרָאֵל צוויי און צוואַנציק יאָר . ד און ער האָט געהאַט דריַיסיק
draisik gehat hot er un yor tsvantsik un tsvei Yisroel gemishpet
thirty had has he and years twenty and two Yisroel judged

זין וואָס זיינען געריטן אויף דריַיסיק יונגע אייזלען , און זיי האָבן
hobn zei un eizlen yunge draisik oif geritn zainen vos zin
have they and donkeys young thirty on riding are which sons

געהאַט דריַיסיק שטעט; מע רופט זיי חַוּוֹת-יָאִיר ביז אויף היַינטיקן טאָג;
tog haintikn oif biz Chavot-Yair zei ruft me shtet draisik gehat
day this very on unto Chavot Ya'ir they call one towns thirty had

55 And when the Ish Yisroel saw that Avimelech was dead, they departed every man unto his place.

56 Thus Elohim repaid the wickedness of Avimelech, which he did unto his av, in slaying his seventy brethren; 57 And all the evil of the anshei Shechem did Elohim render upon their heads: and upon them came the Kelalat Yotam ben Yeruba'al.

10 And after Avimelech there arose to save Yisroel Tola ben Puah ben Dodo, an ish Yissakhar; and he dwelt in Shamir in har Ephrayim. 2 And he judged Yisroel twenty and three shanah, and died, and was buried in Shamir.

3 And after him arose Yair, a Gil'adi, and judged Yisroel twenty and two shanah. 4 And he had shloshim banim that rode on shloshim donkeys, and they had shloshim towns, which are called Chavvot Yair unto this day, which are in Eretz Gil'ad. 5 And Yair died,

and was buried in Kamon.

דִּי וואָס אִין לאַנד גִלְעָד . ה און יָאִיר איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן
di vos in land Gilad . Yair un geshtorbn iz un bagrobn
in which the land Gil'ad in Yair and died is and buried

געוואָרן אין קמון .
gevorn in Kamon .
having become in Kamon

[6] And the Bnei Yisroel did evil again in the sight of Hashem, and served Ba'alim, and Ashtarot, and the elohei Aram, and the elohei Tzidon, and the elohei Moav, and the elohei Bnei Ammon, and the elohei Pelishtim, and forsook Hashem, and served Him not. [7] And the Af Hashem was hot against Yisroel, and He sold them into the yad Pelishtim *(Philistines)*, and into the yad Bnei Ammon. [8] And that year they oppressed and persecuted the Bnei Yisroel; eighteen shanah, all the Bnei Yisroel that were on the other side of the Yarden in the Eretz Emori, which is in Gil'ad. [9] Moreover the Bnei Ammon passed over Yarden to fight also against Yehudah, and against Binyamin, and against the Bais Ephrayim; so that Yisroel was greatly distressed. [10] And the Bnei Yisroel cried unto Hashem, saying, We have sinned against Thee, both because we have forsaken Eloheinu, and also served Ba'alim. [11] And Hashem said

ו און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן ווידער געטאָן וואָס איז שלעכט אין
un di kinder fun Yisroel hobn vider geton vos iz shlecht in
and the children of Yisroel have again done what is evil in

די אויגן פֿון ה , און זיי האָבן געדינט דִי בַעַל ג-טער, און די
di oign fun Hashem , un zei hobn gedint di Baal g-ter un di
the eyes of Hashem , and they have served the Ba'al g-ds and the

עַשְׁתָּרות, און די ג-טער פֿון אֲרָם, און די ג-טער פֿון צִידון , און די
Ashtorot, un di g-ter fun Aram, un di g-ter fun Tsidon , un di
Ashtarot, and the g-ds of Aram, and the g-ds of Tzidon , and the

ג-טער פֿון מוֹאָבּ, און די ג-טער פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן , און די
g-ter fun Moav, un di g-ter fun di kinder fun Amon , un di
g-ds of Moav, and the g-ds of the children of Ammon , and the

ג-טער פֿון פְּלִשְׁתִּים, און זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה , און האָבן אים
g-ter fun Pelishtim, un zei hobn farlozen Hashem , un hobn im
g-ds of Pelishtim, and they have forsaken Hashem , and have him

נישט געדינט. ז און דער צָארן פֿון ה האָט געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל, און
nisht gedint . un der tsorn fun Hashem hot gegrimt oif Yisroel, un
not served and the anger of Hashem has kindled on Yisroel and

ער האָט זיי איבערגעגעבן פֿערט אין דער האַנט פֿון די פְּלִשְׁתִּים , און אין
er hot zei ibergeentfert in der hant fun di Pelishtim , un in
he has them abandon in the hand of the Pelishtim and in

דער האַנט פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן . ח און זיי האָבן געפּלאָגט און
der hant fun di kinder fun Amon . un zei hobn geplogt un
the hand of the children of Ammon . and they have afflicted and

געדריקט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין יענעם יאָר; אַכצן יאָר , אַלע
gedrikt di kinder fun Yisroel in yenem yor; achtsen yor , ale
oppressed the children of Yisroel in that year; eighteen years , all

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס אויף יענער זײַט יַרדן , אין לאַנד פֿון אֱמוֹרי
kinder fun Yisroel vos oif yener zait Yarden , in land fun Emori
children of Yisroel which on that side Yarden , in land of Emori

וואָס איז גִלְעָד . ט און די קינדער פֿון עַמּוֹן זײַנען אַריבערגעגאַנגען
vos iz Gilad . un di kinder fun Amon zainen aribergegangen
which in Gil'ad . and the children of Ammon are crossed over

דעם יַרדן מלחמה צו האַלטן אויך אויף יהוּדה , און אויף בנימין ,
dem Yarden milchome tsu haltn oich oif Yehudah , un oif Binyamin ,
the Yarden to war also wage on Yehudah and on Binyamin ,

און אויפֿן הויז פֿון אפֿרים , און יִשְׂרָאֵל האָט זייער צוגעדריקט. י און
un oifn hoiz fun Efrayim , un Yisroel hot zeyer tsugedrikt . un
and on house of Ephrayim , and Yisroel has their pressed and

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געשריען צו ה , אַזוי צו זאָגן:
di kinder fun Yisroel hobn geshrien tsu Hashem , azoi tsu zogn :
the children of Yisroel have cried out to Hashem , so to say :

מיר האָבן געזינדיקט צו דיר , וואָס מיר האָבן פֿאַרלאָזן אלוקינו
mir hobn gezindikt tsu dir , vos mir hobn farlozen Elokeinu
we have sinned to you(SG) , which we have forsaken our G-d

און געדינט דִי בַעַל ג-טער. יא האָט ה געזאָגט צו די קינדער פֿון
un gedint di Baal g-ter . hot Hashem gezogt tsu di kinder fun
and served the Ba'al g-ds . has Hashem said to the children of

יִשְׂרָאֵל: הֲאֹב איך אייך נישט פֿון מִצרַיִם , און פֿון אֱמוֹרי, און פֿון
Yisroel: hoib aich ich nisht fun Mitsrayim fun un Emori fun un
from Yisroel not you I have Egypt from and Emori from and

די קינדער פֿון עַמוֹן , און פֿון די פְּלִשתִּים ? יב אויך די צידוֹנים ,
di kinder fun Amon un fun di Pelishtim di oich Tsidonim
the children of Ammon and of the Pelishtim the also Tsidonim

און עֲמָלֵק , און מָעוֹן , הָאבן אייך געדריקט , און איר הָאט געשריען
un Amalek un Maon un gedrikt aich hobn ir un geshrien
and Amalek and Ma'on and oppressed you have you and cried out

צו מיר, און איך הָאב אייך געהאָלפֿן פֿון זייער האַנט. יג אָבער איר הָאט
tsu mir un ich hob aich geholfn fun zeyer hant ober ir hot
to me and I have you saved from their hand but have you

מיך פֿאַרלאָזן, און איר הָאט געדינט פֿרעמדע ג-טער. דערום וועל
mich farlozen un ir hot gedint fremde g-ter derum vel
me forsaken and you have served foreign g-ds therefore will

איך אייך מער נישט העלפֿן. יד גייט און שרייט צו די ג-טער וואָס איר
ich aich mer nisht helfn geit un shrait tsu di g-ter vos ir
I you more not save go and cry to the g-ds which you

הָאט זיי אויסדערוויילט; זאָלן זיי אייך העלפֿן אין דער צייט פֿון אייער
hot zei aich nisht helfn zoln zei oisderveilt aier tsait der in fun
have them chosen shall they you save not in the time of your

נויט .
noit
distress

טו הָאבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל געזאָגט צו ה : מיר הָאבן געזינדיקט;
hobn di kinder fun Yisroel gezogt tsu Hashem mir hobn gezindikt
have the children of Yisroel said to Hashem we have sinned

טו דו צו אונדז אַזוי ווי אַלץ וואָס איז גוט אין דיינע אויגן, נאָר זיי אונדז
tu du tsu undz azoi vi alts vos iz gut in daine oign nor zai undz
do thou to us so as all that which is good in your eyes but be us

פֿאָרט מציל היינטיקן טאָג.
fort matsl haintikn tog
very this day rescued

טז און זיי הָאבן אָפּגעטאָן די פֿרעמדע ג-טער פֿון צווישן זיך , און הָאבן
un zei hobn opgeton di fremde g-ter fun tsvishn zich un hobn
and they have away the foreign g-ds from among self and have

געדינט ה ; און זיין זעל איז באַקלעמט געווען פֿון וועגן
gedint Hashem un zain zel iz baklemt geven fun vegen
served Hashem and his nefesh was troubled concerning of

דער מאַטערניש פֿון יִשְׂרָאֵל.
der maternish fun Yisroel
misery of Yisroel

יז און די קינדער פֿון עַמוֹן הָאבן זיך איינגעזאַמלט, און הָאבן
un di kinder fun Amon hobn zich aingezamlt un hobn
and the children of Ammon have self gathered and have

געלאַגערט אין גִּלְעָד ; און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל הָאבן זיך אויפֿגעקליבן
gelagert in Gilad un di kinder fun Yisroel hobn zich oifgeklibn
encamped in Gil'ad and the children of Yisroel have self gathered

און הָאבן געלאַגערט אין מִצפָּה . יח הָאט געזאָגט דאָס פֿאָלק , די הַאַרן
un hobn gelagert in Mitspah hot gezogt dos folk di harn
and have encamped in Mitzpah has said this people the lords

פֿון גִּלְעָד , איינער צום אַנדערן: ווער איז דער מאַן וואָס ווייל אָנהייבן
fun Gilad iner tsum andern ver iz der man vos vil onheibn
of Gil'ad one to another who is the man which will begin

unto the Bnei Yisroel, Did not I deliver you from Mitzrayim, and from Emori, from the Bnei Ammon, and from the Pelishtim *(Philistines)*? 12 The Tzidonim also, and the Amalek, and the Ma'on, did oppress you; and ye cried out to Me, and I saved you out of their yad. 13 Yet ye have forsaken Me, and served elohim acherim; so I will not continue to save you. 14 Go and cry unto the elohim which ye have chosen; let them deliver you in the time of your tribulation.

15 And the Bnei Yisroel said unto Hashem, Chatanu *(we have sinned)*; do Thou unto us whatsoever seemeth hatov unto Thee; only save us, now, this day.

16 And they put away the elohei hanekhar *(strange, foreign g-ds)* from among them, and served Hashem; and His nefesh was troubled with the amal Yisroel *(misery of Yisroel)*.

17 Then the Bnei Ammon were gathered together, and encamped in Gil'ad. And the Bnei Yisroel assembled themselves together, and encamped in Mitzpah. 18 And HaAm and the Sarei Gil'ad said one to another, What

מלחמה האַלטן אַקעגן די קינדער פֿון עַמּוֹן ? ער זאָל ווערן פֿאַר אַ
a far vern zol er Amon fun kinder di akegn haltn milchome
a for become shall he Ammon of children the against wage war

הויפּט איבער אַלע באַווויינער פֿון גִּלְעָד .
Gilad fun bavoiner ale iber hoipt
Gil'ad of inhabitants all over head

יא און יִפְתָּח דער גִּלְעָדער איז געווען אַ העלדישער גיבור , און
un gibor heldisher a geven iz Gil'ader der Yiftach un
and warrior hero a having been is Gil'adi the Yiftach and

ער איז געווען דער זון פֿון אַ פֿרוי אַ זונה ; און גִּלְעָד
Gilad un zoine a froi a fun zun der geven iz er
Gil'ad and prostitute a woman a of son the having been is he

האָט געבאָרן יִפְתָּח . ב און גִּלְעָדס ווייב האָט אים געבאָרן
geborn im hot vaib Gilads un Yiftachn geborn hot
given birth to him has wife Gil'ad's and Yiftach given birth to has

זין , און די זין פֿון דער ווייב זײַנען גרויס געווָארן , און זיי האָבן
hobn zei un gevorn grois zainen vaib der fun zin di un zin
have they and having become big are wife the of sons the and sons

אַרויסגעטריבן יִפְתָּחן , און האָבן צו אים געזאָגט: וועסט נישט ירשענען אין
in yarshen nisht vest gezogt im tsu hobn un Yiftachn aroisgetribn
in inherit not will said him to have and Yiftach driven out

אונדזער פֿאָטערס הויז , וואָרעם דו ביסט דער זון פֿון אַן אַנדער פֿרוי .
froi ander an fun zun der bist du vorem hoiz foters undzer
woman other an of son the are you for house father's our

ג איז יִפְתָּח אַנטלאָפֿן פֿון זײַנע ברידער , און האָט זיך באַזעצט אין לאַנד
land in bazetst zich hot un brider zaine fun antlofn Yiftach iz
land of in settled self has and brothers his from fled Yiftach is

*טובֿ, און עס האָבן זיך אויפֿגעקליבן אַרום יִפְתָּחן נישטיקע לײַט , און
un lait nishtike Yiftachn arum oifgeklibn zich hobn es un Tov
and people worthless Yiftach round gathered self have it and Tov

זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען מיט אים.
zei zainen aroisgegangen mit im
they are having gone forth with him

ד און עס איז געווען אין טעג , האָבן די קינדער פֿון עַמּוֹן
Amon fun kinder di hobn arum teg in geven iz es un
Ammon of children the have round days in having been is it and

מלחמה געהאַלטן מיט יִשְׂרָאֵל. ה איז, ווען די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן
hobn Amon fun kinder di ven iz Yisroel mit gehaltn milchome
have Ammon of children the when is Yisroel with waged war

מלחמה געהאַלטן מיט יִשְׂרָאֵל, אַזוי זײַנען געגאַנגען די עלטסטע
eltste di gegangen zainen azoi Yisroel mit gehaltn milchome
elders the having gone are so Yisroel with waged war

פֿון גִּלְעָד צו ברענגען יִפְתָּחן פֿון לאַנד טובֿ. ו און זיי האָבן געזאָגט
gezogt hobn zei un tov land fun Yiftachn brengen tsu Gilad fun
said have they and Tov land from Yiftach bring to Gil'ad of

צו יִפְתָּחן : קום און וועסט אונדז זײַן פֿאַר אַ האַר , און מיר וועלן
veln mir un har a far zain undz vest un kum Yiftachn tsu
will we and master a for be us will and come Yiftach to

מלחמה האַלטן אַקעגן די קינדער פֿון עַמּוֹן . ז האָט יִפְתָּח געזאָגט צו
tsu gezogt Yiftach hot Amon fun kinder di akegn haltn milchome
to said Yiftach has Ammon of children the against wage war

די עלטסטע פֿון גִּלְעָד : איר האָט דאָך מיך פֿײַנט געהאַט, און מיך
mich un gehat faint mich doch hot ir Gilad fun eltste di
me and had enemies me indeed have you Gil'ad of elders the

man is he that will begin to fight against the Bnei Ammon? He shall be Rosh over all the inhabitants of Gil'ad.

11 Now Yiftach the Gil'adi was a gibbor chayil, and he was the ben of an isha zonah; and Gil'ad fathered Yiftach. [2] And Gil'ad's isha bore him banim; and the bnei haisha grew up, and they thrust out Yiftach, and said unto him, Thou shalt not inherit in our bais avi; for thou art the ben isha acheret. [3] Then Yiftach fled from his achim, and dwelt in Eretz Tov; and there were gathered anashim reikim *(outlaws)* around Yiftach, and went out with him.

[4] And it came to pass in process of time, that the Bnei Ammon made war against Yisroel. [5] And it was so, that when the Bnei Ammon made war against Yisroel, the ziknei Gil'ad went to fetch Yiftach out of Eretz Tov; [6] And they said unto Yiftach, Come, and be our katzin *(leader)*, that we may fight with the Bnei Ammon. [7] And Yiftach said unto the ziknei Gil'ad, Did not ye hate

me, and expel me out of my bais avi? And why are ye come unto me now when ye are in distress? [8] And the ziknei Gil'ad said unto Yiftach, Nevertheless, we turn again to thee now, that thou mayest go with us, and fight against the Bnei Ammon, and be our rosh over all the inhabitants of Gil'ad. [9] And Yiftach said unto the ziknei Gil'ad, If ye bring me home again to fight against the Bnei Ammon, and Hashem deliver them before me, shall I be your rosh? [10] And the ziknei Gil'ad said unto Yiftach, Hashem be witness between us, if we do not so according to thy words. [11] Then Yiftach went with the ziknei Gil'ad, and the people made him rosh and katzin over them; and Yiftach uttered all his words before Hashem in Mitzpah.

[12] And Yiftach sent malachim unto the melech Bnei Ammon, saying, What hast thou to do with me, that thou art come against me to fight in my land? [13] And the melech Bnei Ammon answered unto the malachim of Yiftach, Because Yisroel took away my land, when they came up out of

פַֿאַרטריבן פֿון מײַן פּאָטערס הויז , הײַנט פֿאַר וואָס זײַט איר געקומען
gekumen ir zait vos far haint hoiz foters main fun fartriben
having come you be what for today house father's my from drove out

צו מיר אַצונד וועַן אײַך האָט צוגעדריקט? ח האָבן די עלטסטע פֿון גִלְעָד
Gilad fun eltste di hobn tsugedrikt hot aich ven atsund mir tsu
Gil'ad of elders the have pressed have you when now me to

געזאָגט צו יִפתָח : דערום האָבן מיר זיך אומגעקערט צו דיר
dir tsu umgekert zich mir hobn derum Yiftachn tsu gezogt
you(SG) to returned self we have therefore Yiftach to said

אַצונד , אַז דו זאָלסט גיין מיט אונדז, און מלחמה האַלטן מיט
mit haltn milchome un undz mit gein zolst du az atsund
with wage war and us with go you(SG) shall you that now

די קינדער פֿון עַמוֹן , און ווערן בײַ אונדז פֿאַר אַ הויפּט איבער אַלע
ale iber hoipt a far undz bai vern un Amon fun kinder di
all over head a for us with become and Ammon of children the

באַווינער פֿון גִלְעָד . ט האָט יִפתָח געזאָגט צו די עלטסטע פֿון גִלְעָד :
Gilad fun eltste di tsu gezogt Yiftach hot Gilad fun bavoiner
Gil'ad of elders the to said Yiftach has Gil'ad of inhabitants

אויב איר קערט מיך אום , מלחמה צו האַלטן מיט די קינדער פֿון
fun kinder di mit haltn tsu milchome um mich kert ir oib
of children the with wage to war back me turn you if

עַמוֹן , און ה וועט זיי איבערגעבן צו מיר, זאָל איך בלײַבן בײַ
bai blaibn ich zol mir tsu ibergebn zei vet Hashem un Amon
with remain I shall me to give over them will Hashem and Ammon

אײַך פֿאַר אַ הויפּט . י האָבן די עלטסטע פֿון גִלְעָד געזאָגט צו יִפתָח :
Yiftachn tsu gezogt Gilad fun eltste di hobn hoipt a far aich
Yiftach to said Gil'ad of elders the have leader a for you

ה זאָל זײַן אַ צוהערער צווישן אונדז, אויב מיר וועלן נישט טאָן אַזוי ווי
vi azoi ton nisht veln mir oib undz tsvishn tsuherer a zain zol Hashem
as so do not will we if us among listener a be shall Hashem

דײַן וואָרט! יא איז יִפתָח געגאַנגען מיט די עלטסטע פֿון גִלְעָד , און
un Gilad fun eltste di mit gegangen Yiftach iz vort dain
and Gil'ad of elders the with having gone Yiftach is word your

דאָס פֿאָלק האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ הויפּט און פֿאַר אַ האַר איבער זיי .
zei iber har a far un hoipt a far gemacht im hot folk dos
them over master a for and leader a for made him has people the

און יִפתָח האָט גערעדט אַלע זײַנע רייד פֿאַר ה אין מִצפָּה .
Mitspah in Hashem far reid zaine ale geredt hot Yiftach un
Mitzpah in Hashem before words his all spoken has Yiftach and

יב און יִפתָח האָט געשיקט שלוחים צו דעם מלך פֿון די קינדער
kinder di fun melech dem tsu shluchim geshikt hot Yiftach un
children the of king the to messengers sent has Yiftach and

פֿון עַמוֹן , אַזוי צו זאָגן : וואָס דו ביסט , וואָס מיר
bist du vos mir tsu hostu vos zogn tsu azoi Amon fun
are you that with me to have you what say to so Ammon of

געקומען צו מיר מלחמה צו האַלטן אויף מײַן לאַנד? יג האָט דער
der hot land main oif haltn tsu milchome mir tsu gekumen
the has land my on wage to war me to having come

מלך פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן געזאָגט צו יִפתָח שלוחים :
shluchim Yiftachs tsu gezogt Amon fun kinder di fun melech
messengers Yiftach's to said Ammon of children the of king

ווײַל יִשׂרָאֵל האָט צוגענומען מײַן לאַנד, וועַן ער איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz er ven land main tsugenumen hot Yisroel vail
having gone up is it when land my taken has Yisroel because

Mitzrayim, from Arnon even unto Yabbok, and unto Yarden; now therefore give back those lands again b'shalom *(peaceably)*.

14 And Yiftach sent malachim again unto the melech Bnei Ammon;

15 And said unto him, Thus saith Yiftach, Yisroel took not away Eretz Moav, nor the Eretz Bnei Ammon;

16 But when Yisroel came up from Mitzrayim, and walked through the midbar until Yam Suf, and came to Kadesh;

17 Then Yisroel sent malachim unto the melech Edom, saying, Let me, now, pass through thy land; but the melech Edom would not pay heed thereto. In like manner they sent unto the melech Moav; but he would not consent; Yisroel abode in Kadesh.

18 Then they went along through the midbar, skirted the Eretz Edom, and Eretz Moav, and came by the east side of Eretz Moav, encamped on the other side of Arnon, but came not within the territory of Moav; for the Arnon was the boundary of Moav.

19 And Yisroel sent malachim unto Sichon melech HaEmori, the melech Cheshbon;

פֹּון מִצרַיִם , פֹּון אַרנוֹן אוּן ביזן יַבּוֹק אוּן ביזן יַרדן . אוּן
un Yarden bizn un Yabbok bizn un Arnon fun Mitsrayim fun
and Yarden unto and Yabbok unto and Arnon from Egypt from

אַצונד קער זיי אום אין פְרִיד .
frid in um zei ker atsund
peace in back them turn now

יד האָט יִפתח ווידער געשיקט שלוחים צו דעם מלך פֹּון די
di fun melech dem tsu shluchim geshikt vider Yiftach hot
the of king the to messengers sent again Yiftach has

קינדער פֹּון עַמוֹן , טו אוּן האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט יִפתח :
Yiftach gezogt hot azoi gezogt im tsu hot un Amon fun kinder
Yiftach said has so said him to has and Ammon of children

יִשׂרָאֵל האָט נישט צוגענומען דאָס לאַנד פֹּון מוֹאָבּ, אָדער דאָס לאַנד פֹּון
fun land dos oder Moav fun land dos tsugenumen nisht hot Yisroel
of land the or Moav of land the taken not has Yisroel

די קינדער פֹּון עַמוֹן . טז נִיעַרט אַז זיי זיַינען אַרויפגעגאַנגען פֹּון
fun aroifgegangen zainen zei az naiert Amon fun kinder di
from having gone up are they when but Ammon of children the

מִצרַיִם , אוּן יִשׂרָאֵל איז געגאַנגען דורכן מדבר ביזן ים-סוּף ,
Yam-Suf bizn midber durchn gegangen iz Yisroel un Mitsrayim
Yam Suf unto wilderness through having gone is Yisroel and Egypt

אוּן איז אָנגעקומען קיין קָדֵש , יז האָט יִשׂרָאֵל געשיקט שלוחים צו דעם
dem tsu shluchim geshikt Yisroel hot Kadesh kein ongekumen iz un
the to messengers sent Yisroel has Kadesh to arrived is and

מלך פֹּון אֱדוֹם , אַזוי צו זאָגן : לאָמיך , איך בעט דיך , דורכגיין
durchgein dich bet ich lomich zogn tsu azoi Edom fun melech
pass through you(SG) entreat I let me say to so Edom of king

דורך דיין לאַנד . אָבער דער מלך פֹּון אֱדוֹם האָט נישט צוגעהערט.
tsugehert nisht hot Edom fun melech der ober land dain durch
paid heed not has Edom of king the but land your through

אוּן אויך צו דעם מלך פֹּון מוֹאָבּ האָט ער געשיקט, אָבער ער האָט נישט
nisht hot er ober geshikt er hot Moav fun melech dem tsu oich un
not has he but sent he has Moav of king the to also and

אַיינגעוויליקט; אוּן יִשׂרָאֵל איז געבליבן אין קָדֵש . יח אוּן ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un Kadesh in geblibn iz Yisroel un aingevilikt
having gone is it and Kadesh in remain is Yisroel and consent

דורכן מדבר , אוּן האָט געצויגן אַרום לאַנד אֱדוֹם , אוּן אַרום לאַנד
land arum un Edom land arum getsoign hot un midber durchn
land round and Edom land round gone on has and wilderness through

מוֹאָבּ, אוּן ער איז געקומען פֹּון מזרח-זיַיט פֹּון לאַנד מוֹאָבּ. אוּן זיי
zei un Moav land fun mizrech-zait fun gekumen iz er un Moav
they and Moav land of the east side from having come is he and Moav

האָבן געלאָגערט אויף יענער זיַיט אַרנוֹן , אוּן זיַינען נישט געקומען אין דעם
dem in gekumen nisht zainen un Arnon zait yener oif gerut hobn
the in having come not are and Arnon side that on rested have

געמאַרק פֹּון מוֹאָבּ, ווָאַרעם אַרנוֹן איז דער געמאַרק פֹּון מוֹאָבּ.
Moav fun gemark der iz Arnon vorem Moav fun gemark
Moav of border the is Arnon because Moav of border

יט אוּן יִשׂרָאֵל האָט געשיקט שלוחים צו סיחון דעם מלך פֹּון
fun melech dem Sichon tsu shluchim geshikt hot Yisroel un
of king the Sichon to messengers sent has Yisroel and

אֱמוֹרי, דעם מלך פֹּון חֶשבּוֹן , אוּן יִשׂרָאֵל האָט צו אים געזאָגט: לאָז
loz gezogt im tsu hot Yisroel un Cheshbon fun melech dem Emori
let said him to has Yisroel and Cheshbon of king the Emori

אונדז, איך בעט דיך , דורכגיין דורך דיין לאַנד צו מיין
main tsu land dain durch durchgein dich bet ich undz
my to land your through pass through you(SG) entreat I us

ארט . כ אָבער סיחון האָט נישט געטרויט ישׂראֵל דורכצוגיין דורך
durch durchtsugein Yisroel getroit nisht hot Sichon ober ort
through passing Yisroel trust not has Sichon but place

זיין געמאַרק, און סיחון האָט איינגעזאַמלט זיין גאַנץ פֿאָלק , און זיי
zei un folk gants zain aingezamlt hot Sichon un gemark zain
they and people entire his gathered has Sichon and border his

האָבן געלאַגערט אין יַהצָה , און ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט ישׂראֵל.
Yisroel mit gehaltn milchome hot er un Yahtsah in gelagert hobn
Yisroel with waged war has he and Yahtzah in encamped have

כא און ה אלוקי ישׂראֵל האָט געגעבן סיחונען און זיין גאַנץ
gants zain un sichunen gegebn hot Yisroel Elokei Hashem un
entire his and Sihon given has Yisroel the G-d of Hashem and

פֿאָלק אין דער האַנט פֿון ישׂראֵל, און זיי האָבן , געשלאָגן
un geshlogn zei hobn zei un Yisroel fun hant der in folk
and struck down them have they and Yisroel of hand the into people

ישׂראֵל האָט איינגענומען דאָס גאַנצע לאַנד פֿון אֱמוֹרי, דעם באַווויינער
bavoiner dem Emori fun land gantse dos aingenumen hot Yisroel
inhabitants the Emori of land whole this took in has Yisroel

פֿון יענעם לאַנד. כב און זיי האָבן איינגענומען דעם גאַנצן גענאַרק
gemark gantsn dem aingenumen hobn zei un land yenem fun
territory entire the took in have they and land that of

פֿון אֱמוֹרי, פֿון אַרנון און ביזן יַבוֹק , און פֿון מדבר און ביזן
bizn un midber fun un Yabbok bizn un Arnon fun Emori fun
unto and wilderness from and Yabbok unto and Arnon from Emori of

ירדן .
Yarden
Yarden

כג און אַצונד , ה אלוקי ישׂראֵל האָט פֿאַרטריבן דעם אֱמוֹרי
Emori dem fartriben hot Yisroel Elokei Hashem atsund un
Emori the driven out has Yisroel the G-d of Hashem now and

פֿון פֿאַר זיין פֿאָלק ישׂראֵל, און דו ווילסט אים ירשען ? כד ירשעסטו
yershestu yarshen im vilst du un Yisroel folk zain far fun
you inherit inherit it will you and Yisroel people his before from

נישט דאָס וואָס כמוֹש דיין ג-ט גיט דיר צו ירשען ? און אַלע
ale un yarshen tsu dir git G-t dain Kemosh vos dos nisht
all and inherit to you(SG) gives g-d your Kemosh which this not

וואָס ה אלוקינו האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר אונדז, זיי וועלן
veln zei undz far fun fartriben hot Elokeinu Hashem vos
will them us before from driven out has our G-d Hashem which

מיר ירשען . כה און אַצונד , ביסט דו דען עפּעס בעסער פֿון בָּלָק דעם
dem Balak fun beser epes den du bist atsund un yarshen mir
the Balak than better anything then you are now and inherit we

זון פֿון צִפּוֹרן , דעם מלך פֿון מוֹאָבּ? האָט ער דען שטרייטן געשטריטן
geshtritn shtraitn den er hot Moav fun melech dem Tsiporn fun zun
striven strive then he has Moav of king the Tzippor of son

מיט ישׂראֵל? כו צי האָט ער מלחמה אויף זיי מלחמה געהאַלטן? אַז
az gehaltn milchome zei oif milchome er hot tsi Yisroel mit
when waged war them on war he has or Yisroel with

and Yisroel said unto him, Let us pass, now, through thy land into my makom. [20] But Sichon trusted not Yisroel to pass through his territory; but Sichon gathered all his people together, and encamped in Yahtzah, and fought against Yisroel. [21] And Hashem Elohei Yisroel delivered Sichon and all his people into the yad Yisroel, and they struck them down; so Yisroel possessed all the Eretz HaEmori, the inhabitants of that country. [22] And they possessed all the territory HaEmori, from Arnon even unto Yabbok, and from the midbar even unto Yarden.

[23] So now Hashem Elohei Yisroel hath dispossessed HaEmori from before His people Yisroel, and shouldest thou possess it? [24] Wilt not thou possess that which Kemosh eloheicha giveth thee to possess? So whatever Hashem Eloheinu shall take possession of before us, that will we possess. [25] And now art thou anything better than Balak ben Tzippor, melech Moav? Did he ever strive against Yisroel, or did he

ever fight against them,
[26] While Yisroel dwelt in Cheshbon and her towns, and in Aro'er and her settlements, and in all the towns that be along by the coasts of Arnon, three hundred shanah? Why therefore did ye not recover them within that time? [27] Wherefore I have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; Hashem HaShofet be judge this day between the Bnei Yisroel and the Bnei Ammon.

[28] Howbeit the melech Bnei Ammon paid heed not unto the words of Yiftach which he sent him.
[29] Then the Ruach Hashem came upon Yiftach, and he passed over Gil'ad, and Menasheh, passed over Mitzpeh of Gil'ad, and from Mitzpeh of Gil'ad he passed over unto the Bnei Ammon.

[30] And Yiftach vowed a neder unto Hashem, and said, If thou shalt without fail deliver the Bnei Ammon into mine hands,
[31] Then it shall be, that whatsoever cometh forth of the delet of my bais to meet me, when I return b'shalom from the Bnei Ammon, shall surely be Hashem's, and I will offer it up for an olah.

יִשְׂרָאֵל איז געזעסן אין חֶשבּוֹן און אין אירע טעכטערשטעט , און אין
in un techtershtet ire in un Cheshbon in gezesn iz Yisrol
in and daughter towns its in and Cheshbon in settled is Yisrol

ערעור און אין אירע טעכטערשטעט , און אין אַלע שטעט וואָס בייַ די
di bai vos shtet ale in un techtershtet ire in un Aroer
the by which towns all in and daughter towns its in and Aro'er

זײַטן פֿון אַרנוֹן , דרײַ הונדערט יאָר , טאָ פַֿאַר וואָס האָט איר זיי
zei ir hot vos far to yor hundert drai Arnon fun zaitn
them you have what for then years hundred three Arnon of sides

נישט אָפּגענומען אין יענער צײַט? כז האָב איך דאָך אַקעגן דיר נישט
nisht dir akegn doch ich hob tsait yener in opgenumen nisht
not you(SG) against yet I have time that in took away not

געזינדיקט, און דו טוסט מיט מיר בייז, מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome beiz mir mit tust du un gezindikt
wage to war evil me with you are doing you and sinned

אויף מיר. זאָל ה דער משפּטער משפּטן היינט צווישן די קינדער
kinder di tsvishn haint mishpetn meshpter der Hashem zol mir oif
children the between today judge judge the Hashem shall me on

פֿון יִשְׂרָאֵל און צווישן די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di tsvishn un Yisrol fun
Ammon of children the between and Yisrol of

כח אָבער דער מלך פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot Amon fun kinder di fun melech der ober
paid heed not has Ammon of children the of king the but

צו די ווערטער פֿון יִפתּח , וואָס ער האָט צו אים געשיקט. כט און גײַסט
gaist un geshikt im tsu hot er vos Yiftachn fun verter di tsu
spirit and sent him to has he which Yiftach of words the to

פֿון ה איז געווען אויף יִפתּח , און ער איז דורכגעגאַנגען
durchgegangen iz er un Yiftachn oif geven iz Hashem fun
gone through is he and Yiftach on having been is Hashem of

גִּלעָד און מנַשֶּׁה , און דורכגעגאַנגען מִצְפֵּה-גלעד , און פֿון
fun un Mitspeh-Gilad durchgegangen un Menasheh un Gilad
from and Mitzpeh of Gil'ad gone through and Menasheh and Gil'ad

מִצְפֵּה-גלעד איז ער אַריבער צו די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di tsu ariber er iz Mitspeh-Gilad
Ammon of children the to crossed he is Mitzpeh of Gil'ad

ל און יִפתּח האָט אַ נדר געטאָן צו ה , און האָט געזאָגט: אויב
oib gezogt hot un Hashem tsu geton neyder a hot Yiftach un
if said has and Hashem to done vow a has Yiftach and

געבן וועסטו געבן די קינדער פֿון עַמּוֹן אין מײַן האַנט, לא איז,
iz hant main in Amon fun kinder di gebn vestu gebn
is hand my into Ammon of children the give will you(sg) give

דער אַרויסגייער וואָס וועט אַרויסגיין פֿון די טירן פֿון מײַן הויז מיר
mir hoiz main fun tirn di fun aroisgein vet vos aroisgeyer der
me house my of doors the from go out will which goer out the

אַנטקעגן , ווען איך קער זיך אום בשלום פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun besholem um zich ker ich ven antkegen
of children the from in peace back self turn I when to meet

עַמּוֹן , זאָל געהערן צו ה , און איך וועל אים אויפֿברענגען פַֿאַר אַ
a far oifbrengen im vel ich un Hashem tsu gehern zol Amon
an for offer up it will I and Hashem to belong shall Ammon

בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer
olah

לב און יִפְתָּח איז אַריבער צו די קינדער פֿון עַמּוֹן ,
Amon fun kinder di tsu ariber iz Yiftach un
Ammon of children the to crossed over is Yiftach and

מלחמה צו האַלטן מיט זיי , און ה האָט זיי געגעבן
gegebn zei hot Hashem un zei mit haltn tsu milchome
given them has Hashem and them with wage to war

אין זײַן האַנט. לג און ער האָט זיי געשלאָגן פֿון ערוֹעֵר
Aroer fun geshlogn zei hot er un hant zain in
Aro'er from struck down them has he and hand his in

און ביז דו קומסט קיין מנית , צוואַנציק שטעט, און ביז
biz un shtet tsvantsik Minnit kein kumst du biz un
unto and towns twenty Minnit to come you unto and

אָבֵל-כּרמים , זייער אַ גרויסן שלאַק . און די קינדער פֿון
fun kinder di un shlak groisn a zeyer Avel-Keramim
of children the and calamity great a very Avel-Kramim

עַמּוֹן זײַנען אונטערטעניק געוואָרן פֿאַר די קינדער פֿון
fun kinder di far gevorn untertenik zainen Amon
of children the before having become subdued are Ammon

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

לד און ווי יִפְתָּח איז אָנגעקומען קיין מִצְפָּה צו זײַן הויז , ערשט
ersht hoiz zain tsu Mitspah kein ongekumen iz Yiftach vi un
behold house his to Mitzpah to arrived is Yiftach as and

זײַן טאָכטער גייט אַרויס אים אַנטקעגן מיט פּויקן און מיט טענץ ;
tents mit un poikn mit antkegen im arois geit tochter zain
dance with and tambourines with to meet him out go daughter his

און זי איז געווען בלויז אַן אײַנציקע, ער האָט אַחוץ איר
ir achuts hot er eineintsike an bloiz geven iz zi un
her aside from has he only one an only having been is she and

נישט געהאַט קיין זון און קיין טאָכטער. לה און עס איז געווען , ווי ער
er vi geven iz es un tochter kein un zun kein gehat nisht
he as having been is it and daughter any and son any had not

האָט זי דערזען, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קליידער , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un kleider zaine tserisn er hot azoi derzen zi hot
said has and garments his torn he has so seen her has

ווויי , מײַן טאָכטער, בייגן אַנידערגעבויגן האָסטו מיך , און דו ביסט
bist du un mich hostu anidergeboign beigen tochter main vei
are you and me have you bend down bend daughter my woe

פֿון מײַנע פֿאַראומגליקער געוואָרן ; ווארעם איך האָב געעפֿנט מײַן
main geefent hob ich vorem gevorn farumgliker maine fun
my opened have I because having become ruined my of

מויל צו ה , און קען נישט צוריקצײַען . לו האָט זי צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu zi hot tsuriktsien nisht ken un Hashem tsu moil
said him to she has retract not can and Hashem to mouth

פֿאָטער מײַנער, האָסט געעפֿנט דײַן מויל צו ה ; טו צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu tu Hashem tsu moil dain geefent host mainer foter
so me to do Hashem to mouth your opened have my father

ווי עס איז אַרויס פֿון דײַן מויל , נאָך דעם אַז ה האָט דיר
dir hot Hashem az dem noch moil dain fun arois iz es vi
you(SG) has Hashem that the after mouth your of out is it as

געגעבן אַ נקמה אָן דײַנע פֿײַנט , אָן די קינדער פֿון עַמּוֹן . לו און
gegebn a nekome on daine faint di kinder fun Amon un
given a vengeance on enemies your on children the of Ammon and

32 So Yiftach passed over unto the Bnei Ammon to fight against them; and Hashem delivered them into his hands. 33 And he struck them down from Aro'er, even till thou come to Minnit, even 20 towns, unto Avel-Kramim, with a very great slaughter. Thus the Bnei Ammon were subdued before the Bnei Yisroel.

34 And Yiftach came to Mitzpah unto his bais, hinei, his bat came out to meet him with tambourines and with dances; she was his yechidah *(only one)*; beside her he had neither ben nor bat. 35 And it came to pass, when he saw her, that he tore his clothes, and said, Alas, my bat! Thou hast brought me very low, and thou art one of them that trouble me; for I have opened my mouth unto Hashem, and I cannot go back. 36 And she said unto him, Avi, if thou hast opened thy mouth unto Hashem, do to me according to that which hath proceeded out of thy mouth; forasmuch as Hashem hath taken vengeance for thee of thine enemies, even of

זי האָט געזאָגט צו איר פַֿאָטער: זאָל מיר געטאָן ווערן די דאָזיקע זאַך :
zach dozike di vern geton mir zol foter ir tsu gezogt hot zi
thing this the become done me shall father her to said has she

לאָז מיך אָפּ אויף צוויי חדשים : און איך וועל גיין און וועל נידערן
nidern vel un gein vel ich un chodeshim tsvei oif op mich loz
go down will and go will I and months two on away me let

אויף די בערג , און וועל ווייַנען אויף מײַן יונגפֿרוישאַפֿט, איך און
un ich yungfroishaft main oif veinen vel un berg di oif
and I virginity my about weep will and hill country the to

מײַנע חבֿרטעס . לח האָט ער געזאָגט: גיי . און ער האָט זי אַוועקגעשיקט
avekgeshikt zi hot er un gei gezogt er hot chavertes maine
sent off her has he and go said he has girl friends my

אויף צוויי חדשים , און זי איז געגאַנגען , זי און אירע חבֿרטעס ,
chavertes ire un zi gegangen iz zi un chodeshim tsvei oif
girl friends her and she having gone is she and months two on

און האָט געווויינט אויף איר יונגפֿרוישאַפֿט, אויף די בערג . לט און עס איז
iz es un berg di oif yungfroishaft ir oif geveint hot un
is it and hill country the on virginity her on wept has and

געווען צום סוף פֿון צוויי חדשים , האָט זי זיך אומגעקערט צו
tsu umgekert zich zi hot chodeshim tsvei fun sof tsum geven
to returned self she has months two of end to having been

איר פַֿאָטער, און ער האָט געטאָן צו איר זײַן נדר וואָס ער האָט אַ נדר
neyder a hot er vos neyder zain ir tsu geton hot er un foter ir
vow a has he which vow his her to done has he and father her

געטאָן. און זי האָט פֿון קיין מאַן נישט געוווסט. און עס איז געוואָרן
gevorn iz es un gevust nisht man kein fun hot zi un geton
having become is it and known not man any of has she and done

אַ מנהג אין יִשְׂרָאֵל: מ פֿון יאָר צו יאָר גייען די טעכטער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun techter di geyen yor tsu yor fun Yisroel in mineg a
Yisroel of daughters the go year to year from Yisroel in custom a

קלאָגן אויף דער טאָכטער פֿון יִפתח דעם גִּלְעָדער פֿיר טעג אין יאָר.
yor in teg fir Gil'ader dem Yiftach fun tochter der oif klogn
year in days four Gil'adi the Yiftach of daughter the on bewail

יב

און די מענער פֿון אפֿרים האָבן זיך איַינגעזאַמלט, און זיי
zei un aingezamlt zich hobn Efrayim fun mener di un
they and gathered selves have Ephrayim of men the and

זײַנען אַריבער קיין צפֿון , און האָבן געזאָגט צו יִפתח : פֿאַר
far Yiftachn tsu gezogt hobn un tsofn kein ariber zainen
for Yiftach to said have and north to crossed over are

וואָס ביסטו אַריבערגעגאַנגען מלחמה צו האַלטן מיט די קינדער פֿון
fun kinder di mit haltn tsu milchome aribergegangen bistu vos
of children the with wage to war crossed over are you what

עַמּון , און אונדז האָסטו נישט גערופֿן צו גיין מיט דיר ? דײַן
dain dir mit gein tsu gerufn nisht hostu undz un Amon
your you(SG) with go to summoned not have you us and Ammon

הויז וועלן מיר פַֿאַרברענען איבער דיר אין פֿײַער. ב האָט יִפתח צו זיי
zei tsu Yiftach hot faier in dir iber farbrenen mir veln hoiz
them to Yiftach has fire in you(SG) over burn up we will house

געזאָגט: אין גרויס שטרײַט בין איך געווען , איך און מײַן פֿאָלק , מיט
mit folk main un ich geven ich bin shtrait grois in gezogt
with people my and I having been I am conflict great in said

די קינדער פֿון עַמּון , און איך האָב אײַך גערופֿן , און איר האָט מיך
mich hot ir un gerufn aich hob ich un Amon fun kinder di
me have you and summoned you have I and Ammon of children the

the Bnei Ammon. 37 She said unto her av, Let this thing be done for me; let me alone two chodashim, that I may go up and down upon the hills, and bewail betulai *(my virginity)*, I and my friends. 38 And he said, Go. And he sent her away for two chodashim; and she went with her companions, and bewailed her betulim *(virginity)* upon the hills. 39 And it came to pass at the end of two chodashim, that she returned unto her av, who did with her according to his neder which he had vowed; and she knew no man. And it was a chok in Yisroel, 40 That the banot Yisroel went yearly to lament the bat Yiftach the Gil'adi arba'at yamim bashanah.

12 And the ish Ephrayim gathered themselves together, and went into Tzafon, and said unto Yiftach, Wherefore passedst thou over to fight against the Bnei Ammon, and didst not call us to go with thee? We will burn thine bais upon thee with eish. 2 And Yiftach said unto them, I and my people were at great strife with the Bnei Ammon; and when I

called you, ye saved me not out of their hands. [3] And when I saw that you were not my moshi'a, I put my nefesh in my hands, and passed over against the Bnei Ammon, and Hashem delivered them into my yad; why then are ye come up unto me this day, to fight against me?

[4] Then Yiftach gathered together all the Anshei Gil'ad, and fought with Ephrayim; and the anshei Gil'ad struck down Ephrayim, because they said, Ye Gilead are fugitives of Ephrayim among the Ephrayim, and among the Menasheh. [5] And the Gilead took the fords of the Yarden before the Ephrayim; and it was so, that when those Ephrayim which were escaped said, Let me cross over; that the anshei Gil'ad said unto him, Art thou an Ephrati? If he said, No, [6] Then said they unto him, Say now Shibbolet; and he said Sibbolet, for he could not pronounce it right. Then they took him, and slaughtered him at the fords of the Yarden; and there fell at that time of the Ephrayim forty and two thousand.

נישט געהאָלפֿן פֿון זייער האַנט. ג האָב איך געזען אַז איר העלפֿט נישט, און
un nisht helft ir az gezen ich hob hant zeyer fun geholfn nisht
and not help you that seen I have hand their from saved not

איך האָב געמומען מײַן לעבן אין מײַן האַנט, און בין אַריבער צו די
di tsu ariber bin un hant main in lebn main genumen hob ich
the to crossed over am and hand my in life my taken have I

קינדער פֿון עַמּון , און ה האָט זיי געגעבן אין מײַן האַנט; און
un hant main in gegebn zei hot Hashem un Amon fun kinder
and hand my in given them has Hashem and Ammon of children

פַֿאַר וואָס זײַט איר אַרויפֿגעקומען צו מיר היינטיקן טאָג מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome tog haintikn mir tsu aroifgekumen ir zait vos far
wage to war day this very me to come up you are what for

מיט מיר?
mir mit
me with

ד און יִפֿתח האָט איינגעזאַמלט אַלע מענער פֿון גִלעָד , און האָט
hot un Gilad fun mener ale aingezamlt hot Yiftach un
has and Gil'ad of men all gathered has Yiftach and

מלחמה געהאַלטן מיט אפֿרים , און די מענער פֿון גִלעָד האָבן
hobn Gilad fun mener di un Efrayim mit gehaltn milchome
have Gil'ad of men the and Ephrayim with waged war

געשלאָגן אפֿרים , ווײַל זיי האָבן געזאָגט: אויסווורפֿן פֿון אפֿרים
Efrayim fun oisvurfn gezogt hobn zei vail Efrayim geshlogn
Ephrayim of outcasts said have they for Ephrayim struck

זײַט איר, גִלעָד , צווישן אפֿרים , צווישן מנַשֶּׁה . ה און גִלעָד
Gilad un Menasheh tsvishn Efrayim tsvishn Gilad ir zait
Gil'ad and Menasheh among Ephrayim among Gil'ad you are

האָט פַֿאַרכאַפּט די איבערפֿאָרן פֿון יַרדן פַֿאַר אפֿרים , און עס
es un Efrayim far Yarden fun iberforn di farchapt hot
it and Ephrayim before Yarden of fords the captured has

איז געווען, אַז אַן אַנטרונענער פֿון אפֿרים האָט געזאָגט: איך וויל
vil ich gezogt hot Efrayim fun antrunener an az geven iz
will I said has Ephrayim of fugitive an that was is

אַריבערגיין, אַזוי האָבן די מענער פֿון גִלעָד צו אים געזאָגט: ביסטו
bistu gezogt im tsu Gilad fun mener di hobn azoi aribergein
are you said him to Gil'ad of men the have so go over

אַן אפֿרַיִמער? און אַז ער האָט געזאָגט: ניין , ו האָבן זיי צו אים
im tsu zei hobn nein gezogt hot er az un Efrayimer an
him to they have no said has he that and Ephrati an

געזאָגט: זאָג אַקאָרשט שבולת , און אַז ער האָט געזאָגט סבולת ,
Sibolet gezogt hot er az un Shibolet akorsht zog gezogt
Sibbolet said has he that and Shibbolet now say said

ווײַל ער האָט נישט געקענט אַרויסרעדן ריכטיק , אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi richtik aroisredn gekent nisht hot er vail
they have so correctly articulate able not has he because

אים אָנגענומען און אים געשאָכטן בײַ די איבערפֿאָרן פֿון יַרדן .
Yarden fun iberforn di bai geshochtn im un ongenumen im
Yarden of fords the by slaughtered him and grasped him

און עס זײַנען געפֿאַלן אין יענער צײַט פֿון אפֿרים צוויי און פֿערציק
fertsik un tsvei Efrayim fun tsait yener in gefaln zainen es un
forty and two Ephrayim from time that in fall did it and

טויזנט .
toiznt
thousand

ז און יִפְתָּח האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל זעקס יאָר , און יִפְתָּח דער
der Yiftach un yor zeks Yisroel gemishpet hot Yiftach un
the Yiftach and years six Yisroel judged has Yiftach and

גִּלְעָדער איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווארן אין די שטעט
Gil'ader iz geshtorbn iz un bagrobn gevorn in di shtet
Gil'adi is died and is buried having become in the towns

פון גִּלְעָד .
fun Gilad
of Gil'ad

ח און נאָך אים האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל אִבְצָן פון בֵּית-לֶחֶם .
Ibtsan Yisroel gemishpet hot im noch un Beis-Lechem fun
Ibtzan Yisroel judged has him after and Beit-Lechem of

ט און ער האָט געהאַט דרײַסיק זין , און דרײַסיק טעכטער האָט ער
un er hot gehat draisik zin un draisik techter hot er un
and he has had thirty sons and thirty daughters has he and

אויסגעגעבן, און דרײַסיק טעכטער האָט ער אַרײַנגענומען פַּאַר זײַנע
oisgegebn un draisik techter hot er araingenumen far zaine
given away and thirty daughters has he took in for his

זין פון דערויסן. און ער האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל זיבן יאָר .
zin fun deroisn un er hot gemishpet Yisroel zibn yor
sons from outside and he has judged Yisroel seven years

י און אִבְצָן איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווארן אין
un Ibtsan iz geshtorbn iz un bagrobn gevorn in
and Ibtzan is died is and buried having become in

בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem
Beit-Lechem

יא און נאָך אים האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל אֵילון דער זבולונער . און
un Zevuluner der Elon Yisroel gemishpet hot im noch un
and Zevuloni the Elon Yisroel judged has him after and

ער האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל צען יאָר . יב און אֵילון דער זבולונער איז
er hot gemishpet Yisroel tsen yor un Elon der Zevuluner iz
he has judged Yisroel ten years and Elon the Zevuloni is

געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווארן אין אַיָלון אין לאַנד זבולון .
geshtorbn iz un bagrobn gevorn in Ayalon in Zevulun land
died and is buried having become in Ayalon in Zevulun land

יג און נאָך אים האָט געמשפט יִשְׂרָאֵל עַבְדון דער זון פון הללן
un im noch un Yisroel gemishpet hot Avdon der zun fun Hilleln
and him after and Yisroel judged has Avdon the son of Hillel

פון פִּרְעָתוֹן . יד און ער האָט געהאַט פֿערציק זין און דרײַסיק אייניקלעך ,
fun Pirathon un er hot gehat fertsik zin un draisik einiklech
of Pir'athon and he has had forty sons and thirty grandsons

וואָס זײַנען גערייטן אויף זיבעציק יונגע אייזלען . און ער האָט געמשפט
which are riding on seventy young donkeys . and he has judged
which are riding on seventy young donkeys and he has judged

יִשְׂרָאֵל אַבט יאָר . טו און עַבְדון דער זון פון הללן פון פִּרְעָתוֹן
Yisroel acht yor Avdon der zun fun Hilleln fun Pirathon
Yisroel eight years and Avdon the son of Hillel of Pir'athon

איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווארן אין פִּרְעָתוֹן אין לאַנד
iz geshtorbn iz un bagrobn gevorn in Pirathon in land
is died is and buried having become in Pir'athon in land

אֶפְרַיִם , אויפֿן בארג פון עֲמָלֵק .
Efrayim oifn barg fun Amalek
Ephrayim on mount of Amalek

7 And Yiftach judged Yisroel shesh shanim. Then died Yiftach the Gil'adi, and was buried in one of the towns of Gil'ad.

8 And after him Ibtzan of Beit-Lechem judged Yisroel. 9 And he had shloshim banim, and shloshim banot, whom he gave away in marriage outside [his eleph], and took in sloshim banot from outside for his banim. And he judged Yisroel shevat shanim. 10 Then died Ibtzan, and was buried at Beit-Lechem.

11 And after him Elon, a Zevuloni, judged Yisroel; and he judged Yisroel eser shanim. 12 And Elon the Zevuloni died, and was buried in Ayalon in Eretz Zevulun.

13 And after him Avdon ben Hillel, a Pir'athoni, judged Yisroel. 14 And he had arba'im banim and thirty grandsons, that rode on threescore and ten donkeys; and he judged Yisroel shmoneh shanim. 15 And Avdon ben Hillel the Pir'athoni died, and was buried in Pir'athon in Eretz Ephrayim, in the har HaAmaleki.

13 And the Bnei Yisroel did harah again in the sight of Hashem; and Hashem delivered them into the yad Pelishtim arba'im shanah.

[2] And there was a certain ish from Tzorah, of the mishpakhat HaDani, whose shem was Manoach; and his isha was barren and bore not. [3] And the Malach Hashem appeared unto the isha, and said unto her, Hinei now, thou art barren, and bearest not; but thou shalt conceive, and bear ben. [4] Now therefore be shomer and drink not yayin nor shechar *(strong drink)*, and eat not kol tameh; [5] For, lo, thou shalt conceive, and bear ben; and no morah *(razor)* shall come on his rosh; for the na'ar shall be a Nazir Elohim from the beten *(womb)*; and he shall begin to save Yisroel from the yad Pelishtim.

[6] Then the isha came and told her ish, saying, An Ish HaElohim came unto me, and his appearance was like the appearance of a Malach HaElohim, norah me'od; but I asked him not where he came from,

יג

און די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָבן ווידער געטאָן וואָס איז שלעכט
shlecht iz vos geton vider hobn Yisroel fun kinder di un
evil is what done again have Yisroel of children the and

אין דער אויגן פֿון ה׳ , און ה׳ האָט זיי געגעבן אין דער
der in gegebn zei hot Hashem un Hashem fun oign di in
the in given them has Hashem and Hashem of eyes the in

האַנט פֿון די פֿלִשתִּים פֿערציק יאָר .
yor fertsik Pelishtim di fun hant
years forty Pelishtim the of hand

ב און עס איז געווען אַ מאַן פֿון צָרעָה , פֿון דער משפּחה פֿון דָן ,
Dan fun mishpoche der fun Tsorah fun man a geven iz es un
Dan of family the of Tzorah of man a having been is it and

וואָס זײַן נאָמען איז מנוח ; און זײַן ווײַב איז געווען
geven iz vaib zain un Manoach geven iz nomen zain vos
having been is wife his and Manoach having been is name his which

אַן עקרה , און האָט נישט געבאָרן . [3] האָט אַ מלאך פֿון ה׳ זיך
zich Hashem fun malach a hot geborn nisht hot un akore an
self Hashem of Angel an has given birth not has and barren a

באַוויזן צו דער פֿרוי , און האָט צו איר געזאָגט: זע נאָר, דו ביסט
bist du nor ze gezogt ir tsu hot un froi der tsu bavizn
are you now behold said her to has and woman the to appeared

אַן עקרה , און האָסט נישט געבאָרן ; אָבער וועסט טראָגעדיק ווערן ,
vern trogedik vest ober geborn nisht host un akore an
become pregnant will however given birth not have and barren a

און וועסט געבערן אַ זון . [4] און אַצונד , היט זיך אַקאָרשט, און
un akorsht zich hit atsund un zun a gebern vest un
and now self beware at present and son a to give birth will and

זאָלסט נישט טרינקען ווײַן אָדער שטאַרק געטראַנק, און נישט עסן
esen nisht un getrank shtark oder vain trinken nisht zolst
eat not and drink strong or wine drink not you(SG) shall

קיין אומריינס. [5] וואָרעם זע , דו ווערסט טראָגעדיק, און געבערסט
geberst un trogedik verst du ze vorem umreins kein
give birth to and pregnant become you behold for unclean any

אַ זון ; און אַ שערמעסער זאָל נישט אַרויפֿגיין אויף זײַן קאָפּ, וואָרעם אַ
a vorem kop zain oif aroifgein nisht zol shermeser a un zun a
a for head his on go up not shall sheer knife a and son a

נזיר פֿון אלקים זאָל דער ייִנגל זײַן פֿון מוטערלײַב אָן; און ער
er un on muterlaib fun zain yingel der zol Elokim fun Nezir
he and on mother's womb from be boy the shall G-d of nazir

וועט אָנהייבן העלפֿן ישׂרָאֵל פֿון דער האַנט פֿון די פֿלִשתִּים .
Pelishtim di fun hant der fun Yisroel helfn onheibn vet
Pelishtim the of hand the from Yisroel save begin to will

[1] און די פֿרוי איז געקומען , און האָט געזאָגט צו איר מאַן , אַזוי
azoi man ir tsu gezogt hot un gekumen iz froi di un
so husband her to said has and having come is woman the and

צו זאָגן: אַ מאַן פֿון ג-ט איז געקומען צו מיר, און זײַן אויסזען
oiszen zain un mir tsu gekumen iz G-t fun man a zogn tsu
appearance his and me to having come is G-d of man a say to

איז געווען אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון דער מלאך פֿון האלקים ,
HaElokim fun malach der fun oiszen dos vi azoi geven iz
G-d of Angel the of appearance this as so having been is

מוראדיק זייער; און נישט איך האָב אים געפֿרעגט פֿון וואַנען ער איז, און
un iz er vanen fun gefregt im hob ich nisht un zeyer moiredik
and is he whence from asked him have I not and very frightful

neither told he me shmo; [7] But he said unto me, See thou shalt conceive, and bear ben; and now drink no yayin nor shechar, neither eat any tumah; for the na'ar shall be Nazir Elohim from the beten to the yom moto *(day of his death)*.

[8] Then Manoach prayed entreating Hashem, and said, O Adonoi, let the Ish HaElohim which thou didst send come again unto us, and teach us what we must do unto the na'ar that shall be born.

[9] And HaElohim paid heed to the kol Manoach; and the Malach HaElohim came again unto the isha as she sat in the sadeh; but Manoach her ish was not with her. [10] And the isha made haste, and ran, and told her ish, and said unto him, Hinei, the ish hath appeared unto me, that came unto me the other day. [11] And Manoach arose, and went after his isha, and came to the ish, and said unto him, Art thou the ish that didst speak unto the isha? And he said, I am. [12] And Manoach said, Now let thy devar come to pass. How shall be the mishpat hana'ar *(proper*

נישט ער האָט מיר געזאָגט זײַן נאָמען . ז אָבער ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er ober nomen zain gezogt mir hot er nisht
said me to has he but name his told me has he not

זע , דו ווערסט טראָגעדיק, און געבערסט אַ זון ; און אַצונד ,
atsund un zun a geberst un trogedik verst du ze
now and son a give birth to and pregnant become you behold

זאָלסטו נישט טרינקען ווײַן אָדער שטאַרק געטראַנק, און נישט עסן קיין
kein esen nisht un getrank shtark oder vain trinken nisht zolstu
any eat not and drink strong or wine drink not shall you

אומריינקייט , ווארעם אַ נזיר פֿון אלקים זאָל דער יינגל זײַן פֿון
fun zain yingel der zol Elokim fun Nezir a vorem umreinkeit
from be boy the shall G-d of nazir a because uncleanness

מוטערלײַב אָן ביז דעם טאָג פֿון זײַן טויט .
toit zain fun tog dem biz on muterlaib
death his of day the until on mother's womb

ח האָט מנוח מתפלל געווען צו ה , און האָט געזאָגט: איך
ich gezogt hot un Hashem tsu geven mispalel Manoach hot
I said has and Hashem to having been prayed Manoach has

בעט דיך , אֲדֹנָי , זאָל דער מאַן פֿון ג-ט, וואָס דו האָסט געשיקט,
geshikt host du vos G-t fun man der zol Adonoi dich bet
sent have you which G-d of man the shall Adonoi you(SG) entreat

ווידער קומען צו אונדז, אונדז לערנען וואָס מיר זאָלן טאָן צו דעם יינגל
yingel dem tsu ton zoln mir vos lernen undz undz tsu kumen vider
boy the toward do shall we what teach us us to come again

וואָס ווועט געבאָרן ווערן .
vern geborn vet vos
become born will which

ט און האלקים האָט צוגעהערט צו דעם קול פֿון מנוחן , און דער
der un mnuchn fun kol dem tsu tsugehert hot HaElokim un
the and Manoach of voice the to paid heed has G-d and

מלאך פֿון האלקים איז ווידער צו דער פֿרוי , ווי זי איז
iz zi vi froi der tsu gekumen vider iz HaElokim fun malach
is she as woman the to having come again is G-d of Angel

געזעסן אין פֿעלד; און מנוח איר מאַן איז נישט געווען לעבן איר.
ir lebn geven nisht iz man ir Manoach un feld in gezesn
her near having been not is husband her Manoach and field in sitting

י האָט די פֿרוי געאײַלט און איז געלאָפֿן, און האָט דערציילט איר מאַן , און
un man ir dertseilt hot un gelofn iz un geailt froi di hot
and man her told has and ran is and hurried woman the has

האָט צו אים געזאָגט: אָן האָט זיך באַווײַזן צו מיר דער מאַן וואָס איז
iz vos man der mir tsu bavizn zich hot on gezogt im tsu hot
is which man the me to appeared self has here said him to has

געקומען צו מיר אין יענעם טאָג. יא איז מנוח אויפֿגעשטאַנען, און איז
iz un oifgeshtanen Manoach iz tog yenem in mir tsu gekumen
is and arose Manoach is day that in me to having come

געגאַנגען נאָך זײַן ווײַב, און ער איז געקומען צו דעם מאַן , און
un man dem tsu gekumen iz er un vaib zain noch gegangen
and man the to having come is he and wife his after having gone

האָט צו אים געזאָגט: ביסט דו דער מאַן וואָס האָט גערעדט צו דער
der tsu geredt hot vos man der du bist gezogt im tsu hot
the to spoken has which man the you are said him to has

פֿרוי ? האָט ער געזאָגט: איך. יב האָט מנוח געזאָגט: אַצונד אַז דײַן
dain az atsund gezogt Manoach hot ich gezogt er hot froi
your that now said Manoach has I said he has woman

treatment of the child), and his ma'aseh *(work, [life's] work)*? 13 And the Malach Hashem said unto Manoach, Of all that I said unto the isha let her be shomer *(beware, guard, keep watch over)*. 14 She may not eat of any thing that cometh of the gefen, neither let her drink yayin or shechar, nor eat any tumah; all that I commanded her let her be shomer to do.

15 And Manoach said unto the Malach Hashem, Now, let us detain thee, until we shall have made ready a young goat for thee. 16 And the Malach Hashem said unto Manoach, Though thou detain me, I will not eat of thy lechem; and if thou wilt offer an olah *(burnt offering)*, thou must offer it unto Hashem. For Manoach knew not that he was Malach Hashem. 17 And Manoach said unto Malach Hashem, Mi shmehchah? That when thy devar come to pass we may do thee honor? 18 And the Malach Hashem said unto him, Why askest thou thus after my shem, seeing it is FELI *(supremely wonderful)*? 19 So Manoach took a young goat with a minchah, and offered it upon the tzur unto Hashem; and wonderously did

וואָרט וועט אָנקומען , וואָס זאָל זיין דער שטייגער מיטן יינגל , און וואָס
vos un yingel mitn shteiger der zain zol vos onkumen vet vort
what and boy with manner the be shall what befall will word

טאָן צו אים? יג האָט דער מלאך פֿון ה געזאָגט צו מנוחן : פֿון
fun mnuchn tsu gezogt Hashem fun malach der hot im tsu ton
of Manoach to said Hashem of Angel the has him to do

אַלץ וואָס איך האָב אָנגעזאָגט דער פֿרוי , זאָל זי זיך היטן . יד פֿון
fun hitn zich zi zol froi der ongezogt hob ich vos alts
of observe self she shall woman the ordered have I which all that

אַלץ וואָס קומט אַרויס פֿון ווײַנשטאָק, זאָל זי נישט עסן , און ווײַן און
un vain un esen nisht zi zol vainshtok fun arois kumt vos alts
and wine and eat not she shall grapevine of out come which all that

שטאַרק געטראַנק זאָל זי נישט טרינקען, און קיין אומריינקייט זאָל זי
zi zol umreinkeit kein un trinken nisht zi zol getrank shtark
she shall uncleanness any and drink not she shall drink strong

נישט עסן ; אַלץ וואָס איך האָב באַפֿוילן זאָל זי אָפּהיטן.
ophiten zi zol bafoiln ir hob ich vos alts esen nisht
observe she shall commanded her have I which all that eat not

טו האָט מנוח געזאָגט צו דעם מלאך פֿון ה : לאָמיר, איך
ich lomir Hashem fun malach dem tsu gezogt Manoach hot
I let us Hashem of Angel the to said Manoach has

בעט דיך , דיך פֿאַרהאַלטן, און מיר וועלן מאַכן פֿאַר דיר
dir far machn veln mir un farhaltn dich dich bet
you(SG) for make will we and detain you(SG) you(SG) entreat

אַ ציגנבעקל . טז האָט דער מלאך פֿון ה געזאָגט צו מנוחן :
mnuchn tsu gezogt Hashem fun malach der hot tsignbekl a
Manoach to said Hashem of Angel the has young goat a

אַפֿילו דו וועסט מיך פֿאַרהאַלטן, וועל איך נישט עסן פֿון דײַן שפּײַז ;
shpaiz dain fun esen nisht ich vel farhaltn mich vest du afile
food your of eat not I will detain me will you even if

אויב אָבער דוווילסט מאַכן אַ בראַנדאָפּפֿער, זאָלסטו עס אויפֿברענגען
oifbrengen es zolstu brandopfer a machn vilst du ober oib
offer up it shall you olah a make will you however if

צו ג-ט. וואָרעם מנוח האָט נישט געוווּסט אַז דאָס איז אַ מלאך פֿון
fun malach a iz dos az gevust nisht hot Manoach vorem G-t tsu
of Angel an is this that known not has Manoach for G-d to

ה . יז און מנוח האָט געזאָגט צו דעם מלאך פֿון ה : וואָס
vos Hashem fun malach dem tsu gezogt hot Manoach un Hashem
what Hashem of Angel the to said has Manoach and Hashem

איז דײַן נאָמען , כּדי אַז דײַן וואָרט וועט אָנקומען , זאָלן מיר דיר
dir mir zoln onkumen vet vort dain az kedei nomen dain iz
you(SG) we shall befall will word your when so that name your is

אָנטאָן כּבֿוד . יח האָט דער מלאך פֿון ה צו אים געזאָגט: נאָך וואָס
vos noch gezogt im tsu Hashem fun malach der hot koved onton
which after said him to Hashem of Angel the has honor put on

דען פֿרעגסטו אויף מײַן נאָמען , אַז ער איז פֿאַרהוילן? יט האָט מנוח
Manoach hot farhoiln iz er az nomen main oif fregstu den
Manoach has concealed is it when name my for ask then

געמומען דאָס ציגנבעקל און דאָס שפּײַזאָפּפֿער, און האָט אויפֿגעבראַכט
oifgebracht hot un shpaizopfer dos un tsignbekl dos genumen
offered up has and minchah the and young goat this taken

אויף דעם פֿעלדז פֿאַר ה ; און דער האָט געטאָן וווּנדערלעך, און
un vunderlech geton hot der un Hashem far feldz dem oif
and miraculous done has the one and Hashem before rock the on

He act; and Manoach and his wife looked on.
[20] For it came to pass, when the flame went up toward Shomayim from off the Mizbe'ach, that the Malach Hashem ascended in the flame of the Mizbe'ach. And Manoach and his wife looked on, and fell on their faces to the ground.

[21] But the Malach Hashem did no more appear to Manoach and to his isha. Then Manoach knew that He was the Malach Hashem.

[22] And Manoach said unto his isha, We shall surely die, because we have seen Elohim. [23] But his isha said unto him, If Hashem were pleased to kill us, He would not have received an olah *(burnt offering)* and a minchah from yadenu *(our hands)*, neither would He have showed us all these things, nor at this time would have told us such things as these. [24] And the isha bore ben, and called shmo Shimshon; and the na'ar grew, and Hashem blessed him. [25] And the Ruach Hashem began to impel him at times in Machaneh Dan between Tzorah and Eshta'ol.

מנוח און זײַן ווײַב האָבן צוגעזען . כ וואָרעם עס איז געווען , ווי די
di vi geven iz es vorem tsugezen hobn vaib zain un Manoach
the as having been is it for watched have wife his and Manoach

פֿלאַם איז אויפֿגעגאַנגען פֿון מזבח צום הימל , אַזוי איז דער מלאך
malach der iz azoi himel tsum mizbeyech fun oifgegangen iz flam
Angel the is so heaven to altar from going up is flame

פֿון ה אויפֿגעגאַנגען מיט דער פֿלאַם פֿון מזבח . און מנוח און
un Manoach un mizbeyech fun flam der mit oifgegangen Hashem fun
and Manoach and altar of flame the with going up Hashem of

זײַן ווײַב האָבן דאָס געזען , און זיי זײַנען געפֿאַלן אויף זייער פּנים צו
tsu ponem zeyer oif gefaln zainen zei un gezen dos hobn vaib zain
to face their on fell are they and seen this have wife his

דערד ערד .
erd der
ground the

כא און דער מלאך פֿון ה האָט זיך מער נישט
nisht mer zich hot Hashem fun malach der un
not more self has Hashem of Angel the and

באַוויזן צו מנוחן און צו זײַן ווײַב. דענצמאָל האָט
hot dentsmol vaib zain tsu un mnuchn tsu bavizn
has then wife his to and Manoach to appeared

מנוח געווווסט, אַז דאָס איז געווען אַ מלאך פֿון
fun malach a geven iz dos az gevust Manoach
of Angel an having been is this that known Manoach

ה .
Hashem
Hashem

כב און מנוח האָט געזאָגט צו זײַן ווײַב: שטאַרבן מיר שטאַרבן,
shtarbn mir veln shtarbn vaib zain tsu gezogt hot Manoach un
die we will die wife his to said has Manoach and

וואָרעם אלקים האָבן מיר געזען . כג האָט זײַן ווײַב צו אים געזאָגט: אַז
az gezogt im tsu vaib zain hot gezen mir hobn Elokim vorem
that said him to wife his has seen we have G-d because

ה וואָלט אונדז געווואָלט טייטן , וואָלט ער נישט אָנגענומען פֿון
fun ongenumen nisht er volt teitn gevolt undz volt Hashem
from accepted not he would to kill wanted us would Hashem

אונדזער האַנט אַ בראַנדאָפּפֿער און אַ שפּײַזאָפּפֿער, און וואָלט אונדז נישט
nisht undz volt un shpaizopfer a un brandopfer a hant undzer
not us would and minchah a and olah an hand our

באַוויזן דאָס אַלץ, און וואָלט אונדז אַצונד נישט אָנגעזאָגט אַזוי-וואָס. כד און
un azoi-vos ongezogt nisht atsund undz volt un alts dos bavizn
and like this informed not now us would and all this shown

די פֿרוי האָט געבאָרן אַ זון , און זי האָט גערופֿן זײַן נאָמען
nomen zain gerufn hot zi un zun a geborn hot froi di
name his called has she and son a given birth to has woman the

שמשון . און דער יינגל איז געוואַקסן, און ה האָט אים געבענטשט.
gebentsht im hot Hashem un gevaksn iz yingel der un Shimshon
blessed him has Hashem and grew is boy the and Shimshon

כה און דער גײַסט פֿון ה האָט אָנגעהויבן צו שלאָגן אין אים, אין
in im in shlogn tsu ongehoibn hot Hashem fun gaist der un
in him in strike to begun has Hashem of spirit the and

מחנה-דָן , צווישן צָרעָה און צווישן אֶשתָאוֹל.
Eshtaol tsvishn un Tsorah tsvishn machne-Dan
Eshta'ol between and Tzorah between Machaneh Dan

14 And Shimshon went down to Timnah, and saw an isha in Timnah of the banot Pelishtim *(Philistines)*. [2] And he came up, and told his av and his em, and said, I have seen an isha in Timnah of the banot Pelishtim; now therefore get her for me as isha. [3] Then his av and his em said unto him, Is there not among the banot of thy achim, or among kol Ami *(all my people)* an isha, that thou goest to take an isha of the Pelishtim haArelim? And Shimshon said unto his av, Get her for me; for she is yashrah *(right)* in my eyes. [4] But his av and his em knew not that this was from Hashem, for He sought an occasion against the Pelishtim; for at that time the Pelishtim had dominion over Yisroel.

[5] Then went Shimshon down, and his av and his em, to Timnah, and came to the kramim *(vineyards)* of Timnah; and, hinei, a young lion roared against him. [6] And the Ruach Hashem came mightily upon him, and he tore him as he would have torn a young goat, and he had nothing

יד

און שמשון האָט געניידערט קיין תִּמנָה , און האָט געזען אַ
a gezen hot un Timnah kein genidert hot Shimshon un
a seen has and Timnah to gone down has Shimshon and

ווײַבספּאַרשוין אין תִּמנָה פֿון די טעכטער פֿון די פְּלִשתִּים .
Pelishtim di fun techter di fun Timnah in vaibsparshoin
Pelishtim the of daughters the of Timnah in woman

[2] און ער איז אַרויפֿגעקומען, און האָט דערציילט זײַן פֿאָטער און זײַן
zain un foter zain dertseilt hot un aroifgekumen iz er un
his and father his told has and come up is he and

מוטער , און האָט געזאָגט: איך האָב געזען אַ ווײַבספּאַרשוין אין תִּמנָה
Timnah in vaibsparshoin a gezen hob ich gezogt hot un muter
Timnah in woman a seen have I said has and mother

פֿון די טעכטער פֿון די פְּלִשתִּים , און אַצונד נעמט זי מיר פֿאַר אַ
a far mir zi nemt atsund un Pelishtim di fun techter di fun
a for me her take now and Pelishtim the of daughters the of

ווײַב. [3] האָט צו אים געזאָגט זײַן פֿאָטער און זײַן מוטער : איז נישטאָ
nishto iz muter zain un foter zain gezogt im tsu hot vaib
not is mother his and father his said him to has wife

צווישן די טעכטער פֿון דײַנע ברידער און צווישן מײַן גאַנצן פֿאָלק
folk gantsn main tsvishn un brider daine fun techter di tsvishn
people entire my among and brothers your of daughters the among

אַ ווײַבספּאַרשוין, אַז דו גייסט נעמען אַ ווײַב פֿון די אומבאַשניטענע
umbashnitene di fun vaib a nemen geist du az vaibsparshoin a
uncircumcised the from wife a take go you that woman a

פְּלִשתִּים ? האָט שמשון געזאָגט צו זײַן פֿאָטער: נעם זי מיר וואָרעם
vorem mir zi nem foter zain tsu gezogt Shimshon hot Pelishtim
for for me her take father his to said Shimshon has Pelishtim

זי איז ווויל‌געפֿעלן אין מײַנע אויגן. [4] און זײַן פֿאָטער און זײַן
zain un foter zain un oign maine in voilgefeln iz zi
his and father his and eyes my in find favor in the eyes of is she

מוטער האָבן נישט געווּסט אַז דאָס איז פֿון ה , אַז דאָס זוכט ער
er zucht dos az Hashem fun iz dos az gevust nisht hobn muter
he seeks this that Hashem of is this that known not have mother

אַן אויסרעד אויף די פְּלִשתִּים . און אין יענער צײַט האָבן די פְּלִשתִּים
Pelishtim di hobn tsait yener in un Pelishtim di oif oisred an
Pelishtim the have time that in and Pelishtim the against pretext an

געוועלטיקט איבער יִשׂרָאֵל.
Yisroel iber geveltikt
Yisroel over ruled over

[5] האָט שמשון אַראָפּגענידערט מיט זײַן פֿאָטער און זײַן מוטער קיין
kein muter zain un foter zain mit aropgenidert Shimshon hot
to mother his and father his with gone down Shimshon has

תִּמנָה . און זיי זײַנען געקומען ביז די ווײַנגערטנער פֿון תִּמנָה ,
Timnah fun vaingertner di biz gekumen zainen zei un Timnah
Timnah of vineyards the unto having come are they and Timnah

ערשט אַ יונגער לייב ברומט אַקעגן אים. [6] איז געקומען אויף אים גייסט
gaist im oif gekumen iz im akegn brumt leib yunger a ersht
spirit him on having come is him against roar lion young a behold

פֿון ה , און ער האָט אים צעריסן, אַזוי ווי מע צעריסט אַ ציקלע;
tsikele a tseraist me vi azoi tserisn im hot er un Hashem fun
kid a tear one as so tore it has he and Hashem of

און קיין זאַך איז נישט געווען אין זײַן האַנט. און ער האָט נישט
nisht hot er un hant zain in geven nisht iz zach kein un
not has he and hand his in having been not is thing any and

in his yad; but he told not his av or his em what he had done.

[7] And he went down, and talked with the isha; and she was right in the eyes of Shimshon.

[8] And after a time he returned to take her [in marriage], and he turned aside to look at the carcass of the lion; and, hinei, there was a swarm of bees and devash in the geviyah of the lion. [9] And he took thereof in his hands, and went on eating, and came to his av and em, and he gave them, and they did eat; but he told not them that he had taken the devash out of the geviyah of the lion.

[10] So his av went down unto the isha; and Shimshon made there a mishteh; for so used the bocherim to do. [11] And it came to pass, when they saw him, that they brought shloshim companions to be with him. [12] And Shimshon said unto them, I will now put forth a khidah *(riddle)* unto you; if ye can certainly declare it to me within the shivat yemei hamishteh, and find it out, then I will give you shloshim linen

דערציילט זײַן פָּאָטער און זײַן מוטער וואָס ער האָט געטאָן. ז און ער האָט
hot er un geton hot er vos muter zain un foter zain dertseilt
has he and done has he what mother his and father his told

אַראָפּגענידערט, און האָט געדעדט צו דער ווײַבספּאַרשוין, און זי איז
iz zi un vaibsparshoin der tsu geredt hot un aropgenidert
is she and woman the to spoken has and gone down

ווויל‌גענפֿעלן אין שמשונס אויגן.
oign Shimshons in voilgefeln
eyes Shimshon's in find favor in the eyes

ח און אין טעג אַרום איז ער צוריקגעקומען זי צו נעמען, און
un nemen tsu zi tsurikgekumen er iz arum teg in un
and take to her came back to he is round days in and

ער האָט פֿאַרקערט צו זען די *נבֿלה פֿון דעם לייב, ערשט אין
in ersht leib dem fun neveile di zen tsu farkert hot er
in behold lion the of carcass the see to turned has he

דעם לייַב פֿון לייב איז אַ שוואָרעם בינען און האָניק. ט האָט ער עס
es er hot honik un binen shvorem a iz leib fun laib dem
it he has honey and bees swarm a is lion of body the

אַרויסגעשאַרט אין זײַנע האַנט‌פֿלעכן, און איז געגאַנגען און גייענדיק
geyendik un gegangen iz un hantflechn zaine in aroisgeshart
going and walking is and palm his in raked

געגעסן. און ער איז געקומען צו זײַן פֿאָטער און צו זײַן מוטער,
muter zain tsu un foter zain tsu gekumen iz er un gegesn
mother his to and father his to having come is he and eating

און האָט זיי געגעבן, און זיי האָבן געגעסן. און ער האָט זיי
zei hot er un gegesn hobn zei un gegebn zei hot un
them has he and eaten have they and given them has and

נישט דערציילט אַז פֿון דעם לייַב האָט ער אַרויסגעשאַרט דעם
dem aroisgeshart er hot laib leibs dem fun az dertseilt nisht
the raked he has body lion's the from that told not

האָניק.
honik
honey

י און זײַן פֿאָטער האָט אַראָפּגענידערט צו דער ווײַבספּאַרשוין. און
un vaibsparshoin der tsu aropgenidert hot foter zain un
and woman the to gone down has father his and

שמשון האָט דאָרטן געמאַכט אַ מאָלצײַט; וואָרעם אַזוי פֿלעגן טאָן די
di ton flegn azoi vorem moltsait a gemacht dortn hot Shimshon
the do would so for feast a made there has Shimshon

בחורים. יא און עס איז געווען, ווי זיי האָבן אים געזען, אַזוי האָבן
hobn azoi gezen im hobn zei vi geven iz es un bochurim
have so seen him have they as having been is it and young men

זיי געבראַכט דרײַסיק חבֿרים, און זיי זײַנען געווען מיט אים.
im mit geven zainen zei un chaverim draisik gebracht zei
him with having been are they and friends thirty brought they

יב האָט שמשון צו זיי געזאָגט: לאָמיך אַקאָרשט אײַך טרעפֿן אַ רעטענישׂ;
retenish a trefn aich akorsht lomich gezogt zei tsu Shimshon hot
riddle a guess you now let me said them to Shimshon has

אויב זאָגן וועט איר עס מיר זאָגן אין די זיבן טעג פֿון דעם מאָלצײַט,
moltsait dem fun teg zibn di in zogn mir es ir vet zogn oib
feast the of days seven the in to say to me it you will to say if

און וועט טרעפֿן, וועל איך אײַך געבן דרײַסיק לײַנענע טיכער און דרײַסיק
draisik un ticher lainene draisik gebn aich ich vel trefn vet un
thirty and cloths linen thirty give you I will happen will and

garments and shloshim sets of begadim; 13 But if ye cannot declare it to me, then shall ye give me shloshim linen garments and shloshim begadim. And they said unto him, Put forth thy khidah, that we may hear it. 14 And he said unto them,

Out of the eater came
forth the edible,
and out of the oz
(strong) came forth
matok *(sweetness)*.

And they could not in shloshet yamim expound the khidah.

15 And it came to pass on the yom hashevi'i Shabbos, that they said unto the isha of Shimshon, Entice thy ish, that he may declare unto us the khidah, lest we burn thee and thy bais avi with eish; Have ye invited us to make us poor? Is it not so? 16 And the isha of Shimshon wept before him, and said, Thou dost but hate me, and lovest me not; thou hast put forth a khidah unto the bnei ami, and hast not told it me. And he said unto her, Hinei, I have not told it avi nor immi, and shall I tell it thee? 17 And she wept before him the shivat hayamim, while their mishteh lasted; and it came to pass on the yom hashevi'i, that he told her, because of the pressing of her

גאַנג קליידער . יגאויב אָבער איר וועט מיר נישט קענען זאָגן , זאָלט איר
ir zolt zogn kenen nisht mir vet ir ober oib kleider gang
you shall tell can not me will you however if garments change

מיר געבן דרײַסיק לײַנענע טיכער און דרײַסיק גאַנג קליידער . האָבן זיי
zei hobn kleider gang draisik un ticher lainene draisik gebn mir
they have garments change thirty and cloths linen thirty give me

צו אים געזאָגט: זאָגן דיין רעטעניש, און לאָמיר זי הערן. ידהאָט ער צו זיי
zei tsu er hot hern zi lomir un retenish dain zogn gezogt im tsu
them to he has hear it let us and riddle your say said him to

געזאָגט:
gezogt
said

פֿון עסער איז אַרויס אַן עסן ,
esen an arois iz eser fun
eating an out is eater of

און פֿון שטאַרקן איז אַרויס אַ זיסער.
ziser a arois iz shtarkn fun un
sweet a out is strong from and

האָבן זיי דריַ טעג נישט געקענט זאָגן די רעטעניש.
retenish di zogn gekent nisht teg drai zei hobn
riddle the tell able not days three they have

טון עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, האָבן זיי געזאָגט צו שמשונס
Shimshons tsu gezogt zei hobn tog zibetn oifn geven iz es un
Shimshon's to said they have day seventh on was is it and

וויַב: רעד איבער דיין מאַן ער זאָל אונדז אויסזאָגן די רעטעניש, אַניט
anit retenish di oiszogen undz zol er man dain iber red vaib
or else riddle the out say us shall he man your over speak wife

וועלן מיר פֿאַרברענען דיך און דיין פֿאָטערס הויז מיט פֿייַער. האָט איר
ir hot faier mit hoiz foters dain un dich farbrenen mir veln
you did fire with house father's your and you(SG) burn up we will

אונדז געפֿונען כדי אונדז צו ירשען ? צי ניין ? יזהאָט שמשונס
Shimshons hot nein tsi yarshen tsu undz kedei gerufn undz
Shimshon's has no or dispossess to us so that summoned us

וויַב געווויינט פֿאַר אים, און האָט געזאָגט: סײַדן האָסט מיך פֿײַנט און נישט
nisht un faint mich host saidn gezogt hot un im far geveint vaib
not and hated me have only said has and him before wept wife

ליב . האָסט די רעטעניש געראָטן צו די קינדער פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun kinder di tsu gerotn retenish di host lib
people my of children the to you have put riddle the have loved

און מיר האָסטו נישט אויסגעזאָגט. האָט ער צו איר געזאָגט: זע , מײַן
main ze gezogt ir tsu er hot oisgezogt nisht hostu mir un
my behold said her to he has disclosed not have you me and

טאַטן און מײַן מאַמען האָב איך נישט אויסגעזאָגט, און דיר זאָל איך
ich zol dir un oisgezogt nisht ich hob mamen main un tatn
I shall you(SG) and spoken out not I have to mother my and father

אויסזאָגן? יזהאָט זי געווויינט פֿאַר אים די זיבן טעג וואָס בײַ זיי איז
iz zei bai vos teg zibn di im far geveint zi hot oiszogen
is them by which days seven the him before wept she has out say

געווען דער מאָלצײַט. און עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, האָט
hot tog zibetn oifn geven iz es un moltsait der geven
has day seventh on having been is it and feast the having been

ער איר אויסגעזאָגט, וויַל זי האָט אים צוגעדריקט; און זי האָט אויסגעזאָגט
oisgezogt hot zi un tsugedrikt im hot zi vail oisgezogt ir er
disclosed has she and pressed him has she for spoken out her he

nagging; and she told the khidah to the bnei of her Am *(People)*. [18] And the anshei haIr said unto him on the yom hashevi'i before the sun went down,

What is sweeter than
devash?
And what is stronger
than an ari?
And he said unto them,
If ye had not plowed
with my heifer,
ye had
not hit
upon my
khidah.

[19] And the Ruach Hashem came upon him, and he went down to Ashkelon and struck down shloshim ish of them and took as spoil their garments and gave unto them which expounded the khidah. And his af *(anger)* was kindled, and he went up to his bais avi. [20] But the isha of Shimshon was given to his companion, who had been his best man.

15 But it came to pass within a while after, in the time of katzir chittim, that Shimshon visited his isha with a young goat; and he said, I will go in to my isha into the cheder. But her av would not allow him to

די רעטעניש צו די קינדער פֿון איר פֿאָלק . יח און די מענטשן פֿון שטאָט
shtot fun mentshn di un folk ir fun kinder di tsu retenish di
city of men the and people her of children the to riddle the

האָבן געזאָגט צו אים אויפֿן זיבעטן טאָג, איידער די זון איז אונטערגעגאַנגען:
untergegangen iz zun di eider tog zibetn oifn im tsu gezogt hobn
gone down is sun the before day seventh on him to said have

וואָס איז זיסער פֿון האָניק?
honik fun ziser iz vos
honey than sweeter is what

און וואָס איז שטאַרקער פֿון אַ לייב?
leib a fun shtarker iz vos un
lion a than stronger is what and

האָט ער צו זיי געזאָגט:
gezogt zei tsu er hot
said them to he has

וועלן איר וואָלט מיט מײַן קאַלב נישט געאַקערט,
geakert nisht kalb main mit volt ir ven
plow not calf my with would you when

וואָלט איר מײַן רעטעניש נישט געטראָפֿן.
getrofn nisht retenish main ir volt
guessed not riddle my you would

יט און דער גײַסט פֿון ה איז געקומען אויף אים, און ער האָט
hot er un im oif gekumen iz Hashem fun gaist der un
has he and him on having come is Hashem of spirit the and

אַראָפּגענידערט קיין אַשקלון , און האָט געשלאָגן פֿון זיי דרײַסיק
draisik zei fun geshlogn hot un Ashkelon kein aropgenidert
thirty them of struck down has and Ashkelon to gone down

מאַן, און צוגענומען זייער אויסטו ; און ער האָט אָפּגעגעבן די גאַנצן
gantsn di opgegebn hot er un oistu zeyer tsugenumen un man
all the given back has he and removed their taken and men

קליידער צו די וואָס האָבן געזאָגט די רעטעניש; און זײַן צאָרן
tsorn zain un retenish di gezogt hobn vos di tsu kleider
anger his and riddle the said have which the ones to garments

האָט געגרימט, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען צו זײַן פֿאָטערס הויז . כ און
un hoiz foters zain tsu aroifgegangen iz er un gegrimt hot
and house father's his to having gone up is he and kindled has

שמשונס וויַיב איז געוואָרן זײַנעם אַ חבֿרס , וועמען ער האָט
hot er vemen chavers a zainem gevorn iz vaib Shimshons
has he whom friend's a his having become is wife Shimshon's

צוגעחבֿרט צו זיך .
zich tsu tsugechvrt
self to befriended

טו

און עס איז געווען אין טעג אַרום , אין די טעג פֿון
fun teg di in arum , teg in geven iz es un
of days the in round days in having been is it and

ווייצשניט , האָט שמשון באַזוכט זײַן וויַיב מיט אַ ציגנבעקל ,
tsignbekl a mit vaib zain bazucht Shimshon hot veitsshnit
young goat a with wife his visited Shimshon has wheat harvest

און ער האָט געזאָגט: לאָמיך אַרײַנגיין צו מײַן וויַיב אין קאַמער. אָבער איר
ir ober kamer in vaib main tsu araingein lomich gezogt hot er un
her but room in wife my to enter let me said has he and

פֿאָטער האָט אים נישט געלאָזט אַרײַנגיין . כא און איר פֿאָטער האָט געזאָגט:
gezogt hot foter ir un araingein gelozt nisht im hot foter
said has father her and enter allowed not him has father

go in. [2] And her av said, I verily thought that thou hadst utterly hated her; therefore I gave her to thy companion; is not her younger achot fairer than she? Take her now, instead of her. [3] And Shimshon said concerning them, Now shall I be more blameless than the Pelishtim, though I do them ra'ah.

[4] And Shimshon went and caught three hundred foxes, and took torches, and turned them tail to tail, and put a torch in the midst between two tails. [5] And when he lit eish to the torches, he let them go into the standing grain of the Pelishtim, and burned up both the harvested grain and also the standing grain, and also olive orchards.

[6] Then the Pelishtim said, Who hath done this? And they answered, Shimshon, the choson of the Timni, because he had taken his isha, and given her to his companion. And the Pelishtim came up, and burned her and her av with eish.

[7] And Shimshon said unto them, Since ye have done this, yet will I be avenged of you and after that I will cease.

[8] And he struck them hip and thigh with a makkah

קלערן האָב איך געקלערט, אַז דו האָסט זי זיכער פַֿיינט געקראָגן,
gekrogn faint zicher zi host du az geklert ich hob klern
seized hate surely her have you that thought I have thought

און איך האָב זי אַוועקגעגעבן צו דיין חבֿר . איז נישט איר יינגערע
yingere ir nisht iz chever dain tsu avekgegebn zi hob ich un
younger her not is neighbor your to given her have I and

שוועסטער שענער פֿון אירע? זאָל זי דיר , איך בעט דיך ,
dich bet ich dir zi zol ir fun shener shvester
you(SG) entreat I you(SG) she shall her than more beautiful sister

זיין אַנשטאָט יענער . [ג]האָט שמשון צו זיי געזאָגט: דאָס מאָל בין
bin mol dos gezogt zei tsu Shimshon hot yener anshtot zain
am time this said them to Shimshon has that one in place of be

איך ריין קענן די פלשתים , אויב איך טו מיט זיי בייז.
beiz zei mit tu ich oib Pelishtim di kegen rein ich
evil them with do I if Pelishtim the against tahor I

[ד] און שמשון איז געגאַנגען , און האָט געכאַפּט דריי הונדערט פֿוקסן,
fuksn hundert drai gechapt hot un gegangen iz Shimshon un
foxes hundred three caught has and having gone is Shimshon and

און ער האָט גענומען בראַנדהעלצער, און האָט צוגעקערט אַן ענק צו אַן ענק ,
ek an tsu ek an tsugekert hot un brandheltser genumen hot er un
end an to end an turned has and torches taken has he and

און אַריינגעטאָן אַ בראַנדהאָלץ צוויי צוויי ענקן , אין מיטן . [ה]און ער
er un mitn in ekn tsvei tsvishn brandholts a araingeton un
he and midst of in ends two between firewood a put in and

האָט אָנגעצונדן אַ פֿייער אין די בראַנדהעלצער, און האָט זיי אַוועקגעלאָזט
avekgelozt zei hot un brandheltser di in faier a ongetsundn hot
let away them has and firewood the in fire a kindled has

אין די שטייענדיקע תּבֿואות פֿון די פלשתים ; און ער האָט פֿאַרברענט פֿון אַ
a fun farbrent hot er un Pelishtim di fun tvues shteyedike di in
a of burned up has he and Pelishtim the of grain standing the in

סטויג ביז שטייענדיקער תּבֿואה, און ביז אַן איילבערטגאָרטן.
eilbertgortn an biz un tvue shteyediker biz stoig
olive orchard an unto and grain standing unto grain stack

[ו]האָבן די פלשתים געזאָגט: ווער האָט דאָס געטאָן? האָט מען געזאָגט:
gezogt men hot geton dos hot ver gezogt Pelishtim di hobn
said they has done this has who said Pelishtim the have

שמשון , דער איידעם פֿון דעם תּמנהער , ווייל ער האָט גענומען
genumen hot er vail Timnaher dem fun eidem der Shimshon
taken has he because Timni the of son-in-law the Shimshon

זיין וויב, און זי אַוועקגעגעבן צו זיין חבֿר . זיינען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen chever zain tsu avekgegebn zi un vaib zain
having gone up are companion his to given her and wife his

די פלשתים , און האָבן פֿאַרברענט זי און איר פֿאָטער אין פַֿייער.
faier in foter ir un zi farbrent hobn un Pelishtim di
fire in father her and her burned up have and Pelishtim the

[ז]האָט שמשון צו זיי געזאָגט: אויב איר טוט אַזוי-וואָס, מוז איך נישט
nisht ich muz azoi-vos tut ir oib gezogt zei tsu Shimshon hot
not I must like this do you if said them to Shimshon has

אַנדערש זיך נוקם זיין אָן אייך, און דערנאָך וועל איך אויפֿהערן. [ח]און
un oifhern ich vel dernoch un aich on zain noikem zich andersh
and cease I will after that and you on be avenge self certainly

gedolah; and he went down and dwelt in the top of the rock Eitam.

ער האָט זיי געשלאָגן לענד און דיך , אַ גרויסן שלאַק . און ער האָט
hot er un shlak groisn a dich un lend geshlogn zei hot er
has he and calamity great a thigh and hip struck down them has he

אַראָפגענידערט, און איז געזעסן אין דעם שפאַלט פֿון פּעלדז עיטָם .
Eitam feldz fun shpalt dem in gezesn iz un aropgenidert
Eitam rock of cleft the in settled is and gone down

9 Then the Pelishtim went up and encamped in Yehudah, and spread themselves out in Lechi. 10 And the ish Yehudah said, Why are ye come up against us? And they answered, To bind Shimshon are we come up, to do to him as he hath done to us.

ט זיינען אַרויפֿגעגאַנגען די פּלשתּים , און האָבן געלאַגערט אין יהודה ,
Yehudah in gelagert hobn un Pelishtim di aroifgegangen zainen
Yehudah in encamped have and Pelishtim the having gone up are

און זיי האָבן זיך צעשפרייט אין לחי . י האָבן די מענער פֿון יהודה
Yehudah fun mener di hobn Lechi in tseshpreit zich hobn zei un
Yehudah of men the have Lechi in spread out selves have they and

געזאָגט: פֿאַר וואָס זײַט איר אַרויפֿגעקומען אויף אונדז? האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn undz oif aroifgekumen ir zait vos far gezogt
said they have us against come up you are what for said

צו בינדן שמשונען זיינען מיר אַרויפֿגעקומען; צו טאָן צו אים, אַזוי ווי
vi azoi im tsu ton tsu aroifgekumen mir zainen Shimshonen bindn tsu
as so him to do to come up me are Shimshon tie to

ער האָט גענטאָן צו אונדז.
undz tsu geton hot er
us to done has he

11 Then three thousand men of Yehudah went to the top of the rock Eitam and said to Shimshon, Knowest thou not that the Pelishtim are rulers over us? What is this that thou hast done unto us? And he said unto them, As they did unto me, so have I done unto them. 12 And they said unto him, We are come down to bind thee, that we may deliver thee into the yad Pelishtim. And Shimshon said unto them, Swear unto me, that ye will not fall upon me yourselves. 13 And they spoke unto him, saying, No; but we will bind thee fast, and deliver thee into their yad; but surely we will not kill thee. And they bound him with two avotim chadashim *(new*

יא האָבן אַראָפגענידערט דרײַ טויזנט מאַן פֿון יהודה צו דעם שפאַלט
shpalt dem tsu Yehudah fun man toiznt drai aropgenidert hobn
cleft the to Yehudah of men thousand three gone down have

פֿון פּעלדז עיטָם , און זיי האָבן געזאָגט צו שמשונען : ווייסטו
veistu Shimshonen tsu gezogt hobn zei un Eitam feldz fun
you(sg) know Shimshon to said have they and Eitam rock of

דען נישט אַז די פּלשתּים געוועלטיקן איבער אונדז? היינט וואָס האָסטו
hostu vos haint undz iber geveltikn Pelishtim di az nisht den
have you what today us over rule Pelishtim the that not then

אונדז דאָ אָפּגעטאָן? האָט ער צו זיי געזאָגט: ווי זיי האָבן געטאָן צו
tsu geton hobn zei vi gezogt zei tsu er hot opgeton do undz
to done have they as said them to he has done here us

מיר, אַזוי האָב איך געטאָן צו זיי . יב האָבן זיי צו אים געזאָגט: מיר
mir gezogt im tsu zei hobn zei tsu geton ich hob azoi mir
we said him to they have them to done I have so me

האָבן אַראָפגענידערט דיך צו בינדן , כּדי דיך איבערצוגעבן אין
in ibertsugebn dich kedei bindn tsu dich aropgenidert hobn
into hand over you(SG) so that tie to you(SG) gone down have

דער האַנט פֿון די פּלשתּים . האָט שמשון צו זיי געזאָגט: שוועריט
shvert gezogt zei tsu Shimshon hot Pelishtim di fun hant der
swear said them to Shimshon has Pelishtim the of hand the

מיר , אַז איר אַליין וועט נישט אָנפֿאַלן אויף מיר. יג האָבן זיי צו אים
im tsu zei hobn mir oif onfaln nisht vet alein ir az mir
him to they have me on fall upon not will yourself you that to me

געזאָגט, אַזוי צו זאָגן : ניין , בלויז בינדן וועלן מיר דיך בינדן און
un bindn dich mir veln bindn bloiz nein zogn tsu azoi gezogt
and tie you(SG) we will tie only no say to so said

דיך איבערגעבן אין זייער האַנט, אָבער טייטן וועלן מיר דיך נישט
nisht dich mir veln teitn ober hant zeyer in ibergebn dich
not you(SG) we will kill but hand their in give over you(SG)

טייטן, און זיי האָבן אים געבונדן מיט צוויי נייַע שטריק, און האָבן אים
im hobn un shtrik naie tsvei mit gebundn im hobn zei un teitn
him have and cords new two with tied him have they and kill

אַרויפֿגעבראַכט פֿון דעם פֿעלדז.
feldz dem fun aroifgebracht
rock the from brought up

14 And when he came unto Lechi, the Pelishtim shouted against him; and the Ruach of Hashem came mightily upon him, and the avotim that were upon his arms became as flax that was burned with eish, and his binding loosed from off his hands. 15 And he found a new jawbone of a chamor, and put forth his yad and took it and slaughtered a thousand men therewith.

יד ווי ער איז געקומען ביז לחי , אַזוי האָבן די פּלשתּים געשאַלט
geshalt Pelishtim di hobn azoi Lechi biz gekumen iz er vi
shouted Pelishtim the have so Lechi unto having come is he as

אים אַנטקעגן ; און דער גייסט פֿון ה איז געקומען אויף אים, און
un im oif gekumen iz Hashem fun gaist der un antkegen im
and him on having come is Hashem of spirit the and against him

די שטריק אויף זיַינע אָרעמס זיַינען געוואָרן ווי פֿלאַקס וואָס
vos flaks vi azoi gevorn zainen orems zaine oif shtrik di
which flax as so having become are arms his on cords the

איז אָנגעברענט געוואָרן פֿון פֿייַער, און זיַינע בינדשטריק זיַינען
zainen bindshtrik zaine un faier fun gevorn ongebrent iz
are bonds his and fire from having become scorched is

צעקראָכן פֿון זיַינע הענט . טו און ער האָט געפֿונען אַ פֿרישע קינבאַק פֿון
fun kinbak frishe a gefunen hot er un hent zaine fun tsekrochn
of jawbone fresh a found has he and hands his from melted

אַן אייזל , און האָט אויסגעשטרעקט זיַין האַנט, און זי גענומען , און
un genumen zi un hant zain oisgeshtrekt hot un eizl an
and taken it and hand his stretched out has and donkey a

געשלאָגן מיט איר טויזנט מאַן.
man toiznt ir mit geshlogn
men a thousand it with struck down

16 And Shimshon said,
With the lechi *(jawbone)*
of a chamor
heaps upon heaps,
with the jaw of a
chamor
have I slain a thousand
men.

טז און שמשון האָט געזאָגט:
gezogt hot Shimshon un
said has Shimshon and

מיט דער קינבאַק פֿון אַן אייזל
eizl an fun kinbak der mit
donkey a of jawbone the with

הויפֿנס אויף הויפֿנס
hoifns oif hoifns
heaps on heaps

מיט דער קינבאַק פֿון אַן אייזל
eizl an fun kinbak der mit
donkey a of jawbone the with

האָב איך געשלאָגן טויזנט מאַן.
man toiznt geshlogn ich hob
men a thousand struck down I have

17 And it came to pass when he had made an end of speaking that he cast away the jawbone out of his yad, and called that place Ramat Lechi *(Jawbone Hill)*.

יז און עס איז געווען , ווי ער האָט געענדיקט רעדן , אַזוי האָט ער
er hot azoi redn geendikt hot er vi geven iz es un
he has so speaking finished has he as having been is it and

אַוועקגעוואָרפֿן די קינבאַק פֿון זיַין האַנט; און מע האָט גערופֿן יענעם
yenem gerufn hot me un hant zain fun kinbak di avekgevorfen
that called has one and hand his from jawbone the cast off

אָרט רמת-לחי .
remt-Lechi ort
Ramat Lechi place

יח אוּן עֶר אִיז געווָארן זייער דאָרשטיק, אוּן עֶר האָט געפֿוּפֿן צוּ
tsu gerufn hot er un dorshtik zeyer gevorn iz er un
to called has he and thirsty very having become is he and

ה , אוּן האָט געזאָגט: דוּ האָסט געגעבן דוּרך דעֶר האַנט פֿוּן
fun hant der durch gegebn host du gezogt hot un Hashem
of hand the by given have you said has and Hashem

דײַן קנעכט די דאָזיקע גרויסע ישועה , אוּן אַצונד וועל איך שטאַרבן
shtarbn ich vel atsund un yeshue groise dozike di knecht dain
die I will now and salvation great this the servant your

פֿוּן דאָרשט, אוּן וועל אַרײַנפֿאַלן אין דעֶר האַנט פֿוּן די אומבאַשניטענע.
umbashnitene di fun hant der in arainfaln vel un dorsht fun
uncircumcised the of hand the into fall will and thirst of

יט האָט אלקים אויפֿגעשפּאָלטן דעם אויסגעהוילטן אָרט וואָס אין לחי ,
Lechi in vos ort oisgehoiltn dem oifgeshpoltn Elokim hot
Lechi in which is place hollow the split open G-d has

אוּן עס איז אַרויס פֿוּן אים וואַסער; אוּן עֶר האָט געטרונקען, אוּן זײַן גײַסט
gaist zain un getrunken hot er un vaser im fun arois iz es un
spirit his and drank has he and water it of out is it and

איז צוריקגעקומען , אוּן אָפּגעלעבט. דערוֹם האָט מען געהײסן זײַן
zain gerufn men hot derum opgelebt un tsurikgekumen iz
its called they have therefore revived and came back to is

נאָמען עין-הקורא , וואָס איז אין לחי ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Lechi in iz vos Ein-HaKorei nomen
day this very on until Lechi in is which Ein HaKorei name

כ אוּן עֶר האָט געמשפּט ישׂרָאֵל אין די טעג פֿוּן די פּלשתּים
Pelishtim di fun teg di in Yisroel gemishpet hot er un
Pelishtim the of days the in Yisroel judged has he and

צוואַנציק יאָר.
yor tsvantsik
year twenty

טז

אוּן שמשון איז געגאַנגען קיין עזה , אוּן האָט דאָרטן
dortn hot un Azah kein gegangen iz Shimshon un
there has and Azah to having gone is Shimshon and

גענומען . ב די געזען אַ פֿרוי אַ זונה , אוּן איז צו איר
di gekumen ir tsu iz un zoine a froi a gezen
the having come you to is and prostitute a woman a seen

עזהר , אַזוי צו זאָגן: שמשון איז געקומען אַהער. האָבן זיי
zei hobn aher gekumen iz Shimshon zogn tsu azoi Azaher
they have here having come is Shimshon say to so Azah people

אַרומגערינגלט, אוּן געלויערט אויף אים אַ גאַנצע נאַכט ביים טויער פֿוּן
fun toier baim nacht gantse a im oif geloyert un arumgeringlt
of gate at night whole a him for set an ambush and encircled

שטאָט, אוּן זיי האָבן זיך פֿאַרטײַעט אַ גאַנצע נאַכט, אַזוי צו זאָגן: ביזן
bizn zogn tsu azoi nacht gantse a fartaiet zich hobn zei un shtot
unto say to so night entire an hid self have they and city

ליכט פֿוּן פֿרימאָרגן וועלן מיר אים הרגענען . ג אוּן שמשון איז געשלאָפֿן ביז
biz geshlafn iz Shimshon un hargen im mir veln frimorgn fun licht
until asleep is Shimshon and kill him we will morning of light

האַלבע נאַכט, אוּן אין האַלבע נאַכט איז ער אויפֿגעשטאַנען, אוּן האָט
hot un oifgeshtanen er iz nacht halbe in un nacht halbe
has and stood up he is night middle of in and night middle of

אָנגענומען די טירן פֿוּן דעם שטאָטטויער, אוּן די בײדע בײַשטידלעך, אוּן
un baishtidlech beide di un shtottoier dem fun tirn di ongenumen
and doorposts two the and city gate the of doors the grasped

18 And he was very thirsty, and called on Hashem, and said, Thou hast given this teshu'ah hagedolah *(great victory, rescue, salvation)* into the yad of thy eved; and now shall I die for thirst, and fall into the yad of the arelim? 19 But Elohim split open the hollow place that is at Lechi, and there came mayim thereout; and when he had drunk, his ruach came again, and he revived; wherefore he called the shem thereof Ein HaKorei *(Spring of the Caller)*, which is in Lechi unto this day.

20 And he judged Yisroel in the days of the Pelishtim esrim shanah.

16 Then went Shimshon to Azah *(Gaza)*, and saw there a zonah, and went in unto her. 2 And it was told the Azah people, saying, Shimshon is come here. And they surrounded him, and laid wait for him kol halailah in the sha'ar HaIr, and were quiet kol halailah, saying, In the ohr haboker, we shall kill him. 3 And Shimshon lay till khatzot halailah, and arose at khatzot halailah, and took the daletot sha'ar HaIr,

and the two mezuzot, and went away with them, bar and all, and put them upon his shoulders, and carried them up to the top of a hill that is before Chevron.

[4] And it came to pass afterward, that he fell in love with an isha in the Sorek Valley, whose shem was Delilah. [5] And rulers of the Pelishtim came up unto her, and said unto her, Entice him, see wherein his ko'ach gadol lieth, by what means we may prevail against him, that we may bind him to afflict him; and we will give thee every one of us eleven hundred pieces of kesef.

[6] And Delilah said to Shimshon, Tell me, now, wherein thy koach gadol lieth, and wherewith thou mightest be bound to subdue thee. [7] And Shimshon said unto her, If they bind me with shivah fresh bowstrings that were never dried, then shall I be weak, and be as any adam.

[8] Then the rulers of the Pelishtim brought up to her shivah fresh bowstrings which had not been dried, and she

, אַקסלען זיינע אויף אַרויפֿגעטאָן און ריגל מיטן אַרויסגעריסן זיי האָט
akslen zaine oif aroifgeton un rigl mitn aroisgerisn zei hot
shoulders his on placed and crossbar with tore out them has

און האָט זיי אַרויפֿגעטראָגן אויפֿן שפּיץ פֿון דעם באַרג וואָס פֿאַר
far vos barg dem fun shpits oifn aroifgetrogn zei hot un
before which mountain the of top on put on them has and

חֶבְרוֹן .
Chevron
Chevron

ד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט ער ליב געקראָגן אַ פֿרוי
froi a gekrogn lib er hot dem noch geven iz es un
woman a found love he has that after having been is it and

אין טאַל שׂוֹרֵק, וואָס איר נאָמען איז געווען דלילה . ה זיינען
zainen Delilah geven iz nomen ir vos Sorek tal in
are Delilah having been is name her which Sorek valley of in

אַרויפֿגעגאַנגען צו איר די פֿירשטן פֿון פלשתּים , און האָבן צו איר
ir tsu hobn un Pelishtim di fun firshtn di ir tsu aroifgegangen
her to have and Pelishtim the of rulers the her to having gone up

געזאָגט: רעד אים איבער, און זע מיט וואָס זײַן כּוֹח איז גרויס,
grois iz koiech zain vos mit ze un iber im red gezogt
great is strength his what with see and over him speak said

און מיט וואָס מיר קענען אים בײַקומען , און אים בינדן כּדי אים
im kedei bindn im un baikumen im kenen mir vos mit un
him so that tie him and overcome him can we which with and

צו פֿײַניקן ; און מיר וועלן דיר איטלעכער געבן טויזנט מיט
mit toiznt gebn itlecher dir veln mir un painiken tsu
with a thousand give each you(SG) will we and afflict to

הונדערט זילבערשטיק .
zilbershtik hundert
pieces of silver hundred

ו האָט דלילה געזאָגט צו שמשונען : זאָג מיר, איך בעט דיך ,
dich bet ich mir zog Shimshonen tsu gezogt Delilah hot
you(SG) entreat I me tell Shimshon to said Delilah has

מיט וואָס דיין כּוֹח איז גרויס, און מיט וואָס דו קענסט געבונדן
gebundn kenst du vos mit un grois iz koiech dain vos mit
tied can you which with and great is strength your which with

ווערן דיך צו פֿײַניקן . ז האָט שמשון צו איר געזאָגט: אַז מע
me az gezogt ir tsu Shimshon hot painiken tsu dich vern
one if said you to Shimshon has afflict to you(SG) become

זאָל מיך בינדן מיט זיבן פֿרישע בויגנשטריק וואָס זיינען נאָך נישט
nisht noch zainen vos boignshtrik frishe zibn mit bindn mich zol
not yet are which bowstring fresh seven with tie me shall

אײַנגעטריקנט געווארן, וועל איך אָפּגעשלאַפּט ווערן , און וועל זײַן ווי אַ
a vi zain vel un vern opgeshlaft ich vel gevorn aingetriknt
a as be will and become weak I will become dried up

געווויינטלעכער מענטש.
mentsh gevointlecher
man usual

ח האָבן די פֿירשטן פֿון די פלשתּים איר אַרויפֿגעבראַכט זיבן פֿרישע
frishe zibn aroifgebracht ir Pelishtim di fun firshtn di hobn
fresh seven brought up her Pelishtim the of rulers the have

בויגנשטריק וואָס זיינען נאָך נישט אײַנגעטריקנט געווארן , און זי
boignshtrik vos zainen noch nisht aingetriknt gevorn un zi
which bowstring are yet not dried up having become and she

bound him with them.
9 Now there were men lying in wait, abiding with her in the cheder. And she said unto him, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. And he broke the bowstrings, as a piece of thread is broken when it toucheth the eish. So his ko'ach was not known.

ט . און לויערער זיַנען געזעסן בייַ איר אין האָט אים געבונדן מיט זיי
in ir bai gezesn zainen loierer un zei mit gebundn im hot
in her by sitting are lurkers and them with tied him has

, דיר זאָג אַ טאָן צו געטאָן אויף זיַנען זיי פֿלשתּים: אים קאַמער. האָט זי
dir oif zainen Pelishtim im tsu geton zog a zi hot kamer
you(SG) on are Pelishtim him to done say a she has room

! האָט ער צעריסן די בויגנשטריק אַזוי ווי עס צעריַסט זיך אַ צווערן שמשון
tsvern a zich tseraist es vi azoi boignshtrik di tserisn er hot Shimshon
thread a self tears it as so bowstring the tore he has Shimshon

פֿון פֿלאַקסשטרוי, אַז ער דערשמעקט פֿייַער. און זיַן כּוח איז נישט
nisht iz koiech zain un faier dershmekt er az flaksshtroi fun
not is strength his and fire smells it when flax straw of

. דערוווסט געוואָרן
gevorn dervust
having become known

10 And Delilah said unto Shimshon, Hinei, thou hast mocked me, and told me kezavim *(lies)*; tell me, now, wherewith thou mightest be bound. 11 And he said unto her, If they bind me fast with avotim chadashim that never were used, then shall I be weak, and be as any adam.

י האָט דלילה געזאָגט צו שמשונען : זע , דו האָסט געשפּעט
geshpet host du ze Shimshonen tsu gezogt Delilah hot
mockery have you behold Shimshon to said Delilah has

פֿון מיר, און האָסט מיר געזאָגט ליגנס. אַצונד , זאָג מיר, איך בעט
bet ich mir zog atsund ligns gezogt mir host un mir fun
entreat I me tell now lies said me have and me of

? יא האָט ער צו דיך , מיט וואָס דו קענסט געבונדן ווערן
tsu er hot vern gebundn kenst du vos mit dich
to he has become tied can you which with you(SG)

איר געזאָגט: אויב בינדן זאָל מען מיך בינדן מיט נייַע שטריק
shtrik naie mit bindn mich men zol bindn oib gezogt ir
cords new with tie me they shall tie if said her

וואָס מיט זיי איז נישט געטאָן געוואָרן קיין אַרבעט,
arbet kein gevorn geton nisht iz zei mit vos
work any having become done not are they with which

וועל איך אָפּגעשלאָפּט ווערן , און וועל זיַן ווי אַ געווויינטלעכער
gevointlecher a vi zain vel un vern opgeshlaft ich vel
usual a as be will and become weak I will

מענטש.
mentsh
man

12 Delilah therefore took avotim chadashim, and bound him therewith, and said unto him, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. For there were ambushers lying in wait abiding in the cheder. And he broke them from off his arms like thread.

יב האָט דלילה גענומען נייַע שטריק, און האָט אים געבונדן מיט
mit gebundn im hot un shtrik naie genumen Delilah hot
with tied him has and cords new taken Delilah has

, זיי , און זי האָט אַ זאָג געטאָן צו אים: פֿלשתּים זיַנען אויף דיר
dir oif zainen Pelishtim im tsu geton zog a hot zi un zei
you(SG) on are Pelishtim him to done say a has she and them

! שמשון און לויערער זיַנען געזעסן אין קאַמער. האָט ער זיי צעריסן
tserisn zei er hot kamer in gezesn zainen loierer un Shimshon
tore them he has room in sitting are lurkers and Shimshon

פֿון זיַנע אַרעמס אַזוי ווי אַ פֿאָדעם.
fodem a vi azoi orems zaine fun
thread a like just as arms his from

13 And Delilah said unto Shimshon, Hitherto thou hast mocked me, and told me kezavim; tell me wherewith thou

יג האָט דלילה געזאָגט צו שמשונען : ביז אַהער האָסטו געשפּעט
geshpet hostu aher biz Shimshonen tsu gezogt Delilah hot
mockery have you now until Shimshon to said Delilah has

פֿון מיר און האָסט מיר געזאָגט ליגנס; זאָג מיר מיט וואָס דו קענסט
kenst du vos mit mir zog ligns gezogt mir host un mir fun
can you which with me tell lies told me have and me of

געבונדן ווערן . האָט ער צו איר געזאָגט: אַז דו וועסט אײַנוועבן די
di ainvebn vest du az gezogt ir tsu er hot vern gebundn
the weave will you if said her to he has become tied

זיבן פֿלעכטן פֿון מײַן קאָפּ מיט דעם געוועב.
geveb dem mit kop main fun flechtn zibn
web the with head my of braids seven

14 יד האָט זי זיי באַפֿעסטיקט מיטן פֿלעקל, און האָט אַ זאָג געטאָן צו
tsu geton zog a hot un flekl mitn bafestikt zei zi hot
to done say a has and peg with fastened them she has

אים: פֿלשתּים זײַנען אויף דיר , שמשון ! האָט ער זיך אויפֿגעכאַפּט
oifgechapt zich er hot Shimshon dir oif zainen Pelishtim im
woke up self he has Shimshon you(SG) on are Pelishtim him

פֿון זײַן שלאָף, און האָט אַרויסגעריסן דאָס וועבפֿלעקל און דאָס געוועב.
geveb dos un vebflekl dos aroisgerisn hot un shlof zain fun
web this and weaving pin this pulled out has and sleep his from

15 טו האָט זי צו אים געזאָגט: ווי קענסטו זאָגן : איך האָב דיך ליב ,
lib dich hob ich zogn kenstu vi gezogt im tsu zi hot
love you(SG) have I say can you how said him to she has

אַז דײַן האַרץ איז נישט מיט מיר? שוין דרײַ מאָל האָסטו געשפּעט
geshpet hostu mol drai shoin mir mit nisht iz harts dain az
mockery have you times three already me with not is heart your when

פֿון מיר, און האָסט מיר נישט געזאָגט מיט וואָס דײַן כּוח איז גרויס.
grois iz koiech dain vos mit gezogt nisht mir host un mir fun
great is strength your which with told not me have and me of

16 טז און עס איז געווען, אַז זי האָט אים צוגעדריקט מיט אירע רייד אַלע
ale reid ire mit tsugedrikt im hot zi az geven iz es un
all words her with pressed him has she that was is it and

טעג, און איז צוגעשטאַנען צו אים ביז זײַן זעל איז געוואָרן
gevorn iz zel zain biz im tsu tsugeshtanen iz un teg
having become is soul his until him to stood to is and days

באַקלעמט צו שטאַרבן. יז האָט ער איר דערציילט זײַן גאַנצן האַרץ, און האָט
hot un harts gants zain dertseilt ir er hot shtarbn tsu baklemt
has and heart entire his told her he has die to distressed

צו איר געזאָגט: אַ שערמעסער איז נישט אויפֿגעקומען אויף מײַן קאָפּ, ווארעם
vorem kop main oif oifgekumen nisht iz shermeser a gezogt ir tsu
for head my on come up not is sheer knife a said her to

אַ נזיר פֿון אלקים בין איך פֿון מײַן מוטערס לײַב אָן. אַז איך זאָל
zol ich az on laib muters main fun ich bin Elokim fun Nezir a
shall I if on body mother's my from I am G-d of nazir a

אָפּגעשאָרן ווערן , וועט זיך אָפּטאָן פֿון מיר מײַן כּוח , און איך וועל
vel ich un koiech main mir fun opton zich vet vern opgeshorn
will I and strength my me from remove self will become shaven

אָפּגעשלאַפֿט ווערן , און וועל זײַן אַזוי ווי אַלע מענטשן .
mentshn ale vi azoi zain vel un vern opgeshlaft
men all as so be will and become weak

18 יח האָט דלילה געזען, אַז ער האָט איר דערציילט זײַן גאַנצן האַרץ, און
un harts gants zain dertseilt ir hot er az gezen Delilah hot
and heart entire his told her has he that seen Delilah has

זי האָט געשיקט און גערופֿן די פֿירשטן פֿון די פֿלשתּים , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Pelishtim di fun firshtn di gerufn un geshikt hot zi
say to so Pelishtim the of rulers the called and sent has she

קומט אַרויף דאָס מאָל, ווארעם ער האָט מיר דערציילט זײַן גאַנצן האַרץ.
harts gants zain dertseilt mir hot er vorem mol dos aroif kumt
heart entire his told me has he for time this up come

mightest be bound. And he said unto her, If thou weavest the sheva braids of my head with the web,

14 And fasten it with the pin... Again she called to him, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. And he awakened out of his sleep, and went away with the pin of the loom, and with the web.

15 And she said unto him, How canst thou say, I love thee, when thine lev is not with me? Thou hast mocked me these three times, and hast not told me wherein thy ko'ach gadol lieth. 16 And it came to pass, when she pressed him daily with her words, and urged him, so that his nefesh was vexed unto death; 17 That he told her all his lev, and said unto her, There hath not come a morah *(razor)* upon mine head; for I have been a Nazir Elohim from my mother's beten; if I be shaven, then my ko'ach will go from me, and I shall become weak, and be like any other adam.

18 And when Delilah saw that he had told her all his lev, she sent and called for the rulers of the Pelishtim, saying, Come up this once, for he hath showed me all his lev. Then the rulers

of the Pelishtim came up unto her, and brought kesef in their yad.

זיַינען אַרויפֿגעקומען צו איר די פֿירשטן פֿון די פּלִשתִּים , און זיי האָבן
hobn zei un Pelishtim di fun firshtn di ir tsu aroifgekumen zainen
have they and Pelishtim the of rulers the her to come up are

אַרויפֿגעבראַכט דאָס געלט אין זייער האַנט.
hant zeyer in gelt dos aroifgebracht
hand their in money the brought up

[19] And she made him sleep upon her knees; and she called for an ish, and she caused him to shave off the sheva braids of his head; and she began to torment him, and his ko'ach went from him. [20] And she said, The Pelishtim be upon thee, Shimshon. And he awoke out of his sleep, and said, I will go out as at other times before and shake myself. And he knew not that Hashem was departed from him.

יט און זי האָט אים פֿאַרשלעפֿערט אויף אירע קני ; און זי האָט
hot zi un kni ire oif farshlefert im hot zi un
has she and knees her on made sleep him has she and

זיַין צוגערופֿן אַ מאַן, און געלאָזט אָפּשערן די זיבן פֿלעכטן פֿון זיַין
zain fun flechtn zibn di opshern gelozt un man a tsugerufn
his of braids seven the cut with scissors allowed and man a called to

קאָפּ; און זי האָט אים אָנגעהויבן פּיִניקן , און זיַין כּוֹח האָט זיך
zich hot koiech zain un painiken ongehoibn im hot zi un kop
self has strength his and afflict begun him has she and head

אָפּגעטאָן פֿון אים. כ האָט זי אַ זאָג געטאָן: פּלִשתִּים זיַינען אויף דיר ,
dir oif zainen Pelishtim geton zog a zi hot im fun opgeton
you(SG) on are Pelishtim done say a she has him from done

שמשון ! און ער האָט זיך אויפֿגעכאַפּט פֿון זיַין שלאָף, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un shlof zain fun oifgechapt zich hot er un Shimshon
said has and sleep his from woke up self has he and Shimshon

איך וועל אַרויסגיין ווי אַלע מאָל, און וועל מיך פֿונאַנדערטרייסלען. און ער
er un funandertreislen mich vel un mol ale vi aroisgein vel ich
he and shake free me will and time all as go out will I

האָט נישט געוווּסט אַז ה האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון אים.
im fun opgeton zich hot Hashem az gevust nisht hot
him concerning done self has Hashem that known not has

[21] But the Pelishtim took him, and gouged out his eyes, and brought him down to Azah *(Gaza)*, and bound him with fetters of nechoshet; and he did grind in the prison house. [22] Howbeit after he was shaven, the hair of his head began l'tzameach again.

כא און די פּלִשתִּים האָבן אים גענומען , און האָבן אויסגעשטאָכן
oisgeshtochn hobn un genumen im hobn Pelishtim di un
gouged out have and taken him have Pelishtim the and

זיַינע אויגן; און זיי האָבן אים אַראָפּגעבראַכט קיין עזָה , און האָבן אים
im hobn un Azah kein aropgebracht im hobn zei un oign zaine
him have and Azah to brought down him have they and eyes his

געשמידט אין קופּערנע קייטן ; און ער האָט געמאָלן אין דער געפֿענקעניש.
gefenkenish der in gemoln hot er un keitn kuperne in geshmidt
prison the in ground has he and chains copper in bound

כב און די האָר פֿון זיַין קאָפּ האָט ווידער אָנגעהויבן וואַקסן נאָך דעם
dem noch vaksn ongehoibn vider hot kop zain fun hor di un
the after sprout up begin again has head his of hair the and

ווי ער איז אָפּגעשאָרן געוואָרן .
gevorn opgeshorn iz er vi
having become shaven is he as

[23] Then rulers of the Pelishtim gathered them together for to offer a zevach gadol unto Dagon eloheihem, and to rejoice; for they said, eloheinu hath delivered Shimshon oyveinu *(our enemy)* into our yad. [24] And when the people

כג און די פֿירשטן פֿון די פּלִשתִּים האָבן זיך איינגעזאַמלט צו שלאַכטן
shlachtn tsu aingezamlt zich hobn Pelishtim di fun firshtn di un
sacrifice to gathered self have Pelishtim the of rulers the and

אַ גרויסע שלאַכטונג צו זייער ג-ט דָגוֹן , און זיך צו פֿרייען, וואָרעם
vorem freyen tsu zich un Dagon G-t zeyer tsu shlachtung groise a
for rejoice to self and Dagon g-d their to sacrifice great a

זיי האָבן פֿאַרזאָגט: אלוקינו האָט געגעבן אין אונדזער האַנט אונדזער פֿיַינט
faint undzer hant undzer in gegebn hot Elokeinu gezogt hobn zei
enemy our hand our in given has our g-d said have they

שמשונען . כד און דאָס פֿאָלק האָט אים געזען, און זיי האָבן געלויבט
geloibt hobn zei un gezen im hot folk dos un Shimshonen
praised have they and seen him has people the and Shimshon

saw him, they praised eloheihem; for they said, eloheinu hath delivered into our hands oyveinu, and the destroyer of our country, which slaughtered many of us. 25 And it came to pass, when their hearts were merry, that they said, Call for Shimshon, that he may entertain us. And they called for Shimshon out of the prison house; and he entertained them; and they set him between the ammudim.

26 And Shimshon said unto the na'ar that held him by the yad, Put me where I may feel the ammudim whereupon the bais standeth, that I may lean upon them. 27 Now the bais *(temple)* was full of anashim and nashim; and all the rulers of the Pelishtim were there; and there were upon the roof about three thousand ish and isha, that beheld while Shimshon entertained. 28 And Shimshon called unto Hashem, and said, Adonoi Hashem, remember me, now, and strengthen me, now, only this once, O HaElohim that I may be at once avenged of the Pelishtim for my two eyes. 29 And Shimshon took hold

זייער ג-ט, וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: אלוקינו האָט געגעבן אין אונדזער
undzer in gegebn hot Elokeinu gezogt hobn zei vorem G-t zeyer
our into given has our g-d said have they for g-d their

האַנט אונדזער פַיַינט , און דעם פַאַרוויסטער פֿון אונדזער לאַנד, און דעם
dem un land undzer fun farvister dem un faint undzer hant
the one and land our of devastator the and enemy our hand

וואָס האָט געמערט אונדזערע דערשלאָגענע. כה און עס איז געווען ,
geven iz es un dershlogene undzere gemert hot vos
having been is it and slain our multiplied has which

אַז זייער האַרץ איז געווען פֿריילעך, האָבן זיי געזאָגט: רופֿט
ruft gezogt zei hobn freilech geven iz harts zeyer az
summon said they have merry having been is heart their that

שמשונען , און ער זאָל זיך לוסטיק מאַכן פַאַר אונדז. האָט מען גערופֿן
gerufn men hot undz far machn lustik zich zol er un Shimshonen
called one has us for make merry self shall he and Shimshon

שמשונען פֿון געפֿענקעניש, און ער האָט זיך לוסטיק געמאַכט פַאַר
far gemacht lustik zich hot er un gefenkenish fun Shimshonen
in front of made merry self has he and prison from Shimshon

זיי ; און מע האָט אים אַוועקגעשטעלט צווישן די זיַילן .
zailn di tsvishn avekgeshtelt im hot me un zei
pillars the between placed him has one and them

כו האָט שמשון געזאָגט צו דעם יינגל וואָס האָט אים געהאַלטן פַאַר
far gehaltn im hot vos yingel dem tsu gezogt Shimshon hot
by held him has which boy the to said Shimshon has

דער האַנט: לאָז מיך איך זאָל אָנטאַפּן די זיַילן וואָס דאָס הויז איז
iz hoiz dos vos zailn di ontapn zol ich mich loz hant der
is house this which pillars the feel should I me let hand the

באַפֿעסטיקט אויף זיי , און איך וועל מיך אָנלענען אויף זיי . כז און
un zei oif onlenen mich vel ich un zei oif bafestikt
and them on lean myself will I and them on fastened

דאָס הויז איז געווען פֿול מיט מענער און ווַיבער, און דאָרטן
dortn un vaiber un mener mit ful geven iz hoiz dos
there and women and men with full having been is house the

זיַינען געווען אַלע פֿירשטן פֿון די פּלשתּים ; און אויפֿן דאַך זיַינען
zainen dach oifn un Pelishtim di fun firshtn ale geven zainen
are roof on and Pelishtim the of rulers all having been are

געווען אַרום דריַי טויזנט מענער און ווַיבער וואָס האָבן צוגעקוקט
tsugekukt hobn vos vaiber un mener toiznt drai arum geven
observed have which wives and men thousand three round having been

, ה דו אֲדֹנָי , דערמאָן זיך אָן מיר, איך בעט כח האָט שמשון גערופֿן צו לוסטיק. ווי
bet ich mir on zich dermon Adonoi du Hashem tsu gerufn Shimshon hot lustik zich macht Shimshon vi
entreat I me on self remember Adonoi you Hashem to called Shimshon has merry self makes Shimshon how

און האָט געזאָגט: ה
un hot gezogt Hashem
and has said Hashem

דיך , און שטאַרק מיך , איך בעט דיך , נאָר דאָס מאָל,
mol dos nor dich bet ich mich shtark un dich
time this but you(SG) entreat I me strengthen and you(SG)

האלקים , און לאָמיך זיך נוקם נקמה פַאַר מיַינע
maine far nekome a mol ein zain noikem zich lomich un HaElokim
my for vengeance a time one be avenge self let me and G-d

בייַדע אויגן אָן די פּלשתּים . כט און שמשון האָט אַרומגענומען די
di arumgenumen hot Shimshon un Pelishtim di on oign beide
the embraced has Shimshon and Pelishtim the on eyes two

of the two middle ammudim upon which the bais stood and he braced himself against them, one with his right yad, and the other with his left. [30] And Shimshon said, Let me die with the Pelishtim. And he pushed himself with all his ko'ach; and the bais fell upon the rulers, and upon all the people that were therein. So the dead which he slaughtered at his death were more than they which he slaughtered in his life.

[31] Then his brethren and all the bais of his av came down, and took him, and brought him up, and buried him between Tzorah and Eshta'ol in the kever of Manoach his av. And he judged Yisroel esrim shanah.

17 And there was an ish from har Ephrayim, whose shem was Mikhay'hu. [2] And he said unto his em, The eleven hundred pieces of kesef that were taken from thee, about which thou did utter a curse, and spoke of also in mine ears, Hinei, the kesef is with me; I took it. And his em said, Baruch beni LaHashem. [3] And when

ביידע מיטלסטע זיילן וואָס דאָס הויז איז געווען באַפֿעסטיקט אויף
oif bafestikt geven iz hoiz dos vos zailn mitlste beide
on fastened having been is house the which pillars middle two

זיי , און האָט זיך אָנגעשפּאַרט אויף זיי ; איינעם מיט זיין רעכטער האַנט,
hant rechter zain mit einem zei oif ongeshpart zich hot un zei
hand right his with one them on leaned self has and them

און איינעם מיט זיין לינקער. [ל] און שמשון האָט געזאָגט: לאָמיך שטאַרבן
shtarbn lomich gezogt hot Shimshon un linker zain mit einem un
die let me said has Shimshon and left his with one and

אין איינעם מיט די פֿלִשתִּים ! און ער האָט זיך געניגט מיט כּוֹח ,
koiech mit geneigt zich hot er un Pelishtim di mit einem in
strength with bowed self has he and Pelishtim the with together in

און דאָס הויז איז אַיינגעפֿאַלן אויף די פֿירשטן, און אויפֿן גאַנצן פֿאָלק
folk gantsn oifn un firshtn di oif aingefaln iz hoiz dos un
people all on and rulers the on collapsed is house the and

וואָס דרינען. און די טויטע וואָס ער האָט געטייט בייַ זיין טויט ,
toit zain bai geteit hot er vos toite di un drinen vos
death his by caused to die has he which dead the and inside which

זיַינען געווען מער ווי די וואָס ער האָט געטייט בייַ זיין
zain bai geteit hot er vos di vi mer geven zainen
his by caused to die has he which the than more having been are

לעבן.
lebn
life

[לא] און זיַינע ברידער און דאָס גאַנצע הויז פֿון זיין פֿאָטער האָבן
hobn foter zain fun hoiz gantse dos un brider zaine un
have father his of house whole this and brothers his and

אַראָפּגענידערט, און האָבן אים גענומען , און אים אַרויפֿגעבראַכט, און
un aroifgebracht im un genumen im hobn un aropgenidert
and brought up him and taken him have and gone down

אים באַגראָבן צווישן צָרעָה און צווישן אֶשתָּאוֹל אין דעם קבֿר פֿון
fun keyver dem in Eshtaol tsvishn un Tsorah tsvishn bagrobn im
of tomb the in Eshta'ol between and Tzorah between buried him

זיין פֿאָטער מנוחן . און ער האָט געמשפּט יִשׂרָאֵל צוואַנציק יאָר.
yor tsvantsik Yisroel gemishpet hot er un mnuchn foter zain
year twenty Yisroel judged has he and Manoach father his

יז און עס איז געווען אַ מאַן פֿון דעם געבערג פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun geberg dem fun man a geven iz es un
Ephrayim of mountain the from man a having been is it and

וואָס זיין נאָמען איז געווען מִיכָה . [ב] האָט ער געזאָגט
gezogt er hot Michah geven iz nomen zain vos
said he has Mikhay'hu having been is name his which

צו זיין מוטער: די טויזנט מיט הונדערט זילבערשטיק וואָס זיַינען
zainen vos zilbershtik hundert mit toizent di muter zain tsu
are which pieces of silver hundred with a thousand the mother his to

צוגענומען געווָארן בייַ דיר , און וואָס דו האָסט וועגן
vegen host du vos un dir bai gevorn tsugenumen
concerning have you which and you(SG) at having become taken

זיי געשאָלטן, און האָסט עס אויך געזאָגט אין מיַינע אויערן – אָט
ot oiern maine in gezogt oich es host un gesholtn zei
behold ears my in said also it have and cursed them

איז דאָס זילבער בייַ מיר; איך האָב עס גענומען . האָט זיין מוטער געזאָגט:
gezogt muter zain hot genumen es hob ich mir bai zilber dos iz
said mother his has taken it have I me with silver this is

he had restored the eleven hundred pieces of kesef to his em, his em said, I had wholly set apart as kodesh the kesef unto Hashem from my hand for beni *(my son)*, to make a pesel *(carved image, idol)* and a masekhah *(an image cast from a mold)*; now therefore I will return it unto thee. [4] So he restored the kesef unto his em; and his em took two hundred pieces of kesef and gave them to the tzoref *(goldsmith)*, who made thereof a pesel and a masekhah; and they were in the bais Mikhay'hu. [5] And the ish Michah had a bais elohim, and made an ephod, and teraphim, and ordained one of his banim, who became his kohen.

[6] In those yamim there was no melech in Yisroel, but every man did that which was right in his own eyes.

[7] Meanwhile there was a na'ar from Beit-Lechem Yehudah of the mishpakhat Yehudah, who was a Levi, and he sojourned there. [8] And the ish departed out of the Ir from Beit-Lechem Yehudah to sojourn where he could find a place; and he came to har Ephrayim to

געבענטשט זאָל זײַן מײַן זון פֿון ה ! [ג] און ער האָט אומגעקערט די
di umgekert hot er un Hashem fun zun main zain zol gebentsht
the returned has he and Hashem of son my be shall blessed

טויזנט מיט הונדערט זילבערשטיק צו זײַן מוטער , און זײַן מוטער
muter zain un muter zain tsu zilbershtik hundert mit toiznt
mother his and mother his to pieces of silver hundred with a thousand

האָט געזאָגט: הייליקן האָב איך געהייליקט דאָס זילבער צו ה
Hashem tsu zilber dos geheilikt ich hob heilikn gezogt hot
Hashem to silver the consecrated I have consecrate said has

פֿון מײַן האַנט פֿאַר מײַן זון , אויף צו מאַכן אַ געשניצט און אַ געגאָסן
gegosn a un geshnitst a machn tsu oif zun main far hant main fun
cast a and carved a make to on son my for hand my from

בילד ; און אַזוי האָט ער זיך אומגעקערט צו זײַן מוטער , האָט זײַן מוטער געגעבן צוויי
hot er az un tsurikgebn dir es ich vel atsund un bild
has he when and return to you(SG) it I will now and image

[ד] . און אַזוי האָט ער זיך אומגעקערט דאָס זילבער צו זײַן מוטער , האָט זײַן מוטער גענומען צוויי
tsvei genumen muter zain hot muter zain tsu zilber dos umgekert
two taken mother his has mother his to silver the returned

הונדערט זילבערשטיק , און האָט עס געגעבן צום שמעלצער , און ער האָט
hot er un shmeltser tsum gegebn es hot un zilbershtik hundert
has he and silversmith to given it has and pieces of silver hundred

דערפֿון געמאַכט אַ געשניצט און אַ געגאָסן בילד , און עס איז געווען
geven iz es un bild gegosn a un geshnitst a gemacht derfun
having been is it and image cast a and carved a made thereof

אין מִיכָהס הויז . [ה] און דער מאַן מִיכָה האָט געהאַט אַ הויז פֿון
fun hoiz a gehat hot Michah man der un hoiz Michahs in
of house a had has Mikhay'hu man the and house Mikhay'hu's in

אלקים , און ער האָט געמאַכט אַן אֵפֹוד און אַ תְּרָפִים , און האָט דערפֿילט די
di derfilt hot un trofim a un ephod an gemacht hot er un Elokim
the filled has and terafim a and ephod an made has he and G-d

האַנט פֿון איינעם פֿון זײַנע זין , און ער איז אים געווען פֿאַר כהן .
koyen a far geven im iz er un zin zaine fun einem fun hant
kohen a for having been him is he and sons his of one of hand

[ו] אין יענע טעג איז קיין מלך נישט געווען אין יִשְׂרָאֵל;
Yisroel in geven nisht melech kein iz teg yene in
Yisroel in having been not king any is days those in

איטלעכער האָט געטאָן וואָס איז רעכט אין זײַנע אויגן.
oign zaine in recht iz vos geton hot itlecher
eyes his in right is what done has everyone

[ז] און עס איז געווען אַ יונגערמאַן פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהודה ,
Beis-Lechem-Yehudah fun yungerman a geven iz es un
Beit-Lechem Yehudah from young man a having been is it and

פֿון דער משפּחה פֿון יהודה ; און ער איז געווען אַ לֵוִי , און
un Levi a geven iz er un Yehudah fun mishpoche der fun
and Levi a having been is he and Yehudah of family the from

האָט זיך דאָרטן אויפֿגעהאַלטן . [ח] און דער מאַן איז אַוועק פֿון דער
der fun avek iz man der un oifgehaltn dortn zich hot
the from left is man the and temporarily stayed there self has

שטאָט, פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהודה , זיך אויפֿצוהאַלטן וווּ אים וועט
vet im vu oiftsuhaltn zich Beis-Lechem-Yehudah fun shtot
will him where sojourn self Beit-Lechem Yehudah from city

זיך טרעפֿן ; און ער איז געקומען צו געבערג פֿון אפֿרים
Efrayim fun geberg tsu gekumen iz er un trefn zich
Ephrayim of mountain to having come is he and happen upon self

the bais Michah, as he made his derech.
9 And Michah said unto him, Whence comest thou? And he said unto him, I am a Levi of Beit-Lechem Yehudah, and I go to sojourn where I may find a place. 10 And Michah said unto him, Dwell with me, and be unto me an av and a kohen, and I will give thee ten pieces of kesef a year, and a set of begadim, and mikhyah *(maintenance, livelihood)*. So the Levi went in. 11 And the Levi agreed to dwell with the ish; and the na'ar was unto him as one of his banim. 12 And Michah ordained the Levi; and the na'ar became his kohen, and was in the bais Mikhay'hu. 13 Then said Michah, Now I have da'as that Hashem will do me good, seeing I have a Levi as my kohen.

18 In those days there was no melech in Yisroel; and in those days the shevet *(tribe)* of the Dani sought them a nachalah to dwell in; for unto that day none had fallen for him among the Shivtei Yisroel.
2 And the Bnei Dan sent of their mishpakhat five anashim out of

ביז מיכהס הויז , צו מאַכן זיין וועג וויטער. ט האָט מיכה
Michah hot vaiter veg zain machn tsu hoiz Michahs biz
Mikhay'hu has further way his make to house Mikhay'hu's until

צו אים געזאָגט: פֿון וואַנען קומסטו ? האָט ער געזאָגט: אַ לֵוִי בין
bin Levi a gezogt er hot kumstu vanen fun gezogt im tsu
am Levi a said he has you come from whence from said him to

איך פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , און איך גיי זיך אויפֿהאַלטן וווּ מיר
mir vu oifhaltn zich gei ich un Beis-Lechem-Yehudah fun ich
me where stay self go I and Beit-Lechem Yehudah from I

וועט זיך טרעפֿן . י האָט מיכה צו אים געזאָגט: בלייַב ביַי מיר,
mir bai blaib gezogt im tsu Michah hot trefn zich vet
me with stay said him to Mikhay'hu has happen upon self will

און זיי מיר פֿאַר אַ פּאָטער און פֿאַר אַ כהן , און איך וועל דיר געבן
gebn dir vel ich un koyen a far un foter a far mir zai un
give you(SG) will I and kohen a for and father a for me be and

צען זילבערשטיק אַ יאָר, און אַן אויסשטאַנד קלייַדער , און דיַינע קעסט.
kest daine un kleider oisshtand an un yor a zilbershtik tsen
food your and garments outfit an and year a pieces of silver ten

איז דער לֵוִי אַריַינגעגאַנגען . יא און דער לֵוִי האָט אויַפֿגענומען צו בלייַבן
blaibn tsu aingevilikt hot Levi der un araingegangen Levi der iz
stay to agreed has Levi the and entered Levi the is

מיטן מאַן. און דער יונגערמאַן איז ביַי אים געווען אַזוי ווי איינער
einer vi azoi geven im bai iz yungerman der un man mitn
one as so having been him by is young man the and man with the

פֿון זיַינע זין . יב און מיכה האָט דערפֿילט די האַנט פֿון דעם לֵוִי , און
un Levi dem fun hant di derfilt hot Michah un zin zaine fun
and Levi the of hand the filled has Mikhay'hu and sons his of

דער יונגערמאַן איז אים געווען פֿאַר אַ כהן , און ער איז געווען
geven iz er un koyen a far geven im iz yungerman der
having been is he and kohen a for having been him is young man the

אין מיכהס הויז . יג און מיכה האָט געזאָגט: אַצונד וויס איך אַז
az ich veis atsund gezogt hot Michah un hoiz Michahs in
that I know now said has Mikhay'hu and house Mikhay'hu's in

ה וועט מיך באַגיטיקן, אַז דער לֵוִי איז מיר געוואָרן פֿאַר אַ
a far gevorn mir iz Levi der az bagitikn mich vet Hashem
a for having become me is Levi the that accept me will Hashem

כהן .
koyen
kohen

יח

אין יענע טעג איז קיין מלך נישט געווען אין יִשְׂרָאֵל. און
un Yisroel in geven nisht melech kein iz teg yene in
and Yisroel in having been not king any is days those in

אין יענע טעג האָט דער שבֶּט דָן זיך געזוכט אַ נחלה
nachle a gezucht zich Dan sheyvet der hot teg yene in
inheritance an sought self Dan tribe the has days those in

אויף זיך צו באַזעצן, ווָאַרעם ביז יענעם טאָג איז אים גאָרנישט צוגעפֿאַלן
tsugefaln gornisht im iz tog yenem biz vorem bazetsn tsu zich oif
fallen nothing it is day that until because settle to self to

פֿאַר אַ נחלה צווישן די שבָּטים פֿון יִשְׂרָאֵל. ב האָבן די קינדער
kinder di hobn Yisroel fun shvotim di tsvishn nachle a far
children the have Yisroel of tribes the among inheritance an for

פֿון דָן געשיקט פֿון זייער משפּחה פֿינף מענער , פֿון צווישן זיך
zich tsvishn fun mener finf mishpoche zeyer fun geshikt Dan fun
selves among from men five family their from sent Dan of

their whole number, anashim, Bnei Chayil, from Tzorah, and from Eshta'ol, to spy out the land, and to explore it; and they said unto them, Go, explore the land; and when they came to har Ephrayim, to the bais Michah, they lodged there. [3] When they were at the bais Michah, they recognized the voice of the na'ar the Levi; so they turned in there, and said unto him, Who brought thee here? And what doth thou in this place? And what is thy business here? [4] And he said unto them, Thus and thus dealeth Michah with me, and hath hired me, and I am his kohen. [5] And they said unto him, Ask counsel of Elohim, that we may have da'as of whether our derech shall succeed. [6] And the kohen said unto them, Go in shalom; your derech wherein ye go is nokhach Hashem *(straight in the sight of* Hashem*)*.

[7] Then the five anashim departed, and came to Layish, and saw the people that were therein, how they dwelt careless, after the mishpat of the Tzidonim, quiet and unsuspecting; and there was no one in authority in the land, that might put them to shame for anything; but they were

הָעלדישע יונגען פֿון צָרעָה און פֿון אֶשתָּאוֹל, אויסצוקוקן דאָס לאַנד,
land dos oistsukukn Eshtaol fun un Tsorah fun yungen heldishe
land the to spy out Eshta'ol from and Tzorah from young heroic

און עס אויסצופֿאָרשן. און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: גייט פֿאָרשט אויס
ois forsht geit gezogt zei tsu hobn zei un oistsuforshn es un
out explore go said them to have they and to explore it and

דאָס לאַנד. זיינען זיי געקומען צום געבערג פֿון אפֿרים ביז
biz Efrayim fun geberg tsum gekumen zei zainen land dos
unto Ephrayim of mountain to having come they were land the

מִיכָהס הויז , און האָבן דאָרטן געענעכטיקט . [ג] ווי זיי זיינען לעבן
lebn zainen zei vi genechtikt dortn hobn un hoiz Michahs
near were they as spent the night there have and house Mikhay'hu's

מִיכָהס הויז , אַזוי האָבן זיי דערקענט דעם קול פֿון דעם יונגן
yungn dem fun kol dem derkent zei hobn azoi hoiz Michahs
young the of voice the recognized they have so house Mikhay'hu's

מאַן, דעם לֵוִי , און זיי האָבן אַהין פֿאַרקערט , און האָבן צו אים
im tsu hobn un farkert ahin hobn zei un Levi dem man
him to have and turned aside there have they and Levi the man

געזאָגט: ווער האָט דיך אַהער געבראַכט? און וואָס טוסטו דאָ ?
do tustu vos un gebracht aher dich hot ver gezogt
here are you doing what and brought here you(SG) has who said

און וואָס האָסטו דאָ ? [ד] האָט ער צו זיי געזאָגט: אַזוי און אַזוי האָט
hot azoi un azoi gezogt zei tsu er hot do hostu vos un
has thus and thus said them to he has here have you what and

מִיכָה געטאָן צו מיר; און ער האָט מיך געדונגען , און איך בין אים
im bin ich un gedungen mich hot er un mir tsu geton Michah
to him am I and hired me has he and me to done Mikhay'hu

געווארן פֿאַר אַ כהן . [ה] האָבן זיי צו אים געזאָגט: פֿרעג אַקאָרשט
akorsht freg gezogt im tsu zei hobn koyen a far gevorn
now inquire said him to they have kohen a for having become

בייַ אלקים , כדי מיר זאָלן וויסן אויב אונדזער וועג וואָס מיר גייען אויף
oif geyen mir vos veg undzer oib visen zoln mir kedei Elokim bai
on go we which way our if know shall we so that G-d of

אים וועט באַגלייקן. [ו] האָט דער כהן צו זיי געזאָגט: גייט לשלום ! פֿאַר
far lesholem geit gezogt zei tsu koyen der hot baglikn vet im
before in peace go said them to kohen the has succeed will it

ה איז אייַער וועג וואָס איר גייט אויף אים.
im oif geit ir vos veg aier iz Hashem
it on go you which way your is Hashem

[ז] זיינען די פֿינף מענער געגאַנגען , און זיי זיינען געקומען
gekumen zainen zei un gegangen mener finf di zainen
having come were they and having gone men five the were

קיין לַיִש , און האָבן געזען דאָס פֿאָלק וואָס אין איר – ווי זיי זיצט אין
in zitst zi vi ir in vos folk dos gezen hobn un Layish kein
in sits it how it in that people this seen have and Layish to

זיכערקייט, אַזוי ווי דער שטייגער פֿון די צידוֹנים , רויִק און זיכער ,
un zicher un ruik Tsidonim di fun shteiger der vi azoi zicherkeit
and secure and quiet Tsidonim the of manner the as so security

נישטאָ אין לאַנד אַ מאַכטהאָבער וואָס זאָל אין עפּעס קריוודען ,
krivden epes in zol vos machthober a land in nishto
put to shame anything in shall who ruler a land in there is not

און זיי זיַנען ווייַט פֿון די צידוֹנים , און האָבן נישט קיין פַֿארקער
farker kein nisht hobn un Tsidonim di fun vait zainen zei un
dealings any not have and Tsidonim the from far are they and

מיט אַ מענטשן .
mentshn a mit
person a with

ח זיַנען זיי געקומען צו זייערע ברידער אין צָרעָה און
un Tsorah in brider zeyere tsu gekumen zei zainen
and Tzorah in brothers their to having come they were

אֶשתָּאוֹל; און זייערע ברידער האָבן צו זיי געזאָגט: וואָס איר? ט האָבן
hobn ir vos gezogt zei tsu hobn brider zeyere un Eshtaol
have you what said they to have brothers their and Eshta'ol

זיי געזאָגט: שטייט אויף, און לאָמיר אַרויפֿגיין אויף זיי , וואָרעם מיר
mir vorem zei oif aroifgein lomir un oif shteit gezogt zei
we for them against go up let us and up stand said they

האָבן געזען דאָס לאַנד, ערשט עס איז זייער גוט . און איר שווייַגט ?
shvaigt ir un gut zeyer iz es ersht land dos gezen hobn
are silent you and good very is it behold land the seen have

איר זאָלט אייַך נישט פֿויל צו גיין , כּדי צו קומען
kumen tsu kedei gein tsu foiln nisht aich zolt ir
come to in order to go to be lax not you yourselves shall you

אַרבן דאָס לאַנד. י אַז איר קומט, וועט איר קומען צו אַ רויִקן פֿאָלק ,
folk ruikn a tsu kumen ir vet kumt ir az land dos arben
people quiet a to come you will come you when land this inherit

און דאָס לאַנד איז געראַם אין אָרט . פֿאַר וואָר, אלקים האָט עס געגעבן
gegebn es hot Elokim vor far ort in geram iz land dos un
given it has G-d truly for place in spacious is land this and

אין אייַער האַנט; אַן אָרט וואָס דאָרטן פֿעלט נישט קיין זאַך וואָס אויף
oif vos zach kein nisht felt dortn vos ort an hant aier in
on that thing any not lacks there where place a hand your into

דער ערד .
erd der
earth the

יא האָבן אַוועקגעצויגן פֿון דאָרטן, פֿון דער משפּחה פֿון דָן ,
Dan fun mishpoche der fun dortn fun avekgetsoign hobn
Dan of family the from there from set out have

פֿון צָרעָה און פֿון אֶשתָּאוֹל, זעקס הונדערט מאַן אָנגעגורט מיט
mit ongegurt man hundert zeks Eshtaol fun un Tsorah fun
with girded up men hundred six Eshta'ol from and Tzorah from

כּלי-מלחמה . יב און זיי זיַנען אַרויפֿגעגאַנגען און האָבן געלאַגערט
gelagert hobn un aroifgegangen zainen zei un keile-milchome
encamped have and having gone up were they and weapons of war

אין קִרית-יְעָרים , אין יהוּדה ; דערום רופֿט מען יענעם אָרט
ort yenem men ruft derum Yehudah in Kiryat-Yearim in
place that one calls therefore Yehudah in Kiryat-Ye'arim in

מחנה-דָן ביז אויף היינטיקן טאָג; ער איז הינטער קִרית-יְעָרים .
Kiryat-Yearim hinter iz er tog haintikn oif biz machne-Dan
Kiryat-Ye'arim behind is it day this very on until Machaneh Dan

יג און זיי זיַנען אַריבער פֿון דאָרטן צום געבערג פֿון
fun geberg tsum dortn fun ariber zainen zei un
of mountain to the there from passed over were they and

אפֿרים , און זיַנען געקומען ביז מִיכָהס הויז .
hoiz Michahs biz gekumen zainen un Efrayim
house Mikhay'hu's unto having come were and Ephrayim

far from the Tzidonim, and had no ties with adam.

8 And they returned unto their achim to Tzorah and Eshta'ol; and their achim said unto them, Mah atem (What do you [report]?) 9 And they said, Arise, that we may go up against them; for we have seen ha'aretz, and, hinei, it is tovah me'od; and will ye do nothing? Be not slothful to go, but enter in to possess ha'aretz. 10 When ye go, ye shall come unto an Am bote'ach *(unsuspecting people)*, and to ha'aretz rachavat; for Elohim hath given it into your hands; a place where there is no lack of any thing that is in ha'aretz.

11 And there went from thence of the mishpakhat HaDani, out of Tzorah and out of Eshta'ol, 600 men armed with keli milchamah. 12 And they went up, and encamped in Kiryat-Ye'arim, in Yehudah; wherefore they called that place Machaneh Dan unto this day; hinei, it is behind Kiryat-Yearim. 13 And they passed thence unto har Ephrayim, and came unto the bais Michah.

14 Then answered the five anashim that went to spy out ha'aretz Layish, and said unto their achim, Do ye know that there is in these batim ephod, teraphim, pesel, and maskhah? Now therefore consider what ye have to do.

15 And they turned thitherward, and came to the bais hana'ar haLevi, even unto the bais Michah, and gave him a shalom greeting. 16 And the 600 men armed with their keli milchamah, which were of the Bnei Dan, stood by the petach hasha'ar. 17 And the five anashim that went to spy out ha'aretz went up, and came in thither, and took the pesel, and the ephod, and the teraphim, and the masekhah; and the kohen stood in the petach hasha'ar with the 600 men that were armed with keli milchamah. 18 And these went into bais Michah, and fetched the pesel, the ephod, and the teraphim, and the masakhah. Then said the kohen unto them, What are ye doing? 19 And they said unto him, Hold thy peace, lay thine yad upon thy mouth, and come with us, and be to us an av and a kohen;

יד הָאָבן זיך אָפּגערופֿן די פֿינף מענער וואָס זיַינען געגאַנגען
gegangen zainen vos mener finf di opgerufn zich hobn
having gone were who men five the answered selves have

אויסקוקן דאָס לאַנד לַיִש , און האָבן געזאָגט צו זייערע ברידער : ווייסט
veist brider zeyere tsu gezogt hobn un Layish land dos oiskukn
know brothers their to said have and Layish land the scrutinize

איר אַז אין די דאָזיקע היַיזער איז דאָ אַן אֵפֹוד און אַ תְּרָפִים , און אַ
a un trofim a un ephod an do iz haizer dozike di in az ir
a and terafim a and ephod an there is houses these the in that you

געשניצט און אַ געגאָסן בילד ? און אַצונד , ווייסט וואָס איר האָט צו טאָן.
ton tsu hot ir vos veist atsund un bild gegosn a un geshnitst
do to have you what know now and image cast a and carved

טו האָבן זיי פֿאַרקערט אַהין , און זיַינען געקומען צום הויז
hoiz tsum gekumen zainen un ahin farkert zei hobn
house to having come were and there turned aside they have

פֿון דעם יונגן מאַן דעם לֵוִי , צו מִיכָה הויז , און האָבן אים
im hobn un hoiz Michahs tsu Levi dem man yungn dem fun
him have and house Mikhay'hu's to Levi the man young the of

געפֿרעגט אויף פֿריד . טז און די זעקס הונדערט מאַן אָנגעגורט מיט זייערע
zeyere mit ongegurt man hundert zeks di un frid oif gefregt
their with girded up men hundred six the and peace about asked

כּלי-מלחמה , וואָס פֿון די קינדער פֿון דָן , זיַינען געשטאַנען ביַים
baim geshtanen zainen Dan fun kinder di fun vos keile-milchome
by the standing were Dan of children the from who weapons of war

אייַנגאַנג פֿון טויער. יז און די פֿינף מענער וואָס זיַינען געגאַנגען אויסקוקן
oiskukn gegangen zainen vos mener finf di un toier fun aingang
scrutinize having gone are who men five the and gate of entrance

דאָס לאַנד, זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען , אַריַין אַהין , און צוגענומען דאָס
dos tsugenumen un ahin arain aroifgegangen zainen land dos
the taken and there in having gone up were land the

געשניצטע בילד , און דעם אֵפֹוד , און דעם תְּרָפִים , און דאָס געגאָסענע
gegosene dos un trofim dem un ephod dem un bild geshnitste
poured the and terafim the and ephod the and image carved

בילד ; און דער כֹהן איז געשטאַנען ביַים אייַנגאַנג פֿון טויער מיט
mit toier fun aingang baim geshtanen iz koyen der un bild
with gate of entrance at stood is kohen the and image

די זעקס הונדערט מאַן אָנגעגורט מיט כּלי-מלחמה . יח און ווי יענע
yene vi un keile-milchome mit ongegurt man hundert zeks di
those as and weapons of war with girded up men hundred six the

זיַינען אַריַינגעגאַנגען אין מִיכָה הויז , און האָבן צוגענומען דאָס
dos tsugenumen hobn un hoiz Michahs in araingegangen zainen
the taken have and house Mikhay'hu's in gone in are

געשניצטע בילד מיט דעם אֵפֹוד , און דעם תְּרָפִים , און דאָס געגאָסענע
gegosene dos un trofim dem un ephod dem mit bild geshnitste
poured this and terafim the and ephod the with image carved

בילד , אַזוי האָט דער כֹהן צו זיי געזאָגט: וואָס טוט איר? יט האָבן
hobn ir tut vos gezogt zei tsu koyen der hot azoi bild
have you do what said them to kohen the has so image

זיי צו אים געזאָגט: שווייג ! טו אַרויף דיַין האַנט אויף דיַין מויל ,
moil dain oif hant dain aroif tu shvaig gezogt im tsu zei
mouth your on hand your up do be silent said him to they

און גיי מיט אונדז, און זיי אונדזער פֿאָטער אַ פֿאָטער אַ כֹהן . איז
iz koyen a far un foter a far undz zai un undz mit gei un
is kohen a for and father a for us be and us with go and

is it better for thee to be a kohen unto the bais ish echad, or that thou be a kohen unto a shevet and a mishpakhat in Yisroel? 20 And the lev hakohen was glad, and he took the ephod, and the teraphim, and the pesel, and went in the midst of the people. 21 So they turned and departed, and put the little ones and the mikneh and the belongings in front of them.

22 And when they were a good way from the bais Michah, the men that were in the batim *(houses)* near to bais Michah were gathered together, and overtook the Bnei Dan. 23 And they cried unto the Bnei Dan. And they turned their faces, and said unto Michah, What aileth thee, that thou comest with such a company? 24 And he said, Ye have taken away my g-ds which I made, and the kohen, and ye are gone away; and what have I more? And what is this that ye say unto me, What aileth thee?

25 And the Bnei Dan said unto him, Let not thy voice be heard among us, lest angry anashim run

דיר בעסער צו זיין אַ כהן ביי איין מענטשנס הויז , אָדער זיין
dir beser tsu zain a koyen bai ein mentshns hoiz , oder zain
to you(SG) better to be a kohen by one man's house , or be

אַ כֹּהן ביי אַ שבֶּט און ביי אַ משפּחה אין יִשׂרָאֵל? כ האָט זיך דעם
a koyen a bai a sheyvet un bai a mishpoche in Yisroel ? hot zich dem
a kohen a by a tribe and by a family in Yisroel ? has self the

כֹּהנס האַרץ דערפֿרייט, און ער האָט גענומען דעם אֵפֹוד , און דעם
koyens harts derfreit , un er hot genumen dem ephod , un dem
kohen's heart rejoices , and he has taken the ephod , and the

תְּרָפִים , און דאָס געשניצטע בילד , און איז אַרײַן צוויישן דעם פָּאָלק .
trofim , un dos geshnitste bild , un iz arain tsvishn dem folk .
terafim , and the image carved , and is entered among the people .

כא און זיי האָבן זיך אַרומגעדרייט און זיינען אַוועקגעגאַנגען. און זיי
un zei hobn zich arumgedreit un zainen avekgegangen . un zei
and they have self turned around and were gone way . and they

האָבן געשטעלט די קליינע קינדער און דאָס פֿיך און דאָס גוטס זיך
hobn geshtelt di kleine kinder un dos fich un dos guts zich
have stood the small children and the livestock and the goods self

פַֿאַרויס .
farois .
in front .

כב ווי זיי האָבן זיך דערווײַטערט פֿון מִיכָהס הויז , אַזוי זיינען
vi zei hobn zich dervaitert fun Michahs hoiz , azoi zainen
as they have self distanced from Mikhay'hu's house , so were

די מענטשן וואָס אין די הײַזער וואָס לעבן מִיכָהס הויז זיך
di mentshn vos in di haizer vos lebn Michahs hoiz zich
the people who in the houses that near Mikhay'hu's house self

צונויפֿגעלאָפֿן , און זיי האָבן אָנגעיאָגט די קינדער פֿון דָן .
tsunoifgelofn , un zei hobn ongeyogt di kinder fun Dan .
gathered together , and they have caught up with the children of Dan .

כג און זיי האָבן געדרופֿן צו די קינדער פֿון דָן . האָבן יענע אומגעקערט
un zei hobn gerufn tsu di kinder fun Dan . hobn yene umgekert
and they have called to the children of Dan . have those turned

זייער פּנים , און האָבן געזאָגט צו מִיכָהן : וואָס איז דיר , וואָס דו
zeyer ponem , un hobn gezogt tsu Michahn : vos iz dir , vos du
their face , and have said to Michah : what is to you(SG) , that you

ביסט זיך צונויפֿגעלאָפֿן ? כד האָט ער געזאָגט: איר האָט צוגענומען מײַן
bist zich tsunoifgelofn ? hot er gezogt : ir hot tsugenumen main
are self gathered together ? has he said : you has taken my

ג-ט וואָס איך האָב געמאַכט, און דעם כהן , און איר זײַט אַוועקגעגאַנגען,
G-t vos ich hob gemacht , un dem koyen , un ir zayt avekgegangen ,
g-d that I have made , and the kohen , and you are gone way ,

און וואָס נאָך האָב איך? היינט וואָס זאָגט איר צו מיר: וואָס איז
un vos noch hob ich ? haint vos zogt ir tsu mir : vos iz
and what else have I ? now what say you to me : what is

דיר ?
dir ?
to you(SG) ?

כה האָבן די קינדער פֿון דָן צו אים גענאָגט: לאָז נישט הערן דײַן
hobn di kinder fun Dan tsu im gezogt : loz nisht hern dain
have the children of Dan to him said : let not be heard your

קוֹל ביַי אונדז, וואָרעם מענטשן מיט אַ ביטער געמיט וועלן נאָך אָנפֿאַלן
kol bai undz , vorem mentshn mit a biter gemit veln noch onfaln
voice by us , for men with a bitter spirit will yet fall upon

אויף אײַך, און וועסט אומברענגען דײַן נפֶשׁ און די נפֶשות פֿון דײַן
dain fun nefoshes di un nefesh dain umbrengen vest un aich oif
your of souls the and soul your destroy will and you upon

הויזגעזינט .
hoizgezint
household

כו און די קינדער פֿון דָן זײַנען געגאַנגען אויף זייער וועג. און
un veg zeyer oif gegangen zainen Dan fun kinder di un
and way their on having gone were Dan of children the and

מִיכָה האָט גיעזען אַז זיי זײַנען שטאַרקער פֿון אים, און ער האָט
hot er un im fun shtarker zainen zei az gezen hot Michah
has he and him than stronger are they that seen has Michoh

זיך אומגעדרייט און זיך צוריקגעקערט אין זײַן הויז .
hoiz zain in tsurikgekert zich un umgedreit zich
house his to returned self and turned around self

כז און זיי האָבן גענומען דאָס וואָס מִיכָה האָט געמאַכט, און
un gemacht hot Michah vos dos genumen hobn zei un
and made has Michoh which that taken have they and

דעם כֹהן וואָס ער האָט גהאַט, און זיי זײַנען געקומען אויף
oif gekumen zainen zei un gehat hot er vos koyen dem
upon having come were they and had has he that kohen the

לַיִש , אויף אַ רויִקן און זיכערן פֹאָלק , און האָבן זיי געשלאָגן
geshlogn zei hobn un folk zichern un ruikn a oif Layish
struck down them have and people secure and quiet a upon Layish

מיטן שאַרף פֿון שווערד, און די שטאָט האָבן זיי פֿאַרברענט אין
in farbrent zei hobn shtot di un shverd fun sharf mitn
in burned up they have city the and sword of edge with the

פֿײַער. כח און ווער עס זאָל מציל זײַן איז נישט געווען , וואָרעם
vorem geven nisht iz zain matsl zol es ver un faier
because having been not is be save should it who and fire

זי איז געווען וויַט פֿון צידון , און קיין פֿאַרקער מיט אַ מענטשן
mentshn a mit farker kein un Tsidon fun vait geven iz zi
person a with dealings any and Tzidon from far having been is it

האָבן זיי נישט געהאַט; און זי איז געווען אין טאָל וואָס בייַ
bai vos tal in geven iz zi un gehat nisht zei hobn
by that valley of in having been is it and had not they have

בֵּית-רחוֹב . און זיי האָבן אָפּגעבויט די שטאָט, און האָבן זיך אין
in zich hobn un shtot di opgeboit hobn zei un Beis-Rechov
in selves have and city the rebuilt have they and Beit-Rechov

איר באַזעצט. כט און זיי האָבן גערופֿן דעם נאָמען פֿון דער שטאָט דָן ,
Dan shtot der fun nomen dem gerufn hobn zei un bazetst ir
Dan city the of name the called have they and settled it

נאָך דעם נאָמען פֿון זייער פֿאָטער דָן וואָס איז געבאָרן געווען
geven geborn iz vos Dan foter zeyer fun nomen dem noch
having been born is who Dan father their of name the after

בייַ יִשׂרָאֵל; אָבער לַיִש איז געווען דער נאָמען פֿון דער שטאָט
shtot der fun nomen der geven iz Layish ober Yisroeln bai
city the of name the having been is Layish but Yisroel by

צוערשט .
tsuersht
originally

26 And the Bnei Dan went their way; and when Michah saw that they were chazakim, too strong for him, he turned and went back unto his bais.

27 And they took the things which Michah had made, and the kohen which he had, and came unto Layish unto a people that were peaceful and unsuspecting and they struck them with the edge of the cherev, and burnt the ir with eish. 28 And there was no matzil *(deliverer, rescuer)*, because it was far from Tzidon, and they had no tie with adam *(any man)*; and it was in the valley that lieth near Beit-Rechov. And they built an ir, and dwelt therein. 29 And they called the shem of the Ir Dan, after the shem of Dan their av, who was born unto Yisroel; howbeit the shem of the Ir was Layish previously.

[30] And the Bnei Dan set up the pesel; and Yehonatan ben Gershom ben Menasheh, he and his banim were kohanim to the shevet haDani until the yom Golus HaAretz. [31] During all the time that the Bais HaElohim was in Shiloh they set up for them pesel Michah, which he made.

19 And it came to pass in those days, when there was no melech in Yisroel, that there was a certain Levi sojourning in the remote har Ephrayim country, who took to him a pilegesh out of Beit-Lechem Yehudah. [2] And his pilegesh played the zonah against him, and went away from him unto her bais av to Beit-Lechem Yehudah, and was there four whole months. [3] And her ish arose, and went after her, to speak unto her lev, and to bring her back, having his na'ar *(servant)* with him, and a couple of donkeys; and she brought him into her bais av; and when the avi hana'arah saw him, he had simcha to welcome him. [4] And his khoten *(father-in-law)*, the avi hana'arah, held him fast; and he

ל און די קינדער פֿון דָן האָבן זיך אויפֿגעשטעלט דאָס געשניצטע
geshnitste dos oifgeshtelt zich hobn Dan fun kinder di un
carved the set up selves have Dan of children the and

, בילד און יהוֹנָתָן דער זון פֿון גֵרשׁוֹם דעם זון פֿון מנַשֶׁה
Menashehn fun zun dem Gershom fun zun der Yehonatan un bild
Menasheh of son the Gershom of son the Yehonatan and image

ער און זיַינע זין , זיַינען געווען כֹהנים ביַים שבֶט דָן , ביזן
bizn Dan sheyvet baim koyanim geven zainen zin zaine un er
until Dan tribe by the kohanim having been were sons his and he

טאָג פֿון דעם גלות פֿון לאַנד. לא און זיי האָבן געהאַלטן אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt gehaltn hobn zei un land fun goles dem fun tog
set up kept have they and land of exile the of day

ביַי זיך דאָס געשניצטע בילד וואָס מִיכָה האָט גענמאַכט, אַלע טעג
teg ale gemacht hot Michah vos bild geshnitste dos zich bai
days all made has Michoh that image carved the selves by

וואָס דאָס הויז פֿון האלקים איז געווען אין שילוֹ .
Shiloh in geven iz HaElokim fun hoiz dos vos
Shiloh in having been is G-d of house the that

יט און עס איז געווען אין יענע טעג, וועַן קיין מלך איז
iz melech kein ven teg yene in geven iz es un
is king any when days those in having been is it and

נישט געווען אין יִשׂרָאֵל, האָט אַ מאַן אַ לֵוִי געווויינט אין
in gevoint Levi a man a hot Yisroel in geven nisht
in lived Levi a man a has Yisroel in having been not

עק געבערג פֿון אפֿרים , און ער האָט זיך גענומען אַ קעפּסוויַיב
kepsvaib a genumen zich hot er un Efrayim fun geberg ek
concubine a taken self has he and Ephrayim of mountain edge of

פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה . ב און זיַין קעפּסוויַיב איז אים געווָארן
gevorn im iz kepsvaib zain un Beis-Lechem-Yehudah fun
having become him is concubine his and Beit-Lechem Yehudah from

, אומטריַי און איז אַוועקגעגאַנגען פֿון אים צו איר פֿאָטערס הויז קיין
kein hoiz foters ir tsu im fun avekgegangen iz un umtrai
to house father's her to him from went away is and unfaithful

בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , און איז דאָרטן אָפּגעווען פֿיר חדשים צַייט.
tsait chodeshim fir opgeven dortn iz un Beis-Lechem-Yehudah
time months four stay for a time there is and Beit-Lechem Yehudah

ג איז אויפֿגעשטאַנען איר מאַן, און איז געגאַנגען נאָך איר, צו רעדן צו
tsu redn tsu ir noch gegangen iz un man ir oifgeshtanen iz
to speak to her after having gone is and man her arose is

איר האַרצן, כדי זי אומצוקערן ; און מיט אים איז געווען זיַין
ir hartsn kedei zi umtsukeren zi un mit im iz geven zain
her in order to to return and him with is having been his

יונג און אַ פּאָר אייזלען . און זי האָט אים אַריַינגעבראַכט אין איר
ir in araingebracht im hot zi un eizlen por a un yung
her into brought in him has she and donkeys pair a and servant

פֿאָטערס הויז ; און ווי דער פֿאָטער פֿון דער יונגער פֿרוי האָט אים
im hot froi yunger der fun foter der vi un hoiz foters
him has woman young the of father the as and house father's

דערזען, אזוי האָט ער זיך געפֿרייט אַנטקעגן אים. ד און זיַין שווער ,
shver zain un im antkegen gefreit zich er hot azoi derzen
father-in-law his and him to meet rejoiced self he has so seen

דער פֿאָטער פֿון דער יונגער פֿרוי , האָט אים פֿאַרהאַלטן, און ער איז ביַי
bai iz er un farhaltn im hot froi yunger der fun foter der
by is he and detained him has woman young the of father the

אים געזעסן דריי טעג; און זיי האָבן געגעסן און געטרונקען, און האָבן
hobn un getrunken un gegesn hobn zei un teg drai gezesn im
have and drank and eaten have they and days three seated him

דאָרטן גענעכטיקט.
genechtikt dortn
lodged there

abode with him shloshet yamim; so they did eat and drink, and lodged there.

ה און עס איז געווען אויפֿן פֿירטן טאָג, האָבן זיי זיך געפֿעדערט
gefedert zich zei hobn tog firtn oifn geven iz es un
rose early selves they have day fourth on having been is it and

אין דער פֿרי , און ער איז אויפֿגעשטאַנען צו גיין . האָט דער פֿאָטער
foter der hot gein tsu oifgeshtanen iz er un peire der in
father the has go to stood up is he and morning the in

פֿון דער יונגער פֿרוי געזאָגט צו זיין איידעם : לאָז אונטער דיין
dain unter len eidem zain tsu gezogt froi yunger der fun
your under sustain son-in-law his to said woman young the of

האַרץ מיט אַ שטיקל ברויט, און דערנאָך וועט איר גיין . ו האָבן זיי זיך
zich zei hobn gein ir vet dernoch un broit shtikl a mit harts
selves they have go you will after that and bread piece a with heart

געזעצט, און האָבן ביידע אין איינעם געגעסן און געטרונקען, און דער פֿאָטער
foter der un getrunken un gegesn einem in beide hobn un gezetst
father the and drank and eaten together in both have and sat

פֿון דער יונגער פֿרוי האָט געזאָגט צו דעם מאַן: באַווילק, איך בעט
bet ich bavilik man dem tsu gezogt hot froi yunger der fun
entreat I please man the to said has woman young the of

דיך , און נעכטיק איבער, און לאָז ווילגיין דיין האַרץ. ז און דער מאַן
man der un harts dain voilgein loz un iber nechtik un dich
man the and heart your be merry let and over lodge and you(SG)

איז אויפֿגעשטאַנען צו גיין , אָבער זיין שווער איז צוגעשטאַנען צו
tsu tsugeshtanen iz shver zain ober gein tsu oifgeshtanen iz
to urged is father-in-law his but go to stood up is

אים, און ער האָט ווידער דאָרטן גענעכטיקט . ח און ווי ער האָט זיך
zich hot er vi un genechtikt dortn vider hot er un im
self has he as and spent the night there again has he and him

געפֿעדערט אין דער פֿרי אויפֿן פֿינפֿטן טאָג צו גיין , אזוי האָט דער פֿאָטער
foter der hot azoi gein tsu tog finftn oifn peire der in gefedert
father the has so go to day fifth on morning the in rose early

, דיך בעט איך אונטער, לאָז געזאָגט: פֿרוי יונגער פֿון
dich bet ich unter len gezogt froi yunger der fun
you(SG) entreat I under sustain said woman young the of

דיין האַרץ, און פֿאַרווײַלט ביז דער טאָג נײַגט זיך ; און זיי האָבן ביידע
beide hobn zei un zich naigt tog der biz farvailt un harts dain
both have they and self declines day the until tarry and heart your

געגעסן.
gegesn
eaten

5 And it came to pass on the fourth day, when they arose early in the boker, that he rose up to depart; the avi hana'arah said unto his choson *(son-in-law)*, Refresh thine lev with a morsel of lechem, and afterward go your way. 6 And they sat down, and did eat and drink both of them together; for the avi hana'arah had said unto the ish, Be pleased, and tarry all night, and let thine lev be content. 7 And when the ish rose up to depart, his khoten *(father-in-law)* urged him; therefore he lodged there again. 8 And he arose early in the boker on the yom hachamishi to depart; and the avi hana'arah said, Refresh now thine lev. Tarry till the yom turns, and they did eat both of them.

ט און דער מאַן איז אויפֿגעשטאַנען צו גיין , ער און זיין קעפּסוויַב
kepsvaib zain un er gein tsu oifgeshtanen iz man der un
concubine his and he go to arose is man the and

און זיין יונג ; אָבער זיין שוועסער , דער פֿאָטער פֿון דער יונגער
yunger der fun foter der shver zain ober yung zain un
young the of father the father-in-law his but servant his and

פֿרוי , האָט צו אים געזאָגט: זע נאָר, דער טאָג פֿאַרגייט צום
tsum fargeit tog der nor ze gezogt im tsu hot froi
to the draws day the now behold said him to has woman

9 And when the ish rose up to depart, he, and his pilegesh, and his na'ar, his khoten *(father-in-law)*, the avi hana'arah, said unto him, Hinei, now the yom draweth toward erev, tarry the night now;

hinei, the yom groweth to an end, lodge here, that thine lev may be content; and makhar *(tomorrow)* get you early on your derech, that thou mayest go to your ohel. [10] But the ish would not tarry that night, but he rose up and departed, and came to nokhach *(straight before, in the direction of)* Yevus, which is Yerushalayim; and there were with him two donkeys saddled, his pilegesh also was with him.

[11] And when they were near Yevus, the yom was far spent; and the na'ar said unto his adon, Come, now, and let us turn in into ir haYevusi, and lodge in it. [12] And his adon said unto him, We will not turn aside hither into the ir nochri, that is not of the Bnei Yisroel; we will pass over to Giv'ah. [13] And he said unto his na'ar, Come, and let us draw near to one of these places to lodge all night, in Giv'ah, or in Ramah.

[14] And they passed on and went their way; and the shemesh went down upon them when they were near Giv'ah, which belongeth to Binyamin. [15] And they turned aside thither, to go in and

אָוונט ; נעכטיקט איבער, איך בעט דיך ; אָט זעצט זיך דער טאָג,
tog der zich zetst ot dich bet ich iber nechtikt ovnt
day the self sets here you(SG) entreat I over lodge evening

נעכטיק דאָ , און לאָז ווילגיין דיין האַרץ, און מאָרגן וועט איר
ir vet morgn un harts dain voilgein loz un do nechtik
you will tomorrow and heart your be merry let and here lodge

זיך פֿעדערן אויף אייַער וועג, און וועסט גיין צו דיין געצעלט. ׳אָבער
ober getselt dain tsu gein vest un veg aier oif federn zich
but tent your to go will and way your on prepare selves

דער מאַן האָט נישט געוואָלט נעכטיקן , און ער איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz er un nechtikn gevolt nisht hot man der
stood up is he and spend the night wanted not has man the

און איז אַוועק, און ער איז געקומען ביז אַקעגן יבוס – דאָס
dos Yevus akegn biz gekumen iz er un avek iz un
this Yevus opposite until having come is he and away is and

איז ירושָלַיִם – און מיט אים אַ פּאָר געזאָטלטע אייזלען , און זיין
zain un eizlen gezotlte por a im mit un Yerushalayim iz
his and donkeys saddled pair a him with and Yerushalayim is

קעפּסווייַב מיט אים.
im mit kepsvaib
him with concubine

יא אַז זיי זיינען געווען בייַ יבוס , איז דער טאָג שוין
shoin tog der iz Yevus bai geven zainen zei az
already day the is Yevus by having been are they when

געווען זייער גענידערט , און דער יונג האָט געזאָגט צו זיין האַר :
har zain tsu gezogt hot yung der un genidert zeyer geven
master his to said has servant the and gone down very having been

קום , איך בעט דיך , און לאָמיר אַיינקערן אין דער דאָזיקער שטאָט
shtot doziker der in ainkern lomir un dich bet ich kum
city this the into turn aside let us and you(SG) entreat I come

פֿון דעם יבוסי , און נעכטיקן אין איר. יב האָט זיין האַר צו אים
im tsu har zain hot ir in nechtikn un Yevusi dem fun
him to master his has it in spend the night and Yevusi the of

געזאָגט: מיר וועלן נישט אַיינקערן אין אַ שטאָט פֿון פֿרעמדע , וואָס איז
iz vos fremde fun shtot a in ainkern nisht veln mir gezogt
is that foreigners of city a into turn aside not will we said

נישט פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל; לאָמיר אַריבערגיין ביז גִּבְעָה . יג און ער
nisht fun di kinder di fun nisht Yisroel fun Givah biz aribergein lomir er un
not of the children the of Yisroel of Giv'ah unto pass over let us he and

האָט געזאָגט צו זיין יונג : קום , און לאָמיר גענענען צו איינעם פֿון די
di fun einem tsu genenen lomir un kum yung zain tsu gezogt hot
the of one to draw near let us and come servant his to said has

ערטער, און מיר וועלן נעכטיקן אין גִּבְעָה אָדער אין רָמָה .
Ramah in oder Givah in nechtikn veln mir un erter
Ramah in or Giv'ah in spend the night will me and places

יד זיינען זיי ווייטער געגאַנגען און זיינען אַוועק ; און די זון
zun di un avek zainen un gegangen vaiter zei zainen
sun the and gone away were and having gone further they were

איז זיי אונטערגעגאַנגען בייַ גִּבְעָה וואָס געהערט צו בנימין . טו און
un Binyamin tsu gehert vos Givah bai untergegangen zei iz
and Binyamin to belongs which Giv'ah by gone down them is

זיי האָבן פֿאַרקערט אַהין , כדי אַריינצוגיין נעכטיקן אין גִּבְעָה .
Givah in nechtikn araintsugein kedei ahin farkert hobn zei
Giv'ah in to lodge go in in order to there turned aside have they

to lodge the night in Giv'ah; and when he went in, he sat him down in the rechov of the ir; for there was no ish that took them into his bais to lodge the night. 16 And, hinei, there came an ish zaken from his work out of the sadeh at erev, and the ish was also from har Ephrayim; and he sojourned in Giv'ah; but the anashim of the place were Bnei Yemini *(Benjamites)*. 17 And when he had lifted up his eyes, he saw haish haoreach *(the wayfaring man, traveling man)* in the rechov haIr; and the ish hazaken said, Whither goest thou? And whence comest thou? 18 And he said unto him, We are passing from Beit-Lechem Yehudah toward the remote har Ephrayim country; from thence am I; and I went to Beit-Lechem Yehudah, but I am now going to the Bais Hashem; but there is no ish that receiveth me into the bais. 19 Yet there is both straw and fodder for our donkeys; and there is lechem and yayin also for me, and for thy amah *(maidservant)*, and for the na'ar which is with thy avadim; there is no machsor *(want, need)* of any thing. 20 And the ish hazaken said, Shalom lach; howsoever let all thy

אוּן עֶר אִיז אַרַיינגעגאַנגען , אוּן הָאָט זִיךְ געזעצט אִין מִצַּרק פּוֹן שטאָט,
shtot fun mark in gezetst zich hot un araingegangen iz er un
city of square in sat self has and entered is he and

אָבער קיין מענטש הָאָט זיי נישט אַרײַנגענומען אִין הויז נעכטיקן .
nechtikn hoiz in araingenumen nisht zei hot mentsh kein ober
to lodge house into taken in not them has man any but

ט֭ז ערשט אַן אַלטער מאַן קומט אָן פּוֹן זײַן אַרבעט אִין פֿעלד, אִין אָוונט ;
ovnt in feld in arbet zain fun on kumt man alter an ersht
evening in field in work his from on comes man old an behold

אוּן דער מאַן איז געווען פּוֹן דעם געבערג פּוֹן אֶפרַים , נאָר ער
er nor Efrayim fun geberg dem fun geven iz man der un
he but Ephrayim of mountain the from having been is man the and

הָאָט זיך אויפֿגעהאַלטן אין גִּבְעָה ; אוּן די מענטשן פּוֹן דעם אָרט
ort dem fun mentshn di un Givah in oifgehaltn zich hot
place the of men the and Giv'ah in temporarily stayed self has

זײַנען געווען בנימינער . י֭ז אוּן ווי ער הָאָט אויפֿגעהויבן זײַנע
zaine oifgehoibn hot er vi un Binyaminer geven zainen
his lifted up has he when and men of Binyamin having been are

אויגן, אוּן הָאָט דערזען דעם מאַן דעם דורכגייער אויפֿן מִצַּרק פּוֹן שטאָט,
shtot fun mark oifn durchgeyer dem man dem derzen hot un oign
city of square on through goer the man the seen has and eyes

אַזוי הָאָט דער אַלטער מאַן געזאָגט: ווּוהין גייסטו ? אוּן פּוֹן וואַנען
vanen fun un geistu vuhin gezogt man alter der hot azoi
whence from and are you going where said man old the has so

קומסטו ? י֭ח הָאָט ער צו אים געזאָגט: מיר גייען אַריבער
ariber geyen mir gezogt im tsu er hot kumstu
on the other side of go we said him to he has you come from

פּוֹן בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה צום עק געבערג פּוֹן אֶפרַים . איך בין
bin ich Efrayim fun geberg ek tsum Beis-Lechem-Yehudah fun
am I Ephrayim of mountain end to Beit-Lechem Yehudah of

פּוֹן דאָרטן, אוּן איך בין געגאַנגען קיין בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , אוּן
un Beis-Lechem-Yehudah kein gegangen bin ich un dortn fun
and Beit-Lechem Yehudah to having gone am I and there from

צו הס הויז גיי איך, אוּן קיין מענטש נעמט מיך נישט אַרײַן
arain nisht mich nemt mentsh kein un ich gei hoiz Hashems tsu
enter in not me takes man any and I go house Hashem's to

, אין הויז . י֭ט אוּן פֿאַראַן אי שטרוי אי פֿוטער פֿאַר אונדזערע אייזלען
eizlen undzere far futer i shtroi i faran un hoiz in
donkeys our for feed and straw both there is and house into

אוּן פֿאַראַן אויך ברויט אוּן ווײַן פֿאַר מיר, אוּן פֿאַר דײַן דינסט ,
dinst dain far un mir far vain un broit oich faran un
female servant your for and me for wine and bread also there is and

אוּן פֿאַר דעם יונג וואָס מיט דײַנע קנעכט ; עס פֿעלט נישט קיין
kein nisht felt es knecht daine mit vos yung dem far un
any not lacks it servants your with which is servant the for and

זאַך . כ הָאָט דער אַלטער מאַן געזאָגט: פֿריד צו דיר ! אַלע דײַנע
daine ale dir tsu frid gezogt man alter der hot zach
your all you(SG) to peace said man old the has thing

באַדערפֿענישן זאָלן נאָר זײַן אויף מיר; נאָר אויפֿן מִצַּרק זאָלסטו נישט
nisht zolstu mark oifn nor mir oif zain nor zoln baderfenishn
not shall you square on but me on be only shall needs

נעכטיקן .
nechtikn
spend the night

wants lie upon me; only lodge not in the rechov.

כא אוּן עָר הָאָט אִים גֶעבְּרַאכְט אִין זַיִן הוֹיז , אוּן הָאָט פַֿאַרמִישְׁט פֿוּטֶער
futer farmisht hot un hoiz zain in gebracht im hot er un
feed mixed has and house his in brought him has he and

פַֿאַר דִי אֵייזְלְען ; אוּן זִיי הָאבְּן גֶעוואַשְׁן זַייעֶרע פֿיס, אוּן הָאבְּן גֶעגֶעסְן אוּן
un gegesn hobn un fis zeyere gevashn hobn zei un eizlen di far
and eaten have and feet their washed have they and donkeys the for

גֶעטרונקען.
getrunken
drank

[21] So he brought him into his bais, and mixed fodder for the donkeys; and they washed their feet, and did eat and drink.

כב זיי טוֹען אַזוֹי ווֵויל זַייער הֶאַרְץ, עֶרְשְׁט דִי מֶענְטְשְׁן פֿוּן שְׁטָאט,
shtot fun mentshn di ersht harts zeyer voil azoi tuen zei
city of men the behold heart their happy so do they

מֶענְטְשְׁן נִידֶערְטְרֶעכְטִיקְע יוּנגְען , הָאבְּן אַרוּמְגֶערִינְגְלְט דָאס הוֹיז , קְלאַפְּֿנדִיק
klapndik hoiz dos arumgeringlt hobn yungen nidertrechtike mentshn
banging house the encircled have young vile men

אוֹיף דֶער טִיר , אוּן זִיי הָאבְּן גֶעזָאגְט צוּ דֶעם אַלְטְן מַאן דֶעם בַּעַל־הַבַּיִת ,
baal-habait dem man alten dem tsu gezogt hobn zei un tir der oif
owner the man aged the to said have they and door the on

אַזוֹי צוּ זָאגְן : בְּרֶענְג אַרוֹיס דֶעם מַאן וואָס אִיז גֶעקוֹמְען אִין דַיִן הוֹיז ,
azoi tsu zogn : brenng arois dem man vos iz gekumen in dain hoiz
so to say bring out the man who is having come in your house

כג דִי מִיר זָאלְן אִים דֶערְקֶענְען. אִיז אַרוֹיסְגֶעגַאנְגְען צוּ זִיי דֶער מַאן
kedei so that shall we him know is went out to them der man
derkenen im zoln mir derkenen is gegangen tsu zei der man

דֶער בַּעַל־הַבַּיִת , אוּן הָאָט צוּ זִיי גֶעזָאגְט: נִישְׁט, בְּרִידֶער ! אִיר זָאלְט
zolt ir brider nisht gezogt zei tsu hot un baal-habait der
shall you brothers no said them to has and owner the

נִישְׁט טָאן קֵין בֶּייז, אִיךְ בְּעט אֵייךְ, נָאךְ דֶעם אַז דֶער דָאזִיקְער מַאן אִיז
iz man doziker der az dem noch aich bet ich beiz kein ton nisht
is man this the that the after you entreat I evil any do not

כד אָט נְבֵלה . געקומען אִין מַיִן הוֹיז ; אִיר זָאלְט נִישְׁט טָאן דִי דָאזִיקע
ot nevole dozike di ton nisht zolt ir hoiz main in gekumen
here carcass this the do not shall you house my in having come

אִיז מַיִן טָאכְטֶער דִי יוּנגְפְֿרוי , אוּן זַיִן קֶעפְּסְוַוייב ; לָאמִיךְ , אִיךְ בְּעט
bet ich lomich kepsvaib zain un yungfroi di tochter main iz
entreat I let me concubine his and virgin the daughter my is

אֵייךְ, זִיי אַרוֹיסְבְּרענְגען, אוּן פַֿיניקְט זִיי , אוּן טוֹט צוּ זִיי וואָס אִיז
iz vos zei tsu tut un zei painikt un aroisbrengen zei aich
is what them to do and them molest and bring forth them you

גוּט אִין אַיעֶרע אוֹיגְן, נָאר דֶעם דָאזִיקְן מַאן זָאלְט אִיר נִישְׁט טָאן דִי דָאזִיקע
dozike di ton nisht ir zolt man dozikn dem nor oign aiere in gut
this the do not you shall man this the but eyes your in good

שענדְלֶעכְע זאַך .
zach shendleche
thing dishonorable

[22] Now as they were making their hearts content, hinei, the anshei haIr, anshei bnei Beliya'al, surrounded the bais, and pounded incessantly on the delet, and shouted to the ish, the Ba'al HaBayit, the zaken, saying, Bring out the ish that came into thine bais, that we may know him. [23] And the ish, the Ba'al HaBayit, went out unto them, and said unto them, Nay, my brethren, nay, do not so wickedly; seeing that this ish is come into mine bais, do not this nevalah *(outrage)*. [24] Hinei, here is my bat a betulah, and his pilegesh; them I will bring out now, and humble ye them, and do with them what seemeth hatov unto your eyes; but unto this ish do not so devar hanevalah *(vile, wicked a thing)*.

[25] But the anashim would not pay heed to him; so the ish took his pilegesh, and brought her forth unto them; and they knew her,

כה אָבְּער דִי מֶענְטְשְׁן הָאבְּן נִישְׁט גֶעוואָלְט צוֹהערְן צוּ אִים. הָאָט דֶער מַאן
man der hot im tsu tsuhern gevolt nisht hobn mentshn di ober
man the has him to listen wanted not have men the but

אָנגֶענוֹמְען זַיִן קֶעפְּסְוַוייב , אוּן אַרוֹיסְגֶעבְּרַאכְט צוּ זִיי דֶערוֹיסְן; אוּן זִיי
zei un deroisn zei tsu aroisgebracht un kepsvaib zain ongenumen
they and outside them to brought out and concubine his grabbed

and abused her kol halailah until the boker; and when the shachar *(dawn)* came, they let her go. [26] Then came the isha at the break of haboker, and fell down at the petach bais haish where her adon was, ad haohr *(until daylight, sunrise)*.

[27] And her adon rose up in the boker, and opened the daletot habais, and stepped out to go on his derech; and, hinei, the isha, his pilegesh, was fallen at the petach habais! And her hands were upon the sahf *(threshold)*. [28] And he said unto her, Up, and let us be going. But there was no answer. Then the ish took [the corpse] upon a donkey, and the ish rose up, and set out for his makom *(place, home)*. [29] And when he was come into his bais, he took a ma'akhelet *(knife)*, and laid hold on his pilegesh, and divided her, together with her atzmot, into twelve pieces, and sent her into all the territory of Yisroel. [30] And it was so, that all that saw it said, There was no such deed done nor seen from the yom that the Bnei Yisroel came up out of Eretz Mitzrayim unto this day; give ye heed unto it, make

האָבן זי דערקענט, און האָבן זי געמאַטערט אַ גאַנצע נאַכט ביז באַגינען,
baginen biz nacht gantse a gematert zi hobn un derkent zi hobn
dawn until night whole a tormented her have and known her have

כה און די אַוועקגעלאָזט ווען דער פֿרימאָרגן איז אויפֿגעגאַנגען.
di un oifgegangen iz frimorgn der ven avekgelozt zi un
the and dawning is morning the when released her and

פֿרוי איז געקומען אין אָנהייב באַגינען, און איז אַנידערגעפֿאַלן און
un anidergefaln iz un baginen onheib in gekumen iz froi
and fell down is and dawn beginning in having come is woman

געלעגן אין אײַנגאַנג פֿון דעם מאַנס הויז וואָס איר האַר איז דאָרטן
dortn iz har ir vos hoiz mans dem fun aingang in gelegn
there is master her which is house man's the of entrance in lay

געווען, ביז עס איז ליכטיק געוואָרן.
lichtik gevorn iz es biz geven
light having become is it until having been

כז און איר האַר איז אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי, און האָט
hot un peire der in oifgeshtanen iz har ir un
has and morning the in arose is master her and

געעפֿנט די טירן פֿון הויז, און איז אַרויסצוגיין אויף זײַן וועג, ערשט
ersht veg zain oif aroistsugein iz un hoiz fun tirn di geefent
behold way his on go out is and house of doors the opened the

מיט הויז פֿון אײַנגאַנג אין אײַנגעפֿאַלן ליגט קעפּסוויַב, זײַן פֿרוי, די
mit hoiz fun aingang in anidergefaln ligt kepsvaib zain froi di
with house of entrance in sprawled lies concubine his woman the

אירע הענט אויפֿן שוועל. כח האָט ער צו איר געזאָגט: שטיי אויף, און
un oif shtei gezogt ir tsu er hot shvel oifn hent ire
and up stand said her to he has threshold on hands her

לאָמיר גיין; אָבער קיינער ענטפֿערט נישט. האָט ער זי אַרויפֿגענומען אויפֿן
oifn aroifgenumen zi er hot nisht entfert keiner ober gein lomir
on took up her he has not answer anyone but go let us

אייזל; און דער מאַן איז אויפֿגעשטאַנען, און איז אַוועק צו זײַן היים.
heim zain tsu avek iz un oifgeshtanen iz man der un eizl
home his to away is and got up is man the and donkey

כט און ער איז געקומען אין זײַן הויז, און האָט געזומען דעם
dem genumen hot un hoiz zain in gekumen iz er un
the taken has and house his into having come is he and

שלאַכטמעסער, און האָט אָנגענומען זײַן קעפּסוויַב, און האָט זי צעשניטן
tseshnitn zi hot un kepsvaib zain ongenumen hot un shlachtmeser
cut her has and concubine his grasped has and battleknife

אויף אירע גלידער, אין צוועלף שטיקער, און האָט זי פֿונאַנדערגעשיקט
funandergeshikt zi hot un shtiker tsvelf in glider ire oif
start to send it has and pieces twelve in members her on

אין גאַנצן געמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל. ל און עס איז געווען, איטלעכער
itlecher geven iz es un Yisroel fun gemark gantsn in
each having been is it and Yisroel of border all in

וואָס האָט עס געזען, האָט געזאָגט: אַזוי-וואָס איז נישט געשען נישט און
nisht un geshen nisht iz azoi-vos gezogt hot gezen es hot vos
not and happen not is like this said has seen it has which

געזען געוואָרן פֿון דעם טאָג וואָס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען
zainen Yisroel fun kinder di vos tog dem fun gevorn gezen
are Yisroel of children the which day the of having become seen

up your minds, and speak.

20 Then all the Bnei Yisroel came out, and HaEdah was gathered together as ish echad, from Dan even to Be'er-Sheva, including Eretz HaGil'ad, unto Hashem at Mitzpah. [2] And the Pinot *(Corner pillars, Leaders, Chiefs)* kol HaAm, even of kol Shivtei Yisroel, presented themselves in the Kahal Am HaElohim, four hundred thousand foot soldiers armed with cherev. [3] (Now the Bnei Binyamin heard that the Bnei Yisroel were gone up to Mitzpah.) Then said the Bnei Yisroel, Tell us, how this ra'ah came to be?

[4] And the Levi, the ish haisha that was murdered, answered and said, I came into Giv'ah that belongeth to Binyamin, I and my pilegesh, to lodge. [5] And the ba'alei haGiv'ah rose against me, and surrounded the bais upon me by lailah, and intended to have murdered me; and my pilegesh have they raped, that she is dead. [6] And I took my pilegesh, and cut her in pieces, and sent her

אַרוֹיפְגֶעגאַנגען פ�ון לאַנד מִצרַיִם ביז אויף היינטיקן טאָג. באַטראַכט
batracht tog haintikn oif biz Mitsrayim land fun aroifgegangen
consider day this very on until Egypt land from having gone up

אײַך וועגן דעם, האַלט אַן עצה , און רעדט!
redt un eitse an halt dem vegen aich
speak and counsel an hold this concerning you

ב זײַנען אַרויסגעגאַנגען אַלע קינדער פ�ון יִשׂרָאֵל, און די גאַנצע
gantse di un Yisroel fun kinder ale aroisgegangen zainen
entire the and Yisroel of children all having come out are

עדה ווי איין מאַן, פֹון דָן און ביז באֵר-שֶׁבַע און לאַנד גִלעָד ,
Gilad land un Beer-Sheva biz un Dan fun man ein vi eide
Gil'ad land and Be'er-Sheva unto and Dan of man one as assembly

האָט זיך אײַנגעזאַמלט צו ה קיין מִצפָּה . [ב] און די פֿאָרשטייער פֹון
fun forshteyer di un Mitspah kein Hashem tsu aingezamlt zich hot
of officials the and Mitzpah at Hashem to gathered self has

גאַנצן פֿאָלק , פֹון אַלע שבֹטים פֹון יִשׂרָאֵל, האָבן זיך געשטעלט אין דער
der in geshtelt zich hobn Yisroel fun shvotim ale fun folk gantsn
the in stood self have Yisroel of tribes all of people all

אײַנזאַמלונג פֹון ג-טס פֿאָלק , פִיר הונדערט טויזנט פֿוסגייער וואָס
vos fusgeyer toiznt hundert fir folk G-ts fun ainzamlung
who foot soldiers thousand hundred four people G-d's of congregation

ציען אַ שווערד. – [ג] און די קינדער פֹון בנימין האָבן געהערט אַז
az gehert hobn Binyamin fun kinder di un shverd a tsien
that heard have Binyamin of children the and sword a advance

די קינדער פֹון יִשׂרָאֵל זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען קיין מִצפָּה . – און די
di un Mitspah kein aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder di
the and Mitzpah to having gone up are Yisroel of children the

קינדער פֹון יִשׂרָאֵל האָבן געזאָגט: דערציילט, ווי אַזוי איז געשען דאָס
dos geshen iz azoi vi dertseilt gezogt hobn Yisroel fun kinder
the happen is so how tell said have Yisroel of children

דאָזיקע בייז.
beiz dozike
evil this

[ד] האָט זיך אָפּגערופֿן דער מאַן דער לֵוִי , דער מאַן פֹון דער דערהרגעטער
derhrgeter der fun man der Levi der man der opgerufn zich hot
murdered the of man the Levi the man the responded self has

פֿרוי , און האָט געזאָגט: קיין גִבעָה וואָס געהערט צו בנימין , בין
bin Binyamin tsu gehert vos Givah kein gezogt hot un froi
am Binyamin to belongs which Giv'ah to said has and woman

איך געקומען , איך און מײַן קעפּסוויב, צו נעכטיקן . [ה] זײַנען
zainen nechtikn tsu kepsvaib main un ich gekumen ich
are spend the night to concubine my and I having come I

אויפֿגעשטאַנען אויף מיר די מענער פֹון גִבעָה , און האָבן אַרומגערינגלט
arumgeringlt hobn un Givah fun mener di mir oif oifgeshtanen
encircled have and Giv'ah of men the me on arose

דאָס הויז אַרום מיר בײַ נאַכט; מיך האָבן זיי געטראַכט צו הרגענען ,
hargen tsu getracht zei hobn mich nacht bai mir arum hoiz dos
kill to intended they have me night by me round house the

און מײַן קעפּסוויב האָבן זיי גענפֿיניקט ביז זי איז געשטאָרבן. [ו] האָבן
hob geshtorbn iz zi biz gepainikt zei hobn kepsvaib main un
have died is she until afflicted they have concubine my and

איך אָנגענומען מײַן קעפּסוויב, און האָבן זי צעשניטן , און האָבן
hob un tseshnitn zi hob un kepsvaib main ongenumen ich
have and cut her have and concubine my grasped I

throughout kol sedeh nachalat Yisroel; for they have committed zimmah *(lewdness)* and nevalah *(wickedness, outrage, disgrace)* in Yisroel. [7] Hinei, ye are all Bnei Yisroel; give here your advice and etzah *(counsel, verdict)*.

[8] And kol haAm arose as ish echad, saying, We will not any of us go to his ohel, neither will we any of us return into his bais. [9] But now this shall be the thing which we will do to Giv'ah; we will go up bigoral *(by lot)* against it; [10] And we will take ten anashim of a hundred throughout kol Shivtei Yisroel, and a hundred of a thousand, and a thousand out of ten thousand, to supply provisions for the troops, that they may do, when they come to Geva of Binyamin, according to all the nevalah that they have wrought in Yisroel.

[11] So kol ish Yisroel were gathered against the Ir, k'ish echad chaverim *(comrades as one man, united as one)*. [12] And the Shivtei Yisroel sent anashim through all the shivtei Binyamin, saying, What ra'ah is this that is done among you? [13] Now therefore deliver us the anashim, the Bnei

זי פֿונאַנדערגעשיקט אין גאַנצן פֿעלד פֿון דער נחלה פֿון יִשְׂרָאֵל,
zi fun funandergeshikt in gantsn feld der fun nachle Yisroel
her to send start in all field the of inheritance Yisroel of

וואָרעם זיי האָבן געטאָן אַ שענדלעכקייט און אַ נבֿלה אין יִשְׂרָאֵל.
vorem zei hobn geton a shendlechkeit un a nevole in Yisroel
for they have done a scandal and a carcass in Yisroel

ז אָט זייַט איר אַלע, קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, גיט אַהער אייַער באַשייד און
ot zait ir ale kinder fun Yisroel git aher aier basheid un
behold you be all children of Yisroel gives here your decision and

עצה .
eitse
counsel

ח האָט זיך אויפֿגעהויבן דאָס גאַנצע פֿאָלק ווי איין מאַן, אַזוי צו זאָגן:
hot zich oifgehoibn dos gantse folk vi ein man azoi tsu zogn
has self lifted up whole the people as one man so to say

מיר וועלן נישט גיין קיינער צו זיין געצעלט, און מיר וועלן נישט אַרײַנקערן
mir veln nisht gein keiner tsu zain getselt un mir veln nisht ainkern
we will not go no one to his tent and we will not turn aside

קיינער אין זיין הויז ! ט און אַצונד איז דאָס די זאַך וואָס מיר וועלן
keiner gein nisht veln mir un atsund iz dos di zach vos mir veln
no one go not will we and now is this the thing which we will

טאָן צו גִּבְעָה: גיין אויף איר לויט גורל. י און מיר וועלן נעמען
ton tsu Givah gein oif ir loit goirl un mir veln nemen
do to Giv'ah go on it according to lot take and we will

צען מאַן פֿון הונדערט, פֿון אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, און הונדערט
tsen man fun hundert fun ale shvotim fun Yisroel un hundert
ten man of hundred from all tribes of Yisroel and hundred

פֿון טויזנט, און טויזנט פֿון צען טויזנט, אויף צו ברענגען
fun toiznt un toiznt fun tsen toiznt tsu oif brengen
of thousand and thousand of ten thousand to for bring

שפּײַז פֿאַרן פֿאָלק, כּדי זיי זאָלן טאָן, אַז זיי קומען צו
shpaiz faran folk kedei zei zoln ton az zei kumen tsu
provisions for the people so that they shall do when they come to

גֶּבַע-בנימין , לויט דער גאַנצער נבֿלה וואָס זיי האָבן געטאָן
Geva-Binyamin loit der gantser nevole vos zei hobn geton
Geva of Binyamin according to the whole carcass which they have done

אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in
Yisroel in

יא און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אײַנגעזאַמלט אויף דער שטאָט,
un ale mener fun Yisroel hobn zich aingezamlt oif der shtot
and all men of Yisroel have self gathered on the city

יב און די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געשיקט מענטשן
un di shvotim fun Yisroel hobn geshikt mentshn
and the tribes of Yisroel have sent men

באַהעפֿט ווי איין מאַן. יג און די מענטשן, וואָס זענען געשיקט
baheft vi ein man un di mentshn geshikt
joined as one man and the men sent

דורכן גאַנצן שבֿט בנימין , אַזוי צו זאָגן: וואָס פֿאַר אַ בייז איז
durchn gantsn sheyvet Binyamin azoi tsu zogn vos far a beiz iz
through all tribe Binyamin so to say what for a evil is

דאָ געשען צווישן אײַך? יג און אַצונד גיט אַרויס די מענטשן, די
do geshen tsvishn aich? un atsund git arois di mentshn di
here happen among you and now give over the men the

נידערטרעכטיקע יונגען , וואָס אין גִּבְעָה , און מיר וועלן זיי טייטן,
nidertrechtike yungen vos in Givah un mir veln zei teitn
vile young which are in Giv'ah and me will them kill

Beliyaal, which are in Giv'ah, that we may put them to death, and purge ra'ah from Yisroel. But the Bnei Binyamin would not pay heed to the voice of their achim the Bnei Yisroel. [14] But the Bnei Binyamin gathered themselves together out of the towns unto Giv'ah, to go out for milchamah against the Bnei Yisroel. [15] And the Bnei Binyamin mustered at that time out of the cities twenty and six thousand men armed with cherev, beside the inhabitants of Giv'ah, which mustered seven hundred ish bachur *(chosen men)*. [16] Among all this people there were seven hundred ish bachur every one could sling stones at the se'ar *(the hair)*, and not miss.

[17] And the ish Yisroel, apart from Binyamin, mustered 400,000 men armed with cherev; all these were ish milchamah. [18] And the Bnei Yisroel arose, and went up to Beit-El, and asked counsel of Elohim, and said, Which of us shall go up first to the milchamah against the Bnei Binyamin? And Hashem said, Yehudah shall go up first.

און אויסראַמען דאָס בייז פֿון יִשְׂרָאֵל. אָבער די קינדער פֿון בנימין
Binyamin fun kinder di ober Yisroel fun beiz dos oisramen un
Binyamin of children the but Yisroel from evil this purge and

האָבן נישט געוואָלט צוהערן צו דעם קול פֿון זייערע ברידער, די קינדער
kinder di brider zeyere fun kol dem tsu tsuhern gevolt nisht hobn
children the brothers their of voice the to heed wanted not have

פֿון יִשְׂרָאֵל. [יד] און די קינדער פֿון בנימין האָבן זיך איינגעזאַמלט
aingezamlt zich hobn Binyamin fun kinder di un Yisroel fun
gathered self have Binyamin of children the and Yisroel of

פֿון די שטעט קיין גִּבְעָה, כּדי אַרויסצוגיין אויף מלחמה מיט די
di mit milchome oif aroistsugein kedei Givah kein shtet di fun
the with war to go out so that Giv'ah to cities the from

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. [טו] און די קינדער פֿון בנימין האָבן אין יענעם
yenem in hobn Binyamin fun kinder di un Yisroel fun kinder
that in have Binyamin of children the and Yisroel of children

טאָג זיך געציילט פֿון די שטעט זעקס און צוואַנציק טויזנט מאַן
man toiznt tsvantsik un zeks shtet di fun getseilt zich tog
men a thousand twenty and six cities the from numbered self day

וואָס ציען אַ שוווערד, אַחוץ די באַווויינער פֿון גִּבְעָה וואָס
vos Givah fun bavoiner di achuts shverd a tsien vos
which Giv'ah of inhabitants the aside from sword a advance which

האָבן זיך געציילט זיבן הונדערט געקליבענע מענער. [טז] דאָס דאָזיקע
dozike dos mener geklibene hundert zibn getseilt zich hobn
this this men choice hundred seven numbered self have

גאַנצע פֿאָלק, זיבן הונדערט געקליבענע מענער, זיינען געווען
geven zainen mener geklibene hundert zibn folk gantse
having been are men choice hundred seven people entire

גענוג. איטלעכער פֿון די האָט געוואָרפֿן אַ שטיין אין אַ האָר, און נישט
nisht un hor a in shtein a gevorfn hot di fun itlecher gelinkte
not and hair a in stone a thrown has the of each left-handed

פֿאַרפֿעלט.
farfelt
fail

[יז] און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך געציילט אַחוץ בנימין
Binyamin achuts getseilt zich hobn Yisroel fun kinder di un
Binyamin aside from numbered self have Yisroel of children the and

פֿיר הונדערט טויזנט מאַן וואָס ציען אַ שוווערד; אַלע די דאָזיקע,
dozike di ale shverd a tsien vos man toiznt hundert fir
these the all sword a advance which men thousand hundred four

מלחמה-לייט. [יח] און זיי זיינען אויפֿגעשטאַנען, און זיינען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen un oifgeshtanen zainen zei un milchome-lait
having gone up are and stood up are they and war people

קיין בֵּית-אֵל, און האָבן געפֿרעגט ביי אלקים. און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di un Elokim bai gefregt hobn un Beis-El kein
Yisroel of children the and G-d with inquired have and Beit-El to

האָבן געזאָגט: ווער זאָל אונדז אַרויפֿגיין צוערשט אויף מלחמה מיט די
di mit milchome oif tsuersht aroifgein undz zol ver gezogt hobn
the with war for first go up for us shall who said have

קינדער פֿון בנימין? [יט] האָט ה געזאָגט: יהודה צוערשט.
tsuersht Yehudah gezogt Hashem hot Binyamin fun kinder
first Yehudah said Hashem has Binyamin of children

[19] And the Bnei Yisroel rose up in the boker, and encamped against Giv'ah. [20] And the Ish Yisroel went out to battle against Binyamin; and the Ish Yisroel put themselves in array to fight against them at Giv'ah. [21] And the Bnei Binyamin came forth out of Giv'ah, and cut down to the ground that day in Yisroel twenty and two thousand men.

[22] And the HaAm Ish Yisroel took courage, and formed their battle line again in the place where they put themselves in array the first day.

[23] (And the Bnei Yisroel went up and wept before Hashem until erev, and asked counsel of Hashem, saying, Shall I go up again to battle against the Bnei Binyamin achi? And Hashem said, Go up against him.)

[24] And the Bnei Yisroel came near against the Bnei Binyamin the second day. [25] And Binyamin went forth against them from Giv'ah the second day, and cut down to the ground of the Bnei Yisroel another

יט זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל אין דער פֿרי ,
peire der in Yisroel fun kinder di aroifgegangen zainen
morning the in Yisroel of children the having gone up are

און זיי האָבן געלאָגערט אויף גִּבְעָה , כ און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun mener di un Givah oif gelegert hobn zei un
Yisroel of men the and Giv'ah against encamped have they and

זײַנען אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה מיט בנימין ; און די מענער
mener di un Binyamin mit milchome oif aroisgegangen zainen
men the and Binyamin with war on having gone forth are

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אָנגעריכט אַ מלחמה מיט זיי בײַ גִּבְעָה . כא זײַנען
Givah bai zei mit milchome a ongericht hobn Yisroel fun zainen
Giv'ah at them with war a prepared have Yisroel of are

די קינדער פֿון בנימין אַרויסגעגאַנגען פֿון גִּבְעָה , און זיי האָבן
hobn zei un Givah fun aroisgegangen Binyamin fun kinder di
have they and Giv'ah from having come out Binyamin of children the

אומגעבראַכט פֿון יִשְׂרָאֵל אין יענעם טאָג צוויי און צוואַנציק טויזנט מאַן
man toiznt tsvantsik un tsvei tog yenem in Yisroel fun umgebracht
men thousand twenty and two day that in Yisroel of destroyed

צו דער ערד .
erd der tsu
ground the to

כב אָבער דאָס פֿאָלק , די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל , האָבן זיך געשטאַרקט , און
un geshtarkt zich hobn Yisroel fun mener di folk dos ober
and strengthened self have Yisroel of men the people the but

זיי האָבן ווידער אָנגעריכט אַ מלחמה אין דעם אָרט וואָס זיי האָבן
hobn zei vos ort dem in milchome a ongericht vider hobn zei
have they which place the in war a prepared again have they

דאָרטן אָנגעריכט אין ערשטן טאָג.
tog ershtn in ongericht dortn
day first in prepared there

כג און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען , און האָבן געווויינט
geveint hobn un aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder di un
wept have and having gone up are Yisroel of children the and

פֿאַר ה ביזן אָוונט , און זיי האָבן געפֿרעגט בײַ ה , אַזוי
azoi Hashem bai gefregt hobn zei un ovnt bizn Hashem far
so Hashem with inquired have they and evening until Hashem before

צו זאָגן : זאָל איך ווידער גענענען אויף מלחמה מיט די קינדער פֿון
fun kinder di mit milchome oif genenen vider ich zol zogn tsu
of children the with war for approach again I shall say to

מײַן ברודער בנימין ? האָט ה געזאָגט : גייט אַרויף אַקעגן אים .
im akegn aroif geit gezogt Hashem hot Binyamin bruder main
him against up go said Hashem has Binyamin brother my

כד און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געענטפֿערט צו די קינדער פֿון
fun kinder di tsu genent hobn Yisroel fun kinder di un
of children the to comes near have Yisroel of children the and

בנימין אויפֿן צווייטן טאָג. כה און בנימין איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן
akegn aroisgegangen iz Binyamin un tog tsveitn oifn Binyamin
against having come out is Binyamin and day second on Binyamin

זיי פֿון גִּבְעָה אויפֿן צווייטן טאָג, און זיי האָבן אומגעבראַכט פֿון די
di fun umgebracht hobn zei un tog tsveitn oifn Givah fun zei
the of destroyed have they and day second on Giv'ah of them

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל נאָך אַכצן טויזנט מאַן צו דער ערד ; אַלע די
di ale erd der tsu man toiznt achtsen noch Yisroel fun kinder
the all ground the to men thousand eighteen yet Yisroel of children

eighteen thousand men; all these were armed with the cherev.
26 Then kol Bnei Yisroel, and kol haAm, went up, and came unto Beit-El, and wept, and sat there before Hashem, and did a tzom that day until erev, and offered olot and shelamim before Hashem. 27 And the Bnei Yisroel inquired of Hashem, for the Aron Brit HaElohim was there in those days, 28 And Pinchas ben El'azar ben Aharon stood ministering before it in those yamim, saying, Shall I yet again go out to battle against the Bnei Binyamin achi, or shall I cease? And Hashem said, Go up; for makhar *(tomorrow)* I will deliver them into thine yad.
29 And Yisroel set an ambush in wait round about Giv'ah. 30 And the Bnei Yisroel went up against the Bnei Binyamin on the Yom HaShelishi, and put themselves in array against Giv'ah, as before. 31 And the Bnei Binyamin went out against HaAm, and were drawn away from the Ir; and they began to inflict casualties on HaAm, as at other times, in the sadeh and on the roads, of which one road goeth

דאָזיקע האָבן געצויגן אַ שוועכט. כו זײַנען אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, דאָס
dos Yisroel fun kinder ale zainen shverd a getsoign hobn dozike
this Yisroel of children all are sword a wielded have this

גאַנצע פֿאָלק, אַרויפֿגעגאַנגען, און זיי זײַנען געקומען קיין בֵּית-אֵל,
Beis-El kein gekumen zainen zei un aroifgegangen folk gantse
Beit-El to having come are they and having gone up people entire

און האָבן געווויינט, און זיי זײַנען געזעסן דאָרטן פֿאַר ה , און האָבן
hobn un Hashem far dortn gezesn zainen zei un geveint hobn un
have and Hashem before there seated are they and wept have and

געפֿאַסט אין יענעם טאָג ביזן אָוונט , און אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער
brandopfer oifgebracht un ovnt bizn tog yenem in gefast
olah brought up and evening until day that in fasted

און פֿרידאָפּפֿער פֿאַר ה . כז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un Hashem far fridopfer un
have Yisroel of children the and Hashem before peace offering and

געפֿרעגט ביי ה – וואָרעם דער אָרון פֿון ג-טס ברית איז דאָרט
dort iz bris G-ts fun oren der vorem Hashem bai gefregt
there is covenant G-d's of aron the because Hashem with inquired

געווען אין יענע טעג; כח און פּינְחס דער זון פֿון אֶלְעָזָר דעם זון
zun dem Elazar fun zun der Pinchas un teg yene in geven
son the El'azar of son the Pinchas and days those in having been

פֿון אַהרֹנען איז געשטאַנען פֿאַר אים אין יענע טעג – אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi teg yene in im far geshtanen iz Aharonen fun
say to so days those in him before stood is Aharon of

זאָל איך ווידער אַרויסגיין אויף מלחמה מיט די קינדער פֿון מײַן ברודער
bruder main fun kinder di mit milchome oif aroisgein vider ich zol
brother my of children the with war to go out again I shall

בנימין , אָדער איך זאָל אויפֿהערן? האָט ה געזאָגט: גייט אַרויף,
aroif geit gezogt Hashem hot oifhern zol ich oder Binyamin
up go said Hashem has cease shall I or Binyamin

וואָרעם מאָרגן וועל איך אים געבן אין דײַן האַנט.
hant dain in gebn im ich vel morgn vorem
hand your in give him I will tomorrow because

כט האָט יִשְׂרָאֵל געשטעלט לויערער אויף גִּבְעָה רונד אַרום. ל און
un arum rund Givah oif loierer geshtelt Yisroel hot
and round around Giv'ah on lie in wait set Yisroel has

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אַקעגן די קינדער פֿון
fun kinder di akegn aroifgegangen zainen Yisroel fun kinder di
of children the against having gone up are Yisroel of children the

בנימין אויפֿן דריטן טאָג, און זיי האָבן זיך אויסגעשטעלט אַקעגן
akegn oisgeshtelt zich hobn zei un tog dritn oifn Binyamin
against set self have they and day third on Binyamin

גִּבְעָה , אַזוי ווי די פֿריִערדיקע מאָל. לא און די קינדער פֿון בנימין
Binyamin fun kinder di un mol frierdike di vi azoi Givah
Binyamin of children the and time earlier the as so Giv'ah

זײַנען אַרויסגעגאַנגען אַקעגן דעם פֿאָלק – זיי זײַנען אָפּגעצויגן
opgetsoign zainen zei folk dem akegn aroisgegangen zainen
drawn away are they people the against having come out are

געווואָרן פֿון שטאָט; און זיי האָבן אָנגעהויבן אַוועקלייגן פֿון
gevorn fun shtot fun avekleigen ongehoibn hobn zei un
from lay down begun have they and city of having become

דעם פֿאָלק דערשלאָגענע אַזוי ווי די פֿריִעדיקע מאָל, אויפֿן פֿעלד, אויף די
di oif feld oifn mol friedike di vi azoi dershlogene folk dem
the on field on time earlier the as so killed people the

וועגן וואָס איינער גייט אַרויף קיין בֵּית-אֵל, און איינער קיין גִּבְעָה , אַרום
arum Givah kein einer un Beis-El kein aroif geit einer vos vegen
round Giv'ah to one and Beit-El to up goes one which roads

דרייַסיק מאַן פ�ון יִשְׂרָאֵל. לב און די קינדער פ�ון בנימין האָבן געזאָגט:
gezogt hobn Binyamin fun kinder di un Yisroel fun man draisik
said have Binyamin of children the and Yisroel of men thirty

זיי זײַנען געשלאָגן פֿאַר אונדז אַזוי ווי צוערשט ; אָבער די קינדער
kinder di ober tsuersht vi azoi undz far geshlogn zainen zei
children the but originally as so us before struck down are they

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט: לאָמיר אַנטלאָפֿן און זיי אָפּציִען פֿון שטאָט
shtot fun optsien zei un antlofn lomir gezogt hobn Yisroel fun
city from withdraw them and flee let us said have Yisroel of

צו די וועגן . לג און אַלע מענער פון יִשְׂרָאֵל זײַנען אויפֿגעשטאַנען פֿון
fun oifgeshtanen zainen Yisroel fun mener ale un vegen di tsu
from arose are Yisroel of men all and roads the to

זייער אָרט, און האָבן זיך אויסגעשטעלט אין בַּעַל-תָּמָר . און די לויערער
loierer di un Baal-Tamar in oisgeshtelt zich hobn un ort zeyer
lurkers the and Ba'al-Tamar in set self have and place their

פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען אַרויסגעשפרונגען פֿון זייער אָרט, פֿון מַערה-גֶּבַע .
maerh-Geva fun ort zeyer fun aroisgeshprungen zainen Yisroel fun
Ma'areh Geva from place their from withdrawing are Yisroel of

לד און זיי זײַנען געקומען פֿון אַקעגן גִּבְעָה , צען טויזנט
toiznt tsen Givah akegn fun gekumen zainen zei un
thousand ten Giv'ah opposite from having come are they and

געקליבענע מענער פון גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און עס איז געווען אַ שווערע
shvere a geven iz es un Yisroel gants fun mener geklibene
intense an having been is it and Yisroel all of men choice

מלחמה ; און יענע האָבן נישט געווּסט, אַז זיי טרעפֿט אַן אומגליק.
umglik an treft zei az gevust nisht hobn yene un milchome
calamity a meet up they that known not have those and war

לה און ה האָט געשלאָגן בנימין פֿאַר יִשְׂרָאֵל, און די קינדער
kinder di un Yisroel far Binyamin geshlogn hot Hashem un
children the and Yisroel before Binyamin struck has Hashem and

פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן אומגעברַאכט פֿון בנימין אין יענעם טאָג פֿינף און
un finf tog yenem in Binyamin fun umgebracht hobn Yisroel fun
and five day that in Binyamin of destroyed have Yisroel of

צוואַנציק טויזנט און הונדערט מאַן; אַלע די דאָזיקע האָבן געצויגן
getsoign hobn dozike di ale man hundert un toiznt tsvantsik
wielded have these the ones all men hundred and thousand twenty

אַ שווערד.
shverd a
sword a

לו און די קינדער פֿון בנימין האָבן געזען, אַז זיי זײַנען
zainen zei az gezen hobn Binyamin fun kinder di un
are they that seen have Binyamin of children the and

געשלאָגן . און די מענער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געלאָזט אָרט פֿאַר די
di far ort gelozt hobn Yisroel fun mener di un geshlogn
the for place let have Yisroel of men the and struck down

קינדער פֿון בנימין , ווָאָרעם זיי האָבן זיך פֿאַרזיכערט אויף די
di oif farzichert zich hobn zei vorem Binyamin fun kinder
the on trusted self have they for Binyamin of children

לויערער וואָס זיי האָבן געשטעלט אויף גִּבְעָה . לז און די לויערער האָבן
loierer vos zei hobn geshtelt oif Givah un di loierer
lurkers which they have set on Giv'ah and the lurkers have

up to Beit-El, and the other road to Giv'ah, killing about sheloshim ish b'Yisroel. [32] And the Bnei Binyamin said, They are defeated before us, as at the first. But the Bnei Yisroel said, Let us retreat, and draw them from the Ir unto the roads. [33] And Kol Ish Yisroel rose up out of their place, and put themselves in array at Ba'al-Tamar; meanwhile the ones of Yisroel waiting in ambush came forth out of their places, at Ma'areh Geva. [34] And there came a frontal assault against Giv'ah by ten thousand ish bachur out of kol Yisroel, and the milchamah was fierce; but they had no da'as that for them ra'ah *(evil, disaster)* was near. [35] And Hashem defeated Binyamin before Yisroel; and the Bnei Yisroel struck down from Binyamin that day twenty and five thousand and a hundred ish, all these armed with cherev.

[36] So the Bnei Binyamin saw that they were defeated; for the Ish Yisroel gave place before Binyamin, because they relied on the ones ambushing which they had positioned against Giv'ah. [37] And the ones ambushing hasted, and

rushed upon Giv'ah; and the ones ambushing drew themselves along, and struck kol HaIr with the edge of the cherev.

גְעאיַילְט און זיך אַ לאָז געטאָן אויף גִבְעָה , און די לויערער האָבן
hobn loierer di un Giv'ah oif geton loz a zich un geailt
have lurkers the and Giv'ah against do let a self and hurried

אַריינגעצויגן און האָבן געשלאָגן די גאַנצע שטאָט מיטן שאַרף פֿון
fun sharf mitn shtot gantse di geshlogn hobn un araingetsoign
of edge with city whole the struck have and passed through

שווערד.
shverd
sword

לח און אַן אָפּרעד איז געווען ביַי די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל מיט
mit Yisroel fun mener di bai geven iz opred an un
with Yisroel of men the by having been is signal a and

די לויערער, זיי זאָלן מאַכן אויפֿגיין אַ גרויס וואָלקן רויך פֿון
fun roich volken grois a oifgein machn zoln zei loierer di
of smoke cloud great a rise make shall they lurkers the

שטאָט. לט און ווי די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אומגעקערט אין דער
der in umgekert zich hobn Yisroel fun mener di vi un shtot
the in retreated self have Yisroel of men the as and city

מלחמה , און בנימין האָט אָנגעהויבן אַוועקלייגן דערשלאָגענע פֿון
fun dershlogene avekleigen ongehoibn hot Binyamin un milchome
from killed lay down begun has Binyamin and battle

די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל, אַרום דרייַסיק מאַן, ווייל זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei vail man draisik arum Yisroel fun mener di
said have they for men thirty round Yisroel of men the

פֿאַר וואָר , געשלאָגן איז ער געשלאָגן פֿאַר אונדז, אַזוי ווי אין
in vi azoi undz far geshlogn er iz geshlogn vor far
in as so us before struck it is struck down surely for

דער ערשטער מלחמה – מ אַזוי האָט דער וואָלקן אָנגעהויבן אויפֿגיין
oifgein ongehoibn volken der hot azoi milchome ershter der
goes up begun cloud the has so battle first the

פֿון שטאָט, אַ זייַל רויך , און בנימין האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot Binyamin un roich zail a shtot fun
turned around self has Binyamin and smoke pillar a city from

הינטער זיך , ערשט די גאַנצע שטאָט איז אויפֿגעגאַנגען אין רויך צום
tsum roich in oifgegangen iz shtot gantse di ersht zich hinter
to the smoke in going up is city whole the behold self behind

הימל . מא און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אומגעקערט , און
un umgekert zich hobn Yisroel fun mener di un himel
and turned around self have Yisroel of men the and heaven

די מענער פֿון בנימין זייַנען צעטומלט געוואָרן , ווַאָרעם
vorem gevorn tsetumlt zainen Binyamin fun mener di
because having become perplexed are Binyamin of men the

זיי האָבן געזען אַז אַן אומגליק האָט זיי געטראָפֿן . מב און
un getrofn zei hot umglik an az gezen hobn zei
and encountered them has calamity a that seen have they

זיי האָבן זיך אַוועקגעקערט פֿאַר די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל צום וועג
veg tsum Yisroel fun mener di far avekgekert zich hobn zei
way to Yisroel of men the before turned away self have they

פֿון מדבר , אָבער די מלחמה האָט זיי אָנגעיאָגט ; און
un ongeyogt zei hot milchome di ober midber fun
and caught up with them has battle the but wilderness of

די וואָס פֿון די שטעט האָבן אים אומגעבראַכט אין זיַין מיט .
mit zain in umgebracht im hobn shtet di fun vos di
midst its in destroyed it have cities the from which the ones

[38] Now there was a mo'ed *(appointed agreement)* between the Ish Yisroel and the ones ambushing, that they should make a great flame with smoke rise up out of the Ir. [39] And when the Ish Yisroel turned in the milchamah, Binyamin began to inflict casualties on the Ish Yisroel about sheloshim ish; for they said, Surely they are defeated before us, as in the milchamah harishonah. [40] But when the smoke cloud began to arise up out of the Ir with an ammud ashan *(pillar of smoke)*, Binyamin looked behind them, and, hinei, the whole Ir ascended up in smoke to Shomayim. [41] And when the Ish Yisroel turned again, the Ish Binyamin were terrified; for they saw that ra'ah was come upon them. [42] Therefore the men of Binyamin turned their backs before the Ish Yisroel (Men of Israel) and fled unto the derech hamidbar; but the milchamah overtook

them; and whoever came out of the towns [of Binyamin] they cut down him in their midst. 43 Thus surrounding those of Binyamin, they chased them, and trampled them down with ease nokhach Giv'ah *(straight before Giv'ah)* toward the rising of the shemesh. 44 And there fell of Binyamin eighteen thousand ish; all these were anshei chayil.

45 And they turned and fled toward the midbar unto the Rock of Rimmon; and they cut down of them in the roads five thousand ish; and pursued hard after them unto Gidom, and slaughtered two thousand ish of them. 46 So that all which fell that day of Binyamin were twenty and five thousand ish armed with cherev; all these were anshei chayil. 47 But six hundred ish turned and fled to the midbar unto the Rock of Rimmon, and abode unto the Rock of Rimmon four months.

48 And the Ish Yisroel turned back upon the Bnei Binyamin, and struck them with the edge of the cherev, including every town, the people,

מג זיי האָבן אַרומגערינגלט בנימין , אים נאָכגעיאָגט , צו מנוחה
menuche tsu nochgeyogt im Binyamin arumgeringlt hobn zei
resting place to pursued after it Binyamin encircled have they

אים געטריבן, ביז קעגן גִּבְעָה צו זונאויפגאַנג. מד און עס זיַנען
zainen es un zunoifgang tsu Givah kegen biz getribn im
are it and sunrise to Giv'ah opposite until driven it

געפֿאַלן פֿון בנימין אַכצן טויזנט מאַן; אַלע די דאָזיקע, העלדישע
heldishe dozike di ale man toiznt achtsen Binyamin fun gefaln
heroic this the all men thousand eighteen Binyamin of fell

לייַט .
lait
people

מה און זיי האָבן זיך פֿאַרקערט, אוֹן זיַנען אַנטלאָפֿן צום מדבר ,
midber tsum antlofn zainen un farkert zich hobn zei un
wilderness to fled are and turned self have they and

צום פֿעלדז רִמּון , אָבער יענע האָבן נאָכגעקליבן פֿון זיי אויף די
di oif zei fun nochgeklibn hobn yene ober Rimmon feldz tsum
the on them of gleaned have those but of Rimmon Rock to

וועגן פֿינף טויזנט מאַן, און זיי האָבן זיי נאָכגעיאָגט ביז גדעום ,
Gidom biz nochgeyogt zei hobn zei un man toiznt finf vegen
Gidom until pursued after they have they and men thousand five roads

און געשלאָגן פֿון זיי צוויי טויזנט מאַן. מו און אַלע וואָס זיַנען
zainen vos ale un man toiznt tsvei zei fun geshlogn un
are which all and men thousand two they of struck down and

געפֿאַלן פֿון בנימין אין יענעם טאָג, זיַנען געווען פֿינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf geven zainen tog yenem in Binyamin fun gefaln
twenty and five having been are day that in Binyamin of fallen

טויזנט מאַן וואָס האָבן געצויגן אַ שווערד, אַלע די דאָזיקע, העלדישע
heldishe dozike di ale shverd a getsoign hobn vos man toiznt
heroic these the all sword a wielded have which men thousand

לייַט . מז אָבער זעקס הונדערט מאַן האָבן זיך פֿאַרקערט, און זיַנען
zainen un farkert zich hobn man hundert zeks ober lait
are and turned self have men hundred six but people

אַנטלאָפֿן צום מדבר , צום פֿעלדז רִמּון , און זיי זיַנען געזעסן
gezesn zainen zei un Rimmon feldz tsum midber tsum antlofn
seated are they and of Rimmon Rock to wilderness to fled

אין פֿעלדז רִמּון פֿיר חדשים .
chodeshim fir Rimmon feldz in
months four of Rimmon Rock by

מח און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך אומגעקערט צו די קינדער
kinder di tsu umgekert zich hobn Yisroel fun mener di un
children the to returned self have Yisroel of men the and

פֿון בנימין , און האָבן זיי געשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שווערד, פֿון
fun shverd fun sharf mitn geshlogn zei hobn un Binyamin fun
from sword of edge with struck down them have and Binyamin of

דער גאַנצער שטאָט ביז אַ בהמה , ביז אַלץ וואָס האָט זיך דאָרטן
dortn zich hot vos alts biz beheime a biz shtot gantser der
there self has which all that unto livestock a unto city entire the

the behemah, and all that remained; also they burned with eish all the towns that they came to.

21 Now the Ish Yisroel had taken an oath in Mitzpah, saying, There shall not any of us give his bat unto Binyamin as isha. [2] And HaAm went to Beit-El, and abode there till erev before HaElohim, and lifted up their voices, and wept gadol; [3] And said, Hashem Elohei Yisroel, why is this come to pass in Yisroel, that there should be today shevet echad lacking in Yisroel? [4] And it came to pass on the next day, that HaAm rose early, and built there a Mizbe'ach, and offered olot and shelamim. [5] And the Bnei Yisroel said, Who is there among kol Shivtei Yisroel that came not up with the Kahal unto Hashem? For they had made the shevuah hagedolah concerning him that came not up before Hashem to Mitzpah, saying, He shall surely be put to death.

געפֿונען ; אויך האָבן זיי אַלע שטעט וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען ,
gefunen dortn zich hobn vos shtet ale zei hobn oich gefunen
found there self have which cities all they have also found

אַוועקגעלאָזט אין פֿייַער.
faier in avekgelozt
fire in released

כא

און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געהאַט געשוואָרן אין
in geshvorn gehat hobn Yisroel fun mener di un
in sworn an oath had have Yisroel of men the and

מִצפָּה , אַזוי צו זאָגן : קיינער פֿון אונדז זאָל נישט געבן זיין
zain gebn nisht zol undz fun keiner zogn tsu azoi Mitspah
his give not shall us of anyone say to so Mitzpah

טאָכטער צו בנימין פֿאַר אַ ווַיב! [ב] און דאָס פֿאָלק איז געקומען קיין
kein gekumen iz folk dos un vaib a far Binyamin tsu tochter
to having come is people this and wife a for Binyamin to daughter

בֵּית-אֵל, און זיי זיַינען דאָרטן געזעסן ביזן אָוונט פֿאַר האַלקים , און
un HaElokim far ovnt bizn gezesn dortn zainen zei un Beis-El
and G-d before evening until seated there are they and Beit-El

זיי האָבן אויפֿגעהויבן זייער קול און געווייַנט אַ גרויס געוויין . [ג] און זיי
zei un gevein grois a geveint un kol zeyer oifgehoibn hobn zei
they and weeping great a wept and voice their lifted up have they

האָבן געזאָגט: פֿאַר וואָס , ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, איז דאָס געשען
geshen dos iz Yisroel Elokei du Hashem vos far gezogt hobn
happen this is Yisroel the G-d of you Hashem what for said have

אין יִשְׂרָאֵל, עס זאָל היַינט געמינערט ווערן פֿון יִשְׂרָאֵל איין שבט ?
sheyvet ein Yisroel fun vern geminert haint zol es Yisroel in
tribe one Yisroel of become diminished today shall it Yisroel in

[ד] און עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט זיך דאָס פֿאָלק געפֿעדערט,
gefedert folk dos zich hot morgn oif geven iz es un
rose early people this self has next day on having been is it and

און זיי האָבן דאָרטן געבויט אַ מזבח , און אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער
brandopfer oifgebracht un mizbeyech a geboit dortn hobn zei un
olah offered up and altar a built there have they and

און פֿרידאָפּפֿער . [ה] און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט: ווער איז
iz ver gezogt hobn Yisroel fun kinder di un fridopfer un
is who said have Yisroel of children the and peace offering and

פֿון אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס איז נישט אַרויפֿגעגאַנגען אין דער
der in aroifgegangen nisht iz vos Yisroel fun shvotim ale fun
the in having gone up not is which Yisroel of tribes all from

אײַנזאַמלונג צו ה ? ווָאַרעם אַ גרויסע שבֿועה איז געווען אַקעגן
akegn geven iz shvue groise a vorem Hashem tsu ainzamlung
against having been is oath great a for Hashem to assembly

דעם וואָס איז נישט אַרויפֿגעגאַנגען צו ה קיין מִצפָּה , אַזוי צו
tsu azoi Mitspah kein Hashem tsu aroifgegangen nisht iz vos dem
to so Mitzpah to Hashem to having gone up not is which the

זאָגן : טייטן זאָל ער געטייט ווערן !
vern geteit er zol teitn zogn
become caused to die he shall to kill say

[6] And the Bnei Yisroel had compassion for Binyamin their brother, and said, There is shevet echad cut off from Yisroel this day. [7] How shall we do for nashim for them that remain, seeing we have taken an oath by Hashem that we will not give them of our banot as nashim? [8] And they said, What one is there of the Shivtei Yisroel that came not up to Mitzpah to Hashem? And, hinei, there came none to the machaneh from Yavesh-Gil'ad to the Kahal.

[9] For HaAm were numbered, and, hinei, there were none of the inhabitants of Yavesh-Gil'ad there.

[10] And HaEdah sent thither 12,000 ish of the Bnei HeChayil, and commanded them, saying, Go and strike the inhabitants of Yavesh-Gil'ad with the edge of the cherev, with the women and the children. [11] And this is the thing that ye shall do, Ye shall utterly destroy every zachar, and every isha that hath da'as of lying with man.

[12] And they found among the inhabitants of Yavesh-Gil'ad four hundred na'arah betulah, that had

ו און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָט באַגנ געטאָן אויף זייער ברודער
bruder zeyer oif geton bang hot Yisroel fun kinder di un
brother their on done relented had Yisroel of children the and

בנימין , און זיי האָבן געזאָגט: אָפּגעשניטן געווָארן איז היינט
haint iz gevorn opgeshnitn gezogt hobn zei un Binyamin
today is having become cut said have they and Binyamin

ז איין שבֿט פֿון ישְׂרָאֵל! וואָס זאָלן מיר טאָן וועגן וויֵבער פֿאַר
far vaiber vegen ton mir zoln vos Yisroel fun sheyvet ein
for wives concerning do we shall what Yisroel from tribe one

די געבליבענע, אַז מיר האָבן געשוואָרן ביַי ה זיי נישט צו
tsu nisht zei Hashem bai geshvorn hobn mir az geblibene di
to not them Hashem by sworn an oath have we that remaining the

ח געבן פֿון אונדזערע טעכטער פֿאַר וויֵבער? האָבן זיי געזאָגט: איז ווער
ver iz gezogt zei hobn vaiber far techter undzere fun gebn
who is said they have wives for daughters our of give

איינער דאָ פֿון די שבֿטים פֿון ישְׂרָאֵל, וואָס איז נישט אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen nisht iz vos Yisroel fun shvotim di fun do einer
having gone up not is which Yisroel of tribes the of here one of the

צו ה קיין מִצפָּה ? ערשט קיינער איז נישט געקומען אין לאַגער
lager in gekumen nisht iz keiner ersht Mitspah kein Hashem tsu
camp in having come not is anyone behold Mitzpah to Hashem to

פֿון יָבֵש-גִּלְעָד צו דער אײַנזאַמלונג .
ainzamlung der tsu Yavesh-Gilad fun
gathering the to Yavesh-Gil'ad from

ט וואָרעם דאָס פֿאָלק איז איבערגעצײלט געווָארן , ערשט קיינער איז
iz keiner ersht gevorn ibergetseilt iz folk dos vorem
is anyone behold having become take account is people this for

דאָרטן נישט געווען פֿון די באַווויינער פֿון יָבֵש-גִּלְעָד .
Yavesh-Gilad fun bavoiner di fun geven nisht dortn
Yavesh-Gil'ad of inhabitants the of having been not there

י האָט די עדה געשיקט צוועלף טויזנט מאַן פֿון די
di fun man toiznt tsvelf ahin geshikt eide di hot
the of men a thousand twelve there sent congregation the has

העלדישע יונגען , און זיי האָבן זיי באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן : גייט און
un geit zogn tsu azoi bafoiln zei hobn zei un yungen heldishe
and go say to so commanded them have they and young heroic

איר זאָלט שלאָגן די באַווויינער פֿון יָבֵש-גִּלְעָד מיטן שאַרף פֿון שווערד,
shverd fun sharf mitn Yavesh-Gilad fun bavoiner di shlogn zolt ir
sword of edge with Yavesh-Gil'ad of inhabitants the attack shall you

מיט די וויַבער און די קליינע קינדער . יא און דאָס איז די זאַך וואָס איר
ir vos zach di iz dos un kinder kleine di un vaiber di mit
you which thing the is this and children small the and wives the with

זאָלט טאָן: איטלעכן מאַנספּאַרשוין , און איטלעכע וויַבספּאַרשוין וואָס וויִיס
veis vos vaibsparshoin itleche un mansparshoin itlechn ton zolt
know which woman every and male each do shall

פֿון ליגן מיט אַ מאַנספּאַרשוין , זאָלט איר פֿאַרטיליקן.
fartiliken ir zolt mansparshoin a mit lign fun
destroy you shall male a with lying from

יב האָבן זיי געפֿונען פֿון די באַווויינער פֿון יָבֵש-גִּלְעָד פֿיר הונדערט
hundert fir Yavesh-Gilad fun bavoiner di fun gefunen zei hobn
hundred four Yavesh-Gil'ad of inhabitants the of found they have

מיידלעך יונגפֿרויען וואָס האָבן נישט געווואוסט פֿון אַ מאַן דורך ליגן
meidlech yungfroin vos hobn nisht gevust fun a man durch lign
lying by man a of known not have which virgins female servants

known no man by lying with any zachar; and they brought them unto the machaneh at Shiloh, which is in Eretz Kena'an.

13 And the kol HaEdah sent some to speak to the Bnei Binyamin that were at the Rock of Rimmon, and to proclaim shalom unto them. 14 And Binyamin came again at that time; and they gave them nashim which they had saved alive of the women of Yavesh-Gil'ad; but they sufficed not for them.

15 And HaAm had compassion for Binyamin, because Hashem had made a breach in the Shivtei Yisroel. 16 Then the Ziknei HaEdah *(Elders of the Congregation)* said, How shall we do for nashim for them that remain, seeing the isha are destroyed out of Binyamin? 17 And they said, There must be yerushah *(heir)* for them that be survivor of Binyamin, that a shevet be not destroyed out of Yisroel. 18 Howbeit we may not give them nashim of our banot; for the Bnei Yisroel have sworn, saying, Cursed

מיט אַ מאַנספּאַרשוין; און זיי האָבן געבראַכט אין לאַגער קיין שילוֹ
Shiloh kein lager in gebracht zei hobn zei un mansparshoin a mit
Shiloh to camp in brought them have they and male a with

וואָס אין לאַנד כּנַעַן .
Kenaan land in vos
Kena'an land in which

יג און די גאַנצע עדה האָט גשיקט און געזעדט צו די
di tsu geredt un geshikt hot eide gantse di un
the to spoken and sent has congregation entire the and

קינדער פֿון בנימין וואָס אין פֿעלדז רִמון , און זיי האָבן
hobn zei un Rimmon feldz in vos Binyamin fun kinder
have they and of Rimmon Rock in who Binyamin of children

זיי צוגערופֿן שלום . יד און בנימין האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot Binyamin un sholem tsugerufn zei
returned self has Binyamin and peace called them

אין יענער צייַט, און זיי האָבן געגעבן די ווײַבספּאַרשוינען
vaibsparshoinen di gegebn zei hobn zei un tsait yener in
females the given them have they and time that in

וואָס זיי האָבן געלאָזט לעבן פֿון די ווײַבספּאַרשוינען פֿון
fun vaibsparshoinen di fun lebn gelozt hobn zei vos
of females the of live let have they which

יָבֵּש-גִלעָד , אָבער אַפֿילו אַזוי זײַנען נישט גענוג געווען פֿאַר
far genug geven nisht zainen azoi afile ober Yavesh-Gilad
for enough having been not are so even but Yavesh-Gil'ad

זיי .
zei
them

טו און דעם פֿאָלק האָט באַנג געטאָן אויף בנימין , וואָס ה
Hashem vos Binyamin oif geton bang hot folk dem un
Hashem which Binyamin on done relented had people the and

האָט געמאַכט אַ ברעך צווישן די שבֿטים פֿון יִשׂרָאֵל. טז און די עלטסטע
eltste di un Yisroel fun shvotim di tsvishn broch a gemacht hot
elders the and Yisroel of tribes the among breach a made had

פֿון דער עדה האָבן געזאָגט: וואָס זאָלן מיר טאָן וועגן
vegen ton mir zoln vos gezogt hobn eide der fun
concerning do we shall what said have congregation the of

וײַבער פֿאַר די איבעריקע, אַז וײַבער זײַנען פֿאַרטיליקט געוואָרן
gevorn fartilikt zainen vaiber az iberike di far vaiber
having become destroyed are women if remaining the for wives

פֿון בנימין ? יז און זיי האָבן געזאָגט: אַן אַנטרונענע ירושה מוז
muz yerushe antrunene an gezogt hobn zei un Binyamin fun
must inheritance remnant an said have they and Binyamin of

בליַבן בנימינען , כּדי עס זאָל נישט אויסגעמעקט ווערן אַ
a vern oisgemekt nisht zol es kedei Binyaminen blaibn
a become blotted not shall it so that Binyamin remain

שבֿט פֿון יִשׂרָאֵל. יח מיר אָבער קענען זיי נישט געבן ווײַבער פֿון
fun vaiber gebn nisht zei kenen ober mir Yisroel fun sheyvet
of wives give not them can however we Yisroel of tribe

, אונדזערע טעכטער , ווײַל מיר האָבן שבֿועה געשוואָרן
undzere techter vorem hobn Yisroel fun kinder di geshvorn
our daughters because Yisroel of children the an oath have sworn

אַזוי צו זאָגן : פֿאַרשאָלטן דער וואָס גיט אַ ווײַב צו בנימין !
azoi tsu zogn farsholten der vos git a vaib tsu Binyamin
so to say cursed the one which gives a wife to Binyamin

be he that giveth an isha to Binyamin. [19] Then they said, Hinei, there is chag Hashem *(feast of* Hashem*)* in Shiloh yearly in a place which is on the north side of Beit-El, on the east side of the road that goeth up from Beit-El to Shechem, and on the south of Levonah.

[20] Therefore they commanded the Bnei Binyamin, saying, Go and lie in wait in the kramim *(vineyards)*;

[21] And watch, and, hinei, if the Banot Shiloh come out to join in dances, then come ye out of the kramim *(vineyards)*, and catch you every ish his isha of the Banot Shiloh, and go to Eretz Binyamin. [22] And it shall be, when their avot or their achim come unto us for riv *(to complain)*, we will say unto them, Give them to us, for we did not receive every ish his isha through the war; for ye have not given them unto them at this time; now would ye be guilty.

[23] And the Bnei Binyamin did so and took them nashim, according to their number, of them that danced, whom they caught; and they went and returned unto their nachalah,

יט און זיי האָבן געזאָגט: אָט איז אַ יום-טובֿ צו ה פֿון יאָר
yor fun Hashem tsu yom-tov a iz ot gezogt hobn zei un
year of Hashem to festival a is behold said have they and

צו יאָר אין שילוֹ וואָס אין צפֿון פֿון בֵּית-אֵל, צו מזרח פֿון דעם
dem fun mizrech tsu Beis-El fun tsofn in vos Shiloh in yor tsu
the of east to Beit-El of north in which Shiloh in year to

וועג וואָס גייט אויף פֿון בֵּית-אֵל קיין שכֶם, און אין דָּרום פֿון
fun dorem in un Shechem kein Beis-El fun oif geit vos veg
of south in and Shechem to Beit-El from up goes which road

לבֹּונָה.
Levonah
Levonah

כ און זיי האָבן געהייסן די קינדער פֿון בנימין, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Binyamin fun kinder di geheisn hobn zei un
say to so Binyamin of children the ordered have they and

גייט און איר זאָלט לויערן אין די ווײַנגערטנער. כא און איר וועט צוזען;
tsuzen vet ir un vaingertner di in loiern zolt ir un geit
to see will you and vineyards the in lie in wait shall you and go

און אָט ווי די טעכטער פֿון שילוֹ ווילן אַרויסגיין צו טאַנצן אין די
di in tantsn tsu aroisgein veln Shiloh fun techter di vi ot un
the in dance to go out will Shiloh of daughters the as behold and

טענץ, אַזוי זאָלט איר אַרויסגיין פֿון די ווײַנגערטנער, און אײַך כאָפּען
chapen aich un vaingertner di fun aroisgein ir zolt azoi tents
seize you and vineyards the from go out you shall so dance

איטלעכער אַ ווײַב פֿאַר זיך פֿון די טעכטער פֿון שילוֹ, און אַוועקגיין
avekgein un Shiloh fun techter di fun zich far vaib a itlecher
go away and Shiloh of daughters the from self for wife a each

אין לאַנד בנימין. כב און עס וועט זײַן, ווי זייערע פֿאָטערס אָדער זייערע
zeyere oder foters zeyere vi zain vet es un Binyamin land in
their or fathers their that be will it and Binyamin land to

ברידער וועלן קומען זיך קריגן מיט אונדז, אַזוי וועלן מיר זאָגן צו זיי:
zei tsu zogn mir veln azoi undz mit krign zich kumen veln brider
them to say we will so us with contend self come will brothers

לייַזעליקט זיי אונדז, ווארעם נישט פֿאַר איטלעכן האָבן מיר געקריגן אַ ווײַב
vaib a gekrign mir hobn itlechn far nisht vorem undz zei laitzelikt
wife a taken we have each for not because us them give grace

אין דער מלחמה; איבריקנס האָט איר זיי נישט געגעבן, אַז איר
ir az gegebn nisht zei zei ir hot ibrikns milchome der in
you that given not them they you has besides war the in

זאָלט אַצונד שולדיק זײַן.
zain shuldik atsund zolt
be guilty now shall

כג האָבן די קינדער פֿון בנימין אַזוי געטאָן, און זיי האָבן גענומען
genumen hobn zei un geton azoi Binyamin fun kinder di hobn
taken have they and did so Binyamin of children the have

ווײַבער, לויט זייער צאָל, פֿון די טענצערינס וואָס זיי
zei vos tentserins di fun tsol zeyer loit vaiber
they which dancers the from number of their according to wives

האָבן אַוועקגעראָבט; און זיי זײַנען געגאַנגען און האָבן זיך אומגעקערט
umgekert zich hobn un gegangen zainen zei un avekgeroibt hobn
returned self have and having gone are they and abducted have

and repaired the towns, and dwelt in them.

צו זייער נחלה , און האָבן אָפגעבויט די שטעט, און זיך באַזעצט אין
in bazetst zich un shtet di opgeboit hobn un nachle zeyer tsu
in settled self and cities the rebuilt have and inheritance their to

זיי .
zei
them

[24] And the Bnei Yisroel departed from there at that time, every ish to his shevet and to his mishpakhah, and they went out from thence every ish to his nachalah.

כד און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל זיַינען זיך פֿונאַנדערגעגאַנגען פֿון
un di kinder fun Yisroel zainen zich funandergegangen fun
and the children of Yisroel are self departed from

דאָרטן אין יענער צייַט איטלעכער צו זיַין שבֿט און צו זיַין משפּחה ;
dortn in yener tsait itlecher tsu zain sheyvet un tsu zain mishpoche
there in that time each to his tribe and to his family

און זיי זיַינען אַוועק פֿון דאָרטן איטלעכער צו זיַין נחלה .
un zei zainen avek fun dortn itlecher tsu zain nachle
and they are left of there each to his inheritance

[25] In those days there was no melech in Yisroel; every man did that which was yashar *(right)* in his own eyes.

כה אין יענע טעג איז קיין מלך נישט געווען אין יִשׂרָאֵל; איטלעכער
in yene teg iz kein melech nisht geven in Yisroel itlecher
in those days is any king not having been in Yisroel each

האָט געטאָן וואָס איז רעכט אין זיַינע אויגן.
hot geton vos iz recht in zaine oign
has done what is right in his eyes

Shmuel Alef

שְׁמוּאֵל א

1 Now there was a certain man of Ramatayim Tzophim, of the hill country of Ephrayim, and his name was Elkanah ben Yerocham ben Elihu ben Tochu ben Tzuph, from Ephrat; [2] And he had two wives; the name of the one was Channah, and the name of the other Peninnah; and Peninnah had children, but Channah had no children. [3] And this man went up out of his city yearly to worship and to sacrifice unto Hashem Tzva'os in Shiloh. And the two banim of Eli, Chophni and Pinchas, the kohanim of Hashem, were there. [4] And when the time was that Elkanah offered sacrifice, he gave to Peninnah his wife, and to all her banim and her banot, portions; [5] But unto Channah he gave a double portion; for he loved Channah; but Hashem had shut up her womb. [6] And her tzarah *(adversary)* also provoked her greatly, for to make her fret, because Hashem had shut up her womb. [7] And as he did so year by year, when she went

א

עס איז געווען אַ מאַן פֿון רמתים-צופֿים , פֿון דעם
dem fun Ramatayim-Tsofim fun man a geven iz es
the from Ramatayim Tzophim of man a having been is it

געבערג פֿון אפֿרים , ווָאָס זײַן נאָמען איז געווען אֶלקָנָה ,
Elkanah geven iz nomen zain vos Efrayim fun geberg
Elkanah having been is name his whose Ephrayim of mountain

דער זון פֿון ירוֹחָם , דעם זון פֿון אֶליהוא, דעם זון פֿון תּחו , דעם זון
zun dem Tochu fun zun dem Elihu fun zun dem Yerocham fun zun der
son the Tochu of son the Elihu of son the Yerocham of son the

פֿון צופֿן , אֵן אפֿרַיִמער . ב און ער האָט געהאַט צוויי ווײַבער: דער נאָמען
nomen der vaiber tsvei gehat hot er un Efrayimer an Tsufn fun
name the wives two had has he and Ephrati an Tzuph of

פֿון איינער איז געווען חנה , און דער נאָמען פֿון דער צווייטער ; פנינה
Peninah tsveiter der fun nomen der un Channah geven iz einer fun
Peninnah second the of name the and Channah was is one of

און פנינה האָט געהאַט קינדער , און חנה האָט קיין קינדער נישט
nisht kinder kein hot Channah un kinder gehat hot Peninah un
not children any has Channah and children had has Peninnah and

געהאַט. ג און יענער מאַן פֿלעגט פֿון יאָר צו יאָר פֿון אַרויפֿגיין זײַן
zain fun aroifgein yor tsu yor fun flegt man yener un gehat
his from go up year to year from used to man that and had

שטאָט, זיך צו בוקן און צו שלאַכטן צו ה צבָאוֹת אין שילוֹ .
Shiloh in Tseva'ot Hashem tsu shlachtn tsu un bukn tsu zich shtot
Shiloh in of hosts Hashem to sacrifice to and bow down to self city

און עליס צוויי זין , חפֿני און פינְחס , זײַנען דאָרטן געווען
geven dortn zainen Pinchas un Chofni zin tsvei Elis un
having been there are Pinchas and Chophni sons two Eli's and

כֹהנים צו ה . ד און ווי עס איז געווען דער טאָג, און אֶלקָנָה
Elkanah un tog der geven iz es vi un Hashem tsu koyanim
Elkanah and day the having been is it as and Hashem to kohanim

האָט געשלאַכט, אַזוי פֿלעגט ער געבן זײַן ווײַב פּנינהן און אַלע אירע
ire ale un Peninahn vaib zain gebn er flegt azoi geshlacht hot
her all and Peninnah wife his give he used to so sacrificed has

זין און אירע טעכטער חלקים . ה אָבער חנהן פֿלעגט ער געבן אַ
a gebn er flegt Channahn ober chalokim techter ire un zin
a give he used to Channah but portions daughters her and sons

טאָפּעלן חלק , ווָאַרעם חנהן האָט ער ליב געהאַט, נאָר ה האָט
hot Hashem nor gehat lib er hot Channahn vorem chelek topeln
has Hashem but had love he has Channah for portion double

פֿאַרשלאָסן איר טראַכט. ו און די אַנדער ווײַב זי האָט געטרָגן געגרָגערט,
geergert ergern zi hot vaib ander di un tracht ir farshlosn
irritated irritating she has wife other the and womb her locked

כדי זי צו דערצערנען, ווײַל ה האָט פֿאַרשלאָסן איר טראַכט.
tracht ir farshlosn hot Hashem vail dertserenen tsu zi kedei
womb her locked has Hashem because infuriated to she so that

ז און ווי ער פֿלעגט אַזוי טאָן יאָר אין יאָר, ווען זי איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz zi ven yor in yor ton azoi flegt er vi un
in having gone up is she when year in year do so used to he as and

הויז פֿון ה , אַזוי פֿלעגט יענע זי ערגערן; און זי האָט געוויינט, און
un geveint hot zi un ergern zi yene flegt azoi Hashem fun hoiz
and wept has she and worse she those used so Hashem of house

פֿלעגט נישט עסן. ח האָט אֶלקָנָה איר מאַן געזאָגט צו איר: חנה ,
Channah ir tsu gezogt man ir Elkanah hot esen nisht flegt
Channah her to said husband her Elkanah has eat not used to

פֿאַר וואָס ווייַנסטו? און פֿאַר וואָס עסטו נישט? און פֿאַר וואָס איז דײַן
dain iz vos far un nisht estu vos far un veinstu vos far
your is what for and not you eat what for and weep what for

האַרץ פֿאַראומערט? בין איך דיר נישט בעסער פֿון צען קינדער ?
kinder tsen fun beser nisht dir ich bin farumert harts
children ten than better not you(SG) I am saddened heart

ט איז חנה אויפֿגעשטאַנען נאָכן עסן אין שילוֹ און נאָכן טרינקען
trinken nochn un Shiloh in esen nochn oifgeshtanen Channah iz
drinking after and Shiloh in eating after arose Channah is

– און עלי דער כהן איז געזעסן אויף אַ שטול בײַ דעם בײַשטידל פֿון
fun baishtidl dem bai shtul a oif gezesn iz koyen der Eli un
of doorpost the by chair a on sitting is kohen the Eli and

הס הֵיכל . י און ווי זי איז געווען אין אַ ביטער געמיט,
gemit biter a in geven iz zi vi un heichl Hashems
spirit bitter a in having been is she as and outer sanctuary Hashem's

אַזוי האָט זי מתפּלל געווען צו ה , און האָט שטאַרק געווויינט.
geveint shtark hot un Hashem tsu geven mispalel zi hot azoi
wept strongly has and Hashem to having been praying she has so

יא און זי האָט אַ נדר געטאָן, און האָט געזאָגט: ה צְבָאוֹת , אויב זען
zen oib Tseva'ot Hashem gezogt hot un geton neyder a hot zi un
see if of hosts Hashem said has and done vow a has she and

וועסטו זען די פּײַן פֿון דײַן דינסט , און וועסט דאָכטן
dachtn vest un dinst dain fun pain di zen vestu
remember will and maidservant your of affliction the see will you(sg)

אָן מיר, און נישט פֿאַרגעסן אָן דײַן דינסט , און וועסט שענקען דײַן
dain shenken vest un dinst dain on fargesen nisht un mir on
your give will and maidservant your on forget not and me on

דינסט אַ קינד אַ זָכר , וועל איך אים אָפּגעבן צו ה אויף
oif Hashem tsu opgebn im ich vel zocher a kind a dinst
for Hashem to give up him I will male a child a maidservant

אַלע טעג פֿון זײַן לעבן, און אַ שערמעסער וועט נישט אַרויפֿקומען אויף זײַן
zain oif aroifkumen nisht vet shermeser a un lebn zain fun teg ale
his on come up not will sheer knife a and life his of days all

קאָפּ.
kop
head

יב און עס איז געווען , ווי זי האָט לאַנג מתפּלל געווען פֿאַר
far geven mispalel lang hot zi vi geven iz es un
for having been praying long has she as having been is it and

ה , אַזוי האָט עלי אויפֿגעפּאַסט איר מויל . יג ווארעם חנה , זי
zi Channah vorem moil ir oifgepast Eli hot azoi Hashem
she Channah because mouth her watched Eli has so Hashem

האָט געוועדט אין איר האַרצן; בלויז אירע ליפּן האָבן זיך געשאָקלט, אָבער
ober geshoklt zich hobn lipn ire bloiz hartsn ir in geredt hot
but shake self have lips her only heart her in spoken has

איר קול האָט נישט געהערט; און עלי האָט זי געהערכט פֿאַר אַ
a far gerechnt zi hot Eli un gehert nisht zich hot kol ir
a for considered her has Eli and heard not self has voice her

up to the Bais Hashem, so she provoked her; therefore she wept, and did not eat. 8 Then said Elkanah her husband to her, Channah, why weepest thou? And why eatest thou not? And why is thy lev bitter? Am not I better to thee than asarah banim? 9 So Channah rose up after they had eaten in Shiloh, and after they had drunk. Now Eli HaKohen sat upon a chair by mezuzat Heikhal Hashem. 10 And she was in bitterness of nefesh, and davened unto Hashem, and wept greatly. 11 And she vowed a neder *(vow)*, and said, O Hashem Tzva'os, if thou wilt indeed look on the misery of thine handmaid, and remember me, and not forget thine handmaid, but wilt give unto thine handmaid zera anashim, then I will give him unto Hashem kol yamei of his chayyah, and there shall no razor come upon his head.

12 And it came to pass, as she continued davening before Hashem, that Eli observed her mouth. 13 Now Channah, she davened in her lev; only her lips moved, but her voice was not heard; therefore Eli thought

her to be shikkorah.
14 And Eli said unto her, How long wilt thou be drunk? Put away thy yayin from thee.
15 And Channah answered and said, No, adoni, I am an isha of a keshat ruach *(oppressed spirit)*; I have drunk neither yayin nor strong drink, but have poured out my nefesh before Hashem.
16 Take not thine amah *(handmaid, servant)* for a bat Beliyaal; for out of the abundance of my anguish and ka'as *(grief)* have I davened hitherto.
17 Then Eli answered and said, Go in shalom; and Elohei Yisroel grant thee thy petition that thou hast asked of Him.
18 And she said, Let thine handmaid find chen *(grace, favor)* in thy sight. So the isha went her way, and did eat, and her countenance was no more sad.

19 And they rose up in the boker early, and worshiped before Hashem and returned, and came to their bais in Ramah; and Elkanah knew Channah his wife; and Hashem remembered her.
20 And it came to pass in due time, after Channah had conceived, that she bore a ben, and called his name Shmuel *(Heard of G-d)* saying,

שיכורער. יד האָט עלי געזאָגט צו איר: ביז וואַנען וועסטו זײַן שכור?
shikurer vestu vanen biz ir tsu gezogt Eli hot shiker zain
drunk be will you(sg) whence until her to said Eli has drunk

טו אָפּ דײַן ווײַן פֿון זיך. טו האָט חנה געענטפֿערט און האָט געזאָגט:
op tu dain vain fun zich hot un geentfert Channah hot gezogt
your away do wine from self has and answered Channah has said

נײַן, מײַן האַר, אַ פֿרוי מיט אַ שווער געמיט בין איך, און ווײַן און
nein main har a froi mit a shver gemit bin ich un vain un
no my master a woman with a heavy spirit am I and wine and

שטאַרק געטראַנק האָב איך נישט געטרונקען, נײַערט איך האָב אויסגעגאָסן
shtark getrank hob ich nisht getrunken naiert ich hob gegetsen
strong drink have I not drunk but I have poured out

מײַן זעל פֿאַר ה׳. טז זאָלסט נישט האַלטן דײַן דינסט
main zel far Hashem . zolst nisht haltn dain dinst
my soul before Hashem you(SG) should not hold your maidservant

פֿאַר אַ נידער-טרעכטיקער פֿרוי, וואָרעם פֿון מײַן גרויס קלאָג און
far a nider-trechtiker froi vorem fun main grois klog un
for a low woman because from my great complaint and

מײַן ערגערניש האָב איך גערעדט ביז אַהער. יז האָט זיך אָפּגערופֿן עלי
main ergernish hob ich geredt biz aher hot zich opgerufn Eli
my vexation have I spoken until here has self responded Eli

און האָט געזאָגט: גיי לשלום, און אלוקי ישׂראֵל זאָל שענקען
un hot gezogt gei lesholem un Elokei Yisroel zol shenken
and has said go in peace and the G-d of Yisroel let him grant

דײַן בקשה וואָס דו האָסט געבעטן פֿון אים. יח האָט זי געזאָגט:
dain bakoshe vos du host gebetn fun im hot zi gezogt
your request which you have entreated from him has she said

זאָל דײַן דינסט געפֿינען חֵן אין דײַנע אויגן. און די פֿרוי איז
zol dain dinst gefinen chein in daine oign un di froi iz
may your maidservant find favor in your eyes and the woman is

געגאַנגען אויף איר וועג. און זי האָט געגעסן, און האָט געקריגן אַן
gegangen oif ir veg un zi hot gegesn un hot gekrign an
gone on her way and she has eaten and has gotten a

אַנדער פּנים.
ander ponem
different face

יט און אין דער פֿרי האָבן זיי זיך געפֿעדערט, און זיי
un in der peire hobn zei zich gefedert zei un zei
and in the morning have they selves rose early they and

האָבן זיך געבוקט פֿאַר ה׳, און האָבן זיך אומגעקערט,
hobn zich gebukt far Hashem un hobn zich umgekert
have selves bowed before Hashem and have selves returned

און זײַנען געקומען אין זייער הויז קיין רָמָה. און אֶלקָנָה
un zainen gekumen in zeyer hoiz kein Ramah un Elkanah
and are come to their house to Ramah and Elkanah

האָט דערקענט זײַן ווײַב חנהן; און ה׳ האָט אָן איר
hot derkent zain vaib Channahn un Hashem on ir
has known his wife Channah and Hashem has upon her

געדאַכט. כ און עס איז געווען נאָכן אומדרײַ פֿון די טעג
gedacht un es iz geven nochn umdrei fun di teg
remembered and it is having been after turning of the days

האָט חנה אויסגעטראָגן און האָט געבאָרן אַ זון; און זי
hot Channah oisgetrogn un hot geborn a zun un zi
has Channah conceived and has given birth to a son and she

הָאָט גערופֶן זײַן נאָמען שמואֵל, ווײַל : פֿון ה האָב איך אים
im ich hob Hashem fun vail Shmuel nomen zain gerufn hot
him I have Hashem from because Shmuel name his called has

אויסגעבעטן .
oisgebeten
obtained by pleading

Because from Hashem I have asked for him.

כא און דער מאַן אֶלְקָנָה מיט זײַן גאַנצן הויזגעזינט איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz hoizgezint gantsn zain mit Elkanah man der un
having gone up is household entire his with Elkanah man the and

צו שלַאכטן פַֿאַר ה דאָס שלַאכטאָפֿער פֿון יאָר, און זײַן
zain un yor fun shlachtopfer dos Hashem far shlachtn tsu
his and year of slaughter sacrifice the Hashem before sacrifice to

נדר . כב אָבער חנה איז נישט אַרויפֿגעגאַנגען . ווָאַרעם זי האָט
hot zi vorem aroifgegangen nisht iz Channah ober neyder
had she because having gone up not is Channah but vow

געזאָגט צו איר מאַן : ביז דער ייִנגל וועט אַנטוויינט ווערן ; דעמצמאָל
dentsmol vern antveint vet yingel der biz man ir tsu gezogt
then become weaned will be boy the until husband her to said

וועל איך אים ברענגען און ער וועט זיך ווײַזן פַֿאַר ה , און וועט
vet un Hashem far vaizn zich vet er un brengen im ich vel
will and Hashem before appear self will he and bring him I will

דאָרטן בלײַבן אויף שטענדיק. כג האָט אֶלְקָנָה איר מאַן געזאָגט צו איר:
ir tsu gezogt man ir Elkanah hot shtendik oif blaibn dortn
her to said husband her Elkanah has always for remain there

טו וואָס איז גוט אין דײַנע אויגן; בלײַב ביז דו וועסט אים אַנטווײַנען. זאָל
zol antveinen im vest du biz blaib oign daine in gut iz vos tu
may wean him will you until stay eyes your in good is what do

נאָר ה מקיים זײַן זײַן וואָרט. איז די פֿרוי געבליבן ; און זי
zi un geblibn froi di iz vort zain zain mekayem Hashem nor
she and remained woman the has word his do fulfill Hashem only

האָט געזויגן איר קינד ביז זי האָט אים אַנטווײַנט.
antveint im hot zi biz kind ir gezoign hot
weaned him had she until child her nursed had

כד און אַז זי האָט אים אַנטווײַנט, האָט זי אים אַרויפֿגעבראַכט מיט
mit aroifgebracht im zi hot antveint im hot zi az un
with brought up him she had weaned him had she when and

זיך מיט דריי אָקסן, און איין אֵיפֿה מעל, און אַ לאָגל ווײַן ; און זי
zi un vain logl a un mel eife ein un oksen drai mit zich
she and wine skin a and flour ephah one and bulls three with self

האָט אים געבראַכט אין הויז פֿון ה אין שילוֹ , און דער ייִנגל איז
iz yingel der un Shiloh in Hashem fun hoiz in gebracht im hot
is boy the and Shiloh in Hashem of house to brought him had

געווען יונג . כה און זיי האָבן געשאָכטן דעם אָקס, און האָבן
hobn un oks dem geshochtn hobn zei un yung geven
have and bull the slaughtered have they and young having been

געבראַכט דעם ייִנגל צו עלין . כו און זי האָט געזאָגט: איך בעט , דיך
dich bet ich gezogt hot zi un Alyan tsu yingel dem gebracht
you(SG) entreat I said has she and Eli to boy the brought

מײַן האַר , אַזוי ווי דײַן זעל לעבט, מײַן האַר , איך בין די פֿרוי וואָס
vos froi di bin ich har main lebt zel dain vi azoi har main
who woman the am I master my lives soul your as so master my

איז דאָ געשטאַנען לעבן דיר , מתפלל צו זײַן צו ה . כז אויף
oif Hashem tsu zain tsu mispalel dir lebn geshtanen do iz
for Hashem to be to praying you(SG) near stood here is

[21] And the man Elkanah, and all his bais, went up to offer unto Hashem the zevach hayamim *(sacrifice of the days)*, and his neder *(vow)*. [22] But Channah went not up; for she said unto her husband, I will not go up until the child be weaned, and then I will bring him, that he may appear before Hashem, and there abide forever. [23] And Elkanah her husband said unto her, Do what seemeth thee good; tarry until thou have weaned him; only Hashem make good *(establish)* His devar. So the isha stayed, and nursed her ben until she weaned him.

[24] And when she had weaned him, she took him up with her, with three bulls, and one ephah of flour, and a skin of yayin, and brought him unto the Bais Hashem in Shiloh; and the child was young. [25] And they slaughtered a bull, and brought the child to Eli. [26] And she said, Oh adoni, as thy nefesh liveth, adoni, I am the isha that stood by thee here, davening unto Hashem. [27] For this child I davened;

and Hashem hath given me my petition which I asked of Him;

דעם דאָזיקן ינגל האָב איך מתפלל געווען , און ה האָט מיר
mir hot Hashem un geven mispalel ich hob yingel dozikn dem
me has Hashem and having been praying I have boy this the

געשאָנקען מיין בקשה וואָס איך האָב געבעטן פֿון אים. כח אויך און
oich un im fun gebetn hob ich vos bakoshe main geshonken
also and him from entreated have I which request my granted

איך האָב אים געליִען צו ה ; אַלע טעג וואָס ער לעבט איז ער געליִען צו
tsu gelien er iz lebt er vos teg ale Hashem tsu gelien im hob ich
to lent he is lives he that days all Hashem to lent him have I

ה .
Hashem
Hashem

28 Therefore also I make him one lent to Hashem; as long as he liveth he shall be lent to Hashem.

And he worshiped Hashem there.

און ער האָט זיך דאָרטן געבוקט צו ה .
Hashem tsu gebukt dortn zich hot er un
Hashem to bowed there self has he and

2 And Channah davened, and said,

ב און חנה האָט מתפלל געווען , און האָט
hot un geven mispalel hot Channah un
has and having been prayed has Channah and

געזאָגט:
gezogt
said

My lev rejoiceth in Hashem,

מיין האַרץ איז לוסטיק דורך ה ,
Hashem durch lustik iz harts main
Hashem through joyful is heart my

mine keren is exalted in Hashem;

מיין האָרן איז דערהויבן דורך ה ;
Hashem durch derhoibn iz horn main
Hashem through exalted is horn my

my mouth is opened wide over mine oyevim;

מיין מויל איז בריט אַקעגן מיינע פֿיַינט ,
faint maine akegn breit iz moil main
enemies my against wide is mouth my

because I rejoice with simchah in Thy Yeshu'ah *(Salvation)*.

וואָרעם איך פֿרייַ זיך מיט דיין הילף .
hilf dain mit zich frei ich vorem
salvation your with self rejoice I because

2 There is none kadosh like Hashem;

ב נישטאָ אַ הייליקער ווי ה ,
Hashem vi heiliker a nishto
Hashem like holy one a there is none

for there is none besides Thee;

וואָרעם חוץ דיר איז נישטאָ ;
nishto iz dir chuts vorem
there is none is you(SG) besides for

neither is there any Tzur like Eloheinu.

און נישטאָ אַ פֿעלדז ווי אלוקינו .
Elokeinu vi feldz a nishto un
our G-d like rock a there is no and

3 Talk no more so exceeding proudly;

ג נישט מערן זאָלט איר הויכהאָפֿערדיקע רייד ,
reid hoichhoferdike ir zolt mern nisht
words arrogant you should increase not

let not atak *(insolence)* come out of your mouth;

נישט אַרויס זאָל פֿאַרשײַטס פֿון אײַער מויל .
moil aier fun farshaits zol arois nisht
mouth your from insolence should out not

for Hashem is El De'ot *(a G-d who intensively knows)*,

וואָרעם אַן אַל פֿון וויסנשאַפֿט איז ה ,
Hashem iz visenshaft fun El an vorem
Hashem is knowledge of G-d an for

and by Him alilot *(actions)* are weighed.

און פֿון אים ווערן מעשׂים געוויגן .
gevoign meisim vern im fun un
weighed actions are him of and

[4] Keshet gibborim are broken,

ד דער בויגן פֿון גיבּורים ווערט צעבראָכן .
tsebrochn vert giborim fun boign der
broken shall be warriors of bow the

and they that stumbled are girded with chayil *(strength)*.

און געשטרויכלטע גורטן אָן קראַפֿט .
un geshtroichlte gurtn on kraft
and those who stumbled gird on strength

[5] They that were full have hired out themselves for lechem;

ה זאַטע פֿאַרדינגען זיך אום ברויט,
zate fardingen zich um broit
the full hire out selves for bread

and they that were hungry are such no more;

און הונגעריקע רוען אָפּ;
un hungerike ruen op
and the hungry cease off

so that the barren hath born shivah;

בעת די עקרה געבערט זיבן ,
beeis di akore gebert zibn
while the barren bears seven

and she that hath rabbat banim withers in grief.

ווערט די רייַכע אין קינדער פֿאַרוועלקט.
vert di raiche in kinder farvelkt
becomes the rich in children withered

[6] Hashem bringeth mot, and maketh chayyim;

ו ה טייט און ה מאַכט לעבעדיק,
Hashem teit un Hashem macht lebedik
Hashem kills and Hashem makes alive

He bringeth down to Sheol, and raiseth up.

ער מאַכט נידערן אין שְׁאוֹל און ברענגט אויף.
er macht un Sheol in nidern brengt un oif
he makes and Sheol in go down brings and up

[7] Hashem maketh poor, and bringeth oisher;

ז ה מאַכט אָרעם און מאַכט רייַך ,
Hashem macht orem un macht raich
Hashem makes poor and makes rich

He bringeth low, and lifteth up.

ער דערנידערט און דערהייבט.
er dernidert un derheibt
he brings low and lifts up

[8] He raiseth up the dal *(poor)* out of the aphar *(dust)*,

ח ער ריכט אויף פֿון שטויב דעם אָרעמאַן .
er richt oif fun shtoib dem oreman
he raises up from the dust poor person

and lifteth up the evyon *(needy)* from the dunghill,

פֿון מיסט הייבט ער אויף דעם אביון ,
fun mist heibt er oif dem evyon
from manure he raises on the needy

to seat them among nedivim *(nobles)*,

זיי צו זעצן מיט פֿירשטן ,
zei tsu zetsn mit firshtn
them to seat with chieftains

and to make them inherit the kisse kavod;

און אַ טראָן פֿון כּבֿוד מאַכט ער זיי אַרבן ;
un a tron fun koved macht er zei arben
and a throne of honor makes he them inherit

for the pillars of the earth belong to Hashem,

ווָאָרעם הס זיַנען די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד .
vorem Hashems zainen di gruntfestn fun der erd
for Hashem's are the foundations of the earth

and He hath set the tevel *(world)* upon them.

און ער האָט אויף זיי די וועלט געשטעלט.
un er hot oif zei di velt geshtelt
and he has upon them the world set

[9] He is shomer over the feet of His chasidim,

ט די פֿיס פֿון זיַנע פֿרומע באַהיט ער,
di fis fun zaine frume bahit er
the feet of his faithful ones he guards

and the resha'im shall be silenced in choshech;

און רשעים וועלן אין חושך פֿאַרשניטן;
un reshoim vern in choishech farshnitn
and wicked ones become in darkness cut off

for by ko'ach shall no ish prevail.

וואָרעם נישט מיט כּוֹח איז אַ מענטש שטאַרק.
shtark mentsh a iz koiech mit nisht vorem
strong man a is strength by not for

[10] Those striving against Hashem shall be shattered;

י די וואָס קריגן אויף ה וועלן צעברעכן;
tsebrochn vern Hashem oif krign vos di
shattered become Hashem with contend who the ones

out of Shomayim shall He thunder upon him;

ער דונערט אין הימל אויף זיי;
zei oif himel in dunert er
them upon heaven in thunders he

Hashem shall judge the afsei eretz *(ends of the earth)*;

ה משפט די עקן פֿון דער ערד,
erd der fun ekn di mishpot Hashem
earth the of ends the judges Hashem

and He shall give oz *(strength)* unto His Melech,

און גיט מאַכט צו זיין מלך,
melech zain tsu macht git un
king his to might gives and

and exalt the keren *(horn, power)* of His Moshiach.

און דערהייבט דעם האָרן פֿון זיין געזאַלבטן.
gezalbtn zain fun horn dem derheibt un
anointed his of horn the exalts and

[11] And Elkanah went to Ramah to his bais. And the na'ar was mesharet *(minister)* unto Hashem under Eli HaKohen.

יא און אֶלקָנָה איז אַוועק קיין רָמָה צו זיין הויז. און
un hoiz zain tsu Ramah kein avek iz Elkanah un
and house his to Ramah to away is Elkanah and

דער יינגל האָט געדינט ה לעבן עלי דעם כֹּהן.
koyen dem Eli lebn Hashem gedint hot yingel der
kohen the Eli near Hashem serve did boy the

[12] Now the Bnei Eli were Bnei Beliyaal; they knew not Hashem. [13] And the mishpat hakohanim *(kohen's custom)* with the people was, that, when any ish offered zevach, the na'ar hakohen came, while the basar was cooking, with a mazleg *(fork)* of shlosh hashineayim *(three prongs, lit. teeth)* in his yad; [14] And he would plunge it into the kiyyor *(basin)* or dud *(kettle)* or kalakhat *(caldron)* or parur *(pot)*; all that the mazleg brought up the kohen took for himself. So they did in Shiloh unto kol Yisroel that came there. [15] Also before they burned the chelev, the na'ar hakohen came, and said

יב און עלִיס זין זיינען געווען נידערטרעכטיקע יונגען, זיי האָבן
hobn zei yungen nidertrechtike geven zainen zin Elis un
have they young worthless having been are sons Eli's and

נישט געוואָלט וויסן פֿון ה. יג און דער שטייגער פֿון די כֹּהנים
koyanim di fun shteiger der un Hashem fun visen gevolt nisht
kohanim the of custom the and Hashem of know wanted not

מיטן פֿאָלק איז געווען: ווער נאָר עמעצער עס האָט געשלאַכט אַ
a geshlacht hot es emetser nor ver geven iz folk mitn
a sacrificed has it someone ever who having been is the people with

שלאַכטאָפּפֿער, אַזוי ווי מע איז כּהנס יונג קומען דעם פֿלעגט
shlachtopfer azoi vi me shlachtopfer azoi vi me
one when servant kohen's the come used to so slaughter sacrifice

האָט געקאָכט דאָס פֿלייש מיטן דרייציינקן גאָפּל אין זיין האַנט.
hant zain in gopl draitseinikn mitn fleish dos gekocht hot
hand his in fork three-pronged with the meat the boiled has

יד און פֿלעגט אַריינשטעכן אין בעקן אָדער אין פּאַן אָדער אין קעסל
kesl in oder fan in oder bekn in arainshtechn flegt un
cauldron into or kettle into or pan into thrust used to and

אָדער אין טאָפּ; וואָס נאָר דער גאָפּל האָט אַרויפֿגעבראַכט, האָט דער כֹּהן
koyen der hot aroifgebracht hot gopl der nor vos top in oder
kohen the has brought up has fork the ever what pot into or

צוגענומען דערמיט. אַזוי פֿלעגן זיי טאָן צו גאַנץ ישְׂרָאֵל וואָס זיינען
zainen vos Yisroel gants tsu ton zei flegn azoi dermit tsugenumen
are who Yisroel all to do they would thus therewith taken

געקומען אַהין קיין שילוֹ. טו נאָך איידער מען האָט געדאַרפֿט דאָס
gekumen ahin kein Shiloh dos gedemft hot men eider noch
the up in smoke have they before even Shiloh to there came

פֿעטס, פֿלעגט קומען דעם כֹּהנס יונג, און זאָגן צו דעם מאַן וואָס
fets flegt kumen dem koyens yung un zogn tsu dem man vos
who man the to say and servant kohen's the come used to fat

הָאָט געשלאַכט: גיב פַֿלייש צום בראָטן פַֿאַר כהן , וואָרעם ער ווייל נישט
nisht vil er vorem koyen faran brotn tsum fleish gib geshlacht hot
not will he for kohen for the roasting for meat give sacrificed had

נעמען פֿון דיר געקאָכט פֿלייש, נייערט רוי . טז און אַז דער מאַן האָט
hot man der az un roi naiert fleish gekocht dir fun nemen
has man the if and raw but meat boiled you(SG) from take

צו אים געזאָגט: דעמפֿן זאָל מען אַקאָרשט דעמפֿן
demfn akorsht men zol demfn gezogt im tsu
burn up in smoke first they shall burn up in smoke said him to

דאָס פֿעטס, און נעם דיר ווי דיין האַרץ געלוסט, אַזוי פֿלעגט ער
er flegt azoi gelust harts dain vi dir nem un fets dos
he used to so desires heart your as for you(SG) take and fats the

זאָגן: ניין , דווקא איצט מוזטו געבן, אַניט נעם איך מיט
mit ich nem anit gebn muztu itst dafke nein zogn
with I take or else give you must now nothing other than no say

געוואַלט. יז און די זינד פֿון די יונגען איז געווען זייער גרויס פֿאַר
far grois zeyer geven iz yungen di fun zind di un gevalt
before great very having been is young the of sin the and force

ה , וואָרעם די מענטשן האָבן מבֿזה געווען דעם מִנְחָה פֿון
fun minche dem geven mevaze hobn mentshn di vorem Hashem
of offering the having been despised have men the for Hashem

ה .
Hashem
Hashem

יח און שמואֵל איז געווען אַ דינער פֿאַר ה , אַ ינגל
yingel a Hashem far diner a geven iz Shmuel un
boy a Hashem before servant a having been is Shmuel and

אָנגעגורט אין אַ ליינענעם אֵפֿוד . יט און אַ קליין מאַנטעלע פֿלעגט אים
im flegt mantele klein a un ephod leinenem a in ongegurt
him used to mantle small a and ephod linen a in girded up

זיין מוטער מאַכן , און אים אַרויפֿברענגען פֿון יאָר צו יאָר, וועַן זי
zi ven yor tsu yor fun aroifbrengen im un machn muter zain
she when year to year from bring up him and make mother his

איז אַרויפֿגעקומען מיט איר מאַן צו שלאַכטן דאָס שלאַכטאָפֿפֿער
iz aroifgekumen mit ir man tsu shlachtn dos shlachtopfer
come up is with her husband to sacrifice to the slaughter sacrifice

פֿון יאָר . כ און עלי פֿלעגט בענטשן אֶלקָנָה און זיין ווייַב, און
un vaib zain un Elkanahn bentshn flegt Eli un yor fun
and wife his and Elkanah bless used to Eli and the year of

זאָגן: זאָל דיר ה באַשערן זאָמען פֿון דער דאָזיקער ווייַב
vaib doziker der fun zomen bashern Hashem dir zol zogn
wife this one the from seed grant Hashem you(SG) may say

פַֿאַר דער אַנטלייַונג וואָס איז אַנטלייַען געוואָרן צו ה . און
un Hashem tsu gevorn antlaien iz vos antlaiung der far
and Hashem to having become lent is that lending the for

זיי פֿלעגן גיין אַהיים. כא האָט אויך ה געדאַכט אָן חנהן ,
aheim gein flegn zei Channahn on gedacht Hashem oich hot
home go would they Channah on remembered Hashem also has

און זי איז טראָגעדיק געוואָרן , און זי האָט געבאָרן דריַ זין
zin drai geborn hot zi un gevorn trogedik iz zi un
sons three bore has she and having become pregnant is she and

to the ish hazove'ach *(man making the sacrifice)*, Give basar to roast for the kohen; for he will not accept cooked basar of thee, only raw. [16] And if any ish said unto him, Let them first not fail to burn the chelev, and then take as much as thy nefesh desireth; then he would answer him, Nay; but thou shalt hand it over to me now; and if not, I will take it by chazakah *(force)*. [17] Wherefore the chattat hane'arim was gedolah me'od before Hashem; for the anashim treated with contempt the minchat Hashem.

[18] But Shmuel was mesharet *(minister)* before Hashem, being a na'ar, girded with an ephod bad *(linen robe)*. [19] Moreover immo made him a me'il katon *(a little robe)*, and brought it to him from year to year, when she came up with her ish to offer the zevach hayamim *(yearly or annual sacrifice)*. [20] And Eli put on Elkanah and his isha a brocha, and said, Hashem give thee zera of this isha in place of the she'elah (asked for [one] of) Hashem that was lent. And they went unto his makom *(place, home)*. [21] And Hashem visited Channah, so that she conceived, and bore three banim and two

banot. And the na'ar Shmuel grew before Hashem.

אוּן צְווֵיי טעכטער . אוּן דער יִינגל שמוּאֵל אִיז אוֹיפגעוואקסן בְּיי
bai oifgevaksn iz Shmuel yingel der un techter tsvei un
before grown up is Shmuel boy the and daughters two and

ה .
Hashem
Hashem

כב אוּן עלי אִיז געווען זייער אַלט; אוּן ער האָט געהערט אַלץ וואָס
vos alts gehert hot er un alt zeyer geven iz Eli un
that all heard has he and old very having been is Eli and

זיַינע זין טוען צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל, אוּן אַז זיי ליגן מיט די
di mit lign zei az un Yisroel gants tsu tuen zin zaine
the with lie they that and Yisroel all to are doing sons his

. וויַבער וואָס זאַמלען זיך אִין בּיים איינגאַנג פֿון אוֹהל-מוֹעד
ohel-moed fun aingang baim ain zich zamlen vos vaiber
Tent of Meeting of entrance at in self assembled who women

כג אוּן ער האָט צו זיי געזאָגט: פַֿאַר וואָס טוט איר אַזעלכע זאַכן ?
zachn azelche ir tut vos far gezogt zei tsu hot er un
things such you do what for said them to has he and

. וואָלק פֿאָלק איך הער אייַערע שלעכטע מעשׂים פֿון דעם דאָזיקן גאַנצן
folk gantsn dozikn dem fun meisim shlechte aiere her ich vorem
people entire this the from deeds evil your hear I for

כד נישט, זין מיַינע ; וואָלק איז די הערונג גוט נישט וואָס איך הער
her ich vos herung di iz gut nisht vorem maine zin nisht
hear I that report the is good not for my sons no

דאָס פַֿאָלק פֿון ה פַֿארשפרייטן. כה ווען אַ מענטש זינדיקט קעגן אַ
a kegen zindikt mentsh a ven farshpreitn Hashem fun folk dos
a against sins man a if spreading Hashem of people the

מענטשן , ג-ט וועט פַֿאַרמיטלען פַֿאַר אים, אָבער אויב אַ מענטש זינדיקט
zindikt mentsh a oib ober im far farmitlen vet G-t mentshn
sins man a if but him for mediate will G-d man

קעגן ה , וער וועט פַֿאַר אים פַֿאַרמיטלען? אָבער זיי האָבן נישט
nisht hobn zei ober farmitlen im far vet ver Hashem kegen
not have they but mediate him for will who Hashem against

צוגעהערט צו דעם קול פֿון זייער פַֿאָטער; וואָרעם ה האָט געוואָלט
gevolt hot Hashem vorem foter zeyer fun kol dem tsu tsugehert
wanted had Hashem for father their of voice the to paid heed

זיי טייטן .
teitn zei
to put to death them

כו אוּן דער יִינגל שמוּאֵל איז געוואָרן אַלץ גרעסער, אוּן
un greser alts gevorn iz Shmuel yingel der un
and greater increasingly having become is Shmuel boy the and

מער ווויילגעפֿעליק אי בּיי ה אוּן אי בּיי לייַטן .
laitn bai i un Hashem bai i voilgefelik mer
people with also and Hashem with both find favor in the eyes of more

כז אוּן אַ מאַן פֿון ג-ט איז געקומען צו עלי , אוּן האָט צו אים
im tsu hot un Alyan tsu gekumen iz G-t fun man a un
him to has and Eli to having come is G-d of man a and

געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: איך האָב דאָך אַנטפּלעקן זיך
zich antplekn doch hob ich gezogt Hashem hot azoi gezogt
self revealed indeed have I said Hashem has thus said

אַנטפּלעקט צו דיין פַֿאָטערס הויז בעת זיי זיַינען געווען אין
in geven zainen zei beeis hoiz foters dain tsu antplekt
in having been are they when house father's your to revealed

[22] Now Eli was zaken me'od, and heard all that his banim did unto kol Yisroel; and how they lay with the nashim hatzove'ot *(women in ministry service)* at the petach Ohel Mo'ed.
[23] And he said unto them, Why do ye such things? For I hear of your evil deeds from kol HaAm *(all the People)*. [24] Nay, my banim; for it is no good report that I hear; ye make Am Hashem to transgress. [25] If one ish sin against another ish, Elohim shall intervene as arbiter for him; but if an ish sin against Hashem, who shall entreat for him? Notwithstanding they paid heed not unto the kol avihem *(voice of their father)*, because Hashem willed to execute them.

[26] And the na'ar Shmuel was growing, and was in favor both with Hashem and also with anashim.

[27] And there came an Ish Elohim unto Eli, and said unto him, Thus saith Hashem, Did I not plainly reveal Myself unto the Bais Avicha, when they were in Mitzrayim under Bais

מִצְרַיִם אוּנטער דעם הויז פֿון פַּרְעהן , כח און אים אויסדערווײלט פֿון
fun oisderveilt im un Pharaohn fun hoiz dem unter Mitsrayim
from chosen him and Pharaoh of house the under Egypt

אַלע שִׁבְטים פֿון יִשְׂרָאֵל פַּאַר אַ כֹהן צו מיר, אַרויפֿצוגיין אויף מײַן
main oif aroiftsugein mir tsu koyen a far Yisroel fun shvotim ale
my to ascend me to kohen a for Yisroel of tribes all

מזבח , צו רייכערן וויירעך , צו טראָגן אַן אֵפֿוֹד פַּאַר מיר; און איך
ich un mir far ephod an trogn tsu vairech reichern tsu mizbeyech
I and me before ephod an wear to incense burn to altar

הָאָב געגעבן דײַן פַּאָטערס הויז אַלע פַיַעראָפּפֿער פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun faieropfer ale hoiz foters dain gegebn hob
of children the of fire offerings all house father's your give did

יִשְׂרָאֵל. כט פַּאַר וואָס טרעט איר אויף מײַן שלאַכטאָפּפֿער און אויף מײַן
main oif un shlachtopfer main oif ir tret vos far Yisroel
my on and slaughter sacrifice my on you tread which for Yisroel

שפּײַזאָפּפֿער וואָס איך האָב באַפֿוילן אין מײַן וווינונג , און האַלטסט
haltst un voinung main in bafoiln hob ich vos shpaizopfer
holding and dwelling my in commanded have I which minchah

דײַנע זין אין מער כּבֿוד ווי מיך , כּדי אײַך צו שטאָפּן מיטן בעסטן
bestn mitn shtopn tsu aich kedei mich vi koved mer in zin daine
best with fill to you so that me than honor more in sons your

פֿון יעטוועדער קָרבָּן פֿון יִשְׂרָאֵל מײַן פֿאָלק ? ל דערום זאָגט ה
Hashem zogt derum folk main Yisroel fun korben yetveder fun
Hashem declares therefore people my Yisroel of korban every of

אלוקי יִשְׂרָאֵל: זאָגן האָב איך געוועסט געזאָגט: דײַן הויז און דײַן
dain un hoiz dain gezogt gevest ich hob zogn Yisroel Elokei
your and house your said indeed I have saying Yisroel the G-d of

פַּאָטערס הויז וועלן אומגיין פֿאַר מיר אויף אייביק; אָבער אַצונד , זאָגט
zogt atsund ober eibik oif mir far umgein veln hoiz foters
declares now but ever for me before walk will house father's

ה , פֿאַרמיטן זאָל עס זײַן פֿאַר מיר; וואָרעם די וואָס גיבן
gibn vos di vorem mir far zain es zol farmitn Hashem
give who the ones for me before be it shall prevented Hashem

מיר כּבֿוד , וועל איך געבן כּבֿוד , און די וואָס פֿאַראַכטן מיך , וועלן
veln mich farachten vos di un koved gebn ich vel koved mir
will me despise who the ones and honor give I will honor me

גרינגגעשאַצט וועלן . לא זע , טעג קומען , און איך וועל אָפּהאַקן
ophakn vel ich un kumen teg ze vern gringgeshatst
cut off will I and are coming days behold become disparage

דײַן אָרעם און דעם אָרעם פֿון דײַן פֿאָטערס הויז , אַז אַ זקן וועט
vet zoken a az hoiz foters dain fun orem dem un orem dain
will old man an so that house father's your of arm the and arm your

נישט זײַן אין דײַן הויז . לב און וועסט קוקן ווי אַ שׂונא פֿון מײַן וווינונג
voinung main fun soine a vi kukn vest un hoiz dain in zain nisht
dwelling my of enemy an as look will and house your in be not

אויף איטלעכן וואָס וועט גוטס טאָן יִשְׂרָאֵל; און אַ זקן וועט קיין מאָל
mol kein vet zoken a un Yisroel ton guts vet vos itlechn oif
time no will old man an and Yisroel do good will that every upon

נישט זײַן אין דײַן הויז . לג און נישט איטלעכן פֿון דיר וועל איך
ich vel dir fun itlechn nisht un hoiz dain in zain nisht
I will you(SG) of everyone not and house your in be not

פַּאַרשניידן פֿון לעבן מײַן מזבח , כּדי צו מאַכן אויסגיין דײַנע
daine oisgein machn tsu kedei mizbeyech main lebn fun farshnaidn
your run out make to in order to altar my near from cut off

Pharaoh? 28 And did I not choose him out of kol Shivtei Yisroel to be Kohen to Me, to ascend Mine Mizbe'ach, to burn ketoret, to wear an Ephod in My presence? And did I give unto the Bais Avicha all the fire offerings of the Bnei Yisroel? 29 Why kick scornfully at My zevach and My minchah, which I have commanded in My ma'on *(habitation, dwelling)*; and honorest thy banim above Me, to make yourselves fat with the chiefest of kol minchat Yisroel, before Ami *(My People)*. 30 Therefore Hashem Elohei Yisroel saith, I said indeed that thy Bais, and the Bais Avicha, should walk before Me ad olam *(forever)*; but now Hashem saith, Be it far from Me; for them that honor Me I will honor, and they that despise Me shall be lightly esteemed. 31 Hinei, the yamim are coming, that I will cut off thine zero'a, and the zero'a of the Bais Avicha, that there shall not be a zaken in thine Bais. 32 And thou shalt see Tzar Ma'on in spite of all that He will do of tov to Yisroel; and there shall not be a zaken in thine Bais kol hayamim. 33 And the ish of thine, whom I shall not cut off from Mine Mizbe'ach,

shall be to consume thine eyes, and to grieve thine nefesh; and all the increase of thine Bais shall die anashim. [34] And this shall be HaOt unto thee, that shall come upon thy two banim, on Chophni and on Pinchas: in one day they shall die both of them. [35] And I will raise up for Me a Kohen Ne'eman, that shall do according to that which is in Mine lev and in My nefesh; and I will build for him a Bais Ne'eman; and he shall walk before Mine Moshiach kol hayamim. [36] And it shall come to pass, that every one that is left in thine Bais shall come and bow before him to get an agorat kesef *(a silver coin)* and a kikar lechem *(loaf of bread)*, and shall say, Put me please into one of the Kehunnot *(Divisions of the Kehunah)*, that I may get a piece of lechem to eat.

אויגן און פַּאַרשמאַכטן דיין זעל; און אַלע אויפֿגעוואַקסענע אין דיין הויז
hoiz dain in oifgevaksene ale un zel dain farshmachtn un oign
house your in the increase all and soul your grieve and eyes

וועלן שטאַרבן יונגעלײַט . לד און דאָס וועט דיר זײַן דער צייכן :
tseichn der zain dir vet dos un yungelait shtarbn veln
sign the be to you(SG) will this and young men die will

וואָס וועט קומען אויף דײַנע צוויי זין , אויף חפֿנין און פּינְחסן –
Pinchasn un Chofnien oif zin tsvei daine oif kumen vet vos
Pinchas and Chophni upon sons two your upon come will that

אין איין טאָג וועלן זיי בײדע שטאַרבן. לה און איך וועל מיר אויפֿשטעלן אַ
a oifshteln mir vel ich un shtarbn beide zei veln tog ein in
a raise up for me will I and die both they will day one in

געטרײַען כּהן וואָס וועט טאָן אַזוי ווי אין מײַן האַרצן און אין מײַן זעל; און
un zel main in un hartsn main in vi azoi ton vet vos koyen getraien
and soul my in and heart my in as so do will who kohen faithful

איך וועל אים אויפֿבויען אַ זיכער הויז , און ער וועט אומגיין פֿאַר מײַן
main far umgein vet er un hoiz zicher a oifboien im vel ich
my before walk will he and house sure a build him will I

געזאַלבטן אַלע טעג . לו און עס וועט זײַן , איטלעכער וואָס בלײַבט איבער אין
in iber blaibt vos itlecher zain vet es un teg ale gezalbtn
in over remains who each be will it and days all anointed

דײַן הויז , וועט קומען זיך בוקן צו אים אום אַ זילבערשטיק און
un zilbershtik a um im tsu bukn zich kumen vet hoiz dain
and piece of silver a for him to bow down self come will house your

אַ לעבל ברויט, און וועט זאָגן : נעם מיך צו , איך בעט דיך , צו
tsu dich bet ich tsu mich nem zogn vet un broit lebl a
to you(SG) entreat I in me take say will and bread morsel a

אײַנער פֿון די כּהנות , צו עסן אַ שטיקל ברויט.
broit shtikl a esen tsu kehunot di fun einer
bread bit a eat to priestly offices the of one

ג און דער יינגל שמואֵל האָט געדינט ה לעבן עלין ; און הס
Hashems un Alyan lebn Hashem gedint hot Shmuel yingel der un
Hashem's and Eli near Hashem served has Shmuel boy the and

וואָרט איז געווען זעלטן אין יענע טעג . קיין אָפֿטע זעונג איז
iz zeung ofte kein teg yene in zeltn geven iz vort
is vision frequent any days those in rare having been is word

נישט געווען . ב און עס איז געווען אין יענע טעג , ווען עלי איז
nisht geven iz es un geven in yene teg ven Eli iz
is Eli when days those in having been is it and having been not

געלעגן אויף זײַן אָרט – און זײַנע אויגן האָבן אָנגעהויבן טונקל ווערן ;
vern tunkel ongehoibn hobn oign zaine un ort zain oif gelegn
become dim begun have eyes his and place his on lying

ער האָט נישט געקענט זען – ג און דאָס ליכט פֿון אלקים איז נאָך נישט
nisht noch iz Elokim fun licht dos un zen gekent nisht hot er
not yet is G-d of light this and see able not has he

3 And the na'ar Shmuel ministered unto Hashem before Eli. And the Devar Hashem was yakar *(precious, dear, rare)* in those days; there was no chazon nifratz [prophetic] vision open, spread out, common. [2] And it came to pass at that time, when Eli was lying down in his makom *(his eyes had began to grow dim, that he could not see)*; [3] And

the Ner Elohim had not yet gone out in the Heikhal Hashem, where the Aron Elohim was, and Shmuel was lying down; [4] That Hashem called Shmuel; and he answered, Hineni. [5] And he ran unto Eli, and said, Hineni; for thou calledst me. And he said, I called not; lie down again. And he went and lay down.

געווען אויסגעגאַנגען, און שמואֵל איז געלעגן אין הֵיכל פֿון ה ,
Hashem fun heichl in gelegn iz Shmuel un oisgegangen geven
Hashem of temple in lying is Shmuel and gone out having been

וואָס דאָרטן איז געווען דער אָרון פֿון אלקים . ד האָט ה גערופֿן
gerufn Hashem hot Elokim fun oren der geven iz dortn vos
called Hashem has G-d of aron the having been is there which

צו שמואֵלן ; האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך. ה און ער איז צוגעלאָפֿן צו
tsu tsugelofen iz er un ich bin do gezogt er hot Shmueln tsu
to ran is he and I am here said he has Shmuel to

עלין , און האָט געזאָגט: דאָ בין איך; האָסט דאָך מיך גערופֿן. האָט ער
er hot gerufn mich doch host ich bin do gezogt hot un Alyan
he has called me indeed have I am here said has and Eli

געזאָגט: איך האָב נישט גערופֿן; לייג זיך צוריק. איז ער געגאַנגען און
un gegangen er iz tsurik zich leig gerufn nisht hob ich gezogt
and having gone he is back self lie down called not have I said

האָט זיך געלייגט .
geleigt zich hot
lain down self has

[6] And Hashem called yet again, Shmuel. And Shmuel got up and went to Eli, and said, Hineni; for thou didst call me. And he answered, I called not, beni; lie down again.

ו האָט ה ווידער גערופֿן שמואֵלן , און שמואֵל איז אויפֿגעשטאַנען און
un oifgeshtanen iz Shmuel un Shmueln gerufn vider Hashem hot
and arose is Shmuel and Shmuel called again Hashem has

איז צוגעגאַנגען צו עלין , און האָט געזאָגט: דאָ בין איך; האָסט דאָך
doch host ich bin do gezogt hot un Alyan tsu tsugegangen iz
indeed have I am here said has and Eli to went to is

מיך גערופֿן. האָט ער געזאָגט: איך האָב נישט גערופֿן, מיַין זון ; לייג
leig zun main gerufn nisht hob ich gezogt er hot gerufn mich
lie down son my called not have I said he has called me

זיך צוריק.
tsurik zich
back self

[7] Now Shmuel did not yet know Hashem; the Devar Hashem was not yet revealed unto him.

ז און שמואֵל האָט נאָך נישט געקענט ה , און דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos un Hashem gekent nisht noch hot Shmuel un
of word the and Hashem known not yet has Shmuel and

ה האָט זיך נאָך נישט גענהאַט אַנטפּלעקט צו אים.
im tsu antplekt gehat nisht noch zich hot Hashem
him to revealed had not yet self has Hashem

[8] And Hashem called Shmuel again the third time. And he got up and went to Eli, and said, Hineni; for thou didst call me. And Eli perceived that Hashem was calling the na'ar. [9] Therefore Eli said unto Shmuel, Go, lie down; and it shall be, if He call thee, that thou shalt say, Speak, Hashem; for Thy eved *(servant)* shomei'a *(is listening)*. So Shmuel went and

ח האָט ה ווידער גערופֿן שמואֵלן צום דריטן מאָל. און ער איז
iz er un mol dritn tsum Shmueln gerufn vider Hashem hot
is he and time third to Shmuel called again Hashem has

אויפֿגעשטאַנען, און איז צוגעגאַנגען צו עלין , און האָט געזאָגט: דאָ בין
bin do gezogt hot un Alyan tsu tsugegangen iz un oifgeshtanen
am here said has and Eli to went to is and arose

איך; האָסט דאָך מיך גערופֿן. האָט עלי פֿאַרשטאַנען אַז ה רופֿט
ruft Hashem az farshtanen Eli hot gerufn mich doch host ich
call Hashem that understood Eli has called me indeed have I

דעם יינגל . ט און עלי האָט געזאָגט צו שמואֵלן : גיי לייג זיך ; און
yingel dem un zich leig gei Shmueln tsu gezogt hot Eli un
boy the and self lie down go Shmuel to said has Eli and

עס וועט זיין , אַז מע וועט רופֿן צו דיר , זאָלסטו זאָגן : רעד ,
red zogn zolstu dir tsu rufn vet me az zain vet es
speak say shall you you(SG) to call will one that be will it

ה , וואָרעם דיַין קנעכט הערט. איז שמואֵל געגאַנגען און האָט
hot un gegangen Shmuel iz hert knecht dain vorem Hashem
has and having gone Shmuel is hears servants your because Hashem

lay down in his makom.
10 And Hashem came, and stood, and called as at other times, Shmuel, Shmuel. Then Shmuel answered, Speak; for Thy eved shomei'a.
11 And Hashem said to Shmuel, Hinei, I am doing a thing in Yisroel, at which both the oznayim of every one that heareth it shall tingle.
12 In that day I will perform against Eli all things which I have spoken concerning his Bais; from beginning even to the end.
13 For I have told him that I will judge his Bais ad olam for the avon *(iniquity)* which he knoweth; because his banim brought klalot *(curses)* upon themselves, and he restrained them not.
14 And therefore I have sworn unto the Bais Eli, that there shall be no kapporah for the avon Bais Eli by zevach nor minchah ad olam.
15 And Shmuel lay until boker, and opened the dlatot Beis Hashem. And Shmuel feared to show Eli the mareh *(vision)*.
16 Then Eli called Shmuel, and said, Shmuel, beni. And he answered, Hineni.
17 And he said, What is the davar that Hashem hath said unto thee? Now

זיך געלייגט אויף זיין אָרט. י און ה׳ איז געקומען און האָט
zich geleigt oif zain ort un Hashem iz gekumen un hot
has and having come is Hashem and place his on lain down self

זיך אַוועקגעשטעלט, און האָט גערופֿן אַזוי ווי די פֿריִערדיקע מאָל:
zich avekgeshtelt un hot azoi gerufn di vi di frierdike mol
time former the like so called has and remained standing self

שמואֵל! שמואֵל! האָט שמואֵל געזאָגט: רעד, ווארעם דיין קנעכט הערט.
Shmuel Shmuel hot Shmuel gezogt red vorem dain knecht hert
hears servant your because speak said Shmuel has Shmuel Shmuel

יא האָט ה׳ געזאָגט צו שמואֵל: זע, איך טו אַ זאַך אין ישׂראֵל,
hot Hashem gezogt tsu Shmueln ze ich tu a zach in Yisroel
Yisroel in thing a do I behold Shmuel to said Hashem has

יב אַז איטלעכער וואָס הערט עס, וועלן קלינגען זיינע בייד אויערן.
az itlecher vos hert es veln klingen beide zaine oiern
that in ears both his ring will it hears who everyone that

טאָג וועל איך מקיים זיין אויף עלי אַלץ ווָאס איך האָב גערעדט
tog vel ich mekayem ich oif zain alts vos ich hob geredt
spoken have I which all that Eli on be fulfill I will day

וועגן זיין הויז, פֿון אָנהייב ביזן סוף. יג וואָרעם איך האָב אים
vegen zain hoiz fun onheib bizn sof vorem ich hob im
him have I because end until beginning from house his concerning

אָנגעזאָגט אַז איך פֿאַרמשפּט זיין הויז אויף אייביק, פֿאַר דער זינד, ווָאס
ongezogt az ich farmishpet zain hoiz oif eibik far der zind vos
which sin the for ever for house his judge I that ordered

ער האָט געווּסט אַז זיינע זין ברענגען אַ קללה אויף זיך, און האָט זיי
er hot gevust az zain zich oif klole a brengen zin un hot zei
them he has and self on curse a bring sons his that known has he

נישט געווערט. יד און דערום האָב איך געשוואָרן אויף עלים הויז:
nisht gevert un derum ich hob geshvorn oif Elis hoiz
house Eli's on sworn an oath I have therefore and to defend not

אויב די זינד פֿון עלים הויז וועט פֿאַרגעבן ווערן דורך שלאַכטאָפּפֿער
oib di zind fun Elis hoiz vet fargebn vern durch shlachtopfer
slaughter sacrifice by become forgiven will house Eli's of sin the not

אָדער דורך שפּייַזאָפּפֿער אויף אייביק!
eibik oif shpaizopfer durch oder
ever for minchah by or

טו און שמואֵל איז געלעגן ביז אין דער פֿרי, און ער האָט געעפֿנט
geefent hot er un peire der in biz gelegn iz Shmuel un
opened has he and morning the in until lay is Shmuel and

די טירן פֿון הס הויז. און שמואֵל האָט מורא געהאַט צו
tsu gehat moire hot Shmuel un hoiz Hashems fun tirn di
to had fear has Shmuel and house Hashem's of doors the

דערציילן די זעונג צו עלין. טז האָט עלי גערופֿן שמואֵלן, און האָט
dertseiln di zeung tsu Eli hot Shmueln gerufn Eli hot un hot
has and Shmuel called Eli has Eli to vision the tell

געזאָגט: שמואֵל מיַן זון! האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך. יז האָט ער געזאָגט:
gezogt: Shmuel main zun hot er gezogt do bin ich gezogt er hot
said he has I am here said he has son my Shmuel said

וואָס איז די זאַך וואָס ער האָט צו דיר גערעדט? זאָלסטו נישט
vos iz di zach vos er hot tsu dir geredt zolstu nisht
not shall you spoken you(SG) to has he which thing the is what

פַֿאַרלייקענען פֿון מיר, איך בעט דיך . זאָל דיר אלקים טאָן
ton Elokim dir zol dich bet ich mir fun farleikenen
do G-d you(SG) shall you(SG) entreat I me of deny

אַזוי און נאָך מער, אויב דו וועסט פֿון מיר פַֿאַרלייקענען אַ וואָרט פֿון
fun vort a farleikenen mir fun vest du oib mer noch un azoi
from word a deny me of will you if more yet and so

אַלע ווערטער וואָס ה האָט צו דיר גערעדט. יח האָט שמואֵל
Shmuel hot geredt dir tsu hot Hashem vos verter ale
Shmuel has spoken you(SG) to has Hashem which words all

אים דערציילט אַלע ווערטער, און נישט פֿאַרלייקנט פֿון אים. און ער
er un im fun farleiknt nisht un verter ale dertseilt im
he and him from conceals not and words all told him

האָט געזאָגט: ער איז ה ; וואָס איז גוט אין זיַנע אויגן, זאָל ער
er zol oign zaine in gut iz vos Hashem iz er gezogt hot
he shall eyes his in good is which Hashem is he said has

טאָן.
ton
do

[18] hide it not from me; Elohim do so to thee, and more also, if thou hide anything from me of all the things that He said unto thee. [18] And Shmuel told him everything, and hid nothing from him. And he said, It is Hashem; let Him do what seemeth Him tov.

יט און שמואֵל איז געוואַקסן, און ה איז געווען מיט אים, און
un im mit geven iz Hashem un gevaksn iz Shmuel un
and him with having been is Hashem and grew is Shmuel and

ער האָט פֿון אַלע זיַנע ווערטער נישט געלאָזט פַֿאַלן צו דער ערד . כ און
un erd der tsu faln gelozt nisht verter zaine ale fun hot er
and earth the to fall allowed not words his all of has he

גאַנץ יִשְׂרָאֵל פֿון דָן און ביז באֵר-שֶׁבַע האָט געווּסט אַז שמואֵל איז
iz Shmuel az gevust hot Beer-Sheva biz un Dan fun Yisroel gants
is Shmuel that known has Be'er-Sheva unto and Dan from Yisroel all

באַגלויבט געוואָרן פַֿאַר נביא פֿון ה . כא און ה
bagloibt gevorn far a novi fun Hashem un
having become trustworthy for prophet a of Hashem and

האָט זיך ווידער באַווּיזן אין שילוֹ ; וואָרעם ה האָט זיך אַנטפּלעקט
antplekt zich hot Hashem vorem Shiloh in bavizn vider zich hot
reveal self has Hashem because Shiloh in appeared again self has

צו שמואֵל אין שילוֹ דורך דעם וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dem durch Shiloh in Shmueln tsu
Hashem of word the by Shiloh in Shmuel to

[19] And Shmuel grew, and Hashem was with him, and did let none of his words fall to the ground. [20] And kol Yisroel from Dan even to Be'er-Sheva knew that Shmuel was established to be a navi of Hashem. [21] And Hashem appeared again in Shiloh; for Hashem revealed Himself to Shmuel in Shiloh by the Devar Hashem.

ד און דאָס וואָרט פֿון שמואֵל איז אַרויס צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל. און יִשְׂרָאֵל
Yisroel un Yisroel gants tsu arois iz Shmueln fun vort dos un
Yisroel and Yisroel all to out is Shmuel of word the and

איז אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה אַקעגן די פּלשתּים , און זיי
zei un Pelishtim di akegn milchome oif aroisgegangen iz
they and Pelishtim the against war on having come out is

האָבן געלאַגערט בייַ אֶבֶן-עֶזֶר , און די פּלשתּים האָבן געלאַגערט אין
in gelagert hobn Pelishtim di un Even-Ezer bai gelagert hobn
in encamped have Pelishtim the and Even-Ezer by encamped have

אַפֵֿק . ב און די פּלשתּים האָבן זיך אַרויסגעשטעלט אַקעגן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel akegn aroisgeshtelt zich hobn Pelishtim di un Afek
Yisroel against stood self have Pelishtim the and Aphek

און די מלחמה האָט זיך פַֿאַרשפּרייט, און יִשְׂרָאֵל איז געשלאָגן
geshlogn iz Yisroel un farshpreit zich hot milchome di un
struck is Yisroel and spread self has war the and

געוואָרן פַֿאַר די פּלשתּים ; און זיי האָבן געטייט אין דער
der in geteit hobn zei un Pelishtim di far gevorn
the in caused to die have they and Pelishtim the before having become

[4] And the davar Shmuel came to kol Yisroel. Now Yisroel went out to meet in milchamah the Pelishtim *(Philistines)*, and encamped at Even-Ezer; and the Pelishtim *(Philistines)* encamped at Aphek. [2] And the Pelishtim *(Philistines)* put themselves in array to meet Yisroel [in battle]; and when the milchamah spread, Yisroel was defeated

before the Pelishtim; and they slaughtered on the ma'arakhah *(battleground)* in the sadeh about arba'at alafim ish *(four thousand men)*. [3] And when HaAm were come into the machaneh, the Ziknei Yisroel said, Why hath Hashem defeated us today before the Pelishtim *(Philistines)*? Let us bring the Aron Brit Hashem out of Shiloh unto us, that, when it cometh among us, it may save us out of the palm of oyeveinu *(our enemies)*. [4] So HaAm sent to Shiloh, that they might bring from there the Aron Brit Hashem Tzva'os, Who dwelleth between the keruvim; and the two Bnei Eli, Chophni and Pinchas, were there with the Aron Brit HaElohim. [5] And when the Aron Brit Hashem came into the machaneh, kol Yisroel shouted with a teru'ah gedolah, so that ha'aretz shook. [6] And when the Pelishtim *(Philistines)* heard the kol hateruah, they said, What meaneth kol hateruah hagedolah hazot in the machaneh HaIvrit? And they understood that the Aron Hashem was come into the machaneh. [7] And the Pelishtim *(Philistines)* were afraid, for they said,

שלאַבט אויפֿן פֿעלד אַרום פֿיר טויזנט מאַן. ג און אַז דאָס פֿאָלק
folk dos az un man toiznt fir arum feld oifn shlacht
people this when and men thousand four round field on sacrifices

איז צוריקגעקומען אין לאַגער, האָבן די עלטסטע פֿון ישׂראֵל געזאָגט: פֿאַר
far gezogt Yisroel fun eltste di hobn lager in tsurikgekumen iz
for said Yisroel of elders the have camp in came back to is

ווּאָס האָט אונדז היינט ה געשלאָגן פֿאַר די פּלשתּים ? לאָמיר
lomir Pelishtim di far geshlogn Hashem haint undz hot vos
let us Pelishtim the before struck Hashem today us has which

אַריבערנעמען צו אונדז פֿון שילוֹ דעם אָרון פֿון ג-טס ברית , כּדי
kedei bris G-ts fun oren dem Shiloh fun undz tsu aribernemen
so that covenant G-d's of aron the Shiloh from us to take over

ער זאָל קומען צווישן אונדז, און אונדז העלפֿן פֿון דער האַנט פֿון אונדזערע
undzere fun hant der fun helfn undz un undz tsvishn kumen zol er
our of hand the from save us and us among come shall it

פֿיינט .
faint
enemies

ד האָט דאָס פֿאָלק געשיקט קיין שילוֹ , און זיי האָבן אַריבערגעטראָגן
aribergetrogn hobn zei un Shiloh kein geshikt folk dos hot
carried across have they and Shiloh to sent people this has

פֿון דאָרטן דעם אָרון פֿון דעם ברית פֿון ה צבָאוֹת ווּאָס
vos Tseva'ot Hashem fun bris dem fun oren dem dortn fun
which of hosts Hashem of covenant the of aron the there from

זיצט איבער די כּרוּבים ; און דאָרטן זיינען געווען עליס צוויי זין
zin tsvei Elis geven zainen dortn un kruvim di iber zitst
sons two Eli's having been are there and Keruvim the over sit

ביי דעם אָרון פֿון ג-טס ברית , חפֿני און פּינחס . ה און עס איז
iz es un Pinchas un Chofni bris G-ts fun oren dem bai
is it and Pinchas and Chophni covenant G-d's of aron the by

געווען , ווי דער אָרון פֿון הס ברית איז אָנגעקומען אין לאַגער,
lager in ongekumen iz bris Hashems fun oren der vi geven
camp in arrived is covenant Hashem's of aron the as having been

אַזוי האָבן גאַנץ ישׂראֵל געשאַלט אַ גרויסע שאַלונג , אַז די ערד
erd di az shalung groise a geshalt Yisroel gants hobn azoi
earth the so that trumpet sound great a shouted Yisroel all have so

איז פֿאַרהילכט געוואָרן . ו און די פּלשתּים האָבן געהערט דעם קוֹל
kol dem gehert hobn Pelishtim di un gevorn farhilcht iz
sound the heard have Pelishtim the and having become resounded is

פֿון דער שאַלונג , און זיי האָבן געזאָגט: ווּאָס איז דער קוֹל פֿון
fun kol der iz vos gezogt hobn zei un shalung der fun
of sound the is what said have they and trumpet sound the of

דער דאָזיקער גרויסער שאַלונג אין לאַגער פֿון די עבֿרים ? און זיי
zei un Ivrim di fun lager in shalung groiser doziker der
they and Hebrews the of camp in trumpet sound greater this one the

זיינען געוואָר געוואָרן אַז דער אָרון פֿון ה איז אָנגעקומען אין
in ongekumen iz Hashem fun oren der az gevorn gevor zainen
in arrived is Hashem of aron the that having become learn are

לאַגער. ז און די פּלשתּים האָבן מורא געקראָגן, ווּאָרעם זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei vorem gekrogn moire hobn Pelishtim di un lager
said have they because seized fear have Pelishtim the and camp

אלקים איז געקומען אין לאגער. און זיי האָבן געזאָגט: וויי אונדז!
undz vei gezogt hobn zei un lager in gekumen iz Elokim
us woe said have they and camp in having come is G-d

וואָרעם אַזוי-וואָס איז נישט געשען נעבטן-אייערנעבטן . ח וויי אונדז! ווער
ver undz vei nechtn-eyernechtn geshen nisht iz azoi-vos vorem
who us woe in the past happen not is like this because

וועט אונדז מציל זיין פֿון דער האַנט פֿון די דאָזיקע מאַכטיקע ג-טער?
g-ter machtike dozike di fun hant der fun zain matsl undz vet
g-ds mighty this the of hand the from be rescue us will

דאָס זיַנען דאָך די ג-טער וואָס האָבן געשלאָגן די מִצרַיִם מיט
mit Mitsrayim di geshlogn hobn vos g-ter di doch zainen dos
with Egyptians the struck have which g-ds the indeed are these

אַלערלייַ שלעק אין מדבר . ט שטאַרקט אייַך, און זייַט מענער, איר
ir mener zait un aich shtarkt midber in shlek alerlei
you men be and you strengthen wilderness in calamity all kinds of

פֿלִשתִּים , כּדי איר זאָלט נישט דינען עִבְרִים די, אַזוי וויַ זיי האָבן
hobn zei vi azoi Ivrim di dinen nisht zolt ir kedei Pelishtim
have they as so Hebrews the serve not shall you so that Pelishtim

אייַך געדינט; דערום זייַט מענער, און איר זאָלט מלחמה האָלטן.
haltn milchome zolt ir un mener zait derum gedint aich
wage war shall you and men be therefore served you

י און די פֿלִשתִּים האָבן מלחמה געהאַלטן, און יִשְׂרָאֵל איז געשלאָגן
geshlogn iz Yisroel un gehaltn milchome hobn Pelishtim di un
struck is Yisroel and waged war have Pelishtim the and

געווָאָרן , און זיי זיַנען אַנטלאָפֿן איטלעכער צו זיַנע געצעלטן. און
un getseltn zaine tsu itlecher antlofn zainen zei un gevorn
and tents his to each fled are they and having become

עס איז געווען זייער אַ גרויסער שלאַק , און עס זיַנען געפֿאַלן פֿון
fun gefaln zainen es un shlak groiser a zeyer geven iz es
of fell are it and calamity greater a very having been is it

יִשְׂרָאֵל דרייַסיק טויזנט פֿוסגייער . יא און דער אָרון פֿון אלקים איז
iz Elokim fun oren der un fusgeyer toiznt draisik Yisroel
is G-d of aron the and foot soldiers thousand thirty Yisroel

צוגענומען געווָאָרן , און עלִיס צוויי זין זיַנען געטייט
geteit zainen zin tsvei Elis un gevorn tsugenumen
caused to die are sons two Eli's and having become taken

געווָאָרן , חפֿני און פּינְחס .
Pinchas un Chofni gevorn
Pinchas and Chophni having become

יב און אַ מאַן פֿון בנימין איז אַנטלאָפֿן פֿון שלאַכטפֿעלד, און
un shlachtfeld fun antlofn iz Binyamin fun man a un
and battlefield from fled is Binyamin of man a and

ער איז אָנגעקומען קיין שילוֹ אין דעם אייגענעם טאָג, מיט זיַנע
zaine mit tog eigenem dem in Shiloh kein ongekumen iz er
his with day same the in Shiloh at arrived is he

קלייַדער צעריסן, און ערד אויף זיַן קאָפּ. יג און ווי ער איז געקומען ,
gekumen iz er vi un kop zain oif erd un tserisn kleider
having come is he as and head his on dirt and torn garments

ערשט עלי זיצט אויף אַ שטול בייַם ווֶעג , אויסקוקנדיק; ווָאָרעם זיַן
zain vorem oiskukndik veg baim shtul a oif zitst Eli ersht
his because watching road by the chair a on sit Eli behold

elohim is come into the machaneh. And they said, Oy lanu! For there hath not been such a thing as this heretofore. [8] Oy lanu! Who shall save us out of the yad of these elohim ha'adirim *(mighty g-ds)*? These are the g-ds that struck the Mitzrayim with kol makkah *(all the plagues)* in the midbar. [9] Be strong and conduct yourselves like anashim, O ye Pelishtim *(Philistines)*, that ye be not avadim unto the Ivrim *(Hebrews)*, as they have been subject to you; conduct yourselves like anashim, and fight. [10] And the Pelishtim fought, and Yisroel was defeated, and they fled every ish into his ohel; and there was makkah gedolah me'od *(a very great slaughter)*; for there fell of Yisroel shloshim elef foot soldiers. [11] And the Aron Elohim was captured; and the two Bnei Eli, Chophni and Pinchas, died.

[12] And there ran an ish of Binyamin out of the ma'arakhah *(battleground)*, and came to Shiloh the same day with his clothes torn, and with adamah upon his rosh. [13] And when he arrived, hinei, Eli sat upon a kisse by

the side of the derech, watching; for his lev anxiously trembled for the Aron HaElohim. And when the ish came into the Ir [of Shiloh], and told it, kol HaIr cried out. 14 And when Eli heard the sound of the outcry, he said, What meaneth the noise of this tumult? And the ish came in hastily, and told Eli. 15 Now Eli was ninety and eight years old; and his eyes were kamah *(set, stiff, fixed motionless)*, that he could not see. 16 And the ish said unto Eli, I am he that came out of the ma'arakhah *(battle-ground)*, and I fled today from the ma'arakhah. And he said, What happened there, beni? 17 And the mevaser *(herald, bringer of news, bearer of tidings, evangelist)* answered and said, Yisroel is fled before the Pelishtim, and there hath been also a magefah gedolah among HaAm, and thy two banim also, Chophni and Pinchas, are dead, and the Aron HaElohim is captured.

18 And it came to pass, when he made mention of the Aron HaElohim, that he fell from off the kisse backward by the side of the sha'ar, and his neck was broken, and he died; for the

הארץ האט געציטערט וועגן דעם ארון פון האלקים . און דער
der un HaElokim fun oren dem vegen getsitert hot harts
the and G-d of aron the concerning trembled has heart

מאן איז געקומען אנזאגן אין שטאט, און די גאנצע שטאט האט
hot shtot gantse di un shtot in onzogen gekumen iz man
has city whole the and city in told having come is man

אויפגעשריען. יד און עלי האט געהערט דעם קול פון דעם געשריי, און
un geshrei dem fun kol dem gehert hot Eli un oifgeshrien
and cry the of voice the heard has Eli and cried out

האט געזאגט: וואס איז דער קול פון דעם דאזיקן ליארעם? האט דער
der hot liarem dozikn dem fun kol der iz vos gezogt hot
the has uproar this the of sound the is what said has

מאן געאילט און איז צוגעקומען , און האט עלין דערציילט. טו און עלי
Eli un dertseilt Alyan hot un tsugekumen iz un geailt man
Eli and told Eli has and approached is and hurried man

איז געווען אכט און נייניציק יאר אלט, און זיין אויגן זיינען
zainen oign zaine un alt yor naintsik un acht geven iz
are eyes his and old years ninety and eight having been is

געווען שטאר, און ער האט נישט געקענט זען. טז האט דער מאן
man der hot zen gekent nisht hot er un shtar geven
man the has see able not has he and fixed having been

געזאגט צו עלין : איך בין דער וואס איז געקומען פון שלאכטפעלד,
shlachtfeld fun gekumen iz vos der bin ich Alyan tsu gezogt
battlefield from having come is that the one am I Eli to said

און בין היינט אנטלאפן פון שלאכטפעלד. האט ער געזאגט: ווי איז
iz vi gezogt er hot shlachtfeld fun antlofn haint bin un
is how said he has battlefield from fled today am and

די זאך געווען , מיין זון ? יז האט דער מבשר
zach di geven main zun hot der mevaser
thing the having been my son has the publisher of good news

געענטפערט און האט געזאגט: ישראל איז אנטלאפן פאר די פלשתים ,
Pelishtim di far antlofn iz Yisroel gezogt hot un geentfert
Pelishtim the before fled is Yisroel said has and answered

און עס איז אויך געווען א גרויסער שלאק צווישן פאלק ,
folk tsvishn shlak groiser a geven oich iz es un
people among calamity greater a having been also is it and

און אויך דיינע ביידע זין זיינען געטייט , געווארן
gevorn geteit zainen zin beide daine oich un
having become caused to die are sons two your also and

חפני און פינחס , און דער ארון פון האלקים איז אוועקגענומען
avekgenumen iz HaElokim fun oren der un Pinchas un Chofni
taken away is G-d of aron the and Pinchas and Chophni

געווארן .
gevorn
having become

יח און עס איז געווען , ווי ער האט דערמאנט דעם ארון פון
fun oren dem dermont hot er vi geven iz es un
of aron the mention has he as having been is it and

האלקים , אזוי איז ער אראפגעפאלן פון שטול הינטערווייל בעם זייט
zait baim hinterveilech shtul fun aropgefaln er iz azoi HaElokim
side at backwards chair from fallen down he is so G-d

פון טויער, און זיין genik האט זיך צעבראכן , און ער איז געשטארבן;
geshtorbn iz er un tsebrochn zich hot genik zain un toier fun
died is he and broken self has neck his and gate of

ish was zaken *(old)* and kaved *(heavy)*. And he had judged Yisroel arba'im shanah.

וואָרעם דער מאַן איז געווען אַלט און שווערליביק. און ער האָט
hot er un shverlaibik un alt geven iz man der vorem
has he and corpulent and old having been is man the because

געמשפט ישְׂרָאֵל פערציק יאָר .
yor fertsik Yisroel gemishpet
years forty Yisroel judged

יט און זיין שנור , פִּינְחסעס ווייב, איז געווען טראָגעדיק
trogedik geven iz vaib Pinchases shnur zain un
pregnant having been is wife Pinchas's daughter-in-law his and

צום געווינען , און ווי זי האָט געהערט די הערונג, אַז דער אָרון פֿון
fun oren der az herung di gehert hot zi vi un gevinen tsum
of aron the that report the heard has she as and give birth to

האלקים איז אַוועקגענומען געווארן , און איר שווער
un shver ir un gevorn avekgenumen iz HaElokim
and father-in-law her and having become taken away is G-d

איר מאַן טויט, אַזוי האָט זי זיך אַראָפּגעלאָזט און האָט
hot un aropgelozt zich zi hot azoi toit zainen man ir
has and lowered self she has so dead are husband her

געבאָרן , וואָרעם אירע ווייען זיינען געקומען אויף איר. כ און
un ir oif gekumen zainen veyen ire vorem geborn
and her on having come are pangs its because given birth to

בעת איר שטאַרבן, האָבן די ווײַבער וואָס זיינען געשטאַנען לעבן איר, צו
tsu ir lebn geshtanen zainen vos vaiber di hobn shtarbn ir beeis
to her near stood are which women the have dying she while

איר געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן, וואָרעם אַ זון האָסטו
hostu zun a vorem hobn moire nisht zolst gezogt ir
have you son a because have fear not you(SG) must said her

געבאָרן . אָבער זי האָט נישט געענטפֿערט, און נישט צוגעטאָן איר
ir tsugeton nisht un geentfert nisht hot zi ober geborn
her attached not and answered not has she but given birth to

האַרץ. כא און זי האָט גערופֿן דעם יינגל אי-כבֿוד , אַזוי צו זאָגן: אָפּגעטאָן
opgeton zogn tsu azoi I-Chavod yingel dem gerufn hot zi un harts
removed say to so Ikhavod boy the called has she and heart

האָט זיך דער כּבֿוד פֿון ישְׂרָאֵל; ווײַל דער אַוועקגענומונג פֿון דעם אָרון
oren dem fun aveknemung der vegen Yisroel fun koved der zich hot
aron the of taken away the account of Yisroel of glory the self has

פֿון האלקים , און ווײַל איר שווער און איר מאַן . כב און
un man ir un shver ir vegen un HaElokim fun
and husband her and father-in-law her account of and G-d of

זי האָט געזאָגט: אָפּגעטאָן האָט זיך דער כּבֿוד פֿון ישְׂרָאֵל, וואָרעם דער
der vorem Yisroel fun koved der zich hot opgeton gezogt hot zi
the because Yisroel of glory the self has removed said has she

אָרון פֿון האלקים איז אַוועקגענומען געווארן .
gevorn avekgenumen iz HaElokim fun oren
having become taken away is G-d of aron

ה און די פְּלִשתִּים האָבן גענומען דעם אָרון פֿון האלקים , און האָבן
hobn un HaElokim fun oren dem genumen hobn Pelishtim di un
have and G-d of aron the taken have Pelishtim the and

אים געבראַכט פֿון אֶבֶן-עֵזֶר קיין אַשדּוד . ב און די פְּלִשתִּים האָבן
hobn Pelishtim di un Ashdod kein Even-Ezer fun gebracht im
have Pelishtim the and Ashdod to Even-Ezer from brought it

גענומען דעם אָרון פֿון האלקים , און האָבן אים געבראַכט אין הויז פֿון
fun hoiz in gebracht im hobn un HaElokim fun oren dem genumen
of house into brought it have and G-d of aron the taken

[19] And his kallah *(daughter-in-law)*, eshet Pinchas, was with child, near to be delivered; and when she heard the tidings that the Aron HaElohim was captured, and that her kham *(woman's father-in-law)* and her ish were dead, she fell upon her knees in labor and gave birth; for her labor pains came upon her. [20] And about the time of her mot *(death)* the attending women said unto her, Fear not; for thou hast born ben. But she answered not, neither did her lev pay attention. [21] And she named the na'ar Ikhavod *(Inglorious)*, saying, The kavod is departed from Yisroel; because the Aron HaElohim is captured, and because of her kham *(woman's father-in-law)* and her ish. [22] And she said, The kavod is departed from Yisroel; for the Aron HaElohim is captured.

5 And the Pelishtim *(Philistines)* captured the Aron HaElohim, and brought it from Even-Ezer unto Ashdod. [2] When the Pelishtim *(Philistines)* took the Aron HaElohim, they

brought it into the Bais Dagon, and set it beside Dagon. [3] And when they of Ashdod arose early the next day, hinei, Dagon was fallen upon his face on the ground before the Aron Hashem. And they took Dagon, and returned him to his makom. [4] And when they arose baboker on the next day, hinei, Dagon was fallen upon his face on the ground before the Aron Hashem; and the rosh Dagon and both the kapot *(palms)* of his hands were cut off upon the miftan *(threshold)*; only the trunk of Dagon was left to him. [5] Therefore neither the kohanim of Dagon, nor any that enter Bais Dagon, tread on the miftan *(threshold)* of Dagon in Ashdod to this day.

[6] But the Yad Hashem was heavy upon the Ashdodim, and He brought desolation, and struck them with techorim *(tumors)*, even Ashdod and the vicinity thereof. [7] And when the anshei Ashdod saw that it was so, they said, The Aron Elohei Yisroel shall not abide with us; for His Yad is hard upon us, and upon Dagon eloheinu.

דָּגוֹן , און אים אַוועקגעשטעלט לעבן דָּגוֹן . [ג] און די אַשדּוֹדער האָבן
hobn Ashdoder di un Dagon lebn avekgeshtelt im un Dagon
have Ashdodi the and Dagon beside placed it and Dagon

זיך געפֿעדערט אויף מאָרגן , ערשט דָּגוֹן ליגט אַנידערגעפֿאַלן אויף זיין
zain oif anidergefaln ligt Dagon ersht morgn oif gefedert zich
his upon sprawled lies Dagon behold next day on rose early self

פּנים צו דער ערד פֿאַר דעם אָרון פֿון ה ; האָבן זיי געגנומען
genumen zei hobn Hashem fun oren dem far erd der tsu ponem
taken they have Hashem of aron the before ground the to face

דָּגוֹן און האָבן אים אומגעקערט אויף זיין אָרט . [ד] און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un ort zain oif umgekert im hobn un Dagon
self have they and place his in returned him have and Dagon

געפֿעדערט אויף מאָרגן אין דער פּרי , ערשט דָּגוֹן ליגט אַנידערגעפֿאַלן
anidergefaln ligt Dagon ersht peire der in morgn oif gefedert
sprawled lies Dagon behold morning the in next day on rose early

אויף זיין פּנים צו דער ערד פֿאַר דעם אָרון פֿון ה , און דער
der un Hashem fun oren dem far erd der tsu ponem zain oif
the and Hashem of aron the before ground the to face his on

קאָפּ פֿון דָּגוֹן און זיין ביידע האַנטפּלעכן ליגן אָפּגעהאַקט אויפֿן שוועל ;
shvel oifn opgehakt lign hantflechn beide zain un Dagon fun kop
threshold upon chopped off lie palms two his and Dagon of head

נאָר דער פֿיש־טייל לייַב פֿון דָּגוֹן איז אים געבליבן . [ה] דערום
derum geblibn im iz Dagon fun laib fish־teil der nor
therefore remaining to him is Dagon of body fish portion the but

טרעטן נישט די פּריסטער פֿון דָּגוֹן , און אַלע וואָס קומען אין הויז פֿון
fun hoiz in kumen vos ale un Dagon fun prister di nisht tretn
of house in come which all and Dagon of priests the not tread

דָּגוֹן , אויף דעם שוועל פֿון דָּגוֹן אין אַשדּוֹד ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Ashdod in Dagon fun shvel dem oif Dagon
day this very on unto Ashdod in Dagon of threshold the on Dagon

[ו] און די האַנט פֿון ה איז געווען שווער אויף די אַשדּוֹדער
Ashdoder di oif shver geven iz Hashem fun hant di un
Ashdodi the upon heavy having been is Hashem of hand the and

און ער האָט זיי פֿאַרווויסט , און האָט זיי געפּלאָגט מיט בלאָטערן –
blotern mit geplogt zei hot un farvist zei hot er un
blisters with afflicted them has and laid waste them has he and

אַשדּוֹד מיט אירע גענאַרקן. [ז] און ווי די אַשדּוֹדער האָבן געזען אַז
az gezen hobn Ashdoder di vi un gemarkn ire mit Ashdod
that seen have Ashdodi the when and borders its with Ashdod

עס האַלט אַזוי, האָבן זיי געזאָגט: דער אָרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokei dem fun oren der gezogt zei hobn azoi halt es
Yisroel the G-d of the of aron the said they have so hold it

טאָר נישט בליַבן בייַ אונדז, ווָאַרעם זיין האַנט איז האַרט אויף אונדז
undz oif hart iz hant zain vorem undz bai blaibn nisht tor
us upon hard is hand his because us with remain not must

און אויף דָּגוֹן אלוקינו .
Elokeinu Dagon oif un
our G-d Dagon upon and

[8] They sent therefore and gathered all rulers of the Pelishtim *(Philistines)* unto them, and said, What shall we do with the Aron Elohei Yisroel? And they answered, Let the Aron Elohei Yisroel be brought about unto Gat. And they brought the Aron Elohei Yisroel about to there.

[9] And it was so, that, after they had brought it about, the Yad Hashem was against the Ir with a mehumah gedolah me'od *(a very great tumult, commotion)*; and He struck the anshei HaIr, both katon and gadol, so that techorim *(tumors)* broke out on them. [10] Therefore they sent the Aron HaElohim to Ekron. And it came to pass, as the Aron HaElohim came to Ekron, that the Ekronim cried out, saying, They have brought about the Aron Elohei Yisroel to us, to slay us and our people. [11] So they sent and gathered together all the rulers of the Pelishtim *(Philistines)*, and said, Send away the Aron Elohei Yisroel, and let it return to its own makom, that it slay us not, and our people; for there was a mehumah *(tumult, public panic)* of mavet *(death)* throughout kol HaIr;

ח און זיי האָבן געשיקט און האָבן איינגעזאַמלט צו זיך אַלע פֿירשטן
firshtn ale zich tsu aingezamlt hobn un geshikt hobn zei un
chieftains all self to gathered have and sent have they and

פֿון די פּלשתּים , און זיי האָבן געזאָגט: וואָס זאָלן מיר טאָן מיט
mit ton mir zoln vos gezogt hobn zei un Pelishtim di fun
with do we shall what said have they and Pelishtim the of

דעם אֲרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל? האָבן יענע געזאָגט קיין גַּת
Gat kein gezogt yene hobn Yisroel Elokei dem fun oren dem
Gat to said those have Yisroel the G-d of the of aron the

זאָל אַריבערגיין דער אֲרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל. און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel Elokei dem fun oren der aribergein zol
have they and Yisroel the G-d of the of aron the go over shall

אַריבערגעטראָגן דעם אֲרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei dem fun oren dem aribergetrogn
Yisroel the G-d of the of aron the carried over

ט און עס איז געווען , נאָך דעם וווי זיי האָבן אים
im hobn zei vi dem noch geven iz es un
it have they when the one after having been is it and

אַריבערגעטראָגן, איז די האַנט פֿון ה געווען אין דער שטאָט
shtot der in geven Hashem fun hant di iz aribergetrogn
city the in having been Hashem of hand the is carried over

מיט זייער אַ גרויסער מהומה , און ער האָט געפּלאָגט די מענטשן פֿון
fun mentshn di geplogt hot er un mehume groiser a zeyer mit
of men the afflicted has he and confusion greater a very with

דער שטאָט פֿון קליין ביז גרויס, און עס האָבן אויסגעבראָכן בייַ זיי
zei bai oisgebrachn hobn es un grois biz klein fun shtot der
them on broken out have it and great unto small from city the

בלאָטערן. י האָבן זיי אַוועקגעשיקט דעם אֲרון פֿון האלקים קיין עֶקרוֹן.
Ekron kein HaElokim fun oren dem avekgeshikt zei hobn blotern
Ekron to G-d of aron the sent off they have blisters

און עס איז געווען , ווי דער אֲרון פֿון האלקים איז אָנגעקומען קיין
kein ongekumen iz HaElokim fun oren der vi geven iz es un
at arrived is G-d of aron the as having been is it and

עֶקרוֹן, האָבן די עֶקרוֹנער געשריען, אַזוי צו זאָגן: מע האָט אַריבערגעבראַכט
aribergebracht hot me zogn tsu azoi geshrien Ekroner di hobn Ekron
brought across has one say to so cried Ekroni the have Ekron

צו מיר דעם אֲרון פֿון דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל, צו טייטן מיך און מײַן
main un mich teitn tsu Yisroel Elokei dem fun oren dem mir tsu
my and me to slay to Yisroel the G-d of the of aron the us to

פֿאָלק. יא און זיי האָבן געשיקט און האָבן איינגעזאַמלט אַלע פֿירשטן
folk main un mich teitn nisht zol er
people my and me slay not shall it

פֿון די פּלשתּים , און זיי האָבן געזאָגט: שיקט אַוועק דעם אֲרון פֿון
fun oren dem avek shikt gezogt hobn zei un Pelishtim di fun
of aron the away send said have they and Pelishtim the of

דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל, און זאָל ער זיך אומקערן צו זיין אָרט , כּדי
kedei ort zain tsu umkeren zich er zol un Yisroel Elokei dem
so that place its to to return self it let and Yisroel the G-d of the

ער זאָל נישט טייטן מיך און מײַן פֿאָלק. וואָרעם אַ טויט-מהומה
toit-mehume a vorem folk main un mich teitn nisht zol er
deadly confusion a for people my and me slay not shall it

איז געווען אין דער גאַנצן שטאָט; די האַנט פֿון ה איז דאָרטן
dortn iz Hashem fun hant di shtot gantsn der in geven iz
there is Hashem of hand the city entire the in having been is

the Yad HaElohim was very heavy there. 12 And the anashim that died not were struck with the techorim *(tumors)*; and the outcry of the Ir went up to Shomayim.

6 And the Aron Hashem was in the territory of the Pelishtim *(Philistines)* shivah chodashim. 2 And the Pelishtim *(Philistines)* called for the kohanim and the kosemim *(sorcerers)*, saying, What shall we do with the Aron Hashem? Tell us wherewith we shall send it to its makom *(place)*. 3 And they said, If ye send away the Aron Elohei Yisroel, send it not away empty; but ye shall surely return to Him an asham *(trespass offering)*; then ye shall be healed, and it shall be known to you why His Yad is not removed from you. 4 Then they said, What shall be the asham *(trespass offering)* which we shall return to Him? They answered, Five techorim of zahav, and five akhbarim *(rats)* of zahav, according to the number of rulers of the Pelishtim: for one magefah *(plague)* was on you all, and on your rulers. 5 So ye shall make tzalmei techorim *(likenesses of tumors)* of yours, and tzalmei akhabarim *(likenesses of rats)* of yours, of that which mar the land; and ye shall give kavod unto Elohei Yisroel; perhaps

גְּעוּוֹעַן זִייער שְׁוווער. יב אוּן דִי מֵענטשֶׁן וואָס נִישְׁט זִיינען גְּעשטאָרבֶּן,
geshtorbn nisht zainen vos mentshn di un shver zeyer geven
died not are which men the and heavy very having been

זִיינען גְּעפֿלאָגְט גְּעוואָרן מִיט בלאָטערן, אוּן דאָס גְּעשרייַ פֿוּן דער
der fun geshrei dos un blotern mit gevorn geplogt zainen
the of cry this and blisters with having become afflicted are

שטאָט איז אַרויף ביזן הימל .
himel bizn aroif iz shtot
heaven unto went up is city

ו אוּן דער אָרוֹן פֿוּן ה׳ איז אָפּגְעווועזן אין פֿעלד פֿוּן די
di fun feld in opgeven iz Hashem fun oren der un
the of field in stay for a time is Hashem of aron the and

פְּלִשְׁתִּים זִיבן חדשים . יב האָבן די פְּלִשְׁתִּים גְּערופֿן די פּריסטער
prister di gerufn Pelishtim di hobn chodeshim zibn Pelishtim
priests the called Pelishtim the have months seven Pelishtim

אוּן די וואָרזאָגער , אַזוי צו זאָגן : וואָס זאָלן מיר טאָן מִיט דעם אָרוֹן
oren dem mit ton mir zoln vos zogn tsu azoi vorzoger di un
aron the with do we shall what say to so soothsayers the and

פֿוּן ה׳ ? מאַכט אונדז וויסן מִיט וואָס מיר זאָלן אים אָפּשיקן צו
tsu opshikn im zoln mir vos mit visen undz macht Hashem fun
to send it shall we what with know us make Hashem of

זײַן אָרט . יג האָבן זיי גְּעזאָגְט: אַז איר שיקט אָפּ דעם אָרוֹן פֿוּן דעם
dem fun oren dem op shikt ir az gezogt zei hobn ort zain
the of aron the away send you if said they have place its

; אלוקי יִשְׂרָאֵל, זאָלט איר אים נישט אָפּשיקן מִיט לייִדיקן
leidikn mit opshikn nisht im ir zolt Yisroel Elokei
empty-handed with send not it you shall Yisroel the G-d of

; נײַערט אָפּצאָלן זאָלט איר אים אָפּצאָלן אַ שולדאָפּפֿער
shuldopfer a optsolen im ir zolt optsolen naiert
guilt offering a make restitution him you shall make restitution but

דענצמאָל וועט איר געהיילט ווערן , און אײַך וועט באַוווסט ווערן פֿאַר
far vern bavust vet aich un vern geheilt ir vet dentsmol
for become known will you and become healed you will then

וואָס זײַן האַנט האָט זיך נישט אָפּגעטאָן פֿון אײַך. יד האָבן זיי גְּעזאָגְט:
gezogt zei hobn aich fun opgeton nisht zich hot hant zain vos
said they have you from removed not self has hand his what

? וואָס זאָל זײַן דאָס שולדאָפּפֿער וואָס מיר זאָלן אים אָפּצאָלן
optsolen im zoln mir vos shuldopfer dos zain zol vos
make restitution him shall we which guilt offering this be shall what

האָבן זיי גְּעזאָגְט: לויט דער צאָל פֿוּן די פֿירשטן פֿוּן
fun firshtn di fun tsol der loit gezogt zei hobn
of chieftains the of number the according to said they have

די פְּלִשְׁתִּים , פֿינף גילדערנע בלאָטערן און פֿינף גילדערנע מײַז ; וואָרעם
vorem maiz gilderne finf un blotern gilderne finf Pelishtim di
because mice golden five and blisters golden five Pelishtim the

איז מגפּה איז געווען אויף אַלעמען אוּן אויף אײַערע פֿירשטן .
firshtn aiere oif un alemen oif geven iz mageyfe ein
chieftains your on and all on having been is plague one

יד דערום זאָלט איר מאַכן די געשטאַלטן פֿון אײַערע בלאָטערן, אוּן די
di un blotern aiere fun geshtaltn di machn ir zolt derum
the and blisters your of images the make you shall therefore

גְּעשטאַלטן פֿון אײַערע מײַז , וואָס פֿאַרדאַרבן אײַער לאַנד, אוּן איר זאָלט
zolt ir un land aier fardorben vos maiz aiere fun geshtaltn
shall you and land your ravage which mice your of images

He will lighten His Yad from off you, and from off eloheichem *(your g-ds)*, and from off your land. 6 Now then why do ye harden levavchem, as the Mitzrayim and Pharaoh hardened their hearts? When He had wrought wonderfully among them, did they not send them away, so that they departed? 7 Now therefore make an agalah chadashah *(new cart, wagon)*, and take two milch cows, on which there hath come no ol *(yoke)*, and hitch the cows to the agalah, and take their calves home, away from them; 8 And take the Aron Hashem, and lay it upon the agalah; and put the kelei hazahav, which ye send back to Him for an asham *(trespass offering)*, in a box by the side thereof; and send it away, that it may go. 9 And see: if it goeth up by the derech of its own territory toward Beit-Shemesh, then He hath done us this ra'ah hagedolah *(great disaster)*; but if not, then we shall know that it is not His Yad that struck us; the evil came upon us mikreh *(by chance, by accident)*.

געבן כּבֿוד צום אלוקי ישׂרָאֵל; אפֿשר וועט ער פֿאַרגרינגערן זיין
zain fargringern er vet efsher Yisroel Elokei tsum koved gebn
his lighten he will perhaps Yisroel the G-d of to honor give

האַנט פֿון אייַך, און פֿון אייַערע ג-טער, און פֿון אייַער לאַנד. ו און
un land aier fun un g-ter aiere fun un aich fun hant
and land your from and g-ds your from and you from hand

נאָך וואָס זאָלט איר האַרט מאַכן אייַער האַרץ, אַזוי ווי די מִצרַיִם
Mitsrayim di vi azoi harts aier machn hart ir zolt vos noch
Egyptians the as so heart your make hard you shall which else

און פַּרעה האָבן געמאַכט זייער האַרץ? פֿאַר ווען , אַז ער האָט
hot er az vor far harts zeyer gemacht hobn Pharaoh un
had he when surely for hearts their made have Pharaoh and

זיך אָנגעטאָן אָן זיי , האָבן זיי זיי אַוועקגעלאָזן, און זיי זיַנען
zainen zei un avekgelozn zei zei hobn zei on ongeton zich
are they and let go them they have them on done to self

אַוועקגעגאַנגען. ז און אַצונד , נעמט און מאַכט אַ ניַיעס וואָגן , און צוויי
tsvei un vogn naiem a macht un nemt atsund un avekgegangen
two and wagon new a makes and take now and went way

געקעלבטע קי , וואָס אויף זיי איז נישט אַרויף אַ יאָך ; און איר זאָלט
zolt ir un yoch a aroif nisht iz zei oif vos ki gekelbte
shall you and yoke a up not is them on which cows calved

אַיַנשפּאַנען די קי אין דעם וואָגן , און אומקערן זייערע קעלבער פֿון
fun kelber zeyere umkeren un vogn dem in ki di ainshpanen
from calves their to return and wagon the in cows the harness

הינטער זיי אַהיים. ח און איר זאָלט נעמען דעם אָרון פֿון ה , און
un Hashem fun oren dem nemen zolt ir un aheim zei hinter
and Hashem of aron the take shall you and home them behind

אים אַרויפֿלייגן אויפֿן וואָגן , און די גילדערנע זאַכן וואָס איר צאָלט
tsolt ir vos zachn gilderne di un vogn oifn aroifleigen im
number you which things golden the and wagon upon place it

אים אָפּ פֿאַר אַ שולדאָפּפֿער , זאָלט איר אַרײַנטאָן אין אַ קאַסטן אים ביַין
bain im kastn a in arainton ir zolt shuldopfer a far op im
by it chest a in put you shall guilt offering a for away it

זייַט; און איר זאָלט אים אַוועקלאָזן ער זאָל גיין . ט וועט איר זען, אויב
oib zen ir vet gein zol er aveklozn im zolt ir un zait
if see you will go shall it let go it shall you and side

מיט דעם וועג פֿון זיַין געמאַרק וועט ער אַרויפֿגיין, קיין בֵּית-שֶׁמֶשׁ ,
Beis-Shemesh kein aroifgein er vet gemark zain fun veg dem mit
Beit-Shemesh to go up it will border its of road the with

האָט ער אונדז געטאָן דאָס דאָזיקע גרויסע בייז, און אויב נישט, וועלן
veln nisht oib un beiz groise dozike dos geton undz er hot
will not if and evil great this the done us he has

מיר וויסן אַז נישט זיַין האַנט האָט אונדז געטראָפֿן; דאָס איז אונדז אַ
a undz iz dos getrofn undz hot hant zain nisht az visen mir
a to us is this struck us has hand his not that know we

סיבה געשען .
sibe geshen
happen chance happenstance

10 And the anashim did so; and took two milch cows, and hitched them to the agalah, and penned up their calves

י האָבן די מענטשן אַזוי געטאָן; און זיי האָבן גענומען צוויי געקעלבטע
gekelbte tsvei genumen hobn zei un geton azoi mentshn di hobn
calved two taken have they and done so men the have

קי , און זיי איַנגעשפּאַנט אין אַ וואָגן און זיערע קעלבער האָבן זיי
zei hobn kelber zeyere un vogn a in aingeshpant zei un ki
they have calves their and wagon a to harnessed they and cows

babayit; [11] And they laid the Aron Hashem upon the agalah, and the box with the akhbarim of zahav and the tzalmei techorim *(likenesses of tumors)* of theirs. [12] And the cows took the straight derech to the derech Beit-Shemesh, and went along the path, lowing as they went, and turned not aside to the yamin or to the semol; and the rulers of the Pelishtim went after them as far as the border of Beit-Shemesh.

[13] And they of Beit-Shemesh were kotzerim *(harvesting)* their ketzir chittim *(wheat harvest)* in the valley; and they lifted up their eyes, and saw the Aron, and they rejoiced to see it. [14] And the agalah came into the sadeh of Yehoshua, a man of Beit-Shemesh, and stopped there, where there was an even gedolah *(a large rock)*; and they chopped up the wood of the agalah, and offered the cows as an olah *(burnt offering)* unto Hashem. [15] And the Levi'im took down the Aron Hashem, and the box that was with it, wherein were the kelei zahav, and put them on the even hagedolah *(large rock)*; and the anashim of Beit-Shemesh offered olot *(burnt offerings)* and sacrificed

פַּאַרשפּאַרט אין דער היים . יא און זיי האָבן אַרויפֿגעטאָן אויפֿן וואָגן
farshpart in der heim and un they hobn aroifgeton oifn vogn
shut up in the home and they have placed on wagon

דעם אָרון פֿון ה , און דעם קאַסטן מיט די גילדערנע מײַז און די
dem oren fun Hashem un dem kastn mit di gilderne maiz un di
the aron of Hashem and the chest with the golden mice and the

געשטאַלטן פֿון זייערע בלאָטערן. יב און די קי האָבן זיך פֿאַרנומען
geshtaltn fun zeyere blotern un di ki hobn zich farnumen
images of their blisters and the cows have self singled out

גלײַך מיטן וועג, אויפֿן וועג פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ ; אויף איין שליאַך
glaich mitn veg, oifn veg fun Beis-Shemesh ; oif ein shliach
straight with way on way of Beit-Shemesh on one dirt road

זיַנען זיי געגאַנגען , געגאַנגען און געמוּעט, און זיי האָבן זיך
zainen zei gegangen gegangen un gemuet, un zei hobn zich
are they having gone having gone and mooed and they have self

נישט אָפּגעקערט רעכטס אָדער לינקס . און די פֿירשטן פֿון
nisht opgekert rechts oder links un di firshtn fun
not turned aside to the right or to the left and the chieftains of

די פּלשתּים זיַנען געגאַנגען הינטער זיי ביז דעם גרענעץ פֿון
di Pelishtim zainen gegangen hinter zei biz dem gemark fun
the Pelishtim are having gone behind them unto the border of

בֵּית-שֶׁמֶשׁ .
Beis-Shemesh
Beit-Shemesh

יג און די בית-שֶׁמֶשער האָבן געשניטן דעם שניט פֿון וויץ
un di Beis-Shemesher hobn geshnitn dem shnit fun veits
and the ones of Beit-Shemesh have reaping the harvest of wheat

אין טאָל , און זיי האָבן אויפֿגעהויבן זייערע אויגן, און האָבן דערזען
in tal un zei hobn un oifgehoibn zeyere oign un derzen
in valley and they have and lifted up their eyes and seen

דעם אָרון, און האָבן זיך דערפֿרייט אים צו זען. יד און דער וואָגן איז
dem oren un hobn zich derfreit im tsu zen un der vogn iz
the aron and have self gladdens it to see and the wagon is

צוגעקומען צו דעם פֿעלד פֿון יְהוֹשׁוּעַ דעם בית-שֶׁמֶשער , און האָט
tsugekumen tsu dem feld fun Yehoshua dem Beis-Shemesher un hot
to approached the field of Yehoshua the Beit-Shemesh and has

זיך דאָרטן אָפּגעשטעלט. און דאָרטן איז געווען אַ גרויסער שטיין ,
zich dortn opgeshtelt un dortn iz geven a groiser shtein
self there stood still and there is having been a greater stone

האָבן זיי צעהאַקט דאָס האָלץ פֿון וואָגן , און די קי האָבן זיי
hobn zei tsehakt dos holts fun vogn un di ki hobn zei
have they split the wood of the wagon and the cows have they

אויפֿגעבראַכט אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה . טו און די לְוִיים האָבן
oifgebracht a brandopfer tsu Hashem un di Leviim hobn
offered up an olah to Hashem and the Levi'im have

אַראָפּגענומען דעם אָרון פֿון ה און דעם קאַסטן וואָס מיט אים,
aropgenumen dem oren fun Hashem un dem kastn vos mit im,
taken down the aron of Hashem and the chest which with it

וואָס דרינען זיַנען געווען די גילדערנע זאַכן , און אַרויפֿגעטאָן
vos drinen zainen geven di gilderne zachn un aroifgeton
which therein are having been the golden things and placed

אויף דעם גרויסן שטיין . און די מענטשן פֿון בֵּית-שֶׁמֶשׁ האָבן
oif dem groisn shtein un di mentshn fun Beis-Shemesh hobn
on the great stone and the men of Beit-Shemesh have

אויפֿגעברַאכט ברַאנדאָפּפֿער און געשלַאכט שלַאכטאָפּפֿער אין יענעם
oifgebracht offered up olah and sacrificed slaughter sacrifice in that
טאָג צו ה׳ .
tog tsu Hashem
day to Hashem

zevakhim *(sacrifices)* on that day unto Hashem.

טז און די פֿינף פֿירשטן פֿון די פּלִשתִּים האָבן דאָס געזען, און זיי
zei un gezen dos hobn Pelishtim di fun firshtn finf di un
they and seen this have Pelishtim the of chieftains five the and

האָבן זיך אומגעקערט קיין עֶקרוֹן אין דעם אייגענעם טאָג.
tog eigenem dem in Ekron kein umgekert zich hobn
day same the in Ekron to returned self have

16 And when the five rulers of the Pelishtim saw it, they returned to Ekron on that same day.

יז און דאָס זײַנען די גילדערנע בלאָטערן וואָס די פּלִשתִּים
Pelishtim di vos blotern gilderne di zainen dos un
Pelishtim the which blisters golden the are these and

האָבן אָפּגעצאָלט אַ שולדאָפּפֿער צו ה׳ : פֿאַר אַשדוֹד אײנער,
einer Ashdod far Hashem tsu shuldopfer a opgetsolt hobn
one Ashdod for Hashem unto guilt offering a repaid have

פֿאַר עֶזָה אײנער, פֿאַר אַשקלוֹן אײנער, פֿאַר גַּת אײנער, פֿאַר עֶקרוֹן
Ekron far einer Gat far einer Ashkelon far einer Azah far
Ekron for one Gat for one Ashkelon for one Azah for

אײנער. יח און די גילדערנע מײַז זײַנען געווען די צאָל
tsol di geven zainen maiz gilderne di un einer
number of the having been are mice golden the and one

פֿון אַלע שטעט פֿון די פּלִשתִּים אונטער די פֿינף פֿירשטן , פֿון
fun firshtn finf di unter Pelishtim di fun shtet ale fun
from chieftains five the under Pelishtim the of cities all of

אַ פֿעסטונגשטאָט און ביז אַן אָפֿענעם דאָרף , און ביז דעם גרויסן
groisn dem biz un dorf ofenem an biz un festungshtot a
great the unto and village open an unto and fortified city a

שטיין, וואָס זיי האָבן אויף אים אַרויפֿגעלייגט דעם אָרון פֿון ה׳ ;
Hashem fun oren dem aroifgeleigt im oif hobn zei vos shtein
Hashem of aron the laid on it on have they which stone

ער איז ביז אויף היינטיקן טאָג אין דעם פֿעלד פֿון יְהוֹשוּעַ דעם
dem Yehoshua fun feld dem in tog haintikn oif biz iz er
the Yehoshua of field the in day this very on until is he

בֵּית-שֶׁמֶשער .
Beis-Shemesher
Beit-Shemesh

17 And these are the techorim *(tumors)* of zahav which the Pelishtim *(Philistines)* returned for an asham *(trespass offering)* unto Hashem; for Ashdod one, for Azah *(Gaza)* one, for Ashkelon one, for Gat one, for Ekron one; 18 And the akhbarim of zahav, according to the mispar of all the towns of the Pelishtim *(Philistines)* belonging to the five rulers, both of fortified cities and of country villages, even unto Avel HaGedolah, whereon they set down the Aron Hashem; it [the even hagedolah] remaineth unto this day in the sadeh of Yehoshua, the man of Beit-Shemesh.

יט און ער האָט געשלאָגן צווישן די מענטשן פֿון בֵּית-שֶׁמֶש ,
Beis-Shemesh fun mentshn di tsvishn geshlogn hot er un
Beit-Shemesh of men the among struck has he and

ווײַל זיי האָבן געקוקט אויף דעם אָרון פֿון ה׳ , און ער האָט
hot er un Hashem fun oren dem oif gekukt hobn zei vail
has he and Hashem of aron the into looked have they because

געשלאָגן צווישן דעם פֿאָלק זיבעציק מאַן און פֿופֿציק טויזנט מאַן.
man toiznt fuftsik un man zibetsik folk dem tsvishn geshlogn
men thousand fifty and man seventy people the among struck

און דאָס פֿאָלק האָט געטרויערט וואָס ה׳ האָט געשלאָגן צווישן
tsvishn geshlogn hot Hashem vos getroiert hot folk dos un
among struck has Hashem which mourned has people this and

כ דעם פֿאָלק אַ גרויסן . און די מענטשן פֿון בֵּית-שֶׁמֶש
Beis-Shemesh fun mentshn di un shlak groisn a folk dem
Beit-Shemesh of men the and calamity great a people the

19 And He struck down the anashim of Beit-Shemesh, because they had looked into the Aron Hashem, even He struck down of HaAm shivim ish; and HaAm mourned, because Hashem had struck down many of HaAm with a makkah gedolah *(a great stroke, blow)*. 20 And the anashim of Beit-Shemesh said, Who is able to

stand before Hashem HaElohim HaKadosh Hazeh *(Hashemthis holy G-d)*? And to whom shall He go up from us?

[21] And they sent malachim to the inhabitants of Kiryat-Ye'arim saying, The Pelishtim *(Philistines)* have returned the Aron Hashem; come ye down, and take it up to you.

7 And the anshei Kiryat-Ye'arim came, and took up the Aron Hashem, and brought it into the bais Avinadav on the givah *(hill)*, and set apart as kodesh El'azar bno to be shomer over the Aron Hashem.

[2] And it came to pass, while the Aron abode in Kiryat-Ye'arim, that the time was long; for it was esrim shanah; and kol Bais Yisroel mourned after Hashem.
[3] And Shmuel spoke unto kol Bais Yisroel, saying, If ye do return unto Hashem with all your hearts, put away the elohei hanekhar and Ashtarot from among you, commit your hearts unto Hashem, serve Him only; and He will deliver you out of the yad Pelishtim.

האָבן געזאָגט: ווער קען באַשטיין פֿאַר ה דעם דאָזיקן הייליקן
heilikn dozikn dem Hashem far bashtein ken ver gezogt hobn
holy this the Hashem before stand can who said have

אלקים? און צו ווען זאָל ער אַרויפֿגיין פֿון אונדז?
undz fun aroifgein er zol vemen tsu un Elokim
us from go up he shall whom to and G-d

כא האָבן זיי געשיקט שלוחים צו די באַווינער פֿון
fun bavoiner di tsu shluchim geshikt zei hobn
of inhabitants the to messengers sent they have

קרית-יערים, אַזוי צו זאָגן: די פּלשתּים האָבן אומגעקערט
umgekert hobn Pelishtim di zogn tsu azoi Kiryat-Yearim
returned have Pelishtim the say to so Kiryat-Ye'arim

דעם אָרון פֿון ה. נידערט אַראָפּ, נעמט אים אַרויף צו
tsu aroif im nemt arop nidert Hashem fun oren dem
to up it take down descend Hashem of aron the

אייַך.
aich
you

ז און די מענטשן פֿון קרית-יערים זיינען געקומען, און האָבן
hobn un gekumen zainen Kiryat-Yearim fun mentshn di un
have and having come are Kiryat-Ye'arim of men the and

אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פֿון ה, און אים געבראַכט אין הויז פֿון
fun hoiz in gebracht im un Hashem fun oren dem aroifgebracht
of house in brought it and Hashem of aron the brought up

אַבינָדָבן אויפֿן בערגל; און אֶלעָזָר זיין זון האָבן זיי געהיילקט צו
tsu geheilikt zei hobn zun zain Elazar un bergel oifn Avinadavn
to consecrated they have son his El'azar and hill on Avinadav

היטן דעם אָרון פֿון ה.
Hashem fun oren dem hitn
Hashem of aron the keep

ב און עס איז געווען: פֿון זינט דעם טאָג וואָס דער אָרון איז
iz oren der vos tog dem zint fun geven iz es un
is aron the which day the since from having been is it and

פֿאַרבליבן אין קרית-יערים האָבן זיך געמערט די טעג. און עס זיינען
zainen es un teg di gemert zich hobn Kiryat-Yearim in farblibn
are it and days the multiplied self have Kiryat-Ye'arim in remained

געווארן צוואַנציק יאָר; און דאָס גאַנצע הויז פֿון ישׂראֵל האָט
hot Yisroel fun hoiz gantse dos un yor tsvantsik gevorn
has Yisroel of house whole this and years twenty having become

געבענקט נאָך ה. ג און שמואֵל האָט געזאָגט צום גאַנצן הויז פֿון
fun hoiz gantsn tsum gezogt hot Shmuel un Hashem noch gebenkt
of house all to said has Shmuel and Hashem after lamented

ישׂראֵל, אַזוי צו זאָגן: אויב מיט אייַער גאַנצן האַרצן קערט איר אייַך אום
um aich ir kert hartsn gantsn aier mit oib zogn tsu azoi Yisroel
back you you turn heart whole your with if say to so Yisroel

צו ה, טוט אָפּ די פֿרעמדע ג-טער פֿון צווישן אייַך, און די
di un aich tsvishn fun g-ter fremde di op tut Hashem tsu
the and you among from g-ds foreign the put away do Hashem to

עַשׁתָּרות, און בריַיט אָן אייַער האַרץ צו ה, און דינט אים אַליין, און
un alein im dint un Hashem tsu harts aier on breit un Ashtorot
and only him serve and Hashem to heart your on enlarge and Ashtarot

ער וועט אייַך מציל זיין פֿון דער האַנט פֿון די פּלשתּים.
Pelishtim di fun hant der fun zain matsl aich vet er
Pelishtim the of hand the from be rescued you will he

ד הָאָבן די קינדער פון יִשְׂרָאֵל אָפגעטאָן די בַּעַל-גערטער און די
di un Baal-geter di opgeton Yisroel fun kinder di hobn
the and Ba'al g-ds the removed Yisroel of children the have

עַשְׁתָּרות, און זיי האָבן גענדינט ה אַליין. ה און שמואֵל האָט
hot Shmuel un alein Hashem gedint hobn zei un Ashtorot
has Shmuel and only Hashem served have they and Ashtarot

געזאָגט: זאַמלט איין גאַנץ יִשְׂרָאֵל קיין מִצפָּה, און איך וועל מתפלל
mispalel vel ich un Mitspah kein Yisroel gants ain zamlt gezogt
praying will I and Mitzpah to Yisroel all in gather said

זיין פַֿאַר אייַך צו ה .
Hashem tsu aich far zain
Hashem to you for be

ו הָאָבן זיי זיך איינגעזאַמלט קיין מִצפָּה, און זיי האָבן געשעפט
geshept hobn zei un Mitspah kein aingezamlt zich zei hobn
drew have they and Mitzpah to gathered self they have

וואַסער און אויסגעגאָסן פַֿאַר ה, און זיי האָבן געפַֿאַסט אין
in gefast hobn zei un Hashem far oisgegosen un vaser
in fasted have they and Hashem before poured out and water

יענעם טאָג, און געזאָגט דאָרטן: מיר האָבן געזינדיקט צו ה. און
un Hashem tsu gezindikt hobn mir dortn gezogt un tog yenem
and Hashem against sinned have we there said and day that

שמואֵל האָט געמשפט די קינדער פון יִשְׂרָאֵל אין מִצפָּה .
Mitspah in Yisroel fun kinder di gemishpet hot Shmuel
Mitzpah at Yisroel of children the judged has Shmuel

ז און די פלשתים האָבן געהערט, אַז די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di az gehert hobn Pelishtim di un
have Yisroel of children the that heard have Pelishtim the and

זיך איינגעזאַמלט קיין מִצפָּה, און די פירשטן פון די פלשתים
Pelishtim di fun firshtn di un Mitspah kein aingezamlt zich
Pelishtim the of chieftains the and Mitzpah at gathered self

זיינען אַרויפֿגעגאַנגען קעגן יִשְׂרָאֵל. און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un Yisroel kegen aroifgegangen zainen
have Yisroel of children the and Yisroel against having gone up are

דערהערט, און האָבן מורא געהאַט פַֿאַר די פלשתים. ח און די קינדער
kinder di un Pelishtim di far gehat moire hobn un derhert
children the and Pelishtim the before had fear have and heard

פון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט צו שמואֵל: זאָלסט נישט אויפֿהערן
oifhern nisht zolst Shmueln tsu gezogt hobn Yisroel fun
cease not you(SG) must Shmuel to said have Yisroel of

שרייַען פון אונדזערט וועגן צו ה אלוקינו, ער זאָל אונדז העלפֿן
helfn undz zol er Elokeinu Hashem tsu vegen undzerent fun shraien
save us shall he our G-d Hashem to sake our for to cry out

פון דער האַנט פון די פלשתים .
Pelishtim di fun hant der fun
Pelishtim the of hand the from

ט האָט שמואֵל גענומען אַ מילכלעמעלע, און האָט עס אויפֿגעבראַכט
oifgebracht es hot un milchlemele a genumen Shmuel hot
offered up it has and milk lamb a taken Shmuel has

אין גאַנצן אַ ברענדאָפֿפֿער צו ה. און שמואֵל האָט געשריען צו
tsu geshrien hot Shmuel un Hashem tsu brandopfer a gantsn in
to cried has Shmuel and Hashem to olah a whole in

ה פַֿאַר יִשְׂרָאֵל, און ה האָט אים געענטפֿערט.
geentfert im hot Hashem un Yisroel far Hashem
answered him has Hashem and Yisroel for Hashem

4 Then the Bnei Yisroel did put away Ba'alim and Ashtarot, and served Hashem only.
5 And Shmuel said, Gather kol Yisroel to Mitzpah, and I will make intercessory prayer and daven for you unto Hashem.

6 And they gathered together at Mitzpah, and drew mayim, and poured it out before Hashem, and did a tzom on that day, and said there, We have sinned against Hashem. And Shmuel judged the Bnei Yisroel at Mitzpah.

7 And when the Pelishtim heard that the Bnei Yisroel were gathered together at Mitzpah, the rulers of the Pelishtim went up against Yisroel. And when the Bnei Yisroel heard it, they were afraid of the Pelishtim. 8 And the Bnei Yisroel said to Shmuel, Cease not to cry out unto Hashem Eloheinu for us, that He will save us out of the yad Pelishtim.

9 And Shmuel took a suckling lamb, and offered him for an olah unto Hashem; and Shmuel cried out unto Hashem on behalf of Yisroel; and Hashem answered him.

[10] And as Shmuel was offering up the olah, the Pelishtim drew near to battle against Yisroel; but Hashem thundered with a kol gadol on that day upon the Pelishtim, and threw them into confusion and panic; and they were struck down before Yisroel. [11] And the Anshei Yisroel went from Mitzpah, and pursued the Pelishtim, and struck them down, until they came to below Beit-Kar.

[12] Then Shmuel took one even *(stone)*, and set it up between Mitzpah and Shen, and called the shem of it Even-Ezer, saying, Hitherto hath Hashem helped us.

[13] So the Pelishtim were subdued, and they came no more into the territory of Yisroel; and the yad Hashem was against the Pelishtim all the days of Shmuel. [14] And the towns which the Pelishtim had captured from Yisroel were restored to Yisroel, from Ekron even unto Gat; and the territory thereof did Yisroel deliver out of the yad Pelishtim.

י און עס איז געווען , ווי שמואֵל ברענגט אויף דאָס ברַאנדאָפּפֿער,
brandopfer dos oif brengt Shmuel vi geven iz es un
olah this up bring Shmuel as having been is it and

אַזוי האָבן די פּלִשתִּים געוענט אויף מלחמה אַקעגן יִשׂרָאֵל; אָבער
ober Yisroel akegn milchome oif genent Pelishtim di hobn azoi
but Yisroel against battle to come near Pelishtim the have so

ה האָט געדונערט מיט גרויס געפֿילדער אין יענעם טאָג אויף
oif tog yenem in gepilder grois mit gedunert hot Hashem
upon day that in clamor great with thundered has Hashem

די פּלִשתִּים , און ער האָט זיי פַּאַרטומלט , און זיי זיַינען
zainen zei un fartumlt zei hot er un Pelishtim di
are they and caused confusion them has he and Pelishtim the

געשלאָגן געוואָרן פַּאַר יִשׂרָאֵל. יא און די מענער פֿון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun mener di un Yisroel far gevorn geshlogn
Yisroel of men the and Yisroel before having become struck down

זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצפָּה , און האָבן נאָכגעיאָגט די
di nochgeyogt hobn un Mitspah fun aroisgegangen zainen
the pursued after have and Mitzpah from having come out are

פּלִשתִּים , און זיי געשלאָגן ביז אונטער בֵּית-כָּר .
Beis-Kar unter biz geshlogn zei un Pelishtim
Beit-Kar below until struck them and Pelishtim

יב און שמואֵל האָט גענומען אַ שטיין , און האָט אים אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt im hot un shtein a genumen hot Shmuel un
set up it has and stone a taken has Shmuel and

צווישן מִצפָּה און צווישן שֵׁן , און האָט גערופֿן זיין נאָמען
nomen zain gerufn hot un Shen tsvishn un Mitspah tsvishn
name its called has and Shen between and Mitzpah between

אֶבֶן-עֵזֶר , ווָאַרעם ער האָט געזאָגט: ביז דאַנען האָט אונדז ה
Hashem undz hot danen biz gezogt hot er vorem Even-Ezer
Hashem us has here until said has he because Even-Ezer

געהאָלפֿן.
geholfn
helped

יג און די פּלִשתִּים זיַינען אונטערטעניק געוואָרן , און זיי זיַינען
zainen zei un gevorn untertenik zainen Pelishtim di un
are they and having become subdued are Pelishtim the and

מער נישט געקומען אין דעם גבֻול פֿון יִשׂרָאֵל. און די האַנט פֿון
fun hant di un Yisroel fun gvul dem in gekumen nisht mer
of hand the and Yisroel of territory the into having come not more

יד ה איז געווען אויף די פּלִשתִּים אַלע טעג פֿון שמואֵל . און
un Shmueln fun teg ale Pelishtim di oif geven iz Hashem
and Shmuel of days all Pelishtim the against having been is Hashem

די שטעט וואָס די פּלִשתִּים האָבן געהאַט צוגענומען פֿון יִשׂרָאֵל, האָבן
hobn Yisroel fun tsugenumen gehat hobn Pelishtim di vos shtet di
have Yisroel from taken had have Pelishtim the which cities the

זיך אומגעקערט צו יִשׂרָאֵל, פֿון עֶקרוֹן און ביז גַּת און זייער געמאַרק
gemark zeyer un Gat biz un Ekron fun Yisroel tsu umgekert zich
territory their and Gat unto and Ekron from Yisroel to returned self

האָט יִשׂרָאֵל מציל געווען פֿון דער האַנט פֿון די פּלִשתִּים .
Pelishtim di fun hant der fun geven matsl Yisroel hot
Pelishtim the of hand the from having been rescued Yisroel has

And there was shalom between Yisroel and HaEmori *(the Amorites)*.

און עס איז געווען שלום צווישן ישׂראֵל און צווישן דעם
dem tsvishn un Yisroel tsvishn sholem geven iz es un
the between and Yisroel between peace having been is it and
אֱמוֹרי.
Emori
Emori

15 And Shmuel judged Yisroel all the days of his life. 16 And he went from shanah b'shanah in circuit to Beit-El, and Gilgal, and Mitzpah, and judged Yisroel in all those places. 17 And his teshuvah *(return)* was to Ramah; for there was his bais; and there he judged Yisroel; and there he built a Mizbe'ach unto Hashem.

טו און שמואֵל האָט געמשפט ישׂראֵל אַלע טעג פֿון זײַן לעבן. טז און ער
er un lebn zain fun teg ale Yisroel gemishpet hot Shmuel un
he and life his of days all Yisroel judged has Shmuel and
פֿלעגט גיין יאָר אײַן יאָר אויס און אַרומגיין קיין בית-אֵל, און גִלגָל,
Gilgal un Beis-El kein arumgein un ois yor ain yor gein flegt
Gilgal and Beit-El to go around and out year in year go used to
און מִצפָּה, און משפּטן ישׂראֵל אין אַלע די דאָזיקע ערטער. יז און זײַן
zain un erter dozike di ale in Yisroel mishpetn un Mitspah un
his and places these the all in Yisroel judged and Mitzpah and
צוריקקער פֿלעגט זײַן קיין רָמָה, ווָאָרעם דאָרטן איז געווען זײַן
zain geven iz dortn vorem Ramah kein zain flegt tsurikker
his having been is there because Ramah to be used to return
הויז, און דאָרטן האָט ער געמשפּט ישׂראֵל; און ער האָט דאָרטן געבויט אַ
a geboit dortn hot er un Yisroel gemishpet er hot dortn un hoiz
an built there has he and Yisroel judged he has there and house
מזבח צו ה.
Hashem tsu mizbeyech
Hashem to altar

8 And it came to pass, when Shmuel was old, that he made his banim shofetim over Yisroel. 2 Now the shem of his ben habechor was Yoel; and the shem of his mishneh *(second)*, Aviyah; they were shofetim at Be'er-Sheva. 3 And his banim walked not in his drakhim, but turned aside after betza *(dishonest gain)*, and took shochad *(bribe[s])*, and perverted mishpat *(justice)*.

ח און עס איז געווען, אז שמואֵל איז אַלט געוואָרן,
gevorn alt iz Shmuel az geven iz es un
having become old is Shmuel when having been is it and
האָט ער געמאַכט זײַנע זין שופֿטים אויף ישׂראֵל. ב און דער נאָמען
nomen der un Yisroel oif shoftim zin zaine gemacht er hot
name the and Yisroel over judges sons his made he has
פֿון זײַן ערשטגעבוירענעם זון איז געווען יוֹאֵל, און דער נאָמען
nomen der un Yoel geven iz zun ershtgeboirenem zain fun
name the and Yoel having been is son firstborn his of
פֿון דעם צווייטן פֿון אים אַבִיָה; זיי זײַנען געווען שופֿטים אין
in shoftim geven zainen zei Aviyah im fun tsveitn dem fun
in judges having been are they Aviyah him of second the of
באֵר-שֶׁבַע. ג און זײַנע זין זײַנען נישט געגאַנגען אין זײַנע וועגן,
vegen zaine in gegangen nisht zainen zin zaine un Beer-Sheva
ways his in having gone not are sons his and Be'er-Sheva
און זיי האָבן זיך אָפּגענייגט נאָך געווין, און האָבן גענומען
genumen hobn un gevin noch opgeneigt zich hobn zei un
taken have and dishonest gain after deviate self have they and
שוחד, און פֿאַרדרייט דעם משפּט.
mishpot dem fardreit un shochad
justice the perverted and a bribe

4 Then kol Ziknei Yisroel gathered themselves together, and came to Shmuel unto Ramah, 5 And said unto him, Hinei, thou art old, and thy banim walk not in thy drakhim; now appoint for us a

ד האָבן זיך איַנגעזאַמלט אַלע עלטסטער פֿון ישׂראֵל, און זיי זײַנען
zainen zei un Yisroel fun eltster ale aingezamlt zich hobn
are they and Yisroel of elders all gathered self have
געקומען צו שמואֵלן קיין רָמָה, ה און האָבן צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hobn un Ramah kein Shmueln tsu gekumen
said him to have and Ramah to Shmuel to having come

זע , דו ביסט אַלט, און דיינע זין גייען נישט אין דיינע וועגן .
vegen daine in nisht geyen zin daine un alt bist du ze
ways your in not go sons your and old are you behold

אַצונד מאַך אונדז אַ מלך צו משפטן אַזוי ווי אַלע פֿעלקער.
felker ale vi azoi mishpetn tsu melech a undz mach atsund
nations all like just judge to king a us make now

[6] ו און די זאַך איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון שמואֵל , אַז
az Shmueln fun oign di in shlecht geven iz zach di un
when Shmuel of eyes the in evil having been is thing the and

זיי האָבן געזאָגט: גיב אונדז אַ מלך צו משפטן . און שמואֵל
Shmuel un mishpetn tsu undz melech a undz gib gezogt hobn zei
Shmuel and judge to us king a us give said have they

האָט מתפלל געווען צו ה . [7] ז האָט ה געזאָגט צו שמואֵל :
Shmueln tsu gezogt Hashem hot Hashem tsu geven mispalel hot
Shmuel to said Hashem has Hashem to having been praying has

הער צו דעם קול פֿון דעם פֿאָלק אין אַלץ וואָס זיי זאָגן צו
tsu zogn zei vos alts in folk dem fun kol dem tsu her
to say they which all that in people the of voice the to pay heed

דיר ; וואָרעם נישט דיך האָבן זיי פֿאַראַכט, נאָר מיך האָבן זיי
zei hobn mich nor faracht zei hobn dich nisht vorem dir
they have me but scorned they have you(SG) not for you(SG)

פֿאַראַכט פֿון צו קיניגן איבער זיי . [8] ח אַזוי ווי אַלע זייערע טוונגען
tuungen zeyere ale vi azoi zei iber kinign tsu fun faracht
deeds their all as according to them over reign to from scorned

וואָס זיי האָבן געטאָן פֿון דעם טאָג וואָס איך האָב זיי אויפֿגעבראַכט
oifgebracht zei hob ich vos tog dem fun geton hobn zei vos
brought up them have I which day the of done have they which

פֿון מִצרַיִם און ביז היַינטיקן טאָג, וואָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן
farlozen mich hobn zei vos tog haintikn biz un Mitsrayim fun
forsaken me have they which day this very unto and Egypt from

און געדינט פֿרעמדע ג-טער, אַזוי טוען זיי אויך צו דיר . [9] ט און אַצונד ,
atsund un dir tsu oich zei tuen azoi g-ter fremde gedint un
now and you(SG) to also they do so g-ds foreign served and

הער צו זייער קול , נאָר וואָרענען זאָלסטו זיי וואָרענען, און זיי
zei un vorenen zei zolstu vorenen nor kol zeyer tsu her
them and warn them shall you warn but voice their to pay heed

דערציילן דעם שטייגער פֿון דעם מלך וואָס וועט קיניגן איבער זיי .
zei iber kinign vet vos melech dem fun shteiger dem dertseiln
them over reign will who king the of manner the tell

[10] י האָט שמואֵל געזאָגט אַלע ווערטער פֿון ה צו דעם פֿאָלק
folk dem tsu Hashem fun verter ale gezogt Shmuel hot
people the to Hashem of words all told Shmuel has

וואָס האָט פֿאַרלאַנגט פֿון אים אַ מלך . [11] יא און ער האָט געזאָגט: דאָס
dos gezogt hot er un melech a im fun farlangt hot vos
this said has he and king a him from asked for has who

וועט זיין דער שטייגער פֿון דעם מלך וואָס וועט קיניגן איבער אייך:
aich iber kinign vet vos melech dem fun shteiger der zain vet
you over reign will who king the of manner the be will

Melech to judge us like kol HaGoyim.

[6] But the thing was displeasing in the eyes of Shmuel, when they said, Give us a Melech to judge us. And Shmuel davened unto Hashem. [7] And Hashem said unto Shmuel, Shema unto the voice of HaAm in all that they say unto thee; for they have not rejected thee, but they have rejected Me, that I should not reign as Melech over them. [8] According to all the ma'asim which they have done since the day that I brought them up out of Mitzrayim even unto this day, wherewith they have forsaken Me, and served elohim acherim, so do they also unto thee. [9] Now therefore pay heed unto their voice; howbeit yet protest solemnly unto them, and show them the mishpat hamelech *(customary ways of the king, kingly perogative)* that shall reign over them. [10] And Shmuel told all the Divrei Hashem unto the people that asked of him a Melech. [11] And he said, This will be the mishpat hamelech that shall reign over you: he

will take your banim, and appoint them for himself for his merkavah and his parashim; and some shall run before his merkavah.

12 And he will appoint for him sarei elafim, and sarei chamishim and will set them to plow his ground, and to reap his katzir *(harvest)*, and to make his instruments of war, and his chariot equipment. 13 And he will take your banot to be perfumers, and to be tabakhot *(cooks)* and ofe'ot *(bakers)*. 14 And he will take your fields, and your kramim *(vineyards)*, and your olive groves, even the best of them, and give them to his avadim. 15 And he will take the tenth of your zera, and of your kramim *(vines)*, and give to his officers, and to his avadim. 16 And he will take your avadim, and your shifchot, and your finest bochurim, and your donkeys, and put them to his work. 17 He will take the tenth of your tzon; and ye shall be his avadim. 18 And ye shall cry out in that day because of your melech which ye shall have chosen for you; and Hashem will not hear you in that day.

אײַערע זין וועט ער צונעמען און וועט זיי פֿאַרטאָן פֿאַר זיך בײַ
bai zich far farton zei vet un tsunemen er vet zin aiere
with self for use them will and you take he will sons your

זײַן רײַטוואָגן, און בײַ זײַנע פֿערד, און זיי וועלן לויפֿן פֿאַר זײַן
zain far loifn veln zei un ferd zaine bai un raitvogn zain
his before run will they and horses his with and chariots his

רײַטוואָגן.
raitvogn
chariot

יב און ער וועט זיי זיך מאַכן פֿאַר הויפּטלײַט פֿון טויזנט,
toiznt fun hoiptlait far machn zich zei vet er un
thousands of chief people for make self them will he and

און הויפּטלײַט פֿאַר פֿופֿציק, און אויף צו אַקערן זײַן אַקער, און
un aker zain akeren tsu oif un fuftsik far hoiptlait un
and plowing his plowing to on and fifties for chief people and

צו שנײַדן זײַן שניט, און צו מאַכן כּלי-מלחמה זײַנע, און די
di un keile-milchome zaine machn tsu un shnit zain shnaidn tsu
the and weapons of war his make to and harvest his reap to

שפּאַנציַג פֿון זײַנע רײַטוואָגן. יג און אײַערע טעכטער וועט ער צונעמען
tsunemen er vet techter aiere un raitvegn zaine fun shpantsaig
take away he will daughters your and chariots his of implements

פֿאַר בשׂמים-מאַכערינס, און פֿאַר קעכינס, און פֿאַר בעקערינס. יד און
un bekerins far un kechins far un b'somaim-macherins far
and bakers for and cooks for and perfumers for

אײַערע בעסטע פֿעלדער און ווײַנגערטנער און איילבערטגערטנער וועט ער
er vet eilbertgertner un vaingertner un felder beste aiere
he will olive gardens and vineyards and fields best your

צונעמען און אַוועקשענקען צו זײַנע קנעכט. טו און פֿאַר אײַערע זאָמען
zomen aiere far un knecht zaine tsu avekshenken un tsunemen
grain your for and servants his to give away and take away

און אײַערע ווײַנגערטנער וועט ער נעמען מעשׂר, און אַוועקשענקען צו זײַנע
zaine tsu avekshenken un maiser nemen er vet vaingertner aiere un
his to give away and tithe take he will vintage your and

הויפֿדינער און צו זײַנע קנעכט. טז און אײַערע קנעכט און אײַערע
aiere un knecht aiere un knecht zaine tsu un hoifdiner
your and servants your and servants his to and court official

דינסטן און אײַערע בעסטע בחורים און אײַערע אייזלען וועט ער
er vet eizlen aiere un bochurim beste aiere un dinstn
he will donkeys your and young men best your and maid servants

צונעמען, און פֿאַרטאָן זײַן אַרבעט. יז פֿון אײַערע שאָף וועט ער נעמען
nemen er vet shof aiere fun arbet zain far farton un tsunemen
take he will sheep your of work his for use and take away

מעשׂר; און איר וועט זײַן קנעכט בײַ אים. יח און איר וועט שרײַען אין
in shraien vet ir un im bai knecht zain vet ir un maiser
in cry out will you and him to servants be will you and tithe

יענעם טאָג פֿון וועגן אײַער מלך וואָס איר האָט אײַך אויסדערוויילט,
oisderveilt aich hot ir vos melech aier vegen fun tog yenem
choose you have you whom king your account of of day that

און ה וועט אײַך נישט ענטפֿערן אין יענעם טאָג.
tog yenem in entfern nisht aich vet Hashem un
day that in answer not you will Hashem and

יט אָבער דאָס פֹּאָלק האָט נישט געוואָלט צוהערן צו דעם קול פון
fun kol dem tsu tsuhern gevolt nisht hot folk dos ober
of voice the to listen wanted not has people this but

שמוּאֵל , און זיי האָבן געזאָגט: ניין , נאָר דווקא אַ מלך
melech a dafke nor nein gezogt hobn zei un Shmueln
king a nothing other than but no said have they and Shmuel

מוז זיין איבער אונדז, כ אַז מיר זאָלן אויך זיין אַזוי ווי אַלע פֿעלקער, און
un felker ale vi azoi zain oich zoln mir az undz iber zain muz
and nations all as like be also shall we that us over be must

אונדזער מלך זאָל אונדז משפטן , און אַרויסגיין אונדז פֿאַרויס , און פֿירן
firn un farois undz aroisgein un mishpetn undz zol melech undzer
lead and ahead of us go out and judge us shall king our

אונדזערע מלחמות .
milchomes undzere
battles our

כא און שמוּאֵל האָט געהערט אַלע וואָרטער פון פֹּאָלק , און ער האָט
hot er un folk fun verter ale gehert hot Shmuel un
has he and people of words all heard has Shmuel and

זיי דערציילט אין די אויערן פון ה . כב און ה האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Hashem un Hashem fun oiern di in dertseilt zei
to said has Hashem and Hashem of ears the in told they

שמוּאֵל : הער צו זייער קול , און זאָלסט זיי מאַכן אַ מלך .
melech a machn zei zolst un kol zeyer tsu her Shmueln
king a make them you(SG) must and voice their to pay heed Shmuel

האָט שמוּאֵל געזאָגט צו די מענער פון יִשְׂרָאֵל: גייט איטלעכער צו
tsu itlecher geit Yisroel fun mener di tsu gezogt Shmuel hot
to each go Yisroel of men the to said Shmuel has

זיין שטאָט.
shtot zain
city his

ט און עס איז געווען אַ מאַן פון בנימין , וואָס זיין נאָמען איז
iz nomen zain vos Binyamin fun man a geven iz es un
is name his which Binyamin of man a having been is it and

געווען קיש דער זון פון אֲבִיאֵל, דעם זון פון צרור , דעם זון
zun dem Tseror fun zun dem Aviel fun zun der Kish geven
son the Tzeror of son the Aviel of son the Kish having been

, בנימינער אַ מאַן פון זון דעם , אַפיַח פון זון דעם בכורת , פון
Binyaminer a man a fun zun dem Afiach fun zun dem Bechorat fun
man of Binyamin a man a of son the Aphiach of son the Bechorat of

אַ העלדישער גיבור . ב און ער האָט געהאַט אַ זון , וואָס זיין נאָמען
nomen zain vos zun a gehat hot er un gibor heldisher a
name his which son a had has he and warrior valiant a

איז געווען שָׁאוּל , יונג און שיין , און קיינער פון די
di fun keiner un shein un yung Shaul geven iz
the of anyone and handsome and young man Sha'ul having been is

קינדער פון יִשְׂרָאֵל איז נישט געווען שענער פון אים; פון
fun im fun shener geven nisht iz Yisroel fun kinder
from him than more handsome having been not is Yisroel of children

זיין אַקסל און אַרויף איז ער געווען העכער פון גאַנצן פֹּאָלק .
folk gantsn fun hecher geven er iz aroif un aksl zain
people all than taller having been he is upward and shoulder his

[19] Nevertheless the people refused to obey the voice of Shmuel; and they said, No; but we will have a Melech over us; [20] That we also may be like kol HaGoyim; and that our Melech may judge us, and go out before us, and fight milchamoteinu *(our battles)*.

[21] And Shmuel heard all the words of the people, and he rehearsed them in the ears of Hashem. [22] And Hashem said to Shmuel, Pay heed unto their voice, and crown them a Melech. And Shmuel said unto the Anshei Yisroel, Go ye back every ish unto his ir *(town)*.

9 Now there was an ish of Binyamin, shmo Kish Ben Aviel Ben Tzeror Ben Bechorat Ben Aphiach, an ish of Binyamin, a gibbor chayil *(man of valor)*. [2] And he had a ben, shmo Sha'ul, a handsome bochur; and there was not among the Bnei Yisroel one more handsome than he; he was head and shoulders taller than kol HaAm.

ג זײַנען פַֿאַרלאָרן געווָארן די אייזעלינס בײַ קיש דעם
dem Kish bai eizelins di gevorn farlorn zainen
the Kish by female donkeys the having become lost are

פַֿאָטער פֿון שָׁאולן, און קיש האָט געזאָגט צו זײַן זון שָׁאולן: נעם
nem Shauln zun zain tsu gezogt hot Kish un Shauln fun foter
take Sha'ul son his to said has Kish and Sha'ul of father

אַקאָרשט מיט דיר איינעם פֿון די יונגען, און שטיי אויף, גיי זוך
zuch gei oif shtei un yungen di fun einem dir mit akorsht
seek go up stand and young the of one you(SG) with now

די אייזעלינס.
eizelins di
female donkeys the

ד איז ער דורכגעגאַנגען דורכן געבערג פֿון אפֿרים און איז
iz un Efrayim fun geberg durchn durchgegangen er iz
is and Ephrayim of mountain through gone through he is

דורכגעגאַנגען דורך לאַנד שָׁלִשָׁה, און זיי האָבן נישט געפֿונען; און
un gefunen nisht hobn zei un Shalishah land durch durchgegangen
and found not have they and Shalishah land by gone through

זיי זײַנען דורכגעגאַנגען דורך לאַנד שַׁעֲלִים, און נישטאָ; און ער איז
iz er un nishto un Shaalim land durch durchgegangen zainen zei
is he and not there and Sha'alim land by gone through are they

ה ווי דורכגעגאַנגען דורך לאַנד בנימין, און זיי האָבן נישט געפֿונען.
vi gefunen nisht hobn zei un Binyamin land durch durchgegangen
as found not have they and Binyamin land by gone through

זיי זײַנען געקומען אין לאַנד צוף, אַזוי האָט שָׁאול געזאָגט צו
tsu gezogt Shaul hot azoi Tsuf land in gekumen zainen zei
to said Sha'ul has so Tsuph land of in having come are they

זײַן יונג ווָאס מיט אים: קום און לאָמיר זיך אומקערן, ווָארעם
vorem umkeren zich lomir un kum im mit vos yung zain
because to return self let us and come him with which is young man his

מײַן פַֿאָטער וועט נאָך אויפֿהערן זיך קימערן אום די אייזעלינס,
main foter vet noch oifhern zich kimern um di eizelins
my father will only cease self to worry for the female donkeys the

און וועט דאגהן וועגן אונדז. ו האָט ער צו אים געזאָגט: זע, איך
un vet daigen vegen undz er hot im tsu gezogt ze ich
and will be anxious concerning us he has him to said behold I

בעט דיך, אַ מאַן פֿון ג-ט איז דאָ אין דער דאָזיקער שטאָט, און דער
dich bet un der shtot doziker der in do iz G-t fun man a
you(SG) entreat a man of G-d this one the in here is and the

מאַן איז אָנגעזען; אַלץ ווָאס ער רעדט, קומט זיכער אָן. לאָמיר אַצונד
atsund lomir on zicher kumt redt er vos alts ongezen iz man
now let us on surely comes speaks he which all that regarded is man

גיין, אפֿשר וועט ער אונדז זאָגן וועגן אונדזער וועג ווָאס
vos veg undzer vegen zogn undz er vet efsher ahin gein
which journey our concerning tell us he will perhaps there go

מיר גייען אויף אים. ז האָט שָׁאול געזאָגט צו זײַן יונג: אָבער זע,
ze ober yung zain tsu gezogt Shaul hot im oif geyen mir
behold but young man his to said Sha'ul has it on go we

אַז מיר וועלן גיין, ווָאס וועלן מיר ברענגען דעם מאַן? ווָארעם דאָס ברויט איז
iz broit dos vorem man dem brengen mir veln vos gein veln mir az
is bread this for man the bring we will what go will we if

אויסגעגאַנגען פֿון אונדזערע כּלים, און אַ מתּנה צו ברענגען דעם מאַן
man dem brengen tsu matone a un keilim undzere fun oisgegangen
man the bring to gift a and utensils our from used up

[3] And the donkeys of Kish Avi Sha'ul were lost. And Kish said to Sha'ul bno, Take now one of the ne'arim with thee, and arise, go look for the donkeys.

[4] And he passed through har Ephrayim, and passed through Eretz Shalishah, but they found them not; then they passed through Eretz Sha'alim, and they were not there; and he passed through the territory of Binyamin, but they found them not. [5] And when they were come to Eretz Tzuph, Sha'ul said to his na'ar that was with him, Come, and let us return; lest Avi stop caring for the donkeys, and become concerned for us. [6] And he said unto him, Hinei now, there is in this town an Ish Elohim, an ish nikhbad *(an honorable man)*; all that he saith cometh surely to pass; now let us go there; perhaps he can show us darkeinu *(our way)* that we should go. [7] Then said Sha'ul to his na'ar, But, hinei, if we go, what shall we bring the Ish? For the lechem is all gone in our vessels, and there is not a teshurah *(gift)* for the Ish HaElohim:

what have we? [8] And the na'ar answered Sha'ul again, and said, Hinei, I have here at hand the fourth part of a shekel of kesef; that will I give to the Ish HaElohim, to tell us darkeinu *(our way)*.

[9] Beforetime in Yisroel, when an ish went to inquire of Elohim, thus he spoke, Come, and let us go to the ro'eh *(seer)*: for he that is now called a navi was beforetime called a ro'eh *(seer)*.

[10] Then said Sha'ul to his na'ar, Well said; come, let us go. So they went unto the town where the Ish HaElohim was. [11] And as they went up the hill to the town, they found ne'arot *(girls)* going out to draw mayim, and said unto them, Is the ro'eh here? [12] And they answered them, and said, He is; hinei, he is ahead of you; make haste now, for he came today to the town; for there is a zevach *(sacrifice)* for HaAm today in the bamah *(high place)*; [13] As soon as ye be come into the town, ye shall straightway find him, before he go up to the high place to eat; for HaAm will not eat until he come, because hu yevarech hazevach *(he doth bless the sacrifice)*; and

פּוֹן ג-ט איז נישטאָ ; וואָס איז דאָ בײַ אונדז? ח האָט דער יונג
fun G-t iz nishto ; vos iz do bai undz ? der hot yung
of G-d is there is not ; what is here with us ? the has young man

ווידער געענטפֿערט שָׁאוּל און האָט געזאָגט: אָט געפֿינט זיך אין מײַן
vider geentfert Shauln un hot gezogt : ot gefint zich in main
again answered Sha'ul and has said : behold find self in my

האַנט אַ פּערטל שקל זילבער, וועל איך געבן דעם מאַן פּוֹן ג-ט, און ער
hant a fertl shekl zilber , vel ich gebn dem man fun G-t , un er
hand a one-fourth shekel silver , will I give the man of G-d , and he

וועט אונדז זאָגן אונדזער וועג.
vet undz zogn undzer vog .
will us tell our way .

ט פֿריִער אין ישְׂרָאֵל, האָט אַ מאַן אַזוי גענג, אַז ער איז
frier in Yisroel , hot a man azoi gezogt , az er iz
beforetime in Yisroel , has a man so said , when he is

געגאַנגען פֿרעגן בײַ אלקים: קומט און לאָמיר גיין צום זעער; וואָרעם
gegangen fregn bai Elokim : kumt un lomir gein tsum zeer ; vorem
having gone to ask of G-d : come and let us go to seer ; because

דעם נבֿיא פּוֹן היינט פֿלעגט מען פֿריִער רופֿן זעער.
dem novi fun haint flegt men frier rufn zeer .
of prophet to today used they beforetime called seer .

י האָט שָׁאוּל געזאָגט צו זײַן יונג : דײַן וואָרט איז גוט ; קום
hot Shaul gezogt tsu zain yung : dain vort iz gut ; kum
has Sha'ul said to his young man : your word is good ; come

לאָמיר גיין . און זיי זײַנען אַוועק צו דער שטאָט וואָס דאָרטן איז
lomir gein . un zei zainen avek tsu der shtot vos dortn iz
let us go . and they are away to the city which there is

געווען פּוֹן דער מאַן פּוֹן גּ-ט . יא וויי זיי גייען אַרויף דעם אַרויפֿגאַנג פּוֹן
geven fun der man fun G-t . vi zei geyen aroif dem aroifgang fun
having been of the man of G-d . as they go up the ascent of

שטאָט, אַזוי האָבן זיי אָנגעטראָפֿן מיידלעך וואָס גייען אַרויס
shtot , azoi hobn zei ongetrofn meidlech vos geyen arois
city , so have they encountered female servants which go out

שעפּן וואַסער, און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: איז דאָ פֿאַראַן דער
shepen vaser , un zei hobn tsu zei gezogt : iz do faran der
draw water , and they have to them said : is here there the

זעער? יב האָבן זיי געענטפֿערט און געזאָגט: ער איז דאָ , אָן פֿאַר דיר .
zeer ? hobn zei geentfert un gezogt : er iz do , on far dir .
seer ? have they answered and said : he is here , on before you(SG) .

אײַל זיך אַצונד , וואָרעם הײַנט איז ער געקומען אין שטאָט,
ail zich atsund , vorem haint iz er gekumen in shtot ,
make haste self now , because today he is come in city ,

וויײַל הײַנט איז אַן שלאַכטאָפּפֿער בײַם פֿאָלק אויף דער במה .
vail haint iz an shlachtopfer baim folk oif der bamah .
because today is a slaughter sacrifice for people on the high place .

יג וויי איר קומט אַרײַן אין שטאָט, אַזוי וועט איר אים טרעפֿן , אײדער ער
vi ir kumt arayn in shtot , azoi vet ir im trefn , eider er
as you come enter in city , so will you him happen upon , before he

גייט אַרויף אויף דער במה צו עסן ; וויײַל דאָס פֿאָלק עסט נישט
geit aroif oif der bamah tsu esen ; vail dos folk est nisht
goes up on the high place to eat ; because the people eats not

ביז ער קומט , וואָרעם ער בענטשט דאָס שלאַכטאָפּפֿער , דערנאָך
biz er kumt , vorem er bentsht dos shlachtopfer , dernoch
until he comes , because he blesses the slaughter sacrifice , afterwards

עסן די גערופֿענע . און אַצונד גייט אַרויף, וואָרעם גראָד היינט
haint grod vorem aroif geit atsund un gerufene di esen
today right here because up go now and summoned the ones eat

וועט איר אים טרעפֿן .
trefn im ir vet
happen upon him you will

יד זיינען זיי אַרויפֿגעגאַנגען צו דער שטאָט. זיי קומען אַריין אין
in arain kumen zei shtot der tsu aroifgegangen zei zainen
in enter come they city the to having gone up they are

שטאָט, ערשט שמואֵל גייט אַרויס אַקעגן זיי , כּדי אַרויפֿצוגיין
aroiftsugein kedei zei akegn arois geit Shmuel ersht shtot
go up in order to them towards out goes Shmuel behold city

אויף דער במָה . טו און ה האָט אַנטפּלעקט שמואֵלס אויער אין
ein oier Shmuels antplekt hot Hashem un bamah der oif
one ear Shmuel's reveal has Hashem and high place the on

טאָג פֿאַר שָׁאולס קומען , אַזוי צו זאָגן : טז מאָרגן אין דער צייט
tsait der in morgn zogn tsu azoi kumen Shauls far tog
time this in tomorrow say to so coming Sha'ul's before day

וועל איך שיקן צו דיר אַ מאַן פֿון לאַנד בנימין , זאָלסטו אים
im zolstu Binyamin land fun man a dir tsu shikn ich vel
him shall you Binyamin land out of man a you(SG) to send I will

זאַלבן פֿאַר אַ פֿירשט איבער מיין פֿאָלק ישׂראֵל, און ער וועט העלפֿן מיין
main helfn vet er un Yisroel folk main iber firsht a far zalbn
my save will he and Yisroel people my over prince a for anoint

פֿאָלק פֿון דער האַנט פֿון די פּלשתּים , וואָרעם איך האָב צוגעזען
tsugezen hob ich vorem Pelishtim di fun hant der fun folk
looked upon have I because Pelishtim the of hand the out of people

מיין פֿאָלק , וויַיל זייַן געשריי איז געקומען צו מיר.
mir tsu gekumen iz geshrei zain vail folk main
me unto having come is cry its because people my

יז און ווי שמואֵל האָט דערזען שָׁאולן , אַזוי האָט ה אויסגערופֿן
oisgerufn Hashem hot azoi Shauln derzen hot Shmuel vi un
called out Hashem has so Sha'ul seen has Shmuel when and

צו אים: אָט איז דער מאַן וואָס איך האָב דיר געזאָגט: דער
der gezogt dir hob ich vos man der iz ot im tsu
the said to you(SG) have I of whom man the is behold him to

דאָזיקער וועט הערשן אויף מיין פֿאָלק . יח און שָׁאול האָט גענענט צו
tsu genent hot Shaul un folk main oif hershn vet doziker
to come near has Sha'ul and people my over rule will this one

, דיך בעט איך מיר זאָג גזעגט: זאָג מיר, איך טויער, און האָט אין מיטן שמואֵלן
dich bet ich mir zog gezogt hot un toier mitn in Shmueln
you(SG) entreat I me tell said has and gate midst of in Shmuel

וווּ איז דאָס הויז פֿון דעם זעער? יט האָט שמואֵל געענטפֿערט
geentfert Shmuel hot zeer dem fun hoiz dos do iz vu
answered Shmuel has seer the of house this here is where

שָׁאולן און האָט געזאָגט: איך בין דער זעער; גיי אַרויף מיר פֿאַרויס צו דער
der tsu farois mir aroif gei zeer der bin ich gezogt hot un Shauln
the to ahead of me up go seer the am I said has and Sha'ul

במָה , און איר וועט עסן מיט מיר היינט, און אין דער פֿרי וועל איך
ich vel peire der in un haint mir mit esen vet ir un bamah
I will morning the in and today me with eat will you and high place

afterwards hakeru'im *(the ones being invited)* eat. Now therefore get you up; for about this time ye shall find him.

14 And they went up into the town; and when they were come into the town, hinei, Shmuel came out toward them as he was going up to the bamah *(high place)*. 15 Now Hashem galah *(had revealed, unveiled)* in the ozen *(ear)* of Shmuel yom echad before Sha'ul came, saying, 16 Makhar *(tomorrow)* about this time I will send thee an ish out of Eretz Binyamin, and umeshachto *(thou shalt anoint him)* to be Nagid over My people Yisroel, that he may save My people out of the yad Pelishtim; for I have looked upon My people, because their cry has come unto Me.

17 And when Shmuel saw Sha'ul, Hashem said unto him, Hinei haIsh whom I spoke to thee of! This same shall rule over My people.

18 Then Sha'ul drew near to Shmuel in the sha'ar, and said, Tell me, now, where is the Bais HaRo'eh. 19 And Shmuel answered Sha'ul, and said, I am the Ro'eh *(seer)*: go up before me unto the bamah *(high place)*; for ye shall eat with me hayom, and baboker I will let thee go, and will tell thee all that is in thine levav.

דיך אַוועקשיקן, און אַלץ וואָס אויף דײַן האַרצן וועל איך דיר
dir ich vel hartsn dain oif vos alts un avekshikn dich
you(SG) I will heart your on which all that and send away you(SG)

זאָגן .
zogn
tell

כ און וועגן די אייזעלינס וואָס זײַנען בײַ דיר פֿאַרלאָרן
farlorn dir bai zainen vos eizelins di vegen un
lost you(SG) with are that female donkeys the concerning and

שוין הײַנט דרײַ טעג, אויף זיי זאָלסטו נישט לייגן דײַן האַרץ,
harts dain leign nisht zolstu zei oif teg drai haint shoin
heart your lay down not shall you them on days three today already

וואָרעם זיי זײַנען געפֿונען געוואָרן . און פֿאַר וועמען איז אַל דאָס
dos al iz vemen far un gevorn gefunen zainen zei vorem
the all is whom on and having become found are they because

גלוסטיקע פֿון ישׂראל, אויב נישט פֿאַר דיר און פֿאַר דעם גאַנצן הויז
hoiz gantsn dem far un dir far nisht oib Yisroel fun glustike
house whole the for and you(SG) for not if Yisroel of desired

פֿון דײַן פֿאָטער? כא האָט געזאָגט: בין איך נישט
nisht ich bin gezogt hot un Shaul geentfert hot foter dain fun
not I am said has and Sha'ul answered has father your of

פֿון בנימין , פֿון די קלענסטע שבֿטים פֿון ישׂראל, און מײַן משפּחה
mishpoche main un Yisroel fun shvotim klenste di fun Binyamin fun
family my and Yisroel of tribes minor the of Binyamin of

די מינדסטע פֿון אַלע משפּחות פֿון שבֿט בנימין ? און פֿאַר וואָס
vos far un Binyamin sheyvet fun mishpoches ale fun mindste di
which for and Binyamin tribe of families all of least the

רעדסטו צו מיר אַזאַ זאַך ?
zach aza mir tsu redstu
thing such me to speak

כב האָט שמואל גענומען שָׁאולן און זײַן יונג , און ער האָט
hot er un yung zain un Shauln genumen Shmuel hot
has he and young man his and Sha'ul taken Shmuel has

זיי אַרײַנגעבראַכט אין קאַמער, און האָט זיי געגעבן אַן אָרט אויבן
oiben ort an gegebn zei hot un kamer in araingebracht zei
above place an given them has and room in brought them

אָן פֿון די געפּֿרופֿענע, וואָס זײַנען געווען אַרום דרײַסיק מאַן .
man draisik arum geven zainen vos gerufene di fun on
persons thirty around having been are which invited the of on

כג און שמואל האָט געזאָגט צו דעם קוכער: דערלאַנג דעם חלק וואָס
vos chelek dem derlang kucher dem tsu gezogt hot Shmuel un
which portion the serve cook the to said has Shmuel and

איך האָב דיר געגעבן, וואָס איך האָב דיר אָנגעזאָגט: לייג
leig ongezogt dir hob ich vos gegebn dir hob ich
set down instructed you(SG) have I which given you(SG) have I

אים אַוועק בײַ דיר . כד האָט דער קוכער אויפֿגעהויבן דעם שענקל און
un shenkl dem oifgehoibn kucher der hot dir bai avek im
and thigh the lifted up cook the has you(SG) by away it

וואָס אויף אים, און אַוועקגעלייגט פֿאַר שָׁאולן , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Shauln far avekgeleigt un im oif vos
said has and Sha'ul before set it and it on that which

אָט איז דאָס איבערגעלאָזענע ; לייג פֿאַר דיר , עס, וואָרעם
vorem es dir far leig ibergelozene dos iz ot
because eat you(SG) before set down has been reserved this is behold

[20] And as for thine donkeys that were lost hayom sheloshet hayamim *(now three days)*, set not thy mind on them; for they are found. And on whom is kol chemdat Yisroel *(all the Desire of Yisroel)*? Is it not on thee, and on Kol Bais Avicha? [21] And Sha'ul answered and said, Am not I of Binyamin, of the smallest of the Shivtei Yisroel? And my mishpakhat the least of all the mishpekhot of the Shivtei Binyamin? Wherefore then speakest thou so to me?

[22] And Shmuel took Sha'ul and his na'ar, and brought them into the room, and made them sit at the makom berosh *(chief place)* among hakeru'im *(the ones being invited)*, which were about shloshim ish. [23] And Shmuel said unto the tabakh *(cook)*, Bring the portion which I gave thee, of which I said unto thee, Set it aside for thee. [24] And the tabakh took up the shok *(thigh piece)*, and that which was upon it, and set it before Sha'ul. And Shmuel said, Hinei that which is set aside!

אויף דער באַשטימטער צײַט איז עס געהאַלטן געווָארן פַּאַר דיר ;
oif der bashtimter tsait es iz gehaltn gevorn far dir
on the appointed time it is held having become for you(SG)

אַזוי צו זאָגן : איך האָב דאָך פֿאַרופֿן. האָט שָׁאול געגעסן
azoi tsu zogn ich hob doch farufn. hot Shaul gegesn
so to say I have indeed invited. did Sha'ul eat

מיט שמוּאֵלן אין יענעם טאָג. כה און זיי האָבן אַראָפּגענידערט פֿון דער
mit Shmueln in yenem tog. un zei hobn aropgenidert fun der
with Shmuel in that day. and they have come down from the

בָּמָה . דאַך אויפֿן שטאָט; און ער האָט גערעדט מיט שָׁאולן אויפֿן
bamah. dach oifn shtot. un er hot geredt mit Shauln oifn
high place. housetop on city. and he has spoken with Sha'ul on

כו און זיי זיינען אויפֿגעשטאַנען פֿרי ; און עס איז געווען , ווי דער
un zei zeinen oifgeshtanen peire. un es iz geven, vi der
and they are arose early. and it is having been, as the

פֿרימאָרגן איז אויפֿגעגאַנגען, אַזוי האָט שמוּאֵל גערופֿן צו שָׁאולן אויפֿן
frimorgn iz oifgegangen, azoi hot Shmuel gerufn tsu Shauln oifn
morning is dawning, so has Shmuel called to Sha'ul on

דאַך, אַזוי צו זאָגן : שטיי אויף, און איך וועל דיך אַרויסבאַלייטן . איז
dach, azoi tsu zogn: shtei oif, un ich vel dich aroisbaleitn. iz
roof, so to say: stand up, and I will see to the door you(SG). is

שָׁאול אויפֿגעשטאַנען, און זיי זיינען בײדע אַרויסגעגאַנגען דערויסן, ער
Shaul oifgeshtanen, un zei zeinen beide aroisgegangen deroisn, er
Sha'ul arose, and they are both went out outside, he

און שמוּאֵל . כז ווי זיי נידערן אַראָפּ צום עק שטאָט, אַזוי האָט
un Shmuel. vi zei nidern arop tsum ek shtot, azoi hot
and Shmuel as they go down down to outskirts of city, so has

שמוּאֵל געזאָגט צו שָׁאולן : זאָג דעם יונג , ער זאָל אַוועקגיין אונדז
Shmuel gezogt tsu Shauln: zog dem yung, er zol avekgein undz
Shmuel said to Sha'ul: tell the young man, he shall go away us

פֿאַרויס – און ער איז אַוועקגעגאַנגען – און דו שטיי אַקאָרשט, און איך
farois – un er iz avekgegangen – un du shtei akorsht, un ich
ahead of – and he is went away – and you stand here, and I

וועל דיך לאָזן הערן דאָס וואָרט פֿון אלקים .
vel dich lozn hern dos vort fun Elokim.
will you(SG) let the hear word of G-d.

10 ו און שמוּאֵל האָט גענומען דאָס קריגל אייל, און אויפֿגעגאָסן אויף זײַן
un Shmuel hot genumen dos krigl eil, un oifgegosn oif zain
and Shmuel has taken this flask oil, and poured on his

קאָפּ; און ער האָט אים געקושט, און האָט געזאָגט: פֿאַר וואָר, ה
kop; un er hot im gekusht, un hot gezogt: far vor, Hashem
head; and he has kissed him, and has said: for truly, Hashem

האָט דיך געזאַלבט פֿאַר אַ פֿירשט איבער זײַן אַרב . ב ווי דו
hot dich gezalbt far a firsht iber zain arav. vi du
has you(SG) anointed for a prince over his inheritance. when you

גייסט הײַנט אַוועק פֿון מיר, אַזוי וועסטו אָנטרעפֿן צוויי מענטשן
geist haint avek fun mir, azoi vestu antrefn tsvei mentshn
go today away from me, so will you(sg) meet two men

לעבן רחלס קבֿר אין דעם געמאַרק פֿון בנימין , אין צֶלצַח ,
lebn Rachels kever in dem gemark fun Binyamin, in Tseltsach,
near Rachel's tomb in the territory of Binyamin in Tzeltzach,

Set it before thee, and eat; for unto this mo'ed hath it been set aside for thee since I said, I have invited HaAm. So Sha'ul did eat with Shmuel that day. 25 And when they were come down from the bamah *(high place)* into the town, Shmuel communed with Sha'ul upon the gag *(rooftop)*. 26 And they arose early; and it came to pass about shachar, that Shmuel called Sha'ul to the gag *(rooftop)*, saying, Up, that I may send thee away. And Sha'ul arose, and they went out both of them, he and Shmuel, outside. 27 And as they were going down to the outskirts of the town, Shmuel said to Sha'ul, Bid the na'ar pass on before us (and he passed on), but stand thou still a while, that I may show thee the Devar Elohim.

10 Then Shmuel took a flask of shemen, and poured it upon his rosh, and kissed him, and said, Hath not Hashem meshachacha *(anointed thee)* to be Nagid over His nachalah? 2 When thou art departed from me today, then thou shalt find two anashim near Kevurat Rachel on the border of Binyamin at Tzeltzach; and they will say unto thee,

The donkeys which thou wentest to seek are found; and, hinei, Avicha hath taken leave of caring about the donkeys, and careth for you, saying, What shall I do for beni *(my son)*? [3] Then shalt thou go on forward from there, and thou shalt come to the plain of Tavor, and there shall meet thee shloshah anashim going up to HaElohim to Beit-El, one carrying shloshet gedayim *(three young goats)*, and another carrying shloshet kikrot *(three loaves)* lechem, and another carrying a skin of yayin; [4] And they will give thee a Shalom greeting, and give thee two of the lechem; which thou shalt receive of their yad. [5] After that thou shalt come to the Giveat HaElohim, where is the outpost of the Pelishtim *(Philistines)*; and it shall come to pass, when thou art come there to the Ir, that thou shalt meet a chevel *(company, band)* of nevi'im coming down from the high place with a nevel *(lyre)*, tof *(tambourine)*, khalil *(flute)*, and kinnor *(harp)* before them; and they shall prophesy; [6] And the Ruach of Hashem will come upon thee, and thou shalt prophesy with them, and shalt be changed into an ish acher *(another man, a different man)*. [7] And let it be, when these otot *(signs)* are come unto thee, that thou do what yadecha *(thy hand)* finds; for HaElohim is with thee. [8] And thou

אוֹן זיי וועלן זאָגן צו דיר : דִי אייזעלינס וואָס דו ביסט
bist du vos eizelins di dir tsu zogn veln zei un
are you which female donkeys the you(SG) to say will they and

געגאַנגען זוכן , זיַנען געפֿונען געוואָרן , אוֹן זע , דַיִן
dain ze un gevorn gefunen zainen zuchn gegangen
your behold and having become found are seek having gone

פַֿאָטער האָט אָפּגעלאָזט מיט דִי מעשׂה אייזעלינס , אוֹן ער
er un eizelins di mit meise di opgelozt hot foter
he and female donkeys the with matter the left alone has father

דאגהט וועגן אַיִך, אַזוי צו זאָגן : וואָס טו איך וועגן מַיִן
main vegen ich tu vos zogn tsu azoi aich vegen dayget
my concerning I do which say to so you concerning anxious

זון ? [ג] אוֹן וועסט אַוועקגיין פֿון דאָרטן וויַיטער, אוֹן וועסט קומען ביז
biz kumen vest un vaiter dortn fun avekgein vest un zun
unto come will and further there from go away will and son

דעם אייכנבוים פֿון תָּבוֹר ; וועלן דיך אָנטרעפֿן דאָרטן דריַ מענטשן
mentshn drai dortn ontrefn dich veln Tavor fun eichnboim dem
men three there meet you(SG) will Tavor of terebinth the

וואָס גייען אַרויף צו האלקים קיין בֵּית-אֵל; איינער טראָגט דריַ
drai trogt einer Beis-El kein HaElokim tsu aroif geyen vos
three carries one Beit-El to G-d to up go which

ציקעלעך , אוֹן איינער טראָגט דריַ לאָבעס ברויט, אוֹן איינער טראָגט אַ
a trogt einer un broit lobes drai trogt einer un tsikelech
a carries one and bread loaves three carries one and young goats

לאָגל ווַיין . [ד] אוֹן זיי וועלן דיך פֿרעגן אויף פֿריד , אוֹן וועלן דיר
dir veln un frid oif fregn dich veln zei un vain logl
you(SG) will and peace on to ask you(SG) will they and wine skin

געבן צוויי ברויט ; זאָלסטו צונעמען פֿון זייער האַנט. [ה] דערנאָך
dernoch hant zeyer fun tsunemen zolstu broiten tsvei gebn
after that hand their from take shall you loaves two give

וועסטו קומען צו דעם בערגל פֿון האלקים , וואָס דאָרטן זיַנען
zainen dortn vos HaElokim fun bergel dem tsu kumen vestu
are there which G-d of hill the to come will you(sg)

די וואַכן פֿון די פְּלִשְׁתִּים ; אוֹן עס וועט זיַין , ווי דו קומסט
kumst du vi zain vet es un Pelishtim di fun vachn di
come you when be will it and Pelishtim the of garrisons the

אַהין אין דער שטאָט, אַזוי וועסטו באַגעגענען אַ שנור נבִיאים
neviim shnur a bagegenen vestu azoi shtot der in ahin
prophets group a meet will you(sg) so city the in there

וואָס נידערן אַראָפּ פֿון דער בָּמָה , אוֹן זיי פַֿאַרויס האַרפֿן אוֹן
un harfn farois zei un bamah der fun arop nidern vos
and lyre ahead of them and high place the of down go down which

פּויקן אוֹן פֿלייטן אוֹן גיטאַרן; אוֹן זיי זאָגן נבִיאות . [ו] אוֹן אויף
oif un nevies zogn zei un gitarn un fleitn un poikn
on and prophesy say they and lyres and flute and tambourines

דיר וועט קומען דער גַיִסט פֿון ה , אוֹן וועסט נבִיאות
nevies vest un Hashem fun gaist der kumen vet dir
prophesy you(sg) will and Hashem of spirit the come will you(SG)

זאָגן מיט זיי , אוֹן וועסט פַֿארקערט ווערן אין אַנדער מענטשן .
mentshn ander an in vern farkert vest un zei mit zogn
person other an in become turned will and them with say

[ז] אוֹן עס וועט זיַין , אַז די דאָזיקע צייכנס וועלן דיר אָנקומען , טו
tu onkumen dir veln tseichns dozike di az zain vet es un
do arrive you(SG) will signs these the when be will it and

shalt go down before me to Gilgal; and, hinei, I will come down unto thee, to offer olot *(burnt offerings)*, and to sacrifice zivkhei shelamim *(sacrifices of peace offerings)*; shivat yamim shalt thou tarry, till I come to thee, and show thee what thou shalt do.

[9] And it was so, that when he had turned his back to go from Shmuel, Elohim changed for him a lev acher *(another heart, a different heart)*; and all those otot *(signs)* came to pass that day. [10] And when they came there to the Giv'ah *(Hill)*, hinei, a chevel *(company, band)* of nevi'im met him; and the Ruach of Elohim came upon him, and he prophesied among them. [11] And it came to pass, when all that knew him beforetime saw that, hinei, he prophesied with the nevi'im, then HaAm said one to another, What is this that hath happened unto the Ben Kish? Is Sha'ul also among the nevi'im? [12] And an ish from that place answered and said, And who is avihem *(their father)*? Therefore it became a mashal *(proverb)*, Is Sha'ul also among the nevi'im?

דיר וואָס דיר קומט צו דער האַנט, וואָרעם האלקים איז מיט
mit iz HaElokim vorem hant der tsu kumt dir vos dir
with is G-d because hand the to come you(SG) what you(SG)

דיר . ח און זאָלסט אַראָפּנידערן מיר פֿאַרויס קיין גִלגָל , און
un Gilgal kein farois mir aropnideren zolst un dir
and Gilgal to ahead of me go down you(SG) must and you(SG)

זע , איך וועל אַראָפּנידערן צו דיר אויפֿצוברענגען בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer oiftsubrengen dir tsu aropnideren vel ich ze
olah shall bring you(SG) to go down will I behold

צו שלאַכטן פֿרידאָפּפֿער ; זיבן טעג זאָלסטו וואַרטן ביז איך קום
kum ich biz vartn zolstu teg zibn fridopfer shlachtn tsu
come I until wait shall you days seven peace offering sacrifice to

צו דיר , און וועל דיך לאָזן וויסן וואָס דו זאָלסט
ton zolst du vos visen lozn dich vel un dir tsu
do you(SG) must you what know let you(SG) will and you(SG) to
טאָן.

ט און עס איז געווען , ווי ער קערט אום זיין רוקן אַוועקצוגיין
avektsugein rukn zain um kert er vi geven iz es un
go away back his back turns he when having been is it and

פֿון לעבן שמואֵל , אַזוי האָט אלקים אים פֿאַרקערט אַן אַנדער האַרץ; און
un harts ander an farkert im Elokim hot azoi Shmueln lebn fun
and heart other an turn into him G-d has so Shmuel near from

אַלע די דאָזיקע צייכנס זיינען אָנגעקומען אין יענעם טאָג. י און ווי זיי
zei vi un tog yenem in ongekumen zainen tseichns dozike di ale
they when and day that in arrived are signs these the all

זיינען געקומען אהין קיין גִבעָה , ערשט אַ שנור נבֿיאים קומט אים
im kumt neviim shnur a ersht Givah kein ahin gekumen zainen
him come prophets group a behold Giv'ah to there having come are

אַנטקעגן ; און דער גייסט פֿון אלקים איז געקומען אויף אים, און ער האָט
hot er un im oif gekumen iz Elokim fun gaist der un antkegen
did he and him on having come is G-d of spirit the and to meet

נבֿיאות געזאָגט צווישן זיי . יא און עס איז געווען , ווי אַלע וואָס
vos ale vi geven iz es un zei tsvishn gezogt nevies
which all as having been is it and them among said prophesy

האָבן אים געקענט פֿון נעכטן-אייערנעכטן , האָבן געזען , ערשט ער זאָגט
zogt er ersht gezen hobn nechtn-eyernechtn fun gekent im hobn
declares he behold seen have in the past from known him have

נבֿיאות מיט נבֿיאים , אַזוי האָט דאָס פֿאָלק געזאָגט איינער צום אַנדערן:
andern tsum einer gezogt folk dos hot azoi neviim mit nevies
another to one said people this has so prophets with prophesy

וואָס איז דאָס געשען דעם זון פֿון קישן ? איז אויך שָאול צווישן די
di tsvishn Shaul oich iz Kishon fun zun dem geshen dos iz vos
the among Sha'ul also is Kish of son the happened this is what

נבֿיאים ? יב האָט זיך אָפּגערופֿן אַ מאַן פֿון דאָרטן און האָט געזאָגט: און
un gezogt hot un dortn fun man a opgerufn zich hot neviim
and said has and there from man a responded self has prophets

ווער איז זייער פֿאָטער? דעריבער איז געוואָרן פֿאַר אַ שפּריכווארט: איז
iz shprichvort a far gevorn iz deriber foter zeyer iz ver
is proverb a for having become is therefore father their is who

אויך שָאול צווישן די נבֿיאים ?
neviim di tsvishn Shaul oich
prophets the among Sha'ul also

[13] And when he had made an end of prophesying, he came to the bamah *(high place)*.

יג און ווי ער האָט געענדיקט נבֿיאות זאָגן , אַזוי איז ער
er iz azoi zogn nevies geendikt hot er vi un
he is so saying prophesying finished had he when and

געקומען צו דער בָּמָה .
bamah der tsu gekumen
high place the to having come

[14] And the dod Sha'ul said unto him and to his na'ar, Where went ye? And he said, To search for the donkeys; and when we saw that they were nowhere, we came to Shmuel.

יד און שָׁאוּלס פֿעטער האָט געזאָגט צו אים און צו זיין יונג :
yung zain tsu un im tsu gezogt hot feter Shauls un
young man his to and him to said has uncle Sha'ul's and

; וווהין זײַט איר געגאַנגען ? האָט ער געזאָגט: צו זוכן די אייזעלינס
eizelins di zuchn tsu gezogt er hot gegangen ir zait vuhin
female donkeys the seek to said he has having gone you are where

און מיר האָבן געזען אַז זיי זײַנען נישטאָ , זײַנען מיר געקומען
gekumen mir zainen nishto zainen zei az gezen hobn mir un
having come we are there is not are they that seen have we and

[15] And the dod Sha'ul said, Tell me, now, what Shmuel said unto you. [16] And Sha'ul said unto his dod, He told us plainly that the donkeys were found. But of the matter of the melukhah *(kingship)*, whereof Shmuel spoke, he told him not.

צו שמוּאֵל . טו האָט שָׁאוּלס פֿעטער געזאָגט: דערצײל מיר, איך בעט
bet ich mir dertseil gezogt feter Shauls hot Shmueln tsu
entreat I me tell said uncle Sha'ul's has Shmuel to

דיך , וואָס האָט אײַך שמוּאֵל געזאָגט? טז האָט שָׁאוּל געזאָגט צו זײַן
zain tsu gezogt Shaul hot gezogt Shmuel aich hot vos dich
his to said Sha'ul has said Shmuel to you has what you(SG)

פֿעטער: דערציילן האָט ער אונדז דערציילט אַז די אייזעלינס זײַנען
zainen eizelins di az dertseilt undz er hot dertseiln feter
are female donkeys the that told us he has told uncle

געפֿונען געווָארן . אָבער די מעשׂה פֿון דער מלוכה וואָס שמוּאֵל
Shmuel vos meluche der fun meise di ober gevorn gefunen
Shmuel which kingdom the of matter the but having become found

האָט געזאָגט, האָט ער אים נישט דערציילט.
dertseilt nisht im er hot gezogt hot
told not him he has said has

[17] And Shmuel called HaAm together unto Hashem at Mitzpah; [18] And said unto the Bnei Yisroel, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, I brought up Yisroel out of Mitzrayim, and delivered you out of the yad Mitzrayim, and out of the yad kol HaMamlachot, and of them that oppressed you; [19] And ye have this day rejected Eloheichem, who Himself was Moshi'a for you out of all your adversities and your tzoroses; and ye have said unto Him, No, but set a Melech over us. Now therefore present

יז און שמוּאֵל האָט צונויפֿגערופֿן דאָס פֿאָלק צו ה קיין
kein Hashem tsu folk dos tsunoifgerufn hot Shmuel un
at Hashem to people the summoned has Shmuel and

מִצפָּה . יח און ער האָט געזאָגט צו די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל: אַזוי האָט
hot azoi Yisroel fun kinder di tsu gezogt hot er un Mitspah
has thus Yisroel of children the to said has he and Mitzpah

געזאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל: איך האָב אויפֿגעבראַכט יִשׂרָאֵל פֿון
fun Yisroel oifgebracht hob ich Yisroel Elokei Hashem gezogt
from Yisroel brought up have I Yisroel the G-d of Hashem said

מִצרַיִם , און האָב אײַך מציל געווען פֿון דער האַנט פֿון
fun hant der fun geven matsl aich hob un Mitsrayim
of hand the out of having been rescued you have and Egypt

מִצרַיִם , און פֿון דער האַנט פֿון אַלע קיניגרײַכן וואָס האָבן אײַך
aich hobn vos kinigraichn ale fun hant der fun un Mitsrayim
you have which kingdoms all of hand the from and Egypt

געדריקט . יט און איר האָט היינט פֿאַראַכט אלוקיכם , וואָס העלפֿט
helft vos Elokeichem faracht haint hot ir un gedrikt
saves who your G-d scorned today have you and oppressed

אײַך פֿון אַלע אײַערע בייזן און אײַערע צרות , און איר האָט צו
tsu hot ir un tsores aiere un beizn aiere ale fun aich
to have you and troubles your and evils your all from you

דערום. אונדז איבער מאַכן מוזטו מלך אַ נאָר זאָגט: אים
derum undz iber machn muztu melech a nor gezogt im
therefore us over make you must king a only said him

שטעלט אייך אַצונד פֿאַר ה לויט איַיערע שבֿטים און
un shvotim aiere loit Hashem far atsund aich shtelt
and tribes your according to Hashem before now you stand

לויט איַיערע טויזנטן .
toizntn aiere loit
thousands your according to

כ און שמוּאֵל האָט געמאַכט געגענען אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun shvotim ale genenen gemacht hot Shmuel un
Yisroel of tribes all come near made has Shmuel and

כא האָט ער געמאַכט . געווארן איז פֿאַרנומען בנימין שבֿט און
gemacht er hot gevorn farnumen iz Binyamin sheyvet un
made he has having become detained is Binyamin tribe and

די . און משפּחות זייערע לויט בנימין שבֿט געגענען
di un mishpoches zeyere loit Binyamin sheyvet genenen
the and families their according to Binyamin tribe come near

משפּחה פֿון די מַטרים איז פֿאַרנומען געווארן ; און שָׁאול
Shaul un gevorn farnumen iz Matrim di fun mishpoche
Sha'ul and having become detained is Matri the of family

דער זון פֿון קישן איז פֿאַרנומען געווארן . האָבן זיי אים
im zei hobn gevorn farnumen iz Kishon fun zun der
him they have having become detained is Kish of son the

כב האָבן . און ער איז נישט געפֿונען געווארן , אַרומגעזוכט
hobn gevorn gefunen nisht iz er un arumgezucht
have having become found not is he and searched around

זיי ווידער געפֿרעגט ביַי ה : איז נאָך עמעצער געקומען
gekumen emetser noch iz Hashem bai gefregt vider zei
having come someone yet is Hashem of inquired again they

אַהער? האָט ה געזאָגט: אָן באַהאַלט ער זיך ביַי די
aher? hot Hashem gezogt on behalt er zich bai di
here has Hashem said behold hide he self among the

זאַכן .
zachn
things

כג זיַינען זיי געלאָפֿן, און האָבן אים גענומען פֿון דאָרטן; און אַז
az un dortn fun genumen im hobn un gelofn zei zainen
when and there from taken him have and ran they are

ער האָט זיך געשטעלט צווישן פֿאָלק , איז ער געווען העכער פֿון
fun hecher geven er iz folk tsvishn geshtelt zich hot er
than taller having been he is people among stood self has he

גאַנצן פֿאָלק פֿון זיַין אַקסל און אַרויף .
aroif un aksl zain fun folk gantsn
upward and shoulder his from people all

כד האָט שמוּאֵל געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק : איר זעט דעם וואָס
vos dem zet ir folk gantsn tsum gezogt Shmuel hot
which the one see you people all to said Shmuel has

ה האָט אים אויסדערווײלט, אַז זיַין גלײַכן איז נישטאָ אין גאַנצן
gantsn in nishto iz glaichn zain az oisderveilt im hot Hashem
all in not is equal be that choose him has Hashem

פֿאָלק ? האָט געשאַלט דאָס גאַנצע פֿאָלק , און האָט געזאָגט: לעבן זאָל
zol lebn gezogt hot un folk gantse dos geshalt hot folk
shall live said has and people whole this shouted has people

דער מלך .
melech der
king the

yourselves before Hashem by your Shevatim *(Tribes)*, and by your alefim *(thousands, larger kinship units)*.

20 And when Shmuel had caused all the Shivtei Yisroel to come near, the Shevet *(Tribe)* of Binyamin was lakhad *(taken [by lot], singled out [by lot])*. 21 When he had caused the Shevet *(Tribe)* of Binyamin to come near by their mishpekhot, the mishpakhat Matri was lakhad *(singled out [by lot])*, and Sha'ul Ben Kish was lakhad; and when they searched for him, he could not be found. 22 Therefore they inquired of Hashem further, Has the ish come here yet? And Hashem answered, Hinei he hath hid himself among the kelim *(vessels, baggage, stuff)*.

23 And they ran and brought him out from there; and when he stood among HaAm, he was taller than any of HaAm from his shekhamim *(shoulders)* upward.

24 And Shmuel said to kol HaAm, See ye him whom Hashem hath chosen? That there is none like him among kol HaAm? And kol HaAm shouted, and said, May HaMelech live!

כה און שמואל האָט געזאָגט דעם פֹּאָלק דאָס געזעץ פֿון דער מלוכה ,
meluche der fun gezets dos folk dem gezogt hot Shmuel un
kingdom the of law the people the told has Shmuel and

און פֿאַרשריבן אין אַ בוך , און אַוועקגעלייגט פֿאַר ה .
Hashem far avekgeleigt un buch a in farshribn un
Hashem before laid away and book a in written down and

און שמואל האָט אַוועקגעשיקט דאָס גאַנצע פֹּאָלק , איטלעכן צו זיין
zain tsu itlechn folk gantse dos avekgeshikt hot Shmuel un
his to each people whole the sent away has Shmuel and

הויז .
hoiz
house

כו און אויך שָׁאול איז אַוועקגעגאַנגען צו זיין הויז קיין גִּבְעָה , און
un Givah kein hoiz zain tsu avekgegangen iz Shaul oich un
and Giv'ah to house his to went way is Sha'ul also and

מיט אים זײַנען געגאַנגען די חיל וואָס האָבן געהאַט אלקים אין
in Elokim gehat hobn vos cheil di gegangen zainen im mit
in G-d had have which host the having gone are him with

האַרצן.
hartsn
heart

כז אָבער די נידערטרעכטיקע יונגען האָבן געזאָגט: וואָס וועט אונדז
undz vet vos gezogt hobn yungen nidertrechtike di ober
us will what said have young vile the but

העלפֿן דער דאָזיקער? און זיי האָבן אים פֿאַראַכט, און האָבן אים נישט
nisht im hobn un faracht im hobn zei un doziker der helfn
not him have and despised him have they and this one the save

געבראַכט אַ מתּנה . און ער האָט זיך געמאַכט נישט הערנדיק .
herendik nisht gemacht zich hot er un matone a gebracht
pay attention not made self has he and gift a brought

יא

און נָחָשׁ עַמּוֹן איז אַרויפֿגעקומען און האָט געלאָגערט
gelegert hot un aroifgekumen iz Amon fun Nachash un
besieged has and come up is Ammon of Nachash and

אויף יָבֵשׁ-גִּלְעָד . האָבן אַלע מענטשן פֿון יָבֵשׁ געזאָגט
gezogt Yavesh fun mentshn ale hobn Yavesh-Gilad oif
said Yavesh of men all have Yavesh-Gil'ad against

צו נָחָשׁ : שלים אונדז אַ ברית , און מיר וועלן דיר דינען .
dinen dir veln mir un bris a undz shlis Nachshon tsu
serve you(SG) will we and covenant a us conclude Nachash to

ב האָט נָחָשׁ עַמּוֹן צו זיי געזאָגט: מיט דעם באַדינג וועל
vel bading dem mit gezogt zei tsu Amon fun Nachash hot
will stipulation the with said them to Ammon of Nachash has

איך עס אייך שלישן , אַז מע זאָל אַלעמען אויסשטעכן דאָס רעכטע
rechte dos oisshtechn alemen aich zol me az shlisn aich es ich
right this gouge out all you shall one that establish you it I

אויג, און דאָס מאַכן פֿאַר אַ שאַנד אויף גאַנץ יִשְׂרָאֵל . ג האָבן צו אים
im tsu hobn Yisroel gants oif shand a far machn dos un oig
him to have Yisroel all on disgrace a for make this and eye

געזאָגט די עלטסטע פֿון יָבֵשׁ : לאָז אונדז אָפּ זיבן טעג , און מיר וועלן
veln mir un teg zibn op undz loz Yavesh fun eltste di gezogt
will we and days seven up us let Yavesh of elders the said

25 Then Shmuel told HaAm the mishpat haMelukhah *(right of the monarchy)*, and wrote it in a sefer, and deposited it up before Hashem. And Shmuel sent kol HaAm away, every ish to his bais.

26 And Sha'ul also went home to Giv'ah; and there went with him the valiant whose lev Elohim had touched.

27 But the Bnei Beliyaal said, How shall this one yoshi'einu *(save us)*? And they despised him, and brought no minchah *(gift)*. But he held his peace.

11 Then Nachash the Ammoni came up, and laid siege to Yavesh Gil'ad; and all the anashim of Yavesh said unto Nachash, Make a brit with us, and we will serve thee. 2 And Nachash the Ammoni answered them, On this condition will I cut a brit with you, that I may gouge out all your ayin yamin *(right eyes)*, and so bring cherpah upon kol Yisroel. 3 And the Zekenim of Yavesh said unto him, Give us shivat yamim that we may send malachim unto all the territory of Yisroel; and then, if there be no moshi'a to save

us, we will come out and surrender to thee.

שיקן שלוחים אין גאַנצן געמאַרק פֿון ישׂרָאֵל; און אויב קיינער
keiner oib un Yisroel fun gemark gantsn in shluchim shikn
anyone if and Yisroel of territory all in messengers send

העלפֿט אונדז נישט, וועלן מיר אַרויסגיין צו דיר .
dir tsu aroisgein mir veln nisht undz helft
you(SG) to go out we will not us saves

[4] Then came the malachim to Giv'at Sha'ul, and told the devarim in the oznayim of HaAm; and kol HaAm lifted up their kol *(voices)*, and wept. [5] And, hinei, Sha'ul came after the bakar out of the sadeh; and Sha'ul said, What aileth HaAm that they weep? And they told him the divrei anshei Yavesh. [6] And the Ruach Elohim came upon Sha'ul when he heard those devarim, and his anger was kindled greatly. [7] And he took a tzemed bakar, and cut them in pieces, and sent them throughout all the territory of Yisroel by the hands of malachim, saying, Whosoever cometh not forth after Sha'ul and after Shmuel, so shall it be done unto his bakar. And the pachad Hashem fell on HaAm, and they came out as ish echad. [8] And when he mustered them at Bezek, the Bnei Yisroel were three hundred elef, and the Ish Yehudah thirty elef. [9] And they said unto the malachim that came, Thus shall ye say unto the Ish Yavesh Gil'ad,

ד זיינען די שלוחים געקומען צו גִּבְעַת-שָׁאוּל, און האָבן
hobn un Giv'at-Shaul tsu gekumen shluchim di zainen
have and Givat Sha'ul to having come messengers the are

געריעדט די ווערטער אין די אויערן פֿון פֿאָלק; און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט
hot folk gantse dos un folk fun oiern di in verter di geredt
has people whole this and people of ears the in words the reported

אויפֿגעהויבן זייער קול און געווויינט. ה ערשט שָׁאוּל קומט אָן הינטער די
di hinter on kumt Shaul ersht geveint un kol zeyer oifgehoibn
the behind on come Sha'ul behold wept and voice their lifted up

רינדער פֿון פֿעלד; האָט שָׁאוּל געזאָגט: וואָס איז דעם פֿאָלק, וואָס זיי
zei vos folk dem iz vos gezogt Shaul hot feld fun rinder
they why people the is what said Sha'ul has field from oxen

ווייַנען? האָט מען אים דערציילט די ווערטער פֿון די מענטשן פֿון יָבֵשׁ .
Yavesh fun mentshn di fun verter di dertseilt im men hot veinen
Yavesh of men the of words the told him they has weep

ו איז גייַסט פֿון אלקים געקומען אויף שָׁאוּלן, ווי ער האָט דערהערט
derhert hot er vi Shaul'n oif gekumen Elokim fun gaist iz
heard has he when Sha'ul on having come G-d of spirit is

די דאָזיקע ווערטער, און זיין צאָרן האָט זייער געגרימט. ז און ער
er un gegrimt zeyer hot tsorn zain un verter dozike di
he and kindled very much has anger his and words this the

האָט גענומען אַ געשפּאַן רינדער, און האָט זיי צעשניטן, און
un tseshnitn zei hot un rinder geshpan a genumen hot
and cut them has and oxen harnessed animals a taken has

פֿונאַנדערגעשיקט דורך דער האַנט פֿון די שלוחים אין גאַנצן געמאַרק
gemark gantsn in shluchim di fun hant der durch funandergeshikt
territory all in messengers the of hand the through start to send

פֿון ישׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: ווער עס גייט נישט אַרויס נאָך שָׁאוּלן און נאָך
noch un Shauln noch arois nisht geit es ver zogn tsu azoi Yisroel fun
after and Sha'ul after out not go it who say to so Yisroel of

שמוּאֵלן, ווערט אַזוי געטאָן ווערן צו זיַינע רינדער. איז אַ פַּחַד פֿון
fun pachad a iz rinder zaine tsu vern geton azoi vet Shmueln
of dread a is oxen his to become done so will Shmuel

ה געפֿאַלן אויפֿן פֿאָלק, און זיי זיַינען אַרויס אַזוי ווי איין מאַן.
man ein vi azoi arois zainen zei un folk oifn gefaln Hashem
man one like so out are they and people on fell Hashem

ח און ער האָט זיי איבערגעציילט אין בֶּזֶק, און די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di un Bezek in ibergetseilt zei hot er un
Yisroel of children the and Bezek in mustered them has he and

זיַינען געווען דריַי הונדערט טויזנט, און די מענער פֿון יהוּדה
Yehudah fun mener di un toiznt hundert drai geven zainen
Yehudah of men the and thousand hundred three having been are

דריַיסיק טויזנט. ט און זיי האָבן געזאָגט צו די שלוחים וואָס זיַינען
zainen vos shluchim di tsu gezogt hobn zei un toiznt draisik
are who messengers the to said have they and thousand thirty

געקומען: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו די מענטשן פֿון יָבֵשׁ-גִּלְעָד:
Yavesh-Gilad fun mentshn di tsu zogn ir zolt azoi gekumen
Yavesh-Gil'ad of men the to say you shall so having come

מאָרגן וועָן די זון וועָרט הייס, וועט אײַך געשען אַ הילף .
hilf a geshen aich vet heis vert zun di ven morgn
deliverance a happen you will hot shall be sun the when tomorrow

זײַנען געקומען די שלוחים און האָבן דערציילט צו די מענטשן
mentshn di tsu dertseilt hobn un shluchim di gekumen zainen
men the to told have and messengers the having come are

פֿון יָבֵשׁ , און זיי האָבן זיך דערפֿרייט. ׳ און די מענטשן פֿון יָבֵשׁ
Yavesh fun mentshn di un derfreit zich hobn zei un Yavesh fun
Yavesh of men the and gladdens self have they and Yavesh of

האָבן געזאָגט צו נָחשן : מאָרגן וועלן מיר אַרויסגיין צו אײַך, און איר
ir un aich tsu aroisgein mir veln morgn Nachshon tsu gezogt hobn
you and you to go out we will tomorrow Nachash to said have

וועט טאָן צו אונדז אַזוי ווי אַלץ וואָס איז גוט אין אײַערע אויגן.
oign aiere in gut iz vos alts vi azoi undz tsu ton vet
eyes your in good is which all that as according to us to do will

יא און עס איז געווען אויף מאָרגן , האָט שָׁאול געמאַכט דאָס
dos gemacht Shaul hot morgn oif geven iz es un
this made Sha'ul has next day on having been is it and

פֿאָלק אין דרײַ מחנות , און זיי זײַנען אַרײַן אין מיטן לאַגער אין
in lager mitn in arain zainen zei un machnus drai in folk
in camp with in enter are they and legions three in people

דער מאָרגנווואַך , און האָבן געשלאָגן עַמּוֹן ביז דער טאָג איז
iz tog der biz Amon geshlogn hobn un morgnvach der
is day the until Ammon struck have and morning watch the

היים געוואָרן . און עס איז געווען , די וואָס זײַנען
zainen vos di geven iz es un gevorn heis
are which the ones having been is it and having become hot

איבערגעבליבן , זײַנען צעשפּרייט געוואָרן , און עס זײַנען נישט
nisht zainen es un gevorn tseshpreit zainen ibergebliben
not are it and having become scattered are remained over

געבליבן פֿון זיי צוויי בײַנאַנד .
bainand tsvei zei fun geblibn
together two them of left

יב האָט דאָס פֿאָלק געזאָגט צו שמואֵל : וואָר איז דער וואָס
vos der iz ver Shmueln tsu gezogt folk dos hot
which the one is who Shmuel to said people the has

זאָגט : זאָל שָׁאול קיניגן איבער אונדז? גיט אַהער די לײַט , און מיר
mir un lait di aher git undz iber kinign Shaul zol zogt
we and people the here gives us over reign Sha'ul shall declares

וועלן זיי טייטן. יג האָט שָׁאול געזאָגט: קיינער זאָל נישט געטייט
geteit nisht zol keiner gezogt Shaul hot teitn zei veln
caused to die not shall anyone said Sha'ul has kill them will

ווערן היינטיקן טאָג, ווײַל השם האָט געטאָן אַ ישועה אין
in yeshue a geton Hashem hot haint vorem tog haintikn vern
in salvation a done Hashem has today for day this very become

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

יד און שמואֵל האָט געזאָגט צום פֿאָלק : קומט און לאָמיר גיין
gein lomir un kumt folk tsum gezogt hot Shmuel un
go let us and come people to said has Shmuel and

קיין גִּלְגָּל , און מיר וועלן דאָרטן באַנייַען די מלוכה . טו איז
iz meluche di banayen dortn veln mir un Gilgal kein
is kingdom the dedicate there will we and Gilgal to

Tomorrow, by the time the shemesh is hot, teshuah will come to you. So the malachim came and reported it to the anshei Yavesh; and they had simchah. 10 Therefore the anshei Yavesh said, Tomorrow we will come out to surrender unto you, and ye shall do with us all that seemeth tov in your eyes.

11 And it was so on the next day, that Sha'ul set HaAm into shloshah rashim *(three companies)*; and they came into the midst of the machaneh in the ashmoret haboker *(morning watch)*, and slaughtered Ammon until the chom *(heat)* of the yom; and it came to pass, that they which survived were scattered, so that no two of them were left together.

12 HaAm said unto Shmuel, Who is he that said, Shall Sha'ul reign as melech over us? Bring the anashim, that we may put them to death. 13 And Sha'ul said, There shall not an ish be put to death this day; for today Hashem hath wrought Teshuah *(Salvation)* in Yisroel.

14 Then said Shmuel to HaAm, Come, and let us go to Gilgal, and renew the

Meluchah *(kingdom)* there. 15 And kol HaAm went to Gilgal; and there they made Sha'ul Melech before Hashem in Gilgal; and there they sacrificed zevakhim of shelamim before Hashem; and there Sha'ul and kol Anshei Yisroel rejoiced with simchah me'od.

דאָס גאַנצע פֿאָלק געגאַנגען קיין גִלגָל , און זיי האָבן דאָרט
dort hobn zei un Gilgal kein gegangen folk gantse dos
there have they and Gilgal to having gone people whole this

געמאַכט שָׁאולן פֿאַר אַ מלך , פֿאַר ה אין גִלגָל ; און
un Gilgal in Hashem far melech a far Shauln gemacht
and Gilgal in Hashem before king a for Sha'ul made

זיי האָבן דאָרטן געשלאַכט פֿרידאָפּפֿער פֿאַר ה . און
un Hashem far fridopfer geshlacht dortn hobn zei
and Hashem before peace offering sacrificed there have they

שָׁאול און אַלע מענער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן זיך דאָרטן זייער
zeyer dortn zich hobn Yisroel fun mener ale un Shaul
very much there self have Yisroel of men all and Sha'ul

געפֿרייט.
gefreit
rejoiced

12 And Shmuel said unto kol Yisroel, Hinei, I have paid heed unto your voice in all that ye said unto me, and have set a Melech over you. 2 And now, hinei, the Melech walketh before you; and I am old and grayheaded; and, hinei, my banim are with you; and I have walked before you from my youth unto hayom hazeh. 3 Hineni *(here I am)*; testify against me before Hashem, and before His Moshiach. Whose shor *(ox)* have I taken? Or whose chamor *(donkey)* have I taken? Or whom have I defrauded? Whom have I oppressed? Or from whose yad have I accepted any kofer to blind mine eyes therewith? And I will restitution make to you.

יב

און שמואֵל האָט געזאָגט צו גאַנץ יִשׂרָאֵל: זעט , איך האָב
hob ich zet Yisroel gants tsu gezogt hot Shmuel un
have I behold Yisroel all to said has Shmuel and

צוגעהערט צו אייער קוֹל אין אַלץ וואָס איר האָט צו מיר
mir tsu hot ir vos alts in kol aier tsu tsugehert
me to have you which all that in voice your to paid heed

געזאָגט, און איך האָב געמאַכט איבער אייך אַ מלך . ב און אַצונד ,
atsund un melech a aich iber gemacht hob ich un gezogt
now and king a you over made have I and said

אָט גייט דער מלך פֿאַר אייך; איך אָבער בין אַלט און גראָ , און
un Gera un alt bin ober ich aich far melech der geit ot
and gray and old am but I you before king the goes behold

אָט זיינען מיינע זין מיט אייך; און איך בין געגאַנגען פֿאַר אייך
aich far gegangen bin ich un aich mit zin maine zainen ot
you before having gone am I and you with sons my are behold

פֿון מײַן יוגנט אָן ביז היינטיקן טאָג. ג דאָ בין איך, זאָגט עדות
eides zogt ich bin do tog haintikn biz on yugnt main fun
testimony say I am here day this very until on youth my from

אַקעגן מיר פֿאַר ה און פֿאַר זיין געזאַלבטן: וועמעס אָקס האָב
hob oks vemes gezalbtn zain far un Hashem far mir akegn
have ox whose anointed his before and Hashem before me against

איך צוגענומען ? און וועמעס אייזל האָב איך צוגענומען ? און וועמען
vemen un tsugenumen ich hob eizl vemes un tsugenumen ich
whom and taken I have donkey whose and taken I

האָב איך באַרויבט? וועמען פֿון אָדער פֿון געדריקט ? וועמענס האַנט
hant vemens fun oder gedrikt ich hob vemen baroibt ich hob
hand whose from or oppressed I have whom robbed I have

האָב איך געזונמען אויסלייז, אַז איך זאָל פֿאַרהוילן מײַנע אויגן פֿון
fun oign maine farhoiln zol ich az oisleiz genumen ich hob
from eyes my hide shall I that ransom taken I have

אים? און איך וועל עס אייך אומקערן.
umkeren aich es vel ich un im
return you it will I and him

4 And they said, Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken anything from

ד האָבן זיי געזאָגט: האָסט אונדז נישט באַרויבט און האָסט אונדז נישט
nisht undz host un baroibt nisht undz host gezogt zei hobn
not us have and robbed not us have said they have

געדריקט , און האָסט קיינעמס האַנט גאָרנישט גענומען . ה האָט ער
er hot genumen gornisht hant keinems fun host un gedrikt
he has taken nothing hand anyone's from have and oppressed

any yad ish. [5] And he said unto them, Ed Hashem *(Hashemis witness)* against you, and His Moshiach is ed *(witness)* this day, that ye have not found anything in my yad. And they answered, He is Ed *(witness)*.

[6] And Shmuel said unto HaAm, It is Hashem that made Moshe and Aharon, and that brought avoteichem up out of Eretz Mitzrayim. [7] Now therefore stand still, that I may enter into shofet judgment with you before Hashem of kol tzidkot *(all the righteous acts)*, which He made for you and avoteichem. [8] When Ya'akov was come into Mitzrayim, and avoteichem cried unto Hashem, then Hashem sent Moshe and Aharon, which brought forth avoteichem out of Mitzrayim, and made them dwell in this makom *(place)*. [9] And when they forgot Hashem Eloheihem, He sold them into the yad Sisra, Sar Tzeva Chatzor, and into the yad Pelishtim, and into the yad Melech Moav, and they fought against them. [10] And they cried unto Hashem, and said, Chatanu *(we have sinned)*, because we have forsaken Hashem, and have served Ba'alim and Ashtarot; but now

צו זיי געזאָגט: עדות איז ה קעגן אייך, און עדות איז
iz eides un aich kegen Hashem iz eides gezogt zei tsu
is testimony and you against Hashem is testimony said them to

זיין געזאַלבטער היינטיקן טאָג, אַז איר האָט אין מיין האַנט גאָרנישט
gornisht hant main in hot ir az tog haintikn gezalbter zain
nothing hand my in have you that day this very anointed his

געפונען. האָבן זיי געזאָגט: עדות !
eides gezogt zei hobn gefunen
testimony said they have found

[1] האָט שמואֵל געזאָגט צום פֹּאָלק: ה איז דער וואָס האָט
hot vos der iz Hashem folk tsum gezogt Shmuel hot
has who the one is Hashem people to said Shmuel has

באַשאַפֿן משהן און אַהרֹנען, און וואָס האָט אויפֿגעבראַכט אייערע
aiere oifgebracht hot vos un Aharonen un Mosheen bashafn
your brought up has who and Aaron and Moshe created

עלטערן פֿון לאַנד מִצרַיִם. [2] און אַצונד, שטעלט אייך, און איך וועל
vel ich un aich shtelt atsund un Mitsrayim land fun eltern
will I and you stand now and Egypt land out of fathers

זיך דורכטענהן מיט אייך פֿאַר ה וועגן אַלע גערעכטיקייטן
gerechtikeitn ale vegen Hashem far aich mit durchtenhn zich
righteous acts all concerning Hashem before you with argue through self

פֿון ה וואָס ער האָט געטאָן מיט אייך און מיט אייערע עלטערן.
eltern aiere mit un aich mit geton hot er vos Hashem fun
fathers your with and you with done has he which Hashem of

[8] אַז יעקבֿ איז געקומען קיין מִצרַיִם, האָבן אייערע עלטערן
eltern aiere hobn Mitsrayim kein gekumen iz Yaakov az
fathers your have Egypt to having come is Yaakov when

געשריען צו ה, און ה האָט געשיקט משהן און אַהרֹנען,
Aharonen un Mosheen geshikt hot Hashem un Hashem tsu geshrien
Aaron and Moshe sent has Hashem and Hashem to cried

און זיי האָבן אַרויסגעצויגן אייערע עלטערן פֿון מִצרַיִם, און זיי
zei un Mitsrayim fun eltern aiere aroisgetsoign hobn zei un
they and Egypt out of fathers your brought out have they and

באַזעצט אין דעם דאָזיקן ארט. [10] אָבער זיי האָבן פֿאַרגעסן אָן ה
Hashem on fargesen hobn zei ober ort dozikn dem in bazetst
Hashem on forgotten have they but place this the in settled

זייער ג-ט, און ער האָט זיי איבערגעענטפֿערט אין דער האַנט פֿון סיסרא
Sisra fun hant der in ibergeentfert zei hot er un G-t zeyer
Sisra of hand the in delivered them has he and G-d their

דעם חיל-לידער פֿון חָצוֹר, און אין דער האַנט פֿון די פְּלִשתִּים, און
un Pelishtim di fun hant der in un Chatsor fun cheil-lider dem
and Pelishtim the of hand the in and Chatzor of army-leader the

אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון מוֹאָבֿ, און זיי האָבן מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hobn zei un Moav fun melech dem fun hant der in
waged war have they and Moav of king the of hand the in

אויף זיי. [9] און זיי האָבן געשריען צו ה און האָבן געזאָגט:
oif zei un hobn gezogt Hashem tsu geshrien hobn zei un
against them and have they said Hashem to cried have they and

מיר האָבן געזינדיקט וואָס מיר האָבן פֿאַרלאָזן ה, און געדינט די
mir hobn gezindikt vos mir farlozen Hashem un gedint di
we have sinned that me have forsaken Hashem and served the

בַּעַל-גְּעטער און די עַשְׁתָּרוֹת, און אַצונד, זײַ אונדז מציל פֿון דער
der fun matsl undz zai atsund un Ashtorot di un Baal-geter
the from rescued us be now and Ashtarot the and Ba'al g-ds

האַנט פֿון אונדזערע פֿײַנט, און מיר וועלן דיר דינען. יא האָט ה
Hashem hot dinen dir veln mir un faint undzere fun hant
Hashem has serve you(SG) will we and enemies our of hand

געשיקט ירובעלן, און בדָנן, און יִפתָח, און שמוּאֵל, און ער האָט
hot er un Shmueln un Yiftachn un Bedanen un yerubeln geshikt
has he and Shmuel and Yiftach and Bedan and Yeruba'al sent

אײַך מציל געווען פֿון אײַערע פֿײַנט פֿון רונד אַרום, און
un arum rund fun faint aiere fun geven matsl aich
and round around from enemies your from having been rescued you

איר זײַט געזעסן אין זיכערקייט. יב און ווי איר האָט געזען אַז נָחָש
Nachash az gezen hot ir vi un zicherkeit in gezesn zait ir
Nachash that seen have you when and security in settled are you

דער מלך פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן איז געקומען אויף אײַך,
aich oif gekumen iz Amon fun kinder di fun melech der
you against having come is Ammon of children the of king the

אַזוי האָט איר צו מיר געזאָגט: ניין, נײַערט אַ מלך מוז קיניגן איבער
iber kinign muz melech a naiert nein gezogt mir tsu ir hot azoi
over reign must king a rather no said me to you have so

אונדז; בעת אָט ה אלוקיכם איז אײַער מלך. יג און אַצונד,
ot atsund un melech aier iz Elokeichem Hashem beeis undz
behold now and king your is your G-d Hashem when us

איז דער מלך וואָס איר האָט אויסדערוויילט, וואָס איר האָט פֿאַרלאַנגט,
farlangt hot ir vos oisderveilt hot ir vos melech der iz
asked for have you whom chosen have you whom king the is

און אָט האָט ה געגעבן איבער אײַך אַ מלך. יד אויב איר וועט
vet ir oib melech a aich iber gegebn Hashem hot ot un
will you if king a you over given Hashem has behold and

מורא האָבן פֿאַר ה, און איר וועט דינען, און וועט צוהערן
tsuhern vet un dinen im vet ir un Hashem far hobn moire
pay heed will and serve him will you and Hashem before have fear

צו זײַן קול, און וועט נישט וויידערשפּעניקן דעם מויל פֿון ה, און
un Hashem fun moil dem vidershpenikn nisht vet un kol zain tsu
and Hashem of mouth the rebel against not will and voice his to

אי איר, אי דער מלך וואָס קיניגט איבער אײַך, וועט גיין נאָך ה
Hashem noch gein vet aich iber kinigt vos melech der i ir i
Hashem after go will you over reigns that king the and you both

אלוקיכם – טו אויב אָבער איר וועט נישט צוהערן צו דעם קול פֿון
Elokeichem ober oib tsu tsuhern nisht vet ir
your G-d however if the to pay heed not will you of voice

ה, און איר וועט וויידערשפּעניקן דעם מויל פֿון ה, וועט די
di vet Hashem fun moil dem vidershpenikn vet ir un Hashem
the will Hashem of mouth the rebel against will you and Hashem

האַנט פֿון ה זײַן אַקעגן אײַך אַזוי וויא אַקעגן אײַערע עלטערן. טז און
un eltern aiere akegn vi azoi aich akegn zain Hashem fun hant
and fathers your against as so you against be Hashem of hand

אַצונד שטייט און זעט די דאָזיקע גרויסע זאַך וואָס ה טוט פֿאַר
far tut Hashem vos zach groise dozike di zet un shteit atsund
before does Hashem which thing great this the see and stand now

אײַערע אויגן. יז הײַנט איז דאָך ווייצשניט, וועל איך רופֿן צו ה,
Hashem tsu rufn ich vel veitsshnit doch iz haint oign aiere
Hashem to call I will wheat harvest indeed is today eyes your

deliver us out of the yad oyeveinu *(power, hand of our enemies)*, and we will serve Thee. 11 And Hashem sent Yeruba'al, and Bedan, and Yiftach, and Shmuel, and delivered you out of the yad oyeveichem on every side, and ye dwelled betach *(in safety)*. 12 And when ye saw that Nachash Melech Bnei Ammon came against you, ye said unto me, No; but a Melech shall reign over us: when Hashem Eloheichem was your Melech. 13 Now therefore behold the Melech whom ye have chosen, and for whom ye have made request! And, hinei, Hashem hath set a Melech over you. 14 If ye will fear Hashem, and serve Him, and obey His voice, and not rebel against the commandment of Hashem, then shall both ye and also the Melech that reigneth over you continue following after Hashem Eloheichem; 15 But if ye will not obey the voice of Hashem, but rebel against the commandment of Hashem, then shall the yad Hashem be against you, as it was against avoteichem. 16 Now therefore stand and see this davar hagadol *(great thing)*, which Hashem will make before your

eyes. 17 Is it not ketzir chittim *(wheat harvest)* today? I will call unto Hashem, and He shall send kolot *(thunder)* and matar *(rain)*; that ye may perceive and see that your wickedness is rabbah *(great)*, which ye have made in the eyes of Hashem, in requesting for you a Melech. 18 So Shmuel called unto Hashem; and Hashem sent kolot and matar that day; and kol HaAm greatly feared Hashem and Shmuel. 19 And kol HaAm said unto Shmuel, Pray for thy avadim unto Hashem Eloheicha, that we die not; for we have added unto kol chattoteinu *(all our sins)* this ra'ah *(evil)*, to ask for us a Melech. 20 And Shmuel said unto HaAm, Fear not; ye have done kol hara'ah hazot *(all this wickedness)*; yet turn not aside from following Hashem, but serve Hashem with kol levavchem; 21 And turn ye not aside; for then should ye go after hatohu *(the vain, empty thing, idol)*, which cannot profit nor deliver; for they are tohu *(vain, empty)*. 22 For Hashem will not forsake His people for the sake of Shmo Hagedol; because it hath pleased Hashem to make you His people. 23 Moreover, as for me, chalilah *(far be it)* from me that I should sin against Hashem

אוּן עַר וועט געבּן דוּנערן אוּן רעגן, אוּן ווייסט אוּן זעט אַז גרויס אִיז אײַער
aier iz grois az zet un veist un regn un dunern gebn vet er un
your is great that see and know and rain and thunder give will he and

בייז וואָס איר האָט געטאָן אין די אויגן פֿון ה , אײַך צו פֿאַרלאַנגען
farlangen tsu aich Hashem fun oign di in geton hot ir vos beiz
ask for to you Hashem of eyes the in done have you which evil

אַ מלך .
melech a
king a

יח אוּן שמוּאֵל האָט גערופֿן צו ה , אוּן ה האָט געגעבּן
gegebn hot Hashem un Hashem tsu gerufn hot Shmuel un
given has Hashem and Hashem to called has Shmuel and

דוּנערן אוּן רעגן אין יענעם טאָג, אוּן דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט זייער
zeyer hot folk gantse dos un tog yenem in regn un dunern
very much has people whole this and day that in rain and thunder

מורא געהאַט פֿאַר ה אוּן פֿאַר שמוּאֵל . יט אוּן דאָס גאַנצע
gantse dos un Shmueln far un Hashem far gehat moire
whole this and Shmuel before and Hashem before had fear

פֿאָלק האָט געזאָגט צו שמוּאֵל : זײַ מתפּלל פֿאַר דײַנע קנעכט צו
tsu knecht daine far mispalel zai Shmueln tsu gezogt hot folk
to servants your for praying be Shmuel to said has people

ה דײַן ג-ט אַז מיר זאָלן נישט שטאַרבן, ווײַל מיר האָבן צו אַלע
ale tsu hobn mir vail shtarbn nisht zoln mir az G-t dain Hashem
all to have we for die not shall we that G-d your Hashem

אונדזערע זינד נאָך צוגעלייגט דאָס בייז, אונדז צו פֿאַרלאַנגען אַ מלך .
melech a farlangen tsu undz beiz dos tsugeleigt noch zind undzere
king a ask for to us evil this added yet sin our

כ האָט שמוּאֵל געזאָגט צום פֿאָלק : איר זאָלט נישט מורא האָבן; איר
ir hobn moire nisht zolt ir folk tsum gezogt Shmuel hot
you have fear not shall you people to said Shmuel has

האָט געטאָן אַל דאָס דאָזיקע בייז, אָבער איר זאָלט אײַך נישט אָפּקערן
opkeren nisht aich zolt ir ober beiz dozike dos al geton hot
turn aside not you shall you but evil this the all done have

פֿון הינטער ה , אוּן איר זאָלט דינען ה מיט אײַער גאַנצן
gantsn aier mit Hashem dinen zolt ir un Hashem hinter fun
whole your with Hashem serve shall you and Hashem behind from

האַרצן. כא יָא , איר זאָלט אײַך נישט אָפּקערן , ווײַל נאָך נישטיקייטן
hartsn yo ir zolt aich nisht opkeren , vail noch nishtikeitn
heart yes you shall you not turn aside , for else things futile

וואָס נוצן נישט אוּן זײַנען נישט מציל , ווײַל נישטיקייט זײַנען
vos nutsn nisht un zainen nisht matsl , vail nishtikeit zainen
which profit not and are not rescue for worthlessness are

זיי . כב ווײַל ה וועט נישט פֿאַרלאָזן זײַן פֿאָלק , פֿון זײַן גרויסן
zei . vail Hashem vet nisht farlozen zain folk , fun zain groisn
they for Hashem will not forsake his people for great his

נאָמען וועגן , ווײַל ה האָט באַווילליקט אײַך צו מאַכן פֿאַר
nomen vegen , vail Hashem hot bavilikt aich tsu machn far
name for , for Hashem has approved you to make for

זײַן פַֿאלק . כג אויך איך, חלילה מיר צו זינדיקן צו ה ,
Hashem tsu zindikn tsu mir cholile ich oich folk zain
Hashem to sin to me far be it from I also people his

אויפֿצוהערן מתפלל זײַן פַֿאַר אײַך! נײַערט איך וועל אײַך לערנען דעם גוטן
gutn dem lernen aich vel ich naiert aich far zain mispalel oiftsuhern
good the teach you will I but you for be praying to cease

און גלײַכן וועג. כד האָט אָבער מורא פַֿאַר ה , און איר זאָלט אים
im zolt ir un Hashem far moire ober hot veg glaichn un
him shall you and Hashem before fear only has way straight and

דינען מיט אמת, מיט אײַער גאַנצן האַרצן, ווארעם זעט ווי ער האָט
hot er vi zet vorem hartsn gantsn aier mit emes mit dinen
has he how see for heart all your with truth with serve

גרויס געטאָן מיט אײַך. כה אויב אָבער שלעכטס טאָן וועט איר שלעכטס
shlechts ir vet ton shlechts ober oib aich mit geton grois
evil things you will do evil things but if you with done great

טאָן, וועט אי איר, אי אײַער מלך אומגעבראַכט ווערן .
vern umgebracht melech aier i ir i vet ton
become destroyed king your and you both will do

יג ... יאָר איז שָׁאול אַלט געווען אַז ער איז געווארן
gevorn iz er az geven alt Shaul iz yor
having become is he when having been old Sha'ul is year

מלך און צוויי יאָר האָט ער געקינigט איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber gekinigt er hot yor tsvei un melech
Yisroel over reigned he has year two and king

ב און שָׁאול האָט זיך אויסגעקליבן דרײַ טויזנט מאַן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun man toiznt drai oisgeklibn zich hot Shaul un
Yisroel of men thousand three chosen self has Sha'ul and

און צוויי טויזנט זײַנען געווען מיט שָׁאולן אין מִכְמָשׂ און
un Michmas in Shauln mit geven zainen toiznt tsvei un
and Michmas in Sha'ul with having been are thousand two and

אויף דעם בארג פֿון בֵּית-אֵל, און טויזנט זײַנען געווען מיט
oif dem barg fun Beis-El un toiznt zainen geven mit
on the mount of Beit-El and thousand are having been with

יוֹנָתָנען אין גִּבְעַת-בנימין . און דאָס איבעריקע פַֿאָלק האָט ער
Yonatanen in gevet-Binyamin un dos iberike folk hot er
Yonatan in Giv'at Binyamin in this and remaining people has he

אַוועקגעשיקט איטלעכן צו זײַנע געצעלטן.
avekgeshikt itlechn tsu zaine getseltn
sent away each to his tents

ג און יוֹנָתָן האָט געשלאָגן די וואַך פֿון די פְּלִשְׁתִּים וואָס אין
in vos Pelishtim di fun vach di geshlogn hot Yonatan un
in which Pelishtim the of outpost the struck has Yonatan and

גֶּבַע , און די פְּלִשְׁתִּים האָבן דערהערט. און שָׁאול האָט געבלאָזן אין
in geblozn hot Shaul un derhert hobn Pelishtim di un Geva
in blown has Sha'ul and heard have Pelishtim the and Geva

שופֿר דורכן גאַנצן לאַנד, אַזוי צו זאָגן: זאָלן די עִבְרִים הערן!
hern Ivrim di zoln zogn tsu azoi land gantsn durchn shoifer
hear Hebrews the shall say to so land all throughout shofar

ד און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געהערט, אַזוי צו זאָגן: שָׁאול האָט געשלאָגן
geshlogn hot Shaul zogn tsu azoi gehert hobn Yisroel gants un
struck has Sha'ul say to so heard have Yisroel all and

די וואַך פֿון די פְּלִשְׁתִּים , און יִשְׂרָאֵל האָט זיך אויך פַֿארמיאוסט
farmiust oich zich hot Yisroel un Pelishtim di fun vach di
made repulsive also self has Yisroel and Pelishtim the of outpost the

in ceasing to pray for you; but horeiti *(I will teach)* you the derech hatovah v'hayesharah *(the good and upright way)*;
24 Only fear Hashem, and serve Him in emes with kol levavchem; for consider what great things He hath done for you.
25 But if ye shall still do wickedly, ye shall be consumed, both ye and your Melech.

13 It was in the first year of Sha'ul's reign, and when he had reigned two shanim over Yisroel,

2 Sha'ul chose him shloshet alafim of Yisroel; whereof two elef were with Sha'ul at Michmas and in har Beit-El, and an elef were with Yonatan in Giv'at Binyamin; and the rest of HaAm he sent back every ish to his ohel.

3 And Yonatan struck the outpost of the Pelishtim *(Philistines)* that was in Geva, and the Pelishtim heard of it. Then Sha'ul blew the shofar throughout kol HaAretz, saying, Let the Ivrim *(Hebrews)* hear.
4 And kol Yisroel heard the news that Sha'ul had struck the outpost of the Pelishtim *(Philistines)*, and that Yisroel also had

become odious to the Pelishtim. And HaAm were called together after Sha'ul at Gilgal. 5 And the Pelishtim *(Philistines)* gathered themselves together to fight against Yisroel, sheloshim elef merkavot and sheshet alafim parashim, and soldiers like the chol *(sand)* which is on the seashore in multitude; and they came up, and encamped at Michmas, east of Beit-Aven.

6 When the Ish Yisroel saw that they were in danger (for the army was hard-pressed), then the people did hide themselves in me'arot *(caves)*, and in thickets, and among rocks, and in towers, and in borot *(pits)*.

7 And some of the Ivrim *(Hebrews)* went over Yarden to Eretz Gad and Gil'ad. As for Sha'ul, he was yet in Gilgal, and kol HaAm followed him fearfully trembling.

8 And he tarried shivat yamim, according to the mo'ed *(set time)* that Shmuel had appointed; but Shmuel came not to Gilgal; and HaAm started slipping away from him. 9 And Sha'ul said, Bring to me the olah *(burnt offering)*, and shelamim *(peace offerings)*. And he offered the olah *(burnt offering)*. 10 And it came to pass, that as soon

בִּיי דִי פְלִשְׁתִּים ; און דָאס פֹּאלק האָט זיך אײַנגעזאַמלט הינטער
hinter aingezamlt zich hot folk dos un Pelishtim di bai
behind gathered self has people the and Pelishtim the to

שָׁאוּלן קיין גִּלְגָּל . ה און די פְלִשְׁתִּים האָבן אײַנגעזאַמלט מלחמה צו
tsu milchome aingezamlt hobn Pelishtim di un Gilgal kein Shauln
to war gathered have Pelishtim the and Gilgal at Sha'ul

האַלטן מיט יִשְׂרָאֵל – דרײַסיק טויזנט רײַטווענען, און זעקס טויזנט
toiznt zeks un raitvegn toiznt draisik Yisroel mit haltn
thousand six and chariots thousand thirty Yisroel with wage

רײַטער , און פֹּאלק אַזוי ווי דער זאַמד ווָאס אויפֿן ברעג פֿון ים
yam fun breg oifn vos zamd der vi azoi folk un raiter
the sea of shore on which sand the as so people and charioteers

אין פֿילקייט ; און זיי זײַנען אַרײַנגעקומען און האָבן געלאַגערט אין
in gelagert hobn un araigekumen zainen zei un filkeit in
in encamped have and come up are they and multitude in

מִכְמָשׁ , צו מזרח פֿון בֵּית-אָוֶן .
Beis-Aven fun mizrech tsu Michmas
Beit-Aven of east to Michmas

ו און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזען אַז זיי זײַנען אין אַ
a in zainen zei az gezen hobn Yisroel fun mener di un
a in are they that seen have Yisroel of men the and

קלעם – וואָרעם דאָס פֹּאלק איז געווען צוגעדריקט – און
klem tsugedrikt geven iz folk dos vorem
and pressed having been is people this because tight situation

דאָס פֹּאלק האָט זיך באַהאַלטן אין היילן, און צווישן דערנער, און אין
in un derner tsvishn un heiln in bahaltn zich hot folk dos
in and thorns among and caves in hidden self has people this

פֹּעלדזן, און אין טורעמס, און אין גריבער. ז און טײל עִבְרִים זײַנען
zainen Ivrim teil un griber in un turems in un feldzn
are Hebrews some and pits in and towers in and rocks

אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן קיין לאַנד גָּד און גִּלְעָד ; אָבער שָׁאוּל איז
iz Shaul ober Gilad un Gad land kein Yarden dem aribergegangen
is Sha'ul but Gil'ad and Gad land to Yarden the crossed over

נאָך געווען אין גִּלְגָּל , און דאָס גאַנצע פֹּאלק האָט הינטער אים
im hinter hot folk gantse dos un Gilgal in geven noch
him behind has people whole this and Gilgal in having been yet

געציטערט.
getsitert
trembled

ח האָט ער געווארט זיבן טעג, ביז דער צײַט וואָס
vos tsait der biz teg zibn gevart er hot
which appointed time the until days seven waited he has

שמוּאֵל , אָבער שמוּאֵל איז נישט געקומען קיין גִּלְגָּל . און דאָס
dos un Gilgal kein gekumen nisht iz Shmuel ober Shmuel
this and Gilgal to having come not is Shmuel but Shmuel

פֹּאלק איז צעלאָפֿן פֿון אים. ט האָט שָׁאוּל געזאָגט: געבענט צו מיר
mir tsu genent gezogt Shaul hot im fun tselofn iz folk
me to come near said Sha'ul has him from scatter is people

דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס פֿרידאָפּפֿער ; און ער האָט אויפֿגעבראַכט
oifgebracht hot er un fridopfer dos un brandopfer dos
offered up has he and peace offering this and olah this

דאָס בראַנדאָפּפֿער. י און עס איז געווען , ווי ער האָט אויפֿגערעגען
oifbrengen endikt er vi geven iz es un brandopfer dos
offering up finish he as having been is it and olah this

דאָס בראַנדאָפּפֿער, ערשט שמואֵל קומט אָן; און שָׁאול איז אים
im iz Shaul un on kumt Shmuel ersht brandopfer dos
him is Sha'ul and on come Shmuel behold olah this

אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן אים צו באַגריסן. יא האָט שמואֵל געזאָגט:
gezogt Shmuel hot bagrisn tsu im antkegen aroisgegangen
said Shmuel has greet to him to meet having come out

וואָס האָסטו געטאָן? האָט שָׁאול געזאָגט: אַז איך האָב געזען אַז דאָס
dos az gezen hob ich az gezogt Shaul hot geton hostu vos
this that seen have I that said Sha'ul has done have you what

פֿאָלק איז צעלאָפֿן פֿון מיר, און דו ביסט נישט געקומען אין די
di in gekumen nisht bist du un mir fun tselofn iz folk
the in having come not are you and me from scatter is people

אָפּגערעדטע טעג, און די פֿלשתּים זיינען אײַנגעזאַמלט אין מִכְמָשׁ ,
Michmas in aingezamlt zainen Pelishtim di un teg opgeredte
Michmas in gathered are Pelishtim the and days arranged

יב אַזוי האָב איך געזאָגט: אַצונד וועלן די פֿלשתּים אַראָפּנידערן צו
tsu aropnideren Pelishtim di veln atsund gezogt ich hob azoi
to go down Pelishtim the will now said I have so

מיר קיין גִּלְגָּל , און צו ה האָב איך נישט געבעטן ; און איך
ich un gebetn nisht ich hob Hashem tsu un Gilgal kein mir
I and entreated not I have Hashem to and Gilgal at me

האָב מיך אײַנגעשטעלט, און האָב אויפֿגעבראַכט דאָס בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer dos oifgebracht hob un aingeshtelt mich hob
olah this offered up have and take chances me have

יג האָט שמואֵל געזאָגט צו שָׁאולן: נאַריש האָסטו געטאָן; האָסט
host geton hostu narish Shauln tsu gezogt Shmuel hot
have done have you foolishly Sha'ul to said Shmuel has

נישט געהיט דעם באַפֿעל פֿון ה זײַן ג-ט וואָס ער האָט
hot er vos G-t zain Hashem fun befel dem gehit nisht
has he which G-d his Hashem of command the guarded not

דיר באַפֿוילן ; וואָלט ה אַצונד באַפֿעסטיקט
bafestikt atsund volt Hashem vorem bafoiln dir
established now would Hashem because commanded you(SG)

דײַן מלוכה איבער ישְׂרָאֵל אויף אייביק. יד אַצונד אָבער וועט דײַן
dain vet ober atsund eibik oif Yisroel iber meluche dain
your will but now ever on Yisroel over kingdom your

מלוכה נישט באַשטיין. ה האָט זיך אויסגעזוכט אַ מאַן נאָך זײַן
zain noch man a oisgezucht zich hot Hashem bashtein nisht meluche
his after man a sought out self has Hashem stand not kingdom

האַרצן, און ה האָט אים באַפֿוילן פֿאַר אַ פּירשט איבער זײַן
zain iber firsht a far bafoiln im hot Hashem un hartsn
his over prince a for commanded him has Hashem and heart

פֿאָלק , ווײַל דו האָסט נישט געהיט וואָס ה האָט דיר
dir hot Hashem vos gehit nisht host du vail folk
you(SG) has Hashem which guarded not have you because people

באַפֿוילן .
bafoiln
commanded

טו און שמואֵל איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַוועק פֿון גִּלְגָּל קיין
kein Gilgal fun avek iz un oifgeshtanen iz Shmuel un
to Gilgal from away is and arose is Shmuel and

גִּבְעַת-בנימן . און שָׁאול האָט איבערגעצײלט דאָס פֿאָלק וואָס האָט
hot vos folk dos ibergetseilt hot Shaul un gevet-Binyamin
has which people this mustered has Sha'ul and Giv'at Binyamin

as he had finished offering the olah *(burnt offering)*, hinei, Shmuel came; and Sha'ul went out to meet him, that he might make a brocha greeting on him. 11 And Shmuel said, What hast thou done? And Sha'ul said, Because I saw that HaAm were slipping away from me, and that thou camest not at the mo'ed hayamim, and that the Pelishtim were assembling themselves together at Michmas; 12 Therefore, said I, the Pelishtim *(Philistines)* will come down now upon me at Gilgal, and I have not made supplication unto Hashem; I felt compelled therefore, and offered the olah *(burnt offering)*. 13 And Shmuel said to Sha'ul, Thou hast done foolishly; thou hast not been shomer over the mitzvat Hashem Eloheicha, which He commanded thee; for now would Hashem have established thy mamlachah over Yisroel ad olam. 14 But now thy mamlachah shall not endure; Hashem hath sought for Him an ish after His own levav, and Hashem hath commanded him to be Nagid over His people, because thou hast not been shomer over that which Hashem commanded thee.

15 And Shmuel arose, and went up from Gilgal unto Giv'at Binyamin. And Sha'ul numbered HaAm that were being

found with him, about shesh me'ot ish *(six hundred men)*. [16] And Sha'ul, and Yonatan bno, and HaAm that were being found with them, abode in Geva of Binyamin; but the Pelishtim encamped in Michmas. [17] And the raiders came out of the machaneh of the Pelishtim in three companies; one company turned toward the derech Ophrah, unto Eretz Shu'al; [18] And another company turned toward derech Beit-Choron; and another company turned toward derech *(the road)* of the border that overlooks Gey HaTzevo'im toward the midbar.

[19] Now there was no charash *(blacksmith)* found throughout kol Eretz Yisroel; for the Pelishtim *(Philistines)* said, Lest the Ivrim *(Hebrews)* make them cherev *(sword)* or khanit *(spear)*; [20] But kol Yisroel went down to the Pelishtim, to sharpen every ish his plowshare, and his spade, and his axe, and his hoe. [21] And a dullness of the edges occurred in the plowshares, hoes, three pronged pitchforks, axes, and for repointing the darvon *(goad)*. [22] So it came to pass in the yom milchemet *(day of battle)*, that there was neither cherev nor khanit found in the yad kol

זיך געפֿונען ביי אים, אַרום זעקס הונדערט מאַן. [טז] און שָׁאוּל און
un Shaul un man hundert zeks arum im bai gefunen zich
and Sha'ul and man hundred six round him with found self

זיין זון יוֹנָתָן, און דאָס פֿאָלק וואָס האָט זיך געפֿונען ביי זיי,
zei bai gefunen zich hot vos folk dos un Yonatan zun zain
them with found self has which people this and Yonatan son his

זיינען געזעסן אין גֶּבַע-בנימין, און די פּלשתּים האָבן געלאַגערט אין
in gelagert hobn Pelishtim di un Geva-Binyamin in gezesn zainen
in encamped have Pelishtim the and Geva of Binyamin in settled are

מִכְמָשׂ. [יז] און די פֿאַרוויסטער זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַגער פֿון
fun lager fun aroisgegangen zainen farvister di un Michmas
of camp from having come out are layers waste the and Michmas

די פּלשתּים אין דריי מחנות; איין מחנה האָט זיך פֿאַרקערט אויפֿן וועג
veg oifn farkert zich hot machne ein machnus drai in Pelishtim di
way on turned self has legion one legions three in Pelishtim the

פֿון עָפְרָה, צום לאַנד שועל, [יח] און איין מחנה האָט זיך פֿאַרקערט אויפֿן
oifn farkert zich hot machne ein un Shual land tsum Ofrah fun
on turned self has legion one and Shu'al land to Ophrah of

וועג פֿון בֵּית-חוֹרוֹן, און איין מחנה האָט זיך פֿאַרקערט אויפֿן וועג פֿון
fun veg oifn farkert zich hot machne ein un Beis-Choron fun veg
of way on turned self has legion one and Beit-Choron of way

גְּעמאַרק, וואָס קוקט אַרויס אויפֿן טאָל צְבוֹעִים, צום מדבר
midber tsum Tsevoim tal oifn arois kukt vos gemark
wilderness toward HaTzevo'im valley of on out look which border

צו.
tsu
to

[יט] און אַ שמיד האָט זיך נישט געפֿונען אין גאַנצן לאַנד יִשְׂרָאֵל,
Yisroel land gantsn in gefunen nisht zich hot shmid a un
Yisroel land all in found not self has blacksmith a and

וואָרעם די פּלשתּים האָבן געזאָגט: טאָמער וועלן די עִבְרִים מאַכן
machn Ivrim di veln tomer gezogt hobn Pelishtim di vorem
make Hebrews the will lest said have Pelishtim the because

אַ שוועבל אָדער אַ שפּיז. [כ] און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געמוזט גיין צו די
di tsu genidert hobn Yisroel gants un shpiz a oder shverd a
the to gone down have Yisroel all and spear a or sword a

פּלשתּים צו שאַרפֿן איטלעכער זיין אַקערייזן, און זיין גראָבאַיזן,
grobaizn zain un akeraizn zain itlecher sharfn tsu Pelishtim
digging tool his and plowshare his each sharp to Pelishtim

און זיין האַק, און זיין רידל. [כא] און פֿאַרן אָנפֿיילן איז געווען
geven iz onfailn faran un ridl zain un hak zain un
having been is to sharpen for the and shovel his and axe his and

אַ פּים, פֿאַר די רידלען, און פֿאַר די גראָבאַיזנס, און פֿאַרן
faran un grobaizns di far un ridlen di far pim a
for the and mattocks the for and plowshares the for ב a

דריַישפּיץ, און פֿאַר די העק; דאָס גלייכן פֿאַר אָנשטעלן
draishpits onshteln far glaichn dos hek di far un
setting for similarly this axes the for and three pronged pitchforks

דעם טריַבשטעכער. [כב] אַזוי איז גענשען, אַז אין טאָג פֿון מלחמה
milchome fun tog in az geshen iz azoi traibshtecher dem
battle of day in that happened is so drivepunch the

HaAm that were with Sha'ul and Yonatan; but with Sha'ul and with Yonatan bno was there found.

הָאָט זיך נישט געפֿונען אַ שווערד אָדער אַ שפּיז אין דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der in shpiz a oder shverd a gefunen nisht zich hot
the of hand the in spear a or sword a found not self has

גאַנצן פֿאָלק וואָס מיט שָׁאוּל אוּן מיט יוֹנָתָנן ; נאָר ביי שָׁאוּל
Shauln bai nor Yonatanen mit un Shauln mit vos folk gantsn
Sha'ul with but Yonatan with and Sha'ul with which people all

אוּן ביי יוֹנָתָן זיין זון האָט זיך געפֿונען .
gefunen zich hot zun zain Yonatan bai un
found self has son his Yonatan with and

כג אוּן די וואַך פֿון פּלִשְׁתִּים איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz Pelishtim di fun vach di un
having come out is Pelishtim the of guard detachment the and

צום איבערפֿאָר פֿון מִכְמָשׁ .
Michmas fun iberfor tsum
Michmas of ford to

[23] And the detachment of the Pelishtim *(Philistines)* went out toward Ma'avar Michmas *(Michmas Pass)*.

14 Now the day came to pass, that Yonatan Ben Sha'ul said unto the na'ar *(young man)* that bore his armor, Come, and let us go over to the outpost of the Pelishtim *(Philistines)*, that is on the other side. But he told not aviv.

יד

אוּן עס איז געווען איין טאָג, האָט יוֹנָתָן דער זון פֿון
fun zun der Yonatan hot tog ein geven iz es un
of son the Yonatan has day one having been is it and

שָׁאוּלס געזאָגט צו דעם יונג , זיין וואַפֿנטרעגער: קום אוּן
un kum vafntreger zain yung dem tsu gezogt Shauln
and come armor bearer his young man the to said Sha'ul

לאָמיר אַריבערגיין צו דער וואַך פֿון די פּלִשְׁתִּים וואָס אויף יענער
yener oif vos Pelishtim di fun vach der tsu aribergein lomir
that on which Pelishtim the of outpost the to go over let us

זייט; אוּן זיין פֿאָטער האָט ער נישט געזאָגט. [ב] אוּן שָׁאוּל איז געזעסן אין
in gezesn iz Shaul un gezogt nisht er hot foter zain un zait
in settled is Sha'ul and told not he has father his and side

עק גִּבְעָה אונטער דעם מילגרוימבוים וואָס אין מִגרוֹן ; אוּן
un Migron in vos milgroimboim dem unter Givah ek
and Migron in which pomegranate tree the under Giv'ah outskirts

דאָ פֿאָלק וואָס מיט אים איז געווען אַרום זעקס הונדערט מאַן.
man hundert zeks arum geven iz im mit vos folk dos
men hundred six round having been is him with who people the

[ג] אוּן אֲחִיָה דער זון פֿון אֲחִיטוּב דעם ברודער פֿון אי-כָּבוֹד , דעם זון
zun dem I-Chavod fun bruder dem Achituv fun zun der Achiyah un
son the Ikhavod of brother the Achituv of son the Achiyah and

פֿון פּינְחָס , דעם זון פֿון עלי דעם כֹּהֵן פֿון ה אין שילוֹ , האָט
hot Shiloh in Hashem fun koyen dem Eli fun zun dem Pinchas fun
has Shiloh in Hashem of kohen the Eli of son the Pinchas of

געטראָגן דעם אֵפוֹד . אוּן דאָס פֿאָלק האָט נישט געווּסט אַז יוֹנָתָן איז
iz Yonatan az gevust nisht hot folk dos un ephod dem getrogn
is Yonatan that known not had people the and ephod the wearing

אַוועקגעגאַנגען.
avekgegangen
went way

[4] And between the passes, by which Yonatan sought to go over unto the outpost of the Pelishtim, there was a rocky cliff on the one side, and a rocky cliff on the other side; and

[ד] אוּן צווישן די איבערפֿאָרן וואָס יוֹנָתָן האָט געווּאָלט אַריבערגיין
aribergein gevolt hot Yonatan vos iberforn di tsvishn un
go over wanted has Yonatan which fords the between and

צו דער וואַך פֿון די פּלִשְׁתִּים , איז געווען אַ שפּיץ פֿעלדז פֿון
fun feldz shpits a geven iz Pelishtim di fun vach der tsu
of rock peak a having been is Pelishtim the of outpost the to

דער זייט אוּן אַ שפּיץ פֿעלדז פֿון דער אַנדער זייט, אוּן דער נאָמען פֿון
fun nomen der un zait ander der fun feldz shpits a un zait der
of name the and side other the of rock peak a and side the

the shem of the one was Botzetz, and the shem of the other Seneh. 5 The one steep rock faced north opposite Michmas, and the other southward toward Geva.

6 And Yonatan said to the na'ar that bore his armor, Come, and let us go over unto the outpost of these arelim *(uncircumcised)*; it may be that Hashem will act for us; for nothing restrains Hashem l'hoshi'a *(to save)*, by many or by few. 7 And his armor-bearer said unto him, Do all that is in thine lev; turn thee; hineni, I am with thee according to thy lev. 8 Then said Yonatan, Hinei, we will pass over unto these anashim, and we will show ourselves unto them. 9 If they say thus unto us, Stand still until we come to you; then we will stand still tachteinu *(in our place)*, and will not go up unto them. 10 But if they say thus, Come up unto us; then we will go up; for Hashem hath delivered them into yadenu *(our hand, power)*: and this shall be haot *(the sign)* unto us.

11 And both of them showed themselves unto the outpost of the Pelishtim *(Philistines)*; and the Pelishtim

איינעם איז געווען בוֹצֵיץ , און דער נאָמען פֿון אַנדערן סֶנֶה .
Seneh andern fun nomen der un Botsets geven iz einem
Seneh another of name the and Botzetz having been is one

ה איין שפּיץ אויפֿגעשטעלט פֿון צפֿון אַקעגן מִכְמָש , און איינער
einer un Michmas akegn tsofn fun oifgeshtelt shpits ein
one and Michmas against north against set up peak one

פֿון דָּרום אַקעגן גֶּבַע .
Geva akegn dorem fun
Geva against south of

ו און יהוֹנָתָן האָט געזאָגט צו דעם יונג , זײַן וואַפֿנטרעגער:
vafntreger zain yung dem tsu gezogt hot Yehonatan un
armor bearer his young man the to said has Yehonatan and

קום און לאָמיר אַריבערגיין צו דער וואַך פֿון די דאָזיקע אומבאַשניטענע.
umbashnitene dozike di fun vach der tsu aribergein lomir un kum
uncircumcised this the of outpost the to go over let us and come

אפֿשר וועט ה טאָן פֿאַר אונדז; וואָרעם ביי ה איז קיין
kein iz Hashem bai vorem undz far ton Hashem vet efsher
to is Hashem with because us for act Hashem will perhaps

אָפּהאַלט נישטאָ צו העלפֿן מיט פֿיל אָדער מיט ווינציק. ז האָט זײַן
zain hot vintsik mit oder fil mit helfn tsu nishto ophalt
his has few with or many with save to not restraint

וואַפֿנטרעגער צו אים געזאָגט: טו אַלץ וואָס אין דײַן האַרצן; פֿאַרקער
farker hartsn dain in vos alts tu gezogt im tsu vafntreger
turn heart your in which all that do said him to armor bearer

זיך ; זע , איך בין מיט דיר ווי נאָך דײַן האַרצן. ח האָט יוֹנָתָן
Yonatan hot hartsn dain noch vi dir mit bin ich ze zich
Yonatan has heart your after as you(SG) with am I behold self

געזאָגט: אָט גייען מיר אַריבער צו די מענטשן , און
un mentshn di tsu ariber mir geyen ot gezogt
and men the to on the other side of we go behold said

מיר וועלן זיך באַווײַזן צו זיי ; ט אויב זיי וועלן זאָגן צו אונדז
undz tsu zogn veln zei oib zei tsu bavaizn zich veln mir
us to say will they if them to show selves will we

אַזוי: האַרט אויס ביז מיר קומען-צו צו אײַך, וועלן מיר שטיין אויף
oif shtein mir veln aich tsu kumen-tsu mir biz ois hart azoi
on stand we will you to come we until out wait so

אונדזער אָרט, און וועלן נישט אַרויפֿגיין צו זיי ; י אויב אָבער זיי וועלן
veln zei ober oib zei tsu aroifgein nisht veln un ort undzer
will they but if them to go up not will and place our

זאָגן אַזוי: קומט אַרויף צו אונדז, וועלן מיר אַרויפֿגיין, וואָרעם ה
Hashem vorem aroifgein mir veln undz tsu aroif kumt azoi zogn
Hashem because go up we will us to up come so say

האָט זיי געגעבן אין אונדזער האַנט. און דאָס וועט אונדז זײַן דער
der zain undz vet dos un hant undzer in gegebn zei hot
the be us will this and hand our in given them has

צייכן .
tseichn
sign

יא האָבן זיי זיך ביידע באַווײַזן צו דער וואַך פֿון די פּלשתּים ,
Pelishtim di fun vach der tsu bavizn beide zich zei hobn
Pelishtim the of outpost the to shown both self they have

און די פּלשתּים האָבן געזאָגט: אָנקומען די עִבְרִים אַרויס פֿון די
di fun arois Ivrim di onkumen gezogt hobn Pelishtim di un
the of out Hebrews the arrive said have Pelishtim the and

לעכער וואָס זיי האָבן זיך דאָרטן באַהאַלטן. יב און די מענטשן פֿון
fun mentshn di un bahaltn dortn zich hobn zei vos lecher
of men the and hidden there self have they which holes

דער וואַך האָבן זיך אָפּגערופֿן צו יוֹנָתָן און זיין וואַפֿנטרעגער,
vafntreger zain un Yonatan tsu opgerufn zich hobn vach der
armor bearer his and Yonatan to responded self have outpost the

און האָבן געזאָגט: קומט אַרויף צו אונדז, און מיר וועלן אייַך עפּעס
epes aich veln mir un undz tsu aroif kumt gezogt hobn un
anything you will we and us to up come said have and

צו ווייסן טאָן. האָט יוֹנָתָן געזאָגט צו זיין וואַפֿנטרעגער: קום
kum vafntreger zain tsu gezogt Yonatan hot ton visen tsu
come armor bearer his to said Yonatan has do know to

אַרויף נאָך מיר, וואָרעם ה האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in gegebn zei hot Hashem vorem mir noch aroif
of hand the in given them has Hashem because me after up

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

יג און יוֹנָתָן האָט אַרויפֿגעקלעטערט אויף זיַינע הענט און אויף זיַינע
zaine oif un hent zaine oif aroifgekletert hot Yonatan un
his on and hands his on climbed up has Yonatan and

פֿיס, און זיין וואַפֿנטרעגער נאָך אים. און זיי זיַינען געפֿאַלן פֿאַר
far gefaln zainen zei un im noch vafntreger zain un fis
before fell are they and him after armor bearer his and feet

יוֹנָתָנען , און זיין וואַפֿנטרעגער האָט געטייט הינטער אים. יד און דער
der un im hinter geteit hot vafntreger zain un Yonatanen
the and him behind slaughtered has armor bearer his and Yonatan

ערשטער שלאַק וואָס יוֹנָתָן און זיין וואַפֿנטרעגער האָבן געשלאָגן, איז
iz geshlogn hobn vafntreger zain un Yonatan vos shlak ershter
is struck have armor bearer his and Yonatan which strike first

געווען אַרום צוואַנציק מאַן, אין אַרום אַ האַלבער בייט פֿון אַן
an fun beit halber a arum in man tsvantsik arum geven
an of furrow half a round in men twenty round having been

אַקער פֿעלד. טו איז געווארן אַ ציטערניש אין לאַגער אויפֿן פֿעלד, און
un feld oifn lager in tsiterenish a gevorn iz feld aker
and field on camp in panic a having become is field acre

צוויישן גאַנצן פֿאָלק; די וואַך און די פֿאַרוויסטער, אַפֿילו זיי האָבן
hobn zei afile farvister di un vach di folk gantsn tsvishn
have they even layers waste the and outpost the people all among

געציטערט; און די ערד האָט זיך געטרייסלט, און עס איז געווארן אַ
a gevorn iz es un getreislt zich hot erd di un getsitert
a having become is it and quaked self has earth the and trembled

ג-טס ציטערניש.
tsiterenish G-ts
panic G-d's

טז און די וועכטער פֿון שָׁאוּל אין גִּבְעַת-בִּנְימִן האָבן אַ קוק
kuk a hobn gevet-Binyamin in Shauln fun vechter di un
look a have Giv'at Binyamin in Sha'ul of watchmen the and

געטאָן, ערשט די מחנה צעקריכט און גייט אַהין און אַהער. יז האָט
hot aher un ahin geit un tsekricht machne di ersht geton
has here and there goes and disintegrates legion the behold done

שָׁאוּל געזאָגט צו דעם פֿאָלק וואָס מיט אים: ציילט אַקאָרשט נאָך,
noch akorsht tseilt im mit vos folk dem tsu gezogt Shaul
after now count him with which people the to said Sha'ul

said, Hinei, the Ivrim *(Hebrews)* come forth out of the chorim *(holes)* where they had hid themselves. 12 And the anashim of the outpost answered Yonatan and his armor-bearer, and said, Come up to us, and we will teach you a thing. And Yonatan said unto his armor-bearer, Come up after me, for Hashem hath delivered them into the yad Yisroel.

13 And Yonatan climbed up upon his hands and upon his feet, and his armor-bearer after him; and they fell before Yonatan; and his armor-bearer slaughtered behind him. 14 And that first attack, which Yonatan and his armor-bearer made, killed about esrim ish *(twenty men)*, within an area of half a yoke. 15 And there was fearful panic in the machaneh, in the sadeh, and among kol haAm; the outpost, and the raiders, they also trembled, and ha'aretz quaked; so it was a cheredat Elohim *(a panic from Elohim)*.

16 And the tzofim *(watchmen, lookouts, sentries)* of Sha'ul in Giv'at Binyamin looked; and, hinei, the multitude melted away, and they went in all directions. 17 Then said Sha'ul unto HaAm that

were with him, Number now, and see who is gone from us. And when they had numbered, hinei, Yonatan and his armor-bearer were not there.
[18] And Sha'ul said unto Achiyah, Bring here the Aron HaElohim. For the Aron HaElohim was at that time with the Bnei Yisroel there.

[19] And it came to pass, while Sha'ul talked to the kohen, that the tumult that was in the machaneh Pelishtim went on and increased; and Sha'ul said unto the kohen, Withdraw thine yad. [20] And Sha'ul and kol HaAm that were with him assembled themselves, and they went to the milchamah; and, hinei, every cherev ish was against his fellow, and there was mehumah gedolah me'od *(a very great confusion)*.
[21] Moreover the Ivrim *(Hebrews)* that were with the Pelishtim *(Philistines)* before that time, which went up with them into the machaneh from the country round about, even they also turned to be with them of Yisroel that were with Sha'ul and Yonatan. [22] Likewise all the Ish Yisroel which had hid themselves in Har Ephrayim, when they heard that the Pelishtim fled, even they also followed hard after them in the

אוּן זעט וועֶר איז אַוועקגעגאַנגען פֿון אונדז. האָבן זיי נאָכגעזיילט ,
nochgetseilt zei hobn undz fun avekgegangen iz ver zet un
numbered after they have us from went way is who see and

ערשט יוֹנָתָן אוּן זײַן וואַפֿנטרעגער זײַנען נישטאָ . יח האָט שָׁאוּל
Shaul hot nishto zainen vafntreger zain un Yonatan ersht
Sha'ul has not there are armor bearer his and Yonatan behold

געזאָגט צו אַחִיָּהוּ : געגען דעם אָרון פֿון האלקים ; ווָאָרעם דער
der vorem HaElokim fun oren dem genen Achiyahn tsu gezogt
the because G-d of aron the approach Achiyah to said

אָרון פֿון האלקים איז געווען אין יענעם טאָג מיט די קינדער פֿון
fun kinder di mit tog yenem in geven iz HaElokim fun oren
of children the with day that in having been is G-d of aron

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

יט אוּן עס איז געווען , בעת שָׁאוּל האָט גערעדט מיט דעם כֹּהֵן ,
koyen dem mit geredt hot Shaul beeis geven iz es un
kohen the with spoken has Sha'ul while having been is it and

איז דער טומל וואָס אין לאַגער פֿון די פְּלִשְׁתִּים געוואָרן אַלץ
alts gevorn Pelishtim di fun lager in vos tuml der iz
all that having become Pelishtim the of camp in which tumult the is

גרעסער אוּן גרעסער. האָט שָׁאוּל געזאָגט צום כֹּהֵן : צי צוריק דײַן
dain tsurik tsi koyen tsum gezogt Shaul hot greser un greser
your back or kohen to said Sha'ul has greater and greater

האַנט. כ אוּן שָׁאוּל אוּן דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים האָבן זיך
zich hobn im mit vos folk gantse dos un Shaul un hant
self have him with which people whole this and Sha'ul and hand

איַינגעזאַמלט, אוּן זיי זײַנען געקומען צו דער מלחמה , ערשט
ersht milchome der tsu gekumen zainen zei un aingezamlt
behold battle the to having come are they and gathered

איינעמס שווערד איז קעגן אַנדערן – זייער אַ גרויסע מהומה .
mehume groise a zeyer andern kegen iz shverd einems
confusion great a very much another against is sword one's

כא אוּן די עִבְרִים וואָס זײַנען געווען מיט די פְּלִשְׁתִּים אַזוי
azoi Pelishtim di mit geven zainen vos Ivrim di un
so Pelishtim the with having been are which Hebrews the and

ווי נעכטן-אייערנעכטן , די וואָס זײַנען אַרויפֿגעקומען מיט זיי
zei mit aroifgekumen zainen vos di nechtn-eyernechtn vi
them with come up are which the ones in the past as

אין לאַגער רונד אַרום , זיי אויך זײַנען צוגעשטאַנען צו די יִשְׂרָאֵל
Yisroel di tsu tsugeshtanen zainen oich zei arum rund lager in
Yisroel the to aligned are also they round around camp in

וואָס מיט שָׁאוּלן אוּן יוֹנָתָנען . כב אוּן אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס
vos Yisroel fun mener ale un Yonatanen un Shauln mit vos
which Yisroel of men all and Yonatan and Sha'ul with which

האָבן זיך באַהאַלטן אין דעם געבערג פֿון אֶפְרַיִם , האָבן געהערט אַז
az gehert hobn Efrayim fun geberg dem in bahaltn zich hobn
that heard have Ephrayim of mountain the in hidden self have

די פְּלִשְׁתִּים זײַנען אַנטלאָפֿן, אוּן זיי אויך האָבן זיי נאָכגעיאָגט
nochgeyogt zei hobn oich zei un antlofn zainen Pelishtim di
pursued after them have also they and fled are Pelishtim the

milchamah *(battle)*. [23] So Hashem saved Yisroel that day; and the milchamah continued raging even unto Beit-Aven.

[24] And the Ish Yisroel were distressed that day; for Sha'ul had bound under oath HaAm, saying, Arur *(cursed)* be the ish that eateth lechem before erev, that I may be avenged on mine enemies. So none of HaAm tasted lechem.

[25] And all they of HaAretz *(the army)* came to the wood; and there was devash on the surface of the sadeh. [26] And when HaAm were come into the wood, hinei, the devash was oozing; but no one put his yad to his mouth; for HaAm feared the shevuah *(oath)*. [27] But Yonatan heard not when aviv bound HaAm with the oath; wherefore he put forth the end of the matteh *(staff)* that was in his yad, and dipped it in a honeycomb of the devash, and put his yad to his mouth; and his eyes brightened. [28] Then answered an ish from HaAm, and said, Avicha strictly bound HaAm with an oath, saying, Arur *(cursed)* be the ish that eateth lechem this day. And HaAm were

אין דער מלחמה . כג און ה האָט געהאָלפֿן ישׂראל אין יענעם טאָג.
tog yenem in Yisroel geholfn hot Hashem un milchome der in
day that in Yisroel saved has Hashem and battle the in

און די מלחמה איז אַוועק ביז אַריבער בית-אָוֶן .
Beis-Aven ariber biz avek iz milchome di un
Beit-Aven on the other side of until away is battle the and

כד און די מענער פֿון ישׂראל זיינען געווען פֿאַרקלעמט אין יענעם
yenem in farklemt geven zainen Yisroel fun mener di un
that in be sad having been are Yisroel of men the and

טאָג, אָבער שָׁאול האָט באַשוואָרן דאָס פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : פֿאַרשאָלטן
farsholten zogn tsu azoi folk dos bashvorn hot Shaul ober tog
cursed say to so people this swear an oath has Sha'ul but day

דער מענטש וואָס וועט עסן ביזן שפּייַז , ווען איך וועל זיך האָבן
hobn zich vel ich ven ovnt bizn shpaiz esen vet vos mentsh der
have self will I when evening until food eat will which man the

נוקם געווען אָן מיינע פֿיַינט ! און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט נישט
nisht hot folk gantse dos un faint maine on geven noikem
not has people whole this and enemies my on having been avenge

פֿאַרזוכט קיין שפּייַז .
shpaiz kein farzucht
food to tasted

כה און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז געקומען אין וואַלד; און האָניק איז
iz honik un vald in gekumen iz folk gantse dos un
is honey and forest in having come is people whole this and

געווען אויפֿן פּעלד. כו און ווי דאָס פֿאָלק איז געקומען אין וואַלד,
vald in gekumen iz folk dos vi un feld oifn geven
forest in having come is people this as and field on having been

ערשט אַ רינונג פֿון האָניק, אָבער קיינער האָט נישט צוגערירט זיין
zain tsugerirt nisht hot keiner ober honik fun rinung a ersht
his touched not has anyone but honey of flow a behold

האַנט צו זיין מויל , ווארעם דאָס פֿאָלק האָט מורא געהאַט פֿאַר
far gehat moire hot folk dos vorem moil zain tsu hant
before had fear has people this because mouth his to hand

דער שבֿועה. כז אָבער יונָתָן האָט נישט געהערט ווי זיין פֿאָטער האָט
hot foter zain vi gehert nisht hot Yonatan ober shvue der
has father his as heard not has Yonatan but oath the

באַשוואָרן דאָס פֿאָלק , און ער האָט אויסגעשטרעקט דעם שפּיץ
shpits dem oisgeshtrekt hot er un folk dos bashvorn
top the stretched out has he and people this swear an oath

פֿון דעם שטעקן וואָס אין זיין האַנט, און האָט אים אַיינגעטונקט אין
in aingetunkt im hot un hant zain in vos shtekn dem fun
in dipped him has and hand his in which staff the of

דעם האָניקסאָט , און צוגעקערט זיין האַנט צו זיין מויל , און זיינע
zaine un moil zain tsu hant zain tsugekert un honiksot dem
his and mouth his to hand his turned to and honeycomb the

אויגן האָבן אויפֿגעלוכטן . כח האָט זיך אָפּגערופֿן אַ מאַן פֿון פֿאָלק ,
oifgeluchtn hobn oign folk fun man a opgerufn zich hot
begun to shine have eyes people of man a responded self has

און האָט געזאָגט: באַשוואָרן האָט דיין פֿאָטער באַשוואָרן דאָס
dos bashvorn foter dain hot bashvorn gezogt hot un
this swear an oath father your has swear an oath said has and

פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : פֿאַרשאָלטן דער מענטש וואָס וועט היינט עסן
esen haint vet vos mentsh der farsholten zogn tsu azoi folk
eat today will which man the cursed say to so people

faint with famished exhaustion. [29] Then said Yonatan, Avi hath troubled HaAretz; see, now, how mine eyes hath brightened, because I tasted a little of this devash. [30] How much more, if only HaAm had eaten freely today of the plunder of their enemies which they found? For would there not have been now a much greater makkah *(slaughter)* among the Pelishtim *(Philistines)*?

[31] And they drove back the Pelishtim that day from Michmas to Ayalon; and HaAm were very faint. [32] And the people flew upon the plunder, and took tzon, and bakar, and calves and butchered them on the ground; and HaAm did eat them with the dahm.

[33] Then they told Sha'ul, saying, Hinei, HaAm sin against Hashem, in that they eat with the dahm. And he said, Ye have dealt treacherously; today roll an even gedolah *(large stone)* over here to me. [34] Then Sha'ul said, Disperse yourselves among the people, and say unto them, Bring me here every ish his shor *(ox)*, and every ish his seh, and you make shochet slaughter of them

שפּייז ! דערום איז דאָס פֿאָלק פֿאַרחלשט. כט האָט יוֹנָתָן געזאָגט:
gezogt Yonatan hot farchlsht folk dos iz derum shpaiz
said Yonatan has faint people this is therefore food

פֿאַראומגליקט האָט מײַן פֿאָטער דאָס לאַנד; זעט, איך בעט אײַך, ווי
vi aich bet ich zet land dos foter main hot farumglikt
as you entreat I see land this father my has driven to ruin

מײַנע אויגן האָבן אויפֿגעלוכטן , ווײַל איך האָב פֿאַרזוכט אַ ביסל פֿון
fun bisel a farzucht hob ich vail oifgeluchtn hobn oign maine
of little a tasted have I because begun to shine have eyes my

דעם דאָזיקן האָניק. ל היינט ווי שוין אַז עסן וואָלט געגעסן היינט דאָס
dos haint gegesn volt esen az shoin vi haint honik dozikn dem
this today eaten would eat that already as today honey this the

פֿאָלק פֿון דעם רויב פֿון זײַנע פֿײַנט וואָס ער האָט געפֿונען ? צי
tsi gefunen hot er vos faint zaine fun roib dem fun folk
or found has he which enemies his of plunder the of people

וואָלט נישט אַצונד דער שלאַק צווישן די פּלשתּים געווען נאָך
noch geven Pelishtim di tsvishn shlak der atsund nisht volt
yet having been Pelishtim the among calamity the now not would

גרעסער?
greser
greater

לא און זיי האָבן געשלאָגן אין יענעם טאָג צווישן די פּלשתּים פֿון
fun Pelishtim di tsvishn tog yenem in geshlogn hobn zei un
from Pelishtim the among day that in struck have they and

מכמש ביז אײַלון , און דאָס פֿאָלק איז געוואָרן זייער
zeyer gevorn iz folk dos un Ayalon biz Michmas
very much having become is people this and Ayalon unto Michmas

פֿאַרחלשט. לב און דאָס פֿאָלק האָט זיך אַ לאָז געטאָן צום רויב , און
un roib tsum geton loz a zich hot folk dos un farchlsht
and plunder to done let a self has people this and faint

זיי האָבן געזומען שאָף און רינדער און יונגע רינדער, און האָבן
hobn un rinder yunge un rinder un shof genumen hobn zei
have and cattle young and cattle and sheep taken have they

געשאָבטן אויף דער ערד , און דאָס פֿאָלק האָט געגעסן מיטן בלוט .
blut mitn gegesn hot folk dos un erd der oif geshochtn
blood with eaten has people this and earth the on slaughtered

לג האָט מען אָנגעזאָגט שָׁאוּל , אַזוי צו זאָגן: זע . דאָס פֿאָלק
folk dos ze zogn tsu azoi Shauln ongezogt men hot
people this behold say to so Sha'ul told they has

זינדיקט צו ה , צו עסן מיטן בלוט . האָט ער געזאָגט: איר האָט
hot ir gezogt er hot blut mitn esen tsu Hashem tsu zindikt
has you said he has blood with eat to Hashem to sins

געפֿעלשט ; קײַקלט-צו אַקאָרשט צו מיר אַ גרויסן שטיין . לד און
un shtein groisn a mir tsu akorsht kaiklt-tsu gefelsht
and stone great a me to now roll to been unfaithful

שָׁאוּל האָט געזאָגט: צעשפּרייט זיך צווישן פֿאָלק , און איר זאָלט זאָגן
zogn zolt ir un folk tsvishn zich tseshpreit gezogt hot Shaul
say shall you and people among self dispersed said has Sha'ul

צו זיי : געגענט צו מיר איטלעכער זײַן אָקס, און איטלעכער זײַן
zain itlecher un oks zain itlecher mir tsu genent zei tsu
his each and ox his each me to come near them to

שעפּס, און איר זאָלט שעכטן דאָ און עסן , און איר זאָלט נישט
nisht zolt ir un esen un do shechtn zolt ir un sheps
not shall you and eat and here slaughter shall you and sheep

here, and eat; and sin not against Hashem in eating with the dahm. And kol HaAm brought every ish his shor with him that lailah, and made shochet slaughter of them there. 35 And Sha'ul built a Mizbe'ach unto Hashem; it was the first time that he built a Mizbe'ach unto Hashem.

זינדיקן צו ה , צו עסן מיטן בלוט . האָט דאָס גאַנצע פֹּאָלק
folk gantse dos hot blut mitn esen tsu Hashem tsu zindikn
people whole this has blood with eat to Hashem to sin

געגענט איטלעכער זיין אָקס מיט זיין האַנט יענע נאַכט; און זיי
zei un nacht yene hant zain mit oks zain itlecher genent
they and night that hand his with ox his each come near

האָבן דאָרטן געשאָכטן . לה און שָׁאוּל האָט געבויט אַ מזבח צו
tsu mizbeyech a geboit hot Shaul un geshochtn dortn hobn
to altar an built has Sha'ul and slaughtered there have

ה . דאָס איז געווען דער ערשטער מזבח וואָס ער האָט
hot er vos mizbeyech ershter der geven iz dos Hashem
has he which altar first the having been is this Hashem

געבויט צו ה .
Hashem tsu geboit
Hashem to built

36 And Sha'ul said, Let us go down after the Pelishtim by lailah, and plunder them until the ohr haboker, and let us not leave an ish of them. And they said, Do whatsoever seemeth tov in thine eyes. Then said the kohen, Let us draw near here unto HaElohim. 37 And Sha'ul asked counsel of Elohim, Shall I go down after the Pelishtim? Wilt Thou deliver them into the yad Yisroel? But He did not answer him on that day. 38 And Sha'ul said, Draw ye near here, all the pinnot *(corners, chiefs of)* HaAm; and know and see wherein this chattat hath been this day. 39 For, as Hashem the Moshia Yisroel liveth, though it be in Yonatan beni *(my son)*, he shall surely die. But there was none among kol HaAm that answered him. 40 Then said he unto kol Yisroel, Be ye on one side, and I and

לו און שָׁאוּל האָט געזאָגט: לאָמיר אַראָפּנידערן נאָך די פֹּלִשְׁתִּים ביי
bai Pelishtim di noch aropnideren lomir gezogt hot Shaul un
by Pelishtim the after go down let us said has Sha'ul and

נאַכט, און רויבן צווישן זיי ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן, און לאָמיר
lomir un frimorgn fun licht bizn zei tsvishn roibn un nacht
let us and morning of light until them among plunder and night

נישט איבערלאָזן פֿון זיי אַ מאַן. האָבן זיי געזאָגט: אַלץ וואָס איז גוט
gut iz vos alts gezogt zei hobn man a zei fun iberlozen nisht
good is which all that said they have man a them of leave over not

אין דיינע אויגן, טו. האָט דער כֹּהן געזאָגט: לאָמיר געגענגן אַהער צו
tsu aher genenen lomir gezogt koyen der hot tu oign daine in
to here bring close let us said kohen the has do eyes your in

האלקים . לז און שָׁאוּל האָט געפֿרעגט ביי אלקים: זאָל איך אַראָפּנידערן
aropnideren ich zol Elokim bai gefregt hot Shaul un HaElokim
go down I shall G-d with asked has Sha'ul and G-d

נאָך די פְּלִשְׁתִּים ? וועסטו זיי געבן אין דער האַנט פֿון יִשְׂרָאֵל?
Yisroel fun hant der in gebn zei vestu Pelishtim di noch
Yisroel of hand the in give them will you(sg) Pelishtim the after

אָבער ער האָט אים נישט געענטפֿערט אין יענעם טאָג. לח האָט שָׁאוּל געזאָגט:
gezogt Shaul hot tog yenem in geentfert nisht im hot er ober
said Sha'ul has day that in answered not him has he but

געגענט אַהער, אַלע פֿאָרשטייער פֿון פֹּאָלק , און וועלט געוואָר און
un gevor vert un folk fun forshteyer ale aher genent
and learn shall be and people of officials all here come near

זעט, דורך וואָס איז געשען די דאָזיקע זינד הייַנט? לט וואָרעם אַזוי ווי
vi azoi vorem haint zind dozike di geshen iz vos durch zet
as so because today sin this the happen is which by see

עס לעבט ה וואָס העלפֿט יִשְׂרָאֵל, אַפֿילו ווען דאָס איז אין מיין
main in iz dos ven afile Yisroel helft vos Hashem lebt es
my in is this when even Yisroel saves which Hashem lives it

זון יוֹנָתָן , אַז שטאַרבן מוז ער שטאַרבן! אָבער קיינער פֿון גאַנצן
gantsn fun keiner ober shtarbn er muz shtarbn az Yonatanen zun
all of anyone but die he must die that Yonatan son

פֹּאָלק האָט אים נישט געענטפֿערט. מ האָט ער געזאָגט צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל:
Yisroel gants tsu gezogt er hot geentfert nisht im hot folk
Yisroel all to said he has answered not him has people

איר וועט זיין אויף איין זייַט, און איך און מיין זון יוֹנָתָן וועלן זיין
zain veln Yonatan zun main un ich un zait ein oif zain vet ir
be will Yonatan son my and I and side one on be will you

אויף דער אַנדער זײַט. האָט דאָס פֹּאָלק געזאָגט צו שָׁאוּל: וואָס איז גוט
gut iz vos Shauln tsu gezogt folk dos hot zait ander der oif
good is which Sha'ul to said people this has side other the on

אין דײַנע אויגן, טו. מא האָט שָׁאוּל געזאָגט צו ה דעם אלוקי
Elokei dem Hashem tsu gezogt Shaul hot tu oign daine in
the G-d of the Hashem to said Sha'ul has do eyes your in

יִשְׂרָאֵל: גיב די ריכטיקייט . זײַנען פֿאַרנומען געוואָרן יוֹנָתָן
Yonatan gevorn farnumen zainen richtikeit di gib Yisroel
Yonatan having become selected are righteouness the give Yisroel

און שָׁאוּל, און דאָס פֹּאָלק איז אַרויס . מב האָט שָׁאוּל געזאָגט: וואַרפֿט
vorft gezogt Shaul hot arois iz folk dos un Shaul un
throw said Sha'ul has went out is people this and Sha'ul and

צווישן מיר און צווישן מײַן זון יוֹנָתָן ; און יוֹנָתָן איז פֿאַרנומען
farnumen iz Yonatan un Yonatan zun main tsvishn un mir tsvishn
detained is Yonatan and Yonatan son my among and me between

געוואָרן . מג האָט שָׁאוּל געזאָגט צו יוֹנָתָן : דערצייל מיר וואָס
vos mir dertseil Yonatanen tsu gezogt Shaul hot gevorn
what me tell Yonatan to said Sha'ul has having become

דו האָסט געטאָן. האָט אים יוֹנָתָן דערציילט און האָט געזאָגט: פֿאַרזוכן
farzuchn gezogt hot un dertseilt Yonatan im hot geton host du
taste said has and told Yonatan him has done have you

האָב איך פֿאַרזוכט מיטן שפּיץ פֿון דעם שטעקן וואָס אין מײַן האַנט
hant main in vos shtekn dem fun shpits mitn farzucht ich hob
hand my in which staff the of tip with tasted I have

אַ ביסל האָניק. אָט בין איך; לאָמיך שטאַרבן. מד האָט שָׁאוּל געזאָגט:
gezogt Shaul hot shtarbn lomich ich bin ot honik bisel a
said Sha'ul has die let me I am behold honey little a

זאָל אלקים טאָן אַזוי און נאָך מער, אַז שטאַרבן מוזטו שטאַרבן,
shtarbn muztu shtarbn az mer noch un azoi ton Elokim zol
die you must die that more yet and so do G-d shall

יוֹנָתָן ! מה האָט דאָס פֹּאָלק געזאָגט צו שָׁאוּל: זאָל יוֹנָתָן שטאַרבן,
shtarbn Yonatan zol Shauln tsu gezogt folk dos hot Yonatan
die Yonatan shall Sha'ul to said people this has Yonatan

דער וואָס האָט אויפֿגעטאָן די דאָזיקע גרויסע ישועה אין יִשְׂרָאֵל?
Yisroel in yeshue groise dozike di oifgeton hot vos der
Yisroel in salvation great this the accomplished has which the one

חלילה ! אַזוי ווי ה לעבט, אויב אַ האָר פֿון זײַן קאָפּ וועט
vet kop zain fun hor a oib lebt Hashem vi azoi cholile
will head his of hair a if lives Hashem as so far be it from

פֿאַלן צו דער ערד ! וואָרעם מיט אלקים האָט ער דאָס אויפֿגעטאָן היינטיקן
haintikn oifgeton dos er hot Elokim mit vorem erd der tsu faln
this very have done this he has G-d with for earth the to fall

טאָג. און דאָס פֹּאָלק האָט אויסגעלייזט יוֹנָתָן , און ער איז נישט
nisht iz er un Yonatanen oisgeleizt hot folk dos un tog
not is he and Yonatan redeemed has people this and day

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

מו און שָׁאוּל איז אַוועק פֿון הינטער די פּלִשתִּים , און די פּלִשתִּים
Pelishtim di un Pelishtim di hinter fun avek iz Shaul un
Pelishtim the and Pelishtim the behind from away is Sha'ul and

זײַנען געגאַנגען צו זייער אָרט.
ort zeyer tsu gegangen zainen
place their to having gone are

Yonatan beni will be on the other side. And HaAm said unto Sha'ul, Do what seemeth tov in thine eyes. 41 Therefore Sha'ul said unto Hashem Elohei Yisroel, Give a tamim *(perfect lot)*. And Sha'ul and Yonatan were taken by lot; but HaAm escaped [from being taken by lot]. 42 And Sha'ul said, Cast lots between me and Yonatan beni *(my son)*. And Yonatan was taken by lot. 43 Then Sha'ul said to Yonatan, Tell me what thou hast done. And Yonatan told him, and said, I did but taste a little devash with the end of the matteh that was in mine yad, and, hineni, I must die. 44 And Sha'ul answered, Elohim do so and more also if thou shalt not surely die, Yonatan. 45 And HaAm said unto Sha'ul, Shall Yonatan die, who hath wrought this Yeshu'ah HaGedolah *(Great Salvation, Deliverance, Rescue)* in Yisroel? Chalilah *(far be it!)*; as Hashem liveth, there shall not one hair of his rosh fall to the ground; for he hath wrought with Elohim this day. So HaAm rescued Yonatan, that he died not.

46 Then Sha'ul stopped following the Pelishtim; and the Pelishtim withdrew to their own makom.

מז און שָׁאול האָט פֿאַרנומען די מלוכה איבער יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel iber meluche di farnumen hot Shaul un
and Yisroel over kingdom the took possession of has Sha'ul and

ער האָט מלחמה געהאַלטן רונד אַרום מיט אַלע זייערע פֿיַינט,
faint zeyere ale mit arum rund gehaltn milchome hot er
enemies their all with all around around waged war has he

מיט מוֹאָבֿ, און מיט קינדער פֿון עַמּוֹן, און מיט אֱדוֹם, און מיט
mit un Edom mit un Amon fun kinder di mit un Moav mit
with and Edom with and Ammon of children the with and Moav with

די מלכים פֿון צוֹבֿה, און מיט די פּלִשתִּים; און אומעטום ווי
vi umetum un Pelishtim di mit un Tsovah fun mlochim di
that everywhere and Pelishtim the with and Tsovah of kings the

ער פֿלעגט זיך קערן, פֿלעגט ער זיי אָנטאָן שלעכטס. מח און ער האָט
hot er un shlechts onton zei er flegt kern zich flegt er
has he and harm do them he used to turn self used to he

פֿאַרזאַמלט אַ חיל, און האָט געשלאָגן עֲמָלֵק, און מציל געווען
geven matsl un Amalek geshlogn hot un cheil a farzamlt
having been rescued and Amalek struck has and army a gathered

יִשְׂרָאֵל פֿון דער האַנט פֿון זיַין רויבער.
roiber zain fun hant der fun Yisroel
plunderers its of hand the of Yisroel

מט און שָׁאולס זין זיַינען געווען יוֹנָתָן, און יִשְׁוִי,
Yishvi un Yonatan geven zainen zin Shauls un
Yishvi and Yonatan having been are sons Sha'ul's and

און מַלכּי-שׁוּע; און די נעמען פֿון זיַינע צוויי טעכטער זיַינען
zainen techter tsvei zaine fun nemen di un Malki-Shua un
are daughters two his of names the and Malki-Shu'a and

געווען: דער נאָמען פֿון דער עלטערער, מֵרַב, און דער נאָמען
nomen der un Merav elterer der fun nomen der geven
name the and Merav older the of name the having been

פֿון דער קלענערער מִיכל. נ און דער נאָמען פֿון שָׁאולס ווייַב איז
iz vaib Shauls fun nomen der un Michal klenerer der fun
is wife Sha'ul's of name the and Michal lesser the of

געווען אַחינוֹעַם די טאָכטער פֿון אֲחִימַעַצ; און דער נאָמען
nomen der un Achimaatsn fun tochter di Achinoam geven
name the and Achima'atz of daughter the Achino'am having been

פֿון זיַין חיל-לידער אַבְנֵר דער זון פֿון נֵר, שָׁאולס פֿעטער. נא אי
i feter Shauls Ner fun zun der Avner cheil-lider zain fun
and uncle Sha'ul's Ner of son the Avner army-leader his of

קיש דער פֿאָטער פֿון שָׁאול, אי נֵר דער פֿאָטער פֿון אַבְנֵר, איז
iz Avnern fun foter der Ner i Shauln fun foter der Kish
is Avner of father the Ner and Sha'ul of father the Kish

געווען אַ זון פֿון אַבִּיאֵל.
Avieln fun zun a geven
Aviel of son a having been

נב און די מלחמה אויף די פּלִשתִּים איז געווען שטאַרק
shtark geven iz Pelishtim di oif milchome di un
severe having been is Pelishtim the against war the and

אַלע טעג פֿון שָׁאול. און ווי שָׁאול פֿלעגט זען עמעץ אַ מאַן
man a emets zen flegt Shaul vi un Shauln fun teg ale
man a someone see used to Sha'ul when and Sha'ul of days all

47 So Sha'ul took the melachah *(kingdom, establishment of sovereignty)* over Yisroel, and fought against all his oyevim on every side, against Moav, and against the Bnei Ammon, and against Edom, and against the melachim of Tzovah, and against the Pelishtim; and everywhere he turned himself, he terrorized them. 48 And he gathered an army, and struck Amalek, and delivered Yisroel out of the hands of them that plundered them.

49 Now the Bnei Sha'ul were Yonatan, and Yishvi, and Malki-Shu'a; and the shmot of his two banot were these; the shem of the bechirah *(first born [daughter])*, Merav, and the shem of the younger Michal; 50 And the shem of eshet Sha'ul was Achino'am Bat Achima'atz; and the shem of the Sar of his Tzeva was Avner Ben Ner and Ner was dod Sha'ul *(uncle of Sha'ul)*. 51 And Kish was Avi Sha'ul; Ner Avi Avner was ben Aviel.

52 And there was milchamah chazakah against the Pelishtim all the days of Sha'ul; and when Sha'ul saw any ish gibbor, or any valiant

man, he recruited him.

אַ גיבור , אָדער עמעץ אַ העלדישן יונג , אַזוי האָט ער אים
im er hot azoi yung heldishn a emets oder gibor a
him he has so young man valiant a someone or warrior a

צוגענומען צו זיך .
zich tsu tsugenumen
self to taken

15 Shmuel also said unto Sha'ul, Hashem sent me limeshachacha *(to anoint thee)* to be Melech over His people, over Yisroel; now therefore shema *(pay heed)* thou unto the voice of the Divrei Hashem. [2] Thus saith Hashem Tzva'os, I remember that which Amalek did to Yisroel, how he waylaid him on the derech, when he came up from Mitzrayim. [3] Now go and attack Amalek, and utterly destroy all that they have, and spare them not; but slay both ish and isha, olel, and yonek, shor, seh, gamal, and chamor.

טו און שמואֵל האָט געזאָגט צו שָׁאולן: מיך האָט ה געשיקט
geshikt Hashem hot mich Shauln tsu gezogt hot Shmuel un
sent Hashem has me Sha'ul to said has Shmuel and

דיך צו זאַלבן פַֿאַר אַ מלך איבער זיין פֹֽלק איבער יִשְׂרָאֵל;
Yisroel iber folk zain iber melech a far zalbn tsu dich
Yisroel over people his over king a for anoint to you(SG)

דערום הער אַצונד צו דעם קול פֿון די ווערטער פֿון ה .
Hashem fun verter di fun kol dem tsu atsund her derum
Hashem of words the of voice the to now pay heed therefore

ב אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת . איך געדענק וואָס עַמָלֵק האָט
hot Amalek vos gedenk ich Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
has Amalek what remember I of hosts Hashem said has so

געטאָן צו יִשְׂרָאֵל, ווי ער האָט זיך אים געשטעלט אין וועג ביי זיין
zain bai veg in geshtelt im zich hot er vi Yisroel tsu geton
his with way in stood him self has he how Yisroel to done

אַרויפֿגיין פֿון מִצרַיִם . ג אַצונד גיי און זאָלסט שלאָגן עַמָלֵק ;
Amalek shlogn zolst un gei atsund Mitsrayim fun aroifgein
Amalek strike you(SG) must and go now Egypt from going up

און איר זאָלט פַֿארווייסטן אַלץ וואָס ער האָט, און זאָלסט זיך
zich zolst un hot er vos alts farvistn zolt ir un
self you(SG) must and has he which all that destroy shall you and

נישט דערבאַרעמען אויף אים, און זאָלסט טייטן פֿון אַ מאַן ביז אַ
a biz man a fun teitn zolst un im oif derbaremen nisht
a unto man a from to kill you(SG) must and him on have mercy not

פַֿרוי , פֿון אַ קינד ביז אַ זויגעדיקן , פֿון אַן אָקס ביז אַ שעפּס, פֿון אַ
a fun sheps a biz oks an fun zoigedikn a biz kind a fun froi
a from sheep a unto ox an from infant a unto child a from woman

קעמל ביז אַן אייזל .
eizl an biz kemel
donkey a unto camel

[4] And Sha'ul gathered HaAm together, and numbered them at Tela'im, two hundred elef foot soldiers, and ten elef Ish Yehudah. [5] And Sha'ul came to a city of Amalek, and lay in wait in the valley. [6] And Sha'ul said unto the Keni, Go, depart, get you away from among the Amaleki, lest I destroy you with them; for ye showed chesed to kol Bnei Yisroel,

ד האָט שָׁאול צונויפֿגערופֿן דאָס פֹֽלק , און ער האָט זיי איבערגעציילט
ibergetseilt zei hot er un folk dos tsunoifgerufn Shaul hot
mustered them has he and people this summoned Sha'ul has

אין טלָאים , צוויי הונדערט טויזנט פֿוסגייער , און צען טויזנט מאַן
man toiznt tsen un fusgeyer toiznt hundert tsvei Telaim in
men thousand ten and foot soldiers thousand hundred two Tela'im in

פֿון יהודה . ה און שָׁאול איז געקומען צו דער שטאָט פֿון עַמָלֵק ,
Amalek fun shtot der tsu gekumen iz Shaul un Yehudah fun
Amalek of city the to having come is Sha'ul and Yehudah of

און ער האָט מלחמה געהאַלטן אין טאַל . ו און שָׁאול האָט געזאָגט
gezogt hot Shaul un tal in gehaltn milchome hot er un
said has Sha'ul and valley of in waged war has he and

צום קֵיני : קומט גייט אַוועק, נידערט אַראָפּ פֹֽון צווישן עַמָלֵק , כדי
kedei Amalek tsvishn fun arop nidert avek geit kumt Keni tsum
so that Amalek among from down descend away go come Keni to

איך זאָל דיך נישט אומברענגען מיט אים; און דו האָסט דאָך
doch host du un im mit umbrengen nisht dich zol ich
indeed have you and him with destroy not you(SG) shall I

when they came up out of Mitzrayim. So the Keni moved away from among Amalek.

געטאָן חֶסֶד מיט אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל בייַ זייער אַרויפֿגיין פֿון
fun aroifgein zeyer bai Yisroel fun kinder ale mit chesed geton
from going up their with Yisroel of children all with kindness done

מִצרַיִם . האָט דער קֵיני אָפּגעטרעטן פֿון צווישן עֲמָלֵק .
Amalek tsvishn fun opgetretn Keni der hot Mitsrayim
Amalek among from moved aside Keni the has Egypt

[7] And Sha'ul attacked Amalek from Chavilah until where thou comest to Shur, that is alongside Mitzrayim. [8] And he took Agag Melech Amalek alive, and destroyed with utter cherem destruction kol haAm with the edge of the cherev. [9] But Sha'ul and HaAm spared Agag, and the best of the tzon, and of the bakar, and of the fat bulls, and the fat sheep, and all that was tov, and would not utterly destroy them; but everything that was despised and worthless, that they destroyed with utter cherem destruction.

ז און שָׁאול האָט געשלאָגן עֲמָלֵק פֿון חֲוִילָה ווי דו קומסט קיין
kein kumst du vi Chavilah fun Amalek geshlogn hot Shaul un
to come you as Chavilah from Amalek struck has Sha'ul and

שור וואָס פֿאַר מִצרַיִם . ח און ער האָט געכאַפּט אַגַג דעם מלך
melech dem Agag gechapt hot er un Mitsrayim far vos Shur
king the Agag caught has he and Egypt before which Shur

פֿון עַמָלֵק אַ לעבעדיקן, און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט ער פֿאַרוויסט
farvist er hot folk gantse dos un lebedikn a Amalek fun
laid waste he has people whole this and living a Amalek of

מיטן שאַרף פֿון שוווערד. ט אָבער שָׁאול און דאָס פֿאָלק האָבן זיך
zich hobn folk dos un Shaul ober shverd fun sharf mitn
self have people the and Sha'ul but sword of edge with

געשוינט אַגַגן , און די בעסטע פֿון די שאָף און די רינדער – די
di rinder di un shof di fun beste di un Agagn geshoint
the cattle the and sheep the of best the and Agag spared

צווייטגעבאָרענע, און די לעמער, און דאָס גאַנצע גוטס , און זיי
zei un guts gantse dos un lemer di un tsveitgeborene
they and good things entire this and lambs the and second born

האָבן נישט געוואָלט זיי פֿאַרוויסטן. נאָר אַל דאָס נישטווערטיקע און
un nishtvertike dos al nor farvistn zei gevolt nisht hobn
and worthless ones this all but destroy them wanted not have

צעקראָבענע פֿיך , דאָס האָבן זיי פֿאַרוויסט .
farvist zei hobn dos fich tsekrochene
laid waste they have this cattle worn out

[10] Then came the Devar Hashem unto Shmuel, saying, [11] I greatly regret and relent and reconsider that I have set up Sha'ul to be Melech; for he is turned back from following Me, and hath not performed My Devar. And it grieved Shmuel; and he cried out unto Hashem kol halailah. [12] And when Shmuel rose early to meet Sha'ul in the boker, it was told Shmuel, saying, Sha'ul came to Carmel, and, hinei, he set up a yad *(hand, i.e. memorial, monument)* for himself. And he turned

י איז דאָס ווואָרט פֿון ה געווען צו שמואֵל , אָזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Shmueln tsu geven Hashem fun vort dos iz
say to so Shmuel to having been Hashem of word this is

יא איך האָב חרטה וואָס איך האָב געמאַכט שָׁאולן פֿאַר אַ מלך , ווָאַרעם ער
er vorem melech a far Shauln gemacht hob ich vos charote hob ich
he because king a for Sha'ul made have I that regret have I

האָט זיך אָפּגעקערט פֿון הינטער מיר, און מיַינע ווערטער האָט ער נישט
nisht er hot verter maine un mir hinter fun opgekert zich hot
not he has words my and me behind from turned back self has

מקיים געווען . האָט שמואֵל געערגערט , און ער האָט
hot er un geergert Shmueln hot geven mekayem
has he and irritated, exasperated Shmuel has having been fulfill

געשריען צו ה אַ גאַנצע נאַכט. יב און שמואֵל האָט זיך געפֿעדערט אין
in gefedert zich hot Shmuel un nacht gantse a Hashem tsu geshrien
in rose early self has Shmuel and night whole a Hashem to cried

דער פֿרי צו באַגעגענען שָׁאולן . איז אָנגעזאָגט געוואָרן שמואֵלן ,
Shmueln gevorn ongezogt iz Shauln bagegenen tsu peire der
Shmuel having become reported is Sha'ul meet to morning the

אָזוי צו זאָגן : שָׁאול איז געקומען קיין כַּרמֶל , און זע , ער האָט
hot er ze un Karmel kein gekumen iz Shaul zogn tsu azoi
has he behold and Carmel to having come is Sha'ul say to so

זיך אויפֿגעשטעלט אַן אָנדענק , און האָט זיך אויסגעדרייט , און איז
iz un oisgedreit zich hot un ondenk an oifgeshtelt zich
is and turned around self has and memorial a set up for self

and went down to Gilgal.
13 And Shmuel came to Sha'ul; and Sha'ul said unto him, Baruch atah l'Hashem; I have carried out the Devar Hashem.
14 And Shmuel said, What meaneth then this bleating of the tzon *(sheep)* in mine ears, and the lowing of the bakar *(cattle)* which I hear?
15 And Sha'ul said, They have brought them from Amalek; for HaAm spared the best of the tzon and of the bakar, in order to sacrifice unto Hashem Eloheicha; and the rest we have destroyed in utter cherem desruction.
16 Then Shmuel said unto Sha'ul, Stop, and I will tell thee what Hashem hath said to me this night. And he said unto him, Say on.
17 And Shmuel said, When thou wast katon *(little)* in thine own eyes, wast thou not made the Rosh Shivtei Yisroel, and Hashem anointed thee Melech over Yisroel?
18 And Hashem sent thee baderech *(on a mission)*, and said, Go destroy with utter cherem destruction the chatta'im *(sinners)*, Amalek, and make war against them until they be consumed.
19 Why then didst thou not obey the voice of Hashem, but didst pounce upon the plunder, and didst harah *(the evil)* in the eyes of

אַוועק און האָט אַראָפּגענידערט קיין גלגל . יג איז שמואֵל געקומען צו
tsu gekumen Shmuel iz . Gilgal kein aropgenidert hot un avek
to having come Shmuel is . Gilgal to gone down has and away

שָׁאולן , און שָׁאול האָט צו אים געזאָגט: געבענטשט זאָלסטו זיין פֿון
fun zain zolstu gebentsht gezogt im tsu hot Shaul un Shauln
of be shall you blessed said him to has Sha'ul and Sha'ul

ה ! איך האָב מקיים געווען דאָס ווָרט פֿון ה . יד האָט
hot Hashem fun vort dos geven mekayem hob ich Hashem
has Hashem of word this having been fulfilled have I Hashem

שמואֵל געזאָגט: און וואָס איז דער דאָזיקער קול פֿון די שאָף אין מיינע
maine in shof di fun kol doziker der iz vos un gezogt Shmuel
my in sheep the of sound this one the is what and said Shmuel

אויערן, און דער קול פֿון די רינדער וואָס איך הער? טו האָט שָׁאול געזאָגט:
gezogt Shaul hot her ich vos rinder di fun kol der un oiern
said Sha'ul has hear I which cattle the of voice the and ears

פֿון עֲמָלֵק האָט מען זיי געבראַכט, וואָרעם דאָס פֿאָלק האָט געשוינט
geshoint hot folk dos vorem gebracht zei men hot Amalek fun
spared has people the for brought them they have Amalek from

די בעסטע פֿון די שאָף און די רינדער, כּדי צו שלאַכטן צו ה
Hashem tsu shlachtn tsu kedei rinder di un shof di fun beste di
Hashem to sacrifice to so that cattle the and sheep the of best the

דיין ג-ט; אָבער דאָס איבעריקע האָבן מיר פֿאַרוויסט . טז האָט שמואֵל געזאָגט
gezogt Shmuel hot farvist mir hobn iberike dos ober G-t dain
said Shmuel has laid waste we have remaining the but G-d your

צו שָׁאולן : הער אויף, און איך וועל דיר זאָגן וואָס ה האָט צו
tsu hot Hashem vos zogn dir vel ich un oif her Shauln tsu
to has Hashem what tell you(SG) will I and up hear Sha'ul to

מיר געריידט די נאַכט. האָט ער צו אים געזאָגט: רעד .
red gezogt im tsu er hot nacht di geredt mir
speak said him to he has night the spoken me

יז האָט שמואֵל צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָר, אויב דו ביסט קליין אין
in klein bist du oib vor far gezogt im tsu Shmuel hot
in small are you when truly for said him to Shmuel has

דיינע אויגן, ביסטו אָבער דער קאָפּ פֿון די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun shvotim di fun kop der ober bistu oign daine
and Yisroel of tribes the of head the however are you eyes your

דיך האָט ה געזאַלבט פֿאַר אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל. יח און
un Yisroel iber melech a far gezalbt Hashem hot dich
and Yisroel over king a for anointed Hashem has you(SG)

ה האָט דיך געשיקט אויף אַ וועג , און האָט געזאָגט: גיי און
un gei gezogt hot un veg a oif geshikt dich hot Hashem
and go said has and journey a on sent you(SG) has Hashem

זאָלסט פֿאַרוויסטן די זינדיקע, עַמָלֵק , און זאָלסט האַלטן
haltn zolst un Amalek zindike di farvistn zolst
wage you(SG) must and Amalek sinners the destroy you(SG) must

מלחמה אויף זיי ביז מע וועט זיי פֿאַרלעגן. יט טאָ פֿאַר וואָס
vos far to farlendn zei vet me biz zei oif milchome
which for then destroy them will one until them on war

האָסטו נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה , און האָסט זיך אַ
a zich host un Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht hostu
a self have and Hashem of voice the to paid heed not have you

לאָז געטאָן צום רויב , און געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos geton un roib tsum geton loz
of eyes the in evil is what done and plunder to the done let

Hashem? [20] And Sha'ul said unto Shmuel, Yes, I have obeyed the voice of Hashem, and have gone baderech *(on the mission)* which Hashem sent me, and have brought back Agag Melech Amalek, and have destroyed Amalek with utter cherem destruction. [21] But HaAm took of the plunder the tzon and bakar, the reshit of the cherem to sacrifice unto Hashem Eloheicha at Gilgal. [22] And Shmuel said,

ה ? כ האָט שָׁאול געזאָגט צו שמואֵלן : איך האָב דאָך צוגעהערט
tsugehert doch hob ich Shmueln tsu gezogt Shaul hot Hashem
paid heed indeed have I Shmuel to said Sha'ul has Hashem

צו דעם קול פֿון ה , און בין געגאַנגען אויף דעם וועג
veg dem oif gegangen bin un Hashem fun kol dem tsu
journey the on having gone am and Hashem of voice the to

וואָס ה האָט מיך געשיקט, און האָב געבראַכט אַגַג דעם מלך
melech dem Agag gebracht hob un geshikt mich hot Hashem vos
king the Agag brought have and sent me has Hashem which

פֿון עַמָלֵק , און עַמָלֵק האָב איך פֿאַרווויסט . כא אָבער דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos ober farvist ich hob Amalek un Amalek fun
has people the but laid waste I have Amalek and Amalek of

געגומען פֿון דעם רויב שאָף און רינדער, דאָס בעסטע פֿון דעם
dem fun beste dos rinder un shof roib dem fun genumen
the of best the oxen and sheep plunder the from taken

חרם , כדי צו שלאַכטן צו ה דיין ג-ט אין גִלגָל . כב האָט
hot Gilgal in G-t dain Hashem tsu shlachtn tsu kedei cheirem
has Gilgal in G-d your Hashem to sacrifice to so that devoted

שמואֵל געזאָגט:
gezogt Shmuel
said Shmuel

Hath Hashem as great chefetz *(delight)* in olot and zevakhim, as in obeying the voice of Hashem? Hinei, to obey is better than zevach *(sacrifice)*, and to pay heed than the chelev eilim *(fat of rams)*.

באַגערט דען ה בראַנדאָפּפֿער און שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer un brandopfer Hashem den bagert
slaughter sacrifice and olah Hashem then pleased

ווי צוהערן צו דעם קול פֿון ה ?
Hashem fun kol dem tsu tsuhern vi
Hashem of voice the to to heed as

זע , צוהערן איז בעסער פֿון שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer fun beser iz tsuhern ze
slaughter sacrifice than better is to heed behold

צו געהאָרכן – פֿון פֿעטס פֿון ווידערס;
viders fun fets fun gehorchn tsu
rams of fats than obey to

[23] For meri *(rebellion)* is as the chattat *(sin)* of kesem *(witchcraft, soothsaying, divination)*,

כג וואָרעם זינד פֿון כישוף איז
iz kishef fun zind vorem
is witchcraft of sin for

ווידערשפּעניקייט,
vidershpenikeit
rebellion

and stubbornness is as heathenish iniquity and idolatry.

און געצנדינסט און תְרָפִים איז
iz trofim un getsndinst un
is household idols and idolatry and

אינגעשפּאַרט זיין .
zain aingeshpart
be obstinance

Because thou hast rejected the Devar Hashem,

ווייל דו האָסט פֿאַראַכט דאָס וואָרט פֿון ה ,
Hashem fun vort dos faracht host du vail
Hashem of word this despised have you because

He hath also rejected thee from being Melech.

אַזוי האָט ער דיך פֿאַראַכט פֿון צו זיין אַ מלך .
melech a zain tsu fun faracht dich er hot azoi
king a be to from despised you(SG) he has so

כד הָאָ֣ט שָׁאוּל֮ געזָאגט צו שמוּאֵל׃ איך הָאָב֒ געזינדיקט׃ איך הָאָב
hob ich gezindikt hob ich Shmuel tsu gezogt Shaul hot
have I sinned have I Shmuel to said Sha'ul has

איבערגעטרעטן דאָס באַפֹּעל פֿון ה און דיַינע וועָרטער, ווַיל
vail verter daine un Hashem fun bafel dos ibergetretn
because words your and Hashem of command this overstepped

איך הָאָב מורא געהאַט פֿאָרן פֹּאָלק, און הָאָב זיך צוגעהערט צו זייער
zeyer tsu tsugehert zich hob un folk faran gehat moire hob ich
their to paid heed self have and people before had fear have I

קוֹל. כה און אַצונד, פֿאַרגיב, איך בעט דיך, מיַין זינד, און קער
ker un zind main dich bet ich fargib atsund un kol
turn and sin my you(SG) entreat I forgive now and voice

זיך אום מיט מיר, און איך וועל זיך בוקן צו ה׃
Hashem tsu bukn zich vel ich un mir mit um zich
Hashem to bow down self will I and me with back self

כו הָאָ֣ט שמוּאֵל געזָאגט צו שָׁאוּלן׃ איך וועל זיך נישט אומקערן
umkeren nisht zich vel ich Shauln tsu gezogt Shmuel hot
return back not self will I Sha'ul to said Shmuel has

מיט דיר, וואָרעם דו האָסט פֿאַראַכט דאָס וואָרט פֿון ה, און
un Hashem fun vort dos faracht host du vorem dir mit
and Hashem of word the despised have you for you(SG) with

ה האָט דיך פֿאַראַכט פֿון צו זיַין אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל׃
Yisroel iber melech a zain tsu fun faracht dich hot Hashem
Yisroel over king a be to from despised you(SG) has Hashem

כז און ווי שמוּאֵל האָט זיך אומגעדרייט, אַוועקצוגיין, אִזוי האָט
hot azoi avektsugein umgedreit zich hot Shmuel vi un
has so to leave turned around self has Shmuel as and

אָנגענומען דעם ברעג פֿון זיַין מאַנטל, און ער האָט זיך אָפּגעריסן׃
opgerisn zich hot er un mantl zain fun breg dem ongenumen
tore self has he and mantle his of edge the grasped

כח הָאָ֣ט שמוּאֵל צו אים געזָאגט׃ ה הַיינט האָט אָפּגעריסן פֿון
fun opgerisn haint hot Hashem gezogt im tsu Shmuel hot
from tore today has Hashem said him to Shmuel has

דיר די מלוכה פֿון ישְׂרָאֵל, און האָט זי אַוועקגעגעבן צו אַן
an tsu avekgegebn zi hot un Yisroel fun meluche di dir
an to given it has and Yisroel of kingdom the you(SG)

אַנדערן וואָס איז בעסער פֿון דיר. כט און דער אייביקער פֿון
fun eibiker der un dir fun beser iz vos andern
of Eternal One the and you(SG) than better is who another

יִשְׂרָאֵל זאָגט אויך ליגן, און האָט נישט חרטה; וואָרעם נישט אַ
a nisht vorem charote nisht hot un lign nisht oich zogt Yisroel
a not for relent not has and lie not also declares Yisroel

מענטש איז ער, חרטה צו האָבן׃
hobn tsu charote er iz mentsh
have to relent he is man

ל הָאָ֣ט ער געזָאגט׃ איך הָאָב געזינדיקט, אָבער אַצונד, טו מיר, איך
ich mir tu atsund ober gezindikt hob ich gezogt er hot
I me do now but sinned have I said he has

בעט דיך, דעם כּבֿוד פֿאַר די עלטסטע פֿון מיַין פֹּאָלק און
un folk main fun eltste di far koved dem dich bet
and people my of elders the before honor the you(SG) entreat

24 And Sha'ul said unto Shmuel, Chatati *(I have sinned)*: for I have transgressed the commandment of Hashem, and thy words: because I feared HaAm, and listened to their voice. 25 Therefore, now, pardon my sin, and turn back with me, that I may worship Hashem.

26 And Shmuel said unto Sha'ul, I will not go back with thee: for thou hast rejected the Davar Hashem, and Hashem hath rejected thee from being Melech over Yisroel.

27 And as Shmuel turned about to go away, he seized the edge of his me'il *(robe, mantle)*, and he tore *(it)*. 28 And Shmuel said unto him, Hashem hath torn the Mamlechut Yisroel from thee this day, and hath given it to a re'a *(neighbor)* of thine, that is better than thou. 29 And also the Netzach Yisroel *(Eternal One of Israel)* will not lie nor relent: for He is not an adam, that He should change His mind.

30 Then he said, Chatati *(I have sinned)*: yet honor me now, before the Ziknei Ami, and before Yisroel, and turn back with me, that I

may worship Hashem Eloheicha.

בוקן זיך ווע֗ל איך מיט מיר, און קער זיך אום מיט אין, פַּאר יִשְׂרָאֵל
bukn zich vel ich un mir mit um zich ker un Yisroel far
bow down self will I and me with back self turn and Yisroel before

צו ה דיין ג-ט.
G-t dain Hashem tsu
G-d your Hashem to

31 So Shmuel turned back after Sha'ul; and Sha'ul worshiped Hashem.

לא האָט שמואֵל זיך אומגעקערט נאָך שָׁאולן, און שָׁאול האָט זיך
zich hot Shaul un Shauln noch umgekert zich Shmuel hot
self has Sha'ul and Sha'ul after returned self Shmuel has

געבוקט צו ה .
Hashem tsu gebukt
Hashem to bowed

32 Then said Shmuel, Bring ye to me Agag Melech Amalek. And Agag came unto him confidently. And Agag thought, Surely the mar hamavet *(bitterness of death)* is past.

לב און שמואֵל האָט געזאָגט: מאַכט גענענען צו מיר אַגַג דעם
dem Agag mir tsu genenen macht gezogt hot Shmuel un
the Agag me to bring close makes said has Shmuel and

מלך פֿון עֲמָלֵק . איז אַגַג צוגעגאַנגען צו אים אין קייטן . און אַגַג
Agag un keitn in im tsu tsugegangen Agag iz Amalek fun melech
Agag and chains in him to to have gone Agag is Amalek of king

האָט געזאָגט: פַּאר וואָר, די ביטערקייט פֿון טויט איז געענדיקט.
geendikt iz toit fun bitterkeit di vor far gezogt hot
finished is death of bitterness the truly for said has

33 And Shmuel said, As thy cherev hath made nashim childless, so shall immecha be childless among nashim. And Shmuel cut Agag in pieces before Hashem at Gilgal.

לג האָט שמואֵל געזאָגט: אַזוי ווי דיין שוואַרד האָט וויַבער אָן
on vaiber hot shverd dain vi azoi gezogt Shmuel hot
without women has sword your as so said Shmuel has

קינדער געלאָזט, זאָל צווישן וויַבער דיין מוטער אָן קינדער
kinder on muter dain vaiber tsvishn zol gelozt kinder
children without mother your women among shall allowed children

בליַבן . און שמואֵל האָט צעהאַקט אַגַגן פַּאר ה אין
blaibn un Shmuel hot tsehakt Agagn far Hashem in
remain and Shmuel has cut into pieces Agag before Hashem in

גִלְגָּל .
Gilgal
Gilgal

34 Then Shmuel went to Ramah; and Sha'ul went up to his bais at Giv'at Sha'ul. 35 Until his yom mot Shmuel came not again to see him: nevertheless Shmuel mourned for Sha'ul: and Hashem relented that He had made Sha'ul Melech over Yisroel.

לד און שמואֵל איז אַוועקגעגאַנגען קיין רָמָה , און שָׁאול איז
iz Shaul un Ramah kein avekgegangen iz Shmuel un
is Sha'ul and Ramah to went way is Shmuel and

לה אַרויפֿגעגאַנגען צו זיַין הויז אין גִבעַת-שָׁאול . און שמואֵל האָט
hot Shmuel un Giv'at-Shaul in hoiz zain tsu aroifgegangen
has Shmuel and Givat Sha'ul in house his to having gone up

מער נישט געזען שָׁאולן ביז דעם טאָג פֿון זיַין טויט , ווארעם שמואֵל
Shmuel vorem toit zain fun tog dem biz Shauln gezen nisht mer
Shmuel because death his of day the until Sha'ul seen not more

האָט געטרויערט וועגן שָׁאולן ; און ה האָט חרטה געהאַט
gehat charote hot Hashem un Shauln vegen getroiert hot
had regret has Hashem and Sha'ul concerning mourned has

וואָס ער האָט געמאַכט שָׁאולן פַּאר אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber melech a far Shauln gemacht hot er vos
Yisroel over king a for Sha'ul made has he that

16 And Hashem said unto Shmuel, Ad mosai wilt thou mourn for Sha'ul, seeing I have

טז

און ה האָט געזאָגט צו שמואֵלן : ביז וואַנען וועסטו
vestu vanen biz Shmueln tsu gezogt hot Hashem un
will you(sg) when until Shmuel to said has Hashem and

טרויערן וועגן שָׁאולן, אַז איך האָב אים פֿאַראַכט פֿון צו
tsu fun faracht im hob ich az Shauln vegen troiern
to of despised him have I when Sha'ul concerning mourn

rejected him as Melech al Yisroel? Fill thine keren with shemen, and go, I will send thee to Yishai of Beit-Lechem: for I have provided Me a melech among his banim. [2] And Shmuel said, How can I go? If Sha'ul hear it, he will kill me. And Hashem said, Take an eglat bakar *(heifer of the herd)* with thee, and say, I am come to sacrifice to Hashem. [3] And call Yishai to the zevach, and I will show thee what thou shalt do; umashachta *(and thou shalt anoint)* unto Me him whom I say unto thee.

[4] And Shmuel did that which Hashem spoke, and came to Beit-Lechem. And the zekenim of the town trembled at his coming, and said, Comest thou in shalom? [5] And he said, Shalom; I am come to sacrifice unto Hashem; set yourselves apart as kodesh, and come with me to the zevach. And he set apart as kodesh Yishai and his banim, and called them to the zevach.

קינִיגן איבער יִשְׂרָאֵל? פֿיל אָן דיין האָרן מיט אייל, און קום איך וועל
vel ich kum un eil mit horn dain on fil Yisroel iber kinign
will I come and oil with horn your on fill Yisroel over reign

דיך שיקן צו יִשַׁי פֿון בֵּית-לֶחֶם , וואָרעם איך האָב מיר געזען
gezen mir hob ich vorem Beis-Lechem fun Yishaien tsu shikn dich
seen me have I for Beit-Lechem of Yishai to send you(SG)

אַ מלך צווישן זיינע זין . [ב] האָט שמואֵל געזאָגט: ווי קען איך גיין ?
gein ich ken vi gezogt Shmuel hot zin zaine tsvishn melech a
go I can how said Shmuel has sons his among king a

אַז שָׁאוּל וועט הערן, וועט ער מיך הרגען . האָט ה געזאָגט: אַ יונגע
yunge a gezogt Hashem hot hargen mich er vet hern vet Shaul az
young a said Hashem has kill me he will hear will Sha'ul if

קו וועסטו נעמען מיט זיך , און וועסט זאָגן : צו שלאַכטן צו
tsu shlachtn tsu zogn vest un zich mit nemen vestu ku
to sacrifice to say will and self with take will you(sg) heifer

ה בין איך געקומען . [ג] און וועסט פֿאַררופֿן יִשַׁי צום
tsum Yishaien farrufn vest un gekumen ich bin Hashem
to Yishai invite you(sg) will and having come I am Hashem

שלאַכטאָפּפֿער , און איך וועל דיך לאָזן וויסן וואָס דו זאָלסט
zolst du vos visen lozn dich vel ich un shlachtopfer
you(SG) must you what know let you(SG) will I and slaughter sacrifice

טאָן; און וועסט מיר זאַלבן דעם וואָס איך וועל דיר זאָגן .
zogn dir vel ich vos dem zalbn mir vest un ton
tell you(SG) will I which the one anoint for me you(sg) will and do

[ד] האָט שמואֵל געטאָן וואָס ה האָט געהייסן, און ער
er un geheisn hot Hashem vos geton Shmuel hot
he and ordered has Hashem what did Shmuel has

איז געקומען קיין בֵּית-לֶחֶם . און די עלטסטע פֿון שטאָט
shtot fun eltste di un Beis-Lechem kein gekumen iz
city of elders the and Beit-Lechem to having come is

האָבן געאיילט אים אַנטקעגן , און געזאָגט: פֿריד צו דיין קומען ?
kumen dain tsu frid gezogt un antkegen im geailt hobn
coming your to peace said and to meet him hurried have

[ה] האָט ער געזאָגט: פֿריד ! צו שלאַכטן צו ה בין איך
ich bin Hashem tsu shlachtn tsu frid gezogt er hot
I am Hashem to sacrifice to peace said he has

געקומען . הייליקט אייך , און איר וועט קומען
kumen vet ir un aich heilikt gekumen
come will you and yourselves sets apart as holy having come

מיט מיר צום שלאַכטאָפּפֿער . און ער האָט געהייסן יִשַׁי
Yishaien geheisn hot er un shlachtopfer tsum mir mit
Yishai ordered has he and slaughter sacrifice to me with

און זיינע זין זיך היילקן , און האָט זי פֿאַררופֿן צום
tsum farrufn zei hot un heilikn zich zin zaine un
to invited them has and consecrate self sons his and

שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer
slaughter sacrifice

[6] And it came to pass, when they were come, that he took one look at Eliav, and said, Surely Hashem's Moshiach is before Him. [7] But Hashem said unto Shmuel, Look not on his mareh *(appearance)*, or on the height of his stature; because I have rejected him; for Hashem seeth not as HaAdam seeth; for HaAdam looketh at the einayim *(eyes, outward form)*; Hashem looketh at the lev. [8] Then Yishai called Avinadav, and made him pass before Shmuel. And he said, Neither hath Hashem chosen this. [9] Then Yishai made Shammah to pass by. And he said, Neither hath Hashem chosen this. [10] Again, Yishai made his shivat banim to pass before Shmuel. And Shmuel said unto Yishai, these Hashem hath not bachar *(chosen)*. [11] And Shmuel said unto Yishai, Are here all thy ne'arim *(boys)*? And he said, There remaineth yet the katan *(small, young)*, and, hinei, ro'eh batzon *(tending the flock)* is he. And Shmuel said unto Yishai, Send and get him; for we will not sit down [to eat] till he come here. [12] And he sent, and brought him in. Now he was adomoni *(ruddy, of*

ו און עס איז געווען , ווי זיי זיינען געקומען , אזוי האָט ער
er hot azoi gekumen zainen zei vi geven iz es un
he has so having come are they as having been is it and

דערזען אֱלִיאָבן, און ער האָט געזאָגט: פֿאַר וואָר, אַנטקעגן ה׳ איז
iz Hashem antkegen vor far gezogt hot er un Eliavn derzen
is Hashem across from truly for said has he and Eliav seen

זיין געזאַלבטער. ז האָט ה׳ געזאָגט צו שמואֵל : זאָלסט נישט
nisht zolst Shmueln tsu gezogt Hashem hot gezalbter zain
not you(SG) must Shmuel to said Hashem has anointed his

קוקן אויף זיין אויסזען , און אויף זיין הויכן ווּקס , וואָרעם איך ווייל
vil ich vorem vuks hoichn zain oif un oiszen zain oif kukn
will I because stature height his on and appearance his on gaze

אים נישט; וואָרעם עס איז נישט ווי דער מענטש זעט; ווייל דער מענטש
mentsh der vail zet mentsh der vi nisht iz es vorem nisht im
man the because sees man the as not is it because not him

זעט נאָכן אָנבליק , אָבער ה׳ זעט נאָכן האַרצן. ח האָט ישַׁי
Yishai hot hartsn nochn zet Hashem ober onblik nochn zet
Yishai has heart after sees Hashem but appearance after sees

געפֿוֹן אַבִינָדָבן , און האָט אים פֿאַרבײַגעפֿירט פֿאַר שמואֵל , אָבער
ober Shmueln far farbaigefirt im hot un Avinadavn gerufn
but Shmuel before made go past him has and Avinadav called

ער האָט געזאָגט: אויך דעם דאָזיקן האָט ה׳ נישט אויסדערוויילט.
oisderveilt nisht Hashem hot dozikn dem oich gezogt hot er
choose not Hashem has this the one also said has he

ט האָט ישַׁי פֿאַרבײַגעפֿירט שַׁמָּהן , אָבער ער האָט געזאָגט: אויך דעם
dem oich gezogt hot er ober Shammahn farbaigefirt Yishai hot
the also said has he but Shammah made go past Yishai has

דאָזיקן האָט ה׳ נישט אויסדערוויילט. י אַזוי האָט ישַׁי פֿאַרבײַגעפֿירט
farbaigefirt Yishai hot azoi oisderveilt nisht Hashem hot dozikn
made go past Yishai has so choose not Hashem has this

זיבן פֿון זיַנע זין פֿאַר שמואֵל , און שמואֵל האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Shmuel un Shmueln far zin zaine fun zibn
to said has Shmuel and Shmuel before sons his of seven

ישַׁי : ה׳ האָט נישט אויסדערוויילט די דאָזיקע. יא און שמואֵל
Shmuel un dozike di oisderveilt nisht hot Hashem Yishaien
Shmuel and these the chosen not has Hashem Yishai

האָט געזאָגט צו ישַׁי : געענדיקט די יונגען ? האָט ער געזאָגט: עס איז
iz es gezogt er hot yungen di geendikt Yishaien tsu gezogt hot
is it said he has young the finished Yishai to said has

נאָך געבליבן דער קלענסטער; און אָט איז ער אַ פּאַסטוך בײַ די
di bai pastuch a er iz ot un klenster der geblibn noch
the with shepherd a he is behold and least the remain yet

שאָף . האָט שמואֵל געזאָגט צו ישַׁי : שיק און ברענג אים; וואָרעם
vorem im breng un shik Yishaien tsu gezogt Shmuel hot shof
because him bring and send Yishai to said Shmuel has sheep

מיר וועלן זיך נישט זעצן , ביז ער קומט אַהער. יב האָט ער געשיקט און
un geshikt er hot aher kumt er biz zetsn nisht zich veln mir
and sent he has here come he until sit not self will me

אים געבראַכט. און ער איז געווען אַ גערויטלטער, מיט שיינע
sheine mit geroitlter a geven iz er un gebracht im
handsome with ruddy a having been is he and brought him

אויגן און אַ פַיינעם אויסזען . און ה׳ האָט געזאָגט: שטיי אויף,
oif shtei gezogt hot Hashem un oiszen fainem a un oign
up stand said has Hashem and appearance fine a and eyes

זאַלב אים, ווּאָרעם ער איז דאָס. ג האָט שמואל גענומען דעם האָרן
horn dem genumen Shmuel hot dos iz er vorem im zalb
horn the taken Shmuel has the is he because him anoint

מיט אייל, און האָט אים געזאַלבט אין מיטן זיינע ברידער. און דער
der un brider zaine mitn in gezalbt im hot un eil mit
the and brothers his midst of in anointed him has and oil with

גייסט פֿון ה איז געקומען אויף דָּוִדן פֿון יענעם טאָג אָן
on tog yenem fun Dovidn oif gekumen iz Hashem fun gaist
on day that from Dovid on having come is Hashem of spirit

און וויַטער. און שמואל איז אויפֿגעשטאַנען, און איז אַוועקגעגאַנגען קיין
kein avekgegangen iz un oifgeshtanen iz Shmuel un vaiter un
to went way is and arose is Shmuel and further and

רָמָה.
Ramah
Ramah

ד און דער גייסט פֿון ה האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון שָׁאוּל און אים
im un Shauln fun opgeton zich hot Hashem fun gaist der un
him and Sha'ul from removed self has Hashem of spirit the and

האָט געשראָקן אַ בייזער גייסט פֿון ה. ט האָבן שָׁאוּלס קנעכט צו
tsu knecht Shauls hobn Hashem fun gaist beizer a geshrokn hot
to servants Sha'ul's have Hashem of spirit evil a terrified has

אים געזאָגט: זע נאָר: אַ בייזער גייסט פֿון אלקים שרעקט דיך.
dich shrekt Elokim fun gaist beizer a nor ze gezogt im
you(SG) terrifies G-d of spirit evil a but behold said him

ט זאָל אַקאָרשט אונדזער האַר הייסן דיינע קנעכט וואָס פֿאַר
far vos knecht daine heisn har undzer akorsht zol
before who servants your command master our now shall

דיר, זיי זאָלן אויפֿזוכן אַ מאַן וואָס קען שפּילן אויף אַ האַרף;
harf a oif shpiln ken vos man a oifzuchn zoln zei dir
harp a on play music can which man a seek shall them you(SG)

און עס וועט זיין, ווי דער בייזער גייסט פֿון אלקים איז אויף דיר,
dir oif iz Elokim fun gaist beizer der vi zain vet es un
you(SG) upon is G-d of spirit evil the when be will it and

אַזוי וועט ער שפּילן מיט זיין האַנט, און דיר וועט בעסער
beser vet dir un hant zain mit shpiln er vet azoi
better will you(SG) and hand his with play music he will so

ווערן. יא האָט שָׁאוּל געזאָגט צו זיינע קנעכט: זעט אַקאָרשט פֿאַר מיר
mir far akorsht zet knecht zaine tsu gezogt Shaul hot vern
me for now look servants his to said Sha'ul has become

אַ מאַן וואָס שפּילט גוט, און איר זאָלט אים ברענגען צו מיר. יח האָט זיך
zich hot mir tsu brengen im zolt ir un gut shpilt vos man a
self has me to bring him shall you and well plays who man a

אָפּגערופֿן איינער פֿון די יונגען, און האָט געזאָגט: אָט האָב איך
ich hob ot gezogt hot un yungen di fun einer opgerufn
I have behold said has and young the of one responded

געזען אַ זון בייַ ישַׁי פֿון בֵּית-לֶחֶם, וואָס קען שפּילן, און איז
iz un shpiln ken vos Beis-Lechem fun Yishaien bai zun a gezen
is and play music can who Beit-Lechem of Yishai of son a seen

healthy red complexion) and withal of a yafeh countenance, and good-looking. And Hashem said, Arise, meshachehu *(anoint him)*; ki zeh hu *(for this is he)*. 13 Then Shmuel took the keren of shemen, v'yimshach *(and anointed)* him in the midst of his achim; and the Ruach of Hashem came upon Dovid from that day forward. So Shmuel rose up, and went to Ramah.

14 But the Ruach of Hashem departed from Sha'ul, and a ruach ra'ah from Hashem terrified and overwhelmed him. 15 And the avdei Sha'ul said unto him, Hinei now, a ruach Elohim ra'ah terrifieth and overwhelmeth thee. 16 Let adoneinu now command thy avadim, which are before thee, to seek out an ish, who is a menagen *(player)* on the kinnor *(harp)*; and it shall come to pass, when the ruach Elohim ra'ah is upon thee, that he shall play with his yad, and thou shalt be tov *(better, well)*. 17 And Sha'ul said unto his avadim, Look for me now an ish that can play well, and bring him to me. 18 Then answered one of the ne'arim, and said, Hinei, I have seen a ben of Yishai of Beit-Lechem, that is skillful in playing, and a gibbor chayil and an ish milchamah prudent in matters, and an ish

to'ar *(handsome man)*, and Hashem is with him.

[19] Wherefore Sha'ul sent malachim unto Yishai, and said, Send me Dovid binecha, which is with the tzon. [20] And Yishai took a chamor laden with lechem, and a skin of yayin, and a gedi *(young goat)*, and sent them by Dovid bno unto Sha'ul. [21] And Dovid came to Sha'ul, and stood before him; and he loved him greatly; and he became his no'se kelim *(armor-bearer)*. [22] And Sha'ul sent to Yishai, saying, Let Dovid, now, stand before me; for he hath found chen *(favor)* in my eyes. [23] And it came to pass, when the ruach Elohim was upon Sha'ul, that Dovid took the kinnor, and played with his yad; so Sha'ul was relieved, and was tov, and the ruach hara'ah departed from him.

17 Now the Pelishtim gathered together their machanot *(camps, military forces)*, for milchamah and were gathered together at Sokhoh, which belongeth to Yehudah, and encamped between Sokhoh and Azekah, in Ephes Dammim.

אַ העלדישער גיבור און אַ מענטש פֿון מלחמה , און פֿאַרשטייט אַ
a farshteit un milchome fun mentsh a un gibor heldisher a
a understand and war of man a and warrior hero a

זאַך , און איז אַ מענטש מיט אַ געשטאַלט, און ה איז מיט אים.
im mit iz Hashem un geshtalt a mit mentsh a iz un zach
him with is Hashem and form a with man a is and thing

יט האָט שָׁאול געשיקט שלוחים צו ישַׁי , און אָנגעזאָגט: שיק צו
tsu shik ongezogt un Yishaien tsu shluchim geshikt Shaul hot
to send ordered and Yishai to messengers sent Sha'ul has

מיר דיין זון דָּוִדן וואָס בייַ די שאָף. כ האָט ישַׁי געגומען אַן אייזל
eizl an genumen Yishai hot shof di bai vos Dovidn zun dain mir
donkey a taken Yishai has sheep the with who Dovid son your me

מיט ברויט און אַ לאָגל ווייַן , און איין ציגנבעקל , און געשיקט דורך דער
der durch geshikt un tsignbekl ein un vain logl a un broit mit
the by sent and young goat one and wine skin a and bread with

האַנט פֿון זיין זון דָּוִדן צו שָׁאולן. כא און דָּוִד איז געקומען צו
tsu gekumen iz Dovid un Shauln tsu Dovidn zun zain fun hant
to having come is Dovid and Sha'ul to Dovid son his of hand

שָׁאולן , און איז געשטאַנען פֿאַר אים; און ער האָט אים זייער ליב
lib zeyer im hot er un im far geshtanen iz un Shauln
love very much him has he and him before stood is and Sha'ul

געקריגן , און ער איז אים געווָאָרן אַ וואַפֿנטרעגער. כב און שָׁאול
gekrign iz un er im gevorn a vafntreger un Shaul
received is and he him become having armor bearer an and Sha'ul

האָט געשיקט צו ישַׁי , אַזוי צו זאָגן: זאָל, איך בעט דיך , דָּוִד
Dovid dich bet ich zol zogn tsu azoi Yishaien tsu geshikt hot
Dovid you(SG) entreat I let say to so Yishai to sent has

שטיין פֿאַר מיר, וואָרעם ער האָט גפֿונען חן אין מיַנע אויגן.
oign maine in chein gefunen hot er vorem mir far shtein
eyes my in favor found has he for me before stand

כג און עס איז געווען , ווי דער גייַסט פֿון אלקים איז געווען
geven iz Elokim fun gaist der vi geven iz es un
having been is G-d of spirit the when having been is it and

אויף שָׁאולן , אַזוי פֿלעגט דָּוִד נעמען די האַרף און שפּילן מיט
mit shpiln un harf di nemen Dovid flegt azoi Shauln oif
with play music and harp the take Dovid used to so Sha'ul on

זיין האַנט, און שָׁאולן פֿלעגט אָפּגיין , און אים פֿלעגט בעסער ווערן ,
vern beser flegt im un opgein flegt Shauln un hant zain
become better used to him and abate used to Sha'ul and hand his

און דער בייזער גייַסט פֿלעגט זיך אָפּטאָן פֿון אים.
im fun opton zich flegt gaist beizer der un
him from remove self used to spirit evil the and

יז און די פּלשתים האָבן אײַנגעזאַמלט זייערע מחנות אויף
oif machnus zeyere aingezamlt hobn Pelishtim di un
for legions their gathered have Pelishtim the and

מלחמה . און זיי האָבן זיך אײַנגעזאַמלט אין שׂוֹכוֹ וואָס
vos Socho in aingezamlt zich hobn zei un milchome
which Sokhoh in gathered self have they and war

געהערט צו יהוּדה , און האָבן געלאַגערט צווישן שׂוֹכוֹ און צווישן
tsvishn un Socho tsvishn gelagert hobn un Yehudah tsu gehert
between and Socho between encamped have and Yehudah to belongs

עֲזֵקָה אין אֶפֶס-דַּמִּים .
Efes-Damim in Azekah
Ephes Dammim in Azekah

ב און שָׁאול און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך איינגעזאַמלט און
un aingezamlt zich hobn Yisroel fun mener di un Shaul un
and gathered self have Yisroel of men the and Sha'ul and

האָבן געלאַגערט אין טאָל אֵלָה; און זיי האָבן אָנגעריכט אַ מלחמה
milchome a ongericht hobn zei un Elah tal in gelagert hobn
battle a prepared have they and Elah valley of in encamped have

ג אַקעגן די פּלשתּים. און די פּלשתּים זיינען געשטאַנען אויפֿן בארג
barg oifn geshtanen zainen Pelishtim di un Pelishtim di akegn
mount on stood are Pelishtim the and Pelishtim the against

פֿון דער זייט, און די יִשְׂרָאֵל זיינען געשטאַנען אויפֿן בארג פֿון דער
der fun barg oifn geshtanen zainen Yisroel di un zait der fun
the of mount on stood are Yisroel the and side the of

אַנדער זייט, מיט דעם טאָל צווישן זיי. ד איז אַרויסגעגאַנגען דער
der aroisgegangen iz zei tsvishn tal dem mit zait ander
the having come out is them between valley the with side other

צווישנמאַן פֿון דעם לאַגער פֿון די פּלשתּים מיטן נאָמען גָּלְיָת פֿון
fun Golyat nomen mitn Pelishtim di fun lager dem fun tsvishnman
of Golyat name with Pelishtim the of camp the of between man

גַּת, ווּאָס זיין הייך איז געווען זעקס איילן און אַ שפּאַן. ה און
un shpan a un eiln zeks geven iz heich zain vos Gat
and span a and cubits six having been is height his which Gat

אַ קופּערנער קיוואר איז געווען אויף זיין קאָפּ, און אין אַ שילד
shild a in un kop zain oif geven iz kiver kuperner a
coat a in and head his on having been is helmet copper a

פֿון שופּן איז ער געווען אָנגעטאָן, און די וואָג פֿון דעם שילד
shild dem fun vog di un ongeton geven er iz shupn fun
coat the of weight the and put on having been he is scales of

איז געווען פֿינף טויזנט שקל קופּער. ו און קופּערנע בלעכן
blechn kuperne un kuper shekl toiznt finf geven iz
greaves copper and bronze shekel thousand five having been is

זיינען געווען אויף זיינע פֿיס, און אַ קופּערנע פּיקע צווישן זיינע
zaine tsvishn pike kuperne a un fis zaine oif geven zainen
his between javelin copper a and feet his on having been are

אַקסלען. ז און דער האַלץ פֿון זיין שפּיז איז געווען ווי דער
der vi geven iz shpiz zain fun holts der un akslen
the like having been is spear his of shaft the and shoulders

שטאַנג פֿון אַ וועבער, און דער קלינג פֿון זיין שפּיז איז געווען
geven iz shpiz zain fun kling der un veber a fun shtang
having been is spear his of blade the and weaver a of beam

זעקס הונדערט שקל אייַזן. און דער שילדטרעגער איז געגאַנגען אים
im gegangen iz shildtreger der un aizn shekl hundert zeks
him having gone is shield-bearer the and iron shekel hundred six

פֿאַרויס.
farois
ahead of

ח און ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט, און האָט גערופֿן צו די רייען פֿון
fun reyen di tsu gerufn hot un avekgeshtelt zich hot er un
of ranks the to called has and placed self has he and

יִשְׂרָאֵל, און האָט צו זיי געזאָגט: נאָך וואָס גייט איר אַרויס אָנצוריכטן
onrichtn arois ir geit vos noch gezogt zei tsu hot un Yisroel
to prepare out you go which after said them to has and Yisroel

אַ מלחמה? בין איך דען נישט דער פּלשתּי, און איר קנעכט ביי
bai knecht ir un Pelishti der nisht den ich bin milchome a
with servants you and Philistine the not then I am battle a

[2] And Sha'ul and the Ish Yisroel were gathered together, and encamped by the Emek *(valley)* of Elah, and drew up in battle array against the Pelishtim *(Philistines)*. [3] And the Pelishtim stood on the har on the one side, and Yisroel stood on the har on the other side; and there was a gey between them. [4] And there went out an Ish HaBenayim out of the machanot of the Pelishtim, shmo Golyat *(Goliath)*, of Gat, whose height was shesh cubits and a span. [5] And he had a kova *(helmet)* of nechoshet upon his rosh, and he was wearing a coat of mail armor; and the weight of the coat of armor was five thousand shekels of nechoshet. [6] And he had mitzchah *(greaves, i.e., leg plate armor)* of nechoshet upon his legs, and a kidron *(javelin)* of nechoshet [slung] between his shoulders. [7] And the khetz *(shaft)* of his khanit *(spear)* was like a weaver's beam; and his spear's blade weighed six hundred barzel *(iron)* shekels; and the no'se tzinnah *(great shield bearer)* walked ahead of him.

[8] And he stood and cried out unto the ma'arkhot Yisroel *(ranks of Israel)*, and said unto them, Why are ye come out to line up for milchamah? Am not I a Pelishti, and ye avadim of Sha'ul? Choose you an

ish for you, and let him come down to me. [9] If he be able to fight with me, and to kill me, then will we be your avadim; but if I prevail over him, and kill him, then shall ye be to us for avadim, and serve us.

שָׁאוּל ? קלייבט אײַך אויס אַ מאַן , און זאָל ער אַראָפּנידערן צו מיר.
mir tsu aropnideren er zol un man a ois aich kleibt Shauln
me to go down he shall and man a out you select Sha'ul

ט אויב ער וועט קענען מלחמה האַלטן מיט מיר, און וועט מיך
mich vet un mir mit haltn milchome kenen vet er oib
me will and me with wage war be able to will he if

דערשלאָגן , וועלן מיר זײַן קנעכט צו אײַך; און אויב איך וועל אים
im vel ich oib un aich tsu knecht zain mir veln dershlogn
him will I if and you to servants be we will strike down

בײַקומען , און וועל אים דערשלאָגן וועט איר זײַן קנעכט צו אונדז,
undz tsu knecht zain ir vet dershlogn im vel un baikumen
us to servants be you will strike down him will and overcome

און וועט אונדז דינען .
dinen undz vet un
serve us will and

[10] And the Pelishti said, I defy the maarkhot Yisroel this day; give me ish, that we may fight together.

י און דער פְּלִשְׁתִּי האָט געזאָגט: איך שפּאָט פֿון די רייען פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun reyen di fun shpot ich gezogt hot Pelishti der un
Yisroel of ranks the of mock I said has Philistine the and

היינטיקן טאָג; גיט מיר אַ מאַן און לאָמיר מלחמה האַלטן מיט אַנאַנדער.
anander mit haltn milchome lomir un man a mir git tog haintikn
together with wage war let us and man a me give day this very

[11] When Sha'ul and kol Yisroel heard those divrei haPelishti, they were dismayed, and greatly afraid.

יא און שָׁאוּל און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געהערט די דאָזיקע ווערטער פֿון
fun verter dozike di gehert hobn Yisroel gants un Shaul un
of words these the heard have Yisroel all and Sha'ul and

דעם פְּלִשְׁתִּי , און זיי האָבן זיך דערשראָקן, און האָבן זייער
zeyer hobn un dershrokn zich hobn zei un Pelishti dem
very much have and dismay self have they and Philistine the

מורא געהאַט.
gehat moire
had fear

[12] Now Dovid was the ben ish of that Ephrati from Beit-Lechem Yehudah, shmo Yishai; and he had shmoneh banim; and the ish was zaken in the days of Sha'ul, advanced in age among anashim. [13] And the shloshet Bnei Yishai hagedolim went and followed Sha'ul to the milchamah; and the shem of his three banim that went to the milchamah were Eliav the bechor, and mishneh unto him Avinadav, and hashelishi *(the third)* Shammah. [14] And Dovid was the katan; and the shloshah hagedolim followed Sha'ul. [15] But

יב און דָּוִד איז געווען דער זון פֿון יענעם אֶפְרָתִער מאַן פֿון
fun man Efrater yenem fun zun der geven iz Dovid un
of man Ephrati that of son the having been is Dovid and

בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה , וואָס זײַן נאָמען איז געווען יִשַׁי ; און
un Yishai geven iz nomen zain vos Beis-Lechem-Yehudah
and Yishai having been is name his which Beit-Lechem Yehudah

ער האָט געהאַט אַבט זין . און דער מאַן איז אין די טעג פֿון שָׁאוּל
Shauln fun teg di in iz man der un zin acht gehat hot er
Sha'ul of days the in is man the and sons eight had has he

געווען אַ זקן וואָס קומט צווישן לײַט . יג און די דרײַ עלטערע
eltere drai di un lait tsvishn kumt vos zoken a geven
older three the and people among come which elder a having been

זין פֿון ישַׁי זײַנען געגאַנגען נאָך שָׁאוּל אין דער מלחמה ;
milchome der in Shauln noch gegangen zainen Yishaien fun zin
battle the in Sha'ul after having gone are Yishai of sons

און די נעמען פֿון זײַנע דרײַ זין וואָס זײַנען געגאַנגען אין
in gegangen zainen vos zin drai zaine fun nemen di un
in having gone are which sons three his of names the and

דער מלחמה , זײַנען געווען : אֱלִיאָבּ דער בכור , און דער
der un bechor der Eliav geven zainen milchome der
the and firstborn the Eliav having been are battle the

צווייטער פֿון אַבִינָדָבּ , און דער דריטער שַׁמָּה . יד און דָּוִד איז
iz Dovid un Shammah driter der un Avinadav im fun tsveiter
is Dovid and Shammah third the and Avinadav him of second

Dovid went and returned from Sha'ul to tend tzon aviv at Beit-Lechem.

געווען דער קלענסטער; און די דריי גרעסערע זיינען געגאַנגען
geven der klenster un di drai gresere zainen gegangen
having been the youngest and the three greater are having gone

נאָך שָׁאוּלן . טו און דָּוִד פלעגט גיין און זיך אומקערן פון שָׁאוּלן
Shauln noch Dovid un flegt gein un zich umkeren fun Shauln
Sha'ul after Dovid and used to go and self to return from Sha'ul

צו פּיטערן די שאָף פון זיין פאָטער אין בֵּית-לֶחֶם .
tsu fitern di shof fun zain foter in Beis-Lechem
to the pasture of sheep his father in Beit-Lechem

16 And the Pelishti drew near morning and evening, and presented himself arba'im yom.

טז און דער פְּלִשְׁתִּי האָט גענענט פרי און שפּעט, און האָט
un der Pelishti hot genent peire un shpet un hot
and the Philistine has come near morning and late and has

זיך געשטעלט פערציק טעג נאָכאַנאַנד .
zich geshtelt fertsik teg nochanand
self stood forty days continually

17 And Yishai said unto Dovid bno, Take now for thy achim an ephah of this roasted grain, and these ten lechem, and run to the machaneh of thy achim;

יז און יִשַׁי האָט געזאָגט צו זיין זון דָּוִדן : נעם אַקאָרשט פאַר
un Yishai hot gezogt tsu zain zun Dovidn nem akorsht far
and Yishai has said to his son Dovid take now for

דיינע ברידער אַן אֵיפָה פון די דאָזיקע געברענטע זאַנגען , און די
daine brider an eife fun di dozike gebrente zangen un di
your brothers an ephah of the this roasted ears and the

דאָזיקע צען ברויטן , און לויף דערמיט אַריבער אין לאַגער צו דיינע
dozike tsen broiten un loif dermit ariber in lager tsu daine
this ten loaves and run therewith over in camp to your

ברידער .
brider
brothers

18 And carry these ten charitzei hecholov *(cuts of milk, hence cheeses)* unto the sar of their elef *(unit, thousand)*, and look how thy achim fare for shalom, and take their arvut *(pledge)*.

יח און די דאָזיקע צען קעז זאָלסטו ברענגען צו דעם הויפּטמאַן
un di dozike tsen kez zolstu brengen tsu dem hoiptman
and the this ten cheese shall you bring to the head man

פון דעם טויזנט ; און זאָלסט פרעגן דיינע ברידער אויף פריד ,
fun dem toiznt un zolst fregn daine brider oif frid
of the thousand and must ask you(SG) your brothers on peace

און נעמען פון זיי צייכן .
un nemen fun zei a tseichn
and take from them a token

19 Now Sha'ul, and they, and all the Ish Yisroel, were in the Emek *(Valley)* of Elah *(Oak)*, fighting with the Pelishtim *(Philistines)*.

יט און שָׁאוּל און זיי און אַלע מענער פון יִשְׂרָאֵל זיינען געווען
un Shaul un zei un ale mener fun Yisroel zainen geven
and Sha'ul and they and all men of Yisroel are having been

אין טאָל אֵלָה, אין מלחמה מיט די פְּלִשְׁתִּים .
in tal Elah in milchome mit di Pelishtim
in valley of Elah in war with the Pelishtim

20 And Dovid rose up early in the boker, and left the tzon with a shomer *(watchman)*, and loaded up, and embarked, as Yishai had commanded him; and he came to the camp, as the army was going forth to the fight and shouted for the milchamah *(battle)*. 21 For

כ האָט זיך דָּוִד געפֿעדערט אין דער פרי , און ער האָט
hot er un Dovid zich gefedert in der peire un er hot
has he and Dovid self early rose in the morning and he has

איבערגעלאָזט די שאָף אויף אַ שומר , און ער האָט גענומען און איז
ibergelozt di shof oif a shoimer un er hot genumen un iz
left behind the sheep with a keeper and he has taken and is

געגאַנגען אַזוי ווי יִשַׁי האָט אים באַפוילן , און ער איז אָנגעקומען
gegangen azoi vi Yishai hot im bafoiln un er iz ongekumen
having gone so as Yishai has him commanded and he is arrived

אין לאַגערריינג , ווען דער חיל וואָס איז אַרויסגעגאַנגען אין שלאַכט,
in lagerring ven der cheil vos iz aroisgegangen in shlacht
in camp circle when the army which is going out for combat

Yisroel and the Pelishtim took their positions, ma'arakhah *(battle array)* facing ma'arakhah. [22] And Dovid left his supplies in the yad of the shomer hakelim *(supply master)*, and ran into the ma'arakhah *(battle line)*, and came and gave shalom greeting to his achim.

כא אוּן יִשְׂרָאֵל אוּן דִי פְלִשְׁתִּים הָאבֶן מלחמה . אוּיף געשאלט הָאט געשריִען פַֿאר
hobn Pelishtim di un Yisroel un milchome oif geshalt hot
have Pelishtim the and Yisroel and war for shouted has

כב הָאט דָוִד . רִיי קעגן אַ רִיי אויסגעשטעלט אַ זיך
Dovid hot rei a kegen rei a oisgeshtelt zich
Dovid has battle array a against battle array a took position self

איבערגעלאָזט די זאַכן פֿון זיך אויף דער האַנט פֿון דעם שומר פֿון די
di fun shoimer dem fun hant der oif zich fun zachn di ibergelozt
the of keeper the of hand the on self of things the left behind

זאַכן , אוּן ער איז געלאָפֿן צום שלאַכטפֿעלד; אוּן ער איז געקומען
gekumen iz er un shlachtfeld tsum gelofn iz er un zachn
having come is he and battlefield to ran is he and things

אוּן הָאט געפֿרעגט זײַנע ברידער אויף פֿריד .
frid oif brider zaine gefregt hot un
peace on brothers his asked has and

[23] And as he talked with them, hinei, there came up the Ish HaBenayim Golyat HaPelishti shmo, from Gat, out of the lines of the Pelishtim, and spoke according to these words; and Dovid heard them.

כג ווי ער רעדט מיט זיי , ערשט דער צווישנמאַן ווָאס זײַן
zain vos tsvishnman der ersht zei mit redt er vi
his which between man the behold them with speaks he as

נאָמען איז געווען גָלְיַת דער פְלִשְׁתִּי פֿון גַת , קומט אַרויף פֿון
fun aroif kumt Gat fun Pelishti der Golyat geven iz nomen
from up comes Gat of Philistine the Golyat having been is name

די רייען פֿון די פְלִשְׁתִּים , אוּן ער הָאט געריידט אַזוי ווי יענע
yene vi azoi geredt hot er un Pelishtim di fun reyen di
these as according to spoken has he and Pelishtim the of ranks the

רייד ; אוּן דָוִד הָאט געהערט.
gehert hot Dovid un reid
heard has Dovid and words

[24] And all the Ish Yisroel, when they saw the ish, fled from before him, and were greatly afraid. [25] And the Ish Yisroel said, Have ye seen this ish that is come up? Surely to defy Yisroel is he come up; and it shall be, that the ish who killeth him, the melech will give ashires gadol and will give him bitto *(his daughter)* [in marriage], and bais aviv make khofshi b'Yisroel *(free, tax-exempt in Israel)*.

כד אוּן אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל, ווי זיי האָבן דערזען דעם מאַן, אַזוי
azoi man dem derzen hobn zei vi Yisroel fun mener ale un
so man the seen have they when Yisroel of men all and

זײַנען זיי אַנטלאָפֿן פֿאַר אים, אוּן האָבן זייער מורא געהאַט.
gehat moire zeyer hobn un im far antlofn zei zainen
had fear very much have and him before fled they are

כה אוּן די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזאָגט: האָט איר געזען דעם דאָזיקן
dozikn dem gezen ir hot gezogt hobn Yisroel fun mener di un
this the seen you have said have Yisroel of men the and

מאַן וואָס קומט אַרויף? וואָרעם צו לעסטערן יִשְׂרָאֵל קומט ער אַרויף;
aroif er kumt Yisroel lestern tsu vorem aroif kumt vos man
up he comes Yisroel insult to because up comes which man

אוּן עס וועט זײַן , דער מאַן וואָס וועט אים דערשלאָגן, וועט אים דער
der im vet dershlogn im vet vos man der zain vet es un
the him will kill him will who man the be shall it and

מלך מאַכן פֿאַר אַ גרויס עושר , אוּן וועט אים געבן זײַן טאָכטער,
tochter zain gebn im vet un oysher grois a far machn melech
daughter his give him will and rich man great a for make king

אוּן זײַן פַֿאָטערס הויז וועט ער מאַכן פֿריי אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in frai machn er vet hoiz foters zain un
Yisroel in free make he will house father's his and

[26] And Dovid spoke to the anashim that stood by him, saying, What shall be done for the ish that killeth this Pelishti, and

כו הָאט דָוִד געזאָגט צו די מענטשן ווָאס זײַנען געשטאַנען לעבן
lebn geshtanen zainen vos mentshn di tsu gezogt Dovid hot
near stood are which men the to said Dovid has

אים, אַזוי צו זאָגן: ווָאס וועט געטאָן ווערן צו דעם מאַן ווָאס וועט
vet vos man dem tsu vern geton vet vos zogn tsu azoi im
will that man the to become done will what say to so him

taketh away the cherpah *(reproach)* from Yisroel? For who is this Pelishti hearel *(uncircumcised Philistine)* that he should defy the ma'arkhot Elohim Chayyim *(arrayed battle forces of the living G-d)*? [27] And HaAm answered him after this manner, saying, So shall it be done to the ish that killeth him.

[28] And Eliav achiv hagadol heard when he spoke unto the anashim; and af Eliav was kindled against Dovid, and he said, Why camest thou down hither? And with whom hast thou left those few tzon in the midbar? I know thy zadon *(presumptuousness)*, and the evil of thine levav; for thou art come down l'ma'an *(in order that)* thou mightest watch the milchamah.

[29] And Dovid said, What have I done now? It was only a davar *(word)* [I said], wasn't it?

[30] And he turned from him toward another, and spoke after the same manner; and HaAm answered him again according to the davar harishon *(the previous word)*.

[31] And when the devarim *(words)* were heard which Dovid spoke, they rehearsed them before Sha'ul: and he sent for him.

[32] And Dovid said to Sha'ul, Let no lev adam

דערשלאָגן יענעם פּלשתּי, און וועט אָפּטאָן די שאַנד פֿון ישׂראל?
Yisrol fun shand di opton vet un Pelishti yenem dershlogn
Yisroel from shame the remove will and Pelishti this kill

ווער איז דער דאָזיקער אומבאַשניטינער פּלשתּי, אַז ער זאָל
zol er az Pelishti umbashnitiner doziker der iz ver vorem
shall he that Philistine uncircumcised this one the is who for

לעסטערן די רייען פֿון אלקים חיים? כּ האָט דאָס פֿאָלק אים געזאָגט
gezogt im folk dos hot cheim Elokim fun reyen di lestern
said him people this has the living G-d of ranks the insult

ווערן ווי דאָס דאָזיקע רייד, אַזוי צו זאָגן: אַזוי וועט געטאָן וועט
vern geton vet azoi zogn tsu azoi reid dozike dos vi azoi
become done will according to say to so word this the as so

צו דעם מאַן וואָס וועט אים דערשלאָגן.
tsu dem man vos vet im dershlogn
strike down him will who man the to

כּח האָט אֱליאָבֿ, זײַן עלטערער ברודער, געהערט ווי ער רעדט צו
tsu redt er vi gehert bruder elterer zain Eliav hot
to speaks he when heard brother older his Eliav has

מענטשן, און דער צאָרן פֿון אֱליאָבֿן האָט געגרימט אויף דָּוִדן, און
un Dovidn oif gegrimt hot Eliavn fun tsorn der un mentshn di
and Dovid on kindled has Eliav of anger the and men the

ער האָט געזאָגט: צו ווען גאָר האָסטו אַראָפּגענידערט, און אויף
oif un aropgenidert hostu gor vos tsu gezogt hot er
with and come down have you really which to said has he

וועמען האָסטו איבערגעלאָזט יענע ביסל שאָף אין מדבר? איך קען
ken ich midber in shof bisel yene ibergelozt hostu vemen
know I wilderness in sheep few those left behind have you whom

דײַן מוטווילקייט, און די שלעכטקייט פֿון דײַן האַרצן, אַז
az hartsn dain fun shlechtikeit di un mutvilikeit dain
in order heart your of evil the and have the nerve to your

כּדי צוצוקוקן די מלחמה האָסטו אַראָפּגענידערט. כּט האָט דָּוִד
Dovid hot aropgenidert hostu milchome di tsutsukukn kedei
Dovid has come down have you battle the to watch that

געזאָגט: וואָס איך דאָך נאָר אַ גערייד. עס איז דאָך נאָר אַ
gereid a nor doch iz es geton atsund ich hob vos gezogt
word said a only just is it done now I have what said

ל און ער האָט זיך אָפּגעדרייט פֿון אים צו אַן אַנדערן, און האָט
hot un andern an tsu im fun opgedreit zich hot er un
has and another an to him from turned away self has he and

געפֿרעגט די אייגענע זאַך, און דאָס פֿאָלק האָט אים געענטפֿערט אַזוי ווי
vi azoi geentfert im hot folk dos un zach eigene di gefregt
as so answered him has people this and thing same the asked

דאָס פֿריִערדיקע גערייד.
gereid frierdike dos
word said former this

לא זיינען געהערט געווארן די ווערטער וואָס דָּוִד האָט גערעדט,
geredt hot Dovid vos verter di gevorn gehert zainen
spoken has Dovid which words the having become heard are

און מע האָט דערציילט פֿאַר שָׁאוּלן, און ער האָט אים געלאָזט ברענגען
brengen gelozt im hot er un Shauln far dertseilt hot me un
bring allowed him has he and Sha'ul before told has one and

צו זיך. לב און דָּוִד האָט געזאָגט צו שָׁאוּלן: זאָל קיין מענטשנס האַרץ
harts mentshns kein zol Shauln tsu gezogt hot Dovid un zich tsu
heart man's any let Sha'ul to said has Dovid and self to

fail because of him; thy eved will go and fight with this Pelishti.
33 And Sha'ul said to Dovid, Thou art not able to go against this Pelishti to fight with him: for thou art but a na'ar *(boy)*, and he an ish milchamah *(man of war)* from his youth.
34 And Dovid said unto Sha'ul, Thy eved is ro'eh *(shepherd)* of tzon of aviv, and there came the ari, and the dov, and carried off seh out of the eder *(flock)*:
35 And I went out after him, and struck him, and saved out of his mouth: and when he arose against me, I caught hold by his zakan *(beard)*, and struck him, and killed him.
36 Thy eved slaughtered both the ari and the dov: and this Pelishti hearel *(uncircumcised Philistine)* shall be as one of them, seeing he hath charaf *(taunted, defied, disgraced)* the maarkhot Elohim Chayyim.

37 Dovid said moreover, Hashem that saved me out of the paw of the ari, and out of the paw of the dov, He will save me out of the yad of this Pelishti. And Sha'ul said unto Dovid, Go, and Hashem be with thee.

נישט אַראָפפאַלן איבער אים; דײַן קנעכט וועט גיין , און וועט מלחמה
milchome vet un gein vet knecht dain im iber aropfaln nisht
war will and go will servant your him over fall not

האַלטן מיט דעם דאָזיקן פּלשתי . לג האָט שָׁאול געזאָגט צו דָּוִדן :
Dovidn tsu gezogt Shaul hot Pelishti dozikn dem mit haltn
Dovid to said Sha'ul has Philistine this the with wage

קענסט נישט גיין אויף דעם דאָזיקן פּלשתי , מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome Pelishti dozikn dem oif gein nisht kenst
wage to war Philistine this the against go not able to

מיט אים, וואָרעם דו ביסט אַ יִנגל , און ער איז אַ מאַן פֿון מלחמה
milchome fun man a iz er un yingel a bist du vorem im mit
war of man a is he and boy a are you because him with

פֿון זײַן יוגנט אָן. לד האָט דָּוִד געזאָגט צו שָׁאולן : דײַן קנעכט איז
iz knecht dain Shauln tsu gezogt Dovid hot on yugnt zain fun
is servant your Sha'ul to said Dovid has on youth his from

געווען אַ פֿאַסטוך פֿאַר זײַן פֿאָטער בײַ די שאָף , און אַז
az un shof di bai foter zain far pastuch a geven
when and sheep the with father his for shepherd a having been

אַ לייב איז געקומען , אָדער אַ בער, און האָט אַוועקגעטראָגן אַ שעפּס
sheps a avekgetrogen hot un Beor a oder gekumen iz leib a
sheep a carried away has and bear a or having come is lion a

פֿון דער סטאַדע, לה בין איך אַרויסגעגאַנגען נאָך אים, און האָב אים
im hob un im noch aroisgegangen ich bin stade der fun
him have and him after having come out I am flock the from

געשלאָגן, און האָב אַרויסגעריסן פֿון זײַן מויל ; און אַז ער האָט זיך
zich hot er az un moil zain fun aroisgerisn hob un geshlogn
self has he when and mouth his from extracted have and struck

געשטעלט אַקעגן מיר, האָב איך אים אָנגענומען ביַים באָרד, און האָב
hob un bord baim ongenumen im ich hob mir akegn geshtelt
have and beard at the grasped him I have me against stood

אים דערשלאָגן און אים געטייט . לו אי דעם לייב אי דעם בער האָט
hot Beor dem i leib dem i geteit im un dershlogn im
has bear the and lion the and caused to die him and struck down him

דײַן קנעכט דערשלאָגן; און דער דאָזיקער אומבאַשניטענער פּלשתי וועט
vet Pelishti umbashnitiner doziker der un dershlogn knecht dain
will Philistine uncircumcised this one the and killed servant your

זײַן ווי איינער פֿון זיי . וויַיל ער האָט געלעסטערט די רייען פֿון דעם
dem fun reyen di gelestert hot er vail zei fun einer vi zain
the of ranks the blasphemed has he because them of one as be

לעבעדיקן אלקים .
Elokim lebedikn
G-d living

לז און דָּוִד האָט געזאָגט: ה וואָס האָט מיך מציל
matsl mich hot vos Hashem gezogt hot Dovid un
rescued me has which Hashem said has Dovid and

געווען פֿון דער האַנט פֿון לייב, און פֿון דער האַנט פֿון בער, ער
er Beor fun hant der fun un leib fun hant der fun geven
he bear of hand the from and lion of hand the from having been

וועט מיך מציל זײַן פֿון דער האַנט פֿון דעם דאָזיקן פּלשתי . האָט
hot Pelishti dozikn dem fun hant der fun zain matsl mich vet
has Philistine this the of hand the from be rescue me will

שָׁאול געזאָגט צו דָּוִדן : גיי, און זאָל ה זײַן מיט דיר .
dir mit zain Hashem zol un gei Dovidn tsu gezogt Shaul
you(SG) with be Hashem shall and go Dovid to said Sha'ul

לח און שָׁאוּל הָאַט אָנגעטָאָן דָּוִדן זַיינע קלײדער , און ער האָט
hot er un kleider zaine Dovidn ongeton hot Shaul un
has he and garments his Dovid put on has Sha'ul and
אַרויפגעטָאָן אַ קופּערנעם קיוואר אויף זַיין קאָפּ, און אים אָנגעטָאָן אַ שילד.
shild a ongeton im un kop zain oif kiver kupernem a aroifgeton
coat a put on him and head his on helmet copper a placed

לט און דָּוִד האָט אָנגעגורט זַיין שווערד איבער זַיינע קלײדער , און
un kleider zaine iber shverd zain ongegurt hot Dovid un
and garments his over sword his girded up has Dovid and
זיך געמאַטערט צו גיין , ווײַל ער איז נישט געווווינט צוגעווווינט .
tsugevoint geven nisht iz er vail gein tsu gematert zich
proved having been not is he because go to labored self
האָט דָּוִד געזאָגט צו שָׁאוּלן : איך קען נישט גיין אין די דאָזיקע,
dozike di in gein nisht ken ich Shauln tsu gezogt Dovid hot
this the in go not can I Sha'ul to said Dovid has
ווײַל איך בין נישט צוגעווווינט . און דָּוִד האָט זיי אויסגעטָאָן פֿון
fun oisgeton zei hot Dovid un tsugevoint nisht bin ich vail
from taken off them has Dovid and proved not am I because

מ זיך . און ער האָט גענומען זַיין שטעקן אין זַיין האַנט, און האָט זיך
zich hot un hant zain in shtekn zain genumen hot er un zich
self has and hand his in staff his taken has he and self
אויסגעקליבן פֿינף גלאַטע שטיינער פֿון דעם באַך , און אַריַינגעטָאָן אין
in araingeton un bach dem fun shteiner glate finf oisgeklibn
in put and brook the from stones smooth five chosen
דעם פּאַסטוכזעקל וואָס ער האָט געהאַט, אין דעם בײַטל; און זַיין
zain un baitl dem in gehat hot er vos pastuchzekl dem
his and bag the in had has he which shepherd's bag the
שלײַדערער איז געווען אין זַיין האַנט; און ער האָט גענענט צו
tsu genent hot er un hant zain in geven iz shlaiderer
to come near has he and hand his in having been is sling
דעם פּלִשְׁתִּי .
Pelishti dem
Philistine the

מא און דער פּלִשְׁתִּי איז געגאַנגען אַלץ נענטער צו דָּוִדן און דער
der un Dovidn tsu nenter alts gegangen iz Pelishti der un
the and Dovid to nearer all that having gone is Philistine the and
מאַן וואָס טראָגט דעם שילד, אים פֿאַרויס . מב און דער פּלִשְׁתִּי האָט
hot Pelishti der un farois im shild dem trogt vos man
has Philistine the and ahead of him shield the carries which man
אַ קוק געטָאָן און האָט אים פֿאַראַכט, ווײַל ער איז געווען אַ ייִנגל , און האָט שיין אויך גערויטלט, אויפֿן פנים .
vorem faracht im hot un Dovidn derzen hot un geton kuk a
because despised him has and Dovid seen has and done look a
ponem oifn shein oich geroitlt un yingel a geven iz er
face on handsome also ruddy and boy a having been is he

מג און דער פּלִשְׁתִּי האָט געזאָגט צו דָּוִדן : צי אַ הונט בין איך, וואָס דו
du vos ich bin hunt a tsi Dovidn tsu gezogt hot Pelishti der un
you which I am dog a or Dovid to said has Philistine the and
קומסט צו מיר מיט שטעקנס? און דער פּלִשְׁתִּי האָט געשאָלטן דָּוִדן בײַ
bai Dovidn gesholtn hot Pelishti der un shtekens mit mir tsu kumst
by Dovid cursed has Philistine the and sticks with me to come
זַיינ ג-ט . מד און דער פּלִשְׁתִּי האָט געזאָגט צו דָּוִדן : קום צו מיר, און
un mir tsu kum Dovidn tsu gezogt hot Pelishti der un G-t zain
and me to come Dovid to said has Philistine the and g-ds his

38 And Sha'ul dressed Dovid with his armor-clothes, put a kova of nechoshet upon his rosh; also he dressed him with a coat of mail armor. 39 And Dovid girded his cherev over his armor-clothes, and he tried to walk; for lo nissah *(he had not tested, proved)* it. And Dovid said unto Sha'ul, I cannot go with these; for lo nissti *(I have not proved them)*. And Dovid took them off him. 40 And he took his makel *(stick, staff)* in his yad, and chose him chamishah chalukei avanim *(five smooth stones)* out of the nachal *(brook)*, and put them in a keli haro'im *(shepherd's bag)* which he had, even in a wayfarer's bag; and his kela *(slingshot)* was in his yad; and he drew near to the Pelishti.

41 And the Pelishti came on and drew near unto Dovid; and the ish, the no'se hatzinnah, went ahead of him. 42 And when the Pelishti squinted and saw Dovid, he despised him: for he was but a na'ar *(boy)*, and admoni *(ruddy)*, and yafeh mareh *(good-looking)*. 43 And the Pelishti said unto Dovid, Am I a kelev *(dog)*, that thou comest to me with maklot *(sticks)*? And the Pelishti cursed Dovid by his g-ds. 44 And the

איך וועל געבן דיין פלייש צום פֿויגל פֿון הימל און צו דער חיה פֿון
fun chaye der tsu un himel fun foigel tsum fleish dain gebn vel ich
of beast the to and heaven of bird to flesh your give will I

פּעלד. מה האָט דָּוִד געזאָגט צו דעם פְּלִשְׁתִּי : דו קומסט צו מיר מיט אַ
a mit mir tsu kumst du Pelishti dem tsu gezogt Dovid hot feld
a with me to come you Philistine the to said Dovid has field

שוווערד און מיט אַ שפּיז און מיט אַ פּיקע , און איך קום צו דיר אין
in dir tsu kum ich un pike a mit un shpiz a mit un shverd
in you(SG) to come I and javelin a with and spear a with and sword

דעם נאָמען פֿון ה צְבָאוֹת , דעם ה פֿון די רייען פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun reyen di fun Hashem dem Tseva'ot Hashem fun nomen dem
Yisroel of ranks the of Hashem the of hosts Hashem of name the

וואָס דו האָסט געלעסטערט. מו היינטיקן טאָג וועט דיך ה
Hashem dich vet tog haintikn gelestert host du vos
Hashem you(SG) will day this very blasphemed have you which

איבערנעמפֿערן און איך וועל דיך דערשלאָגן , און וועל אַראָפּנעמען דיין
dain aropnemen vel un dershlogn dich vel ich un iberentfern
your remove will and strike down you(SG) will I and turn over

קאָפּ פֿון דיר ; און איך וועל גיבן די פּגרים פֿון דער מחנה פֿון
fun machne der fun pegorim di gebn vel ich un dir fun kop
of legion the of dead bodies the give will I and you(SG) from head

די פְּלִשְׁתִּים היינטיקן טאָג צום פֿויגל פֿון הימל און צו דער חיה פֿון
fun chaye der tsu un himel fun foigel tsum tog haintikn Pelishtim di
of beast the to and heaven of bird to day this very Pelishtim the

דער ערד ; און די גאַנצע ערד וועט וויסן , אַז פֿאַראַן אלקים בְּיִשְׂרָאֵל.
Yisroel bai Elokim faran az visen vet erd gantse di un erd der
Yisroel in G-d there is that know will earth whole the and earth the

מז און די דאָזיקע גאַנצע אײַנזאַמלונג וועט וויסן אַז נישט מיט אַ שוווערד
shverd a mit nisht az visen vet ainzamlung gantse dozike di un
sword a with not that know will gathering whole this the and

און מיט אַ שפּיז העלפֿט ה ; וואָרעם די מלחמה איז הס , און
un Hashems iz milchome di vorem Hashem helft shpiz a mit un
and Hashem's is battle the for Hashem saves spear a with and

ער וועט אײַך גיבן אין אונדזער האַנט.
hant undzer in gebn aich vet er
hand our in give you will he

מח און עס איז געווען , ווי דער פְּלִשְׁתִּי איז אויפֿגעשטאַנען און
un oifgeshtanen iz Pelishti der vi geven iz es un
and arose is Philistine der when having been is it and

איז געגאַנגען און האָט געענעט אַנטקעגן דָּוִדן , אַזוי האָט דָּוִד
Dovid hot azoi Dovidn antkegen genent hot un gegangen iz
Dovid has so Dovid to meet come near has and having gone is

געאײַלט, און איז געלאָפֿן צום שלאַכטפֿעלד אַנטקעגן דעם פְּלִשְׁתִּי . מט און
un Pelishti dem antkegen shlachtfeld tsum gelofn iz un geailt
and Philistine the to meet battlefield to ran is and hurried

דָּוִד האָט אַרײַנגעשטעקט זײַן האַנט אין זעקל , און האָט אַרויסגענומען
aroisgenumen hot un zekl in hant zain araingeshtekt hot Dovid
taken has and pouch in hand his placed into has Dovid

Pelishti said to Dovid, Come to me, and I will give thy basar unto the oph hashomayim, and to the behemat hasadeh. 45 Then said Dovid to the Pelishti, Thou comest against me with a cherev *(sword)*, and with a khanit *(spear)*, and with a kidon *(javelin)*; but I come against thee b'Shem Hashem Tzva'os Elohei Ma'arkhot Yisroel, whom thou hast defied. 46 This day will Hashem hand thee over into mine yad; and I will strike thee down, and take thine rosh from thee; and I will give the peger machaneh Pelishtim this day unto the oph hashomayim, and to the chayyat ha'aretz; that kol ha'aretz may know that there is Elohim in Yisroel. 47 And kol hakahal hazeh shall know that Hashem yehoshi'a *(saveth)* not with cherev or khanit; for the milchamah is Hashem's, and He will give you *(plural)* into yadenu *(our hands)*.

48 And it came to pass, when the Pelishti arose, and came, and drew nigh to meet Dovid, that Dovid hastened, and ran toward the ma'arakhah *(battle line)* to meet the Pelishti. 49 And Dovid put his yad in his keli *(bag)*, and took from there an even

(stone), and slung it, and struck the Pelishti in his metzach (forehead), that the even (stone) sunk into his metzach; and he fell upon his face to the ground.

50 So Dovid prevailed chazak over the Pelishti with a sling and with an even (stone), and struck down the Pelishti, and killed him; but there was no cherev in the yad Dovid.

51 Therefore Dovid ran, and stood over the Pelishti, and took hold of his cherev, and drew it out of the sheath thereof, and slaughtered him, v'yikhrat (and cut off) his rosh therewith. And when the Pelishtim saw their gibbor was dead, they fled. 52 And the Anshei Yisroel and of Yehudah arose, and shouted, and pursued the Pelishtim, until thou come to the gey (valley), and to the Sha'arei Ekron. And the challei Pelishtim fell by the derech to Sha'arayim, even unto Gat, and unto Ekron. 53 And the Bnei Yisroel returned from chasing after the Pelishtim, and they plundered their machanot.

פֿון דאָרטן אַ שטיין, און אַ שליידער געטאָן, און געטראָפֿן דעם פֿלשתּי
Pelishti dem getrofn un geton shlaider a un shtein a dortn fun
Philistine the encountered and done hurling a and stone a there from

אין זײַן שטערן. און דער שטיין איז אַרײַנגעזונקען אין זײַן שטערן,
shtern zain in araingezunken iz shtein der un shtern zain in
forehead his in sank into is stone the and forehead his in

נ און ער איז געפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער ערד. אַזוי האָט דָּוִד
Dovid hot azoi erd der tsu ponem zain oif gefaln iz er un
Dovid has thus earth the to face his on fell is he and

איבערגעשטאַרקט דעם פֿלשתּי מיט אַ שליידערער און מיט אַ שטיין, און
un shtein a mit un shlaiderer a mit Pelishti dem ibergeshtarkt
and stone a with and sling a with Philistine the prevailed over

געטראָפֿן דעם פֿלשתּי, און אים געטייט; און קיין שוואַרד איז נישט
nisht iz shverd kein un geteit im un Pelishti dem getrofn
not is sword any and slaughtered him and Philistine the struck

געווען אין דָּוִדס האַנט.
hant Dovids in geven
hand Dovid's in having been

נא און דָּוִד איז צוגעלאָפֿן, און האָט זיך געשטעלט איבער דעם
dem iber geshtelt zich hot un tsugelofen iz Dovid un
the over stood self has and run has Dovid and

פֿלשתּי, און האָט אָנגענומען זײַן שוואַרד, און זי אַרויסגעצויגן פֿון
fun aroisgetsoign zi un shverd zain ongenumen hot un Pelishti
from brought out it and sword his grasped has and Philistine

איר שייד, און אים געטייט; און ער האָט אָפּגעשניטן מיט איר זײַן
zain ir mit opgeshnitn hot er un geteit im un sheid ir
his it with cut off has he and slaughtered him and sheath its

קאָפּ. און די פּלשתּים האָבן געזען אַז זייער גיבור איז טויט, און
un toit iz gibor zeyer az gezen hobn Pelishtim di un kop
and dead is warrior their that seen have Pelishtim the and head

נב זיי זײַנען אַנטלאָפֿן. און די מענער פֿון ישׂרָאֵל און יהוּדה זײַנען
zainen Yehudah un Yisroel fun mener di un antlofn zainen zei
are Yehudah and Yisroel of men the and fled have they

אויפֿגעשטאַנען און האָבן געשאַלטן, און נאָכגעיאָגט די פּלשתּים ביז
biz Pelishtim di nochgeyogt un geshalt hobn un oifgeshtanen
until Pelishtim the pursued after and shouted have and arose

דו קומסט קיין גַי, און ביז די טויערן פֿון עֶקרוֹן. און עס זײַנען
zainen es un Ekron fun toiern di biz un Gai kein kumst du
are it and Ekron of gates the until and valley to come you

געפֿאַלן דערשלאָגענע פֿון די פּלשתּים אויף דעם וועג פֿון שַׁעֲרַיִם,
Shaarayim fun veg dem oif Pelishtim di fun dershlogene gefaln
Sha'arayim of way the on Pelishtim the of killed fell

נג און ביז גַת, און ביז עֶקרוֹן. און די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָבן זיך
zich hobn Yisroel fun kinder di un Ekron biz un Gat biz un
self have Yisroel of children the and Ekron unto and Gat unto and

אומגעקערט פֿון נאָכיאָגן די פּלשתּים, און זיי האָבן אויסגערויבט זייער
zeyer oisgeroibt hobn zei un Pelishtim di nochyogn fun umgekert
their looted have they and Pelishtim the pursuing from returned

לאַגער.
lager
camp

54 And Dovid took the rosh of the Pelishti, and brought it to Yerushalayim; but he put his kelim *(weapons)* in his ohel.

55 And when Sha'ul saw Dovid go forth to meet the Pelishti, he said unto Avner, the sar hatzavah, Avner, whose ben is this na'ar? And Avner said, As thy nefesh liveth, O Melech, I cannot tell.
56 And the Melech said, Inquire thou whose ben this elem *(young man)* is.

57 And as Dovid returned from the slaughter of the Pelishti, Avner took him, and brought him before Sha'ul with the rosh of the Pelishti in his yad. 58 And Sha'ul said to him, Whose ben art thou, na'ar? And Dovid answered, I am the ben avdecha Yishai of Beit-Lechem.

18 And it came to pass, when he had made an end of speaking unto Sha'ul, that the nefesh Yonatan was kashur *(tied together)* with the nefesh Dovid, and Yonatan loved him as his own nefesh.
2 And Sha'ul drafted him that day, and would let him return no more to the bais

נד און דָּוִד הָאָט גענומען דעם קאָפּ פֿון דעם פְּלִשְׁתִּי , און האָט
hot un Pelishti dem fun kop dem genumen hot Dovid un
has and Philistine the of head the taken has Dovid and

אים געבראַכט קיין ירוּשָׁלַיִם , און זיינע וואַפֿן האָט ער אַהינגעטאָן
ahingeton er hot vafn zaine un Yerushalayim kein gebracht im
put he has weapon his and Yerushalayim to brought him

אין זײַן געצעלט.
getselt zain in
tent his in

נה און אַז שָׁאוּל האָט געזען דָּוִדן אַרויסגיין אַקעגן דעם
dem akegn aroisgein Dovidn gezen hot Shaul az un
the against go out Dovid seen has Sha'ul when and

פְּלִשְׁתִּי , האָט ער געזאָגט צו אַבְנֵר דעם חיל-לידער : וועמעס זון איז
iz zun vemes cheil-lider dem Avner tsu gezogt er hot Pelishti
is son whose army-leader the Avner to said he has Philistine

דער דאָזיקער בחור , אַבְנֵר ? האָט אַבְנֵר געזאָגט: אַזוי ווי
vi azoi gezogt Avner hot Avner bocher doziker der
as so according to said Avner has Avner young man this one the

דײַן זעל לעבט, מלך , אויב איך ווייס ! נו האָט דער מלך געזאָגט: פֿרעג
freg gezogt melech der hot veis ich oib melech lebt zel dain
ask said king the has know I if king lives soul your

דו זיך נאָך וועמעס זון דער יונג איז.
iz yung der zun vemes noch zich du
is young man the son whose after self you

נז און ווי דָּוִד האָט זיך אומגעקערט פֿון שלאָגן דעם
dem shlogn fun umgekert zich hot Dovid vi un
the striking down from returned self has Dovid when and

פְּלִשְׁתִּי , אַזוי האָט אים אַבְנֵר גענומען , און האָט אים געבראַכט פֿאַר
far gebracht im hot un genumen Avner im hot azoi Pelishti
before brought him has and taken Avner him has so Philistine

שָׁאוּלן , מיט דעם קאָפּ פֿון דעם פְּלִשְׁתִּי אין זײַן האַנט. נח האָט שָׁאוּל
Shaul hot hant zain in Pelishti dem fun kop dem mit Shauln
Sha'ul has hand his in Philistine the of head the with Sha'ul

צו אים געזאָגט: וועמעס זון ביסטו , בחור ? האָט דָּוִד געזאָגט:
gezogt Dovid hot bocher bistu zun vemes gezogt im tsu
said Dovid has young man are you son whose said him to

דער זון פֿון דײַן קנעכט יִשַׁי פֿון בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem fun Yishaien knecht dain fun zun der
Beit-Lechem of Yishai servant your of son the

יח

און עס איז געווען , ווי ער האָט געענדיקט רעדן
redn geendikt hot er vi geven iz es un
speaking finished has he when having been is it and

צו שָׁאוּלן , אַזוי איז די זעל פֿון יְהוֹנָתָנ֫ען צוגעבונדן
tsugebundn Yehonatanen fun zel di iz azoi Shauln tsu
bound Yonatan of soul the is so Sha'ul to

געווארן צו דער זעל פֿון דָּוִדן , און יְהוֹנָתָן האָט אים ליב
lib im hot Yehonatan un Dovidn fun zel der tsu gevorn
love him has Yehonatan and Dovid of soul the to having become

געקריגן אַזוי ווי זײַן אייגן זעל . ב און שָׁאוּל האָט אים צוגענומען
tsugenumen im hot Shaul un zel eigen zain vi azoi gekrign
taken him has Sha'ul and soul one's own his as so received

אין יענעם טאָג, און האָט אים נישט געלאָזט זיך אומקערן צו זײַן
zain tsu umkeren zich gelozt nisht im hot un tog yenem in
his to to return self allowed not him has and day that in

aviv. 3 Then Yonatan and Dovid made a brit *(covenant)*, because he loved him as his own nefesh. 4 And Yonatan stripped himself of the me'il *(robe)* that was upon him, and gave it to Dovid, and his middah *(war garments)*, even to his cherev, and to his keshet, and to his khagor *(belt)*.

5 And Dovid went out whithersoever Sha'ul sent him, and prospered; and Sha'ul set him over the anshei hamilchamah, and he was accepted in the sight of kol HaAm, and also in the sight of the avdei Sha'ul.

6 And it came to pass as they came, when Dovid was returned from the slaughter of the Pelishti, that the nashim came out of all towns of Yisroel, singing and dancing, to meet Sha'ul HaMelech, with tambourines, with simchah, and with cymbals. 7 And the nashim answered one another as they played, and said,

Sha'ul hath slain his alafim,
and Dovid his
revavot
(myriads).

8 And Sha'ul was very angry, and the saying was displeasing in his eyes and he said, They have ascribed unto Dovid revavot, and

פַּאָטערס הויז . ג און יהוֹנָתָן האָט געשלאָסן אַ ברית מיט
mit bris a geshlosn hot Yehonatan un hoiz foters
with covenant a established has Yehonatan and house father's

דָּוִדן , ווײַל ער האָט אים ליב געהאַט ווי זײַן אייגן זעל . ד און
un zel eigen zain vi gehat lib im hot er vail Dovidn
and soul one's own his as had love him has he because Dovid

יהוֹנָתָן האָט אויסגעטאָן דעם מאַנטל וואָס אויף זיך , און האָט אים
im hot un zich oif vos mantl dem oisgeton hot Yehonatan
it has and self upon which mantle the taken off has Yehonatan

געשאָנקען דָּוִדן ; אויך זײַנע קליידער , ביז אויף זײַן שווערד,
shverd zain oif biz kleider zaine oich Dovidn geshonken
sword his on even unto garments his also Dovid donated

און ביז אויף זײַן בויגן , און ביז אויף זײַן גאַרטל.
gartel zain oif biz un boign zain oif biz un
belt his on unto and bow his on unto and

ה און אַז דָּוִד איז אַרויסגעגאַנגען , איז, ווו שָׁאוּל פֿלעגט אים
im flegt Shaul vu iz aroisgegangen iz Dovid az un
him used to Sha'ul where is having come out is Dovid that and

שיקן , פֿלעגט ער באַגליקן. און שָׁאוּל האָט אים אויפֿגעזעצט איבער די
di iber oifgezetst im hot Shaul un baglikn er flegt shikn
the over appointed him has Sha'ul and succeed he used to send

מלחמה-לײַט ; און ער איז ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון
fun oign di in voilgefeln iz er un milchome-lait
of eyes the in find favor in the eyes of is he and war people

גאַנצן פֿאָלק , און אויך אין די אויגן פֿון שָׁאוּלס קנעכט .
knecht Shauls fun oign di in oich un folk gantsn
servants Sha'ul's of eyes the in also and people all

ו און עס איז געווען , בײַ זייער אָנקומען , אַז דָּוִד האָט זיך
zich hot Dovid az onkumen zeyer bai geven iz es un
self has Dovid that arrive their by having been is it and

אומגעקערט פֿון שלאָגן דעם פּלִשתי , זײַנען אַרויסגעגאַנגען די
di aroisgegangen zainen Pelishti dem shlogn fun umgekert
the having come out are Philistine the striking from returned

וויַבער פֿון אַלע שטעט פֿון יִשׂרָאֵל מיט געזאַנג און טענץ אַנטקעגן
antkegen tents un gezang mit Yisroel fun shtet ale fun vaiber
to meet dancing and singing with Yisroel of cities all of women

דעם מלך שָׁאוּלן , מיט פּויקן , מיט שׂימחה, און מיט צימבלען .
tsimblen mit un simche mit poikn mit Shauln melech dem
cymbals with and joy with tambourines with Sha'ul king the

ז און די וויַבער שפּילערינס האָבן געזונגען און געזאָגט:
gezogt un gezungen hobn shpilerins di vaiber di un
said and sang have female players the women the and

שָׁאוּל האָט געשלאָגן אין זײַנע טויזנטן ,
toizntn zaine in geshlogn hot Shaul
thousands his in struck down has Sha'ul

און דָּוִד אין זײַנע צענטויזנטן .
tsentoizntn zaine in Dovid un
ten thousands his in Dovid and

ח האָט שָׁאוּלן זייער געברענט, און דאָס דאָזיקע געריידט איז געווען
geven iz gereid dozike dos un gebrent zeyer Shauln hot
having been is saying this the and burning very Sha'ul has

שלעכט אין זײַנע אויגן, און ער האָט געזאָגט: דָּוִדן האָבן זיי געגעבן
gegebn zei hobn Dovidn gezogt hot er un oign zaine in shlecht
given they have Dovid said has he and eyes his in evil

to me they have ascribed but alafim; and what can he have more but the maluchah *(kingship)*?

[9] And there was jealous suspicion in the way Sha'ul eyed Dovid from that day forward.

[10] And it came to pass on the next day, that the ruach Elohim ra'ah came upon Sha'ul, and he prophesied inside the bais; and Dovid made music with his yad, as at other times; and there was a khanit in the yad Sha'ul. [11] And Sha'ul hurled the khanit; for he said, I will pin Dovid even to the wall with it. And Dovid escaped his presence twice.

[12] And Sha'ul was afraid of Dovid, because Hashem was with him, and was departed from Sha'ul. [13] Therefore Sha'ul removed him from him, and made him his sar elef; and he went out and came in before HaAm. [14] And Dovid was maskil *(successful)* in kol drakhim of him; and Hashem was with him. [15] Wherefore when Sha'ul saw that he was maskil me'od, he was afraid of him. [16] But kol Yisroel and Yehudah loved Dovid, because he went out and came in before them.

דִּי צְעַנְטוֹיזֶנְטְן , אוּן מִיר הָאבֶן זִיי גֶעגֶעבֶן דִי טוֹיזֶנְטְן , אוּן אִים
im un toizntn di gegebn zei hobn mir un tsentoizntn di
him and thousands the given they have me and ten thousands the

פַּעלְט נאָך בלוֹיז דִי מלוכה . ט אוּן שָׁאוּל הָאט גֶעקוקְט קרוֹם אוֹיף
oif krum gekukt hot Shaul un meluche di bloiz noch felt
on frown eyed has Sha'ul and kingdom the only yet lacks

דָּוִדן פוֹן יענעם טָאג אוּן ווַייטֶער .
vaiter un tog yenem fun Dovidn
onward and day that from Dovid

י אוּן עס איז גֶעווֶען אוֹיף מאָרגֶן , איז אַ בייזער גַייסְט פוֹן אלקים
Elokim fun gaist beizer a iz morgn oif geven iz es un
G-d from spirit evil a is next day on having been is it and

גֶעקומֶען אוֹיף שָׁאוּלן , אוּן ער הָאט אין הוֹיז נבִיאוֹת גֶעזאָגְט, אוּן
un gezogt nevies hoiz in hot er un Shauln oif gekumen
and said prophesies house in has he and Sha'ul on having come

דָּוִד הָאט גֶעשפִּילְט מִיט זַיין הָאנְט אַזוֹי ווי טָאג אין טָאג, אוּן אין שָׁאוּלס
Shauls in un tog in tog vi azoi hant zain mit geshpilt hot Dovid
Sha'ul's in and day in day as so hand his with played has Dovid

הָאנְט איז געווען דער שפיז . יא הָאט שָׁאוּל אַ וואָרף גֶעטָאן דעם שפיז ,
shpiz dem geton vorf a Shaul hot shpiz der geven iz hant
spear the done throw a Sha'ul has spear the having been is hand

אוּן ער הָאט גֶעקלערְט: איך וועל דוּרכשטעכן דָּוִדן ביז אין וואַנט. אָבער
ober vant in biz Dovidn durchshtechn vel ich geklert hot er un
but wall in unto Dovid pierce through will I thought has he and

דָּוִד הָאט זיך אָפגֶעדרייט פוֹן אים צווֵיי מאָל.
mol tsvei im fun opgedreit zich hot Dovid
time two him from diverted away self has Dovid

יב אוּן שָׁאוּל הָאט מוֹרא גֶעהאַט פַּאַר דָּוִדן , וואָרעם ה איז
iz Hashem vorem Dovidn far gehat moire hot Shaul un
is Hashem because Dovid before had fear has Sha'ul and

געווען מיט אים, אוּן פוֹן שָׁאוּלן הָאט ער זיך אָפגֶעטָאן. יג אוּן
un opgeton zich er hot Shauln fun un im mit geven
and removed self he has Sha'ul from and him with having been

שָׁאוּל הָאט אים אָפגֶעטָאן פוֹן זיך , אוּן אים גֶעמאַכט פַּאַר אַ הויפטמאַן
hoiptman a far gemacht im un zich fun opgeton im hot Shaul
head man a for made him and self from removed him has Sha'ul

פוֹן טוֹיזֶנְט , אוּן ער איז גֶעגאַנגען אוּן גֶעקומֶען דעם פַּאָלק
folk dem gekumen un gegangen iz er un toizntfun
people the having come and having gone is he and thousand of

פַּאַרוֹיס . יד אוּן דָּוִד הָאט באַגליקְט אין אַלע זַיינע וועגן , אוּן ה
Hashem un vegen zaine ale in baglikt hot Dovid un farois
Hashem and ways his all in succeed has Dovid and ahead of

איז געווען מיט אים. טו אוּן שָׁאוּל הָאט גֶעזען אַז ער באַגליקְט
baglikt er az gezen hot Shaul un im mit geven iz
successful he that seen has Sha'ul and him with having been is

זייער , אוּן ער הָאט זיך גֶעשרֶאקְן פַּאַר אים. טז אָבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants ober im far geshrokn zich hot er un zeyer
Yisroel all but him before afraid self has he and very much

אוּן יהוּדה הָאט ליב גֶעהאַט דָּוִדן , וואָרעם ער פלעגט גיין אוּן קומען
kumen un gein flegt er vorem Dovidn gehat lib hot Yehudah un
come and go used to he because Dovid had love has Yehudah and

זיי פַּאַרוֹיס .
farois zei
ahead of them

יז און שָׁאול האָט געזאָגט צו דָּוִדן : אָט איז מײַן עלטערע
eltere main iz ot Dovidn tsu gezogt hot Shaul un
older my is behold Dovid to said has Sha'ul and

טאָכטער מֵרַבּ ; זי וועל איך דיר געבן פַֿאַר אַ וויַב, אָבער זײַ מיר
mir zai ober vaib a far gebn dir ich vel zi Merav tochter
me be but wife a for give you(SG) I will her Merav daughter

אַ העלדישער יונג , און פֿיר די מלחמות פֿון ה . ווָאָרעם
vorem Hashem fun milchomes di fir un yung heldisher a
because Hashem of battles the lead and young man hero a

שָׁאול האָט געקלערט: זאָל נישט מײַן האַנט זײַן אויף אים, נײַערט די
di naiert im oif zain hant main nisht zol geklert hot Shaul
the but him on be hand my not shall thought has Sha'ul

האַנט פֿון די פּלשתּים זאָל זײַן אויף אים. יח האָט דָּוִד געזאָגט צו
tsu gezogt Dovid hot im oif zain zol Pelishtim di fun hant
to said Dovid has him on be shall Pelishtim the of hand

שָׁאולן : ווער בין איך? און וואָס איז מײַן לעבן, אָדער מײַן פַֿאָטערס
foters main oder lebn main iz vos un ich bin ver Shauln
father's my or life my is what and I am who Sha'ul

משפּחה אין ישְׂרָאֵל, אַז איך זאָל ווערן אַן איידעם ביַים
baim eidem an vern zol ich az Yisroel in mishpoche
with the son-in-law an become shall I that Yisroel in family

מלך ?
melech
king

יט אָבער עס איז געווען , בעת מע האָט געזאָלט געבן מֵרַבּ
Merav gebn gezolt hot me beeis geven iz es ober
Merav give you should has one when having been is it but

די טאָכטער פֿון שָׁאולן צו דָּוִדן , איז זי אַוועקגעגעבן געווָארן
gevorn avekgegebn zi iz Dovidn tsu Shauln fun tochter di
having become given she is Dovid to Sha'ul of daughter the

צו עַדריאֵלן פֿון מחוֹלָה פַֿאַר אַ וויַב.
vaib a far Machlah fun Adrieln tsu
wife a for Mecholah of Adriel to

כ און מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאולן האָט ליב געהאַט דָּוִדן ; האָט
hot Dovidn gehat lib hot Shauln fun tochter di Michal un
has Dovid had love has Sha'ul of daughter the Michal and

מען דערציילט שָׁאולן , און די זאַך איז ווויילגעפֿעלן אין
in voilgefeln iz zach di un Shauln dertseilt men
in find favor in the eyes of is thing the and Sha'ul told they

זײַנע אויגן. כא און שָׁאול האָט געקלערט: איך וויל זי אים געבן , כּדי
kedei gebn im zi vil ich geklert hot Shaul un oign zaine
so that give him her will I thought has Sha'ul and eyes his

זי זאָל אים זײַן פַֿאַר אַ שטרויכלונג , און די האַנט פֿון די פּלשתּים
Pelishtim di fun hant di un shtroichlung a far zain im zol zi
Pelishtim the of hand the and pitfall a for be him shall she

זאָל זײַן אויף אים. און שָׁאול האָט געזאָגט צו דָּוִדן : וועסט הײַנט
haint vest Dovidn tsu gezogt hot Shaul un im oif zain zol
today will Dovid to said has Sha'ul and him against be shall

ווערן מײַן איידעם מיט דער צווייטער.
tsveiter der mit eidem main vern
second the with son-in-law my become

17 And Sha'ul said to Dovid, Hinei bitti hagedolah Merav, her will I give thee as isha; only be thou ben chayil *(valiant)* for me, and fight Hashem's milchamot. For Sha'ul said, Let not mine yad be upon him, but let the yad Pelishtim be upon him. 18 And Dovid said unto Sha'ul, Who am I? And what is my life, or the mishpakhat avi in Yisroel, that I should be Choson to HaMelech?

19 But it came to pass at the time when Merav Bat Sha'ul should have been given to Dovid, that she was given as isha unto Adriel the Mecholati.

20 And Michal Bat Sha'ul loved Dovid; and they told Sha'ul, and the thing was yashar in eyes. 21 And Sha'ul said, I will give him her, that she may be a mokesh to him, and that the yad Pelishtim may be against him. Wherefore Sha'ul said to Dovid, Thou shalt this day become Choson to me by one of my two.

כב און שָׁאוּל הָאָט באֲפּוילן זײַנע קנעכט : רעדט צו דָּוִדן
Dovidn tsu redt knecht zaine bafoiln hot Shaul un
Dovid to speak servants his commanded has Sha'ul and

שטילערהייט, אַזוי צו זאָגן : זע , דער מלך ווײל דיך , און אַלע
ale un dich vil melech der ze zogn tsu azoi shtilerheit
all and you(SG) wants king the behold say to so privately

זײַנע קנעכט האָבן דיך ליב , טאָ ווער אַצונד דעם מלכס
melechs dem atsund ver to lib dich hobn knecht zaine
king's the now become then love you(SG) have servants his

איידעם .
eidem
son-in-law

כג האָבן שָׁאולס קנעכט גערעדט אין די אויערן פֿון דָּוִדן די
di Dovidn fun oiern di in geredt knecht Shauls hobn
the Dovid of ears the in spoke servants Sha'ul's have

דאָזיקע ווערטער. און דָּוִד האָט געזאָגט: גרינג אין אײַערע אויגן צו
tsu oign aiere in gring gezogt hot Dovid un verter dozike
to eyes your in light thing said has Dovid and words this

ווערן דעם מלכס איידעם , אַז איך בין אַן אָרעמאַן און
un oreman an bin ich az eidem melechs dem vern
and poor person a am I when son-in-law king's the become

גרינגגעשאַצט ?
gringgeshatst
disparage

כד האָבן די קנעכט פֿון שָׁאולן אים דערציילט, אַזוי צו זאָגן : אַזוי
azoi zogn tsu azoi dertseilt im Shauln fun knecht di hobn
so say to so told him Sha'ul of servants the have

ווי די דאָזיקע ווערטער האָט דָּוִד גערעדט. כה האָט שָׁאול גענאָגט: אַזוי
azoi gezogt Shaul hot geredt Dovid hot verter dozike di vi
so said Sha'ul has spoken Dovid has words this the as

זאָלט איר זאָגן צו דָּוִדן : דער מלך ווײל נישט קיין נדן , נײַערט
naiert nadn kein nisht vil melech der Dovidn tsu zogn ir zolt
but dowry any not wants king the Dovid to say you shall

הונדערט פֿאָרהויטן פֿון די פּלִשתִּים , זיך נוקם צו זײַן אָן דעם
dem on zain tsu noikem zich Pelishtim di fun forhoitn hundert
the on be to avenge self Pelishtim the of foreskins hundred

מלכס פֿײַנט . און שָׁאול האָט געדאַכט צו מאַכן פֿאַלן דָּוִדן
Dovidn faln machn tsu gerechnt hot Shaul un faint melechs
Dovid fall make to considered has Sha'ul and enemies king's

דורך דער האַנט פֿון די פּלִשתִּים .
Pelishtim di fun hant der durch
Pelishtim the of hand the by

כו האָבן זײַנע קנעכט דערציילט דָּוִדן די דאָזיקע ווערטער, און
un verter dozike di Dovidn dertseilt knecht zaine hobn
and words this the Dovid told servants his have

די זאַך איז ווויילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון דָּוִדן , צו
tsu Dovidn fun oign di in voilgefeln iz zach di
to Dovid of eyes the in find favor in the eyes of is thing the

ווערן דעם מלכס איידעם . און די טעג זײַנען נאָך צו מאָל
mol tsu noch zainen teg di un eidem melechs dem vern
time to still are days the and son-in-law king's the become

נישט דערפֿילט געווָארן , כז איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען און איז
iz un oifgeshtanen Dovid iz gevorn derfilt nisht
is and arose Dovid is having become fulfilled not

22 And Sha'ul commanded his avadim, saying, Commune with Dovid privately, and say, Hinei, HaMelech hath chafetz *(delight)* in thee, and all his avadim love thee; now therefore be Choson to HaMelech.

23 And the avadim of Sha'ul spoke those devarim in the ears of Dovid. And Dovid said, Seemeth it a light thing in your eyes to become Choson to HaMelech, seeing that I am a poor man, and lightly esteemed?

24 And the avadim of Sha'ul told him, saying, According to these words spoke Dovid. 25 And Sha'ul said, Thus shall ye say to Dovid, HaMelech has chafetz *(desire)* for not any mohar *(dowry, bride price)* but a hundred arelot *(foreskins)* of the Pelishtim, to be avenged of the oyevei HaMelech. But Sha'ul schemed to make Dovid fall by the yad Pelishtim.

26 And when his avadim told Dovid these devarim, it pleased Dovid well to be Choson of HaMelech; and the yamim were not expired. 27 Wherefore Dovid arose and went, he and his anashim, and slaughtered of the

Pelishtim *(Philistines)* two hundred ish; and Dovid brought their arelot, and they gave them in full count to HaMelech, that he might be the Choson of HaMelech. And Sha'ul gave him Michal bitto as isha.

אַוועקגעגאַנגען, ער מיט זיינע מענטשן , און ער האָט געשלאָגן פֿון די
di fun geshlogn hot er un mentshn zaine mit er avekgegangen
the of struck down has he and men his with he went way

פּלִשתִּים צוויי הונדערט מאַן. און דָּוִד האָט געבראַכט זייערע פֿאָרהויטן,
forhoitn zeyere gebracht hot Dovid un man hundert tsvei Pelishtim
foreskins their brought has Dovid and man hundred two Pelishtim

און מע האָט זיי איבערגעגעבן פֿאַרפֿול צום מלך , כדי ער זאָל
zol er kedei melech tsum farful ibergegebn zei hot me un
shall he so that king to complete delivered them has one and

ווערן דעם מלכס איידעם . און שָׁאוּל האָט אים געגעבן זיין
zain gegebn im hot Shaul un eidem melechs dem vern
his given him has Sha'ul and son-in-law king's the become

טאָכטער מִיכַל פֿאַר אַ ווייַב.
vaib a far Michalen tochter
wife a for Michal daughter

[28] And Sha'ul saw and knew that Hashem was with Dovid, and that Michal Bat Sha'ul loved him. [29] And Sha'ul was yet the more afraid of Dovid; and Sha'ul became oyev to Dovid kol hayamim.

כח און שָׁאוּל האָט געזען און פֿאַרשטאַנען אַז ה׳ איז מיט
mit iz Hashem az farshtanen un gezen hot Shaul un
with is Hashem that understood and seen has Sha'ul and

דָּוִדן . און מִיכַל די טאָכטער פֿון שָׁאוּלן האָט אים ליב געהאַט.
gehat lib im hot Shaulн fun tochter di Michal un Dovidn
had love him has Sha'ul of daughter the Michal and Dovid

כט און שָׁאוּל האָט נאָך מער מורא געקריגן פֿאַר דָּוִדן . און שָׁאוּל
Shaul un Dovidn far gekrign moire mer noch hot Shaul un
Sha'ul and Dovid before received fear more yet has Sha'ul and

איז געווען דָּוִדן אַ שׂונא אַלע טעג.
teg ale soine a Dovidn geven iz
days all enemy a Dovid having been is

[30] Then the sarim of the Pelishtim went forth [to fight]; and it came to pass, after they went forth, that Dovid prospered more than all the avadim *(officers)* of Sha'ul; so that shmo became esteemed as of good reputation. And Sha'ul spoke to Yonatan bno, and to all his avadim, that they should kill Dovid.

ל און די האַרן פֿון די פּלִשתִּים פֿלעגן אַרויסגיין; און
un aroisgein flegn Pelishtim di fun harn di un
and go out would Pelishtim the of lords the and

עס איז געווען , ווען נאָר זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen zainen zei nor ven geven iz es
having come out are they but when having been is it

האָט דָּוִד באַגליקט מער פֿון אַלע קנעכט פֿון
fun knecht ale fun mer baglikt Dovid hot
of servants all than more succeed Dovid has

שָׁאוּלן , און זיין נאָמען איז געווען זייער
zeyer geven iz nomen zain un Shauln
very much having been is name his and Sha'ul

געאַכט.
geacht
respect

19 But Yehonatan Ben Sha'ul liked Dovid me'od. [2] Yehonatan reported [this] to Dovid, saying, Sha'ul aviv seeketh to kill thee; now therefore be shomer in the boker, and abide baseter *(in a secret place)* and hide

יט

און שָׁאוּל האָט גערעדט צו יוֹנָתָן זיין זון און צו אַלע קנעכט ,
knecht ale tsu un zun zain Yonatan tsu geredt hot Shaul un
servants all to and son his Yonatan to spoken has Sha'ul and

צו טייטן דָּוִדן ; אָבער יהוֹנָתָן דער זון פֿון שָׁאוּלן האָט
hot Shauln fun zun der Yehonatan ober Dovidn teitn tsu
has Sha'ul of son the Yehonatan but Dovid kill to

זייער געגאַרט דָּוִדן . ב און יהוֹנָתָן האָט דערציילט דָּוִדן ,
Dovidn dertseilt hot Yehonatan un Dovidn gegart zeyer
Dovid told has Yehonatan and Dovid yearned for very much

אַזוי צו זאָגן: מײַן פֿאָטער שָׁאוּל זוכט דיך צו טייטן. און אַצונד , איך
ich atsund un teitn tsu dich zucht Shaul foter main zogn tsu azoi
I now and kill to you(SG) seeks Sha'ul father my say to so

בעט דיך , זיַי אָפּגעהיט אין דער פּרי , און זאָלסט זיצן
bet dich zai opgehit in der peire un zolst zitsn
entreat you(SG) be careful in the morning and must you(SG) sit

אין פַּאַרבאָרגענישׁ און זיך באַהאַלטן. ג און איך וועל אַרויסגיין, און וועל
in farborgenish un zich bahaltn un I vel un aroisgein vel
in secret and self hide and I will go out and will

שטיין לעבן מײַן פַּאָטער אויף דעם פֿעלד וואָס דו ביסט דאָרטן. און איך
shtein lebn main foter oif dem feld vos du bist dortn un ich
stand near my father on the field which you are there and I

וועל רעדן וועגן דיר צו מײַן פַּאָטער, און אַז איך וועל וואָס
vel redn vegen dir tsu main foter un az ich vel vos
will speak concerning you(SG) to my father and that I will what

מערקן , וועל איך דיר זאָגן .
merkn vel ich dir zogn
perceive will I you(SG) tell

[4] And Yehonatan spoke tov of Dovid unto Sha'ul aviv, and said unto him, Let not HaMelech commit chet against his eved, against Dovid; because he hath not committed chet against thee, and because his ma'asim have been toward thee tov me'od: [5] For he did put his nefesh in his yad, and slaughtered the Pelishti *(Philistine)*, and Hashem wrought Teshuah Gedolah for kol Yisroel; thou sawest it, and didst rejoice with simcha. Why then wilt thou commit chet against dahm naki *(innocent blood)*, to slay Dovid chinom *(without cause)*?

ד און יהוֹנָתָן האָט געערעדט גוטס אויף דָּוִדן צו זײַן
zain tsu Dovidn oif guts geredt hot Yehonatan un
his to Dovid on good things spoken has Yehonatan and

פַּאָטער שָׁאולן , און ער האָט צו אים געזאָגט: זאָל דער מלך
melech der zol gezogt im tsu hot er un Shauln foter
king the let said him to has he and Sha'ul father

נישט זינדיקן אַקעגן זײַן קנעכט , אַקעגן דָּוִדן , ווײַל ער
er vail Dovidn akegn knecht zain akegn zindikn nisht
he because Dovid against servant his against sin not

האָט אַקעגן דיר נישט געזינדיקט, און ווײַל זײַנע טוונגען
tuungen zaine vail un gezindikt nisht dir akegn hot
deeds his because and sinned not you(SG) against has

זײַנען געווען זייער גוט פַּאַר דיר . ה און ער האָט
hot er un dir far gut zeyer geven zainen
has he and you(SG) before good very much having been are

געטאָן זײַן לעבן אין זײַן האַנט, און האָט געשלאָגן דעם
dem geshlogn hot un hant zain in lebn zain genumen
the struck down has and hand his in life his taken

פּלשתּי , און ה האָט געטאָן אַ גרויסע ישועה פַּאַר גאַנץ
gants far yeshue groise a geton hot Hashem un Pelishti
all for salvation great a done has Hashem and Philistine

יִשְׂרָאֵל; האָסט עס געזען, און האָסט זיך געפֿרייט. און פַּאַר וואָס
vos far un gefreit zich host un gezen es host Yisroel
what for and rejoiced self have and seen it you have Yisroel

זאָלסטו זיך פַּאַרזינדיקן אָן אומשולדיקן בלוט , צו טייטן דָּוִדן
Dovidn teitn tsu blut umshuldikn on farzindiken zich zolstu
Dovid slay to blood innocent on sin self shall you

אומזיסט ?
umzist
for nothing

[6] And Sha'ul paid heed unto the voice of Yehonatan; and Sha'ul swore a shevuah, As Hashem liveth, he shall not be slain.

ו האָט שָׁאול צוגעהערט צו דעם קול פֿון יהוֹנָתָנען , און שָׁאול
Shaul un Yehonatanen fun kol dem tsu tsugehert Shaul hot
Sha'ul and Yonatan of voice the to paid heed Sha'ul has

געטייט : אַזוי ווי ה לעבט, אויב ער וועט
geteit vet er oib lebt Hashem vi azoi geshvorn hot
caused to die will he if lives Hashem as so sworn an oath has

ווערן !
vern
become

ז און יהוֹנָתָן האָט גערופֿן דָּוִדן , און יהוֹנָתָן האָט אים דערציילט
dertseilt im hot Yehonatan un Dovidn gerufn hot Yehonatan un
told him has Yehonatan and Dovid called has Yehonatan and

אַלע די דאָזיקע ווערטער. און יהוֹנָתָן האָט געבראַכט דָּוִדן צו שָׁאוּלן ,
Shauln tsu Dovidn gebracht hot Yehonatan un verter dozike di ale
Sha'ul to Dovid brought has Yehonatan and words this the all

און ער איז געווען פֿאַר אים אַזוי ווי נעכטן-אייערנעכטן .
nechtn-eyernechtn vi azoi im far geven iz er un
in the past as so him before having been is he and

ח און ווידער געווָארן אַ מלחמה , און דָּוִד איז אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen iz Dovid un milchome a gevorn vider un
having went forth is Dovid and war a having become again and

און האָט מלחמה געהאַלטן אַקעגן די פּלִשתִּים , און ער האָט געשלאָגן
geshlogn hot er un Pelishtim di akegn gehaltn milchome hot un
struck down has he and Pelishtim the against waged war has and

צווישן זיי אַ גרויסן שלאַק , און זיי זיינען אַנטלאָפֿן פֿאַר
far antlofn zainen zei un shlak groisn a zei tsvishn
before fled are they and calamity great a them among

אים.
im
him

ט און אַ בייזער גייסט פֿון ה איז געקומען אויף שָׁאוּלן בעת ער
er beeis Shauln oif gekumen iz Hashem fun gaist beizer a un
he while Sha'ul on having come is Hashem from spirit evil a and

איז געזעסן אין זיין הויז מיט זיין שפּיז אין זיין האַנט; און דָּוִד האָט
hot Dovid un hant zain in shpiz zain mit hoiz zain in gezesn iz
has Dovid and hand his in spear his with house his in sitting is

י געשפּילט מיט דער האַנט. האָט שָׁאוּל געזוכט דורכצושטעכן דָּוִדן
Dovidn durchtsushtechn gezucht Shaul hot hant der mit geshpilt
Dovid pierce through sought Sha'ul has hand the with played

מיטן שפּיז ביז אין וואַנט, אָבער ער האָט זיך אַרויסגעמאַכט פֿון שָׁאוּלן ,
Shauln fun aroisgemacht zich hot er ober vant in biz shpiz mitn
Sha'ul from slipped away self has he but wall in unto spear with

און ער האָט אַריינגעשטאָכן דעם שפּיז אין וואַנט. און דָּוִד איז אַנטלאָפֿן
antlofn iz Dovid un vant in shpiz dem araingeshtochn hot er un
fled is Dovid and wall in spear the punctured has he and

און איז אַנטרונען געווָארן אין יענער נאַכט.
nacht yener in gevorn antrunen iz un
night that in having become escape is and

יא האָט שָׁאוּל געשיקט שלוחים צו דָּוִדס הויז , אים צו
tsu im hoiz Dovids tsu shluchim geshikt Shaul hot
to him house Dovid's to messengers sent Sha'ul has

היטן , און אים צו טייטן אין דער פֿרי . אָבער זיין וויַב
vaib zain ober peire der in teitn tsu im un hitn
wife his but morning the in slay to him and keep a watch over

מִיכל האָט אָנגעזאָגט דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן: אויב דו ראַטעוועסט נישט
nisht ratevest du oib zogn tsu azoi Dovidn ongezogt hot Michal
not save you if say to so Dovid told has Michal

דַיִן נפֶשׁ די נאַכט, ווערסטו מאָרגן געטייט .
geteit morgn verstu nacht di nefesh dain
caused to die next day you become night the soul your

[7] And Yehonatan called Dovid, and Yehonatan reported to him all these devarim. And Yehonatan brought Dovid to Sha'ul, and he was in his presence, as in times past.

[8] And there was milchamah again; and Dovid went out, and fought with the Pelishtim *(Philistines)*, and slaughtered them with a makkah gedolah *(with a great blow)*; and they fled from him.

[9] And there was a ruach Hashem ra'ah upon Sha'ul, as he sat in his Bais with his khanit *(spear)* in his yad; while Dovid menaggen *(was playing music)* with his yad. [10] And Sha'ul sought to pin Dovid to the wall with the khanit; but he slipped away out of Sha'ul's presence, and he drove the khanit into the wall; and Dovid fled, and escaped that lailah.

[11] Sha'ul also sent malachim unto Bais Dovid, to put him under surveillance, and to slay him in the boker; and Michal his isha warned Dovid, saying, If thou not escape with thy nefesh halailah *(tonight)*, makhar *(tomorrow)* thou shalt be slain.

יב און מִיכַל האָט אַראָפּגעלאָזט דָּוִדן דורכן פֿענצטער, און ער איז
iz er un fentster durchn Dovidn aropgelozt hot Michal un
is he and window through Dovid lowered has Michal and

יג אַוועק און איז אַנטלאָפֿן און אַנטרונען געוואָרן . און מִיכַל האָט
hot Michal un gevorn antrunen un antlofn iz un avek
has Michal and having become escape and fled is and away

געגנומען דעם תְּרָפִים , און אַרויפֿגעלייגט אויפֿן בעט, און אַ געשטריק פֿון
fun geshtrik a un bet oifn aroifgeleigt un trofim dem genumen
of knitted a and bed on laid on and terafim the taken

ציגנהאָר האָט זי אים געלייגט צו קאָפּנס, און איבערגעדעקט מיט אַ
a mit ibergedekt un kopns tsu geleigt im zi hot tsignhor
a with covered with and bolster to lain down it she has goat's hair

יד בגד . און אַז שָׁאוּל האָט געשיקט שלוחים צו נעמען דָּוִדן , האָט
hot Dovidn nemen tsu shluchim geshikt hot Shaul az un beged
has Dovid take to messengers sent has Sha'ul when and cloth

זי געזאָגט: ער איז קראַנק.
krank iz er gezogt zi
sick is he said she

טו האָט שָׁאוּל געשיקט שלוחים צו זען דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : ברענגט
brengt zogn tsu azoi Dovidn zen tsu shluchim geshikt Shaul hot
bring say to so Dovid see to messengers sent Sha'ul has

אים אַרויף מיטן בעט צו מיר, אים צו טייטן. טז זיינען די שלוחים
shluchim di zainen teitn tsu im mir tsu bet mitn aroif im
messengers the are slay to him me to bed with up him

געקומען , ערשט דער תְּרָפִים איז אויפֿן בעט, און דאָס געשטריק פֿון
fun geshtrik dos un bet oifn iz trofim der ersht gekumen
of knitted this and bed on is terafim the behold having come

ציגנהאָר אים צוקאָפּנס.
tsukopns im tsignhor
head him goat's hair

יז האָט שָׁאוּל געזאָגט צו מִיכַלען : פַּאַר וואָס האָסטו מיך אַזוי
azoi mich hostu vos far Michalen tsu gezogt Shaul hot
so me have you what for Michal to said Sha'ul has

אָפּגענאַרט, און האָסט אַוועקגעלאָזט מײַן שׂונא , און ער איז אַנטרונען
antrunen iz er un soine main avekgelozt host un opgenart
escape is he and enemy my released have and deceived

געוואָרן ? האָט מִיכַל געזאָגט צו שָׁאוּלן : ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er Shauln tsu gezogt Michal hot gevorn
said me to has he Sha'ul to said Michal has having become

לאָז מיך אַוועק, נאָך וואָס זאָל איך דיך טייטן?
teitn dich ich zol vos noch avek mich loz
kill you(SG) I shall which after away me let

יח און דָּוִד איז אַנטלאָפֿן און אַנטרונען געוואָרן , און ער איז
iz er un gevorn antrunen un antlofn iz Dovid un
is he and having become escape and fled is Dovid and

געקומען צו שמוּאֵל קיין רָמָה , און האָט אים דערציילט אַלץ
alts derterseilt im hot un Ramah kein Shmueln tsu gekumen
all that told him has and Ramah to Shmuel to having come

וואָס שָׁאוּל האָט אים געטאָן. און ער און שמוּאֵל זיינען געגאַנגען און
un gegangen zainen Shmuel un er un geton im hot Shaul vos
and having gone are Shmuel and he and done him has Sha'ul which

האָבן זיך באַזעצט אין נָיוֹת .
Nayot in bazetst zich hobn
dwellings of the nevi'im in sat self have

12 So Michal let Dovid down through the chalon; and he went, and fled, and escaped. 13 And Michal took the terafim, and laid it in the mittah, and put a piece of woven goat's hair at its head, and covered it with beged *(cloth, garment)*. 14 And when Sha'ul sent malachim to capture Dovid, she said, He is choleh *(ill)*. 15 And Sha'ul sent the malachim back to see Dovid, saying [to them], Bring him up to me in the mittah *(bed)*, to have him slain. 16 And when the malachim were come in, hinei, there was the terafim in the mittah, with a piece of woven goats' hair at its head. 17 And Sha'ul said unto Michal, Why hast thou so deceived me, and sent away mine oyev, that he is escaped? And Michal answered Sha'ul, He said unto me, Let me get away; why should I kill thee?

18 So Dovid fled, and escaped, and came to Shmuel at Ramah, and told him all that Sha'ul had done to him. And he and Shmuel went and dwelt in the dwellings of the nevi'im.

19 And it was told Sha'ul, saying, Hinei, Dovid is at the dwellings of the nevi'im in Ramah. 20 And Sha'ul sent malachim to capture Dovid; and when they saw the kat *(sect, group)* of the nevi'im prophesying, and Shmuel standing as nitzav *(overseeing)* them, the Ruach Elohim was upon the malachim of Sha'ul, and they also prophesied.

21 And when it was told Sha'ul, he sent other malachim, and they prophesied likewise. And Sha'ul sent malachim again shelishim *(third ones)* and they prophesied also.

22 Then went he also to Ramah, and came to a bor hagadol *(great pit)* at Sekhu; and he asked and said, Where are Shmuel and Dovid? And one said, Hinei, they are at the dwellings of the nevi'im in Ramah.

23 And he went there to the dwellings of the nevi'im at Ramah; and the Ruach Elohim was upon him also, and he walked along prophesying, until he came to the dwellings of the nevi'im at Ramah.

24 And he stripped off his beged also, and prophesied before Shmuel in like manner,

יט אִיז אָנגעזאָגט געווָארן שָׁאוּלן , אַזוי צו זאָגן : זע , דָּוִד
Dovid ze zogn tsu azoi Shauln gevorn ongezogt iz
Dovid behold say to so Sha'ul having become told is

כ און שָׁאוּל האָט געשיקט . אין רָמָה נָיוֹת אין אִיז אין
geshikt hot Shaul un Ramah in Nayot in iz
sent has Sha'ul and Ramah in dwellings of the nevi'im in is

שלוחים צו נעמען דָּוִדן . האָבן זיי געזען דאָס געזעמל נבִּיאים
neviim gezeml dos gezen zei hobn Dovidn nemen tsu shluchim
prophets company this seen they have Dovid take to messengers

נבִּיאות זאָגן , און שמוּאֵל שטייט געשטעלט איבער זיי ; און דער גיַיסט
gaist der un zei iber geshtelt shteit Shmuel un zogn nevies
spirit the and them over stood stand Shmuel and say prophesy

פֿון אלקים איז געווען אויף די שלוחים פֿון שָׁאוּלן , און זיי אויך
oich zei un Shauln fun shluchim di oif geven iz Elokim fun
also they and Sha'ul of messengers the on having been is G-d of

האָבן נבִּיאות געזאָגט.
gezogt nevies hobn
said prophesy have

כא האָט מען אָנגעזאָגט שָׁאוּלן , און ער האָט געשיקט אַנדערע שלוחים .
shluchim andere geshikt hot er un Shauln ongezogt men hot
messengers other sent has he and Sha'ul ordered they has

האָבן זיי אויך נבִּיאות געזאָגט. האָט שָׁאוּל ווידער געשיקט דריטע
drite geshikt vider Shaul hot gezogt nevies oich zei hobn
third sent again Sha'ul has said prophesy also they have

שלוחים , און זיי אויך האָבן נבִּיאות געזאָגט.
gezogt nevies hobn oich zei un shluchim
said prophesy have also they and messengers

כב איז ער אויך געגאַנגען קיין רָמָה , און ער איז געקומען
gekumen iz er un Ramah kein gegangen oich er iz
having come is he and Ramah to having gone also he is

ביז דער גרויסער גרוב וואָס אין שֵׂכוּ , און האָט זיך נאָכגעפֿרעגט און
un nochgefregt zich hot un Sechu in vos grub groiser der biz
and ask after self has and Sekhu in which pit greater the unto

געזאָגט: וווּ זיַינען שמוּאֵל און דָּוִד ? האָט מען אים געזאָגט: אָן,
on gezogt im men hot Dovid un Shmuel zainen vu gezogt
on said him they has Dovid and Shmuel are where said

אין נָיוֹת אין רָמָה .
Ramah in Nayot in
Ramah in dwellings of the nevi'im in

כג איז ער אַוועק אַהין קיין נָיוֹת אין רָמָה ,
Ramah in Nayot kein ahin avek er iz
Ramah in dwellings of the nevi'im to there gone away he is

און אויך אויף אים איז געווען דער גיַיסט פֿון אלקים , און ער איז
iz er un Elokim fun gaist der geven iz im oif oich un
is he and G-d of spirit the having been is him on also and

געגאַנגען און גייענדיק נבִּיאות געזאָגט, ביז ער איז קיין
kein gekumen iz er biz gezogt nevies geyendik un gegangen
to having come is he until said prophesy going and having gone

כד נָיוֹת אין רָמָה . און ער אויך האָט אויסגעטאָן זיַינע
zaine oisgeton hot oich er un Ramah in Nayot
his taken off has also he and Ramah in dwellings of the nevi'im

קלייַדער , און ער איז אויך געזאָגט נבִּיאות פַֿאר שמוּאֵל , און איז
iz un Shmueln far gezogt nevies hot oich er un kleider
is and Shmuel before said prophesy has also he and garments

and lay down arom *(naked)* all that day and all that lailah. Thus they say, Is Sha'ul also among the nevi'im?

20 And Dovid fled from Nayot in Ramah, and came and said before Yonatan, What have I done? What is mine avon? And what is my chattat before avicha, that he seeketh my nefesh? [2] And he said unto him, Chalilah *(may it never be!)*; thou shalt not die: hinei, avi will do nothing either gadol or katon, but that he will reveal it to me; and why should avi hide this thing from me? It is not so. [3] And Dovid took an oath, moreover, and said, Avicha certainly knoweth that I have found chen in thine eyes; and he saith, Let not Yonatan know this, lest he be grieved; but truly as Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, there is hardly a peysah *(step)* between me and mavet. [4] Then said Yonatan unto Dovid, Whatsoever thy nefesh saith, I will even do it for thee. [5] And Dovid said unto Yonatan, Hinei, makhar *(tomorrow)* is Rosh Chodesh, and I should not fail to sit with HaMelech for tish; but let me go, that I may hide myself in the sadeh

געלעגן אַ נאַקעטער יענעם גאַנצן טאָג, און די גאַנצע נאַכט. דעריבער
deriber nacht gantse di un tog gantsn yenem naketer a gelegn
for that night whole the and day entire that naked a lay

זאָגט מען: איז אויך שָׁאוּל צווישן די נבִיאים?
neviim di tsvishn Shaul oich iz men zogt
prophets the among Sha'ul also is they declares

ב און דָּוִד איז אַנטלאָפֶן פ�ון נָיוֹת אין רָמָה, און
un Ramah in Nayot fun antlofn iz Dovid un
and Ramah in dwellings of the nevi'im from fled is Dovid and

ער איז געקומען, און האָט געזאָגט פַֿאַר יהוֹנָתָנען: וואָס האָב
hob vos Yehonatanen far gezogt hot un gekumen iz er
have what Yonatan before said has and having come is he

איך געטאָן? און וואָס איז מײַן פַֿאַרברעך, און וואָס איז מײַן חטא
chet main iz vos un farbrech main iz vos un geton ich
sin my is what and transgression my is what and done I

פַֿאַר דיר, פַֿאָטער, וואָס ער זוכט מײַן לעבן? [2] האָט ער צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu er hot lebn main zucht er vos foter dain far
said him to he has life my seeks he that father your before

חלילה! וועסט נישט שטאַרבן. זע, מײַן פַֿאָטער טוט נישט
nisht tut foter main ze shtarbn nisht vest cholile
not does father my behold die not you(sg) will far be it from

אַ גרויסע זאַך אָדער אַ קליינע זאַך, ווו ער אַנטפּלעקט נישט מײַן אויער,
oier main nisht antplekt er vu zach kleine a oder zach groise a
ear my not reveals he where thing small a or thing great a

און פַֿאַר וואָס זאָל מײַן פַֿאָטער פַֿאַרבאָרגן פֿון מיר די דאָזיקע זאַך? [3] האָט
zach dozike di mir fun farborgen foter main zol vos far un
thing this the me from hide father my shall which for and

עס איז נישט אַזוי. [3] האָט דָּוִד וויידער געשוואָרן, און געזאָגט: וויסן
veisn gezogt un geshvorn vider Dovid hot azoi nisht iz es
know said and sworn an oath again Dovid has so not is it

ווייסט דײַן פַֿאָטער אַז איך האָב געפֿונען חן אין דײַנע אויגן, און ער
er un oign daine in chein gefunen hob ich az foter dain veist
he and eyes your in favor found have I that father your know

קלערט: זאָל יהוֹנָתָן דערפֿון נישט וויסן, כדי ער זאָל זיך נישט
nisht zich zol er kedei visen nisht derfun Yehonatan zol klert
not self shall he so that know not thereof Yehonatan shall ruminate

קלעמען. אָבער אַזוי וויר לעבט, און אַזוי וויר דײַן זעל לעבט, אַז אַזוי
azoi az lebt zel dain vi azoi un lebt Hashem vi azoi ober klemen
thus that lives soul your as so and lives Hashem as so but grieve

ווי אַ טריט איז צווישן מיר און צווישן טויט! [4] האָט יהוֹנָתָן געזאָגט
gezogt Yehonatan hot toit tsvishn un mir tsvishn iz trit a vi
said Yehonatan has death between and me between is step a as

צו דָּוִד: וואָס ווייל דײַן זעל, איך זאָל פַֿאַר דיר טאָן? [5] האָט דָּוִד
Dovid hot ton dir far zol ich zel dain vil vos Dovidn tsu
Dovid has do you(SG) for shall I soul your will what Dovid to

געזאָגט צו יהוֹנָתָן: אָט איז מאָרגן ראָש-חודש, ווען זיצן
zitsn ven rosh-choidesh morgn iz ot Yehonatanen tsu gezogt
sit when new moon tomorrow is behold Yonatan to said

דאַרף איך זיצן מיטן מלך צום עסן; זאָלסטו מיך לאָזן גיין, און
un gein lozn mich zolstu esen tsum melech mitn zitsn ich darf
and go let me may you(SG) eat to king with sit I should

איך וועל זיך באַהאַלטן אין פֿעלד ביז צו דעם דריטן אָוונט. [6] אויב נאָכפֿרעגן
nochfregn oib ovnt dritn dem tsu biz feld in bahaltn zich vel ich
ask after if day third the to unto field in hide self will I

unto the erev hashlishit.
6 If avicha at all miss me, then say, Dovid earnestly asked leave of me that he might run to Beit-Lechem his town; for there is a zevach hayamim there for kol mishpakhat. 7 If he say thus, It is tov; thy eved shall have shalom; but if he be very wrathful, then be sure that ra'ah is determined by him.
8 Therefore thou shalt deal with chesed unto thy eved; for thou hast brought thy eved into Brit Hashem with thee; notwithstanding, if there be in me avon *(iniquity)*, slay me thyself; for why shouldest thou bring me to avicha?
9 And Yonatan said, Chalilah *(far be it)* from thee; for if I had da'as certainly that ra'ah were determined by Avi to come upon thee, then would not I tell it thee?
10 Then said Dovid to Yonatan, Who shall tell me? Or what if avicha answer thee roughly?
11 And Yonatan said unto Dovid, Come, and let us go out into the sadeh. And they went out both of them into the sadeh.
12 And Yonatan said unto Dovid, Hashem Elohei Yisroel, when I have sounded out Avi at this time on Yom HaShishi from now, and, hinei,

וועט זיך נאָכפֿרעגן דיין פֿאָטער אויף מיר, זאָלסטו זאָגן: אָפּבעטן
opbetn zogn zolstu mir oif foter dain nochfregn zich vet
requested say shall you me on father your ask after self will

האָט זיך אָפּגעבעטן דָּוִד בייַ מיר, כּדי אַריבערצולויפֿן אין זיין שטאָט
shtot zain in aribertsuloifn kedei mir bai Dovid opgebetn zich hot
city his in he run over that me of Dovid requested self has

בֵּית-לֶחֶם , ווָאס די יערלעכע אָפּפֿערשלאַכטונג איז דאָרטן בייַ דער
der bai dortn iz opfershlachtung yerleche di vorem Beis-Lechem
the with there is sacrifice yearly the because Beit-Lechem

גאַנצער משפּחה . ז אויב ער וועט אַזוי זאָגן: גוט ! איז פֿריד צו דיין
dain tsu frid iz gut zogn azoi vet er oib mishpoche gantser
your to peace is good say so will he if family whole

קנעכט ; אויב אָבער צערעגנען וועט ער צערעגנען , זיי וויסן אַז שלעכטס
shlechts az visen zai tserenen er vet tserenen ober oib knecht
evil things that know be be angry he will be angry however if servant

איז באַשלאָסן בייַ אים. ח און זאָלסט טאָן מיט חֶסֶד מיט דיין
dain mit chesed ton zolst un im bai bashlosn iz
your with kindness do you(SG) must and him by determined is

קנעכט , ווָאס אין אַ ברית פֿון ה האָסטו געבראַכט דיין קנעכט
knecht dain gebracht hostu Hashem fun bris a in vorem knecht
servant your brought have you Hashem of covenant a in for servant

; מיט דיר ; און אויב אין מיר איז דאָ אַ פֿאַרברעך , טייט מיך דו
du mich teit farbrech a do iz mir in oib un dir mit
you self me kill transgression a here is me in if and you(SG) with

און נאָך וואָס דען זאָלסטו מיך ברענגען צו דיין פֿאָטער? ט האָט
hot foter dain tsu brengen mich zolstu den vos noch un
has father your to bring me shall you then which after and

יהוֹנָתָן געזאָגט: חלילה דיר ! ווָאס אויב דערווייסן וועל איך
ich vel dervisn oib vorem dir cholile gezogt Yehonatan
I will discover if for you(SG) far be it from said Yehonatan

זיך דערווייסן אַז בייַ מיין פֿאָטער איז באַשלאָסן , דיר זאָל גישען
geshen zol dir bashlosn iz foter main bai az dervisn zich
happen shall you(SG) determined is father my with that discover self

בייז, צי וועל איך דאָס דיר נישט דערציילן?
dertseiln nisht dir dos ich vel tsi beiz
tell not you(SG) this I will or evil

י האָט דָּוִד געזאָגט צו יהוֹנָתָן : ווער וועט מיר דערציילן אויב
oib dertseiln mir vet ver Yehonatanen tsu gezogt Dovid hot
if tell me will who Yonatan to said Dovid has

דיין פֿאָטער וועט דיר ענטפֿערן האַרט ? יא האָט יהוֹנָתָן געזאָגט
gezogt Yehonatan hot hart entfern dir vet foter dain
said Yehonatan has roughly answer you(SG) will father your

צו דָּוִדן : קום , און לאָמיר אַרויסגיין אין פֿעלד. זיינען זיי ביידע
beide zei zainen feld in aroisgein lomir un kum Dovidn tsu
both they are field in go out let us and come Dovid to

אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד. יב און יהוֹנָתָן האָט געזאָגט צו דָּוִדן :
Dovidn tsu gezogt hot Yehonatan un feld in aroisgegangen
Dovid to said has Yehonatan and field in having come out

בייַ ה דעם אלוקי יִשְׂרָאֵל! אַז איך וועל אויספֿאָרשן מיין
main oisforshn vel ich az Yisroel Elokei dem Hashem bai
my investigate will I when Yisroel the G-d of the Hashem by

פֿאָטער מאָרגן אָדער איבער מאָרגן אין דער דריטן טאָג, ערשט ער
er ersht tog dritn der in morgn iber oder morgn foter
he behold day third the in next day over or tomorrow father

איז גוט צו דָוִדן , צי וועל איך דענצמאָל נישט שיקן צו דיר ,
dir tsu shikn nisht dentsmol ich vel tsi Dovidn tsu gut iz
you(SG) to send not then I will or Dovid to good is

און אַנטפּלעקן דײַן אויער? יג זאָל ה טאָן צו יהוֹנָתָנען אַזוי און
un azoi Yehonatanen tsu ton Hashem zol oier dain antplekn un
and so Yonatan to do Hashem shall ear your reveal and

נאָך מער ! אויב מײַן פַּאָטער וועט ווילגעפֿעלן צו ברענגען אויף דיר
dir oif brengen tsu voilgefeln vet foter main oib mer noch
you(SG) on bring to be pleased will father my if more after

שלעכט, וועל איך אַנטפּלעקן דײַן אויער און וועל דָוִד אַוועקשיקן, און
un avekshikn Dovid vel un oier dain antplekn ich vel shlecht
and send away Dovid will and ear your reveal I will evil

וועסט גיין בשלום , און ה וועט זײַן מיט דיר אַזוי ווי ער
er vi azoi dir mit zain vet Hashem un besholem gein vest
he as so you(SG) with be will Hashem and safely go will

איז געווען מיט מײַן פַּאָטער. יד און נישט נאָר ווען איך לעב נאָך
noch leb ich ven nor nisht un foter main mit geven iz
yet live I when but not and father my with having been is

– נישט נאָר זאָלסטו טאָן מיט מיר אַ הס חֶסֶד , אַז איך זאָל
zol ich az chesed Hashems a mir mit ton zolstu nor nisht
shall I that kindness Hashem's a me with do shall you but not

נישט שטאַרבן;
shtarbn nisht
die not

טו נײַערט זאָלסטו נישט אָפּשנײַדן דײַן חֶסֶד פֿון
fun chesed dain opshnaiden nisht zolst naiert
from kindness your cut off not you(SG) must but

מײַן הויז ביז אייביק; נישט צו מאָל ווען ה וועט
vet Hashem ven mol tsu nisht eibik biz hoiz main
will Hashem when time to not ever unto house my

פַּאַרשנײַדן דָוִדס פַּײַנט ביז אײנעם פֿון דעם געזיכט פֿון דער
der fun gezicht dem fun einem biz faint Dovids farshnaidn
the of face the from one until enemies Dovid's destroy

ערד .
erd
earth

טז און יהוֹנָתָן האָט געשלאָסן אַ ברית מיט דעם הויז פֿון
fun hoiz dem mit bris a geshlosn hot Yehonatan un
of house the with covenant a established has Yehonatan and

דָוִדן : זאָל ה אויפֿמאָנען פֿון דער האַנט פֿון דָוִדס פַּײַנט ! יז און
un faint Dovids fun hant der fun oifmonen Hashem zol Dovidn
and enemies Dovid's of hand the from require Hashem shall Dovid

יהוֹנָתָן האָט ווידער באַשוואָרן דָוִדן ביי זײַן ליבשאַפֿט צו אים,
im tsu libshaft zain bai Dovidn bashvorn vider hot Yehonatan
him to love his by Dovid swear an oath again has Yehonatan

וואָרעם ליב ווי זײַן זעל האָט ער אים ליב געהאַט. יח און יהוֹנָתָן האָט
hot Yehonatan un gehat lib im er hot zel zain vi lib vorem
has Yehonatan and had love him he has soul his as love because

צו אים געזאָגט: מאָרגן איז ראָש-חודש , און דו וועסט פֿעלן ,
feln vest du un rosh-choidesh iz morgn gezogt im tsu
be missed will you and new moon is tomorrow said him to

ווײַל דײַן זיץ וועט זײַן לײדיק. יט און אויף דעם דריטן טאָג זאָלסטו
zolstu tog dritn dem oif un leidik zain vet zits dain vail
shall you day third the on and empty be will seat your because

if there be tov toward Dovid, and I then send not unto thee, and reveal it in thy ozen *(ear)*; 13 Hashem do so and much more to Yonatan; but if it please Avi to do thee ra'ah, then I will reveal it in thy ozen *(ear)*, and send thee away, that thou mayest go in shalom; and Hashem be with thee, as He hath been with Avi. 14 And thou shalt not only while yet I live show me the chesed Hashem, that I die not;

15 But also thou shalt not cut off thy chesed from my bais ad olam; no, not when Hashem hath cut off the oyevim of Dovid, every one from the pnei ha'adamah.

16 So Yonatan made Brit with the Bais Dovid, saying, Let Hashem even require it at the hands of the oyevim of Dovid. 17 And Yonatan caused Dovid to swear a shevua again, because he loved him; for he loved him with the ahavat nafsho *(with the love of his own nefesh, self)*. 18 Then Yonatan said to Dovid, Makhar *(tomorrow)* is Rosh Chodesh; and thou shalt be missed, because

thy moshav *(seat)* will be empty. 19 And on the third day thou shalt go down quickly, and come to the makom *(place)* where thou didst hide thyself on the day of the ma'aseh *(deed, see 19:2)*, and shalt remain by the even *(stone)* Ezel. 20 And I will shoot three khitzim *(arrows)* on the side thereof, as though I shot at a matarah *(target)*. 21 And, hinei, I will send a na'ar, saying, Go, find the khitzim *(arrows)*. If I expressly say unto the na'ar, Hinei, the khitzim *(arrows)* are on this side of thee, take them; then come thou, for there is shalom to thee, and no davar *(problem, concern)*; as Hashem liveth. 22 But if I say thus unto the elem *(youth, young man)*, Hinei, the khitzim *(arrows)* are beyond thee, go thy way; for Hashem hath sent thee away. 23 And as touching the matter which thou and I have spoken of, hinei, Hashem be between thee and me ad olam. 24 So Dovid hid himself in the sadeh; and when Rosh Chodesh was come, HaMelech sat him down to eat lechem. 25 And HaMelech sat upon his moshav *(seat)*, as at other times, even upon a moshav by the wall; and Yonatan arose, and Avner sat by Sha'ul's side, and Dovid's

גִיךְ אַראָפּנידערן, און קומען צו דעם אָרט וואָס דו האָסט זיך
zich host du vos ort dem tsu kumen un aropnideren gich
self have you which place the to come and go down quickly

דאָרטן באַהאַלטן ווען די דאָזיקע צרות האָט זיך אָנגעהויבן, און
un ongehoibn zich hot tsores dozike di ven bahaltn dortn
and begun self has troubles these the when hidden there

זיצן לעבן דעם שטיין אֶזֶל. כ און איך וועל וואַרפֿן דרײַ פֿײַלן אָן אַ זיל,
zait a on failn drai vorfn vel ich un Ezel shtein dem lebn zitsn
side a on arrows three shoot will I and Ezel stone the near sit

אַזוי ווי איך וואָלט שיסן אין אַ ציל. כא און זע, איך וועל שיקן דעם
dem shikn vel ich ze un tsil a in shisn volt ich vi azoi
the send will I behold and target a in shoot would I as like

יִנגל: גיי, געפֿין די פֿײַלן. אויב זאָגן וועל איך זאָגן צום יִנגל:
yingel tsum zogn ich vel zogn oib failn di gefin gei yingel
behold boy to say I will say if arrows the find go boy

אָן זײַנען די פֿײַלן אַהער צו צו פֿון דיר, נעם עס, טאָ קום,
kum to es nem dir fun tsu tsu aher failn di zainen
come then it take you(SG) from to to here arrows the are

וואָרעם פֿריד איז צו דיר, און עס איז גאָרנישט, אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi gornisht iz es un dir tsu iz frid vorem
Hashem as so nothing is it and you(SG) to is peace because

לעבט! כב אויב אָבער איך וועל אַזוי זאָגן צום יונג: אָן זײַנען
zainen on yung tsum zogn azoi vel ich ober oib lebt
are here young man to say so will I however if lives

די פֿײַלן אַהין צו פֿון דיר, גיי אַוועק, וואָרעם ה שיקט
shikt Hashem vorem avek gei dir fun tsu ahin failn di
send Hashem because away go you(SG) from to there arrows the

דיך אַוועק. כג און וועגן דער זאַך וואָס מיר האָבן גערעדט,
geredt hobn mir vos zach der vegen un avek dich
spoken have we which matter the concerning and away you(SG)

איך און דו, אָט איז ה צווישן מיר און צווישן דיר אויף
oif dir tsvishn un mir tsvishn Hashem iz ot du un ich
for you(SG) between and me between Hashem is behold you and I

אייביק.
eibik
ever

כד האָט דָוִד זיך באַהאַלטן אין פֿעלד; און אַז עס איז געווען
geven iz es az un feld in bahaltn zich Dovid hot
having been is it when and field in hid self Dovid has

ראָש-חודש, האָט דער מלך זיך געזעצט צום מאָלצײַט עסן. כה און
un esen moltsait tsum gezetst zich melech der hot rosh-choidesh
and eat feast to sat self king the has new moon

דער מלך איז געזעסן אויף זײַן זיץ אַזוי ווי אַלע מאָל, אויף דעם זיץ
zits dem oif mol ale vi azoi zits zain oif gezesn iz melech der
seat the on times all as so seat his on sitting is king the

בײַ דער וואַנט; און יהוֹנָתָן איז געשטאַנען, און אַבנֵר איז געזעסן בײַם
baim gezesn iz Avner un geshtanen iz Yehonatan un vant der bai
at sitting is Avner and stood is Yehonatan and wall the by

makom *(place)* was empty. [26] Nevertheless Sha'ul spoke not anything that day; for he thought, Something hath befallen him, he is not tahor; surely he is not tahor.

[27] And it came to pass on the day after Rosh Chodesh, which was the second day of the month, that Dovid's makom was empty; and Sha'ul said unto Yonatan bno, Wherefore cometh not Ben Yishai to halechem neither yesterday, nor today? [28] And Yonatan answered Sha'ul, Dovid earnestly asked leave of me to go to Beit-Lechem; [29] And he said, Let me go, now; for we have mishpakhat zevach in the Ir; and my brother, he hath commanded me to be there; and now, if I have found chen in thine eyes, let me get away, now, and see my brethren. Therefore he cometh not unto the Shulchan HaMelech. [30] Then af Sha'ul *(anger of Sha'ul)* was kindled against Yonatan, and he said unto him, Thou ben of the perverse rebellious woman, do not I have da'as that thou hast chosen Ben Yishai to thine own shame, and unto the shame of ervat immecha *(thy mother's nakedness)*? [31] For as

זײַט פֿון שָׁאוּל; און דָּוִד אָרט איז געווען לײדיק. כו און שָׁאוּל
Shaul un leidik geven iz ort Dovids un Shauln fun zait
Sha'ul and empty having been is place Dovid's and Sha'ul of side

האָט גאָרנישט געדאַרט אין יענעם טאָג, ווײַל ער האָט געקלערט: אַ
a geklert hot er vorem tog yenem in geredt gornisht hot
a thought has he because day that in spoken nothing has

סיבה איז דאָס; ער איז נישט ריין, ער איז אַוודאי אומריין.
umrein avdi iz er rein nisht iz er dos iz sibe
unclean without a doubt is he tahor not is he this is mishap

כז און עס איז געווען אויף מאָרגן נאָך ראָש-חודש דעם צווייטן
tsveitn dem rosh-choidesh noch morgn oif geven iz es un
second the new moon after morrow on having been is it and

טאָג, און דָּוִד אָרט איז געווען לײדיק, האָט שָׁאוּל געזאָגט צו
tsu gezogt Shaul hot leidik geven iz ort Dovids un tog
to said Sha'ul has empty having been is place Dovid's and day

יהוֹנָתָן זײַן זון: פֿאַר ווָאס איז נישט געקומען דער זון פֿון יִשַׁי
Yishaien fun zun der gekumen nisht iz vos far zun zain Yehonatan
Yishai of son the having come not is which for son his Yehonatan

אי נעכטן אי הײַנט צום מאָלצײַט? כח האָט יהוֹנָתָן געענטפֿערט
geentfert Yehonatan hot moltsait tsum haint i nechtn i
answered Yehonatan has feast to today and yesterday and

שָׁאוּלן: אָפּבעטן האָט זיך דָּוִד בײַ מיר קיין בֵּית-לֶחֶם;
Beis-Lechem kein mir bai Dovid opgebetn zich hot opbetn Shauln
Beit-Lechem to me by Dovid requested self has requested Sha'ul

כט און ער האָט געזאָגט: לאָז מיך גיין, איך בעט דיך, ווײַל
an vorem dich bet ich gein mich loz gezogt hot er un
a for you(SG) entreat I go me let said has he and

אָפּפֿערשלאַכטונג פֿון דער משפּחה איז בײַ אונדז אין שטאָט, און מײַן
main un shtot in undz bai iz mishpoche der fun opfershlachtung
my and city in us by is family the of sacrifice

ברודער, ער האָט מיר באַפֿוילן; און אַצונד, אויב איך האָב געפֿונען חֵן
chein gefunen hob ich oib atsund un bafoiln mir hot er bruder
favor found have I if now and commanded me has he brother

אין דײַנע אויגן, לאָמיך, איך בעט דיך, זיך אַריבערכאַפּן, און
un ariberchapn zich dich bet ich lomich oign daine in
and make a short visit self you(SG) entreat I let me eyes your in

זען מײַנע ברידער. דעריבער איז ער נישט געקומען צום מלכס
melechs tsum gekumen nisht er iz deriber brider maine zen
king's to having come not he is for that brothers my see

טיש. ל האָט געגרימט דער צאָרן פֿון שָׁאוּלן אויף יהוֹנָתָנען, און
tish hot gegrimt der tsorn fun Shauln oif Yehonatanen un
table of food has kindled the of anger Sha'ul on Yonatan and

ער האָט צו אים געזאָגט: דו זון פֿון פֿאַרקערטער ווידערשפּעניקייט, וויסט
veis vidershpenikeit farkerter fun zun du gezogt im tsu hot er
know insubordination perverse of son you said him to has he

איך דען נישט, אַז דו האָסט אויסדערווײַלט דעם זון פֿון יִשַׁי, צו
tsu Yishaien fun zun dem oisderveilt host du az nisht den ich
to Yishai of son the choose have you that not then I

דײַן שאַנד און צו דער שאַנד פֿון דײַן מוטערס נאַקעטקייט? לא ווײַל ער
dain shand der tsu un shand dain muters naketkeit vorem
your of shame the to and shame your mother's nakedness because

כּל-זמן דער זון פֿון יִשַׁי לעבט אויף דער ערד, וועסט דו און
un du vest erd der oif lebt Yishaien fun zun der kol-zman
and you will earth the on lives Yishai of son the as long as

long as Ben Yishai liveth al ha'adamah *(upon the earth)* thou shalt not be established, nor malkhutecha *(thy kingdom)*. Wherefore now send and bring him unto me, for he is ben mavet *(son of death, he shall surely die)*. 32 And Yonatan answered Sha'ul Aviv, and said unto him, Wherefore shall he be slain? What hath he done? 33 And Sha'ul cast the khanit *(spear)* at him to strike him dead; whereby Yonatan knew that it was determined of Aviv to slay Dovid. 34 So Yonatan arose from the shulchan in chari af *(fierce anger)*, and did eat no lechem the second day of the month; for he was grieved for Dovid, because Aviv had shamefully humiliated him. 35 And it came to pass in the boker, that Yonatan went out into the sadeh at the mo'ed *(appointed time)* with Dovid, and a na'ar katon with him. 36 And he said unto his na'ar, Run, find out now the khitzim *(arrows)* which I shoot. And as the na'ar ran, he shot a khetz beyond him. 37 And when the

דיין מלוכה נישט האָבן קיין באַשטאַנד. און אַצונד, שיק און נעם
nem un shik atsund un bashtand kein hobn nisht meluche dain
fetch and send now and existence any have not kingdom your

אים צו מיר, ווארעם טויט קומט אים. לב האָט יהונָתָן געענטפֿערט זיין
zain geentfert Yehonatan hot im kumt toit vorem mir tsu im
his answered Yehonatan has him come death because me to him

פַֿאָטער שָׁאולן, און האָט צו אים געזאָגט: פַֿאַר וואָס זאָל ער געטייט
geteit er zol vos far gezogt im tsu hot un Shauln foter
caused to die he shall which for said him to has and Sha'ul father

ווערן? וואָס האָט ער געטאָן?
geton er hot vos vern
done he has what become

לג האָט שָׁאול אַ וואָרף געטאָן אויף אים דעם שפּיז, אים צו טרעפֿן; און
un trefn tsu im shpiz dem im oif geton vorf a Shaul hot
and hit to him spear the him on done throw a Sha'ul has

יהונָתָן האָט פַֿאַרשטאַנען, אַז דאָס איז באַשלאָסן ביי זיין פַֿאָטער
foter zain bai bashlosn iz dos az farshtanen hot Yehonatan
father his by determined is this that understood has Yehonatan

צו טייטן דָּוִדן.
Dovidn teitn tsu
Dovid to kill to

לד איז יהונָתָן אויפֿגעשטאַנען פֿון טיש אין גרימצאָרן, און
un grimtsorn in tish fun oifgeshtanen Yehonatan iz
and wrath in table of food from arose Yehonatan is

ער האָט דעם צווייטן טאָג פֿון חודש נישט געגעסן קיין שפּייז, ווייל
vail shpaiz kein gegesn nisht choidesh fun tog tsveitn dem hot er
because food any eaten not month of day second the has he

ער האָט זיך געקלעמט וועגן דָּוִדן, און ווייל זיין פַֿאָטער
foter zain vail un Dovidn vegen geklemt zich hot er
father his because and Dovid concerning aggrieved self has he

האָט אים פַֿאַרשעמט. לה און עס איז געווען אין דער פֿרי, איז
iz peire der in geven iz es un farshemt im hot
is morning the in having been is it and humiliated him has

יהונָתָן אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד, צו דער צייַט וואָס איז געווען
geven iz vos tsait der tsu feld in aroisgegangen Yehonatan
having been is which time the to field in having come out Yehonatan

אָפּגעמאַכט מיט דָּוִדן, און אַ קליין יינגל איז געווען מיט אים.
im mit geven iz yingel klein a un Dovidn mit opgemacht
him with having been is boy small a and Dovid with decided

לו און ער האָט געזאָגט צו זיין יינגל: לויף, געפֿין אַקאָרשט די פֿיַילן
failn di akorsht gefin loif yingel zain tsu gezogt hot er un
arrows the now find run boy his to said has he and

וואָס איך וואַרף. איז דער יינגל געלאָפֿן, און ער האָט געווארפֿן אַ
a gevorfn hot er un gelofn yingel der iz vorf ich vos
an shot has he and ran boy the is shoot I which

פֿיַיל אים אַריבערצויאָגן. לז און ווי דער יינגל איז צוגעקומען צו
tsu tsugekumen iz yingel der vi un aribertsuyogn im fail
to approached is boy the when and drive over him arrow

דעם אָרט פֿון דער פֿיַיל וואָס יהוֹנָתָן האָט געווארפֿן, אַזוי האָט
hot azoi gevorfn hot Yehonatan vos fail der fun ort dem
has so shot has Yehonatan which arrow the of place the

יהוֹנָתָן נאָכגערופֿן דעם יינגל , און געזאָגט: די פֿיַיל איז דאָך
doch iz fail di gezogt un yingel dem nochgerufn Yehonatan
indeed is arrow the said and boy the called out after Yehonatan

אַהין צו פֿון דיר . לח און יהוֹנָתָן האָט נאָכגערופֿן דעם
dem nochgerufn hot Yehonatan un dir fun tsu ahin
the called out after has Yehonatan and you(SG) from to there

יינגל : גיכער , אייל זיך , זאָלסט זיך נישט אָפּשטעלן . און
un opshteln nisht zich zolst zich ail gicher yingel
and stop moving not self you(SG) must self quick quickly boy

יהוֹנָתָנס יינגל האָט אויפֿגעקליבן די פֿיַילן , און איז געקומען צו
tsu gekumen iz un failn di oifgeklibn hot yingel Yehonatans
to having come is and arrows the gathered has boy Yehonatan's

זיין האַר .
har zain
master his

לט און דער יינגל האָט פֿון גאָרנישט געווּסט, נאָר יהוֹנָתָן און דָוִד
Dovid un Yehonatan nor gevust gornisht fun hot yingel der un
Dovid and Yehonatan but known nothing of has boy the and

האָבן געווּסט פֿון דער זאַך . מ האָט יהוֹנָתָן געגעבן זיין וואָפֿן צו
tsu vafn zain gegebn Yehonatan hot zach der fun gevust hobn
to weapon his gave Yehonatan has matter the of known have

זיין יינגל , און האָט צו אים געזאָגט: גיי , ברענג זיי אין שטאָט.
shtot in zei breng gei gezogt im tsu hot un yingel zain
city in them bring go said him to has and boy his

מא ווי דער יינגל איז אַוועקגעגאַנגען, אַזוי איז דָוִד אויפֿגעשטאַנען פֿון
fun oifgeshtanen Dovid iz azoi avekgegangen iz yingel der vi
from arose Dovid is so went way is boy the as

דָרום-זיַיט , און ער איז געפֿאַלן אויף זיין פּנים צו דער ערד , און האָט
hot un erd der tsu ponem zain oif gefaln iz er un dorem-zait
has and ground the to face his on fell is he and south side

זיך געבוקט דריַי מאָל . און זיי האָבן געקושט איינער דעם אַנדערן ,
andern dem einer gekusht hobn zei un mol drai gebukt zich
another the one kissed have they and times three bowed self

און געווויינט איינער מיטן אַנדערן, ביז דָוִד האָט מער געווויינט.
geveint mer hot Dovid biz andern mitn einer geveint un
wept more has Dovid until another with one wept and

מב און יהוֹנָתָן האָט געזאָגט צו דָוִדן : גיי בשלום ; וואָס
vos besholem gei Dovidn tsu gezogt hot Yehonatan un
forasmuch in peace go Dovid to said has Yehonatan and

מיר האָבן זיך ביידע געשוואָרן בייַם נאָמען פֿון ה , אַזוי
azoi Hashem fun nomen baim geshvorn beide zich hobn mir
so Hashem of name in the sworn an oath both self have we

צו זאָגן: ה זאָל זיַין צווישן מיר און צווישן דיר , און
un dir tsvishn un mir tsvishn zain zol Hashem zogn tsu
and you(SG) between and me between be shall Hashem say to

צווישן מיַין זאָמען און צווישן דיַין זאָמען ביז אייביק .
eibik biz zomen dain tsvishn un zomen main tsvishn
eternity unto seed your between and seed my between

na'ar was come to the makom of the khetz which Yonatan had shot, Yonatan cried after the na'ar, and said, Is not the khetz beyond thee? 38 And Yonatan cried after the na'ar, Make speed, haste, stay not. And na'ar Yonatan gathered up the khitzim *(arrows)*, and came to his adon.

39 But the na'ar had no da'as of anything; only Yonatan and Dovid knew the davar *(matter)*. 40 And Yonatan gave his weapons unto his na'ar, and said unto him, Go, carry them to the Ir.

41 And as soon as the na'ar was gone, Dovid arose out of a place toward the negev *(south)*, and fell on his face to the ground, and prostrated himself three times: and they kissed one another, and wept one with another, until Dovid wept exceedingly.

42 And Yonatan said to Dovid, Go in shalom, forasmuch as we have sworn both of us in the Shem of Hashem, saying, Hashem be between me and thee, and between my zera and thy zera ad olam.

כא

אוּן עֶר אִיז אוֹיפְגֶעשטַאנְען אוּן אִיז אַוועקְגֶעגַאנְגען; אוּן
un avekgegangen iz un oifgeshtanen iz er un
and went way is and arose is he and

יְהוֹנָתָן אִיז אַרַיין אִין שטאָט.
shtot in arain iz Yehonatan
city in enter is Yehonatan

כא.א אוּן דָּוִד אִיז גֶעקומען קיין נוֹב צוּ אֲחִימֶלֶךְ דעם כֹּהֵן ,
koyen dem Achimelech tsu Nov kein gekumen iz Dovid un
kohen the Achimelech to Nov to having come is Dovid and

אוּן אֲחִימֶלֶךְ הָאט גֶעציטערט דָּוִדן אַנטקֶגען , אוּן הָאט צוּ אִים
im tsu hot un antkegen Dovidn getsitert hot Achimelech un
him to has and to meet Dovid trembled has Achimelech and

ג ב ? דִּיר וואָס ביסטוּ אַלַיין , אוּן קיינער אִיז נישט מִיט גֶעזאָגְט: פַּאַר
dir mit nisht iz keiner un alein bistu vos far gezogt
you(SG) with not is anyone and alone are you what for said

הָאט דָּוִד גֶעזאָגְט צוּ אֲחִימֶלֶךְ דעם כֹּהֵן : דער מֶלְךְ הָאט מִיר
mir hot melech der koyen dem Achimelech tsu gezogt Dovid hot
me has king the kohen the Achimelech to said Dovid has

בְּאַפּוֹילן אַ זאַך , אוּן הָאט צוּ מִיר גֶעזאָגְט: קיינער זאָל גָּאָרנִישט
gornisht zol keiner gezogt mir tsu hot un zach a bafoiln
nothing shall anyone said me to has and matter a commanded

וויסן פּוֹן דער זאַך , אוּן וואָס אִיך שִׁיק דִּיך וועגן וואָס אִיך
vos un dich shik ich vos vegen zach der fun visen
which and you(SG) send I which concerning matter the of know

איך הָאב דִּיר בְּאַפּוֹילן; אוּן די יונגען הָאב אִיך בְּאַשטעלְט
bashtelt ich hob yungen di un bafoiln dir hob ich
arrange to meet I have young the and ordered you(SG) have I

אִין יענעם אוּן יענעם אָרט . ד ג אוּן אַצוּנד , וואָס אִיז דָּא אוּנטער דַּיין
dain unter do iz vos atsund un ort yenem un yenem in
your under here is what now and place such and such in

האַנט? גִיב אִין מִיַּין הַאנט אַ פַּינף ברויטן , אָדער וואָס עס געפינט זִיך .
zich gefint es vos oder broiten finf a hant main in gib hant
self found is what or loaves five a hand my in give hand

ה ד הָאט דער כֹּהֵן געענטפערט דָּוִדן , אוּן הָאט גֶעזאָגְט: וואָכעדיק
vochedik gezogt hot un Dovidn geentfert koyen der hot
common said has and Dovid answered kohen the has

ברויט איז נישטָא אונטער מִיַּין הַאנט, נאָר בלויז הייליק ברויט איז דָּא ,
do iz broit heilik bloiz nor hant main unter nishto iz broit
here is bread holy only but hand my under not is bread

אויב די יונגען הָאבן זיך נאָר אָפּגֶעהיט פּוֹן אַ ווַיב. ו ה הָאט דָּוִד
oib yungen di hobn zich nor opgehit fun a vaib hot Dovid
if young the have self only careful from a wife has Dovid

געענטפערט דעם כֹּהֵן , אוּן הָאט צוּ אִים גֶעזאָגְט: פַּאַר וואָר, אַ ווַיב
gezogt im tsu hot un koyen dem geentfert
said him to has and kohen the answered

אִיז פַּאַרמִיטן פּוֹן אונדז אַזוי ווי אַלע מאָל אַז אִיך גיי אַרויס; אוּן די
di un arois gei ich az mol ale vi azoi undz fun farmitn iz
the and out go I that time all as so us from withheld is

כלים פּוֹן די יונגען וועלן געהאַלטן הייליק; אוּן דאָס אִיז דער שטייגער
shteiger der iz dos un heilik gehaltn vern yungen di fun keilim
manner the is this and holy held become young the of vessels

מִיט וואָכעדיקן, אוּן ווי שוין הַיינְט, אַז הייליקס וועט זיין אִין דער
der in zain vet heiliks az haint shoin vi un vochedikn mit
the in be will the holy that today already as and common with

21 20:42 And he arose and departed: and Yonatan went into the Ir.

2 21:1 Then came Dovid to Nov to Achimelech HaKohen; and Achimelech was afraid at the meeting of Dovid, and said unto him, Why art thou alone, and no ish with thee? 3 2 And Dovid said unto Achimelech HaKohen, HaMelech hath commanded me a matter, and hath said unto me, Let no ish know anything of the davar whereabout I send thee, and what I have commanded thee; and I have directed ne'arim to such and such a makom *(place)*. 4 3 Now therefore what is under thine yad? Give me five lechem in mine yad, or whatever there is found. 5 4 And the Kohen answered Dovid, and said, There is no lechem chol *(ordinary bread)* under mine yad, but there is lechem kodesh; if the ne'arim have kept themselves at least from isha. 6 5 And Dovid answered the Kohen, and said unto him, Indeed isha have been kept from us yesterday and the day before, since I set out, and the vessels of the ne'arim *(young men)* are kodesh, and if this is a derech chol *(ordinary mission)* indeed it will remain kodesh today in their vessels. 7 6 So the Kohen gave him

כְּלִי ! ז וְהָאֵט אִים דָּעַר כֹּהֵן גֶעגֶעבֶּן הַייליקס; וּוָאהֲרעם דאָרטן אִיז נִישְׁט
nisht iz dortn vorem heiliks gegebn koyen der im hot keile
not is there for the holy given kohen the him has vessel

גֶעווען קיין בְּרוֹיט, נאָר בלויז דאָס בְּרוֹיט פּוֹן אָנגעזיכט וּוָאס אִיז
iz vos ongezicht fun broit dos bloiz nor broit kein geven
is which HaPanim of bread this only but bread any having been

אַרָאפגענומען גֶעווָארן פּוֹן פָּאַר ה , כְּדֵי אַוועקצולייגן
avektsuleign kedei Hashem far fun gevorn aropgenumen
put away so that Hashem before from having become removed

וואַרעם בְּרוֹיט, אִין דעם טָאג וּוָאס עס אִיז אַוועקגענומען גֶעווָארן .
gevorn avekgenumen iz es vos tog dem in broit varem
having become taken away is it which day the in bread warm

ח ז 8 7 Now a certain ish of the avadim of Sha'ul was there that day, detained before Hashem; shmo Do'eg, the Edomi, the chief of the ro'im that belonged to Sha'ul. 9 8 And Dovid said unto Achimelech, And is there not here under thine yad khanit or cherev? For I have neither brought my cherev nor my weapons with me, because the devar HaMelech *(matter of the King)* required haste. 10 9 And the Kohen said, The cherev of Golyat *(Goliath)* the Pelishti, whom thou slewest in the Emek Elah, hinei, it is here wrapped in a cloth behind the ephod; if thou wilt take that, take it; for there is no other except that here. And Dovid said, There is none like that; give it me.

11 10 And Dovid arose and fled that day from before Sha'ul, and went to Akhish Melech Gat. 12 11 And the avadim of Akhish said unto him, Is not this Dovid Melech

אוֹן דָּאָרטן אִיז גֶעווען אַ מאַן פּוֹן שָׁאוּלס קנעכט אִין יענעם
yenem in knecht Shauls fun man a geven iz dortn un
that in servants Sha'ul's from man a having been is there and

טָאג וּוָאס הָאט זיך אויפגעהאַלטן פָּאַר ה , אוֹן זיין נאָמען
nomen zain un Hashem far oifgehaltn zich hot vos tog
name his and Hashem before temporarily detained self has which day

אִיז גֶעווען דוֹאֵג דער אֲדוֹמי , דער הויפּט פּוֹן די פַּאסטוכער וּוָאס בִּיי
bai vos pastucher di fun hoipt der Adomi der Doeg geven iz
with which shepherds the of head the Edomi the Do'eg having been is

שָׁאוּלן . ט ח אוֹן דָּוִד הָאט געזאָגט צו אַחִימֶלֶכן : אוֹן אִיז נִישְׁט דָּא
do nishto iz un Achimelechn tsu gezogt hot Dovid un Shauln
here not is and Achimelech to said has Dovid and Sha'ul

אונטער דיין האַנט אַ שפּיז אָדער אַ שווערד? וואַרעם אֲפִילוּ מִיין שווערד,
shverd main afile vorem shverd a oder shpiz a hant dain unter
sword my even because sword a or spear a hand your under

אוֹן אֲפִילוּ מִינע וואַפֶן , הָאבּ איך נישט מיטגענומען מִיט זיך , וויַיל
vail zich mit mitgenumen nisht ich hob vafn maine afile un
because self with taken with not I have weapon my even and

די זאַך פּוֹן דעם מלך אִיז געווען אילייק . י הָאט דער כֹּהֵן
koyen der hot ailik geven iz melech dem fun zach di
kohen the has pressing having been is king the of matter the

געזאָגט: די שווערד פּוֹן גָּלְיַת דעם פְּלִשְׁתִּי וואָס דו הָאסט געשלאָגן אִין
in geshlogn host du vos Pelishti dem Golyat fun shverd di gezogt
in struck have you which Pelishti the Golyat of sword the said

טָאל אֵלָה, אָן איז זי איינגעוויקלט אִין אַ טוך הינטער דעם אֵפוֹד ; אויב
oib ephod dem hinter tuch a in aingeviklt zi iz on Elah tal
if ephod the behind cloth a in wrapped up it is on Elah valley of

דו ווילסט זי דיר נעמען , נעם, וואַרעם קיין אַנדערע חוץ איר
ir chuts andere kein vorem nem nemen dir zi vilst du
it besides other any because take take you(SG) it be willing you

איז דאָ נישטאָ. הָאט דָּוִד געזאָגט: נישטאָ איר גלייכן ; גיב זי מיר.
mir zi gib glaichn ir nishto gezogt Dovid hot nishto do iz
me it give equal it there is no said Dovid has not here is

יא אוֹן דָּוִד איז אויפגעשטאַנען, אוֹן איז אַנטלאָפֶן אִין יענעם טָאג פּוֹן
fun tog yenem in antlofn iz un oifgeshtanen iz Dovid un
from day that in fled is and arose is Dovid and

שָׁאוּלן , אוֹן איז געקומען צו אָכִישׁ דעם מלך פּוֹן גַּת . יב יא הָאבּן די
di hobn Gat fun melech dem Achish tsu gekumen iz un Shauln
the have Gat of king the Akhish to having come is and Sha'ul

קנעכט פֹּון אָכישן געזאָגט צו אים: איז דאָס נישט דָּוִד דער מלך פֹּון
fun melech der Dovid nisht dos iz im tsu gezogt Achishn fun knecht
of king the Dovid not this is him to said Akhish of servants

לאַנד? האָט מען נישט אויף דעם דאָזיקן געזונגען מיט טענץ, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi tents mit gezungen dozikn dem oif nisht men hot land
say to so dance with sang this the on not they has land

שָׁאוּל האָט געשלאָגן אין זײַנע טויזנטן,
toizntn zaine in geshlogn hot Shaul
thousands his in struck has Sha'ul

און דָּוִד אין זײַנע צענטויזנטן?
tsentoizntn zaine in Dovid un
ten thousands his in Dovid and

HaAretz? Did they not sing one to another of him in dances, saying,
Sha'ul hath slain his thousands,
and Dovid his myriads?

יג יב האָט דָּוִד זיך אַריינגענומען די דאָזיקע ווערטער אין האַרצן,
hartsn in verter dozike di araingenumen zich Dovid hot
heart in words this the took in self Dovid has

און ער האָט זייער מורא געהאַט פֿאַר אָכיש דעם מלך פֹּון
fun melech dem Achish far gehat moire zeyer hot er un
of king the Achish before had fear very much has he and

גַּת. יד יג האָט ער געביטן זײַן שׂכל פֿאַר זייערע אויגן, און האָט
hot un oign zeyere far seichel zain gebitn er hot Gat
has and eyes their before intelligence his changed he has Gat

זיך משוגע געמאַכט פֿאַר זיי, און האָט געצייכנט אויף די טירן
tirn di oif getseichnt hot un zei far gemacht meshuge zich
doors the on drew has and them before made insane self

פֹּון טויער, און געלאָזט רינען זײַן שפּײַכט אויף זײַן באָרד. טו יד האָט
hot bord zain oif shpaiechts zain rinen gelozt un toier fun
has beard his on spittle his trickle allowed and gate of

אָכיש געזאָגט צו זײַנע קנעכט: אַז איר זעט אַ מענטש איז משוגע,
meshuge iz mentsh a zet ir az knecht zaine tsu gezogt Achish
insane is man a see you that servants his to said Akhish

נאָך וואָס ברענגט איר אים צו מיר? טז טז צי פֿעלן מיר משוגעים,
meshugoyim mir feln tsi mir tsu im ir brengt vos noch
madmen me lack or me to him you bring which after

וואָס איר האָט מיר געבראַכט דעם דאָזיקן צו זײַן משוגע בײַ מיר?
mir bai meshuge zain tsu dozikn dem gebracht mir hot ir vos
me with insane be to this the brought me have you that

זאָל דער דאָזיקער קומען אין מײַן הויז?
hoiz main in kumen doziker der zol
house my into come this one the shall

כב **22** און דָּוִד איז אַוועקגעגאַנגען פֹּון דאָרטן, און איז אַנטרונען
antrunen iz un dortn fun avekgegangen iz Dovid un
escape is and there from went way is Dovid and

געוואָרן צו דער הייל פֹּון עֲדוֹלָם. האָבן דערהערט
derhert hobn Adulam fun heil der tsu gevorn
heard have Adullam of cave the to having become

זײַנע בריידער און דאָס גאַנצע הויז פֹּון זײַן פֿאָטער, און זיי
zei un foter zain fun hoiz gantse dos un brider zaine
they and father his of household whole the and brothers his

האָבן אַראָפּגענידערט אַהין צו אים.
im tsu ahin aropgenidert hobn
him to there went down have

13 12 And Dovid laid up these devarim in his levav, and was very much afraid of Akhish Melech Gat. 14 13 And he changed his behavior before them, and feigned himself a madman in their hands, and scratched on the daletot hasha'ar, and let his spittle fall down upon his zakan *(beard)*. 15 14 Then said Akhish unto his avadim, Hinei, ye see the man is meshuga; wherefore then have ye brought him to me? 16 15 Have I need of meshuga'im, that ye have brought this one to play the meshuga in my presence? Shall this one come into my bais?

Dovid therefore departed from there, and escaped to the me'arah *(cave)* of Adullam; and when his brethren and all the bais aviv heard it, they went down there to him.

ב און עס האָבן זיך אויפֿגעקליבן צו אים וווּ נאָר אַ מענטש אַ
a mentsh a nor vu im tsu oifgeklibn zich hobn es un
a man a ever where him to gathered self have it and

געדריקטער , און וווּ נאָר אַ מענטש וואָס האָט אַ בַּעַל-חוֹבֹ , און
un baal-choiv a hot vos mentsh a nor vu un gedrikter
and creditor a has which man a ever where and hard ptessed

געוואָרן וווּ נאָר אַ מענטש מיט אַ ביטער געמיט; און ער איז
gevorn iz er un gemit biter a mit mentsh a nor vu
having become is he and spirit bitter a with man a ever where

פַֿאַר אַ הויפּטמאַן איבער זיי . און עס זיַנען געווען מיט אים
im mit geven zainen es un zei iber hoiptman a far
him with having been are it and them over head man a for

אַרום פֿיר הונדערט מאַן.
man hundert fir arum
men hundred four round

ג און דָּוִד איז אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן קיין מִצְפֵּה-מוֹאָבֹ , און
un Mitspeh-Moav kein dortn fun avekgegangen iz Dovid un
and Mitzpeh Moav to there from went way is Dovid and

ער האָט געזאָגט צום מלך פֿון מוֹאָבֹ: זאָל , איך בעט דיך ,
dich bet ich zol Moav fun melech tsum gezogt hot er
you(SG) entreat I shall Moav of king to said has he

אַרויסקומען מײַן פֿאָטער און מײַן מוטער צו זיַין ביַי אײַך ביז וואַנען
vanen biz aich bai zain tsu muter main un foter main aroiskumen
when until you by be to mother my and father my come out

איך וועל וויסן וואָס אלקים וועט טאָן מיט מיר.
mir mit ton vet Elokim vos visen vel ich
me with do will G-d what know will I

ד און ער האָט זיי געבראַכט צו פֿירן פֿאַר דעם מלך פֿון מוֹאָבֹ,
Moav fun melech dem far firn tsu gebracht zei hot er un
Moav of king the before lead to brought them has he and

און זיי זיַנען געזעסן ביַי אים אַלע טעג וואָס דָּוִד איז געווען
geven iz Dovid vos teg ale im bai gezesn zainen zei un
having been is Dovid which days all him with dwelt are they and

אין דער באַרגפֿעסטונג.
bargfestung der in
stronghold the in

ה און גָּד דער נבֿיא האָט געזאָגט צו דָּוִדן : זאָלסט נישט
nisht zolst Dovidn tsu gezogt hot novi der Gad un
not you(SG) must Dovid to said has prophet the Gad and

זיצן אין דער באַרגפֿעסטונג; קום , און זאָלסט גיין אין לאַנד
land in gein zolst un kum bargfestung der in zitsn
land into go you(SG) must and come stronghold the in sit

יהודה . איז דָּוִד געגאַנגען און ער איז געקומען אין וואַלד
vald in gekumen iz er un gegangen Dovid iz Yehudah
forest in having come is he and having gone Dovid is Yehudah

חֶרֶת .
Cheret
Cheret

ו האָט געהערט שָׁאוּל , אַז דָּוִד און די מענטשן וואָס מיט אים
im mit vos mentshn di un Dovid az Shaul gehert hot
him with which men the and Dovid that Sha'ul heard has

זיַנען אויסגעפֿונען , געווארן ; און שָׁאוּל איז געזעסן אין גִּבְעָה ,
Givah in gezesn iz Shaul un gevorn oisgefunen zainen
Giv'ah in settled is Sha'ul and having become discovered are

2 And every ish that was in distress, and every ish that was in debt, and every ish that was mar-nefesh *(bitter in spirit, discontented)* gathered themselves unto him; and he became Sar over them; and there were with him about arba me'ot ish *(four hundred men)*.

3 And Dovid went from there to Mitzpeh Moav; and he said unto the Melech Moav, Let avi and immi now come out, and be with you, until I know what Elohim will do for me.

4 And he brought them before Melech Moav; and they dwelt with him all the days that Dovid was in the metzudah *(stronghold)*.

5 And Gad HaNavi said unto Dovid, Abide not in the metzudah; depart, and get thee into Eretz Yehudah. Then Dovid departed, and came into the Forest of Cheret.

6 When Sha'ul heard that Dovid was discovered, and the anashim that were with him, (now Sha'ul

אונטער דעם טאַמאַריסקנבוים אין רָמָה , מיט זיין שפּיז אין זיין האַנט;
hant zain in shpiz zain mit Ramah in tamarisknboim dem unter
hand his in spear his with Ramah in tamarisk tree the under

און אַלע זיינע קנעכט זיינען געשטאַנען לעבן אים. ז האָט שָׁאוּל געזאָגט
gezogt Shaul hot im lebn geshtanen zainen knecht zaine ale un
said Sha'ul has him near stood are servants his all and

צו זיינע קנעכט וואָס זיינען געשטאַנען אַרום אים: הערט אַקאָרשט,
akorsht hert im arum geshtanen zainen vos knecht zaine tsu
now hear him round stood are which servants his to

איר בנימינער , וועט דען דער זון פֿון יִשַׁי איך אַלעמען געבן
gebn alemen aich Yishaien fun zun der den vet Binyaminer ir
give all you Yishai of son the then will men of Binyamin you

פֿעלדער און ווײַנגערטנער, וועט ער איך אַלעמען מאַכן פֿאַר הויפּטלײַט
hoiptlait far machn alemen aich er vet vaingertner un felder
chief people for make all you he will vineyards and fields

פֿון טויזנט , און הויפּטלײַט פֿון הונדערט , ח וואָס איר האָט אַלע
ale hot ir vos hundert fun hoiptlait un toiznt fun
all has you which hundreds of chief people and a thousand of

געמאַכט אַ בונט אויף מיר, און קיינער אַנטפּלעקט נישט מײַן אויער,
oier main nisht antplekt keiner un mir oif bunt a gemacht
ear my not reveal anyone and me on conspiracy a made

ווען מײַן זון שליסט אַ ברית מיט דעם זון פֿון יִשַׁי , און
un Yishaien fun zun dem mit bris a shlist zun main ven
and Yishai of son the with covenant a conclude son my when

קיינער נישט פֿון אײַך קימערט זיך אום מיר און אַנטפּלעקט מײַן אויער,
oier main antplekt un mir um zich kimert aich fun nisht keiner
ear my reveal and me back self cares you of not anyone

אַז מײַן זון האָט אָנגעשטעלט קנעכט אויף מיר פֿאַר אַ לויערער ,
loierer a far mir oif knecht main ongeshtelt hot zun main az
lie in wait a for me on servants my steadily fixed has son my that

אַזוי ווי היינטיקן טאָג? ט האָט זיך אָפּגערופֿן דואֵג דער אֲדֹמִי , וואָס
vos Adomi der Doeg opgerufn zich hot tog haintikn vi azoi
which Edomi the Do'eg responded self has day this very as so

איז געשטאַנען מיט די קנעכט פֿון שָׁאוּל , און ער האָט געזאָגט: איך האָב
hob ich gezogt hot er un Shauln fun knecht di mit geshtanen iz
have I said has he and Sha'ul of servants the with standing is

געזען דעם זון פֿון יִשַׁי קומען קיין נוֹב צו אַחימֶלֶך דעם זון
zun dem Achimelech tsu Nov kein kumen Yishaien fun zun dem gezen
son the Achimelech to Nov to come Yishai of son the seen

פֿון אַחיטובֿ .
Achituvn fun
Achituv of

י און ער האָט געפֿרעגט פֿאַר אים ביי ה ; אויך צערונג האָט ער אים
im er hot tserung oich Hashem bai im far gefregt hot er un
him he has victuals also Hashem by him for inquired has he and

געגעבן , און די שוועכט פֿון פּלשתּי דעם האָט ער אים געגעבן .
gegebn im er hot Pelishti dem Golyat fun shverd di un gegebn
given him he has Philistine the Golyat of sword the and given

יא האָט דער מלך געשיקט רופֿן אַחימֶלֶך דעם זון פֿון אַחיטובֿ דעם
dem Achituv fun zun dem Achimelech rufn geshikt melech der hot
the Achituv of son the Achimelech call sent king the has

כהן , און דאָס גאַנצע הויז פֿון זײַן פֿאָטער, די כהנים וואָס אין נוֹב ;
Nov in vos koyanim di foter zain fun hoiz gantse dos un koyen
Nov in which kohanim the father his of house whole the and kohen

abode in Giv'ah under a tamarisk tree in Ramah, having his khanit in his yad, and all his avadim were standing about him);
7 Then Sha'ul said unto his avadim that stood about him, Hear now, ye of Binyamin; will Ben Yishai give every one of you sadot and kramim *(vineyards)*, and make you all sarei alafim and sarei me'ot;
8 That all of you have made a kesher against me, and there is none that reveals unto my ear that beni *(my son)* hath cut a Brit with Ben Yishai, and there is none of you that is concerned for me, or revealeth unto my ear that beni *(my son)* hath stirred up avdi against me, to lie in wait, as he does today?
9 Then answered Do'eg the Edomi, which was set over the avadim of Sha'ul, and said, I saw Ben Yishai coming to Nov, to Achimelech ben Achituv.

10 And he inquired of Hashem for him, and gave him provision, and gave him the cherev Golyat HaPelishti.

11 Then HaMelech sent to call Achimelech Ben Achituv HaKohen, and kol Bais Aviv, the Kohanim that

were in Nov; and they came all of them to HaMelech. 12 And Sha'ul said, Hear now, thou Ben Achituv. And he answered, Hineni, adoni. 13 And Sha'ul said unto him, Why have ye made a kesher against me, thou and Ben Yishai, in that thou hast given him lechem, and a cherev, and hast inquired of Elohim for him, that he should rise against me, to lie in wait, as he does this day? 14 Then Achimelech answered HaMelech, and said, And who is so ne'eman *(loyal)* among all thy avadim as Dovid, which is the Choson HaMelech, obedient to thy bidding, and is honored in thine bais? 15 Did I then begin to inquire of Elohim for him? Chalilah li! Let not HaMelech impute anything unto his eved, nor to all the Bais Avi; for thy eved knew nothing of all this, katon or gadol. 16 And HaMelech said, Thou shalt surely die, Achimelech, thou, and kol Bais Avicha.

17 And HaMelech said unto the footmen that stood about him, Turn, and slay the Kohanim of Hashem; because their yad also is with Dovid, and because they knew when he

אוֹן זיי זיַנען אַלע געקומען צום מלך . יבהאָט שָׁאוּל געזאָגט:
gezogt Shaul hot melech tsum gekumen ale zainen zei un
said Sha'ul has king to having come all are they and

הער אַקאָרשט, דו זון פֿון אַחיטובֿן . האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך,
ich bin do gezogt er hot Achituvn fun zun du akorsht her
I am here said he has Achituv of son you now pay heed

מײַן האַר . יגהאָט שָׁאוּל צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס האָט איר געמאַכט אַ
a gemacht ir hot vos far gezogt im tsu Shaul hot har main
a made you has which for said him to Sha'ul has master my

בונט אויף מיר, דו און דער זון פֿון ישַׁי , וועַן דו האָסט אים
im host du ven Yishaien fun zun der un du mir oif bunt
him have you when Yishai of son the and you me against conspiracy

געבראַכט ברויט און אַ שוווערד, און געפֿרעגט פֿאַר אים בייַ אלקים , כּדי ער
er kedei Elokim bai im far gefregt un shverd a un broit gebracht
he so that G-d by him for asked and sword a and bread brought

זאָל אויפֿשטיין קעגן מיר פֿאַר אַ לויערער , אַזוי ווי היינטיקן טאָג? ידהאָט
hot tog haintikn vi azoi loierer a far mir kegen oifshtein zol
has day this very as so lie in wait a for me against stand up shall

אַחימֶלֶך געענטפֿערט דעם מלך , און האָט געזאָגט: און וועַר צווישן
tsvishn ver un gezogt hot un melech dem geentfert Achimelech
among who and said has and king the answered Achimelech

אַלע דיינע קנעכט איז אַזוי באַגלויבט ווי דָוִד , וואָס איז דעם מלכס
melechs dem iz vos Dovid vi bagloibt azoi iz knecht daine ale
king's the is which Dovid as trustworthy so is servants your all

איידעם , און דער האַר איבער דיין לייַבוואַך , און אָנגעזען אין דיין
dain in ongezen un laibvach dain iber har der un eidem
your in regarded and bodyguard your over master the and son-in-law

הויז ? טוהאָב איך דען הײַנט אָנגעהויבן פֿרעגן פֿאַר אים בייַ אלקים ?
Elokim bai im far fregn ongehoibn haint den ich hob hoiz
G-d by him for to ask begun today then I have house

באַהיט זאָל איך זײַן ! זאָל דער מלך נישט אַרויפֿלייגן אַ חשד
chshad a aroifleigen nisht melech der zol zain ich zol bahit
suspicion a rely on not king the may be I may forbidden

אויף זײַן קנעכט , אויף דעם גאַנצן הויז פֿון מײַן פֿאָטער, וואָרעם דיין
dain vorem foter main fun hoiz gantsn dem oif knecht zain oif
your because father my of house whole the on servant his about

קנעכט האָט פֿון דעם אַלעם נישט געוווסט קיין זאַך , קליין אָדער גרויס.
grois oder klein zach kein gevust nisht alem dem fun hot knecht
big or small thing any known not all this the of has servant

טזהאָט דער מלך געזאָגט: שטאַרבן מוזטו שטאַרבן, אַחימֶלֶך , דו
du Achimelech shtarbn muztu shtarbn gezogt melech der hot
you Achimelech die you must die said king the has

און דאָס גאַנצע הויז פֿון דיין פֿאָטער.
foter dain fun hoiz gantse dos un
father your of house whole this and

יז און דער מלך האָט געזאָגט צו די לויפֿערס וואָס זיַנען
zainen vos loifers di tsu gezogt hot melech der un
are which royal guards the to said has king the and

געשטאַנען לעבן אים: דרייט אײַך אום, און טייט די כהנים פֿון ה ,
Hashem fun koyanim di teit un um aich dreit im lebn geshtanen
Hashem of kohanim the kill and back you turn him near stood

ווײַל אויך זייער האַנט איז געווען מיט דָוִדן , און ווײַל זיי
zei vail un Dovidn mit geven iz hant zeyer oich vail
they because and Dovid with having been is hand their also because

fled, and did not reveal it in my ear. But the avadim of HaMelech would not put forth their yad to strike the Kohanim of Hashem. 18 And HaMelech said to Do'eg, Turn thou, and strike the Kohanim. And Do'eg the Edomi turned, and he struck the Kohanim, and slaughtered on that day fourscore and five ish that did wear ephod bad *(linen robe)*.

19 And Nov, the Ir of the Kohanim, he struck with the edge of the cherev, both ish and isha, olel and nursing infants, and shor, and chamor, and seh, with the edge of the cherev. 20 And ben echad of Achimelech Ben Achituv, shmo Evyatar *(his name Evyatar)*, escaped, and fled after Dovid. 21 And Evyatar *(Abiathar)* told Dovid that Sha'ul had slain the Kohanim of Hashem. 22 And Dovid said unto Evyatar *(Abiathar)*, I knew it that day, when Do'eg the Edomi was there, that he would surely tell Sha'ul. I am mortally responsible for nefesh Bais Avicha. 23 Abide thou with me, fear not; for he that seeketh my nefesh

הָאָבן געווּוסט אַז ער אַנטלויפֿט, און הָאָבן נישט אַנטפּלעקט מײַן אויער.
oier main antplekt nisht hobn un antloift er az gevust hobn
ear my reveal not have and fled away he that known have

אָבער די קנעכט פֿון מלך הָאָבן נישט געוואָלט אויסשטרעקן זייער האַנט
hant zeyer oisshtrekn gevolt nisht hobn melech fun knecht di ober
hand their stretch out wanted not have king of servants the but

אָנצופֿאַלן אויף די כֹהנים פֿון ה . יח האָט דער מלך געזאָגט צו
tsu gezogt melech der hot Hashem fun koyanim di oif ontsufaln
to said king the has Hashem of kohanim the on to fall upon

דואֵגן : דרײַ זיך דו אום, און פֿאַל-צו אויף די כֹהנים . האָט דואֵג דער
der Doeg hot koyanim di oif fal-tsu un um du zich drai Doegen
the Do'eg has kohanim the on fall to and back you self turn Do'eg

אַדומי זיך אומגעדרייט , און ער איז אָנגעפֿאַלן אויף די כֹהנים , און
un koyanim di oif ongefaln iz er un umgedreit zich Adomi
and kohanim the on fell on is he and turned around self Edomi

האָט געטייט אין יענעם טאָג פֿינף און אַכציק מאַן וואָס האָבן געטראָגן
getrogn hobn vos man achtsik un finf tog yenem in geteit hot
wore have which men eighty and five day that in caused to die has

אַ ליינענעם אֵפֿוד .
ephod leinenem a
ephod linen a

יט און נוֹב די שטאָט פֿון די כֹהנים האָט ער געשלאָגן מיט שאַרף פֿון
fun sharf mitn geshlogn er hot koyanim di fun shtot di Nov un
of edge with struck he has kohanim the of city the Nov and

שוואַרד, פֿון אַ מאַן און ביז אַ פֿרוי , פֿון אַ קינד און ביז אַ זויגעדיקן , און
un zoigedikn a biz un kind a fun froi a biz un man a fun shverd
and infant a to and child a of woman a to and man a of sword

אַן אָקס און אַן אייזל און אַ שעפּס, מיט שאַרף פֿון שוואַרד.
shverd fun sharf mitn sheps a un eizl an un oks an
sword of edge with sheep a and donkey an and ox an

כ און איין זון פֿון אֲחִימֶלֶךְ דעם זון פֿון אֲחִיטוּבן , וואָס זײַן נאָמען
nomen zain vos Achituvn fun zun dem Achimelech fun zun ein un
name his which Achituv of son the Achimelech of son one and

איז געווען אֶבְיָתָר , איז אַנטרונען געוואָרן , און איז אַנטלאָפֿן
antlofn iz un gevorn antrunen iz Evyatar geven iz
fled is and having become escape is Evyatar having been is

נאָך דָּוִדן . כא און אֶבְיָתָר האָט דערציילט דָּוִדן , אַז שָׁאוּל האָט
hot Shaul az Dovidn dertseilt hot Evyatar un Dovidn noch
has Sha'ul that Dovid told has Evyatar and Dovid after

געהרגעט די כֹהנים פֿון ה . כב האָט דָּוִד געזאָגט צו אֶבְיָתָר :
Evyatarn tsu gezogt Dovid hot Hashem fun koyanim di geharget
Evyatar to said Dovid has Hashem of kohanim the killed

איך האָב געווּוסט אין יענעם טאָג, אויב דואֵג דער אֲדוֹמי איז דאָרטן, אַז
az dortn iz Adomi der Doeg oib tog yenem in gevust hob ich
that there is Edomi the Do'eg if day that in known have I

דערציילן וועט ער דערציילן שָׁאוּלן . איך בין געווען די סיבה אין
in sibe di geven bin ich Shauln dertseiln er vet dertseiln
in cause the having been am I Sha'ul tell he will tell

דעם טויט פֿון אַלע נפֿשות פֿון דײַן פֿאָטערס הויז . כג זיץ בײַ מיר,
mir bai zits hoiz foters dain fun nefoshes ale fun toit dem
me by sit house father's your of persons all of death the

זאָלסט נישט מורא האָבן; וואָרעם נאָר דער וואָס וועט זוכן
zuchn vet vos der nor vorem hobn moire nisht zolst
seek will which the one but because have fear not you(SG) must

seeketh thy nefesh; but with me thou shalt be mishmeret *(in safeguard)*.

מִין לעבן וועט זוכן דיין לעבן; ווייל אָפּגעהיט וועסטו זיין בַּיי
mir lebn main vet zuchn dain lebn vail opgehit vestu zain bai
me life my will seek your life because safeguard you(sg) will be with

מיר.
mir
me

כג

23 Then they told Dovid, saying, Hinei, the Pelishtim fight against Ke'ilah, and they rob the granot *(threshing floors)*.

האָט מען אָנגעזאָגט דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : זע , די
hot men ongezogt Dovidn , azoi tsu zogn : ze , di
has they ordered Dovid , so to say : behold , the

פְּלִשתִּים האַלטן מלחמה אויף קְעִילָה , און זיי רויבן די
Pelishtim haltn milchome oif Keilah , un zei roibn di
Pelishtim wage war on Ke'ilah , and they plunder the

שַׁיֵּערן .
shaiern .
threshing floors

[2] Therefore Dovid inquired of Hashem, saying, Shall I go and strike these Pelishtim? And Hashem said unto Dovid, Go, and strike the Pelishtim, and save Ke'ilah.

[ב] האָט דָּוִד געפֿרעגט בייַ ה , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך
hot Dovid gefregt bai Hashem , azoi tsu zogn : zol ich
has Dovid inquired of Hashem , so to say : shall I

גיין , און שלאָגן די דאָזיקע פְּלִשתִּים ? האָט ה געזאָגט צו
gein , un shlogn di dozike Pelishtim ? hot Hashem gezogt tsu
go and strike the these Pelishtim ? has Hashem said to

דָּוִדן : גיי , און זאָלסט שלאָגן די פְּלִשתִּים , און העלפֿן
Dovidn : gei , un zolst shlogn di Pelishtim , un helfn
Dovid : go and you(SG) must strike the Pelishtim and save

קְעִילָה .
Keilah .
Ke'ilah

[3] And Anshei Dovid said unto him, Hinei, Anachnu *(we)* are afraid here in Yehudah; how much more then if we come to Ke'ilah against the maarkhot *(military lines)* of the Pelishtim?

[ג] האָבן די מענטשן פֿון דָּוִדן צו אים געזאָגט: זע , דאָ אין
hobn di mentshn fun Dovidn tsu im gezogt: ze , do in
have the men of Dovid to him said: behold , here in

יהוּדה זיַינען מיר אין מורא , היַינט ווי שוין אַז מיר וועלן
Yehudah zainen mir in moire , haint vi shoin az mir veln
Yehudah are we in fear , how much more as already that we will

גיין קיין קְעִילָה , אַקעגן די רייען פֿון די פְּלִשתִּים ?
gein kein Keilah , akegn di reyen fun di Pelishtim ?
go to Ke'ilah , against the ranks of the Pelishtim ?

[4] Then Dovid inquired of Hashem yet again. And Hashem answered him and said, Arise, go down to Ke'ilah; for I will deliver the Pelishtim into thine yad.

[ד] האָט דָּוִד ווידער געפֿרעגט בייַ ה , און ה האָט אים
hot Dovid vider gefregt bai Hashem , un Hashem hot im
has Dovid again inquired of Hashem , and Hashem has him

געענטפֿערט און געזאָגט: שטיי אויף, נידער אַראָפּ קיין קְעִילָה , ווָארעם
geentfert un gezogt: shtei oif, nider arop kein Keilah , vorem
answered and said: stand up , down go down to Ke'ilah , for

איך גיב די פְּלִשתִּים אין דיַין האַנט.
ich gib di Pelishtim in dain hant.
I give the Pelishtim in your hand.

[5] So Dovid and his anashim went to Ke'ilah, and fought with the Pelishtim, and brought away their livestock, and attacked them with a makkah gedolah *(great defeat)*. So Dovid

[ה] איז געגאַנגען דָּוִד און זיַינע מענטשן קיין קְעִילָה , און האָט
iz gegangen Dovid un zaine mentshn kein Keilah , un hot
is having gone Dovid and his men to Ke'ilah , and has

מלחמה געהאַלטן אויף די פְּלִשתִּים , און אַוועקגעפֿירט זייערע פֿיך ,
milchome gehaltn oif di Pelishtim , un avekgefirt zeyere fich ,
war waged on the Pelishtim , and led away their livestock ,

saved the inhabitants of Ke'ilah.

און געשלאָגן צווישן זיי אַ גרויסן שלאַק . און דָּוִד האָט געהאָלפֿן
geholfn hot Dovid un shlak groisn a zei tsvishn geshlogn un
saved has Dovid and slaughter great a them among struck and

די באַווויינער פֿון קְעִילָה .
Keilah fun bavoiner di
Ke'ilah of inhabitants the

6 And it came to pass, when Evyatar *(Abiathar)* Ben Achimelech fled to Dovid to Ke'ilah, that he came down with the Ephod in his yad.

ו און עס איז געווען , אַז אֶבְיָתָר דער זון פֿון אֲחִימֶלֶכן איז
iz Achimelechn fun zun der Evyatar az geven iz es un
is Achimelech of son the Evyatar when having been is it and

אַנטלאָפֿן צו דָּוִדן קיין קְעִילָה , האָט ער אַראָפּגענידערט מיטן אֵפֿוֹד אין
in ephod mitn aropgenidert er hot Keilah kein Dovidn tsu antlofn
in ephod with gone down he has Ke'ilah to Dovid to fled

זײַן האַנט.
hant zain
hand his

7 And it was told Sha'ul that Dovid was come to Ke'ilah. And Sha'ul said, Elohim hath delivered him into mine yad; for he is shut in, by entering into an ir *(town)* that hath gates and bar. 8 And Sha'ul called kol HaAm together for milchamah, to go down to Ke'ilah, to besiege Dovid and his anashim.

ז איז אָנגעזאָגט געוואָרן שָׁאוּלן , אַז דָּוִד איז געקומען
gekumen iz Dovid az Shauln gevorn ongezogt iz
having come is Dovid that Sha'ul having become told is

קיין קְעִילָה , און שָׁאוּל האָט געזאָגט: אֱלֹקים האָט אים איבערגעענטפֿערט
ibergeentfert im hot Elokim gezogt hot Shaul un Keilah kein
delivered him has G-d said has Sha'ul and Ke'ilah to

אין מײַן האַנט, וואָרעם ער האָט זיך אַליין איינגעשלאָסן דורך קומען
kumen durch aingeshlosn alein zich hot er vorem hant main in
coming by locked in alone self has he for hand my into

אין אַ שטאָט מיט טירן און ריגלען. ח און שָׁאוּל האָט צונויפֿגערופֿן
tsunoifgerufn hot Shaul un riglen un tirn mit shtot a in
summoned has Sha'ul and bars and doors with city a into

דאָס גאַנצע פֿאָלק אויף מלחמה , צו נידערן אויף קְעִילָה , צו לעגערן
legern tsu Keilah oif nidern tsu milchome oif folk gantse dos
camp to Ke'ilah on go down to war for people whole this

אויף דָּוִדן און אויף זײַנע מענטשן .
oif Dovidn un oif zaine mentshn
men his on and Dovid against

9 And Dovid knew that Sha'ul secretly plotted ra'ah *(evil, harm)* against him; and he said to Evyatar *(Abiathar)* HaKohen, Bring here the Ephod. 10 Then said Dovid, Hashem Elohei Yisroel, Thy eved hath certainly heard that Sha'ul seeketh to come to Ke'ilah, to destroy the ir *(town)* on my account. 11 Will the Ba'alei Ke'ilah *(citizens of Ke'ilah)* deliver me up into his yad? Will Sha'ul come down, as Thy eved hath heard?

ט האָט דָּוִד זיך דערוווּסט , אַז שָׁאוּל טראַכט קעגן אים שלעכט,
shlecht im kegen tracht Shaul az dervust zich Dovid hot
evil him against intended Sha'ul that discovered self Dovid has

און ער האָט געזאָגט צו אֶבְיָתָר דעם כהן : געגען דעם אֵפֿוֹד . י
un ephod dem genen koyen dem Evyatar tsu gezogt hot er un
and ephod the bring close kohen the Evyatar to said has he and

דָּוִד האָט געזאָגט: ה׳ דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, הערן האָט געהערט דײַן
dain gehert hot hern Yisroel Elokei du Hashem gezogt hot Dovid
your heard has hear Yisroel the G-d of you Hashem said has Dovid

קנעכט , אַז שָׁאוּל וויל קומען קיין קְעִילָה , צו צעשטערן די שטאָט פֿון
fun shtot di tseshtern tsu Keilah kein kumen vil Shaul az knecht
of city the destroy to Ke'ilah to come will Sha'ul that servant

מײַנעט וועגן . יא וועלן די מענער פֿון קְעִילָה מיך איבערענטפֿערן אין זײַן
zain in iberentfern mich Keilah fun mener di veln vegen mainet
his in turn over me Ke'ilah of men the will account my

האַנט? וועט שָׁאוּל אַראָפּנידערן, אַזוי ווי דײַן קנעכט האָט געהערט? ה׳
Hashem gehert hot knecht dain vi azoi aropnideren Shaul vet hant
Hashem heard has servant your as so go down Sha'ul will hand

דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, זאָג, איך בעט דיך , צו דײַן קנעכט . האָט
hot knecht dain tsu dich bet ich zog Yisroel Elokei du
has servant your to you(SG) entreat I tell Yisroel the G-d of you

ה געזאָגט: ער וועט אַראָפּנידערן. יב האָט דָּוִד געזאָגט: וועלן די מענער
mener di veln gezogt Dovid hot aropnideren vet er gezogt Hashem
men the will said Dovid has go down will he said Hashem

פֿון קְעִילָה איבערגעטפֿערן מיך און מײַנע מענטשן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in mentshn maine un mich iberentfern Keilah fun
of hand the in men my and me turn over Ke'ilah of

שָׁאוּל ? האָט ה געזאָגט: זיי וועלן איבערגעטפֿערן.
iberentfern veln zei gezogt Hashem hot Shauln
turn over will they said Hashem has Sha'ul

יג איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען מיט זײַנע מענטשן, אַרום זעקס הונדערט
hundert zeks arum mentshn zaine mit oifgeshtanen Dovid iz
hundred six round men his with arose Dovid is

מאַן, און זיי זײַנען אַרויס פֿון קְעִילָה, און זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen un Keilah fun arois zainen zei un man
having gone are and Ke'ilah from went out are they and men

, וווּ זיי האָט זיך געמאַכט. איז שָׁאוּל אָנגעזאָגט געוואָרן
gevorn ongezogt Shauln iz gemacht zich hot zei vu
having become told Sha'ul is made self has they where

אַז דָּוִד איז אַנטרונען געוואָרן פֿון קְעִילָה; און ער האָט זיך
zich hot er un Keilah fun gevorn antrunen iz Dovid az
self has he and Ke'ilah from having become escape is Dovid that

פֿאַרמיטן פֿון אַרויסצוגיין.
aroistsugein fun farmitn
going forth from withheld

יד און דָּוִד איז געזעסן אין מדבר, אין די פֿעסטונגען; און ער איז
iz er un festungen di in midber in gezesn iz Dovid un
is he and strongholds the in wilderness in dwelt is Dovid and

, געזעסן אויפֿן בארג אין מדבר זיף. און שָׁאוּל האָט אַלע טאָג געזוכט
gezucht tog ale hot Shaul un Zif midber in barg oifn gezesn
searched day all has Sha'ul and Ziph wilderness in mount on settled

אָבער אלקים האָט אים נישט געגעבן אין זײַן האַנט. טו און דָּוִד האָט
hot Dovid un hant zain in gegebn nisht im hot Elokim ober
has Dovid and hand his in given not him has G-d but

געזען, אַז שָׁאוּל איז אַרויסגעגאַנגען זוכן זײַן לעבן; און דָּוִד איז
iz Dovid un lebn zain zuchn aroisgegangen iz Shaul az gezen
is Dovid and life his to seek having come out is Sha'ul that seen

געווען אין מדבר זיף, אין חוֹרשָׁה.
Chorshah in Zif midber in geven
Chorshah in Ziph wilderness in having been

טז און יהוֹנָתָן דער זון פֿון שָׁאוּל איז אויפֿגעשטאַנען, און איז
iz un oifgeshtanen iz Shauln fun zun der Yehonatan un
is and arose is Sha'ul of son the Yehonatan and

געגאַנגען צו דָּוִדן קיין חוֹרשָׁה, און ער האָט געשטאַרקט זײַן
zain geshtarkt hot er un Chorshah kein Dovidn tsu gegangen
his strengthened has he and Chorshah to Dovid to having gone

האַנט אין אלקים. יז און ער האָט צו אים געזאָגט: זאָלסט נישט מורא
moire nisht zolst gezogt im tsu hot er un Elokim in hant
fear not you(SG) must said him to has he and G-d in hand

האָבן, וואָרעם די האַנט פֿון מײַן פֿאָטער שָׁאוּל וועט דיך נישט
nisht dich vet Shauln foter main fun hant di vorem hobn
not you(SG) will Sha'ul father my of hand the because have

Hashem Elohei Yisroel, tell now Thy eved. And Hashem said, He will come down. 12 Then said Dovid, Will the Baalei Ke'ilah shut me and my anashim up into the yad Sha'ul? And Hashem said, They will deliver thee up.

13 Then Dovid and his anashim, which were about shesh me'ot ish, arose and departed out of Ke'ilah, and went wherever they could go. And it was told Sha'ul that Dovid was escaped from Ke'ilah; and he refrained from going forth.

14 And Dovid stayed in the midbar in metzadot *(strongholds, masadas)* and remained on a har in the midbar Ziph. And Sha'ul searched for him every day, but Elohim delivered him not into his yad. 15 And Dovid saw that Sha'ul was come out to seek his nefesh: and Dovid was in the midbar Ziph at Chorshah.

16 And Yonatan Ben Sha'ul arose, and went to Dovid at Chorshah, and strengthened his yad in Elohim. 17 And he said unto him, Fear not; for the yad Sha'ul Avi shall not find thee; and thou shalt be

Melech over Yisroel, and I shall be mishneh *(second)* unto thee; and that also Sha'ul Avi knoweth.

18 And they two made a brit *(covenant)* before Hashem; and Dovid stayed at Chorshah, and Yonatan went to his bais.

19 Then came up the Ziphim to Sha'ul to Giv'ah, saying, Doth not Dovid hide himself among us in metzadot *(strongholds, masadas)* at Chorshah, in the hill of Chakhilah, which is on the south of Yeshimon? 20 Now therefore, O Melech, come down according to all the desire of thy nefesh to come down; and our part shall be to deliver him into the yad HaMelech. 21 And Sha'ul said, Berukhim atem l'Hashem *(Blessed be ye of* Hashem*)*; for ye have compassion on me. 22 Now go, prepare further, and know and see his makom where his hideouts are, and who hath seen him there; for it is told me that he dealeth very craftily. 23 See therefore, and take knowledge of all the machavo'im *(hideouts)* where he hideth himself, and come ye again to me with the certainty, and I will go with you; it shall come to pass, if he be in the land, that I will search

געפֿינען, און דו וועסט קיניגן איבער יִשְׂרָאֵל, און איך וועל פֿאַר דיר
dir far vel ich un Yisroel iber kinign vest du un gefinen
you(SG) for will I and Yisroel over reign will you and find

זײַן פֿאַר אַ שני-למלך ; און אויך מײַן פֿאָטער שָׁאול ווייס דאָס.
dos veis Shaul foter main oich un sheine-lemeilech a far zain
this knows Sha'ul father my also and second to the king a for be

יח און זיי האָבן ביידע געשלאָסן אַ ברית פֿאַר ה ; און
un Hashem far bris a geshlosn beide hobn zei un
and Hashem before covenant a established both have they and

דָּוִד איז געבליבן אין חוֹרשָׁה , און יְהוֹנָתָן איז אַוועקגעגאַנגען צו
tsu avekgegangen iz Yehonatan un Chorshah in geblibn iz Dovid
to went way is Yehonatan and Chorshah in remain is Dovid

זײַן הויז .
hoiz zain
house his

יט און די זִיפֿים זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען צו שָׁאולן קיין גִּבְעָה , אַזוי
azoi Givah kein Shauln tsu aroifgegangen zainen Zifer di un
so Giv'ah to Sha'ul to having gone up are Ziphim the and

צו זאָגן : פֿאַר וואָר, דָּוִד באַהאַלט זיך בײַ אונדז אין די פֿעסטונגען אין
in festungen di in undz bai zich bahalt Dovid vor far zogn tsu
in strongholds the in us by self hide Dovid truly for say to

חוֹרשָׁה אויפֿן בערגל חֲכִילָה וואָס רעכטס פֿון ישימון . כ און
un yeshimon fun rechts vos Chachilah bergel oifn Chorshah
and Yeshimon of to the right which Chakhilah hill on Chorshah

אַצונד , מלך , וועט נאָר דײַן האַרץ געלוסט אַראָפּצונידערן, נידער
nider aroptsunidern gelust harts dain nor ven melech atsund
go down go down to desire heart your but when king now

אַראָפּ, און אויף אונדז אין אים איבערצוטאָפּערן אין דער האַנט פֿון מלך .
melech fun hant der in ibertsuentfern im iz undz oif un arop
king of hand the in deliver him is us on and down

כא האָט שָׁאול געזאָגט: געבענטשט זאָלט איר זײַן פֿון ה , וואָס האָט
hot vos Hashem fun zain ir zolt gebentsht gezogt Shaul hot
has which Hashem of be you shall blessed said Sha'ul has

איר אײַך דערבאַרעמט אויף מיר. כב גייט, איך בעט אײַך, פּאַסט
past aich bet ich geit mir oif derbaremt aich ir
watch out you entreat I go me on felt compassion you you

ווידער אויף, און ווערט געוואָר, און מערקט זײַן אָרט וווּ זײַן פֿוס
fus zain vu ort zain merkt un gevor vert un oif vider
foot his where place his knows and learn shall be and on again

איז, ווער עס האָט אים דאָרטן געזאָגט; ווָאָרעם מע האָט מיר געזאָגט, ער איז
iz er gezogt mir hot me vorem gezen dortn im hot es ver iz
is he told me has one because seen there him has it who is

זייער ליסטיק. כג דערום זעט, און ווערט געוואָר אַלע באַהעלטענישן
baheltenishn ale gevor vert un zet derum listik zeyer
hiding places all learn shall be and see therefore crafty very

וואָס ער באַהאַלט זיך דאָרטן, און איר זאָלט זיך אומקערן צו מיר מיט
mit mir tsu umkeren zich zolt ir un dortn zich bahalt er vos
with me to to return self shall you and there self hide he which

זיכערן , און איך וועל גיין מיט אײַך; און עס וועט זײַן , אויב ער איז אין
in iz er oib zain vet es un aich mit gein vel ich un zichern
in is he if be will it and you with go will I and certainty

לאַנד, וועל איך אים אַרומזוכן צווישן אַלע טויזנטן פֿון יהוּדה .
Yehudah fun toizntn ale tsvishn arumzuchn im ich vel land
Yehudah of thousands all among search out him I will land

him out throughout all the thousands of Yehudah.
24 And they arose, and went to Ziph ahead of Sha'ul; but Dovid and his anashim were in the midbar Ma'on, in the Aravah on the south of Yeshimon.
25 Sha'ul also and his anashim went to seek him. When Dovid was told, he descended and came down to the Sela *(Rock)*, and stayed in the midbar Ma'on. And when Sha'ul heard that, he pursued Dovid in the midbar Ma'on.
26 And Sha'ul went on this side of the har, and Dovid and his anashim on that side of the har; and Dovid made haste to get away for fear of Sha'ul; for Sha'ul and his anashim encircled Dovid and his anashim round about to take them. 27 But there came a malach unto Sha'ul, saying, Haste thee, and come; for the Pelishtim have invaded HaAretz. 28 Wherefore Sha'ul returned from pursuing after Dovid, and went against the Pelishtim; therefore they called that makom Sela HaMachlekot *(Rock of Escaping)*.

כד זיַינען זיי אויפגעשטאַנען, און זיַינען געגאַנגען קיין זיף
Zif kein gegangen zainen un oifgeshtanen zei zainen
Ziph to having gone are and arose they are

פַֿאַרויס פַֿאַר שָׁאולן . און דָּוִד און זיַינע מענטשן זיַינען
zainen mentshn zaine un Dovid un Shauln far farois
are men his and Dovid and Sha'ul before ahead of

פֿון רעכטס , אין דעם פּלוין, מָעוֹן אין מדבר געווען
fun rechts ploin dem in Maon midber in geven
of to the right plain the in Ma'on wilderness in having been

. ישימון
yeshimon
Yeshimon

כה און ווי שָׁאול און זיַינע מענטשן זיַינען געגאַנגען זוכן ,
zuchn gegangen zainen mentshn zaine un Shaul vi un
seek having gone are men his and Sha'ul as and

אַזוי האָט מען אָנגעזאָגט דָּוִדן , און ער האָט אַראָפּגענידערט
aropgenidert hot er un Dovidn ongezogt men hot azoi
gone down has he and Dovid told they has according to

צום פֿעלדז, און האָט זיך באַזעצט אין מדבר מָעוֹן . האָט שָׁאול
Shaul hot Maon midber in bazetst zich hot un feldz tsum
Sha'ul has Ma'on wilderness in sat self has and Rock to

דערהערט, און ער האָט נאָכגעיאָגט דָּוִדן אין מדבר
derhert hot er un nochgeyogt Dovidn in midber
heard has he and pursued after Dovid in wilderness

. מָעוֹן
Maon
Ma'on

כו און שָׁאול איז געגאַנגען פֿון דער זייַט באַרג , און דָּוִד און
un Shaul iz gegangen fun der zait barg un Dovid un
and Sha'ul is having gone of the side mountain and Dovid and

זיַינע מענטשן פֿון דער אַנדער זייַט באַרג ; און דָּוִד האָט זיך
zich hot Dovid un barg zait ander der fun mentshn zaine
self has Dovid and mountain side other the of men his

געאיילט אַוועקצוגיין פֿון שָׁאולן , און שָׁאול און זיַינע מענטשן
mentshn zaine un Shaul un Shauln fun avektsugein geailt
men his and Sha'ul and Sha'ul from to get away hurried

האָבן אַרומגערינגלט דָּוִדן און זיַינע מענטשן זיי צו כאַפּן . כז איז
iz chapn tsu zei mentshn zaine un Dovidn arumgeringlt hobn
is catch to them men his and Dovid encircled have

אָנגעקומען אַ שליח צו שָׁאולן , אַזוי צו זאָגן : אייל זיך און
un zich ail zogn tsu azoi Shauln tsu sheliech a ongekumen
and self haste say to so Sha'ul to messenger a arrived

קום , ווארעם די פּלשתּים זיַינען אָנגעפֿאַלן אויפֿן לאַנד . כח האָט שָׁאול
Shaul hot land oifn ongefaln zainen Pelishtim di vorem kum
Sha'ul has land on fell on are Pelishtim the because come

זיך אומגעקערט פֿון נאָכיאָגן דָּוִדן , און ער איז געגאַנגען אַקעגן
akegn gegangen iz er un Dovidn nochyogn fun umgekert zich
against having gone is he and Dovid pursuing from returned self

. סלַע-הַמַּחלקות דעריבער האָט מען גערופֿן יענעם אָרט . פּלשתּים די
Sela-HaMachlekot ort yenem gerufn men hot deriber Pelishtim di
Sela HaMachlekot place that called they has for that Pelishtim the

כד

24 And Dovid went up from there, and dwelt in metzadot at Ein-Gedi. [2 1] And it came to pass, when Sha'ul was returned from following the Pelishtim, that it was told him, saying, Hinei, Dovid is in the midbar of Ein-Gedi. [3 2] Then Sha'ul took shloshet alafim *(three thousand)* chosen men out of kol Yisroel, and went to search for Dovid and his anashim upon Wild Goat Rocks. [4 3] And he came to the gidrot hatzon *(sheep pens of the flock)* on the derech, where was a me'arah *(cave)*; and Sha'ul went in to cover his feet, and Dovid and his anashim remained in the far end of the me'arah *(cave)*. [5 4] And the anashim of Dovid said unto him, Hinei, the day of which Hashem said unto thee, Hinei, I will deliver thine oyev *(enemy)* into thine yad, that thou mayest do to him as it shall seem tov unto thee. Then Dovid arose, and cut off the corner of the me'il of Sha'ul without his notice. [6 5] And it came to pass afterward, that the lev Dovid smote him because he had cut off the corner of Sha'ul.

און דָּוִד איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן, און האָט זיך באַזעצט
bazetst zich hot un dortn fun aroifgegangen iz Dovid un
settled self has and there from having gone up is Dovid and

אין די בארגפֿעסטונגען פֿון עין-גֶּדי. כה:א און עס איז
iz es un Ein-Gedi fun bargfestungen di in
is it and Ein-Gedi of mountain stronghold the in

געווען, אַז שָׁאול האָט זיך אומגעקערט פֿון הינטער די פּלשתּים,
Pelishtim di hinter fun umgekert zich hot Shaul az geven
Pelishtim the behind from returned self has Sha'ul that having been

האָט מען אים געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: זע, דָּוִד איז אין מדבר פֿון
fun midber in iz Dovid ze zogn tsu azoi gezogt im men hot
of wilderness in is Dovid behold say to so said him they has

עין-גֶּדי. ב האָט שָׁאול genומען דריי טויזנט געקליבענע מענער פֿון
fun mener geklibene toiznt drai genumen Shaul hot Ein-Gedi
from men chosen thousand three taken Sha'ul has Ein-Gedi

גאַנץ ישׂראֵל, און ער איז gegangen זוכן דָּוִדן מיט זיַינע מענטשן
gantsn Yisroel, un er iz gegangen zuchn Dovidn mit zaine mentshn
all Yisroel and he is having gone seek Dovid with his men

אויף די שטיינבאקפֿעלדזן. ג און ער איז gekumen צו די שאָפֿגעהעפֿטן
oif di shteinbekfeldzn di tsu gekumen iz er un shofgeheftn
on the Wild Goat Rocks the to having come is he and sheepfold

ביַים וועג, און דאָרטן איז געווען א הייל; איז שָׁאול אַרײַנגעגאַנגען
baim veg un dortn iz geven a heil Shaul iz araingegangen
on the way and there is having been a cave Sha'ul is went

אויף זיַין באַדערפֿעניש. און דָּוִד און זיַינע מענטשן זיַינען געזעסן
oif zain baderfenish un Dovid un zaine mentshn zaine gezesn
his in oneself relieve and Dovid and his men are sitting

אין די ווינקלען פֿון דער הייל. ד האָבן די מענטשן פֿון דָּוִדן צו אים
in di vinklen fun der heil hobn di mentshn fun Dovidn tsu im
the in corners the of cave the have the men of Dovid to him

געזאָגט: זע, דאָס איז דער טאָג, וואָס ה' האָט דיר אָנגעזאָגט:
gezogt ze dos iz der tog vos Hashem hot dir ongezogt
said behold this is the day which Hashem has you(SG) told

זע, איך גיב דיַין שׂונא אין דיַין האַנט, און וועסט טאָן צו אים
ze, ich gib dain soine in dain hant un vest ton tsu im
behold I give your enemy in your hand and will do you(sg) to him

אַזוי ווי עס וועט זיַין גוט אין דיַינע אויגן. איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען, און האָט
azoi vi es vet zain gut in daine oign iz Dovid oifgeshtanen un hot
so as it will be good in your eyes is Dovid arose and has

אָפּגעשניטן דעם בערעג פֿון שָׁאולס מאַנטל שטילערהייט. ה און עס איז
opgeshnitn dem breg fun Shauls mantl shtilerheit un es iz
cut off the edge of Sha'ul's mantle secretly and it is

געווען נאָך דעם, האָט דָּוִדס האַרץ אים געפּלאָגט פֿאַר וואָס ער האָט
geven noch dem breg fun Shauln hot
having been afterwards the edge of Sha'ul has

אָפּגעשניטן דעם בערעג פֿון שָׁאולן.
opgeshnitn dem breg fun Dovids harts im geplogt far vos er hot
cut off the edge of Dovid's heart him struck for what he has

זוֹן פון ער האָט געזאָגט צו זיינע מענטשן: באַהיט איך זאָל ווערן
fun vern ich zol bahit mentshn zaine tsu gezogt hot er un
of become I shall forbid men his to said has he and

ה , אַז איך זאָל טאָן די דאָזיקע זאַך צו מײַן האַר , צום
tsum har main tsu zach dozike di ton zol ich az Hashem
to master my to thing this the do shall I that Hashem

געזאַלבטן פון ה , אויסצושטרעקן מײַן האַנט אויף אים, ווארעם
vorem im oif hant main oistsushtrekn Hashem fun gezalbtn
because him against hand my extending out Hashem of moshiach

דער געזאַלבטער פון ה איז ער. ח זוֹן דָּוִד האָט אָפגעהאַקט זיינע
zaine opgehakt hot Dovid un er iz Hashem fun gezalbter der
his torn apart has Dovid and he is Hashem of moshiach the

מענטשן מיט די ווערטער, און ער האָט זיי נישט געלאָזן אויפֿשטיין
oifshtein gelozn nisht zei hot er un verter di mit mentshn
stand up allowed not them has he and words the with men

אַקעגן שָׁאוּל. און שָׁאוּל איז אויפֿגעשטאַנען פון דער הייל, און איז
iz un heil der fun oifgeshtanen iz Shaul un Shauln akegn
is and cave the from arose is Sha'ul and Sha'ul against

געגאַנגען אין וועג. ט איז דָּוִד דערנאָך אויפֿגעשטאַנען, און ער איז
iz er un oifgeshtanen dernoch Dovid iz veg in gegangen
is he and arose after that Dovid is way in having gone

אַרויסגעגאַנגען פון דער הייל, און ער האָט נאָכגערופֿן שָׁאוּל , אַזוי
azoi Shauln nochgerufn hot er un heil der fun aroisgegangen
so Sha'ul called out after has he and cave the from having come out

צו זאָגן: מײַן האַר מלך ! האָט שָׁאוּל זיך אומגעקוקט הינטער זיך ,
zich hinter umgekukt zich Shaul hot melech har main zogn tsu
self behind looked self Sha'ul has king master my say to

און דָּוִד האָט זיך געניגט מיטן פנים צו דער ערד , און זיך געבוקט.
gebukt zich un erd der tsu ponem mitn geneigt zich hot Dovid un
bowed self and ground the to face with inclined self has Dovid and

י און דָּוִד האָט געזאָגט צו שָׁאוּל: פַֿאַר וואָס הערסטו צו
tsu herstu vos far Shauln tsu gezogt hot Dovid un
to you do hear which for Sha'ul to said has Dovid and

די רייד פון אַ מענטשן , אַזוי צו זאָגן: זע , דָּוִד זוכט דיר
dir zucht Dovid ze zogn tsu azoi mentshn a fun reid di
you(SG) seeks Dovid behold say to so man a of words the

שלעכטס ? יא אָט האָבן היינטיקן טאָג דיַינע אויגן געזען, אַז ה
Hashem az gezen oign daine tog haintikn hobn ot shlechts
Hashem that seen eyes your day this very have behold evil things

האָט דיך געגעבן אין מײַן האַנט אין דער הייל; און מע האָט גערעדט
geredt hot me un heil der in hant main in gegebn dich hot
spoken have they and cave the in hand my in given you(SG) has

דיך צו הרגען , אָבער האָט דיך געשוינט , און איך האָב גערעדט:
gezogt hob ich un geshoint dich hot ober hargen tsu dich
said have I and spared you(SG) has but kill to you(SG)

איך וועל נישט אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף מײַן האַר , וואָרעם דער
der vorem har main oif hant main oisshtrekn nisht vel ich
the because master my on hand my stretch out not will I

געזאַלבטער פון ה איז ער. יב יא און זע , מײַן פאָטער, אַדרבא זע דעם
dem ze adrabe foter main ze un er iz Hashem fun gezalbter
the see indeed father my see and he is Hashem of anointed

ברעג פון דיַין מאַנטל אין מײַן האַנט; וואָרעם אַז איך האָב אָפּגעשניטן
opgeshnitn hob ich az vorem hant main in mantl dain fun breg
cut off have I that because hand my in mantle your of edge

7 6 And he said unto his anashim, Chalilah *(far be it)* before Hashem that I should do this thing unto adoni, Hashem's moshiach, to stretch forth mine yad against him, seeing he is the moshiach of Hashem. 8 7 So Dovid restrained his anashim with these devarim, and allowed them not to rise against Sha'ul. But Sha'ul rose up out of the me'arah *(cave)*, and went on his derech. 9 8 Dovid also arose afterward, and went out of the me'arah, and called after Sha'ul, saying, Adoni HaMelech. And when Sha'ul looked behind him, Dovid bowed down with his face to the ground, and prostrated himself.

10 9 And Dovid said to Sha'ul, Wherefore hearest thou divrei adam, saying, Hinei, Dovid seeketh thy hurt? 11 10 Hinei, this day thine eyes have seen how that Hashem had delivered thee today into mine yad in the me'arah; and some urged me kill thee; but mine [nefesh] spared thee; and I said, I will not put forth mine yad against adoni; for he is the moshiach of Hashem. 12 11 Moreover, avi, see, indeed, see the corner of thy me'il *(robe)* in my yad; for in that I cut off the corner

of thy me'il, and killed thee not, know thou and see that there is neither ra'ah nor peysha *(rebellion)* in mine yad, and I have not sinned against thee; yet thou huntest my nefesh to take it. [13][12] Hashem judge between me and thee, and Hashem avenge me on thee; but mine yad shall not be upon thee. [14][13] As saith the mashal *(proverb)* of the ancients, Resha *(wickedness)* proceedeth from the resha'im; but mine yad shall not be upon thee. [15][14] After whom is the Melech Yisroel come out? After whom dost thou pursue? After a dead kelev *(dog)*, after a parosh *(flea)*. [16][15] Hashem therefore be judge, and judge between me and thee, and see, and uphold my cause, and deliver me out of thine yad. [17][16] And it came to pass, when Dovid had made an end of speaking these devarim unto Sha'ul, that Sha'ul said, Is this thy voice, beni Dovid? And Sha'ul lifted up his voice, and wept.

[18][17] And he said to Dovid, Thou art more tzaddik than I; for thou hast rewarded me tovah, whereas I have rewarded thee ra'ah. [19][18] And thou hast shown this day

דעם ברעג פֿון דיין מאַנטל, און האָב דיך נישט געהרגעט, פֿאַרשטיי און
un farshtei geharget nisht dich hob un mantl dain fun breg dem
and arise killed not you(SG) have and mantle your of edge the

זע, אַז אין מײַן האַנט איז נישטאָ קיין בייז און קיין פֿאַרברעך, און איך
ich un farbrech kein un beiz kein nishto iz hant main in az ze
I and transgression any and evil any not is hand my in that see

האָב נישט געזינדיקט קעגן דיר; און דו לויערסט מײַן לעבן צו
tsu lebn main loierst du un dir kegen gezindikt nisht hob
to life my lie in wait you and you(SG) against sinned not have

נעמען. [יג][יב] זאָל ה משפּטן צווישן מיר און צווישן דיר,
dir tsvishn un mir tsvishn mishpetn Hashem zol nemen
you(SG) between and me between judge Hashem shall take

און זאָל ה זיך פֿאַר מיר נוקם זײַן אָן דיר; אָבער מײַן
main ober dir on zain noikem mir far zich Hashem zol un
my but you(SG) on be avenge me for self Hashem shall and

האַנט זאָל נישט זײַן אויף דיר. [יד][יג] אַזוי ווי דאָס שפּריכוואָרט פֿון די
di fun shprichvort dos vi azoi dir oif zain nisht zol hant
the of proverb this as so you(SG) on be not shall hand

פֿאַרצײַטיקע זאָגט: פֿון שלעכטע קומט אַרויס שלעכטס; אָבער מײַן
main ober shlechts arois kumt shlechte fun zogt fartsaitike
my but evil things out come bad from declares ancients

האַנט זאָל נישט זײַן אויף דיר. [טו][יד] נאָך ווען איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz vemen noch dir oif zain nisht zol hant
having come out is whom after you(SG) on be not shall hand

דער מלך פֿון ישׂראל? נאָך ווען יאָגסטו זיך? נאָך אַ טויטן
toitn a noch zich yogstu vemen noch Yisroel fun melech der
dead a after self you pursue whom after Yisroel of king the

הונט, נאָך אַן אײַנציקער פֿלוי? [טז][טו] און זאָל ה זײַן דער ריכטער,
richter der zain Hashem zol un floi eintsiker an noch hunt
judge the be Hashem shall and flea single one an after dog

און משפּטן צווישן מיר און דיר, און זען, און קריגן
krign un zen un dir tsvishn un mir tsvishn mishpetn un
contend and see and you(SG) between and me between judge and

מײַן קריג, און מיך העלפֿן פֿון דיין האַנט. [יז][טז] און עס איז געווען,
geven iz es un hant dain fun helfn mich un krig main
having been is it and hand your from save me and case my

ווי דָּוִד האָט געענדיקט רעדן די דאָזיקע רייד צו שָׁאוּל, אַזוי
azoi Shauln tsu reid dozike di redn geendikt hot Dovid vi
so Sha'ul to words this the speaking finished has Dovid when

האָט שָׁאוּל געזאָגט: איז דאָס דײַן קוֹל, דָּוִד מײַן זון? און שָׁאוּל האָט
hot Shaul un zun main Dovid kol dain dos iz gezogt Shaul hot
has Sha'ul and son my Dovid voice your this is said Sha'ul has

אויפֿגעהויבן זײַן קוֹל, און האָט געווויינט.
geveint hot un kol zain oifgehoibn
wept has and voice his lifted up

[יח][יז] און ער האָט געזאָגט צו דָּוִדן: דו ביסט גערעכטער פֿון מיר,
mir fun gerechter bist du Dovidn tsu gezogt hot er un
me than righteous are you Dovid to said has he and

וואָרעם דו האָסט מיר געטאָן גוטס, און איך האָב אָפּגעטאָן
opgeton hob ich un guts geton mir host du vorem
done have I and good things done me have you because

שלעכטס. [יט][יח] און דו האָסט באַווײַזן הײַנט ווי דו האָסט
shlechts host du un guts host du vi haint bavizn host du
evil things have you and good things have you how today shown have you

how that thou hast dealt tovah with me; forasmuch as when Hashem had delivered me into thine yad, thou killedst me not. [20] [19] For if an ish find his oyev, will he let him go bederech tovah? Wherefore Hashem reward thee tovah for that thou hast done unto me this day. [21] [20] And now, hinei, I know that thou shalt surely be Melech, and that the Mamlechet Yisroel shall be established in thine yad. [22] [21] Swear now therefore unto me by Hashem, that thou wilt not cut off my zera after me, and that thou wilt not destroy my shem out of the Bais Avi. [23] [22] And Dovid swore unto Sha'ul. And Sha'ul went to his bais; but Dovid and his anashim went up unto the metzudah *(stronghold, masada)*.

גְעטָאן מִיט מִיר, ווען ה הָאט מִיך איבערגעגעטפֿערט אין דַיין
dain in ibergeentfert mich hot Hashem ven mir mit geton
your into delivered me has Hashem when me with done

האַנט, און דו הָאסט מִיך נישט גענהרגעט. כ יט און וועט דען עמעצער
emetser den vet un geharget nisht mich host du un hant
someone then will and killed not me have you and hand

טרעפֿן זײַן פַֿיינט , און אים לאָזן גיין מִיט אַ גוטן וועג? דערום
derum veg gutn a mit gein lozn im un faint zain trefn
therefore way good a with go let him and enemies his happen upon

זאָל דיר ה אָפּצאָלן גוטס פַֿאַר וואָס דו הָאסט
host du vos far guts optsolen Hashem dir zol
have you what for good things make restitution Hashem you(SG) shall

מיר געטָאן הײַנטיקן טָאג. כא כ און אַצונד , זע , איך וויים אַז קינִיגן
kinign az veis ich ze atsund un tog haintikn geton mir
reign that know I behold now and day this very done me

וועסטו קינִיגן און אין דַיין האַנט וועט זיך אָפּשטעלן די מלוכה פֿון
fun meluche di opshteln zich vet hant dain in un kinign vestu
of kingdom the establish self will hand your in and reign will you(sg)

יִשְׂרָאֵל. כב כא דערום שווער מיר אַצונד , בייַ ה , אויב דו וועסט
Yisroel derum shver mir atsund , bai Hashem oib du vest
Yisroel therefore swear me now by Hashem whether you will

פַֿארשנײַדן מײַן זאָמען נאָך מיר, און אויב דו וועסט פַֿארטיליקן מײַן
main farshnaidn noch mir un oib du vest fartiliken zomen main
my destroy after me and whether you will destroy my seed

נאָמען פֿון מײַן פַֿאָטערס הויז .
hoiz foters main fun nomen
house father's my from name

כג כב הָאט דָוִד געשוואָרן שָׁאולן ; און שָׁאול איז אַוועקגעגאַנגען צו
tsu avekgegangen iz Shaul un Shauln geshvorn Dovid hot
to went way is Sha'ul and Sha'ul sworn an oath Dovid has

זײַן הויז , און דָוִד און זײַנע מענטשן זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אויף דער
der oif aroifgegangen zainen mentshn zaine un Dovid un hoiz zain
the on having gone up are men his and Dovid and house his

באַרגפֿעסטונג.
bargfestung
stronghold

כה

25 And Shmuel died; and kol Yisroel were gathered together, and lamented him, and buried him at his bais at Ramah.

And Dovid arose, and went down to the midbar Paran. [2] And there was an ish in Ma'on, whose possessions were in

און שמוּאֵל איז געשטָארבן, און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן זיך
zich hobn Yisroel gants un geshtorbn iz Shmuel un
self have Yisroel all and died is Shmuel and

איַינגעזאַמלט, און האָבן אים באַקלָאגט; און זיי האָבן אים
im hobn zei un baklogt im hobn un aingezamlt
him have they and mourned him have and gathered

באַגראָבן אין זײַן היים אין רָמָה .
Ramah in heim zain in bagrobn
Ramah in home his in buried

און דָוִד איז אויפֿגעשטאַנען, און האָט אַראָפּגענידערט צום מדבר
midber tsum aropgenidert hot un oifgeshtanen iz Dovid un
wilderness to gone down has and arose is Dovid and

פָּארָן. ב און אין מָעוֹן איז געווען אַ מאַן, וואָס זײַן ווירטשאַפֿט
virtshaft zain vos man a geven iz Maon in un Paran
business affairs his which man a having been is Ma'on in and Paran

איז געווען אין כַּרמֶל . און דער מאַן איז געווען זייער ריַיך , און
un raich zeyer geven iz man der un Karmel in geven iz
and rich very having been is man the and Carmel in having been is

Carmel; and the ish was gadol me'od, and he had three thousand tzon, and a thousand izzim *(goats)*; and he was shearing his tzon in Carmel. [3] Now the shem of the ish was Naval; and the shem of his isha Avigal; and she was an isha of tovat seichel, and beautiful; but the ish was kasheh *(churlish, difficult)* and rah *(mean)* in his doings; and he was a descendant of Kalev. [4] And Dovid heard in the midbar that Naval did shear his tzon. [5] And Dovid sent out ten ne'arim, and Dovid said unto the ne'arim, Get you up to Carmel, and go to Naval, and give him a shalom greeting in my shem *(name)*; [6] And thus shall ye say to him, Koh lechai *(good fortune to you)*, shalom to thee, shalom to thine bais, shalom unto all that thou hast. [7] And now I have heard that thou hast shearers; now thy ro'im *(shepherds)* which were with us, we hurt them not, and nothing was missing by them, all the while they were in Carmel. [8] Ask thy ne'arim, and they will show thee. Wherefore let the ne'arim find chen *(favor, grace)* in thine eyes; for we come on yom tov; give, now,

ער האָט געהאַט דרײַ טויזנט שאָף , און טויזנט ציגן ; און ער איז
iz er un tsign toiznt un shof toiznt drai gehat hot er
is he and goats a thousand and sheep thousand three had has he

געווען בײַם שערן פֿון זײַנע שאָף אין כַּרְמֶל . ג און דער נאָמען
nomen der un Karmel in shof zaine fun shern baim geven
name the and Carmel in sheep his of shearing at having been

פֿון דער מאַן איז געווען נָבָל , און דער נאָמען פֿון זײַן ווײַב אֲבִיגַיִל.
Avigal vaib zain fun nomen der un Naval geven iz man der fun
Avigal wife his of name the and Naval having been is man the of

און די פֿרוי איז געווען ווויל‌פֿאַרשטאַנדיק און שיין אין
in shein un voilfarshtandik geven iz froi di un
in beautiful and good for comprehending having been is woman the and

געשטאַלט; אָבער דער מאַן איז געווען האַרט און שלעכט אין מעשׂים;
meisim in shlecht un hart geven iz man der ober geshtalt
doings in mean and churlish having been is man the but form

און ער איז געווען פֿון כָּלֵבּס משפּחה .
mishpoche Kalevs fun geven iz er un
family Kalev's of having been is he and

ד האָט דָּוִד געהערט אין מדבר אַז נָבָל שערט זײַנע שאָף .
shof zaine shert Naval az midber in gehert Dovid hot
sheep his shears Naval that wilderness in heard Dovid has

ה און דָּוִד האָט געשיקט צען יונגען , און דָּוִד האָט געזאָגט צו די
di tsu gezogt hot Dovid un yungen tsen geshikt hot Dovid un
the to said has Dovid and young ten sent has Dovid and

יונגען : גייט אַרויף קיין כַּרְמֶל , און קומט צו נָבָלן און פֿרעגט אים
im fregt un Navaln tsu kumt un Karmel kein aroif geit yungen
him inquire and Naval to come and Carmel to up go young

אין מײַן נאָמען אויף פְּרִיד . ו און אַזוי זאָלט איר זאָגן : צום
tsum zogn ir zolt azoi un frid oif nomen main in
to say you shall so and peace greeting on name my in

לעבן! און פֿריד צו דיר , און פֿריד צו דײַן הויז , און פֿריד
frid un hoiz dain tsu frid un dir tsu frid un lebn
peace and house your to peace and you(SG) to peace and life

צו אַלץ וואָס איז דײַנס! ז און אַצונד האָב איך געהערט, אַז מע
me az gehert ich hob atsund un dains iz vos alts tsu
one that heard I have now and yours is which all that to

שערט בײַ דיר ; אַצונד : די פּאַסטוכער וואָס בײַ דיר זײַנען
zainen dir bai vos pastucher di atsund dir bai shert
are you(SG) by which shepherds the now you(SG) by shears

געווען מיט אונדז; נישט מיר האָבן זיי געקריוודעט, און נישט
nisht un gekrivdet zei hobn mir nisht undz mit geven
not and extorted them have we not us with having been

בײַ זיי איז עפּעס געמינערט געוואָרן אַלע טעג וואָס זיי
zei vos teg ale gevorn geminert epes iz zei bai
they which days all having become diminished anything is them with

זײַנען געווען אין כַּרְמֶל ח – פֿרעג דײַנע יונגען , און זיי וועלן
veln zei un yungen daine freg Karmel in geven zainen
will they and young your ask Carmel in having been are

דיר דערציילן – טאָ זאָלן די יונגען געפֿינען חֵן אין דײַנע אויגן;
oign daine in chein gefinen yungen di zoln to dertseiln dir
eyes your in favor find young the shall then tell you(SG)

וואָרעם אין אַ גוטן טאָג זײַנען מיר געקומען . גיב , איך בעט
bet ich gib gekumen mir zainen tog gutn a in vorem
entreat I give having come we are day good a in because

דיך , ווּאָס דיַין האַנט ווּעט געפֿינען, צו דיַינע קנעכט אוּן צו דיַין
dain tsu un knecht daine tsu gefinen vet hant dain vos dich
your to and servants your to find will hand your what you(SG)

זון דָּוִדן .
Dovidn zun
Dovid son

ט זיַינען געקומען די יונגען פֿון דָּוִדן , אוּן האָבן געראַדט צו
tsu geredt hobn un Dovidn fun yungen di gekumen zainen
to spoken have and Dovid from young the having come are

נָבָל אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע רייד אין נאָמען פֿון דָּוִדן ; אוּן זיי
zei un Dovidn fun nomen in reid dozike di ale vi azoi Navaln
they and Dovid of name in words these the all as so Naval

האָבן זיך פֿאַררוט. י האָט נָבָל געענטפֿערט די קנעכט פֿון דָּוִדן , אוּן
un Dovidn fun knecht di geentfert Naval hot farrut zich hobn
and Dovid of servants the answered Naval has ceased self have

האָט געזאָגט: ווער איז דָּוִד ? אוּן ווער איז דער זון פֿון יִשַׁי ? היַינט
haint Yishaien fun zun der iz ver un Dovid iz ver gezogt hot
Nowadays Yishai of son the is who and Dovid is who said has

צו טאָג זיַינען דאָ אַ סך קנעכט וואָס רייַסן זיך אַוועק איטלעכער
itlecher avek zich raisn vos knecht sach a do zainen tog tsu
each away self pull out which servants many a here are day to

פֿון זיַין האַר . יא אוּן איך זאָל נעמען מײַן ברויט אוּן מײַן וואַסער,
vaser main un broit main nemen zol ich un har zain fun
water my and bread my take shall I and master his from

אוּן מײַן שעכטונג וואָס איך האָב געשאָכטן פֿאַר מײַנע שערערס, אוּן
un sherers maine far geshochtn hob ich vos shechtung main un
and shearers my for slaughtered have I which slaughter my and

אַוועקשענקען צו מענטשן וואָס איך וויַיס נישט פֿון וואַנען זיי
zei vanen fun nisht veis ich vos mentshn tsu avekshenken
they from where from not know I which men to give away

זיַינען ?
zainen
are

יב האָבן די יונגען פֿון דָּוִדן זיך פֿאַרקערט אויף זייער וועג, אוּן
un veg zeyer oif farkert zich Dovidn fun yungen di hobn
and way their on turned self Dovid of young the have

זיי זיַינען צוריקגעגאַנגען , אוּן זיַינען געקומען , אוּן האָבן אים
im hobn un gekumen zainen un tsurikgegangen zainen zei
him have and having come are and went back are they

דערציילט אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער. יג האָט דָּוִד געזאָגט צו
tsu gezogt Dovid hot verter dozike di ale vi azoi dertseilt
to said Dovid has words this the all as according told

זיַינע מענטשן : גורט אָן איטלעכער זיַין שוועבל. האָבן זיי איטלעכער
itlecher zei hobn shverd zain itlecher on gurt mentshn zaine
each they have sword his each on gird loins men his

אָנגעגורט זיַין שוועבל, אויך דָּוִד האָט אָנגעגורט זיַין שוועבל; אוּן עס
es un shverd zain ongegurt hot Dovid oich shverd zain ongegurt
it and sword his girded up has Dovid also sword his girded up

זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען נאָך דָּוִדן אַרום פֿיר הונדערט מאַן; אוּן צוויי
tsvei un man hundert fir arum Dovidn noch aroifgegangen zainen
two and man hundred four round Dovid after having gone up are

הונדערט זיַינען געבליבן בײַ די זאַכן .
zachn di bai geblibn zainen hundert
things the by remaining are hundred

whatsoever cometh to thine yad unto thy avadim, and to thy ben, Dovid.

9 And when the naarei Dovid came, they spoke to Naval according to all those devarim b'shem Dovid, and ceased. 10 And Naval answered the avadim of Dovid, and said, Who is Dovid? And who is Ben Yishai? There be many avadim nowadays who break away every ish from his adon. 11 Shall I then take my lechem, and my mayim, and my meat that I have slaughtered for my shearers, and give it unto anashim who come from I know not where?

12 So the ne'arim of Dovid turned to their derech, and went back, and came and told him all those devarim. 13 And Dovid said unto his anashim, Gird ye on every ish his cherev. And they girded on every ish his cherev; and Dovid also girded on his cherev; and there went up after Dovid about arba me'ot ish; and two hundred stayed by the kelim *(supplies)*.

14 But one of the ne'arim told Avigal, eshet Naval, saying, Hinei, Dovid sent malachim out of the midbar to put a brocha on adoneinu; and he drove them off. 15 But the anashim were tovim unto us, and we were not hurt, neither missed we any thing, as long as we accompanied them, when we were in the sadeh; 16 They were a chomah *(wall)* unto us both by lailah gam yomam *(night and day)*, all the while we were with them shepherding hatzon. 17 Now therefore know and consider what thou wilt do; for ra'ah is determined against adoneinu, and against all his bais; for he is such a ben Beliyaal, that a man cannot speak to him.

18 Then Avigal made haste, and took two hundred lechem, and two skins of yayin, and five tzon ready cooked, and five measures of roasted grain, and a hundred raisin cakes, and two hundred pressed figs, and laid them on chamorim *(donkeys)*. 19 And she said unto her ne'arim, Go on ahead of me; hineni, I come after you. But

יד און אַבִּיגַיִל, נָבָל֔ס וויַב, האָט דערציילט איין יונג פֿון די
di fun yung ein dertseilt hot vaib Navals Avigaln un
the of young man one told has wife Naval's Avigal and

יונגען, אַזוי צו זאָגן: זע, דָּוִד האָט געשיקט שלוחים פֿון
yungen azoi tsu zogn ze Dovid hot geshikt shluchim fun
young so to say behold Dovid has sent messengers out of

מדבר אָנצוווינטשן אונדזער האַר, און ער איז אויף זיי אָנגעפֿאַלן.
midber ontsuvintshn undzer har un er iz oif zei ongefaln
wilderness wish well our master and he is on them fell upon

טו און די מענטשן זיַנען געווען זייער גוט צו אונדז, און נישט
un di mentshn zainen geven zeyer gut tsu undz un nisht
and the men are having been very good to us and not

מיר זיַנען געקריוודעט עפּעס, און נישט בייַ אונדז איז
mir zainen gekrivdet epes un nisht bai undz iz
we are extorted anything and not by us is

געמינערט געווארן, אַלע טעג וואָס מיר זיַנען אומגעגאַנגען
geminert gevorn ale teg vos mir zainen umgegangen
diminished having become all days which we are walking

מיט זיי, וועז מיר זיַנען געווען אין פֿעלד. טז זיי זיַנען
mit zei ven mir zainen geven in feld zei zainen
with them when we are having been in field they are

געווען אַ מויער אַרום אונדז אי בייַ נאַכט אי בייַ טאָג, אַלע טעג
geven a moier arum undz bai i nacht bai i tog ale teg
having been a wall round us by and night by and day all days

וואָס מיר זיַנען געווען מיט זיי, פֿיטערנדיק די שאָף. יז און
vos mir zainen geven mit zei fiterndik di shof un
which we are having been them with shepherding the sheep and

אַצונד וויסט און זע וואָס דו זאָלסט טאָן, ווייַל אַן אומגליק
atsund veis un ze vos du zolst ton vail an umglik
now know and see what you(SG) must do because a calamity

איז באַשלאָסן אויף אונדזער האַר און אויף זיין גאַנצן הויז; ער
iz bashlosn oif undzer har un oif zain gantsn hoiz er
is determined on our master and on his entire house he

איז אַ שלעכטער, אַז עס איז נישט צו רעדן צו אים.
iz a shlechter az es iz nisht tsu redn tsu im
is a scoundrel that it is not to speak to him

יח האָט אַבִּיגַיִל געאיילט און האָט גענומען צוויי הונדערט ברויטן,
hot Avigail geailt un hot genumen tsvei hundert broiten
has Avigal hurried and has taken two hundred loaves

און צוויי לאָגלעך ווייַן, און פֿינף געמאַכטע שאָף, און פֿינף
un tsvei loglen vain un finf gemachte shof un finf
and two skins wine and five ready cooked sheep and five

סְאָה געברענטע זאַנגען, און הונדערט בינטלעך ראָזינקעס, און
seah gebrente zangen un hundert bintlech rozinkes un
seahs roasted ears and hundred bunches raisins and

צוויי הונדערט קוכנס פֿייגן, און אַרויפֿגעטאָן אויף אייזלען. יט און
tsvei hundert kuchns faign un aroifgeton oif eizlen un
two hundred cakes figs and placed on donkeys and

זי האָט געזאָגט צו אירע יונגען: גייט אַוועק מיר פֿאַרויס; אָט
zi hot gezogt tsu ire yungen ge'it avek mir farois ot
she has said to her young go away me ahead behold

she told not her ish Naval.

קום איך איַיך נאָך . און איר מאַן נָבָל֔ן האָט זי נישט
nisht zi hot Navaln man ir un noch aich ich kum
not she has Naval husband her and after you I come

דערציילט.
dertseilt
told

כ און עס איז געווען , ווי זי רײַט אויף איר אייזל , און נידערט
nidert un eizl ir oif rait zi vi geven iz es un
descend and donkey her on rides she as having been is it and

אַראָפּ אונטער דעם צודעק פֿון באַרג , ערשט דָּוִד מיט זיַינע
zaine mit Dovid ersht barg fun tsudek dem unter arop
his with Dovid behold mountain of covert the under down

מענטשן נידערן אַראָפּ אַנטקעגן , און זי האָט זיי אָנגעטראָפֿן .
ongetrofn zei hot zi un antkegen ir arop nidern mentshn
encountered them has she and to meet her down go down men

כא און דָּוִד האָט געזאָגט: בלויז אומנישט האָב איך געהיט אַלץ
alts gehit ich hob umnisht bloiz gezogt hot Dovid un
all that guarded I have in vain only said has Dovid and

וואָס געהערט צו דעם דאָזיקן אין מדבר , און גאָרנישט איז
iz gornisht un midber in dozikn dem tsu gehert vos
is nothing and wilderness in this the to belongs which

געמינערט געווארן פֿון אַלץ וואָס געהערט צו אים; און ער
er un im tsu gehert vos alts fun gevorn geminert
he and him to belonged which all that of having become diminished

האָט מיר אומגעקערט אַ רָעה פֿאַר אַ טובֿה. כב זאָל אלקים טאָן אזוי און
un azoi ton Elokim zol toive a far roeh a umgekert mir hot
and so do G-d shall good a for evil an returned me has

נאָך מער צו די פֿיַינט פֿון דָּוִדן , אויב איך וועל איבערלאָזן פֿון אַלע
ale fun iberlozen vel ich oib Dovidn fun faint di tsu mer noch
all of leave over will I if Dovid of enemies the to more yet

וואָס געהערן צו אים ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן אַ מאַנספּערשון !
mansparshoin a frimorgn fun licht bizn im tsu gehern vos
mans person a morning of light until him to belonged which

כג און ווי אַבֿיגַיל האָט דערזען דָּוִדן , אַזוי האָט זי געאיַילט און
un geailt zi hot azoi Dovidn derzen hot Avigal vi un
and hurried she has so Dovid seen has Avigal as and

אַראָפּגענידערט פֿון אייזל , און איז געפֿאַלן אויף איר פּנים פֿאַר דָּוִדס
Dovids far ponem ir oif gefaln iz un eizl fun aropgenidert
Dovid's before face her on fell is and donkey from gone down

אָנגעזיבט , און האָט זיך געבוקט צו דער ערד . כד און זי איז געפֿאַלן
gefaln iz zi un erd der tsu gebukt zich hot un ongezicht
fell is she and ground the to bowed self has and face

צו זיַינע פֿיס, און האָט געזאָגט: אויף מיר אַליין, מיַין האַר , די שולד!
shuld di har main alein mir oif gezogt hot un fis zaine tsu
guilt the master my alone me upon said has and feet his at

און זאָל דיַין דינסט , איך בעט דיך , רעדן אין דיַינע אויערן,
oiern daine in redn dich bet ich dinst dain zol un
ears your in speak you(SG) entreat I female servant your shall and

און הער צו די ווערטער פֿון דיַין דינסט . כה זאָל, איך בעט
bet ich zol dinst dain fun verter di tsu her un
entreat I let female servant your of words the to pay heed and

דיך , מיַין האַר נישט טאָן זיַין האַרץ אויף דעם דאָזיקן נידערטרעטיקן
nidertrechtikn dozikn dem oif harts zain ton nisht har main dich
mean this the on heart his do not master my you(SG)

[20] And it was so, as she rode on the chamor, that she came down by the covert on the har, hinei, Dovid and his anashim came down toward her; and she met them.

[21] Now Dovid had said, Surely for sheker have I been shomer over all that this one hath in the midbar, so that nothing was missed of all that pertained unto him; and he hath requited me ra'ah for tovah. [22] So and more also do Elohim unto the oyvei Dovid, if I leave of all that pertain to him by the boker any that urinate against the wall.

[23] And when Avigal saw Dovid, she hasted, dismounted the chamor, and fell before Dovid on her face, and bowed herself to the ground, [24] And fell at his feet, and said, Upon me, adoni, upon me let this avon be; and let now thine handmaid speak in thine audience, and hear the devarim of thine handmaid. [25] Let now not adoni regard this ish of Beliyaal, even Naval; for as shmo is, so is he; Naval *(fool)*

מענטשן , אויף נָבָל , וואָרעם אַזוי ווי זײַן נאָמען , אַזוי איז ער. נָבָל איז
iz Naval er iz azoi nomen zain vi azoi vorem Navaln oif mentshn
is Naval he is so name his as so because Naval on man

זײַן נאָמען , און מנוולדיקייט איז אין אים. און איך דײַן דינסט
dinst dain ich un im in iz menuvldikeit un nomen zain
female servant your I and him in is vileness and name his

האָב נישט געזען די יונגען פֿון מײַן האַר , וואָס דו אָפּגעשיקט.
geshikt host du vos har main fun yungen di gezen nisht hob
sent have you which master my of young the seen not has

כו און אַצונד , מײַן האַר , אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי ווי דײַן
dain vi azoi un lebt Hashem vi azoi har main atsund un
your as so and lives Hashem as so master my now and

זעל לעבט, אַז דאָס האָט דיך ה פֿאַרמיטן פֿון פֿאַרגיין
fargein fun farmitn Hashem dich hot dos az lebt zel
falling into from withheld Hashem you(SG) has this that lives soul

בלוט-פֿאַרגיסונג, און זיך העלפֿן מיט דײַן אייגענער האַנט! און אַצונד ,
atsund un hant eigener dain mit helfn zich un blut-fargisung
now and hand own your with save self and blood-shed

זאָלן ווערן אַזוי ווי נָבָל דײַנע שׂונאים און די וואָס זוכן
zuchn vos di un sonim daine Naval vi azoi vern zoln
seek which the ones and adversaries your Naval as so become let

שלעכטס אויף מײַן האַר . כז און אַצונד , זאָל די דאָזיקע מתּנה , וואָס
vos matone dozike di zol atsund un har main oif shlechts
which gift this the shall now and master my on evil things

דײַן דינסט האָט געבראַכט צו מײַן האַר , געגעבן ווערן צו די
di tsu vern gegebn har main tsu gebracht hot dinst dain
the to be given master my to brought has female servant your

יונגען וואָס גייען הינטער מײַן האַר . כח פֿאַרגיב, איך בעט דיך ,
dich bet ich fargib har main hinter geyen vos yungen
you(SG) entreat I forgive master my behind go which young

דעם פֿאַרברעך פֿון דײַן דינסט , וואָרעם מאַכן וועט ה מאַכן
machn Hashem vet machn vorem dinst dain fun farbrech dem
make Hashem will make because servant your of transgression the

מײַן האַר אַ זיכער הויז , ווײַל די מלחמות פֿון ה פֿירט
firt Hashem fun milchomes di vail hoiz zicher a har main
lead Hashem of battles the because house secure a master my

מײַן האַר , און קיין בייז איז נישט געפֿונען געוואָרן אין דיר
dir in gevorn gefunen nisht iz beiz kein un har main
you(SG) in having become found not is evil any and master my

פֿון דײַן לעבטאָג אָן. כט הגם אַ מענטש איז אויפֿגעשטאַנען זיך צו יאָגן
yogn tsu zich oifgeshtanen iz mentsh a hagam on lebtog dain fun
pursue to self arose is man a though on life-day your of

נאָך דיר , און צו זוכן דײַן לעבן, וועט די זעל פֿון מײַן האַר
har main fun zel di vet lebn dain zuchn tsu un dir noch
master my of soul the will life your seek to and you(SG) after

זײַן אײַנגעבונדן אין דעם בינדעל פֿון לעבן בײַ ה זײַן ג-ט, און די
di un G-t zain Hashem bai lebn fun bindel dem in aingebundn zain
the and G-d his Hashem by life of bundle the in tied into be

זעל פֿון דײַנע פֿײַנט , זי וועט ער אַוועקשלײַדערן אין אַ שלײַדערלעפֿל .
shlaiderlefl a in avekshlaidern er vet zi faint daine fun zel
sling shot pocket a in hurl away he will it enemies your of soul

ל און עס וועט זײַן , אַז ה וועט טאָן צו מײַן האַר אַזוי ווי אַל דאָס
dos al vi azoi har main tsu ton vet Hashem az zain vet es un
this all as so master my to do will Hashem that be will it and

is shmo, and nevalah *(folly)* is with him; but I thine handmaid saw not the ne'arim of adoni, whom thou didst send. 26 Now therefore, adoni, as Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, seeing Hashem hath held thee back from coming to shed dahm, and from avenging thyself with thine own yad, now let thine oyevim, and they that seek ra'ah for adoni, be as Naval. 27 And now this brocha which thine shifchah *(maid-servant)* hath brought unto adoni, let it even be given unto the ne'arim that follow at the feet of adoni. 28 Forgive now the peysha of thine handmaid; for Hashem will certainly make adoni a bais ne'eman; because adoni fighteth the milchamot of Hashem, and ra'ah hath not been found in thee all thy yamim. 29 Yet adam is risen to pursue thee, and to seek thy nefesh; but the nefesh of adoni shall be bound in the bundle of chayyim with Hashem Eloheicha; and the nefesh of thine oyevim, them shall He hurl away, as out of the hollow of a kela *(slingshot)*. 30 And it shall come to pass, when Hashem shall have done to adoni according to

גוטס וואָס ער האָט אָנגעזאָגט אויף דיר , און ער וועט דיך
guts vos er hot ongezogt oif dir un er vet dich
good things which he has ordered on you(SG) and he will you(SG)

באַפֿעלן פַֿאַר אַ פֿירשט איבער יִשְׂרָאֵל, [לא] זאָל דאָס דיר נישט זיין פַֿאַר
bafeln far a firsht iber Yisroel zol dos dir nisht zain far
command for a prince over Yisroel shall this you(SG) not be for

אַ שטרויכלונג , און פַֿאַר אַ פַֿאַרוווּרף פֿון האַרצן פֿון מײַן האַר , וואָס
a shtroichlung a far un forvurf a fun hartsn fun main har vos
pitfall a for and accusation a of heart of my master which

דו האָסט פַֿאַרגאָסן בלוט אומזיסט , און וואָס מײַן האַר האָט זיך
du host fargosen blut umzist un vos main har hot zich
you have shed blood for nothing and which my master has self

אַליין געהאָלפֿן. און אַז ה׳ וועט באַגיטיקן מײַן האַר , זאָלסטו
alein geholfn un az Hashem vet bagitikn main har zolstu
alone saved and when Hashem will accept my master shall you

זיך דערמאָנען אָן דיינע דינסט .
zich dermonen on dain dinst
self remember your on female servant

[לב] האָט דָּוִד געזאָגט צו אֲבִיגַיִל: ברוך ה׳ אלוקי
hot Dovid gezogt tsu Avigaln Baruch Hashem Elokei
has Dovid said to Avigal Baruch Hashem Elohei

ישְׂרָאֵל, וואָס האָט דיך היינטיקן טאָג געשיקט מיר אַנטקעגן . [לג] און
Yisroel vos hot dich haintikn tog geshikt mir antkegen un
Yisroel who has you this very day sent me to meet and

געבענטשט זאָל זיין דיין שׂכל , און געבענטשט זאָלסט
gebentsht zol zain dain seichel un gebentsht zolst
blessed shall be your good sense and blessed you(SG) must

דו זיין , וואָס דו האָסט מיך היינטיקן טאָג פַֿאַרמיטן פֿון באַגיין
du zain vos du host mich haintikn tog farmitn fun bagein
you be which you have me this very day withheld from commit

בלוט-פַֿאַרגיסונג, און זיך העלפֿן מיט מײַן אייגענער האַנט. [לד] וואָרעם
blut-fargisung un zich helfn mit main eigener hant vorem
blood-shed and self save with my own hand because

פַֿאַר וואָר, אַזוי ווי עס לעבט ה׳ אלוקי ישְׂרָאֵל וואָס האָט מיך
far vor azoi vi es lebt Hashem Elokei Yisroel vos hot mich
for truly so as it lives the G-d of Hashem Yisroel which has me

פַֿאַרמיטן פֿון דיר שלעכטס צו טאָן, אַז וועסטו דו וואָלסט נישט
farmitn fun dir shlechts tsu ton az vestu du volst nisht
prevented from you(SG) evil things to do when would you not

געאײַלט און געקומען מיר אַנטקעגן , אויב עס וואָלט געבליבן ביַי
geailt un gekumen mir antkegen oib es volt bai geblibn
hurried and come me to meet if it would by remain

נָבָל ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן אַ מאַנספּאַרשוין !
Naval bizn licht fun frimorgn a mansparshoin
Naval until light of morning a male

[לה] און דָּוִד האָט אָנגענומען פֿון איר האַנט וואָס זי האָט אים
un Dovid hot ongenumen fun ir hant vos zi hot im
and Dovid has grasped from her hand what she has him

געבראַכט, און צו איר האָט ער געזאָגט: גיי אַרויף בשלום צו דיין הויז .
gebracht un tsu ir hot er gezogt aroif gei besholem tsu dain hoiz
brought and to her has he said up go in peace to your house

זע , איך האָב צוגעהערט צו דיין קול , און האָב געשוינט דיַין פּנים .
ze ich hob un kol dain tsu tsugehert hob geshoint dain ponem
behold I have and voice your to paid heed have spared your face

all the tovah that He hath spoken concerning thee, and shall have appointed thee Nagid over Yisroel, [31] There shall be no grief unto thee, nor michshol lev *(downfall of conscience)* unto adoni, either that thou hast committed shefach dahm chinom, or that adoni hath avenged himself; but when Hashem shall have dealt well with adoni, then remember thine handmaid.

[32] And Dovid said to Avigal, Baruch Hashem Elohei Yisroel, Who sent thee today to meet me; [33] And baruch be thy good sense, and berukhah be thou, who hast kept me this yom from coming to shed blood, and from avenging myself with mine own yad. [34] For in very deed, as Hashem Elohei Yisroel liveth, Who hath kept me back from hurting thee, except thou hadst hasted and come to meet me, surely there had not been left unto Naval by ohr haboker any that urinates against the wall.

[35] So Dovid received of her yad that which she had brought him, and said unto her, Go up in shalom to thine bais; see, I have paid heed

to thy voice, and have granted thy request.

36 And Avigal came to Naval; and, hinei, he held a mishteh *(feast)* in his bais, like the mishteh of a melech; and lev Naval was tov within him, for he was shikkor ad me'od; wherefore she told him nothing, katan or gadol, until the ohr haboker.

37 But it came to pass in the boker, when the yayin was gone out of Naval, and his isha had told him these things, that his lev died within him, and he became like even *(stone)*. 38 It came to pass about ten yamim later, Hashem struck Naval, that he died.

39 And when Dovid heard that Naval was dead, he said, Baruch Hashem, that hath upheld the cause of my cherpah *(reproach)* from the yad of Naval, and hath kept his eved from ra'ah; for Hashem hath returned the ra'ah *(wickedness)* of Naval upon his own rosh. And Dovid sent and communed with Avigal, to take her to him as isha.

לו און אֲבִיגַיִל איז געקומען צו נָבָל , ערשט ער האָט אַ מאָלצַייט
moltsait a hot er ersht Navaln tsu gekumen iz Avigal un
feast a has he behold Naval to having come is Avigal and

ביי זיך אין הויז , אַזוי ווי אַ מאָלצַייט פֿון אַ מלך , און נָבָל האַרץ
harts Navals un melech a fun moltsait a vi azoi hoiz in zich bai
heart Naval's and king a of feast a as so house in self by

איז אים פֿריילעך, און ער איז שכור ביז גאָר . האָט זי אים קיין זאַך
zach kein im zi hot gor biz shiker iz er un freilech im iz
thing any him she has utmost unto drunk is he and merry him is

נישט דערציילט, קליין אָדער גרויס, ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן.
frimorgn fun licht bizn grois oder klein dertseilt nisht
morning of light until great or small told not

לז און עס איז געווען אין דער פֿרי , אַז דער ווייַן
vain der az peire der in geven iz es un
wine the when morning the in having been is it and

איז אַרויס פֿון נָבָל , האָט אים זיין וויַיב דערציילט די דאָזיקע
dozike di dertseilt vaib zain im hot Navaln fun arois iz
these the told wife his him has Naval from out is

זאַכן , און זיין האַרץ איז אָפּגעשטאָרבן אין אים, און ער איז
iz er un im in opgeshtarben iz harts zain un zachn
is he and him in shrivel up dead is heart his and things

געוואָרן אַזוי ווי שטיין . לח און עס איז געווען אין
in geven iz es un shtein vi azoi gevorn
in having been is it and stone as like having become

אַרום צען טעג, האָט ה געשלאָגן נָבָל , און ער איז
iz er un Navaln geshlogn Hashem hot teg tsen arum
is he and Naval struck Hashem has days ten round

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

לט האָט דָּוִד געהערט, אַז נָבָל איז געשטאָרבן, און ער
er un geshtorbn iz Naval az gehert Dovid hot
he and died is Naval that heard Dovid has

האָט געזאָגט: ברוך ה ווָאס האָט זיך אָנגענומען
ongenumen zich hot vos Hashem Baruch gezogt hot
upheld self has which Hashem blessed be said has

די קריוודע פֿון מיַין חרפּה פֿון נָבָל האַנט, און האָט
hot un hant Navals fun charpe main fun krivde di
has and hand Naval's from disgrace my of cause the

פֿאַרמיטן זיין קנעכט פֿון שלעכטס ; און דאָס שלעכטס פֿון
fun shlechts dos un shlechts fun knecht zain farmitn
of evil things the and evil things from servant his withheld

נָבָל האָט ה אומגעקערט אויף זיין קאָפּ. און דָּוִד האָט
hot Dovid un kop zain oif umgekert Hashem hot Navaln
has Dovid and head his on returned Hashem has Naval

געשיקט און געערעדט צו אֲבִיגַיִל, זי צו נעמען צו זיך פֿאַר אַ
a far zich tsu nemen tsu zi Avigaln tsu geredt un geshikt
a for self to take to she Avigal to spoken and sent

וויַיב.
vaib
wife

40 And when the avadim of Dovid were come to Avigal to Carmel, they spoke unto her, saying, Dovid sent us unto thee, to take thee to him as isha.

41 And she arose, and bowed herself on her face to the ground, and said, Hinei, let thine handmaid be for a shifchah to wash the feet of the avadim of adoni.

42 And Avigal hasted, and arose and rode upon a chamor, with five na'arot of hers that attended her; and she went after the malachim of Dovid, and became his isha.

43 Dovid also took Achino'am of Yizre'el; and they were also both of them his nashim *(wives)*.

44 But Sha'ul had given Michal bitto *(his daughter)*, Dovid's isha, to Palti Ben Layish, who was from Gallim.

26 And the Ziphim came unto Sha'ul at Giv'ah, saying, Doth not Dovid hide himself in the hill of Chakhilah, which faces Yeshimon?

מ זיַנען געקומען דָּוִדס קנעכט צו אֲבִיגַיִל קיין כַּרְמֶל , און
un Karmel kein Avigaln tsu knecht Dovids gekumen zainen
and Carmel to Avigal to servants Dovid's having come are

זיי האָבן גערעדט צו איר, אַזוי צו זאָגן: דָּוִד האָט אונדז געשיקט צו
tsu geshikt undz hot Dovid zogn tsu azoi ir tsu geredt hobn zei
to sent us has Dovid say to so her to spoken have they

דיר , דיך צו נעמען צו אים פַּאַר אַ ווייַב.
vaib a far im tsu nemen tsu dich dir
wife a for him to take to you(SG) you(SG)

מא איז זי אויפגעשטאַנען, און האָט זיך געבוקט מיטן פנים צו דער
der tsu ponem mitn gebukt zich hot un oifgeshtanen zi iz
the to face with bowed self has and arose she is

ערד , און זי האָט געזאָגט: אָט איז דיַין דינסט פַּאַר אַ
a far dinst dain iz ot gezogt hot zi un erd
a for female servant your is behold said has she and earth

שקלאַפין צו וואַשן די פֿיס פֿון קנעכט פֿון מיַין האַר .
har main fun knecht fun fis di vashn tsu sheklafin
master my of servants of feet the wash to slave

מב און אַבִיגַיִל האָט גאַיילט און איז אויפגעשטאַנען, און האָט זיך
zich hot un oifgeshtanen iz un geailt hot Avigal un
self has and arose is and hurried has Avigal and

געזעצט אויפֿן אייזל , מיט אירע פֿינף מיידלעך וואָס זיַנען
zainen vos meidlech finf ire mit eizl oifn gezetst
are which female servants five her with donkey on sat

געגאַנגען הינטער איר, און זי איז געגאַנגען נאָך די שלוחים
shluchim di noch gegangen iz zi un ir hinter gegangen
messengers the after having gone is she and her behind having gone

פֿון דָּוִדן . און זי איז אים געוואָרן פַּאַר אַ ווייַב.
vaib a far gevorn im iz zi un Dovidn fun
wife a for having become him is she and Dovid of

מג און אַחינוֹעַמען האָט דָּוִד געגומען פֿון יִזרְעֶאל; און זיי זיַנען
zainen zei un Yizreel fun genumen Dovid hot Achinoamen un
are they and Yizre'el of taken Dovid has Achino'am and

אים בייַדע געוואָרן פַּאַר ווייַבער.
vaiber far gevorn beide im
wives for having become both him

מד און שָׁאוּל האָט אַוועקגעגעבן זיַן טאָכטער מִיכל , דָּוִדס ווייַב,
vaib Dovids Michal tochter zain avekgegebn hot Shaul un
wife Dovid's Michal daughter his given has Sha'ul and

צו פַּלטי דעם זון פֿון לַיִשן וואָס פֿון גַּלִים .
Gallim fun vos Layishn fun zun dem Palti tsu
Gallim from who Layish of son the Palti to

כו

און די זִיפֿער זיַנען געקומען צו שָׁאוּלן קיין גִּבְעָה ,
Givah kein Shauln tsu gekumen zainen Zifer di un
Giv'ah to Sha'ul to having come are Ziphim the and

אַזוי צו זאָגן: פַּאַר וואָר, דָּוִד באַהאַלט זיך אויף דעם בערגל
bergel dem oif zich bahalt Dovid vor far zogn tsu azoi
hill the in self hide Dovid truly for say to so

חֲכִילָה פַּאַר ישימוֹן .
yeshimon far Chachilah
Yeshimon before Chakhilah

ב איז שָׁאוּל אויפֿגעשטאַנען, און האָט אַראָפּגענידערט צום מדבר זיף
Zif midber tsum aropgenidert hot un oifgeshtanen Shaul iz
Ziph wilderness to gone down has and arose Sha'ul is

מיט דריי טויזנט געקליבענע מענער פֿון ישׂראל, צו זוכן דָּוִדן אין
in Dovidn zuchn tsu Yisroel fun mener geklibene toiznt drai mit
in Dovid seek to Yisroel of men chosen thousand three with

מדבר זיף . ג און שָׁאוּל האָט געלאַגערט אויפֿן בערגל חֲכִילָה ווָאס
vos Chachilah bergel oifn gelagert hot Shaul un Zif midber
which Chakhilah hill in the encamped has Sha'ul and Ziph wilderness

פֿאַר ישימון בייַם וועג. און דָּוִד איז געזעסן אין מדבר , און
un midber in gezesn iz Dovid un veg baim yeshimon far
and wilderness in seated is Dovid and way at Yeshimon before

ער האָט געמערקט, אַז שָׁאוּל איז געקומען נאָך אים אין מדבר .
midber in im noch gekumen iz Shaul az gemerkt hot er
wilderness in him after having come is Sha'ul that perceived has he

ד און דָּוִד האָט געשיקט אויסקוקערס, און איז געוואָרן אויף געוואָר
oif gevorn gevor iz un oiskukers geshikt hot Dovid un
on having become learn is and spies sent has Dovid and

געוויס , אַז שָׁאוּל איז געקומען . ה איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען, און איז
iz un oifgeshtanen Dovid iz gekumen iz Shaul az gevis
is and arose Dovid is having come is Sha'ul that a certainty

צוגעקומען צו דעם אָרט וואָס שָׁאוּל האָט דאָרטן געלאַגערט, און דָּוִד
Dovid un gelagert dortn hot Shaul vos ort dem tsu tsugekumen
Dovid and encamped there has Sha'ul which place the to approached

האָט געזען דעם אָרט וואָס דאָרטן איז געלעגן שָׁאוּל און אַבְנֵר דער זון
zun der Avner un Shaul gelegn iz dortn vos ort dem gezen hot
son the Avner and Sha'ul lay is there where place the seen has

פֿון נֵר , זײַן חיל-לידער . און שָׁאוּל איז געלעגן אין לאַגערריגן , און
un lagerring in gelegn iz Shaul un cheil-lider zain Neren fun
and camp circle in lying is Sha'ul and army-leader his Ner of

דאָס פֿאָלק האָט געלאַגערט רונד אַרום אים.
im arum rund gelagert hot folk dos
him round around encamped has people this

ו האָט זיך אָפּגערופֿן דָּוִד און האָט געזאָגט צו אַחימֶלֶךְ דעם חִתִּי ,
Chitti dem Achimelech tsu gezogt hot un Dovid opgerufn zich hot
Chitti the Achimelech to said has and Dovid responded self has

און צו אַבִישַׁי דעם זון פֿון צרוּיָהן , יוֹאָבס ברודער, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi bruder Yoavs Tseruyahn fun zun dem Avishai tsu un
say to so brother Yoav's Tseruyah of son the Avishai to and

ווער וויל אַראָפּנידערן מיט מיר צו שָׁאוּלן אין לאַגער? האָט אַבִישַׁי געזאָגט:
gezogt Avishai hot lager in Shauln tsu mir mit aropnideren vil ver
said Avishai has camp in Sha'ul to me with go down will who

איך וועל אַראָפּנידערן מיט דיר .
dir mit aropnideren vel ich
you(SG) with go down will I

ז איז געקומען דָּוִד און אַבִישַׁי צו דעם פֿאָלק
folk dem tsu Avishai un Dovid gekumen iz
people the to Avishai and Dovid having come is

בייַ נאַכט, ערשט שָׁאוּל ליגט און שלאָפֿט אין לאַגערריגן ,
lagerring in shloft un ligt Shaul ersht nacht bai
camp circle in sleeps and lies Sha'ul behold night by

און זײַן שפּיז איז אַרײַנגעשטעקט אין דער ערד אים
im erd der in araingeshtekt iz shpiz zain un
him ground the in placed into is spear his and

2 Then Sha'ul arose, and went down to the midbar Ziph, having three thousand chosen men of Yisroel with him, to search for Dovid in the midbar Ziph. 3 And Sha'ul encamped in the hill of Chakhilah, which faces Yeshimon, beside the derech *(road)*. But Dovid stayed in the midbar, and he saw that Sha'ul came after him into the midbar. 4 Dovid therefore sent out scouts, and understood that Sha'ul had indeed come. 5 And Dovid arose, and came to the makom where Sha'ul had encamped; and Dovid beheld the makom where Sha'ul lay down, and Avner Ben Ner, the sar of his tzava *(army)*; and Sha'ul was lying in the camp, and HaAm encamped round about him.

6 Then answered Dovid and said to Achimelech the Chitti, and to Avishai Ben Tzeruyah, achi Yoav, saying, Who will go down with me to Sha'ul to the machaneh? And Avishai said, I will go down with thee.

7 So Dovid and Avishai came to HaAm by lailah; and, hinei, Sha'ul lay sleeping within the camp, and his khanit *(spear)*

צוקאָפּנס, און אַבֿנֵר און דאָס פֿאָלק ליגן רונד אַרום
tsukopns un Avner un dos folk lign rund arum
head and Avner and this people lie around round

אים.
im
him

ח האָט אַבֿישַׁי געזאָגט צו דָּוִד : אלקים האָט היינט איבערגעגעבן פֿערט
ibergeentfert haint hot Elokim Dovidn tsu gezogt Avishai hot
delivered today has G-d Dovid to said Avishai has

דיין פֿיַינט אין דיין האַנט; און אַצונד, לאָמיך אַקאָרשט אים אין
ein im akorsht lomich atsund un hant dain in faint dain
one him now let me now and hand your in enemies your

מאָל אַ שטאָך טאָן מיטן שפּיז ביז אין דער ערד, און איך וועל אים
im vel ich un erd der in biz shpiz mitn ton shtoch a mol
him will I and ground the in unto spear with do jab a time

נישט דאַרפֿן טאָן אַ צווייטן. ט האָט דָּוִד געזאָגט צו אַבֿישַׁי :
Avishaien tsu gezogt Dovid hot tsveitn a ton darfn nisht
Avishai to said Dovid has second a do have need of not

זאָלסט אים נישט אומברענגען, ווארעם ווער האָט אויסגעשטרעקט זיין
zolst im nisht umbrengen vorem ver hot oisgeshtrekt zain
you(SG) must him not destroy because who has stretched out his

האַנט אויף דעם געזאַלבטן פֿון ה, און איז אָפּגעקומען גלאַט ? י און
hant oif dem gezalbtn fun Hashem iz un oifgekumen glat un
hand against the anointed of Hashem is and come out smooth and

דָּוִד האָט געזאָגט: אַזוי וויי ה לעבט, אַז נאָר ה זאָל אים
Dovid hot gezogt azoi vi Hashem lebt az nor Hashem zol im
Dovid has said as so Hashem lives that only Hashem should him

שלאָגן! ענטוועדער זיין טאָג ווערט קומען, און ער ווערט שטאַרבן, אָדער ער
shlogn! entveder zain tog vet kumen, un er vet shtarbn oder er
strike either his day will come and he will die or he

ווערט נידערן אין מלחמה און אומקומען. יא באַהיט זאָל איך ווערן פֿון
vet nidern in milchome un umkumen bahit zol ich vern fun
will go down in war and perish forbid I shall become of

ה, אויסצושטרעקן מײַן האַנט אויף דעם געזאַלבטן פֿון ה.
Hashem oistsushtrekn main hant oif dem gezalbtn fun Hashem
Hashem stretching forth my hand against the anointed of Hashem

און אַצונד, נעם, איך בעט דיך, דעם שפּיז וואָס בײַ אים צוקאָפּנס,
un atsund, nem ich bet dich, dem shpiz vos bai im tsukopns,
and now, take I entreat you(SG), the spear which by him head

און דעם קרוג וואַסער, און לאָמיר זיך גיין.
un dem krug vaser un lomir zich gein.
and the flask water and let us self go

יב און דָּוִד האָט גענומען דעם שפּיז און דעם קרוג וואַסער פֿון שָׁאוּל
un Dovid hot genumen dem shpiz un dem krug vaser fun Shauls
and Dovid has taken the spear and the flask water from Sha'ul's

צוקאָפּנס, און זיי זיינען זיך אַוועקגעגאַנגען; און קיינער האָט
tsukopns, un zei zainen zich avekgegangen un keiner hot
heads of the bed and they are self went way and anyone has

נישט געזען און נישט געמערקט, און קיינער האָט זיך נישט אויפֿגעכאַפּט,
nisht gezen un nisht gemerkt un keiner hot zich nisht oifgechapt,
not seen and not learned and anyone has self not woke up

stuck in the ground at his head; but Avner and HaAm lay round about him.

8 Then said Avishai to Dovid, Elohim hath delivered thine oyev into thine yad today; now therefore let me strike him, now, with the khanit, pinning him to the ground once; I will not strike him the second time.
9 And Dovid said to Avishai, Destroy him not; for who can stretch forth his yad against Hashem's moshiach, and be guiltless? 10 Dovid said furthermore, As Hashem liveth, Hashem shall strike him; or his day shall come to die; or he shall descend into milchamah, and perish. 11 Chalilah *(far be it)* from me by Hashem that I should stretch forth mine yad against Hashem's moshiach; but, take now thou the khanit *(spear)* that is at his head, and the flask of mayim, and let us go.
12 So Dovid took the khanit and the flask of mayim from near Sha'ul's head; and they got them away, and no one saw it, nor knew it, neither awaked; for they were all asleep; because a tardamat Hashem

was fallen upon them.

וויַיל זיי זיַינען אַלע געשלאָפֶן, ווָאַרעם אַ שלאָף פֿון ה איז
iz Hashem fun shlof a vorem geshlafn ale zainen zei vail
is Hashem from sleep a because asleep all are they because

געפֿאַלן אויף זיי .
zei oif gefaln
them on falling

[13] Then Dovid went over to the other side, and stood on the top of the har afar off; a great space being between them; [14] And Dovid called out to the people, and to Avner Ben Ner, saying, Answerest thou not, Avner? Then Avner answered and said, Who art thou that calls out to HaMelech? [15] And Dovid said to Avner, Art not thou an ish *(man)*? And who is like to thee in Yisroel? Wherefore then hast thou not been shomer over adoneicha HaMelech? For there came one of HaAm in to destroy HaMelech adoneicha. [16] This thing is not tov that thou hast done. As Hashem liveth, ye are worthy for mavet, because ye have not been shomer over adoneichem, Hashem's moshiach. And now see where the khanit of HaMelech is, and the flask of mayim that was near his head.

[17] And Sha'ul knew the voice of Dovid, and said, Is this thy voice, beni, Dovid? And Dovid said, It is my voice, adoni HaMelech.

יג און דָּוִד איז אַריבערגעגאַנגען אויף דער אַנדער זייַט, און ער האָט זיך
zich hot er un zait ander der oif aribergegangen iz Dovid un
self has he and side other the on crossed over is Dovid and

געשטעלט אויפֿן שפּיץ בארג פֿון דער ווייַטן , מיט אַ בריייט אָרט
ort breit a mit vaitn der fun barg shpits oifn geshtelt
place width a with distance the of mountain top on stood

צווישן זיי . יד און דָּוִד האָט געפֿרופֿן צו דעם פֿאָלק און צו אַבנֵר
Avner tsu un folk dem tsu gerufn hot Dovid un zei tsvishn
Avner to and people the to called has Dovid and them between

דעם זון פֿון נֵר , אַזוי צו זאָגן : ווילסטו ניט ענטפֿערן, אַבנֵר ? האָט
hot Avner entfern nisht vilstu zogn tsu azoi Neren fun zun dem
has Avner answer not will say to so Ner of son the

אַבנֵר זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט: ווער ביסטו , ווָאָס דו רופֿסט
rufst du vos bistu ver gezogt hot un opgerufn zich Avner
call you who are you who said has and responded self Avner

צום מלך ? טו האָט דָּוִד געזאָגט צו אַבנֵרן : דו ביסט דאָך אַ מאַן,
man a doch bist du Avnern tsu gezogt Dovid hot melech tsum
man a indeed are you Avner to said Dovid has king to

און ווער איז דיין גלייַכן אין ישְׂרָאֵל, היינט פֿאַר ווָאָס האָסטו
hostu vos far haint Yisroel in glaichn dain iz ver un
have you which for furthermore Yisroel in equal your is who and

נישט אָפּגעהיט דעם מלך דיין האַר ? ווָאָרעם איינער פֿון פֿאָלק איז
iz folk fun einer vorem har dain melech dem opgehit nisht
is people of one because master your king the careful not

געקומען אומצוברענגען דעם מלך דיין האַר . טז נישט גוט איז די
di iz gut nisht har dain melech dem umtsubrengen gekumen
the is good not master your king the to destroy having come

דאָזיקע זאַך ווָאָס דו האָסט געטאָן. אַזוי ווי ה לעבט, אַז טויט זייַט
zait toit az lebt Hashem vi azoi geton host du vos zach dozike
are death that lives Hashem as so done have you which thing this

איר ווערט , ווָאָס איר האָט נישט אָפּגעהיט אייַער האַר , דעם געזאַלבטן פֿון
fun gezalbtn dem har aier opgehit nisht hot ir vos vert ir
of anointed the master your careful not have you that worthy you

ה ! און אַצונד זע , ווו איז דער שפּיז פֿון דעם מלך , און
un melech dem fun shpiz der iz vu ze atsund un Hashem
and king the of spear the is where behold now and Hashem

דער קרוג וואַסער ווָאָס איז געווען בייַ אים צוקאָפּנס ?
tsukopns im bai geven iz vos vaser krug der
at the head him by having been is which water jug the

יז האָט שָׁאוּל דערקענט דָּוִדס קוֹל , און ער האָט געזאָגט: איז דאָס דיין
dain dos iz gezogt hot er un kol Dovids derkent Shaul hot
your this is said has he and voice Dovid's known Sha'ul has

קוֹל , מיַין זון דָּוִד ? האָט דָּוִד געזאָגט: מיַין קוֹל , מיַין האַר
har main kol main gezogt Dovid hot Dovid zun main kol
master my voice my said Dovid has Dovid son my voice

מלך .
melech
king

יח און ער האָט געזאָגט: פַֿאַר וואָס יאָגט זיך מײַן האַר נאָך זײַן
zain noch har main zich yogt vos far gezogt hot er un
his after master my self pursues what for said has he and

קנעכט? וואָס האָב איך דען געטאָן? און וואָס פַֿאַר אַ בייז איז אין מײַן
main in iz beiz a far vos un geton den ich hob vos knecht
my in is evil an for what and done then I have what servant

יט האַנט? און אַצונד, זאָל , איך בעט דיך , מײַן האַר דער מלך
melech der har main dich bet ich zol atsund un hant
king the master my you(SG) entreat I should now and hand

צוהערן די ווערטער פֿון זײַן קנעכט: אויב ה האָט דיך אָנגעריצט
ongereitst dich hot Hashem oib knecht zain fun verter di tsuhern
stirred up you(SG) has Hashem if servant his of words the listen to

אויף מיר, וועט ער אָננעמען אַ קָרבָּן ; אויב אָבער מענטשנקינדער , זאָלן
zoln mentshnkinder ober oib korben a onnemen er vet mir oif
should children of men but if korban a accept he will me against

זיי זײַן פַֿארשאָלטן פַֿאַר ה , וואָס זיי האָבן מיך פַֿארטריבן
fartriben mich hobn zei vos Hashem far farsholten zain zei
driven away me have they who Hashem before cursed be they

היַנט פֿון זײַן באַהעפֿט אָן דער נחלה פֿון ה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Hashem fun nachle der on baheft zain fun haint
say to so Hashem of inheritance the on attachment his from today

כ גיי, דין פַֿרעמדע ג-טער. און אַצונד, זאָל מײַן בלוט נישט פַֿאַלן צו דער
der tsu faln nisht blut main zol atsund un g-ter fremde din gei
the to fall not blood my let now and g-ds foreign serve go

ערד אַוועק פֿון הס פנים ; וואָרעם דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל איז
iz Yisroel fun melech der vorem ponem Hashems fun avek erd
is Yisroel of king the for face Hashem's from away ground

אַרויסגעגאַנגען זוכן אַן איינציקע פֿלוי, אַזוי ווי מע יאָגט אַ פֿעלדהון
feldhon a yogt me vi azoi floi eintsike an zuchn aroisgegangen
partridge a pursues one as so flea single an seek having come out

אין די בערג .
berg di in
mountains the in

כא האָט שָׁאול געזאָגט: איך האָב געזינדיקט; קער זיך אום , מײַן זון
zun main um zich ker gezindikt hob ich gezogt Shaul hot
son my back self turn sinned have I said Sha'ul has

דָּוִד , וואָרעם איך וועל דיר מער נישט בייז טאָן, דערפַֿאַר וואָס
vos derfar ton beiz nisht mer dir vel ich vorem Dovid
which for the reason do evil not more you(SG) will I for Dovid

מײַן לעבן איז טײַער געווען אין דײַנע אויגן היַנטיקן טאָג. זע ,
ze tog haintikn oign daine in geven taier iz lebn main
behold day this very eyes your in having been precious is life my

איך האָב זיך נאַריש באַגאַנגען , און האָב פַֿארזען זייער פֿיל .
fil zeyer farzen hob un bagangen narish zich hob ich
much very overlooked have and committed foolishly self have I

כב האָט זיך אָפּגערופֿן דָּוִד און האָט געזאָגט: אָט איז דעם מלכס
melechs dem iz ot gezogt hot un Dovid opgerufn zich hot
king's the is behold said has and Dovid responded self has

שפּיז, און זאָל איינער פֿון די יונגען אַריבערקומען, און אים נעמען .
nemen im un ariberkumen yungen di fun einer zol un shpiz
take it and to come over young the of one shall and spear

18 And he said, Why doth adoni thus pursue after his eved? For what have I done? Or what ra'ah is in mine yad? 19 Now therefore, let adoni HaMelech hear the devarim of his eved. If Hashem have stirred thee up against me, let Him accept a minchah; but if they be bnei adam, cursed be they before Hashem; for they have driven me out this day from abiding in the nachalah of Hashem, saying, Go, serve elohim acharim. 20 Now therefore, let not my dahm fall to the earth before the face of Hashem; for the Melech Yisroel is come out to search for a parosh *(flea)*, as when one doth hunt the partridge in the harim.

21 Then said Sha'ul, I have sinned; return, beni Dovid; for I will no more do thee harm, because my nefesh was precious in thine eyes this day; hinei, I was foolish, and have erred exceedingly.

22 And Dovid answered and said, Hinei the khanit HaMelech! Let one of the ne'arim come over and bring it back.

כג אוּן ה וועט אומקערן איטלעכן זײַן גערעכטיקייט אוּן זײַן
zain un gerechtikeit zain itlechn umkeren vet Hashem un
his and righteousness his each turn back will Hashem and

טרײַשאַפֿט ; וואָרעם ה האָט דיך הײַנט איבערגעגעבן אין
in ibergeentfert haint dich hot Hashem vorem traishaft
in delivered today you(SG) has Hashem because faithfulness

מײַן האַנט, אוּן איך האָב נישט געוואָלט אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף דעם
dem oif hant main oisshtrekn gevolt nisht hob ich un hant main
the on hand my stretch out wanted not have I and hand my

געזאַלבטן פֿון ה . כד אוּן אָט אַזוי ווי דײַן לעבן איז געווען
geven iz lebn dain vi azoi ot un Hashem fun gezalbtn
having been is life your as so behold and Hashem of anointed

גרויסגעשאַצט אין מײַנע אויגן הײַנטיקן טאָג, אַזוי זאָל מײַן לעבן זײַן
zain lebn main zol azoi tog haintikn oign maine in groisgeshatst
be life my should so day today's eyes my in highly valued

גרויסגעשאַצט אין די אויגן פֿון ה , אַז ער זאָל מיך מציל זײַן
zain matsl mich zol er az Hashem fun oign di in groisgeshatst
be save me should he that Hashem of eyes the in highly valued

פֿון יעטוועדער צרה .
tsore yetveder fun
trouble every from

כה האָט שָׁאוּל געזאָגט צו דָוִדן : געבענטשט זאָלסטו זײַן , מײַן זון
zun main zain zolstu gebentsht Dovidn tsu gezogt Shaul hot
son my be shall you blessed Dovid to said Sha'ul has

דָוִד ; אי טאָן וועסטו טאָן, אי אויספֿירן וועסטו אויספֿירן. אוּן
un oisfirn vestu oisfirn i ton vestu ton i Dovid
and prevail will you(sg) prevail and do will you(sg) do and Dovid

דָוִד איז געגאַנגען אויף זײַן וועג, אוּן שָׁאוּל האָט זיך אומגעקערט צו
tsu umgekert zich hot Shaul un veg zain oif gegangen iz Dovid
to returned self has Sha'ul and way his on having gone is Dovid

זײַן אָרט .
ort zain
place his

כז

אוּן דָוִד האָט געזאָגט בײַ זיך אין האַרצן: אַצונד וועל איך איין טאָג
tog ein ich vel atsund hartsn in zich bai gezogt hot Dovid un
day one I will now heart in self by said has Dovid and

אומגעבראַכט ווערן דורך שָׁאוּלס האַנט. נישטאָ בעסערס
besers nishto hant Shauls durch vern umgebracht
better there is not hand Sha'ul's through become destroyed

פַֿאַר מיר, ווי אַנטרונען זאָל איך אַנטרונען ווערן אין לאַנד פֿון די
di fun land in vern antrunen ich zol antrunen vi mir far
the of land in become escape I should escaped than me for

פּלִשתִּים , אוּן שָׁאוּל וועט זיך מיאש זײַן פֿון מיר, מיך וועלן צו
tsu vaiter mich mir fun zain meyaesh zich vet Shaul un Pelishtim
to further me me of be despair self will Sha'ul and Pelishtim

זוכן אין גאַנצן געמאַרק פֿון יִשׂרָאֵל; אַזוי וועל איך אַנטרונען וועלן פֿון
fun vern antrunen ich vel azoi Yisroel fun gemark gantsn in zuchn
from become escape I will so Yisroel of territory all in seek

זײַן האַנט.
hant zain
hand his

23 Hashem repay to every ish his tzedakah and his emunah; for Hashem delivered thee into my yad today, but I would not stretch forth mine yad against Hashem's moshiach.
24 And, hinei, as thy nefesh was much valued this day in mine eyes, so let my nefesh be much valued in the eyes of Hashem, and let Him deliver me out of all tzarah *(trouble)*.

25 Then Sha'ul said to Dovid, Baruch atah, beni Dovid; may thou both accomplish many things, and also still succeed. So Dovid went on his derech, and Sha'ul returned to his makom.

27 And Dovid said in his lev, I shall now perish yom echad by the yad Sha'ul; there is nothing tov for me than that I should speedily escape into the Eretz Pelishtim; and Sha'ul shall despair of searching for me any more in kol gevul Yisroel; so shall I escape out of his yad.

[2] And Dovid arose, and he passed over with the shesh me'ot ish that were with him unto Akhish Ben Maoch Melech Gat. [3] And Dovid dwelt with Akhish at Gat, he and his anashim, every ish with his bais *(household)*, even Dovid with his two nashim, Achino'am of Yizre'el, and Avigal eshet Naval of Karmel.

[4] And it was told Sha'ul that Dovid was fled to Gat; and he sought no more again for him.

[5] And Dovid said unto Akhish, If I have now found chen in thine eyes, let them give me a makom *(place)* in some town in the sadeh *(country)*, that I may dwell there; for why should thy eved dwell in the ir hamamlachah *(royal city)* with thee?

[6] Then Akhish gave him Tziklag that day; therefore Tziklag belongs unto the Melachim of Yehudah unto this day.

[7] And the mispar hayamim that Dovid dwelt in the sadeh of the Pelishtim was one year and four months.

[8] And Dovid and his anashim went up, and raided the Geshuri, and the Girzi, and the Amaleki; for they were of old the inhabitants of HaAretz, as thou

ב איז דָּוִד אויפֿגעשטאַנען און איז אַריבערגעגאַנגען , ער און די זעקס
zeks di un er aribergegangen iz un oifgeshtanen Dovid iz
six the and he having passed over is and arose Dovid is

הונדערט מאַן וואָס מיט אים, צו אָכיש דעם זון פֿון מָעוכן , דעם
dem Maochn fun zun dem Achish tsu im mit vos man hundert
the Maoch of son the Achish to him with that men hundred

מלך פֿון גַּת . ג און דָּוִד איז געזעסן בייַ אָכישן אין גַּת , ער און זיינע
zaine un er Gat in Achishn bai gezesn iz Dovid un Gat fun melech
his and he Gat in Achish with seated is Dovid and Gat of king

מענטשן , איטלעכער מיט זיין הויזגעזינט , דָּוִד מיט זיינע צוויי ווייבער,
vaiber tsvei zaine mit Dovid hoizgezint zain mit itlecher mentshn
wives two his with Dovid household his with each men

אַחינוֹעַם פֿון יזרְעֶאל, און אֲבִיגַיִל די ווייב פֿון נָבָל פֿון כַּרְמֶל .
Karmel fun Navaln fun vaib di Avigal un Yizreel fun Achinoam
Carmel of Naval of wife the Avigal and Yizre'el of Achino'am

ד איז אָנגעזאָגט געוואָרן שָׁאוּלן , אַז דָּוִד איז אַנטלאָפֿן קיין
kein antlofn iz Dovid az Shauln gevorn ongezogt iz
to fled is Dovid that Sha'ul having become told is

גַּת , אָבער ער האָט אים מער ווייטער נישט געזוכט .
gezucht nisht vaiter mer im hot er ober Gat
sought not further more him has he but Gat

ה און דָּוִד האָט געזאָגט צו אָכישן : אויב, איך בעט דיך , איך
ich dich bet ich oib Achishn tsu gezogt hot Dovid un
I you(SG) entreat I if Akhish to said has Dovid and

האָב געפֿונען חֵן אין דיַינע אויגן, זאָל מען מיר געבן אַן אָרט אין
in ort an gebn mir men zol oign daine in chein gefunen hob
in place a give me they shall eyes your in favor found have

איינער פֿון די פֿעלד-שטעט, און איך וועל דאָרטן זיצן ; און נאָך וואָס
vos noch un zitsn dortn vel ich un feld-shtet di fun einer
which after and sit there will I and field the of one

זאָל דיַין קנעכט זיצן אין דער מלוכה-שטאָט ביַי דיר ?
dir bai meluche-shtot der in zitsn knecht dain zol
you(SG) with royal city the in sit servant your shall

ו האָט אים אָכיש געגעבן אין יענעם טאָג ציקלַג . דעריבער געהערט
gehert deriber Tsiklag tog yenem in gegebn Achish im hot
belongs therefore Tziklag day that in given Akhish him has

ציקלַג צו די מלכים פֿון יהוּדה ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Yehudah fun mlochim di tsu Tsiklag
day this very on until Yehudah of kings the to Tziklag

ז און די צאָל פֿון די טעג וואָס דָּוִד איז געזעסן אין פֿעלד פֿון
fun feld in gezesn iz Dovid vos teg di fun tsol di un
of field in settled is Dovid that days the of number of the and

די פלִשתִּים , איז געווען אַ יאָר מיט פֿיר חדשים .
chodeshim fir mit yor a geven iz Pelishtim di
months four with year a having been is Pelishtim the

ח און דָּוִד און זיַינע מענטשן פֿלעגן אַרויפֿגיין און אָנפֿאַלן אויף
oif onfaln un aroifgein flegn mentshn zaine un Dovid un
on fall upon and go up would men his and Dovid and

דעם גשורי , און דעם גִּזרי , און דעם עֲמָלֵקי , ווָאָרעם זיי זיַנען
zainen zei vorem Amaleki dem un Girzi dem un Geshuri dem
are they because Amaleki the and Girzi the and Geshuri the

געווען די באַווויינער פֿון לאַנד וואָס פֿון אייביק אָן, ווי דו
du vi on eibik fun vos land fun bavoiner di geven
you as on of old from which land of inhabitants the having been

goest to Shur, even unto Eretz Mitzrayim.
9 And Dovid attacked the land, and left neither ish nor isha alive, and took away the tzon, and the bakar, and the chamorim, and the gemalim, and the begadim, and returned, and came to Akhish.
10 And Akhish said, Where have ye raided today? And Dovid said, Against the Negev of Yehudah, or against the Negev of the Yerachme'eli, or against the Negev of the Keni.
11 And Dovid saved neither ish nor isha alive, to bring [news] to Gat, saying, Lest they should inform on us, saying, So did Dovid, and so has been his mishpat *(practice)* all the yamim *(days)* he dwelleth in the sadeh of the Pelishtim *(Philistines)*. 12 And Akhish believed Dovid, saying, He hath made his people Yisroel utterly to abhor him; therefore he shall be eved to me olam *(forever)*.

28 And it came to pass in those yamim, that the Pelishtim gathered their machanot together for tzava *(warfare)*, to fight with Yisroel. And Akhish said unto Dovid, Know thou assuredly, that thou shalt go out with me to

קומסט קיין שור, און ביז לאַנד מִצרַיִם . ט און דָּוִד פלעגט שלאָגן
shlogn flegt Dovid un Mitsrayim land biz un Shur kein kumst
strike used to Dovid and Egypt land unto and Shur to come

דאָס לאַנד, און נישט לאָזן לעבן קיין מאַן און קיין פרוי ; און ער
er un froi kein un man kein lebn lozn nisht un land dos
he and woman any and man any live let not and land this

פלעגט צונעמען שאָף און רינדער, און אייזלען, און קעמלען, און
un kemlen un eizlen un rinder un shof tsunemen flegt
and camels and donkeys and cattle and sheep take away used to

בגדים, און זיך אומקערן און קומען צו אָכישן . י און אַז אָכיש
Achish az un Achishn tsu kumen un umkeren zich un begadim
Achish that and Achish to come and return self and garments

האָט געזאָגט: ווו זייט איר אָנגעפאַלן היינט? האָט דָּוִד געזאָגט:
gezogt Dovid hot haint ongefaln ir zait vu gezogt hot
said Dovid has today fell on you are where said has

אויפֿן דָּרום פֿון יהוּדה, און אויפֿן דָּרום פֿון דעם
dem fun dorem oifn un Yehudah fun dorem oifn
the of southern area on and Yehudah of southern area on

יַרַחמאֵלי, און אויפֿן דָּרום פֿון דעם קֵיני .
Keni dem fun dorem oifn un Yerachmeeli
Keni the of southern area on and Yerachme'eli

יא און קיין מאַן און קיין פרוי פלעגט דָּוִד נישט לאָזן לעבן, צו
tsu lebn lozn nisht Dovid flegt froi kein un man kein un
to live let not Dovid used to woman any and man any and

ברענגען קיין גַּת, וויַיל ער האָט געזאָגט: טאָמער וועלן זיי דערציילן
dertseiln zei veln tomer gezogt hot er vail Gat kein brengen
inform they will lest said has he for Gat to bring

אויף אונדז, אַזוי צו זאָגן: אַזוי און אַזוי האָט דָּוִד געטאָן. און אַזוי
azoi un geton Dovid hot azoi un azoi zogn tsu azoi undz oif
so and done Dovid has so and thus say to so us on

איז געווען זיין שטייגער אַלע טעג וואָס ער איז געזעסן אין פּלשת
feld in gezesn iz er vos teg ale shteiger zain geven iz
field in settled is he which days all manner his having been is

פֿון די פלשתים . יב און אָכיש האָט געגלויבט דָּוִדן, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Dovidn gegloibt hot Achish un Pelishtim di fun
say to so Dovid believed has Achish and Pelishtim the of

פֿאַרמיאוסן האָט ער זיך פֿאַרמיאוסט ביי זיין פֿאָלק, ביי
bai folk zain bai farmiust zich er hot farmiusn
with people his with made repugnant self he has make repugnant

ישׂראֵל, און ער וועט מיר זיין פֿאַר אַן אייביקן קנעכט .
knecht eibikn an far zain mir vet er un Yisroel
servant everlasting an for be me will he and Yisroel

כח

און עס איז געווען אין יענע טעג, האָבן די פלשתים
Pelishtim di hobn teg yene in geven iz es un
Pelishtim the have days those in having been is it and

איינגעזאַמלט זייערע מחנות אין קריג, צו האַלטן מלחמה
milchome haltn tsu krig in machnus zeyere aingezamlt
war wage to war in legions their gathered

אויף ישׂראֵל. און אָכיש האָט געזאָגט צו דָּוִדן: וויסן זאָלסטו
zolstu visen Dovidn tsu gezogt hot Achish un Yisroel oif
shall you know Dovid to said has Achish and Yisroel on

וויסן, אַז דו וועסט אַריינגיין מיט מיר אין חיל, דו און דיינע
daine un du cheil in mir mit araingein vest du az visen
your and you battle in me with enter will you that know

machaneh, thou and thy anashim. [2] And Dovid said to Akhish, Surely thou shalt know what thy eved will do. And Akhish said to Dovid, Therefore will I make thee my shomer rosh *(head bodyguard)* kol hayamim.

[3] Now Shmuel was dead, and kol Yisroel had mourned him, and buried him in his own town. And Sha'ul had deported the ovot *(mediums, those with familiar spirits)*, and the yidonim *(spiritists)* from HaAretz. [4] And the Pelishtim gathered themselves together, and came and encamped in Shunem; and Sha'ul gathered kol Yisroel together, and they encamped in Gilboa. [5] And when Sha'ul saw the machaneh of the Pelishtim, he was afraid, and his lev greatly trembled. [6] And when Sha'ul inquired of Hashem, Hashem answered him not, neither by chalomot *(dreams)*, nor by Urim, nor by nevi'im.

[7] Then said Sha'ul unto his avadim, Seek me an isha that is a ba'alat ov *(medium, a person with a familiar spirit)*, that I may go to her, and inquire of her. And his avadim said to him, Hinei, there is an eshet ba'alat ov at Ein-Dor.

ב הָאָט דָּוִד געזאָגט צו אָכישן : דערפַאר וועסט דו
du vest derfar Achishn tsu gezogt Dovid hot mentshn
you will for the reason Achish to said Dovid has men

געווָאָר ווערן , וואָס דיין קנעכט וועט אויפטאָן. הָאָט אָכיש געזאָגט צו
tsu gezogt Achish hot oifton vet knecht dain vos vern gevor
to said Achish has up do will servant your what become learn

דָּוִדן : דערפַאר וועל איך דיך מאַכן פַּאַרן שומר פֿון
fun shoimer faran machn dich ich vel derfar Dovidn
of keeper for the make you(SG) I will for the reason Dovid

מײַן קאָפּ אַלע טעג.
teg ale kop main
days all head my

ג און שמואֵל איז געשטאָרבן, און גאַנץ ישְׂרָאֵל האָבן אים באַקלאָגט,
baklogt im hobn Yisroel gants un geshtorbn iz Shmuel un
mourned him had Yisroel all and died is Shmuel and

און זיי האָבן אים באַגראָבן אין רָמָה , אין זײַן שטאָט. און שָׁאוּל האָט
hot Shaul un shtot zain in Ramah in bagrobn im hobn zei un
has Sha'ul and city his in Ramah in buried him have they and

געהאַט אָפּגעטאָן פֿון לאַנד די גײַסטערזעער און די טויטנבאַשווערער.
toitnbashverer di un gaisterzeer di land fun opgeton gehat
necromancers the and spiritist-seers the land from removed had

ד און די פְּלִשְׁתִּים האָבן זיך איינגעזאַמלט, און זיי זײַנען
zainen zei un aingezamlt zich hobn Pelishtim di un
are they and gathered self have Pelishtim the and

געקומען און האָבן געלאַגערט אין שׁוּנֶם , און שָׁאוּל האָט
hot Shaul un Shunem in gelagert hobn un gekumen
has Sha'ul and Shunem in encamped have and having come

איינגעזאַמלט גאַנץ ישְׂרָאֵל, און זיי האָבן געלאַגערט אין גִּלְבֹּעַ . ה און
un Gilboa in gelagert hobn zei un Yisroel gants aingezamlt
and Gilboa in encamped have they and Yisroel all gathered

שָׁאוּל האָט געזען דעם לאַגער פֿון די פְּלִשְׁתִּים , און ער האָט מורא
moire hot er un Pelishtim di fun lager dem gezen hot Shaul
fear has he and Pelishtim the of camp the seen has Sha'ul

געקריגן , און זײַן האַרץ האָט זייער געציטערט. ו און שָׁאוּל האָט
hot Shaul un getsitert zeyer hot harts zain un gekrign
has Sha'ul and trembled very much has heart his and received

געפֿרעגט בײַ ה , אָבער ה האָט אים נישט געענטפֿערט, נישט
nisht geentfert nisht im hot Hashem ober Hashem bai gefregt
neither answered not him has Hashem but Hashem of inquired

דורך חלומות , נישט דורך די אורים, נישט דורך נבִיאים .
neviim durch nisht Urim di durch nisht chaloimes durch
prophets by nor Urim the by nor dreams by

ז הָאָט שָׁאוּל געזאָגט צו זײַנע קנעכט : זוכט מיר אויף אַ פֿרוי
a froi a oif mir zucht knecht zaine tsu gezogt Shaul hot
a woman a up me search servants his to said Sha'ul has

אַ גײַסטערזעערין, און איך וועל גיין צו איר, און וועל בײַ איר פֿרעגן. האָבן
hobn fregn ir bai vel un ir tsu gein vel ich un gaisterzeerin
have to ask her by will and her to go will I and spirit seer

זײַנע קנעכט צו אים געזאָגט: אָט איז דאָ אַ פֿרוי אַ גײַסטערזעערין
zainen knecht tsu im gezogt ot iz do a froi a gaisterzeerin
his servants to him said behold is here a woman a spirit seer

אין עֵין-דּוֹר .
Ein-Dor in
Ein-dor in

ח האָט שָׁאול זיך פַֿארשטעלט, און ער האָט אָנגעטאָן אַנדערע
andere ongeton hot er un farshtelt zich Shaul hot
other put on has he and disguised self Sha'ul has

בגדים , און ער איז געגאַנגען , און צוויי מענער מיט אים. און
un im mit mener tsvei un gegangen iz er un begadim
and him with men two and having gone is he and garments

זיי זיינען געקומען צו דער פֿרוי ביי נאַכט, און ער האָט
hot er un nacht bai froi der tsu gekumen zainen zei
has he and night by woman the to having come are they

גזאָגט: וואָרזאָג מיר , איך בעט דיך , דורך אַ גייַסט, און ברענג
breng un gaist a durch dich bet ich mir vorzog gezogt
bring and spirit a by you(SG) entreat I for me divine said

מיר אויף דעם וואָס איך וועל דיר זאָגן . ט האָט די פֿרוי
froi di hot zogn dir vel ich vos dem oif mir
woman the has say you(SG) will I which the one up me

צו אים גזאָגט: זע , דו ווייסט וואָס שָׁאול האָט געטאָן, ווי ער
er vi geton hot Shaul vos veist du ze gezogt im tsu
he how done has Sha'ul what know you behold said him to

האָט פַֿארשניטן די גייַסטערזעער און די טויטנבאַשווערער פֿון לאַנד,
land fun toitnbashverer di un gaisterzeer di farshnitn hot
land from necromancers the and spiritist-seers the cut off has

און פַֿאר וואָס לייגסטו אַ שטרויכלונג ביי מיין לעבן מיך צו
tsu mich lebn main bai shtroichlung a leigstu vos far un
to me life my for pitfall a you lay down what for and

טייטן?
teitn
kill

י האָט שָׁאול איר געשוואָרן ביי ה , אַזוי צו זאָגן: אַזוי ווי
vi azoi zogn tsu azoi Hashem bai geshvorn ir Shaul hot
as so say to so Hashem by sworn an oath her Sha'ul has

ה לעבט, אויב דיר וועט געשען אַ שטראָף וועגן דער
der vegen shtrof a geshen vet dir oib lebt Hashem
the concerning punishment a happen will you(SG) if lives Hashem

דאָזיקער זאַך ! יא האָט די פֿרוי גזאָגט: וועמען זאָל איך דיר
dir ich zol vemen gezogt froi di hot zach doziker
for you(SG) I shall whom said woman the has thing this one

אויפֿברענגען: האָט ער גזאָגט: שמואֵל ברענג מיר אויף.
oif mir breng Shmuel gezogt er hot oifbrengen
up me bring Shmuel said he has bring up

יב און ווי די פֿרוי האָט דערזען שמואֵלן , אַזוי האָט זי
zi hot azoi Shmueln derzen hot froi di vi un
she has so Shmuel seen has woman the when and

אויסגעשריען אויף אַ הויכן קול ; און די פֿרוי האָט גזאָגט צו
tsu gezogt hot froi di un kol hoichn a oif oisgeshrien
to said has woman the and voice loud a on cried out

שָׁאולן , אַזוי צו זאָגן: פֿאַר וואָס האָסטו מיך גענאַרט ? דו ביסט
bist du genart mich hostu vos far zogn tsu azoi Shauln
are you deceived me have you what for say to so Sha'ul

יג דאָך שָׁאול . האָט דער מלך צו איר גזאָגט: זאָלסט נישט
nisht zolst gezogt ir tsu melech der hot Shaul doch
not you(SG) must said her to king the has Sha'ul indeed

8 And Sha'ul disguised himself, and put on begadim acherim, and he went, and two anashim with him, and they came to the isha by lailah; and he said, divine for me by the ov *(familiar spirit)*, and bring him up for me, whom I shall name unto thee. 9 And the isha said unto him, Hinei, thou knowest what Sha'ul hath done, how he hath cut off the ovot *(mediums, those with familiar spirits)*, and the yidoni *(spiritist)* from HaAretz; why then layest thou a snare for my nefesh, to cause me to die?

10 And Sha'ul vowed to her by Hashem, saying, As Hashem liveth, there shall no avon *(punishment)* happen to thee for this thing. 11 Then said the isha, Whom shall I bring up for thee? And he said, Bring up Shmuel for me.

12 And when the isha saw Shmuel, she cried with a kol gadol *(loud voice)*; and the isha spoke to Sha'ul, saying, Why hast thou deceived me? For thou art Sha'ul. 13 And HaMelech said unto her, Be not afraid: for what sawest thou? And the isha said unto Sha'ul, I see elohim olim *(spirits, ones ascending,*

a spirit ascending) from HaAretz.

מורא האָבן; וואָס זעסטו דען? האָט די פֿרוי געזאָגט צו שָׁאוּלן:
Shauln tsu gezogt froi di hot den zestu vos hobn moire
Sha'ul to said woman the has then do you see what have fear

ג-טער זע איך אַרויפֿגיין פֿון דער ערד.
erd der fun aroifgein ich ze g-ter
earth the from ascending I see g-ds

14 And he said unto her, Of what form is he? And she said, An ish zaken cometh up; and he is wearing a me'il *(robe)*. And Sha'ul had da'as that it was Shmuel, and he bowed with his face to the ground, and prostrated himself.

יד האָט ער צו איר געזאָגט: וואָס איז זיין געשטאַלט? האָט זי געזאָגט: אַן
an gezogt zi hot geshtalt zain iz vos gezogt ir tsu er hot
an said she has form his is what said her to he has

אַלטער מאַן קומט אַרויף, און ער איז איינגעוויקלט אין אַ מאַנטל. האָט שָׁאוּל
Shaul hot mantl a in aingeviklt iz er un aroif kumt man alter
Sha'ul has mantle a in wrapped up is he and up comes man old

געווווסט אַז דאָס איז שמואֵל, און ער האָט זיך געניגט מיטן פנים צו
tsu ponem mitn geneigt zich hot er un Shmuel iz dos az gevust
to face with inclined self has he and Shmuel is this that known

דער ערד, און זיך געבוקט.
gebukt zich un erd der
bowed self and ground the

15 And Shmuel said to Sha'ul, Why hast thou disquieted me, to bring me up? And Sha'ul answered, I am greatly distressed; for the Pelishtim make war against me, and Elohim has turned away from me, and answereth me no more, neither by nevi'im, nor by chalomot *(dreams)*: therefore I have called on thee, that thou mayest make known unto me what I should do.

טו האָט שמואֵל געזאָגט צו שָׁאוּלן: פֿאַר וואָס האָסטו מיך
main hostu vos far Shauln tsu gezogt Shmuel hot
my have you what for Sha'ul to said Shmuel has

רו געשטערט, מיך אויפֿצוברענגען? האָט שָׁאוּל געזאָגט: מיך האָט
hot mich gezogt Shaul hot oiftsubrengen mich geshtert ru
has to me said Sha'ul has to bring up me disturbed rest

זייער צוגעדריקט, וואָרעם די פְּלִשְׁתִּים האַלטן מלחמה אויף מיר,
mir oif milchome haltn Pelishtim di vorem tsugedrikt zeyer
me on war wage Pelishtim the because pressed very

און אלקים האָט זיך אָפּגעקערט פֿון מיר, און ער ענטפֿערט
entfert er un mir fun opgekert zich hot Elokim un
answer he and me from turned aside self has G-d and

מיר נישט מער, נישט דורך נביאים, נישט דורך חלומות;
chaloimes durch nisht neviim durch nisht mer nisht mir
dreams by nor prophets by neither more not me

האָב איך דיך גערופֿן, מיך צו לאָזן וויסן, וואָס איך זאָל
zol ich vos visen lozn tsu mich gerufn dich ich hob
shall I what know let to me called you(SG) I have

טאָן.
ton
do

16 Then said Shmuel, Why then dost thou ask of me, seeing Hashem is turned away from thee, and is become thine adversary? 17 And Hashem hath done for Himself just as He spoke by me; for Hashem hath torn the Mamlachah out of thine yad, and given it to thy re'a *(neighbor)*, even to Dovid: 18 Because thou obeyedst not the kol *(voice)*

טז האָט שמואֵל געזאָגט: און נאָך וואָס פֿרעגסטו מיך, אַז ה'
Hashem az mich fregstu vos noch un gezogt Shmuel hot
Hashem when me ask what yet and said Shmuel has

האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון דיר, און איז געוואָרן דיין פֿיַינט?
faint dain gevorn iz un dir fun opgeton zich hot
enemy your having become is and you(SG) from removed self has

יז און ה' האָט פֿאַר זיך געטאָן וואָס ער האָט גערעדט דורך מיר, און
un mir durch geredt hot er vos geton zich far hot Hashem un
and me by spoken has he what done self for has Hashem and

ה' האָט אַוועקגעריסן די מלוכה פֿון דיין האַנט, און האָט זי
zi hot un hant dain fun meluche di avekgerisn hot Hashem
it has and hand your from kingdom the tear has Hashem

יח געגעבן צו אַן אַנדערן, צו דָּוִדן. אַזוי ווי דו האָסט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht host du vi azoi Dovidn tsu andern an tsu gegebn
paid heed not have you as so Dovid to another an to given

of Hashem, nor executedst His charon af upon Amalek, therefore hath Hashem done this thing unto thee this day. 19 Moreover Hashem will also deliver Yisroel with thee into the yad *(hand, power)* of the Pelishtim; and makhar *(tomorrow)* shalt thou and thy banim be with me; Hashem also shall deliver the machaneh Yisroel into the yad Pelishtim.

צו דעם קוֹל פֿון ה , און האָסט נישט אויסגעפֿירט זײַן גרימצאָרן
grimtsorn zain oisgefirt nisht host un Hashem fun kol dem tsu
wrath his executed not have and Hashem of voice the to

אויף עֲמָלֵק , דערום האָט ה געטאָן צו דיר די דאָזיקע זאַך
zach dozike di dir tsu geton Hashem hot derum Amalek oif
thing this the you(SG) to done Hashem has therefore Amalek on

היינטיקן טאָג. יט און ה וועט אויך געבן ישׂרָאֵל מיט דיר אין
in dir mit Yisroel gebn oich vet Hashem un tog haintikn
in you(SG) with Yisroel give also will Hashem and day this very

דער האַנט פֿון די פּלִשתִּים . און מאָרגן וועסט דו און דײַנע זין
zin daine un du vest morgn un Pelishtim di fun hant der
sons your and you will tomorrow and Pelishtim the of hand the

זײַנען מיט מיר. אויך דעם חיל פֿון ישׂרָאֵל וועט ה געבן אין דער
der in gebn Hashem vet Yisroel fun cheil dem oich mir mit zainen
the in give Hashem will Yisroel of army the also me with are

האַנט פֿון די פּלִשתִּים .
Pelishtim di fun hant
Pelishtim the of hand

20 Then at once Sha'ul fell his full length on the ground, and was greatly afraid, because of the divrei Shmuel; and there was no ko'ach in him; for he had eaten no lechem all the yom, nor all the lailah.

כ איז שָׁאוּל באַלד אַנידערגעפֿאַלן ווי הויך ער איז אויף דער ערד ,
erd der oif iz er hoich vi anidergefaln bald Shaul iz
earth the on is he tall how fall down about to Sha'ul is

און ער האָט זייער מורא געהאַט פֿאַר די ווערטער פֿון שמואֵל ;
Shmueln fun verter di far gehat moire zeyer hot er un
Shmuel of words the for had fear very much has he and

אויך האָט ער קיין כּוֹח נישט געהאַט, וויַיל ער האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot er vail gehat nisht koiech kein er hot oich
had not has he for had not strength any he has also

געגעסן קיין ברויט אַ גאַנצן טאָג און אַ גאַנצע נאַכט.
nacht gantse a un tog gantsn a broit kein gegesn
night whole a and day whole a bread any eaten

21 And the isha came unto Sha'ul, and saw that he was greatly terrified, and said unto him, Hinei, thine shifcha hath obeyed thy voice, and I have put my nefesh in my palm, and have paid heed unto thy devarim which thou spoke unto me. 22 Now therefore, shema *(pay heed)* thou now also unto the voice of thine shifcha, and let me set some lechem before thee; and eat, that thou mayest have ko'ach, when thou goest on thy derech.

כא איז די פֿרוי צוגעגאַנגען צו שָׁאוּלן , און זי האָט געזען אַז ער
er az gezen hot zi un Shauln tsu tsugegangen froi di iz
he that seen has she and Sha'ul to went to woman the is

איז זייער דערשראָקן, און זי האָט צו אים געזאָגט: זע , דײַן
dain ze gezogt im tsu hot zi un dershrokn zeyer iz
your behold said him to has she and terrified very much is

דינסט האָט צוגעהערט צו דײַן קוֹל , און איך האָב געמוען
genumen hob ich un kol dain tsu tsugehert hot dinst
taken have I and voice your to paid heed has female servant

מײַן לעבן אין מײַן האַנט, און האָבּ געהאָרכט צו דײַנע ווערטער וואָס
vos verter daine tsu gehorcht hob un hant main in lebn main
which words your to paid heed have and hand my in life my

דו האָסט גערעדט צו מיר. כב און אַצונד , איך בעט דיך , הער
her dich bet ich atsund un mir tsu geredt host du
pay heed you(SG) entreat I now and me to spoken have you

דו אויך צו דעם קוֹל פֿון דײַן דינסט , און לאָמיר לייגן פֿאַר
far leign lomir un dinst dain fun kol dem tsu oich du
before put let us and female servant your of voice the to also you

דיר אַ שטיקל ברויט, און עס, און וועסט האָבן כּוֹח , אַז דו
du az koiech hobn vest un es un broit shtikl a dir
you that strength have will and eat and bread bit a you(SG)

וועסט גיין אין וועג.
veg in gein vest
way in go will

כג הָאָט ער נישט געווּאָלט, און ער הָאָט געזאָגט: איך וועל נישט עסן.
esen nisht vel ich gezogt hot er un gevolt nisht er hot
eat not will I said has he and wanted not he has

אָבער זײַנע קנעכט און אויך די פֿרוי זײַנען צוגעשטאַנען צו אים,
im tsu tsugeshtanen zainen froi di oich un knecht zaine ober
him to urged are woman the also and servants his but

און ער הָאָט צוגעהערט צו זייער קול, און ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿון
fun oifgeshtanen iz er un kol zeyer tsu tsugehert hot er un
from arose is he and voice their to paid heed has he and

דער ערד, און הָאָט זיך געזעצט אויפֿן בעט.
bet oifn gezetst zich hot un erd der
bed on sat self has and ground the

כד און די פֿרוי הָאָט געהאַט אַ געשטאָפּט קאַלב אין הויז, הָאָט זי
zi hot hoiz in kalb geshtopt a gehat hot froi di un
she has house in calf fatted a had has woman the and

געאײַלט און הָאָט עס געשאָכטן, און זי הָאָט גענומען מעל און
un mel genumen hot zi un geshochtn es hot un geailt
and flour taken has she and slaughtered it has and hurried

פֿאַרקנעטן, און הָאָט דערפֿון אויסגעבאַקט אומגעזײַערט ברויט. כה און זי
zi un broit umgezaiert oisgebakt derfun hot un farknetn
she and bread unleavened bake thereof has and knead

הָאָט דערלאַנגט פֿאַר שָׁאולן און פֿאַר זײַנע קנעכט, און זי הָאָבן
hobn zei un knecht zaine far un Shauln far derlangt hot
have they and servants his before and Sha'ul before served has

געגעסן. און זי זײַנען אויפֿגעשטאַנען און זײַנען אַוועקגעגאַנגען אין דער
der in avekgegangen zainen un oifgeshtanen zainen zei un gegesn
the in went way are and arose are they and eaten

אײגענער נאַכט.
nacht eigener
night same

כט

כט **29** Now the Pelishtim gathered together all their machanot to Aphek; and Yisroel encamped by an ayin *(spring)* which is in Yizre'el. 2 And the rulers of the Pelishtim *(Philistines)* were passing by with me'ot, and with alafim; but Dovid and his anashim were passing at the rearguard with Akhish.

23 But he refused, and said, I will not eat. But his avadim, together with the isha, urged him; and he paid heed unto their voice. So he arose from ha'aretz, and sat upon the mittah *(bed)*.

24 And the isha had a fattened egel in the bais; and she hasted, and slaughtered it, and took kemakh *(flour)*, and kneaded it, and did bake matzot thereof; 25 And she brought it before Sha'ul, and before his avadim; and they did eat. Then they rose up, and went away that lailah.

און די פֿלשתים האָבן איינגעזאַמלט זייערע מחנות קיין
kein machnus zeyere aingezamlt hobn Pelishtim di un
to legions their gathered have Pelishtim the and

אַפֿק; און די ישׂראלים האָבן געלאַגערט בייַ דעם קוואַל וואָס
vos kval dem bai gelagert hobn Yisroel di un Afek
which spring the by encamped have Yisroel the and Aphek

אין יזרעאל. ב און די פֿירשטן פֿון די פֿלשתים זײַנען פֿאַרבײַגעגאַנגען
farbaigegangen zainen Pelishtim di fun firshtn di un Yizreel in
passing by are Pelishtim the of chieftains the and Yizre'el in

אין הונדערטן און אין טויזנטן, און דָוִד און זײַנע מענטשן זײַנען
zainen mentshn zaine un Dovid un toizntn in un hundertn in
are men his and Dovid and thousands in and hundreds in

פֿאַרבײַגאַנגען צולעצט מיט אָכישן.
Achishn mit tsuletst farbaigegangen
Akhish with last passing by

ג האָבן די האַרן פֿון די פֿלשתים געזאָגט: וואָס טוען דאָ די דאָזיקע
dozike di do tuen vos gezogt Pelishtim di fun harn di hobn
this the here do what said Pelishtim the of lords the have

עִבְרִים? האָט אָכיש געזאָגט צו די האַרן פֿון די פֿלשתים: דאָס איז
iz dos Pelishtim di fun harn di tsu gezogt Achish hot Ivrim
is this Pelishtim the of lords the to said Akhish has Hebrews

דאָך דָוִד דער קנעכט פֿון שָׁאול, מלך פֿון ישׂראל, וואָס איז
iz vos Yisroel fun melech dem Shaul fun knecht der Dovid doch
is which Yisroel of king the Sha'ul of servant the Dovid indeed

3 Then said the sarim of the Pelishtim, What are these Ivrim doing here? And Akhish said unto the sarim of the Pelishtim, Is not this Dovid, the eved of Sha'ul Melech Yisroel, which hath been with me

these yamim, or these shanim, and unto this day I have found no fault in him since he defected?
[4] And the sarim of the Pelishtim were angry with him; and the sarim of the Pelishtim said unto him, Send the ish back, that he may turn again to his makom *(place, home)* which thou hast assigned him, and let him not go down with us to milchamah, lest in the milchamah he be as satan *(adversary, antagonist)* to us; for wherewith should he make himself acceptable unto his adon? Is it not with the heads of these anashim?
[5] Is not this Dovid, of whom they sang one to another in mecholot *(dances)*, saying,
Sha'ul slaughtered
his alafim,
and Dovid his
revavot
(myriads)?
[6] Then Akhish called Dovid, and said unto him, Surely, as Hashem liveth, thou hast been yashar *(upright)*, and thy going out and thy coming in with me in the machaneh is tov in my sight; for I have not found ra'ah in thee since the day of thy coming unto me until this day; nevertheless, in the eyes of the rulers thou art not tov. [7] Wherefore now shuv *(turn, turn*

בִּיי מִיר שׁוין טעג אָדער שׁוין יאָרן, און איך האָב אין אים קיין
kein im in hob ich un yorn shoin oder teg shoin mir bai
any him in have I and years already or days already me with

שׁום בייז נישט געפֿונען פֿון דעם טאָג וואָס ער איז צוגעפֿאַלן ביז
biz tsugefaln iz er vos tog dem fun gefunen nisht beiz shum
until fallen is he which day the from found not evil whatever

היינטיקן טאָג. [ד] האָבן די האַרן פֿון די פּלשתּים געצערנט אויף אים, און
un im oif getsernt Pelishtim di fun harn di hobn tog haintikn
and him with were angry Pelishtim the of lords the have day this very

די האַרן פֿון די פּלשתּים האָבן צו אים געזאָגט: קער אום דעם מאַן,
man dem um ker gezogt im tsu hobn Pelishtim di fun harn di
man the back turn said him to have Pelishtim the of lords the

און זאָל ער זיך אומקערן צו זיין אָרט וואָס דו האָסט אים דאָרטן
dortn im host du vos ort zain tsu umkeren zich er zol un
there him have you which place his to return self he shall and

אַריינגעזעצט, און זאָל ער נישט נידערן מיט אונדז אין דער מלחמה, כּדי
kedei milchome der in undz mit nidern nisht er zol un araingezetst
lest war the in us with go down not he let and set in

ער זאָל אונדז נישט זיין פֿאַר אַ שׂטער אין דער מלחמה; וואָרעם מיט
mit vorem milchome der in shter a far zain nisht undz zol er
with because battle the in adversary a for be not us shall he

וואָס וועט דער דאָזיקער זיך איבערבעטן מיט זיין האַר, אויב נישט מיט
mit nisht oib har zain mit iberbeten zich doziker der vet vos
with not if master his with make up self this one the will what

די קעפּ פֿון די דאָזיקע מענטשן? [ה] איז דאָס נישט דער דָוִד, וואָס מע
me vos Dovid der nisht dos iz mentshn dozike di fun kep di
one which Dovid the not this is men these the of heads the

האָט פֿאַר אים געזונגען מיט טענץ, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi tents mit gezungen im far hot
say to so dance with sang him for has

שָׁאוּל הכּה באלפּיו ויזינע טויזנטן,
toizntn zaine in geshlogn hot Shaul
thousands his in struck has Sha'ul

ודוד ברבבותיו ויזינע צענטויזנטן?
tsentoizntn zaine in Dovid un
ten thousands his in Dovid and

[ו] האָט אָביש געראופֿן דָּוִדן, און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi gezogt im tsu hot un Dovidn gerufn Achish hot
Hashem as so said him to has and Dovid called Achish has

לעבט, אַז דו ביסט רעכטפֿאַרטיק, און דיין אַרויסגין און דיין אַריינגין
araingein dain un aroisgein dain un rechtfartik bist du az lebt
going in your and going out your and upright are you that lives

מיט מיר אין חיל איז גוט אין מיינע אויגן, וואָרעם איך האָב קיין
kein hob ich vorem oign maine in gut iz cheil in mir mit
any have I because eyes my in good is the army in me with

שלעכטס אין דיר נישט געפֿונען פֿון דעם טאָג וואָס דו ביסט צו
tsu bist du vos tog dem fun gefunen nisht dir in shlechts
to are you which day the from found not you(SG) in evil things

מיר געקומען ביז היינטיקן טאָג. אָבער אין די אויגן פֿון די פֿירשטן
firshtn di fun oign di in ober tog haintikn biz gekumen mir
chieftains the of eyes the in but day this very until having come me

ביסטו נישט וווילגעפֿעלן. [ז] און אַצונד קער זיך אום, און גיי
gei un um zich ker atsund un voilgefeln nisht bistu
go and back self turn now and find favor in the eyes of not are you

back), and go in shalom, that thou displease not the rulers of the Pelishtim.

בשלום , כדי זאָלסט נישט טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פון
fun oign di in shlecht iz vos ton nisht zolst kedei besholem
of eyes the in evil is what do not you(SG) must so that in peace

די פֿירשטן פון די פלשתים .
Pelishtim di fun firshtn di
Pelishtim the of chieftains the

8 And Dovid said unto Akhish, But what have I done? And what hast thou found in thy eved from the day that I am before thee until this day, that I may not go fight against the oyevei adoni HaMelech?

ח האָט דָוִד געזאָגט צו אָבער : אָכישן , און
un geton ich hob vos ober Achishn tsu gezogt Dovid hot
and done I have what but Achish to said Dovid has

וואָס האָסטו געפֿונען אין דיין קנעכט פון דעם טאָג וואָס איך בין ביי
bai bin ich vos tog dem fun knecht dain in gefunen hostu vos
with am I that day the from servant your in found have you what

דיר ביז היינטיקן טאָג, אַז איך זאָל נישט קומען און מלחמה
milchome un kumen nisht zol ich az tog haintikn biz dir
war and come not shall I that day this very until you(SG)

האַלטן אַקעגן די פיַנט פון מיין האַר דעם מלך ?
melech dem har main fun faint di akegn haltn
king the master my of enemies the against wage

9 And Akhish answered and said to Dovid, I know that thou art tov in my sight, as a malach Elohim; notwithstanding, the sarim of the Pelishtim have said, He shall not go up with us to the milchamah. 10 Wherefore now rise up early in the boker with the avadim of thy adon that are come with thee; and as soon as ye get up early in the boker, and have ohr, depart.

ט האָט אָכיש געענטפֿערט און האָט געזאָגט צו דָוִדן : איך וויס אַז
az veis ich Dovidn tsu gezogt hot un geentfert Achish hot
that know I Dovid to said has and answered Achish has

דו ביסט גוט אין מיַנע אויגן אַזוי ווי אַ מלאך פון אלקים , אָבער
ober Elokim fun malach a vi azoi oign maine in gut bist du
however G-d of angel an as so eyes my in good are you

די האַרן פון די פלשתים האָבן געזאָגט: ער זאָל נישט אַרויפֿגיין מיט
mit aroifgein nisht zol er gezogt hobn Pelishtim di fun harn di
with go up not shall he said have Pelishtim the of lords the

אונדז אין דער מלחמה . י און אַצונד , פֿרי פַּעדער זיך אין דער
peire der in zich feder atsund un milchome der in undz
morning the in self get up early now and battle the in us

מיט די קנעכט פון דיין האַר וואָס זיַינען געקומען מיט
mit gekumen zainen vos har dain fun knecht di mit
with having come are which master your of servants the with

דיר , און וויַ איר ווועט אייך פַּעדערן אין דער פרי , און אייך
aich un peire der in federn aich vet ir vi un dir
you and morning the in arise early you will you as and you(SG)

ווערט ליכטיק, אַזוי גייט אַוועק.
avek geit azoi lichtik vert
away go so light shall be

11 So Dovid and his anashim rose up early to depart in the boker, to return to Eretz Pelishtim. And the Pelishtim went up to Yizre'el.

יא האָט דָוִד זיך געפֿעדערט, ער און זיַינע מענטשן , אַוועקצוגיין אין
in avektsugein mentshn zaine un er gefedert zich Dovid hot
in to leave men his and he rose early self Dovid has

דער פרי , זיך אומצוקערן אין לאַנד פון די פלשתים . און די
di un Pelishtim di fun land in umtsukeren zich peire der
the and Pelishtim the of land in to return self morning the

פלשתים זיַינען אַרויפֿגעאַנגען קיין יזרעאל.
Yizreel kein aroifgegangen zainen Pelishtim
Yizre'el to having gone up are Pelishtim

30 And it came to pass, when Dovid and his anashim were come to Tziklag on the Yom HaShelishi,

ל און עס איז געווען , אַז דָוִד און זיַינע מענטשן זיַינען
zainen mentshn zaine un Dovid az geven iz es un
are men his and Dovid that having been is it and

געקומען אויפֿן דריטן טאָג קיין ציקלַג , ערשט די עַמָלֵקים
Amalekim di ersht Tsiklag kein tog dritn oifn gekumen
Amaleki the behold Tziklag to day third on having come

זײַנען אָנגעפאַלן אויפֿן דָרום , און אויף ציקלַג , און זיי האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn zei un Tsiklag oif un dorem oifn ongefaln zainen
struck have they and Tziklag on and south on fell upon are

ציקלַג , און האָבן זי פַאַרברענט אין פַיַער. ב און זיי האָבן געפֿאַנגען די
di gefangen hobn zei un faier in farbrent zi hobn un Tsiklag
the captured have they and fire in burned up it have and Tziklag

ווײַבער וואָס אין איר, פֿון קליין ביז גרויס; זיי האָבן קיינעם נישט
nisht keinem hobn zei grois biz klein fun ir in vos vaiber
not anyone have they great unto small from it in which wives

געטייט , נאָר זיי האָבן אַוועקגעפֿירט, און זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen un avekgefirt zei hobn zei nor geteit
having gone are and led away them have they but caused to die

אויף זייער וועג. ג און ווי דָוִד און זײַנע מענטשן זײַנען געקומען אין
in gekumen zainen mentshn zaine un Dovid vi un veg zeyer oif
in having come are men his and Dovid as and way their on

שטאָט, ערשט זי איז פַאַרברענט אין פַיַער, און זייערע ווײַבער און זייערע
zeyere un vaiber zeyere un faier in farbrent iz zi ersht shtot
their and wives their and fire in burned up is it behold city

זין און זייערע טעכטער זײַנען געפֿאַנגען געווָארן .
gevorn gefangen zainen techter zeyere un zin
having become captured are daughters their and sons

ד האָט דָוִד און דאָס פֿאָלק וואָס מיט אים אויפֿגעהויבן זייער
zeyer oifgehoibn im mit vos folk dos un Dovid hot
their lifted up him with which people this and Dovid has

קוֹל און געווײַנט, ביז זיי האָבן מער קיין כּוֹח נישט געהאַט צו
tsu gehat nisht koiech kein mer hobn zei biz geveint un kol
to had not strength any more had they until wept and voice

ווײַנען .
veinen
weep

ה אויך ביידע ווײַבער פֿון דָוִדן זײַנען געפֿאַנגען געווָארן ,
gevorn gefangen zainen Dovidn fun vaiber beide oich
having become captured are Dovid of wives two also

אַחינוֹעַם פֿון יִזרְעֶאל, און אֲבִיגַיִל די ווײַב פֿון נָבָל פֿון כַּרְמֶל .
Karmel fun Navaln fun vaib di Avigal un Yizreel fun Achinoam
Carmel of Naval of wife the Avigal and Yizre'el of Achino'am

ו און דָוִדן האָט זייער צוגעדריקט, ווָארעם דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos vorem tsugedrikt zeyer hot Dovidn un
has people this because pressed very much has Dovid and

געוואָלט אים צו פַאַרשטיינען, ווײַל דאָס געמיט פֿון גאַנצן פֿאָלק איז
iz folk gantsn fun gemit dos vail farshteinen tsu im geredt
is people all of spirit this because stone to him spoken

געווען פַאַרביטערט, איטלעכער איבער זײַנע זין און איבער זײַנע
zaine iber un zin zaine iber itlecher farbitert geven
his over and sons his over each made bitter having been

טעכטער . אָבער דָוִד האָט זיך געשטאַרקט מיט ה זײַן ג-ט. ז און
un G-t zain Hashem mit geshtarkt zich hot Dovid ober techter
and G-d his Hashem with strengthened self has Dovid but daughters

דָוִד האָט געזאָגט צו אֶבְיָתָר דעם כֹּהן , אֲחִימֶלֶךְ זון : גענעמען
genen zun Achimelechs koyen dem Evyatar tsu gezogt hot Dovid
bring close son Achimelech's kohen the Evyatar to said has Dovid

מיר, איך בעט דיך , דעם אֵפוֹד . האָט אֶבְיָתָר גענעמט דעם אֵפוֹד
ephod dem genent Evyatar hot ephod dem dich bet ich mir
ephod the approached Evyatar has ephod the you(SG) entreat I me

that the Amaleki had made a raid on the Negev and Tziklag and attacked Tziklag, and burned it with eish;
2 And had captured the nashim, that were therein; they killed not any, either gadol or katon, but carried them off, and went on their derech.
3 So Dovid and his anashim came to the Ir, and, hinei, it was aflame with eish; and their nashim, and their banim, and their banot, had been taken captive.

4 Then Dovid and HaAm that were with him lifted up their voice and wept, until they had no more ko'ach to weep.

5 And Dovid's two nashim were taken captive, Achino'am the Yizre'elit, and Avigal eshet Naval the Karmeli.

6 And Dovid was greatly distressed; for HaAm spoke of stoning him, because the nefesh of kol HaAm was marah *(bitter)*, every ish for his banim and for his banot; but Dovid made himself chazak in Hashem Elohav.
7 And Dovid said to Evyatar HaKohen Ben Achimelech, Bring me now here the Ephod. And Evyatar brought

the Ephod to Dovid.
8 And Dovid inquired of Hashem, saying, Shall I pursue after this gedood? Shall I overtake it? And He answered him, Pursue; for thou shalt surely overtake, and without fail save.

9 So Dovid went, he and shesh me'ot ish that were with him, and came to the brook Besor, where those that were left behind stayed. 10 But Dovid pursued, he and arba me'ot ish; for two hundred stayed behind, which were so exhausted that they could not go over the brook Besor.

11 And they found an Egyptian in the sadeh, and brought him to Dovid, gave him lechem, and he did eat; they made him drink mayim; 12 And they gave him a piece of pressed fig cake, and two raisin cakes; and when he had eaten, his ruach returned to him; for he had eaten no lechem, nor drunk any mayim, shloshah yamim and shloshah lailot.

13 And Dovid said unto him, To whom belongest thou? And from where art thou? And he said, I am a na'ar Mitzri, eved

צו דָּוִד . ח און דָּוִד האָט געפֿרעגט ביי ה , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך
ich zol zogn tsu azoi Hashem bai gefregt hot Dovid un Dovidn tsu
I shall say to so Hashem of inquired has Dovid and Dovid to

נאָכיאָגן די דאָזיקע מחנה ? וועל איך זי אָניאָגן ? האָט ער צו אים
im tsu er hot onyogn zi ich vel machne dozike di nochyogn
him to he has overtake it I shall raiding party this the pursue

געזאָגט: יאָ גאָך , וואָרעם אָניאָגן וועסטו אָניאָגן , און מציל
matsl un onyogn vestu onyogn vorem noch yog gezogt
rescue and overtake will you(sg) overtake for after pursue said

זיין וועסטו מציל זיין .
zain vestu matsl zain
do will you(sg) rescue do

ט איז דָּוִד געגאַנגען , ער און די זעקס הונדערט מאַן וואָס מיט
mit vos man hundert zeks di un er gegangen Dovid iz
with who men hundred six the and he having gone Dovid is

אים, און זיי זיינען געקומען צום טייַך בשׂור; און די
di un Besor taich tsum gekumen zainen zei un im
the ones and Besor river to having come are they and him

צוריקגעבליבענע האָבן זיך אָפּגעשטעלט. י און דָּוִד האָט נאָכגעיאָגט , ער
er nochgeyogt hot Dovid un opgeshtelt zich hobn tsurikgeblibene
he pursued after has Dovid and stayed self have remain behind

און פֿיר הונדערט מאַן; און צוויי הונדערט מאַן האָבן זיך אָפּגעשטעלט,
opgeshtelt zich hobn man hundert tsvei un man hundert fir un
stayed self have men hundred two and men hundred four and

די וואָס זיינען געווען צו אָפּגעשלאָפּט אַריבערצוגיין דעם טייַך
taich dem aribertsugein opgeshlaft tsu geven zainen vos di
Wadi the to cross over exhausted too having been are which the

בשׂור.
Besor
Besor

יא און זיי האָבן געפֿונען אין פֿעלד אַ מאַן אַ מִצרי , און האָבן אים
im hobn un mitsri a man a feld in gefunen hobn zei un
him have and Egyptian a man a field in found have they and

געבראַכט צו דָּוִדן ; און זיי האָבן אים געגעבן ברויט, און ער האָט
hot er un broit gegebn im hobn zei un Dovidn tsu gebracht
has he and bread given him have they and Dovid to brought

געגעסן, און זיי האָבן אים געגעבן טרינקען וואַסער; יב און זיי האָבן אים
im hobn zei un vaser trinken gegebn im hobn zei un gegesn
him have they and water to drink given him have they and eaten

געגעבן אַ שטיק געפּרעסטע פֿײַגן , און צוויי בינטלעך ראָזינקעס; און ער
er un rozinkes bintlech tsvei un faign gepreste shtik a gegebn
he and raisins bunches two and figs cake portion a given

האָט געגעסן, און האָט אָפּגעכאַפּט דעם אָטעם , וואָרעם ער האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot er vorem otem dem opgechapt hot un gegesn hot
had not has he because breath the caught has and eaten has

געגעסן ברויט און נישט געטרונקען קיין וואַסער דריַ טעג און דריַ נעכט .
necht drai un teg drai vaser kein getrunken nisht un broit gegesn
nights three and days three water any drank not and bread eaten

יג האָט דָּוִד צו אים געזאָגט: צו וועמען געהערסטו און פֿון וואַנען
vanen fun un geherstu vemen tsu gezogt im tsu Dovid hot
from where from and you belong whom to said him to Dovid has

ביסטו ? האָט ער געזאָגט: איך בין אַ מִצרישער יונג , אַ קנעכט פֿון אַ
a fun knecht a yung Mitsrisher a bin ich gezogt er hot bistu
a of servant a young man Egyptian a am I said he has are you

to an Amaleki; and my adon left me, because yamim shloshah ago I fell sick. 14 We made a raid upon the south of the Kereti, and upon the territory of Yehudah, and upon the south of Kalev; and we burned Tziklag with eish. 15 And Dovid said to him, Canst thou bring me down to this gedood? And he said, Swear unto me by Elohim, that thou wilt neither kill me, nor deliver me into the hands of my adon, and I will lead thee down to this gedood.

16 And when he had led him down, hinei, they were spread out over the surface of kol ha'aretz, eating and drinking, and revelling, because of all the great plunder that they had taken from Eretz Pelishtim, and from Eretz Yehudah.

17 And Dovid struck them from the neshef *(twilight, evening)* even unto the erev of the next day; and there escaped not an ish of them, except four hundred na'ar, which rode off upon gemalim, and fled. 18 And Dovid recovered all that Amalek had carried away; and Dovid saved his two nashim. 19 And there was nothing of them missing, lacking neither katon nor gadol,

מאַן פֿון עַמָלֵק , און מײַן האַר האָט מיך איבערגעלאָזן, ווײַל איך
ich vail ibergelozn mich hot har main un Amalek fun man
I because left behind me has master my and Amalek of man

יד בין קראַנק געוואָרן מיט דרײַ טעג צוריק. מיר זײַנען אָנגעפֿאַלן
ongefaln zainen mir tsurik teg drai mit gevorn krank bin
fell on are we back days three with having become ill am

אויף דעם דָרום פֿון דעם כרֻתי , און אויף וואָס געהערט צו יהוּדה , און
un Yehudah tsu gehert vos oif un Kereti dem fun dorem dem oif
and Yehudah to belongs what on and Kereti the of south the on

אויף דעם דָרום פֿון כָּלֵב ; און ציקלַג האָבן מיר פֿאַרברענט אין פַֿיַער.
faier in farbrent mir hobn Tsiklag un Kalev fun dorem dem oif
fire in burned up we have Tziklag and Kalev of south the on

טו האָט דָוִד צו אים געזאָגט: וועסטו מיך אַראָפּפֿירן צו דער דאָזיקער
doziker der tsu aropfiren mich vestu gezogt im tsu Dovid hot
this one the to lead down me will you(sg) said him to Dovid has

מחנה ? האָט ער געזאָגט: שווער מיר בײַ אלקים , אויב דו וועסט מיך
mich vest du oib Elokim bai mir shver gezogt er hot machne
me will you if G-d by me swear said he has raiding party

טייטן , און אויב דו וועסט מיך איבערענטפֿערן אין דער האַנט פֿון מײַן
main fun hant der in iberentfern mich vest du oib un teitn
my of hand the in turn over me will you if and to kill

האַר , און איך וועל דיך אַראָפּפֿירן צו דער דאָזיקער מחנה .
machne doziker der tsu aropfiren dich vel ich un har
raiding party this one the to lead down you(SG) will I and master

טז האָט ער אים אַראָפּגעפֿירט, ערשט זיי זײַנען פֿאַרשפּרייט אויפֿן
oifn farshpreit zainen zei ersht aropgefirt im er hot
on spread are they behold led down him he has

געזיכט פֿון גאַנצן לאַנד, און זיי עסן און טרינקען און הוליען איבער
iber hulien un trinken un esen zei un land gantsn fun gezicht
over frolic and to drink and eat they and land all of surface

אַל דעם גרויסן רויב וואָס זיי האָבן געגנומען פֿון לאַנד פֿון די
di fun land fun genumen hobn zei vos roib groisn dem al
the of land of taken have they which plunder great the all

פּלשתּים , און פֿון לאַנד יהוּדה .
Yehudah land fun un Pelishtim
Yehudah land of and Pelishtim

יז האָט דָוִד זיי געשלאָגן פֿון פֿאַרנאַכט און ביז אויף מאָרגן
morgn oif biz un farnacht fun geshlogn zei Dovid hot
next day on until and twilight from struck them Dovid has

אין אָוונט , און פֿון זיי איז נישט אַנטרונען געוואָרן אַ מאַן ,
man a gevorn antrunen nisht iz zei fun un ovnt in
man a having become escape not is them from and evening in

אַחוץ פֿיר הונדערט יונגע מענער וואָס זײַנען געריטן אויף קעמלען,
kemlen oif geritn zainen vos mener yunge hundert fir achuts
camels on riding are which men young hundred four aside from

יח און זײַנען אַנטלאָפֿן. און דָוִד האָט מציל געווען אַלץ וואָס
vos alts geven matsl hot Dovid un antlofn zainen un
which all that having been rescued has Dovid and fled are and

עַמָלֵק האָט צוגענומען ; אויך זײַנע צוויי ווײַבער האָט דָוִד מציל
matsl Dovid hot vaiber tsvei zaine oich tsugenumen hot Amalek
rescued Dovid has wives two his also taken has Amalek

יט געווען . און בײַ זיי איז גאָרנישט געמינערט פֿון גרויס
fun gevorn geminert gornisht iz zei bai un geven
from having become diminished nothing is them by and having been

מינדסטן און ביזן גרעסטן, סיַי זין און טעכטער, סיַי פֿון
fun sai techter un zin sai grestn bizn un mindstn
of whether daughters and sons whether great unto and small

רויב, סיַי אַלץ וואָס יענע האָבן צוגענומען פֿאַר זיך; אַלץ
alts zich far tsugenumen hobn yene vos alts sai roib
all that self for taken have those which all that whether plunder

כ אויך האָט דָּוִד צוריקגעבראַכט. האָט דָּוִד צוגענומען אַלע שאָף און
un shof ale tsugenumen Dovid hot oich tsurikgebracht Dovid hot
and sheep all taken Dovid has also brought back Dovid has

רינדער. האָט מען זיי געפֿירט פֿאַרויס פֿאַר יענעם פֿיַך, און מע
me un fich yenem far farois gefirt zei men hot rinder
one and livestock that before ahead of guided them they has cattle

האָט געזאָגט: דאָס איז דָּוִדס רויב.
roib Dovids iz dos gezogt hot
plunder Dovid's is this said has

כא און דָּוִד איז געקומען צו די צוויי הונדערט מאַן וואָס זיַינען
zainen vos man hundert tsvei di tsu gekumen iz Dovid un
are which men hundred two the to having come is Dovid and

געווען צו אָפּגעשלאָפּט צו גיין הינטער דָּוִדן, און מע האָט
hot me un Dovidn hinter gein tsu opgeshlaft tsu geven
has one and Dovid behind go to exhausted too having been

זיי געלאָזט זיצן בײַם טײַך בשׂור. און זיי זיַינען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen zei un Besor taich baim zitsn gelozt zei
having come out are they and Besor Wadi at sit allowed them

אַנטקעגן דָּוִדן און אַנטקעגן דעם פֿאָלק וואָס מיט אים. און דָּוִד
Dovid un im mit vos folk dem antkegen un Dovidn antkegen
Dovid and him with which people the to meet and Dovid to meet

האָט געגעבן צו דעם פֿאָלק, און האָט זיי געפֿרעגט אויף פֿריד.
frid oif gefregt zei hot un folk dem tsu genent hot
peace on asked them has and people the to come near has

כב האָבן זיך אָפּגערופֿן אַלע שלעכטע און נידערטרעכטיקע לײַט פֿון
fun lait nidertrechtike un shlechte ale opgerufn zich hobn
of people vile and bad all responded self have

די מענטשן וואָס זיַינען געגאַנגען מיט דָּוִדן, און זיי האָבן
hobn zei un Dovidn mit gegangen zainen vos mentshn di
have they and Dovid with having gone are which men the

געזאָגט: ווײַל זיי זיַינען נישט געגאַנגען מיט אונדז, וועלן מיר זיי
zei mir veln undz mit gegangen nisht zainen zei vail gezogt
them we will us with having gone not are they because said

נישט געבן פֿון דעם רויב וואָס מיר האָבן מציל געווען, נאָר
nisht gebn fun dem roib vos mir hobn matsl geven nor
but having been rescued have we which plunder the of give not

בלויז איטלעכן זײַן ווײַב און זיַינע קינדער, וואָס זיי מעגן אַוועקפֿירן
avekfiren megn zei vos kinder zaine un vaib zain itlechn bloiz
away lead may they which children his and wife his each only

און גיין.
gein un
go and

כג האָט דָּוִד געזאָגט: איר זאָלט אַזוי נישט טאָן, מײַנע ברידער, מיט
mit brider maine ton nisht azoi zolt ir gezogt Dovid hot
with brothers my do not so shall you said Dovid has

דעם וואָס ה' האָט אונדז געגעבן, אַז ער האָט אונדז אָפּגעהיט,
opgehit undz hot er az gegebn undz hot Hashem vos dem
protected us has he that given us has Hashem which the ones

neither banim nor banot, neither plunder, nor anything that they had taken for them; Dovid recovered all.

20 And Dovid took all the tzon and the bakar, which they drove before those other mikneh, and said, This is shalal Dovid *(the plunder of David)*.

21 And Dovid came to the two hundred anashim, which were so exhausted that they could not follow Dovid, whom they had left behind also at the brook Besor; and they went forth to meet Dovid, and to meet HaAm that were with him; and when Dovid came near to the people, he gave them a shalom greeting.

22 Then answered all the ish rah and the Beliyaal among the anashim of those that went with Dovid, and said, Because they went not with us, we will not give them any of the shalal that we have recovered, except to every ish his isha and his banim, that they may take them and leave.

23 Then said Dovid, Ye shall not do so, my achim, with that which Hashem hath given us, Who hath been shomer

over us, and delivered the gedood that came against us into our yad. [24] For who will pay heed unto you in this matter? But as his chelek is that goeth down to the milchamah *(battle)*, so shall his chelek be that tarrieth by the kelim *(supplies)*: their chelek they shall share alike.

[25] And it was so from that day forward, that he made it a chok *(statute)* and a mishpat for Yisroel unto this day.

[26] And when Dovid came to Tziklag, he sent of the shalal *(plunder)* unto the Ziknei Yehudah, even to his re'im *(friends)*, saying, Hinei, a brocha for you of the shalal *(plunder)* of the oyevim of Hashem; [27] To them which were in Beit-El, and to them which were in Ramot of the South, and to them which were in Yatir, [28] And to them which were in Aro'er, and to them which were in Siphmot, and to them which were in Eshtemo'a, [29] And to them which were in Rachal, and to them which were in the cities of the Yerachme'eli, and to them which were in the cities of the Keni, [30] And to them which were in Chormah, and to them which were in Bor-'Ashan, and to them which were

אוּן הָאָט געגעבן דִי מחנה וואָס אִיז אויף אונדז געקומען ,אִין
in gekumen undz oif iz vos machne di gegebn hot un
in having come us on is which raiding party the given has and

אונדזער האַנט. כד אוּן וועט זיך צוהערן צו אײַך אִין דער דאָזיקער
doziker der in aich tsu tsuhern zich vet ver un hant undzer
this one the in you to listen self will who and hand our

זאַך ? וואָרעם אַזוי ווי דער חלק פֿון דעם וואָס נידערט אִין מלחמה
milchome in nidert vos dem fun chelek der vi azoi vorem zach
battle in go down which the of portion the as so because thing

אַזוי איז דער חלק פֿון דעם וואָס בלײַבט בײַ די זאַכן ; גלײַך זאָלן
zoln glaich zachn di bai blaibt vos dem fun chelek der iz azoi
shall equal things the by remains which the of portion the is so

זיי זיך טיילן .
teiln zich zei
divide self they

כה אוּן אַזוי איז געווען פֿון יענעם טאָג אָן אוּן ווײַטער; אוּן מע
me un vaiter un on tog yenem fun geven iz azoi un
one and further and on day that from having been is so and

האָט עס געמאַכט פֿאַר אַ חוק אוּן פֿאַר אַ געזעץ פֿאַר יִשְׂרָאֵל ביז
biz Yisroel far gezets a far un chok a far gemacht es hot
until Yisroel for law a for and ordinance an for made it has

אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif
day this very on

כו אוּן דָּוִד איז געקומען קיין ציקלַג , אוּן האָט געשיקט פֿון דעם
dem fun geshikt hot un Tsiklag kein gekumen iz Dovid un
the of sent has and Tziklag to having come is Dovid and

רויב צו די עלטסטע פֿון יהוּדה , צו זיַינע גוטע פֿרײַנד , אַזוי צו
tsu azoi fraind gute zaine tsu Yehudah fun eltste di tsu roib
to so friends good his to Yehudah of elders the to plunder

זאָגן : נאַט אײַך אַ מתּנה פֿון דעם רויב פֿון הס פֿיַנט ;
faint Hashems fun roib dem fun matone a aich nat zogn
enemies Hashem's of plunder the from gift a you take say

כז צו די וואָס אִין בֵּית-אֵל, אוּן צו די וואָס אִין רָמוֹת פֿון
fun Ramot in vos di tsu un Beis-El in vos di tsu
of Ramot in which the ones to and Beit-El in which the ones to

דָּרום , אוּן צו די וואָס אִין יַתִּיר ; כח אוּן צו די וואָס אִין
in vos di tsu un Yatir in vos di tsu un dorem
in which the ones to and Yatir in which the ones to and south

עַרוֹעֵר, אוּן צו די וואָס אִין שִׁפמות , אוּן צו די וואָס אִין
in vos di tsu un Sifmot in vos di tsu un Aroer
in which the ones to and Siphmot in which the ones to and Aro'er

אֶשתמוֹע ; כט אוּן צו די וואָס אִין רָכָל , אוּן צו די וואָס אִין
in vos di tsu un Rachal in vos di tsu un Eshtemoa
in who the ones to and Rachal in who the ones to and Eshtemo'a

די שטעט פֿון דעם יַרחמאֵלי , אוּן צו די וואָס אִין די שטעט
shtet di in vos di tsu un Yerachmeeli dem fun shtet di
cities the in who the ones to and Yerachme'eli the of cities the

פֿון דעם קֵיני ; ל אוּן צו די וואָס אִין חָרמָה , אוּן צו די
di tsu un Chormah in vos di tsu un Keni dem fun
the ones to and Chormah in which the ones to and Keni the of

וואָס אִין בּוֹר-עָשָׁן , אוּן צו די וואָס אִין עַתָך ; לא אוּן צו די
di tsu un Atach in vos di tsu un Bor-Ashan in vos
the ones to and Atakh in which the to and Bor-'Ashan in which

וואָס אין חֶבְרוֹן , און צו אַלע ערטער וואָס דָּוִד און זיינע מענטשן
mentshn zaine un Dovid vos erter ale tsu un Chevron in vos
men his and Dovid which places all to and Chevron in which

זיינען דאָרטן אַרומגעגאַנגען .
arumgegangen dortn zainen
walked around there are

לא

און די פְּלִשְׁתִּים האָבן מלחמה געהאַלטן אויף יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel oif gehaltn milchome hobn Pelishtim di un
and Yisroel on waged war have Pelishtim the and

די מענער פון יִשְׂרָאֵל זיינען אַנטלאָפן פאַר די פְּלִשְׁתִּים , און
un Pelishtim di far antlofn zainen Yisroel fun mener di
and Pelishtim the before fled are Yisroel of men the

זיי זיינען געפאַלן דערשלאָגענע אויפן גִּלְבֹּעַ . ב און די פְּלִשְׁתִּים
Pelishtim di un Gilboa barg oifn dershlogene gefaln zainen zei
Pelishtim the and Gilboa mount on killed fell are they

האָבן אָנגעיאָגט שָׁאוּל און זיינע זין , און די פְּלִשְׁתִּים האָבן
hobn Pelishtim di un zin zaine un Shauln ongeyogt hobn
have Pelishtim the and sons his and Sha'ul caught up with have

דערשלאָגן יְהוֹנָתָן , און אֲבִינָדָב , און מַלְכִּי-שׁוּעַ , די זין פון
fun zin di Malki-Shua un Avinadav un Yehonatan dershlogn
of sons the Malki-Shu'a and Avinadav and Yehonatan struck down

שָׁאוּל . ג און די מלחמה איז געווען שווער אַקעגן שָׁאוּל, און
un Shauln akegn shver geven iz milchome di un Shauln
and Sha'ul against severe having been is battle the and Sha'ul

די שיסערס, די לייַט מיט די בויגנס, האָבן אים געפונען; און ער האָט
hot er un gefunen im hobn boigns di mit lait di shisers di
has he and found him have bows the with people the shooters the

זייער פֿאַרוווּנדט פֿאַר די שיסערס. ד האָט שָׁאוּל געזאָגט צו זיין
zain tsu gezogt Shaul hot shisers di far farvundt zeyer
his to said Sha'ul has shooters the before wounded very much

וואַפֿנטרעגער: צי אַרויס דיין שווערד און דערשטעך מיך מיט איר, כדי
kedei ir mit mich dershtech un shverd dain arois tsi vafntreger
so that it with me stab and sword your out pull armor bearer

די דאָזיקע אומבאַשניטענע זאָלן נישט קומען , און מיך דערשטעכן, און
un dershtechn mich un kumen nisht zoln umbashnitene dozike di
and stab me and come not shall uncircumcised this the

מאַכן געשפּעט איבער מיר. אָבער זיין וואַפֿנטרעגער האָט נישט געוואָלט,
gevolt nisht hot vafntreger zain ober mir iber geshpet machn
wanted not has armor bearer his but me over mockery make

וואָרעם ער האָט זייער מורא געהאַט. האָט שָׁאוּל גענומען די שווערד,
shverd di genumen Shaul hot gehat moire zeyer hot er vorem
sword the taken Sha'ul has had fear very much has he because

און איז אַרויפֿגעפֿאַלן אויף איר. ה און זיין וואַפֿנטרעגער האָט געזען אַז
az gezen hot vafntreger zain un ir oif aroifgefaln iz un
that seen has armor bearer his and it on fall on is and

שָׁאוּל איז געשטאָרבן, איז ער אויך אַרויפֿגעפֿאַלן אויף זיין שווערד, און
un shverd zain oif aroifgefaln oich er iz geshtorbn iz Shaul
and sword his on fall on also he is died is Sha'ul

איז געשטאָרבן מיט אים. ו און שָׁאוּל , און זיינע דריי זין , און זיין
zain un zin drai zaine un Shaul un im mit geshtorbn iz
his and sons three his and Sha'ul and him with died is

in Atakh, 31 And to them which were in Chevron, and to all the mekomot *(places)* where Dovid himself and his anashim were accustomed to visit.

31 Now the Pelishtim fought against Yisroel; and the anshei Yisroel fled from before the Pelishtim, and fell down chalalim *(slain ones)* on Mt Gilboa. 2 And the Pelishtim followed hard upon Sha'ul and upon his banim; and the Pelishtim slaughtered Yehonatan, and Avinadav, and Malki-Shu'a, the Bnei Sha'ul. 3 And the milchamah became intense against Sha'ul, and the archers overtook him; and he was mortally wounded by the archers. 4 Then said Sha'ul unto his noseh keli *(armor bearer)*, Draw thy cherev, and thrust me through therewith; lest these arelim *(uncircumcised ones)* come and thrust me through, and abuse me. But his noseh keli would not; for he was very afraid. Therefore Sha'ul took a cherev, and fell upon it. 5 And when his noseh keli saw that Sha'ul was dead, he fell likewise upon his cherev, and died with him. 6 So Sha'ul died, and his shloshet banim, and his noseh

keli, and kol anashim of him, that same day together.

וואַפֿנטרעגער, אויך אַלע זיַינע מענטשן, זיַינען געשטאָרבן אין איינעם אין
in einem in geshtorbn zainen mentshn zaine ale oich vafntreger
in together in died are men his all also armor bearer

יענעם טאָג.
tog yenem
day that

7 And when the anshei Yisroel that were on the other side of the emek *(valley)*, and they that were on the other side of the Yarden, saw that the anshei Yisroel fled, and that Sha'ul and his banim were dead, they abandoned the towns, and fled; and the Pelishtim came and took occupation of them.

ז האָבן געזען די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס אויף יענער זיַיט
zait yener oif vos Yisroel fun mener di gezen hobn
side other on which Yisroel of men the seen have

טאָל, און וואָס אויף יענער זיַיט יַרדן, אַז די מענער פֿון
fun mener di az Yarden zait yener oif vos un tal
of men the that Yarden side other on which and valley of

יִשְׂרָאֵל זיַינען אַנטלאָפֿן, און שָׁאול און זיַינע זין זיַינען טויט,
toit zainen zin zaine un Shaul un antlofn zainen Yisroel
dead are sons his and Sha'ul and fled are Yisroel

און זיי האָבן פֿאַרלאָזן זייערע שטעט, און זיַינען אַנטלאָפֿן. און
un antlofn zainen un shtet zeyere farlozen hobn zei un
and fled are and cities their forsake have they and

די פּלִשתִּים זיַינען געקומען, און האָבן זיך באַזעצט אין
in bazetst zich hobn un gekumen zainen Pelishtim di
in occupied self have and having come are Pelishtim the

זיי.
zei
them

8 And it came to pass on the next day, when the Pelishtim came to strip the chalalim, that they found Sha'ul and his shloshet banim fallen on Mt Gilboa. 9 And they cut off his rosh *(head)*, and stripped off his keli, and sent through eretz Pelishtim all around, to publish it in the bais atzabim, and among the people. 10 And they put his keli in the Bais Ashtarot; and they hung up his body on the chomat Beit-Shan.

ח און עס איז געווען אויף מאָרגן, זיַינען די פּלִשתִּים געקומען
gekumen Pelishtim di zainen morgn oif geven iz es un
having come Pelishtim the are next day on having been is it and

אויסטאָן די דערשלאָגענע, און זיי האָבן געפֿונען שָׁאולן און זיַינע דרייַ
drai zaine un Shauln gefunen hobn zei un dershlogene di oiston
three his and Sha'ul found have they and killed the strip off

זין, געפֿאַלן אויפֿן בארג גִּלבֹּעַ. ט און זיי האָבן אָפּגעשניטן זיַין קאָפּ,
kop zain opgeshnitn hobn zei un Gilboa barg oifn gefaln zin
head his cut off have they and Gilboa mount on fell sons

און אויסגעטאָן זיַינע וואָפֿן, און געשיקט אין לאַנד פֿון די פּלִשתִּים רונד
rund Pelishtim di fun land in geshikt un vafn zaine oisgeton un
around Pelishtim the of land in sent and weapon his taken off and

אַרום, צו מבשר אין הויז פֿון זייערע געצנבילדער, און דעם
dem un getsnbilder zeyere fun hoiz in mevaser tsu arum
the and idol images their of house in publish good news to round

פֿאָלק. י און זיי האָבן אַהינגעטאָן זיַינע וואָפֿן אין הויז פֿון עַשְׁתָּרות,
Ashtorot fun hoiz in vafn zaine ahingeton hobn zei un folk
Ashtarot of house in weapon his put have they and people

און זיַין טויטן לייַב האָבן זיי געשמידט אויף דער מויער פֿון בֵּית-שָׁן.
Beis-Shan fun moier der oif geshmidt zei hobn laib toitn zain un
Beit-Shan of wall the on hammered they have body dead his and

11 And when the inhabitants of Yavesh Gil'ad heard of that which the Pelishtim had done to Sha'ul; 12 kol ish chayil arose, and went kol halailah, and took

יא און די באַווינער פֿון יָבֵשׁ-גִּלעָד האָבן געהערט וועגן אים –
im vegen gehert hobn Yavesh-Gilad fun bavoiner di un
him concerning heard have Yavesh-Gil'ad of inhabitants the and

יב וואָס די פּלִשתִּים האָבן געטאָן צו שָׁאולן. זיַינען אויפֿגעשטאַנען אַלע
ale oifgeshtanen zainen Shauln tsu geton hobn Pelishtim di vos
all arose are Sha'ul to done have Pelishtim the which

העלדישע לייַט, און זיי זיַינען געגאַנגען אַ גאַנצע נאַכט, און האָבן
hobn un nacht gantse a gegangen zainen zei un lait heldishe
have and night whole a having gone are they and people heroic

the geviyyat Sha'ul and the geviyyot of his banim from the chomat Beit-Shan, and came to Yavesh, and cremated them there. [13] And they took their atzmot, and buried them under a tree at Yavesh, and underwent a tzom shivat yamim.

אַראָפּגענומען דעם לײַב פֿון שָׁאוּלן, און די לײַבער פֿון זײַנע זין,
fun zin zaine fun laiber di un Shauln fun laib dem aropgenumen
from sons his of bodies the and Sha'ul of body the removed

דער מויער פֿון בֵּית-שָׁן. און זיי זײַנען געקומען קיין יָבֵשׁ, און
un Yavesh kein gekumen zainen zei un Beis-Shan fun moier der
and Yavesh to having come are they and Beit-Shan of wall the

האָבן זיי דאָרטן פֿאַרברענט. [יג] און זיי האָבן גענומען זייערע בײנער, און
un beiner zeyere genumen hobn zei un farbrent dortn zei hobn
and bones their taken have they and burned up there them have

באַגראָבן אונטער דעם טאַמאַריסקנבוים אין יָבֵשׁ; און זיי האָבן געפֿאַסט
gefast hobn zei un Yavesh in tamarisknboim dem unter bagrobn
fasted have they and Yavesh in tamarisk tree the under buried

זיבן טעג.
teg zibn
days seven

Shmuel Bais

שְׁמוּאֵל ב

1 Now it came to pass after the mot Sha'ul, when Dovid was returned from the slaughter of Amalek, and Dovid had abode two yamim in Tziklag; [2] It came even to pass on Yom HaShlishi, that, hinei, an ish came out of the machaneh from Sha'ul with his clothes torn, and adamah upon his rosh; and so it was, when he came to Dovid, that he fell to the ground, and prostrated himself. [3] And Dovid said unto him, From where comest thou? And he said unto him, Out of the machaneh Yisroel am I escaped. [4] And Dovid said unto him, How went the matter? Tell me now. And he answered, That the people are fled from the milchamah, and many of the people also are fallen and dead; and Sha'ul and Yonatan bno are dead also. [5] And Dovid said unto the na'ar that told him, How knowest thou that Sha'ul and Yonatan bno are dead? [6] And the na'ar that told him said, As I happened to be upon Mt Gilboa, hinei, Sha'ul leaned upon his khanit; and, hinei, the chariots and ba'alei

א

אוּן עס איז געווען נאָך שָׁאוּלס טויט, אַז דָּוִד האָט זיך
zich hot Dovid az toit Shauls noch geven iz es un
self has Dovid that death Sha'ul's after having been is it and

געהאַט אומגעקערט פֿון שלאָגן עֲמָלֵק, און דָּוִד איז געזעסן אין
in gezesn iz Dovid un Amalek shlogn fun umgekert gehat
in seated is Dovid and Amalek striking from returned had

ב ציקלַג צווויי טעג, און אויפֿן דריטן טאָג, ערשט אַ מאַן קומט אָן פֿון
fun on kumt man a ersht tog dritn oifn un teg tsvei Tsiklag
from on come man a behold day third on and days two Tziklag

דעם לאַגער, פֿון שָׁאוּלן, און זיַינע קלייַדער זיַינען צעריסן, און ערד
erd un tserisn zainen kleider zaine un Shauln fun lager dem
earth and torn are garments his and Sha'ul from camp the

איז אויף זיַין קאָפּ. און עס איז געווען, ווי ער איז געקומען צו
tsu gekumen iz er vi geven iz es un kop zain oif iz
to having come is he when having been is it and head his on is

ג דָּוִדן, אַזוי איז ער געפֿאַלן צו דער ערד, און האָט זיך געבוקט. האָט
hot gebukt zich hot un erd der tsu gefaln er iz azoi Dovidn
has bowed self has and ground the to fell he is so Dovid

דָּוִד צו אים געזאָגט: פֿון וואַנען קומסטו? האָט ער צו אים
im tsu er hot kumstu vanen fun gezogt im tsu Dovid
him to he has you come from whence from said him to Dovid

געזאָגט: פֿון דעם לאַגער פֿון יִשְׂרָאֵל בין איך אַנטרונען געוואָרן.
gevorn antrunen ich bin Yisroel fun lager dem fun gezogt
having become escaped I am Yisroel of camp the from said

ד האָט דָּוִד צו אים געזאָגט: ווי איז די זאַך געווען? דערציילּ
dertseil geven zach di iz vi gezogt im tsu Dovid hot
tell having been thing the is how said him to Dovid has

מיר, איך בעט דיך. האָט ער געזאָגט: דאָס פֿאָלק איז אַנטלאָפֿן
mir, ich bet dich. er hot dos folk iz antlofn
me I entreat you(SG) said he has the people is fled

פֿון דער מלחמה, און אויך זיַינען פֿיל פֿון דעם פֿאָלק געפֿאַלן
fun der milchome, un oich zainen fil fun dem folk gefaln
from the battle and also are many of the people fell

און געשטאָרבן, און אויך שָׁאוּל און זיַין זון יהוֹנָתָן זיַינען טויט.
un geshtorbn un oich Shaul un zain zun Yehonatan zainen toit
and died and also and Sha'ul and his son Yehonatan are died

ה האָט דָּוִד געזאָגט צו דעם יונג וואָס האָט דאָס אים דערציילט:
dertseilt im dos hot vos yung dem tsu gezogt Dovid hot
told him this has who young man the to said Dovid has

ווי אַזוי ווייסטו אַז שָׁאוּל און זיַין זון יהוֹנָתָן זיַינען טויט?
toit zainen Yehonatan zun zain un Shaul az veistu azoi vi
died are Yehonatan son his and Sha'ul that you(sg) know so how

ו האָט דער יונג וואָס האָט אים דאָס דערציילט, געזאָגט: איך האָב
hob ich gezogt dertseilt dos im hot vos yung der hot
have I said told this him has who young man the has

זיך גראָד געטראָפֿן אויף בארג גִּלבֹּעַ, ערשט שָׁאוּל איז אָנגעלענט
zich grod getrofn oif barg Gilboa, ersht Shaul iz ongelent
self by chance met up on mount Gilboa behold Sha'ul is lean

haparashim followed hard after him. 7 And when he looked behind him, he saw me, and called unto me. And I answered, Hineini. 8 And he said unto me, Who art thou? And I answered him, I am an Amaleki. 9 He said unto me again, Stand, now, over me, and slay me; for shavatz *(death through agony)* is come upon me, because my nefesh is yet still in me. 10 So I stood over him, and slaughtered him, because I was sure that he could not live after that he was fallen; and I took the nezer *(crown, diadem)* that was upon his rosh, and the etzadah *(bracelet, band)* that was on his zero'a, and have brought them here unto adoni.

11 Then Dovid took hold on his clothes, and made the kri'ah on them; and likewise all the anashim that were with him; 12 And they mourned, and wept, and did a tzom until the erev, for Sha'ul, and for Yonatan bno, and for the Am Hashem, and for Bais Yisroel; because they were fallen by the cherev.

13 And Dovid said unto the na'ar that told him, From where art thou? And he answered, I am ben

אויף זײַן שפּיז, און אָט האָבן די רײַטווּעגן און די רײַטמענער
raitmener di un raitvegn di hobn ot un shpiz zain oif
ridemen the and chariots the have behold and spear his on

אים אָנגעיאָגט. ז האָט ער זיך אומגעקערט הינטער זיך, און האָט
hot un zich hinter umgekert zich er hot ongeyogt im
has and self behind turned around self he has caught up with him

מיך דערזען, און ער האָט גערופֿן צו מיר, און איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un mir tsu gerufn hot er un derzen mich
said have I and me to summoned has he and seen me

דאָ בין איך. ח האָט ער צו מיר געזאָגט: ווער ביסטו? האָב איך צו
tsu ich hob bistu ver gezogt mir tsu er hot ich bin do
to I have are you who said me to he has I am here

אים געזאָגט: אַן עֲמָלֵקי בין איך. ט האָט ער צו מיר געזאָגט: שטעל זיך,
zich shtel gezogt mir tsu er hot ich bin Amaleki an gezogt im
self stand said me to he has I am Amaleki an said him

איך בעט דיך, לעבן מיר, און טייט מיך, ווײַל גסיסה
gesish di vorem mich teit un mir lebn dich bet ich
death throes the because me kill and me near you(SG) entreat I

האָט מיך אָנגענומען; ווײַל נאָר ווָאס מײַן נשמה האַלט זיך אין
in zich halt neshome main vos nor vorem ongenumen mich hot
in self hold soul my what still because grasped me has

מיר. י האָב איך זיך געשטעלט לעבן אים, און האָב אים געטייט, ווייל
vail geteit im hob un im lebn geshtelt zich ich hob mir
for caused to die him have and him near stood self I have me

איך האָב געוווּסט, אַז ער קען מער נישט לעבן נאָך זײַן פֿאַלן. און
un faln zain noch lebn nisht mer ken er az gevust hob ich
and fall his after survive not more can he that known have I

איך האָב גענומען די קרוין ווָאס אויף זײַן קאָפּ, און דעם אָרעמבאַנד
oremband dem un kop zain oif vos kroin di genumen hob ich
armband the and head his on which crown the taken have I

ווָאס אויף זײַן אָרעם, און האָב זיי געבראַכט אַהער צו מײַן האַר.
har main tsu aher gebracht zei hob un orem zain oif vos
master my to here brought them have and arm his on which

יא האָט דָּוִד אָנגענומען זײַנע קלײדער, און האָט זיי צעריסן, און
un tserisn zei hot un kleider zaine ongenumen Dovid hot
and torn them has and garments his took hold Dovid has

דאָס גלײַכן אַלע מענטשן ווָאס מיט אים. יב און זיי האָבן געקלאָגט
geklogt hobn zei un im mit vos mentshn ale glaichn dos
wail have they and him with which men all same this

און געוויינט, און האָבן געפֿאַסט ביזן אָוונט אויף שָׁאוּל און אויף
oif un Shauln oif ovnt bizn gefast hobn un geveint un
over and Sha'ul over evening until fasted have and wept and

יהוֹנָתָן זײַן זון, און אויף דעם פֿאָלק פֿון ה', און אויף דעם
dem oif un Hashem fun folk dem oif un zun zain Yehonatan
the over and Hashem of people the over and son his Yehonatan

הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, ווָאס זיי זײַנען געפֿאַלן דורכן שווערד.
shverd durchn gefaln zainen zei vos Yisroel fun hoiz
sword by the fallen are they which Yisroel of house

יג און דָּוִד האָט געזאָגט צו דעם יונג ווָאס האָט דאָס אים
im dos hot vos yung dem tsu gezogt hot Dovid un
him this has who young man the to said has Dovid and

דערציילט: פֿון וואַנען ביסטו? האָט ער געזאָגט: איך בין דער זון
zun der bin ich gezogt er hot bistu vanen fun dertseilt
son the am I said he has are you whence from told

ish ger, an Amaleki.
14 And Dovid said unto him, How wast thou not afraid to stretch forth thine yad to destroy Hashem's moshiach?

15 And Dovid called one of the ne'arim, and said, Go near, and fall upon him. And he struck him so that he died.

16 And Dovid said unto him, Thy dahm be upon thy rosh; for thine own peh hath testified against thee, saying, I have slain Hashem's moshiach.

17 And Dovid lamented with this kinah *(lamentation)* over Sha'ul and over Yonatan bno; 18 Also he bade them teach the Bnei Yehudah: The Keshet. Hinei, it is written in the Sefer HaYasher:

19 The glory of Yisroel is slain upon thy high places;

how are the Gibborim fallen!

20 Tell it not in Gat,

פֹּון אַ פַּרעמדן מאַן, אַן עַמָלֵקי . ד הָאט דָוִד צו אים געזאָגט: ווי
vi gezogt im tsu Dovid hot Amaleki an man fremdn a fun
how said him to Dovid has Amaleki an man foreign a of

האָסטו נישט מורא געהאַט אויסצושטרעקן דיין האַנט אומצוברענגען
umtsubrengen hant dain oistsushtrekn gehat moire nisht hostu
to destroy hand your extending out had fear not have you

דעם געזאַלבטן פֹּון ה ?
Hashem fun gezalbtn dem
Hashem of anointed the

טו און דָוִד האָט צוגערופֿן איינעם פֹּון די יונגען , און האָט
hot un yungen di fun einem tsugerufn hot Dovid un
has and young the of one called to him has Dovid and

געזאָגט: גענען , פַּאַל-צו אויף אים. און ער האָט אים געשלאָגן , און ער
er un geshlogn im hot er un im oif fal-tsu genen gezogt
he and struck him has he and him on fall to approach said

איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz
died is

טז און דָוִד האָט צו אים געזאָגט: דיין בלוט אויף דיין
dain oif blut dain gezogt im tsu hot Dovid un
your on blood your said him to has Dovid and

קאָפּ! וואָרעם דיין מויל האָט עדות געזאָגט אויף
oif gezogt eides hot moil dain vorem kop
against said testimony has mouth your for head

דיר , אַזוי צו זאָגן : איך האָב געטייט דעם געזאַלבטן פֹּון
fun gezalbtn dem geteit hob ich zogn tsu azoi dir
of anointed the caused to die have I say to so you(SG)

ה .
Hashem
Hashem

יז און דָוִד האָט געקלאָגט די דאָזיקע קלאָג אויף שָׁאוּל און אויף
oif un Shauln oif klog dozike di geklogt hot Dovid un
on and Sha'ul on dirge this the lamented has Dovid and

יהוֹנָתָן זײַן זון , יח און ער האָט געזאָגט-כּדי צו לערנען די קינדער
kinder di lernen tsu gezogt-kedei hot er un zun zain Yehonatan
children the teach to said in order has he and son his Yehonatan

פֹּון יהוּדה דעם בויגן ; דאָס איז שוין פַּאַרשריבן אין בוך פֹּון
fun buch in farshribn shoin iz dos boign dem Yehudah fun
of book in written down already is this bow the Yehudah of

ישר :
Yesher
Uprightness

יט די פּראַכט , יִשְׂרָאֵל, איז אויף דײַנע הייכן
heichn daine oif iz Yisroel pracht di
heights your on is Yisroel splendor the

; דערשלאָגן
dershlogn
struck down

ווי זײַנען די גיבּורים געפֿאַלן!
gefaln giborim di zainen vi
fallen mighty the are how

כ נישט דערציילן זאָלט איר אין גַּת ,
Gat in ir zolt dertseiln nisht
Gat in you shall tell not

proclaim it not in the streets of Ashkelon;

נישט מבשר זיין אין די גאסן פון אַשקלון ,
nisht mevaser zain in di gasn fun Ashkelon
not publish good news his in the streets of Ashkelon

lest the banot Pelishtim rejoice,

כדי די טעכטער פון די
kedei di techter fun di
so that the daughters of the

פלשתים זאלן זיך נישט
Pelishtim zoln zich nisht
Pelishtim shall selves not

פריין ,
freyen
rejoice

lest the banot ha'arelim triumph.

כדי די טעכטער פון די
kedei di techter fun di
so that the daughters of the

אומבאשניטענע זאלן נישט
umbashnitene zoln nisht
uncircumcised shall not

קוועלן .
kveln
rejoice

21 Ye mountains of Gilboa,

כא איר בערג פון גלבוע ,
ir berg fun Gilboa
you mountain of Gilboa

let there be no tal, neither let there be matar, upon you,

נישט טוי און נישט רעגן אויף
nisht toi un nisht regn oif
not dew and not rain upon

אייך ,
aich
you

nor fields of terumot;

עס זאל אויך קיין תרומות זיין פון די פעלדער!
es zol oich kein trumut zain fun di felder
it shall also be offerings not of the fields

for there the mogen Gibborim is defiled,

וואָרעם דארט איז פארמיאוסט געוואָרן
vorem dort iz farmiust gevorn
for there is made repugnant become having

דער שילד פון גיבורים ,
der shild fun giborim
the shield of warriors

the mogen of Sha'ul, as though he had not been mashiach *(anointed)* with shemen.

דער שילד פון שאולן , מיט אייל נישט באשמירט,
der shild fun Shauln mit eil nisht bashmirt
the shield of Sha'ul with oil not smeared

22 From the dahm of the slain, from the chelev of the Gibborim,

כב פון בלוט פון דערשלאגענע, פון פעטס פון גיבורים ,
fun blut fun dershlogene fun fets fun giborim
of blood from the slain from fat from mighty

the keshet Yehonatan turned not back,

האָט יהונתנס בויגן זיך צוריק נישט געצויגן ,
hot Yehonatans boign zich tsurik nisht getsoign
has Yehonatan's bow self back not drawn

and the cherev Sha'ul returned not empty.

און די שווערד פון שאולן זיך נישט אומגעקערט לייידיק.
un di shverd fun Shauln zich nisht umgekert leidik
and the sword of Sha'ul self not returned empty

[23] Sha'ul and Yonatan

כג שָׁאוּל אוּן יְהוֹנָתָן ,
Yehonatan un Shaul
Yehonatan and Sha'ul

were beloved and gracious in their lives,

דִּי בַּאֲלִיבְטַע אוּן לִיבְע אִין זַייער לְעבְן,
lebn zeyer in libe un balibte di
lives their in loved and beloved the

and in their mot they were not parted;

צוּ מָאל אִין זַייער טוֹיט הָאבְן זִיי זִיך
zich zei hobn toit zeyer in mol tsu
self they have death their in time to

נִישְׁט צְעשַׁייִדְט .
tsesheidt nisht
separated not

they were swifter than nesharim,

פוּן אָדלֶערְס זִיינען זִיי געווען פְלִינְקער,
flinker geven zei zainen odlers fun
swifter having been they are eagle than

they were stronger than arayot.

פוּן לֵייבְן זִיינען זִיי געווען שְׁטאַרְקער.
shtarker geven zei zainen leibn fun
stronger having been they are lions than

[24] Ye banot Yisroel, weep over Sha'ul,

כד אִיר טְעכְטער פוּן יִשְׂרָאֵל, אוֹיף שָׁאוּל וויינְט,
veint Shauln oif Yisroel fun techter ir
weep Sha'ul over Yisroel of daughters you

who clothed you in scarlet, with fineries,

וואָס הָאט אַיְך אִין רוֹיטן גְעקְלַיידְט, מִיט תַּעֲנוּגִים דערצו ,
dertsu tenugim mit gekleidt roitn in aich hot vos
thereto pleasure with clothed scarlet in you has who

who put on ornaments of zahav upon your apparel.

וואָס הָאט אַרוֹיפְגְעטָאן צִירוּנג פוּן גאָלְד אוֹיף
oif gold fun tsirung aroifgeton hot vos
on gold of jewelry placed has what

אַייער קְלֵייד .
kleid aier
clothing your

[25] How are the Gibborim fallen in the midst of the milchamah!

כה ווי זִיינען דִי גִיבּוֹרִים אִין מִלְחָמָה גְעפַאלן –
gefaln milchome in giborim di zainen vi
fallen battle in mighty the are how

O Yonatan, thou wast slain on thine heights.

יְהוֹנָתָן אוֹיף דַיינע הֵייכן דערשלָאגן!
dershlogn heichn daine oif Yehonatan
slain height your on Yehonatan

[26] I am distressed for thee, my brother Yonatan;

כו מִיך קְלעמְט נָאך דִיר , יְהוֹנָתָן
Yehonatan dir noch klemt mich
Yehonatan you(SG) after aggrieved me

מַיין ברוֹדער,
bruder main
brother my

very pleasant hast thou been unto me;

לִיב געווען בִּיסְטוּ מִיר זַייער;
zeyer mir bistu geven lib
very me are you having been beloved

thy ahavah was wonderful to me,

וווּנְדערְלעך געווען אִיז דַיין לִיבשאַפְט
libshaft dain iz geven vunderlech
love your is having been wondrous

צוּ מִיר,
mir tsu
me to

passing ahavat nashim.

מער ווי דִי לִיבשאַפְט פוּן וויבער .
vaiber fun libshaft di vi mer
women of love the than more

[27] How are the Gibborim fallen,

כז ווי זיַנען די גיבורים געפאַלן,
gefaln giborim di zainen vi
fallen mighty the are how

and the k'lei milchamah *(weapons of war)* perished!

און אונטערגעגאַנגען די וואַפֿן פֿון מלחמה !
milchome fun vafn di untergegangen un
war of weapons the gone down and

2 And it came to pass after this, that Dovid inquired of Hashem, saying, Shall I go up into any of the towns of Yehudah? And Hashem said unto him, Go up. And Dovid said, To where shall I go up? And he said, Unto Chevron.

ב און עס איז געווען נאָך דעם, האָט דָּוִד געפֿרעגט ביַי ה ,
Hashem bai gefregt Dovid hot dem noch geven iz es un
Hashem by asked Dovid has this after having been is it and

אַזוי צו זאָגן: זאָל איך אַרויפֿגיין אין איינער פֿון די שטעט פֿון
fun shtet di fun einer in aroifgein ich zol zogn tsu azoi
of cities the of one to go up I should say to so

יהוּדה ? האָט ה צו אים געזאָגט: גיי אַרויף. האָט דָּוִד געזאָגט:
gezogt Dovid hot aroif gei gezogt im tsu Hashem hot Yehudah
said Dovid has up go said him to Hashem has Yehudah

וווהין זאָל איך אַרויפֿגיין? האָט ער געזאָגט: קיין חֶבְרוֹן .
Chevron kein gezogt er hot aroifgein ich zol vuhin
Chevron to said he has go up I should where

[2] So Dovid went up there, and his two nashim also, Achino'am the Yizre'elit, and Avigal eshet Naval the Karmeli. [3] And his anashim that were with him did Dovid bring up, every ish with his household; and they dwelt in the towns of Chevron. [4] And anshei Yehudah came, and there they anointed Dovid Melech over Bais Yehudah.

And they told Dovid, saying, The Anshei Yavesh-Gil'ad were they that buried Sha'ul. [5] And Dovid sent malachim unto the Anshei Yavesh-Gil'ad, and said unto them, Berukhim atem of Hashem, that ye have showed this chesed unto adoneichem, even unto Sha'ul, burying him. [6] And now Hashem show chesed and emes unto

ב איז דָּוִד אַרויפֿגעגאַנגען אַהין, און אויך זיַנע צוויי ווייַבער, אַחינוֹעַם
Achinoam vaiber tsvei zaine oich un ahin aroifgegangen Dovid iz
Achino'am wives two his also and there having gone up Dovid is

פֿון יִזרְעֶאל, און אֲבִיגַיִל די ווייַב פֿון נָבָל פֿון כַּרְמֶל . ג און זיַנע
zaine un Karmel fun Navaln fun vaib di Avigal un Yizreel fun
his and Karmel of Naval of wife the Avigal and Yizre'el of

מענטשן וואָס מיט אים האָט דָּוִד אַרויפֿגעבראַכט, איטלעכס מיט זיין
zain mit itlecher aroifgebracht Dovid hot im mit vos mentshn
his with each brought up Dovid had him with who men

הויזגעזינט; און זיי האָבן זיך באַזעצט אין די שטעט פֿון חֶבְרוֹן . ד און
un Chevron fun shtet di in bazetst zich hobn zei un hoizgezint
and Chevron of cities the in settled self have they and household

די מענער פֿון יהוּדה זיַנען געקומען , און האָבן דאָרטן געזאַלבט
gezalbt dortn hobn un gekumen zainen Yehudah fun mener di
anointed there have and having come are Yehudah of men the

דָּוִדן פַֿאַר אַ מלך איבער דעם הויז פֿון יהוּדה .
Yehudah fun hoiz dem iber melech a far Dovidn
Yehudah of house the over king a for Dovid

האָט מען דערציילט דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן: די מענטשן פֿון
fun mentshn di zogn tsu azoi Dovidn dertseilt men hot
of men the say to so Dovid told they have

יָבֵשׁ-גִּלְעָד זיַנען די וואָס האָבן באַגראָבן שָׁאוּל . ה האָט דָּוִד
Dovid hot Shauln bagrobn hobn vos di zainen Yavesh-Gilad
Dovid has Sha'ul buried have who the ones are Yavesh-Gil'ad

געשיקט שלוחים צו די מענטשן פֿון יָבֵשׁ-גִּלְעָד , און זיי געלאָזט
gelozt zei un Yavesh-Gilad fun mentshn di tsu shluchim geshikt
let them and Yavesh-Gil'ad of men the to messengers sent

זאָגן: געבענטשט זאָלט איר זיין פֿון ה , וואָס איר האָט געטאָן דעם
dem geton hot ir vos Hashem fun zain ir zolt gebentsht zogn
the done have you what Hashem of be you shall blessed say

דאָזיקן חֶסֶד מיט אייער האַר , מיט שָׁאוּל, און האָט אים באַגראָבן.
bagrobn im hot un Shauln mit har aier mit chesed dozikn
buried him has and Sha'ul with master your with kindness this

ו און אַצונד , זאָל ה טאָן מיט אייַך חֶסֶד און טרייַשאַפֿט ;
un traishaft un chesed aich mit ton Hashem zol atsund un
and faithfulness and kindness you with do Hashem may now and

אויך איך וועל איר אָפּטאָן די דאָזיקע טובֿה, וואָס איר האָט געטאָן די
di geton hot ir vos toive dozike di opton aich vel ich oich
the done have you which good this the commit you will I also

דאָזיקע זאַך . ז און אַצונד , זאָלן שטאַרק זיין איירע הענט , און זייט
zait un hent aiere zain shtark zoln atsund un zach dozike
be and hands your be strong let now and thing this

העלדישע יונגען ; וואָרעם אייער האַר שָׁאול איז טויט, און אויך האָט מיך
mich hot oich un toit iz Shaul har aier vorem yungen heldishe
me has also and dead is Sha'ul master your for young valiant

דאָס הויז פֿון יהודה געזאַלבט פֿאַר אַ מלך איבער זיי .
zei iber melech a far gezalbt Yehudah fun hoiz dos
them over king a for anointed Yehudah of house this

ח און אַבנֵר דער זון פֿון נֵרן , דער חיל-לידער פֿון שָׁאולן , האָט
hot Shauln fun cheil-lider der Neren fun zun der Avner un
has Sha'ul of army commander the Ner of son the Avner and

געגומען איש-בֹּשֶׁת דעם זון פֿון שָׁאולן , און האָט אים אַריבערגעפֿירט
aribergefirt im hot un Shauln fun zun dem Ish-Boshet genumen
brought over him has and Sha'ul of son the Ish-Boshet taken

קיין מַחנַיִם . ט און ער האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער גִּלעָד ,
Gilad iber melech a far gemacht im hot er un Machanayim kein
Gil'ad over king a for made him has he and Machanayim to

און איבער דעם אשורי , און איבער יִזרְעֶאל און איבער אפֿרים , און איבער
iber un Efrayim iber un Yizreel iber un Ashuri dem iber un
over and Ephrayim over and Yizre'el over and Ashuri the over and

בנימין , און איבער גאַנץ יִשׂרָאֵל .
Yisroel gants iber un Binyamin
Yisroel all over and Binyamin

י פֿערציק יאָר איז אַלט געווען איש-בֹּשֶׁת דער זון פֿון שָׁאולן ,
Shauln fun zun der Ish-Boshet geven alt iz yor fertsik
Sha'ul of son the Ish-Boshet having been old is years forty

אַז ער איז געוואָרן מלך איבער יִשׂרָאֵל , און צוויי יאָר האָט ער
er hot yor tsvei un Yisroel iber melech gevorn iz er az
he has years two and Yisroel over king having become is he when

געקניגט . אָבער דאָס הויז פֿון יהודה איז געווען הינטער דָּוִדן .
Dovidn hinter geven iz Yehudah fun hoiz dos ober gekinigt
Dovid behind having been is Yehudah of house the but reigned

יא און די צאָל פֿון די טעג וואָס דָּוִד איז געווען מלך אין
in melech geven iz Dovid vos teg di fun tsol di un
in king having been is Dovid which days the of number of the and

חֶברוֹן איבער דעם הויז פֿון יהודה , איז געווען זיבן יאָר און
un yor zibn geven iz Yehudah fun hoiz dem iber Chevron
and years seven having been is Yehudah of house the over Chevron

זעקס חדשים .
chodeshim zeks
months six

יב און אַבנֵר דער זון פֿון נֵרן , און די קנעכט פֿון איש-בֹּשֶׁת דעם
dem Ish-Boshet fun knecht di un Neren fun zun der Avner un
the Ish-Boshet of servants the and Ner of son the Avner and

זון פֿון שָׁאולן , זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון מַחנַיִם קיין גִּבעוֹן .
Givon kein Machanayim fun aroisgegangen zainen Shauln fun zun
Giv'on to Machanayim of gone out are Sha'ul of son

יג אויך יוֹאָבֿ דער זון פֿון צרוּיָהן , און די קנעכט פֿון דָּוִדן , זיינען
zainen Dovidn fun knecht di un Tseruyahn fun zun der Yoav oich
are Dovid of servants the and Tseruyah of son the Yoav also

you; and I also will repay you this tovah, because ye have done this thing. 7 Therefore now let your hands be strengthened, be ye bnei chayil; for adoneichem Sha'ul is dead, and also the Bais Yehudah have anointed me Melech over them.

8 But Avner ben Ner, Sar Tzava of Sha'ul, took Ish-Boshet Ben Sha'ul, and brought him over to Machanayim; 9 And made him melech over Gil'ad, and over the Ashuri, and over Yizre'el, and over Ephrayim, and over Binyamin, and over all Yisroel.

10 Ish-Boshet ben Sha'ul was forty shanah when he began to reign over Yisroel, and reigned two shanim. But Bais Yehudah followed Dovid. 11 And the time that Dovid was Melech in Chevron over Bais Yehudah was shivah shanah and shishah chodashim.

12 And Avner ben Ner, and the avadim of Ish-Boshet Ben Sha'ul, went out from Machanayim to Giv'on. 13 And Yoav Ben Tzeruyah, and the avadim of Dovid, went out, and met

together by the pool of Giv'on; and they sat down, the one on the one side of the pool, and the other on the other side of the pool.
14 And Avner said to Yoav, Let the young men now arise for a contest before us. And Yoav said, Let them arise.

15 Then there arose and went over by mispar twelve of Binyamin, which pertained to Ish-Boshet ben Sha'ul, and twelve of the avadim of Dovid. 16 And they caught every one his re'a *(neighbor)* by the rosh, and thrust his cherev in his re'a's side; so they fell down together; therefore that makom was called Chelkat-Hatzurim, which is in Giv'on.

17 And there was a very fierce milchamah that day; and Avner was defeated, and the Anshei Yisroel, before the Avadim of Dovid.
18 And there were three Bnei Tzeruyah there: Yoav, Avishai, Asahel; Asahel was as swift of foot as a gazelle.
19 Asahel pursued after Avner; and in going he turned not to the right nor to the left from following Avner.

אַרויסגעגאַנגען , און זיי האָבן זיך צונויפגעטראָפֿן מיט זיי אין איינעם
einem in zei mit tsunoifgetrofn zich hobn zei un aroisgegangen
one in them with met together self have they and having come out

ביים טײַך פֿון גִּבְעוֹן , און די האָבן זיך געזעצט פֿון דער זײַט טײַך ,
taich zait der fun gezetst zich hobn di un Givon fun taich baim
pool side the of sat self have the ones and Giv'on of pool at

און די פֿון יענער זײַט טײַך . יד און אַבנֵר האָט געזאָגט צו יוֹאָבֶן : זאָלן
zoln Yoavn tsu gezogt hot Avner un taich zait yener fun di un
shall Yoav to said has Avner and pool side other of the ones and

אַקאָרשט די יונגען אויפֿשטיין, און אַ שטיף טאָן פֿאַר אונדז. האָט
hot undz far ton shtif a un oifshtein yungen di akorsht
has us before do fool around a and arise young the now

יוֹאָבֶ געזאָגט: זאָלן זיי אויפֿשטיין.
oifshtein zei zoln gezogt Yoav
arise them let said Yoav

טו זיַינען זיי אויפֿגעשטאַנען, און זיַינען אַריבערגעגאַנגען מיט אַ
a mit aribergegangen zainen un oifgeshtanen zei zainen
a with having passed over are and arose they are

צאָל , צוועלף פֿאַר בנימין , און פֿאַר איש-בּוֹשֶׁת דעם זון פֿון שָׁאוּל ,
Shauln fun zun dem Ish-Boshet far un Binyamin far tsvelf tsol
Sha'ul of son the Ish-Boshet for and Binyamin for twelve number

און צוועלף פֿון דָּוִדס קנעכט . טז און זיי האָבן אָנגענומען איינער
einer ongenumen hobn zei un knecht Dovids fun tsvelf un
one grasped have they and servants Dovid's of twelve and

דעם אַנדערן קאָפּ, מיט זײַן שוואַרד צום אַנדערנס זײַט, ביז
biz zait anderns tsum shverd zain mit kop faran andern dem
until side another's to the sword his with head for the another the

זיי זיַינען געפֿאַלן אין איינעם. און מע האָט גערופֿן יענעם אָרט
ort yenem gerufn hot me un einem in gefaln zainen zei
place that called has one and one in fell down are they

חֶלְקַת-הַצֻּרִים , וואָס איז גִּבְעוֹן .
Givon iz vos Chelkat-Hatsurim
Giv'on is which Chelkat-Hatzurim

יז און די מלחמה איז געווען זייער אַ שווערע אין יענעם טאָג,
tog yenem in shvere a zeyer geven iz milchome di un
day that in fierce a very having been is battle the and

און אַבנֵר און די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געשלאָגן געוואָרן
gevorn geshlogn zainen Yisroel fun mener di un Avner un
having become struck down are Yisroel of men the and Avner and

פֿאַר די קנעכט פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun knecht di far
Dovid of servants the before

יח און דאָרטן זיַינען געווען צרוּיָהס דריַי זין , יוֹאָבֶ, און
un Yoav zin drai Tseruyahs geven zainen dortn un
and Yoav sons three Tzeruyah's having been are there and

אַבִישַׁי און עַשָׂהאֵל; און עַשָׂהאֵל איז געווען פֿלינק אויף זיַינע פֿיס,
fis zaine oif flink geven iz Asahel un Asahel un Avishai
feet his on swift having been is Asahel and Asahel and Avishai

אַזוי ווי איינער פֿון די הינדן וואָס אין פֿעלד. יט האָט עַשָׂהאֵל נאָכגעיאָגט
nochgeyogt Asahel hot feld in vos hindn di fun einer vi azoi
pursued after Asahel has field in which deer the of one as so

אַבנֵרן , און ער האָט זיך נישט אָפּגענייגט פֿון הינטער אַבנֵרן צו גיין
gein tsu Avnern hinter fun opgeneigt nisht zich hot er un Avnern
go to Avner behind from deviated not self has he and Avner

[20] Then Avner looked behind him, and said, Art thou Asahel? And he answered, I am. [21] And Avner said to him, Turn thee aside to thy right or to thy left, and lay thee hold on one of the ne'arim, and capture thee his armor. But Asahel would not turn aside from following of him. [22] And Avner said again to Asahel, Turn thee aside from following me; why should I strike thee to the ground? How then should I hold up my face to Yoav achicha? [23] Howbeit he refused to turn aside; therefore Avner with the butt end of the khanit struck him under the fifth rib, that the khanit came out his back; and he fell down there, and died in the same place; and it came to pass, that as many as came to the makom where Asahel fell down and died, stopped.

[24] Yoav also and Avishai pursued after Avner; and the shemesh went down when they were come to the hill of Ammah, that lieth before Giach by the derech midbar Giv'on. [25] And the Bnei

רעכטס אָדער לינקס . כ הָאָט אַבְנֵר זיך אומגעקערט הינטער
hinter umgekert zich Avner hot links oder rechts
behind turned around self Avner has to the left or to the right

זיך , און הָאָט געזאָגט: ביסט דו דאָס, עַשָׂהאֵל? הָאָט ער געזאָגט: איך.
ich gezogt er hot Asahel dos du bist gezogt hot un zich
I said he has Asahel that you is said has and self

כא הָאָט אַבְנֵר צו אים געזאָגט: קער זיך צו דיין רעכטער זייט אָדער
oder zait rechter dain tsu zich ker gezogt im tsu Avner hot
or side right your to self turn said him to Avner has

צו דיין לינקער, און כאַפּ דיר אָן איינעם פון די יונגען , און נעם
nem un yungen di fun einem on dir chap un linker dain tsu
take and young the of one on you(SG) seize and left your to

דיר זיין געווער . אָבער עַשָׂהאֵל הָאָט זיך נישט געוואָלט אָפּקערן
opkeren gevolt nisht zich hot Asahel ober gever zain dir
turn aside wanted not self has Asahel but weapon his you(SG)

פון הינטער אים. כב הָאָט אַבְנֵר וויידער געזאָגט צו עַשָׂהאֵל: קער דיך
dich ker Asaheln tsu gezogt vider Avner hot im hinter fun
you(SG) turn Asahel to said again Avner has him behind from

אָפּ פון הינטער מיר; נאָך וואָס זאָל איך דיך שלאָגן צו
tsu shlogn dich ich zol vos noch mir hinter fun op
to strike down you(SG) I should which after me behind from aside

דער ערד ? און ווי וועל איך אויפֿהייבן מיין פּנים צו דיין ברודער
bruder dain tsu ponem main oifheibn ich vel vi un erd der
brother your to face my lift up I will how and ground the

יוֹאָבֿן ? כג אָבער ער הָאָט זיך נישט געוואָלט אָפּקערן , און אַבְנֵר הָאָט
hot Avner un opkeren gevolt nisht zich hot er ober Yoavn
has Avner and turn aside wanted not self has he but Yoav

אים אַ זעץ געטאָן מיטן אונטערשטן טייל פון שפּיז אין בויך , ביז דער
der biz boich in shpiz fun teil untershtn mitn geton zets a im
the until belly in spear of part the lower with done struck a him

שפּיז איז אים אַרויס פון הינטן ; און ער איז דאָרטן געפֿאַלן און געשטאָרבן
geshtorbn un gefaln dortn iz er un hintn fun arois im iz shpiz
died and fell there is he and behind from out him is spear

אויפֿן אָרט . און עס איז געווען , איטלעכער וואָס איז געקומען
gekumen iz vos itlecher geven iz es un ort oifn
having come is which each having been is it and place on

צו דעם אָרט וואָס עַשָׂהאֵל איז דאָרטן געפֿאַלן און געשטאָרבן, הָאָט זיך
zich hot geshtorbn un gefaln dortn iz Asahel vos ort dem tsu
self has died and fell down there is Asahel which place the to

אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt
stood still

כד הָאָבן יוֹאָבֿ און אַבִישַׁי נאָכגעיאָגט אַבְנֵרן , און ווי די זון איז
iz zun di vi un Avnern nochgeyogt Avishai un Yoav hobn
is sun the as and Avner pursued after Avishai and Yoav have

אונטערגעגאַנגען, זיַנען זיי געקומען ביזן בערגל אַמָה וואָס פֿאַר
far vos Amah bergel bizn gekumen zei zainen untergegangen
before which Ammah hill of unto having come they are going down

גיחַ , אויפֿן וועג צום מדבר פון גִבְעוֹן . כה און די קינדער פון
fun kinder di un Givon fun midber tsum veg oifn Giach
of children the and Giv'on of wilderness to way on Giach

בנימין הָאָבן זיך איינגעזאַמלט הינטער אַבְנֵרן , און זיי זיַנען
zainen zei un Avnern hinter aingezamlt zich hobn Binyamin
are they and Avner behind gathered together self have Binyamin

Binyamin gathered themselves together after Avner, and became aguddah echat *(one unit)*, and stood on the top of one hill.

[26] Then Avner called to Yoav, and said, Shall the cherev devour lanetzach *(forever)*? Knowest thou not that it will be marah in the latter end? Ad mosai shall it be then, until thou bid the people return from pursuing their brethren? [27] And Yoav said, As HaElohim liveth, if thou hadst not spoken, HaAm would have continued every one following his brother, not stopping until haboker.

[28] So Yoav blew a shofar, and kol haAm stood still, and pursued after Yisroel no more, neither fought they any more.

[29] And Avner and his anashim marched kol halailah through the Aravah, and passed over Yarden, and went through all Bitron, and they came to Machanayim.

[30] And Yoav returned from following Avner; and when he had gathered kol HaAm together, there lacked of Dovid's avadim nineteen ish and Asahel. [31] But the avadim

געווארן צו איין בונד ; און זיי האָבן זיך געשטעלט אויפן שפיץ
gevorn tsu ein bund ; un zei hobn zich geshtelt oifn shpits
having become to one covenant ; and they have self stood on top

פון אַ בערגל.
fun a bergel
of a hill

כו האָט אַבנֵר געזאָגט: זאָל דען אייביק , און האָט יואָבן געזאָגט צו אבנר גערופן
hot Avner tsu gerufn Yoavn un hot gezogt: zol den eibik
has Avner to called Yoav and has said shall then forever

פַֿארצערן די שווערד? ווייסטו דען נישט אַז ביטער וועט זיין
fartseren di shverd? veistu den nisht az biter vet zain
devour the sword? you(sg) know then not that bitter will be

צום סוף ? און ביז וואַנען וועסטו נישט הייסן דעם פֿאָלק
tsum sof ? un biz vanen vestu nisht heisn dem folk
to the latter end? and until when will you(sg) not order the people

זיך אומקערן פֿון הינטער זייערע ברידער ? כז האָט יואָבֿ געזאָגט: אַזוי ווי
zich umkeren fun hinter zeyere brider ? hot Yoav gezogt azoi vi
self turn back from behind their brothers ? has Yoav said so as

האלקים לעבט, אַז וועסט נישט גערעדט , וואָלט ערשט אין
HaElokim lebt az du vest nisht geredt , volt ersht in
HaElokim lives if you would not have spoken , would in behold

דער פֿרי דאָס פֿאָלק אָפּגעטרעטן אינער פֿון הינטערן אַנדערן .
der peire dos folk opgetretn iner fun hintern andern
the morning this people aside move one from behind another

כח און יואָבֿ האָט געבלאָזן אין שופֿר , און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט זיך
un Yoav hot geblozn in shoifer , un dos gantse folk hot zich
and Yoav has blown in shofar , and this whole people has self

אָפּגעשטעלט, און זיי האָבן מער נישט נאָכגעיאָגט יִשְׂרָאֵל, און האָבן
opgeshtelt, un zei hobn mer nisht nochgeyogt Yisroel un hobn
stood still, and they have more not pursued after Yisroel and have

מער וויטער נישט מלחמה געהאַלטן.
mer vaiter nisht milchome gehaltn
more further not war waged

כט און אַבנֵר און זיינע מענטשן זיינען גענאַנגען דורכן פּלוין
un Avner un zainen mentshn zainen gegangen durchn ploin
and Avner and his men are having gone through plain

יענע נאַנצע נאַכט, און זיי זיינען אַריבער דעם יַרדן , און
yene gantse nacht, un zei zainen ariber dem Yarden , un
that whole night, and they are crossed over the Yarden and

דורכגענאַנגען גאַנץ בתרון, און געקומען קיין מַחֲנַיִם .
durchgegangen gants bitrun un gekumen kein Machanayim .
all through gone Bitron and having come to Machanayim

ל און יואָבֿ האָט זיך אומגעקערט פֿון הינטער אַבנֵר , און
un Yoav hot zich umgekert fun hinter Avner , un
and Yoav has self returned from behind Avner and

ער האָט אײַנגעזאַמלט דאָס גאַנצע פֿאָלק ; האָבן געפֿעלט
er hot aingezamlt dos gantse folk ; hobn gefelt
he has gathered together this entire people ; have lacked

פֿון דָּוִדס קנעכט נײַנצן מאַן און עַשָׂהאֵל. לא און דָּוִדס
fun Dovids knecht naintsn man un Asahel . un Dovids
of Dovid's servants nineteen man and Asahel and Dovid's

of Dovid had struck down of Binyamin, and of anshei Avner, so that three hundred and threescore ish died.

קנעכט האָבן געשלאָגן פֿון בנימין , צווישן אַבנֵר׳ס
Avners tsvishn Binyamin fun geshlogn hobn knecht
Avner's among Binyamin of struck down have servants

מענטשן – דריַי הונדערט און זעכציק מאַן זיַינען געבליבן
geblibn zainen man zechtsik un hundert drai mentshn
left are man sixty and hundred three men

טויט.
toit
dead

[32] And they took up Asahel, and buried him in the kever of aviv, which was in Beit-Lechem. And Yoav and his men marched kol halailah, and they came to Chevron at dawn.

לב און עַשָׂהאֵלן האָבן זיי אַוועקגעטראָגן, און האָבן אים באַגראָבן אין
in bagrobn im hobn un avekgetrogen zei hobn Asaheln un
in buried him have and carried away they have Asahel and

קבֿר פֿון זיַין פֿאָטער וואָס אין בית־לֶחֶם . און יוֹאָבֿ און זיַינע
zaine un Yoav un Beis-Lechem in vos foter zain fun keyver
his and Yoav and Beit-Lechem in which father his of tomb

מענטשן זיַינען געגאַנגען אַ גאַנצע נאַכט, און זיי איז ליכטיק
lichtik iz zei un nacht gantse a gegangen zainen mentshn
light is they and night whole a having gone are men

געוואָרן אין חֶבֿרוֹן .
Chevron in gevorn
Chevron in having become

3 Now there was long milchamah between the Bais Sha'ul and the Bais Dovid; but Dovid grew stronger and stronger, and the Bais Sha'ul grew weaker and weaker.

ג און די מלחמה איז געווען אַ לאַנגע צווישן דעם הויז
hoiz dem tsvishn lange a geven iz milchome di un
house the between length a having been is war the and

פֿון שָׁאוּל און צווישן דעם הויז פֿון דָּוִד . און דָּוִד איז
iz Dovid un Dovidn fun hoiz dem tsvishn un Shauln fun
is Dovid and Dovid of house the between and Sha'ul of

געוואָרן אַלץ שטאַרקער, און דאָס הויז פֿון שָׁאוּל איז
iz Shauln fun hoiz dos un shtarker alts gevorn
is Sha'ul of house this and stronger increasingly having become

געוואָרן אַלץ שוואַכער.
shvacher alts gevorn
weaker increasingly having become

[2] And unto Dovid were banim born in Chevron; and his bechor was Amnon, of Achino'am the Yizre'elit; [3] And his second, Kile'av, of Avigal eshet Naval the Karmeli; and the third, Avshalom ben Ma'akhah bat Talmai Melech Geshur; [4] And the fourth, Adoniyah Ben Chaggit; and the fifth, Shephatyah Ben Avital; [5] And the sixth, Yitre'am,

ב און בניַ דָּוִדן זיַינען געבאָרן געוואָרן זיַן אין חֶבֿרוֹן , און
un Chevron in zin gevorn geboren zainen Dovidn bai un
and Chevron in sons having become born are Dovid to and

ג זיַין בכור איז געווען אַמנוֹן , פֿון אַחינוֹעַמען פֿון יִזרְעֶאלִ; און
un Yizreel fun Achinoamen fun Amnon geven iz bechor zain
and Yizre'el of Achino'am of Amnon having been is firstborn his

דער צווייטער פֿון אים, כִּלְאָבֿ , פֿון אֲבִיגַיִל דער ווייַב פֿון נָבָל פֿון כַּרְמֶל ;
Karmel fun Navaln fun vaib der Avigal fun Kileav im fun tsveiter der
Karmel of Naval of wife the Avigal from Kile'av him of second the

און דער דריטער, אַבְשָׁלוֹם , דער זון פֿון מַעֲכָה דער טאָכטער פֿון
fun tochter der Maachah fun zun der Avshalom driter der un
of daughter the Ma'achah of son the Avshalom third the and

ד תַּלְמַי דעם מלך פֿון גשור ; און דער פֿירטער, אֲדוֹנִיָה , דער זון
zun der Adoniyah firter der un Geshur fun melech dem Talmai
son the Adoniyah fourth the and Geshur of king the Talmai

ה פֿון חַגִּיתן ; און דער פֿינפֿטער שפֿטיָה דער זון פֿון אֲבִיטַל;
un Avitaln fun zun der Shefatyah finfter der un Chagiten fun
and Avital of son the Shephatyah fifth the and Chaggit of

און
un
and

by Eglah eshet Dovid. These were born to Dovid in Chevron.

דער זעקסטער, יִתרְעָם פֿון דָּוִדס ווַייב . די דאָזיקע עֶגלָה זיַינען געבאָרן
geborn zainen dozike di Eglahn vaib Dovids fun Yitream zekster der
born are these the Eglah wife Dovid's of Yitre'am sixth the

געוואָרן ביַי דָּוִדן אין חֶבּרוֹן .
Chevron in Dovidn bai gevorn
Chevron in Dovid to having become

6 And it came to pass, while there was milchamah between the Bais Sha'ul and the Bais Dovid, that Avner was strengthening his grip on the Bais Sha'ul.

ו און עס איז געווען , ווען די מלחמה איז געווען צווישן
tsvishn geven iz milchome di ven geven iz es un
between having been is war the when having been is it and

דעם הויז פֿון שָׁאולן און צווישן דעם הויז פֿון דָּוִדן , האָט אַבנֶר
Avner hot Dovidn fun hoiz dem tsvishn un Shauln fun hoiz dem
Avner has Dovid of house the between and Sha'ul of house the

זיך געהאַלטן אָן דעם הויז פֿון שָׁאולן .
Shauln fun hoiz dem on gehaltn zich
Sha'ul of house the on waged self

7 And Sha'ul had a pilegesh *(concubine)*, whose shem was Ritzpah Bat Ayah; and he said to Avner, why hast thou gone in unto pilegesh avi? 8 Then was Avner very angry at the devarim of Ish-Boshet, and said, Am I Yehudah's rosh kelev? Today do I show chesed unto the Bais Sha'ul avicha, to his brethren, and to his friends, and have not delivered thee into the yad Dovid, and then thou chargest me today with an avon concerning this isha? 9 So do Elohim to Avner, and more also! As Hashem hath sworn to Dovid, even so I do for him; 10 To transfer the Mamlachah from the Bais Sha'ul, and to set up the Kisse Dovid over Yisroel and over Yehudah, from Dan even to Be'er-Sheva. 11 And he could not answer Avner a davar again, because he feared him.

ז און שָׁאול האָט געהאַט אַ קעפּסוויַיב וואָס איר נאָמען איז געווען רִצפָּה
Ritspah geven iz nomen ir vos kepsvaib a gehat hot Shaul un
Ritzpah was is name her whose concubine a had had Sha'ul and

די טאָכטער פֿון אַיָּהן . האָט גזאָגט צו אַבנֶר : פֿאַר וואָס ביסטו
bistu vos far Avnern tsu gezogt hot Ayahn fun tochter di
are you which for Avner to said (he Ayah of daughter the

געקומען צו מיַין פֿאָטערס קעפּסוויַיב ? ח האָט אַבנֶר זייער גערעגט
gebrent zeyer Avnern hot kepsvaib foters main tsu gekumen
burning very Avner has concubine father's my to having come

אויף די וועגן פֿון איש-בּוֹשֶׁתן , און ער האָט גזאָגט: בין איך דען אַ
a den ich bin gezogt hot er un Ish-Boshetn fun verter di oif
a then I am said has he and Ish-Boshet of words the over

הונטסקאָפּ פֿון יהוּדה ? איך טו הַיינט צו טאָג חֶסֶד מיט דעם הויז
hoiz dem mit chesed tog tsu haint tu ich Yehudah fun huntskop
house the with kindness day to today do I Yehudah of chief dog

פֿון דַיין פֿאָטער שָׁאולן , צו זַיינע אייגענע און צו זַיינע גוטע פֿרַיינט , און
un fraint gute zaine tsu un eigene zaine tsu Shauln foter dain fun
and friends good his to and own his to Sha'ul father your of

איך האָב דיך נישט איבערגעגעבּן אין דער האַנט פֿון דָּוִדן , און
un Dovidn fun hant der in ibergeentfert nisht dich hob ich
and Dovid of hand the in delivered not you(SG) have I

דו וואַרפֿסט מיר הַיינט פֿאַר אַ זינד מיט דער פֿרוי . ט זאָל אלקים טאָן צו
tsu ton Elokim zol froi der mit zind a far haint mir varfst du
to do G-d shall woman the with sin a for today me throw you

אַבנֶר אַזוי און נאָך מער , אַז אַזוי ווי ה האָט געשוואָרן צו
tsu geshvorn hot Hashem vi azoi az mer noch un azoi Avnern
to sworn an oath has Hashem as so that more after and so Avner

דָּוִדן , אַזוי וועל איך אים טאָן, י אַריבערצוטרָאגן די מלוכה פֿון שָׁאולס
Shauls fun meluche di aribertsutrogn ton im ich vel azoi Dovidn
Sha'ul's from kingdom the transfer do him I will so Dovid

הויז , און אויפֿשטעלן דעם טרוֹן פֿון דָּוִדן איבער יִשׂרָאֵל און איבער
iber un Yisroel iber Dovidn fun tron dem oifshteln un hoiz
over and Yisroel over Dovid of throne the raise up and house

יהוּדה , פֿון דָן און ביז באֵר-שֶׁבַע ! יא און ער האָט מער אַ וואָרט
vort a mer hot er un Beer-Sheva biz un Dan fun Yehudah
word a more has he and Be'er-Sheva unto and Dan from Yehudah

נישט געקענט ענטפֿערן אַבנֶר , פֿון זַיין מורא פֿאַר אים.
im far moire zain fun Avnern entfern gekent nisht
him before fear his of Avner answer able not

יב און אַבנֵר האָט אויפֿן אָרט געשיקט שלוחים צו דָוִדן , אַזוי צו
tsu azoi Dovidn tsu shluchim geshikt ort oifn hot Avner un
to so Dovid to messengers sent place on has Avner and

זאָגן : ביי וועמען איז דאָס לאַנד? אַזוי צו שליס דיין ברית מיט
mit bris dain shlis zogn tsu azoi land dos iz vemen bai zogn
with covenant your conclude say to so land this is whom with say

מיר, און אָט איז מיין האַנט מיט דיר איבערצודרייען
ibertsudreyen dir mit hant main iz ot un mir
turn in the opposite direction you(SG) with hand my is behold and me

צו דיר גאַנץ ישׂרָאֵל. יג האָט ער געזאָגט: גוט , איך וועל שליסן מיט
mit shlisn vel ich gut gezogt er hot Yisroel gants dir tsu
with conclude will I good said he has Yisroel all you(SG) to

דיר אַ ברית , אָבער איין זאַך פֿאַרלאַנג איך פֿון דיר , אַזוי צו
tsu azoi dir fun ich farlang zach ein ober bris a dir
to so you(SG) of I request thing one but covenant a you(SG)

זאָגן : זאָלסט נישט זען מיין פּנים , סײַדן דו ברענגסט צוגלײַך
tsuglaich brengst du saidn ponem main zen nisht zolst zogn
right away bring you unless face my see not you(SG) shall say

מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּלן , ווען דו קומסט זען מיין פּנים .
ponem main zen kumst du ven Shauln fun tochter di Michal
face my see come you when Sha'ul of daughter the Michal

יד און דָוִד האָט געשיקט שלוחים צו איש-בּושֶׁת דעם זון פֿון
fun zun dem Ish-Boshet tsu shluchim geshikt hot Dovid un
of son the Ish-Boshet to messengers sent has Dovid and

שָׁאוּלן , אַזוי צו זאָגן : גיב מיר מיין ווײַב מיכלן , וואָס איך האָב
hob ich vos Michalen vaib main mir gib zogn tsu azoi Shauln
have I whom Michal wife my me give say to so Sha'ul

פֿאַרקנאַסט צו מיר מיט הונדערט פֿאָרהויטן פֿון די פּלִשתִּים .
Pelishtim di fun forhoitn hundert mit mir tsu farknast
Pelishtim the of foreskins hundred with me to betroth

טו האָט איש-בּושֶׁת געשיקט, און האָט זי אָפּגענומען פֿון דעם
dem fun opgenumen zi hot un geshikt Ish-Boshet hot
the from took away her has and sent Ish-Boshet has

מאַן , פֿון פַּלטיאֵל דעם זון פֿון לַיִשן . טז און איר מאַן איז
iz man ir un Layishn fun zun dem Paltiel fun man
is husband her and Layish of son the Palt'iel from husband

געגאַנגען מיט איר, געגאַנגען נאָך איר און געוויינט ביז בחורים .
bochurim biz geveint un ir noch gegangen ir mit gegangen
Bachurim unto wept and her after having gone her with having gone

האָט אַבנֵר צו אים געזאָגט: גיי קער זיך אום ; און ער האָט זיך
zich hot er un um zich ker gei gezogt im tsu Avner hot
self has he and back self turn go said him to Avner has

אומגעקערט.
umgekert
turned back

יז און אַבנֵר האָט געהאַט אַ גערייד מיט די עלטסטע פֿון
fun eltste di mit gereid a gehat hot Avner un
of elders the with communication a had has Avner and

יִשׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : נאָך נעכטן און נאָך אייערנעכטן האָט
hot eyernechtn noch un nechtn noch zogn tsu azoi Yisroel
have former days still and recent past since say to so Yisroel

איר באַגערט דָוִדן פֿאַר אַ מלך איבער אייַך. יח און אַצונד טוט;
tut atsund un aich iber melech a far Dovidn bagert ir
do now and you over king a for Dovid pleased you

12 And Avner sent malachim to Dovid on his behalf, saying, Whose is the eretz? Saying also, Cut thy brit with me, and, hinei, my yad shall be with thee, to bring about kol Yisroel unto thee. 13 And he said, Tov; I will make a brit with thee; but one thing I require of thee, that is, Thou shalt not see my face, except thou first bring Michal Bat Sha'ul, when thou comest to see my face.

14 And Dovid sent malachim to Ish-Boshet Ben Sha'ul, saying, Deliver ishti Michal, which I took in erusin to me for a hundred arlot *(foreskins)* of the Pelishtim *(Philistines)*.

15 And Ish-Boshet sent, and took her from her ish, even from Palti'el Ben Layish. 16 And her ish went with her going along, weeping behind her to Bachurim. Then said Avner unto him, Go, return. And he returned.

17 And Avner had communication with the Ziknei Yisroel, saying, Ye sought for Dovid in times past to be melech over you; 18 Now then do it; for Hashem hath

spoken of Dovid, saying, By the yad of Avdi Dovid I will save My people Yisroel out of the yad Pelishtim, and out of the yad of all their oyevim.

וואָרעם ה האָט געזאָגט אויף דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : דורך דער
der durch zogn tsu azoi Dovidn oif gezogt hot Hashem vorem
the by say to so Dovid over said has Hashem for

האַנט פֿון דָּוִד מײַן קנעכט וועל איך העלפֿן מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל
Yisroel folk main helfn ich vel knecht main Dovid fun hant
Yisroel people my save I will servant my Dovid of hand

פֿון דער האַנט פֿון די פְּלִשְׁתִּים , און פֿון דער האַנט פֿון אַלע זייערע
zeyere ale fun hant der fun un Pelishtim di fun hant der fun
their all of hand the from and Pelishtim the of hand the from

פֿײַנט .
faint
enemies

[19] And Avner also spoke in the oznayim of Binyamin; and Avner went also to speak in the oznayim of Dovid in Chevron all that seemed tov to Yisroel, and to the kol Bais Binyamin. [20] So Avner came to Dovid to Chevron, and esrim anashim with him. And Dovid made Avner and the anashim that were with him a mishteh. [21] And Avner said unto Dovid, I will arise and go, and will gather kol Yisroel unto adoni HaMelech, that they may cut a Brit with thee, and that thou mayest reign over all that thine lev desireth. And Dovid sent Avner away; and he went in shalom.

יט און אַבְנֵר האָט אויך געריידט אין די אויערן פֿון בנימין . און אַבְנֵר
Avner un Binyamin fun oiern di in geredt oich hot Avner un
Avner and Binyamin of ears the in spoken also has Avner and

איז אויך געגאַנגען דערציילן אין די אויערן פֿון דָּוִדן אין חֶבְרוֹן
Chevron in Dovidn fun oiern di in dertseiln gegangen oich iz
Chevron in Dovid of ears the in to declare having gone also is

אַלץ וואָס איז ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון יִשְׂרָאֵל, און אין די אויגן
oign di in un Yisroel fun oign di in voilgefeln iz vos alts
eyes the in and Yisroel of eyes the in did seem good is which all that

פֿון גאַנצן הויז פֿון בנימין . כ און אַבְנֵר איז געקומען צו דָּוִדן
Dovidn tsu gekumen iz Avner un Binyamin fun hoiz gantsn fun
Dovid to having come is Avner and Binyamin of house all of

קיין חֶבְרוֹן , און צוואַנציק מאַן מיט אים. און דָּוִד האָט געמאַכט פֿאַר
far gemacht hot Dovid un im mit man tsvantsik un Chevron kein
for made has Dovid and him with men twenty and Chevron to

אַבְנֵרן און פֿאַר די מענטשן וואָס מיט אים זענען מאָלצײַט. כא און
un moltsait a im mit vos mentshn di far un Avnern
and feast a him with which were men the for and Avner

אַבְנֵר האָט געזאָגט צו דָּוִדן : איך וועל אויפֿשטיין און וועל גיין , און איך
ich un gein vel un oifshtein vel ich Dovidn tsu gezogt hot Avner
I and go will and stand up will I Dovid to said has Avner

וועל איינזאַמלען צו מײַן האַר דעם מלך גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און זיי
zei un Yisroel gants melech dem har main tsu ainzamlen vel
they and Yisroel all king the master my to gather together will

וועלן שליסן מיט דיר אַ ברית , און וועסט קיניגן ווי וויַט
vait vi kinign vest un bris a dir mit shlisn veln
far as rule you(sg) will and covenant a you(SG) with conclude will

דײַן האַרץ גלוסט. און דָּוִד האָט אַוועקגעשיקט אַבְנֵרן , און ער איז
iz er un Avnern avekgeshikt hot Dovid un gelust harts dain
is he and Avner sent off has Dovid and desires heart your

אַוועקגעגאַנגען בשלום .
besholem avekgegangen
in peace went way

[22] And, hinei, the avadim of Dovid and Yoav came from a raid, bringing in shalal rav *(great plunder)* with them; but Avner was not with Dovid in Chevron; he had sent him away,

כב ערשט די קנעכט פֿון דָּוִדן און יוֹאָבֿ זײַנען אָנגעקומען פֿון
fun ongekumen zainen Yoav un Dovidn fun knecht di ersht
from arrived are Yoav and Dovid of servants the behold

אַן אָנפֿאַל, און זיי האָבן געבראַכט מיט זיך פֿיל רויב ; און אַבְנֵר
Avner un roib fil zich mit gebracht hobn zei un onfal an
Avner and plunder many self with brought have they and attack a

איז שוין נישט געווען בײַ דָּוִדן אין חֶבְרוֹן , ווײַל ער האָט אים
im hot er vail Chevron in Dovidn bai geven nisht shoin iz
him had he for Chevron in Dovid with having been not already is

כג און ווי יוֹאָבֿ און . בשלום אַוועקגעגאַנגען איז ער און אַוועקגעשיקט,
un Yoav vi un besholem avekgegangen iz er un avekgeshikt
and Yoav when and in peace went way is he and sent off

דער גאַנצער חיל וואָס מיט אים זיַינען אָנגעקומען , האָט מען דערציילט
dertseilt men hot ongekumen zainen im mit vos cheil gantser der
told they have arrived are him with which host whole the

יוֹאָבֿן , אַזוי צו זאָגן: אַבֿנֵר דער זון פֿון נֵר איז געקומען צום
tsum gekumen iz Neren fun zun der Avner zogn tsu azoi Yoavn
to having come is Ner of son the Avner say to so Yoav

מלך , און ער האָט אים אַוועקגעשיקט, און ער איז אַוועקגעגאַנגען בשלום .
besholem avekgegangen iz er un avekgeshikt im hot er un melech
in peace went way is he and sent off him has he and king

כד איז יוֹאָבֿ געקומען צום מלך , און האָט געזאָגט: וואָס האָסטו
hostu vos gezogt hot un melech tsum gekumen Yoav iz
have you what said has and king to having come Yoav is

געטאָן? אָט אַבֿנֵר איז געקומען צו דיר ; אַלמַאי
almai dir tsu gekumen Avner iz ot geton
what then? why? you(SG) to having come Avner is behold done

האָסטו אים אָפּגעלאָזט, און ער איז אַוועקגעגאַנגען? כה דו קענסט אַבֿנֵר
Avner kenst du avekgegangen iz er un opgelozt im hostu
Avner you know you went way is he and left alone him have you

דעם זון פֿון נֵר , אַז דיך צו פֿאַרנאַרן איז ער געקומען , און
un gekumen er iz farnarn tsu dich az Neren fun zun dem
and having come he is seduce to you(SG) that Ner of son the

געווואָר צו ווערן ווו אויס און ווו איין ביַי דיר , און
un dir bai ain vu un ois vu vern tsu gevor
and you(SG) by you go in where and you go out where become to learn

געווואָר צו ווערן אַלץ וואָס דו טוסט .
tust du vos alts vern tsu gevor
you are doing you which all that become to learn

כו און יוֹאָבֿ איז אַרויסגעגאַנגען פֿון דָוִדן , און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un Dovidn fun aroisgegangen iz Yoav un
sent has he and Dovid from having come out is Yoav and

שלוחים נאָך אַבֿנֵר , און זיי האָבן אים אומגעקערט פֿון
fun umgekert im hobn zei un Avnern noch shluchim
from returned him have they and Avner after messengers

בור-סירה ; און דָוִד האָט נישט געווווסט.
gevust nisht hot Dovid un Bor-Sirah
known not has Dovid and Well of Sirah

כז און ווי אַבֿנֵר האָט זיך אומגעקערט קיין חֶבְרוֹן , אַזוי האָט
hot azoi Chevron kein umgekert zich hot Avner vi un
has so Chevron to returned self has Avner when and

אים יוֹאָבֿ אָפּגענייגט אינעווייניק אין טויער, כדי צו רעדן מיט אים
im mit redn tsu kedei toier in ineveinik opgeneigt Yoav im
him with speak to so that gate in interior deviated Yoav him

שטילערהייט, און ער האָט אים דאָרטן געשלאָגן אין בויך , און ער איז
iz er un boich in geshlogn dortn im hot er un shtilerheit
is he and belly in struck there him has he and privately

געשטאָרבן, פֿאַר דעם בלוט פֿון זיַין ברודער עַשָׂהאֵל.
Asaheln bruder zain fun blut dem far geshtorbn
Asahel brother his of blood the for died

he was gone in shalom.
23 When Yoav and all the tzava that was with him were come, they told Yoav, saying, Avner Ben Ner came to HaMelech, and he hath sent him away, and he is gone in shalom.

24 Then Yoav came to HaMelech, and said, What hast thou done? Hinei, Avner came unto thee; why is it that thou hast sent him away, and he is quite gone? 25 Thou knowest Avner Ben Ner, that he came to deceive thee, and to have da'as of thy going out and thy coming in, and to have da'as of all that thou doest.

26 And when Yoav was come out from Dovid, he sent malachim after Avner, which brought him back from the well of Sirah; but Dovid knew it not.

27 And when Avner was returned to Chevron, Yoav took him aside in the sha'ar to speak with him privately, and struck him there under the fifth rib, that he died, for the dahm of Asahel his brother.

כח און דָּוִד האָט עס דערנאָך געהערט, און ער האָט געזאָגט: ריין
rein gezogt hot er un gehert dernoch es hot Dovid un
tahor said has he and heard afterwards it has Dovid and

בין איך און מײַן מלוכה פֿאַר ה אויף אייביק פֿון דעם בלוט
blut dem fun eibik oif Hashem far meluche main un ich bin
blood the from ever for Hashem before kingdom my and I am

פֿון אַבנֵר דעם זון פֿון נֵר . כט זאָל עס פֿאַלן אויפֿן קאָפּ פֿון יוֹאָבֶן ,
Yoavn fun kop oifn faln es zol Neren fun zun dem Avner fun
Yoav of head on fall it shall Ner of son the Avner of

און אויפֿן גאַנצן הויז פֿון זײַן פֿאָטער, און זאָל נישט אויסגיין פֿון
fun oisgein nisht zol un foter zain fun hoiz gantsn oifn un
from cease not shall and father his of house all on and

יוֹאָבֶס הויז אַ פֿלוסיקער און אַ קרעציקער, און דער וואָס
vos der un kretsiker a un flusiker a hoiz Yoavs
who the one and leper a and one that has the flow a house Yoav's

האַלט זיך אויף אַ שטעקן, און דער וואָס פֿאַלט דורכן שוואַרד און
un shverd durchn falt vos der un shtekn a oif zich halt
and sword by the falls who the one and staff a on self holds

דער וואָס אים פֿעלט ברויט.
broit felt im vos der
bread lacks him who the one

ל און יוֹאָבֶ און אַבישַי זײַן ברודער האָבן געהרגעט אַבנֵרן פֿאַר
far Avnern geharget hobn bruder zain Avishai un Yoav un
for Avner killed had brother his Avishai and Yoav and

וואָס ער האָט געטייט זייער ברודער עשָׂהאֵלן אין גִּבעוֹן אין
der in Givon in Asaheln bruder zeyer geteit hot er vos
the in Giv'on in Asahel brother their caused to die has he which

מלחמה .
milchome
battle

לא און דָּוִד האָט געזאָגט צו יוֹאָבֶן און צו דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס
vos folk gantsn dem tsu un Yoavn tsu gezogt hot Dovid un
which people entire the to and Yoav to said has Dovid and

מיט אים: צעריַיסט אײַערע קלײדער , און גורט אָן זאַק , און
un zak on gurt un kleider aiere tseraist im mit
and sackcloth on gird loins and garments your tear him with

קלאָגט פֿאַרויס פֿאַר אַבנֵרן . און דער מלך דָּוִד איז געגאַנגען
gegangen iz Dovid melech der un Avnern far farois klogt
having gone is Dovid king the and Avner over before lament

נאָך דער מיטה .
noch der mith
the after stretcher for a corpse

לב און זיי האָבן באַגראָבן אַבנֵרן אין חֶברוֹן . לג און דער
der un Chevron in Avnern bagrobn hobn zei un
the and Chevron in Avner buried have they and

מלך האָט אויפֿגעהויבן זײַן קוֹל , און האָט געווויינט אויף
oif geveint hot un kol zain oifgehoibn hot melech
at wept has and voice his lifted up has king

אַבנֵרס קבֿר , און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט מיטגעווויינט. און
un mitgeveint hot folk gantse dos un keyver Avners
and wept with has people entire this and tomb Avner's

[28] And afterward when Dovid heard it, he said, I and my mamlachah are naki *(innocent)* before Hashem ad olam from the dahm of Avner Ben Ner; [29] Let it rest on the rosh Yoav, and on kol Bais Aviv; and let there never fail from the Bais Yoav one that hath a discharge, or that is a metzora *(leper)*, or that leaneth on a pelech *(stick, crutch)*, or that falleth on the cherev, or that lacketh lechem.

[30] So Yoav, and Avishai his brother slaughtered Avner, because he had slain their brother Asahel at Giv'on in the milchamah.

[31] And Dovid said to Yoav, and to kol HaAm that were with him, Rend your clothes, and gird you with sackcloth, and mourn before Avner. And Dovid HaMelech himself followed the mittah *(bier, frame or bed holding corpse)*.

[32] And they buried Avner in Chevron; and HaMelech lifted up his voice and wept at the kever of Avner; and kol HaAm wept. [33] And in a dirge HaMelech lamented over Avner, and said,

Died Avner as a naval *(fool)* dieth?

דער מלך האָט געקלאָגט אויף אַבנֵר , און האָט
hot un Avnern oif geklogt hot melech der
has and Avner for lamented a dirge has king the

געזאָגט:
gezogt
said

זאָל אַבנֵר שטאַרבן ווי אַ נידערטרעכטיקער שטאַרבט?
shtarbt nidertrechtiker a vi shtarbn Avner zol
dies wicked man a as die Avner should

[34] Thy hands were not bound,

לד דיַינע הענט זיַינען נישט געבונדן , געווען
geven gebundn nisht zainen hent daine
having been tied not are hands your

nor thy raglayim put into fetters;

און דיַינע פֿיס נישט אין קייטן געשמידט;
geshmidt keitn in nisht fis daine un
bound chains in not feet your and

as a man falleth before wicked men, so fellest thou.

ווי מע פֿאַלט פֿאַר פֿאַרברעכער ביסטו געפֿאַלן.
gefaln bistu farbrecher far falt me vi
fallen are you criminals before falls one as

And kol HaAm wept again over him.

און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט ווידער געווויינט אויף אים.
im oif geveint vider hot folk gantse dos un
him over wept again has people whole this and

[35] And when kol HaAm came to cause Dovid to eat lechem while it was yet day, Dovid swore a shevua *(oath)*, saying, So do Elohim to me, and more also, if I taste lechem, or anything else, till the shemesh go down.

לה און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז געקומען צו געבן עסן דָוִדן ברויט
broit Dovidn esen gebn tsu gekumen iz folk gantse dos un
bread Dovid eat give to having come is people whole this and

, וועו עס איז נאָך געווען טאָג, אָבער דָוִד האָט געשוואָרן
geshvorn hot Dovid ober tog geven noch iz es ven
sworn an oath has Dovid but day having been after is it when

אַזוי צו זאָגן: זאָל מיר אלקים טאָן אַזוי און נאָך מער , אויב איך
ich oib mer noch un azoi ton Elokim mir zol zogn tsu azoi
I if more yet and so do G-d me shall say to so

וועל פֿאַרזוכן ברויט אָדער עפּעס וואָס איז, איידער די זון גייט
geit zun di eider iz es vos epes oder broit farzuchn vel
goes sun the before is it when anything or bread taste will

אונטער! [36] לו און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געמערקט, און עס איז ווויל געפֿעלן
voilgefeln iz es un gemerkt hot folk gantse dos un unter
find favor is it and learned has people whole this and down

אין זייערע אויגן; אַלץ וואָס דער מלך האָט געטאָן איז ווויל געפֿעלן אין
in voilgefeln iz geton hot melech der vos alts oign zeyere in
in find favor is done has king the which all that eyes their in

[37] For kol HaAm and kol Yisroel had da'as that day that it was not of HaMelech to murder Avner Ben Ner.

די אויגן פֿון גאַנצן פֿאָלק. לז און דאָס גאַנצע פֿאָלק און גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants un folk gantse dos un folk gantsn fun oign di
Yisroel all and people whole this and people all of eyes the

האָבן געווסט אין יענעם טאָג, אַז דאָס איז נישט געווען פֿון מלך ,
melech fun geven nisht iz dos az tog yenem in gevust hobn
king of having been not is this that day that in known have

צו טייטן אַבנֵר דעם זון פֿון נֵר .
Neren fun zun dem Avner teitn tsu
Ner of son the Avner to kill to

[38] And HaMelech said unto his avadim, Know ye not that there is sar and gadol fallen this day in

לח און דער מלך האָט געזאָגט צו זיַינע קנעכט : פֿאַר ווואָר , איר
ir vor far knecht zaine tsu gezogt hot melech der un
you surely for servants his to said has king the and

דאַרפֿט וויסן , אַז אַ האַר און אַ גרויסער מאַן איז געפֿאַלן היַינטיקן טאָג
tog haintikn gefaln iz man groiser a un har a az visen darft
day this very fallen is man greater a and master a that know need

Yisroel? [39] And I am this day weak, though moshuach melech *(being anointed king)*; and these anashim the Bnei Tzeruyah are too harsh for me; Hashem shall reward the doer of evil according to his ra'ah *(evil)*.

4 And when Ben Sha'ul heard that Avner was dead in Chevron, his hands fell limp; kol Yisroel became alarmed.

[2] And Ben Sha'ul had two anashim that were sarei gedudim *(captains of raiding parties)*; the shem of the one was Ba'anah, and the shem of the other Rechav; these were the Bnei Rimmon HaBe'eroti, of the Bnei Binyamin: (for [the town of] Be'erot was reckoned as part of Binyamin.) [3] And the Be'eroti fled to Gittayim, and were sojourners there until this day.

[4] And Yonatan Ben Sha'ul had a ben that was nekheh raglayim *(lame in both feet)*. He was five years old when the news came of Sha'ul and Yonatan from Yizre'el *(Jezreel)*, and his nurse took him up, and fled; and

אין יִשְׂרָאֵל. [לט] און איך בין היינט שוואַך, און נאָר-וואָס געזאַלבט פֿאַר
far gezalbt nor-vos un shvach haint bin ich un Yisroel in
for anointed verily and weak today am I and Yisroel in

אַ מלך, און די דאָזיקע לײַט, די זין פֿון צרוּיָהן, זײַנען צו
tsu zainen Tseruyahn fun zin di lait dozike di un melech a
too are Tseruyah of sons the people these the and king a

האַרט פֿאַר מיר. זאָל ה באַצאָלן דעם שלעכטסטוער לויט
loit shlechtstuer dem batsoln Hashem zol mir far hart
according to evildoers the repay Hashem shall me for hard

זײַן שלעכטיקייט.
shlechtikeit zain
evil his

ד און שָׁאוּלס זון האָט געהערט, אַז אַבנֵר איז אומגעקומען אין
in umgekumen iz Avner az gehert hot zun Shauls un
in perished is Avner that heard has son Sha'ul's and

חֶבְרוֹן, און זײַנע הענט זײַנען שלאַף געווארן, און גאַנץ
gants un gevorn shlof zainen hent zaine un Chevron
all and having become feeble are hands his and Chevron

יִשְׂרָאֵל זײַנען דערשראָקן געווארן.
gevorn dershrokn zainen Yisroel
having become terrified are Yisroel

[ב] און שָׁאוּלס זון האָט געהאַט צוויי הויפּטלײַט פֿון מחנות;
machnus fun hoiptlait tsvei gehat hot zun Shauls un
legions of chief people two have had has son Sha'ul's and

דער נאָמען פֿון איינעם איז געווען בַּעֲנָה, און דער נאָמען
nomen der un Baanah geven iz einem fun nomen der
name the and Ba'anah having been is one of name the

פֿון צווייטן רֵכָב, זין פֿון רִמּוֹן דעם באֵרוֹתער, פֿון די
di fun Beeroter dem Rimmon fun zin Rechav tsveitn fun
the of Be'eroti the Rimmon of sons Rechav second of

קינדער פֿון בנימין; וואָרעם אויך באֵרוֹת ווערט געראַכנט
gerechnt vert Beerot oich vorem Binyamin fun kinder
considered is Be'erot also because Binyamin of children

צו בנימין; [ג] און די באֵרוֹתער זײַנען אַנטלאָפֿן קיין גִּתַּיִם,
Gittayim kein antlofn zainen Beeroter di un Binyamin tsu
Gittayim to fled are Be'eroti the and Binyamin to

און זײַנען דאָרטן געבליבן ווויינער ביז אויף היינטיקן
haintikn oif biz voiner geblibn dortn zainen un
this very on until inhabitants remain there are and

טאָג.
tog
day

[ד] און יְהוֹנָתָן דער זון פֿון שָׁאוּלן האָט געהאַט אַ זון אַ לאָמען
lamen a zun a gehat hot Shaul'n fun zun der Yehonatan un
cripple a son a had has Sha'ul of son the Yehonatan and

אויף די פֿיס. ער איז געווען פֿינף יאָר אַלט, וועַן די הערונג
herung di ven alt yor finf geven iz er fis di oif
report the when old years five having been is he feet the on

וועגן שָׁאוּלן און יְהוֹנָתָנען איז אָנגעקומען פֿון יִזרְעֶאל.
Yizreel fun ongekumen iz Yehonatanen un Shaul'n vegen
Yizre'el from arrived is Yonatan and Sha'ul concerning

האָט אים זײַן נאַם אויפֿגעהויבן און איז געלאָפֿן: איז, אין איר אײַלעניש
ailenish ir in iz gelofn iz un oifgehoibn nam zain im hot
hurry her in is fled is and lifted up nurse his him has

it came to pass, as she made haste to flee, that he fell, and became lame, and shmo Mephivoshet.

[5] And the Bnei Rimmon HaBe'eroti, Rechav and Ba'anah, went, and came about chom hayom *(the heat of the day)* to the bais Ish-Boshet, who lay on a bed at tzahorayim *(noon)*. [6] And they came into the midst of the bais, as though they would have been getting chittim; and they stabbed him under the fifth rib; and Rechav and Ba'anah achiv *(his brother)* escaped. [7] For when they had gone into the bais, he lay on his mittah *(bed)* in his chedar mishkav *(bedroom)*, and they stabbed him, and killed him, and beheaded him, and took his rosh, and got away through the derech HaAravah kol halailah. [8] And they brought the rosh Ish-Boshet unto Dovid at Chevron, and said to HaMelech, Hinei the rosh Ish-Boshet Ben Sha'ul thine oyev *(enemy)*, which sought thy nefesh; and Hashem hath given nekamot *(vengeance)* against Sha'ul unto adoni HaMelech this day, and of his zera.

צו אַנטלויפֿן, איז ער געפֿאַלן און איז הינקעדיק געווָארן . און זײַן
zain un gevorn hinkedik iz un gefaln er iz antloifn tsu
his and having become lame is and fell he is flee to

נאָמען איז געווען מפיבֹושת .
Mefivoshet geven iz nomen
Mephivoshet having been is name

ה זײַנען געגאַנגען די זין פֿון רִמּון דעם באֵרֹותער, רֵכָב
Rechav Beeroter dem Rimmon fun zin di gegangen zainen
Rechav Be'eroti the Rimmon of sons the having gone are

און בַּעֲנָה , און זיי זײַנען געקומען אין דער היץ פֿון טאָג צום
tsum tog fun hits der in gekumen zainen zei un Baanah un
to day of heat the in having come are they and Ba'anah and

הויז פֿון איש-בֹּושֶׁתן , בעת ער האָט געשלאָפֿן דעם מיטאָגשלאָף .
mitogshlof dem geshlafn hot er beeis Ish-Boshetn fun hoiz
mid day sleep the asleep was he while Ish-Boshet of house

ו און זיי זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אינעווײניק אין הויז ווי קויפֿער פֿון
fun koifer vi hoiz in ineveinik araingegangen zainen zei un
of buyer as house in inside gone in are they and

ווייץ , און האָבן אים געשלאָגן אין בויך ; און רֵכָב און זײַן ברודער
bruder zain un Rechav un boich in geshlogn im hobn un veits
brother his and Rechav and belly in struck him have and wheat

בַּעֲנָה זײַנען אַנטרונען געווָארן . ז און אַז זיי זײַנען אַרײַן
arain zainen zei az un gevorn antrunen zainen Baanah
enter are they when and having become escape are Ba'anah

אין הויז , וועון ער איז געלעגן אויף זײַן בעט אין זײַן שלאָפֿקאַמער,
shlofkamer zain in bet zain oif gelegn iz er ven hoiz in
sleep room his in bed his on lay is he when house in

און האָבן אים געשלאָגן און געטייט , האָבן זיי אָפּגעשניטן זײַן
zain opgeshnitn zei hobn geteit un geshlogn im hobn un
his cut off they have caused to die and struck him have and

קאָפּ; און זיי האָבן גענומען זײַן קאָפּ, און זײַנען געגאַנגען מיטן
mitn gegangen zainen un kop zain genumen hobn zei un kop
with having gone are and head his taken have they and head

וועג פֿון פּלוין אַ גאַנצע נאַכט. ח און זיי האָבן געבראַכט דעם קאָפּ
kop dem gebracht hobn zei un nacht gantse a ploin fun veg
head the brought have they and night whole a plain of road

פֿון איש-בֹּושֶׁתן צו דָּוִדן קיין חֶבְרֹון , און זיי האָבן געזאָגט צום
tsum gezogt hobn zei un Chevron kein Dovidn tsu Ish-Boshetn fun
to said have they and Chevron to Dovid to Ish-Boshet of

מלך : אָט איז דער קאָפּ פֿון איש-בֹּושֶׁת דעם זון פֿון שָׁאול דײַן
dain Shaul fun zun dem Ish-Boshet fun kop der iz ot melech
your Sha'ul of son the Ish-Boshet of head the is behold king

פֿײַנט וואָס האָט געזוכט דײַן לעבן; און ה האָט היַינטיקן טאָג
tog haintikn hot Hashem un lebn dain gezucht hot vos faint
day this very has Hashem and life your sought has which enemy

געגעבן מײַן האַר דעם מלך אַ נקמה אָן שָׁאולן און אָן זײַן
zain on un Shauln on nekome a melech dem har main gegebn
his on and Sha'ul on vengeance a king the master my given

זאָמען .
zomen
seed

[9] And Dovid answered Rechav and Ba'anah achiv, the Bnei Rimmon HaBe'eroti, and said unto them, As Hashem liveth, who hath padah *(ransomed, redeemed)* my nefesh out of kol tzarah, [10] When one told me, saying, Hinei, Sha'ul is dead, thinking he was like mevaser *(one who brings glad tidings, good news, evangelist)*, I took hold of him, and slaughtered him in Tziklag, who thought that I would have given him a reward for his besorah *(good news)*; [11] How much more, when anashim resha'im have slain an ish tzaddik in his own bais upon his mishkav *(bed)*? Shall I not therefore now require his dahm of your yad, and take you away from HaAretz?

[12] And Dovid commanded his ne'arim *(young men)*, and they slaughtered them, and cut off their yadayim and their raglayim, and hung them up over the berekhah *(pool)* in Chevron. But they took the rosh Ish-Boshet, and buried it in the kever of Avner in Chevron.

5 Then came kol Shivtei Yisroel to Dovid unto Chevron, and spoke, saying, Hineni, we are thy etzem and thy basar. [2] Also in time past, when Sha'ul was melech over us, thou

ט הָאָט דָוִד געענטפֿערט רֵכָבן און זײַן ברודער בַּעֲנָהן , די זין
zin di Baanahn bruder zain un Rechavn geentfert Dovid hot
sons the Ba'anah brother his and Rechav answered Dovid has

פֿון רִמּוֹן דעם באֵרוֹתער, און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי ווי עס
es vi azoi gezogt zei tsu hot er un Beeroter dem Rimmon fun
is as so said them to has he and Be'eroti the Rimmon of

לעבט ה וואָס האָט אויסגעלייזט מײַן זעל פֿון יעטוועדער צרה ,
tsore yetveder fun zel main oisgeleizt hot vos Hashem lebt
trouble every from soul my redeemed has who Hashem lives

י אַז דער וואָס האָט מיר דערציילט, אַזוי צו זאָגן: זע , שָׁאוּל איז
iz Shaul ze zogn tsu azoi dertseilt mir hot vos der az
is Sha'ul behold say to so told me has one who the if

טויט, און ער איז געווען ווי אַ בשׂורה-ברענגער אין זײַנע אויגן, האָב
hob oign zaine in besoire-brenger a vi geven iz er un toit
have eyes his in Good News a as having been is he and dead

איך אים אָנגענומען , און האָב אים געהרגעט אין ציקלַג , אַנשטאָט
anshtot Tsiklag in geharget im hob un ongenumen im ich
in place of Tziklag in killed him have and took hold him I

יא וואָס איך זאָל אים געבן בשׂורה-געלט . היינט ווי נאָך
noch vi haint besoire-gelt gebn im zol ich vos
after as today good news reward money give him shall I which

אַז מענטשן רשׁעים האָבן געהרגעט אַן אומשולדיקן מענטשן אין
in mentshn umshuldikn an geharget hobn reshoim mentshn az
in man innocent an killed have wicked ones men that

זײַן הויז אויף זײַן געלעגער, זאָל איך אַצונד נישט מאָנען
monen nisht atsund ich zol geleger zain oif hoiz zain
demand my due not now I shall bed his on house his

זײַן בלוט פֿון אײַער האַנט, און אײַך אָפּראַמען פֿון דער ערד ?
erd der fun opramen aich un hant aier fun blut zain
earth the from clean up you and hand your from blood his

יב און דָּוִד האָט באַפֿוילן די יונגען , און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un yungen di bafoiln hot Dovid un
them have they and young the commanded has Dovid and

געהרגעט, און אָפּגעהאַקט זייערע הענט און זייערע פֿיס, און זיי
zei un fis zeyere un hent zeyere opgehakt un geharget
them and feet their and hands their chopped off and killed

אויפֿגעהאַנגען ביים טײַך אין חֶבְרוֹן . און דעם קאָפּ פֿון איש-בּוֹשֶׁתן
Ish-Boshetn fun kop dem un Chevron in taich baim oifgehongen
Ish-Boshet of head the and Chevron in pool at hanged

האָבן זיי געמומען און באַגראָבן אין דעם קבֿר פֿון אַבְנֵר אין
in Avnern fun keyver dem in bagrobn un genumen zei hobn
in Avner of tomb the in buried and taken they have

חֶבְרוֹן .
Chevron
Chevron

ה און אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען געקומען צו דָּוִדן קיין
kein Dovidn tsu gekumen zainen Yisroel fun shvotim ale un
to Dovid to having come are Yisroel of tribes all and

חֶבְרוֹן , און זיי האָבן געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: דײַן ביין און
un bein dain zogn tsu azoi gezogt hobn zei un Chevron
and bone your say to so said have they and Chevron

, אייערנעכטן נאָך נעכטן און נאָך ב דײַן פֿלייש זײַנען מיר.
eyernechtn noch un nechtn noch mir zainen fleish dain
day before yesterday still and yesterday even we are flesh your

wast he that didst lead out and brought in Yisroel; and Hashem said to thee, Thou shalt feed My people Yisroel, and thou shalt become Nagid over Yisroel.

אַז שָׁאול איז געווען מלך איבער אונדז, ביסט דו געווען
az Shaul iz geven melech iber undz bist du geven
when Sha'ul is having been king over us are you having been

דער וואָס האָט אַרויסגעפֿירט און אַריַינגעפֿירט ישְׂרָאֵל. און ה
der vos hot aroisgefirt un araingefirt Yisroel un Hashem
who has led out and led in Yisroel and Hashem

האָט צו דיר געזאָגט: דו זאָלסט פֿיטערן מיַין פֿאָלק, ישְׂרָאֵל,
hot tsu dir gezogt du zolst fitern main folk Yisroel,
has said to you(SG) you shall shepherd my people Yisroel,

און דו זאָלסט זיַין אַ פֿירשט איבער ישְׂרָאֵל.
un du zolst zain a firsht iber Yisroel.
and you shall be a prince over Yisroel.

3 So all the zekenim of Yisroel came to HaMelech at Chevron; and Dovid HaMelech cut a Brit with them in Chevron before Hashem; v'yimshechu *(and they anointed)* Dovid Melech Yisroel.

ג און אַלע עלטסטע פֿון ישְׂרָאֵל זיַינען געקומען צום מלך קיין
un alle eltste fun Yisroel zainen gekumen tsum melech kein
and all elders of Yisroel are having come to king to

חֶברוֹן, און דער מלך דָּוִד האָט זיי געשלאָסן אַ ברית אין
Chevron un der melech Dovid hot zei geshlosn a bris in
Chevron and the king Dovid has them established a covenant in

חֶברוֹן פַֿאַר ה, און זיי האָבן געזאַלבט דָּוִדן פַֿאַר אַ מלך
Chevron far Hashem un zei hobn gezalbt Dovidn far a melech
Chevron before Hashem and they have anointed Dovid for a king

איבער ישְׂרָאֵל.
iber Yisroel.
over Yisroel.

4 Dovid was in age shloshim shanah when he began to reign, and he reigned arba'im shanim. 5 In Chevron he reigned over Yehudah sheva shanim and shishah chodashim; and in Yerushalayim he reigned shloshim v'shalosh shanah over kol Yisroel and Yehudah.

ד דרַיסיק יאָר איז דָּוִד אַלט געווען וועַן ער איז
draisik yor iz Dovid alt geven ven er iz
thirty years is Dovid old having been when he is

געווָארן מלך; פֿערציק יאָר האָט ער געקיניגט.
gevorn melech fertsik yor hot er gekinigt.
having become king forty years has he reigned

ה אין חֶברוֹן האָט ער געקיניגט איבער יהוּדה זיבן
in Chevron hot er gekinigt iber Yehudah zibn
in Chevron has he reigned over Yehudah seven

יאָר און זעקס חדשים, און אין ירוּשָׁלַיִם האָט ער
yor un zeks chodeshim un in Yerushalayim hot er
years and six months and in Yerushalayim has he

געקיניגט דרַיַי און דרַיסיק יאָר איבער גאַנץ ישְׂרָאֵל און
gekinigt draiy un draisik yor iber gants Yisroel un
reigned three and thirty years over all Yisroel and

יהוּדה.
Yehudah.
Yehudah.

6 And HaMelech and his anashim went to Yerushalayim unto the Yevusi, the inhabitants of the land; which spoke unto Dovid, saying, Thou shalt not come in here; but the ivrim *(blind ones)* and the pisechim *(lame ones)* shall repel

ו און דער מלך איז געגאַנגען מיט זיַינע מענטשן קיין ירוּשָׁלַיִם
un der melech iz gegangen mit zaine mentshn kein Yerushalayim
and the king is having gone with his men to Yerushalayim

אויף דעם יבוסי, דעם באַווויינער פֿון לאַנד. האָבן זיי געזאָגט צו
oif dem Yevusi dem bavoiner fun land. hobn zei gezogt tsu
against the Yevusi the inhabitants of land. have they said to

דָּוִדן, אַזוי צו זאָגן: וועסט אַהער נישט קומען סיַידן וועסט אָפּטאָן
Dovidn azoi tsu zogn: vest saidn kumen nisht aher vest opton
Dovid so to say: will except come not here will remove

די בלינדע און די הינקעדיקע; אַזוי צו זאָגן: דָּוִד קען אַהער נישט
di blinde un di hinkedike; azoi tsu zogn: Dovid ken aher nisht
the blind and the lame; so to say: Dovid can here not

thee; thinking, Dovid cannot come in here. [7] Nevertheless Dovid captured the Metzudat Tziyon *(Fortress of Zion)*; the same is Ir Dovid *(City of Dovid)*. [8] And Dovid said on that day, Anyone that striketh the Yevusi will have to reach the water shaft, the pisechim and the ivrim whom the nefesh Dovid hates; thus the saying... The ivver and the piseach are here, he will not enter the bais. [9] So Dovid dwelt in the Metzudah, and called it Ir Dovid. And Dovid built [Ir Dovid] all around from Millo and inward. [10] And Dovid went on, and grew gadol, and Hashem Elohei Tzva'os was with him.

[11] And Chiram Melech Tzor sent malachim to Dovid, and cedar trees, and charashim of etz *(carpenters)* and charashim of even *(stone masons)* kir *(wall, i.e., masons of wall stones)*; and they built Dovid a Bais *(Palace)*. [12] And Dovid had da'as that Hashem had established him Melech Yisroel, and that he had exalted his mamlachah for the sake of His people Yisroel.

קומען . [ז] אָבער דָּוִד האָט באַצוווּנגען די פֿעסטונג פֿון צִיּוֹן , דאָס איז
iz dos Tsiyon fun festung di batsvungen hot Dovid ober kumen
is this Tziyon of fortress the captured has Dovid but come

דָּוִדס-שטאָט . [ח] און דָּוִד האָט געזאָגט אין יענעם טאָג: ווער נאָר עס
es nor ver tog yenem in gezogt hot Dovid un Dovids-Shtot
it but whoever day that in said has Dovid and Ir Dovid

וועט שלאָגן דעם יבוסי , און וועט צוקומען צו דער וואַסערריגע, און די
di un vaserrine der tsu tsukumen vet un Yevusi dem shlogn vet
the and water shaft the to attain will and Yevusi the strike will

הינקעדיקע און די בלינדע, די פֿאַרהאַסטע פֿון דָּוִדס זעל . דערום
derum zel Dovids fun farhaste di blinde di un hinkedike
therefore soul Dovid's of hated the blind the and lame

זאָגט מען : אַ בלינדער און אַ הינקעדיקער איז דאָ ; מע קען נישט אַריַין אין
in arain nisht ken me do iz hinkediker a un blinder a men zogt
in enter not can one here is lame a and blind a one declares

הויז .
hoiz
house

[ט] און דָּוִד האָט זיך באַזעצט אין דער פֿעסטונג, און ער האָט זי גערופֿן
gerufn zi hot er un festung der in bazetst zich hot Dovid un
called it has he and fortress the in settled self has Dovid and

דָּוִדס-שטאָט ; [י] און דָּוִד האָט פֿאַרבויט רונד אַרום פֿון מלוא און
un melu fun arum rund farboit hot Dovid un Dovids-Shtot
and Millo from round around built has Dovid and Ir Dovid

אינעווייניק צו . און דָּוִד איז געוואָרן אַלץ גרעסער, און ה
Hashem un greser alts gevorn iz Dovid un tsu ineveinik
Hashem and greater all having become is Dovid and to inward

אלוקי צְבָאוֹת איז געווען מיט אים.
im mit geven iz Tseva'ot Elokei
him with having been is of hosts the G-d of

[יא] און חירָם דער מלך פֿון צור האָט געשיקט שלוחים צו
tsu shluchim geshikt hot Tsor fun melech der Churam un
to messengers sent has Tzor of king the Chiram and

דָּוִדן מיט צעדערהאָלץ און האָלצמיַינסטערס און שטיינמיַינסטערס ,
shteinmainsters un holtsmainsters un tsederholts mit Dovidn
wall stone masons and carpenters and cedar wood with Dovid

און זיי האָבן געבויט אַ הויז פֿאַר דָּוִדן . [יב] און דָּוִד האָט געווּסט
gevust hot Dovid un Dovidn far hoiz a geboit hobn zei un
known has Dovid and Dovid for house a built have they and

אַז ה האָט אים באַפֿעסטיקט פֿאַר אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל,
Yisroel iber melech a far bafestikt im hot Hashem az
Yisroel over king a for fortified him had Hashem that

און אַז ער האָט דערהויבן זיַין מלוכה פֿון וועגן זיַין פֿאָלק
folk zain vegen fun meluche zain derhoibn hot er az un
people his sake of of kingdom his exalted had he that and

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

13 And Dovid took him more pilagshim and nashim out of Yerushalayim after he was come from Chevron; and there were more banim and banot born to Dovid. 14 And these are the shmot of those that were born unto him in Yerushalayim: Shammua, and Shovav, and Natan, and Sh'lomo,

15 Yivchar also, and Elishua, and Nepheg, and Yaphia,
16 And Elishama, and Elyada, and Eliphelet.

17 But when the Pelishtim heard that they had mashechu *(anointed)* Dovid Melech over Yisroel, all the Pelishtim came up to seek Dovid; but Dovid heard of it, and went down to the metzudah *(stronghold)*.

18 The Pelishtim also came and spread themselves in the Emek Repha'im.

19 And Davidֿ inquired of Hashem, saying, Shall I go up against the Pelishtim? Wilt Thou deliver them into mine yad? And Hashem said unto Dovid, Go up; for I will doubtless deliver the Pelishtim into thine yad.

יג און דָּוִד האָט געגומען נאָך קעפסווייַבער און ווייַבער פֿון
fun vaiber un kepsvaiber noch genumen hot Dovid un
from wives and concubines still taken has Dovid and

ירושָׁלַיִם נאָך זיין קומען פֿון חֶבְרוֹן , און ביי דָּוִדן זײַנען
zainen Dovidn bai un Chevron fun kumen zain noch Yerushalayim
are Dovid to and Chevron from coming his after Yerushalayim

געבאָרן געווואָרן נאָך זין און טעכטער . יד און דאָס זײַנען
zainen dos un techter un zin noch gevorn geborn
are these and daughters and sons yet having become born

די נעמען פֿון די וואָס זײַנען אים געבאָרן געווואָרן אין
in gevorn geborn im zainen vos di fun nemen di
in having become born him are which the ones of names the

ירושָׁלַיִם : שַׁמּוּעַ , און שׁוֹבָב , און נָתָן , און שלמה ;
Shlomo un Natan un Shovav un Shammua Yerushalayim
Sh'lomo and Natan and Shovav and Shammua Yerushalayim

טו און יִבְחָר , און אֱלִישׁוּעַ, און נֶפֶג ,
Nefeg un Elishua un Yivchar un
Nepheg and Elishua and Yivchar and

און יָפִיעַ ; טז און אֱלִישָׁמָע , און אֶלְיָדָע, און
un Elyada un Elishama un Yafia un
and Elyada and Elishama and Yaphia and

אֱלִיפֶלֶט .
Elifelet
Eliphelet

יז און די פּלִשתִּים האָבן געהערט אַז מע האָט געזאַלבט דָּוִדן פֿאַר
far Dovidn gezalbt hot me az gehert hobn Pelishtim di un
for Dovid anointed had one that heard have Pelishtim the and

אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל, און אַלע פּלִשתִּים זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען צו
tsu aroifgegangen zainen Pelishtim ale un Yisroel iber melech a
to having gone up are Pelishtim all and Yisroel over king a

זוכן דָּוִד . האָט דָּוִד דערהערט, און ער האָט אַראָפּגענידערט צו דער
der tsu aropgenidert hot er un derhert Dovid hot Dovidn zuchn
the to gone down has he and heard Dovid has Dovid seek

פֿעסטונג.
festung
fortress

יח און די פּלִשתִּים זײַנען געקומען , און האָבן זיך פֿאַרשפּרייט
farshpreit zich hobn un gekumen zainen Pelishtim di un
spread out self have and having come are Pelishtim the and

אין טאָל רפָאים .
Refaim tal in
Repha'im valley of in

יט האָט דָּוִד געפֿרעגט ביי ה , אַזוי צו זאָגן: זאָל איך אַרויפֿגיין
aroifgein ich zol zogn tsu azoi Hashem bai gefregt Dovid hot
go up I shall say to so Hashem with inquired Dovid has

אַקעגן די פּלִשתִּים ? וועסטו זיי געבן אין מײַן האַנט? האָט
hot hant main in gebn zei vestu Pelishtim di akegn
has hand my in give them will you(sg) Pelishtim the against

ה געזאָגט צו דָּוִדן : גיי אַרויף וואָרעם געבן וועל איך געבן די
di gebn ich vel gebn vorem aroif gei Dovidn tsu gezogt Hashem
the give I will give for up go Dovid to said Hashem

פּלִשתִּים אין דײַן האַנט.
hant dain in Pelishtim
hand your in Pelishtim

כ איז דָּוִד געקומען אין בַּעַל-פְּרָצִים , און דָּוִד האָט זיי
zei hot Dovid un Baal-Peratsim in gekumen Dovid iz
them has Dovid and Ba'al-Peratzim in having come Dovid is

דאָרטן געשלאָגן , און ער האָט געזאָגט: ה האָט דורכגעבראָכן
durchgebrochn hot Hashem gezogt hot er un geshlogn dortn
breached has Hashem said has he and struck down there

מַיִם פַּייַנט פֿאַר מיר, אַזוי ווי אַ דורכברָאָך פֿון וואַסער. דערום
derum vaser fun durchbroch a vi azoi mir far faint maine
therefore water of breaks through a as so me for enemies my

האָט מען גערופֿן דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט בַּעַל-פְּרָצִים .
Baal-Peratsim ort yenem fun nomen dem gerufn men hot
Ba'al-Peratzim place that of name the called they has

כא און זיי האָבן דאָרטן איבערגעלאָזט זייערע געצנבילדער, און דָּוִד און
un Dovid un getsnbilder zeyere ibergelozt dortn hobn zei un
and Dovid and idol images their left behind there have they and

זיַינע מענטשן האָבן זיי אַוועקגעטראָגן.
avekgetrogen zei hobn mentshn zaine
carried away them have men his

כב און די פלִשתִּים זיַינען ווידער אַ מאָל אַרויפֿגעקומען, און האָבן
hobn un aroifgekumen mol a vider zainen Pelishtim di un
have and come up time a again are Pelishtim the and

זיך פַּאַרשפּרייט אין טאָל רפָאים . כג האָט דָּוִד געפֿרעגט בַּיי
bai gefregt Dovid hot Refaim tal in farshpreit zich
with inquired Dovid has Repha'im valley of in spread out self

ה , און ער האָט געזאָגט: זאָלסט נישט אַרויפֿגיין; קער זיך
zich ker aroifgein nisht zolst gezogt hot er un Hashem
self turn go up not you(SG) shall said has he and Hashem

אויס הינטער זיי , און זאָלסט קומען אויף זיי פֿון אַקעגן די
di akegn fun zei oif kumen zolst un zei hinter ois
the opposite from them on come you(SG) shall and them behind out

מוילבערבייַמער. כד און עס וועט זיַין , אַז דו הערסט אַ גערוש פֿון טריט
trit fun geroish a herst du az zain vet es un moilberbeimer
steps of sound a hear you when be will it and mulberry trees

אין די שפּיצן פֿון די מוילבערבייַמער, דענצמאָל זאָלסטו אײַלן , וואָרעם
vorem ailn zolstu dentsmol moilberbeimer di fun shpitsn di in
for hurry shall you then mulberry trees the of tops the in

דענצמאָל איז ה אַרויסגעגאַנגען דיר פַּאַרויס , צו שלאָגן
shlogn tsu farois dir aroisgegangen Hashem iz dentsmol
strike down to ahead of you(SG) having gone forth Hashem is then

אין דעם לאַגער פֿון די פלִשתִּים .
Pelishtim di fun lager dem in
Pelishtim the of camp the in

כה און דָּוִד האָט אַזוי געטאָן – אַזוי ווי ה האָט אים באַפֿוילן ,
bafoiln im hot Hashem vi azoi geton azoi hot Dovid un
commanded him had Hashem as so done so has Dovid and

און ער האָט געשלאָגן די פלִשתִּים פֿון גֶּבַע ביז דו קומסט קיין
kein kumst du biz Geva fun Pelishtim di geshlogn hot er un
to come you unto Geva from Pelishtim the struck down has he and

גֶּזֶר .
Gezer
Gezer

[20] So Dovid came to Ba'al-Peratzim, and Dovid struck them there, and said, Hashem hath paratz *(broken out)* upon mine enemies before me, as of peretz mayim. Therefore he called the shem of that place Ba'al-Peratzim.

[21] And there they left their atzabim, and Dovid and his anashim burned them.

[22] And the Pelishtim came up yet again, and spread themselves out in the Emek Repha'im. [23] And when Dovid inquired of Hashem, He said, Thou shalt not go up; but circle around behind them, and come upon them opposite the mulberry trees. [24] And let it be, when thou hearest the sound of marching in the tops of the mulberry trees, that then thou shalt bestir thyself; for then shall Hashem go out before thee, to strike the machaneh of the Pelishtim.

[25] And Dovid did so, as Hashem had commanded him; and struck the Pelishtim from Geva until thou come to Gezer.

ו אוֹן דָּוִד וואִיטֹ אִיינגעזאַמלט אַלע געקליבענע אין יִשְׂרָאֵל, דרייַסיק
draisik Yisroel in geklibene ale aingezamlt vider hot Dovid un
thirty Yisroel in chosen all gathered again has Dovid and

טויזנט מאַן. ב אוֹן דָּוִד איז אויפֿגעשטאַנען אוֹן איז געגאַנגען מיט
mit gegangen iz un oifgeshtanen iz Dovid un man toiznt
with having gone is and stood up is Dovid and man thousand

דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס מיט אים פֿון בַּעֲלֵי-יְהוּדָה, אַרויפֿצוברענגען
aroiftsubrengen Baale-Yehudah fun im mit vos folk gantsn dem
to bring up Ba'ale-Yehudah of him with which people entire the

פֿון דאָרטן דעם אָרון פֿון האלקים, וואָס אויף אים ווערט גערופֿן דער
der gerufn vert im oif vos HaElokim fun oren dem dortn fun
the called shall be it on which G-d of aron the there from

נאָמען – דער נאָמען פֿון ה צְבָאוֹת וואָס זיצט אויף די כְּרוּבִים.
kruvim di oif zitst vos Tseva'ot Hashem fun nomen der nomen
Keruvim the upon sit which of hosts Hashem of name the name

ג אוֹן זיי האָבן אַרויפֿגעלייגט דעם אָרון פֿון האלקים אויף אַ נייַעם וואָגן,
vogn naiem a oif HaElokim fun oren dem aroifgeleigt hobn zei un
wagon new a upon G-d of aron the placed on have they and

אוֹן האָבן אים אַוועקגענומען פֿון אֲבִינָדָב הויז וואָס אין גִּבְעָה. אוֹן
un Givah in vos hoiz Avinadavs fun avekgenumen im hobn un
and Giv'ah in which house Avinadav's from taken away it have and

עוּזָּא אוֹן אַחְיוֹ די זין פֿון אֲבִינָדָב האָבן געפֿירט דעם נייַעם וואָגן.
vogn naiem dem gefirt hobn Avinadavn fun zin di Achyo un Uzza
wagon new the guided have Avinadav of sons the Achyo and Uzza

ד אוֹן אַז זיי האָבן אים אַוועקגענומען פֿון אֲבִינָדָב הויז וואָס אין
in vos hoiz Avinadavs fun avekgenumen im hobn zei az un
in which house Avinadav's from taken away him have they when and

גִּבְעָה, מיט דעם אָרון פֿון האלקים, איז אַחְיוֹ געגאַנגען פֿאַרויס
farois gegangen Achyo iz HaElokim fun oren dem mit Givah
ahead of having gone Achyo is G-d of aron the with Giv'ah

פֿאַרן אָרון. ה אוֹן דָּוִד אוֹן דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun hoiz gantse dos un Dovid un oren faran
have Yisroel of house whole the and Dovid and aron before the

געשפּילט פֿאַר ה אויף אַלערליי ציפּרעסנהאָלץ, אוֹן אויף האַרפֿן,
harfn oif un tsipresnholts alerlei oif Hashem far geshpilt
harps on and cypress-wood all kinds of on Hashem before played

אוֹן אויף גיטאַרן, אוֹן אויף פּויקן, אוֹן אויף קלעפּערלעך, אוֹן אויף צימבלען.
tsimblen oif un kleperlech oif un poikn oif un gitarn oif un
cymbals on and rattles on and drums on and lyres on and

ו אוֹן ווי זיי זײַנען געקומען ביזן דרעש-שיַיער פֿון נָכוֹן,
Nachon fun dresh-shaier bizn gekumen zainen zei vi un
Nakhon of threshing floor unto having come are they as and

האָט עוּזָּא אויסגעשטרעקט זײַן האַנט צום אָרון פֿון האלקים, אוֹן האָט
hot un HaElokim fun oren tsum hant zain oisgeshtrekt Uzza hot
has and G-d of aron to hand his stretched out Uzza has

ז האָט דער אים אָנגענומען, ווײַל דער רינדער האָבן אים אַראָפּגעקוקט.
der hot aropgerukt im hobn rinder di vorem ongenumen im
the has slid down it have cattle the because grasped it

צאָרן פֿון ה געגרימט אויף עוּזָּה, אוֹן ה האָט אים דאָרטן
dortn im hot Hashem un Uzzahn oif gegrimt Hashem fun tsorn
there him has Hashem and Uzzah on kindled Hashem of anger

6 Again, Dovid gathered together kol bachur b'Yisroel, shloshim elef. 2 And Dovid arose, and went with kol HaAm that were with him from Ba'ale-Yehudah, to bring up from there the Aron HaElohim which is called by the Shem; the Shem Hashem Tzva'os that is enthroned on the keruvim is upon it. 3 And they set the Aron HaElohim upon an agalah chadashah *(new wagon, cart)*, and brought it out of the bais of Avinadav that was in Giv'ah; and Uzza and Achyo, the Bnei Avinadav, guided the agalah chadashah. 4 And they brought it out of the bais Avinadav which was at Giv'ah, with the Aron HaElohim; and Achyo walked before the Aron. 5 And Dovid and all Bais Yisroel rejoiced before Hashem on all manner of instruments made of cypress, even on kinnorot, on nevalim *(lyres)*, on tambourines, on castanets, and on cymbals.

6 And when they came to goren Nakhon, Uzza reached forth to the Aron HaElohim, and took hold of it; for the ox tilted it. 7 And the Af Hashem was kindled against Uzzah; and HaElohim struck him down

there for the shal *(error)*; and there he died by the Aron HaElohim.

געשלאָגן פֿאַר דעם פּאַרצן . און ער איז דאָרטן געשטאָרבן לעבן דעם אָרון
oren dem lebn geshtorbn dortn iz er un farze dem far geshlogn
aron the near died there is he and mistake the for struck down

פֿון האלקים .
HaElokim fun
the G-d of

[8] And Dovid burned with anger, because Hashem had made a peretz *(outburst)*, breaking out upon Uzzah; and he called the shem of the makom *(place)* Peretz-Uzzah, which is what it is called to this day. [9] And Dovid was afraid of Hashem that day, and said, How can the Aron Hashem come to me?

ח און דָּוִד האָט געערגערט פֿאַר וואָס ה האָט
hot Hashem vos far geergert hot Dovidn un
has Hashem that for irritated, exasperated has Dovid and

געבראַכט אַ בראָך אויף עוּזָּהן . און מע רופֿט יענעם אָרט
ort yenem ruft me un Uzzahn oif broch a gebracht
place that called one and Uzzah upon breach a brought

פֶּרֶץ-עוּזָּה ביז אויף היינטיקן טאָג. ט און דָּוִד האָט מורא געהאַט
gehat moire hot Dovid un tog haintikn oif biz Perets-Uzzah
had fear has Dovid and day this very upon unto Peretz-Uzzah

פֿאַר ה יענעם טאָג, און ער האָט געזאָגט: ווי אַזוי זאָל דער
der zol azoi vi gezogt hot er un tog yenem Hashem far
the shall so how said has he and day that Hashem before

אָרון פֿון ה קומען צו מיר?
mir tsu kumen Hashem fun oren
me to come Hashem of aron

[10] So Dovid would not move the Aron Hashem unto him in Ir Dovid; but Dovid carried it aside into the bais Oved-Edom the Gitti. [11] And the Aron Hashem remained in the bais Oved-Edom the Gitti three months; and Hashem blessed Oved-Edom, and all his bais.

י און דָּוִד האָט נישט געוואָלט אָפּקערן דעם אָרון פֿון ה צו
tsu Hashem fun oren dem opkeren gevolt nisht hot Dovid un
to Hashem of aron the to turn wanted not has Dovid and

זיך אין דָּוִדס-שטאָט , און דָּוִד האָט אים אָפּגעפֿירט צו דעם הויז פֿון
fun hoiz dem tsu opgefirt im hot Dovid un Dovids-Shtot in zich
of house the to lead aside it has Dovid and Ir Dovid in self

עוֹבֵד-אֱדוֹמען פֿון גַּת . יא און דער אָרון פֿון ה איז געבליבן אין
in geblibn iz Hashem fun oren der un Gat fun Oved-Edomen
in remained is Hashem of aron the and Gat of Oved-Edom

הויז פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען פֿון גַּת דריי חדשים . און ה האָט
hot Hashem un chodeshim drai Gat fun Oved-Edomen fun hoiz
has Hashem and months three Gat of Oved-Edom of house

געבענטשט עוֹבֵד-אֱדוֹמען און זיין גאַנץ הויז .
hoiz gants zain un Oved-Edomen gebentsht
household entire his and Oved-Edom blessed

[12] And it was told Dovid HaMelech, saying, Hashem hath blessed the bais Oved-Edom, and all that pertaineth unto him, because of the Aron HaElohim. So Dovid went and brought up the Aron HaElohim from the bais Oved-Edom into Ir Dovid with simchah. [13] And it was so, that when they that nosei Aron Hashem *(carried the Aron HaShem)* had gone six

יב איז דערציילט געווָארן דעם מלך דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Dovidn melech dem gevorn dertseilt iz
say to so Dovid king the having become told is

ה האָט געבענטשט דאָס הויז פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען און אַלץ וואָס
vos alts un Oved-Edomen fun hoiz dos gebentsht hot Hashem
which all and Oved-Edom of house the blessed has Hashem

געהערט צו אים, פֿון וועגן דעם אָרון פֿון האלקים . איז דָּוִד
Dovid iz HaElokim fun oren dem vegen fun im tsu gehert
Dovid is G-d of aron the because of of him to belongs

געגאַנגען , און האָט אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פֿון האלקים פֿון
fun HaElokim fun oren dem aroifgebracht hot un gegangen
from G-d of aron the brought up has and having gone

עוֹבֵד-אֱדוֹמס הויז אין דָּוִדס-שטאָט , מיט אַ שׂימחה. יג און עס איז
iz es un simche a mit Dovids-Shtot in hoiz Oved-Edoms
is it and joy a with Ir Dovid to house Oved-Edom's

געווען , ווי די טרעגערס פֿון דעם אָרון פֿון ה זיינען
zainen Hashem fun oren dem fun tregers di vi geven
are Hashem of aron the of bearers the when having been

steps, he sacrificed ox and fattened calf. [14] And Dovid danced before Hashem with kol oz; and Dovid was girded with an ephod bad *(linen ephod)*. [15] So Dovid and kol Bais Yisroel brought up the Aron Hashem with ter'uah *(shout)* and with the sound of the shofar.

[16] And as the Aron Hashem came into Ir Dovid, Michal Bat Sha'ul looked through a chalon *(window)*, and saw Dovid HaMelech leaping and dancing before Hashem; and she despised him in her lev.

[17] And they brought in the Aron Hashem, and set it in its makom, inside the ohel that Dovid had pitched for it; and Dovid offered olot *(burnt offerings)* and shelamim *(peace offerings)* before Hashem. [18] And as soon as Dovid had made an end of offering the olah *(burnt offering)* and the shelamim *(peace offering)*, he made brocha on HaAm b'Shem Hashem Tzva'os. [19] And he apportioned among kol HaAm, even among kol hamon Yisroel, to isha as well as ish,

אָפּגעמַאנגען זעקס טריט, אַזוי האָט ער געשלאַכט אַן אָקס און אַ געשטאָפּט
geshtopt a un oks an geshlacht er hot azoi trit zeks opgegangen
fatted a and ox an sacrificed he has so steps six walked

רינד . יד און דָּוִד האָט געטאַנצט מיטן גאַנצן כּוֹח פֿאַר
rind far koiech gantsn mitn getonst hot Dovid un
head of cattle before strength all with danced has Dovid and

ה ; און דָּוִד איז געווען אָנגעגורט אין אֵפוֹד לײַנענעם .
ephod lainenem a in ongegurt geven iz Dovid un Hashem
ephod linen a in girded up having been is Dovid and Hashem

טו און דָּוִד און דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, האָבן אַרויפֿגעבראַכט דעם
dem aroifgebracht hobn Yisroel fun hoiz gantse dos un Dovid un
the brought up have Yisroel of house entire this and Dovid and

אָרון פֿון ה מיט שאַלונג און מיט אַ קול שופֿר .
shoifer fun kol a mit un shalung mit Hashem fun oren
shofar of sound a with and joyous loud sound with Hashem of aron

טז און עס איז געווען , ווי דער אָרון פֿון ה איז געקומען
gekumen iz Hashem fun oren der vi geven iz es un
having arrived is Hashem of aron the as having been is it and

אין דָּוִדס-שטאָט , אַזוי האָט מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּל
Shauln fun tochter di Michal hot azoi Dovids-Shtot in
Sha'ul of daughter the Michal has just as Ir Dovid at

אַרויסגעקוקט דורכן פֿענצטער, און האָט געזען דעם מלך דָּוִדן
Dovidn melech dem gezen hot un fentster durchn aroisgekukt
Dovid king the seen has and window through looked out

טאַנצן און שפּרינגען פֿאַר ה , און זי האָט אים פֿאַראַכט אין איר
ir in faracht im hot zi un Hashem far shpringen un tantsn
her in despised him has she and Hashem before leaping and dance

האַרצן.
hartsn
heart

יז און זיי האָבן געבראַכט דעם אָרון פֿון ה , און האָבן אים
im hobn un Hashem fun oren dem gebracht hobn zei un
it have and Hashem of aron the brought have they and

אַוועקגעשטעלט אויף זײַן אָרט, אין דעם געצעלט וואָס דָּוִד האָט
hot Dovid vos getselt dem in ort zain oif avekgeshtelt
had Dovid which tent the in place its on placed

פֿאַר אים אויפֿגעשטעלט. און דָּוִד האָט אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער
brandopfer oifgebracht hot Dovid un oifgeshtelt im far
olah brought has Dovid and set up it for

און פֿרידאָפּפֿער פֿאַר ה . יח און אַז דָּוִד האָט געענדיקט
geendikt hot Dovid az un Hashem far fridopfer un
finished had Dovid when and Hashem before peace offering and

אויפֿברענגען די בראַנדאָפּפֿער און די פֿרידאָפּפֿער , האָט ער געבענטשט
gebentsht er hot fridopfer di un brandopfer di oifbrengen
blessed he has peace offering the and olah the offering up

דאָס פֿאָלק אין דעם נאָמען פֿון ה צְבָאוֹת . יט און ער האָט
hot er un Tseva'ot Hashem fun nomen dem in folk dos
has he and of hosts Hashem of name the in people the

אויסגעטיילט דעם גאַנצן פֿאָלק , דעם גאַנצן המון פֿון יִשְׂרָאֵל, פֿון אַ
a fun Yisroel fun hamon gantsn dem folk gantsn dem oisgeteilt
a of Yisroel of multitude entire the people entire to the allocate

מאַן ביז אַ פֿרוי , איטלעכן אַ חלה ברויט, און אַ חלק פֿלייש, און אַ
a un fleish chelek a un broit chale a itlechn froi a biz man
a and meat portion a and bread challah a each one woman a unto man

to every one challat, lechem, a portion of meat, and a raisin cake. So kol HaAm departed, each to his bais.

20 Then Dovid returned to make brocha on his bais. And Michal Bat Sha'ul came out to meet Dovid, and said, How distinquished was the Melech Yisroel today, who disrobed today in the eyes of the amehot *(handmaids)* of his avadim, as one of the rekim *(vain, empty fellows, indecent boors)* shamelessly uncovereth himself! 21 And Dovid said unto Michal, It was before Hashem, which chose me rather than thy av, and rather than all his bais, to appoint me Nagid over Am Hashem, over Yisroel: therefore will I rejoice before Hashem. 22 And I will yet be more undignified than this, and will be shafal *(lowly)* in mine own eyes; and of the amahot *(maidservants)* which thou hast spoken of, of them shall I be held in honor.

23 Therefore Michal Bat Sha'ul had no yeled unto her yom mot.

רַאֲזינקעקוכן . און דאָס גאַנצע פֹּאָלק איז געגאַנגען איטלעכער צו זיין
zain tsu itlecher gegangen iz folk gantse dos un rozinkekuchn
his to each having gone is people entire this and raisin cake

הויז .
hoiz
house

כ און דָּוִד האָט זיך אומגעקערט צו בענטשן זיין הויזגעזינט . איז
iz hoizgezint zain bentshn tsu umgekert zich hot Dovid un
is household his bless to returned self has Dovid and

מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּלן אַרויסגעגאַנגען דָּוִדן אַנטקעגן , און
un antkegen Dovidn aroisgegangen Shauln fun tochter di Michal
and to meet Dovid having come out Sha'ul of daughter the Michal

האָט געזאָגט: וואָס פֿאַר אַ כּבֿוד האָט זיך היַינט אָנגעטאָן דער מלך
melech der ongeton haint zich hot koved a far vos gezogt hot
king the put on today self has honor an for what said has

פֿון יִשְׂרָאֵל, וועָן ער האָט זיך היַינט אָפּגעדעקט פֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far opgedekt haint zich hot er ven Yisroel fun
the of eyes the before uncovered today self has he when Yisroel of

דינסטן פֿון זיַינע קנעכט , אַזוי ווי אָפּדעקן דעקט זיך אָפּ איינער
einer op zich dekt opdekn vi azoi knecht zaine fun dinstn
one up of self cover exposed as so servants his of maid servants

ה פֿאַר : מיכלען צו גזאָגט דָּוִד האָט כא! נישטווערטיקע די פֿון
Hashem far Michalen tsu gezogt Dovid hot nishtvertike di fun
Hashem before Michal to said Dovid has worthless ones the of

וואָס האָט אויסדערווײלט מיך אײדער דיין פֿאָטער און אײדער דיַין
dain eider un foter dain eider mich oisderveilt hot vos
your instead of and father your instead of me choose has which

גאַנץ הויז , מיך צו באַפֿעלן פֿאַר אַ פֿירשט איבער דעם פֿאָלק פֿון
fun folk dem iber firsht a far bafeln tsu mich hoiz gants
of people the over prince a for command to me house entire

ה , איבער יִשְׂרָאֵל – פֿאַר ה וועל איך מיך פֿרײלעך מאַכן .
machn freilech mich ich vel Hashem far Yisroel iber Hashem
make rejoicing me I will Hashem before Yisroel over Hashem

כב און איך וועל זיך נאָך קלענער האַלטן ווי דאָס, און וועל זיַין שֶׁפֿל אין
in shofl zain vel un dos vi haltn klener noch zich vel ich un
in lowly be will and this than hold lesser yet self will I and

מײַנע אויגן. און מיט די דינסטן וואָס דו זאָגסט, מיט זיי טו
tu zei mit zogst du vos dinstn di mit un oign maine
do them with spoke you which maid servants the with and eyes my

איך זיך אָן כּבֿוד .
koved on zich ich
honor on self I

כג און מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּלן , זי האָט נישט געהאַט קיין
kein gehat nisht hot zi Shauln fun tochter di Michal un
any had not had she Sha'ul of daughter the Michal and

קינד ביז דעם טאָג פֿון איר טויט .
toit ir fun tog dem biz kind
death her of day the until child

7 And it came to pass, when HaMelech sat in his Bais, and Hashem had given him rest round about from all his oyevim;
[2] That HaMelech said unto Natan HaNavi, See now, I dwell in a Bais of cedar, but the Aron HaElohim dwelleth within the curtain. [3] And Natan said to HaMelech, Go, do all that is in thine lev; for Hashem is with thee.

[4] And it came to pass that lailah, that the Devar Hashem came unto Natan, saying, [5] Go and tell Avdi Dovid, Thus saith Hashem, Shalt thou build Me a Bais for Me to dwell in?
[6] Whereas I have not dwelt in any Bais since the time that I brought up the Bnei Yisroel out of Mitzrayim, even to this day, but have walked in an Ohel and in a Mishkan. [7] In all the places wherein I have walked with kol Bnei Yisroel spoke I a word with any of the Shivtei Yisroel, whom I commanded, to shepherd My people Yisroel, saying, Why build ye not Me a Bais of cedar? [8] Now therefore so shalt thou say unto Avdi Dovid, Thus saith Hashem Tza'os, I took thee from the sheepfold, from following the tzon, to be Nagid over My

ז

און עס איז געווען , אַז דער מלך האָט זיך באַזעצט אין זיין
zain in bazetst zich hot melech der az geven iz es un
his in settled self has king the that having been is it and

הויז , און ה האָט אים באַרוט רונד אַרום פֿון אַלע זיין
zain ale fun arum rund barut im hot Hashem un hoiz
his all from round around gives rest him has Hashem and house

פֿיינט , [ב] האָט דער מלך געזאָגט צו נָתָן דעם נביא : זע נאָר,
nor ze novi dem Natan tsu gezogt melech der hot faint
but behold prophet the Natan to said king the has enemies

איך ווויין אין אַ הויז פֿון צעדערן, און דער אָרון פֿון האלקים ווויינט
voint HaElokim fun oren der un tsedern fun hoiz a in voin ich
resides G-d of aron the and cedar of house a in reside I

אין פֿאָרהאַנגען. [ג] האָט נָתָן געזאָגט צום מלך : אַלץ וואָס אין דיין
dain in vos alts melech tsum gezogt Natan hot forhangen in
your in which all that king to said Natan has curtains in

האַרצן גיי טו, ווָארעם ה איז מיט דיר .
dir mit iz Hashem vorem tu gei hartsn
you(SG) with is Hashem for do go heart

[ד] און עס איז געווען , אין יענער נאַכט, איז דאָס ווָארט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz nacht yener in geven iz es un
Hashem of word this is night that in having been is it and

געווען צו נָתָנען , [ה] גיי און זאָלסט זאָגן צו : אַזוי צו זאָגן
tsu zogn zolst un gei zogn tsu azoi Natanen tsu geven
to say you(SG) shall and go say to so Natan to having been

מיין קנעכט , צו דָוִדן : אַזוי האָט ה געזאָגט: ווילסט דו דען מיר
mir den du vilst gezogt Hashem hot azoi Dovidn tsu knecht main
me then you will said Hashem has thus Dovid to servant my

בויען אַ הויז צום ווויינען פֿאַר מיר? [ו] אַז איך האָב נישט געווויינט אין אַ
a in gevoint nisht hob ich az mir far voinen tsum hoiz a boien
a in dwelt not have I when me for dwell to house a build

הויז פֿון דעם טאָג ווואָס איך האָב אויפֿגעבראַכט די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di oifgebracht hob ich vos tog dem fun hoiz
Yisroel of children the brought up have I which day the from house

פֿון מִצרַיִם און ביז אויף היינטיקן טאָג, נייערט איך פֿלעג אומגיין אין
in umgein fleg ich naiert tog haintikn oif biz un Mitsrayim fun
in walk used to I but day this very on unto and Egypt from

אַ געצעלט און אין אַ משכּן . [ז] אומעטום וווּ איך בין אומגעגאַנגען
umgegangen bin ich vu umetum mishkn a in un getselt a
moving am I where everywhere Tabernacle a in and tent a

צווישן אַלע קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, צי האָב איך אַ וואָרט גערעדט מיט
mit geredt vort a ich hob tsi Yisroel fun kinder ale tsvishn
with spoken word a I have yes? no? Yisroel of children all among

איינעם פֿון די שבֿטים פֿון ישְׂרָאֵל, וואָס איך האָב באַפֿוילן צו
tsu bafoiln hob ich vos Yisroel fun shvotim di fun einem
to commanded have I which Yisroel of tribes the of one

פֿיטערן מיין פֿאָלק ישְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: פֿאַר וואָס האָט איר מיר
mir ir hot vos far zogn tsu azoi Yisroel folk main fitern
me you have what for say to so Yisroel people my shepherd

נישט געבויט אַ הויז פֿון צעדערן? [ח] און אַצונד , זאָלסטו אַזוי צו זאָגן
tsu zogn azoi zolstu atsund un tsedern fun hoiz a geboit nisht
to say so shall you now and cedar of house a built not

מיין קנעכט , צו דָוִדן : אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת : איך האָב
hob ich Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Dovidn tsu knecht main
have I of hosts Hashem said has so Dovid to servant my

דיך גענומען פון דעם פֿיטערפלאַץ, פון הינטער די שאָף, צו זיין
zain tsu shof di hinter fun fiterplats dem fun genumen dich
be to sheep the behind from graze place the from taken you(SG)

אַ פֿירשט איבער מיין פֿאָלק, איבער ישׂראל. ט און איך בין געווען מיט
mit geven bin ich un Yisroel iber folk main iber firsht a
with having been am I and Yisroel over people my over prince a

דיר אומעטום ווו דו ביסט גענאַנגען, און איך האָב פֿאַרשניטן
farshnitn hob ich un gegangen bist du vu umetum dir
be cut off have I and having gone are you where everywhere you(SG)

אַלע דיינע פֿיינט פון פֿאַר דיר; און איך וועל דיר מאַכן אַ
a machn dir vel ich un dir far fun faint daine ale
a make you(SG) will I and you(SG) before from enemies your all

גרויסן נאָמען, אַזוי ווי דער נאָמען פון די גרעסטע וואָס אויף דער ערד.
erd der oif vos greste di fun nomen der vi azoi nomen groisn
earth the upon which great the of name the as so name great

י און איך וועל מאַכן אַן אָרט פֿאַר מיין פֿאָלק, פֿאַר ישׂראל, און וועל אים
im vel un Yisroel far folk main far ort an machn vel ich un
it will and Yisroel for people my for place a make will I and

איינפּלאַנצן, ער זאָל רוען אויף זיין אָרט, און מער נישט ציטערן; און
un tsiteren nisht mer un ort zain oif ruen zol er ainflantsn
and tremble not more and place its upon rest shall it plant

פֿאַרבראָכענע זאָלן אים מער נישט פּיינקן, יא אזוי ווי צוערשט, פון דעם
dem fun tsuersht vi azoi painiken nisht mer im zoln farbrecher
the from originally as so afflict not more it shall rebellious

טאָג וואָס איך האָב באַפֿוילן שופֿטים איבער מיין פֿאָלק ישׂראל; און
un Yisroel folk main iber shoftim bafoiln hob ich vos tog
and Yisroel people my over judges commanded have I which day

איך וועל דיך באַרואיקן פון אַלע דיינע פיינט. און ה זאָגט
zogt Hashem un faint daine ale fun baruyen dich vel ich
informs Hashem and enemies your all from give rest you(SG) will I

דיר אָן, אַז ה וועט דיר מאַכן אַ הויז. יב אַז דיינע טעג
teg daine az hoiz a machn dir vet Hashem az on dir
days your that house a make you(SG) will Hashem that on you(SG)

וועלן דערפֿילט ווערן, און וועסט זיך לייגן מיט דיינע עלטערן, וועל איך
ich vel eltern daine mit leign zich vest un vern derfilt veln
I will fathers your with put self will and become fulfilled will

אויפֿשטעלן דיין זאָמען נאָך דיר, דעם וואָס וועט אַרויסגיין פון
fun aroisgein vet vos dem dir noch zomen dain oifshteln
from go out will which the you(SG) after seed your raise up

דיינע אינגעווייד, און איך וועל באַפֿעסטיקן זיין מלוכה. יג ער וועט בויען
boien vet er meluche zain bafestikn vel ich un ingeveid daine
build shall he kingdom his fortify will I and innards your

אַ הויז צו מיין נאָמען, און איך וועל באַפֿעסטיקן דעם טראָן פון זיין
zain fun tron dem bafestikn vel ich un nomen main tsu hoiz a
his of throne the fortify will I and name my to house a

מלוכה ביז אויף אייביק. יד איך וועל אים זיין פאַר אַ פֿאָטער, און ער וועט
vet er un foter a far zain im vel ich eibik oif biz meluche
will he and father a for be him will I ever for unto kingdom

מיר זיין פאַר אַ זון, אַז ער פֿאַרברעכט, וועל איך אים שטראָפֿן מיט
mit shtrofn im ich vel farbrecht er ven az zun a far zain mir
with discipline him I will trangresses he when that son a for be me

דער רוט פון מענטשן, און מיט די פלאָגן פון מענטשנקינדער. טו אָבער
ober mentshnkinder fun plogn di mit un mentshn fun rut der
but children of men of plagues the with and men of rod the

people, over Yisroel:
9 And I was with thee whithersoever thou didst go, and have cut off all thine oyevim out of thy sight, and have made thee a shem gadol, like unto the shem of the Gedolim that are on ha'aretz. 10 Moreover I will appoint makom *(place, home)* for My people Yisroel, and will plant them, that they may dwell in a place of their own, and be disturbed no more; neither shall the bnei avlah *(children of wickedness)* afflict them any more, as in former times, 11 Even since the time that I commanded Shofetim to be over My people Yisroel, and have caused thee to rest from all thine oyevim. Also Hashem declareth to thee that He will make thee a Bais. 12 And when thy yamim be fulfilled, and thou shalt sleep with thy Avot, I will raise up thy Zera after thee, which shall proceed out of thy loins, and I will establish his Mamlachah *(Kingdom)*. 13 He shall build a Bais for My Shem, and I will establish the kisse *(throne)* of his Mamlachah ad olam. 14 I will be his Av, and he shall be My Ben. If he commit iniquity, I will chasten him with the shevet anashim,

and with the floggings of bnei adam; [15] But My chesed shall not be taken away from him, as I took it from Sha'ul, whom I removed from before thee. [16] And thine Bais and thy Mamlachah shall be established ad olam before thee; thy kisse *(throne)* shall be established ad olam *(forever)*.

[17] According to all these devarim, and according to all this chizzayon *(revelation)*, so did Natan speak unto Dovid.

[18] Then went HaMelech Dovid in, and sat before Hashem, and he said, Who am I, Adonoi Hashem? And what is my Bais, that Thou hast brought me this far? [19] And as if this were a small thing in Thy sight, Adonoi Hashem, Thou hast spoken also the future of Bais Avdecha. And is this fitting for haAdam, Adonoi Hashem? [20] And what can Dovid say more unto Thee? For Thou, Adonoi Hashem, knowest Avdecha.

[21] For the sake of Thy word, and according to Thine own lev, hast Thou done all this gedullah *(great thing)*, and made it known

מִמֶּ֑ךָּ חַסְדִּ֣י וְעֹ֗ד לֹ֤א נָשַׁ֙שְׁתִּי֙ מֵֽאִתּ֔וֹ אֲשֶׁ֥ר הֵסַ֖רְתִּי מִלְּפָנָֽי׃
mimcha chasdi ve'od lo nashashti me'ito asher hesarti milfanai
from you My kindness and yet not I removed from him that I removed from before Me

טז וְנֶאֱמַ֤ן בֵּֽיתְךָ֙ וּמַמְלַכְתְּךָ֔ עַד־עוֹלָ֖ם לְפָנֶ֑יךָ כִּסְאֲךָ֖ יִהְיֶ֥ה נָכ֖וֹן עַד־עוֹלָֽם׃
16 ve'ne'eman beitcha umamlachtecha ad olam lefanecha kis'acha yihyeh nachon ad olam
16 and faithful your house and your kingdom ad olam before you your throne will be established ad olam

כְּכֹ֣ל הַדְּבָרִ֣ים הָאֵ֔לֶּה וּכְכֹ֖ל הַחִזָּי֣וֹן הַזֶּ֑ה כֵּ֥ן דִּבֶּ֖ר נָתָ֥ן אֶל־דָּוִֽד׃
17 kechol hadevarim ha'eileh ukhechol hachizayon hazeh kein dibber Natan el-David
17 according to all the words these and according to all the vision this so spoke Natan to Dovid

יח וַיָּבֹ֤א הַמֶּ֙לֶךְ֙ דָּוִ֔ד וַיֵּ֖שֶׁב לִפְנֵ֣י יְהוָ֑ה וַיֹּ֕אמֶר מִ֥י אֲדֹנָ֛י יְהוִ֖ה וּמִ֣י בֵיתִ֔י כִּ֥י הֲבִיאֹתָֽנִי׃
18 vayavo hamelech David vayeshev lifnei Adonai Hashem vayomer mi Adonai Hashem umi veiti ki hevi'otani
18 and went in HaMelech Dovid and sat before Hashem and he said who am I Adonoi Hashem and what is my Bais that You have brought me

יט וַתִּקְטַ֥ן עוֹד־זֹ֖את בְּעֵינֶ֑יךָ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה וַתְּדַבֵּ֗ר גַּם־אֶל־בֵּ֤ית עַבְדְּךָ֙ לְמֵרָח֣וֹק וְזֹ֣את תּוֹרַ֔ת הָֽאָדָ֖ם אֲדֹנָ֥י יְהוִֽה׃
19 vatiktan od-zot be'eineicha Adonai Hashem vatedabber gam-el-beit avdecha lemeirachok vezot torat ha'adam Adonai Hashem
19 and small thing this yet in Your eyes Adonoi Hashem and You have spoken also of the future of Bais Avdecha and is this fitting for haAdam Adonoi Hashem

כ וּמַה־יּוֹסִ֥יף דָּוִ֖ד ע֑וֹד לְדַבֵּ֣ר אֵלֶ֔יךָ וְאַתָּ֥ה אֲדֹנָ֖י יְדַ֥עְתָּ אֶת־עַבְדֶּֽךָ׃
20 umah-yosif David od ledabber eleicha ve'atah Adonai yada'ta et-avdecha
20 and what can add David yet to speak unto You and You Adonoi You know Avdecha

כא בַּעֲב֣וּר דְּבָרְךָ֗ וּכְלִבְּךָ֙ עָשִׂ֔יתָ אֶת־כָּל־הַגְּדֻלָּ֖ה הַזֹּ֑את לְהוֹדִ֖יעַ אֶת־עַבְדֶּֽךָ׃
21 ba'avur devarcha uchelibbecha asita et-kol-hagedulah hazot lehodi'a et-avdecha
21 for the sake of Your word and according to Your own lev have You done all this gedullah to make known Avdecha

to Avdecha. [22] Wherefore Thou art great, Adonoi Hashem; for there is none like Thee, neither is there any Elohim but Thee, according to all that we have heard with our ears.

[23] And what Goy echad in ha'aretz is like Thy people, even like Yisroel, whom Elohim went to redeem for an Am for Himself, and to make Him a Shem, and to do for Thee hagedullah *(the great thing)* and nora'ot, for Thy land, before Thy people, which Thou redeemedst to Thee, from Mitzrayim, from the Goyim and their g-ds? [24] For Thou hast confirmed to Thyself Thy people Yisroel to be an Am unto Thee ad olam; and Thou, Hashem, art become their Elohim.

[25] And now, Hashem Elohim, the davar *(word, promise)* that Thou hast spoken concerning Avdecha, and concerning his Bais, establish it ad olam, and do just as Thou hast said. [26] And let Thy Shem be magnified ad olam, saying, Hashem Tzivos is Elohim over Yisroel; and let the Bais of Avdecha Dovid be established before Thee.

כב דעריבער ביסטו גרויס, ה דו אֱדֹנָי , וואָרעם נישטאָ אַזאַ
aza nishto vorem Adonoi du Hashem grois bistu deriber
like there is not for Adonoi you Hashem great are you for that

, לויט דיר אַחוץ קיין אלקים נישטאָ , און דו ווי
loit dir achuts Elokim kein nishto un du vi
according to you(SG) aside from G-d any there is not and you as

אַלץ וואָס מיר האָבן געהערט מיט אונדזערע אויערן.
alts vos mir hobn gehert mit undzere oiern
ears our with heard have we which all that

כג און וואָסער אינציקע אומה אויף דער ערד איז אַזוי ווי
un voser eintsike ume oif der erd iz azoi vi
as like is earth the on nation unique what manner of and

דיין פֹּאָלק יִשְׂרָאֵל, וואָס ה איז געגאַנגען אויסלייזן זיך
dain folk Yisroel vos Hashem iz gegangen oisleizen zich
self to redeem having gone is Hashem whom Yisroel people your

צום פֹּאָלק , און זיך צו מאַכן אַ נאָמען , און צו טאָן – פֿון אייַערט
tsum folk un zich tsu machn a nomen un tsu ton fun aiert
your of do to and name a make to self and people for a

דיין פֿאַר , פֿון לאַנד דיין פֿאַר זאַכן , אויסגרויס-גרויס , און פֿאַרכטיקע זאַכן
dain far fun land dain far zachn forchtike un vegen-grois
your before from land your for things awesome and great-ways

פֹּאָלק וואָס דו האָסט דיר אויסגעלייזט פֿון מִצרַיִם , אומות
folk vos du host dir oisgeleizt fun Mitsrayim umes
people whom you have to you(SG) redeemed from Egypt nations

מיט זייערע ג-טער? כד און דו האָסט דיר באַפעסטיקט דיין פֹּאָלק
mit zeyere g-ter zeyere mit un du host dir bafestikt dain folk
their with g-ds their and you have you(SG) established your people

יִשְׂרָאֵל דיר צום פֹּאָלק אויף אייביק, און דו , ה , ביסט
Yisroel dir tsum folk oif eibik un du Hashem bist
Yisroel for you(SG) the for people for ever and you Hashem are

געוואָרן זיי צום אלקים .
gevorn zei tsum Elokim
become having them to the G-d

כה און אַצונד , ה דו אלקים , דאָס וואָרט וואָס דו האָסט
un atsund Hashem du Elokim dos vort vos du host
and now Hashem you G-d this word which you have

געערעדט וועגן דיין קנעכט און וועגן זיין הויז , זיי
geredt vegen dain knecht un vegen zain hoiz zai
spoken concerning your servant and concerning his house be

מקיים אויף אייביק, און טו אַזוי ווי דו האָסט גערעדט. כו און זאָל
mekayem oif eibik un tu azoi vi du host geredt un zol
fulfilled for ever and do so as you have spoken and may

גענדיקט ווערן דיין נאָמען ביז אייביק, אַזוי צו זאָגן: ה צבָאוֹת
gegreist vern dain nomen biz eibik azoi tsu zogn Hashem Tseva'ot
become glorified your name for ever so to say Hashem of hosts

איז אלקים איבער ישְׂרָאֵל; און דאָס הויז פֿון דיין קנעכט דָּוִדן זאָל
iz Elokim iber Yisroel un dos hoiz fun dain knecht Dovidn zol
is G-d over Yisroel and this house of your servant Dovid shall

זיין פֿאַר דיר .
zain far dir
be you(SG) before remain firm

כז וואָרעם דו , ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל, האָסט אַנטפּלעקט
antplekt host Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem du vorem
reveal have Yisroel the G-d of of hosts Hashem you for

דעם אויער פֿון דײַן קנעכט , אַזוי צו זאָגן : איך וועל דיר בויען אַ
a boien dir vel ich zogn tsu azoi knecht dain fun oier dem
a build for you(SG) will I say to so servant your of ear to the

הויז ; דערום האָט דײַן קנעכט געפֿונען בייַ זיך האַרץ מתּפּלל צו זיין
zain tsu mispalel harts zich bai gefunen knecht dain hot derum hoiz
be to pray heart self in found servant your has therefore house

צו דיר די דאָזיקע תּפֿילה. כח און אַצונד , ה אֲדֹנָי , דו ביסט
bist du Adonoi Hashem atsund un tfile dozike di dir tsu
are you Adonoi Hashem now and prayer this the you(SG) to

האלקים , און דײַנע ווערטער מוזן זיין אמת, און דו האָסט צוגעזאָגט
tsugezogt host du un emes zain muzen verter daine un HaElokim
promised have you and true be must words your and G-d

דײַן קנעכט דאָס דאָזיקע גוטס ; כט דערום באַווילליק אַצונד , און
un atsund bavilik derum guts dozike dos knecht dain
and now grant therefore good thing this the servant your

בענטש דאָס הויז פֿון דײַן קנעכט צו זיין אויף אייביק פֿאַר דיר ,
dir far eibik oif zain tsu knecht dain fun hoiz dos bentsh
you(SG) before ever for be to servant your of house this bless

וואָרעם ה דו אֲדֹנָי האָסט געריידט; און פֿון דײַן ברכה זאָל
zol broche dain fun un geredt host Adonoi du Hashem vorem
may blessing your from and spoken have Adonoi you Hashem for

דאָס הויז פֿון דײַן קנעכט געבענטשט ווערן אויף אייביק.
eibik oif vern gebentsht knecht dain fun hoiz dos
ever for become blessed servant your of house this

ח און עס איז געווען נאָך דעם, האָט דָּוִד געשלאָגן די
di geshlogn Dovid hot dem noch geven iz es un
the struck down Dovid has this after having been is it and

פֿלִשתִּים , און האָט דָּוִד זיי געמאַכט אונטערטעניק, און
hot Dovid un untertenik gemacht zei hot un Pelishtim
has Dovid and subdued made them has and Pelishtim

צוגענומען מֶתֶג-אַמָּה פֿון דער האַנט פֿון די פֿלִשתִּים .
Pelishtim di fun hant der fun meteg-Amah tsugenumen
Pelishtim the of hand the from Meteg Ammah taken

ב און ער האָט געשלאָגן מוֹאָבּ, און האָט זיי געמאָסטן מיט אַ
a mit gemestn zei hot un Moav geshlogn hot er un
a with measured them has and Moav struck down has he and

שנור , זיי אויסלייגנדיק אויף דער ערד ; און ער האָט אָפּגעמאָסטן צוויי
tsvei opgemostn hot er un erd der oif oisleigndik zei shnur
two measured has he and ground the on laying down them cord

שנורן צו טייטן , און איין פֿולע שנור צו לאָזן
lozn tsu shnur fule ein un teitn tsu shnurn
let to rope's length full one and to put to death to ropes' length

לעבן. און מוֹאָבּ איז געווארן צו דָּוִדן קנעכט וואָס ברענגען
brengen vos knecht Dovidn tsu gevorn iz Moav un lebn
bring which servant Dovid to having become is Moav and live

מִנְחָה .
minche
tribute

27 For Thou, Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, hast revealed to ozen Avdecha, saying, I will build thee a Bais; therefore hath Avdecha found in his lev to pray this tefillah unto Thee. 28 And now, Adonoi Hashem Atah hu HaElohim, and Thy devarim are emes, and Thou hast promised hatovah hazot unto Avdecha; 29 Therefore now let it please Thee to bless the Bais Avdecha, that it may continue l'olam before Thee; for Thou, Adonoi Hashem, hast spoken it; and with Thy brocha let the Bais Avdecha be blessed l'olam.

8 And after this it came to pass that Dovid struck the Pelishtim, and subdued them; and Dovid took Meteg Ammah out of the yad *(hand, control)* of the Pelishtim.

2 And he struck Moav, and measured them with a chevel *(cord, rope)*, casting them down to the ground; even with two chavalim *(ropes, cords)* measured he to put to death, and with one full chevel *(cord)* to keep alive. And so Moav became to Dovid as avadim, and brought minchah *(gifts, tribute)*.

ג און דָּוִד האָט געשלאָגן הַדַדעֶזֶר דעם זון פֿון רחוֹבֶן , דעם
dem Rechovn fun zun dem Hadadezer geshlogn hot Dovid un
the Rechov of son the Hadadezer struck has Dovid and

מלך פֿון צוֹבָה , בעת ער איז געגאַנגען צוריקקריגן זיין אייבערהאַנט
eiberhant zain tsurikkrign gegangen iz er beeis Tsovah fun melech
rule his extend having gone is he while Tsovah of king

ד . בייַם טײַך פּרָת און דָּוִד האָט באַצוווּנגען פֿון אים טויזנט
toiznt im fun batsvungen hot Dovid un Parat taich baim
a thousand him from captured has Dovid and Euphrates river at the

; פֿוסגייער טויזנט צוואַנציק , און רייַטער הונדערט זיבן און
fusgeyer toiznt tsvantsik un raiter hundert zibn un
foot soldiers thousand twenty and horseback riders hundred seven and

זיי פֿון זײַ נאָר איבערגעלאָזט , אַלע געשפּאַנען געלײמט האָט דָּוִד און
zei fun ibergelozt nor geshpanen ale geleimt hot Dovid un
them of left over but harnessed all hamstrung has Dovid and

. גענדערט געשפּאַן
geshpan hundert
harnessed animals one hundred

ה איז אֲרָם פֿון דַּמֶּשֶׂק געקומען העלפֿן הַדַדעֶזֶר דעם
dem Hadadezer helfn gekumen Damesek fun Aram iz
the Hadadezer to rescue having come Damascus of Aram is

מלך פֿון צוֹבָה , און דָּוִד האָט געשלאָגן פֿון אֲרָם צוויי און
un tsvei Aram fun geshlogn hot Dovid un Tsovah fun melech
and two Aram of struck down has Dovid and Tsovah of king

. צוואַנציק טויזנט מאַן
man toiznt tsvantsik
men thousand twenty

ו און דָּוִד האָט געשטעלט וואַכן אין אֲרָם פֿון דַּמֶּשֶׂק , און
un Damesek fun Aram in vachn geshtelt hot Dovid un
and Damascus of Aram in garrisons stood has Dovid and

. אֲרָם איז געוואָרן צו דָּוִדן קנעכט וואָס ברענגען מִנְחָה
minche brengen vos knecht Dovidn tsu gevorn iz Aram
tribute bring which servants Dovid to having become is Aram

און ה האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום ווו ער איז
iz er vu umetum Dovidn geholfn hot Hashem un
is he where everywhere Dovid saved has Hashem and

. געגאַנגען
gegangen
having gone

ז און דָּוִד האָט גענומען די גילדערנע שילדן וואָס זײַנען
zainen vos shildn gilderne di genumen hot Dovid un
are which shields golden the taken has Dovid and

געווען אויף הַדַדעֶזֶרס קנעכט , און ער האָט זיי
zei hot er un knecht Hadadezers oif geven
them has he and servants Hadadezer's on having been

, ח און פֿון בֶּטַח און פֿון בֵּרוֹתַי . ירושָׁלַיִם קיין געבראַכט
Berotai fun un Betach fun un Yerushalayim kein gebracht
Berotai of and Betach of and Yerushalayim to brought

הַדַדעֶזֶרס שטעט, האָט דער מלך דָּוִד צוגענומען קופּער זייער
zeyer kuper tsugenumen Dovid melech der hot shtet Hadadezers
very bronze taken Dovid king the has cities Hadadezer's

. פֿיל
fil
much

[3] Dovid struck also Hadadezer Ben Rechov Melech Tzovah, as he went to recover his yad *(rule)* at the nahar *(river)* Euphrates. [4] And Dovid captured from him an elef and seven hundred parashim, and twenty elef foot soldiers; and Dovid hamstrung all the chariot horses, but reserved of them for one hundred chariots.

[5] And when the Syrians of Damascus came to help Hadadezer Melech Tzovah, Dovid struck down the Syrians two and twenty elef ish.

[6] Then Dovid put garrisons in Syria of Damascus; and the Syrians became avadim to Dovid, and brought minchah.

And Hashem saved Dovid wherever he went.

[7] And Dovid took the shields of zahav that were on the avadim of Hadadezer, and brought them to Yerushalayim. [8] And from Betach, and from Berotai, cities of Hadadezer, Dovid HaMelech took exceeding much nechoshet.

ט אוּן תּוֹעִי דער מלך פּוֹן חֲמָת האָט געהערט אַז דָּוִד האָט
hot Dovid az gehert hot Chammat fun melech der Toi un
had Dovid that heard has Chamat of king the To'i and

י געשלאָגן דעם גאַנצן חיל פּוֹן הַדַדעֶזֶר , אוּן תּוֹעִי האָט געשיקט
geshikt hot Toi un Hadadezern fun cheil gantsn dem geshlogn
sent has To'i and Hadadezer of host entire the struck down

יא זיין זון יוֹרָמען צום מלך דָּוִד , אים צו פַֿרעגן אויף פַֿריד
frid oif fregn tsu im Dovid melech tsum Yoramen zun zain
peace on inquire of to him Dovid king to Yoram son his

אוּן אים אָנצוווינטשן , פַֿאַר וואָס ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hot er vos far ontsuvintshn im un
with waged war had he what for wish well him and

הַדַדעֶזֶר , אוּן אים געשלאָגן , וואָרעם הַדַדעֶזֶר האָט געהאַט
gehat hot Hadadezer vorem geshlogn im un Hadadezern
had has Hadadezer for struck down him and Hadadezer

מלחמה מיט תּוֹעִין ; אוּן ער האָט געבראַכט מיט זיך זילבערנע כּלים
keilim zilberne zich mit gebracht hot er un Toien mit milchome
utensils silver self with brought had he and To'i with war

אוּן גילדערנע כּלים אוּן קופּערנע כּלים . יא זיי אויך האָט דער
der hot oich zei keilim kuperne un keilim gilderne un
the has also them utensils copper and utensils golden and

מלך דָּוִד געהייליקט צו ה' מיט דעם זילבער אוּן
un zilber dem mit Hashem tsu geheilikt Dovid melech
and silver the along with Hashem to consecrated Dovid king

דעם גאָלד וואָס ער האָט געהייליקט פּוֹן אַלע פֿעלקער וואָס ער
er vos felker ale fun geheilikt hot er vos gold dem
he which nations all from consecrated had he which gold the

האָט באַצוווּנגען : יב פּוֹן אֲרָם , אוּן פּוֹן מוֹאָבּ , אוּן פּוֹן די קינדער
kinder di fun un Moav fun un Aram fun batsvungen hot
children the from and Moav from and Aram from conquered had

פּוֹן עַמּוֹן , אוּן פּוֹן די פּלִשתִּים , אוּן פּוֹן עֲמָלֵק , אוּן פּוֹן
fun un Amalek fun un Pelishtim di fun un Amon fun
from and Amalek from and Pelishtim the from and Ammon of

דעם רויב פּוֹן הַדַדעֶזֶר דעם זון פּוֹן רחוֹבֹן , דעם מלך פּוֹן
fun melech dem Rechovn fun zun dem Hadadezer fun roib dem
of king the Rechov of son the Hadadezer of plunder the

צוֹבָה .
Tsovah
Tsovah

יג אוּן דָּוִד האָט זיך געמאַכט אַ שם , וועַן ער האָט זיך
zich hot er ven shem a gemacht zich hot Dovid un
self has he when name a made self has Dovid and

אומגעקערט פּוֹן שלאָגן אֲרָם אין טאָל מֶלַח – אַכצן
achtsen zalts fun tal in Aram shlogn fun umgekert
eighteen salt of valley of in Aram striking down from returned

טויזנט מאַן . יד אוּן ער האָט געשטעלט וואַכן אין אֱדוֹם ; אין גאַנץ
gants in Edom in vachn geshtelt hot er un man toiznt
all in Edom in garrisons stood has he and men thousand

אֱדוֹם האָט ער געשטעלט וואַכן . אוּן גאַנץ אֱדוֹם איז געוואָרן
gevorn iz Edom gants un vachn geshtelt er hot Edom
having become is Edom all and garrisons stood he has Edom

קנעכט צו דָּוִדן . אוּן ה' האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום
umetum Dovidn geholfn hot Hashem un Dovidn tsu knecht
everywhere Dovid saved has Hashem and Dovid to servants

[9] When To'i Melech Chamat heard that Dovid had defeated all the army of Hadadezer, [10] Then To'i sent Yoram bno unto Dovid HaMelech, to give him shalom greetings, and to put a berachah on him, because he had fought against Hadadezer, and defeated him; for Hadadezer had been at war with To'u. And Yoram brought with him vessels of kesef, and vessels of zahav, and vessels of nechoshet; [11] Which also Dovid HaMelech did dedicate as kodesh unto Hashem, with the kesef and zahav that he had dedicated as kodesh of kol HaGoyim which he subdued; [12] Of Syria, and of Moav, and of the Bnei Ammon, and of the Pelishtim, and of Amalek, and of the plunder of Hadadezer Ben Rechov Melech Tzovah.

[13] And Dovid made himself a shem when he returned from striking down Aram in the Gey Melach, being eighteen elef men. [14] And he put garrisons in Edom; throughout all Edom put he garrisons, and all they of Edom became avadim to Dovid. And Hashem

saved Dovid wherever he went. 15 And Dovid reigned over kol Yisroel; and Dovid executed mishpat and tzedakah unto all his people.

וווּ ער איז געגאַנגען . טו און דָּוִד האָט געקינigt איבער גאַנץ
gants iber gekinigt hot Dovid un gegangen iz er vu
all over reigned has Dovid and having gone is he where

יִשְׂרָאֵל. און דָּוִד האָט געטאָן רעכט און גערעכטיקייט צו זיין גאַנצן
gantsn zain tsu gerechtikeit un recht geton hot Dovid un Yisroel
entire his to righteousness and right done has Dovid and Yisroel

פֹּאָלק .
folk
people

16 And Yoav Ben Tzeruyah was over the army; and Yehoshaphat Ben Achilud was mazkir *(secretary, recorder)*. 17 And Tzadok Ben Achituv, and Achimelech Ben Evyatar *(Abiathar)*, were the kohanim; and Serayah was the sofer *(scribe)*; 18 And Benayah Ben Yehoyada was over both the Kereti and the Peleti; and Benei Dovid were kohanim.

טז און יוֹאָבּ דער זון פֿון צרוּיָהן איז געווען איבערן חיל ; און
un cheil ibern geven iz Tseruyahn fun zun der Yoav un
and host over having been is Tseruyah of son the Yoav and

יהוֹשָׁפָט דער זון פֿון אַחילודן , דער דערמאָנער; יז און צָדוֹק דער
der Tsadok un dermoner der Achiludn fun zun der Yehoshafat
the Tzadok and chronicler the Achilud of son the Yehoshaphat

זון פֿון אַחיטובֿ , און אֲחִימֶלֶךְ דער זון פֿון אֶבְיָתָר , כֹּהנים ;
koyanim Evyatarn fun zun der Achimelech un Achituvn fun zun
kohanim Evyatar of son the Achimelech and Achituv of son

און שְׂרָיָה , דער שרייבער; יח און בְּנָיָהוּ דער זון פֿון יְהוֹיָדָע ,
Yehoyadaen fun zun der Benayahu un shraiber der Serayah un
Yehoyada of son the Benayah and scribe the Serayah and

איבער די כְּרֵתים און די פְּלֵתים ; און די זין פֿון דָּוִדן זיינען
zainen Dovidn fun zin di un Peletim di un Keretim di iber
are Dovid of sons the and Peleti the and Kereti the over

געווען אויפֿזערער.
oifzeers geven
overseers having been

9 And Dovid said, Is there yet any that is left of the Bais Sha'ul, that I may show him chesed for the sake of Yonatan?

ט און דָּוִד האָט געזאָגט: איז נאָך ווער דאָ וואָס איז געבליבן פֿון
fun geblibn iz vos do ver noch iz gezogt hot Dovid un
of remain is which here who after is said has Dovid and

שָׁאוּלס הויז , אַז איך זאָל קענען טאָן מיט אים חֶסֶד פֿון
Shauls hoiz az ich zol kenen ton mit im chesed fun
Shaul's house Sha'ul's that I shall can do with him kindness of

יהוֹנָתָנס ווענגן ?
vegen Yehonatans
concerning Yehonatan's

2 And there was of the Bais Sha'ul an eved and shmo was Tziva. And when they had called him unto Dovid, HaMelech said unto him, Art thou Tziva? And he replied, Thy eved. 3 And HaMelech said, Is there not yet any of the Bais Sha'ul, that I may show the chesed Elohim unto him? And Tziva said unto HaMelech, Yonatan hath yet a ben, which

ב איז געווען פֿון שָׁאוּלס הויז אַ קנעכט וואָס זיין נאָמען איז
iz nomen zain vos knecht a hoiz Shauls fun geven iz
is name his which servant a house Sha'ul's fun having been is

געווען צִיבָּא; האָט מען אים גערופֿן צו דָּוִדן , און דער מלך
melech der un Dovidn tsu gerufn im men hot Tsiva geven
king the and Dovid to called him they has Tziva having been

האָט צו אים געזאָגט: ביסט דו צִיבָּא? האָט ער געזאָגט: דיין קנעכט !
knecht dain gezogt er hot Tsiva du bist gezogt im tsu hot
servant your said he has Tziva you are said him to has

ג האָט דער מלך געזאָגט: איז נישטאָ מער עמעצער פֿון שָׁאוּלס הויז ,
hoiz Shauls fun emetser mer nishto iz gezogt melech der hot
house Sha'ul's of someone more not is said king the has

אַז איך זאָל קענען טאָן מיט אים אַ ג-טס חֶסֶד ? האָט צִיבָּא
Tsiva hot chesed G-ts a im mit ton kenen zol ich az
Tziva has kindness G-d's a him with do be able to may I that

געזאָגט צום מלך : פַּאַראַן נאָך אַ זון פֿון יהוֹנָתָנען , אַ לאָמער
lomer a Yehonatanen fun zun a noch faran melech tsum gezogt
cripple a Yonatan of son a yet there is king to the said

is nakheh *(crippled, lame)* raglayim *(both feet)*. [4] And HaMelech said unto him, Eifoh hu *(where is he)*? And Tziva said unto HaMelech, Hinei, he is in the Bais Machir Ben Ammi'el, in Lo-Devar. [5] Then HaMelech Dovid sent, and had him brought out of the Bais Machir Ben Ammi'el, from Lo-Devar. [6] Now when Mephivoshet Ben Yonatan Ben Sha'ul, was come unto Dovid, he fell on his face, and prostated himself. And Dovid said, Mephivoshet. And he answered, Hinei, thy eved! [7] And Dovid said unto him, Fear not; for I will surely show thee chesed for sake of Yonatan Avicha, and will restore thee kol sadeh Sha'ul Avicha; and thou shalt eat lechem at my shulchan tamid. [8] And he prostated himself, and said, What is thy eved, that thou shouldest look upon such a kelev hamet *(dead dog)* as I am? [9] Then HaMelech called to Tziva na'ar Sha'ul, and said unto him, I have given unto thy adon's ben all that pertained to Sha'ul and to all his Bais. [10] Thou therefore, and thy banim, and thy avadim, shall till the adamah for him, and

אויף די פֿיס. [ד] האָט דער מלך צו אים געזאָגט: ווו איז ער? האָט
hot er iz vu gezogt im tsu melech der hot fis di oif
has he is where said him to king the has feet the on

ציבֿאָ געזאָגט צום מלך: זע, ער איז אין הויז פֿון מָכיר דעם זון
zun dem Machir fun hoiz in iz er ze melech tsum gezogt Tsiva
son the Machir of house in is he behold king to said Tziva

פֿון עַמיאֵל אין לוֹ-דבר. [ה] האָט דער מלך דָוִד געשיקט, און האָט
hot un geshikt Dovid melech der hot Lo-Devar in Ammieln fun
has and sent Dovid king the has Lo-Devar in Ammi'el of

אים צוגענומען פֿון דעם הויז פֿון מָכירן דעם זון פֿון עַמיאֵל
Ammieln fun zun dem Machiren fun hoiz dem fun tsugenumen im
Ammi'el of son the Machir of house the from taken him

פֿון לוֹ-דבר. [ו] און מפיבֹושת דער זון פֿון יהוֹנָתָן דעם זון פֿון
fun zun dem Yehonatan fun zun der Mefivoshet un Lo-Devar fun
of son the Yehonatan of son the Mephivoshet and Lo-Devar of

שָׁאול איז געקומען צו דָוִדן, און ער איז געפֿאַלן אויף זײַן פּנים,
ponem zain oif gefaln iz er un Dovidn tsu gekumen iz Shauln
face his on fell is he and Dovid to having come is Sha'ul

און האָט זיך געבוקט. האָט דָוִד געזאָגט: מפיבֹושת! האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Mefivoshet gezogt Dovid hot gebukt zich hot un
said he has Mephivoshet said Dovid has bowed self has and

דאָ איז דײַן קנעכט. [ז] האָט דָוִד צו אים געזאָגט: זאָלסט נישט
nisht zolst gezogt im tsu Dovid hot knecht dain iz do
not you(SG) must said him to Dovid has servant your is here

מורא האָבן, וואָרעם טאָן וועל איך טאָן מיט דיר חֶסֶד פֿון דײַן
dain fun chesed dir mit ton ich vel ton vorem hobn moire
your of kindness you(SG) with do I will do for have fear

פֿאָטער יהוֹנָתָנס, ווועג, און איך וועל דיר אומקערן דאָס
dos umkeren dir vel ich un vegen Yehonatans foter
this return you(SG) will I and concerning Yehonatan's father

גאַנצע פֿעלד פֿון דײַן פֿאָטער שָׁאולן, און דו וועסט עסן ברויט בײַ מײַן
main bai broit esen vest du un Shauln foter dain fun feld gantse
my at bread eat will you and Sha'ul father your of field entire

טיש תָּמיד. [ח] האָט ער זיך געבוקט און האָט געזאָגט: וואָס איז דײַן
tish tamid gezogt hot un gebukt zich er hot vos iz dain
table of food always said has and bowed self he has what is your

קנעכט, אַז דו זאָלסט זיך אומקוקן אויף אַזאַ טויטן הונט ווי
knecht az du zolst zich umkukn oif aza toitn hunt vi
servant that you should self look back on such dead dog as

איך?
ich
I

[ט] און דער מלך האָט גערופֿן ציבֿאָן, שָׁאולס דינער, און האָט צו
tsu hot un diner Shauls Tsivaen gerufn hot melech der un
to has and servant Sha'ul's Tziva called has king the and

אים געזאָגט: אַלץ וואָס האָט געהערט צו שָׁאולן און צו זײַן גאַנצן
gantsn zain tsu un Shauln tsu gehert hot vos alts gezogt im
entire his to and Sha'ul to belonged has which all said him

הויז, האָב איך אָפּגעגעבן צו דעם זון פֿון דײַן האַר. [י] און וועסט
hoiz har dain fun zun dem tsu opgegebn ich hob
house master your of son the to given back I have

באַאַרבעטן פֿאַר אים די ערד, דו און דײַנע זין, און דײַנע
baarbetn far im di erd du un zin daine un daine
you shall cultivate for him the land you and sons your and

thou shalt bring in the fruits, that thy adon's ben may have lechem to eat; but Mephivoshet the ben adoneicha shall eat lechem tamid at my shulchan. Now Tziva had fifteen banim and twenty avadim. [11] Then said Tziva unto HaMelech, According to all that adoni HaMelech hath commanded his eved, so shall thy eved do. As for Mephivoshet, said HaMelech, he shall eat at my shulchan, as one of the Bnei HaMelech.

[12] And Mephivoshet had a ben katan, shmo Micha. And kol moshav Bais Tziva were avadim unto Mephivoshet. [13] So Mephivoshet dwelt in Yerushalayim; for he did eat continually at the shulchan HaMelech; and was pisei'ach *(crippled)* in both his raglayim.

10 And it came to pass after this, that Melech Bnei Ammon died, and Chanun bno reigned in his place. [2] Then said Dovid, I will show chesed unto Chanun Ben Nachash, as aviv *(his father)* showed chesed unto me. And Dovid sent to console him by the yad of his avadim for aviv.

קנעכט , און וועסט אַריינברענגען די תּבוּאה , און עס וועט זיין פַּאַר
far zain vet es un tvue di arainbrengen vest un knecht
for be will it and produce the bring in will and servants

דיין האַרס זון ברויט צום עסן ; און מפיבֹושת דיין האַרס זון
zun hars dain Mefivoshet un esen tsum broit zun hars dain
son master's your Mephivoshet and eat to bread son master's your

וועט עסן ברויט ביי מיין טיש תּמיד – און ציבָא האָט געהאַט פֿופֿצן
fuftsn gehat hot Tsiva un tamid tish main bai broit esen vet
fifteen had has Tziva and always table my at bread eat will

זין און צוואַנציק קנעכט . – יא האָט ציבָא געזאָגט צום מלך : אַזוי ווי
vi azoi melech tsum gezogt Tsiva hot knecht tsvantsik un zin
as so king to said Tziva has servants twenty and sons

אַלץ וואָס מיין האַר דער מלך באַפֿעלט זיין קנעכט , אַזוי
azoi knecht zain bafelt melech der har main vos alts
so servant his commands king the master my which all that

וועט דיין קנעכט טאָן. און מפיבֹושת – ער עסט אויך ביי מיין טיש
tish main bai oich est er Mefivoshet un ton knecht dain vet
table my at also eats he Mephivoshet and do servant your shall

אַזוי ווי איינער פֿון דעם מלכס זין .
zin melechs dem fun einer vi azoi
sons king's the of one as in same way

יב און מפיבֹושת האָט געהאַט אַ קליינעם זון וואָס זיין נאָמען
nomen zain vos zun kleinem a gehat hot Mefivoshet un
name his which son very young a had has Mephivoshet and

איז געווען מיכאָ . און די גאַנצע באַווויינערשאַפֿט פֿון ציבָאָ
Tsivas fun bavoinershaft gantse di un Micha geven iz
Tziva's of inhabitants entire the and Micha having been is

הויז איז געווען קנעכט צו מפיבֹושתן . יג און מפיבֹושת
Mefivoshet un Mefivosheten tsu knecht geven iz hoiz
Mephivoshet and Mephivoshet to servants having been is house

איז געזעסן אין ירושָלַיִם , ווָאַרעם ביים מלכס טיש האָט ער תּמיד
tamid er hot tish melechs baim vorem Yerushalayim in gezesn iz
always he has table king's at for Yerushalayim in seated is

געגעסן. און ער איז געווען אַ הינקעדיקער אויף זיינע ביידע פֿיס.
fis beide zaine oif hinkediker a geven iz er un gegesn
feet two his on lame a having been is he and eaten

ו און עס איז געווען נאָך דעם, איז געשטאָרבן דער מלך פֿון די
di fun melech der geshtorbn iz dem noch geven iz es un
the of king the died is this after having been is it and

קינדער פֿון עַמוֹן , און זיין זון חָנון איז געווָארן מלך
melech gevorn iz Chanun zun zain un Amon fun kinder
king having become is Chanun son his and Ammon of children

אויף זיין אָרט . ב האָט דָוִד געזאָגט: לאָמיך טאָן אַ פֿריַנדלעכקייט מיט
mit fraindlechkeit a ton lomich gezogt Dovid hot ort zain oif
with act of kindness an do let me said Dovid has place his in

חָנון דעם זון פֿון נָחשן , אַזוי ווי זיין פֿאָטער האָט געטאָן אַ
a geton hot foter zain vi azoi Nachshon fun zun dem Chanun
a done had father his as just as Nachash of son the Chanun

פֿריַנדלעכקייט מיט מיר. און דָוִד האָט געשיקט דורך זיינע קנעכט אים
im knecht zaine durch geshikt hot Dovid un mir mit fraindlechkeit
him servants his by sent has Dovid and me with act of kindness

And avadim of Dovid came into Eretz Bnei Ammon.

צו טרייסטן נאָך זיין פאָטער. און דָּוִדס קנעכט זיינען געקומען אין
in gekumen zainen knecht Dovids un foter zain noch treistn tsu
in having come are servants Dovid's and father his over comfort to

לאַנד פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di fun land
Ammon of children the of land

3 And the sarim *(princes)* of the Bnei Ammon said unto Chanun their adon, Thinkest thou that Dovid doth honor avicha, that he hath sent menachamim *(comforters)* unto thee? Hath not Dovid rather sent his avadim unto thee, to explore the Ir, and to spy it out, and to overthrow it?

ג האָבן די האַרן פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן געזאָגט צו חָנוּן
Chanun tsu gezogt Amon fun kinder di fun harn di hobn
Chanun to said Ammon of children the of princes the have

זייער האַר : צי מיינסטו אַז דָּוִד וויל טאָן כּבֿוד דיין
dain koved ton vil Dovid az meinstu tsi har zeyer
your honor do will Dovid that you really think yes? no? master their

פאָטער, וואָס ער האָט געשיקט צו דיר טרייסטער ? דאָך נאָר
nor doch treister dir tsu geshikt hot er vos foter
just indeed comforters you(SG) to sent has he which father

אויסצופֿאָרשן די שטאָט און זי אויסצוקוקן און זי דורכצונישטערן
durchtsunishtern zi un oistsukukn zi un shtot di oistsuforshn
through to rummage it and to spy out it and city the to explore

האָט דָּוִד געשיקט זיינע קנעכט צו דיר .
dir tsu knecht zaine geshikt Dovid hot
you(SG) to servants his sent Dovid has

4 Therefore, Chanun took the avadim of Dovid, and shaved off half of their zekanim *(beards)*, and cut off their garments in the middle, even to their buttocks, and sent them away.

ד האָט חָנוּן געגומען דָּוִדס קנעכט און האָט
hot un knecht Dovids genumen Chanun hot
has and servants Dovid's taken Chanun has

זיי אָפּגעגאָלט אַ האַלבע באָרד, און אָפּגעשניטן זייערע
zeyere opgeshnitn un bord halbe a opgegolt zei
their cut and beard half a shaved them

קלייַדער אין העלפֿט, ביז זייער געזעס, און זיי
zei un gezes zeyer biz helft in kleider
them and seat their until half in garments

אַוועקגעשיקט.
avekgeshikt
sent away

5 When they told it unto Dovid, he sent to meet them, because the anashim were greatly humiliated; and HaMelech said, Tarry at Yericho until your zekanim be grown, and then return.

ה האָט מען אָנגעזאָגט דָּוִדן , און ער האָט געשיקט זיי אַנטקעגן ,
antkegen zei geshikt hot er un Dovidn ongezogt men hot
to meet them sent has he and Dovid informed they have

וואָרעם די מענטשן האָבן זיך זייער געשעמט . און דער
der un geshemt zeyer zich hobn mentshn di vorem
the and been ashamed very much self have men the for

מלך האָט געלאָזט זאָגן : זיצט אין יריחוֹ ביז אײַער באָרד וועט
vet bord aier biz Yericho in zitst zogn gelozt hot melech
will beard your until Yericho in sit say let has king

אָפּוואַקסן, און איר וועט זיך אומקערן.
umkeren zich vet ir un opvaksn
return self will you and sprout up

6 And when the Bnei Ammon saw that they became stench before Dovid, the Bnei Ammon sent and hired the Syrians of Beit-Rechov and the Syrians of Tzova, twenty elef foot soldiers, and

ו האָבן די קינדער פֿון עַמּוֹן געזען אַז זיי האָבן זיך
zich hobn zei az gezen Amon fun kinder di hobn
self have they that seen Ammon of children the have

פאַרמיאוסט בייַ דָּוִדן , און די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן געשיקט
geshikt hobn Amon fun kinder di un Dovidn bai farmiust
sent have Ammon of children the and Dovid to made repulsive

און געדונגען אַרָם פֿון בֵּית-רחובֿ , און אַרָם פֿון צוֹבָא , צוואַנציק
tsvantsik Tsova fun Aram un Beis-Rechov fun Aram gedungen un
twenty Tzova of Aram and Beit-Rechov of Aram hired and

טויזנט פֿוסגייער , און דעם מלך פֿון מַעֲכָה מיט טויזנט
toiznt fusgeyer un dem melech fun Maachah mit toiznt
a thousand with Ma'achah of king the and foot soldiers thousand

מאַן, און די מענער פֿון טובֿ, צוועלף טויזנט מאַן.
man toiznt tsvelf tov fun mener di un man
men thousand twelve Tov of men the and men

of Melech Ma'akhah an elef ish, and of Ish-Tov, twelve elef ish.

7 וְהָאָב דָּוִד דערהערט, און ער האָט געשיקט יוֹאָבֶן און דעם גאַנצן
gantsn dem un Yoavn geshikt hot er un derhert Dovid hot
entire the and Yoav sent has he and heard Dovid has

חיל , די גיבורים .
giborim di cheil
warriors the host

7 And when Dovid heard of it, he sent Yoav, and all the tzava *(host, army)* of the Gibborim.

8 וּבְנֵי עַמּוֹן זיינען אַרויסגעגאַנגען , און האָבן ח
hobn un aroisgegangen zainen Amon fun kinder di un
have and having come out are Ammon of children the and

אָנגעריכט אַ מלחמה ביים איינגאַנג פֿון טויער; און אֲרָם פֿון צוֹבָא און
un Tsova fun Aram un toier fun aingang baim milchome a ongericht
and Tzova of Aram and gate of entrance at battle a prepared

רחוֹב , און די מענער פֿון טובֿ און פֿון מַעֲכָה , זיינען געווען
geven zainen Maachah fun un tov fun mener di un Rechov
having been are Ma'achah of and Tov of men the and Rechov

באַזונדער אין פֿעלד. ט און יוֹאָבֿ האָט געזען אַז דער פֿראָנט פֿון דער
der fun front der az gezen hot Yoav un feld in bazunder
the of front the that seen has Yoav and field in by themselves

מלחמה איז קעגן אים פֿון פֿאָרנט און פֿון הינטן ; האָט ער
er hot hintn fun un forent fun im kegen iz milchome
he has behind from and in front from him against is battle

אויסגעקליבן פֿון אַלע געקליבענע פֿון יִשְׂרָאֵל, און אויסגעשטעלט אַקעגן
akegn oisgeshtelt un Yisroel fun geklibene ale fun oisgeklibn
against set and Yisroel of chosen all from chosen

אֲרָם . י און דאָס איבעריקע פֿאָלק האָט ער געגעבן אויף דער האַנט פֿון
fun hant der oif gegebn er hot folk iberike dos un Aram
of hand the up given he has people remaining the and Aram

זיין ברודער אֲבִישַׁי , און אויסגעשטעלט אַקעגן די קינדער פֿון
zain brudער Avishaien un oisgeshtelt akegn di kinder fun
his brother Avishai and set against the children of

עַמּוֹן . יא און ער האָט געזאָגט: אויב אֲרָם וועט זיין שטאַרקער פֿון מיר,
mir fun shtarker zain vet Aram oib gezogt hot er un Amon
me than stronger be will Aram if said has he and Ammon

וועסטו מיר זיין צו הילף , און אויב די קינדער פֿון עַמּוֹן
vestu mir zain tsu hilf un oib di kinder fun Amon
you(sg) will me be to salvation and if the children of Ammon

וועלן זיין שטאַרקער פֿון דיר , וועל איך דיר גיין העלפֿן. יב זַי
veln zain shtarker fun dir ich vel dir gein helfn zai
will be stronger than you(SG) I will you(SG) go save be

שטאַרק, און לאָמיר זיך שטאַרקן, פֿאַר אונדזער פֿאָלק פֿאַר אונדזערע שטעט
shtark un lomir zich shtarkn far undzer folk far un shtark
strong and let us self strong for our people for and the

פֿון אלוקינו ; און זאָל ה טאָן וואָס איז גוט אין זיַנע אויגן.
oign zaine in gut iz vos ton Hashem zol un Elokeinu fun shtet
eyes his in good is what do Hashem shall and our G-d of cities

8 And the Bnei Ammon came out, arrayed for milchamah at the petach hasha'ar *(city gate)*; and the Syrians of Tzova, and of Rechov, and Ish-Tov, and Ma'akhah, were by themselves in the sadeh. 9 When Yoav saw that the front of the milchamah *(battle)* was against him before and behind, he chose of all the choice men of Yisroel, and put them in array against the Syrians; 10 And the rest of the people he delivered under the yad *(command)* of Avishai achiv *(his brother)*, that he might put them in array against the Bnei Ammon. 11 And he said, If the Syrians be too strong for me, then thou shalt be for me for yeshu'ah *(salvation, rescue)*; but if the Bnei Ammon be too strong for thee, then I will come for you for yeshu'ah *(salvation, rescue)*. 12 Chazak *(be strong)*! And let us play the man for amenu *(our people)*, and for the towns of Eloheinu; and Hashem do that which seemeth Him hatov in His einayim.

יג און יוֹאָבֿ און דאָס גאַנצע פֹּאָלק וואָס מיט אים האָבן
hobn im mit vos folk gantse dos un Yoav un
have him with which are people entire this and Yoav and

געענענט אויף מלחמה קעגן אֲרָם , און זיי זיינען אַנטלאָפֿן פֿאַר
far antlofn zainen zei un Aram kegen milchome oif genent
before fled are they and Aram against battle on come near

אים. יד און ווי די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן געזען אַז אֲרָם
Aram az gezen hobn Amon fun kinder di vi un im
Aram that seen have Ammon of children the when and him

איז אַנטלאָפֿן, אַזוי זיינען זיי אַנטלאָפֿן פֿאַר אַבֿישַׁי , און זיינען
zainen un Avishaien far antlofn zei zainen azoi antlofn iz
are and Avishai before fled they are so fled is

אַריין אין שטאָט. און יוֹאָבֿ האָט זיך אומגעקערט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun umgekert zich hot Yoav un shtot in arain
of children the from returned self has Yoav and city in enter

עַמּוֹן , און איז געקומען קיין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim kein gekumen iz un Amon
Yerushalayim to having come is and Ammon

טו און אֲרָם האָט געזען אַז ער איז געשלאָגן געוואָרן פֿאַר
far gevorn geshlogn iz er az gezen hot Aram un
by having become struck down is he that seen has Aram and

יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן זיך איינגעזאַמלט אין איינעם. טז און הַדַדעֶזֶר
Hadadezer un einem in aingezamlt zich hobn zei un Yisroel
Hadadezer and one in gathered self have they and Yisroel

האָט געשיקט און אַרויסגעבראַכט אֲרָם וואָס פֿון יענער זײַט טײַך; און
un taich zait yener fun vos Aram aroisgebracht un geshikt hot
and river side other from which Aram brought out and sent has

זיי זיינען געקומען קיין חֵילָם , מיט שׁוֹבַךְ דעם חיל-לידער
cheil-lider dem Shovach mit Chelam kein gekumen zainen zei
army-leader the Shovakh with Chelam to having come are they

פֿון הַדַדעֶזֶר זיי פֿאַרויס.
farois zei Hadadezern fun
before them Hadadezer of

יז איז אָנגעזאָגט געוואָרן דָּוִדן , און ער האָט איינגעזאַמלט
aingezamlt hot er un Dovidn gevorn ongezogt iz
gathered has he and Dovid having become told is

גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און איז אַריבער דעם יַרדֵן , און געקומען קיין
kein gekumen un Yarden dem ariber iz un Yisroel gants
to having come and Yarden the crossed over is and Yisroel all

חֵילָם . און אֲרָם האָט זיך אויסגעשטעלט אַקעגן דָּוִדן , און זיי
zei un Dovidn akegn oisgeshtelt zich hot Aram un Chelam
they and Dovid against set self has Aram and Chelam

האָבן מלחמה געהאַלטן מיט אים. יח און אֲרָם איז אַנטלאָפֿן פֿאַר
far antlofn iz Aram un im mit gehaltn milchome hobn
before fled is Aram and him with waged war have

יִשְׂרָאֵל, און דָּוִד האָט געהרגעט פֿון אֲרָם זיבן הונדערט אויף רײַטוועגן,
raitvegn oif hundert zibn Aram fun geharget hot Dovid un Yisroel
chariots on hundred seven Aram of slain has Dovid and Yisroel

און פֿערציק טויזנט רײַטער ; און שׁוֹבַךְ זייער חיל-לידער האָט
hot cheil-lider zeyer Shovach un raiter toiznt fertsik un
has army-leader their Shovakh and charioteers thousand forty and

ער געשלאָגן , און ער איז דאָרטן געשטאָרבן.
geshtorbn dortn iz er un geshlogn er
died there is he and struck down he

13 And Yoav drew near, and HaAm that were with him, unto the milchamah against the Syrians; and they fled before him. 14 And when the Bnei Ammon saw that the Syrians were fled, then fled they also before Avishai, and entered into the Ir. So Yoav returned from the Bnei Ammon, and came to Yerushalayim.

15 And when the Syrians saw that they were defeated before Yisroel, they gathered themselves together. 16 And Hadadezer sent, and brought out the Syrians that were beyond the Nahar; and they came to Chelam; and Shovakh the Sar Tzeva *(commander of the army)* of Hadadezer went before them.

17 And when it was told Dovid, he gathered kol Yisroel together, and crossed over Yarden, and came to Chelam. And the Syrians set themselves in array against Dovid, and fought against him. 18 And the Syrians fled before Yisroel; and Dovid slaughtered the men of seven hundred chariots of the Syrians, and forty elef parashim, and struck down Shovakh the Sar of his Tzeva *(army)*, who died there.

יט און אַלע מלכים , די קנעכט פֿון הַדַדעֶזֶר , האָבן געזען אַז
az gezen hobn Hadadezern fun knecht di mlochim ale un
that seen have Hadadezer of servants the kings all and

זיי זיינען געשלאָגן געוואָרן פֿאַר יִשׂרָאֵל, און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel far gevorn geshlogn zainen zei
have they and Yisroel by having become struck down are they

געמאַכט שלום מיט יִשׂרָאֵל, און האָבן זיי געדינט. און אֲרָם האָט
hot Aram un gedint zei hobn un Yisroel mit sholem gemacht
has Aram and served them have and Yisroel with peace made

מורא געהאַט ווידער צו העלפֿן די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di helfn tsu vider gehat moire
Ammon of children the help to again had fear

יא און עס איז געווען ביים אומקער פֿון יאָר , אין דער צייַט
tsait der in yor fun umker baim geven iz es un
time the in year of return at having been is it and

וואָס די מלכים גייען אַרויס אויף מלחמה , האָט דָּוִד
Dovid hot milchome oif arois geyen mlochim di vos
Dovid has war on out go kings the which

געשיקט יוֹאָבֿן און זיינע קנעכט מיט אים, און גאַנץ יִשׂרָאֵל, און זיי
zei un Yisroel gants un im mit knecht zaine un Yoavn geshikt
they and Yisroel all and him with servants his and Yoav sent

האָבן פֿאַרווויסט די קינדער פֿון עַמּוֹן , און האָבן געלאַגערט אויף
oif gelegert hobn un Amon fun kinder di farvist hobn
on encamped have and Ammon of children the laid waste have

רַבָּה . און דָּוִד איז געזעסן אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in gezesn iz Dovid un Rabbah
Yerushalayim in seated is Dovid and Rabbah

ב און עס איז געווען קעגן אָוונטצייַט, איז דָּוִד
Dovid iz ovnttsait kegen geven iz es un
Dovid is evening against having been is it and

אויפֿגעשטאַנען פֿון זיַין געלעגער, און איז אַרומגעגאַנגען אויפֿן
oifn arumgegangen iz un geleger zain fun oifgeshtanen
on walked around is and bed his from arose

דאַך פֿון מלכס הויז , און האָט געזען פֿון דאַך אַ פֿרוי
froi a dach fun gezen hot un hoiz melechs fun dach
woman a roof from seen has and house king's of roof

זיך באָדן ; און די פֿרוי איז געווען זייער שיין פֿון
fun shein zeyer geven iz froi di un bodn zich
of beautiful very having been is woman the and immerse self

אויסזען .
oiszen
appearance

ג האָט דָּוִד געשיקט און זיך נאָכגעפֿרעגט אויף דער פֿרוי , און מע
me un froi der oif nochgefregt zich un geshikt Dovid hot
one and woman the on ask after self and sent Dovid has

האָט געזאָגט: דאָס איז דאָך בַּת-שֶׁבַע , די טאָכטער פֿון אֱלִיעָמען, די ווייַב
vaib di Eliamen fun tochter di Bat-Sheva doch iz dos gezogt hot
wife the Eli'am of daughter the Bat-Sheva indeed is this said has

פֿון אוּרִיה דעם חִתִּי . ד האָט דָּוִד געשיקט שלוחים און האָט זי
zi hot un shluchim geshikt Dovid hot Chitti dem Uriyah fun
she has and messengers sent Dovid has Chitti the Uriyah of

גענומען , און ער איז צו אים געקומען , און זי איז געלעגן מיט
mit gelegn iz er un gekumen im tsu iz zi un brengen gelozt
with lay is he and having come him to is she and bring allowed

19 And when all the melachim that were avadim *(vassals)* to Hadadezer saw that they were defeated before Yisroel, they made shalom with Yisroel, and served them. So the Syrians feared to help the Bnei Ammon any more.

11 And it came to pass, at the teshuvah *(turning)* of the shanah *(year)*, at the time when melachim go forth [to war], that Dovid sent Yoav, and his avadim with him, and kol Yisroel; and they destroyed the Bnei Ammon, and besieged Rabbah. But Dovid tarried still at Yerushalayim.

2 And it came to pass at haerev, that Dovid arose from off his mishkav *(bed)*, and walked upon the gag of the Bais HaMelech; and from the gag *(roof)* he saw an isha bathing; and the isha was very good to look upon.

3 And Dovid sent and inquired after the isha. And one said, Is not this Bat-Sheva Bat Eli'am, eshet Uriyah the Chitti? 4 And Dovid sent malachim, and he got her; and she came in unto him, and he lay with her; for she

had been purifying herself from her tumah *(uncleanness)*; and she returned unto her bais.

אויר; און זי האָט זיך נאָר וואָס געהאַט פֿון איר אומריינקייט . און
un umreinkeit ir fun gereinikt gehat vos nor zich hot zi un ir
and uncleanness her from purified had that just self has she and her

זי האָט זיך אומגעקערט אין איר הויז .
hoiz ir in umgekert zich hot zi
house her in returned self has she

[5] And the isha conceived, and sent and told Dovid, and said, Harah anochi *(I am with child, I am pregnant)*.

ה און די פֿרוי איז טראָגעדיק געוואָרן , און זי האָט געשיקט
geshikt hot zi un gevorn trogedik iz froi di un
sent has she and having become pregnant is woman the and

און דערציילט דָּוִדן , און געזאָגט: איך בין טראָגעדיק.
trogedik bin ich gezogt un Dovidn dertseilt un
pregnant am I said and Dovid told and

[6] And Dovid sent to Yoav, saying, Send me Uriyah the Chitti. And Yoav sent Uriyah to Dovid. [7] And when Uriyah was come unto him, Dovid asked of him regarding the shalom Yoav, and the shalom HaAm, and the shalom hamilchamah. [8] And Dovid said to Uriyah, Go down to thy bais, and wash thy feet. And Uriyah departed out of the Bais HaMelech and there followed after him a masat HaMelech *(a present, gift, of the king, i.e. a royal feast)*. [9] But Uriyah slept at the petach Beis HaMelech *(entrance of the King's Palace)* with all the avadim of his adon, and went not down to his bais.

[10] And when they had told Dovid, saying, Uriyah went not down unto his bais, Dovid said unto Uriyah, Camest thou not from thy derech *(journey)*? Why then didst thou not go down unto thine bais? [11] And Uriyah said unto Dovid, The Aron, and Yisroel, and Yehudah, abide in sukkot; and adoni Yoav, and the avadim of adoni

ו האָט דָּוִד געשיקט צו יוֹאָבן: שיק צו מיר אוּריָה דעם חִתִּי . און
un Chitti dem Uriyah mir tsu shik Yoavn tsu geshikt Dovid hot
and Chitti the Uriyah me to send Yoav to sent Dovid has

יוֹאָבֿ האָט געשיקט אוּריָהן צו דָּוִדן . ז איז אוּריָה צו אים געקומען ,
gekumen im tsu Uriyah iz Dovidn tsu Uriyahn geshikt hot Yoav
having come him to Uriyah is Dovid to Uriyah sent has Yoav

און דָּוִד האָט זיך נאָכגעפֿרעגט אויף דעם פֿריד פֿון יוֹאָבן , און אויף
oif un Yoavn fun frid dem oif nochgefregt zich hot Dovid un
on and Yoav of peace the on ask after self has Dovid and

דעם פֿריד פֿון פֿאָלק , און אויף דעם גאַנג פֿון דער מלחמה . ח און
un milchome der fun gang dem oif un folk fun frid dem
and war the of pace the on and people of peace the

דָּוִד האָט געזאָגט צו אוּריָהן : נידער אַראָפּ צו דיין הויז , און
un hoiz dain tsu arop nider Uriyahn tsu gezogt hot Dovid
and house your to down descend Uriyah to said has Dovid

וואַש דיינע פֿיס. איז אוּריָה אַרויסגעגאַנגען פֿון מלכס הויז , און
un hoiz melechs fun aroisgegangen Uriyah iz fis daine vash
and house king's of having come out Uriyah is feet your wash

נאָך אים איז אַרויסגעגאַנגען אַ שפּייזגעשאַנק פֿון דעם מלך . ט אָבער
ober melech dem fun shpaizgeshank a aroisgegangen iz im noch
but king the of food gift a having come out is him after

אוּריָה האָט זיך געלייגט בײַם איינגאַנג פֿון מלכס הויז מיט אַלע
ale mit hoiz melechs fun aingang baim geleigt zich hot Uriyah
all with house king's of entrance at laid down self has Uriyah

קנעכט פֿון זײַן האַר , און האָט נישט אַראָפּגעגידערט צו זײַן הויז .
hoiz zain tsu aropgenidert nisht hot un har zain fun knecht
house his to gone down not has and master his of servants

י האָט מען דערציילט דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן: אוּריָה האָט נישט
nisht hot Uriyah zogn tsu azoi Dovidn dertseilt men hot
not has Uriyah say to so Dovid told they has

אַראָפּגעגידערט צו זײַן הויז . און דָּוִד האָט געזאָגט צו אוּריָהן : דו
du Uriyahn tsu gezogt hot Dovid un hoiz zain tsu aropgenidert
you Uriyah to said has Dovid and house his to gone down

קומסט דאָך פֿון וועג, פֿאַר וואָס האָסטו נישט אַראָפּגעגידערט צו
tsu aropgenidert nisht hostu vos far veg fun doch kumst
to gone down not have you which for way from yet come

דיין הויז ? יא האָט אוּריָה געזאָגט צו דָּוִדן : דער אָרון פֿון יִשְׂרָאֵל און
un Yisroel fun oren der Dovidn tsu gezogt Uriyah hot hoiz dain
and Yisroel of aron the Dovid to said Uriyah has house your

יהודה זיצן אין ביידלעך, און מײַן האַר יוֹאָבֿ און די קנעכט פֿון
fun knecht di un Yoav har main un baidlech in zitsn Yehudah
of servants the and Yoav master my and shelters in sit Yehudah

מיַין האַר לאַגערן אויפֿן פֿרייַען פֿעלד, און איך זאָל קומען אין מיַין
main in kumen zol ich un feld fraien oifn lagern har main
my in come shall I and field open on encamp master my

הויז צו עסן און צו טרינקען, און צו ליגן מיט מיַין וויַב? אַזוי וויִ דו
du vi azoi vaib main mit lign tsu un trinken tsu un esen tsu hoiz
you as so wife my with lie to and to drink to and eat to house

לעבסט, און אַזוי ווי דיַין זעל לעבט, אויב איך וועל טאָן די דאָזיקע זאַך !
zach dozike di ton vel ich oib lebt zel dain vi azoi un lebst
thing this the do will I if lives soul your as so and live

יבהאָט דָוִד געזאָגט צו אוּריָהן : בליַיב דאָ אויך היַינט, און מאָרגן
morgn un haint oich do blaib Uriyahn tsu gezogt Dovid hot
next day and today also here remain Uriyah to said Dovid has

וועל איך דיך אַוועקשיקן. איז אוּריָה געבליבן אין ירוּשָלַיִם יענעם
yenem Yerushalayim in geblibn Uriyah iz avekshikn dich ich vel
that Yerushalayim in remain Uriyah is send away you(SG) I will

טאָג און אויף מאָרגן . יגאון דָוִד האָט אים גערופֿן, און ער האָט געגעסן
gegesn hot er un gerufn im hot Dovid un morgn oif un tog
eaten has he and called him has Dovid and next day on and day

ביַי אים און געטרונקען: און ער האָט אים אָנגעשיפּורט. אָבער אין אָוונט
ovnt in ober ongeshikurt im hot er un getrunken un im bai
evening in but made drunk him has he and drank and him by

איז ער אַרויסגעגאַנגען זיך לייגן אויף זיַין געלעגער מיט די קנעכט
knecht di mit geleger zain oif leign zich aroisgegangen er iz
servants the with bed his on put self having come out he is

פֿון זיַין האַר , און צו זיַין הויז האָט ער נישט אַראָפּגענידערט.
aropgenidert nisht er hot hoiz zain tsu un har zain fun
gone down not he has house his to and master his of

יאון עס איז געווען אין דער פֿרי , האָט דָוִד געשריבן אַ
a geshribn Dovid hot peire der in geven iz es un
a written Dovid has morning the in having been is it and

בריוו צו יוֹאָבָן , און געשיקט דורך דער האַנט פֿון אוּריָהן . טון ער
er un Uriyahn fun hant der durch geshikt un Yoavn tsu briv
he and Uriyah of hand the by sent and Yoav to letter

האָט געשריבן אין דעם בריוו אַזוי צו זאָגן: שטעל אוּריָהן
dem akegn Uriyahn shtel zogn tsu azoi briv dem in geshribn hot
the against Uriyah stand say to so letter the in written has

פֿראָנט פֿון דער שטאַרקסטער מלחמה , און קערט אייַך אָפּ פֿון
fun op aich kert un milchome shtarkster der fun front
from away you turn and battle strongest the of frontlines

הינטער אים, כּדי ער זאָל געשלאָגן ווערן און שטאַרבן.
shtarbn un vern geshlogn zol er kedei im hinter
die and become struck down shall he so that him behind

טזאון עס איז געווען , אַז יוֹאָבָ האָט געוואַכט אויף דער שטאָט,
shtot der oif gevacht hot Yoav az geven iz es un
city the on on guard has Yoav that having been is it and

האָט ער אַוועקגעשטעלט אוּריָהן אויף דעם אָרט וואָס ער האָט געוווּסט
gevust hot er vos ort dem oif Uriyahn avekgeshtelt er hot
known has he which place the on Uriyah placed he has

אַז דאָרטן זיַינען דאָ העלדישע לייַט . יזאון די מענער פֿון שטאָט
shtot fun mener di un lait heldishe do zainen dortn az
city of men the and people heroic here are there that

זיַינען אַרויסגעגאַנגען , און האָבן מלחמה געהאַלטן מיט יוֹאָבָן , און
un Yoavn mit gehaltn milchome hobn un aroisgegangen zainen
and Yoav with waged war have and having come out are

are encamped in the open field; shall I then go into mine bais, to eat and to drink, and to lie with my isha? As thou livest, and as thy nefesh liveth, I will not do this thing.

12 And Dovid said to Uriyah, Tarry here today also, and makhar *(tomorrow)* I will send thee back. So Uriyah abode in Yerushalayim that day, and the next.
13 And when Dovid had called him, he did eat and drink before him; and he made him shikker; and at erev he went out to lie on his mishkav with the avadim of his adon, but went not down to his bais.
14 And it came to pass in the boker, that Dovid wrote a sefer to Yoav, and sent it by the yad of Uriyah.
15 And he wrote in the sefer, saying, Set ye Uriyah on the frontlines of the milchamah hachazakah *(strongest battle)*, and withdraw from in back of him, that he may be struck down, and die.
16 And it came to pass, when Yoav was shomer with a siege on the Ir, he assigned Uriyah unto the makom where he knew that anshei chayil *(valiant men)* were.
17 And the Anshei HaIr came out, and fought with Yoav; and there

fell some of HaAm of the Avdei Dovid; and Uriyah the Chitti died also.

עס זײַנען געפֿאַלן פֿון דעם פֿאָלק, פֿון דָּוִדס קנעכט, און אוך אוּרִיָה
Uriyah oich un knecht Dovids fun folk dem fun gefaln zainen es
Uriyah also and servants Dovid's of people the of fell are it

דער חִתִּי איז אומגעקומען.
umgekumen iz Chitti der
perished is Chitti the

18 Then Yoav sent and told Dovid all the things concerning the milchamah; 19 And charged the malach, saying, When thou hast made an end of reporting all the matters of the milchamah unto HaMelech, 20 And if so be that the chamat HaMelech *(wrath of the King)* flare up, and he say unto thee, why approached ye so near unto the Ir when ye did fight? Knew ye not that they would shoot from the chomah *(wall)*?

יח און יוֹאָבֿ האָט געשיקט און דערציילט דָּוִדן אַלע געשעענישן פֿון
fun gesheenishn ale Dovidn dertseilt un geshikt hot Yoav un
of these things all Dovid told and sent has Yoav and

דער מלחמה. יט און ער האָט באַפֿוילן דעם שליח אַזוי צו
tsu azoi sheliech dem bafoiln hot er un milchome der
to so messenger the commanded has he and battle the

זאָגן: אַז דו ענדיקסט דערציילן דעם מלך אַלע געשעענישן פֿון דער
der fun gesheenishn ale melech dem dertseiln endikst du az zogn
the of these things all king the telling finished you that say

מלחמה, כ איז, אויב דער גרימצאָרן פֿון דעם מלך ווערט אויפֿגיין, און
un oifgein vet melech dem fun grimtsorn der oib iz milchome
and goes up will king the of wrath the if is battle

ער ווערט זאָגן צו דיר: נאָך וואָס האָט איר געענדט צו דער
der tsu genent ir hot vos noch dir tsu zogn vet er
the to come near you have which after you(SG) to say will he

שטאָט מלחמה צו האַלטן? האָט איר נישט געוווּסט אַז זיי וועלן שיסן
shisn veln zei az gevust nisht ir hot haltn tsu milchome shtot
shoot will they that known not you have wage to war city

פֿון דער מויער?
moier der fun
wall the from

21 Who struck Avimelech Ben Yerubeshet? Did not an isha throw down on him a millstone from the chomah, that he died in Tevetz? Why went ye near the chomah? Then say thou, Thy eved Uriyah the Chitti is dead also.

כא ווער האָט דערשלאָגן אֲבִימֶלֶךְ דעם זון פֿון ירוּבֶּשֶׁת? האָט
hot Yerubeshetn fun zun dem Avimelech dershlogn hot ver
has Yerubeshet of son the Avimelech struck down has who

נישט אַ פֿרוי אַראָפּגעוואָרפֿן אויף אים אַן אויבערשטן מילשטיין פֿון
fun milshtein oibershtn an im oif aropgevorfen froi a nisht
from millstone uppermost an him on threw down woman a not

דער מויער, און ער איז געשטאָרבן אין תֵּבֵץ? נאָך וואָס האָט איר
ir hot vos noch Tevets in geshtorbn iz er un moier der
you have which after Tevetz in died is he and wall the

געענדט צו דער מויער? – זאָלסטו זאָגן: אויך דײַן קנעכט אוּרִיָה
Uriyah knecht dain oich zogn zolstu moier der tsu genent
Uriyah servant your also say shall you wall the to come near

דער חִתִּי איז אומגעקומען.
umgekumen iz Chitti der
perished is Chitti the

22 So the malach went, and came and told Dovid all that Yoav had sent him for. 23 And the malach said unto Dovid, Surely the anashim prevailed against us, and came out unto us into the sadeh, and we were upon them

כב איז געגאַנגען דער שליח, און ער איז געקומען און האָט
hot un gekumen iz er un sheliech der gegangen iz
has and having come is he and messenger the having gone is

דערציילט דָּוִדן אַלץ וועגן וואָס יוֹאָבֿ האָט אים געשיקט. כג און דער
der un geshikt im hot Yoav vos vegen alts Dovidn dertseilt
the and sent him has Yoav which concerning all Dovid told

שליח האָט געזאָגט צו דָּוִדן: יָא, די מענטשן זײַנען געווען
geven zainen mentshn di yo Dovidn tsu gezogt hot sheliech
having been are men the yes Dovid to said has messenger

שטאַרקער פֿון אונדז, און זיי זײַנען אַרויסגעגאַנגען צו אונדז אין פֿעלד,
feld in undz tsu aroisgegangen zainen zei un undz fun shtarker
field in us to having come out are they and us than stronger

even unto the petach hasha'ar. 24 And the archers shot from off the chomah upon thy avadim; and some of the avadim of HaMelech are dead, and thy eved Uriyah the Chitti is dead also.

אוּן מִיר הָאָבֶן זִיךְ גְעלאָזט אוֹיף זַיי בִּיזן אַיינגאַנג פֿוּן טוֹיער. כד אוּן דִי
di un toier fun aingang bizn zei oif gelozt zich hobn mir un
the and gate of entrance until them on let self have we and

שִׂיסערס הָאָבֶן גְעשאָסן אוֹיף דַיינַע קנעכט פֿוּן דער מוֹיער, אוּן עס זַיינען
zainen es un moier der fun knecht daine oif geshosn hobn shisers
are it and wall the from servants your on shot have shooters

אוּמגעקוּמען פֿוּן דעם מלכס קנעכט , אוּן אוֹיך דַיין קנעכט אוּרִיָה דער
der Uriyah knecht dain oich un knecht melechs dem fun umgekumen
the Uriyah servants your also and servants king's the of perished

חִתִּי אִיז אוּמגעקוּמען .
umgekumen iz Chitti
perished is Chitti

25 Then Dovid said unto the malach, Thus shalt thou say unto Yoav, Let not this thing be evil in thy sight, for the cherev devoureth one as well as another; make thy milchamah more chazak *(strong)* against the Ir, and overthrow it; and give him a chazak encouragement.

כה הָאָט דָוִד גְעזאָגט צום שליח : אַזוי זאָלסטו זאָגן צו יוֹאָבן :
Yoavn tsu zogn zolstu azoi sheliech tsum gezogt Dovid hot
Yoav to say shall you so messenger to said Dovid has

זאָל נישט זיין פַֿאַרדראָסיק אין דַיינע אויגן דִי דאָזיקע זאַך , ווָאָרעם דִי
di vorem zach dozike di oign daine in fardrosik zain nisht zol
the because thing this the eyes your in unfortunate be not shall

שוועכט פַֿאַרצערט, אַזוי צי אַזוי; האַלט אָן דַיין מלחמה אַקעגן דער
der akegn milchome dain on halt azoi tsi azoi fartsert shverd
the against battle your on hold so or so consumed sword

שטאָט, אוּן צעשטער זי; אוּן שטאַרק אִים.
im shtark un zi tseshter un shtot
him strengthen and it destroy and city

26 And when the eshet Uriyah heard that Uriyah her ish was dead, she mourned for her ba'al *(husband)*. 27 And when the evel *(mourning)* was past, Dovid sent and brought her to his bais, and she became his isha, and bore him ben. But the thing that Dovid had done was evil in the sight of Hashem.

כו אוּן דִי ווַיִב פֿוּן אוּרִיָה חִתִּי הָאָט גְעהערט אַז אִיר מאַן
man ir az gehert hot Chitti dem Uriyah fun vaib di un
man her that heard has Chitti the Uriyah of wife the and

אוּרִיָה אִיז טוֹיט , אוּן זִי הָאָט גְעקלאָגט אוֹיף אִיר מאַן . כז אוּן
un man ir oif geklogt hot zi un toit iz Uriyah
and husband her on mourned has she and death is Uriyah

ווִי דִי אֲבֵלוּת אִיז אַריבער, אַזוי הָאָט דָוִד גְעשיקט אוּן הָאָט זִי
zi hot un geshikt Dovid hot azoi ariber iz avlut di vi
her has and sent Dovid has so over is mourning the when

אַריַינגענומען אִין זַיין הוּיז , אוּן זִי אִיז אִים גְעוואָרן פַֿאַר אַ
a far gevorn im iz zi un hoiz zain in araingenumen
a for having become him is she and house his in took in

ווַיִב. אוּן זִי הָאָט אִים גְעבאָרן אַ זון . אוּן דִי זאַך ווָאָס דָוִד
Dovid vos zach di un zun a geborn im hot zi un vaib
Dovid which thing the and son a given birth to him has she and wife

הָאָט גְעטאָן, אִיז גְעווען שלעכט אִין דִי אויגן פֿוּן ה .
Hashem fun oign di in shlecht geven iz geton hot
Hashem of eyes the in evil having been is done has

12 And Hashem sent Natan unto Dovid. And he came unto him, and said unto him, There were two anashim in one town; the one an oisher, and the other poor.

יב אוּן ה הָאָט גְעשיקט נָתָן צו דָוִדן , אוּן ער אִיז
iz er un Dovidn tsu Natanen geshikt hot Hashem un
is he and Dovid to Natan sent has Hashem and

צו אִים גְעקומען , אוּן הָאָט צו אִים גְעזאָגט: צְווַיי מענטשן
mentshn tsvei gezogt im tsu hot un gekumen im tsu
men two said him to has and having come him to

זַיינען גְעווען אִין אַיין שטאָט: אַיינער אָן עושר אוּן אַיינער אַן
an einer un oysher an einer shtot ein in geven zainen
a one and rich man an one city one in having been are

אָרעמאַן .
oreman
poor person

ב בַיִים עושר זַיינען געווען שאָף און רינדער זייער פִיל ,
fil zeyer rinder un shof geven zainen oysher baim
many very cattle and sheep having been are rich man with the

ג און בַיִים אָרעמאַן איז גאָרנישט געווען אַחוץ איין קליין
klein ein achuts geven gornisht iz oreman baim un
small one aside from having been nothing is poor person with the and

שעפּעלע, וואָס ער האָט געקויפט און עס אויפגעהאָדעוועט, און עס איז
iz es un oifgehodevet es un gekoift hot er vos shefele
is it and raised it and bought has he which lamb

אויפגעוואַקסן אין איינעם מיט אים און מיט זַיינע קינדער . פּון זַיין
zain fun kinder zaine mit un im mit einem in oifgevaksn
his from children his with and him with together in grown up

ביסן פּלעגט עס עסן , און פּון זַיין בעכער פּלעגט עס טרינקען, און אין
in un trinken es flegt becher zain fun un esen es flegt bisn
in and drink it used to cup his from and eat it used to morsel

זַיין בוזעם פּלעגט עס ליגן, און עס איז אים געווען ווי אַ טאָכטער.
tochter a vi geven im iz es un lign es flegt buzem zain
daughter a as having been him is it and lie it used to bosom his

ד איז געקומען אַ דורכגייער צו דעם מאַן דעם עושר , און אים איז
iz im un oysher dem man dem tsu durchgeyer a gekumen iz
is him and rich man the man the to through goer a having come is

געווען אַ שאָד צו נעמען פּון זַיינע שאָף און פּון זַיינע רינדער,
rinder zaine fun un shof zaine fun nemen tsu shod a geven
cattle his of and sheep his from take to pity a having been

אויף צו מאַכן פּאַר דעם אורח וואָס איז צו אים געקומען , האָט ער
er hot gekumen im tsu iz vos oirech dem far machn tsu oif
he has having come him to is which guest the for make to on

געמוזן דאָס שעפּעלע פּון דעם אָרעמאַן , און האָט עס געמאַכט פּאַר
far gemacht es hot un oreman dem fun shefele dos genumen
for made it has and poor person the of lamb this taken

דעם מאַן וואָס איז צו אים געקומען .
gekumen im tsu iz vos man dem
having come him to is which man the

ה האָט דער צאָרן פּון דָוִדן שטאַרק געגרימט אויף דעם מאַן, און ער
er un man dem oif gegrimt shtark Dovidn fun tsorn der hot
he and man the on kindled strong Dovid of anger the has

האָט געזאָגט צו נָתָנען : אַזוי ווי ה לעבט, אַז טויט קומט דעם
dem kumt toit az lebt Hashem vi azoi Natanen tsu gezogt hot
the come death that lives Hashem as so Natan to said has

מאַן וואָס טוט דאָס דאָזיקע! ו און פּאַר דעם שעפּעלע דאַרף ער באַצאָלן
batsoln er darf shefele dem far un dozike dos tut vos man
repay he should lamb the for and this this do which man

פּירפּאַך, דערפּאַר וואָס ער האָט געטאָן די דאָזיקע זאַך , און פּאַר
far un zach dozike di geton hot er vos derfar firfachik
for and thing this the done has he that for the reason fourfold

וואָס ער האָט נישט רַחמָנות געהאַט.
gehat rachmones nisht hot er vos
had mercies not has he which

[2] The oisher had exceeding many tzon and bakar; [3] But the poor man had nothing, except one kivsah ketanah (little ewe lamb), which he had acquired and nourished; and she grew up together with him, and with his banim; it did eat of his own bread, and drank of his own kos *(cup)*, and slept in his kheyk *(bosom)*, and was unto him as a bat. [4] And there came a helech *(traveler)* unto the oisher, and he refused to take of his own tzon and of his own bakar, to prepare for the ore'ach *(wayfaring man, traveller, guest)* that was come unto him; but took the poor man's kivsah *(ewe lamb)*, and prepared her for the ish that was come to him.

[5] And af Dovid *(Dovid's anger)* was greatly kindled against the ish; and he said to Natan, As Hashem liveth, the ish that hath done this thing is ben mavet *(a son of death, worthy of death)*; [6] And he shall restore the kivsah fourfold, because he did this thing, and because he had no khamal *(pity)*.

[7] And Natan said to Dovid, Atah haIsh *(thou art the Man)*. Thus saith Hashem Elohei Yisroel: Meshachticha *(I anointed thee)* Melech over Yisroel, and I delivered thee out of the yad Sha'ul;
[8] And I gave thee the bais adoneicha, and the nashim of adoneicha into thy kheyk *(bosom)*, and gave thee Bais Yisroel and Yehudah; and if that had been too little, I would moreover have given unto thee such as this and such as that. [9] Why hast thou despised the Davar Hashem, to do the rah in His eyes? Thou hast killed Uriyah the Chitti with the cherev, and hast taken his isha to be thy isha, and hast slain him with the cherev of the Bnei Ammon. [10] Now therefore the cherev shall not depart from thine Bais ad olam; because thou hast despised Me, hast taken the isha Uriyah the Chitti as thy isha. [11] Thus saith Hashem, Hineni, I will raise up ra'ah *(adversity)* against thee out of thine own Bais, and I will take thy nashim before thine eyes, and give them unto thy re'a, and he shall lie with thy nashim in the sight of this shemesh. [12] For

ז הָאָט נָתָן געזאָגט צו דָּוִדן : דו ביסט דער מאַן! אַזוי האָט גענאָגט
gezogt hot azoi man der bist du Dovidn tsu gezogt Natan hot
said has thus man the are you Dovid to said Natan has

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: איך האָב דיך געזאַלבט פַֿאַר אַ מלך
melech a far gezalbt dich hob ich Yisroel Elokei Hashem
king a for anointed you(SG) have I Yisroel the G-d of Hashem

איבער יִשְׂרָאֵל, און איך האָב דיך מציל געווען פֿון שָׁאוּלס האַנט;
hant Shauls fun geven matsl dich hob ich un Yisroel iber
hand Sha'ul's from been rescued you(SG) have I and Yisroel over

ח און איך האָב דיר געגעבן דאָס הויז פֿון דיַין האַר , און די
di un har dain fun hoiz dos gegebn dir hob ich un
the and master your of house this given you(SG) have I and

וויַבער פֿון דיַין האַר אין דיַין בוזעם , און האָב דיר געגעבן דאָס
dos gegebn dir hob un buzem dain in har dain fun vaiber
this given you(SG) have and bosom your in master your of wives

הויז פֿון יִשְׂרָאֵל און יהודה . און אויב דאָס איז ווינציק , וועל איך דיר
dir ich vel vintsik iz dos oib un Yehudah un Yisroel fun hoiz
you(SG) I will enough is this if and Yehudah and Yisroel of house

צולייגן נאָך און נאָך אַ מאָל אַזוי פֿיל . ט פַֿאַר וואָס האָסטו פַֿאַראַכט
faracht hostu vos far fil azoi mol a noch un noch tsuleigen
despised have you which for much so time a still and yet add

דאָס וואָרט פֿון ה , צו טאָן וואָס איז שלעכט אין מיַינע אויגן? אוּרִיָה
Uriyah oign maine in shlecht iz vos ton tsu Hashem fun vort dos
Uriyah eyes my in evil is what do to Hashem of word this

דעם חִתִּי האָסטו דערשלאָגן מיטן שווערד, און זיַין וויַב האָסטו
hostu vaib zain un shverd mitn dershlogn hostu Chitti dem
have you wife his and sword with struck down have you Chitti the

דיר צוגענומען פַֿאַר אַ וויַב; און האָסט אים געהרגעט דורך דער
der durch geharget im host un vaib a far tsugenumen dir
the by killed him have and wife a for taken you(SG)

שווערד פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן . י און אַצונד , זאָל זיך אויף אייביק
eibik oif zich zol atsund un Amon fun kinder di fun shverd
ever for self shall now and Ammon of children the of sword

נישט אָפּטאָן אַ שוועדר פֿון דיַין הויז , דערפַֿאַר וואָס דו האָסט
host du vos derfar hoiz dain fun shverd a opton nisht
have you which for the reason house your from sword a remove not

מיך פַֿאַראַכט, און האָסט גענומען די וויַב פֿון אוּרִיָה דעם חִתִּי דיר
dir Chitti dem Uriyah fun vaib di genumen host un faracht mich
you(SG) Chitti the Uriyah of wife the taken have and despised me

צו זיַין פַֿאַר אַ וויַב. יא אַזוי האָט ה געזאָגט: זע , איך שטעל-אויף
shtel-oif ich ze gezogt Hashem hot azoi vaib a far zain tsu
set up I behold said Hashem has thus wife a for be to

אויף דיר אַן אומגליק פֿון דיַין הויז , און איך וועל נעמען דיַינע
daine nemen vel ich un hoiz dain fun umglik an dir oif
your take will I and house your from calamity a you(SG) against

וויַבער פַֿאַר דיַינע אויגן, און זיי געבן צו אַן אַנדערן, און ער וועט ליגן
lign vet er un andern an tsu gebn zei un oign daine far vaiber
lie will he and another an to give them and eyes your before wives

מיט דיַינע וויַבער פַֿאַר די אויגן פֿון דער דאָזיקער זון . יב וואָרעם דו
du vorem zun doziker der fun oign di far vaiber daine mit
you because sun this one the of sight the before wives your with

thou didst it baseter *(secretly)*; but I will do this thing before kol Yisroel, and before the shemesh.

13 And Dovid said unto Natan, I have sinned against Hashem. And Natan said unto Dovid, Hashem also hath put away thy chattat; thou shalt not die.

14 Howbeit, because by this deed thou hast given great occasion to the oyevim of Hashem to ni'etz *(deride, ridicule, revile, blaspheme)*, also haben *(the son)* that is born unto thee shall surely die.

15 And Natan departed unto his bais. And Hashem struck the yeled that Uriyah's isha bore unto Dovid, and it was very ill. 16 Dovid therefore pleaded with HaElohim for the na'ar; and Dovid did a tzom, and went in, and lay all night upon ha'aretz.

17 And the zekenim of his Bais arose, and went to him, to raise him up from ha'aretz; but he would not, neither did he eat lechem with them.

18 And it came to pass on the yom hashevi'i, that the yeled died. And the avadim of Dovid feared to tell him that the yeled

הָאָסט געטאָן אין פֿאַרבאָרגענעש, און איך וועל טאָן די דאָזיקע זאַך פֿאַר
far zach dozike di ton vel ich un farborgenish in geton host
before thing this the do will I and secret in done have

גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און פֿאַר דער זון .
zun der far un Yisroel gants
sun the before and Yisroel all

יג הָאָט דָּוִד געזָאגט צו נָתָנען : איך האָב געזינדיקט צו ה .
Hashem tsu gezindikt hob ich Natanen tsu gezogt Dovid hot
Hashem to sinned have I Natan to said Dovid has

הָאָט נָתָן געזָאגט: ה האָט אויך אָפּגעטאָן דײַן זינד ; וועסט נישט
nisht vest zind dain opgeton oich hot Hashem gezogt Natan hot
not will sin your removed also has Hashem said Natan has

שטאַרבן.
shtarbn
die

יד אָבער ווייל לעסטערן האָסטו גענלעסטערט די פֿײַנט פֿון
fun faint di gelestert hostu lestern vail ober
of enemies the scorned have you scorn because but

ה מיט דער דאָזיקער זאַך , וועט אויך דאָס קינד ווָאס איז
iz vos kind dos oich vet zach doziker der mit Hashem
is which child this also will thing this one the with Hashem

דיר געבאָרן געוואָרן , זיכער שטאַרבן.
shtarbn zicher gevorn geborn dir
die surely having become born to you(SG)

טו און נָתָן איז אַוועקגעגאַנגען צו זײַן הויז . און ה האָט
hot Hashem un hoiz zain tsu avekgegangen iz Natan un
has Hashem and house his to went way is Natan and

געפּלאָגט דאָס קינד וואָס אוּריָהס ווײַב האָט געבאָרן , דָּוִדן , און ער איז
iz er un Dovidn geborn hot vaib Uriyahs vos kind dos geplogt
is he and Dovid bore has wife Uriyah's which child this afflicted

געוואָרן חרוב . טז האָט דָּוִד געבעטן האלקים פֿאַר דעם
dem far HaElokim gebetn Dovid hot chorev gevorn
the for G-d entreated Dovid has very sick having become

ייִנגל , און דָּוִד האָט געפֿאַסט אַ פֿאַסטונג, און אַז ער פֿלעגט אַהיים
aheim flegt er az un fastung a gefast hot Dovid un yingel
home used to he when and fast a fasted has Dovid and child

קומען , פֿלעגט ער נעכטיקן ליגנדיק אויף דער ערד .
erd der oif ligndik nechtikn er flegt kumen
ground the on lying spend the night he used to come

יז זײַנען צוגעשטאַנען צו אים אַלע עלטסטע פֿון זײַן הויז , אים צו
tsu im hoiz zain fun eltste ale im tsu tsugeshtanen zainen
to him house his of elders all him upon urged are

מאַכן אויפֿשטיין פֿון דער ערד , אָבער ער האָט נישט געוואָלט, און ער
er un gevolt nisht hot er ober erd der fun oifshtein machn
he and wanted not has he but ground the from stand up make

האָט נישט געגעסן מיט זיי קיין ברויט.
broit kein zei mit gegesn nisht hot
bread any them with eaten not has

יח און עס איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, איז דאָס קינד געשטאָרבן,
geshtorbn kind dos iz tog zibetn oifn geven iz es un
died child this is day seventh on having been is it and

און דָּוִדס קנעכט האָבן מורא געהאַט אים אויסצוזאָגן אַז דאָס קינד
kind dos az oistsuzogn im gehat moire hobn knecht Dovids un
child this that divulge him had fear have servants Dovid's and

was dead; for they said, Hinei, while the yeled was yet chai *(alive)*, we spoke unto him, and he would not pay heed unto koleinu *(our voice)*; so if we tell him that the yeled is dead, will he then do something horrendous?

[19] But when Dovid saw that his avadim were mitlachashim *(whisperers)*, Dovid perceived that the yeled was dead; therefore Dovid said unto his avadim, Is the yeled dead? And they said, Met *(dead, he is dead)*.

[20] Then Dovid arose from ha'aretz, and bathed, and put on lotion, and changed his apparel, and came into the Bais Hashem, and worshiped; then he came to his own Bais; and when he requested, they set lechem before him, and he did eat.

[21] Then said his avadim unto him, What davar is this that thou hast done? Thou didst undergo a tzom and weep for the sake of the yeled, while it was alive; but when the yeled was dead, thou didst rise and eat lechem. [22] And he said, While the yeled was yet chai, I underwent a tzom and wept; for I said, Who can tell whether Hashem will be gracious to me, that the

איז געשטאָרבן; וואָרעם זיי האָבן געזאָגט: זע , אַז דאָס קינד
kind dos az ze gezogt hobn zei vorem geshtorbn iz
child this when behold said have they because died is

האָט געלעבט, האָבן מיר צו אים גערעדט, און ער האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot er un geredt im tsu mir hobn gelebt hot
paid heed not has he and spoken him to we have lived has

צו אונדזער קול , הייַנט ווי וועלן מיר זאָגן צו אים: דאָס קינד איז
iz kind dos im tsu zogn mir veln vi haint kol undzer tsu
is child this him to say we will how today voice our to

געשטאָרבן? ער וועט זיך נאָך אָנטאָן עפּעס בייז.
beiz epes onton noch zich vet er geshtorbn
evil something put on yet self will he died

יט האָט דָוִד געזען אַז זייַנע קנעכט שושקן זיך , און דָוִד האָט
hot Dovid un zich shushkn knecht zaine az gezen Dovid hot
has Dovid and self whisper servants his that seen Dovid has

פֿאַרשטאַנען אַז דאָס קינד איז געשטאָרבן, און דָוִד האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Dovid un geshtorbn iz kind dos az farshtanen
to said has Dovid and died is child this that understood

זייַנע קנעכט : איז דאָס קינד געשטאָרבן? האָבן זיי געזאָגט: געשטאָרבן.
geshtorbn gezogt zei hobn geshtorbn kind dos iz knecht zaine
died said they have died child this is servants his

כ איז דָוִד אויפֿגעשטאַנען פֿון דער ערד , און ער האָט זיך געוואַשן
gevashn zich hot er un erd der fun oifgeshtanen Dovid iz
washed self has he and ground the from arose Dovid is

און געזאַלבט, און איבערגעביטן זייַנע קליידער ; און ער איז געקומען
gekumen iz er un kleider zaine ibergebitn un gezalbt un
having come is he and garments his changed and anointed and

אין הס הויז , און האָט זיך געבוקט. און ער איז געקומען אין
in gekumen iz er un gebukt zich hot un hoiz Hashems in
in having come is he and bowed self has and house Hashem's in

זיַין הויז , און האָט געבעטן , און מע האָט גענייגט פֿאַר אים
im far geleigt hot me un gebetn hot un hoiz zain
him before laid down has one and requested has and house his

ברויט, און ער האָט געגעסן.
gegesn hot er un broit
eaten has he and bread

כא האָבן זייַנע קנעכט צו אים גערעדט: וואָס איז די דאָזיקע זאַך , וואָס
vos zach dozike di iz vos gezogt im tsu knecht zaine hobn
which thing this the is what said him to servants his have

דו האָסט געטאָן? פֿון וועגן דעם קינד , אַז עס האָט געלעבט,
gelebt hot es az kind dem vegen fun geton host du
lived has it when child the concerning for done have you

האָסטו געפֿאַסט און געווויינט, און ווי דאָס קינד איז געשטאָרבן, ביסטו
bistu geshtorbn iz kind dos vi un geveint un gefast hostu
are you died is child this when and wept and fasted have you

אויפֿגעשטאַנען און האָסט געגעסן ברויט? כב האָט ער געזאָגט: אַז דאָס קינד
kind dos az gezogt er hot broit gegesn host un oifgeshtanen
child this when said he has bread eaten have and arose

האָט נאָך געלעבט האָב איך געפֿאַסט און געווויינט, ווייַל איך האָב געקלערט:
geklert hob ich vail geveint un gefast ich hob gelebt noch hot
thought have I for wept and fasted I have alive yet has

ווער ווייס , ה קען מיך לייַטזעליקן , און דאָס קינד וועט בלייַבן
blaibn vet kind dos un laitzelikn mich ken Hashem veis ver
remain will child this and take pity on me can Hashem knows who

לעבן. כג אַצונד אָבער אַז ער איז געשטאָרבן, נאָך וואָס זאָל איך
ich zol vos noch geshtorbn iz er az ober atsund lebn
I shall which after died is he when however now alive

פַֿאַסטן? צי קען איך אים ווידער אומקערן ? איך גיי צו אים, אָבער ער וועט
vet er ober im tsu gei ich umkeren vider im ich ken tsi fasten
will he but him to go I return back again him I can or fast

זיך נישט אומקערן צו מיר.
mir tsu umkeren nisht zich
me to return back not self

כד און דָּוִד האָט געטרייסט זײַן וויַיב בַּת-שֶׁבַּען , און ער איז
iz er un Bat-Shevaen vaib zain getreist hot Dovid un
is he and Bat-Sheva wife his consoled has Dovid and

געקומען צו איר, און איז געלעגן מיט איר. און זי האָט געבאָרן אַ
a geborn hot zi un ir mit gelegn iz un ir tsu gekumen
a bore has she and her with lay is and her to having come

זון , און ער האָט גערופֿן זײַן נאָמען שלמה , און ה האָט אים
im hot Hashem un Shlomo nomen zain gerufn hot er un zun
him has Hashem and Sh'lomo name his called has he and son

ליב געהאַט. כה און ער האָט געשיקט דורך נָתָן דעם נבֿיא , און האָט
lib gehat hot un novi dem Natan durch geshikt hot er un
had love has and prophet the Natan by sent has he and

גערופֿן זײַן נאָמען ידידיָה פֿון וועגן ה .
Hashem vegen fun Yedidyah nomen zain gerufn
Hashem sake of for Yedidyah name his called

כו און יוֹאָבֿ האָט מלחמה געהאַלטן אויף רַבָּה פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun Rabbah oif gehaltn milchome hot Yoav un
of children the of Rabbah on waged war has Yoav and

עַמּון , און ער האָט באַצווונגען די מלוכה-שטאָט . כז און יוֹאָבֿ האָט
hot Yoav un meluche-shtot di batsvungen hot er un Amon
has Yoav and royal city the captured has he and Ammon

געשיקט שלוחים צו דָּוִדן , און האָט געזאָגט: איך האָב מלחמה
milchome hob ich gezogt hot un Dovidn tsu shluchim geshikt
war have I said has and Dovid to messengers sent

געהאַלטן אויף רַבָּה , אויך האָב איך באַצווונגען די וואַסערשטאָט.
vasershtot di batsvungen ich hob oich Rabbah oif gehaltn
water city the captured I have also Rabbah on waged

כח און אַצונד , זאַמל איַן דאָס איבעריקע פֿאָלק , און
un folk iberike dos ain zaml atsund un
and people remaining the in gather now and

לעגער אויף דער שטאָט, און באַצווינג זי; אַזיסט וועל איך
ich vel azist zi batsving un shtot der oif leger
I will lest it capture and city the against encamp

באַצווינגען די שטאָט, און מײַן נאָמען וועט גערופֿן ווערן אויף
oif vern gerufn vet nomen main un shtot di batsvingen
on become called will name my and city the capture

איר.
ir
it

כט האָט דָּוִד איַינגעזאַמלט דאָס גאַנצע פֿאָלק , און ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un folk gantse dos aingezamlt Dovid hot
having gone is he and people all the gathered Dovid has

קיין רַבָּה , און האָט מלחמה געהאַלטן אויף איר, און האָט זי באַצווונגען .
batsvungen zi hot un ir oif gehaltn milchome hot un Rabbah kein
captured it has and it on waged war has and Rabbah to

yeled may live? 23 But now he is met *(dead)*, why should I undergo a tzom? Can I bring him back again? I shall go to him, but he shall not return to me.

24 And Dovid comforted Bat-Sheva his isha, and went in unto her, and lay with her; and she bore ben, and he called shmo Sh'lomo; and Hashem loved him. 25 And He sent by the yad Natan HaNavi; and he called shmo Yedidyah *(Beloved of* Hashem*)*, for the sake of Hashem.

26 And Yoav fought against Rabbah of the Bnei Ammon, and captured ir hameluchah *(the royal city)*. 27 And Yoav sent malachim to Dovid, and said, I have fought against Rabbah, and have taken the Ir HaMayim.

28 Now therefore gather the rest of HaAm *(the army)* together, and encamp against the Ir, and capture it; lest I take the Ir, and it be called after my shem.

29 And Dovid gathered kol haAm together, and went to Rabbah, and fought against it, and captured it.

ל און ער האָט אַראָפגענומען מַלכָּמס קרוין פֿון זײַן קאָפּ; און איר
ir un kop zain fun kroin Malkams aropgenumen hot er un
its and head his from crown Malcam's removed has he and

וואָג איז געווען אַ צענטנער גאָלד, דערצו טײַער געשטיין; און זי
zi un geshtein taier dertsu gold tsentner a geven iz vog
it and stone precious thereto gold talent a having been is weight

איז אָנגעטאָן געווָארן אויף דָּוִדס קאָפּ. און רויב פֿון דער שטאָט
shtot der fun roib un kop Dovids oif gevorn ongeton iz
city the from plunder and head Dovid's on having become put on is

האָט ער אַרויסגעפֿירט זייער פֿיל . לא און דאָס פֿאָלק וואָס איז איר האָט ער
er hot ir in vos folk dos un fil zeyer aroisgefirt er hot
he has it in which people the and much very led out he has

אַרויסגעפֿירט, און געלייגט אונטער זעגן, און אונטער אײַזערנע דרעשׁשליטנס,
dreshshlitns aizerne unter un zegn unter geleigt un aroisgefirt
sledges iron under and saws under placed and led out

און אונטער אײַזערנע העק, און האָט זיי געמאַכט דורכגיין דורך
durch durchgein gemacht zei hot un hek aizerne unter un
through pass through made them has and axes iron under and

ציגלאוויונס. און אַזוי פֿלעגט ער טאָן צו אַלע שטעט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun shtet ale tsu ton er flegt azoi un tsigloivns
of children the of cities all to do he used to so and brick-kiln

עַמּוֹן .
Amon
Ammon

און דָּוִד און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן זיך אומגעקערט קיין
kein umgekert zich hobn folk gantse dos un Dovid un
to returned self have people entire this and Dovid and

ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

יג און עס איז געווען נאָך דעם: אַבְשָׁלוֹם דער זון פֿון דָּוִדן
Dovidn fun zun der Avshalom dem noch geven iz es un
Dovid of son the Avshalom this after having been is it and

האָט געהאַט אַ שיינע שוועסטער וואָס איר נאָמען איז געווען
geven iz nomen ir vos shvester sheine a gehat hot
having been is name her whose sister beautiful a had has

תָּמָר , און אַמנון דער זון פֿון דָּוִדן האָט זי ליב געקריגן. ב און
Tamar un gekrign lib zi hot Dovidn fun zun der Amnon un
and got love her has Dovid of son the Amnon and Tamar

אַמנון האָט זיך געקלעמט ביז צום קראַנק ווערן , פֿון וועגן זײַן
zain vegen fun vern krank tsum biz geklemt zich hot Amnon
his account of of become ill to the unto aggrieved self has Amnon

שוועסטער תָּמָר , ווָארעם זי איז געווען אַ יונגפֿרוי ; און עס איז געווען
geven iz es un yungfroi a geven iz zi vorem Tamarn shvester
was is it and virgin a was is she because Tamar sister

פֿאַרהוילן אין אַמנונס אויגן ווי אַזוי איר עפּעס צו טאָן.
ton tsu epes ir azoi vi oign Amnons in farhoiln
do to anything her so how eyes Amnon's in hide

ג און אַמנון האָט געהאַט אַ חבֿר וואָס זײַן נאָמען איז געווען
geven iz nomen zain vos chever a gehat hot Amnon un
having been is name his whose friend a had has Amnon and

יוֹנָדָב דער זון פֿון שִׁמְעָה , דָּוִדס ברודער, און יוֹנָדָב איז
iz Yehonadav un bruder Dovids Shimeah fun zun der Yehonadav
is Yonadav and brother Dovid's Shime'ah of son the Yonadav

30 And he took their melech's ateret from off his rosh, the weight whereof was a talent of zahav with the precious stones; and it was set on Dovid's rosh. And he brought forth the plunder of the ir *(city)* in great abundance. 31 And he brought forth ha'am that were therein, and put them under saws, and under threshing tools of barzel, and under axes of barzel, and made them go through the brickkilns; and thus did he unto all the towns of the Bnei Ammon. So Dovid and kol haAm returned unto Yerushalayim.

13 And it came to pass after this, that Avshalom Ben Dovid had an achot yafeh *(beautiful sister)*, whose shem was Tamar; and Amnon Ben Dovid loved her. 2 And Amnon was so distressed, that he fell ill for his achot Tamar; for she was betulah; but Amnon thought it impossible for him to do anything to her.

3 But Amnon had a re'a, shmo Yonadav Ben Shime'ah Achi Dovid; and Yonadav was an ish chacham *(shrewd*

man). 4 And he said unto him, Why art thou, being Ben HaMelech, becoming dal *(weak, wretched)* from day to day? Wilt thou not tell me? And Amnon said unto him, Ani ohev *(I love)* Tamar achot Avshalom achi. 5 And Yehonadav said unto him, Lay thee down on thy mishkav, and make thyself sick; and when avicha cometh to see thee, say unto him, now, let my achot Tamar come, and cause me to eat lechem, and prepare the briyah *(food)* in my sight, that I may see it, and eat it from her yad.

6 So Amnon lay down, and made himself sick; and when HaMelech was come to see him, Amnon said unto HaMelech, Now, let Tamar my achot come, and make me a couple of [heart-shaped] cakes in my sight, that I may eat from her yad.

7 Then Dovid sent to Tamar to the palace, saying, Go now to the bais of thy brother Amnon, and prepare for him briyah *(food)*.

8 So Tamar went to the bais of her brother Amnon; and he was lying down. And she

געווען זייער אַ קלוגער מענטש. ד האָט ער צו אים געזאָגט: פַֿאַר וואָס
geven zeyer a kluger mentsh hot er tsu im gezogt far vos
having been very a shrewd man has he to him said for what

ביסטו אַזוי אָפּגעצערט פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן, דו בן-מלך? ווילסטו
bistu azoi opgetsert frimorgn in frimorgn du ben-melech vilstu
are you so wasted morning in morning you son of the king will

מיר נישט זאָגן? האָט אַמנון צו אים געזאָגט: איך האָב ליב תָּמָר, מײַן
mir nisht zogn hot Amnon tsu im gezogt ich hob lib Tamarn main
me not tell has Amnon to him said I have love Tamar my

ברודער אַבְשָׁלוֹמס שוועסטער. ה האָט יהונָדָב צו אים געזאָגט: לייג
Avshaloms bruder shvester hot Yehonadav tsu im gezogt leig
Avshalom's brother sister has Yehonadav to him said lie down

זיך אויף דײַן געלעגער, און מאַך זיך קראַנק, און אַז דײַן פֿאָטער
dain oif zich un krank mach zich un az dain foter
your on self and ill self make and when your father

וועט זיך קומען זען, אַזוי זאָלסטו זאָגן צו אים: זאָל, איך בעט
vet zich kumen zen azoi zolstu zogn tsu im zol ich bet
will you(SG) come see so you shall say to him shall I entreat

דיך, קומען מײַן שוועסטער תָּמָר, און מיר געבן עסן, שפּײַז,
dich kumen main shvester Tamar un mir gebn esen shpaiz
you(SG) come my sister Tamar and me give food ability to eat

און זאָל זי מאַכן דאָס עסן פֿאַר מײַנע אויגן, כּדי איך זאָל זען, און
un zol zi machn dos esen far maine oign kedei ich zol zen un
and she shall make this eat before my eyes so that I shall see and

עסן פֿון איר האַנט.
esen fun ir hant
eat of her hand

ו האָט אַמנון זיך געלייגט און זיך געמאַכט קראַנק, און ווי דער
hot Amnon zich geleigt un zich gemacht krank un vi der
has Amnon self lain down and self made ill and when the

מלך איז אים געקומען זען, אַזוי האָט אַמנון געזאָגט צום
melech iz im gekumen zen azoi hot Amnon gezogt tsum
king is him having come to see so has Amnon said to the

מלך: זאָל, איך בעט דיך, קומען מײַן שוועסטער תָּמָר, און
melech zol ich bet dich kumen main shvester Tamar un
king shall I entreat you(SG) come my sister Tamar and

צובריי̈טן פַֿאַר מײַנע אויגן אַ פּאָר פַֿאַנקוכנס, און איך וועל עסן פֿון
tsubreitn far maine oign a por fankuchns un ich vel esen fun
prepare before my eyes pair a pancakes and I will eat from

איר האַנט.
ir hant
her hand

ז האָט דָּוִד געשיקט צו תָּמָרן אין הויז, אַזוי צו זאָגן: גיי אַקאָרשט
hot Dovid geshikt tsu Tamarn in hoiz azoi tsu zogn gei akorsht
has Dovid sent to Tamar in house so to say go now

אין דײַן ברודער אַמנונס הויז, און מאַך אים עסן.
in dain bruder Amnons hoiz un mach im esen
in your brother Amnon's house and make him eat

ח איז תָּמָר געגאַנגען אין איר ברודער אַמנונס הויז; און ער
iz Tamar gegangen in ir bruder Amnons hoiz un er
is Tamar having gone in her brother Amnon's house and he

איז געלעגן. און זי האָט גענומען דעם טייג, און האָט געקנעטן
iz gelegn un zi hot genumen dem teig un hot geknetn
is lying and she has taken the dough and has kneaded

took batzek *(dough)*, and kneaded it, and made cakes in his sight, and did bake the [heart-shaped] cakes. [9] And she took a masret *(pan)*, and poured them out before him; but he refused to eat. And Amnon said, Have kol ish go out from me. And they went out kol ish from him. [10] And Amnon said unto Tamar, Bring the briyah into the cheder ([bed] room), that I may eat from thine yad. And Tamar took the [heart-shaped] cakes which she had prepared, and brought them into the bedroom to Amnon her brother. [11] And when she had brought them unto him to eat, he took hold of her, and said unto her, Come lie with me, my achot. [12] And she answered him, No, achi, do not violate me; for no such thing ought to be done in Yisroel; do not thou this nevalah *(foul deed, shameful thing)*. [13] And I, to where shall I cause my cherpah *(shame, disgrace)* to go? And as for thee, thou shalt be as one of the nevalim *(wicked fools)* in Yisroel. Now therefore, speak unto HaMelech; for he will not withhold me from thee. [14] Howbeit he would not pay heed unto her voice; but, being stronger than

אוּן צוּבאַרייט פֿאַר זײַנע אויגן, אוּן געבאַקט די פֿאַנקוכנס . ט אוּן
un fankuchns di gebakt un oign zaine far tsubareit un
and pancakes the baked and eyes his before prepared and

זי האָט געגומען די פֿאַן, אוּן האָט אויסגעגאָסן פֿאַר אים; אָבער
ober im far oisgegosen hot un fan di genumen hot zi
but him for poured out has and pan the taken has she

ער האָט נישט געוואָלט עסן . אוּן אַמנון האָט געזאָגט: פֿירט אַרויס
arois firt gezogt hot Amnon un esen gevolt nisht hot er
out lead said has Amnon and to eat wanted not has he

אַלע מענטשן פֿון מיר. זײַנען אַלע מענטשן אַרויסגעגאַנגען פֿון
fun aroisgegangen mentshn ale zainen mir fun mentshn ale
from having went forth people all are me from people all

אים. י אוּן אַמנון האָט געזאָגט צו תָּמָר : ברענג דאָס עסן אין
in esen dos breng Tamarn tsu gezogt hot Amnon un im
into eating the bring Tamar to said has Amnon and him

קאַמער , אוּן איך וועל עסן פֿון דיין האַנט. האָט תָּמָר גענומען די
di genumen Tamar hot hant dain fun esen vel ich un kamer
the taken Tamar has hand your from eat will I and chamber

פֿאַנקוכנס וואָס זי האָט געמאַכט, אוּן אַריַינגעבראַכט צו איר ברודער
bruder ir tsu araingebracht un gemacht hot zi vos fankuchns
brother her to brought in and made has she that pancakes

אַמנונען אין קאַמער . יא אוּן ווי זי האָט אים דערלאַנגט צום
tsum derlangt im hot zi vi un kamer in Amnonen
to served him has she when and chamber in Amnon

עסן, אַזוי האָט ער זי אָנגענומען , אוּן האָט געזאָגט: קום ליג מיט
mit lig kum gezogt hot un ongenumen zi er hot azoi esen
with lie come said has and grasped her he has so eat

מיר, מײַן שוועסטער. יב האָט זי צו אים געזאָגט: נישט, מײַן ברודער!
bruder main nisht gezogt im tsu zi hot shvester main mir
brother my not said him to she has sister my me

זאָלסט מיך נישט פּײַניקן , ווָאָרעם אַזוי ווערט נישט געטאָן
geton nisht vert azoi vorem painiken nisht mich zolst
done not becomes so because afflict not me you(SG) must

אין יִשְׂרָאֵל; זאָלסט נישט טאָן די דאָזיקע נבֿלה . יג אוּן
un nevole dozike di ton nisht zolst Yisroel in
and abominable act this the do not you(SG) must Yisroel in

איך, ווו וועל איך אַהינטאָן מײַן חרפּה ? אוּן דו ווועסט זײַן אַזוי
azoi zain vest du un charpe main ahinton ich vel vu ich
just as be will you and disgrace my put away I will where I

ווי איינער פֿון די נידערטרעכטיקע אין יִשְׂרָאֵל. אוּן אַצונד , רעד , איך
ich red atsund un Yisroel in nidertrechtike di fun einer vi
I speak now and Yisroel in worthless the of one as

בעט דיך , צום מלך , ווָאָרעם ער וועט מיך נישט פֿאַרמײַדן פֿון
fun farmaidn nisht mich vet er vorem melech tsum dich bet
from withhold not me will he because king to the you(SG) beg

דיר .
dir
you(SG)

יד אָבער ער האָט נישט געוואָלט צוהערן צו איר קול , אוּן ער האָט זי
zi hot er un kol ir tsu tsuhern gevolt nisht hot er ober
her has he and voice her to listen wanted not has he but

איבערגעשטאַרקט, אוּן האָט זי גענפּײַניקט, אוּן איז געלעגן מיט איר.
ir mit gelegn iz un gepainikt zi hot un ibergeshtarkt
her with lain is and afflicted her has and prevailed over

she, violated her and raped her, and lay with her.
15 Then Amnon hated her exceedingly; so that the sinah *(hatred)* wherewith he hated her was gedolah me'od than the ahavah wherewith he had loved her. And Amnon said unto her, Get up, get out.
16 And she said unto him, No, do not this ra'ah in sending me away which is gedolah than the other that thou didst unto me. But he would not pay heed unto her.
17 Then he called his na'ar that ministered unto him, and said, Put now this outside from me, and bolt the delet after her.
18 She had a kesones of various colors upon her; for with such were the banot HaMelech that were betulot apparelled. Then his mesharet *(servant)* brought her outside, and bolted the delet after her.
19 And Tamar put efer *(ash)* on her rosh *(head)* and made the kri'ah *(tearing, rending)* on her kesones of various colors that was on her, and laid her yad on her rosh, and went on weeping as she went.

טו און אַמנוֹן האָט זי פֿײַנט געקריגן זייער אַ גרויס פֿײַנטשאַפֿט; וואָרעם
vorem faintshaft grois a zeyer gekrign faint zi hot Amnon un
because enmity great a very gotten hate her has Amnon and

די פֿײַנטשאַפֿט וואָס ער האָט זי פֿײַנט געקריגן, איז געווען גרעסער
greser geven iz gekrign faint zi hot er vos faintshaft di
greater having been is gotten hate her has he that enmity the

פֿון דער ליבשאַפֿט וואָס ער האָט זי ליב געהאַט. און אַמנוֹן האָט צו
tsu hot Amnon un gehat lib zi hot er vos libshaft der fun
to has Amnon and had love her has he which love the than

איר געזאָגט: שטיי אויף, גיי. טז האָט זי צו אים געזאָגט: ניטע! וואָרעם
vorem nite gezogt im tsu zi hot gei oif shtei gezogt ir
because No said him to she has go up stand said her

דאָס דאָזיקע בייז מיך אַוועקצושיקן איז נאָך גרעסער ווי דאָס אַנדערע
andere dos vi greser noch iz avektsushikn mich beiz dozike dos
other the than greater yet is to send away me evil this the

וואָס דו האָסט געטאָן מיט מיר. אָבער ער האָט נישט געוואָלט צוהערן
tsuhern gevolt nisht hot er ober mir mit geton host du vos
to heed wanted not has he but me with done have you that

צו איר. יז און ער האָט גערופֿן זײַן יונג , זײַן משרת , און
un meshores zain yung zain gerufn hot er un ir tsu
and attendant his young man his called has he and her to

האָט געזאָגט: שיקט אַקאָרשט אַרויס די דאָזיקע פֿון מיר דרויסן , און
un droisn mir fun dozike di arois akorsht shikt gezogt hot
and outside me from this the out now send said has

פֿאַרשליס די טיר הינטער איר. יח – און זי האָט געהאַט אויף זיך אַ
a zich oif gehat hot zi un ir hinter tir di farshlis
a self on had has she and her behind door the lock

מאַנטל פּסים , וואָרעם אַזעלכע מאַנטלען פֿלעגן
flegn mantlen azelche vorem pasim mantl
used to coats such because reaching to palms and soles mantle

טראָגן דעם מלכס טעכטער די יונגפֿרויען. – האָט זײַן משרת
meshores zain hot yungfroin di techter melechs dem trogn
attendant his has virgins the daughters king's the wear

זי אַרויסגעפֿירט דרויסן , און האָט פֿאַרשלאָסן די טיר הינטער איר.
ir hinter tir di farshlosn hot un droisn aroisgefirt zi
her behind door the locked has and outside led out her

יט און תָּמָר האָט גענומען אַש אויף איר קאָפּ, און דאָס מאַנטל
mantl dos un kop ir oif ash genumen hot Tamar un
mantle this and head her on ashes taken has Tamar and

פּסים וואָס אויף איר האָט זי צעריסן, און זי האָט
pasim hot zi un tserisn zi hot ir oif vos
reaching to palms and soles has she and torn she has her on which

אַרויפֿגעטאָן איר האַנט אויף איר קאָפּ, און איז געגאַנגען און גייענדיק
geyendik un gegangen iz un kop ir oif hant ir aroifgeton
going and having gone is and head her to hand her put

געשריען.
geshrien
cried

כ האָט צו איר געזאָגט איר ברודער אַבְשָׁלוֹם : איז אַמנוֹן דַיִן ברודער
bruder dain Amnon iz Avshalom bruder ir gezogt ir tsu hot
brother your Amnon is Avshalom brother her said her to has

, שוויג , מַיִן שוועסטער, און אַצונד , דיר ? מיט געווען
shvaig shvester main atsund un dir mit geven
be silent sister my now and you(SG) with having been

ווָאָרעם ער איז דַיִן ברודער; זאָלסט דיר נישט נעמען
nemen nisht dir zolst bruder dain iz er vorem
take not you(SG) you(SG) should brother your is he because

צום האַרצן די דאָזיקע זאַך . און תָּמָר איז געזעסן אַ וויסטע אין איר
ir in viste a gezesn iz Tamar un zach dozike di hartsn tsum
her in desolate a sat is Tamar and thing this the heart to

ברודער אַבְשָׁלוֹמס הויז .
hoiz Avshaloms bruder
house Avshalom's brother

כא און דער מלך דָּוִד האָט געהערט אַלע די דאָזיקע זאַכן . און
un zachn dozike di ale gehert hot Dovid melech der un
and things these the all heard has Dovid king the and

אים האָט זייער געערגערט.
geergert zeyer hot im
angered very has him

כב און אַבְשָׁלוֹם האָט נישט גערעדט מיט אַמנוֹנען פּון שלעכטס ביז
biz shlechts fun Amnonen mit geredt nisht hot Avshalom un
to bad from Amnon with spoken not has Avshalom and

גוטס, ווָאָרעם אַבְשָׁלוֹם האָט פַיינט געקריגן אַמנוֹנען דערפַאר
derfar Amnonen gekrign faint hot Avshalom vorem guts
for the reason Amnon gotten hate has Avshalom because good

ווָאס ער האָט געפַיינִיקט זיין שוועסטער תָּמָרן .
Tamarn shvester zain gepainikt hot er vos
Tamar sister his afflicted has he that

כג און עס איז געווען אין צַוויי יאָר צַייט אַרום , האָט מען געשאָרן
geshorn men hot arum tsait yor tsvei in geven iz es un
sheared one has around time years two in having been is it and

ביי אַבְשָׁלוֹמען אין בַּעַל-חָצוֹר ווָאס בַּיי אֶפרַים , און אַבְשָׁלוֹם האָט
hot Avshalom un Efrayim bai vos Baal-Chatsor in Avshalomen bai
has Avshalom and Ephrayim by which Ba'al-Chatsor in Avshalom by

פַאַררופן אַלע זין פון מלך . כד און אַבְשָׁלוֹם איז געקומען צום
tsum gekumen iz Avshalom un melech fun zin ale farrufn
to having come is Avshalom and king of sons all invited

מלך , און האָט געזאָגט: אָט , איך בעט דיך , שערט מען ביַי
bai men shert dich bet ich ot gezogt hot un melech
by one shears you(SG) entreat I behold said has and king

דיין קנעכט ; זאָל , איך בעט דיך , דער מלך און זיַינע קנעכט
knecht zaine un melech der dich bet ich zol knecht dain
servants his and king the you(SG) entreat I shall servant your

מיטגיין מיט דיַין קנעכט . כה האָט דער מלך געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען :
mitgein mit dain knecht melech der hot gezogt tsu Avshalomen
with going with servant your the has said to Avshalom

ניין , מַיִן זון , לאָמיר אַקאָרשט נישט אַלע גיין , כדי מיר זאָלן נישט פַאַלן
faln nisht zoln mir akorsht nisht ale gein kedei mir zoln main nein
fall not shall we so that go all not just let us son my no

צו שוועריף דיר . איז ער צוגעשטאַנען צו אים, אָבער ער האָט נישט
oif shver tsu tsugeshtanen er iz dir . oif shver tsu
on heavy too urged he is you(SG) him to but has he not

[20] And Avshalom her brother said unto her, Hath Amnon thy brother been with thee? But hold now thy peace, my achot; he is thy brother; this thing take not to heart. So Tamar remained shomemah *(desolate)* in the bais of her brother Avshalom.

[21] But when Dovid HaMelech heard of all these things, he was very angry.

[22] And Avshalom spoke unto his brother Amnon not a davar neither rah nor tov; for Avshalom hated Amnon, because he had violated and raped his achot Tamar.

[23] And it came to pass after two full shanim, that Avshalom had gozezim *(sheepshearers)* in Ba'al-Chatzor, which is in Ephrayim; and Avshalom invited all the Bnei HaMelech.
[24] And Avshalom came to HaMelech, and said, Hinei now, thy eved hath gozezim; let HaMelech, now, and his avadim go with thy eved. [25] And HaMelech said to Avshalom, No, beni *(my son)*, let us not all now go, lest we be a burden unto thee. And he urged him; howbeit he would not

go, but put a bracha on him. 26 Then said Avshalom, If not, now, let achi Amnon go with us. And HaMelech said unto him, Why should he go with thee? 27 But Avshalom urged him, that he let Amnon and kol Bnei HaMelech go with him.

28 Now Avshalom had commanded his avadim, saying, Mark ye now when Amnon's lev is high with yayin, and when I say unto you, Strike Amnon; then kill him, fear not; have not I commanded you? Be chazak *(courageous)*, and be bnei chayil.

29 And the na'arei Avshalom did unto Amnon as Avshalom had commanded. Then all the Bnei HaMelech arose, and every man mounted him up upon his pered *(mule)*, and fled. 30 And it came to pass, while they were baderech *(on the way)*, that report came to Dovid, saying, Avshalom hath slain all the Bnei HaMelech, and there is not one of them left.

31 Then HaMelech arose, and made the kri'ah on his garments, and lay on the earth; and all his avadim

געוואָלט גיין , און ער האָט אים געבענטשט. כו האָט אַבְשָׁלום געזאָגט: אויב
oib gezogt Avshalom hot gebentsht im hot er un gein gevolt
if said Avshalom has blessed him has he and go wanted

נישט, זאָל , איך בעט דיך , גיין מיט אונדז מיין ברודער אַמנון .
Amnon bruder main undz mit gein dich bet ich zol nisht
Amnon brother my us with go you(SG) entreat I shall not

האָט דער מלך צו אים געזאָגט: נאָך וואָס זאָל ער גיין מיט דיר ?
dir mit gein er zol vos noch gezogt im tsu melech der hot
you(SG) with go he shall which after said him to king the has

כז איז אַבְשָׁלום צוגעשטאַנען צו אים, און ער האָט געשיקט מיט אים
im mit geshikt hot er un im tsu tsugeshtanen Avshalom iz
him with sent has he and him to urged Avshalom is

אַמנוֹנען און אַלע זין פון מלך .
melech fun zin ale un Amnonen
king of sons all and Amnon

כח און אַבְשָׁלום האָט באַפוילן זיינע יונגען , אַזוי צו זאָגן : זעט
zet zogn tsu azoi yungen zaine bafoiln hot Avshalom un
see say to so young his commanded has Avshalom and

אַקאָרשט, ווי אַמנוֹנס האַרץ איז פֿרייליך פון ווין , און איך וועל אייך
aich vel ich un vain fun freilech iz harts Amnons vi akorsht
you will I and wine from merry is heart Amnon's when now

זאָגן : שלאָגט אַמנוֹנען , אַזוי זאָלט איר אים טייטן; איר זאָלט נישט
nisht zolt ir teitn im ir zolt azoi Amnonen shlogt zogn
not shall you kill him you shall so Amnon strike down tell

מורא האָבן, וואָרעם איך האָב דאָך אייך באַפוילן . שטאַרקט אייך
aich shtarkt bafoiln aich doch hob ich vorem hobn moire
you strengthen commanded you indeed have I because have fear

און זייט העלדישע יונגען .
yungen heldishe zait un
young heroic be and

כט האָבן די יונגען פון אַבְשָׁלומען געטאָן צו אַמנוֹנען אַזוי ווי
vi azoi Amnonen tsu geton Avshalomen fun yungen di hobn
as so Amnon to done Avshalom of young the have

אַבְשָׁלום האָט באַפוילן , און אַלע זין פון מלך זיַינען אויפגעשטאַנען,
oifgeshtanen zainen melech fun zin ale un bafoiln hot Avshalom
stood up are king of sons all and commanded has Avshalom

און האָבן זיך געזעצט איטלעכער אויף זיַין מוילאייזל, און זיַינען אַנטלאָפֿן.
antlofn zainen un moileizl zain oif itlecher gezetst zich hobn un
fled are and mule his on each sat self have and

ל און עס איז געווען , ווי זיי זיַינען אונטער וועגנס , אַזוי איז די הערונג
herung di iz azoi vegens unter zainen zei vi geven iz es un
report the is so way under are they as having been is it and

אָנגעקומען צו דָוִדן , אַזוי צו זאָגן : אַבְשָׁלום האָט דערשלאָגן אַלע זין
zin ale dershlogn hot Avshalom zogn tsu azoi Dovidn tsu ongekumen
sons all slain has Avshalom say to so Dovid to arrived

פון מלך , און נישט געבליבן פון זיי אַן איינציקער.
eintsiker an zei fun geblibn nisht un melech fun
single one a them of remained not and king of

לא איז דער מלך אויפגעשטאַנען, און ער האָט צעריסן זיַינע קלייַדער ,
kleider zaine tserisn hot er un oifgeshtanen melech der iz
garments his torn has he and stood up king the is

און האָט זיך געלייגט אויף ערד ; און אַלע זיַינע קנעכט
knecht zaine ale un erd der oif geleigt zich hot un
servants his all and ground the on laid down self has and

stood by with their clothes torn. 32 And Yonadav Ben Shime'ah achi Dovid, answered and said, Let not adoni suppose that they have slain all the young men, the Bnei HaMelech; for Amnon only is dead; for by the command of Avshalom this hath been determined from the day that he violated and raped Tamar his achot. 33 Now therefore let not adoni HaMelech take the thing to his lev, to think that all the Bnei HaMelech are dead; for Amnon only is dead.

34 But Avshalom fled.

And the na'ar tzofeh *(watchman)* lifted up his eyes, and looked, and, hinei, there came am rav *(much people)* by the derech of the hillside behind him. 35 And Yonadav said unto HaMelech, Hinei, the Bnei HaMelech come; as the davar avdecha *(word of thy servant)*, so it is.

36 And it came to pass, as soon as he had made an end of speaking, that, hinei, the Bnei HaMelech came, and lifted up their voice

זײַנען געשטאַנען מיט צעריסענע קלײדער . לב האָט זיך אָפּגערופֿן
zainen geshtanen mit tserisene kleider . lev hot zich opgerufn
are standing with torn garments . 32 has self responded

יונָדבָ דער זון פֿון שִׁמְעָה , דָּוִדס ברודער, און האָט געזאָגט:
Yehonadav der zun fun Shimeah , Dovids bruder, un hot gezogt:
Yonadav the son of Shime'ah , Dovid's brother, and has said:

זאָל נישט מיינען מײַן האַר , אַלע יונגעלײַט , די זײַן פֿון מלך ,
zol nisht meinen main har , ale yungelait , di zain fun melech ,
shall not think my master , all young men , the sons of king ,

האָט מען געטײט , ווײַל בלויז אַמנון איז טויט; וואָרעם דאָס
hot men geteit , vail bloiz Amnon iz toit; vorem dos
has one caused to die , because only Amnon is dead; because this

איז געווען אָפּגעמאַכט פֿון אַבְשָׁלומס מויל פֿון דעם טאָג
iz geven opgemacht fun Avshaloms moil fun dem tog
is having been decided from Avshalom's mouth from the day

וואָס ער האָט גענעמיקט זײַן שוועסטער תָּמָר . לג און אַצונד
vos er hot gepainikt zain shvester Tamarn . lg un atsund
that he has afflicted his sister Tamar . 33 and now

זאָל אַדוני נישט נעמען די זאַך צום האַרצן, אַזוי
zol adoni nisht nemen di zach tsum hartsn, azoi
should adoni not take the thing to the heart, so

מײַן האַר דער מלך זיך נישט זכר צו דעם זאַך, ווײַל אַלע
main har der melech zich nisht zach tsu dem, vail ale
my master the king self not remember to the thing, because all

זײַנען טויט, וואָרעם בלויז אַמנון איז : אַלע זײַנען פֿון מלך
zainen toit, vorem bloiz Amnon iz : ale zainen fun melech
are dead, because only Amnon is : all are of king

טויט.
toit.
dead

לד און אַבְשָׁלום איז אַנטלאָפֿן.
ld un Avshalom iz antlofn.
34 and Avshalom is fled.

און דער יונג דער וועכטער האָט אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן און
un der yung der vechter hot oifgehoibn zaine oign un
and the young man the watchman has lifted up his eyes and

געזען, ערשט פֿיל פֿאָלק גייען פֿון דעם וועג הינטער אים, פֿון
gezen, ersht fil folk geyen fun dem veg hinter im, fun
seen, behold many people walking from the road behind him, from

זײַט בארג . לה און יונָדבָ האָט געזאָגט צום מלך : אָן זײַנען
zait barg . lh un Yehonadav hot gezogt tsum melech : an zainen
side mountain and Yonadav has said to king : are on

געקומען , כנעכט דײַן פֿון דעם מלכס זין . אַזוי ווי דאָס וואָרט
gekumen , knecht dain fun dem melechs zin . azoi vi dos vort
having come , servant your of the sons king's . so as this word

אַזוי איז געווען.
azoi iz geven.
so it is was.

לו און עס איז געווען , ווי ער ענדיקט רעדן , ערשט
lv un es iz geven , vi er endikt redn , ersht
35 and it is having been , as he finish speak , behold

האָבן זיי און אָנגעקומען , זײַנען זײַן מלכס דעם
hobn zei un ongekumen , zainen zin melechs dem
have they and arrived , are sons king's the

אויפֿגעהויבן זייער קול און האָבן געווויינט, אויך דער
oifgehoibn zeier kol un hobn geveint, oich der
lifted up their voice and have wept, also the

מלך און אַלע זײַנע קנעכט האָבן געווײנט זייער אַ גרויס
grois a zeyer geveint hobn knecht zaine ale un melech
great a their wept have servants his all and king

געוויין .
gevein
weeping

לז און אַבְשָׁלום איז אַנטלאָפֿן, און איז אַוועק צו תַּלְמַי דעם זון פֿון
fun zun dem Talmai tsu avek iz un antlofn iz Avshalom un
of son the Talmai to away is and fled is Avshalom and

עַמיהוּדן , דעם מלך פֿון גשור . און האָט געטרויערט אויף זײַן זון
zun zain oif getroiert hot un Geshur fun melech dem Ammihudn
son his on mourned has and Geshur of king the Ammihud

אַלע טעג .
teg ale
days all

לח אַזוי איז אַבְשָׁלום אַנטלאָפֿן, און איז אַוועק קיין גשור , און ער איז
iz er un Geshur kein avek iz un antlofn Avshalom iz azoi
is he and Geshur to away is and fled Avshalom is so

דאָרטן געווען דריַ יאָר .
yor drai geven dortn
years three having been there

לט און דָּוִד המלך איז אויסגעגאַנגען פֿון בענקשאַפֿט נאָך
noch benkshaft fun oisgegangen iz hameilech Dovid un
after pining from gone out is the king Dovid and

אַבְשָׁלומען , ווײַל ער האָט זיך שוין געטרייסט וועגן
vegen getreist shoin zich hot er vorem Avshalomen
concerning consoled already self has he because Avshalom

אַמנוֹנען , ווײַל ער איז טויט .
toit iz er vos Amnonen
death is he that Amnon

יד

און יוֹאָבְ דער זון פֿון צרוּיָהן האָט געוווסט אַז דעם
dem az gevust hot Tseruyahn fun zun der Yoav un
the that known has Tseruyah of son the Yoav and

ב מלכס האַרץ איז צו אַבְשָׁלומען . האָט יוֹאָבְ געשיקט
geshikt Yoav hot Avshalomen tsu iz harts melechs
sent Yoav has Avshalom to is heart king's

קיין תְּקוֹעַ , און האָט געבראַכט פֿון דאָרטן אַ קלוגע פֿרוי ,
froi kluge a dortn fun gebracht hot un Tekoa kein
woman wise a there from brought has and Tekoa to

און האָט צו איר געזאָגט: מאַך זיך , איך בעט דיך ,
dich bet ich zich mach gezogt ir tsu hot un
you(SG) entreat I self make said her to has and

טרויערנדיק, און טו אָן, איך בעט דיך , טרויערקלײַדער ,
troierkleider dich bet ich on tu un troierndik
mourning garments you(SG) entreat I on do and mourning

און זאָלסט זיך נישט זאַלבן מיט אייל, און זאָלסט
zolst un eil mit zalbn nisht zich zolst un
you(SG) must and oil with anoint not self you(SG) must and

זײַן ווי אַ פֿרוי וואָס טרויערט שוין פֿיל טעג נאָך אַ
a noch teg fil shoin troiert vos froi a vi zain
a after days many already mourns that woman a as be

טויטן .
toitn
dead person

[37] But Avshalom fled, and went to Talmai Ben Ammihud Melech Geshur. And Dovid mourned for bno kol hayamim.

[38] So Avshalom fled, and went to Geshur, and was there shalosh shanim.

[39] And the nefesh of Dovid HaMelech longed to go forth unto Avshalom; for he was consoled concerning Amnon that died.

14 Now Yoav Ben Tzeruyah perceived that the lev HaMelech was toward Avshalom. [2] And Yoav sent to Tekoa, and brought from there an isha chachamah, and said unto her, now, feign thyself to be a mourner, and put on now mourning apparel, and anoint not thyself with shemen, but be as an isha that had a long time mourned for the dead;

[3] And come to HaMelech, and speak on this manner unto him. So Yoav put the devarim in her peh *(mouth)*.

[4] And when the isha of Tekoa spoke to HaMelech, she fell on her face to the ground, and prostrated herself, and said, Hoshi'ah *(help)*, O Melech. [5] And HaMelech said unto her, What troubleth thee? She answered, I am indeed an almanah, and mine ish is dead. [6] And thy shifchah had two banim, and they two fought together in the sadeh, and there was none to separate them, but the one struck the other, and killed him. [7] And, hinei, kol hamishpakhah is risen against thine shifchah *(handmaid)*, and they said, Deliver him that struck his brother, that we may kill him, for the nefesh of his brother whom he killed; and we will destroy the yoresh *(heir)* also; and so they shall quench my burning coal remaining, and shall not leave to my ish shem nor she'erit upon ha'adamah.

[8] And HaMelech said to the isha, Go to thine bais; I will give charge concerning thee. [9] And the isha of Tekoa said

ג און זאָלסט קומען צום מלך , און רעדן צו אים אַזוי ווי
vi azoi im tsu redn un melech tsum kumen zolst un
as so him to speak and king to come you(SG) must and

דאָס דאָזיקע וואָרט. און יוֹאָבּ האָט אַריינגעטאָן די ווערטער אין איר מויל .
moil ir in verter di araingeton hot Yoav un vort dozike dos
mouth her in words the put in has Yoav and word this the

ד האָט די פֿרוי פֿון תּקוֹעַ גערעדט צום מלך , און זי איז געפֿאַלן
gefaln iz zi un melech tsum geredt Tekoa fun froi di hot
fell is she and king to spoke Tekoa from woman the has

אויף איר פּנים צו דער ערד , און האָט זיך געבוקט און געזאָגט:
gezogt un gebukt zich hot un erd der tsu ponem ir oif
said and bowed self has and ground the to face her on

העלף, מלך . ה האָט דער מלך צו איר געזאָגט: וואָס איז דיר ?
dir iz vos gezogt ir tsu melech der hot melech helf
you(SG) is what said you to king the has king help

האָט זי געזאָגט: פֿאַר וויאָר , אַ פֿרוי אַן אַלמנה בין איך, וואָרעם
vorem ich bin almone an froi a vor far gezogt zi hot
for I am widow a woman a indeed for said she has

מײַן מאַן איז געשטאָרבן. ו און דײַן דינסט האָט צוויי
tsvei gehat hot dinst dain un geshtorbn iz man main
two had has maidservant your and died is husband my

זין , האָבן זיי זיך בײדע געקריגט אין פֿעלד, און נישט געווען
geven nisht un feld in gekrigt beide zich zei hobn zin
having been not and field in contended both self they have sons

דעם וואָר זאָל פֿונאַנדערגײַן צווישן זיי , האָט איינער געשלאָגן
dem geshlogn einer hot zei tsvishn funandergain zol ver
the struck down one has them between separate should who

אַנדערן און אים גענעטייט . ז און אָט איז אָנגעשטאַנען די גאַנצע
gantse di ongeshtanen iz ot un geteit im un andern
whole the risen is behold and caused to die him and other

משפּחה אויף דײַן דינסט , און זיי זאָגן: גיב אונדז דעם
dem undz gib zogn zei un dinst dain oif mishpoche
the one us give say they and maidservant your against family

וואָס האָט דערשלאָגן זײַן ברודער, און מיר וועלן אים טייטן פֿאַר דעם לעבן
lebn dem far teitn im veln mir un bruder zain dershlogn hot vos
life the for kill him will we and brother his slain has that

פֿון זײַן ברודער וואָס ער האָט געהרגעט, און מיר וועלן פֿאַרטיליקן אויך
oich fartiliken veln mir un geharget hot er vos bruder zain fun
also destroy will we and killed has he whom brother his of

דעם יורש . און זיי ווילן אויסלעשן מײַן קויל וואָס איז געבליבן, נישט
nisht geblibn iz vos koil main oisleshn viln zei un yoiresh dem
not left is that coal my extinguish will they and heir the

צו לאָזן מײַן מאַן אַ נאָמען און אַן איבערבלײַב אויפֿן פּנים פֿון דער
der fun gezicht oifn iberblaib an un nomen a man main lozn tsu
the of face on remnant a and name a husband my leave to

ערד .
erd
earth

ח האָט דער מלך געזאָגט צו דער פֿרוי : גיי אַהיים, און איך וועל
vel ich un aheim gei froi der tsu gezogt melech der hot
will I and home go woman the to said king the has

באַפֿעלן וועגן דיר . ט האָט די פֿרוי פֿון תּקוֹעַ געזאָגט
gezogt Tekoa fun froi di hot dir vegen bafeln
said Tekoa of woman the has you(SG) concerning command

צום מלך : אויף מיר, מיַין האַר מלך , די שולד , און אויף מיַין
main oif un shuld di melech har main mir oif melech tsum
my on and sin guilt the king master my me on king to

פַאָטערס הויז , און דער מלך און זיַין טראָן איז ריין . י האָט דער
der hot rein iz tron zain un melech der un hoiz foters
the has tahor is throne his and king the and house father's

מלך געזאָגט: דער וואָס רעדט צו דיר , זאָלסטו אים ברענגען
brengen im zolstu dir tsu redt vos der gezogt melech
bring him shall you you(SG) to speaks who the one said king

צו מיר, און ער וועט דיך מער ווידער נישט אָנרירן. יא האָט זי
zi hot onrirn nisht vider mer dich vet er un mir tsu
she has touch not again more you(SG) will he and me to

געזאָגט: זאָל , איך בעט דיך , דער מלך געדענקען ה
Hashem gedenken melech der dich bet ich zol gezogt
Hashem remember king the you(SG) entreat I should said

דיַין ג-ט, אַז דער בלוט דערלייזער זאָל נישט נאָך מער אומברענגען,
umbrengen mer noch nisht zol derleizer blut der az G-t dain
destroy more still not should redeemer blood the that G-d your

און זיי זאָלן נישט פַאַרטיליקן מיַין זון . האָט ער געזאָגט: אַזוי ווי
vi azoi gezogt er hot zun main fartiliken nisht zoln zei un
as so said he has son my destroy not should they and

ה לעבט, אויב אַ האָר פון דיַין זון וועט פַאַלן צו דער ערד !
erd der tsu faln vet zun dain fun hor a oib lebt Hashem
earth the to fall will son your of hair a if lives Hashem

יב האָט די פַרוי געזאָגט: זאָל, איך בעט דיך , דיַין דינסט
dinst dain dich bet ich zol gezogt froi di hot
maidservant your you(SG) entreat I let said woman the has

רעדן צו מיַין האַר דעם מלך אַ וואָרט. האָט ער געזאָגט: רעד .
red gezogt er hot vort a melech dem har main tsu redn
speak said he has word a king the master my to speak

יג האָט די פַרוי געזאָגט: און פַאַר וואָס טראַכטסטו אַזוינס
azoins trachtstu vos far un gezogt froi di hot
such things think which for and said woman the has

אַקעגן דעם פַאָלק פון אלקים ? וואָרעם אַז דער מלך רעדט דאָס
dos redt melech der az vorem Elokim fun folk dem akegn
the speaks king the when because G-d of people the against

דאָזיקע וואָרט, איז ער אַליין אַזוי ווי אַ שולדיקער, וואָס דער מלך
melech der vos shuldiker a vi azoi alein er iz vort dozike
king the that guilty one a as so himself he is word this

קערט נישט אום זיַין פַאַרשטויסענעם. יד וואָרעם שטאַרבן מוזן מיר
mir muzen shtarbn vorem farshtoisenem zain um nisht kert
we must die because banished one his back not returns

שטאַרבן; יאָ , אַזוי ווי וואַסער אויסגעגאָסן אויף דער ערד , וואָס קען
ken vos erd der oif oisgegosen vaser vi azoi yo shtarbn
can which ground the on poured out water as so yes die

נישט אויפגעזאַמלט ווערן ; און אלקים שוינט נישט
nisht oifgezamlt vern un Elokim shoint nisht
not become gathered up and G-d treat with consideration not

קיין נפש ; אָבער ער טראַכט טראַכטונגען אַז פון אים זאָל נישט
kein nefesh ober er trachtungen tracht az fun im zol nisht
any soul but he thinks thoughts from that him should not

פַאַרשטויסן ווערן קיין פַאַרשטויסענער. טו און אַצונד , וואָס איך בין
bin ich vos atsund un farshtoisener kein vern farshtoisen
am I that now and banished one any become banished

unto HaMelech, Adoni, O Melech, the avon *(guilt)* be on me, and on my bais avi; and HaMelech and his kisse be guiltless.
10 And HaMelech said, Whoever saith anything unto thee, bring him to me, and he shall not touch thee any more.
11 Then said she, Now, let HaMelech remember Hashem Eloheicha, that thou wouldest not suffer the Go'el HaDahm to destroy any more, lest they destroy beni *(my son)*. And he said, As Hashem liveth, there shall not one hair of thy ben fall to the ground.

12 Then the isha said, Let thine shifchah, now, speak one word unto adoni Ha-Melech. And he said, Say on.

13 And the isha said, why then hast thou thought such a thing against the Am Elohim? For HaMelech doth speak this thing as one which is guilty, in that HaMelech doth not bring back home again his banished.
14 For we must needs die, are as mayim spilt on the ground, which cannot be gathered up again; yet Elohim doth not take away nefesh; but devises means, so that His banished be not expelled from Him.
15 Now therefore that I am come to speak of

this thing unto adoni HaMelech, it is because the people have made me afraid; and thy shifchah thought, I will now speak unto HaMelech; it may be that HaMelech will perform the request of his amah *(servant)*.

16 For HaMelech will hear, to deliver his amah *(servant)* out of the palm of the ish that would destroy me and beni *(my son)* together out of the nachalat Elohim.

17 Then thine shifchah said, The devar adoni HaMelech shall now be as menuchah *(rest, comfort)*; for as a malach HaElohim, so is adoni HaMelech to discern the tov and the rah; therefore Hashem Eloheicha will be with thee.

18 Then HaMelech answered and said unto the isha, Hide not from me, now, the thing that I shall ask thee. And the isha said, Let adoni HaMelech now speak.

19 And HaMelech said, Is not the yad Yoav with thee in all this? And the isha answered and said, As thy nefesh

געקומען רעדן צו מײַן האַר דעם מלך דאָס דאָזיקע וואָרט, איז
gekumen redn tsu main har dem melech dos dozike vort iz
having come speak to my the master the king this word is

דינסט דײַן און דאָס אײַנגעשראָקן, מיך האָט פֿאָלק דאָס ווײַל דאָס
dinst zain un aingeshrokn mich hot folk dos vail dos
maidservant your and intimidated me have people the because this

האָט געזאָגט: לאָמיך אַקאָרשט רעדן צום מלך , אפֿשר וועט דער
der vet efsher melech tsum redn akorsht lomich gezogt hot
the will perhaps king to speak just let me said has

מלך טאָן דעם פֿאַרלאַנג פֿון זײַן דינסט . טז וואָרעם דער מלך
melech der vorem dinst zain fun farlang dem ton melech
king the because maidservant his of request the do king

ווועט זיך צוהערן, מציל צו זײַן זײַן דינסט פֿון דער האַנט פֿון
fun hant der fun dinst zain zain tsu matsl tsuhern zich vet
of hand the from maidservant his be to save listen self will

דעם מאַן וואָס ווײַל פֿאַרטיליקן מיך און מײַן זון אין איינעם פֿון ג-טס
G-ts fun einem in zun main un mich fartiliken vil vos man dem
G-d's from one in son my and me destroy wants who man the

, דיך בעט איך זאָל, זאָגט: האָט דינסט דײַן און . יז נחלה
dich bet ich zol gezogt hot dinst dain un nachle
you(SG) entreat I let said has maidservant your and inheritance

וואָרעם ; מנוחה אַ פֿאַר זײַן מלך דעם האַר מײַן פֿון וואָרט דאָס
vorem menuche a far zain melech dem har main fun vort dos
because resting place a for be king the master my of word this

צו אויף מלאך אַ אז איז מײַן האַר דער מלך , ה פֿון אַ וויי
tsu oif melech der har main iz azoi Hashem fun malach a vi
to on king the master my is so Hashem of angel an as

מיט זײַן ג-ט דײַן ה אָל זון און שלעכטס. פֿאַרשטיין גוטס און
mit zain G-t dain Hashem zol un shlechts un guts farshtein
with be G-d your Hashem may and bad and good understand

דיר .
dir
you(SG)

יח האָט געענטפֿערט דער מלך און האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot un melech der geentfert hot
to said has and king the answered has

דער פֿרוי : זאָלסט נאָר נישט לייקענען פֿון מיר
mir fun leikenen nisht nor zolst froi der
me from deny not only you(SG) shall woman the

קיין זאַך וואָס איך פֿרעג דיך . האָט די פֿרוי
kein zach vos ich freg dich hot di froi
any thing which I ask you(SG) has the woman

געזאָגט: זאָל, איך בעט דיך , מײַן האַר דער מלך
gezogt zol ich bet dich main har der melech
said let I entreat you(SG) my master the king

רעדן .
redn
speak

יט האָט דער מלך געזאָגט: איז יוֹאָבֿס האַנט געווען מיט דיר
dir mit geven hant Yoavs iz gezogt melech der hot
you(SG) with having been hand Yoav's is said king the has

אין דעם אַלעם ? האָט די פֿרוי געענטפֿערט און געזאָגט: אַזוי ווי דײַן זעל
zel dain vi azoi gezogt un geentfert froi di hot alem dem in
soul your as so said and answered woman the has all this the in

לעבט, מײַן האַר מלך , אויב מע קען אַוועק רעכטס אָדער לינקס
links oder rechts avek ken me oib melech har main lebt
to the left or to the right away can one if king master my lives

פֿון אַלץ וואָס מײַן האַר דער מלך האָט גערעדט! וואָרעם דײַן
dain vorem geredt hot melech der har main vos alts fun
your because spoken has king the master my which all that from

קנעבט , יוֹאָבֿ , ער האָט מיר באַפֿוילן , און ער האָט אַריַינגעטאָן אין מויל
moil in araingeton hot er un bafoiln mir hot er Yoav knecht
mouth in put in has he and commanded me has he Yoav servant

פֿון דײַן דינסט אַלע די דאָזיקע ווערטער. כ כדי צו פֿאַרדרייען
fardreyen tsu kedei verter dozike di ale dinst dain fun
change to so that words these the all maidservant your of

דעם פּנים פֿון דער זאַך , האָט דײַן קנעבט יוֹאָבֿ געטאָן די דאָזיקע
dozike di geton Yoav knecht dain hot zach der fun ponem dem
this the done Yoav servant your has thing the of face the

זאַך . אָבער מײַן האַר איז קלוג אַזוי ווי די קלוגשאַפֿט פֿון אַ מלאך פֿון
fun malach a fun klugshaft di vi azoi klug iz har main ober zach
of angel an of wisdom the as so wise is master my but thing

האלקים , צו וויסן אַלץ וואָס אויף דער ערד .
erd der oif vos alts visen tsu HaElokim
earth the on which all that know to G-d

כא און דער מלך האָט געזאָגט צו יוֹאָבֿן : זע , איך טו די דאָזיקע
dozike di tu ich ze Yoavn tsu gezogt hot melech der un
this the do I behold Yoav to said has king the and

זאַך , און גיי קער אום דעם יונג אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen yung dem um ker gei un zach
Avshalom young man the back turn go and thing

כב איז יוֹאָבֿ געפֿאַלן אויף זײַן פּנים צו דער erd , און האָט זיך
zich hot un erd der tsu ponem zain oif gefaln Yoav iz
self has and ground the to face his on fell Yoav is

געבוקט, און האָט געבענטשט דעם מלך . און יוֹאָבֿ האָט געזאָגט: הײַנט
haint gezogt hot Yoav un melech dem gebentsht hot un gebukt
today said has Yoav and king the blessed has and bowed

ווייס דײַן קנעבט אַז איך האָב געפֿונען חֵן אין דײַנע אויגן, מײַן האַר
har main oign daine in chein gefunen hob ich az knecht dain veis
master my eyes your in favor found have I that servant your knows

מלך , וואָרעם דער מלך האָט געטאָן דעם פֿאַרלאַנג פֿון דײַן קנעבט .
knecht dain fun farlang dem geton hot melech der vorem melech
servant your of request the done has king the because king

כג און יוֹאָבֿ איז אויפֿגעשטאַנען, און איז געגאַנגען קיין גשור , און
un Geshur kein gegangen iz un oifgeshtanen iz Yoav un
and Geshur to having gone is and stood up is Yoav and

האָט געבראַכט אַבְשָׁלוֹמען קיין ירושָׁלַיִם . כד און דער מלך האָט
hot melech der un Yerushalayim kein Avshalomen gebracht hot
has king the and Yerushalayim to Avshalom brought has

געזאָגט: זאָל ער פֿאַרקערן צו זײַן הויז , אָבער מײַן פּנים זאָל ער נישט
nisht er zol ponem main ober hoiz zain tsu farkern er zol gezogt
not he shall face my but house his to return he let said

זען. האָט אַבְשָׁלוֹם פֿאַרקערט צו זײַן הויז , און דעם מלכס פּנים
ponem melechs dem un hoiz zain tsu farkert Avshalom hot zen
face king's the and house his to returned Avshalom has see

האָט ער נישט געזען .
gezen nisht er hot
seen not he has

liveth, adoni HaMelech, none can turn to the right or to the left from anything that adoni HaMelech hath spoken; for thy eved Yoav, he instructed me, and he put all these devarim in the peh *(mouth)* of thine shifchah *(handmaid)*;

20 To bring about this matter for discussion hath thy eved Yoav done this thing; and adoni is chacham, according to the chochmat malach HaElohim, to know all things that are in ha'aretz.

21 And HaMelech said unto Yoav, Hinei now, I have granted this thing; go therefore, bring the na'ar Avshalom back!

22 And Yoav fell to the ground on his face, and prostrated himself, and put a bracha on HaMelech; and Yoav said, Today thy eved knoweth that I have found chen in thy sight, adoni, O Melech, in that HaMelech hath fulfilled the request of his eved.

23 So Yoav arose and went to Geshur, and brought Avshalom to Yerushalayim. 24 And HaMelech said, Let him turn to his own bais, and let him not see my face. So Avshalom returned to his own bais, and saw not the face of HaMelech.

כה און אין גאַנץ ישׂראֵל איז נישט געווען אַזאַ שענער מאַן ווי
vi man shener aza geven nisht iz Yisroel gants in un
as man handsome such having been not is Yisroel all in and

אַבְשָׁלום , זייער צו רימען ; פֿון זײַן פֿוסטריט ביז זײַן שפּיץ
shpits zain biz fustrit zain fun rimen tsu zeyer Avshalom
top his unto foot his from praiseworthy to very Avshalom

קאָפּ איז אין אים נישט געווען . כו און אַז ער האָט
hot er az un feler a geven nisht im in iz kop
has he when and blemish a having been not him in is head

אָפּגעשאָרן זײַן קאָפּ – און געשען פֿלעגט עס פֿון סוף יאָר צו יאָר ,
yor tsu yor sof fun es flegt geshen un kop zain opgeshorn
year to year end from it used to happen and head his got haircut

אַז ער זאָל זיך אָפּשערן ; ווארעם אַז עס איז אים צו שווער
shver tsu im iz es az vorem opshern zich zol er az
heavy too him is it that because cut with scissors self should he that

געווואָרן , האָט ער עס אָפּגעשאָרן – האָט ער אָפּגעווויגן די האָר
hor di opgevoign er hot opgeshorn es er hot gevorn
hair the weighed out he has got haircut it he has having become

פֿון זײַן קאָפּ מיט צוויי הונדערט שקל אויפֿן מלכס געוויכט .
gevicht melechs oifn shekl hundert tsvei mit kop zain fun
weight king's on shekel hundred two with head his of

כז און בײַ אַבְשָׁלומען זײַנען געבאָרן געווארן דרײַ זין ,
zin drai gevorn geborn zainen Avshalomen bai un
sons three having become born are Avshalom by and

און איין טאָכטער ווּאס איר נאָמען איז געווען תָּמָר . זי איז
iz zi Tamar geven iz nomen ir vos tochter ein un
is she Tamar having been is name her which daughter one and

געווען אַ ווײַבספּאַרשוין פֿון אַ שיינעם אויסזען .
oiszen sheinem a fun vaibsparshoin a geven
appearance beautiful a of woman a having been

כח און אַבְשָׁלום איז געזעסן אין ירושָׁלַיִם צוויי יאָר צײַט, און דעם
dem un tsait yor tsvei Yerushalayim in gezesn iz Avshalom un
the and time years two Yerushalayim in settled is Avshalom and

מלכס פּנים האָט ער נישט געזען . כט האָט אַבְשָׁלום געשיקט נאָך יוֹאָבן ,
Yoavn noch geshikt Avshalom hot gezen nisht er hot ponem melechs
Yoav after sent Avshalom has seen not he has face king's

כדי אים צו שיקן צום מלך , אָבער ער האָט נישט געוואָלט קומען
kumen gevolt nisht hot er ober melech tsum shikn tsu im kedei
come wanted not has he but king to send to him so that

צו אים. האָט ער וידער געשיקט אַ צווייט מאָל, און ער האָט נישט געוואָלט
gevolt nisht hot er un mol tsveit a geshikt vider er hot im tsu
wanted not has he and time second a sent again he has him to

קומען . ל האָט ער געזאָגט צו זײַנע קנעכט : זעט, יוֹאָבס שטיק פֿעלד איז
iz feld shtik Yoavs zet knecht zaine tsu gezogt er hot kumen
is field piece Yoav's see servants his to said he has come

לעבן מײַנעם , און ער האָט דאָרטן געהאַט; גייט און צינדט עס אָן אין פֿײַער.
faier in on es tsindt un geit gershtn dortn hot er un mainem lebn
fire in on it light and go barley there has he and mine near

און די קנעכט פֿון אַבְשָׁלומען האָבן אָנגעצונדן דאָס שטיק פֿעלד אין
in feld shtik dos ongetsundn hobn Avshalomen fun knecht di un
in field piece this kindled have Avshalom of servants the and

פֿײַער.
faier
fire

25 But in kol Yisroel there was none ish yafeh to be so much praised as Avshalom; from the sole of his regel even to the crown of his head there was no mum *(blemish)* in him. 26 And when he cut the hair of his rosh, (for it was from time to time that he cut it; because the hair was heavy on him, therefore he cut it); he weighed the se'ar *(hair)* of his rosh at two hundred shekels after the royal standard.

27 And unto Avshalom there were born three banim, and one bat, whose shem was Tamar; she was an isha of a fair countenance.

28 So Avshalom dwelt two full shanim in Yerushalayim, and saw not the face of HaMelech. 29 Therefore Avshalom sent for Yoav, to have sent him to HaMelech; but he would not come to him; and when he sent again the second time, he would not come. 30 Therefore he said unto his avadim, See, the allotted land of Yoav is near mine, and he hath se'orim *(barley)* there; go and kindle it with eish. And the avadim of Avshalom set eish to the allotted land.

לא איז יוֹאָבּ אויפגעשטאַנען, און איז געקומען צו אַבְשָׁלוֹמען
Avshalomen tsu gekumen iz un oifgeshtanen Yoav iz
Avshalom to having come is and arose Yoav is

אין הויז , און האָט צו אים געזאָגט: פַֿאַר וואָס האָבן דיינע קנעכט
knecht daine hobn vos far gezogt im tsu hot un hoiz in
servants your have which for said him to has and house in

אָנגעצונדן מײַן שטיק פֵֿעלד אין פַֿײַער? לב האָט אַבְשָׁלוֹם געזאָגט צו יוֹאָבּן :
Yoavn tsu gezogt Avshalom hot faier in feld shtik main ongetsundn
Yoav to said Avshalom has fire in field piece my kindled

זע , איך האָב געשיקט צו דיר , אַזוי צו זאָגן: קום אַהער, און
un aher kum zogn tsu azoi dir tsu geshikt hob ich ze
and here come say to so you(SG) to sent have I behold

איך וועל דיך שיקן צום מלך , אַזוי צו זאָגן: נאָך וואָס בין איך
ich bin vos noch zogn tsu azoi melech tsum shikn dich vel ich
I am what after say to so king to send you(SG) will I

געקומען פֿון גשור ? בעסער פַֿאַר מיר, איך זאָל נאָך דאָרטן זיין .
zain dortn noch zol ich mir far beser Geshur fun gekumen
be there still should I me for better Geshur from having come

און אַצונד , לאָמיך זען דעם פּנים פֿון מלך , און אויב אין מיר איז דאָ
do iz mir in oib un melech fun ponem dem zen lomich atsund un
there is me in if and king of face the see let me now and

אַ פַֿארברעכער , זאָל ער מיך טייטן.
teitn mich er zol farbrech a
kill me he shall transgression a

לג איז יוֹאָבּ געקומען צום מלך , און האָט אים דערציילט. האָט
hot dertseilt im hot un melech tsum gekumen Yoav iz
has told him has and king to having come Yoav is

ער גערופֿן אַבְשָׁלוֹמען , און ער איז געקומען צום מלך , און האָט
hot un melech tsum gekumen iz er un Avshalomen gerufn er
has and king to having come is he and Avshalom called he

זיך געבוקט אויף זיין פּנים צו דער ערד פַֿאַרן מלך . און דער
der un melech faran erd der tsu ponem zain oif gebukt zich
the and king before ground the to face his on bowed self

מלך האָט געקושט אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen gekusht hot melech
Avshalom kissed has king

טו

15 And it came to pass after this, that Avshalom prepared him merkavah and susim, and fifty ish to run before him. 2 And Avshalom rose up early, and stood beside the derech hasha'ar; and it was so, that when any ish that had a riv *(lawsuit, complaint)* came to HaMelech for mishpat, then Avshalom called unto him, and said, Of what town art

און עס איז געווען נאָך דעם, האָט זיך אַבְשָׁלוֹם איינגעשאַפֿט
aingeshaft Avshalom zich hot dem noch geven iz es un
acquire Avshalom self has the after having been is it and

אַ רייטוואָגן און פֿערד , און פֿופֿציק מאַן וואָס זיינען גאָלאָפֿן אים
im gelofn zainen vos man fuftsik un ferd un raitvogn a
him running are which men fifty and horses and chariot a

פַֿאָרויס . ב און אַבְשָׁלוֹם פֿלעגט זיך פֿעדערן , און פֿלעגט זיך שטעלן
shteln zich flegt un federn zich flegt Avshalom un farois
stand self used to and arise early self used to Avshalom and ahead of

ביים וועג פֿון טויער; און עס איז געווען , יעטוועדער מאַן וואָס פֿלעגט
flegt vos man yetveder geven iz es un toier fun veg baim
used to which man every having been is it and gate of way at

האָבן אַ קריג וואָס דאַרף קומען מלך פַֿאַר אַ משפּט , האָט
hot mishpot a far melech tsum kumen darf vos krig a hobn
has judgment a for king to come should which dispute a have

אַבְשָׁלוֹם גערופֿן צו אים און געזאָגט: פֿון וואָס שטאָט ביסטו ?
bistu shtot voser fun gezogt un im tsu gerufn Avshalom
are you city what ever from said and him to called Avshalom

thou? And he said, Thy eved is of one of the Shivtei Yisroel. [3] And Avshalom said unto him, See, thy case is tovim and right; but there is no man deputy of HaMelech to hear thee. [4] Avshalom said moreover, Oh that I were made Shofet in the land, that every ish which hath any riv or mishpat might come unto me, and I would bring him justice! [5] And it was so, that when any ish came near to him to prostrate himself before him, he put forth his yad, and took him, and kissed him. [6] And on this manner did Avshalom to kol Yisroel that came to HaMelech for mishpat; so Avshalom stole the lev anshei Yisroel.

[7] And it came to pass after arba'im shanah, that Avshalom said unto HaMelech, Now let me go and fulfill my neder, which I have vowed unto Hashem, in Chevron. [8] For thy eved vowed a neder *(vow)* while I abode at Geshur in Syria, saying, If Hashem shall bring me again indeed to Yerushalayim, then I will serve Hashem. [9] And

הָאָט יענער געזאָגט: פֿון איינעם פֿון די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל איז דַיִן
dain iz Yisroel fun shvotim di fun einem fun gezogt yener hot
your is Yisroel of tribes the of one from said that one has

קנעכט. [ג]הָאָט אַבְשָׁלוֹם צו אים געזאָגט: זע, דַיִנע טענות זײַנען גוטע
gute zainen tainus daine ze gezogt im tsu Avshalom hot knecht
good are claims your look said him to Avshalom has servant

און גערעכטע, אָבער קיינער פֿון מלך וועט דיר נישט צוהערן. [ד]און
un tsuhern nisht dir vet melech fun keiner ober gerechte un
and listen not you(SG) will king of anyone but righteous and

אַבְשָׁלוֹם הָאָט געזאָגט: הלוואי מאַכט מען מיך פַּאר אַ שופֿט אין לאַנד,
land in shoifet a far mich men macht halevay gezogt hot Avshalom
land in judge a for me one makes if only said has Avshalom

און צו מיר זאָל קומען יעטוועדער מאַן וואָס הָאָט אַ קריג און אַ
a un krig a hot vos man yetveder kumen zol mir tsu un
a and dispute a has which man every come shall me to and

משפּט; איך וואָלט אים שוין געטאָן גערעכטיקייט.
gerechtikeit geton shoin im volt ich mishpot
righteousness done already him would I judgment

[ה]און עס איז געווען, ווי אַ מאַן הָאָט גענענט זיך צו
tsu zich genent hot man a vi geven iz es un
to self approached has man a when having been is it and

בוקן אים, אַזוי פֿלעגט ער אויסשטרעקן זײַן האַנט, און אים
im un hant zain oisshtrekn er flegt azoi im tsu bukn
him and hand his stretch out he used to so him to bow down

אָנגענעמען, און אים קושן. [ו]און אַבְשָׁלוֹם הָאָט געטאָן אַזוי ווי
azoi geton hot Avshalom un kushn im un onnemen vi
as in same way done has Avshalom and kiss him and take hold of

די דאָזיקע זאַך צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל וואָס פֿלעגן קומען פַּאר אַ משפּט
mishpot a far kumen flegn vos Yisroel gants tsu zach dozike di
judgment a for come would which Yisroel all to thing this the

צום מלך. און אַבְשָׁלוֹם הָאָט געגנבֿעט דאָס האַרץ פֿון די מענער פֿון
fun mener di fun harts dos gegnvet hot Avshalom un melech tsum
of men the of heart the stolen has Avshalom and king to

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[ז]און עס איז געווען צום סוף פֿון פֿערציק יאָר, הָאָט אַבְשָׁלוֹם געזאָגט
gezogt Avshalom hot yor fertsik fun sof tsum geven iz es un
said Avshalom has years forty of end at the was is it and

צום מלך: לאָמיך גיין, איך בעט דיך, און באַצאָלן מײַן נדר
neyder main batsoln un dich bet ich gein lomich melech tsum
vow my pay and you(SG) entreat I go let me king to

וואָס איך הָאָב אַ נדר געטאָן צו ה׳ אין חֶבְרוֹן. [ח]וואָרעם אַ
a vorem Chevron in Hashem tsu geton neyder a hob ich vos
a for Chevron in Hashem to done vow a have I which

נדר הָאָט אַ נדר געטאָן דײַן קנעכט וועז איך בין געזעסן אין גשור
Geshur in gezesn bin ich ven knecht dain geton neyder a hot neyder
Geshur in settled am I when servant your done vow a has vow

אין אֲרָם, אַזוי צו זאָגן: אויב אומקערן וועט מיך ה׳ אומקערן
umkeren Hashem mich vet umkeren oib zogn tsu azoi Aram in
return Hashem me will return if say to so Aram in

קיין ירושָׁלַיִם, וועל איך דינען ה׳. [ט]הָאָט דער מלך צו אים
kein Yerushalayim vel ich dinen Hashem hot der melech tsu im
to Yerushalayim will I serve Hashem has the king to him

HaMelech said unto him, Go in shalom. So he arose, and went to Chevron.

געזאָגט: גיי בשלום . און ער איז אויפגעשטאַנען, און איז געגאַנגען קיין
gezogt gei besholem in peace go said is he and arose is un oifgeshtanen er iz un gegangen iz kein
to having gone is and arose is he and in peace go said

חֶבְרוֹן .
Chevron
Chevron

[10] But Avshalom sent secret messengers throughout kol Shivtei Yisroel, saying, As soon as ye hear the sound of the shofar, then ye shall say, Avshalom reigneth in Chevron.

י און אַבְשָׁלוֹם האָט געשיקט אויסקוקערס אין אַלע שבטים פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun shvotim ale in oiskukers geshikt hot Avshalom un
Yisroel of tribes all in spies sent has Avshalom and

אַזוי זאָלט איר הערט דעם קול פֿון שופֿר , ווי איר זאָגן צו אזוי :
ir zolt azoi shoifer fun kol dem hert ir vi zogn tsu azoi
you shall so shofar of sound the hear you when say to so

זאָגן : אַבְשָׁלוֹם איז געווארן מלך אין חֶבְרוֹן .
Chevron in melech gevorn iz Avshalom zogn
Chevron in king become is Avshalom say

[11] And with Avshalom went two hundred ish out of Yerushalayim, that were invited; and they went innocently, and they had da'as of not anything.

יא און מיט אַבְשָׁלוֹמען זיינען געגאַנגען צוויי הונדערט מאַן פֿון
fun man hundert tsvei gegangen zainen Avshalomen mit un
from men hundred two having gone are Avshalom with and

ירושָׁלַיִם , מיטגערופֿענע וואָס זיינען געגאַנגען אומשולדיקערהייט;
umshuldikerheit gegangen zainen vos mitgerufene Yerushalayim
innocently having gone are who invited ones Yerushalayim

און זיי האָבן פֿון קיין זאַך נישט געווסט.
gevust nisht zach kein fun hobn zei un
known not matter any of have they and

[12] And Avshalom sent for Achitophel the Giloni, Dovid's yo'etz *(counsellor)*, from his town, even from Giloh, while he offered zivakhim. And the kesher *(conspiracy)* was strong; for the people increased continually with Avshalom.

יב און אַבְשָׁלוֹם האָט געשיקט נאָך אַחיתופֿל דעם גילוֹני , דעם
dem Giloni dem Achitofel noch geshikt hot Avshalom un
the Giloni the Achitophel after sent has Avshalom and

בַּעַל-יוֹעץ פֿון דָּוִדן , פֿון זײַן שטאָט, פֿון גילוה , בעת ער האָט
hot er beeis Giloh fun shtot zain fun Dovidn fun baal-yoets
has he while Giloh of city his from Dovid of counsellor

געשלאַכט די קָרְבָּנוֹת . און דער בונט איז געווען שטאַרק, און
un shtark geven iz bunt der un korbones di geshlacht
and strong having been is conspiracy the and offerings the sacrificed

דאָס פֿאָלק האָט זיך געהאַלטן אין איין פֿאַרמערן אַרום אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen arum farmeren ein in gehaltn zich hot folk dos
Avshalom round increasing one in kept self has people the

[13] And there came a maggid to Dovid, saying, Lev Ish Yisroel are with Avshalom.

יג איז געקומען אַן אָנזאָגער צו דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : דאָס
dos zogn tsu azoi Dovidn tsu onzoger an gekumen iz
the say to so Dovid to messenger a having come is

[14] And Dovid said unto all his avadim that were with him at Yerushalayim, Arise, and let us flee; or else we shall not escape from Avshalom; make speed to depart, lest he overtake us suddenly, and bring ra'ah *(disaster)* upon

האָרץ פֿון די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל איז נאָך אַבְשָׁלוֹמען . יד און דָּוִד
Dovid un Avshalomen noch iz Yisroel fun mener di fun harts
Dovid and Avshalom after is Yisroel of men the of heart

האָט געזאָגט צו אַלע זײַנע קנעכט וואָס מיט אים אין ירושָׁלַיִם :
Yerushalayim in im mit vos knecht zaine ale tsu gezogt hot
Yerushalayim in him with who servants his all to said has

שטייט אויף, און לאָמיר אַנטלויפֿן, וואָרעם מיר וועלן נישט האָבן קיין
kein hobn nisht veln mir vorem antloifn lomir un oif shteit
any have not will we for flee let us and up stand

אַנטרינונג פֿון אַבְשָׁלוֹמען . אײַלט זיך אַוועקצוגיין , כדי ער זאָל
zol er kedei avektsugein zich ailt Avshalomen fun antrinung
shall he so that to leave self hasten Avshalom from escape

זיך נישט אונטעראײַלן און אונדז ברענגען אָניאָגן , און אונדז אויף
undz oif brengen un onyogn undz un unterailn nisht zich
us on bring and overtake us and hurry not self

us, and strike the Ir with the edge of the cherev. 15 And the avadim of HaMelech said unto HaMelech, Hinei, thy avadim are ready to do whatsoever adoni HaMelech commands.

דאָס בייז, און שלאָגן די שטאָט מיטן שאַרף פֿון שווערד. טו האָבן
hobn shverd fun sharf mitn shtot di shlogn un beiz dos
have sword of edge with city the strike down and evil this

די קנעכט פֿון מלך געזאָגט צום מלך: אַזוי ווי אַלץ
alts vi azoi melech tsum gezogt melech fun knecht di
all that as according to king to said king of servants the

וואָס מײַן האַר דער מלך וועט אויסדערווײלן! דאָ זײַנען דײַנע
daine zainen do oisderveilen vet melech der har main vos
your are here choose will king the master my which

קנעכט.
knecht
servants

16 And HaMelech went forth, and all his Bais after him. And HaMelech left ten nashim, which were pilagshim *(concubines)*, to be shomer over the Bais *(palace)*. 17 And HaMelech went forth, and kol haAm after him, and tarried in a place that was far off. 18 And all his avadim passed on by his yad; and all the Kereti, and all the Peleti, and all the Gittim, six hundred men which came after him from Gat, passed on before HaMelech.

טז איז אַרויסגעגאַנגען דער מלך, און זײַן גאַנץ הויזגעזינט נאָך אים.
im noch hoizgezint gants zain un melech der aroisgegangen iz
him after household entire his and king the having come out is

און דער מלך האָט איבערגעלאָזן די צען קעפּסווײַבער צו היטן דאָס
dos hitn tsu kepsvaiber tsen di ibergelozn hot melech der un
the keep to concubines ten the left behind has king the and

הויז. יז און דער מלך איז אַרויסגעגאַנגען, און דאָס גאַנצע פֿאָלק נאָך
noch folk gantse dos un aroisgegangen iz melech der un hoiz
after people entire this and having come out is king the and house

אים, און זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט אין בֵּית-מרחק. יח און אַלע זײַנע
zaine ale un beit-merchek in opgeshtelt zich hobn zei un im
his all and farthest house in stood still self have they and him

קנעכט זײַנען אַריבערגעגאַנגען פֿאַרבײַ אים; און אַלע כֶּרתים און אַלע
ale un Keretim ale un im farbai aribergegangen zainen knecht
all and Kereti all and him close by having passed are servants

פֿלֶתים, און אַלע גַּתער, זעקס הונדערט מאַן וואָס זײַנען געקומען
gekumen zainen vos man hundert zeks Gater ale un Peletim
having come are who men hundred six Gitti all and Peleti

הינטער אים פֿון גַּת, זײַנען אַריבערגעגאַנגען פֿאַרן מלך.
melech faran aribergegangen zainen Gat fun im hinter
king before the having passed are Gat from him behind

19 Then said HaMelech to Ittai the Gitti, Why goest thou also with us? Return to thy place, and abide with HaMelech; for thou art a nokhri *(foreigner)*, and also an exile.

יט האָט דער מלך געזאָגט צו אִתַּי פֿון גַּת: צו וואָס זאָלסט
zolst vos tsu Gat fun Ittaien tsu gezogt melech der hot
you(SG) should what to Gat of Ittai to said king the has

דו אויך גיין מיט אונדז? קער זיך אום, און בלײַב מיט דעם מלך,
melech dem mit blaib un um zich ker undz mit gein oich du
king the with remain and back self turn us with go also you

וואָרעם דו ביסט אַ פֿרעמדער, און אויך ביסטו אַ פֿאַרטריבענער אין דײַן
dain in fartribener a bistu oich un fremder a bist du vorem
your in exile a are you also and foreigner a are you for

אָרט.
ort
place

20 Whereas thou camest but yesterday, should I this day make thee wander about with us? Seeing I go to where I may, shuv *(return*

כ ערשט נעכטן ביסטו געקומען, און היינט זאָל איך דיך
dich ich zol haint un gekumen bistu nechtn ersht
you(SG) I shall today and having come are you recent past behold

מאַכן וואַנדלען צו גיין מיט אונדז, בעת איך אַליין גיי וווהין מיר וועט
vet mir vuhin gei alein ich beeis undz mit gein tsu voglen machn
will me where go myself I while us with go to wander make

זיך מאַכן ? קער זיך אום , און קער אום דיינע ברידער מיט דיר
dir mit brider daine um ker un um zich ker machn zich
you(SG) with brothers your back turn and back self turn make self

כא אין גענאָד און טרייַשאַפֿט . האָט אִתַּי געענטפֿערט דעם מלך און האָט
hot un melech dem geentfert Ittai hot traishaft un genod in
has and king the answered Ittai has faithfulness and grace in

געזאָגט: אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי ווי מיין האַר דער מלך
melech der har main vi azoi un lebt Hashem vi azoi gezogt
king the master my as so and lives Hashem as so said

לעבט, אַז בלויז אין דעם אָרט ווו מיין האַר דער מלך וועט זיין ,
zain vet melech der har main vu ort dem in bloiz az lebt
be will king the master my where place the in only that lives

סיַי צום טויט סיַי צום לעבן, נאָר דאָרטן וועט זיין דיַין קנעכט !
knecht dain zain vet dortn nor lebn tsum sai toit tsum sai
servant your be will there but life to whether death to whether

כב האָט דָּוִד געזאָגט צו אִתַּי : גיי און צי אַריבער . איז אִתַּי פֿון גַּת
Gat fun Ittai iz ariber tsi un gei Ittaien tsu gezogt Dovid hot
Gat of Ittai is pass over then and go Ittai to said Dovid has

אַריבערגעגאַנגען , און אַלע זיַינע מענטשן , און אַלע קליינע קינדער וואָס
vos kinder kleine ale un mentshn zaine ale un aribergegangen
which children small all and men his all and having passed over

מיט אים.
im mit
him with

כג און דאָס גאַנצע לאַנד האָט געווויינט אויף אַ הויכן קול , וועַן דאָס
dos ven kol hoichn a oif geveint hot land gantse dos un
this when voice loud a on wept has land whole this and

גאַנצע פֿאָלק איז אַריבערגעגאַנגען; און דער מלך איז אַריבער
ariber iz melech der un aribergegangen iz folk gantse
on the other side of is king the and crossed over is people whole

דעם טייַך קדרון , און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַריבערגעגאַנגען אַקעגן דעם
dem akegn aribergegangen iz folk gantse dos un Kidron taich dem
the against crossed over is people whole this and Kidron river the

כד ווועג פֿון מדבר . און אָט אויך צָדוֹק און אַלע לְוִיִּם מיט אים,
im mit Leviim ale un Tsadok oich ot un midber fun veg
him with Levi'im all and Tzadok also behold and wilderness of way

טראָגנדיק דעם אָרון פֿון ג-טס ברית . און זיי האָבן אַוועקגעשטעלט דעם
dem avekgeshtelt hobn zei un bris G-ts fun oren dem trogndik
the set down have they and covenant G-d's of aron the bearing

אָרון פֿון האלקים – אויך אֶבְיָתָר איז אַרויפֿגעגאַנגען – ביז דאָס גאַנצע
gantse dos biz aroifgegangen iz Evyatar oich HaElokim fun oren
whole this until having gone up is Evyatar also G-d of aron

פֿאָלק האָט געענדיקט אַריבערגיין פֿון שטאָט.
shtot fun aribergein geendikt hot folk
city from go over finished has people

כה האָט דער מלך געזאָגט צו צָדוֹק : קער אום דעם אָרון פֿון
fun oren dem um ker Tsadokn tsu gezogt melech der hot
of aron the back turn Tzadok to said king the has

האלקים אין שטאָט. אויב איך וועל געפֿינען חֵן אין די אויגן פֿון
fun oign di in chein gefinen vel ich oib shtot in HaElokim
of eyes the in favor find will I if city to G-d

ה , וועט ער מיך אומקערן , און וועט מיך לאָזן זען אים און
un im zen lozn mich vet un umkeren mich er vet Hashem
and it see let me will and bring back me he will Hashem

thou), and take back thy brethren; chesed and emes be with thee. 21 And Ittai answered HaMelech, and said, As Hashem liveth, and as adoni HaMelech liveth, surely in what makom adoni HaMelech shall be, whether in mavet or chayyim, even there also will thy eved be. 22 And Dovid said to Ittai, Go and pass over. And Ittai the Gitti passed over, and all his anashim, and all the little ones that were with him.

23 And kol ha'aretz wept with a kol gadol *(loud voice)*, and kol haAm crossed over; HaMelech also himself crossed over the brook Kidron, and kol haAm crossed over, toward the derech of the midbar. 24 And hinei Tzadok also, and all the Levi'im were with him, bearing the Aron Brit HaElohim; and they set down the Aron HaElohim; and Evyatar *(Abiathar)* went up, until kol HaAm had done passing out of the Ir.

25 And HaMelech said unto Tzadok, Carry back the Aron HaElohim into the Ir; if I shall find chen *(grace)* in the eyes of Hashem, He will bring me again, and show me both Him,

זיַן ווינונג . כו און אויב ער וועט אזוי זאָגן: איך וויל דיך נישט,
voinung zain oib un vet er zogn azoi ich vil dich nisht
dwelling his if and will he so will I you(SG) not

דאָ בין איך, זאָל ער טאָן מיט מיר אַזוי וויִ עס איז גוט אין זיַנע
do ich bin zol er ton mit mir azoi vi es iz gut in zaine
here am I shall he do with me so as it is good in his

אויגן.
oign
eyes

כז און דער מלך האָט געזאָגט צו צָדוֹק דעם כהן: זעסטו, קער
un melech der hot gezogt tsu Tsadok dem koyen zestu ker
and the king has said to Tzadok the kohen do you see turn

זיך אום בשלום אין שטאָט, און אַחימַעַץ דיַין זון און יהוֹנָתָן
zich um besholem in shtot un Achimaats dain zun un Yehonatan
self back in peace in city and Achima'atz your son and Yehonatan

דער זון פֿון אֶבְיָתָר, אייַערע בייַדנס זין, מיט אייַך. כח זעט, איך וועל זיך
der zun fun Evyatarn aiere beidns zin mit aich zet ich vel zich
the son of Evyatar your both sons you with see I will self

אויפֿהאַלטן אין די פּלוינען פֿון מדבר, ביז עס קומט פֿון אייַך אַ וואָרט
oifhaltn in di ploinen fun midber biz es kumt fun aich a vort
linger in the plains of wilderness until it come from you a word

מיר אָנצוזאָגן .
ontsuzogn mir
to inform me

כט און צָדוֹק און אֶבְיָתָר האָבן אומגעקערט דעם אָרון פֿון האלקים
un Tsadok un Evyatar hobn umgekert dem oren fun HaElokim
and Tzadok and Evyatar have returned the aron of G-d

קיין ירושָלַיִם, און זיי זיַנען דאָרטן געבליבן . ל און דָוִד איז
kein Yerushalayim un zei un zainen dortn geblibn Dovid un iz
to Yerushalayim and they are there remained Dovid and is

אַרויפֿגעגאַנגען מיט דעם אַרויפֿגאַנג פֿאַר הר-הזַיתים, אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen mit dem aroifgang far Hor-hzeitim aroifgegangen
having gone up by the ascent for Mount of Olives having gone up

און געווויינט, און זיַן קאָפּ איז געווען פֿאַרדעקט, און ער איז
un geveint un zain kop iz geven fardekt un er iz
and wept and his head is having been covered and he is

געגאַנגען באָרווועס; און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים האָבן
gegangen borves dos gantse folk un vos mit im hobn
gone barefoot this and entire people which with him have

פֿאַרדעקט איטלעכער זיַן קאָפּ, און זיי זיַנען אַרויפֿגעגאַנגען, און
un aroifgegangen zainen zei un kop zain itlecher fardekt
and having gone up are they and head his each covered

אַרויפֿגייענדיק געווויינט.
geveint aroifgeyendik
wept going up

לא האָט מען דערציילט דָוִדן, אַזוי צו זאָגן: אַחיתֹופֶל איז צווישן
hot men dertseilt Dovidn azoi tsu zogn Achitofel iz tsvishn
has one told Dovid so to say Achitophel is among

די וואָס בונטעווען זיך מיט אַבְשָלוֹמען. און דָוִד האָט געזאָגט:
di vos bunteven zich mit Avshalomen un Dovid hot gezogt
the ones which conspire with selves Avshalom and Dovid has said

איך בעט דיך, ה, באַנאַריש די עצה פֿון אַחיתֹופֶל.
ich bet dich Hashem banarish di eitse fun Achitofeln
I entreat you(SG) Hashem make foolish the counsel of Achitophel

and His habitation;
26 But if He thus say, I have no delight in thee; hinei, here am I, let Him do to me as seemeth tov unto Him.

27 HaMelech said also unto Tzadok HaKohen, Art not thou the Ro'eh *(seer)*? Return into the Ir in shalom, and your two banim with you, Achima'atz binecha, and Yehonatan Ben Evyatar *(Abiathar)*. 28 See, I will tarry in the fords of the wilderness, until there come davar from you to inform me.

29 Tzadok therefore and Evyatar *(Abiathar)* carried the Aron HaElohim back to Yerushalayim; and they tarried there.
30 And Dovid went up by the ascent of Ma'aleh HaZeitim *(Mount of Olives)*, and wept as he went up, and had his rosh covered, and he went barefoot; and kol haAm with him covered every ish his rosh, and they went up, weeping as they went up.

31 And one told Dovid, saying, Achitophel is among the conspirators with Avshalom. And Dovid said, Hashem, turn now the etza *(counsel)* of Achitophel into foolishness.

לב און עס איז געווען, ווי דָּוִד איז געקומען ביז דעם שפּיץ
shpits dem biz gekumen iz Dovid vi geven iz es un
top the unto having come is Dovid when was is it and

וואָס מע בוקט זיך דאָרטן צו אלקים, ערשט אים קומט אַנטקעגן
antkegen kumt im ersht Elokim tsu dortn zich bukt me vos
to meet come him behold G-d to there self worship one where

חושַי, דער אַרכי, מיט זיין מאַנטל צעריסן, און ערד אויף זיין קאָפּ.
kop zain oif erd un tserisn mantl zain mit Arki der Chushai
head his on dirt and torn mantle his with Arki the Chushai

לג האָט דָּוִד צו אים געזאָגט: אַז דו גייסט אַריבער מיט מיר,
mir mit ariber geist du az gezogt im tsu Dovid hot
me with on the other side of go you if said him to Dovid has

וועסטו זיין אויף מיר אַ לאַסט. לד אָבער אַז דו וועסט זיך אין
in zich vest du az ober last a mir oif zain vestu
in self will you if but burden a me on be will you(sg)

שטאָט אומקערן, און וועסט זאָגן צו אַבְשָׁלוֹמען: איך וועל זיין דיין
dain zain vel ich Avshalomen tsu zogn vest un umkeren shtot
your be will I Avshalom to say will and return city

קנעכט, מלך; דיין פאָטערס קנעכט בין איך געווען פון אַ מאָל
mol a fun geven ich bin knecht foters dain melech knecht
time a from having been I am servant father's your king servant

אָן, און אַצונד בין איך דיין קנעכט, וועסטו מיר פאַרשטערן די
di farshtern mir vestu knecht dain in bin atsund un on
the frustrate for me will you(sg) servant your in am so now and past

עצה פון אחיתופל. לה און מיט דיר זיינען דאָך דאָרטן צָדוֹק
Tsadok dortn doch zainen dir mit un Achitofeln fun eitse
Tzadok there still are you(SG) with and Achitophel of counsel

און אֶבְיָתָר די כהנים; איז, איטלעך וואָרט וואָס דו וועסט הערן פון
fun hern vest du vos vort itlech iz koyanim di Evyatar un
from hear will you which word every is kohanim the Evyatar and

מלכס הויז, זאָלסטו דערציילן צָדוֹק און אֶבְיָתָר די כהנים.
koyanim di Evyatar un Tsadok dertseiln zolstu hoiz melechs
kohanim the Evyatar and Tzadok tell shall you house king's

לו זע, דאָרטן זיינען דאָ מיט זיי זייערע ביידנס זין, אַחימַעַץ
Achimaats zin beidns zeyere zei mit do zainen dortn ze
Achima'atz sons both their them with here are there behold

צָדוֹק און יהוֹנָתָן אֶבְיָתָרס, וועט איר דורך זיי מיר צושיקן
tsushikn mir zei durch ir vet Evyatars Yehonatan un Tsadoks
send me them through you will Evyatar's Yehonatan and Tzadok's

איטלעך וואָרט וואָס איר וועט הערן.
hern vet ir vos vort itlech
hear will you that word every

לז און חושַי, דָּוִדס גוטער פרײַנט, איז געקומען אין שטאָט,
shtot in gekumen iz fraint guter Dovids Chushai un
city in having come is friend good Dovid's Chushai and

וועט אַבְשָׁלוֹם האָט געזאָלט אָנקומען אין ירושָׁלַיִם.
Yerushalayim in onkumen gezolt hot Avshalom ven
Yerushalayim in arrive should has Avshalom when

טז

און וויִ דָּוִד איז געווען אַ ביסל אַוועקגעגאַנגען פון שפּיץ,
shpits fun avekgegangen bisel a geven iz Dovid vi un
top from went way little a having been is Dovid when and

ערשט ציבָא דער יונג פון מפיבושת קומט אים אַנטקעגן
antkegen im kumt Mefivosheten fun yung der Tsiva ersht
to meet him come Mephivoshet of young man the Tziva behold

32 And it came to pass, that when Dovid was come to the top of the mount, where he worshiped Elohim, hinei, Chushai the Arki came to meet him with his kesones torn, and adamah upon his rosh; 33 Unto whom Dovid said, If thou passest on with me, then thou shalt be a massa *(burden)* unto me; 34 But if thou return to the Ir, and say unto Avshalom, I will be thy eved, O melech; as I have been eved avicha hitherto, so will I now also be thy eved; then mayest thou for me bring to nought the etza *(counsel)* of Achitophel. 35 And hast thou not there with thee Tzadok and Evyatar *(Abiathar)* the kohanim? Therefore it shall be, that what thing soever thou shalt hear out of the Bais HaMelech, thou shalt tell it to Tzadok and Evyatar *(Abiathar)* the kohanim. 36 Hinei, they have there with them their two banim, Achima'atz son of Tzadok, and Yehonatan of Evyatar; by them ye shall send unto me everything that ye can hear.

37 So Chushai the re'eh Dovid came into the Ir, and Avshalom came into Yerushalayim.

16 And when Dovid was a little past the top of the hill, hinei, Tziva the na'ar of

מיט אַ פּאָר געזאָטלטע אייזלען , און אויף זיי צוויי הונדערט ברויטן , און
un broiten hundert tsvei zei oif un eizlen gezotlte por a mit
and loaves hundred two them on and donkeys saddled pair a with

הונדערט בינטלעך ראָזינקעס, און הונדערט בינטלעך זומערוויפּס ,
zumeroips bintlech hundert un rozinkes bintlech hundert
summer fruit bunches one hundred and raisins bunches one hundred

און אַ לאָגל ווײַן .
vain logl a un
wine skin a and

ב האָט דער מלך געזאָגט צו ציבאָן : צו וואָס זײַנען די דאָזיקע בײַ
bai dozike di zainen vos tsu Tsivaen tsu gezogt melech der hot
by these the are what to Tziva to said king the has

דיר ? האָט ציבאָ געזאָגט: די אייזלען פֿאַר דעם מלכס הויזגעזינט צו
tsu hoizgezint melechs dem far eizlen di gezogt Tsiva hot dir
to household king's the for donkeys the said Tziva has you(SG)

רײַטן, און דאָס ברויט און די זומערוויפּס פֿאַר די יונגען צום עסן , און
un esen tsum yungen di far zumeroips di un broit dos un raitn
and eat to young the for summer fruit the and bread the and ride

דער ווײַן צום טרינקען פֿאַר דעם פֿאַרשמאַכטן אין מדבר . ג האָט
hot midber in farshmachtn dem far trinken tsum vain der
has wilderness in exhausted the one for to drink to wine the

דער מלך געזאָגט: און וווּ איז דײַן האַרס זון ? האָט ציבאָ געזאָגט
gezogt Tsiva hot zun hars dain iz vu un gezogt melech der
said Tziva has son master's your is where and said king the

צום מלך : אָן איז ער געבליבן אין ירושָלַיִם , וואָרעם ער האָט
hot er vorem Yerushalayim in geblibn er iz on melech tsum
has he for Yerushalayim in remaining he is here king to

געזאָגט: הײַנט וועט מיר דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל אומקערן די מלוכה פֿון
fun meluche di umkeren Yisroel fun hoiz dos mir vet haint gezogt
of kingdom the return Yisroel of house this me will today said

מײַן פֿאָטער. ד האָט דער מלך געזאָגט צו ציבאָן : זע , אַלצדינג
altsding ze Tsivaen tsu gezogt melech der hot foter main
everything behold Tziva to said king the has father my

וואָס געהערט צו מפֿיבֹושתן איז דײַנס . האָט ציבאָ געזאָגט: איך בוק
buk ich gezogt Tsiva hot dains iz Mefivosheten tsu gehert vos
bow down I said Tziva has yours is Mephivoshet to belongs that

זיך ; לאָמיך געפֿינען חֵן אין דײַנע אויגן, מײַן האַר מלך .
melech har main oign daine in chein gefinen lomich zich
king master my eyes your in favor find let me self

ה און ווי דער מלך דָּוִד איז געקומען ביז בחורים , ערשט
ersht bochurim biz gekumen iz Dovid melech der vi un
behold Bachurim unto having come is Dovid king the when and

פֿון דאָרטן גייט אַרויס אַ מאַן פֿון דער משפּחה פֿון שָׁאוּלס הויז ,
hoiz Shauls fun mishpoche der fun man a arois geit dortn fun
house Sha'ul's of family the from man a out go there from

וואָס זײַן נאָמען איז געווען שִׁמְעִי דער זון פֿון גֵּראָ – גייט און
un geit Geran fun zun der Shimei geven iz nomen zain vos
and goes Gera of son the Shime'i having been is name his whose

שילט גייענדיק .
geyendik shilt
going curses

Mephivoshet met him, with a couple of chamorim saddled, and upon them 200 lechem, and 100 bunches of tzimmukim, and 100 kayitz, and a skin of yayin.

[2] And HaMelech said unto Tziva, What meanest thou by these? And Tziva said, The chamorim are for the Bais HaMelech to ride on; and the lechem and kayitz for the ne'arim to eat; and the yayin, that such as be faint in the midbar may drink.

[3] And HaMelech said, And where is the ben adoneicha? And Tziva said unto HaMelech, Hinei, he abideth at Yerushalayim; for he said, Today shall Bais Yisroel restore to me the mamlechut avi.

[4] Then said HaMelech to Tziva, Hinei, thine are all that pertained unto Mephivoshet. Tziva said, I humbly prostrate myself. May I find chen in thy sight, adoni, O Melech.

[5] When Dovid HaMelech came to Bachurim, hinei, from there came out an ish of the mishpakhat Bais Sha'ul; shmo Shime'i Ben Gera; and he, cursing continuously, came.

[6] And he cast avanim *(stones)* at Dovid, and at all the avadim of Dovid HaMelech; and at kol haAm and at all the Gibborim that were on his right and on his left. [7] And thus said Shime'i when he cursed, Come out, come out, thou ish hadamim and thou ish habeliyya'al; [8] Hashem hath returned upon thee all the dahm of the Bais Sha'ul, in whose place thou hast reigned; and Hashem hath delivered the meluchah *(kingdom)* into the yad Avshalom binecha; and, behold, thou art taken in thy ra'ah, because thou art an ish damim.

[9] Then said Avishai Ben Tzeruyah unto HaMelech, Why should this kelev hamet *(dead dog)* curse adoni HaMelech? Let me go over, now and cut off his rosh.

[10] And HaMelech said, What have I to do with you, ye Bnei Tzeruyah? So let him curse, because Hashem hath said unto him, Curse Dovid. Who shall then say, why hast thou done so?

[11] And Dovid said to Avishai, and to all his avadim, Hinei, beni, which came forth from within me, seeketh my nefesh; how much more now may this Ben-HaYemini

[1] און ער האָט געווארפֿן מיט שטיינער אויף דָּוִדן , און אויף אַלע קנעכט
knecht ale oif un Dovidn oif shteiner mit gevorfn hot er un
servants all on and Dovid at stones with thrown has he and

פֿון מלך דָּוִדן ; און דאָס גאַנצע פֿאָלק און אַלע גיבורים זיינען
zainen giborim ale un folk gantse dos un Dovidn melech fun
are warriors all and people entire this and Dovid king of

געווען פֿון זיין רעכטער זייט און פֿון זיין לינקער. [7] און אַזוי האָט
hot azoi un linker zain fun un zait rechter zain fun geven
has thus and left his of and side right his of having been

שִׁמְעִי געזאָגט, ווען ער האָט געשאָלטן: גיי אַרויס, גיי אַרויס, בלוטיקער
blutiker arois gei arois gei gesholtn hot er ven gezogt Shimei
man of blood out go out go cursed has he when said Shime'i

מענטש און נידערטרעכטיקער מענטש. [8] ה האָט אומגעקערט אויף
mentsh un nidertrechtiker un mentsh Hashem hot umgekert oif
man worthless and man Hashem has returned on

דיר אַל דאָס בלוט פֿון דעם הויז שָׁאוּלן, וואָס דו ביסט
bist du vos Shauln fun hoiz dem fun blut dos al dir
are you which Sha'ul of house the of blood the all you(SG)

געווארן מלך אויף זיין אָרט, און ה האָט געגעבן די
di gegebn hot Hashem un ort zain oif melech gevorn
the given has Hashem and place his in king having become

מלוכה אין דער האַנט פֿון דיין זון אַבְשָׁלוֹמען . און אָט ביסטו אין
in bistu ot un Avshalomen zun dain fun hant der in meluche
in you are behold and Avshalom son your of hand the in kingdom

דיין אומגליק, ווייל אַ בלוטיקער מענטש ביסטו .
bistu mentsh blutiker a vail umglik dain
are you man man of blood a because calamity your

[9] האָט אַבישַׁי דער זון פֿון צרוּיָהן געזאָגט צום מלך : פֿאַר וואָס
vos far melech tsum gezogt Tseruyahn fun zun der Avishai hot
which for king to said Tseruyah of son the Avishai has

זאָל דער דאָזיקער טויטער הונט שילטן מיין האַר דעם מלך ? לאָמיך,
lomich melech dem har main shiltn hunt toiter doziker der zol
let me king the master my curse dog dead one this one the shall

איך בעט דיך אַריבערגיין, און איך וועל אים דעם קאָפּ אַראָפּנעמען.
aropnemen kop dem im vel ich un aribergein dich bet ich
remove head the him will I and go over you(SG) entreat I

[10] האָט דער מלך געזאָגט: וואָס קער איך זיך אָן מיט אייַך, זין פֿון
fun zin aich mit on zich ich ker vos gezogt melech der hot
of sons you with on self I turn what said king the has

צרוּיָהן ? אויב ער שילט, איז דאָס ווייל ה האָט אים געהייסן:
geheisn im hot Hashem vail dos iz shilt er oib Tseruyahn
ordered him has Hashem because this is curse he if Tseruyah

שילט דָּוִדן ; און ווער קען זאָגן: פֿאַר וואָס טוסטו אַזוי?
azoi tustu vos far zogn ken ver un Dovidn shilt
so are you doing which for say can who and Dovid curse

[11] און דָּוִד האָט געזאָגט צו אַבישַׁין און צו אַלע זיינע
zaine ale tsu un Avishaien tsu gezogt hot Dovid un
his all to and Avishai to said has Dovid and

קנעכט : זע , מיין זון וואָס איז אַרויס פֿון מיינע אינגעווייד זוכט
zucht ingeveid maine fun arois iz vos zun main ze knecht
seeks innards my of out is who son my behold servants

מיין לעבן, היינט ווי שוין אַצונד דער בנימינער ?
Binyaminer der atsund shoin vi haint lebn main
man of Binyamin the now already as furthermore life my

לאָזט אים, און זאָל ער שילטן, ווארעם ה האָט אים
im hot Hashem vorem shiltn er zol un im lozt
him has Hashem because curse he must and him let

געהייסן. יב אפֿשר וועט ה זען מײַן אויג, און ה
Hashem un oig main zen Hashem vet efsher geheisn
Hashem and eye my see Hashem will perhaps ordered

וועט מיר אומקערן גוטס פֿאַר זײַן קללהן הײַנטיקן
haintikn klole zain far guts umkeren mir vet
this very cursing his for good things return back me will

טאָג.
tog
day

יג און דָוִד און זײַנע מענטשן זײַנען געגאַנגען אויפֿן וועג, און
un veg oifn gegangen zainen mentshn zaine un Dovid un
and way on having gone are men his and Dovid and

שִׁמְעִי איז געגאַנגען בײַם זײַט באַרג אַקעגן אים, געגאַנגען און
un gegangen im akegn barg zait baim gegangen iz Shimei
and having gone him opposite hill side at having gone is Shime'i

געשאָלטן, און געוואָרפֿן מיט שטיינער אַקעגן אים, און געשאָטן מיט
mit geshotn un im akegn shteiner mit gevorfn un gesholtn
with strewing and him at stones with thrown and cursed

שטויב.
shtoib
dust

יד און דער מלך און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים זײַנען
zainen im mit vos folk gantse dos un melech der un
are him with which people whole this and king the and

אָנגעקומען מידע; און ער האָט זיך אָפּגערוט דאָרטן.
dortn opgerut zich hot er un mide ongekumen
there refreshed self has he and weary arrived

טו און אַבְשָׁלוֹם און דאָס גאַנצע פֿאָלק, די מענער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun mener di folk gantse dos un Avshalom un
Yisroel of men the people whole this and Avshalom and

זײַנען אָנגעקומען קיין ירושָלַיִם, און אַחיתֹופֶל מיט אים.
im mit Achitofel un Yerushalayim kein ongekumen zainen
him with Achitophel and Yerushalayim at arrived are

טז און עס איז געווען, אַז חושַי דער אַרכִּי, דָוִדס גוטער פֿרײַנט,
fraint guter Dovids Arki der Chushai az geven iz es un
friend good Dovid's Arki the Chushai that having been is it and

איז געקומען צו אַבְשָׁלוֹמען, האָט חושַי געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען:
Avshalomen tsu gezogt Chushai hot Avshalomen tsu gekumen iz
Avshalom to said Chushai has Avshalom to having come is

לעבן זאָל דער מלך! לעבן זאָל דער מלך! יז האָט אַבְשָׁלוֹם געזאָגט
gezogt Avshalom hot melech der zol lebn melech der zol lebn
said Avshalom has king the should live king the should live

צו חושַי: איז דאָס דײַן גינציקייט צו דײַן גוטן פֿרײַנט? פֿאַר וואָס
vos far fraint gutn dain tsu gintsikeit dain dos iz Chushaien tsu
which for friend good your to graciousness your this is Chushai to

יח האָט חושַי געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען: ניין! נײַערט וואָמען ה און דאָס דאָזיקע פֿאָלק
gezogt Chushai hot fraint gutn dain mit gegangen nisht bistu
said Chushai has friend good your with having gone not are you

folk dozike dos un Hashem vemen naiert nein Avshalomen tsu
people this the and Hashem whom rather no Avshalom to

(Benjamite) do it? Let him alone, and let him curse; for Hashem hath bidden him. 12 It may be that Hashem will look on mine affliction, that Hashem will repay me tovah for his cursing this day.

13 And as Dovid and his anashim went by the derech, Shime'i went along on the hillside opposite him, cursed as he went, threw avanim at him, and kicked up aphar.

14 And HaMelech, and kol HaAm that were with him, arrived weary, and refreshed themselves there.

15 And Avshalom, and kol HaAm Ish Yisroel, came to Yerushalayim, and Achitophel with him.

16 And it came to pass, when Chushai the Arki, re'eh Dovid, was come unto Avshalom, that Chushai said unto Avshalom, Long live HaMelech, Long live HaMelech. 17 And Avshalom said to Chushai, Is this thy chesed *(loyal loving-kindness)* to thy re'a *(friend)*? Why wentest thou not with thy re'a *(friend)*? 18 Chushai said unto Avshalom, Lo; but

whom Hashem, this people, and kol Ish Yisroel, choose, his will I be, and with him will I abide. [19] And again, whom should I serve? Should I not serve in the presence of bno? As I have served in the presence of Avicha, so will I be in thy presence. [20] Then said Avshalom to Achitophel, Give etza *(counsel, advice, wisdom)* among you what we shall do. [21] And Achitophel said unto Avshalom, Go in unto the pilagshim of Avicha, which he hath left to be shomer over the Bais *(palace)*; and kol Yisroel shall hear that thou art a stench to Avicha; then shall the hands of all that are with thee be chazak *(strong)*.

[22] So they spread Avshalom an ohel upon the gag *(roof)*; and Avshalom went in unto the pilagshim of Aviv in the sight of kol Yisroel.

[23] And the etza *(counsel)* of Achitophel, which he counselled in those days, was as if an ish had inquired at the davar HaElohim; so was all the etza *(counsel)* of Achitophel both with Dovid and with Avshalom.

אוּן אַלַע מענער פֿוּן יִשׂרָאֵל הָאבֶן אויסדערווײלט, צו אִים געהער איך, אוּן
un ich geher im tsu oisderveilt hobn Yisroel fun mener ale un
and I belong him to choose have Yisroel of men all and

מיט אִים ווייל איך בלײַבן. [יט] אוּן צווייטנס, וועמען וועל איך דינען? דאָך
doch dinen ich vel vemen tsveitns un blaibn ich vil im mit
indeed serve I will whom secondly and stay I will him with

בײַ זײַן זון; אַזוי ווי איך האָב געדינט בײַ דײַן פֿאָטער, אַזוי וועל איך זײַן
zain ich vel azoi foter dain bai gedint hob ich vi azoi zun zain bai
be I will so father your by served have I as so son his by

בײַ דיר.
dir bai
you(SG) by

[כ] אוּן אַבְשָׁלוֹם האָט געזאָגט צו אַחיתופֿל: גיט אײַער עצה וואָס
vos eitse aier git Achitofeln tsu gezogt hot Avshalom un
what counsel your give Achitophel to said has Avshalom and

מיר זאָלן טאָן. [כא] האָט אַחיתופֿל געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען: קום צו די
di tsu kum Avshalomen tsu gezogt Achitofel hot ton zoln mir
the to come Avshalom to said Achitophel has do should we

קעפּסווײַבער פֿוּן דײַן פֿאָטער, וואָס ער האָט געלאָזן צו היטן דאָס הויז.
hoiz dos hitn tsu gelozn hot er vos foter dain fun kepsvaiber
house the keep to left has he whom father your of concubines

אוּן אַז גאַנץ יִשׂרָאֵל וועט הערן, אַז דו האָסט זיך פֿאַרמיאוסט
farmiust zich host du az hern vet Yisroel gants az un
made repulsive self have you that hear will Yisroel all when and

בײַ דײַן פֿאָטער, אַזוי וועלן שטאַרק ווערן די הענט פֿוּן אַלע וואָס מיט
mit vos ale fun hent di vern shtark veln azoi foter dain bai
with who all of hands the become strong will so father your to

דיר.
dir
you(SG)

[כב] האָט מען פֿאַרשפּרייט אַ געצעלט פֿאַר אַבְשָׁלוֹמען אויפֿן דאַך, אוּן
un dach oifn Avshalomen far a getselt a farshpreit men hot
and roof on Avshalom for tent a spread one has

אַבְשָׁלוֹם איז געקומען צו די קעפּסווײַבער פֿוּן זײַן פֿאָטער פֿאַר
far foter zain fun kepsvaiber di tsu gekumen iz Avshalom
before father his of concubines the to having come is Avshalom

די אויגן פֿוּן גאַנץ יִשׂרָאֵל.
Yisroel gants fun oign di
Yisroel all of eyes the

[כג] אוּן אַן עצה וואָס אַחיתופֿל האָט געעצהט, איז אין יענע טעג
teg yene in iz geeitset hot Achitofel vos eitse an un
days those in is consulted has Achitophel which counsel a and

געווען אַזוי ווי אַ מענטש זאָל פֿרעגן בײַ דעם וואָרט פֿוּן האלקים.
HaElokim fun vort dem bai fregn zol mentsh a vi azoi geven
G-d of word the by to ask shall man a as so having been

אַזוי איז געווען איטלעכע עצה פֿוּן אַחיתופֿלן סײַ בײַ
bai sai Achitofeln fun eitse itleche geven iz azoi
by whether Achitophel of counsel every having been is so

דָּוִדן סײַ בײַ אַבְשָׁלוֹמען.
Avshalomen bai sai Dovidn
Avshalom by whether Dovid

17 Moreover Achitophel said unto Avshalom, Let me now choose out shneym asar elef ish, and I will arise and pursue after Dovid halailah *(this night)*; [2] And I will come upon him while he is weary and weak of hands, and will make him tremble with fear; and kol haAm that are with him shall flee; and I will strike HaMelech only; [3] When I return kol HaAm to you, all except the ish whom thou seekest, it is as if [kol HaAm] returned; so kol haAm shall be in shalom.

[4] And the saying pleased Avshalom well, and kol Ziknei Yisroel. [5] Then said Avshalom, Call now Chushai the Arki also, and let us hear likewise from his peh *(mouth)*.

[6] And when Chushai was come to Avshalom, Avshalom spoke unto him, saying, Achitophel hath spoken after this manner; shall we do after his saying? If not; speak thou. [7] And Chushai said unto Avshalom, The etza *(counsel)* that Achitophel hath given is not tovah at this time. [8] For, said Chushai, thou knowest Avicha and his anashim, that they be Gibborim, and they be enraged

יז און אֲחִיתֹפֶל הָאָט געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען : לאָמיך אַקאָרשט
akorsht lomich Avshalomen tsu gezogt hot Achitofel un
now let me Avshalom to said has Achitophel and

אויסקלייבן צוועלף טויזנט מאַן, און איך וועל אויפֿשטיין, און וועל
vel un oifshtein vel ich un man toiznt tsvelf oisklaibn
will and stand up will I and men thousand twelve pick

נאָכיאָגן דָּוִדן די נאַכט . [ב] און איך וועל קומען אויף אים וועט ער
er ven im oif kumen vel ich un nacht di Dovidn nochyogn
he when him on come will I and tonight the Dovid pursue

איז מיד און אָפּהענטיק , און וועל אים דערשרעקן, און דאָס גאַנצע
gantse dos un dershrekn im vel un ophentik un mid iz
whole the and terrify him will and weak-handed and weary is

פֹּאָלק וואָס מיט אים וועט אַנטלויפֿן, און איך וועל דערשלאָגן דעם מלך
melech dem dershlogn vel ich un antloifn vet im mit vos folk
king the kill will I and flee will him with that people

אַליין; [ג] און איך וועל אומקערן צו דיר דאָס גאַנצע פֹּאָלק . אַז
az folk gantse dos dir tsu umkeren vel ich un alein
when people whole this you(SG) to bring back will I and alone

אַלע וועלן זיך אומקערן דער מאַן וואָס דו זוכסט , וועט דאָס גאַנצע
gantse dos vet zuchst du vos man der umkeren zich veln ale
whole this will seek you which man the turn back self will all

פֹּאָלק זיין אין פֿריד .
frid in zain folk
peace in be people

[ד] איז די זאַך געווען גלייך אין די אויגן פֿון אַבְשָׁלוֹמען ,
Avshalomen fun oign di in glaich geven zach di iz
Avshalom of eyes the in reasonable having been thing the is

און אין די אויגן פֿון אַלע עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל. [ה] און אַבְשָׁלוֹם הָאָט
hot Avshalom un Yisroel fun eltste ale fun oign di in un
has Avshalom and Yisroel of elders all of eyes the in and

געזאָגט: רוף אויך, איך בעט דיך , חושַׁי דעם אַרכי, און לאָמיר
lomir un Arki dem Chushai dich bet ich oich ruf gezogt
let us and Arki the Chushai you(SG) entreat I also call said

הערן אויך וואָס אין זיין מויל .
moil zain in vos oich hern
mouth his in what also hear

[ו] איז געקומען חושַׁי צו אַבְשָׁלוֹם הָאָט צו אים און אַבְשָׁלוֹמען ,
im tsu hot Avshalom un Avshalomen tsu Chushai gekumen iz
him to has Avshalom and Avshalom to Chushai having come is

געזאָגט, אַזוי צו זאָגן : אַזוי ווי דאָס דאָזיקע וואָרט הָאָט אֲחִיתֹפֶל גערעדט.
geredt Achitofel hot vort dozike dos vi azoi zogn tsu azoi gezogt
spoken Achitophel has word this the as so say to so said

זאָלן מיר טאָן לויט זיין וואָרט אָדער נישט? רעד דו . [ז] הָאָט חושַׁי
Chushai hot du red nisht oder vort zain loit ton mir zoln
Chushai has you speak not or word his according to do we shall

געזאָגט צו אַבְשָׁלוֹמען : נישט גוט איז די עצה וואָס אֲחִיתֹפֶל
Achitofel vos eitse di iz gut nisht Avshalomen tsu gezogt
Achitophel which counsel the is good not Avshalom to said

עצהט דאָס מאָל. [ח] און חושַׁי הָאָט געזאָגט: דו קענסט דיין פֿאָטער און
un foter dain kenst du gezogt hot Chushai un mol dos eitset
and father your know you said has Chushai and time this counsels

זיינע מענטשן , אַז זיי זיינען גיבורים , און זיי זיינען פֿאַרביטערט אין
in farbitert zainen zei un giborim zainen zei az mentshn zaine
in bitter are they and warriors are they that men his

גְּעמִיט, אַזוי ווי אַ בערינטע אין פֶּעלד באַרויבט פֿון אירע יונגע ; אויך איז
iz oich yunge ire fun baroibt feld in berinte a vi azoi gemit
is also young its of robbed field in mother bear a as so spirit

דיין פַֿאָטער אַ מאַן פֿון מלחמה , און ער וועט נישט נעכטיקן מיטן
mitn nechtikn nisht vet er un milchome fun man a foter dain
with spend the night not will he and war of man a father your

פַֿאָלק . ט אָט איז ער אַצונד באַהאַלטן אין איינער פֿון די גריבער, אָדער
oder griber di fun einer in bahaltn atsund er iz ot folk
or pits the of one in hidden now he is behold the people

אין איינעם פֿון די ערטער; און עס וועט זיין , אַז עמעצער וועט אין זיי
zei in vet emetser az zain vet es un erter di fun einem in
them in will someone when be will it and places the of one in

אַריינפַֿאַלן אין אָנהייב , און אַ הערער וועט הערן, וועט ער זאָגן : אַ מפּלה
mapole a zogn er vet hern vet herer a un onheib in arainfaln
downfall a say he will hear will hearer a and beginning in falls

אין געווען צווישן דעם פֿאָלק וואָס הינטער אַבְשָׁלומען . י און
un Avshalomen hinter vos folk dem tsvishn geven iz
and Avshalom following who are people the among having been is

אַפֿילו דער וואָס איז אַ העלדישער יונג , וואָס זיין האַרץ איז אַזוי
azoi iz harts zain vos yung heldisher a iz vos der afile
so is heart his which young man valiant a is which the one even

ווי דאָס האַרץ פֿון אַ לייב, וועט אין גאַנצן צעגאַנגען ווערן , וואָרעם גאַנץ
gants vorem vern tsegangen gantsn in vet leib a fun harts dos vi
all because become melted entirety in will lion a of heart the as

ישְׂרָאֵל ווייס אַז דיין פֿאָטער איז אַ גיבור , און די וואָס מיט
mit vos di un gibor a iz foter dain az veis Yisroel
with which the ones and warrior a is father your that know Yisroel

אים זיַנען העלדישע יונגען . יא אָבער איך עצה אַז איינגעזאַמלט זאָל
zol aingezamlt az eitse ich ober yungen heldishe zainen im
shall gathered that counsel I but young heroic are him

איינגעזאַמלט ווערן גאַנץ ישְׂרָאֵל אַרום דיר , פֿון דָן און ביז
biz un Dan fun dir arum Yisroel gants vern aingezamlt
unto and Dan from you(SG) around Yisroel all become gathered

באֵר-שֶׁבַע , אַזוי ווי דער זאַמד וואָס ים אין פֿילקייט , און דו
du un filkeit in yam baim vos zamd der vi azoi Beer-Sheva
you and multitude in the sea at which sand the as so Be'er-Sheva

אַליין זאָלסט גיין אין מלחמה . יב און אַז מיר וועלן קומען
alein zolst gein in milchome un az mir veln kumen
come will we when and battle to go you(SG) must yourself

אויף אים אין איינעם פֿון די ערטער וואָס ער געפֿינט זיך דאָרטן, וועלן מיר
mir veln dortn zich gefint er vos erter di fun einem in im oif
we will there self find he which places the of one in him on

זיך אַראָפּלאָזן אויף אים, אַזוי ווי עס פֿאַלט דער טוי אויף דער ערד ; און
un erd der oif toi der falt es vi azoi im oif aroplozen zich
and ground the on dew the falls it as so him on let down self

פֿון אים און פֿון אַלע מענטשן וואָס מיט אים, וועט אַפֿילו איינער נישט
nisht einer afile vet im mit vos mentshn ale fun un im fun
not one even will him with which men all of and him of

בלייַבן . יג און אַז ער וועט זיך אַריינקלייַבן אין שטאָט, וועלן גאַנץ ישְׂרָאֵל
Yisroel gants veln shtot in arainklaibn zich vet er az un blaibn
Yisroel all will city in move in self will he when and remain

in their nefesh, as a dov *(bear)* robbed of her cubs in the sadeh; and Avicha is ish milchamah, and will not spend the night with HaAm *(the troops)*. [9] Hinei, he is hid now in one of the pits, or in some other makom; and it will come to pass, when some of them be overthrown at the outset, that whosoever heareth it will say, There is a magefah *(slaughter)* among the people that follow Avshalom. [10] And he also that is chayil *(valiant)*, whose lev is as the lev ha'aryeh *(heart of a lion)*, shall utterly melt; for kol Yisroel knoweth that Avicha is a Gibbor, and they that be with him are Bnei Chayil *(valiant men)*. [11] Therefore, I counsel that kol Yisroel be fully gathered unto thee, from Dan even to Be'er-Sheva, as the chol *(sand)* that is by the yam for multitude; and that thou thyself go into battle in person. [12] So shall we come upon him in some makom where he shall be found, and we will light upon him as the tal *(dew)* falleth on the adamah; and of him and of kol ha'anashim that are with him there shall not be left so much as one. [13] Moreover, if he has withdrawn into a city, then shall kol Yisroel bring chavalim *(ropes)*

לְאָזן אַרויפֿטראָגן צו יענער שטאָט שטריק, און מיר וועלן עס אַראָפּשלעפּן אין
in aropshlepn es veln mir un shtrik shtot yener tsu aroiftrogn lozn
in drag down it will we and cord city that to carry up let

טאָל , ביז דאָרטן וועט זיך אַפֿילו אַ שטיינדל נישט געפֿינען.
gefinen nisht shteindl a afile zich vet dortn biz tal
find not pebble a even self will there until valley of

14 יד האָט געזאָגט אַבְשָׁלוֹם און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל: די עצה פֿון
fun eitse di Yisroel fun mener ale un Avshalom gezogt hot
of counsel the Yisroel of men all and Avshalom said has

חושַי דעם אַרכִּי איז בעסער ווי די עצה פֿון אַחיתופֿל . וואָרעם
vorem Achitofeln fun eitse di vi beser iz Arki dem Chushai
for Achitopel of counsel the than better is Arki the Chushai

ה האָט באַשערט צו פֿאַרשטערן די גוטע עצה פֿון אַחיתופֿל ,
Achitofeln fun eitse gute di farshtern tsu bashert hot Hashem
Achitopel of counsel good the frustrate to appointed has Hashem

כדי ה זאָל ברענגען דאָס בייז אויף אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen oif beiz dos brengen zol Hashem kedei
Avshalom on evil this bring shall Hashem so that

15 טו און חושַי האָט געזאָגט צו צָדוֹק און צו אֶבְיָתָר די כֹּהֲנִים :
koyanim di Evyatar tsu un Tsadok tsu gezogt hot Chushai un
kohanim the Evyatar to and Tzadok to said has Chushai and

אַזוי און אַזוי האָט אַחיתופֿל געעצהט אַבְשָׁלוֹמען און די עלטסטע
eltste di un Avshalomen geeitset Achitofel hot azoi un azoi
elders the and Avshalom consulted Achitopel has so and so

פֿון יִשְׂרָאֵל, און אַזוי און אַזוי האָב איך געעצהט . 16 טז און אַצונד , שיקט
shikt atsund un geeitset ich hob azoi un azoi un Yisroel fun
send now and consulted I have so and so and Yisroel of

אויף גיך און זאָגט אָן דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן . זאָלסט נישט
oif gich un zogt Dovidn on azoi tsu zogn nisht zolst
on quickly and declare Dovid on so to say not you(SG) must

נעכטיקן די נאַכט אין פּלוינען פֿון מדבר , נאָר אַריבערגיין
nechtikn di nacht di in ploinen fun midber nor aribergein
the night the spend the night in plains of wilderness but pass over

מוזטו אַריבערגיין, כדי דער מלך און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס
muztu aribergein kedei der melech un dos gantse folk vos
you must pass over so that the king and this whole people which

מיט אים זאָלן נישט אומגעבראַכט ווערן .
mit im zoln nisht umgebracht vern
with him shall not destroyed become

17 יז און יהוֹנָתָן און אַחימַעַץ זיינען געשטאַנען אין עֵין-רוֹגֶל , און
un Yehonatan un Achimaats zainen geshtanen in Ein-Rogel un
and Yehonatan and Achima'atz are standing in Ein-Rogel and

אַ דינסט פֿלעגט גיין און זיי דערציילן, און זיי פֿלעגן גיין
a dinst flegt gein un zei dertseiln, zei un gein flegn
a servant used to go and they would tell them and go

און דערציילן דעם מלך דָּוִדן ; וואָרעם זיי האָבן זיך נישט געטאָרט
un dertseiln dem melech Dovidn vorem zei hobn zich nisht getort
and tell the king Dovid for they have self not allowed

ווייַזן אַריינצוקומען אין שטאָט.
vaizn araintsukumen in shtot
to appear coming in city

to that city, and we will draw it into the ravine, until there be not one small stone found there.

14 And Avshalom and kol Ish Yisroel said, The etza *(counsel)* of Chushai the Arki is better than the etza of Achitophel. For Hashem had resolved to annul the etza of Achitophel, to the intent that Hashem might bring ra'ah upon Avshalom.

15 Then said Chushai unto Tzadok and to Evyatar *(Abiathar)* the kohanim, Thus and thus did Achitophel counsel Avshalom and the Ziknei Yisroel; and thus and thus have I counselled. 16 Now therefore send quickly, and tell Dovid, saying, Spend not halailah *(this night)* in the plains of the midbar, but speedily cross over; lest HaMelech be swallowed up, and kol haAm that are with him.

17 Now Yehonatan and Achima'atz stayed by Ein-Rogel; for they dared not be seen to come into the Ir; and a shifchah went and told them; and they went and told Dovid HaMelech.

יח הָאָט זיי אַ ייִנגל דערזען, און ער הָאָט דערציילט אַבְשָׁלוֹמען . זיַינען
zainen Avshalomen dertseilt hot er un derzen yingel a zei hot
are Avshalom told has he and seen boy a them has

זיי בייַדע אויף גיך אַוועק, און זיַינען געקומען צו דעם הויז פּון
fun hoiz dem tsu gekumen zainen un avek gich oif beide zei
of house the to having come are and away quickly on both they

אַ מאַן אין בחורים ; און ער הָאָט געהאַט אַ ברונעם אין זיַין הויף ,
hoif zain in brunem a gehat hot er un bochurim in man a
courtyard his in well a had has he and Bachurim in man a

הָאָבן זיי אַראָפּגענידערט אַהין . יט און די פְרוי הָאָט גענומען און הָאָט
hot un genumen hot froi di un ahin aropgenidert zei hobn
has and taken has woman the and there gone down they have

אַריבערגעשפּרייט אַ דעקע איבער דער עפענונג פּון ברונעם , און הָאָט
hot un brunem fun efenung der iber deke a aribergeshpreit
has and well of opening the over covering a overspread

אויסגעשפּרייט דערויף גריץ , און קיין זאַך איז נישט געווען
geven nisht iz zach kein un grits deroif oisgeshpreit
having been not is thing any and crushed grain on it spread out

קאָנטיק . כ און אַבְשָׁלוֹמס קנעכט זיַינען געקומען צו דער פְרוי
froi der tsu gekumen zainen knecht Avshaloms un kontik
woman the to having come are servants Avshalom's and apparent

אין הויז , און הָאָבן געזאָגט: ווו זיַינען אַחימַעַץ און יהוֹנָתָן ?
Yehonatan un Achimaats zainen vu gezogt hobn un hoiz in
Yehonatan and Achima'atz are where said have and house in

הָאָט די פְרוי צו זיי געזאָגט: זיי זיַינען אַריבערגעגאַנגען דעם
dem aribergegangen zainen zei gezogt zei tsu froi di hot
the having passed over are they said them to woman the has

וואַסערשטראָם. הָאָבן זיי געזוכט , און הָאָבן נישט געפּונען ; און זיי הָאָבן
hobn zei un gefunen nisht hobn un gezucht zei hobn vasershtrom
have they and found not have and sought they have water stream

זיך אומגעקערט קיין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert zich
Yerushalayim to returned self

כא און עס איז געווען נאָך זייער אַוועקגיין , זיַינען זיי
zei zainen avekgein zeyer noch geven iz es un
they are departure their after having been is it and

אַרויפּגעקומען פּון ברונעם , און זיַינען געגאַנגען און הָאָבן דערציילט
dertseilt hobn un gegangen zainen un brunem fun aroifgekumen
told have and having gone are and well from come up

דעם מלך דָּוִדן , און זיי הָאָבן געזאָגט צו דָּוִדן : שטייט אויף און גייט
geit un oif shteit Dovidn tsu gezogt hobn zei un Dovidn melech dem
go and up stand Dovid to said have they and Dovid king the

אַריבער אויף גיך דעם וואַסער, וואָרעם אַזוי הָאָט אַחיתּוֹפֶל געעצהט
geeitset Achitofel hot azoi vorem vaser dem gich oif ariber
consulted Achitophel has so for water the quickly on over

אַקעגן אייַך.
aich akegn
you against

18 Nevertheless a na'ar saw them, and told Avshalom; but they went both of them away quickly, and came to a bais ish in Bachurim, which had a be'er *(well)* in his khatzer; to where they went down. 19 And the isha took and spread a masakh *(covering, curtain)* over the mouth of the be'er, and spread hulled grain thereon; and the thing was not known. 20 And when the avadim of Avshalom came to the bais to the isha, they said, Where is Achima'atz and Yehonatan? And the isha said unto them, They are gone over the brook of mayim. And when they had sought and could not find them, they returned to Yerushalayim.

21 And it came to pass, after they were departed, that they climbed up out of the be'er *(well)*, and went and told Dovid HaMelech, and said unto Dovid, Arise, and cross quickly over the mayim; for thus hath Achitophel counselled against you.

כב איז אויפגעשטאַנען דָּוִד און דאָס גאַנצע פֹּאָלק וואָס מיט אים, און
un im mit vos folk gantse dos un Dovid oifgeshtanen iz
and him with which people whole this and Dovid arose is

זיי זײַנען אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן ; ביזן ליכט פֿון פֿרימאָרגן האָט
hot frimorgn fun licht bizn Yarden dem aribergegangen zainen zei
has morning of light until Yarden the having passed over are they

צו מאָל איינער נישט געפֿעלט וואָס איז נישט אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן .
Yarden dem aribergegangen nisht iz vos gefelt nisht einer mol tsu
Yarden the crossed over not is which lacked not one time to

כג און אַחיתֹופֶל האָט געזען אַז זײַן עצה איז נישט געטאָן
geton nisht iz eitse zain az gezen hot Achitofel un
done not is counsel his that seen has Achitophel and

געווארן , און ער האָט אָנגעזאָטלט דעם אייזל , און איז אויפֿגעשטאַנען,
oifgeshtanen iz un eizl dem ongezotlt hot er un gevorn
arose is and donkey the saddle has he and having become

און איז אַוועק צו זײַן הויז , צו זײַן שטאָט, און ער האָט געזאָגט
gezogt hot er un shtot zain tsu hoiz zain tsu avek iz un
said has he and city his to house his to away is and

זײַן צַוָואָה צו זײַן הויזגעזינט , און האָט זיך אויפֿגעהאַנגען; און ער
er un oifgehongen zich hot un hoizgezint zain tsu tsevaeh zain
he and hanged self has and household his to testament his

איז געשטאָרבן, און איז באַגראָבן געווארן אין דעם קבֿר פֿון זײַן
zain fun keyver dem in gevorn bagrobn iz un geshtorbn iz
his of tomb the in having become buried is and died is

פֹאָטער.
foter
father

כד און דָּוִד איז אָנגעקומען קיין מַחנַיִם ; און אַבְשָׁלום
Avshalom un Machanayim kein ongekumen iz Dovid un
Avshalom and Machanayim to arrived is Dovid and

איז אַריבערגעגאַנגען דעם יַרדן , ער און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun mener ale un er Yarden dem aribergegangen iz
Yisroel of men all and he Yarden the having passed over is

וואָס מיט אים. כה און עַמָשָׂא האָט אַבְשָׁלום אויפֿגעזעצט אויף
oif oifgezetst Avshalom hot Amasaen un im mit vos
on appointed Avshalom has Amasa and him with which

דעם אָרט פֿון יוֹאָבֿ איבערן חיל . און עַמָשָׂא איז געווען דער זון
zun der geven iz Amasa un cheil ibern Yoav fun ort dem
son the having been is Amasa and host over Yoav of place the

פֿון אַ מאַן מיטן נאָמען יִתרָא דער יִשְׂרְאֵלי, וואָס איז געקומען
gekumen iz vos Yisroeli der Yitra nomen mitn man a fun
having come is which Yisroeli the Yitra name with man a of

צו אַבִּיגַיִל דער טאָכטער פֿון נָחשן , אַ שוועסטער פֿון צרוּיָה ,
Tseruyah fun shvester a Nachshon fun tochter der Avigal tsu
Tzeruyah of sister a Nachash of daughter the Avigal to

יוֹאָבֿס מוטער . כו און יִשְׂרָאֵל און אַבְשָׁלום האָבן געלאַגערט אין לאַנד
land in gelagert hobn Avshalom un Yisroel un muter Yoavs
land in encamped have Avshalom and Yisroel and mother Yoav's

גִּלְעָד .
Gilad
Gil'ad

22 Then Dovid arose, and kol haAm that were with him, and they crossed over Yarden; by the ohr haboker there lacked not one of them that was not gone over Yarden.

23 And when Achitophel saw that his etza *(counsel, advice)* was not followed, he saddled his chamor, and arose, and went home to his bais, to his town, and put his bais *(household)* in order, vayyekhanak *(and he strangled, hanged himself)*, and died, and was buried in the kever aviv *(tomb of his father)*.

24 Then Dovid came to Machanayim. And Avshalom passed over Yarden, he and all the Ish Yisroel with him. 25 And Avshalom appointed Amasa over the tzava *(army)* instead of Yoav; now Amasa was ben ish shmo Yitra a Yisroeli, that went in to Avigal Bat Nachash Achot Tzeruyah Em Yoav. 26 So Yisroel and Avshalom encamped in Eretz Gil'ad.

כז און עס איז געווען , ווי דָּוִד איז אָנגעקומען קיין מַחֲנַיִם ,
Machanayim kein ongekumen iz Dovid vi geven iz es un
Machanayim at arrived is Dovid when having been is it and

אַזוי שׁוֹבִי דער זון פֿון נָחָשׁ , פֿון רַבָּה פֿון די קינדער
kinder di fun Rabbah fun Nachshon fun zun der Shovai azoi
children the of Rabbah of Nachash of son the Shovi so

פֿון עַמּוֹן , און מָכִיר דער זון פֿון עַמִּיאֵל , פֿון לוֹ-דבַּר , און
un Lo-Devar fun Ammieln fun zun der Machir un Amon fun
and Lo-Devar of Ammi'el of son the Machir and Ammon of

בַּרזִלַי דער גִּלְעָדער פֿון רוֹגלים , כח געבראַכט בעטגעוואַנט, און בעקנס,
bekns un betgevant gebracht Roglim fun Gil'ader der Barzillai
basins and bedding brought Roglim of Gil'adi the Barzillai

און ליימענע כֵּלים , און ווייץ און גערשטן, און מעל , און
un leimene keilim vi un gershtn un veits un mel un
and flour meal and barley and wheat and vessels earthenware and

געבראטענע זאַנגען , און בעבלעך, און לינדזן , און געבראטענע אַרבעס,
arbes gebrente un lindzn un beblech un zangen gebrente
pulse roasted and lentils and beans and ears roasted

כט און האָניק, און שמאַנט, און שאָף , און רינדערנע קעז , פֿאַר דָּוִדן
Dovidn far kez rinderne un shof un shmant un honik un
Dovid for cheese cow and sheep and cream and honey and

און פֿאַר דעם פֿאָלק וואָס מיט אים, צום עסן ; וואָרעם זיי האָבן
hobn zei vorem esen tsum im mit vos folk dem far un
have they for eat to him with which people the for and

געזאָגט: דאָס פֿאָלק איז הונגעריק און מיד און דאָרשטיק אין דער
der in dorshtik un mid un hungerik iz folk dos gezogt
the in thirsty and weary and hungry is people this said

מדבר .
midber
wilderness

יח

און דָּוִד האָט איבערגעציילט דאָס פֿאָלק וואָס מיט אים, און
un im mit vos folk dos ibergetseilt hot Dovid un
and him with which people the listed has Dovid and

ער האָט געמאַכט איבער זיי הויפּטלײַט פֿון טויזנט און
un toiznt fun hoiptlait zei iber gemacht hot er
and thousands of chief people them over made has he

הויפּטלײַט פֿון הונדערט . ב און דָּוִד האָט געשיקט דאָס פֿאָלק , אַ
a folk dos geshikt hot Dovid un hundert fun hoiptlait
a people this sent has Dovid and hundreds of chief people

דריטל אונטער דער האַנט פֿון יוֹאָבן , און אַ דריטל אונטער דער האַנט
hant der unter dritel a un Yoavn fun hant der unter dritel
hand the under one-third a and Yoav of hand the under one-third

פֿון אֲבִישַׁי דעם זון פֿון צרוּיָהן , יוֹאָבס ברודער, און אַ דריטל
dritel a un bruder Yoavs Tseruyahn fun zun dem Avishai fun
one-third a and brother Yoav's Tseruyah of son the Avishai of

אונטער דער האַנט פֿון אִתַּי גַּת . און דער מלך האָט געזאָגט צום
tsum gezogt hot melech der un Gat fun Ittaien fun hant der unter
to said has king the and Gat of Ittai of hand the under

פֿאָלק : אַרויסגיין וועל איך אויך מיט אײַך. ג האָט דאָס פֿאָלק
folk dos hot aich mit aroisgein oich ich vel aroisgein folk
people this has you with go forth also I will go forth people

געזאָגט: זאָלסט נישט אַרויסגיין; וואָרעם אויב אַנטלויפֿן וועלן מיר
mir veln antloifn oib vorem aroisgein nisht zolst gezogt
we will fleeing if for go forth not you(SG) shall said

27 And it came to pass, when Dovid was come to Machanayim, that Shovi Ben Nachash of Rabbah of the Bnei Ammon, and Machir Ben Ammi'el of Lo-Devar, and Barzillai the Gil'adi of Roglim, 28 Brought mishkav *(bedding)* and sappot *(bowls)* and earthen vessels, and chittim *(wheat)*, and se'orim *(barley)*, and kemakh *(flour)*, and roasted grain, and pol *(beans)*, and adashim *(lentils)*, and roasted seeds, 29 And devash, and khemah *(curds)*, and tzon, and cheeses of the herd, for Dovid, and for HaAm that were with him, to eat; for they said, HaAm are hungry, and weary, and tzameh *(thirsty)*, in the midbar.

18 And Dovid mustered HaAm that were with him, and set sarei alafim, and sarei me'ot over them. 2 And Dovid sent forth a third part of the people under the yad Yoav, and a third part under the yad Avishai Ben Tzeruyah *(Yoav's brother)*, and a third part under the yad Ittai the Gitti. And HaMelech said unto HaAm, I will surely go forth with you myself also. 3 But HaAm answered, Thou shalt not go forth; for if we flee away,

they will not set their lev on us; neither if half of us die, will they set their lev on us; but now thou art worth ten thousand of us; therefore, now it is better that thou support us from the Ir. [4] And HaMelech said unto them, What seemeth you best I will do. And HaMelech stood by the side of the sha'ar, and kol haAm came out by hundreds and by thousands.

[5] And HaMelech commanded Yoav and Avishai and Ittai, saying, Deal gently for my sake with the na'ar, even with Avshalom. And kol HaAm heard when HaMelech gave all the sarim charge concerning Avshalom.

[6] HaAm went into the sadeh against Yisroel; the milchamah was in ya'ar *(forest)* of Ephrayim; [7] Where Am Yisroel were slain before the avadim of Dovid, and there was there a magefah gedolah that day of esrim elef. [8] For the milchamah was there scattered over the face of kol ha'aretz; and the ya'ar devoured more people that

אַנטלויפֿן, וועט מען אויף אונדז נישט לייגן אַכט , און אַפֿילו אַ העלפֿט
helft a afile un acht leign nisht undz oif men vet antloifn
half a even and attention put not us on they will fleeing

פֿון אונדז זאָלן אומקומען, וועט מען אויף אונדז נישט לייגן קיין אַכט ;
acht kein leign nisht undz oif men vet umkumen zoln undz fun
attention any put not us on they will perish shall us of

אָבער דו ביסט אַצונד אַזוי ווי צען טויזנט פֿון אונדז; איז אַצונד בעסער,
beser atsund iz undz fun toiznt tsen vi azoi atsund bist du ober
better now is us of thousands ten as so now are you but

אַז דו זאָלסט אונדז זיין צו הילף פֿון שטאָט. [ד] האָט דער מלך
melech der hot shtot fun hilf tsu zain undz zolst du az
king the has city from help to be us you(SG) must you that

צו זיי געזאָגט: וואָס איז גוט אין אײַערע אויגן, וועל איך טאָן. און דער
der un ton ich vel oign aiere in gut iz vos gezogt zei tsu
the and do I will eyes your in good is which said them to

מלך האָט זיך געשטעלט בײַ זײַט פֿון טויער, און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז
iz folk gantse dos un toier fun zait bain geshtelt zich hot melech
is people whole this and gate of side by stood self has king

אַרויסגעגאַנגען אין הונדערטן און אין טויזנטן .
toiznten in un hundertn in aroisgegangen
thousands in and hundreds in having went forth

[ה] און דער מלך האָט באַפֿוילן יוֹאָבֿן און אֲבִישַׁי
Avishaien un Yoavn bafoiln hot melech der un
Avishai and Yoav commanded has king the and

און אִתַּי , אַזוי צו זאָגן : זײַט מיר געלאַסן מיט דעם
dem mit gelasn mir zait zogn tsu azoi Ittaien un
the with deal calm to me be say to so Ittai and

יונג , מיט אַבְשָׁלוֹמען . און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געהערט
gehert hot folk gantse dos un Avshalomen mit yung
heard has people whole the and Avshalom with young man

ווי דער מלך האָט באַפֿוילן אַלע הויפּטלײַט וועגן
vegen hoiptlait ale bafoiln hot melech der vi
concerning chief people all commanded has king the as

אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen
Avshalom

[ו] און דאָס פֿאָלק איז אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד אַקעגן יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel akegn feld in aroisgegangen iz folk dos un
and Yisroel against field in having gone forth is people the and

[ז] דאָס פֿאָלק . אין וואַלד פֿון אפֿרים איז געווען מלחמה די
folk dos un Efrayim fun vald in geven iz milchome di
people the and Ephrayim of forest in having been is battle the

פֿון יִשְׂרָאֵל איז דאָרטן געשלאָגן געוואָרן פֿאַר די קנעכט פֿון
fun knecht di far gevorn geshlogn dortn iz Yisroel fun
of servants the before having become struck down there is Yisroel of

דָּוִדן , און דאָרטן איז געווען אַ גרויסער שלאַק אין יענעם טאָג
tog yenem in shlak groiser a geven iz dortn un Dovidn
day that in calamity greater a having been is there and Dovid

– צוואַנציק טויזנט . [ח] וואָרעם די מלחמה איז דאָרטן געווען
tsvantsik toiznt . vorem di milchome iz dortn geven
twenty thousands the because battle is there having been

day than the cherev devoured.

פַּארשפרייט אויפֿן געזיכט פֿון גאַנצן לאַנד; און דער וואַלד האָט פֿאַרצערט
farshpreit oifn gezicht fun gantsn land un vald hot fartsert
spread face of all land the and forest has consumed

פֿון פֿאָלק מער ווי די שוועדר האָט פֿאַרצערט אין יענעם טאָג.
folk fun mer vi di shverd hot fartsert in yenem tog
people of more than the sword has consumed in that day

[9] And Avshalom met the avadim of Dovid. And Avshalom rode upon a pered *(mule)*, and the pered went under the thick boughs of a great oak, and his rosh *(head)* caught hold of elah *(tree, oak)*, and he was suspended between HaShomayim and ha'aretz; the pered under him went on. [10] And a certain ish saw it, told Yoav, and said, Hinei, I saw Avshalom talui *(hanged)* b'elah *(on a tree, oak)*. [11] And Yoav said unto the ish that told him, And, hinei, thou sawest him, and why didst thou not strike him down to the ground there? And I would have given thee ten shekels of kesef, and a khagorah. [12] And the ish said unto Yoav, Though I should receive elef kesef in mine palm, yet would I not put forth mine yad against the ben HaMelech; for in ozneinu *(our hearing)* HaMelech charged thee and Avishai and Ittai, saying, Beware that none touch the na'ar Avshalom. [13] Otherwise I should have dealt sheker against mine own nefesh; for there

ט און אַבְשָׁלוֹם האָט זיך געטראָפֿן פֿאַר די קנעכט פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun knecht di far getrofn zich hot Avshalom un
Dovid of servants the before happened on self has Avshalom and

געקומען אַבְשָׁלוֹם איז געריטן אויף אַ מוילאייזל, איז דער מוילאייזל
gekumen Avshalom iz geritn oif a moileizl, iz der moileizl
having come Avshalom is riding on a mule, is the mule

אונטער דעם געצווײַג פֿון אַ גרויסן אייכנבוים , און זײַן קאָפּ האָט זיך
unter dem getsvaig fun a groisn eichnboim , un zayn kop hot zich
under the branch of a great oak tree , and his head has self

אָנגעכאַפּט אָן דעם אייכנבוים , און ער איז געבליבן צווישן הימל און
ongechapt dem eichnboim , un er iz geblibn tsvishn himel un
seized on the oak tree , and he is remained between heaven and

ערד ; און דער מוילאייזל וואָס אונטער אים איז אַוועק . י האָט דערזען
erd ; un der moileizl vos unter im iz avek hot derzen
earth ; and the mule that under him is gone away has seen

איינער אַ מאַן , און ער האָט דערציילט יוֹאָבן און געזאָגט: אָן האָב איך
einer a man , un er hot dertseilt Yoavn un gezogt: on hob ich
one a man , and he has told Yoav and said: here have I

געזען אַבְשָׁלוֹמען הענגען אויפֿן אייכנבוים . יא האָט יוֹאָבּ געזאָגט צו דעם
gezen Avshalomen hengen oifn eichnboim . Yoav hot gezogt tsu dem
seen Avshalom hanging on oak tree . Yoav has said to the

מאַן וואָס האָט אים דערציילט: און אַז דו האָסט געזען , טאָ פֿאַר וואָס
man vos hot im dertseilt: un az du host gezen , to far vos
man that has him told: and when you have seen , then for what

האָסטו אים נישט דערשלאָגן דאָרטן צו דער erd ? און אויף מיר וואָלט
hostu im nisht dershlogn dortn tsu der erd ? un oif mir volt
have you him not struck down there to the ground ? and on me would

געווען דיר צו געבן צען זילבערשטיק און אַ גאַרטל. יב האָט דער
geven dir tsu gebn tsen zilbershtik un a gartel hot der
having been you(SG) to give ten pieces of silver and a belt has the

מאַן געזאָגט צו יוֹאָבן : אַפֿילו ווען איך קריג אָפּגעוויגן אויף מײַנע הענט
man gezogt tsu Yoavn : afile ven ich krig opgevoign oif maine hent
man said to Yoav : even when I get weighed out on my hands

טויזנט זילבערשטיק , וועל איך נישט אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף דעם
toiznt zilbershtik , vel ich nisht oisshtrekn main hant oif dem
a thousand pieces of silver , will I not stretch out my hand on the

מלכס זון , וואָרעם פֿאַר אונדזערע אויערן האָט דער מלך באַפֿוילן
melechs zun , vorem far undzere oiern hot der melech bafoiln
king's son , for before our ears has the king commanded

דיר און אַבישַׁי און אִתַּי , אַזוי צו זאָגן : זײַט אָפּגעהיט, ווער עס
dir un Avishaien un Ittaien , azoi tsu zogn : zayt opgehit, ver es
you(SG) and Avishai and Ittai , so to say : be cautious, whoever it

זאָל נישט זײַן , מיט דעם יונג מיט אַבְשָׁלוֹמען . יג אָדער אַז איך
zol nisht zayn , mit dem yung mit Avshalomen . oder az ich
shall not be , with the young man with Avshalom . or that I

זאָל באַגיין אַ פּאַלשקייט אַקעגן מײַן זעל, וועט קיין זאַך נישט בלײַבן
blaibn nisht zach kein vet zel main akegn falshkeit a bagein zol
remain not thing any will soul my against falsehood a commit shall

פֿאַרהוילן פֿון דעם מלך, און דו וועסט שטיין פֿון דער ווײַטן .
vaitn der fun shtein vest du un melech dem fun farhoiln
distance the from stand will you and king the from hidden

יד האָט יוֹאָבֿ געזאָגט: איך קען זיך דאָ אַזוי נישט אויפֿהאַלטן מיט
mit oifhaltn nisht azoi do zich ken ich gezogt Yoav hot
with hold back not so here self can I said Yoav has

דיר . און ער האָט געגומען דרײַ וואַרפֿשפּיזן אין זײַן האַנט, און האָט
hot un hant zain in varfshpizn drai genumen hot er un dir
has and hand his in javelins three taken has he and you(SG)

זיי אַרײַנגעשטאָכן אין אַבֿשָׁלומס האַרצן, וועון ער האָט נאָך געלעבט אין
in gelebt noch hot er ven hartsn Avshaloms in araingeshtochn zei
in lived yet has he when heart Avshalom's in punctured them

מיטן אייכנבוים . טו און צען יונגען , יוֹאָבֿס וואַפֿנטרעגער, האָבן זיך
zich hobn vafntreger Yoavs yungen tsen un eichnboim mitn
self have armor bearer Yoav's young ten and oak tree midst of

אַרומגעשטעלט, און האָבן געשלאָגן אַבֿשָׁלומען און אים געטייט .
geteit im un Avshalomen geshlogn hobn un arumgeshtelt
caused to die him and Avshalom struck have and stood around

טז און יוֹאָבֿ האָט געבלאָזן אין שופֿר , און דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos un shoifer in geblozn hot Yoav un
has people the and shofar in blown has Yoav and

זיך אומגעקערט פֿון נאָכיאָגן ישׂרָאֵל, וואָרעם יוֹאָבֿ האָט
hot Yoav vorem Yisroel nochyogn fun umgekert zich
has Yoav for Yisroel pursuing from retreated self

צוריקגעהאַלטן דאָס פֿאָלק . יז און זיי האָבן געגומען אַבֿשָׁלומען ,
Avshalomen genumen hobn zei un folk dos tsurikgehaltn
Avshalom taken have they and people the restrained

און האָבן אים אַרײַנגעוואָרפֿן אין וואַלד אין דער גרויסער גרוב.
grub groiser der in vald in aingevorfn im hobn un
pit greater the in forest in cast him have and

און זיי האָבן אויפֿגעשטעלט איבער אים אַ זייער גרויסן הויפֿן
hoifn groisn zeyer a im iber oifgeshtelt hobn zei un
heap great very a him over set up have they and

שטיינער. און גאַנץ ישׂרָאֵל זײַנען אַנטלאָפֿן, איטלעכער צו זײַנע
zaine tsu itlecher antlofn zainen Yisroel gants un shteiner
his to each fled are Yisroel all and stones

געצעלטן.
getseltn
tents

יח און אַבֿשָׁלום האָט נאָך בײַ זײַן לעבן גענומען און זיך
zich un genumen lebn zain bai noch hot Avshalom un
self and taken lifetime his in yet has Avshalom and

אויפֿגעשטעלט דעם זײַלשטיין וואָס אין מלכס טאָל ; וואָרעם ער
er vorem tal melechs in vos zailshtein dem oifgeshtelt
he because valley king's in which is pillar stone the set up

האָט געזאָגט: איך האָב נישט קיין זון צו דערמאָנען מײַן נאָמען . און
un nomen main dermonen tsu zun kein nisht hob ich gezogt hot
and name my remember to son any not have I said has

is no matter hid from HaMelech, and thou thyself wouldest have set thyself against me.

14 Then said Yoav, I will not tarry thus with thee. And he took three shevatim in his yad, and thrust them through the lev Avshalom, while he was yet alive in the midst of the oak tree. 15 And ten ne'arim that bore the armor of Yoav surrounded Avshalom, struck and slaughtered him.

16 Then Yoav blew the shofar, and HaAm returned from pursuing after Yisroel; for Yoav held back HaAm. 17 And they took Avshalom, and cast him into a great pit in the forest, and laid a very great heap of avanim upon him; and all Yisroel fled, every ish to his ohel.

18 Now Avshalom in his lifetime had taken and erected for himself a matzevet *(monument)*, which is in the Emek HaMelech; for he said, I have no ben to keep my shem in remembrance; and he called the matzevet after shmo; and it is called

unto this day, Avshalom's Monument.

ער האָט גערופֿן דעם זיַילשטיין אויף זיַין נאָמען , און מע רופֿט אים
im ruft me un nomen zain oif zailshtein dem gerufn hot er
it call one and name his by pillar stone the called has he

אַבְשָׁלוֹמס אָנדענק ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz ondenk Avshaloms
day this very on until memorial Avshalom's

[19] Then said Achima'atz Ben Tzadok, Let me now run, and take news to HaMelech, how that Hashem hath in justice vindicated him of his oyevim. [20] And Yoav said unto him, Thou shalt not be ish besorah *(bearer of news)* this day, but thou shalt bear tidings another day; but this day thou shalt bear no tidings, because the ben HaMelech is dead.

יט און אַחימַעַץ דער זון פֿון צָדוֹקן האָט געזאָגט: לאָמיך אַקאָרשט
akorsht lomich gezogt hot Tsadokn fun zun der Achimaats un
now let me said has Tzadok of son the Achima'atz and

לויפֿן און מבַשֵּׂר זיַין דעם מלך , אַז ה האָט זיך
zich hot Hashem az melech dem zain mevaser un loifn
self has Hashem that king the be publish good news and run

כ יוֹאָבֿ האָט פֿיַינט זיַינע . פֿאַר אים פֿון דער האַנט פֿון זיַינע אָפּגערעכנט
Yoav hot faint zaine fun hant der fun im far opgerechnt
Yoav has enemies his of hand the from him for taken revenge

צו אים געזאָגט: ביסט נישט אַ בַּעַל-בשׂורה היַינטיקן טאָג; וועסט
vest tog haintikn baal-besoire a nisht bist gezogt im tsu
will day this very bearer of news a not are said him to

בשׂורה אָנזאָגן אַן אַנדער טאָג, אָבער היַינטיקן טאָג זאָלסטו נישט
nisht zolstu tog haintikn ober tog ander an onzogen besoire
not shall you day this very but day other an say good news

מבַשֵּׂר זיַין , אַזוי ווי דעם מלכס זון איז טויט.
toit iz zun melechs dem vi azoi zain mevaser
dead is son king's the as according to do publish good news

כא און יוֹאָבֿ האָט געזאָגט צו דעם כּושי : גיי דערציילֿ דעם מלך
melech dem dertseil gei Kushi dem tsu gezogt hot Yoav un
king the tell go Kushi the to said has Yoav and

וואָס דו האָסט געזען. האָט דער כּושי זיך געבוקט צו יוֹאָבֿ , און איז
iz un Yoavn tsu gebukt zich Kushi der hot gezen host du vos
is and Yoav to bowed self Kushi the has seen have you what

אַוועקגעלאָפֿן.
avekgelofn
ran off

[21] Then said Yoav to Kushi, Go tell HaMelech what thou hast seen. And Kushi prostrated himself unto Yoav, and ran.

[22] Then said Achima'atz Ben Tzadok yet again to Yoav, But be what may, let me, now, also run after Kushi. And Yoav said, why wilt thou run, beni, seeing that thou hast no besorah to provide? [23] But howsoever, said he, let me run. And he said unto him, Rutz! *(run!)*. Then Achima'atz ran by the derech of the plain, outran Kushi.

כב און אַחימַעַץ דער זון פֿון צָדוֹקן האָט וויידער אַ מאָל געזאָגט צו
tsu gezogt mol a vider hot Tsadokn fun zun der Achimaats un
to said time a again has Tzadok of son the Achima'atz and

יוֹאָבֿ: זאָל זיַין וואָס וועט זיַין , לאָמיך אויך, איך בעט דיך , לויפֿן
loifn dich bet ich oich lomich zain vet vos zain zol Yoavn
run you(SG) entreat I also let me be will what be shall Yoav

נאָך דעם כּושי . האָט יוֹאָבֿ געזאָגט: נאָך וואָס דען זאָלסטו לויפֿן, מיַין
main loifn zolstu den vos noch gezogt Yoav hot Kushi dem noch
my run shall you then what after said Yoav has Kushi the after

זון , אַז די בשׂורה וועט דיר גאָרניט איַינברענגען? כג אָבער זאָל זיַין
zain zol ober ainbrengen gornit dir vet besoire di az zun
be shall but bring in nothing you(SG) will news the when son

וואָס וועט זיַין , איך וועל לויפֿן. האָט ער צו אים געזאָגט: לויף, און אַחימַעַץ
Achimaats un loif gezogt im tsu er hot loifn vel ich zain vet vos
Achima'atz and run said him to he has run will I be will what

איז געלאָפֿן מיטן וועג פֿון דער געגנט , און ער האָט אַריבערגעיאָגט דעם כּושי .
Kushi dem aribergeyogt hot er un gegent der fun veg mitn gelofn iz
Kushi the outran has he and region the of way with ran is

[24] And Dovid sat between the two she'arim *(gates)*; and the tzofeh *(watchman)* went up to the gag *(roof)* over the sha'ar *(gate)* unto the chomah *(wall)*, and lifted up his eyes, and looked, and hinei an ish running alone. [25] And the tzofeh *(watchman)* cried, and told HaMelech. And HaMelech said, If he be alone, there is besorah *(news)* in his peh *(mouth)*. And he came rapidly, and drew near. [26] And the tzofeh *(watchman)* saw another man running; and the tzofeh called unto the sho'er *(gatekeeper)*, and said, Hinei, another man running alone. And HaMelech said, This is mevaser *(one bringing good news, evangelist)*. [27] And the tzofeh *(watchman)* said, I see the running of the foremost is like the running of Achima'atz Ben Tzadok. And HaMelech said, He is an ish tov, and cometh with besorah tovah *(good news)*. [28] And Achima'atz called, and said unto HaMelech, Shalom. And he fell down to ha'aretz upon his face before HaMelech, and said, Baruch Hashem Eloheicha, which hath delivered up the anashim

כד און דָּוִד איז געזעסן צווישן די צוויי טויערן, און דער
der un toiern tsvei di tsvishn gezesn iz Dovid un
the and gates two the between sitting is Dovid and

וועכטער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף דעם דאַך פֿון טויער, אויף דער
der oif toier fun dach dem oif aroifgegangen iz vechter
the upon gate of roof the on having gone up is watchman

מויער, און ער האָט אויפֿגעהויבן זיינע אויגן, ערשט אַ מאַן לויפֿט
loift man a ersht oign zaine oifgehoibn hot er un moier
running man a behold eyes his lifted up has he and wall

אַליין. כה האָט דער וועכטער אויסגערופֿן, און אָנגעזאָגט דעם מלך .
melech dem ongezogt un oisgerufn vechter der hot alein
king the told and called out watchmen the has alone

האָט דער מלך געזאָגט: אויב ער איז אַליין, איז אַ בשׂורה אין
in besoire a iz alein iz er oib gezogt melech der hot
in good news a is alone is he if said king the has

זיין מויל . און יענער איז געקומען אַלץ נענטער.
nenter alts gekumen iz yener un moil zain
nearer continually having come is that one and mouth his

כו האָט דער וועכטער גענזען אַן אַנדער מאַן לויפֿן , און דער
der un loifn man ander an gezen vechter der hot
the and running man other an seen watchmen the has

וועכטער האָט אויסגערופֿן צום טויערמאַן און געזאָגט: זע , אַ
a ze gezogt un toierman tsum oisgerufn hot vechter
a behold said and gatekeeper to called out has watchman

מאַן לויפֿט אַליין. האָט דער מלך געזאָגט: דער אויך איז אַן
an iz oich der gezogt melech der hot alein loift man
a is also this one said king the has alone running man

מבשׂר .
mevaser
publisher of good news

כז האָט דער וועכטער געזאָגט: איך דערקען דאָס לויפֿן פֿון ערשטן
ershtn fun loifn dos derken ich gezogt vechter der hot
first of running this identify I said watchman the has

אַזוי ווי דאָס לויפֿן פֿון אַחימַעַץ דעם זון פֿון צָדוֹקן . האָט דער
der hot Tsadokn fun zun dem Achimaats fun loifn dos vi azoi
the has Tzadok of son the Achima'atz of running this as so

מלך געזאָגט: אַ גוטער מענטש איז ער, און מיט אַ גוטע בשׂורה קומט
kumt besoire gute a mit un er iz mentsh guter a gezogt melech
comes good news good a with and he is man good a said king

ער.
er
he

כח האָט אַחימַעַץ געפֿרופֿן און האָט געזאָגט צום מלך : פֿריד ! און
un frid melech tsum gezogt hot un gerufn Achimaats hot
and peace king to said has and called Achima'atz has

ער האָט זיך געבוקט צום מלך מיט זיין פּנים צו דער ערד , און
un erd der tsu ponem zain mit melech tsum gebukt zich hot er
and ground the to face his with king to bowed self has he

האָט געזאָגט: ברוך ה דײַן ג-ט וואָס האָט איבערגעענטפֿערט
ibergeentfert hot vos G-t dain Hashem Baruch gezogt hot
delivered has which G-d your Hashem blessed be said has

די מענטשן וואָס האָבן אויפֿגעהויבן זייער האַנט אויף מײַן האַר
har main oif hant zeyer oifgehoibn hobn vos mentshn di
master my against hand their lifted up have which men the

that lifted up their yad against adoni HaMelech. [29] And HaMelech said, Is the na'ar Avshalom, shalom? And Achima'atz answered, When Yoav sent eved HaMelech, avdecha, I saw a great tumult, but I knew not what it was. [30] And HaMelech said unto him, Turn aside, and stand here. And he turned aside, and stood still.

[31] And, hinei, Kushi came; and Kushi said, Yitbaser *(be informed of news)*, adoni HaMelech; for Hashem hath in justice vindicated thee this day from the yad of all them that rose up against thee. [32] And HaMelech said unto Kushi, Is the na'ar Avshalom shalom? And Kushi answered, The enemies of adoni HaMelech, and all that rise against thee to do thee harm, be as that na'ar is.

19 [18:33] And HaMelech was much moved, and went up to the aliyyat hasha'ar *(upper room over the gate)* and wept; and as he went, thus he said, O beni *(my son)* Avshalom, beni, beni Avshalom! If only I had died tachteicha

דעם מלך . כט האָט דער מלך געזאָגט: איז פֿריד צו דעם יונג ,
dem melech der hot gezogt melech iz frid tsu dem yung
the king the has said king is peace to the young man

צו אַבְשָׁלומען ? האָט אַחימַעַץ געזאָגט: איך האָב געזען אַ גרויסן טומל
tsu Avshalomen tsu Achimaats hot gezogt ich hob gezen a groisn tuml
to Avshalom to Achima'atz has said I have seen a great tumult

וועז יואָבֿ האָט אַוועקגעשיקט דעם מלכס קנעכט , און מיך דיין
ven Yoav hot avekgeshikt dem melechs knecht un mich dain
when Yoav has sent off the king's servant and me your

קנעכט , אָבער איך האָב נישט געוווסט וואָס . ל האָט דער מלך געזאָגט:
knecht ober ich hob nisht gevust vos melech der hot gezogt
servant but I have not known what king the has said

קער זיך אָפּ , שטעל זיך דאָ . האָט ער זיך אומגעדרייט , און איז
ker zich op shtel zich do . er hot zich umgedreit un iz
turn self away stand self here . he has self turned around and is

געשטאַנען .
geshtanen
stood

לא ערשט דער כושי קומט אָן; און דער כושי האָט געזאָגט: עס איז
ersht der Kushi kumt on un der Kushi hot gezogt es iz
behold the Kushi come on and the Kushi has said it is

אַ גוטע בשׂורה , מײַן האַר דער מלך , אַז ה האָט זיך
a gute besoire main har der melech , az Hashem hot zich
a good news my master the king , that Hashem has self

היַינט אָפּגערעכנט פֿאַר דיר פֿון דער האַנט פֿון אַלע וואָס זיַינען
haint opgerechnt far dir fun der hant fun ale vos zainen
today vindicated before you(SG) of the hand of all which are

אויפֿגעשטאַנען אויף דיר . לב האָט דער מלך געזאָגט צו דעם כושי :
oifgeshtanen oif dir hot der melech gezogt tsu dem Kushi
arose against you(SG) has the king said to the Kushi

איז פֿריד צו דעם יונג , צו אַבְשָׁלומען ? האָט דער כושי געזאָגט:
iz frid tsu dem yung tsu Avshalomen hot der Kushi gezogt
is peace to the young man to Avshalom has the Kushi said

זאָל ווערן פֿון די שׂונאים פֿון מײַן האַר דעם מלך , און פֿון אַלע
zol vern fun di sonem fun main har dem melech un fun ale
shall become of the enemies of my master the king and of all

וואָס זיַינען אויפֿגעשטאַנען אויף דיר צום בייזן , ווי פֿון דעם
vos zainen oifgeshtanen oif dir tsum beizn vi fun dem
which are arose against you(SG) to the evil as of the

יונג .
yung
young man

יט

האָט דער מלך אויפֿגעציטערט, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען
hot der melech oifgetsitert un er iz aroifgegangen
has the king trembled and he is having gone up

אין דער אויבערשטוב פֿון טויער, און האָט געוויינט; און גייענדיק
in der oibershtub fun toier un hot geveint un geyendik
in the upper room of gate and has wept and going

האָט ער אַזוי געזאָגט: מײַן זון אַבְשָׁלום , זון מײַנער, אַבְשָׁלום מײַן
hot er azoi gezogt main zun Avshalom mainer zun Avshalom main
has he thus said my son Avshalom my son Avshalom my

זון ! הלוואַי וואָלט איך געשטאָרבן אַנשטאָט דיר , אַבְשָׁלוֹם מײַן
main Avshalom dir anshtot geshtorbn ich volt halevay zun
my Avshalom you(SG) in place of died I would if only son

זון , זון מײַנער ! יט.א איז אָנגעזאָגט געווָארן יוֹאָבן : זע , דער
der ze Yoavn gevorn ongezogt iz mainer zun zun
the behold Yoav having become told is my son son

מלך וויינט , און ער טרויערט אויף אַבְשָׁלוֹמען . ג.ב און די ישועה
yeshue di un Avshalomen oif troiert er un veint melech
salvation the and Avshalom on mourns he and weeps king

אין יענעם טאָג איז געווָארן צו טרויער פַּאַר דעם גאַנצן
gantsn dem far troier tsu gevorn iz tog yenem in
all the the for mourning to having become is day that in

פָּאָלק , וואָרעם דאָס פָּאָלק האָט געהערט אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi tog yenem in gehert hot folk dos vorem folk
say to so day that in heard has people this because people

דער מלך איז באַקלעמט וועגן זײַן זון . ד.ג און דאָס פָּאָלק איז
iz folk dos un zun zain vegen baklemt iz melech der
is people the and son his concerning grieves is king the

אין יענעם טאָג זיך גנבֿענדיק אַרײַנגעקומען אין שטאָט, אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi shtot in araingekumen ganvendik zich tog yenem in
this as so city into came in stole self day that in

פָּאָלק גנבֿעט זיך פַּאַרשעמטערהייט ווען זיי אַנטלויפֿן אין אַ מלחמה .
milchome a in antloifn zei ven farshemterheit zich ganvet folk
battle a in flee they when shamefacedly self steals people

ה.ד און דער מלך האָט איינגעוויקלט זײַן פּנים , און דער מלך האָט
hot melech der un ponem zain aingeviklt hot melech der un
has king the and face his wrapped up has king the and

געשריִען אויף אַ הויכן קוֹל : מײַן זון אַבְשָׁלוֹם , אַבְשָׁלוֹם מײַן זון ,
zun main Avshalom Avshalom zun main kol hoichn a oif geshrien
son my Avshalom Avshalom son my voice loud a on cried

זון מײַנער ! ו.ה איז יוֹאָבְ גענקומען צום מלך אין הויז , און האָט
hot un hoiz in melech tsum gekumen Yoav iz mainer zun
has and house in king to having come Yoav is my son

געזאָגט: האָסט היינט פַּאַרשעמט דעם פּנים פֿון אַלע דיינע קנעכט
knecht daine ale fun ponem dem farshemt haint host gezogt
servants your all of faces the embarrassed today have said

וואָס האָבן היינט געראַטעוועט דײַן לעבן, און דאָס לעבן פֿון דײַנע זין
zin daine fun lebn dos un lebn dain geratevet haint hobn vos
sons your of life the and life your saved today have which

און דײַנע טעכטער , און דאָס לעבן פֿון דײַנע ווײַבער, און דאָס לעבן פֿון
fun lebn dos un vaiber daine fun lebn dos un techter daine un
of life the and wives your of life the and daughters your and

דײַנע קעפּסווײַבער, ז.ו ליב צו האָבן דײַנע , פֿײַנט , און פֿײַנט צו האָבן
hobn tsu faint un faint daine hobn tsu lib kepsvaiber daine
have to hatred and enemies your have to love concubines your

דײַנע ליבהאָבער. וואָרעם האָסט היינט געלאָזט וויסן , אַז בײַ דיר
dir bai az visen gelozt haint host vorem libhober daine
you(SG) with that know let today have because devotees for your

זײַנען נישטאָ קיין הויפּטלײַט און קיין קנעכט : ווײַל היינט וויס
veis haint vail knecht kein un hoiptlait kein nishto zainen
know today because servants any and chief people any not are

איך, אַז וועט אַלע מיר לעבט, און מיר זײַנען היינט טויט, וואָלט
volt toit haint zainen ale mir un lebt Avshalom ven az ich
would dead today are all we and lives Avshalom when that I

(in place of, instead of) thee, O Avshalom, beni, beni! [2] [19:1] And it was told Yoav, Hinei, HaMelech weepeth and mourneth for Avshalom. [3] [2] And the teshu'ah *(salvation, deliverance)* on that day was turned into evel *(mourning)* unto kol HaAm; for the people heard say that day how HaMelech was grieved for bno Avshalom. [4] [3] And the people stole that day into the Ir as people being ashamed steal in when they flee in milchamah. [5] [4] But HaMelech covered his face, and HaMelech cried with a kol gadol, O beni Avshalom, O Avshalom, beni, beni! [6] [5] And Yoav came into the bais to HaMelech, and said, Thou hast disgraced this day the faces of all thy avadim, which this day have saved thy nefesh, and the nefesh of thy banim and of thy banot, and the nefesh of thy nashim, and the nefesh of thy pilagshim *(concubines)*; [7] [6] In that thou lovest thine enemies, and hatest thy friends. For thou hast declared this day, that thou hast no regard for sarim nor avadim; for this day I perceive, that if Avshalom had lived, and this day all we were mesim *(dead ones)*, then it would have been yashar in thy sight. [8] [7] Now therefore arise, go forth, and speak to the lev unto thy avadim; for I swear by Hashem, if thou go not forth, there will not tarry one ish with thee halailah *(this night)*;

and that will be worse unto thee than kol hara'ah that befell thee from thy youth until now. [9][8] Then HaMelech arose, and sat in the sha'ar. And they told unto kol haAm, saying, Hinei, HaMelech doth sit in the sha'ar. And kol haAm came before HaMelech: for Yisroel had fled every ish to his ohel.

[10][9] And kol haAm were having dissension throughout kol Shivtei Yisroel saying, HaMelech saved us out of the palm of oyveinu *(our enemies)* and he delivered us out of the palm of the Pelishtim; and now he is fled from HaAretz because of Avshalom.

[11][10] And Avshalom, whom mashachnu *(we anointed)* over us, is dead in milchamah. Now therefore why are ye not speaking of bringing back HaMelech?

[12][11] And Dovid HaMelech sent to Tzadok and to Evyatar the kohanim, saying, Speak unto the Ziknei Yehudah, saying, Why are ye the last ones to bring HaMelech back

דענצמאָל געווען רעכט אין דיינע אויגן. ח׳ און אַצונד , שטיי אויף,
oif shtei atsund un oign daine in recht geven dentsmol
up stand now and eyes your in right having been then

גיי אַרויס, און רעד צום האַרצן פֿון דיינע קנעכט , וואָרעם איך שווער
shver ich vorem knecht daine fun hartsn tsum red un arois gei
swear I because servants your of heart to the speak and out go

ביי ה , אַז דו גייסט נישט אַרויס, אויב אַ מענטש וועט ביי דיר
dir bai vet mentsh a oib arois nisht geist du az Hashem bai
you(SG) by will man a if out not go you that Hashem by

בליבן די נאַכט! און דאָס וועט דיר זיין ערגער ווי אַל דאָס בייַ
beiz dos al vi erger zain dir vet dos un nacht di blaibn
evil the all than worse be you(SG) will this and night the remain

וואָס איז געקומען אויף דיר פֿון דיין יוגנט אָן ביז אַצונד . ט׳ח
atsund biz on yugnt dain fun dir oif gekumen iz vos
now until on youth your from you(SG) on having come is that

איז דער מלך אויפֿגעשטאַנען, און ער האָט זיך געזעצט אין טויער, און
un toier in gezetst zich hot er un oifgeshtanen melech der iz
and gate in sat down self has he and arose king the is

דעם גאַנצן פֿאָלק האָט מען אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן: זעט, דער מלך
melech der zet zogn tsu azoi ongezogt men hot folk gantsn dem
king the see say to so told one has people entire the

זיצט אין טויער. און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז געקומען פֿאַרן מלך . און
un melech faran gekumen iz folk gantse dos un toier in zitst
and king before having come is people entire this and gate in sits

אַז ישׂראֵל איז אַנטלאָפֿן איטלעכער צו זיינע געצעלטן ' ט׳ האָט דאָס גאַנצע
gantse dos hot getseltn zaine tsu itlecher antlofn iz Yisroel az
entire the has tents his to each fled is Yisroel when

פֿאָלק אין אַלע שבֿטים פֿון ישׂראֵל געטענהט, אַזוי צו זאָגן: דער מלך
melech der zogn tsu azoi getenht Yisroel fun shvotim ale in folk
king the say to so argued Yisroel of tribes all in people

האָט אונדז מציל געווען פֿון דער האַנט פֿון אונדזערע פֿיַינט , און
un faint undzere fun hant der fun geven matsl undz hot
and enemies our of hand the from having been saved us has

ער האָט אונדז געראַטעוועט פֿון דער האַנט פֿון די פּלשתּים , און אַצונד
atsund un Pelishtim di fun hant der fun geratevet undz hot er
now and Pelishtim the of hand the from saved us has he

איז ער אַנטלאָפֿן פֿון לאַנד פֿון וועגן אַבֿשָׁלומען . י״א ' און אַבֿשָׁלום ,
Avshalom un Avshalomen vegen fun land fun antlofn er iz
Avshalom and Avshalom because of from land from fled he is

וואָס מיר האָבן געזאַלבט איבער אונדז, איז אומגעקומען אין דער מלחמה ,
milchome der in umgekumen iz undz iber gezalbt hobn mir vos
war the in perished is us over anointed have we whom

היַינט פֿאַר וואָס שווייַגט איר וועגן אומקערן דעם מלך ?
melech dem umkeren vegen ir shvaigt vos far haint
king the bringing back because of you are silent which for today

י״ב און דער מלך דָּוִד האָט געשיקט צו צָדוֹק און צו אֶבְיָתָר די
di Evyatar tsu un Tsadok tsu geshikt hot Dovid melech der un
the Evyatar to and Tzadok to sent has Dovid king the and

כֹּהנים , אַזוי צו זאָגן: רעדט צו די עלטסטע פֿון יהוּדה , אַזוי צו
tsu azoi Yehudah fun eltste di tsu redt zogn tsu azoi koyanim
to so Yehudah of elders the to speak say to so kohanim

זאָגן: פֿאַר וואָס זאָלט איר זיין די לעצטע אומצוקערן דעם מלך אין
in melech dem umtsukeren letste di zain ir zolt vos far zogn
in king the to return last the be you should what for say

to his Bais? Seeing the talk of kol Yisroel is come to HaMelech, even to his Bais. [13][12] Ye are my brethren, ye are my atzmot and my basar; why then are ye the last ones to bring back HaMelech? [14][13] And say ye to Amasa, Art thou not of my etzem, and of my basar? Elohim do so to me, and more also, if thou be not sar tzava before me continually in place of Yoav. [15][14] And he swayed the levav kol Ish Yehudah, even as the lev of one man; so that they sent this word unto HaMelech, Return thou, and all thy avadim.

[16][15] So HaMelech returned, and came to Yarden. And Yehudah came to Gilgal, to go to meet HaMelech, to conduct HaMelech over Yarden. [17][16] And Shime'i Ben Gera, a Ben-HaYemini, which was of Bachurim, hasted and came down with the Ish Yehudah to meet Dovid HaMelech. [18][17] And there were an elef ish of Binyamin with him, and Tziva the na'ar of the Bais Sha'ul, and his fifteen banim and his twenty avadim with him; and they went over Yarden before HaMelech. [19][18] And there went over a shallow place to

זײַן הויז ? – ווּאָרעם דאָס ווּאַרט פֿון גאַנצן ישׂראֵל איז אָנגעקומען צום
zain his house because word of vorem dos all gants Yisroel is come to tsum ongekumen iz

מלך אין זײַן הויז ? – [יג][יב] מײַנע ברידער זײַט איר, מײַן ביין און מײַן
melech in zain his house my bone and my brothers are you zait ir, maine bein un main

פֿלייש זײַט איר, און פֿאַר ווּאָס זאָלט איר זײַן די לעצטע אומצוקערן דעם
fleish zait ir, un far vos zolt ir zain di letste umtsukeren dem

מלך ? [יד][יג] און צו עַמָשׂאָן זאָלט איר זאָגן: מײַן ביין און מײַן פֿלייש
melech main un bein main fleish

ביסטו דאָך . זאָל מיר אלקים טאָן אַזוי און נאָך מער , אויב דו ווועסט
vest du oib mer noch un azoi ton Elokim mir zol doch bistu

נישט זײַן ביי מיר אַלע טעג דער חיל-לידער אויף דעם אָרט פֿון יוֹאָבֿ ! [טו][יד]
Yoav fun ort dem oif cheil-lider der teg ale mir bai zain nisht

און ער האָט צוגענײַגט דאָס האַרץ פֿון אַלע מענער פֿון יהוּדה אַזוי ווי
vi azoi Yehudah fun mener ale fun harts dos tsugenaigt hot er un

איין מאַן . און זיי האָבן געשיקט צום מלך : קער זיך אום דו און
un du um zich ker melech tsum geshikt hobn zei un man ein

אַלע דײַנע קנעכט .
knecht daine ale

[טז][טו] האָט דער מלך זיך אומגעקערט, און ער איז געקומען ביזן
bizn gekumen iz er un umgekert zich melech der hot

ירדן . און יהוּדה איז געקומען קיין גִלגָל צו גיין אַנטקעגן דעם
dem antkegen gein tsu Gilgal kein gekumen iz Yehudah un Yarden

מלך , כּדי אַריבערצופֿירן דעם מלך איבערן ירדן . [יז][טז] און
un Yarden ibern melech dem aribertsufirn kedei melech

שִׁמְעִי דער זון פֿון גֵּראָן , דער בנימינער , ווּאָס פֿון בחורים ,
bochurim fun vos Binyaminer der Geran fun zun der Shimei

האָט געאײַלט און אַראָפּגענידערט מיט די מענער פֿון יהוּדה אַנטקעגן
antkegen Yehudah fun mener di mit aropgenidert un geailt hot

דעם מלך דָּוִד ; [יח][יז] און מיט אים טויזנט מאַן פֿון בנימין , און
un Binyamin fun man toiznt im mit un Dovid melech dem

ציבָא , שָׁאוּלס קנעכט , און זײַנע פֿופֿצן זין און זײַנע צוואַנציק קנעכט
knecht tsvantsik zaine un zin fuftsn zaine un knecht Shauls Tsiva

מיט אים . און זיי זײַנען אַריבער דעם יַרדן פֿאַר מלך . [יט][יח]
melech faran Yarden dem ariber zainen zei un im mit

און זיי זײַנען אַריבערגעקומען דעם טײַך אויפֿן פּליטיקן אָרט , כּדי
kedei ort plitikn oifn taich dem aribergekumen zainen zei un

אַריבערצופֿירן דעם מלכס הויזגעזינט, און צו טאָן וואָס איז גוט אין
in gut iz vos ton tsu un hoizgezint melechs dem aribertsufirn
in good is what do to and household king's the bring over

זיינע אויגן. איז שִׁמְעִי דער זון פֿון גֵּרָא געפֿאלן פֿאַרן מלך , ווען ער
er ven melech faran gefaln Gera fun zun der Shimei iz oign zaine
he when king before fell Gera of son the Shime'i is eyes his

האָט געוואָלט אַריבערגיין דעם יַרדן . כ יט און ער האָט געזאָגט צום מלך :
melech tsum gezogt hot er un Yarden dem aribergein gevolt hot
king to said has he and Yarden the go over wanted has

זאָל מײַן האַר מיר נישט צורעכענען אַ זינד, און זאָלסט נישט
nisht zolst un zind a tsurechenen nisht mir har main zol
not you(SG) should and sin a impute not me master my may

דערמאָנען וואָס דײַן קנעכט האָט פֿאַרבראָכן אין דעם טאָג וואָס מײַן
main vos tog dem in farbrochn hot knecht dain vos dermonen
my that day the in transgressed has servant your what remember

האַר דער מלך איז אַרויסגעגאַנגען פֿון ירושָלַיִם , אַז דער
der az Yerushalayim fun aroisgegangen iz melech der har
the that Yerushalayim from having come out is king the master

מלך זאָל זיך דאָס נעמען צום האַרצן. כא כ וואָרעם דײַן קנעכט
knecht dain vorem hartsn tsum nemen dos zich zol melech
servant your because heart to take it self should king

ווייס אַז איך האָב געזינדיקט, און אָט בין איך געקומען הײַנט דער
der haint gekumen ich bin ot un gezindikt hob ich az veis
the today having come I am behold and sinned have I that knows

ערשטער פֿון גאַנצן הויז פֿון יוֹסף , אַראָפּצונידערן אַנטקעגן מײַן האַר
har main antkegen aroptsunidern Yosef fun hoiz gantsn fun ershter
master my to meet go down to Yosef of house all of first

דעם מלך . כב כא האָט זיך אָפּגערופֿן אַבֲישַי דער זון פֿון צרוּיָהן ,
Tseruyahn fun zun der Avishai opgerufn zich hot melech dem
Tseruyah of son the Avishai responded self has king the

און האָט געזאָגט: זאָל נישט שִׁמְעִי געטייט ווערן פַּאַר דעם,
dem far vern geteit Shimei nisht zol gezogt hot un
this for become caused to die Shime'i not should said has and

ווײַל ער האָט געשאָלטן דעם גערעזלבטן פֿון ה ? כג כב האָט דָּוִד
Dovid hot Hashem fun gezalbtn dem gesholtn hot er vail
Dovid has Hashem of anointed the cursed has he because

געזאָגט: וואָס קער איך זיך אָן מיט אײַך, איר זין פֿון צרוּיָהן , אַז
az Tseruyahn fun zin ir aich mit on zich ich ker vos gezogt
that Tseruyah of sons you you with on self I return what said

איר זאָלט מיר הײַנט זײַן פַּאַר אַ שטער ? זאָל הײַנט געטייט
geteit haint zol shter a far zain haint mir zolt ir
caused to die today should adversary an for be today me should you

ווערן אַ מענטש פֿון ישְׂרָאֵל? וואָרעם פַּאַר , וואָר ערשט ווייס איך
ich veis ersht vor far vorem Yisroel fun mentsh a vern
I know look indeed for because Yisroel from man a become

אַז הײַנט בין איך אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל. כד כג און דער מלך האָט
hot melech der un Yisroel iber melech a ich bin haint az
has king the and Yisroel over king a I am today that

געזאָגט צו שִׁמְעִי : וועסט נישט שטאַרבן. און דער מלך האָט אים
im hot melech der un shtarbn nisht vest Shimeyen tsu gezogt
him has king the and die not will Shime'i to said

געשוואָרן .
geshvorn
sworn an oath

carry over the Bais HaMelech, and to do what he thought good. And Shime'i Ben Gera fell down before HaMelech, as he was come over Yarden; [20] [19] And said unto HaMelech, Let not adoni impute avon *(iniquity)* unto me, neither do thou remember that which thy eved did perversely the day that adoni HaMelech went out of Yerushalayim, that HaMelech should take it to his lev. [21] [20] For thy eved doth know that I have sinned; therefore, hinei, I am come rishom *(first)* this day of all the Bais Yosef to go down to meet adoni HaMelech. [22] [21] But Avishai Ben Tzeruyah answered and said, Shall not Shime'i be put to death for this, because he cursed Hashem's Moshiach? [23] [22] And Dovid said, What have I to do with you, ye Bnei Tzeruyah, that ye should this day be as satan unto me? Shall there be ish put to death this day in Yisroel? For do not I know that I am this day Melech al Yisroel? [24] [23] Therefore HaMelech said unto Shime'i, Thou shalt not die. And HaMelech swore a shevu'a unto him.

כה כד און מפִיבֹּושֶׁת , שָׁאוּלס זון , האָט אַראָפגענידערט אַנטקעגן
antkegen aropgenidert hot zun Shauls Mefivoshet un
to meet gone down has son Sha'ul's Mephivoshet and

דעם מלך , און ער האָט נישט צורעכט געמאַכט זײַנע פֿיס, און נישט
nisht un fis zaine gemacht tsurecht nisht hot er un melech dem
not and feet his made cleaned not has he and king the

צורעכט געמאַכט זײַנע וואָנסעס , און זײַנע קלײדער נישט געוואַשן, פֿון
fun gevashn nisht kleider zaine un vonses zaine gemacht tsurecht
from washed not garments his and mustache his made to fixed

דעם טאָג וואָס דער מלך איז אַוועקגעגאַנגען ביז דעם טאָג וואָס ער איז
iz er vos tog dem biz avekgegangen iz melech der vos tog dem
is he that day the until gone away is king the that day the

כו כה צוריקגעקומען בשלום . און עס איז געווען , אַז ער איז
iz er az geven iz es un besholem tsurikgekumen
is he when having been is it and in peace returned

געקומען קיין ירושָׁלַיִם דעם מלך אַנטקעגן , האָט דער מלך צו
tsu melech der hot antkegen melech dem Yerushalayim kein gekumen
to king the has to meet king the Yerushalayim to having come

אים געזאָגט: פֿאַר וואָס נישט געגאַנגען מיט מיר, מפִיבֹּושֶׁת ?
Mefivoshet mir mit gegangen nisht vos far gezogt im
Mephivoshet me with having gone not did you what for said him

כז כו האָט ער געזאָגט: מײַן האַר מלך , מײַן קנעכט האָט מיך געגאַרט ,
genart mich hot knecht main melech har main gezogt er hot
deceived me has servant my king master my said he has

וואָרעם דײַן קנעכט האָט געזאָגט: איך וועל מיר אָנזאָטלען די אייזעלין, און
un eizelin di onzotlen mir vel ich gezogt hot knecht dain vorem
and donkey the saddle me will I said has servant your because

וועל רײַטן אויף איר, און וועל גיין מיטן מלך ; ווײַל דײַן קנעכט איז אַ
a iz knecht dain vail melech mitn gein vel un ir oif raitn vel
a is servant your because king with go will and her on ride will

כח כז הינקעדיקער. און ער האָט אָנגערעדט אויף דײַן קנעכט פֿאַר מײַן
main far knecht dain oif ongeredt hot er un hinkediker
my before servant your on incited has he and lame person

האַר דעם מלך , אָבער מײַן האַר דער מלך איז אַזוי ווי אַ מלאך
malach a vi azoi iz melech der har main ober melech dem har
Angel an as so is king the master my but king the master

כט כח פֿון אלקים ; דערום טו וואָס איז גוט אין דײַנע אויגן. וואָרעם דאָס
dos vorem oign daine in gut iz vos tu derum Elokim fun
this for eyes your in good is what do therefore G-d of

גאַנצע הויז מײַן פֿאָטער איז נישט אַנדערש ווי וועלט געווען
geven vert vi andersh nisht iz foter main fun hoiz gantse
having been worthy than other not is father my of house entire

דעם טויט בײַ מײַן האַר דעם מלך , פֿון דעסט וועגן האָסטו
hostu vegen dest fun melech dem har main bai toit dem
have you reason that from king the master my by death the

געמאַכט דײַן קנעכט צווישן די וואָס עסן בײַ דײַן טיש , און וואָסער
voser un tish dain bai esen vos di tsvishn knecht dain gemacht
what and table your at eat who those among servant your made

רעכט האָב איך נאָך , צו מאַל זיך נאָך צו קלאָגן פֿאַרן מלך ?
melech faran klogn tsu noch zich mol tsu noch ich hob recht
king before the complain to yet self even to more I have right

ל כט האָט דער מלך צו אים געזאָגט: צו וואָס נאָך זאָלסטו רעדן דײַנע
daine redn zolstu noch vos tsu gezogt im tsu melech der hot
your speak should more what to said him to king the has

[25] [24] And Mephivoshet Ben Sha'ul came down to meet HaMelech, and had neither bathed his regal, nor trimmed his safam *(mustache)*, nor washed his clothes, from the day HaMelech departed until the day he came again in shalom. [26] [25] And it came to pass, when he was come to Yerushalayim to meet HaMelech, that HaMelech said unto him, why wentest not thou with me, Mephivoshet? [27] [26] And he answered, Adoni, O Melech, avdi deceived me: for thy eved said, I will saddle me a chamor, that I may ride thereon, and go to HaMelech; because thy eved is pise'ach *(lame)*. [28] [27] And he hath slandered thy eved unto adoni HaMelech; but adoni HaMelech is like malach HaElohim; do therefore what is tov in thine eyes. [29] [28] For all of the bais avi were but anshei mavet before adoni HaMelech; yet didst thou set thy eved among them that did eat at thine own shulchan. What tzedakah *(right)* therefore have I yet to appeal any more unto HaMelech? [30] [29] And HaMelech said unto him, Why speakest

thou any more of thy devarim? I have said, Thou and Tziva divide the sadeh. [31] [30] And Mephivoshet said unto HaMelech, Indeed, let him take all, forasmuch as adoni HaMelech is come again in shalom unto his own bais.

[32] [31] And Barzillai the Gil'adi came down from Roglim, and went over Yarden with HaMelech, to conduct him over Yarden. [33] [32] Now Barzillai was zaken me'od, even fourscore shanah; and he had been the support of HaMelech while he dwelt at Machanayim; for he was an ish gadol me'od. [34] [33] HaMelech said unto Barzillai, Come thou over with me, and with me I will be your support in Yerushalayim. [35] [34] And Barzillai said unto HaMelech, How long have I to live, that I should go up with HaMelech to Yerushalayim? [36] [35] I am this day fourscore shanah old; and can I discern between tov and rah? Can thy eved taste what I eat or what I drink? Can I hear any more the voice of sharim *(singing men)* and sharot *(singing women)*? Why then should thy eved be yet a massa *(burden)* unto adoni HaMelech?

רייד ? איך היים : דו און ציבָא זאָלט זיך טיילן מיטן פֶּעלד. [לא ל] האָט
hot feld mitn teiln zich zolt Tsiva un du heis ich reid
has field with divide self shall Tziva and you command I words

מפִיבֹושת געזאָגט צום מלך : זאָל ער אויך דאָס גאַנצע צוגענעמען , נאָך
noch tsunemen gantse dos oich er zol melech tsum gezogt Mefivoshet
after will take whole this also he let king to said Mephivoshet

דעם אַז מײַן האַר דער מלך איז געקומען בשלום אין זײַן
zain in besholem gekumen iz melech der har main az dem
his in in peace having come is king the master my that that

הויז .
hoiz
house

[לב לא] און בַּרזִלַי דער גִלעָדער האָט אַראָפּגענידערט פֿון רוגלים , און ער
er un Roglim fun aropgenidert hot Gil'ader der Barzillai un
he and Roglim from gone down has Gil'adi the Barzillai and

איז אַריבערגעגאַנגען מיטן מלך צום יַרדן , כּדי אים צו באַלייטן
baleitn tsu im kedei Yarden tsum melech mitn aribergegangen iz
accompany to him so that Yarden to the king with crossed over is

איבערן יַרדן . [לג לב] און בַּרזִלַי איז געווען זייער אַלט, אַ מאַן פֿון
fun man a alt zeyer geven iz Barzillai un Yarden ibern
of man a old very having been is Barzillai and Yarden across

אַכציק יאָר ; און ער האָט אויסגעהאַלטן דעם מלך וועהן ער איז געזעסן
gezesn iz er ven melech dem oisgehaltn hot er un yor achtsik
settled is he when king the supported has he and years eighty

אין מַחנַים , ווָאַרעם ער איז געווען זייער אַ רײַכער מאַן. [לד לג]
man raicher a zeyer geven iz er vorem Machanayim in
man richer a very having been is he because Machanayim in

האָט דער מלך געזאָגט צו בַּרזִלַין : קום דו אַריבער מיט מיר, און
un mir mit ariber du kum Barzillaien tsu gezogt melech der hot
and me with over you come Barzillai to said king the has

איך וועל דיך אויסהאַלטן ביַי מיר אין ירושָלַיִם . [לה לד] האָט בַּרזִלַי
Barzillai hot Yerushalayim in mir bai oishaltn dich vel ich
Barzillai has Yerushalayim in me by support you(SG) will I

געזאָגט צום מלך : ווי פֿיל נאָך זײַנען די טעג פֿון די יאָרן פֿון
fun yorn di fun teg di zainen noch fil vi melech tsum gezogt
of years the of days the are still many how king to the said

מײַן לעבן, אַז איך זאָל אַרויפֿגיין מיטן מלך קיין ירושָלַיִם ? [לו לה]
Yerushalayim kein melech mitn aroifgein zol ich az lebn main
Yerushalayim to the king with go up should I that life my

איך בין הײַנט אַ מאַן פֿון אַכציק יאָר ; וועל איך דען וויסן צווישן
tsvishn visen den ich vel yor achtsik fun man a haint bin ich
between know indeed I will years eighty of man a today am I

גוטס און שלעכטס? וועט דען דײַן קנעכט שפּירן אַ טעם אין וואָס
vos in tem a shpiren knecht dain den vet shlechts un guts
what in taste a discern servant your indeed will bad and good things

איך וועל עסן און וואָס איך וועל טרינקען? קען איך דען נאָך הערן דעם
dem hern noch den ich ken trinken vel ich vos un esen vel ich
the hear still indeed I can drink will I what and eat will I

קול פֿון זינגערס און זינגערינס ? און צו וואָס זאָל דײַן קנעכט
knecht dain zol vos tsu un zingerins un zingers fun kol
servant your should what to and female singers and singers of voice

נאָך זײַן צו לאַסט אויף מײַן האַר דעם מלך ? [לז לו] קוים קען
ken koim melech dem har main oif last tsu zain noch
can Barely king the master my on burden to be yet

37 36 Thy eved will go a little way over Yarden with HaMelech; and why should HaMelech reward me with such a reward? 38 37 Let thy eved, now, turn back again, that I may die in mine own city, and be buried near the kever of avi and of immi. But hinei thy eved Kimham; let him go over with adoni HaMelech; and do to him what shall seem tov unto thee. 39 38 And HaMelech answered, Kimham shall cross over with me, and I will do for him that which shall seem tov unto thee; and whatsoever thou shalt request of me, that will I do for thee. 40 39 And kol haAm crossed over Yarden. And when HaMelech was come over, HaMelech kissed Barzillai, and put a bracha on him; and he returned unto his own makom *(place, home)*. 41 40 Then HaMelech went on to Gilgal, and Kimhan crossed over with him; and kol Am Yehudah conducted HaMelech, and also half Am Yisroel.

42 41 And, hinei, kol Ish Yisroel came to HaMelech, and said unto HaMelech, Why have acheinu Ish Yehudah stolen thee away, and have brought HaMelech across, and his Bais *(household)*, and kol

דיין קנעכט אַריבערגיין דעם יַרדן מיטן מלך ; און נאָך וואָס זאָל
dain knecht aribergein dem Yarden mitn melech un noch vos zol
your servant cross over the Yarden with king and after what should

מיר דער מלך פַֿאַרגעלטן די דאָזיקע פַֿאַרגעלטונג? לח לז זאָל, איך בעט
mir der melech fargeltn di dozike fargeltung zol ich bet
to me the king repay the this reward let I entreat

דיך , דיין קנעכט זיך אומקערן, און לאָמיך שטאַרבן אין מיין שטאָט
dich dain knecht zich umkeren un lomich shtarbn in main shtot
you(SG) your servant self return and let me die in my city

ביים קבֿר פֿון מיין פֿאָטער און מוטער . אָבער אָט איז דיין
baim keyver fun main foter un muter ober ot iz dain
by the grave of my father and mother my but behold is your

קנעכט כִּמהָם , זאָל ער אַריבערגיין מיט מיין האַר דעם מלך , און
knecht Kimham zol er aribergein mit main har dem melech un
servant Kimham let him cross over with my master the king and

טו מיט אים וואָס איז גוט אין דיינע אויגן. לט לח האָט דער מלך געזאָגט:
tu mit im vos iz gut in daine oign hot der melech gezogt
do with him what is good in your eyes has the king said

זאָל כִּמהָם אַריבערגיין מיט מיר, און איך וועל טאָן מיט אים וואָס איז
zol Kimham aribergein mit mir un ich vel ton mit im vos iz
let Kimham cross over with me and I will do with him what is

גוט אין דיינע אויגן; און אַלץ וואָס דו וועסט פַֿאַרלאַנגען פֿון מיר,
gut in daine oign un alts vos du vest farlangen fun mir
good in your eyes and all that you will request from me

וועל איך דיר טאָן. מ לט און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַריבערגעגאַנגען דעם
vel ich dir ton un dos gantse folk iz aribergegangen dem
will I do you(SG) and this whole people is crossed over the

יַרדן , און דער מלך איז אַריבערגעגאַנגען. און דער מלך האָט געקושט
Yarden un der melech iz aribergegangen un der melech hot gekusht
Yarden and the king is crossed over and the king has kissed

בַּרזִלַּי , און האָט אים געבענטשט. און ער האָט זיך אומגעקערט אין זיין
Barzillai un er hot zich umgekert in zain
Barzillai and he has blessed him and he has returned in his

היים . מא מ און דער מלך איז אַריבערגעגאַנגען קיין גִּלגָּל , און כִּמהָם
heim un der melech iz aribergegangen kein Gilgal un Kimham
home and the king is crossed over to Gilgal and Kimham

איז אַריבערגעגאַנגען מיט אים, און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון יהוּדה , און
iz aribergegangen mit im un dos gantse folk fun Yehudah un
is crossed over with him and this whole people of Yehudah and

אויך אַ העלפֿט פֿון דעם פֿאָלק פֿון יִשׂרָאֵל, האָבן אַריבערגעפֿירט דעם מלך .
a oich a helft fun folk Yisroel fun hobn aribergefirt dem melech
also a half of people Yisroel of have brought over the king

מב מא ערשט אַלע מענער פֿון יִשׂרָאֵל זיינען געקומען צום מלך ,
ersht ale mener fun Yisroel zainen gekumen tsum melech
behold all men of Yisroel are having come to king

און זיי האָבן געזאָגט צום מלך : פַֿאַר וואָס האָבן דיך אַוועקגענגבֿעט
un zei hobn gezogt tsum melech far vos hobn dich avekgeganvet
and they have said to the king for what have you(SG) abducted

אונדזערע ברידער , די מענער פֿון יהוּדה , און האָבן אַריבערגעפֿירט דעם
undzere brider di mener fun Yehudah un hobn aribergefirt dem
our brothers the men of Yehudah and have brought over the

מלך און זײַן הויזגעזינט איבערן יַרדן , און אַלע מענטשן פֿון דָּוִדן
Dovidn fun mentshn ale un Yarden ibern hoizgezint zain un melech
Dovid of men all and Yarden over household his and king

מיט אים? מג מב האָבן אַלע מענער פֿון יהוּדה געענטפֿערט די מענער פֿון
fun mener di geentfert Yehudah fun mener ale hobn im mit
of men the answered Yehudah of men all have him with

יִשׂרָאֵל: וויֵל דער מלך איז אונדז אַ קרוֹב . און פֿאַר וואָס דען
den vos far un korev a undz iz melech der vail Yisroel
then what for and close relative a us is king the because Yisroel

פֿאַרדריסט אײַך אויף דער דאָזיקער זאַך ? האָבן מיר דען עסן געגעסן
gegesn esen den mir hobn zach doziker der oif aich fardrist
eaten food indeed we have matter this one the on you annoyed

? פֿון דעם מלכס ? צי איז אונדז אַ געשאַנק געשאָנקען געווָארן
gevorn geshonken geshank a undz iz tsi melechs dem fun
having become donated special gift a to us is or king's the from

מד מג האָבן די מענער פֿון יִשׂרָאֵל געענטפֿערט די מענער פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun mener di geentfert Yisroel fun mener di hobn
Yehudah of men the answered Yisroel of men the have

און געזאָגט: מיר האָבן צען חלקים אין מלך , און מיר זײַנען אויך
oich zainen mir un melech in chalokim tsen hobn mir gezogt un
also are we and king in portions ten have we said and

בילכער אויף דָּוִדן פֿון אײַך, הײַנט פֿאַר וואָס האָט איר אונדז צו
tsu undz ir hot vos far haint aich fun Dovidn oif bilcher
too us you have what for today you than Dovid to more rightful

קליין געמאַכט? און איז נישט אונדזער וואָרט געווען דאָס ערשטע
ershte dos geven vort undzer nisht iz un gemacht klein
first the having been word our not is and made small

אומצוקערן אונדזער מלך ? און די ווערטער פֿון די מענער פֿון יהוּדה
Yehudah fun mener di fun verter di un melech undzer umtsukeren
Yehudah of men the of words the and king our to bring back

זײַנען געווען האַרטער ווי די ווערטער פֿון די מענער פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mener di fun verter di vi harter geven zainen
Yisroel of men the of words the than harder having been are

כ און דאָרטן האָט זיך געטראָפֿן אַ נידערטרעכטיקער מאַן וואָס
vos man nidertrechtiker a getrofn zich hot dortn un
who man wicked man a happened on self has there and

זײַן נאָמען איז געווען שֶׁבַע דער זון פֿון בִּכרין , אַ מאַן אַ
a man a Bichrien fun zun der Sheva geven iz nomen zain
a man a Bikhri of son the Sheva having been is name his

בנימינער ; האָט ער געבלאָזן אין שופֿר , און האָט געזאָגט: מיר
mir gezogt hot un shoifer in geblozn er hot Binyaminer
we said has and shofar in blown he has man of Binyamin

ירושה קיין חלק אין דָּוִדן , און מיר האָבן נישט קיין
yerushe kein nisht hobn mir un Dovidn in chelek kein nisht hobn
inheritance any not have we and Dovid in share any not have

אין דעם זון פֿון יִשַׁי . איטלעכער צו זײַנע געצעלטן, יִשׂרָאֵל!
Yisroel getseltn zaine tsu itlecher Yishaien fun zun dem in
Yisroel tents his to each Yishai of son the in

Anshei Dovid with him, over Yarden? 43 42 And kol Ish Yehudah answered Ish Yisroel, Because HaMelech is near of kin to us; why then be ye angry for this matter? Have we eaten at all from HaMelech? Or hath he given us anything? 44 43 And Ish Yisroel answered the Ish Yehudah, and said, We have ten shares as much in HaMelech, and we have also more in Dovid than ye; why then did ye slight us? Were we not the first to give the davar in bringing back my melech? And the devar Ish Yehudah were harsher than the devar Ish Yisroel.

20 And there happened to be there an ish Beliyaal, shmo Sheva Ben Bikhri an ish from Binyamin; and he blew a shofar, and said, We have no chelek in Dovid, neither have we nachalah in Ben Yishai; every ish to his ohel, O Yisroel.

ב און אַלע מענער פֿון ישׂראֵל זיַינען אַוועקגעגאַנגען פֿון הינטער דָּוִדן
Dovidn hinter fun avekgegangen zainen Yisroel fun mener ale un
Dovid behind from went away are Yisroel of men all and

נאָך שֶׁבַע דעם זון פֿון בִּכרין , נאָר די מענער פֿון יהוּדה זיַינען
zainen Yehudah fun mener di nor Bichrien fun zun dem Sheva noch
are Yehudah of men the but Bikhri of son the Sheva after

געווען באַהעפֿט אָן זייער מלך , פֿון יַרדן און ביז ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim biz un Yarden fun melech zeyer on baheft geven
Yerushalayim unto and Yarden from king their on clung having been

ג און דָּוִד איז געקומען אין זיַין הויז אין ירוּשָׁלַיִם ; און דער
der un Yerushalayim in hoiz zain in gekumen iz Dovid un
the and Yerushalayim in house his in having come is Dovid and

מלך האָט גענומען די צען קעפּסווייַבער וואָס ער האָט געלאָזן צו היטן
hitn tsu gelozn hot er vos kepsvaiber tsen di genumen hot melech
keep to allowed has he whom concubines ten the taken has king

דאָס הויז , און ער האָט זיי אַריַינגעזעצט אין אַ וואַכהויז , און
un vachhoiz a in araingezetst zei hot er un hoiz dos
and confinement house a in placed them has he and house the

האָט זיי אויסגעהאַלטן, אָבער ער איז צו זיי נישט געקומען . און זיי
zei un gekumen nisht zei tsu iz er ober oisgehaltn zei hot
they and having come not them to is he but supported them has

זיַינען געווען אײַנגעשפּאַרט ביז דעם טאָג פֿון זייער טויט , לעבעדיקע
lebedike toit zeyer fun tog dem biz aingeshpart geven zainen
living death their of day the until confined having been are

אַלמנות .
almones
in widowhood

ד און דער מלך האָט געזאָגט צו עַמָשָׂאי : רוף מיר צונויף די
di tsunoif mir ruf Amasaen tsu gezogt hot melech der un
the call for me muster Amasa to said has king the and

מענער פֿון יהוּדה אין דריַי טעג, דערנאָך שטעל זיך דו דאָ .
do du zich shtel dernoch teg drai in Yehudah fun mener
here you self stand after that days three in Yehudah of men

ה איז עַמָשׂא געגאַנגען צונויפֿרופֿן יהוּדה , און ער האָט זיך
zich hot er un Yehudah tsunoifrufn gegangen Amasa iz
self has he and Yehudah summoning having gone Amasa is

געזאַמט איבער דער צייַט וואָס ער האָט אים געשטעלט . [1]האָט
hot geshtelt im hot er vos tsait der iber gezamt
has established him had he which appointed time the over tarried

דָּוִד געזאָגט צו אֲבִישַׁי : אַצונד וועט אונדז שֶׁבַע דער זון פֿון
fun zun der Sheva undz vet atsund Avishaien tsu gezogt Dovid
of son the Sheva us will now Avishai to said Dovid

בִּכרין אָנטאָן מער שלעכטס ווי אַבָשָׁלום . דו נעם די קנעכט
knecht di nem du Avshalom vi shlechts mer onton Bichrien
servants the take you Avshalom than evil things more put on Bikhri

פֿון דיַין האַר , און יָאָג אים נאָך , טאָמער געפֿינט ער באַפֿעסטיקטע
bafestikte er gefint tomer noch im yog un har dain fun
fortified he find lest after him pursue and master your of

שטעט, און וועט זיך אַרויסמאַכן פֿון אונדזערע אויגן.
oign undzere fun aroismachn zich vet un shtet
eyes our from extricate self will and cities

2 So kol Ish Yisroel went up from after Dovid, and followed Sheva Ben Bikhri; but the Ish Yehudah had deveykus unto their Melech, from Yarden even to Yerushalayim.

3 And Dovid came to his Bais *(palace)* at Yerushalayim; and HaMelech took the ten nashim, his pilagshim, whom he had left to be shomer over the Bais, and put them in Bais Mishmeret *(seclusion)*, and provided for them, but went not in unto them. So they were shut up unto their yom mot, living in almenut *(widowhood)*.

4 Then said HaMelech to Amasa, Assemble the Ish Yehudah within shloshet yamim; be thou here present.

5 So Amasa went to assemble Yehudah; but he tarried longer than the mo'ed which he had appointed him. 6 And Dovid said to Avishai, Now shall Sheva Ben Bikhri do us more harm than did Avshalom; take thou the avadim of adoneicha, pursue after him, lest he get him fortified cities, and escape us.

ז זײַנען אַרויסגעגאַנגען הינטער אים די מענטשן פֿון יוֹאָבֿן , און
un Yoavn fun mentshn di im hinter aroisgegangen zainen
and Yoav of men the him behind having come out are

די כְּרֵתים און די פְּלֵתים , און אַלע גיבּוֹרים , און זיי זײַנען
zainen zei un giborim ale un Peletim di un Keretim di
are they and warriors all and Peleti the and Kereti the

אַרויסגעגאַנגען פֿון ירוּשָׁלַיִם נאָכצוּיאָגן שֶׁבַע דעם זון פֿון
fun zun dem Sheva nochtsuyogn Yerushalayim fun aroisgegangen
of son the Sheva to pursue Yerushalayim of having come out

בִּכרין . ח ווי זיי זײַנען בײַם גרויסן שטיין ווָאס אין גִּבעוֹן , אַזוי איז
iz azoi Givon in vos shtein groisn baim zainen zei vi Bichrien
is so Giv'on in which stone great at are they as Bikhri

עַמָשׂא אָנגעקומען אַנטקעגן זיי . און יוֹאָבֿ איז געווען אָנגעגורט
ongegurt geven iz Yoav un zei antkegen ongekumen Amasa
girded up having been is Yoav and they to meet arrived Amasa

אין זײַן וואַפֿנקלייד , און דערויף איז געווען אַ גאַרטל מיט
mit gartel a geven iz deroif un vafnkleid zain in
with belt a having been is thereon and battle garments his in

אַ שוועבעדיקן שווערד אין איר שייד ; און ווי ער איז
iz er vi un sheid ir in lendn zaine tsu baheft shverd a
is he as and sheath its in loins his to joined sword a

אַרויסגעגאַנגען , אַזוי איז זי אַרויסגעפֿאַלן.
aroisgefaln zi iz azoi aroisgegangen
fall out it is so having come out

ט האָט יוֹאָבֿ געזאָגט צו עַמָשׂאָן : איז פֿריד צו דיר , מײַן ברודער?
bruder main dir tsu frid iz Amasaen tsu gezogt Yoav hot
brother my you(SG) to peace is Amasa to said Yoav has

און יוֹאָבֿס רעכטע האַנט האָט אָנגענומען עַמָשׂאָן פֿאַרן בּאָרד, כּדי
kedei bord faran Amasaen ongenumen hot hant rechte Yoavs un
so that beard for the Amasa grasped has hand right Yoav's and

אים צו קושן . י און עַמָשׂא האָט זיך נישט גענוג פֿאַר דער שווערד
shverd der far gehit nisht zich hot Amasa un kushn tsu im
sword the before vigilant not self has Amasa and to kiss to him

, וואָס אין יוֹאָבֿס האַנט; האָט ער אים אַ זעץ געטאָן מיט איר אין בויך
boich in ir mit geton zets a im er hot hant Yoavs in vos
belly in it with done stroke a him he has hand Yoav's in which

און אַרויסגעלאָזט זײַנע אינגעווייד אויף דער ערד , און נישט געדאַרפֿט
gedarft nisht un erd der oif ingeveid zaine aroisgelozt un
required not and ground the on innards his shed out and

אים טאָן אַ צווייטן; און ער איז געשטאָרבן. און יוֹאָבֿ און זײַן ברודער
bruder zain un Yoav un geshtorbn iz er un tsveitn a ton im
brother his and Yoav and died is he and second a do him

אַבישַׁי האָבן נאָכגעיאָגט שֶׁבַע דעם זון פֿון בִּכרין . יא און אַ מאַן פֿון
fun man a un Bichrien fun zun dem Sheva nochgeyogt hobn Avishai
of man a and Bikhri of son the Sheva pursued after have Avishai

יוֹאָבֿס יונגען איז געשטאַנען איבער אים, און האָט געזאָגט: ווער עס ווייל
vil es ver gezogt hot un im iber geshtanen iz yungen Yoavs
will it who said has and him over stood is young Yoav's

יוֹאָבֿן , און ווער עס איז פֿאַר דָּוִדן , הינטער יוֹאָבֿן ! יב און עַמָשׂא האָט זיך
zich hot Amasa un Yoavn hinter Dovidn far iz es ver un Yoavn
self has Amasa and Yoav follow Dovid for is it who and Yoav

געקייקלט אין בלוט אויפֿן מיטן וועג ; האָט דער מאַן געזען , אַז דאָס
dos az gezen man der hot veg mitn oifn blut in gekaiklt
this that seen man the has road the middle in the blood in rolling

7 And there went out after him anshei Yoav, and the Kereti, and the Peleti, and kol Gibborim; and they went out of Yerushalayim, to pursue after Sheva Ben Bikhri. 8 When they were at the Even Hagedolah *(Great Stone)* which is in Giv'on, Amasa went before them. And Yoav's military garment that he had put on was girded unto him, and upon it a khagor with a cherev fastened upon his waist in the sheath thereof; and as he went forth it fell out.

9 Yoav said to Amasa, Art thou in shalom, my brother? And Yoav took Amasa by the zaken *(beard)* with the right hand to kiss him. 10 But Amasa took no heed to the cherev that was in the yad Yoav; so he stabbed him therewith in the fifth rib, and shed out his bowels to the ground, and struck him not again; and he died. So Yoav and Avishai achiv pursued after Sheva Ben Bikhri. 11 And one of the nearim of Yoav stood by him, and said, He that favoreth Yoav, and he that is for Dovid, let him go after Yoav. 12 And Amasa wallowed in

dahm in the midst of the mesilah *(road)*. And when the ish saw that kol haAm halted, he removed Amasa out of the mesilah into the sadeh, and threw a beged *(garment)* over him, when he saw that every one that came by him halted.

13 When he was removed from the mesilah, kol haAm went on after Yoav, to pursue after Sheva Ben Bikhri.

14 And he passed through all the Shivtei Yisroel unto Abel, and to Beit-Ma'achah, and all the Berim; and they were gathered together, and went also after him. 15 And they came and besieged him in Abel of Beit-Ma'achah, and they cast up a siege ramp against the Ir, until it stood by the rampart; and kol haAm that were with Yoav battered the chomah *(wall)*, to throw it down.

16 Then cried an isha chachamah *(wise woman)* from the Ir, Hear, hear; say, now unto Yoav, Come here, that I may speak with thee.

גאַנצע פֿאָלק האָט זיך אָפּגעשטעלט, און ער האָט אָפּגעדרייט עַמָשָׂאן
Amasaen opgedreit hot er un opgeshtelt zich hot folk gantse
Amasa turned away has he and stood still self has people whole

, ווען בגד אַ אים אויף אַרויפֿגעוואָרפֿן און פֿעלד, אויפֿן וועג פֿון
ven beged a im oif aroifgevorfn un feld oifn veg fun
when garment a him on and threw and field in the road from

זיך האָט גענומען לעבן אים, וואָס איז צוגעקומען איטלעכער אַז געזען האָט ער
zich hot im lebn tsugekumen iz vos itlecher az gezen hot er
self has him near approached is which each that seen has he

אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt
stood still

יג אַז ער איז אַוועקגענומען געוואָרן פֿון וועג, איז איטלעכער
itlecher iz veg fun gevorn avekgenumen iz er az
each is road from having become taken away is he when

. בכרין זון פֿון שֶׁבַע דעם נאָכצויאָגן , הינטער יוֹאָבֿ געגאַנגען
Bichrien fun zun dem Sheva nochtsuyogn Yoavn hinter gegangen
Bikhri of son the Sheva run after Yoav following having gone

יד און ער איז דורכגעגאַנגען דורך אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל ביז אָבֵל
Avel biz Yisroel fun shvotim ale durch durchgegangen iz er un
Abel unto Yisroel of tribes all through gone through is he and

, און בֵּית-מעכה , און אַלע בֵּרים ; און זיי האָבן זיך איינגעזאַמלט, און
un beit-mechh un Berim ale un aingezamlt zich hobn zei un
and Beit-Ma'achah and Berim all and gathered self have they and

זיינען אויך געגאַנגען הינטער אים. טו און זיי זיינען געקומען און
zainen oich gegangen hinter im gekumen un zei un zainen
are also gone behind him having come and they are

האָבן געלאָגערט אויף אים אין אָבֵל פֿון בֵּית-מעכָה , און זיי האָבן
hobn gelegert oif im in Avel fun Beis-Maacah un zei un hobn
have besieged against him in Abel of Beit-Ma'achah and they have

אָנגעשאָטן אַן ערדוואַל אַרום דער שטאָט, און עס איז געשטאַנען אין דעם
dem in geshtanen iz es un shtot der arum erdval an ongeshotn
the with stood is it and city the round mound a cast up

פֿעסטונגגראָבן. און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט יוֹאָבֿ האָבן געהאַלטן אין
in gehaltn hobn Yoavn mit vos folk gantse dos un festunggrobn
in held have Yoav with which people all the this and outer wall

צעשטערן, כּדי אײַנצוווארפֿן די מויער.
moier di aintsuvarfn kedei tseshtern
wall the throw down so that tear down

טז האָט אַ קלוגע פֿרוי געראָפֿן פֿון דער שטאָט: הערט! הערט! זאָגט ,
zogt hert hert shtot der fun gerufn froi kluge a hot
informs hear hear city the from called woman wise a has

איך בעט אײַך, צו יוֹאָבֿן: גענען ביז אַהער, און איך וועל רעדן צו
tsu redn vel ich un aher biz genen Yoavn tsu aich bet ich
to speak will I and here unto approach Yoav to you entreat I

. דיר
dir
you(SG)

יזהָאָט ער געזאָגט צו איר, און די פֿרוי האָט געזאָגט: ביסט דו
du bist gezogt hot froi di un ir tsu genent er hot
you are said has woman the and her to come near he has

יוֹאָבֿ? האָט ער געזאָגט: איך. האָט זי צו אים געזאָגט: הער די
di her gezogt im tsu zi hot ich gezogt er hot Yoav
the pay heed to said him to she has I said he has Yoav

יחוועךטער פֿון דײַן דינסט . האָט ער געזאָגט: איך הער . יחהאָט זי
zi hot her ich gezogt er hot dinst dain fun verter
she has listen I said he has maidservant your of words

געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: רעדן האָט מען געזאָלט רעדן צוערשט , אַזוי
azoi tsuersht redn gezolt men hot redn zogn tsu azoi gezogt
so at the start speak should one has speak say to so said

צו זאָגן , פֿרעגן האָט מען געזאָלט פֿרעגן בייַ אָבֿל, און אַזוי אַרום
arum azoi un Avel bai fregn gezolt men hot fregn zogn tsu
round so and Abel at inquire you should they has inquire say to

וואָלט מען אָפּגעענדיקט . יטמיר זײַנען פֿרידלעכע געטרײַע פֿון
fun getraie fridleche zainen mir opgeendikt men volt
of faithful peaceful are we have concluded the matter they would

יִשׂרָאֵל; וויילסטו טייטן אַ שטאָט און אַ מוטער אין יִשׂרָאֵל? נאָך וואָס
vos noch Yisroel in muter a un shtot a teitn vilstu Yisroel
what after Yisroel in mother a and city a put to death will you Yisroel

זאָלסטו אומברענגען די נחלה פֿון ה ? כהאָט יוֹאָבֿ געענטפֿערט
geentfert Yoav hot Hashem fun nachle di umbrengen zolstu
answered Yoav has Hashem of inheritance the destroy shall you

און געזאָגט: חלילה , חלילה מיר, אויב איך וועל אומברענגען
un gezogt cholile cholile mir oib ich vel umbrengen
and said far be it from far be it from me if I will ruin

און אויב איך וועל צעשטערן! כאניט אַזוי איז די זאַך ; נײַערט אַ מאַן פֿון
fun man a naiert zach di iz azoi nisht tseshtern vel ich oib un
of man a but thing the is so not destroy will I if and

דעם געבערג פֿון אפֿרים , וואָס זײַן נאָמען איז שֶׁבַע דער זון
zun der Sheva iz nomen zain vos Efrayim fun geberg dem
son the Sheva is name his which Ephrayim of hill country the

פֿון בכרין , האָט אויפֿגעהויבן זײַן האַנט אַקעגן דעם מלך , אַקעגן
akegn melech dem akegn hant zain oifgehoibn hot Bichrien fun
against king the against hand his lifted up has Bikhri of

דָּוִדן . גיט אַרויס אים אַליין, און איך וועל אַוועקגיין פֿון דער שטאָט.
shtot der fun avekgein vel ich un alein im arois git Dovidn
city the from go away will I and alone him out give Dovid

האָט די פֿרוי געזאָגט צו יוֹאָבֿן: אָט ווערט דיר זײַן קאָפּ
kop zain dir vert ot Yoavn tsu gezogt froi di hot
head his to you(SG) shall be behold Yoav to said woman the has

אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון דער מויער.
moier der fun aropgevorfen
wall the from thrown

כבאון די פֿרוי איז געקומען צו דעם גאַנצן פֿאָלק מיט איר
ir mit folk gantsn dem tsu gekumen iz froi di un
her with people all the to having come is woman the and

חכמה , און זיי האָבן אָפּגעשניטן דעם קאָפּ פֿון שֶׁבַע דעם זון פֿון
fun zun dem Sheva fun kop dem opgeshnitn hobn zei un chochme
of son the Sheva of head the cut off have they and wisdom

בכרין , און אַראָפּגעוואָרפֿן צו יוֹאָבֿן . און ער האָט געבלאָזן אין שופֿר , און
un shoifer in geblozn hot er un Yoavn tsu aropgevorfen un Bichrien
and shofar in blown has he and Yoav to threw down and Bikhri

[17] And when he was come near unto her, the isha said, Art thou Yoav? And he answered, I am he. Then she said unto him, Hear the devarim of thine amah. And he answered, I do hear. [18] Then she spoke, saying, They used to speak in rishonah *(old times)*, saying, They shall surely ask counsel at Abel; and so they settled the matter. [19] I am one of them that are of shalom and of emunah in Yisroel; thou seekest to destroy an Ir and an em b'Yisroel; why wilt thou swallow up the nachalat Hashem? [20] And Yoav answered and said, Chalilah *(far be it)*, chalilah from me, that I should swallow up or destroy. [21] The matter is not so; but an ish of har Ephrayim, Sheva Ben Bikhri shmo, hath lifted up his yad against HaMelech, even against Dovid; hand over him only, and I will depart from the Ir. And the woman said unto Yoav, Hinei, his rosh shall be thrown to thee from the chomah.

[22] Then the isha went unto kol haAm in her chochmah. And they cut off the rosh of Sheva Ben Bikhri, and threw it out to Yoav. And he blew a shofar, and they retired from the city,

every ish to his ohel. And Yoav returned to Yerushalayim unto HaMelech.

זיי האָבן זיך צעשפרייט פֿון דער שטאָט, איטלעכער צו זיַנע געצעלטן.
getseltn zaine tsu itlecher shtot der fun tseshpreit zich hobn zei
tent his to each city the from dispersed self have they

און יוֹאָבֿ האָט זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם צום מלך .
melech tsum Yerushalayim kein umgekert zich hot Yoav un
king to the Yerushalayim to returned self has Yoav and

כג [23] Now Yoav was over kol HaTzava Yisroel; and Benayah Ben Yehoyada was over the Kereti and over the Peleti;

כג און יוֹאָבֿ איז געווען איבער דעם גאַנצן חיל פֿון יִשְׂרָאֵל; און
un Yisroel fun cheil gantsn dem iber geven iz Yoav un
and Yisroel of host whole the over having been is Yoav and

בניָה דער זון פֿון יהוֹיָדָע, איבער די כְּרֵתים און איבער די פְּלֵתים;
Peletim di iber un Keretim di iber Yehoyadaen fun zun der Benayah
Peleti the over and Kereti the over Yehoyada of son the Benayah

כד [24] And Adoram was over the forced labor; and Yehoshaphat Ben Achilud was mazkir *(secretary)*;

כד און אֲדוֹרָם, איבער דעם ציגדז; און יהוֹשָפָט דער זון פֿון
fun zun der Yehoshafat un tsindz dem iber Adoram un
of son the Yehoshaphat and tribute the over Adoram and

אַחילוּדן, דער דערמאָנער; כה און שְוָא, דער שרייבער; און צָדוֹק
Tsadok un shraiber der Sheva un dermoner der Achiludn
Tzadok and scribe the Sheva and chronicler the Achilud

כה [25] And Sheva was sofer; and Tzadok and Evyatar *(Abiathar)* were the kohanim; [26] And also Ira the Yairi was kohen to Dovid.

און אֶבְיָתָר, כהנים . כו און אויך עִירָא פֿון יָאיר איז געווען אַן
an geven iz Yair fun Ira oich un koyanim Evyatar un
an having been is Yair of Ira also and kohanim Evyatar and

אייבערמאַן ביַי דָוִדן .
Dovidn bai eiberman
Dovid to chief minister

21 Then there was a ra'av *(famine)* in the days of Dovid shalosh shanim, shanah after shanah; and Dovid inquired of Hashem. And Hashem answered, It is on account of Sha'ul, and for his bais hadamim, because he slaughtered the Giv'onim.

כא און עס איז געווען אַ הונגער אין די טעג פֿון דָוִדן,
Dovidn fun teg di in hunger a geven iz es un
Dovid of days the in famine a having been is it and

דריַי יאָר, אַ יאָר נאָך אַ יאָר, און דָוִד האָט געזוכט דעם
dem gezucht hot Dovid un yor a noch yor a yor drai
the sought has Dovid and year a after year a years three

פנים פֿון ה . האָט ה געזאָגט: דאָס איז פֿון וועגן
vegen fun iz dos gezogt Hashem hot Hashem fun ponem
concerning of is this said Hashem has Hashem of face

שָאוּלן און פֿון וועגן דעם בלוטיקן הויז, פַּאַר וואָס ער האָט
hot er vos far hoiz blutikn dem vegen fun un Shauln
has he which for house bloody the concerning of and Sha'ul

געטייט די גִבְעוֹנים .
Givonim di geteit
Giv'onim the caused to die

ב [2] And HaMelech called the Giv'onim, and said unto them; (now the Giveonim were not of the Bnei Yisroel, but of the remnant of the Emori; and the Bnei Yisroel had sworn unto them; and Sha'ul sought to annihilate them in his kinot *(zeal)* for the Bnei Yisroel and Yehudah.)

ב האָט דער מלך גערופֿן די גִבְעוֹנים, און ער האָט צו זיי גערעדט –
geredt zei tsu hot er un Givonim di gerufn melech der hot
spoken them to has he and Giv'onim the called king the has

און די גִבְעוֹנים זיַנען נישט געווען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di fun geven nisht zainen Givonim di un
Yisroel of children the of having been not are Giv'onim the and

נאָר פֿון דעם איבערבלייַב פֿון אֱמוֹרי; און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di un Emori fun iberblaib dem fun nor
had Yisroel of children the and Emori of remnant the of but

געשוואָרן צו זיי; און שָאוּל האָט געזוכט צו דערשלאָגן
dershlogn tsu gezucht zei hot Shaul un zei tsu geshvorn
struck down to sought them has Sha'ul and them to sworn an oath

[3] Therefore Dovid said

ג – און יהוּדה און יִשְׂרָאֵל פֿון קינדער די פַּאַר אייפֿעררדיקייט זיַן אין
un Yehudah un Yisroel fun kinder di far eiferdikeit zain in
and Yehudah and Yisroel of children the for zeal his in

דָּוִד האָט געזאָגט צו די גִּבְעוֹנִים : ווּאָס זאָל איך אײַך טאָן, און מיט
mit un ton aich ich zol vos Givonim di tsu gezogt hot Dovid
with and do for you I shall which Giv'onim the to said has Dovid

ווּאָס קען איך מְכַפֵּר זײַן , אַז איר זאָלט בענטשן די נחלה פֿון
fun nachle di bentshn zolt ir az zain mechaper ich ken vos
of inheritance the bless should you that be expiate I can which

ה ? ד האָבן די גִּבְעוֹנִים צו אים געזאָגט: אונדז קומט נישט קיין זילבער
zilber kein nisht kumt undz gezogt im tsu Givonim di hobn Hashem
silver any not come us said him to Giv'onim the have Hashem

און גָּאָלד פֿון שָׁאוּל און פֿון זײַן הויז , און אונדז גייט נישט דערום
derum nisht geit undz un hoiz zain fun un Shauln fun gold un
therefore not go us and house his from and Sha'ul from gold and

צו טייטן אַ מענטשן פֿון יִשְׂרָאֵל. האָט ער געזאָגט: ווּאָס פַֿאַרלאַנגט איר,
ir farlangt vos gezogt er hot Yisroel fun mentshn a teitn tsu
you are asking for which said he has Yisroel of men a to kill to

איך זאָל אײַך טאָן? ה האָבן זיי געזאָגט צום מלך : דער מאַן ווּאָס
vos man der melech tsum gezogt zei hobn ton aich zol ich
which man the king to said they have do you shall I

האָט אונדז פַֿאַרלעדט, און ווּאָס האָט געפּלאַנט קעגן אונדז ביז מיר
mir biz undz kegen geplant hot vos un farlendt undz hot
we till us against plotted has which and destroyed us has

זײַנען פַֿאַרטיליקט געווָארן פֿון צו האָבן אַ באַשטאַנד אין גאַנצן
gantsn in bashtand a hobn tsu fun gevorn fartilikt zainen
all in existence an have to from having become exterminated are

גְּבוּל פֿון יִשְׂרָאֵל, ו פֿון זײַנע קינדער זאָלן אונדז איבערגעגעבן ווערן
vern ibergegebn undz zoln kinder zaine fun Yisroel fun gvul
become delivered us shall children his of Yisroel of territory

זיבן מאַן, און מיר וועלן זיי אויפֿהענגען פַֿאַר ה אויפֿן בערגל פֿון
fun bergel oifn Hashem far oifhengen zei veln mir un man zibn
of Giv'ah on Hashem before hang up them will we and men seven

שָׁאוּל , דעם אויסדערווייל‌טן פֿון ה . האָט דער מלך געזאָגט: איך וועל
vel ich gezogt melech der hot Hashem fun oisderveiltn dem Shaul
will I said king the has Hashem of chosen the Sha'ul

געבן.
gebn
give

ז און דער מלך האָט געשוינט מפֿיבֹשת דעם זון פֿון יהוֹנָתָן
Yehonatan fun zun dem Mefivoshet geshoint hot melech der un
Yehonatan of son the Mephivoshet spared has king the and

דעם זון פֿון שָׁאוּל , איבער דער שבֿועה פֿון ה ווּאָס צווישן
tsvishn vos Hashem fun shvue der iber Shauln fun zun dem
between which Hashem of oath the over Sha'ul of son the

זיי , צווישן דָּוִדן און צווישן יהוֹנָתָן דעם זון פֿון שָׁאוּל.
Shauln fun zun dem Yehonatan tsvishn un Dovidn tsvishn zei
Sha'ul of son the Yehonatan between and Dovid between them

ח האָט דער מלך גענומען די צוויי זין פֿון רִצפָּה דער טאָכטער פֿון
fun tochter der Ritspah fun zin tsvei di genumen melech der hot
of daughter the Ritzpah of sons two the taken king the has

אַיָהן , ווּאָס זי האָט געבאָרן פֿון שָׁאוּל , אַרמוֹנין און מפֿיבֹשתן ,
Mefivosheten un Armonien Shauln fun geborn hot zi vos Ayahn
Mephivoshet and Armoni Sha'ul of born has she which Ayah

און די פֿינף זין פֿון מִיכל דער טאָכטער פֿון שָׁאוּל , ווּאָס זי
zi vos Shauln fun tochter der Michal fun zin finf di un
she which Sha'ul of daughter the Michal of sons five the and

unto the Giv'onim, What shall I do for you? And wherewith shall I make the kapporah, that ye may bless the nachalat Hashem? [4] And the Giv'onim said unto him, We will have no kesef nor zahav of Sha'ul, nor of his bais; neither for us shalt thou kill any ish in Yisroel. And he said, What ye shall say, that will I do for you. [5] And they answered HaMelech, The ish that consumed us, and that plotted against us that we should be made shmad from remaining in any of the territories of Yisroel, [6] Let shivah anashim of his banim be delivered unto us, and we will hang them up unto Hashem in Giv'ah of Sha'ul, whom Hashem did choose. And HaMelech said, I will give them.

[7] But HaMelech spared Mephivoshet Ben Yonatan Ben Sha'ul, because of Hashem's shevua *(oath)* that was between them, between Dovid and Yonatan Ben Sha'ul. [8] But HaMelech took the two Bnei Ritzpah Bat Ayah, whom she bore unto Sha'ul, Armoni and Mephivoshet; and the five Bnei Michal Bat Sha'ul, whom she bore to

הָאָט געבאָרן פֿון עַדריאֵל דעם זון פֿון בַּרזִלַּי , פֿון מחוֹלָה ;
Machlah fun Barzillaien fun zun dem Adriel fun geborn hot
Mecholah of Barzillai of son the Adriel to born has

ט און ער האָט זיי איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון די גִּבעוֹנים ,
Givonim di fun hant der in ibergegebn zei hot er un
Giv'onim the of hand the in delivered them has he and

און זיי האָבן אויפֿגעהאַנגען אויפֿן באַרג פֿאַר ה ; און
un Hashem far barg oifn oifgehongen zei hobn zei un
and Hashem before hill on hanged them have they and

זיי זיַינען אומגעקומען אַלע זיבן אין איינעם . און זיי זיַינען
zainen zei un einem in zibn ale umgekumen zainen zei
are they and together in seven all perished are they

געטייט געווָארן אין די ערשטע טעג פֿון שניט , אין אָנהייב
onheib in shnit fun teg ershte di in gevorn geteit
beginning in harvest of days first the in having become caused to die

געַרשטנשניט .
gershtnshnit
barley harvest

י און רִצפָּה די טאָכטער פֿון אַיָהן האָט גענומען אַ זאַק , און
un zak a genumen hot Ayahn fun tochter di Ritspah un
and sackcloth a taken has Ayah of daughter the Ritzpah and

האָט עס זיך אויסגעשפרייט אויפֿן פֿעלדז, פֿון אָנהייב שניט ביז
biz shnit onheib fun feldz oifn oisgeshpreit zich es hot
until harvest beginning from rock on the spread out self it has

עס האָט זיך אַראָפּגעגאָסן אויף זיי וואַסער פֿון הימל . און זי האָט
hot zi un himel fun vaser zei oif aropgegosn zich hot es
has she and heaven from water them on poured down self has it

נישט געלאָזט אַ פֿויגל פֿון הימל זיך אַראָפּלאָזן אויף זיי בַּיי טאָג, און
un tog bai zei oif aroplozen zich himel fun foigel a gelozt nisht
and day by them on lower self heaven of bird a allowed not

אַ חיה פֿון פֿעלד בַּיי נאַכט.
nacht bai feld fun chaye a
night by field of beast a

יא איז דערציילט געווָארן דָּוִדן ווָאס רִצפָּה די טאָכטער פֿון
fun tochter di Ritspah vos Dovidn gevorn dertseilt iz
of daughter the Ritzpah which Dovid having become told is

אַיָהן , די קעפּסווַייב פֿון שָׁאוּל , האָט געטאָן. יב איז דָּוִד געגאַנגען ,
gegangen Dovid iz geton hot Shauln fun kepsvaib di Ayahn
having gone Dovid is done has Sha'ul of concubine the Ayah

און האָט גענומען די ביינער פֿון שָׁאוּל , און די ביינער פֿון יְהוֹנָתָן
Yehonatan fun beiner di un Shauln fun beiner di genumen hot un
Yehonatan of bones the and Sha'ul of bones the taken has and

זיַין זון , פֿון די מענער פֿון יָבֵשׁ-גִּלעָד , וואָס האָבן זיי אַוועקגענומען
avekgeganvet zei hobn vos Yavesh-Gilad fun mener di fun zun zain
steal them had who Yavesh-Gil'ad of men the of son his

פֿון דעם מאַרק פֿון בֵּית-שָׁן וואָס די פְּלִשתִּים האָבן זיי דאָרטן
dortn zei hobn Pelishtim di vos Beis-Shan fun mark dem fun
there them had Pelishtim the which Beit-Shan of square the from

געהאַט אויפֿגעהאַנגען, אין דעם טאָג וואָס די פְּלִשתִּים האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn Pelishtim di vos tog dem in oifgehongen gehat
struck down have Pelishtim the which day the in hanged have had

יג און ער האָט אַרויפֿגעבראַכט פֿון דאָרטן די ביינער פֿון . שָׁאוּל אין גִּלבוֹעַ
fun beiner di dortn fun aroifgebracht hot er un Gilboa in Shauln
of bones the there from brought up has he and Gilboa in Sha'ul

Adriel Ben Barzillai the Mecholati; [9] And he delivered them into the hands of the Giveonim, and they hanged them in the hill before Hashem; and they fell all shivah together and were put to death in the yamim of katzir *(harvest)*, in the rishonim, in the beginning of katzir se'orim *(barley harvest)*.

[10] And Ritzpah Bat Ayah took sackcloth, and spread it for her upon the tzur, from the beginning of katzir until mayim dropped upon them out of Shomayim, and suffered neither the oph haShomayim to rest on them by day, nor the beasts of the sadeh by night.

[11] And it was told Dovid what Ritzpah Bat Ayah, the pilegesh *(concubine)* of Sha'ul, had done. [12] And Dovid went and took the atzmot Sha'ul and the atzmot Yonatan bno from the citizens of Yavesh-Gil'ad, which had stolen them from the rechov *(street)* of Beit-Shan, where the Pelishtim had hanged them, when the Pelishtim had slain Sha'ul in Gilboa; [13] And he brought

up from there the atzmot Sha'ul and the atzmot Yonatan bno; and they gathered the atzmot of them that were hanged. 14 And the atzmot Sha'ul and Yonatan bno buried they in eretz Binyamin in Tzela, in the kever of Kish aviv; and they performed all that HaMelech commanded. And after that Elohim was entreated for the land.

15 Moreover the Pelishtim had yet milchamah again with Yisroel; and Dovid went down, and his avadim with him, and fought against the Pelishtim; and Dovid grew faint. 16 And Yishbi-Benov, which was of the yeladim of Rafah *(Giant)*, the weight of whose spearhead weighed three hundred shekels of nechoshet in weight, he being girded chadashah *(belted anew)*, declared that he could slay Dovid. 17 But Avishai Ben Tzeruyah came to his aid, and struck the Pelishti *(Philistine)*, and killed him. Then the anshei Dovid swore an oath unto him, saying, Thou shalt go no more out with us to milchamah *(battle)*, that thou quench not the Ner Yisroel *(Lamp of Israel)*.

שָׁאוּל, און די ביינער פֿון יהוֹנָתָן זײַן זון; און מע האָט אויפֿגעקליבן
oifgeklibn hot me un zun zain Yehonatan fun beiner di un Shauln
gathered has one and son his Yehonatan of bones the and Sha'ul

די ביינער פֿון די געהאַנגענע. יד און מע האָט באַגראָבן די ביינער
beiner di bagrobn hot me un gehangene di fun beiner di
bones the buried has one and hanged the ones of bones the

פֿון שָׁאוּל און יהוֹנָתָן זײַן זון אין לאַנד בנימין, אין צֶלַע, אין
in Tsela in Binyamin land in zun zain Yehonatan un Shauln fun
in Tzela in Binyamin land in son his Yehonatan and Sha'ul of

דעם קבֿר פֿון זײַן פֿאָטער קישן; און מע האָט געטאָן אַלץ וואָס
vos alts geton hot me un Kishon foter zain fun keyver dem
which all that done has one and Kish father his of tomb the

דער מלך האָט באַפֿוילן. און אלקים האָט זיך איבערגעבעטן צום
tsum ibergebetn zich hot Elokim un bafoiln hot melech der
to responded self has G-d and commanded has king the

לאַנד נאָך דעם.
dem noch land
that after land

טו און די פּלשתּים האָבן ווידער געהאַט אַ מלחמה מיט ישׂרָאֵל,
Yisroel mit milchome a gehat vider hobn Pelishtim di un
Yisroel with war a had again have Pelishtim the and

און דָּוִד און זײַנע קנעכט מיט אים האָבן אַראָפּגענידערט, און האָבן
hobn un aropgenidert hobn im mit knecht zaine un Dovid un
have and gone down have him with servants his and Dovid and

מלחמה געהאַלטן מיט די פּלשתּים, און דָּוִד איז אָפּגעשלאַפֿט
opgeshlaft iz Dovid un Pelishtim di mit gehaltn milchome
faint is Dovid and Pelishtim the with waged war

געוואָרן. טז און יִשבי-בנוֹב וואָס איז געווען פֿון די
gevorn Yishbi-Benov un vos iz geven fun di
having become Yishbi-Benov and which is having been from the

קינדער פֿון דעם רָפָה, און די וואָג פֿון זײַן שפּיז איז געווען דריי
kinder fun dem Rafa di un vog fun zain shpiz iz geven drai
children the of Rafah the and spear his of weight is having been three

הונדערט שקל קופּער, און ער איז געווען אָנגעגורט מיט אַ נייַער,
hundert shekl kuper un er iz geven ongegurt mit a naier
hundred shekels bronze and he is having been girded up with a new

האָט געוואָלט דערשלאָגן דָּוִדן. יז אָבער אֲבִישַׁי דער זון פֿון צרוּיָהן איז
iz Tseruyahn fun zun der Avishai ober Dovidn dershlogn gevolt hot
is Tseruyah of son the Avishai but Dovid kill wanted has

אים געקומען צו הילף, און האָט געשלאָגן דעם פּלשתּי און אים
im un Pelishti dem geshlogn hot un hilf tsu gekumen im
him and Philistine the struck down has and help to having come him

געטייט. דעמאָלט האָבן דָּוִדס מענטשן געשוואָרן פֿאַר אים,
geteit dentsmol Dovids hobn mentshn geshvorn far im
caused to die then Dovid's have men an oath before sworn him

אַזוי צו זאָגן: זאָלסט מער נישט אַרויסגיין מיט אונדז אין מלחמה,
azoi tsu zogn zolst mer nisht aroisgein mit undz in milchome
so to say you(SG) must not more go out with us in war

כּדי זאָלסט נישט פֿאַרלעשן דאָס ליכט פֿון ישׂרָאֵל.
kedei zolst nisht farleshn dos licht fun Yisroel
so that you(SG) shall not extinguish this light of Yisroel

18 And it came to pass after this, that there was again milchamah with the Pelishtim at Gov; then Sibbekhai the Chushati slaughtered Saph, which was of the banim of the Rafah.

19 And there was again milchamah in Gov with the Pelishtim, where Elchanan Ben Ya'arei-Orgim, from Beit-Lechem, slaughtered the brother of Golyat *(Goliath)* the Gitti, the staff of whose khanit *(spear)* was like a weaver's beam.

20 And there was yet again a milchamah in Gat, where was a man of great stature, that had on every yad six fingers, and on every regel six toes, four and twenty in mispar *(number)*; and he also was born to the Rafah. 21 And when he defied Yisroel, Yehonatan Ben Shime'ah the brother of Dovid slaughtered him.

22 These four were born to the Rafah in Gat, and fell by the yad Dovid, and by the yad of his avadim.

22 And Dovid spoke unto Hashem the devarim of this shirah *(song)* in the day that Hashem had delivered him

יח און עס איז געווען נאָך דעם, איז ווידער געווען אַ
a geven vider iz dem noch geven iz es un
a having been again is that after having been is it and

מלחמה אין גּוֹב מיט די פְּלִשתִּים ; דענצמאָל האָט סִבכַי פון
fun Sibbechai hot dentsmol Pelishtim di mit Gov in milchome
of Sibbekhai has then Pelishtim the with Gov in battle

חוּשָׁה דערשלאָגן סָפַּן וואָס פון די קינדער פון דעם רָפָה .
Rafa dem fun kinder di fun vos Safn dershlogn Chushah
Rafah the of children the of which are Saph struck down Chusha

יט און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה אין גּוֹב מיט די
di mit Gov in milchome a geven vider iz es un
the with Gov in battle a having been again is it and

פְּלִשתִּים ; און אֶלחָנָן דער זון פון יַעֲרֵי-אוֹרגים דער בֵּית-לֶחֶמער
Beis-Lechemer der Yaarei-Oregim fun zun der Elchanan un Pelishtim
Beit-Lechem the Ya'arei-Orgim of son the Elchanan and Pelishtim

האָט דערשלאָגן גָּלְיָתן פון גַּת , וואָס דער האַלץ פון זיין שפּיז איז
iz shpiz zain fun holts der vos Gat fun Golyatn dershlogn hot
is spear his of wood the which Gat of Golyat struck down has

געווען אַזוי ווי דער שטאַנג פון ווּעבער.
veber fun shtang der vi azoi geven
weaver of beam the as so having been

כ און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה אין גַּת . איז דאָרטן געווען
geven dortn iz Gat in milchome a geven vider iz es un
was there is Gat in battle a having been again is it and

אַ גרויסער מענטש וואָס די פִּינגער פון זיין הענט און די פִּינגער פון
fun finger di un hent zaine fun finger di vos mentsh groiser a
of toes the and hands his of fingers the which man large a

זיין פֿיס זיבעצן געווען צו זעקס און זעקס, פִּיר און צוואַנציק אין
in tsvantsik un fir zeks un zeks tsu geven zainen fis zaine
in twenty and four six and six to having been are feet his

כא צאָל . און ער אויך איז געווען געבאָרן פון דעם רָפָה . און
tsol un Rafa dem fun geborn geven iz oich er un
and Rafah the of born having been is also he and number of

ער האָט געלעסטערט יִשׂרָאֵל; האָט אים יהוֹנָתָן דער זון פון שִׁמְעָה ,
Shimeah fun zun der Yehonatan im hot Yisroel gelestert hot er
Shime'ah of son the Yehonatan him has Yisroel blasphemed has he

דָּוִד ברודער, דערשלאָגן .
dershlogn bruder Dovids
struck down brother Dovid's

כב די דאָזיקע פִּיר זיבעצן געווען געבאָרן פון דעם רָפָה אין גַּת .
Gat in Rafa dem fun geborn geven zainen fir dozike di
Gat in Rafah the of born having been are four these the

און זיי זיבעצן געפֿאַלן דורך דער האַנט פון דָּוִדן , און דורך דער
der durch un Dovidn fun hant der durch gefaln zainen zei un
the by and Dovid of hand the by fell are they and

האַנט פון זיבעצן קנעכט .
knecht zaine fun hant
servants his of hand

כב און דָּוִד האָט געריידט צו ה׳ די ווערטער פון דעם
dem fun verter di Hashem tsu geredt hot Dovid un
the of words the Hashem to spoken has Dovid and

דאָזיקן געזאַנג, אין דעם טאָג וואָס ה׳ האָט אים מציל
matsl im hot Hashem vos tog dem in gezang dozikn
rescued him has Hashem when day the in song this

out of the palm of all his oyevim *(enemies)* and out of the palm of Sha'ul: [2] And he said,

געווען פֿון דער האַנט פֿון אַלע זײַנע פֿײַנט , און פֿון דער האַנט
geven fun der hant ale fun zaine faint un fun der hant
having been from the hand of all his enemies and from the hand

פֿון שָׁאוּל . [ב] און ער האָט געזאָגט:
Shauln fun gezogt hot er un
Sha'ul of said has he and

Hashem is my rock, and my matzadah, and my deliverer;

ה׳ איז מײַן פֿעלדז און מײַן פֿעסטונג,
Hashem iz main feldz un main festung
Hashem is my rock and my fortress

און דער ווָאס מאַכט מיך אַנטרינען;
un der vos macht mich antrinen
and the one who makes me escape

[3] The Elohei *(G-d of)* my Tzur; in Him will I trust;

[ג] אלקים מײַן פֿעלדז ווָאס איך שיץ מיך אין אים,
Elokim main feldz vos ich shits mich in im
G-d my rock who I take shelter me in him

מײַן שילד און דער האָרן פֿון מײַן הילף ,
main shild un der horn fun main hilf
my shield and the horn of my salvation

He is my mogen, and the keren of my Salvation, my stronghold, and my refuge, my Moshia;

מײַן טורעם און מײַן אַנטרינונג ,
main turem un main antrinung
my tower and my refuge

Thou savest me from chamas.

מײַן העלפֿער, ווָאס העלפֿסט מיך
main helfer vos helfst mich
my saviour which delivers me

פֿון אומרעכט.
fun umrecht
from injustice

[4] I will call on Hashem, Who is worthy to be praised; so shall I be saved from my oyevim.

[ד] איך רוף ; ברוך ה׳ !
ich ruf Baruch Hashem
I cry out blessed be Hashem

און פֿון מײַנע פֿײַנט ווער איך געהאָלפֿן.
un fun maine faint ver ich geholfn
and from my enemies I am saved

[5] When the waves of mavet *(death)* compassed me,

[ה] וואָרעם אַרומגעראַנגלט האָבן מיך
vorem arumgeringlt hobn mich
because encircled have me

וועלן פֿון טויט ,
veln fun toit
waves of death

the floods of scoundrels overwhelm me;

טײַכן פֿון אונטערגאַנג האָבן מיך געשראָקן;
taichn fun untergang hobn mich geshrokn
rivers of destruction have me alarmed

[6] The chevlei Sheol *(cords of Sheol)* encompassed me; the snares of mavet confronted me;

[ו] שטריק פֿון שְׁאוֹל האָבן מיך אַרומגענומען ,
shtrik fun Sheol hobn mich arumgenumen
cords of Sheol have me embraced

אַקעגנגעקומען זײַנען מיר נעצן פֿון טויט .
akegngekumen zainen netsn mir fun toit
confronted are snares me of death

[7] In my distress I called upon Hashem, and cried to Elohai;

[ז] האָב איך אין מײַן נויט געפֿון צו ה׳ ,
hob ich in main noit gerufn tsu Hashem
have I in my distress called to Hashem

יאָ , צו מײַן ג-ט האָב איך געפֿון,
yo tsu main G-t hob ich gerufn
yes to my G-d have I called

and He did hear my voice out of His Heikhal,

און ער האָט געהערט פֿון זײַן היכל
heichl zain fun gehert hot er un
temple his from heard has he and
מײַן קול ,
kol main
voice my

and my cry did enter into His oznayim.

און מײַן געשריי אין זײַנע אויערן.
oiern zaine in geshrei main un
ears his in cry my and

8 Then ha'aretz shook and trembled;

ח און געשאָקלט און געוואַקלט האָט
hot gevaklt un geshoklt un
has heaved and trembled and
זיך די ערד .
erd di zich
earth the self

the mosedot *(foundations)* of Shomayim moved and shook,

די גרונטפֿעסטן פֿון הימל האָבן געציטערט;
getsitert hobn himel fun gruntfestn di
shook have heaven of foundations the

because He was in wrath.

זיי האָבן זיך געשאָקלט, ווײַל ער
er vail geshoklt zich hobn zei
he because quaked self have they
האָט געצערנט ;
getsernt hot
been angry has

9 There went up an ashan *(smoke)* out of His nostrils,

ט אַ רויך איז אויפֿגעגאַנגען אין זײַן נאָז ,
noz zain in oifgegangen iz roich a
nostrils his in going up is smoke a

and eish out of His peh *(mouth)* devoured;

און פֿון זײַן מויל האָט אַ פֿײַער פֿאַרצערט;
fartsert faier a hot moil zain fun un
consumed fire a has mouth his from and

coals were kindled by it.

קוילן האָבן געברענט פֿון אים.
im fun gebrent hobn koiln
him from burned have coals

10 He bowed HaShomayim also, and came down;

י און ער האָט געניגט דעם הימל און געידערט,
genidert un himel dem geneigt hot er un
descend and heaven the bowed down has he and

and a dark cloud was under His raglayim.

מיט אַ נעבל אונטער זײַנע פֿיס.
fis zaine unter nebl a mit
feet his under thick cloud a with

11 And He rode upon a keruv, and did fly;

יא און ער איז געריטן אויף אַ כּרוב און געפֿלויגן,
gefloign un kruv a oif geritn iz er un
flew and Keruv a on riding is he and

and He was seen upon the wings of the ruach.

און זיך באַווײַזן אויף פֿליגלען פֿון ווינט.
vint fun fliglen oif bavizn zich un
wind of wings on appeared self and

12 And He made choshech sukkot round about Him,

יב און ער האָט געמאַכט פֿינצטערניש פֿאַר
far fintsternish gemacht hot er un
for darkness made has he and
בײַדלעך אַרום אים;
im arum baidlech
him round shelters

dark mayim, and thick clouds of the skies.

אַ זאַמלונג פֿון וואַסערן, וואָלקנס געדיכטע.
gedichte volkens vasern fun zamlung a
thick clouds waters of gathering a

[13] Through the radiant brightness before Him

ג פֿון דעם שימער פֿאַר אים
im far shimer dem fun
him before brightness the from

were coals of eish kindled.

האָבן פֿײַערקוילן געברענט.
gebrent faierkoiln hobn
burning full of fire have

[14] Hashem thundered from Shomayim,

ד געדונערט פֿון הימל האָט ה׳ ,
Hashem hot himel fun gedunert
Hashem has heaven from thundered

and Elyon uttered His voice.

און עליון האָט אַרויסגעלאָזט זײַן קול .
kol zain aroisgelozt hot Elyon un
voice his let out has Most High and

[15] He sent out khitzim, and scattered them;

ט און ער האָט אַרויסגעשיקט פֿײַלן און זיי צעשפּרייט ,
tseshpreit zei un failn aroisgeshikt hot er un
spread out they and arrows sent out has he and

lightning, and vanquished them.

אַ בליץ – און זיי פֿאַרטומלט .
fartumlt zei un blits a
caused tumolt they and lightning a

[16] And the channels of the yam appeared,

ט׳ און די גראָבנס פֿון ים האָבן זיך באַוויזן ,
bavizn zich hobn yam fun grobns di un
appeared self have the sea of trenches the and

the mosedot *(foundations)* of the tevel *(world)* were uncovered,

די גרונטפֿעסטן פֿון דער וועלט זײַנען
zainen velt der fun gruntfestn di
are world the of foundations the

אַנטפּלעקט געוואָרן ,
gevorn antplekt
having become reveal

at the rebuking of Hashem,

דורך דעם אָנגעשריי פֿון ה׳ ,
Hashem fun ongeshrei dem durch
Hashem of rebuke the by

at the blast of the ruach of His nostrils.

פֿון דעם אָטעמבלאָז פֿון זײַן נאָז .
noz zain fun otembloz dem fun
nose his of puff of breath the from

[17] He sent from on High, He took me;

י ער האָט אויסגעשטרעקט פֿון דער הייך און מיך גענומען ,
genumen mich un heich der fun oisgeshtrekt hot er
took me and height the from stretched out has he

He drew me out of mayim rabbim;

מיך אַרויסגעצויגן פֿון וואַסערן גרויסע.
groise vasern fun aroisgetsoign mich
great waters from drew out me

[18] He delivered me from my strong oyev, and from them that hated me;

י׳ ער האָט מיך מציל געווען פֿון
fun geven matsl mich hot er
from having been rescued me has he

מײַן מאַכטיקן פֿײַנט,
faint machtikn main
foe mighty my

for they were too strong for me.

פֿון מײַנע שׂונאים , ווען זיי זײַנען געווען
geven zainen zei ven sonem maine fun
having been are they when enemies my from

שטאַרקער פֿון מיר.
mir fun shtarker
me than stronger

[19] They confronted me in the day of my calamity;

יט זיי זיינען מיר אַקעגנגעקומען אין
in akegngekumen mir zainen zei
in confronted me are they

, בראָך מיין פֿון טאָג
broch main fun tog
disaster my of day

but Hashem was my support.

. געווען אָנלען אַן מיר איז ה' אָבער
geven onlen an mir iz Hashem ober
having been support an me is Hashem but

[20] He brought me forth also into a large place;

כ ער האָט מיך אַרויסגעפֿירט אין דערברייטערנישׂ,
derbreiternish in aroisgefirt mich hot er
open place in led out me has he

He delivered me, because chafetz *(He delighted)* in me.

מיך אַרויסגעצויגן , ווייל ער האָט
hot er vail aroisgetsoign mich
has he because brought out me

.מיך באַגערט
bagert mich
pleased me

[21] Hashem rewarded me according to my tzedakah;

כא ה' פֿאַרגעלט מיך לויט מיין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main loit mich fargelt Hashem
righteousness my according to me rewards Hashem

according to the cleanness of my hands hath He recompensed me.

לויט דער רייַנקייט פֿון מיַינע הענט
hent maine fun reinkeit der loit
hands my of purity the according to

.קערט ער מיר אום
um mir er kert
back me he turns

[22] For I have been shomer over the drakhei Hashem,

כב וואָרעם איך האָב געהיט די וועגן
vegen di gehit hob ich vorem
ways the guarded have I because

, פֿון ה'
Hashem fun
Hashem of

and have not wickedly departed from Elohai.

.און נישט פֿאַרבראָכן אַקעגן מיין ג-ט
G-t main akegn farbrochn nisht un
G-d my against transgressed not and

[23] For all His mishpatim were before me;

כג וואָרעם אַלע זיַינע געזעצן זיַינען פֿאַר מיר,
mir far zainen gezetsn zaine ale vorem
me before are laws his all for

as for His chukkot, I did not depart from them.

. און זיַינע חוקים , דערפֿון קער איך נישט אָפּ
op nisht ich ker derfun chukkim zaine un
away not I turn thereof statutes his and

[24] I was also tamim *(blameless)* before Him,

כד און איך בין געווען צו אים גאַנץ ,
gants im tsu geven bin ich un
entire him to having been am I and

and have kept myself from mine avon *(iniquity)*.

. און האָב מיך געהיט פֿון מיַין זינדיקייט
zindikeit main fun gehit mich hob un
sinfulness my from guarded me have and

[25] Therefore Hashem hath rewarded me according to my tzedakah;

כה דערום האָט מיר אומגעקערט ה'
Hashem umgekert mir hot derum
Hashem returned me has therefore

, לויט מיין גערעכטיקייט
gerechtikeit main loit
righteousness my according to

according to my cleanness
before His eyesight.

לויט מײַן ריינקייט פֿאַר זײַנע אויגן.
loit main reinkeit far zaine oign
according to my purity before his eyes

[26] With the chasid *(loyal, the one having chesed, the devout one)* Thou wilt show Thyself loyal,

כו מיט דעם גענאָדיקן וויַזטו זיך גענאָדיק,
genodik zich vaiztu genodikn dem mit
merciful self show merciful the with

and with the Gibbor tamim *(blameless man)*
Thou wilt show Thyself blameless.

מיט דעם ערלעכן מאַן וויַזטו זיך ערלעך.
erlech zich vaiztu man erlechn dem mit
honest self show man honest the with

[27] With the pure Thou wilt
show Thyself pure;

כז מיט דעם ריינעם וויַזטו זיך ריין,
rein zich vaiztu reinem dem mit
pure self show pure the with

and with the ikkesh *(crooked, devious)* Thou
wilt show Thyself shrewd.

און מיט דעם קרומען וויַזטו זיך פֿאַרדרייט.
fardreit zich vaiztu krumen dem mit un
complicated self show crooked the with and

[28] And the Am oni *(afflicted people)* Thou wilt save;

כח און דאָס אָרימע פֿאָלק טוסטו העלפֿן,
helfn tustu folk orime dos un
save are you doing people poor this and

but Thine eyes are upon
the haughty,

און דײַנע אויגן זײַנען אויף די הויכע,
hoiche di oif zainen oign daine un
high the on are eyes your and

that Thou mayest bring
them down.

דו זאָלסט זיי דערנידערן.
dernidern zei zolst du
bring down them you(SG) must you

[29] For Thou art my ner *(lamp)*, Hashem;

כט ווארעם דו ביסט מײַן ליכט ה',
Hashem licht main bist du vorem
Hashem light my are you because

and Hashem will lighten
my choshech.

און ה' באַשײַנט מײַן פֿינצטערניש.
fintsternish main bashaint Hashem un
darkness my illuminates Hashem and

[30] For by Thee I have run
through a troop;

ל ווארעם מיט דיר לויף איך קעגן אַ מחנה,
machne a kegen ich loif dir mit vorem
legion a against I run you(SG) with because

by Elohai can I leap
over a wall.

מיט מײַן ג-ט שפּרינג איך אַ מויער
moier a ich shpring G-t main mit
wall a I jump G-d my with

אַריבער.
ariber
on the other side of

[31] As for G-d, His derech
is tamim;

לא הָאֵל – זײַן וועג איז גאַנץ;
gants iz veg zain HaEl
entire is way his the G-d

the Word of Hashem
is proven;

דאָס ווארט פֿון ה' איז געלײַטערט,
gelaitert iz Hashem fun vort dos
refined is Hashem of word this

He is a mogen *(shield)* to all them
that trust in Him.

ער איז אַ שילד פֿאַר אַלע וואָס שיצן
shitsn vos ale far shild a iz er
take shelter who all for shield a is he

זיך אין אים.
im in zich
him in self

[32] For who is G-d, save
Hashem?

לב ווארעם ווער איז אַן אֵל אויסער ה',
Hashem oiser El an iz ver vorem
Hashem besides G-d a is who because

And who is Tzur, save Eloheinu?

און ווער אַ פֿעלדז אויסער אלוקינו ?
Elokeinu oiser feldz a ver un
our G-d besides rock a who and

[33] G-d is my ma'oz and power;

לג הָאֵל וואָס איז מײַן שטאַרקע פֿעסטונג,
festung shtarke main iz vos HaEl
fortress strong my is who the G-d

and He maketh my derech perfect.

און לאָזט גיין גלײַך מײַן וועג.
veg main glaich gein lozt un
way my straight go let and

[34] He maketh my feet like the feet of ayyalot *(deer)*;

לד ער מאַכט מײַנע פֿיס גלײַך ווי די הינדן ,
hindn di vi glaich fis maine macht er
deer the as compare feet my makes he

and maketh me stand upon my high places.

און אויף מײַנע הייכן טוט ער מיך שטעלן.
shteln mich er tut heichn maine oif un
set me he does heights my on and

[35] He teacheth my yadayim for milchamah;

לה ער לערנט מײַנע הענט צו מלחמה ,
milchome tsu hent maine lernt er
war to hands my trains he

so that a keshet nechoshah is bent by mine arms.

און אַ קופּערנעם בויגן בייגן אַראָפּ מײַנע אָרעמס.
orems maine arop beigen boign kupernem a un
arms my down bend bow copper a and

[36] Thou hast also given me the mogen of Thy Salvation;

לו און האָסט מיר געגעבן דעם שילד
shild dem gegebn mir host un
shield the given me have and

פֿון דײַן הילף ,
hilf dain fun
salvation your of

and hath stooped down to make me great.

און דײַן מילדקייט טוט מיך גרייסן .
greisn mich tut mildkeit dain un
magnify me does gentleness your and

[37] Thou hast enlarged my stride under me;

לז דערברייטערסט מײַן טריט אונטער מיר,
mir unter trit main derbreiterst
me under steps my widen

so that my karsulayim do not slip.

און נישט אויסגעגליטשט האָבן זיך מײַנע קנעכלעך .
knechlech maine zich hobn oisgeglitsht nisht un
ankles my self have slip not and

[38] I have pursued mine oyevim, and destroyed them;

לח איך האָב געיאָגט מײַנע פֿײַנט און
un faint maine geyogt hob ich
and enemies my pursued have I

זיי פֿאַרטיליקט,
fartilikt zei
destroyed them

and turned not again until I had consumed them.

און זיך נישט אומגעקערט ביז איך האָב זיי פֿאַרלענדט.
farlendt zei hob ich biz umgekert nisht zich un
finished them had I until turned back not self and

[39] And I have consumed them, and wounded them,

לט יאָ , איך האָב זיי פֿאַרלענדט און זיי צעהאַקט,
tsehakt zei un farlendt zei hob ich yo
crush them and finished they have I yes

that they could not arise;

אַז זיי קענען נישט אויפֿשטיין;
oifshtein nisht kenen zei az
stand up not can they that

indeed, they are fallen under my raglayim.

און זיי זײַנען געפֿאַלן אונטער מײַנע פֿיס.
fis maine unter gefaln zainen zei un
feet my under fell are they and

[40] For Thou hast girded me with chayil *(strength)* for milchamah *(battle)*;

מ און האָסט מיך באַגורט מיט שטאַרקייט
shtarkeit mit bagurt mich host un
strength with girded me have and

פַּאַר מלחמה ,
milchome far
battle for

them that rose up against me hast Thou caused to bow down under me.

האָסט געבייגט מײַנע קעגנשטייער
kegnshteyer maine gebeigt host
opponents my made bow have

אונטער מיר.
mir unter
me under

[41] Thou hast also given me victory over the necks of mine oyevim,

מא און מײַנע פֿײַנט האָסטו געמאַכט
gemacht hostu faint maine un
made have you enemies my and

מיטן נאַקן צו מיר,
mir tsu nakn mitn
me to neck with

that I might destroy them that hate me.

מײַנע שׂונאים איך זאָל זיי פֿאַרשניידן.
farshnaidn zei zol ich sonem maine
destroy them shall I enemies my

[42] They looked, but there was no moshia;

מב זיי האָבן זיך אומגעקוקט, און נישט געווען קיין העלפֿער,
helfer kein geven nisht un umgekukt zich hobn zei
saviour any having been not and looked self have they

even unto Hashem, but He answered them not.

צו ה – און ער האָט זיי נישט געענטפֿערט.
geentfert nisht zei hot er un Hashem tsu
answered not them has he and Hashem to

[43] Then did I beat them as small as the aphar of eretz,

מג און איך האָב זיי צעריבן ווי שטויב
shtoib vi tseribn zei hob ich un
dust like grind them have I and

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

I did stamp them as the mire of the street, and did scatter them abroad.

ווי גאַסנקויט זיי צעדריקט, זיי צעטרעטן.
tsetretn zei tsedrikt zei gasnkoit vi
trample them crushed them street mud as

[44] Thou also hast delivered me from the contentions of my people,

מד און האָסט מיך געמאַכט אַנטרינען פֿון
fun antrinen gemacht mich host un
from escape made me have and

די קריג פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun krig di
people my of quarrels the

Thou hast kept me to be Rosh of the Goyim;

מיך געהיט אויף צו ווערן דער קאָפּ פֿון די אומות ;
umes di fun kop der vern tsu oif gehit mich
nations the of head the become to on kept me

a people which I knew not shall serve me.

אַ פֿאָלק וואָס איך קען נישט, טוט מיר דינען .
dinen mir tut nisht ken ich vos folk a
serve me do not know I who people a

[45] Foreigners shall submit themselves unto me;

מה די קינדער פֿון דעם פֿרעמדן גייען אײַן פֿאַר מיר,
mir far ain geyen fremdn dem fun kinder di
me before in walk foreigner the of children the

as soon as they hear, they shall be mishma'at *(obedient)* unto me.

פֿון הערן מיטן אויער געהאָרכן זיי מיר.
mir zei gehorchn oier mitn hern fun
me they obey ear with hearing of

[46] Strangers shall fade away,

מו די קינדער פֿון דעם פֿרעמדן וועלן פֿאַרוועלקט,
farvelkt vern fremdn dem fun kinder di
withered become foreigner the of children the

and they shall be afraid out of their misgerot *(strongholds)*.

און קומען הינקענדיק אַרויס פֿון זייערע
zeyere fun arois hinkendik kumen un
their of out limping come and

. פֿעסטונגען
festungen
strongholds

[47] Hashem liveth;

מז עס לעבט ה , און געלויבט איז מײַן פֿעלדז,
feldz main iz geloibt un Hashem lebt es
rock my is praised and Hashem lives it

and baruch be my Tzur; and exalted be the Elohei Tzur of my Salvation.

און דערהויבן איז אלקים דער פֿעלדז
feldz der Elokim iz derhoibn un
rock the G-d is exalted and

; פֿון מײַן הילף
hilf main fun
salvation my of

[48] It is G-d that avengeth me,

מח הָאֵל וואָס גיט מיר נקמות ,
nkmut mir git vos HaEl
vengeance me gives which the G-d

and that bringeth down the nations under me.

און מאַכט נידערן די אומות אונטער מיר,
mir unter umes di nidern macht un
me under peoples the go down makes and

[49] And that bringeth me forth from mine oyevim;

מט און ציט מיך אַרויס פֿון מײַנע פֿײַנט ;
faint maine fun arois mich tsit un
enemies my from forth me brings and

Thou also hast lifted me up on high above them that rose up against me;

יָא , איבער מײַנע קעגנשטייער
kegnshteyer maine iber yo
opponents my over yes

דערהייבסטו מיך ,
mich derheibstu
me you(sg) exalt

Thou hast delivered me from the ish chamasim.

. פֿון דעם רויבמענטשן ביסטו מיך מציל
matsl mich bistu roibmentshn dem fun
rescued me are you violent men the from

[50] Therefore I will give thanks unto Thee, Hashem, among the Goyim,

נ דערום לויב איך דיך , ה ,
Hashem dich ich loib derum
Hashem you(SG) I praise therefore

צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

and I will sing praises unto Shimecha *(Thy Name)*.

און צו דיין נאָמען טו איך זינגען .
zingen ich tu nomen dain tsu un
sing I do name your to and

[51] He is the migdal Yeshu'ot for His melech;

נא אַ טורעם פֿון הילף איז ער פֿאַר
far er iz hilf fun turem a
before he is salvation of tower a

זײַן מלך ,
melech zain
king his

and showeth chesed to His Moshiach,

און ער טוט חֶסֶד מיט זײַן געזאַלבטן,
gezalbtn zain mit chesed tut er un
anointed his with kindness do he and

unto Dovid, and to his zera ad-olam.

מיט דָּוִדן און מיט זײַן זאָמען ביז אייביק .
eibik biz zomen zain mit un Dovidn mit
forever until seed his with and Dovid with

23 Now these be the last devarim of Dovid:

כג און דאָס זײַנען די לעצטע ווערטער פֿון דָּוִדן :
Dovidn fun verter letste di zainen dos un
Dovid of words last the are these and

Dovid Ben Yishai said,

די רייד פֿון דָּוִד דעם זון פֿון יִשַׁי ,
Yishaien fun zun dem Dovid fun reid di
Yishai of son the Dovid of words the

the gever *(man)* who was raised up above,

די רייד פֿון דעם מאַן וואָס איז הויך געשטעלט,
geshtelt hoich iz vos man dem fun reid di
stood high is who man the of words the

the Moshiach Elohei Ya'akov,

דעם געזאַלבטן פֿון אלוקי יעקבֿן ,
Yaakovn Elokei fun gezalbtn dem
Yaakov the G-d of of anointed the

and the singer of zemirot *(songs)* of Yisroel:

און דעם זיסן זינגער פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun zinger zisn dem un
Yisroel of singer sweet the and

[2] The Ruach Hashem spoke by me,

ב דער גײַסט פֿון ה רעדט דורך מיר,
mir durch redt Hashem fun gaist der
me through speaks Hashem of spirit the

and His word was on my leshon.

און זײַן וואָרט איז אויף מײַן צונג .
tsung main oif iz vort zain un
tongue my on is word his and

[3] The Elohei Yisroel said,

ג אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט געזאָגט,
gezogt hot Yisroel Elokei
said has Yisroel the G-d of

the Tzur Yisroel spoke to me,

דער פֿעלדז פֿון יִשְׂרָאֵל האָט צו מיר געredt:
geredt mir tsu hot Yisroel fun feldz der
spoken me to has Yisroel of rock the

He that ruleth over adam,

אַ געוועלטיקער איבער מענטשן דאַרף זײַן
zain darf mentshn iber geveltiker a
be must men over ruler a

Tzaddik, ruling in the yirat Elohim.

אַ צדיק וואָס געוועלטיקט מיט יִרְאַת אלקים ,
Elokim yiras mit geveltikt vos tsadik a
G-d fear of with rules who righteous one a

[4] And He shall be as the ohr of the boker,

ד און ווי ליכט פֿון פֿרימאָרגן ווען די זון גייט אויף –
oif geit zun di ven frimorgn fun licht vi un
up goes sun the when morning of light like and

when the shemesh riseth,

אַ פֿרימאָרגן אָן וואָלקן,
volken on frimorgn a
clouds without morning a

even a morning without clouds;

ווען פֿון שײַן נאָכן רעגן
regn nochn shain fun ven
rain after brightness from when

as the tender deshe *(grass)* springing out of ha'aretz by clear shining after matar *(rain)*.

שפּראָצט דאָס גראָז פֿון דער ערד .
erd der fun groz dos shprotst
earth the from grass this spring up

[5] Is not my Bais so with G-d?

ה פֿאַר וואָר , איז נישט פֿעסט מײַן הויז פֿאַר אֵל ?
El far hoiz main fest nisht iz vor far
G-d before house my firm not is surely for

Yet He hath made with me a Brit Olam,

וויַיל אַן אייביקן בריתֿ האָט ער מיר געמאַכט,
gemacht mir er hot bris eibikn an vail
made with me he has covenant everlasting an for

ordered in all things,
and sure;

for this is all my
salvation, and all
my chefetz *(desire)*,
will He not make it spring
forth *(tzemach)*?

6 But the Bnei Beliyaal
shall be all of them

as kotz *(thorns)* thrust
away,

because they cannot be
gathered with hands;

7 But the one that shall
touch them

must be armed with
barzel *(iron)*

and the staff of a khanit
(spear);

and they shall be utterly
burned

with eish where they are.

צוגעבריִיט אין אַלעם און אָפּגעהיט;
opgehit un alem in tsugebreit
protected and all things in broad

פַּאַר וואָר, אַל מײַן הילף און אַל מײַן באַגער
bager main al un hilf main al vor far
desire my all and salvation my all surely for

צי מאַכט ער נישט שפּראָצן?
shprotsn nisht er macht tsi
spring up not he make will?

ו אָבער די נידערטרעכטיקע זײַנען אַלע
ale zainen nidertrechtike di ober
all are worthless the but

ווי דערנער אַוועקגעוואָרפֿענע
avekgevorfene derner vi
thrown away thorns like

וואָס מען קען מיט דער האַנט נישט אָננעמען;
onnemen nisht hant der mit ken men vos
take hold of not hand the with can one that

ז און ווײל עמעצער זיי אָנרירן,
onrirn zei emetser vil un
touch they someone will and

באַוואָרנט ער זיך מיט אַן אײַזן
aizn an mit zich er bavornt
iron an with self he arms

אָדער אַ האָלץ פֿון אַ שפּיז;
shpiz a fun holts a oder
spear a of shaft a or

און פֿאַרברענט מיט פֿײַער
faier mit farbrent un
fire with burned up and

ווערן זיי פֿאַרברענט אויפֿן אָרט.
ort oifn farbrent zei vern
the spot on burned up they become

8 These be the shmot
of the gibborim
whom Dovid had;
Yoshev Bashevet
Tachkemoni, chief
among the Three;
the same was Adino
the Etzni; he killed
eight hundred, in one
encounter.

ח דאָס זײַנען די נעמען פֿון די גיבורים וואָס דָּוִד האָט געהאַט:
gehat hot Dovid vos giborim di fun nemen di zainen dos
had has Dovid whom warriors the of names the are these

יוֹשֵׁב-בַּשֶּׁבֶת, אַ תַּחכמוֹני, דער הויפּטמאַן פֿון די עלטסטע, דאָס
dos eltste di fun hoiptman der Tachkemoni a Yoshev-Bashevet
this elders the of head man the Tachkemoni a Yoshev Bashevet

איז עֲדִינוֹ דער עצני; אויף אַכט הונדערט מאַן, דערשלאָגן מיט איין
ein mit dershlogn man hundert acht oif Etsni der Adino iz
one with struck down men hundred eight against Etzni the Adino is

מאָל.
mol
time

9 And after him was
El'azar Ben Dodo the
Achochi, one of the
three gibborim with
Dovid, when they defied
the Pelishtim that
were there gathered

ט און נאָך אים איז געווען אֶלעָזָר בן דּוֹדוֹ בן אַחוֹחי, פֿון
fun Achochi ben Dodo ben Elazar geven iz im noch un
of Achochi Ben Dodo Ben El'azar having been is him after and

די דריי גיבורים מיט דָּוִדן, ווען זיי האָבן זיך אײַנגעשטעלט
aingeshtelt zich hobn zei ven Dovidn mit giborim drai di
defied self have they when Dovid with warriors three the one of

אַקעגן די פּלשתּים, וואָס האָבן זיך דאָרטן אײַנגעזאַמלט אויף מלחמה,
milchome oif aingezamlt dortn zich hobn vos Pelishtim di akegn
battle for gathered there self have who Pelishtim the against

together to milchamah, and the Ish Yisroel were gone away; [10] He arose, and struck the Pelishtim until his yad was weary, and his yad had devekyus unto the cherev; and Hashem wrought a teshuah gedolah *(great victory)* that day; and the people returned after him only to plunder.

[11] And after him was Shammah Ben Agee the Harari. And the Pelishtim were gathered together into a troop, where was a piece of ground full of lentils; and the people fled from the Pelishtim. [12] But he stood in the midst of the allotted ground, and defended it, and slaughtered the Pelishtim; and Hashem wrought a teshuah gedolah.

[13] And three of the thirty chief men went down, and came to Dovid in the time of katzir unto the cave of Adullam; and the troop of the Pelishtim encamped in the Emek Repha'im. [14] And Dovid was then in the matzadah, and the garrison of the Pelishtim was then in Beit-Lechem. [15] And Dovid longed, and said, Oh that one would give me drink of the mayim of the well of Beit-Lechem, which is by

און די מענער פֿון ישְׂרָאֵל זיינען געווען אַוועקגעגאַנגען; ׳ און ער איז
iz er un avekgegangen geven zainen Yisroel fun mener di un
is he and withdrawn having been are Yisroel of men the and

אויפֿגעשטאַנען, און האָט געשלאָגן צווישן די פּלשתּים ביז זיין האַנט
hant zain biz Pelishtim di tsvishn geshlogn hot un oifgeshtanen
hand his until Pelishtim the among struck down has and arose

איז מיד געווָארן , און זיין האַנט האָט זיך צוגעקלעפּט צום שווערד.
shverd tsum tsugeklept zich hot hant zain un gevorn mid iz
sword to stick self has hand his and having become weary is

און ה האָט געטאָן אַ גרויסע ישועה אין יענעם טאָג, און דאָס פֿאָלק
folk dos un tog yenem in yeshue groise a geton hot Hashem un
people the and day that in salvation great a done has Hashem and

האָט זיך אומגעקערט נאָר אים, בלויז אויסצוטאָן.
oistsuton bloiz im noch umgekert zich hot
strip only him after returned self has

יא און נאָך אים איז געווען שַׁמָּה דער זון פֿון אָגֵא , פֿון
fun Ageen fun zun der Shammah geven iz im noch un
of Agee of son the Shammah having been is him after and

הָרָר . די פּלשתּים האָבן זיך געהאַט אײַנגעזאַמלט אין אַ מחנה ; און
un machne a in aingezamlt gehat zich hobn Pelishtim di Harar
and legion a in gathered have had self have Pelishtim the Harar

דאָרטן איז געווען אַ שטיק פֿעלד פֿול מיט לינדזן ; און דאָס פֿאָלק איז
iz folk dos un lindzn mit ful feld shtik a geven iz dortn
is people this and lentil with full field piece a having been is there

אַנטלאָפֿן פֿון די פּלשתּים ; יב האָט ער זיך געשטעלט אין מיטן פֿון דעם
dem fun mitn in geshtelt zich er hot Pelishtim di fun antlofn
the of midst in stood self he has Pelishtim the from fled

שטיק לאַנד, און האָט עס מציל געווען ; און ער האָט געשלאָגן
geshlogn hot er un geven matsl es hot un land shtik
struck down has he and having been rescued it has and land piece

די פּלשתּים , און ה האָט געטאָן אַ גרויסע ישועה .
yeshue groise a geton hot Hashem un Pelishtim di
salvation great a done has Hashem and Pelishtim the

יג און דריי פֿון די דריסיק הויפּטלייט האָבן אַראָפּגענידערט און זיינען
zainen un aropgenidert hobn hoiptlait draisik di fun drai un
are and gone down have chief people thirty the of three and

געקומען אין שניטצייט צו דָּוִדן צו דער הייל פֿון עֲדוּלָם ; און
un Adulam fun heil der tsu Dovidn tsu shnittsait in gekumen
and Adullam of cave the to Dovid to harvest time in having come

די מחנה פֿון די פּלשתּים האָט געלאַגערט אין טאָל רפָאים . יד און
un Refaim tal in gelagert hot Pelishtim di fun machne di
and Repha'im valley of in encamped has Pelishtim the of legion the

דָּוִד איז דעמאָלט געווען אין דער פֿעסטונג , און די וואַך פֿון
fun vach di un festung der in geven dentsmol iz Dovid
of guard the and stronghold the in having been then is Dovid

די פּלשתּים איז דעמאָלט געווען אין בֵּית-לֶחֶם . טו האָט דָּוִד
Dovid hot Beis-Lechem in geven dentsmol iz Pelishtim di
Dovid has Beit-Lechem in having been then is Pelishtim the

געגלוסט, און ער האָט געזאָגט: וווען מיר גיט ווער טרינקען וואַסער
vaser trinken ver git mir ven gezogt hot er un geglust
water to drink whoever gives me when said has he and craved

פֿון דעם ברונעם פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס אין טויער! טז האָבן די דריי
drai di hobn toier in vos Beis-Lechem fun brunem dem fun
three the have gate in which Beit-Lechem of well the from

the sha'ar! 16 And the three gibborim broke through the machaneh of the Pelishtim, and drew mayim out of the well of Beit-Lechem, that was by the sha'ar, and took it, and brought it to Dovid; nevertheless he would not drink thereof, but poured it out unto Hashem. 17 And he said, Chalilah! *(be it far from me)*, Hashem, that I should do this! Is not this the dahm of the anashim that went in jeopardy of their nafshot? Therefore he would not drink it. These things did these three gibborim,

גִּבּוֹרִים אֲרַיינגעבראָכן אין לאַגער פֿון די פּלשתּים , און זיי האָבן
hobn zei un Pelishtim di fun lager in araingebrochn giborim
have they and Pelishtim the of camp in brought in warriors

אָנגעשעפּט וואַסער פֿון דעם ברונעם פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס בײַם טויער,
toier baim vos Beis-Lechem fun brunem dem fun vaser ongeshept
gate by the which Beit-Lechem of well the from water drawn

און גענומען און געבראַכט צו דָּוִד . אָבער ער האָט עס נישט געוואָלט
gevolt nisht es hot er ober Dovidn tsu gebracht un genumen un
wanted not it has he but Dovid to brought and taken and

טרינקען, און האָט עס אויסגעגאָסן צו ה׳ . יז און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un Hashem tsu oisgegosen es hot un trinken
said has he and Hashem to poured out it has and to drink

חלילה מיר, ה׳ , אַז איך זאָל דאָס טאָן! דאָס בלוט פֿון די
di fun blut dos ton dos zol ich az Hashem mir cholile
the of blood this do this should I that Hashem me far be it from

מענטשן וואָס זײַנען געגאַנגען מיט דער סכּנה פֿון זייער לעבן? און
un lebn zeyer fun sekone der mit gegangen zainen vos mentshn
and lives their of risk the with having gone are which men

ער האָט עס נישט געוואָלט טרינקען. דאָס האָבן געטאָן די דריי גִּבּוֹרִים .
giborím drai di geton hobn dos trinken gevolt nisht es hot er
warriors three the done have this to drink wanted not it has he

18 And Avishai, the brother of Yoav Ben Tzeruyah, was chief among three. And he lifted up his khanit *(spear)* against three hundred, and slaughtered them, and had the shem among the Three.

יח אָבִישַׁי , יוֹאָבס ברודער, דער זון פֿון צרוּיָהן , ער איז
iz er Tseruyahn fun zun der bruder Yoavs Avishai un
is he Tseruyah of son the brother Yoav's Avishai and

געווען דער הויפּט פֿון די דריי ; און ער האָט אויפֿגעהויבן זײַן שפּיז
shpiz zain oifgehoibn hot er un drai di fun hoipt der geven
spear his lifted up has he and three the of head the having been

אויף דריי הונדערט און זיי דערשלאָגן ; ער האָט געהאַט אַ שֵׁם
shem a gehat hot er dershlogn zei un hundert drai oif
name a had has he struck down them and hundred three against

צוויישן די דריי .
drai di tsvishn
three the among

19 Was he not most honored of the Three? Therefore he was their sar; howbeit he attained not unto the first three.

יט פֿון די דריי איז ער געווען דער אָנגעזעענסטער, און ער איז בײַ
bai iz er un ongezeensterder geven er iz drai di fun
by is he and eminent the having been he is three the of

זיי געוואָרן צום עלטסטן, אָבער צו די דריי איז ער נישט
nisht er iz drai di tsu ober eltstn tsum gevorn zei
not he is three the to but elder for the having become them

געקומען .
gekumen
having come

20 And Benayah Ben Yehoyada was a ben chayil, of Kavtze'el, who had done many deeds: he slaughtered two lionlike men of Moav; he went down also and

כ און בְּנָיָהוּ דער זון פֿון יְהוֹיָדָען , דער זון פֿון אַ העלדישן מאַן,
man heldishn a fun zun der Yehoyadaen fun zun der Benayahu un
man valiant a of son the Yehoyada of son the Benayah and

גרויס אין אויפֿטוען, פֿון קַבְצְאֵל , ער האָט געשלאָגן די צוויי העלדן פֿון
fun heldn tsvei di geshlogn hot er Kavtseel fun oiftuen in grois
of heroes two the struck down has he Kavtze'el from deeds in great

מוֹאָבּ, און ער האָט אַראָפּגעגנידערט און האָט דערשלאָגן אַ לייב אין אַ גרוב,
grub a in leib a dershlogn hot un aropgenidert hot er un Moav
pit a in lion a struck down has and gone down has he and Moav

slaughtered an aryeh in the midst of a pit on a snowy day; [21] And he slaughtered an Egyptian, a goodly man; and the Egyptian had a khanit *(spear)* in his yad; but he went down to him with a shevet *(club)*, and plucked the khanit out of the Egyptian's yad, and slaughtered him with his own khanit. [22] These things did Benayah Ben Yehoyada, and had the shem among three gibborim. [23] He was more honored than the Shloshim, but he attained not to the first Three. And Dovid set him over his bodyguard.

[24] Asahel the brother of Yoav was one of the thirty; Elchanan Ben Dodo of Beit-Lechem, [25] Shammah the Harodi, Elika the Charodi,

[26] Cheletz the Palti, Ira Ben Ikkesh the Tekoi, [27] Avi'ezer the Anetoti, Mevunai the Chushati, [28] Tzalmon the Achochi, Maharai the Netophati,

[29] Chelev Ben Ba'anah, a Netophati, Ittai Ben Rivai out of Giv'ah of the Bnei Binyamin, [30] Benayah the Pir'athoni, Hiddai of the ravines of Ga'ash, [31] Avi-Alvon the Arvati, Azmavet the Barchumi, [32] Elyachba

אִין אַ טאָג פֿון שניי . כא און ער האָט דערשלאָגן אַ מצרישן מאַן, אַ מאַן
man a man Mitsrishn a dershlogn hot er un shnei fun tog a in
man a man Egyptian an struck down has he and snow of day a in

אָנצוקוקן ; און אין דעם מיצריס האָנט איז געווען אַ שפּיז, און ער
er un shpiz a geven iz hant Mitsris dem in un ontsukukn
he and spear a having been is hand Egyptian's the in and to look at

האָט אַראָפּגענידערט צו אים מיט אַ רוט; האָט ער אַרויסגעריסן דעם שפּיז
shpiz dem aroisgerisn er hot rut a mit im tsu aropgenidert hot
spear the extracted he has rod a with him to gone down has

פֿון דעם מיצריס האַנט, און האָט אים געהרגעט מיט זײַן אייגענעם שפּיז .
shpiz eigenem zain mit geharget im hot un hant Mitsris dem fun
spear own his with killed him has and hand Egyptian's the from

כב דאָס האָט געטאָן בנָיָהוּ דער זון פֿון יְהוֹיָדָעַן , און ער
er un Yehoyadaen fun zun der Benayahu geton hot dos
he and Yehoyada of son the Benayah done has these

האָט געהאַט אַ שם צווישן די דריַי גיבורים . כג ער איז געווען
geven iz er giborim drai di tsvishn shem a gehat hot
having been is he warriors three the among name a had has

מער אָנגעזען פֿון די דריַיסיק, אָבער צו די דריַי איז ער נישט
nisht er iz drai di tsu ober draisik di fun ongezen mer
not he is three the to but thirty the than distinguished more

געקומען . און דָוִד האָט אים אויפֿגעזעצט איבער זײַן לייַבוואַך .
laibvach zain iber oifgezetst im hot Dovid un gekumen
bodyguard his over appointed him has Dovid and having come

כד עַשָׂהאֵל, יוֹאָבס ברודער, איז געווען צווישן די דריַיסיק;
draisik di tsvishn geven iz bruder Yoavs Asahel
thirty the among having been is brother Yoav's Asahel

אֶלְחָנָן דער זון פֿון דּוֹדוֹ פֿון בֵּית-לֶחֶם ; כה שַׁמָּה פֿון חֲרוֹד ;
Harod fun Shammah Beis-Lechem fun Dedan fun zun der Elchanan
Harod of Shammah Beit-Lechem of Dodo of son the Elchanan

אֶליקָא פֿון חֲרוֹד ;
Harod fun Elika
Harod of Elika

כו חֶלֶץ פֿון פֶּלֶט ; עִירָא דער זון פֿון עִקֶּשׁ פֿון תְּקוֹעַ ; כז אֲבִיעֶזֶר
Aviezer Tekoa fun Ikeshn fun zun der Ira Pelet fun Chelets
Avi'ezer Tekoa of Ikkesh of son the Ira Pelet of Cheletz

פֿון עֲנָתוֹת ; מְבוּנַי פֿון חוּשָׁה ; כח צַלְמוֹן פֿון אֲחוֹחַ ; מַהֲרַי
Maharai Achoach fun Tsalmon Chushah fun Mevunai Anatot fun
Maharai Achoch of Tzalmon Chusha of Mevunai Anatot of

פֿון נְטוֹפָה ;
Netofah fun
Netophat of

כט חֶלֶב דער זון פֿון בַּעֲנָה פֿון נְטוֹפָה ; אִתַּי דער זון פֿון
fun zun der Ittai Netofah fun Baanahn fun zun der Chelev
of son the Ittai Netophat of Ba'anah of son the Chelev

בִּנְיָמִין ; ל בְּנָיָהוּ פֿון גִּבְעָה פֿון די קינדער פֿון בנימין ; ריבַי פֿון
fun Benayahu Binyamin fun kinder di fun Givah fun Rivaien
of Benayah Binyamin of children the of Giv'ah of Rivai

פִּרְעָתוֹן ; הִדַּי פֿון נַחֲלֵי-גָעַשׁ ; לא אֲבִי-עַלְבוֹן פֿון עַרָבָה ;
Aravah fun Avi-Alvon nachalei-Gaash fun Hiddai Pirathon
Arvah of Avi-Alvon ravines of Ga'ash of Hiddai Pir'athon

the Sha'alboni, of the Bnei Yashen, Yehonatan, [33] Shammah the Harari, Achiam Ben Sharar the Arari, [34] Eliphelet Ben Achasbai son of the Ma'akhati, Eli'am Ben Achitophel the Giloni, [35] Chetzrai the Karmeli, Pa'arai the Arbi, [36] Yigal Ben Natan of Tzovah, Bani the Gadi,

[37] Tzelek the Ammoni, Nachrai the Be'eroti, armorbearer to Yoav Ben Tzeruyah, [38] Ira a Yitri, Garev a Yitri, [39] Uriyah the Chitti; 37 in all.

עַזְמָוֶת פֹּון בַּרְחוּם ; לב אֶלְיַחְבָא פֹּון שַׁעַלְבֹּון ; פֹּון זין פֹּון יָשֶׁן ,
Yashein fun zin fun Shaalvon fun Elyachba Barchum fun Azmavet
Yashen of sons of Sha'albon of Elyachba Barchum of Azmavet

יהוֹנָתָן ; לג שַׁמָּה פֹּון הָרָר ; אַחיאָם דער זון פֹּון שָׁרָרן פֹּון
fun Shararn fun zun der Achiam Harar fun Shammah Yehonatan
of Sharar of son the Achiam Harar of Shammah Yehonatan

אֲרָר ; לד אֶלִיפֶלֶט דער זון פֹּון אַחַסְבַּין ; דער זון פֹּון דעם מַעֲכָתִי ;
Maachati dem fun zun der Achasbain fun zun der Elifelet Arar
Ma'akhati the of son the Achasbai of son the Eliphelet Arar

אֶלִיעָם דער זון פֹּון אֲחִיתֹפֶל פֹּון גילוה ; לה חֶצְרַי פֹּון כַּרְמֶל ; פַּעֲרַי
Paarai Karmel fun Chetsrai Giloh fun Achitofeln fun zun der Eliam
Pa'arai Karmel of Chetzrai Giloh of Achitophel of son the Eli'am

פֹּון אַרְבִּי ; לו יִגְאָל דער זון פֹּון נָתָנעז פֹּון צוֹבָה ; בְּנִי דער גָּדִי ;
Gadi der Bunni Tsovah fun Natanen fun zun der Yigal Arav fun
Gadi the Bani Tsovah of Natan of son the Yigal Arav of

לז צֶלֶק דער עַמּוֹנִי ; נַחַרַי פֹּון בְּאֵרוֹת , דער וואַפֶנטרעגער
vafintreger der Beerot fun Nachrai Amoni der Tselek
armor bearer the Be'erot of Nachrai Ammoni the Tzelek

פֹּון יוֹאָבְ דעם זון פֹּון צרוּיָהן ; לח עִירָא פֹּון יֶתֶר ; גָּרֵבְ
Garev Yeter fun Ira Tseruyahn fun zun dem Yoav fun
Garev Yeter of Ira Tseruyah of son the Yoav of

פֹּון יֶתֶר ; לט אוּרִיָה דער חִתִּי . אין אַלעמען זיבן און
un zibn alemen in Chitti der Uriyah Yeter fun
and seven all in Chitti the Uriyah Yeter of

דרייסיק.
draisik
thirty

כד

24 And again the Af Hashem was kindled against Yisroel, and He incited Dovid against them to say, Go, number Yisroel and Yehudah. [2] For HaMelech said to Yoav Sar HaChayil, who was with him, Go now through kol Shivtei Yisroel, from Dan even to Be'er-Sheva, and number ye HaAm, that I may know the Mispar HaAm. [3] And Yoav said unto HaMelech, Now Hashem Eloheicha add unto HaAm, how many soever they be, a hundredfold, and that the eyes of adoni HaMelech may see it; but why doth adoni

און דער צאָרן פֹּון ה האָט ווידער געגרימט אויף יִשְׂרָאֵל ,
Yisroel oif gegrimt vider hot Hashem fun tsorn der un
Yisroel against kindled again has Hashem of anger the and

און ער האָט אָנגערעדט דָּוִדן אַקעגן זיי , אַזוי צו זאָגן : גיי
gei zogn tsu azoi zei akegn Dovidn ongeredt hot er un
go say to so them against Dovid persuaded has he and

צייל איבער יִשְׂרָאֵל און יהוּדה . ב און דער מלך האָט געזאָגט צו יוֹאָבְ
Yoav tsu gezogt hot melech der un Yehudah un Yisroel iber tseil
Yoav to said has king the and Yehudah and Yisroel over count

דעם חיל-לידער וואָס מיט אים : וואַנדער אַקאָרשט דורך אַלע שִׁבְטֵים
shvotim ale durch akorsht vander im mit vos cheil-lider dem
tribes all through now go him with which army-leader the

פֹּון יִשְׂרָאֵל , פֹּון דָּן און ביז באֵר-שֶׁבַע , און ציילט דאָס פֹּאָלק כדי
kedei folk dos tseilt un Beer-Sheva biz un Dan fun Yisroel fun
so that people this count and Be'er-Sheva unto and Dan from Yisroel of

איך זאָל וויסן דעם מיספּר פֹּון פֹּאָלק . ג האָט יוֹאָבְ געזאָגט צום מלך :
melech tsum gezogt Yoav hot folk fun misper dem visen zol ich
king to said Yoav has people of number the know shall I

זאָל ה דיין ג-ט מערן דאָס פֹּאָלק הונדערט מאָל אַזוי פִּיל ווי
vi fil azoi mol hundert folk dos mern G-t dain Hashem zol
as many as time hundred people this increase G-d your Hashem shall

זיי זיינען , און די אויגן פֹּון מיין האַר דעם מלך זאָלן עס זען ; אָבער
ober zen es zoln melech dem har main fun oign di un zainen zei
but see it shall king the master my of eyes the and are they

צו וואָס וויל מיין האַר דער מלך די דאָזיקע זאַך ?
zach dozike di melech der har main vil vos tsu
thing this the king the master my will which to

HaMelech delight in this thing?

[4] Notwithstanding the devar HaMelech prevailed against Yoav, and against the Sarei HeChayil. And Yoav and the Sarei HaChayil went out from before HaMelech, to number HaAm Yisroel. [5] And they passed over Yarden, encamped in Aro'er, on the south of the Ir that lieth in the middle of the ravine of Gad, toward Yazer; [6] Then they came to Gil'ad, to Eretz Tachtim-Chodshi; they came to Dan-Ya'an, went around to Tzidon, [7] And came to the fortress of Tzor, and to all the cities of the Chivi, and of Kena'ani; and they went out to the Negev of Yehudah, to Be'er-Sheva. [8] So when they had gone through kol HaAretz, they came to Yerushalayim at the end of 9 months and 20 days. [9] And Yoav gave up the sum of the number of HaAm unto HaMelech; and there were in Yisroel Shmoneh Me'ot Elef ish chayil that drew the cherev; and the Ish Yehudah were chamesh Me'ot Elef ish.

ד אָבער דאָס ווָאָרט פֿון דעם מלך איז געווען שטאַרק צו
tsu shtark geven iz melech dem fun vort dos ober
to strong having been is king the of word the but

יוֹאָבֿ און צו די חיל-לידער , און יוֹאָבֿ און די חיל-לידער זיינען
zainen cheil-lider di un Yoav un cheil-lider di tsu un Yoavn
are army-leaders the and Yoav and army-leaders the to and Yoav

אַרויסגעגאַנגען פֿון פּאַרן מלך , צו ציילן דאָס פֿאָלק , יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk dos tseiln tsu melech faran fun aroisgegangen
Yisroel people this count to king before the from having come out

ה און זיי זיינען אַריבער דעם יַרדן , און האָבן געלאגערט אין ערוֹעֵר,
Aroer in gerut hobn un Yarden dem ariber zainen zei un
Aro'er in rested have and Yarden the crossed over are they and

אויף דער רעכטער זײַט פֿון דער שטאָט וואָס אין מיטן טאָל פֿון גָּד ,
Gad fun tal mitn in vos shtot der fun zait rechter der oif
Gad of valley of midst of in which city the of side right the on

און צו יַעְזֵר צו . ו און זיי זיינען געקומען קיין גִּלְעָד , און צו דעם
dem tsu un Gilad kein gekumen zainen zei un tsu Yazer tsu un
the to and Gil'ad to having come are they and to Yazer to and

לאַנד תַּחתים-חָדשי , און זיי זיינען געקומען קיין דָּן-יַעַן , און
un Dan-Ya'an kein gekumen zainen zei un Tachtim-Chodshi land
and Dan-Ya'an to having come are they and Tachtim-Chodshi land

רונד אַרום צו צידון . ז און זיי זיינען געקומען צו דער פֿעסטונג
festung der tsu gekumen zainen zei un Tsidon tsu arum rund
fortress the to having come are they and Tzidon to round around

פֿון צוֹר , און צו אַלע שטעט פֿון דעם חִוִּי און דעם כְּנַעֲנִי , און זיי
zei un Kenaani dem un Chivi dem fun shtet ale tsu un Tsor fun
they and Kena'ani the and Chivi the of cities all to and Tzor of

זיינען אַרויסגעקומען אין דָּרום יהוּדה ביַי באֵר-שֶׁבַע . ח און זיי האָבן
hobn zei un Beer-Sheva bai Yehudah dorem in aroisgekumen zainen
have they and Be'er-Sheva to Yehudah south in gone out are

דורכגעוואַנדערט דאָס גאַנצע לאַנד, און זיינען צוריקגעקומען צום סוף
sof tsum tsurikgekumen zainen un land gantse dos durchgevandert
end to came back to are and land entire this travelled through

פֿון נײַן חדשים און צוואַנציק טעג קיין ירוּשָׁלַיִם . ט און יוֹאָבֿ האָט
hot Yoav un Yerushalayim kein teg tsvantsik un chodeshim nain fun
has Yoav and Yerushalayim to days twenty and months nine of

איבערגעגעבן דעם מיספּר פֿון דער ציילונג פֿון פּאָלק צום מלך .
melech tsum folk fun tseilung der fun misper dem ibergegebn
king to people of counting the of number the delivered

און יִשְׂרָאֵל איז געווען אַכט מאָל הונדערט טויזנט קריגסלײַט
krigslait toiznt hundert mol acht geven iz Yisroel un
warriors a thousand hundred time eight having been is Yisroel and

וואָס שוועבט אַ שווערד, און די מענער פֿון יהוּדה , פֿינף מאָל הונדערט
hundert mol finf Yehudah fun mener di un shverd a tsien vos
hundred time five Yehudah of men the and sword a draw out which

טויזנט מאַן.
man toiznt
men thousand

[10] And the lev Dovid struck him after that he had numbered HaAm. And Dovid said unto Hashem, Chatati *(I have sinned)* me'od *(greatly)* in what I have done; and now, Hashem, take away the avon *(iniquity, guilt)* of Thy eved; for I have done very foolishly.

[11] For when Dovid rose up in the boker, the Devar Hashem came unto Gad HaNavi, the Chozeh Dovid *(Seer of Dovid)*, saying, [12] Go, say unto Dovid, Thus saith Hashem, I offer thee shalosh *(three, three things)*; choose for thee one of them, that I may do it unto thee.

[13] So Gad came to Dovid, and told him, and said unto him, Shall shalosh shanim of ra'av *(famine)* come unto thee in thy land? Or wilt thou flee shloshah chodashim before thine enemies, while they pursue thee? Or that there be shloshet yamim dever *(three days of pestilence)* in thy land? Now consider, and see what answer I shall return to Him that sent me.

י און דאָס האַרץ פֿון דָּוִדן האָט אים געפּלאָגט נאָך דעם
dem noch geplogt im hot Dovidn fun harts dos un
the after afflicted him has Dovid of heart this and

ווי ער האָט געציילט דאָס פֿאָלק , און דָּוִד האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Dovid un folk dos getseilt hot er vi
to said has Dovid and people this counted has he that

ה : איך האָב זייער געזינדיקט וואָס איך האָב דאָס
dos hob ich vos gezindikt zeyer hob ich Hashem
this have I what sinned very much have I Hashem

געטאָן; און אַצונד , ה , טו אָפּ , איך בעט דיך , דעם
dem dich bet ich op tu Hashem atsund un geton
the you(SG) entreat I away do Hashem now and done

פֿאַרברעך פֿון דײַן קנעכט , וואָרעם איך בין געווען נאַריש
narish geven bin ich vorem knecht dain fun farbrech
foolish having been am I for servant your of transgression

זייער .
zeyer
very much

יא און ווי דָּוִד איז אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי , אַזוי איז דאָס
dos iz azoi peire der in oifgeshtanen iz Dovid vi un
this is so morning the in arose is Dovid when and

וואָרט פֿון ה געווען צו גָּד דעם נבֿיא , דָּוִדס זשער, אַזוי
azoi zeer Dovids novi dem Gad tsu geven Hashem fun vort
so seer Dovid's prophet the Gad to having been Hashem of word

יב צו זאָגן : גיי און זאָלסט רעדן צו דָּוִדן : אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi Dovidn tsu redn zolst un gei zogn tsu
Hashem has so Dovid to speak you(SG) shall and go say to

געזאָגט: דריַי זאַכן לייג איך אויף דיר ; קלײַב דיר אויס
ois dir klaib dir oif ich leig zachn drai gezogt
out you(SG) choose you(SG) on I lay down things three said

איינע פֿון זיי , וואָס איך זאָל דיר טאָן.
ton dir zol ich vos zei fun eine
do you(SG) shall I which them of one

יג איז גָּד געקומען צו דָּוִדן און האָט אים דערציילט, און
un dertseilt im hot un Dovidn tsu gekumen Gad iz
and told him has and Dovid to having come Gad is

האָט צו אים געזאָגט: זאָלן אויף דיר קומען זיבן יאָר הונגער אין
in hunger yor zibn kumen dir oif zoln gezogt im tsu hot
in famine year seven come you(SG) on shall said him to has

דײַן לאַנד? אָדער זאָלסט דריַי חדשים לויפֿן פֿאַר דײַנע
daine far loifn chodeshim drai zolst oder land dain
your before running months three you(SG) shall or land your

פֿײַנט , און זיי זאָלן דיך נאָכיאָגן ? אָדער דריַי טעג זאָל זײַן
zain zol teg drai oder nochyogn dich zoln zei un faint
be shall days three or pursue you(SG) shall them and enemy

אַ מגפֿה אין דײַן לאַנד? אַצונד באַטראַכט, און זע וואָס פֿאַר
a far vos ze un batracht atsund land dain in mageyfe a
a for which behold and consider now land your in plague a

באַשייד איך זאָל ברענגען צו דעם וואָס שיקט מיך .
mich shikt vos dem tsu brengen zol ich basheid
me send which the one to bring shall I decision

14 And Dovid said unto Gad, I am in a great tzar *(distress)*; let us fall now into the Yad Hashem; for His rachamim are rabbim: and let me not fall into the yad adam.

15 So Hashem sent a dever *(pestilence)* upon Yisroel from the boker even to the es mo'ed *(time appointed)*; and there died of HaAm from Dan even to Be'er-Sheva shiv'im elef ish.

16 And when the Malach stretched out his yad upon Yerushalayim to destroy her, Hashem relented from the destruction, and said to the Malach that destroyed HaAm, It is enough; restrain now thine yad. And the Malach Hashem was by the goren of Aravnah the Yevusi.

17 And Dovid spoke unto Hashem when he saw the Malach that struck HaAm, and said, Hineh, I have sinned, and I have transgressed; but these tzon, what have they done? Let Thine yad be against me, and against Bais Avi.

יד הָאָט דָּוִד געזאָגט צו גָּדן : מיר איז זייער ענג . לאָמיר, איך
ich lomir eng zeyer iz mir Gadn tsu gezogt Dovid hot
I let us distressed very is me Gad to said Dovid has

בעט דיך , פַֿאַלן אין דער האַנט פֿון ה , וואָרעם זײַן רַחֲמָנוּת
rachmones zain vorem Hashem fun hant der in faln dich bet
mercies his for Hashem of hand the in fall you(SG) entreat

איז גרויס, און לאָמיך נישט פַֿאַלן אין דער האַנט פֿון אַ מענטשן .
mentshn a fun hant der in faln nisht lomich un grois iz
man a of hand the in fall not let me and great is

טו הָאָט ה געגעבן אַ מגפה אין יִשְׂרָאֵל פֿון אין דער פרי
peire der in fun Yisroel in mageyfe a gegebn Hashem hot
morning the in of Yisroel in plague a given Hashem has

און ביז דער געשטעלטער צייט, און עס זײַנען געשטאָרבן פֿון פַֿאָלק ,
folk fun geshtorbn zainen es un tsait geshtelter der biz un
people of died are it and time appointed the until and

פֿון דָּן און ביז באֵר-שֶׁבַע , זיבעציק טויזנט מאַן.
man toiznt zibetsik Beer-Sheva biz un Dan fun
men thousand seventy Be'er-Sheva unto and Dan from

טז און דער מלאך האָט אויסגעשטרעקט זײַן האַנט אויף ירושָׁלַיִם
Yerushalayim oif hant zain oisgeshtrekt hot malach der un
Yerushalayim on hand his stretched out has Angel the and

זי אומצוברענגען ; האָט ה חרטה געהאַט אויף דעם בייז, און
un beiz dem oif gehat charote Hashem hot umtsubrengen zi
and evil the on had regret Hashem has to destroy it

ער האָט געזאָגט צו דעם מלאך וואָס האָט אומגעבראַכט צווישן
tsvishn umgebracht hot vos malach dem tsu gezogt hot er
among destroyed has which Angel the to said has he

פַֿאָלק : גענוג ! אַצונד לאָז אָפּ דײַן האַנט. און דער מלאך פֿון
fun malach der un hant dain op loz atsund genug folk
of Angel the and hand your up let now enough people

ה איז געווען בייַ דעם דרעש-שייַער פֿון אַרַונה דעם
dem Aravnah fun dresh-shaier dem bai geven iz Hashem
the Aravnah of threshing floor the by having been is Hashem

יבוסי .
Yevusi
Yevusi

יז און דָּוִד האָט גערעדט צו ה , וועז ער האָט געזען דעם מלאך
malach dem gezen hot er ven Hashem tsu geredt hot Dovid un
Angel the seen has he when Hashem to spoken has Dovid and

וואָס שלאָגט צווישן פַֿאָלק , און ער האָט געזאָגט: זע , איך האָב
hob ich ze gezogt hot er un folk tsvishn shlogt vos
have I behold said has he and people among comes which

געזינדיקט, און איך האָב פַֿאַרברָאכן , אָבער די דאָזיקע שאָף , וואָס האָבן
hobn vos shof dozike di ober farbrochn hob ich un gezindikt
have what sheep this the but transgressed have I and sinned

זיי געטאָן? זאָל , איך בעט דיך , דײַן האַנט זײַן אויף מיר און אויף
zei geton zol ich bet dich dain hant zain oif mir un oif
they done shall I entreat you(SG) your hand be on me and on

מײַן פַֿאָטערס הויז .
main foters hoiz
my father's house

יח איז גָּד געקומען צו דָּוִדן אין יענעם טאָג, און ער האָט צו
tsu hot er un tog yenem in Dovidn tsu gekumen Gad iz
to has he and day that in Dovid to having come Gad is

אים געזאָגט: גיי אַרויף, שטעל אויף צו ה' אַ מזבח אין דעם
dem in mizbeyech a Hashem tsu oif shtel aroif gei gezogt im
the in altar an Hashem to on set up go said him

דרעש-שַׁיער פֿון אַרַונה דעם יְבוּסי.
Yevusi dem Aravnah fun dresh-shaier
Yevusi the Aravnah of threshing floor

יט איז דָּוִד אַרויפֿגעגאַנגען לויט דעם וואָרט פֿון גָּדן, אַזוי
azoi Gadn fun vort dem loit aroifgegangen Dovid iz
so Gad of word the according to having gone up Dovid is

ווי ה' האָט באַפֿוילן. כ און אַרַונה האָט אַ קוק געטאָן, און
un geton kuk a hot Aravnah un bafoiln hot Hashem vi
and done look a has Aravnah and commanded has Hashem as

האָט דערזען ווי דער מלך און זיַינע קנעכט קומען אַריבער צו אים;
im tsu ariber kumen knecht zaine un melech der vi derzen hot
him to across come servants his and king the as seen has

איז אַרַונה אַרויסגעגאַנגען, און האָט זיך געבוקט צום מלך מיט
mit melech tsum gebukt zich hot un aroisgegangen Aravnah iz
with king to bowed self has and having come out Aravnah is

זיַין פּנים צו דער ערד. כא און אַרַונה האָט געזאָגט: נאָך וואָס
vos noch gezogt hot Aravnah un erd der tsu ponem zain
which after said has Aravnah and ground the to face his

איז מיַין האַר דער מלך געקומען צו זיַין קנעכט? האָט דָּוִד
Dovid hot knecht zain tsu gekumen melech der har main iz
Dovid has servant his to having come king the master my is

געזאָגט: אָפּצוקויפֿן פֿון דיר דעם דרעש-שַׁיער אויף צו בויען אַ
a boien tsu oif dresh-shaier dem dir fun optsukoifn gezogt
an build to on threshing floor the you(SG) from to buy said

מזבח צו ה', כדי די מגפּה זאָל פֿאַרהאַלטן ווערן פֿון
fun vern farhaltn zol mageyfe di kedei Hashem tsu mizbeyech
from become stopped shall plague the so that Hashem to altar

פֿאָלק. כב האָט אַרַונה געזאָגט צו דָּוִדן: זאָל מיַין האַר דער מלך
melech der har main zol Dovidn tsu gezogt Aravnah hot folk
king the master my shall Dovid to said Aravnah has people

נעמען און אויפֿברענגען וואָס איז גוט אין זיַינע אויגן. זע, די רינדער
rinder di ze oign zaine in gut iz vos oifbrengen un nemen
cattle the behold eyes his in good is what offer up and take

זיַינען פֿאַר ברַאנדאָפּפֿער, און די דרעששליטנס און די שפּאַנציַיג פֿון
fun shpantsaig di un dreshshlitns di un brandopfer far zainen
of implements the and threshing tools the and olah for are

די רינדער פֿאַר האָלץ. כג אַלץ האָט אַרַונה דער מלך אַוועקגעגעבן
avekgegebn melech der Aravnah hot alts holts far rinder di
given king the Aravnah has all that wood for cattle the

צום מלך. און אַרַונה האָט געזאָגט צום מלך: זאָל ה' דיַין
dain Hashem zol melech tsum gezogt hot Aravnah un melech tsum
your Hashem shall king to said has Aravnah and king to

גאָט דיך באַווילקן. כד האָט דער מלך געזאָגט צו אַרונהן: ניין,
nein Aravnahn tsu gezogt melech der hot bavilikn dich G-t
no Aravnah to said king the has approve you(SG) G-d

נַיערט קויפֿן קויפֿן פֿון דיר פֿאַר געצאָלט, און איך וועל
vel ich un getsolt far dir fun koifn ich vel koifn naiert
will I and pay for you(SG) from buy I will buy rather

18 And Gad came that day to Dovid, and said unto him, Go up, erect a Mizbe'ach unto Hashem in the goren of Aravnah the Yevusi. 19 And Dovid, according to the Devar Gad, went up as Hashem commanded. 20 And Aravnah looked, and saw HaMelech and his avadim coming on toward him; and Aravnah went out, and prostrated himself before HaMelech on his face upon the ground. 21 And Aravnah said, Why is adoni HaMelech come to his eved? And Dovid said, To buy the goren of thee, to build a Mizbe'ach unto Hashem, that the magefah *(plague)* may be withdrawn from HaAm. 22 And Aravnah said unto Dovid, Let adoni HaMelech take and offer up what seemeth tov unto him; see, here are oxen for the olah *(burnt sacrifice)*, and threshing tools and other instruments of the bakar *(oxen)* for wood. 23 All these things did Aravnah, hamelech lamelech, give. And Aravnah said unto HaMelech, Hashem Eloheicha yirtzecha *(accept thee)*. 24 And HaMelech said unto Aravnah, Lo *(no)*; but

I will surely buy it of thee at a mekhir *(price)*; neither will I offer olot *(burnt offerings)* unto Hashem Elohai of that which doth cost me nothing. So Dovid bought the goren and the bakar for fifty shekels of kesef. [25] And Dovid built there a Mizbe'ach unto Hashem, and offered olot *(burnt offerings)* and shelamim *(peace offerings)*. So Hashem was entreated for the land, and the magefah *(plague)* was withdrawn from Yisroel.

נישט אויפֿברענגען צו ה מײַן ג-ט בראַנדאָפּפֿער פֿאַר אומזיסט .
umzist far brandopfer G-t main Hashem tsu oifbrengen nisht
for nothing for olah G-d my Hashem to offer up not

און דָּוִד האָט אָפּגעקויפֿט דעם דרעש-שיַיער און די רינדער פֿאַר
far rinder di un dresh-shaier dem opgekoift hot Dovid un
for cattle the and threshing floor the purchased has Dovid and

פֿופֿציק שקל זילבער. כה און דָּוִד האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח צו
tsu mizbeyech a geboit dortn hot Dovid un zilber shekl fuftsik
to altar an built there has Dovid and silver shekel fifty

ה , און האָט אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער און פֿרידאָפּפֿער . און
un fridopfer un brandopfer oifgebracht hot un Hashem
and peace offering and olah offered up has and Hashem

ה האָט זיך איבערגעבעטן צום לאַנד, און די מגפֿה איז פֿאַרהאַלטן
farhaltn iz mageyfe di un land tsum ibergebetn zich hot Hashem
stopped is plague the and land to the answered self has Hashem

געוואָרן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun gevorn
Yisroel from having become

Melachim Alef

מְלָכִים א

1 Now HaMelech Dovid was zaken and stricken in yamim; and they covered him with begadim, but he could get no warmth. [2] Wherefore his avadim said unto him, Let there be sought for adoni HaMelech a na'arah betulah; and let her stand before HaMelech, and let her care for him, and let her lie at thy kheyk *(bosom)*, that adoni HaMelech may be warm.

[3] So they sought for a na'arah yafeh throughout all the territory of Yisroel, and found Avishag HaShunammit, and brought her to HaMelech. [4] And the na'arah was yafeh ad me'od, and cared for HaMelech, and waited on him; but HaMelech knew her not.

[5] Then Adoniyah Ben Chaggit put himself forward, saying, I will be Melech; and he prepared him merkavot and parashim, and chamishim ish to run before him.
[6] And Aviv had not rebuked him at any time in saying, Why hast thou done so?

א און דער מלך דָּוִד איז געוואָרן אַלט און באַטאָגט, און
un batogt un alt gevorn iz Dovid melech der un
and elderly and old having become is Dovid king the and

מע האָט אים צוגעדעקט מיט קלייַדער , אָבער אים פלעגט נישט
nisht flegt im ober kleider mit tsugedekt im hot me
not used to him but garments with covered him has one

וואַרעם ווערן . [ב] האָבן זיַינע קנעכט צו אים געזאָגט: זאָל מען זוכן
zuchn men zol gezogt im tsu knecht zaine hobn vern varem
seek one shall said him to servants his have become warm

פַאַר מיַין האַר דעם מלך אַ מיידל , און זי וועט שטיין
shtein vet zi un yungfroi a meidl a melech dem har main far
stand will she and virgin a na'arah a king the master my for

פַאַר דעם מלך , און וועט אים זיַין אַ וואַרטאָרין; און זי וועט ליגן אין
in lign vet zi un vartorin a zain im vet un melech dem far
in lie will she and nurse a be him will and king the before

דיַין בוזעם , און עס וועט וואַרעם זיַין מיַין האַר דעם מלך .
melech dem har main zain varem vet es un buzem dain
king the master my make warm will it and bosom your

[ג] און זיי האָבן געזוכט אַ שיין מיידל אין גאַנצן געמאַרק פון
fun gemark gantsn in meidl shein a gezucht hobn zei un
of territory all in na'arah beautiful a sought have they and

ישׂראֵל, און זיי האָבן געפונען אַבישַג פון שונֶם און האָבן זי
zi hobn un Shunem fun Avishag gefunen hobn zei un Yisroel
her have and Shunem of Avishag found have they and Yisroel

געבראַכט צום מלך . [ד] און די מיידל איז געווען שיין ביז
biz shein geven iz meidl di un melech tsum gebracht
to beautiful having been is na'arah the and king to the brought

גאָר ; און זי איז געווען דעם מלך אַ וואַרטאָרין, און האָט אים
im hot un vartorin a melech dem geven iz zi un gor
him has and nurse a king the having been is she and utmost

באַדינט; אָבער דער מלך האָט זי נישט דערקענט.
derkent nisht zi hot melech der ober badint
known not her has king the but served

[ה] און אֲדוֹנִיָה דער זון פון חַגיתן האָט זיך איבערגענומען, אַזוי צו
tsu azoi ibergenumen zich hot Chagiten fun zun der Adoniyah un
to so promoted self has Chaggit of son the Adoniyah and

זאָגן : איך וועל ווערן מלך . און ער האָט זיך איינגעשאַפט רייַטוועגן און
un raitvegn aingeshaft zich hot er un melech vern vel ich zogn
and chariots prepared self has he and king become will I say

רייַטער , און פופציק מאַן וואָס זיַינען געלאָפן אים פאַרויס . [ו] וואָרעם זיַין
zain vorem farois im gelofn zainen vos man fuftsik un raiter
his for ahead of him run have who men fifty and charioteers

פאַטער האָט אים אין זיַין לעבטאָג נישט באַטריבט, אַזוי צו זאָגן : פאַר
far zogn tsu azoi batribt nisht lebtog zain in im hot foter
for say to so offended not life his in him had father

וואָס טוסטו אַזוי? און ער איז אויך געווען זייער שיין אין
in shein zeyer geven oich iz er un azoi tustu vos
in handsome very having been also is he and so are you doing which

געשטאַלט. און ער איז געבאָרן געוואָרן נאָך אַבְשָׁלוֹמְעִן .
Avshalomen noch gevorn geborn iz er un geshtalt
Avshalom after having become born is he and form

ז און ער האָט געהאַט אַ געריידט מיט יוֹאָבְ דעם זון פֿון
fun zun dem Yoav mit gereid a gehat hot er un
of son the Yoav with conversation a had has he and

צרוּיָהן , און מיט אֶבְיָתָר דעם כֹּהֵן , און זיי האָבן מיטגעהאָלפֿן
mitgeholfn hobn zei un koyen dem Evyatar mit un Tseruyahn
helped with have they and kohen the Evyatar with and Tseruyah

אַדוֹנִיָהן . ח אָבער צָדוֹק דער כֹּהֵן , און בְּנָיָהוּ דער זון פֿון
Adoniyahn ober der Tsadok koyen der Benayahu un
Adoniyah but the Tzadok kohen the Benayah and

יהוֹיָדָען און נָתָן דער נבֿיא , און שִׁמְעִי , און רֵעִי, און
Yehoyadaen un der Natan un novi Shimei un Rei un
Yehoyada and the Natan and prophet Shimei and Re'i and

די גיבּוֹרים וואָס בייַ דָּוִדן , זיינען נישט געווען מיט
di giborim vos bai Dovidn zainen nisht geven mit
the warriors who are Dovid with are not having been with

אַדוֹנִיָהוּן .
Adoniyahun
Adoniyahu

ט און אַדוֹנִיָהוּ האָט געשאָכטן שאָף און רינדער און געשטאָפּטע
geshtopte un rinder un shof geshochtn hot Adoniyah un
fatted and cattle and sheep slaughtered has Adoniyahu and

קעלבער בייַ דעם שטיין זוֹחֶלֶת וואָס לעבן עֵין-רוֹגֶל , און ער
er un Ein-Rogel lebn vos zochelet shtein dem bai kelber
he and Ein-Rogel near which is of Zochelet stone the by calves

האָט פֿאַררופֿן אַלע זייַנע ברידער , דעם מלכס זין , און אַלע מענער
mener ale un zin melechs dem brider zaine ale farrufn hot
men all and sons king's the brothers his all invited has

פֿון יהוּדה , דעם מלכס קנעכט . י אָבער נָתָן דעם נבֿיא , און
un novi dem Natan ober knecht melechs dem Yehudah fun
and prophet the Natan but servants king's the Yehudah of

בְּנָיָהוּ , און די גיבּוֹרים , און זיין ברודער שלמהן , האָט ער
er hot Shlomoen bruder zain un giborim di un Benayahuen
he has Sh'lomo brother his and warriors the and Benayah

נישט געפֿרופֿן .
gerufn nisht
invited not

יא האָט נָתָן געזאָגט צו בַּת-שֶׁבַע , שלמהס מוטער , אַזוי צו
tsu azoi muter Shlomos Bat-Shevaen tsu gezogt Natan hot
to so mother Sh'lomo's Bat-Sheva to said Natan has

זאָגן : האָסטו נישט געהערט אַז אַדוֹנִיָהוּ דער זון פֿון חַגִּיתן איז
iz Chagiten fun zun der Adoniyah az gehert nisht hostu zogn
is Chaggit of son the Adoniyahu that heard not have you say

געוואָרן מלך , און אונדזער האַר דָּוִד ווייס נישט? יב און
gevorn melech un undzer har Dovid veis nisht un
having become king and our master Dovid knows not and

אַצונד , קום לאָמיך אַקאָרשט דיר גיבן אַן עצה , און ראַטעווען
atsund kum lomich akorsht dir gebn an eitse un rateven
now let me come now counsel a give you(SG) and save

And he also was tov to'ar *(good looking)*; and bore him after Avshalom.

7 And he conferred with Yoav Ben Tzeruyah, and with Evyatar *(Abiathar)* HaKohen; and they lent ezer *(help)*, following after Adoniyah. 8 But Tzadok HaKohen, and Benayah Ben Yehoyada, and Natan HaNavi, and Shime'i, and Re'i, and the Gibborim which belonged to Dovid, were not with Adoniyah.

9 And Adoniyah sacrificed tzon and bakar and fatted bull at the Even Zochelet *(Stone of Zoheleth)*, which is Ein-Rogel, and invited all his achim, the Bnei HaMelech, and all the anshei Yehudah who were avadim of HaMelech; 10 But Natan HaNavi, and Benayah, and the Gibborim, and Sh'lomo his brother, he invited not.

11 Wherefore Natan spoke unto Bat-Sheva em Sh'lomo, saying, Hast thou not heard that Adoniyah Ben Chaggit became Melech, and Dovid adoneinu knoweth it not? 12 Therefore come, let me, now, give thee counsel, that thou

mayest save thine own nefesh, and the nefesh of thy ben Sh'lomo. [13] Go and get thee in unto HaMelech Dovid, and say unto him, Didst not thou, adoni, O HaMelech, swear unto thine amah *(maid servant, handmaid)* saying, Assuredly Sh'lomo thy ben shall reign as Melech after me, and he shall sit upon my kisse? Why then doth Adoniyah reign as Melech? [14] Hinei, while thou yet speakest there with HaMelech, I also will come in after thee, and confirm thy devarim.

[15] And Bat-Sheva went in unto HaMelech into the cheder; and HaMelech was zaken me'od; and Avishag HaShunammit attended unto HaMelech. [16] And Bat-Sheva bowed, and did obeisance unto HaMelech. And HaMelech said, What wouldest thou?

[17] And she said unto him, Adoni, thou didst swear by Hashem Eloheicha unto thine amah, saying, Assuredly Sh'lomo thy ben shall reign as Melech after me, and he shall sit upon my kisse. [18] And now, hinei, Adoniyah reigneth as Melech; and now, adoni HaMelech, thou knowest it not; [19] And he hath sacrificed shor and fatted bull and tzon in abundance, and hath invited all the Bnei HaMelech, and Evyatar

דיין לעבן און דאָס לעבן פֿון דיַין זון שלמהן . יג גיי און קום צום
tsum kum un gei Shlomoen zun dain fun lebn dos un lebn dain
to come and go Sh'lomo son your of life the and life your

מלך דָּוִד , און זאָלסט זאָגן צו אים: האָסטו , מיין האַר
har main hostu im tsu zogn zolst un Dovid melech
lord my have you him to say you(SG) shall and Dovid king

מלך , נישט געשוואָרן דיַין דינסט , אַזוי צו זאָגן: נאָר דיַין
dain nor zogn tsu azoi dinst dain geshvorn nisht melech
your just say to so maidservant your sworn an oath not king

זון שלמה זאָל קיניגן נאָך מיר, און ער זאָל זיצן אויף מיַין טראָן ?
tron main oif zitsn zol er un mir noch kinign zol Shlomo zun
throne my on sit shall he and me after reign shall Sh'lomo son

היינט פֿאַר וואָס איז אַדוֹנִיָּהוּ געוואָרן מלך ? יד אָט
ot melech gevorn Adoniyah iz vos far haint
behold king having become Adoniyahu is why for furthermore

ווי דו רעדסט נאָך דאָרטן מיטן מלך , אַזוי וועל איך קומען
kumen ich vel azoi melech mitn dortn noch redst du vi
come I will even king with the there still speak you when

נאָך דיר , און וועל פֿאַרפֿולן דיינע ווערטער.
verter daine farfuln vel un dir noch
words your complete will and you(SG) after

טו איז בַּת-שֶׁבַע אַריַינגעגאַנגען צום מלך אין קאַמער. – און
un kamer in melech tsum araingegangen Bat-Sheva iz
and room in the king to went Bat-Sheva is

דער מלך איז געווען זייער אַלט, און אֲבִישַׁג פֿון שׁוּנֶם האָט
hot Shunem fun Avishag un alt zeyer geven iz melech der
was Shunem of Avishag and old very having been is king the

באַדינט דעם מלך . – טז און בַּת-שֶׁבַע האָט זיך געניגט און זיך
zich un geneigt zich hot Bat-Sheva un melech dem badint
self and inclined self has Bat-Sheva and king the serving

געבוקט צום מלך . האָט דער מלך געזאָגט: וואָס איז דיר ?
dir iz vos gezogt melech der hot melech tsum gebukt
you(SG) is what said king the has king to the bowed

יז האָט זי צו אים געזאָגט: מיַין האַר, דו האָסט געשוואָרן דיַין
dain geshvorn host du har main gezogt im tsu zi hot
your sworn an oath have you lord my said him to she has

דינסט בייַ ה דיַין ג-ט: נאָר דיַין זון שלמה זאָל קיניגן
kinign zol Shlomo zun dain nor G-t dain Hashem bai dinst
reign shall Sh'lomo son your only G-d your Hashem by maidservant

נאָך מיר, און ער זאָל זיצן אויף מיַין טראָן . יח און אַצונד זע ,
ze atsund un tron main oif zitsn zol er un mir noch
behold now and throne my on sit shall he and me after

אַדוֹנִיָּה איז געוואָרן מלך , און אַצונד , מיַין האַר מלך ,
melech har main atsund un melech gevorn iz Adoniyah
king lord my now and king having become is Adoniyah

ווייסטו גאָרנישט. יט און ער האָט געשאָכטן אָקסן און געשטאָפּטע
geshtopte un oksen geshochtn hot er un gornisht veistu
fatted and oxen slaughtered has he and nothing you(sg) know

קעלבער און שאָף אַ סך , און ער האָט פֿאַרופֿן אַלע זין פֿון דעם
dem fun zin ale farrufn hot er un sach a shof un kelber
the of sons all invited has he and many a sheep and calves

(Abiathar) HaKohen, and Yoav the Sar HaTzava; but Sh'lomo thy eved hath he not invited. [20] And thou, adoni HaMelech, the eyes of kol Yisroel are upon thee, that thou shouldest tell them who shall sit on the kisse adoni HaMelech after him. [21] Otherwise it shall come to pass, when adoni HaMelech shall lie with his avot, that I and beni (my son) Sh'lomo shall be counted chatta'im.

מלך , און אֶבְיָתָר דעם כהן , און יוֹאָבְ דעם חיל-לידער ; אָבער
ober cheil-lider dem Yoav un koyen dem Evyatar un melech
but army-leader the Yoav and kohen the Evyatar and king

דיין קנעכט שלמהן האָט ער נישט גערופֿן . כ און דו מיין האַר
har main du un gerufn nisht er hot Shlomoen knecht dain
lord my you and invited not he has Sh'lomo servant your

מלך , אויף דיר זיינען די אויגן פֿון גאַנץ ישְׂרָאֵל , זיי צו
tsu zei Yisroel gants fun oign di zainen dir oif melech
to to them Yisroel all of eyes the are you(SG) on king

זאָגן , ווער זאָל זיצן אויף דעם טראָן פֿון מיין האַר דעם מלך נאָך
noch melech dem har main fun tron dem oif zitsn zol ver zogn
after king the lord my of throne the on sit shall who say

אים . כא וואָרעם עס וועט זיין , ווי מיין האַר דער מלך לייגט
leigt melech der har main vi zain vet es vorem im
lies down king the lord my when be may it for him

זיך מיט זיינע עלטערן, אַזוי וועל איך און מיין זון שלמה זיין
zain Shlomo zun main un ich vel azoi eltern zaine mit zich
be Sh'lomo son my and I will so fathers his with self

פֿאַרשולדיקטע .
farshuldikte
considered offenders

[22] And, hinei, while she yet was speaking with HaMelech, Natan HaNavi also came in. [23] And they told HaMelech, saying, Hinei Natan HaNavi! And when he was come in before HaMelech, he bowed himself before HaMelech with his face to the ground. [24] And Natan said, Adoni HaMelech, hast thou said, Adoniyah shall reign as Melech after me, and he shall sit upon my kisse? [25] For he has gone down this day, and hath sacrificed shor and fatted bull and tzon in abundance, and hath invited all the Bnei HaMelech, and the sarei hatzava, and Evyatar (Abiathar) HaKohen; and, behold, they eat and drink before him, and say, Yechi HaMelech Adoniyahu (long live

כב און אָט ווי זי רעדט נאָך מיטן מלך , אַזוי איז נָתָן דער
der Natan iz azoi melech mitn noch redt zi vi ot un
the Natan is so king with the still speaks she when behold and

נבֿיא געקומען . כג האָט מען אָנגעזאָגט דעם מלך , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi melech dem ongezogt men hot gekumen novi
say to so king the informed they have having come prophet

נָתָן דער נבֿיא איז דאָ . און ער איז געקומען פֿאַר דעם מלך ,
melech dem far gekumen iz er un do iz novi der Natan
king the before having come is he and here is prophet the Natan

און האָט זיך געבוקט צום מלך אויף זיין פּנים צו דער ערד .
erd der tsu ponem zain oif melech tsum gebukt zich hot un
ground the to face his on king to the prostrated self has and

כד און נָתָן האָט געזאָגט: מיין האַר דו האָסט מלך , אַדוֹנִיָהוּ
Adoniyah gezogt du host melech har main gezogt hot Natan un
Adoniyahu said you have king lord my said has Natan and

זאָל קיניגן נאָך מיר, און ער זאָל זיצן אויף מיין טראָן ? כה וואָרעם ער
er vorem tron main oif zitsn zol er un mir noch kinign zol
he for throne my on sit shall he and me after reign shall

האָט היינט אַראָפּגענידערט, און האָט געשאָכטן אָקסן און געשטאָפּטע
geshtopte un oksen geshochtn hot un aropgenidert haint hot
fatted and oxen slaughtered has and gone down today has

קעלבער און שאָף אַ סך , און ער האָט פֿאַררופֿן אַלע זין פֿון דעם מלך ,
melech dem fun zin ale farrufn hot er un sach a shof un kelber
king the of sons all invited has he and many a sheep and calves

און די חיל-לידער , און אֶבְיָתָר דעם כהן , און אָט עסן זיי און
un zei esen ot un koyen dem Evyatar un cheil-lider di un
and they eat behold and kohen the Evyatar and army-leaders the and

טרינקען מיט אים, און זאָגן : לעבן זאָל דער מלך אֲדוֹנִיָהוּ ! כו אָבער
ober Adoniyah melech der zol lebn zogn un im mit trinken
but Adoniyahu king the may live say and him with drink

מיך , מיך דיין קנעכט , און צָדוֹק דעם כהן , און בְּנָיָהוּ דעם
dem Benayahu un koyen dem Tsadok un knecht dain mich mich
the Benayah and kohen the Tzadok and servant your me me

HaMelech Adoniyah)!
26 But me, even me thy eved, and Tzadok HaKohen, and Benayah Ben Yehoyada, and thy eved Sh'lomo, hath he not invited. 27 Is this thing done by adoni HaMelech, and thou hast not showed it unto thy eved, even who should sit on the kisse adoni HaMelech after him?
28 Then HaMelech Dovid answered and said, Call me Bat-Sheva. And she came into the presence of HaMelech, and stood before HaMelech. 29 And HaMelech swore a shevu'a *(oath)*, and said, As Hashem liveth, that hath redeemed my nefesh out of kol tzarah, 30 Even as I swore a shevu'a unto thee by Hashem Elohei Yisroel, saying, Assuredly Sh'lomo thy ben shall reign as Melech after me, he shall sit upon my kisse in my place; so will I certainly do this day.

31 Then Bat-Sheva bowed with her face to eretz, and did reverence to HaMelech, and said, Yechi adoni HaMelech Dovid l'olam *(long live adoni HaMelech forever)*!

32 And HaMelech Dovid said, Call me Tzadok HaKohen, and Natan HaNavi, and Benayah Ben Yehoyada. And they

זון פֿון יהוֹיָדָעון , און דײַן קנעכט שלמהן , האָט ער נישט גערופֿן .
gerufn nisht er hot Shlomoen knecht dain un Yehoyadaen fun zun
invited not he has Sh'lomo servant your and Yehoyada of son

כז צי איז די דאָזיקע זאַך געשען פֿון מײַן האַר דעם מלך , און
un melech dem har main fun geshen zach dozike di iz tsi
and king the master my from happened thing this the is or

האָסט נישט צו וויסן געטאָן דײַן קנעכט , וואר עס זאָל זיצן אויף
oif zitsn zol es ver knecht dain geton visen tsu nisht host
on sit shall there who servants your made know to not you have

דעם טראָן פֿון מײַן האַר דעם מלך נאָך אים?
im noch melech dem har main fun tron dem
him after king the lord my of throne the

כח האָט געענטפֿערט דער מלך דָּוִד און האָט גערופֿן: רוף מיר
mir ruf gezogt hot un Dovid melech der geentfert hot
for me call said has and Dovid king the answered has

אַריַין בַּת-שֶׁבַע . און זי איז געקומען פֿאַרן מלך און האָט
hot un melech faran gekumen iz zi un Bat-Shevaen arain
has and king before the having come is she and Bat-Sheva in

זיך געשטעלט פֿאַרן מלך . כט און דער מלך האָט געשוואָרן
geshvorn hot melech der un melech faran geshtelt zich
sworn an oath has king the and king before the stood self

און געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה , וואָס האָט אויסגעלייזט מײַן
main oisgeleizt hot vos Hashem lebt es vi azoi gezogt un
my redeemed has who Hashem lives there as just said and

זעל פֿון יעטוועדער צרה , ל אַז אַזוי ווי איך האָב דיר
dir hob ich vi azoi az tsore yetveder fun zel
to you(SG) have I when so as trouble every from soul

געשוואָרן בײַ ה אלוקי יִשְׂרָאֵל , אַזוי צו זאָגן : נאָר דײַן
dain nor zogn tsu azoi Yisroel Elokei Hashem bai geshvorn
your ever say to so Yisroel the G-d of Hashem by sworn an oath

זון שלמה זאָל קיניגן נאָך מיר – אַז אַזוי וועל איך טאָן
ton ich vel azoi az mir noch kinign zol Shlomo zun
do I will in same way that me after reign shall Sh'lomo son

הײַנטיקן טאָג!
tog haintikn
day this very

לא האָט בַּת-שֶׁבַע זיך געניגט מיטן פּנים צו דער ערד , און זיך
zich un erd der tsu ponem mitn geneigt zich Bat-Sheva hot
self and ground the to face with bowed self Bat-Sheva has

געבוקט צום מלך , און האָט געזאָגט: אייביק לעבן זאָל מײַן האַר
har main zol lebn eibik gezogt hot un melech tsum gebukt
lord my may live ever said has and king to the prostrated

דער מלך דָּוִד !
Dovid melech der
Dovid king the

לב און דער מלך דָּוִד האָט געזאָגט: רופֿט מיר צָדוֹק דעם
dem Tsadok mir ruft gezogt hot Dovid melech der un
the Tzadok for me call said has Dovid king the and

כֹּהן , און נָתָן דעם נבֿיא , און בְּנָיָהוּ דעם זון פֿון יהוֹיָדָעון .
Yehoyadaen fun zun dem Benayahu un novi dem Natan un koyen
Yehoyada of son the Benayah and prophet the Natan and kohen

זײַנען זיי געקומען פֿאַרן מלך , לג און דער מלך האָט צו
tsu hot melech der un melech faran gekumen zei zainen
to has king the and king before the having come they are

זיי געזאָגט: נעמט מיט אײַך די קנעכט פֿון אײַער האַר, און זעצט אַרויף
aroif zetst un har aier fun knecht di aich mit nemt gezogt zei
upon sit and lord your of servants the you with take said them

מײַן זון שלמהן אויף מײַן מוילאייזלען, און איר זאָלט אים מאַכן
machn im zolt ir un moileizlen main oif Shlomoen zun main
make him shall you and mule my on Solomon son my

נידערן צום גיחון . לד און זאָל צָדוֹק דער כֹּהן און נָתָן דער
der Natan un koyen der Tsadok zol un Gichon tsum nidern
the Natan and kohen the Tzadok let and Gichon to go down

נבֿיא אים דאָרטן זאַלבן פֿאַר אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל. און איר זאָלט
zolt ir un Yisroel iber melech a far zalbn dortn im novi
shall you and Yisroel over king a for anoint there him prophet

בלאָזן אין שופֿר , און זאָגן : לעבן זאָל דער מלך שלמה ! לה און
un Shlomo melech der zol lebn zogn un shoifer in blozn
and Sh'lomo king the may live say and shofar on blow

איר זאָלט אַרויפֿגיין נאָך אים, און ער זאָל קומען און זיך זעצן אויף
oif zetsn zich un kumen zol er un im noch aroifgein zolt ir
on sit self and come shall he and him after go up shall you

מײַן טראָן , און ער זאָל קיניגן אויף מײַן אָרט , וואָרעם אים האָב איך
ich hob im vorem ort main oif kinign zol er un tron main
I have him for place my in reign shall he and throne my

באַפֿוילן פֿאַר אַ פֿירשט איבער ישְׂרָאֵל און איבער יהוּדה .
Yehudah iber un Yisroel iber firsht a far bafoiln
Yehudah over and Yisroel over ruler a for commanded

לו האָט בנָיָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָע געענטפֿערט דעם מלך
melech dem geentfert Yehoyadaen fun zun der Benayahu hot
king the answered Yehoyada of son the Benayah has

און האָט געזאָגט: אָמן ! אַזוי זאָל זאָגן ה דער ג-ט פֿון מײַן
main fun G-t der Hashem zogn zol azoi Omein gezogt hot un
my of G-d the Hashem say may so amen said has and

האַר דעם מלך ! לז אַזוי ווי ה איז געווען מיט מײַן האַר דעם
dem har main mit geven iz Hashem vi azoi melech dem har
the lord my with having been is Hashem as just king the lord

מלך , אַזוי זאָל ער זײַן מיט שלמהן , און ער זאָל גרייסן זײַן
zain greisn zol er un Shlomoen mit zain er zol azoi melech
his magnify may he and Sh'lomo with be he may so king

טראָן נאָך מער פֿון דעם טראָן פֿון מײַן האַר דעם מלך דָּוִד .
Dovid melech dem har main fun tron dem fun mer noch tron
Dovid king the lord my of throne the than more still throne

לח און צָדוֹק דער כֹּהן , און נָתָן דער נבֿיא , און בנָיָהוּ דער
der Benayahu un novi der Natan un koyen der Tsadok un
the Benayah and prophet the Natan and kohen the Tzadok and

זון פֿון יהוֹיָדָע , און די כְּרֵתים און די פְּלֵתים , האָבן אַראָפּגענידערט,
aropgenidert hobn Peletim di un Keretim di un Yehoyadaen fun zun
gone down have Peleti the and Kereti the and Yehoyada of son

און זיי האָבן אַרויפֿגעזעצט שלמהן אויף דער מוילאייזלען פֿון מלך
melech fun moileizlen der oif Shlomoen aroifgezetst hobn zei un
king of mule the on Sh'lomo mounted have they and

דָּוִד , און האָבן אים אַראָפּגעפֿירט צו לט גיחון . און צָדוֹק דער כֹּהן
koyen der Tsadok un Gichon tsu aropgefirt im hobn un Dovid
kohen the Tzadok and Gichon to led away him have and Dovid

came before HaMelech.
33 HaMelech also said unto them, Take with you the avadim of adoneichem, and have Sh'lomo beni *(my son)* to ride upon mine own mule, and bring him down to Gichon; 34 And let Tzadok HaKohen and Natan HaNavi mashach *(anoint)* him there Melech over Yisroel; and blow ye with the shofar, and say, Yechi HaMelech Sh'lomo. 35 Then ye shall come up after him, that he may come and sit upon my kisse; for he shall be Melech in my place; and I have appointed him to be Nagid *(ruler)* over Yisroel and over Yehudah.

36 And Benayah Ben Yehoyada answered HaMelech, and said, Omein; And so may Hashem Elohei adoni HaMelech say.
37 As Hashem hath been with adoni HaMelech, even so may He be with Sh'lomo, and make his kisse greater than the kisse of adoni HaMelech Dovid.

38 So Tzadok HaKohen, and Natan HaNavi, and Benayah Ben Yehoyada, and the Kereti, and the Peleti, went down, and had Sh'lomo ride upon the mule of HaMelech Dovid, and brought him to Gichon. 39 And

Tzadok HaKohen took a keren of shemen out of the ohel, and mashach *(anointed)* Sh'lomo. And they blew the shofar; and kol HaAm shouted, Yechi HaMelech Sh'lomo! 40 And kol HaAm came up after him, and the people played chalilim *(flutes)*, and rejoiced with simchah gedolah, so that ha'aretz split with the sound of them.

41 And Adoniyah and kol hakeru'im *(all the invited ones)* that were with him heard it as they had made an end of eating. And when Yoav heard the kol hashofar, he said, Why is the sound of the Ir in an uproar?

42 And while he yet spoke, hinei, Yonatan Ben Evyatar *(Abiathar)* HaKohen came; and Adoniyah said unto him, Come, for thou art an ish chayil, and tov tevaser *(bringest good tidings)*. 43 And Yonatan answered and said to Adoniyah, Just the opposite! Verily adoneinu HaMelech Dovid hath made Sh'lomo Melech! 44 And HaMelech hath sent with him Tzadok HaKohen, and Natan HaNavi, and Benayah Ben Yehoyada, and the Kereti, and the Peleti,

הָאָט געזאלבט דעם האָרן מיט אייל פֿון געצעלט, און ער האָט געזאַלבט
gezalbt hot er un getselt fun eil mit horn dem genumen hot
anointed has he and tent out of oil with horn the taken has

שלמהן ; און זיי האָבן געבלאָזן אין שופֿר , און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un shoifer in geblozn hobn zei un Shlomoen
people whole the and shofar in the blown have they and Sh'lomo

האָט געזאָגט: לעבן זאָל דער מלך שלמה ! מ און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז
iz folk gantse dos un Shlomo melech der zol lebn gezogt hot
is people all the this and Sh'lomo king the may live said has

אַרויפֿגעגאַנגען נאָך אים, און דאָס פֿאָלק האָט געפֿיַפֿט אויף פֿיַפֿלען, און
un faiflen oif gefaift hot folk dos un im noch aroifgegangen
and flutes on played has people this and him after having gone up

זיך געפֿרייט אַ גרויסע פֿרייד, און די ערד האָט זיך געשפּאָלטן פֿון זייער
zeyer fun geshpoltn zich hot erd di un freid groise a gefreit zich
their from split open self has earth the and joy great a rejoiced self

ליאַרעם.
liarem
uproar

מא און אַדוֹנִיָּהוּ און אַלע פֿאַררופֿענע וואָס מיט אים האָבן
hobn im mit vos farrufene ale un Adoniyah un
have him with which are invited guests all and Adoniyahu and

דאָס דערהערט, וועז זיי האָבן געענדיקט עסן . און ווי יוֹאָבּ
Yoav vi un esen geendikt hobn zei ven derhert dos
Yoav when and eating finished had they when heard this

האָט דערהערט דעם קול פֿון שופֿר , אזוי האָט ער געזאָגט: וואָס
vos gezogt er hot azoi shoifer fun kol dem derhert hot
what said he has so shofar of sound the heard has

טומלט דער ליאַרעם פֿון שטאָט?
tumlt der liarem fun shtot
commotion causes uproar this from city

מב ווי ער רעדט נאָך , ערשט יוֹנָתָן דער זון פֿון אֶבְיָתָר דעם
dem Evyatar fun zun der Yonatan ersht noch redt er vi
the Evyatar of son the Yonatan behold still speaks he when

כהן קומט אָן. האָט אֲדוֹנִיָּהוּ געזאָגט: קום אַהער, וואָרעם אַ ווויליער
voiler a vorem aher kum gezogt Adoniyah hot on kumt koyen
good a for here come said Adoniyahu has on come kohen

מענטש ביסטו , און דו ווועסט גוטעם מבשֹר זיין . מג האָט
hot zain mevaser gutem vest du un bistu mentsh
has be publish good news good will you and are you man

געענטפֿערט יוֹנָתָן און געזאָגט צו אֲדוֹנִיָּהוּ : פֿאַר וואָר, אונדזער האַר
har undzer vor far Adoniyahun tsu gezogt un Yonatan geentfert
lord our truly for Adoniyahu to said and Yonatan answered

דער מלך דָּוִד האָט געמאַכט שלמהן פֿאַר מלך . מד און דער מלך
melech der un melech far Shlomoen gemacht hot Dovid melech der
king the and king for Sh'lomo made has Dovid king the

האָט געשיקט מיט אים צָדוֹק דעם כֹּהן , און נָתָן דעם נביא , און
un novi dem Natan un koyen dem Tsadok im mit geshikt hot
and prophet the Natan and kohen the Tzadok him with sent has

בְּנָיָהוּ דעם זון פֿון יְהוֹיָדָע , און די כְּרֵתים און די פְּלֵתים ,
Peletim di un Keretim di un Yehoyadaen fun zun dem Benayahu
Peleti the and Kereti the and Yehoyada of son the Benayah

און זיי האָבן אים אַרויפֿגעזעצט אויף דער מוילאייזלען פֿון מלך .
melech fun moileizlen der oif aroifgezetst im hobn zei un
king of the mule the on sat upon him have they and

מה און צָדוֹק דער כֹּהן און נָתָן דער נבִיא האָבן אים געזאלבט
gezalbt im hobn novi der Natan un koyen der Tsadok un
anointed him have prophet the Natan and kohen the Tzadok and

פַּאַר מלך ביַים גיחון , און זיי זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון דאָרטן
dortn fun aroifgegangen zainen zei un Gichon baim melech far
there from having gone up are they and Gichon at king for

פֿרייליעכע, און די שטאָט האָט געטומלט ; דאָס איז דער ליאַרעם וואָס
vos liarem der iz dos getumlt hot shtot di un freileche
which uproar the is this been in uproar has city the and rejoicing

איר האָט געהערט. מו און שלמה האָט זיך אויך געזעצט אויפֿן טראָן פֿון
fun tron oifn gezetst oich zich hot Shlomo un gehert hot ir
of throne on sat also self has Sh'lomo and heard have you

דער מלוכה . מז און אויך זיַינען די קנעכט פֿון מלך גענקומען
gekumen melech fun knecht di zainen oich un meluche der
having come king of the servants the are also and kingdom the

ווינטשן אונדזער האַר דעם מלך דָוִד , אַזוי צו זאָגן : זאָל דיַין ג-ט
G-t dain zol zogn tsu azoi Dovid melech dem har undzer vintshn
G-d your may say to so Dovid king the master our to bless

באַגיטיקן שלמהס נאָמען נאָך מער פֿון דיַין נאָמען , און גרייסן זיַין
zain greisn un nomen dain fun mer noch nomen Shlomos bagitikn
his magnify and name your than more still name Sh'lomo's accept

טראָן נאָך מער פֿון דיַין טראָן . מח און אויך האָט דער מלך אַזוי
azoi melech der hot oich un tron dain fun mer noch tron
thus king the has also and throne your than more yet throne

געזאָגט: ברוך ה אלוקי ישְׂרָאֵל , וואָס האָט היַינט געגעבן ווער
ver gegebn haint hot vos Yisroel Elokei Hashem Baruch gezogt
who given today has who Yisroel the G-d of Hashem blessed be said

זאָל זיצן אויף מיַין טראָן , און מיַינע אויגן זעען עס.
es zeen oign maine un tron main oif zitsn zol
it see eyes my and throne my on sit shall

מט האָבן אַלע פֿאַרופֿענע וואָס בייַ אַדוֹנִיָהוּ אויפֿגעציטערט
oifgetsitert Adoniyahun bai vos farufene ale hobn
trembled Adoniyahu with who are invited ones all have

און זיי זיַינען אויפֿגעשטאַנען, און געגאַנגען איטלעכער אויף זיַין
zain oif itlecher gegangen un oifgeshtanen zainen zei un
his on each having gone and got up have they and

וועג. נ און אַדוֹנִיָהוּ האָט מורא געהאַט פֿאַר שלמהן , און ער איז
iz er un Shlomoen far gehat moire hot Adoniyah un veg
is he and Sh'lomo for had fear has Adoniyahu and way

אויפֿגעשטאַנען, און איז געגאַנגען און האָט זיך אָנגענומען אָן די
di on ongenumen zich hot un gegangen iz un oifgeshtanen
the on took hold self has and having gone is and got up

הערנער פֿון מזבח .
mizbeyech fun herner
altar of the horns

and they have had him ride upon pirdah *(mule)* of HaMelech: 45 And Tzadok HaKohen and Natan HaNavi have anointed him Melech at Gichon; and they are come up from there rejoicing, so that the city rang out. This is the noise that ye have heard. 46 And also Sh'lomo sitteth on the kisse hameluchah. 47 And moreover the avadim of HaMelech came to make a brocha on adoneinu HaMelech Dovid, saying, May your G-d make the shem of Sh'lomo more famous than thy shem, and make his kisse greater than thy kisse. And HaMelech bowed himself upon the mishkav *(bed)*. 48 Also so said HaMelech, Baruch Hashem Elohei Yisroel, Who hath given one to sit on my kisse this day, mine eyes even seeing it.

49 And kol hakeruvim *(all the invited ones)* that were with Adoniyah were terrified, and rose up, and went every ish his own derech. 50 And Adoniyah feared because of Sh'lomo, and arose, and went, and caught hold of the karnayim of the Mizbe'ach.

נא איז אָנגעזאָגט געווָארן שלמהן , אַזוי צו זאָגן : זע ,
ze zogn tsu azoi Shlomoen gevorn ongezogt iz
behold say to so Sh'lomo having become informed is

אַדוֹנִיָהוּ האָט מורא פַּאַר דעם מלך שלמה , און אָט האָט
hot ot un Shlomo melech dem far moire hot Adoniyah
has behold and Sh'lomo king the before fear has Adoniyahu

ער זיך אָנגעכאַפּט אָן די הערנער פֿון מזבח , אַזוי צו זאָגן : זאָל
zol zogn tsu azoi mizbeyech fun herner di on ongechapt zich er
let say to so altar of the horns the on seized self he

מיר דער מלך שלמה היַינט שוווערן, אויב ער וועט טייטן זיַין קנעכט
knecht zain teitn vet er oib shvern haint Shlomo melech der mir
servant his to kill will he if swear today Sh'lomo king the me

מיטן שוווערד.
shverd mitn
sword with the

51 And it was told Sh'lomo, saying, Hinei, Adoniyah feareth HaMelech Sh'lomo; for, hinei, he hath caught hold of the karnayim of the Mizbe'ach, saying, Let Melech Sh'lomo swear a shevua *(oath)* unto me today that he will not slay his eved with the cherev.

נב האָט שלמה געזאָגט: אויב ער וועט זיַין אַן אָרנטלעכער מענטש, וועט
vet mentsh orntlecher an zain vet er oib gezogt Shlomo hot
will man worthy an be will he if said Sh'lomo has

אַ האָר פֿון אים נישט פַּאַלן צו דער ערד ; אויב אָבער בייַ וועט געפֿונען
gefunen vet beiz ober oib erd der tsu faln nisht im fun hor a
found will evil but if ground the to fall not him of hair a

וועט ער שטאַרבן. נג און דער מלך שלמה האָט
hot Shlomo melech der un shtarbn er vet im in vern
has Sh'lomo king the and die he will him in become

געשיקט, און מע האָט אים אַראָפּגענידערט פֿון מזבח ; און ער איז
iz er un mizbeyech fun aropgenidert im hot me un geshikt
is he and altar from brought down him have they and sent

געקומען , און האָט זיך געבוקט צום מלך שלמה , און שלמה
Shlomo un Shlomo melech tsum gebukt zich hot un gekumen
Sh'lomo and Sh'lomo king to bowed self has and having come

האָט צו אים געזאָגט: גיי אַהיים.
aheim gei gezogt im tsu hot
home go said him to has

52 And Sh'lomo said, If he will show himself a ben chayil *(a son of worthiness)*, there shall not a hair of him fall to ha'aretz; but if ra'ah *(wickedness)* shall be found in him, he shall die. 53 So HaMelech Sh'lomo sent, and they brought him down from the Mizbe'ach. And he came and bowed himself to Melech Sh'lomo; and Sh'lomo said unto him, Go to thine bais.

ב און די טעג פֿון דָוִדן האָבן גענענט צו שטאַרבן, און ער
er un shtarbn tsu genent hobn Dovidn fun teg di un
he and die to come near have Dovid of days the and

האָט באַפֿוילן זיַין זון שלמהן , אַזוי צו זאָגן : בּ איך גיי אין
in gei ich zogn tsu azoi Shlomoen zun zain bafoiln hot
in go I say to so Solomon son his commanded has

דעם וועג פֿון דער גאַנצער ערד , זאָלסטו זיך שטאַרקן און זיַין
zain un shtarkn zich zolstu erd gantser der fun veg dem
be and strengthen self must you(sg) earth whole the of way the

אַ מאַן. ג און זאָלסט היטן די היטונג פֿון ה דיַין ג-ט, צו
tsu G-t dain Hashem fun hitung di hitn zolst un man a
to G-d your Hashem of charge the keep you(SG) must and man a

גיין אין זיַינע וועגן , צו היטן זיַינע חוקים און זיַינע געבאָט
gebot zaine un chukkim zaine hitn tsu vegen zaine in gein
commandments his and statutes his keep to ways his in walk

און זיַינע געזעצן און זיַינע צייגנים , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין
in geshribn shteit es vi azoi tseignim zaine un gezetsn zaine un
in the written stands it as just witnesses his and laws his and

תּוֹרת-משה , כּדי זאָלסט באַגליקן אין אַלץ וואָס דו וועסט
vest du vos alts in baglikn zolst kedei Torat-Moshe
will you which all that in succeed you(SG) shall so that Torah of Moses

2 Now the days of Dovid drew near that he should die; and he charged Sh'lomo Bno, saying, 2 I go the derech kol ha'aretz; be thou chazak therefore, and show thyself a man; 3 And be shomer over the mishmeret *(requirement, charge)* of Hashem Eloheicha, to walk in His derakhim, to be shomer over His chukkot *(decrees)*, and His mitzvot, and His mishpatim *(ordinances)*, and His

ד כדי ה
טאָן, און אומעטום , וואָס דו וועסט אַהין זיך קערן;
Hashem kedei kern zich ahin vest du vos umetum un ton
Hashem so that turn self there will you which everywhere and do

זאָל מקיים זיַין זיין וואָרט וואָס ער האָט געזעדט וועגן מיר, אַזוי
azoi mir vegen geredt hot er vos vort zain zain mekayem zol
so me concerning spoken has he which word his his fulfill shall

צו זאָגן: אויב דיַינע קינדער וועלן אָפּהיטן זייער וועג צו גיין פַאר מיר מיט
mit mir far gein tsu veg zeyer ophiten veln kinder daine oib zogn tsu
in me for go to way their observe will children your if say to

אמת, מיט זייער גאַנצן האַרצן און מיט זייער גאַנצער זעל – אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi zel gantser zeyer mit un hartsn gantsn zeyer mit emes
say to so soul whole their with and heart whole their with truth

וועט דיר נישט פַאַרשניטן ווערן אַ מאַן פון דעם טראָן פון ישׂראֵל.
Yisroel fun tron dem fun man a vern farshnitn nisht dir vet
Yisroel of throne the from man a become be cut off not you(SG) will

edot *(testimonies)*, as it is written in the Torat Moshe, so that thou mayest prosper in all that thou doest, and wherever thou turnest;
4 So that Hashem may uphold His Davar *(Word, Promise)* which He spoke concerning me, saying, If thy banim are shomer over their derech, to walk before Me in emes with all their lev and with all their nefesh, there shall not yikaret l'cha *(be cut off of you, fail thee)* Ish on the Kisse Yisroel.

ה און אויך ווייסטו וואָס יואָבֿ דער זון פון צרויָהן האָט מיר
mir hot Tseruyahn fun zun der Yoav vos veistu oich un
to me has Tseruyah of son the Yoav what you(sg) know also and

געטאָן, וואָס ער האָט געטאָן צו די צוויי חיל-לידער פון ישׂראֵל, צו
tsu Yisroel fun cheil-lider tsvei di tsu geton hot er vos geton
to Yisroel of army-leaders two the to done has he what done

אַבנֵר דעם זון פון נֵר , און צו עַמָשׂא דעם זון פון יֶתֶר , ווי
vi Yetern fun zun dem Amasa tsu un Neren fun zun dem Avner
how Yeter of son the Amasa to and Ner of son the Avner

ער האָט זיי געהרגעט, און פַאַרגאָסן בלוט פון מלחמה אין שלום ,
sholem in milchome fun blut fargosen un geharget zei hot er
peace in war of blood shed and killed them has he

און אַרויפגעטאָן בלוט פון מלחמה אויף זיַין גאַרטל וואָס אויף
oif vos gartel zain oif milchome fun blut aroifgeton un
on which are sash his on war of blood put on and

זיַינע לענדן, און אויף זיַינע שיך וואָס אויף זיַינע פיס. ו דערום
derum fis zaine oif vos shich zaine oif un lendn zaine
therefore feet his on which are shoes his on and loins his

זאָלסטו טאָן לויט דיַין חכמה , און זאָלסט נישט לאָזן
lozn nisht zolst un chochme dain loit ton zolstu
let not you(SG) must and wisdom your according to do shall you

זיַינע גראָע האָר נידערן בשלום אין שְׁאוֹל. ז און מיט די קינדער
kinder di mit un Sheol in besholem nidern hor groe zaine
children the with and Sheol into in peace go down hair gray his

פון ברזִלַי דעם גִלעָדער זאָלסטו טאָן חֶסֶד , און זיי זאָלן זיַין
zain zoln zei un chesed ton zolstu Gil'ader dem Barzillai fun
be shall they and kindness do shall you Gil'adi the Barzillai of

פון די וואָס עסן בייַ דיַין טיש , וואָרעם זיי האָבן זיך
zich hobn zei vorem tish dain bai esen vos di fun
selves have they because table of food your at eat who the ones of

אויך דערנענטערט צו מיר, ווען איך בין אַנטלאָפן פון דיַין ברודער
bruder dain fun antlofn bin ich ven mir tsu dernentert oich
brother your from fled am I when me to drawn near also

Moreover thou knowest also what Yoav Ben Tzeruyah did to me, and what he did to the two sarim of the Tzivos Yisroel *(Armies of Yisroel)*, unto Avner Ben Ner, and unto Amasa Ben Yeter, whom he killed, and the shefach dahm of war in shalom *(peacetime)*, and put the dahm of milchamah *(war)* upon his khagorah *(sword belt)* that was about his loins, and on his na'alayim *(sandals)* that were on his raglayim.
6 Do therefore according to thy chochmah, and let not his gray head go down to Sheol in shalom.
7 But show chesed unto the Bnei Barzillai the Gil'adi, and let them be of those that eat at thy shulchan; for so they stood by me when I fled from before Avshalom

achicha. [8] And, hinei, thou hast with thee Shime'i Ben Gera the Ben-HaYemini of Bachurim, which cursed me with a kelalah *(curse)* nimretzet *(grievous, strong)* on the day when I went to Machanayim; but he came down to meet me at Yarden, and I swore a shevu'ah to him by Hashem, saying, I will not put thee to death with the cherev. [9] Now therefore hold him not guiltless; for thou art an ish chacham, and knowest what thou oughtest to do unto him; but his gray head bring thou down with dahm to She'ol.

אַבְשָׁלוֹמְעִן . ח און דאָ איז בייַ דיר שִׁמְעִי דער זון פֿון גֵּרָאן ,
Geran fun zun der Shimei dir bai iz do un Avshalomen
Gera of son the Shime'i you(SG) with is there and Avshalom

דער בנימינער פֿון בחורים , וואָס האָט מיך געשאָלטן מיט טויטע
toite mit gesholtn mich hot vos bochurim fun Binyaminer der
dead with cursed me has who Bachurim of man of Binyamin the

קללות אין דעם טאָג וואָס איך בין געגאַנגען קיין מַחֲנַיִם ; און
un Machanayim kein gegangen bin ich vos tog dem in kloles
and Machanayim to having gone am I when day the in curses

ער האָט אַראָפּגענידערט מיר אַנטקעגן בײַם יַרְדֵּן , און איך האָב אים
im hob ich un Yarden baim antkegen mir aropgenidert hot er
him have I and Yarden at to meet me gone down has he

געשוואָרן בייַ ה , אַזוי צו זאָגן : איך וועל דיך נישט טייטן
teitn nisht dich vel ich zogn tsu azoi Hashem bai geshvorn
to kill not you(SG) will I say to so Hashem by sworn an oath

מיטן שווערד. ט און אַצונד , זאָלסט אים נישט שענקען , וואָרעם
vorem shenken nisht im zolst atsund un shverd mitn
because forgive not him you(SG) must now and sword with the

אַ קלוגער מענטש ביסטו , און וועסט וויסן וואָס דו זאָלסט טאָן
ton zolst du vos visen vest un bistu mentsh kluger a
do you(SG) must you what know will and are you man wise a

מיט אים; און זאָלסט מאַכן נידערן זײַנע גראָע האָר מיט בלוט
blut mit hor groe zaine nidern machn zolst un im mit
blood with hair gray his go down make you(SG) must and him with

אין שְׁאוֹל.
Sheol in
Sheol into

[10] So Dovid slept with his avot, and was buried in Ir Dovid. [11] And the yamim that Dovid reigned as Melech over Yisroel were arba'im shanah; sheva shanim reigned he in Chevron, and shloshim v'shalosh shanim reigned he in Yerushalayim.

י און דָּוִד האָט זיך גענייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Dovid un
is he and fathers his with lain down self has Dovid and

באַגראָבן געוואָרן אין דָּוִדס-שטאָט . יא און די טעג וואָס דָּוִד
Dovid vos teg di un Dovids-Shtot in gevorn bagrobn
Dovid that days the and Ir Dovid in having become buried

האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל זײַנען געווען פֿערציק יאָר . אין
in yor fertsik geven zainen Yisroel iber gekinigt hot
in years forty having been are Yisroel over reigned has

חֶבְרוֹן האָט ער געקיניגט זיבן יאָר , און אין יְרוּשָׁלַיִם האָט ער
er hot Yerushalayim in un yor zibn gekinigt er hot Chevron
he has Yerushalayim in and years seven reigned he has Chevron

געקיניגט דרײַ און דרײַסיק יאָר .
yor draisik un drai gekinigt
years thirty and three reigned

[12] Then sat Sh'lomo upon the Kisse Dovid Aviv; and Malchuso was firmly established.

יב און שלמה איז געזעסן אויף דעם טראָן פֿון זײַן פֿאָטער דָּוִדן ,
Dovidn foter zain fun tron dem oif gezesn iz Shlomo un
Dovid father his of throne the on settled is Sh'lomo and

און זײַן מלוכה האָט זייער באַפֿעסטיקט.
bafestikt zeyer zich hot meluche zain un
established very much self has kingdom his and

[13] And Adoniyah Ben Chaggit came to Bat-Sheva Em Sh'lomo. And she said, Comest thou in shalom? And

יג און אֲדוֹנִיָּהוּ דער זון פֿון חַגִּית איז געקומען צו בַּת-שֶׁבַע ,
Bat-Shevaen tsu gekumen iz Chagiten fun zun der Adoniyah un
Bat-Sheva to having come is Chaggit of son the Adoniyahu and

שלמהס מוטער . האָט זי צו אים געזאָגט: איז דײַן קומען אין פֿריד ?
frid in kumen dain iz gezogt im tsu zi hot muter Shlomos
peace in coming your have said him to she has mother Sh'lomo's

he said, Shalom. 14 He said moreover, I have davar to say unto thee. And she said, Say on. 15 And he said, Thou hast da'as that the meluchah *(kingdom, monarchy)* was mine, and that kol Yisroel set their faces on me, that I should reign as Melech; howbeit the meluchah has veered, and is become my brother's; for it was his from Hashem. 16 And now I ask thee one she'elah: refuse me not. And she said unto him, Say on. 17 And he said, Speak, now, unto Sh'lomo HaMelech, (for he will not say thee nay,) that he give me Avishag HaShunammit as isha. 18 And Bat-Sheva said, Tov; I will speak for thee unto HaMelech.

19 Bat-Sheva therefore went unto HaMelech Sh'lomo, to speak unto him for Adoniyah. And HaMelech rose up to meet her, and bowed himself unto her, and sat down on his kisse, and caused a kisse to be set for Em HaMelech; and she sat on his yamin *(right hand)*. 20 Then she said, I desire one small she'elah of thee; now, say me not nay. And HaMelech said unto her, Ask on, immi: for I will not say thee nay. 21 And

הָאָט ער געזאָגט: אין פְֿריד. יד און ער האָט געזאָגט: איך האָב אַ וואָרט צו
tsu vort a hob ich gezogt hot er un frid in gezogt er hot
for word a have I said has he and peace in said he has

דיר. האָט זי געזאָגט: רעד. טו האָט ער געזאָגט: דו ווייסט אַז די
di az veist du gezogt er hot red gezogt zi hot dir
the that know you said he has speak said she has you(SG)

מלוכה האָט מיר געקומט, און אויף מיר האָבן גאַנץ ישׂרָאֵל געקערט זייער
zeyer gekert Yisroel gants hobn mir oif un gekumt mir hot meluche
their turned Yisroel all have me to and come to me has kingdom

פנים, צו ווערן מלך. אָבער די מלוכה האָט זיך אומגעדרייט
umgedreit zich hot meluche di ober melech vern tsu ponem
turned around self has kingdom the but king become to face

און איז אָנגעקומען צו מיין ברודער, ווייל זי איז אים באַשערט
bashert im iz zi vail bruder main tsu ongekumen iz un
appointed to him is it because brother my to come has and

געווען פֿון ה'. טז און אַצונד בעט איך פֿון דיר איין
ein dir fun ich bet atsund un Hashem fun geven
one you(SG) of I entreat now and Hashem from having been

בקשה: זאָלסט נישט אָפּשטויסן מיין פנים. האָט זי צו אים
im tsu zi hot ponem main opshtoisn nisht zolst bakoshe
him to she has face my repel not may you(SG) request

געזאָגט: רעד. יז האָט ער געזאָגט: זאָג, איך בעט דיך, דעם מלך
melech dem dich bet ich zog gezogt er hot red gezogt
king to the you(SG) entreat I speak said he has speak said

שלמה – וואָרעם ער וועט נישט אָפּשטויסן דיין פנים – ער זאָל מיר געבן
gebn mir zol er ponem dain opshtoisn nisht vet er vorem Shlomo
give me may he face your repel not will he for Sh'lomo

אַבישַׁג פֿון שונם פַֿאַר אַ וויַיב. יח האָט בת-שֶׁבַע געזאָגט: גוט, איך וועל
vel ich gut gezogt Bat-Sheva hot vaib a far Shunem fun Avishag
will I good said Bat-Sheva has wife a for Shunem of Avishag

רעדן פֿון דיינעט וועגן צום מלך.
melech tsum vegen dainet fun redn
king to the sake your for speak

יט און בת-שֶׁבַע איז געקומען צום מלך שלמה, צו רעדן
redn tsu Shlomo melech tsum gekumen iz Bat-Sheva un
speak to Sh'lomo king to having come is Bat-Sheva and

צו אים פֿון אַדוֹנִיָהוּ וועגן, און דער מלך איז אויפֿגעשטאַנען איר
ir oifgeshtanen iz melech der un vegen Adoniyahs fun im tsu
her arisen has king the and sake Adoniyahu's for him to

אַנטקעגן, און ער האָט זיך צו איר געבוקט, און האָט זיך געזעצט אויף זיין
zain oif gezetst zich hot un gebukt ir tsu zich hot er un antkegen
his on sat self has and bowed her to self has he and to meet

טראָן, און געשטעלט אַ טראָן פַֿאַר דעם מלכס מוטער, און זי האָט
hot zi un muter melechs dem far tron a geshtelt un tron
has she and mother king's the for throne a appointed and throne

זיך געזעצט אויף זיין רעכטער זייט. כ און זי האָט געזאָגט: איין קליינע
kleine ein gezogt hot zi un zait rechter zain oif gezetst zich
small one said has she and side right his on sat self

בקשה בעט איך פֿון דיר: זאָלסט נישט אָפּשטויסן מיין
bakoshe bet ich fun dir zolst nisht opshtoisn main
request entreat I of you(SG) may you(SG) not repel my

פנים. האָט דער מלך צו איר געזאָגט: בעט, מיין מוטער, וואָרעם
ponem hot der melech tsu ir gezogt bet main muter vorem
face the did king to her said entreat my mother because

she said, Let Avishag HaShunammit be given to Adoniyah thy brother as isha. [22] And HaMelech Sh'lomo answered and said unto immo, And why dost thou request Avishag HaShunammit for Adoniyah? Ask for him the meluchah also; for he is achi hagadol; even for him, for Evyatar HaKohen, and for Yoav Ben Tzeruyah.

[23] Then HaMelech Sh'lomo swore a shevu'a by Hashem, saying, Elohim do so to me, and more also, if Adoniyah have not spoken this davar against his own nefesh. [24] Now therefore, Hashem Chai *(as* Hashem*liveth)*, which hath established me, and set me on the Kisse Dovid Avi, and who hath made me a Bayit *([Davidic] Dynasty)*, as He promised, Adoniyah shall be executed this day. [25] And HaMelech Sh'lomo sent by the yad Benayah Ben Yehoyada; and he struck him that he died.

[26] And unto Evyatar *(Abiathar)* HaKohen said HaMelech, Get thee to Anatot, unto thine own sadot; for ish mavet atah *(You are a man deserving of death)*; but I will not this day put thee to death,

איך וועל נישט אָפּשטויסן דיין פּנים . כאהָאט זי געזאָגט: זאָל אַבִישַג פֿון
fun Avishag zol gezogt zi hot ponem dain opshtoisn nisht vel ich
of Avishag may said she has face your repel not will I

שונֶם געגעבן ווערן צו דיין ברודער אַדוֹנִיָהוּן פֿאַר אַ ווַיב. כבהָאט
hot vaib a far Adoniyahun bruder dain tsu vern gegebn Shunem
has wife a for Adoniyahu brother your to become given Shunem

געענטפֿערט דער מלך שלמה און געזאָגט צו זיין מוטער: און פֿאַר ווָאס
vos far un muter zain tsu gezogt un Shlomo melech der geentfert
why for and mother his to said and Sh'lomo king the answered

בעטסטו אַבִישַג פֿון שונֶם פֿאַר אַדוֹנִיָהוּן ? בעט פֿאַר אים אויך
oich im far bet Adoniyahun far Shunem fun Avishag betstu
also him for entreat Adoniyahu for Shunem of Avishag do you ask

די מלוכה , ווַייל ער איז מַיין עלטערער ברודער – פֿאַר אים, פֿאַר
far im far bruder elterer main iz er vail meluche di
for him for brother older my is he because kingdom the

אֶבְיָתָר דעם כֹהן , און פֿאַר יוֹאָבּ דעם זון פֿון צרוּיָהן .
Tseruyahn fun zun dem Yoav far un koyen dem Evyatar
Tseruyah of son the Yoav for and kohen the Evyatar

כגאון דער מלך שלמה האָט געשוואָרן ביַי ה , אַזוי צו
tsu azoi Hashem bai geshvorn hot Shlomo melech der un
to so Hashem by sworn an oath has Sh'lomo king the and

זאָגן: זאָל מיר אלקים טאָן אַזוי און נאָך מער , אַז אום זיין לעבן
lebn zain um az mer noch un azoi ton Elokim mir zol zogn
life his against that more yet and so do G-d to me shall say

האָט אַדוֹנִיָהוּ געערעדט דאָס דאָזיקע וואָרט! כדאון אַצונד , אַזוי ווי עס
es vi azoi atsund un vort dozike dos geredt Adoniyah hot
there as just now and word this the spoken Adoniyahu has

לעבט ה , וואָס האָט מיך באַפֿעסטיקט, און האָט מיך אַרויפֿגעזעצט
aroifgezetst mich hot un bafestikt mich hot vos Hashem lebt
sat upon me has and established me has who Hashem lives

אויף דעם טראָן פֿון מיַין פֿאָטער דָוִדן , און וואָס האָט מיר גענעמאַכט אַ
a gemacht mir hot vos un Dovidn foter main fun tron dem oif
a made me has who and Dovid father my of throne the on

הויז אַזוי ווי ער האָט געערעדט, אַז היינט מוז אַדוֹנִיָהוּ געטייט
geteit Adoniyah muz haint az geredt hot er vi azoi hoiz
caused to die Adoniyahu must today that spoken has he as even house

וועט ! כהאון דער מלך שלמה האָט געשיקט דורך דער האַנט פֿון
vern hant der durch geshikt hot Shlomo melech der un
become of hand the by sent has Sh'lomo king the and

בניָהוּ דעם זון פֿון יהוֹיָדָען ; און ער איז צוגעפֿאַלן אויף אים, און ער
er un im oif tsugefaln iz er un Yehoyadaen fun zun dem Benayahu
he and him on fallen has he and Yehoyada of son the Benayah

איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz
died then

כוון צו אֶבְיָתָר דעם כֹהן האָט דער מלך געזאָגט: גיי קיין עַנָתוֹת
Anatot kein gei gezogt melech der hot koyen dem Evyatar tsu un
Anatot to go said king the has kohen the Evyatar to and

צו דיינע פֿעלדער, וואָרעם דעם טויט ביסטו ווערט , אָבער הַיינטיקן
haintikn ober vert bistu toit dem vorem felder daine tsu
this very but worthy are you death the because fields your to

טאָג וועל איך דיך נישט טייטן, ווַייל דו האָסט געטראָגן דעם אָרון
oren dem getrogn host du vail teitn nisht dich ich vel tog
aron the carried have you because kill not you(SG) I will day

because thou borest the Aron Adonoi Hashem before Dovid Avi, and because thou hast shared hardship in all wherein Avi endured hardship.

27 So Sh'lomo thrust out Evyatar *(Abiathar)* from being Kohen unto Hashem; in order to fulfill the Devar Hashem, which He had spoken at Shiloh concerning the Bais Eli.

28 Then news came to Yoav; for Yoav had inclined after Adoniyah, though he turned not to take sides with Avshalom. And Yoav fled unto the Ohel Hashem, and caught hold the karnot HaMizbe'ach.

29 And it was told Melech Sh'lomo that Yoav was fled unto the Ohel Hashem; and, hinei, he is beside the Mizbe'ach. Then Sh'lomo sent Benayah Ben Yehoyada, saying, Go, fall upon him.

30 And Benayah came to the Ohel Hashem, and said unto him, Thus saith HaMelech, Come forth. And he said, Nay; but I will die here. And Benayah brought HaMelech word again, saying, Thus said Yoav, and thus he answered me.

31 And HaMelech said unto him, Do as he hath said, and fall upon him, and bury him; that thou mayest take away from me the

פֿון אֲדֹנָי ה פֿון מײַן פֿאָטער דָּוִדן , און ווײַל דו האָסט
host du vail un Dovidn foter main fun Hashem Adonoi fun
have you because and Dovid father my of Hashem Adonoi of

זיך געפּלאָגט אין אַלץ וואָס מײַן פֿאָטער האָט זיך געפּלאָגט. כי און
un geplogt zich hot foter main vos alts in geplogt zich
and afflicted self has father my which all that in afflicted self

שלמה האָט פֿאַרטריבן אֶבְיָתָר פֿון זײַן אַ כהן צו ה ;
Hashem tsu koyen a zain fun Evyatarn fartriben hot Shlomo
Hashem to kohen a to be from Evyatar driven out has Sh'lomo

כּדי עס זאָל דערפֿילט ווערן דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער
er vos Hashem fun vort dos vern derfilt zol es kedei
he which Hashem of word the become fulfilled shall there so that

האָט געredט אויף עלי׳ס הויז אין שילֹה .
Shiloh in hoiz Elis oif geredt hot
Shiloh in house Eli's about spoken has

כח און ווי די בשׂורה איז אָנגעקומען צו יוֹאָבֿ – וואָרעם יוֹאָבֿ האָט זיך
zich hot Yoav vorem Yoavn tsu ongekumen iz herung di vi un
self has Yoav because Yoav to arrived is report the as and

געגייגט נאָך אַדוֹנִיָּהן , הגם נאָך אַבְשָׁלוֹמען האָט ער זיך נישט
nisht zich er hot Avshalomen noch hagam Adoniyahn noch geneigt
not self he has Avshalom after though Adoniyah after inclined

געגייגט – איז יוֹאָבֿ אַנטלאָפֿן צום געצעלט פֿון ה , און האָט זיך
zich hot un Hashem fun getselt tsum antlofn Yoav iz geneigt
self has and Hashem of tent to fled Yoav is inclined

אָנגענומען אָן די הערנער פֿון מזבח . כט איז אָנגעזאָגט געוואָרן
gevorn ongezogt iz mizbeyech fun herner di on ongenumen
having become told is the altar of horns the on grasped

דעם מלך שלמה , אַז יוֹאָבֿ איז אַנטלאָפֿן צו דעם געצעלט פֿון ה ,
Hashem fun getselt dem tsu antlofn iz Yoav az Shlomo melech dem
Hashem of tent the to fled has Yoav that Sh'lomo king the

און אָן איז ער ביים מזבח . און שלמה האָט געשיקט בניָהוּ דעם
dem Benayahu geshikt hot Shlomo un mizbeyech baim er iz on un
the Benayah sent has Sh'lomo and the altar at he is here and

זון פֿון יְהוֹיָדָעַן , אַזוי צו זאָגן : גיי פֿאַל-צו אויף אים.
im oif fal-tsu gei zogn tsu azoi Yehoyadaen fun zun
him on strike down go say to so Yehoyada of son

ל איז בניָהוּ געקומען צו דעם געצעלט פֿון ה , און ער האָט
hot er un Hashem fun getselt dem tsu gekumen Benayahu iz
has he and Hashem of tent the to having come Benayah is

צו אים געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט דער מלך : גיי אַרויס. האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot arois gei melech der gezogt hot azoi gezogt im tsu
said he has out go king the said has thus said him to

ניין , נײַערט דאָ וועל איך שטאַרבן. האָט בניָהוּ געבראַכט דעם מלך
nein naiert do vel ich shtarbn hot Benayahu gebracht dem melech
no but here will I die has Benayah brought the king

אַ תשובֿה, אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט געredט יוֹאָבֿ, און אַזוי האָט ער מיר
mir er hot azoi un Yoav geredt hot azoi zogn tsu azoi tshuvh a
me he has thus and Yoav spoken has thus say to so return a

געענטפֿערט. לא האָט דער מלך צו אים געזאָגט: טו אַזוי ווי ער האָט געredט,
geredt hot er vi azoi tu gezogt im tsu melech der hot geentfert
spoken has he as so do said him to king the has answered

און פֿאַל-צו אויף אים; און זאָלסט אים באַגראָבן, און אָפּטאָן
opton un bagrobn im zolst un im oif fal-tsu un
remove and bury him you(SG) must and him on strike down and

דאָס אומזיסט בלוט וואָס יואָבֿ האָט פֿאַרגאָסן, פֿון מיר און פֿון
dos umzist blut vos Yoav hot fargosen fun mir un fun
this for no reason blood which Yoav has shed from me and from

מײַן פֿאָטערס הויז . לב און זאָל ה אומקערן זײַן בלוט אויף זײַן
main foters hoiz . zol un Hashem umkeren zain blut oif zain
my father's house and may Hashem return his blood on his

קאָפּ, פֿאַר וואָס ער איז אָנגעפֿאַלן אויף צוויי מענטשן גערעכטערע און
kop, far vos er iz ongefaln oif tsvei mentshn gerechtere un
head for which he is fell on two men righteous and

בעסערע פֿון אים, און האָט זיי געהרגעט מיטן שוואַרד, און מײַן פֿאָטער
besere fun im un hot zei geharget mitn shverd un main foter
better than him and has them killed with sword and my father

דָּוִד האָט נישט געוווּסט: אַבנֵר דעם זון פֿון נֵר , דעם חיל-לידער פֿון
Dovid hot nisht gevust Avner fun Neren dem zun fun cheil-lider fun
Dovid has not known Avner of Ner the son of army-leader of

יִשׂרָאֵל, און עֲמָשׂא דעם זון פֿון יֶתֶר , דעם חיל-לידער פֿון יהודה .
Yisroel un Amasa dem zun fun Yetern dem cheil-lider fun Yehudah .
Yisroel and Amasa the son of Yeter the army-leader of Yehudah

לג און זייער בלוט זאָל זיך אומקערן אויפֿן קאָפּ פֿון יואָבֿ, און אויפֿן קאָפּ
un zeyer blut zol zich umkeren oifn kop fun Yoavn un oifn kop
and their blood may return self on head of Yoav and on head

פֿון זײַן זאָמען אויף אייביק; און צו דָּוִדן און צו זײַן זאָמען, און צו
fun zain zomen oif eibik; un tsu Dovidn un tsu zain zomen un tsu
of his seed forever to; and to Dovid and to his seed, and to

זײַן הויז און צו זײַן טראָן, זאָל זײַן פֿריד אויף אייביק פֿון ה .
zain hoiz un tsu zain tron, zol zain frid oif eibik fun Hashem .
his house and to his throne, shall be peace to forever of Hashem

לד איז אַרויסגעגאַנגען בניָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָען , און ער איז
iz aroisgegangen Benayahu der zun fun Yehoyadaen un er iz
is having come out Benayah the son of Yehoyada and he is

צוגעפֿאַלן אויף אים, און האָט אים געטייט . און ער איז באַגראָבן
tsugefaln oif im, un hot im geteit . un er iz bagrobn
fallen on him, and has him caused to die . and he is buried

לה געוואָרן אין זײַן היים אין מדבר . און דער מלך האָט
gevorn in zain heim in midber . un der melech hot
become in having his home in wilderness . and the king has

אויפֿגעזעצט בניָהוּ דעם זון פֿון יהוֹיָדָען אויף זײַן אָרט איבערן
oifgezetst Benayahu dem zun fun Yehoyadaen oif zain ort ibern
appointed Benayah the son of Yehoyada on his place over the

חיל ; און צָדוֹק דעם כֹּהן האָט דער מלך אויפֿגעזעצט אויף אֶבְיָתָר
cheil ; un Tsadok dem koyen hot der melech oifgezetst oif Evyatars
army; and Tzadok the kohen has the king appointed on Evyatar's

אָרט .
ort .
place

לו און דער מלך האָט גערופֿן שִׁמְעִי , און
un der melech hot gerufn Shimeyen un
and the king has called Shime'i and

האָט צו אים גערעדט: בוי דיר אַ הויז אין ירושָׁלַיִם , און
hot tsu im geredt: boi dir a hoiz in Yerushalayim un
has to him spoken: build you(SG) a house in Yerushalayim and

demei chinnam *(innocent blood)*, the shefach dahm of Yoav, even from against the Bais Avi. 32 And Hashem shall return his dahm upon his own rosh, who fell upon two anashim more tzaddikim and tovim than he, and killed them with the cherev, Dovid Avi not knowing thereof: Avner Ben Ner, Sar Tzava Yisroel, and Amasa Ben Yeter, Sar Tzava Yehudah. 33 Let their dahm therefore turn back upon the rosh Yoav, and upon the rosh of his zera l'olam; but upon Dovid, and upon his Zera, and upon his Bais, and upon his Kisse, let there be shalom ad olam from Hashem. 34 So Benayah Ben Yehoyada went up, and fell upon him, and executed him; and he was buried in his bais *(house)*, in the midbar. 35 And in his place HaMelech put Benayah Ben Yehoyada in charge of the Tzava *(Army)*; and Tzadok HaKohen did HaMelech put in the place of Evyatar.

36 And HaMelech sent and summoned Shime'i, and said unto him, Build thee a bayit in Yerushalayim, and dwell there, and go not go out from there anywhere. 37 For

זאָלסט דאָרטן זיצן , און זאָלסט פֿון דאָרטן נישט
nisht dortn fun zolst un zitsn dortn zolst
not there from you(SG) must and sit there you(SG) must

אַרויסגיין אין ערגעץ . לי און עס וועט זיין , אין דעם טאָג וואָס דו
du vos tog dem in zain vet es un ergets in aroisgein
you which day the in be will it and anywhere into go out

גייסט אַרויס, און וועסט אַריבערגיין דעם טײַך קִדרוֹן , וויסן זאָלסטו
zolstu visen Kidron taich dem aribergein vest un arois geist
shall you know Kidron river the go over will and out go

וויסן זיין , אַז שטאַרבן וועסטו דײַן בלוט וועט זיין אויף
oif zain vet blut dain shtarbn vestu shtarbn az zain visen
on be will blood your die will you(sg) die that be know

דײַן קאָפּ. לח האָט שִמְעִי געזאָגט צום מלך : גוט איז דאָס וואָרט;
vort dos iz gut melech tsum gezogt Shimei hot kop dain
word this is good king to the said Shime'i has head your

אַזוי ווי מײַן האַר דער מלך האָט גערעדט, אַזוי וועט דײַן קנעכט טאָן.
ton knecht dain vet azoi geredt hot melech der har main vi azoi
do servant your will so spoken has king the lord my as just

און שִמְעִי איז געזעסן אין ירוּשָלַיִם פֿיל טעג.
teg fil Yerushalayim in gezesn iz Shimei un
days many Yerushalayim in lived has Shime'i and

לט אָבער עס איז געווען צום סוף פֿון דרײַ יאָר , זײַנען צוויי
tsvei zainen yor drai fun sof tsum geven iz es ober
two have years three of end at the having been is it but

קנעכט פֿון שִמְעִין אָנטלאָפֿן צו אָכִיש דעם זון פֿון מַעֲכָה , דעם
dem Maachahn fun zun dem Achish tsu antlofn Shimeyen fun knecht
the Maachah of son the Achish to fled Shime'i of servants

מלך פֿון גַת , און מע האָט אָנגעזאָגט שִמְעִין , אַזוי צו זאָגן: זע ,
ze zogn tsu azoi Shimeyen ongezogt hot me un Gat fun melech
behold say to so Shime'i informed have they and Gat of king

דײַנע קנעכט זײַנען אין גַת . מ איז אויפֿגעשטאַנען שִמְעִי , און האָט
hot un Shimei oifgeshtanen iz Gat in zainen knecht daine
has and Shime'i arisen has Gat in are servants your

אָנגעזאָטלט זײַן אייזל , און איז אַוועק קיין גַת צו אָכישן זוכן זײַנע
zaine zuchn Achishn tsu Gat kein avek iz un eizl zain ongezotlt
his to seek Achish to Gat to went is and donkey his saddled

קנעכט . און שִמְעִי איז געגאַנגען און האָט געבראַכט זײַנע קנעכט
knecht zaine gebracht hot un gegangen iz Shimei un knecht
servants his brought has and having gone is Shime'i and servants

פֿון גַת .
Gat fun
Gat from

מא איז אָנגעזאָגט געווארן שלמהן , אַז שִמְעִי איז געגאַנגען
gegangen iz Shimei az Shlomoen gevorn ongezogt iz
having gone is Shime'i that Sh'lomo having become informed is

פֿון ירוּשָלַיִם קיין גַת , און האָט זיך אומגעקערט. מב און דער מלך
melech der un umgekert zich hot un Gat kein Yerushalayim fun
king the and returned self had and Gat to Yerushalayim from

האָט געשיקט און האָט געפֿרופֿן שִמְעִין , און האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot un Shimeyen gerufn hot un geshikt hot
said him to has and Shime'i summoned has and sent has

האָב איך דיך נישט באַשוואָרן בײַ ה' , און דיך
dich un Hashem bai bashvorn nisht dich ich hob
you(SG) and Hashem by had to swear an oath not you(SG) I have

it shall be, that on the day thou goest out, and passest over the Kidron Valley, thou shalt know for certain that mot tamut *(thou shalt surely die)*; thy dahm shall be upon thine own rosh.
38 And Shime'i said unto HaMelech, Tov HaDavar *(good is the word)*; just as adoni HaMelech hath said, so will thy eved do. And Shime'i dwelt in Yerushalayim yamim rabbim.

39 And it came to pass at the end of shalosh shanim, that two of the avadim of Shime'i ran away unto Akhish Ben Ma'achah Melech Gat. And they told Shime'i, saying, Hinei, thy avadim are in Gat. 40 And Shime'i arose, and saddled his chamor, and went to Gat to Akhish to search for his avadim; and Shime'i went, and brought back his avadim from Gat.

41 And it was told Sh'lomo that Shime'i had gone from Yerushalayim to Gat, and had returned.
42 And HaMelech sent and summoned Shime'i, and said unto him, Did I not make thee to swear a shevu'ah by

Hashem, and adjured thee, saying, Know for a certain, on the yom thou goest out, and walkest abroad any place whatever that mot tamut *(thou shalt surely die)*? And thou saidst unto me, Tov HaDavar Sha'ma't'i *(The good word I will hear, I will obey)*.

43 Why then hast thou not been shomer over the Shevuat Hashem, and the Mitzvah that I have charged thee with? 44 HaMelech said moreover to Shime'i, Thou knowest all the ra'ah which thine lev is privy to, that thou didst to Dovid Avi; therefore Hashem shall return thy ra'ah upon thine own rosh; 45 And HaMelech Sh'lomo baruch, and the Kisse Dovid shall be nakhon *(secure)* before Hashem ad olam.

46 So HaMelech commanded Benayah Ben Yehoyada, who went and fell upon him, that he died. The mamlachah was established in the yad Sh'lomo.

3 And Sh'lomo made an alliance with Pharaoh Melech Mitzrayim, and took Bat Pharaoh as isha,

געווָארנט, אַזוי צו זאָגן: אין דעם טאָג וואָס דו גייסט אַרויס, און וועסט גיין
gein vest un arois geist du vos tog dem in zogn tsu azoi gevornt
go will and out go you which day the in say to so warned

ערגעץ וווּ , וויסן זאָלסטו וויסן זיין , אַז שטאַרבן וועסטו
vestu shtarbn az zain visen zolstu visen vu ergets
will you(sg) dying that be know shall you to know where anywhere

שטאַרבן? און דו האָסט צו מיר געזאָגט: גוט איז דאָס וואָרט; איך האָב
hob ich vort dos iz gut gezogt mir tsu host du un shtarbn
have I word this is good said me to have you and die

געהערט. מג היינט פאַר וואָס האָסטו נישט געהיט די שבֿועה פֿון ה ,
Hashem fun shvue di gehit nisht hostu vos far haint gehert
Hashem of oath the kept not have you why for now heard

און דעם באַפֿעל וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן ? מד אויך האָט דער
der hot oich bafoiln dir hob ich vos bafél dem un
the has also commanded you(SG) have I which command the and

מלך געזאָגט צו שִׁמְעִי : דו וויסט אַל דאָס בייז וואָס דו ווייסט דיין האַרץ
harts dain vos beiz dos al veist du Shimeyen tsu gezogt melech
heart your which evil the all know you Shime'i to said king

האָט געווּסט אַז דו טוסט צו מײַן פֿאָטער דָּוִדן ; דערום זאָל
zol derum Dovidn foter main tsu tust du az gevust hot
shall therefore Dovid father my to are doing you that known has

ה אומקערן דיין בייז אויף דײַן קאָפּ; מה און דער מלך שלמה
Shlomo melech der un kop dain oif beiz dain umkeren Hashem
Sh'lomo king the and head your on evil your return Hashem

זאָל זײַן געבענטשט, און דער טראָן פֿון דָּוִד זאָל זײַן פֿעסט
fest zain zol Dovid fun tron der un gebentsht zain zol
remain firm be shall Dovid of throne the and blessed be shall

פֿאַר ה אויף אייביק .
eibik oif Hashem far
eternity unto Hashem before

מו און דער מלך האָט באַפֿוילן בְּנָיָהוּ דעם זון פֿון יְהוֹיָדָעַ ,
Yehoyadaen fun zun dem Benayahu bafoiln hot melech der un
Yehoyada of son the Benayah commanded has king the and

און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען , און איז צוגעפֿאַלן אויף אים, און ער איז
iz er un im oif tsugefaln iz un aroifgegangen iz er un
has he and him on fallen is and having gone up is he and

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

און די מלוכה איז געווען באַפֿעסטיקט אין דער האַנט פֿון
fun hant der in bafestikt geven iz meluche di un
of hand the in established having been is kingdom the and

שלמהן .
Shlomoen
Sh'lomo

ג און שלמה האָט זיך מתחתן געווען מיט פַּרעה דעם
dem Pharaoh mit geven mischatn zich hot Shlomo un
the Pharaoh with having been intermarry self has Sh'lomo and

מלך פֿון מִצְרַיִם , און ער האָט גענומען פַּרעהס טאָכטער,
tochter Pharaohs genumen hot er un Mitsrayim fun melech
daughter Pharaoh's taken has he and Egypt of king

and brought her to Ir Dovid, until he had completed building his Bais *(palace)*, and also the Beis Hashem, and the surrounding chomat Yerushalayim.

[2] However HaAm were sacrificing in the high places, because there was no Bayit built unto the Shem of Hashem in those days. [3] And Sh'lomo loved Hashem, walking in the chukkot Dovid Aviv; however he was sacrificing and burning ketoret at the high places. [4] And HaMelech went to Giv'on to sacrifice there; for that was the bamah hagedolah *(the great high place)*; a thousand olot did Sh'lomo offer upon that mizbe'ach.

[5] In Giv'on Hashem appeared to Sh'lomo in a chalom halailah; Elohim said, Ask what I should give thee. [6] And Sh'lomo said, Thou hast showed unto Thy eved Dovid Avi chesed gadol *(great mercy)*, according as he walked before Thee in emes, and in tzedakah, and in yesharah levav *(uprightness of heart)* with Thee; and Thou hast been shomer to preserve this chesed hagadol for him, that Thou hast given him ben to sit on his kisse, as is this day. [7] And now, Hashem Elohai, Thou

און האָט זי געבראַכט אין דָּוִדס-שטאָט , ביז ער האָט געענדיקט
un hot zi gebracht in Dovids-Shtot , biz er hot geendikt
and has she brought in Ir Dovid , until he has finished

בויען זײַן הויז , און דאָס הויז פֿון ה׳ , און די מויער פֿון
boien zain hoiz un dos hoiz fun Hashem , un di moier fun
building his house and the house of Hashem , and the wall of

ירושָׁלַיִם רונד אַרום .
Yerushalayim rund arum .
Yerushalayim around about .

ב אָבער דאָס פֿאָלק האָט געשלאַכט אויף די במות , ווײַל אַ הויז
A'ber dos folk hot geshlacht oif di bamot , vorem a hoiz
But the people has sacrificed on the high places , because a house

צו דעם נאָמען פֿון ה׳ איז נישט געבויט גע־ווען ביז יענע
tsu dem nomen fun Hashem iz nisht geboit geven biz yene
to the name of Hashem is not built having been until those

טעג . ג און שלמה האָט ליב געהאַט ה׳ , צו גיין אין די געזעצן
teg . gezetsn di in gein tsu Hashem gehat lib hot Shlomo un
days . laws the in walk to Hashem had love has Sh'lomo and

פֿון זײַן פֿאָטער דָּוִדן ; נאָר ער האָט געשלאַכט און גערייכערט אויף
fun zain foter Dovidn ; nor er hot geshlacht un gereichert oif
of his father Dovid ; he has but sacrificed and burned on

די במות . ד און דער מלך איז געגאַנגען קיין גִּבְעוֹן דאָרטן צו
di bamot . un der melech iz gegangen kein Givon dortn tsu
the high places . and the king is having gone to Giv'on there to

שלאַכטן, ווײַל דאָרטן איז געווען די גרויסע במה . טויזנט
shlachtn, vorem dortn iz geven di groise bamah . toiznt
sacrifice, because there is having been the great high place . a thousand

בראַנדאָפּפֿער פֿלעגט שלמה אויפֿברענגען אויף יענעם מזבח .
brandopfer flegt Shlomo oifbrengen oif yenem mizbeyech .
olot used to Sh'lomo offer up on that altar .

ה אין גִּבְעוֹן האָט זיך ה׳ באַוויזן צו שלמהן אין אַ חלום פֿון
In Givon hot zich Hashem bavizn tsu Shlomoen in a cholem fun
In Giv'on has self Hashem appeared to Sh'lomo in a dream of

דער נאַכט, און אלקים האָט געזאָגט: בעט וואָס איך זאָל דיר געבן .
der nacht, un Elokim hot gezogt: bet vos ich zol dir gebn .
the night, and G-d has said: request what I may you(SG) give .

ו האָט שלמה געזאָגט: דו האָסט געטאָן מיט דײַן קנעכט , מײַן פֿאָטער
Shlomo hot gezogt: du host geton mit dain knecht , main foter
Sh'lomo has said: you have done with your servant , my father

דָּוִדן , גרויס חֶסֶד , אַזוי ווי ער איז געגאַנגען פֿאַר דיר מיט אמת
Dovidn , grois chesed , azoi vi er iz gegangen far dir mit emes
Dovid , great kindness , just as he is walked before you(SG) in truth

און מיט גערעכטיקייט און מיט רעכטפֿאַרטיקייט פֿון האַרצן קעגן
un mit gerechtikeit un mit rechtfartikeit fun hartsn kegen
and in righteousness and in uprightness of heart with regard to

דיר ; און האָסט אים געהיט דעם דאָזיקן גרויסן חֶסֶד , און האָסט אים
dir ; un host im gehit dem dozikn groisn chesed , un host im
you(SG) ; and have him kept this great kindness and have him

געגעבן אַ זון וואָס זיצט אויף זײַן טראָן אַזוי ווי היינטיקן טאָג . ז און
gegebn a zun vos zitst oif zain tron azoi vi haintikn tog . un
given a son who sits on his throne just as this very day . and

אַצונד , ה׳ מײַן ג-ט, דו האָסט געמאַכט דײַן קנעכט פֿאַר אַ מלך
atsund , Hashem main G-t, du host gemacht dain knecht far a melech
now , Hashem my G-d, you have made your servant for a king

אויף דעם אָרט פֿון מײַן פֿאָטער דָוִדן , און איך בין אַ קליין ייִנגל , איך
ich yingel klein a bin ich un Dovidn foter main fun ort dem oif
I boy small a am I and Dovid father my of place the on

וווייס נישט ווו אויס און ווו אײַן. ח און דײַן קנעכט איז אין מיטן
mitn in iz knecht dain un ain vu un ois vu nisht veis
midst in is servant your and in where and to go out where not know

פֿון דײַן פֿאָלק וואָס דו האָסט אויסדערווײלט, אַ גרויס פֿאָלק וואָס קען
ken vos folk grois a oisderveilt host du vos folk dain fun
can who people great a chosen have you who people your of

נישט געציילט און נישט באַרעכנט ווערן פֿון פֿילקייט . ט דערום
derum filkeit fun vern barechnt nisht un getseilt nisht
therefore multitude for become reckoned not and be counted not

זאָלסטו געבן דײַן קנעכט אַ פֿאַרשטאַנדיק האַרץ, צו משפּטן דײַן
dain mishpetn tsu harts farshtandik a knecht dain gebn zolstu
your govern to heart understanding an servant your give shall you

פֿאָלק , צו דערקענען צווישן גוטס און שלעכטס , וואָרעם ווער
ver vorem shlechts un guts tsvishn derkenen tsu folk
who because evil things and good things between know to people

קען משפּטן דאָס דאָזיקע גרויסע פֿאָלק דײַנס ?
dains folk groise dozike dos mishpetn ken
of yours people great this the judge can

י און די זאַך איז ווויילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון אֲדֹנָי , וואָס
vos Adonoi fun oign di in voilgefeln iz zach di un
that Adonoi of eyes the in did seem good has thing the and

שלמה האָט געבעטן די דאָזיקע זאַך . יא און אלקים האָט צו אים
im tsu hot Elokim un zach dozike di gebetn hot Shlomo
him to has G-d and thing this the requested has Sh'lomo

געזאָגט: ווײַל דו האָסט געבעטן די דאָזיקע זאַך , און נישט דו
du nisht un zach dozike di gebetn host du vail gezogt
you not and thing this the requested have you because said

האָסט דיר געבעטן פֿיל טעג, און נישט דו האָסט דיר
dir host du nisht un teg fil gebetn dir host
for you(SG) have you not and days many requested for you(SG) have

געבעטן עשירות, און נישט דו האָסט געבעטן דאָס לעבן פֿון דײַנע
daine fun lebn dos gebetn host du nisht un eshires gebetn
your of life the requested have you not and wealth requested

פֿײַנט , נײַערט האָסט דיר געבעטן שׂכל צו פֿאַרשטיין אַ
a farshtein tsu seichel gebetn dir host naiert faint
a understand to intelligence requested you(SG) have but enemies

משפּט , יב אָט האָב איך געטאָן לויט דײַן ווָאָרט: זע , איך האָב
hob ich ze vort dain loit geton ich hob ot mishpot
have I see word your according to done I have behold justice

דיר געגעבן אַ קלוג און פֿאַרשטאַנדיק האַרץ, אַזאַ ווי דו איז
iz du vi aza az harts farshtandik un klug a gegebn dir
is you as such so that heart understanding and wise a given you(SG)

נישט געווען פֿאַר דיר , און נאָך דיר וועט נישט אויפֿשטיין
oifshtein nisht vet dir noch un dir far geven nisht
arise not will you(SG) after and you(SG) before having been not

אַזאַ ווי דו . יג און אויך וואָס דו האָסט נישט געבעטן האָב איך דיר
dir ich hob gebetn nisht host du vos oich un du vi aza
you(SG) I have requested not have you what also and you as such

hast made Thy eved Melech in the place of Dovid Avi; and I am but a na'ar katon *(little child)*; I know not how to go out or come in. [8] And Thy eved is in the midst of Thy people which Thou hast chosen, an Am Rav, that cannot be numbered nor counted for multitude. [9] Give therefore Thy eved a lev shome'a *(discerning heart, mind)* to govern Thy people, that I may discern between tov and rav; for who is sufficient to judge this Thy so great a people?

[10] And the davar was pleasing in the eyes of Adonoi, that Sh'lomo had made request of this davar. [11] And Elohim said unto him, Because thou hast made request of this davar, and hast not requested for thyself yamim rabbim; neither hast requested osher for thyself, nor hast requested the nefesh of thine oyevim; but hast requested for thyself binah to comprehend mishpat; [12] Hinei, I have done according to thy devarim; hinei, I have given thee a discerning lev chacham; so that there was none like thee before thee, neither after thee shall any arise like unto thee. [13] And I have also given thee that which thou hast not requested,

both osher, and kavod; so that there shall not be any among the Melachim like unto thee all thy yamim. 14 And if thou wilt walk in My derakhim, to be shomer over My chukkot and My mitzvot, as Dovid Avicha did walk, then I will lengthen thy yamim.

15 And Sh'lomo awoke; and, hinei, it was a chalom! And he returned to Yerushalayim, and stood before the Aron Brit Adonoi, and offered up olot, and offered shelamim, and made a mishteh *(feast)* for all his avadim.

16 Then came there two nashim, that were zonot *(harlots, prostitutes)* unto HaMelech, and stood before him. 17 And the one isha said, O adoni, I and this isha dwell in one bayit; and I was delivered of child with her babayit *(in the house)*. 18 And it came to pass the Yom HaShelishi after that I was delivered, that this isha was delivered also: and we were together; there was no zar *(stranger, outsider)* with us babayit, except we two babayit. 19 And this ben haisha died in the lailah; because she had lain upon him. 20 And she arose in the middle of the lailah, and

געגעבן: אי עושר אי כבוד אַלע דיינע טעג, אַז קיינער אַזאַ ווי דו
du vi aza keiner az teg daine ale koved i oysher i gegebn
you as such no one so that days your all honor and riches both given

איז נישט געווען צווישן די מלכים. יד און אַז דו וועסט גיין אין
in gein vest du az un mlochim di tsvishn geven nisht iz
in go will you if and kings the among having been not is

ווי אַזוי געבאָט מײַנע און מײַנע געזעצן מײַנע היטן צו vegen מײַנע
vi azoi gebot maine un gezetsn maine hitn tsu vegen maine
as in same way commands my and laws my keep to ways my

וועלן איך דערלענגערן דײַנע טעג. דײַן פֿאָטער דָּוִד איז געגאַנגען,
teg daine derlengern ich vel gegangen iz Dovid foter dain
days your lengthen I will walked has Dovid father your

טו האָט זיך אויפֿגעכאַפּט שלמה, ערשט עס איז אַ חלום. און ער
er un cholem a iz es ersht Shlomo oifgechapt zich hot
he and dream a was it behold Sh'lomo woke up self has

איז געקומען קיין ירושָׁלַיִם, און האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם
dem far geshtelt zich hot un Yerushalayim kein gekumen iz
the before stood self has and Yerushalayim to having come is

אָרון ברית־אֲדֹנָי, און ער האָט אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער, און
un brandopfer oifgebracht hot er un bris-Adonoi oren
and olot offered up has he and of the Lord's covenant aron

געמאַכט פֿרידאָפּפֿער, און געמאַכט אַ מאָלצײַט פֿאַר אַלע זײַנע קנעכט.
knecht zaine ale far moltsait a gemacht un fridopfer gemacht
servants his all for feast a made and peace offerings made

טז דעמאָלט זײַנען געקומען צוויי פֿרויען זונות צו דעם מלך,
melech dem tsu zoinus froien tsvei gekumen zainen dentsmol
king the to prostitutes women two having come are then

און זיי האָבן זיך געשטעלט פֿאַר אים. יז און איין פֿרוי האָט געזאָגט: איך
ich gezogt hot froi ein un im far geshtelt zich hobn zei un
I said has woman one and him before stood self have they and

בעט דיך, מײַן האַר, איך און די דאָזיקע פֿרוי וווינען אין איין הויז,
hoiz ein in voinen froi dozike di un ich har main dich bet
house one in live woman this the and I lord my you(SG) beg

און איך האָב געבאָרן מיט איר אין הויז. יח און עס איז
iz es un hoiz in ir mit geborn hob ich un
is it and house in the her along with given birth to have I and

געווען אויפֿן דריטן טאָג נאָך מײַן געבערן, האָט אויך די דאָזיקע
dozike di oich hot gebern main noch tog dritn oifn geven
this the also has to give birth my after day third on come to pass

פֿרוי געבאָרן; און מיר זײַנען געווען זאַלבענאַנד, קיין
froi geborn mir un zainen geven zalbenand kein
woman given birth we and were together having been no

זײַנען פֿרעמדער איז מיט אונדז נישט געווען אין הויז; בלויז מיר צוויי
zainen fremder iz mit undz nisht geven in hoiz bloiz mir tsvei
are stranger is with us not been having in house only we two

געווען אין הויז. יט איז געשטאָרבן דאָס קינד פֿון דער דאָזיקער
geven in hoiz iz geshtorbn dos kind fun der dozike
having been in house the has died this child of the this one

פֿרוי בײַ נאַכט, ווײַל זי איז געלעגן אויף אים. כ איז זי אויפֿגעשטאַנען
froi bai nacht vail zi iz gelegn oif im iz zi oifgeshtanen
woman in night because she is lain on him has she arose

took beni *(my son)* from beside me, while thine amah *(handmaid)* slept, and laid it in her kheyk *(bosom)*, and laid her ben hamet *(dead son)* in my kheyk.

21 And when I rose in the boker to nurse beni, hinei, met! *(dead!)* But when I had examined him in the boker, hinei, he was not beni I bore!

22 And the isha ha'acheret *(other woman)* said, Lo *(no)*; but hachai *(the living)* is beni *(my son)*, and hamet *(the dead)* is the ben of yours. But this one said, Lo *(no)*, the ben of yours is hamet *(the dead [one])*, and beni is hachai! Thus they went on arguing before HaMelech!

23 Then said HaMelech, The one saith, This is beni *(my son)* hachai *(the living [one])*, and thy ben is hamet *(the dead [one])*; and the other saith, Lo; but the ben of yours is hamet, and beni is hachai. 24 And HaMelech said, Bring me a cherev. And they brought the cherev before HaMelech. 25 And HaMelech said, Cut the yeled hachai in two, and give half to the one, and half to the other.

אין מיטן נאַכט, און האָט אַוועקגענומען מײַן זון פֿון לעבן מיר ,
mir lebn fun zun main avekgenumen hot un nacht mitn in
for me to live of son my taken away has and night midst of in

בעת דײַן דינסט איז געשלאָפֿן, און זי האָט אים געלייגט אין איר
ir in geleigt im hot zi un geshlafn iz dinst dain beeis
her in laid down him has she and asleep is female servant your while

בוזעם , און איר טויטן זון האָט זי געלייגט אין מײַן בוזעם .
buzem main in geleigt zi hot zun toitn ir un buzem
bosom my in laid down she has son dead her and bosom

כא און איך בין אויפֿגעשטאַנען אין דער פֿרי אָנצוזען מײַן זון ,
zun main ontsuzen peire der in oifgeshtanen bin ich un
son my to see morning the in arose have I and

ערשט ער איז טויט; אָבער אַז איך האָב אים באַטראַכט אין דער פֿרי
peire der in batracht im hob ich az ober toit iz er ersht
morning the in considered it have I when but dead is he look

ערשט דאָס איז נישט געווען מײַן זון וואָס איך האָב גאָר .
geborn hob ich vos zun main geven nisht iz dos ersht
given birth to have I whom son my having been not is this see

כב האָט די אַנדערע פֿרוי געזאָגט: ניין , נײַערט מײַן זון איז דער
der iz zun main naiert nein gezogt froi ander di hot
the is son my but no said woman other the has

לעבעדיקער, און דײַן זון דער טויטער . און די זאָגט : ניין נײַערט
naiert nein zogt di un toiter der zun dain un lebediker
but no declares the one and dead one the son your and living

דײַן זון איז דער טויטער , און מײַן זון דער לעבעדיקער. און זיי האָבן
hobn zei un lebediker der zun main un toiter der iz zun dain
have they and living the son my and dead one the is son your

געטענהט פֿאַרן מלך .
melech faran getenht
king before the made claims

כג האָט דער מלך געזאָגט: די זאָגט : דאָס איז מײַן זון דער
der zun main iz dos zogt di gezogt melech der hot
the son my is this declares the one said king the has

לעבעדיקער און דײַן זון דער טויטער ; און די זאָגט : ניין ,
nein zogt di un toiter der zun dain un lebediker
no declares the one and dead one the son your and living

כד ניַערט דײַן זון איז דער טויטער , און מײַן זון דער לעבעדיקער. און
un lebediker der zun main un toiter der iz zun dain naiert
and living the son my and dead one the is son your but

דער מלך האָט געזאָגט: ברענגט מיר אַ שווערד. האָט מע גענבראַכט
gebracht me hot shverd a mir brengt gezogt hot melech der
brought someone has sword a me bring said has king the

כה אַ שווערד פֿאַרן מלך . האָט דער מלך געזאָגט: צעשניַידט דאָס
dos tseshnaidt gezogt melech der hot melech faran shverd a
this cut said king the has king for the sword a

לעבעדיקע קינד אין צוויי , און גיט אַ העלפֿט צו איינער , און אַ העלפֿט
helft a un einer tsu helft a git un tsveyen in kind lebedike
half a and the one to half a give and two into child living

צו דער אַנדערער.
anderer der tsu
other the to

כו הָאט געזעדט די פֿרוי וואָס איז זון איר וועמען דער לעבעדיקער,
lebediker der geven iz zun ir vos froi di geredt hot
living the having been is son her who woman the spoken has

צום מלך – וואָרעם דאָס האַרץ האָט איר פֿאַרקלעמט אויף איר
ir oif farklemt ir hot harts dos vorem melech tsum
her on account of be sad her has heart the because king to the

זון – און זי האָט געזאָגט: איך בעט דיך , מײַן האַר, גיט איר דאָס
dos ir git har main dich bet ich gezogt hot zi un zun
this her give lord my you(SG) beg I said has she and son

לעבעדיקע קינד, נאָר טייטן זאָלט איר עס נישט טייטן . און יענע זאָגט:
zogt yene un teitn nisht es ir zolt teitn nor kind lebedike
says that person and to kill not it you shall to kill but child living

נישט מיר און נישט דיר זאָל עס געהערן; שניידט!
shnaidt gehern es zol dir nisht un mir nisht
cut belong it shall for you(SG) not and for me not

כז הָאט זי אָפּגעראָפּן דער מלך און געזאָגט: גיט איר דאָס לעבעדיקע
lebedike dos ir git gezogt un melech der opgerufn zich hot
living the her give said and king the responded self has

קינד, און טייטן זאָלט איר עס נישט טייטן; זי איז זײַן מוטער .
muter zain iz zi teitn nisht es ir zolt teitn un kind
mother his is she to kill not it you shall to kill and child

כח און גאַנץ ישׂרָאֵל האָבן געהערט דעם משפט וואָס דער מלך
melech der vos mishpot dem gehert hobn Yisroel gants un
king the which judgment the heard have Yisroel all and

האָט געמשפט , און זיי האָבן מורא געהאַט פֿאַרן מלך , וואָרעם
vorem melech faran gehat moire hobn zei un gemishpet hot
because king before the had fear have they and judged has

זיי האָבן געזען אַז ג-טס חכמה איז אין אים צו טאָן גערעכטיקייט .
gerechtikeit ton tsu im in iz chochme G-ts az gezen hobn zei
righteousness do to him in is wisdom G-d's that seen have they

ד

און דער מלך שלמה איז געווען מלך איבער גאַנץ
gants iber melech geven iz Shlomo melech der un
all over king having been is Sh'lomo king the and

ישׂרָאֵל. ב און דאָס זיינען די האַרן וואָס ער האָט געהאַט:
gehat hot er vos harn di zainen dos un Yisroel
had has he which leaders the are these and Yisroel

עזריהו דער זון פֿון צָדוֹקן , דער כהן ; ג אֱלִיחוֹרף און אַחִיָה ,
Achiyah un Elichoref koyen der Tsadokn fun zun der Azaryahu
Achiyah and Elichoreph kohen the Tzadok of son the Azaryah

די זין פֿון שישאָן , שרייבערס; יהוֹשָפט דער זון פֿון אַחילוּדן ,
Achiludn fun zun der Yehoshafat shraibers Shishaen fun zin di
Achilud of son the Yehoshaphat scribes Shisha of sons the

דער דערמאָנער; ד און בניָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָען , איבערן
ibern Yehoyadaen fun zun der Benayahu un dermoner der
over Yehoyada of son the Benayah and chronicler the

חיל ; און צָדוֹק און אֶבְיָתָר , כֹהנים ; ה און עזריהו דער זון
zun der Azaryahu un koyanim Evyatar un Tsadok un cheil
son the Azaryah and kohanim Evyatar and Tzadok and army

פֿון נָתָנען , איבער די געשטעלטע ; און זָבוּד דער זון
zun der Zavud un geshtelte di iber Natanen fun
son the Zavud and district governors the over Natan of

[26] Then spoke unto HaMelech the isha whose was the ben hachai, for her rachamim yearned for her ben, and she said, O adoni, give her the yeled hachai, and in no wise put him to death. But the other said, Let it be neither mine nor thine, but cut him in two!

[27] Then HaMelech answered and said, Give her the yeled hachai, and in no wise put him to death; she is immo *(his mother)*.

[28] And kol Yisroel heard of the mishpat *(judgment)* in which HaMelech had given verdict; and they feared HaMelech; for they saw that the chochmat Elohim was within him, to administer mishpat *(justice)*.

4 So HaMelech Sh'lomo was Melech over kol Yisroel. [2] And these were the sarim which he had; Azaryah Ben Tzadok HaKohen, [3] Elichoreph and Achiyah, the Bnei Shisha, Sofrim *(scribes)*; Yehoshaphat Ben Achilud, the Mazkir *(secretary)*. [4] And Benayah Ben Yehoyada was over the Tzava *(army)*; and Tzadok and Evyatar *(Abiathar)* were the Kohanim; [5] And Azaryah Ben Natan was over the Nitzavim *(commissioners)* and Zavud Ben Natan kohen re'eh HaMelech; [6] And Achishar was over

the Bais *(palace)*; and Adoniram Ben Avda was over the forced labor.

ו אוּן חֲבֵר ; מֶלֶךְ דֶּם עִיבֶרמַאן , אוּן נָתָן פּוּן עֲזַרְיָה
un chever melechs dem eiberman un Natanen fun
and companion king's the chief minister and Natan of

אַחִישָׁר , אִיבֶּרן פַּאלַאץ; אוּן אֲדוֹנִירָם דֶּר זוּן פּוּן עֲבֵדָאן , אִיבֶּרן
Achishar ibern palats un Adoniram der zun fun Avdaen ibern
Achishar over palace and Adoniram the son of Avda over

צִינְדְז .
tsindz
the forced labor

[7] And Sh'lomo had twelve Nitzavim *(commissioners)* over kol Yisroel, which provided provision for HaMelech and his Bais *(palace)*; each man his month in a shanah *(year)* made provision. [8] And these are their shemot; Ben-Chur, in har Ephrayim; [9] Ben-Deker in Makatz, and in Sha'albim, and Beit-Shemesh, and Elon Beit-Chanan; [10] Ben-Chesed, in Arubot; to him pertained Sokhoh, and kol Eretz Chepher; [11] Ben-Avinadav, in kol Naphat Dor; which had Taphat Bat Sh'lomo as his isha; [12] Ba'ana Ben Achilud; Ta'nakh and Megiddo, and kol Beit-She'an, which is near Tzartan below Yizre'el *(Jezreel)*, from Beit-She'an to Avel-Mecholah, even unto beyond Yokme'am; [13] Ben-Gever, in Ramot Gil'ad; to him pertained the towns of Yair Ben

ז אוּן שְׁלֹמֹה הָאט גֶעהַאט צְוועלְף גֶעשְׁטֶעלְטֶע אִיבֶּער גַּאנְץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants iber geshtelte tsvelf gehat hot Shlomo un
Yisroel all over district governors twelve had has Sh'lomo and

אוּן זיי פְלֶעגְן אוֹיסְהאַלְטֶן דֶּעם מֶלֶךְ אוּן זַיִן הוּיז ; אַ חוֹדֶשׁ אִין
in choidesh a hoiz zain un melech dem oishaltn flegn zei un
in the month a house his and king the support would they and

יָאר פְלֶעגְט אִיטְלֶעכֶער דאַרְפֶן אוֹיסְהאַלְטֶן. ח אוּן דָאס זיינֶן זייערע
zeyere zainen dos un oishaltn darfn itlecher flegt yor
their are these and to support be required each used to year

נעמען :
nemen
names

דֶּער זוּן פּוּן חוּרן , אִין דֶּעם גֶעבֶּרג פּוּן אֶפְרַיִם .
Efrayim fun geberg dem in Churen fun zun der
Ephrayim of hill country the in Chur of son the

ט דֶּער זוּן פּוּן דֶקֶר אִין מָקָץ אוּן אִין שַׁעַלְבִּים , אוּן בֵּית-שֶׁמֶשׁ ,
Beis-Shemesh un Shaalbim in un Makats in Dekern fun zun der
Beit-Shemesh and Sha'albim in and Makats in Deker of son the

אוּן אֵילוֹן-בֵּית-חָנָן .
Eilon-Beis-Chanan un
Elon Beit Chanan and

י דֶּער זוּן פּוּן חֶסֶד , אִין אַרוּבּוֹת; אוּנטֶער אִים אִיז גֶעווֶען שׂוֹכוֹ ,
Socho geven iz im unter Arubot in Chesedn fun zun der
Socho having been is him under Arubot in Chesed of son the

אוּן דָאס גַאנְצע לַאנְד חֵפֶר .
Chefer land gantse dos un
Chepher land of whole the and

יא דֶּער זוּן פּוּן אֲבִינָדָב , אִין דֶּער גַאנְצער גֶעגֶנט פּוּן *דּוֹר; עֶר הָאט
hot er Dor fun gegent gantser der in Avinadavn fun zun der
has he Dor of region whole the in Avinadav of son the

גֶעהַאט טָפַת דִי טאָכְטֶער פּוּן שְׁלֹמֹה פַּאר אַ וויב.
vaib a far Shlomoen fun tochter di Tafat gehat
wife a for Sh'lomo of daughter the Taphat had

יב בַּעֲנָא דֶּער זוּן פּוּן אֲחִילוּד , אִין תַּעֲנָךְ אוּן מְגִדּוֹ , אוּן
un Megiddo un Tanakh in Achiludn fun zun der Baana
and Megiddo and Ta'anakh in Achilud of son the Baana

גַאנְץ בֵּית-שְׁאָן וואָס לֶעבֶן צָרְתָן אוּנטֶער יִזְרְעֶאל, פּוּן
gants Beis-Shean vos lebn Tsartan unter Yizreel fun
all Beit-She'an which is near Tzartan below Yizre'el from

בֵּית-שְׁאָן ביז אָבֵל-מְחוֹלָה , ביז אוּיף יענֶער זַיִן
Beis-Shean biz Avel-Mecholah biz oif yener zain
Beit-She'an until Avel-Mecholah until that beyond to be

יָקְמְעָם .
Yokmeam
Yokmeam

Menasheh, which are in Gil'ad; to him also pertained the region of Argov, which is in Bashan, threescore arim gedolim with chomah and gate bars of nechoshet;
14 Achinadav Ben Iddo had Machanayim;
15 Achima'atz was in Naphtali; he also took Basmat Bat Sh'lomo as his isha; 16 Ba'ana Ben Chushai was in Asher and in Alot;
17 Yehoshaphat Ben Paruach, in Yissakhar; 18 Shime'i Ben Elah, in Binyamin;
19 Gever Ben Uri was in Eretz Gil'ad, in Eretz Sichon Melech Emori, and of Og Melech HaBashan; and he was the only Netziv *(commissioner)* which was in the land.

יג דער זון פֿון גֶּבֶר , אין רָמוֹת-גִּלְעָד ; אונטער אים זײַנען געווען
geven zainen im unter Ramot-Gilad in Gevern fun zun der
having been are him under Ramot Gil'ad in Gever of son the

די דערפֿער פֿון יָאִיר דעם זון פֿון מנַשֶּׁהן , וואָס אין
in vos Menashehn fun zun dem Yair fun derfer di
in which are Menasheh of son the Yair of villages the

גִּלְעָד ; אונטער אים איז געווען די געגנט פֿון אַרגוֹב
Argov fun gegent di geven iz im unter Gilad
Argov of region the having been is him under Gil'ad

וואָס אין בָּשָׁן , זעכציק גרויסע שטעט מיט מויערן און
un moiern mit shtet groise zechtsik Bashan in vos
and walls with cities great sixty Bashan in which is

קופּערנע ריגלען .
riglen kuperne
crossbars copper

יד אַחינָדָב דער זון פֿון עִדּאוֹ , אין מַחֲנַיִם .
Machanayim in Iddoen fun zun der Achinadav
Machanayim in Ido of son the Achinadav

טו אַחימַעַץ , אין נַפְתָּלִי ; ער אויך האָט גענומען
genumen hot oich er Naftali in Achimaats
taken has also he Naphtali in Achima'atz

בָּשְׂמַת די טאָכטער פֿון שלמהן פֿאַר אַ
a far Shlomoen fun tochter di Basmat
a for Sh'lomo of daughter the Basmat

ווייב.
vaib
wife

טז בַּעֲנָא דער זון פֿון חוּשַׁי , אין אָשֵׁר , און אין עָלוֹת.
eolut in un Asher in Chushaien fun zun der Baana
Alot in and Asher in Chushai of son the Baana

יז יְהוֹשָׁפָט דער זון פֿון פָּרוּחַ , אין יִשָּׂשכָר .
Yissachar in Paruachn fun zun der Yehoshafat
Yissakhar in Paruach of son the Yehoshaphat

יח שִׁמְעִי דער זון פֿון אֵלָאִ אין בנימין .
Binyamin in Elaen fun zun der Shimei
Binyamin in Elah of son the Shime'i

יט גֶּבֶר דער זון פֿון אורין , אין לאַנד גִּלְעָד , דעם לאַנד סיחון דעם
dem Sichon fun land dem Gilad land in Urien fun zun der Gever
the Sichon of land the Gil'ad land of in Uri of son the Gever

מלך פֿון אֱמוֹרי , און פֿון עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן . און אין
ein un Bashan fun melech dem Og fun un Emori fun melech
one and Bashan of king the Og of and Emori of king

געשטעלטער וואָס איבערן גאַנצן לאַנד.
land gantsn ibern vos geshtelter
land all over who is appointed

כ יהוּדָה און יִשְׂרָאֵל זײַנען געווען אַזוי ווי דער זאַמד וואָס
vos zamd der vi azoi geven zainen Yisroel un Yehudah
which is sand the as even having been were Yisroel and Yehudah

ביים ים אין פֿילקייט . זיי האָבן געגעסן און געטרונקען און געווען
baim yam in filkeit zei hobn gegesn un getrunken un geven
at yam multitude in the sea have they eaten and drank and were

20 Yehudah and Yisroel were many, as the chol *(sand)* which is by the yam in multitude, eating

5 and drinking, and rejoicing. 1 4:21 And Sh'lomo reigned as Melech over kol hamamlechot

(all the kingdoms) from the Nahar ([Euphrates] River) unto Eretz Pelishtim (Philistines), and unto the border of Mitzrayim: they brought minchah (tribute), and served Sh'lomo all the days of his life.

2 4:22 And Lechem Sh'lomo for one day was thirty kor of solet (fine flour), and threescore kor of flour, 3 4:23 Ten stall fed bakar, and twenty bakar out of the pastures, and a hundred tzon, beside deer, and gazelle, and roebuck, and choice fowl. 4 4:24 For he had dominion over all the region beyond the Nahar, from Tiphsach even to Azah (Gaza), over all the melachim beyond the Nahar; and he had shalom on all sides around him. 5 4:25 And Yehudah and Yisroel dwelt securely, every ish under his gefen (vine) and under his te'enah (fig tree), from Dan even to Be'er-Sheva, all the days of Sh'lomo. 6 4:26 And Sh'lomo had forty thousand stalls of susim for his merkavot, and twelve thousand parashim. 7 4:27 And these Nitzavim provided for HaMelech Sh'lomo, and for all that came near unto Shulchan HaMelech Sh'lomo, every ish in his chodesh; they lacked nothing. 8 4:28 Se'orim (barley) also and straw for the susim and swift steeds

ה

פְּרִיילעך. ד.כא און שלמה האָט געוועלטיקט איבער אַלע קיניגרייכן ,
kinigraichn ale iber geveltikt hot Shlomo un freilech
kingdoms all over ruled has Sh'lomo and merry

פון דעם טיַיך ביז דעם לאַנד פון די פּלשתּים , און ביז דעם
dem biz un Pelishtim di fun land dem biz taich dem fun
the until and Pelishtim the of land the up to river the from

געמאַרק פון מִצרַיִם . זיי האָבן געבראַכט מִנְחָה , און געדינט דעם
dem gedint un minche gebracht hobn zei Mitsrayim fun gemark
the served and tribute brought have they Egypt of border

מלך שלמה אַלע טעג פון זיין לעבן.
lebn zain fun teg ale Shlomo melech
life his of days all Sh'lomo king

ד.כב און די שפּייזונג פון שלמהן פַּאַר איין טאָג איז געווען
geven iz tog ein far Shlomoen fun shpaizung di un
having been is day one for Sh'lomo for food the and

ד.כג דרייַסיק קאָר זעמלמעל, און זעכציק קאָר גראָבע מעל, צען פעטע
fete tsen mel grobe kor zechtsik un zemelmel kor draisik
fat ten flour fat cors sixty and fine flour cors thirty

רינדער, און צוואַנציק רינדער פון דער פּיטער , און הונדערט
hundert un fiter der fun rinder tsvantsik un rinder
one hundred and pastures the from cattle twenty and cattle

שאָף , אַחוץ הינדן , און הירשן , און דאַמהירשן , און געשטאָפּטע
geshtopte un damhirshn un hirshn un hindn achuts shof
fatted and fallow deer and deer and deer aside from sheep

קאַפּהענער . ד.כד וואָרעם ער האָט געוועלטיקט איבער גאַנץ דער זיַיט טיַיך ,
kaphener taich zait der gants iber geveltikt hot er vorem
wild grouse river side the all over rule did he for

פון תִּפסַח און ביז עַזָה , איבער אַלע מלכים פון דער זיַיט טיַיך ;
taich zait der fun mlochim ale iber Azah biz un Tifsach fun
river side the of kings all over Azah until even Tiphsach from

און ער האָט געהאַט שלום פון אַלע זיַינע זיַיטן רונד אַרום . ד.כה און
un arum rund zaitn zaine ale fun sholem gehat hot er un
and about around sides his all in peace had has he and

יהודה און ישְׂרָאֵל זיַינען געזעסן אין זיכערקייט, איטלעכער אונטער זיַין
zain unter itlecher zicherkeit in gezesn zainen Yisroel un Yehudah
his under each security in lived have Yisroel and Yehudah

ווַיינשטאָק און אונטער זיַין פִּיגנבוים , פון דָן ביז באֵר-שֶׁבַע , אַלע
ale Beer-Sheva biz Dan fun faignboim zain unter un vainshtok
all Be'er-Sheva until Dan from fig tree his under and vine

טעג פון שלמהן . ד.כו און שלמה האָט געהאַט פערציק טויזנט
toiznt fertsik gehat hot Shlomo un Shlomoen fun teg
thousand forty had has Sh'lomo and Sh'lomo of days

שטאַלן פערד פַּאַר זיַינע רייַטווענגן, און צוועלף טויזנט רייַטער .
raiter toiznt tsvelf un raitvegn zaine far ferd shtaln
charioteers thousand twelve and chariots his for horses stalls of

ד.כז און יענע געשטעלטע פּלענער אויסהאַלטן דעם מלך שלמה ,
yene un geshtelte flegn oishaltn dem melech Shlomo
those and district governors would supply the king Sh'lomo

און איטלעכן וואָס קומט צום טיש פון מלך שלמה ,
un itlechn vos genent tsum tish fun melech Shlomo
and each who approached to table of food of king Sh'lomo

איטלעכער אין זיַין חודש ; זיי פּלענען נישט פַּאַרפּלען קיין זאַך .
itlecher in zain choidesh zei flegn nisht farfeln kein zach
each his in month they would not lack any thing

brought they unto the makom *(place)* where it should be, each according to his mishpat *(charge, quota, duty, responsibility)*.

9 4:29 And Elohim gave Sh'lomo chochmah and tevunah *(understanding, insight)* exceeding much, and rochav lev *(largeness of heart)*, even as the chol *(sand)* that is on the seashore. 10 4:30 And the chochmah Sh'lomo excelled the chochmat kol Bnei Kedem and kol chochmat Mitzrayim. 11 4:31 For he was wiser than kol Adam; than Eitan the Ezrachi, and Heman, and Kalkol, and Darda, the Bnei Machol; and shmo was in kol HaGoyim all around. 12 4:32 And he uttered three thousand mashal; and his shir *(songs)* were one thousand and five. 13 4:33 And he spoke of etzim *(trees)*, from the erez *(cedar tree)* that is in the Levanon even unto the ezov *(hyssop)* which grows out of the wall; he spoke also of behemah *(animal)*, and of oph *(fowl, bird)*, and of remes *(crawling creature)*, and of dagim *(fish)*. 14 4:34 And there came of kol Amim to hear the chochmat Sh'lomo, from kol Malkhei Ha'Aretz, which had heard of his chochmah.

ה.כח אויך געלשטן און שטרוי פַאַר די פֿערד און פֿאַר די יאָגפֿערד
yogferd di far un ferd di far shtroi un gershtn oich
hunting horses the for and horses the for straw and barley also

פֿלעגן זיי ברענגען אין דעם אָרט וווהין עס האָט געהערט , איטלעכער
itlecher gehert hot es vuhin ort dem in brengen zei flegn
each belonged has it where place the into bring they would

לויט ווי ער האָט געדאַרפֿט.
gedarft hot er vi loit
required was he as according to

ה.כט און אלקים האָט געגעבן שלמהן חכמה און פֿאַרשטאַנדיקייט
farshtandikeit un chochme Shlomoen gegebn hot Elokim un
understanding and wisdom Sh'lomo given has G-d and

זייער פֿיל , און ברייטקייט פֿון האַרץ אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפֿן
oifn vos zamd der vi azoi harts fun breitkeit un fil zeyer
on which is sand the as even heart of broadness and much very

ברעג פֿון ים . ה.ל און שלמהס חכמה איז געווען גרעסער
greser geven iz chochme Shlomos un yam fun breg
greater having been is wisdom Sh'lomo's and the sea of shore

פֿון דער חכמה פֿון אַלע קינדער פֿון מזרח , און פֿון אַל דער
der al fun un mizrech fun kinder ale fun chochme der fun
the all than and east of the children all of wisdom the than

חכמה פֿון מִצרַיִם . ה.לא און ער איז געווען קליגער פֿון אַלע
Mitsrayim fun chochme ale fun kliger geven iz er un
Egypt of wisdom all than wiser having been is he and

מענטשן , פֿון אֵיתָן דעם אֶזרָחי , און הֵימָן , און כַּלכּול , און
mentshn fun Eitan dem Ezrachi un Heman un Kalkol un
men than Ethan the Ezrachite and Heman and Kalcol and

דַרדַע , די זין פֿון מָחולן . און ער האָט געהאַט אַ שֵׁם צווישן
Darda di zin fun Macholn un hot er un gehat a Shem tsvishn
Darda the sons of Machol and has he and had a name among

אַלע פֿעלקער רונד אַרום . ה.לב און ער האָט גערעדט דריי טויזנט
ale felker rund arum un hot er un gezogt drai toiznt
all nations around about and has he and spoken three thousand

משלים . און זיינע לידער זיַנען געווען טויזנט מיט פֿינף.
mashalim un zaine lider zainen geven toiznt mit finf
proverbs and his songs were having been a thousand with five

ה.לג און ער האָט גערעדט איבער ביימער, פֿון דעם צעדער וואָס
un er hot geredt iber beimer fun dem tseder vos
and he has spoken concerning trees from the cedar which is

אין לבָנון און ביז דעם אֵזוֹב וואָס אַרויס פֿון וואַנט.
in Levanon un biz dem eizov vos arois fun vant
Levanon in and even the hyssop which out of springs up wall

און ער האָט גערעדט איבער בהמות , און איבער פֿויגלען, און איבער
un er hot geredt iber beheimes iber foiglen iber un iber
and he has spoken concerning animals about and birds about and

שרצים , און איבער פֿישן. ה.לד און פֿון אַלע אומות איז מען
shrotsim un iber fishn ale fun un umes iz men
creeping things and about fish all from and peoples are they

געקומען הערן שלמהס חכמה – פֿון אַלע מלכים פֿון דער
gekumen hern Shlomos chochme fun ale fun mlochim der
having come to hear Sh'lomo's wisdom the from all kings of the

ערד וואָס האָבן געהערט פֿון זיַין חכמה .
erd vos hobn gehert fun zain chochme
earth who have heard of his wisdom

15 5:1 And Chiram Melech Tzor sent his avadim unto Sh'lomo; for he had heard that they had anointed him Melech in the place of his av; for Chiram was ever an ohev *(friend)* of Dovid. 16 5:2 And Sh'lomo sent to Chiram, saying, 17 5:3 Thou knowest how that Dovid Avi could not build Bayit unto the Shem of Hashem Elohav due to the milchamah which was about him on every side, until Hashem put them under the kappot *(soles)* of his raglayim. 18 5:4 But now Hashem Elohai hath given me rest on every side, so that there is neither satan *(adversary)* nor pega rah *(evil occurrence, misfortune)*. 19 5:5 And, now behold, I purpose to build a Beis for the Shem of Hashem Elohai, just as Hashem spoke unto Dovid Avi, saying, Binecha whom I will set upon thy Kisse in thy place, he shall build HaBayit for My Shem. 20 5:6 Now therefore command thou that they cut for me arazim *(cedar trees)* out of the Levanon; and my avadim shall be with thy avadim; and unto thee will I give sachar *(wage)* for thy avadim according to all that thou shalt appoint; for thou knowest that there is not among us any that

ה.א אוֹן חִירָם דער מלך פֿון צוֹר האָט געשיקט זיינע קנעכט צו
tsu knecht zaine geshikt hot Tsor fun melech der Chiram un
to servants his sent has Tzor of king the Chiram and

שלמהן , ווּאָרעם ער האָט געהערט אַז מע האָט אים געזאַלבט פֿאַר אַ
a far gezalbt im hot me az gehert hot er vorem Shlomoen
a for anointed him has one that heard had he for Sh'lomo

מלך אויף זיין פֿאָטערס אָרט; ווײַל אַ גוטער פֿרײַנט איז חירָם
Churam iz fraint guter a vail ort foters zain oif melech
Chiram is friend good a because place father's his on king

געווען דָּוִדן אַלע טעג. ה.ב האָט שלמה געשיקט צו חירָמען ,
Chiromen tsu geshikt Shlomo hot teg ale Dovidn geven
Chiram to sent Sh'lomo has days all the Dovid having been

אַזוי צו זאָגן: ה.ג דו האָסט געקענט מײַן פֿאָטער דָּוִדן , אַז ער האָט
hot er az Dovidn foter main gekent host du zogn tsu azoi
has he that Dovid father my known have you say to so

נישט געקענט בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון ה זײַן ג-ט
G-t zain Hashem fun nomen dem tsu hoiz a boien gekent nisht
G-d his Hashem of name the to house a to build been able not

פֿון וועגן די מלחמות וואָס האָבן אים אַרומגערינגלט, ביז
biz arumgeringlt im hobn vos milchomes di vegen fun
until encircled him have which battles the account of out of

ה האָט זיי געגעבן אונטער די טריט פֿון מײַנע פֿיס. ה.ד אוֹן אַצונד
atsund un fis maine fun trit di unter gegebn zei hot Hashem
now and feet my of soles the under given them has Hashem

האָט ה מײַן ג-ט מיך באַרוט פֿון רונד אַרום; נישטאָ קיין
kein nishto arum rund fun barut mich G-t main Hashem hot
any not about around of given rest me G-d my Hashem has

שטער אוֹן קיין בייז באַגעגעניש. ה.ה אוֹן אָט טראַכט איך צו בויען אַ
a boien tsu ich tracht ot un bagegenish beiz kein un shter
a build to I thinks behold and meetings bad any and obstacles

הויז צו דעם נאָמען פֿון ה מײַן ג-ט, אַזוי ווי ה האָט געזאָגט
geredt hot Hashem vi azoi G-t main Hashem fun nomen dem tsu hoiz
spoken has Hashem as just G-d my Hashem of name the to house

צו מײַן פֿאָטער דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן: דײַן זון וואָס איך וועל געבן אויף
oif gebn vel ich vos zun dain zogn tsu azoi Dovidn foter main tsu
on place will I whom son your say to thus Dovid father my to

דײַן טראָן אויף דײַן אָרט, ער וועט בויען דאָס הויז צו מײַן נאָמען ,
nomen main tsu hoiz dos boien vet er ort dain oif tron dain
name my to house the build will he place your in throne your

ה.ו אוֹן אַצונד , באַפֿעל מע זאָל אויסהאַקן פֿאַר מיר צעדערן פֿון
fun tsedern mir far oishakn zol me befel atsund un
of cedar trees me for cut down shall they command now and

לבָנון , אוֹן מײַנע קנעכט וועלן זײַן מיט דײַנע קנעכט ; אוֹן דעם לוין
loin dem un knecht daine mit zain veln knecht maine un Levanon
wages the and servants your with be will servants my and Levanon

פֿון דײַנע קנעכט וועל איך דיר געבן וויפֿל דו וועסט זאָגן :
zogn vest du vifel gebn dir ich vel knecht daine fun
say will you as much as give to you(SG) I will servants your of

וואָרעם דו וויסט אַז צווישן אונדז איז נישטאָ קיינער וואָס פֿאַרשטייט צו
tsu farshteit vos keiner nishto iz undz tsvishn az veist du vorem
to knows how who anyone not is us among that know you for

האַקן האָלצן אַזוי ווי די צידוֹנים .
Tsidonim di vi azoi holtsn hakn
Tsidonim the as like wood cut

are skilled to hew etzim *(wood, timber)* like unto the Tzidonim.

21 5:7 And it came to pass, when Chiram heard the divrei Sh'lomo, that he rejoiced with simchah me'od, and said, Baruch Hashem this day, Who hath given unto Dovid a ben chacham over HaAm Harav hazeh *(this great people)*. 22 5:8 And Chiram sent to Sh'lomo, saying, I have considered the things which thou sentest to me for; and I will do all thy chefetz *(desire)* concerning atzei arazim *(cedar timber)*, and concerning atzei b'roshim *(cypress wood)*. 23 5:9 My avadim shall bring them down from the Levanon unto the yam *(sea)*, and I will convey them by yam on rafts unto the makom *(place)* that thou shalt appoint me, and will cause them to be discharged there, and thou shalt receive them; and thou shalt accomplish my chefetz *(desire)*, in giving lechem for my bais *(household)*. 24 5:10 So Chiram gave Sh'lomo atzei arazim *(cedar logs)* and atzei b'roshim *(cypress wood)* according to all his chefetz. 25 5:11 And Sh'lomo gave Chiram twenty thousand kor of chittim *(wheat)* for provision for his bais, and twenty kor of

ה.ז און עס איז געווען , ווי חירָם האָט געהערט די
di gehert hot Churam vi geven iz es un
the heard has Chiram when having been is it and
ווערטער פֿון שלמהן , אַזוי האָט ער זיך זייער דערפֿרייט,
derfreit zeyer zich er hot azoi Shlomoen fun verter
rejoiced very much self he has so Sh'lomo of words
און ער האָט געזאָגט: ברוך ה׳ היינט, וואָס ער האָט
hot er vos haint Hashem Baruch gezogt hot er un
has he who today Hashem blessed be said has he and
געגעבן דָּוִדן אַ קלוגן זון איבער דעם דאָזיקן גרויסן פֿאָלק .
folk groisn dozikn dem iber zun klugn a Dovidn gegebn
people great this the over son wise a Dovid given
ה.ח און חירָם האָט געשיקט צו שלמהן , אַזוי צו זאָגן: איך
ich zogn tsu azoi Shlomoen tsu geshikt hot Churam un
I say to thus Sh'lomo to sent has Chiram and
האָב געהערט וואָס דו האָסט געשיקט צו מיר; איך וועל טאָן אַל
al ton vel ich mir tsu geshikt host du vos gehert hob
all do will I me to sent have you what heard have
דיין פֿאַרלאַנג, אין צעדערהאָלץ און אין ציפּרעסנהאָלץ. ה.ט מײַנע
maine tsipresnholts in un tsederholts in farlang dain
my cypress-wood in and cedar wood in request your
קנעכט וועלן זיי אַראָפּנידערן פֿון לְבָנוֹן צום ים , און
un yam tsum Levanon fun aropnideren zei veln knecht
and the sea to Levanon from go down they will servants
איך וועל זיי מאַכן אין פּליטן צו גיין מיטן ים ביז דעם
dem biz yam mitn gein tsu plitn in machn zei vel ich
the until the sea with go to rafts into make them will I
אָרט וואָס דו וועסט מיר אָנווײַזן , און דאָרטן וועל איך זיי
zei ich vel dortn un onvaizn mir vest du vos ort
them I will there and show me will you which place
פֿונאַנדערריַיסן, און דו וועסט זיי אַוועקנעמען. און דו וועסט טאָן
ton vest du un aveknemen zei vest du un funanderraisn
do will you and take away them will you and break apart
מײַן פֿאַרלאַנג צו געבן ברויט פֿאַר מײַן הויז . ה.י און חירָם
Churam un hoiz main far broit gebn tsu farlang main
Chiram and house my for food give to request my
האָט געגעבן שלמהן צעדערהאָלץ און ציפּרעסנהאָלץ לויט
loit tsipresnholts un tsederholts Shlomoen gegebn hot
according to cypress-wood and cedar wood Sh'lomo given has
אַל זײַן פֿאַרלאַנג. ה.יא און שלמה האָט געגעבן חירָמען צוואַנציק
tsvantsik Chiromen gegebn hot Shlomo un farlang zain al
twenty Chiram given has Sh'lomo and request his all
טויזנט קאָר ווייץ , שפּײַז פֿאַר זײַן הויז , און צוואַנציק קאָר
kor tsvantsik un hoiz zain far shpaiz veits kor toiznt
cor twenty and house his for food wheat cor thousand
געשלאָגענע אייל. אַזוי פֿלעגט שלמה געבן חירָמען יאָר אין
in yor Chiromen gebn Shlomo flegt azoi eil geshlogene
by year to Chiram give Sh'lomo used to thus oil pressed
יאָר. ה.יב און ה׳ האָט געגעבן שלמהן חכמה אַזוי
azoi chochme Shlomoen gegebn hot Hashem un yor
just wisdom Sh'lomo given has Hashem and year

shemen katit *(pressed olive oil)*: thus gave Sh'lomo to Chiram shanah b'shanah. [26] [5:12] And Hashem gave Sh'lomo chochmah, just as He promised him; and there was shalom between Chiram and Sh'lomo; and they had a brit *(treaty, a political alliance)*, the two of them.

[27] [5:13] And HaMelech Sh'lomo conscripted mas *(forced labor)* out of kol Yisroel; and the mas was thirty thousand ish. [28] [5:14] And he sent them to the Levanon, ten thousand a month by chalifot *(courses, shifts)*; a month they were in the Levanon, and two months they were b'bayit *(at home)*; and Adoniram was in charge of the mas. [29] [5:15] And Sh'lomo had threescore and ten thousand that were burden bearers, and fourscore thousand who were stone cutters in the har *(mountains)*; [30] [5:16] This was in addition to the chief of Sh'lomo's Nitzavim, who were over the project, three thousand three hundred, who supervised the people that wrought in the work. [31] [5:17] And HaMelech commanded, and avanim gedolot *(great stones)* they quarried, costly stones, to lay the foundation

וויִ ער האָט אים געזאָגט. און עס איז געווען שלום צווישן
tsvishn sholem geven iz es un gezogt im hot er vi
between peace was is there and said to him has he as

חירָמען און צווישן שלמהן ; און זיי האָבן ביידע געשלאָסן אַ
a geshlosn beide hobn zei un Shlomoen tsvishn un Chiromen
a established both had they and Sh'lomo between and Chiram

ברית .
bris
covenant

ה.יג און דער מלך שלמה האָט אויפֿגענומען אַ צינדז
tsindz a oifgenumen hot Shlomo melech der un
forced labor a drafted has Sh'lomo king the and

פֿון גאַנץ ישׂרָאֵל, און דער צינדז איז געווען דריַסיק
draisik geven iz tsindz der un Yisroel gants fun
thirty having been is forced labor the and Yisroel all from

טויזנט מאַן. ה.יד און ער האָט זיי געשיקט אויפֿן לבֿנון
Levanon oifn geshikt zei hot er un man toiznt
Levanon in the sent them has he and men thousand

צו צען טויזנט מאַן אַ חודש , געבֿיטן : איין חודש פֿלעגן
flegn choidesh ein gebitn choidesh a man toiznt tsen tsu
would month one in shifts month a men thousand ten to

זיי זיין אויפֿן לבֿנון צוויי חדשים אין דער היים . און
un heim der in chodeshim tsvei Levanon oifn zain zei
and home the in months two Levanon in the be they

אַדוֹנירם איז געווען איבער דעם צינדז . ה.טו און
un tsindz dem iber geven iz Adoniram
and forced labor the over having been is Adoniram

שלמה האָט געהאַט זיבעציק טויזנט לאַסטטרעגער, און אַכציק
achtsik un lasttreger toiznt zibetsik gehat hot Shlomo
eighty and load carriers thousand seventy had has Sh'lomo

טויזנט שטיינהעקער אין די בערג . ה.טז אָחוץ שלמהס
Shlomos achuts berg di in shteinheker toiznt
Sh'lomo's aside from hill country the in stone masons thousand

איבערגעשטעלטע וואָס איבער דער אַרבעט, דריַי טויזנט און
un toiznt drai arbet der iber vos ibergeshtelte
and thousand three work the over who are supervisors

דריַי הונדערט, וואָס האָבן געוועלטיקט איבער דעם פֿאָלק וואָס טוט די
di tut vos folk dem iber geveltikt hobn vos hundert drai
the do who people the over ruled have who hundred three

אַרבעט.
arbet
work

ה.יז און דער מלך האָט באַפֿוילן , און מע האָט אויסגעברעכן
oisgebrachn hot me un bafoiln hot melech der un
quarried out have people and commanded has king the and

גרויסע שטיינער, טיַערע שטיינער, צו גרונטפֿעסטן דאָס הויז
groise shteiner taiere shteiner tsu gruntfestn dos hoiz
great stones costly stones for to make foundations this house

of the Bayit with hewn stones. 32 5:18 And the Bonei Sh'lomo and Bonei Chiram did chisel them, and the stonesquarers; so they prepared etzim *(timber)* and avanim *(stones)* to build the Bayit.

מיט געהאַקטע שטיינער. ה.יח און די בוימײַנסטערס פֿון שלמה און די
mit gehakte shteiner. un di boimainsters fun Shlomo un di
with chiseled stones and the builders of Sh'lomo and the

בוימײַנסטערס פֿון חירָמען, און די גבלים האָבן אויסגעהאַקט, און
boimainsters fun Chiromen, un di Gevalim hobn oisgehakt un
builders of Chiram and the builders have chiseled out and

האָבן צוגעגרייט די האָלצן און די שטיינער אויף צו בויען דאָס
hobn tsugegreit di holtsn un di shteiner oif tsu boien dos
have prepared the wood and the stones on account of to build the

הויז.
hoiz
house

6 And it came to pass in the four hundred and eighty year after the Bnei Yisroel were come out of Eretz Mitzrayim, in the fourth year of Sh'lomo's reign over Yisroel, in the month Ziv, which is the second month, that he began to build the Beis Hashem.

ו און עס איז געווען, אין פֿיר הונדערט און אַכציקסטן יאָר נאָך
un es iz geven, in fir hundert un achtsikstn yor noch
and it is having been, in four hundred and eighty years after

דעם ווי די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון
dem vi di kinder fun Yisroel zainen aroisgegangen fun
the one when the children of Yisroel are from having come out

לאַנד מִצרַיִם, אין פֿירטן יאָר פֿון שלמהס מלוכה איבער ישְׂרָאֵל,
land Mitsrayim, in firtn yor fun Shlomos meluche iber Yisroel,
land of Egypt, in year fourth of Sh'lomo's kingdom over Yisroel

אין חודש זיו – דאָס איז דער צווייטער חודש – האָט ער אָנגעהויבן
in choidesh Ziv – dos iz der tsveiter choidesh hot er ongehoibn
in month Ziv – this is the second month has he begun

בויען דאָס הויז צו ה׳.
boien dos hoiz tsu Hashem.
to build the house for Hashem.

[2] And the Beis which king Sh'lomo built for Hashem, the length thereof was threescore cubits, and the breadth thereof twenty cubits, and the height thereof thirty cubits. [3] And the Ulam *(Portico)* in front of the Heikhal of the Beis, twenty cubits was the length thereof, according to the breadth of the Beis; and ten cubits was the breadth thereof projecting in front of the Beis. [4] And for the Beis he made embrasures. [5] And against the wall of the Beis he built chambers round about, against the walls of the Beis round about, both of

ב און דאָס הויז וואָס שלמה המלך האָט געבויט צו ה׳, איז
un dos hoiz vos Shlomo hameilech hot geboit tsu Hashem, iz
and the house which Sh'lomo the king has built for Hashem, is

געווען זעכציק איילן זײַן לענג, און צוואַנציק איילן זײַן ברייט,
geven zechtsik eiln zain leng, un tsvantsik eiln zain breit,
having been sixty cubits its length, and twenty cubits its width,

און דרײַסיק איילן זײַן הייך. ג און דער פֿאָלויש פֿאַר דעם הֵיכל פֿון
un draisik eiln zain heich. un der polish far dem heichl fun
and thirty cubits its height. and the porch for the temple of

הויז איז געווען צוואַנציק איילן זײַן לענג, פֿאַר ברייט פֿון דעם
hoiz iz geven tsvantsik eiln zain leng, far breit fun dem
house is having been twenty cubits its length, for width of the

הויז, צען איילן זײַן ברייט פֿאַר דעם הויז. ד און ער האָט געמאַכט אין
hoiz, tsen eiln zain breit far dem hoiz. un er hot gemacht in
house, ten cubits its width for the house. and he has made in

הויז פֿענצטער אינעווייניק בריט און אויסנווייניק שמאָל. ה און ער האָט
hoiz fentster ineveinik breit un oisenveinik shmol. un er hot
house windows inner width and outer narrow. and he has

געבויט אָן דער וואַנט פֿון הויז אַן אָנבוי, רונד אַרום די וועגן
geboit on der vant fun hoiz an onboi, rund arum di vent
built against the wall of house an addition, round about the walls

פֿון הויז, רונד אַרום דעם הֵיכל און דעם דביר; און ער
fun hoiz, rund arum dem heichl un dem Devir; un er
of house, round about the temple and the inner sanctuary; and he

האָט געמאַכט זײַטקאַמערן רונד אַרום. ו דער אונטערשטער אָנבוי, איז
hot gemacht zaitkamern rund arum. der untershter onboi, iz
has made side rooms round about. the lower addition, is

פַּינף איילן געווען זיין בריים, און דער מיטלסטער, זעקס איילן זיין
zain eiln zeks mitlster der un breit zain geven eiln finf
its cubits six middle the and width its having been cubits five

בריים, און דער דריטער, זיבן איילן זיין בריים, וואָרעם פַאַרמינערונגען
farminerungen vorem breit zain eiln zibn driter der un breit
narrow ledges because width its cubits seven third the and width

האָט ער געמאַכט אין דעם הויז צו דעראיסן צו רונד אַרום, כדי זאָלן
zoln kedei arum rund tsu deroisn tsu hoiz dem in gemacht er hot
shall so that about around to outside to house the in made he has

זיך נישט דאַרפֿן האַלטן אין די וועגט פֿון הויז. – [ז] און דאָס
dos un hoiz fun vent di in haltn darfn nisht zich
this and house of walls the into to fasten have need of not self

הויז וועט עס איז געבויט געווארן , איז געבויט געווארן פֿון
fun gevorn geboit iz gevorn geboit iz es ven hoiz
of having become built was having become built was it when house

שטיינער פַאַרטיק געמאַכט ביים ; און קיין האַמערס און
un hamers kein un aroishakn baim gemacht fartik shteiner
and hammer no and place of cutting out at the done finished stones

קיין האַק, קיין שום אייַזנגעצייַג איז נישט געהערט געווארן אין
in gevorn gehert nisht iz aizngetsaig shum kein hak kein
in having become heard not is iron tools anything not axe no

דעם הויז , וועט עס איז געבויט געווארן . – [ח] דער איינגאַנג צו די
di tsu aingang der gevorn geboit iz es ven hoiz dem
the to entrance the having become built was it when house the

אונטערשטע זייטקאַמערן איז געווען אויף דער רעכטער זייט פֿון הויז ,
hoiz fun zait rechter der oif geven iz zaitkamern untershte
house of side right the on having been is side rooms lower

און אויף שווינדלטרעפ איז מען אַרויפֿגעגאַנגען צו די מיטלסטע, און
un mitlste di tsu aroifgegangen men iz shvindltrep oif un
and middle the to having gone up they was winding stairs on and

פֿון די מיטלסטע צו די דריטע.
drite di tsu mitlste di fun
third the to middle the from

[ט] און ער האָט אויסגעבויט דאָס הויז , און האָט עס פַאַרענדיקט; און ער
er un farendikt es hot un hoiz dos oisgeboit hot er un
he and completed it has and house the built has he and

האָט באַדעקט דאָס הויז מיט באַלקנס און ברעטער פֿון צעדערן . [י] און
un tsedern fun breter un balkns mit hoiz dos badekt hot
and cedar trees of boards and beams with house this covered has

ער האָט געבויט דעם אָנבוי אָן דעם גאַנצן הויז , פַּינף איילן די הייך ;
heich di eiln finf hoiz gantsn dem on onboi dem geboit hot er
height the cubits five house whole the on extension the built has he

און עס האָט זיך געהאַלטן אָן הויז אויף צעדערנהאָלץ.
tsedernholts oif hoiz on gehaltn zich hot es un
cedar-wood on house on held up self has it and

[יא] און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו שלמהן , אַזוי צו
tsu azoi Shlomoen tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so Sh'lomo to having been is Hashem of word the and

זאָגן : [יב] דאָס דאָזיקע הויז וואָס דו בויסט – אויב דו וועסט גיין
gein vest du oib boist du vos hoiz dozike dos zogn
walk will you if are building you which house this the say

the Heikhal and of the Debir; and he made chambers round about;
6 The lowest story was five cubits broad, and the middle was six cubits broad, and the third was seven cubits broad; for without in the wall of the Beis he made narrow ledges round about, that the beams should not be fastened in the walls of the Beis.
7 And the Beis, when it was under construction, was built of stone made ready before it was brought there; so was neither hammer nor chisel nor any tool of iron heard in the Beis, while it was under construction.
8 The door for the middle story was in the right side of the Beis; and they went up with winding stairs into the middle chamber, and out of the middle into the third.
9 So he built the Beis, and finished it; and covered the Beis with beams and boards of cedar.
10 And then he built chambers against all the Beis, five cubits high; and they rested on the Beis with timber of cedar.

11 And the Devar Hashem came to Sh'lomo, saying,
12 Concerning this Beis which thou art building, if thou wilt walk in My

אין מײַנע חוקים , און מײַנע געזעצן וועסטו טאָן, און וועסט היטן
hitn vest un ton vestu gezetsn maine un chukkim maine in
keep will and do will you(sg) laws my and statutes my in

אַלע מײַנע געבאָט צו גיין אין זיי , וועל איך מקיים זײַן אויף
oif zain mekayem ich vel zei in gein tsu gebot maine ale
for do fulfill I will them in walk to commandments my all

דיר מײַן צוזאָג וואָס איך האָב צוגעזאָגט דײַן פַּאָטער דָּוִד .
Dovidn foter dain tsugezogt hob ich vos tsuzog main dir
Dovid father your promised have I which promise my you(SG)

יג און איך וועל רוען צווישן די קינדער פון יִשְׂרָאֵל, און וועל נישט פַֿאַרלאָזן
farlozen nisht vel un Yisroel fun kinder di tsvishn ruen vel ich un
forsake not will and Yisroel of children the among rest will I and

מײַן פַֿאָלק יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk main
Yisroel people my

יד אַזוי האָט שלמה אויפֿגעבויט דאָס הויז , און האָט עס פַֿאַרענדיקט.
farendikt es hot un hoiz dos oifgeboit Shlomo hot azoi
completed it has and house this build Sh'lomo did so

טו און ער האָט געבויט די וועגט פון דעם הויז אינווייניק מיט ברעטער פון
fun breter mit ineveinik hoiz dem fun vent di geboit hot er un
of boards with inside house the of walls the built has he and

צעדערן; פון באָדעם פון הויז ביז די באַלקנס פון סופים האָט ער
er hot sufim fun balkns di biz hoiz fun bodem fun tsedern
he has ceilings of beams the until house of the floor from cedar

באַדעקט מיט האָלץ פון אינעווייניק; און ער האָט באַדעקט דעם באָדעם פון
fun bodem dem badekt hot er un ineveinik fun holts mit badekt
of floor the covered has he and inside from wood with covered

הויז מיט ברעטער פון ציפּרעסן. טז און ער האָט געבויט צוואַנציק איילן
eiln tsvantsik geboit hot er un tsipresn fun breter mit hoiz
cubits twenty built has he and cypress of planks with house

פון דעם הינטערשטן טייל פון הויז מיט ברעטער פון צעדערן,
fun tsedern fun breter mit hoiz fun teil hintershtn dem fun
from cedar of planks with house of part rear the from

באָדעם ביז די באַלקנס; און ער האָט עס זיך געבויט פון אינעווייניק,
ineveinik fun geboit zich es hot er un balkns di biz bodem
inside from built self it has he and beams the until the floor

פַֿאַר אַ דבֿיר , פַֿאַר אַ קדשי-קדשים . יז און פערציק איילן
fertsik un kedshei-kodshim a far Devir a far
forty and most holy place a for inner sanctuary a for

איז געווען דאָס הויז , דאָס איז דער הֵיכל פון פָּארנט . יח און
iz geven dos hoiz dos geven iz forent fun heichl der iz dos hoiz dos geven iz un
is having been that house this is in front of temple the and

דאָס צעדערהאָלץ אויפֿן הויז אינווייניק איז געווען אַ געשניץ פון
fun geshnits a geven iz ineveinik hoiz oifn tsederholts dos
of carving a having been is inside house on cedar wood the

קנעפּ און געפֿנטע קווייטן . אַלץ איז געווען צעדער, קיין
kein tseder geven iz alts kveitn geefnte un knep
no cedar having been is all that flowers open and round ornaments

שטיין האָט זיך נישט אַרויסגעזען. יט און דעם דבֿיר אינווייניק אין
in ineveinik Devir dem un aroisgezen nisht zich hot shtein
in inside inner sanctuary the and seen not self has stone

הויז האָט ער צוגעגרייט אויף אַרײַנשטעלן דאָרט דעם אָרון פון הס
Hashems fun oren dem ahin arainshteln oif tsugegreit er hot hoiz
Hashem's of aron the there to set up for prepared he has house

statutes, and execute My judgments, and be shomer over all My mitzvot to walk in them; then will I perform My word *(promise)* with thee, which I spoke unto Dovid thy father; 13 And I will dwell among the Bnei Yisroel, and will not forsake My people Yisroel.

14 So Sh'lomo built the Beis, and finished it. 15 And he built the walls of the Beis within with boards of cedar, from the floor of the Beis to the rafters of the ceiling; and he covered them on the inside with wood, and covered the floor of the Beis with planks of cypress. 16 And he built twenty cubits on the sides of the Beis, from the floor to the rafters with boards of cedar; he even built them for it within, even for the Debir, even for the Kodesh HaKodashim. 17 And the Beis, that is, the Heikhal in front of it, was forty cubits long. 18 And the cedar of the Beis within was carved with gourds and open flowers; all was cedar; there was no stone seen. 19 And the Devir he prepared in the Beis within, to set there the Aron Brit Hashem. 20 And the Devir was twenty cubits in length,

ברית . כ און אינעווייניק פֿון דבֿיר איז געווען צוואַנציק
bris un ineveinik fun Devir iz geven tsvantsik
covenant and inside of inner sanctuary is having been twenty

איילן די לענג , און צוואַנציק איילן די ברייט, און צוואַנציק איילן
eiln di leng un tsvantsik eiln di breit un tsvantsik eiln
cubits the length and twenty cubits the width and twenty cubits

איז געווען זיין הייך ; און ער האָט אים איבערגעצויגן מיט עכטן
iz geven zain heich un er hot im ibergetsoign mit echtn
is having been its height and he has it overlaid with pure

גאָלד. און ער האָט באַדעקט דעם מזבח מיט צעדערהאָלץ. כא אַזוי האָט
gold un er hot badekt dem mizbeyech mit tsederholts azoi hot
gold and he has covered the altar with cedar wood so has

שלמה איבערגעצויגן דאָס הויז פֿון אינעווייניק מיט עכטן גאָלד; און ער
Shlomo ibergetsoign dos hoiz fun ineveinik mit echtn gold un er
Sh'lomo overlaid this house of inside with pure gold and he

האָט פֿאַרצויגן גילדערנע קייטן פֿאַר דעם דבֿיר ; און ער האָט עס
hot far keitn gilderne fartsoign dem Devir un er hot es
has before chains golden drawn the inner sanctuary and he has it

איבערגעצויגן מיט גאָלד. כב און דאָס גאַנצע הויז האָט ער איבערגעצויגן מיט
ibergetsoign mit gold un dos gantse hoiz er hot ibergetsoign mit
overlaid with gold and this whole house he has overlaid with

גאָלד, ביז דאָס גאַנצע הויז איז געווען געענדיקט; אויך דעם גאַנצן
gold biz dos gantse hoiz iz geven geendikt oich dem gantsn
gold until this whole house is having been finished also the whole

מזבח וואָס ביים דבֿיר האָט ער איבערגעצויגן מיט גאָלד.
mizbeyech vos baim Devir hot er ibergetsoign mit gold
altar which at the inner sanctuary has he overlaid with gold

כג און ער האָט געמאַכט אין דבֿיר צוויי כּרובֿים פֿון
un er hot gemacht in Devir tsvei kruvim fun
and he has made within inner sanctuary two Keruvim of

איילבוימהאָלץ , צען איילן די הייך פֿון איטלעכן. כד און פֿינף איילן איז
eilboimholts tsen eiln di heich fun itlechn un finf eiln iz
olive tree wood ten cubits the height of each and five cubits is

געווען איין פֿליגל פֿון אַ כּרובֿ , און פֿינף איילן דער צווייטער פֿליגל פֿון
geven ein fligel fun a kruv un finf eiln der tsveiter fligel fun
having been one wing of a Keruv and five cubits the second wing of

אַ כּרובֿ ; צען איילן פֿון איין עק פֿון זיינע פֿליגלען ביזן אַנדער עק פֿון
a kruv tsen eiln fun ein ek fun zaine fliglen bizn ander ek fun
a Keruv ten cubits from one end of its wings until other end of

זיינע פֿליגלען. כה צען איילן איז אויך געווען דער צווייטער כּרובֿ ; איין
zaine fliglen tsen eiln iz oich geven der tsveiter kruv ein
its wings ten cubits is also having been the second Keruv one

מאָט און איין שניט ביי ביידע כּרובֿים ; כו די הייך פֿון איין כּרובֿ
mat un ein shnit bai beide kruvim ; di heich fun ein kruv
measure and one carving with two Keruvim the height of one Keruv

צען איילן , און דעס גלייכן פֿון צווייטן כּרובֿ .
tsen eiln un des glaichn fun tsveitn kruv .
ten cubits and the same for second Keruv

and twenty cubits in breadth, and twenty cubits in the height thereof; and he overlaid it with pure zahav *(gold)*; and so covered the mizbe'ach which was of cedar. [21] So Sh'lomo overlaid the Beis within with pure zahav *(gold)*; and he drew chains of zahav *(gold)* across, in front of the Devir; and he overlaid it with zahav. [22] And the whole interior he overlaid with zahav *(gold)*, in order that kol haBeis be perfect; also the whole Mizbe'ach that belonged to the Devir he overlaid with zahav *(gold)*.

[23] And within the Devir he made two Keruvim of olive wood, each ten cubits high. [24] And five cubits was the one wing of the Keruv, and five cubits the other wing of the Keruv; from the uttermost part of the one wing unto the uttermost part of the other were ten cubits. [25] And the other Keruv was ten cubits; both the Keruvim were of one measure and one size. [26] The height of the one Keruv was ten cubits, and so was it of the other Keruv.

כז און ער האָט אַרײַנגעשטעלט די כּרובֿים אין דעם אינעווייניקסטן הויז .
hoiz ineveinikstn dem in kruvim di araingeshtelt hot er un
house inner the in Keruvim the positioned has he and

און מע האָט געמאַכט די פֿליגלען פֿון די כּרובֿים אויסגעשפּרייט, און דער
der un oisgeshpreit kruvim di fun fliglen di gemacht hot me un
the and spread out Keruvim the of wings the made has one and

פֿליגל פֿון איינעם האָט אָנגערירט איין וואַנט, און דער פֿליגל פֿון צווייטן כּרוב
kruv tsveitn fun fligel der un vant ein ongerirt hot einem fun fligel
Keruv second of wings the and wall one touched has one of wings

האָט אָנגערירט די צווייטע וואַנט; און זייערע פֿליגלען האָבן זיך אָנגערירט אין
in ongerirt zich hobn fliglen zeyere un vant tsveite di ongerirt hot
in touched self have wings their and wall second the touched has

מיטן הויז אַ פֿליגל אָן אַ פֿליגל. כח און ער האָט איבערגעצויגן די כּרובֿים
mitn hoiz a on fligel a fligel a on fligel a hoiz mitn
Keruvim the overlaid has he and wing a on wing a house midst of

מיט גאָלד.
gold mit
gold with

כט און אַלע וועגט פֿון דעם הויז רונד אַרום, האָט ער אויסגעשניצט
oisgeshnitst er hot arum rund hoiz dem fun vent ale un
carved out he has about around house the of walls all and

מיט געשניצן פֿון כּרובֿים און טייטלבײמער און געעפֿנטע קווייטן, פֿון
fun kveitn geefnte un teitlbeimer un kruvim fun geshnitsn mit
from flowers open and palm trees and Keruvim of carvings with

אינעווייניק און אויסנווייניק. ל און דעם פֿוסבאָדן פֿון הויז האָט ער
er hot hoiz fun fusbodn dem un oisenveinik un ineveinik
he has house of footbottom the and outside and inside

איבערגעצויגן מיט גאָלד, אינעווייניק און אויסנווייניק. לא און פֿאַר דעם
dem far un oisenveinik un ineveinik gold mit ibergetsoign
the for and outside and inside gold with overlaid

אײַנגאַנג פֿון דבֿיר האָט ער געמאַכט טירן פֿון איילבוימהאָלץ ;
eilboimholts fun tirn gemacht er hot Devir fun aingang
olive tree wood of doors made he has inner sanctuary of entrance

דער טירגעשטעל מיט די בײַשטידלעך איז אויסגעקומען פֿינפֿעקעדיק. לב און
un finfekechdik oisgekumen iz baishtidlech di mit tirgeshtel der
and five sided come out is doorposts the with frame the

אויף די צוויי טירן פֿון איילבוימהאָלץ האָט ער אויסגעשניצט געשניצן פֿון
fun geshnitsn oisgeshnitst er hot eilboimholts fun tirn tsvei di oif
of carvings carved out he has olive tree wood of doors two the on

כּרובֿים און טייטלבײמער און געעפֿנטע קווייטן, און איבערגעצויגן מיט
mit ibergetsoign un kveitn geefnte un teitlbeimer un kruvim
with overlaid and flowers open and palm trees and Keruvim

גאָלד; און ער האָט אויסגעקלאָפּט דאָס גאָלד אויף די כּרובֿים און אויף די
di oif un kruvim di oif gold dos oisgeklapt hot er un gold
the on and Keruvim the on gold this beat out has he and gold

טייטלבײמער. לג און דעס גלײַכן האָט ער געמאַכט פֿאַר דעם אײַנגאַנג פֿון
fun aingang dem far gemacht er hot glaichn des un teitlbeimer
of entrance the for made he has same the and palm trees

הֵיכל , בײַשטידלעך פֿון אײלבוימהאָלץ , פֿירעקעדיק; לד און צוויי טירן
tirn tsvei un firekechdik eilboimholts fun baishtidlech heichl
doors two and four sided olive tree wood of doorposts temple

פֿון ציפּרעסנהאָלץ; די צוויי פֿליגלען פֿון איין טיר האָבן זיך צונויפֿגעלייגט ,
tsunoifgeleigt zich hobn tir ein fun fliglen tsvei di tsipresnholts fun
folded self have door one of leaves two the cypress-wood of

27 And he set the Keruvim within the inner room; and they stretched forth the wings of the Keruvim, so that the wing of the one touched the one wall, and the wing of the other Keruv touched the other wall; and their wings touched one another in the midst of HaBayit. 28 And he overlaid the Keruvim with zahav *(gold)*.

29 And he carved all the walls of the Beis round about with carved figures of keruvim and palm trees and open flowers, within and without. 30 And the floor of the Beis he overlaid with zahav *(gold)*, within and without. 31 And for the entering of the Devir he made doors of olive wood; the lintel and the five-sided door posts. 32 The two doors also were of olive wood; and he carved upon them carvings of Keruvim and palm trees and open flowers, and overlaid them with zahav, and spread zahav upon the Keruvim, and upon the palm trees. 33 So also made he for the entrance of the Heikhal four-sided door posts of olive wood. 34 And the two doors were of cypress wood; the two leaves of the one door were folding,

and the two leaves of the other door were folding. 35 And he carved thereon Keruvim and palm trees and open flowers; and covered them with zahav fitted upon the carved work. 36 And he built the inner court with three rows of hewed stone, and a row of cedar beams.

37 In the fourth year was the foundation of the Beis Hashem laid, in the month Ziv; 38 And in the eleventh year, in the month Bul, which is the eighth month, was the Beis finished throughout all the parts thereof, and according to all the fashion of it. So was he sheva shanim *(seven years)* in building it.

7 But Sh'lomo was building his own Bais *(palace complex)* thirteen years, and he finished all his Bais. 2 He built also the Bais Ya'ar HaLevanon; the length thereof was a hundred cubits, and the width thereof fifty cubits, and the height thereof thirty cubits, upon four rows of cedar pillars, with cedar beams upon the pillars. 3 And it was roofed in erez *(cedar)* above the tzela'ot *(chambers, side-rooms)* upon the ammudim; there were forty-five, fifteen per

אוּן דִי צְוויי פְלִיגְלְעָן פוּן דְעָר אַנְדְעָר טִיר הָאָבְן זִיךְ צוּנוּיפְגֶעלֵייגְט . לה אוּן
un tsunoifgeleigt zich hobn tir ander der fun fliglen tsvei di un
and folded self have door other the of leaves two the and

עָר הָאָט אוֹיסְגֶעשְנִיצְט כְּרוּבִים אוּן טֵייטְלְבֵיימְעָר אוּן גְעְעפְנְטְע קְווֵייטְן , אוּן
un kveitn geefnte un teitlbeimer un kruvim oisgeshnitst hot er
and flowers open and palm trees and Keruvim carved out has he

הָאָט אִיבְּערְגְעצוֹיגְן מִיט גָאלְד אַרוֹיפְגְעפָּאסְט אוֹיפְן אִיינְגְעשְנִיצְטְן .
aingeshnitstn oifn aroifgepast gold mit ibergetsoign hot
things carved on the applied on top gold with overlaid has

לו אוּן עָר הָאָט גְעבּוֹיט דֶעם אִינְעווֵייניקְסְטְן הוֹיף פוּן דְרֵיי צֵיילְן
tsailn drai fun hoif ineveinikstn dem geboit hot er un
rows of three from courtyard inner the built has he and

גְעהאַקְטְע שְטֵיינְער, אוּן אַ צֵיל גְעדֶעקְטְע בְּאַלְקְנְס.
balkns gedekte tsail a un shteiner gehakte
beams covered row of a and stones chiseled

לז אִין פִּירְטְן יָאר אִיז גְעלֵייגְט גְעוואָרְן דְעָר גְרוּנְטפֶעסְט פוּן
fun gruntfest der gevorn geleigt iz yor firtn in
of foundation the having become laid down was year fourth in

הס הוּיז , אִין מָאנָאט זִיו . לח אוּן אִין עלְפְטְן יָאר , אִין מָאנָאט
monat in yor elftn in un Ziv monat in hoiz Hashems
month of in year eleventh in and Ziv month of in house Hashem's

בּוּל – דאָס אִיז דְעָר אַכְטְעָר חוֹדֶש – אִיז גְעְענְדִיקְט גְעוואָרְן דאָס
dos gevorn geendikt iz choidesh achter der iz dos bul
this having become finished has month eighth the is this Bul

הוּיז אִין אַלְע זֵיינְע טֵיילְן, אוּן לוֹיט אַלְץ ווִי עס הָאָט בְּאַדאַרְפְט
badarft hot es vi alts loit un teiln zaine ale in hoiz
required was it as all that according to and parts its all in house

צוּ זַיִן . אוּן עָר הָאָט עס גְעבּוֹיט זִיבְן יָאר .
yor zibn geboit es hot er un zain tsu
years seven build it did he and be to

ז אוּן אִין זַיִן אַייגְן הוּיז הָאָט שְלֹמה גְעבּוֹיט דְרֵייצְן יָאר , בִּיז
biz yor draitsn geboit Shlomo hot hoiz eigen zain in un
until years thirteen built Sh'lomo has house own his in and

עָר הָאָט פַאַרְענְדִיקְט זַיִן הוּיז . ב אוּן עָר הָאָט גְעבּוֹיט דאָס הוּיז
hoiz dos geboit hot er un hoiz gants zain farendikt hot er
house this built has he and house entire his completed has he

פוּן לְבָנוֹן-וואַלְד . הוּנְדֶערְט אַיילְן זַיִן לְענְג , אוּן פִופְּצִיק אַיילְן זַיִן
zain eiln fuftsik un leng zain eiln hundert Levanon-vald fun
its cubits fifty and length its cubits hundred Levanon wood of

בְּרֵייט, אוּן דְרֵייסִיק אַיילְן זַיִן הֵייך , אוֹיף פִיר צֵיילְן צְעדֶערְזֵיילְן , מִיט
mit tsederzailn tsailn fir oif heich zain eiln draisik un breit
with cedar pillars rows of four upon height its cubits thirty and width

צְעדֶערְבאַלְקְנְס אוֹיף דִי זֵיילְן . ג אוּן עס אִיז גְעווֶען בְּאַדעקְט מִיט
mit badekt geven iz es un zailn di oif tsederbalkns
with covered having been is it and pillars the on cedar beams

צְעדֶערְהאָלְץ פוּן אוֹיבְן , אִיבְּער דִי זֵיטקאַמְערְן וואָס אוֹיף דִי פִּינְף אוּן
un finf di oif vos zaitkamern di iber oiben fun tsederholts
and five the on which side rooms the over above from cedar wood

פִּערְצִיק זֵיילְן , פִופְּצִן אִין אַ צֵיל . ד אוּן בְּאַלְקְנְס זַיְינען גְעווֶען דְרֵיי
drai geven zainen balkns un tsail a in fuftsn zailn fertsik
three having been are beams and row a in fifteen pillars forty

צֵיילְן ; אוּן אַ דוּרכְבְּלִיק קֶעגְן אַ דוּרכְבְּלִיק מָאל . ה אוּן אַלְע טִירְן
tirn ale un mol drai durchblik a kegen durchblik a un tsailn
doors all and times three window a opposite window a and rows

מיט די ביישטידלעך זיינען געווען פירעקעכדיק אין געשטעל; און אַ
a un geshtel in firekechdik geven zainen baishtidlech di mit
a and shape in rectangular having been were doorposts the with

דורכבליק קעגן אַ דורכבליק דריי מאָל .
mol drai durchblik a kegen durchblik
times three window a opposite window

row. [4] And there were shekufim *(windows)* in three rows, and outlook was opposite outlook, shalosh pe'amim *(three times)*. [5] And all the petachim and mezuzot were framed four-sided by beams; and outlook opposite outlook, shalosh pe'amim *(three times)*.

ו און דאָס פַּאָדערהויז פון זיילן האָט ער געמאַכט: פופציק איילן זיין
zain eiln fuftsik gemacht er hot zailn fun foderhoiz dos un
its cubits fifty made he has pillars of porch the and

לענג , און דרייסיק איילן זיין ברייט, מיט אַ פּירהויז פאַר זיי ,
zei far firhoiz a mit breit zain eiln draisik un leng
them in front of vestibule a with width its cubits thirty and length

מיט זיילן און אַ באַלקנדעכל פאַר זיי .
zei far balkndechl a un zailn mit
them for beam roof a and pillars with

[6] And he made Ulam HaAmmudim *(Hall of Pillars)*; the length thereof was fifty cubits, and the width thereof thirty cubits: and the ulam *(portico)* was in front of them; and the other ammudim with the thick beam were before them.

ז און ער האָט געמאַכט דאָס פַּאָדערהויז פון טראָן וואָס ער זאָל דאָרטן
dortn zol er vos tron fun foderhoiz dos gemacht hot er un
there shall he which throne of hall the made has he and

משפּטן , דאָס פַּאָדערהויז פון משפּט : און עס איז געווען באַדעקט
badekt geven iz es un mishpot fun foderhoiz dos mishpetn
covered having been is it and judgment for hall the judge

מיט צעדערהאָלץ פון באָדעם ביז באָדעם.
bodem biz bodem fun tsederholts mit
top unto bottom from cedar wood with

[7] And his Bais *(palace)* where he dwelt which was in another khatzer *(courtyard)* inwards from the Ulam, was similar in workmanship. Sh'lomo made also a Bais for Bat Pharaoh, whom he had taken as isha, and the Bais *(palace)* he made was like this Ulam.

ח און זיין הויז וואָס ער איז דאָרטן געזעסן, אין אַן אַנדער הויף ,
hoif ander an in gezesn dortn iz er vos hoiz zain un
courtyard other an in lived there is he which house his and

אינעווייניק-צו פון פַּאָדערהויז, איז געווען פון דער אייגענער
eigener der fun geven iz foderhoiz fun ineveinik-tsu
same the of having been is porch from inside with reference to

אַרבעט . ער האָט אויך געמאַכט אַ הויז פאַר פַּרעהס טאָכטער
tochter Pharaohs far hoiz a gemacht oich hot er arbet
daughter Pharaoh's for house a made also has he workmanship

וואָס שלמה האָט גענומען , אַזוי ווי דאָס דאָזיקע פַּאָדערהויז.
foderhoiz dozike dos vi azoi genumen hot Shlomo vos
hall this the like just taken has Sh'lomo whom

[8] And his Bais *(palace)* where he dwelt which was in another khatzer *(courtyard)* inwards from the Ulam, was similar in workmanship. Sh'lomo made also a Bais for Bat Pharaoh, whom he had taken as isha, and the Bais *(palace)* he made was like this Ulam.

ט דאָס אַלץ איז געווען פון טייַערע שטיינער, לויט די מאָסן
mosn di loit shteiner taiere fun geven iz alts dos
measures the according to stones costly of was is all this

פון געהאַקטע שטיינער, אַרומגעזעגט מיט אַ זעג פון אינעווייניק און פון
fun un ineveinik fun zeg a mit arumgezegt shteiner gehakte fun
of and inside of saw a with saw around stones chiseled of

[9] All these were of expensive stone, according to the measure of hewed stones, filed with files, outside and inside, even

from the foundation unto the ceiling, and from without to the Khatzer HaGedolah *(the Great Court)*. [10] And the foundation was laid with expensive stones, even avanim gedolot, stones of 10 cubits, and stones of 8 cubits. [11] And above were expensive avanim, after the measure of hewed stones, and cedars. [12] And the Khatzer HaGedolah *(Great Court)* was formed of shloshah — three courses of hewn stones, and a course of hewn cedar beams, as in the Beis Hashem's Khatzer HaPenimit *(Innermost Court)* and for the Ulam HaBeis.

[13] And HaMelech Sh'lomo sent and brought back Chiram from Tzor. [14] He was ben isha almanah of the tribe of Naphtali, and aviv was an ish of Tzor, a khoresh nechoshet and he was filled with chochmah and tevanah, and da'as to work all works in nechoshet. And he came to HaMelech Sh'lomo, and wrought all his work.

[15] For he cast two ammudim of nechoshet, of 18 cubits high apiece; and a line of 12 cubits did compass either of them about. [16] And he made two capitals of mutzak nechoshet *(cast*

אויסנווענ֫יק; און פֿון גרונטפֿעסט ביז געזימס, און דרויסן ביזן גרויסן
groisn bizn droisn un gezims biz gruntfest fun un oisnvenik
great unto outside and ledge unto foundation from and outside

הויף . ' און עס איז געווען געגרונטפֿעסט מיט טײַערע שטיינער, גרויסע
groise shteiner taiere mit gegruntfest geven iz es un hoif
great stones costly with founded was is it and courtyard

שטיינער, שטיינער פֿון צען איילן, און שטיינער פֿון אַכט איילן . יא און
un eiln acht fun shteiner un eiln tsen fun shteiner shteiner
and cubits eight of stones and cubits ten of stones stones

פֿון אויבן זײַנען געווען טײַערע שטיינער, לויט די מאָסן
mosn di loit shteiner taiere geven zainen oiben fun
measures the according to stones costly were are above from

פֿון געהאַקטע שטיינער, און צעדערהאָלץ. יב און דער גרויסער הויף
hoif groiser der un tsederholts un shteiner gehakte fun
courtyard great the and cedar wood and stones chiseled of

רונד אַרום איז געווען פֿון דריַ צײַלן געהאַקטע שטיינער, און אַ צײַל
tsail a un shteiner gehakte tsailn drai fun geven iz arum rund
row a and stones chiseled rows of three of was is round around

צעדערבאַלקנס: דעס גלַייַכן פֿאַר דעם אינעווייניקסטן הויף פֿון הס
Hashems fun hoif ineveinikstn dem far glaichn des tsederbalkns
Hashem's of courtyard inner the for same the cedar beams

הויז , און פֿאַר דעם פּאָליש פֿון הויז .
hoiz fun polish dem far un hoiz
house of Ulam the for and house

יג און דער מלך שלמה האָט געשיקט און האָט גענומען חירָמען
Chiromen genumen hot un geshikt hot Shlomo melech der un
Chiram taken has and sent has Sh'lomo king the and

פֿון צור . יד ער איז געווען דער זון פֿון אַ פֿרוי , אַן אַלמנה, פֿון שבֿט
sheyvet fun almone an froi a fun zun der geven iz er Tsor fun
tribe of widow an woman a of son the was is he Tzor of

נַפְתָּלִי , און זײַן פֿאָטער איז געווען אַ מאַן פֿון צור , אַ קופּערשמיד ; און
un kupershmid a Tsor fun man a geven iz foter zain un Naftali
and coppersmith a Tzor of man a was is father his and Naphtali

ער איז געווען פֿול מיט חכמה און פֿאַרשטאַנדיקייט און קענטשאַפֿט צו
tsu kenshaft un farshtandikeit un chochme mit ful geven iz er
to knowledge and understanding and wisdom with full was is he

מאַכן אַלערלײַ אַרבעט אין קופּער, און ער איז געקומען צום מלך
melech tsum gekumen iz er un kuper in arbet alerlei machn
king to having come is he and bronze in work all kinds of make

שלמה , און האָט געמאַכט זײַן גאַנצע אַרבעט.
arbet gantse zain gemacht hot un Shlomo
work whole his made has and Sh'lomo

טו און ער האָט אויסגעפֿורעמט די צוויי זײַלן פֿון קופּער ; אַכצן איילן
eiln achtsen kuper fun zailn tsvei di oisgefuremt hot er un
cubits eighteen bronze of posts two the molded from has he and

איז געווען די הייך פֿון איין זײַל , און אַ פֿאָדעם פֿון צוועלף איילן האָט
hot eiln tsvelf fun fodem a un zail ein fun heich di geven iz
has cubits twelve of line a and pillar one of height the was is

אַרומגערינגלט; דער צווייטער זײַל . טז און צוויי קרוינען האָט ער געמאַכט
gemacht er hot kroinen tsvei un zail tsveiter der arumgeringlt
made he has crowns two and pillar second the encircled

bronze), to set upon the tops of the ammudim; the height of the one capital was 5 cubits, and the height of the other capital was 5 cubits:
17 And plaiting of net work, and ropes of chain work, for the capitals which were upon the top of the ammudim, seven for the one capital, and seven for the other capital. 18 And he made the ammudim, and two rows around the one network, to cover the capitals that were upon the rosh (top) with pomegranates; and the same did he for the second capital.
19 And the capitals that were upon the rosh of the ammudim were of shushan (lily) work in the Ulam, four cubits.
20 And the capitals upon the two ammudim had pomegranates also above, over against the bulge which was next to the network; and the pomegranates were two hundred in rows encircling the second capital. 21 And he set up the ammudim in the Ulam HaHeikhal; and he set up the right ammud, and called shmo thereof Yachin (Establish): and he set up the left ammud, and called shmo thereof Boaz (Strength is in it).
22 And upon the top of the ammudim was

אַרויפֿצוטאָן אויף די קעפּ פֿון די זײַלן , אויסגעגאָסן פֿון קופּער ;
kuper fun oisgegosen zailn di fun kep di oif aroiftsuton
bronze of poured out posts the of heads the on would be placed upon

פֿינף איילן די הייך פֿון איין קרוין , און פֿינף איילן די הייך פֿון דער
der fun heich di eiln finf un kroin ein fun heich di eiln finf
the of height the cubits five and crown one of height the cubits five

צווייטער קרוין : יז מיט נעצן פֿון פֿלעכטאַרבעט , שנורן פֿון געקייטלטער
gekeitlter fun shnurn flechtarbet fun netsn mit kroin tsveiter
chained of cords produced twisted of net with crown second

אַרבעט, פֿאַר די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פֿון די זײַלן ; זיבן פֿאַר
far zibn zailn di fun kep di oif vos kroinen di far arbet
for seven posts the of heads the on which crowns the for work

איין קרוין , און זיבן פֿאַר דער צווייטער קרוין . יח אַזוי האָט ער געמאַכט
gemacht er hot azoi kroin tsveiter der far zibn un kroin ein
made he has so crown second the for seven and crown one

די זײַלן ; און צווויי רונד אַרום אויף איין נעץ צו באַדעקן די
di badekn tsu nets ein oif arum rund tsailn tsvei un zailn di
the cover to net one on round around rows of two and posts the

קרוינען וואָס אויבן איבער די מילגרוימען ; און אַזוי האָט ער געמאַכט
gemacht er hot azoi un milgroimen di iber oiben vos kroinen
made he has so and pomegranates the over above which crowns

פֿאַר דער צווייטער קרוין . יט און די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פֿון די
di fun kep di oif vos kroinen di un kroin tsveiter der far
the of heads the on which crowns the and crown second the for

זײַלן אין דעם פּאָליש זײַנען געווען פֿון ליליענאַרבעט, פֿיר איילן . כ און די
di un eiln fir lilienarbet fun geven zainen polish dem in zailn
the and cubits four lilies of were are Ulam the in posts

קרוינען אויף די צוויי זײַלן זײַנען אויך געווען פֿון אויבן אַקעגן דעם
dem akegn oiben fun geven oich zainen zailn tsvei di oif kroinen
the against above of having been also are posts two the on crowns

בויך וואָס צו דער זײַט פֿון דער נעץ . און די מילגרוימען זײַנען
zainen milgroimen di un nets der fun zait der tsu vos boich
are pomegranates the and net the of side the to which bulge

געווען צוויי הונדערט, אין צײַלן רונד אַרום אויף דער צווייטער
tsveiter der oif arum rund tsailn in hundert tsvei geven
second the on round around rows of in hundred two having been

קרוין . כא און ער האָט אויפֿגעשטעלט די זײַלן ביים פּאָליש פֿון הֵיכל ; און
un heichl fun polish baim zailn di oifgeshtelt hot er un kroin
and temple of Ulam at posts the set up has he and crown

ער האָט אויפֿגעשטעלט דעם רעכטן זײַל , און גערופֿן זײַן נאָמען יָכִין ;
Yachin nomen zain gerufn un zail rechtn dem oifgeshtelt hot er
Yachin name his called and pillar right the set up has he

און ער האָט אויפֿגעשטעלט דעם לינקן זײַל , און גערופֿן זײַן נאָמען
nomen zain gerufn un zail linkn dem oifgeshtelt hot er un
name his called and pillar right side the set up has he and

בוֹעַז . כב און אויף די קעפּ פֿון די זײַלן איז געווען ליליענאַרבעט. אַזוי איז
iz azoi lilienarbet geven iz zailn di fun kep di oif un Boaz
is so lilies was is posts the of heads the on and Boaz

פֿאַרענדיקט געוואָרן די אַרבעט פֿון די זײַלן .
zailn di fun arbet di gevorn farendikt
posts the of work the having become completed

כג און ער האָט געמאַכט דעם ים , אַ געגאָסענעם, צען איילן פֿון
fun eiln tsen gegosenem a yam dem gemacht hot er un
of cubits ten molten a the sea the made has he and

ראַנד צו ראַנד , קיַילעכדיק רונד אַרום , און פֿינף איילן זיַין
zain eiln finf un arum rund kailechdik rand tsu rand
his cubits five and round around circular moulding to moulding

הייך ; און אַ שנור פֿון דריַיסיק איילן האָט אים אַרומגערינגלט רונד
rund arumgeringlt im hot eiln draisik fun shnur a un heich
around encircled him has cubits thirty of cord a and height

אַרום . כד און אונטער זיַין ראַנד רונד אַרום האָבן אים אַרומגערינגלט
arumgeringlt im hobn arum rund rand zain unter un arum
encircled him have round around moulding his under and round

קנעפּ צען איילן , אַרומצירקלענדיק דעם ים רונד אַרום ;
knep tsen eiln , arumtsirklendik dem yam rund arum
knobs ten cubits encircling the sea round around

אין צוויי צייַלן זיַינען געוואָרן די קנעפּ , אויסגעגאָסן אין איין
ein in oisgegosen knep di geven zainen tsailn tsvei in
one in poured out round ornaments the were are rows of two in

גוס מיט אים. כה ער איז געשטאַנען אויף צוועלף רינדער; דריַי געקערט צו
tsu gekert drai rinder tsvelf oif geshtanen iz er im mit gus
to turned three cattle twelve on stood is he it with cast

צפֿון , און דריַי געקערט צו מערבֿ , און דריַי געקערט צו דָרום , און
un dorem tsu gekert drai un mayrev tsu gekert drai un tsofn
and south to turned three and west to turned three and north

דריַי געקערט צו מזרח . און דער ים איז געווען איבער זיי פֿון אויבן.
oiben fun zei iber geven iz yam der un mizrech tsu gekert drai
above from them over was is sea the and east to turned three

כו און זיַין אַלע זייערע הינטערליַיבער זיַינען געווען אינעווייניק-צו. און אַלע זייערע הינטערליַיבער זיַינען געווען אינעווייניק-צו. כו
zain un ineveinik-tsu geven zainen hinterlaiber zeyere ale un
its and inward having been are hindquarters their all and

גרעב איז געווען אַ האַנטברייט ; און זיַין ראַנד איז געווען
geven iz rand zain un hantbreit a geven iz greb
was is moulding its and handsbreadth a having been is thickness

אַזוי ווי די אַרבעט פֿון דעם ראַנד פֿון אַ בעכער, ווי אַ ליליענבלום. צוויי
tsvei lilienblum a vi becher a fun rand dem fun arbet di vi azoi
two lily a as cup a of moulding the of work the as so

טויזנט בַּת האָט ער געהאַלטן.
gehaltn er hot bat toizntּ
held he has bath thousand

כז און ער האָט געמאַכט די צען געשטעלן פֿון קופּער; פֿיר איילן איז
iz eiln fir kuper fun geshteln tsen di gemacht hot er un
is cubits four bronze of bases ten the made has he and

געוואָרן די לענג פֿון איטלעכן געשטעל, און פֿיר איילן זיַין ברייט,
breit zain eiln fir un geshtel itlechn fun leng di geven
width his cubits four and stand each of length the having been

shoshan *(lily)* work; so was the work of the ammudim completed.

23 And he made a Yam Mutzak *(Cast Metal Sea)*, ten cubits from brim to brim; it was completely round and its height was 5 cubits; and a line of 30 cubits did measure around about it. 24 And under the brim of it all around about there were knobs surrounding it, ten in a cubit, encompassing the Yam all around about; the knobs were cast in two rows, when it was cast. 25 It stood upon twelve bakar *(oxen)*, shalosh looking toward tzafonah *(north)*, and shalosh looking toward the yammah *(west)*, and shalosh looking toward the negbah *(south)*, and shalosh looking toward the mizrachah *(east)*; and the Yam was set above upon them, and all their haunches were facing toward the center. 26 And it was a hand-breadth thick, and the brim thereof was wrought like the brim of a kos, with shoshan blossoms; it could hold two thousand bath measures.

27 And he made ten Mekhonot *(Stands)* of nechoshet; four cubits was the length of one Stand, and four cubits the width thereof, and three cubits the

height of it. [28] And the constuction of the Mekhonot was on this manner: they had misgerot *(panels, flat sides)*, and the misgerot were between the shelabim *(rods, upright braces)*; [29] And on the misgerot that were between the shelabim were [engraved] arayot *(lions)* and bakar *(oxen)*, and keruvim; and upon the shelabim there was a base above; and below the arayot and bakar were wreaths of plaited work. [30] And every Mekhonah *(Stand)* had four nechoshet ofanim *(wheels)*, and axles of nechoshet; and the four corners thereof had supporting posts; under the Kiyor *(Basin)* were supports cast with wreaths on each side. [31] And the mouth within the capital and above was a cubit; but the opening thereof was circular like the construction of the base, a cubit and an half; and also upon the rim of it were engravings. The frames were foursquare, not circular. [32] And under the frames were four ofanim *(wheels)*; and the axles of the ofanim *(wheels)* were joined to the Mekhonah; and the diameter of each wheel was a cubit and half a cubit. [33] And the construction of the

אוּן דרַיי איילן זײַן הייך . כח אוּן אַזוי איז געווען די אַרבעט פֿון די
di fun arbet di geven iz azoi un heich zain eiln drai un
the of work the was is so and height his cubits three and

געשטעלן; זיי האָבן געהאַט ראַמען, אוּן די ראַמען זײַנען געווען צווישן
tsvishn geven zainen ramen di un ramen gehat hobn zei geshteln
between were are panels the and panels had have they bases

לײַסטן . כט אוּן אויף די ראַמען וואָס צווישן די לײַסטן
laistn di tsvishn vos ramen di oif un laistn
upright braces the between which panels the on and upright braces

זײַנען געווען לייבן, רינדער, אוּן כּרובֿים ; אוּן אַזוי איז געווען אויף די
di oif geven iz azoi un kruvim un rinder leibn geven zainen
the on having been is so and Keruvim and cattle lions were are

לײַסטן פֿון אויבן ; אוּן אונטער די לייבן אוּן די רינדער זײַנען
zainen rinder di un leibn di unter un oiben fun laistn
are cattle the and lions the under and above from upright braces

געווען קרענץ פֿון אַראָפּגעהאַנגענער אַרבעט. ל אוּן פֿיר קופּערנע רעדער
reder kuperne fir un arbet aropgehangener fun krents geven
wheels copper four and work plaited of wreaths were

זײַנען געווען צו איטלעכן געשטעל, אוּן קופּערנע אַקסן; אוּן זײַנע פֿיר
fir zaine un aksn kuperne un geshtel itlechn tsu geven zainen
four its and axles copper and stand each to were are

ווינקלען – צו זיי זײַנען געווען אַקסלען ; אונטער דעם האַנטפֿאַס
hantfas dem unter akslen geven zainen zei tsu vinklen
basin the under supporting posts were are them to corners

זײַנען די אַקסלען געווען אויסגעגאָסן, מיט קרענץ בײַ דער זײַט
zait der bai krents mit oisgegosen geven akslen di zainen
side the by wreaths with visible were supporting posts the are

פֿון איטלעכן. לא אוּן זײַן עפֿענונג אינעווייניק אין דער קרוין אוּן איבער איר
ir iber un kroin der in ineveinik efenung zain un itlechn fun
it over and crown the in inside opening its and each of

איז געווען אַן אייל די הייך ; אוּן איר עפֿענונג איז געווען קײַלעכדיק, ווי די
di vi kailechdik geven iz efenung ir un heich di eil an geven iz
the as circular was is opening its and height the cubit a was is

אַרבעט פֿון אַ פֿוסגעשטעל, אַן אייל אוּן אַ האַלב; אוּן אויך אויף איר עפֿענונג
efenung ir oif och un halb a un eil an fusgeshtel a fun arbet
opening its on also and half a and cubit a base a of work

זײַנען געווען אויסקריצונגען; אוּן זייערע ראַמען זײַנען געווען פֿירעקעדיק,
firekechdik geven zainen ramen zeyere un oiskritsungen geven zainen
foursquare were are borders their and engravings were are

נישט רונד . לב אוּן די פֿיר רעדער זײַנען געווען אונטער די ראַמען , אוּן
nisht rund un ramen di unter geven zainen reder fir di un
and borders the under were are wheels four the and around not

די אַקסן פֿון די רעדער זײַנען געווען אין דעם געשטעל; אוּן די הייך פֿון
fun heich di un geshtel dem in geven zainen reder di fun aksn di
of height the and stand the in were are wheels the of axles the

אַ ראָד איז געווען אַן אייל אוּן אַ האַלבע אייל . לג אוּן די אַרבעט פֿון די
di fun arbet di un eil halbe a un eil an geven iz rod a
the of work the and cubit half a and cubit a was is wheel a

רעדער איז געווען אַזוי ווי די אַרבעט פֿון אַ ראָד פֿון אַ וואָגן ; זייערע אַקסן,
aksn zeyere vogn a fun rod a fun arbet di vi azoi geven iz reder
axles their wagon a of wheel a of work the as so was is wheels

אוּן זייערע רייפֿן, אוּן זייערע פֿלעקלעך, אוּן זייערע אַקסרעדלעך, אַלץ איז
iz alts aksredlech zeyere un fleklech zeyere un reifn zeyere un
is all that axle wheels their and tent pegs their and rims their and

ofanim *(wheels)* was like the construction of a merkavah ofan *(wheel)*: their axles, and their hubs, and their rims, and their spokes, were all cast metal. 34 And there were four supports to the four pinnot *(corners)* of each stand; and the supports were of the stand itself. 35 And at the top of the Mekhonah *(Stand)* was there a round rim of half a cubit high; and on the top of the Mekhonah *(Stand)* the rods thereof and the frames thereof were cast as one unit. 36 For on the luchot of the rods thereof, and on the misgerot *(panels)* thereof, he engraved keruvim, arayot, and timorot *(palms)*, according to the proportion of every one, and wreaths all around. 37 After this manner he made the ten Mekhonot; all of them had one casting, one middah *(size)*, and one shape. 38 Then made he ten kiyyorot nechoshet *(basins of bronze)*; one kiyor could hold forty baths; and every kiyor was four cubits; and upon each of the ten Mekhonot there was one kiyor *(basin)*. 39 And he put five Mekhonot *(Stands)* on the right side of the Beis, and five on the left side of the Beis; and he set the Yam on

געווען געגאָסן. לד און פֿיר אַקסלען זײַנען געווען צו די פֿיר ווינקלען פֿון
gegosn geven un fir akslen zainen geven tsu di fir vinklen fun
cast was and four shoulders are were to the four corners of

אַקסלען · איטלעכן געשטעל; פֿון געשטעל גופֿא זײַנען געווען זײַנע
itlechn geshtel fun geshtel gufe geven zainen zaine akslen
each stand of stand itself are were its supporting posts

לה און אויבן אין געשטעל איז געווען קײַלעכדיק רונד אַרום אַ
un oiben in geshtel iz geven kailechdik rund arum a
and above in stand is having been circular round around a

האַלבע אייל די הייך . און אויבן אויפֿן געשטעל זײַנע העכטלעך און זײַנע
halbe eil di heich oiben un oifn geshtel zaine hentlech un zaine
half the cubit height and above on stand its supports and its

ראַמען זײַנען געווען פֿון אים גופֿא. לו און ער האָט אויסגעקריצט אויף די
ramen zainen geven fun im gufe un er hot oisgekritst oif di
borders are were of it itself and he has inscribed on the

פּלאַטעס פֿון זײַנע העכטלעך, און אויף זײַנע לייסטן , כּרובֿים , לייבן,
plates fun zaine hentlech un oif zaine laistn kruvim leibn
slab of supports its and on its uprights braces Keruvim lions

און קרענץ רונד
un krentsrund
and wreaths around

טייטלביימער, ווי נאָך דעם בלייז פֿון איטלעכן, און
teitlbeimer vi noch dem bleiz fun itlechn un
palm trees as after the proportion of each and

אַרום . לז אַזוי האָט ער געמאַכט די צען געשטעלן; איין גוס, איין מאָס ,
arum azoi hot er gemacht di tsen gestelnein gus ein mos
round so has he made the ten bases cast one measure one

איין שניט, פֿאַר זיי אַלעמען.
alemen zei far shnit ein
all them for cut one

לח און ער האָט געמאַכט צען האַנטפֿאַסן פֿון קופּער; פֿערציק בַּת האָט
hot bat fertsik kuper fun hantfasn tsen gemacht hot er un
has bath forty bronze of basin ten made has he and

געהאַלטן איטלעכער האַנטפֿאַס; איין האַנטפֿאַס אויף איטלעכן געשטעל פֿון די
gehaltn itlecher hantfas ein hantfas oif itlechn geshtel fun di
held each basin one basin on each stand of the

צען געשטעלן. לט און ער האָט אַוועקגעשטעלט די געשטעלן, פֿינף אויף דער
tsen geshtelnder oif finf geshtelt di avekgeshteln hot er un
ten bases the placed the bases five on the

רעכטער זײַט פֿון הויז , און פֿינף אויף דער לינקער זײַט פֿון הויז . און
rechter zait fun hoiz un finf oif der linker zait fun hoiz un
right side of house and five on the left side of house and

the right side of the Beis eastward opposite the south.

דעם ים האָט ער אַוועקגעשטעלט אויף דער רעכטער זײַט פֿון הויז צו
tsu hoiz fun zait rechter der oif avekgeshtelt er hot yam dem
to house of side right the on placed he has the sea the

מזרח , אַקעגן דָּרום .
dorem akegn mizrech
south against east

[40] And Chiram made the kiyyrot, and the ya'im *(shovels)*, and the mizrakot *(bowls for sprinkling blood)*. So Chiram completed all the melachah *(work)* that he made for Sh'lomo HaMelech for the Beis Hashem; [41] The two ammudim, and the two bowls of the capitals that were on the top of the two ammudim; and the two networks, decorating the two bowls of the capitals which were upon the top of the ammudim; [42] And four hundred rimonim *(pomegranates)* for the two networks, even two courses of rimonim *(pomegranates)* for one network, to decorate the two bowls of the capitals that were upon the ammudim; [43] And the ten Mekhonot *(stands)*, and ten Kiyyorot *(basins)* on the Mekhonot; [44] And one Yam, and twelve Bakar under the Yam; [45] And the sirot *(pots)*, and the ya'im *(shovels)*, and the mizrakot *(bowls for sprinkling blood)*; and all these kelim *(vessels)*, which Chiram made for Sh'lomo HaMelech for the Beis Hashem were of burnished nechoshet.

מ און חִירָם האָט גמאַכט די טעפּ און די שופֿלען און די
di un shuflen di un tep di gemacht hot Churam un
the and shovels the and pots the made has Chiram and

שפּרענגבעקנס. און חִירָם האָט געענדיקט מאַכן די גאַנצע אַרבעט וואָס
vos arbet gantse di machn geendikt hot Churam un shprengbekns
which work whole the make finished has Chiram and basins

ער האָט געטאָן פַּאַר דעם מלך שלמה אין הס הויז : מא די צוויי
tsvei di hoiz Hashems in Shlomo melech dem far geton hot er
two the house Hashem's in Sh'lomo king the for done has he

זײַלן , און די צוויי בעקנס פֿון די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פֿון די
di fun kep di oif vos kroinen di fun bekns tsvei di un zailn
the of heads the on which crowns the of basins two the and posts

זײַלן ; און די צוויי נעצן צו באַדעקן די צוויי בעקנס פֿון די קרוינען
kroinen di fun bekns tsvei di badekn tsu netsn tsvei di un zailn
crowns the of basins two the cover to nets two the and posts

וואָס אויף די קעפּ פֿון די זײַלן ; מב און די פֿיר הונדערט מילגרוימען
milgroimen hundert fir di un zailn di fun kep di oif vos
pomegranates hundred four the and posts the of heads the on which

פַּאַר די צוויי נעצן , צוויי ציילן מילגרוימען פַּאַר איטלעכער נעץ , צו
tsu nets itlecher far milgroimen tsailn tsvei netsn tsvei di far
to net each for pomegranates rows of two nets two the for

באַדעקן די צוויי קײַלעכדיקע קרוינען וואָס איבער די זײַלן ; מג און די
di un zailn di iber vos kroinen kailechdike tsvei di badekn
the and posts the over which crowns circular two the cover

צען געשטעלן, און די צען האַנטפֿאַסן אויף די געשטעלן; מד און דעם איין
ein dem un geshteln di oif hantfasn tsen di un geshteln tsen
one the and bases the on basin ten the and bases ten

ים , און די צוועלף רינדער אונטער דעם ים ; מה און די טעפּ און די
di un tep di un yam dem unter rinder tsvelf di un yam
the and pots the and sea the under cattle twelve the and sea

שופֿלען און די שפּרענגבעקנס. און אַלע די דאָזיקע כלים וואָס חִירָם
Churam vos keilim dozike di ale un shprengbekns di un shuflen
Chiram which utensils these the all and basins the and shovels

האָט געמאַכט פַּאַר דעם מלך שלמה אין הס הויז זײַנען געווען
geven zainen hoiz Hashems in Shlomo melech dem far gemacht hot
were are house Hashem's in Sh'lomo king the for made has

פֿון באַלקן קופּער . מו אין דער געגנט פֿון יַרדן האָט זי דער מלך
melech der zei hot Yarden fun gegent der in kuper balkn fun
king the them has Yarden of region the in bronze beam of

אויסגעגאָסן, אין געדיכטער ערד , צווישן סוכּות און צווישן צָרְתָן .
Tsartan tsvishn un Sukkot tsvishn erd gedichter in oisgegosen
Tzartan between and Sukkot between earth dense in poured out

מז און שלמה האָט געלאָזט די אַלע כלים , פֿון זייער גרויס פֿילקייט ;
filkeit grois zeyer fun keilim ale di gelozt hot Shlomo un
multitude great their of utensils all the left has Sh'lomo and

נישט צו באַרעכענען איז געווען די וואָג פֿון דעם קופּער .
kuper dem fun vog di geven iz barechenen tsu nisht
bronze the of weight the having been is calculate to not

[46] In the plain of the Yarden did HaMelech cast them, in the clay of the adamah *(ground)* between Sukkot and Tzartan. [47] And Sh'lomo left all the kelim *(vessels)* unweighed, because they were exceeding many; neither was the weight of the nechoshet found out.

[48] And Sh'lomo made all the kelim *(vessels)* that pertained unto the Beis Hashem: the Mizbe'ach HaZahav, and the Shulchan HaZahav, whereupon was the Lechem HaPanim, [49] And the Menorot of pure zahav, five on the right side, and five on the left, in front of the Devir *(Most Holy Place)*, with floral designs, and the nerot *(lamps)*, and the melkachayyim *(tongs)* of zahav, [50] And the sippot *(bowls)*, and the mezammerot *(lamp snuffers)*, and the mizrakot *(bowls for sprinkling blood)*, and the kappot *(ladles)*, and the machtot zahav sagur *(hot coal pans of pure gold)*, and the gold potot *(hinge-sockets)* for the daletot *(doors)* of the Beis HaPenimi, the Kodesh HaKodashim, and also those for the daletot of the Beis, that is, the Heikhal.

מח און שלמה האָט געמאַכט אַלע כלים וואָס אין הס הויז :
hoiz Hashems in vos keilim ale gemacht hot Shlomo un
house Hashem's in which utensils all made has Sh'lomo and

דעם גילדערנעם מזבח , און דעם טיש וואָס אויף אים איז דאָס
dos iz im oif vos tish dem un mizbeyech gildernem dem
this is it on which table of food the and altar gold the

ברויט פֿון אָנגעזיכט , פֿון גאָלד. מט און די מנורות , פֿינף פֿון דער רעכטער
rechter der fun finf menoyrus di un gold fun ongezicht fun broit
right the of five Menorot the and gold of face of bread

זײַט, און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט, פֿאַר דעם דבֿיר , פֿון עכטן
echtn fun Devir dem far zait linker der fun finf un zait
pure of inner sanctuary the for side left the of five and side

גאָלד; און די בלומען, און די רערלעך , און די צוועגלעך , פֿון
fun tsvenglech di un rerlech di un blumen di un gold
of small tongs the and branch lights the and flowers the and gold

גאָלד; נ און די בעקנס, און די שניידמעסערס , און די שפּרענגבעקנס,
shprengbekns di un shnaitsmesers di un bekns di un gold
basins the and trimming shears the and basins the and gold

און די שאָלן, און די פֿייערפּאַנען, פֿון עכטן גאָלד; און די געלענקן פֿאַר
far gelenkn di un gold echtn fun faierfanen di un sholn di un
for joint the and gold pure of firepans the and cups the and

די טירן פֿון דעם אינעווייניקסטן הויז , פֿאַר דעם קדשׁי-קָדשים , און
un kedshei-kodshim dem far hoiz ineveinikstn dem fun tirn di
and most holy place the for house inner the of doors the

פֿאַר די טירן פֿון דעם הויז , פֿאַר דעם הֵיכל , פֿון גאָלד.
gold fun heichl dem far hoiz dem fun tirn di far
gold of temple the for house the of doors the for

נא און די גאַנצע אַרבעט וואָס דער מלך שלמה האָט געמאַכט אין
in gemacht hot Shlomo melech der vos arbet gantse di un
in made has Sh'lomo king the which work whole the and

הס הויז , איז געענדיקט געוואָרן. און שלמה האָט געבראַכט די
di gebracht hot Shlomo un gevorn geendikt iz hoiz Hashems
the brought has Sh'lomo and was finished is house Hashem's

געהייליקטע זאַכן פֿון זיין פֿאָטער, דָּוִד , דאָס זילבער, און דאָס גאָלד, און
un gold dos un zilber dos Dovidn foter zain fun zachn geheilikte
and gold this and silver this Dovid father his of things holy

די כֵּלים , און אַריַינגעגעבן אין די שאַצקאַמערן פֿון הס הויז .
hoiz Hashems fun shatskamern di in araingegebn un keilim di
house Hashem's of treasuries the in put in and utensils the

ח דענצמאָל האָט שלמה איַינגעזאַמלט די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און אַלע
ale un Yisroel fun eltste di aingezamlt Shlomo hot dentsmol
all and Yisroel of elders the gathered Sh'lomo has then

הויפּטלייט פֿון די שבֵּטים , די פֿירשטן פֿון די פַּאָטערהייַזער
foterhaizer di fun firshtn di shvotim di fun hoiptlait
father's household the of leaders the tribes the of chief people

פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, צו מלך שלמה קיין ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim kein Shlomo melech tsu Yisroel fun kinder di fun
Yerushalayim to Sh'lomo king to Yisroel of children the of

כדי אַרויפֿצובערענגען דעם אָרון פֿון הס ברית פֿון
kedei aroiftsubrengen dem oren fun Hashems fun bris
in order to bring up the aron of Hashem's from covenant

דָּוִדס-שטאָט , דאָס איז צִיּוֹן . ב און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך
zich hobn Yisroel fun mener ale un Tsiyon iz dos Dovids-Shtot
self have Yisroel of men all and Tziyon is this Ir Dovid

אַיַינגעזאַמלט צום מלך שלמה אויף יום-טוב , אין מאָנאַט אֶתָנים ,
Etnim monat in yom-tov oif Shlomo melech tsum aingezamlt
Etanim month of in the feast on Sh'lomo king to gathered

דאָס איז דער זיבעטער חודש . ג און אַלע עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען
zainen Yisroel fun eltste ale un choidesh zibeter der iz dos
are Yisroel of elders all and month seventh the is this

געקומען , און די כֹּהנים האָבן געטראָגן דעם אָרון. ד זיי האָבן
hobn zei oren dem getrogn hobn koyanim di un gekumen
have they aron the carried have kohanim the and having come

אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פֿון ה , און דעם אוֹהל-מוֹעד , און
un ohel-moed dem un Hashem fun oren dem aroifgebracht
and Tent of Meeting the and Hashem of aron the brought up

אַלע הייליקע כֵּלים וואָס אין געצעלט – די כֹּהנים און די לְוִיִּים
Leviim di un koyanim di getselt in vos keilim heilike ale
Levi'im the and kohanim the tent in which are utensils holy all

האָבן זיי אַרויפֿגעבראַכט. ה און דער מלך שלמה און מיט אים די
di im mit un Shlomo melech der un aroifgebracht zei hobn
the him with and Sh'lomo king the and brought up them have

גאַנצע עדה פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס איז זיך צונויפֿגעקומען בַּיי אים,
im bai tsunoifgekumen zich iz vos Yisroel fun eide gantse
him to to come up self is which Yisroel of assembly whole

זיַינען געווען פֿאַר דעם אָרון, שלאַכטנדיק שאָף און רינדער, וואָס
vos rinder un shof shlachtndik oren dem far geven zainen
which cattle and sheep sacrificing aron the before having been were

51 So was completed all the work that HaMelech Sh'lomo made for the Beis Hashem. And Sh'lomo brought in the things which Dovid Aviv had set apart as kodesh; even the kesef, and the zahav, and the kelim *(vessels)*, did he put among the otzarot *(treasures)* of the Beis Hashem.

8 Then Sh'lomo assembled the Zekenim of Yisroel, and all the Rashei HaMattot, the Nesi'ei HaAvot of the Bnei Yisroel, unto HaMelech Sh'lomo in Yerushalayim, that they might bring up the Aron Brit Hashem out of Ir Dovid, which is Tziyon. 2 And all the Ish Yisroel assembled themselves unto HaMelech Sh'lomo at the Chag in the month Etanim, which is the seventh month. 3 And all the Zekenim of Yisroel came, and the Kohanim took up the Aron. 4 And they brought up the Aron Hashem, and the Ohel Mo'ed and all the kelei hakodesh that were in the Ohel, even those did the Kohanim and the Levi'im carry up. 5 And Sh'lomo HaMelech, and all the Adat Yisroel, that were assembled unto him, were with him before the Aron, sacrificing tzon and bakar, that could not

be told nor numbered for multitude. [6] And the Kohanim brought in the Aron Brit Hashem unto its makom, in the Devir HaBayit, the Kodesh HaKodashim, even under the wings of the keruvim. [7] For the keruvim spread forth their kenafayim *(wings)* over the place of the Aron, and the keruvim overshadowed the Aron and the poles thereof. [8] They drew out the poles, that the ends of the poles were seen out in the Kodesh before the Devir, but they were not seen from the outside; there they are unto this day.

[9] There was nothing in the Aron except the two Luchot HaAvanim *(Tablets of Stone)*, which Moshe placed there at Chorev, when Hashem cut a Brit with the Bnei Yisroel, when they came out of Eretz Mitzrayim.

[10] And it came to pass, when the Kohanim were come out of the Kodesh, that the anan filled the Beis Hashem, [11] So that the Kohanim could not stand up to minister because of the anan; for the Kavod Hashem had filled the Beis Hashem.

הָאָבן נישט געקענט געצײלט ווערן און נישט באַטראַכט ווערן
hobn nisht gekent getseilt vern un nisht batracht vern
have not able been counted be to and not considered become

פֿון פֿילקייט . ו און די כֹּהנים האָבן אַרײַנגעבראַכט דעם אָרון פֿון
filkeit fun un di koyanim hobn araingebracht dem oren fun
multitude for and the kohanim have brought in the aron of

הס ברית אויף זײַן אָרט , אין דעם דבֿיר פֿון הויז ,
Hashems bris oif zain ort , in dem Devir fun hoiz
Hashem's covenant to its place the in , the inner sanctuary of house

אין קדשֵי-קָדשים , אונטער די פֿליגלען פֿון די כרובֿים . ז וואָרעם די
in kedshei-kodshim unter di fliglen fun di kruvim . vorem di
most holy place in under the wings of the Keruvim . for the

כרובֿים האָבן אויסגעשפרייט די פֿליגלען איבער דעם אָרט פֿון אָרון , און
kruvim hobn oisgeshpreit di fliglen iber dem ort fun oren , un
Keruvim have spread out the wings over the place the of aron , and

די כרובֿים האָבן געשירעמט איבער דעם אָרון און איבער זײַנע שטאַנגען
di kruvim hobn geshiremt iber dem oren un iber zaine shtangen
the Keruvim have sheltered over the aron and over its poles

פֿון אויבן . ח און די שטאַנגען זײַנען געווען אַזוי לאַנג אַז די
fun oiben . un di shtangen zainen geven azoi lang az di
from above the and the poles are having been so long that the

שפּיצן פֿון די שטאַנגען זײַנען געזען געווארן פֿון הייליקטום
shpitsn fun di shtangen zainen gezen gevorn fun heiliktum
tops of the poles are seen having become from holy

פֿאַרן דבֿיר , אָבער זיי זײַנען נישט געזען געווארן
faran Devir , ober zei zainen nisht gezen gevorn
before the inner sanctuary but they are not seen having become

ווײַטער אַרויס. און זיי זײַנען דאָרטן געבליבן ביז אויף הײַנטיקן טאָג.
vaiter arois. un zei zainen dortn geblibn biz oif haintikn tog
further out . and they are there remain until on this very day

ט גאָרנישט איז אין אָרון נאָר די צוויי שטיינערנע לוחות , געווען
gornisht iz in oren nor di tsvei shteinerne luches , geven
nothing is in aron the but two stone tablets having been

בעת ה האָט חוֹרֵב , אין אַרײַנגעלייגט האָט משה וואָס
beeis Hashem hot Chorev , in araingeleigt hot Moshe vos
when Hashem has Chorev in put in has Moshe which

געשלאָסן אַ בונד מיט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל , ווען זיי זײַנען
geshlosn a bund mit di kinder fun Yisroel , vu zei zainen
established a covenant with the children of Yisroel when they are

אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַנד מִצְרַיִם .
aroisgegangen fun land Mitsrayim .
having come out of land Egypt .

י און עס איז געווען , ווי די כֹּהנים זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון
un es iz geven , vi di koyanim zainen aroisgegangen fun
and it has come to pass as the kohanim are having come out of

יא . און די היליקטום, אַזוי האָט אַ וואָלקן אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון ה
un di heiliktum, azoi hot a volken angefilt dos hoiz fun Hashem
and the holy so has a cloud filled this house of Hashem

פֿון כֹּהנים האָבן נישט געקענט זיך שטעלן טאָן דעם דינסט
fun koyanim hobn nisht gekent zich shteln ton dem dinst
because of kohanim have not able self to stand doing the service

וועגן דעם וואָלקן, וואָרעם די פּראַכט פֿון ה האָט אָנגעפֿילט
ongefilt hot Hashem fun pracht di vorem volken dem vegen
filled has Hashem of glory the because cloud the concerning

דאָס הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz dos
Hashem of house this

[12] Then spoke Sh'lomo, Hashem said that He would dwell in the thick cloud.

יב דענצמאָל האָט שלמה געזאָגט:
gezogt Shlomo hot dentsmol
said Sh'lomo has then

ה האָט געזאָגט אין וואָלקן צו רוען ;
ruen tsu volken in gezogt hot Hashem
dwell to cloud in said has Hashem

[13] I have surely built Thee

יג האָב איך בויען געבויט דיר
dir geboit boien ich hob
you(SG) built building I have

a Beis of habitation,

אַ הויז פֿאַר אַ ווינונג ,
voinung a far hoiz a
dwelling a for house a

a Makhon for Thee to abide olamim.

אַן אָרט דיר צו זיצן אויף אייביק .
eibik oif zitsn tsu dir ort an
eternal unto sit to you(SG) place a

[14] And HaMelech turned his face about, and made a brocha upon Kol Kehal Yisroel; (and Kol Kehal Yisroel were standing); [15] And he said, Baruch Hashem Elohei Yisroel, which spoke with His mouth unto Dovid Avi, and hath with His yad fulfilled it, saying, [16] Since the yom that I brought forth My people Yisroel out of Mitzrayim, I chose no ir out of all the Shivtei Yisroel to build a Beis, that Shemi might be therein; but I chose Dovid to be over My people Yisroel. [17] It was in the levav Dovid Avi to build Bayit for Shem Hashem Elohei Yisroel. [18] And Hashem said unto Dovid Avi, Whereas it was in thine lev to build a Beis unto Shemi, thou didst well

יד און דער מלך האָט אומגעדרייט זײַן פּנים , און האָט געבענטשט
gebentsht hot un ponem zain umgedreit hot melech der un
blessed has and face his turned around has king the and

די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון ישׂרָאֵל, און די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון ישׂרָאֵל
Yisroel fun ainzamlung gantse di un Yisroel fun ainzamlung gantse di
Yisroel of gathering whole the and Yisroel of gathering whole the

איז געשטאַנען. טו און ער האָט געזאָגט: ברוך ה אלוקי
Elokei Hashem Baruch gezogt hot er un geshtanen iz
the G-d of Hashem blessed be said has he and standing was

ישׂרָאֵל, וואָס האָט מיט זײַן מויל געריידט צו מײַן פֿאָטער דָּוִדן ,
Dovidn foter main tsu geredt moil zain mit hot vos Yisroel
Dovid father my to spoken mouth his with has who Yisroel

און מיט זײַן האַנט דערפֿילט, אַזוי צו זאָגן: טז פֿון דעם טאָג וואָס איך
ich vos tog dem fun zogn tsu azoi derfilt hant zain mit un
I which day the from say to so fulfilled hand his with and

האָב אַרויסגעזויגן מײַן פֿאָלק , ישׂרָאֵל, פֿון מִצרַיִם , האָב איך נישט
nisht ich hob Mitsrayim fun Yisroel folk main aroisgetsoign hob
not I have Egypt from Yisroel people my brought out have

אויסדערווײלט קיין שטאָט פֿון אַלע שבֿטים פֿון ישׂרָאֵל אויף צו בויען
boien tsu oif Yisroel fun shvotim ale fun shtot kein oisderveilt
build to upon Yisroel of tribes all out of city any chosen

אַ הויז אַז מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן , אָבער איך האָב אויסדערווײלט
oisderveilt hob ich ober zain dortn zol nomen main az hoiz a
chosen have I but be there may name my that house a

דָּוִדן צו זײַן איבער מײַן פֿאָלק ישׂרָאֵל. יז און עס איז געווען אין
in geven iz es un Yisroel folk main iber zain tsu Dovidn
in having been is it and Yisroel people my over be to Dovid

האַרצן פֿון מײַן פֿאָטער דָּוִדן צו בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון
fun nomen dem tsu hoiz a boien tsu Dovidn foter main fun hartsn
of name the for house a build to Dovid father my of heart

ה אלוקי ישׂרָאֵל. יח אָבער ה האָט געזאָגט צו מײַן פֿאָטער
foter main tsu gezogt hot Hashem ober Yisroel Elokei Hashem
father my to said has Hashem but Yisroel the G-d of Hashem

דָּוִדן : אַזוי ווי דו האָסט געהאַט אין האַרצן צו בויען אַ הויז צו מײַן
main tsu hoiz a boien tsu hartsn in gehat host du vi azoi Dovidn
my to house a build to heart in had have you as even Dovid

נאָמען , האָסטו גוט געטאָן וואָס דו האָסט דאָס געהאַט אין האַרצן.
hartsn in gehat dos host du vos geton gut hostu nomen
heart in had this have you what done good have you name

יט אָבער נישט דו וועסט בויען דאָס הויז , נײַערט דײַן זון וואָס גייט אַרויס
arois geit vos zun dain naiert hoiz dos boien vest du nisht ober
out goes who son your but house this build will you not but

פֿון דײַנע לענדן, ער וועט בויען דאָס הויז צו מײַן נאָמען. כ און ה
Hashem un nomen main tsu hoiz dos boien vet er lendn daine fun
Hashem and name my to house the build will he loins your from

האָט מקיים געווען זײַן צוזאָג וואָס ער האָט צוגעזאָגט , און איך
ich un tsugezogt hot er vos tsuzog zain geven mekayem hot
I and promised has he which promise his having been fulfilled has

בין אויפֿגעשטאַנען אויף דעם אָרט פֿון מײַן פֿאָטער דָּוִד , און איך האָב
hob ich un Dovid foter main fun ort dem oif oifgeshtanen bin
have I and Dovid father my of place the on arisen have

זיך געזעצט אויף דעם טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי ה האָט געזאָגט, און
un gezogt hot Hashem vi azoi Yisroel fun tron dem oif gezetst zich
and said has Hashem as just Yisroel of throne the on sat self

איך האָב געבויט דאָס הויז צו דעם נאָמען פֿון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei Hashem fun nomen dem tsu hoiz dos geboit hob ich
Yisroel the G-d of Hashem of name the for house this built have I

כא און איך האָב דאָרטן געמאַכט אַן אָרט פֿאַר דעם אָרון, וואָס דאָרטן איז
iz dortn vos oren dem far ort an gemacht dortn hob ich un
is there what aron the for place a made there have I and

דער ברית פֿון ה , וואָס ער האָט געשלאָסן מיט אונדזערע עלטערן,
eltern undzere mit geshlosn hot er vos Hashem fun bris der
fathers our with made has he which Hashem of covenant the

וועלן ער האָט זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצְרַיִם .
Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei hot er ven
Egypt land of from brought out them has he when

כב און שלמה האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם מזבח פֿון ה ,
Hashem fun mizbeyech dem far geshtelt zich hot Shlomo un
Hashem of altar the before stood self has Sh'lomo and

אַקעגן דער גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל, און האָט אויסגעשפּרייט זײַנע
zaine oisgeshpreit hot un Yisroel fun ainzamlung gantser der akegn
his spread out has and Yisroel of gathering whole the facing

הענט צום הימל . כג און ער האָט געזאָגט: ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל,
Yisroel Elokei du Hashem gezogt hot er un himel tsum hent
Yisroel the G-d of you Hashem said has he and heaven to hands

נישטאָ אין הימל אויבן אָדער אויף דער ערד אונטן אַן אלקים ווי דו , וואָס
vos du vi Elokim an unten erd der oif oder oiben himel in nishto
who you as G-d an below earth the on or above heaven in not

היטסט דעם ברית און די געאָרדנ צו דײַנע קנעכט וואָס גייען פֿאַר
far geyen vos knecht daine tsu genod di un bris dem hitst
before walk which servants your to grace the and covenant the keeps

דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן; כד וואָס האָסט געהיט דײַן קנעכט , מײַן
main knecht dain gehit host vos hartsn gantsn zeyer mit dir
my servants your kept have who heart whole their with you(SG)

פֿאָטער דָּוִדן , דאָס וואָס דו האָסט אים צוגעזאָגט ; און מיט דײַן מויל
moil dain mit un tsugezogt im host du vos dos Dovidn foter
mouth your with and promised him have you which that Dovid father

that it was in thine lev. 19 Nevertheless thou shalt not build the Bayit; but thy ben that shall come forth out of thy loins, he shall build the Bayit unto Shemi. 20 And Hashem hath fulfilled His Davar that He spoke, and I am risen up in the place of Dovid Avi, and sit on the Kisse Yisroel, just as Hashem promised, and have built Bayit for the Shem Hashem Elohei Yisroel. 21 And I have set there a Makom for the Aron, wherein is the Brit Hashem, which He cut with Avoteinu, when He brought them out of Eretz Mitzrayim.

22 And Sh'lomo stood before the Mizbe'ach Hashem in the presence of all the Kahal Yisroel, and spread forth his palms toward Shomayim; 23 And he said, Hashem Elohei Yisroel, there is no Elohim like Thee, in Shomayim above, or on HaAretz beneath, who is shomer HaBrit and keeps chesed with Thy avadim that walk before Thee with all their lev; 24 Who hast been shomer with Thy eved

האָסטו געריעדט, און מיט דיין האַנט דערפֿילט, אַזוי ווי היינטיקן טאָג.
tog haintikn vi azoi derfilt hant dain mit un geredt hostu
day this very as just fulfilled hand your with and spoken have you

כה און אַצונד, ה דו אלוקי יִשְׂרָאֵל, האַלט דיין קנעכט, מיין
main knecht dain halt Yisroel Elokei du Hashem atsund un
my servant your hold Yisroel the G-d of you Hashem now and

פֿאָטער דָּוִדן, דאָס ווארט דו האָסט צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן: עס
es zogn tsu azoi geredt im tsu host du vort dos Dovidn foter
it say to so spoken him to have you word this Dovid father

וועט דיר נישט פֿאַרשניטן ווערן פֿון פֿאַר מיר אַ מאַן צו זיצן אויף
oif zitsn tsu man a mir far fun vern farshnitn nisht dir vet
on sit to man a me for of become be cut off not you(SG) will

דעם טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל, אויב נאָר דיינע קינדער וועלן היטן זייער וועג, צו
tsu veg zeyer hitn veln kinder daine nor oib Yisroel fun tron dem
to way their keep will children your only if Yisroel of throne the

גיין פֿאַר מיר אַזוי ווי דו ביסט געגאַנגען פֿאַר מיר. כו און אַצונד,
atsund un mir far gegangen bist du vi azoi mir far gein
now and me before having gone are you as just me before walk

אלוקי יִשְׂרָאֵל, זאָל, איך בעט דיך, באַווערט וועלן דיין
dain vern bavert dich bet ich zol Yisroel Elokei
your become come true you(SG) entreat I may Yisroel the G-d of

צוזאָג וואָס דו האָסט צוגעזאָגט דיין קנעכט, מיין פֿאָטער דָּוִדן.
Dovidn foter main knecht dain tsugezogt host du vos tsuzog
Dovid father my servant your promised have you which promise

כז וואָרעם קען אין דער אמתן אלקים ווויינען אויף דער ערד? אַז די
di az erd der oif voinen Elokim emesn der in ken vorem
the that earth the on dwell G-d reality the in can for

הימלען און די הימלען פֿון די הימלען קענען דיך נישט אַריַינענעמען,
arainnemen nisht dich kenen himlen di fun himlen di un himlen
take in not you(SG) can heavens the of heavens the and heavens

היינט ווי שוין דאָס דאָזיקע הויז וואָס איך האָב געבויט! כח אָבער קער
ker ober geboit hob ich vos hoiz dozike dos shoin vi haint
turn but built have I which house this the already as today

זיך צו דער תּפֿילה פֿון דיין קנעכט, און צו זיין בקשה, ה
Hashem bakoshe zain tsu un knecht dain fun tfile der tsu zich
Hashem request his to and servants your of prayer the to self

מיין ג-ט, צוצוהערן צו דעם געשריי און צו דער תּפֿילה וואָס דיין
dain vos tfile der tsu un geshrei dem tsu tsutsuhern G-t main
your which prayer the to and cry the to to pay heed G-d my

קנעכט איז מתפלל פֿאַר דיר היינט, כט אַז דיינע אויגן זאָלן זיין
zain zoln oign daine az haint dir far mispalel iz knecht
be may eyes your that today you(SG) before praying is servant

אָפֿן אויף דעם דאָזיקן הויז נאַכט און טאָג, אויף דעם אָרט, וואָס דו
du vos ort dem oif tog un nacht hoiz dozikn dem oif ofen
you which place the on day and night house this the upon open

האָסט געזאָגט: מיין נאָמען זאָל דאָרטן זיין; צוצוהערן צו דער תּפֿילה
tfile der tsu tsutsuhern zain dortn zol nomen main gezogt host
prayer the to to pay heed be there shall name my said have

וואָס דיין קנעכט וועט מתפלל זיין אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט. ל און
un ort dozikn dem akegn zain mispalel vet knecht dain vos
and place this the towards do praying will servants your which

Dovid Avi that Thou promised him; Thou spoke also with thy mouth, and hast fulfilled it with Thine yad, as it is this day. 25 Therefore now, Hashem Elohei Yisroel, be shomer with Thy eved Dovid Avi that Thou promised him, saying, There shall not Yikaret *(be cut off, fail)* thee an ish in My sight to sit on the Kisse Yisroel; so that thy banim be shomer over their derech, that they walk before Me as thou hast walked before Me. 26 And now, O Elohei Yisroel, let Thy davar now come true, which Thou spoke unto Thy eved Dovid Avi.

27 But will Elohim indeed dwell on ha'aretz? Hinei, the Shomayim and the Shemei HaShomayim cannot contain Thee; how much less this Bayit that I have built? 28 Yet turn Thou unto the tefillah of Thy eved, and to his techinnah, Hashem Elohai, to pay heed unto the cry and to the tefillah, which Thy eved is davening before Thee today; 29 That Thine eyes may be open toward this Bayit lailah va'yom, even toward the Makom of which Thou hast said, Shemi shall be there; that Thou mayest pay heed unto the tefillah

זאָלסט צוהערן צו דער בקשה פֿון דיין קנעכט , און פֿון דיַין
dain fun un knecht dain fun bakoshe der tsu tsuhern zolst
your of and servants your of request the to listen may you(SG)
פֿאָלק ישְׂרָאֵל, וואָס זיי וועלן מתפּלל זיַין אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט ;
ort dozikn dem akegn zain mispalel veln zei vos Yisroel folk
place this the towards do praying will they which Yisroel people
און דו זאָלסט הערן אין דעם אָרט פֿון דיַין ווויִנונג , אין הימל ,
himel in voinung dain fun ort dem in hern zolst du un
heaven in dwelling your of place the in hear may you(SG) you and
און אַז דו וועסט הערן, זאָלסטו פֿאַרגעבן.
fargebn zolstu hern vest du az un
forgive may you(SG) hear will you when and

לא אַז אַ מאַן וועט זינדיקן קעגן זיַין חבֿר , און מע וועט אַרויפֿלייגן
aroifleigen vet me un chever zain kegen zindikn vet man a az
impose will one and fellow his against sin will man a when
אויף אים אַ שבֿועה אים צו באַשווערן, און ער וועט קומען און שווערן
shvern un kumen vet er un bashvern tsu im shvue a im oif
swear and come will he and swear to him oath an him on
פֿאַר דיַין מזבח אין דעם דאָזיקן הויז , לב זאָלסט דו צוהערן
tsuhern du zolst hoiz dozikn dem in mizbeyech dain far
listen you may you(SG) house this the in altar your before
אין הימל , און טאָן, און משפּטן דיַינע קנעכט , צו מאַכן שולדיק דעם
dem shuldik machn tsu knecht daine mishpetn un ton un himel in
the guilty make to servants your judge and do and heaven in
גערעכט , צו געבן דעם וועג אויף זיַין קאָפּ; און צו מאַכן גערעכט
gerecht machn tsu un kop zain oif veg dem gebn tsu shuldikn
righteous make to and head his on way of life the give to guilty
דעם גערעכטן , אים צו געבן לויט זיַין גערעכטיקייט .
gerechtikeit zain loit gebn tsu im gerechtn dem
righteousness his according to give to him righteous the

לג און דיַין פֿאָלק ישְׂרָאֵל וועט געשלאָגן ווערן פֿאַרן פֿיַינט ,
faint faran vern geshlogn vet Yisroel folk dain un
enemies before the become struck will Yisroel people your and
וויַיל זיי האָבן געזינדיקט צו דיר , און זיי וועלן זיך אומקערן
umkeren zich veln zei un dir tsu gezindikt hobn zei vail
to return self want they and you(SG) against sinned have they because
צו דיר , און וועלן באַקענען דיַין נאָמען , און וועלן מתפּלל זיַין
zain mispalel veln un nomen dain bakenen veln un dir tsu
do praying will and name your make known will and you(SG) to
און בעטן צו דיר אין דעם דאָזיקן הויז , לד זאָלסט דו צוהערן אין
in tsuhern du zolst hoiz dozikn dem in dir tsu betn un
in listen you may house this the in you(SG) to ask and
הימל , און פֿאַרגעבן די זינד פֿון דיַין פֿאָלק ישְׂרָאֵל, און זאָלסט זיי
zei zolst un Yisroel folk dain fun zind di fargebn un himel
they may and Yisroel people your of sin the forgive and heaven
אומקערן אויף דער ערד וואָס דו האָסט געגעבן זייערע עלטערן.
eltern zeyere gegebn host du vos erd der oif umkeren
fathers their given have you which land the to to return

which Thy eved shall make toward Makom Hazeh. [30] And pay heed Thou to the techinnah of Thy eved, and of Thy people Yisroel, when they shall daven toward Makom Hazeh; and hear Thou from Shomayim Thy dwelling place; and when Thou hearest, forgive.

[31] If any ish trespass against his neighbor, and an oath be laid upon him to cause him to swear, and the oath come before Thine Mizbe'ach in this Bayit; [32] Then hear Thou in Shomayim, and do, and judge Thy avadim, condemning the rasha, to bring his derech upon his rosh; and lehatzeddik *(justifying, declaring innocent and acquitted)* the tzaddik, to give him according to his tzedakah.

[33] When Thy people Yisroel be struck down before the oyev, because they have sinned against Thee, and shall turn back to Thee, and confess Thy Shem, and daven, and make supplication unto Thee in this Bayit: [34] Then hear Thou in Shomayim, and forgive the chattat of Thy people Yisroel, and bring them back unto HaAdamah which Thou gavest unto their Avot.

לה אַז דער הימל וועט זיין פַאַרשלאָסן, און עס וועט נישט זיין קיין
kein zain nisht vet es un farshlosn zain vet himel der az
any make not will it and shut be will heaven the when

רעגן, וויַל זיי האָבן געזינדיקט צו דיר , און זיי וועלן מתפלל
mispalel veln zei un dir tsu gezindikt hobn zei vail regn
praying will they and you(SG) against sinned have they because rain

זיין אָקעגן דעם דאָזיקן אָרט , און וועלן באַקענען דיַין נאָמען , און
un nomen dain bakenen veln un ort dozikn dem akegn zain
and name your make known will and place this the towards make

זיך אומקערן פֿון זייער זינד , ווען דו האָסט זיי געפּיַניקט, לו זאָלסט
zolst gepainikt zei host du ven zind zeyer fun umkeren zich
may afflicted them have you when sin their from turn back self

דו צוהערן אין הימל , און פַאַרגעבן די זינד פֿון דיַינע קנעכט און דיַין
dain un knecht daine fun zind di fargebn un himel in tsuhern du
your and servants your of sin the forgive and heaven in listen you

פָאָלק יִשְׂרָאֵל, ווען דו וועסט זיי האָבן געווויזן דעם גוטן וועג וואָס
vos veg gutn dem gevizn hobn zei vest du ven Yisroel folk
which way good the shown have them will you when Yisroel people

זיי זאָלן אויף אים גיין ; און זאָלסט געבן רעגן אויף דיַין לאַנד, וואָס
vos land dain oif regn gebn zolst un gein im oif zoln zei
which land your on rain give may you(SG) and walk it on shall they

דו האָסט געגעבן דיַין פָאָלק פַאַר אַ נחלה .
nachle a far folk dain gegebn host du
inheritance an for people your given have you

לו אַז עס וועט זיין אַ הונגער אין לאַנד, אַז עס וועט זיין אַ
a zain vet es az land in hunger a zain vet es az
a be will there when land in famine a be will there when

מגפה , אַז עס וועט זיין אַ קאָרנברַאַנד, אַ וועלקעניש, אַ היישעריק, אַ
a heisherik a velkenish a kornbrand a zain vet es az mageyfe
a locust a mildew a scorching a be will there when plague

גראָפֿערסטער; אַז זיין פֿיַינט וועט אים באַלעגערן אין דעם לאַנד פֿון זיַינע
zaine fun land dem in balegern im vet faint zain az grozfreser
his of land the in besiege him will enemies his when grasshopper

שטעט; וואָס נאָר פַאַר אַ פּלאָג , וואָס נאָר פַאַר אַ קראַנקשאַפֿט; לח וואָס נאָר
nor vos krankshaft a far nor vos plog a far nor vos shtet
ever what illness a for ever what plague a for ever what cities

פַאַר אַ תּפילה, וואָס נאָר פַאַר אַ בקשה , עס וועט זיין בַיי עמיצן איינעם
einem emitsn bai zain vet es bakoshe a far nor vos tfile a far
one anyone by be may it request a for ever what prayer a for

פֿון דיַין גאַנצן פָאָלק יִשְׂרָאֵל, וועָן איטלעכער פֿון זיי שפּירט די
di shpirt zei fun itlecher ven Yisroel folk gantsn dain fun
the perceived them of each one when Yisroel people entire your of

פּלאָגעניש פֿון זיַין האַרצן, און ער שפּרייט אויס זיַינע הענט צו דעם דאָזיקן
dozikn dem tsu hent zaine ois shpreit er un hartsn zain fun plogenish
this the to hands his out spreads he and heart his of trouble

הויז , לט זאָלסט דו צוהערן אין הימל , דעם אָרט פֿון דיַין ווווינונג , און
un voinung dain fun ort dem himel in tsuhern du zolst hoiz
and dwelling your of place the heaven in listen you may house

זאָלסט פַאַרגעבן, און זאָלסט טאָן, און געבן איטלעכן לויט
loit itlechn gebn un ton zolst un fargebn zolst
according to each one give and do may you(SG) and forgive may

אַלע זיַינע וועגן , אַזוי ווי דו ווייסט זיַין האַרץ – וואָרעם דו אַליין ווייסט
veist alein du vorem harts zain veist du vi azoi vegen zaine ale
know alone you because heart his know you as just ways his all

35 When Shomayim is shut up, and there is no matar *(rain)*, because they have sinned against Thee; if they daven toward this Makom, and confess Thy Shem, and turn from their chattat, when Thou afflictest them; 36 Then hear Thou in Shomayim, and forgive the chattat of Thy avadim, and of Thy people Yisroel, that Thou teach them the Derech Hatovah wherein they should walk, and give matar *(rain)* upon Thy Land, which Thou hast given to Thy people for a nachalah.

37 If there be in HaAretz ra'av, if there be dever, blight, mildew, arbeh, or if there be grasshopper; if their oyev besiege them in the eretz of their she'arim; whatsoever nega *(plague)*, whatsoever machalah *(disease)* there be; 38 What tefillah and techinnah be made by any adam, or by all Thy people Yisroel, which shall know every man the nega of his own levav, and spread forth his palms toward this Bayit; 39 Then hear Thou in Shomayim the Makom of Thy dwelling, and forgive, and do, and give to every ish according to his derech, whose lev Thou knowest; (for Thou, even Thou

only, knowest levav kol Bnei HaAdam); [40] That they may fear Thee all hayamim that they are chayyim in the adamah which Thou gavest unto Avoteinu.

דאָס האַרץ פֿון אַלע מענטשנקינדער – מ כדי זיי זאָלן מורא האָבן פֿאַר
far hobn moire zoln zei kedei mentshnkinder ale fun harts dos
for have fear may they so that human kind all of heart this

דיר אַלע טעג וואָס זיי לעבן אויף דער ערד וואָס דו האָסט
host du vos erd der oif lebn zei vos teg ale dir
have you which land the on live they which days all the you(SG)

געגעבן אונדזערע עלטערן.
eltern undzere gegebn
fathers our given

[41] Moreover concerning a nokhri *(foreigner)*, that is not of Thy people Yisroel, but cometh out of a far country for Thy Name's sake; [42] (For they shall hear of Thy Shem HaGadol, and of Thy Yad HaChazakah, and of Thy stretched out zero'a;) and shall come and daven toward this Bayit; [43] Hear Thou in Shomayim the Makom of Thy dwelling, and do according to all that the nokhri calleth to Thee for; that all peoples of ha'aretz may know Thy Shem, to fear Thee, as do Thy people Yisroel; that they may know that this Bayit, which I have built, is called by Thy Shem.

מא און אויך צו דעם פֿרעמדן וואָס ער איז נישט פֿון דיין פֿאָלק ישׂראֵל,
Yisroel folk dain fun nisht iz er vos fremdn dem tsu oich un
Yisroel people your of not is he who foreigner the to also and

אַז ער וועט קומען פֿון אַ ווייַטן לאַנד פֿון וועגן דיין נאָמען
nomen dain vegen fun land vaitn a fun kumen vet er az
name your concerning out of land distant a from come will he when

מב – וואָרעם זיי וועלן הערן פֿון דיין גרויסן נאָמען, און פֿון דיין שטאַרקער
shtarker dain fun un nomen groisn dain fun hern veln zei vorem
mighty your of and name great your of hear will they because

האַנט, און פֿון דיין אויסגעשטרעקטן אָרעם – און ער וועט קומען און וועט
vet un kumen vet er un orem oisgeshtrektn dain fun un hant
will and come may he and arm outstretched your of and hand

מתפּלל זיין אַקעגן דעם דאָזיקן הויז, מג זאָלסט דו צוהערן אין הימל,
himel in tsuhern du zolst hoiz dozikn dem akegn zain mispalel
heaven in to heed you may house this the towards do praying

דעם אָרט פֿון דיין ווווינונג, און זאָלסט טאָן אלץ אום וואָס
vos um alts ton zolst un voinung dain fun ort dem
that which back all that do may you(SG) and dwelling your of place the

דער פֿרעמדער וועט רופֿן צו דיר; כדי אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד
erd der fun felker ale kedei dir tsu rufn vet fremder der
earth the of nations all so that you(SG) to call will foreigner the

זאָלן דערקענען דיין נאָמען, מורא צו האָבן פֿאַר דיר, אַזוי ווי דיין
dain vi azoi dir far hobn tsu moire nomen dain derkenen zoln
your as even you(SG) for have to fear name your know may

פֿאָלק ישׂראֵל, און וויסן אַז דיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif gerufn vert nomen dain az visen un Yisroel folk
this the on called shall be name your that know and Yisroel people

הויז וואָס איך האָב געבויט.
geboit hob ich vos hoiz
built have I which house

[44] If Thy people go out to milchamah against their oyev *(enemy)*, in the derech that Thou shalt send them, and shall daven unto Hashem in the Derech HaIr which Thou hast chosen, and toward the Bayit that I have built for Thy Shem; [45] Then hear Thou in Shomayim their tefillah and their

מד אַז דיין פֿאָלק וועט אַרויסגיין אויף מלחמה אַקעגן זיין פֿיַינט,
faint zain akegn milchome oif aroisgein vet folk dain az
enemies its against war on go out will people your if

אויף וואָסערע וועג דו וועסט זיי שיקן, און זיי וועלן מתפּלל זיין
zain mispalel veln zei un shikn zei vest du veg voser oif
be praying will they and send them will you way any manner of on

צו ה׳ אַקעגן דער שטאָט וואָס דו האָסט זי אויסדערוויילט, און דעם
dem un oisderveilt zi host du vos shtot der akegn Hashem tsu
the and chosen it have you which city the towards Hashem to

הויז וואָס איך האָב געבויט צו דיין נאָמען, מה זאָלסטו צוהערן
tsuhern zolstu nomen dain tsu geboit hob ich vos hoiz
pay heed to may you(SG) name your to built have I which house

אין הימל זייער תּפֿילה און זייער בקשה, און טאָן זייער רעכט.
recht zeyer ton un bakoshe zeyer un tfile zeyer himel in
right their do and request their and prayer their heaven in

techinnah, and uphold their mishpat.

46 If they sin against Thee, (for there is no adam that sinneth not), and Thou be angry with them, and deliver them to the oyev *(enemy)*, so that they carry them away captives unto the eretz of the oyev, far or near; 47 Yet if they make in their lev teshuvah in HaAretz where they were carried captives, and turn, and make techinnah unto Thee in the eretz of them that carried them captives, saying, We have sinned, and have done perversely, we have committed wickedness; 48 And so return unto Thee with all their lev, and with all their nefesh, in the eretz of their enemies, which led them away captive, and daven unto Thee in the derech *(direction)* of their land, which Thou gavest unto their Avot, the Ir which Thou hast chosen, and the Bayit which I have built for Thy Shem; 49 Then hear Thou their tefillah and their techinnah in Shomayim, the Makom of Thy dwelling, and uphold their cause,

50 And forgive Thy people that have sinned against Thee, and all their peysha'im wherein they have rebelled against Thee, and give

מו אַז זיי וועלן זינדיקן צו דיר – וואָרעם עס איז נישט דאָ איין
ein do nisht iz es vorem dir tsu zindikn veln zei az
one here not is there for you(SG) against sin will they if

מענטש וואָס זינדיקט נישט – און דו זאָלסט דערבייזערט ווערן אויף זיי ,
zei oif vern derbeizert zolst du un nisht zindikt vos mentsh
them on become made angry shall you and not sins who person

און זיי איבערגעבן פֿאַרן פֿיַנט , און זייערע פֿאַנגערס וועלן זיי נעמען
nemen zei veln fangers zeyere un faint faran ibergebn zei un
take them will captors their and enemies before give over them and

געפֿאַנגען אין לאַנד פֿון דעם פֿיַנט , ווייַט אָדער נאָנט; מז און זיי וועלן זיך
zich veln zei un nont oder vait faint dem fun land in gefangen
self will they and near or far enemies the of land into captured

נעמען צו האַרצן אין דעם לאַנד וואָס זיי זיַנען גענומען געוואָרן
gevorn genumen zainen zei vos land dem in hartsn tsu nemen
having become taken are they which land the in heart to take

געפֿאַנגען אַהין , און זיי וועלן תּשובֿה טאָן, און וועלן בעטן צו דיר
dir tsu betn veln un ton tshuvh veln zei un ahin gefangen
you(SG) to ask will and do turn will they and there captured

אין לאַנד פֿון זייערע פֿאַנגערס, אַזוי צו זאָגן: מיר האָבן געזינדיקט און
un gezindikt hobn mir zogn tsu azoi fangers zeyere fun land in
and sinned have we say to so captor's their of land in

פֿאַרבראָכן , מיר האָבן שלעכטס געטאָן; מח און זיי וועלן זיך אומקערן
umkeren zich veln zei un geton shlechts hobn mir farbrochn
to return self will they and done evil things have we transgressed

צו דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן, און מיט זייער גאַנצער זעל ,
zel gantser zeyer mit un hartsn gantsn zeyer mit dir tsu
being whole their with and heart whole their with you(SG) to

אין לאַנד פֿון זייערע פֿיַנט וואָס האָבן זיי געפֿאַנגען, און זיי וועלן
veln zei un gefangen zei hobn vos faint zeyere fun land in
will they and captured them have which enemies their of land in

מתּפּלל זיַן צו דיר אַקעגן זייער לאַנד, וואָס דו האָסט געגעבן
gegebn host du vos land zeyer akegn dir tsu zain mispalel
given have you which land their towards you(SG) to be praying

זייערע עלטערן, דער שטאָט וואָס דו האָסט אויסדערוויילט, און דעם
dem un oisderveilt host du vos shtot der eltern zeyere
the and chosen have you which city the fathers to their

הויז וואָס איך האָב געבויט צו דיַן נאָמען , מט זאָלסטו צוהערן אין
in tsuhern zolstu nomen dain tsu geboit hob ich vos hoiz
in to heed may you(SG) name your for built have I which house

הימל , דעם אָרט פֿון דיַין ווווינונג , זייער תּפֿילה און זייער בקשה , און
un bakoshe zeyer un tfile zeyer voinung dain fun ort dem himel
and request their and prayer their dwelling your of place the heaven

טאָן זייער רעכט; נ און זאָלסט פֿאַרגעבן דיַין פֿאָלק וואָס זיי האָבן
hobn zei vos folk dain fargebn zolst un recht zeyer ton
have they who people your forgive you(SG) shall and right their do

געזינדיקט צו דיר , און אַלע זייערע פֿאַרברעכן וואָס זיי האָבן
hobn zei vos farbrechn zeyere ale un dir tsu gezindikt
have they which transgressions their all and you(SG) against sinned

פֿאַרבראָכן קעגן דיר ; און זאָלסט זיי געבן דערבאַרעמונג
derbaremung gebn zei zolst un dir kegen farbrochn
compassion give them you(SG) shall and you(SG) against transgressed

them rachamim before them who carried them captive, that they may have rachamim on them; [51] For they are Thy people, and Thine nachalah, which Thou broughtest forth out of Mitzrayim, from the midst of the Kur HaBarzel *(Furnace of Iron)*: [52] That Thine eyes may be open unto the techinnah of Thy eved, and unto the techinnah of Thy people Yisroel, to pay heed unto them in all that they call for unto Thee. [53] For Thou didst separate them from among all the peoples of HaAretz, to be Thine nachalah, as Thou spoke by the yad Moshe Thy Eved, when Thou broughtest Avoteinu out of Mitzrayim, Adonoi Hashem,

[54] And it was so, that when Sh'lomo had completed davening all this tefillah and techinnah unto Hashem, he arose from before the Mizbe'ach Hashem, from having knelt on his knees with his palms spread up to Shomayim. [55] And he stood, and made on Kol Kehal Yisroel a brocha with a kol gadol *(loud voice)*, saying, [56] Baruch Hashem, that hath given menuchah unto His people Yisroel, according to all that He promised: there hath

בַּיי זייערע פַֿאַנגערס, אַז זיי זאָלן זיך דערבאַרעמען אויף זיי ;
zei oif derbaremen zich zoln zei az fangers zeyere bai
them on have mercy self shall they that captor's their among

נא וואָרעם זיי זיינען דיין פֿאָלק און דיין אַרב , וואָס דו האָסט
host du vos arav dain un folk dain zainen zei vorem
have you whom inheritance your and people your are they for

אַרויסגעצויגן פֿון מִצרַיִם , פֿון דעם אייַזנשמעלצאויוון . נב דיַינע אויגן
oign daine aiznshmeltsoivn dem fun Mitsrayim fun aroisgetsoign
eyes your iron-smelting furnace the from Egypt of brought out

זאָלן זיין אָפֿן צו דעם געבעט פֿון דיין קנעכט , און צו דעם געבעט פֿון
fun gebet dem tsu un knecht dain fun gebet dem tsu ofen zain zoln
of prayer the to and servant your of prayer the to open be may

דיין פֿאָלק ישְׂרָאֵל, זיי צוצוהערן ווען נאָר זיי רופֿן צו דיר .
dir tsu rufn zei nor ven tsutsuhern zei Yisroel folk dain
you(SG) to call they ever when to pay heed them Yisroel people your

נג וואָרעם דו האָסט זיי אָפּגעשיידט דיר צום אַרב פֿון
fun arav tsum dir opgesheidt zei host du vorem
from inheritance to the for you(SG) separated them have you because

אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד , אַזוי ווי דו האָסט גערעדט דורך דיַין קנעכט
knecht dain durch geredt host du vi azoi erd der fun felker ale
servant your by spoken have you as just earth the of nations all

משהן ווען דו האָסט אַרויסגעצויגן אונדזערע עלטערן פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun eltern undzere aroisgetsoign host du ven Mosheen
Egypt from fathers our brought out have you when Moshe

ה דו אֲדֹנָי .
Adonoi du Hashem
Adonoi you Hashem

נד און עס איז געווען , ווי שלמה האָט געענדיקט מתפלל צו זיין
zain tsu mispalel geendikt hot Shlomo vi geven iz es un
do to praying finished has Sh'lomo when having been is it and

צו ה די דאָזיקע גאַנצע תפֿילה און בקשה , איז ער אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen er iz bakoshe un tfile gantse dozike di Hashem tsu
arisen he has request and prayer whole this the Hashem to

פֿון פּאַרן מזבח פֿון ה , פֿון קנייַען אויף זיַינע קני ,
kni zaine oif knien fun Hashem fun mizbeyech faran fun
knees his on bow down from Hashem of altar before the from

מיט זיַינע הענט אויסגעשפרייט צום הימל , נה און ער האָט זיך געשטעלט,
geshtelt zich hot er un himel tsum oisgeshpreit hent zaine mit
stood self has he and heaven to spread out hands his with

און האָט געבענטשט די גאַנצע אייַנזאַמלונג פֿון ישְׂרָאֵל אויף אַ הויכן קול ,
kol hoichn a oif Yisroel fun ainzamlung gantse di gebentsht hot un
voice loud a with Yisroel of gathering whole the blessed has and

אַזוי צו זאָגן : נו ברוך ה וואָס האָט געגעבן זיַין פֿאָלק ישְׂרָאֵל
Yisroel folk zain gegebn hot vos Hashem Baruch zogn tsu azoi
Yisroel people his given has who Hashem blessed be say to so

רו , אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט צוגעזאָגט . נישט אַן אייַנציק וואָרט איז
iz vort eintsik an nisht tsugezogt hot er vos alts vi azoi ru
is word unfulfilled an not promised has he which all that as just rest

not failed one davar of all His good promise, which He promised by yad Moshe His Eved. [57] Hashem Eloheinu be immanu *(with us)*, as He was with Avoteinu; let Him not leave us, nor forsake us; [58] That He may incline levavenu *(our hearts)* unto Him, to walk in all his ways, and to be shomer over His mitzvot, and His chukkot, and His mishpatim, which He commanded Avoteinu. [59] And let these my words, wherewith I have made techinnah before Hashem, be kerovim *(near ones)* unto Hashem Eloheinu yomam valailah that He maintain the mishpat *(cause)* of His eved, and the mishpat of His people Yisroel at all times, as each day requires; [60] That all the peoples of ha'aretz may know that Hashem hu HaElohim and that there is none else. [61] Let your lev therefore be shalem with Hashem Eloheinu, to walk in His chukkot, to be shomer over His mitzvot, as at this day. [62] And HaMelech, and kol Yisroel with him, offered zevach *(sacrifice)* before Hashem. [63] And Sh'lomo offered a zevach hashelamim *(sacrifice of peace offerings)*, which he offered unto Hashem, two and twenty

אָפּגעפֿאַלן פֿון אַל זײַן גוטן צוזאָג ווָאָס ער האָט צוגעזאָגט דורך דײַן
dain durch tsugezogt hot er vos tsuzog gutn zain al fun opgefaln
your through promised has he which promise good his all of fallen

קנעכט משהן . נז זאָל ה אלוקינו זײַן מיט אונדז, אַזוי ווי ער איז
iz er vi azoi undz mit zain Elokeinu Hashem zol Mosheen knecht
is he as just us with be our G-d Hashem may Moshe servant

געווען מיט אונדזערע עלטערן; ער זאָל אונדז נישט פֿאַרלאָזן און נישט
nisht un farlozen nisht undz zol er eltern undzere mit geven
not and forsake not us shall he fathers our with having been

אַוועקווואַרפֿן; נח כּדי צו נײַגן אונדזער האַרץ צו אים, צו גיין אין אַלע
ale in gein tsu im tsu harts undzer naign tsu kedei avekvarfn
all in walk to him to heart our incline to so as throw away

זײַנע וועגן , און צו היטן זײַנע געבאָט און זײַנע חוקים און
un chukkim zaine un gebot zaine hitn tsu un vegen zaine
and statutes his and commandments his keep to and ways his

זײַנע געזעצן , ווָאָס ער האָט באַפֿוילן אונדזערע עלטערן. נט און זאָל די
di zoln un eltern undzere bafoiln hot er vos gezetsn zaine
the may and fathers our commanded has he which laws his

דאָזיקע ווערטער מײַנע ווָאָס איך האָב גענעטן פֿאַר ה , זײַן נאָנט
nont zain Hashem far gebetn hob ich vos maine verter dozike
near be Hashem before entreated have I which mine words these

צו ה אלוקינו טאָג און נאַכט, צו טאָן דאָס רעכט פֿון זײַן קנעכט ,
knecht zain fun recht dos ton tsu nacht un tog Elokeinu Hashem tsu
servants his of right the do to night and day our G-d Hashem to

און דאָס רעכט פֿון זײַן פֿאָלק ישׂרָאֵל, טאָג אין טאָג; ס כּדי אַלע פֿעלקער
felker ale kedei tog in tog Yisroel folk zain fun recht dos un
nations all so that day by day Yisroel people his of right the and

פֿון דער ערד זאָלן וויסן אַז ה איז האלקים ; מער איז נישטאָ;
nishto iz mer HaElokim iz Hashem az visen zoln erd der fun
not is more G-d is Hashem that know may earth the of

סא און זאָל אײַער האַרץ זײַן גאַנץ מיט ה אלוקינו , צו גיין
gein tsu Elokeinu Hashem mit gants zain harts aier zol un
walk to our G-d Hashem with fully devoted be heart your may and

אין זײַנע געזעצן און צו היטן זײַנע געבאָט , אַזוי ווי היינטיקן טאָג.
tog haintikn vi azoi gebot zaine hitn tsu un gezetsn zaine in
day this very as just commandments his keep to and laws his in

סב און דער מלך און גאַנץ ישׂרָאֵל מיט אים האָבן געשלאַכט
geshlacht hobn im mit Yisroel gants un melech der un
sacrificed have him with Yisroel all and king the and

שלאַכטאָפּפֿער פֿאַר ה . סג און שלמה האָט געשלאַכט פֿאַרן
faran geshlacht hot Shlomo un Hashem far shlachtopfer
for the sacrificed has Sh'lomo and Hashem before slaughter sacrifice

פֿרידאָפּפֿער ווָאָס ער האָט געשלאַכט צו ה , צוויי און צוואַנציק
tsvantsik un tsvei Hashem tsu geshlacht hot er vos fridopfer
twenty and two Hashem to sacrificed has he which peace offering

טויזנט רינדער, און הונדערט צוואַנציק טויזנט שאָף . און דער
der un shof toizent tsvantsik un hundert un rinder toizent
the and sheep thousand twenty and hundred and cattle thousand

מלך און אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן באַנייט דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos banait hobn Yisroel fun kinder ale un melech
of house the dedicated have Yisroel of children all and king

ה . סד אין יענעם טאָג האָט דער מלך געהיילט דעם מיטן
mitn dem geheilikt melech der hot tog yenem in Hashem
center the consecrated king the has day that very in Hashem

פֿון דעם הויף וואָס פֿאַר הס הויז ; ווייל ער האָט דאָרטן
dortn hot er vail hoiz Hashems far vos hoif dem fun
there has he for house Hashem's before which courtyard the of

געמאַכט די בראַנדאָפּפֿער און די שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס פֿעטס פֿון
fun fets dos un shpaizopfer di un brandopfer di gemacht
of fats the and minchah the and olah the made

די פֿרידאָפּפֿער ; וואָרעם דער קופּערנער מזבח וואָס פֿאַר
far vos mizbeyech kuperner der vorem fridopfer di
before which is altar bronze the because peace offering the

ה איז געווען צו קליין אַרויפֿצונעמען די בראַנדאָפּפֿער און די
di un brandopfer di aroiftsunemen klein tsu geven iz Hashem
the and olah the to put on top small too having been is Hashem

שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס פֿעטס פֿון די פֿרידאָפּפֿער .
fridopfer di fun fets dos un shpaizopfer
peace offering the of fats the and minchah

סה און שלמה האָט געמאַכט דעם יום-טובֿ אין יענער צײַט, און גאַנץ
gants un tsait yener in yom-tov dem gemacht hot Shlomo un
all and time that in feast the made has Sh'lomo and

יִשְׂרָאֵל מיט אים – אַ גרויסע איינזאַמלונג, פֿון וווּ מע קומט קיין
kein kumt me vu fun ainzamlung groise a im mit Yisroel
to comes one where from gathering great a him with Yisroel

חֲמָת ביז דעם טײַך פֿון מִצְרַיִם – פֿאַר ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem far Mitsrayim fun taich dem biz Chammat
our G-d Hashem before Egypt of river the up to Chamat

זיבן טעג און זיבן טעג, פֿערצן טעג . סו אויפֿן אַכטן טאָג האָט ער
er hot tog achten oifn teg fertsn teg zibn un teg zibn
he has day the eighth on days fourteen days seven and days seven

אַוועקגעשיקט דאָס פֿאָלק , און זיי האָבן געבענטשט דעם מלך , און
un melech dem gebentsht hobn zei un folk dos avekgeshikt
and king the blessed have they and people this sent away

זײַנען געגאַנגען צו זייערע געצעלטן פֿרײלעכע און מיט אַן אויפֿגעראָמטן
oifgeramtn an mit un freileche getseltn zeyere tsu gegangen zainen
uplifted a with and joyous tents their to having gone are

האַרצן איבער אַלעם גוטן וואָס ה האָט געטאָן צו זײַן קנעכט
knecht zain tsu geton hot Hashem vos gutn alem iber hartsn
servant his for done has Hashem which good all that is over heart

דָּוִדן , און צו זײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk zain tsu un Dovidn
Yisroel people his for and Dovid

ט און עס איז געווען , אַז שלמה האָט געענדיקט בויען דאָס
dos boien geendikt hot Shlomo az geven iz es un
this build finished has Sh'lomo when having been is it and

הויז פֿון ה , און דאָס הויז פֿון מלך , און יעטוועדער
yetveder un melech fun hoiz dos un Hashem fun hoiz
every and king of house the and Hashem of house

thousand bakar, and a hundred and twenty thousand tzon *(sheep)*. So HaMelech and kol Bnei Yisroel dedicated the Beis Hashem. [64] The same day did HaMelech consecrate as kodesh the interior of the Khatzer *(Court)* that was before the Beis Hashem; for there he offered olah and minchah, and the chelvei hashelamim because the Mitzbe'ach HaNechoshet that was before Hashem was too katon *(small)* to receive the olah, and minchah, and the chelvei hashelamim.

[65] And at that time Sh'lomo observed a Chag, and kol Yisroel with him, a Kahal Gadol, from the Approach of Chamat unto the Wadi Mitzrayim, before Hashem Eloheinu, shivat yamim and shivat yamim, even arba'a asar yom. [66] On the Yom HaShemini he sent away the people and they made on HaMelech a brocha, and went unto their ohalim joyful and glad of lev for all hatovah *(the goodness)* that Hashem had done for Dovid His Eved and for Yisroel His People.

9 And it came to pass, when Sh'lomo had completed the building of the Beis Hashem, and the Bais HaMelech,

and all Sh'lomo's desire which he was pleased to do, [2] That Hashem appeared to Sh'lomo the second time, as He had appeared unto him at Giv'on. [3] And Hashem said unto him, I have heard thy tefillah and thy techinnah, that thou hast made before Me; I have set apart as kodesh this Beis, which thou hast built, to put Shemi there ad olam; and Mine eyes and Mine lev shall be there kol hayamim. [4] And if thou wilt walk before Me, just as Dovid Avicha walked, in tohm *(integrity, guilelessness)* of lev, and in yashar, to do according to all that I have commanded thee, and will be shomer over My chukkot and My mishpatim; [5] Then I will establish the kisse *(throne)* of thy kingdom over Yisroel l'olam, as I promised to Dovid Avicha, saying, There shall not yikaret *(be cut off, fail)* thee an ish upon the Kisse Yisroel. [6] But if ye shall at all turn from following Me, ye or your banim, and will not be shomer over My mitzvot and My chukkot which I have set before you, but go and serve elohim acherim, and hishtachaveh *(worship)* them; [7] Then will I cut off Yisroel out of the adamah which I have given them; and

געלוסט פֿון שלמהן וואָס ער האָט געוואָלט מאַכן , [ב] האָט זיך ה
Hashem zich hot machn gevolt hot er vos Shlomoen fun gelust
Hashem self has to do wanted has he which Sh'lomo of desire

באַוויזן צו שלמהן אַ צווייט מאָל, אַזוי ווי ער האָט זיך באַוויזן צו
tsu bavizn zich hot er vi azoi mol tsveit a Shlomoen tsu bavizn
to appeared self had he as just time second a Sh'lomo to appeared

אים אין גִּבְעוֹן . [ג] און ה האָט צו אים געזאָגט: איך האָב צוגעהערט
tsugehert hob ich gezogt im tsu hot Hashem un Givon in im
listened to have I said him to has Hashem and Giv'on in him

דיין תּפֿילה און דיין בקשה וואָס דו האָסט געבעטן פֿאַר מיר: איך
ich mir far gebetn host du vos bakoshe dain un tfile dain
I me before entreated have you which request your and prayer your

האָב געהיילליקט דאָס דאָזיקע הויז וואָס דו האָסט געבויט, צו טאָן
ton tsu geboit host du vos hoiz dozike dos geheilikt hob
to place by built have you which house this the consecrated have

מיין נאָמען דאָרטן אויף אייביק ; און מיינע אויגן און מיין האַרץ וועלן
veln harts main un oign maine un eibik oif dortn nomen main
will heart my and eyes my and eternity unto there name my

דאָרטן זיין אַלע טעג. [ד] און דו , אויב דו וועסט גיין פֿאַר מיר אַזוי
azoi mir far gein vest du oib du un teg ale zain dortn
in same way me before live will you if you and days all be there

ווי דיין פֿאָטער דָּוִד איז געגאַנגען , מיט גאַנצקייט פֿון האַרצן און
un hartsn fun gantskeit mit gegangen iz Dovid foter dain vi
and heart of completeness with having gone is Dovid father your as

מיט רעכטפֿאַרטיקייט, צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס איך האָב דיר
dir hob ich vos alts vi azoi ton tsu rechtfartikeit mit
you(SG) have I which all that as even do to uprightness with

באַפֿוילן – אַז דו וועסט היטן מיינע חוקים און מיינע מִשְׁפָּטִים געזעצן ,
gezetsn maine un chukkim maine hitn vest du az bafoiln
laws my and statutes my keep will you that commanded

[ה] וועל איך אויפֿשטעלן דעם טראָן פֿון דיין מלוכה איבער יִשְׂרָאֵל אויף
oif Yisroel iber meluche dain fun tron dem oifshteln ich vel
unto Yisroel over kingdom your of throne the establish I will

אייביק ; אַזוי ווי איך האָב געערעדט צו דיין פֿאָטער דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Dovidn foter dain tsu geredt hob ich vi azoi eibik
say to so Dovid father your to spoken have I as just eternity

עס וועט דיר נישט פֿאַרשניטן ווערן אַ מאַן פֿון דעם טראָן
tron dem fun man a vern farshnitn nisht dir vet es
throne the from man a become be cut off not for you(SG) will there

פֿון יִשְׂרָאֵל. [ו] אויב אָבער אָפּקערן וועט איר זיך אָפּקערן פֿון הינטער
hinter fun opkeren zich ir vet opkeren ober oib Yisroel fun
following from turn aside self you will turn aside but if Yisroel of

מיר, איר און אייַערע קינדער , און וועט נישט היטן מיינע געבאָט ,
gebot maine hitn nisht vet un kinder aiere un ir mir
commandments my keep not will and children your and you me

מיינע געזעצן וואָס איך האָב געלייגט פֿאַר אייַך, און איר וועט גיין און
un gein vet ir un aich far geleigt hob ich vos gezetsn maine
and go will you and you for laid down have I which laws my

דינען פֿרעמדע ג-טער, און זיך בוקן צו זיי , [ז] וועל איך פֿאַרשנייַדן
farshnaidn ich vel zei tsu bukn zich un g-ter fremde dinen
remove I will them to bow down self and g-ds foreign serve

יִשְׂרָאֵל פֿון דעם געזיכט פֿון דער ערד וואָס איך האָב זיי געגעבן , און
un gegebn zei hob ich vos erd der fun gezicht dem fun Yisroel
and given them have I which land the of face the from Yisroel

this Beis, which I have set apart as kodesh for Shemi, will I cast out of My sight; and Yisroel shall be a mashal *(proverb)* and a sheninah *(taunt, byword)* among kol ha'ammim; [8] And at this Beis, which is elyon, every one that passeth by it shall be appalled, and shall hiss; and they shall say, Why hath Hashem done thus unto HaAretz Hazot, and to this Beis? [9] And they shall answer, Because they forsook Hashem Eloheichem who brought forth their avot out of Eretz Mitzrayim, and have taken hold upon elohim acherim, and have worshiped them, and served them; therefore hath Hashem brought upon them all this ra'ah. [10] And it came to pass at the end of esrim shanim, when Sh'lomo had built the two batim, the Beis Hashem, and the Bais HaMelech, [11] (Now Chiram Melech Tzor had furnished Sh'lomo with cedar trees and cypress trees, and with zahav, according to all his desire), that then HaMelech Sh'lomo gave Chiram esrim ir *(twenty towns)* in Eretz HaGalil. [12] And Chiram came out from Tzor *(Tyre)* to see the towns which Sh'lomo had given him; and they pleased him

דאָס הויז וואָס איך האָב געהייליקט צו מײַן נאָמען , וועל איך אָפּשאַפֿן
opshafen ich vel nomen main tsu geheilikt hob ich vos hoiz dos
terminate I will name my for consecrated have I which house this

פֿון מײַן פּנים , און ישׂראֵל וועט ווערן פֿאַר אַ שפּריכווארט און פֿאַר אַ
a far un shprichvort a far vern vet Yisroel un ponem main fun
a for and proverb a for become will Yisroel and face my from

געשפּעט צווישן אַלע פֿעלקער. ח און דאָס דאָזיקע הויז וואָס האָט געלאָזט
gelozt hot vos hoiz dozike dos un felker ale tsvishn geshpet
allowed has which house this the and nations all among mockery

זײַן דערהויבן, וועט איטלעכער וואָס גייט אים פֿאַרבײַ זיך דערשרעקן, און
un dershrekn zich farbai im geit vos itlecher vet derhoibn zain
and terrify self close by him goes who everyone will exalted to be

וועט שמוצערן ; און אַז זיי וועלן זאָגן : פֿאַר וואָס האָט ה געטאָן
geton Hashem hot vos far zogn veln zei az un shmutsern vet
done Hashem has why for say will they that and hiss will

אַזוי צו דעם דאָזיקן לאַנד און צו דעם דאָזיקן הויז ? ט וועט מען זאָגן : פֿאַר
far zogn men vet hoiz dozikn dem tsu un land dozikn dem tsu azoi
for say they will house this the to and land this the to thus

וואָס זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה זייער אלקים , וואָס האָט אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign hot vos Elokim zeyer Hashem farlozen hobn zei vos
brought out has who G-d their Hashem abandoned have they which

זייערע עלטערן פֿון לאַנד מִצרַיִם , און זיי האָבן זיך געהאַלטן אָן
on gehaltn zich hobn zei un Mitsrayim land fun eltern zeyere
on held up self have they and Egypt land of from fathers their

פֿרעמדע ג-טער, און זיך געבוקט צו זיי און זיי געדינט; דערום האָט
hot derum gedint zei un zei tsu gebukt zich un g-ter fremde
has therefore served them and them to bowed self and g-ds foreign

ה געבראַכט אויף זיי אַל דאָס דאָזיקע בייז.
beiz dozike dos al zei oif gebracht Hashem
evil this the all them on brought Hashem

י און עס איז געווען צום סוף פֿון צוואַנציק יאָר וואָס שלמה האָט
hot Shlomo vos yor tsvantsik fun sof tsum geven iz es un
has Sh'lomo which years twenty of end at the become is it and

געבויט די בייַדע הײַזער, דאָס הויז פֿון ה , און דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos un Hashem fun hoiz dos haizer beide di geboit
of the house the and Hashem of house the houses two the built

מלך – יא חירָם דער מלך פֿון צור האָט באַזאָרגט שלמהן מיט
mit Shlomoen bazorgt hot Tsor fun melech der Churam melech
with Sh'lomo supplied has Tzor of king the Chiram king

צעדערהאָלץ און מיט ציפּרעסנהאָלץ און מיט גאָלד לויט אַל זײַן
zain al loit gold mit un tsipresnholts mit un tsederholts
his all according to gold with and cypress-wood with and cedar wood

פֿאַרלאַנג – האָט דענצמאָל דער מלך שלמה געגעבן חירָמען צוואַנציק
tsvantsik Chiromen gegebn Shlomo melech der dentsmol hot farlang
twenty Chiram given Sh'lomo king the then has desire

שטעט אין לאַנד גָלִיל . יב און חירָם איז אַרויסגעקומען פֿון צור
Tsor fun aroisgekumen iz Churam un Galil land in shtet
Tzor from came out is Chiram and Galil land of in cities

אָנצוקוקן די שטעט וואָס שלמה האָט אים געגעבן , און זיי זיַנען
zainen zei un gegebn im hot Shlomo vos shtet di ontsukukn
have they and given him has Sh'lomo which cities the to look at

not. 13 And he said, What towns are these which thou hast given me, achi *(my brother)*? And he called them Eretz Kavul unto this day.

נישט ווילגעפֿעלן אין זיַנע אויגן. יג און ער האָט געזאָגט: וואָס זיַנען דאָס
oign zaine in voilgefeln nisht dos zainen vos gezogt hot er un
eyes his in found favor not these are what said has he and
זיי פֿאַר שטעט וואָס דו האָסט מיר געגעבן, מיַן ברודער? און מע רופֿט
zei ruft me un bruder main gegebn mir host du vos shtet far
them call one and brother my given me have you which cities for
לאַנד כָּבּול ביז אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz Kavul land
day this very on until Kavul land of

14 And Chiram sent to HaMelech 120 talents of zahav.

יד און חירָם האָט געשיקט דעם מלך הונדערט און צוואַנציק צענטנער
tsentner tsvantsik un hundert melech dem geshikt hot Churam un
talents twenty and hundred king the sent had Chiram and
גאָלד.
gold
gold

15 And this is the account of the mas *(forced labor)* which HaMelech Sh'lomo conscripted; to build the Beis Hashem, and his own Bais, and Millo, and the Chomat Yerushalayim, and Chatzor, and Megiddo, and Gezer. 16 For Pharaoh Melech Mitzrayim had gone up, and captured Gezer, and burned it with eish, and slain the Kena'ani that dwelt in the ir, and given it for shilluchim *(going-away presents)* unto his bat eshet Sh'lomo. 17 And Sh'lomo rebuilt Gezer, and Lower Beit-Choron, 18 And Ba'alat, and Tadmor in the midbar, in the land, 19 And all the storage cities that Sh'lomo had, and cities for his merkavot, and cities for his parashim *(calvary)*, and that which Sh'lomo desired to build in Yerushalayim, and in Levanon, and in all the

טו און דאָס איז די מעשׂה מיט דעם צינדז וואָס דער מלך
melech der vos tsindz dem mit meise di iz dos un
king the which forced labor the with account the is this and
שלמה האָט אויפֿגענומען, כּדי צו בויען דאָס הויז פֿון ה׳,
Hashem fun hoiz dos boien tsu kedei oifgenumen hot Shlomo
Hashem of house this build to so as drafted had Sh'lomo
און זיַין הויז, און דעם מילוא, און די מויער פֿון ירושָלַיִם, און
un Yerushalayim fun moier di un Milo dem un hoiz zain un
and Yerushalayim of wall the and Millo the and house his and
חָצוֹר, און מגִדּוֹ, און גֶּזֶר: טז פַּרעה דער מלך פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun melech der Pharaoh Gezer un Megiddo un Chatsor
Egypt of king the Pharaoh Gezer and Megiddo and Chatzor
איז אַרויפֿגעגאַנגען, און האָט באַצוווּנגען גֶּזֶר, און האָט זי פֿאַרברענט
farbrent zi hot un Gezer batsvungen hot un aroifgegangen iz
burned up it has and Gezer captured has and having gone up is
אין פֿיַער, און דעם כְּנַעֲני וואָס איז געזעסן אין דער שטאָט, האָט
hot shtot der in gezesn iz vos Kenaani dem un faier in
has city the in settled is which Kena'ani the and fire in
ער אויסגעהרגעט, און ער האָט זי געגעבן אין נדן צו זיַין טאָכטער,
tochter zain tsu nadn in gegebn zi hot er un oisgeharget er
daughter his to dowry in given it has he and killed he
שלמהס וויַב. יז און שלמה האָט אָפּגעבויט גֶּזֶר, און די אונטערשטע
untershte di un Gezer opgeboit hot Shlomo un vaib Shlomos
lower the and Gezer rebuilt has Sh'lomo and wife Sh'lomo's
בֵּית-חוֹרוֹן, יח און בַּעֲלָת, און תַּדמוֹר אין מדבר, יט אין לאַנד, און אַלע
ale un land in midber in Tadmor un Baalat un Beis-Choron
all and land in wilderness in Tadmor and Ba'alat and Beit-Choron
שפּיַכלערשטעט וואָס שלמה האָט געהאַט, און די שטעט פֿאַר רייַטוועגן,
raitvegn far shtet di un gehat hot Shlomo vos shpaichlershtet
chariots for cities the and had has Sh'lomo which granary towns
און די שטעט פֿאַר רייַטער, און די געלוסטן וואָס שלמה האָט געלוסט
gelust hot Shlomo vos gelustn di un raiter far shtet di un
desire has Sh'lomo which desire the and charioteers for cities the and
צו בויען אין ירושָלַיִם, און אויפֿן לבָנון, און אין גאַנצן לאַנד פֿון
fun land gantsn in un Levanon oifn un Yerushalayim in boien tsu
of land all in and Levanon on and Yerushalayim in build to
זיַין ממשלה. כ דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס איז איבערגעבליבן פֿון דעם
dem fun ibergebliben iz vos folk gantse dos memshole zain
the of remained over is which people whole this government his

eretz of his memshalet.
20 And kol haAm that were left of HaEmori *(the Amorites)*, HaChitti *(Hittites)*, HaPerizzi *(Perizzites)*, HaChivi *(Hivites)*, and Yevusi *(Jebusites)*, which were not of the Bnei Yisroel,
21 Their banim that were left after them in HaAretz, whom the Bnei Yisroel also were not able utterly to destroy, upon those did Sh'lomo conscript mas of oved *(bondservice)* unto this day.
22 But of the Bnei Yisroel did Sh'lomo make no eved; but they were anshei hamilchamah, and his avadim, and his sarim, and his shalishim *(captains)*, and commanders of his merkavot, and his parashim.
23 These were the chief of the officials that were over the melachah *(work)* of Sh'lomo five hundred and fifty, harodim *(the ones supervising)* the people that wrought in the melachah.
24 But Bat Pharaoh came up out of the Ir Dovid unto her Bais *(Palace)* which Sh'lomo had built for her; then did he build the Millo.
25 And three times in shanah did Sh'lomo offer olot and shelamim upon the Mizbe'ach which he built unto Hashem and

אֱמוֹרִי, דעם חִתִּי , דעם פְּרִזִּי , דעם חִוִּי , און דעם יְבוּסִי , ווָאָס זיינען
zainen vos Yevusi dem un Chivi dem Perizzi dem Chitti dem Emori
are which Yevusi the and Chivi the Perizzi the Chitti the Emori

נישט געווען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל – כא זייערע קינדער ווָאָס
vos kinder zeyere Yisroel fun kinder di fun geven nisht
who children their Yisroel of children the of having been not

זיינען געבליבן נאָך זיי אין לאַנד, ווָאָס די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיי
zei hobn Yisroel fun kinder di vos land in zei noch geblibn zainen
they have Israel of children the which land in they yet remain are

נישט געקענט פֿאַרטיליקן , זיי האָט שלמה געמוטן פֿאַר
far genumen Shlomo hot zei fartiliken gekent nisht
for taken Sh'lomo has them to devote to destruction been able not

צינדזקנעכט ביז אויף היינטיקן טאָג. כב אָבער פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder di fun ober tog haintikn oif biz tsindzknecht
Yisroel of children the of but day this very on until slaves

האָט שלמה נישט געמאַכט קיין קנעכט ; נאָר זיי זיינען געווען די
di geven zainen zei nor knecht kein gemacht nisht Shlomo hot
the having been are they but servants to made not Sh'lomo has

מלחמה-לײַט , און זײַנע דינער , און זײַנע האַרן, און זײַנע הויפּטלײַט ,
hoiptlait zaine un harn zaine un diner zaine un milchome-lait
chief people his and lords his and servant his and war people

און די האַרן איבער זײַנע רײַטווײגן און זײַנע רײַטער .
raiter zaine un raitvegn zaine iber harn di un
charioteers his and chariots his over lords the and

כג דאָס זיינען געווען די אייבערגעשטעלטע ווָאָס איבער שלמהס
Shlomos iber vos eibergeshtelte di geven zainen dos
Sh'lomo's over which chief of the officials the having been are this

פֿאָלק פֿינף הונדערט און פֿופֿציק ווָאָס האָבן געווען אויפֿצוק איבער דעם
folk dem iber geveltikt hobn vos fuftsik un hundert finf arbet
people the over rules have which fifty and hundred five work

אַרבעט: וווָאָס טוט די אַרבעט.
arbet di tut vos
work the does which

כד ווָאָס נאָר פַּרעהס טאָכטער איז אַרויף פֿון דָּוִדס-שטאָט אין איר
ir in Dovids-Shtot fun aroif iz tochter Pharaohs nor vos
you in Ir Dovid of up is daughter Pharaoh's but which

הויז ווָאָס ער האָט פֿאַר איר געבויט, האָט ער דענצמאָל געבויט דעם מלוא.
melu dem geboit dentsmol er hot geboit ir far hot er vos hoiz
Millo the built then he has built you for has he which house

כה און שלמה פֿלעגט אויפֿברענגען דריי מאָל אין יאָר בראַנדאָפֿפֿער און
un brandopfer yor in mol drai oifbrengen flegt Shlomo un
and olah year in time three bring up used to Sh'lomo and

פֿרידאָפֿפֿער אויף דעם מזבח ווָאָס ער האָט געבויט צו ה , און
un Hashem tsu geboit hot er vos mizbeyech dem oif fridopfer
and Hashem to built has he which altar the on peace offering

רייכערן דערבַיי וואָס פַֿאַר ה . אַזוי האָט ער פַֿאַרענדיקט דאָס
reichern derbai vos far Hashem azoi er hot farendikt dos
burn incense therewith which for Hashem so he has completed this

הויז .
hoiz
house

he burned ketoret upon the Mizbe'ach that was before Hashem. So he completed the Beis.

כוֿ אויך שיפֿן האָט געמאַכט דער מלך שלמה אין עֶציוֹן-גֶּבֶר וואָס
oich shifn hot gemacht der melech Shlomo in Etsyon-Gever vos
also ships has made the king Sh'lomo in Etzyon-Gever which

ביַי אֵילוֹת אויפֿן ברעג פֿון ים-סוף , אין לאַנד אֱדוֹם . כז און חירָם האָט
bai Eilot oifn breg fun Yam-Suf , in land Edom . un Churam hot
by Eilot on shore of Yam Suf , in land Edom . and Chiram has

געשיקט מיט די שיפֿן זיַינע קנעכט , שיפֿלייַט וואָס קענען דעם ים ,
geshikt mit di shifn zaine knecht shiflait vos kenen dem yam ,
sent with the ships his servants sailors which can the sea ,

מיט שלמהס קנעכט . כח און זיי זיַינען געקומען קיין אוֹפֿיר , און
mit Shlomos knecht zainen gekumen kein Ofir , un zei un
with Sh'lomo's servants are having come to Ophir , and they and

האָבן געקריגן פֿון דאָרטן גאָלד , פֿיר הונדערט און צוואַנציק צענטנער , און
hobn gekrign fun dortn gold , fir hundert un tsentner tsvantsik un
have received from there gold , four hundred and twenty talents ,

געברַאַכט צום מלך שלמה .
gebracht tsum melech Shlomo .
brought to king Sh'lomo .

[26] And HaMelech Sh'lomo built a fleet of oniyyot in Etzyon-Gever, which is near Eilot, on the shore of the Yam Suf, in Eretz Edom. [27] And Chiram sent to the fleet of oniyyot his avadim, anshei oniyyot *(shipmen, sailors)* that had da'as hayam *(knowledge of the sea)*, with the avadim of Sh'lomo. [28] And they came to Ophir, and brought back from there zahav, four hundred and twenty talents, and brought it to HaMelech Sh'lomo.

10 ל און די מלכּה פֿון שבָּא האָט געהערט די הערונג פֿון שלמהן ,
un di malke fun Sheva hot gehert di herung fun Shlomoen ,
and the queen of Sheva has heard the report concerning Sh'lomo ,

פֿון וועגן דעם נאָמען פֿון ה , און זי איז געקומען אים
fun vegen dem nomen fun Hashem , un zi iz gekumen im
concerning the name of Hashem , and she is having come him

צו פֿרוּווען מיט רעטענישן . ב און זי איז געקומען קיין ירוּשָלַיִם מיט
tsu pruvn mit retenishn . un zi iz gekumen kein Yerushalayim mit
to test with riddles . and she is having come to Yerushalayim with

זייער אַ גרויסער מחנה , קעמלען אָנגעלאָדן מיט בשׂמים און גאָלד
zeyer a groiser machne , kemlen ongelodn mit b'somaim un gold
very much a great company , camels loaded with spices and gold

זייער פֿיל , און טייַער גענטיין . און זי איז געקומען צו שלמהן ,
zeyer fil , un taier geshtein . un zi iz gekumen tsu Shlomoen ,
their many , and precious stone . and she is having come to Sh'lomo ,

אין איר בייַ איז וואָס אַלץ וועגן אים צו גערעדט האָט און
in ir bai iz vos alts vegen im tsu geredt hot un
and has spoken to him concerning all which is by her in

האַרצן . ג און שלמה האָט איר געזאָגט אַלע אירע זאַכן ; נישט געווען אַ זאַך
hartsn . un Shlomo hot ir gezogt ale ire zachn ; nisht geven a zach
heart and Sh'lomo has told all her things ; not was a thing

פֿאַרהוילן פֿון דעם מלך , וואָס ער זאָל איר נישט זאָגן . ד און די מלכּה
farhoiln fun dem melech , vos er zol ir nisht zogn . un di malke
hide from the king , which he shall her not tell . and the queen

[26] And HaMelech Sh'lomo built a fleet of oniyyot in Etzyon-Gever, which is near Eilot, on the shore of the Yam Suf, in Eretz Edom. [27] And Chiram sent to the fleet of oniyyot his avadim, anshei oniyyot *(shipmen, sailors)* that had da'as hayam *(knowledge of the sea)*, with the avadim of Sh'lomo. [28] And they came to Ophir, and brought back from there zahav, four hundred and twenty talents, and brought it to HaMelech Sh'lomo.

10 And when the Malkah *(Queen)* of Sheva heard of the fame of Sh'lomo, that it was for the Shem Hashem, then she came to test him with chidot *(hard questions, riddles)*. [2] And she came to Yerushalayim with a very great caravan, with gemalim that bore spices, and very much zahav, and precious gems; and when she was come to Sh'lomo, she spoke intimately with him of all that was on her lev. [3] And Sh'lomo answered her regarding all her questions; there was not anything hid

from HaMelech, which he told her not. [4] And when the Malkah of Sheva had seen kol chochmat Sh'lomo, and the Bais *(Palace)* that he had built, [5] And the ma'akhal *(food)* of his shulchan, and the moshav *(seating)* of his avadim *(officials)*, and the ma'amad *(station)* of his attendants, and their robes, and his cupbearers, and his ascent by which he went up unto the Beis Hashem; there was no more ruach *(breath)* in her. [6] And she said to HaMelech, It was emes the report that I heard in mine own eretz of thy devarim and of thy chochmah. [7] Howbeit I believed not the devarim, until I came, and mine eyes had seen it; and, hinei, the half was not told me; thy chochmah and tov *(prosperity)* exceedeth the fame which I heard. [8] Ashrei are thy anashim; ashrei are these thy avadim, which stand continually before thee, and that hear thy chochmah. [9] Yehi Hashem Eloheicha baruch Who delighted in thee, to set thee on the Kisse Yisroel; because Hashem loved Yisroel l'olam, therefore made He thee Melech, to do mishpat and tzedakah.

פֹּון שבַּאָ האָט געזען די גאַנצע חכמה פֹּון שלמהן , און דאָס הויז
hoiz dos un Shlomoen fun chochme gantse di gezen hot Sheva fun
house this and Sh'lomo of wisdom whole the seen has Sheva of

וואָס ער האָט געבויט, [ה] און דאָס עסן פֹּון זײַן טיש , און דאָס
dos un tish zain fun esen dos un geboit hot er vos
the and table of food his of eating the and built had he which

זיצן פֹּון זײַנע הויפֿדינער , און דאָס שטיין פֹּון זײַנע משרתים מיט
mit meshoresim zaine fun shtein dos un hoifdiner zaine fun zitsn
with attendants his of stand the and court official his of sitting

זייערע מלבושים , און זײַנע טראַנקמײַסטערס, און זײַן בראַנדאָפּפֿער
brandopfer zain un trankmaisters zaine un malbushem zeyere
olah his and cupbearers his and robes their

וואָס ער פֿלעגט אויפֿברענגען אין הס הויז , און אין איר איז מער אַן
an mer iz ir in un hoiz Hashems in oifbrengen flegt er vos
an more is her in and house Hashem's in bring up used to he which

אָטעם נישט געבליבן. [ו] און זי האָט געזאָגט צום מלך : אמת איז געווען
geven iz emes melech tsum gezogt hot zi un geblibn nisht otem
was is truth king to said has she and remain not breath

דאָס גערייד וואָס איך האָב געהערט אין מײַן לאַנד וועגן דײַנע
daine vegen land main in gehert hob ich vos gereid dos
your concerning land my in heard have I which conversation this

פֿירונגען און וועגן דײַן חכמה . [ז] און איך האָב נישט געגלויבט די
di gegloibt nisht hob ich un chochme dain vegen un firungen
the believed not have I and wisdom your concerning and conduct

ווערטער, ביז וואַנען איך בין געקומען , און מײַנע אויגן האָבן געזען; ערשט
ersht gezen hobn oign maine un gekumen bin ich vanen biz verter
behold seen have eyes my and come am I when until words

מיר איז אַ העלפֿט נישט דערציילט געווארן . שטײַגסט אַריבער אין
in ariber shtaigst gevorn dertseilt nisht helft a iz mir
in over you surpass having become told not half a is me

חכמה און גוטס די הערונג וואָס איך האָב געהערט. [ח] ווויל
voil gehert hob ich vos herung di guts un chochme
blessed heard have I which report the good things and wisdom

צו דײַנע לײַט , ווויל צו די דאָזיקע קנעכט דײַנע וואָס שטייען
shteyen vos daine knecht dozike di tsu voil lait daine tsu
standing which your servants this the to blessed people your to

פֿאַר דיר תּמיד , וואָס הערן דײַן חכמה . [ט] געלויבט זאָל זײַן
far dir tamid hern vos dain chochme geloibt zol zain
before you(SG) continually who hear your wisdom shall praised be

ג-ט דײַן ג-ט וואָס האָט דיך באַגערט דיך אַרויפֿצוזעצן אויף דעם
dem oif aroiftsuzetsn dich bagert dich hot vos G-t dain G-t
the on placing you(SG) pleased you(SG) has which G-d your G-d

טראָן פֿון יִשׂרָאֵל. ווײַל ה האָט אייביק ליב יִשׂרָאֵל, דערום האָט
hot derum Yisroel lib eibik hot Hashem vail Yisroel fun tron
has therefore Yisroel love ever has Hashem because Yisroel of throne

ער דיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך , צו טאָן רעכט און גערעכטיקייט .
gerechtikeit un recht ton tsu melech a far gemacht dich er
righteousness and right do to king a for made you(SG) he

[10] And she gave HaMelech a hundred and twenty talents of zahav, and a very large store of spices and precious gems; there came no more such abundance of spices as these which the Malkah of Sheva gave to Melech Sh'lomo.

[11] And the fleet of oniyyot also of Chiram, that brought zahav from Ophir, brought in from Ophir a vast supply of almug wood, and precious gems.

[12] And HaMelech made of the almug wood misad *(steps, support)* for the Beis Hashem, and for the Bais HaMelech, kinnorot *(harps)* also and nevalim *(lyres)* for the singers; there came no such almug wood, nor were seen unto this day.

[13] And HaMelech Sh'lomo gave unto the Malkah of Sheva all her desire, whatsoever she asked, besides that which Sh'lomo gave her of his royal bounty. So she turned and went to her own country, she and her avadim.

[14] Now the weight of zahav that came to Sh'lomo in one year was 666 talents of zahav, [15] This was in addition to what he had of the anashei hatarim *(merchants)*, and of the

י און זי האָט געגעבן דעם מלך הונדערט און צוואַנציק צענטנער גאָלד,
gold tsentner tsvantsik un hundert melech dem gegebn hot zi un
gold talents twenty and hundred king the given has she and

און בשׂמים זייער פֿיל , און טײַער געשטיין ; קיין מאָל ווידער איז נישט
nisht iz vider mol kein geshtein taier un fil zeyer b'somaim un
not is again time any stone precious and many their spices and

אַרײַנגעקומען אַזוי פֿיל ווי יענע בשׂמים וואָס די מלכה פֿון שבאָ
Sheva fun malke di vos b'somaim yene vi fil azoi araingekumen
Sheva of queen the which spices those as many so came in

האָט געגעבן צו שלמה המלך .
hameilech Shlomo tsu gegebn hot
the king Sh'lomo to given has

יא און אויך די שיפֿן פֿון חירָמען וואָס האָבן געפֿירט גאָלד פֿון אופֿיר,
Ofir fun gold gefirt hobn vos Chiromen fun shifn di oich un
Ophir of gold guided have which Chiram of ships the also and

האָבן געבראַכט פֿון אופֿיר סאַנדאַלהאָלץ זייער פֿיל און טײַער געשטיין .
geshtein taier un fil zeyer sandalholts Ofir fun gebracht hobn
stone precious and many their timber Ophir of brought have

יב און דער מלך האָט געמאַכט פֿון דעם סאַנדאַלהאָלץ געלענדערס פֿאַר דעם
dem far gelenders sandalholts dem fun gemacht hot melech der un
the for railing timber the of made has king the and

הויז פֿון ה , און פֿאַר דעם הויז פֿון מלך , און האַרפֿן און גיטאַרן
gitarn un harfn un melech fun hoiz dem far un Hashem fun hoiz
lyres and harps and king of house the for and Hashem of house

פֿאַר די זינגערס; אַזעלכע סאַנדאַלהאָלץ איז נישט אַרײַנגעקומען און נישט
nisht un araingekumen nisht iz sandalholts azelche zingers di far
not and came in not is timber such singers the for

געזען געווָארן ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz gevorn gezen
day this very on until having become seen

יג און שלמה המלך האָט געגעבן דער מלכה פֿון שבאָ אַל איר
ir al Sheva fun malke der gegebn hot hameilech Shlomo un
her all Sheva of queen the given has the king Sh'lomo and

באַגער וואָס זי האָט פֿאַרלאַנגט , אַחוץ וואָס ער האָט איר געגעבן
gegebn ir hot er vos achuts farlangt hot zi vos bager
given her has he which aside from are asking for has she which desire

לויט דער בריטער האַנט פֿון שלמה המלך . און זי האָט זיך
zich hot zi un hameilech Shlomo fun hant breiter der loit
self has she and the king Sh'lomo of hand broad the according to

אומגעקערט, און איז אַוועקגעגאַנגען צו איר לאַנד, זי און אירע קנעבט .
knecht ire un zi land ir tsu avekgegangen iz un umgekert
servants her and she land her to went way is and returned

יד און די וואָג פֿון דעם גאָלד וואָס איז אַרײַנגעקומען בײַ שלמהן
Shlomoen bai araingekumen iz vos gold dem fun vog di un
Sh'lomo by came in is which gold the of weight the and

אין איין יאָר , איז געווען זעקס הונדערט און זעקס און זעכציק
zechtsik un zeks un hundert zeks geven iz yor ein in
sixty and six and hundred six having been is year one in

צענטנער גאָלד; טו אַחוץ פֿון די לײַט די אַרומפֿאָרער און פֿון
fun un arumforer di lait di fun achuts gold tsentner
of and traveler traders the people the of aside from gold talents

דעם מסחר פֿון די האַנדלסלײַט, און פֿון אַלע מלכים פֿון די
di fun mlochim ale fun un handlslait di fun mischar dem
the of kings all of and traders the of merchandise the
געמישטע פֿעלקער, און פֿון די לאַנדפֿירשטן.
landfirshtn di fun un felker gemishte
land princes the of and nations mixed rabble

טז און שלמה המלך האָט געמאַכט צוויי הונדערט פּאַנצערס פֿון
fun pansters hundert tsvei gemacht hot hameilech Shlomo un
of shields hundred two made has the king Sh'lomo and
געשלאָגענעם גאָלד; זעקס הונדערט גאָלדשטיק איז אַוועק אויף איין שילד.
shild ein oif avek iz goldshtik hundert zeks gold geshlogenem
shield one on went is gold shekels hundred six gold hammering

יז און דריי הונדערט שילדן פֿון געשלאָגענעם גאָלד; דריי מָנֶה גאָלד איז
iz gold mina drai gold geshlogenem fun shildn hundert drai un
is gold mina three gold hammering of shields hundred three and
אַוועק אויף איין שילד. און דער מלך האָט זיי אַריינגעשטעלט אין דעם
dem in araingeshtelt zei hot melech der un shild ein oif avek
the in positioned them has king the and shield one on went
הויז פֿון לבֿנון-וואַלד.
Levanon-vald fun hoiz
Levanon wood of house

יח און דער מלך האָט געמאַכט אַ גרויסן טראָן פֿון עלפֿנביין, און האָט
hot un elfnbein fun tron groisn a gemacht hot melech der un
has and ivory of throne great a made has king the and
אים איבערגעצויגן מיט גינגאָלד. יט זעקס טרעפּ זײַנען געווען צום טראָן,
tron tsum geven zainen trep zeks gingold mit ibergetsoign im
throne to were are stairs six pure gold with overlaid it
און אַ קיילעכדיקער קאָפּ איז געווען איבער דעם טראָן פֿון הינטן; און
un hintn fun tron dem iber geven iz kop kailechdiker a un
and behind of throne the over was is head rounded a and
הענטלעך זײַנען געווען אויף ביידע זײַטן פֿון דעם אָרט צום זיצן, און צוויי
tsvei un zitsn tsum ort dem fun zaitn beide oif geven zainen hentlech
two and sit to place the of sides both on were are supports
לייבן זײַנען געשטאַנען בײַ די הענטלעך. כ און צוועלף לייבן זײַנען דאָרטן
dortn zainen leibn tsvelf un hentlech di bai geshtanen zainen leibn
there are lions twelve and supports the by stood are lions
געשטאַנען אויף די זעקס טרעפּ, פֿון דער זײַט און פֿון דער אַנדער זײַט.
zait ander der fun un zait der fun trep zeks di oif geshtanen
side other the of and side the of stairs six the on stood
אַזוי-וואָס איז נישט געמאַכט געוואָרן אין קיין קיניגרײַך.
kinigraich kein in gevorn gemacht nisht iz azoi-vos
kingdom any in become made not is like this

כא און אַלע טרינק-כֿלים פֿון שלמה המלך זײַנען געווען
geven zainen hameilech Shlomo fun trink-keilim ale un
having been are the king Sh'lomo of drinking vessels all and
פֿון גאָלד, און אַלע כֿלים פֿון דעם הויז פֿון לבֿנון-וואַלד זײַנען געווען
geven zainen Levanon-vald fun hoiz dem fun keilim ale un gold fun
were are Levanon wood of house the of utensils all and gold of
פֿון עכטן גאָלד; קיין זילבער; דאָס האָט אין די טעג פֿון שלמהן זיך
zich Shlomoen fun teg di in hot dos zilber kein gold echtn fun
self Sh'lomo of days the in has this silver any gold pure of

income of traders, and of all the Melachim of Arabia, and of the Governors of the land.

16 And HaMelech Sh'lomo made two hundred large shields of hammered zahav; six hundred shekels of zahav went to one shield. 17 And he made three hundred moginim of hammered zahav; three mina of zahav went to one mogen *(shield)*; and HaMelech put them in the Bais Ya'ar HaLevanon.

18 Moreover HaMelech made a kisse shen gadol *(great throne of ivory)*, and overlaid it with the finest, brightest zahav. 19 The kisse had shesh ma'alot *(six steps)*, and the top of the kisse was rounded; and there were armrests on either side on the makom *(place)* of the seat, and two arayot *(lions)* stood beside the armrests. 20 And twelve arayim *(lions)* stood there on the one side and on the other upon the six steps; there was not the like made in any mamlakhot *(kingdoms)*.

21 And all HaMelech Sh'lomo's kelei mashkeh *(drinking vessels)* were of zahav, and all the vessels of the Bais Ya'ar HaLevanon were of pure zahav; none were of kesef; it was nothing

accounted of in the days of Sh'lomo. 22 For HaMelech had at sea a fleet of oniyyot Tarshish with the fleet of oniyyot of Chiram; once in shalosh shanim came the fleet of oniyyot Tarshish, bringing zahav, and kesef, ivory, and monkeys, and peacocks.

23 So HaMelech Sh'lomo exceeded all the Melachim of Ha'Aretz in osher and in chochmah. 24 And kol Ha'Aretz sought the face of Sh'lomo, to hear his chochmah, which Elohim had put in his lev. 25 They brought every ish his minchah, vessels of kesef, vessels of zahav, and robes, and weapons, and spices, susim, and peradim *(mules)*, yearly at each year's due.

26 And Sh'lomo gathered together merkavot and parashim; and he had a thousand and four hundred merkavot, and twelve thousand parashim, whom he kept in his chariot cities and with HaMelech in Yerushalayim.

27 And HaMelech made kesef to be in Yerushalayim like avanim *(rocks)*, and cedars made he to be like sycamores in the Shefelah, for abundance.

גערעכנט פֿאַר גאָרנישט. כב ווָאָרעם דער מלך האָט געהאַט תַּרְשִׁישׁ-שיפֿן
Tarshish-shifn gehat hot melech der vorem gornisht far gerechnt
Tarshish ships had has king the because nothing for considered

אויפֿן ים מיט די שיפֿן פֿון חירָמען . איין מאָל אין דרײַ יאָר פֿלעגן
flegn yor drai in mol ein Chiromen fun shifn di mit yam oifn
would year three in time one Chiram of ships the with the sea on

די תַּרְשִׁישׁ-שיפֿן קומען אָנגעלאָדן מיט גאָלד און זילבער, עלפֿנביין, און
un elfnbein zilber un gold mit ongelodn kumen Tarshish-shifn di
and ivory silver and gold with loaded come Tarshish ships the

מאַלפּעס, און פּאַוועס .
paves un malpes
peacocks and apes

כג און שלמה המלך איז געווען גרעסער פֿון אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale fun greser geven iz hameilech Shlomo un
of kings all than greater was is the king Sh'lomo and

דער ערד אין עושר און אין חכמה . כד און די גאַנצע וועלט האָט
hot velt gantse di un chochme in un oysher in erd der
has world whole the and wisdom in and riches in earth the

געזוכט שלמהס פּנים , כּדי צו הערן זײַן חכמה וואָס אלקים
Elokim vos chochme zain hern tsu kedei ponem Shlomos gezucht
G-d which wisdom his hear to so that face Sh'lomo's sought

האָט אַריַינגעגעבן אין זײַן האַרצן. כה און זיי האָבן געבראַכט איטלעכער
itlecher gebracht hobn zei un hartsn zain in araingegebn hot
each brought have they and heart his in put in has

זײַן מתּנה , זילבערנע כּלים , און גילדערנע כּלים , און קליידער , און
un kleider un keilim gilderne un keilim zilberne matone zain
and garments and utensils golden and utensils silver gift his

וואָפֿן , און בשׂמים , פֿערד און מוילאייזלען, יאָר אין יאָר .
yor in yor moileizlen un ferd b'somaim un vafn
year in year mules and horses spices and weapons

כו און שלמה האָט אָנגעזאַמלט רײַטווענען און רײַטער ; און ער
er un raiter un raitvegn ongezamlt hot Shlomo un
he and horseback riders and chariots accumulated has Sh'lomo and

האָט געהאַט טויזנט טויזנט פֿיר הונדערט רײַטווענען, און צוועלף טויזנט
toiznt tsvelf un raitvegn hundert fir un toiznt gehat hot
thousand twelve and chariots hundred four and a thousand had has

רײַטער ; און ער האָט זיי אַהינגעטאָן אין די שטעט פֿאַר רײַטווענען, און
un raitvegn far shtet di in ahingeton zei hot er un raiter
and chariots for cities the in put they has he and charioteers

ביַים מלך אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in melech baim
Yerushalayim in king at

כז און דער מלך האָט געמאַכט זילבער אין ירושָלַיִם אַזוי ווי שטיינער,
shteiner vi azoi Yerushalayim in zilber gemacht hot melech der un
stones as so Yerushalayim in silver made has king the and

און צעדערן האָט ער געמאַכט אַזוי ווי די ווילדע פֿײַגנבוימער וואָס אין
in vos faignbeimer vilde di vi azoi gemacht er hot tsedern un
in which fig trees wild the as so made he has cedar trees and

דער נידערונג , אין פֿילקייט .
filkeit in niderung der
multitude in descent the

כח און דער אַרויסקום פֿון די פֿערד וואָס שלמה האָט געהאַט, איז
iz gehat hot Shlomo vos ferd di fun aroiskum der un
is had has Sh'lomo which horses the of outcome the and

געווען פֿון מִצרַיִם און פֿון קוֵה ; די סוחרים פֿון מלך פֿלעגן
flegn melech fun sochrim di kueh fun un Mitsrayim fun geven
would king of traders the Keveh of and Egypt of having been

כט זיי קריגן פֿון קוֵה פֿאַר געצאָלט. אַ רייַטוואָגן איז אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen iz raitvogn a un getsolt far kueh fun krign zei
come up is chariot a and pay for Keveh from get they

און אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם פֿאַר זעקס הונדערט זילבערשטיק , און
un zilbershtik hundert zeks far Mitsrayim fun aroisgegangen un
and pieces of silver hundred six for Egypt of having come out and

אַ פֿערד פֿאַר הונדערט און פֿופֿציק; און דעס גלייַכן פֿאַר אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale far glaichn des un fuftsik un hundert far ferd a
of kings all for same the and fifty and hundred for horses a

די חִתִּים , און פֿאַר די מלכים פֿון אֲרָם , פֿלעגט מען אַרויסברענגען
aroisbrengen men flegt Aram fun mlochim di far un Chetim di
bring forth they used to Aram of kings the for and Chittim the

דורך זייער האַנט.
hant zeyer durch
hand their by

יא און שלמה המלך האָט ליב געהאַט פֿיל פֿרעמדגעבאָרענע
fremdgeborene fil gehat lib hot hameilech Shlomo un
foreign born many have had love has the king Sh'lomo and

וויַבער, אַחוץ פַּרעהס טאָכטער: מוֹאָבִישע, עַמוֹנישע ,
Amonishe Moavishe tochter Pharaohs achuts vaiber
Ammonite Moabite daughter Pharaoh's in addition wives

ב אֲדוֹמישע , צִידוֹנישע, חִתִּישע ; פֿון די פֿעלקער וואָס ה' האָט
hot Hashem vos felker di fun Chittishe Tsidonite Adomishe
has Hashem which nations the of Hittite Sidonian Edomite

אָנגעזאָגט זיי קיינדער פֿון יִשׂרָאֵל: איר זאָלט נישט קומען צווישן זיי
zei tsvishn kumen nisht zolt ir Yisroel fun kinder di ongezogt
them among come not shall you Yisroel of children the ordered

און זיי זאָלן נישט קומען צווישן אייַך; זיי וועלן זיכער אָפּנייַגן אייַער
aier opnaign zicher veln zei aich tsvishn kumen nisht zoln zei un
your deviate surely will they you among come not shall they and

האַרץ נאָך זייערע ג-טער. אָן זיי האָט שלמה זיך באַהעפֿט אין
in baheft zich Shlomo hot zei on g-ter zeyere noch harts
in joined self Sh'lomo has them on g-ds their after heart

ג און ער האָט געהאַט זיבן הונדערט וויַבער האַרינטעס, און
un harintes vaiber hundert zibn gehat hot er un libshaft
and princesses wives hundred seven had has he and love

דרייַ הונדערט קעפּסווייַבער, און זיַינע וויַבער האָבן אָפּגענייגט זיַין האַרץ.
harts zain opgeneigt hobn vaiber zaine un kepsvaiber hundert drai
heart his deviate have wives his and concubines hundred three

ד און עס איז געווען צו דער צייַט פֿון שלמהס עלטער, האָבן זיַינע
zaine hobn elter Shlomos fun tsait der tsu geven iz es un
his have old age Sh'lomo's of time the in having been is it and

וויַבער אָפּגענייגט זיַין האַרץ נאָך פֿרעמדע ג-טער, און זיַין האַרץ איז נישט
nisht iz harts zain un g-ter fremde noch harts zain opgeneigt vaiber
not is heart his and g-ds foreign after heart his deviate wives

גאַנץ מיט ה' זיַין ג-ט, אַזוי ווי דאָס האַרץ
harts dos vi azoi G-t zain Hashem mit gants geven
heart the as in same way G-d his Hashem with fully devoted having been

[28] And Sh'lomo had susim brought out of Mitzrayim, and from Keveh; HaMelech's agents acquired from Kevah at a price. [29] And a merkavah *(chariot)* went out of Mitzrayim for six hundred pieces of kesef, and a sus for a hundred and fifty; and so for all the melachim of the Chittim *(Hittites)*, and for the melachim of Aram, did they export them by the same means.

11 But Sh'lomo Hamelech loved nashim nokhriyyot rabbot *(many foreign women)*, besides Bat Pharaoh: Moaviyyot, Ammoniyyot, Adomiyyot, Tzedeniyyot, Chittiyyot, [2] Of the Goyim concerning which Hashem said unto the Bnei Yisroel, Ye shall not go in to them, neither shall they come in unto you; for surely they will turn away your levav after their elohim; Sh'lomo made his deveykus unto these in love. [3] And he had nashim sarot sheva me'ot *(seven hundred royal wives)*, and three hundred pilagshim; and his nashim inclined libo *(his heart)*. [4] For it came to pass, when Sh'lomo was old, that his nashim inclined

libo *(his heart)* after elohim acherim and levavo *(his heart)* was not shalem *(undivided, fully devoted, complete)* with Hashem Elohav, as was the levav Dovid Aviv. [5] For Sh'lomo went after Ashtoret elohei Tzidonim, and after Milkom shikkutz *(the abomination of)* Ammonim. [6] And Sh'lomo did the rah in the sight of Hashem, and went not fully after Hashem, as did Dovid Aviv. [7] Then did Sh'lomo build a high place for Kemosh, the shikkutz *(abomination of)* Moav, on the har *(hill)*, that is facing Yerushalayim, and for Molech, the shikkutz *(abomination of)* the Bnei Ammon. [8] And likewise did he for all his nashim nokhriyyot, which burned ketoret and offered zevakhim unto their elohim.

[9] And Hashem was angry with Sh'lomo, because levavo was turned from Hashem Elohei Yisroel, Who had appeared unto him twice, [10] And had commanded him concerning this thing, that he should not go after elohim acherim; but he was not shomer over that which Hashem commanded. [11] Wherefore Hashem said unto Sh'lomo, Forasmuch as this is

פֹּון זײַן פָּאָטער דָּוִדן . ח און שלמה איז געגאַנגען נאָך עַשְׁתֹּרֶת דער
der Ashtoret noch gegangen iz Shlomo un Dovidn foter zain fun
the Ashtoret after having gone is Sh'lomo and Dovid father his of

גָעטִין פֹּון די צִידוֹנִים , און נאָך מִלְכּוֹם , דער אומווערדיקייט פֹּון די
di fun umverdikeit der milkum noch un Tsidonim di fun getin
the of abomination the Milkom after and Tsidonim the of goddess

עַמּוֹנִים . ט און שלמה האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֹּון
fun oign di in shlecht iz vos geton hot Shlomo un Amonim
of sight the in evil is what done has Sh'lomo and Ammonim

ה , און ער איז נישט געגאַנגען אין גַאנצן נאָך ה , אַזוי
azoi Hashem noch gantsn in gegangen nisht iz er un Hashem
in same way Hashem after all in walked not is he and Hashem

ווי זײַן פָּאָטער דָּוִד . י דענצמאָל האָט שלמה געבויט אַ בָּמָה צו
tsu bamah a geboit Shlomo hot dentsmol Dovid foter zain vi
to high place a built Sh'lomo has then Dovid father his as

כְּמוֹשׁ , דער אומווערדיקייט פֹּון מוֹאָבּ , אויף דעם בארג וואָס פְּנֵי
far vos barg dem oif Moav fun umverdikeit der Kemosh
in front of which is mount the on Moav of abomination the Kemosh

יְרוּשָׁלַיִם , און צו מוֹלֶךְ , דער אומווערדיקייט פֹּון די קינדער פֹּון
fun kinder di fun umverdikeit der Molech tsu un Yerushalayim
of children the of abomination the Molech to and Yerushalayim

עַמּוֹן . יא און אַזוי האָט ער געטאָן מיט אַלע זײַנע פֿרעמדע ווײַבער,
vaiber fremde zaine ale mit geton er hot azoi un Amon
wives foreign his all with done he has in same way and Ammon

וואָס האָבן גערייכערט און געשלאַכט צו זייערע ג-טער.
g-ter zeyere tsu geshlacht un gereichert hobn vos
g-ds their to sacrificed and burned incense have who

יב האָט ה געצערנט אויף שלמהן , ווײַל זײַן האַרץ האָט
hot harts zain vail Shlomoen oif getsernt Hashem hot
has heart his because Sh'lomo with been angry Hashem has

זיך אָפּגענייגט פֹּון ה אלוקי יִשְׂרָאֵל , וואָס האָט זיך באַוויזן
bavizn zich hot vos Yisroel Elokei Hashem fun opgeneigt zich
appeared self has who Yisroel the G-d of Hashem from deviate self

צו אים צוויי מאָל , יא און האָט אים באַפֿוילן וועגן דער דאָזיקער
doziker der vegen bafoiln im hot un mol tsvei im tsu
this the concerning commanded him has and times two him to

זאַך , נישט צו גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער; און ער האָט נישט געהיט וואָס
vos gehit nisht hot er un g-ter fremde noch gein tsu nisht zach
what obeyed not has he and g-ds foreign after go to not thing

שלמהן : ה האָט באַפֿוילן . יב און ה האָט געזאָגט צו
Shlomoen tsu gezogt hot Hashem un bafoiln hot Hashem
Sh'lomo to said has Hashem and commanded has Hashem

געהיט נישט האָסט דו , און דיר אין געווען איז דאָס ווײַל
gehit nisht host du un dir in geven iz dos vail
observed not have you and you(SG) in having been is this because

done of thee, and thou hast not been shomer over My Brit *(Covenant, Sinai Covenant)* and My chukkot, which I have commanded thee, I will surely tear away the Mamlachah from thee, and will give it to thy eved *(servant)*. 12 Notwithstanding in thy yamim I will not do it lema'an *(for the sake of)* Dovid Avicha; but I will tear it out of the yad binecha *(power of thy son)*. 13 Howbeit I will not tear away kol hamamlachah; but will give shevet echad *(one tribe)* to binecha le'ma'an Dovid Avdi and lema'an Yerushalayim which I have chosen. 14 And Hashem raised up satan *(adversary)* unto Sh'lomo, Hadad HaAdomi; he was from the zera HaMelech in Edom. 15 For it came to pass, when Dovid was in Edom, and Yoav Sar HaTzava was gone up to bury the slain, after he had struck down every zachar in Edom; 16 (For six months did Yoav remain there with kol Yisroel, until he had cut off every zachar in Edom); 17 That Hadad fled, he and anashim Adomiyyim *(certain men of Edom)* of his father's avadim with him, to go into Mitzrayim; Hadad being yet a na'ar katan *(small child)*. 18 And they

מִיַין ברית , און מײַנע געזעצן וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן ,
mayin brit un maine gezetsn vos ich hob dir bafoiln
my covenant and my laws which I have you(SG) commanded

וועל איך אַוועקרײַסן די מלוכה פֿון דיר , און וועל זי אַוועקגעבן צו
vel avekraisn ich vos hob dir fun meluche di un vel zi tsu avekgebn
will bring away I which have you(SG) from kingdom the and will it to give away

דײַנעם אַ קנעכט . יב אָבער אין דײַנע טעג וועל איך דאָס נישט טאָן, פֿון
dainem a knecht . yb ober in dayne teg vel ich dos nisht tun, fun
your a servant but in your days will I this do not from

דײַן פֿאָטער דָוִד וועגן ; פֿון דײַן זונס האַנט וועל איך זי אַוועקרײַסן .
dayn foter Dovids vegen ; fun dayn zuns hant vel ich zi avekraisn .
your father's Dovid's sake of ; from your son's hand will I it bring away

יג נאָר די גאַנצע מלוכה וועל איך נישט אַוועקרײַסן; איין שבֿט וועל איך
yg nor di gantse meluche vel ich nisht avekraisn; ein shevet vel ich
but the entire kingdom will I not bring away; one tribe will I

געבן צו דײַן זון , פֿון וועגן מײַן קנעכט דָוִדן , און פֿון וועגן
gebn tsu dayn zun , fun vegen mayn knecht Dovidn un fun vegen
give to your son , from sake of my servant Dovid and from sake of

ירושָלַיִם וואָס איך האָב אויסדערוויילט.
Yerushalayim vos ich hob oisderveilt.
Yerushalayim which I have chosen

יד און ה האָט אויפֿגעשטעלט אַ שׂטן אויף שלמהן , הַדַד
yd un Hashem hot aoifgeshtelt a stn oif Shlomoen , Hadad
14 and Hashem has raised up an opponent against Sh'lomo , Hadad

טו דעם אֲדֹמי . ער איז געווען פֿון קיניגלעכן אָפּשטאַם אין אֱדוֹם . און
Adomi dem . er iz geven fun kiniglechn opshtam in Edom . un
HaAdomi the . he is having been of royal descent in Edom . and

עס איז געווען , וועַן דָוִד איז געווען אין אֱדוֹם , בעת יוֹאָבֿ דער
es iz geven , ven Dovid iz geven in Edom , beis Yoav der
it is having been , when Dovid is having been in Edom , while Yoav the

חיל-לידער איז אַרויפֿגעגאַנגען באַגראָבן די געטייטע, און האָט געשלאָגן
cheil-lider iz aroifgegangen bagrobn di geteite , un hot geshlogn
army-leader is having gone up to bury the dead , and has struck down

יעטוועדער מאַנספּאַרשוין אין אֱדוֹם – טז וואָרעם זעקס חדשים איז דאָרטן
yetveder mansparshoin in Edom – tz vorem zeks chodeshim iz dortn
every male in Edom – tz for six months is there

געבליבן יוֹאָבֿ און גאַנץ יִשׂרָאֵל, ביז ער האָט פֿאַרשניטן יעטוועדער
geblibn Yoav un gants Yisroel , biz er hot farshnitn yetveder
remaining Yoav and all Yisroel , until he has cut off every

מאַנספּאַרשוין אין אֱדוֹם – יז איז הַדַד אַנטלאָפֿן, ער און עטלעכע אֲדומים
mansparshoin in Edom – yz iz Hadad antlofn , er un etleche Adomim
male in Edom – yz is Hadad fled , he and certain Edomites

פֿון זײַן פֿאָטערס קנעכט מיט אים, כּדי צו גיין קיין מִצרַיִם ; און
fun zayn foters knecht mit im , kedei tsu gein kein Mitsrayim ; un
of his father's servant with him , so as to go to Egypt ; and

הַדַד איז געווען אַ קליין ייִנגל . יח און זיי זײַנען אויפֿגעשטאַנען
Hadad iz geven a klein yingel . ych un zei zainen aoifgeshtanen
Hadad is having been a small boy . ych and they have arisen

arose out of Midyan, and came to Paran; and they took anashim with them out of Paran, and they came to Mitzrayim, unto Pharaoh Melech Mitzrayim; who gave him a bais, and assigned him lechem, and gave him eretz. [19] And Hadad found chen me'od in the sight of Pharaoh, so that he gave him for an isha the achot of his own isha, the achot Tachpeneis the gevirah *(royal lady, queen)*. [20] And the achot of Tachpeneis bore him Genuvat bno, whom Tachpeneis weaned in Bais Pharaoh; and Genuvat was in Bais Pharaoh among the Bnei Pharaoh. [21] And when Hadad heard in Mitzrayim that Dovid slept with Avotav, and that Yoav Sar HaTzava was dead, Hadad said to Pharaoh, Let me depart, that I may go to mine own eretz. [22] Then Pharaoh said unto him, But what hast thou lacked with me, that, hinei, thou seekest to go to thine own eretz? And he answered, Nothing; howbeit let me go anyway.

פָּון מִדְיָן , און זיי זיינען געקומען קיין פָּארָן, און זיי האָבן
hobn zei un Paran kein gekumen zainen zei un Midyan fun
have they and Paran to having come are they and Midyan from

מיטגענומען מיט זיך מענטשן פָּון פָּארָן, און זיינען געקומען
gekumen zainen un Paran fun mentshn zich mit mitgenumen
having come are and Paran from men self with taken

קיין מִצרַיִם צו פַּרעה דעם מלך פָּון מִצרַיִם . און ער האָט אים
im hot er un Mitsrayim fun melech dem Pharaoh tsu Mitsrayim kein
him has he and Egypt of king the Pharaoh to Egypt to

געגעבן אַ הויז , און האָט אָנגעזאָגט פַּאַר אים שפּייז , און אים געגעבן לאַנד.
land gegebn im un shpaiz im far ongezogt hot un hoiz a gegebn
land given him and food him for ordered has and house a given

יט און הַדַד האָט געפָּונען גרויס חן אין די אויגן פָּון פַּרעהן , און ער
er un Pharaohn fun oign di in chein grois gefunen hot Hadad un
he and Pharaoh of eyes the in favor great found has Hadad and

האָט אים געגעבן פַּאַר אָ וויַיב די שוועסטער פָּון זיין וויַיב, די שוועסטער
shvester di vaib zain fun shvester di vaib a far gegebn im hot
sister the wife his of sister the wife a for given him has

פָּון דער מלכּה תַּחפּניס האָט כ און די שוועסטער פָּון תַּחפּניס .
hot Tachpeneisen fun shvester di un Tachpeneis malke der fun
has Tachpeneis of sister the and Tachpeneis queen the of

אים געבאָרן זיין זון גנובַּתן , און תַּחפּניס האָט אים אָנטווייניט
antveint im hot Tachpeneis un Genuvatn zun zain geborn im
weaned him has Tachpeneis and Genuvat son his given birth to him

אין פַּרעהס הויז . און גנובַּת איז געווען אין פַּרעהס הויז
hoiz Pharaohs in geven iz Genuvat un hoiz Pharaohs in
house Pharaoh's in having been is Genuvat and house Pharaoh's in

צווישן די קינדער פָּון פַּרעהן . כא און ווי הַדַד האָט געהערט אין
in gehert hot Hadad vi un Pharaohn fun kinder di tsvishn
in heard has Hadad when and Pharaoh of children the among

מִצרַיִם אַז דָּוִד האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און אַז יוֹאָבּ
Yoav az un eltern zaine mit geleigt zich hot Dovid az Mitsrayim
Yoav that and fathers his with lain down self has Dovid that Egypt

דער חיל-לידער איז טויט, אַזוי האָט הַדַד געזאָגט צו פַּרעהן : לאָז
loz Pharaohn tsu gezogt Hadad hot azoi toit iz cheil-lider der
allow Pharaoh to said Hadad has thus dead was army-leader the

מיך אַוועק , און איך וועל גיין אין מיין לאַנד. כב האָט פַּרעה צו אים
im tsu Pharaoh hot land main in gein vel ich un avek mich
him to Pharaoh has land my in go will I and to leave me

געזאָגט: אָבער וואָס פֿעלט דיר בייַ מיר, אַז אָט ווילסטו גיין אין
in gein vilstu ot az mir bai dir felt vos ober gezogt
in go will you behold that me by for you(SG) lacks what but said

דיין לאַנד? האָט ער געזאָגט: גאָרנישט; אָבער אַוועקלאָזן מוזטו מיך
mich muztu aveklozn ober gornisht gezogt er hot land dain
me you must to release however nothing said he has land your

אַוועקלאָזן.
aveklozn
release

[23] And Elohim raised up against him another satan, Rezon ben Elyada, which fled from adonav Hadadezer Melech

כג אויך האָט אלקים אויפֿגעשטעלט אויף אים אַ שׂטן , רזון דעם
dem Rezon stn a im oif oifgeshtelt Elokim hot oich
the Rezon opponent an him against raised up G-d has also

זון פָּון אֶלְיָדָע , וואָס איז אַנטלאָפֿן פָּון זיין האַר , הַדַדעֶזֶר
zun fun Elyadaen fun vos iz antlofn zain har Hadadezer
son of Elyada of who has fled from his master Hadadezer

מלך פֹּון צוֹבָה . כד און ער האָט אויפֿגעקליבן אַרום זיך מענטשן , און
un mentshn zich arum oifgeklibn hot er un Tsovah fun melech
and men self round gathered has he and Tsovah of king

ער איז געווָארן דער הויפּטמאַן פֹּון אַ באַנדע , בעת דָּוִד האָט
hot Dovid beeis bande a fun hoiptman der gevorn iz er
has Dovid while raiding party a of head man the having become is he

געהרגעט די . און זיי זיינען אַוועקגעגאַנגען קיין דַּמֶּשֶׂק , און
un Damesek kein avekgegangen zainen zei un di geharget
and Damascus to went way are they and the ones killed

האָבן זיך אין איר באַזעצט, און האָבן געקיניגט אין דַּמֶּשֶׂק . כה און ער איז
iz er un Damesek in gekinigt hobn un bazetst ir in zich hobn
is he and Damascus in reigned have and settled it in self have

געווען אַ שׂטן צו ישְׂרָאֵל אַלע טעג פֹּון שלמהן , אַחוץ
achuts Shlomoen fun teg ale Yisroel tsu stn a geven
aside from Sh'lomo of days all Yisroel to opponent an having been

דאָס בייז וואָס הֲדַד . און ער האָט פֿײַנט געהאַט יִשְׂרָאֵל. און ער האָט
hot er un Yisroel gehat faint hot er un Hadad vos beiz dos
has he and Yisroel had hatred has he and Hadad which evil the

געקיניגט איבער אֲרָם .
Aram iber gekinigt
Aram over reigned

כו און יָרָבְעָם דער זון פֹּון נבָט , אֶפְרַתִּי פֹּון צְרֵדָה ,
Tseredah fun Efrayimer an Nevaten fun zun der Yarovam un
Tseredah of Ephrati an Nevat of son the Yarov'am and

שלמהס אַ קנעכט , וואָס דער נאָמען פֹּון זײַן מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der vos knecht a Shlomos
having been is mother his of name the whose servant a Sh'lomo's

צרוּעָה , אַ פֿרוי אַן אַלמנה , האָט אויך אויפֿגעהויבן זײַן האַנט אַקעגן דעם
dem akegn hant zain oifgehoibn oich hot almone an froi a Tseruah
the against hand his lifted up also has widow a woman a Tseruah

מלך . כז און דאָס איז די מעשׂה ווי אַזוי ער האָט אויפֿגעהויבן זײַן האַנט
hant zain oifgehoibn hot er azoi vi meise di iz dos un melech
hand his lifted up has he thus as matter the is this and king

אַקעגן דעם מלך : שלמה האָט געבויט דעם מלוא; ער האָט פֿאַרמויערט
farmoiert hot er melu dem geboit hot Shlomo melech dem akegn
walled up has he Millo the built has Sh'lomo king the against

דעם בראָך פֹּון זײַן פֿאָטערס דָּוִד שטאָט. כח און דער מאַן יָרָבְעָם איז
iz Yarovam man der un shtot Dovid foters zain fun broch dem
is Yarov'am man the and city Dovid father's his of breach the

געווען אַ העלדישער גיבור , און שלמה האָט געזען דעם יונג
yung dem gezen hot Shlomo un gibor heldisher a geven
young man the seen has Sh'lomo and warrior heroic a having been

אַז ער איז אַן אַרבעטטויער , און ער האָט אים אויפֿגעזעצט איבער דער גאַנצער
gantser der iber oifgezetst im hot er un arbettuer an iz er az
whole the over appointed him has he and hard worker an is he that

לאַסטאַרבעט פֹּון דעם הויז פֹּון יוֹסף .
Yosef fun hoiz dem fun lastarbet
Yosef of house the of hard work

כט און עס איז געווען אין יענער צײַט, וועז יָרָבְעָם איז
iz Yarovam ven tsait yener in geven iz es un
is Yarov'am when time that in having been is it and

אַרויסגעגאַנגען פֹּון ירוּשָׁלַיִם . האָט אים אָנגעטראָפֿן אויפֿן וועג דער
der veg oifn ongetrofn im hot Yerushalayim fun aroisgegangen
the way on encountered him has Yerushalayim from having come out

Tzovah; 24 And he gathered anashim unto him, and became sar gedood *(leader of a band of marauders)*, when Dovid slaughtered them of Tzovah; they went to Damascus, dwelt therein, and reigned he there as king. 25 And he was a satan to Yisroel all the days of Sh'lomo, in addition to ra'ah that Hadad did; and he despised Yisroel, and he ruled in Aram.

26 Also the eved Sh'lomo Yarov'am ben Nevat, an Ephrati of the Tzeredah *(Zeredah)*, whose shem immo was Tzeru'ah, an almanah, even he lifted up his yad against HaMelech. 27 And this is the account of his lifting up his yad against HaMelech; Sh'lomo built the Millo, and closed up the peretz of Ir Dovid Aviv. 28 And the ish Yarov'am was a gibbor chayil; and Sh'lomo seeing the na'ar that he was industrious, he put him over all the sevel *(load, burden, enforced labor)* of Bais Yosef.

29 And it came to pass at that time when Yarov'am went out of Yerushalayim, that HaNavi Achiyah the

נביא אַחִיָּה פֿון שילוֹ ; און ער איז געווען איינגעדעקט אין אַ נייַעם
naiem a in aingedekt geven iz er un Shiloh fun Achiyah novi
new a in clothed having been is he and Shiloh of Achiyah prophet

מאַנטל, און בלויז זיי ביידע זיַינען געווען אין פֿעלד. [ל] האָט אַחִיָּה
Achiyah hot feld in geven zainen beide zei bloiz un mantl
Achiyah has field in having been are two they only and mantle

אָנגענומען דעם נייַעם מאַנטל וואָס אויף אים, און האָט אים צעריסן אויף
oif tserisn im hot un im oif vos mantl naiem dem ongenumen
in torn it has and him on which is mantle new the grabbed

צוועלף שטיקער. [לא] און ער האָט געזאָגט צו יָרָבעָם : נעם דיר
dir nem Yorovamen tsu gezogt hot er un shtiker tsvelf
for you(SG) take Yarov'am to said has he and pieces twelve

, זע צען שטיקער, ווארעם אַזוי האָט גענזאָגט ה אלוקי ישְׂרָאֵל:
ze Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi vorem shtiker tsen
behold Yisroel the G-d of Hashem said has thus because pieces ten

איך רייס אַוועק די מלוכה פֿון שלמהס האַנט, און וועל דיר געבן
gebn dir vel un hant Shlomos fun meluche di avek rais ich
give to you(SG) will and hand Sh'lomo's from kingdom the away tear I

צען שבֿטים – [לב] און איין שבֿט זאָל אים בלייַבן , פֿון וועגן מיַין
main vegen fun blaibn im zol sheyvet ein un shvotim tsen
my sake of from remain to him shall tribe one and tribes ten

קנעכט דָּוִדן , און פֿון וועגן ירושָׁלַיִם , דער שטאָט וואָס איך האָב
hob ich vos shtot der Yerushalayim vegen fun un Dovidn knecht
have I which city the Yerushalayim sake of from and Dovid servant

זי אויסדערווויילט פֿון אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל – [לג] דערפֿאַר וואָס
vos derfar Yisroel fun shvotim ale fun oisderveilt zi
which for the reason Yisroel of tribes all from chosen her

זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן זיך געבוקט צו עַשְׁתֹּרֶת דער געטין
getin der Ashtoret tsu gebukt zich hobn un farlozen mich hobn zei
goddess the Ashtoret to bowed self have and forsaken me have they

פֿון די צידוֹנים , צו כְּמוֹש דעם אלקים פֿון מוֹאָבּ, און צו מִלכּוֹם דעם
dem milkum tsu un Moav fun Elokim dem Kemosh tsu Tsidonim di fun
the Milkom to and Moav of G-d the Kemosh to Tsidonim the of

אלקים פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן , און זיי זיַינען נישט גענאַנגען אין
in gegangen nisht zainen zei un Amon fun kinder di fun Elokim
in walked not are they and Ammon of children the of G-d

מיַינע וועגן , צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין מיַינע אויגן, און מיַינע
maine un oign maine in rechtfartik iz vos ton tsu vegen maine
my and eyes my in upright is what do to ways my

חוקים און מיַינע גענזעצן , אַזוי ווי זיַין פֿאָטער דָּוִד . [לד] אָבער
ober Dovid foter zain vi azoi gezetsn maine un chukkim
but Dovid father his as in same way laws my and statutes

איך וועל נישט אַוועקנעמען די גאַנצע מלוכה פֿון זיַין האַנט, נייערט איך
ich neyert hant zain fun meluche gantse di aveknemen nisht vel ich
I only hand his from kingdom whole the take away not will I

וועל אים לאָזן זיַין אַ פֿירשט אַלע טעג פֿון זיַין לעבן, פֿון וועגן מיַין
main vegen fun lebn zain fun teg ale firsht a zain lozn im vel
my sake of from life his of days all ruler a be let him will

קנעכט דָּוִדן , וואָס איך האָב אים אויסדערווויילט, ווייַל ער האָט געהיט
gehit hot er vail oisderveilt im hob ich vos Dovidn knecht
obey did he because chosen him have I whom Dovid servant

מיַינע גענבאָט און מיַינע גענזעצן . [לה] אָבער איך וועל אַוועקנעמען די
di aveknemen vel ich ober gezetsn maine un gebot maine
the take away will I but laws my and commandments my

Shiloni found him on the derech; and he had clothed himself with a salmah chadasha *(new garment, cloak)*; and they two were alone in the sadeh; [30] And Achiyah took hold of the salmah chadasha that was on him, and tore it into twelve pieces; [31] And he said to Yarov'am, Take for thee ten pieces; for thus saith Hashem Elohei Yisroel, Hineni, I will tear the mamlachah out of the yad Sh'lomo, and will give to thee asarah hashevatim. [32] (But he shall have hashevet haechad l'ma'an Dovid Avdi, and l'ma'an Yerushalayim, the Ir which I have chosen out of kol shivtei Yisroel;) [33] Because that they have forsaken Me, and have worshiped Ashtoret elohei Tzidonim, Kemosh elohei Moav, and Milkom elohei Bnei Ammon, and have not walked in My ways, to do that which is yashar in Mine eyes, and My chukkot and My mishpatim, as did Dovid Aviv. [34] Howbeit I will not take the whole mamlachah out of his yad; but I will make him nasi all the days of his life l'ma'an Dovid Avdi, whom I chose, because he was shomer over My mitzvot and My chukkot; [35] But I will

take the mamlachah out of yad beno, and will give it unto thee, even aseret hashevatim *(ten tribes)*. [36] And unto bno will I give shevet echad *(one tribe)*, l'ma'an Dovid Avdi may have a ner *(lamp)* always before Me in Yerushalayim, the Ir which I have chosen for Me to put My Shem there. [37] And I will take thee, and thou shalt reign according to all that thy nefesh desireth, and shalt be Melech over Yisroel. [38] And it shall be, if thou wilt pay heed unto all that I command thee, and wilt walk in My ways, and do that is yashar in My sight, to be shomer over My chukkot and My mitzvot, as Dovid Avdi did; that I will be with thee, and build thee a bais ne'eman *(enduring dynasty)* as I built for Dovid, and will give Yisroel unto thee. [39] And I for this afflict the zera Dovid, but not forever. [40] Sh'lomo sought therefore to kill Yarov'am. And Yarov'am arose, and fled into Mitzrayim, unto Shishak Melech Mitzrayim, and was in Mitzrayim until the Mot Sh'lomo.

מלוכה פֹּון דער האַנט זײַן זון , און וועל זי אָפּגעבן צו דיר –
meluche fun der hant zain zun un vel zi opgebn tsu dir
kingdom from the hand of his son and will it give up to you(SG)

די צען שבֿטים . [לו] און זײַן זון וועל איך געבן אײן שבֿט , כּדי אַ ליכט
di tsen shvotim un zain zun vel ich gebn ein shvet sheyvet kedei a licht
the ten tribes and his son will I give one tribe so that a light

זאָל בלײַבן מײַן קנעכט דָּוִדן אַלע טעג פֿאַר מיר אין ירושָׁלַיִם ,
zol blaibn main knecht Dovidn ale teg far mir in Yerushalayim
shall remain my servant Dovid all days before me in Yerushalayim

דער שטאָט וואָס איך האָב מיר אויסדערווײלט צו טאָן מײַן נאָמען
der shtot vos ich hob mir oisderveilt tsu ton main nomen
the city which I have for me chosen to do my name

דאָרטן. [לז] און דיך וועל איך נעמען , און וועסט קיניגן ווי וויַט דײַן
dortn un vest kinign vi vayt dain
there and you(SG) will reign as far your

האַרץ גלוסט, און וועסט זײַן אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל. [לח] און עס וועט זײַן ,
harts gelust un vest zain a melech iber Yisroel un es vet zain
heart desires and will be a king over Yisroel and it will be

אויב דו וועסט צוהערן אַלץ וואָס איך וועל דיר באַפֿעלן , און
oib du vest tsuhern alts vos ich vel dir bafeln un
if you(SG) will listen to all that I will you(SG) command and

וועסט גיין אין מײַנע וועגן , און וועסט טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין מײַנע
vest gein in maine vegen un vest ton vos iz rechtfartik in maine
will go in my ways and will do what is upright in my

אויגן, צו היטן מײַנע געזעצן און מײַנע , גענבאָט אַזוי ווי
oign tsu hitn maine gezetsn un maine gebot azoi vi
eyes to keep my laws and my commandments as in same way as

מײַן קנעכט דָּוִד האָט געטאָן, וועל איך זײַן מיט דיר , און וועל
main knecht Dovid hot geton vel ich zain mit dir un vel
my servant Dovid has done will I be with you(SG) and will

דיר בויען אַ זיכער הויז , אַזוי ווי איך האָב געבויט דָּוִדן ,
dir boien a zicher hoiz azoi vi ich hob geboit Dovidn
you(SG) build a sure house as in same way have I built for Dovid

און איך וועל געבן ישְׂרָאֵל צו דיר . [לט] און איך וועל פֿייניקן דעם זאָמען
un ich vel gebn Yisroel tsu dir un ich vel finiken dem zomen
and will I give Yisroel to you(SG) and will I afflict the seed

פֹּון דָּוִדן וועגן דעם, אָבער נישט אויף אַלע טעג.
fun Dovidn vegen dem ober nisht oif ale teg
of Dovid for account this but not for all days

[מ] און שלמה האָט געזוכט צו טייטן יָרָבְעָם . איז יָרָבְעָם
un Shlomo hot gezucht teitn tsu Yorovamen . iz Yorovam
and Sh'lomo has sought to kill Yarov'am . has Yarov'am

אויפֿגעשטאַנען און איז אַנטלאָפֿן קיין מִצרַיִם צו שישק דעם מלך פֹּון
un iz antlofn kein Mitsrayim tsu Shishak dem melech fun
and has fled to Egypt the Shishak king of

מִצרַיִם ; און ער איז געווען אין מִצרַיִם ביז שלמהס טויט .
Mitsrayim ; un er iz geven in Mitsrayim biz Shlomos toit .
Egypt ; and he is having been in Egypt until Sh'lomo's death .

41 And the rest of the acts of Sh'lomo, and all that he did, and his chochmah, are they not written in the Sefer Divrei Sh'lomo?

מא און די איבעריקע זאַכן , וועגן שלמהן אַלץ , אין וואָס ער
er vos alts un Shlomoen vegen zachn iberike di un
he which all that and Sh'lomo concerning things remaining the and

האָט געטאָן, און זײַן חכמה , דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos chochme zain un geton hot
the of book in written already is this wisdom his and done has

געשעענישן פֿון שלמהן .
Shlomoen fun gesheenishn
Sh'lomo of events

42 And the time that Sh'lomo reigned in Yerushalayim over kol Yisroel was arba'im shanah.

מב און די טעג וואָס שלמה האָט געקיניגט אין ירושָלַיִם איבער
iber Yerushalayim in gekinigt hot Shlomo vos teg di un
over Yerushalayim in reigned has Sh'lomo which days the and

גאַנץ יִשְׂרָאֵל, זײַנען געווען פֿערציק יאָר .
yor fertsik geven zainen Yisroel gants
years forty having been are Yisroel all

43 And Sh'lomo slept with Avotav, and was buried in the Ir Dovid Aviv: and Rechav'am bno reigned in his place.

מג און שלמה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Shlomo un
is he and fathers his with lain down self has Sh'lomo and

באַגראָבן געווארן אין זײַן פֿאָטער דָּוִדס-שטאָט , און זײַן זון
zun zain un Dovids-Shtot foter zain in gevorn bagrobn
son his and Ir Dovid father his in having become buried

רחַבעָם איז געווארן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Rechavam
place his on king having become is Rehoboam

12 And Rechav'am went to Shechem; for kol Yisroel were come to Shechem to make him Melech.

יב און רחַבעָם איז געגאַנגען קיין שכֶם , וויל קיין שכֶם
Shechem kein vail Shechem kein gegangen iz Rechavam un
Shechem to for Shechem to having gone is Rehoboam and

איז געקומען גאַנץ יִשְׂרָאֵל אים צו מאַכן פֿאַר אַ מלך .
melech a far machn tsu im Yisroel gants gekumen iz
king a for make to him Yisroel all having come is

2 And it came to pass, when Yarov'am Ben Nevat, who was yet in Mitzrayim, heard of it, (for he had fled from the presence of HaMelech Sh'lomo, and Yarov'am dwelt in Mitzrayim); 3 That they sent and called him. And Yarov'am and kol Kehal Yisroel came, and spoke unto Rechav'am, saying, 4 Avicha made our ol *(yoke)* difficult; now therefore make thou the grievous avodat Avicha, and his heavy ol *(yoke)* which he put upon us, lighter, and we will serve thee. 5 And he

ב און עס איז געווען , ווי יָרָבעָם דער זון נבָטן האָט
hot Nevaten fun zun der Yarovam vi geven iz es un
has Nevat of son the Yarov'am when come to pass is it and

דערהערט – ווואָרעם ער איז נאָך געווען אין מִצרַיִם , ווווהין ער איז
iz er vuhin Mitsrayim in geven noch iz er vorem derhert
has he where Egypt in having been still was he because heard

אַנטלאָפֿן פֿון מלך שלמה ; און יָרָבעָם איז געבליבן אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in geblibn iz Yarovam un Shlomo melech fun antlofn
Egypt in remain is Yarov'am and Sh'lomo king from fled

ג און מע האָט געשיקט און אים גערופֿן – אַזוי איז יָרָבעָם געקומען
Yarovam gekumen iz azoi gerufn im un geshikt hot me un
Yarov'am having come is so called him and sent have they and

און די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן געדעדט צו
tsu geredt hobn zei un Yisroel fun ainzamlung gantse di un
to spoken have they and Yisroel of gathering whole the and

רחַבעָמען , אַזוי צו זאָגן : ד דײַן פֿאָטער האָט שווער געמאַכט אונדזער
undzer gemacht shver hot foter dain zogn tsu azoi Rechavamen
our made heavy has father your say to thus Rechavam

יאָך , און אַצונד פֿאַרגרינגער דו דעם האַרטן דינסט פֿון דײַן
dain fun dinst hartn dem du fargringer atsund un yoch
your of service hard-hearted the you lighten now and yoke

פֿאָטער, און זײַן שווער יאָך , וואָס ער האָט אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז, און
un undz oif aroifgeleigt hot er vos yoch shver zain un foter
and us on placed has he which yoke heavy his and father

said unto them, Depart yet for shloshah yamim, then come back to me. And HaAm departed.

[6] And HaMelech Rechav'am consulted with the Zekenim, that stood before Sh'lomo Aviv while he yet lived, and said, How do ye advise that I may return answer to HaAm Hazeh? [7] And they spoke unto him, saying, If thou wilt be an eved unto this people today, and wilt serve them, and answer them, and speak devarim tovim to them, then they will be thy avadim kol hayamim. [8] But he forsook the atzat HaZekenim *(counsel of the Elders)*, which they had given him, and consulted with the yeladim *(young people)* that were grown up with him, and which stood before him *(i.e., were in his court)*; [9] And he said unto them, What counsel give ye that we may return answer to HaAm Hazeh, who have spoken to me, saying, Make the ol *(yoke)* which Avicha did put upon us lighter? [10] And the yeladim that were grown up with him spoke unto him, saying, Thus shalt thou speak unto HaAm hazeh that spoke unto thee, saying, Avicha made

מִיר וועלן דיר דינען. ח הָאָט ער צו זיי געזאָגט: גייט אַוועק אויף נאָך
veln mir dir dinen hot er tsu zei gezogt geit avek oif noch
will we you(SG) serve has he them to said go away to after

דריי טעג, און קומטווידער צו מיר. איז דאָס פֿאָלק אַוועקגעגאַנגען.
drai teg un kumt vider tsu mir iz dos folk avekgegangen
three days and come again to me this people went away

ט הָאָט דער מלך רחַבעָם זיך געעצהט מיט די זקנים וואָס פֿלעגן
Rechavam melech der hot zich geeitset mit di zkeinim vos flegn
Rehoboam king the has self consulted with the elders who would

שטיין פֿאַר זיין פּנים, בעת ער האָט געלעבט, אַזוי צו זאָגן:
shtein far zain foter hot gelebt ven er tsu azoi zogn
stand before his father has lived when he to so say

י האָבן וויי עצהט איר מיר צו געבן אַן ענטפֿער דעם דאָזיקן פֿאָלק?
vi eitset ir mir tsu gebn an entfer dem dozikn folk hobn
how counsels you to me for to give an answer the this people have

יא זיי צו אים געדעט, אַזוי צו זאָגן: אויב דו וועסט היינט זיין אַ קנעכט צו
tsu knecht a zain haint vest du oib zogn tsu azoi geredt im tsu zei
to servant a be today will you if say to so spoken him to they

דעם דאָזיקן פֿאָלק, און וועסט זיי דינען, און וועסט זיי ענטפֿערן און
un entfern zei vest un dinen zei vest un folk dozikn dem
and answer to them will and serve them will and people this the

רעדן צו זיי גוטע רייד, וועלן זיי דיר זיין קנעכט אויף אַלע טעג.
teg ale oif knecht zain dir zei veln reid gute zei tsu redn
days all for servants be you(SG) they will words good them to speak

יב יא אָבער ער האָט פֿאַרלאָזן די עצה פֿון די זקנים וואָס זיי
zei vos zkeinim di fun eitse di farlozen hot er ober
they which elders the of counsel the abandoned has he but

האָבן אים געעצהט, און ער האָט זיך געעצהט מיט די יונגעלייַט וואָס
vos yungelait di mit geeitset zich hot er un geeitset im hobn
who young men the with consulted self has he and advised him have

זיינען אויסגעוואַקסן מיט אים, וואָס זיינען געשטאַנען פֿאַר אים. יט און
un im far geshtanen zainen vos im mit oisgevaksn zainen
and him before stood were who him with grown up have

ער האָט צו זיי געזאָגט: וואָס עצהט איר, מיר זאָלן געבן אַן ענטפֿער
entfer an gebn zoln mir ir eitset vos gezogt zei tsu hot er
answer an give shall me you counsels what said them to has he

דעם דאָזיקן פֿאָלק, וואָס האָבן צו מיר גערעדט אַזוי צו זאָגן: פֿאַרגרינגער
fargringer zogn tsu azoi geredt mir tsu hobn vos folk dozikn dem
lighten say to thus spoken me to have which people this the

יי האָבן צו אים דיין פֿאָטער האָט אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז? יי
im tsu hobn undz oif aroifgeleigt hot foter dain vos yoch dem
him to have us on placed has father your which yoke the

גערעדט די יונגעלייַט וואָס זיינען אויפֿגעוואַקסן מיט אים, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi im mit oifgevaksn zainen vos yungelait di geredt
say to thus him with grown up have who young men the spoken

אַזוי זאָלסטו זאָגן צו דעם דאָזיקן פֿאָלק וואָס האָבן צו דיר גערעדט,
geredt dir tsu hobn vos folk dozikn dem tsu zogn zolstu azoi
spoken you(SG) to have who people this the to say shall you so

דערום אַזוי צו זאָגן: דיין פֿאָטער האָט שווער גענאַכט אונדזער יאָך, דערום
derum yoch undzer gemacht shver hot foter dain zogn tsu azoi
therefore yoke our made heavy has father your say to thus

our ol *(yoke)* heavy, but make thou it lighter unto us; thus shalt thou say unto them, My little finger shall be thicker than the loins of Avi!
11 And now whereas Avi did lay on you an ol kaved *(heavy yoke)*, I will add to your ol *(yoke)*; Avi hath scourged you with shotim *(whips)*, but I will scourge you with akrabim *(scorpions)*.
12 So Yarov'am and kol HaAm came to Rechav'am the Yom HaShelishi, just as HaMelech had appointed, saying, Come to me again the Yom HaShelishi. 13 And HaMelech answered HaAm roughly, and forsook the atzat HaZekenim *(counsel of the Elders)* that they gave him; 14 And spoke to them according to atzat HaYeladim, saying, Avi made your ol *(yoke)* heavy, and I will add to your ol *(yoke)*; Avi also scourged you with shotim *(whips)*, but I will scourge you with akrabim.
15 So HaMelech paid heed not unto HaAm; for the sibbah *(turn of events)* was from Hashem, in order that He might perform His davar, which Hashem spoke by Achiyah the Shiloni unto Yarov'am Ben Nevat.

פַֿאַרגרינגער דו אונדז – אַזוי זאָלסטו רעדן צו זיי : מײַן מינדסטער
mindster main zei tsu redn zolstu azoi undz du fargringer
smallest my them to speak shall you so us you lighten

פֿינגער איז דיקער פֿון מײַן פַֿאָטערס לענדן. יא און אַצונד , מײַן פַֿאָטער
foter main atsund un lendn foters main fun diker iz finger
father my now and waist father's my than thicker is finger

האָט אויף אײַך אויפֿגעלאָדן אַ שווערן יאָך , און איך וועל נאָך צולייגן צו
tsu tsuleigen noch vel ich un yoch shvern a oifgelodn aich oif hot
to add after will I and yoke heavy a loaded you on has

אײַער יאָך ; מײַן פַֿאָטער האָט אײַך געשטראָפֿט מיט ריטער, און איך וועל
vel ich un riter mit geshtroft aich hot foter main yoch aier
will I and rods with punished you has father my yoke your

אײַך שטראָפֿן מיט שקאָרפּיאָנען .
shekorpionen mit shtrofn aich
scorpions with punish you

יב איז געקומען ירָבעָם און דאָס גאַנצע פֿאָלק צו רחַבעָמען אויף
oif Rechavamen tsu folk gantse dos un Yarovam gekumen iz
on Rechavam to people whole this and Yarov'am having come is

דריטן טאָג, אַזוי ווי דער מלך האָט געהייסן, אַזוי צו זאָגן : קומט ווידער
vider kumt zogn tsu azoi geheisn hot melech der vi azoi tog dritn
again come say to thus ordered had king the as just day third

צו מיר אויפֿן דריטן טאָג. יג און דער מלך האָט געענטפֿערט דעם פֿאָלק
folk dem geentfert hot melech der un tog dritn oifn mir tsu
people the answered has king the and day third on me to

האַרט , און ער האָט פֿאַרלאָזן די עצה , פֿון די זקנים וואָס זיי
zei vos zkeinim di fun eitse di farlozen hot er un hart
they who elders the from counsel the forsaken has he and harshly

האָבן אים געעצהט. יד און ער האָט צו זיי גערעדט אַזוי ווי די עצה פֿון
fun eitse di vi azoi geredt zei tsu hot er un geeitset im hobn
of counsel the as just spoken them to has he and advised him have

די יונגעלײַט , אַזוי צו זאָגן : מײַן פַֿאָטער האָט שווער געמאַכט אײַער
aier gemacht shver hot foter main zogn tsu azoi yungelait di
your made heavy has father my say to so young men the

יאָך , און איך וועל נאָך צולייגן צו אײַער יאָך ; מײַן פַֿאָטער האָט אײַך
aich hot foter main yoch aier tsu tsuleigen noch vel ich un yoch
you has father my yoke your to add after will I and yoke

געשטראָפֿט מיט ריטער, און איך וועל שטראָפֿן מיט שקאָרפּיאָנען .
shekorpionen mit shtrofn aich vel ich un riter mit geshtroft
scorpions with punish you will I and rods with punished

טו און דער מלך האָט נישט צוגעהערט צום פֿאָלק , ווײַל דאָס איז
iz dos vorem folk tsum tsugehert nisht hot melech der un
is this because people to paid heed not has king the and

געווען באַשערט פֿון ה , כּדי מקיים צו זײַן זײַן וואָרט,
vort zain zain tsu mekayem kedei Hashem fun bashert geven
word his his to fulfill so as Hashem from appointed having been

וואָס ה האָט גערעדט דורך אַחִיָהן פֿון שילוֹ צו ירָבעָם
dem Yarovam tsu Shiloh fun Achiyahn durch geredt hot Hashem vos
the Yarov'am to Shiloh of Achiyah by spoken has Hashem which

זון פֿון נבָט .
Nevaten fun zun
Nevat of son

16 So when kol Yisroel saw that HaMelech paid heed not unto them, HaAm answered HaMelech, saying,
What chelek have we in Dovid?
Neither have we nachalah in Ben Yishai;
to your ohalim, O Yisroel!
Now see to thine own Bais, Dovid!
So Yisroel departed unto their ohalim.
17 But as for the Bnei Yisroel which dwelt in the towns of Yehudah, Rechav'am reigned over them.

טז און ווי גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָט געזען, אַז דער מלך האָט נישט
nisht hot melech der az gezen hot Yisroel gants vi un
not has king the that seen has Yisroel all when and

צוגעהערט צו זיי, אַזוי האָט דאָס גאַנצע פֹּאָלק געגעבן דעם מלך אַן
an melech dem gegebn folk gantse dos hot azoi zei tsu tsugehert
an king the given people whole this has so them to paid heed

ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi entfer
say to so answer

מיר האָבן נישט קיין חלק אין דָּוִדן,
Dovidn in chelek kein nisht hobn mir
Dovid in portion any not have we

און קיין ירושה אין דעם זון פֿון יִשַׁי.
Yishaien fun zun dem in yerushe kein un
Yishai of son the in inheritance any and

צו דיַינע גצעלטן, יִשְׂרָאֵל!
Yisroel getseltn daine tsu
Yisroel tents your to

אַצונד קוק זיך אום אויף דיַין הויז, דָּוִד!
Dovid hoiz dain oif um zich kuk atsund
Dovid house your on back self look now

יז נאָר די קינדער פֿון און יִשְׂרָאֵל איז אַוועקגעגאַנגען צו זיַינע גצעלטן.
fun kinder di nor getseltn zaine tsu avekgegangen iz Yisroel un
of children the but tents his to went way is Yisroel and

יִשְׂרָאֵל וואָס זיַינען אין די שטעט פֿון יהוּדה, איבער זיי איז
iz zei iber Yehudah fun shtet di in gezesn zainen vos Yisroel
is them over Yehudah of cities the in settled are which Yisroel

געבליבן קיניג רחַבעָם.
Rechavam kinign geblibn
Rechav'am reign remain

18 Then HaMelech Rechav'am sent Adoram, who was over the mas *(forced labor)*; and kol Yisroel stoned him, that he died. Therefore HaMelech Rechav'am made speed to get himself up to his merkavah, to flee to Yerushalayim.

יח און דער מלך רחַבעָם האָט אַרויסגעשיקט אַדוֹרמען וואָס איבער
iber vos Adoramen aroisgeshikt hot Rechavam melech der un
over who Adoram sent out has Rechav'am king the and

דעם צינדז, און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן אים פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער, און
un shteiner mit farvorfen im hobn Yisroel gants un tsindz dem
and stones with pelt with him have Yisroel all and forced labor the

ער איז געשטאָרבן, און דער מלך רחַבעָם האָט זיך געאיילט אַרויפֿצוגיין
aroiftsugein geailt zich hot Rechavam melech der un geshtorbn iz er
go up hurried self has Rechav'am king the and died is he

אויף זיַין רייַטוואָגן, צו אַנטלויפֿן קיין ירוּשָׁלַיִם.
Yerushalayim kein antloifn tsu raitvogn zain oif
Yerushalayim to fleeing to chariot his on

19 So Yisroel has been in rebellion against the Bais Dovid unto this day.

יט און יִשְׂרָאֵל האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם הויז פֿון דָּוִד ביז אויף
oif biz Dovid fun hoiz dem on vidershpenikt hot Yisroel un
on unto Dovid of house the on rebelled against has Yisroel and

היַינטיקן טאָג.
tog haintikn
day this very

20 And it came to pass, when kol Yisroel heard that Yarov'am was come again, that they sent and called him unto the

כ און עס איז געווען, ווי גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָט געהערט, אַז יָרָבעָם האָט זיך
zich hot Yarovam az gehert hot Yisroel gants vi geven iz es un
self has Yarov'am that heard has Yisroel all as was is it and

אומגעקערט, אַזוי האָבן זיי געשיקט און אים גערופֿן צו דער איַינזאַמלונג,
ainzamlung der tsu gerufn im un geshikt zei hobn azoi umgekert
gathering the to called him and sent they have so returned

Edah, and made him melech over kol Yisroel; there was none that followed the Bais Dovid, but the Shevet Yehudah only.

און זיי האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער גאַנץ ישְׂרָאֵל. קיינער איז
iz keiner Yisroel gants iber melech a far gemacht im hobn zei un
is anyone Yisroel all over king a for made him have they and

נישט געבליבן הינטער דעם הויז פֿון דָּוִד , אַחוץ שבֶּט יהוּדה
Yehudah sheyvet achuts Dovid fun hoiz dem hinter geblibn nisht
Yehudah tribe aside from Dovid of house the behind remain not

אַליין.
alein
alone

כא און רחַבעָם איז געקומען קיין ירושָלַיִם , און ער האָט
hot er un Yerushalayim kein gekumen iz Rechavam un
has he and Yerushalayim to come is Rechav'am and

איינגעזאַמלט דאָס גאַנצע הויז פֿון יהוּדה , און שבֶּט בנימין ,
Binyamin sheyvet un Yehudah fun hoiz gantse dos aingezamlt
Binyamin tribe and Yehudah of house whole this gathered

הונדערט און אַכציק טויזנט געקליבענע קריגסלייט, מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome krigslait geklibene toiznt achtsik un hundert
wage to war warriors chosen thousand eighty and hundred

מיט דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, כּדי אומצוקערן די מלוכה צו רחַבעָם
Rechavam tsu meluche di umtsukeren kedei Yisroel fun hoiz dem mit
Rechav'am to kingdom the to return so that Yisroel of house the with

דעם זון פֿון שלמהן .
Shlomoen fun zun dem
Sh'lomo of son the

כב איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו שמַעיָה דעם מאַן פֿון ג-ט,
G-t fun man dem Shemayah tsu geven Hashem fun vort dos iz
G-d of man the Shema'yah to was Hashem of word this is

כג אַזוי צו זאָגן: זאָג צו רחַבעָם דעם זון פֿון שלמהן , דעם מלך
melech dem Shlomoen fun zun dem Rechavam tsu zog zogn tsu azoi
king the Sh'lomo of son the Rechav'am to speak say to so

פֿון יהוּדה , און צו דעם גאַנצן הויז פֿון יהוּדה און בנימין , און
un Binyamin un Yehudah fun hoiz gantsn dem tsu un Yehudah fun
and Binyamin and Yehudah of house all the to and Yehudah of

כד דעם איבעריקן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט ה גערעדט: איר
ir gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi folk iberikn dem
you said Hashem has so say to so people rest of the the

זאָלט נישט אַרויפֿגיין, און איר זאָלט נישט מלחמה האַלטן מיט אייַער
aier mit haltn milchome nisht zolt ir un aroifgein nisht zolt
your with wage war not shall you and go up not shall

ברידער , די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. קערט אייַך אום איטלעכער צו זיין
zain tsu itlecher um aich kert Yisroel fun kinder di brider
his to each back you turn Yisroel of children the brothers

הויז , וואָרעם פֿון מיר איז געשען די דאָזיקע זאַך . און זיי האָבן
hobn zei un zach dozike di geshen iz mir fun vorem hoiz
have they and thing this the happen is me from because house

צוגעהערט דאָס וואָרט פֿון ה , און זיינען אַוועקגעגאַנגען צוריק, אַזוי ווי
vi azoi tsurik avekgegangen zainen un Hashem fun vort dos tsugehert
as so back went way are and Hashem of word this paid heed

דאָס וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dos
Hashem of word this

21 And when Rechav'am was come to Yerushalayim he assembled kol Bais Yehudah, with the Shevet Binyamin, a hundred and fourscore thousand bachur oseh milchamah *(chosen fighting men)*, to fight against Bais Yisroel, to regain the Kingdom for Rechav'am Ben Sh'lomo.

22 But the Devar HaElohim came unto Shema'yah the Ish HaElohim, saying,

23 Speak unto Rechav'am Ben Sh'lomo Melech Yehudah, and unto kol Bais Yehudah and Binyamin, and to the remnant of the people, saying,

24 Thus saith Hashem, Ye shall not go up, nor fight against your brethren the Bnei Yisroel; Shuvu *(go back! return!)* every ish to his bais; for this thing is from Me. They paid heed therefore to the Devar Hashem, and turned around to depart, according to the Devar Hashem.

כה און ירָבעָם האָט ארומגעבויט שכֶם אין דעם געבערג פון
fun geberg dem in Shechem arumgeboit hot Yarovam un
of mountain the in Shechem built up has Yarov'am and

אפרים , און האָט זיך אין איר באַזעצט. און ער איז ארויסגעגאַנגען פון
fun aroisgegangen iz er un bazetst ir in zich hot un Efrayim
from having come out is he and settled it in self has and Ephrayim

דאָרטן, און האָט ארומגעבויט פנואל .
Penuel arumgeboit hot un dortn
Penuel built up has and there

[25] Then Yarov'am built Shechem in har Ephrayim, and dwelt therein; and went out from there, and built Penuel.

כו און ירָבעָם האָט געזאָגט ביי זיך אין האַרצן: אַצונד וועט די מלוכה
meluche di vet atsund hartsn in zich bai gezogt hot Yarovam un
kingdom the will now heart in self in said has Yarov'am and

זיך אומקערן צו דעם הויז פון דָוִד . כז אויב דאָס דאָזיקע פאָלק וועט
vet folk dozike dos oib Dovid fun hoiz dem tsu umkeren zich
will people this the if Dovid of house the to return self

אַרויפגיין צו מאַכן שלאַכטאָפּפער אין דעם הויז פון ה אין
in Hashem fun hoiz dem in shlachtopfer machn tsu aroifgein
in Hashem of house the in slaughter sacrifice make to go up

ירושָלַיִם , וועט דאָס האַרץ פון דעם דאָזיקן פאָלק זיך אומקערן צו
tsu umkeren zich folk dozikn dem fun harts dos vet Yerushalayim
to return selves people this the of heart the will Yerushalayim

זייער האַר , צו רחַבעָם דעם מלך פון יהוּדה , און זיי וועלן
veln zei un Yehudah fun melech dem Rechavam tsu har zeyer
will they and Yehudah of king the Rechav'am to master their

מיך הרגענען , און וועלן זיך אומקערן צו רחַבעָם דעם מלך פון
fun melech dem Rechavam tsu umkeren zich veln un hargenen mich
of king the Rechav'am to return selves will and kill me

יהוּדה .
Yehudah
Yehudah

[26] And Yarov'am said in his lev, Now shall the mamlachah return to the Bais Dovid: [27] If HaAm Hazeh go up to offer zevakhim *(sacrifices)* at the Beis Hashem at Yerushalayim, then shall lev HaAm Hazeh turn back unto adoneihem, even unto Rechav'am Melech Yehudah, and they shall kill me, and return to Rechav'am Melech Yehudah.

כח האָט דער מלך זיך באַקלערט , און האָט געמאַכט צוויי גילדערנע
gilderne tsvei gemacht hot un baklert zich melech der hot
golden two made has and took counsel self king the has

קעלבער; און ער האָט צו זיי געזאָגט: גענוג אייך אַרויפגיין קיין
kein aroifgein aich genug gezogt zei tsu hot er un kelber
to go up you enough said them to has he and calves

ירושָלַיִם ! אָט זיינען דיַינע ג-טער, ישְׂרָאֵל, וואָס האָבן דיך
dich hobn vos Yisroel g-ter daine zainen ot Yerushalayim
you(SG) have which Yisroel g-ds your are behold Yerushalayim

אויפגעבראַכט פון לאַנד מִצרַיִם . כט און ער האָט איינס אַוועקגעשטעלט
avekgeshtelt eins hot er un Mitsrayim land fun oifgebracht
placed one has he and Egypt land out of brought up

אין בֵּית-אֵל, און איינס האָט ער אַוועקגעשטעלט אין דָן . ל און די דאָזיקע
dozike di un Dan in avekgeshtelt er hot eins un Beis-El in
this the and Dan in placed he has one and Beit-El in

זאַך איז געוואָרן פַאַר אַ זינד; און דאָס פאָלק איז געגאַנגען צו איינעם
einem tsu gegangen iz folk dos un zind a far gevorn iz zach
together to having gone is people this and sin a for become is thing

ביז קיין דָן . לא און ער האָט געמאַכט הייזער פון בָּמות , און האָט
hot un bamot fun haizer gemacht hot er un Dan kein biz
has and high places of houses made has he and Dan to unto

געמאַכט כֹּהנים פון צווישן דעם פאָלק וואָס זיינען נישט געווען פון די
di fun geven nisht zainen vos folk dem tsvishn fun koyanim gemacht
the of were not are which people the among of kohanim made

[28] Whereupon HaMelech took counsel, and made two eglei zahav *(calves of gold)*, and said unto them, It is too much for you to go up to Yerushalayim; hinei, eloheicha, O Yisroel, which brought thee up out of Eretz Mitzrayim. [29] He set the one in Beit-El, the other put he in Dan. [30] And this thing became chattat *(sin)*; for the people went to worship before the one, even as far as Dan. [31] And he made a bais for the high places, and made kohanim of the lowest

of the people, which were not of the Bnei Levi. [32] And Yarov'am ordained a chag in the eighth month, on the fifteenth day of the month, like unto the chag that is in Yehudah, and he offered upon the mizbe'ach. So did he in Beit-El, sacrificing unto the agalim *(calves)* that he had made; and he installed in Beit-El the kohanim of the high places which he had made. [33] So he offered upon the mizbe'ach which he had made in Beit-El the fifteenth day of the eighth month, even in the month which he had devised of his own lev; and ordained a chag unto the Bnei Yisroel; and he offered upon the mizbe'ach, and burned ketoret.

קינדער פֿון לֵוִי . לב און יָרָבעָם האָט געמאַכט אַ יום־טובֿ אין אַכטן
achten in yom-tov a gemacht hot Yarovam un Levi fun kinder
the eighth in festival a made has Yarov'am and Levi of children

חודש , אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון חודש , אַזוי ווי דער יום־טובֿ וואָס אין
in vos yom-tov der vi azoi choidesh fun tog fuftsntn in choidesh
in which festival the like so month of day fifteenth in month

יהודה , און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן מזבח . אַזוי האָט ער געטאָן
geton er hot azoi mizbeyech oifn aroifgegangen iz er un Yehudah
done he has so altar on having gone up is he and Yehudah

אין בֵּית־אֵל, כּדי צו שלאַכטן צו די קעלבער וואָס ער האָט געמאַכט;
gemacht hot er vos kelber di tsu shlachtn tsu kedei Beis-El in
made has he which calves the to sacrifice to so that Beit-El in

און ער האָט געשטעלט אין בֵּית־אֵל די כֹּהנים פֿון די בָּמות וואָס
vos bamot di fun koyanim di Beis-El in geshtelt hot er un
which high places the of kohanim the Beit-El in established has he and

ער האָט געמאַכט. לג און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף דעם מזבח וואָס
vos mizbeyech dem oif aroifgegangen iz er un gemacht hot er
which altar the on having gone up is he and made has he

ער האָט געמאַכט אין בֵּית־אֵל, אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון אַכטן חודש ,
choidesh achten fun tog fuftsntn in Beis-El in gemacht hot er
month the eighth of day fifteenth in Beit-El in made has he

אין דעם חודש וואָס ער האָט אויסגעקלערט פֿון זײַן האַרצן; און
un hartsn zain fun oisgeklert hot er vos choidesh dem in
and heart his of devised has he which month the in

ער האָט געמאַכט אַ יום־טובֿ בײַ די קינדער פֿון ישׂרָאֵל, און ער איז
iz er un Yisroel fun kinder di bai yom-tov a gemacht hot er
is he and Yisroel of children the unto festival a made has he

אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן מזבח צו דעמפֿן .
demfn tsu mizbeyech oifn aroifgegangen
burn up in smoke to altar on having gone up

יג

ערשט אַ מאַן פֿון ג־ט איז אָנגעקומען פֿון יהודה דורך דעם
dem durch Yehudah fun ongekumen iz G-t fun man a ersht
the by Yehudah from arrived is G-d of man a behold

ווארט פֿון ה קיין בֵּית־אֵל, וועון יָרָבעָם איז געשטאַנען אויפֿן
oifn geshtanen iz Yarovam ven Beis-El kein Hashem fun vort
by the stood is Yarov'am when Beit-El to Hashem of word

מזבח צו דעמפֿן . ב און ער האָט אויסגערופֿן צום מזבח
mizbeyech tsum oisgerufn hot er un demfn tsu mizbeyech
altar to called out has he and burn up in smoke to altar

דורך דעם וואָרט פֿון ה , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem fun vort dem durch
said has and Hashem of word the by

מזבח ! מזבח ! אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi mizbeyech mizbeyech
said Hashem has so altar O altar

זע , אַ זון וועט געבאָרן טעם הויז פֿון דָּוִד –
Dovid fun hoiz dem geborn vert zun a ze
Dovid of house the given birth to shall be son a behold

יאֹשִׁיָהו וועט זײַן נאָמען זײַן ,
zain nomen zain vet Yoshiyah
be name his will Yoshiyah

13 And, hinei, by the Devar Hashem there came an Ish HaElohim out of Yehudah unto Beit-El; and Yarov'am stood by the mizbe'ach to burn ketoret. [2] And he cried against the mizbe'ach by the Devar Hashem, and said,

O mizbe'ach, mizbe'ach,
thus saith Hashem;
Hinei, ben nolad *(a son shall be born)* unto
the Bais Dovid,
Yoshiyah shmo;
and upon thee shall
he offer

און ער וועט שעכטן אויף דיר
dir oif shechtn vet er un
you(SG) on slaughter will he and

די כֹּהנים פֿון די במות וואָס דעמפֿן אויף דיר ;
dir oif demfn vos bamot di fun koyanim di
you(SG) on burn up in smoke which high places the of kohanim the

און ביינער פֿון מענטשן וועט מען פֿאַרברענען אויף דיר .
dir oif farbrenen men vet mentshn fun beiner un
you(SG) on burn up they will men of bones and

ג און ער האָט געגעבן אין יענעם טאָג אַ צייכן , אַזוי צו זאָגן : דאָס איז
iz dos zogn tsu azoi tseichn a tog yenem in gegebn hot er un
is this say to so sign a day that in given has he and

דער צייכן וואָס ה האָט געזאָגט: זע , דער מזבח וועט
vert mizbeyech der ze gezogt hot Hashem vos tseichn der
shall be altar the behold said has Hashem which sign the

צעריסן , און די אַש וואָס אויף אים וועט זיך אויסשיטן.
oisshitn zich vet im oif vos ash di un tserisn
pour out selves will it on which ashes the and split apart

ד און עס איז געווען, ווי דער מלך האָט געהערט דאָס וואָרט פֿון דעם
dem fun vort dos gehert hot melech der vi geven iz es un
the of word this heard has king the as was is it and

מאַן פֿון ג-ט וואָס ער האָט אויסגערופֿן צום מזבח אין בֵּית-אֵל, אַזוי
azoi Beis-El in mizbeyech tsum oisgerufn hot er vos G-t fun man
so Beit-El in altar to called out has he that G-d of man

האָט יָרָבעָם אויסגעשטרעקט זיין האַנט פֿון מזבח , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mizbeyech fun hant zain oisgeshtrekt Yarovam hot
say to so altar of hand his stretched out Yarov'am has

כאַפּט אים. און זיין האַנט וואָס ער האָט אויסגעשטרעקט אויף אים, איז
iz im oif oisgeshtrekt hot er vos hant zain un im chapt
is him on stretched out has he which hand his and him seize

איינגעדאָרט געוואָרן , און ער האָט זי נישט געקענט אומקערן צו
tsu umkeren gekent nisht zi hot er un gevorn aingedart
to return able not it has he and having become utterly wither

זיך . ה און דער מזבח איז צעריסן געוואָרן , און די אַש
ash di un gevorn tserisn iz mizbeyech der un zich
ashes the and having become split apart is altar the and self

האָט זיך אויסגעשאָטן פֿון מזבח , אַזוי ווי דער צייכן וואָס
vos tseichn der vi azoi mizbeyech fun oisgeshotn zich hot
which sign the as according to altar from poured out selves has

דער מאַן פֿון ג-ט האָט געגעבן דורך דעם וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dem durch gegebn hot G-t fun man der
Hashem of word the by given has G-d of man the

ו האָט דער מלך זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צום מאַן פֿון ג-ט :
G-t fun man tsum gezogt hot un opgerufn zich melech der hot
G-d of man to said has and responded self king the has

בעט אַקאָרשט בײַ ה דײַן ג-ט, און זיי מתפּלל פֿאַר מיר, אַז
az mir far mispalel zai un G-t dain Hashem bai akorsht bet
that me for praying be and G-d your Hashem by now entreat

מײַן האַנט זאָל זיך אומקערן צו מיר. האָט דער מאַן פֿון ג-ט געבעטן
gebetn G-t fun man der hot mir tsu umkeren zich zol hant main
entreated G-d of man the has me to return self shall hand my

the kohanim of the high places that burn ketoret upon thee, and atzmot adam shall be burned upon thee.

3 And he gave a sign the same day, saying, This is the mofet *(sign)* that Hashem hath spoken: Hinei, the mizbe'ach shall be split apart, and the deshen *(fat ashes)* that are upon it shall be poured out.

4 And it came to pass, when HaMelech Yarov'am heard the davar of the Ish HaElohim, which had cried against the mizbe'ach in Beit-El, that he put forth his yad from the mizbe'ach, saying, Lay hold on him. And his yad, which he put forth against him, shriveled up, so that he could not draw it back to him. 5 The mizbe'ach also was split apart, and the deshen poured out from the mizbe'ach, according to the mofet which the Ish HaElohim had given by the Devar Hashem.

6 And HaMelech answered and said unto the Ish HaElohim, Intercede now before the face of Hashem Eloheicha, and daven for me, that my yad may be restored to me. And the Ish HaElohim made

intercessory prayer before Hashem, and the yad HaMelech was restored to him, and became as it was before.

[7] And HaMelech said unto the Ish HaElohim, Come with me habaytah *(home)*, and have seudah, and I will give thee a mattat *(gift)*. [8] And the Ish HaElohim said unto HaMelech, If thou wilt give me half thine bais, I will not go in with thee, neither will I eat lechem nor drink mayim in this makom; [9] For so was it charged me by the Devar Hashem, saying, Eat no lechem, nor drink mayim, nor return again by the same derech that thou camest.

[10] So he went another derech, and returned not by the derech that he came to Beit-El.

[11] Now there dwelt a navi zaken *(old prophet)* in Beit-El; and his banim came and told him kol hama'aseh that the Ish HaElohim had done that day in Beit-El: the devarim which he had spoken unto HaMelech, them they told also to their av. [12] And their av said unto them, What derech went he? For his banim had seen on what derech the Ish HaElohim, who came

בְּיַי ה , און די האַנט פֿון דעם מלך זיך האָט אומגעקערט, און איז
iz un umgekert zich hot melech dem fun hant di un Hashem bai
is and returned self has king the of hand the and Hashem by

געווארן אַזוי ווי פֿריִער .
frier vi azoi gevorn
beforetime as so was

ז האָט דער מלך געזאָגט צום מאַן פֿון ג-ט: קום מיט מיר אַהיים, און
un aheim mir mit kum G-t fun man tsum gezogt melech der hot
and home me with come G-d of man to said king the has

דערקווייק זיך , און איך וועל דיר געבן אַ מתּנה . ח האָט דער מאַן פֿון
fun man der hot matone a gebn dir vel ich un zich derkvik
of man the has gift a give you(SG) will I and self refresh

ג-ט געזאָגט צום מלך : ווען דו זאָלסט מיר געבן אַ האַלב הויז
hoiz halb a gebn mir zolst du ven melech tsum gezogt G-t
house half a give me you(SG) must you when king to said G-d

דיינס, וועל איך נישט גיין מיט דיר , און וועל נישט עסן קיין ברויט און
un broit kein esen nisht vel un dir mit gein nisht ich vel dains
and bread any eat not will and you(SG) with go not I will yours

נישט טרינקען קיין וואַסער אין דעם דאָזיקן אָרט . ט וואָרעם אַזוי האָט מען מיר
mir men hot azoi vorem ort dozikn dem in vaser kein trinken nisht
me they has so because place this the in water any drink not

באַפֿוילן דורך דעם וואָרט פֿון ה , אַזוי צו זאָגן: זאָלסט
zolst zogn tsu azoi Hashem fun vort dem durch bafoiln
you(SG) must say to so Hashem of word the by commanded

נישט עסן קיין ברויט און נישט טרינקען קיין וואַסער, און זאָלסט
zolst un vaser kein trinken nisht un broit kein esen nisht
you(SG) must and water any drink not and bread any eat not

זיך נישט אומקערן אויף דעם וועג וואָס דו ביסט גענאַנגען .
gegangen bist du vos veg dem oif umkeren nisht zich
having gone are you which way the on return not self

י און ער איז אַוועקגענאַנגען מיט אַן אַנדער וועג, און האָט זיך נישט
nisht zich hot un veg ander an mit avekgegangen iz er un
not self has and way other an with went way is he and

אומגעקערט מיט דעם וועג וואָס ער איז אויף אים געקומען קיין בֵּית-אֵל.
Beis-El kein gekumen im oif iz er vos veg dem mit umgekert
Beit-El to having come him on is he which way the with returned

יא און איינער אַן אַלטער נבֿיא איז געזעסן אין בֵּית-אֵל; איז געקומען
gekumen iz Beis-El in gezesn iz novi alter an einer un
having come is Beit-El in settled is prophet old an one and

איינער פֿון זיַינע זין , און האָט אים דערציילט די גאַנצע טוונג וואָס דער
der vos tuung gantse di dertseilt im hot un zin zaine fun einer
the which action whole the told him has and sons his of one

מאַן פֿון ג-ט האָט געטאָן דעם טאָג אין בֵּית-אֵל, און די ווערטער וואָס ער
er vos verter di un Beis-El in tog dem geton hot G-t fun man
he which words the and Beit-El in day the done has G-d of man

האָט גערעדט צום מלך . און ווי זיי האָבן עס דערציילט זייער פֿאָטער,
foter zeyer dertseilt es hobn zei vi un melech tsum geredt hot
father their told it have they as and king to spoken has

יב אַזוי האָט זייער פֿאָטער צו זיי גענאָגט: וואָסער וועג איז ער
er iz veg voser gezogt zei tsu foter zeyer hot azoi
he is way any manner of said them to father their has so

געגאַנגען ? און זיַינע זין האָבן געזען דעם וועג וואָס דער מאַן פֿון ג-ט
G-t fun man der vos veg dem gezen hobn zin zaine un gegangen
G-d of man the which way the seen have sons his and having gone

from Yehudah, went.
13 And he said unto his banim, Saddle me the chamor. So they saddled him the chamor; and he rode thereon, 14 And went after the Ish HaElohim, found him sitting under the elah *(the oak tree)*; and he said unto him, Art thou the Ish HaElohim that camest from Yehudah? And he said, I am.
15 Then he said unto him, Come with me home, and eat lechem.
16 And he said, I may not return with thee, nor go in with thee; neither will I eat lechem nor drink mayim with thee in this makom;

וואָס איז געקומען פֿון יהודה , איז געגאַנגען . יגהָאָט ער געזאָגט
gezogt er hot gegangen iz Yehudah fun gekumen iz vos
said he has having gone is Yehudah of having come is which

צו זיינע זין : זאָטלט מיר אָן דעם אייזל . האָבן זיי אים אָנגעזאָטלט
ongezotlt im zei hobn eizl dem on mir zotlt zin zaine tsu
saddle on him they have donkey the on me saddle sons his to

דעם אייזל , און ער איז אַוועקגעריטן אויף אים. יד און ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un im oif avekgeritn iz er un eizl dem
having gone is he and it on rode away is he and donkey the

נאָך דעם מאַן פֿון ג-ט, און האָט אים געפֿונען זיצנדיק אונטער אַן
an unter zitsndik gefunen im hot un G-t fun man dem noch
a under sitting found him has and G-d of man the after

אייכנבוים , און ער האָט צו אים געזאָגט: ביסט דו דער מאַן פֿון ג-ט וואָס
vos G-t fun man der du bist gezogt im tsu hot er un eichnboim
that G-d of man the you are said him to has he and terebinth

איז געקומען פֿון יהודה ? האָט ער געזאָגט: איך. טוהָאָט ער צו אים
im tsu er hot ich gezogt er hot Yehudah fun gekumen iz
him to he has I said he has Yehudah from having come is

געזאָגט: קום מיט מיר אַהיים, און עס ברויט. טזהָאָט ער צו אים געזאָגט: איך
ich gezogt im tsu er hot broit es un aheim mir mit kum gezogt
I said him to he has bread eat and home me with come said

קען זיך נישט אומקערן מיט דיר און קומען צו דיר , און איך וועל
vel ich un dir tsu kumen un dir mit umkeren nisht zich ken
will I and you(SG) to come and you(SG) with return not self can

נישט עסן קיין ברויט און נישט טרינקען קיין וואַסער בײַ דיר אין דעם
dem in dir bai vaser kein trinken nisht un broit kein esen nisht
the in you(SG) by water any drink not and bread any eat not

דאָזיקן אָרט .
ort dozikn
place this

17 For it was told to me by the Devar Hashem, Thou shalt eat no lechem nor drink mayim there, nor turn again to go by the derech on which thou camest.
18 He said unto him, I am a navi also as thou art; and a malach spoke unto me by the Devar Hashem, saying, Bring him back with thee into thine bais, that he may eat lechem and drink mayim. But he lied unto him.

יזוואָרעם אַן אָנזאָג האָב איך דורך דעם וואָרט פֿון ה :
Hashem fun vort dem durch ich hob onzog an vorem
Hashem of word the by I have command a because

זאָלסט נישט עסן קיין ברויט און נישט טרינקען דאָרטן קיין וואַסער,
vaser kein dortn trinken nisht un broit kein esen nisht zolst
water any there drink not and bread any eat not you(SG) must

און זאָלסט זיך נישט אומקערן צו גיין מיט דעם וועג וואָס דו
du vos veg dem mit gein tsu umkeren nisht zich zolst un
you which way the with go to return not self you(SG) must and

ביסט אויף אים געגאַנגען . יחהָאָט ער צו אים געזאָגט: איך בין אַ
a oich bin ich gezogt im tsu er hot gegangen im oif bist
a also am I said him to he has having gone it on are

נבֿיא אַזוי ווי דו , און אַ מלאך האָט גערעדט צו מיר דורך דעם וואָרט
vort dem durch mir tsu geredt hot malach a un du vi azoi novi
word the by me to spoken has Angel an and you like so prophet

פֿון ה , אַזוי צו זאָגן : קער אים אום מיט דיר אין דײַן הויז ,
hoiz dain in dir mit um im ker zogn tsu azoi Hashem fun
house your in you(SG) with back him turn say to so Hashem of

און ער זאָל עסן ברויט און טרינקען וואַסער. ליגן האָט ער אים געזאָגט.
gezogt im er hot lign vaser trinken un broit esen zol er un
said him he has lie water drink and bread eat shall he and

יט הָאָט ער זיך אומגעקערט מיט אים, און ער הָאָט געגעסן ברויט אין
in broit gegesn hot er un im mit umgekert zich er hot
in bread eaten has he and him with returned self he has

זײַן הויז , און געטרונקען וואַסער. כ און עס איז געווען, ווי זיי זיצן בײַם
baim zitsn zain vi geven iz es un vaser getrunken un hoiz zain
at sit be as was is it and water drank and house his

טיש , אַזוי איז דאָס ווָאָרט פֿון ה געווען צו דעם נבֿיא וואָס
tish azoi dem tsu geven Hashem fun vort dos iz azoi novi vos
table of food so is this word of Hashem was the to which prophet

הָאָט אים אומגעקערט . כא און ער הָאָט אויסגערופֿן צו דעם מאַן פֿון ג-ט
G-t fun man dem tsu oisgerufn hot er un umgekert im hot
G-d of man the to called out has he and brought back him has

ווָאָס איז געקומען פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן: אַזוי הָאָט ה
Hashem hot azoi zogn tsu azoi Yehudah fun gekumen iz vos
Hashem has thus say to so Yehudah from having come is which

געזאָגט: ווײַל דו האָסט ווידערשפּעניקט דעם מויל פֿון ה ,
Hashem fun moil dem vidershpenikt host du vail gezogt
Hashem of mouth the rebelled against have you because said

און האָסט נישט געהיט דעם באַפֿעל ווָאָס ה דײַן ג-ט הָאָט
hot G-t dain Hashem vos bafel dem gehit nisht host un
has G-d your Hashem which command the guarded not have and

דיר באַפֿוילן , כב און האָסט זיך אומגעקערט, און געגעסן ברויט
dir bafoiln broit gegesn un umgekert zich host un
you(SG) commanded bread eaten and returned self have and

און געטרונקען וואַסער אין דעם אָרט וואָס ער הָאָט דיר
ongezogt dir hot er vos ort dem in vaser getrunken un
ordered you(SG) has he which place the in water drank and

אָנגעזאָגט: זאָלסט נישט עסן קיין ברויט און נישט טרינקען קיין וואַסער – וועט
zolst esen nisht kein broit un nisht trinken kein vaser vet
must you(SG) not any eat not and bread any drink not will

דײַן טויטער לײַב נישט קומען צו דעם קבֿר פֿון דײַנע עלטערן.
eltern daine fun keyver dem tsu kumen nisht laib toiter dain
fathers your of tomb the to come not body dead your

כג און עס איז געווען, נאָך דעם ווי ער הָאָט געגעסן ברויט, און נאָך דעם
dem noch un broit gegesn hot er vi dem noch geven iz es un
the after and bread eaten has he as the after was is it and

ווי ער הָאָט געטרונקען, הָאָט ער אָנגעזאָטלט דעם אייזל פֿאַר אים – פֿאַר
far im far eizl dem ongezotlt er hot getrunken hot er vi
for him for donkey the saddle he has drank has he as

דעם נבֿיא וואָס ער הָאָט אים אומגעקערט . כד און ער איז אַוועקגעגאַנגען,
avekgegangen iz er un umgekert im hot er vos novi dem
went way is he and brought back him has he which prophet the

און אַ לייב הָאָט אים אָנגעטראָפֿן אין וועג, און הָאָט אים געטייט ;
geteit im hot un veg in ongetrofn im hot leib a un
caused to die him has and way in encountered him has lion a and

און זײַן לײַב איז געלעגן אַוועקגעוואָרפֿן אויפֿן וועג, און דער אייזל איז
iz eizl der un veg oifn avekgevorfen gelegn iz laib zain un
is donkey the and way on cast off lay is body his and

געשטאַנען לעבן אים; אויך דער לייב איז געשטאַנען לעבן דעם טויטן לײַב .
laib toitn dem lebn geshtanen iz leib der oich im lebn geshtanen
body dead the near stood is lion the also him near stood

כה ערשט מענטשן זײַנען פֿאַרבײַגעגאַנגען, און האָבן געזען דעם טויטן לײַב
laib toitn dem gezen hobn un farbaigegangen zainen mentshn ersht
body dead the seen have and passing by are men behold

19 So he went back with him, did eat lechem in his bais and drank mayim. 20 And it came to pass, as they sat at shulchan, that the Devar Hashem came unto the navi that brought him back; 21 And he cried unto the Ish HaElohim that came from Yehudah, saying, Thus saith Hashem, Forasmuch as thou hast defied the mouth of Hashem, and hast not been shomer over the mitzvah which Hashem Eloheicha commanded thee, 22 But camest back, and hast eaten lechem and drunk mayim in the makom, of the which Hashem did say to thee, Eat no lechem, drink no mayim; thy nevelah shall not come unto kever avoteicha.

23 And it came to pass, after he had eaten lechem, and after he had drunk, that he saddled the chamor for him, for the navi whom he had brought back. 24 And when he was gone, an aryeh met him by the derech, and killed him; and his nevelah was cast down in the derech, and the chamor stood beside her, and the aryeh also stood beside the nevelah. 25 And, hinei, anashim passed by, and saw the

nevelah cast down in the derech, and the aryeh standing beside the nevelah; and they came and told it in the Ir where the navi hazaken dwelt. 26 And when the navi that brought him back from the derech heard thereof, he said, It is the Ish HaElohim, who defied the mouth of Hashem; therefore Hashem hath delivered him unto the aryeh, which hath mauled him, and slain him, according to the Devar Hashem, which He spoke unto him.

27 And he spoke to his banim, saying, Saddle me the chamor. And they saddled it. 28 And he went and found his nevelah cast down in the derech, and the chamor and the aryeh standing beside the nevelah; the aryeh had not eaten the nevelah, nor mauled the chamor.

29 The navi took up the nevelah of the Ish HaElohim, laid it upon the chamor, brought it back; and came to the Ir of the navi hazaken to mourn and to bury him. 30 And he laid his nevelah in his own kever; and they mourned over him, saying, Hoy *(alas)*, achi *(my brother)*!

אַוועקגעוואָרפֶן אויפֶן וועג, און דעם לייב שטייענדיק לעבן דעם טויטן לייַב ;
laib toitn dem lebn shteyendik leib dem un veg oifn avekgevorfen
body dead the near waiting lion the and way on cast off

זיינען זיי געקומען און האָבן דערציילט אין דער שטאָט וואָס דער
der vos shtot der in dertseilt hobn un gekumen zei zainen
the which city the in told have and having come they are

כּוֹ אַלטער נבֿיא איז אין איר געזעסן. האָט דערהערט דער נבֿיא וואָס האָט
hot vos novi der derhert hot gezesn ir in iz novi alter
has which prophet the heard has lived it in is prophet old

אים אומגעקערט פֿון וועג, און ער האָט געזאָגט: דאָס איז דער מאַן פֿון ג-ט
G-t fun man der iz dos gezogt hot er un veg fun umgekert im
G-d of man the is this said has he and way from brought back him

וואָס האָט ווידערשפּעניקט דעם מויל פֿון ה׳ , און ה׳ פֿון
hot Hashem un Hashem fun moil dem vidershpenikt hot vos
has Hashem and Hashem of mouth the rebelled against has which

אים איבערגעגעבן צום לייב, און ער האָט אים צעריסן און אים געטייט ,
geteit im un tserisn im hot er un leib tsum ibergegebn im
caused to die him and torn him has it and lion to delivered him

אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה׳ וואָס ער האָט צו אים גערעדט.
azoi vi dos vort fun Hashem vos er hot tsu im geredt
azoi as according to word this of Hashem which he has to him spoken

כּזֿ און ער האָט געהייסן זיינע זין , אַזוי צו זאָגן : זאָטלט מיר אָן דעם
dem on mir zotlt zogn tsu azoi zin zaine geheisn hot er un
the on me saddle say to so sons his ordered has he and

אייזל . האָבן זיי אָנגעזאָטלט. כּחֿ און ער איז געגאַנגען און האָט געפֿונען
gefunen hot un gegangen iz er un ongezotlt zei hobn eizl
found has and having gone is he and saddle on they have donkey

דעם טויטן לייַב אַוועקגעוואָרפֶן אויפֶן וועג, און דער אייזל און דער לייב
leib der un eizl der un veg oifn avekgevorfen laib toitn dem
lion the and donkey the and way on cast off body dead the

שטייען לעבן דעם טויטן לייַב . נישט דער לייב האָט געגעסן דעם טויטן לייַב ,
laib toitn dem gegesn hot leib der nisht laib toitn dem lebn shteyen
body dead the eaten has lion the not body dead the near standing

און נישט ער האָט צעריסן דעם אייזל .
eizl dem tserisn hot er nisht un
donkey the torn has he not and

כּטֿ האָט דער נבֿיא אויפֿגעהויבן דעם טויטן לייַב פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט,
G-t fun man dem fun laib toitn dem oifgehoibn novi der hot
G-d of man the of body dead the lifted up prophet the has

און האָט אים אַרויפֿגעלייגט אויפֿן אייזל , און האָט אים צוריקגעפֿירט ; און
un tsurikgefirt im hot un eizl oifn aroifgeleigt im hot un
and brought back him has and donkey on laid on him has and

ער איז געקומען אין דער שטאָט פֿון דעם אַלטן נבֿיא , צו באַקלאָגן און
un baklogn tsu novi alten dem fun shtot der in gekumen iz er
and mourn to prophet aged the of city the in having come is he

אים צו באַגראָבן. ל און ער האָט געלייגט זיין טויטן לייַב אין זיין אייגענעם
eigenem zain in laib toitn zain geleigt hot er un bagrobn tsu im
own his in body dead his lain down has he and bury to him

קבֿר , און מע האָט געקלאָגט אויף אים: ווייַ , מיַין ברודער!
bruder main vei im oif geklogt hot me un keyver
brother my woe him on wail has one and tomb

לא און עס איז געווען נאָך דעם אַז ער האָט אים באַגראָבן האָט
hot bagrobn im hot er az dem noch geven iz es un
has buried him has he that the after having been is it and

ער אָנגעזאָגט זײַנע זין , אַזוי צו זאָגן : אַז איך שטאַרב, זאָלט איר מיך
mich ir zolt shtarb ich az zogn tsu azoi zin zaine ongezogt er
me you shall die I when say to so sons his ordered he

באַגראָבן אין דעם קבֿר וואָס דער מאַן פֿון ג-ט איז אין אים באַגראָבן;
bagrobn im in iz G-t fun man der vos keyver dem in bagrobn
buried it in is G-d of man the which tomb the in bury

לעבן זײַנע בײַנער לייגט מײַנע בײַנער. לב וואָרעם געשען וועט געשען דאָס
dos geshen vet geshen vorem beiner maine leigt beiner zaine lebn
this happen will happen because bones my place bones his beside

וואָרט וואָס ער האָט אויסגערופֿן דורך דעם וואָרט פֿון ה איבער דעם
dem iber Hashem fun vort dem durch oisgerufn hot er vos vort
the over Hashem of word the by called out has he which word

מזבח וואָס אין בֵּית-אֵל, און איבער אַלע הײַזער פֿון די בָּמות
bamot di fun haizer ale iber un Beis-El in vos mizbeyech
high places the of houses all over and Beit-El in which altar

וואָס אין די שטעט פֿון שֹׁומרֹון .
Shomron fun shtet di in vos
Shomron of cities the in which

לג נאָך דער דאָזיקער געשעעניש האָט זיך יָרָבְעָם נישט אָפּגעקערט
opgekert nisht Yarovam zich hot gesheenish doziker der noch
turned away not Yarov'am self has happening this one the after

פֿון זײַן שלעכטן וועג, און ער האָט וויידער געמאַכט פֿון צוויישן עם
em tsvishn fun gemacht vider hot er un veg shlechtn zain fun
people among from made again has he and way evil his from

האָרץ פֿאָלק כּהנים פֿון בָּמות . ווער עס האָט געוואָלט פֿלעגט
flegt gevolt hot es ver bamot fun koyanim folk harts
used to wanted has it who high places of kohanim people of the land

ער דערפֿילן זײַן האַנט, ער זאָל ווערן פֿון די כּהנים פֿון די בָּמות .
bamot di fun koyanim di fun vern zol er hant zain derfiln er
high places the of kohanim the of become shall he hand his fill he

לד און דורך דער דאָזיקער זאַך איז געווען אַ זינד אויף דעם הויז פֿון
fun hoiz dem oif zind a geven iz zach doziker der durch un
of house the on sin a was is thing this one the by and

יָרָבְעָם ; כּדי עס אויסצוראָטן און פֿאַרטיליקן פֿון געזיכט פֿון דער ערד .
erd der fun gezicht fun fartiliken un oistsurotn es kedei Yarovam
earth the of face from destroy and eradicate it so that Yarov'am

יד

אין יענער צײַט איז קראַנק געוואָרן אֲבִיָּה דער זון פֿון
fun zun der Aviyah gevorn krank iz tsait yener in
of son the Aviyah having become ill is time that in

יָרָבְעָמס . ב האָט יָרָבְעָם געזאָגט צו זײַן ווײַב: שטיי אויף, איך
ich oif shtei vaib zain tsu gezogt Yarovam hot Yorovamen
I up stand wife his to said Yarov'am has Yarov'am

בעט דיך , און פֿאַרשטעל זיך , מע זאָל נישט דערקענען אַז דו
du az derkenen nisht zol me zich farshtel un dich bet
you that know not shall one self disguise and you(SG) entreat

ביסט יָרָבְעָמס ווײַב, און זאָלסט גיין קיין שילוֹ . זע , דאָרטן
dortn ze Shiloh kein gein zolst un vaib Yorovams bist
there behold Shiloh to go you(SG) must and wife Yarov'am's are

31 And it came to pass, after he had buried him, that he spoke to his banim, saying, When I am dead, then bury me in the kever wherein the Ish HaElohim is buried; lay my atzmot beside his atzmot; 32 For the davar which he cried by the Devar Hashem against the mizbe'ach in Beit-El, and against all the batim of the high places which are in the cities of Shomron, shall surely come to pass.

33 After this thing Yarov'am returned not from his derech har'ah, but installed again of the lowest of the people as kohanim of the high places; whosoever desired, he filled hands of him, and he became one of the kohanim of the high places. 34 And this thing became chattat *(sin)* unto the Bais Yarov'am, even to annihilate it, and to destroy it from off the face of ha'adamah.

14 At that time Aviyah Ben Yarov'am fell sick. 2 And Yarov'am said to his isha, Arise, now, and disguise thyself, that thou be not recognized to be eshet Yarov'am; and get thee to Shiloh; hinei, there is Achiyah HaNavi, which told me that I should be melech

over this people. [3] And take with thee asarah lechem, and nikkudim *(wafers)*, and a bakbuk *(bottle)* of devash, and go to him; he shall tell thee what shall become of the na'ar.

[4] And eshet Yarov'am did so, and arose, and went to Shiloh, and came to the bais Achiyah. But Achiyah could not see; for his eyes had ceased by reason of his seiv *(old age)*. [5] And Hashem said unto Achiyah, Hinei, the eshet Yarov'am cometh to seek davar from thee for her ben; for he is choleh *(ill)*; thus and thus shalt thou give davar unto her; for it shall be, when she cometh in, that she shall feign to be a stranger woman.

[6] And it was so, when Achiyah heard the sound of her raglayim, as she came to the petach, that he said, Come in, thou eshet Yarov'am; why feignest thou to be a stranger woman? For I am sent to thee with kashah *(a harsh prophetic foresight)*. [7] Go, tell Yarov'am, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Forasmuch as I exalted thee from among the people, and made thee nagid over My people Yisroel, [8] And

איז אַחִיָה דער נבֿיא , דער וואָס האָט געזאָגט אויף מיר, אַז איך וועל
vel ich az mir oif gezogt hot vos der novi der Achiyah iz
will I that me over said has who the one prophet the Achiyah is

ווערן אַ מלך איבער דעם דאָזיקן פֹּאָלק . [ג] און זאָלסט נעמען
nemen zolst un folk dozikn dem iber melech a vern
take you(SG) must and people this the over king a become

מיט דיר צען ברויטן , און קיכלעך , און אַ קרוג האָניק, און קומען צו
tsu kumen un honik krug a un kichlech un broiten tsen dir mit
to come and honey jug a and cake and loaves ten you(SG) with

אים; ער וועט דיר זאָגן וואָס וועט זיין מיטן ייִנגל .
yingel mitn zain vet vos zogn dir vet er im
boy with be will what tell you(SG) will he him

[ד] האָט ירָבֹעָמס וויַב אַזוי געטאָן, און זי איז אויפֿגעשטאַנען און איז
iz un oifgeshtanen iz zi un geton azoi vaib Yorovams hot
is and arose is she and done so wife Yarov'am's has

געגאַנגען קיין שילוֹ , און זי איז געקומען אין אַחִיָהס הויז ; און
un hoiz Achiyahs in gekumen iz zi un Shiloh kein gegangen
and house Achiyah in having come is she and Shiloh to having gone

אַחִיָה האָט נישט געקענט זען , וואָרעם זיַינע אויגן זיַינען געווען שטאַר פֿאַר
far shtar geven zainen oign zaine vorem zen gekent nisht hot Achiyah
for fixed were are eyes his because see able not has Achiyah

זיין זקנה . [ה] אָבער ה האָט אָנגעזאָגט אַחִיָהן : זע , ירָבֹעָמס
Yorovams ze Achiyahn ongezogt hot Hashem ober ziknh zain
Yarov'am's behold Achiyah ordered has Hashem but age his

וויַב קומט פֿרעגן ביַי דיר אַ באַשייד וועגן איר זון , וואָרעם ער
er vorem zun ir vegen basheid a dir bai fregn kumt vaib
he because son her concerning decision a you(SG) by to ask come wife

איז קראַנק; זאָלסטו אַזוי און אַזוי רעדן צו איר. און עס וועט זיין , אַז
az zain vet es un ir tsu redn azoi un azoi zolstu krank iz
when be will it and her to speak so and so shall you ill is

זי קומט, וועט זי זיך שטעלן פֿרעמד.
fremd shteln zich zi vet kumt zi
strange stand self she will come she

[ו] און עס איז געווען, ווי אַחִיָה האָט געהערט דעם שאָרך פֿון אירע
ire fun shorch dem gehert hot Achiyah vi geven iz es un
her of sound the heard has Achiyah as was is it and

פֿיס, ווען זי איז אַרײַנגעקומען אין טיר , אַזוי האָט ער געזאָגט: קום
kum gezogt er hot azoi tir in araingekumen iz zi ven fis
come said he has so door in came in is she when feet

אַרײַן, ירָבֹעָמס וויַב, נאָך דעם וואָס שטעלסטו זיך פֿרעמד, אַז
az fremd zich shtelstu den vos noch vaib Yorovams arain
that strange self stand then which after wife Yarov'am's enter

איך בין געשיקט צו דיר מיט אַ שוועריר בשׂורה ? [ז] גיי זאָג צו
tsu zog gei besoire shverer a mit dir tsu geshikt bin ich
to say go good news harsh a with you(SG) to sent am I

ירָבֹעָמען : אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי ישׂרָאֵל: וויַיל איך האָב
hob ich vail Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi Yorovamen
have I because Yisroel the G-d of Hashem said has thus Yarov'am

דיך דערהויבן פֿון צווישן דעם פֹּאָלק , און האָב דיך גענאַכט
gemacht dich hob un folk dem tsvishn fun derhoibn dich
made you(SG) have and people the among from exalted you(SG)

פֿאַר אַ פֿירשט איבער מיַין פֹּאָלק ישׂרָאֵל; [ח] און איך האָב אַוועקגעריסן די
di avekgerisn hob ich un Yisroel folk main iber firsht a far
the tear have I and Yisroel people my over prince a for

מלוכה פֹּון דעם הויז פֹון דָּוִד , און האָב זי דיר געגעבן ; און דו
du un gegebn dir zi hob un Dovid fun hoiz dem fun meluche
you and given you(SG) it have and Dovid of house the of kingdom

ביסט נישט געווען אַזוי ווי מײַן קנעכט דָּוִד , וואָס האָט געהיט מײַנע
maine gehit hot vos Dovid knecht main vi azoi geven nisht bist
my guarded has who Dovid servant my as so been not are

געבאָט , און וואָס איז געגאַנגען נאָך מיר מיט זײַן גאַנצן
gantsn zain mit mir noch gegangen iz vos un gebot
whole his with me after having gone is who and commandments

האַרצן, צו טאָן נאָר וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין מײַנע אויגן; ט און האָסט
host un oign maine in rechtfartik iz vos nor ton tsu hartsn
have and eyes my in upright is what only do to heart

געטאָן ערגער ווי אַלע וואָס זײַנען געווען פֿאַר , דיר און ביסט
bist un dir far geven zainen vos ale vi erger geton
are and you(SG) before were are which all than worse done

געגאַנגען און האָסט דיר געמאַכט פֿרעמדע ג-טער, און געגאָסענע געצן ,
getsn gegosene un g-ter fremde gemacht dir host un gegangen
idols poured and g-ds foreign made you(SG) have and gone

מיך צו דערצערנענ , און מיך האָסטו אַוועקגעוואָרפֿן הינטער דײַן
dain hinter avekgevorfen hostu mich un derterserenen tsu mich
your behind cast off have you me and provoke to anger to me

רוקן – י דערום זע , איך ברענג אָן אומגליק אויף יָרָבְעָם הויז , און
un hoiz Yorovams oif umglik on breng ich ze derum rukn
and house Yarov'am's on calamity on bring I behold therefore back

איך וועל פֿאַרשניידן פֿון יָרָבְעָם יעטוועדער מאַנספּאַרשוין, קינד און
un kind mansparshoin yetveder Yorovamen fun farshnaidn vel ich
and child male every Yarov'am from cut off will I

קייט , צוויישן יִשְׂרָאֵל, און וועל אויסראַמען יָרָבְעָם הויז אַזוי ווי מע
me vi azoi hoiz Yorovams oisramen vel un Yisroel tsvishn keit
one like so house Yarov'am's purge will and Yisroel among chain

ראַמט אויס קויט, ביז עס וועט פֿאַרלענדט ווערן . יא דעם וואָס שטאַרבט
shtarbt vos dem vern farlendt vet es biz koit ois ramt
dies who the one become destroyed will it until filth out clears

פֹּון יָרָבְעָם אין שטאָט, וועלן די הינט אויפֿעסן, און דעם וואָס שטאַרבט
shtarbt vos dem un oifesn hint di veln shtot in Yorovamen fun
dies who the one and eat dogs the will city in Yarov'am of

אין פֿעלד, וועלן די פֿויגלען פֹּון הימל אויפֿעסן; וואָרעם ה האָט געזאָגט.
geredt hot Hashem vorem oifesn himel fun foiglen di veln feld in
spoken has Hashem for eat heaven of birds the will field in

יב און דו שטיי אויף, גיי אַהיים; ווי דײַנע פֿיס קומען אין שטאָט, אַזוי וועט
vet azoi shtot in kumen fis daine vi aheim gei oif shtei du un
will so city in come feet your as home go up stand you and

דאָס קינד שטאַרבן. יג און גאַנצ יִשְׂרָאֵל וועלן אים באַקלאָגן, און וועלן אים
im veln un baklogn im veln Yisroel gants un shtarbn kind dos
him will and mourn him will Yisroel all and die child this

באַגראָבן; וואָרעם בלויז דער דאָזיקער פֹּון יָרָבְעָם וועט קומען צו קבֿורה,
kvure tsu kumen vet Yorovamen fun doziker der bloiz vorem bagrobn
burial to come will Yarov'am of this one the only because bury

ווײַל אין אים איז געפֿונען גוטס עפּעס אַקעגן
vail im in iz im gefunen guts epes akegn
towards good things anything having become found is him in because

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, אין יָרָבְעָם הויז . יד און ה וועט זיך
zich vet Hashem un hoiz Yorovams in Yisroel Elokei Hashem
self will Hashem and house Yarov'am's in Yisroel the G-d of Hashem

tore the Kingdom from the Bais Dovid, and gave it thee; and yet thou hast not been as Avdi Dovid, who was shomer over My mitzvot, and who followed after Me with all his lev, to do only yashar in Mine eyes; 9 But hast done rah more than all that were before thee; for thou hast gone and made for thee elohim acherim, and massekhot *(metal idols)*, to provoke Me to anger, and hast thrust Me behind thy gav *(back)*; 10 Therefore, hineni, I will bring ra'ah upon the Bais Yarov'am, and will cut off from Yarov'am mashtin b'kir *(him that urinates against the wall)*, atzur *(bond)* or azuv *(free)* in Yisroel, and I will sweep out after the Bais Yarov'am just as one sweepeth out the dung, till it be all gone. 11 Him that dieth of Yarov'am in the Ir shall the kelavim *(dogs)* eat; and him that dieth in the sadeh shall the oph haShomayim eat; for Hashem hath spoken. 12 Arise thou therefore, get thee to thine own bais; and when thy raglayim enter into the Ir *(city)*, the yeled shall die. 13 And kol Yisroel shall mourn for him, and bury him; for he only of Yarov'am shall come to the kever *(grave)*, because in him

there is found some davar tov *(good thing)* toward Hashem Elohei Yisroel in the Bais Yarov'am. [14] Moreover Hashem shall raise Him up a Melech over Yisroel, who shall cut off the Bais Yarov'am even this day. This is the day! Even now. [15] For Hashem shall strike Yisroel, just as the kaneh *(reed)*, is shaken in the mayim, and He shall uproot Yisroel out of this adamah hatovah, which He gave to Avoteihem, and shall scatter them beyond the Nahar *(River)*, because they have made their Asherah idols, provoking Hashem to anger. [16] And He shall give up Yisroel because of the chattot Yarov'am, who did sin, and who made Yisroel to sin. [17] And eshet Yarov'am arose, and departed, and came to Tirtzah; and when she came to the saf HaBayit *(the treshold of the house)*, the na'ar died. [18] And they buried him; and kol Yisroel mourned for him, according to the Devar Hashem, which He spoke by the yad of his eved Achiyah HaNavi.

אויפֿשטעלן אַ מלך איבער יִשְׂרָאֵל, וואָס וועט פֿאַרשניידן יָרָבְעָם
Yorovams farshnaidn vet vos Yisroel iber melech a oifshteln
Yarov'am's cut off will which Yisroel over king a raise up

הויז יענעם טאָג. אָבער אַפֿילו דענצמאָל איז וואָס? [טו] וועט ה וואָרעם
vet Hashem vorem vos iz dentsmol afile ober tog yenem hoiz
will Hashem for what is then even but day that house

שלאָגן יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי אַ ראָר ווערט געטרייסלט אין וואַסער, און ער וועט
vet er un vaser in getreislt vert ror a vi azoi Yisroel shlogn
will he and water in shaken shall be reed a as so Yisroel strike

אויסרײַסן יִשְׂרָאֵל פֿון דער דאָזיקער גוטער ערד וואָס ער האָט געגעבן
gegebn hot er vos erd guter doziker der fun Yisroel oisraisn
given has he which earth good this the out of Yisroel tear out

זייערע עלטערן, און ער וועט זיי צעשפרייטן פֿון יענער זײַט טײַך, פֿאַר
far taich zait yener fun tseshpreitn zei vet er un eltern zeyere
for river side that from scatter them will he and fathers their

. ה וואָס זיי האָבן געמאַכט זייערע געצנבוימער, דערצערענענדיק
Hashem dertserenendik getsnbeimer zeyere gemacht hobn zei vos
Hashem provoking to anger Asherah their made have they which

[טז] און ער וועט איבערגעבן יִשְׂרָאֵל פֿון וועגן די זינד פֿון יָרָבְעָמ
Yorovamen fun zind di vegen fun Yisroel ibergebn vet er un
Yarov'am of sin the account of on Yisroel give over will he and

וואָס ער האָט געזינדיקט, און וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos un gezindikt hot er vos
Yisroel sin made has he which and sinned has he which

[יז] און יָרָבְעָם וויַיב איז אויפֿגעשטאַנען, און איז אַוועקגעגאַנגען און
un avekgegangen iz un oifgeshtanen iz vaib Yorovams un
and went way is and arose is wife Yarov'am's and

געקומען קיין תִּרְצָה ; ווי זי איז געקומען אויף דעם שוועל
shvel dem oif gekumen iz zi vi Tirtsah kein gekumen
threshold the on having come is she as Tirtzah to having come

פֿון הויז , אַזוי איז דאָס יינגל געשטאָרבן. [יח] און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן אים
im hobn Yisroel gants un geshtorbn yingel dos iz azoi hoiz fun
him have Yisroel all and died boy this is so house of

באַגראָבן, און אים באַקלאָגט; אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos vi azoi baklogt im un bagrobn
Hashem of word this just as according to mourned him and buried

. וואָס ער האָט געערעדט דורך זײַן קנעכט אַחִיָּה דעם נבֿיא
novi dem Achiyah knecht zain durch geredt hot er vos
prophet the Achiyah servant his by spoken has he which

[19] And the rest of the acts of Yarov'am, how he warred, and how he reigned, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

יט און די איבעריקע זאַכן וועגן יָרָבעָמען , ווי ער האָט
hot er vi Yorovamen vegen zachn iberike di un
has he how Yarov'am concerning things the rest of the ones and

מלחמה געהאַלטן, און ווי ער האָט געקיניגט, דאָס איז באַשריבן אין בוך
buch in bashribn iz dos gekinigt hot er vi un gehaltn milchome
book in written is this reigned has he how and waged war

פֿון די ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun
Yisroel of kings the of annals the of

[20] And the yamim *(days)* which Yarov'am reigned were two and twenty shanah; and he slept with his avot, and Nadav bno reigned in his place.

כ און די טעג וואָס יָרָבעָם האָט געקיניגט, זיַינען געווען צוויי און
un tsvei geven zainen gekinigt hot Yarovam vos teg di un
and two were are reigned has Yarov'am which days the and

צוואַנציק יאָר , און ער האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און זיַין
zain un eltern zaine mit geleigt zich hot er un yor tsvantsik
his and fathers his with lain down self has he and years twenty

זון נָדָב איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Nadav zun
place his in king having become is Nadav son

[21] And Rechav'am Ben Sh'lomo reigned in Yehudah. Rechav'am was forty and one years old when he began to reign, and he reigned seventeen years in Yerushalayim, the Ir which Hashem did choose out of kol Shivtei Yisroel, to put Shmo there. And shem immo was Na'amah HaAmmonit *(an Ammonitess)*.

כא און רחַבעָם דער זון פֿון שלמהן האָט געקיניגט אין יהוּדה . איין
ein Yehudah in gekinigt hot Shlomoen fun zun der Rechavam un
one Yehudah in reigned has Sh'lomo of son the Rechav'am and

און פֿערציק יאָר איז רחַבעָם אַלט געווען אַז ער איז געוואָרן
gevorn iz er az geven alt Rechavam iz yor fertsik un
having become is he that having been old Rechav'am is years forty and

מלך , און זיבעצן יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם , דער שטאָט
shtot der Yerushalayim in gekinigt er hot yor zibetsn un melech
city the Yerushalayim in reigned he has years seventeen and king

וואָס ה האָט אויסדערווויילט פֿון אַלע שבֿטים אין יִשׂרָאֵל, צו טאָן
ton tsu Yisroel in shvotim ale fun oisderveilt hot Hashem vos
do to Yisroel in tribes all from chosen has Hashem which

זיַין נאָמען דאָרטן. און דער נאָמען פֿון זיַין מוטער איז געווען נַעֲמָה די
di Naamah geven iz muter zain fun nomen der un dortn nomen zain
the Na'amah was is mother his of name the and there name his

עַמוֹנית .
Amonit
Ammonitess

[22] And Yehudah did the rah in the eyes of Hashem, and they provoked Him to kina *(jealousy)* with their chattot which they had committed, which were more than all that their avot had done.

כב און יהוּדה האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot Yehudah un
Hashem of eyes the in evil is what done has Yehudah and

און זיי האָבן אים דערצערנט מיט קִנְאָה מער ווי אַלץ וואָס זיייערע
zeyere vos alts vi mer kine mit dertsernt im hobn zei un
their which all that than more jealousy with provoked him have they and

עלטערן האָבן געטאָן, מיט זיייערע זינד וואָס זיי האָבן געזינדיקט. כג און זיי
zei un gezindikt hobn zei vos zind zeyere mit geton hobn eltern
they and sinned have they which sin their with done have fathers

[23] For they also built them high places, and matzevot *(idol images)*, and Asherim on every high hill, and under every thickly foliaged green tree.

אויך האָבן זיך געבויט בָּמוֹת , און זיַילשטיינער , און געצנבֿיימער ,
getsnbeimer un zailshteiner un bamot geboit zich hobn oich
Asherah and sacred pillars and high places built selves have also

אויף יעטוועדער הויכן בערגל, און אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים .
boim tsvaighaftikn yetveder unter un bergel hoichn yetveder oif
tree leafy every under and hill high every on

[24] And there

כד און אויך שאַנדמענער זיַינען געווען אין לאַנד. זיי האָבן
hobn zei land in geven zainen shandmener oich un
have they land in having been are cult male prostitutes also and

were also kadesh *(male and female cult prostitutes)* in the land; and they did according to all the to'avot *(abominations)* of the Goyim which Hashem drove out before the Bnei Yisroel.

[25] And it came to pass in the fifth year of Melech Rechav'am, that Shishak Melech Mitzrayim came up against Yerushalayim; [26] And he carried away the otzarot of the Beis Hashem, and the otzarot of the Bais HaMelech; he even carried away everything: and he carried away all the moginnim *(shields)* of zahav which Sh'lomo had made. [27] And Melech Rechav'am made in their place moginnim of nechoshet, and committed them unto the hands of the commanders of the guard, which were the shomrim at the petach of the Bais HaMelech. [28] And it was so, when HaMelech went into the Beis Hashem, that those on guard duty bore them, and brought them back into the guard room.

[29] Now the rest of the acts of Rechav'am, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah? [30] And there was milchamah

געטאָן אַזוי ווי אַלע אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס ה
Hashem vos felker di fun umverdikeitn ale vi azoi geton
Hashem which nations the of abominable practices all as so done

האָט פֿאַרטריבן פֿון פּאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di far fun fartriben hot
Yisroel of children the before from driven out has

כה און עס איז געווען אין פֿינפֿטן יאָר פֿון מלך רחַבעָם איז שישַק
Shishak iz Rechavam melech fun yor finftn in geven iz es un
Shishak is Rechav'am king of year fifth in was is it and

כו דער מלך פֿון מִצרַים אַרויסגעקומען אויף ירושָלַיִם . און ער
er un Yerushalayim oif aroisgekumen Mitsrayim fun melech der
he and Yerushalayim against came out Egypt of king the

האָט צוגענומען די אוֹצרות פֿון הס הויז , און די אוֹצרות
oitseres di un hoiz Hashems fun oitseres di tsugenumen hot
treasures the and house Hashem's from treasures the taken has

פֿון מלכס הויז ; אַלץ האָט ער צוגענומען . און ער האָט צוגענומען
tsugenumen hot er un tsugenumen er hot alts hoiz melechs fun
taken has he and taken he has all that house king's of

כז אַלע גילדערנע שילדן וואָס שלמה האָט געמאַכט. און דער מלך
melech der un gemacht hot Shlomo vos shildn gilderne ale
king the and made has Sh'lomo which shields golden all

רחַבעָם האָט געמאַכט אַנשטאָט זיי קופֿערנע שילדן , און האָט זיי
zei hot un shildn kuperne zei anshtot gemacht hot Rechavam
them has and shields copper them in place of made has Rechav'am

געגעבן אויף דער האַנט פֿון די הויפּטלייט פֿון די לויפֿערס וואָס האָבן
hobn vos loifers di fun hoiptlait di fun hant der oif gegebn
have which royal guards the of chief people the of hand the on given

כח געהיט דעם אײַנגאַנג פֿון מלכס הויז . און עס איז געווען, ווען נאָר
nor ven geven iz es un hoiz melechs fun aingang dem gehit
but when was is it and house king's of entrance the guarded

דער מלך פֿלעגט קומען אין הס הויז , פֿלעגן די לויפֿערס
loifers di flegn hoiz Hashems in kumen flegt melech der
royal guards the would house Hashem's in come used to king the

זיי אַרויסטראָגן ; דערנאָך פֿלעגן זיי זיי אומקערן אין דער קאַמער
kamer der in umkeren zei zei flegn dernoch aroistrogn zei
chamber the in return them they would after that carry outside them

פֿון די לויפֿערס .
loifers di fun
royal guards the of

כט און די איבעריקע זאַכן וועגן רחַבעָמען , און אַלץ וואָס
vos alts un Rechavamen vegen zachn iberike di un
which all that and Rechavam concerning things the rest of the and

ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעענישן
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er
annals the of book in written already is this done has he

between Rechav'am and Yarov'am all their yamim *(days)*.

פֿון די מלכים פֿון יהודה . ל און אַ מלחמה איז געווען צווישן
tsvishn geven iz milchome a un Yehudah fun mlochim di fun
between was is war a and Yehudah of kings the of

רחַבעָמען און צווישן יָרָבעָמען אַלע טעג .
teg ale Yorovamen tsvishn un Rechavamen
days all Yarov'am between and Rechavam

[31] And Rechav'am slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid. And the shem immo was Na'amah HaAmmonit *(an Ammonite)*. And Aviyam bno reigned in his place.

לא און רחַבעָם האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Rechavam un
is he and fathers his with lain down self has Rechav'am and

באַגראָבן געווארן לעבן זיינע עלטערן אין דָּוִדס-שטאָט . און דער נאָמען פֿון
fun nomen der un Dovids-Shtot in eltern zaine lebn gevorn bagrobn
of name the and Ir Dovid in fathers his near become buried

זיין מוטער איז געווען נַעֲמָה די עַמוֹנית . און זיין זון אַבִּיָם איז
iz Aviyam zun zain un Amonit di Naamah geven iz muter zain
is Aviyam son his and Ammonitess the Na'amah was is mother his

געווארן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn
place his in king became

15 Now in the eighteenth year of Melech Yarov'am Ben Nevat reigned Aviyam over Yehudah. [2] Shalosh shanim reigned he in Yerushalayim. And shem immo was Ma'akhah Bat Avishalom. [3] And he walked in all the chattot Aviv, which he had done before him; and his lev was not shalem *(fully devoted)* to Hashem Elohav, as the levav Dovid Aviv. [4] Nevertheless l'ma'an Dovid *(for the sake of Dovid)* did Hashem Elohav give him a ner *(lamp)* in Yerushalayim, to raise up Bno after him, and to establish Yerushalayim; [5] Because Dovid did that which was yashar in the eyes of Hashem, and turned not aside from any thing that He commanded him all the days of his life, except only in

טו און אין אַכצענטן יאָר פֿון מלך יָרָבעָם דעם זון פֿון נבָט ,
Nevaten fun zun dem Yarovam melech fun yor achtsentn in un
Nevat of son the Yarov'am king of year eighteenth in and

איז אַבִּיָם געווארן מלך איבער יהודה . ב דריי יאָר
yor drai Yehudah iber melech gevorn Aviyam iz
years three Yehudah over king having become Aviyam has

האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he has

געווען מַעֲכָה די טאָכטער פֿון אַבִישָלוֹמען . ג און ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un Avishalomen fun tochter di Maachah geven
having gone is he and Avishalom of daughter the Ma'achah was

אין אַלע זינד פֿון זיין פַאָטער, וואָס ער האָט געטאָן פַאַר אים, און זיין
zain un im far geton hot er vos foter zain fun zind ale in
his and him before done has he which father his of sin all in

האַרץ איז נישט געווען גאַנץ מיט ה זיין ג-ט אַזוי ווי
vi azoi G-t zain Hashem mit gants geven nisht iz harts
as in same way G-d his Hashem with fully devoted was not is heart

דאָס האַרץ פֿון זיין פַאָטער דָּוִדן . ד אָבער פֿון דָּוִדס וועגן האָט
hot vegen Dovids fun ober Dovidn foter zain fun harts dos
has sake Dovid's for however Dovid father his of heart the

אים ה זיין ג-ט געשאָנקען אַ ליכט אין ירושָלַיִם , אויפֿצושטעלן
oiftsushteln Yerushalayim in licht a geshonken G-t zain Hashem im
to perpetuate Yerushalayim in light a granted G-d his Hashem him

זיין זון נאָך אים, און אויפֿצוהאַלטן ירושָלַיִם . ה ווייל דָּוִד האָט
hot Dovid vail Yerushalayim oiftsuhaltn un im noch zun zain
has Dovid because Yerushalayim to preserve and him after son his

געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה , און האָט זיך נישט
nisht zich hot un Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton
not self has and Hashem of eyes the in upright is what done

אָפּגעקערט פֿון אַלץ וואָס ער האָט אים באַפֿוילן , אַלע טעג פֿון
fun teg ale bafoiln im hot er vos alts fun opgekert
of days all commanded him has he which all that from turned aside

זיין לעבן, אַחוץ אין דער מעשׂה מיט אוּריָה דעם חִתִּי .
Chitti dem Uriyah mit meise der in achuts lebn zain
Chitti the Uriyah with matter the in aside from life his

the matter of Uriyah HaChitti *(the Hittite)*.

[6] And there was milchamah between Rechav'am and Yarov'am all the days of his life.

[7] Now the rest of the acts of Aviyam, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah? And there was milchamah between Aviyam and Yarov'am.

[8] And Aviyam slept with his avot; and they buried him in Ir Dovid; and Asa Bno reigned in his place.

[9] And in the twentieth year of Yarov'am Melech Yisroel, Asa began to reign as Melech over Yehudah. [10] And forty and one years reigned he in Yerushalayim. And shem immo was Ma'akhah Bat Avishalom.

[11] And Asa did that which was yashar in the eyes of Hashem, as did Dovid Aviv. [12] And he removed kedeshim *(the male and female cult prostitutes)* out of HaAretz, and got rid of kol hagillulim *(all the idols)* that his avot had made. [13] And also

א ן֒ון אַ מלחמה איז געווען צווישן רחַבעָמען און צווישן
tsvishn un Rechavamen tsvishn geven iz milchome a un
between and Rechavam between was is war a and

ירָבעָמען אַלע טעג פֿון זיין לעבן.
lebn zain fun teg ale Yorovamen
life his of days all Yarov'am

ז ן֒ון די איבעריקע זאַכן וועגן , אַבִיָמען און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Aviyamen vegen zachn iberike di un
he which all that and Aviyam concerning things remaining the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון
fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
of annals the of book in written already is this done has

די מלכים פֿון יהוּדה . ן֒ון אַ מלחמה איז געווען צווישן אַבִיָמען
Aviyamen tsvishn geven iz milchome a un Yehudah fun mlochim di
Aviyam between was is war a and Yehudah of kings the

ן֒ון צווישן ירָבעָמען .
Yorovamen tsvishn un
Yarov'am between and

ח ן֒ון אַבִיָם האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, ן֒ון מע האָט אים
im hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Aviyam un
him has one and fathers his with lain down self has Aviyam and

באַגראָבן אין דָוִדס-שטאָט . ן֒ון זיַין זון אָסאָ איז געווארן מלך אויף זיַין
zain oif melech gevorn iz Asa zun zain un Dovids-Shtot in bagrobn
his in king was is Asa son his and Ir Dovid in buried

ארט .
ort
place

ט ן֒ון אין צוואַנציקסטן יאָר פֿון ירָבעָם דעם מלך פֿון ישְׂרָאֵל, איז
iz Yisroel fun melech dem Yarovam fun yor tsvantsikstn in un
is Yisroel of king the Yarov'am of year twentieth in and

אָסאָ געווארן מלך איבער יהוּדה . י ן֒ון איין פֿערציק יאָר האָט ער
er hot yor fertsik un ein un Yehudah iber melech gevorn Asa
he has years forty and one and Yehudah over king was Asa

געקינִיגט אין ירושָלַיִם . ן֒ון דער נאָמען פֿון זיַין מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt
was is mother his of name the and Yerushalayim in reigned

מַעֲכָה די טאָכטער פֿון אַבִישָלוֹמען .
Avishalomen fun tochter di Maachah
Avishalom of daughter the Ma'achah

יא ן֒ון אָסאָ האָט געטאָן ווי איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot Asa un
Hashem of eyes the in upright is what done has Asa and

אַזוי ווי זיַין פֿאָטער דָוִד . יב ן֒ון ער האָט אָפּגעשאַפֿט פֿון לאַנד
land fun opgeshaft hot er un Dovid foter zain vi azoi
land from removed has he and Dovid father his as in same way

די שאַנדמענער , ן֒ון האָט אָפּגעטאָן אַלע אָפּגעטאָן ווואָס
vos opgeter ale opgeton hot un shandmener di
which idols all the removed has and cult male prostitutes the

זיַינע עלטערן האָבן געמאַכט . יג ן֒ון אויך זיַין מוטער מַעֲכָהן האָט ער
er hot Maachahn muter zain oich un gemacht hobn eltern zaine
he has Maakhah mother his also and made had fathers his

אָפּגעטאָן פֿון זײַן אַ האַרינטע, ווײַל זי האָט געמאַכט אַן אָפּגאָט צו
tsu opgot an gemacht hot zi vail harinte a zain fun opgeton
to idol an made has she because queen a to be from removed

דער אַשֵּׁרָה . און אָסאָ האָט אָפּגעהאַקט איר געצעלן-בילד, און פֿאַרברענט
farbrent un getsen-bild ir opgehakt hot Asa un Asherah der
burned up and idol image her chopped off has Asa and Asherah the

ביים טאָל קִדרוֹן . יד נאָר די בָּמות זײַנען נישט אָפּגעטאָן
opgeton nisht zainen bamot di nor Kidron tal baim
removed not were high places the but Kidron valley of at

געווען גאַנץ ; אָבער דאָס האַרץ פֿון אָסאָן איז געווען
gants geven iz Asaen fun harts dos ober gevorn
fully devoted having been is Asa of heart the however having become

מיט ה אַלע זײַנע טעג . טו און ער האָט געבראַכט די געהיילקטע
geheilikte di gebracht hot er un teg zaine ale Hashem mit
holy the brought has he and days his all Hashem with

זאַכן פֿון זײַן פֿאָטער, און זײַנע אייגענע געהיילקטע זאַכן , אין הויז פֿון
fun hoiz in zachn geheilikte eigene zaine un foter zain fun zachn
of house into things holy own his and father his of things

ה , זילבער, און גאָלד, און כֵּלים .
keilim un gold un zilber Hashem
utensils and gold and silver Hashem

טז און אַ מלחמה איז געווען צווישן אָסאָן און צווישן בַּעְשָׁא
Baasha tsvishn un Asaen tsvishn geven iz milchome a un
Ba'asha between and Asa between having been is war a and

דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל אַלע זייערע טעג . יז און בַּעְשָׁא דער מלך פֿון
fun melech der Baasha un teg zeyere ale Yisroel fun melech dem
of king the Ba'asha and days their all Yisroel of king the

יִשְׂרָאֵל איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף יהוּדה , און האָט געבויט רָמָה ,
Ramah geboit hot un Yehudah oif aroifgegangen iz Yisroel
Ramah built has and Yehudah against having gone up is Yisroel

כּדי נישט צו דערלאָזן אַן אַרויסגייער און אַן אַרײַנגייער בײַ אָסאָ דעם
dem Asa bai araingeyer an un aroisgeyer an derlozn tsu nisht kedei
the Asa to enterers any and outgoers any permit to not so that

מלך פֿון יהוּדה .
Yehudah fun melech
Yehudah of king

יח האָט אָסאָ געזאמלט דאָס גאַנצע זילבער און גאָלד וואָס איז געבליבן
geblibn iz vos gold un zilber gantse dos genumen Asa hot
remaining is which gold and silver entire the taken Asa has

אין די אוֹצרות פֿון הס הויז , און די אוֹצרות פֿון מלכס
melechs fun oitseres di un hoiz Hashems fun oitseres di in
the king's of treasures the and house Hashem's of treasures the in

הויז , און האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון זײַנע קנעכט ; און דער
der un knecht zaine fun hant der in gegebn zei hot un hoiz
the and servants his of hand the into given them has and house

מלך אָסאָ האָט זיי געשיקט צו בֶּן-הֲדַד דעם זון פֿון טַבְרמון דעם
dem Tavrimon fun zun dem Ben-Hadad tsu geshikt zei hot Asa melech
the Tavrimon of son the Ben-Hadad to sent them has Asa king

זון פֿון חֶזיונען , דעם מלך פֿון אֲרָם , וואָס איז געזעסן אין דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek in gezesn iz vos Aram fun melech dem Chezyon fun zun
Damascus in settled was who Aram of king the Chezyon of son

Ma'akhah immo, even her he deposed from being Gevirah *(Queen Mother)*, because she had made a mifletzet *(idol)* to Asherah; and Asa cut down her mifletzet *(idol)*, and burned it in the Kidron Valley. 14 But the high places were not removed; nevertheless levav Asa was shalem with Hashem all his days. 15 And he brought in the kodshei Aviv *(the things his father had dedicated)*, and the things which he himself had dedicated, into the Beis Hashem, kesef, and zahav, and kelim.

16 And there was milchamah between Asa and Ba'asha Melech Yisroel all their days. 17 And Ba'asha Melech Yisroel went up against Yehudah, and built up Ramah, that he might not suffer any to go out or come in to Asa Melech Yehudah.

18 Then Asa took all the kesef and the zahav that were left in the otzarot of the Beis Hashem, and the otzarot of the Bais HaMelech, and delivered them into the yad of his avadim; and HaMelech Asa sent them to Ben-Hadad, Ben Tavrimmon Ben Chezyon Melech Aram, that dwelt at Damascus,

saying, [19] There is a brit between me and thee, and between Avi and Avicha; hinei, I send unto thee a shochad *(incentive kind of gift)* of kesef and zahav; come, break thy brit with Ba'asha Melech Yisroel, that he may withdraw from me.

[20] So Ben-Hadad paid heed unto HaMelech Asa, and sent the commanders of his forces against the towns of Yisroel, and struck Iyon, and Dan, and Abel Beit-Ma'achah, and kol Kinnerot, with Kol Eretz Naphtali.

[21] And it came to pass, when Ba'asha heard this, he stopped building Ramah, and stayed in Tirtzah.

[22] Then HaMelech Asa made a proclamation throughout all Yehudah; none was exempted; and they carried away the stones of Ramah, and the timber thereof, wherewith Ba'asha had built; and HaMelech Asa built up with them Geva of Binyamin, and Mitzpah.

[23] The rest of all the acts of Asa, and all his gevurah, and all that he did, and the cities which he built, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah? Nevertheless in the time

אַזוי צו זאָגן: יט אַ ברית איז צווישן מיר און צווישן דיר ,
tsvishn dir tsvishn un mir tsvishn iz bris a zogn tsu azoi
between you(SG) between and me between is covenant a say to so

מַתָּנה מײַן פַֿאָטער און צווישן דײַן פַֿאָטער; אָט שיק איך דיר אַ
matone a dir ich shik ot foter dain tsvishn un foter main
gift a you(SG) I send behold father your between and father my

זילבער, און גאָלד; גיי, פַֿאַרשטער דײַן ברית מיט בַּעְשָׁא דעם מלך
melech dem Baasha mit bris dain farshter gei gold un zilber
king the Ba'asha with covenant your break go gold and silver

פֿון יִשְׂרָאֵל, כדי ער זאָל אָפּציען פֿון מיר.
mir fun optsien zol er kedei Yisroel fun
me from withdraw may he so that Yisroel of

כ האָט בֶּן-הֲדַד צוגעהערט צום מלך אָסָא, און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un Asa melech tsum tsugehert Ben-Hadad hot
sent has he and Asa king to listened Ben-Hadad has

זײַנע חיל-לידער אויף די שטעט פֿון יִשְׂרָאֵל, און האָט געשלאָגן עִיּוֹן, און
un Iyon geshlogn hot un Yisroel fun shtet di oif cheil-lider zaine
and Iyon struck has and Yisroel of cities the on army-leader his

דָּן, און אָבֵל-בֵּית-מַעֲכָה, מיט דעם גאַנצן כִּנֲרוֹת, און גאַנץ
land gantsn dem mit Kinneret gants un Avel-Beis-Maacah un Dan
land entire the with Kinnerot all and Abel Beit-Ma'achah and Dan

נַפְתָּלִי.
Naftali
Naphtali

כא און עס איז געווען, ווי בַּעְשָׁא האָט דערהערט, אַזוי האָט ער
er hot azoi derhert hot Baasha vi geven iz es un
he has so heard has Ba'asha when was is it and

אויפֿגעהערט אַרומבויען רָמָה, און איז געזעסן אין תִּרְצָה. כב און דער
oifgehert arumboien Ramah in gezesn iz un Tirtsah in der un
ceased building around Ramah in settled is and Tirtzah in the and

מלך אָסָא האָט צונויפֿגערופֿן גאַנץ יהוּדה, קיינעם נישט אויסגענומען,
oisgelozt nisht keinem Yehudah gants tsunoifgerufn hot Asa melech
excluded not anyone Yehudah all summoned has Asa king

און זיי האָבן אַוועקגעטראָגן די שטיינער פֿון רָמָה און אירע האָלצן, מיט
mit holtsn ire un Ramah fun shteiner di avekgetrogen hobn zei un
with wood its and Ramah of stones the carried away have they and

וואָס בַּעְשָׁא האָט געבויט; און דער מלך אָסָא האָט מיט זיי באַבויט
baboit zei mit hot Asa melech der un geboit hot Baasha vos
built them with has Asa king the and built has Ba'asha which

גֶּבַע-בנימין, און מִצְפָּה.
Mitspah un Geva-Binyamin
Mitzpah and Geva of Binyamin

כג און די איבעריקע זאַכן וועגן אָסָאן, און זײַן גאַנצע
gantse zain un Asaen vegen zachn iberike di un
whole his and Asa concerning things remaining the and

גבֿורהשאַפֿט, און אַלץ וואָס ער האָט געטאָן, און די שטעט וואָס ער
er vos shtet di un geton hot er vos alts un gevurhshaft
he which cities the and done has he which all that and might

האָט געבויט, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעענישן פֿון
fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geboit hot
of annals the of book in written already is this built has

of his ziknah *(old age)* he was diseased in his raglayim.

דִי מַלְכִים פֿון יהוּדה . נאָר צו דער צײַט פֿון זײַן עלטער איז ער קראַנק
krank er iz elter zain fun tsait der tsu nor Yehudah fun mlochim di
ill he is old age his of time the to but Yehudah of kings the

געוואָרן אויף די פֿיס.
fis di oif gevorn
feet the on having become

[24] And Asa slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid Aviv; and Yehoshaphat Bno reigned in his place.

כד און אָסאָ האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז באַגראָבן
bagrobn iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Asa un
buried is he and fathers his with lain down self has Asa and

געוואָרן לעבן זײַנע עלטערן אין זײַן פֿאָטער דָּוִדס-שטאָט , און זײַן
zain un Dovids-Shtot foter zain in eltern zaine lebn gevorn
his and Ir Dovid father his in fathers his near having become

זון יהוֹשָפָט איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Yehoshafat zun
place his in king having become is Yehoshaphat son

[25] And Nadav Ben Yarov'am began to reign as Melech over Yisroel in the second year of Asa Melech Yehudah, and reigned over Yisroel two years. [26] And he did rah in the eyes of Hashem, and walked in the derech Aviv, and in his chattat wherewith he made Yisroel to commit sin.

כה און נָדָב דער זון פֿון יָרָבעָמען איז געוואָרן מלך איבער יִשׂרָאֵל
Yisroel iber melech gevorn iz Yorovamen fun zun der Nadav un
Yisroel over king become is Yarov'am of son the Nadav and

אין צווייטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהוּדה , און ער האָט געקינigt
gekinigt hot er un Yehudah fun melech dem Asa fun yor tsveitn in
reigned has he and Yehudah of king the Asa of year second in

איבער יִשׂרָאֵל צוויי יאָר . כו און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די
di in shlecht iz vos geton hot er un yor tsvei Yisroel iber
the in evil is which done has he and years two Yisroel over

אויגן פֿון ה , און איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון זײַן פֿאָטער, און
un foter zain fun veg dem in gegangen iz un Hashem fun oign
and father his of way the in having gone is and Hashem of eyes

אין זײַן זינד וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos zind zain in
Yisroel sin made has he which sin his in

[27] And Ba'asha Ben Achiyah, of the Bais of Yissakhar, plotted a keshar against him; and Ba'asha struck him down at Gibeton, which belonged to the Pelishtim; for Nadav and kol Yisroel were laying siege to Gibeton. [28] Even in the third year of Asa Melech Yehudah did Ba'asha slay him, and reigned in his place. [29] And it came to pass, when he reigned, that he put to death kol Bais Yarov'am; he left not to Yarov'am kol neshamah, until he had destroyed him, according unto the

כז און בַּעְשָׁא דער זון פֿון אֲחִיָהן , פֿון דעם הויז פֿון יִשׂשָׂכָר , האָט
hot Yissachar fun hoiz dem fun Achiyahn fun zun der Baasha un
has Yissakhar of house the of Achiyah of son the Ba'asha and

געמאַכט אַ בונט אויף אים, און בַּעְשָׁא האָט אים געשלאָגן אין
in geshlogn im hot Baasha un im oif bunt a gemacht
in struck him has Ba'asha and him against conspiracy a made

גִבתוֹן וואָס געהערט צו די פְּלִשתִּים , וועָן נָדָב און גאַנץ יִשׂרָאֵל
Yisroel gants un Nadav ven Pelishtim di tsu gehert vos Gibeton
Yisroel all and Nadav when Pelishtim the to belonged which Gibeton

האָבן געלאָגערט אויף גִבתוֹן . כח און בַּעְשָׁא האָט אים געטייט אין
in geteit im hot Baasha un Gibeton oif gelegert hobn
in caused to die him has Ba'asha and Gibeton on besieged have

דריטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהוּדה , און איז געוואָרן
gevorn iz un Yehudah fun melech dem Asa fun yor dritn
having become is and Yehudah of king the Asa of year third

מלך אויף זײַן אָרט. כט און עס איז געווען, ווי ער איז געוואָרן מלך ,
melech gevorn iz er vi geven iz es un ort zain oif melech
king become is he as was is it and place his on king

האָט ער דערשלאָגן דאָס גאַנצע הויז פֿון יָרָבעָמען ; ער האָט נישט
nisht hot er Yorovamen fun hoiz gantse dos dershlogn er hot
not has he Yarov'am of house whole this struck down he has

איבערגעלאָזן קיין לעבעדיקן אָטעם פֿון יָרָבעָמען , ביז ער האָט אים
im hot er biz Yorovamen fun otem lebedikn kein ibergelozn
him has he until Yarov'am of breath living any left behind

Devar Hashem, which He spoke by His eved Achiyah the Shiloni;
30 Because of the chattot Yarov'am which he sinned, and which he made Yisroel sin, by his provocation wherewith he provoked Hashem Elohei Yisroel to anger.

31 Now the rest of the acts of Nadav, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

32 And there was milchamah between Asa and Ba'asha Melech Yisroel all their days.

33 In the third year of Asa Melech Yehudah began Ba'asha Ben Achiyah to reign as Melech over kol Yisroel in Tirtzah, a reign lasting twenty and four years. 34 And he did rah *(evil)* in the eyes of Hashem, and walked in the derech Yarov'am, and in his chattat wherewith he made Yisroel to commit sin.

16 Then the Devar Hashem came to Yehu Ben Chanani against Ba'asha, saying, 2 Forasmuch as I exalted thee out of the aphar *(dust)*, and made thee nagid over My people Yisroel; and

פַאַרטיליקט , אַזוי ווי דאָס ווארט פון ה ווָאס ער האָט גערעדט דורך
durch geredt hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi fartilikt
by spoken has he which Hashem of word this as so exterminated

זײַן קנעכט אַחִיָהן פון שילו ; ל פַאַר די זינד פון ירָבעָמען ווָאס ער
er vos Yorovamen fun zind di far Shiloh fun Achiyahn knecht zain
he which Yarov'am of sin the for Shiloh of Achiyah servant his

האָט געזינדיקט, און ווָאס ער האָט געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל; פון ווענען
vegen fun Yisroel zindikn gemacht hot er vos un gezindikt hot
account of on Yisroel sin made has he which and sinned has

זײַן דערצערנונג ווָאס ער האָט דערצערנט ה אלוקי ישְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei Hashem dertsernt hot er vos dertserenung zain
Yisroel the G-d of Hashem provoked has he which provocation his

לא און די איבעריקע זאַכן ווענען נָדָבָן , און אַלץ ווָאס ער
er vos alts un Nadavn vegen zachn iberike di un
he which all that and Nadav concerning things remaining the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פון די ציַיטגעשעענישן פון
fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
of annals the of book in written already is this done has

די מלכים פון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di
Yisroel of kings the

לב און אָ מלחמה איז געווען צווישן אָסָאָן און צווישן בַעְשָׁא דעם
dem Baasha tsvishn un Asaen tsvishn geven iz milchome a un
the Ba'asha between and Asa between was is war a and

מלך פון ישְׂרָאֵל אַלע זייערע טעג.
teg zeyere ale Yisroel fun melech
days their all Yisroel of king

לג אין דריטן יאָר פון אָסָאָ דעם מלך פון יהודה , איז בַעְשָׁא דער זון
zun der Baasha iz Yehudah fun melech dem Asa fun yor dritn in
son the Ba'asha is Yehudah of king the Asa of year third in

פון אַחִיָהן געווארן מלך איבער גאַנץ ישְׂרָאֵל אין תִרצָה , פִיר און
un fir Tirtsah in Yisroel gants iber melech gevorn Achiyahn fun
and four Tirtzah in Yisroel all over king become Achiyah of

צוואַנציק יאָר . לד און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פון
fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un yor tsvantsik
of eyes the in evil is which done has he and years twenty

ה , און איז געגאַנגען אין דעם וועג פון ירָבעָמען , און אין זײַן
zain in un Yorovamen fun veg dem in gegangen iz un Hashem
his in and Yarov'am of way the in having gone is and Hashem

זינד וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos zind
Yisroel sin made has he which sin

טז

און דאָס ווארט פון ה איז געווען צו יֵהוא דעם זון פון
fun zun dem Yehu tsu geven iz Hashem fun vort dos un
of son the Yehu to was is Hashem of word this and

חֲנָנין , אויף בַעְשָׁאן , אַזוי צו זאָגן : ב ווייל איך האָב
hob ich vail zogn tsu azoi Baashaen oif Chananien
have I because say to so Baasha against Chanani

דיך אויפגעהויבן פון שטויב, און האָב דיך געמאַכט פַאַר אַ פירשט
firsht a far gemacht dich hob un shtoib fun oifgehoibn dich
prince a for made you(SG) have and dust from lifted up you(SG)

איבער מײַן פֹּאָלק יִשְׂרָאֵל, און דו ביסט געגאַנגען אין דעם וועג פֿון
fun veg dem in gegangen bist du un Yisroel folk main iber
of way the in having gone are you and Yisroel people my over

ירָבעָמען , און האָסט געמאַכט זינדיקן מײַן פֹּאָלק יִשְׂרָאֵל מיך צו
tsu mich Yisroel folk main zindikn gemacht host un Yorovamen
to me Yisroel people my sin made have and Yarov'am

דערצערנענען מיט זייערע זינד – [ג] אָט ראַם איך אויס בַּעְשָׁאַן און
un Baashaen ois ich ram ot zind zeyere mit dertserenen
and Baasha out I clean behold sin their with provoke to anger

זײַן הויז , און וועל מאַכן דײַן הויז ווי דאָס הויז פֿון ירָבעָם דעם
dem Yarovam fun hoiz dos vi hoiz dain machn vel un hoiz zain
the Yarov'am of house the like house your make will and house his

זון פֿון נבָט . [ד] דעם וואָס שטאַרבט פֿון בַּעְשָׁאַן אין שטאָט, וועלן די
di veln shtot in Baashaen fun shtarbt vos dem Nevaten fun zun
the will city in Baasha of dies that the one Nebat of son

הינט אויפֿעסן, און דעם וואָס שטאַרבט פֿון אים אין פֿעלד, וועלן די פֿויגלען
foiglen di veln feld in im fun shtarbt vos dem un oifesn hint
birds the will field in him of dies that the one and eat dogs

פֿון הימל אויפֿעסן.
oifesn himel fun
eat heaven of

[ה] און די איבעריקע זאַכן וועגן בַּעְשָׁאַן , און וואָס ער האָט
hot er vos un Baashaen vegen zachn iberike di un
has he what and Baasha concerning things remaining the and

געטאָן, און זײַן גבֿורהשאַפֿט, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos gevurhshaft zain un geton
the of book in written already is this might his and done

ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

[ו] און בַּעְשָׁא האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז באַגראָבן
bagrobn iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Baasha un
buried is he and fathers his with lain down self has Ba'asha and

געוואָרן אין תִּרצָה , און זײַן זון אֵלָה איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Elah zun zain un Tirtsah in gevorn
place his in king become is Elah son his and Tirtzah in become

[ז] און אויך איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען דורך יֵהוּא דעם זון פֿון
fun zun dem Yehu durch geven Hashem fun vort dos iz oich un
of son the Yehu by was Hashem of word this is also and

חֲנָנין , דעם נבִיא , אויף בַּעְשָׁאַן און אויף זײַן הויז , אי
i hoiz zain oif un Baashaen oif novi dem Chananien
and house his against and Baasha against prophet the Chanani

פַּאַר אַלעם בייזן וואָס ער האָט געטאָן אין די אויגן פֿון ה , אים צו
tsu im Hashem fun oign di in geton hot er vos beizn alem far
to him Hashem of eyes the in done has he which evil all that is for

דערצערנענען מיט די מעשׂים פֿון זײַנע הענט, צו זײַן אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi zain tsu hent zaine fun meisim di mit dertserenen
the like so be to hands his of deeds the with provoke to anger

הויז פֿון ירָבעָמען , אי פַּאַר וואָס ער האָט אים דערשלאָגן .
dershlogn im hot er vos far i Yorovamen fun hoiz
struck down it has he which for and Yarov'am of house

thou hast walked in the derech Yarov'am, and hast caused My people Yisroel to sin, to provoke Me to anger with their chattot;

3 Hineni, I will sweep away after Ba'asha, and after his Bais; and I will make thy Bais like the Bais Yarov'am Ben Nevat. 4 Him that dieth of Ba'asha in the Ir shall the kelavim eat; and him that dieth of his in the sadeh *(country)* shall the oph HaShomayim eat.

5 Now the rest of the acts of Ba'asha, and what he did, and his gevurah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

6 So Ba'asha slept with his avot, and was buried in Tirtzah: and Elah Bno reigned as Melech in his place.

7 And also by the yad HaNavi Yehu Ben Chanani came the Devar Hashem against Ba'asha, and against his Bais, even for all ra'ah that he did in the eyes of Hashem, in provoking Him to anger by the ma'aseh *(work)* of his hands, in becoming like the Bais Yarov'am; and because he struck it.

ח אין זעקס און צוואַנציקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהוּדה , איז
iz Yehudah fun melech dem Asa fun yor tsvantsikstn un zeks in
is Yehudah of king the Asa of year twentieth and six in

אֵלָה דער זון פֿון בַּעְשָׁא געווארן מלך איבער ישְׂרָאֵל אין תִּרצָה , צוויי
tsvei Tirtsah in Yisroel iber melech gevorn Baashaen fun zun der Elah
two Tirtzah in Yisroel over king become Baasha of son the Elah

יאָר .
yor
years

ט און זײַן קנעכט זִמרי , אַ הויפּטמאַן איבער אַ העלפֿט פֿון די רײַטוועגן,
raitvegn di fun helft a iber hoiptman a Zimri knecht zain un
chariots the of half a over head man a Zimri servant his and

האָט געמאַכט אַ בונט אויף אים, בעת ער איז געווען אין תִּרצָה ,
Tirtsah in geven iz er beeis im oif bunt a gemacht hot
Tirtzah in having been is he while him on conspiracy a made has

זיך שפּור טרינקענדיק אין הויז פֿון אַרצָאָן וואָס איבערן פּאַלאַץ אין
in palats ibern vos Artsan fun hoiz in trinkendik shiker zich
in palace over who Artza of house in drink drunk self

תִּרצָה . י און זִמרי איז געקומען , און האָט אים געשלאָגן און אים
im un geshlogn im hot un gekumen iz Zimri un Tirtsah
him and struck him has and having arrived is Zimri and Tirtzah

געטייט , אין זיבן און צוואַנציקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון
fun melech dem Asa fun yor tsvantsikstn un zibn in geteit
of king the Asa of year twentieth and seven in caused to die

יהוּדה , און איז געווארן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz un Yehudah
place his in king become is and Yehudah

יא און עס איז געווען, ווי ער איז געווארן מלך , אַז ער האָט זיך געזעצט
gezetst zich hot er az melech gevorn iz er vi geven iz es un
sat self has he that king become is he as was is it and

אויף זײַן טראָן , האָט ער דערשלאָגן דאָס גאַנצע הויז פֿון בַּעְשָׁא ;
Baashaen fun hoiz gantse dos dershlogn er hot tron zain oif
Baasha of house whole the struck down he has throne his on

ער האָט אים נישט איבערגעלאָזן אַ מאַנספּאַרשוין , צו מאָל זײַנע אייגענע
eigene zaine mol tsu mansparshoin a ibergelozn nisht im hot er
own his time to male a left behind not him has he

און זײַנע גוטע פֿרײַנט. יב און זִמרי האָט פֿאַרטילקט דאָס גאַנצע הויז
hoiz gantse dos fartilikt hot Zimri un fraint gute zaine un
house whole this exterminated has Zimri and friend good his and

פֿון בַּעְשָׁא , אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi Baashaen fun
has he which Hashem of word this as according to Baasha of

גערעדט וועגן בַּעְשָׁא דורך יֵהוּא נבִיא , יג פֿאַר אַלע זינד פֿון
fun zind ale far novi dem Yehu durch Baashaen vegen geredt
of sin all for prophet the Yehu by Baasha concerning spoken

בַּעְשָׁא , און די זינד פֿון זײַן זון אֵלָהן , וואָס זיי האָבן געזינדיקט, און
un gezindikt hobn zei vos Elahn zun zain fun zind di un Baashaen
and sinned have they which Elah son his of sin the and Baasha

וואָס זיי האָבן געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל, צו דערצערנען ה
Hashem dertserenen tsu Yisroel zindikn gemacht hobn zei vos
Hashem provoke to anger to Yisroel sin made have they which

אלוקי יִשְׂרָאֵל מיט זייערע נישטיקע געצן .
getsn nishtike zeyere mit Yisroel Elokei
idols worthless their with Yisroel the G-d of

[8] In the twenty and sixth year of Asa Melech Yehudah began Elah Ben Ba'asha to reign as Melech over Yisroel in Tirtzah, reigning two years.

[9] And his eved *(official)* Zimri, captain of half his chariots, plotted a kesher against him, while Elah was in Tirtzah, drinking himself shikkor in the bais Artza, who was in charge of the Bais *(palace)* in Tirtzah.
[10] And Zimri went in and struck him down, killed him, in the 27th year of Asa Melech Yehudah, and reigned as Melech in his place.
[11] And it came to pass, when he began to reign as king, as soon as he sat on his kisse, that he slaughtered kol Bais Ba'asha; he spared him not one mashtin b'kir *(one urinating against a wall)*, not go'alim *(redeemers)* of his nor re'a *(neighbor)* of his.
[12] Thus Zimri destroyed kol Bais Ba'asha, according to Devar Hashem, which He spoke against Ba'asha by Yehu HaNavi. [13] For all the chattot of Ba'asha, and the chattot of Elah Bno, by which they sinned, and by which they made Yisroel to sin, in provoking Hashem Elohei Yisroel to anger

with their havalim *(vanities, nothingnesses)*.

14 Now the rest of the acts of Elah, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

15 In the twenty and seventh year of Asa Melech Yehudah did Zimri reign as Melech shivah yamim in Tirtzah. And the army was encamped against Gibeton, which belonged to the Pelishtim. 16 And the army that was encamped heard say, Zimri hath plotted a kesher, and hath also slain HaMelech; wherefore kol Yisroel made Omri, the Sar Tzava, Melech over Yisroel that day in the machaneh. 17 And Omri withdrew from Gibeton, and kol Yisroel with him, and they laid siege to Tirtzah.

18 And it came to pass, when Zimri saw that the Ir was taken, that he went into the armon *(palace, castle)* of the Bais HaMelech, and he burned the Bais HaMelech over him with eish, and died. 19 For his chattot which he sinned in doing rah *(evil)* in the eyes of Hashem, in walking in the derech Yarov'am, and in his

יד און די איבעריקע זאַכן וועגן אֵלָהן, און אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts un Elahn vegen zachn iberike di un
has he which all that and Elah concerning things remaining the and

געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די
di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton
the of annals the of book in written already is this done

מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim
Yisroel of kings

טו אין זיבן און צוואַנציקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהוּדה,
Yehudah fun melech dem Asa fun yor tsvantsikstn un zibn in
Yehudah of king the Asa of year twentieth and seven in

האָט זִמרי געקיניגט זיבן טעג אין תִּרצָה, בעת דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos beeis Tirtsah in teg zibn gekinigt Zimri hot
has people this while Tirtzah in days seven reigned Zimri has

געלאַגערט אויף גִבתוֹן וואָס געהערט צו די פלשתים. טז און דאָס
dos un Pelishtim di tsu gehert vos Gibeton oif gelagert
the and Pelishtim the to belonged which Gibeton on encamped

פֿאָלק וואָס האָט געלאַגערט האָט געהערט, אַזוי צו זאָגן: זִמרי האָט
hot Zimri zogn tsu azoi gehert hot gelagert hot vos folk
has Zimri say to so heard has encamped has which people

געמאַכט אַ בונט, און ער האָט אויך דערשלאָגן דעם מלך; און
un melech dem dershlogn oich hot er un bunt a gemacht
and king the struck down also has he and conspiracy a made

גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן געמאַכט עָמרי דעם חיל-לידער פַֿאַר אַ מלך איבער
iber melech a far cheil-lider dem Omri gemacht hobn Yisroel gants
over king a for army-leader the Omri made have Yisroel all

יִשְׂרָאֵל, אין יענעם טאָג אין לאַגער. יז און עָמרי און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים
im mit Yisroel gants un Omri un lager in tog yenem in Yisroel
him with Yisroel all and Omri and camp in day that in Yisroel

זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון גִבתוֹן, און האָבן געלאַגערט אויף תִּרצָה.
Tirtsah oif gelegert hobn un Gibeton fun aroifgegangen zainen
Tirtzah against besieged have and Gibeton from having gone up are

יח און עס איז געווען, ווי זִמרי האָט געזען אַז די שטאָט איז באַצוווּנגען,
batsvungen iz shtot di az gezen hot Zimri vi geven iz es un
captured is city the that seen has Zimri as was is it and

אַזוי איז ער אַרײַנגעגאַנגען אין פַּאַלאַץ פֿון מלכס הויז, און האָט
hot un hoiz melechs fun palats in araingegangen er iz azoi
has and house king's of palace in went he is so

אָנגעצונדן איבער זיך דעם מלכס הויז אין פַֿיַער, און איז געשטאָרבן;
geshtorbn iz un faier in hoiz melechs dem zich iber ongetsundn
died is and fire in house king's the self over kindled

יט איבער זיַינע זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, צו טאָן וואָס איז שלעכט אין
in shlecht iz vos ton tsu gezindikt hot er vos zind zaine iber
in evil is what do to sinned has he which sin his over

די אויגן פֿון ה', צו גיין אין דעם וועג פֿון יָרָבעָמען, און פַֿאַר זיַין
zain far un Yorovamen fun veg di in gein tsu Hashem fun oign di
his for and Yarov'am of way the in go to Hashem of eyes the

זינד וואָס ער איז באַגאַנגען צו מאַכן זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn machn tsu bagangen iz er vos zind
Yisroel sin make to committed is he which sin

chattat which he did, to make Yisroel to sin.

[20] Now the rest of the acts of Zimri, and his kesher that he plotted, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

[21] Then were HaAm Yisroel divided into two parts: half of the people followed Tivni Ben Ginat, to make him Melech; and half followed Omri. [22] But the people that followed Omri were stronger against the people that followed Tivni Ben Ginat; so Tivni died, and Omri reigned as Melech.

[23] In the thirty and first year of Asa Melech Yehudah began Omri to reign as Melech over Yisroel, reigning twelve years; shesh shanim reigned he in Tirtzah. [24] And he bought the Har Shomron from Shemer for two talents of kesef, and built on the hill, and called the shem of the Ir which he built, after the shem of Shemer, adonei hahar *(owner of the hill)*, Shomron.

[25] But Omri wrought rah in the eyes of Hashem, and did sin more than all that were before him.

[26] For he walked in all the derech Yarov'am Ben Nevat, and in his

כ און די איבעריקע זאַכן וועגן זִמרין , און זײַן בונט
bunt zain un Zimrien vegen zachn iberike di un
conspiracy his and Zimri concerning things remaining the and

וואָס ער האָט געבונטעוועט, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos gebuntevet hot er vos
the of book in written already is this conspired has he which

ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

כא דענצמאָל האָט זיך דאָס פֿאָלק יִשְׂרָאֵל צעטיילט אין העלפֿט: העלפֿט פֿון
fun helft helft in tseteilt Yisroel folk dos zich hot dentsmol
of half half in divided Yisroel people this self has then

פֿאָלק איז געווען הינטער תִּבְנִי דעם זון פֿון גינתן , אים צו מאַכן
machn tsu im Ginatn fun zun dem Tivni hinter geven iz folk
make to him Ginat of son the Tivni behind having been is people

פֿאַר מלך און העלפֿט הינטער עָמְרִין . כב און דאָס פֿאָלק וואָס הינטער
hinter vos folk dos un Omrien hinter helft un melech far
behind which people this and Omri behind half and king for

עָמְרִין האָט איבערגעשטאַרקט דאָס פֿאָלק וואָס הינטער תִּבְנִי דעם זון
zun dem Tivni hinter vos folk dos ibergeshtarkt hot Omrien
son the Tivni behind which people this prevailed over has Omri

פֿון גינתן . און תִּבְנִי איז אומגעקומען , און עָמְרִי איז געבליבן מלך .
melech geblibn iz Omri un umgekumen iz Tivni un Ginatn fun
king remain is Omri and perished is Tivni and Ginat of

כג אין איין און דרײַסיקסטן יאָר פֿון אָסָא דעם מלך פֿון יהוּדה איז
iz Yehudah fun melech dem Asa fun yor draisikstn un ein in
is Yehudah of king the Asa of year thirtieth and one in

עָמְרִי געוואָרן מלך איבער יִשְׂרָאֵל, צוועלף יאָר ; אין תִּרְצָה האָט ער
er hot Tirtsah in yor tsvelf Yisroel iber melech gevorn Omri
he has Tirtzah in years twelve Yisroel over king become Omri

געקיניגט זעקס יאָר . כד און ער האָט אָפּגעקויפֿט דעם בארג שומרון פֿון
fun Shomron barg dem opgekoift hot er un yor zeks gekinigt
from Shomron mount the purchased has he and years six reigned

שֶׁמֶר פֿאַר צוויי צענטנער זילבער, און האָט באָבויט דעם בארג , און
un barg dem baboit hot un zilber tsentner tsvei far Shemern
and mount the built on has and silver talents two for Shemer

געראָפֿן דעם נאָמען פֿון דער שטאָט וואָס ער האָט געבויט, אויף דעם נאָמען
nomen dem oif geboit hot er vos shtot der fun nomen dem gerufn
name the on built has he which city the of name the called

פֿון שֶׁמֶר , דעם האַר פֿון דעם בארג , שומרון .
Shomron barg dem fun har dem Shemer fun
Shomron mount the of master the Shemer of

כה און עָמְרִי האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot Omri un
Hashem of eyes the in evil is what done has Omri and

און ער איז כו. אַלע וואָס פֿאַר אים. כו און ער האָט זיך געפֿירט ערגער ווי
un er iz im far vos ale vi erger gefirt zich hot er un
and he is him before which all than worse led self has he and

נבָט , און אין יָרָבְעָם דעם זון פֿון וועג אַל דעם אין געגאַנגען
Nevaten fun zun dem Yarovam fun veg dem al in gegangen
Nevat of son the Yarov'am of way the all in having gone

זײַן זינד וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן ישׂראֵל, צו דערצערנען
dertserenen tsu Yisroel zindikn gemacht hot er vos zind zain
provoke to anger to Yisroel sin made has he which sin his

ה אלוקי ישׂראֵל מיט זייערע נישטיקע געצן.
getsn nishtike zeyere mit Yisroel Elokei Hashem
idols worthless their with Yisroel the G-d of Hashem

chattat wherewith he made Yisroel to sin, to provoke Hashem Elohei Yisroel to anger with their havalim *(vanities, nothingnesses)*,

כז און די איבעריקע זאַכן פֿון עָמרין וואָס ער האָט געטאָן, און זײַן
zain un geton hot er vos Omrien fun zachn iberike di un
his and done has he which Omri of things remaining the and

גבֿורהשאַפֿט וואָס ער האָט אויפֿגעטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך
buch in bashribn shoin iz dos oifgeton hot er vos gevurhshaft
book in written already is this done has he which might

פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די מלכים פֿון ישׂראֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun
Yisroel of kings the of annals the of

27 Now the rest of the acts of Omri which he did, and his gevurah that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

כח און עָמרי האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און איז באַגראָבן
bagrobn iz un eltern zaine mit geleigt zich hot Omri un
buried is and fathers his with lain down self has Omri and

געוואָרן אין שומרון, און זײַן זון אַחאָבֿ איז געוואָרן מלך אויף זײַן
zain oif melech gevorn iz Achav zun zain un Shomron in gevorn
his in king become is Ach'av son his and Shomron in become

ארט.
ort
place

28 So Omri slept with his avot, and was buried in Shomron; and Ach'av Bno reigned as Melech in his place.

כט און אַחאָבֿ דער זון פֿון עָמרין איז געוואָרן מלך איבער ישׂראֵל אין
in Yisroel iber melech gevorn iz Omrien fun zun der Achav un
in Yisroel over king become is Omri of son the Ach'av and

אַכט און דרייסיקסטן יאָר פֿון אָסאָ דעם מלך פֿון יהודה. און אַחאָבֿ
Achav un Yehudah fun melech dem Asa fun yor draisikstn un acht
Ach'av and Yehudah of king the Asa of year thirtieth and eight

דער זון פֿון עָמרין האָט געקינigט איבער ישׂראֵל אין שומרון צוויי און
un tsvei Shomron in Yisroel iber gekinigt hot Omrien fun zun der
and two Shomron in Yisroel over reigned has Omri of son the

צוואַנציק יאָר.
yor tsvantsik
years twenty

29 And in the thirty and eighth year of Asa Melech Yehudah began Ach'av Ben Omri *(Ahab Son of Omri)* to reign as Melech over Yisroel; and Ach'av Ben Omri reigned over Yisroel in Shomron twenty and two shanah.

ל און אַחאָבֿ דער זון פֿון עָמרין האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די
di in shlecht iz vos geton hot Omrien fun zun der Achav un
the in evil is which done has Omri of son the Ach'av and

אויגן פֿון ה, מער פֿון אַלע וואָס פֿאַר אים. לא און ווינציק
vintsik un im far vos ale fun mer Hashem fun oign
a little thing and him before which all than more Hashem of eyes

זײַן גיין אין די זינד פֿון יָרבֿעָם דעם זון פֿון נבָֿטן, האָט ער נאָך
noch er hot Nevaten fun zun dem Yarovam fun zind di in gein zain
yet he has Nevat of son the Yarov'am of sin the in going his

געמאַכט פֿאַר אַ וויַיב אִיזֶבֿל די טאָכטער פֿון אֶתבַּעל דעם מלך פֿון די
di fun melech dem Etbaal fun tochter di Izevel vaib a far genumen
the of king the Etba'al of daughter the Izevel wife a for taken

צידונים, און איז געגאַנגען און האָט געדינט בַּעל, און זיך געבוקט צו
tsu gebukt zich un Baal gedint hot un gegangen iz un Tsidonim
to bowed self and Ba'al served has and having gone is and Tsidonim

אים. לב און ער האָט אויפֿגעשטעלט אַ מזבח צו בַּעל, אין דעם הויז
hoiz dem in Baal tsu mizbeyech a oifgeshtelt hot er un im
house the in Ba'al to altar an set up has he and him

30 And Ach'av Ben Omri did rah in the eyes of Hashem above all that were before him. 31 And it came to pass, as if it had not been enough for him to walk in the chattot Yarov'am Ben Nevat, he even took as isha Izevel Bat Etba'al Melech Tzidonim, and went and served Ba'al, and worshiped him. 32 And he set up a mizbe'ach for Ba'al in

the Bais Ba'al, which he had built in Shomron. 33 And Ach'av made HaAsherah; and Ach'av did more to provoke Hashem Elohei Yisroel to anger than all the Malkhei Yisroel that were before him.

לג און אַחאָבּ האָט געמאַכט . שומרון אין שטאָנד געווען פון בַּעַל וואָס האָט גע
un Achav hot gemacht . Shomron in geboit hot er vos Baal fun
and Ach'av has made . Shomron in built had he which Ba'al of

ה דערצערנען מער צו גטאָן האָט אחאב און ; אַשֵׁרָה די
Hashem dertserenen tsu mer geton hot Achav un Asherah di
Hashem provoke to anger to more done has Ach'av and Asherah the

אלוקי יִשְׂרָאֵל, ווי אַלע מלכים פון ישראל זיינען געווען
Elokei Yisroel vi ale mlochim fun Yisroel zainen geven
the G-d of Yisroel than all kings of Yisroel are which

פאַר אים.
far im
before him

34 In his days did Chiel of Beit-El build up Yericho; he laid the foundation thereof [at the cost of the life of] Aviram his bechor; set up the gates thereof [at the cost of the life of] his youngest, Seguv, according to Devar Hashem, which He spoke by Yehoshua Ben Nun.

לד אין זיינע טעג האָט חיאֵל פון בית-אֵל אָפּגעבויט יריחו . מיט אֲבִירָם
in zaine teg hot Chiel fun Beis-El opgeboit Yericho . mit Aviram
in his days has Chiel of Beit-El rebuilt Yericho with Aviram

זיין בכור האָט ער געלייגט איר גרונטפעסט, און מיט שְׁגוּב זיין
zain bechor hot er geleigt ir gruntfest un mit Seguv zain
his bechor has he lain down its foundation and with Seguv his

יינגסטן האָט ער אַרײַנגעשטעלט אירע טירן , אַזוי ווי דאָס וואָרט פון ה
yingstn hot er araingeshtelt ire tirn , azoi vi dos vort fun Hashem
youngest has he positioned its doors , as so the word of Hashem

וואָס ער האָט גערעדט דורך יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פון נון .
vos er hot geredt durch Yehoshua dem zun fun Nun .
which he has spoken by Yehoshua the son of Nun .

17 And Eliyahu HaTishbi, who was of the inhabitants of Tishbe-Gil'ad, said unto Ach'av *(King Ahab of Israel)*, As Hashem Elohei Yisroel liveth, before whom I stand, there shall not be tal nor matar these shanim [ahead], except according to my word.

יז און אֵלִיָּהוּ דער תִּשבי , פון די וואָס האָבן זיך באַזעצט אין
un Eliyahu der Tishbi fun di vos hobn zich bazetst in
and Eliyahu the Tishbi of the ones which have settled selves in

גִּלְעָד , האָט געזאָגט צו אַחאָבּן : אַזוי ווי עס לעבט ה אלוקי
Gilad , hot gezogt tsu Achavn : azoi vi es lebt Hashem Elokei
Gil'ad has said to Ach'av : as so it lives Hashem the G-d

יִשְׂרָאֵל וואָס איך שטיי פאַר אים, אויב אין די דאָזיקע יאָרן וועט זיין טוי
Yisroel vos ich shtei far im , oib in di dozike yorn vet zain toi
of Yisroel which I stand before him , if in the this years will be dew

און רעגן, סײַדן לויט מײַן וואָרט!
un regn , saidn loit main vort !
and rain , except according to my word !

2 And the Devar Hashem came unto him, saying, 3 Get thee from here, and turn thee eastward, and hide thyself in the Wadi Kerit, that is near the Yarden. 4 And it shall be, that thou shalt drink of the brook; and I have commanded the orevvim *(ravens)* to feed thee there.

ב און דאָס וואָרט פון ה איז געווען צו אים, אַזוי צו זאָגן : ג גיי פון
un dos vort fun Hashem iz geven tsu im , azoi tsu zogn : gei fun
and the word of Hashem was to him , so to say : go from

דאַנען, און זאַלסט זיך פאַרקערן קיין מזרח , און זיך באַהאַלטן
danen , un zolst zich farkern kein mizrech , un zich bahaltn
here , and you(SG) must self turn to east , and self hide

בייַ דעם באַך כרית וואָס פאַרן ירדן . ד און עס וועט זיין : פון דעם
bai dem bach Kerit vos faran Yarden . un es vet zain : fun dem
by the brook Kerit which before Yarden . and it will be : from the

באַך וועסטו טרינקען, און די ראָבן האָב איך באַפוילן דיך
bach vestu trinken , un di robn hob ich bafoiln dich
brook you(sg) will drink , and the raven have I commanded you(SG)

דאָרטן צו שפּײַזן .
dortn tsu shpaizn .
there to feed .

[5] So he went and did according to the Devar Hashem; for he went and dwelt in the Wadi Kerit, that is near the Yarden.

[6] And the orevvim brought him lechem and basar in the boker, and lechem and basar in the erev; and he drank of the brook.

[7] And it came to pass at the ketz yamim *(end of days)*, that the brook dried up, because there had been no geshem in the land. [8] And the Devar Hashem came unto him, saying, [9] Arise, get thee to Tzarphat, which belongeth to Tzidon, and dwell there; hinei, I have commanded an isha almanah there to sustain thee.

[10] So he arose and went to Tzarphat. And when he came to the gate of the ir, hinei, the isha almanah was there gathering sticks; and he called to her, and said, Bring me a little mayim in a vessel, that I may drink. [11] And as she was going to get it, he called to her, and said, Bring me a morsel of lechem in thine hand. [12] And she said, As Hashem Eloheicha liveth, I have nothing baked, but an handful of meal in a pot, and a little shemen in a jug; and, see, I am gathering two sticks, that I may go in, cook it

ה אין ער געגאַנגען און האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס ווארט פֿון ה ; און
un Hashem fun vort dos vi azoi geton hot un gegangen er iz
and Hashem of word the as so done has and having gone he is

. ער איז אַוועק און האָט זיך געזעצט בײַם באַך כּרית וואָס פֿאַרן ירדן
Yarden faran vos Kerit bach baim gezetst zich hot un avek iz er
Yarden before which Kerit brook at sat self has and away is he

ו און די ראָבן פֿלעגן אים ברענגען ברויט און פֿלייש אין דער פֿרי ,
peire der in fleish un broit brengen im flegn robn di un
morning the in flesh and bread bring him would raven the and

און ברויט און פֿלייש אין אָוונט ; און פֿון באַך פֿלעגט ער טרינקען.
trinken er flegt bach fun un ovnt in fleish un broit un
drink he used to brook from and evening in flesh and bread and

ז און עס איז געווען נאָך אַ פֿאַרלויף פֿון טעג , איז דער באַך
bach der iz teg fun farloif a noch geven iz es un
brook the is days of course of time a after was is it and

אויסגעטריקנט געוואָרן , ווײַל עס איז נישט געווען קיין רעגן אין לאַנד. ח איז
iz land in regn kein geven nisht iz es vail gevorn oisgetriknt
is land in rain any was not is it because become dried up

דאָס ווארט פֿון ה געווען צו אים , אַזוי צו ז ט שטיי אויף , גיי קיין
kein gei oif shtei zogn tsu azoi im tsu geven Hashem fun vort dos
to go up stand say to so him to was Hashem of word this

צָרפַת וואָס געהערט צו צידון , און זאָלסט דאָרטן זיצן ; זע ,
ze zitsn dortn zolst un Tsidon tsu gehert vos Tsarfat
behold sit there you(SG) must and Tzidon to belongs which Tsarphat

איך האָב דאָרטן באַפֿוילן אַ פֿרוי אַן אַלמנה דיך צו שפּײַזן .
shpaizn tsu dich almone an froi a bafoiln dortn hob ich
feed to you(SG) widow a woman a commanded there have I

י איז ער אויפֿגעשטאַנען און איז געגאַנגען קיין צָרפַת . און ווי ער איז
iz er vi un Tsarfat kein gegangen iz un oifgeshtanen er iz
is he as and Tsarphat to having gone is and arose he is

געקומען אין אײַנגאַנג פֿון שטאָט, ערשט אַ פֿרוי אַן אַלמנה קלײַבט
klaibt almone an froi a ersht shtot fun aingang in gekumen
gather widow a woman a behold city of entrance in having come

דאָרטן האָלץ. האָט ער גערופֿן צו איר און האָט געזאָגט: ברענג מיר, איך בעט
bet ich mir breng gezogt hot un ir tsu gerufn er hot holts dortn
entreat I me bring said has and her to called he has wood there

דיך , אַ ביסל וואַסער אין אַ כּלי , כּדי איך זאָל טרינקען. יא און ווי
vi un trinken zol ich kedei keile a in vaser bisel a dich
as and drink shall I so that vessel a in water little a you(SG)

זי איז געגאַנגען ברענגען, אַזוי האָט ער זי נאָכגערופֿן און געזאָגט:
gezogt un nochgerufn zi er hot azoi brengen gegangen iz zi
said and called out after her he has so bring having gone is she

ברענג מיר, איך בעט דיך , אַ שטיקל ברויט אין דײַן האַנט. יב האָט זי
zi hot hant dain in broit shtikl a dich bet ich mir breng
she has hand your in bread bit a you(SG) entreat I me bring

געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה דײַן ג-ט, אויב איך האָב אַ קוכן , נאָר
nor kuchn a hob ich oib G-t dain Hashem lebt es vi azoi gezogt
but cake a have I if G-d your Hashem lives it as so said

בלויז אַ האַנטפֿול מעל אין טאָפּ, און אַ ביסל אייל אין קרוג! און אָט קלײַב
klaib ot un krug in eil bisel a un top in mel hantful a bloiz
gather behold and jug in oil little a and pot in flour handful a only

for me and beni, that we may eat it, and die.

איך צונויף אַ פּאָר העלצער, און איך וועל גיין און וועל עס מאַכן פַּאַר מיר
mir far machn es vel un gein vel ich un heltser por a tsunoif ich
me for make it will and go will I and sticks pair a together I

און מײַן זון , און מיר וועלן עס אויפֿעסן; דערנאָך וועלן מיר שטאַרבן.
shtarbn mir veln dernoch oifesn es veln mir un zun main un
die we will after that eat it will we and son my and

13 And Eliyahu said unto her, Fear not; go and do as thou hast said; but make me thereof a little loaf first, and bring it unto me, and after that make for thee and for thy ben. 14 For thus saith Hashem Elohei Yisroel, The pot of meal shall not be used up, neither shall the jug of shemen fail, until the Yom that Hashem sendeth geshem upon ha'adamah.

יג האָט אֵלִיָהוּ צו איר געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן; גיי טו
tu gei hobn moire nisht zolst gezogt ir tsu Eliyahu hot
do go have fear not you(SG) must said her to Eliyahu has

אַזוי ווי דײַן וואָרט, נאָר מאַך מיר דערפֿון אַ קליינעם קוכן צוערשט, און
un tsuersht kuchn kleinem a derfun mir mach nor vort dain vi azoi
and first cake little a thereof me make but word your as so

ברענג מיר אַרויס; און פַּאַר דיר און פַּאַר דײַן זון וועסטו מאַכן
machn vestu zun dain far un dir far un arois mir breng
make will you(sg) son your for and you(SG) for and out me bring

צולעצט. יד וואָרעם אַזוי האָט גענאָגט ה אלוקי ישְׂרָאֵל: דער טאָפּ
top der Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi vorem tsuletst
pot the Yisroel the G-d of Hashem said has so because last

מעל וועט נישט אויסגיין, און דער קרוג אייל וועט נישט געמינערט ווערן ,
vern geminert nisht vet eil krug der un oisgein nisht vet mel
become diminished not will oil jug the and run out not will flour

ביז דעם טאָג וואָס ה גיט רעגן אויפֿן פּנים פֿון דער ערד .
erd der fun gezicht oifn regn git Hashem vos tog dem biz
earth the of face on rain gives Hashem which day the until

15 And she went and did according to the Devar of Eliyahu; and she, and he, and her bais, did eat [many] yamim. 16 And the pot of meal was not used up, neither did the jug of shemen fail, according to the Devar Hashem, which he spoke by Eliyahu.

טו איז זי געגאַנגען און האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון אֵלִיָהוּ ,
Eliyahun fun vort dos vi azoi geton hot un gegangen zi iz
Eliyahu of word the as so done has and having gone she is

און זי ער און איר הויזגעזינט האָבן געהאַט צו עסן פֿיל טעג . טז דער
der teg fil esen tsu gehat hobn hoizgezint ir un er un zi un
the days many eat to had have household her and he and she and

טאָפּ מעל איז נישט אויסגעגאַנגען, און דער קרוג אייל איז נישט געמינערט
geminert nisht iz eil krug der un oisgegangen nisht iz mel top
diminished not is oil jug the and used up not is flour pot

געוואָרן, אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט געredt דורך
durch geredt hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi gevorn
by spoken has he which Hashem of word the as so become

אֵלִיָהוּ .
Eliyahun
Eliyahu

17 And it came to pass after these things, that the ben haisha the ba'alat habais, became choleh; and his sickness was so severe, that there was no nashamah left in him. 18 And she said unto Eliyahu, Mah li valach *(what have I to do with thee)*, Ish HaElohim? Art thou come unto me

יז און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן , איז קראַנק געוואָרן
gevorn krank iz gesheenishn dozike di noch geven iz es un
become ill is events these the after was is it and

דער זון פֿון דער פֿרוי , דער בַּעַל-הבּיתטע פֿון הויז , און זײַן
zain un hoiz fun baal-habaitte der froi der fun zun der
his and the house of owner the woman the of son the

קראַנקשאַפֿט איז געווען זייער שטאַרק, ביז אין אים איז מער אַן
an mer iz im in biz shtark zeyer geven iz krankshaft
a more is him in until strong very having been is illness

אָטעם נישט געבליבן. יח האָט זי געזאָגט צו אֵלִיָהוּ : וואָס האָסטו צו
tsu hostu vos Eliyahun tsu gezogt zi hot geblibn nisht otem
to have you what Eliyahu to said she has remain not breath

to remind me of my avon, and to slay beni?

מִיר דוּ מאַן פֿון ג-ט? ביסטו געקומען צו מיר צו דערמאָנען מײַנע זינד,
zind maine dermonen tsu mir tsu gekumen bistu G-t fun man du mir
sin my remember to me to come are you G-d of man you me

און צו טייטן מײַן זון?
zun main teitn tsu un
son my kill to and

[19] And he said unto her, Give me thy ben. And he took him out of her kheyk, and carried him up into the aliyyah *(upper room)*, where he abode, and laid him upon his own mittah *(bed)*. [20] And he cried out unto Hashem, and said, Hashem Elohai, hast thou even brought evil upon the almanah with whom I sojourn, by slaying her ben?

יט הָאָט ער צו איר געזאָגט: גיב מיר דײַן זון. און ער האָט אים גענומען
genumen im hot er un zun dain mir gib gezogt ir tsu er hot
taken him has he and son your me give said her to he has

פֿון איר בוזעם, און האָט אים אַרויפֿגעטראָגן אין דער אויבערשטוב וואָס ער
er vos oibershtub der in aroifgetrogn im hot un buzem ir fun
he which upper room the in put on him has and bosom her from

האָט דאָרטן געווווינט, און האָט אים אַוועקגעלייגט אויף זײַן בעט. כ און ער
er un bet zain oif avekgeleigt im hot un gevoint dortn hot
he and bed his on laid down him has and dwelt there has

האָט גערופֿן צו ה׳ און האָט געזאָגט: ה׳ מײַן ג-ט, צי אויך
oich tsi G-t main Hashem gezogt hot un Hashem tsu gerufn hot
also yes? no? G-d my Hashem said has and Hashem to called has

דער אַלמנה וואָס איך האַלט זיך אויף בײַ איר, האָסטו בייז געטאָן, צו
tsu geton beiz hostu ir bai oif zich halt ich vos almone der
to done evil have you her by on self hold I which widow the

טייטן איר זון?
zun ir teitn
son her kill

[21] And he stretched himself upon the yeled shalosh pe'amim, and cried out unto Hashem, and said, Hashem Elohai, let this yeled's nefesh return to him again.

כא און ער האָט זיך אויסגעצויגן איבער דעם קינד דריי מאָל, און האָט
hot un mol drai kind dem iber oisgetsoign zich hot er un
has and time three child the over stretched out self has he and

געראופֿן צו ה׳ און האָט געזאָגט: ה׳ מײַן ג-ט, זאָל, איך בעט
bet ich zol G-t main Hashem gezogt hot un Hashem tsu gerufn
entreat I shall G-d my Hashem said has and Hashem to called

דיך, די זעל פֿון דעם דאָזיקן קינד אומקערן אין אים.
im in umkeren kind dozikn dem fun zel di dich
him in return child this the of soul the you(SG)

[22] And Hashem heard the voice of Eliyahu; and the nefesh of the yeled returned to him again, and he came alive.

כב און ה׳ האָט צוגעהערט צו דעם קול פֿון אֵלִיָהוּ, און די זעל
zel di un Eliyahun fun kol dem tsu tsugehert hot Hashem un
soul the and Eliyahu of voice the to paid heed has Hashem and

פֿון דעם קינד האָט זיך אומגעקערט אין אים, און ער האָט אויפֿגעלעבט.
oifgelebt hot er un im in umgekert zich hot kind dem fun
brought to life has he and him in returned self has child the of

[23] And Eliyahu took the yeled, and brought him down out of the aliyyah into the bais, and delivered him unto his em; and Eliyahu said, Look! Thy ben liveth. [24] And the isha said to Eliyahu, Now by this I have da'as that thou art an Ish Elohim, and that the Devar Hashem in thy mouth is emes.

כג און אֵלִיָהוּ האָט גענומען דאָס קינד, און האָט עס אַראָפּגעטראָגן
aropgetrogn es hot un kind dos genumen hot Eliyahu un
brought down it has and child the taken has Eliyahu and

פֿון דער אויבערשטוב אין הויז, און האָט עס געגעבן צו זײַן מוטער; און
un muter zain tsu gegebn es hot un hoiz in oibershtub der fun
and mother his to given it has and house in upper room the from

אֵלִיָהוּ האָט געזאָגט: זע, דײַן זון לעבט. כד האָט די פֿרוי צו
tsu gezogt froi di hot lebt zun dain ze gezogt hot Eliyahu
to said woman the has lives son your behold said has Eliyahu

אֵלִיָהוּ: אַצונד אָט וויים איך אַז דו ביסט אַ מאַן פֿון ג-ט, און דאָס
dos un G-t fun man a bist du az ich veis ot atsund Eliyahun
this and G-d of man a are you that I know behold now Eliyahu

וואָרט פֿון ה׳ אין דײַן מויל איז אמת.
emes iz moil dain in Hashem fun vort
truth is mouth your in Hashem of word

18 And it came to pass after yamim rabbim, that the Devar Hashem came to Eliyahu in the shanah hashlishit, saying, Go, show thyself unto Ach'av; and I will send matar upon the face of ha'adamah.

[2] And Eliyahu went to show himself unto Ach'av. And there was a ra'av chazak *(strong famine)* in Shomron.

[3] And Ach'av summoned Ovadyah, who was in charge of the Bayit *(Palace)* — now Ovadyah feared Hashem me'od *(greatly)*; [4] For it was so, when Izevel cut off the Nevi'im of Hashem, that Ovadyah took a hundred Nevi'im, and hid them by fifty in a me'arah *(cave)*, and fed them with lechem and mayim — [5] And Ach'av said unto Ovadyah, Go into HaAretz unto all springs of mayim, and unto all brooks; perhaps we may find khatzir *(grass)* to save the sus *(horse)* and pered *(mules)* alive, that we not be dispossessed of all the behemah.

[6] So they divided ha'aretz between them to pass throughout it; Ach'av went derech echad by himself, and Ovadyah went derech echad by himself.

יח

און עס איז געווען נאָך פֿיל טעג, איז דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz teg fil noch geven iz es un
Hashem of word this is days many after was is it and

געווען צו אֵלִיָהוּ – אויפֿן דריטן יאָר – אַזוי צו זאָגן: גיי ווײַז
vaiz gei zogn tsu azoi yor dritn oifn Eliyahun tsu geven
show go say to so year third on Eliyahu to was

זיך פֿאַר אַחאָבֿן, און איך וועל געבן רעגן אויפֿן פּנים פֿון דער ערד.
erd der fun gezicht oifn regn gebn vel ich un Achavn far zich
earth the of face upon rain give will I and Ach'av before self

ב איז אֵלִיָהוּ געגאַנגען זיך ווײַזן פֿאַר אַחאָבֿן. און דער הונגער איז
iz hunger der un Achavn far vaizn zich gegangen Eliyahu iz
is famine the and Ach'av before show self went Eliyahu is

געווען שטאַרק אין שומרון. ג און אַחאָבֿ האָט גערופֿן עוֹבַדיָהן וואָס
vos Ovadyahn gerufn hot Achav un Shomron in shtark geven
who Ovadyah called has Ach'av and Shomron in strong was

איבערן פּאַלאַץ – און עוֹבַדיָהוּ האָט זייער גענפּאָרכט ה; ד און עס איז
iz es un Hashem geforcht zeyer hot Ovadyahu un palats ibern
is it and Hashem feared very has Ovadyah and palace over

געווען, אַז אִיזֶבֿל האָט פֿאַרשניטן די נבֿיאים פֿון ה, האָט עוֹבַדיָהוּ
Ovadyahu hot Hashem fun neviim di farshnitn hot Izevel az geven
Ovadyah has Hashem of prophets the cut off has Izevel that was

גענומען הונדערט נבֿיאים, און האָט זיי באַהאַלטן צו פֿופּציק מאַן
man fuftsik tsu bahaltn zei hot un neviim hundert genumen
men fifty by hidden them has and prophets hundred taken

אין אַ היילן, און האָט זיי אויסגעהאַלטן מיט ברויט און מיט וואַסער –
vaser mit un broit mit oisgehaltn zei hot un heil a in
water with and bread with supported them has and cave a in

ה און אַחאָבֿ האָט געזאָגט צו עוֹבַדיָהוּ: גיי דורכן לאַנד בײַ אַלע קוואַלן
kvaln ale bai land durchn gei Ovadyahu tsu gezogt hot Achav un
springs all by land through go Ovadyah to said has Ach'av and

וואַסער און בײַ אַלע טײַכן; אפֿשר וועלן מיר געפֿינען גראָז, און מיר וועלן
veln mir un groz gefinen mir veln efsher taichn ale bai un vaser
will me and grass find me will perhaps rivers all by and water

דערהאַלטן ביים לעבן די פֿערד און די מוילאייזלען, אַז מיר זאָלן נישט
nisht zoln mir az moileizlen di un ferd di lebn baim derhaltn
not shall me that mules the and horses the life at preserve

אָנווערן די בהמות.
beheimes di onvern
beasts the lose

ו האָבן זיי זיך צעטיילט דאָס לאַנד, כּדי דורכצוגיין דורך דעם:
dem durch durchtsugein kedei land dos tseteilt zich zei hobn
the one by take a stroll so that land the divided selves they have

אַחאָבֿ איז געגאַנגען אַליין אין זײַן וועג, און עוֹבַדיָהוּ איז געגאַנגען
gegangen iz Ovadyahu un veg zain in alein gegangen iz Achav
having gone is Ovadyah and way his in alone having gone is Ach'av

אַליין אין אַן אַנדער וועג.
veg ander an in alein
way other an in alone

ז און ווי עוֹבַדיָהו איז געווען אין וועג , ערשט אֵליָהו קומט אים
im kumt Eliyahu ersht veg in geven iz Ovadyahu vi un
him come Eliyahu behold road in was is Ovadyah as and

אַנטקעגן . האָט ער אים דערקענט , און ער איז געפאַלן אויף זיין פנים ,
ponem zain oif gefaln iz er un derkent im er hot antkegen
face his on fell is he and recognized him he has to meet

און האָט געזאָגט: ביסט דו דאָס , מיין האַר אֵליָהו ? ח האָט ער צו
tsu er hot Eliyahu har main dos du bist gezogt hot un
to he has Eliyahu master my the one you are said has and

אים געזאָגט: איך; גיי זאָג דיין האַר : אָן איז אֵליָהו . ט האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Eliyahu iz on har dain zog gei ich gezogt im
said he has Eliyahu is here master your tell go I said him

וואָס האָב איך געזינדיקט, אַז דו ווילסט געבן דיין קנעכט אין אַחאָבס
Achavs in knecht dain gebn vilst du az gezindikt ich hob vos
Ach'av's in servant your give will you that sinned I have what

האַנט, מיך צו טייטן? י אַזוי ווי עס לעבט ה דיין ג-ט, אויב עס איז
iz es oib G-t dain Hashem lebt es vi azoi teitn tsu mich hant
is it if G-d your Hashem lives it as so kill to me hand

דאָ אַ פֹּאָלק אָדער אַ קיניגריַיך , וואָס מיין האַר האָט נישט געשיקט
geshikt nisht hot har main vos kinigraich a oder folk a do
sent not has master my which kingdom a or people a here

אַהין דיך זוכן ! און אַז זיי האָבן געזאָגט: נישטאָ, האָט ער געמאַכט
gemacht er hot nishto gezogt hobn zei az un zuchn dich ahin
made he has not said have they that and seek you(SG) there

שוועָרן דאָס פֹּאָלק און דאָס קיניגריַיך , אַז מע האָט דיך נישט
nisht dich hot me az kinigraich dos un folk dos shvern
not you(SG) has one that kingdom this and people this swear

געפונען . יא און אַצונד זאָגסטו: גיי זאָג דיין האַר : אָן איז אֵליָהו .
Eliyahu iz on har dain zog gei zogstu atsund un gefunen
Eliyahu is here master your tell go you say now and found

יב און עס וועט זיין , ווי איך וועל אַוועקגיין פֿון דיר , אַזוי וועט דער
der vet azoi dir fun avekgein vel ich vi zain vet es un
the will so you(SG) from go away will I as be will it and

גייסט פֿון ה דיך פֿאַרטראָגן, איך וויייס נישט ווּהין, און אַז
az un vuhin nisht veis ich fartrogen dich Hashem fun gaist
that and where not know I carry away you(SG) Hashem of spirit

איך וועל קומען אָנזאָגן אַחאָבן, און ער וועט דיך נישט געפינען, וועט
vet gefinen nisht dich vet er un Achavn onzogen kumen vel ich
will find not you(SG) will he and Ach'av say come will I

ער מיך הרגען ; און דיין קנעכט פֿאָרכט ה פֿון מיין יוגנט אָן.
on yugnt main fun Hashem forcht knecht dain un hargen mich er
on youth my from Hashem fears servant your and kill me he

יג איז נישט דערציילט געווָארן צו מיין האַר וואָס איך האָב געטאָן, וועט
ven geton hob ich vos har main tsu gevorn dertseilt nisht iz
when done have I what master my to become told not is

אִיזֶבֶל האָט אויסגעהרגעט די נביאים פֿון ה , ווי איך האָב באַהאַלטן
bahaltn hob ich vi Hashem fun neviim di oisgeharget hot Izevel
hidden have I how Hashem of prophets the killed has Izevel

הונדערט מאַן פֿון די נביאים צו פֿופציק מאַן אין אַ היילן, און האָב זיי
zei hob un heil a in man fuftsik tsu neviim di fun man hundert
them have and cave a in men fifty to prophets the of men hundred

[7] And as Ovadyah was baderech *(on the way, road)*, hinei, Eliyahu met him; and he recognized him, and fell on his face, and said, Is it you, adoni Eliyahu? [8] And he answered him, I am; go, tell adoneicha, Hinei, Eliyahu! [9] And he said, What have I sinned, that thou wouldest deliver thy eved into the yad Ach'av to slay me? [10] As Hashem Eloheicha liveth, there is no goy *(nation)* or mamlachah *(kingdom)*, to where adoni hath not sent to seek thee there: and when they said, He is not there, he had the mamlachah and goy swear, that they found thee not. [11] And now thou sayest, Go, tell adoneicha, Hinei, Eliyahu! [12] And it shall come to pass, as soon as I am gone from thee, that the Ruach of Hashem shall carry thee to where I know not; and so when I come and tell Ach'av, and he cannot find thee, he shall slay me; but I thy eved fear Hashem from my youth. [13] Was it not told to adoni what I did when Izevel slaughtered the Nevi'im of Hashem, how I hid a hundred ish of Hashem's Nevi'im by fifty in a me'arah, and fed them with lechem and mayim? [14] And now thou sayest, Go,

tell adoneicha, Hinei, Eliyahu! And he shall slay me.

אויסגעהאַלטן מיט ברויט און מיט וואַסער? יד און אַצונד זאָגסטו: גיי זאָג
oisgehaltn broit mit un vaser mit un atsund zogstu zog gei
supported with and bread with and water now you say tell go

דיין האַר : אָן איז אֵלִיָּהוּ ; און ער וועט מיך הרגען .
dain har iz on Eliyahu iz un vet er mich hargen
your master here is Eliyahu and will he me kill

[15] And Eliyahu said, As Hashem Tzva'os liveth, before whom I stand, I will surely show myself unto him today.

טו האָט אֵלִיָּהוּ געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה צְבָאוֹת וואָס איך
hot Eliyahu gezogt azoi vi es lebt Hashem Tseva'ot vos ich
has Eliyahu said so as it lives Hashem of hosts whom I

שטיי פַּאַר אים, אַז הײַנט וועל איך זיך וויַזן פַּאַר אים!
shtei far im az haint vel ich zich vaizn far im
stand before him that today I will self show before him

[16] So Ovadyah went to meet Ach'av, and told him; and Ach'av went to meet Eliyahu. [17] And it came to pass, when Ach'av saw Eliyahu, that Ach'av said unto him, Art thou he that troubleth Yisroel?

טז איז עוֹבַדְיָהוּ געגאַנגען אַנטקעגן אַחְאָבְּ, און האָט אים דערציילט;
Ovadyahu iz gegangen antkegen Achavn un hot im dertseilt
Ovadyah is having gone to meet Ach'av and has him told

און אַחְאָבְּ איז געגאַנגען אַנטקעגן אֵלִיָּהוּ . יז און עס איז געווען, ווי
un Achav iz gegangen antkegen Eliyahun un es iz geven vi
and Ach'av is having gone to meet Eliyahu and it was as

אַחְאָבְּ האָט דערזען אֵלִיָּהוּ , אַזוי האָט אַחְאָבְּ צו אים געזאָגט: ביסט דו
Achav hot azoi Eliyahun derzen hot Achav tsu im gezogt bist du
Ach'av has so Eliyahu seen has Ach'av to him said are you

דאָס , פַֿאַראומגליקער פון יִשְׂרָאֵל? יח האָט ער געזאָגט: נישט איך האָב
dos farumgliker fun Yisroel? hot er gezogt nisht ich hob
the one ruined of Yisroel has he said not I have

פַֿאַראומגליקט יִשְׂרָאֵל, נאָר דו און דײַן פָֿאטערס הויז , מיט וואָס איר
farumglikt Yisroel nor du un dain foters hoiz mit vos ir
Yisroel driven to ruin but you and your father's house with which you

האָט פַֿאַרלאָזן די געבאָט פון ה , און ביסט געגאַנגען נאָך
hot farlozen di gebot fun Hashem un bist gegangen noch
have forsaken the commandments of Hashem and are gone after

די בַּעַל-געטער. יט און אַצונד , שיק זאַמל איין צו מיר גאַנץ יִשְׂרָאֵל אויפן
di Baal-geter un atsund shik zaml ain tsu mir gants Yisroel oifn
the Ba'al g-ds and now send gather in to me all Yisroel on

[18] And he answered, I have not troubled Yisroel; but thou, and the Bais Avicha, in that ye have forsaken the Mitzvot Hashem, and thou hast followed after the Ba'alim. [19] Now therefore summon, and gather to me kol Yisroel unto Har HaCarmel and the nevi'im of Ba'al four hundred and fifty, and the nevi'im haAsherah four hundred, which eat at shulchan Izevel.

באַרג כַּרְמֶל , און די פֿיר הונדערט און פֿופֿציק נבֿיאים פון בַּעַל , און
barg Karmel un di fir hundert un fuftsik neviim fun Baal un
Karmel mount and the four hundred and fifty prophets of Ba'al and

די פֿיר הונדערט נבֿיאים פון דער אַשֵׁרָה , וואָס עסן בײַם טיש
di fir hundert neviim fun der Asherah vos esen baim tish
the four hundred prophets of the Asherah which eat at table

פון אִיזֶבֶל .
fun Izevelen
of Izevel

[20] So Ach'av sent unto kol Bnei Yisroel, and gathered the Nevi'im together unto Har HaCarmel. [21] And Eliyahu came unto kol haAm, and said, Ad Mosai *(how long)* ye be polekhim *(limping ones, dancing ones)* between

כ האָט אַחְאָבְּ געשיקט צווישן אַלע קינדער פון יִשְׂרָאֵל, און האָט
hot Achav geshikt alle kinder fun Yisroel un hot
has Ach'av sent among all children of Yisroel and has

אײַנגעזאַמלט די נבֿיאים אויפן באַרג כַּרְמֶל . כא און אֵלִיָּהוּ האָט
di neviim oifn barg Karmel un Eliyahu hot
the prophets on mount Carmel and Eliyahu has

געוואָלט צום גאַנצן פֿאָלק , און האָט געזאָגט: ביז וואַנען וועט איר
gezogt hot un folk gantsn tsum genent biz vanen vet ir
said has and people all to come near until when will you

אומשפּרינגען אויף צוויי צוויַגן ? אויב ה איז האַלטן , גייט נאָך
umshpringen oif tsvei tsvaign oib Hashem iz HaElokim geit noch
jump between on two branches if Hashem is G-d go after

אים, און אויב בַּעַל, גייט נאָך אים. און דאָס פֹּאָלק האָט אים אַ וואָרט נישט
nisht vort a im hot folk dos un im noch geit Baal oib un im
not word a him has people the and him after go Ba'al if and him

געענטפֿערט.
geentfert
answered

two se'ipim *(opinions)*? If Hashem be HaElohim, follow after him; but if HaBa'al, then follow after him. And HaAm answered him not a word.

כב האָט אֵלִיָהוּ געזאָגט צום פֹּאָלק: איך אַליין בין געבליבן אַ נבֿיא צו
tsu novi a geblibn bin alein ich folk tsum gezogt Eliyahu hot
to prophet a remain am alone I people to said Eliyahu has

ה , און די נבֿיאים פֿון בַּעַל זיַינען פֿיר הונדערט און פֿופֿציק מאַן.
man fuftsik un hundert fir zainen Baal fun neviim di un Hashem
men fifty and hundred four are Ba'al of prophets the and Hashem

22 Then said Eliyahu unto HaAm, I, even I only, am left a navi of Hashem; but Ba'al's nevi'im are four hundred and fifty ish.

כג טאָ זאָל מען אונדז געבן צוויי אָקסן; און זאָלן זיי זיך אויסקלייבן
oisklaibn zich zei zoln un oksen tsvei gebn undz men zol to
pick selves they shall and bulls two give us one let then

איין אָקס, און אים צעשנייַדן און אַרויפֿלייגן אויפֿן האָלץ, און פֿייַער זאָלן
zoln faier un holts oifn aroifleigen un tseshnaidn im un oks ein
shall fire and wood on impose and cut up him and bull one

זיי נישט אונטערלייגן. און איך וועל מאַכן דעם אַנדער אָקס, און אַרויפֿטאָן
aroifton un oks ander dem machn vel ich un unterleign nisht zei
put and bull other the make will I and put under not they

אויפֿן האָלץ, און פֿייַער וועל איך נישט אונטערלייגן. כד און איר וועט רופֿן
rufn vet ir un unterleign nisht ich vel faier un holts oifn
call will you and put under not I will fire and wood on

צו דעם נאָמען פֿון אלוקיכם , און איך וועל רופֿן צו דעם נאָמען פֿון
fun nomen dem tsu rufn vel ich un Elokeichem fun nomen dem tsu
of name the to call will I and your G-d of name the to

ה ; און עס וועט זיַין , דער ה וואָס וועט ענטפֿערן מיט פֿייַער,
faier mit entfern vet vos Hashem der zain vet es un Hashem
fire with answer will which Hashem the one be will it and Hashem

ער איז ה . האָט זיך אָפּגערופֿן דאָס גאַנצע פֿאָלק און האָט געזאָגט:
gezogt hot un folk gantse dos opgerufn zich hot Hashem iz er
said has and people whole this responded selves has Hashem is he

וווייל גערעדט!
geredt voil
spoken blessed

23 Let them therefore give us two parim *(bulls)*; and let them choose one bull for themselves, and cut it in pieces, and lay it on wood, and put no eish under it; and I will dress the other bull, and lay it on wood, and put no eish under it; 24 And call ye on the shem eloheichem, and I will call on the Shem of Hashem; and haelohim that answereth by eish, let him be HaElohim. And kol haAm answered and said, Tov hadavar!

כה האָט אֵלִיָהוּ געזאָגט צו די נבֿיאים פֿון בַּעַל: קלייבט אייַך אויס איין
ein ois aich klaibt Baal fun neviim di tsu gezogt Eliyahu hot
one out you gather Ba'al of prophets the to said Eliyahu has

אָקס, און מאַכט אים צוערשט, וואָרעם איר זייַט די פֿיל ; און רופֿט צו
tsu ruft un fil di zait ir vorem tsuersht im macht un oks
to call and many the are you because ready him make and bull

דעם נאָמען פֿון אלוקיכם , און פֿייַער זאָלט איר נישט אונטערלייגן.
unterleign nisht ir zolt faier un Elokeichem fun nomen dem
put under not you shall fire and your G-d of name the

כו האָבן זיי גענומען דעם אָקס וואָס האָט מען זיי געגעבן, און זיי
zei un gegebn zei hot me vos oks dem genumen zei hobn
they and given them has one which bull the taken they have

האָבן אים גערעכט, און האָבן גערופֿן צו דעם נאָמען פֿון בַּעַל, פֿון
fun Baal fun nomen dem tsu gerufn hobn un gemacht im hobn
from Ba'al of name the to called have and made him have

25 And Eliyahu said unto the nevi'im of Ba'al, Choose you one bull for yourselves, and dress it first; for ye are rabbim *(many)*; and call on the shem eloheichem, but put no eish under it.

26 And they took the bull which was given them, and they dressed it, and called on the shem of Ba'al from boker

even until tzohorayim *(noon)*, saying, O Ba'al, answer us. But there was no voice, and no one answered. And they danced around the mizbe'ach which had been made. 27 And it came to pass at tzohorayim, that Eliyahu mocked them, taunting, saying, Shout with a kol gadol *(loud voice)*; for he is a g-d; either he is meditating, or he is pursuing, or ki derech lo *(perhaps he had to travel, he's relieving himself)*, or perhaps he sleepeth and must be awakened.

28 And they shouted with a kol gadol, and cut themselves after their mishpat *(custom)* with charavot *(swords)* and lances, till the dahm gushed out upon them. 29 And it came to pass, when tzohorayim was past, and they prophesied until the time of the offering of the minchah *(evening sacrifice)*, that there was neither kol *(voice)*, nor any oneh *(responder)* nor any attender.

30 And Eliyahu said unto kol HaAm, Come near unto me. And kol HaAm came near unto him. And he repaired the Mizbe'ach Hashem that was in ruins. 31 And Eliyahu took twelve avanim *(stones)*, according to

פַּרימאָרגן ביזן מיטן טאָג, אַזוי צו זאָגן: בַּעַל, ענטפֿער אונדז! אָבער
ober undz entfer Baal zogn tsu azoi tog mitn bizn frimorgn
but us answer Ba'al say to so day midst of unto morning

קיין קוֹל און קיין ענטפֿער. ווי זיי האָבן געהונקען אַרום דעם
dem arum gehunken hobn zei vi entfer kein un kol kein
the round limping have they as answer not any and voice not any

מזבח וואָס מע האָט געמאַכט. כז און עס איז געווען אין מיטן טאָג,
tog mitn in geven iz es un gemacht hot me vos mizbeyech
day midst of in was is it and made has one which altar

האָט אֵלִיָהו געשפּעט פֿון זיי, און ער האָט געזאָגט: רופֿט אויף אַ הויכן
hoichn a oif ruft gezogt hot er un zei fun geshpet Eliyahu hot
loud a on call said has he and them of mockery Eliyahu has

קוֹל, וואָרעם ער איז אַ ג-ט; ער האָט זיך מסתּם פֿאַרעדט,
farredt mestm zich hot er G-t a iz er vorem kol
engaged in conversation perhaps self has he G-d a is he because voice

אָדער ער איז אַוועק אָן אַ זייַט, אָדער ער איז אין וועג; אפֿשר שלאָפֿט ער, און
un er shloft efsher veg in iz er oder zait a on avek iz er oder
and he sleeps perhaps way in is he or side a on away is he or

וועט זיך אויפֿכאַפֿן.
oifchapn zich vet
wake up self will

כח און זיי האָבן געופֿן אויף אַ הויכן קוֹל, און האָבן זיך
zich hobn un kol hoichn a oif gerufn hobn zei un
selves have and voice loud a on called have they and

אײַנגעשניטן, אַזוי ווי זייער שטייגער, מיט שווערדן און מיט שפּיזן, ביז
biz shpizn mit un shverdn mit shteiger zeyer vi azoi aingeshnitn
until spears with and swords with custom their as so cut

בלוט האָט זיך געגאָסן אויף זיי. כט און עס איז געווען, אַז דער מיטן
mitn der az geven iz es un zei oif gegosn zich hot blut
mid the that was is it and them on poured out self has blood

טאָג איז אַריבער, האָבן זיי נבֿיאות געזאָגט ביז ווען מע בראַנגט אויף
oif brengt me ven biz gezogt nevies zei hobn ariber iz tog
on bring one when until said prophesy they have over is day

דעם אָוונט-קָרבָּן, אָבער קיין קוֹל און קיין ענטפֿער, קיין
dem ovnt-korben ober kein un kol kein un entfer kein
not any and answer not any and voice not any but evening korban the

הערונג.
herung
response

ל האָט אֵלִיָהו געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק: גענענט צו מיר. האָט
hot mir tsu genent folk gantsn tsum gezogt Eliyahu hot
has me to come near people entire to the said Eliyahu has

דאָס גאַנצע פֿאָלק גענענט צו אים, און ער האָט פֿאַרריכט דעם
dem farricht hot er un im tsu genent folk gantse dos
the worked repairs has he and him to come near people whole this

צעשטערטן מזבח פֿון ה'. לא און אֵלִיָהו האָט גענומען צוועלף
tsvelf genumen hot Eliyahu un Hashem fun mizbeyech tseshtertn
twelve taken has Eliyahu and Hashem of altar destroyed

שטיינער, אַזוי ווי די צאָל פֿון די שבֿטים פֿון די קינדער
shteiner azoi vi di tsol fun di shvotim di fun kinder
stones as according to the of number of tribes the of children

יעקבֿ , ווָאָס דאָס ווָארט פֿון ה איז געווען צו אים, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi im tsu geven iz Hashem fun vort dos vos Yaakov
say to so him to was is Hashem of word the which Yaakov

יִשׂרָאֵל זאָל זיין דיין נאָמען. [לב] און ער האָט אויפֿגעבויט פֿון די שטיינער
shteiner di fun oifgeboit hot er un nomen dain zain zol Yisroel
stones the of built has he and name your be shall Yisroel

אַ מזבח צו דעם נאָמען פֿון ה , און האָט געמאַכט אַ גראָבן,
grobn a gemacht hot un Hashem fun nomen dem tsu mizbeyech a
trench a made has and Hashem of name the to altar an

גרויס ווי פֿאַר צוויי סְאָה זריעה, רונד אַרום מזבח . [לג] און ער האָט
hot er un mizbeyech arum rund zerie seah tsvei far vi grois
has he and altar round around seed seahs two for as great

אויסגעלייגט דאָס האָלץ, און צעשניטן דעם אָקס, און אַרויפֿגעטאָן אויפֿן
oifn aroifgeton un oks dem tseshnitn un holts dos oisgeleigt
on the placed and bull the cut and wood the arranged

האָלץ. [לד] און ער האָט געזאָגט: פֿילט אָן פֿיר קריג מיט וואַסער, און גיסט
gist un vaser mit krig fir on filt gezogt hot er un holts
pour and water with jar four up fill said has he and wood

אַרויף אויף דעם בראַנדאָפּפֿער און אויפֿן האָלץ. און ער האָט געזאָגט: טוט עס אַ
a es tut gezogt hot er un holts oifn un brandopfer dem oif aroif
a it do said has he and wood on and olah the on up

צווייט מאָל; און זיי האָבן עס געטאָן אַ צווייט מאָל. האָט ער געזאָגט: טוט
tut gezogt er hot mol tsveit a geton es hobn zei un mol tsveit
do said he has time second a done it have they and time second

עס אַ דריט מאָל; און זיי האָבן עס געטאָן אַ דריט מאָל. [לה] און דאָס וואַסער
vaser dos un mol drit a geton es hobn zei un mol drit a es
water the and time third a done it have they and time third a it

איז געגאַנגען רונד אַרום מזבח ; און אויך דעם גראָבן האָט ער
er hot grobn dem oich un mizbeyech arum rund gegangen iz
he has trench the also and altar round around having gone is

אָנגעפֿילט מיט וואַסער.
vaser mit ongefilt
water with filled

[לו] און עס איז געווען ווען מע ברענגט אויף דעם אָוונט-קָרבָּן , האָט
hot ovnt-korben dem oif brengt me ven geven iz es un
has evening korban the on bring one when was is it and

אֱלִיָהוּ הנבֿיא גענענט און האָט געזאָגט: ה דו אלוקי
Elokei du Hashem gezogt hot un genent hanovi Eliyahu
the G-d of you Hashem said has and come near the prophet Eliyahu

אבֿרהם , יִצחָק , און יִשׂרָאֵל, זאָל היינט באַוווּסט ווערן אַז דו ביסט
bist du az vern bavust haint zol Yisroel un Yitschak Avraham
are you that become known today shall Yisroel and Yitzchak Avraham

ג-ט אין יִשׂרָאֵל, און איך בין דיין קנעכט, און דורך דיין וואָרט האָב איך
ich hob vort dain durch un knecht dain bin ich un Yisroel in G-t
I have word your by and servant your am I and Yisroel in G-d

געטאָן אַלע די דאָזיקע זאַכן . [לז] ענטפֿער מיר, ה , ענטפֿער מיר. און
un mir entfer Hashem mir entfer zachn dozike di ale geton
and me answer Hashem me answer things this the all done

זאָל דאָס דאָזיקע פֿאָלק וויסן אַז דו ה ביסט האלקים ; אַזוי ביסט
azist HaElokim bist Hashem du az visen folk dozike dos zol
or else G-d are Hashem you that know people this the shall

קערסטו אָפּ זייער האַרץ אַהינטער.
ahinter harts zeyer op kerstu
backward heart their back turn

the mispar *(number)* of the Shivtei Bnei Ya'akov, unto whom the Devar Hashem came, saying, Yisroel shall be Shemecha; [32] And with the avanim *(stones)* he built a Mizbe'ach in the Shem of Hashem; and he made a te'alah *(trench)* around the Mizbe'ach, as the space of two seahs of zera *(seed)*. [33] And he laid the wood in order, and cut up the bull, and laid it on the wood, [34] and said, Fill four jugs with mayim, and pour it on the olah and on the wood. And Eliyahu said, Do it the second time. And they did it the second time. And he said, Do it the third time. And they did it the third time. [35] And the mayim ran around about the Mizbe'ach; and even filled the te'alah *(trench)* also with mayim.

[36] And it came to pass at the time of the offering of the minchah *(evening sacrifice)*, that Eliyahu HaNavi came near, and said, Hashem Elohei Avraham, Yitzchak and of Yisroel, let it be known this day that Thou art Elohim in Yisroel, and that I am Thy Eved, and that I have done all these things at Thy Davar. [37] Answer me, Hashem, answer me, that HaAm Hazeh may know that Thou art

Hashem HaElohim, and that Thou hast turned back their lev.

לח איז אַראָפּגעפֿאַלן אַ פֿײַער פֿון ה , און האָט פֿאַרצערט דאָס
dos fartsert hot un Hashem fun faier a aropgefaln iz
this consumed has and Hashem of fire a fallen down is

בראַנדאָפּפֿער, און דאָס האָלץ, און די שטיינער, און די ערד ; אַפֿילו
afile erd di un shteiner di un holts dos un brandopfer
even earth the and stones the and wood this and olah

דאָס וואַסער אין גראָבן האָט עס אויסגעלעקט. לט און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un oisgelekt es hot grobn in vaser dos
people whole this and licked up it has conduit in water this

האָט געזאָגן, און זיי זײַנען געפֿאַלן אויף זייער פּנים , און האָבן געזאָגט:
gezogt hobn un ponem zeyer oif gefaln zainen zei un gezen hot
said have and face their on fell are they and seen has

ה , ער איז האלקים ! ה , ער איז האלקים !
HaElokim iz er Hashem HaElokim iz er Hashem
G-d is he Hashem G-d is he Hashem

40 And Eliyahu said unto them, Seize the nevi'im of Ba'al; let not one of them escape. And they took them; and Eliyahu brought them down to the Brook Kishon, and slaughtered them there.

מ האָט אֵלִיָהו צו זיי געזאָגט: כאַפּט די נבֿיאים פֿון בַּעַל ; קיינער
keiner Baal fun neviim di chapt gezogt zei tsu Eliyahu hot
anyone Ba'al of prophets the seize said them to Eliyahu has

זאָל נישט אַנטרונען וווערן פֿון זיי . האָבן זיי זיי געכאַפּט, און
un gechapt zei zei hobn zei fun vern antrunen nisht zol
and caught them they have them from become escape not shall

אֵלִיָהו האָט זיי געמאַכט נידערן צום טײַך קישון , און האָט זיי
zei hot un Kishon taich tsum nidern gemacht zei hot Eliyahu
them has and Kishon river to go down made them has Eliyahu

דאָרטן געשאָכטן .
geshochtn dortn
slaughtered there

41 And Eliyahu said unto Ach'av, Get thee up, eat and drink; for there is a kol hamon hageshem *(sound of rushing rain, sound of rain coming)*.

מא און אֵלִיָהו האָט געזאָגט צו אַחאָבֿן: גיי אַרויף, עס און טרינק, ווָאַרעם
vorem trink un es aroif gei Achavn tsu gezogt hot Eliyahu un
because drink and eat up go Ach'av to said has Eliyahu and

עס איז אַ געוויש פֿון אַ סך רעגן.
regn sach a fun geroish a iz es
rain much a of noise a is it

42 So Ach'av went up to eat and to drink. But Eliyahu climbed up to Rosh HaCarmel *(top of Carmel)*; and he cast himself down upon the ground, and put his face between his birkayim *(knees)*, 43 And said to his eved, Go up now, look toward the yam. And he went up, and looked, and said, There is nothing. And he said, Go again sheva

מב איז אַחאָבֿ אַרויפֿגעגאַנגען עסן און טרינקען. און אֵלִיָהו איז
iz Eliyahu un trinken un esen aroifgegangen Achav iz
is Eliyahu and drink and eat having gone up Ach'av is

אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן שפּיץ כַּרְמֶל , און האָט זיך אײַנגעבויגן צו דער
der tsu aingeboign zich hot un Karmel shpits oifn aroifgegangen
the to stooped self has and Carmel top upon having gone up

ערד , און אַרײַנגעטאָן זײַן פּנים צווישן זײַנע קני . מג און ער האָט
hot er un kni zaine tsvishn ponem zain araingeton un erd
has he and knees his between face his put and earth

געזאָגט צו זײַן יונג : גיי אַקאָרשט אַרויף, טו אַ קוק קעגן ים . איז
iz yam kegen kuk a tu aroif akorsht gei yung zain tsu gezogt
is the sea toward look a do up now go servant his to said

ער אַרויפֿגעגאַנגען און האָט געקוקט, און ער האָט געזאָגט: נישטאָ גאָרנישט.
gornisht nishto gezogt hot er un gekukt hot un aroifgegangen er
nothing not said has he and looked has and having gone up he

pe'amim *(seven times)*.
44 And it came to pass the seventh time, that he said, Hinei, there ariseth a little cloud out of the yam, as small as kaf ish *(a man's palm)*. And he said, Go, say unto Ach'av, Harness up [thy merkavah] and get thee down that the geshem stop thee not.

45 And it came to pass in the meanwhile, that the Shomayim grew black with clouds and ruach, and there was a geshem gadol. And Ach'av rode, and went to Yizre'el.

46 And the Yad Hashem was on Eliyahu; and he girded up his loins, and ran ahead of Ach'av to the entrance of Yizre'el.

19 And Ach'av told Izevel all that Eliyahu had done, and how he had slain kol haNevi'im with the cherev. 2 Then Izevel sent a malach unto Eliyahu, saying, So let elohim do to me, and more also, if I make not thy nefesh as the life of one of them by this time makhar *(tomorrow)*.

האָט ער געזאָגט: גיי ווידער, זיבן מאָל. מד און עס איז געווען אויפֿן זיבעטן
zibetn oifn geven iz es un mol zibn vider gei gezogt er hot
seventh on was is it and times seven again go said he has

מאָל, האָט ער געזאָגט: זע, אַ קליין וואָלקנדל אַזוי ווי די האַנט
hant di vi azoi volkndl klein a ze gezogt er hot mol
hand the as according to cloud small a behold said he has time

פֿון אַ מענטשן גייט אויף פֿון ים. האָט ער געזאָגט: גיי אַרויף, זאָג צו
tsu zog aroif gei gezogt er hot yam fun oif geit mentshn a fun
to say up go said he has the sea of on go man a of

אַחאָבֿן: שפּאַן אײַן און נידער אַראָפּ, כּדי דער רעגן זאָל דיך
dich zol regn der kedei arop nider un ain shpan Achavn
you(SG) shall rain the so that down go down and in harness Ach'av

נישט פֿאַרהאַלטן.
farhaltn nisht
stopped not

מה און עס איז געווען, אײדער וואָס וועט איז דער הימל שוואַרץ
shvarts himel der iz ven vos eider geven iz es un
black heaven the is when which before was is it and

געווואָרן פֿון וואָלקנס און געוויטער, און עס איז געוואָרן אַ
a gevorn iz es un geviter un volkens fun gevorn
a having become is it and tempest and clouds of having become

גרויסער רעגן. און אַחאָבֿ האָט זיך אַרויפֿגעזעצט, און איז אַוועק
groiser regn un aroifgezetst zich hot Achav un avek
great rain storm and Ach'av has mounted self and is gone away

קיין יִזרְעֶאל.
Yizreel kein
Yizre'el to

מו און די האַנט פֿון ה איז געווען אויף אֵלִיָהו, און ער האָט
hot er un Eliyahun oif geven iz Hashem fun hant di un
has he and Eliyahu on was is Hashem of hand the and

אָנגעגורט זײַנע לענדן, און איז געלאָפֿן פֿאַרויס פֿאַר אַחאָבֿן ביז ווו
vu biz Achavn far farois gelofn iz un lendn zaine ongegurt
where until Ach'av before ahead of ran is and loins his girded up

דו קומסט קיין יִזרְעֶאל.
Yizreel kein kumst du
Yizre'el to come you

יט און אַחאָבֿ האָט דערציילט אִיזֶבֿלען אַלץ וואָס אֵלִיָהו האָט
hot Eliyahu vos alts Izevelen dertseilt hot Achav un
has Eliyahu what all that Izevel told has Ach'av and

געטאָן, און אַלץ דינג ווי אַזוי ער האָט געהרגעט אַלע נבֿיאים
neviim ale geharget hot er azoi vi ding alts un geton
prophets all killed had he so how things all that and done

מיטן שוואַרד. ב האָט אִיזֶבֿל געשיקט אַ שליח צו אֵלִיָהו, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Eliyahun tsu sheliech a geshikt Izevel hot shverd mitn
say to so Eliyahu to messenger a sent Izevel has sword with

זאָלן די ג-טער טאָן אַזוי און נאָך מער, אויב איך וועל מאָרגן אין
in morgn vel ich oib mer noch un azoi ton g-ter di zoln
in next day will I if more yet and according to do g-ds the let

דער צײַט נישט מאַכן דיין לעבן אַזוי ווי דאָס לעבן פֿון איינעם פֿון זיי!
zei fun einem fun lebn dos vi azoi lebn dain machn nisht tsait der
them of one of life the as so life your make not time the

ג און ווי ער האָט דאָס געזען, אַזוי איז ער אויפֿגעשטאַנען און איז
iz un oifgeshtanen er iz azoi gezen dos hot er vi un
is and arose he is so seen this has he when and

אַוועק אום זיין לעבן, און איז געקומען קיין באֵר-שֶׁבַע וואָס געהערט
gehert vos Beer-Sheva kein gekumen iz un lebn zain um avek
belongs which Be'er-Sheva to come is and life his for gone away

ד צו יהודה , און ער האָט דאָרטן איבערגעלאָזט זיין יונג . און ער אַליין
alein er un yung zain ibergelozt dortn hot er un Yehudah tsu
alone he and servant his left behind there has he and Yehudah to

איז געגאַנגען אין מדבר אַ טאָג וועגס , און איז געקומען און
un gekumen iz un vegs tog a midber in gegangen iz
and having come is and journey day a wilderness in having gone is

האָט זיך געזעצט אונטער אַ בעזעמביימל, און ער האָט געבעטן אויף זיך
zich oif gebetn hot er un bezembeiml a unter gezetst zich hot
self on entreated has he and broom tree a under sat self has

דעם טויט , און האָט געזאָגט: גענוג ! אַצונד , ה , נעם צו מײַן זעל,
zel main tsu nem Hashem atsund genug gezogt hot un toit dem
soul my to take Hashem now enough said has and death the

וואָרעם , איך בין נישט בעסער פֿון מײַנע עלטערן.
eltern maine fun beser nisht bin ich vorem
fathers my than better not am I because

ה און ער האָט זיך געלייגט און איז אײַנגעשלאָפֿן אונטער אַ בעזעמביימל.
bezembeiml a unter aingeshlofn iz un geleigt zich hot er un
broom tree a under asleep is and lain down self has he and

ערשט אַ מלאך רירט אים אָן, און זאָגט צו אים: שטיי אויף, עס.
es oif shtei im tsu zogt un on im rirt malach a ersht
eat up stand him to declares and on him touches angel an behold

ו האָט ער זיך אומגעקוקט, ערשט אים צוקאָפּנס איז אַ קוכן געבאַקט אויף
oif gebakt kuchn a iz tsukopns im ersht umgekukt zich er hot
on baked cake a is at the head him behold looked self he has

אָנגעברענטע שטיינער, און אַ קרוג וואַסער. האָט ער געגעסן און געטרונקען,
getrunken un gegesn er hot vaser krug a un shteiner ongebrente
drank and eaten he has water jug a and stones burned

און האָט זיך ווידער געלייגט .
geleigt vider zich hot un
lain down again self has and

ז און דער מלאך פֿון ה איז געקומען אַ צווייט מאָל, און האָט
hot un mol tsveit a gekumen iz Hashem fun malach der un
has and time second a having come is Hashem of Angel the and

אים אָנגערירט, און געזאָגט: שטיי אויף, עס, וואָרעם דער וועג איז צו
tsu iz veg der vorem es oif shtei gezogt un ongerirt im
too is journey the because eat up stand said and touched him

וויַט פֿאַר דיר .
dir far vait
you(SG) before far

ח איז ער אויפֿגעשטאַנען, און האָט געגעסן און געטרונקען, און איז
iz un getrunken un gegesn hot un oifgeshtanen er iz
is and drank and eaten has and arose he is

געגאַנגען מיט דעם כּוח פֿון דעם דאָזיקן עסן פֿערציק טעג און
un teg fertsik esen dozikn dem fun koiech dem mit gegangen
and days forty eating this the of strength the with having gone

פֿערציק נעכט , ביז דעם באַרג פֿון האלקים , חוֹרֵב . ט און ער איז
iz er un Chorev HaElokim fun barg dem biz necht fertsik
is he and Chorev G-d of mount the unto nights forty

3 And when he saw that, he arose, and fled for his nefesh, and came to Be'er-Sheva, which belongeth to Yehudah, and left his na'ar *(servant)* there. 4 But he himself went derech yom *(a day's journey)* into the midbar, and came and sat down under a broom tree; and he requested for his nefesh to die; and said, It is enough; now, O Hashem, take away my nefesh; for I am no better than my avot.

5 And as he lay and slept under a broom tree, hinei, then a malach touched him, and said unto him, Arise and eat. 6 And he looked, and, hinei, there at his rosh was an oogah *(disk or cake of bread)* baked on hot coals, and a jar of mayim. And he did eat and drink, and returned to lie down again.

7 And the Malach Hashem came again the second time, and touched him, and said, Arise and eat; because the derech is too great for thee.

8 And he arose, and did eat and drink, and went in the ko'ach ha'achilah hahi *(strength of that food)* arba'im yom v'arba'im lailah unto Chorev the Har HaElohim. 9 And he came there unto

דאָרטן אַרײַנגעגאַנגען אין דער הייל, און האָט דאָרטן געגעבטיקט . ערשט
ersht genechtikt dortn hot un heil der in araingegangen dortn
behold spent the night there has and cave the in went there

דאָס וואָרט פֿון ה איז צו אים, און ער האָט צו אים געזאָגט: וואָס
vos gezogt im tsu hot er un im tsu iz Hashem fun vort dos
which said him to has he and him to is Hashem of word this

טוסטו דאָ , אֵלִיָּהוּ ?
Eliyahu do tustu
Eliyahu here are you doing

10 And he said,
I have been very kina
(jealous, zealous)
for Hashem Elohei
Tzivos;
for the Bnei Yisroel
have forsaken Thy
Brit *(Covenant)*,
thrown down Thine
mizbechot,
and slain Thy nevi'im
with the cherev;
and I, even I only,
am left;
and they seek my
nefesh, to take
it away.

י האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot
said he has

איך בין זייער מקנא געווען
geven mekane zeyer bin ich
was jealous very am I

פֿון וועגן ה אלוקי צבָאוֹת ;
Tseva'ot Elokei Hashem vegen fun
of hosts the G-d of Hashem account of on

ווײַל פֿאַרלאָזן דײַן ברית האָבן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di hobn bris dain farlozen vail
Yisroel of children the have covenant your forsaken because

דײַנע מזבחות האָבן זיי צעשטערט,
tseshtert zei hobn mizbeyches daine
destroyed they have altars your

און דײַנע נבִיאים האָבן זיי געהרגעט מיט שווערד;
shverd mitn geharget zei hobn neviim daine un
sword with killed they have prophets your and

און איך אַליין בין איבערגעבליבן,
ibergebliben bin alein ich un
left am alone I and

און זיי זוכן מײַן לעבן צו נעמען .
nemen tsu lebn main zuchn zei un
take to life my seek they and

11 And He said, Go
forth, and stand upon
the Har before Hashem.
And, hinei, Hashem
passed by, and a ruach
gedolah v'chazak rent
the mountains, and
broke in pieces the
sela'im *(rocks)* before
Hashem; but Hashem
was not in the ruach;
and after the ruach,
a ra'ash *(earthquake)*;
but Hashem was not
in the ra'ash; 12 And
after the ra'ash an eish;
but Hashem was not in
the eish; and after the

יא האָט ער געזאָגט: גיי אַרויס, און זאָלסט זיך שטעלן אויפֿן
oifn shteln zich zolst un arois gei gezogt er hot
on stand self you(SG) shall and out go said he has

באַרג פֿאַר ה . ערשט ה גייט פֿאַרבײַ , און אַ גרויסער
groiser a un farbai geit Hashem ersht Hashem far barg
great a and close by go Hashem behold Hashem before mountain

און שטאַרקער שטורעם רײַסט בערג און ברעכט פֿעלדזן פֿאַר
far feldzn brecht un berg raist shturem shtarker un
before rocks breaks and mountains tear storm wind strong and

ה – נישט אין שטורעם איז געווען ה ; און נאָך דעם שטורעם
shturem dem noch un Hashem geven iz shturem in nisht Hashem
storm the after and Hashem was is storm in not Hashem

אַן ערדציטערניש – נישט אין דער ערדציטערניש איז געווען ה ; יב און
un Hashem geven iz erdtsiternish der in nisht erdtsiternish an
and Hashem was is earthquake the in not earthquake an

נאָך דער ערדציטערניש אַ פֿײַער – נישט אין פֿײַער איז געווען ה ; און
un Hashem geven iz faier in nisht faier a erdtsiternish der noch
and Hashem was is fire in not fire a earthquake the after

נאָך דעם פֿײַער אַ שטילער, דינער קול . יג און עס איז געווען, ווי אֵלִיָּהוּ
Eliyahu vi geven iz es un kul diner shtiler a faier dem noch
Eliyahu when was is it and voice small quiet a fire the after

eish a kol demamah dakkah *(a quiet, gentle voice)*. 13 And it was so, when Eliyahu heard it, that he wrapped his face in his aderet *(cloak, mantle)*, and went out, and stood in the mouth of the me'arah. And, hinei, there came a kol *(voice)* unto him, and said, What doest thou here, Eliyahu?

14 And he said,
I have been very kina for Hashem Elohei Tzivos;
because the Bnei Yisroel have forsaken Thy Brit *(Covenant)*,
thrown down Thine mizbechot,
and slain Thy nevi'im with the cherev;
and I, even I only, am left;
and they seek my nefesh, to take it away.

15 And Hashem said unto him, Go, shuv *(return)* on thy derech to the midbar of Damascus; and when thou comest, anoint Chazael to be Melech over Syria;
16 And Yehu ben Nimshi shalt thou anoint to be Melech over Yisroel; and Elishah ben Shaphat of Avel-Mecholah shalt thou anoint to be navi

הָאָט דאָס דערהערט, אַזוי האָט ער איינגעוויקלט זיין פנים אין זײַן מאַנטל,
mantl zain in ponem zain aingeviklt er hot azoi derhert dos hot
mantle his in face his wrapped up he has so heard this has

און ער איז אַרויסגעגאַנגען, און האָט זיך געשטעלט אין איינגאַנג פֿון דער
der fun aingang in geshtelt zich hot un aroisgegangen iz er un
the of entrance in stood self has and gone out is he and

היילן. ערשט אַ קול איז געקומען צו אים, און האָט געזאָגט: וואָס
vos gezogt hot un im tsu gekumen iz kol a ersht heil
what said has and him to having come is voice a behold cave

טוסטו דאָ, אֵלִיָּהוּ?
Eliyahu do tustu
Eliyahu here are you doing

יד האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot
said he has

איך בין זייער מקנא געווען
geven mekane zeyer bin ich
was jealous very am I

פֿון וועגן ה אלוקי צבָאוֹת;
Tseva'ot Elokei Hashem vegen fun
of hosts the G-d of Hashem account of on

ווײַל פֿאַרלאָזן דײַן ברית האָבן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di hobn bris dain farlozen vail
Yisroel of children the have covenant your forsaken because

דײַנע מזבחות האָבן זיי צעשטערט,
tseshtert zei hobn mizbeyches daine
destroyed they have altars your

און דײַנע נבִיאים האָבן זיי געהרגעט מיטן שווערד;
shverd mitn geharget zei hobn neviim daine un
sword with killed they have prophets your and

און איך אַליין בין איבערגעבליבן,
ibergebliben bin alein ich un
left am alone I and

און זיי זוכן מײַן לעבן צו נעמען.
nemen tsu lebn main zuchn zei un
take to life my seek they and

טו האָט ה צו אים געזאָגט: קער זיך אום אויף דײַן וועג צום
tsum veg dain oif um zich ker gezogt im tsu Hashem hot
to way your on back self turn said him to Hashem has

מדבר פֿון דַּמֶּשֶׂק, און זאָלסט קומען און זאַלבן חַזָאֵל
Chazaeln zalbn un kumen zolst un Damesek fun midber
Chazael anoint and come you(SG) must and Damascus of wilderness

פֿאַר אַ מלך איבער אֲרָם. טז און יֵהוּא דעם זון פֿון נִמשין זאָלסטו
zolstu Nimshien fun zun dem Yehu un Aram iber melech a far
shall you Nimshi of son the Yehu and Aram over king a for

זאַלבן פֿאַר אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל, און אֱלישע דעם זון פֿון שָׁפָט, פֿון
fun Shiftan fun zun dem Elishah un Yisroel iber melech a far zalbn
of Shaphat of son the Elishah and Yisroel over king a for anoint

אָבֵל-מחולה, זאָלסטו זאַלבן פֿאַר אַ נביא אויף דײַן אָרט. יז און עס
es un ort dain oif novi a far zalbn zolstu Avel-Mecholah
it and place your in prophet a for anoint shall you Avel-Mecholah

in thy place. 17 And it shall come to pass, that him that escapeth the cherev of Chazael shall Yehu slay; and him that escapeth from the cherev of Yehu shall Elishah slay. 18 Yet I have left me shivat alafim in Yisroel, all the knees which have not bowed unto Ba'al, and every mouth which hath not kissed him.

19 So he departed from there, and found Elishah ben Shaphat, who was plowing with twelve yoke of oxen before him, and he with the twelfth; and Eliyahu passed by him, and cast his aderet *(cloak, mantle)* upon him. 20 And he left the bakar *(oxen)*, and ran after Eliyahu, and said, Let me now kiss Avi and Immi, and then I will follow thee. And he said unto him, Shuv *(go back again)*: for what have I done to thee?

וועט זיין , דעם וואָס וועט אַנטרונען פֿון חֲזָאֵל׳ס שוועדט, דעם
dem shverd Chazaels fun antrunen vert vos dem zain vet
the one sword Chazael's from escape shall be which the be will

וועט יֵהוּא׳ס טייטן, און דער וואָס וועט אַנטרונען פֿון יֵהוּא׳ס שוועדט,
shverd Yehus fun antrunen vert vos der un teitn Yehu vet
sword Yehu's from escape shall be which the and slay Yehu will

דעם וועט אֱלִישע׳ס טייטן. יח אָבער איך וועל איבערלאָזן אין יִשְׂרָאֵל זיבן
zibn Yisroel in iberlozen vel ich ober teitn Elishah vet dem
seven Yisroel in leave over will I but kill Elishah will the one

טויזנט – אַלע קני וואָס האָבן נישט געקניט צו בַּעַל , און יעטוועדער
yetveder un Baal tsu geknit nisht hobn vos kni ale toiznt
every and Ba'al to kneeled not have which knees all thousand

מויל וואָס האָט אים נישט געקושט.
gekusht nisht im hot vos moil
kissed not him has which mouth

יט איז ער אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן, און האָט געטראָפֿן אֱלִישע
Elishah getrofn hot un dortn fun avekgegangen er iz
Elishah encountered has and there from went way he is

דעם זון פֿון שָׁפָט וווי ער אַקערט מיט צוועלף געשפּאַנען פֿאַר אים,
im far geshpanen tsvelf mit akert er vi Shiftan fun zun dem
him before harnessed twelve with plowing he as Shaphat of son the

און ער בײַם צוועלפֿטן. איז אֵלִיָּהוּ אַריבערגעגאַנגען צו אים, און האָט
hot un im tsu aribergegangen Eliyahu iz tsvelftn baim er un
has and him to crossed over Eliyahu is twelfth with the he and

אַרויפֿגעווארפֿן זײַן מאַנטל אויף אים. כ האָט ער איבערגעלאָזן די רינדער, און
un rinder di ibergelozn er hot im oif mantl zain aroifgevorfn
and oxen the left behind he has him on mantle his thrown over

איז געלאָפֿן נאָך אֵלִיָּהוּ , און האָט געזאָגט: לאָמיך , איך בעט דיך ,
dich bet ich lomich gezogt hot un Eliyahun noch gelofn iz
you(SG) entreat I let me said has and Eliyahu after ran is

קושן מײַן פֿאָטער און מײַן מוטער , און איך וועל גיין נאָך דיר .
dir noch gein vel ich un muter main un foter main kushn
you(SG) after go will I and mother my and father my kiss

האָט ער צו אים געזאָגט: גיי , קער זיך אום , וואָרעם וואָס האָב איך דיר
dir ich hob vos vorem um zich ker gei gezogt im tsu er hot
you(SG) I have what because back self turn go said him to he has

געטאָן?
geton
done

21 And he returned from him, and took a yoke of oxen, and slaughtered them, and boiled their basar with the equipment of the oxen, and gave unto the Am, and they did eat. Then he arose, and went after Eliyahu, and ministered unto him.

כא האָט ער זיך אומגעקערט פֿון הינטער אים, און ער האָט גענומען דאָס
dos genumen hot er un im hinter fun umgekert zich er hot
the taken has he and him behind from returned self he has

געשפּאַן רינדער, און האָט עס געשאָכטן , און מיט די שפּאַנצייג
shpantsaig di mit un geshochtn es hot un rinder geshpan
implements the with and slaughtered it has and oxen harnessed

פֿון די רינדער האָט ער אָפּגעקאָכט זייער פֿלייש; און ער האָט געגעבן די
di gegebn hot er un fleish zeyer opgekocht er hot rinder di fun
the given has he and flesh their boiled he has oxen the of

מענטשן , און זיי האָבן געגעסן. און ער איז אויפֿגעשטאַנען, און ער איז
iz er un oifgeshtanen iz er un gegesn hobn zei un mentshn
is he and arose is he and eaten have they and men

געגאַנגען נאָך אֵלִיָּהוּ , און האָט אים באַדינט.
badint im hot un Eliyahun noch gegangen
served him has and Eliyahu after having gone

20 And Ben-Hadad Melech Aram gathered all his army together; and there were thirty and two melech with him, and sus, and chariots; and he went up and laid siege against Shomron, and warred against her.
[2] And he sent malachim to Ach'av Melech Yisroel into the Ir, and said unto him, Thus saith Ben-Hadad, [3] Thy kesef and thy zahav is mine; thy nashim also and thy banim, even the tovim *(best)* are mine.
[4] And the Melech Yisroel answered and said, Adoni, O melech, according to thy word, I am thine, and all that I have.
[5] And the malachim came again, and said, Thus speaketh Ben-Hadad, saying, Although I have sent unto thee, saying, Thou shalt deliver me thy kesef, thy zahav, thy nashim, thy banim; [6] Yet I will send my avadim unto thee tomorrow about this time, and they shall search thine Bais *(Palace)*, and the batim *(houses)* of thy avadim; and it shall be, that whatsoever is makhmad *(precious)* in thine eyes, they shall put it in their yad, and take it away.

ב אוֹן בֶּן-הֲדַד דער מלך פֹּון אֲרָם האָט איינגעזאַמלט זײַן גאַנצן
un Ben-Hadad der melech fun Aram hot aingezamlt zain gantsn
and Ben-Hadad the king of Aram has gathered his entire

חיל ; אוֹן צוויי אוֹן דרײַסיק מלכים זײַנען געווען מיט אים, אוֹן
cheil un tsvei un draisik mlochim zainen geven mit im un
host and two and thirty kings are with him were and

פֿערד אוֹן רײַטוועגן. אוֹן ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אוֹן האָט געלאָגערט אויף
ferd un raitvegn un aroifgegangen iz er un hot gelegert oif
horses and chariots and he is having gone up and has besieged against

שׁוֹמרוֹן , אוֹן מלחמה געהאַלטן אויף איר. [ב] אוֹן ער האָט געשיקט
Shomron un milchome gehaltn oif ir un er hot geshikt
Shomron and war waged against her and he has sent

שלוחים , צו אַחאָבֿ דעם מלך פֹּון ישׂרָאֵל, אין שטאָט, [ג] אוֹן אים
shluchim tsu Achav dem melech fun Yisroel in shtot un im
messengers to Ach'av the king of Yisroel in city and him

געלאָזט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט בֶּן-הֲדַד : דײַן זילבער און דײַן גאָלד איז
gelozt zogn gezogt hot azoi dain zilber un dain gold iz
allowed say so said has Ben-Hadad your silver and your gold is

מײַנס , אוֹן דײַנע ווײַבער אוֹן דײַנע שענסטע קינדער זײַנען מײַנע .
mains mine vaiber daine un kinder zainen maine
mine wives your and children your are mine

[ד] האָט געענטפֿערט דער מלך פֹּון ישׂרָאֵל אוֹן האָט געזאָגט: אַזוי ווי דײַן
dain vi azoi gezogt hot un Yisroel fun melech der geentfert hot
your as so said has and Yisroel of king the answered has

וואָרט, מײַן האַר מלך ; דײַנער בין איך, אוֹן אַלץ וואָס איך האָב.
hob ich vos alts un ich bin dainer melech har main vort
have I which all that and I am yours king master my word

[ה] זײַנען ווידער געקומען די שלוחים , אוֹן האָבן געזאָגט: אַזוי האָט
hot azoi gezogt hobn un shluchim di gekumen vider zainen
has thus said have and messengers the having come again are

געזאָגט בֶּן-הֲדַד , אַזוי צו זאָגן : פֿאַר וואָר, איך האָב דיר געשיקט
gezogt Ben-Hadad azoi tsu zogn far vor ich hob dir geshikt
said Ben-Hadad so to say for truly I have you(SG) sent

זאָגן : דײַן זילבער און דײַן גאָלד, אוֹן דײַנע ווײַבער אוֹן דײַנע קינדער
zogn dain zilber un dain gold un daine vaiber daine un kinder
saying your silver and your gold and your wives your and children

זאָלסטו מיר געבן. [ו] וואָרעם אַז מאָרגן אין דער צײַט וועל איך שיקן צו
zolstu mir gebn vorem az morgn in der tsait vel ich shikn tsu
you shall me give because that tomorrow in the time will I send to

דיר מײַנע קנעכט , וועלן זיי דורכזוכן דײַן הויז , אוֹן די
dir maine knecht veln zei durchzuchn dain hoiz un di
you(SG) my servants will they through search your house and the

היַזער פֹּון דײַנע קנעכט ; אוֹן עס וועט זײַן , וווּ נאָר אַ גלוסטיקייט פֹּון
fun glustikeit a nor vu zain vet es un knecht daine fun haizer
of desired a ever where be will it and servants your of houses

דײַנע אויגן וועלן זיי אַרײַנטאָן אין זייער האַנט אוֹן אַוועקנעמען.
aveknemen un hant zeyer in arainton zei veln oign daine
take away and hand their in put they will eyes your

ז האָט דער מלך פֿון ישׂרָאֵל געפֿוֹן אַלע עלטסטע פֿון לאַנד, און האָט
hot un land fun eltste ale gerufn Yisroel fun melech der hot
has and land of elders all called Yisroel of king the has

צו זיי געזאָגט: מערקט אַקאָרשט און זעט, אַז בייז זוכט דער דאָזיקער.
doziker der zucht beiz az zet un akorsht merkt gezogt zei tsu
this one the seek evil that see and now know said them to

וואָרעם ער האָט געשיקט צו מיר אום מײַנע ווײַבער און אום מײַנע קינדער,
kinder maine um un vaiber maine um mir tsu geshikt hot er vorem
children my for and wives my for me to sent has he because

און אום מײַן זילבער און אום מײַן גאָלד, און איך האָב נישט פֿאַרמיטן
farmitn nisht hob ich un gold main um un zilber main um un
withheld not have I and gold my for and silver my for and

פֿון אים. ח האָבן צו אים געזאָגט אַלע עלטסטע און דאָס גאַנצע פֿאָלק:
folk gantse dos un eltste ale gezogt im tsu hobn im fun
people whole the and elders all said him to have him from

זאָלסט נישט צוהערן און נישט אײַנוויליקן.
ainvilikn nisht un tsuhern nisht zolst
consent not and listen not you(SG) must

ט האָט ער געזאָגט צו די שלוחים פֿון בֶּן-הַדַד: זאָגט צו מײַן
main tsu zogt Ben-Hadad fun shluchim di tsu gezogt er hot
my to say Ben-Hadad of messengers the to said he has

האַר דעם מלך: אַלץ אום וואָס דו האָסט געשיקט צו דײַן קנעכט
knecht dain tsu geshikt host du vos um alts melech dem har
servant your to sent have you which for all that king the master

צוערשט וועל איך טאָן, אָבער די דאָזיקע זאַך קען איך נישט טאָן. זיי נען
zainen ton nisht ich ken zach dozike di ober ton ich vel tsuersht
are do not I can thing this the but do I will first

געגאַנגען די שלוחים, און האָבן אים געבראַכט אַן ענטפֿער.
entfer an gebracht im hobn un shluchim di gegangen
answer an brought him have and messengers the having gone

י האָט בֶּן-הַדַד געשיקט צו אים, און געזאָגט: זאָל די ג-טער מיר טאָן
ton mir g-ter di zoln gezogt un im tsu geshikt Ben-Hadad hot
do me g-ds the shall said and him to sent Ben-Hadad has

אַזוי און נאָך מער, אויב דער שטויב פֿון שומרון וועט קלעקן פֿאַר אַ
a far klekn vet Shomron fun shtoib der oib mer noch un azoi
a for suffice will Shomron of dust the if more yet and so

הויפֿן דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס הינטער מיר!
mir hinter vos folk gantsn dem hoifn
me behind who people all the handful

יא האָט געענטפֿערט דער מלך פֿון ישׂרָאֵל און האָט געזאָגט: זאָל
zol zogt gezogt hot un Yisroel fun melech der geentfert hot
shall say said has and Yisroel of king the answered has

דער וואָס גורט זיך ערשט אָן, זיך נישט רימען ווי דער וואָס
vos der vi rimen nisht zich on ersht zich gurt vos der
that the one as boast not self on just now self gird loins that the one

בינדט זיך שוין אָפּ.
op shoin zich bindt
off already self binds

7 Then the Melech Yisroel summoned kol Ziknei HaAretz, and said, Mark, now, and see how this man seeketh ra'ah; for he sent unto me for my nashim, for my banim, for my kesef, for my zahav; and I denied him not. 8 All the zekenim and kol HaAm said unto him, Pay not heed unto him, nor consent.

9 Wherefore he said unto the malachim of Ben-Hadad, Tell adoni HaMelech, All that thou didst send for to thy eved at the first I will do; but this thing I may not do. And the malachim departed, and took him back davar.

10 And Ben-Hadad sent unto him, and said, The elohim *(g-ds)* do so unto me, and more also, if the aphar Shomron shall provide even a handful for kol haAm *(each of the people)* who are at my raglayim.

11 And the Melech Yisroel answered and said, Tell him, Let not khoger *(one girding on)* boast himself as he that taketh off.

יב און עס איז געווען, ווי האָט געהערט דעם דאָזיקן ענטפֿער, בעת ער האָט
hot er beeis entfer dozikn dem gehert hot vi geven iz es un
has he while answer this the heard has as was is it and

געטרונקען, ער און די מלכים , אין די ביידלעך, אַזוי האָט ער געזאָגט צו
tsu gezogt er hot azoi baidlech di in mlochim di un er getrunken
to said he has so shelters the in kings the and he drank

זיינע קנעכט : שטעלט אויס! און זיי האָבן אויסגעשטעלט אַנקעגן דער
der ankegn oisgeshtelt hobn zei un ois shtelt knecht zaine
the opposite set have they and off set servants his

שטאָט.
shtot
city

יג ערשט איינער אַ נביא האָט גענענט צו אַחאָבֿ דעם מלך פֿון
fun melech dem Achav tsu genent hot novi a einer ersht
of king the Ach'av to come near has prophet a one behold

ישׂראל, און האָט געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: זעסט דעם גאַנצן
gantsn dem zest gezogt Hashem hot azoi gezogt hot un Yisroel
whole the you see said Hashem has so said has and Yisroel

דאָזיקן גרויסן המון ? אָט גיב איך אים הייַנט אין דיין האַנט, און
un hant dain in haint im ich gib ot hamon groisn dozikn
and hand your in today it I give behold multitude great this

וועסט וויסן אַז איך בין ה . יד האָט אַחאָבֿ געזאָגט: דורך
durch gezogt Achav hot Hashem bin ich az visen vest
by said Ach'av has Hashem am I that know you(sg) will

וועמען? האָט ער געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: דורך די יונגען פֿון
fun yungen di durch gezogt Hashem hot azoi gezogt er hot vemen
of young the by said Hashem has thus said he has whom

די לאַנדפֿירשטן. האָט ער געפֿרעגט: ווער זאָל אָנקניפֿן די מלחמה ? האָט
hot milchome di onknipn zol ver gefregt er hot landfirshtn di
has battle the initiate shall who asked he has land princes the

ער געזאָגט: דו .
du gezogt er
you said he

טו האָט ער איבערגעציילט די יונגען פֿון די לאַנדפֿירשטן, און זיי
zei un landfirshtn di fun yungen di ibergetseilt er hot
they and land princes the of young the mustered he has

זיינען געווען צוויי הונדערט און צוויי און דרייַסיק. און נאָך זיי האָט
hot zei noch un draisik un tsvei un hundert tsvei geven zainen
has them after and thirty and two and hundred two were are

ער איבערגעציילט דאָס גאַנצע פֿאָלק , אַלע קינדער פֿון ישׂראל – זיבן
zibn Yisroel fun kinder ale folk gantse dos ibergetseilt er
seven Yisroel of children all people whole the mustered he

טויזנט .
toiznt
thousand

טז זיינען זיי אַרויסגעגאַנגען אין מיטן טאָג, בעת בֶּן-הַדַד
Ben-Hadad beeis tog mitn in aroisgegangen zei zainen
Ben-Hadad while day the middle in having come out they are

האָט זיך שכור געטרונקען אין די ביידלעך ער און די מלכים – די
di mlochim di un er baidlech di in getrunken shiker zich hot
the kings the and he shelters the in drank drunk self has

12 And it came to pass, when Ben-Hadad heard this davar, as he was drinking, he and the melachim in the sukkot, that he said unto his avadim, Get ready to attack. And they set themselves in array against the Ir.

13 And, hinei, there came one navi unto Ach'av Melech Yisroel, saying, Thus saith Hashem, Hast thou seen all this hamon hagadol *(vast multitude)*? Hineni, I will deliver it into thine yad this day; and thou shalt know that I am Hashem. 14 Ach'av said, By whom? And he said, Thus saith Hashem, Even by the na'arei sarei hamedinot *(the servants of the provincial commanders)*. Then he said, Who shall lead out in the milchamah? He answered, Thou.

15 Then he numbered the na'arei sarei hamedinot, and they were two hundred and thirty-two; and after them he numbered kol HaAm, even all the Bnei Yisroel, being shivat alafim.

16 And they set forth at tzohorayim. But Ben-Hadad was drinking himself shikkor in the sukkot, he and the melachim, the thirty

and two melachim ozer *(allied with)* him.
17 And the na'arei sarei hamedinot went out first; and Ben-Hadad sent out, and they reported to him, saying, There are anashim come out from Shomron.
18 And he said, Whether they be come out for shalom, take them chayyim *(alive)*; or whether they be come out for milchamah, take them chayyim *(alive)*.
19 So these na'arei sarei hamedinot came out of the Ir, and the army which followed them.
20 And they struck down every ish his ish; and Aram *(the Syrians)* fled; and Yisroel pursued them; and Ben-Hadad Melech Aram escaped al-sus *(on horse)* and the parashim *(cavalry)*.

21 And the Melech Yisroel went out, and struck down sus and chariot, and slaughtered Aram with a makkah gedolah *(great slaughter)*.

22 And the navi came to the Melech Yisroel, and said unto him, Go, strengthen thyself, and mark, and see what thou doest; for at the teshuvat hashanah *(the turn of the year, springtime)* Melech Aram will come up against thee.

צַווּיי און דרייַסיק מלכים וואָס האָבן אים געהאָלפֿן. יז און די יונגען
yungen di un geholfn im hobn vos mlochim draisik un tsvei
young the and saved him have which kings thirty and two

פֿון בֶּן-הַדַד אַרויסגעגאַנגען צוערשט; אָבער פֿון די לאַנדפֿירשטן זיַינען
Ben-Hadad ober tsuersht aroisgegangen zainen landfirshtn di fun
Ben-Hadad but first having come out are land princes the of

האָט געשיקט, און מע האָט אים אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן: מענטשן זיַינען
zainen mentshn zogn tsu azoi ongezogt im hot me un geshikt hot
are men say to so reported him has one and sent has

אַרויסגעגאַנגען פֿון שומרון. יח האָט ער געזאָגט: סיַ זיי זיַינען
zainen zei sai gezogt er hot Shomron fun aroisgegangen
are they whether said he has Shomron from having come out

פֿאַר שלום אַרויסגעגאַנגען, כאַפּט זיי לעבעדיקערהייט, און סיַ
sai un lebedikerheit zei chapt aroisgegangen sholem far
whether and alive them capture having come out peace for

זיי זיַינען פֿאַר מלחמה אַרויסגעגאַנגען, לעבעדיקערהייט כאַפּט זיי.
zei chapt lebedikerheit aroisgegangen milchome far zainen zei
them capture alive having come out war for are they

יט און די זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון שטאָט – די יונגען פֿון
fun yungen di shtot fun aroisgegangen zainen di un
of young the city of having come out are the ones and

די לאַנדפֿירשטן, און דער חיל וואָס הינטער זיי. כ און זיי האָבן
hobn zei un zei hinter vos cheil der un landfirshtn di
have they and them behind which host the and land princes the

געשלאָגן איטלעכער זיַין מאַן, און די אַרמים זיַינען אַנטלאָפֿן, און
un antlofn zainen Aramim di un man zain itlecher geshlogn
and fled are Syrians the and man his each struck down

יִשְׂרָאֵל האָט זיי נאָכגעיאָגט. און בֶּן-הַדַד דער מלך פֿון אַרם איז
iz Aram fun melech der Ben-Hadad un nochgeyogt zei hot Yisroel
is Aram of king the Ben-Hadad and pursued after them has Yisroel

אַנטרונען געוואָרן אויף אַ פֿערד מיט רייַטער.
raiter mit ferd a oif gevorn antrunen
charioteers with horse a on become escape

כא און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל איז אַרויסגעגאַנגען, און האָט געשלאָגן
geshlogn hot un aroisgegangen iz Yisroel fun melech der un
struck has and having come out is Yisroel of king the and

די פֿערד און די רייַטוועגן, און געשלאָגן צווישן אַרם אַ גרויסן
groisn a Aram tsvishn geshlogn un raitvegn di un ferd di
great a Aram among struck down and chariots the and horses the

שלאַק.
shlak
calamity

כב און דער נבֿיא האָט גענענט צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל און
un Yisroel fun melech dem tsu genent hot novi der un
and Yisroel of king the to come near has prophet the and

האָט צו אים געזאָגט: גיי פֿאַרשטאַרק זיך, און מערק און זע וואָס דו
du vos ze un merk un zich farshtark gei gezogt im tsu hot
you what see and mark and self strengthen go said him to has

זאָלסט טאָן, וואָרעם צום אומקער פֿון יאָר קומט דער מלך פֿון
zolst ton vorem tsum umker fun yor kumt der melech fun
do you(SG) must for at the return of year comes the king of

אַרם אַרויף אויף דיר.
Aram aroif oif dir
Aram up on you(SG)

כג אוּן דִי קנעכט פּוֹן דעם מלך פּוֹן אֲרָם הָאבֶן צוּ אִים געזאָגט: אַ
a gezogt im tsu hobn Aram fun melech dem fun knecht di un
a said him to have Aram of king the of servants the and

ג-ט פּוֹן בערג איז זייער ה , דערום זיַינען זיי געווען
geven zei zainen derum Hashem zeyer iz berg fun G-t
having been they are therefore Hashem their is hill country of G-d

שטאַרקער פּוֹן אונדז; לאָמיר אָבער מלחמה האָלטן מיט זיי אויף אַ
a oif zei mit haltn milchome ober lomir undz fun shtarker
a on them with wage war however let us us than stronger

גלייַכן פּלאַץ, אויב מיר וועלן נישט זיַין שטאַרקער פּוֹן זיי ! כד אוּן דִי
di un zei fun shtarker zain nisht veln mir oib plats glaichn
the and them than stronger be not will we if place equal

דאָזיקע זאַך טו; טו אָפּ די מלכים איטלעכן פּוֹן זיַין אָרט אוּן מאַך
mach un ort zain fun itlechn mlochim di op tu tu zach dozike
make and place his from each kings the away do do thing this

דיר זאָלסט דו אוּן זי . כה אַנשטאָט אָנפּירער
dir zolst du un zei anshtot onfirer
you(SG) you(SG) must you and them in place of field commanders

צוּנוּיפּצַיילן אַ חיל אַזוי ווי דער חיל וואָס איז בייַ דיר געפּאַלן, אוּן
un gefaln dir bai iz vos cheil der vi azoi cheil a tsunoiftseiln
and fell you(SG) with is which army the as so army an muster

פּערד אַזוי ווי די פּערד , אוּן רייַטוועגן אַזוי ווי די רייַטוועגן; אוּן לאָמיר
lomir un raitvegn di vi azoi raitvegn un ferd di vi azoi ferd
let us and chariots the like so chariots and horses the like so horses

מלחמה האָלטן מיט זיי אויף אַ גלייַכן פּלאַץ, אויב מיר וועלן נישט זיַין
zain nisht veln mir oib plats glaichn a oif zei mit haltn milchome
be not will we if place equal a on them with wage war

שטאַרקער פּוֹן זיי ! האָט ער צוגעהערט צוּ זייער קוֹל , אוּן האָט אַזוי
azoi hot un kol zeyer tsu tsugehert er hot zei fun shtarker
so has and voice their to paid heed he has them than stronger

געטאָן.
geton
done

כו אוּן עס איז געווען צום אומקער פּוֹן יאָר , האָט בֶּן-הֲדַד איבערגעציילט
ibergetseilt Ben-Hadad hot yor fun umker tsum geven iz es un
mustered Ben-Hadad has year of return to the was is it and

די אֲרַמים , אוּן ער איז אַרויפּגעגאַנגען קיין אַפֵק אויף מלחמה מיט
mit milchome oif Afek kein aroifgegangen iz er un Aramim di
with war on Aphek to having gone up is he and Syrians the

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

כז אוּן די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל זיַינען איבערגעציילט געווואָרן, אוּן
un gevorn ibergetseilt zainen Yisroel fun kinder di un
and become mustered are Yisroel of children the and

פּאַרזאָרגט געווואָרן מיט שפּייַז , אוּן זיַינען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen un shpaiz mit gevorn farzorgt
having come out are and provisions with having become provided for

אָקעגן זיי . אוּן די קינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל געלאָגערט האָבן געגען אָקעגן זיי ,
zei akegn gelagert hobn Yisroel fun kinder di un zei akegn
them against encamped have Yisroel of children the and them against

[23] The avadim of Melech Aram said unto him, Their elohim are elohei harim *(g-ds of the hills)*; therefore they were stronger than we; but let us fight against them on the plain; then surely we shall be stronger than they. [24] And do this thing: Remove the melachim, every ish from his makom *(place, post)*, and put officers in their places; [25] And muster thee an army, like the army that thou hast lost, sus for sus, and merkavah for merkavah; and we will fight against them on the plain, and surely we shall be stronger than they. And he paid heed unto their voice, and did so.

[26] And it came to pass at the teshuvat hashanah, that Ben-Hadad mustered Aram, and went up to Aphek, to war against Yisroel.

[27] And the Bnei Yisroel were mustered, and were all outfitted as battle-ready, and marched out to meet them; and the Bnei Yisroel encamped opposite them like two little flocks of izzim *(goats)*; but Aram *(the Syrians)* filled ha'aretz.

אַזוי וויי צוויי קלייַנע סטאַדעס ציגן . און די אַרַמים האָבן אָנגעפֿילט דאָס
dos ongefilt hobn Aramim di un tsign stades kleine tsvei vi azoi
the filled have Syrians the and goats flocks of small two as so

לאַנד.
land
land

כח האָט דער מאַן פֿון ג-ט געקומען , און האָט געזאָגט צו דעם מלך
melech dem tsu geredt hot un genent G-t fun man der hot
king the to spoken has and come near G-d of man the has

פֿון ישְׂרָאֵל אזוי זאָגט האָט ה׳ : אַזוי ווייל די אַרַמים
Aramim di vail gezogt Hashem hot azoi gezogt un Yisroel fun
Syrians the because said Hashem has so said and Yisroel of

האָבן געזאָגט: אַ ג-ט פֿון בערג איז ה׳ , און נישט אַ ג-ט פֿון
fun G-t a nisht un Hashem iz berg fun G-t a gezogt hobn
of G-d a not and Hashem is hill country of G-d a said have

טאָלן איז ער, דערום וועל איך געבן דעם גאַנצן דאָזיקן גרויסן המון
hamon groisn dozikn gantsn dem gebn ich vel derum er iz toln
multitude great this entire the give I will therefore he is valleys

אין דיין האַנט, און איר וועט וויסן אַז איך בין ה׳ .
Hashem bin ich az visen vet ir un hant dain in
Hashem am I that know will you and hand your in

כט און זיי האָבן געלאַגערט אײנע אַקעגן די אַנדערע זיבן טעג . און עס
es un teg zibn andere di akegn eine gelagert hobn zei un
it and days seven other the against one encamped have they and

איז געווען אויפֿן זיבעטן טאָג, האָט געזאָגט די מלחמה , און די קינדער
kinder di un milchome di genent hot tog zibetn oifn geven iz
children the and battle the come near has day seventh on was is

פֿון ישְׂרָאֵל האָבן געשלאָגן פֿון אֲרָם הונדערט טויזנט פֿוסגייער אין
in fusgeyer toiznt hundert Aram fun geshlogn hobn Yisroel fun
in foot soldiers thousand hundred Aram of struck down have Yisroel of

איין טאָג. ל און די איבעריקע זײַנען אַנטלאָפֿן קיין אַפֿק , אין שטאָט; איז
iz shtot in Afek kein antlofn zainen iberike di un tog ein
is city in Aphek to fled are remaining the and day one

די מויער איַנגעפֿאַלן אויף זיבן טויזנט מאַן וואָס זײַנען
zainen vos man toiznt tsvantsik un zibn oif aingefaln moier di
are which men thousand twenty and seven on collapsed wall the

איבערגעבליבן. און בֶּן-הַדַד איז אַנטלאָפֿן און איז אַריַין אין שטאָט, אין אַ
a in shtot in arain iz un antlofn iz Ben-Hadad un ibergebliben
a in city in enter is and fled is Ben-Hadad and left

קאַמער הינטער אַ קאַמער.
kamer a hinter kamer
room a behind inner room

לא האָבן זײַנע קנעכט צו אים געזאָגט: זע נאָר, מיר האָבן געהערט
gehert hobn mir nor ze gezogt im tsu knecht zaine hobn
heard have we but behold said him to servants his have

אַז די מלכים פֿון דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל זײַנען גענאָדיקע מלכים ;
mlochim genodike zainen Yisroel fun hoiz dem fun mlochim di az
kings gracious are Yisroel of house the of kings the that

לאָמיר, איך בעט דיך , אָנטאָן זאַקקלייַדער אויף אונדזערע לענדן, און
un lendn undzere oif zakkleider onton dich bet ich lomir
and loins our on sackcloth put on you(SG) entreat I let us

28 And there came an Ish HaElohim, and spoke unto Melech Yisroel, and said, Thus saith Hashem, Because Aram have said, Hashem is Elohei Harim, but not Elohei Amakim *(G-d of Valleys)* therefore will I deliver all this hamon hagadol *(vast multitude)* into thine yad, and ye shall know that I am Hashem.

29 And they encamped these opposite those shivat yamim. And so it was, that in the yom hashevi'i the milchamah was joined; and the Bnei Yisroel slaughtered of Aram a hundred thousand foot soldiers in yom echad. 30 But the rest fled to Aphek, into the Ir; and there a chomah *(wall)* fell upon twenty and seven elef ish that were left. And Ben-Hadad fled, and went into the Ir, into cheder b'cheder *(a room within a room, an inner room)*.

31 And his avadim said unto him, Hinei now, we have heard that the melachim of Bais Yisroel are malkhei chesed; let us, now, put sackcloth on our loins, and ropes upon our heads, and go out to the Melech

שטריק אויף אונדזער קאָפּ, און לאָמיר אַרויסגיין צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun melech dem tsu aroisgein lomir un kop undzer oif shtrik
Yisroel of king the to go out let us and head our on ropes

אפֿשר וועט ער דיך לאָזן לעבן.
lebn lozn dich er vet efsher
live let you(SG) he will perhaps

לב האָבן זיי אָנגעגורט זאַקקלײדער אויף זייערע לענדן, און שטריק אויף
oif shtrik un lendn zeyere oif zakkleider ongegurt zei hobn
on ropes and loins their on sackcloth girded up they have

זייערע קעפּ, און זיי זײַנען געקומען צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun melech dem tsu gekumen zainen zei un kep zeyere
and Yisroel of king the to come are they and heads their

האָבן געזאָגט: דײַן קנעכט בֶּן־הַדַד האָט געזאָגט: לאָמיך לעבן, איך
ich lebn lomich gezogt hot Ben-Hadad knecht dain gezogt hobn
I live let me said has Ben-Hadad servant your said have

בעט דיך . האָט ער געזאָגט: לעבט ער נאָך ? ער איז מײַן ברודער.
bruder main iz er noch er lebt gezogt er hot dich bet
brother my is he yet he lives said he has you(SG) entreat

לג און די מענטשן האָבן עס געזען, און זיי צייכן , פֿאַר אַ
hobn zei un tseichn a far genumen es hobn mentshn di un
have they and sign a for taken it have men the and

זיך געאײַלט און באַוואָרנט אויב ער מיינט עס, און האָבן געזאָגט: דײַן
dain gezogt hobn un es meint er oib bavornt un geailt zich
your said have and it means he if made sure and hurried selves

ברודער בֶּן־הַדַד . האָט ער געזאָגט: גייט ברענגט אים. איז אַרויסגעקומען
aroisgekumen iz im brengt geit gezogt er hot Ben-Hadad bruder
came out is him bring go said he has Ben-Hadad brother

צו אים בֶּן־הַדַד , און ער האָט אים אַרויפֿגענומען אויפֿן רײַטוואָגן. לד און
un raitvogn oifn aroifgenumen im hot er un Ben-Hadad im tsu
and chariot on took up him has he and Ben-Hadad him to

האָט צו אים געזאָגט: די שטעט וואָס מײַן פֿאָטער האָט צוגענומען פֿון
fun tsugenumen hot foter main vos shtet di gezogt im tsu hot
from taken has father my which cities the said him to has

דיר זאָלסטו גאַסן און גאַסן זאָלסטו דיר מאַכן אין
in machn dir zolstu gasn un umkeren ich vel foter dain
in make you(SG) shall you squares and return I will father your

דַּמֶּשֶׂק , אַזוי ווי מײַן פֿאָטער האָט געמאַכט אין שומרון . און איך וועל
vel ich un Shomron in gemacht hot foter main vi azoi Damesek
will I and Shomron in made has father my as so Damascus

דיך אַוועקלאָזן מיט דעם דאָזיקן ברית . און ער האָט אים געשלאָסן
geshlosn im hot er un bris dozikn dem mit aveklozn dich
established him has he and covenant this the with release you(SG)

אַ ברית , און האָט אים אַוועקגעלאָזט.
avekgelozt im hot un bris a
released him has and covenant a

לה און איינער אַ מאַן פֿון די יונגע נבֿיאים האָט געזאָגט צו זײַן
zain tsu gezogt hot neviim yunge di fun man a einer un
his to said has prophets young the of man a one and

חבֿר דורך דעם וואָרט פֿון ה : שלאָג מיך , איך בעט דיך ,
chaver durch dem vort fun Hashem shlog mich ich bet dich
neighbor by the of word Hashem strike me I entreat you(SG)

און דער מאַן האָט אים נישט געוואָלט שלאָגן. לו האָט ער געזאָגט: וויַל דו
du vail gezogt er hot shlogn gevolt nisht im hot man der un
you because said he has strike wanted not him has man the and

Yisroel; perhaps he will save thy nefesh.

32 So they girded sackcloth on their loins, and put ropes on their heads, and came to the Melech Yisroel, and said, Thy eved Ben-Hadad saith, Let now my nefesh live. And he said, Is he yet alive? He is achi *(my brother)*.

33 Now the anashim did interpret this as a sign of mercy from him, and did hastily seize on it; and they said, Thy brother Ben-Hadad! Then he said, Go ye, bring him. Then Ben-Hadad came forth to him; and he brought him up onto the merkavah. 34 And Ben-hadad said unto him, The cities, which Avi took from Avicha, I will return; and thou shalt set up chutzot *(market areas)* for thee in Damascus, just as Avi set up in Shomron. Then said Ach'av, I will send thee away with this brit *(covenant)*. So he made a brit *(covenant)* with him, and sent him away.

35 And a certain man of the Bnei HaNevi'im said unto his re'a *(neighbor)* in the Devar Hashem, Strike me, now. The ish refused to strike him. 36 Then said he unto him, Because thou

hast not obeyed the kol Hashem, behold, thou, as soon as thou art departed from me, an aryeh shall kill thee. And as soon as he was departed from him, an aryeh found him, and killed him.

האָסט נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה , אָט גייסטו
geistu ot Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht host
are you going behold Hashem of voice the to paid heed not have

אַוועק פֿון מיר, און דיך וועט דערשלאָגן אַ לייב. און ווי ער איז
iz er vi un leib a dershlogn vet dich un mir fun avek
is he as and lion a struck down will you(SG) and me from away

אַוועקגעגאַנגען פֿון אים, אַזוי האָט אים אָנגעטראָפֿן אַ לייב, און האָט אים
im hot un leib a ongetrofn im hot azoi im fun avekgegangen
him has and lion a encountered him has so him from went way

דערשלאָגן.
dershlogn
killed

[37] Then he found another ish, and said, strike me, now. And the ish struck him, so that in striking he wounded him. [38] So the navi departed, and stood waiting for HaMelech by the derech, and disguised himself with bandage over his eyes. [39] And as HaMelech passed by, he cried out unto HaMelech; and he said, Thy eved went out into the thick of the milchamah; and, hinei, an ish turned aside, and brought an ish unto me, and said, Be shomer over *(guard)* this ish: if by any means he be missing, then shall thy nefesh be for his nefesh, or else thou must pay a talent of kesef. [40] And while thy eved was busy here and there, he was gone. And the Melech Yisroel said unto him, So shall thy mishpat be; thyself hast decided it.

[לז] האָט ער אָנגעטראָפֿן אַן אַנדער מאַן, און האָט געזאָגט: שלאָג מיך , איך
ich mich shlog gezogt hot un man ander an ongetrofn er hot
I me strike said has and man other an encountered he has

. בעט דיך . און דער מאַן האָט אים געשלאָגן, שלאָגנדיק ביז ווונדן
vundn biz shlogndik geshlogn im hot man der un dich bet
wounds unto striking struck him has man the and you(SG) entreat

[לח] און דער נבֿיא איז געגאַנגען און האָט געהאַרט אויפֿן מלך בײַם
baim melech oifn gehart hot un gegangen iz novi der un
at king on waited has and having gone is prophet the and

[לט] ווועג; און ער האָט זיך פֿאַרשטעלט מיטן קאָפּבאַנד איבער זײַנע אויגן.
un oign zaine iber kopband mitn farshtelt zich hot er un veg
and eyes his over bandage with disguised self has he and road

עס איז געווען, ווי דער מלך איז פֿאַרבײַגעגאַנגען, אַזוי האָט ער געשריען
geshrien er hot azoi farbaigegangen iz melech der vi geven iz es
cried he has so passing by is king the as was is it

צום מלך און האָט געזאָגט: דײַן קנעכט איז אַרויסגעגאַנגען אין דער
der in aroisgegangen iz knecht dain gezogt hot un melech tsum
the in went out is servant your said has and king to the

מלחמה , ערשט אַ מאַן האָט זיך אָפּגעקערט , און האָט געבראַכט צו
tsu gebracht hot un opgekert zich hot man a ersht milchome
to brought has and turned aside self has man a behold battle

מיר אַ מאַן, און האָט געזאָגט: אָט דעם דאָזיקן מאַן, אויב געמינערט וועט
vet geminert oib man dozikn dem ot gezogt hot un man a mir
will missing if man this the behold said has and man a me

ער געמינערט ווערן ; וועט דײַן נפֿש זײַן אַנשטאָט זײַן נפֿש ; אָדער
oder nefesh zain anshtot zain nefesh dain vet vern geminert er
or soul his in place of be soul your will become missing he

אַ צענטנער זילבער וועסטו באַצאָלן: [מ] און ווי דײַן קנעכט איז געווען
geven iz knecht dain vi un batsoln vestu zilber tsentner a
was is servant your as and repay will you(sg) silver talent a

פֿאַרטאָן דאָ און דאָרטן, אַזוי איז ער נישט געווארן . האָט דער מלך
melech der hot gevorn nisht er iz azoi dortn un do farton
king the has having become not he is so there and here busy

פֿון ישׂראֵל צו אים געזאָגט. אַזוי זאָל זײַן דײַן משפּט ; דו אַליין האָסט
host alein du mishpot dain zain zol azoi gezogt im tsu Yisroel fun
have alone you judgment your be shall so said him to Yisroel of

געפּסקענט .
gepskent
you have ruled

מא האָט ער אויף גיך אָפּגעטאָן דעם קאָפּבאַנד פֿון זיינע אויגן, און דער
der un oign zaine fun kopband dem opgeton gich oif er hot
the and eyes his from bandage the removed quickly up he has

מלך פֿון ישׂרָאֵל האָט אים דערקענט , אַז ער איז פֿון די נבֿיאים .
neviim di fun iz er az derkent im hot Yisroel fun melech
prophets the of is he that recognized him has Yisroel of king

מב און ער האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט ה גזעזאָגט: ווייל דו
du vail gezogt Hashem hot azoi gezogt im tsu hot er un
you because said Hashem has thus said him to has he and

האָסט אַרויסגעלאָזט פֿון דער האַנט דעם מאַן פֿון מײַן חרם , זאָל דײַן
dain zol cheirem main fun man dem hant der fun aroisgelozt host
your shall devoted my of man the hand the from let out have

נפֿש זײַן אַנשטאָט זײַן נפֿש , און דײַן פֿאָלק אַנשטאָט זײַן פֿאָלק .
folk zain anshtot folk dain un nefesh zain anshtot zain nefesh
people his in place of people your and soul his in place of be soul

מג און דער מלך פֿון ישׂרָאֵל איז אַוועק צו זײַן הויז צעטרָאָגן
tsetrogn hoiz zain tsu avek iz Yisroel fun melech der un
overwhelmed house his to gone away is Yisroel of king the and

און פֿאַרבייזערט, און ער איז געקומען קיין שומרון .
Shomron kein gekumen iz er un farbeizert un
Shomron to having come is he and bitter and

כא

און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן : נָבוֹת דער
der Navot gesheenishn dozike di noch geven iz es un
the Navot these things these the after was is it and

יזרעאלי האָט געהאַט אַ ווײַנגאָרטן וואָס איז געווען אין יִזרְעֶאל
Yizreel in geven iz vos vaingorten a gehat hot Yizreel
Yizre'el in was is which vineyard a had has Yizre'eli

ב האָט אַחאָבּ פֿון שומרון . מלך פֿון דעם אַחאָבּ פֿאַלאַץ לעבן דעם
Achav hot Shomron fun melech dem Achav fun palats dem lebn
Ach'av has Shomron of king the Ach'av of palace the near

געזאָגט צו נָבוֹתן , אַזוי צו זאָגן : גיב מיר דײַן ווײַנגאָרטן , כדי ער
er kedei vaingorten dain mir gib zogn tsu azoi Navoten tsu gezogt
it so that vineyard your me give say to so Navot to said

זאָל מיר זײַן פֿאַר אַ גאָרטן פֿון גרינס , ווייל ער איז נאָענט לעבן מײַן
main lebn nont iz er vail grins fun gortn a far zain mir zol
my near close is he because greenery of garden a for be me shall

הויז , און איך וועל דיר געבן אַנשטאָט אים אַ ווײַנגאָרטן אַ בעסערן
besern a vaingorten a im anshtot gebn dir vel ich un hoiz
better a vineyard a it in place of give you(SG) will I and house

פֿון אים. אָדער אויב אין דײַנע אויגן איז בעסער, וועל איך דיר געבן
gebn dir ich vel beser iz oign daine in oib oder im fun
give you(SG) I will better is eyes your in if or it than

געלט אין מקח פֿון דעם . ג האָט נָבוֹת געזאָגט צו אַחאָבּן : באַהיט
mich bahit Achavn tsu gezogt Navot hot dem fun mekch in gelt
me forbid Ach'av to said Navot has the one of price in money

ה , איך זאָל דיר אָפּגעבן די נחלה פֿון מײַנע עלטערן.
eltern maine fun nachle di opgebn dir zol ich Hashem
fathers my of inheritance the give up to you(SG) should I Hashem

41 And he hasted, and removed the bandage from over his eyes; and Melech Yisroel recognized him that he was of the Nevi'im.

42 And he said unto him, Thus saith Hashem, Because thou hast let go out of thy yad an ish whom I appointed to cherem *(utter destruction)*, therefore thy nefesh shall be for his nefesh, and thy people instead of his people.

43 And Melech Yisroel came to his bais sar veza'ef *(sullen and dejected)*, and came to Shomron.

21 And it came to pass after these things, that Navot the Yizre'eli had a kerem *(vineyard)*, which was in Yizre'el *(Jezreel)*, beside the heikhal *(palace)* Ach'av Melech Shomron.

2 And Ach'av spoke unto Navot, saying, Give me thy kerem *(vineyard)*, that I may have it for an herb gan *(garden)*, because it is karov *(near)* unto my Bais; and I will give thee in exchange for it a tov kerem *(better vineyard)* than it; or, if it seem tov in thine eyes, I will give thee the worth of it in kesef. 3 And Navot said to Ach'av, Chalilah li me'Hashem *(far be it from me before* Hashem*)*, that I should

give the nachalat Avoti unto thee.

4 And Ach'av came into his Bais sar veza'ef *(sullen and dejected)* because of the davar which Navot the Yizre'eli had spoken to him; for he had said, I will not give thee the nachalat avoti. And he lay down upon his mittah, and turned away his face, and would eat no lechem.

5 But Izevel his isha came to him, and said unto him, Mah zeh *(What [is] this?)* Thy ruach is sarah *(sullen)*, that thou eatest no lechem? 6 And he said unto her, Because I spoke unto Navot the Yizre'eli and said unto him, Give me thy kerem *(vineyard)* for kesef; or else, if it please thee, I will give thee another kerem *(vineyard)* in its place; but he answered, I will not give thee my kerem *(vineyard)*.

7 And Izevel his isha said unto him, What a grand sovereign over Yisroel you are! Arise, and eat lechem, and let thine lev be cheerful; I will give thee the kerem *(vineyard)* of Navot the Yizre'eli.

8 So she wrote sefarim *(letters)* b'shem Ach'av, and sealed them with his chotam *(seal)*, and sent the sefarim unto

ד איז אַחאָבּ געקומען אין זײַן הויז צעטראָגן און פֿאַרבייזערט
farbeizert un tsetrogn hoiz zain in gekumen Achav iz
bitter and overwhelmed house his in came Ach'av is

איבער דעם וואָרט וואָס נָבוֹת דער יזרעאֵלי האָט צו אים גערעדט, אַז ער
er az geredt im tsu hot Yizreel der Navot vos vort dem iber
he that spoken him to has Yizre'eli the Navot which word the over

האָט געזאָגט: איך וועל דיר נישט אָפּגעבן די נחלה פֿון מײַנע
maine fun nachle di opgebn nisht dir vel ich gezogt hot
my of inheritance the give up not to you(SG) will I said has

עלטערן. און ער האָט זיך גענלייגט אויף זײַן בעט, און האָט אומגעדרייט
umgedreit hot un bet zain oif geleigt zich hot er un eltern
turned around has and bed his on lain down self has he and fathers

זײַן פּנים, און נישט געגעסן קיין שפּײַז.
shpaiz kein gegesn nisht un ponem zain
food any ate not and face his

ה איז צוגעקומען צו אים זײַן ווײַב אִיזֶבֶל, און האָט צו אים געזאָגט: וואָס
vos gezogt im tsu hot un Izevel vaib zain im tsu tsugekumen iz
what said him to has and Izevel wife his him to approached is

איז דאָס דײַן געמיט צעטראָגן, און דו עסט נישט קיין שפּײַז? ו האָט ער
er hot shpaiz kein nisht est du un tsetrogn gemit dain dos iz
he has food any not eat you and overwhelmed spirit your this is

צו איר געזאָגט: ווײַל איך האָב געדרעדט צו נָבוֹת יזרעאֵלי, און איך
ich un Yizreel dem Navot tsu geredt hob ich vail gezogt ir tsu
I and Yizre'eli the Navot to spoken have I because said her to

האָב צו אים געזאָגט: גיב מיר דײַן ווײַנגאָרטן פֿאַר געלט, אָדער אויב דו
du oib oder gelt far vaingorten dain mir gib gezogt im tsu hob
you if or money for vineyard your me give said him to have

ווילסט, וועל איך דיר געבן אַן אַנדער ווײַנגאָרטן אַנשטאָט אים; און ער
er un im anshtot vaingorten ander an gebn dir ich vel vilst
he and it in place of vineyard other an give you(SG) I will will

האָט געזאָגט: איך וועל דיר נישט אָפּגעבן מײַן ווײַנגאָרטן.
vaingorten main opgebn nisht dir vel ich gezogt hot
vineyard my give up not to you(SG) will I said has

ז האָט זײַן ווײַב אִיזֶבֶל צו אים געזאָגט: פֿירסט דו אַצונד די מלוכה
meluche di atsund du first gezogt im tsu Izevel vaib zain hot
kingdom the now you lead said him to Izevel wife his has

איבער ישְׂרָאֵל? שטיי אויף, עס שפּײַז, אַז זאָל דײַן האַרץ זײַן פֿריילעך.
freilech zain harts dain zol az shpaiz es oif shtei Yisroel iber
merry be heart your shall that food eat up stand Yisroel over

איך וועל דיר געבן דעם ווײַנגאָרטן פֿון נָבוֹת יזרעאֵלי.
Yizreel dem Navot fun vaingorten dem gebn dir vel ich
Yizre'eli the Navot of vineyard the give you(SG) will I

ח און זי האָט געשריבן בריוו אין אַחאָבס נאָמען, און פֿאַרזיגלט
farziglet un nomen Achavs in briv geshribn hot zi un
sealed and name Ach'av's in letters written has she and

מיט זײַן זיגל, און האָט געשיקט די בריוו צו די עלטסטע און צו די
di tsu un eltste di tsu briv di geshikt hot un zigl zain mit
the to and elders the to letters the sent has and seal his with

the zekenim and to the chorim *(nobles, rulers)* that were in his city, dwelling with Navot.
9 And she wrote in the sefarim, saying, Proclaim a tzom, and set Navot on high among the people; 10 And seat two men, bnei beliyaal, opposite him, to bear witness against him, saying, Thou didst upon Elohim and Melech make a brocha! And then take him out, and stone him, that he may die.
11 And the anashim of his city, even the zekenim and the chorim *(nobles)* who were the inhabitants in his city, did just as Izevel had sent unto them, and just as it was written in the sefarim which she had sent unto them.
12 They proclaimed a tzom, and seated Navot on high among the people. 13 And there came in two anashim, bnei beliyaal, and sat opposite him; and the anashim of beliyaal witnessed against him, even against Navot, in the presence of the people, saying, Navot blasphemed Elohim vaMelech! Then they took him forth outside of the Ir, and stoned him with stones, that he died. 14 Then they sent to Izevel, saying, Navot is stoned, and is dead.

אַדלליֵט וואָס אין זיין שטאָט, וואָס האָבן געווינט מיט נָבוֹתן .
Navoten mit gevoint hobn vos shtot zain in vos adllait
Navot with dwelt have which city his in which leading people

ט און זי האָט געשריבן אין די בריוו, אַזוי צו זאָגן: רופֿט אויס אַ תַּעֲנִית, און
un taanis a ois ruft zogn tsu azoi briv di in geshribn hot zi un
and fast a out call say to so letter the in written has she and

זעצט אַוועק נָבוֹתן אויבן אָן פֿון פֿאָלק . י און זעצט אַוועק צוויי מענטשן ,
mentshn tsvei avek zetst un folk fun on oiben Navoten avek zetst
men two away sit and people of on above Navot away sit

נידערטרעכטיקע יונגען , אַקעגן אים, זיי זאָלן עדות זאָגן אויף
oif zogn eides zoln zei im akegn yungen nidertrechtike
against say testimony shall they him opposite young vile

אים, אַזוי צו זאָגן: האָסט געלעסטערט אלקים און דעם מלך . און פֿירט
firt un melech dem un Elokim gelestert host zogn tsu azoi im
lead and king the and G-d blasphemed has say to so him

אים אַרויס, און פֿאַרשטיינט אים, און ער זאָל שטאַרבן.
shtarbn zol er un im farshteint un arois im
die shall he and him stone and out him

יא האָבן די מענטשן פֿון זיין שטאָט, און די עלטסטע און די
di un eltste di un shtot zain fun mentshn di hobn
the and elders the and city his of men the have

אַדלליֵט וואָס האָבן געווינט אין זיין שטאָט, געטאָן אַזוי ווי אִיזֶבֶל
Izevel vi azoi geton shtot zain in gevoint hobn vos adllait
Izevel as so did city his in dwelt have which leading people

האָט צו זיי געשיקט, אַזוי ווי עס איז געווען געשריבן אין די בריוו
briv di in geshribn geven iz es vi azoi geshikt zei tsu hot
letter the in written having been is it as so sent them to has

וואָס זי האָט צו זיי געשיקט. יב זיי האָבן אויסגערופֿן אַ תַּעֲנִית, און
un taanis a oisgerufn hobn zei geshikt zei tsu hot zi vos
and fast a proclaimed have they sent them to had she which

האָבן אַוועקגעזעצט נָבוֹתן אויבן אָן פֿון פֿאָלק . יג און די צוויי מענטשן ,
mentshn tsvei di un folk fun on oiben Navoten avekgezetst hobn
men two the and people of on above Navot seated away have

נידערטרעכטיקע יונגען , זיינען געקומען און האָבן זיך געזעצט אַקעגן
akegn gezetst zich hobn un gekumen zainen yungen nidertrechtike
opposite sat selves have and come are young vile

אים; און די נידערטרעכטיקע יונגען האָבן עדות געזאָגט אויף אים,
im oif gezogt eides hobn yungen nidertrechtike di un im
him against said testimony have young vile the and him

אויף נָבוֹתן , פֿאַרן פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: נָבוֹת האָט געלעסטערט
gelestert hot Navot zogn tsu azoi folk faran Navoten oif
blasphemed has Navot say to so people before Navot against

אלקים און דעם מלך . און מע האָט אים אַרויסגעפֿירט אויסן שטאָט,
shtot oisn aroisgefirt im hot me un melech dem un Elokim
city outside led out him has one and king the and G-d

און אים פֿאַרוואָרפֿן מיט שטיינער, און ער איז געשטאָרבן. יד און זיי האָבן
hobn zei un geshtorbn iz er un shteiner mit farvorfen im un
have they and died is he and stones with pelt with him and

געשיקט צו איזֶבֶלען, אַזוי צו זאָגן: נָבוֹת איז פֿאַרשטיינט געוואָרן ,
gevorn farshteint iz Navot zogn tsu azoi Izevelen tsu geshikt
having become stoned is Navot say to so Izevel to sent
און ער איז טויט.
toit iz er un
dead is he and

15 And it came to pass, when Izevel heard that Navot was stoned, and was dead, that Izevel said to Ach'av, Arise, take possession of the kerem of Navot the Yizre'eli, which he refused to give thee for kesef; for Navot is not chai *(alive)*, but met *(dead)*.

ט און עס איז געווען, ווי אִיזֶבֶל האָט געהערט אַז נָבוֹת איז פֿאַרשטיינט
farshteint iz Navot az gehert hot Izevel vi geven iz es un
stoned is Navot that heard has Izevel when was is it and
געוואָרן, און ער איז טויט, אַזוי האָט אִיזֶבֶל געזאָגט צו אַחאָבֶן: שטיי אויף:
oif shtei Achavn tsu gezogt Izevel hot azoi toit iz er un gevorn
up stand Ach'av to said Izevel has so dead is he and become
יַרשע דעם ווײַנגאָרטן פֿון נָבוֹת יזרעאֶלי, וואָס ער האָט דיר
dir hot er vos Yizreel dem Navot fun vaingorten dem yarshe
to you(SG) has he which Yizre'eli the Navot of vineyard the possess
נישט געוואָלט געבן פֿאַר געלט . וואָרעם נָבוֹת לעבט נישט, נײַערט ער איז
iz er naiert nisht lebt Navot vorem gelt far gebn gevolt nisht
is he rather not lives Navot because money for give wanted not
טויט.
toit
dead

16 And it came to pass, when Ach'av heard that Navot was dead, that Ach'av rose up to go down to the kerem of Navot the Yizre'eli, to take possession of it.

טז און עס איז געווען, ווי אַחאָבֶ האָט געהערט אַז נָבוֹת איז טויט, אַזוי
azoi toit iz Navot az gehert hot Achav vi geven iz es un
so dead is Navot that heard has Ach'av when was is it and
איז אַחאָבֶ אויפֿגעשטאַנען אַראָפּצונידערן צו דעם ווײַנגאָרטן פֿון נָבוֹת דעם
dem Navot fun vaingorten dem tsu aroptsunidern oifgeshtanen Achav iz
the Navot of vineyard the to go down to arose Ach'av is
יזרעאֶלי, כדי אים צו יַרשען .
yarshen tsu im kedei Yizreel
take possession to him so that Yizre'eli

17 And the Devar Hashem came to Eliyahu the Tishbi, saying, 18 Arise, go down to meet Ach'av Melech Yisroel, which is in Shomron; hinei, he is in the kerem of Navot, where he has gone down to take possession of it. 19 And thou shalt speak unto him, saying, Thus saith Hashem, Hast thou committed murder, then also hast thou inherited? And thou shalt speak unto him, saying, Thus saith Hashem, In the makom *(place)* where kelavim licked the dahm Navot

יז איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו אֵלִיָהוּ דעם תִּשבי, אַזוי צו
tsu azoi Tishbi dem Eliyahu tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so Tishbi the Eliyahu to was Hashem of word the is
זאָגן: יח שטיי אויף, נידער אַראָפּ אַנטקעגן אַחאָבֶ דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun melech dem Achav antkegen arop nider oif shtei zogn
Yisroel of king the Ach'av to meet down go down up stand say
וואָס איז שומרון ; אָן איז ער אין דעם ווײַנגאָרטן פֿון נָבוֹתן , וואָס ער
er vos Navoten fun vaingorten dem in er iz on Shomron in vos
he which Navot of vineyard the in he is here Shomron in which
האָט אַהין אַראָפּגענידערט, כדי אים צו ירשען . יט און זאָלסט
zolst un yarshen tsu im kedei aropgenidert ahin hot
you(SG) shall and inherit to him so that gone down there has
רעדן צו אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט ה געזאָגט: האָסט גערהרגעט,
geharget host gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi im tsu redn
killed you have said Hashem has thus say to so him to speak
און ווילסט אויך יַרשען ? און זאָלסט רעדן צו אים, אַזוי
azoi im tsu redn zolst un yarshen oich vilst un
so him to speak you(SG) shall and take possession also be willing and
זאָג: אַזוי האָט ה געזאָגט: אויף דעם אָרט וווּ די הינט האָבן
hobn hint di vu ort dem oif gezogt Hashem hot azoi zogn tsu
have dogs the where place the on said Hashem has thus say to
געלעקט דאָס בלוט פֿון נָבוֹתן , וועלן די הינט לעקן אויך דײַן בלוט .
blut dain oich lekn hint di veln Navoten fun blut dos gelekt
blood your also lick dogs the will Navot of blood the lapped

כ האָט אַחאָבּ געזאָגט צו אֵלִיָּהוּ : האָסט מיך אָנגעקריגן, שׂונא
soine ongekrign mich host Eliyahun tsu gezogt Achav hot
enemy provoked me have Eliyahu to said Ach'av has

מײַנער? האָט ער געזאָגט: איך האָב דיך אָנגעקריגן; ווײַל דו האָסט
host du vail ongekrign dich hob ich gezogt er hot mainer
have you because provoked you(SG) have I said he has my

זיך אָנגעגעבן צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה .
Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton tsu ongegebn zich
Hashem of eyes the in evil is what do to undertaken self

כא זע , איך ברענג אויף דיר אַן אומגליק, און איך וועל דיך
dich vel ich un umglik an dir oif breng ich ze
you(SG) will I and calamity an you(SG) on bring I behold

אויסראַמען, און וועל פֿאַרשניידן פֿון אַחאָבּ יעטוועדער מאַנספּאַרשוין, און
un mansparshoin yetveder Achavn fun farshnaidn vel un oisramen
and male every Ach'av from cut off will and purge

קינד און קייט , צוויישן ישׂראֵל. כב און איך וועל מאַכן דײַן הויז אַזוי ווי
vi azoi hoiz dain machn vel ich un Yisroel tsvishn keit un kind
like so house your make will I and Yisroel among chain and child

דאָס הויז פֿון ירָבעָם דעם זון פֿון נבָט , און אַזוי ווי דאָס הויז
hoiz dos vi azoi un Nevaten fun zun dem Yarovam fun hoiz dos
house the like so and Nevat of son the Yarov'am of house the

פֿון בַּעְשָׁא דעם זון פֿון אַחִיָּהן , פֿאַר דער דערצערנונג וואָס דו
du vos dertsernung der far Achiyahn fun zun dem Baasha fun
you wherewith provocation the for Achiyah of son the Ba'asha of

האָסט דערצערנט , און גמאַכט זינדיקן ישׂראֵל. כג און אויך אויף
oif oich un Yisroel zindikn gemacht un dertsernt host
against also and Yisroel sin made and provoke to wrath have

אִיזֶבֶל האָט ה געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: די הינט וועלן עסן אִיזֶבֶלן
Izevelen esen veln hint di zogn tsu azoi geredt Hashem hot Izevelen
Izevel eat will dogs the say to so spoken Hashem has Izevel

אין דעם פֿעסטונגגראָבן פֿון יִזרְעֶאל. כד דעם וואָס שטאַרבט פֿון אַחאָבּן
Achavn fun shtarbt vos dem Yizreel fun festunggrobn dem in
Ach'av of dies which the one Yizre'el of outer wall the in

אין שטאָט, וועלן די הינט אויפֿעסן, און דעם וואָס שטאַרבט אין פֿעלד,
feld in shtarbt vos dem un oifesn hint di veln shtot in
field in dies which the one and eat dogs the will city in

וועלן די פֿויגלען פֿון הימל אויפֿעסן.
oifesn himel fun foiglen di veln
eat heaven of birds the will

כה פֿאַר וואָר, עס איז נישט געווען אַזאַ ווי אַחאָבּ וואָס האָט זיך
zich hot vos Achav vi aza geven nisht iz es vor far
self has which Ach'av as such was not is it truly for

אָפּגעגעבן צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , ווײַל
vail Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton tsu opgegebn
because Hashem of eyes the in evil is what do to surrendered

אים האָט אָנגערעדט זײַן ווײַב אִיזֶבֶל. כו און ער האָט זיך באַגאַנגען זייער
zeyer bagangen zich hot er un Izevel vaib zain ongeredt hot im
very committed self has he and Izevel wife be persuaded has him

אומווערדיק צו גיין נאָך די אָפּגעטער, אַזוי ווי אַלץ וואָס די
di vos alts vi azoi opgeter di noch gein tsu umverdik
the which all that as according to idols the after go to unworthy

shall kelavim lick thy dahm also, even thine. 20 And Ach'av said to Eliyahu, Hast thou found me, O mine oyev? And he answered, I have found thee; because thou hast sold thyself to work rah in front of the eyes of Hashem. 21 Hineni, I will bring ra'ah upon thee, and will utterly sweep thee away, and will cut off from Ach'av mashtin b'kir *(him that urinates against a wall)*, atzur *(bond)* and azuv *(free)* in Yisroel, 22 And will make thine Bais like the Bais Yarov'am Ben Nevat, and like the Bais Ba'asha Ben Achiyah, for the provocation wherewith thou hast provoked Me to anger, and caused Yisroel to sin. 23 And of Izevel also spoke Hashem, saying, The kelavim shall devour Izevel by the wall of Yizre'el. 24 Him of Ach'av that dieth in the Ir the kelavim shall devour; and him that dieth in the sadeh shall the oph haShomayim devour. 25 But there was none like unto Ach'av, which did sell himself to work rah before the eyes of Hashem, whom Izevel his isha urged on. 26 And he acted monstrously in going after gillulim *(idols)*, according to all things as did HaEmori, whom Hashem drove

out before the Bnei Yisroel.

אֱמוֹרִים הָאָבַן געטאָן, וועמען ה הָאָט פַֿאַרטריבן פֿון פַֿאַר די
di far fun fartriben hot Hashem vemen geton hobn Omarim
the before from driven out has Hashem whom done have Emori

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

27 And it came to pass, when Ach'av heard those words, that he tore his begadim, put sackcloth upon his basar, did a tzom, lay in sackcloth, and walked about subdued.

כז און עס איז געווען, ווי אַחְאָבּ האָט געהערט די דאָזיקע ווערטער, אַזוי
azoi verter dozike di gehert hot Achav vi geven iz es un
so words these the heard has Ach'av when was is it and

האָט ער צעריסן זײַנע קליידער, און אָנגעטאָן זאַקקלייד אויף זיין לײַב,
un laib zain oif zakkleid ongeton un kleider zaine tserisn er hot
and body his on sackcloth put on and garments his torn he has

האָט געפֿאַסט; און ער איז געלעגן אין זאַקקלייד, און איז אַרומגעגאַנגען
arumgegangen iz un zakkleid in gelegn iz er un gefast hot
walked around is and sackcloth in lay is he and fasted has

שטילערהייט.
shtilerheit
quietly

28 And the Devar Hashem came to Eliyahu the Tishbi, saying, 29 Seest thou how Ach'av humbleth himself before Me? because he humbleth himself before Me, I will not bring hara'ah in his days: but in the yamim bno will I bring ra'ah *(disaster)* upon his Bais.

כח איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו אֵלִיָּהוּ דעם תִּשְׁבִּי, אַזוי צו
tsu azoi Tishbi dem Eliyahu tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so Tishbi the Eliyahu to was Hashem of word the is

זאָגן: כט האָסטו געזען ווי אַחְאָבּ איז געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר מיר?
mir far untertenik gevorn iz Achav vi gezen hostu zogn
me before humbled was is Ach'av how seen have you say

ווײַל ער איז געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר מיר, וועל איך נישט ברענגען דאָס
dos brengen nisht ich vel mir far untertenik gevorn iz er vail
this bring not I will me before humbled become is he because

בייז אין זײַנע טעג; אין די טעג פֿון זײַן זון וועל איך ברענגען דאָס בייז
beiz dos brengen ich vel zun zain fun teg di in teg zaine in beiz
evil this bring I will son his of days the in days his in evil

אויף זײַן הויז.
oif zain hoiz
on his house

22 And they continued three years without war between Aram and Yisroel. 2 And it came to pass in the third year, that Yehoshaphat Melech Yehudah came down to Melech Yisroel. 3 And Melech Yisroel said unto his avadim, Know ye that Ramot-Gil'ad is ours, and we hesitate, and take it not out of the hand of HaMelech Aram?

כב און זיי זײַנען געזעסן דרײַ יאָר אָן אַ מלחמה צווישן
tsvishn milchome a on yor drai gezesn zainen zei un
between war a without years three situated were they and

אַרָם און צווישן יִשְׂרָאֵל. ב אָבער עס איז געווען אויפֿן דריטן יאָר,
yor dritn oifn geven iz es ober Yisroel tsvishn un Aram
year third on was is it but Yisroel between and Aram

האָט יְהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהודה אַראָפּגענידערט צו דעם מלך
melech dem tsu aropgenidert Yehudah fun melech der Yehoshafat hot
king the to gone down Yehudah of king the Yehoshaphat has

פֿון יִשְׂרָאֵל. ג און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט געזאָגט צו זײַנע קנעכט:
knecht zaine tsu gezogt hot Yisroel fun melech der un Yisroel fun
servants his to said has Yisroel of king the and Yisroel of

וווייסט איר, אַז צו אונדז געהערט רָמוֹת-גִּלְעָד? און מיר שווײַגן,
un shvaign mir un Ramot-Gilad gehert undz tsu az ir veist
and keep silent we and Ramot Gil'ad belongs us to that you know

נעמען זי נישט אַוועק פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אַרָם.
Aram fun melech dem fun hant der fun avek nisht zi nemen
Aram of king the of hand the out of away not it take

[4] And he said unto Yehoshaphat, Wilt thou go with me to battle to Ramot-Gil'ad? And Yehoshaphat said to the Melech Yisroel, I am as thou art, my people as thy people, my susim as thy susim.

[5] And Yehoshaphat said unto the Melech Yisroel, Inquire for the Devar Hashem today.

[6] Then the Melech Yisroel gathered the nevi'im together, about 400 men, and said unto them, Shall I go against Ramot-Gil'ad to battle, or shall I refrain? And they said, Go up; for Hashem shall deliver it into the hand of HaMelech.

[7] And Yehoshaphat said, Is there not here a navi of Hashem besides, that we might inquire of him? [8] And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, There is yet one man, Mikhay'hu ben Yimlach, by whom we may inquire of Hashem: but I hate him; for he doth not prophesy tov concerning me, but rah. And Yehoshaphat said, Let not HaMelech say such.

[9] Then HaMelech Yisroel called an officer, and said, Hasten here Mikhay'hu ben Yimlach.

ד אוֹן עָר הָאָט געזָאגט צוֹ יְהוֹשָׁפָט : ווילסטו גיין מיט מִיר אין
in mir mit gein vilstu Yehoshafaten tsu gezogt hot er un
in me with go will you Yehoshaphat to said has he and

מלחמה אויף רָמוֹת-גִּלְעָד ? הָאָט יְהוֹשָׁפָט געזָאגט צוֹ דעם מלך
melech dem tsu gezogt Yehoshafat hot Ramot-Gilad oif milchome
king the to said Yehoshaphat has Ramot Gil'ad on battle

פּוֹן יִשְׂרָאֵל: אַזוֹי ווי דו , אַזוי איך, אַזוי ווי דיין פֶּאלק , אַזוי מיין
main azoi folk dain vi azoi ich azoi du vi azoi Yisroel fun
my so people your as so I so you as according to Yisroel of

פֶּאלק , אַזוי ווי דיַין פֶּערד אַזוי מיַין פֶּערד .
ferd maine azoi ferd daine vi azoi folk
horses my so horses your as so people

ה אוֹן יְהוֹשָׁפָט הָאָט געזָאגט צוֹ דעם מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל: פֶּרעג
freg Yisroel fun melech dem tsu gezogt hot Yehoshafat un
inquire Yisroel of king the to said has Yehoshaphat and

היַינט, איך בעט דיך , דאָס וואָרט פּוֹן ה .
Hashem fun vort dos dich bet ich haint
Hashem of word the you(SG) entreat I today

ו הָאָט דער מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל איַינגעזאַמלט די נבִיאים , אַרום פִּיר
fir arum neviim di aingezamlt Yisroel fun melech der hot
four round prophets the gathered Yisroel of king the has

הונדערט מאַן, אוֹן עָר הָאָט צוֹ זיי געזָאגט: זאָל איך גיין קעגן
kegen gein ich zol gezogt zei tsu hot er un man hundert
against go I shall said them to has he and men hundred

רָמוֹת-גִּלְעָד אויף מלחמה , אָדער זאָל איך אָפּשטיין? הָאבן זיי געזָאגט:
gezogt zei hobn opshtein ich zol oder milchome oif Ramot-Gilad
said they have avoid I shall or battle on Ramot Gil'ad

גיי אַרויף, אוֹן אֲדֹנָי וועט זי געבן אין דער הַאנט פּוֹן מלך .
melech fun hant der in gebn zi vet Adonoi un aroif gei
king of hand the in give it will Adonoi and up go

ז הָאָט יְהוֹשָׁפָט געזָאגט: איז דָאָ נישטָאָ נאָך אַ נבִיא פּוֹן ה ,
Hashem fun novi a noch nishto do iz gezogt Yehoshafat hot
Hashem of prophet a yet not here is said Yehoshaphat has

אַז מיר זאָלן פֶּרעגן בַּיי אים? ח הָאָט דער מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל געזָאגט צוֹ
tsu gezogt Yisroel fun melech der hot im bai fregn zoln mir az
to said Yisroel of king the has him by to ask shall we that

יְהוֹשָׁפָט : פַֿאראַן נאָך איין מאַן אויף צוֹ פֶּרעגן בַּיי ה דורך
durch Hashem bai fregn tsu oif man ein noch faran Yehoshafaten
by Hashem by to ask to on man one yet there is Yehoshaphat

אים, אָבער איך האָב אים פַֿיַינט, ווַיל ער זאָגט נישט נבִיאות אויף מיר
mir oif nevies nisht zogt er vail faint im hob ich ober im
me on prophesy not declares he because hate him have I but him

גוטס , נאָר בלויז שלעכטס – מִיכָיְהוּ דער זון פּוֹן יִמְלָהן . הָאָט
guts nor bloiz shlechts Michayah der zun fun Yimlachn hot
good things but only bad things Mikhay'hu the of son Yimlach has

יְהוֹשָׁפָט געזָאגט: זאָל דער מלך אַזוי נישט רעדן .
gezogt Yehoshafat shall the king der melech azoi nisht redn
said Yehoshaphat shall not speak so king the

ט הָאָט דער מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל געפֿוֹן אַ הויפֿדינער , אוֹן הָאָט געזָאגט:
hot has un gezogt hoifdiner a gerufn Yisroel fun melech der hot
has and said court official a called Yisroel of king the has

ברענג אויף גיך מִיכָיְהוּ דעם זון פּוֹן יִמְלָהן .
breng oif gich Michayah dem zun fun Yimlachn
bring on quickly Mikhay'hu the of son Yimlach

[10] And the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah sat each on his kisse, having put on their robes, at the threshing floor in the entrance of sha'ar Shomron; all the nevi'im prophesied before them. [11] Tzidkiyah ben Kena'anah made him horns of barzel: and said, Thus saith Hashem, With these shalt thou push Aram until thou have consumed them. [12] And all the nevi'im prophesied so, saying, Go up to Ramot-Gil'ad, and succeed: for Hashem shall deliver it into the yad HaMelech.

[13] And the malach that was gone to summon Mikhay'hu spoke unto him, saying, Hinei now, the words of the nevi'im declare tov unto HaMelech with one mouth: let thy word be like the word of one of them, speak that which is tov. [14] And Mikhay'hu said, As Hashem liveth, what Hashem saith unto me, that will I speak.

[15] So he came to HaMelech. And HaMelech said unto him, Mikhay'hu, shall we go against Ramot-Gil'ad to battle, or shall we refrain? And he answered him, Go, and

י און דער מלך פֿון ישׂראל און יהושפֿט דער מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
Yehudah of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

זיִנען געזעסן איטלעכער אויף זײַן טראָן אָנגעקלײדט אין בִּגְדֵי אַ in bigdei in ongekleidt tron zain oif itlecher gezesn zainen
a in clothes in clothed throne his on each sitting are

דרעש־שַׁעַר בײַ דעם טויערײַנגאַנג פֿון שֹׁמְרוֹן , און אַלע נבֿיאים האָבן
hobn neviim ale un Shomron fun toieraingang dem bai dresh-shaier
have prophets all and Shomron of gate entrance the by threshing floor

יא . נבֿיאות געזאָגט פֿאַר זיי און צִדְקִיָּה דער זון פֿון כְּנַעֲנָהן
Kenaanahn fun zun der Tsidkiyah un zei far gezogt nevies
Kena'anah of son the Tzidkiyah and them before said prophesy

ה האָט זיך געמאַכט אײַזערנע הערנער, און ער האָט געזאָגט: אַזוי האָט
Hashem hot azoi gezogt hot er un herner aizerne gemacht zich hot
Hashem has thus said has he and horns iron made self has

געזאָגט: מיט די דאָזיקע וועסטו שטויסן בֵּית אֲרָם ביז זיי צו פֿאַרלענדן.
farlendn tsu zei biz Aram shtoisn vestu dozike di mit gezogt
consume to them unto Aram gore will you(sg) these the with said

יב און אַלע נבֿיאים האָבן נבֿיאות געזאָגט דעם גלײַכן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi glaichn des gezogt nevies hobn neviim ale un
say to so same the said prophesy have prophets all and

גיי אַרויף קיין רָמוֹת־גִּלְעָד , און באַגליק, און ה וועט זי געבן אין דער
der in gebn zi vet Hashem un baglik un Ramot-Gilad kein aroif gei
the in give it will Hashem and success and Ramot Gil'ad to up go

האַנט פֿון מלך .
melech fun hant
king of hand

יג און דער שליח וואָס איז געגאַנגען רופֿן מִיכָיְהוּ , האָט
hot Michayahun rufn gegangen iz vos sheliech der un
has Mikhay'hu to call having gone is which messenger the and

געערעדט צו אים, אַזוי צו זאָגן: זע נאָר, די וואָרטער פֿון די נבֿיאים
neviim di fun verter di nor ze zogn tsu azoi im tsu geredt
prophets the of words the but behold say to so him to spoken

זיִנען ווי איין מויל גוטס צום מלך ; זאָל , איך בעט דיך ,
dich bet ich zol melech tsum guts moil ein vi zainen
you(SG) entreat I shall king to good things mouth one as are

דײַן וואָרט זײַן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון איינעם פֿון זיי , און זאָלסט
zolst un zei fun einem fun vort dos vi azoi zain vort dain
you(SG) must and them of one of word this as so be word your

רעדן גוטס . יד האָט מִיכָיְהוּ געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה , אַז
az Hashem lebt es vi azoi gezogt Michayah hot guts redn
that Hashem lives it as so said Michayah has good things speak

דאָס וואָס ה וועט זאָגן צו מיר, דאָס וועל איך רעדן !
redn ich vel dos mir tsu zogn vet Hashem vos dos
speak I will this me to say will Hashem which that

טו איז ער געקומען צום מלך , און דער מלך האָט צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu hot melech der un melech tsum gekumen er iz
said him to has king the and king to having come he is

מִיכָיְהוּ , זאָלן מיר גיין צו רָמוֹת־גִּלְעָד אויף מלחמה , אֶדער זאָלן מיר
mir zoln oder milchome oif Ramot-Gilad tsu gein mir zoln Michayah
we shall or war on Ramot Gil'ad to go we shall Mikhay'hu

אָפּשטיין? האָט ער צו אים געזאָגט: גיי אַרויף, און באַגליק , און
un baglik un aroif gei gezogt im tsu er hot opshtein
and you will succeed and up go said him to he has avoid

succeed: for Hashem shall deliver it into the yad HaMelech. 16 And HaMelech said unto him, How many times shall I adjure thee that thou tell me nothing but that which is true in the Shem of Hashem? 17 And he said, I saw kol Yisroel scattered upon the hills, as Tzon that have not a Ro'eh: and Hashem said, These have no adonim: let them return every man to his bais in shalom. 18 And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, Did I not tell thee that he would prophesy no tov concerning me, but rah?

19 And he said, Shema Devar Hashem: I saw Hashem sitting on his kisse, and all the Tzva HaShomayim standing by Him on His right hand and on His left.

20 And Hashem said, Who shall persuade Ach'av, that he may go up and fall at Ramot-Gil'ad? And one said one thing, and one said another. 21 And there came forth the ruach, and stood before Hashem, and said, I will persuade him. 22 And Hashem said unto him, By what means? And he said, I will go forth, and I will be a ruach sheker in the mouth of all his

ה וועט זי געבן אין דער האַנט פֿון מלך . טז האָט דער מלך צו אים
im tsu melech der hot melech fun hant der in gebn zi vet Hashem
him to king the has king of hand the in give it will Hashem

געזאָגט: ביז וויפֿל מאָל זאָל איך דיך באַשווערן , אַז דו
du az bashvern dich ich zol mol vifel biz gezogt
you that bind by an oath you(SG) I shall times how many until said

זאָלסט נישט רעדן צו מיר נאָר אמת אין נאָמען פֿון ה ? יז האָט
hot Hashem fun nomen in emes nor mir tsu redn nisht zolst
has Hashem of name in truth but me to speak not you(SG) must

ער געזאָגט: איך האָב געזען גאַנץ ישׂראֵל צעשפּרייט אויף די בערג ,
berg di oif tseshpreit Yisroel gants gezen hob ich gezogt er
mountains the on scattered Yisroel all seen have I said he

אַזוי ווי שאָף ווואָס האָבן נישט קיין פֿאַסטוך , און ה
Hashem un pastuch kein nisht hobn vos shof vi azoi
Hashem and shepherd any not have which sheep as so according to

האָט געזאָגט: אָן אַ האַר זיַינען די דאָזיקע; זאָלן זיי זיך אומקערן
umkeren zich zei zoln dozike di zainen har a on gezogt hot
return selves they shall these the are master a without said has

איטלעכער צו זיַן הויז . יח האָט דער מלך פֿון ישׂראֵל געזאָגט
gezogt Yisroel fun melech der hot besholem hoiz zain tsu itlecher
said Yisroel of king the has in peace house his to each

צו יהוֹשָׁפֿטן : האָב איך דיר נישט געזאָגט, ער וועט נישט נבֿיאות
nevies nisht vet er gezogt nisht dir ich hob Yehoshafaten tsu
prophesy not will he told not you(SG) I have Yehoshaphat to

זאָגן אויף מיר גוטס , נאָר בלויז שלעכטס ?
shlechts bloiz nor guts mir oif zogn
bad things only but good things me on say

יט האָט ער געזאָגט: דערום הער דאָס וואָרט פֿון ה : איך האָב
hob ich Hashem fun vort dos her derum gezogt er hot
have I Hashem of word this pay heed therefore said he has

געזען ווי ה זיצט אויף זיַין טראָן , און דער גאַנצער חיל פֿון הימל
himel fun cheil gantser der un tron zain oif zitst Hashem vi gezen
heaven of host whole the and throne his on sit Hashem how seen

שטייט לעבן אים פֿון זיַין רעכטער זייַט און פֿון זיַין לינקער.
linker zain fun un zait rechter zain fun im lebn shteit
left his on and side right his on him near stands

כ און ה האָט געזאָגט: ווער וועט אָנרעדן אַחאָבֿן , ער זאָל אַרויפֿגיין
aroifgein zol er Achavn onredn vet ver gezogt hot Hashem un
go up shall he Ach'av incite will who said has Hashem and

און פֿאַלן אין רָמוֹת-גִּלְעָד ? האָט דער געזאָגט אַזוי, און דער זאָגט
zogt der un azoi gezogt der hot Ramot-Gilad in faln un
declares the one and so said the one has Ramot Gil'ad in fall and

אַזוי. כא איז אַרויסגעגאַנגען דער גייסט, און האָט זיך געשטעלט פֿאַר
far geshtelt zich hot un gaist der aroisgegangen iz azoi
before stood self has and spirit the having went forth is so

ה , און האָט געזאָגט: איך וועל אים אָנרעדן. כב האָט ה צו אים
im tsu Hashem hot onredn im vel ich gezogt hot un Hashem
him to Hashem has incite him will I said has and Hashem

געזאָגט: מיט וואָס? האָט ער געזאָגט: איך וועל אַרויסגיין און ווערן אַ
a vern un aroisgein vel ich gezogt er hot vos mit gezogt
a become and go out will I said he has what with said

גייַסט פֿון ליגן אין מויל פֿון אַלע זיַינע נבֿיאים . האָט ער געזאָגט: וועסט
vest gezogt er hot neviim zaine ale fun moil in lign fun gaist
will said he has prophets his all of mouth in lying of spirit

nevi'im. And he said, Thou shalt persuade him, and prevail also; go forth, do so. [23] Now therefore, hinei, Hashem hath put a ruach sheker in the mouth of all these thy nevi'im, and Hashem hath spoken ra'ah concerning thee.

[24] But Tzidkiyahu ben Kena'anah went near, and struck Mikhay'hu on the cheek, and said, Which way did the Ruach Hashem go when he went from me to speak to you?

[25] And Mikhay'hu said, Hinei, thou shalt see in that yom, when thou shalt go into a cheder b'cheder *(inner room)* to hide thyself.

[26] And the Melech Yisroel said, Take Mikhay'hu, and carry him back unto Amon Sar HaIr, and to Yoash ben HaMelech;

[27] And say, Thus saith HaMelech, Put this fellow in the bais hakeleh, and feed him with lechem lachatz *(bread of affliction)* and with mayim lachatz *(water of affliction)*, until I come in shalom. [28] And Mikhay'hu said, If thou return at all in shalom, Hashem hath not spoken by me. And he said, Pay

אָנרעדן, און וועסט אויך אויספֿירן; גיי אַרויס און טו אַזוי. [כג] און אַצונד,
atsund un azoi tu un arois gei oisfirn oich vest un onredn
now and so do and out go prevail also will and incite

זע, ה האָט אַריינגעגעבן אַ גײַסט פֿון ליגן אין מויל פֿון אַלע
ale fun moil in lign fun gaist a araingegebn hot Hashem ze
all of mouth in lying of spirit a put in has Hashem behold

די דאָזיקע נבֿיאים דײַנע, אָבער ה האָט אָנגעזאָגט אויף דיר
dir oif ongezogt hot Hashem ober daine neviim dozike di
you(SG) on declared has Hashem but your prophets these the

שלעכטס .
shlechts
disasterous things

[כד] האָט זיך דערנענטערט און האָט געזאָגט צדקיָהו דער זון פֿון
fun zun der Tsidkiyah gezogt hot un dernentert zich hot
of son the Tzidkiyahu said has and drawn near self has

כנענהן, און האָט געשלאָגן מיכָיהון אויפֿן באַק, און ער האָט
hot er un bak oifn Michayahun geshlogn hot un Kenaanahn
has he and cheek on Mikhay'hu struck has and Kena'anah

געזאָגט: אויף וואָסער איז דער גײַסט פֿון ה אַוועקגעגאַנגען פֿון
fun avekgegangen Hashem fun gaist der iz voser oif gezogt
from went way Hashem from spirit the is any manner of on said

מיר, כּדי צו רעדן מיט דיר ?
dir mit redn tsu kedei mir
you(SG) with speak to so that me

[כה] האָט מיכָיהו געזאָגט: אָט וועסטו זען אין יענעם טאָג, ווען
ven tog yenem in zen vestu ot gezogt Michayah hot
when day that in see will you(sg) behold said Michayah has

דו וועסט אַריינגיין אין אַ קאַמער הינטער אַ קאַמער זיך צו באַהאַלטן.
bahaltn tsu zich kamer a hinter kamer a in araingein vest du
hide to self room a behind room a in enter will you

[כו] האָט דער מלך פֿון ישׂראֵל געזאָגט: נעם מיכָיהון, און קער אים
im ker un Michayahun nem gezogt Yisroel fun melech der hot
him turn and Mikhay'hu take said Yisroel of king the has

אום צו אָמון דעם האַר פֿון דער שטאָט, און צו יואָש דעם מלכס
melechs dem Yoash tsu un shtot der fun har dem Amon tsu um
king's the Yoash to and city the of master the Amon to back

זון .
zun
son

[כז] און זאָלסט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט דער מלך: טוט אַריין
arain tut melech der gezogt hot azoi zogn zolst un
enter does king the said has thus say you(SG) must and

דעם דאָזיקן אין געפֿענקעניש, און שפּײַזט אים מיט קאַרג ברויט און
un broit karg mit im shpaizt un gefenkenish in dozikn dem
and bread scarcity of with him feed and prison in this the

קאַרג וואַסער, ביז איך קום בשלום. [כח] האָט מיכָיהו געזאָגט: אויב
oib gezogt Michayah hot besholem kum ich biz vaser karg
if said Michayah has in peace come I until water scarcity of

אומקערן וועסטו זיך אומקערן בשלום, האָט ה נישט גערעדט
geredt nisht Hashem hot besholem umkeren zich vestu umkeren
spoken not Hashem has in peace return self will you(sg) return

דורך מיר. און ער האָט געזאָגט: הערט דאָס צו, איר פֿעלקער אַלע.
ale felker ir tsu dos hert gezogt hot er un mir durch
all nations you to this hear said has he and me by

heed, O people, every one of you.

[29] So the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah went up to Ramot-Gil'ad. [30] And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, I will disguise myself, and enter into the milchamah; but put thou on thy robes. And the Melech Yisroel disguised himself, and went into the milchamah.

[31] But HaMelech Aram commanded his 32 captains that had rule over his chariots, saying, Fight neither with katan nor gadol, save only with the Melech Yisroel. [32] And it came to pass, when the captains of the chariots saw Yehoshaphat, that they said, Surely it is the Melech Yisroel. And they turned aside to fight against him. Yehoshaphat cried out. [33] And it came to pass, when the captains of the chariots perceived that it was not Melech Yisroel, they turned from pursuing him.

[34] And a certain man drew a keshet *(bow)* at random, and struck Melech Yisroel between the joints of his armor; wherefore he said unto the driver of his merkavah, Turn around

כט און דער מלך פֿון ישׂראֵל און יהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
Yehudah of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

ל זיינען אַרויפֿגעגאַנגען קיין רָמוֹת-גִּלְעָד . און דער מלך פֿון ישׂראֵל האָט
hot Yisroel fun melech der un Ramot-Gilad kein aroifgegangen zainen
has Yisroel of king the and Ramot Gil'ad to went up are

געזאָגט צו יהוֹשָׁפָט : איך וועל זיך פֿאַרשטעלן און וועל אַריינגיין אין
in araingein vel un farshteln zich vel ich Yehoshafaten tsu gezogt
in enter will and disguise self will I Yehoshaphat to said

דער מלחמה , און דו טראָג דײַנע קלײדער . און דער מלך פֿון ישׂראֵל
Yisroel fun melech der un kleider daine trog du un milchome der
Yisroel of king the and garments your carry you and battle the

האָט זיך פֿאַרשטעלט, און איז אַריינגעגאַנגען אין דער מלחמה .
milchome der in araingegangen iz un farshtelt zich hot
battle the in went is and disguised self has

לא און דער מלך פֿון אֲרָם האָט באַפֿוילן די צוויי און דרײַסיק
draisik un tsvei di bafoiln hot Aram fun melech der un
thirty and two the commanded has Aram of king the and

הויפּטלײַט פֿון זײַנע רײַטוועגן, אַזוי צו זאָגן : איר זאָלט נישט מלחמה
milchome nisht zolt ir zogn tsu azoi raitvegn zaine fun hoiptlait
war not shall you say to so chariots his of chief people

האַלטן מיט קליין אָדער גרויס, נאָר בלויז מיטן מלך פֿון ישׂראֵל אַליין.
alein Yisroel fun melech mitn bloiz nor grois oder klein mit haltn
alone Yisroel of king with only but great or small with wage

לב און עס איז געווען, ווי די הויפּטלײַט פֿון די רײַטוועגן האָבן געזען
gezen hobn raitvegn di fun hoiptlait di vi geven iz es un
seen have chariots the of chief people the when was is it and

יהוֹשָׁפָטן , אַזוי האָבן זיי געזאָגט: דאָס איז געוויס דער מלך
melech der gevis iz dos gezogt zei hobn azoi Yehoshafaten
king the a certainty is this said they have so Yehoshaphat

פֿון ישׂראֵל. און זיי האָבן זיך אַ קער געטאָן צו אים מלחמה צו
tsu milchome im tsu geton ker a zich hobn zei un Yisroel fun
to war him to done turn a selves have they and Yisroel of

האַלטן. האָט יהוֹשָׁפָט אַ געשריי געטאָן; לג איז, ווי די הויפּטלײַט פֿון
fun hoiptlait di vi iz geton geshrei a Yehoshafat hot haltn
of chief people the as is done cry a Yehoshaphat has wage

די רײַטוועגן האָבן געזען אַז דאָס איז נישט דער מלך פֿון ישׂראֵל, אַזוי
azoi Yisroel fun melech der nisht iz dos az gezen hobn raitvegn di
so Yisroel of king the not is this that seen have chariots the

האָבן זיי זיך אָפּגעקערט פֿון הינטער אים.
im hinter fun opgekert zich zei hobn
him behind from turned away selves they have

לד און אַ מאַן האָט אָנגעצויגן דעם בויגן גלאַט אין דער
der in glat boign dem ongetsoign hot man a un
the in straight forwardly bow the drew has man a and

וועלט, און האָט געטראָפֿן דעם מלך פֿון ישׂראֵל צווישן אונטערפּאַנצער
unterpantser tsvishn Yisroel fun melech dem getrofn hot un velt
lower armor between Yisroel of king the struck has and world

thine hand, and carry me out of the battle; for I am wounded.

אוּן צוויישן ברוסטשילד. האָט ער געזאָגט צו זײַן טרײַבער : פַֿארקער דײַן
dain farker traiber zain tsu gezogt er hot brustshild tsvishn un
your turn charioteer his to said he has breastplate between and

האַנט, אוּן פֿיר מיך אַרויס פֿון דער מחנה , ווָאַרעם איך בין פַֿאַרווונדט.
farvundt bin ich vorem machne der fun arois mich fir un hant
wounded am I because army the of out me lead and hand

35 And the milchamah increased that yom; and HaMelech was propped up in his merkavah against the Syrians, and died at erev; and the dahm ran out of the wound onto the floor of the merkavah.

לה אוּן די מלחמה איז געשטיגן אין יענעם טאָג; אוּן דער מלך איז
iz melech der un tog yenem in geshtign iz milchome di un
is king the and day that in went up is battle the and

אויפֿגעהאַלטן געווָארן שטייענדיק אין רײַטווָאגן אַנטקעגן אַרָם ; אוּן אין
in un Aram antkegen raitvogn in shteyendik gevorn oifgehaltn
in and Aram facing chariot in standing still become sustained

אָוונט איז ער געשטאָרבן. אוּן דאָס בלוט פֿון דער וווּנד איז אַראָפּגערונען
aropgerunen iz vund der fun blut dos un geshtorbn er iz ovnt
ran out is wound the of blood the and died he is evening

אויפֿן דעק פֿון רײַטווָאגן.
raitvogn fun dek oifn
chariot of the floor on

36 And there went a proclamation throughout the host about the going down of the shemesh, saying, Every man to his city, and every man to his own country.

לו איז אַרויס אַ געשריי דורך דער מחנה אַרום זון-אונטערגאַנג:
zun-untergang arum machne der durch geshrei a arois iz
sunset about army the by cry a went forth is

איטלעכער צו זײַן שטאָט, אוּן איטלעכער צו זײַן לאַנד!
land zain tsu itlecher un shtot zain tsu itlecher
land his to each and city his to each

37 So Melech died, and was brought to Shomron; and they buried HaMelech in Shomron.

לז אַזוי איז געשטאָרבן דער מלך ; אוּן ער איז געבראַכט געווָארן קיין
kein gevorn gebracht iz er un melech der geshtorbn iz azoi
to become brought is he and king the died is so

שומרון . אוּן מע האָט באַגראָבן דעם מלך אין שומרון .
Shomron in melech dem bagrobn hot me un Shomron
Shomron in king the buried has one and Shomron

38 And one washed the merkavah in the pool of Shomron; and the kelavim licked up his dahm while the zonot bathed; according unto the Devar Hashem which he spoke.

לח אוּן אַז מע האָט אָפּגעשווענקט דעם רײַטווָאגן ביים טײַך פֿון
fun taich baim raitvogn dem opgeshvenkt hot me az un
of pool at chariot the washed has one when and

שומרון , האָבן די הינט געלעקט זײַן בלוט , אוּן די זונות האָבן
hobn zoinus di un blut zain gelekt hint di hobn Shomron
have prostitutes the and blood his licked dogs the have Shomron

זיך דרינען געוואַשן , אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה ווָאס ער האָט
hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi gevashn drinen zich
has he which Hashem of word the as so immersed in it selves

גערעדט.
geredt
spoken

39 Now the rest of the acts of Ach'av *(Ahab)*, and all that he did, and the Bais HaShen *(House of Ivory)* which he made, and all the cities that he built, are they not written in the

לט אוּן די איבעריקע זאַכן וועגן אַחאָבן , אוּן אַלץ ווָאס ער
er vos alts un Achavn vegen zachn iberike di un
he which all that and Ach'av concerning things the rest of the and

האָט געטאָן, אוּן דאָס הויז פֿון עלפֿנביין ווָאס ער האָט געבויט, דאָס איז
iz dos geboit hot er vos elfnbein fun hoiz dos un geton hot
is this built has he which ivory of house this and done has

Sefer Divrei HaYamim l'Malkhei Yisroel?

שׁוין בְּאַשְׁרִיבן אִין בּוּך פּוֹן דִי צַייטְגעשְׁעעניש פּוֹן דִי מלכים פּוֹן
shoin bashribn in buch di fun tsaitgesheenishn di fun mlochim fun
already written in book the of annals the of kings of

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[40] So Ach'av slept with his avot; and Achazyahu beno *(his son)* reigned in his place.

מ און אַחְאָבּ הָאט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און זיין זון
un Achav hot zich geleigt mit zaine eltern un zun
and Ach'av has self lain down with his fathers and son

אַחַזְיָהוּ איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט.
Achazyahu iz gevorn melech oif zain ort
Achazyahu is become having king in his place

[41] And Yehoshaphat ben Asa began to reign over Yehudah in the fourth year of Ach'av Melech Yisroel. [42] Yehoshaphat was 35 shanah when he began to reign; and he reigned 25 shanah in Yerushalayim. And the shem immo was Azuvah bat Shilchi. [43] And he walked in kol derech Asa aviv; he turned not aside from it, doing that which was yashar in the eyes of Hashem; [44] [43b] nevertheless the high places *(places of pagan worship)* were not taken away; for HaAm offered and burned incense yet in the high places. [45] [44] And Yehoshaphat made peace with Melech Yisroel.

מא און יְהוֹשָׁפָט דער זון פּוֹן אָסָא איז געוואָרן מלך איבער
un Yehoshafat der zun fun Asaen iz gevorn melech iber
and Yehoshaphat the son of Asa is become king over

יהוּדה אין פִּירטן יאָר פּוֹן אַחְאָבּ דעם מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל. מב פִּינף און
Yehudah in firtn yor fun Achav dem melech fun Yisroel finf un
Yehudah in fourth year of Ach'av the king of Yisroel five and

דרייסיק יאָר איז יְהוֹשָׁפָט אַלט געווען אַז ער איז געוואָרן
draisik yor iz Yehoshafat alt geven az er iz gevorn
thirty year is Yehoshaphat old having been when he is become having

מלך , און פִּינף און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם . און
melech un finf un tsvantsik yor hot er gekinigt in Yerushalayim un
king and five and twenty years has he reigned in Yerushalayim and

דער נאָמען פּוֹן זיין מוטער איז געווען עזוּבָה די טאָכטער פּוֹן שִׁלְחִי .
der nomen fun zain muter iz geven Azuvah di tochter fun Shilchi
the name of his mother was Azuvah the daughter of Shilchi

מג און ער איז געגאַנגען אין אַל דעם וועג פּוֹן זיין פָּאטער אָסָא – ער הָאט
un er iz gegangen in al dem veg fun zain foter Asaen – er hot
and he is having gone in all the way of his father Asa – he has

זיך נישט אָפּגעקערט דערפּון – צו טאָן וואָס איז רעכטפאַרטיק אין די אויגן
zich nisht opgekert derfun – tsu ton vos iz rechtfartik in di oign
self not turned away thereof – to do what is upright in the eyes

פּוֹן ה . מד מג[b] נאָר די במות זיינען נישט אָפּגעטאָן געוואָרן; דאָס
fun Hashem . nor di bamot zainen nisht opgeton gevorn dos
of Hashem . but the high places are not removed become the

פָּאָלק האָט נאָך אַלץ געשלאַכט און גערייכערט אויף די במות .
folk hot noch alts geshlacht un gereichert oif di bamot
people has yet all sacrificed and burn incense on the high places

מה מד און יְהוֹשָׁפָט איז געווען אין שלום מיט דעם מלך פּוֹן
un Yehoshafat iz geven in sholem mit dem melech fun
and Yehoshaphat is having been in peace with the king of

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[46] [45] Now the rest of the acts of Yehoshaphat, and his gevurah that he showed, and how he warred, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim l'Malkhei Yehudah? [47] [46]

מו מה און די איבעריקע זאַכן וועגן יְהוֹשָׁפָט , און זיין
un di iberike zachn vegen Yehoshafat un zain
and the rest of the things concerning Yehoshaphat and his

גבוּרהשאַפט וואָס ער האָט אויפגעטאָן, און ווי ער האָט מלחמה געהאַלטן,
gevurhshaft vos er hot oifgeton un vi er hot milchome gehaltn
might which he has done have and how he has war waged

דאָס איז שוין באַשריבן אין בּוּך פּוֹן דִי צַייטְגעשְׁעעניש פּוֹן דִי מלכים
dos iz shoin bashribn in buch fun di tsaitgesheenishn fun di mlochim
this is already written in book the of annals the of kings

פֹּון יהוּדה . מז מו און דעם רעשט פֹּון די שאַנדמענער , וואָס איז
Yehudah fun un dem resht di fun shandmener vos iz
Yehudah of and the rest the of male prostitutes which is

געבליבן אין די טעג פֹּון זיין פֿאָטער אָסאָן , האָט ער אויסגעראַמט פֹּון לאַנד.
geblibn in di teg fun zain foter Asaen , er hot oisgeramt fun land
remain in the days of his father Asa , he has removed from land

מח מז און קיין מלך איז נישט געווען אין אֱדֹום ; אַ געשטעלטער איז
un kein melech iz nisht geven in Edom ; a geshtelter iz
and any king is not having been in Edom a appointed is

געווען מלך . מט מח יהוֹשָפט האָט געמאַכט תַּרְשִׁישׁ-שיפֿן צו גיין
geven melech . Yehoshafat hot gemacht Tarshish-shifn tsu gein
was king Yehoshaphat has made Tarshish ships to go

קיין אוֹפֿיר נאָך גאָלד, אָבער ער איז נישט געגאַנגען , ווארעם די שיפֿן
kein Ofir noch gold , ober er iz nisht gegangen vorem di shifn
to Ophir after gold but it is not having gone because the ships

זיינען צעבראָכן געווארן בייַ עֶציוֹן-גֶּבֶר .
zainen tsebrochn geworn bai Etsyon-Gever .
are shattered become by Etzyon-Gever

נ מט דענצמאָל האָט אַחַזְיָהו דער זון פֹּון אַחאָבֿן געזאָגט צו
dentsmol hot Achazyahu der zun fun Ach'av gezogt tsu
then has Achazyahu the son of Ach'av said to

יהוֹשָפט : זאָלן מיינע קנעכט גיין מיט דיינע קנעכט אין די שיפֿן ;
Yehoshafat : zoln maine knechter gein mit daine knechter in di shifn ;
Yehoshaphat shall my servants go with your servants in the ships

אָבער יהוֹשָפט האָט נישט געוואָלט. נא נ און יהוֹשָפט האָט זיך
ober Yehoshafat hot nisht gevolt un Yehoshafat hot zich
but Yehoshaphat has not wanted and Yehoshaphat has himself

געלייגט מיט זיינע עלטערן, און ער איז באַגראָבן געווארן לעבן
gelegt mit zaine eltern un er iz bagrobn geworn lebn
lain down with his fathers and he is buried become near

זיינע עלטערן, אין זיין פֹּאָטער דָּוִד-שטאָט ; און זיין זון יהוֹרָם איז
zaine eltern un zain foter in Dovids-Shtot ; un zain zun Yehoram iz
his fathers and his father in city of David ; and his son Yehoram is

געווארן מלך אויף זיין אָרט .
geworn melech oif zain ort .
become king in his place

נב נא אַחַזְיָהו דער זון פֹּון אַחאָבֿן איז געווארן מלך איבער יִשְׂרָאֵל אין
Achazyahu der zun fun Ach'av iz geworn melech iber Yisroel in
Achazyahu the son of Ach'av is become king over Yisroel in

שומרון אין זיבעצנטן יאָר פֹּון יהוֹשָפט דעם מלך פֹּון יהוּדה ,
Shomron in zibetsntn yor fun Yehoshafat dem melech fun Yehudah ,
Shomron in seventeenth year of Yehoshaphat the king of Yehudah

און ער האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל צוויי יאָר . נג נב און ער האָט געטאָן
un er hot gekinigt iber Yisroel tsvei yor . un er hot geton
and he has reigned over Yisroel two years . and he has done

וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֹּון ה , און איז געגאַנגען אין דעם
vos iz shlecht in di oign fun Hashem , un iz gegangen in dem
which is evil in the eyes of Hashem , and is having gone in the

וועג פֹּון זיין פֹּאָטער, און אין דעם וועג פֹּון זיין מוטער , און אין דעם וועג
veg fun zain foter , un in dem veg fun zain muter , un in dem veg
way of his father , and in the way of his mother , and in the way

And the remnant of the kadesh *(male and female cult prostitutes)*, which remained in the days of Asa aviv, he took out of HaAretz.

[48] [47] There was then no melech in Edom; a deputy was melech.

[49] [48] Yehoshaphat made [merchant] oniyot *(ships)* of Tarshish to go to Ophir for zahav; but they went not; for the oniyot were shipwrecked at Etzyon-Gever.

[50] [49] Then said Achazyahu ben Ach'av unto Yehoshaphat, Let my avadim go with thy avadim in the oniyot. But Yehoshaphat would not. [51] [50] And Yehoshaphat slept with his avot, and was buried with his avot in the Ir Dovid aviv; and Yehoram bno reigned in his place.

[52] [51] Achazyahu ben Ach'av began to reign over Yisroel in Shomron the seventeenth year of Yehoshaphat Melech Yehudah, and reigned two years over Yisroel. [53] [52] And he did rah in the sight of Hashem, walked in the derech aviv, and in the derech immo, and in the derech Yarov'am ben Nevat, who made Yisroel to sin; [54] [53] For he served

HaBa'al, and worshiped him, and provoked to anger Hashem Elohei Yisroel, according to all that aviv had done.

פֹּון יָרָבׁעָם דעם זון פֹּון נבָּטן , ווָאָס האָט געמאַכט זינדיקן יִשׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot vos Nevaten fun zun dem Yarovam fun
Yisroel sin made has which Nevat of son the Yarov'am of

נד נג און ער האָט געדינט בַּעַל , און האָט זיך געבוקט צו אים, און האָט
hot un im tsu gebukt zich hot un Baal gedint hot er un
has and him to bowed self has and Ba'al served has he and

דערצערנט ה אלוקי יִשׂרָאֵל, אַזוי ווי אַלץ ווָאָס זיין
zain vos alts vi azoi Yisroel Elokei Hashem dertsernt
his which all that as just as Yisroel the G-d of Hashem provoke to wrath

פַֿאָטער האָט געטאָן.
geton hot foter
done had father

Melachim Bais

מְלָכִים ב

א אוּן מוֹאָבּ הָאט ווידערשפּעניקט אָן יִשְׂרָאֵל נאָך אַחאָבּס טויט .
toit Achavs noch Yisroel on vidershpenikt hot Moav un
death Ach'av's after Yisroel on rebelled against has Moav and

ב אוּן אֲחַזְיָה איז אַרויסגעפאַלן דורך דער גראַטע פֿון זיין
zain fun grate der durch aroisgefaln iz Achazyah un
his of lattice the through fell is Achazyah and

אויבערשטוב ווּאָס אין שׁוֹמרוֹן , אוּן איז קראַנק געוואָרן . אוּן
un gevorn krank iz un Shomron in vos oibershtub
and having become ill is and Shomron in which upper room

ער האָט געשיקט שלוחים , אוּן האָט זיי אָנגעזאָגט: גייט פֿרעגט ביי
bai fregt geit ongezogt zei hot un shluchim geshikt hot er
by inquire go ordered them has and messengers sent has he

בַּעַל-זבוּבּ דעם ג-ט פֿון עֶקרוֹן , אויב איך וועל גענעזן ווערן פֿון דער
der fun vern genezn vel ich oib Ekron fun G-t dem Baal-Zevuv
the from become recover will I if Ekron of G-d the Ba'al-Zevuv

דאָזיקער קראַנקשאַפֿט.
krankshaft doziker
illness this one

ג אוּן אַ מלאך פֿון ה האָט געריעדט צו אֵלִיָּהוּ דעם תִּשבי : שטיי
shtei Tishbi dem Eliyahu tsu geredt hot Hashem fun malach a un
stand Tishbi the Eliyahu to spoken has Hashem of Angel an and

אויף, גיי אַרויף אַנטקעגן די שלוחים פֿון דעם מלך פֿון שׁוֹמרוֹן , אוּן
un Shomron fun melech dem fun shluchim di antkegen aroif gei oif
and Shomron of king the of messengers the to meet up go up

רעד צו זיי : צי ווייל אין יִשְׂרָאֵל איז קיין ג-ט נישטאָ, גייט איר
ir geit nishto G-t kein iz Yisroel in vail tsi zei tsu red
you go not G-d any is Yisroel in since yes? no? them to speak

פֿרעגן ביי בַּעַל-זבוּבּ דעם ג-ט פֿון עֶקרוֹן? ד דרומעד האָט ה אַזוי
azoi Hashem hot drumech Ekron fun G-t dem Baal-Zevuv bai fregn
so Hashem has Therefore Ekron of g-d the Ba'al-Zevuv by to ask

געזאָגט: דאָס בעט ווּאָס דו ביסט אַרויף אַהין , דערפֿון וועסטו נישט
nisht vestu derfun ahin aroif bist du vos bet dos gezogt
not will you(sg) thereof there gone up are you which bed this said

אַראָפּנידערן, נײַערט שטאַרבן וועסטו שטאַרבן. איז אֵלִיָּהוּ געגאַנגען .
gegangen Eliyahu iz shtarbn vestu shtarbn naiert aropnideren
having gone Eliyahu is die will you(sg) dying but go down

ה אוּן די שלוחים האָבן זיך אומגעקערט צו אים, אוּן ער האָט צו
tsu hot er un im tsu umgekert zich hobn shluchim di un
to has he and him to returned self have messengers the and

זיי געזאָגט: ווּאָס עפּעס האָט איר זיך אומגעקערט ? ו האָבן
zei gezogt vos epes hot ir zich umgekert hobn
them said which for some reason have you self turned back have

1 Then Moav rebelled against Yisroel after the mot Ach'av.
2 And Achazyah fell down through a lattice in his aliyyah *(upper room)* that was in Shomron, and it was a dire injury: and he sent malachim, and he said unto them, Go, inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron whether I shall recover of this choli *(infirmity)*.
3 But the Malach Hashem said to Eliyahu HaTishbi, Arise, go up to meet the malachim of Melech Shomron, and say unto them, Is it because there is no Elohim in Yisroel, that ye go to inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron?
4 Now therefore thus saith Hashem, Thou shalt not get down from that mittah *(bed, couch)* on which thou art gone up, but shalt surely die. And Eliyahu departed.
5 And when the malachim turned back unto him, he said unto them, Why are ye now turned back? 6 And they said unto him, There

זיי צו אים געזאָגט: אַ מאַן איז אַרויפֿגעקומען אונדז אַנטקעגן, און ער
er un antkegen undz aroifgekumen iz man a gezogt im tsu zei
he and to meet us come up is man a said him to they

האָט צו אונדז געזאָגט: גייט קערט אייַך אום צו דעם מלך וואָס האָט אייַך
aich hot vos melech dem tsu um aich kert geit gezogt undz tsu hot
you has who king the to back you turn go said us to has

געשיקט, און איר זאָלט רעדן צו אים: אַזוי האָט ה געזאָגט: צי
tsi gezogt Hashem hot azoi im tsu redn zolt ir un geshikt
yes? no? said Hashem has so him to say shall you and sent

ווייל אין ישׂראֵל איז קיין ג-ט נישטאָ, שיקסטו פֿרעגן בייַ בַּעַל-זְבוּב
Baal-Zevuv bai fregn shikstu nishto G-t kein iz Yisroel in vail
Ba'al-Zevuv by to ask send not G-d any is Yisroel in since

דעם ג-ט פֿון עֶקרוֹן? דערום, דאָס בעט וואָס דו ביסט אַרויף
aroif bist du vos bet dos derum Ekron fun G-t dem
gone up are you which bed this therefore Ekron of g-d the

אַהין, דערפֿון וועסטו נישט אַראָפּנידערן, נייַערט שטאַרבן וועסטו
vestu shtarbn naiert aropnideren nisht vestu derfun ahin
will you(sg) die but go down not will you(sg) thereof there

שטאַרבן.
shtarbn
die

ז האָט ער צו זיי געזעדט: וואָס איז דאָס אויסזען פֿון דעם מאַן
man dem fun oiszen dos iz vos geredt zei tsu er hot
man the of appearance the is what said them to he has

וואָס איז אייַך אַרויפֿגעקומען אַנטקעגן; און האָט צו אייַך געזעדט די דאָזיקע
dozike di geredt aich tsu hot un antkegen aroifgekumen aich iz vos
this the spoken you to has and to meet come up you is who

רייד? ח האָבן זיי צו אים געזאָגט: אַ האָריקער מאַן מיט אַ פֿעלענעם
felenem a mit man horiker a gezogt im tsu zei hobn reid
leather a with man hairy a said him to they have words

גאַרטל אָנגעגורט אויף זיַינע לענדן. האָט ער געזאָגט דאָס איז אֵלִיָּהוּ דער
der Eliyahu iz dos gezogt er hot lendn zaine oif ongegurt gartel
the Eliyahu is this said he has loins his on girded up belt

תִּשְׁבִּי.
Tishbi
Tishbi

ט און ער האָט צו אים געשיקט אַ הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק מיט זיַינע פֿופֿציק.
fuftsik zaine mit fuftsik fun hoiptman a geshikt im tsu hot er un
fifty his with fifty of head man a sent him to has he and

איז ער אַרויפֿגעגאַנגען צו אים, ערשט ער זיצט אויפֿן שפּיץ באַרג. האָט ער
er hot barg shpits oifn zitst er ersht im tsu aroifgegangen er iz
he has hill top on sits he behold him to having gone up he is

צו אים געזעדט: מאַן פֿון ג-ט, דער מלך האָט געזאָגט: נידער אַראָפּ.
arop nider gezogt hot melech der G-t fun man geredt im tsu
down come down said has king the G-d of man said him to

י האָט אֵלִיָּהוּ געענטפֿערט צו דעם הויפּטמאַן פֿון די פֿופֿציק: איז, אויב איך
ich oib iz fuftsik di fun hoiptman dem tsu geentfert Eliyahu hot
I if is fifty the of head man the to answered Eliyahu has

בין אַ מאַן פֿון ג-ט, זאָל אַראָפּנידערן אַ פֿייַער פֿון הימל, און פֿאַרצערן
fartseren un himel fun faier a aropnideren zol G-t fun man a bin
devour and heaven from fire a go down shall G-d of man a am

came an ish up to meet us, and he said unto us, Go, turn again unto HaMelech that sent you, and say unto him, Thus saith Hashem, Is it because there is no Elohim in Yisroel, that thou sendest to inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron? Therefore thou shalt not get down from that mittah on which thou art gone up, but shalt surely die.

7 And he said unto them, What manner of ish was he which came up to meet you, and told you these devarim? 8 And they answered him, He was an ish ba'al se'ar *(man owning [garment] of [camel] hair)* and girt with an ezor ohr *(belt of leather)* about his waist. And he said, It is Eliyahu HaTishbi.

9 Then HaMelech sent unto him sar chamishim with his fifty. And he went up to him; and, hinei, he sat on the rosh hahar. And he spoke unto him, Thou Ish HaElohim, HaMelech hath said, Come down. 10 And Eliyahu answered and said to the sar hachamishim, If I be an Ish HaElohim, then let eish come down from Shomayim, and consume thee and thy fifty. And

there came down eish from Shomayim, and consumed him and his fifty.

[11] Again also he sent unto him another sar chamishim with his fifty. And he answered and said unto him, O Ish HaElohim, thus hath HaMelech said, Come down quickly. [12] And Eliyahu answered and said unto them, If I be an Ish HaElohim, let eish come down from Shomayim, and consume thee and thy fifty. And the eish Elohim came down from Shomayim, and consumed him and his fifty.

[13] And he sent again a third sar chamishim with his fifty. And the sar hachamishim hashlishi went up, and came and fell on his birkayim *(knees)* before Eliyahu, and besought him, and said unto him, O Ish HaElohim, please, let my nefesh, and the nefesh of these fifty thy avadim, be precious in thy eyes. [14] Hinei, there came eish down from Shomayim, and consumed the two sarim of the

דיך און דיַינע פֿופֿציק. האָט אַראָפּגענידערט אַ פֿיַיער פֿון הימל ,און
un himel fun faier a aropgenidert hot fuftsik daine un dich
and heaven from fire a came down has fifty your and you(SG)

האָט פֿאַרצערט אים און זיַינע פֿופֿציק.
fuftsik zaine un im fartsert hot
fifty his and him consumed has

יא האָט ער ווידער געשיקט צו אים אַן אַנדער הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק
fuftsik fun hoiptman ander an im tsu geshikt vider er hot
fifty of head man other an him to sent again he has

מיט זיַינע פֿופֿציק. און ער האָט זיך אָפּגערופֿן און געזעדט צו
tsu geredt un opgerufn zich hot er un fuftsik zaine mit
to said and answered self has he and fifty his with

אים: מאַן פֿון ג-ט, אַזוי האָט דער מלך געזאָגט: אייַל זיך
zich ail gezogt melech der hot azoi G-t fun man im
self quick said king the has so G-d of man him

נידער אַראָפּ. יב האָט אֵלִיָּהו געענטפֿערט און האָט צו זיי
zei tsu hot un geentfert Eliyahu hot arop nider
them to has and answered Eliyahu has down come down

געזעדט: אויב איך בין אַ מאַן פֿון ג-ט, זאָל אַראָפּנידערן אַ פֿיַיער
faier a aropnideren zol G-t fun man a bin ich oib geredt
fire a come down shall G-d of man a am I if said

פֿון הימל ,און פֿאַרצערן דיך און דיַינע פֿופֿציק. האָט
hot fuftsik daine un dich fartseren un himel fun
has fifty your and you(SG) devour and heaven from

אַראָפּגענידערט אַ פֿיַיער פֿון הימל ,און האָט פֿאַרצערט אים און זיַינע
zaine un im fartsert hot un himel fun faier a aropgenidert
his and him consumed has and heaven from fire a gone down

פֿופֿציק.
fuftsik
fifty

יג האָט ער ווידער געשיקט צו אים אַ הויפּטמאַן פֿון דריטע פֿופֿציק מיט
mit fuftsik drite fun hoiptman a im tsu geshikt vider er hot
with fifty third of head man a him to sent again he has

זיַינע פֿופֿציק, און דער דריטער הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק איז אַרויפֿגעגאַנגען ,
aroifgegangen iz fuftsik fun hoiptman driter der un fuftsik zaine
having gone up is fifty of head man third the and fifty his

און ער איז געקומען און האָט זיך געבוקט אויף זיַינע קני פֿאַר
far kni zaine oif gebukt zich hot un gekumen iz er un
before knees his on bowed self has and having come is he and

אֵלִיָּהון , און ער האָט זיך בייַ אים געבעטן , און האָט צו אים
im tsu hot un gebetn im bai zich hot er un Eliyahun
him to has and entreated him to self has he and Eliyahu

געזעדט: מאַן פֿון ג-ט, זאָל , איך בעט דיך , מיַין נפֿש , און
un nefesh main dich bet ich zol G-t fun man geredt
and soul my you(SG) entreat I shall G-d of man said

די נפֿשות פֿון די דאָזיקע פֿופֿציק קנעכט דיַינע, זיַין ווערדיק
verdik zain daine knecht fuftsik dozike di fun nefoshes di
precious be your servants fifty this the of souls the

אין דיַינע אויגן. יד זע , אַ פֿיַיער האָט אַראָפּגענידערט פֿון הימל ,
himel fun aropgenidert hot faier a ze oign daine in
heaven from gone down has fire a behold eyes your in

און האָט פֿאַרצערט די צוויי פֿרייַערדיקע הויפּטלייַט פֿון פֿופֿציק מיט
mit fuftsik fun hoiptlait frierdike tsvei di fartsert hot un
with fifty of chief people former two the consumed has and

זייערע פֿופֿציקן; און אַצונד, זאָל מײַן נפֿש זײַן ווערדיק אין דײַנע
daine in verdik zain nefesh main zol atsund un fuftsikn zeyere
your in precious be soul my shall now and fifty their
אויגן.
oign
eyes

chamishim harishonim with their fifties; therefore let my nefesh now be precious in thy eyes.

טו האָט אַ מלאך פֿון ה געזעדט צו אֵלִיָהוּ : נידער
nider Eliyahun tsu geredt Hashem fun malach a hot
go down Eliyahu to said Hashem of Angel an has
אַראָפּ מיט אים; זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר אים. איז ער
er iz im far hobn moire nisht zolst im mit arop
he is him before have fear not you(SG) shall him with down
אויפֿגעשטאַנען און האָט אַראָפּגעגידערט מיט אים צום מלך .
melech tsum im mit aropgenidert hot un oifgeshtanen
king to him with gone down has and arose

15 And the Malach Hashem said unto Eliyahu, Go down with him; be not afraid of him. And he got up, and went down with him unto HaMelech.

טז און ער האָט צו אים גערעדט: אַזוי האָט ה געזאָגט: אַזוי ווי דו
du vi azoi gezogt Hashem hot azoi geredt im tsu hot er un
you as so said Hashem has thus said him to has he and
האָסט געשיקט שלוחים צו פֿרעגן בײַ בַּעַל-זְבוּב דעם ג-ט פֿון עֶקְרוֹן,
Ekron fun G-t dem Baal-Zevuv bai fregn tsu shluchim geshikt host
Ekron of g-d the Ba'al-Zevuv by to ask to messengers sent have
איז דאָס ווײַל אין יִשְׂרָאֵל איז קיין ג-ט נישטאָ צו פֿרעגן זײַן וואָרט?
vort zain fregn tsu nishto G-t kein iz Yisroel in vail dos iz
word his to ask to not G-d any is Yisroel in because this is
דערום, דאָס בעט ווּאָס דו ביסט אַרויף אַהין, דערפֿון וועסטו
vestu derfun ahin aroif bist du vos bet dos derum
will you(sg) thereof there gone up are you which bed this therefore
נישט אַראָפּנידערן, נײַערט שטאַרבן וועסטו שטאַרבן.
shtarbn vestu shtarbn naiert aropnideren nisht
die will you(sg) die but go down not

16 And he said unto him, Thus saith Hashem, Forasmuch as thou hast sent malachim to inquire of Ba'al-Zevuv elohei Ekron, is it because there is no Elohim in Yisroel to inquire of His Davar? Therefore thou shalt not get down from that mittah *(bed, couch)* on which thou art gone up, but shalt surely die.

יז און ער איז געשטאָרבן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה וואָס אֵלִיָהוּ
Eliyahu vos Hashem fun vort dos vi azoi geshtorbn iz er un
Eliyahu which Hashem of word this as so died is he and
האָט געזעדט. און יְהוֹרָם איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט אין
in ort zain oif melech gevorn iz Yehoram un geredt hot
in place his in king having become is Yehoram and spoken had
צווייטן יאָר פֿון יְהוֹרָם דעם זון פֿון יְהוֹשָׁפָט, דעם מלך פֿון
fun melech dem Yehoshafaten fun zun dem Yehoram fun yor tsveitn
of king the Yehoshaphat of son the Yehoram of year second
יהודה; ווײַל ער האָט קיין זון נישט געהאַט.
gehat nisht zun kein hot er vail Yehudah
had not son any had he because Yehudah

17 So he died according to the Devar Hashem which Eliyahu had spoken. And Yehoram reigned in his place in the second year of Yehoram ben Yehoshaphat Melech Yehudah; because bno he had not.

יח און די איבעריקע זאַכן פֿון אַחַזְיָהוּ וואָס ער האָט געטאָן,
geton hot er vos Achazyahun fun zachn iberike di un
done has he which Achazyahu of things the rest of the and
זיי זײַנען שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די
di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin zainen zei
the of annals the of book in written already are they
מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim
Yisroel of kings

18 Now the rest of the acts of Achazyahu which he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yisroel?

2 And it came to pass, when Hashem would take up Eliyahu into Shomayim in a se'arah *(storm wind, whirlwind)*, that Eliyahu went with Elishah from Gilgal. [2] And Eliyahu said unto Elishah, Tarry here, now; for Hashem hath sent me to Beit-El. And Elishah said unto him, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. So they went down to Beit-El.

ב און עס איז געווען , ווען ה האָט געזאָלט אַרויפֿנעמען
aroifnemen gezolt hot Hashem ven geven iz es un
take up should has Hashem when having been is it and

אֵלִיָהוּ און אֱלִישָׁע זײַנען , הימל אויפֿן שטורעמווינט אַ אין אֵלִיָהוּ
Eliyahu un Elishah zainen himel oifn shturemvint a in Eliyahun
Eliyahu and Elishah are heaven up to windstorm a in Eliyahu

געגאַנגען פֿון גִּלְגָּל . [ב] האָט אֱלִיָהוּ געזאָגט צו אֱלישׁען : בלייַב דאָ ,
gegangen fun Gilgal hot Eliyahu gezogt tsu Elishahen blaib do
gone from Gilgal has Eliyahu said to Elishah remain here

איך בעט דיך , ווָאָרעם ה האָט מיך געשיקט ביז בֵּית-אֵל. האָט
bet ich dich vorem Hashem hot mich geshikt biz Beis-El hot
I entreat you(SG) because Hashem has me sent unto Beit-El has

אֱלישע געזאָגט: אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי ווי דײַן זעל לעבט, אויב איך
ich oib lebt zel dain vi azoi un lebt Hashem vi azoi gezogt Elishah
I if lives soul your as so and lives Hashem as so said Elishah

ווועל דיך פֿאַרלאָזן! און זיי האָבן אַראָפּגענידערט קיין בֵּית-אֵל.
vel dich farlozen un zei hobn aropgenidert kein Beis-El
will you(SG) forsake and they have gone down to Beit-El

[3] And the Bnei HaNevi'im that were at Beit-El came forth to Elishah, and said unto him, Doest thou have da'as that Hashem will take away thy adon from over thy rosh hayom? And he said, Yes, I have da'as; be silent.

[ג] זײַנען אַרויסגעגאַנגען די יונגע נבֿיאים וואָס אין בֵּית-אֵל צו
zainen aroisgegangen di yunge neviim vos in Beis-El tsu
are having come out the young prophets which in Beit-El to

אֱלישׁען , און האָבן צו אים געזאָגט: ווייסטו אַז היינט נעמט
Elishahen un hobn tsu im gezogt veistu az haint nemt
Elishah and have to him said know you(sg) that today takes

ה אַוועק דײַן האַר פֿון דײַן קאָפּ? האָט ער געזאָגט: יאָ , איך
Hashem avek dain har fun dain kop hot er gezogt yo ich
Hashem away your master from your head has he said yes I

וויס ; שווײַגט.
veis shvaigt
know silent

[4] And Eliyahu said unto him, Elishah, tarry here, now; for Hashem hath sent me to Yericho. And he said, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. So they came to Yericho.

[ד] האָט אֱלִיָהוּ צו אים געזאָגט: אֱלישע , בלייַב דאָ , איך בעט
hot Eliyahu tsu im gezogt Elishah blaib do ich bet
has Eliyahu to him said Elishah remain here I entreat

דיך , ווָאָרעם ה האָט מיך געשיקט קיין יריחוֹ . האָט
dich vorem Hashem hot mich geshikt kein Yericho hot
you(SG) because Hashem has me sent to Yericho has

ער געזאָגט: אַזוי ווי ה לעבט, און אַזוי ווי דײַן זעל לעבט,
er gezogt azoi vi Hashem lebt un azoi vi dain zel lebt
he said so as Hashem lives and so as your soul lives

אויב איך וועל דיך פֿאַרלאָזן. און זיי זײַנען געקומען קיין
oib ich vel dich farlozen un zei zainen gekumen kein
if I will you(SG) forsake and they are having come to

יריחוֹ .
Yericho
Yericho

[5] And the Bnei HaNevi'im that were at Yericho came to Elishah, and said unto him, Doest thou have da'as that hayom *(today)* Hashem will take away thy adon from over thy

[ה] האָבן געענעט די יונגע נבֿיאים וואָס אין יריחוֹ צו אֱלישׁען ,
hobn genenet di yunge neviim vos in Yericho tsu Elishahen
have come near the young prophets which in Yericho to Elishah

און האָבן צו אים געזאָגט: ווייסטו אַז היינט נעמט ה
un hobn tsu im gezogt veistu az haint nemt Hashem
and have to him said know you(sg) that today takes Hashem

rosh? And he answered, Yes, I have da'as; be silent.

אַוועק דיין האַר פֿון דיין קאָפּ? האָט ער געזאָגט: יאָ, איך ווייס;
veis ich yo gezogt er hot kop dain fun har dain avek
know I yes said he has head your from master your away
שווײַגט.
shvaigt
silent

6 And Eliyahu said unto him, Tarry, now, here; for Hashem hath sent me to the Yarden. And he said, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. And they two walked on.

ו האָט אֵלִיָהו צו אים געזאָגט: בליַיב דאָ, איך בעט דיך, ווארעם
vorem dich bet ich do blaib gezogt im tsu Eliyahu hot
because you(SG) entreat I here remain said him to Eliyahu has
ה האָט מיך געשיקט ביזן ירדן. האָט ער געזאָגט: אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi gezogt er hot Yarden bizn geshikt mich hot Hashem
Hashem as so said he has Yarden unto sent me has Hashem
לעבט, און אַזוי ווי דיין זעל לעבט, אויב איך וועל דיך פֿאַרלאָזן! און זיי
zei un farlozen dich vel ich oib lebt zel dain vi azoi un lebt
they and forsake you(SG) will I if lives soul your as so and lives
זיַינען ביידע געגאַנגען.
gegangen beide zainen
went both are

7 And chamishim ish *(fifty men)* of the Bnei HaNevi'im went, standing opposite them at a distance; and they two stood by the Yarden. 8 And Eliyahu took his aderet *(mantle, cloak)*, and rolled it up, and struck the mayim, and they were split from here and from there, so that they two crossed over on charavah *(dry ground)*. 9 And it came to pass, when they were crossed over, that Eliyahu said unto Elishah, Request what I shall do for thee, before I am taken away from thee. And Elishah said, Let, now, a double portion of thy ruach be upon me.

ז זיַינען פֿופֿציק מאַן פֿון די יונגע נבֿיאים געגאַנגען, און האָבן
hobn un gegangen neviim yunge di fun man fuftsik zainen
have and went prophets young the of men fifty are
זיך געשטעלט אַקעגן איבער פֿון דער וויַיטן; און זיי ביידע זיַינען
zainen beide zei un vaitn der fun iber akegn geshtelt zich
are both they and distance the of at opposite stood self
געשטאַנען ביים ירדן. ח האָט אֵלִיָהו גענומען זיַין מאַנטל, און
un mantl zain genumen Eliyahu hot Yarden baim geshtanen
and mantle his took Eliyahu has Yarden at stood
צונויפֿגעוויקלט, און געשלאָגן דאָס וואַסער, און עס האָט זיך צעטיילט
tseteilt zich hot es un vaser dos geshlogn un tsunoifgeviklt
divided self has it and water the struck and wrapped together
אַהין און אַהער, און זיי זיַינען ביידע אַריבערגעגאַנגען אין טריקענish.
trikenish in aribergegangen beide zainen zei un aher un ahin
dry ground in crossed over both are they and here and there
ט און עס איז געווען, ווי זיי זיַינען אַריבערגעגאַנגען, אַזוי האָט
hot azoi aribergegangen zainen zei vi geven iz es un
has so crossed over are they as having been is it and
אֵלִיָהו געזאָגט צו אֱלִישָׁע: בעט וואָס איך זאָל דיר טאָן, אייַדער
eider ton dir zol ich vos bet Elishahen tsu gezogt Eliyahu
before do you(SG) shall I what ask Elishah to said Eliyahu
איך וועל אַוועקגענומען ווערן פֿון דיר. האָט אֱלִישָׁע געזאָגט: זאָל,
zol gezogt Elishah hot dir fun vern avekgenumen vel ich
shall said Elishah has you(SG) from become taken away will I
איך בעט דיך, אַ צווייעדיקער טייל פֿון דיַין גייַסט זיַין אויף מיר.
mir oif zain gaist dain fun teil tsveyediker a dich bet ich
me upon be spirit your of part double a you(SG) entreat I

10 And he said, Thou hast asked a hard thing; nevertheless, if thou see me when lukach *(I am taken away)* from thee, it shall be so unto thee; but if not, it shall not be so.

י האָט ער געזאָגט: האָסט אַ שווערע זאַך געבעטן. אויב דו וועסט
vest du oib gebetn zach shvere a host gezogt er hot
will you if requested thing difficult a have said he has
מיך זען ווען איך ווער אַוועקגענומען פֿון דיר, וועט דיר אַזוי
azoi dir vet dir fun avekgenumen ver ich ven zen mich
so you(SG) will you(SG) from taken away am I when see me
געשען, אויב אָבער נישט, וועט עס נישט געשען.
geshen nisht es vet nisht ober oib geshen
happen not it will not but if happen

[11] And it came to pass, as they still walked on, and talked, that, hinei, there appeared a merkavah of eish, and susim of eish, and separated the two of them between them; and Eliyahu went up in a se'arah *(storm wind, whirlwind)* into Shomayim. [12] And Elishah saw, and he cried, Avi, Avi, the merkavah *(war chariot)* of Yisroel, and the parash *(horsemen, charioteers)* thereof. And he saw him no more; and he took hold of his own robe, and tore his apparel in two pieces. [13] He took up also the aderet Eliyahu that fell from him, and went back, and stood by the bank of the Yarden; [14] And he took the aderet Eliyahu that fell from him, and struck the mayim, and said, Where is Hashem Elohei Eliyahu? And when he also had struck the mayim, they split from here and from there; and Elishah crossed over.

[15] And when the Bnei HaNevi'im which were watching at Yericho saw him from a distance, they said, The ruach Eliyahu doth rest on Elishah. And they came to meet him, and bowed themselves to the ground before him. [16] And they said unto him, Hinei now, there be among thy avadim

יא און עס איז געווען , ווי זיי גייען אַזוי , גיין און רעדן ,
redn un geyen azoi geyen zei vi geven iz es un
speaking and walking thus go they as having been is it and

ערשט אַ פֿײַערדיקער רײַטוואָגן מיט פֿײַערדיקע פֿערד , און זיי האָבן
hobn zei un ferd faierdike mit raitvogn faierdiker a ersht
have they and horses fiery with chariot fiery a behold

פֿונאַנדערגעשיידט צווישן זיי ביידן , און אֵלִיָּהוּ איז אַרויף מיט אַ
a mit aroif iz Eliyahu un beidn zei tsvishn funandergesheidt
a with gone up is Eliyahu and both them between separated

שטורעמווינט אין הימל . יב און ווי אֱלִישָׁע האָט עס געזען , אַזוי האָט ער
er hot azoi gezen es hot Elishah vi un himel in shturemvint
he has so seen it has Elishah as and heaven in windstorm

געשריען : פֿאָטער מײַנער , פֿאָטער מײַנער , רײַטוואָגן און רײַטער
raiter un raitvegn mainer foter mainer foter geshrien
horseback riders and chariots my father my father cried

פֿון יִשְׂרָאֵל! און ער האָט אים מער נישט געזען . האָט ער אָנגענומען
ongenumen er hot gezen nisht mer im hot er un Yisroel fun
grasped he has seen not more him has he and Yisroel of

זײַנע קלײדער , און האָט זיי צעריסן אויף צוויי שטיקער . יג און ער האָט
hot er un shtiker tsvei oif tserisn zei hot un kleider zaine
has he and pieces two in torn them has and garments his

אויפֿגעהויבן אֵלִיָּהוס מאַנטל וואָס איז אַראָפּגעפֿאַלן פֿון אים , און האָט
hot un im fun aropgefaln iz vos mantl Eliyahus oifgehoibn
has and him from fallen down is that mantle Eliyahu's picked up

זיך אומגעקערט און זיך געשטעלט בײַם ברעג יַרדֵן . יד און ער האָט
hot er un Yarden breg baim geshtelt zich un umgekert zich
has he and Yarden shore at stood self and went back self

גענומען אֵלִיָּהוס מאַנטל וואָס איז אַראָפּגעפֿאַלן פֿון אים , און האָט
hot un im fun aropgefaln iz vos mantl Eliyahus genumen
has and him from fallen down is that mantle Eliyahu's taken

געשלאָגן דאָס וואַסער , און האָט געזאָגט : ווו איז ה אלוקי
Elokei Hashem iz vu gezogt hot un vaser dos geshlogn
the G-d of Hashem is where said has and water the struck

אֵלִיָּהוּ ? און אַז ער אויך האָט געשלאָגן דאָס וואַסער , האָט דאָס
dos hot vaser dos geshlogn hot oich er az un Eliyahu
the has water the struck has also he when and Eliyahu

וואַסער זיך צעטיילט אַהין און אַהער , און אֱלִישָׁע איז אַריבערגעגאַנגען .
aribergegangen iz Elishah un aher un ahin tseteilt zich vaser
crossed over is Elishah and here and there divided self water

טו און די יונגע נבֿיאים וואָס פֿון יריחוֹ האָבן אים געזען פֿון אַ
a fun gezen im hobn Yericho fun vos neviim yunge di un
a from seen him have Yericho from who prophets young the and

קעגן איבער , און זיי האָבן געזאָגט : דער גײַסט פֿון אֵלִיָּהוּ רוט אויף
oif rut Eliyahu fun gaist der gezogt hobn zei un iber kegen
on rests Eliyahu of spirit the said have they and over opposite

אֱלִישָׁע . און זיי זײַנען אים געקומען , אַנטקעגן , און האָבן זיך
zich hobn un antkegen gekumen im zainen zei un Elishahen
self have and to meet having come him are they and Elishah

געבוקט פֿאַר אים צו דער ערד . טז און זיי האָבן צו אים געזאָגט :
gezogt im tsu hobn zei un erd der tsu im far gebukt
said him to have they and ground the to him before bowed

אָט , איך בעט דיך , זײַנען צווישן דײַנע קנעכט פֿופֿציק מאַן ,
man fuftsik knecht daine tsvishn zainen dich bet ich ot
men fifty servants your among are you(SG) entreat I behold

chamishim anashim bnei chayil *(fifty able-bodied men)*; let them go, now, and look for thy adon; perhaps the Ruach Hashem hath taken him up, and set him down upon one of the harim, or in one of the geya'ot *(valleys)*. And he said, Ye shall not send. 17 And when they urged him until he was ashamed, he said, Send. They sent therefore chamishim ish; and they searched shloshah yamim, but found him not. 18 And when they returned to him (for he tarried at Yericho), he said unto them, Did I not say unto you, Go not?

19 And the anshei HaIr said unto Elishah, Hinei, now, the situation of this city is tov, as adoni seeth; but the mayim is ra'im, and ha'aretz *(the land)* meshakkalet *(barren, unfruitful)*. 20 And he said, Bring me a tzelokhit chadasha *(new bowl)*, and put melach therein. And they brought it to him. 21 And he went forth unto the motza hamayim *(spring of water)*, and cast the melach in there, and said, Thus saith Hashem, I have healed these mayim; there shall not be from there any more mavet or meshakkalet *(unfruitfulness, barrenness)*. 22 So the mayim were healed unto hayom hazeh *(this day)*, according

הָעלדישע יונגען ; זאָלן זיי גיין , איך בעט דיך , און זוכן דיין
dain zuchn un dich bet ich gein zei zoln yungen heldishe
your seek and you(SG) entreat I go they shall young heroic

הָאַר ; טאָמער הָאָט אים דער גײַסט פֿון ה פֿאַרטראָגן און אים
im un fartrogen Hashem fun gaist der im hot tomer har
him and carry away Hashem of spirit the him has lest master

פֿאַרוואָרפֿן אויף איינעם פֿון די בערג , אָדער אין איינעם פֿון די טאָלן .
toln di fun einem in oder berg di fun einem oif farvorfen
valleys the of one into or mountains the of one on cast

יז הָאָט ער געזאָגט: איר זאָלט נישט שיקן . זיינען זיי צוגעשטאַנען צו אים
im tsu tsugeshtanen zei zainen shikn nisht zolt ir gezogt er hot
him to urged they are send not shall you said he has

ביז ער הָאָט זיך געשעמט , און ער הָאָט געזאָגט: שיקט. און זיי הָאָבן
hobn zei un shikt gezogt hot er un geshemt zich hot er biz
have they and send said has he and ashamed self has he until

געשיקט פֿופֿציק מאַן , און זיי הָאָבן געזוכט דרײַ טעג , און הָאָבן אים
im hobn un teg drai gezucht hobn zei un man fuftsik geshikt
him have and days three searched have they and men fifty sent

יח נישט געפֿונען . הָאָבן זיי זיך אומגעקערט צו אים , ווי ער איז געזעסן אין
in gezesn iz er vi im tsu umgekert zich zei hobn gefunen nisht
in sitting is he as him to returned self they have found not

יריחוֹ ; און ער הָאָט צו זיי געזאָגט: הָאָב איך אײַך נישט געזאָגט: איר
ir gezogt nisht aich ich hob gezogt zei tsu hot er un Yericho
you said not you I have said them to has he and Yericho

זאָלט נישט גיין ?
gein nisht zolt
go not shall

יט און די מענטשן פֿון דער שטאָט הָאָבן געזאָגט צו אֱלישען : זע
ze Elishahen tsu gezogt hobn shtot der fun mentshn di un
behold Elishah to said have city the of men the and

נאָר , דער אָרט פֿון דער שטאָט איז אַ גוטער, אַזוי ווי מײַן האַר
har main vi azoi guter a iz shtot der fun ort der nor
master my as so good a is city the of location the however

זעט, אָבער דאָס וואַסער איז שלעכט, און דאָס לאַנד פֿאַרוואַרפֿט. כ הָאָט
hot farvorft land dos un shlecht iz vaser dos ober zet
has miscarries land this and bad is water this but sees

ער געזאָגט: ברענגט מיר אַ נײַע שיסל, און טוט אַרײַן אַהין זאַלץ. האָבן
hobn zalts ahin arain tut un shisel naie a mir brengt gezogt er
have salt there in put and bowl new a me bring said he

זיי עס אים געבראַכט. כא און ער איז אַרויסגעגאַנגען צו דעם אַרויסגאַנג
aroisgang dem tsu aroisgegangen iz er un gebracht im es zei
spring the to went out is he and brought him it they

פֿונעם וואַסער, און הָאָט אַהין אַרײַנגעוואָרפֿן זאַלץ, און געזאָגט: אַזוי הָאָט
hot azoi gezogt un zalts araingevorfn ahin hot un vaser funem
has thus said and salt cast into there has and water of the

ה געזאָגט: איך הָאָב געהיילט דאָס דאָזיקע וואַסער; מער זאָל פֿון
fun zol mer vaser dozike dos geheilt hob ich gezogt Hashem
from shall more water this the healed have I said Hashem

דאָרטן נישט זײַן קיין טויט און קיין פֿאַרוואַרפֿערן. כב און דאָס וואַסער
vaser dos un farvarferin kein un toit kein zain nisht dortn
water the and miscarrying any and death any be not there

to the devar Elishah which he spoke.

אִיז געהיילט געווָארן ביז אויף היינטיקן טאָג, אַזוי ווי דאָס
is healed become having unto on this very day as according to this

וואָרט וואָס אֱלִישע האָט גערעדט.
word which Elishah has spoken

[23] And he went up from there unto Beit-El; and as he was going up along the derech, there came forth ne'arim ketannim out of the Ir, and jeered in mockery at him, and said unto him, Go on up, thou kere'ach *(bald head)*; go on up, thou kere'ach. [24] And he turned around, and looked on them, and cursed them in the Shem Hashem. And there came forth two dubim *(female bears)* out of the woods, and mauled 42 yeladim of them. [25] And he went from there to Mt Carmel, and from there he returned to Shomron.

כג און ער איז אַרויפגעגאַנגען פֿון דאָרטן קיין בֵּית-אֵל. און ווי ער
and he as Beis-El to there from went up is he and

גייט אַרויף מיטן וועג, אַזוי זיַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון שטאָט קליינע
small city from having come out are so way with up go

יִנגלעך , און האָבן געשפּעט פֿון אים, און האָבן צו אים געזאָגט: גיי
go said him to have and him of mocked have and boys

אַרויף, פּליכקאָפּ ! גיי אַרויף, פּליכקאָפּ ! כד האָט ער זיך אומגעקערט
up go you baldhead up you baldhead turned self he has

הינטער זיך , און האָט זיי דערזען, און ער האָט זיי געשלאָגן אין
in struck down them has he and seen them has and self behind

נאָמען פֿון ה . זיַנען אַרויסגעקומען צוויי בערינטעס פֿון וואַלד ,
woods from she-bears two came out are Hashem of name

און האָבן צעריסן פֿון זיי צוויי קינדער פֿערציק . כה און ער איז
is he and children forty and two them of torn have and

אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן צום באַרג כַּרְמֶל , און פֿון דאָרטן האָט
has there from and Carmel mount to there from went way

ער זיך אומגעקערט קיין שֹׁומְרוֹן .
Shomron to returned self he

ג 3 Now Yehoram ben Ach'av began to reign over Yisroel in Shomron the eighteenth year of Yehoshaphat Melech Yehudah, and reigned twelve shanah.

און יְהוֹרָם דער זון פֿון אַחְאָבן איז געווָארן מלך איבער
over king having become is Ach'av of son the Yehoram and

יִשְׂרָאֵל אין שֹׁומְרוֹן אין אַכצענטן יאָר פֿון יְהוֹשָׁפָט דעם
the Yehoshaphat of year eighteenth in Shomron in Yisroel

מלך פֿון יְהוּדָה ; און ער האָט געקיניגט צוועלף יאָר .
years twelve reigned has he and Yehudah of king

[2] And he wrought rah in the eyes of Hashem; but not like Aviv, nor like Immo; for he put away matzvat HaBa'al *(the image of Ba'al)* that Aviv had made. [3] Nevertheless his deveykus was unto

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , נאָר
but Hashem of eyes the in evil is what done has he and

נישט אַזוי ווי זיַין פֿאָטער און ווי זיַין מוטער ; וואָרעם ער האָט אָפּגעטאָן
removed has he for mother his as and father his as so not

דעם זיַילשטיין פֿון בַּעַל וואָס זיַין פֿאָטער האָט געמאַכט. ג אָבער ער איז
is he but made has father his that Ba'al of pillar stone the

געווען באַהעפֿט אָן די זינד פֿון יָרָבְעָם דעם זון פֿון נְבָט ,
Nevat of son the Yarov'am of sin the on joined having been

וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל; ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט
opgekert nisht zich hot er Yisroel zindikn gemacht hot er vos
turned away not self has he Yisroel sin made has he which

דערפֿון.
derfun
thereof

the chattot Yarov'am Ben Nevat, which caused Yisroel to sin; therefrom he did not turn away.

ד און מֵישַׁע דער מלך פֿון מוֹאָבּ האָט געהאַלטן שאָף, און ער פֿלעגט
flegt er un shof gehaltn hot Moav fun melech der Mesha un
used to he and sheep kept has Moav of king the Mesha and

צאָלן דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל די וואָל פֿון הונדערט טויזנט לעמער און
un lemer toiznt hundert fun vol di Yisroel fun melech dem tsoln
and lambs thousand hundred of wool the Yisroel of king the pay

הונדערט טויזנט ווידערס. ה און עס איז געווען, ווי אַחאָבּ איז
iz Achav vi geven iz es un viders toiznt hundert
is Ach'av when having been is it and rams thousand hundred

געשטאָרבן, אַזוי האָט דער מלך פֿון מוֹאָבּ ווידערשפּעניקט אָן דעם מלך
melech dem on vidershpenikt Moav fun melech der hot azoi geshtorbn
king the on rebelled against Moav of king the has so died

פֿון יִשְׂרָאֵל. ו איז דער מלך יְהוֹרָם אַרויסגעגאַנגען אין יענעם טאָג פֿון
fun tog yenem in aroisgegangen Yehoram melech der iz Yisroel fun
from day that in went out Yehoram king the is Yisroel of

שומרון, און האָט איבערגעציילט גאַנץ יִשְׂרָאֵל. ז און ער איז געגאַנגען
gegangen iz er un Yisroel gants ibergetseilt hot un Shomron
having gone is he and Yisroel all mustered has and Shomron

און האָט געשיקט צו יְהוֹשָׁפָט דעם מלך פֿון יהודה, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Yehudah fun melech dem Yehoshafat tsu geshikt hot un
say to so Yehudah of king the Yehoshaphat to sent has and

דער מלך פֿון מוֹאָבּ האָט ווידערשפּעניקט אָן מיר; וועסטו גיין מיט
mit gein vestu mir on vidershpenikt hot Moav fun melech der
with go will you(sg) me on rebelled against has Moav of king the

מיר אַקעגן מוֹאָבּ אויף מלחמה? האָט ער געזאָגט: איך וועל אַרויפֿגיין; אַזוי
azoi aroifgein vel ich gezogt er hot milchome oif Moav akegn mir
so go up will I said he has war on Moav against me

ווי דו אַזוי איך; אַזוי ווי דיין פֿאָלק אַזוי מיין פֿאָלק; אַזוי ווי דיינע פֿערד
ferd daine vi azoi folk main azoi folk dain vi azoi ich azoi du vi
horses your as so people my so people your as so I so you as

אַזוי מיינע פֿערד. ח האָט ער געפֿרעגט: מיט וואָסער וועג זאָלן מיר
mir zoln veg voser mit gefregt er hot ferd maine azoi
we shall route what kind of with asked he has horses my so

אַרויפֿגיין? האָט ער געזאָגט: מיטן וועג פֿון דעם מדבר פֿון אֱדוֹם.
Edom fun midber dem fun veg mitn gezogt er hot aroifgein
Edom of wilderness the of way with said he has go up

ט איז געגאַנגען דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, און דער מלך פֿון
fun melech der un Yisroel fun melech der gegangen iz
of king the and Yisroel of king the having gone is

יהודה, און ער מיט זיי האָבן זיך אַרומגעדרייט אַרום דרך זיבן טעג; וואָסער
arumgedreit zich hobn zei un Edom fun melech der un Yehudah
circled around self have they and Edom of king the and Yehudah

פֿאַר די חיל, און פֿאַר בהמות וואָס הינטער זיי. י האָט דער מלך
melech der hot zei hinter vos beheimes di far un cheil
king the has them follow which beasts the for and host

[4] And Mesha Melech Moav was a sheep breeder, and rendered unto the Melech Yisroel 100,000 lambs, and 100,000 rams, with the tzemer *(wool)*. [5] But it came to pass, when Ach'av was mot, that Melech Moav rebelled against Melech Yisroel. [6] And Melech Yehoram went out of Shomron on that day, and mustered kol Yisroel. [7] And he went and sent to Yehoshaphat Melech Yehudah, saying, Melech Moav hath rebelled against me; wilt thou go with me against Moav for milchamah? And he said, I will go up: I am as thou art, my Am as thy Am, and my susim as thy susim. [8] And he said, Which derech shall we go up [to attack]? And he answered, The derech through the Midbar Edom.

[9] So Melech Yisroel, Melech Yehudah, Melech Edom went, made a circuit of shivat yamim in their derech; and there was no mayim for the machaneh, and for the behemah that followed them.

[10] And Melech Yisroel said, Alas that Hashem

hath called these three melachim together, to deliver them into the yad Moav! [11] But Yehoshaphat said, Is there not here a navi of Hashem, that we may inquire of Hashem through him? And one of the avadim of Melech Yisroel answered and said, Here is Elishah Ben Shaphat, which poured mayim on the hands of Eliyahu. [12] And Yehoshaphat said, The Devar Hashem is with him. So Melech Yisroel and Yehoshaphat and Melech Edom went down to him. [13] And Elishah said unto Melech Yisroel, What have I to do with thee? Get thee to the nevi'im of Avicha, and to the nevi'im of Immecha. And Melech Yisroel said unto him, No; for Hashem hath called these three melachim, to deliver them into the yad Moav. [14] And Elishah said, As Hashem Tzva'os liveth, before whom I stand, surely, were it not that I regard the presence of Yehoshaphat Melech Yehudah, I would not look toward thee, nor see thee. [15] But now bring me menagen. And it came to pass, when the menagen played, that the Yad Hashem came upon him. [16] And he said, Thus saith Hashem, Make this valley full of ditches. [17] For thus saith Hashem, Ye shall

פֹּון יִשְׂרָאֵל געזאָגט: ווויי ! ווָאס ה האָט צונויפגערופֿן די
di tsunoifgerufn hot Hashem vorem vei gezogt Yisroel fun
the called together has Hashem for woe said Yisroel of

יא האָט דאָזיקע דריי מלכים , זיי צו געבן אין דער האַנט פֹּון מוֹאָבּ.
hot Moav fun hant der in gebn tsu zei mlochim drai dozike
has Moav of hand the in give to them kings three this

יהוֹשָׁפָט געזאָגט: איז דאָ נישטאָ אַ נבֿיא פֹּון ה , אַז מיר
mir az Hashem fun novi a nishto do iz gezogt Yehoshafat
we that Hashem of prophet a not here is said Yehoshaphat

זאָלן פֿרעגן דורך אים בייַ ה ? האָט זיך אָפּגערופֿן איינער פֹּון די
di fun einer opgerufn zich hot Hashem bai im durch fregn zoln
the of one responded self has Hashem with him by to ask shall

קנעכט פֹּון דעם מלך פֹּון יִשְׂרָאֵל, און האָט געזאָגט: דאָ איז דאָ
do iz do gezogt hot un Yisroel fun melech dem fun knecht
here is there said has and Yisroel of king the of servants

אֱלישע דער זון פֹּון שָׁפָט , וואָס האָט געגאָסן וואַסער אויף די הענט
hent di oif vaser gegosn hot vos Shiftan fun zun der Elishah
hands the on water poured has who Shaphat of son the Elishah

פֹּון אֵלִיָהוּ . יב האָט יהוֹשָׁפָט געזאָגט: בייַ אים איז דאָ דאָס וואָרט
vort dos do iz im bai gezogt Yehoshafat hot Eliyahu fun
word the here is him with said Yehoshaphat has Eliyahu of

פֹּון ה . און דער מלך פֹּון יִשְׂרָאֵל און יהוֹשָׁפָט און דער
der un Yehoshafat un Yisroel fun melech der un Hashem fun
the and Yehoshaphat and Yisroel of king the and Hashem of

מלך פֹּון אֱדוֹם האָבן אַראָפּגענידערט צו אים. יג האָט אֱלישע געזאָגט
gezogt Elishah hot im tsu aropgenidert hobn Edom fun melech
said Elishah has him to went down have Edom of king

צו דעם מלך פֹּון יִשְׂרָאֵל: וואָס קער איך זיך אָן מיט דיר ? גיי צו
tsu gei dir mit on zich ich ker vos Yisroel fun melech dem tsu
to go you(SG) with on self I turn what Yisroel of king the to

די נבֿיאים פֹּון דיין פֿאָטער, און צו די נבֿיאים פֹּון דיין מוטער.
muter dain fun neviim di tsu un foter dain fun neviim di
mother your of prophets the to and father your of prophets the

האָט דער מלך פֹּון יִשְׂרָאֵל צו אים געזאָגט: ניטע! ווָאס ה האָט
hot Hashem vorem nite gezogt im tsu Yisroel fun melech der hot
has Hashem because No said him to Yisroel of king the has

צונויפֿגערופֿן די דאָזיקע דריי מלכים , זיי צו געבן אין דער האַנט
hant der in gebn tsu zei mlochim drai dozike di tsunoifgerufn
hand the in give to them kings three these the called together

פֹּון מוֹאָבּ. יד האָט אֱלישע געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem lebt es vi azoi gezogt Elishah hot Moav fun
of hosts Hashem lives it as so said Elishah has Moav of

וואָס איך פֿאַר אים, אַז ווען איך שוין נישט דעם פּנים פֹּון
fun ponem dem nisht shoin ich ven az im far shtei ich vos
of face the not already I when if him before stand I whom

יהוֹשָׁפָט דעם מלך פֹּון יהוּדה , אויב איך וואָלט געקוקט אויף
oif gekukt volt ich oib Yehudah fun melech dem Yehoshafat
on look would I if Yehudah of king the Yehoshaphat

דיר , און אויב איך וואָלט טו אָנגעזען ! און אַצונד , ברענגט
brengt atsund un ongezen dich volt ich oib un dir
bring now and see you(SG) would I if and you(SG)

מיר אַ שפּילער . און עס איז געווען, ווי דער שפּילער האָט געשפּילט,
geshpilt hot shpiler der vi geven iz es un shpiler a mir
played has musician the as was is it and musician a me

not see ruach, neither shall ye see geshem; yet this valley shall be filled with mayim, that ye may drink, both ye, and your cattle, and your behemah *(livestock)*. 18 And this is but a light thing in the eyes of Hashem; He will deliver Moav also into your yad. 19 And ye shall strike every fortified city, every ir mivchor, and shall fell every etz tov, stop up kol ma'yan mayim, mar every good allotment of land with avanim.

אַזוי איז אויך אים געווען די האַנט פֿון ה . יז און ער האָט
hot er un Hashem fun hant di geven im oif iz azoi
has he and Hashem of hand the having been him on is so

געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: מאַכט דעם דאָזיקן טאָל גריבער
griber tal dozikn dem macht gezogt Hashem hot azoi gezogt
cisterns valley this the make said Hashem has thus said

אויף גריבער . יז וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: איר וועט נישט זען קיין
kein zen nisht vet ir gezogt Hashem hot azoi vorem griber oif
any see not will you said Hashem has thus for cisterns on

ווינט, און נישט זען קיין רעגן, און דער דאָזיקער טאָל וועט אָנגעפֿילט
ongefilt vet tal doziker der un regn kein zen nisht un vint
filled will valley this the and rain any see not and wind

ווערן מיט ווּאַסער, און איר וועט טרינקען, איר און אייַערע פֿיך און
un fich aiere un ir trinken vet ir un vaser mit vern
and livestock your and you drink will you and water with become

אייַערע בהמות . יח און דאָס איז נאָך ווינציק אין די אויגן פֿון ה ;
Hashem fun oign di in vintsik noch iz dos un beheimes aiere
Hashem of eyes the in small only is this and beasts your

ער וועט אייַך געבן מוֹאָבֿ אין אייַער האַנט. יט און איר וועט שלאָגן
shlogn vet ir un hant aier in Moav gebn aich vet er
strike down will you and hand your in Moav give you will he

יעטוועדער באַפֿעסטיקטע שטאָט, און יעטוועדער אויסדערווײלטע שטאָט;
shtot oisderveilte yetveder un shtot bafestikte yetveder
city choice every and city fortified every

און יעטוועדער גוטן בוים וועט איר איינווארפֿן , און יעטוועדער קוואַל
kval yetveder un ainvarfn ir vet boim gutn yetveder un
spring every and throw down you will tree good every and

וואַסער וועט איר פֿאַרשטאָפּן, און יעטוועדער גוט שטיק פֿעלד וועט
vet feld shtik gut yetveder un farshtopen ir vet vaser
will field portion of good every and stop up you will water

איר פֿאַרדאַרבן מיט שטיינער.
shteiner mit fardorben ir
stones with mar you

20 And it came to pass in the boker, when the minchah was offered, that, hinei, there came mayim by the derech of Edom, and HaAretz was filled with mayim.

כ און עס איז געווען אין דער פֿרי , ווען מע ברענגט אויף
oif brengt me ven peire der in geven iz es un
on brings one when morning the in having been is it and

דעם קָרבָּן , ערשט וואַסער קומט אַרויס פֿון דעם וועג פֿון אֱדוֹם , און
un Edom fun veg dem fun arois kumt vaser ersht korben dem
and Edom of way the from out comes water behold korban the

דאָס לאַנד איז פֿול געוואָרן מיטן וואַסער.
vaser mitn gevorn ful iz land dos
water with having become full is land this

21 And when kol Moav heard that the melachim were come up to fight against them, they gathered all that could bear arms, and older, and stood at the border. 22 And they rose up early in the boker, and the shemesh shone upon

כא און גאַנץ מוֹאָבֿ האָבן געהערט אַז די מלכים זײַנען אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen zainen mlochim di az gehert hobn Moav gants un
come up are kings the that heard have Moav all and

מלחמה צו האַלטן אויף זיי , און זיי האָבן זיך איינגעזאַמלט ,
aingezamlt zich hobn zei un zei oif haltn tsu milchome
gathered together self have they and them on wage to war

פֿון איטלעכן וואָס גורט אָן אָנגורט און העכער ; און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un hecher un ongurt an on gurt vos itlechn fun
self have they and upward and girded a on gird which each of

געשטעלט ביים געמאַרק. כב און ווי זיי האָבן זיך געפֿעדערט אין דער
der in gefedert zich hobn zei vi un gemark baim geshtelt
the in rose early self have they when and border at stood

the mayim, and Moav saw the mayim on the other side, and to them it looked as red as dahm;
23 And they said, This is dahm; the melachim are surely slain, and they have struck one another; now therefore, Moav, to the plunder!

24 And when they came to the machaneh Yisroel, Yisroel rose up and struck Moav, so that they fled before them; but they went forward striking Moav, even invading their country.
25 And they beat down the towns, and on every good allotment of land every ish cast his even *(stone)*, and filled it; and they stopped up kol ma'yan mayim, and felled kol etz tov; only in Kir Charaset left they the avanim thereof; howbeit the slingers surrounded it, and struck it.

26 And when Melech Moav saw that the milchamah was chazak against him, he took with him 700 ish that drew cherev, to break through even unto Melech Edom; but they could not.
27 Then he took bno habechor that should have reigned in his stead, and offered him for an olah upon the chomah. And there was ketzef

פָּרֵי , אַזוי האָט די זון געשײַנט אויפֿן וואַסער, און די מוֹאָבֿים האָבן
hobn Moavim di un vaser oifn geshaint zun di hot azoi peire
have Moavim the and water on shining sun the has so morning

געזען פֿון ווײַטן דאָס וואַסער רויט אַזוי ווי בלוט . כג האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn blut vi azoi roit vaser dos vaitn fun gezen
said they have blood as so red water this distance from seen

בלוט איז דאָס; צעקריגן האָבן זיך צעקריגט די מלכים , און זיי האָבן
hobn zei un mlochim di tsekrigt zich hobn tsekrign dos iz blut
have they and kings the fought self have fought this is blood

געשלאָגן איינער דעם אַנדערן . און אַצונד , צום רויב , מוֹאָבֿ!
Moav roib tsum atsund un andern dem einer geshlogn
Moav spoils to now and another the one struck down

כד און זיי זײַנען געקומען אין לאַגער פֿון יִשְׂרָאֵל, און די יִשְׂרָאֵל
Yisroel di un Yisroel fun lager in gekumen zainen zei un
Yisroel the and Yisroel of camp in having come are they and

זײַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געשלאָגן מוֹאָבֿ. כה און די שטעט
shtet di un Moav geshlogn hobn un oifgeshtanen zainen
cities the and Moav struck down have and arose are

האָבן זיי צעשטערט, און וווּ נאָר אַ גוט שטיק פֿעלד, האָבן זיי
zei hobn feld shtik gut a nor vu un tseshtert zei hobn
they have field piece good a only where and destroyed they have

איטלעכער געוואָרפֿן אַ שטיין און האָבן עס אָנגעפֿילט, און יעטוועדער
yetveder un ongefilt es hobn un shtein a gevorfn itlecher
every and filled it have and stone a thrown each

קוואַל וואַסער האָבן זיי פֿאַרשטאָפּט. און יעטוועדער גוטן בוים האָבן
hobn boim gutn yetveder un farshtopt zei hobn vaser kval
have tree good every and stopped up they have water spring

זיי אײַנגעוואָרפֿן, ביז זיי האָבן בלויז איבערגעלאָזן אירע מויערשטיינער
moiershteiner ire ibergelozn bloiz hobn zei biz aingevorfn zei
stone walls its left behind only have they until felled they

אין קיר-חֲרֶשֶׁת ; און די שלייִדערער האָבן זי אַרומגערינגלט, און האָבן זי
zi hobn un arumgeringlt zi hobn shleiderer di un Kir-Chareset in
it have and encircled it have slingers the and Kir Charaset in

צעשלאָגן .
tseshlogn
struck down

כו און דער מלך פֿון מוֹאָבֿ האָט געזען אַז די מלחמה איז שטאַרקער
shtarker iz milchome di az gezen hot Moav fun melech der un
stronger is war the that seen has Moav of king the and

פֿון אים, און ער האָט געזומען מיט זיך זיבן הונדערט מאַן וואָס
vos man hundert zibn zich mit genumen hot er un im fun
which men hundred seven self with taken has he and him than

צײַען אַ שוועבעד, כּדי דורכצוברעכן צו דעם מלך פֿון אֱדוֹם ,
Edom fun melech dem tsu durchtsubrechn kedei shverd a tsien
Edom of king the to breakthrough so that sword a drew out

אָבער זיי האָבן נישט געקענט. כז האָט ער געזומען זײַן זון דעם בכוֹר
bechor dem zun zain genumen er hot gekent nisht hobn zei ober
firstborn the son his taken he has able not were they but

וואָס האָט געזאָלט קיניגן אַנשטאָט אים, און האָט אים אויפֿגעבראַכט
oifgebracht im hot un im anshtot kinign gezolt hot vos
offered up him has and him in place of reign you should has which

פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער אויף דער מויער. און עס איז געוואָרן אַ גרויסער
groiser a gevorn iz es un moier der oif brandopfer a far
greater a having become is it and wall the on olah a for

צאָרן אויף ישְׂרָאֵל; און זיי האָבן אַוועקגעצויגן פֿון אים, און האָבן זיך
zich hobn un im fun avekgetsoign hobn zei un Yisroel oif tsorn
self have and him from journeyed have they and Yisroel on wrath

אומגעקערט אין לאַנד.
land in umgekert
land in returned

ד און איינע אַ פֿרוי פֿון די וויַבער פֿון די יונגע נבֿיאים האָט
hot neviim yunge di fun vaiber di fun froi a eine un
has prophets young the of wives the of woman a one and

געשריִען צו אֱלישע, אַזוי צו זאָגן: דיַין קנעכט, מיַין מאַן,
man main knecht dain zogn tsu azoi Elishah tsu geshrien
husband my servant your say to so Elishah to cried

איז טויט; און דוווייסט אַז דיַין קנעכט איז געווען אַ ירא
yore a geven iz knecht dain az veist du un toit iz
fearer of a having been is servant your that know you and dead is

ה ; און דער בַּעַל-חובֿ איז געקומען נעמען צו זיך מיַינע
maine zich tsu nemen gekumen iz baal-choiv der un Hashem
my self to take having come is creditor the and Hashem

צוויי קינדער פֿאַר קנעכט. ב האָט אֱלישע צו איר געזאָגט: וואָס זאָל
zol vos gezogt ir tsu Elishah hot knecht far kinder tsvei
shall what said you to Elishah has slaves for children two

איך דיר טאָן? זאָג מיר וואָס האָסטו אין הויז? האָט זי געזאָגט:
gezogt zi hot hoiz in hostu vos mir zog ton dir ich
said she has house in have you what me tell do you(SG) I

דיַין דינסט האָט גאָרנישט אין הויז, נאָר בלויז אַ קריגל אייל.
eil krigl a bloiz nor hoiz in gornisht hot dinst dain
oil container a only but house in nothing has maidservant your

ג האָט ער געזאָגט: גיי בארג דיר כלים פֿון דערויסן, פֿון אַלע
ale fun deroisn fun keilim dir borg gei gezogt er hot
all from outside from vessels you(SG) borrow go said he has

ד יינע שכנים, לייִדיקע כלים; זאָלסט נישט קאַרגן. ד און
un kargn nisht zolst keilim leidike shecheynim daine
and skimp not you(SG) shall vessels empty neighbors your

זאָלסט אַריַינגיין און פֿאַרשליסן די טיר הינטער דיר און
un dir hinter tir di farshlisn un araingein zolst
and you(SG) behind door the shut and enter you(SG) shall

הינטער דיַינע זין, און זאָלסט אָנגיסן אין אַלע די דאָזיקע כלים;
keilim dozike di ale in ongisn zolst un zin daine hinter
vessels these the all in pour in you(SG) shall and sons your behind

און די פֿולע זאָלסטו אַוועקרוקן.
avekrukn zolstu fule di un
push away shall you full the and

ה איז זי אַוועקגעגאַנגען פֿון אים, און זי האָט פֿאַרשלאָסן די טיר
tir di farshlosn hot zi un im fun avekgegangen zi iz
door the shut has she and him from went way she is

הינטער זיך און הינטער אירע זין: זיי האָבן איר דערלאַנגט, און
un derlangt ir hobn zei zin ire hinter un zich hinter
and served her have they sons her behind and self behind

ו זי האָט אָנגעגאָסן. ו און עס איז געווען, ווי די כלים זיַינען
zainen keilim di vi geven iz es un ongegosen hot zi
are vessels the as having been is it and poured has she

געווואָרן פֿול, אַזוי האָט זי געזאָגט צו איר זון: דערלאַנג מיר נאָך
noch mir derlang zun ir tsu gezogt zi hot azoi ful gevorn
still me serve son her to said she has so full having become

gadol *(great fury)* against Yisroel; and they withdrew, and returned to their own land.

4 Now there cried out a certain isha of the nashim of the Bnei HaNevi'im unto Elishah, saying, Thy eved my ish is dead; and thou knowest that thy eved did fear Hashem: and the creditor is come to take unto him my two yeladim to be avadim *(slaves)*. [2] And Elishah said unto her, What shall I do for thee? Tell me, what hast thou in the bais? And she said, Thine shifchah hath not anything in the bais, except a flask of shemen. [3] Then he said, Go, borrow thee kelim from all around of all thy shchenim, even empty kelim; borrow not a few. [4] And when thou art come in, thou shalt shut the delet behind thee and behind thy banim, shalt pour out into all those kelim, and thou shalt set aside that which is full.

[5] So she went from him, and shut the delet behind her and behind her banim, who were bringing to her; and she poured. [6] And it came to pass, when the kelim were full, that she said unto her ben, Bring

me another keli. And he said unto her, There is not any more keli. And the shemen stopped.

אַ כלי . האָט ער צו איר געזאָגט: נישטאָ מער קיין כּלי . און דאָס איל
eil dos un keile kein mer nishto gezogt ir tsu er hot keile a
oil the and vessel any more not said her to he has vessel a

האָט זיך אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt zich hot
stopped self has

[7] Then she came and told the Ish HaElohim. And he said, Go, sell the shemen, and pay thy debt, and live thou and thy banim on the rest.

ז איז זי געקומען , און האָט דערציילט דעם מאַן פֿון ג-ט, און ער
er un G-t fun man dem dertseilt hot un gekumen zi iz
he and G-d of man the told has and having come she is

האָט געזאָגט: גיי פֿאַרקויף דאָס איל, און באַצאָל דיין חובֿ , און דו מיט
mit du un choiv dain batsol un eil dos farkoif gei gezogt hot
with you and debt your pay and oil the sell go said has

דיינע זין וועסט לעבן אויף דעם רעשט.
resht dem oif lebn vest zin daine
rest the on live will sons your

[8] And then one day Elishah passed over to Shunem, where was an isha gedolah; and she constrained him to eat lechem. And so it was, that as oft as he passed by, he turned in there to eat lechem.

ח און עס איז געווען איין טאָג, איז אֱלישע אַריבערגעגאַנגען קיין
kein aribergegangen Elishah iz tog ein geven iz es un
to having passed over Elishah is day one having been is it and

שונֶם , און דאָרטן איז געווען אַ רײַכע פֿרוי , האָט זי אים
im zi hot froi raiche a geven iz dortn un Shunem
him she has woman rich a having been is there and Shunem

פֿאַרהאַלטן צו עסן ברויט. און עס איז געווען , אַז ווען נאָר ער
er nor ven az geven iz es un broit esen tsu farhaltn
he ever when that having been is it and bread eat to detained

איז דורכגעגאַנגען , פֿלעגט ער פֿאַרקערן אַהין צו עסן ברויט. ט האָט זי
zi hot broit esen tsu ahin farkern er flegt durchgegangen iz
she has bread eat to there turn in he used to gone through is

געזאָגט צו איר מאַן : זע , איך בעט דיך , איך וויים אַז דאָס
dos az veis ich dich bet ich ze man ir tsu gezogt
this that know I you(SG) entreat I behold husband her to said

[9] And she said unto her ish, Hinei now, I perceive that this is an Ish Elohim Kadosh, which passeth by us tamid. [10] Please, let us make a small aliyyat kir *(walled upper room)*; and let us set for him there a mittah *(bed)*, and a shulchan *(table)*, and a kisse *(chair)*, and a menorah: and it shall be, when he cometh to us, that he shall turn in there.

י איז אַ הייליקער מאַן פֿון ג-ט וואָס גייט דורך בײַ אונדז תּמיד . לאָמיר
lomir tamid undz bai durch geit vos G-t fun man heiliker a iz
let us regularly us by through goes who G-d of man holy a is

מאַכן , איך בעט דיך , אַ קליין געמויערט אייבערסטיבל, און לאָמיר
lomir un eiberstibl gemoiert klein a dich bet ich machn
let us and upper shtibl walled small a you(SG) entreat I make

דאָרטן אַוועקשטעלן פֿאַר אים אַ בעט, און אַ טיש און אַ שטול, און
un shtul a un tish a un bet a im far avekshtelen dortn
and chair a and table of food a and bed a him for place standing there

אַ לאָמפּ, און עס וועט זײַן , ווי ער קומט צו אונדז, אַזוי וועט ער אײַנקערן
ainkern er vet azoi undz tsu kumt er vi zain vet es un lomp a
turn aside he will so us to comes he when be will it and lamp a

אַהין .
ahin
there

[11] And then one day he came there, and he turned in the aliyyah *(upper room)*, and lay there. [12] And he said to Geichazi his na'ar, Call this Shunammit. And when he had called

יא און עס איז געווען איין טאָג, איז ער אַהין געקומען , און ער האָט
hot er un gekumen ahin er iz tog ein geven iz es un
has he and having come there he is day one was is it and

אײַנגעקערט אין דער אויבערשטוב, און האָט זיך דאָרטן געלייגט . יב און ער
er un geleigt dortn zich hot un oibershtub der in aingekert
he and lay down there self has and upper room the in turned in

her, she stood before him.

הָאָט געזאָגט צו זײַן יונג גֵיחזי : רוף די דאָזיקע שוּנַמית .
Shunamit dozike di ruf Geichazi yung zain tsu gezogt hot
Shunammit this the call Geichazi young man his to said has

הָאָט ער זי גערופֿן, און זי האָט זיך געשטעלט פֿאַר אים.
im far geshtelt zich hot zi un gerufn zi er hot
him before stood self has she and called her he has

13 And he said unto him, Say now unto her, Hinei, thou hast been careful for us with all this care; what is to be done for thee? Wouldest thou be spoken for to HaMelech, or to the Sar HaTzava? And she answered, I dwell among mine own people.

יג הָאָט ער צו אים געזאָגט: זאָג אַקאָרשט צו איר: זע , דו האָסט
host du ze ir tsu akorsht zog gezogt im tsu er hot
have you behold her to now say said him to he has

געזאָרגט פֿון אונדזערט וועגן די דאָזיקע גאַנצע זאָרג ; וואָס איז דאָ צו
tsu do iz vos zorg gantse dozike di vegen undzerent fun gezorgt
to here is what worry whole this the ways our of worry

טאָן פֿאַר דיר ? איז דאָ צו רעדן פֿאַר דיר צום מלך אָדער
oder melech tsum dir far redn tsu do iz dir far ton
or king to you(SG) for speak to here is you(SG) for do

צום האַר פֿון חיל ? האָט זי געזאָגט: צווישן מײַן שטאַם זיץ איך.
ich zits shtam main tsvishn gezogt zi hot cheil fun har tsum
I sit lineage my among said she has host of master to

14 And he said, What then is to be done for her? And Geichazi answered, Verily she hath no ben, and her ish is zaken.

יד הָאָט ער געזאָגט: וואָס איז פֿאָרט דאָ צו טאָן פֿאַר
far ton tsu do fort iz vos gezogt er hot
for do to here in spite of everything is what said he has

איר? הָאָט גֵיחזי געזאָגט: פֿאַר וואָר זי האָט נישט קיין קינד , און איר
ir un kind kein nisht hot zi vor far gezogt Geichazi hot ir
her and child any not has she truly for said Geichazi has her

15 And he said, Call her. And when he had called her, she stood in the petach *(doorway)*.

מאַן איז אַלט. טו הָאָט ער געזאָגט: רוף זי , און ער האָט זי גערופֿן,
gerufn zi hot er un zi ruf gezogt er hot alt iz man
called her has he and her call said he has old is husband

און זי האָט זיך געשטעלט אין טיר . טז הָאָט ער געזאָגט: אין דער צײַט,
tsait der in gezogt er hot tir in geshtelt zich hot zi un
time the in said he has door in stood self has she and

אַזוי ווי איצט איבער אַ יאָר, וועסטו האַלדזן אַ זון . האָט זי
zi hot zun a haldzn vestu yor a iber itst vi azoi
she has son a embrace will you(sg) year a over hereafter as so

געזאָגט: ניין , מײַן האַר מאַן פֿון ג-ט! זאָלסט נישט נאָרן דײַן
dain narn nisht zolst G-t fun man har main nein gezogt
your fool not you(SG) must G-d of man master my no said

דינסט .
dinst
maidservant

16 And he said, About this mo'ed, according to the et chayyah, thou choveket ben *(shalt embrace a son)*. And she said, No, adoni, thou Ish HaElohim, do not give false hope unto thine shifchah.

17 And the isha conceived, and bore ben at that mo'ed that Elishah had said unto her, according to the et chayyah.

יז און די פֿרוי איז טראָגעדיק געוואָרן , און זי האָט
hot zi un gevorn trogedik iz froi di un
has she and having become pregnant is woman the and

געבאָרן אַ זון אין דער צײַט אין אַ יאָר, אַזוי ווי אֱלישע האָט
hot Elishah vi azoi arum yor a in tsait der in zun a geborn
has Elishah as so round year a in time the in son a given birth to

צו איר גערעדט.
geredt ir tsu
spoken her to

18 The yeled grew, and it happened one day, that he went out to Aviv to the kotzerim *(harvesters, reapers)*.

יח און דאָס קינד איז אויפֿגעוואַקסן; און עס איז געווען איין טאָג,
tog ein geven iz es un oifgevaksn iz kind dos un
day one having been is it and grew is child this and

איז ער אַרויסגעגאַנגען צו זײַן פֿאָטער בײַ די שניטערס . יט און
un shniters di bai foter zain tsu aroisgegangen er iz
and harvesters the by father his to having come out he is

he said unto Aviv, My rosh, my rosh. And he said to the na'ar, Carry him to immo. 20 And when he had lifted him, and brought him to immo, he sat on her birkayim *(knees)* till tzohorayim, and then died. 21 And she went up, and laid him on the mittat Ish HaElohim, and shut [the door] behind her and went out.

22 And she called unto her ish, and said, Send me now, please, one of the ne'arim, and one of the donkeys, that I may run to the Ish HaElohim, and return. 23 And he said, Madu'a *(why)* wilt thou go to him today? It is neither Rosh Chodesh, nor Shabbos. And she said, Shalom.

24 Then she saddled a donkey, and said to her na'ar, lead on, and go forward; slack not thy riding for me, except I bid thee.

25 So she went and came unto the Ish HaElohim at Mt Carmel. And it came to pass, when the Ish HaElohim saw her afar off, that he said to Geichazi his na'ar, Hinei, over there is that Shunammit:

ער האָט געזאָגט צו זײַן פאָטער: מײַן קאָפּ, מײַן קאָפּ! האָט ער
er hot kop main kop main foter zain tsu gezogt hot er
he has head my head my father his to said has he

כ האָט ער געזאָגט צום יונג: טראָג אים אַוועק צו זײַן מוטער. כ
er hot muter zain tsu avek im trog yung tsum gezogt
he has mother his to away him carry young man to said

אים אַוועקגעטראָגן און אים געבראַכט צו זײַן מוטער. און ער איז
iz er un muter zain tsu gebracht im un avekgetrogen im
is he and mother his to brought him and carried away him

כא זי איז געזעסן אויף אירע קני ביז האַלבן טאָג, און איז געשטאָרבן. כא
zi iz geshtorbn iz un tog halbn biz kni ire oif gezesn
she is died is and day half until knees her on seated

אַרויפגעגאַנגען, און האָט אים אַוועקגעלייגט אויפן בעט פֿון דעם מאַן פֿון
fun man dem fun bet oifn avekgeleigt im hot un aroifgegangen
of man the of bed on placed him has and having gone up

ג-ט, און זי האָט אים פֿאַרשלאָסן, און איז אַרויסגעגאַנגען.
aroisgegangen iz un farshlosn im hot zi un G-t
having come out is and locked him has she and G-d

כב און זי האָט גערופֿן צו איר מאַן און האָט געזאָגט: שיק מיר,
mir shik gezogt hot un man ir tsu gerufn hot zi un
me send said has and man her to called has she and

איך בעט דיך, איינעם פֿון די יונגען מיט איינער פֿון די
di fun einer mit yungen di fun einem dich bet ich
the of one with young the of one you(SG) entreat I

אייזעלינס, און ועל זאָל איך לויפֿן צום מאַן פֿון ג-ט, און ווער
vel un G-t fun man tsum ariberloifn vel ich un eizelins
will and G-d of man to run over will I and female donkeys

כג זיך אומקערן. כג האָט ער צו איר געזאָגט: פֿאַר וואָס גייסטו צו אים
im tsu geistu vos far gezogt ir tsu er hot umkeren zich
him to are you going what for said her to he has to return self

היינט, נישט ראָש-חודש און נישט שבת? האָט זי געזאָגט: עס איז
iz es gezogt zi hot Shabbos nisht un rosh-choidesh nisht haint
is it said she has Shabbos not and new moon not today

פֿריד.
frid
well

כד און זי האָט אָנגעזאָטלט די אייזעלין, און האָט געזאָגט צו איר
ir tsu gezogt hot un eizelin di ongezotlt hot zi un
her to said has and donkey the saddle has she and

יונג: טרײַב און גיי; זאָלסט מיך נישט אויפֿהאַלטן
yung traib un gei; zolst mich nisht oifhaltn
young man drive forward and go must you(SG) me not impede

אין רײַטן, סײַדן איך האָב דיר געהייסן.
in raitn saidn ich hob dir geheisn
in riding except I have you(SG) ordered

כה און זי איז געגאַנגען און געקומען צום מאַן פֿון ג-ט אויפֿן
un zi iz gegangen un gekumen tsum man fun G-t oifn
and she is having gone and having come to man of G-d on

בארג כַּרְמֶל. און עס איז געווען, ווי דער מאַן פֿון ג-ט האָט זי
barg Karmel. un es iz geven vi der man fun G-t hot zi
mount Carmel and it is having been when the man of G-d has her

דערזען פֿון ווײַטן, אַזוי האָט ער געזאָגט צו זײַן יונג גֵיחזִי:
derzen fun vaitn azoi er hot gezogt zain tsu yung Geichazi
seen of distance that he has said to his young man Geichazi

כו אָן איז יענע שונַמית . אַצונד לויף אַקאָרשט איר אַנטקעגן , און
un antkegen ir akorsht loif atsund Shunamit yene iz on
and to meet you now run now Shunammit that is behold

זאָג צו איר: איז פַּריד צו דיר ? איז פַּריד צו דיַן מאַן ? איז
iz man dain tsu frid iz dir tsu frid iz ir tsu zog
is husband your to peace is you(SG) to peace is her to say

פַּריד צום קינד ? האָט זי געזאָגט: פַּריד .
frid gezogt zi hot kind tsum frid
peace said she has child to peace

כז און זי איז געקומען צום מאַן פֿון ג-ט אויפֿן בארג , און
un barg oifn G-t fun man tsum gekumen iz zi un
and mountain on G-d of man to having come is she and

זי האָט זיך אָנגענומען אָן זיַינע פֿיס; האָט גיחזי געשטויסן זי
zi genent Geichazi hot fis zaine on ongenumen zich hot zi
her come near Geichazi has feet his on grasped self has she

אַוועקצושטויסן, אָבער דער מאַן פֿון ג-ט האָט געזאָגט: לאָז זי אָפּ ,
op zi loz gezogt hot G-t fun man der ober avektsushtoisn
alone her let said has G-d of man the but to push away

וואָרעם איר זעל איז פֿאַרביטערט, און ה' האָט פֿאַרהוילן פֿון מיר,
mir fun farhoiln hot Hashem un farbitert iz zel ir vorem
me from hidden has Hashem and bitter is soul her because

און האָט מיר נישט דערציילט.
dertseilt nisht mir hot un
told not me has and

כח האָט זי געזאָגט: האָב איך דען געבעטן אַ זון ביַי מיַין האַר ?
har main bai zun a gebetn den ich hob gezogt zi hot
master my of son a asked then I have said she has

האָב איך נישט געזאָגט: זאָלסט מיך נישט גענאַרן ?
genarn nisht mich zolst gezogt nisht ich hob
deceive not me you(SG) must said not I have

כט האָט ער געזאָגט צו גיחזין : גורט אָן דיַינע לענדן, און נעם
nem un lendn daine on gurt Geichazin tsu gezogt er hot
take and loins your on gird loins Geichazi to said he has

מיַין שטעקן אין דיַין האַנט, און גיי; אַז דו וועסט אָנטרעפֿן עמיצן ,
emitsn ontrefn vest du az gei un hant dain in shtekn main
someone meet will you if go and hand your in staff my

זאָלסטו אים נישט באַגריסן, און אַז עמעצער וועט דיך באַגריסן,
bagrisn dich vet emetser az un bagrisn nisht im zolstu
greet you(SG) will someone that and greet not him shall you

זאָלסטו אים נישט ענטפֿערן; און זאָלסט אַרויפֿטאָן מיַין שטעקן
shtekn main aroifton zolst un entfern nisht im zolstu
staff my put you(SG) must and answer not him shall you

אויפֿן יינגלס פנים .
ponem yingls oifn
face child's on

ל האָט געזאָגט די מוטער פֿון יינגל : אַזוי ווי ה' לעבט, און אַזוי
azoi un lebt Hashem vi azoi yingel fun muter di gezogt hot
so and lives Hashem as so boy of mother the said has

ווי דיַין זעל לעבט, אויב איך וועל דיך אָפּלאָזן ! איז ער אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen er iz oplozen dich vel ich oib lebt zel dain vi
arose he is leave you(SG) will I if lives soul your as

און איז געגאַנגען נאָך איר.
ir noch gegangen iz un
her after having gone is and

26 Run now, to meet her, and say unto her, Is it shalom with thee? Is it shalom with thy ish? Is it shalom with the yeled? And she answered, Shalom:

27 And when she came to the Ish HaElohim at the har, she took hold of him by the raglayim: but Geichazi came near to thrust her away. And the Ish HaElohim said, Let her alone; for her nefesh is marah within her: and Hashem hath hid it from me, and hath not told me.

28 Then she said, Did I make request of adoni for a ben? Did I not say, Do not deceive me?

29 Then he said to Geichazi, Gird up thy loins, and take my mishe'net *(staff)* in thine yad, and run: if thou meet any ish, salute him not; and if any ish salute thee, answer him not again: and lay my mishe'net *(staff)* upon the face of the na'ar.

30 And the em hana'ar said, As Hashem liveth, and as thy nefesh liveth, I will not leave thee. And he arose, and followed her.

לא און גֵיחזי איז אַוועקגעגאַנגען זיי פֿאַרויס , און האָט אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton hot un farois zei avekgegangen iz Geichazi un
placed has and ahead of them went way is Geichazi and
דעם שטעקן אויפֿן יינגלס פּנים , אָבער קיין קול און קיין הערונג . האָט
hot herung kein un kol kein ober ponem yingls oifn shtekn dem
has hearing any and voice any but face child's on staff the
ער זיך אומגעקערט אים אַנטקעגן , און האָט אים דערציילט, אַזוי צו
tsu azoi dertseilt im hot un antkegen im umgekert zich er
to so told him has and to meet him returned self he
זאָגן : דער יינגל האָט זיך נישט אויפֿגעכאַפּט.
oifgechapt nisht zich hot yingel der zogn
awakened not self has boy the say

לב און אֱלישע איז געקומען אין הויז , ערשט דער יינגל איז טויט,
toit iz yingel der ersht hoiz in gekumen iz Elishah un
dead is boy the behold house in having come is Elishah and
אַוועקגעלייגט אויף זײַן בעט. לג איז ער אַרײַנגעגאַנגען און האָט פֿאַרשלאָסן
farshlosn hot un araingegangen er iz bet zain oif avekgeleigt
shut has and went he is bed his on laid away
די טיר הינטער זיי צווייען , און ער האָט מתפלל געווען צו
tsu geven mispalel hot er un tsveyen zei hinter tir di
to having been praying has he and both them behind door the
ה . לד און ער איז אַרויף און האָט זיך געלייגט איבערן קינד , און
un kind ibern geleigt zich hot un aroif iz er un Hashem
and child over laid down self has and up is he and Hashem
האָט אַרויפֿגעטאָן זײַן מויל אויף זײַן מויל , און זײַנע אויגן אויף זײַנע
zaine oif oign zaine un moil zain oif moil zain aroifgeton hot
his on eyes his and mouth his on mouth his placed has
אויגן, און זײַנע הענט אויף זײַנע הענט, און ער האָט זיך אויסגעצויגן אויף
oif oisgetsoign zich hot er un hent zaine oif hent zaine un oign
on stretched self has he and hands his on hands his and eyes
אים, ביז דער לײַב פֿון יינגל איז געוואָרן ווארעם. לה האָט ער אויף
hot er un varem gevorn iz yingel fun laib der biz im
has he and warm having become is boy of body the until him
זיך אומגעקערט, און איז אומגעגאַנגען אין הויז אײַן מאָל אַהין און איין
ein un ahin mol ein hoiz in umgegangen iz un umgekert zich
one and there time one house in walking is and withdrew self
מאָל אַהער; און ער איז אַרויף און האָט זיך אויסגעצויגן אויף אים; און
un im oif oisgetsoign zich hot un aroif iz er un aher mol
and him over stretched self has and went up is he and here time
דער יינגל האָט גענאָסן ביז זיבן מאָל , און דער יינגל האָט אויפֿגעמאַכט
oifgemacht hot yingel der un mol zibn biz genosn hot yingel der
opened has boy the and times seven until sneezed has boy the
זײַנע אויגן.
oign zaine
eyes his

לו האָט ער גערופֿן גֵיחזין , און האָט געזאָגט: רוף די דאָזיקע
dozike di ruf gezogt hot un Geichazin gerufn er hot
this the call said has and Geichazi called he has
שונַמית . האָט ער זי גערופֿן, און זי איז אַרײַנגעקומען צו אים;
im tsu araingekumen iz zi un gerufn zi er hot Shunamit
him to came in is she and called her he has Shunammit
האָט ער געזאָגט: נעם דײַן זון .
zun dain nem gezogt er hot
son your take said he has

31 And Geichazi passed on ahead of them, and laid the mishe'net *(staff)* upon the face of the na'ar; but there was neither kol *(voice)*, nor keshet *(attention)*. So he went back to meet him, and told him, saying, The na'ar is not awakened.

32 And when Elishah was come into the bais, hinei, the na'ar was dead, and lying upon his mittah. 33 So he went in, and shut the delet on the two of them, and davened unto Hashem. 34 And he went up, and lay upon the yeled, and put his mouth upon his mouth, and his eyes upon his eyes, and his palms upon his palms: and stretched himself upon him; and the basar of the yeled grew warm. 35 Then he turned away, and paced in the bais to and fro; and went up, and stretched himself upon him; and the na'ar sneezed seven times, and the na'ar opened his eyes.

36 And he summoned Geichazi, and said, Call this Shunammit. So he called her. And when she was come in unto him, he said, Take up thy ben.

לח איז זי צוגעקומען , און איז געפאַלן צו זיַנע פֿיס, און האָט זיך
zich hot un fis zaine tsu gefaln iz un tsugekumen zi iz
self has and feet his to fell is and approached she is

געבוקט צו דער ערד . און זי האָט גענומען איר זון , און איז
iz un zun ir genumen hot zi un erd der tsu gebukt
is and son her taken has she and ground the to bowed

אַרויסגעגאַנגען.
aroisgegangen
went out

[37] Then she went in, and fell at his raglayim, and bowed herself to the ground, and took up her ben, and went out.

לט און אֱלישע האָט זיך אומגעקערט קיין גִלְגָל ; און אַ הונגער איז
iz hunger a un Gilgal kein umgekert zich hot Elishah un
is famine a and Gilgal to returned self has Elishah and

געווען אין לאַנד; און די יונגע נבֿיאים זיַנען געזעסן פֿאַר
far gezesn zainen neviim yunge di un land in geven
before sitting are prophets young the and land in having been

אים; האָט ער געזאָגט צו זיַן יונג : שטעל צו דעם גרויסן
groisn dem tsu shtel yung zain tsu gezogt er hot im
large the to put on young man his to said he has him

טאָפּ, און קאָך אָפּ אַ געקעכטס פֿאַר די יונגע נבֿיאים . מ איז אייַנער
einer iz neviim yunge di far gekechts a op koch un top
one is prophets young the for stew a up boil and pot

אַרויסגעגאַנגען אין פֿעלד קלײַבן קרײַטעכער, און ער האָט געפֿונען אַ
a gefunen hot er un kraitecher klaibn feld in aroisgegangen
a found has he and herbs gather field in having come out

פֿעלדבײמל און האָט אָנגעקליבן דערפֿון ווילדע אוגערקעס אַ פֿול קלייד
kleid ful a ugerkes vilde derfun ongeklibn hot un feldbeiml
garment full a gourds wild thereof gathered has and wild vine

זיַנס . און ער איז געקומען און האָט עס אַרײַנגעשניטן אין טאָפּ
top in araingeshnitn es hot un gekumen iz er un zains
pot in cut up it has and having come is he and of his

געקעכטס; ווײַל זיי האָבן עס נישט געקענט. מ האָט מען אַרײַנגעגאָסן
araingegosn men hot gekent nisht es hobn zei vail gekechts
poured out they has known not it have they because stew

די מענטשן צום עסן; און עס איז געווען , ווי זיי האָבן געגעסן
gegesn hobn zei vi geven iz es un esen tsum mentshn di
eaten have they when having been is it and eat to men the

פֿון דעם געקעכטס, אַזוי האָבן זיי אויסגעשריען און געזאָגט: טויט איז אין
in iz toit gezogt un oisgeshrien zei hobn azoi gekechts dem fun
in is death said and cried out they have so stew the of

טאָפּ, מאַן פֿון ג-ט. און זיי האָבן נישט געקענט עסן . מא האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot esen gekent nisht hobn zei un G-t fun man top
said he has eat able to not have they and G-d of man pot

טאָ ברענגט מעל. און ער האָט אַרײַנגעשאָטן אין טאָפּ, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un top in araingeshotn hot er un mel brengt to
said has and pot in threw in has he and flour bring then

גיס אַרײַן פֿאַר די מענטשן , און זאָלן זיי עסן. און קיין שום
shum kein un esen zei zoln un mentshn di far arain gis
anything any and eat they shall and men the for into pour

בייז איז אין טאָפּ נישט געווען .
geven nisht top in iz beiz
having been not pot in is bad

[38] And Elishah returned to Gilgal; and there was a ra'av *(famine)* in the land; and the Bnei HaNevi'im were sitting before him; and he said unto his na'ar, Put on the siyr hagedolah, and cook stew for the Bnei HaNevi'im. [39] And one went out into the sadeh to gather orot *(herbs)*, and found a gefen sadeh *(vine of field, wild vine)*, and gathered thereof pakku'ot sadeh *(wild gourds)*, the fold of his beged he filled, and came and cut them up into the siyr of stew; though no one knew what they were. [40] So they poured out for the anashim to eat. And it came to pass, as they were eating of the stew, that they cried out, and said, O thou Ish HaElohim, there is mavet in the siyr. And they could not eat thereof. [41] But he said, Then bring kemakh *(meal, flour)*. And he cast it into the siyr; and he said, Serve to HaAm, that they may eat. And there was no rah in the siyr.

מב און אַ מאַן איז געקומען פֿון בַּעַל-שָׁלִשָׁה , און האָט
hot un Baal-Shalishah fun gekumen iz man a un
has and Ba'al-Shalishah from having come is man a and

געבראַכט דעם מאַן פֿון ג-ט ברויט פֿון ערשטער תּבוּאה, צוואַנציק
tsvantsik tvue ershter fun broit G-t fun man dem gebracht
twenty grain first of bread G-d of man the brought

גערשטענע ברויטן , און פֿרישע זאַנגען אין זײַן זאַק . האָט ער געזאָגט: גיב
gib gezogt er hot zak zain in zangen frishe un broiten gershtene
give said he has sack his in ears fresh and loaves barley

די מענטשן און זאָלן זיי עסן . מג האָט זײַן משרת געזאָגט: ווי
vi gezogt meshores zain hot esen zei zoln un mentshn di
how said servant his has eat they shall and men the

קען איך דאָס דערלאַנגען פֿאַר הונדערט מאַן? האָט ער געזאָגט: גיב די
di gib gezogt er hot man hundert far derlangen dos ich ken
the give said he has men hundred for serve this I can

מענטשן , און זאָלן זיי עסן . ווארעם אַזוי האָט ה גזאָגט: זיי
zei gezogt Hashem hot azoi vorem esen zei zoln un mentshn
they said Hashem has thus because eat they shall and men

ווועלן עסן און נאָך איבערלאָזן. מד און ער האָט דערלאַנגט פֿאַר זיי , און
un zei far derlangt hot er un iberlozen noch un esen veln
and them for served has he and left over after and eat shall

זיי האָבן געגעסן און נאָך איבערגעלאָזן, אַזוי ווי דאָס ווארט פֿון
fun vort dos vi azoi ibergelozn noch un gegesn hobn zei
of word the as according to left over after and eaten have they

ה .
Hashem
Hashem

ה און נַעֲמָן דער חיל-לידער פֿון דעם מלך פֿון אַרָם איז
iz Aram fun melech dem fun cheil-lider der Naaman un
is Aram of king the of army-leader the Na'aman and

געווען אַ גרויסער מאַן ביַי זײַן האַר , און אָנגעזען , ווארעם
vorem ongezen un har zain bai man groiser a geven
because regarded and master his by man greater a having been

דורך אים האָט ה געגעבן אַ גרויסע ישועה צו ארָם . און דער
der un Aram tsu yeshue groise a gegebn Hashem hot im durch
the and Aram to salvation great a given Hashem has him by

מאַן איז געווען אַ העלדישער גיבור , אָבער אַ מצורע .
Metsora a ober gibor heldisher a geven iz man
leprous a but warrior hero a having been is man

ב און די אַרַמים זײַנען אַרויסגעגאַנגען אין באַנדעס , און
un bandes in aroisgegangen zainen Aramim di un
and bands of raiders in having went forth are Syrians the and

האָבן געפֿאַנגען פֿון לאַנד יִשְׂרָאֵל אַ קליין מיידל ; און זי האָט באַדינט
badint hot zi un meidl klein a Yisroel land fun gefangen hobn
served has she and na'arah small a Yisroel land from captured have

נַעֲמָנס וויַיב. ג האָט זי געזאָגט צו איר האַרינטע: הלוואַי איז מײַן
main iz halevay harinte ir tsu gezogt zi hot vaib Naamans
my is if only mistress her to said she has wife Na'aman's

האַר ביַי דעם נבֿיא וואָס אין ; ער וואָלט אים דענצמאָל
dentsmol im volt er Shomron in vos novi dem bai har
then him would he Shomron in who prophet the with master

אויסגעהיילט פֿון זײַן צרעת .
tsoraas zain fun oisgeheilt
leprosy his of heal

42 And there came an ish from Ba'al-Shalishah, and brought the Ish HaElohim lechem bikkurim, twenty loaves of se'orim *(barley)*, and [roasted] ears of corn in his sack. And he said, Give unto HaAm, that they may eat. 43 And the one serving him said, What, should I set this before a hundred ish? He said again, Give HaAm, that they may eat; for thus saith Hashem, They shall eat, and there shall be shirayim. 44 So he set it before them, and they did eat, and there was shirayim thereof, according to the Devar Hashem.

5 Now Na'aman, Sar Tzeva Melech Aram, was an ish gadol before his adon and highly honored, because by him Hashem had given deliverance unto Aram; he was also a gibbor chayil, but metzorah *(having leprosy)*.

2 And Aram *(the Syrians)* had gone out gedudim *(in bands of soldiers)*, and had taken away captive out of Eretz Yisroel a na'arah ketanah; and she waited on Na'aman's isha. 3 And she said unto her gevirah, If only adoni were before the navi that is in Shomron! For he would recover him of his tzara'at.

ד איז ער געקומען און האָט דערציילט זיין האַר , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi har zain dertseilt hot un gekumen er iz
say to so master his told has and having come he is

האָט . ה אַזוי און אַזוי האָט געזאָגט: קום גיי, און איך וועל שיקן אַ בריוו צו
hot Yisroel land fun vos meidl di geredt hot azoi un azoi
has Yisroel land from which is na'arah the said has so and so

דער מלך פֿון אֲרָם געזאָגט: קום גיי, און איך וועל שיקן אַ בריוו צו
tsu briv a shikn vel ich un gei kum gezogt Aram fun melech der
to letter a send will I and go come said Aram of king the

דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל. איז ער געגאַנגען און ער האָט געגנומען מיט
mit genumen hot er un gegangen er iz Yisroel fun melech dem
with taken has he and having gone he is Yisroel of king the

זיך צען צענטנער זילבער, און זעקס טויזנט גאָלדשטיק , און צען
tsen un goldshtik toiznt zeks un zilber tsentner tsen zich
ten and gold shekels thousand six and silver talents ten self

גאַנג קלײדער . ו און ער האָט געבראַכט דעם בריוו צו דעם
dem tsu briv dem gebracht hot er un kleider gang
the to letter the brought has he and garments complete sets

מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : און אַצונד , ווי דער דאָזיקער
doziker der vi atsund un zogn tsu azoi Yisroel fun melech
this one the just as now and say to so Yisroel of king

בריוו קומט צו דיר , אָט האָב איך דיר געשיקט מײַן קנעכט
knecht main geshikt dir ich hob ot dir tsu kumt briv
servant my sent you(SG) I have behold you(SG) to come letter

נַעֲמָנען , זאָלסטו אים אויסהיילן פֿון זײַן צרעת .
tsoraas zain fun oisheilen im zolstu Naamanen
leprosy his from to see healed him shall you Na'aman

ז און עס איז געווען , ווי דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט
hot Yisroel fun melech der vi geven iz es un
has Yisroel of king the when having been is it and

איבערגעלייענט דעם בריוו, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קלײדער , און האָט
hot un kleider zaine tserisn er hot azoi briv dem ibergeleyent
has and garments his torn he has so letter the read

געזאָגט: בין איך דען האלקים צו טייטן און צו מאַכן לעבעדיק, אַז
az lebedik machn tsu un teitn tsu HaElokim den ich bin gezogt
that alive make to and to kill to G-d then I am said

דער דאָזיקער שיקט צו מיר, צו היילן אַ מענטש פֿון זײַן צרעת ? יָא ,
yo tsoraas zain fun mentsh a heiln tsu mir tsu shikt doziker der
yes leprosy his of man a heal to me to send this one the

מערקט נאָר , איך בעט אײַך, און זעט, אַז אַן אויסרייד ער זוכט
zucht er oisreid an az zet un aich bet ich nor merkt
seeks he pretext a that see and you entreat I merely perceive

אַקעגן מיר.
mir akegn
me against

ח און עס איז געווען , ווי אֱלִישע דער מאַן פֿון ג-ט האָט געהערט
gehert hot G-t fun man der Elishah vi geven iz es un
heard has G-d of man the Elishah as having been is it and

אַז דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט צעריסן זײַנע קלײדער , האָט ער
er hot kleider zaine tserisn hot Yisroel fun melech der az
he has garments his torn has Yisroel of king the that

געשיקט צום מלך , אַזוי צו זאָגן : פֿאַר וואָס האָסטו צעריסן דײַנע
daine tserisn hostu vos far zogn tsu azoi melech tsum geshikt
your torn have you which for say to so king to sent

4 And one went in, and told his adon, saying, Thus and thus said the na'arah that is of Eretz Yisroel. 5 And Melech Aram said, Go to, go, and I will send a sefer *(letter)* unto Melech Yisroel. And he departed, and took with him ten talents of kesef, and six thousand pieces of zahav, and ten changes of begadim. 6 And he brought the sefer *(letter)* to Melech Yisroel, saying, Now when this letter is come unto thee, hinei, I have therewith sent Na'aman avdi to thee, that thou mayest of his tzara'at recover him.

7 And it came to pass, when Melech Yisroel had read the sefer, that he tore his begadim, and said, Am I HaElohim, to kill and to make alive, that this doth send unto me to recover an ish of his tzara'at? Wherefore consider, now, and see how he seeketh a quarrel against me.

8 And it was so, when Elishah Ish HaElohim had heard that Melech Yisroel had torn his beged, that he sent to HaMelech, saying, Why hast thou torn thy beged? Let him come now to

קלייד ער אַקאָרשט קומען צו מיר, און ער וועט וויסן אַז עס
es az visen vet er un mir tsu kumen akorsht er zol kleider
there that know will he and me to come now he may garments

איז דאָ אַ נבֿיא אין ישׂראֵל.
Yisroel in novi a do iz
Yisroel in prophet a here is

[9] So Na'aman came with his susim and with his merkavah, and stood at the petach of the bais Elishah.

ט איז נַעֲמָן געקומען מיט זײַנע פֿערד און מיט זײַנע רײַטוועגן,
raitvegn zaine mit un ferd zaine mit gekumen Naaman iz
chariots his with and horses his with having come Na'aman is

און האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם אײַנגאַנג פֿון אֱלישׁעס הויז .
hoiz Elishahs fun aingang dem far geshtelt zich hot un
house Elishah's of entrance the before stood self has and

[10] And Elishah sent a malach unto him, saying, Go and wash sheva times in the Yarden, and thy basar shall come back to thee, and thou shalt be tahor.

י האָט אֱלישׁע געשיקט צו אים אַ שליח , אַזוי צו זאָגן: גיי, און
un gei zogn tsu azoi sheliech a im tsu geshikt Elishah hot
and go say to so messenger a him to sent Elishah has

זאָלסט זיך באָדן זיבן מאָל אין יַרדן , און דײַן לײַב וועט
vet laib dain un Yarden in mol zibn bodn zich zolst
will body your and Yarden in times seven immerse self you(SG) shall

רײַן . זיך אומקערן צו דיר , און וועסט ווערן
rein vern vest un dir tsu umkeren zich
tahor become will and you(SG) to return back self

[11] But Na'aman was in wrath, and went away, and said, Hinei, I thought that he will surely come out to me, and stand, and call on the Shem Hashem Elohav, and wave his yad over the makom, and give recovery from the metzorah *(leprosy, leprous area)*. [12] Are not Avana and Parpar, naharot of Damascus, better than all the mayim of Yisroel? May I not wash in them, and be tahor? So he turned and went away in chemah *(anger, hot temper)*.

יא האָט נַעֲמָן געצערנט , און ער איז אַוועקגעגאַנגען, און האָט
hot un avekgegangen iz er un getsernt Naaman hot
has and went way is he and been angry Na'aman has

געזאָגט: זע , איך האָב געמיינט , אַרויסגיין וועט ער אַרויסגיין צו מיר,
mir tsu aroisgein er vet aroisgein gemeint hob ich ze gezogt
me to go out he will go out thought have I behold said

און וועט זיך אַוועקשטעלן און רופֿן דעם נאָמען פֿון ה זײַן
zain Hashem fun nomen dem rufn vet un aveksht elen zich vet un
his Hashem of name the call will and away stand self will and

ג-ט, און פֿאָכן מיט זײַן האַנט אויף דעם אָרט, און אַוועקנעמען די
di aveknemen un ort dem oif hant zain mit fochn un G-t
the take away and spot the over hand his with wave and G-d

צרעת . יב זײַנען נישט אַמָנָה און פַּרפַּר , די טײַכן פֿון דַּמֶשֶׂק
Damesek fun taichn di Parpar un Amanah nisht zainen tsoraas
Damascus of rivers the Parpar and Avana not are leprosy

בעסער פֿון אַלע וואַסערן פֿון ישׂראֵל? קען איך זיך נישט באָדן
bodn nisht zich ich ken Yisroel fun vasern ale fun beser
immerse not self I can Yisroel of waters all than better

אין זיי , און ווערן ריין ? און ער האָט זיך אומגעקערט און איז
iz un umgekert zich hot er un rein vern un zei in
is and turned self has he and tahor become and them in

אַוועקגעגאַנגען מיט גרימצאָרן.
grimtsorn mit avekgegangen
wrath with went way

[13] And his avadim came near, and spoke unto him, and said, Avi, if the navi had bid thee do some davar gadol, wouldest thou not have done it? How much rather then, when he saith

יג האָבן זײַנע קנעכט גענענט , און האָבן גערעדט און צו אים
im tsu un geredt hobn un genent knecht zaine hobn
him to and spoken have and come near servants his have

געזאָגט: מײַן פֿאָטער, אַז דער נבֿיא וואָלט דיר געהייסן אַ גרויסע
groise a geheisn dir volt novi der az foter main gezogt
great a ordered you(SG) would prophet the if father my said

to thee, Wash, and be tahor?

זאַך , ווּאָלסטו דען נישט געטאָן? הײַנט ווי אַז ער זאָגט
zogt er az vi haint geton nisht den volstu zach
tells he that when how much more done not then would thing

דיר נאָר: באָד זיך , און וועט ריין ?
rein ver un zich bod nor dir
tahor be and self immerse only you(SG)

14 Then went he down, and did undergo tevilah *(dipped himself, immersed himself)* sheva times in the Yarden, according to the devar of the Ish HaElohim; his basar came back like unto the basar of a na'ar katan; he was tahor.

יד האָט ער אַראָפּגענידערט און זיך געטוֹבֿלט אין יַרדן זיבן
zibn Yarden in getoivelt zich un aropgenidert er hot
seven Yarden in immersed self and gone down he has

מאָל , אַזוי ווי דאָס ווּאָרט פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט, און זײַן לייַב האָט
hot laib zain un G-t fun man dem fun vort dos vi azoi mol
has body his and G-d of man the of word this as so times

זיך אומגעקערט אַזוי ווי דער לייַב פֿון אַ קליין ייִנגל , און ער איז
iz er un yingel klein a fun laib der vi azoi umgekert zich
is he and boy small a of body the as so turned back self

געוואָרן ריין .
rein gevorn
tahor having become

15 He returned to the Ish HaElohim, he and all his machaneh came, stood before him; and he said, Hinei, now I know that there is no Elohim in kol ha'aretz, but in Yisroel; now therefore, please, take a brocha of thy eved. 16 But he said, As Hashem liveth, before whom I stand, I will receive none. And he urged him to take it; but he refused. 17 And Na'aman said, Shall there not then, please, be given to thy eved two mules' massa *(burden)* of adamah? For thy eved will henceforth offer neither olah nor zevach unto elohim acherim, but unto Hashem. 18 In this thing Hashem pardon thy eved, that when adoni goeth into the Bais Rimmon to bow down there, and he leaneth on my yad, and I bow myself in

טו האָט ער זיך אומגעקערט צום מאַן פֿון ג-ט, ער מיט זײַן גאַנצער
gantser zain mit er G-t fun man tsum umgekert zich er hot
whole his with he G-d of man to returned self he has

מחנה , און ער איז געקומען און האָט זיך געשטעלט פֿאַר אים, און
un im far geshtelt zich hot un gekumen iz er un machne
and him before stood self has and having come is he and company

האָט גענאָגט: אָט אַצונד וויִיס איך אַז נישטאָ קיין ג-ט אויף דער גאַנצער
gantser der oif G-t kein nishto az ich veis atsund ot gezogt hot
whole the on G-d any not that I know now behold said has

ערד נאָר בלויז אין יִשׂרָאֵל. און אַצונד , נעם אָן, איך בעט דיך , אַ
a dich bet ich on nem atsund un Yisroel in bloiz nor erd
a you(SG) entreat I on accept now and Yisroel in only but earth

מתּנה פֿון דײַן קנעכט . טז האָט ער געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה
Hashem lebt es vi azoi gezogt er hot knecht dain fun matone
Hashem lives it as so said he has servant your from gift

וואָס איך שטיי פֿאַר אים, אויב איך וועל נעמען ! און ער איז צוגעשטאַנען
tsugeshtanen iz er un nemen vel ich oib im far shtei ich vos
urged is he and take will I if him before stand I which

צו אים צו נעמען , אָבער ער האָט נישט געוואָלט. יז האָט נַעֲמָן געזאָגט:
gezogt Naaman hot gevolt nisht hot er ober nemen tsu im tsu
said Na'aman has wanted not has he but take to him to

אויב דאָס נישט, זאָל , איך בעט דיך , געגעבן ווערן דײַן קנעכט
knecht dain vern gegebn dich bet ich zol nisht dos oib
servant your become given you(SG) entreat I shall not this if

ערד , די משׂא פֿון צוויי מוליאייזלען; וואָרעם דײַן קנעכט וועט מער נישט
nisht mer vet knecht dain vorem moileizlen tsvei fun mase di erd
not more will servant your for mules two of burden the earth

מאַכן בראַנדאָפּפֿער אָדער שלאַכטאָפּפֿער צו אַנדערע ג-טער נאָר בלויז
bloiz nor g-ter andere tsu shlachtopfer oder brandopfer machn
only but g-ds other to slaughter sacrifice or olah make

צו ה . יח פֿאַר דער דאָזיקער זאַך זאָל ה פֿאַרגעבן דײַן קנעכט:
knecht dain fargebn Hashem zol zach doziker der far Hashem tsu
servant your forgive Hashem shall thing this one the for Hashem to

, בוקן צו דאָרטן זיך רִמּוֹן פֿון הויז אין קומט האַר מײַן ווען
bukn tsu dortn zich Rimmon fun hoiz in kumt har main ven
bow down to there self Rimmon of temple in come master my when

the Bais Rimmon; when I bow down myself in the Bais Rimmon, Hashem pardon thy eved in this thing.

19 And he said unto him, Go in shalom. So he departed from him some distance.

20 But Geichazi, the na'ar Elishah the Ish HaElohim, said, Hinei, adoni hath spared Na'aman HaArami hazeh by not accepting at his hands that which he brought: but, as Hashem liveth, I will run after him, and take something of him.

21 So Geichazi pursued after Na'aman. And when Na'aman saw him running after him, he got down from the merkavah to meet him, and said, HaShalom *(is all well)*? 22 And he said, Shalom *(all is well)*. Adoni hath sent me, saying, Hinei, even now there came to me from har Ephrayim two ne'arim of the Bnei HaNevi'im; give them, now, a talent of kesef, and two changes of begadim.

23 And Na'aman said, Be content, take two talents. And he urged him, and bound two talents of kesef in two bags, with two changes of begadim, and laid

אוֹן עֶר אִיז אָנגעלעגט אויף מײַן האַנט, אוֹן אִיךְ וועל זִיךְ בוקן אין הויז
hoiz in bukn zich vel ich un hant main oif ongelent iz er un
temple in bow down self will I and hand my on leaning is he and

פֿוּן רִמּוֹן , ווען אִיךְ מוּז זִיךְ בוקן אין הויז פֿוּן רִמּוֹן , זאָל
zol Rimmon fun hoiz in bukn zich muz ich ven Rimmon fun
shall Rimmon of temple in bow down self must I when Rimmon of

ה פַֿארגעבן דײַן קנעכט אין דעם דאָזיקער זאַך . ט האָט ער צו אים
im tsu er hot zach doziker der in knecht dain fargebn Hashem
him to he has thing this one the in servant your forgive Hashem

געזאָגט: גיי בשלום . אוֹן ער איז אַוועקגעגאַנגען פֿוּן אים אַ שטרעק לאַנד.
land shtrek a im fun avekgegangen iz er un besholem gei gezogt
land stretch a him from went way is he and in peace go said

כ אוֹן גֵיחזי , דער יונג פֿוּן אֱלִישע דעם מאַן פֿוּן ג-ט, האָט
hot G-t fun man dem Elishah fun yung der Geichazi un
has G-d of man the Elishah of young man the Geichazi and

געזאָגט: אָט האָט מײַן האַר אָפּגעזאָגט דעם דאָזיקן נַעֲמָן דעם
dem Naaman dozikn dem opgezogt har main hot ot gezogt
the Na'aman this the declined master my has behold said

אַרַמי , אָנצונעמען פֿוּן זײַן האַנט דאָס וואָס ער האָט געבראַכט. אַזוי
azoi gebracht hot er vos dos hant zain fun ontsunemen Aramit
so brought has he which this hand his from accepting Arami

ווי ה לעבט, אַז איך מוז אים נאָכלויפֿן , אוֹן נעמען פֿוּן אים
im fun nemen un nochloifn im muz ich az lebt Hashem vi
him from take and run after him must I that lives Hashem as

עפּעס !
epes
something

כא אוֹן גֵיחזי האָט נאָכגעיאָגט נַעֲמָנען ; אוֹן ווי נַעֲמָן האָט
hot Naaman vi un Naamanen nochgeyogt hot Geichazi un
has Na'aman as and Na'aman pursued after has Geichazi and

געזען עמיצן לויפֿן נאָך אים, אַזוי איז ער אַראָפּגעשפּרונגען פֿוּן רײַטוואָגן
raitvogn fun aropgeshprungen er iz azoi im noch loifn emitsn gezen
chariot from got down he is so him after run someone seen

אים אַנטקעגן , אוֹן האָט געזאָגט: איז פֿריד ? כב האָט ער געזאָגט: פֿריד .
main frid gezogt er hot frid iz gezogt hot un antkegen im
my peace said he has peace is said has and to meet him

האַר האָט מיך געשיקט אַזוי צו זאָגן : אָט אַקאָרשט אַצונד זײַנען
zainen atsund akorsht ot zogn tsu azoi geshikt mich hot har
are now now behold say to so sent me has master

געקומען צו מיר צוויי יונגעלײַט פֿוּן דעם געבערג פֿוּן אפֿרים ,
Efrayim fun geberg dem fun yungelait tsvei mir tsu gekumen
Ephrayim of hill country the from young men two me to having come

פֿוּן די יונגע נבֿיאים . גיב פַֿאר זיי , איך בעט דיך , אַ צענטנער
tsentner a dich bet ich zei far gib neviim yunge di fun
talent a you(SG) entreat I them for give prophets young the of

זילבער און צוויי גאַנג קלײדער . כג האָט נַעֲמָן געזאָגט: באַווילן,
bavilik gezogt Naaman hot kleider gang tsvei un zilber
please said Na'aman has garments complete sets two and silver

נעם צוויי צענטנער. אוֹן ער איז צוגעשטאַנען צו אים, אוֹן האָט אײַנגעבונדן
aingebundn hot un im tsu tsugeshtanen iz er un tsentner tsvei nem
tied into has and him to urged is he and talents two take

צוויי צענטנער זילבער אין צוויי זעקלעך, אוֹן צוויי גאַנג קלײדער ,
kleider gang tsvei un zeklech tsvei in zilber tsentner tsvei
garments complete sets two and sacks two in silver talents two

them upon two of his ne'arim; and they bore them before him. [24] And when he came to a secluded spot, he took them from their yad, and put them away in the bais; and he let the anashim go, and they departed.

[25] But he went in, and stood before his adon. And Elishah said unto him, From where comest thou, Geichazi? And he said, Thy eved went nowhere. [26] And he said unto him, Went not mine lev *(spirit)* with thee, when the ish turned again from his merkavah to meet thee? Is it a time to receive kesef, and to receive begadim, and zeitim *(olive groves)*, and kramim, and tzon, and bakar, and avadim, and shefachot? [27] The tzara'at therefore of Na'aman shall make its deveykus unto thee, and unto thy zera l'olam. And he went out from his presence metzorah, like sheleg *(snow)*.

6 And the Bnei HaNevi'im said unto Elishah, Hinei now, the makom where we dwell with thee is too tzar *(cramped, crowded)* for us. [2] Let us go, now, unto the Yarden, and take from there every ish one korah *(beam)*, and let us build us a

אוּן געגעבן צוּ צוויי פֿוּן זײַנע יונגען , אוּן זיי האָבן עס געטראָגן אים
im getrogn es hobn zei un yungen zaine fun tsvei tsu gegebn un
it carried it have they and young his of two to given and

כד פַֿארויס . אוּן ווי ער איז געקומען צום בערגל, אַזוי האָט ער עס
es er hot azoi bergel tsum gekumen iz er vi un farois
it he has so hill to the having come is he as and ahead of

צוגענומען פֿוּן זייער האַנט, אוּן באַהאַלטן אין הויז ; אוּן ער האָט
hot er un hoiz in bahaltn un hant zeyer fun tsugenumen
has he and house in hidden and hand their from taken

אַוועקגעשיקט די מענטשן , אוּן זיי זײַנען אַוועקגעגאַנגען.
avekgegangen zainen zei un mentshn di avekgeshikt
went way are they and men the sent off

כה אוּן ער איז געקומען אוּן האָט זיך געשטעלט פֿאַר זײַן האַר .
har zain far geshtelt zich hot un gekumen iz er un
master his before stood self has and having come is he and

האָט אֱלישע צו אים געזאָגט: פֿוּן וואַנען , גֵיחזי ? האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot Geichazi vanen fun gezogt im tsu Elishah hot
said he has Geichazi whence from said him to Elishah has

כו דײַן קנעכט איז אין ערגעץ נישט געגאַנגען . האָט ער צו אים
im tsu er hot gegangen nisht ergets in iz knecht dain
him to he has having gone not anywhere in is servant your

געזאָגט: איז נישט מײַן האַרץ מיטגעגאַנגען ווען אַ מאַן האָט זיך
zich hot man a ven mitgegangen harts main nisht iz gezogt
self has man a when gone with heart my not is said

אומגעדרייט פֿוּן זײַן רײַטוואָגן דיר אַנטקעגן ? איז דאָס אַ צײַט
tsait a dos iz antkegen dir raitvogn zain fun umgedreit
time a this is to meet you(SG) chariot his from turned around

צו נעמען זילבער, אוּן נעמען קלײדער , אָדער אײלבערטגערטנער אוּן
un eilbertgertner oder kleider nemen un zilber nemen tsu
and olive gardens or garments take and silver take to

? דינסטן אוּן קנעכט אָדער, רינדער אָדער שאָף אוּן ווײַנגערטנער,
dinstn un knecht oder rinder un shof oder vaingertner
maid servants and servants or cattle and sheep or vineyards

כז דערום זאָל נַעֲמָנס צרעת זיך באַהעפֿטן אָן דיר אוּן אָן
on un dir on baheftn zich tsoraas Naamans zol derum
on and you(SG) on join self leprosy Na'aman's shall therefore

דײַן זאָמען אויף אייביק. אוּן ער איז אַרויסגעגאַנגען פֿוּן פֿאַר אים
im far fun aroisgegangen iz er un eibik oif zomen dain
him before from having come out is he and ever for seed your

מצוֹרע ווי שניי .
shnei vi Metsora
snow as leprous

ו אוּן די יונגע נבֿיאים האָבן געזאָגט צו אֱלישע . זע נאָר, דער
der nor ze Elishah tsu gezogt hobn neviim yunge di un
the now behold Elishah to said have prophets young the and

אָרט וווּ מיר זיצן פֿאַר דיר איז צו ענג פֿאַר אונדז.
undz far eng tsu iz dir far zitsn mir vu ort
us for cramped too is you(SG) before sit me where place

ב לאָמיר גיין ביזן יַרדן , אוּן לאָמיר נעמען פֿוּן דאָרטן איטלעכער
itlecher dortn fun nemen lomir un Yarden bizn gein lomir
each there from take let us and Yarden unto go let us

פֿון אונדז איין קלאָץ, אוּן לאָמיר אונדז דאָרטן מאַכן אַן אָרט צו ווויינען
voinen tsu ort an machn dortn undz lomir un klots ein undz fun
dwell to place a make there us let us and log one us of

דאָרטן. האָט ער געזאָגט: גייט. ג האָט איינער געזאָגט: באַווילק, איך בעט
bet ich bavilik gezogt einer hot geit gezogt er hot dortn
entreat I please said one has go said he has there

. דיך , און גיי מיט דיַינע קנעכט . האָט ער געזאָגט: איך וועל גיין
gein vel ich gezogt er hot knecht daine mit gei un dich
go will I said he has servants your with go and you(SG)

ד איז ער געגאַנגען מיט זיי , און זיי זיַינען געקומען
gekumen zainen zei un zei mit gegangen er iz
having come are they and them with having gone he is

צום יַרדן , און זיי האָבן אָפּגעהאַקט די ביימער. ה און עס
es un beimer di opgehakt hobn zei un Yarden tsum
it and trees the chopped down have they and Yarden to

איז געווען , ווי איינער וואַרפֿט אום אַ קלאָץ, אַזוי איז דער אייַזן
aizn der iz azoi klots a um vorft einer vi geven iz
iron the is so log a down throw one as having been is

אַרײַנגעפֿאַלן אין וואַסער, און ער האָט אויסגעשריען און געזאָגט: ווי ,
vei gezogt un oisgeshrien hot er un vaser in araingefaln
woe said and cried out has he and water in fell into

מײַן האַר , וואָרעם ער איז אַ געלִיענער. ו האָט דער מאַן פֿון ג-ט
G-t fun man der hot geliener a iz er vorem har main
G-d of man the has borrowed a is he because master my

געזאָגט: ווּ איז ער אַרײַנגעפֿאַלן? האָט ער אים געוויזן דעם אָרט ,
ort dem gevizn im er hot araingefaln er iz vu gezogt
place the shown him he has fell into he is where said

און ער האָט אָפּגעשניטן אַ העלצל, און האָט עס אַהין אַרײַנגעוואָרפֿן,
araingevorfn ahin es hot un heltsl a opgeshnitn hot er un
thrown into there it has and stick a cut has he and

און דער אייַזן איז אַרויפֿגעשוווּמען . ז און ער האָט געזאָגט: הייב
heib gezogt hot er un aroifgeshvumen iz aizn der un
pick said has he and made float is iron the and

דיר אים אַרויס; האָט ער אויסגעשטרעקט זיַין האַנט, און האָט אים
im hot un hant zain oisgeshtrekt er hot arois im dir
it has and hand his stretched out he has out it you(SG)

אַרויסגענומען .
aroisgenumen
taken

ח און דער מלך פֿון אַרם האָט געהאַלטן מלחמה אויף יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel oif milchome gehaltn hot Aram fun melech der un
and Yisroel on war waged has Aram of king the and

ער האָט אָפּגערעדט מיט זיַינע קנעכט , אַזוי צו זאָגן: אין יענעם און
un yenem in zogn tsu azoi knecht zaine mit opgeredt hot er
and that in say to so servants his with consulted has he

יענעם אָרט וועט זיַין מײַן לאַגערונג.
lagerung main zain vet ort yenem
camp my be will place that

ט האָט דער מאַן פֿון ג-ט געשיקט צו דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו
tsu azoi Yisroel fun melech dem tsu geshikt G-t fun man der hot
to so Yisroel of king the to sent G-d of man the has

זאָגן: היט זיך פֿאַרביַיצוגיין דעם דאָזיקן אָרט , וואָרעם אַהין לאָזן
lozn ahin vorem ort dozikn dem farbaitsugein zich hit zogn
let there for place this the pass through self beware say

זיך אַראָפּ די אַרַמים . י און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל האָט געשיקט צו
tsu geshikt hot Yisroel fun melech der un Aramim di arop zich
to sent has Yisroel of king the and Syrians the go down self

makom *(place, home)* there, where we may dwell. And he answered, Go, ye. [3] And one said, Be agreed, now, and go with thy avadim. And he answered, I will go. [4] So he went with them. And when they came to the Yarden, they cut down haetzim *(the trees, the wood)*. [5] But as one was felling the korah *(beam, i.e., tree)*, the barzel *(iron [axehead])* fell into the mayim; and he cried out, and said, Alas, adoni! For it was sha'ul *(being borrowed)*. [6] And the Ish HaElohim said, Where fell it? And he showed him the makom *(place)*. And he cut an etz *(piece of wood, stick)*, and cast it in there; and the barzel did float up to the surface. [7] Therefore said he, Take it out to thee. And he stretched out his yad, and took it.

[8] Then Melech Aram warred against Yisroel, and took counsel with his avadim, saying, In such and such makom shall be my chosen encampment places.

[9] And the Ish HaElohim sent unto Melech Yisroel, saying, Beware that thou be shomer not to pass this makom; for there come down Aram. [10] And Melech Yisroel sent to the makom

which the Ish HaElohim told him and warned him of, and he was watchful there, not just once nor twice.

11 Therefore the lev Melech Aram was over this matter much incensed; and he summoned his avadim, and said unto them, Will ye not show me who of us is [traitor] to Melech Yisroel? 12 And one of his avadim said, None, adoni HaMelech; but Elishah HaNavi that is in Yisroel, telleth Melech Yisroel the devarim that thou speakest in thy cheder mishkav *(bedroom)*. 13 And he said, Go and spy where he is, that I may send and take him captive. And it was told him, saying, Hinei, he is in Dotan. 14 Therefore sent he there susim, and merkavot, and a strong army contingent; and they came by lailah, and surrounded the ir. 15 And when the mesharet *(minister, servant)* of the Ish HaElohim was risen early, and went forth, hinei, an army surrounded the ir with susim and merkavot. And his na'ar said unto him, Alas, adoni! What shall we do? 16 And he answered, Fear not; for they that be with us are rabbim *(many)* more than they that be with them.

דעם אָרט וואָס דער מאַן פֿון ג-ט האָט אים געזאָגט און אים געוואָרנט;
gevornt im un gezogt im hot G-t fun man der vos ort dem
warned him and told him has G-d of man the which place the

און ער האָט זיך דאָרטן אויסגעהיט נישט איין מאָל און נישט צוויי מאָל .
mol tsvei nisht un mol ein nisht oisgehit dortn zich hot er un
times two not and time one not guarded there self has he and

יא איז אויפֿגערודערט געווָארן דאָס האַרץ פֿון דעם מלך פֿון אֲרָם
Aram fun melech dem fun harts dos gevorn oifgerudert iz
Aram of king the of heart this having become enraged over is

איבער דער דאָזיקער זאַך , און ער האָט געפֿרופֿן זיינע קנעכט , און האָט צו
tsu hot un knecht zaine gerufn hot er un zach doziker der iber
to has and servants his called has he and thing this one the over

זיי געזאָגט: קענט איר מיר נישט זאָגן , ווער פֿון אונדזערע איז מיט דעם
dem mit iz undzere fun ver zogn nisht mir ir kent gezogt zei
the with is ours of who tell not me you can said them

מלך פֿון ישְׂרָאֵל? יב האָט איינער פֿון זיינע קנעכט געזאָגט: ניין , מײַן
main nein gezogt knecht zaine fun einer hot Yisroel fun melech
my no said servants his of one has Yisroel of king

האַר מלך , ניײַערט אֱלישע דער נבֿיא וואָס אין ישְׂרָאֵל דערציילט דעם
dem dertseilt Yisroel in vos novi der Elishah naiert melech har
the tells Yisroel in which prophet the Elishah but king master

מלך פֿון ישְׂרָאֵל די ריידט וואָס דו רעדסט אין דײַן שלאָפֿקאַמער.
shlofkamer dain in redst du vos reid di Yisroel fun melech
bedroom your in speak you which words the Yisroel of king

יג האָט ער געזאָגט: גייט און זעט וווּ ער איז, און איך וועל שיקן און וועל
vel un shikn vel ich un iz er vu zet un geit gezogt er hot
will and send will I and is he where see and go said he has

אים נעמען . איז אים אָנגעזאָגט געוואָרן , אַזוי צו זאָגן : ער איז אין
in iz er zogn tsu azoi gevorn ongezogt im iz nemen im
in is he say to so having become told him is take him

דוֹתָן . יד און ער האָט געשיקט אַהין פֿערד און רײַטוועגן און אַ גרויסן
groisn a un raitvegn un ferd ahin geshikt hot er un Dotan
great a and chariots and horses there sent has he and Dotan

חיל , און זיי זײַנען געקומען ביי נאַכט, און האָבן אַרומגערינגלט די
di arumgeringlt hobn un nacht bai gekumen zainen zei un cheil
the surrounded have and night by having come are they and host

שטאָט. טו און דער משרת פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט האָט זיך געפֿעדערט
gefedert zich hot G-t fun man dem fun meshores der un shtot
rose early self has G-d of man the of attendant the and city

אויפֿצושטיין, און ער איז אַרויסגעגאַנגען, ערשט אַ חיל רינגלט אַרום
arum ringlt cheil a ersht aroisgegangen iz er un oiftsushtein
round winds around host a behold gone out is he and get up

די שטאָט, מיט פֿערד און רײַטוועגן. האָט זײַן יונג צו אים געזאָגט:
gezogt im tsu yung zain hot raitvegn un ferd mit shtot di
said him to young man his has chariots and horses with city the

ווויי , מײַן האַר , וואָס זאָלן מיר טאָן? טז האָט ער געזאָגט: זאָלסט
zolst gezogt er hot ton mir zoln vos har main vei
you(SG) shall said he has do we shall what master my Alas

נישט מורא האָבן; וואָרעם די וואָס מיט אונדז זײַנען מער ווי
vi mer zainen undz mit vos di vorem hobn moire nisht
than more are us with which the ones for have fear not

די וואָס מיט זיי .
zei mit vos di
them with which the ones

יז און אֱלישע האָט מתפלל געווען און האָט געזאָגט: ה
Hashem gezogt hot un geven mispalel hot Elishah un
Hashem said has and having been prayed has Elishah and

עפֶן , איך בעט דיך , זיַינע אויגן, און זאָל ער זען. האָט ג-ט געעפֶנט
geefent G-t hot zen er zol un oign zaine dich bet ich efen
opened G-d has see he may and eyes his you(SG) entreat I open

די אויגן פֶון דעם יונג , און ער האָט געזען , ערשט דער באַרג
barg der ersht gezen hot er un yung dem fun oign di
mountain the behold seen has he and young man the of eyes the

איז פֿול מיט פֶערד און רייַטוועגן פַֿייַערדיקע רונד אַרום אֱלישען .
Elishahen arum rund faierdike raitvegn un ferd mit ful iz
Elishah round around fiery chariots and horses with full is

יח און ווי זיי האָבן אַראָפּגענידערט צו אים, אַזוי האָט אֱלישע מתפלל
mispalel Elishah hot azoi im tsu aropgenidert hobn zei vi un
praying Elishah has so him to gone down have they when and

געווען צו ה , און האָט געזאָגט: שלאָג, איך בעט דיך ,
dich bet ich shlog gezogt hot un Hashem tsu geven
you(SG) entreat I strike said has and Hashem to having been

דאָס דאָזיקע פֶֿאָלק מיט בלינדקייט. האָט ער זיי געשלאָגן מיט בלינדקייט,
blindkeit mit geshlogn zei er hot blindkeit mit folk dozike dos
blindness with struck them he has blindness with people this the

אַזוי ווי דאָס וואָרט פֶון אֱלישען . יט און אֱלישע האָט צו זיי
zei tsu hot Elishah un Elishahen fun vort dos vi azoi
them to has Elishah and Elishah of word this as according to

געזאָגט: נישט דאָס איז דער וועג, און נישט דאָס איז די שטאָט. גייט מיר נאָך
noch mir geit shtot di iz dos nisht un veg der iz dos nisht gezogt
after me go city the is this not and way the is this not said

און איך וועל אייַך פֿירן צו דעם מאַן וואָס איר זוכט . און ער האָט זיי
zei hot er un zucht ir vos man dem tsu firn aich vel ich un
them has he and seek you which man the to lead you will I and

אַוועקגעפֿירט קיין שומרון .
Shomron kein avekgefirt
Shomron to led away

כ און עס איז געווען , ווי זיי זיַינען געקומען קיין שומרון ,
Shomron kein gekumen zainen zei vi geven iz es un
Shomron to having come are they as having been is it and

אַזוי האָט אֱלישע געזאָגט: ה , עפֶן די אויגן פֶון די דאָזיקע,
dozike di fun oign di efen Hashem gezogt Elishah hot azoi
these the of eyes the open Hashem said Elishah has so

זיי זאָלן זען. האָט ה געעפֶנט זייערע אויגן, און זיי האָבן
hobn zei un oign zeyere geefent Hashem hot zen zoln zei
have they and eyes their opened Hashem has see shall they

געזען , ערשט זיי זיַינען אין מיטן שומרון . כא און דער מלך פֶון
fun melech der un Shomron mitn in zainen zei ersht gezen
of king the and Shomron midst in are they behold seen

ישׂראֵל האָט געזאָגט צו אֱלישען , ווען ער האָט זיי געזען: זאָל
zol gezen zei hot er ven Elishahen tsu gezogt hot Yisroel
shall seen them has he when Elishah to said has Yisroel

איך דערשלאָגן? זאָל איך דערשלאָגן, מײַן פֿאָטער? כב האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot foter main dershlogn ich zol dershlogn ich
said he has father my kill I shall kill I

זאָלסט נישט דערשלאָגן. צי די וואָס דו האָסט
host du vos di tsi dershlogn nisht zolst
have you which the ones yes? no? kill not you(SG) shall

17 And Elishah davened, and said, Hashem, now, open his eyes, that he may see. And Hashem opened the eyes of the na'ar and he saw; and, hinei, the har was full of susim and merkavot of eish all around Elishah.

18 And when they made their descent unto him, Elishah davened unto Hashem, and said, Strike now hagoy hazeh, with blindness. And He struck them with blindness according to the davar Elishah. 19 And Elishah said unto them, This is not the derech, neither is this the ir; follow me, and I will lead you to the ish whom ye seek. But he led them to Shomron.

20 And it came to pass, when they were come into Shomron, that Elishah said, Hashem, open the eyes of these, that they may see. And Hashem opened their eyes, and they saw; and, hinei, they were in the midst of Shomron. 21 And Melech Yisroel said unto Elishah, when he saw them, Avi, shall I strike them? Shall I strike them? 22 And he answered, Thou shalt not strike them; wouldest thou strike those whom

דערשלאָגסט גענַאַנגען מיט דיין שוועָרד און מיט דיַין בויגן
dershlogst boign dain mit un shverd dain mit gefangen
would you strike down bow your with and sword your with captured

דאָס? שטעל פַּאַר זיי ברויט און וואַסער, און זאָלן זיי עסן און
un esen zei zoln un vaser un broit zei far shtel dos
and eat they shall and water and bread them before set this

טרינקען, און גיין צו זייער האַר .
har zeyer tsu gein un trinken
master their to go and to drink

כג האָט ער זיי געמאַכט אַ גרויסן מאָלצייַט און זיי האָבן געגעסן
gegesn hobn zei un moltsait groisn a gemacht zei er hot
eaten have they and feast great a made them he has

זיַינען, און ער האָט זיי אַוועקגעשיקט, און זיי זיַינען
zainen zei un avekgeshikt zei hot er un getrunken un
are they and sent off them has he and drank and

אַוועקגעגאַנגען צו זייער האַר . און די באַנדעס פֿון אֲרָם
Aram fun bandes di un har zeyer tsu avekgegangen
Aram of bands of raiders the and master their to went way

זיַינען מער ווידער נישט געקומען אין לַאַנד פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun land in gekumen nisht vider mer zainen
Yisroel of land in having come not again more are

כד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט בֶּן-הֲדַד דער מלך פֿון
fun melech der Ben-Hadad hot dem noch geven iz es un
of king the Ben-Hadad has this after having been is it and

אֲרָם אייַנגעזאַמלט זיין גאַנצן חיל , און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען און האָט
hot un aroifgegangen iz er un cheil gantsn zain aingezamlt Aram
has and having gone up is he and host entire his gathered Aram

געלעגערט אויף שומרון . כה און עס איז געווארן אַ גרויסער הונגער
hunger groiser a gevorn iz es un Shomron oif gelegert
famine greater a having become is it and Shomron on besieged

אין שומרון , בעת-אָט זיי האָבן געלעגערט אויף איר, ביז אַ קאָפּ פֿון אַן
an fun kop a biz ir oif gelegert hobn zei beeis-ot Shomron in
a of head a until it on besieged have they behold Shomron in

אייזל איז געווען אַכציק זילבערסטיק און אַ פֿערטל קַב
kav fertl a un zilberstik achtsik geven iz eizl
kab one-fourth a and shekels of silver eighty having been is donkey

טויבנמיסט פֿינף זילבערסטיק . כו און עס איז געווען , ווי דער מלך
melech der vi geven iz es un zilberstik finf toibnmist
king the as having been is it and shekels of silver five dove's dung

פֿון יִשְׂרָאֵל איז פַֿאַרביַיגעגאַנגען אויף דער מויער, האָט אַ פֿרוי געשריען
geshrien froi a hot moier der oif farbaigegangen iz Yisroel fun
cried woman a has wall the on passing by is Yisroel of

צו אים, אַזוי צו זאָגן: העלף, מיַין האַר מלך . כז האָט ער געזאָגט: אַז
az gezogt er hot melech har main helf zogn tsu azoi im tsu
if said he has king master my help say to so him to

ה העלפֿט דיר נישט, פֿון וואַנען זאָל איך דיר העלפֿן? פֿון
fun helfn dir ich zol vanen fun nisht dir helft Hashem
from save you(SG) I shall whence from not you(SG) save Hashem

דרעש-שייַער צי פֿון קעלטער ? כח און דער מלך האָט צו איר געזאָגט:
gezogt ir tsu hot melech der un kelter fun tsi dresh-shaier
said her to has king the and winepress from or threshing floor

וואָס איז דיר ? האָט זי געזאָגט: די דאָזיקע פֿרוי האָט צו מיר
mir tsu hot froi dozike di gezogt zi hot dir iz vos
me to has woman this the said she has you(SG) is which

thou hast taken captive with thy cherev and with thy keshet? Set lechem and mayim before them, that they may eat and drink, and go back to adoneihem.

23 And he prepared kerah gedolah *(a great meal)* for them; and when they finished eating and drinking, he sent them away, and they went to adoneihem. So the raiding parties of Aram *(Syria)* came no more into Eretz Yisroel.

24 And it came to pass after this, that Ben-Hadad Melech Aram gathered all his machaneh, and went up, and laid siege to Shomron. 25 And there was a ra'av gadol in Shomron; and, hinei, they laid siege to it, until a rosh chamor was sold for fourscore pieces of kesef, and a quarter of a kav of dove's dung for five pieces of kesef. 26 And as Melech Yisroel was passing by upon the chomah *(wall)*, there cried out an isha unto him, saying, Hoshi'a *(save)*, adoni HaMelech! 27 And he said, If Hashem saves thee not, from where can I save thee? From the goren *(threshing floor)* or from the yekev *(wine press)*? 28 And HaMelech said unto her,

What troubleth thee? And she answered, This isha said unto me, Give thy ben, that we may eat him hayom *(today)*, and we will eat beni *(my son)* machar *(tomorrow)*. [29] So we cooked beni *(my son)*, and did eat him; and I said unto her on the yom ha'acher *(the day after)*, Give thy ben, that we may eat him; and she hath hid her ben.

[30] And it came to pass, when HaMelech heard the divrei haisha, that he tore his begadim; and he passed by upon the chomah, and the people looked, and, hinei, he had, underneath, sackcloth upon his basar. [31] Then he said, Elohim do so and more also to me, if the rosh Elishah Ben Shaphat shall remain on him hayom *(today)*.

[32] But Elishah sat in his bais, and the Zekenim sat with him; and he sent an ish ahead of him; but before the malach came to him, he said to the Zekenim, See ye how this ben hameratze'ach *(son of a murderer)* hath sent to cut off mine rosh? Look, when the malach cometh, shut the delet *(door)*, and hold him shut out by the delet; is not the sound of the raglei adonav behind him?

געזאָגט: גיב אַהער דיין זון , און מיר וועלן אים הײַנט אויפֿעסן, און מײַן
main un oifesn haint im veln mir un zun dain aher gib gezogt
my and eat today him will we and son your here give said

זון וועלן מיר אויפֿעסן מאָרגן . כט האָבן מיר אָפּגעקאָכט מײַן זון , און מיר
mir un zun main opgekocht mir hobn morgn oifesn mir veln zun
we and son my boiled we have next day eat we will son

האָבן אים אויפֿגעגעסן; און אַז איך האָב צו איר געזאָגט אויפֿן אַנדערן טאָג:
tog andern oifn gezogt ir tsu hob ich az un oifgegesn im hobn
day another on said her to have I when and devoured him have

גיב אַהער דיין זון , און מיר וועלן אים אויפֿעסן, האָט זי באַהאַלטן איר זון .
zun ir bahaltn zi hot oifesn im veln mir un zun dain aher gib
son her hidden she has eat him will we and son your here give

ל און עס איז געווען , ווי דער מלך האָט געהערט די ווערטער
verter di gehert hot melech der vi geven iz es un
words the heard has king the when having been is it and

פֿון דער פֿרוי , אַזוי האָט ער צעריסן זיינע קלײדער , בעת ער איז
iz er beeis kleider zaine tserisn er hot azoi froi der fun
is he while garments his torn he has so woman the of

פֿאַרביַגעגאַנגען אויף דער מויער, און דאָס פֿאָלק האָט געזען , ערשט
ersht gezen hot folk dos un moier der oif farbaigegangen
behold seen has people this and wall the on passing by

זאַק איז אויף זיין לײַב פֿון אונטן . לא און ער האָט געזאָגט: זאָל
zol gezogt hot er un unten fun laib zain oif iz zak
shall said has he and beneath from body his on is sackcloth

מיר אלקים טאָן אזוי און נאָך מער , אויב דער קאָפּ פֿון אֱלישע דעם זון
zun dem Elishah fun kop der oib mer noch un azoi ton Elokim mir
son the Elishah of head the if more after and so do G-d me

פֿון שָׁפָט וועט בלײַבן אויף אים הײַנט!
haint im oif blaibn vet Shiftan fun
today him on remain will Shaphat of

לב און אֱלישע איז געזעסן אין זיין הויז , און די עלטסטע זיינען
zainen eltste di un hoiz zain in gezesn iz Elishah un
are elders the and house his in sitting is Elishah and

געזעסן מיט אים. און האָט געשיקט פֿון זיך אַ מאַן. אָבער איידער דער
der eider ober man a zich fun geshikt hot un im mit gezesn
the before but man a self from sent has and him with sitting

שליח איז אָנגעקומען צו אים, האָט ער געזאָגט צו די עלטסטע:
eltste di tsu gezogt er hot im tsu ongekumen iz sheliech
elders the to said he has him to arrived is messenger

איר זעט ווי דער דאָזיקער זון פֿון דעם רוצֵח שיקט אַראָפּצונעמען
aroptsunemen shikt retseyech dem fun zun doziker der vi zet ir
to take away send murderer the of son this one the how see you

מײַן קאָפּ? זעט, ווי דער שליח קומט, פֿאַרשליסט די טיר , און
un tir di farshlist kumt sheliech der vi zet kop main
and door the shut come messenger the when look head my

איר זאָלט זיך אָנשפּאַרן אָן דער טיר אַקעגן אים. פֿאַר וואָר , דער
der vor far im akegn tir der on onshparn zich zolt ir
the surely for him against door the on push against self shall you

שאָרך פֿון זײַן האַרס פֿיס איז הינטער אים.
im hinter iz fis hars zain fun shorch
him behind is feet master's his of sound

לג ווי ער רעדט נאָך מיט זיי , ערשט דער שליח נידערט
vi er redt noch mit zei ersht der sheliech nidert
when he speaks yet with them , behold the messenger descend

אַראָפּ צו אים . און האָט געזאָגט: זע , דאָס דאָזיקע בייז איז פֿון
tsu arop im un hot gezogt ze dos dozike beiz iz fun
to down him . and has said behold , this the evil is from

ה ; וואָס קען איך נאָך האָפֿן פֿון ה ?
Hashem fun hofn noch ich ken vos Hashem
Hashem of wait yet I can which Hashem

ז האָט אֱלישע געזאָגט: הערט דאָס וואָרט פֿון ה : אַזוי האָט
hot azoi Hashem fun vort dos hert gezogt Elishah hot
has so Hashem of word this hear said Elishah has

ה געזאָגט: מאָרגן אין דער צייַט וועט אַ סְאָה זעמלמעל זיין
zain zemelmel seah a vet tsait der in morgn gezogt Hashem
be fine flour seah a will time the in tomorrow said Hashem

פֿאַר אַ שקל , און צוויי סְאָה גערשטן פֿאַר אַ שקל , אין דעם מויער פֿון
fun moier dem in shekl a far gershtn seah tsvei un shekl a far
of wall the in shekel a for barley seahs two and shekel a for

שומרון .
Shomron
Shomron

ב האָט דער הויפּטמאַן וואָס דער מלך איז געווען אָנגעלענט אויף
oif ongelent geven iz melech der vos hoiptman der hot
on leaned having been is king the which head man the has

זיין האַנט געזאָגט פֿאַרט דעם מאַן פֿון ג-ט, און האָט געזאָגט: אַפֿילו ה
Hashem afile gezogt hot un G-t fun man dem geentfert hant zain
Hashem even said has and G-d of man the answered hand his

זאָל מאַכן פֿענצטער אין הימל , קען דען דאָזיקע זאַך געשען ? האָט
hot geshen zach dozike den ken himel in fentster machn zol
has happen thing this then can heaven in window make should

ער געזאָגט: אָט וועסטו זען מיט דיַינע אויגן, אָבער עסן דערפֿון
er gezogt ot vestu zen mit daine oign ober esen derfun
he said behold will you(sg) see with your eyes but eat thereof

נישט .
nisht
not

ג און פֿיר מענטשן מצוֹרָעים , זיַינען געווען בײַם אַיַינגאַנג
un fir mentshn metsoiroim zainen geven baim aingang
and four men leprous are having been at entrance

פֿון טויער; האָבן זיי געזאָגט איינער צום אַנדערן : וואָס זיצן מיר דאָ
fun toier; hobn zei gezogt einer tsum andern vos zitsn mir do
of gate have they said one to another which sit we here

ביז מיר וועלן שטאַרבן? ד זאָלן מיר זאָגן : מיר וועלן אַרײַנגיין אין שטאָט,
biz mir veln shtarbn? zoln mir zogn : mir veln araingein in shtot,
until we will die shall we say we will enter in city

איז דער הונגער אין שטאָט, און מיר וועלן דאָרטן שטאַרבן; און אויב מיר
iz der hunger in shtot, un mir veln dortn shtarbn; un oib mir
is the famine in city and we will there die and if we

וועלן דאָ זיצן , וועלן מיר אויך שטאַרבן. דערום קומט אַצונד און
veln do zitsn , veln mir oich shtarbn. derum kumt atsund un
will here sit we will also die . therefore come now and

---

33 And while he yet was speaking with them, hinei, the malach *(messenger)* came down unto him; and he said, Hinei, this ra'ah *(evil, disaster)* is from Hashem; what hope can I have from Hashem?

7 Then Elishah said, Hear ye the Devar Hashem; Thus saith Hashem, Machar *(tomorrow)* about this time shall a se'ah of solet *(fine flour)* be sold for a shekel, and two seahs of se'orim for a shekel, at the Sha'ar Shomron.

2 Then an officer on whose arm HaMelech leaned answered the Ish HaElohim, and said, Hinei, even if Hashem would make windows in Shomayim, could this thing happen? And he said, Thou shalt see it with thine eyes, but shalt not eat thereof.

3 And there were arba'ah anashim that were metzora'im at the petach haSha'ar *(city gate)*; and they said one to another, Why sit we here until we die? 4 If we say, We will enter into the Ir, then the ra'av *(famine)* is in the Ir, and we shall die there; and if we sit still here, we die also. Now therefore come, and let us throw ourselves unto the Machaneh Aram *(Syrian Camp)*; if they spare

לאָמיר צופֿאַלן צו דעם לאַגער פֿון אַרָם ; אויב זיי וועלן אונדז לאָזן
lozn undz veln zei oib Aram fun lager dem tsu tsufaln lomir
let us will they if Aram of camp the to surrender let us

לעבן, וועלן מיר לעבן, און אויב זיי וועלן אונדז טייטן, וועלן מיר שטאַרבן.
shtarbn mir veln teitn undz veln zei oib un lebn mir veln lebn
die we will kill us will they if and live we will live

ה זיַינען זיי אויפֿגעשטאַנען אין אָוונט צו גיין צו דעם לאַגער פֿון
fun lager dem tsu gein tsu ovnt in oifgeshtanen zei zainen
of camp the to go to evening in arose they are

אַרָם , און זיי זיַינען געקומען צום עק לאַגער פֿון אַרָם , ערשט
ersht Aram fun lager ek tsum gekumen zainen zei un Aram
behold Aram of camp end to having come are they and Aram

דאָרטן איז קיין מענטש נישטאָ. ו וואָרעם אֲדֹנָי האָט געמאַכט הערן
hern gemacht hot Adonoi vorem nishto mentsh kein iz dortn
hear made has Adonoi because not man any is there

אין דעם לאַגער פֿון אַרָם אַ ליאַרעם פֿון רייַטווועגן, און אַ ליאַרעם פֿון
fun liarem a un raitvegn fun liarem a Aram fun lager dem in
of uproar an and chariots of uproar an Aram of camp the in

פֿערד , אַ ליאַרעם פֿון אַ גרויסן חיל , און זיי האָבן געזאָגט איינער
einer gezogt hobn zei un cheil groisn a fun liarem a ferd
one said have they and host great a of uproar an horses

צום אַנדערן : זע , דער מלך פֿון ישׂראֵל האָט אָנגעדונגען אויף
oif ongedungen hot Yisroel fun melech der ze andern tsum
against hired has Yisroel of king the behold another to

אונדז די מלכים פֿון די חִתִּים , און די מלכים פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun mlochim di un Chetim di fun mlochim di undz
Egypt of kings the and Chittim the of kings the us

צו קומען אויף אונדז. ז און זיי זיַינען אויפֿגעשטאַנען און זיַינען
zainen un oifgeshtanen zainen zei un undz oif kumen tsu
are and arose are they and us against come to

אַנטלאָפֿן אין אָוונט , און האָבן איבערגעלאָזט זייערע געצעלטן, און זייערע
zeyere un getseltn zeyere ibergelozt hobn un ovnt in antlofn
their and tents their left behind have and evening in fled

פֿערד און זייערע אייזלען , דעם לאַגער אַזוי ווי ער איז, און זיַינען
zainen un iz er vi azoi lager dem eizlen zeyere un ferd
are and is it as just camp the donkeys their and horses

אַנטלאָפֿן אום זייער לעבן.
lebn zeyer um antlofn
lives their for fled

ח און די דאָזיקע מצוֹרָעִים זיַינען געקומען צום עק לאַגער, און
un lager ek tsum gekumen zainen metsoiroim dozike di un
and camp end to having come are leprous these the and

זיַינען אַרײַנגעגאַנגען אין איין געצעלט, און האָבן געגעסן און געטרונקען,
getrunken un gegesn hobn un getselt ein in araingegangen zainen
drank and eaten have and tent one in went are

און אַרויסגעטראָגן פֿון דאָרטן זילבער און גאָלד, און בגדים , און זיי
zei un begadim un gold un zilber dortn fun aroisgetrogn un
they and garments and gold and silver there from brought out and

זיַינען געגאַנגען און האָבן באַהאַלטן; און זיי זיַינען צוריקגעקומען
tsurikgekumen zainen zei un bahaltn hobn un gegangen zainen
returned are they and hidden have and having gone are

[5] And they rose up at neshef *(twilight, dusk)* to go unto the Machaneh Aram; and when they were come to the edge of the Machaneh Aram, hinei, there was no ish there. [6] For Adonoi had made the Machaneh Aram to hear a noise of chariots and a noise of susim, even the noise of a chayil gadol *(a great army)*; and they said one to another, Hinei, the Melech Yisroel hath hired against us the Melachim of the Chittim, and the Melachim of the Mitzrayim, to come upon us. [7] Therefore they arose and fled in the neshef *(twilight)*, and left their ohalim, and their susim, and their chamorim, even the Machaneh just as it was, and fled for their nefesh.

[8] And when these metzora'im came to the edge of the Machaneh, they went into one ohel, and did eat and drink, and carried from there kesef, and zahav, and begadim, and went off and hid it; and came back, and entered into another ohel, and carried from there also, and went and hid it.

us alive, we shall live; and if they kill us, we shall die.

אוּן זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אין אַן אַנדער געצעלט, אוּן האָבן אַרויסגעטראָגן
aroisgetrogn hobn un getselt ander an in araingegangen zainen un
brought out have and tent other an in went are and

פֿון דאָרטן, אוּן זײַנען געגאַנגען אוּן האָבן באַהאַלטן.
bahaltn hobn un gegangen zainen un dortn fun
hidden have and having gone are and there from

[9] Then they said one to another, We do not right; this day is a Yom Besorah, and we hold our peace; if we tarry till ohr haboker, some avon *(punishment for being sinful)* will overtake us; now therefore come, that we may go and tell the Bais HaMelech.

ט אוּן זיי האָבן געזאָגט איינער צום אַנדערן: מיר טוען נישט רעכט;
recht nisht tuen mir andern tsum einer gezogt hobn zei un
right not do we another to one said have they and

הײַנטיקער טאָג איז אַ טאָג פֿון בשׂורה , אוּן מיר שווײַגן . אַז מיר
mir az shvaign mir un besoire fun tog a iz tog haintiker
we if are silent we and good news of day a is day today's

ווועלן וואַרטן ביז ליכט פֿון פֿרימאָרגן, ווועט אונדז טרעפֿן אַ שטראָף .
shtrof a trefn undz vet frimorgn fun licht biz vartn veln
punishment a befall us will morning of light until wait will

דערום קומט אַצונד , אוּן לאָמיר אַרײַנגיין אוּן דערציילן אין הויז פֿון
fun hoiz in dertseiln un araingein lomir un atsund kumt derum
of house in tell and enter let us and now come therefore

מלך .
melech
king

[10] So they came and called unto the Sho'er HaIr *(Gatekeeper of the City)*; and they told them, saying, We came to the Machaneh Aram, and, hinei, there was no ish there, neither voice of adam, but susim tied, and chamor tied, and the ohalim just as they were.

י זײַנען זיי געגאַנגען אוּן האָבן גערופֿן צו די טויערלײַט פֿון שטאָט,
shtot fun toierlait di tsu gerufn hobn un gegangen zei zainen
city of gatekeepers the to called have and having gone they are

אוּן זיי האָבן דערציילט, אַזוי צו זאָגן: מיר זײַנען געקומען אין
in gekumen zainen mir zogn tsu azoi dertseilt zei hobn zei un
in having come are we say to so told them have they and

לאַגער פֿון אַרָם , ערשט דאָרטן איז נישטאָ קיין מאַן אוּן קיין קוֹל
fun kol kein un man kein nishto iz dortn ersht Aram fun lager
of sound any and man any not is there behold Aram of camp

אַ מענטשן ; נאָר די פֿערד זײַנען צוגעבונדן , אוּן די אייזלען זײַנען
zainen eizlen di un tsugebundn zainen ferd di nor mentshn a
are donkeys the and bound are horses the only man a

צוגעבונדן , אוּן די געצעלטן אַזוי ווי זיי זײַנען געווען .
geven zainen zei vi azoi getseltn di un tsugebundn
having been are they as just tents the and tied

[11] And he called the sho'arim *(gatekeepers)*; and they told it to the Bais HaMelech within. [12] And HaMelech arose in the lailah, and said unto his avadim, I will now show you what the Syrians have done to us. They know that we are starved by famine; therefore are they gone out of the Machaneh to hide themselves in the sadeh, saying, When they come out of the Ir, we shall catch

יא האָבן די טויערלײַט גערופֿן , אוּן מע האָט אָנגעזאָגט אינעווייניק
ineveinik ongezogt hot me un gerufn toierlait di hobn
inside told has one and called out gatekeepers the have

אין מלכס הויז . יב איז דער מלך אויפֿגעשטאַנען אין דער נאַכט, אוּן
un nacht der in oifgeshtanen melech der iz hoiz melechs in
and night the in arose king the is house king's in

ער האָט געזאָגט צו זײַנע קנעכט : לאָמיר אײַך זאָגן וואָס די אַרָמים
Aramim di vos zogn aich lomir knecht zaine tsu gezogt hot er
Syrians the what tell you let's servants his to said has he

אונדז האָבן דאָ געטאָן: זיי ווייסן אַז מיר זײַנען הונגעריקע, דערום
derum hungerike zainen mir az veisn zei geton do hobn undz
therefore hungry are we that know they done here have us

זײַנען זיי אַרויסגעגאַנגען פֿון לאַגער זיך צו באַהאַלטן אין פֿעלד,
feld in bahaltn tsu zich lager fun aroisgegangen zei zainen
field in hide to self camp from having come out they are

them chayyim *(alive)*, and get into the Ir.

אַזוי צו זאָגן: ווי זיי וועלן אַרויסגיין פֿון שטאָט, אַזוי וועלן מיר זיי
zei mir veln azoi shtot fun aroisgein veln zei vi zogn tsu azoi
them we will so city from go out will they when say to so

כאַפֿן לעבעדיקערהייט, און מיר וועלן אַריַינגיין אין שטאָט.
shtot in araingein veln mir un lebedikerheit chapn
city in enter will we and alive catch

13 And one of his avadim answered and said, Let some of the men take, now, five of the remaining susim left; behold, they will be like kol hamon Yisroel *(the whole multitude of Yisroel)* that still survives; they are like the kol hamon Yisroel that has perished already. Let us send and find out.

יג האָט זיך אָנגערופֿן איינער פֿון זיַינע קנעכט און האָט געזאָגט:
gezogt hot un knecht zaine fun einer ongerufn zich hot
said has and servants his of one responded self has

טאָ זאָל מען, איך בעט דיך, נעמען פֿינף פֿון די געבליבענע
geblibene di fun finf nemen dich bet ich men zol to
remaining the of five take you(SG) entreat I one shall then

פֿערד וואָס זיַינען דאָ געבליבן – זיי זיַינען דאָך אַזוי ווי דער גאַנצער
gantser der vi azoi doch zainen zei geblibn do zainen vos ferd
whole the as like just are they left here are which horses

המון פֿון ישׂראל וואָס גייען אויס – און לאָמיר שיקן און זען.
zen un shikn lomir un ois geyen vos Yisroel fun hamon
see and send let us and out go which Yisroel of multitude

14 They took therefore two chariots of susim; and HaMelech sent after the Machaneh Aram, saying, Go and find out.

יד האָבן זיי גענומען צוויי רײַטוועגן מיט פֿערד, און דער מלך האָט
hot melech der un ferd mit raitvegn tsvei genumen zei hobn
has king the and horses with chariots two taken they have

זיי געשיקט נאָך דעם חיל פֿון אַרם, אַזוי צו זאָגן: גייט און זעט.
zet un geit zogn tsu azoi Aram fun cheil dem noch geshikt zei
see and go say to so Aram of host the after sent them

15 And they went after them as far as Yarden; and, hinei, all the derech was full of begadim and kelim, which the Syrians had cast off in their haste. And the malachim returned, and told the Melech. 16 And the people went out, and plundered the Machaneh Aram. So a se'ah of solet *(fine flour)* was sold for a shekel, and two seahs of se'orim for a shekel, according to the Devar Hashem.

טו זיַינען זיי געגאַנגען נאָך זיי ביזן ירדן; ערשט דער
der ersht Yarden bizn zei noch gegangen zei zainen
the behold Yarden unto them after having gone they are

גאַנצער וועג איז פֿול מיט בגדים און זאַכן וואָס די אַרַמים
Aramim di vos zachn un begadim mit ful iz veg gantser
Syrians the which things and garments with full is way whole

האָבן אַוועקגעוואָרפֿן אין זייער אײַלעניש. האָבן די שלוחים זיך
zich shluchim di hobn ailenish zeyer in avekgevorfen hobn
selves messengers the have haste their in cast off have

אומגעקערט, און האָבן דערציילט דעם מלך. טז איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz melech dem dertseilt hobn un umgekert
having come out is king the told have and returned

דאָס גאַנצע פֿאָלק און זיי האָבן אויסגעראובט דעם לאַגער פֿון אַרם;
Aram fun lager dem oisgeroibt hobn zei un folk gantse dos
Aram of camp the looted have they and people whole this

און אַ סאָה זעמלמעל איז געווען פֿאַר אַ שקל, און צוויי סאָה
seah tsvei un shekl a far geven iz zemelmel seah a un
seahs two and shekel a for having been is fine flour seahs a and

גערשטן פֿאַר אַ שקל, אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה׳.
Hashem fun vort dos vi azoi shekl a far gershtn
Hashem of word this as so shekel a for barley

17 And HaMelech appointed the officer on whose arm he leaned to have the charge of the Sha'ar; and the people trampled upon him in the Sha'ar, and he died,

יז און דער מלך האָט אויפֿגעזעצט דעם הויפּטמאַן וואָס איז
iz er vos hoiptman dem oifgezetst hot melech der un
is he who head man the appointed has king the and

געווען אָנגעלענט אויף זיין האַנט, איבער דעם טויער. האָט אים דאָס
dos im hot toier dem iber hant zain oif ongelent geven
this him has gate the over hand his on leaned having been

פֿאָלק צעטרעטן אין טויער, און ער איז געשטאָרבן. אַזוי ווי עס האָט
hot es vi azoi geshtorbn iz er un toier in tsetretn folk
has it just as so died is he and gate in trampled people

גערעדט דער מאַן פֿון ג-ט, וואָס ער האָט גערעדט ווען דער מלך האָט
hot melech der ven geredt hot er vos G-t fun man der geredt
has king the when spoken has he which G-d of man the spoken

אַראָפּגענידערט צו אים. יח וואָרעם עס איז געווען , אַז דער מאַן פֿון
fun man der az geven iz es vorem im tsu aropgenidert
of man the that having been is it for him to gone down

ג-ט האָט גערעדט צום מלך , אָזוי צו זאָגן: צוויי סְאָה גערשטן וועלן
veln gershtn seah tsvei zogn tsu azoi melech tsum geredt hot G-t
will barley seahs two say to so king to spoken has G-d

זײַן פֿאַר אַ שקל , און אַ סְאָה זעמלמעל פֿאַר אַ שקל , מאָרגן אין
in morgn shekl a far zemelmel seah a un shekl a far zain
in tomorrow shekel a for fine flour seah a and shekel a for be

דער צײַט אין טויער פֿון שׁוֹמרוֹן , יט האָט דער הויפּטמאַן זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hoiptman der hot Shomron fun toier in tsait der
responded self head man the has Shomron of gate in time the

צום מאַן פֿון ג-ט, און האָט געזאָגט: און אַפֿילו ה זאָל מאַכן
machn zol Hashem afile un gezogt hot un G-t fun man tsum
make shall Hashem even and said has and G-d of man to

פֿענצטער אין הימל , קען דען געשען אַזוי ווי די דאָזיקע זאַך ? האָט
hot zach dozike di vi azoi geshen den ken himel in fentster
has thing this the as such happen then can heaven in windows

ער געזאָגט: אָט וועסטו זען מיט דײַנע אויגן, אָבער עסן דערפֿון
derfun esen ober oign daine mit zen vestu ot gezogt er
thereof eat but eyes your with see will you(sg) behold said he

וועסטו נישט. כ און אים איז אַזוי געשען און דאָס פֿאָלק האָט אים
im hot folk dos un geshen azoi iz im un nisht vestu
him has people this and happen so is him and not will you(sg)

צעטרעטן אין טויער, און ער איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz er un toier in tsetretn
died is he and gate in trample

8 Then spoke Elishah unto the isha, whose ben he had restored to life, saying, Arise, and go thou and thine bais, and sojourn wheresoever thou canst sojourn; for Hashem hath called for a ra'av *(famine)*; and it shall also come upon ha'aretz sheva shanim.

ח און אֱלישע האָט גערעדט צו דער פֿרוי וואָס ער האָט לעבעדיק
lebedik hot er vos froi der tsu geredt hot Elishah un
alive has he which woman the to spoken had Elishah and

געמאַכט איר זון , אָזוי זאָגן: שטיי אויף און גיי , דו און דײַן
dain un du gei un oif shtei zogn tsu azoi zun ir gemacht
your and you go and up stand say to so son her made

הויזגעזינט , און האַלט זיך אויף וווּ דו וועסט זיך אויפֿהאַלטן, וואָרעם
vorem oifhaltn zich vest du vu oif zich halt un hoizgezint
for linger self will you where on self hold and household

ה האָט גערופֿן אַ הונגער , און ער קומט אויך איבערן לאַנד אויף
oif land ibern oich kumt er un hunger a gerufn hot Hashem
for land over also come it and famine a called for has Hashem

זיבן יאָר .
yor zibn
years seven

כ איז די פֿרוי אויפֿגעשטאַנען, און האָט געטאָן אַזוי ווי
vi azoi geton hot un oifgeshtanen froi di iz
as according to done has and arose woman the is

דאָס וואָרט פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט, און זי איז געגאַנגען מיט איר
ir mit gegangen iz zi un G-t fun man dem fun vort dos
her with having gone is she and G-d of man the of word this

הויזגעזינט , און האָט זיך אויפֿגעהאַלטן אין לאַנד פֿון די פּלשתּים
Pelishtim di fun land in oifgehaltn zich hot un hoizgezint
Pelishtim the of land in temporarily stayed self has and household

just as the Ish HaElohim had said, who spoke when HaMelech came down to him. 18 And it came to pass as the Ish HaElohim had spoken to HaMelech, saying, Two seahs of se'orim for a shekel, and a seah of solet for a shekel, shall be about this time machar *(tomorrow)* in the Sha'ar Shomron; 19 And that officer answered the Ish HaElohim, and said, Now, hinei, even if Hashem would make windows in Shomayim, could such a thing happen? And he said, Thou shalt see it with thine eyes, but shalt not eat thereof. 20 And so it happened unto him; for the people trampled upon him in the Sha'ar, and he died.

2 And the isha arose, and did according to the davar Ish HaElohim; she went away and her bais, sojourned in the Eretz Pelishtim sheva shanim. 3 And

זיבן יאָר . ג און עס איז געווען צום סוף פֿון די זיבן יאָר ,
yor zibn di fun sof tsum geven iz es un yor zibn
years seven the of end at the having been is it and years seven

האָט די פֿרוי זיך אומגעקערט פֿון לאַנד פֿון די פּלשתּים , און זי
zi un Pelishtim di fun land fun umgekert zich froi di hot
she and Pelishtim the of land from returned self woman the has

איז אַרויסגעגאַנגען שרייַען צום מלך וועגן איר הויז און
un hoiz ir vegen melech tsum shraien aroisgegangen iz
and house her concerning king to to cry out having come out is

וועגן איר פֿעלד. ד און דער מלך האָט גראָד געזעדט צו
tsu geredt grod hot melech der un feld ir vegen
to spoken by chance has king the and field her concerning

גייחזי דעם יונג פֿון דעם מאַן פֿון ג-ט, אַזוי צו זאָגן : דערציילּ
dertseil zogn tsu azoi G-t fun man dem fun yung dem Geichazi
tell say to so G-d of man the of young man the Geichazi

מיר אַקאָרשט אַלע גרויסע זאַכן וואָס אֱלישע האָט געטאָן.
geton hot Elishah vos zachn groise ale akorsht mir
done has Elishah which things great all now me

ה און עס איז געווען ווי ער דערציילט אַזוי דעם מלך , אַז ער
er az melech dem azoi dertseilt er vi geven iz es un
he that king the thus told he as having been is it and

האָט לעבעדיק געמאַכט דעם טויטן, ערשט די פֿרוי וואָס ער האָט
hot er vos froi di ersht toitn dem gemacht lebedik hot
had he whose woman the behold dead the made alive has

לעבעדיק געמאַכט איר זון , שרייַט צום מלך וועגן איר הויז
hoiz ir vegen melech tsum shrait zun ir gemacht lebedik
house her concerning king to appeal son her made alive

און וועגן איר פֿעלד. האָט גייחזי געזאָגט: מיין האַר מלך ,
melech har main gezogt Geichazi hot feld ir vegen un
king master my said Geichazi has field her concerning and

דאָס איז די פֿרוי , און דאָס איז איר זון וואָס אֱלישע האָט לעבעדיק
lebedik hot Elishah vos zun ir iz dos un froi di iz dos
alive has Elishah which son her is this and woman the is this

געמאַכט. ו האָט דער מלך אויסגעפֿרעגט די פֿרוי , און זי האָט אים
im hot zi un froi di oisgefregt melech der hot gemacht
him has she and woman the asked king the has made

דערציילט. און דער מלך האָט איר מיטגעגעבן אַ הויפֿדינער , אַזוי צו
tsu azoi hoifdiner a mitgegebn ir hot melech der un dertseilt
to so court official a appointed her has king the and told

זאָגן : קער אום אַלץ וואָס איז אירס, און אַלע איינקומענישן פֿון דעם
dem fun ainkumenishn ale un irs iz vos alts um ker zogn
the of proceeds all and hers is which all that back turn say

פֿעלד, פֿון דעם טאָג וואָס זי האָט פֿאַרלאָזן דאָס לאַנד און ביז אַצונד .
atsund biz un land dos farlozen hot zi vos tog dem fun feld
now until and land the left has she that day the from field

ז און אֱלישע איז געקומען קיין דַּמֶּשֶׂק ; און בֶּן-הַדַד דער
der Ben-Hadad un Damesek kein gekumen iz Elishah un
the Ben-Hadad and Damascus to having come is Elishah and

מלך פֿון אֲרָם איז געווען קראַנק; איז אים דערציילט געוואָרן ,
gevorn dertseilt im iz krank geven iz Aram fun melech
having become told him is ill having been is Aram of king

אַזוי צו זאָגן : דער מאַן פֿון ג-ט איז געקומען אַהער. ח האָט דער מלך
melech der hot aher gekumen iz G-t fun man der zogn tsu azoi
king the has here having come is G-d of man the say to so

it came to pass at the end of the sheva shanim, that the isha returned from Eretz Pelishtim; and she went forth to make appeal unto HaMelech for her bais and for her sadeh. 4 And HaMelech talked with Geichazi na'ar Ish HaElohim, saying, Tell me, now, all the gedolot *(great things)* that Elishah hath done. 5 And it came to pass, as he was telling HaMelech how he had restored to life hamet *(the dead)*, that, hinei, the isha, whose ben he had restored to life, cried out her appeal to HaMelech for her bais and for her sadeh. And Geichazi said, Adoni, HaMelech, this is the isha, and this is her ben, whom Elishah restored to life. 6 And when HaMelech asked the isha, she told him. So HaMelech appointed unto her a certain saris *(official)*, saying, Restore all that was hers, and all the tevu'ot *(increase)* of the sadeh since the yom that she left ha'aretz, even until now.

7 And Elishah came to Damascus; and Ben-Hadad Melech Aram choleh *(was ill)*, when it was told him, saying, Ish HaElohim has come here. 8 And HaMelech said unto Chazael, Take

a minchah *(a present)* in thine yad, and go, meet the Ish HaElohim, and inquire of Hashem through him, saying, Shall I recover of this illness?

9 So Chazael went to meet him, and took a minchah *(a present)* with him, even of every good thing of Damascus, massa *(burden, load)* of arba'im gamal, and came and stood before him, and said, Binecha Ben-Hadad Melech Aram *(Syria)* hath sent me to thee, saying, Shall I recover of this illness? 10 And Elishah said unto him, Go, say unto him, Thou shalt certainly recover; howbeit Hashem hath showed me that he shall surely die.

11 And he fixed his gaze steadfastly, and stared at him until he was ashamed; then the Ish HaElohim wept.

12 And Chazael said, Why weepeth, adoni? And he answered, Because I know the ra'ah *(evil, harm)* that thou wilt do unto the Bnei Yisroel; their strongholds wilt thou with eish set ablaze, and their bochurim wilt thou slay with the cherev, and wilt dash their olelim, and their women with child thou wilt rip open. 13 And Chazael said,

געזאָגט צו חֲזָאֵל : נעם אין דיין האַנט אַ מתּנה , און גיי אַנטקעגן דעם
dem antkegen gei un matone a hant dain in nem Chazaeln tsu gezogt
the to meet go and gift a hand your in take Chazael to said

מאַן פֿון ג-ט, און זאָלסט פֿרעגן דורך אים בײַ ה , אַזוי צו
tsu azoi Hashem bai im durch fregn zolst un G-t fun man
to so Hashem of him through to ask you(SG) shall and G-d of man

זאָגן : וועל איך גענעזן ווערן פֿון דער דאָזיקער קראַנקשאַפֿט?
krankshaft doziker der fun vern genezn ich vel zogn
illness this the from become recover I will say

ט איז חֲזָאֵל געגאַנגען אים אַנטקעגן ; און ער האָט מיטגענומען
mitgenumen hot er un antkegen im gegangen Chazael iz
taken with has he and to meet him having gone Chazael is

אַ מתּנה אין זײַן האַנט, און פֿון אַל דאָס גוטס פֿון דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek fun guts dos al fun un hant zain in matone a
Damascus of good things the all of and hand his in gift a

אַ משׂא פֿון פֿערציק קעמלען, און ער איז געקומען און האָט זיך
zich hot un gekumen iz er un kemlen fertsik fun mase a
self has and having come is he and camels forty of burden a

געשטעלט פֿאַר אים, און האָט געזאָגט: דײַן זון בֶּן-הֲדַד דער מלך
melech der Ben-Hadad zun dain gezogt hot un im far geshtelt
king the Ben-Hadad son your said has and him before stood

פֿון אֲרָם האָט מיך געשיקט צו דיר , אַזוי צו זאָגן : וועל איך
ich vel zogn tsu azoi dir tsu geshikt mich hot Aram fun
I shall say to so you(SG) to sent me has Aram of

געזעזן ווערן פֿון דער דאָזיקער קראַנקשאַפֿט? י האָט אֱלִישׁע צו אים
im tsu Elishah hot krankshaft doziker der fun vern genezn
him to Elishah has illness this the from become recover

געזאָגט: גיי , זאָג צו אים: געזעזן וועסטו געזעזן ווערן ; אָבער
ober vern genezn vestu genezn im tsu zog gei gezogt
but become recover will you(sg) recover him to say go said

ה האָט מיר באַווײַזן אַז שטאַרבן וועט ער שטאַרבן.
shtarbn er vet shtarbn az bavizn mir hot Hashem
die he will die that shown me has Hashem

יא און ער האָט אָנגעשטעלט זײַן פּנים , און באַטראַכט ביז ער האָט
hot er biz batracht un ponem zain ongeshtelt hot er un
has he until considered and face his steadily fixed has he and

זיך פֿאַרשעמט; און דער מאַן פֿון ג-ט האָט געווײַנט.
geveint hot G-t fun man der un farshemt zich
wept has G-d of man the and ashamed self

יב האָט חֲזָאֵל געזאָגט: פֿאַר וואָס ווײַנט מײַן האַר ? האָט ער
er hot har main veint vos far gezogt Chazael hot
he has master my weeps which for said Chazael has

געזאָגט: ווײַל איך וויים דאָס בייז וואָס דו וועסט אָנטאָן די קינדער
kinder di onton vest du vos beiz dos veis ich vail gezogt
children the put on will you which evil the know I because said

פֿון ישׂרָאֵל. זייערע פֿעסטונגען וועסטו אַוועקלאָזן אין פֿײַער, און
un faier in aveklozn vestu festungen zeyere Yisroel fun
and fire in set will you(sg) strongholds their Yisroel of

זייערע יונגעלײַט וועסטו הרגען מיטן שווערד, און זייערע קלײנע
kleine zeyere un shverd mitn hargen vestu yungelait zeyere
small their and sword with kill will you(sg) young men their

קינדער וועסטו צעהאַקן , און זייערע טראָגעדיקע וועסטו
vestu trogedike zeyere un tsehakn vestu kinder
will you(sg) pregnant their and hack in pieces will you(sg) children

אויפֿשפּאלטן. יג האָט חֲזָאֵל געזאָגט: אָבער וואָס איז דײַן קנעכט דער
der knecht dain iz ver ober gezogt Chazael hot oifshpaltn
the servant your is who but said Chazael has rip open

הונט, אַז ער זאָל טאָן די דאָזיקע גרויסע זאַך? האָט אֱלישע געזאָגט:
gezogt Elishah hot zach groise dozike di ton zol er az hunt
said Elishah has thing great this the do should he that dog

ה האָט מיר געוויזן דיך ווי דער מלך איבער אֲרָם.
Aram iber melech der vi dich gevizn mir hot Hashem
Aram over king the as you(SG) shown me has Hashem

יד איז ער אַוועקגעגאַנגען פֿון אֱלישען, און איז געקומען צו
tsu gekumen iz un Elishahen fun avekgegangen er iz
to having come is and Elishah from went way he is

זײַן האַר; האָט ער אים געפֿרעגט: וואָס האָט אֱלישע געזאָגט? האָט ער
er hot gezogt Elishah hot vos gefregt im er hot har zain
he has said Elishah has what asked him he has master his

געזאָגט: ער האָט מיר געזאָגט, געזונט וועסטו געזונט ווערן.
vern genezn vestu genezn gezogt mir hot er gezogt
become recover will you(sg) recover told me has he said

טו און עס איז געווען אויף מאָרגן, האָט ער גענומען דאָס
dos genumen er hot morgn oif geven iz es un
this taken he has next day on having been is it and

שטריקטוך און אײַנגעטונקט אין וואַסער, און פֿאַרשפּרייט אויף זײַן פּנים,
ponem zain oif farshpreit un vaser in aingetunkt un shtriktuch
face his on spread and water in dipped and thick cloth

און ער איז געשטאָרבן. און חֲזָאֵל איז געוואָרן מלך אויף זײַן
zain oif melech gevorn iz Chazael un geshtorbn iz er un
his in king having become is Chazael and died is he and

ארט.
ort
place

טז און אין פֿינפֿטן יאָר פֿון יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבן, דעם מלך
melech dem Achavn fun zun dem Yoram fun yor finftn in un
king the Ach'av of son the Yoram of year fifth in and

פֿון ישְׂרָאֵל, וועט יְהוֹשָׁפָט איז געווען דער מלך פֿון יְהוּדָה,
Yehudah fun melech der geven iz Yehoshafat ven Yisroel fun
Yehudah of king the having been is Yehoshaphat when Yisroel of

איז יְהוֹרָם דער זון פֿון יְהוֹשָׁפָט דעם מלך פֿון יְהוּדָה
Yehudah fun melech dem Yehoshafat fun zun der Yehoram iz
Yehudah of king the Yehoshaphat of son the Yehoram is

יז געוואָרן מלך. צוויי און דרײַסיק יאָר איז ער אַלט געווען,
geven alt er iz yor draisik un tsvei melech gevorn
having been old he is years thirty and two king having become

אַז ער איז געוואָרן מלך, און אַכט יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor acht un melech gevorn iz er az
in reigned he has years eight and king having become is he when

ירושָׁלַיִם. יח און ער איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די מלכים פֿון
Yerushalayim di fun veg dem in gegangen iz er un Yerushalayim
of kings the of way the in having gone is he and Yerushalayim

יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי דאָס הויז פֿון אַחאָבְ האָט געטאָן; וואָרעם ער האָט געהאַט
gehat hot er vorem geton hot Achav fun hoiz dos vi azoi Yisroel
had has he because done had Ach'av of house this as just as Yisroel

אַחאָבְס טאָכטער פֿאַר אַ ווײַב; און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די
di in shlecht iz vos geton hot er un vaib a far tochter Achavs
the in evil is which done has he and wife a for daughter Ach'av's

But what, is thy eved a kelev *(dog)*, that he should do this davar hagadol *(great thing)*? And Elishah answered, Hashem hath showed me that thou shalt be Melech over Aram *(Syria)*.

14 So he departed from Elishah, and came to adonav *(his master)*; who said to him, What said Elishah to thee? And he answered, He told me that thou shouldest surely recover.

15 And it came to pass on the next day, that he took hamakhber *(the bed-cover)*, and soaked it in mayim, and spread it on his face, so that he died; and Chazael reigned as Melech in his place.

16 And in the fifth year of Yoram Ben Ach'av Melech Yisroel, Yehoshaphat being then Melech Yehudah, Yehoram Ben Yehoshafat Melech Yehudah began to reign as Melech. 17 Thirty and two years old was he when he began to reign as Melech; and he reigned as Melech shmoneh shanah in Yerushalayim. 18 And he walked in the derech malkhei Yisroel, as did the Bais Ach'av; for the Bat Ach'av was his isha; and he did rah *(evil)* before the eyes of

Hashem. [19] Yet Hashem would not destroy Yehudah for the sake of Dovid His eved, in accordance with His promise to him to give a Ner *(Lamp)* for him and his banim kol hayamim. [20] In his yamim Edom pasha *(rebelled)* from under the yad Yehudah, and set a melech over themselves. [21] So Yoram went over to Tzair, and all the merkavot with him; and he rose by lailah, and attacked Edom who had him surrounded, and the commanders of the merkavot; and the army fled to their ohalim *(tents, homes)*. [22] Yet Edom revolted from under the yad Yehudah unto this day. Then Livnah revolted at the same time.

[23] And the rest of the acts of Yoram, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

[24] And Yoram slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid; and Achazyahu bno reigned as Melech in his place.

אויגן פֿון ה . יטאָבער ה האָט נישט געוואָלט אומברענגען יהודה
Yehudah umbrengen gevolt nisht hot Hashem ober Hashem fun oign
Yehudah destroy wanted not has Hashem but Hashem of eyes

פֿון זײַן קנעכט דָּוִד וועגן , אַזוי ווי ער האָט אים צוגעזאָגט , צו געבן
gebn tsu tsugezogt im hot er vi azoi vegen Dovids knecht zain fun
give to promised him has he as just as sake Dovid's servant his for

אים און זײַנע קינדער אַ ליכט אַלע טעג .
teg ale licht a kinder zaine un im
days all lamp a children his and him

כאין זײַנע טעג איז אֱדוֹם אָפּגעפֿאַלן פֿון אונטער דער האַנט פֿון
fun hant der unter fun opgefaln Edom iz teg zaine in
of hand the under from fallen off Edom is days his in

יהודה , און זיי האָבן געמאַכט איבער זיך אַ מלך . כאאיז יוֹרָם
Yoram iz melech a zich iber gemacht hobn zei un Yehudah
Yoram is king a self over made have they and Yehudah

אַריבערגעגאַנגען קיין צָעִיר און אַלע רײַטווײגן מיט אים, און ער איז
iz er un im mit raitvegn ale un Tsair kein aribergegangen
is he and him with chariots all and Tzair to crossed over

אויפֿגעשטאַנען בײַ נאַכט, און האָט געשלאָגן די אֲדוֹמים וואָס האָבן
hobn vos Adomim di geshlogn hot un nacht bai oifgeshtanen
have who Edom the struck has and night by arose

אים אַרומגערינגלט, און די הויפּטלײַט פֿון די רײַטווײגן; און דאָס
dos un raitvegn di fun hoiptlait di un arumgeringlt im
this and chariots the of chief people the and encircled him

פֿאָלק איז אַנטלאָפֿן צו זײַנע געצעלטן. כבאָבער אֱדוֹם איז אָפּגעפֿאַלן פֿון
fun opgefaln iz Edom ober getseltn zaine tsu antlofn iz folk
from fallen off is Edom yet tents his to fled is people

אונטער דער האַנט פֿון יהודה ביז אויף היינטיקן טאָג. דענצמאָל איז
in dentsmol tog haintikn oif biz Yehudah fun hant der unter
in then day this very on unto Yehudah of hand the under

דער אייגענער צײַט איז אָפּגעפֿאַלן לִבְנָה .
Livnah opgefaln iz tsait eigener der
Livnah fallen off is time same the

כגאון די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹרָמען , און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Yoramen vegen zachn iberike di un
he which all that and Yoram concerning annals rest of the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די צײַטגעשעענישן
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
annals the of book in written already is this done has

פֿון די מלכים פֿון יהודה .
Yehudah fun mlochim di fun
Yehudah of kings the of

כדאון יוֹרָם האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Yoram un
is he and fathers his with lain down self has Yoram and

באַגראָבן געוואָרן לעבן זײַנע עלטערן אין דָּוִדס-שטאָט . און זײַן זון
zun zain un Dovids-Shtot in eltern zaine lebn gevorn bagrobn
son his and Ir Dovid in fathers his near was buried

אַחַזְיָהוּ איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Achazyahu
place his in king having become is Achazyahu

כה אין צוועלפטן יאָר פֿון יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן, דעם מלך פֿון
fun melech dem Achavn fun zun dem Yoram fun yor tsvelftn in
of king the Ach'av of son the Yoram of year twelfth in

יִשׂרָאֵל, איז געווארן מלך אַחַזיָהו דער זון פֿון יהוֹרָם
Yehoram fun zun der Achazyahu melech gevorn iz Yisroel
Yehoram of son the Achazyahu king having become is Yisroel

כו דעם מלך פֿון יהודה. צוויי און צוואַנציק יאָר איז אַחַזיָהו אַלט
alt Achazyahu iz yor tsvantsik un tsvei Yehudah fun melech dem
old Achazyahu is years twenty and two Yehudah of king the

געווען, אַז ער איז געווארן מלך, און איין יאָר האָט
hot yor ein un melech gevorn iz er az geven
has year one and king having become is he when having been

ער געקיניגט אין ירוּשָלַיִם. און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he

געווען עַתַלְיָהו די טאָכטער פֿון עָמרי דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Omri fun tochter di Atalyahu geven
Yisroel of king the Omri of daughter the Atalyah having been

כז און ער איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון אַחאָבֿס הויז, און האָט
hot un hoiz Achavs fun veg dem in gegangen iz er un
has and house Ach'av's of way the in having gone is he and

געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה', אַזוי ווי דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton
of house this as just as Hashem of eyes the in evil is what done

אַחאָבֿ, וואָרעם ער איז געווען אַן איידים פֿון אַחאָבֿס הויז.
hoiz Achavs fun eidim an geven iz er vorem Achav
house Ach'av's of son-in-law a having been is he because Ach'av

כח און ער איז געגאַנגען מיט יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן אויף
oif Achavn fun zun dem Yoram mit gegangen iz er un
to Ach'av of son the Yoram with having gone is he and

מלחמה מיט חֲזָאֵל דעם מלך פֿון אֲרָם, אין רָמוֹת-גִלְעָד; און
un Ramot-Gilad in Aram fun melech dem Chazael mit milchome
and Ramot Gil'ad in Aram of king the Chazael with war

כט די אֲרַמים האָבן פֿאַרוווּנדט יוֹרָמען. און דער מלך יוֹרָם האָט
hot Yoram melech der un Yoramen farvundt hobn Aramim di
has Yoram king the and Yoram wounded have Syrians the

זיך אומגעקערט זיך צו היילן אין יִזרְעֶאל פֿון די וווּנדן וואָס
vos vundn di fun Yizreel in heiln tsu zich umgekert zich
which wound the from Yizre'el in heal to self returned self

די אֲרַמים האָבן אים פֿאַרוווּנדט אין רָמָה, וועַן ער האָט מלחמה
milchome hot er ven Ramah in farvundt im hobn Aramim di
war has he when Ramah in wounded him have Syrians the

געהאַלטן מיט חֲזָאֵל דעם מלך פֿון אֲרָם. און אַחַזיָהו דער זון
zun der Achazyahu un Aram fun melech dem Chazael mit gehaltn
son the Achazyahu and Aram of king the Chazael with waged

פֿון יהוֹרָמען, דער מלך פֿון יהודה, האָט אַראָפּגענידערט צו
tsu aropgenidert hot Yehudah fun melech der Yehoramen fun
to gone down has Yehudah of king the Yehoram of

זען יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבֿן אין יִזרְעֶאל, וועַן ער איז געווען
geven iz er ven Yizreel in Achavn fun zun dem Yoram zen
having been is he when Yizre'el in Ach'av of son the Yoram see

קראַנק.
krank
ill

[25] In the twelfth year of Yoram Ben Ach'av Melech Yisroel did Achazyahu Ben Yehoram Melech Yehudah begin to reign as Melech. [26] Achazyahu was 22 years old when he began to reign as Melech; and he reigned one year in Yerushalayim. And the shem immo was Atalyah Bat Omri Melech Yisroel.

[27] And he walked in the derech of the Bais Ach'av, and did rah in the eyes of Hashem, as did the Bais Ach'av: for he was choson *(son-in-law)* of the Bais Ach'av.

[28] And he went with Yoram Ben Ach'av to the milchamah *(war)* against Chazael Melech Aram in Ramot Gil'ad; and the Aramim wounded Yoram. [29] And Yoram HaMelech returned to recover in Yizre'el of the makkim *(wounds)* which the Aramim *(Syrians)* had inflicted on him at Ramah, when he fought against Chazael Melech Aram. And Achazyahu Ben Yehoram Melech Yehudah went down to see Yoram Ben Ach'av in Yizre'el, because he was choleh *(ill with his wounds)*.

9 And Elishah HaNavi summoned one of the Bnei HaNevi'im, and said unto him, Gird up thy loins, and take this jar of shemen in thine yad, and go to Ramot Gil'ad:

ט און אֱלִישע דער נבֿיא האָט געזאָגט: גורט אַרויף דײַנע לענדן, און נעם דאָס דאָזיקע קריגל אייל אין דײַן האַנט, און גיי קיין רָמוֹת-גִּלְעָד.
un Elishah der novi hot gerufn einem fun eyner di yunge
and Elishah the prophet has called one of the young
neviim un hot tsu im zogt gurt on daine lendn un
prophets and has said him to gird up your loins and
nem dos dozike krigl eil in dain hant un gei kein Ramot-Gilad
take this flask oil in your hand and go to Ramot Gil'ad

[2] And when thou comest there, look there for Yehu Ben Yehoshaphat Ben Nimshi, and go in, and make him arise up from among his achim, and take him to a cheder b'cheder *(an inner room)*;

ב און אַז דו וועסט קומען אַהין, קוק זיך אַרום אויף יֵהוּא דעם זון
un az du vest kumen ahin kuk zich arum oif Yehu dem zun
and when you will come there look self round for Yehu the son
פֿון יְהוֹשָׁפָט דעם זון פֿון נִמשִׁי; און זאָלסט אַרײַנגיין, און
fun Yehoshafat dem zun fun Nimshi un zolst araingein un
of Yehoshaphat the son of Nimshi and shall go in and
זאָלסט אים מאַכן אויפֿשטיין צווישן זײַנע ברידער, און
zolst un brider zaine tsvishn fun oifshtein machn im
shall and brothers his among from stand up make him
אַרײַנפֿירן אין אַ קאַמער הינטער אַ קאַמער. ג און זאָלסט נעמען דאָס
araingefirn in a kamer a hinter a kamer un zolst nemen dos
lead in a room behind a room and shall take this

[3] Then take the jar of shemen, and pour it on his rosh, and say, Thus saith Hashem, Meshachticha *(I anoint thee)* Melech over Yisroel. Then open the delet, flee; tarry not.

קריגל אייל, און אַרויפֿגיסן אויף זײַן קאָפּ, און זאָגן: אַזוי האָט
krigl eil un aroifgisn oif zain kop un zogn azoi hot
flask oil and pour on his head and say thus has
ה' gezalbt dich far a melech over Yisroel un
Hashem anointed you(SG) for a king over Yisroel and
זאָלסט עפֿענען די טיר און אַנטלויפֿן, און נישט וואַרטן.
zolst efenen di tir un antloifn un nisht vartn
shall open the door and flee and not wait

[4] So the na'ar, even the na'ar hanavi, went to Ramot Gil'ad.

ד איז דער יונגערמאַן דער יונגער נבֿיא געגאַנגען קיין רָמוֹת-גִּלְעָד.
iz der yungerman der yunger novi gegangen kein Ramot-Gilad
is the young man the young prophet went to Ramot Gil'ad

[5] And when he came, hinei, the sarim of the army were sitting; he said, I have a davar for thee, O sar. And Yehu said, Unto which of all us? And he said, To thee, O sar.

ה און ווי ער איז געקומען, ערשט די הויפּטלײַט פֿון חיל זיצן.
un vi er iz gekumen ersht di hoiptlait fun cheil zitsn
and when he is come first the chief people of host sitting
האָט ער געזאָגט: איך האָב אַ וואָרט צו דיר, הויפּטמאַן. האָט יֵהוּא
hot er gezogt ich hob a vort tsu dir hoiptman hot Yehu
has he said I have a word to you(SG) head man has Yehu
געזאָגט: צו וועמען פֿון אונדז אַלעמען? האָט ער געזאָגט: צו דיר,
gezogt tsu vemen fun undz alemen undz hot er gezogt tsu dir
said for which of us all us has he said for you(SG)
הויפּטמאַן.
hoiptman
head man

[6] And he arose, and went into the bais; and he poured the shemen on his rosh, and said unto him, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, I have anointed thee Melech over Am Hashem, even

ו איז ער אויפֿגעשטאַנען, און ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז. און ער
iz er oifgeshtanen un er iz araingegangen in hoiz un er
is he arose and he is went in house and he
האָט אַרויפֿגעגאָסן דאָס אייל אויף זײַן קאָפּ, און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי
hot aroifgegosn dos eil oif zain kop un hot tsu im gezogt azoi
has poured the oil on his head and has to him said so
ה' Elokei Yisroel gezogt hot ich hob dich gezalbt far
Hashem the G-d of Yisroel said has I have anointed you(SG) for

אַ מלך איבער דעם פֹּאָלק פֿון ג-ט, איבער יִשְׂרָאֵל. ז און זאָלסט
zolst un Yisroel iber G-t fun folk dem iber melech a
you(SG) shall and Yisroel over G-d of people the over king a

דערשלאָגן דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ דיין האַר , כּדי איך זאָל זיך
zich zol ich kedei har dain Achav fun hoiz dos dershlogn
self shall I so that master your Ach'av of house the strike down

נוקם זיין פֿאַר דעם בלוט פֿון מיינע קנעכט די נבֿיאים , און פֿאַר
far un neviim di knecht maine fun blut dem far zain noikem
for and prophets the servants my of blood the for be avenge

דעם בלוט פֿון אַלע קנעכט פֿון ה , פֿון איזעבֿלס האַנט. ח און דאָס
dos un hant Izevels fun Hashem fun knecht ale fun blut dem
this and hand Izevel's at Hashem of servants all of blood the

גאַנצע הויז פֿון אַחאָבֿ זאָל אונטערגיין; און איך וועל פֿאַרשניידן פֿון
fun farshnaidn vel ich un untergein zol Achav fun hoiz gantse
of destroy will I and disappear shall Ach'av of house whole

אַחאָבֿן יעטוועדער מאַנספּאַרשוין און קינד און קייט , צוויישן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel tsvishn keit un kind un mansparshoin yetveder Achavn
Yisroel among chain and child and male every Ach'av

ט און איך וועל מאַכן דאָס הויז פֿון אַחאָבֿ אַזוי ווי דאָס הויז
hoiz dos vi azoi Achav fun hoiz dos machn vel ich un
house this as just as Ach'av of house this make will I and

פֿון יָרָבׄעָם דעם זון פֿון נבָּט , און אַזוי ווי דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos vi azoi un Nevaten fun zun dem Yarovam fun
of house this as just as and Nevat of son the Yarov'am of

בַּעְשָׁא דעם זון פֿון אֲחִיָּהוּ . י און די הינט וועלן עסן אִיזֶבֿלען אין
in Izevelen esen veln hint di un Achiyahn fun zun dem Baasha
in Izevel eat will dogs the and Achiyah of son the Ba'asha

דעם שטיק לאַנד פֿון יִזְרְעֶאל, און קיין באַגרעבער וועט נישט זיין . און
un zain nisht vet bagreber kein un Yizreel fun land shtik dem
and be not will burier any and Yizre'el of land portion the

ער האָט געעפֿנט די טיר , און איז אַנטלאָפֿן.
antlofn iz un tir di geefent hot er
fled is and door the opened has he

יא און יֵהוּא איז אַרויסגעגאַנגען צו די קנעכט פֿון זיין האַר ;
har zain fun knecht di tsu aroisgegangen iz Yehu un
master his of servants the to having come out is Yehu and

האָט מען צו אים געזאָגט: איז פֿריד ? וועגן וואָס איז דער דאָזיקער
doziker der iz vos vegen frid iz gezogt im tsu men hot
this one the is which concerning peace is said him to they have

משוגענער געקומען צו דיר ? האָט ער צו זיי געזאָגט: איר קענט
kent ir gezogt zei tsu er hot dir tsu gekumen meshugener
know you said them to he has you(SG) to having come madman

דאָך דעם מאַן און זיין רעדן . יב האָבן זיי געזאָגט: אַ ליגן! דערצייל אונדז
undz dertseil lign a gezogt zei hobn redn zain un man dem doch
us tell lie a said they have words his and man the indeed

אַקאָרשט. האָט ער געזאָגט: אַזוי און אַזוי האָט ער גערעדט צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geredt er hot azoi un azoi gezogt er hot akorsht
to so me to spoken he has such and such said he has now

זאָגן : אַזוי האָט ה געזאָגט: איך האָב דיך געזאַלבט פֿאַר אַ מלך
melech a far gezalbt dich hob ich gezogt Hashem hot azoi zogn
king a for anointed you(SG) have I said Hashem has thus say

איבער יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iber
Yisroel over

over Yisroel. [7] And thou shalt strike down the Bais Ach'av adoneicha, that I may avenge the dahm of My avadim the Nevi'im, and the dahm of kol avdei Hashem, shed by Izevel. [8] For the kol Bais Ach'av shall perish: and I will cut off from Ach'av mashtin b'kir *(him that urinates against the wall, i.e., all males)*, and him that is atzur *(bond)* or azuv *(free)* in Yisroel:

[9] And I will make the Bais Ach'av like the Bais Yarov'am Ben Nevat, and like the Bais Ba'asha Ben Achiyah: [10] And the kelavim shall devour Izevel in the chelek Yizre'el, and there shall be none to bury her. And he opened the delet and fled.

[11] Then Yehu came forth to the avadim adonav: and one said unto him, Is all shalom *(well)*? Why came this meshuga *(crazy fellow)* to thee? And he said unto them, Ye know the ish and his babble. [12] And they said, It is sheker; tell us now. And he said, Thus and thus spoke he to me, saying, Thus saith Hashem, Meshachticha *(I anoint thee)* Melech over Yisroel.

יג הָאבן זיי געאיַלט און גענומען איטלעכער זיין בגד , און
un beged zain itlecher genumen un geailt zei hobn
and garment his each taken and hurried they have

אונטערגעלייגט אונטער אים אויף דער אויבערשטער טרעפּ, און זיי האָבן
hobn zei un trep Oibershter der oif im unter untergeleigt
have they and steps upper the on him under placed under

געבלאָזן אין שופֿר , און געזאָגט: יֵהוּא איז מלך !
melech iz Yehu gezogt un shoifer in geblozn
king is Yehu said and shofar in blown

יד אַזוי האָט יֵהוּא דער זון פֿון יהוֹשָפָט דעם זון פֿון נִמשין
Nimshien fun zun dem Yehoshafat fun zun der Yehu hot azoi
Nimshi of son the Yehoshaphat of son the Yehu has so

געמאַכט אַ בונט אויף יוֹרָם . – און יוֹרָם האָט געהאַט
gehat hot Yoram un Yoramen oif bunt a gemacht
had has Yoram and Yoram on conspiracy a made

געהיט רָמוֹת-גִלעָד פֿון חַזָאֵל דעם מלך פֿון אַרָם , ער
er Aram fun melech dem Chazael fun Ramot-Gilad gehit
he Aram of king the Chazael against Ramot Gil'ad been on guard

טו און גאַנץ יִשׂרָאֵל. און דער מלך יהוֹרָם האָט זיך אומגעקערט זיך
zich umgekert zich hot Yehoram melech der un Yisroel gants un
self returned self has Yehoram king the and Yisroel all and

צו היילן אין יִזרְעֶאל פֿון די וווּנדן וואָס די אַרַמים האָבן אים
im hobn Aramim di vos vundn di fun Yizreel in heiln tsu
him had Syrians the which wounds the of Yizre'el in healing for

פֿאַרווונדט, וועָן ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט חַזָאֵל דעם מלך
melech dem Chazael mit gehaltn milchome hot er ven farvundt
king the Chazael with waged war had he when wounded

פֿון אַרַם . – און יֵהוּא האָט געזאָגט: אויב דאָס איז אייער ווילן, זאָל נישט
nisht zol viln aier iz dos oib gezogt hot Yehu un Aram fun
not shall will your is this if said has Yehu and Aram of

אַרויס אַן אַנטרונענער פֿון שטאָט צו גיין אָנזאָגן אין יִזרְעֶאל.
Yizreel in onzogen gein tsu shtot fun antrunener an arois
Yizre'el in tell go to city of fugitive a go out

טז און יֵהוּא האָט זיך געזעצט אויף אַ רייַטוואָגן, און איז אַוועק קיין
kein avek iz un raitvogn a oif gezetst zich hot Yehu un
to away is and chariot a on sat self has Yehu and

יִזרְעֶאל, ווייַל יוֹרָם איז דאָרטן געלעגן. און אַחַזיָהו דער מלך
melech der Achazyahu un gelegn dortn iz Yoram vail Yizreel
king the Achazyahu and lay there is Yoram because Yizre'el

פֿון יהוּדה האָט אַראָפּגענידערט צו זען יוֹרָם .
Yoramen zen tsu aropgenidert hot Yehudah fun
Yoram see to come down has Yehudah of

יז און דער וועכטער איז געשטאַנען אויף דעם טורעם אין יִזרְעֶאל,
Yizreel in turem dem oif geshtanen iz vechter der un
Yizre'el in tower the on standing is watchman the and

און ער האָט געזען די מחנה פֿון יֵהוּאן בייַ זיין אָנקומען .
onkumen zain bai Yehuen fun machne di gezen hot er un
arriving his at Yehu of company the seen has he and

האָט ער געזאָגט: אַ מחנה זע איך. האָט יהוֹרָם געזאָגט: נעם אַ
a nem gezogt Yehoram hot ich ze machne a gezogt er hot
a take said Yehoram has I see company a said he has

רייַטער און שיק זיי אַנטקעגן , און זאָל ער זאָגן : איז פֿריד ?
frid iz zogn er zol un antkegen zei shik un raiter
peace is say he let and to meet them send and horseback rider

13 Then they hasted, and took every ish his beged, and spread it under him on the top of the ma'alot *(stairs)*, and blew the shofar, saying, Yehu is Melech.

14 So Yehu Ben Yehoshaphat Ben Nimshi plotted a kesher against Yoram. (Now Yoram had been shomer over Ramot Gil'ad, he and Kol Yisroel, because of Chazael Melech Aram [Syria]). 15 But Yehoram HaMelech had returned to recover in Yizre'el from the makkim *(wounds)* which the Aramim *(Syrians)* had inflicted on him, when he fought against Chazael Melech Aram. And Yehu said, If ye be so minded, then let none slip away nor escape from the Ir to go to tell it in Yizre'el.

16 So Yehu rode in a merkavah, and went to Yizre'el; for Yoram lay there. And Achazyah Melech Yehudah was come down to see Yoram.

17 And there stood a tzofeh *(sentinel)* on the migdal in Yizre'el, and he saw the company of Yehu as he approached, and said, I see a company. Yehoram said, Take a horseman, send to meet them, and let him say, Is it shalom?

יח איז דער רײַטער אויפֿן פֿערד אַוועק אים אַנטקעגן , און האָט
hot un antkegen im avek ferd oifn raiter der iz
has and to meet him went horse on horseback rider the is
געזאָגט: אַזוי האָט דער מלך געזאָגט: איז פֿריד ? האָט יֵהוא געזאָגט:
gezogt Yehu hot frid iz gezogt melech der hot azoi gezogt
said Yehu has peace is said king the has thus said
וואָס קערסטו זיך אָן מיט פֿריד ? דרײַ זיך אויס הינטער מיר. האָט דער
der hot mir hinter ois zich drai frid mit on zich kerstu vos
the has me behind out self turn peace with on self turns what
וועכטער אָנגעזאָגט אַזוי צו זאָגן : דער שליח איז אָנגעקומען ביז
biz ongekumen iz sheliech der zogn tsu azoi ongezogt vechter
unto come is messenger the say to so reported watchman

זיי , אָבער ער קערט זיך נישט צוריק.
tsurik nisht zich kert er ober zei
back not self turns he but them

יט האָט ער געשיקט אַ צווייטן רײַטער אויף אַ פֿערד. און ער איז
iz er un ferd a oif raiter tsveitn a geshikt er hot
is he and horse a on horseback rider second a sent he has
געקומען צו זיי , און האָט געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט דער מלך :
melech der gezogt hot azoi gezogt hot un zei tsu gekumen
king the said has so said has and them to having come
איז פֿריד ? האָט יֵהוא געזאָגט: וואָס קערסטו זיך אָן מיט פֿריד ? דרײַ זיך
zich drai frid mit on zich kerstu vos gezogt Yehu hot frid iz
self turn peace with on self turns what said Yehu has peace is

אויס הינטער מיר.
mir hinter ois
me behind around

כ האָט דער וועכטער אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן : ער איז אָנגעקומען
ongekumen iz er zogn tsu azoi ongezogt vechter der hot
come is he say to so reported watchman the has
ביז צו זיי , אָבער ער קערט זיך נישט צוריק. און דאָס טרײַבן איז
iz traibn dos un tsurik nisht zich kert er ober zei tsu biz
is driving this and back not self turns he but them to unto
אַזוי ווי דאָס טרײַבן פֿון יֵהוא דעם זון פֿון נִמשין , וואָרעם ער
er vorem Nimshien fun zun dem Yehu fun traibn dos vi azoi
he because Nimshi of son the Yehu of driving the as just as

טרײַבט משוגענערווײַז .
meshugenervaiz traibt
furiously drives

כא האָט יהוֹרָם געזאָגט: שפּאַן אײַן. האָט מען אײַנגעשפּאַנט זײַן
zain aingeshpant men hot ain shpan gezogt Yehoram hot
his made ready one has in make ready said Yehoram has
רײַטוואָגן, און יהוֹרָם דער מלך פֿון יִשׂרָאֵל און אַחַזיָהו דער
der Achazyahu un Yisroel fun melech der Yehoram un raitvogn
the Achazyahu and Yisroel of king the Yehoram and chariot
מלך פֿון יהודה זײַנען אַרויס איטלעכער אין זײַן רײַטוואָגן, און
un raitvogn zain in itlecher arois zainen Yehudah fun melech
and chariot his in each went out are Yehudah of king
זײַנען אַרויס אַנטקעגן יֵהוא , און האָבן אים געטראָפֿן אין דעם
dem in getrofn im hobn un Yehuen antkegen arois zainen
the in met up him have and Yehu to meet went out are

שטיק לאַנד פֿון נָבוֹת דעם יִזרעאֵלי .
Yizreel dem Navot fun land shtik
Yizre'eli the Navot of land portion

18 So there went a rider on the sus to meet him, and said, Thus saith HaMelech, Is it shalom? And Yehu said, What hast thou to do with shalom? Fall in behind me. And the tzofeh told, saying, The malach reached them, but he cometh not back.

19 Then he sent out a second on sus, which came to them, and said, Thus saith HaMelech, Is it shalom? And Yehu answered, What hast thou to do with shalom? Fall in behind me.

20 And the tzofeh reported, saying, He reached them, and cometh not back: and the driving is like the driving of Yehu Ben Nimshi; for he driveth beshiga'on *(like a meshuga, recklessly)*.

21 And Yehoram said, Harnasses ready! And his merkavah was harnessed. And Yehoram Melech Yisroel and Achazyahu Melech Yehudah went out, each in his merkavah, and they went out against Yehu, and met him in the chelek of Navot HaYizre'eli.

כב און עס איז געווען , ווי יהוֹרָם האָט געזען יֱהוּאן , אַזוי
azoi Yehuen gezen hot Yehoram vi geven iz es un
so Yehu seen has Yehoram when having been is it and
האָט ער געזאָגט: איז פֿריד , יֱהוּא ? האָט ער געענטפֿערט: וואָס פֿאַר פֿריד ,
frid far vos geentfert er hot Yehu frid iz gezogt er hot
peace for what answered he has Yehu peace is said he has
ביַי די זנותן פֿון דיַין מוטער אִיזֶבֶלען און אירע פֿיל כישופֿן .
kishefn fil ire un Izevelen muter dain fun znusn di bai
sorceries many its and Izevel mother your of harlotries the with

כג האָט יהוֹרָם פֿאַרקריוועט זיַינע הענט , און איז אַנטלאָפֿן, און ער האָט
hot er un antlofn iz un hent zaine farkrivet Yehoram hot
has he and fled is and hands his reined about Yehoram has
געזאָגט צו אֲחַזְיָהוּ : באַטרוג , אֲחַזְיָהוּ !
Achazyahu batrug Achazyahun tsu gezogt
Achazyahu deception Achazyahu to said

כד און יֱהוּא האָט אָנגעצויגן מיט זיַין האַנט דעם בויגן , און האָט
hot un boign dem hant zain mit ongetsoign hot Yehu un
has and bow the hand his with drew has Yehu and
געטראָפֿן יהוֹרָמען צווישן זיַינע אָרעמס, און די פֿייל איז אים
im iz fail di un orems zaine tsvishn Yehoramen getrofn
him is arrow the and arms his between Yehoram befell
אַרויסגעגאַנגען דורכן האַרצן, און ער האָט זיך אַראָפּגעלאָזן אין זיַין
zain in aropgelozn zich hot er un hartsn durchn aroisgegangen
his in let down self has he and heart through having come out
רייַטוואָגן. כה האָט ער געזאָגט צו בִּדְקַר זיַין עלטסטן: נעם , ווארף אים
im vorf nem eltstn zain Bidkar tsu gezogt er hot raitvogn
him throw take officer his Bidkar to said he has chariot
אַוועק אין דעם שטיק פֿעלד פֿון נָבוֹת דעם יִזרעאֵלי . ווָאָרעם געדענק
gedenk vorem Yizreel dem Navot fun feld shtik dem in avek
remember because Yizre'eli the Navot of field portion the in down
וויי איך און דו זיַנען געריטן ביַינאַנד הינטער זיַין פֿאָטער אַחאָבֶן , און
un Achavn foter zain hinter bainand geritn zainen du un ich vi
and Ach'av father his after together riding are you and I as
ה האָט אויפֿגעהויבן אויף אים די דאָזיקע נבואה: כו פֿאַר וואָר , איך
ich vor far nevue dozike di im oif oifgehoibn hot Hashem
I surely for oracle this the him on lifted up has Hashem
האָב נעכטן געזען דאָס בלוט פֿון נָבוֹתן , און דאָס בלוט פֿון זיַינע
zaine fun blut dos un Navoten fun blut dos gezen nechtn hob
his of blood the and Navot of blood this seen recent past have
קינדער , זאָגט ה , און איך וועל דיר אָפּצאָלן אין דעם
dem in optsolen dir vel ich un Hashem zogt kinder
the in make restitution you(SG) will I and Hashem declares children
דאָזיקן שטיק לאַנד, זאָגט ג-ט . און אַצונד נעם , ווארף אים אַוועק אין
in avek im vorf nem atsund un G-t zogt land shtik dozikn
in down him throw take now and G-d declares land portion this
דעם שטיק לאַנד, אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dos vi azoi land shtik dem
Hashem of word this as according to land portion the

22 And it came to pass, when Yehoram saw Yehu, that he said, Is it shalom, Yehu? And he answered, What shalom, so long as the zenunei immecha Izevel *(harlotries of your mother Jezebel)* and her kheshafim *(witchcrafts)* are so many?
23 And Yehoram turned his hands, and fled, and said to Achazyahu, Mirmah *(deceit, treachery!)*, O Achazyah.
24 And Yehu drew his keshet, and struck Yehoram between the shoulders, and the khetz *(arrow)* went out at his lev, and he sunk down in his merkavah. 25 Then said Yehu to Bidkar his shalishoh, Take [him] up, and cast him in the chelek of the sadeh of Navot HaYizre'eli; for remember how that, when I and thou rode together after Ach'av Aviv, Hashem laid this massa *(prophetic burden)* upon him; 26 Surely I have seen yesterday the dahm of Navot, and the dahm of his banim, saith Hashem; and I will requite thee in this chelek, saith Hashem. Now therefore take and cast him into the chelek, according to the Devar Hashem.

כז און ווי אֲחַזְיָהוּ דער מלך פֿון יהודה האָט דערזען,
derzen hot Yehudah fun melech der Achazyahu vi un
seen has Yehudah of king the Achazyahu when and

אַזוי איז ער אַנטלאָפֿן דורך דעם גאָרטנהויז . אָבער יֵהוּא האָט אים
im hot Yehu ober gortnhoiz dem durch antlofn er iz azoi
him has Yehu but Garden House the by fled he is so

נאָכגעיאָגט , און האָט געזאָגט: שלאָגט אים אויך אויפֿן רייטוואָגן.
raitvogn oifn oich im shlogt gezogt hot un nochgeyogt
chariot on also him strike down said has and pursued after

אויף דעם אַרויפֿגאַנג פֿון גור ווָאס לעבן יִבְלְעָם . און ער איז אַנטלאָפֿן
antlofn iz er un Yivleam lebn vos Gur fun aroifgang dem oif
fled is he and Yivle'am near which Gur of ascent the on

קיין מגִדּוֹ , און איז דאָרטן געשטאָרבן. כח און זיינע קנעכט האָבן אים
im hobn knecht zaine un geshtorbn dortn iz un Megiddo kein
him have servants his and died there is and Megiddo to

געבראַכט צופֿירן קיין ירושָלַיִם , און האָבן אים באַגראָבן אין זיין
zain in bagrobn im hobn un Yerushalayim kein tsufiren gebracht
his in buried him have and Yerushalayim to transport brought

קבֿר לעבן זיינע עלטערן אין דָּוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot in eltern zaine lebn keyver
Ir Dovid in fathers his near tomb

כט און אין עלפֿטן יאָר פֿון יוֹרָם דעם זון פֿון אַחאָבן איז אֲחַזְיָה
Achazyah iz Achavn fun zun dem Yoram fun yor elftn in un
Achazyah is Ach'av of son the Yoram of year eleventh in and

געווָארן מלך איבער יהודה .
Yehudah iber melech gevorn
Yehudah over king having become

ל און יֵהוּא איז געקומען קיין יִזרְעֶאל. און אִיזֶבֶל האָט דערהערט,
derhert hot Izevel un Yizreel kein gekumen iz Yehu un
heard has Izevel and Yizre'el to having come is Yehu and

און זי האָט אַרויפֿגעטאָן פֿאַרב אויף אירע אויגן, און האָט פֿאַרפּוצט
farputst hot un oign ire oif farb aroifgeton hot zi un
adorned has and eyes her on paint placed has she and

איר קאָפּ, און אַרויסגעקוקט דורכן פֿענצטער. לא און ווי יֵהוּא איז
iz Yehu vi un fentster durchn aroisgekukt un kop ir
is Yehu as and window through looked down and head her

אַריַינגעקומען אין טויער, אַזוי האָט זי געזאָגט: וואָס מאַכט זִמרי דער
der Zimri macht vos gezogt zi hot azoi toier in araingekumen
the Zimri makes what said she has so gate in came in

מערדער פֿון זיין האַר ?
har zain fun merder
master his of murderer

לב האָט ער אויפֿגעהויבן זיין פּנים צום פֿענצטער, און האָט
hot un fentster tsum ponem zain oifgehoibn er hot
has and window to face his lifted up he has

געזאָגט: ווער איז מיט מיר, ווער? האָבן אַרויסגעקוקט צו אים
im tsu aroisgekukt hobn ver mir mit iz ver gezogt
him to looked down have who me with is who said

צוויי דריַי הויפֿדינער . לג האָט ער געזאָגט: שלייַדערט זי אַראָפּ.
arop zi shlaidert gezogt er hot hoifdiner drai tsvei
down her throw said he has court officials three two

און זיי האָבן זי אַראָפּגעשלייַדערט; און פֿון איר בלוט האָט
hot blut ir fun un aropgeshlaidert zi hobn zei un
has blood her of and threw down her have they and

27 But when Achazyah Melech Yehudah saw this, he fled by the derech *(way)* Bais HaGan. And Yehu pursued after him, and shouted, Strike him down also in the merkavah. And they did so on the way up to Gur, which is by Yivle'am. And he escaped to Megiddo, and died there. 28 And his avadim carried him in a merkavah to Yerushalayim and buried him in his kever with his avot in Ir Dovid.

29 And in the eleventh year of Yoram Ben Ach'av began Achazyah to reign as Melech over Yehudah.

30 And when Yehu was come to Yizre'el, Izevel heard of it; and she painted her eyes, and adorned her rosh, and looked out at a chalon. 31 And as Yehu entered in at the sha'ar, she said, Did Zimri have shalom, who slaughtered his adon?

32 And he lifted up his face to the chalon, and said, Who is on my side? Who? And there looked out to him two or three sarisim. 33 And he said, Throw her down. So they threw her down; and some of

her dahm spattered on the wall, and on the susim; and he trampled her under foot.

34 And when he went in, he did eat and drink, and said, Go, see now this arurah *(cursed woman)*, and bury her; for she is a Bat Melech.

35 And they went to bury her; but they found no more of her than the gulgolet *(skull)*, and the raglayim *(feet)*, and the kappot *(palms)* of her yadayim. 36 Therefore, they came back, and told him. And he said, This is the Devar Hashem, which He spoke by His eved Eliyahu HaTishbi, saying, In the chelek Yizre'el shall kelavim *(dogs)* eat the basar Izevel; 37 And the nevelah of Izevel shall be as dung upon the face of the sadeh in the chelek Yizre'el; so that no one will be able to say, This is Izevel.

10 And Ach'av had seventy banim in Shomron. And Yehu wrote sefarim *(letters)*, and sent to Shomron, unto the sarim of Yizre'el, to the zekenim, and to the omenim Ach'av, saying, 2 Now as soon as this sefer cometh to you, seeing your adon's

אַרויפֿגעשפּריצט אויף דער וואַנט און אויף די פֿערד . און מע האָט זי
zi hot me un ferd di oif un vant der oif aroifgeshpritst
her has one and horses the on and wall the on spattered

צעטרעטן.
tsetretn
trampled

לד און ער איז אַריינגעגאַנגען , און האָט געגעסן און געטרונקען, און ער
er un getrunken un gegesn hot un araingegangen iz er un
he and drank and eaten has and went in is he and

האָט געזאָגט: באַשטאַט , איך בעט אייַך, די דאָזיקע פֿאַרשאָלטענע, און
un farsholtene dozike di aich bet ich bashtat gezogt hot
and cursed this the you entreat I see now to said has

באַגראָבט זי , ווארעם אַ מלכס טאָכטער איז זי .
zi iz tochter melechs a vorem zi bagrobt
she is daughter king's a for her bury

לה זיינען זיי געגאַנגען זי באַגראָבן, אָבער זיי האָבן מער פֿון
fun mer hobn zei ober bagrobn zi gegangen zei zainen
of more have they but to bury her having gone they are

איר נישט געפֿונען , ווי בלויז דעם שאַרבן , און די פֿיס, און די
di un fis di un sharbn dem bloiz vi gefunen nisht ir
the and feet the and cranium the only than found not you

האַנטפֿלעכן. לו האָבן זיי זיך אומגעקערט, און האָבן אים דערציילט. האָט
hot dertseilt im hobn un umgekert zich zei hobn hantflechn
has told him have and returned self they have palms

ער געזאָגט: דאָס איז דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט געredט דורך
durch geredt hot er vos Hashem fun vort dos iz dos gezogt er
by spoken has he which Hashem of word the is this said he

זיין קנעכט אֵלִיָּהוּ דעם תִּשבי , אַזוי צו זאָגן : אין דעם שטיק לאַנד
land shtik dem in zogn tsu azoi Tishbi dem Eliyahu knecht zain
land portion the in say to so Tishbi the Eliyahu servant his

פֿון יִזרְעֶאל וועלן די הינט עסן דאָס פֿלייש פֿון אִיזֶבֶלען . לז און דער
der un Izevelen fun fleish dos esen hint di veln Yizreel fun
the and Izevel of flesh the eat dogs the will Yizre'el of

טויטער לייַב פֿון אִיזֶבֶלען וועט זיין אויפֿן שטיק לאַנד פֿון יִזרְעֶאל אַזוי
azoi Yizreel fun land shtik oifn zain vet Izevelen fun laib toiter
just as Yizre'el of land portion on be will Izevel of body dead

ווי מיסט אויפֿן פֿריַיען פֿעלד, אַז מע וועט ניט קענען זאָגן : דאָס איז אִיזֶבֶל.
Izevel iz dos zogn kenen nit vet me az feld fraien oifn mist vi
Izevel is this say can not will one that field open on dung as

ו און אַחאָבֿ האָט געהאַט זיבעציק זין אין שומרון . האָט יֵהוּא געשריבן
geshribn Yehu hot Shomron in zin zibetsik gehat hot Achav un
written Yehu has Shomron in sons seventy had has Ach'av and

בריוו, און האָט געשיקט קיין שומרון צו די האַרן פֿון יִזרְעֶאל,
Yizreel fun harn di tsu Shomron kein geshikt hot un briv
Yizre'el of lords the to Shomron to sent has and letter

די עלטסטע, און צו די וואָס זיינען געווען דערציִער ביַי
bai dertsier geven zainen vos di tsu un eltste di
by educators having been are which the ones to and elders the

אַחאָבֿן, אַזוי צו זאָגן : ב און אַצונד , ווי עס קומט צו אייַך דער דאָזיקער
doziker der aich tsu kumt es vi atsund un zogn tsu azoi Achavn
this the you to come it when now and say to so Ach'av

בריוו, אַזוי ווי ביַי אייַך זיַינען די זין פֿון אייַער האַר , און
un har aier fun zin di zainen aich bai vi azoi briv
and master your of sons the are you by as according to letter

בִּי אַיִד זַיינען דאָ רַיטווַעגן אוּן פֶּערד , אוּן אַ פֶעסטוּנגשטאָט אוּן
un festungshtot a un ferd un raitvegn do zainen aich bai
and fortified city a and horses and chariots here are you by

ווַאפֶן .
vafn
weapons

ג זאָלט איר זען דעם בעסטן אוּן גלַיכסטן פוּן אייַער האַרס זין ,
zin hars aier fun glaichstn un bestn dem zen ir zolt
sons master's your of unequalled and best the see you shall

אוּן אַרויפֶזעצן אויף זיין פֶּאָטערס טראָן ; אוּן האַלט מלחמה פַאַר
far milchome halt un tron foters zain oif aroifzetsn un
for war wage and throne father's his on place onto and

אייַער האַרס הויז .
hoiz hars aier
house master's your

ד האָבן זיי זייער שטאַרק מורא געקריגן , אוּן זיי האָבן געזאָגט: אָט
ot gezogt hobn zei un gekrign moire shtark zeyer zei hobn
now said have they and received fear strong very they have

זיַינען די צוויי מלכים נישט באַשטאַנען פַּאַר אים, אוּן ווי ווילן מיר
mir veln vi un im far bashtanen nisht mlochim tsvei di zainen
we will how and him before stand not kings two the did

באַשטיין?
bashtein
stand

ה אוּן דער וואָס איבער דעם פּאַלאַץ, אוּן דער וואָס איבער דער
der iber vos der un palats dem iber vos der un
the over which the one and palace the over which the one and

שטאָט, אוּן די עלטסטע, אוּן די דערציִער , האָבן געשיקט צו יֵהוּאן ,
Yehuen tsu geshikt hobn dertsier di un eltste di un shtot
Yehu to sent have educators the and elders the and city

אַזוי צו זאָגן : דיַינע קנעכט זיַינען מיר; אוּן אַלץ וואָס דו וועסט
vest du vos alts un mir zainen knecht daine zogn tsu azoi
will you which all that and we are servants your say to so

אונדז זאָגן , וועלן מיר טאָן. מיר וועלן קיינעם נישט מאַכן פַּאַר אַ מלך .
melech a far machn nisht keinem veln mir ton mir veln zogn undz
king a for make not anyone will we do we will tell us

וואָס איז גוט אין דיַינע אויגן, טו.
tu oign daine in gut iz vos
do eyes your in good is what

ו האָט ער געשריבן צו זיי אַ בריוו אַ צווייט מאָל, אַזוי צו זאָגן : אויב
oib zogn tsu azoi mol tsveit a briv a zei tsu geshribn er hot
if say to so time second a letter a them to written he has

איר זיַינט מיט מיר, אוּן איר ווילט צוהערן צו מיַין קוֹל , נעמט די קעפּ
kep di nemt kol main tsu tsuhern vilt ir un mir mit zait ir
heads the take voice my to listen will you and me with are you

פּוּן די מאַנספּאַרשוינען , אייַער האַרס זין , אוּן קומט צו מיר מאָרגן
morgn mir tsu kumt un zin hars aier mansparshoinen di fun
tomorrow me to come and sons master's your male offspring the of

אַרום דער צייַט קיין יִזרעֶאל. אוּן די זין פוּן מלך , זיבעציק פּאַרשוין,
parshoin zibetsik melech fun zin di un Yizreel kein tsait der arum
persons seventy king of sons the and Yizre'el to time the round

זיַינען געווען בִּיי די גרויסע לַיַט פוּן דער שטאָט, וואָס האָבן זיי
zei hobn vos shtot der fun lait groise di bai geven zainen
them have which city the of people great the by having been are

banim are with you, and there are with you merkavot and susim, a fortified city also, and neshek *(weapons)*;

3 Look even out the tov *(best)* and yashar of your adon's banim, and set him on kisse aviv, and fight for the Bais adoneichem.

4 But they were exceedingly afraid, and said, Hinei, two melachim stood not before him; how then shall we stand?

5 And he that was over the Bais *(Palace)*, and he that was over the Ir, the zekenim also, and the omenim *(guardians)*, sent to Yehu, saying, We are thy avadim, and will do all that thou shalt bid us; we will not appoint any melech; do thou that which is tov in thine eyes.

6 Then he wrote a sefer *(letter)* the second time to them, saying, If ye be mine, and if ye will pay heed unto my voice, take ye the rashei anshei bnei adoneichem *(the heads of the male children of your master)*, and come to me to Yizre'el by tomorrow this time. Now the Bnei HaMelech, being

seventy persons, were with the Gedolim of the Ir, who were rearing them. [7] And it came to pass, when the sefer came to them, that they took the Bnei HaMelech, and slaughtered seventy persons and put their heads in dudim *(baskets)* and sent him them to Yizre'el.

[8] And there came a malach, and told him, saying, They have brought the rashei Bnei HaMelech. And he said, Lay ye them in two tziburim *(heaps, piles)* at the petach of the sha'ar until the boker.

[9] And it came to pass in the boker, that he went out, and stood, and said to kol haAm, Ye be tzaddikim; hinei, I fomented a kesher against adoni *(my master)*, and slaughtered him; but who slaughtered all these? [10] Know now that nothing shall fall [unfulfilled] unto ha'aretz of the Devar Hashem, which Hashem spoke against the Bais Ach'av; for Hashem hath done that which He spoke by His eved Eliyahu.

ז אוּן עס אִיז געווען , ווי דער בריוו אִיז אָנגעקומען צו
tsu ongekumen iz briv der vi geven iz es un oifgetsoign
to arrived is letter the as having been is it and raised

זיי , אַזוי האָבן זיי גענומען די זין פֿון מלך , אוּן זיי געשאָכטן ,
geshochtn zei un melech fun zin di genumen zei hobn azoi zei
slaughtered they and king of sons the taken they have so them

זיבעציק פּאַרשוין ; אוּן זיי האָבן אַרײַנגעטאָן זייערע קעפּ אין קערב , אוּן
un kerb in kep zeyere araingeton hobn zei un parshoin zibetsik
and baskets in heads their put have they and persons seventy

אַוועקגעשיקט צו אים קיין יִזרְעֶאל .
Yizreel kein im tsu avekgeshikt
Yizre'el to him to sent off

ח אִיז געקומען אַ שליח , אוּן האָט אים אָנגעזאָגט, אַזוי צו
tsu azoi ongezogt im hot un sheliech a gekumen iz
to so told him has and messenger a having come is

זאָגן : מע האָט געבראַכט די קעפּ פֿון דעם מלכס זין . האָט ער
er hot zin melechs dem fun kep di gebracht hot me zogn
he has sons king's the of heads the brought has one say

געזאָגט: מאַכט זיי אין צוויי הויפֿנס בײַם אײַנגאַנג פֿון טויער, ביז אין
in biz toier fun aingang baim hoifns tsvei in zei macht gezogt
in until gate of entrance at heaps two in them makes said

דער פֿרי .
peire der
morning the

ט אוּן עס אִיז געווען אין דער פֿרי , אִיז ער אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen er iz peire der in geven iz es un
having come out he is morning the in having been is it and

אוּן האָט זיך אַוועקגעשטעלט, אוּן האָט געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק , איר
ir folk gantsn tsum gezogt hot un avekgeshtelt zich hot un
you people all to said has and stood self has and

זײַט אומשולדיק; אָט האָב איך געמאַכט אַ בונט אַקעגן מײַן
main akegn bunt a gemacht ich hob ot umshuldik zait
my against conspiracy a made I have behold innocent are

האַר , אוּן האָב אים געהרגעט. אָבער ווער האָט דערשלאָגן אַלע די
di ale dershlogn hot ver ober geharget im hob un har
the all kill did who but killed him have and master

דאָזיקע? י זײַט וויסן דען , אַז גאָרנישט וועט פֿאַלן צו דער ערד פֿון
fun erd der tsu faln vet gornisht az den visen zait dozike
of ground the to fall will nothing that then know side these

דעם וואָרט פֿון ה וואָס ג-ט האָט גערעדט אויף דעם הויז פֿון
fun hoiz dem oif geredt hot G-t vos Hashem fun vort dem
of house the on spoken has G-d which Hashem of word the

אַחאָבֿ; אוּן ג-ט האָט געטאָן וואָס ער האָט גערעדט דורך זײַן קנעכט
knecht zain durch geredt hot er vos geton hot G-t un Achav
servant his by spoken has he what done has G-d and Ach'av

אֵלִיָהוּ .
Eliyahun
Eliyahu

יא און יֵהוּא האָט דערשלאָגן אַלע וואָס זײַנען געבליבן פֿון אַחאָבֿס
Achavs fun geblibn zainen vos ale dershlogn hot Yehu un
Ach'av's of left are who all kill did Yehu and

הויז אין יִזרְעֶאל, און אַלע זײַנע גרויסע לײַט, און זײַנע גוטע
gute zaine un lait groise zaine ale un Yizreel in hoiz
good his and men great his all and Yizre'el in house

פֿרײַנט, און זײַנע כֹהנים, ביז ער האָט נישט געלאָזן פֿון אים אַן
an im fun gelozn nisht hot er biz koyanim zaine un fraint
an him of allowed not had he until kohanim his and friends

איבערבלײַב.
iberblaib
remnant

יב און ער איז אויפֿגעשטאַנען און איז אַוועק, און איז געגאַנגען קיין
kein gegangen iz un avek iz un oifgeshtanen iz er un
to having gone is and away is and arose is he and

שׁומרון. ווי ער איז בײַם בֵּית־עֵקֶד פֿון די פֿאַסטוכער אין דעם וועג.
veg dem in pastucher di fun beis-eiked baim iz er vi Shomron
road the on shepherds the of Beit Eked at is he as Shomron

יג אַזוי האָט יֵהוּא אָנגעטראָפֿן די ברידער פֿון אֲחַזְיָהוּ דעם מלך פֿון
fun melech dem Achazyahu fun brider di ongetrofn Yehu hot azoi
of king the Achazyahu of brothers the encountered Yehu has so

יהודה, און ער האָט געזאָגט: ווער זײַט איר? האָבן זיי געזאָגט: די ברידער
brider di gezogt zei hobn ir zait ver gezogt hot er un Yehudah
brothers the said they have you are who say did he and Yehudah

פֿון אֲחַזְיָהוּ זײַנען מיר, און מיר האָבן אַראָפּגענידערט אויף דעם פֿריד
frid dem oif aropgenidert hobn mir un mir zainen Achazyahun fun
peace the on gone down have we and we are Achazyahu of

פֿון די קינדער פֿון מלך און די קינדער פֿון דער מוטער-מלכה.
muter-malke der fun kinder di un melech fun kinder di fun
queen mother the of children the and king of children the of

יד האָט ער געזאָגט: כאַפּט זיי לעבעדיקערהייט. און מע האָט זיי
zei hot me un lebedikerheit zei chapt gezogt er hot
them has one and alive them seize said he has

געכאַפּט לעבעדיקערהייט, און זיי געשאָכטן בײַ דער ברונעם פֿון דעם
dem fun brunem der bai geshochtn zei un lebedikerheit gechapt
the of well the by slaughtered they and alive caught

בֵּית־עֵקֶד, צוויי און פֿערציק מאַן. און ער האָט קיינעם פֿון זיי נישט
nisht zei fun keinem hot er un man fertsik un tsvei beis-eiked
not them of anyone has he and men forty and two Beit Eked

איבערגעלאָזט.
ibergelozt
left

טו און ווי ער איז אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן, אַזוי האָט ער אָנגעטראָפֿן
ongetrofn er hot azoi dortn fun avekgegangen iz er vi un
encountered he has thus there from went way is he when and

יְהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבֿן אים אַנטקעגן. האָט ער אים באַגריסט,
bagrist im er hot antkegen im Rechavn fun zun dem Yehonadav
greeted him he has to meet him Rechav of son the Yehonadav

און האָט צו אים געזאָגט: איז דײַן האַרץ אויפֿריכטיק, אַזוי ווי מײַן האַרץ
harts main vi azoi oifrichtik harts dain iz gezogt im tsu hot un
heart my as so upright heart your is said him to has and

איז צו דײַן האַרצן? האָט יְהוֹנָדָב געזאָגט: יאָ. אויב יאָ, גיב דײַן
dain gib yo oib yo gezogt Yehonadav hot hartsn dain tsu iz
your give yes if yes said Yehonadav has heart your to is

[11] So Yehu slaughtered all that remained of the Bais Ach'av in Yizre'el, and all his Gedolim, and his acquaintances, and his kohanim, until he left him no sarid *(remnant survivor)*.

[12] And he arose and departed, and came to Shomron. And as he was at the shearing house for the ro'im *(shepherds)* baderech *(on the road)*,

[13] Yehu met with the achei Achazyahu Melech Yehudah, and said, Who are ye? And they answered, We are the achei Achazyahu; and we go down to give shalom greeting to the Bnei HaMelech and the Bnei HaGevirah.

[14] And he said, Take them chayyim *(alive)*. And they took them chayyim, and executed them at the bor *(pit)* of the shearing house, even 42 ish; neither left he any remnant of them.

[15] And when he was departed from there, he met Yehonadav Ben Rechav approaching to meet him; and he saluted him, and said to him, Is thine lev yashar, as my lev is with thy lev? And Yehonadav answered,

האַנט. האָט ער געגעבן זײַן האַנט; און ער האָט אים אַרויפֿגענומען צו
tsu aroifgenumen im hot er un hant zain gegebn er hot hant
in driven him has he and hand his given he has hand

זיך אויפֿן רײַטוואָגן. טז און ער האָט געזאָגט: קום מיט מיר, און זע ווי
vi ze un mir mit kum gezogt hot er un raitvogn oifn zich
how see and me with come said has he and chariot on self

איך נעם זיך אָן פֿון הס וועגן . און מע האָט אים געפֿירט אין זײַן
zain in gefirt im hot me un vegen Hashems fun on zich nem ich
his in drove him have they and sake Hashem's for on self take I

רײַטוואָגן.
raitvogn
chariot

יז און ער איז געקומען קיין שומרון , און האָט דערשלאָגן אַלע
ale dershlogn hot un Shomron kein gekumen iz er un
all struck down has and Shomron to having come is he and

וואָס זײַנען געבליבן פֿון אַחאָבן אין שומרון . ביז ער האָט אים
im hot er biz Shomron in Achavn fun geblibn zainen vos
him had he until Shomron in Ach'av of remaining are who

פֿאַרטיליקט ; אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun vort dos vi azoi fartilikt
has he which Hashem of word the as according to exterminated

גערעדט צו אֵלִיָהוּ .
Eliyahun tsu geredt
Eliyahu to spoken

יח און יֵהוּא האָט אײַנגעזאַמלט דאָס גאַנצע פֿאָלק , און האָט צו
tsu hot un folk gantse dos aingezamlt hot Yehu un
to has and people entire this gathered has Yehu and

זיי געזאָגט: אַחאָבֿ האָט געדינט בַּעַל אַ ביסל, יֵהוּא וועט אים דינען
dinen im vet Yehu bisel a Baal gedint hot Achav gezogt zei
serve him will Yehu little a Ba'al served has Ach'av said them

פֿיל . יט און אַצונד , רופֿט צו מיר אַלע נבֿיאים פֿון בַּעַל , אַלע זײַנע
zaine ale Baal fun neviim ale mir tsu ruft atsund un fil
his all Ba'al of prophets all me to call now and much

דינער , און אַלע זײַנע כהנים ; קיינער זאָל נישט פֿעלן ;
feln nisht zol keiner koyanim zaine ale un diner
be missing not shall no one kohanim his all and the servants

וואָרעם אַ גרויסע אָפּפֿערשלאַכטונג צו בַּעַל איז בײַ מיר. קיינער וואָס
vos keiner mir bai iz Baal tsu opfershlachtung groise a vorem
who anyone me by is Ba'al to sacrifice great a for

וועט פֿעלן , וועט נישט בלײַבן לעבן. און יֵהוּא האָט דאָס געטאָן
geton dos hot Yehu un lebn blaibn nisht vet feln vet
done this has Yehu and alive remain not will be missing will

מיט באַטרוג , כּדי אונטערצוברענגען די דינער פֿון
mit batrug kedei untertsubrengen di diner fun
with cunning in order to bring under the servants of

בַּעַל .
Baal
Ba'al

כ און יֵהוּא האָט געזאָגט: הייליקט אַן אײַנזאַמלונג צו בַּעַל . האָבן
hobn Baal tsu ainzamlung an heilikt gezogt hot Yehu un
have Ba'al to assembly an sets apart as holy said has Yehu and

זיי עס אויסגערופֿן. כא און יֵהוּא האָט געשיקט אין גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און אַלע
ale un Yisroel gants in geshikt hot Yehu un oisgerufn es zei
all and Yisroel all in sent has Yehu and proclaimed it they

It is. If it be, give me thine yad. And he gave him his yad; and he took him up to him into the merkavah. 16 And he said, Come with me, and see my kina *(zeal)* for Hashem. So they had him ride in his merkavah.

17 And when he came to Shomron, he slaughtered all that remained unto Ach'av in Shomron, till he had destroyed him, according to the Devar Hashem, which He spoke to Eliyahu.

18 And Yehu gathered kol HaAm together, and said unto them, Ach'av served Ba'al a little; but Yehu shall serve him much. 19 Now therefore summon unto me all the nevi'im of Ba'al, all his avadim, and all his kohanim; let none be wanting; for I have a zevach gadol to do to Ba'al; whosoever shall be wanting, he shall not live. But Yehu did it be'akbah *(in cunning, in deception)*, to the intent that he might destroy the ovdei HaBa'al *(worshippers of Ba'al)*.

20 Yehu said, Proclaim an atzeret *(a solemn assembly)* for Ba'al. They proclaimed it. 21 And Yehu sent through

kol Yisroel; and kol ovdei HaBa'al *(all the worshippers of Ba'al)* came, so that there was not an ish left that came not. And they came into the bais of Ba'al; and the bais of Ba'al was full from end to end.

22 And he said unto him that was over the meltachah *(wardrobe)*, Bring forth levush *(robe)* for all the ovdei HaBa'al. And he brought them forth the malbush *(vestments, religious robes)*.

23 And Yehu went, and Yehonadav Ben Rechav, into the bais Ba'al, and said unto the ovdei HaBa'al, Search, and look that there be here with you none of the avadim of Hashem, but the ovdei HaBa'al only. 24 And when they went in to offer zevakhim and olot, Yehu appointed fourscore ish outside, and said, If any of the anashim whom I have brought into your hands escape, he that letteth him go, his nefesh shall be for the nefesh of him.

25 And it came to pass, as soon as he had made an end of offering the olah *(burnt offering)*, that Yehu said to the guard and to the shalishim *(officers)*, Go in, and slay them; let none come forth. And they

דינער פֿון בַּעַל זײַנען געקומען , און עס איז נישט געבליבן אַ מענטש
mentsh a geblibn nisht iz es un gekumen zainen Baal fun diner
man a remain not is it and having come are Ba'al of servants

ווּאָס איז נישט געקומען . און זיי זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אין הויז פֿון
fun hoiz in araingegangen zainen zei un gekumen nisht iz vos
of house in went are they and having come not is which

בַּעַל; און דאָס הויז פֿון בַּעַל איז געוואָרן אָנגעפֿילט פֿון עק צו
tsu ek fun ongefilt gevorn iz Baal fun hoiz dos un Baal
to end from filled having become is Ba'al of house this and Ba'al

עק .
ek
end

כב הָאָט ער געזאָגט צו דעם מאַן וואָס איבער דער קליידער-קאַמער:
kleider-kamer der iber vos man dem tsu gezogt er hot
wardrobe the over which man the to said he has

גיב אַרויס מלבושים צו אַלע דינער פֿון בַּעַל . און ער האָט זיי
zei hot er un Baal fun diner ale tsu malbushem arois gib
them has he and Ba'al of servants all to robes out give

אַרויסגעגעבן די מלבושים .
malbushem di aroisgegebn
robes the brought out

כג און יֵהוּא איז אַרײַנגעגאַנגען מיט יְהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבְ
Rechavn fun zun dem Yehonadav mit araingegangen iz Yehu un
Rechav of son the Yehonadav with went is Yehu and

אין הויז פֿון בַּעַל , און ער האָט געזאָגט צו די דינער פֿון בַּעַל :
Baal fun diner di tsu gezogt hot er un Baal fun hoiz in
Ba'al of servants the to said has he and Ba'al of house in

זוכט נאָך און זעט, אַז דאָ זאָל נישט זײַן מיט אײַך פֿון די
di fun aich mit zain nisht zol do az zet un noch zucht
the of you with be not shall here that see and after search

קנעכט פֿון ה , נאָר בלויז בַּעַל-דינער אַליין . כד און זיי זײַנען
zainen zei un alein Baal-diner bloiz nor Hashem fun knecht
are they and alone Ba'al servants only but Hashem of servants

אַרײַנגעגאַנגען צו מאַכן שלאַכטאָפֿפֿער און ברַאנדאָפֿפֿער. און יֵהוּא
Yehu un brandopfer un shlachtopfer machn tsu araingegangen
Yehu and olah and slaughter sacrifice make to went in

האָט זיך געשטעלט דרויסן אַכציק מאַן, און אָנגעזאָגט: אויב עמעצער
emetser oib ongezogt un man achtsik droisn geshtelt zich hot
someone if ordered and men eighty outside stood self had

וועט אַנטרונען וועלן פֿון די מענטשן וואָס איך גיב איבער אויף
oif iber gib ich vos mentshn di fun vern antrunen vet
onto over give I which men the of become escape will

אײַערע הענט , איז דײַן נפֿש פֿאַר יענעמס נפֿש .
nefesh yenems far nefesh dain iz hent aiere
soul that for a soul your is hands your

כה און עס איז געווען , ווי ער האָט געענדיקט מאַכן דאָס
dos machn geendikt hot er vi geven iz es un
this make finished has he when having been is it and

ברַאנדאָפֿפֿער, אַזוי האָט יֵהוּא געזאָגט צו די לויפֿערס און צו די
di tsu un loifers di tsu gezogt Yehu hot azoi brandopfer
the to and royal guards the to said Yehu has so olah

הויפּטלײַט : גייט אַרײַן דערשלאָגט זיי ; קיינער זאָל נישט אַרויס. האָבן
hobn arois nisht zol keiner zei dershlogt arain geit hoiptlait
have out not shall none they kills in go chief people

זיי זיי דערשלאָגן מיטן שארף פֿון שווערד; און די לויפֿערס און
un loifers di un shverd fun sharf mitn dershlogn zei zei
and royal guards the and sword of edge with struck down them they

די הויפּטלײַט האָבן זיי אַרויסגעוואָרפֿן, און זײַנען אַוועקגעגאַנגען
avekgegangen zainen un aroisgevorfn zei hobn hoiptlait di
went way are and thrown out them have chief people the

צו דער שטאָט פֿון בַּעַל הויז . כו און זיי האָבן אַרויסגענומען די
di aroisgenumen hobn zei un hoiz Baals fun shtot der tsu
the taken out have they and house Ba'al's of city the to

זײַלשטיינער פֿון בַּעַל הויז , און זיי פֿאַרברענט. כז און זיי האָבן
hobn zei un farbrent zei un hoiz Baals fun zailshteiner
have they and burned up them and house Ba'al's of sacred pillars

צעבראָכן דעם זײַלשטיין פֿון בַּעַל , און האָבן צעבראָכן דאָס הויז
hoiz dos tsebrochn hobn un Baal fun zailshtein dem tsebrochn
house this broken have and Ba'al of pillar stone the broken

פֿון בַּעַל , און האָבן עס געמאַכט פֿאַר אָפּטריטן ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz optritn far gemacht es hobn un Baal fun
day this very on until toilet for made it have and Ba'al of

כח און יֵהוּא האָט פֿאַרטילקט בַּעַל פֿון יִשְׂרָאֵל. כט אָבער פֿון די
di fun ober Yisroel fun Baal fartilikt hot Yehu un
the of but Yisroel from Ba'al exterminated has Yehu and

זינד פֿון יָרָבְעָם דעם זון פֿון נְבָט , מיט וואָס ער האָט געמאַכט
gemacht hot er vos mit Nevaten fun zun dem Yarovam fun zind
made has he which with Nevat of son the Yarov'am of sin

זינדיקן יִשְׂרָאֵל, פֿון הינטער זיי האָט זיך יֵהוּא נישט אָפּגעקערט
opgekert nisht Yehu zich hot zei hinter fun Yisroel zindikn
turned aside not Yehu self has them following from Yisroel sin

– פֿון די גילדערנע קעלבער וואָס אין בֵּית-אֵל און וואָס אין דָּן .
Dan in vos un Beis-El in vos kelber gilderne di fun
Dan in which and Beit-El in which calves golden the of

ל און ה האָט געזאָגט צו יֵהוּאן : ווײַל דו האָסט זיך גוט
gut zich host du vail Yehuen tsu gezogt hot Hashem un
good self have you because Yehu to said has Hashem and

באַגאַנגען צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין מײַנע אויגן – געטאָן צו
tsu geton oign maine in rechtfartik iz vos ton tsu bagangen
to done eyes my in upright is which do to carrying out

אַחאָבס הויז אַזוי ווי אַלץ אין מײַן האַרצן, וועלן דיר קינדער
kinder dir veln hartsn main in alts vi azoi hoiz Achavs
children you(SG) will heart my in all that as so house Ach'av's

פֿון פֿירטן דור זיצן אויף דעם טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun tron dem oif zitsn dor firtn fun
Yisroel of throne the on sit generation fourth of

לא אָבער יֵהוּא האָט נישט געהיט צו גיין אין דער תּורה פֿון
fun toyre der in gein tsu gehit nisht hot Yehu ober
of instruction the in go to guarded not has Yehu but

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל מיט זײַן גאַנצן האַרצן; ער האָט זיך נישט
nisht zich hot er hartsn gantsn zain mit Yisroel Elokei Hashem
not self has he heart whole his with Yisroel the G-d of Hashem

אָפּגעקערט פֿון די זינד פֿון יָרָבְעָמן , וואָס ער האָט געמאַכט
gemacht hot er vos Yorovamen fun zind di fun opgekert
made has he which Yarov'am of sin the from turned aside

זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn
Yisroel sin

cut them down with the edge of the cherev; and the guard and the shalishim cast them out, and went to the Ir of the bais of Ba'al. 26 And they brought forth the matzevot out of the bais of Ba'al, and burned them. 27 And they demolished the matzevot HaBa'al, and broke down the bais of Ba'al, and made it mokharot *(latrines)* unto this day.

28 Thus Yehu destroyed Ba'al out of Yisroel. 29 Howbeit from the sins of Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin, Yehu departed not from after them, even, the eglei hazahav that were in Beit-El, and that were in Dan.

30 And Hashem said unto Yehu, Because thou hast done well in executing that which is yashar in Mine eyes, and hast done unto the bais of Ach'av according to all that was in Mine lev, thy banim of the fourth generation shall sit on the kisse Yisroel.

31 Yet Yehu was not shomer to follow the Torat Hashem Elohei Yisroel with all his lev; for he departed not from the chattot Yarov'am which he caused Yisroel to commit sin.

לב אין יענע טעג האָט ה אָנגעהויבן אָפּצוהאַקן פֿון
fun optsuhakn ongehoibn Hashem hot teg yene in
of break off begun Hashem has days those in

יִשׂרָאֵל. און חזָאֵל האָט זיי געשלאָגן אין גאַנצן
gantsn in geshlogn zei hot Chazael un Yisroel
all in struck down them has Chazael and Yisroel

גענאַרק פֿון יִשׂרָאֵל: לג פֿון יַרדן צו זונאויפֿגאַנג, דאָס
dos zunoifgang tsu Yarden fun Yisroel fun gemark
this sunrise to Yarden from Yisroel of territory

גאַנצע לאַנד גִלעָד, די גָדים, און די ראובֿנים, און די
di un Reuvenim di un Gadim di Gilad land gantse
the and Reuveni the and Gadi the Gil'ad land whole

מנַשים, פֿון ערוֹעֵר וואָס בייַם טאָל אַרנוֹן-גִלעָד און
un Arnon-Gilad tal baim vos Aroer fun Menashim
and Arnon Gil'ad valley of at which Aro'er of Menashi

בָּשָׁן.
Bashan
Bashan

לד און די איבעריקע זאַכן וועגן יֵהוּאן, און אַלץ
alts un Yehuen vegen zachn iberike di un
all that and Yehu concerning things remaining the and

וואָס ער האָט געטאָן, און זיין גאַנצע גבֿורהשאַפֿט, דאָס איז שוין
shoin iz dos gevurhshaft gantse zain un geton hot er vos
already is this might entire his and done has he which

באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעענישן פֿון די מלכים פֿון
fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn
of kings the of annals the of book in written

יִשׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

לה און יֵהוּא האָט זיך גענליגט מיט זיַינע עלטערן, און מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Yehu un
has one and fathers his with lain down self has Yehu and

אים באַגראָבן אין שומרוֹן. און זיַין זון יהוֹאָחָז איז געוואָרן
gevorn iz Yehoachaz zun zain un Shomron in bagrobn im
having become is Yehoachaz son his and Shomron in buried him

מלך אויף זיַין אָרט. לו און די טעג וואָס יֵהוּא האָט געקיניגט
gekinigt hot Yehu vos teg di un ort zain oif melech
reigned has Yehu which days the and place his in king

איבער יִשׂרָאֵל אין שומרוֹן, זיַינען געווען אַכט און צוואַנציק
tsvantsik un acht geven zainen Shomron in Yisroel iber
twenty and eight having been are Shomron in Yisroel over

יאָר.
yor
years

יא און ווי עַתַליָה די מוטער פֿון אַחַזיָהו האָט געזען אַז איר
ir az gezen hot Achazyahun fun muter di Atalyah vi un
her that seen has Achazyahu of mother the Atalyah as and

זון איז טויט, אזוי איז זי אויפֿגעשטאַנען, און האָט אומגעבראַכט
umgebracht hot un oifgeshtanen zi iz azoi toit iz zun
destroyed has and arose she is so dead is son

דעם גאַנצן קיניגלעכן אָפּשטאַם. ב האָט יהוֹשֶׁבַע די טאָכטער פֿון מלך
melech fun tochter di Yehosheva hot opshtam kiniglechn gantsn dem
king of daughter the Yehosheva has offspring royal all the

32 In those days Hashem began to cut Yisroel down to size; and Chazael struck them down in all the territory of Yisroel; 33 From Yarden eastward, all Eretz Gil'ad, the Gadi, and the Reuveni, and the Menashi, from Aro'er, which is by the Yarov'am and Bashan.

34 Now the rest of the acts of Yehu, and all that he did, and all his gevurah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

35 And Yehu slept with his avot; and they buried him in Shomron. And Yehoachaz bno reigned as melech in his place. 36 And the days that Yehu reigned as melech over Yisroel in Shomron: 28 shanah.

11 And when Atalyah em Achazyahu saw that her ben was dead, she arose and destroyed kol zera hamamlachah. 2 But Yehosheva Bat HaMelech Yoram, achot

יוֹרָם , אֲחַזְיָהוּס שוועסטער, געגומען יוֹאָש דעם זון פֿון אֲחַזְיָהוּ ,
Achazyahn fun zun dem Yoash genumen shvester Achazyahus Yoram
Achazyah of son the Yoash took sister Achazyahu's Yoram

און האָט אים אַרויסגענבֿעט פֿון צווישן דעם מלכס קינדער וואָס האָבן
hobn vos kinder melechs dem tsvishn fun aroisgegnvet im hot un
have who children king's the among from stole away him has and

געזאָלט געטייט ווערן , אים און זײַן נאַם , אין אַ שלאָפֿקאַמער; און
un shlofkamer a in nam zain un im vern geteit gezolt
and bedroom a in nurse his and him become put to death should

מע האָט אים באַהאַלטן פֿון עֲתַלְיָהוּ , און ער איז נישט געטייט
geteit nisht iz er un Atalyahun fun bahaltn im hot me
caused to die not is he and Atalyah from hidden him have they

געווען . ג און ער איז געווען באַהאַלטן בײַ אים אין הויז פֿון
gevorn un er iz geven bahaltn bai im in hoiz fun
having become and he is having been hidden with her in house of

ה זעקס יאָר . און עֲתַלְיָה האָט געקיניגט איבערן לאַנד.
land ibern gekinigt hot Atalyah un yor zeks Hashem
land over reigned has Atalyah and years six Hashem

ד און אויפֿן זיבעטן יאָר האָט יְהוֹיָדָע געשיקט און האָט גענומען
genumen hot un geshikt Yehoyada hot yor zibetn oifn un
taken has and sent Yehoyada has year seventh on and

די הויפּטלײַט איבער די הונדערטן, פֿון די כָּרִים און פֿון די
di fun un Karim di fun hundertn di iber hoiptlait di
the of and Kereti the of hundreds the over chief people the

לויפֿערס , און ער האָט זיי געבראַכט צו זיך אין הויז פֿון
fun hoiz in zich tsu gebracht zei hot er un loifers
of house in self to brought them has he and royal guards

ה , און ער האָט מיט זיי געשלאָסן אַ ברית , און האָט זיי
zei hot un bris a geshlosn zei mit hot er un Hashem
them has and covenant a established them with has he and Hashem

באַשוואָרן אין הויז פֿון ה , און זיי געוויזן דעם מלכס
melechs dem gevizn zei un Hashem fun hoiz in bashvorn
king's the showed them and Hashem of house in swear an oath

זון . ה און ער האָט זיי באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן: דאָס איז די
di iz dos zogn tsu azoi bafoiln zei hot er un zun
the is this say to so commanded them has he and son

זאַך וואָס איר זאָלט טאָן: אַ דריטל פֿון אײַך, די וואָס קומען
kumen vos di aich fun dritel a ton zolt ir vos zach
come who the ones you of one-third a do shall you which thing

אַריין שבת און היטן די היטונג פֿון דעם מלכס הויז – ו נאָך אַ
a noch hoiz melechs dem fun hitung di hitn un Shabbos arain
a while house king's the of charge the keep and Shabbos in

דריטל איז געווען בײַם טויער סור, און אַ דריטל בײַם טויער
toier baim dritel a un Sur toier baim geven iz dritel
gate at one-third a and Sur gate at having been is one-third

הינטער די לויפֿערס – זאָלט היטן די היטונג פֿון פּאַלאַץ פֿאַר אַן
an far palats fun hitung di hitn zolt loifers di hinter
a for palace of charge the keep you must royal guards the behind

אָפּצאָם. ז און צוויי טיילן פֿון אײַך, אַלע וואָס גייען אַרויס שבת ,
Shabbos arois geyen vos ale aich fun teiln tsvei un optsam
Shabbos out go which all you of divisions two and barrier

זאָלן היטן די היטונג פֿון הס הויז אַרום דעם מלך . ח און
un melech dem arum hoiz Hashems fun hitung di hitn zoln
and king the around house Hashem's of charge the keep shall

Achazyahu, took Yoash ben Achazyah, and stole him from among the Bnei HaMelech which were being slain; and they hid him, even him and his nurse, in the cheder hamittot *(bedroom)* from Atalyah, so that he was not slain. [3] And he was with her hid in the Beis Hashem shesh shanim. And Atalyah did reign over HaAretz.

[4] And the seventh year Yehoyada sent and got the commanders of hundreds, with the Kereti and bodyguard [of HaMelech] and brought them to him into the Beis Hashem, and made a Brit with them, and put them under oath in the Beis Hashem, and showed them the Ben HaMelech. [5] And he commanded them, saying, This is the thing that ye shall do; a third part of you that come on duty on Shabbos shall even be Shomrei Mishmeret Bais HaMelech *(Guards on duty at the Royal Palace)*; [6] And a third part shall be at the Sha'ar Sur; and a third part at the Sha'ar behind the ones guarding: so shall ye keep shomer the mishmeret HaBais for defense. [7] And two companies of all you that go off duty on Shabbos, even they shall keep shomer the mishmeret Beis Hashem

for HaMelech. [8] And ye shall surround HaMelech round about, every ish with his weapons in his yad; and he that cometh within the sederot *(ranks)*, let him be slain; and be ye with HaMelech when he goeth out and when he cometh in.

[9] And the commanders of hundreds did according to all things that Yehoyada HaKohen commanded; and they took every ish his anashim that were on duty on Shabbos, with them that should go off duty on Shabbos, and came to Yehoyada HaKohen. [10] And to the commanders of hundreds did the Kohen give the spears and shields of Dovid HaMelech, that were in the Beis Hashem. [11] And the ones guarding stood, every ish with his weapons in his yad, round about HaMelech, from the right side of the Beis to the left side of the Beis, near the Mizbe'ach and the Beis. [12] And he brought forth the Ben HaMelech, and put the nezer *(crown)* upon him, and gave him the Edut; and they proclaimed him Melech, and anointed him; and they clapped their hands, and said, Yechi HaMelech!

איר זאָלט אַרומרינגלען דעם מלך רונד אַרום , איטלעכער מיט זיַנע
zaine mit itlecher arum rund melech dem arumringlen zolt ir
his with each round around king the surround shall you

וואַפֿן אין זיַן האַנט. און ווער עס קומט אַריַין אין די רייען , זאָל
zol reyen di in arain kumt es ver un hant zain in vafn
shall rows the in enter comes it whoever and hand his in weapon

געטייט ווערן . און זייט מיט דעם מלך ביַ זיַן אַרויסגיין און
un aroisgein zain bai melech dem mit zait un vern geteit
and going out his by king the with be and become put to death

ביַ זיַן אַריַינגיין .
araingein zain bai
going in his by

ט האָבן די הויפּטלייַט פֿון די הונדערטן געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi geton hundertn di fun hoiptlait di hobn
which all that as so did hundreds the of chief people the have

יהוֹיָדָע דער כֹּהן האָט באַפֿוילן , און זיי האָבן גענומען
genumen hobn zei un bafoiln hot koyen der Yehoyada
taken have they and commanded has kohen the Yehoyada

איטלעכער זיַנע מענטשן , די וואָס קומען אַריַין שבת , מיט
mit Shabbos arain kumen vos di mentshn zaine itlecher
with Shabbos on duty come which the ones men his each

די וואָס גייען אַרויס שבת , און זיי זיַנען געקומען
gekumen zainen zei un Shabbos arois geyen vos di
having come are they and Shabbos off duty go which the ones

צו יהוֹיָדָע דעם כֹּהן . י און דער כֹּהן האָט געגעבן די הויפּטלייַט
hoiptlait di gegebn hot koyen der un koyen dem Yehoyada tsu
chief people the given has kohen the and kohen the Yehoyada to

פֿון מלך דוד , וואָס זיַנען אין הויז ה' . יא און די לויפֿערס האָבן זיך
zich hobn loifers di un Hashem fun hoiz in vos Dovid
self have royal guards the and Hashem of house in which Dovid

געשטעלט איטלעכער מיט זיַנע וואַפֿן אין זיַן האַנט, פֿון דער רעכטער
rechter der fun hant zain in vafn zaine mit itlecher geshtelt
right the from hand his in weapon his with each stood

זיַט פֿון הויז ביז דער לינקער זיַט פֿון הויז , ביַים מזבח , און
un mizbeyech baim hoiz fun zait linker der biz hoiz fun zait
and altar at house of side left the unto house of side

ביַים הויז , לעבן מלך רונד אַרום . יב און ער האָט אַרויסגעפֿירט דעם
dem aroisgefirt hot er un arum rund melech lebn hoiz baim
the led out has he and round around king near house at

מלכס זון , און האָט אָנגעטאָן אויף אים די קרוין און די צייגנים ;
tseignim di un kroin di im oif ongeton hot un zun melechs
testimony the and crown the him on put on has and son king's

און זיי האָבן אים געמאַכט פּאַר אַ מלך , און האָבן אים געזאַלבט ; און
un gezalbt im hobn un melech a far gemacht im hobn zei un
and anointed him have and king a for made him have they and

זיי האָבן געקלאַפּט די הענט , און געזאָגט: לעבן זאָל דער מלך !
melech der zol lebn gezogt un hent di geklapt hobn zei
king the shall live said and hands the clapped have they

יג און עַתַלְיָה האָט געהערט דעם קול פֿון די לויפֿערס און דעם
dem un loifers di fun kol dem gehert hot Atalyah un
the and royal guards the of sound the heard has Atalyah and
פֿאָלק, און זי איז געקומען צו דעם פֿאָלק אין הויז פֿון ה׳.
Hashem fun hoiz in folk dem tsu gekumen iz zi un folk
Hashem of house in people the to having come is she and people

יד און זי האָט געזען, ערשט דער מלך שטייט אויף דער בימה,
bime der oif shteit melech der ersht gezen hot zi un
platform the on standing king the behold looked has she and
אַזוי ווי דער שטייגער, און די האַרן און די טרומייטערערס
azoi vi der shteiger un di harn un di trumeiterers
how according to custom the and lords the and trumpeters
לעבן מלך, און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד פֿרייט זיך, און בלאָזט
lebn melech un zich freit land fun folk gantse dos un blozt
near king this and self rejoice land of people whole blowing and
אין טרומייטן; האָט עַתַלְיָה צעריסן אירע קלײדער, און האָט אַרויסגערופֿן:
trumeitn in Atalyah hot un kleider ire tserisn hot Atalyah has and garments her torn cried out
קאָנ בונט! אַ בונט!
a bunt a bunt
conspiracy a conspiracy a

טו האָט יהוֹיָדָע דער כֹהן באַפֿוילן די הויפּטלײַט פֿון די
di fun hoiptlait di bafoiln koyen der Yehoyada hot
the of chief people the ordered kohen the Yehoyada has
הונדערטן, די אויפֿזעער פֿון חיל, און ער האָט צו זיי געזאָגט: פֿירט
firt gezogt zei tsu hot er un cheil fun oifzeer di hundertn
lead said them to has he and host of overseers the hundreds
זי אַרויס ביז אינעווייניק פֿון די רייען; און דעם וואָס גייט איר
ir geit vos dem un reyen di fun ineveinik biz arois zi
her goes which the one and ranks the of inside unto out her
נאָך, טייט מיטן שווערד. וואָרעם דער כֹהן האָט געזאָגט: זי זאָל נישט
nisht zol zi gezogt hot koyen der vorem shverd mitn teit noch
not shall she said has kohen the because sword with kill after
געטייט ווערן אין הויז פֿון ה׳.
Hashem fun hoiz in vern geteit
Hashem of house in become caused to die

טז האָבן זיי געמאַכט פּאַר איר אָרט, און זי איז אַרײַנגעגאַנגען
araingegangen iz zi un ort ir far gemacht zei hobn
went in is she and place her for made they have
דורך דעם פֿערדאײַנגאַנג אין מלכס הויז, און איז דאָרטן
dortn iz un hoiz melechs in ferdaingang dem durch
there is and house king's in horses' entrance the through
געטייט געוואָרן.
geteit gevorn
having become caused to die

יז און יהוֹיָדָע האָט געשלאָסן אַ ברית צווישן ה׳ און
un Hashem tsvishn bris a geshlosn hot Yehoyada un
and Hashem between covenant a established has Yehoyada and
צווישן דעם מלך און דעם פֿאָלק, צו זײַן דאָס פֿאָלק פֿון ה׳;
Hashem fun folk dos zain tsu folk dem un melech dem tsvishn
Hashem of people the be to people the and king the between
אויך צווישן דעם מלך און צווישן דעם פֿאָלק. יח און דאָס גאַנצע
oich tsvishn dem melech un tsvishn dem folk dos gantse un
also between and king the between people the all the and

[13] And when Atalyah heard the noise of the ones guarding HaAm, she came to HaAm in the Beis Hashem. [14] And when she looked, hinei, HaMelech stood at HaAmmud *(the Pillar)* according to mishpat, and the sarim and the khatzotzerot *(trumpets)* beside HaMelech, and kol Am HaAretz were samei'ach *(rejoicing)* and blowing khatzotzerot; and Atalyah tore her robes, and cried, Kesher, kesher! *(conspiracy, treason!)*

[15] But Yehoyada HaKohen ordered the commanders of hundreds, the officers of the force, and said unto them, Bring her between the sedorot *(ranks)*; and him that followeth her kill with the cherev. For the Kohen had said, Let her not be slain in the Beis Hashem.

[16] And they laid hands on her; and she was come to the derech of the entrance HaSusim [by] the Bais HaMelech, and there was she slain.

[17] And Yehoyada made a Brit between Hashem and HaMelech and HaAm, that they should be the Am Hashem; and between HaMelech and HaAm. [18] And kol HaAm HaAretz went

into the bais Ba'al, and tore it down; its mizbechot and its tzelem they thoroughly broke in pieces, and slaughtered Mattan kohen HaBaal in front of the mizbechot. And HaKohen assigned the Pekudot *(Oversight)* over the Beis Hashem. [19] And he took the commanders of hundreds, and the Kereti and bodyguard [of HaMelech], and kol Am HaAretz; and they brought down HaMelech from the Beis Hashem, and came by the derech Sha'ar HaRatzim to the Bais HaMelech. And he sat on the kisse hamelachim. [20] And kol Am HaAretz rejoiced, and the Ir was sheket; and they slaughtered Atalyah with the cherev in the Bais HaMelech.

12 [11:21] Shivah shanim was the age of Yehoash when he began to reign. [2] [12:1] In the seventh year of Yehu, Yehoash *(Yoash)* began to reign; and arba'im shanah he reigned in Yerushalayim. And shem immo was Tzivyah of Be'er-Sheva. [3] [2] And Yehoash did that which was yashar in the sight of Hashem all his days wherein Yehoyada

פַֿאָלק פֿון לאַנד איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז פֿון בַּעַל, און זיי האָבן עס
es hobn zei un Baal fun hoiz in araingegangen iz land fun folk
it have they and Ba'al of house in went is land of people

אײַנגעווארפֿן; זײַנע מזבחות און זײַנע בילדער האָבן זיי גוט
gut zei hobn bilder zaine un mizbeyches zaine aingevorfn
throughly they have images its and altars its tore down

צעבראָכן, און מַתּן דעם כהן פֿון בַּעַל האָבן זיי געהרגעט פֿאַר די
di far geharget zei hobn Baal fun koyen dem Mattan un tsebrochn
the before killed they have Ba'al of kohen the Mattan and broken

מזבחות.
mizbeyches
altars

און דער כֹּהן האָט געמאַכט אויפֿזיעער איבער דעם הויז פֿון ה׳.
Hashem fun hoiz dem iber oifzeer gemacht hot koyen der un
Hashem of house the over overseers made has kohen the and

יט און ער האָט גענומען די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, און די
di un hundertn di fun hoiptlait di genumen hot er un
the and hundreds the of chief people the taken has he and

כֶּרים, און די לויפֿערס, און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד, און זיי
zei un land fun folk gantse dos un loifers di un Karim
they and land of people all the this and royal guards the and Kereti

האָבן אַראָפּגעבראַכט דעם מלך פֿון הס הויז, און זיי זײַנען
zainen zei un hoiz Hashems fun melech dem aropgebracht hobn
are they and house Hashem's from king the brought down have

אַרײַנגעגאַנגען דורך טויער פֿון די לויפֿערס אין מלכס הויז.
hoiz melechs in loifers di fun toier dem durch araingegangen
house king's in royal guards the of gate the by went into

כ און ער האָט זיך געזעצט אויפֿן טראָן פֿון די מלכים. און דאָס גאַנצע
gantse dos un mlochim di fun tron oifn gezetst zich hot er un
all the this and kings the of throne on sat self has he and

פֿאָלק פֿון לאַנד האָט זיך געפֿרייט, און די שטאָט איז געווען רויק.
ruik geven iz shtot di un gefreit zich hot land fun folk
calm having been is city the and rejoiced self has land of people

און עַתַלְיָהוּ האָבן זיי געטייט מיטן שווערד אין מלכס הויז.
hoiz melechs in shverd mitn geteit zei hobn Atalyahun un
house king's in sword with caused to die they have Atalyah and

יב

זיבן יאָר איז יהואש אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt Yehoash iz yor zibn
is he when having been old Yehoash is years seven

יב.א מלך. אין זיבעטן יאָר פֿון יֵהוּא איז
iz Yehuen fun yor zibetn in melech gevorn
is Yehu of year seventh in king having become

געווארן מלך, און פֿערציק יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor fertsik un melech gevorn Yehoash
in reigned he has years forty and king having become Yehoash

ירושָלַיִם, און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען צִבְיָה
Tsivyah geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
Tzivyah having been is mother his of name the and Yerushalayim

ג ב. און יהואש האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין
in rechtfartik iz vos geton hot Yehoash un Beer-Sheva fun
in upright is what done has Yehoash and Be'er-Sheva of

HaKohen instructed him.

די אויגן פֿון ה אַלע זײַנע טעג, אַזוי ווי יהוֹיָדָע דער כֹּהן האָט
hot koyen der Yehoyada vi azoi teg zaine ale Hashem fun oign di
has kohen the Yehoyada as so days his all Hashem of eyes the
אים געלערנט.
gelernt im
taught him

[4 3] But the high places were not removed; HaAm still sacrificed and burned ketoret at the high places.

ג נאָר די בָּמות זײַנען נישט אָפּגעטאָן געווען ; דאָס
dos gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor
the having become removed not are high places the but
בָּמות . פֿאָלק האָט נאָך אַלץ געשלאַכט און גערייכערט אויף די
bamot di oif gereichert un geshlacht alts noch hot folk
high places the on burn incense and sacrificed all yet has people

[5 4] And Yehoash said to the Kohanim, All the kesef of the kadashim *(money offered as holy donations)* that is brought into the Bais Hashem, even the kesef of every one numbered in the census, the kesef nafshot of each one's valuation, and all the kesef that cometh from lev ish to bring into the Bais Hashem, [6 5] Let the Kohanim receive to them, every Kohen from his donors; and let the Kohanim repair the breaches of the Bais, wheresoever any damage shall be found.

ד יהואש האָט צו די כֹּהנים : אַל דאָס געהיליקטע
geheilikte dos al koyanim di tsu gezogt hot Yehoash un
holy the all kohanim the to said has Yehoash and
זילבער וואָס ווערט געבראַכט אין הס הוּיז אין גאַנגבאַרן
gangbarn in hoiz Hashems in gebracht vert vos zilber
pass through in house Hashem's in brought shall be which silver
געלט , דאָס געלט פֿון נפֿשות לויט איטלעכנס אָפּשאַצונג , אַל
al opshatsung itlechns loit nefoshes fun gelt dos gelt
all estimation each according to persons of money this money
דאָס געלט וואָס עמיצן קומט אַרויף אויפֿן האַרצן צו ברענגען אין
in brengen tsu hartsn oifn aroif kumt emitsn vos gelt dos
in bring to heart on up come someone which money this
הוּיז פֿון ה , ה זאָלן די כֹּהנים נעמען פֿאַר זיך , איטלעכער
itlecher zich far nemen koyanim di zoln Hashem fun hoiz
each selves for take kohanim the shall Hashem of house
פֿון זײַן געבער; און זיי זאָלן פֿאַרריכטן די צעבראָכענע ערטער פֿון
fun erter tsebrochene di farrichtn zoln zei un geber zain fun
of places damage the repair shall they and donor his from
הויז , ווו נאָר אַ צעבראָכענער אָרט וועט זיך דאָרטן געפֿינען.
gefinen dortn zich vet ort tsebrochener a nor vu hoiz
found there self will place damage a ever where house

[7 6] But it was so, that in the three and twentieth year of Melech Yehoash, the Kohanim had not repaired the breaches of the Bais. [8 7] Then Melech Yehoash summoned Yehoyada HaKohen, and the other Kohanim, and said unto them, Why repair ye not the breaches of the Bais? Now therefore receive no more kesef *(silver, money)* of your donors, but hand it over for the breaches of the Bais.

ו אָבער עס איז געווען אין דריי און צוואַנציקסטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor tsvantsikstn un drai in geven iz es ober
king of year twentieth and three in having been is it but
יהואש , האָבן די כֹּהנים נאָך נישט געהאַט פֿאַררייכט די
di farricht gehat nisht noch koyanim di hobn Yehoash
the worked repairs have had not yet kohanim the have Yehoash
צעבראָכענע ערטער פֿון הויז . ח ז האָט דער מלך יהואש געפֿונפֿן
gerufn Yehoash melech der hot hoiz fun erter tsebrochene
called Yehoash king the has house of places damage
יהוֹיָדָע דעם כֹּהן , און די כֹּהנים , און ער האָט צו זיי געזאָגט:
gezogt zei tsu hot er un koyanim di un koyen dem Yehoyada
said them to has he and kohanim the and kohen the Yehoyada
פֿאַר וואָס פֿאַררייכט איר נישט די צעבראָכענע ערטער פֿון הויז ?
hoiz fun erter tsebrochene di nisht ir farricht vos far
house of places damage the not you worked repairs which for
און אַצונד , זאָלט איר מער נישט נעמען קיין געלט פֿון אײַערע געבער,
geber aiere fun gelt kein nemen nisht mer ir zolt atsund un
donor your from money any take not more you shall now and
נײַערט אויף די צעבראָכענע ערטער פֿון הויז זאָלט איר עס אָפּגעבן.
opgebn es ir zolt hoiz fun erter tsebrochene di oif naiert
give up it you shall house of places damage the on but

ט ח הָאֶבן די כהנים איינגעווויליקט, נישט צו נעמען דאָס געלט פֿון
fun gelt dos nemen tsu nisht aingevilikt koyanim di hobn
from money the take to not consented kohanim the have
דעם פֿאָלק, און נישט צו פֿאַרריכטן די צעבראָכענע ערטער פֿון הויז .
hoiz fun erter tsebrochene di farrichtn tsu nisht un folk dem
house of places damage the repair to not and people the

י ט און יהוֹיָדָע דער כהן האָט גענומען אַ קאַסטן, און האָט
hot un kastn a genumen hot koyen der Yehoyada un
has and chest a taken has kohen the Yehoyada and
אויסגעשניטן אַ לאָך אין זײַן טירל, און האָט אים אַוועקגעשטעלט לעבן
lebn avekgeshtelt im hot un tirl zain in loch a oisgeshniten
near placed it has and lid its in hole a cut out
מזבח, אויף דער רעכטער זײַט ווי מע קומט אַרײַן אין הויז פֿון ה ;
Hashem fun hoiz in arain kumt me vi zait rechter der oif mizbeyech
Hashem of house in into comes one as side right the on altar
און אַהין פֿלעגן די כהנים וואָס היטן די שוועל ,
shvel di hitn vos koyanim di flegn ahin un
threshold the keep a watch over which kohanim the would there and
אַרײַנטאָן דאָס גאַנצע גלעט וואָס איז געבראַכט געווָארן אין הויז
hoiz in gevorn gebracht iz vos gelt gantse dos arainton
house in having become brought is which money all the this put

יא יא פֿון ה . און עס איז געווען , ווי זיי האָבן געזען אַז אין קאַסטן
kastn in az gezen hobn zei vi geven iz es un Hashem fun
chest in that seen have they as having been is it and Hashem of
איז דאָ פֿיל גלעט , אזוי איז אַרויפֿגעקומען דער שרײַבער פֿון מלך ,
melech fun shraiber der aroifgekumen iz azoi gelt fil do iz
king of scribe the come up is so money much there is
און דער כהן־גָּדול , און זיי האָבן אײַנגעבונדן און איבערגעצײלט דאָס
dos ibergetseilt un aingebundn hobn zei un koyen-gadol der un
the count and bound have they and kohen gadol the and
גלעט וואָס האָט זיך געפֿונען אין הויז פֿון ה . יב יא און זיי פֿלעגן
flegn zei un Hashem fun hoiz in gefunen zich hot vos gelt
would they and Hashem of house in found self has which money
איבערגעבן דאָס אויסגעצײלטע גלעט אין די הענט פֿון די ווערקמײַנסטערס
verkmainsters di fun hent di in gelt oisgetseilte dos ibergebn
workmen the of hands the in money counted this give over
וואָס זײַנען געווען געשטעלט איבער דעם הויז פֿון ה ; און
un Hashem fun hoiz dem iber geshtelt geven zainen vos
and Hashem of house the over appointed having been are who
זיי האָבן עס אויסגעצאָלט צו די האָלצמײַנסטערס און צו די בוימײַנסטערס
boimainsters di tsu un holtsmainsters di tsu oisgetsolt es hobn zei
builders the to and carpenters the to paid out it have they
וואָס האָבן געאַרבעט אין הויז פֿון ה , יג יב און צו מויערער, און
un moierer di tsu un Hashem fun hoiz in gearbet hobn vos
and masons the to and Hashem of house in worked have who
צו די שטײנהעקער, און אויף צו קויפֿן האָלץ און געהאַקטע שטיינער, צו
tsu shteiner gehakte un holts koifn tsu oif un shteinheker di tsu
to stone chiseled and timber buy to for and stonecutters the to
פֿאַרריכטן די צעבראָכענע ערטער פֿון הס הויז , און אויף אַלץ
alts oif un hoiz Hashems fun erter tsebrochene di farrichtn
all that for and house Hashem's of places damage the repair
וואָס איז אַוועקגעגאַנגען אויפֿן הויז , צום פֿאַרריכטן.
farrichtn tsum hoiz oifn avekgegangen iz vos
repair to house for laid out is which

9 8 And the Kohanim consented to receive no more kesef of HaAm; also not to repair the breaches of the Bais.

10 9 But Yehoyada HaKohen took aron echad *(a pishkeh)*, and bored a hole in the lid of it, and placed it beside the Mizbe'ach, on the right side as one cometh into the Bais Hashem; and the Kohanim that were Shomrei HaSaf *(Guards of the Threshold)* put therein kol hakesef that was brought into the Bais Hashem. 11 10 And it was so, when they saw that there was much kesef in the aron, that the Sofer HaMelech and the Kohen HaGadol came up, and they put up in bags, and counted the kesef that was found in the Bais Hashem. 12 11 And they gave the kesef that was weighed out into the hands of the osei hamelachah *(workmen)* who were hamepekadim *(the overseers, supervisors)* of the Bais Hashem; and they made the outlay to the woodworkers and the bonim *(builders)* that wrought upon the Bais Hashem, 13 12 And to masons, and stonecutters, and to buy timber and quarried stone to repair the breaches of the Bais Hashem, and for all

יג אֲבער קיין זילבערנע בעקנס, שנייצמעסערס, שפּרענגבעקנס,
ober kein zilberne bekns shnaitsmesers shprengbekns
however any silver cups snuffers basins

טרומייטן, קיין שום גילדערנע כּלי און זילבערנע כּלי, פֿלעגט נישט
trumeitn kein shum gilderne keile un zilberne keile flegt nisht
trumpets any kind golden vessel and silver vessel used to not

געמאַכט ווערן פֿאַר דעם הויז פֿון ה' פֿון דעם געלט וואָס
gemacht vern far dem hoiz fun Hashem fun dem gelt vos
made become for the house of Hashem from the money which

איז געבראַכט אין הויז פֿון ה'. יד טו נייַערט צו
iz gebracht in hoiz fun Hashem tsu naiert
is brought in house of Hashem but to

די ווערקמיַינסטערס פֿלעגט מען עס געבן, און זיי פֿלעגן דערמיט
di verkmainsters flegt men es gebn zei un flegn dermit
the workmen used to they would and give it in this way

פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון ה'. טז טו און מע פֿלעגט זיך נישט רעכענען
farrichtn dos hoiz fun Hashem. me un flegt zich nisht rechenen
repair this house of Hashem. one and used to self not reckon

מיט די מענטשן וואָס מע פֿלעגט געבן דאָס געלט אויף זייער האַנט,
mit di mentshn vos me flegt gebn dos gelt oif zeyer hant,
with the men which one used to give this money upon their hand

אויף צו געבן צו די בַּעַל-מלאָכות, נייַערט אויף נאמנות האָבן זיי
oif tsu gebn tsu di baal-meloches, naiert oif ne'emnot hobn zei
upon to give to the workmen rather on faithfully have they

געאַרבעט.
gearbet
worked

יז טז דאָס געלט פֿון שולדאָפּפֿער און דאָס געלט פֿון זינדאָפּפֿער
dos gelt fun shuldopfer un dos gelt fun zindopfer
the money of guilt offerings and the money from sin offerings

פֿלעגט נישט געבראַכט ווערן אין הויז פֿון ה'; דאָס פֿלעגט
flegt nisht gebracht vern in hoiz fun Hashem; dos flegt
used to not brought become in house of Hashem this used to

געהערן צו די כֹּהנים.
koyanim di tsu gehern
kohanim the to belong

יח יז דענצמאָל איז אַרויפֿגעגאַנגען חֲזָאֵל דער מלך פֿון אַרָם, און
un Aram fun melech der Chazael aroifgegangen iz dentsmol
and Aram of king the Chazael having gone up is then

האָט געהאַלטן מלחמה אויף גַּת, און האָט זי באַצוווּנגען. און חֲזָאֵל
Chazael un batsvungen zi hot un Gat oif milchome gehaltn hot
Chazael and captured it has and Gat on war waged has

האָט געקערט זיין פּנים אַרויפֿצוגיין אויף ירוּשָׁלַיִם.
Yerushalayim oif aroiftsugein ponem zain gekert hot
Yerushalayim on go up face his turned has

יט יח האָט יהואש דער מלך פֿון יהוּדה גענומען אַלע הייליקע
heilike ale genumen Yehudah fun melech der Yehoash hot
holy all taken Yehudah of king the Yehoash has

זאַכן וואָס יהוֹשָׁפָט, און יהוֹרָם, און אֲחַזְיָהוּ, זיינע
zaine Achazyahu un Yehoram un Yehoshafat vos zachn
his Achazyahu and Yehoram and Yehoshaphat which things

the outlay for the Bais *Hashem* to repair it. 14 13 However, for the Bais Hashem no silver bowls, lamp snuffers, khatzotzerot *(trumpets)*, vessels of gold or silver, none of these were acquired from the money that was brought into the Bais Hashem. 15 14 But they gave that money to the osei hamelachah *(workmen)*, and repaired therewith the Bais Hashem. 16 15 Moreover they audited not the anashim, into whose yad they delivered the kesef to be bestowed on the osei hamelachah *(workmen)*; for they dealt be'emunah *(faithfully, honestly)*.

17 16 The kesef asham *(money from the guilt offerings)* and the kesef chatta'ot *(money from the sin offerings)* was not brought into the Bais Hashem; it belonged to the Kohanim.

18 17 Then Chazael Melech Aram *(Syria)* went up, and fought against Gat, and captured it; and Chazael set his face to go up against Yerushalayim.

19 18 And Yehoash Melech Yehudah took all the kadashim that Yehoshaphat, and Yehoram, and Achazyahu, his avot, Melachim of

עלטערן, די מלכים פֿון יהודה , האָבן געהיילט , און זיינע אייגענע
eigene zaine un geheilikt hobn Yehudah fun mlochim di eltern
own his and consecrated have Yehudah of kings the fathers

געהיילטע זאַכן , און דאָס גאַנצע גאָלד וואָס האָט זיך געפֿונען אין
in gefunen zich hot vos gold gantse dos un zachn geheilikte
in found self has which gold all the this and things holy

די שאַצקאַמערן פֿון הס הויז פֿון מלכס הויז , און ער
er un hoiz melechs fun un hoiz Hashems fun shatskamern di
he and house king's of and house Hashem's of treasuries the

האָט עס אַוועקגעשיקט צו חַזָאֵל מלך פֿון אַרָם . און ער האָט
hot er un Aram fun melech dem Chazael tsu avekgeshikt es hot
has he and Aram of king the Chazael to sent off it has

אָפּגעצויגן פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun opgetsoign
Yerushalayim from withdrawn

כ יט [20 19] און די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹאָשן , און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Yoashn vegen zachn iberike di un
he which all that and Yoash concerning things rest of the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
annals the of book in written already is this done has

פֿון די מלכים פֿון יהודה .
Yehudah fun mlochim di fun
Yehudah of kings the of

כא כ [21 20] און זיינע קנעכט זיינען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געבונטעוועט אַ
a gebuntevet hobn un oifgeshtanen zainen knecht zaine un
a conspired have and arose are servants his and

בונט , און האָבן דערשלאָגן יוֹאָשן אין בֵּית-מִלוא וואָס נידערט
nidert vos beit-milu in Yoashn dershlogn hobn un bunt
descend which Bais Millo in Yoash struck down have and conspiracy

אַראָפּ צו סִלאָ. כב כא יוֹזכר דער זון פֿון שִמעָתן , און יוֹזָבָד דער
Śilla tsu arop der Yozavad un Shimatn fun zun der Yozakar
Silla to down the Yehozavad and Shim'at of son the Yozachar

זון שומרן , זיינע קנעכט , האָבן אים געשלאָגן , און ער איז
iz er un geshlogn im hobn knecht zaine Shomern fun zun
is he and struck down him have servants his Shomer of son

געשטאָרבן. און מע האָט אים באַגראָבן לעבן זיינע עלטערן אין דָוִדס-שטאָט .
Dovids-Shtot in eltern zaine lebn bagrobn im hot me un geshtorbn
Ir Dovid in fathers his near buried him has one and died

און זיין זון אַמַציָה איז געווָארן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Amatsyah zun zain un
place his in king having become is Amatzyah son his and

יג אין דרייַ און צוואַנציקסטן יאָר פֿון יוֹאָש דעם זון פֿון
fun zun dem Yoash fun yor tsvantsikstn un drai in
of son the Yoash of year twentieth and three in

אַחַזיָהו , דעם מלך פֿון יהודה , איז יְהוֹאָחָז דער
der Yehoachaz iz Yehudah fun melech dem Achazyahun
the Yehoachaz is Yehudah of king the Achazyahu

זון פֿון יֵהוא געווָארן מלך איבער יִשׂרָאֵל אין שומרון ,
Shomron in Yisroel iber melech gevorn Yehuen fun zun
Shomron in Yisroel over king having become Yehu of son

זיבעצן יאָר . ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un yor zibetsn
of eyes the in evil is what done has he and years seventeen

Yehudah, had dedicated, and his own kadashim, and all the zahav that was found in the otzarot of the Bais Hashem, and in the Bais HaMelech, and sent them to Chazael Melech Aram; and he withdrew from Yerushalayim.

[20 19] And the rest of the acts of Yoash, and all that he did, are they not written in the Sefer of the Divrei HaYamim L'Malchei Yehudah?

[21 20] And his avadim arose, and made a kesher *(conspiracy)*, and assassinated Yoash in the Bais Millo, on the way down to Silla. [22 21] For Yozachar ben Shim'at, and Yehozavad ben Shomer, his avadim, struck him down that he died; and they buried him with his avot in Ir Dovid; and Amatzyah bno reigned in his place.

13 In the three and twentieth shanah *(year)* of Yoash Ben Achazyahu Melech Yehudah, Yehoachaz Ben Yehu began to reign as melech over Yisroel in Shomron, and reigned seventeen shanah. [2] And he did that which was

ה , און איז געגאַנגען נאָך די זינד פֿון ירָבעָם דעם זון פֿון
fun zun dem Yarovam fun zind di noch gegangen iz un Hashem
of son the Yarov'am of sin the after having gone is and Hashem

נבָטן , וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל; ער האָט זיך נישט
nisht zich hot er Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten
not self has he Yisroel sin made has he which Nevat

אָפּגעקערט דערפֿון. ג און דער צאָרן פֿון ה האָט געגרימט אויף
oif gegrimt hot Hashem fun tsorn der un derfun opgekert
on kindled has Hashem of anger the and thereof turned aside

ישְׂרָאֵל, און ער האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון חֲזָאֵל דעם מלך
melech dem Chazael fun hant der in gegebn zei hot er un Yisroel
king the Chazael of hand the in given them has he and Yisroel

פֿון אֲרָם, און אין דער האַנט פֿון בֶּן-הֲדַד דעם זון פֿון חֲזָאֵל ,
Chazaeln fun zun dem Ben-Hadad fun hant der in un Aram fun
Chazael of son the Ben-Hadad of hand the in and Aram of

אַלע טעג.
teg ale
days all

[4] And Yehoachaz besought Hashem, and Hashem paid heed unto him; for He saw the lakhatz *(oppression)* of Yisroel, because Melech Aram *(Syria)* oppressed them — [5] And Hashem gave Yisroel a moshia *(savior)*, so that they went out from under the yad Aram; and the Bnei Yisroel dwelt in their ohalim, as formerly. [6] Nevertheless they departed not from the chattot of the Bais Yarov'am, who made Yisroel sin, but walked therein; and also there remained standing the Asherah in Shomron — [7] For he did leave of the army to Yehoachaz but 50 parashim, and 10 merkavot, and 10,000 foot soldiers; for Melech Aram had destroyed them, and had made them like the aphar for trampling.

ד האָט יהוֹאָחָז געבעטן צו ה , און ה האָט צוגעהערט צו
tsu tsugehert hot Hashem un Hashem tsu gebetn Yehoachaz hot
to paid heed has Hashem and Hashem to entreated Yehoachaz has

אים, וואָרעם ער האָט געזען די דריקונג פֿון ישְׂרָאֵל, אַז דער מלך
melech der az Yisroel fun drikung di gezen hot er vorem im
king the that Yisroel of oppression the seen had he because him

פֿון אֲרָם האָט זיי געדריקט – ה און ה האָט געגעבן ישְׂרָאֵל אַ
a Yisroel gegebn hot Hashem un gedrikt zei hot Aram fun
a Yisroel given has Hashem and oppressed them has Aram of

העלפֿער, און זיי זיינען אַרויס פֿון אונטער דער האַנט פֿון אֲרָם ; און
un Aram fun hant der unter fun arois zainen zei un helfer
and Aram of hand the under from out are they and deliverer

די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זיינען געזעסן אין זייערע געצעלטן אַזוי ווי
vi azoi getseltn zeyere in gezesn zainen Yisroel fun kinder di
as in same way tents their in seated are Yisroel of children the

נעכטן-אייערנעכטן . ו אָבער זיי האָבן זיך נישט אָפּגעקערט פֿון די זינד
zind di fun opgekert nisht zich hobn zei ober nechtn-eyernechtn
sin the from turned away not self have they but in the past

פֿון דעם הויז פֿון ירָבעָמען , וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן ישְׂרָאֵל; זיי
zei Yisroel zindikn gemacht hot er vos Yorovamen fun hoiz dem fun
they Yisroel sin made has he that Yarov'am of house the of

זיינען געגאַנגען דערין ; און אויך די אֲשֵׁרָה איז געבליבן שטיין
shtein geblibn iz Asherah di oich un derin gegangen zainen
standing remained is Asherah the also and therein having gone are

אין שומרון . – ז וואָרעם ער האָט נישט איבערגעלאָזט יהוֹאָחָזן קיין
kein Yehoachazen ibergelozn nisht hot er vorem Shomron in
any Yehoachaz left behind not has he because Shomron in

מאַנשאַפֿט, נאָר בלויז פֿופֿציק רײַטער , און צען רײַטוועגן, און
un raitvegn tsen un raiter fuftsik bloiz nor manshaft
and chariots ten and horseback riders fifty only but crew

צען טויזנט פֿוסגייער . ווײַל דער מלך פֿון אֲרָם האָט זיי
zei hot Aram fun melech der vail fusgeyer toiznt tsen
them has Aram of king the because foot soldiers thousand ten

אומגעברַאַכט, און זיי געמאַכט אַזוי ווי שטויב צום טרעטן .
tretn tsum shtoib vi azoi gemacht zei un umgebracht
trample to dirt as like made them and destroyed

ח אוּן דִי אִיבעריקע זאַכן וועגן יְהוֹאָחָזן , אוּן אַלץ וואָס
vos alts un Yehoachazen vegen zachn iberike di un
which all that and Yehoachaz concerning things remaining the and

עֶר האָט געטאָן, אוּן זיין גבֿורהשאַפֿט, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿוּן
fun buch in bashribn shoin iz dos gevurhshaft zain un geton hot er
of book in written already is this might his and done has he

דִי ציַיטגעשעעניש פֿוּן דִי מלכים פֿוּן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di
Yisroel of kings the of annals the

ט אוּן יְהוֹאָחָז האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, אוּן מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Yehoachaz un
has one and fathers his with lain down self has Yehoachaz and

אים באַגראָבן אין שוֹמרוֹן . אוּן זיַין זון יוֹאָש איז געוואָרן מלך
melech gevorn iz Yoash zun zain un Shomron in bagrobn im
king having become is Yoash son his and Shomron in buried him

אויף זיַין אָרט.
ort zain oif
place his in

י אין זיבן אוּן דרייַסיקסטן יאָר פֿוּן יוֹאָש דעם מלך פֿוּן יהוּדה איז
iz Yehudah fun melech dem Yoash fun yor draisikstn un zibn in
is Yehudah of king the Yoash of year thirtieth and seven in

יהואש דער זון פֿוּן יְהוֹאָחָזן געוואָרן מלך איבער יִשְׂרָאֵל
Yisroel iber melech gevorn Yehoachazen fun zun der Yehoash
Yisroel over king having become Yehoachaz of son the Yehoash

אין שוֹמרוֹן , זעכצן יאָר . יא אוּן ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין דִי
di in shlecht iz vos geton hot er un yor zechtsn Shomron in
the in evil is what done has he and years sixteen Shomron in

אויגן פֿוּן ה ; ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿוּן אַלע זינד פֿוּן
fun zind ale fun opgekert nisht zich hot er Hashem fun oign
of sin all from turned away not self has he Hashem of eyes

יָרָבעָם דעם זון פֿוּן נבָט , וואָס ער האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל; ער
er Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten fun zun dem Yarovam
he Yisroel sin made has he that Nevat of son the Yarov'am

איז געגאַנגען דערין.
derin gegangen iz
in it having gone is

יב אוּן דִי אִיבעריקע זאַכן וועגן יוֹאָשן , אוּן אַלץ וואָס ער
er vos alts un Yoashn vegen zachn iberike di un
he which all that and Yoash concerning things the rest of the and

האָט געטאָן, אוּן זיַין גבֿורהשאַפֿט, ווי ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hot er vi gevurhshaft zain un geton hot
with waged war has he how might his and done has

אַמַציָה דעם מלך פֿוּן יהוּדה , דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿוּן
fun buch in bashribn shoin iz dos Yehudah fun melech dem Amatsyah
of book in written already is this Yehudah of king the Amatzyah

דִי ציַיטגעשעעניש פֿוּן דִי מלכים פֿוּן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di
Yisroel of kings the of annals the

8 Now the rest of the acts of Yehoachaz, and all that he did, and his gevurah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

9 And Yehoachaz slept with his avot; and they buried him in Shomron; and Yoash bno reigned as Melech in his place.

10 In the 37th shanah of Yoash Melech Yehudah began Yehoash Ben Yehoachaz to reign as Melech over Yisroel in Shomron, and reigned as Melech 16 shanah.

11 And he did that which was rah before the eyes of Hashem; he departed not from all the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin; but he walked therein.

12 And the rest of the acts of Yoash, and all that he did, and his gevurah wherewith he warred against Amatzyah *(Amaziah)* Melech Yehudah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

יג אוֹן יוֹאָש האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן; אוֹן יָרָבעָם
Yarovam un eltern zaine mit geleigt zich hot Yoash un
Yarov'am and fathers his with lain down self has Yoash and

האָט זיך געזעצט אויף זיין טראָן . אוֹן יוֹאָש איז באַגראָבן געווָארן
gevorn bagrobn iz Yoash un tron zain oif gezetst zich hot
having become buried is Yoash and throne his on sat self has

אין שומרוֹן לעבן די מלכים פוֹן יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di lebn Shomron in
Yisroel of kings the near Shomron in

יד אוֹן אֱלישע איז קראַנק געווָארן אויף דער קראַנקשאַפט ווָאס
vos krankshaft der oif gevorn krank iz Elishah un
which illness the on having become ill is Elishah and

ער האָט געזאָלט פוֹן איר שטאַרבן; אוֹן יוֹאָש דער מלך פוֹן יִשׂרָאֵל
Yisroel fun melech der Yoash un shtarbn ir fun gezolt hot er
Yisroel of king the Yoash and die it from should has he

אַראָפּגענידערט צו אים, אוֹן ער האָט געוויינט אויף זיין פּנים , אוֹן
un ponem zain oif geveint hot er un im tsu aropgenidert hot
and face his on wept has he and him to gone down has

האָט געזאָגט: פַאָטער מײַנער , פַאָטער מײַנער , רייטוועגן אוֹן רייטער פוֹן
fun raiter un raitvegn mainer foter mainer foter gezogt hot
of charioteers and chariots my father my father said has

יִשׂרָאֵל!
Yisroel
Yisroel

טו האָט אֱלישע צו אים געזאָגט: ברענג אַ בויגן אוֹן פַײַלן . האָט ער
er hot failn un boign a breng gezogt im tsu Elishah hot
he has arrows and bow a bring said him to Elishah has

אים געברַאכט אַ בויגן אוֹן פַײַלן . טז האָט ער געזאָגט צו דעם מלך פוֹן
fun melech dem tsu gezogt er hot failn un boign a gebracht im
of king the to said he has arrows and bow a brought him

יִשׂרָאֵל: לייג אַרויף דײַן האַנט אויפֿן בויגן . האָט ער אַרויפֿגעלייגט זיין האַנט,
hant zain aroifgeleigt er hot boign oifn hant dain aroif leig Yisroel
hand his laid on he has bow on hand your up place Yisroel

אוֹן אֱלישע האָט אַרויפֿגעטאָן זיינע הענט אויף די הענט פוֹן מלך . יז
un melech fun hent di oif hent zaine aroifgeton hot Elishah un
and king of hands the on hand his placed has Elishah and

ער האָט געזאָגט: עפֿן דעם פֿענצטער צו מזרח ; האָט ער געעפֿנט. האָט
hot geefent er hot mizrech tsu fentster dem efen gezogt hot er
has opened he has east toward window the open said has he

אֱלישע געזאָגט: שיס ; אוֹן ער האָט געשאָסן. האָט ער געזאָגט: אַ פַײַל פוֹן
fun fail a gezogt er hot geshosn hot er un shis gezogt Elishah
of arrow an said he has shot has he and shoot said Elishah

ישועה פוֹן ה , אוֹן אַ פַײַל פוֹן ישועה אַקעגן אַרָם ; אוֹן
un Aram akegn yeshue fun fail a un Hashem fun yeshue
and Aram against salvation of arrow an and Hashem of salvation

וועסט שלאָגן אַרָם אין אַפֿק ביז צו פֿאַרלעגנדן .
vest shlogn Aram in Afek biz tsu farlendn
you(sg) will strike down Aram in Aphek to unto utter destruction

13 And Yoash slept with his avot; and Yarov'am sat upon his kisse: and Yoash was buried in Shomron with the Malkhei Yisroel.

14 Now Elishah was fallen ill of his illness whereof he would die. And Yoash Melech Yisroel came down unto him, and wept over his face, and said, O Avi, Avi, the merkavah of Yisroel, and the parashim thereof.

15 And Elishah said unto him, Take keshet and khitzim. And he took unto him keshet and khitzim. 16 And he said to Melech Yisroel, Place thine yad upon the keshet. And he put his yad upon it; and Elishah put his hands upon the hands of HaMelech. 17 And he said, Open the east chalon. And he opened it. Then Elishah said, Shoot. And he shot. And he said, The khetz *(arrow)* of the teshuah *(salvation)* unto Hashem, and the khetz of teshuah against Aram; for thou shalt strike down Aram at Aphek, unto complete destruction.

יח אוּן עֶר הָאָט געזאָגט: נעם דִי פַּיילן ; אוּן עֶר הָאָט זיי געגומען .
genumen zei hot er un failn di nem gezogt hot er un
taken them has he and arrows the take said has he and

הָאָט עֶר געזאָגט צוּ דעם מלך פוֹן יִשְׂרָאֵל: שלאָג אַן דער ערד ; אוּן
un erd der on shlog Yisroel fun melech dem tsu gezogt er hot
and ground the on strike Yisroel of king the to said he has

עֶר הָאָט געשלאָגן דריי מאָל אוּן הָאָט זיך אָפּגעשטעלט.
opgeshtelt zich hot un mol drai geshlogn hot er
stopped self has and times three struck has he

יט הָאָט געצערנט אויף אים דער מאַן פוֹן ג-ט, אוּן הָאָט געזאָגט:
gezogt hot un G-t fun man der im oif getsernt hot
said has and G-d of man the him on been angry has

געזאָלט שלאָגן פִּינף אָדער זעקס מאָל ; דעמצמאָל וואָלסטו געשלאָגן
geshlogn volstu dentsmol mol zeks oder finf shlogn gezolt
struck down would then times six or five strike you should

אֲרָם ביז צום פַאַרלענדן ; אָבער אַצונד וועסטו נאָר דריי
drai nor vestu atsund ober farlendn tsum biz Aram
three only will you(sg) now but utter destruction to unto Aram

מאָל שלאָגן אֲרָם .
Aram shlogn mol
Aram strike times

כ אוּן אֱלִישע איז געשטאָרבן, אוּן מע הָאָט אים באַגראָבן. אוּן
un bagrobn im hot me un geshtorbn iz Elishah un
and buried him has one and died is Elishah and

באַנדעס פוֹן מוֹאָבּ פלעגן קומען אין לאַנד ביים אָנקום פוֹן
fun onkum baim land in kumen flegn Moav fun bandes
of arrival at land in come would Moav from bands of raiders

יאָר .
yor
year

כא אוּן עס איז געווען , מע באַגראָבט אַזוי אַ מענטשן , ערשט
ersht mentshn a azoi bagrobt me geven iz es un
behold man a thus burying one having been is it and

זיי דערזען אַ באַנדע . האָבן זיי אַריַינגעוואָרפן דעם מאַן אין
in man dem araingevorfn zei hobn bande a derzen zei
in man the thrown into they have raiding party a saw they

אֱלִישעס קבֿר . אוּן דער מאַן הָאָט זיך געקַיקלט ביז עֶר הָאָט זיך
zich hot er biz gekaiklt zich hot man der un keyver Elishahs
self has he until rolled over self has man the and grave Elishah's

אָנגערירט אָן אֱלִישעס ביינער, אוּן איז לעבעדיק געוואָרן , אוּן הָאָט
hot un gevorn lebedik iz un beiner Elishahs on ongerirt
has and having become alive is and bones Elishah's on touched

זיך געשטעלט אויף זיינע פֿיס.
fis zaine oif geshtelt zich
feet his on stood self

כב אוּן חֲזָאֵל דער מלך פוֹן אֲרָם הָאָט געדריקט יִשְׂרָאֵל אַלע
ale Yisroel gedrikt hot Aram fun melech der Chazael un
all Yisroel oppressed has Aram of king the Chazael and

טעג פוֹן יהוֹאָחָז . כג אָבער ה הָאָט זיי געלַייטזעליקט אוּן
un gelaitzelikt zei hot Hashem ober Yehoachazen fun teg
and shown favor to them has Hashem but Yehoachaz of days

זיך דערבאַרעמט אויף זיי , אוּן הָאָט זיך צוגעקערט צוּ זיי פוֹן
fun zei tsu tsugekert zich hot un zei oif derbaremt zich
of them to turned to self has and them on felt compassion self

18 And he said, Take the khitzim *(arrows)*. And he took them. And he said unto Melech Yisroel, Strike the ground. And he struck shalosh pe'amim *(three times)* and stopped.

19 And the Ish HaElohim was in wrath with him, and said, Thou shouldest have struck chamesh or shesh pe'amim; then hadst thou struck down Aram till thou hadst completely destroyed it; whereas now thou shalt defeat Aram but 3 pe'amim.

20 And Elishah died, and they buried him. And the raiding parties of Moav would invade the land at the beginning of the shanah.

21 And it came to pass, as they were burying an ish, that, hinei, they spotted a raiding party; and they cast the ish into the kever of Elishah; and when the ish was let down, and touched the atzmot of Elishah, he revived, and stood up alive on his raglayim.

22 But Chazael Melech Aram oppressed Yisroel all days of Yehoachaz.
23 And Hashem was gracious unto them, and had rachamim on them, and showed regard unto them, because of

His brit *(covenant)* with Avraham, Yitzchak, and Ya'akov, and would not destroy them, neither cast He them from His presence up to now.

[24] So Chazael Melech Aram died; and Ben-Hadad bno reigned as melech in his place.

[25] And Yehoash Ben Yehoachaz returned and recaptured out of the yad of Ben-Hadad Ben Chazael the towns, which he had taken out of the yad of Yehoachaz aviv by milchamah *(war)*. Shalosh times did Yoash defeat him, and recovered the towns of Yisroel.

14 In the second year of Yoash Ben Yehoachaz Melech Yisroel reigned Amatzyahu Ben Yoash Melech Yehudah. [2] He was twenty and five years old when he began to reign as melech, and reigned twenty and nine shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yeho'addin from Yerushalayim. [3] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, yet not like Dovid aviv; he did according to all things as Yoash aviv did. [4] Howbeit the high

וועגן זײַן ברית מיט אַבְרָהָם , יִצְחָק , און יעקבֿ , און ער
er un Yaakov un Yitschak Avraham mit bris zain vegen
he and Yaakov un Yitzchak Avraham with covenant his because of

האָט זיי נישט געוואָלט אומברענגען, און האָט זיי נישט אַוועקגעוואָרפֿן
avekgevorfen nisht zei hot un umbrengen gevolt nisht zei hot
cast off not them has and destroy wanted not them has

פֿון זײַן פּנים ביז אַצונד .
atsund biz ponem zain fun
now unto face his from

כד און חֲזָאֵל דער מלך פֿון אֲרָם איז געשטאָרבן. און זײַן זון
zun zain un geshtorbn iz Aram fun melech der Chazael un
son his and died is Aram of king the Chazael and

בֶּן-הֲדַד איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Ben-Hadad
place his in king having become is Ben-Hadad

כה און יהואש דער זון פֿון יְהוֹאָחָז האָט צוריקגעקערט פֿון דער
der fun tsurikgekert hot Yehoachazen fun zun der Yehoash un
the from took back has Yehoachaz of son the Yehoash and

האַנט פֿון בֶּן-הֲדַד דעם זון פֿון חֲזָאֵלן די שטעט וואָס ער האָט
hot er vos shtet di Chazaeln fun zun dem Ben-Hadad fun hant
has he which cities the Chazael of son the Ben-Hadad of hand

געהאַט צוגענומען פֿון דער האַנט פֿון זײַן פֿאָטער יְהוֹאָחָז אין
in Yehoachazen foter zain fun hant der fun tsugenumen gehat
in Yehoachaz father his of hand the from taken had

מלחמה . דרײַ מאָל האָט אים יוֹאָש געשלאָגן , און האָט צוריקגעקערט
tsurikgekert hot un geshlogn Yoash im hot mol drai milchome
took back has and struck Yoash him has times three battle

די שטעט פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun shtet di
Yisroel of cities the

יד

אין צווייטן יאָר פֿון יוֹאָש דעם זון פֿון יוֹאָחָזן , דעם מלך
melech dem Yehoachazen fun zun dem Yoash fun yor tsveitn in
king the Yehoachaz of son the Yoash of year second in

פֿון יִשְׂרָאֵל, איז אַמַציָהוּ דער זון פֿון יוֹאָש דעם מלך פֿון
fun melech dem Yoash fun zun der Amatsyahu iz Yisroel fun
of king the Yoash of son the Amatzyahu is Yisroel of

יהודה געוואָרן מלך . ב פֿינף און צוואַנציק יאָר איז ער אַלט
alt er iz yor tsvantsik un finf melech gevorn Yehudah
old he is years twenty and five king having become Yehudah

געווען , אַז ער איז געוואָרן מלך , און ניין און צוואַנציק
tsvantsik un nain un melech gevorn iz er az geven
twenty and nine and king having become is he when having been

יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער
muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor
mother his of name the and Yerushalayim in reigned he has years

איז געווען יְהוֹעַדִּין פֿון ירושָלַיִם . ג און ער האָט געטאָן וואָס
vos geton hot er un Yerushalayim fun Yeho'adin geven iz
what done has he and Yerushalayim of Yeho'addin having been is

איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה , אָבער נישט אַזוי ווי זײַן פֿאָטער
foter zain vi azoi nisht ober Hashem fun oign di in rechtfartik iz
father his as just not but Hashem of eyes the in upright is

דָּוִד ; ער האָט געטאָן ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער יוֹאָש האָט געטאָן.
geton hot Yoash foter zain vos alts vi geton hot er Dovid
done has Yoash father his which all that just as done has he Dovid

places were not taken away; as yet HaAm did offer zevakhim and burn ketoret on the high places.

[5] And it came to pass, as soon as the mamlakhah was chazakah in his yad, that he executed his avadim which had slain HaMelech aviv. [6] But the banim of the makkim *(assassins, murderers)* he slaughtered not; according unto that which is written in the Sefer Torat Moshe, wherein Hashem commanded, saying, The avot shall not be put to death for the banim, nor the banim be put to death for the avot; but every ish shall be put to death for his own chet *(sin)*.

[7] He struck down Edom in the Gey HaMelach 10,000, and took Sela in milchamah *(battle)*, and called the shem of it Yokte'el unto this day.

[8] Then Amatzyah sent malachim to Yehoash Ben Yehoachaz Ben Yehu Melech Yisroel, saying, Come, let us face off [in war].

ד נאָר די במות זײַנען נישט אָפּגעטאָן געווארן ; דאָס פֿאָלק
folk dos gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor
people this having become removed not are high places the but

האָט נאָך אַלץ געשלאַכט און גערייכערט אויף די במות .
bamot di oif gereichert un geshlacht alts noch hot
high places the on burn incense and sacrificed all still had

ה און עס איז געווען , ווי די מלוכה איז געווען
geven iz meluche di vi geven iz es un
having been is kingdom the when having been is it and

באַפֿעסטיקט אין זײַן האַנט, אַזוי האָט ער דערשלאָגן זײַנע קנעכט וואָס
vos knecht zaine dershlogn er hot azoi hant zain in bafestikt
who servants his struck down he has so hand his in fortified

האָבן דערשלאָגן זײַן פֿאָטער דעם מלך . [1] אָבער די קינדער פֿון די
di fun kinder di ober melech dem foter zain dershlogn hobn
the of children the but king the father his struck down had

דערשלעגער האָט ער נישט געטייט , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן
geshribn shteit es vi azoi geteit nisht er hot dershleger
written stand it as so caused to die not he has assassins

אין בוך פֿון תּורת-משה , וואָס ה׳ האָט באַפֿוילן , אַזוי
azoi bafoiln hot Hashem vos Torat-Moshe fun buch in
so commanded has Hashem which Torah of Moses of book in

צו זאָגן : פֿאָטערס זאָלן נישט געטייט ווערן פֿאַר קינדער ,
kinder far vern geteit nisht zoln foters zogn tsu
children for become caused to die not shall fathers say to

און קינדער זאָלן נישט געטייט ווערן פֿאַר פֿאָטערס; נײַערט
naiert foters far vern geteit nisht zoln kinder un
but fathers for become caused to die not shall children and

יעטוועדער פֿאַר זײַן זינד זאָל געטייט ווערן .
vern geteit zol zind zain far yetveder
become caused to die shall sin his for each

ז ער האָט געשלאָגן פֿון אֱדום אין טאָל פֿון זאַלץ צען טויזנט ,
toiznt tsen zalts fun tal in Edom fun geshlogn hot er
thousand ten salt of valley of in Edom of struck down has he

און איינגענומען סֶלַע אין מלחמה , און גערופֿן איר נאָמען יָקְתְּאֵל
Yokteel nomen ir gerufn un milchome in Sela aingenumen un
Yokte'el name its called and battle in Rock took in and

ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz
day this very on until

ח דענצמאָל האָט אַמַציָה געשיקט שלוחים צו יהואש
Yehoash tsu shluchim geshikt Amatsyah hot dentsmol
Yehoash to messengers sent Amatzyah has then

דעם זון פֿון יהוֹאָחָז דעם זון פֿון יֵהוּא , דעם מלך
melech dem Yehuen fun zun dem Yehoachaz fun zun dem
king the Yehu of son the Yehoachaz of son the

פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : קום לאָמיר זיך אָנקוקן אין
in onkukn zich lomir kum zogn tsu azoi Yisroel fun
in look at self let us come say to so Yisroel of

פּנים .
ponem
face

ט האָט יהואש דער מלך פֿון ישׂרָאֵל געשיקט צו אַמַצְיָהוּ דעם
dem Amatsyahu tsu geshikt Yisroel fun melech der Yehoash hot
the Amatzyahu to sent Yisroel of king the Yehoash has
מלך פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן : דער דאָרן וואָס אין לְבָנוֹן
Levanon in vos dorn der zogn tsu azoi Yehudah fun melech
Levanon in which thornbush the say to so Yehudah of king
האָט געשיקט צו דעם צעדערבוים וואָס אין לְבָנוֹן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Levanon in vos tsederboim dem tsu geshikt hot
say to so Levanon in which cedar tree the to sent has
גיב דײַן טאָכטער צו מײַן זון פַֿאַר אַ ווײַב . איז פֿאַרביַגעגאַנגען אַ
a farbaigegangen iz vaib a far zun main tsu tochter dain gib
a passing by is wife a for son my to daughter your give
וווילדע חיה וואָס אין לְבָנוֹן , און האָט צעטרעטן דעם דאָרן .
dorn dem tsetretn hot un Levanon in vos chaye vilde
thornbush the trampled has and Levanon in which beast wild
י שלאָגן האָסטו געשלאָגן אֱדוֹם , און דײַן האַרץ האָט דיך
dich hot harts dain un Edom geshlogn hostu shlogn
you(SG) have heart your and Edom struck have you strike
דערהויבן ; האַלט דײַן כּבֿוד , און זיץ אין דער היים . וואָס נאָך וואָס
vos noch un heim der in zits un koved dain halt derhoibn
which yet and home the in sit and honor your hold exalted
זאָלסטו זיך רייצן מיט בייז , און פֿאַלן דו און יהודה מיט
mit Yehudah un du faln un beiz mit reitsn zich zolstu
with Yehudah and you fall and evil with provoke self should
דיר ?
dir
you(SG)

יא אָבער אַמַצְיָהוּ האָט נישט צוגעהערט . און יהואש דער מלך
melech der Yehoash un tsugehert nisht hot Amatsyahu ober
king the Yehoash and paid heed not has Amatzyahu but
פֿון ישׂרָאֵל איז אַרויסגעגאַנגען . און זיי האָבן זיך אָנגעקוקט אין פּנים ,
ponem in ongekukt zich hobn zei un aroisgegangen iz Yisroel fun
face in confronted self have they and went out is Yisroel of
ער און אַמַצְיָהוּ דער מלך פֿון יהודה , אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ וואָס
vos Beis-Shemesh in Yehudah fun melech der Amatsyahu un er
which Beit-Shemesh in Yehudah of king the Amatzyahu and he
געהערט צו יהודה . יב און יהודה איז געשלאָגן געוואָרן
gehert tsu Yehudah un Yehudah iz geshlogn gevorn
belongs Yehudah to Yehudah and is struck down having become
פַֿאַר ישׂרָאֵל . און זיי זײַנען אַנטלאָפֿן איטלעכער צו זײַנע געצעלטן .
getseltn zaine tsu itlecher antlofn zainen zei un Yisroel far
tents his to each fled are they and Yisroel before

יג און אַמַצְיָהוּ דעם מלך פֿון יהודה , דעם זון פֿון יהואש
Yehoash fun zun dem Yehudah fun melech dem Amatsyahu un
Yehoash of son the Yehudah of king the Amatzyahu and
דעם זון פֿון אֲחַזְיָהוּ , האָט יהואש דער מלך פֿון ישׂרָאֵל
Yisroel fun melech der Yehoash hot Achazyahun fun zun dem
Yisroel of king the Yehoash has Achazyahu of son the
געכאַפּט אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ . און ער איז געקומען קיין ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim kein gekumen iz er un Beis-Shemesh in gechapt
Yerushalayim to having come is he and Beit-Shemesh in captured
און האָט דורכגעבראָכן די מויער פֿון ירוּשָׁלַיִם פֿון דעם טויער
toier dem fun Yerushalayim fun moier di durchgebrochn hot un
gate the from Yerushalayim of wall the breached has and

9 And Yehoash Melech Yisroel sent to Amatzyah Melech Yehudah, saying, The thistle that was in Levanon sent to the erez *(cedar)* that was in Levanon, saying, Give thy bat to beni as isha; and there passed by a wild beast that was in Levanon, and trampled down the thistle. 10 Thou hast indeed struck down Edom, and thine lev hath lifted thee up; let thy honor save face, and tarry at home; for why shouldest thou ask for ra'ah, that thou shouldest fall, even thou, and Yehudah with thee?

11 But Amatzyah would not listen. Therefore Yehoash Melech Yisroel went up; and he and Amatzyah Melech Yehudah faced off at Beit-Shemesh, which belongeth to Yehudah. 12 And Yehudah went down in defeat before Yisroel; and they fled every ish to his ohel.

13 And Yehoash Melech Yisroel took captive Amatzyah Melech Yehudah Ben Yehoash Ben Achazyahu at Beit-Shemesh, came to Yerushalayim, broke down the chomat Yerushalayim from the Sha'ar Ephrayim unto the Sha'ar HaPinnah

— 400 cubits. 14 And he took all the zahav and kesef, and all the kelim *(vessels)* that were found in the Beis Hashem, and in the otzarot of the Bais HaMelech, and Bnei HaTa'aruvot *(Sons of the Hostages)*, and returned to Shomron.

15 Now the rest of the acts of Yehoash which he did, and his gevurah, and how he warred against Amatzyah Melech Yehudah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

16 And Yehoash slept with his avot, and was buried in Shomron with the Malkhei Yisroel; and Yarov'am bno reigned in his place.

17 Amatzyah Ben Yoash Melech Yehudah lived after the mot Yehoash Ben Yehoachaz Melech Yisroel 15 shanah.

18 And the rest of the acts of Amatzyah, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

פֹּון אפֿרים ביז דעם ווינקלטויער, פֿיר הונדערט איילן . יד און ער האָט
hot er un eiln hundert fir vinkltoier dem biz Efrayim fun
has he and cubits hundred four corner gate the unto Ephrayim of

צוגענומען דאָס גאַנצע גאָלד און זילבער, און אַלע כּלים , וואָס האָבן
hobn vos keilim ale un zilber un gold gantse dos tsugenumen
have which articles all and silver and gold entire this taken

זיך געפֿונען אין הויז פֹּון ה און אין די שאַצקאַמערן פֹּון מלכס
melechs fun shatskamern di in un Hashem fun hoiz in gefunen zich
king's of treasuries the in and Hashem of house in found self

הויז , און משכון-קינדער , און האָט זיך אומגעקערט קיין שומרון .
Shomron kein umgekert zich hot un meshkun-kinder un hoiz
Shomron to returned self has and hostage children and house

טו און די איבעריקע זאַכן פֹּון יהואשען וואָס ער האָט געטאָן, און
un geton hot er vos yehushen fun zachn iberike di un
and done has he which Yehoash of things the rest of the and

זיין גבֿורהשאַפֿט, און ווי ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט אַמַציָהו
Amatsyahu mit gehaltn milchome hot er vi un gevurhshaft zain
Amatzyahu with waged war has he how and might his

דעם מלך פֹּון יהודה , דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֹּון די
di fun buch in bashribn shoin iz dos Yehudah fun melech dem
the of book in written already is this Yehudah of king the

ציַיטגעשעענישן פֹּון די מלכים פֹּון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

טז און יהואש האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Yehoash un
is he and fathers his with lain down self has Yehoash and

באַגראָבן געוואָרן אין שומרון לעבן די מלכים פֹּון יִשְׂרָאֵל. און
un Yisroel fun mlochim di lebn Shomron in gevorn bagrobn
and Yisroel of kings the near Shomron in having become buried

זיין זון יָרָבעָם איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Yarovam zun zain
place his in king having become is Yarov'am son his

יז און אַמַציָהו דער זון פֹּון יוֹאָשן , דער מלך פֹּון יהודה , האָט
hot Yehudah fun melech der Yoashn fun zun der Amatsyahu un
has Yehudah of king the Yoash of son the Amatzyahu and

געלעבט נאָך דעם טויט פֹּון יהואש דעם זון פֹּון יהוֹאָחָזן , דעם
dem Yehoachazen fun zun dem Yehoash fun toit dem noch gelebt
the Yehoachaz of son the Yehoash of death the after lived

מלך פֹּון יִשְׂרָאֵל, פֿופֿצן יאָר .
yor fuftsn Yisroel fun melech
years fifteen Yisroel of king

יח און די איבעריקע זאַכן וועגן אַמַציָהון , זיי זיַינען
zainen zei Amatsyahun vegen zachn iberike di un
are they Amatzyahu concerning things rest the and

שוין באַשריבן אין בוך פֹּון די ציַיטגעשעענישן פֹּון די מלכים פֹּון
shoin bashribn in buch fun di fun tsaitgesheenishn di fun mlochim fun
already written in book of the of annals the of kings of

יהודה .
Yehudah
Yehudah

[19] Now they plotted kesher against him in Yerushalayim; he fled to Lakhish; but they sent after him to Lakhish, and assassinated him there. [20] And they brought him back on susim; and he was buried at Yerushalayim with his avot in Ir Dovid.

[21] And kol Am Yehudah took Azaryah, who was 16 years old, and made him Melech in the place of aviv Amatzyah.

[22] He rebuilt Eilat, restored it to Yehudah; after that HaMelech slept with his avot.

[23] In the 15th year of Amatzyah Ben Yoash Melech Yehudah, Yarov'am Ben Yoash Melech Yisroel began to reign as Melech in Shomron, and reigned 41 shanah. [24] And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not from all the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

יט און מע האָט געבונטעוועט אויף אים אַ בונט אין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim in bunt a im oif gebuntevet hot me un
Yerushalayim in conspiracy a him against conspired has one and

און ער איז אַנטלאָפֿן קיין לָכִישׁ ; אָבער מע האָט נאָכגעשיקט נאָך אים
im noch nochgeshikt hot me ober Lachish kein antlofn iz er un
him after assassins has one but Lakhish to fled is he and

קיין לָכִישׁ , און מע האָט אים דאָרטן געטייט . כ און מע האָט אים
im hot me un geteit dortn im hot me un Lachish kein
him has one and caused to die there him has one and Lakhish to

געבראַכט אויף פֿערד . און ער איז באַגראָבן געווארן אין ירושָׁלַיִם
Yerushalayim in gevorn bagrobn iz er un ferd oif gebracht
Yerushalayim in having become buried is he and horses on brought

לעבן זיַינע עלטערן אין דָּוִד-שטאָט .
Dovids-Shtot in eltern zaine lebn
Ir Dovid in fathers his near

כא און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון יהוּדה האָט גענומען עַזַרְיָהן , וואָס
vos Azaryahn genumen hot Yehudah fun folk gantse dos un
who Azaryah taken has Yehudah of people all the the and

איז געווען זעכצן יאָר אַלט, און זיי האָבן אים געמאַכט פֿאַר
far gemacht im hobn zei un alt yor zechtsn geven iz
for made him have they and old years sixteen having been is

מלך אויפֿן אָרט פֿון זיַין פֿאָטער אַמַציָהוּן .
Amatsyahun foter zain fun ort oifn melech
Amatzyahu father his of place on king

כב ער האָט אַרומגעבויט אֵילַת און האָט זי צוריקגעקערט צו יהוּדה .
Yehudah tsu tsurikgekert zi hot un Eilat arumgeboit hot er
Yehudah for took back it has and Eilat built up has he

נאָך דעם ווי דער מלך האָט זיך געלייגט מיט זיַינע
zaine mit geleigt zich hot melech der vi dem noch
his with lain down self has king the how the one after

עלטערן.
eltern
fathers

כג אין פֿופֿצנטן יאָר פֿון אַמַציָהוּ דעם זון פֿון יוֹאָשן , דעם מלך
melech dem Yoashn fun zun dem Amatsyahu fun yor fuftsntn in
king the Yoash of son the Amatzyahu of year fifteenth in

פֿון יהוּדה , איז יָרָבעָם דער זון פֿון יוֹאָש דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל
Yisroel fun melech dem Yoash fun zun der Yarovam iz Yehudah fun
Yisroel of king the Yoash of son the Yarov'am is Yehudah of

כד און ער מלך אין שומרון , איין און פֿערציק יאָר . געווארן
er un yor fertsik un ein Shomron in melech gevorn
he and years forty and one Shomron in king having become

האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ; ער האָט זיך נישט
nisht zich hot er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot
not self has he Hashem of eyes the in evil is what done has

אָפּגעקערט פֿון אַלע זינד פֿון יָרָבעָם דעם זון פֿון נבָט , וואָס ער
er vos Nevaten fun zun dem Yarovam fun zind ale fun opgekert
he which Nevat of son the Yarov'am of sins all from turned away

האָט געמאַכט זינדיקן יִשׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot
Yisroel sin made has

כה עֶר הָאָט צוריקגעשטעלט דעם גְעמַארק פּוֹן יִשְׂרָאֵל, פּוֹן וווּ מע
me vu fun Yisroel fun gemark dem tsurikgeshtelt hot er
one where from Yisroel of boundary the restored has he

קומט קיין חֲמָת ביז דעם ים פּוֹן פּלוּין, אַזוי ווי דאָס ווָארט פּוֹן
fun vort dos vi azoi ploin fun yam dem biz Chammat kein kumt
of word this as so plain of the sea the until Chamat to come

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, ווָאס ער הָאָט גערעדט דורך זיין קנעכט
knecht zain durch geredt hot er vos Yisroel Elokei Hashem
servant his by spoken has he which Yisroel the G-d of Hashem

יוֹנה דעם זון פּוֹן אֲמִתַּי , דעם נבֿיא , ווָאס פּוֹן גַּת-חֵפֶר .
Gat-Chefer fun vos novi dem Amittain fun zun dem Yonah
Gat-Chepher of who prophet the Amittai of son the Yonah

כו ווָארעם ה האָט געזען די פּיין פּוֹן יִשְׂרָאֵל, אַז זי איז זייער
zeyer iz zi az Yisroel fun pain di gezen hot Hashem vorem
very is it that Yisroel of affliction the seen has Hashem because

ביטער, און קיין מוטערמענטש איז נישטָא, און נישטָא ווער זאָל העלפֿן
helfn zol ver nishto un nishto iz mutermentsh kein un biter
save shall who not and not is a living soul any and bitter

יִשְׂרָאֵל. כז און ה האָט נישט געוואָלט אויסמעקן דעם נאָמען פּוֹן
fun nomen dem oismekn gevolt nisht hot Hashem un Yisroel
of name the to erase wanted not has Hashem and Yisroel

יִשְׂרָאֵל פּוֹן אונטערן הימל , און ער האָט זיי געהאָלפֿן דורך דער
der durch geholfn zei hot er un himel untern fun Yisroel
the by saved them has he and heaven under from Yisroel

האָנט פּוֹן יָרָבְעָם דעם זון פּוֹן יוֹאָשן .
Yoashn fun zun dem Yarovam fun hant
Yoash of son the Yarov'am of hand

כח און די איבעריקע זאַכן וועגן יָרָבְעָמען , און אַלץ וואָס
vos alts un Yorovamen vegen zachn iberike di un
which all that and Yarov'am concerning things rest of the and

ער הָאָט געטאָן, און זיין גבֿורהשאַפֿט, ווי ער האָט מלחמה געהאַלטן,
gehaltn milchome hot er vi gevurhshaft zain un geton hot er
waged war has he as might his and done has he

און ווי ער הָאָט צוריקגעקערט דַּמֶּשֶׂק און חֲמָת צו יהוּדה און
un Yehudah tsu Chammat un Damesek tsurikgekert hot er vi un
and Yehudah to Chamat and Damascus took back has he as and

יִשְׂרָאֵל, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פּוֹן די ציַיטגעשעענישן פּוֹן
fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos Yisroel
of annals the of book in written already is this Yisroel

די מלכים פּוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di
Yisroel of kings the

כט און יָרָבְעָם הָאָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, מיט די
di mit eltern zaine mit geleigt zich hot Yarovam un
the with fathers his with lain down self has Yarov'am and

מלכים פּוֹן יִשְׂרָאֵל. און זיין זון זכַריָה איז געוואָרן מלך
melech gevorn iz Zecharyah zun zain un Yisroel fun mlochim
king having become is Zecharyah son his and Yisroel of kings

אויף זיין אָרט .
ort zain oif
place his in

25 He restored the boundary of Yisroel from the entrance of Chamat unto the yam of the Aravah, according to the Devar Hashem Elohei Yisroel, which He spoke by the yad of His Eved HaNavi Yonah Ben Amittai, who was of Gat HaChefer. 26 For Hashem saw the oni Yisroel, that it was mar me'od *(very bitter)* for there was neither atzur *(slave)* nor azuv *(free)*, no ozer *(helper)* at all for Yisroel. 27 And Hashem had not said that He would blot out the shem of Yisroel from under Shomayim; but He saved them by the yad Yarov'am Ben Yoash.

28 Now the rest of the acts of Yarov'am, and all that he did, and how he warred, and how he won back Damascus and Chamat from Yehudah for Yisroel, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

29 And Yarov'am slept with his avot, even with the malkhei Yisroel; and Zecharyah bno reigned as Melech in his place.

15 In the 27th shanah of Yarov'am Melech Yisroel began Azaryah Ben Amatzyah Melech Yehudah to reign as melech. [2] 16 years old was he when he began to reign as melech, and he reigned 52 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yekholyahu of Yerushalayim.

[3] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, according to all that Amatzyah aviv had done; [4] However the high places were not removed; the people offered zevakhim and burned ketoret still on the high places.

[5] And Hashem plagued HaMelech, so that he was metzorah unto his yom mot, and dwelt in a bais hachafeshit *(separate house, leper asylum house)*. And Yotam Ben HaMelech was over the Bais *(Palace)*, shofet *(governing)* the Am HaAretz.

[6] And the rest of the acts of Azaryah, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

טו

אין זיבן און צוואַנציקסטן יאָר פֿון יָרָבעָם דעם מלך פֿון
fun melech dem Yarovam fun yor tsvantsikstn un zibn in
of king the Yarov'am of year twentieth and seven in

יִשׂרָאֵל, איז עַזַריָה דער זון פֿון אַמַציָה דעם מלך פֿון
fun melech dem Amatsyah fun zun der Azaryah iz Yisroel
of king the Amatzyah of son the Azaryah is Yisroel

יהודה געווארן מלך . ב זעכצן יאָר איז ער אַלט געווען ,
geven alt er iz yor zechtsn melech gevorn Yehudah
having been old he is year sixteen king having become Yehudah

אַז ער איז געווארן מלך , און צוויי און פֿופציק יאָר האָט ער
er hot yor fuftsik un tsvei un melech gevorn iz er az
he has years fifty and two and king having become is he when

געקיניגט אין ירושָלַיִם , און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt
having been is mother his of name the and Yerushalayim in reigned

יכָלְיָהו פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun Yekholyahu
Yerushalayim of Yekholyahu

ג און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס זיין פֿאָטער אַמַציָהו האָט געטאָן. ד נאָר די
di nor geton hot Amatsyahu foter zain vos alts vi azoi
the but done had Amatzyahu father his which all that as just as

במות זיינען נישט אָפּגעטאָן ; דאָס פֿאָלק האָט נאָך
noch hot folk dos gevorn opgeton nisht zainen bamot
still has people this having become removed not are high places

אַלץ געשלאַכט און גערייכערט אויף די במות .
bamot di oif gereichert un geshlacht alts
high places the on burn incense and sacrificed all

ה און ה האָט געפּלאָגט דעם מלך , און ער איז געווען
geven iz er un melech dem geplogt hot Hashem un
having been is he and king the afflicted has Hashem and

אַ מצורע ביז דעם טאָג פֿון זיין טויט . און ער איז געזעסן
gezesn iz er un toit zain fun tog dem biz Metsora a
dwelt is he and death his of day the until leprous a

אין דעם אָפּגעזונדערטן הויז . און יותָם דעם מלכס זון איז
iz zun melechs dem Yotam un hoiz opgezundertn dem in
is son king's the Yotam and house solitary the in

געווען איבערן פֿאַלאַץ; ער האָט געמשפּט דאָס פֿאָלק פֿון
fun folk dos gemishpet hot er palats ibern geven
of people the judged has he palace over having been

לאַנד.
land
land

ו און די איבעריקע זאַכן , ועגן עַזַריָהון , און אַלץ וואָס ער האָט
hot er vos alts un Azaryahun vegen zachn iberike di un
has he that all and Azaryah concerning things rest of the and

געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די
di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton
the of annals the of book in written already is this done

מלכים פֿון יהודה .
Yehudah fun mlochim
Yehudah of kings

ז אוּן עַזַרְיָה הָאָט זיך געלייגט מיט זײנע עלטערן, אוּן מע הָאָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Azaryah un
has one and fathers his with lain down self has Azaryah and

אים באַגראָבן לעבן זײנע עלטערן אין דָּוִד-שטאָט . אוּן זײן זון יוֹתָם
Yotam zun zain un Dovids-Shtot in eltern zaine lebn bagrobn im
Yotam son his and Ir Dovid in fathers his near buried him

איז געוואָרן מלך אויף זײן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz
place his in king having become is

ח אין אַכט אוּן דרײַסיקסטן יאָר פוֹן עַזַרְיָהוּ דעם מלך פוֹן
fun melech dem Azaryahu fun yor draisikstn un acht in
of king the Azaryah of year thirtieth and eight in

יהוּדה , הָאָט זכַרְיָהוּ דער זון פוֹן יָרָבְעָמען געקינגט איבער
iber gekinigt Yorovamen fun zun der Zecharyahu hot Yehudah
over reigned Yarov'am of son the Zecharyah has Yehudah

יִשְׂרָאֵל אין שוֹמרוֹן זעקס חדשים . ט אוּן ער הָאָט געטאָן וואָס איז
iz vos geton hot er un chodeshim zeks Shomron in Yisroel
is what done has he and months six Shomron in Yisroel

שלעכט אין די אויגן פוֹן ה , אַזוי ווי זײנע עלטערן הָאָבן געטאָן; ער
er geton hobn eltern zaine vi azoi Hashem fun oign di in shlecht
he done had fathers his as just as Hashem of eyes the in evil

הָאָט זיך נישט אָפּגעקערט פוֹן די זינד פוֹן יָרָבְעָם דעם זון פוֹן
fun zun dem Yarovam fun zind di fun opgekert nisht zich hot
of son the Yarov'am of sin the from turned away not self has

נְבָט , וואָס ער הָאָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten
Yisroel to sin made has he which Nevat

י אוּן שַׁלוּם דער זון פוֹן יָבֵשׁ הָאָט געמאַכט אַ בונט
bunt a gemacht hot Yaveshn fun zun der Shallum un
conspiracy a made has Yavesh of son the Shallum and

אויף אים, אוּן הָאָט אים געשלאָגן אַנטקעגן פַאַרן פאָלק , אוּן
un folk faran antkegen geshlogn im hot un im oif
and people before across from struck down him has and him against

אים געטייט , אוּן איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz un geteit im
place his in king having become is and caused to die him

יא אוּן די איבעריקע זאַכן וועגן זכַרְיָהוּ , זיי זײַנען
zainen zei Zecharyahn vegen zachn iberike di un
are they Zecharyah concerning things rest of the and

באַשריבן אין בוך פוֹן די צײַטגעשעענישן פוֹן די מלכים פוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn
Yisroel of kings the of annals the of book in written

יב דאָס איז געווען דאָס וואָרט פוֹן ה וואָס ער
er vos Hashem fun vort dos geven iz dos
he which Hashem of word the having been is this

הָאָט גערעדט צו יֵהוּא , אַזוי צו זאָגן: קינדער ביזן פִּירטן
firtn bizn kinder zogn tsu azoi Yehuen tsu geredt hot
fourth until children say to so Yehu to spoken has

דור וועלן דיר זיצן אויפן טראָן פוֹן יִשְׂרָאֵל; אוּן אַזוי איז
dor veln dir zitsn oifn tron fun Yisroel un azoi iz
generation will you(SG) sit on throne of Yisroel and so is

געשען .
geshen
happened

7 So Azaryah slept with his avot; and they buried him with his avot in Ir Dovid; Yotam bno reigned in his place.

8 In the 38th year of Azaryah Melech Yehudah did Zecharyah Ben Yarov'am reign as melech over Yisroel in Shomron six months. 9 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, just as his avot had done; he departed not from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

10 And Shallum Ben Yavesh plotted a kesher against him, and attacked him in front of the people, and assassinated him, and reigned as melech in his place.

11 And the rest of the acts of Zecharyah, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

12 This was the Devar Hashem which He spoke unto Yehu, saying, Thy banim shall sit on the kisse Yisroel unto the fourth generation. And so it came to pass.

יג שַׁלוּם דער זון פֿון יָבֵשן איז געוואָרן מלך אין ניין
nain in melech gevorn iz Yaveshn fun zun der Shallum
nine in king having become is Yavesh of son the Shallum

און דרייַסיקסטן יאָר פֿון עוזִיָה דעם מלך פֿון יהוּדה ; און ער האָט
hot er un Yehudah fun melech dem Uziyah fun yor draisikstn un
has he and Yehudah of king the Uziyah of year thirtieth and

געקינִיגט אַ חודש צייַט אין שומרון .
Shomron in tsait choidesh a gekinigt
Shomron in time month a reigned

יד איז אַרויפֿגעגאַנגען מנַחֵם דער זון פֿון גָדין , פֿון תִרצָה ,
Tirtsah fun Gadien fun zun der Menachem aroifgegangen iz
Tirtzah of Gadi of son the Menachem having gone up is

און ער האָט געקומען קיין שומרון , און האָט געשלאָגן שַׁלום
Shallum geshlogn hot un Shomron kein gekumen iz er un
Shallum struck down has and Shomron to having come is he and

דעם זון פֿון יָבֵשן אין שומרון , און האָט אים געטייט , און איז
iz un geteit im hot un Shomron in Yaveshn fun zun dem
is and caused to die him has and Shomron in Yavesh of son the

געוואָרן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn
place his in king having become

טו און די איבעריקע זאַכן וועגן שַׁלומען , און זיין
zain un Shallumen vegen zachn iberike di un
his and Shallum concerning things the rest of the and

בונט וואָס ער האָט געבונטעוועט, דאָס איז באַשריבן אין בוך פֿון
fun buch in bashribn iz dos gebuntevet hot er vos bunt
of book in written is this conspired had he which conspiracy

די צייַטגעשעעניש פֿון די מלכים פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di
Yisroel of kings the of annals the

טז דענצמאָל האָט מנַחֵם געשלאָגן תִפסַח מיט אַלע וואָס
vos ale mit Tifsach geshlogn Menachem hot dentsmol
which all with Tiphsach struck down Menachem has then

אין איר, און אירע גרענעץ פֿון תִרצָה אָן. ווייַל מע האָט אים
im hot me vail on Tirtsah fun gemarkn ire un ir in
it has one because on Tirtzah from borders its and it in

נישט געעפֿנט. האָט ער זי געשלאָגן ; אַלע אירע טראָגעדיקע ער האָט
er hot trogedike ire ale geshlogn zi er hot geefent nisht
he has pregnant its all struck down it he has opened not

אויפֿגעשפּאָלטן.
oifgeshpoltn
split open

יז אין ניין און דרייַסיקסטן יאָר פֿון עַזַריָה דעם מלך
melech dem Azaryah fun yor draisikstn un nain in
king the Azaryah of year thirtieth and nine in

פֿון יהוּדה איז מנַחֵם דער זון פֿון גָדין
Gadien fun zun der Menachem iz Yehudah fun
Gadi of son the Menachem is Yehudah of

געוואָרן מלך איבער יִשׂרָאֵל, צען יאָר אין
in yor tsen Yisroel iber melech gevorn
in years ten Yisroel over king having become

שומרון .
Shomron
Shomron

13 Shallum Ben Yavesh began to reign as melech in the nine and thirtieth year of Uziyah Melech Yehudah; and he reigned for one month in Shomron.

14 For Menachem Ben Gadi went up from Tirtzah, and came to Shomron, and attacked Shallum Ben Yavesh in Shomron, and assassinated him, and reigned as melech in his place.

15 And the rest of the acts of Shallum, and his kesher he plotted, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

16 Then from Tirtzah Menachem attacked Tiphsach, and all that were therein, and the surrounding area; because they opened not to him, therefore he sacked it; and all the women therein that were with child he ripped open.

17 In the nine and thirtieth year of Azaryah Melech Yehudah began Menachem Ben Gadi to reign as melech over Yisroel, and reigned ten shanim in Shomron.

18 And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not all his yamim from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

יח אוּן עֶר הָאָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין דִי אוּיגן פוֹן ה ; עֶר
er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
he Hashem of eyes the in evil is what done has he and

הָאָט אַלֶע זיַינע טעג זיך נישט אָפגעקערט פוֹן דִי זינד פוֹן יָרָבְעָם
Yarovam fun zind di fun opgekert nisht zich teg zaine ale hot
Yarov'am of sin the from turned away not self days his all has

דעם זון פוֹן נְבָט , וואָס עֶר הָאָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten fun zun dem
Yisroel sin made has he which Nevat of son the

19 And Pul Melech Ashur *(Assyria)* came against HaAretz and Menachem gave Pul a thousand talents of kesef, that his yad might be with him, to make the Mamlakhah chazakah in his yad.

יט איז געקומען פּול דער מלך פוֹן אשור אויפֿן לַאנד. אוּן
un land oifn Ashur fun melech der Pul gekumen iz
and land on Assyria of king the Pul having come is

מְנַחֵם הָאָט געגעבן פּוּלן טויזנט צענטנער זילבער, אַז זיַין
zain az zilber tsentner toiznt Puln gegebn hot Menachem
his that silver talents a thousand Pul given has Menachem

האַנט זאָל זיַין מיט אים צו באַפֿעסטיקן דִי מלוכה אין זיַין האַנט.
hant zain in meluche di bafestikn tsu im mit zain zol hant
hand his in kingdom the establish to him with his should hand

20 And Menachem exacted the kesef from Yisroel, even of all the wealthy Gibborim, of each man fifty shekels of kesef, to give to Melech Ashur. So Melech Ashur withdrew and stayed not there in HaAretz.

כ אוּן מְנַחֵם הָאָט אויסגעוואָרפֿן דאָס געלט אויף יִשְׂרָאֵל, אויף אַלע
ale oif Yisroel oif gelt dos oisgevorfn hot Menachem un
all on Yisroel on money this drew has Menachem and

וווילפֿאַרמעגלעכע , פֿופֿציק שקָלים זילבער אויף יעטוועדער מאַן. כדי
kedei man yetveder oif zilber shekolim fuftsik voilfarmegleche
so that man every on silver shekels fifty wealthy army men

צו געבן דעם מלך פוֹן אשור . אוּן דער מלך פוֹן אשור האָט זיך
zich hot Ashur fun melech der un Ashur fun melech dem gebn tsu
self has Assyria of king the and Assyria of king the give to

אומגעקערט, אוּן האָט זיך נישט אָפגעשטעלט דאָרטן אין לַאנד.
land in dortn opgeshtelt nisht zich hot un umgekert
land in there stood still not self has and returned

21 And the rest of the acts of Menachem, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel?

כא אוּן דִי איבעריקע זאַכן וועגן מְנַחֵמען , אוּן אַלץ
alts un Menachemen vegen zachn iberike di un
all that and Menachem's concerning things the rest of the and

וואָס עֶר הָאָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פוֹן דִי
di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot er vos
the of book in written already is this done has he which

צַייטגעשעענישן פוֹן דִי מלכים פוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun tsaitgesheenishn
Yisroel of kings the of annals

22 And Menachem slept with his avot; and Pekachyah bno reigned as melech in his place.

כב אוּן מְנַחֵם הָאָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, אוּן זיַין
zain un eltern zaine mit geleigt zich hot Menachem un
his and fathers his with lain down self has Menachem and

זון פְּקַחיָה איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Pekachyah zun
place his in king having become is Pekachyah son

23 In the fiftieth year of Azaryah Melech Yehudah, Pekachyah Ben Menachem began to reign as melech over Yisroel in Shomron, and reigned two shanim.

כג אין פֿופֿציקסטן יאָר פוֹן עֲזַרְיָה דעם מלך פוֹן יהוּדה איז
iz Yehudah fun melech dem Azaryah fun yor fuftsikstn in
is Yehudah of king the Azaryah of year fiftieth in

פְּקַחיָה דער זון פוֹן מְנַחֵמען געוואָרן מלך איבער
iber melech gevorn Menachemen fun zun der Pekachyah
over king having become Menachem of son the Pekachyah

יִשְׂרָאֵל אין שוֹמרוֹן , צוויי יאָר .
yor tsvei Shomron in Yisroel
years two Shomron in Yisroel

כד אוֹן עֶר הָאָט געטָאָן וואָס איז שלעכט אין דִי אוּיגן פוֹן ה ; עֶר
er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
he Hashem of eyes the in evil is what done has he and

האָט זיך נישט אָפּגעקערט פוֹן דִי זינד פוֹן יָרָבְעָם דעם זוֹן פוֹן
fun zun dem Yarovam fun zind di fun opgekert nisht zich hot
of son the Yarov'am of sin the from turned away not self has

נבָּט , וואָס עֶר האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten
Yisroel sin made has he which Nevat

כה אוֹן זיין הויפטמאַן פֶּקַח דער זוֹן פוֹן רְמַלְיָהוּ האָט געמאַכט
gemacht hot Remalyahuen fun zun der Pekach hoiptman zain un
made has Remalyahu of son the Pekach head man his and

אַ בונט אויף אים, אוֹן האָט אים דערשלאָגן אין שׁוֹמרוֹן , אין
in Shomron in dershlogn im hot un im oif bunt a
in Shomron in struck down him has and him against conspiracy a

פאַלאַץ פוֹן מלכס הויז , בִּיי אַרְגוֹבּ אוֹן בִּיי אַרְיֵה ; אוֹן מיט אים
im mit un Aryeh bai un Argov bai hoiz melechs fun palats
him with and Aryeh with and Argov with house king's of palace

זיינען געווען פופציק מאַן פוֹן דִי גִלְעָדער; אוֹן עֶר האָט אים
zainen geven fuftsik man fun di Gil'ader the of men fifty having been are
him has he and Gil'adi the of men fifty having been are

געטייט , אוֹן איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz un geteit
place his in king having become is and caused to die

כו אוֹן דִי איבעריקע זאַכן וועגן פֶּקַחְיָהוּ , אוֹן אַלץ
alts un Pekachyahn vegen zachn iberike di un
all that and Pekachyah concerning things the rest of the and

וואָס עֶר האָט געטָאָן, דאָס איז באַשריבן אין בוך פוֹן דִי צייטגעשעענישן
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn iz dos geton hot er vos
annals the of book in written is this done has he which

פוֹן מלכים פוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun
Yisroel of kings the of

כז אין צוויי אוּן פופציקסטן יאָר פוֹן עֲזַרְיָה דעם מלך
melech dem Azaryah fun yor fuftsikstn un tsvei in
king the Azaryah of year fiftieth and two in

פוֹן יהוּדה , איז פֶּקַח דער זוֹן פוֹן רְמַלְיָהוּ
Remalyahuen fun zun der Pekach iz Yehudah fun
Remalyahu of son the Pekach is Yehudah of

געוואָרן מלך איבער יִשְׂרָאֵל אין שׁוֹמרוֹן , צוואַנציק
tsvantsik Shomron in Yisroel iber melech gevorn
twenty Shomron in Yisroel over king having become

יאָר .
yor
years

כח אוֹן עֶר האָט געטָאָן וואָס איז שלעכט אין דִי אוּיגן פוֹן ה ; עֶר
er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
he Hashem of eyes the in evil is what done has he and

האָט זיך נישט אָפּגעקערט פוֹן דִי זינד פוֹן יָרָבְעָם דעם זוֹן פוֹן
fun zun dem Yarovam fun zind di fun opgekert nisht zich hot
of son the Yarov'am of sin the from turned away not self has

נבָּט , וואָס עֶר האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel zindikn gemacht hot er vos Nevaten
Yisroel sin made has he which Nevat

24 And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

25 But Pekach Ben Remalyahu, his officer, plotted a kesher against him, and assassinated him in Shomron, in the armon Bais Melech *(citadel of the palace of the king)*, with Argov and Aryeh, and with him chamishim ish *(fifty men)* of the Bnei Gil'adim; and he killed him, and reigned as melech in his place.

26 And the rest of the acts of Pekachyah, and all that he did, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

27 In the two and fiftieth year of Azaryah Melech Yehudah, Pekach Ben Remalyahu began to reign as melech over Yisroel in Shomron, and reigned twenty shanah.

28 And he did that which was rah in the eyes of Hashem; he departed not from the chattot Yarov'am Ben Nevat, who caused Yisroel to commit sin.

כט אין די טעג פֿון פֿקח דעם מלך פֿון ישׂראל, איז געקומען
gekumen iz Yisroel fun melech dem Pekach fun teg di in
having come is Yisroel of king the Pekach of days the in

תּגלת-פּלאסר דער מלך פֿון אשור , און האָט גענומען עיון , און
un Iyon genumen hot un Ashur fun melech der Tiglat-Pileser
and Iyon taken has and Assyria of king the Tiglat Pileser

אבל-בית-מעכה , און יָנוֹחַ , און קֶדֶשׁ , און חָצוֹר , און גלעד ,
Gilad un Chatsor un Kedesh un Yanoach un Avel-Beis-Maacah
Gil'ad and Chatzor and Kedesh and Yanoach and Abel Beit-Ma'achah

און גָּלִיל , דאָס גאַנצע לאַנד נַפְתָּלִי ; און ער האָט זיי פֿאַרטריבן קיין
kein fartriben zei hot er un Naftali land gantse dos Galil un
to driven out them has he and Naphtali land entire this Galil and

אשור .
Ashur
Assyria

ל און הוֹשֵׁעַ דער זון פֿון אֵלָהן האָט געבונטעוועט אַ בונט
bunt a gebuntevet hot Elahn fun zun der Hoshea un
conspiracy a conspired has Elah of son the Hoshea and

אויף פֿקח דעם זון פֿון רמַלְיָהוּ , און ער האָט אים געשלאָגן
geshlogn im hot er un Remalyahuen fun zun dem Pekach oif
struck down him has he and Remalyahu of son the Pekach against

און אים געטייט , און איז געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט ,
ort zain oif melech gevorn iz un geteit im un
place his in king having become is and caused to die him and

אין צוואַנציקסטן יאָר פֿון יוֹתָם דעם זון פֿון עוּזִיָּהוּ .
Uziyahn fun zun dem Yotam fun yor tsvantsikstn in
Uziyah of son the Yotam of year twentieth in

לא און די איבעריקע זאַכן וועגן פֿקחן , און אַלץ וואָס
vos alts un Pekachn vegen zachn iberike di un
which all that and Pekach concerning things the rest of the and

ער האָט געטאָן, דאָס איז באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעענישן פֿון
fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn iz dos geton hot er
of annals the of book in written is this done has he

די מלכים פֿון ישׂראל.
Yisroel fun mlochim di
Yisroel of kings the

לב אין צווייטן יאָר פֿון פֿקח דעם זון פֿון רמַלְיָהוּ , דעם
dem Remalyahuen fun zun dem Pekach fun yor tsveitn in
the Remalyahu of son the Pekach of year second in

מלך פֿון ישׂראל, איז יוֹתָם דער זון פֿון עוּזִיָּהוּ דעם מלך פֿון
fun melech dem Uziyahu fun zun der Yotam iz Yisroel fun melech
of king the Uziyah of son the Yotam is Yisroel of king

יהוּדה געוואָרן מלך . לג פֿינף און צוואַנציק יאָר איז ער אַלט
alt er iz yor tsvantsik un finf melech gevorn Yehudah
old he is years twenty and five king having become Yehudah

געווען , אַז ער איז געוואָרן מלך , און זעכצן יאָר
yor zechtsn un melech gevorn iz er az geven
years sixteen and king having become is he when having been

האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם . און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he has

געווען ירוּשָׁא די טאָכטער פֿון צָדוֹק .
Tsadokn fun tochter di Yerusha geven
Tzadok of daughter the Yerusha having been

29 In the days of Pekach Melech Yisroel came Tiglat Pileser Melech Ashur *(Assyria)*, and took Iyon, and Abel Beit-Ma'achah, and Yanoach, and Kedesh, and Chatzor, and Gil'ad, and the Galil, all the Eretz Naphtali, and carried them away into the Golus of Assyria.

30 And Hoshea Ben Elah plotted a kesher against Pekach Ben Remalyahu, attacked him, assassinated him, and reigned as melech in his place, in the 20th year of Yotam Ben Uziyah.

31 And the rest of the acts of Pekach, and all that he did, behold, they are written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yisroel.

32 In the second year of Pekach Ben Remalyahu Melech Yisroel began Yotam Ben Uziyah Melech Yehudah to reign as melech. 33 25 old was he when he began to reign as melech, and he reigned 16 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yerusha Bat Tzadok.

לד און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ;
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

ער האָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס זיין פֿאָטער עוזִיָהו האָט געטאָן.
geton hot Uziyahu foter zain vos alts vi azoi geton hot er
done had Uziyah father his which all that as just as done has he

לה נאָר די במות זיינען נישט אָפּגעטאָן ; דאָס געווארן
dos gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor
the having become removed not are high places the but

פֿאָלק האָט נאָך אַלץ געשלאַכט און גערייכערט אויף די במות .
bamot di oif gereichert un geshlacht alts noch hot folk
high places the on burn incense and sacrificed all still has people

ער האָט געבויט דאָס אויבערשטע טויער פֿון הס
Hashems fun toier oibershte dos geboit hot er
Hashem's of gate upper the built has he

הויז .
hoiz
house

לו און די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹתָמען , און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Yotamen vegen zachn iberike di un
he that all and Yotam concerning things remaining the and

האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעענישן
tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin iz dos geton hot
annals the of book in written already is this done has

פֿון די מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim di fun
Yehudah of kings the of

לז אין יענע טעג האָט ה אָנגעהויבן אָנשיקן אויף יהוּדה
Yehudah oif onshikn ongehoibn Hashem hot teg yene in
Yehudah on send begun Hashem has days those in

רצין דעם מלך פֿון אֲרָם , און פֶּקַח דעם זון פֿון רמַלְיָהוּ .
Remalyahuen fun zun dem Pekach un Aram fun melech dem Retsin
Remalyahu of son the Pekach and Aram of king the Retzin

לח און יוֹתָם האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Yotam un
is he and fathers his with lain down self has Yotam and

באַגראָבן געווארן לעבן זיינע עלטערן אין זיַין פֿאָטער דָּוִד-שטאָט .
Dovids-Shtot foter zain in eltern zaine lebn gevorn bagrobn
Ir Dovid father his in fathers his near having become buried

און זיין זון אָחָז איז געווארן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Achaz zun zain un
place his in king having become is Achaz son his and

טז

אין זיבעצנטן יאָר פֿון פֶּקַח דעם זון פֿון רמַלְיָהוּ , איז
iz Remalyahuen fun zun dem Pekach fun yor zibetsntn in
is Remalyahu of son the Pekach of year seventeenth in

אָחָז דער זון פֿון יוֹתָם דעם מלך פֿון יהוּדה געווארן
gevorn Yehudah fun melech dem Yotam fun zun der Achaz
having become Yehudah of king the Yotam of son the Achaz

מלך . ב צוואַנציק יאָר איז אָחָז אַלט געווען , אַז ער איז
iz er az geven alt Achaz iz yor tsvantsik melech
is he when having been old Achaz is years twenty king

ירוּשָׁלַיִם . מלך , און זעכצן יאָר האָט ער געקינגט אין
Yerushalayim in gekinigt er hot yor zechtsn un melech gevorn
Yerushalayim in reigned he has years sixteen and king having become

34 And he did that which was yashar in the eyes of Hashem; he did according to all that Uziyah aviv had done.

35 Howbeit the high places were not removed; the people offered zevakhim and burned ketoret still in the high places.

He rebuilt the Sha'ar Beis Hashem HaElyon.

36 Now the rest of the acts of Yotam, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

37 In those days Hashem began to send against Yehudah Retzin Melech Aram, and Pekach Ben Remalyahu.

38 And Yotam slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid aviv; and Achaz bno reigned as melech in his place.

16 In the seventeenth year of Pekach Ben Remalyahu, Achaz Ben Yotam Melech Yehudah began to reign. 2 20 years old was Achaz when he began to reign, and reigned 16 shanah in Yerushalayim, and

did not that which was yashar in the eyes of Hashem Elohav, like Dovid Aviv. [3] But he walked in the derech of the Melachim of Yisroel, and even made bno to pass through the eish, according to the to'avot of the Goyim, whom Hashem cast out from before the Bnei Yisroel. [4] And he sacrificed and burnt ketoret in the high places, and on the geva'ot, and under every spreading tree.

[5] Then Retzin Melech Aram *(Syria)* and Pekach Ben Remalyahu Melech Yisroel came up to Yerushalayim for milchamah; and they besieged Achaz, but could not overcome him.

[6] At that time Retzin Melech Aram *(Syria)* recovered Eilat for Aram, and drove the Yehudim from Eilat; and the Edomim came to Eilat, and dwelt there unto this day.

אוּן עֶר הָאָט נִישְׁט גְעטָאָן וְוָאָס אִיז רעכְטפַארְטִיק אִין דִי אוֹיגְן פוֹן ה
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton nisht hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done not has he and

זַיִן ג-ט, אַזוֹי וְוִי זַיִן פַאָטֶער דָוִד . [ג] נִיעֶרְט עֶר אִיז גְעגַאנְגְען אִין דֶעם
zain G-t azoi vi zain foter Dovid . naiert er iz gegangen in dem
his G-d as just as his father Dovid but he is having gone in the

וועג פוֹן דִי מלכים פוֹן יִשְׂרָאֵל. אוּן עֶר הָאָט אוֹיךְ גְעמַאכְט דוּרכְגִיין
veg fun di mlochim fun Yisroel . un er hot oich gemacht durchgein
way of the kings of Yisroel and he has also made pass through

זַיִן זוּן דוּרכְן פַיֶיעֶר, אַזוֹי וְוִי דִי אוּמְווּערְדִיקְייטְן פוֹן דִי פֶעלְקֶער
zain zun durchn faier azoi vi di umverdikeitn fun di felker
his son through fire as just as the abominable practices of the nations

וְוָאָס ה הָאָט זִיי פַארְטְריבְן פוֹן פַאר דִי קִינְדְער יִשְׂרָאֵל פוֹן.
vos Hashem hot zei fartriben fun far di kinder Yisroel fun .
which Hashem has them driven out from before the children of Yisroel

[ד] אוּן עֶר הָאָט גְעשְׁלַאכְט אוּן גְערַייכְערְט אוֹיף דִי בָּמוֹת , אוּן אוֹיף
un er hot geshlacht un gereichert oif di bamot , un oif
and he has sacrificed and burn incense on the high places and on

בְּעֶרְגְלֶעךְ , אוּן אוֹנטֶער יְעטְוועדֶער צְווייגְהאַפְטִיקְן בוֹים .
bergelech di , un unter yetveder tsvaighaftikn boim .
hilltops the and under every leafy tree

[ה] דְעמְצְמאָל אִיז אַרוֹיפְגְעקוּמְען רְצִין דֶער מֶלְךְ פוֹן
dentsmol iz aroifgekumen Retsin der melech fun
then is come up the Retzin the king of

אֲרָם , אוּן פֶּקַח דֶער זוּן פוֹן רְמַלְיָהוּ , דֶער
Aram , un Pekach der zun fun Remalyahu , der
Aram and Pekach the son of Remalyahu the

מֶלְךְ פוֹן יִשְׂרָאֵל, קִיין יְרוּשָׁלַיִם אוֹיף מִלְחָמָה ;
melech fun Yisroel, kein Yerushalayim oif milchome ;
king of Yisroel to Yerushalayim for battle

אוּן זִיי הָאבְן גְעלְעגְערְט אוֹיף אָחָז , אוּן נִישְׁט גְעקְענְט
un zei hobn gelegert oif Achazn , un nisht gekent
and they have besieged on Achaz and not able

בַיקוּמְען .
baikumen .
to overcome

[ו] אִין יְענֶער צַייט הָאָט רְצִין דֶער מֶלְךְ פוֹן אֲרָם צוּריקְגְעקְערְט
in yener tsait hot Retsin der melech fun Aram tsurikgekert
in that time has the Retzin the king of Aram took back

אֵילַת צוּ אֲרָם , אוּן הָאָט אַרוֹיסְגְעוואָרְפְן דִי מְענְער פוֹן יְהוּדָה
Eilat tsu Aram , un hot aroisgevorfn di mener fun Yehudah
Eilat to Aram and has thrown out the men of Yehudah

פוֹן אֵילַת. אוּן דִי אֲדוֹמִים זַיְינְען גְעקוּמְען קִיין
fun Eilat. un di Adomim zainen gekumen kein
from Eilat and the ones Edom are having come to

אֵילַת, אוּן זַיְינְען דָאָרְטְן גְעבְלִיבְן זִיצְן בִּיז אוֹיף הַיינְטִיקְן
Eilat, un zainen dortn geblibn zitsn biz oif haintikn
Eilat and are there remain sit until on this very

טָאג.
tog
day

ז און אָחָז האָט געשיקט שלוחים צו תִּגלַת-פִּלאֶסֶר דעם מלך פֿון
fun melech dem Tiglat-Pileser tsu shluchim geshikt hot Achaz un
of king the Tiglat Pileser to messengers sent has Achaz and

אשור , אַזוי צו זאָגן : דיין קנעכט און דיין זון בין איך; קום אַרויף און
un aroif kum ich bin zun dain un knecht dain zogn tsu azoi Ashur
and up come I am son your and servant your say to so Assyria

העלף מיר פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אֲרָם , און פֿון דער האַנט
hant der fun un Aram fun melech dem fun hant der fun mir helf
hand the from and Aram of king the of hand the from me help

פֿון דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל, ווָאס זיינען אויפֿגעשטאַנען אויף מיר.
mir oif oifgeshtanen zainen vos Yisroel fun melech dem fun
me against arose are who Yisroel of king the of

ח און אָחָז האָט געזומען דאָס זילבער און דאָס גאָלד ווָאס האָט
hot vos gold dos un zilber dos genumen hot Achaz un
has which gold this and silver this taken has Achaz and

זיך געפֿונען אין הס הויז און אין די שאַצקאַמערן פֿון מלכס
melechs fun shatskamern di in un hoiz Hashems in gefunen zich
king's of treasuries the in and house Hashem's in found self

הויז , און האָט געשיקט צום מלך פֿון אשור שוחד . ט און דער
der un shochad Ashur fun melech tsum geshikt hot un hoiz
the and a bribe Assyria of king to sent has and house

מלך פֿון אשור האָט צוגעהערט צו אים, און דער מלך פֿון אשור
Ashur fun melech der un im tsu tsugehert hot Ashur fun melech
Assyria of king the and him to paid heed has Assyria of king

איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף דַמֶשֶׂק , און האָט זי איינגענומען , און האָט
hot un aingenumen zi hot un Damesek oif aroifgegangen iz
has and seized it has and Damascus on having gone up is

פֿאַרטריבן אירע באַווויינער קיין קיר, און רצינען האָט ער גענטייט .
geteit er hot Retsinen un Kir kein bavoiner ire fartriben
caused to die he has Retzin and Kir to inhabitants its driven out

י און דער מלך אָחָז איז געגאַנגען קיין דַמֶשֶׂק אַנטקעגן
antkegen Damesek kein gegangen iz Achaz melech der un
to meet Damascus to having gone is Achaz king the and

תִּגלַת-פִּלאֶסֶר דעם מלך פֿון אשור , און ער האָט געזען דעם מזבח
mizbeyech dem gezen hot er un Ashur fun melech dem Tiglat-Pileser
altar the seen has he and Assyria of king the Tiglat Pileser

וואָס אין דַמֶשֶׂק . און דער מלך אָחָז האָט געשיקט צו אוּרִיה דעם
dem Uriyah tsu geshikt hot Achaz melech der un Damesek in vos
the Uriyah to sent has Achaz king the and Damascus in which

כהן די געשטאַלט פֿון דעם מזבח און זיין געבוי לויט
loit geboi zain un mizbeyech dem fun geshtalt di koyen
according to structure its and altar the of model the kohen

זיין גאַנצער אַרבעט . יא און אוּרִיה דער כהן האָט אויפֿגעבויט דעם
dem oifgeboit hot koyen der Uriyah un arbet gantser zain
the build has kohen the Uriyah and workings all its

מזבח ; אַזוי ווי אַלץ וואָס דער מלך אָחָז האָט געשיקט
geshikt hot Achaz melech der vos alts vi azoi mizbeyech
sent has Achaz king the which all that as according to altar

פֿון דַמֶשֶׂק . אַזוי האָט אוּרִיה דער כהן געמאַכט, איידער דער מלך
melech der eider gemacht koyen der Uriyah hot azoi Damesek fun
king the before made kohen the Uriyah has so Damascus from

7 So Achaz sent malachim to Tiglat Pileser Melech Ashur *(Assyria)*, saying, I am thy eved and thy ben *(son, vassal)*; come up, and save me out of the hand of Melech Aram, and out of the hand of Melech Yisroel, which rise up against me.
8 And Achaz took the kesef and zahav that was found in the Beis Hashem, and in the otzerot of the Bais HaMelech, and sent it for a shochad *(bribe)* to Melech Ashur.
9 And Melech of Ashur *(Assyria)* paid heed unto him; for Melech Ashur *(Assyria)* went up against Damascus, and captured it, and carried the people of it captive to Kir, and slaughtered Retzin.
10 And HaMelech Achaz went to Damascus to meet Tiglat Pileser Melech Ashur, and Achaz saw the mizbe'ach that was at Damascus; and HaMelech Achaz sent to Uriyah HaKohen the demut *(likeness, sketch)* of the mizbe'ach, and the tavnit *(pattern, plan)* of it, according to all the workmanship thereof. 11 And Uriyah HaKohen built the mizbe'ach according to all that HaMelech Achaz had sent from Damascus; so Uriyah HaKohen constructed

it before HaMelech Achaz came from Damascus. [12] And when HaMelech came from Damascus, HaMelech saw the mizbe'ach; and HaMelech approached the mizbe'ach, and went up to it. [13] And he burned his olah and his minchah, and poured his nesekh *(drink offering)*, and sprinkled the dahm of his shelamim upon the mizbe'ach. [14] And he moved also the Mizbe'ach Nechoshet, which was before Hashem, from the forefront of the Beis, from between [his] mizbe'ach and the Beis Hashem, and put it on the north side of [his] mizbe'ach.

[15] And HaMelech Achaz commanded Uriyah HaKohen, saying, Upon the Mizbe'ach HaGadol burn the olat haboker, and the minchat haerev, and the olat HaMelech, and his minchah, with the olat kol Am HaAretz, and their minchah, and their nesakhim; and sprinkle upon it all the dahm of the olah, and all the dahm of the zevach: but the Mizbe'ach HaNechoshet shall be for me to inquire by.

יב און אַז דער מלך איז אָחָז געקומען פֿון דַּמֶּשֶׂק . און האָט דער מלך געזען דעם מזבח ; און
iz melech der az un Damesek fun gekumen iz Achaz un mizbeyech dem gezen melech der hot Damesek fun gekumen un
is king the when and Damascus from having come is Achaz and altar the seen king the has Damascus from having come

דער מלך האָט געגענט צום מזבח , און האָט אויפֿגעבראַכט אויף
oif oifgebracht hot un mizbeyech tsum genent hot melech der
on offered up has and altar to come near has king the

אים. יג און ער האָט געדעמפֿט זײַן בראַנדאָפֿער און זײַן שפּײַזאָפֿער,
shpaizopfer zain un brandopfer zain gedemft hot er un im
minchah his and olah his up in smoke has he and it

און געגאָסן זײַן גיסאָפֿער , און געשפּרענגט דאָס בלוט פֿון זײַן
un gegosn zain gisopfer un geshprengt dos blut fun zain
and poured out his drink offering and cast this of blood his

פֿרידאָפֿער , אויפֿן מזבח . יד און דעם קופּערנעם מזבח וואָס
vos mizbeyech kupernem dem un mizbeyech oifn fridopfer
that altar copper the and altar on peace offering

פֿאַר ג-ט האָט ער צוגערוקט פֿון פּאַר דעם הויז , פֿון צווישן
tsvishn fun hoiz dem far fun tsugerukt er hot G-t far
between from house the before from moved he has G-d before

דעם מזבח און צווישן דעם הויז פֿון ה , און האָט אים
im hot un Hashem fun hoiz dem tsvishn un mizbeyech dem
it has and Hashem of house the between and altar the

אַוועקגעשטעלט ביים זײַט פֿון דעם מזבח צו צפֿון .
tsofn tsu mizbeyech dem fun zait baim avekgeshtelt
north to altar the of side at placed

טו און דער מלך אָחָז האָט באַפֿוילן אוּרִיה דעם כֹּהן , אַזוי צו
tsu azoi koyen dem Uriyah bafoiln hot Achaz melech der un
to so kohen the Uriyah commanded has Achaz king the and

זאָגן : אויף דעם גרויסן מזבח דעמף דאָס בראַנדאָפֿער פֿון אין דער
der in fun brandopfer dos demf mizbeyech groisn dem oif zogn
the in of olah this burn altar great the on say

פֿרי , און דאָס שפּײַזאָפֿער פֿון אָוונט , און דאָס בראַנדאָפֿער פֿון
peire un dos brandopfer fun ovnt un shpaizopfer fun dos un
of olah this and evening of minchah this and morning

מלך און זײַן שפּײַזאָפֿער, און דאָס בראַנדאָפֿער פֿון דעם גאַנצן פֿאָלק
melech un zain shpaizopfer un dos brandopfer fun dem gantsn folk
king his and minchah this and olah of the all people

פֿון לאַנד, און זייער שפּײַזאָפֿער גיסאָפֿער ; און איטלעך
un land fun zeyer un shpaizopfer zeyer un gisopfer itlech
and land of their and minchah their and drink offering all

בלוט פֿון בראַנדאָפֿער און איטלעך שלאַכטאָפֿער זאָלסטו
zolstu shlachtopfer fun blut itlech un brandopfer fun blut
shall you slaughter sacrifice of blood all and olah of blood

שפּרענגען אויף אים. און וועגן דעם קופּערנעם מזבח וועל איך
ich vel mizbeyech kupernem dem vegen un im oif shprengen
I will altar bronze the regarding and it on scatter

דאַרפֿן נאָכקוקן .
nochkukn darfn
examine have need of

טז אוּן אוּרִיָה דער כֹהן הָאט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס דער מלך
melech der vos alts vi azoi geton hot koyen der Uriyah un
king the which all that as so done has kohen the Uriyah and

אָחָז הָאט באַפוילן .
bafoiln hot Achaz
commanded has Achaz

16 Thus did Uriyah HaKohen, according to all that HaMelech Achaz commanded.

יז אוּן דער מלך אָחָז הָאט אָפּגעהאַקט די ראַמען פֿון די
di fun ramen di opgehakt hot Achaz melech der un
the of borders the cut off has Achaz king the and

געשטעלן, אוּן הָאט אָפּגעטאָן פֿון זיי דעם האַנטפֿאַס. אוּן דעם
dem un hantfas dem zei fun opgeton hot un geshteln
the and laver the them from removed has and bases

ים הָאט ער אַראָפּגענומען פֿון די קופּערנע רינדער וואָס
vos rinder kuperne di fun aropgenumen er hot yam
which oxen bronze the from taken down he has the sea

אוּנטער אים, אוּן הָאט אים אַוועקגעשטעלט אויף אַ געפּלאַסטער
geflaster a oif avekgeshtelt im hot un im unter
pavement a on placed it has and it under

פֿון שטיינער. יח אוּן דער איבערדעק פֿאַר שבת וואָס מע הָאט
hot me vos Shabbos far iberdek der un shteiner fun
has one which Shabbos for awning the and stone of

אָנגעבויט אָן הויז , אוּן דעם מלכס איינגאַנג דערויסן, הָאט ער
er hot deroisn aingang melechs dem un hoiz on ongeboit
he has outer entrance king's the and house on built

איבערגעשטעלט אין הויז פֿון ה וועגן דעם מלך פֿון
fun melech dem vegen Hashem fun hoiz in ibergeshtelt
of king the because of Hashem of house in removed

אשור .
Ashur
Assyria

17 And HaMelech Achaz cut off the misgerot *(bases)* of the mekhonot *(movable stands or bases)*, and removed the kiyor from off them; and took down the Yam from off the Bakar HaNechoshet that were under it, and put it upon the Martzepet Avanim.

18 The musakh for Shabbos that they had built in the Beis, and the outer entrance of HaMelech, he removed from the Beis Hashem because of Melech Ashur.

יט אוּן די איבעריקע זאַכן פֿון אָחָזן וואָס ער הָאט געטאָן, זיי
zei geton hot er vos Achazn fun zachn iberike di un
they done has he which Achaz of things the rest of the and

זיינען שוין באַשריבן אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די
di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin zainen
the of annals the of book in written already are

מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim
Yehudah of kings

19 Now the rest of the acts of Achaz which he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

כ אוּן אָחָז הָאט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, אוּן ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Achaz un
is he and fathers his with lain down self has Achaz and

באַגראָבן געוואָרן לעבן זיינע עלטערן אין דָּוִדס-שטאָט . אוּן זיַין
zain un Dovids-Shtot in eltern zaine lebn gevorn bagrobn
his and Ir Dovid in fathers his near having become buried

זון חִזקִיָהו איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט .
zun Chizkiyah iz gevorn melech oif zain ort
son Chizkiyahu is having become king in his place

20 And Achaz slept with his Avot, and was buried with his Avot in Ir Dovid; and Chizkiyahu (Hezekiah) bno reigned in his place.

17 In the twelfth year of Achaz Melech Yehudah began Hoshea Ben Elah to reign as melech in Shomron over Yisroel nine shanim.

יז אין צוועלפטן יאָר פֿון אָחָז דעם מלך פֿון יהודה , איז הוֹשֵׁעַ
Hoshea iz Yehudah fun melech dem Achaz fun yor tsvelftn in
Hoshea is Yehudah of king the Achaz of year twelfth in

דער זון פֿון אֵלָהן געוואָרן מלך אין שומרון איבער
iber Shomron in melech gevorn Elahn fun zun der
over Shomron in king having become Elah of son the

יִשְׂרָאֵל, ניין יאָר .
yor nain Yisroel
years nine Yisroel

[2] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, but not as the malkhei Yisroel that were before him.

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , נאָר
nor Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
but Hashem of eyes the in evil is what done has he and

נישט אַזוי ווי די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל ווָאס זיינען געווען פֿאַר
far geven zainen vos Yisroel fun mlochim di vi azoi nisht
before having been are who Yisroel of kings the as just as not

אים.
im
him

[3] Against him came up Shalmaneser Melech Ashur; and Hoshea became his eved *(vassal)* and paid him minchah *(tribute)*.

ג אויף אים איז אַרויפֿגעגאַנגען שַׁלְמַנאֶסֶר דער מלך פֿון אשור ,
Ashur fun melech der Shalmaneser aroifgegangen iz im oif
Assyria of king the Shalmaneser having gone up is him on

און הוֹשֵׁעַ איז געוואָרן אַ קנעכט צו אים, און אים געצאָלט
getsolt im un im tsu knecht a gevorn iz Hoshea un
paid him and him to servant a having become is Hoshea and

מִנְחָה .
minche
tribute

[4] And Melech Ashur found kesher in Hoshea; for he had sent malachim to So Melech Mitzrayim, and paid no minchah to Melech Ashur, as he had done shanah b'shanah; therefore Melech Ashur took him in custody, and bound him in the bais keleh.

ד און דער מלך פֿון אשור האָט אויסגעפֿונען אין הוֹשֵׁעַ אַ בונט ,
bunt a Hoshean in oisgefunen hot Ashur fun melech der un
conspiracy a Hoshea in discovered has Assyria of king the and

וויַיל ער האָט געשיקט שלוחים צו סוֹא דעם מלך פֿון מִצְרַיִם , און
un Mitsrayim fun melech dem So tsu shluchim geshikt hot er vail
and Egypt of king the So to messengers sent had he for

האָט נישט אַרויפֿגעבראַכט מִנְחָה צו דעם מלך פֿון אשור אַזוי ווי
vi azoi Ashur fun melech dem tsu minche aroifgebracht nisht hot
as just as Assyria of king the to tribute brought up not has

יאָר אין יאָר. און דער מלך פֿון אשור האָט אים פֿאַרהאַלטן, און האָט
hot un farhaltn im hot Ashur fun melech der un yor in yor
has and detained him has Assyria of king the and year in year

אים אַריינגעשפּאַרט אין תפיסה.
tefish in araingeshpart im
prison in forced in him

[5] Then Melech Ashur came up throughout kol HaAretz, and went up to Shomron, and besieged it shalosh shanim. [6] In the ninth year of Hoshea, Melech Ashur took Shomron, and carried Yisroel away to Ashur, and

ה און דער מלך פֿון אשור איז אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן גאַנצן לאַנד,
land gantsn oifn aroifgegangen iz Ashur fun melech der un
land all on having gone up is Assyria of king the and

און איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף שומרון , און האָט געלאָגערט אויף איר
ir oif gelegert hot un Shomron oif aroifgegangen iz un
it on besieged has and Shomron to having gone up is and

דריי יאָר . [ו] אין ניינטן יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ האָט דער מלך פֿון אשור
drai yor naintn in Hoshean fun melech der hot Ashur
three years Hoshea of year ninth in Assyria of king the has

באַצוווּנגען שומרון , און האָט פֿאַרטריבן יִשְׂרָאֵל קיין אשור , און
un Ashur kein Yisroel fartriben hot un Shomron batsvungen
and Assyria to Yisroel driven out has and Shomron captured

זיי באַזעצט אין חֲלַח , און בײַם טײַך חָבוֹר , אין גּוֹזָן , און
un Gozan in Chavor taich baim un Chalach in bazetst zei
and Gozan in Chavor the river by the and Chalach in settled them

אין די שטעט פֿון מָדַי .
Madai fun shtet di in
Medes of cities the in

ז און דאָס איז געשען וויַיל די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן געזינדיקט
gezindikt hobn Yisroel fun kinder di vail geshen iz dos un
sinned have Yisroel of children the because happened is this and

צו ה זייער ג-ט וואָס האָט זיי אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד
land fun oifgebracht zei hot vos G-t zeyer Hashem tsu
land from brought up them has who G-d their Hashem against

מִצְרַיִם , פֿון אונטער דער האַנט פֿון פַּרְעה דעם מלך פֿון מִצְרַיִם ,
Mitsrayim fun melech dem Pharaoh fun hant der unter fun Mitsrayim
Egypt of king the Pharaoh of hand the under from Egypt

ח און זיי זיַינען געגאַנגען אין האָבן געפֿאָרכט פֿרעמדע ג-טער.
in gegangen zainen zei un g-ter fremde geforcht hobn zei un
in having gone are they and g-ds foreign feared have they and

די געזעצן פֿון די פֿעלקער וואָס ה׳ האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר די
di far fun fartriben hot Hashem vos felker di fun gezetsn di
the before from driven out has Hashem which nations the of laws the

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; דעס גלײַכן די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס זיי האָבן
hobn zei vos Yisroel fun mlochim di glaichn des Yisroel fun kinder
have they which Yisroel of kings the same the Yisroel of children

געמאַכט. ט און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן צוגעטראַכט זאַכן וואָס נישט
nisht vos zachn tsugetracht hobn Yisroel fun kinder di un gemacht
not which things devised have Yisroel of children the and made

ריכטיק צו ה זייער ג-ט, און זיי האָבן זיך געבויט בָּמוֹת אין
in bamot geboit zich hobn zei un G-t zeyer Hashem tsu richtik
in high places built self have they and G-d their Hashem against right

אַלע זייערע שטעט, פֿון אַ ווּעכטערטורעם ביז אַ פֿעסטונגשטאָט. י און זיי
zei un festungshtot a biz vechterturem a fun shtet zeyere ale
they and fortified city a unto watchtower a from cities their all

האָבן זיך אויפֿגעשטעלט זײַלשטיינער און געצנשטאַנגען אויף יעטוועדער
yetveder oif getsnshtangen un zailshteiner oifgeshtelt zich hobn
every on idol poles and sacred pillars set up self have

הויכן בערגל און אונטער יעטוועדער צווײַגהאַפֿטיקן בוים . יא און זיי האָבן
hobn zei un boim tsvaighaftikn yetveder unter un bergel hoichn
have they and tree leafy every under and hill high

דאָרטן געריכערט אויף אַלע בָּמוֹת , אַזוי ווי די פֿעלקער וואָס
vos felker di vi azoi bamot ale oif gereichert dortn
which nations the as just as high places all on burned incense there

ה׳ האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר זיי ; און זיי האָבן געטאָן שלעכטע
shlechte geton hobn zei un zei far fun fartriben hot Hashem
evil done have they and them before from driven out has Hashem

זאַכן צו דערצערנענען ה׳ . יב און זיי האָבן געדינט די אָפּגעטער,
opgeter di gedint hobn zei un Hashem dertserenen tsu zachn
idols the served have they and Hashem provoke to anger to things

וואָס ה׳ האָט זיי אָנגעזאָגט: איר זאָלט נישט טאָן די דאָזיקע
dozike di ton nisht zolt ir ongezogt zei hot Hashem vos
this the do not shall you ordered them has Hashem of which

זאַך . יג און ה׳ האָט געוואָרנט יִשְׂרָאֵל און יהודה דורך איטלעכן
itlechn durch Yehudah un Yisroel gevornt hot Hashem un zach
every through Yehudah and Yisroel warned has Hashem and thing

placed them in Chalach and by the river Chavor in Gozan, and in the cities of the Medes.

7 For so it was, that the Bnei Yisroel had sinned against Hashem Eloheihem Who had brought them up out of Eretz Mitzrayim, from under the yad of Pharaoh Melech Mitzrayim, had feared elohim acherim,
8 Walked in the chukkot of the Goyim, whom Hashem cast out from before the Bnei Yisroel, and [in the chukkot] of the Malkhei Yisroel, which they had made up. 9 And the Bnei Yisroel did secretly those things that were not right against Hashem Eloheihem, and they built for them high places in all their towns, from the migdal of the notzerim *(watchmen)* to the fortified city.
10 And they set up for them matzevot and Asherim on every high hill, under every lushly foliaged green tree; 11 And there they burned ketoret in all the high places, as did the Goyim whom Hashem drove out before them; and wrought devarim ra'im *(wicked things)* to provoke Hashem to anger; 12 For they served the gillulim

נבֿיא , איטלעכן זעער, אַזוי צו זאָגן: קערט אייַך אום פֿון אייַערע שלעכטע
shlechte aiere fun um aich kert zogn tsu azoi zeer itlechn novi
evil your from back you turn say to so seer every prophet

וועגן , און היט מײַנע געבאָט , מײַנע געזעצן , לויט
loit gezetsn maine gebot maine hit un vegen
according to laws my commandments my keep and ways

דער גאַנצער תּורה וואָס איך האָב באַפֿוילן אײַערע עלטערן, און
un eltern aiere bafoiln hob ich vos toyre gantser der
and fathers your commanded have I which instruction entire the

וואָס איך האָב געשיקט צו אײַך דורך מײַנע קנעכט , די נבֿיאים .
neviim di knecht maine durch aich tsu geshikt hob ich vos
prophets the servants my through you to sent have I which

יד אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט, און זיי האָבן האַרט געמאַכט זייער
zeyer gemacht hart hobn zei un tsugehert nisht hobn zei ober
their made hard have they and paid heed not have they but

נאַקן, אַזוי ווי דער נאַקן פֿון זייערע עלטערן וואָס האָבן נישט געגלויבט
gegloibt nisht hobn vos eltern zeyere fun nakn der vi azoi nakn
believed not have who fathers their of neck the as just as neck

אין ה זייער ג-ט. טו און זיי האָבן פֿאַראַכט זײַנע גזעזעצן און זײַן
zain un gezetsn zaine faracht hobn zei un G-t zeyer Hashem in
his and laws his scorned have they and G-d their Hashem in

ברית וואָס ער האָט געשלאָסן מיט זייערע עלטערן, און זײַנע וואָרנישן,
vorenishn zaine un eltern zeyere mit geshlosn hot er vos bris
warnings his and fathers their with established has he that covenant

צייגנים וואָס ער האָט זיי געוואָרנט, און זיי זײַנען גענאַנגען נאָך
noch gegangen zainen zei un gevornt zei hot er vos tseignim
after having gone are they and warned them has he which testimony

נישטיקייט און געוואָרן , נישטיק , און נאָך די פֿעלקער וואָס
vos felker di noch un nishtik gevorn un nishtikeit
that nations the after and worthless having become and worthlessness

רונד אַרום זיי , וואָס ה האָט זיי באַפֿוילן נישט צו טאָן
ton tsu nisht bafoiln zei hot Hashem vos zei arum rund
do to not commanded them has Hashem which them round around

אַזוי ווי זיי . טז און זיי האָבן פֿאַרלאָזן אַלע געבאָט פֿון ה
Hashem fun gebot ale farlozen hobn zei un zei vi azoi
Hashem of commandments all forsaken have they and them like so

זייער ג-ט, און האָבן זיך געמאַכט געגאָסענע געצן – צוויי קעלבער, און
un kelber tsvei getsn gegosene gemacht zich hobn un G-t zeyer
and calves two images poured made self have and G-d their

געמאַכט אַן אַשֶׁרָה , און זיך געבוקט צו דעם גאַנצן חיל פֿון הימל ,
himel fun cheil gantsn dem tsu gebukt zich un Asherah an gemacht
heaven of host all the to bowed self and Asherah an made

און געדינט בַּעַל. יז און זיי האָבן געמאַכט דורכגיין זייערע זין און
un zin zeyere durchgein gemacht hobn zei un Baal gedint un
and sons their pass through made have they and Ba'al served and

זייערע טעכטער דורכן פֿײַער, און האָבן געברויכט וואָרזאָגערײַ און
un vorzogerai gebroicht hobn un faier durchn techter zeyere
and divination practiced have and fire through daughters their

געצויבערט , און זיך אָפּגעגעבן צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos ton tsu opgegebn zich un getsoibert
of eyes the in evil is what do to given back self and enchantments

ה , אים צו דערצערנען . יח און ה האָט זייער געצערנט
getsernt zeyer hot Hashem un dertserenen tsu im Hashem
been angry very has Hashem and provoke to anger to him Hashem

(*idols*), whereof Hashem had said unto them, Ye shall not do this thing. 13 Yet Hashem testified warnings against Yisroel, and against Yehudah, by all the nevi'im, and by all the khozer (*seers*), saying, Turn ye from your derakhim hara'im and be shomer over My mitzvot and My chukkot, according to all the torah which I commanded your Avoteichem, and which I sent to you by My avadim the Nevi'im. 14 Notwithstanding they would not listen, but stubbornly stiffened their necks, like the neck of their avot, that did not believe in Hashem Eloheihem. 15 And they rejected His chukkot, and His brit (*covenant*) that He made with their avot, and His edot (*testimonies, warnings*) which He testified against them; and they followed after hevel, and became hevel, and went after the Goyim that were all around them, concerning whom Hashem had charged them, that they should not do like them. 16 And they forsook all the mitzvot of Hashem Eloheihem, and made them massekhah, even two agalim, and made Asheirah, and worshiped all the Tzava

HaShomayim, and served Ba'al. 17 And they caused their banim and their banot to pass through the eish, and practiced kesamim and practiced witchcraft, and sold themselves to do rah in the eyes of Hashem, to provoke Him to anger. 18 Therefore Hashem was very angry with Yisroel, and removed them out of His sight; there was none left but the shevet of Yehudah only. 19 Also Yehudah kept not the mitzvot of Hashem Eloheihem, but walked in the chukkot of Yisroel which they had made up. 20 And Hashem rejected all the zera Yisroel, afflicted them and delivered them into the yad of plunderers, until He had cast them out of His sight. 21 For He tore Yisroel from the Bais Dovid; and they made Yarov'am Ben Nevat melech; and Yarov'am drove Yisroel from following after Hashem, and caused them to commit a chata'ah gedolah. 22 For the Bnei Yisroel walked in all the chattot Yarov'am which he did; they departed not from them; 23 Until Hashem removed Yisroel out of His sight, as He had said by all His avadim the Nevi'im. So was Yisroel carried away

אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט זיי אָפּגעטאָן פֿון זײַן פּנים ; עס איז
iz es ponem zain fun opgeton zei hot er un Yisroel oif
is it presence his from removed them has he and Yisroel against

נישט געבליבן אַחוץ שבֶט יהודה אַליין. יט האָט אויך יהודה
Yehudah oich hot alein Yehudah sheyvet achuts geblibn nisht
Yehudah also has alone Yehudah tribe aside from left not

נישט געהיט די גְּבָאטָ פֿון ה זייער ג-ט, און זיי זײַנען
zainen zei un G-t zeyer Hashem fun gebot di gehit nisht
are they and G-d their Hashem of commandments the kept not

געגאַנגען אין די געזעצן פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס יענע האָבן געמאַכט.
gemacht hobn yene vos Yisroel fun gezetsn di in gegangen
made have those ones which Yisroel of laws the in having gone

כ און ה האָט פֿאַראַכט דעם גאַנצן זאָמען פֿון יִשְׂרָאֵל, און ער האָט
hot er un Yisroel fun zomen gantsn dem faracht hot Hashem un
has he and Yisroel of seed all the scorned has Hashem and

זיי געפּײַניקט, און האָט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון אויסרויבער, ביז
biz oisroiber fun hant der in gegebn zei hot un gepainikt zei
until plunderers of hand the into given them has and afflicted them

ער האָט זיי אַוועקגעוואָרפֿן פֿון זײַן פּנים . כא וואָרעם אַז ער האָט
hot er un avekgevorfen zei hot er vorem az ponem zain fun
had he when because presence his from cast off them had he

אָפּגעריסן יִשְׂרָאֵל פֿון דעם הויז פֿון דָּוִד , און זיי האָבן געמאַכט פֿאַר
far gemacht hobn zei un Dovid fun hoiz dem fun Yisroel opgerisn
for made had they and Dovid of house the from Yisroel broke off

אַ מלך יָרָבְעָם דעם זון פֿון נבָט , האָט יָרָבְעָם אָפּגעפֿירט יִשְׂרָאֵל
Yisroel opgefirt Yarovam hot Nevaten fun zun dem Yarovam melech a
Yisroel lead aside Yarov'am has Nevat of son the Yarov'am king a

פֿון הינטער ה , און ער האָט זיי געמאַכט זינדיקן אַ גרויסע
groise a zindikn gemacht zei hot er un Hashem hinter fun
great a sin made them has he and Hashem following from

זינד. כב און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען געגאַנגען אין אַלע זינד פֿון
fun zind ale in gegangen zainen Yisroel fun kinder di un zind
of sin all in having gone are Yisroel of children the and sin

יָרָבְעָם וואָס ער האָט געטאָן; זיי האָבן זיך נישט אָפּגעקערט דערפֿון.
derfun opgekert nisht zich hobn zei geton hot er vos Yorovamen
thereof turned away not self have they done has he which Yarov'am

כג ביז ה האָט אָפּגעטאָן יִשְׂרָאֵל פֿון זײַן פּנים , אַזוי ווי ער האָט
hot er vi azoi ponem zain fun Yisroel opgeton hot Hashem biz
has he as just as presence his from Yisroel removed has Hashem until

געוואָרנט פֿון זײַן ערד קיין אשור אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif Ashur kein erd zain fun gevorn
day this very unto Assyria to land his from having become

געערעדט דורך אַלע זײַנע קנעכט די נביאים , און יִשְׂרָאֵל איז פֿאַרטריבן
fartriben iz Yisroel un neviim di knecht zaine ale durch geredt
driven out is Yisroel and prophets the servants his all through spoken

into the Golus out of their own adamah to Ashur *(Assyria)* unto this day.

[24] And Melech Ashur brought men from Babylon, and from Kuthah, and from Ava, and from Chamat, and from Sepharvayim, and placed them in the cities of Shomron in the place of Bnei Yisroel; and they possessed Shomron, and dwelt in the cities thereof.

[25] And so it was at the beginning of their dwelling there, that they feared not Hashem; therefore Hashem sent among them the arayot which killed some of them. [26] Wherefore they spoke to Melech Ashur, saying, The Goyim which thou hast removed, and placed in the cities of Shomron, know not the mishpat Elohei HaAretz; therefore He hath sent the arayot among them, and, behold, they slew them, because they know not the mishpat Elohei HaAretz.

[27] Then Melech Ashur commanded, saying, Carry back there one of the kohanim whom ye brought captive from there; and let them go and dwell there, and

כד און דער מלך פֿון אשור האָט געבראַכט מענטשן פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun mentshn gebracht hot Ashur fun melech der un
Bavel from people brought has Assyria of king the and

און פֿון כּוּתָה , און פֿון עַוָּא, און פֿון חֲמָת , און פֿון
fun un Chammat fun un Ava fun un Kuthah fun un
from and Chamat from and Ava from and Kuthah from and

ספֿרַוִים , און באַזעצט אין די שטעט פֿון שומרון אַנשטאָט די
di anshtot Shomron fun shtet di in bazetst un Sefarvayim
the in place of Shomron of cities the in settled and Sepharvayim

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. און זיי האָבן געאַרבט שומרון , און
kinder fun Yisroel fun hobn zei un gearbt Shomron un
children of Yisroel of have they and took possession of Shomron and

זיַנען געזעסן אין אירע שטעט.
shtet ire in gezesn zainen
cities its in settled are

כה און עס איז געווען אין אָנהייב פֿון זייער זיצן דאָרטן, האָבן
hobn dortn zitsn zeyer fun onheib in geven iz es un
have there sitting their of beginning in having been is it and

זיי נישט געפֿאָרכט ה , און ה האָט אָנגעשיקט אויף זיי
zei oif ongeshikt hot Hashem un Hashem geforcht nisht zei
them on sent has Hashem and Hashem feared not they

לייבן, און זיי פֿלעגן אויסהרגענען צווישן זיי . כּוהאָט מען אָנגעזאָגט
ongezogt men hot zei tsvishn oishrgen flegn zei un leibn
told they has them among killing used to they and lions

דעם מלך פֿון אשור , אַזוי צו זאָגן: די פֿעלקער וואָס דו האָסט
host du vos felker di zogn tsu azoi Ashur fun melech dem
have you that nations the say to so Assyria of king the

אַוועקגעפֿירט, און באַזעצט אין די שטעט פֿון שומרון , ווייסן נישט
nisht veisn Shomron fun shtet di in bazetst un avekgefirt
not know Shomron of cities the in settled and led away

דעם שטייגער פֿון דעם ג-ט פֿון לאַנד; דערום האָט ער אָנגעשיקט אויף
oif ongeshikt er hot derum land fun G-t dem fun shteiger dem
on sent he has therefore land of G-d the of custom the

זיי לייבן, און זע , זיי טייטן זיי , אַזוי ווי זיי ווייסן נישט דעם
dem nisht veisn zei vi azoi zei teitn zei ze un leibn zei
the not know they as even them kill they behold and lions them

שטייגער פֿון דעם ג-ט פֿון לאַנד.
land fun G-t dem fun shteiger
land of G-d the of custom

כז האָט דער מלך פֿון אשור באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi bafoiln Ashur fun melech der hot
say to so commanded Assyria of king the has

פֿירט אַוועק אַהין איינעם פֿון די כֹּהנים וואָס איר האָט
hot ir vos koyanim di fun einem ahin avek firt
has you which kohanim the of one there away lead

פֿאַרטריבן פֿון דאָרטן; און זאָלן זיי גיין און זיך באַזעצן
bazetsn zich un gein zei zoln un dortn fun fartriben
settle self and go them let and there from driven out

let him teach them the mishpat Elohei HaAretz.

דאָרטן, און ער זאָל זיי לערנען דעם שטייגער פֿון דעם ג-ט פֿון
fun G-t dem fun shteiger dem lernen zei zol er un dortn
of G-d the of custom the teach them shall he and there
לאַנד.
land
land

[28] Then one of the kohanim whom they had carried away captive from Shomron came and dwelt in Beit-El, and was moreh *(teacher)* to them how they should fear Hashem. [29] Howbeit every goy *(nation)* made g-ds of their own, and set them up in the batim *(houses)* of the high places which the Shomronim had made, every goy in their towns wherein they dwelt. [30] And the men of Babylon made Sukkot Benot, and the men of Kuth made Nergal, and the men of Chamat made Ashima, [31] And the Avim made Nivchaz and Tartak, and the Sepharvim burned their banim in eish to Adramelech and Anammelech, the g-ds of Sepharvayim. [32] So they feared Hashem, and made for themselves of the lowest of them kohanim of the high places, which were officiating for them in beis habamot. [33] They feared Hashem, and served their own g-ds, after the mishpat *(manner)* of the Goyim from which places as exiles they had been carried away.

כח איז געקומען איינער פֿון די כֹהנים וואָס מע האָט געהאַט
gehat hot me vos koyanim di fun einer gekumen iz
have had they whom kohanim the of one having come is
פֿאַרטריבן פֿון שומרון , און ער האָט זיך באַזעצט אין בית-אל, און האָט
hot un Beis-El in bazetst zich hot er un Shomron fun fartriben
has and Beit-El in settled self has he and Shomron from driven out
זיי געלערנט ווי זיי זאָלן פֿאָרכטן ה׳ . כט אָבער איטלעך
itlech ober Hashem forchtn zoln zei vi gelernt zei
every however Hashem be in dread shall they how taught them
פֿאָלק פֿלעגט אויך מאַכן זיינע אייגענע ג-טער, און זיי האָבן זיי
zei hobn zei un g-ter eigene zaine machn oich flegt folk
them have they and g-ds own its make also used to people
אַוועקגעשטעלט אין די הײַזער פֿון די במות וואָס די שומרונים
Shomronim di vos bamot di fun haizer di in avekgeshtelt
Shomronim the which high places the of household the in placed
האָבן גענאַכט; איטלעך פֿאָלק אין זיערע שטעט וואָס זיי זיינען דאָרטן
dortn zainen zei vos shtet zeyere in folk itlech gemacht hobn
there are they where cities their in people every made have
געזעסן. ל און די מענטשן פֿון בָּבֶל האָבן געמאַכט סוכות־בנות , און
un Sukkot-Benot gemacht hobn Bavel fun mentshn di un gezesn
and Sukkot Benot made have Bavel of men the and settled
די מענטשן פֿון כּוּת האָבן געמאַכט נֶרגַל , און די מענטשן פֿון
fun mentshn di un Nergal gemacht hobn Kuth fun mentshn di
of men the and Nergal made have Kuth of men the
חֲמָת האָבן געמאַכט אַשימא לא און די עִוִּים האָבן געמאַכט נִבְחַז
Nivchaz gemacht hobn Avim di un Ashima gemacht hobn Chammat
Nivchaz made have Avim the and Ashima made have Chamat
און תַּרתָק, און די ספֿרַוִּים האָבן פֿאַרברענט זייערע קינדער אין פֿייַער
faier in kinder zeyere farbrent hobn Sefarvayim di un Tartak un
fire in children their burned up have Sepharvayim the and Tartak and
צו אַדרַמֶּלֶך און עַנַמֶּלֶך , די ג-טער פֿון ספֿרַוִּים . לב דערבײַ
derbai Sefarvayim fun g-ter di Anammelech un Adramelech tsu
therewith Sepharvayim of g-ds the Anammelech and Adramelech to
פֿלעגן זיי פֿאָרכטן ה׳ , און זיי האָבן זיך געמאַכט פֿון צווישן
tsvishn fun gemacht zich hobn zei un Hashem forchtn zei flegn
among of made self have they and Hashem be in dread they would
זיך כֹהנים פֿון במות , וואָס פֿלעגן מקריב זיין פֿאַר זיי אין
in zei far zain makrev flegn vos bamot fun koyanim zich
in them for be sacrifice would who high places of kohanim self
די הײַזער פֿון די במות . לג ה׳ פֿלעגן זיי פֿאָרכטן ,
forchtn zei flegn Hashem bamot di fun haizer di
be in dread they would Hashem high places the of household the
אָבער זייערע ג-טער פֿלעגן זיי דינען, אַזוי ווי דער שטייגער פֿון די
di fun shteiger der vi azoi dinen zei flegn g-ter zeyere ober
the of custom the as according to serve they would g-ds their but
פֿעלקער וואָס מע האָט זיי פֿון דאָרטן אַוועקגעפֿירט.
avekgefirt dortn fun zei hot me vos felker
led away there from them has one which nations

לד ביז אויף היינטיקן טאָג טוען זיי אַזוי ווי די פֿריִערדיקע
frierdike di vi azoi zei tuen tog haintikn oif biz
former the as according to they do day this very on until

שטייגערס; זיי פֿאָרכטן נישט ה, און זיי טוען נישט אַזוי
azoi nisht tuen zei un Hashem nisht forchtn zei shteigers
just as not do they and Hashem not be in dread they customs

ווי זייערע חוקים און ווי זייער געזעץ, און אַזוי ווי די תּורה
toyre di vi azoi un gezets zeyer vi un chukkim zeyere vi
instruction the as just as and law their as and statutes their as

און ווי דאָס געבאָט וואָס ג-ט האָט געבאָטן די קינדער פֿון
fun kinder di gebotn hot G-t vos gebot dos vi un
of children the ordered has G-d which commandments this as and

יעקבֿ, וואָס ער האָט געמאַכט זיין נאָמען ישׂראֵל; לה וואָס ה
Hashem vos Yisroel nomen zain gemacht hot er vos Yaakov
Hashem which Yisroel name his made has he whom Yaakov

האָט מיט זיי געשלאָסן אַ ברית, און האָט זיי באַפֿוילן,
bafoiln zei hot un bris a geshlosn zei mit hot
commanded them has and covenant a established them with has

אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נישט פֿאָרכטן פֿרעמדע ג-טער, און איר זאָלט
zolt ir un g-ter fremde forchtn nisht zolt ir zogn tsu azoi
shall you and g-ds foreign be in dread not shall you say to so

זיך נישט בוקן צו זיי, און זיי נישט דינען, און נישט שלאַכטן
shlachtn nisht un dinen nisht zei un zei tsu bukn nisht zich
sacrifice not and serve not them and them to bow down not self

צו זיי. לו נייערט ה וואָס האָט אייך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד
land fun oifgebracht aich hot vos Hashem naiert zei tsu
land from brought up you has who Hashem but them to

מִצרַיִם מיט גרויס שטאַרקייט, און מיט אַן אויסגעשטרעכטן אָרעם,
orem oisgeshtrechtn an mit un shtarkeit grois mit Mitsrayim
arm outstretched an with and power great with Egypt

אים זאָלט איר פֿאָרכטן, און צו אים זאָלט איר זיך בוקן, און
un bukn zich ir zolt im tsu un forchtn ir zolt im
and bow down self you shall him to and be in dread you shall him

צו אים זאָלט איר שלאַכטן. לז און די חוקים און די געזעצן, און די
di un gezetsn di un chukkim di un shlachtn ir zolt im tsu
the and laws the and statutes the and sacrifice you shall him to

תּורה און דאָס געבאָט וואָס ער האָט פֿאַר אייך געשריבן,
geshribn aich far hot er vos gebot dos un toyre
written you for has he which commandments this and instruction

זאָלט איר היטן צו טאָן אַלע טאָג; און איר זאָלט נישט פֿאָרכטן
forchtn nisht zolt ir un tog ale ton tsu hitn ir zolt
be in dread not shall you and time all do to keep you shall

פֿרעמדע ג-טער. לח און דעם ברית וואָס איך האָב געשלאָסן מיט
mit geshlosn hob ich vos bris dem un g-ter fremde
with established have I which covenant the and g-ds foreign

אייך, זאָלט איר נישט פֿאַרגעסן; און איר זאָלט נישט פֿאָרכטן פֿרעמדע
fremde forchtn nisht zolt ir un fargesen nisht ir zolt aich
foreign be in dread not shall you and forget not you shall you

ג-טער. לט נייערט ה אלוקיכם זאָלט איר פֿאָרכטן, און ער
er un forchtn ir zolt Elokeichem Hashem naiert g-ter
he and be in dread you shall your G-d Hashem but g-ds

וועט אייך מציל זיין פֿון דער האַנט פֿון אַלע אייַערע פֿיַינט. מ אָבער
ober faint aiere ale fun hant der fun zain matsl aich vet
but enemies your all of hand the from be rescue you will

[34] Unto this day they do after the mishpatim harishonim *(former practices)*; they fear not Hashem, neither do they after their chukkot, or after their mishpatim, or after the torah and mitzvah which Hashem commanded the Bnei Ya'akov, whom He named shmo Yisroel; [35] With whom Hashem had cut a Brit, and commanded them, saying, Ye shall not fear elohim acherim, nor bow yourselves to them, nor serve them, nor offer zevakhim to them; [36] But Hashem, Who brought you up out of Eretz Mitzrayim with koach gadol and a stretched out zero'a, Him shall ye fear, and to Him shall ye bow down in worship, and to Him shall ye offer zevakhim. [37] And the chukkot, and the mishpatim, and the torah, and the mitzvah, which He wrote for you, ye shall be shomer over to do kol hayamim; ye shall fear no elohim acherim. [38] And the Brit that I have made with you ye shall not forget; neither shall ye fear elohim acherim. [39] But Hashem Eloheichem ye shall fear; and He shall deliver you out of the yad of all your oyevim. [40] Howbeit

they did not pay heed, but they did after their mishpat harishon *(former custom)*.

זיי האָבן נישט צוגעהערט, ניַיערט זיי טוען אַזוי ווי זייער פֿרִיִערדיקער
frierdiker zeyer vi azoi tuen zei naiert tsugehert nisht hobn zei
former their as so do they but paid heed not have they
שטייגער.
shteiger
custom

41 So these Goyim feared Hashem, and also served their peselim, both their banim, and their bnei banim; as did their avot, so do they unto this day.

מא און די דאָזיקע פֿעלקער פֿלעגן פֿאָרכטן ה׳, אָבער זייערע געצן
getsn zeyere ober Hashem forchtn flegn felker dozike di un
idols their but Hashem be in dread would nations this the and
פֿלעגן זיי דינען; דעס גלַיכן זייערע קינדער און זייערע קינדס-קינדער
kinds-kinder zeyere un kinder zeyere glaichn des dinen zei flegn
grandchildren their and children their same the serve they would
– אַזוי ווי זייערע עלטערן האָבן געטאָן, אַזוי טוען זיי ביז אויף הַיינטיקן
haintikn oif biz zei tuen azoi geton hobn eltern zeyere vi azoi
this very on until they do so done have fathers their as so
טאָג.
tog
day

18 Now it came to pass in the third year of Hoshea Ben Elah Melech Yisroel, that Chizkiyah Ben Achaz Melech Yehudah began to reign. 2 Twenty and five years old was he when he began to reign; and he reigned twenty and nine shanah in Yerushalayim. Shem immo also was Avi Bat Zecharyah.

יח און עס איז געווען אין דריטן יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ דעם זון פֿון
fun zun dem Hoshea fun yor dritn in geven iz es un
of son the Hoshea of year third in having been is it and
אֵלָהן, דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, איז חִזקִיָה דער זון פֿון אָחָז
Achaz fun zun der Chizkiyah iz Yisroel fun melech dem Elahn
Achaz of son the Chizkiyah is Yisroel of king the Elah
דעם מלך פֿון יהוּדה געווָארן מלך. ב פֿינף און צוואַנציק יאָר
yor tsvantsik un finf melech gevorn Yehudah fun melech dem
years twenty and five king having become Yehudah of king the
איז ער אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן מלך, און ניַין און
un nain un melech gevorn iz er az geven alt er iz
and nine and king having become is he when having been old he is
צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם. און דער נאָמען פֿון זַיין
zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvantsik
his of name the and Yerushalayim in reigned he has years twenty
מוטער איז געווען אֲבִי די טאָכטער פֿון זכַריָהן.
Zecharyahn fun tochter di Avi geven iz muter
Zecharyah of daughter the Avi having been is mother

3 And he did that which was yashar in the sight of Hashem, according to all that Dovid Aviv did. 4 He removed the high places and smashed the matzevot, and cut down the Asherah, and broke in pieces the nachash nechoshet that Moshe had made; for up to those yamim the Bnei Yisroel did burn ketoret to it; and it was called Nechushtan. 5 He trusted in Hashem

ג און ער האָט געטאָן ווָאס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה׳,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and
אַזוי ווי אָלץ ווָאס זַיין פֿאָטער דָוִד האָט געטאָן. ד ער האָט אָפּגעטאָן
opgeton hot er geton hot Dovid foter zain vos alts vi azoi
removed has he done had Dovid father his which all that as just as
די במות, און צעברָאכן די זַיילשטַיינער, און אָפּגעהאַקט די
di opgehakt un zailshteiner di tsebrochn un bamot di
the chopped down and sacred pillars the broken and high places the
אַשֵׁרָה. און ער האָט צעהאַקט די קופּערנע שלאַנג וואָס משה האָט
hot Moshe vos shlang kuperne di tsehakt hot er un Asherah
had Moshe which snake copper the smashed has he and Asherah
געמאַכט; ווָארעם ביז יענע טעג פֿלעגן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל רייכערן
reichern Yisroel fun kinder di flegn teg yene biz vorem gemacht
burn Yisroel of children the would days those until because made
צו איר, און מע האָט זי גערופֿן נחוּשתָן. ה ער האָט זיך פֿאַרזיכערט אויף
oif farzichert zich hot er Nechushtan gerufn zi hot me un ir tsu
in trusted self has he Nechushtan called it has one and it to

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, און נאָך אים איז נישט געווען אַזאַ ווי
vi aza geven nisht iz im noch un Yisroel Elokei Hashem
as such having been not is him after and Yisroel the G-d of Hashem

ער צווישן אַלע מלכים פֿון יהודה, אויך נישט צווישן די ווָאס
vos di tsvishn nisht oich Yehudah fun mlochim ale tsvishn er
which the ones among not also Yehudah of kings all among he

זיינען געווען פֿאַר אים. [ו] ווָארעם ער האָט זיך באַהעפֿט אָן ה,
Hashem on baheft zich hot er vorem im far geven zainen
Hashem on joined self has he because him before having been are

ער האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון הינטער אים, און ער האָט געהיט
gehit hot er un im hinter fun opgekert nisht zich hot er
guarded has he and him following from turned aside not self has he

זיינע גבאָטע ווָאס ה האָט געבאָטן משהן. [ז] און ה
Hashem un Mosheen gebotn hot Hashem vos gebot zaine
Hashem and Moshe ordered has Hashem which commandments his

פֿלעגט זיין מיט אים; אומעטום ווי ער פֿלעגט אַרויסגיין, פֿלעגט ער
er flegt aroisgein flegt er vi umetum im mit zain flegt
he used to go out used to he that everywhere him with be used to

באַגלייקן. און ער האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם מלך פֿון אשור, און האָט
hot un Ashur fun melech dem on vidershpenikt hot er un baglikn
has and Assyria of king the on rebelled against has he and succeed

אים נישט געדינט. [ח] ער האָט געשלאָגן די פּלשתּים ביז עזה און אירע
ire un Azah biz Pelishtim di geshlogn hot er gedint nisht im
its and Azah unto Pelishtim the struck down has he served not him

געמאַרקן, פֿון אַ ווועכטערטורעם ביז אַ פֿעסטונגשטאָט.
festungshtot a biz vechterturem a fun gemarkn
fortified city a unto watchtower a from surrounding area

[ט] און עס איז געווען אין פֿירטן יאָר פֿון מלך חִזקִיָהוּ
Chizkiyahun melech fun yor firtn in geven iz es un
Chizkiyahu king of year fourth in having been is it and

– דאָס איז דאָס זיבעטע יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ דעם זון פֿון אֵלָהּ, דעם
dem Elahn fun zun dem Hoshea fun yor zibete dos iz dos
the Elah of son the Hoshea of year seventh this is this

מלך פֿון יִשְׂרָאֵל – איז אַרויפֿגעאַנגען שַׁלמַנאֶסֶר דער מלך פֿון
fun melech der Shalmaneser aroifgegangen iz Yisroel fun melech
of king the Shalmaneser having gone up is Yisroel of king

אשור אויף שוֹמרוֹן, און האָט געלאָגערט אויף איר. [י] און זיי האָבן זי
zi hobn zei un ir oif gelegert hot un Shomron oif Ashur
it have they and it on besieged has and Shomron on Assyria

באַצוווּנגען צום סוף פֿון דריי יאָר; אין זעקסטן יאָר פֿון חִזקִיָהוּ
Chizkiyahn fun yor zekstn in yor drai fun sof tsum batsvungen
Chizkiyah of year sixth in years three of end to the captured

– דאָס איז דאָס נײַנטע יאָר פֿון הוֹשֵׁעַ דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל – איז
iz Yisroel fun melech dem Hoshea fun yor nainte dos iz dos
is Yisroel of king the Hoshea of year ninth the is this

שוֹמרוֹן באַצוווּנגען געוואָרן. [יא] און דער מלך פֿון אשור
Ashur fun melech der un gevorn batsvungen Shomron
Assyria of king the and having become captured Shomron

האָט פֿאַרטריבן יִשְׂרָאֵל קיין אשור, און האָט זיי אַוועקגעפֿירט אין
in avekgefirt zei hot un Ashur kein Yisroel fartriben hot
in led away them had and Assyria to Yisroel driven out has

חַלַח, און אין גוֹזָן, ביים טײַך חָבוֹר, און אין די שטעט פֿון
fun shtet di in un Chavor taich baim Gozan in un Chalach
of cities the in and Chavor river by the Gozan in and Chalach

Elohei Yisroel; so that after him was none like him among all the Melachim of Yehudah, nor any that were before him. [6] For his deveykus was to Hashem, he departed not from following Him, but was shomer over His mitzvot Hashem commanded Moshe. [7] And Hashem was with him; he prospered whithersoever he went forth; he rebelled against Melech Ashur, and served him not. [8] He struck down the Pelishtim, even unto Azah *(Gaza)*, and the territories thereof, from the migdal notzrim to the fortified city. [9] And it came to pass in the fourth year of Melech Chizkiyah, which was the seventh year of Hoshea Ben Elah Melech Yisroel, that Shalmaneser Melech Ashur came up against Shomron, and besieged it. [10] And at the end of three years they captured it; even in the sixth year of Chizkiyah, that is, in the ninth year of Hoshea Melech Yisroel, Shomron was captured. [11] And Melech Ashur did carry away Yisroel into Golus in Assyria, and put them in Chalach and in Gozan by the of Chavor River, and in the cities of the Medes; [12] Because they obeyed not the voice of Hashem Eloheihem, but transgressed His Brit,

and all that Moshe Eved Hashem commanded, and would not hear them, nor do them.

יב מָדַי . פַֿאַר וואָס זיי האָבן נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsugehert nisht hobn zei vos far Madai
of voice the to paid heed not had they which for Media

ה זייער ג-ט, און האָבן איבערגעטרעטן זײַן ברית , אַלץ
alts bris zain ibergetretn hobn un G-t zeyer Hashem
all that covenant his overstepped have and G-d their Hashem

וואָס משה דער קנעכט פֿון ה האָט זיי באַפֿוילן , און
un bafoiln zei hot Hashem fun knecht der Moshe vos
and commanded them had Hashem of servants the Moshe which

זיי האָבן נישט צוגעהערט און נישט געטאָן.
geton nisht un tsugehert nisht hobn zei
done not and paid heed not had they

13 Now in the fourteenth year of Melech Chizkiyah did Sancheriv Melech Ashur come up against all the fortified cities of Yehudah, and captured them.

יג און אין פֿערצנטן יאָר פֿון מלך חִזקִיָהו , איז אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen iz Chizkiyahn melech fun yor fertsntn in un
having gone up is Chizkiyah king of year fourteenth in and

סַנחֵריבֿ דער מלך פֿון אשור אויף אַלע באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון
fun shtet bafestikte ale oif Ashur fun melech der Sancheriv
of cities fortified all on Assyria of king the Sancheriv

יהודה , און האָט זיי איינגענומען .
aingenumen zei hot un Yehudah
took in them has and Yehudah

14 And Chizkiyah Melech Yehudah sent to Melech Ashur at Lakhish, saying, I have offended; withdraw from me; that which thou demandest me will I bear. And Melech Ashur exacted from Chizkiyah Melech Yehudah three hundred talents of kesef and thirty talents of zahav.

יד האָט חִזקִיָה דער מלך פֿון יהודה געשיקט צו דעם מלך
melech dem tsu geshikt Yehudah fun melech der Chizkiyah hot
king the to sent Yehudah of king the Chizkiyah has

פֿון אשור קיין לָכיש , אַזוי צו זאָגן : איך האָב געזינדיקט; קער זיך
zich ker gezindikt hob ich zogn tsu azoi Lachish kein Ashur fun
self turn sinned have I say to so Lakhish to Assyria of

אָפּ פֿון מיר; וואָס דו וועסט אויף מיר אַרויפֿלייגן , וועל איך טראָגן.
trogn ich vel aroifleigen mir oif vest du vos mir fun op
bear I will impose me on will you what me from away

האָט דער מלך פֿון אשור אַרויפֿגעלייגט אויף חִזקִיָה דעם מלך
melech dem Chizkiyah oif aroifgeleigt Ashur fun melech der hot
king the Chizkiyah on laid on Assyria of king the has

פֿון יהודה דריַי הונדערט צענטנער זילבער און דרייַסיק צענטנער גאָלד.
gold tsentner draisik un zilber tsentner hundert drai Yehudah fun
gold talents thirty and silver talents hundred three Yehudah of

15 And Chizkiyah gave him all the kesef that was found in the Beis Hashem, and in the otzarot of the Bais HaMelech.

טו און חִזקִיָה האָט אַוועקגעגעבן דאָס גאַנצע זילבער וואָס האָט זיך
zich hot vos zilber gantse dos avekgegebn hot Chizkiyah un
self has which silver whole this given has Chizkiyah and

געפֿונען אין הויז פֿון ה און אין די שאַצקאַמערן פֿון מלכס
melechs fun shatskamern di in un Hashem fun hoiz in gefunen
king's of treasuries the in and Hashem of house in found

הויז . טז אין יענער צײַט האָט חִזקִיָה אַרומגעהאַקט די טירן פֿון דעם
dem fun tirn di arumgehakt Chizkiyah hot tsait yener in hoiz
the of doors the stripped Chizkiyah has time that in house

הֵיכל פֿון ה , און די בײַשטידלעך וואָס חִזקִיָה דער מלך
melech der Chizkiyah vos baishtidlech di un Hashem fun heichl
king the Chizkiyah which doorposts the and Hashem of temple

פֿון יהודה האָט געהאַט איבערגעצויגן, און ער האָט עס געגעבן דעם
dem gegebn es hot er un ibergetsoign gehat hot Yehudah fun
the given it has he and overlaid had has Yehudah of

מלך פֿון אשור .
Ashur fun melech
Assyria of king

16 At that time did Chizkiyah strip off the zahav from the daletot Heikhal Hashem, and from the omenot *(doorposts)* which Chizkiyah Melech Yehudah had overlaid, and gave it to Melech Ashur.

יז און דער מלך פֿון אשור האָט געשיקט תַּרתָּנען , און רַב-סָריסן ,
Rav-Sarisn un Tartanen geshikt hot Ashur fun melech der un
Rav Saris and Tartan sent has Assyria of king the and

און רַבשָׁקֵה , פֿון לָכיש צום מלך חִזקִיָהון מיט אַ גרויסן
groisn a mit Chizkiyahun melech tsum Lachish fun Ravshokehn un
great a with Chizkiyahu king to Lakhish from Rav Shakeh and

חיל קיין ירושָׁלַיִם . און זיי זיַינען אַרויפֿגעגאַנגען, אַזוי זיַינען
zainen azoi aroifgegangen zainen zei un Yerushalayim kein cheil
are as went up are they and Yerushalayim to host

זיי געקומען און האָבן זיך געשטעלט בייַ דעם גראָבן פֿון דעם
dem fun grobn dem bai geshtelt zich hobn un gekumen zei
the of conduit the at stood self have and having arrived they

אויבערשטן טיַיך וואָס אויפֿן וועג פֿון . יח וועשערפֿעלד און זיי האָבן
hobn zei un vesherfeld fun veg oifn vos taich oibershtn
have they and launderer's field of road on which pool uppermost

געפֿונען צום מלך ; איז אַרויסגעגאַנגען צו זיי אֶלְיָקים דער זון
zun der Elyakim zei tsu aroisgegangen iz melech tsum gerufn
son the Elyakim them to having come out is king to called out

פֿון חִלקִיָהון , וואָס איבערן פּאַלאַץ, און שֶׁבנָא דער שרייַבער, און
un shraiber der Shevna un palats ibern vos Chilkiyahun fun
and scribe the Shevna and palace over who Chilkiyah of

יוֹאָח דער זון פֿון אָסָפֿן , דער דערמאָנער.
dermoner der ASafn fun zun der Yoach
chronicler the Asaph of son the Yoach

יט און רַבשָׁקֵה האָט צו זיי געזאָגט: זאָגט אַקאָרשט צו
tsu akorsht zogt gezogt zei tsu hot Ravshakeh un
to now say said them to has Rav Shakeh and

חִזקִיָהון אַזוי האָט געזאָגט דער גרויסער מלך , דער מלך פֿון
fun melech der melech groiser der gezogt hot azoi Chizkiyahun
of king the king greater the said has so Chizkiyahu

אשור : וואָס איז די דאָזיקע פֿאַרזיכערונג וואָס דו פֿאַרזיכערסט
farzicherst du vos farzicherung dozike di iz vos Ashur
trust you which confidence this the is what Assyria

זיך ? כ מיינסטו הויל ליפּגעריידט איז אַן עצה און גבֿורה פֿאַר
far gevure un eitse an iz lipgereid hoil meinstu zich
for power and counsel an is lip talk hollow do you intend self

מלחמה ? אַצונד , אויף וועמען פֿאַרזיכערסטו זיך , וואָס דו האָסט
host du vos zich farzicherstu vemen oif atsund milchome
have you that self do you trust whom on now war

וויידערשפּעניקט אָן מיר? כא אַצונד זע , דו פֿאַרזיכערסט זיך אויף
oif zich farzicherst du ze atsund mir on vidershpenikt
on self trust you behold now me on rebelled against

דעם שטעקן פֿון דעם דאָזיקן צעברָאָכענעם ראָר – אויף – מִצרַיִם
Mitsrayim oif ror tsebrochenem dozikn dem fun shtekn dem
Egypt on reed splintered this the of staff the

וואָס אַז אַ מענטש לענט זיך אויף אים אָן, גייט ער אים אַרײַן
arain im er geit on im oif zich lent mentsh a az vos
into the him it goes on it on self lean man a when which

אין דער האַנט, און לעכערט זי דורך ; אַזוי איז פַּרעה דער
der Pharaoh iz azoi durch zi lechert un hant der in
the Pharaoh is so through it punctures and hand the in

17 And Melech Ashur sent Tartan and Rav Saris and Rav Shakeh from Lakhish to Melech Chizkiyah with a large army against Yerushalayim. And they went up and came to Yerushalayim. And when they were come up, they came and stood by the te'alat haberekhah haelyonah *(aqueduct of the Upper Pool)*, on the highway of the Sadeh of the Launderer. 18 And when they had called to HaMelech, there came out to them Elyakim Ben Chilkiyah, which was over the Bais *(palace)*, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph the Mazkir *(secretary)*.

19 And Rav Shakeh said unto them, Speak ye now to Chizkiyah, Thus saith HaMelech Hagadol, Melech Ashur; What bitachon *(confidence)* is this wherein thou trustest? 20 Thou sayest — but they are mere davar sfatayim *(words of lips, vain words)* — I have etzah *(counsel)* and gevurah *(strength)* for the milchamah. Now on whom dost thou trust, that thou rebellest against me? 21 Now, hinei, thou trustest upon the mishenet *(staff)* of this bruised reed, even upon Mitzrayim, on which if a man lean, it will go into his yad, and pierce it; so is Pharaoh Melech

כב מלך פֿון מִצרַיִם פַֿאר אַלע וואָס פַֿארזיכערן זיך אויף אים. און
un im oif zich farzichern vos ale far Mitsrayim fun melech
and him on self trust which all for Egypt of king

אַז איר וועט מיר זאָגן: מיר פַֿארזיכערן זיך אויף ה אלוקינו
Elokeinu Hashem oif zich farzichern mir zogn mir vet ir az
our G-d Hashem on self trust we tell me will you if

– איז דאָס נישט דער וואָס חִזקִיָהו האָט אָפּגעטאָן זײַנע
zaine opgeton hot Chizkiyah vos der nisht dos iz
his removed has Chizkiyahu which the one not this is

במות און זײַנע מזבחות , און האָט געזאָגט צו יהוּדה און צו
tsu un Yehudah tsu gezogt hot un mizbeyches zaine un bamot
to and Yehudah to said has and altars his and high places

ירושָלַיִם : פַֿאר דעם דאָזיקן מזבח זאָלט איר זיך בוקן אין
in bukn zich ir zolt mizbeyech dozikn dem far Yerushalayim
in bow down self you shall altar this the before Yerushalayim

ירושָלַיִם ?
Yerushalayim
Yerushalayim

Mitzrayim unto all that depend on him. 22 But if ye say unto me, We trust in Hashem Eloheinu; is not that He, whose high places and whose mizbechot Chizkiyah hath taken away, and hath said to Yehudah and Yerushalayim, Ye shall worship before this Mizbe'ach in Yerushalayim?

כג און אַצונד , פַֿארוועט זיך אַקאָרשט מיט מײַן האַר דעם מלך
melech dem har main mit akorsht zich farvet atsund un
king the master my with now self make a bet now and

פֿון אשור , און איך וועל דיר געבן צוויי טויזנט פֿערד , אויב דו
du oib ferd toiznt tsvei gebn dir vel ich un Ashur fun
you if horses thousand two give you(SG) will I and Assyria of

קענסט דיר אַרויפֿזעצן רײַטער אויף זיי . כד היינט ווי קענסטו
kenstu vi haint zei oif raiter aroifzetsn dir kenst
can you how today them on horsemen place onto you(SG) be able to

אָפּשטויסן דעם פנים פֿון אַ הויפּטמאַן, איינעם פֿון די קלענסטע קנעכט
knecht klenste di fun einem hoiptman a fun ponem dem opshtoisn
servants minor the of one head man a of face the refuse

פֿון מײַן האַר ? פֿון דעסט וועגן פַֿארזיכערסטו זיך אויף מִצרַיִם
Mitsrayim oif zich farzicherstu vegen dest fun har main fun
Egypt on self do you trust ever how of master my of

וועגן רײַטוועגן און רײַטער . כה אַצונד , בין איך דען אָן
on den ich bin atsund raiter un raitvegn vegen
without then I am now charioteers and chariots concerning

ה אַרויפֿגעקומען אויף דעם דאָזיקן אָרט , אים צו פַֿארווּיסטן? ה
Hashem farvistn tsu im ort dozikn dem oif aroifgekumen Hashem
Hashem destroy to it place this the on come up Hashem

האָט צו מיר געזאָגט: גיי אַרויף אויף דעם דאָזיקן לאַנד, און פַֿארווּיסט
farvist un land dozikn dem oif aroif gei gezogt mir tsu hot
lay waste and land this the on up go said me to has

עס.
es
it

Parashim? 25 Am I now come up without Hashem against this makom to destroy it? Hashem said to me, Go up against this land, and destroy it.

כו האָט אֶליָקים דער זון פֿון חִלקִיָהון , און שֶבנָא , און יוֹאָח ,
Yoach un Shevna un Chilkiyahun fun zun der Elyakim hot
Yoach and Shevna and Chilkiyah of son the Elyakim has

געזאָגט צו רַבשָקֵהן : רעד , איך בעט דיך , צו דײַנע קנעכט
knecht daine tsu dich bet ich red Ravshokehn tsu gezogt
servants your to you(SG) entreat I speak Rav Shakeh to said

26 Then said Elyakim Ben Chilkiyah, and Shevna, and Yoach, unto Rav Shakeh, Speak, now, to thy avadim in Aramit *(Aramaic)*; for we understand it; and speak not to us in Yehudit *(Hebrew)* in the ears of the

people that are on the chomah.

אֲרַמַּיִש , וואָרעם מיר פַּאַרשטיין עס, און רעד נישט צו אונדז
undz tsu nisht red un es farshtein mir vorem Aramish
us to not speak and it understand we because in Aramaic

יהוּדִיש אין די אויערן פֿון דעם פֿאָלק וואָס אויף דער מויער.
moier der oif vos folk dem fun oiern di in Yehudish
wall the on which people the of ears the in Yehudit

כז הָאָט רַבְשָׁקֵה צו זיי געזאָגט: הָאָט דען צו דיין האַר און צו
tsu un har dain tsu den hot gezogt zei tsu Ravshakeh hot
to and master your to then has said them to Rav Shakeh has

דיר מיך געשיקט מיין האַר צו רעדן די דאָזיקע ווערטער, און נישט
nisht un verter dozike di redn tsu har main geshikt mich dir
not and words this the speak to master my sent me you(SG)

צו די מענטשן וואָס זיצן אויף דער מויער, צו עסן זייער קויט , און
un koit zeyer esen tsu moier der oif zitsn vos mentshn di tsu
and excrement their eat to wall the on sit which men the to

צו טרינקען זייער לייַב וואַסער, ביי אייַך?
aich bai vaser laib zeyer trinken tsu
you with water body their to drink to

כח און רַבְשָׁקֵה האָט זיך געשטעלט, און האָט אויסגערופֿן אויף אַ
a oif oisgerufn hot un geshtelt zich hot Ravshakeh un
a on called out has and stood self has Rav Shakeh and

הויכן קוֹל אויף יהוּדִיש , און האָט גערעדט און געזאָגט: הערט דאָס וואָרט
vort dos hert gezogt un geredt hot un Yehudish oif kol hoichn
word this hear said and spoken has and Yehudit in voice loud

פֿון דעם גרויסן מלך , דעם מלך פֿון אשור . כט אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi Ashur fun melech dem melech groisn dem fun
said has thus Assyria of king the king great the of

דער מלך : זאָל אייַך חִזקִיָהו נישט נאַרן, וואָרעם ער קען אייַך נישט
nisht aich ken er vorem narn nisht Chizkiyah aich zol melech der
not you can he for fool not Chizkiyahu you let king the

מציל זיין פֿון זיין האַנט. ל און זאָל אייַך חִזקִיָהו נישט פֿאַרזיכערן אויף
oif farzichern nisht Chizkiyah aich zol un hant zain fun zain matsl
on reassure not Chizkiyahu you let and hand his from be save

ה , אַזוי צו זאָגן: מציל זיין וועט אונדז מציל זיין ה , און
un Hashem zain matsl undz vet zain matsl zogn tsu azoi Hashem
and Hashem be rescued us will be rescued say to so Hashem

די דאָזיקע שטאָט וועט נישט איבערגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der in vern ibergebn nisht vet shtot dozike di
the of hand the in become given over not will city this the

מלך פֿון אשור . לא איר זאָלט נישט צוהערן צו חִזקִיָהון , וואָרעם
vorem Chizkiyahun tsu tsuhern nisht zolt ir Ashur fun melech
because Chizkiyahu to listen not must you Assyria of king

אַזוי האָט געזאָגט דער מלך פֿון אשור : מאַכט מיט מיר שלום , און
un sholem mir mit macht Ashur fun melech der gezogt hot azoi
and peace me with make Assyria of king the said has thus

קומט אַרויס צו מיר, און עסט איטלעכער פֿון זיין ווייַנשטאָק און איטלעכער
itlecher un vainshtok zain fun itlecher est un mir tsu arois kumt
each and vine his of each eats and me to out come

פֿון זיין פֿייַגנבוים , און טרינקט איטלעכער דאָס וואַסער פֿון זיין ברונעם .
brunem zain fun vaser dos itlecher trinkt un faignboim zain fun
well his of water the each drink and fig tree his of

לב ביז איך קום , און וועל אייַך נעמען אין אַ לאַנד אַזוי ווי אייער לאַנד, אַ
a land aier vi azoi land a in nemen aich vel un kum ich biz
a land your as like land a in take you will and come I until

27 But Rav Shakeh said unto them, Hath adoni sent me to adoneicha, and to thee, to speak these words? Hath he not sent me to the anashim which sit on the chomah, that may eat their own dung, and drink their own urine with you?
28 Then Rav Shakeh stood and cried with a kol gadol in Yehudit, and spoke, saying, Hear the word of HaMelech Hagadol, Melech Ashur.
29 Thus saith HaMelech, Let not Chizkiyah deceive you; for he shall not be able to save you out of his yad; 30 Neither let Chizkiyah make you trust in Hashem, saying, Hashem will surely save us, and this city shall not be given into the yad Melech Ashur. 31 Pay heed not to Chizkiyah; for thus saith HaMelech Ashur, Make a brocha with me, and come out to me, and then eat ye every man of his own gefen, every one of his te'enah, and drink ye every one the waters of his bor; 32 Until I come and take you away to an eretz like your own eretz, an eretz dagan

לאַנד פֿון תּבֿואה און ווײַן , אַ לאַנד פֿון ברויט און ווײַנגערטנער, אַ לאַנד פֿון
fun land a vaingertner un broit fun land a vain un tvue fun land
of land a vineyards and bread of land a wine and grain of land

איילבערטן און האָניק, כּדי איר זאָלט לעבן און נישט שטאַרבן; און איר
ir un shtarbn nisht un lebn zolt ir kedei honik un eilbertn
you and die not and live shall you so that honey and olives

זאָלט נישט צוהערן צו חִזקִיָהוּ , אַז ער וועט אײַך איינרעדן, אַזוי צו
tsu azoi ainredn aich vet er az Chizkiyahun tsu tsuhern nisht zolt
to so entice you will he when Chizkiyahu to listen not shall

זאָגן: ה וועט אונדז מציל זײַן . [לג] האָבן מציל דען מציל געווען
geven matsl den matsl hobn zain matsl undz vet Hashem zogn
having been saved then saved have be save us will Hashem say

די ג-טער פֿון די פֿעלקער איטלעכער זײַן לאַנד פֿון דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der fun land zain itlecher felker di fun g-ter di
the of hand the from land his each nations the of g-ds the

מלך פֿון אשור ? [לד] ווו זײַנען די ג-טער פֿון חֲמָת , און אַרפּד?
Arpad un Chammat fun g-ter di zainen vu Ashur fun melech
Arpad and Chamat of g-ds the are where Assyria of king

ווו זײַנען די ג-טער פֿון ספֿרַוִים , הֵנַע , און עִוָה? האָבן זיי דען
den zei hobn Ivah un Hena Sefarvayim fun g-ter di zainen vu
then they have Ivah and Hena Sepharvayim of g-ds the are where

מציל געווען שׁומרון פֿון מײַן האַנט? [לה] וואָר זײַנען צוויישן אַלע
ale tsvishn zainen ver hant main fun Shomron geven matsl
all among are who hand my from Shomron having been saved

ג-טער פֿון די לענדער וואָס האָבן מציל געווען זייער לאַנד פֿון מײַן
main fun land zeyer geven matsl hobn vos lender di fun g-ter
my from land their having been saved have which lands the of g-ds

האַנט, אַז ה זאָל מציל זײַן ירושָלַיִם פֿון מײַן האַנט?
hant main fun Yerushalayim zain matsl zol Hashem az hant
hand my from Yerushalayim be save shall Hashem that hand

[לו] האָט דאָס פֿאָלק געשוויגן , און זיי האָבן אים אַ וואָרט נישט
nisht vort a im hobn zei un geshvigen folk dos hot
not word a him have they and remained silent people the has

געענטפֿערט, וואָרעם דער באַפֿעל פֿון מלך איז געווען , אַזוי צו
tsu azoi geven iz melech fun befel der vorem geentfert
to so having been is king of command the because answered

זאָגן: איר זאָלט אים נישט ענטפֿערן.
entfern nisht im zolt ir zogn
answer not him shall you say

[לז] איז געקומען אֱלְיָקִים דער זון פֿון חִלקִיָהוּ , וואָס
vos Chilkiyahn fun zun der Elyakim gekumen iz
which Chilkiyah of son the Elyakim having come is

איבערן פּאַלאַץ, און שֶׁבנָא דער שרײַבער, און יוֹאָח דער זון
zun der Yoach un shraiber der Shevna un palats ibern
son the Yoach and scribe the Shevna and palace over

פֿון אָסָפֿן , דער דערמאָנער, צו חִזקִיָהוּ , מיט צעריסענע
tserisene mit Chizkiyahun tsu dermoner der ASafn fun
torn with Chizkiyahu to chronicler the Asaph of

קלײדער , און זיי האָבן אים דערציילט די וואָרטער פֿון
fun verter di dertseilt im hobn zei un kleider
of words the told him have they and garments

רַבשָׁקֵה .
Ravshokehn
Rav Shakeh

and tirosh, an eretz lechem and kramim, a land of zayit yitzhar and of devash, that ye may live, and not die; and pay heed not unto Chizkiyah, when he persuadeth you, saying, Hashem will save us. [33] Hath any of the elohei HaGoyim delivered at all his land out of the yad Melech Ashur? [34] Where are elohei Chamat, and of Arpad? Where are elohei Sepharvayim, Hena, and Ivah? Have they saved Shomron out of mine yad? [35] Who are they among all the elohim of the lands, that have saved their land out of mine yad, that Hashem should save Yerushalayim out of mine yad?

[36] But the people held their peace, and answered him not a davar; for the mitzvat HaMelech was, saying, Answer him not.

[37] Then came Elyakim Ben Chilkiyah, which was over the Bais *(palace)*, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph the Mazkir *(secretary)*, to Chizkiyah with their begadim torn, and told him the words of Rav Shakeh.

19 And it came to pass, when HaMelech Chizkiyahu *(Hezekiah)* heard it, that he tore his begadim, and covered himself with sackcloth, and went into the Beis Hashem. [2] And he sent Elyakim, who was over the Bais *(palace)*, and Shevna the Sofer, and the Zekenim of the Kohanim, clothed with sackcloth, to HaNavi Yeshayah Ben Amotz. [3] And they said unto him, Thus saith Chizkiyahu, This day is a Yom Tzarah, and of tokhechah *(rebuke)*, and ne'atzah *(blasphemy, sacrilege)*; for the banim are come to the mashber *(crisis of birth)*, and there is not ko'ach to bring forth. [4] It may be Hashem Eloheicha will hear all the words of Rav Shakeh, whom Melech Ashur adonav hath sent to reproach the Elohim Chai; and will rebuke the devarim which Hashem Eloheicha hath heard; therefore lift up thy tefillah for the she'erit that are left surviving.

[5] So the avadim of HaMelech Chizkiyah came to Yeshayah. [6] And Yeshayah said unto them, Thus shall ye say unto adoneichem, Thus saith Hashem, Be not afraid of the words which thou hast heard, wherewith the na'arei

יט און עס איז געווען , ווי דער מלך חִזקִיָהו האָט
hot Chizkiyah melech der vi geven iz es un
has Chizkiyahu king the when having been is it and
עס געהערט, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קלײדער , און זיך
zich un kleider zaine tserisn er hot azoi gehert es
self and garments his torn he has thus heard it
צוגעדעקט מיט זאַק , און ער איז געקומען אין הויז פֿון
fun hoiz in gekumen iz er un zak mit tsugedekt
of house in having come is he and sackcloth with covered
ב . ה און ער האָט געשיקט אֶליָקימען וואָס איבערן פּאַלאַץ, און
un palats ibern vos Elyakimen geshikt hot er un Hashem
and palace over who Elyakim sent has he and Hashem
שֶׁבנָא דעם שרײַבער, און די עלטסטע פֿון די כּהנים , צוגעדעקט מיט
mit tsugedekt koyanim di fun eltste di un shraiber dem Shevna
with covered kohanim the of elders the and scribe the Shevna
זאַקקלײדער, צו ישַׁעיָהו הנבִּיא דעם זון פֿון אָמוצן . ג און זיי
zei un Amotsn fun zun dem hanovi Yeshayahu tsu zakkleider
they and Amotz of son the the prophet Yeshayah to sackcloth
האָבן צו אים געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט חִזקִיָהו : אַ טאָג פֿון נויט
noit fun tog a Chizkiyah gezogt hot azoi gezogt im tsu hobn
distress of day a Chizkiyahu said has thus said him to have
און שטראָף און שמאַך איז היינטיקער טאָג, וואָרעם די קינדער
kinder di vorem tog haintiker iz shmach un shtrof un
children the because day today's is disgrace and punishment and
זײַנען געקומען צום מוטערמויל , און נישטאָ קיין כּוח
koiech kein nishto un mutermoil tsum gekumen zainen
strength any not and mother's mouth to having come are
צו געבערן . ד אפֿשר וועט ה׳ דײַן ג-ט הערן אַלע ווערטער
verter ale hern G-t dain Hashem vet efsher gebern tsu
words all hear G-d your Hashem will perhaps to give birth to
פֿון רַבשָׁקֵה , וואָס זײַן האַר דער מלך פֿון אשור האָט אים
im hot Ashur fun melech der har zain vos Ravshokehn fun
him has Assyria of king the master his whom Rav Shakeh of
געשיקט צו לעסטערן דעם לעבעדיקן אלקים , און ער וועט שטראָפֿן פֿאַר
far shtrofn vet er un Elokim lebedikn dem lestern tsu geshikt
for punish will he and G-d living the insult to sent
די רייד וואָס ה׳ דײַן ג-ט האָט געהערט; דערום זאָלסטו
zolstu derum gehert hot G-t dain Hashem vos reid di
shall you therefore heard has G-d your Hashem which words the
אויפֿהייבן אַ תּפֿילה פֿאַר דעם איבערבלײַב וואָס געפֿינט זיך דאָ .
do zich gefint vos iberblaib dem far tfile a oifheibn
here self finds which remnant the for prayer a lift up
ה און ווי די קנעכט פֿון חִזקִיָהון זײַנען געקומען צו
tsu gekumen zainen Chizkiyahun melech fun knecht di vi un
to having come are Chizkiyahu king of servants the as and
ישַׁעיָהון , ו האָט ישַׁעיָהו צו זיי געזאָגט: אַזוי זאָלט איר זאָגן
zogn ir zolt azoi gezogt zei tsu Yeshayahu hot Yeshayahuen
say you shall thus said them to Yeshayah has Yeshayah
צו אײַער האַר : אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: זאָלסט נישט מורא
moire nisht zolst gezogt Hashem hot azoi har aier tsu
fear not you(SG) must said Hashem has thus master your to
האָבן פֿאַר די ווערטער וואָס האָסט דו געהערט, מיט וואָס די
di vos mit gehert host du vos verter di far hobn
the which with heard have you which words the before have

יונגען פֿון דעם מלך פֿון אשור האָבן מיך געשענדט .
geshendt mich hobn Ashur fun melech dem fun yungen
shamefully dishonored me have Assyria of king the of servants

ז זע , איך גיב אַריין אין אים אַ גייסט, און ער וועט הערן אַ שרעקונג , און
un herung a hern vet er un gaist a im in arain gib ich ze
and report a hear will he and spirit a him in into give I behold

וועט זיך אומקערן צו זיין לאַנד; און איך וועל אים מאַכן פֿאַלן דורכן
durchn faln machn im vel ich un land zain tsu umkeren zich vet
by the fall make him will I and land his to turn back self will

שווערד אין זיין לאַנד.
land zain in shverd
land his in sword

ח און רַבשָׁקֵה האָט זיך אומגעקערט, און האָט געפֿונען דעם
dem gefunen hot un umgekert zich hot Ravshakeh un
the found has and turned back self has Rav Shakeh and

מלך פֿון אשור מלחמה האַלטנדיק אויף לִבְנָה ; ווארעם ער האָט
hot er vorem Livnah oif haltndik milchome Ashur fun melech
has he because Livnah against waging war Assyria of king

געהאַט געהערט אַז ער האָט אַוועקגעצויגן פֿון לָכִישׁ .
Lachish fun avekgetsoign hot er az gehert gehat
Lakhish from journeyed has he that heard had

ט און האָט געהערט אויף תִּרְהָקָה דעם מלך פֿון כּוּשׁ , אַזוי צו
tsu azoi Kush fun melech dem Tirhakah oif gehert hot un
to so Kush of king the Tirhakah about heard has and

זאָגן : ער איז אַרויסגעגאַנגען מלחמה צו האַלטן מיט דיר . און
un dir mit haltn tsu milchome aroisgegangen iz er zogn
and you(SG) with wage to war having come out is he say

י ער האָט ווידער געשיקט שלוחים צו חִזְקִיָּהוּ , אַזוי צו זאָגן : אַזוי
azoi zogn tsu azoi Chizkiyahun tsu shluchim geshikt vider hot er
thus say to so Chizkiyahu to messengers sent again has he

זאָלט איר זאָגן צו חִזְקִיָּהוּ דעם מלך פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehudah fun melech dem Chizkiyahun tsu zogn ir zolt
say to so Yehudah of king the Chizkiyahu to say you shall

זאָל דיך נישט נאַרן דיין ג-ט, וואָס דו פֿאַרזיכערסט זיך אויף
oif zich farzicherst du vos G-t dain narn nisht dich zol
on self trust you in whom G-d your fool not you(SG) let

אים, אַזוי צו זאָגן : ירושָׁלַיִם וועט נישט איבערגעגעבן ווערן אין דער
der in vern ibergegebn nisht vet Yerushalayim zogn tsu azoi im
the in become delivered not will Yerushalayim say to so him

האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור . יא אָט האָסטו געהערט וואָס די
di vos gehert hostu ot Ashur fun melech dem fun hant
the what heard have you behold Assyria of king the of hand

מלכים פֿון אשור האָבן געטאָן צו אַלע לענדער, זיי צו פֿאַרווייסטן,
farvistn tsu zei lender ale tsu geton hobn Ashur fun mlochim
lay waste to them lands all to done have Assyria of kings

און דו ווילסט ניצול ווערן ? יב האָבן די ג-טער פֿון די פֿעלקער מציל
matsl felker di fun g-ter di hobn vern nitsl vilst du un
rescued nations the of g-ds the have become saved will you and

געווען די וואָס מיינע עלטערן האָבן צעשטערט, גוֹזָן , און
un Gozan tseshtert hobn eltern maine vos di geven
and Gozan destroyed have fathers my which the ones having been

חָרָן , און רֶצֶף , אויף די קינדער פֿון עֵדֶן וואָס אין תֵּלַשָּׂר ?
Telassar in vos Eden fun kinder di oif Retsef un Charan
Telassar in which Eden of children the on Retzeph and Charan

Melech Ashur have made gidduf against Me. [7] Hineni, I will put a ruach in him, and he shall hear a shemuah *(report)*, and shall return to his own land; and I will cause him to fall by the cherev in his own land.

[8] So Rav Shakeh left [Yerushalayim], and found Melech Ashur warring against Livnah; for he had heard that he was departed from Lakhish.

[9] And he heard concerning Tirhakah Melech Kush, Hinei, he is come forth to make war with thee; and when he heard it, he sent malachim again unto Chizkiyah, saying, [10] Thus shall ye speak to Chizkiyah Melech Yehudah, saying, Let not Eloheicha, in Whom thou trustest, deceive thee, saying, Yerushalayim shall not be delivered into the yad Melech Ashur. [11] Hinei, thou hast heard what the melachim of Ashur have done to all lands, by destroying them utterly; and shalt thou be saved? [12] Have the elohei HaGoyim delivered them which my avot have destroyed; as Gozan, and Charan, and Retzeph, and the Bnei Eden which were in Telassar? [13] Where is Melech Chamat, and

יג וווּ איז דער מלך פֿון חֲמָת , און דער מלך פֿון אַרפַּד , און
un Arpad fun melech der un Chammat fun melech der iz vu
and Arpad of king the and Chamat of king the is where

דער מלך פֿון דער שטאָט ספֿרוַים , פֿון הֵנַע , און עִוָּה ?
Ivah un Hena fun Sefarvayim shtot der fun melech der
Ivah and Hena of Sepharvayim city the of king the

יד האָט חִזקִיָהוּ צוגענומען דעם בריוו פֿון דער האַנט פֿון די
di fun hant der fun briv dem tsugenumen Chizkiyah hot
the of hand the from letter the taken Chizkiyahu has

שלוחים , און האָט אים איבערגעלייענט; און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz er un ibergeleyent im hot un shluchim
in having gone up is he and read it has and messengers

הויז פֿון ה ; און חִזקִיָהוּ האָט אים אויסגעשפרייט פֿאַר ג-ט.
G-t far oisgeshpreit im hot Chizkiyah un Hashem fun hoiz
G-d before spread out it has Chizkiyahu and Hashem of house

טו און חִזקִיָהוּ האָט מתפלל געווען צו ג-ט, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un G-t tsu geven mispalel hot Chizkiyah un
said has and G-d to having been praying has Chizkiyahu and

ה דו אלוקי יִשׂרָאֵל וואָס זיצט איבער די כּרוּבֿים , דו אַליין
alein du kruvim di iber zitst vos Yisroel Elokei du Hashem
alone you Keruvim the over sits who Yisroel the G-d of you Hashem

ביסט דער ג-ט איבער אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד ; דו האָסט געמאַכט
gemacht host du erd der fun kinigraichn ale iber G-t der bist
made have you earth the of kingdoms all over G-d the are

די הימלען און די ערד . טז נייג , ה , דיין אויער, און הער ;
her un oier dain Hashem naig erd di un himlen di
pay heed and ear your Hashem incline earth the and heavens the

עפֿן , ה , דיינע אויגן און זע ; און הער די וועלטער פֿון
fun verter di her un ze un oign daine Hashem efen
of words the pay heed and behold and eyes your Hashem open

סַנחֵריבֿן וואָס האָט אים געשיקט צו לעסטערן דעם לעבעדיקן אלקים .
Elokim lebedikn dem lestern tsu geshikt im hot vos Sanchérivn
G-d living the insult to sent him has that Sancheriv

יז אמת , ה , די מלכים פֿון אשור האָבן חרוּבֿ געמאַכט די
di gemacht chorev hobn Ashur fun mlochim di Hashem emes
the laid waste have Assyria of kings the Hashem indeed

פֿעלקער און זייער לאַנד, יח און זיי האָבן איבערגעגעבן זייערע ג-טער
g-ter zeyere ibergegebn hobn zei un land zeyer un felker
g-ds their delivered have they and land their and nations

צום פֿייַער; וואָרעם זיי זיַינען קיין ג-טער נישט געווען ; נאָר בלויז
bloiz nor geven nisht g-ter kein zainen zei vorem faier tsum
only but having been not g-ds any are they for fire to

דאָס וועלק פֿון אַ מענטשנס האַנט, האָלץ און שטיין ; דערום האָבן זיי
zei hobn derum shtein un holts hant mentshns a fun verk dos
they have therefore stone and wood hand man's a of work the

זיי אונטערגעבראַכט. יט און אַצונד , ה אלוקינו , העלף אונדז, איך
ich undz helf Elokeinu Hashem atsund un untergebracht zei
I us help our G-d Hashem now and brought under them

בעט דיך , פֿון זיין האַנט, און זאָלן אַלע קיניגרייַכן פֿון דער
der fun kinigraichn ale zoln un hant zain fun dich bet
the of kingdoms all shall and hand his from you(SG) entreat

ערד וויסן , אַז דו ה אַליין ביסט אלקים .
Elokim bist alein Hashem du az visen erd
G-d are alone Hashem you that know earth

Melech Arpad, and the Melech of the Ir of Sepharvayim, Hena, and Ivah?

14 And Chizkiyah received the sefarim *(letters)* from the yad hamalachim, and read it; and Chizkiyah went up into the Beis Hashem, and spread it before Hashem.

15 And Chizkiyah davened before Hashem, saying, Hashem Elohei Yisroel, that dwellest between the keruvim, Thou art HaElohim, even Thou alone, of kol mamlechot ha'aretz; Thou hast made Shomayim and HaAretz.

16 Incline Thine ear, Hashem, and hear; open, Hashem, Thine eyes, and see; and hear the words of Sancheriv, which he sent to insult the Elohim Chai *(Living G-d)*. 17 Truly, Hashem, the melachim of Ashur have laid waste the Goyim and their lands,

18 And have cast eloheihem into the eish; for they were no elohim, but the ma'aseh yedei adam, etz and even *(stone)*; therefore they have destroyed them. 19 Now therefore, Hashem Eloheinu, save us from his yad, that kol mamlechot ha'aretz may know that Thou art Hashem, even Thou only.

[20] Then Yeshayah Ben Amotz sent unto Chizkiyah, saying, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Whereas thou hast davened to Me against Sancheriv Melech Ashur, I have heard.

כ האָט ישַעיָהו דער זון פֿון אָמוצן געשיקט צו חִזקִיָהון , אַזוי צו
tsu azoi Chizkiyahun tsu geshikt Amotsn fun zun der Yeshayahu hot
to so Chizkiyahu to sent Amotz of son the Yeshayah has

זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל: וואָס דו האָסט מתפלל
mispalel host du vos Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn
praying have you what Yisroel the G-d of Hashem said has thus say

געווען צו מיר וועגן סַנחֵריבּ דעם מלך פֿון אשור , האָב
hob Ashur fun melech dem Sancheriv vegen mir tsu geven
have Assyria of king the Sancheriv concerning me to having been

איך צוגעהערט. כא דאָס איז דאָס וואָרט וואָס ה האָט וועגן אים
tsugehert ich dos iz dos vort vos Hashem hot vegen im
paid heed I this is the word which Hashem has concerning him

געַרעדט:
geredt
spoken

[21] This is the davar that Hashem hath spoken concerning him:

The Betulat Bat Tziyon hath despised thee, and laughed thee to scorn; the Bat Yerushalayim hath shaken her head at thee.

עס פֿאַראַכט דיך , עס שפּאָט פֿון דיר
dir fun shpot es dich faracht es
you(SG) of makes a laughing stock it you(SG) despised it

די יונגפֿרוי טאָכטער צִיוֹן ;
Tsiyon tochter yungfroi di
Zion daughter virgin the

עס שאָקלט דעם קאָפּ הינטער דיר
dir hinter kop dem shoklt es
you(SG) behind head the shakes it

די טאָכטער ירוּשָלַיִם .
Yerushalayim tochter di
Yerushalayim daughter the

[22] Whom hast thou insulted and made gidduf against?

כב וועמען האָסטו געלעסטערט און
un gelestert hostu vemen
and blasphemed have you whom

געשענדט ?
geshendt
shamefully dishonored

And against whom hast thou raised thy voice,

און אויף וועמען האָסטו דײַן קוֹל
kol dain hostu vemen oif un
voice your have you whom on and

אויפֿגעהויבן?
oifgehoibn
raised

and lifted up thine eyes marom?

יָא , האָסט גהויבן דײַנע אויגן אין דער הייך
heich der in oign daine gehoibn host yo
height the in eyes your lifted up have yes

Even against Kadosh Yisroel.

אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem akegn
Yisroel of Holy One the against

[23] By thy avadim hast thou insulted Adonoi,

כג דורך דײַנע שלוחים האָסטו
hostu shluchim daine durch
have you messengers your by

געלעסטערט אֲדֹנָי ,
Adonoi gelestert
Adonoi blasphemed

and hast said,

און געזאָגט: מיט מײַנע פֿיל רײַטוועגן
raitvegn fil maine mit gezogt un
chariots many my with said and

With the multitude of my chariots
am I come up to marom
harim,

בין איך צו דער הייך פון די
di fun heich der tsu ich bin
the of height the to I am
בערג אַרויף,
aroif berg
up mountains

to the heights of Levanon,

צו די ווינקלען פון לְבָנוֹן ;
Levanon fun vinklen di tsu
Levanon of corners the to

and I will cut down the
tall cedars thereof,

און איך האַק אָפּ זיַינע הויכע צעדערן ,
tsedern hoiche zaine op hak ich un
cedar trees high its away chop down I and

and the choice pine
trees thereof;

זיַינע געקליבענע ציפּרעסבייַמער;
tsipresbeimer geklibene zaine
cypresses chosen its

and I will enter into its
most remote height,

און איך קום צו זיַין עקסטן האַרבערק,
harberik ekstn zain tsu kum ich un
abode last its to come I and

and the ya'ar *(forest)* of
its fruitful land.

צום וואַלד פון זיַין פרוכטגאָרטן.
fruchtgortn zain fun vald tsum
fruit garden its of forest to

24 I have dug and drunk
mayim zarim,

כד איך האָב געגראָבן און געטרונקען וואַסערן פרעמדע,
fremde vasern getrunken un gegrobn hob ich
foreign waters drank and dug have I

and with the sole of my
feet have I dried up

און טריקן אויס מיט מיַינע פוסטריט
fustrit maine mit ois trikn un
foot step my with out dry and

all the streams of the
besieged places.

אַלע טייַכן פון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun taichn ale
Egypt of rivers all

25 Hast thou not heard
long ago,

כה האָסטו דען נישט געהערט?
gehert nisht den hostu
heard not then have you

how I have done it,

פון לאַנג אָן האָב איך עס צוגעגרייט ,
tsugegreit es ich hob on lang fun
prepared it I have onwards long ago from

and of yemei kedem
(days of old),

פון אַלטע טעג האָב איך עס געפֿורעמט;
gefuremt es ich hob teg alte fun
formed it I have days ancient from

that I have formed it?

אַצונד האָב איך עס געבראַכט עס זאָל געשען ,
geshen zol es gebracht es ich hob atsund
happen shall it brought about it I have now

Now have I brought
it to pass,

כדי צו פֿאַרוויסטן אויף חורבֿה-הויפֿנס
churve-hoifns oif farvistn tsu kedei
ruin heaps onto destroy to so that

that thou shouldest be to lay waste
fortified cities into ruinous heaps.

באַפֿעסטיקטע שטעט.
shtet bafestikte
cities fortified

26 Therefore their
inhabitants were of
small power,

כו דערום זיַינען זייערע באַווויינער קורצמאַכטיק ,
kurtsmachtik bavoiner zeyere zainen derum
short in strength inhabitants their are therefore

זיי זיַנען צעבראָכן און פַאַרשעמט;
farshemt un tsebrochn zainen zei
ashamed and crushed are they
they were dismayed and put to shame;

זיי זיַנען געווָארן גראָז פון דעם פעלד,
feld dem fun groz gevorn zainen zei
field the of grass having become are they
they were as the esev of the sadeh,

און קריַיטעכץ גרינע,
grine kraitechts un
green plant and
and as the green herb,

מאַך פון די דעכער,
decher di fun mach
rooftop the from make
as the khasir *(grass)* on the gagot *(rooftops)*

און תּבוֹאה פַאַרדאַרט אייִדער אויפגעוואַקסן.
oifgevaksn eider fardart tvue un
grown up before withered grain and
is sun-scorched before it is grown up.

כז אָבער איך ווייס דיַין זיצן ,
zitsn dain veis ich ober
sitting your know I but
27 But I know thy sitting,

און דיַין גיין און דיַין קומען ,
kumen dain un gein dain un
coming your and going your and
and thy going out, and thy coming in,

און דיַין שטורעמען קעגן מיר.
mir kegen shturemen dain un
me against provoking your and
and thy rage against Me.

כח ווייַל דיַין שטורעמען קעגן מיר
mir kegen shturemen dain vail
me against provoking your because
28 Because thy rage against Me

און דיַין ליאַרעם איז אַרויף אין מיַינע אויערן,
oiern maine in aroif iz liarem dain un
ears my in up is ranting your and
and thy insolence is come up into Mine ears,

דערום , וועל איך אַריַינטאָן מיַין רינג אין דיַין נאָז ,
noz dain in ring main arainton ich vel derum
nose your in hook my put I will therefore
therefore I will put My hook in thy nose,

און מיַין צאַם אין דיַינע ליפּן,
lipn daine in tsam main un
lips your in bridle my and
and My Bit in thy sfatayim *(lips)*,

און איך וועל דיך אומקערן אויף דעם וועג
veg dem oif umkeren dich vel ich un
way the on to return you(SG) will I and
and I will turn thee back by the derech

ווָאס דו ביסט געקומען אויף אים.
im oif gekumen bist du vos
him on having come are you which
by which thou camest.

כט און דאָס וועט דיר זיַין דער ציַיכן : איר וועט עסן הייַיאָר
hayyor esen vet ir tseichn der zain dir vet dos un
this year eat will you sign the be you(SG) will this and
29 And this shall be HaOt *(the Sign)* unto thee, Ye shall eat this year such that growth of itself, and the second year that which springeth from the same; and in the third year sow ye, and reap, and plant kramim *(vineyards)* and eat the fruit thereof.

נאָכווואָקס , און אויפן צווייטן יאָר ווידערווואָקס ; און אויפן דריטן יאָר ,
yor dritn oifn un vidervuks yor tsveitn oifn un nochvuks
year third on and again growth year second on and aftercrop
זייט און שניידט , און פלאַנצט ווייַנגערטנער, און עסט זייער פרוכט.
frucht zeyer est un vaingertner flantst un shnaidt un ziyit
fruit their eat and vineyards plant and reap and sow

ל און דער אַנטרונענער איבערבליַיב פון דעם הויז פון יהודה וועט
vet Yehudah fun hoiz dem fun iberblaib antrunener der un
will Yehudah of house the of remnant fugitive the and
30 And the

remnant that is escaped of the Bais Yehudah shall yet again take shoresh *(root)* downward, and bear pri upward. [31] For out of Yerushalayim shall go forth She'erit *(Remnant)* and they that escape out of Mount Tziyon; the zeal of Hashem Tzva'os shall accomplish this.

[32] Therefore thus saith Hashem concerning Melech Ashur, He shall not come into this city, nor shoot khetz *(an arrow)* there, nor come before it with mogen, nor cast a siege ramp against it. [33] By the derech that he came, by the same shall he return, and shall not come into this city, saith Hashem. [34] For I will defend this city, to save it, for Mine Own sake, and for the sake of Dovid Avdi.

[35] And it came to pass that night, that the Malach Hashem went forth, and struck down in the Machaneh Ashur a hundred and fourscore and five elef; and when they arose early in the boker, hinei, they were all pegarim mesim *(dead corpses)*.

[36] So Sancheriv Melech Ashur departed, and went and returned, and dwelt in Nineveh. [37] And it came to pass, as he

וויידער ווּאָרצלען אונטן, און טראָגן פֿרוכט אויבן. [לא] ווּאָרעם פֿון
vider vortselen un unten frucht trogn un oiben vorem fun
again root take and below fruit bear and above because from

ירוּשָׁלַיִם וועט אַרויסקומען אַן איבערבלייַב, און אַן אַנטרינונג פֿון
Yerushalayim vet aroiskumen an iberblaib un an antrinung fun
Yerushalayim will emerge a remnant and an survivors from

באַרג צִיּוֹן; דאָס צְבָאוֹת ה׳ זיך פֿון אָננעמען וועט דאָס
barg Tsiyon dos Tseva'ot Hashem fun zich onnemen vet dos
mount Zion the of Hashem of hosts Tseva'ot this will

טאָן.
ton
do

[לב] פֿאַר וואָר, אַזוי האָט ה׳ געזאָגט אויפֿן מלך פֿון אשור: ער
er Ashur fun melech oifn gezogt Hashem hot azoi vor far
he Assyria of king about said Hashem has thus surely for

וועט נישט אַריַינקומען אין דער דאָזיקער שטאָט, און נישט אַריַנשיסן
arainshisn nisht un shtot doziker der in arainkumen nisht vet
shoot around not and city this one the in come into not will

אַהין אַ פֿייל, און נישט קומען פֿאַר איר מיט אַ שילד, און נישט אָנשיטן
onshitn nisht un shild a mit ir far kumen nisht un fail a ahin
heap up not and shield a with you for come not and arrow an there

אַרום איר אַן ערדוואַל. [לג] אויף דעם וועג וואָס ער איז געקומען, אויף
arum ir an erdval iz er vos veg dem oif gekumen oif
round you an mound is he which road the on having come on

אים וועט ער זיך אומקערן, און אין דער דאָזיקער שטאָט וועט ער נישט
im vet er zich umkeren un in der doziker shtot vet er nisht
it he will himself retreat and in the this one city he will not

אַריַינקומען, זאָגט ה׳. [לד] און איך וועל באַשירמען די דאָזיקע
arainkumen zogt Hashem. un ich vel bashiremen di dozike
enter declares Hashem and I will shield the this

שטאָט, זי צו העלפֿן, פֿון מיַינעט וועגן און פֿון מיַין קנעכט דָּוִד וועגן.
shtot zi tsu helfn fun mainet vegen un fun mainet knecht Dovids vegen
city it to save for my sake and for my servant Dovid's sake

[לה] און עס איז געווען אין יענער נאַכט, איז אַרויסגעגאַנגען
un es iz geven in yener nacht iz aroisgegangen
and it is having been in that night is having come out

אַ מלאַך פֿון ה׳ און האָט געשלאָגן אין לאַגער פֿון
a malach fun Hashem un hot geshlogn in lager fun
an Angel of Hashem and has struck down in camp of

אשור הונדערט און פֿינף און אַכציק טויזנט. און אַז מע האָט
Ashur hundert un finf un achtsik toiznt un az me hot
Assyria hundred and five and eighty thousand and that one has

זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי, ערשט זיי זיַינען אַלע טויטע
zich gefedert in der peire ersht zei zainen ale toite
himself rose early in the morning behold they are all dead

פּגָרים.
pegorim
corpses

[לו] און סַנחֵריבֿ דער מלך פֿון אשור האָט אַוועקגעזויגן, און איז
un Sancheriv der melech fun Ashur hot avekgetsoign un iz
and Sancheriv the king of Assyria has journeyed and is

געגאַנגען און האָט זיך אומגעקערט; און ער איז געבליבן אין נינוה.
gegangen un hot zich umgekert un er iz geblibn in Nineveh
gone and has himself returned and he is remain in Nineveh

לט און עס איז געווען , ווי ער בוקט זיך אין הויז פֿון זיין ג-ט
G-t zain fun hoiz in zich bukt er vi geven iz es un
g-d his of house in self worship he when having been is it and

נְסרוך , אַזוי האָבן זיינע זין אַדרַמֶלֶך און שַׂראֶצֶר אים דערשלאָגן
dershlogn im saretser un Adramelech zin zaine hobn azoi nisruch
kill him Saretzer and Adramelech sons his have so Nisroch

מיטן שוואָרד; און זיי זיינען אַנטרונען געוואָרן אין לאַנד אֲרָרָט. און
un Ararat land in gevorn antrunen zainen zei un shverd mitn
and Ararat land in having become escape are they and sword with

זיין זון אֵסַר-חַדּוֹן איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Esar-Chaddon zun zain
place his in king having become is Esar-Chaddon son his

כ אין יענע טעג איז חִזקִיָהוּ קראַנק געוואָרן צום שטאַרבן;
shtarbn tsum gevorn krank Chizkiyah iz teg yene in
die to the having become ill Chizkiyahu is days those in

איז צו אים געקומען ישַׁעְיָהוּ הנבֿיא דער זון פֿון
fun zun der hanovi Yeshayahu gekumen im tsu iz
of son the the prophet Yeshayah having come him to is

אָמוץ , און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: מאַך דיין
dain mach gezogt Hashem hot azoi gezogt im tsu hot un Amotsn
your make said Hashem has thus said him to has and Amotz

צַוָואָה וועגן דיין הויזגעזינט, וואָרעם דו שטאַרבסט, און
un shtarbst du vorem hoizgezint dain vegen tsevaeh
and die you because household your concerning testament

וועסט נישט גענעזן וועלן .
vern genezn nisht vest
become recover not will

ב האָט ער אומגעדרייט זיין פנים צו דער וואַנט, און האָט מתפלל
mispalel hot un vant der tsu ponem zain umgedreit er hot
praying has and wall the to face his turned around he has

געווען צו ה , אַזוי זאָג: ג איך בעט דיך , ה ,
Hashem dich bet ich zogn tsu azoi Hashem tsu geven
Hashem you(SG) entreat I say to so Hashem to having been

געדענק ווי איך בין געגאַנגען פֿאַר דיר מיט אמת, און מיט
mit un emes mit dir far gegangen bin ich vi gedenk
with and truth with you(SG) before having gone am I how remember

גאַנצן האַרצן, און וואָס איז גוט אין דיינע אויגן האָב איך געטאָן. און
un geton ich hob oign daine in gut iz vos un hartsn gantsn a
and done I have eyes your in good is what and heart whole a

חִזקִיָהוּ האָט געווײנט אַ גרויס געוויין .
gevein grois a geveint hot Chizkiyah
weeping great a wept has Chizkiyahu

ד און עס איז געווען , ווען ישַׁעְיָהוּ איז נאָך נישט געווען
nisht noch iz Yeshayahu ven geven iz es un
having been not yet is Yeshayah when having been is it and

אַרויסגעגאַנגען פֿון דעם מיטלסטן הויף , איז דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz hoif mitlstn dem fun aroisgegangen
Hashem of word this is courtyard middle the of having come out

געווען צו אים, אַזוי זאָג: ה קער זיך אום, און זאָלסט
zolst un um zich ker zogn tsu azoi im tsu geven
you(SG) must and back self turn say to so him to having been

זאָגן צו חִזקִיָהוּ דעם פֿירשט פֿון מײַן פֿאָלק: אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi folk main fun firsht dem Chizkiyah tsu zogn
Hashem said has so people my of ruler the Chizkiyahu to say

was worshiping in the Bais Nisroch elohav, that Adramelech and Saretzer his banim cut him down with the cherev; and they escaped into Eretz Ararat. And Esar-Chaddon bno reigned in his place.

20 In those days was Chizkiyahu *(Hezekiah)* sick unto mot *(death)*. And HaNavi Yeshayah Ben Amotz came to him, and said unto him, Thus saith Hashem, Set thine bais in order; for thou shalt die, and not live.

2 Then he turned his face to the kir *(wall)*, and davened unto Hashem, saying, 3 Remember now, Hashem, how I have walked before Thee in emes and with a lev shalem, and have done that which is hatov in Thy sight. And Chizkiyahu *(Hezekiah)* wept with bekhi gadol *(great weeping)*.

4 And it came to pass, before Yeshayah was gone out from the middle courtyard, that the Devar Hashem came to him, saying, 5 Shuv *(return)*, and say to Chizkiyahu *(Hezekiah)* the Nagid Ami, Thus saith Hashem Elohei

דער ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער דָּוִדן : איך האָב געהערט דײַן תּפֿילה, איך האָב
hob ich tfile dain gehert hob ich Dovidn foter dain fun G-t der
have I prayer your heard have I Dovid father your of G-d the

געזען דײַן טרער; זע , איך היל דיך ; אויפֿן דריטן טאָג וועסטו
vestu tog dritn oifn dich heil ich ze trer dain gezen
will you(sg) day third on you(SG) heal I behold tears your seen

אַרויפֿגיין אין הויז פֿון ה . ׀ און איך וועל צולייגן צו דײַנע טעג
teg daine tsu tsuleigen vel ich un Hashem fun hoiz in aroifgein
days your to add will I and Hashem of house in go up

פֿופֿצן יאָר , און פֿון דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור וועל איך
ich vel Ashur fun melech dem fun hant der fun un yor fuftsn
I will Assyria of king the of hand the from and years fifteen

דיך און די דאָזיקע שטאָט מציל זײַן , און איך וועל באַשירעמען די
di bashiremen vel ich un zain matsl shtot dozike di un dich
the shield will I and be save city this the and you(SG)

דאָזיקע שטאָט פֿון מײַנעט וועגן און פֿון מײַן קנעכט דָּוִדס וועגן .
vegen Dovids knecht main fun un vegen mainet fun shtot dozike
sake Dovid's servant my for and sake my for city this

׀ און ישַׁעְיָהו האָט געזאָגט: נעם געפֿרעסטע פֿײַגן . און זיי
zei un faign gepreste nem gezogt hot Yeshayahu un
them and figs compressed take said has Yeshayah and

האָבן גענומען און אַרויפֿגעטאָן אויפֿן אויסשלאָג, און ער איז גענעזן
genezn iz er un oisshlog oifn aroifgeton un genumen hobn
recover is he and boil on placed and taken have

געוואָרן .
gevorn
having become

׀ און חִזְקִיָהו האָט געזאָגט צו ישַׁעְיָהון : וואָס איז דער
der iz vos Yeshayahuen tsu gezogt hot Chizkiyah un
the is what Yeshayah to said has Chizkiyahu and

צייכן אַז ג-ט וועט מיך היילן, און איך וועל אַרויפֿגיין אויפֿן דריטן
dritn oifn aroifgein vel ich un heiln mich vet G-t az tseichn
third on go up will I and heal me will G-d that sign

טאָג אין הויז פֿון ה ? ׀ האָט ישַׁעְיָהו געזאָגט: דאָס וועט
vet dos gezogt Yeshayahu hot Hashem fun hoiz in tog
will this said Yeshayahu has Hashem of house in day

דיר זײַן דער צייכן פֿון ה , אַז ה וועט טאָן די
di ton vet Hashem az Hashem fun tseichn der zain dir
the do will Hashem that Hashem of sign the be you(SG)

זאַך וואָס ער האָט גערעדט: זאָל דער שאָטן גיין צען שטאַפֿלען
shtaplen tsen gein shotn der zol geredt hot er vos zach
steps ten go shadow the shall spoken has he which thing

ווייטער, אָדער זיך אומקערן צען שטאַפֿלען? ׀ האָט יחִזְקִיָהו
Yechizkiyahu hot shtaplen tsen umkeren zich oder vaiter
Chizkiyahu has steps ten turn back self or further

געזאָגט: גרינג איז דעם שאָטן זיך אַראָפּצוגיין צען שטאַפֿלען;
shtaplen tsen aroptsugein zich shotn dem iz gring gezogt
steps ten go down self shadow the is easy said

ניין , נײַערט דער שאָטן זאָל זיך אומקערן אויף צוריק צען
tsen tsurik oif umkeren zich zol shotn der naiert nein
ten backwards on turn back self shall shadow the rather no

שטאַפֿלען.
shtaplen
steps

Dovid Avicha, I have heard thy tefillah, I have seen thy tears; hineni, I will heal thee; on Yom HaShelishi thou shalt go up unto the Beis Hashem. [6] And I will add unto thy days fifteen shanah; and I will save thee and this city out of the palm of Melech Ashur *(Assyria)*; and I will defend this city for Mine Own sake, and for the sake of Dovid Avdi.

[7] And Yeshayah said, Take a develet te'enim. And they took and laid it on the shechin *(boil, inflamed spot)* and he recovered.

[8] And Chizkiyahu *(Hezekiah)* said unto Yeshayah, What shall be the Ot *(Sign)* that Hashem will heal me, and that I shall go up into the Beis Hashem on the Yom HaShelishi? [9] And Yeshayah said, This Ot *(Sign)* shalt thou have from Hashem, that Hashem will do the thing that He hath spoken: shall the tzel *(shadow)* go forward eser ma'alot *(ten steps)*, or go backward eser ma'alot? [10] And Yechizkiyahu *(Chizkiyahu, Hezekiah)* answered, It is a simple matter for the tzel to go forward eser ma'alot; no, but let the tzel return backward eser ma'alot.

יא הָאָט ישַׁעְיָהוּ הנבִּיא געֶרוּפֶן צוּ ה , און עָר הָאָט
hot er un Hashem tsu gerufn hanovi Yeshayahu hot
has he and Hashem to called the prophet Yeshayah has

אומגעקערט דעם שׁאָטן צען שטאַפּלען צוריק אויף די שטאַפּלען
shtaplen di oif tsurik shtaplen tsen shotn dem umgekert
steps the on backwards steps ten shadow the turned back

. וואָס עָר הָאָט געהאַט אַראָפּגענידערט אויף די שטאַפּלען פֿון אָחָז
Achazn fun shtaplen di oif aropgenidert gehat hot er vos
Achaz of steps the on gone down have had has it which

יב אין יענער צייַט הָאָט בראֹדַךְ-בַּאלַאדָן דער זון פֿון בַּאלַאדָנען ,
Baladanen fun zun der Berodach-Baladan hot tsait yener in
Baladan of son the Berodakh Baladan has time that at

דער מלך פֿון בָּבֶל , געשיקט אַ בריוו און אַ מתּנה צוּ חִזקִיָהוּן ,
Chizkiyahun tsu matone a un briv a geshikt Bavel fun melech der
Chizkiyahu to gift a and letter a sent Bavel of king the

וואָרעם עָר הָאָט געהערט אַז חִזקִיָהוּ איז געווען קראַנק.
krank geven iz Chizkiyah az gehert hot er vorem
ill having been is Chizkiyahu that heard had he because

יג און חִזקִיָהוּ הָאָט זיי צוגעהערט, און עָר הָאָט זיי געוויזן
gevizn zei hot er un tsugehert zei hot Chizkiyah un
shown them has he and paid heed them has Chizkiyahu and

זיין גאַנץ שאַצהויז , דאָס זילבער און דאָס גאָלד, און
un gold dos un zilber dos shatshoiz gants zain
and gold the and silver the treasure house entire his

די בשׂמים , און דאָס גוטע אייל, און דאָס גאַנצע הויז
hoiz gantse dos un eil gute dos un b'somaim di
house whole the and oil expensive this and spices the

פֿון זיינע וואַפֿן, און אַלץ וואָס הָאָט זיך געפֿונען אין זיינע
zaine in gefunen zich hot vos alts un vafn zaine fun
his in found self has which all that and arms his of

שאַצקאַמערן; נישט געווען אַ זאַך אין זיין הויז , און אין
in un hoiz zain in zach a geven nisht shatskamern
in and house his in thing a having been not treasuries

זיין גאַנצער געוועלטיקייט, וואָס חִזקִיָהוּ הָאָט זיי נישט
nisht zei hot Chizkiyah vos geveltikeit gantser zain
not them has Chizkiyahu which rule entire his

געוויזן .
gevizn
shown

יד איז ישַׁעְיָהוּ הנבִּיא געקומען צום מלך יְחִזקִיָהוּ ,
Yechizkiyahu melech tsum gekumen hanovi Yeshayahu iz
Chizkiyahu king to having come the prophet Yeshayah is

און הָאָט צו אים געזאָגט: וואָס האָבן די דאָזיקע מענטשן געזאָגט?
gezogt mentshn dozike di hobn vos gezogt im tsu hot un
said men these the have what said him to has and

און פֿון וואַנען קומען זיי צו דיר ? הָאָט חִזקִיָהוּ געזאָגט:
gezogt Chizkiyah hot dir tsu zei kumen vanen fun un
said Chizkiyahu has you(SG) to they come whence from and

טו הָאָט עָר פֿון אַ ווייַטן לאַנד זיַינען זיי געקומען , פֿון בָּבֶל .
er hot Bavel fun gekumen zei zainen land vaitn a fun
he has Bavel from having come they are land far a from

געזאָגט: וואָס האָבן זיי געזען אין דיַין הויז ? הָאָט חִזקִיָהוּ
gezogt Chizkiyah hot hoiz dain in gezen zei hobn vos gezogt
Chizkiyahu has house your in seen they have what said

11 And Yeshayah HaNavi cried out unto Hashem; and He brought the tzel *(shadow)* eser ma'alot backward, by which it had gone on the ma'alot Achaz *(sundial of Ahaz)*.

12 At that time Berodakh Baladan Ben Baladan Melech Bavel sent sefarim and a minchah unto Chizkiyahu *(Hezekiah)*; for he had heard that Chizkiyahu had been ill. 13 And Chizkiyahu *(Hezekiah)* paid heed unto them, and showed them kol Bais Nekhotoh *(Treasure House)*, the kesef, and the zahav, and the spices, and the shemen hatov, and all the Bais Keli of his, and all that was found in his otzerot; there was nothing in his Bais *(palace)*, nor in all his memshalet, that Chizkiyahu showed them not.

14 Then came Yeshayah HaNavi unto HaMelech Chizkiyahu, and said unto him, What said these anashim? And from whence came they unto thee? And Chizkiyah said, They are come from an eretz rekhokah *(a far country)*, even from Babylon. 15 And he said, What have they seen in

thine Bais *(palace)*? And Chizkiyahu answered, All the things that are in mine Bais *(palace)* have they seen; there is nothing among my otzerot *(treasures)* that I have not showed them.

געזאָגט: אַלץ וואָס איז אין מײַן הויז האָבן זיי געזען: נישט
gezogt alts vos iz in main hoiz hobn zei gezen nisht
said all that which is in my house have they seen not

געווען אַ זאַך אין מײַנע שאַצקאַמערן וואָס איך האָב זיי נישט
geven a zach in maine shatskamern vos ich hob zei nisht
having been a thing in my treasuries which I have them not

געוויזן.
gevizn
shown

[16] And Yeshayah said unto Chizkiyahu, Hear the Devar Hashem.

טז הָאָט ישַׁעְיָהוּ גענאָגט צו חִזְקִיָּהוּ: הער דאָס וואָרט
hot Yeshayahu gezogt tsu Chizkiyahun dos her vort
has Yeshayah said to Chizkiyahu this pay heed word

פ�ון ה׳: יז זע, טעג קומען, און אַלץ וואָס אין דײַן
fun Hashem ze teg kumen un alts vos in dain
of Hashem behold days come and all that which in your

[17] Hinei, the days come, that all that is in thine Bais, and that which Avoteicha have laid up in store unto this day, shall be carried into Babylon; nothing shall be left, saith Hashem.

הויז, און וואָס דײַנע עלטערן האָבן אָנגעקליבן ביז היינטיקן
hoiz un vos daine eltern hobn ongeklibn biz haintikn
house and which your fathers have accumulated until this very

טאָג, וועט אַוועקגעטראָגן ווערן קיין בָּבֶל; קיין זאַך וועט נישט
tog vet avekgetrogen vern kein Bavel kein zach vet nisht
day will carried away become to Bavel any thing will not

איבערבלײַבן, זאָגט ה׳. יח און פ�ון דײַנע זין וואָס וועלן
iberblaiben zogt Hashem un fun daine zin vos veln
remain behind declares Hashem and from your sons which will

אַרויסגיין פ�ון דיר, וואָס דו וועסט געבערן, וועט מען נעמען,
aroisgein fun dir vos du vest gebern vet men nemen
go out of you(SG) which you will beget will they take

און זיי וועלן זײַן הויפֿדינער אין פּאַלאַץ פ�ון דעם מלך פ�ון
un zei veln zain hoifdiner in palats fun dem melech fun
and they will be court officials in palace of the king of

בָּבֶל.
Bavel
Bavel

[18] And of thy Banim that shall issue from thee, which thou shalt father, shall they take away; and they shall be sarisim in the Heikhal Melech Bavel.

[19] Then said Chizkiyahu unto Yeshayah, Tov is the Devar Hashem which thou hast spoken. And he said, Is it not good, if shalom and emes be in my days?

יט הָאָט חִזְקִיָּהוּ געזאָגט צו ישַׁעְיָהוּ: גוט איז דאָס
hot Chizkiyahu gezogt tsu Yeshayahu gut iz dos
has Chizkiyahu said to Yeshayah good is this

וואָרט פ�ון ה׳ וואָס דו האָסט גערעדט. און ער האָט געזאָגט.
vort fun Hashem vos du host geredt un er hot gezogt
word of Hashem which you have spoken and he has said

פֿאַר וואָר, אויב שלום און זיכערקייט וועט זײַן אין מײַנע
far vor oib sholem un zicherkeit vet zain in maine
for surely if peace and security will be in my

טעג!
teg
days

[20] And the rest of the acts of Chizkiyahu, and all his gevurah, and how he made HaBerekhah *(the Pool)* and the Te'alah *(Tunnel)*, and brought mayim into the city, are they

כ און די איבעריקע זאַכן וועגן חִזְקִיָּהוּ, און זײַן
un di iberike zachn vegen Chizkiyahun un zain
and the remaining things concerning Chizkiyahu and his

גאַנצע גבֿורהשאַפֿט, און ווי ער האָט גמאַכט דעם טײַך און דעם
gantse gevurhshaft un vi er hot gemacht taich un dem
whole might and how he has made the pool and the

גראָבן, און אַריינגעבראַכט וואַסער אין שטאָט, דאָס איז שוין
grobn un araingebracht vaser in shtot dos iz shoin
conduit and brought in water city this is already

not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

בְּאַשְׁרִיבֵן אִין בּוּךְ פֹּון דִי צַיְיטְגֶעשֶׁעֶנִישְׁן פֹּון דִי מַלְכִים פֹּון
fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn
of kings the of annals the of book in written

יְהוּדָה .
Yehudah
Yehudah

21 And Chizkiyahu slept with his avot; and Menasheh bno reigned in his place.

כא אוּן חִזְקִיָּהוּ הָאט זִיךְ גְעלֵייגְט מִיט זַיְינֶע עלְטֶערְן, אוּן זַיִן זוּן
zun zain un eltern zaine mit geleigt zich hot Chizkiyah un
son his and fathers his with lain down self has Chizkiyahu and

מְנַשֶּׁה אִיז גְעוואָרְן מֶלֶךְ אוֹיף זַיִן אֹרט .
ort zain oif melech gevorn iz Menasheh
place his in king having become is Menasheh

21 Menasheh was twelve years old when he began to reign as melech, and reigned fifty and five years in Yerushalayim. And shem immo was Cheftzi-Vah.

כא צְוועלְף יאָר אִיז מְנַשֶּׁה אַלְט גְעוועזְן , אַז עֶר אִיז
iz er az geven alt Menasheh iz yor tsvelf
is he when having been old Menasheh is year twelve

גְעוואָרְן מֶלֶךְ , אוּן פִינְף אוּן פִופְצִיק יאָר הָאט
hot yor fuftsik un finf un melech gevorn
has years fifty and five and king having become

עֶר גְעקִינִיגְט אִין יְרוּשָׁלַיִם . אוּן דער נאָמְען פֹּון זַיִן מוטֶער אִיז
iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er
is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he

חֶפְצִי-בָּה . גְעווּוען
Cheftsi-Vah geven
Cheftzi-Vah having been

2 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, after the to'avot of the Goyim, whom Hashem drove out before the Bnei Yisroel. 3 For he built up again the high places which Chizkiyah aviv had destroyed; and he reared up mizbechot for Ba'al, and made Asherah, as did Ach'av Melech Yisroel; and bowed down in worship to kol Tzava HaShomayim, and served them. 4 And he built mizbechot in the Beis Hashem, of which Hashem said, In Yerushalayim will I put Shmi *(My Name)*. 5 And he built mizbechot for kol Tzava HaShomayim in the two khatzerot *(courtyards)* of the Beis

ב אוּן עֶר הָאט גְעטָאן וואָס אִיז שְׁלֶעכְט אִין דִי אוֹיגְן פֹּון ה , אַזוֹי וִוי דִי
di vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
the as like Hashem of eyes the in evil is what done has he and

אוּמְווּועְרְדִיקְייטְן פֹּון דִי פְעלְקֶער וואָס ג-ט הָאט פַאַרְטְרִיבְן פֹּון פַאַר
far fun fartriben hot G-t vos felker di fun umverdikeitn
before of driven out has G-d which nations the of abominable practices

דִי קִינְדֶער פֹּון יִשְׂרָאֵל. ג אוּן עֶר הָאט אָפְּגֶעבְּויט דִי בָּמוֹת וואָס זַיִן
zain vos bamot di opgeboit hot er un Yisroel fun kinder di
his which high places the rebuilt has he and Yisroel of children the

פַאטֶער חִזְקִיָּהוּ הָאט צְעשְׁטֶערְט, אוּן עֶר הָאט אוֹיפְגֶעשְׁטֶעלְט מִזְבְּחוֹת
mizbeyches oifgeshtelt hot er un tseshtert hot Chizkiyah foter
altars set up has he and destroyed has Chizkiyahu father

צוּ בַּעַל , אוּן הָאט גְעמַאכְט אַן אֲשֵׁרָה , אוּן וִוי אַחְאָבּ דֶער מֶלֶךְ פֹּון
fun melech der Achav vi un Asherah an gemacht hot un Baal tsu
of king the Ach'av as and Asherah an made has and Ba'al to

יִשְׂרָאֵל הָאט גְעטָאן, אוּן עֶר הָאט זִיךְ גְעבּוקְט צוּם גַאנְצְן חִיל פֹּון הִימֶל ,
himel fun cheil gantsn tsum gebukt zich hot er un geton hot Yisroel
heaven of host all to bowed self has he and done had Yisroel

אוּן זִיי גְעדִינְט. ד אוּן עֶר הָאט גְעבְּויט מִזְבְּחוֹת אִין הוּיז פֹּון ה ,
Hashem fun hoiz in mizbeyches geboit hot er un gedint zei un
Hashem of house in altars built has he and served them and

וואָס ג-ט הָאט גְעזָאגְט: אִין יְרוּשָׁלַיִם וועל אִיךְ טָאן מַיִן נאָמְען .
nomen main ton ich vel Yerushalayim in gezogt hot G-t vos
name my do I will Yerushalayim in said has G-d of which

ה אוּן עֶר הָאט גְעבְּויט מִזְבְּחוֹת צוּם גַאנְצְן חִיל פֹּון הִימֶל אִין בֵּיידְע
beide in himel fun cheil gantsn tsum mizbeyches geboit hot er un
two in heaven of host all to altars built has he and

הוֹיפְן פֹּון הס הוּיז . ו אוּן עֶר הָאט גְעמַאכְט דוּרְכְגִיין זַיִן
hoifn fun Hashems hoiz durchgein gemacht hot er un zain
courtyards of house Hashem's hoiz pass through made has he and

זון דורכן פַּיִיער, און האָט געבּרויכט צייכנזעערַיי און געצויבּערט ,
getsoibert un tseichnzeerai gebroicht hot un faier durchn zun
enchantments and soothsaying practiced has and fire through son

און אײַנגעשאַפֿט גײַסטערזעער און טויטנבאַשווערער; ער האָט געמערט צו
tsu gemert hot er toitnbashverer un gaisterzeer aingeshaft un
to multiplied has he necromancy and spiritist-seers acquired and

טאָן שלעכטס אין די אויגן פֿון ה , צו דערצערנען . ז און ער
er un dertserenen tsu Hashem fun oign di in shlechts ton
he and provoke to anger to Hashem of eyes the in evil things do

האָט אַרײַנגעשטעלט דעם געץ פֿון דער אַשֵׁרה וואָס ער האָט געמאַכט,
gemacht hot er vos Asherah der fun gets dem araingeshtelt hot
made has he which Asherah the of idol the positioned has

אין דעם הויז וואָס ה האָט געזאָגט צו דָוִדן און צו זײַן זון
zun zain tsu un Dovidn tsu gezogt hot Hashem vos hoiz dem in
son his to and Dovid to said has Hashem which house the in

שלמהן : אין דעם דאָזיקן הויז און אין ירוּשָלַיִם וואָס איך האָב
hob ich vos Yerushalayim in un hoiz dozikn dem in Shlomoen
have I which Yerushalayim in and house this the in Sh'lomo

אויסדערווײלט פֿון אַלע שבֵטים פֿון יִשְׂרָאֵל, וועל איך טאָן מײַן נאָמען אויף
oif nomen main ton ich vel Yisroel fun shvotim ale fun oisderveilt
for name my do I will Yisroel of tribes all from choose

אייביק, ח און איך וועל מער נישט פֿאַרוואָגלען דעם פֿוס פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון
fun Yisroel fun fus dem farvoglen nisht mer vel ich un eibik
from Yisroel of foot the fail to come not more will I and ever

דער ערד וואָס איך האָב געגעבן זייערע עלטערן, אויב זיי וועלן נאָר היטן
hitn nor veln zei oib eltern zeyere gegebn hob ich vos erd der
keep only will they if fathers their given have I which land the

צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס איך האָב זיי באַפֿוילן , און לויט
loit un bafoiln zei hob ich vos alts vi azoi ton tsu
according to and commanded them have I which all that as so do to

דער גאַנצער תּורה וואָס מײַן קנעכט משה האָט זיי באַפֿוילן .
bafoiln zei hot Moshe knecht main vos toyre gantser der
commanded them has Moshe servant my which instruction whole the

ט אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט; און מנַשֶׁה האָט זיי פֿאַרפֿירט צו
tsu farfirt zei hot Menasheh un tsugehert nisht hobn zei ober
to led astray them has Menasheh and paid heed not have they but

טאָן מער שלעכטס ווי די פֿעלקער וואָס ה האָט פֿאַרטילקט פֿון
fun fartilikt hot Hashem vos felker di vi shlechts mer ton
from exterminated has Hashem which nations the than evil more do

פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di far
Yisroel of children the before

י און ה האָט געזאָגט דורך זײַנע קנעכט די נבִיאים , אַזוי
azoi neviim di knecht zaine durch geredt hot Hashem un
so prophets the servants his through spoken has Hashem and

יא צו זאָגן : וויַיל מנַשֶׁה דער מלך פֿון יהוּדה האָט געטאָן די
di geton hot Yehudah fun melech der Menasheh vail zogn tsu
the done has Yehudah of king the Menasheh because say to

דאָזיקע אומווערדיקייטן , איז באַגאַנגען ערגערס ווי אַלץ וואָס די
di vos alts vi ergers bagangen iz umverdikeitn dozike
the what all that than worse committed is abominable practices this

אֱמוֹרים וואָס פֿאַר אים האָבן געטאָן, און האָט אויך געמאַכט זינדיקן
zindikn gemacht oich hot un geton hobn im far vos Omarim
sin made also has and done have him before which Emori

Hashem. 6 And he made bno pass through the eish, and practiced sorcery, and witchcraft, and dealt with familiar spirits and spiritists; he wrought much rah in the eyes of Hashem, to provoke Him to anger. 7 And he set a pesel HaAsherah he had made in the Beis *Hashem* of which Hashem said to Dovid, and to Sh'lomo bno, In this Beis, and in Yerushalayim, which I have chosen out of all Shivtei Yisroel, will I put Shmi *(My Name)* l'olam; 8 Neither will I make the regel Yisroel move any more out of ha'adamah *(the land)* which I gave their avot; only if they will be shomer to do according to all that I have commanded them, and according to all the torah that avdi Moshe commanded them. 9 But they paid heed not; and Menasheh seduced them to do rah more than did the Goyim whom Hashem destroyed before the Bnei Yisroel.

10 And Hashem spoke by His avadim the Nevi'im, saying, 11 Because Menasheh Melech Yehudah hath done these to'avot, hath done wickedly more than all that HaEmori did, which were before him, hath made Yehudah also to

sin with his gillulim *(idols)*; [12] Therefore thus saith Hashem Elohei Yisroel, Hineni, I am bringing such ra'ah upon Yerushalayim and Yehudah, that whosoever heareth of it, both his oznayim shall tingle. [13] And I will stretch over Yerushalayim the measuring line of Shomron, and the plumbline of the Bais Ach'av; and I will wipe Yerushalayim as a man wipeth a dish, wiping it, and turning it upside down. [14] And I will forsake the She'erit of Mine nachalah, and deliver them into the yad of their oyevim; and they shall become a prey and a plunder to all their oyevim; [15] Because they have done that which was rah *(evil)* in My eyes, and have provoked Me to anger, since the day their avot came forth out of Mitzrayim, even unto this day.

[16] Moreover Menasheh was guilty of much shefach dahm of the innocent, till he had filled Yerushalayim from one end to another; besides his chattot wherewith he caused Yehudah to commit sin, in doing that which was rah in the eyes of Hashem.

יהוּדה מיט זײַנע אָפּגעטער, [יב] דערום האָט אַזוי גזעזגט ה
Hashem gezogt azoi hot derum opgeter zaine mit Yehudah
Hashem said thus has therefore idols his with Yehudah

אלוקי ישְׂרָאֵל: זע , איך ברענג אַן אומגליק אויף ירושָׁלַיִם
Yerushalayim oif umglik an breng ich ze Yisroel Elokei
Yerushalayim on calamity a bring I behold Yisroel the G-d of

און יהוּדה , אַז איטלעכער וואָס הערט עס, וועלן קלינגען זײַנע ביידע
beide zaine klingen veln es hert vos itlecher az Yehudah un
two his ring will it hear which each that Yehudah and

אויערן. [יג] און איך וועל ציען אויף ירושָׁלַיִם די מעסטשנור
mestshnur di Yerushalayim oif tsien vel ich un oiern
measuring line the Yerushalayim on draw out will I and ears

פֿון שומרון , און די וואָגשנור פֿון אַחאָבס הויז ; און איך וועל
vel ich un hoiz Achavs fun vogshnur di un Shomron fun
will I and house Ach'av's of cordmeasure the and Shomron of

אויסווישן ירושָׁלַיִם , אַזוי ווי מע ווישט אויס אַ שיסל, אויסגעווישט
oisgevisht shisel a ois visht me vi azoi Yerushalayim oisvishn
wiped out bowl a out wipes one as just as Yerushalayim wipe out

און אומגעקערט אויף איר פּנים . [יד] און איך וועל אַוועקווואַרפֿן דעם
dem avekvarfn vel ich un ponem ir oif umgekert un
the abandon will I and face its on turned back and

איבערבלייב פֿון מײַן אַרב , און וועל זיי געבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in gebn zei vel un arav main fun iberblaib
of hand the in give them will and heritage my of remnant

זייערע פֿײַנט , און זיי וועלן זײַן צו רויב און צו אויסרויבונג פֿאַר
far oisroibung tsu un roib tsu zain veln zei un faint zeyere
before pillage to and plunder to be will they and enemies their

אַלע זייערע פֿײַנט . [טו] וויַיל זיי האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין
in shlecht iz vos geton hobn zei vail faint zeyere ale
in evil is what done have they because enemies their all

מײַנע אויגן, און האָבן מיך דערצערנט פֿון דעם טאָג וואָס זייערע
zeyere vos tog dem fun dertsernt mich hobn un oign maine
their which day the from provoked me have and eyes my

עלטערן זײַנען אַרויסגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם און ביז אויף היַינטיקן
haintikn oif biz un Mitsrayim fun aroisgegangen zainen eltern
this very on until and Egypt of having come out are fathers

טאָג.
tog
day

[טז] און אויך אומשולדיק בלוט האָט מנַשֶּׁה פֿאַרגאָסן
fargosen Menasheh hot blut umshuldik oich un
shed Menasheh has blood innocent also and

זייער פֿיל , ביז ער האָט אָנגעפֿילט ירושָׁלַיִם פֿון
fun Yerushalayim ongefilt hot er biz fil zeyer
from Yerushalayim filled has he until much very

עק צו עק; אַחוץ זײַן זינד וואָס ער האָט געמאַכט
gemacht hot er vos zind zain achuts ek tsu ek
made has he which sin his aside from end to end

זינדיקן יהוּדה , צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון
fun oign di in shlecht iz vos ton tsu Yehudah zindikn
of eyes the in evil is what do to Yehudah sin

ה .
Hashem
Hashem

יז און די איבעריקע זאַכן ,וועגן מנַשֶּׁהן ,און אַלץ וואָס
vos alts un Menashehn vegen zachn iberike di un
which all that and Menasheh concerning things remaining the and

ער האָט געטאָן, און זײַן זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, דאָס איז שוין
shoin iz dos gezindikt hot er vos zind zain un geton hot er
already is this sinned has he which sin his and done has he

באַשריבן אין בוך פֿון די צײַטגעשעענישן פֿון די מלכים יהודה .
Yehudah fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn
Yehudah of kings the of annals the of book in written

יח און מנַשֶּׁה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Menasheh un
is he and fathers his with lain down self has Menasheh and

באַגראָבן געוואָרן אין דעם גאָרטן פֿון זײַן הויז , אין דעם גאָרטן
gortn dem in hoiz zain fun gortn dem in gevorn bagrobn
garden the in house his of garden the in having become buried

פֿון עוזָאָן . און זײַן זון אָמון איז מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Amon zun zain un Uzzan fun
place his in king having become is Amon son his and Uzza of

יט צוויי און צוואַנציק יאָר איז אָמון אַלט געווען . אַז ער איז
iz er az geven alt Amon iz yor tsvantsik un tsvei
is he when having been old Amon is years twenty and two

געוואָרן מלך , און צוויי יאָר האָט ער געקינigט אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvei un melech gevorn
Yerushalayim in reigned he has years two and king having become

און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען משולֶמֶת די טאָכטער
tochter di Meshulemet geven iz muter zain fun nomen der un
daughter the Meshulemet having been is mother his of name the and

פֿון חָרוצן , פֿון יָטבָּה .
Yotbah fun Charutsen fun
Yotvah from Charutz of

כ און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי
azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
just as Hashem of eyes the in evil is what done has he and

ווי זײַן פֿאָטער מנַשֶּׁה האָט געטאָן. כא און ער איז געגאַנגען אין אַל
al in gegangen iz er un geton hot Menasheh foter zain vi
all in having gone is he and done has Menasheh father his as

דעם וועג וואָס זײַן פֿאָטער איז געגאַנגען , און ער האָט געדינט די
di gedint hot er un gegangen iz foter zain vos veg dem
the served has he and having gone is father his which way the

אָפּגעטער וואָס זײַן פֿאָטער האָט געדינט, און האָט זיך צו זיי געבוקט.
gebukt zei tsu zich hot un gedint hot foter zain vos opgeter
bowed them to self has and served had father his which idols

כב און ער האָט פֿאַרלאָזן ה דעם ג-ט פֿון זײַנע עלטערן, און איז נישט
nisht iz un eltern zaine fun G-t dem Hashem farlozen hot er un
not is and fathers his of G-d the Hashem forsaken has he and

געגאַנגען אין דעם וועג פֿון ה .
Hashem fun veg dem in gegangen
Hashem of way the in having gone

כג און די קנעכט פֿון אָמונען האָבן געמאַכט אַ בונט
bunt a gemacht hobn Amonen fun knecht di un
conspiracy a made have Amon of servants the and

אויף אים, און האָבן געטייט דעם מלך אין זײַן הויז .
hoiz zain in melech dem geteit hobn un im oif
house his in king the caused to die have and him against

17 Now the rest of the acts of Menasheh, and all that he did, and his chattot that he sinned, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

18 And Menasheh slept with his avot, and was buried in the gan of his own Bais, in the gan of Uzza; and Amon bno reigned as melech in his place.

19 Amon was 22 years old when he began to reign as melech, and he reigned 2 shanim in Yerushalayim. And shem immo was Meshulemet Bat Charutz of Yotvah.

20 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, just as Menasheh aviv did. 21 And he walked in all the derech that aviv walked in, and served the gillulim that aviv served, and bowed down in worship to them; 22 And he forsook Hashem Elohei Avotav, and walked not in the Derech Hashem.

23 And the avadim of Amon plotted a kesher against him, and assassinated HaMelech in his own

Bais *(palace)*. [24] And the Am HaAretz slaughtered all them that had plotted a kesher against HaMelech Amon; and the Am HaAretz made Yoshiyah bno Melech in his place.

כד און דאָס פֹּאָלק פֿון לאַנד האָט דערשלאָגן אַלע וואָס האָבן
hobn vos ale dershlogn hot land fun folk dos un
have which all struck down has land of people the and

געמאַכט דעם בונט אויף דעם מלך אָמוֹן . און דאָס פֹּאָלק
folk dos un Amon melech dem oif bunt dem gemacht
people this and Amon king the on conspiracy the made

פֿון לאַנד האָט געמאַכט זיין זון יאֹשִׁיָהוּ פַֿאַר מלך אויף זיין
zain oif melech far Yoshiyahun zun zain gemacht hot land fun
his in king for Yoshiyah son his made has land of

אָרט .
ort
place

[25] Now the rest of the acts of Amon which he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim L'Malkhei Yehudah?

כה און די איבעריקע זאַכן פֿון אָמוֹנען וואָס ער האָט געטאָן, זיי
zei geton hot er vos Amonen fun zachn iberike di un
they done has he what Amon of things remaining the and

זיינען שוין באַשריבן אין בוך די פֿון צייטגעשעעניש פֿון די מלכים
mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in bashribn shoin zainen
kings the of annals the of book in written already are

פֿון יהוּדה .
Yehudah fun
Yehudah of

[26] And he was buried in his kever in the gan *(garden)* of Uzza; and Yoshiyah bno reigned as melech in his place.

כו און מע האָט אים באַגראָבן אין זיין קבֿר , אין דעם גאָרטן פֿון
fun gortn dem in keyver zain in bagrobn im hot me un
of garden the in tomb his in buried him has one and

עוּזָאָן . און זיין זון יאֹשִׁיָהוּ איז געוואָרן מלך אויף זיין
zain oif melech gevorn iz Yoshiyah zun zain un Uzzan
his in king having become is Yoshiyah son his and Uzza

אָרט .
ort
place

22 Yoshiyah was 8 years old when he began to reign, and he reigned 31 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yedidah Bat Adayah of Botzkat.

כב אַכט יאָר איז יאֹשִׁיָהוּ אַלט געווען , אַז ער איז
iz er az geven alt Yoshiyah iz yor acht
is he when having been old Yoshiyah is years eight

געוואָרן מלך , און איין און דרייַסיק יאָר האָט ער
gevorn melech un ein un draisik yor hot er
having become king and one and thirty years has he

געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם . און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז געווען
gekinigt in Yerushalayim un der nomen fun zain muter iz geven
reigned in Yerushalayim and the name of his mother is having been

ידידָה די טאָכטער פֿון עַדָיָהן , פֿון בָּצקַת .
Yedidah di tochter fun Adayahn fun Botskat
Yedidah the daughter of Adayah of Botzkat

[2] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, and walked in kol derech Dovid Aviv, and turned not aside to the yamin or smol.

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
of eyes the in upright is what done has he and

ה , און ער איז געגאַנגען אין אַל דעם וועג פֿון זיין
zain fun veg dem al in gegangen iz er un Hashem
his of way the all in having gone is he and Hashem

פֿאָטער דָוִדן , און האָט זיך נישט אָפּגעקערט רעכטס אָדער
oder rechts opgekert nisht zich hot un Dovidn foter
or to the right turned aside not self has and Dovid father

לינקס .
links
to the left

ג און עס איז געווען אין אַכצעטן יאָר פֿון מלך יאשיהו ,
Yoshiyah melech fun yor achtsentn in geven iz es un
Yoshiyah king of year eighteenth in having been is it and

האָט דער מלך געשיקט שָׁפָן דעם זון פֿון אַצַלְיָהו , דעם זון פֿון
fun zun dem Atsalyahu fun zun dem Shafan geshikt melech der hot
of son the Atzalyahu of son the Shaphan sent king the has

משולָמען , דעם שרייבער, אין הויז פֿון ה , אַזוי צו זאָגן : ד גיי
gei zogn tsu azoi Hashem fun hoiz in shraiber dem meshulomen
go say to so Hashem of house in scribe the Meshullam

אַרויף צו חִלקִיָהו דעם כֹּהן-גָּדול , און זאָל ער צונויפֿציילן
tsunoiftseiln er zol un koyen-gadol dem Chilkiyah tsu aroif
collect for counting he shall and kohen gadol the Chilkiyahu to up

דאָס געלט וואָס איז געבראַכט געוואָרן אין הויז פֿון ה ,
Hashem fun hoiz in gevorn gebracht iz vos gelt dos
Hashem of house in having become brought is which money this

וואָס די שוועלהיטערס האָבן געזאַמלט פֿון פֿאָלק . ה און זאָל
zol un folk fun gezamlt hobn shvelhiters di vos
shall and people from collected have threshold guards the which

מען עס געבן אויף דער האַנט פֿון די ווערקמײַנסטערס וואָס זײַנען
zainen vos verkmainsters di fun hant der oif gebn es men
are which are workmen the of hand the to give it they

געשטעלט איבער דעם הויז פֿון ה ; און זיי זאָלן עס געבן צו
tsu gebn es zoln zei un Hashem fun hoiz dem iber geshtelt
to give it shall they and Hashem of house the over standing

די בַּעַל-מלאָכות , וואָס אין הויז פֿון ה , אויף צו פֿאַרריכטן די
di farrichtn tsu oif Hashem fun hoiz in vos baal-meloches di
the repair to for Hashem of house in which workmen the

צעבראָכענע ערטער פֿון הויז ; ו צו די האָלצמײַנסטערס, און צו די
di tsu un holtsmainsters di tsu hoiz fun erter tsebrochene
the to and carpenters the to house of places deteriorated

בוימײַנסטערס, און צו די מויערער, און אויף צו קויפֿן האָלץ און געהאַקטע
gehakte un holts koifn tsu oif un moierer di tsu un boimainsters
chiseled and wood buy to for and masons the to and builders

שטיינער, צו פֿאַרריכטן דאָס הויז . ז און מע זאָל זיך נישט רעכענען מיט
mit rechenen nisht zich zol me un hoiz dos farrichtn tsu shteiner
with reckon not self shall one and house the repair to stones

זיי וועגן דעם געלט וואָס וועט געגעבן אויף זייער האַנט,
hant zeyer oif gegebn vert vos gelt dem vegen zei
hand their in given over shall be which money the concerning them

נײַערט אויף נאמנות זאָלן זיי אַרבעטן.
arbeten zei zoln ne'emnot oif naiert
work they shall good faith on but

ח און חִלקִיָהו דער כֹּהן-גָּדול האָט געזאָגט צו שָׁפָן דעם
dem Shafan tsu gezogt hot koyen-gadol der Chilkiyah un
the Shaphan to said has kohen gadol the Chilkiyahu and

שרייבער: דאָס בוך פֿון תורה האָב איך געפֿונען אין הויז פֿון
fun hoiz in gefunen ich hob toyre der fun buch dos shraiber
of house in found I have instruction the of book this scribe

ה . און חִלקִיָהו האָט געגעבן דאָס בוך צו שָׁפָן , און ער
er un Shafanen tsu buch dos gegebn hot Chilkiyah un Hashem
he and Shaphan to book this given has Chilkiyahu and Hashem

האָט עס איבערגעלייענט.
ibergeleyent es hot
read it has

[3] And it came to pass in the 18th year of Melech Yoshiyah, that HaMelech sent Shaphan Ben Atzalyahu Ben Meshullam, the Sofer, to the Beis Hashem, saying, [4] Go up to Chilkiyahu the Kohen HaGadol, that he may count the kesef which is brought into the Beis Hashem, which the Shomrei HaSaf *(the Doorkeepers)* have collected of the people; [5] And let them entrust it into the yad oseh hamelachah *(hand of the master workmen)*, that have the mufkadim *(oversight)* of the Beis Hashem; and let them pay it to the workmen that wrought in the Beis Hashem, to repair and restore HaBeis, [6] Unto kharashim *(craftsmen, artisans)* and bonim *(builders)* and goderim *(masons)*, and to purchase etzim *(timber)* and quarried stone to repair HaBeis. [7] Howbeit there was no accounting made with them of the kesef that was entrusted into their yad, because they dealt be'emunah *(faithfully)*.

[8] And Chilkiyahu the Kohen HaGadol said unto Shaphan the Sofer, I have found the Sefer HaTorah in the Beis Hashem. And Chilkiyahu gave the Sefer to Shaphan, and he read it.

ט און שָׁפָן דער שרייַבער איז געקומען צום מלך , און האָט
hot un melech tsum gekumen iz shraiber der Shafan un
has and king to having come is scribe the Shaphan and
געבראַכט דעם מלך אַן ענטפֿער, און האָט געזאָגט: דיינע קנעכט האָבן
hobn knecht daine gezogt hot un entfer an melech dem gebracht
have servants your said has and answer a king the brought
איבערגעציילט דאָס געלט וואָס האָט זיך געפֿונען אין הויז , און זיי
zei un hoiz in gefunen zich hot vos gelt dos ibergetseilt
they and house in found self has which money this count
האָבן עס געגעבן אויף דער האַנט פֿון די ווערקמיַינסטערס וואָס זיַינען
zainen vos verkmainsters di fun hant der oif gegebn es hobn
are which workmen the of hand the in given it have
געשטעלט איבער דעם הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz dem iber geshtelt
Hashem of house the over appointed

י און שָׁפָן דער שרייַבער האָט דערציילט דעם מלך , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi melech dem dertseilt hot shraiber der Shafan un
say to so king the told has scribe the Shaphan and
חִלקִיָהו דער כהן האָט מיר געגעבן אַ בוך . און שָׁפָן האָט עס
es hot Shafan un buch a gegebn mir hot koyen der Chilkiyah
it has Shaphan and book a given me has kohen the Chilkiyahu
געלייענט פַֿאַרן מלך . יא און עס איז געווען , ווי דער מלך
melech der vi geven iz es un melech faran geleyent
king the when having been is it and king before the read
האָט געהערט די ווערטער פֿון דעם בוך פֿון דער תּורה , אַזוי האָט ער
er hot azoi toyre der fun buch dem fun verter di gehert hot
he has so instruction the of book the of words the heard has
צעריסן זיַינע קליידער . יב און דער מלך האָט באַפֿוילן חִלקִיָהו
Chilkiyah bafoiln hot melech der un kleider zaine tserisn
Chilkiyahu commanded has king the and garments his torn
דעם כהן , און אַחיקָם דעם זון פֿון שָׁפָנען , און עַכבוֹר דעם זון
zun dem Achbor un Shafanen fun zun dem Achikam un koyen dem
son the Achbor and Shaphan of son the Achikam and kohen the
פֿון מיכָיָה , און שָׁפָן דעם שרייַבער, און עַשָׂיָה דעם מלכס
melechs dem Asayah un shraiber dem Shafan un Michayah fun
king's the Asayah and scribe the Shaphan and Michayah of
דינער אַזוי צו זאָגן: יג גייט פֿרעגט ביַי ה פַֿאַר מיר, און פַֿאַר דעם
dem far un mir far Hashem bai fregt geit zogn tsu azoi diner
the for and me for Hashem of inquire go say to so servant
פַֿאָלק , און פַֿאַר גאַנץ יהודה , וועגן די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun verter di vegen Yehudah gants far un folk
this the of words the concerning Yehudah all for and people
געפֿונענעם בוך , ווָאָרעם גרויס איז דער גרימצאָרן פֿון ה וואָס איז
iz vos Hashem fun grimtsorn der iz grois vorem buch gefunenem
is which Hashem of wrath the is great because book discovered
אָנגעצונדן אויף אונדז, פַֿאַר וואָס אונדזערע עלטערן האָבן נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hobn eltern undzere vos far undz oif ongetsundn
paid heed not have fathers our which for us on kindled
צו די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן בוך , צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס איז
iz vos alts vi azoi ton tsu buch dozikn dem fun verter di tsu
is which all that as so do to book this the of words the to
אָנגעשריבן פַֿאַר אונדז.
undz far ongeshriben
us for written

9 And Shaphan the Sofer came to HaMelech, brought HaMelech word again, and said, Thy avadim have emptied out the kesef that was found in HaBeis, and have entrusted it into the yad osei hamelachah, that have the mufkadim of the Beis Hashem.

10 And Shaphan the Sofer showed HaMelech, saying, Chilkiyah the Kohen hath delivered unto me a Sefer *(Scroll)*. And Shaphan read it before HaMelech.
11 And it came to pass, when HaMelech had heard the Divrei Sefer HaTorah, that he tore his garments. 12 And HaMelech commanded Chilkiyah HaKohen, and Achikam Ben Shaphan, and Achbor Ben Mikhay'hu, and Shaphan the Sofer, and Asayah Eved HaMelech, saying, 13 Go ye, inquire of Hashem for me, and for HaAm, and for kol Yehudah, concerning the Divrei HaSefer that is found; for gedolah is chamat Hashem that is kindled against us, because Avoteinu have not paid heed unto the Divrei HaSefer Hazeh, to do according unto all that which is written concerning us.

[14] So Chilkiyahu HaKohen, and Achikam, and Achbor, and Shaphan, and Asayah, went unto Chuldah the neviah, the wife of Shallum ben Tikvah, ben Charchas, Shomer HaBegadim *(Keeper of the Wardrobe)*; (now she dwelt in Yerushalayim in the Mishneh); and they spoke with her. [15] And she said unto them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Tell the ish that sent you to me, [16] Thus saith Hashem, Hineni, I will bring ra'ah upon this makom *(place)*, and upon the inhabitants thereof, even kol Divrei HaSefer which Melech Yehudah hath read; [17] Because they have forsaken Me, and have burned ketoret unto elohim acherim, that they might provoke Me to anger with all the works of their hands; therefore My wrath shall be kindled against this makom *(place)*, and shall not be quenched. [18] But to Melech Yehudah which sent you to inquire of Hashem, thus shall ye say to him, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, As touching the words which thou hast heard; [19] Because thine lev was tender, and thou hast humbled thyself before Hashem, when thou heardest what I spoke against this place, and against the inhabitants thereof, that they should become a desolation and a klalah *(curse)*, and hast torn thy garments, and

יד איז געגאַנגען חִלְקִיָּהוּ דער כֹּהֵן , און אַחיקָם , און עַכְבּוֹר
Achbor un Achikam un koyen der Chilkiyah gegangen iz
Achbor and Achikam and kohen the Chilkiyahu having gone is

און שָׁפָן , און עַשָׂיָה , צו חוּלְדָה דער נבִיאה , דער ווַיב
vaib der neviye der Chuldah tsu Asayah un Shafan un
wife the prophetess the Chuldah to Asayah and Shaphan and

פֿון שַׁלוֹם דעם זון פֿון תִּקְוָה דעם זון פֿון חַרְחַס , דעם
dem Charchasen fun zun dem Tikvah fun zun dem Shallum fun
the Charchas of son the Tikvah of son the Shallum of

קליידער-היטער – און זי האָט געווווינט אין ירוּשָׁלַיִם , אין צווייטן
tsveitn in Yerushalayim in gevoint hot zi un kleider-hiter
Mishneh in Yerushalayim in dwelt has she and garment keeper

שטאָטפֿערטל – און זיי האָבן געערעדט צו איר. טו האָט זי צו זיי
zei tsu zi hot ir tsu geredt hobn zei un shtotfertl
them to she has her to spoken have they and district

געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל: זאָגט צו דעם מאַן
man dem tsu zogt Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi gezogt
man the to say Yisroel the G-d of Hashem said has thus said

ווואָס האָט אײַך געשיקט צו מיר: טז אַזוי האָט ה געזאָגט: זע ,
ze gezogt Hashem hot azoi mir tsu geshikt aich hot vos
behold said Hashem has thus me to sent you has who

איך ברענג אַן אומגליק אויף דעם דאָזיקן אָרט און אויף זײַנע באַווויינער
bavoiner zaine oif un ort dozikn dem oif umglik an breng ich
inhabitants its on and place this the on calamity a bring I

– אַלע ווערטער פֿון דעם בוך ווואָס דער מלך פֿון יהוּדה האָט
hot Yehudah fun melech der vos buch dem fun verter ale
has Yehudah of king the which book the of words all

געלייענט; יז דערפֿאַר ווואָס זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן
hobn un farlozen mich hobn zei vos derfar geleyent
have and forsake me have they which for the reason read

געברענט צו פֿרעמדע ג-טער, כדי מיך צו דערצערנען
dertserenen tsu mich kedei g-ter fremde tsu gereichert
provoke to anger to me so that g-ds foreign to burn incense

מיט אַלע מעשׂים פֿון זייערע הענט , דערום וועט מײַן גרימצאָרן זיך
zich grimtsorn main vet derum hent zeyere fun meisim ale mit
self wrath my will therefore hands their of deeds all with

אָנצינדן אויף דעם דאָזיקן אָרט , און וועט נישט פֿאַרלאָשן ווערן .
vern farloshn nisht vet un ort dozikn dem oif ontsindn
become extinguished not will and place this the on burn

יח און צו דעם מלך פֿון יהוּדה ווואָס שיקט אײַך פֿרעגן ביי ג-ט, צו
tsu G-t bai fregn aich shikt vos Yehudah fun melech dem tsu un
to G-d of to ask you send who Yehudah of king the to and

אים זאָלט איר אַזוי זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn azoi ir zolt im
Yisroel the G-d of Hashem said has thus say so you shall him

וועגן די ווערטער ווואָס דו האָסט געהערט, יט איז, ווײַל דײַן
dain vail iz gehert host du vos verter di vegen
your because is heard have you which words the concerning

האַרץ איז ווייך געוואָרן , און ביסט געוואָרן אונטערטעניק
untertenik gevorn bist un gevorn veich iz harts
humbled having become are and having become tender is heart

פֿאַר ה ווען דו האָסט געהערט ווואָס איך האָב גערעדט אויף
oif geredt hob ich vos gehert host du ven Hashem far
on spoken have I what heard have you when Hashem before

דעם דאָזיקן אָרט און אויף זײַנע באַווויינער , אַז זיי וועלן ווערן
vern veln zei az bavoiner zaine oif un ort dozikn dem
become will they that inhabitants its on and place this the

פַּאַר אַ שרעק און פַּאַר אַ קללה, און האָסט צעריסן דײַנע קלײדער , און
un kleider daine tserisn host un klole a far un shrek a far
and garments your torn have and curse a for and terror a for

האָסט געווויינט פַּאַר מיר, האָב איך אויך צוגעהערט, זאָגט ה .
Hashem zogt tsugehert oich ich hob mir far geveint host
Hashem declares paid heed also I have me before wept have

כ דערום זע , איך זאַמל דיך איַין צו דײַנע עלטערן, און וועסט
vest un eltern daine tsu ain dich zaml ich ze derum
will and fathers your to in you(SG) gather I behold therefore

איַינגעזאַמלט ווערן אין דײַן קבֿר בשלום , און דײַנע אויגן וועלן
veln oign daine un besholem keyver dain in vern aingezamlt
will eyes your and in peace tomb your in become gathered

נישט זען דאָס גאַנצע בייז וואָס איך ברענג אויף דעם דאָזיקן אָרט . און
un ort dozikn dem oif breng ich vos beiz gantse dos zen nisht
and place this the on bring I which evil whole the see not

זיי האָבן געבראַכט צום מלך דעם ענטפֿער.
entfer dem melech tsum gebracht hobn zei
answer the king to the brought have they

כג

23 And HaMelech sent, and they gathered unto him kol Ziknei Yehudah and of Yerushalayim. [2] And HaMelech went up into the Beis Hashem, and kol ish Yehudah and all the inhabitants of Yerushalayim with him, and the Kohanim, and the Nevi'im, and kol HaAm, both katon and gadol; and he read in their ears all the Divrei Sefer HaBrit which was found in the Beis Hashem. [3] And HaMelech stood by HaAmmud, and cut HaBrit before Hashem, to walk after Hashem, and to be shomer mitzvot over His commandments and His edot and His chukkot with all their lev and all their nefesh, to carry out these Divrei HaBrit

און דער מלך האָט געשיקט, און מע האָט אײַנגעזאַמלט צו אים
im tsu aingezamlt hot me un geshikt hot melech der un
him to gathered has one and sent has king the and

אַלע עלטסטע פֿון יהודה און ירושָלַיִם . ב און דער מלך
melech der un Yerushalayim un Yehudah fun eltste ale
king the and Yerushalayim and Yehudah of elders all

איז אַרויפֿגעגאַנגען אין הויז פֿון ה , און אַלע מענער פֿון יהודה
Yehudah fun mener ale un Hashem fun hoiz in aroifgegangen iz
Yehudah of men all and Hashem of house in having gone up is

און אַלע באַווויינער פֿון ירושָלַיִם מיט אים, און די כֹהנים , און
un koyanim di un im mit Yerushalayim fun bavoiner ale un
and kohanim the and him with Yerushalayim of inhabitants all and

די נבֿיאים , און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון קליין ביז גרויס. און ער האָט
hot er un grois biz klein fun folk gantse dos un neviim di
has he and great unto small from people entire this and prophets the

געלייענט אין זייערע אויערן אַלע ווערטער פֿון דעם בוך פֿון ברית וואָס
vos bris fun buch dem fun verter ale oiern zeyere in geleyent
which covenant of book the of words all ears their in read

איז געפֿונען געוואָרן אין הויז פֿון ה . ג און דער מלך האָט
hot melech der un Hashem fun hoiz in gevorn gefunen iz
has king the and Hashem of house in having become found is

זיך געשטעלט אויף אַ בימה , און ער האָט געשלאָסן אַ ברית פֿאַר
far bris a geshlosn hot er un bime a oif geshtelt zich
before covenant a established has he and platform a on stood self

ה , צו גיין נאָך ה , און צו היטן זײַנע געבאָט און
un gebot zaine hitn tsu un Hashem noch gein tsu Hashem
and commandments his keep to and Hashem after go to Hashem

זײַנע צײגנים און זײַנע געזעצן מיטן גאַנצן האַרצן און מיט דער
der mit un hartsn gantsn mitn gezetsn zaine un tseignim zaine
the with and heart all with laws his and testimonies his

גאַנצער זעל, מקיים צו זײַן די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן ברית
bris dozikn dem fun verter di zain tsu mekayem zel gantser
covenant this the of words the be to fulfill soul whole

that were written in this Sefer. And kol HaAm stood [under oath] to HaBrit.

[4] And HaMelech commanded Chilkiyahu HaKohen HaGadol, and the Kohanei HaMishneh, and the Shomrei HaSaf, to bring forth out of the Heikhal Hashem all the kelim that were made for Ba'al, and for Asherah, and for all the Tzeva HaShomayim; and he burned them outside Yerushalayim in the fields of the Kidron, and carried the ashes of them unto Beit-El. [5] And he did away with hakemarim *(the idol priests)*, whom the Melachim of Yehudah had ordained to burn ketoret in the high places in the towns of Yehudah, and in the places around Yerushalayim; them also that burned ketoret unto Ba'al, to the shemesh, and to the yarei'ach, and to the mazalot *(constellations)* and to all the Tzeva HaShomayim. [6] And he took out the Asherah from the Beis Hashem, outside Yerushalayim, unto the Kidron Valley, and burned it in the Kidron Valley, and ground it to powder, and cast its aphar upon the keverim of the Bnei

וואָס שטייען געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך . און דאָס גאַנצע פֿאָלק איז
iz folk gantse dos un buch dozikn dem in geshribn shteyen vos
is people whole this and book this the in written standing which

צוגעשטאַנען אונטער דעם ברית .
bris dem unter tsugeshtanen
covenant the under stand under

[ד] און דער מלך האָט באַפֿוילן חִלקִיָהו דעם כהן-גָּדול , און
un koyen-gadol dem Chilkiyah bafoiln hot melech der un
and kohen gadol the Chilkiyahu commanded has king the and

די אונטער-כֹּהנים , און די שוועלהיטערס , אַרויסצוטרָאגן פֿון דעם
dem fun aroistsutrogn shvelhiters di un unter-koyanim di
the from to remove threshold guards the and under kohanim the

הֵיכל פֿון ה אַלע כּלים וואָס זיינען געמאַכט געווָארן
gevorn gemacht zainen vos keilim ale Hashem fun heichl
having become made are which articles all Hashem of temple

פַּאַר בַּעַל , און פַּאַר דער אַשֵׁרָה , און פַּאַר דעם גאַנצן חיל פֿון הימל ;
himel fun cheil gantsn dem far un Asherah der far un Baal far
heaven of host all the the for and Asherah the for and Ba'al for

און ער האָט זיי פֿאַרברענט דרויסן פֿון ירושָלַיִם אין די פֿעלדער
felder di in Yerushalayim fun droisn farbrent zei hot er un
plains the in Yerushalayim of outside burned up them has he and

פֿון קִדרון , און האָט אַוועקגעטראָגן זייער אַש קיין בֵּית-אֵל . [ה] און ער
er un Beis-El kein ash zeyer avekgetrogen hot un Kidron fun
he and Beit-El to ashes their carried away has and Kidron of

האָט אָפּגעשאַפֿט די פּריסטער וואָס די מלכים פֿון יהוּדה האָבן
hobn Yehudah fun mlochim di vos prister di opgeshaft hot
have Yehudah of kings the which priests the removed has

אויפֿגעזעצט, און וואָס האָבן געריכטערט אויף די במות , אין די
oifgezetst un vos hobn gereichert oif di bamot in di
appointed and which have burn incense on the high places the in

שטעט פֿון יהוּדה און אין די אַרומיקע ערטער פֿון ירושָלַיִם ; און
shtet fun Yehudah un di in erter arumike Yerushalayim fun un
cities of Yehudah and in the ones around places Yerushalayim of and

די וואָס האָבן געריכטערט צו בַּעַל , צו דער זון , און צו דער
di vos hobn gereichert tsu Baal tsu zun der tsu un der tsu
the which have burn incense to Ba'al to sun the to and the to

לְבָנה , און צו די מזלות , און צום גאַנצן חיל פֿון הימל .
levone un tsu di mezlut un tsum gantsn cheil fun himel
moon the to and constellations the to and all of host heaven

[ו] און ער האָט אַרויסגעטראָגן די אַשֵׁרָה פֿון דעם הויז פֿון ה
Hashem fun hoiz dem fun Asherah di aroisgetrogn hot er un
Hashem of house the from Asherah the carried out has he and

דרויסן פֿון ירושָלַיִם צום טַיִך קִדרון , און האָט זי פֿאַרברענט בײַם
baim farbrent zi hot un Kidron taich tsum Yerushalayim fun droisn
at burned up it has and Kidron river to Yerushalayim of outside

טַיִך קִדרון , און צעמאָלן אויף שטויב, און צעווָארפֿן איר שטויב אויף
taich Kidron un tsemoln un shtoib oif ir tsevorfen un shtoib oif
river Kidron and grind up and dust to dispersed and dust on

די קבָרים פֿון די קינדער פֿון פֿאָלק . [ז] און ער האָט צעברָאכן
di kvorim fun kinder di fun folk fun Kidron taich
the of graves places of children the of people and broke down has he and

די הײַזער פֿון די שאַנדמענער וואָס אין הויז פֿון ה ,
di haizer fun di shandmener vos in hoiz fun Hashem
the of quarters the male prostitutes the in which house of Hashem

HaAm. [7] And he tore down the batim *(houses)* of hakedeshim *(the male and female cult prostitutes)* that were in the Beis Hashem, where the nashim were weaving hangings for Asherah. [8] And he brought all the Kohanim out of the towns of Yehudah, and made tameh the high places where the kohanim had burned ketoret, from Geva to Be'er-Sheva, and broke down the high places at the she'arim *(gates)* that were at the entrance of the Sha'ar Yehoshua sar Ir, which were on one's left at the Sha'ar HaIr. [9] Nevertheless the kohanim of the high places came not up to the Mizbe'ach Hashem in Yerushalayim, only they did eat of the matzot among their achim.

[10] And he made tameh Tophet, which is in the Gey of the ben Hinnom, that no ish might make his ben or his bat to pass through the eish to Molech. [11] And he took away the susim that the Melachim of Yehudah had dedicated to the shemesh, at the entrance of the Beis Hashem, by the chamber of Natan-Melech the saris, which was in the colonnades, and set eish to merkevot hashemesh. [12] And the

וואָס די וויבער פלעגן דאָרטן וועבן צוזעקן פאַר דער אַשֵׁרָה . ח און
un Asherah der far tsudekn vebn dortn flegn vaiber di vos
and Asherah the for covers weave there would wives the which

ער האָט צונויפגעבראַכט אַלע כּהנים פון די שטעט פון יהודה , און
un Yehudah fun shtet di fun koyanim ale tsunoifgebracht hot er
and Yehudah of cities the of kohanim all brought has he

האָט פאַראומרייניקט די במות וואָס די כהנים האָבן דאָרטן
dortn hobn koyanim di vos bamot di farumreinikt hot
there have kohanim the which high places the defiled has

געווייכערט , פון גֶּבַע ביז באֵר-שֶׁבַע ; און ער האָט צעבראָכן די
di tsebrochn hot er un Beer-Sheva biz Geva fun gereichert
the shattered has he and Be'er-Sheva unto Geva of burn incense

במות פון די טויערן וואָס בייַם טויער־אײַנגאַנג פון יְהוֹשׁוּעַ דעם
dem Yehoshua fun toieraingang baim vos toiern di fun bamot
the Yehoshua of gate entrance at which gates the of high places

שטאָטהאַר , וואָס אויף דער לינקער זייַט פון דעם וואָס קומט אַרײַן
arain kumt vos dem fun zait linker der oif vos shtothar
in come which the one of side left the on which city governor

אין שטאָטטויער. ט אָבער די כּהנים פון די במות זײַנען נישט
nisht zainen bamot di fun koyanim di ober shtottoier in
not are high places the of kohanim the but city gate in

אַרויפגעגאַנגען צום מזבח פון ה אין ירושָׁלַיִם ; נײַערט זיי
zei naiert Yerushalayim in Hashem fun mizbeyech tsum aroifgegangen
they only Yerushalayim in Hashem of altar to to go up

האָבן געגעסן דאָס אומגעזײַערטע ברויט צווישן זייערע ברידער .
brider zeyere tsvishn broit umgezaierte dos gegesn hobn
brothers their among bread unleavened this eaten have

י און ער האָט פאַראומרייניקט תּוֹפֶת וואָס אין טאָל פון בן־הִנֹּם ,
Ben-Hinom fun tal in vos Tofes farumreinikt hot er un
Ben Hinnom of valley of in which Tophet defiled has he and

אַז קיינער זאָל נישט מאַכן דורכגיין זײַן זון אָדער זײַן טאָכטער
tochter zain oder zun zain durchgein machn nisht zol keiner az
daughter his or son his pass through make not shall anyone that

דורכן פַּייַער צו מוֹלֶךְ . יא און ער האָט אָפּגעשאַפט די פערד וואָס
dorchn faier tsu Molech un er hot opgeshaft di ferd vos
through fire to Molech and he has removed the horses which

די מלכים פון יהודה האָבן געגעבן צו דער זון בייַם אײַנגאַנג פון
fun aingang baim zun der tsu gegebn hobn Yehudah fun mlochim di
of entrance at sun the to given have Yehudah of kings the

דעם הויז פון ה , לעבן דער קאַמער פון נָתַן־מֶלֶךְ דעם
dem natan-melech fun kamer der lebn Hashem fun hoiz dem
the Natan-Melech of chamber the near Hashem of house the

הויפֿדינער , וואָס אין די פַּאַרהויפֿן ; און די רײַטוועגן פון דער זון
zun der fun raitvegn di un forhoifn di in vos hoifdiner
sun the of chariots the and forecourts the in which court official

האָט ער פאַרברענט אין פַּייַער. יב און די מזבחות וואָס אויפן דאַך פון
fun dach oifn vos mizbeyches di un faier in farbrent er hot
of roof on which altars the and fire in burned up he has

mizbechot that were on the roof of the upper chamber of Achaz, which the Melachim of Yehudah had made, and the mizbechot which Menasheh had made in the two khatzerot of the Beis Hashem, did HaMelech pull down, and remove them from there, and cast the aphar of them into the Kidron Valley. 13 And the high places that were before Yerushalayim, which were on the right of the Har HaMashchit, which Sh'lomo Melech Yisroel had built for Ashtoret shikkutz Tzidonim, and for Kemosh shikkutz Moav, and for Milkom to'avat Bnei Ammon, did HaMelech make tameh. 14 And he broke in pieces the matzevot, and cut down the Asherim, and filled their makom with the atzmot adam.

15 Moreover the mizbe'ach that was at Beit-El, and the high place which Yarov'am ben Nevat, who caused Yisroel to sin, had made, both that mizbe'ach and the high place did he break down, burn the high place, did grind it to powder, did burn the Asherah.

16 And as Yoshiyah turned, he saw the keverim that were there in the har,

אָחָזעס אויבערשטוב, וואָס די מלכים פֿון יהודה האָבן געמאַכט,
gemacht hobn Yehudah fun mlochim di vos oibershtub Achazes
made have Yehudah of kings the which upper room Achaz's

און די מזבחות וואָס מנשה האָט געמאַכט אין ביידע הויפֿן
hoifn beide in gemacht hot Menasheh vos mizbeyches di un
courtyards both in made has Menasheh which altars the and

פֿון הס הויז , האָט צעבראָכן דער מלך און צעהאַקט
tsehakt un melech der tsebrochn hot hoiz Hashems fun
break into pieces and king the shattered has house Hashem's of

פֿון דאָרטן, און אַריַינגעוואָרפֿן זייער שטויב אין טײַך קִדרון . יג אויך די
di oich Kidron taich in shtoib zeyer araingevorfn un dortn fun
the also Kidron river in dust their thrown into and there from

בָּמות וואָס פֿאַר ירושָלַיִם , וואָס אויף דער רעכטער זײַט פֿון
fun zait rechter der oif vos Yerushalayim far vos bamot
of side right the on which Yerushalayim before which high places

דעם בארג פֿון משחית , וואָס שלמה דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der Shlomo vos mashches fun barg dem
Yisroel of king the Sh'lomo which Destruction of Mount the

האָט געבויט צו עַשְׁתֹּרֶת , דער אומוועדיקייט פֿון די צידונים , און צו
tsu un Tsidonim di fun umverdikeit der Ashtoret tsu geboit hot
to and Tsidonim the of abomination the Ashtoret to built had

כמוש , דער אומוועדיקייט פֿון מוֹאָבּ, און צו מַלכּום , דער אומוועדיקייט
umverdikeit der milkum tsu un Moav fun umverdikeit der Kemosh
abomination the Milkom to and Moav of abomination the Kemosh

פֿון די קינדער פֿון עַמּון , האָט דער מלך פֿאַראומריניקט. יד און ער
er un farumreinikt melech der hot Amon fun kinder di fun
he and defiled king the has Ammon of children the of

האָט צעבראָכן די זײַלשטיינער , און אָפּגעהאַקט די געצנבײמער , און
un getsnbeimer di opgehakt un zailshteiner di tsebrochn hot
and Asherah the chopped off and sacred pillars the broken has

אָנגעפֿילט זייער אָרט מיט ביינער פֿון מענטשן .
mentshn fun beiner mit ort zeyer ongefilt
men of bones with place their filled

טו און אויך דעם מזבח וואָס אין בֵּית-אֵל, די בָּמָה וואָס
vos bamah di Beis-El in vos mizbeyech dem oich un
which high place the Beit-El in which altar the also and

יָרָבעָם דער זון פֿון נבָּט וואָס האָט געמאַכט זינדיקן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel zindikn gemacht hot vos Nevaten fun zun der Yarovam
Yisroel sin made has which Nevat of son the Yarov'am

האָט געמאַכט, אויך יענעם מזבח און די בָּמָה האָט ער
er hot bamah di un mizbeyech yenem oich gemacht hot
he has high place the and altar that also made has

צעבראָכן ; און ער האָט פֿאַרברענט די בָּמָה , און צעמאָלן אויף
oif tsemoln un bamah di farbrent hot er un tsebrochn
unto grind up and high place the burned up has he and broken

שטויב; און ער האָט פֿאַרברענט די אֲשֵׁרָה .
Asherah di farbrent hot er un shtoib
Asherah the burned up has he and dust

טז און ווי יאשִיָהו האָט זיך אומגעדרייט, אַזוי האָט ער געזען
gezen er hot azoi umgedreit zich hot Yoshiyah vi un
seen he has just as turned self has Yoshiyah when and

די קבָרים וואָס דאָרטן אויפֿן בארג , און ער האָט געשיקט, און
un geshikt hot er un barg oifn dortn vos kvorim di
and sent has he and mountain on there which tombs the

and sent, and took the atzmot out of the keverim, and burned them upon the mizbe'ach, and made it tameh, according to the Devar Hashem which the Ish HaElohim preached, who proclaimed these words.

17 Then he said, What tziyyun *(monument, tombtone)* is that that I see? And the anshei HaIr told him, It is the kever of the Ish HaElohim, which came from Yehudah, and proclaimed these things that thou hast done against the mizbe'ach of Beit-El.

18 And he said, Let him alone; let no ish disturb his atzmot. So they left his atzmot undisturbed, with the atzmot of the navi that came out of Shomron.

19 And all the batim *(houses, shrines)* also of the high places that were in the towns of Shomron, which the Melachim of Yisroel had made to provoke Hashem to anger, Yoshiyah removed, and did to them according to all the ma'asim that he had done in Beit-El.

20 And he slaughtered all the kohanim of the high places that were there upon the mizbechot, and burned atzmot adam upon them, and returned to Yerushalayim.

הָאָט אַרויסגענומען די ביינער פֿון די קבֿרים, און פֿאַרברענט אויפֿן
oifn farbrent un kvorim di fun beiner di aroisgenumen hot
on burned up and tombs the from bones the taken has

מזבח , און הָאָט אים פֿאַראומרייניקט, אַזוי ווי דאָס ווָארט
vort dos vi azoi farumreinikt im hot un mizbeyech
word this as according to defiled it has and altar

פֿון ה ווָאס עס הָאָט אויסגערופֿן דער מאַן פֿון ג-ט ווָאס הָאָט
hot vos G-t fun man der oisgerufn hot es vos Hashem fun
has which G-d of man the called out has it which Hashem of

אויסגערופֿן די דאָזיקע זאַכן .
zachn dozike di oisgerufn
things these the called out

יז און ער הָאָט געזאָגט: ווָאס איז יענער צייכן ווָאס איך זע ? האָבן
hobn ze ich vos tseichn yener iz vos gezogt hot er un
have look at I which marker that is what said has he and

די מענטשן פֿון שטאָט צו אים געזאָגט: דאָס איז דער קבֿר פֿון דעם
dem fun keyver der iz dos gezogt im tsu shtot fun mentshn di
the of tomb the is this said him to city of men the

מאַן פֿון ג-ט ווָאס איז געקומען פֿון יהודה , און הָאָט אויסגערופֿן
oisgerufn hot un Yehudah fun gekumen iz vos G-t fun man
called out has and Yehudah from having come is which G-d of man

די דאָזיקע זאַכן ווָאס דו הָאסט געטאָן צו דעם דאָזיקן מזבח אין
in mizbeyech dozikn dem tsu geton host du vos zachn dozike di
in altar this the to done have you which things these the

בֵּית-אֵל. יח הָאָט ער צו זיי געזאָגט: לאָזט אים אין רו ; קיינער זאָל נישט
nisht zol keiner ru in im lozt gezogt zei tsu er hot Beis-El
not shall anyone rest in it let said them to he has Beit-El

רירן זײַנע ביינער. האָבן זיי אויסגעלאָזט זײַנע ביינער מיט די ביינער
beiner di mit beiner zaine oisgelozt zei hobn beiner zaine rirn
bones the with bones his left they have bones his touch

פֿון דעם נבֿיא ווָאס איז אַרויסגעקומען פֿון שומרון .
Shomron fun aroisgekumen iz vos novi dem fun
Shomron from came out is which prophet the of

יט און אויך אַלע היַיזער פֿון די במות ווָאס אין שטעט
shtet di in vos bamot di fun haizer ale oich un
cities the in that high places the of houses all also and

פֿון שומרון , ווָאס די מלכים פֿון ישׂראל האָבן געמאַכט צו
tsu gemacht hobn Yisroel fun mlochim di vos Shomron fun
to made have Yisroel of kings the which Shomron of

דערצערנען , הָאָט יאשיָהו אָפּגעטאָן, און ער הָאָט געטאָן צו זיי
zei tsu geton hot er un opgeton Yoshiyah hot dertserenen
them to done has he and removed Yoshiyah has provoke to anger

אַזוי ווי אַלע טוונגען ווָאס ער הָאָט געטאָן אין בֵּית-אֵל. כ און ער
er un Beis-El in geton hot er vos tuungen ale vi azoi
he and Beit-El in done had he which deeds all as just as

הָאָט געשלאַכט אַלע כֹּהנים פֿון די במות ווָאס זײַנען דאָרטן
dortn zainen vos bamot di fun koyanim ale geshlacht hot
there are who high places the of kohanim all slaughtered has

געווען , אויף די מזבחות , און הָאָט פֿאַרברענט ביינער פֿון
fun beiner farbrent hot un mizbeyches di oif geven
of bones burned up has and altars the on having been

מענטשן אויף זיי . און ער הָאָט זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert zich hot er un zei oif mentshn
Yerushalayim to returned self has he and them on men

כא און דער מלך האָט באַפּוילן דעם גאַנצן פֹּאָלק , אַזוי צו
tsu azoi folk gantsn dem bafoiln hot melech der un
to so people all the commanded has king the and

זאָגן : מאַכט אַ קָרבָּן-פּסַח צו ה אלוקיכם , אַזוי ווי עס
es vi azoi Elokeichem Hashem tsu korben-Pesach a macht zogn
it as just as your G-d Hashem to Passover korben a make say

כב שטייט געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך פֿון ברית . וואָרעם אַזאַ ווי
vi aza vorem bris fun buch dozikn dem in geshribn shteit
as such for covenant of book this the in written stands

דער דאָזיקער קָרבָּן-פּסַח איז נישט געמאַכט געווואָרן פֿון
fun gevorn gemacht nisht iz korben-Pesach doziker der
from having become made not is Passover korben this one the

די טעג פֿון די שופֿטים וואָס האָבן געמשפט ישְׂרָאֵל, און אין אַלע טעג
teg ale in un Yisroel gemishpet hobn vos shoftim di fun teg di
days all in and Yisroel judged have who judges the of days the

כג פֿון די מלכים פֿון ישְׂרָאֵל, און די מלכים פֿון יהודה . נאָר אין
in nor Yehudah fun mlochim di un Yisroel fun mlochim di fun
in but Yehudah of kings the and Yisroel of kings the of

אַכצעניטן יאָר פֿון מלך יאשיָהו איז געמאַכט געווואָרן דער
der gevorn gemacht iz Yoshiyahun melech fun yor achtsentn
the having become made is Yoshiyah king of year eighteenth

דאָזיקער קָרבָּן-פֶּסַח צו ה אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in Hashem tsu korben-Pesach doziker
Yerushalayim in Hashem to Passover korben this

כד און אויך די גייסטערזעער און די טויטנבאַשווערער, און די
di un toitnbashverer di un gaisterzeer di oich un
the and necromancers the and spiritist-seers the also and

תְּרָפִים , און די אָפּגעטער, און אַלע אומווערדיקייטן , וואָס זיינען
zainen vos umverdikeitn ale un opgeter di un trofim
are which abominable practices all and idols the and terafim

געזען געווואָרן אין לאַנד יהודה און אין ירושָלַיִם , האָט
hot Yerushalayim in un Yehudah land in gevorn gezen
has Yerushalayim in and Yehudah land in having become seen

יאשיָהו אויסגעראַמט, כדי מקיים צו זיין די ווערטער פֿון דער
der fun verter di zain tsu mekayem kedei oisgeramt Yoshiyah
the of words the be to fulfill so that removed Yoshiyah

תורה וואָס שטייען געשריבן אין דעם בוך וואָס חִלקִיָהו
Chilkiyah vos buch dem in geshribn shteyen vos toyre
Chilkiyahu which book the in written standing which instruction

דער כהן האָט געפֿונען אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in gefunen hot koyen der
Hashem of house in found has kohen the

כה און אַזאַ ווי ער איז נישט געווען קיין מלך פֿאַר אים, וואָס
vos im far melech kein geven nisht iz er vi aza un
who him before king any having been not is he as such and

זאָל זיך אומקערן צו ה מיט זיין גאַנצן האַרצן און מיט זיין
zain mit un hartsn gantsn zain mit Hashem tsu umkeren zich zol
his with and heart whole his with Hashem to return back self shall

גאַנצער זעל און מיט זיין גאַנצן כּוח , לויט דער גאַנצער
gantser der loit koiech gantsn zain mit un zel gantser
whole the according to strength whole his with and soul whole

תורה פֿון משהן ; און נאָך אים איז נישט אויפֿגעשטאַנען אַזאַ ווי ער.
er vi aza oifgeshtanen nisht iz im noch un Mosheen fun toyre
he as such arose not is him after and Moshe of instruction

[21] And HaMelech commanded kol HaAm, saying, Make Pesach unto Hashem Eloheichem, as it is written in the Sefer HaBrit HaZeh.
[22] Surely there was not kept such a Pesach from the days of the Shofetim that judged Yisroel, nor in all the days of the Melachim of Yisroel, nor of the Melachim of Yehudah;
[23] But in the eighteenth year of Melech Yoshiyah, wherein this Pesach was kept to Hashem in Yerushalayim.

[24] Moreover the mediums with familiar spirits, and the yidonim *(spiritists)*, and the terafim, and the gillulim *(idols)*, and all the shikkutzim that were seen in Eretz Yehudah and in Yerushalayim, did Yoshiyah put away, that he might confirm the Divrei HaTorah which were written in the Sefer that Chilkiyah HaKohen found in the Beis Hashem.

[25] And like him was there no Melech before him, that turned to Hashem with all his lev, and with all his nefesh, and with all his me'od *(strength)*, according to all the Torat Moshe; neither after him arose there any like him.

כו אָבער ה האָט זיך נישט אָפגעקערט פֿון זײַן גרויסן
groisn zain fun opgekert nisht zich hot Hashem ober
great his of turned aside not self has Hashem but

גרימצאָרן וועָן זײַן צאָרן האָט געגרימט אויף יהודה , פֿאַר אַלע
ale far Yehudah oif gegrimt hot tsorn zain ven grimtsorn
all for Yehudah on kindled has anger his when wrath

כז און ה דערצערנונגען וואָס מנשה האָט אים דערצערנט.
Hashem un dertsernt im hot Menasheh vos dertserenungen
Hashem and provoked him has Menasheh which provocations

האָט געזאָגט: אויך יהודה וועל איך אָפּטאָן פֿון מײַן פּנים , אַזוי ווי
vi azoi ponem main fun opton ich vel Yehudah oich gezogt hot
as just as face my from remove I will Yehudah also said has

איך האָב אָפּגעטאָן ישׂראֵל; און איך וועל פֿאַראַכטן די דאָזיקע שטאָט וואָס
vos shtot dozike di farachten vel ich un Yisroel opgeton hob ich
that city this the despise will I and Yisroel removed have I

איך האָב אויסדערוויילט, ירושָלַיִם , און דאָס הויז וואָס איך האָב
hob ich vos hoiz dos un Yerushalayim oisderveilt hob ich
have I which house this and Yerushalayim choose have I

געזאָגט: מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן .
zain dortn zol nomen main gezogt
be there shall name my said

כח און די איבעריקע זאַכן וועגן יאשִיָהוּ ,
Yoshiyahun vegen zachn iberike di un
Yoshiyah concerning things the rest of the and

און אַלץ וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן
bashribn shoin iz dos geton hot er vos alts un
written already is this done has he that all and

אין בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש֯ען פֿון די מלכים פֿון
fun mlochim di fun tsaitgesheenishen di fun buch in
of kings the of annals the of book in

יהודה .
Yehudah
Yehudah

כט אין זײַנע טעג איז אַרויפֿגעגאַנגען פַּרעה-נכו דער מלך פֿון
fun melech der Pharaoh-Necho aroifgegangen iz teg zaine in
of king the Pharaoh-Neco having gone up is days his in

מִצרַיִם אויף דעם מלך פֿון אשור , בײַם טײַך פּרָת , און
un Parat taich baim Ashur fun melech dem oif Mitsrayim
and Euphrates river at Assyria of king the against Egypt

דער מלך יאשִיָהוּ איז אים געגאַנגען אַקעגן ; און ער האָט אים
im hot er un akegn gegangen im iz Yoshiyah melech der
him has he and against having gone him is Yoshiyah king the

געטייט אין מגִדּוֹ , ווי ער האָט אים דערזען. ל האָבן זײַנע קנעכט
knecht zaine hobn derzen im hot er vi Megiddo in geteit
servants his have seen him has he when Megiddo in caused to die

אים אַוועקגעפֿירט אַ טויטן פֿון מגִדּוֹ , און זיי האָבן אים
im hobn zei un Megiddo fun toitn a avekgefirt im
him have they and Megiddo from dead person a led away him

געבראַכט קיין ירושָלַיִם , און האָבן אים באַגראָבן אין זײַן קבֿר . און
un keyver zain in bagrobn im hobn un Yerushalayim kein gebracht
and tomb his in buried him have and Yerushalayim to brought

דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט גענומען יהוֹאָחָז דעם זון פֿון יאשִיָהוּ ,
Yoshiyahun fun zun dem Yehoachaz genumen hot land fun folk dos
Yoshiyah of son the Yehoachaz taken have land of people the

[26] Notwithstanding Hashem turned not from the fierceness of His af hagadol *(great wrath)*, wherewith His anger was kindled against Yehudah, because of all the provocations with which Menasheh had provoked him. [27] And Hashem said, I will remove Yehudah also out of My presence, as I have removed Yisroel, and will cast off this ir Yerushalayim which I have chosen, and the Beis of which I said, Shmi sham.

[28] Now the rest of the acts of Yoshiyah, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

[29] In his days Pharaoh Nekho Melech Mitzrayim went up against Melech Ashur to the river Euphrates; and Melech Yoshiyah went out against him; and he slaughtered him at Megiddo, when he saw him. [30] And his avadim carried him in a merkavah dead from Megiddo, and brought him to Yerushalayim, and buried him in his own kever. And the Am HaAretz took Yehoachaz

Ben Yoshiyah, and anointed him, and made him Melech in place of Aviv.

31 Yehoachaz was twenty and three years old when he began to reign; and he reigned shloshah chodashim in Yerushalayim. And shem immo was Chamutal Bat Yirmeyahu of Livnah.

32 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that his Avot had done.

33 And Pharaoh Nekho put him in chains at Rivlah in Eretz Chamat, that he might not reign in Yerushalayim; and put HaAretz to an onesh *(tribute, fine)* of 100 talents of kesef, and a talent of zahav.

34 And Pharaoh Nekho made Elyakim Ben Yoshiyah Melech in the place of Yoshiyah Aviv, and changed shmo to Y'hoyakim, and took Yehoachaz away; and he went to Mitzrayim, and died there.

און זיי האָבן אים געזאַלבט, און אים געמאַכט פַּאַר מלך אויף זײַן
zain oif melech far gemacht im un gezalbt im hobn zei un
his in king for made him and anointed him have they and

פַאָטערס אָרט.
ort foters
place father's

לא דריי און צוואַנציק יאָר איז יהוֹאָחָז אַלט געווען, אַז
az geven alt Yehoachaz iz yor tsvantsik un drai
when having been old Yehoachaz is years twenty and three

ער איז געווארן מלך, און דריי חדשים האָט ער געקיניגט
gekinigt er hot chodeshim drai un melech gevorn iz er
reigned he has months three and king having become is he

אין ירושָלַיִם. און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען
in Yerushalayim un muter zain fun nomen der un Yerushalayim in
having been is mother his of name the and Yerushalayim in

חֲמוטַל, די טאָכטער פֿון יִרמְיָהוּ, פֿון לִבְנָה.
Livnah fun Yirmeyahun fun tochter di Chamutal
Livnah of Yirmeyahu of daughter the Chamutal

לב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן
oign di in shlecht iz vos geton hot er un
eyes the in evil is what done has he and

פֿון ה', אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַנע עלטערן האָבן
hobn eltern zaine vos alts vi azoi Hashem fun
have fathers his which all that as just as Hashem of

געטאָן.
geton
done

לג און פַּרעה-נכו האָט אים איינגעשפּאַרט אין רִבלָה, אין לאַנד
land in Rivlah in aingeshpart im hot Pharaoh-Necho un
land in Rivlah in imprisoned him has Pharaoh-Neco and

חֲמָת, אַז ער זאָל נישט קיניגן אין ירושָלַיִם. און ער האָט
hot er un Yerushalayim in kinign nisht zol er az Chammat
has he and Yerushalayim in reign not shall he that Chamat

אַרויפֿגעלייגט אַ שטראָף אויפֿן לאַנד, הונדערט צענטנער זילבער, און אַ
a un zilber tsentner hundert land oifn shtrof a aroifgeleigt
a and silver talents hundred land on punishment a laid on

צענטנער גאָלד.
gold tsentner
gold talent

לד און פַּרעה-נכו האָט געמאַכט אֶלְיָקִים דעם זון פֿון יאשִיָהוּ
Yoshiyahun fun zun dem Elyakim gemacht hot Pharaoh-Necho un
Yoshiyah of son the Elyakim made has Pharaoh-Neco and

פַּאַר מלך אויף אָרט פֿון זײַן פַּאָטער יאשִיָהוּ, און ער האָט
hot er un Yoshiyahun foter zain fun ort dem oif melech far
has he and Yoshiyah father his of place the in king for

אומגעביטן זײַן נאָמען אויף יהוֹיָקִים. און יהוֹאָחָזן האָט ער
er hot Yehoachazen un Yhoyakim oif nomen zain umgebitn
he has Yehoachaz and Y'hoyakim to name his changed

אַוועקגענומען; און ער איז געקומען קיין מִצרַיִם, און איז דאָרטן
avekgenumen iz er un Mitsrayim kein gekumen iz er un dortn
there is and Egypt to having come is he and taken away

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

לה און דאָס זילבער און דאָס גאָלד האָט יהוֹיָקים געגעבן צו
tsu gegebn Yhoyakim hot gold dos un zilber dos un
to given Y'hoyakim has gold this and silver this and

פַּרעהן ; אָבער ער האָט אָפּגעשאַצט דאָס לאַנד, כּדי צו געבן דאָס
dos gebn tsu kedei land dos opgeshatst hot er ober Pharaohn
the give to so that land the taxed has he but Pharaoh

געלט לויט דעם באַפֿעל פֿון פַּרעהן ; פֿון איטלעכן
gelt loit dem bafel fun Pharaohn fun itlechn
each from Pharaoh of command the according to money

לויט זיין אָפּשאַצונג האָט ער אויפֿגעמאַנט דאָס זילבער און דאָס
loit zain opshatsung hot er oifgemant dos un zilber dos
the and silver the exacted he has assessment his according to

גאָלד פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד, כּדי צו געבן צו פַּרעה-נכון .
Pharaoh-nechun tsu gebn tsu kedei land fun folk dem fun gold
Pharaoh-Neco to give to so that land of people the from gold

לו פֿינף און צוואַנציק יאָר איז יהוֹיָקים אַלט געווען , אַז ער איז
iz er az geven alt Yhoyakim iz yor tsvantsik un finf
is he when having been old Y'hoyakim is years twenty and five

ירושָלַיִם . געוואָרן מלך , און עלף יאָר האָט ער גענינגט אין
Yerushalayim in gekinigt er hot yor elf un melech gevorn
Yerushalayim in reigned he has years eleven and king having become

און דער נאָמען פֿון זיין מוטער איז געווען זבוּדָה די טאָכטער פֿון
fun tochter di Zevudah geven iz muter zain fun nomen der un
of daughter the Zevudah having been is mother his of name the and

פְּדָיָה , פֿון רוּמָה .
Rumah fun Pedayah
Rumah of Pedayah

לז און ער האָט געטאָן ווי אַזוי , ה אויגן פֿון די אין שלעכט איז וואָס
azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
just as Hashem of eyes the in evil is what done has he and

וויִ אַלץ ווי זיינע עלטערן האָבן געטאָן.
geton hobn eltern zaine vos alts vi
done had fathers his that all that as

כד אין זיינע טעג איז אַרויפֿגעגאַנגען נבוכַדנֶצַר דער מלך
melech der Nevuchadnetsar aroifgegangen iz teg zaine in
king the Nevukhadnetzar having gone up is days his in

פֿון בָּבֶל , און יהוֹיָקים איז געווען אַ קנעכט צו אים
im tsu knecht a geven iz Yhoyakim un Bavel fun
him to servant a having been is Y'hoyakim and Bavel of

דריַי יאָר ; דערנאָך האָט ער זיך אָפּגעקערט און האָט ווידערשפּעניקט
vidershpenikt hot un opgekert zich er hot dernoch yor drai
rebelled has and turned self he has after that years three

אָן אים.
im on
him against

ב און ג-ט האָט אָנגעשיקט אויף אים באַנדעס פֿון כַּשׂדים ,
Kasdim fun bandes im oif ongeshikt hot G-t un
Kasdim of bands of raiders him against sent has G-d and

און באַנדעס פֿון אַרָם , און באַנדעס פֿון מוֹאָבּ, און
un Moav fun bandes un Aram fun bandes un
and Moav of bands of raiders and Aram of bands of raiders and

באַנדעס פֿון די קינדער פֿון עַמוֹן ; און ער האָט זיי אָנגעשיקט
bandes fun di kinder fun Amon un hot er un zei ongeshikt
bandes of the children of Ammon and he has them sent

35 And Y'hoyakim gave the kesef and the zahav to Pharaoh; but he taxed HaAretz to give the kesef according to the order of Pharaoh; he exacted the kesef and the zahav of the Am HaAretz of every one according to his tax assessment, to give it unto Pharaoh Nekho.

36 Y'hoyakim was 25 years old when he began to reign; and he reigned 11 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Zevudah Bat Pedayah of Rumah.

37 And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that his Avot had done.

24 In his yamim Nevukhadnetzar Melech Bavel came up, and Y'hoyakim became his eved *(servant, vassal)* shalosh shanim; then he turned and rebelled against him.

2 And Hashem sent against him gedudim *(soldiers of the army)* of the Kasdim, and gedudim of Aram *(Syria)* and gedudim of Moav and gedudim of Bnei Ammon, and sent them

against Yehudah to destroy it, according to the Devar Hashem, which He spoke by His avadim the Nevi'im.

[3] Surely at the command of Hashem came this upon Yehudah, to remove them out of His sight, for the chattot of Menasheh, according to all that he did; [4] And also for the dahm hanaki *(innocent blood)* that he shed; for he filled Yerushalayim with dahm naki; which Hashem would not pardon.

[5] Now the rest of the acts of Y'hoyakim, and all that he did, are they not written in the Sefer Divrei HaYamim of the Melachim of Yehudah?

[6] So Y'hoyakim slept with his Avot; and Y'hoyakhin bno reigned in his place.

[7] And Melech Mitzrayim came not again any more out of his land; for Melech Bavel had taken from the Wadi Mitzrayim unto Nahar Euphrates all that

אויף יהודה , כדי עס אונטערצוברענגען, אזוי ווי דאָס ווארט
vort dos vi azoi untertsubrengen es kedei Yehudah oif
word the as according to bring under it so that Yehudah against

פון ה וואָס ער האָט גערעדט דורך זיינע קנעכט די נביאים .
neviim di knecht zaine durch geredt hot er vos Hashem fun
prophets the servants his through spoken had he which Hashem of

ג נאָר לויט דעם מויל פון ה איז דאָס געווען אויף
oif geven dos iz Hashem fun moil dem loit nor
against having been this is Hashem of mouth the according to but

יהודה , כדי זיי אָפּצוטאָן פון זיין פנים , פאַר די זינד פון
fun zind di far ponem zain fun optsuton zei kedei Yehudah
of sin the for face his from remove them so that Yehudah

מנשה , לויט אַלץ וואָס ער האָט געטאָן. ד און אויך פאַר
far oich un geton hot er vos alts loit Menashehn
for also and done has he which all that according to Menasheh

דעם אומשולדיקן בלוט וואָס ער האָט פאַרגאָסן, ביז ער האָט אָנגעפילט
ongefilt hot er biz fargosen hot er vos blut umshuldikn dem
filled has he until shed had he that blood innocent the

ירושָלַיִם מיט אומשולדיק בלוט ; און ה האָט נישט געוואָלט
gevolt nisht hot Hashem un blut umshuldik mit Yerushalayim
wanted not has Hashem and blood innocent with Yerushalayim

פאַרגעבן.
fargebn
forgiven

ה און די איבעריקע זאַכן , וועגן יהוֹיָקימען , און
un Yhoyakimen vegen zachn iberike di un
and Y'hoyakim concerning things remaining the and

אַלץ וואָס ער האָט געטאָן, דאָס איז שוין באַשריבן
bashribn shoin iz dos geton hot er vos alts
written already is this done has he that all that

אין בוך פון די ציַיטגעשעענישן פון די מלכים פון
fun mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch in
of kings the of annals the of book in

יהודה .
Yehudah
Yehudah

ו און יהוֹיָקים האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און זיַין זון
zun zain un eltern zaine mit geleigt zich hot Yhoyakim un
son his and fathers his with lain down self has Y'hoyakim and

יהוֹיָכין איז געווָארן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Yhoyakhin
place his in king having become is Y'hoyakhin

ז און דער מלך פון מִצרַיִם איז מער ווידער נישט
nisht vider mer iz Mitsrayim fun melech der un
not again anymore is Egypt of king the and

אַרויסגעגאַנגען פון זיַין לאַנד, ווָארעם דער מלך פון
aroisgegangen fun zain land vorem der melech fun
having come out from his land because the king of

בָּבֶל האָט צוגענומען , פון דעם באַך פון מִצרַיִם ביז
biz Mitsrayim fun bach dem fun tsugenumen hot Bavel
unto Egypt of brook the from taken has Bavel

belonged to Melech Mitzrayim.

דעם טײַך פְּרָת , אַלץ וואָס געהערט צום מלך פֿון
dem taich Parat alts vos gehert tsum melech fun
the river Euphrates all that which belonged to king of

מִצרַיִם .
Mitsrayim
Egypt

[8] Y'hoyakhin was 18 years old when he began to reign, and he reigned in Yerushalayim 3 chodashim. And shem immo was Nechushta Bat Elnatan of Yerushalayim.

ח אַכצן יאָר איז יהוֹיָכין אַלט געווען , אַז ער איז
achtsen yor iz Yhoyakhin alt geven az er iz
eighteen years is Y'hoyakhin old having been when he is

געוואָרן מלך , און דרײַ חדשים האָט ער געקיניגט אין
gevorn melech un drai chodeshim hot er gekinigt in
having become king and three months has he reigned in

ירושָלַיִם און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען נחוּשתָא
Yerushalayim un der nomen fun zain muter iz geven Nechushta
Yerushalayim and the name of his mother is having been Nechushta

די טאָכטער פֿון אֶלנָתָן , פֿון ירושָלַיִם .
di tochter fun Elnatanen fun Yerushalayim
the daughter of Elnatan from Yerushalayim

[9] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that his Aviv had done.

ט און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי
un er hot geton vos iz shlecht in di oign fun Hashem azoi
and he has done what is evil in the eyes of Hashem just as

ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער האָט געטאָן.
vi alts vos zain foter hot geton
as all that which his father has done

[10] At that time the avadim of Nevukhadnetzar Melech Bavel came up against Yerushalayim, and the Ir was besieged.

י אין יענער צײַט זײַנען די קנעכט פֿון נבֿוכַדנֶאצַר דעם מלך
in yener tsait zainen di knecht fun Nevuchadnetsar dem melech
in that time are the servants of Nevukhadnetzar the king

פֿון בָּבֶל אַרויפֿגעגאַנגען אויף ירושָלַיִם , און די שטאָט איז
fun Bavel aroifgegangen oif Yerushalayim un di shtot iz
of Bavel having gone up against Yerushalayim and the city is

געקומען אין באַלעגערונג. יא און נבֿוכַדנֶאצַר דער מלך פֿון
gekumen in balegerung un der melech fun
having come in siege and the king of

בָּבֶל איז געקומען אויף דער שטאָט, בעת זײַנע קנעכט האָבן
Bavel iz gekumen oif der shtot beeis knecht zaine hobn
Bavel is having come against the city while his servants have

געלעגערט אויף איר.
gelegert oif ir
besieged it

[11] Nevukhadnetzar Melech Bavel came against the Ir, and his avadim did besiege it.

[12] And Y'hoyakhin Melech Yehudah went out to Melech Bavel, he, and immo, and his avadim, and his sarim, and his sarisim; and Melech Bavel took him in the 8th year of his reign.

יב איז יהוֹיָכין דער מלך פֿון יהודה אַרויסגעגאַנגען צו דעם
iz Yhoyakhin der melech fun Yehudah aroisgegangen tsu dem
is Y'hoyakhin the king of Yehudah having come out to the

מלך פֿון בָּבֶל , ער, און זײַן מוטער , און זײַנע קנעכט , און זײַנע
melech fun Bavel er un zain muter un zaine knecht un zaine
king of Bavel he and his mother and his servants and his

האַרן, און זײַנע הויפֿדינער ; און דער מלך פֿון בָּבֶל האָט אים
harn un zaine hoifdiner un der melech fun Bavel hot im
lords and his court official and the king of Bavel has him

אַוועקגענומען אין אַכטן יאָר פֿון זײַן מלוכה .
avekgenumen in achten yor fun zain meluche
taken away in the eighth year of his kingdom

[13] And he carried off there all the otzerot of the Beis Hashem, and the otzerot of the Bais HaMelech, and cut in pieces kol kelei hazahav which Sh'lomo Melech Yisroel had made in the Heikhal Hashem, as Hashem had said. [14] And he carried away into the Golus all Yerushalayim, and all the sarim, and all the gibborei hachayil, even ten thousand Golus captives, and all the charash and masger *(smiths, artisans)*; none remained, except the dalat am ha'aretz *(poor people of the land)*. [15] And he carried away Y'hoyakhin to Bavel, and the Em HaMelech, and the nashim of HaMelech, and his sarisim, and the leading men of HaAretz, those he carried into the Golus from Yerushalayim to Babylon. [16] And all the anshei hachayil, even shivat alafim, and a thousand charash and masger, all that were gibborim for making milchamah, even them Melech Bavel took into the Golus to Babylon.

[17] And Melech Bavel made Matanyah dodo (his uncle) Melech in his place, and changed shmo to Tzidkiyahu *(Zedekiah)*.

יג אוּן עֶר הָאָט אַרוֹיסגעצויגן פּוֹן דאָרטן אַלע אוֹצרוֹת פּוֹן הס
Hashems fun oitseres ale dortn fun aroisgetsoign hot er un
Hashem's of treasures all there from brought out has he and

הויז , אוּן די אוֹצרוֹת פּוֹן מלכס הויז ; אוּן עֶר הָאָט צעהאַקט
tsehakt hot er un hoiz melechs fun oitseres di un hoiz
cut into pieces has he and house king's of treasures the and house

אַלע גילדערנע כּלים וואָס שלמה דער מלך פּוֹן יִשׂרָאֵל הָאָט געמאַכט
gemacht hot Yisroel fun melech der Shlomo vos keilim gilderne ale
made has Yisroel of king the Sh'lomo that vessels golden all

אין דעם הֵיכל פּוֹן ה – אַזוי ווי ה הָאָט אָנגעזאָגט. יד אוּן
un ongezogt hot Hashem vi azoi Hashem fun heichl dem in
and ordered has Hashem as so Hashem of temple the in

עֶר הָאָט פֿאַרטריבן גאַנץ ירוּשָׁלַיִם , אוּן אַלע הַאַרן, אוּן אַלע
ale un harn ale un Yerushalayim gants fartriben hot er
all and lords all and Yerushalayim all driven out has he

העלדישע גיבּוֹרים , צען טויזנט געפֿאַנגענע, אוּן אַלע מײַנסטערס
mainsters ale un gefangene toiznt tsen giborim heldishe
craftsmen all and captives thousand ten warriors heroic

אוּן שלעסערס ; קיינער איז נישט געבליבן אַחוץ די אָרימסטע
orimste di achuts geblibn nisht iz keiner shlesers un
poorest the aside from left not is anyone metalworkers and

פּוֹן דעם פֿאָלק פּוֹן לאַנד; טו אוּן עֶר הָאָט פֿאַרטריבן יהוֹיָכינען
Yhoyakhinen fartriben hot er un land fun folk dem fun
Y'hoyakhin driven out has he and land of people the of

קיין בָּבֶל ; אויך דעם מלכס מוטער , אוּן דעם מלכס ווײַבער, אוּן
un vaiber melechs dem un muter melechs dem oich Bavel kein
and wives king's the and mother king's the also Bavel to

זײַנע הויפֿדינער , אוּן די פּנֵי פּוֹן לאַנד, האָט עֶר אַוועקגעפֿירט אין
in avekgefirt er hot land fun pnei di un hoifdiner zaine
in led away he has land of nobles the and court official his

גלות פּוֹן ירוּשָׁלַיִם קיין בָּבֶל . טז אוּן אַלע חילס-לײַט , זיבן
zibn chils-lait ale un Bavel kein Yerushalayim fun goles
seven legion people all and Bavel to Yerushalayim from exile

טויזנט , אוּן די מײַנסטערס אוּן די שלעסערס , טויזנט , אַלע,
ale toiznt shlesers di un mainsters di un toiznt
all a thousand metalworkers the and craftsmen the and a thousand

גיבּוֹרים וואָס טויגן צו מלחמה , זיי האָט דער מלך פּוֹן בָּבֶל
Bavel fun melech der hot zei milchome tsu toign vos giborim
Bavel of king the has them war to fit that warriors

געבראַכט אין גלות קיין בָּבֶל .
Bavel kein goles in gebracht
Bavel to exile into brought

יז אוּן דער מלך פּוֹן בָּבֶל האָט געמאַכט פֿאַר
far gemacht hot Bavel fun melech der un
for made has Bavel of king the and

מלך אַנשטאָט אים זײַן פֿעטער מַתַּנְיָהוּ ,
Matanyahn feter zain im anshtot melech
Matanyah uncle his him in place of king

אוּן עֶר הָאָט אומגעביטן זײַן נאָמען אויף
oif nomen zain umgebitn hot er un
to name his changed has he and

צִדְקִיָּהוּ .
Tsidkiyah
Tzidkiyahu

יח איין און צוואַנציק יאָר איז צִדקִיָהו אַלט געווען ,
geven alt Tsidkiyah iz yor tsvantsik un ein
having been old Tzidkiyahu is years twenty and one

אַז ער איז געווָארן מלך , און עלף יאָר האָט ער
er hot yor elf un melech gevorn iz er az
he has years eleven and king having become is he when

געקינִיגט אין ירוּשָלַיִם . און דער נאָמען פון זיין מוטער
muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt
mother his of name the and Yerushalayim in reigned

איז געווען חַמוטַל די טאָכטער פון יִרמיָהון , פון
fun Yirmeyahun fun tochter di Chamutal geven iz
of Yirmeyahu of daughter the Chamutal having been is

לִבנָה .
Livnah
Livnah

[18] Tzidkiyahu *(Zedekiah)* was twenty and one shanah when he began to reign, and he reigned eleven shanah in Yerushalayim. And shem immo was Chamutal Bat Yirmeyahu of Livnah.

יט און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פון ה ,
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in evil is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס יהויָקים האָט געטאָן. כ פַאַר וואָר ,
vor far geton hot Yhoyakim vos alts vi azoi
truly for done had Y'hoyakim which all that as just as

פון וועגן דעם צָארן פון ה איז דאָס געשען אויף
oif geshen dos iz Hashem fun tsorn dem vegen fun
on happen this is Hashem of anger the concerning of

ירוּשָלַיִם און יהוּדה , ביז ער האָט זיי אַוועקגעוואָרפן פון זיין
zain fun avekgevorfen zei hot er biz Yehudah un Yerushalayim
his from cast off them has he until Yehudah and Yerushalayim

פנים .
ponem
face

און צִדקִיָהו האָט ווידערשפעניקט אין דעם מלך פון בָבֶל .
Bavel fun melech dem on vidershpenikt hot Tsidkiyah un
Bavel of king the against rebelled has Tzidkiyahu and

[19] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that Y'hoyakim had done. [20] For through the anger of Hashem this came about in Yerushalayim and Yehudah, until He cast them out from His presence. And Tzidkiyahu *(Zedekiah)* rebelled against Melech Bavel.

כה

25 And it came to pass in the ninth year of his reign, in the tenth month, in the tenth day of the month, that Nevukhadnetzar Melech Bavel came, he, and all his army, against Yerushalayim, and encamped against it; and built siege works against it round about. [2] And HaIr remained under siege unto the eleventh year of Melech Tzidkiyah. [3] And on the ninth day of the fourth

און עס איז געווען אין ניינטן יאָר פון זיין מלוכה , אין
in meluche zain fun yor naintn in geven iz es un
in kingdom his of year ninth in having been is it and

צענטן חודש , אין צענטן טאָג פון חודש , איז געקומען
gekumen iz choidesh fun tog tsentn in choidesh tsentn
having come is month of day tenth in month tenth

נבוכַדנֶאצַר דער מלך פון בָבֶל , ער און זיין גאַנצער חיל , אויף
oif cheil gantser zain un er Bavel fun melech der Nevuchadnetsar
against host whole his and he Bavel of king the Nevukhadnetzar

ירוּשָלַיִם , און ער האָט געלאָגערט אויף אים, און זיי האָבן געבויט
geboit hobn zei un ir oif gelegert hot er un Yerushalayim
built have they and it against besieged has he and Yerushalayim

באַלעגערווערק רונד אַרום איר. ב און די שטאָט איז געווען אין
in geven iz shtot di un ir arum rund balegerverk
in having been is city the and it round around siege works

באַלעגערונג ביזן עלפטן יאָר פון מלך צִדקִיָהו . ג אין ניינטן טאָג
tog naintn in Tsidkiyah melech fun yor elftn bizn balegerung
day ninth in Tzidkiyahu king of year eleventh until siege

פון חודש האָט זיך געשטאַרקט דער הונגער אין שטאָט, און עס איז
iz es un shtot in hunger der geshtarkt zich hot choidesh fun
is it and city in famine the strengthened self has month of

month the ra'av *(famine)* was severe in the Ir, and there was no lechem for the Am HaAretz.
4 And the Ir was broken through, and all the anshei hamilchamah fled by lailah by the way of the gate between two walls, which was near the Gan HaMelech; (now the Kasdim were surrounding the Ir); and HaMelech fled by the derech HaAravah. 5 And the army of the Kasdim pursued after HaMelech, and overtook him in the plains of Yericho; and all his army was separated from him and scattered. 6 So they captured HaMelech, and carried him up to Melech Bavel to Rivlah; and they pronounced mishpat upon him.
7 And they slaughtered the Bnei Tzidkiyah before his eyes, and put out the eyes of Tzidkiyah, and bound him with shackles of nechoshet, and carried him to Babylon.
8 And in the fifth month, on the seventh day of the month, which is the nineteenth year of Melech Nevukhadnetzar Melech Bavel, came Nevuzaradan, captain of the guard, an eved of Melech Bavel, unto Yerushalayim; 9 And he set fire to the Beis Hashem, and the Bais HaMelech *(the palace)*,

נישט געווען קיין ברויט פַאר דעם פֹאלק פון לאַנד. ד און די שטאָט
shtot di un land fun folk dem far broit kein geven nisht
city the and land of people the for bread any having been not

איז אײַנגעבראָכן געוואָרן , און אַלע מלחמה-לײַט ביי נאַכט דורך
durch nacht bai milchome-lait ale un gevorn aingebrochn iz
through night at war people all and having become breached is

דעם טויער צווישן די צוויי מויערן וואָס בײַם מלכס גאָרטן – און די
di un gortn melechs baim vos moiern tsvei di tsvishn toier dem
the and garden king's at which walls two the between gate the

כַּשְׂדִים זײַנען געווען רונד אַרום דער שטאָט – און איז אַוועק מיטן
mitn avek iz un shtot der arum rund geven zainen Kasdim
with went is and city the round around having been are Kasdim

וועג פון פלוין. ה אָבער דער חיל פון די כַּשְׂדִים האָט נאָכגעיאָגט דעם
dem nochgeyogt hot Kasdim di fun cheil der ober ploin fun veg
the pursued after has Kasdim the of host the but plain of way

מלך , און זיי האָבן אים אָנגעיאָגט אין די פלוינען פון ירי‌חו ;
Yericho fun ploinen di in ongeyogt im hobn zei un melech
Yericho of plains the in caught up with him have they and king

און זײַן גאַנצער חיל איז צעלויפֿן פון אים. ו און זיי האָבן געכאַפט דעם
dem gechapt hobn zei un im fun tseloifn iz cheil gantser zain un
the caught have they and him from scattered is host whole his and

מלך , און האָבן אים אַרויפֿגעבראַכט צום מלך פון בָּבֶל קיין רִבְלָה ;
Rivlah kein Bavel fun melech tsum aroifgebracht im hobn un melech
Rivlah at Bavel of king to brought up him have and king

און מע האָט אַרויסגעזאָגט אויף אים אַ משפט .
mishpot a im oif aroisgezogt hot me un
judgment a him on pronounced has one and

ז און צִדְקִיָּהוס זין האָט מען געשאָכטן פַאַר זײַנע אויגן; און
un oign zaine far geshochtn men hot zin Tsidkiyahs un
and eyes his before slaughtered them has sons Tzidkiyahu's and

צִדְקִיָּהוס אויגן האָט ער בלינד געמאַכט, און ער האָט אים געשמידט אין
in geshmidt im hot er un gemacht blind er hot oign Tsidkiyahs
in bound him has he and made blind he has eyes Tzidkiyahu's

קופּערנע קייטן , און געבראַכט קיין בָּבֶל .
Bavel kein gebracht un keitn kuperne
Bavel to brought and chains copper

ח און אין פֿינפֿטן חודש , אין זיבעטן טאָג פון חודש – דאָס איז דאָס
dos iz dos choidesh fun tog zibetn in choidesh finftn in un
this is that month of day seventh in month fifth in and

ניינצנטע יאָר פון מלך נבוכַדנֶאצַר דעם מלך פון בָּבֶל – איז
iz Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar melech fun yor naintsnte
is Bavel of king the Nevukhadnetzar king of year nineteenth

געקומען נבוזַרְאַדָן דער הויפּט פון דעם לײַב-חיל , דער קנעכט
knecht der laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan gekumen
servant the army people the of head the Nevuzaradan having come

פון דעם מלך פון בָּבֶל , קיין ירושָלַיִם . ט און ער האָט פֿאַרברענט
farbrent hot er un Yerushalayim kein Bavel fun melech dem fun
burned up has he and Yerushalayim to Bavel of king the of

דאָס הויז פון ה , און דאָס הויז פון מלך ; אויך אַלע הײַזער
haizer ale oich melech fun hoiz dos un Hashem fun hoiz dos
households all also king of house the and Hashem of house the

and all the batim *(houses)* of Yerushalayim, and every bais hagadol he burned with eish. [10] And all the army of the Kasdim *(Chaldeans)*, that were with the captain of the guard, broke down the chomot *(walls)* around Yerushalayim. [11] Now the remainder of the people that were left in the Ir, and the deserters that fell away to Melech Bavel, with the remnant of the multitude, did Nevuzaradan the captain of the guard carry away. [12] But the captain of the guard left certain of the poor of the land to be koremim and farmers.

[13] And the pillars of bronze that were in the Beis Hashem, and the moveable stands, and the Yam Hanechoshet that was in the Beis Hashem, the Kasdim *(Chaldeans)* broke in pieces, and carried all the bronze to Babylon. [14] And the caldrons, and the shovels, and the snuffers, and the basins and all the klei hanechoshet wherewith they ministered, they took away. [15] And the firepans [for incense], and the bowls, and such things as were made of zahav, and of kesef, the captain of the guard carried away. [16] The two Ammudim,

פֿון ירושָלַיִם , ווו נאָר אַ הויז פֿון אַ גרויסן מאַן, האָט ער פֿאַרברענט
farbrent er hot man groisn a fun hoiz a nor vu Yerushalayim fun
burned up he has man great a of house a but where Yerushalayim of

אין פֿײַער. י און די מויערן פֿון ירושָלַיִם רונד אַרום האָט דער
der hot arum rund Yerushalayim fun moiern di un faier in
the has round around Yerushalayim of walls the and fire in

גאַנצער חיל פֿון די כַּשְׂדִּים וואָס מיט דעם הויפּט פֿון דעם לײַב-חיל
laib-cheil dem fun hoipt dem mit vos Kasdim di fun cheil gantser
army people the of head the with who Kasdim the of host entire

איינגעוואָרפֿן. יא און דעם רעשט פֿון פֿאָלק וואָס איז געבליבן אין שטאָט, און
un shtot in geblibn iz vos folk fun resht dem un aingevorfn
and city in remain is who people of rest the and tore down

די אַריבערגעלאָפֿענע וואָס זײַנען אַריבערגעלאָפֿן צו דעם מלך פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun melech dem tsu aribergelofn zainen vos aribergelofene di
Bavel of king the to defected are who defectors the

און דעם רעשט פֿון המון , האָט נבוזַרְאַדָן דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der Nevuzaradan hot hamon fun resht dem un
the of head the Nevuzaradan has multitude of rest the and

לײַב-חיל פֿאַרטריבן. יב און דער הויפּט פֿון דעם לײַב-חיל איבערגעלאָזן
ibergelozn laib-cheil dem fun hoipt der un fartriben laib-cheil
left behind army people the of head the and driven out army people

פֿאַר ווײַנגערטנירער און פֿאַר אַקערלײט איטלעכע פֿון די אָרעם מענטשן .
mentshn orem di fun itleche akerlait far un vaingertnirer far
men poor the from certain plow people for and vine-dressers for

יג און די קופּערנע זײַלן וואָס אין הויז פֿון ה , און די געשטעלן,
geshteln di un Hashem fun hoiz in vos zailn kuperne di un
bases the and Hashem of house in that pillars copper the and

און דעם קופּערנעם ים וואָס אין הויז פֿון ה , האָבן די כַּשְׂדִּים
Kasdim di hobn Hashem fun hoiz in vos yam kupernem dem un
Kasdim the have Hashem of house in that sea copper the and

צעבראָכן , און אַוועקגעטראָגן דאָס קופּער דערפֿון קיין בָּבֶל . יד אויך די
di oich Bavel kein derfun kuper dos avekgetrogen un tsebrochn
the also Bavel to thereof bronze this carried away and broken

טעפּ, און די שופֿלען, און די שנײַצמעסערס, און די שאָלן , און אַלע
tep ale un sholn di un shnaitsmesers di un shuflen di un
all and spoons the and snuffers the and shovels the and pots

קופּערנע כלים וואָס מע פֿלעגט דינען מיט זיי , האָבן זיי
zei hobn zei mit dinen flegt me vos keilim kuperne
they have them with serve used to one that which utensils copper

צוגענומען . טו אויך די פֿײַערפֿאַנען, און די שפּרענגבעקנס , וואָס
vos shprengbekns di un faierfanen di oich tsugenumen
which are sprinkling basins the and firepans the also taken

גאָלד, גאָלד , און וואָס זילבער, זילבער , האָט דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der hot zilber zilber vos un gold gold
the of head the has in silver silver that which and in gold gold

לײַב-חיל צוגענומען . טז די צוויי זײַלן , דעם איין ים , און די געשטעלן,
geshteln di un yam ein dem zailn tsvei di tsugenumen laib-cheil
bases the and sea one the pillars two the taken away guard

וואָס שלמה האָט געמאַכט פֿאַר הס הויז – דאָס קופּער פֿון אַלע
ale fun kuper dos hoiz Hashems far gemacht hot Shlomo vos
all of bronze this house Hashem's for made had Sh'lomo which

one Yam, and the Stands which Sh'lomo had made for the Beis Hashem; the bronze of all these vessels was beyond weight.

17 The height of the one ammud was eighteen cubits, and the capital upon it was nechoshet; and the height of the capital three cubits; and the netting, and pomegranates upon the capital round about, all of nechoshet; and similar unto these had the second pillar with netting.

18 And the captain of the guard took Serayah the Kohen HaRosh, and Tzephanyah the second kohen, and the three keepers of the door; 19 And out of the Ir he took an officer that was set over the anshei hamilchamah, and five men of them that were royal advisers, which were found in the Ir, and the Sofer who was the chief officer in charge of conscripting the Am HaAretz, and threescore men of the Am HaAretz, that were found in the Ir; 20 And Nevuzaradan, captain of the guard, took these, and brought them to Melech Bavel to Rivlah; 21 And Melech Bavel struck them, and slaughtered them at Rivlah in Eretz Chamat. So Yehudah was carried

די דאָזיקע כּלים איז נישט געווען אָפּצוּוועגן . יז אַכצן איילן איז
iz eiln achtsen optsuvegn geven nisht iz keilim dozike di
is cubits eighteen weighed having been not is vessels these the

געווען די היידּ פֿון איין זײַל און אַ קופּערנע קרוין איז געווען
geven iz kroin kuperne a un zail ein fun heich di geven
having been is crown copper a and pillar one of height the having been

אויף אים; און די היידּ פֿון דער קרוין איז געווען דריי איילן ; און
un eiln drai geven iz kroin der fun heich di un im oif
and cubits three having been is crown the of height the and it on

אַ נעצוועלרק פֿון מילגרוימען זיינען געווען אויף דער קרוין רונד
rund kroin der oif geven zainen milgroimen fun netsverk a
around crown the on having been are pomegranates of network a

אַרום , אַלץ פֿון קופּער ; און דעם גלייכן צום צווייטן זײַל , איבער דעם
dem iber zail tsveitn tsum glaichn des un kuper fun alts arum
the over pillar second to the same the and bronze of all round

נעצווערק.
netsverk
network

יח און דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל האָט גענומען שׂרָיָה
Serayah genumen hot laib-cheil dem fun hoipt der un
Serayah taken has army people the of head the and

דעם כּהן-גָּדול , און צפַניָה דעם צווייטן כּהן , און די דריי
drai di un koyen tsveitn dem Tsefanyah un koyen-gadol dem
three the and kohen second the Tsefanyah and kohen gadol the

שוועלהיטערס ; יט און פֿון שטאָט האָט ער גענומען איין הויפֿדינער
hoifdiner ein genumen er hot shtot fun un shvelhiters
court official one taken he has city from and threshold guards

וואָס איז געווען דער אויפֿזיער איבער די מלחמה-לייַט , און פֿינף
finf un milchome-lait di iber oifzeer der geven iz vos
five and war people the over overseer the having been is who

מענער פֿון די וואָס פֿלעגן זען דעם מלכס פּנים , וואָס האָבן זיך
zich hobn vos ponem melechs dem zen flegn vos di fun mener
self have who face king's the see would that which the of men

געפֿונען אין שטאָט, און דעם שרייַבער פֿון דעם חיל-לידער וואָס האָט
hot vos cheil-lider dem fun shraiber dem un shtot in gefunen
has which army-leader the of scribe the and city in found

אויפֿגענומען אין חיל דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד, און זעכציק מאַן פֿון דעם
dem fun man zechtsik un land fun folk dos cheil in oifgenumen
the of man sixty and land of people this host in took in

פֿאָלק פֿון לאַנד וואָס האָבן זיך געפֿונען אין שטאָט. כ און נבֿוזַראַדָן
Nevuzaradan un shtot in gefunen zich hobn vos land fun folk
Nevuzaradan and city in found self have which land of people

דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל האָט זיי גענומען , און האָט זיי
zei hot un genumen zei hot laib-cheil dem fun hoipt der
them has and taken them has army people the of head the

אַוועקגעפֿירט צו דעם מלך פֿון בָּבֶל קיין רִבלָה . כא און דער מלך
melech der un Rivlah kein Bavel fun melech dem tsu avekgefirt
king the and Rivlah at Bavel of king the to led away

away captive out of their land.

פֹּון בָּבֶל האָט זיי געשלאָגן און געטייט אין רִבלָה אין לאַנד
land in Rivlah in geteit un geshlogn zei hot Bavel fun
land in Rivlah in caused to die and struck down them has Bavel of

חַמָת . אַזוי איז יהודה אַוועק אין גלות פֹּון זיין לאַנד.
land zain fun goles in avek Yehudah iz azoi Chammat
land its from exile into went Yehudah is so Chamat

22 And as for the people that remained in Eretz Yehudah, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had left behind, even over them he made Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan ruler.

כב און דאָס פֹּאָלק וואָס איז געבליבן אין לאַנד יהודה , וואָס
vos Yehudah land in geblibn iz vos folk dos un
whom Yehudah land in left is who people this and

נבוכַדנֶאצַר דער מלך פֹּון בָּבֶל האָט איבערגעלאָזן – איבער זיי
zei iber ibergelozn hot Bavel fun melech der Nevuchadnetsar
them over left behind has Bavel of king the Nevukhadnetzar

האָט ער אויפֿגעזעצט גדַלְיָהוּ דעם זון פֹּון אַחיקָם דעם זון פֹּון
fun zun dem Achikam fun zun dem Gedalyahu oifgezetst er hot
of son the Achikam of son the Gedalyahu appointed he has

שָׁפָנן .
Shafanen
Shaphan

23 And when all the officers of the armies, they and their anashim, heard that Melech Bavel had made Gedalyahu governor, there came to Gedalyahu to Mitzpah, even Yishmael ben Netanyah, and Yochanan ben Kareach, and Serayah ben Tanchumet the Netophati, and Ya'azanyahu the ben of a Ma'akhati, they and their men. 24 And Gedalyahu took an oath to them, and to their men, and said unto them, Fear not to be the avadim of the Kasdim; dwell in the land, and serve Melech Bavel; and it shall be well with you.

כג און ווי אַלע הויפּטלײַט פֹּון חיל , זיי מיט די מענטשן , האָבן
hobn mentshn di mit zei cheil fun hoiptlait ale vi un
have men the with they host of chief people all as and

געהערט, אַז דער מלך פֹּון בָּבֶל האָט אויפֿגעזעצט גדַלְיָהוּן , אַזוי
azoi Gedalyahun oifgezetst hot Bavel fun melech der az gehert
so Gedalyahu appointed had Bavel of king the that heard

זיינען זיי געקומען צו גדַלְיָהוּן קיין מִצפָּה : און יִשמָעֵאל
Yishmael un Mitspah kein Gedalyahun tsu gekumen zei zainen
Yishmael and Mitzpah to Gedalyahu to having come they are

דער זון פֹּון נתַנְיָהן , און יוֹחָנָן דער זון פֹּון קָרֵחַן , און
un Kareachn fun zun der Yochanan un Netanyahn fun zun der
and Kareach of son the Yochanan and Netanyah of son the

שְׂרָיָה דער זון פֹּון תַנחוּמתן , פֹּון נטוֹפָה , און יַאֲזַנְיָהוּ דער
der Yaazanyahu un Netofah fun Tanchumetn fun zun der Serayah
the Ya'azanyahu and Netophah of Tanchumet of son the Serayah

זון פֹּון דעם מַעֲכָתי , זיי מיט זייערע מענטשן . כד און גדַלְיָהוּ
Gedalyahu un mentshn zeyere mit zei Maachati dem fun zun
Gedalyahu and men their with they Ma'akhah the of son

האָט געשוואָרן זיי און זייערע מענטשן , און האָט צו זיי
zei tsu hot un mentshn zeyere un zei geshvorn hot
them to has and men their and them sworn an oath has

געזאָגט: איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר די קנעכט פֹּון די כַּשׂדִים ;
Kasdim di fun knecht di far hobn moire nisht zolt ir gezogt
Kasdim the of servants the before have fear not shall you said

זיצט אין לאַנד, און דינט דעם מלך פֹּון בָּבֶל , און אייך וועט גוט זיין .
zain gut vet aich un Bavel fun melech dem dint un land in zitst
be good will you and Bavel of king the serve and land in sit

25 But it came to pass in the seventh month, that Yishmael ben Netanyah, ben Elishama, of royal blood, came, and ten men with him, and assassinated Gedalyahu,

כה אָבער עס איז געווען אין זיבעטן חודש , איז געקומען
gekumen iz choidesh zibetn in geven iz es ober
having come is month seventh in having been is it but

יִשמָעֵאל דער זון פֹּון נתַנְיָה זון פֹּון אֱלִישָׁמָען , פֹּון קיניגלעכן
kiniglechn fun Elishamaen fun zun dem Netanyah fun zun der Yishmael
royal of Elishama of son the Netanyah of son the Yishmael

אָפּשטאַם, און צען מענטשן מיט אים, און זיי האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn zei un im mit mentshn tsen un opshtam
struck down have they and him with men ten and descent

that he died, along with the Yehudim and the Kasdim that were with him at Mitzpah. [26] And kol haAm, both katon and gadol, and the officers of the armies, arose, and went to Mitzrayim; for they were afraid of the Kasdim.

[27] And it came to pass in the seven and thirtieth year of the Golus of Y'hoyakhin Melech Yehudah, in the twelfth month, on the seven and twentieth day of the month, that Eveel-Merodach Melech Bavel in the year that he began to reign did lift up the head of Y'hoyakhin Melech Yehudah out of the bais hakeleh; [28] And he spoke kindly to him, and set his throne above the kisse of the melachim that were with him in Babylon; [29] And changed his prison garments; and he did eat lechem continually before him all the days of his life. [30] And his allowance was a continual allowance given him of the Melech, a daily portion for every day, all the days of his life.

גְּדַלְיָהוּ׃ וְאֹון עַר אִיז גְעשטאָרבן; אוּיךְ דִי מְענער פֿון יְהוּדָה אוּן
un Yehudah fun mener di oich geshtorbn iz er un Gedalyahu
and Yehudah of men the also died is he and Gedalyahu

כּוֹ וְאוֹן דאָס דִי כַּשְׂדִּים וואָס זיינען גְעווען מִיט אִים אִין מִצְפָּה׃
dos un Mitspah in im mit geven zainen vos Kasdim di
this and Mitzpah in him with having been are who Kasdim the

גאַנצע פֿאָלק פֿון קליין ביז גְרויס, וְאוֹן דִי הויפּטלײַט פֿון חיל, זיינען
zainen cheil fun hoiptlait di un grois biz klein fun folk gantse
are host of chief people the and great unto small from people all the

אוּיפֿגְעשטאַנען אוּן זיינען אַוועק קיין מִצְרַיִם, וואָרעם זיי האָבן
hobn zei vorem Mitsrayim kein avek zainen un oifgeshtanen
have they for Egypt to gone away are and arose

מורא גְעהאַט פֿאַר דִי כַּשְׂדִּים׃
Kasdim di far gehat moire
Kasdim the before had fear

כזוְאוֹן עס איז גְעווען אִין זיבן אוּן דרײַסיקסטן יאָר נאָך דעם
dem noch yor draisikstn un zibn in geven iz es un
the according to year thirtieth and seven in having been is it and

גלות פֿון יְהוֹיָכִין דעם מלך פֿון יְהוּדָה, אִין צְוועלפֿטן חודש, אִין
choidesh tsvelftn in Yehudah fun melech dem Yhoyakhin fun goles
in month twelfth in Yehudah of king the Y'hoyakhin of exile

זיבן אוּן צְוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש, הָאט אֱוִיל-מְרוֹדַךְ דער מלך
melech der Evil-Merodach hot choidesh fun tog tsvantsikstn un zibn
king the Eveel-Merodach has month of day twentieth and seven

פֿון בָּבֶל, אִין דעם יאָר וואָס ער איז גְעווָארן מלך, אוּיפֿגְעהויבן דעם
dem oifgehoibn melech gevorn iz er vos yor dem in Bavel fun
the lifted up king having become is he that year the in Bavel of

קאָפּ פֿון יְהוֹיָכִין דעם מלך פֿון יְהוּדָה, פֿון תּפֿיסה. כחוְאוֹן ער הָאט
hot er un tefish fun Yehudah fun melech dem Yhoyakhin fun kop
has he and prison from Yehudah of king the Y'hoyakhin of head

גְערעדט צו אִים פֿרײַנטלעך, אוּן הָאט גְעשטעלט זײַן שטול אִיבער דִי שטולן
shtuln di iber shtul zain geshtelt hot un fraindlech im tsu geredt
chair the over chair his stood has and kindly him to spoken

פֿון דִי מלכים וואָס אִים אִין בָּבֶל׃ כטוְאוֹן ער הָאט אומגְעביטן זײַנע
zaine umgebitn hot er un Bavel in im bai vos mlochim di fun
his changed has he and Bavel in him by which kings the of

תּפֿיסה-קלײדער, אוּן ער הָאט גְעגעסן בײַ אִים ברויט תּמיד אַלע טעג
teg ale tamid broit im bai gegesn hot er un tefish-kleider
days all continually bread him with eaten has he and prison garments

פֿון זײַן לעבן׃ לוְאוֹן זײַן אויסקומענישׁ, אַ שטענדיקע אויסקומענישׁ, אִיז אִים
im iz oiskumenish shtendike a oiskumenish zain un leben zain fun
him is subsistence perpetual a subsistence his and life his of

גְעגעבן גְעווָארן פֿון מלך טָאגְטעגלעך אַלע טעג פֿון זײַן לעבן.
lebn zain fun teg ale togteglech melech fun gevorn gegebn
life his of days all each day king from having become given

Yeshayah

יְשַׁעְיָה

1 The chazon *(vision)* of Yeshayah ben Amotz, which he saw concerning Yehudah and Yerushalayim in the yamim of Uziyahu, Yotam, Achaz, and Yechizkiyahu, melachim of Yehudah.

א די זעונג פֿון ישַׁעְיָהו דעם זון פֿון אָמוצן , וואָס
vos Amotsn fun zun dem Yeshayahu fun zeung di
which Amotz of son the Yeshayah of vision the

ער האָט געזען אויף יהוּדה און ירושָלַיִם ,
Yerushalayim un Yehudah oif gezen hot er
Yerushalayim and Yehudah concerning seen has he

אין די טעג פֿון עוּזִיָהו , יוֹתָם , אָחָז , יחִזקִיָהו , די
di Yechizkiyahu Achaz Yotam Uziyahu fun teg di in
the Chizkiyahu Achaz Yotam Uziyah of days the in

מלכים פֿון יהוּדה .
Yehudah fun mlochim
Yehudah of kings

[2] Hear, O Shomayim, and give ear, O Eretz,

ב הערט איר הימלען , און פֿאַרנעם דו ערד ,
erd du farnem un himlen ir hert
earth you pay attention and heavens you hear

for Hashem hath spoken;

וואָרעם ה האָט געַרעדט:
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem because

I have nourished and brought up banim,

קינדער האָב איך דערצויגן און אויפֿגעבראַכט,
oifgebracht un dertsoign ich hob kinder
brought up and raised I have children

and they have rebelled against Me.

און זיי האָבן געבראָכן אָן מיר.
mir on gebrochn hobn zei un
me on rebelled have they and

[3] The ox knoweth his owner,

ג אַן אָקס ווייס זיַין בַעַל־הבית ,
baal-habait zain veis oks an
owner his knows ox an

and the donkey his master's evus;

און אַן אייזל די קאָריטע פֿון זיַין האַר ;
har zain fun korite di eizl an un
master his of trough the donkey a and

but Yisroel doth not know,

יִשׂרָאֵל ווייס נישט,
nisht veis Yisroel
not knows Yisroel

My people doth not consider.

מיַין פֿאָלק קוקט זיך נישט אום .
um nisht zich kukt folk main
back not self looks people my

[4] Ah, goy choteh *(sinful nation)*,

ד ווי , זינדיקע אומה ,
ume zindike vei
nation sinful woe

a people weighed down with avon *(guilt, iniquity)*,

פֿאָלק מיט פֿאַרבּרעכן באַשוועָרט ,
farbrechn mit folk bashvert
weighed down encumberance transgressions with people

zera of evildoers, banim of corruption;

זאָמען פֿון שלעכטסטוער, קינדער פֿאַרדאָרבענע!
fardorbene kinder shlechtstuer fun zomen
corrupted children evildoers of seed

they forsook Hashem,

פֿאַרלאָזט האָבן זיי ה ,
Hashem zei hobn farlozt
Hashem they have forsaken

they have spurned the Kadosh Yisroel *(the Holy One of Yisroel)*,

געלעסטערט דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn dem gelestert
Yisroel of Holy One the blasphemed

they have turned their back on Him.

אַהינטער זיך אָפּגעקערט .
opgekert zich ahinter
turned away self backward

[5] Why, seeing that ye will be stricken again,

ה ווּ נאָך ווילט איר געשלאָגן ווערן ,
vern geshlogn ir vilt noch vu
become struck you will still where

will ye rebel stubbornly again?

וואָס איר קערט איַך נאָך מער אָפּ ?
op mer noch aich kert ir vos
away more still you turn you that

The kol rosh is sick,

דער גאַנצער קאָפּ איז קראַנק,
krank iz kop gantser der
sick is head whole the

and the kol levav faint.

און דאָס גאַנצע האַרץ איז אין וויי־טאָג;
veitog in iz harts gantse dos un
pain in is heart whole the and

[6] From the sole of the regel even unto the rosh

ו פֿון פֿוסטריט ביזן קאָפּ
kop bizn fustrit fun
head unto foot step from

there is no soundness in it;

איז אין אים קיין גאַנץ גליד נישטאָ,
nishto glid gants kein im in iz
not member whole any it in is

but wounds, and bruises, and putrifying sores;

נאָר אַ ריס און אַ בייל און אַן אייַטעריק ווונד ;
vund aiterik an un beil a un ris a nor
wound festering a and boil a and tear a only

they have not been closed,

נישט אויסגעדריקט זיַנען זיי געוואָרן ,
gevorn zei zainen oisgedrikt nisht
having become they are squeezed out not

neither bound up, neither soothed with shemen.

און נישט פֿאַרבונדן, און נישט מיט אייל דערווייכט.
derveicht eil mit nisht un farbundn nisht un
softened oil with not and bound not and

[7] Your country is desolate,

ז אייַער לאַנד איז אַ ווייסטעניש,
vistenish a iz land aier
wasteland a is land your

your cities are burned with eish;

אייַערע שטעט זיַנען אין פֿייַער פֿאַרברענט;
farbrent faier in zainen shtet aiere
burned up fire in are cities your

your land, zarim devour it in your presence,

אייַער ערד – פֿרעמדע פֿאַרצערן זי אייַך אַנטקעגן ,
antkegen aich zi fartseren fremde erd aier
facing you it devour foreigners land your

and it is desolate, as overthrown by zarim.

און ווייסט איז זי ווי דער איבערקער פֿון אַ פֿלייצונג .
fleitsung a fun iberker der vi zi iz vist un
flood a of overthrow the as it is waste and

[8] And the Bat Tziyon *(i.e., Yerushalayim)* is left

ח און געבליבן איז טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter iz geblibn un
Zion daughter is remains and

as a sukkah in a kerem *(vineyard)*,

ווי אַ בייַדל אין אַ ווייַנגאָרטן ,
vaingorten a in baidl a vi
vineyard a in booth a like

as a shack in a cucumber field,

ווי אַ נאַכטלעג אין אַ פּלוצערפֿעלד ,
plutserfeld a in nachtleg a vi
cucumber field a in night-lodging a like

as an ir *(city)* under siege.

ווי אַ וואַכבוד פֿון ריטלעך.
ritlech fun vachbud a vi
twigs of watchman's hut a like

[9] Except Hashem Tzva'os

ט וועַן נישט ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem nisht ven
of hosts Hashem not if

had left unto us a very small remnant,

וואָלט אונדז אַ קליין איבערבלייַב געלאָזט,
gelozt iberblaib klein a undz volt
left remnant small a us would

we should have been as Sodom,

וואָלטן מיר ווי סדוֹם געווואָרן ,
gevorn Sodom vi mir voltn
having become Sodom like we would have

and we should have been like unto Amora *(Gomorrah)*.

צו עַמוֹרָה וואָלטן מיר געווען געגליכן .
geglichn geven mir voltn Amora tsu
likened having been we would have Gomorrah to

[10] Hear the Devar Hashem,

י הערט דאָס וואָרט פֿון ה ,
Hashem fun vort dos hert
Hashem of word the hear

ye rulers of Sodom;

איר האַרן פֿון סדוֹם ;
Sodom fun harn ir
Sodom of lords you

give ear unto the Torat Eloheinu,

פֿאַרנעמט די תּורה פֿון אלוקינו ,
Elokeinu fun toyre di farnemt
our G-d of instruction the comprehend

ye people of Amora *(Gomorrah)*.

איר פֿאָלק פֿון עַמוֹרָה .
Amora fun folk ir
Gomorrah of people you

[11] To what purpose is the multitude

יא צו וואָס מיר
mir vos tsu
me what to

of your zevakhim unto Me? saith Hashem;

אייַערע פֿיל שלאַכטאָפּפֿער ? זאָגט ה ,
Hashem zogt shlachtopfer fil aiere
Hashem declares slaughter sacrifice many your

I am fed up of the olot *(burnt offerings)* of rams,

איך בין זאַט מיט ברענדאָפּפֿער פֿון ווידערס,
viders fun brandopfer mit zat bin ich
rams of olah with sated am I

and the fat of fed beasts;

און מיט פֿעטס פֿון געשטאָפּטע ;
geshtopte fun fets mit un
fatted animals of fats with and

and I delight not in the dahm of bulls,

און בלוט פֿון אָקסן און שעפּסן און בעק
bek un shepsn un oksen fun blut un
male goats and sheep and oxen of blood and

or of lambs, or of goats.

וויל איך נישט פֿאַרלאַנגען.
farlangen nisht ich vil
desire not I will

[12] When ye come to appear before Me,

יב אַז איר קומט זיך ווייַזן פֿאַר מיר,
mir far vaizn zich kumt ir az
me before appear self come you when

who hath required this at your hand, to trample khatzerai *(My courts)*?

וואר בעט דאָס פֿון אייַך מיינע הויפֿן צו טרעטן?
tretn tsu hoifn maine aich fun dos bet ver
tread to courts my you of this asks who

[13] Bring no more futile minchot;

יג נישט ברענגט מער קָרְבָּנוֹת אומזיסט ,
umzist korbones mer brengt nisht
for nothing offerings more bring not

ketoret is an abomination unto Me;

אַן אומווערדיקע דעמפֿונג איז דאָס מיר ;
mir dos iz demfung umverdike an
to me this is smoke unworthy an

Rosh Chodesh *(New Moon)* and Shabbos, the calling of assemblies —

ראָש-חודש און שבת , רופֿן אַ פֿאַרזאַמלונגע –
farzamlunge a rufn Shabbos un rosh-choidesh
gathering a calling Shabbos and new moon

I cannot endure aven *(wickedness)* and atzarah *(solemn convocation)*.

אומרעכט מיט אײַנאַמלונג קען איך נישט ליידן ;
laidn nisht ich ken ainzamlung mit umrecht
tolerate not I can gathering with iniquity

14 Your Rosh Chodesh and your Mo'adim

יד אייערע ראָש-חודשן און אייערע יום-טובֿים
yom-tuvim aiere un rosh-choideshn aiere
yontiffs your and new moons your

My Nefesh hateth;

האָט פֿײַנט מײַן זעל;
zel main faint hot
soul my hated has

they are a burden unto Me;

זיי זײַנען מיר צו לאַסט געוואָרן ,
gevorn last tsu mir zainen zei
having become burden to to me are they

I am weary to bear them.

איך קען זיי נישט פֿאַרטראָגן.
fartrogen nisht zei ken ich
endure not them can I

15 And when ye spread forth your hands,

טו און אַז איר שפֿרייט אויס אייערע הענט ,
hent aiere ois shpreit ir az un
hands your out spread you when and

I will hide Mine eyes from you;

וועל איך פֿאַרהוילן מײַנע אויגן פֿון אײַך;
aich fun oign maine farhoiln ich vel
you from eyes my hide I will

yea, when ye make many tefillah,

און פֿיל איר זאָלט נישט תּפֿילה טאָן,
ton tfile nisht zolt ir fil un
do prayer not shall you much and

I will not hear;

הער איך נישט צו ;
tsu nisht ich her
to not I pay heed

your hands are full of damim.

אייַערע הענט זײַנען פֿול מיט בלוט .
blut mit ful zainen hent aiere
blood with full are hands your

16 Wash you, make you clean;

טז וואַשט אײַך, רייניקט אײַך,
aich reinikt aich vasht
you being cleansed you wash

put away the evil of your doings

טוט אָפּ אייַערע שלעכטע מעשׂים
meisim shlechte aiere op tut
deeds evil your away do

from before Mine eyes;

פֿון קעגן מײַנע אויגן,
oign maine kegen fun
eyes my against from

cease to do evil;

הערט אויף שלעכטס טאָן ;
ton shlechts oif hert
doing evil things on cease

17 Learn to do good;

יז לערנט גוטס טאָן,
ton guts lernt
do good learn

seek mishpat,
זוכט גערעכטיקייט ,
zucht gerechtikeit
seek righteousness

relieve the oppressed,
שטאַרקט דעם געדריקטן ,
shtarkt dem gedriktn
strengthen the oppressed

judge the fatherless,
טוט רעכט דעם יתום ,
tut recht dem yosem
do right the fatherless

plead for the almanah.
נעמט זיך אָן פַֿאַר דער אַלמנה .
nemt zich on far der almone
take self up for the widow

18 Come now, and let us reason together,
יח קומט נאָר , און לאָמיר זיך דורכרעדן ,
kumt nor un lomir zich durchredn
now come and let us talk over self

saith Hashem;
זאָגט ה :
zogt Hashem
declares Hashem

though your sins be as scarlet,
אויב אייַערע זינד ווי קאַרמין זיַן ,
oib aiere zind vi karmin zain
if your sin like crimson be

they shall be as white as snow;
ווערן ווי שניי ווייַס זיי ווערן ;
veln vi shnei vais zei vern
will as white snow they become

though they be red like crimson,
אויב זיי ווערן רויט זיַן ווי ווערמילפַֿאַרב,
oib zei veln roit zain vi vermilfarb
if they will red be as vermilion

they shall be as wool.
ווערן זיי ווי וואָל ווערן .
veln zei vi vol vern
will they like wool become

19 If ye be willing and obedient,
יט אויב איר וועט ווילן און וועט צוהערן ,
oib ir vet veln un vet tsuhern
if you will be willing and will pay heed

ye shall eat the good of ha'aretz;
וועט איר עסן דאָס גוטס פֿונעם לאַנד;
vet ir esen dos guts funem land
will you eat the good things from the land

20 But if ye refuse and rebel,
כ אָבער אַז איר וועט נישט ווילן , און
ober az ir vet nisht veln un
but when you will not be willing and

ווען ווידערשפּעניקן,
vidershpenikn vet
rebel against will

ye shall be devoured with the cherev;
ווערט איר פֿון דער שוווערד געגעסן ווערן ;
veln ir fun der shverd gegesn vern
will you of the sword devoured become

for the mouth of Hashem hath spoken.
ווארעם דאָס מויל פֿון ה האָט גערעדט.
vorem dos moil fun Hashem hot geredt
because has Hashem of mouth the spoken

21 How is the Kiryah Ne'emanah *(Faithful City, i.e., Yerushalayim)* become a zonah *(harlot)*!
כא ווי איז אַ זונה געווואָרן די געטרייַע שטאָט!
vi iz a zoine gevorn di getraie shtot
how is a prostitute become the faithful city

It was full of mishpat;
געווען פֿול מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit ful geven
righteousness with full having been

tzedek lodged in it;
רעכטפֿאַרטיקייט פֿלעגט רוען אין איר,
ir in ruen flegt rechtfartikeit
her in rest used to uprightness

but now murderers.
און אַצונדערטאָ – מערדערס .
merders atsunderto un
murderers now and

22 Thy kesef is become dross,
כב דיין זילבער איז פּסולת געוואָרן ,
gevorn psoles iz zilber dain
having become dross is silver your

thy wine mixed with mayim:
דיין טראַנק איז מיט וואַסער געמישט.
gemisht vaser mit iz trank dain
mixed water with is drink your

23 Thy sarim *(princes)* are rebellious,
כג דיינע האַרן זיינען אָפּקערערס ,
opkerers zainen harn daine
turners away are princes your

and companions of ganavim:
און חבֿרים פֿון גנבֿים ;
ganovem fun chaverim un
thieves of companions and

every one loveth bribes,
איטלעכער האָט ליב שוחד ,
shochad lib hot itlecher
a bribe love has everyone

and followeth after rewards:
און יאָגט זיך נאָך געצאָלט ;
getsolt noch zich yogt un
payments after self chases and

they give no justice to the fatherless,
דעם יתום טוען זיי נישט קיין רעכט,
recht kein nisht zei tuen yosem dem
right any not they do fatherless the

neither doth the cause of the almanah come unto them.
און דער שטרײַט פֿון דער אַלמנה גייט זיי נישט אָן.
on nisht zei geit almone der fun shtrait der un
on not them goes widow the of struggle the and

24 Therefore saith HaAdon,
כד דערום זאָגט דער האַר ,
har der zogt derum
master the declares therefore

Hashem Tzva'os, Avir Yisroel *(the Mighty One of Yisroel)*,
ה צְבָאוֹת , דער מאַכטיקער פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun machtiker der Tseva'ot Hashem
Yisroel of mighty one the of hosts Hashem

Ah, I will relieve Myself of Mine adversaries,
אָ, איך וועל זיך שטילן אָן מײַנע פֿײַנט ,
faint maine on shtiln zich vel ich o
enemies my on satisfy self will I o

and avenge Me of Mine enemies:
און זיך נוקם זײַן אָן מײַנע שׂונאים.
sonim maine on zain noikem zich un
enemy my on be avenge self and

25 And I will turn My hand upon thee,
כה און איך וועל קערן מײַן האַנט אויף דיר ,
dir oif hant main kern vel ich un
you(SG) on hand my turn will I and

and refine away thy impurities,
און לײַטערן ווי מיט לויג דיינע פּסולת,
psoles daine loig mit vi laitern un
dross your lye with as cleanse and

and take away all thy alloy:
און אָפּטאָן אַלע דיינע בלײַען.
blaien daine ale opton un
alloys your all remove and

[26] And I will restore thy shofetim as at the first,

כו און איך וועל אומקערן דיַינע ריכטער ווי צוערשט ,
tsuersht vi richter daine umkeren vel ich un
at the first as judges your restore will I and

and thy counselors as at the beginning:

און דיַינע יוֹעצים ווי אין אָנהייב ;
onheib in vi yoetsim daine un
beginning in as counselors your and

afterward thou shalt be called,

דערנאָך וועט מען דיך רופֿן
rufn dich men vet dernoch
call you(SG) they will afterward

The Ir HaTzedek, the Kiryah Ne'emanah.

דער כּרך פֿון גערעכטיקייט , די געטרייַע שטאָט.
shtot getraie di gerechtikeit fun kerch der
city faithful the righteousness of metropolis the

[27] Tziyon shall be redeemed with mishpat,

כז ציון וועט דורך גערעכטיקייט דערלייזט וועלן ,
vern derleizt gerechtikeit durch vet Tsiyon
become redeemed justice by will Zion

and those in her who make teshuvah with tzedakah.

און אירע צוריקגעקערטע דורך רעכטפֿאַרטיקייט.
rechtfartikeit durch tsurikgekerte ire un
righteousness by returnees her and

[28] And the destruction of the poshe'im and of the chote'im shall be together,

כח און אַ בראָך אויף די פֿאַרברעכער און
un farbrecher di oif broch a un
and rebellious the on destruction a and

זינדיקע אין איינעם ;
einem in zindike
together in sinners

and they that forsake Hashem shall be consumed.

און די וואָס פֿאַרלאָזן ה׳ , וועלן
veln Hashem farlozen vos di un
will Hashem forsake which the ones and

פֿאַרלענדט וועלן .
vern farlendt
become destroy

[29] For they shall be ashamed

כט וואָלט מע וועט צו שאַנד ווערן
vern shand tsu vet me vorem
become shame to will one because

of the sacred oaks which ye have delighted in,

פֿון די אייכנבוימער וואָס איר האָט געגלוסט,
geglust hot ir vos eichnbeimer di fun
lusted have you which terebinths the of

and ye shall blush

און איר וועט זיך שעמען
shemen zich vet ir un
shame self will you and

for the gannot *(gardens)* that ye have chosen.

מיט די גערטנער וואָס איר האָט אויסדערווײלט.
oisderveilt hot ir vos gertner di mit
choose have you which gardens the with

[30] For ye shall be as an oak

ל וואָלט איר וועט זיַין ווי אַ טערעבינט
terebint a vi zain vet ir vorem
terebinth a like be will you because

whose leaf fadeth,

וואָס זיַין בלאַט ווערט פֿאַרוועלקט,
farvelkt vert blat zain vos
withered shall be leaf his which

and as a garden

און ווי אַ גאָרטן
gortn a vi un
garden a like and

that hath no mayim.

וואָס האָט נישט קיין וואַסער.
vaser kein nisht hot vos
water any not has that

[31] And the strong shall be as tinder,

לא און דער שטאַרקער וועט ווערן ווי פלאַקסשטרוי,
flaksshtroi vi vern vet shtarker der un
flax straw as become will stronger the and

and the maker of it as a spark,

און זײַן ווערק אַ פֿונק
funk a verk zain un
spark a work his and

and they shall both burn together,

און ביידע אין איינעם וועלן ברענען,
brenen veln einem in beide un
burn will together in both and

and none shall quench them.

און קיין לעשער וועט נישט זײַן .
zain nisht vet lesher kein un
be not will extinguish any and

2 The Davar that Yeshayah ben Amotz saw concerning Yehudah and Yerushalayim.

ב דאָס וואָרט וואָס ישַׁעְיָהוּ דער זון פֿון אָמוצן האָט
hot Amotsn fun zun der Yeshayahu vos vort dos
has Amotz of son the Yeshayah which word this

געזען אויף יהוּדה און ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim un Yehudah oif gezen
Yerushalayim and Yehudah on seen

[2] And it shall come to pass in the acharit hayamim,

ב און עס וועט זײַן אין סוף פֿון די טעג,
teg di fun sof in zain vet es un
days the of end in be will it and

that the Har Beis Hashem shall be established

וועט שטיין פֿעסט דער באַרג פֿון הס הויז
hoiz Hashems fun barg der fest shtein vet
house Hashem's of mount the firm stand will

as the rosh of the mountains,

אויבן אָן פֿון די בערג ,
berg di fun on oiben
mountains the of on above

and shall be exalted above the hills;

און דערהויבן איבער די הייכן ;
heichn di iber derhoibn un
heights the over exalted and

and all the Goyim shall flow unto it.

און אַלע פֿעלקער וועלן צו אים שטראָמען.
shtromen im tsu veln felker ale un
stream it to will nations all and

[3] And amim rabbim *(many peoples)* shall come and say,

ג און פֿיל אומות וועלן גיין און וועלן זאָגן :
zogn veln un gein veln umes fil un
say will and go will nations many and

Come ye, and let us go up to Har Hashem,

קומט, און לאָמיר אַרויפֿגיין צום באַרג פֿון ה ,
Hashem fun barg tsum aroifgein lomir un kumt
Hashem of mountain to go up let us and come

to the Beis Elohei Ya'akov;

צום הויז פֿון דעם אלוקי יעקבֿ ;
Yaakov Elokei dem fun hoiz tsum
Yaakov the G-d of the of house to

and He will teach us of His Derakhim,

און ער וועט אונדז לערנען פֿון זײַנע וועגן ,
vegen zaine fun lernen undz vet er un
ways his of teach us will he and

and we will walk in His Orakhot;

און מיר וועלן גיין אין זײַנע שטעגן;
shtegn zaine in gein veln mir un
paths his in go will we and

for out of Tziyon shall go forth the torah,

וואָרעם פֿון ציון וועט אַרויסגיין אַ תּורה ,
toyre a aroisgein vet Tsiyon fun vorem
instruction a go out will Zion from for

and the Devar Hashem from Yerushalayim.

און הס וואָרט פֿון ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim fun vort Hashems un
Yerushalayim from word Hashem's and

[4] And He shall judge among the Goyim,

ד און ער וועט משפטן צווישן די פֹעלקער,
felker di tsvishn mishpetn vet er un
nations the between judge will he and

and shall arbitrate for amim rabbim;

און אַנטשיידן איבער פֿיל אומות ;
umes fil iber antsheiden un
peoples many over adjudicate and

and they shall beat their swords into plowshares,

און זיי וועלן שמידן זייערע שווערדן אויף אַקעראיַזנס,
akeraizns oif shverdn zeyere shmidn veln zei un
plowshares into swords their beat will they and

and their spears into pruning hooks;

און זייערע שפּיזן אויף צוויַגמעסערס ;
tsvaigmesers oif shpizn zeyere un
pruning hooks into spears their and

Goy shall not lift up cherev against Goy,

אַ פֹּאָלק קעגן אַ פֹּאָלק וועט נישט הייבן אַ שווערד,
shverd a heibn nisht vet folk a kegen folk a
sword a lift up not will people a against people a

neither shall they train for milchamah any more.

און מע וועט נישט מער לערנען מלחמה .
milchome lernen mer nisht vet me un
war teach more not will one and

[5] O Bais Ya'akov, come ye, and let us walk

ה הויז פֿון יעקבֿ , קומט, און לאָמיר גיין
gein lomir un kumt Yaakov fun hoiz
walk let us and come Yaakov of house

in the Ohr Hashem.

אין דעם ליכט פֿון ה .
Hashem fun licht dem in
Hashem of light the in

[6] Therefore Thou hast abandoned Thy people Bais Ya'akov,

ו ווארעם האָסט פֿאַרלאָזט דיין פֹּאָלק , דאָס
dos folk dain farlozt host vorem
the people your forsaken you have for

הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz
Yaakov of house

because they have found their fullness from Kedem *(the East)*,

ווייל זיי זיַינען פֿול מיט כישוף פֿון מזרח ,
mizrech fun kishef mit ful zainen zei vail
east from witchcraft with full are they because

and practice divination like the Pelishtim,

און מיט וואָרזאָגער אַזוי ווי די פּלשתּים ,
Pelishtim di vi azoi vorzoger mit un
Pelishtim the as like soothsayers with and

and they clasp hands contentedly with yaldei nochrim *(children of foreigners)*.

און מיט פֿרעמדגעבאָרענע זאַכן גיבן זיי זיך אָפּ .
op zich zei gibn zachn fremdgeborene mit un
away self they give things foreign born with and

[7] Their land also is full of kesef and zahav,

ז און אָנגעפֿילט געווארן איז זיַין לאַנד
land zain iz gevorn ongefilt un
land his is having become filled and

מיט זילבער און גאָלד,
gold un zilber mit
gold and silver with

neither is there any end of their otzarot;

און נישטאָ קיין שיעור צו זיַינע אוצרות ;
oitseres zaine tsu shieur kein nishto un
treasures his to limit any not and

their land is also full of susim,

און אָנגעפֿילט געווארן איז זיַין לאַנד מיט פֿערד ,
ferd mit land zain iz gevorn ongefilt un
horses with land his is having become filled and

neither is there any end of their merkevot:

און נישטאָ קיין שיעור צו זײַנע רײַטוועגן.
raitvegn zaine tsu shieur kein nishto un
chariots his to limit any not and

8 Their land also is full of elilim;

ח און אָנגעפֿילט געוואָרן איז זײַן לאַנד
land zain iz gevorn ongefilt un
land his is having become filled and

מיט אָפּגעטער;
opgeter mit
idols with

they worship the work of their own hands,

צום ווערק פֿון זייערע הענט טוען זיי זיך בוקן ,
bukn zich zei tuen hent zeyere fun verk tsum
bow down self they do hands their of work to

that which their own etzbe'ot have made;

צו וואָס זייערע פֿינגער האָבן געמאַכט.
gemacht hobn finger zeyere vos tsu
made have fingers their what to

9 And adam are humbled

ט און געבוגן איז דער מענטש,
mentsh der iz geboign un
person the is bent down and

and ish are brought low;

און נידעריק איז דער מאַן,
man der iz niderik un
man the is brought low and

therefore forgive them not.

און דו קענסט זיי נישט פֿאַרגעבן.
fargebn nisht zei kenst du un
forgive not them can you and

10 Enter into the Tzur,

י גיי אַריין אין פֿעלדז,
feldz in arain gei
rock in into go

and hide thee in the aphar,

און באַהאַלט זיך אין שטויב,
shtoib in zich bahalt un
dust in self hide and

for pachad Hashem,

פֿאַר דער פֿאָרכטיקייט פֿון ה ,
Hashem fun forchtikeit der far
Hashem of terror the before

and for the hadar of His majesty.

און פֿאַר דער פּראַכט פֿון זײַן גרויסקייט.
groiskeit zain fun pracht der far un
majesty his of glory the before and

11 The lofty looks of adam shall be humbled,

יא די האָפֿערדיקע אויגן פֿון מענטשן ווערן דערנידערט,
dernidert vern mentshn fun oign hoferdike di
humiliated become men of eyes proud the

and the haughtiness of anashim shall be brought low,

און די הויכקייט פֿון לײַט וועט געבוגן ווערן ,
vern geboign vet lait fun hoichkeit di un
become bent down will people of height the and

and Hashem alone shall be exalted in Yom Hahu.

און ה אַליין וועט זײַן דערהויבן אין יענעם טאָג.
tog yenem in derhoibn zain vet alein Hashem un
day that in exalted be will alone Hashem and

12 For the Yom L'Hashem Tzva'os shall be

יב ווארעם אַ טאָג איז דאָ בײַ ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem bai do iz tog a vorem
of hosts Hashem to there is day a for

upon every one that is proud and lofty,

אויף אַלעם שטאָלצן און הויכן ,
hoichn un shtoltsn alem oif
high and proud all that is against

and upon every one that is lifted up;

און אויף אַלעם דערהויבענעם,
derhoibenem alem oif un
lifted up all that is against and

and he shall be brought low:

עס זאָל דערנידערט ווערן ;
vern dernidert zol es
become brings low shall it

13 And upon all the cedars of Levanon,

יג און אויף אַלע צעדערן פֿון לְבָנוֹן ,
Levanon fun tsedern ale oif un
Levanon of cedar trees all upon and

that are high and lofty,

די הויכע און דערהויבענע,
derhoibene un hoiche di
exalted ones and high the

and upon all the oaks of Bashan,

און אויף אַלע אייכנבוימער פֿון בָּשָׁן ;
Bashan fun eichnbeimer ale oif un
Bashan of terebinths all upon and

14 And upon kol heharim,

יד און אויף אַלע הויכע בערג ,
berg hoiche ale oif un
mountains high all upon and

and upon all the hills that are lifted up,

און אויף אַלע דערהויבענע הייכן ;
heichn derhoibene ale oif un
heights exalted all upon and

15 And upon every lofty migdal,

טו און אויף יעטוועדער הויכן טורעם,
turem hoichn yetveder oif un
tower high every upon and

and upon every fortified chomah *(wall)*,

און אויף יעטוועדער באַפֿעסטיקטער מויער;
moier bafestikter yetveder oif un
wall fortified every upon and

16 And upon all the oniyyot of Tarshish,

טז און אויף אַלע שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ ,
Tarshish fun shifn ale oif un
Tarshish of ships all upon and

and upon all the beautiful ships.

און אויף אַלע גלוסטיקע שיפֿן .
shifn glustike ale oif un
ships desirable all upon and

17 And the haughtiness of adam shall be humbled,

יז און די האָפֿערדיקייט פֿון מענטשן וועט
vet mentshn fun hoferdikeit di un
will men of pride the and

ווערן , געבויגן
vern geboign
become bent down

and the pride of anashim shall be brought low;

און די הויבקייט פֿון לײַט וועט דערנידערט ווערן ,
vern dernidert vet lait fun hoichkeit di un
become brought low will people of height the and

and Hashem alone shall be exalted in Yom Hahu.

און ה אַליין וועט זײַן דערהויבן אין יענעם טאָג.
tog yenem in derhoibn zain vet alein Hashem un
day that in exalted be will alone Hashem and

18 And the elilim shall utterly pass away.

יח און די אָפּגעטער וועלן אין גאַנצן פֿאַרגיין.
fargein gantsn in veln opgeter di un
perish entirety in will idols the and

19 And they shall go into the holes of the rocks,

יט און מע וועט אַרײַנגיין אין היילן פֿון פֿעלדזן,
feldzn fun heiln in araingein vet me un
rocks of caves in enter will one and

and into the caves of aphar,

און אין לעכער פֿון דער ערד ,
erd der fun lecher in un
earth the of holes in and

for pachad *(terror of)* Hashem,

פֿאַר דער פֿאָרכטיקייט פֿון ה ,
Hashem fun forchtikeit der far
Hashem of terror the before

and for the hadar of His majesty,
און פֿאַר דער פּראַכט פֿון זײַן גרויסקייט,
groiskeit zain fun pracht der far un
majesty his of glory the before and

when He ariseth to shake ha'aretz.
ווען ער שטייט אויף די ערד אויפֿצוטרייסלען.
oiftsutreislen erd di oif shteit er ven
upon to shake earth the on stands he when

20 In Yom Hahu a man shall cast
כ אין יענעם טאָג וועט אָוועקווארפֿן דער מענטש
mentsh der avekvarfn vet tog yenem in
man the cast away will day that in

his elilei kesef, and his elilei zahav,
זײַנע אָפּגעטער פֿון זילבער, און זײַנע אָפּגעטער פֿון גאָלד,
gold fun opgeter zaine un zilber fun opgeter zaine
gold of idols his and silver of idols his

which they made each one for himself to worship,
וואָס זיי האָבן זיך געמאַכט, זיך צו בוקן ,
bukn tsu zich gemacht zich hobn zei vos
bow down to self made self have they which

to the moles and to the bats;
פֿאַר די קראָטן און פֿאַר די פֿלעדערמײַז;
fledermaiz di far un krotn di far
flutter mice the before and moles the before

21 To go into the clefts of the rocks,
כא כדי אַריינצוגיין אין לעכער פֿון פֿעלדזן,
feldzn fun lecher in araintsugein kedei
rocks of holes into go in in order to

and into the tops of the crags
און אין שפּאַלטן פֿון שטיינער,
shteiner fun shpaltn in un
stones of crevices into and

before pachad *(terror)* of Hashem,
פֿאַר דער פֿאָרכטיקייט פֿון ה' ,
Hashem fun forchtikeit der far
Hashem of terror the before

and for the hadar of His majesty,
און פֿאַר דער פּראַכט פֿון זײַן גרויסקייט,
groiskeit zain fun pracht der far un
majesty his of glory the before and

when He ariseth to shake ha'aretz.
ווען ער שטייט אויף די ערד אויפֿצוטרייסלען.
oiftsutreislen erd di oif shteit er ven
upon to shake earth the on stands he when

22 Cease ye from HaAdam, whose neshamah is in his nostrils:
כב פֿאַרמײַדט אײַך פֿונעם מענטשן וואָס אַ
a vos mentshn funem aich farmaidt
a which men from the you avoid

אָטעם איז אין זײַן נאָז ,
noz zain in iz otem
nose his in is breath

for of what account is he?
וואָרעם וואָס איז ער געראַכנט?
gerechnt er iz vos vorem
reckoned he is what because

3 For, hinei, HaAdon, Hashem Tzva'os,
ג וואָרעם זע , דער האַר, ה' צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem har der ze vorem
of hosts Hashem Lord the look for

doth take away from Yerushalayim and from Yehudah
טוט אָפּ פֿון ירושָלַיִם און פֿון יהודה
Yehudah fun un Yerushalayim fun op tut
Yehudah from and Yerushalayim from away does

supply and support,
אַן אונטערלען און אָנלען;
onlen an un unterlen an
stay a and support a

the whole supply of lechem,
יעטוועדער אונטערלען פֿון ברויט,
broit fun unterlen yetveder
bread of support every

and the whole supply of mayim.

און יעטוועדער אונטערלען פֿון וואַסער.
vaser fun unterlen yetveder un
water of support every and

[2] The Gibbor, and the Ish Milchamah,

ב דעם גיבור און דעם מאַן פֿון מלחמה ,
milchome fun man dem un gibor dem
war of man the and warrior the

the Shofet, and the Navi,

דעם ריכטער און דעם נביא ,
novi dem un richter dem
prophet the and judge the

the Diviner, and the Zaken,

און דעם וואָרזאָגער און דעם עלטסטן;
eltstn dem un vorzoger dem un
elder the and soothsayer the and

[3] The sar chamishim,

ג דעם הויפּטמאַן פֿון פֿופֿציק,
fuftsik fun hoiptman dem
fifty of head man the

the men of rank and yo'etz *(counselor)*,

און דעם אָנגעזעענעם און דעם בַּעַל-יוֹעץ ,
baal-yoets dem un ongezeenem dem un
counsellor the and distinguished the and

and masters in art,

און דעם קלוגן צויבערער,
tsoiberer klugn dem un
magician clever the and

and the expert enchanter.

און דעם שפּרוכקענער .
shpruchkener dem un
proverb knower the and

[4] And I will make ne'arim *(lads)* to be their sarim,

ד און איך וועל מאַכן יינגלעך פֿאַר זייערע האַרן,
harn zeyere far yinglech machn vel ich un
lords their for boys make will I and

and babes shall rule over them.

און קינדער וועלן געוועלטיקן איבער זיי .
zei iber geveltikn veln kinder un
them over rule will children and

[5] And HaAm shall be oppressed,

ה און דאָס פֿאָלק וועט זיך דריקן ,
drikn zich vet folk dos un
oppress self will people the and

every one by another,

איינער דעם אַנדערן,
andern dem einer
another the one

and every one by his re'a;

און איטלעכער זיין חבֿר ;
chever zain itlecher un
neighbor his each and

the na'ar shall behave himself proudly against the zaken,

אַ יינגל וועט זיך גרייסן קעגן זקן ,
zoken kegen greisn zich vet yingel a
elder against magnify self will boy a

and the base against the honorable.

און דער ניבֿזה קעגן נכבד .
nichbad kegen nivze der un
honored against despised person the and

[6] When an ish shall take hold

ו אַז עמעצער וועט אָנכאַפּן
onchapn vet emetser az
overcome will someone when

of his brother of his bais avi, saying,

זיין ברודער פֿון זיין פֿאָטערס הויז :
hoiz foters zain fun bruder zain
house father's his from brother his

Thou hast clothing, be thou our katzin,

אַ בגד האָסטו , אַ האַר זאָלסטו אונדז זיין ,
zain undz zolstu har a hostu beged a
be for us shall you master a have you garment a

and let this ruin be under thy yad;

און די דאָזיקע שטרויכלענישׁ זאָל זיין אונטער דײַן האַנט,
hant dain unter zain zol shtroichlenish dozike di un
hand your under be shall stumbling this the and

[7] In Yom Hahu shall he protest, saying,

ז וועט ער שווערן אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi tog yenem in shvern er vet
say to so day that in swear he will

I am no curer of your ills;

איך וועל נישט זיין קיין היילער,
heiler kein zain nisht vel ich
healer any be not will I

for in my bais is neither lechem nor simlah *(clothing)*;

אַז אין מײַן הויז איז נישטאָ קיין ברויט און קיין בגד;
beged kein un broit kein nishto iz hoiz main in az
garment any and bread any not is house my in as

make me not a Katzin Am.

איר וועט מיך נישט מאַכן פֿאַרן האַר פֿון פֿאָלק.
folk fun har faran machn nisht mich vet ir
the people of master for the make not me will you

[8] For Yerushalayim is ruined,

ח ווארעם געשטרויכלט איז ירושָלַיִם,
Yerushalayim iz geshtroichlt vorem
Yerushalayim is stumbled for

and Yehudah fallen;

און יהודה איז געפֿאַלן;
gefaln iz Yehudah un
fallen is Yehudah and

because their leshon and their deeds are against Hashem,

ווײַל זייער צונג און זייערע מעשׂים זײַנען
zainen meisim zeyere un tsung zeyer vail
are deeds their and tongue their because

קעגן ה׳,
Hashem kegen
Hashem against

to provoke the eyes of His kavod.

צו ווידערשפּעניקן די אויגן פֿון זײַן כּבֿוד.
koved zain fun oign di vidershpenikn tsu
glory his of eyes the rebel against to

[9] The show of their countenance doth testify against them;

ט דער אָנבליק פֿון זייער פּנים זאָגט
zogt ponem zeyer fun onblik der
informs face their of appearance the

עדות אויף זיי;
zei oif eides
them against testimony

and they make known their chet like S'dom;

און זייער זינד זאָגן זיי אויס ווי סדום,
Sodom vi ois zei zogn zind zeyer un
Sodom as out them explains sin their and

זיי פֿאַרלייקענען נישט.
nisht farleikenen zei
not deny they

they conceal it not.

ווי צו זייער זעל,
zel zeyer tsu vei
soul their to woe

Oy to their nefesh! For they do ra'ah unto themselves.

וואָס זיי האָבן זיך אַליין בייז געטאָן.
geton beiz alein zich hobn zei vos
done evil alone self have they what

[10] Say ye to the tzaddik, that it shall be tov with him;

י זאָגט דעם געערבטן אַז אים וועט זײַן גוט,
gut zain vet im az gerechtn dem zogt
good be will him that righteous to the declares

for they shall eat the p'ri of their deeds.

ווײַל די פֿרוכט פֿון זייערע מעשׂים וועלן זיי עסן.
esen zei veln meisim zeyere fun frucht di vail
eat they will deeds their of fruit the because

11 Oy to the rasha! It shall be rah with him;

יא ווי צו דעם רשע , אים וועט זיין שלעכט,
shlecht zain vet im roshe dem tsu vei
bad be will him wicked the to woe

for what his hands have wrought will be done to him.

וואָרעם די טוונג פֿון זיַנע הענט וועט אים געשען .
geshen im vet hent zaine fun tuung di vorem
happen him will hands his of doing the because

12 As for My people, children are their nogesim *(taskmasters)*,

יב מיַן פֿאָלק – זיַנע באַצווינגער זיַנען קינדער ,
kinder zainen batsvinger zaine folk main
children are oppressors his people my

and nashim rule over them.

און ווייַבער געווועלטיקן איבער אים.
im iber geveltikn vaiber un
him over rule women and

O My people, they which lead thee cause thee to go astray,

מיַן פֿאָלק ! דיַנע האַרן זיַנען פֿאַרפֿירער,
farfirer zainen harn daine folk main
deceivers are lords your people my

misleading and swallowing up the Derech Orkhot *(way of paths)* of thee.

און דעם וועג פֿון דיַנע שטעגן האָבן זיי צעמישט .
tsemisht zei hobn shtegn daine fun veg dem un
confused they have paths your of way the and

13 Hashem hath stood to accuse,

יג ה שטייט אויף זיך צו קריגן,
krign tsu zich oif shteit Hashem
fight to self up stands Hashem

and standeth for Din *(judging)* the Amim *(Nations)*.

און ער שטעלט זיך צו משפטן די פֿעלקער.
felker di mishpetn tsu zich shtelt er un
nations the judge to self sets he and

14 Hashem will enter into mishpat

יד ה וועט גיין אין אַ משפּט
mishpot a in gein vet Hashem
judgment a in go will Hashem

with the Ziknei Amo *(Elders of His People)*, and the sarim thereof;

מיט די עלטסטע פֿון זיַן פֿאָלק און זיַנע האַרן:
harn zaine un folk zain fun eltste di mit
lords his and people his of elders the with

for ye have eaten up the kerem *(vineyard)*;

דאָס האָט איר אָפּגעגעסן דעם ווייַנגאָרטן ,
vaingorten dem opgegesen ir hot dos
vineyard the eaten you has this

the plunder of the oni is in your batim *(houses)*.

די גזלה פֿון אָרעמאַן איז אין אייַערע הייַזער .
haizer aiere in iz oreman fun gzeile di
houses your in is poor person of stolen thing the

15 What mean ye that ye crush Ami,

טו וואָס מיינט איר, וואָס איר צעדריקט מיַן פֿאָלק ,
folk main tsedrikt ir vos ir meint vos
people my crush you that you means what

and grind the faces of the aniyim?

און דעם פּנים פֿון די אָרימע צעמאָלט איר?
ir tsemolt orime di fun ponem dem un
you grind poor the of face the and

saith Adonoi Hashem Tzva'os.

זאָגט דער אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem Adonoi der zogt
of hosts Hashem Adonoi the declares

16 Moreover Hashem saith,

טז און ה האָט געזאָגט:
gezogt hot Hashem un
said has Hashem and

Because the Banot Tziyon are haughty,

ווייל די טעכטער פֿון צִיּוֹן זיַנען האָפֿערדיק,
hoferdik zainen Tsiyon fun techter di vail
haughty are Zion of daughters the because

and walk with stretched forth necks

און גייען פַֿאַרריסן דעם האַלדז,
haldz dem farrisn geyen un
neck the stretch out go and

and winking eyes,

און ווינקענדיק מיט די אויגן;
oign di mit vinkendik un
eyes the with winking and

walking and tripping along as they go,

גייען שוועבנדיק גייען זיי ,
zei geyen shvebndik geyen
they go floating walking

and making a tinkling with their feet;

און מיט זייערע פֿוסרינגען קלינגען זיי ;
zei klingen fusringen zeyere mit un
they jingle anklets their with and

17 Therefore Adonoi will strike with a scab

יז דערום וועט אֲדֹנָי קרעציק מאַכן
machn kretsik Adonoi vet derum
make scabby Adonoi will therefore

the kodkod *(top of the head)* Banot Tziyon,

דעם קאָפּ פֿון די טעכטער פֿון ציון ,
Tsiyon fun techter di fun kop dem
Zion of daughters the of head the

and Hashem will lay bare their nakedness.

און ה וועט זייער שאַנד אַנטפלעקן.
antplekn shand zeyer vet Hashem un
reveal shame their will Hashem and

18 In Yom Hahu, Adonoi will take away the fine show of their tinkling ornaments about their feet, and their headbands, and their crescent necklaces, 19 the earrings, and the bracelets, and the veils, 20 the diadems, and the ankle chains, and the girdles, and the perfume bottles, and the lechashim *(amulets)*, 21 the taba'ot *(rings)*, and nose rings, 22 the machalatzot *(festal robes)*, and the mantles, and the cloaks, and the charitim *(money purses)*, 23 the hand mirrors, and the sedinim *(linen coverings)*, and the tzenifot *(turbans)*, and the veils.

יח אין יענעם טאָג וועט אֲדֹנָי אָפּטאָן די שיינקייט
sheinkeit di opton Adonoi vet tog yenem in
beautifulness the remove Adonoi will day that in

פֿון די פֿוסרינגען, און די שטערנבענדער, און די
di un shternbender di un fusringen di fun
the and headbands the and anklets the of

לבֿנהלעך ; יט די באָמבערלעך, און די
levonelech di bomberlech di un
crescent-shaped ornaments the pendants the and

אָרעמבענדער, און די שלייערס; כ די קאָפּטיכער , און די
di un kopticher di shleyers di un orembender
the and head scarves the veils the and arm bands

טריטקייטלעך , און די גאַרטלען, און די ליבלעך, און
un laiblech di un gartelen di un tritkeitlech
and bodices the and sashes the and ornamental chains

די קמיעות ; כא די פֿינגערלעך, און די נאָזרינגען ; כב די
di nozringen di un fingerlech di kameyus di
the nose rings the and rings the amulets the

פַֿארטיכטער , און די מאַנטלען, און די איבערדעקן, און
un iberdekn di un mantlen di un fartichter
and shawls the and cloaks the and fine garments

די ביַיטלען; כג די טולן , און די ליַינענע טיכער, און די
di un ticher lainene di un tuln di baitlen di
the and cloths linen the and mirrors the purses the

הויבן , און די דעקטיכער .
dekticher di un hoibn
cover cloths the and turbans

24 And it shall come to pass,

כד און עס וועט זיין ,
zain vet es un
be will it and

that instead of fragrance there shall be stench;

אַנשטאָט בשמים וועט זיין צעפֿוילטקייט,
tsefoiltkeit zain vet b'somaim anshtot
rottenness be will fragrance in place of

and instead of a sash, a rope;

און אַנשטאָט אַ גאַרטל, אַ שטריק,
shtrik a gartel a anshtot un
rope a sash a in place of and

and instead of well-set hair, baldness;

און אַנשטאָט קרויזן, אַ פּליך ,
plich a kroizn anshtot un
bald spot a curls in place of and

and instead of a rich cloak, a wrapping of sak *(sackcloth)*;

און אַנשטאָט אַ ברוסטטוך, אַ זאַקגורט ;
zakgurt a brusttuch a anshtot un
sackcloth a breastcloth a in place of and

and branding instead of yofi *(beauty)*.

אַ בראַנד אַנשטאָט שיינקייט .
sheinkeit anshtot brand a
beauty in place of brand a

25 Thy men shall fall by the cherev,

כה דיַינע מענער וועלן דורכן שוועדד פַאלן,
faln shverd durchn veln mener daine
fall sword by the will men your

and thy gevurah in milchamah.

און דיַינע גיבורים אין מלחמה .
milchome in giborim daine un
war in warriors your and

26 And her gates shall lament and mourn;

כו און קלאָגן און טרויערן וועלן אירע טויערן,
toiern ire veln troiern un klogn un
gates her will be mourning and bewailing and

and she being desolate shall sit upon ha'aretz.

און אויסגעליידיקט וועט זי ווערן ,
vern zi vet oisgeleidikt un
become she will emptied and

אויף דער ערד וועט זי זיצן .
zitsn zi vet erd der oif
sit she will dirt the on

4 And in Yom Hahu *(that day)* sheva nashim *(seven women)* shall take hold of one man, saying, We will eat our own lechem, and wear our own clothes; only let us be called by thy shem, to take away our disgrace.

ד און זיבן וויַבער וועלן אָנהאַלטן אייַן מאַן אין יענעם טאָג,
tog yenem in man ein onhaltn veln vaiber zibn un
day that in man one grasp will women seven and

אַזוי צו זאָגן: אונדזער ברויט וועלן מיר עסן, און אונדזער
undzer un esen mir veln broit undzer zogn tsu azoi
our and eat we will bread our say to so

קלייד וועלן מיר אָנטאָן, נאָר דיַין נאָמען זאָל גערופן
gerufn zol nomen dain nor onton mir veln kleid
called should name your only put on we will clothing

ווערן אויף אונדז; טו אָפּ אונדזער שאַנד .
shand undzer op tu undz oif vern
shame our take away do us upon become

2 In Yom Hahu shall the Tzemach Hashem be beautiful and glorious, and the p'ri ha'aretz shall be the ga'on *(pride)* and glory for them that are escaped of Yisroel. 3 And it shall come to pass, that he that is left in Tziyon, and he that remaineth in Yerushalayim, shall be called kadosh, even every one that is hakatuv lachayyim *(recorded for life...Rosh Hashana theme)* in Yerushalayim: 4 When Adonoi shall have washed away the filth of the Banot Tziyon,

ב אין יענעם טאָג וועט די צמח פון ה זיין פַאר
far zain Hashem fun tsemach di vet tog yenem in
for be Hashem of tzemach the will day that in

אַ שיינקייט און פַאר אַ כּבֿוד, און די פרוכט פון לאַנד
land fun frucht di un koved a far un sheinkeit a
land of produce the and glory a for and beauty a

פַאר אַ שטאָלץ און פַאר אַ צירונג, פַאר די אַנטרונענע
antrunene di far tsirung a far un shtolts a far
escaped ones the for ornament a for and pride a for

פון ישׂראל. ג און עס וועט זיין, דער וואָס איז געבליבן
geblibn iz vos der zain vet es un Yisroel fun
remained is who the one be will it and Israel of

אין ציון, און דער וואָס האָט זיך אָפּגעשטעלט אין
in opgeshtelt zich hot vos der un Tsiyon in
in stopped self has who the one and Zion in

and shall have purged the dahm of Yerushalayim from the midst thereof by the Ruach Mishpat, and by the Ruach Ba'er *(Spirit of Burning)*.
5 And Hashem will create upon the whole place of Mount Tziyon, and upon her assemblies, an anan and smoke by yom, and the shining of a flaming eish by lailah; for upon all the kavod shall be a Chuppah. 6 And there shall be a Sukkah for a shade in the daytime from the heat, and for a place of refuge, and for a covert from storm and from rain.

ירושָׁלַיִם , וועט הייליקער גענאָגט ווערן צו אים – איטלעכער
itlecher im tsu vern gezogt heiliker vet Yerushalayim
everyone him to be said holy will Yerushalayim

ד ; וועָן אֲדֹנָי ירושָׁלַיִם צום לעבן אין פַֿאַרשריבן איז וואָס
Adonoi ven Yerushalayim in lebn tsum farshribn iz vos
Adonoi when Yerushalayim in life unto inscribed is who

, צִיּוֹן טעכטער פֿון קויט פֿון די טעכטער פֿון אָפּגעוואַשן דעם האָט
Tsiyon fun techter di fun koit dem opgevashn hot
Zion of daughters the from filth the washed off has

פֿון איר ירושָׁלַיִם שוועמקט ער אָפּ פֿון בלוט פֿון דאָס און
ir fun op er shvenkt Yerushalayim fun blut dos un
her from off he washes Yerushalayim of blood the and

מיט , מיט אַ גײַסט פֿון געראַנטיקייט , און מיט אַ גײַסט פֿון
fun gaist a mit un gerechtikeit fun gaist a mit mit
of spirit a with and righteousness of spirit a with midst

ה פַֿלאַץ גאַנצן אויפֿן באַשאַפֿן וועט האָשעם און פֿאַרברענונג.
plats gantsn oifn bashafn vet Hashem un farbrenung
place entire on the create will Hashem and burning

, אַ צִיּוֹן , און אויף אירע זאַמלערטער באַרג פֿון
a zamlerter ire oif un Tsiyon barg fun
a gathering places her upon and Zion mountain of

ווּאָלקן און רויך ביי טאָג, און אַ שײַן פֿון פֿלאַמפֿייער ביי
bai flamfaier fun shain a un tog bai roich un volken
by flame fire of shine a and day by smoke and cloud

נאַכט; ווּאָרעם , איבער אַל דער פּראַכטיקייט וועט זײַן אַ חופּה .
chupe a zain vet prachtikeit der al iber vorem nacht
canopy a be will glory the all over because night

ו און אַן איבערדעק וועט זײַן פֿאַר אַ שאָטן פֿון היץ ביי
bai hits fun shotn a far zain vet iberdek an un
by heat from shadow a for be will awning a and

טאָג, און פֿאַר אַ באַשיצונג און פֿאַר אַ פֿאַרבאָרגענישׂ פֿון
fun farborgenish a far un bashitsung a far un tog
from refuge a for and shelter a for and day

גוס און פֿון רעגן.
regn fun un gus
rain from and downpour

5

Now will I sing of my beloved

a shirat dodi touching His kerem *(vineyard)*.

My beloved had a kerem *(vineyard)*

in a very fruitful hill;

2 And He dug it up, and gathered out the stones thereof,

and planted it with the choicest vine,

ה

לאָמיד זינגען פֿון מײַן ליבן פֿרײַנט,
fraint libn main fun zingen lomich
friend loved my of sing let me

דאָס געזאַנג פֿון מײַן באַליבטן אויף זײַן ווײַנגאָרטן .
vaingorten zain oif balibtn main fun gezang dos
vineyard his about beloved my of song this

אַ ווײַנגאָרטן האָט מײַן ליבער פֿרײַנט געהאַט,
gehat fraint liber main hot vaingorten a
had friend loved more my has vineyard a

אויף אַ בערגל אַ פּעטן .
fetn a bergel a oif
fertile one a little hill a on

ב און ער האָט אים צעגראָבן און אים אויסגעשטיינט,
oisgeshteint im un tsegrobn im hot er un
outstoned it and dug up it has he and

און אים באַפּלאַנצט מיט טײַערן ווײַנשטאָק,
vainshtok taiern mit baflantst im un
vine precious with planted it and

and built a migdal in the midst of it,

און אויסגעבויט אַ טורעם אין אים,
im in turem a oisgeboit un
it in tower a built and

and also made a yekev *(winepress)* therein;

און אויך אַ קעלטער אויסגעהאַקט דערין ;
derin oisgehakt kelter a oich un
therein chopped winepress a also and

and He looked that it should bring forth anavim *(grapes)*,

און ער האָט געהאָפֿט ער זאָל ווײַנטרויבן ברענגען,
brengen vaintroiben zol er gehoft hot er un
bring wine grapes shall it hoped has he and

and it brought forth b'ushim *(wild grapes)*.

און ער האָט ווילדטרויבן געבראַכט.
gebracht vildtroibn hot er un
brought wild grapes has it and

3 And now, O inhabitants of Yerushalayim,

ג און אַצונד , איר באַווינער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun bavoiner ir atsund un
Yerushalayim of inhabitants you now and

and Ish Yehudah,

און מענער פֿון יהודה ,
Yehudah fun mener un
Yehudah of men and

judge, now, between Me and My kerem *(vineyard)*.

משפט , איך בעט אײַך, צווישן מיר און
un mir tsvishn aich bet ich mishpot
and me between you entreat I judge

צווישן מײַן ווײַנגאָרטן .
vaingorten main tsvishn
vineyard my between

4 What could have been done more to My kerem *(vineyard)*,

ד וואָס נאָך איז געווען צו טאָן פֿאַר מײַן ווײַנגאָרטן ,
vaingorten main far ton tsu geven iz noch vos
vineyard my for do to was is else what

that I have not done in it? Why,

וואָס איך האָב אין אים נישט געטאָן?
geton nisht im in hob ich vos
done not it in have I which

when I looked that it should bring forth anavim,

פֿאַר וואָס , אַז איך האָב געהאָפֿט ער זאָל
zol er gehoft hob ich az vos far
shall it hoped had I when what for

ווײַנטרויבן ברענגען,
brengen vaintroiben
bring wine grapes

brought it forth b'ushim?

האָט ער ווילדטרויבן געבראַכט?
gebracht vildtroibn er hot
brought wild grapes it has

5 And now then;

ה און אַצונד , לאָמיך אײַך לאָזן , ווײַסן ,
visen lozn aich lomich atsund un
know let you let me now and

I will tell you now what I will do to my kerem *(vineyard)*:

וואָס איך וועל טאָן צו מײַן ווײַנגאָרטן :
vaingorten main tsu ton vel ich vos
vineyard my to do will I what

I will take away the hedge thereof,

אָפּטאָן זײַן צאַם ,
tsam zain opton
closed-in enclosure its remove

and it shall be grazed upon;

און ער זאָל אָפּגעגעסן ווערן ;
vern opgegesen zol er un
become eaten up shall it and

and break down the wall thereof,

צעברעכן זײַן פּלויט,
ploit zain tsebrechn
fence his break apart

and it shall be trampled down;

און ער זאָל צעטרעטן ווערן.
vern tsetretn zol er un
be trampled shall it and

[6] And I will lay it waste;

ו און איך וועל אים מאַכן אַ וויסטענישׁ;
vistenish a machn im vel ich un
wasteland a make it will I and

it shall not be pruned,

נישט באַשניטן און נישט אַרומגעגראָבן וועט ער ווערן,
vern er vet arumgegrobn nisht un bashnitn nisht
be it will dug around not and pruned not

nor cultivated;

און ער וועט פֿאַרוואַקסן מיט דערנער און ווילדגעוועקס,
vildgeveks un derner mit farvaksn vet er un
wild plants and thorns with overgrow will it and

but there shall come up briers and thorns;

און אויך די וואָלקנס וועל איך באַפֿעלן ,
bafeln ich vel volkens di oich un
command I will clouds the also and

I will also command the clouds that they rain no matar *(rain)* upon it.

נישט צו רעגענען אויף אים קיין רעגן.
regn kein im oif regenen tsu nisht
rain any it on rain to not

[7] For the Kerem Hashem Tzva'os

ז וואָרעם דער ווײַנגאָרטן פֿון ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun vaingorten der vorem
of hosts Hashem of vineyard the because

is Bais Yisroel,

איז דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun hoiz dos iz
Yisroel of house this is

and the Ish Yehudah

און די מענער פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun mener di un
Yehudah of men the and

are the planting of His delight;

זײַן געצערטלטע פֿלאַנצונג;
flantsung getsertlte zain
planting cherished his

and He looked for mishpat *(justice)*,

און ער האָט געהאָפֿט אויף געראַבטקייט ,
gerechtikeit oif gehoft hot er un
righteousness on hoped has he and

but, hinei, mishpach *(bloodshed, rapaciousness)*;

ערשט עס איז שלעכטקייט,
shlechtikeit iz es ersht
evil is it behold

for tzedakah, but, hinei, tze'akah *(cry of distress)*.

אויף צידקות , ערשט עס איז אַ יאָמערײַ.
yomerai a iz es ersht tsidkut oif
wailing a is it behold righteousness on

[8] Hoy unto them that add bais to bais,

ח ווי , די וואָס רוקן אַ הויז צו אַ הויז ,
hoiz a tsu hoiz a rukn vos di vei
house a into house one back who the ones woe

that join sadeh to sadeh, till there be no makom *(place, home)*,

גענענען אַ פֿעלד צו אַ פֿעלד, ביז נישטאָ
nishto biz feld a tsu feld a genenen
there is not until field a to field a bring close

מער קיין אָרט ,
ort kein mer
place any more

that ye alone are dwelling in the midst of ha'aretz!

און איר אַליין בלײַבט זיצן אין לאַנד!
land in zitsn blaibt alein ir un
land in sitting remain alone you and

[9] Hashem Tzva'os said in my ozen,

ט אין מײַנע אויערן ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem oiern maine in
of hosts Hashem ears my in

Batim rabbim shall be in ruins,

אויב פֿיל הייזער וויסט וועלן ,
vern vist haizer fil oib
become waste houses many if

gedolim and tovim, with no one to live in them.

גרויסע און שיינע , אָן אַ באַווינער!
bavoiner a on sheine un groise
resident a without beautiful and large

10 Yea, ten yokes of kerem *(vineyard)* shall yield 10 gallons,

י וואָרעם צען אַקער ווײַנגאָרטן וועלן ברענגען איין בַּת ,
bat ein brengen veln vaingorten aker tsen vorem
bath one bring will vineyard acres ten because

and the homer *(six bushels)* of zera *(seed)* shall yield an ephah *(three-fifths bushel)*.

און אַ חומֶר זאָמען וועט ברענגען אַן אֵיפֿה .
eife an brengen vet zomen chomer a un
ephah an bring will seed homer a and

11 Hoy unto them that rise up early in the boker,

יא וויי , די וואָס פֿרי דער אין זיך פֿעדערן ,
peire der in zich federn vos di vei
morning the in self arise early who the ones woe

that they may chase after shechar *(strong drink)*; that continue until night,

דעם טרונק נאָכצוייאָגן , די וואָס שפּעטיקן
shpetikn vos di nochtsuyogn trunk dem
delay which the to chase after drink the one

זיך ביַי נאַכט,
nacht bai zich
night unto self

till yayin inflame them!

ביז דער ווײַן צינדט זיי אָן!
biz der vain tsindt zei on
until the wine inflames them on

12 And the kinnor, and the nevel, the tambourine, and flute,

יב און מיט האַרף און גיטאַר , מיט פּויק און פֿלייט,
fleit un poik mit gitar un harf mit un
flute and tambourine with strings and harp with and

and yayin, are in their mishtehim;

און מיט ווײַן , איז זייער מאָלצײַט;
moltsait zeyer iz vain mit un
feast their is wine with and

but they regard not the Po'al Hashem *(the work of* Hashem*)*,

און דאָס ווערק פֿון ה קוקן זיי נישט אָן,
on nisht zei kukn Hashem fun verk dos un
on not they regard Hashem of work the and

neither consider the ma'aseh of His hands.

און די טואונג פֿון זײַנע הענט זעען זיי נישט.
nisht zei zeen hent zaine fun tuung di un
not they see hands his of deed the and

13 Therefore my people are gone into the Golus,

יג דערום גייט אין גלות מײַן פֿאָלק ,
folk main goles in geit derum
people my exile into go therefore

because they have no da'as;

פֿון נישט פֿאַרשטאַנדיקייט;
farshtandikeit nisht fun
understanding not from

and their men of rank are starved,

און זײַנע נכבדים ווערן הונגערלייט,
hungerleit vern nechbdim zaine un
famished become honorable men his and

and their multitude parched with thirst.

און זײַן המון פֿון דאָרשט פֿאַרטריקנט.
fartriknt dorsht fun hamon zain un
dried up thirst from multitude his and

14 Therefore Sheol hath enlarged herself,

יד דערום האָט די שְׁאוֹל אויסגעבראַייט איר שלונד ,
shlund ir oisgebreit Sheol di hot derum
gullet its enlarged Sheol the has therefore

and opened her mouth without chok *(limit)*;

און אויפֿגעשפּאַרט איר מויל אָן אַ מאָס :
mos a on moil ir oifgeshpart un
measure a without mouth its opened and

and their nobility, and their masses,

און נידערן וועט איר פּראַכט ,
pracht ir vet nidern un
splendor its will go down and

and their throngs, and their reveler,

און איר טומל און איר געוויש ,
geroish ir un tuml ir un
noise its and tumult its and

shall descend into it.

און וווּ אַ לוסטיקער אין איר.
ir in lustiker a vu un
it in merry a whoever and

15 And adam shall be abased,

טו און געבויגן ווערט דער מענטש ,
mentsh der vert geboign un
man the shall be bent down and

and the ish shall be brought low,

און דערנידערט ווערט דער מאַן ,
man der vert dernidert un
man the shall be brought low and

and the eyes of the haughty shall be humbled;

און די אויגן פֿון די הויכע וועלן דערנידערט ווערן .
vern dernidert velz hoiche di fun oign di un
become brought low will high the of eyes the and

16 But Hashem Tzva'os shall be exalted in mishpat,

טז און ה צְבָאוֹת וועט דערהייבט
derheicht vert Tseva'ot Hashem un
exalted shall be of hosts Hashem and

דורך גערעכטיקייט ,
gerechtikeit durch
justice by

and HaEl HaKadosh shall show Himself Kadosh in tzedakah.

און הָאֵל דער הייליקער וועט געהיילט
geheilikt vert heiliker der HaEl un
hallowed shall be holy the the G-d and

דורך רעכטפֿאַרטיקייט.
rechtfartikeit durch
righteousness by

17 Then shall the kevasim feed as upon their pasture,

יז און די שאָף וועלן זיך פּאַשען ווי אויף זייער פּיטערפּלאַץ ,
fiterplats zeyer oif vi pashen zich veln shof di un
graze place their upon as feed self will sheep the and

and the gerim *(sojourners)* will eat in the ruins of the rich.

און די חורבֿות פֿון די רייַכע וועלן פֿאַרצערט
fartsert veln raiche di fun churves di un
consumed will rich the of wasteplaces the and

ווערן פֿון וואַנדערער.
vanderer fun vern
sojourners of become

18 Hoy unto them that draw avon *(guilt)* with cords of deceit,

יח ווויי , די וואָס שלעפּן דעם פֿאַרברעך
farbrech dem shlepn vos di vei
transgression the drag which the ones woe

מיט שנורן פֿון נישטיקייט ,
nishtikeit fun shnurn mit
worthlessness of cords with

and tug at chatta'ah *(sin)* as with a cart rope;

און ווי מיט אַ וואָגנשטריק די זינד !
zind di vognshtrik a mit vi un
sin the cart rope a with as and

[19] That say, Let Him make speed, and hasten His Ma'aseh,

יט די וואָס זאָגן: זאָל ער אײַלן וואָס
vos ailn er zol zogn vos di
which hurry he let says which the one

גיבער זײַן ווערק,
verk zain gicher
work his quickly

that we may see it;

כּדי מיר זאָלן זען;
zen zoln mir kedei
see shall we so that

and let the Atzat Kadosh Yisroel *(purpose of the Holy One of Israel)* draw near and come,

און זאָל געטנען און קומען דער באַראָט פֿון
fun barot der kumen un genenen zol un
of counsel the come and approach let and

דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn dem
Yisroel of holy the

that we may know it!

און לאָמיר געווויר ווערן .
vern gevoir lomir un
become find out let us and

[20] Hoy unto them that call rah tov,

כ ווייַ , די וואָס זאָגן אויף שלעכטס גוט ,
gut shlechts oif zogn vos di vei
good evil things about say which the ones woe

and tov rah;

און אויף גוט שלעכט;
shlecht gut oif un
evil good about and

that put choshech for ohr,

וואָס מאַכן פֿינצטערניש פֿאַר ליכטיקייט ,
lichtikeit far fintsternish machn vos
light shine for darkness make which

and ohr for choshech;

און ליכטיקייט פֿאַר פֿינצטערניש;
fintsternish far lichtikeit un
darkness for light shine and

that put mar for matok,

וואָס מאַכן ביטער פֿאַר זיס ,
zis far biter machn vos
sweet for bitter make which

and matok for mar!

און זיס פֿאַר ביטער!
biter far zis un
bitter for sweet and

[21] Hoy unto them that are chachamim in their own eyes,

כא ווייַ , די וואָס זײַנען חכמים אין זייערע אויגן,
oign zeyere in chachomim zainen vos di vei
eyes their in wise men are which the ones woe

and clever in their own sight!

און פֿאַרשטאַנדיק אין זייער אָנגעזיכט !
ongezicht zeyer in farshtandik un
sight their in prudent and

[22] Hoy unto them that are Gibborim to drink yayin,

כב ווייַ , די גיבורים אויף טרינקען ווײַן ,
vain trinken oif giborim di vei
wine drinking at warriors the ones woe

and anshei chayil to mix shechar;

און העלדישע לייַט אויף מישן דעם טרונק;
trunk dem mishn oif lait heldishe un
drink the mixing at people heroic and

[23] Which justify the rasha for shochad *(bribe)*,

כג וואָס מאַכן געראַכט דעם שולדיקן אום שוחד ,
shochad um shuldikn dem gerecht machn vos
a bribe for wicked the righteous make which

and take away the tzidkat tzaddikim from him!

און דאָס רעכט פֿון גערעכטן נעמען זיי פֿון אים אַוועק!
avek im fun zei nemen gerechtn fun recht dos un
away him from they take righteous of right the and

כד דערום , אַזוי ווי די צונג פֿון פַֿייַער פֿאַרצערט שטרוי,
shtroi fartsert faier fun tsung di vi azoi derum
straw consumes fire of tongue the as so therefore

[24] Therefore as the eish licketh up the stubble,

און שפּריי צעקריכט אין אַ פֿלאַם,
flam a in tsekricht shprei un
flame a in disintegrates chaff and

and the flame consumeth the dry grass,

אַזוי ווערט , ווי אַ צעפֿוילונג ווערט זייער ווּאָרצל
vern tsefoilung a vi vortsel zeyer vet azoi
become decay a as root their will so

so their shoresh shall be as rottenness,

און זייער בליִונג ווערט ווי שטויב אויפֿגיין;
oifgein shtoib vi vet bliung zeyer un
go up dust as will blossom their and

and their blossom shall go up as dust;

ווייַל זיי האָבן פֿאַראַכט די תּורה פֿון
fun toyre di faracht hobn zei vail
of instruction the despised have they because

because they have cast away the Torat Hashem Tzva'os,

ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem
of hosts Hashem

און געלעסטערט דאָס ווּאָרט פֿון דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem fun vort dos gelestert un
Yisroel of Holy One the of word the blasphemed and

and spurned the word of the Kadosh Yisroel.

כה דערום האָט געגרימט דער צאָרן פֿון ה
Hashem fun tsorn der gegrimt hot derum
Hashem of anger the kindled has therefore

[25] Therefore is the Af Hashem kindled against His people,

אויף זיין פֿאָלק ,
folk zain oif
people his on

און ער האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט אויף אים,
im oif hant zain oisgeshtrekt hot er un
it against hand his stretched out has he and

and He hath stretched forth His yad against them,

און האָט אים געשלאָגן , אַז די בערג האָבן געציטערט;
getsitert hobn berg di az geshlogn im hot un
trembled have hills the that struck down it has and

and hath struck them down; and the mountains did tremble,

און זייערע טויטע ליבער זיַנען געוואָרן ווי
vi gevorn zainen leiber toite zeyere un
as having become are bodies dead their and

and their nevilah were like refuse in the streets.

מיסט אין דער מיט פֿון די גאַסן .
gasn di fun mit der in mist
streets the of midst the in dung

For all this His anger is not turned away,

ביַי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיין כּעס .
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his turned away not is this all with

but His yad is stretched out still.

און זיין האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

כו און ער וועט אויפֿהייבן אַ פֿאָן צו די
di tsu fon a oifheibn vet er un
the to standard a lift up will he and

[26] And He will lift up a banner to the distant Goyim,

פֿעלקער פֿון דער ווייַט,
vait der fun felker
far the from nations

and will whistle for him at the ketzeh ha'aretz; hinei,

און וועט שטוצערן צו אים פֿון עק ערד ,
erd ek fun im tsu shtutsern vet un
earth end from it to whistle will and

they shall come with speed swiftly;

אוּן זע , אײַליק פֿלינק ווערט קומען ;
kumen er vet flink ailik ze un
come he will swift hastily behold and

27 None shall be weary nor stumble among them;

כז נישטאָ קיין מידער אוּן קיין שטרויכלער ביַי אים,
im bai shtroichler kein un mider kein nishto
it among stumbles any and weary any not

none shall slumber nor sleep;

ער שלומערט נישט אוּן שלאָפֿט נישט,
nisht shloft un nisht shlumert er
not sleeps and not stumbles he

neither shall the ezor of their loins be loosed,

אוּן נישט אָפּגעבונדן איז דער גאַרטל פֿון זײַנע לענדן,
lendn zaine fun gartel der iz opgebundn nisht un
loins his of belt the is undone not and

nor the thong of their sandals be broken;

אוּן נישט צעריסן אַ בענדל פֿון זײַנע שיך .
shich zaine fun bendl a tserisn nisht un
shoes his of strap a torn not and

28 Whose khitzim *(arrows)* are sharp,

כח וואָס זײַנע פֿײַלן זײַנען געשאַרפֿט,
gesharft zainen failn zaine vos
sharpened are arrows his which

and all their bows bent,

אוּן אַלע זײַנע בויגנס געשפּאַנט;
geshpant boigns zaine ale un
bent bows his all and

the hoofs of their susim shall seem like flint,

די קלויען פֿון זײַנע פֿערד זײַנען ווי קיזל געראַכנט ,
gerechnt kizl vi zainen ferd zaine fun kloien di
considered flint like are horses his of hoof the

and their wheels like a whirlwind:

אוּן זײַנע רעדער ווי דער שטורעמווינט.
shturemvint der vi reder zaine un
windstorm the like chariot wheels his and

29 Their roaring shall be like a lion,

כט אָ בריל האָט ער ווי די לייבינטע,
leibinte di vi er hot bril o
lioness the like he has roar o

they shall roar like young lions;

אוּן ער ברילט ווי יונגלייבן ,
yungleibn vi brilt er un
young lions like roar he and

yea, they shall roar, and lay hold of the teref,

אוּן ברומט, אוּן כאַפּט רויב,
roib chapt un brumt un
prey seize and growl and

and shall carry it away safe, and none shall deliver it.

אוּן טראָגט אַוועק, אוּן נישטאָ ווער זאָל מציל זײַן .
zain matsl zol ver nishto un avek trogt un
be rescue shall who there is not and away carry and

30 And in Yom Hahu they shall roar against them

ל אוּן ער ווערט ברומען אויף אים אין יענעם טאָג,
tog yenem in im oif brumen vet er un
day that in it over growl will he and

like the roaring of the sea;

אַזוי ווי די ברומונג פֿון ים ;
yam fun brumung di vi azoi
the sea of roaring the like so

and if one look unto ha'aretz,

אוּן מע ווערט אַ קוק טאָן צו דער ערד,
erd der tsu ton kuk a vet me un
land the to do look a will one and

hinei, choshech and tzar *(distress)*,

ערשט אַן ענגע פֿינצטערניש,
fintsternish enge an ersht
darkness restricted a behold

and the ohr groweth dark with clouds.

אוּן דאָס ליכט איז פֿינצטער אין אירע הימלען .
himlen ire in fintster iz licht dos un
heavens its in darken is light this and

6 In the year that the Melech Uziyah died, I saw Adonoi sitting upon a kisse, high and lifted up, and His robe filled the Heikhal. 2 Above Him stood ministering the seraphim; each one had six wings: with two he covered his face, with two he covered his feet, and with two he did fly. 3 And one cried unto another, and said,

ו אין דעם יאָר וואָס דער מלך עוזִיָהו איז געשטאָרבן, האָב
hob geshtorbn iz Uziyahu melech der vos yor dem in
have died is Uziyah king the that year the in

איך געזען אֲדֹנָי זיצן אויף אַ טראָן דערהויבענעם און
un derhoibenem tron a oif zitsn Adonoi gezen ich
and elevated throne a on sitting Adonoi seen I

זייער הויך , און זײַנע קיניגלעך מאַנטל האָבן אָנגעפֿילט דעם
dem ongefilt hobn mantl kiniglech zaine un hoich zeyer
the filled has mantle royal his and high very

הֵיכל . ב שְׂרָפִים זײַנען געשטאַנען איבער אים; צו
tsu im iber geshtanen zainen Sarafim heichl
to him above standing are seraphim outer sanctuary

זעקס פֿליגלען, צו זעקס פֿליגלען האָט איטלעכער געהאַט: מיט
mit gehat itlecher hot fliglen zeks tsu fliglen zeks
with had each has wings six to wings six

צוויי האָט ער פֿאַרדעקט זײַן פּנים , און מיט צוויי האָט ער
er hot tsvei mit un ponem zain fardekt er hot tsvei
he has two with and face his covered he has two

פֿאַרדעקט זײַנע פֿיס, און מיט צוויי איז ער געפֿלויגן. ג און
un gefloign er iz tsvei mit un fis zaine fardekt
and flew he is two with and feet his covered

איינער האָט געזאָגט צום אַנדערן, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un andern tsum gerufn hot einer
said has and another to called has one

Kadosh, Kadosh, Kadosh, is Hashem Tzva'os;

היליק, היליק, היליק איז ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem iz heilik heilik heilik
of hosts Hashem is holy holy holy

kol ha'aretz is full of His kavod.

די גאַנצע ערד איז פֿול מיט זײַן פּראַכט.
pracht zain mit ful iz erd gantse di
glory his with full is earth whole the

4 And the doorposts shook at the voice of him that cried, and the Beis was filled with smoke. 5 Then said I, Oy *(Woe)* is me! For I am undone; because I am a man of unclean lips, and I dwell in the midst of a people of unclean lips; for mine eyes have seen HaMelech, Hashem Tzva'os.

ד און די בײַשטידלעך פֿון די שוועלן האָבן זיך
zich hobn shveln di fun baishtidlech di un
self have thresholds the of doorposts the and

געטרייסלט פֿון דעם קול פֿון די רופֿער, און דאָס
dos un rufer di fun kol dem fun getreislt
the and calling the ones of voice the from shaken

הויז איז פֿול געוואָרן מיט רויך . ה האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob roich mit gevorn ful iz hoiz
said I have smoke with having become full is house

ווי מיר, וואָרעם איך בין פֿאַרשניטן; ווײַל אַ מענטש מיט
mit mentsh a vail farshnitn bin ich vorem mir vei
with man a because cut off am I for me woe

אומריינע ליפּן בין איך, און צווישן אַ פֿאָלק מיט אומריינע ליפּן
lipn umreine mit folk a tsvishn un ich bin lipn umreine
lips unclean with people a among and I am lips unclean

זיץ איך; וואָרעם דעם קיניג ה צְבָאוֹת האָבן געזען
gezen hobn Tseva'ot Hashem kinig dem vorem ich zits
seen have of hosts Hashem king the because I sit

מײַנע אויגן.
oign maine
eyes my

[6] Then flew one of the seraphim unto me, having a live coal in his yad, which he had taken with the tongs from off the Mizbe'ach: [7] And he laid it upon my mouth, and said, Hinei, this hath touched thy lips; and thine avon *(iniquity)* is taken away, and kapporah is made for the purging of thy chattat *(sin)*.

[8] Also I heard the voice of Adonoi, saying, Whom shall I send, and who will go for Us?
Then said I, Hineini; send me. [9] And He said, Go, and tell this people:
Hear ye indeed, but understand not; and see indeed, but perceive not.

[10] Make the lev HaAm hazeh stubborn,

and make their ears stopped up,

their eyes heavy; lest they see with their eyes,

and hear with their ears,

and understand with their lev.

And have a spiritual turnaround conversion,

[ו] איז צוגעפלויגן צו מיר איינער פֿון די שְׂרָפִים , און אין
in un Sarafim di fun einer mir tsu tsugefloign iz
in and seraphim the of one me to flew to is

זיין האַנט איז געווען אַן אָנגעברענטער שטיין , וואָס ער
er vos shtein ongebrenter an geven iz hant zain
he which coal glowing an having been is hand his

האָט מיט אַ פֿיַיערצוואַנג גענומען פֿון מזבח ; [ז] און ער
er un mizbeyech fun genumen faiertsvang a mit hot
he and altar from taken fire tong a with had

האָט אים צוגערירט צו מײַן מויל , און האָט געזאָגט: זע ,
ze gezogt hot un moil main tsu tsugerirt im hot
behold said has and mouth my to touched it has

דאָס דאָזיקע האָט אָנגערירט אויף דײַנע ליפּן, אָפּטאָן וועט
vet opton lipn daine oif ongerirt hot dozike dos
will be removed lips your upon touched has this the

זיך דײַן פֿאַרברעך , און דײַן זינד וועט פֿאַרגעבן ווערן.
vern fargebn vet zind dain un farbrech dain zich
be forgiven will sin your and transgression your self

[ח] און איך האָב געהערט דעם קול פֿון אֲדֹנָי ווי ער זאָגט :
zogt er vi Adonoi fun kol dem gehert hob ich un
declares he as Adonoi of voice the heard have I and

וועמען זאָל איך שיקן , און ווער זאָל אונדז גיין ?
gein undz zol ver un shikn ich zol vemen
go for us shall who and send I shall whom

האָב איך געזאָגט: דאָ בין איך; שיק מיך . [ט] האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot mich shik ich bin do gezogt ich hob
said he has me send I am here said I have

גיי און זאָלסט זאָגן צו דעם דאָזיקן פֿאָלק :
folk dozikn dem tsu zogn zolst un gei
people this the to say you(SG) shall and go

הערן זאָלט איר הערן, אָבער נישט פֿאַרשטיין ,
farshtein nisht ober hern ir zolt hern
understand not but hear you shall hear

און זען זאָלט איר זען , אָבער נישט מערקן .
merkn nisht ober zen ir zolt zen un
perceive not but see you shall see and

[י] מאַך פֿעט דאָס האַרץ פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem fun harts dos fet mach
people this the of heart the fat make

און זײַנע אויערן מאַך שווער,
shver mach oiern zaine un
heavy make ears his and

און זײַנע אויגן פֿאַרקלעפּ,
farklep oign zaine un
glue shut eyes his and

טאָמער וועט ער זען מיט זײַנע אויגן,
oign zaine mit zen er vet tomer
eyes his with see he will lest

און מיט זײַנע אויערן הערן,
hern oiern zaine mit un
hear ears his with and

און זײַן האַרץ וועט פֿאַרשטיין ,
farshtein vet harts zain un
understand will heart his and

and be healed.

און ער וועט זיך אומקערן, און געהיילט ווערן .
vern geheilt un umkeren zich vet er un
become healed and to return self will he and

[11] Then cried I, Adonoi, ad mosai *(how much longer [will this go on])*?

יא האָב איך געזאָגט: ביז וואַנען, אֲדֹנָי ?
Adonoi vanen biz gezogt ich hob
Adonoi when until said I have

And He answered,

און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

Until the towns be wasted without inhabitant,

ביז אַז שטעט וועלן זיין וויסט אָן אַ באַווינער ,
bavoiner a on vist zain veln shtet az biz
inhabitants a on waste be will cities when until

and the batim *(houses)* are without man,

און הײַזער אָן אַ מענטשן
mentshn a on haizer un
men a without houses and

and the ground be utterly desolate, a wilderness,

און די ערד וועט פֿאַרוויסט ווערן אין אַ וויסטענישן ;
vistenish a in vern farvist vet erd di un
desolate ruin a in become laid waste will land the and

[12] And Hashem have removed men far away,

יב און ה וועט דערווײַטערן די מענטשן ,
mentshn di dervaitern vet Hashem un
people the drive far away will Hashem and

and there be many forsaken places within the land.

און די פֿאַרלאָזנקייט וועט זיין גרויס אין לאַנד.
land in grois zain vet farloznkeit di un
land in great be will abandonment the and

[13] But yet in it shall be a tenth,

יג און בלײַבט נאָך אַ צענט-חלק דרינען,
drinen tsent-chelek a noch blaibt un
in it tenth part a yet remains and

and it shall be given up to destruction,

וועט עס ווידער אויסגעראַמט ווערן ;
vern oisgeramt vider es vet
become emptied out again it will

like the terebinth and like the oak,

ווי אַ טערעבינט און ווי אַן אייכנבוים ,
eichnboim an vi un terebint a vi
oak tree an like and terebinth a like

when they are felled, leave a root-stump:

וואָס נאָר זייער שטאַם בלײַבט ווען בלעטער צעפֿאַלן;
tsefaln bleter ven blaibt shtam zeyer nor vos
shed leaves when remains stump their only which

so the root-stump shall be the zera kodesh.

דער הייליקער זאָמען וועט זיין איר שטאַם.
shtam ir zain vet zomen heiliker der
stump her be will seed holy the

7 And it came to pass in the yamim of Achaz ben Yotam ben Uziyahu, Melech Yehudah, that Retzin Melech Aram *(Syria)*, and Pekach ben Remalyahu Melech Yisroel, went up toward Yerushalayim to war against her, but could not prevail over her. [2] And it was told the Bais Dovid, saying, Aram *(Syria)* is allied with Ephrayim. And his lev was shaken, and the lev of his people, like the trees of the forest are shaken with the wind.

ז און עס איז געווען אין די טעג פֿון אָחָז דעם זון פֿון
fun zun dem Achaz fun teg di in geven iz es un
of son the Achaz of days the in having been is it and

יוֹתָם דעם זון פֿון עוּזִיָּהוּ , דעם מלך פֿון יהודה ,
Yehudah fun melech dem Uziyahun fun zun dem Yotam
Yehudah of king the Uziyahu of son the Yotam

איז רצין דער מלך פֿון אֲרָם , און פֶּקַח דער זון פֿון
fun zun der Pekach un Aram fun melech der Retsin iz
of son the Pekach and Aram of king the Retzin is

רְמַלְיָהוּ , דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, אַרויפֿגעגאַנגען אויף
oif aroifgegangen Yisroel fun melech der Remalyahuen
against having gone up Yisroel of king the Remalyahu

ירוּשָׁלַיִם , אין מלחמה אויף איר, אָבער זיי האָבן זי
zi hobn zei ober ir oif milchome in Yerushalayim
her have they but her on war in Yerushalayim

נישט געקענט בייקומען . ב און עס איז אָנגעזאָגט געוואָרן
gevorn ongezogt iz es un baikumen gekent nisht
having become told is it and prevail able not

אין הויז פֿון דָּוִד , אַזוי צו זאָגן : אֲרָם לאַגערט אין איינעם
einem in lagert Aram zogn tsu azoi Dovid fun hoiz in
one in camps Aram say to so Dovid of house in

מיט אפֿרים . און זיין האַרץ און דאָס האַרץ פֿון זיין פֿאָלק
folk zain fun harts dos un harts zain un Efrayim mit
people his of heart this and heart his and Ephrayim with

האָט זיך געטרייסלט, אַזוי ווי עס טרייסלען זיך די ביימער פֿון
fun beimer di zich treislen es vi azoi getreislt zich hot
of trees the self trembles it as so shaken self has

וואַלד פֿאַרן ווינט .
vint faran vald
wind before forest

[3] Then said Hashem unto Yeshayah, Go forth now to meet Achaz, thou, and Shear-Yashuv *(A Remnant Will Return)* thy ben, at the end of the aqueduct of the Upper Pool on the road to the Fuller's Field; [4] And say unto him, Take heed, and stay calm; fear not, neither be fainthearted because of the two stubs of these smoking firebrands, because of the fierce anger of Retzin and Aram *(Syria)*, and of the ben Remalyahu; [5] Or because Aram *(Syria)*, Ephrayim, and ben Remalyahu, have plotted your ruin, saying, [6] Let us go up against Yehudah, and trouble it, and let us divide it for ourselves, and set a melech in the midst of it, even ben Tav'el;

ג האָט ה געזאָגט צו ישַׁעְיָהוּ : גיי אַקאָרשט אַרויס
arois akorsht gei Yeshayahuen tsu gezogt Hashem hot
out now go Yeshayah to said Hashem has

אַנטקעגן אָחָז , דו און דיין זון שְׁאָר-יָשׁוּב , ביים
baim Shear-Yashuv zun dain un du Achazn antkegen
at Shear-Yashuv son your and you Achaz to meet

ברעג גראָבן פֿון דעם אויבערשטן טײַך , אויף דעם וועג פֿון
fun veg dem oif taich oibershtn dem fun grobn breg
of road the on pool uppermost the of aqueduct shore

וועשערפֿעלד , ד און זאָלסט זאָגן צו אים: זיי געזעצט
gezetst zai im tsu zogn zolst un vesherfeld
settled be him to say you(SG) shall and launderer's field

און רויִק, זאָלסט נישט מורא האָבן, און דיין האַרץ
harts dain un hobn moire nisht zolst ruik un
heart your and have fear not you(SG) shall calm and

זאָל נישט שלאַף וועלן , פֿאַר די דאָזיקע צוויי רייכערדיקע
reicherdike tsvei dozike di far vern shlof nisht zol
smoking two this the before become feeble not shall

עקן פֿייערהעלצער; איבער דעם גרימצאָרן פֿון רצין און
un Retsin fun grimtsorn dem iber faierheltser ekn
and Retzin of wrath the over firebrands ends

אַרָם , און דעם זון פֿון רמַלְיָהוּ . ה וויַיל אַרָם האָט
hot Aram vail Remalyahuen fun zun dem un Aram
has Aram because Remalyahu of son the and Aram

באַראָטן אויף דיר בייז, אפֿרים און דער זון פֿון
fun zun der un Efrayim beiz dir oif barotn
of son the and Ephrayim evil you(SG) on plot

רמַלְיָהוּ , אַזוי צו זאָגן : ו לאָמיר אַרויפֿגיין אויף יהוּדה
Yehudah oif aroifgein lomir zogn tsu azoi Remalyahuen
Yehudah on go up let us say to so Remalyahu

און זי איַינשרעקן – און לאָמיר זי איַינברעכן פֿאַר אונדז,
undz far ainbrechn zi lomir un ainshrekn zi un
us before break down it let us and instill fear in it and

און לאָמיר מאַכן פֿאַר אַ מלך אין איר דעם זון פֿון טָבְאֵל –
Taveln fun zun dem ir in melech a far machn lomir un
Tav'el of son the it in king a for make let us and

[7] Thus saith Adonoi Hashem: It shall not stand, neither shall it come to pass.

ז האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot
said so Hashem Adonoi has

עס וועט נישט באַשטיין, און וועט נישט געשען .
geshen nisht vet un bashtein nisht vet es
happen not will and stand not will it

ח וואָרעם דער קאָפּ פֿון אַרָם איז דַמֶּשֶׂק ,
Damesek iz Aram fun kop der vorem
Damascus is Aram of head the because

און דער קאָפּ פֿון דַמֶּשֶׂק איז רצין ;
Retsin iz Damesek fun kop der un
Retzin is Damascus of head the and

און אין נאָך פֿינף און זעכציק יאָר
yor zechtsik un finf noch in un
years sixty and five only in and

וועט אפֿרים צעבראָכן ווערן פֿאַר אויס פֿאָלק .
folk ois far vern tsebrochn Efrayim vet
people out for become broken Ephrayim will

ט און דער קאָפּ פֿון אפֿרים איז שומרון ,
Shomron iz Efrayim fun kop der un
Shomron is Ephrayim of head the and

און דער קאָפּ פֿון שומרון איז דער זון פֿון רמַלְיָהוּ .
Remalyahuen fun zun der iz Shomron fun kop der un
Remalyahu of son the is Shomron of head the and

און ווען איר וועט נישט גלויבן ,
gloibn nisht vet ir ven un
believe not will you if and

אַזוי וועט איר נישט באַשטיין קענען .
kenen bashtein nisht ir vet azoi
be able to stand not you will so

י און ה האָט ווידער גערעדט צו אָחָז , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Achazn tsu geredt vider hot Hashem un
say to so Achaz to spoken again has Hashem and

יא בעט דיר אַ צייכן פֿון ה דיין ג-ט; בעט
bet G-t dain Hashem fun tseichn a dir bet
entreat G-d your Hashem of sign a you(SG) entreat

פֿון דער טיפֿענישן, אָדער פֿון אויבן אין דער הייך . יב האָט
hot heich der in oiben fun oder tifenish der fun
has height the in above from or deep the from

אָחָז געזאָגט: איך וועל נישט בעטן, און נישט פֿרוון ה .
Hashem pruvn nisht un betn nisht vel ich gezogt Achaz
Hashem test not and ask not will I said Achaz

יג האָט ער געזאָגט: הערט אַקאָרשט, איר הויז פֿון דָוִד : איז
iz Dovid fun hoiz ir akorsht hert gezogt er hot
is Dovid of house you now hear said he has

אייך ווינציק מיד צו מאַכן מענטשן , אַז איר ווילט
vilt ir az mentshn machn tsu mid vintsik aich
will you that men make to weary a little thing for you

אויך מײַן ג-ט מיד מאַכן ? יד דערום וועט אֲדֹנָי אַליין
alein Adonoi vet derum machn mid G-t main oich
himself Adonoi will therefore make weary G-d my also

אייך געבן אַ צייכן : אָט ווערט די עלמה יונגפֿרוי
yungfroi almah di vert ot tseichn a gebn aich
young woman almah the shall be behold sign a give you

בתולה טראָגעדיק, און זי גיט געבערט אַ זון , און וועט רופֿן
rufn vet un zun a gebert zi un trogedik betulah
call will and son a gives birth she and pregnant virgin

[8] For the rosh of Aram *(Syria)* is Damascus,

and the rosh of Damascus is Retzin;

and within threescore and five shanah

shall Ephrayim be broken, that it be not a people.

[9] And the rosh of Ephrayim is Shomron,

and the rosh of Shomron is ben Remalyahu.

If ye will not stand in emunah,

then you shall not stand at all.

[10] Moreover, Hashem spoke again unto Achaz, saying, [11] Ask thee an ot *(sign)* of Hashem Eloheicha; ask it either in the deepest depths or in the highest heights. [12] But Achaz said, I will not ask, neither will I tempt Hashem. [13] And he *(Yeshayah)* said, Hear ye now, O Bais Dovid; Is it a small thing for you to weary anashim, but will ye weary my G-d also? [14] Therefore Adonoi Himself shall give you an ot *(sign)*; Hinei, HaAlmah *(the unmarried young virgin)* shall conceive, and bear Ben, and shall call Shmo Immanu El *(G-d is with us)*. [15] Curds and honey shall he eat at the time that he knows to refuse the rah, and choose the tov. [16] For before the na'ar *(boy)* shall understand to refuse the rah, and choose the tov, the adamah *(land)* will be desolate, of whose two melachim thou art afraid. [17] Hashem shall bring upon thee, and upon thy people, and upon the

Bais of thy father, yamim such as have not come since the yom when Ephrayim departed from Yehudah: even Melech Ashur *(Assyria)*.

זײַן נאָמען עמָנוּאֵל . ט שמאַנט און האָניק וועט ער עסן ,
esen er vet honik un shmant Immanuel nomen zain
eat he will honey and cream Immanu-El name his

וועט ער וועט וויסן פַּײַנט צו האָבן שלעכטס , און
un shlechts hobn tsu faint visen vet er ven
and evil things have to to abhor know will he when

אויסצוקלײַבן גוטס . – ט יאָ , נאָך איידער דער יִנגל
yingel der eider noch yo guts oistsuklaibn
boy the before yet yes good things to choose

וועט וויסן פַּײַנט צו האָבן שלעכטס , און אויסצוקלײַבן
oistsuklaibn un shlechts hobn tsu faint visen vet
choose and evil things have to abhor know will

גוטס , וועט פַּאַרלאָזן ווערן די ערד וואָס דו
du vos erd di vern farlozen vet guts
you of whose land the become abandoned will good things

שרעקסט זיך פֿאַר אירע צוויי מלכים . – י ה וועט
vet Hashem mlochim tsvei ire far zich shrekst
will Hashem kings two its before self you fear

ברענגען אויף דיר , און אויף דײַן פֹּאָלק , און אויף דײַן
dain oif un folk dain oif un dir oif brengen
your on and people your on and you(SG) on bring

פֿאָטערס הויז , טעג וואָס זײַנען נישט געווען פֿון
fun geven nisht zainen vos teg hoiz foters
from having been not are which days house father's

דעם טאָג וואָס אפֿרים האָט זיך אָפּגעקערט פֿון יהוּדה
Yehudah fun opgekert zich hot Efrayim vos tog dem
Yehudah from turned self has Ephrayim which day the

– דעם מלך פֿון אשור .
Ashur fun melech dem
Assyria of king the

[18] And it shall come to pass in that yom, that Hashem shall whistle for the fly that is in the uttermost part of the Nile of Mitzrayim, and for the bee that is in Eretz Ashur. [19] And they shall come, and shall settle all of them on the steep ravines, and in the crevices of the rocks, and upon all thorns, and upon all water holes.

יח און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, וועט ה אַ שמוצער
shmutser a Hashem vet tog yenem in zain vet es un
whistle a Hashem will day that in be will it and

טאָן צו דער פֿליג וואָס אין עק טייכן פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun taichn ek in vos flig der tsu ton
Egypt of Nile arms end in which flies the to do

און צו דער בין וואָס אין לאַנד אשור . יט און זיי וועלן
veln zei un Ashur land in vos bin der tsu un
will they and Assyria land in which bees the to and

קומען , און וועלן אַלע רוען אין די וויסטע טאָלן און אין
in un toln viste di in ruen ale veln un kumen
in and valleys wasteland the in rest all will and come

די שפּאַלטן פֿון פֿעלדזן, און אין אַלע דערנער און אין אַלע
ale in un derner ale in un feldzn fun shpaltn di
all in and thorn-hedges all in and rocks of crevices the

ווילדע בײַמלעך .
beimlech vilde
small trees wild

[20] In the same yom shall Adonoi shave with a razor that is hired, namely, by them beyond the river, by Melech Ashur, the head, and the

כ אין יענעם טאָג וועט אֲדֹנָי אָפּגאָלן מיט דעם גאָלמעסער
golmeser dem mit opgolen Adonoi vet tog yenem in
razor the with shave Adonoi will day that in

געדונגען אויף יענער זײַט טײַך – מיט דעם מלך פֿון אשור ,
Ashur fun melech dem mit taich zait yener oif gedungen
Assyria of king the with river side that on hired

דעם קאָפּ און די האָר פֿון די פֿיס, און אויך די בּאָרד וועט
vet bord di oich un fis di fun hor di un kop dem
will beard the also and feet the of hair the and head the

עס אַראָפּנעמען.
aropnemen es
remove it

hair of the legs; and it shall also consume the beard.

כא און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, אַז אַ מאַן וועט
vet man a az tog yenem in zain vet es un
will man a that day that in be will it and

אויפֿהאָדעוועט אַ יונגע קו און צוויי שאָף, כב איז, פֿון
fun iz shof tsvei un ku yunge a oifhodeven
from is sheep two and heifer young a raise

פֿיל מילך וואָס זיי וועלן געבן, וועט ער עסן שמאַנט;
shmant esen er vet gebn veln zei vos milch fil
cream eat he will give will they which milk much

וואָרעם שמאַנט און האָניק וועט עסן איטלעכער וואָס איז
iz vos itlecher esen vet honik un shmant vorem
is which each eat will honey and cream because

געבליבן אין לאַנד .
land in geblibn
the land within left

21 And it shall come to pass in that yom, that a man shall keep alive a young cow, and two sheep; 22 And it shall come to pass, for the abundance of cholov that they shall give, he shall eat cream; for thickened milk and devash shall every one eat that is left in the land.

כג און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, איז, איטלעכער אָרט
ort itlecher iz tog yenem in zain vet es un
place every is day that in be will it and

וווּ עס זיינען דאָ טויזנט ווייַנשטאָקן וועקסט
vert vainshtokn toiznt do zainen es vu
shall be grape vine a thousand there are it where

טויזנט זילבערשטיק , וועט פֿאַר דערנער און פֿאַר
far un derner far vet zilbershtik toiznt
for and thorns for will pieces of silver a thousand

וויילדגעוועקס זיין . כד מיט פֿיַילן און מיט בויגן וועט מען
men vet boign mit un failn mit zain vildgeveks
one will bows with and arrows with be thistles

קומען אַהין, וואָרעם דערנער און וויילדגעוועקס וועט זיין
zain vet vildgeveks un derner vorem ahin kumen
be will thistles and thorns because there enter

דאָס גאַנצע לאַנד. כה און אַלע בערג וואָס וועקסן מיט אַ
a mit vern vos berg ale un land gantse dos
a with become which hills all and land whole this

גראָבאייַזן גערעכט, וועסטו אַהין נישט קומען אויס
ois kumen nisht ahin vestu gegrobn grobaizn
out of come not there will you(sg) dug digging tool

מורא פֿאַר דערנער און וויילדגעוועקס, נאָר עס וועט זיין פֿאַר
far zain vet es nor vildgeveks un derner far moire
for be will it but thistles and thorns before fear

אָקסן אַרויסצולאָזן , און פֿאַר שאָף צום טרעטן.
tretn tsum shof far un aroistsulozn oksen
tread to sheep for and to be confined oxen

22 And it shall come to pass, for the abundance of cholov that they shall give, he shall eat cream; for thickened milk and devash shall every one eat that is left in the land.

23 And it shall come to pass in that yom, that every place shall be, where there were a thousand gefen worth a thousand kesef, it shall even be for briers and thorns. 24 With arrows and with bows shall men come there; because kol ha'aretz shall become briers and thorns. 25 And on all hills that were hoed with a hoe, thou shall not come there for fear of briers and thorns; but it shall be for pasturing of cattle, and for the treading place of seh.

ח און ה האָט צו מיר געזאָגט: נעם דיר אַ גרויסן
groisn a dir nem gezogt mir tsu hot Hashem un
large a you(SG) take said me to has Hashem and

טאָוול, און שרייַב אָן דערויף מיטן שריפֿט פֿון
fun shrift mitn deroif on shraib un tovl
of scribal strokes with thereon on write and slab

8 Moreover Hashem said unto me, Take thee a gillayon gadol *(great slab)*, and write on it with cheret enosh concerning Maher Shalal Chash Baz *(The Spoil Speeds, the Booty*

Hastens [i.e., the coming Assyrian defeat of Syria and Israel is imminent and the life of this son of Isaiah is a prophetic time line. See verse 4 below]). [2] And I took unto me edim ne'emanim *(faithful witnesses)* to record, Uriyah the kohen, and Zecharyah ben Yeverekhyahu.

[3] And I went unto the neviah; and she conceived, and bore ben. Then said Hashem to me, Call shmo Maher Shalal Chash Baz. [4] For before the na'ar shall have da'as to cry, Avi, or Immi, the chayil Damascus and the spoil of Shomron shall be carried off before Melech Ashur.

[5] Hashem spoke also unto me again, saying,

[6] Forasmuch as HaAm HaZeh refuseth

the waters of Shiloach that flow softly,

and delight in Retzin and Ben Remalyahu;

[7] Now therefore, hinei, Adonoi bringeth up upon them

the waters of the river, strong and many,

פֹּאָלק : מַהֵר-שָׁלָל-חָשׁ-בַּז . [ב] און איך זאָל
folk Maher-Shalal-Chash-Baz zol ich un
the common people Maher Shalal Chash Baz shall I and

מיר שטעלן באַגלויבטע עדות , אוּריה דעם כּהן , און
shteln mir bagloibte eides Uriyah dem koyen un
set me trustworthy witnesses Uriyah the kohen and

זכריָהו דעם זון פֿון יְבֶרֶכיָהון .
Yeverekhyahuen fun zun dem Zecharyahu
Yeverekhyahu of son the Zecharyah

[ג] און איך האָב געגענט צו דער נבֿיאה , און זי
zi un neviye der tsu genent hob ich un
she and prophetess the to come near have I and

איז טראָגעדיק געוואָרן , און האָט געבאָרן אַ
a geborn hot un gevorn trogedik iz
a given birth to has and having become pregnant is

זון . און ה האָט צו מיר געזאָגט: רוף זײַן נאָמען:
nomen zain ruf gezogt mir tsu hot Hashem un zun
name his call said me to has Hashem and son

מַהֵר-שָׁלָל-חָשׁ-בַּז . [ד] וואָרעם איידער דער ייִנגל וועט
vet yingel der eider vorem Maher-Shalal-Chash-Baz
will boy the before because Maher Shalal Chash Baz

וויסן צו רופֿן טאַטע און מאַמע, וועט מען אַוועקטראָגן דעם
dem avektrogen men vet mame un tate rufn tsu visen
the carry away they will Mama and Tata call to know

פֿאַרמעג פֿון דַּמֶּשֶׂק , און דעם זאַקרויב פֿון שומרון ,
Shomron fun zakroib dem un Damesek fun farmeg
Shomron of booty the and Damascus of possessions

פֿאַרויס פֿאַר דעם מלך פֿון אשור .
Ashur fun melech dem far farois
Assyria of king the before ahead of

[ה] און ה האָט נאָך וויידער צו מיר געredt, אַזוי צו
tsu azoi geredt mir tsu vider noch hot Hashem un
to so spoken me to again yet has Hashem and

זאָגן :
zogn
say

[ו] ווייל דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָט פֿאַראַכט
faracht hot folk dozike dos vail
despised has people this the for as much as

די וואַסערן פֿון שִׁלֹחַ וואָס גייען פּאַמעלעך,
pamelech geyen vos Shelach fun vasern di
lagging go which Shiloach of waters the

און זיך געפֿרייט מיט רצין און דעם זון
zun dem un Retsin mit gefreit zich un
son the and Retzin with rejoiced self and

פֿון רמַלְיָהון ,
Remalyahuen fun
Remalyahu of

[ז] דרומעך זע , אֲדֹנָי ברענגט אַרויף אויף זיי
zei oif aroif brengt Adonoi ze drumech
them on up bring Adonoi behold Therefore

די גרויסע און מאַכטיקע וואַסערן פֿון טיַיך,
taich fun vasern machtike un groise di
river of waters mighty and great the

even Melech Ashur, and all his kavod;

דעם מלך פֿון אשור מיט זײַן גאַנצער מחנה ,
machne gantser zain mit Ashur fun melech dem
legion whole his with Assyria of king the

and he shall come up over all his channels,

און ער וועט איבערלויפֿן איבער אַלע זײַנע גראָבנס ,
grobns zaine ale iber iberloifn vet er un
channels its all over overflow will he and

and go over all his banks;

און אַריבערגיין איבער זײַנע אַלע ברעגן;
bregn ale zaine iber aribergein un
banks all its over go over and

8 And he shall swirl into Yehudah;

ח און ער וועט דורכציען דורך יהודה ,
Yehudah durch durchtsien vet er un
Yehudah by way of press forward will he and

he shall overflow and go over,

פֿלייצנדיק וועט ער דורכשטראָמען ,
durchshtromen er vet fleitsndik
pour onward he will overflowing

he shall reach even to the neck;

ביזן האַלדז וועט ער גרייכן ,
greichn er vet haldz bizn
reach it will neck until

and the stretching out of his wings

און די שפּרייטונגען פֿון זײַנע פֿליגלען
fliglen zaine fun shpreitungen di un
wings its of spreading out the and

shall fill the breadth of Thy eretz, O Immanu El.

וועלן אָנפֿילן די בריים פֿון דײַן לאַנד, עִמָּנוּאֵל !
Immanuel land dain fun breit di onfiln veln
Immanu-El land your of breadth the fill will

9 Exasperate yourselves, O ye Amim *(Nations)*, and ye shall be broken in pieces;

ט ליאַרעמט , איר פֿעלקער, אָבער איר וועט
vet ir ober felker ir liaremt
will you but nations you exasperate

צעבראָכן ווערן ;
vern tsebrochn
become broken

and give ear, all ye of far countries;

יָאְ , פֿאַרנעמט אַלע ווײַטענישן פֿון דער ערד ;
erd der fun vaitenishn ale farnemt yo
earth the of far off all pay attention yes

gird yourselves for battle, and ye shall be broken in pieces;

גורט אײַך אָן, אָבער איר וועט צעבראָכן ווערן ,
vern tsebrochn vet ir ober on aich gurt
become broken in pieces will you but on you gird loins

gird yourselves for battle, and ye shall be broken in pieces.

גורט אײַך אָן, אָבער איר וועט צעבראָכן ווערן .
vern tsebrochn vet ir ober on aich gurt
become broken in pieces will you but on you gird loins

10 Consult etzah *(counsel, plan)*, and it shall come to naught;

י עצהט אַן עצה , און זי וועט פֿאַרשטערט ווערן ,
vern farshtert vet zi un eitse an eitset
become broken will it and counsel a consult

speak the davar, and it shall not stand;

רעדט אָפּ אַ זאַך , און זי וועט נישט באַשטיין,
bashtein nisht vet zi un zach a op redt
stand not will it and thing a up speak

for Immanu El *(G-d is with us)*.

ווארעם אֵל איז מיט אונדז.
undz mit iz El vorem
us with is G-d because

11 For Hashem hath spoken thus to me with chezkat haYad, and instructed me that I should not walk in the Derech HaAm HaZeh, saying,

יא ווארעם אזוי האָט געזאָגט ה צו מיר מיט אַ
a mit mir tsu Hashem gezogt hot azoi vorem
an with me to Hashem said has so for

שטאַרקער האַנט, און ער האָט מיך געווארנט, נישט צו
tsu nisht gevornt mich hot er un hant shtarker
to not warned me has he and hand overpowering

12 Call ye not Kesher *(Conspiracy)* all

that this people calls kesher; neither fear ye their fear, nor be in dread. 13 Regard Hashem Tzva'os as kodesh; and let Him be your fear, and let Him be your dread. 14 And He shall be for a Mikdash; but for an Even Negef *(Stone of Stumbling)* and for a Tzur Michshol to both the Batei Yisroel, for a pach *(snare)* and for a mokesh *(trap)* to the inhabitants of Yerushalayim. 15 And rabbim *(many)* among them shall stumble, and fall, and be broken, and be snared, and be taken.

16 Bind up the te'udah *(testimony)*, chatom *(seal up)* the torah *(teaching)* among my disciples. 17 And I will wait for Hashem, that hideth His face from the Bais Ya'akov, and I will look for Him. 18 Hinei, I and the yeladim whom Hashem hath given me are for otot and for mofetim in Yisroel from Hashem Tzva'os, which dwelleth in Mount Tziyon.

גיין אין וועג פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : יב איר
ir zogn tsu azoi folk dozikn dem fun veg in gein
you say to so people this the of way in go

זאָלט נישט זאָגן בונט אויף אַלץ וואָס דאָס דאָזיקע
dozike dos vos alts oif bunt zogn nisht zolt
this the which all that on conspiracy say not shall

פֿאָלק זאָגט בונט , און זײַן מורא זאָלט איר נישט מורא
moire nisht ir zolt moire zain un bunt zogt folk
fear not you shall fear its and conspiracy says people

האָבן, און נישט פֿאָרכטן . יג ה צבָאוֹת , אים זאָלט
zolt im Tseva'ot Hashem forchtn nisht un hobn
shall him of hosts Hashem be in dread not and have

איר הייליקן , און ער זאָל זײַן אײַער מורא , און ער אײַער
aier er un moire aier zain zol er un heilikn ir
your he and fear your be shall he and sanctify you

פֿאָרכט. יד און ער וועט זײַן פֿאַר אַ מִקדָש , אָבער פֿאַר אַ
a far oich ober mikdash a far zain vet er un forcht
a for also but sanctuary a for be will he and dread

שטיין פֿון אָנשטויסונג , און פֿאַר אַ פּעלדז פֿון שטרויכלונג ,
shtroichlung fun feldz a far un onshtoisung fun shtein
pitfall of rock a for and stumbling of stone

פֿאַר ביידע הײַזער פֿון יִשׂרָאֵל; פֿאַר אַ נעץ און פֿאַר אַ פּאַסטקע
pastke a far un nets a far Yisroel fun haizer beide far
trap a for and net a for Yisroel of houses both for

פֿאַר דעם באַווינער פֿון ירושָלַיִם . טו און פֿיל צווישן
tsvishn fil un Yerushalayim fun bavoiner dem far
among many and Yerushalayim of inhabitants the for

זיי וועלן געשטרויכלט ווערן , און פֿאַלן און צעברָאכן
tsebrochn un faln un vern geshtroichlt veln zei
broken in pieces and fall and become stumbled will them

ווערן , און געפֿאַנגען און באַצוווּנגען ווערן .
vern batsvungen un gefangen un vern
become subjugated and captured and become

טז פֿאַרבינדן די וואָרענישׂ , פֿאַרחתמען די
di farchtmen vorenish di farbindn
the seal testimony of warning the bind up

לערנונג צוישן מײַנע לערנערס! יז און איך וועל האָפֿן אויף
oif hofn vel ich un lerners maine tsvishn lernung
on wait will I and learners my among teaching

ה וואָס פֿאַרבאָרגט זײַן פּנים פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun ponem zain farborgt vos Hashem
of house the from face his hides who Hashem

יעקבֿ , און וועל האָפֿן צו אים. יח אָט בין איך און די
di un ich bin ot im tsu hofn vel un Yaakov
the and I am behold him for wait will and Yaakov

קינדער וואָס ה האָט מיר געגעבן , פֿאַר סימנים און
un simonim far gegebn mir hot Hashem vos kinder
and marks for given me has Hashem which children

פֿאַר צייכנס אין יִשׂרָאֵל פֿון ה צבָאוֹת וואָס רוט אויף
oif rut vos Tseva'ot Hashem fun Yisroel in tseichns far
on rests who of hosts Hashem from Yisroel in signs for

באַרג ציון .
Tsiyon barg
Tziyon mount

[19] And when they shall say unto you, Seek unto mediums that have familiar spirits, and unto spiritists that whisper, and that mutter: should not Am seek unto Elohav? Should they consult the mesim *(dead ones)* for the benefit of the chayyim *(living)*? [20] To the torah *(teaching of G-d)* and to the te'udah *(recorded testimony)*; if they speak not according to Davar HaZeh, it is because there is no shachar *(dawn, light)* in them. [21] And they shall roam about therein, hard-pressed and hungry; and it shall come to pass, that when they shall be hungry, they shall fret themselves, and curse by their melech and Elohav, and look upward. [22] And they shall look unto eretz; and, hinei, tzarah and darkness, gloom of anguish; and they shall be driven to darkness.

[23 9:1] Nevertheless there will be no gloom in her in anguish. In Et HaRishon *(the former time)* He brought into contempt Artzah Zevulun and Artzah Naphtali, but acharon *(afterward, in the future)* did bring to honor Derech HaYam *(Way to the Sea, land between Sea of Galilee and the Mediterranean)*, beyond Yarden, in the Galil HaGoyim.

9 [9:2] The people that walked in choshech

יט און אַז זיי וועלן זאָגן צו אייַך: פֿרעגט ביי די גייַסטער
gaister di bai fregt aich tsu zogn veln zei az un
spirits the of inquire you to say will they when and

און ביי די רוחות וואָס פּיפּסן און וואָס מורמלען, זאָלט איר
ir zolt murmlen vos un pipsn vos ruches di bai un
you shall murmur which and chirp which spirits the of and

זאָגן: דאַרף נישט אַ פֿאָלק פֿרעגן ביי זייַן ג-ט? צו וואָס
vos tsu G-t zain bai fregn folk a nisht darf zogn
which to G-d its of to ask people a not should say

פֿרעגן פֿאַר די לעבעדיקע ביי די טויטע? כ צו דער תּורה
toyre der tsu toite di bai lebedike di far fregn
instruction the to dead the by living the for to ask

און צו דעם עדות, ווען זיי זאָגן נישט אַזוי
azoi nisht zogn zei ven eides dem tsu un
according to not speak they when testimony the to and

ווי דאָס דאָזיקע וואָרט, אַזוי איז עס ווייַל זיי האָבן נישט
nisht hot zei vail es iz azoi vort dozike dos vi
not have they because it is thus word this the as

קיין מאָרגן ליכט. כא און דורכגיין וועט דורך דאַנען אַ
a danen durch vet durchgein un licht morgn kein
a here by will pass through and light morning any

געדריקטער און אַ הונגעריקער; און עס וועט זייַן, אַז ער
er az zain vet es un hungeriker a un gedrikter
he when be will it and hungry a and hard ptessed

וועט הונגערן, וועט ער צערנענען, און וועט שילטן זייַן מלך
melech zain shiltn vet un tserenen er vet hungern vet
king his curse will and be angry he will hunger will

און זייַן ג-ט; און ער וועט זיך קערן צו דער הייך, כב און
un heich der tsu kern zich vet er un G-t zain un
and height the to turn self will he and g-d his and

וועט קוקן צו דער ערד, ערשט נויט און פֿינצטערניש,
fintsternish un noit ersht erd der tsu kukn vet
darkness and distress behold earth the to gaze will

אַנגסטיקע טונקלעניש, און חושכניש אויסגעשפּרייט.
oisgeshpreit choishechnish un tunklenish angstike
spread out unto gloom and dim anguish

ט.א וואָרעם עס בליַבט נישט פֿינצטער, ווו עס איז
iz es vu fintster nisht blaibt es vorem
is there where dark not remains it because

אַיצט יסורים: אין ערשטן מאָל האָט ער געבראַכט דאָס לאַנד
land dos gebracht er hot mol ershtn in yesurim itst
land of this brought he has time first in suffering now

זבֿולון און דאָס לאַנד נַפְתָּלי אין חרפּה, און אין דעם
dem in un charpe in Naftali land dos un Zevulun
that in and disgrace in Naphtali land of this and Zevulun

לעצטן ברענגט ער כּבֿוד דעם וועג ביַים ים, פֿון דער אַנדער
ander der fun yam baim veg dem koved er brengt letstn
other the of sea by the way the honor He bring last

זייַט יַרדן, דעם גָּלִיל פֿון די גוֹיִם.
Goim di fun Galil dem Yarden zait
Goyim the of Galil the Yarden side

ט דאָס פֿאָלק וואָס איז געגאַנגען אין פֿינצטערניש,
fintsternish in gegangen iz vos folk dos
darkness in having gone is which people this

have seen an Ohr gadol;

האָט דערזען אַ גרויס ליכטיקייט ;
lichtikeit grois a derzen hot
light shine great a seen has

they that dwell in the eretz tzalmavet,

, די וואָס זיַנען געזעסן אין לאַנד פֿון טויטשאָטן
toitshotn fun land in gezesn zainen vos di
death shadow of land in settled are which the ones

upon them hath the Ohr dawned.

. אויף זיי האָט אַ ליכטיקייט געשיַינט
geshaint lichtikeit a hot zei oif
shining light shine a has them on

[2 3] Thou shalt multiply the Goy *(Nation)*,

ט.ג האָסט געמערט דאָס פֿאָלק ,
folk dos gemert host
people this multiplied have

and increase its simchah;

האָסט געגרייסט זיַין פֿרייד;
freid zain gegreist host
joy its extoled have

they joy before Thee according to the simchat baKatzir,

זיי פֿרייען זיך פֿאַר דיר , ווי די
di vi dir far zich freyen zei
the like you(SG) before self rejoice they

פֿרייד בייַם שניט ,
shnit baim freid
harvest at joy

and as men rejoice when they divide the spoil.

. ווי מען קוועלט ווען מע טיילט זיך מיט רויב
roib mit zich teilt me ven kvelt men vi
plunder with self divides one when delights one as

[3 4] For Thou hast broken the ol *(yoke)* of his burden,

ט.ד וואָרעם דעם יאָך פֿון זיַין לאַסט ,
last zain fun yoch dem vorem
burdens its of yoke the because

and the mateh *(staff)* of his shoulder,

און דעם שטאַנג פֿון זיַין נאַקן,
nakn zain fun shtang dem un
neck its of shaft the and

the shevet hanogesh *(rod of the task master)* of him,

די רוט פֿון זיַין דריקער ,
driker zain fun rut di
oppressor its of rod the

as in the yom of Midyan.

. האָסטו צעבראָכן ווי אין טאָג פֿון מִדְיָן
Midyan fun tog in vi tsebrochn hostu
Midyan of day in as broken in splinters have you

[4 5] For every boot of the tramping warrior in the battle's tumult,

ט.ה וואָרעם יעטוועדער שוך וואָס האָט
hot vos shuch yetveder vorem
has which boot every because

געשאַרט מיט רַעש ,
raash mit geshart
tumult with trudge

and simlah *(garments)* megolalah *(rolled)* in damim *(blood)* shall be for burning and

און יעטוועדער מאַנטל געוועלגערט אין בלוט ,
blut in gevelgert mantl yetveder un
blood in rolled mantle every and

וועט זיַין צו בראַנד,
brand tsu zain vet
burn to be will

ma'acholet eish *(food for fire)*.

. אַ שפּייַז פֿאַרן פֿייַער
faier faran shpaiz a
fire for the food a

[5 6] For unto us a yeled is born,

ט.ו וואָרעם אַ קינד איז אונדז געבאָרן , געוואָרן
undz iz kind a vorem geborn gevorn
having become given birth to to us is child a because

unto us ben is given;

אַ זון איז אונדז געגעבן , געוואָרן
gevorn gegebn undz iz zun a
having become given to us is son a

and the misrah *(dominion)* shall be upon his shoulder;

און די הערשאַפֿט איז אויף זײַן אַקסל ;
aksl zain oif iz hershaft di un
shoulder his on is government the and

and Shmo shall be called

און מע רופֿט זײַן נאָמען :
nomen zain ruft me un
name his call one and

Peleh *(Wonderful)*, Yoetz *(Counsellor)*, El Gibbor *(Mighty G-d)*,

פֶּלֶא-יוֹעֵץ , אֵל-גִּבּור
Pele-Yoets El-gibor
Wonder-Counsellor Mighty G-d

Avi Ad *(Possessor of Eternity)*, Sar Shalom *(Prince of Peace)*.

אֲבִי-עַד שַׂר-שָׁלוֹם ;
Avi-Eid Sar-Sholem
Possessor of Eternity Prince of Peace

6 7 Of the increase of his misrah

ט.ז צו מערן די הערשאַפֿט ,
hershaft di mern tsu
government of the increase to

and shalom there shall be no ketz *(end)*,

און צו שלום אָן שיעור,
shieur on sholem tsu un
limit without peace to and

upon the Kisse Dovid,

אויף דעם טראָן פֿון דָּוִד ,
Dovid fun tron dem oif
Dovid of throne the upon

and upon his kingdom,

און אויף זײַן מלוכה ;
meluche zain oif un
kingdom his over and

to strengthen it, and to support it with mishpat

זי צו פֿעסטיקן און זי אונטערצולענען
untertsulenen zi un festikn tsu zi
to support it and strengthen to it

and with tzedakah from henceforth

מיט רעכט און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un recht mit
righteousness and right with

even ad olam *(forever)*.

פֿון אַצונד און ביז אייביק ;
eibik biz un atsund fun
eternity until and now from

The Kinat Hashem Tzva'os will fulfill this.

דאָס אָנגענעמען זיך פֿון ה צְבָאוֹת טוט דאָס דאָזיקע.
dozike dos tut Tseva'ot Hashem fun zich onnemen dos
this the do of hosts Hashem of self catch fire the

7 8 Adonoi sent davar against Ya'akov,

ט.ח אֲדֹנָי האָט אַ וואָרט געשיקט אין יעקבֿ ,
Yaakov in geshikt vort a hot Adonoi
Yaakov in sent word a has Adonoi

and it hath fallen upon Yisroel.

און עס איז געפֿאַלן אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in gefaln iz es un
Yisroel in falls is it and

8 9 And all HaAm shall know it,

ט.ט און וויסן וועט דאָס גאַנצע פֿאָלק ,
folk gantse dos vet visen un
people whole this will know and

even Ephrayim and the inhabitant of Shomron,

אפֿרים און דער באַווינער פֿון שומרון ,
Shomron fun bavoiner der un Efrayim
Shomron of inhabitants the and Ephrayim

that say in the ga'avah *(pride)* and haughtiness levav *(of heart)*,

וואָס זאָגט מיט גַּאֲווה און מיט גדלות פֿון האַרצן:
hartsn fun gadles mit un gaive mit zogt vos
heart of greatness with and pride with declares which

9 10 The levenim *(bricks)* are fallen down,

ט.י צִיגֶל זַיְינֶען אַיְינגעפַאלֶן,
aingefaln zainen tsigl
collapsed are bricks

but we will rebuild with cut stones;

אוּן גֶעהאַקטֶע שטַיינער וועלֶן מִיר בּוֹיען;
boien mir veln shteiner gehakte un
build we will stones chiseled and

the sycamores are cut down,

וויל‌דֶע פַיְיגֶנבּיימער זַיְינֶען אָפּגֶעהאַקט , גֶעוואָרֶן
gevorn opgehakt zainen faignbeimer vilde ,
having become chopped down are sycamore wild

but we will replace them with cedars.

אוּן מִיט צעדערן וועלֶן מִיר זיי פַאַרבַייטֶען.
farbaiten zei mir veln tsedern mit un
replace them we will cedar trees with and

10 11 Therefore Hashem shall strengthen the adversaries of Retzin against him,

ט.יא דערוֹם דערהייבט ה׳ די פַיְינט
faint di Hashem derheibt derum
enemies the Hashem lifts up therefore

פוּן רצין אויף אִים,
im oif Retsin fun
him over Retzin of

and spur on his enemies;

אוּן זַיְינע שׂונאים וועט ער אָנרייצן;
onreitsn er vet sonim zaine un
incite he will adversaries his and

11 12 The Syrians from the east, and the Pelishtim from the west;

ט.יב אֲרָם פוּן פַאָרנט , אוּן פְלִשתִּים פוּן הינטן;
hintn fun Pelishtim un forent fun Aram
behind of Pelishtim and in front of Aram

and they shall devour Yisroel with open mouth.

אוּן זיי עסן יִשׂרָאֵל מיטן גאַנצן מויל .
moil gantsn mitn Yisroel esen zei un
mouth entire with Yisroel devour they and

For all this His anger is not turned away,

בּיַי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיין כּעס ,
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his turned away not is the all this by

but His yad is upraised still.

אוּן זיין האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out yet is hand his and

12 13 For HaAm turneth not unto Him that struck them,

ט.יג אָבער דאָס פַאלק קערט זיך נישט צו זיין שלעגער,
shleger zain tsu nisht zich kert folk dos ober
striker his to not self turn people this but

neither do they seek Hashem Tzva'os.

אוּן ה׳ צבָאוֹת זוכן זיי נישט.
nisht zei zuchn Tseva'ot Hashem un
not they seek of hosts Hashem and

13 14 Therefore Hashem will root out of Yisroel head and tail,

ט.יד אוּן ה׳ פַאַרשניידט פוּן יִשׂרָאֵל קאָפּ אוּן עק,
ek un kop Yisroel fun farshnaidt Hashem un
tail and head Yisroel of cut across Hashem and

palm branch and reed, in yom echad.

טייטלצווייג אוּן טיַיכריטל , אין איין טאָג.
tog ein in taichritl un teitltsvaig
day one in river twig and date palm branch

14 15 The zaken and prominent man is the head;

ט.טו דער זקן אוּן דער אָנגעזעענער , דאָס איז דער קאָפּ,
kop der iz dos ongezeener der un zoken der
head the is this distinguished the and elder the

and the navi that is the moreh sheker *(teacher of lies, false teacher)* is the tail.

אוּן דער נבִיא וואָס לערנט ליגן, דאָס איז דער עק.
ek der iz dos lign lernt vos novi der un
tail the is this lies teaches which prophets the and

15 16 For the me'ashrei HaAm HaZeh *(leaders of this people)* cause them to err;

ט.טז און די האַרן פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק זיינען פֿאַרפֿירער,
farfirer zainen folk dozikn dem fun harn di un
deceivers are people this the of lords the and

and they that are led of them are destroyed.

און זייערע געפֿירטע זיינען צעמישט.
tsemisht zainen gefirte zeyere un
confused are leaders their and

16 17 Therefore Adonoi shall have no joy in their bocherim,

ט.יז דערום פֿרייט זיך נישט אֲדֹנָי מיט
mit Adonoi nisht zich freit derum
with Adonoi not self rejoice therefore

זיינע יונגע לײַט,
lait yunge zaine
people young his

neither shall have mercy on their yetomim and almanot;

און זיינע יתומים אַלמנות דערבאַרעמט
derbaremt almones un yesoimim zaine un
have compassion on widows and fatherless his and

ער נישט;
nisht er
not he

for every one is a chanef *(g-dless, hypocritical)* and an evildoer,

וואָרעם איטלעכער איז זינדיק און טוט שלעכטס,
shlechts tut un zindik iz itlecher vorem
evil things do and sinful is everyone because

and every mouth speaketh nevalah *(folly)*.

און איטלעך מויל רעדט שענדלעכקייט.
shendlechkeit redt moil itlech un
scandal speaks mouth every and

For all this His anger is not turned away,

ביי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זײַן כּעס,
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his gone away not is the one all this with

but His yad is upraised still.

און זײַן האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

17 18 For wickedness burneth like eish;

ט.יח וואָרעם די שלעכטיקייט ברענט ווי אַ פֿײַער,
faier a vi brent shlechtikeit di vorem
fire a like burns wickedness the because

it shall devour the briers and thorns,

זי פֿאַרצערט דערנער און ווילדגעוועקס,
vildgeveks un derner fartsert zi
thistles and thorns devours it

and shall kindle in the thickets of the forest,

און צינדט די געצווײַגן פֿון וואַלד,
vald fun getsvaign di tsindt un
forest of thickets the kindles and

and they shall smoke upward like the lifting up of ashan *(smoke)*.

ביז זיי קנוילן זיך אין זײַלן פֿון רויך.
roich fun zailn in zich knoiln zei biz
smoke of columns in self swirl up they until

18 19 Through the Evrat Hashem Tzva'os *(Wrath of* Hashem*of Hosts)*

ט.יט דורך דעם צאָרן פֿון ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem fun tsorn dem durch
of hosts Hashem of fury the through

is the land darkened,

איז צעפֿלאַקערט דאָס לאַנד,
land dos tseflakert iz
land this flares is

and HaAm shall be ma'acholet eish *(food for fire)*;

און דאָס פֿאָלק איז ווי שפּײַז פֿאַרן פֿײַער;
faier faran shpaiz vi iz folk dos un
fire for the food like is people this and

no ish shall spare his brother.

זיי דערבאַרעמען זיך נישט קיינער אויף זיין ברודער,
bruder zain oif keiner nisht zich derbaremen zei
brother his on no one not self have mercy they

19 20 And they grab on the yamin *(right hand)*, and are still hungry;

ט.כ און מע רייסט רעכטס , און בלייבט הונגעריק,
hungerik blaibt un rechts raist me un
hungry remains and to the right tears one and

and shall eat on the smol *(left hand)*, and they shall not be satisfied;

און מע עסט לינקס , און ווערט נישט זאַט ;
zat nisht vert un links est me un
satisfied not shall be and on the left eats one and

they shall eat every ish the basar of his own zero'a;

זיי עסן איטלעכער דאָס פֿלייש פֿון זיין אָרעם:
orem zain fun fleish dos itlecher esen zei
arm his of flesh the each eat they

20 21 Menasheh against Ephrayim; and Ephrayim, Menasheh;

ט.כא מנַשֶּׁה אפֿרימען , און אפֿרים מנַשֶּׁהען ,
Menashehn Efrayim un Efrayimen Menasheh
Menasheh Ephrayim and Ephrayim Menasheh

they together shall be against Yehudah.

זיי אין איינעם אויף יהודה .
Yehudah oif einem in zei
Yehudah on together in they

For all this His anger is not turned away;

ביַי אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיין כּעס ,
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his gone away not is the all this with

His yad is upraised still.

און זיין האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

10 Woe unto them that decree unrighteous chukim,

י ווייַ , די וואָס מאַכן אומגערעכטע גזעזען ,
gezets umgerechte machn vos di vei
laws unrighteous make who the ones woe

and that write decrees of oppression;

און שרייַבער וואָס האָבן אומרעכט גערשריבן ,
geshribn umrecht hobn vos shraiber un
written injustice have who scribes and

2 To turn aside the needy from their rights,

ב כּדי אָפּצונייגן פֿון משפּט די באַדערפֿטיקע,
baderftike di mishpot fun optsuneigen kedei
poor the justice from deviate so that

and to withhold mishpat from the aniyyei Ami,

און גזלען דאָס רעכט פֿון די אָרימע פֿון מיין פֿאָלק ;
folk main fun orime di fun recht dos gazlen un
people my of poor the of right the deprive and

that almanot may be their prey,

כּדי אַלמנות זאָלן זיין זייער רויב ,
roib zeyer zain zoln almones kedei
prey their be shall widows so that

and that they may rob the yetomim!

און יתומים זאָלן זיי באַראַבעווען!
barabeven zei zoln yesoimim un
rob they shall fatherless and

3 And what will ye do in the Yom Pekuddah *(Day Of Visitation, Reckoning)*

ג און וואָס וועט איר טאָן אין טאָג פֿון רעכנשאַפֿט,
rechnshaft fun tog in ton ir vet vos un
reckoning of day in do you will what and

and in the desolation which shall come from afar?

און אין דער פֿאַרוויסטונג וואָס קומט פֿון דער ווייַט ?
vait der fun kumt vos farvistung der in un
afar off the from comes that desolation the in and

To whom will ye flee for ezrah *(help)*?

צו וועמען וועט איר לויפֿן נאָך הילף ?
hilf noch loifn ir vet vemen tsu
for help after flee you will whom to

And where will ye leave your kavod *(glory, riches)*?

און וווּ וועט איר איבערלאָזן אייער רייכטום ?
raichtum aier iberlozen ir vet vu un
riches your leave over you will where and

[4] Without Me they shall bow down under the prisoners,

ד נישט אָנדערש ווי קנייען אונטער געפֿאַנגענע,
gefangene unter knien vi andersh nisht
prisoners under bow down than another not

and they shall fall under the slain.

און אונטער הרוגים צו פֿאַלן.
faln tsu herugim unter un
fall to slain ones under and

For all this His anger is not turned away,
but His yad is upraised still.

בייַ אַלעם דעם איז נישט אָפּגעגאַנגען זיין כּעס ,
kaas zain opgegangen nisht iz dem alem bai
anger his gone away not is the one all this with

און זיין האַנט איז נאָך אויסגעשטרעקט.
oisgeshtrekt noch iz hant zain un
stretched out still is hand his and

[5] O Ashur, the rod of Mine anger,

ה וויי , אשור , די רוט פֿון מיין צאָרן ,
tsorn main fun rut di Ashur vei
anger my of rod the Assyria woe

in whose yad is the mateh of My wrath.

וואָס מיין כּעס איז אַ שטעקן אין זייער האַנט!
hant zeyer in shtekn a iz kaas main vos
hand their in staff a is anger my which

[6] I will send him against a Goy Chanef,

ו אויף אַ זינדיקן פֿאָלק טו איך אים שיקן ,
shikn im ich tu folk zindikn a oif
send him I do people sinning a on

and against the people of My wrath will I give him a charge,

און אויף דער אומה פֿון מיין צאָרן טו איך
ich tu tsorn main fun ume der oif un
I do anger my of nation the on and

אים באַפֿעלן ,
bafeln im
give a charge him

to take the spoil, and to take the plunder,

צו רויבן זאַקרויב, און צו ראַבעווען רויב ,
roib rabeven tsu un zakroib roibn tsu
plunder rob to and booty plunder to

and to tread them down like the chomer chutzot *(mire of the streets)*.

און זי מאַכן צו טרעטן ווי קויט פֿון די גאַסן .
gasn di fun koit vi tretn tsu machn zi un
streets the of filth like tread to make it and

[7] But he intendeth not so,

ז אָבער נישט אַזוי מיינט ער,
er meint azoi nisht ober
he means so not but

neither doth his mind so consider;

און נישט אַזוי טראַכט זיין האַרץ,
harts zain tracht azoi nisht un
heart his thinks so not and

but it is in his lev

נייַערט צו פֿאַרטיליקן איז אין זיין האַרצן,
hartsn zain in iz fartiliken tsu naiert
heart his in is destroy to but

to make an end of Goyim not a few.

און צו פֿאַרשנייַדן פֿעלקער נישט ווינציק.
vintsik nisht felker farshnaidn tsu un
few not nations cut off to and

[8] For he saith,

ח וואָרעם ער זאָגט :
zogt er vorem
declares he because

Are not my sarim altogether melachim?

זיַנען נישט מײַנע האַרן מלכים אַלע?
ale mlochim harn maine nisht zainen
all kings lords my not are

9 Is not Kalno like Karkemish?

ט איז נישט ווי כַּרכמיש כַּלנו ?
Kalno Karkemish vi nisht iz
Kalno Karkemish as not is

Is not Chamat like Arpad?

צי איז נישט ווי אַרפַּד חֲמָת ?
Chammat Arpad vi nisht iz tsi
Chamat Arpad as not is or

Is not Shomron like Damascus?

צי איז נישט ווי דַּמֶּשֶׂק שומרון ?
Shomron Damesek vi nisht iz tsi
Shomron Damascus as not is or

10 Just as my yad hath found

י אַזוי ווי מײַן האַנט האָט דערגרייכט
dergreicht hot hant main vi azoi
has reached has hand my as in same way

the mamlechot haelil,

די קיניגרייַכן פֿון די אָפּגעטער,
opgeter di fun kinigraichn di
idols the of kingdoms the

whose pesilim *(molten images)* did excel

וואָס זייערע געצן זיַנען מער געווען
geven mer zainen getsn zeyere vos
having been more are idols their which

them of Yerushalayim and of Shomron;

ווי פֿון ירושָלַיִם און פֿון שומרון –
Shomron fun un Yerushalayim fun vi
Shomron of and Yerushalayim of than

11 Shall I not, as I have done

יא פֿאַר וואָר , אַזוי ווי איך האָב געטאָן
geton hob ich vi azoi vor far
done have I as so surely for

unto Shomron and her elilim,

צו שומרון און צו אירע אָפּגעטער,
opgeter ire tsu un Shomron tsu
idols its to and Shomron to

so do to Yerushalayim

אַזוי וועל איך טאָן צו ירושָלַיִם
Yerushalayim tsu ton ich vel azoi
Yerushalayim to do I will so

and her atzabim *(images)*?

און צו אירע געצנבילדער.
getsnbilder ire tsu un
idol images its to and

12 Wherefore it shall come to pass, that when Adonoi hath performed His whole work upon Mount Tziyon and on Yerushalayim, I will punish the fruit of the proud lev of Melech Ashur, and the tiferet of his haughty eyes.

יב אָבער עס וועט זיַין , אַז אֲדָנָי וועט ענדיקן אַל זיַין
zain al endikn vet Adonoi az zain vet es ober
his all finish will Adonoi that be will it but

ווערק אויף באַרג צִיּוֹן און אויף ירושָלַיִם , וועל איך
ich vel Yerushalayim oif un Tsiyon barg oif verk
I will Yerushalayim on and Zion mount on work

זיך רעכענען פֿאַר דער פֿרוכט פֿון דעם שטאָלצן האַרצן פֿון
fun hartsn shtoltsn dem fun frucht der far rechenen zich
of heart proud the of fruit the for reckon self

דעם מלך פֿון אשור , און פֿאַר דער רימעריַ פֿון זיַינע
zaine fun rimerai der far un Ashur fun melech dem
his of boasting the for and Assyria of king the

האָפֿערדיקע אויגן.
oign hoferdike
eyes proud

13 For he saith,

יג וואָרעם ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er vorem
said has he because

By the ko'ach of my yad I have done it,

מיט כּוֹח פֿון מײַן האַנט האָב איך אויפֿגעטאָן,
oifgeton ich hob hant main fun koiech mit
have done I have hand my of strength with

and by my chochmah; for I have binah;

און מיט מײַן חכמה , ווײַל איך בין פֿאַרשטאַנדיק ;
farshtandik bin ich vail chochme main mit un
understanding am I because wisdom my with and

and I have removed the boundaries of the nations,

און איך טו אָפּ די געמאַרקן פֿון פֿעלקער,
felker fun gemarkn di op tu ich un
nations of borders the away do I and

and have plundered their treasures,

און זייערע שאַצן האָב איך צעראָובט,
tseroibt ich hob shatsn zeyere un
looted I have value their and

and like the mighty I have subdued those on thrones;

און מאַבטיק טו איך נידערן די באַווינער .
bavoiner di nidern ich tu machtik un
inhabitants the go down I do mightily and

14 And my yad hath found like a ken *(nest)*

יד און מײַן האַנט האָט געפֿונען ווי אַ נעסט
nest a vi gefunen hot hant main un
nest a like found has hand my and

the riches of the nations;

דעם פֿאַרמעג פֿון די פֿעלקער,
felker di fun farmeg dem
nations the of possessions the

and like one gathereth beitzim *(eggs)* that are left,

און ווי מע קלײַבט אויף אײַער פֿאַרלאָזענע,
farlozene aier oif klaibt me vi un
abandoned eggs up gather one like and

have I gathered kol ha'aretz;

האָב איך די גאַנצע ערד אויפֿגעקליבן;
oifgeklibn erd gantse di ich hob
gathered earth whole the I have

and there was none that moved the wing,

און נישט געווען ווער זאָל אַ פֿליגל רירן ,
rirn fligel a zol ver geven nisht un
touch wings a shall who having been not and

or opened the beak, or peeped.

אָדער עפֿענען אַ מויל און אַ פּיפּס טאָן.
ton pips a un moil a efenen oder
do peeps a and mouth a open or

15 Shall the garzen *(axe)* boast itself against Him that cuts therewith?

טו קען די האַק זיך רימען קעגן דעם
dem kegen rimen zich hak di ken
the one against boast self axe the can

וואָס האַקט מיט אירן?
ir mit hakt vos
it with chops which

Or shall the masor *(saw)* magnify itself against Him that useth it?

קען די זעג זיך גרייסן קעגן דעם וואָס ציט זי?
zi tsit vos dem kegen greisn zich zeg di ken
it pulls which the against magnify self saw the can

As if the shevet *(rod)* should shake itself against them that lift it up,

ווי אַ רוט זאָל פֿאָכן מיט אירע אויפֿהייבער,
oifheiber ire mit fochn zol rut a vi
uplifter its with brandish shall rod a as

or as if the matteh *(staff)* should lift up itself,

ווי אַ שטעקן זאָל אויפֿהייבן
oifheibn zol shtekn a vi
lift up shall stick a as

as if it were not etz.

דעם וואָס נישט האָלץ!
holts nisht vos dem
wood not which is the one

16 Therefore shall HaAdon Hashem Tzva'os

טז דערום וועט דער האַר , ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem har der vet derum
of hosts Hashem master the will therefore

send among his fat ones leanness;

אָנשיקן אַ מאָגערקייט דערויף זײַן פּעטקייט;
fetkeit zain deroif mogerkeit a onshikn
fatness his thereon thinness a send

and instead of his kavod there will be kindled a burning

און אַנשטאָט זײַן פּראַכט וועט זיך צעברענען אַ בראַנד ,
brand a tsebrenen zich vet pracht zain anshtot un
burning a be kindled self will glory his in place of and

like the blazing of eish.

ווי די בראַנד פֿון אַ פֿײַער.
faier a fun brand di vi
fire a of blazing the like

17 And the Ohr Yisroel shall become an eish,

יז און דאָס ליכט פֿון ישׂראֵל וועט זײַן אַ פֿײַער,
faier a zain vet Yisroel fun licht dos un
fire a be will Yisroel of light the and

and His Kadosh a flame;

און זײַן הייליקער אַ פֿלאַם,
flam a heiliker zain un
flame a holy one his and

and shall burn and consume its thistles

און זי וועט ברענען און פֿאַרצערן זײַנע דערנער
derner zaine fartseren un brenen vet zi un
thorns its devour and burn will it and

and its thorns in Yom Echad;

און זײַן ווילדגעוועקס אין איין טאָג.
tog ein in vildgeveks zain un
day one in thistles its and

18 And shall consume the kavod of his forest and his fertile land,

יח און די פּראַכט פֿון זײַן וואַלד און זײַן פֿרוכטגאָרטן
fruchtgortn zain un vald zain fun pracht di un
fruit garden his and forest his of glory the and

even to nefesh and basar;

וועט ער לייַב און זעל פֿאַרלעמדן;
farlendn zel un laib er vet
destroy soul and body he will

and shall be as a sick man wasting away.

און עס וועט זײַן ווי דאָס אויסגיין פֿון אַ גוסס .
guss a fun oisgein dos vi zain vet es un
dying person a of running out the like be will it and

19 And the remnant of the etz of his forest shall be few,

יט און דער רעשט ביימער פֿון זײַן וואַלד וועלן
veln vald zain fun beimer resht der un
will forest his of trees rest the and

זײַן געצײלטע ,
getseilte zain
numbered be

that a na'ar could record them.

און אַ ינגל וועט זיי קענען אויפֿשרײַבן.
oifshraibn kenen zei vet yingel a un
inscribe be able to them will boy a and

20 And it shall come to pass in Yom Hahu, that the remnant of Yisroel, and such as are escaped of Bais Ya'akov, shall no longer lean upon him that smote them; but shall lean upon Hashem Kadosh Yisroel be'emes. 21 The remnant shall return, even the remnant of Ya'akov, unto El Gibbor. 22 For though thy people Yisroel be like the chol hayam, only a remnant of them shall return; destruction is decreed, overwhelming tzedakah.

כ און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, וועט דער איבערבלײַב
iberblaib der vet tog yenem in zain vet es un
remnant the will day that in be will it and

פֿון ישׂראֵל, און די אַנטרונענע פֿון הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz fun antrunene di un Yisroel fun
Yaakov of house from escape the ones and Yisroel of

זיך מער נישט אָנלענען אויף זייער שלעגער, נאָר זיך אָנלענען
onlenen zich nor shleger zeyer oif onlenen nisht mer zich
lean self but striker their on lean not more self

כא אַן , דעם הייליקן פֿון ישׂראֵל. מיט אמת אויף ה
an Yisroel fun heilikn dem Hashem oif emes mit
a Yisroel of Holy One the Hashem on truth with

איבערבלײַב וועט זיך אומקערן, אַן איבערבלײַב פֿון יעקבֿ , צו
tsu Yaakov fun iberblaib an umkeren zich vet iberblaib
to Yaakov of remnant a to return self will remnant

כב אֵל-גִּבּור . וואָרעם אויב דיין פֹּאָלק , יִשְׂרָאֵל, זאָל זיין
zain zol Yisroel folk dain oib vorem El-gibor
be should Yisroel people your if for Mighty G-d

ווי זאַמד פֿון ים , וועט נאָר אַן איבערבליַיב פֿון אים זיך
zich im fun iberblaib an nor vet yam fun zamd vi
self it of remnant a only will the sea of sand like

אומקערן; אַ פֿאַרלענדונג איז נִגזר געווואָרן , זי פֿלייצט
fleitst zi gevorn nigzar iz farlendung a umkeren
floods it having become decreed is destruction a return

כג מיט גערעכטיקייט . וואָרעם אַ פֿאַרלענדעניש און אַ גזר
gzar a un farlendenish a vorem gerechtikeit mit
decree a and destruction a for righteousness with

מאַכט אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת , אין גאַנצן לאַנד.
land gantsn in Tseva'ot Hashem Adonoi macht
land all the in of hosts Hashem Adonoi makes

כד פֿאַר וואָר , אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
of hosts Hashem Adonoi said has so surely for

זאָלסט נישט מורא האָבן, מיין פֹּאָלק , באַווויינער פֿון
fun bavoiner folk main hobn moire nisht zolst
of inhabitants people my have fear not you(SG) shall

צִיּוֹן , פֿאַר אשור וואָס שלאָגט דיך מיט דער רוט,
rut der mit dich shlogt vos Ashur far Tsiyon
rod the with you(SG) strikes which Assyria for Tziyon

און הייבט זיין שטעקן אויף דיר , אויפֿן שטייגער פֿון
fun shteiger oifn dir oif shtekn zain heibt un
of manner in the you(SG) against staff his raise and

כה מִצרַיִם . וואָרעם נאָך אַ קליין וויַיל , און דער כּעס וועט
vet kaas der un vail klein a noch vorem Mitsrayim
will anger the and while little a after because Mitzrayim

זיך ענדיקן, און מיין צאָרן וועט זיין צו זייער פֿאַרטיליקונג.
fartilikung zeyer tsu zain vet tsorn main un endikn zich
destruction their to be will anger my and finish self

כו און ה צְבָאוֹת וועט דערוועקן אויף אים אַ רוט, אַזוי ווי
vi azoi rut a im oif dervekn vet Tseva'ot Hashem un
as so rod a him on awake will of hosts Hashem and

אין דעם שלאַק פֿון מִדְיָן אין צור-עוֹרֵב , און ווי זיין שטעקן
shtekn zain vi un Tsur-Orev in Midyan fun shlak dem in
staff his as and Tzur Orev in Midyan of calamity the in

איבערן ים ; און ער וועט זי אויפֿהייבן אויפֿן שטייגער פֿון
fun shteiger oifn oifheibn zi vet er un yam ibern
of manner in the lift up it will he and the sea over

כז מִצרַיִם . און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועט אָפּגענטאָן
opgeton vet tog yenem in zain vet es un Mitsrayim
removed will day that in his will it and Egypt

ווערן זיין לאַסט פֿון דיין רוקן, און זיין יאָך פֿון דיין
dain fun yoch zain un rukn dain fun last zain vern
your from yoke his and back your from burden be become

האַלדז, און דער יאָך וועט צעבראָכן ווערן פֿונעם פעטס.
fets funem vern tsebrochn vet yoch der un haldz
fat from the become broken will yoke the and neck

כח ער איז געקומען אויף עַיָּת ,
Ayat oif gekumen iz er
Ayat on having come is he

23 For Adonoi Hashem Tzva'os shall carry out kalah *(destruction)* decreed, even upon the kol ha'aretz.

24 Therefore thus saith Adonoi Hashem Tzva'os, O My people that dwellest in Tziyon, be not afraid of Ashur; if he strike thee with the shevet, and lift his matteh against thee, in the manner of Mitzrayim. 25 For yet a very little while, and the za'am *(anger, indignation)* shall pass, and Mine wrath turn for their destruction. 26 And Hashem Tzva'os shall stir up a shot *(whip)* for him as when He struck down Midyan at the Tzur Orev; and as His matteh was over the yam, so shall He raise it after the manner of Mitzrayim. 27 And it shall come to pass in Yom Hahu, that his burden shall be taken away from off thy shoulder, and his ol from off thy neck, and the ol shall be broken from fatness.

28 He comes to Ayat,

passes through Migron;
ער איז דורכגעגאַנגען מִגרון ,
Migron durchgegangen iz er
Migron gone through is he

at Michmas he hath left his supplies;
אין מִכמָש לאָזט ער איבער זײַן געפּעק ;
gepek zain iber er lozt Michmas in
baggage his over he leaves Michmas in

29 They are crossing the pass;
כט זיי זײַנען אַריבער דעם איבערפּאָר,
iberfor dem ariber zainen zei
ford the crossed over are they

they have taken up their lodging at Geva;
אין גֶּבַע האָבן זיי נאַכטלעג געהאַלטן.
gehaltn nachtleg zei hobn Geva in
held up night-lodging they have Geva in

Ramah is afraid;
רָמָה טוט ציטערן ,
tsiteren tut Ramah
tremble does Ramah

Givat Sha'ul has fled.
גִבעַת-שָׁאול איז אַנטלאָפֿן.
antlofn iz Giv'at-Shaul
fled is Givat Sha'ul

30 Lift up thy voice, O Bat-Gallim;
ל שרײַ אויפֿן קול , טאָכטער גַלים !
Gallim tochter kol oifn shrai
of Gallim daughter voice with cry aloud

Listen O Layshah, O poor Anatot.
האָרך, לַיש ! אָרימע ענָתות !
Anatot orime Layish horch
Anatot poor Layshah listen

31 Madmenah hurries away;
לא מַדמֵנָה וואָגלט ,
voglt Madmannah
wanders Madmenah

the inhabitants of Gevim gather themselves to flee.
די ווינער פֿון גֶבִים אַנטרינען.
antrinen Gevim fun voiner di
escape Gevim of inhabitants the

32 As yet shall he remain at Nov this very day;
לב נאָך היַינט וועט ער זיך אָפּשטעלן אין נוֹב ;
Nov in opshteln zich er vet haint noch
Nov in stop moving self he will today yet

he shall shake his fist against the Har Bat Tziyon,
ער פֿאָכט זײַן האַנט אויפֿן באַרג פֿון טאָכטער צִיוֹן ,
Tsiyon tochter fun barg oifn hant zain focht er
Tziyon daughter of mountain over hand his waves he

the Givat Yerushalayim.
אויף דעם הויכן אָרט פֿון ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim fun ort hoichn dem oif
Yerushalayim of place high the over

33 Hinei, HaAdon Hashem Tzva'os,
לג זע , דער האַר , ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem har der ze
of hosts Hashem master the behold

shall chop the bough with great power;
ברעכט אָפּ די צווײַגן מיט מוֹראדיקייט ,
mordikeit mit tsvaign di op brecht
terrifying power with branches the off breaks

and the high ones of stature shall be hewn down;
און די הויכגעוואַקסענע ווערן אָפּגעשניטן ,
opgeshnitn vern hoichgevaksene di un
cut down become high-grown ones the and

the haughty shall be humbled.
און די דערהויבענע ווערן דערנידערט .
vern dernidert veln derhoibene di un
become brought low will lofty ones the and

[34] And He shall cut down the thickets of the forest with barzel *(iron)*,

לד און ער וועט אָפהאַקן די געצווײַגן פֿון
fun getsvaign di ophakn vet er un
of thickets the cut down will he and

וואַלד מיט אַן אײַזן,
aizn an mit vald
iron an with forest

and Levanon shall fall by Adir *(the Majestic Mighty One, i.e.,* Hashem*)*.

און דער לבֿנון וועט דורך אַ מאַכטיקן פֿאַלן.
faln machtikn a durch vet Levanon der un
fall mighty one a by shall Levanon the and

11 And there shall come forth a Khoter *(Branch)* out of the Geza *(Stem, Stump, Stock)* of Yishai,

יא און אַ רוט וועט אַרויס פֿון דעם בוים שטאַם פֿון ישַׁי,
Yishai fun shtam boim dem fun arois vet rut a un
Yishai of stump tree the of out will rod a and

and a Netzer *(Branch)* shall bear fruit of his roots:

און אַ צווײַג פֿון זײַנע וואָרצלען וועט שפּראָצן.
shprotsn vet vortselen zaine fun tsvaig a un
spring up will root his from branch a and

[2] And the Ruach of Hashem shall rest upon Him,

ב און רוען וועט אויף אים דער גײַסט פֿון ה',
Hashem fun gaist der im oif vet ruen un
Hashem of spirit the him upon will rest and

the Ruach of Chochmah and Binah,

דער גײַסט פֿון חכמה און פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit un chochme fun gaist der
understanding and wisdom of spirit the

the Ruach of Etzah *(Counsel)* and Gevurah,

דער גײַסט פֿון עצה און גבֿורה,
gevure un eitse fun gaist der
might and counsel of spirit the

the Ruach of Da'as and of the Yir'at Hashem;

דער גײַסט פֿון דערקענונג און גאָטפֿאָרכטיקייט.
gotsforchtikeit un derkenung fun gaist der
fear of G-d and knowledge of spirit the

[3] And His delight shall be in the Yir'at Hashem:

ג און זײַן קוויקונג וועט זײַן אין פֿאָרכט פֿון ה';
Hashem fun forcht in zain vet kvikung zain un
Hashem of dreads in be will delight his and

and He shall not judge after the sight of His eyes,

און נישט נאָך דער אויסזען פֿון זײַנע אויגן
oign zaine fun oiszen der noch nisht un
eyes his of sight the after not and

וועט ער משפּטן,
mishpetn er vet
judge he will

neither reprove after the hearing of His ears:

און נישט נאָך דער הערונג פֿון זײַנע אויערן
oiern zaine fun herung der noch nisht un
ears his of hearing the after not and

וועט ער אַנטשיידן;
antsheiden er vet
adjudicate he will

[4] But with tzedek shall He judge the needy,

ד נאָר ער וועט משפּטן מיט געראַכטיקייט די אָרימע,
orime di gerechtikeit mit mishpetn vet er nor
poor the righteousness with judge will he but

and reprove with mishor *(equity, justice)* for the anvei eretz:

און אַנטשיידן מיט יושר פֿאַר די געדריקטע
gedrikte di far yoisher mit antsheiden un
oppressed the for equity with adjudicate and

פֿון לאַנד;
land fun
the land of

and He shall strike the earth with the shevet of His mouth,

אוּן עֶר וועט שלאָגן דאָס לאַנד מיט דער רוט פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun rut der mit land dos shlogn vet er un
mouth his of rod the with land the strike will he and

and with the Ruach of His lips shall he slay the reshah.

אוּן מיטן אָטעם פֿון זײַנע ליפּן וועט ער טייטן דעם רשע .
roshe dem teitn er vet lipn zaine fun otem mitn un
wicked the slay he will lips his of breath with and

5 And tzedek shall be the ezor *(belt)* of His loins,

ה אוּן גערעכטיקייט וועט זײַן דער אָנגורט פֿון זײַנע לענדן,
lendn zaine fun ongurt der zain vet gerechtikeit un
loins his of girding the be will righteousness and

and emunah *(faithfulness)* the ezor of His waist.

אוּן טרײַשאַפֿט דער גאַרטל פֿון זײַנע דיכן .
dichn zaine fun gartel der traishaft un
thighs his of belt the faithfulness and

6 The ze'ev *(wolf)* also shall dwell with the keves,

ו אוּן אַ וואָלף וועט הויזן מיט אַ שעפּס,
sheps a mit hoizn vet volf a un
lamb a with live peacefully will wolf a and

and the namer *(leopard)* shall lie down with the gedi *(young goat)*;

אוּן אַ לעמפּערט מיט אַ ציקעלע וועט הויערן,
hoiern vet tsikele a mit lempert a un
crouch will young goat a with leopard a and

and the egel and the lion whelp and the fatling together;

אוּן אַ קאַלב אוּן אַ יונגלייב אוּן אַ פּעט
fet a un yungleib a un kalb a un
fat a and young lion a and calf a and

רינד ביינאַנד ;
bainand rind
together head of cattle

and a na'ar shall lead them.

אוּן אַ קליין ייִנגל וועט זיי פֿירן.
firn zei vet yingel klein a un
lead them will youth small a and

7 And the parah *(cow)* and the dov *(bear)* shall feed together;

ז אוּן אַ קו מיט אַ בער וועלן זיך פֿיטערן,
fitern zich veln Beor a mit ku a un
graze self will bear a with cow a and

their yeladim shall lie down together;

ביינאַנד וועלן הויערן זייערע יונגע ;
yunge zeyere hoiern veln bainand
young their crouch will together

and the aryeh shall eat teven *(straw)* like the ox.

אוּן אַ לייב וועט ווי אַ רינד עסן שטרוי.
shtroi esen rind a vi vet leib a un
straw eat head of cattle a like will lion a and

8 And the yonek *(sucking infant)*

ח אוּן אַ זויגעדיקער וועט זיך שפּילן
shpiln zich vet zoigediker a un
play self will nursing infant a and

shall play on the hole of the cobra,

אויפֿן לאָך פֿון אַ שלאַנג,
shlang a fun loch oifn
snake a of hole on

and the weaned child shall put his yad

אוּן אויף דער נאָרע פֿון אַ נאָטער
noter a fun nore der oif un
viper a of hole the on and

in the viper's me'urah *(hole)*.

וועט אַן אַנטוויינטער זײַן האַנט לייגן .
leign hant zain antvointer an vet
put hand his weaned child a will

9 They shall not hurt nor destroy

ט זיי וועלן נישט בייזן טאָן אוּן נישט פֿאַרדאַרבן
fardorben nisht un ton beiz nisht veln zei
destroy not and do evil not will they

in all My Har Kodesh;

אויף מײַן גאַנצן הייליקן באַרג ;
barg heilikn gantsn main oif
mountain holy all my on

for ha'aretz shall be full of the da'as Hashem,

וואָרעם די ערד וועט זיין פול מיט דערקענונג
derkenung mit ful zain vet erd di vorem
knowledge with full be will earth the for

פון ה׳ ,
Hashem fun
Hashem of

as the mayim cover the sea.

וווי די וואַסערן באַדעקן דעם ים .
yam dem badekn vasern di vi
sea the cover waters the as

10 And in Yom HaHu there shall be a Shoresh Yishai, which shall stand for a nes *(banner)* for the peoples; to Him will the Goyim seek; and His menucha *(resting place)* shall be kavod.

י און עס וועט זיין אין יענעם טאָג: דער ווּרצל פון ישַׁי ,
Yishai fun vortsel der tog yenem in zain vet es un
Yishai of root the day that in be will it and

וואָס שטייט פאַר אַ פאָן פון די פעלקער – צו אים וועלן
veln im tsu felker di fun fon a far shteit vos
will him to nations the of standard a for stands who

די אומות זיך וועגדן , און זיין רוּונג וועט זיין אַ
a zain vet ruung zain un venadn zich umes di
a be will resting place his and turn self peoples the

פּראַכטיקייט.
prachtikeit
glory

11 And it shall come to pass in Yom HaHu, that Adonoi shall set His yad again the second time to recover the She'ar *(Remnant)* of His people, which shall be left, from Assyria, and from Mitzrayim, and from Patros, and from Kush, and from Eilam, and from Shinar, and from Chamat, and from the islands of the sea.

יא און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועט אֲדֹנָי ווידער
vider Adonoi vet tog yenem in zain vet es un
again Adonoi will day that in be will it and

אויסשטרעקן זיין האַנט, אַ צווייט מאָל, אויסצוקויפֿן דעם
dem oistsukoifn mol tsveit a hant zain oisshtrekn
the ransom time second a hand his stretch out

איבערבלייַבן פון זיין פֹּאָלק , וואָס וועט בלייַבן פון אשור ,
Ashur fun blaibn vet vos folk zain fun iberblaib
Assyria from remain will who people his of remnant

און פון מִצרַיִם , און פון פַּתרוֹס, און פון כּוּש , און
un Kush fun un Patros fun un Mitsrayim fun un
and Kush from and Patros from and Mitzrayim from and

פון עֵילָם , און פון שִׁנעָר , און פון חֲמָת , און פון
fun un Chammat fun un Shinar fun un Eilam fun
from and Chamat from and Shinar from and Eilam from

די אינדזלען פון ים .
yam fun indzelen di
the sea of islands the

12 And He shall raise up a nes *(banner)* for the Goyim,

יב און ער וועט אויפֿהייבן אַ פאָן צו די פעלקער,
felker di tsu fon a oifheibn vet er un
nations the to standard a lift up will he and

and shall assemble the outcasts of Yisroel,

און וועט איינזאַמלען די פאַרשטויסענע פון ישְׂרָאֵל,
Yisroel fun farshtoisene di ainzamlen vet un
Yisroel of banished the gather together will and

and gather together the dispersed of Yehudah

און די צעשפּרייטע פון יהוּדה וועט ער אויפֿקלייַבן
oifklaibn er vet Yehudah fun tseshpreite di un
assemble he will Yehudah of scattered the and

from the four corners of ha'aretz.

פון די פיר עקן פון דער ערד .
erd der fun ekn fir di fun
earth the of corners four the from

13 The kinah *(envy, jealousy)* also of Ephrayim shall depart,

יג און אֶפֿגעטאָן וועט ווערן די קנאה פון אפרים ,
Efrayim fun kine di vern vet opgeton un
Ephrayim of envy the become will depart and

and the adversaries of Yehudah shall be cut off;

אוּן דִי פַיִינְט פוּן יְהוּדָה וְוֶעלְן פַאַרשְׁנִיטְן וְוֶערְן ;
vern farshnitn veln Yehudah fun faint di un
become be cut off will Yehudah of enemies the and

Ephrayim shall not envy Yehudah,

אֶפְרַיִם וְוֶעט נִישְׁט מְקַנֵא זַיִן יְהוּדָה ,
Yehudah zain mekane nisht vet Efrayim
Yehudah be envy not will Ephrayim

and Yehudah shall not harass Ephrayim.

אוּן יְהוּדָה וְוֶעט נִישְׁט פַיִינְטְן אֶפְרַיִם .
Efrayim faintn nisht vet Yehudah un
Ephrayim antagonize not shall Yehudah and

14 But they shall swoop down upon the shoulders of the Pelishtim toward the west;

יד אוּן זֵיי וְוֶעלְן אָנְפְלִיעְן בַיינַאנְד אוֹיף דִי
di oif bainand onflien veln zei un
the upon together fly down shall they and

פְלִשְׁתִּים צוּ מַעֲרָב ,
mayrev tsu Pelishtim
the west to Pelishtim

they shall plunder them of the east together;

אִין אַיינְעם וְוֶעלְן זֵיי רוֹיבְן דִי קִינְדְער פוּן מִזְרַח ,
mizrech fun kinder di roibn zei veln einem in
east of children the plunder they shall one in

they shall lay their yad upon Edom and Moav;

אוֹיף אֱדוֹם אוּן מוֹאָב וְוֶעלְן זֵיי שְׁטְרֶעקְן זַייער הָאַנְט,
hant zeyer shtrekn zei veln Moav un Edom oif
hand their stretch they will Moav and Edom upon

and the Bnei Ammon shall obey them.

אוּן דִי קִינְדְער פוּן עַמּוֹן וְוֶעלְן גֶעהָארְכְן צוּ זֵיי .
zei tsu gehorchn veln Amon fun kinder di un
them to obey will Ammon of children the and

15 And Hashem shall utterly destroy the leshon Yam Mitzrayim *(tongue of the Red Sea)*;

טו אוּן ה וְוֶעט פַאַרְוויסְטְן דִי צוּנְג פוּן
fun tsung di farvistn vet Hashem un
of sea-tongue the destroy will Hashem and

דֶעם יַם פוּן מִצְרַיִם ;
Mitsrayim fun yam dem
Egypt of the sea the

and with His scorchimg Ruach shall He shake His Yad over the Nahar,

אוּן עֶר וְוֶעט פָאְכְן זַיִן הָאַנְט אוֹיפְן טַייך מִיט
mit taich oifn hant zain fochn vet er un
with river over hand his wave will he and

זַיִן הַייסְן וִוינְט ,
vint heisn zain
wind scorching his

and shall break it into seven streams,

אוּן וְוֶעט אִים צֶעשְׁלָאגְן אוֹיף זִיבְן בֶעכְן ,
bechn zibn oif tseshlogn im vet un
streams seven into strike it will and

and make men go over dryshod.

אוּן מַאֲכְן מִיט שִׁיך אֲרִיבֶערְצוּשְׁפְרַיִזְן .
aribertsushpraizn shich mit machn un
to stride over shoes with make and

16 And there shall be a mesillah *(highway)* for the she'ar *(remnant)* of His people,

טז אוּן אַ וועג וְוֶעט זַיִן פַאַר דֶעם אִיבֶערְבְלַיְיב
iberblaib dem far zain vet veg a un
remnant the for be will road a and

פוּן זַיִן פָאלְק ,
folk zain fun
people his of

which shall be left, from Assyria;

וואָס וְוֶעט בְלַיְיבְן פוּן אַשׁוּר ,
Ashur fun blaibn vet vos
Assyria from remain will who

just as it was for Yisroel

אַזוֹי וִוי עס אִיז גֶעווֶען פַאַר יִשְׂרָאֵל
Yisroel far geven iz es vi azoi
Yisroel for having been is it as just

in the Yom that he came up out of Eretz Mitzrayim.

אין טאָג פֿון זײַן אַרויפֿגיין פֿון לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land fun aroifgein zain fun tog in
Egypt land from going up his of day in

12 And in Yom Hahu thou shalt say,

יב און וועסט זאָגן אין יענעם טאָג:
tog yenem in zogn vest un
day that in say you(sg) will and

Hashem, I will praise Thee;

איך דאַנק דיר , ה ,
Hashem dir dank ich
Hashem you(SG) thank I

though Thou wast angry with me,

הגם דו האָסט געצערנט אויף מיר;
mir oif getsernt host du hagam
me with been angry have you though

Thine anger is turned away,

אָפּגעגאַנגען איז דײַן כּעס ,
kaas dain iz opgegangen
anger your is gone away

and Thou comfortedst me.

און דו האָסט מיך געטרייסט.
getreist mich host du un
consoled me have you and

[2] Hinei, El is my Yeshu'ah *(Salvation)*;

ב זע , אֵל איז מײַן ישועה ;
yeshue main iz El ze
salvation my is G-d behold

I will trust, and not be afraid;

איך בין זיכער און אָנגסט נישט,
nisht angst un zicher bin ich
not fear and sure am I

for Hashem G-d is my strength and my zemirah;

ווארעם מײַן שטאַרקייט און געזאַנג איז ג-ט ה ,
Hashem G-t iz gezang un shtarkeit main vorem
Hashem G-d is song and strength my for

He also has become my Yeshu'ah *(Salvation)*.

און ער איז מיר געווען אַ ישועה .
yeshue a geven mir iz er un
salvation a having been for me is he and

[3] Therefore with sasson shall ye draw mayim out of the wells of Yeshu'ah *(Salvation)*. [4] And in Yom Hahu shall ye say:
Hodu LaHashem, call upon Shmo, declare His deeds among the peoples, proclaim that Shmo is exalted.

ג און איר וועט שעפּן וואַסער מיט שׂימחה, פֿון די קוואַלן
kvaln di fun simche mit vaser shepen vet ir un
springs the from joy with water draw will you and

פֿון ישועה . ד און אין יענעם טאָג וועט איר זאָגן:
yeshue fun tog yenem in un ir vet zogn
salvation of day that in and you will say

דאַנקט צו ה , רופֿט אויס זײַן נאָמען ,
nomen zain ois ruft Hashem tsu dankt
name his out proclaim Hashem to give thanks

לאָזט וויסן צווישן די פֿעלקער זײַנע טוונגען ,
tuungen zaine felker di tsvishn visen lozt
deeds his nations the among know let

דערציילט אַז דערהויבן איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz derhoibn az dertseilt
name his is exalted that tell

[5] Sing unto Hashem; for He hath done glorious things;

ה זינגט צו ה ווארעם ער האָט אויפֿגעטאָן
oifgeton hot er vorem Hashem tsu zingt
have done has he because Hashem to sing

גרויס ,
grois
great things

let this be known b'chol ha'aretz.

באַוווסט זאָל דאָס זײַן אויף דער גאַנצער ערד .
erd gantser der oif zain dos zol bavust
earth entire the on be this shall known

[6] Cry out and shout for joy, thou inhabitant of Tziyon;

for gadol is Kadosh Yisroel in the midst of thee.

13 The massa *(burden)* of Bavel *(Babylon)*, which Yeshayah Ben Amotz did see.

[2] Lift ye up a nes upon the high mountain,

exalt the voice unto them,

shake the yad,

that they may go into the gates of the nobles.

[3] I have commanded My Mekuddash,

I have also summoned My Gibbor for Mine anger,

even them that rejoice in My highness.

[4] The noise of a hamon *(multitude)* in the harim *(mountains)*,

like as of an Am Rav;

a tumultuous noise of the mamlechot *(kingdoms)* of Goyim gathered together;

Hashem Tzva'os mustereth the Tzava *(army)* of the milchamah *(battle, war)*.

[5] They come from an eretz merchak *(a far country)*,

[1] שריי אויס און זינג, באַווינערין פֿון ציון,
Tsiyon fun bavoinerin zing un ois shrai
Tziyon of inhabitant sing and out cry aloud

וואָרעם גרויס צווישן דיר איז דער הייליקער פֿון ישׂראל.
Yisroel fun heiliker der iz dir tsvishn grois vorem
Yisroel of holy one the is you(SG) among great because

יג די נבֿואה אויף בָּבֶל, וואָס ישַׁעְיָהוּ דער זון פֿון
fun zun der Yeshayahu vos Bavel oif nevue di
of son the Yeshayah which Bavel against oracle the

אָמוצן האָט געזען:
gezen hot Amotsn
see did Amotz

[2] אויף אַ הויכן באַרג שטעלט אויף אַ פֿאָן,
fon a oif shtelt barg hoichn a oif
standard a up stand mountain high a on

היבט אויף דעם קול צו זיי,
zei tsu kol dem oif heibt
them to voice the up raise

פֿאָנט מיט דער האַנט,
hant der mit focht
hand the with wave

זיי זאָלן קומען אין די טויערן פֿון פֿירשטן.
firshtn fun toiern di in kumen zoln zei
chieftains of gates the into come shall they

[3] איך האָב באַפֿוילן מיינע געהיילקטע,
geheilikte maine bafoiln hob ich
holy ones my commanded have I

יאָ, גערופֿן מיינע גיבורים פֿאַר מיין צאָרן,
tsorn main far giborim maine gerufn yo
anger my for warriors my called yes

מיינע שטאָלצלוסטיקע.
shtoltslustike maine
proudly exalting ones my

[4] האָרך! אַ טומל אויף די בערג,
berg di oif tuml a horch
mountains the on tumult a listen

גלייַך וווי פֿון פֿאָלק אַ סך.
sach a folk fun vi glaich
many a people of as like that

האָרך! אַ געוויש פֿון מלוכות, פֿון אומות
umes fun meluchut fun geroish a horch
nations of kingdoms of uproar an listen

פֿאַרזאַמלטע.
farzamlte
gathering together

ה צבָאוֹת באַפֿעלט אַ חיל פֿון מלחמה.
milchome fun cheil a bafelt Tseva'ot Hashem
war for army a commands of hosts Hashem

[5] זיי קומען פֿון אַ לאַנד אַ ווייַטן,
vaitn a land a fun kumen zei
distant a land a from come they

from the end of Shomayim,

פֿון עק פֿונעם הימל –
himel funem ek fun
heaven of the end from

Hashem, and the weapons of His indignation,

ה און די געצייג פֿון זײַן צאָרן,
tsorn zain fun getsaig di un Hashem
anger his of weapons the and Hashem

to destroy Kol HaAretz.

די גאַנצע ערד צו צעשטערן.
tseshtern tsu erd gantse di
destroy to earth whole the

[6] Wail ye; for the Yom Hashem is karov *(near)*;

[1] יאָמערט, ווארעם נאָנט איז דער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog der iz nont vorem yomert
Hashem of day the is near for wail

it shall come like shod *(sudden destruction)* from Shaddai.

ווי אַ בראָך פֿון שַׁדַי וועט ער קומען .
kumen er vet Shaddai fun broch a vi
come it will Shaddai from disaster a as

[7] Therefore shall kol yadayim *(all hands)* fall weak,

[2] דערום וועלן אַלע הענט שלאַף ווערן ,
vern shlof hent ale veln derum
become limp hands all will therefore

and kol levav enosh shall melt;

און איטלעך האַרץ פֿון אַ מענטשן וועט צעגיין .
tsegein vet mentshn a fun harts itlech un
melt will human a of heart every and

[8] And they shall be afraid;

[3] און זיי וועלן דערשראָקן ווערן ;
vern dershrokn veln zei un
become terrified will they and

pangs and chavalim *(pains)* shall take hold of them;

יסורים און ווייען וועלן זיי קריגן,
krign zei veln veyen un yesurim
seize them will anguish and suffering

they shall be in pain like a woman that travaileth in childbirth;

ווי אַ געווינערין וועלן זיי זיך דרייען;
dreyen zich zei veln gevinerin a vi
writhe self they will woman in labor a like

one shall be aghast at his re'a;

אייגער אויפֿן אַנדערן וועלן זיי גאַפֿן ,
gafn zei veln andern oifn einer
gaze open-mouthed at they will another on one

their faces shall be like flaming visages.

זייערע פנימער , פּנימער פֿון פֿלאַמען.
flamen fun penemer penemer zeyere
flames of faces faces their

[9] Hinei, the Yom Hashem cometh,

[4] זע , דער טאָג פֿון ה קומט ,
kumt Hashem fun tog der ze
comes Hashem of day the behold

cruel both with wrath and charon af *(fierce anger)*,

אומדערבאַרעמדיק מיט כּעס און גרימצאָרן ,
grimtsorn un kaas mit umderbaremdik
fiery wrath and fury with merciless

to lay the land desolate;

צו מאַכן די ערד פֿאַר אַ ווייסטעניש ,
vistenish a far erd di machn tsu
desolation a for earth the make to

and He shall destroy the chatta'im *(sinners)* thereof out of it.

און פֿאַרטיליקן אירע זינדיקע פֿון איר.
ir fun zindike ire fartiliken un
it from sinners its destroy and

[10] For the kokhavim of Shomayim and the constellations thereof

[5] ווארעם די שטערן פֿון הימל און זײַנע מזלות
mezlut zaine un himel fun shtern di vorem
constellations his and heaven of stars the for

shall not give their ohr *(light)*;

וועלן נישט שײַנען זייער ליכט;
licht zeyer shainen nisht veln
light their shine not will

the shemesh shall be darkened in its rising

די זון וועט זיין פֿינצטער אין איר אויפֿגאַנג,
oifgang ir in fintster zain vet zun di
rising its in darkened be will sun the

and the yarei'ach shall not cause its ohr to shine.

און די לבֿנה וועט נישט שימערן איר ליכט.
licht ir shimern nisht vet levone di un
light its shimmer not will moon the and

11 And I will punish the tevel *(world)* for ra'ah,

יא און איך וועל זיך רעכענען מיט דער וועלט פֿאַרן בייז,
beiz faran velt der mit rechenen zich vel ich un
evil for the world the with reckon self will I and

and the resha'im for their avon *(iniquity)*;

און מיט די רשעים פֿאַר זייער זינד ;
zind zeyer far reshoim di mit un
iniquity their for wicked ones the with and

and I will cause the ga'on *(arrogance)* of the proud to cease,

און איך וועל פֿאַרשטערן דעם שטאָלץ פֿון די מוטווילקע,
mutvilike di fun shtolts dem farshtern vel ich un
arbitrary the of pride the put an end will I and

and will lay low the ga'avah *(pride)* of the tyrant.

און די גאווה פֿון די מאַכטיקע וועל איך דערנידערן.
dernidern ich vel machtike di fun gaive di un
bring low I will mighty the of pride the and

12 I will make enosh more rare than rare gold;

יב איך וועל מאַכן אַ מאַן זעלטענער פֿון גינגאָלד ,
gingold fun zeltener man a machn vel ich
pure gold than more rare mortal a make will I

even adam than the gold of Ophir.

און אַ מענטשן , פֿון אוֹפֿיר-גאָלד .
Ofir-gold fun mentshn a un
gold of Ophir than human a and

13 Therefore I will shake Shomayim,

יג וועגן דעם וועל איך מאַכן ציטערן די הימלען ,
himlen di tsiteren machn ich vel dem vegen
heavens the tremble make I will this concerning

and Ha'Aretz *(the Earth)* shall move out of her makom *(place)*,

און די ערד וועט אויפֿשטורעמען פֿון איר אָרט ,
ort ir fun oifshturemen vet erd di un
place its from shake will earth the and

in the evrat Hashem Tzva'os,

אין דעם כּעס פֿון ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun kaas dem in
of hosts Hashem of wrath the in

and in His Yom Charon Af.

און אין דעם טאָג פֿון זיין גרימצאָרן .
grimtsorn zain fun tog dem in un
fierce anger his of day the in and

14 And it shall be like deer chased,

יד און עס וועט זיין : אַזוי ווי אַ הירש אַ געיאָגטער,
geyogter a hirsh a vi azoi zain vet es un
pursued a gazelle a as just be will it and

and like tzon not gathered;

און אַזוי ווי שאָף אָן אַן איינזאַמלער,
ainzamler an on shof vi azoi un
gatherer a without sheep as so and

each ish turning to his people,

וועלן זיי איטלעכער צו זיין פֿאָלק זיך קערן,
kern zich folk zain tsu itlecher zei veln
turn self people his to each they will

and each fleeing to his own land.

און איטלעכער צו זיין לאַנד וועלן זיי אַנטלויפֿן.
antloifn zei veln land zain tsu itlecher un
flee they will land his to each and

15 Every one that is found

טו איטלעכער וואָס ווערט געפֿונען ,
gefunen vert vos itlecher
found shall be who everyone

yidaker *(shall be pierced through, see Zech 12:10 for this same word and Moshiach)*;

וועט דערשטאָכן ווערן ,
vern dershtochn vet
become thrust through will

and every one that is caught

און איטלעכער וואָס ווערט געכאַפּט,
gechapt vert vos itlecher un
caught shall be who everyone and

shall fall by the cherev.

וועט פַֿאַלן דורכן שוווערד.
shverd durchn faln vet
sword by the fall will

16 Their olelim *(infants)* also shall be dashed to pieces

טז און זייערע קליינע קינדער וועלן צעהאַקט ווערן
vern tsehakt veln kinder kleine zeyere un
become dashed to pieces will children small their and

before their eyes;

פַֿאַר זייערע אויגן;
oign zeyere far
eyes their before

their batim *(houses)* shall be looted,

זייערע הייַזער וועלן צערויבט ווערן ,
vern tseroibt veln haizer zeyere
become plundered will houses their

and their nashim ravished.

און זייערע ווייַבער וועלן געשענדט ווערן .
vern geshendt veln vaiber zeyere un
become dishonored will wives their and

17 Hineni, I will stir up the Medes against them,

יז זע , איך דערוועק אויף זיי מָדַי ,
Madai zei oif dervek ich ze
Madai them up rouse I behold

which shall not regard kesef;

וואָס זילבער אַכטן זיי נישט,
nisht zei achten zilber vos
not they respect silver who

and as for zahav, they shall not delight in it.

און גאָלד, דאָסווילן זיי נישט.
nisht zei viln dos gold un
not they will this gold and

18 Their keshatot *(bows)* also shall tear ne'arim *(young men)* to pieces;

יח און בויגנס וועלן צעהאַקן , ייִנגלעך
yinglech tsehakn veln boigns un
young men strike down will bows and

and they shall have no rachamim on the pri beten *(fruit of the womb)*;

און אויף פֿרוכט פֿון לייַב וועלן זיי נישט רַחמָנות האָבן,
hobn rachmones nisht zei veln laib fun frucht oif un
have mercies not they will body of fruit on and

their eyes shall not pity banim.

אויף קינדער וועט זיך נישט דערבאַרעמען זייער אויג.
oig zeyer derbaremen nisht zich vet kinder oif
eye their have mercy not self will children on

19 And Babylon, the jewel of kingdoms,

יט און בָּבֶל , דאָס שיינדל פֿון מלוכות ,
meluchut fun sheindl dos Bavel un
kingdoms of glory this Bavel and

the tiferet ga'on Kasdim,

די שטאָלצע פּראַכט פֿון די כַּשׂדים ,
Kasdim di fun pracht shtoltse di
Kasdim the of glory proud the

shall be as when Elohim overthrew

וועט זיין ווי ג-טס איבערקערעניש
iberkerenish G-ts vi zain vet
upheaval G-d's as be will

S'dom and Amora *(Gomorrah)*.

פֿון סדום און עֲמוֹרָה.
Amora un Sodom fun
Amora and Sodom of

20 Lo lanetzach *(not ever)* shall it be inhabited,

כ זי וועט אייביק נישט באַזעצט ווערן ,
vern bazetst nisht eibik vet zi
become settled not eternal will it

neither shall it be dwelt in ad dor vador;

אוּן נִישְׁט בְּאַווּוינְט זִיין אוֹיף דּוֹר-דּוֹרוֹת ;
un nisht bavoint zain oif dor-doires
and not be inhabited on throughout generations

neither shall the Arab pitch ohel there;

אוּן קיין אַראַבער וועט דאָרט נִישְׁט אוֹיפְּשְׁטעלן אַ געצעלט,
un kein araber vet dort nisht oifshteln a getselt
and any Arab will there not raise up a tent

neither shall the ro'im rest their flock there.

אוּן קיין פּאַסטוכער וועלן דאָרט נִישְׁט מאַכן הוֹיערן .
un kein pastucher veln dort nisht machn hoiern
and any shepherds will there not make lie down

[21] But wild beasts of the desert shall lie there;

כא נאָר ווילדע קעץ וועלן דאָרטן הוֹיערן,
nor vilde kets veln dortn hoiern
but wild cats will there crouch

and their batim *(houses)* shall be full of owls;

אוּן זייערע הײַזער וועלן פֿוֹל זײַן מיט קלאָג-חיות ;
un zeyere haizer veln ful zain mit klog-chayes
and their houses will be full with howling creatures

and ostriches shall dwell there,

אוּן שטרויספֿויגלען וועלן דאָרט רוֹען,
un shtroisfoiglen veln dort ruen
and ostriches will there rest

and demons shall dance there.

אוּן שֵׁדים וועלן דאָרט אומטאַנצן.
un Shedim veln dort umtantsn
and demons will there dance

[22] And the wild beasts shall howl in their strongholds,

כב אוּן שאַקאַלן וועלן וויוען אין זייערע פּאַלאַצן
un shakaln veln voien in zeyere palatsn
and jackals will howl in their citadels

and jackals in their heichalot *(palaces)* of oneg *(delight)*;

אוּן מדבר-הינט אין די פּאַלייַען פֿוֹן תּענוג ;
un midber-hint in di palaien fun tenug
and desert dogs in the palaces of pleasure

and her *(Babylon's)* time is karov *(near, at hand)* to come,

אוּן נאָנט איז איר צייַט צו קומען ,
un nont iz ir tsait tsu kumen
and near is its time to come

and her days shall not be prolonged.

אוּן אירע טעג וועלן זיך נִישְׁט פֿאַרצִיען.
un ire teg veln zich nisht fartsien
and its days will self not delayed

14 For Hashem will have compassion on Ya'akov, and will yet choose Yisroel, and set them in their own adamah *(land)*; and the ger *(alien)* shall be joined with them, and they shall unite themselves to the Bais Ya'akov. [2] And the nations shall take them, and bring them to their makom *(place, home)*; and Bais Yisroel shall possess them as an inheritance in the Admat Hashem *(Land of* Hashem*)* for avadim and shifchot; and they shall take their captors captive; and they shall rule over their oppressors.

יד

וואָרעם ה וועט דערבאַרעמען יעקבֿ , אוּן וועט
vet un Yaakov derbaremen vet Hashem vorem
will and Yaakov have mercy will Hashem for

ווידער אויסדערווײַלן יִשְׂרָאֵל, אוּן זיי באַרוען אוֹיף
oif baruyen zei un Yisroel oisderveilen vider
on rest them and Yisroel choose again

זייער ערד; אוּן פֿרעמדע וועלן זיך באַהעפֿטן צו זיי , אוּן
un zei tsu baheftn zich veln fremde un erd zeyer
and them to join self will foreigners and land their

וועלן צושטיין צום הויז פֿוֹן יעקבֿ . ב אוּן פֿעלקער וועלן
veln felker un Yaakov fun hoiz tsum tsushtein veln
will nations and Yaakov of house to the attach will

זיי נעמען , אוּן וועלן זיי ברענגען אויף זייער אָרט , אוּן
zei nemen un ort zeyer oif brengen zei veln un
them will and take and place their to bring

דאָס הויז פֿוֹן יִשְׂרָאֵל וועט זיי אַרבן אויף הס ערד
dos hoiz fun Yisroel vet zei arben oif Hashems erd
this house of Yisroel will them inherit on Hashem's land

פֿאַר קנעכט אוּן פֿאַר דינסטן ; אוּן זיי וועלן ווערן
far knecht un far dinstn un zei veln vern
for servants and for maid servants and they will become

די פַֿאַנגערס פֿון זייערע פַֿאַנגערס, און וועלן געווינען איבער
iber geveltikn veln un fangers zeyere fun fangers di
over rule will and captor's their of captor's the

זייערע דריקער .
driker zeyere
oppressors their

[3] And it shall come to pass in the day that Hashem shall give thee rest from thy etzev *(sorrow)*, and from thy rogez *(turmoil)*, and from the avodah hakashah *(hard bondage)* wherein thou wast made to serve, [4] That thou shalt take up this mashal against Melech Bavel, and say:

How hath the nogesh *(oppressor)* ceased!
How hast fury ceased!

ג און עס וועט זיין , אין דעם טאָג וואָס ה באַרוט
barut Hashem vos tog dem in zain vet es un
gives rest Hashem when day the in be will it and

דיך פֿון דיין פּיין און פֿון דיין ציטערניש , און
un tsiterenish dain fun un pain dain fun dich
and trembling your from and affliction your from you(SG)

פֿון דער שוועראַרבעט מיט וואָס מע האָט געאַרבעט
mit gearbet hot me vos arbet shverer der fun
with worked has one which work severe the from

דיר , ד וועסטו אויפֿהייבן דעם דאָזיקן משל אויפֿן
oifn mashal dozikn dem oifheibn vestu dir
against proverb this the lift up will you(sg) you(SG)

מלך פֿון בָּבֶל , און זאָגן :
zogn un Bavel fun melech
say and Bavel of king

ווי האָט אויפֿגעהערט דער דריקער ,
driker der oifgehert hot vi
oppressor the ceased has how

אויפֿגעהערט די גאָלדגייציקע !
goldgeitsike di oifgehert
the gold greedy the ceased

[5] Hashem hath broken the matteh *(rod)* of the resha'im *(wicked)*,

and the shevet *(sceptre)* of the moshlim *(rulers)*.

ה צעברָאכן האָט ה דעם שטעקן פֿון די רשעים ,
reshoim di fun shtekn dem Hashem hot tsebrochn
wicked ones the of staff the Hashem has broken

די רוט פֿון די געוועלטיקער,
geveltiker di fun rut di
ruler the of rod the

[6] Which struck the peoples in wrath

with makkat bilti sarah *(a continual stroke)*,

which ruled the Goyim in anger,

with unrestrained aggression.

ו וואָס האָט געשלאָגן די פֿעלקער מיט כּעס ,
kaas mit felker di geshlogn hot vos
wrath in nations the struck has that

שלעק אָן אַן אויפֿהער,
oifher an on shlek
cease a without calamity

וואָס האָט געוועלטיקט מיט צאָרן אויף די אומות ,
umes di oif tsorn mit geveltikt hot vos
peoples the on anger with ruled has that

געזודפֿט אָן אָפּהאַלט.
ophalt on geroideft
restraint without pursue

[7] Kol ha'aretz is at rest, and is quiet;

they break forth into rinnah *(joyful shouts)*.

ז רויִק באַרוט איז די גאַנצע ערד ,
erd gantse di iz barut ruik
earth whole the is rests is quiet

זיי ברעכן אויס אין געזאַנג .
gezang in ois brechn zei
singing in forth break they

[8] Indeed, the cypress trees rejoice over thee,

ח אַפֿילו די ציפּרעסן פֿרייען זיך איבער דיר ,
dir iber zich freyen tsipresn di afile
you(SG) over self rejoice cypresses the even

and the cedars of Levanon, saying,

די צעדערן פֿון לבֿנון׃
Levanon fun tsedern di
Levanon of cedar trees the

Since thou art laid down,

פֿון זינט דו האָסט זיך אַוועקגעלייגט,
avekgeleigt zich host du zint fun
laid down self have you since from

no hakoret *([forest] cutter)* is come up against us.

קומט נישט דער העקער אויף אונדז.
undz oif heker der nisht kumt
us against woodcutter the not come

9 Sheol from beneath is astir for thee

ט די שְׁאוֹל פֿון אונטן ציטערט אויף
oif tsitert unten fun Sheol di
up trembles beneath from Sheol the

דיר , צוליב
dir tsulib
you(SG) on account of

to meet thee at thy coming;

אַנטקעגן דײַן קומען ;
kumen dain antkegen
coming your to meet

it stirreth up the refa'im for thee,

זי וועקט די טויטע צוליב דיר ,
dir tsulib toite di vekt zi
you(SG) for sake of dead the stirs it

even all the attudei aretz *(he-goat world leaders)*;

אַלע האַרן פֿון דער ערד ;
erd der fun harn ale
earth the of lords all

it hath raised up from their kise'ot *(thrones)*

זי מאַכט אויפֿשטיין פֿון זייערע טראָנען
tronen zeyere fun oifshtein macht zi
thrones their from stand up makes it

all the melachim of the Goyim.

אַלע מלכים פֿון די פֿעלקער.
felker di fun mlochim ale
nations the of kings all

10 Kullam *(all of them)* shall speak and say unto thee,

י זיי אַלע רופֿן זיך אָפּ, און זאָגן צו דיר :
dir tsu zogn un op zich rufn ale zei
you(SG) to say and up self call all they

Art thou also become weak as we?

דו אויך ביסט אַוועקגעפֿאַלן ווי מיר,
mir vi avekgefaln bist oich du
we as fall away are also you

Art thou become like unto us?

געגליכן געווָארן צו אונדז!
undz tsu gevorn geglichn
us to having become likened

11 Thy ga'on *(pomp, pride)* is brought down to Sheol,

יא געניידערט אין שְׁאוֹל איז דײַן שטאָלץ,
shtolts dain iz Sheol in genidert
pride your is Sheol in gone down

and the noise of thy nevalim *(harps)*;

די ברומונג פֿון דײַנע האַרפֿן;
harfn daine fun brumung di
harps your of roaring the

the rimmah *(grave-worm, maggot)* is spread out under thee,

אונטער דיר זײַנען וועָרעם געבעט ,
gebet verem zainen dir unter
bedded worms are you(SG) under

and the tola'at *(worm)* covers thee.

און דײַן צודעק איז וועָרעם.
verem iz tsudek dain un
worms is covering your and

12 How art thou fallen from Shomayim,

יב ווי ביסטו פֿון הימל געפֿאַלן,
gefaln himel fun bistu vi
fallen heaven from are you how

O Heilel Ben Shachar *(Bright One of the Dawn, Day Star, Lucifer)*!

דו ליכטיקער מאָרגנשטערן !
morgenshteren lichtiker du
morningstar light bearer you

How art thou cast down to the earth,

ווי ביסטו אָפּגעהאַקט געוואָרן צו דער ערד ,
erd der tsu gevorn opgehakt bistu vi
earth the to having become cut down are you how

thou, which hast laid low the Goyim!

דו גורל-ווארפֿער אויף פֿעלקער!
felker oif goirl-varfer du
nations on lot-caster you

13 For thou hast said in thine lev,

יג און דו האָסט געזאָגט אין דיין האַרצן:
hartsn dain in gezogt host du un
heart your in said have you and

I will ascend into Shomayim,

אין הימל וועל איך אַרויפֿגיין ,
aroifgein ich vel himel in
ascend I will heaven in

I will exalt my kisse

איבער די שטערן פֿון אֵל
El fun shtern di iber
G-d of stars the above

above the kokhavim *(stars)* of El *(G-d)*;

וועל איך מײַן טראָן דערהייבן;
derheibn tron main ich vel
exalt throne my I will

I will sit also upon the har mo'ed *(mount of assembly)*,

און איך וועל זיצן אויפֿן באַרג פֿון אײַנזאַמלונג ,
ainzamlung fun barg oifn zitsn vel ich un
assembly of mount on sit will I and

on yarketei Tzafon *(on the heights of Tzafon)*;

אין די עקן פֿון צפֿון .
tsofn fun ekn di in
north of corner the in

14 I will ascend above the heights of the clouds;

יד איך וועל אַרויפֿגיין איבער די הייכן פֿון וואָלקן,
volken fun heichn di iber aroifgein vel ich
clouds of height the over ascend will I

I will make myself like Elyon *(the Most High)*.

איך וועל צום עליון זיך גלײַכן .
glaichn zich Elyon tsum vel ich
liken self Most High to the will I

15 Yet thou shalt be brought down to Sheol,

טו אָבער אין שְׁאוֹל וועסטו געניידערט ווערן ,
vern genidert vestu Sheol in ober
become gone down will you(sg) Sheol in but

to the lowest depths of the bor *(pit)*.

אין די עקן פֿון גרוב.
grub fun ekn di in
pit of corners the in

16 They that see thee shall gaze at thee,

טז דיַינע זעער וועלן דיך באַטראַכטן,
batrachtn dich veln zeer daine
consider you(SG) will seer your

and consider thee, saying,

זיי וועלן דיך אָנקוקן :
onkukn dich veln zei
look on you(SG) will they

Is this the ish *(man)* that made ha'aretz to tremble,

איז דאָס דער מאַן וואָס האָט געמאַכט ציטערן די ערד ,
erd di tsiteren gemacht hot vos man der dos iz
earth the tremble made has who man the this is

that did shake mamlechot *(kingdoms)*;

וואָס האָט אויפֿגעשטורעמט מלוכות ,
meluchut oifgeshturemt hot vos
kingdoms shook has who

17 That made the tevel *(world)* like a midbar *(desert)*,

יז געמאַכט די וועלט ווי אַ מדבר ,
midber a vi velt di gemacht
wilderness a as world the made

and overthrew the towns thereof;
און צעשטערט אירע שטעט;
shtet ire tseshtert un
cities its destroyed and

that would not release his prisoners to go home?
זיינע געפאַנגענע נישט פֿרייַ געלאָזט אַהיים?
aheim gelozt frai nisht gefangene zaine
homes allowed free not prisoners its

18 Kol melachim *(all kings)* of the Goyim, even all of them, lie in kavod,
יח אַלע מלכים פֿון די פֿעלקער ליגן אין כּבֿוד אַלע,
ale koved in lign felker di fun mlochim ale
all honor in lie nations the of kings all

every one in his own bais *(house, i.e., tomb)*.
איטלעכער אין זיין היים .
heim zain in itlecher
home his in each

19 But thou art cast out of thy kever
יט און דו ביסט אַוועקגעוואָרפֿן ווייַט פֿון דיין קבֿר ,
keyver dain fun vait avekgevorfen bist du un
tomb your from far cast off are you and

like a rejected netzer *(branch)*;
ווי אַן אומווערדיק ריטל,
ritl umverdik an vi
twig unworthy an like

and your raiment is those that are slain, thrust through with a cherev,
אַרומגעטאָן מיט הרוגים , פֿון שוואַרד דערשטאָכענע ,
dershtochene shverd fun herugim mit arumgeton
thrust through sword of slain ones with clothed

that go down to the stones of the bor *(pit)*;
וואָס נידערן צו די שטיינער פֿון גרוב,
grub fun shteiner di tsu nidern vos
pit of stones the to go down who

as a peger *(corpse)* trodden under feet.
ווי אַ פּגר אַ צעטרעטענער .
tsetretener a peger a vi
trampled underfoot a corpse a like

20 Thou shalt not be joined with them in kevurah *(burial)*,
כ וועסט נישט ביינאַנד זיין מיט זיי אין קבֿר ,
keyver in zei mit zain bainand nisht vest
tomb in them with be together not will

because thou hast destroyed thy land,
וואָרעם דיין לאַנד האָסטו אומגעבראַכט,
umgebracht hostu land dain vorem
destroyed have you land your because

and slain thy people;
דיין פֿאָלק האָסטו געהרגעט;
geharget hostu folk dain
slain have you people your

the zera of ra'im *(evildoers)*
אויף אייביק זאָל נישט אָנגערופֿן ווערן
vern ongerufn nisht zol eibik oif
become named not shall ever for

shall never be renowned.
דער זאָמען פֿון שלעכטסטוער.
shlechtstuer fun zomen der
evildoers of seed the

21 Prepare the matbe'ach *(slaughterhouse)* for his banim
כא בריייט אָן אויף זיינע קינדער אַ שחיטה ,
shechite a kinder zaine oif on breit
slaughter a children his for ready prepare

for the avon *(iniquity)* of their avot;
פֿאַר דער זינד פֿון זייערע עלטערן,
eltern zeyere fun zind der far
fathers their of sin the for

that they do not rise, nor inherit eretz,
זיי זאָלן נישט אויפֿשטיין און ירשענען די ערד ,
erd di yarshen un oifshtein nisht zoln zei
earth the possess and stand up not shall they

nor cover the surface of the tevel *(earth)* with towns.

אוּן אָנפֿילן דאָס געזיכט פֿון דער וועלט מיט שטעטע.
shtet mit velt der fun gezicht dos onfiln un
cities with world the of face the fill and

[22] For I will rise up against them,

כב אוּן איך וועל אויפֿשטיין אויף זיי ,
zei oif oifshtein vel ich un
them against stand up will I and

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

and I will cut off from Bavel the shem, and she'ar *(remainder)*,

אוּן וועל פֿאַרשניידן פֿון בָּבֶל אַ נאָמען אוּן
un nomen a Bavel fun farshnaidn vel un
and name a Bavel from cut off will and

אַן איבערבלייַב,
iberblaib an
remnant a

and offspring, and posterity, saith Hashem.

אוּן אַ קינד אוּן אַ קינדסקינד, זאָגט ה .
Hashem zogt kindskind a un kind a un
Hashem declares seed a and child a and

[23] I will also make it a possession for the hedgehog,

כג אוּן איך וועל זיי מאַכן צום אַרב
arav tsum machn zei vel ich un
inheritance to make them will I and

פֿאַרן זומפּבושל ,
zumpbushl faran
hedgehog for the

and swamps of mayim;

אוּן געמויזעכצן וואַסער;
vaser gemoizechtsn un
water swamps of and

and I will sweep it with the mat'ate *(broom)* of shmad *(destruction)*,

אוּן איך וועל זיי אַוועקבעזעמען מיטן בעזעם
bezem mitn avekbezemen zei vel ich un
broom with sweep away them will I and

פֿון פֿאַרטיליקונג,
fartilikung fun
destruction of

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

[24] Hashem Tzva'os hath sworn, saying,

כד געשוואָרן האָט ה צבָאוֹת , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Tseva'ot Hashem hot geshvorn
say to so of hosts Hashem has sworn an oath

Surely as I have intended, so shall it come to pass;

פֿאַר וואָר , ווי איך האָב געטראַכט, אַזוי וועט געשען ,
geshen vet azoi getracht hob ich vi vor far
happen will so intended have I as surely for

and as I have purposed, so shall it stand;

אוּן ווי איך האָב באַראָטן, דאָס וועט באַשטיין:
bashtein vet dos barotn hob ich vi un
stand will this planned have I as and

[25] That I will break Ashur *(the Assyrian)* in My land,

כה איך זאָל צעברעכן אשור אין מײַן לאַנד,
land main in Ashur tsebrechn zol ich
land my in Assyria break shall I

and upon My harim *(mountains)* trample him under foot;

אוּן אויף מײַנע בערג אים צעטרעטן;
tsetretn im berg maine oif un
trample him mountains my on and

then shall his yoke depart from off them,

אוּן אָפּגעטאָן זאָל ווערן פֿון זיי זײַן יאָך ,
yoch zain zei fun vern zol opgeton un
yoke his them from become shall removed and

and his burden be removed from off their shekhem *(shoulder)*.

אוּן זַיִן לאַסט זאָל אָפּגעטאָן ווערן פֿון זייער רוקן.
rukn zeyer fun vern opgeton zol last zain un
back their from become removed shall burden his and

[26] This is the etzah *(plan)*

כוֿ דאָס איז דער באַראָט וואָס איז באַראָטן
barotn iz vos barot der iz dos
purposed is which purpose the is this

that is purposed upon kol ha'aretz;

אויף דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der oif
earth whole the on

and this is the Yad *(hand)*

אוּן דאָס איז די האַנט
hant di iz dos un
hand the is this and

that is stretched out over kol HaGoyim *(all the nations)*.

וואָס איז אויסגעשטרעקט אויף אַלע פֿעלקער.
felker ale oif oisgeshtrekt iz vos
nations all on stretched out is which

[27] For Hashem Tzva'os hath purposed,

כזוֿ וואָרעם ה צְבָאוֹת האָט באַראָטן ,
barotn hot Tseva'ot Hashem vorem
purposed has of hosts Hashem for

and who shall annul it?

אוּן ווער וועט פֿאַרשטערן?
farshtern vet ver un
frustrate will who and

And His Yad is stretched out,

אוּן זַיִן האַנט איז אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt iz hant zain un
stretched out is hand his and

and who shall turn it back?

אוּן ווער וועט זי אָפּהאַלטן?
ophaltn zi vet ver un
stop it will who and

[28] In the year of the mot HaMelech Achaz came this massa *(burden, oracle)*:

כחאין דעם יאָר וואָס דער מלך אָחָז איז געשטאָרבן, איז
iz geshtorbn iz Achaz melech der vos yor dem in
is died is Achaz king the which year the in

געווען די דאָזיקע נבֿואה:
nevue dozike di geven
oracle this the having been

[29] Rejoice not thou, all ye of Peleshet *(Philistia)*,

כטנישט פֿרייט זיך גאַנץ פְּלֶשֶׁת ,
Peleshet gants zich freit nisht
Philistia all self rejoice not

because the shevet *(rod)* of him that struck thee is broken;

וואָס די רוט פֿון דײַן שלעגער איז צעבראָכן ;
tsebrochn iz shleger dain fun rut di vos
broken in pieces is striking your of rod the that

for out of the shoresh nachash *(snake's root)* shall spring up a viper,

וואָרעם פֿון וואָרצל פֿון דער שלאַנג וועט אַרויס אַ נאָטער,
noter a arois vet shlang der fun vortsel fun vorem
viper a out will serpent the of root from for

and its pri *(fruit)* shall be a fiery flying serpent.

אוּן זַיִן פֿרוכט איז אַ פֿליִעדיקער לינדוואָרעם.
lindvorem fliediker a iz frucht zain un
serpent flying a is fruit its and

[30] And the bechorei dalim *(the firstborn of the poor ones)* shall eat,

לאוּן די אָרימסטע פֿון די אָרימע וועלן זיך פֿיטערן,
fitern zich veln orime di fun orimste di un
feed self will poor the of poorest the and

and the evyonim *(needy ones)* shall lie down in safety;

אוּן די באַדערפֿטיקע וועלן הויערן אין זיכערקייט;
zicherkeit in hoiern veln baderftike di un
security in crouch will needy the and

and I will kill thy shoresh *(root)*
with ra'av *(famine)*,

and it shall slay thy she'erit
(remnant, survivors).

31 Wail, O sha'ar *(gate)*;

howl, O ir;

all ye of Peleshet, melt away;

for there shall come from the tzafon
(north) an ashan *(smoke)*, and none
shall be a straggler in his ranks.
32 What shall one then answer
the malachim *(messengers)*
of the nation?

That Hashem hath established
Tziyon,

and the afflicted of His people
shall take refuge in her.

15 The massa *(burden)* of Moav:
Because in the lailah *(night)*
Ar of Moav is destroyed,
and brought to silence;
because in the lailah Kir of
Moav is destroyed,
and brought to silence;

און איך וועל טייטן מיט הונגער דיין ווארצל,
vortsel dain hunger mit teitn vel ich un
root your famine with kill will I and

און דיין איבערבליַיב וועט מען אויסהרגען.
oishrgen men vet iberblaib dain un
slain be will remnant your and

לא יאָמער, דו טויער, שריַי , דו שטאָט,
shtot du shrai toier du yomer
city you cry aloud gate you wail

וועד צעגאַנגען , גאַנץ פּלֶשֶׁת ,
Peleshet gants tsegangen ver
Philistia all melted away who

ווארעם פֿון צפֿון קומט אַ רויך ,
roich a kumt tsofn fun vorem
smoke a comes north from for

און נישטאָ קיין אָפּגעשטאַנענער אין זיַינע מחנות .
machnus zaine in opgeshtanener kein nishto un
ranks his in straggler any not and

לב און וואָס זאָל מען ענטפֿערן די שלוחים
shluchim di entfern men zol vos un
messengers the answer one shall what and

פֿון דעם פֿאָלק ? –
folk dem fun
people the of

אַז ה האָט געגרונטפֿעסט ציון ,
Tsiyon gegruntfest hot Hashem az
Tziyon founded has Hashem that

און אין איר וועלן זיך שיצן די אָרימע
orime di shitsn zich veln ir in un
poor the take shelter self will her in and

פֿון זיַין פֿאָלק .
folk zain fun
people his of

טו

די נבֿואה אויף מוֹאָבּ:
Moav oif nevue di
Moav concerning oracle the

פֿאַר וואָר , איבער נאַכט איז פֿאַרוויסט
farvist iz nacht iber vor far
laid waste is night over surely for

געוואָרן עָר-מוֹאָבּ ,
Ar-Moav gevorn
Ar of Moav having become

פֿאַרשניטן געוואָרן ;
gevorn farshnitn
having become be cut off

פֿאַר וואָר , איבער נאַכט איז פֿאַרוויסט געוואָרן
gevorn farvist iz nacht iber vor far
having become laid waste is night over surely for

קיר-מוֹאָבּ ,
Kir-Moav
Kir of Moav

פֿאַרשניטן געוואָרן .
gevorn farshnitn
having become be cut off

[2] He is gone up to the [idol]
temple, and to Divon,

ב ער איז אַרויפֿגעגאַנגען קיין בֵּית און דיבֹּון ,
Divon un beis kein aroifgegangen iz er
Divon and house to having gone up is he

the high places, to weep:

אויף די בָּמות צו ווײנען ;
veinen tsu bamot di oif
weep to high places the on

Moav shall howl over Nevo,
and over Medeva;

אויף נבֹו און אויף מֵידבָּא טוט יאָמערן מוֹאָב ;
Moav yomern tut Medeva oif un Nevo oif
Moav wail does Medeva on and Nevo on

on all their rosh shall be
shaved heads,

אויף אַלע זײַנע קעפּ איז אַ פּליך ,
plich a iz kep zaine ale oif
baldness a is heads his all on

and every zakan *(beard)* cut off.

יעטוועדער באָרד איז אָפּגעשניטן .
opgeshnitn iz bord yetveder
cut off is beard every

[3] In their chutzot *(streets)* they shall
gird themselves with sackcloth;

ג אין זײַנע גאַסן גורט מען אָן זאַק ;
zak on men gurt gasn zaine in
sackcloth on they gird loins streets his in

on their rooftops, and in their
rechovot *(open areas)*,

אויף אירע דעכער און אין אירע מערק ,
merk ire in un decher ire oif
squares its in and rooftops its on

every one shall wail, falling
down with weeping.

טוט איטלעכער יאָמערן, צעגייט אין געווײן .
gevein in tsegeit yomern itlecher tut
weeping in melting wail everyone does

[4] And Cheshbon shall cry,
and Elealeh;

ד און קלאָגן טוט חֶשבֹּון און אֶלעָלֶה,
Elealeh un Cheshbon tut klogn un
Elealeh and Cheshbon does bewail and

their voice shall be heard even
unto Yahatz;

ביז יַהַץ ווערט געהערט זייער קוֹל ;
kol zeyer gehert vert Yahats biz
voice their heard shall be Yahatz until

therefore the loins of Moav
shall shake;

דערום שרײַען די באַוואָפֿנטע פֿון מוֹאָב;
Moav fun bavofnte di shraien derum
Moav of armed the cry out therefore

his nefesh shall be faint within him.

זײַן זעל טוט אים ציטערן .
tsiteren im tut zel zain
tremble him does soul his

[5] My lev shall cry out for Moav;

ה מײַן האַרץ אויף מוֹאָב טוט קלאָגן,
klogn tut Moav oif harts main
bewail does Moav for heart my

his fugitives shall flee unto Tzoar,

אירע אַנטלאָפֿענע גרייכן ביז צוֹעַר ,
Tsoar biz greichn antlofene ire
Zoar to reach fugitives its

and Eglat-Shelishiyah;

דער עגלת־שלישיה ;
eglt-shlishih der
Eglat-Shelishiyah the

for by the Ascent of Luchit

וואָרעם דער אַרויפֿגאַנג פֿון לוחית ,
Luchit fun aroifgang der vorem
Luchit of ascent the because

with bekhi *(weeping)* shall they go up;

אים גייט מען אַרויף מיט געווײן ;
gevein mit aroif men geit im
weeping with up they go him

for on the Derech Choronayim

וואָרעם אויף דעם וועג פֿון חוֹרוֹנַיִם
Choronayim fun veg dem oif vorem
Choronayim of way the on because

they shall raise up a lament because of destruction.
אַ בראָכגעשריי הייבן זיי אויף.
oif zei heibn brochgeshrei a
up they lift up destruction woe a

6 For the waters of Nimrim shall be dried up;
ו ווארעם די וואַסערן פֿון נִמרים וועלן אַ וויסטענישׁ ווערן ;
vern vistenish a veln Nimrim fun vasern di vorem
become ruin a will Nimrim of waters the because

for the khatzir *(grass)* is withered away,
ווארעם פֿאַרדאַרט איז דאָס קרײַטעכץ,
kraitechts dos iz fardart vorem
plant this is withered because

the desheh *(vegetation)* faileth,
פֿאַרלענדט איז דאָס גראָז,
groz dos iz farlendt
grass this is perished

yerek *(green)* there is none,
קיין גרינס איז נישטאָ .
nishto iz grins kein
there is not is greenery any

7 Therefore the possessions they have gotten,
ז דערום , די שפּע וואָס זיי האָבן אָנגעזאַמלט ,
ongezamlt hobn zei vos shefe di derum
accumulated have they which prosperity the therefore

and that which they have laid up,
און דאָס וואָס זיי האָבן באַהאַלטן,
bahaltn hobn zei vos dos un
stored have they which this and

shall they carry away to the Nakhal HaAravim *(Ravine of Willows)*.
וועלן זיי צום טײַך פֿון די ווערבעס אַוועקטראָגן.
avektrogen verbes di fun taich tsum zei veln
carry over willows the of brook to the they will

8 For the cry is gone
ח ווארעם דאָס געשריי האָט אַרומגעריגלט
arumgeringlt hot geshrei dos vorem
encircled has cry this because

all around the borders of Moav;
דעם גענמאַרק פֿון מוֹאָבּ;
Moav fun gemark dem
Moav of border the

the outcry thereof unto Eglayim,
ביז אֶגלַיִם גייט אירע יללה .
yelole ir geit Eglayim biz
wailing its goes Eglayim unto

and the wailing thereof unto Be'er Elim.
און ביז באַר-אֵלים, אירע יללה .
yelole ir Beer-Elim biz un
wailing its Be'er Elim unto and

9 For the waters of Dimon shall be full of dahm;
ט ווארעם די וואַסערן פֿון דימון זיַינען פֿול מיט בלוט ;
blut mit ful zainen Dimon fun vasern di vorem
blood with full are Dimon of waters the for

for I will bring more upon Dimon,
ווארעם איך וועל דימון נאָך געבן אַ צולאָג :
tsulog a gebn noch Dimon vel ich vorem
additional an give yet Dimon will I for

aryeh *(lion)* upon him that escapeth of Moav,
אַ לייב פֿאַר די אַנטרונענע פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun antrunene di far leib a
Moav of escaped the for lion a

and upon she'erit adamah *(the remnant of the land)*.
און פֿאַר דעם איבערבליַיב פֿון לאַנד .
land fun iberblaib dem far un
the land of remnant the for and

16 Send ye the lamb to the Moshel-Eretz,
טז שיקט לעמער צום געוועלטיקער פֿון לאַנד,
land fun geveltiker tsum lemer shikt
land of ruler to lamb send

from Sela by way of the midbar,
פֿון די פֿעלדזן וואָס צום מדבר ,
midber tsum vos feldzn di fun
wilderness to the that rocks the from

unto Har Bat Tziyon.

צום בארג פון טאָכטער ציון .
Tsiyon tochter fun barg tsum
Tziyon the daughter of the mountain to

[2] For it shall be, that,

ב און עס וועט זיין :
zain vet es un
be shall it and

as an oph noded *(wandering bird)* cast out of the ken *(nest)*,

ווי אַ פֿויגל אַ פֿאַרוואָגלטער, ווי אַ נעסט אַ צעטריבענער,
tsetribener a nest a vi farvoglter a foigel a vi
scattered a nest a as wanderer a bird a as

so the Banot Moav shall be

וועלן זיין די טעכטער פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun techter di zain veln
Moav of daughters the be will

at the fords of the Arnon.

ביי די איבערפֿאָרן פֿון אַרנון .
Arnon fun iberforn di bai
Arnon of fords the at

[3] Give us etzah *(counsel, advice)*; make pelilah *(decision, justice)*;

ג נעם איין עצה , טהואַ משפט ;
mishpot thua eitse ein nem
decision make counsel one take

cast thy tzel as the lailah in the midst of tzahorayim;

מאַך דיין שאָטן ווי די נאַכט, אין מיטן
mitn in nacht di vi shotn dain mach
midst of in night the like shadow your make

העלן טאָג;
tog heln
day noonday

hide the fugitives;

פֿאַרבאָרג די פֿאַרשטויסענע,
farshtoisene di farborg
banished the hide

betray not him that is refugee.

דעם פֿאַרוואָגלטן זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן.
antplekn nisht zolstu farvoglten dem
reveal not shall you fugitives the

[4] Let fugitives of Moav dwell with thee;

ד מיינע פֿאַרשטויסענע זאָלן ווינען ביי דיר – מוֹאָבּ;
Moav dir bai voinen zoln farshtoisene maine
Moav you(SG) with dwell shall banished my

be thou a seter *(shelter, hiding place)* to them from before the shoded *(destroyer)*;

זיי זיי אַ פֿאַרבאָרגענישׁ פֿון דעם רויבער ,
roiber dem fun farborgenish a zei zai
plunders the from secret a them be

for the oppressor is at an end,

ביז אַוועק איז די דריקונג ,
drikung di iz avek biz
oppression the is gone away until

shod *(destruction)* ceaseth,

געענדיקט דער רויב ,
roib der geendikt
plunder the finished

the aggressors are consumed out of HaAretz.

פֿאַרלענדט די צעטרעטער אויסן לאַנד ;
land oisn tsetreter di farlendt
the land out of tramplers the destroyed

[5] And in chesed shall the kisse be established;

ה וואָרעם אויפֿגעשטעלט אויף גענאָד איז דער טראָן ,
tron der iz genod oif oifgeshtelt vorem
throne the is grace on established for

and sitting upon it in emes in the Ohel Dovid,

און אויף אים זיצט מיט אמת, אין דָּוִדס געצעלט,
getselt Dovids in emes mit zitst im oif un
tent Dovid's in truth in sits it on and

a Shofet seeking mishpat,
אַ ריכטער וואָס זוכט רעכט,
recht zucht vos richter a
right seeks which judge a

and hastening tzedek.
און איז גיך אויף גערעכטיקייט .
gerechtikeit oif gich iz un
righteousness on quick is and

6 We have heard of the ga'on Moav;
ו מיר האָבן געהערט די שטאָלצקייט פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun shtoltskeit di gehert hobn mir
Moav of pride the heard of have we

he is very proud;
ווי זייער שטאָלץ ער איז;
iz er shtolts zeyer vi
is he proud very as

even of his ga'avah *(haughtiness)*, and his ga'on, and his insolence;
, חוצפּה זײַן גאווה און זײַן שטאָלצקייט און זײַן
chutspe zain un shtoltskeit zain un gaive zain
impudence his and arrogance his and haughtiness his

but his boasts shall not be so.
זײַנע באַרימערײַען אָן אַ האַפֿט.
haft a on barimeraien zaine
hold a without boasting his

7 Therefore shall Moav wail for Moav,
ז דערום וועט יאָמערן מוֹאָבּ אויף מוֹאָבּ,
Moav oif Moav yomern vet derum
Moav for Moav wail will therefore

everyone shall wail;
איטלעכער וועט יאָמערן;
yomern vet itlecher
wail will everyone

for the raisin cakes of Kir Chareset shall ye mourn;
נאָך די ראָזינקעקוכנס פֿון קיר-חֲרֶשֶׁת וועט איר זיפֿצן,
ziftsn ir vet Kir-Chareset fun rozinkekuchns di noch
sigh you will Kir Chareset of raisin cakes the after

surely as they who grieve.
אין גאַנצן דערשלאָגענע .
dershlogene gantsn in
killing dejection utter in

8 For the fields of Cheshbon languish,
ח וואָרעם די פֿעלדער פֿון חֶשבּוֹן זײַנען פֿאַרוועלקט,
farvelkt zainen Cheshbon fun felder di vorem
withered are Cheshbon of fields the because

and the gefen of Sivmah;
דער ווײַנשטאָק פֿון שִׂבְמָה ,
Sivmah fun vainshtok der
Sivmah of vine the

Ba'alei Goyim have broken down the choicest vines thereof,
וואָס זײַנע רויטטרויבן האָבן פֿאַרטומלט די
di fartumlt hobn roittroibn zaine vos
the broken down have red grapes his which

האַרן פֿון די פֿעלקער;
felker di fun harn
nations the of lords

they reached even unto Yazer,
ביז יַעְזֵר האָבן זיי דערגרייכט,
dergreicht zei hobn Yazer biz
reached they have Yazer unto

they wandered to the midbar;
ביזן מדבר האָבן זיי געוואַנדערט;
gevandert zei hobn midber bizn
wandered they have wilderness unto

her shoots are stretched out,
אירע צווײַגן זיך האָבן צעשפּרייט ,
tseshpreit zich hobn tsvaign ire
spread abroad self have branches its

they are gone over the yam.
ביז צום ים זײַנען זיי אַריבער.
ariber zei zainen yam tsum biz
over they are the sea to until

[9] Therefore I will bewail with the weeping of Yazer

ט דערום באַוויין איך אין דעם געווײן פֿון יַעְזֵר ,
Yazer fun gevein dem in ich bavein derum
Yazer of weeping the in I bewail therefore

the gefen of Sivmah;

דעם ווײַנשטאָק פֿון שִׂבְמָה ;
Sivmah fun vainshtok dem
Sivmah of vine the

I will water thee with my tears,

איך טרינק דיך אָן מיט מײַנע טרערן,
trern maine mit on dich trink ich
tears my with on you(SG) drown I

O Cheshbon, and Elealeh;

חֶשְׁבּוֹן און אֶלְעָלֵה ;
Elealeh un Cheshbon
Elealeh and Cheshbon

for the shouting for thy summer fruits

וואָרעם אויף דײַן האַרבסטונג און אויף דײַן שניט
shnit dain oif un harbstung dain oif vorem
gathering in your on and harvest your on for

and for thy katzir has fallen away.

איז אַ קריגגעשרײַ געפֿאַלן.
gefaln kriggeshrei a iz
fell war cry a is

[10] And simchah is taken away,

י און אײַנגעטאָן איז די פֿרייד
freid di iz aingeton un
joy the is withdraw and

and gladness out of the carmel *(fruitful field)*,

און די לוסטיקייט פֿון דעם פֿרוכטגאָרטן;
fruchtgortn dem fun lustikeit di un
fruit garden the of gladness the and

and in the kramim *(vineyards)* there shall be no singing,

און אין די ווײַנגערטנער ווערט נישט געזונגען ,
gezungen nisht vert vaingertner di in un
singing no shall be vineyard keepers the in and

neither shall there be shouting;

ווערט נישט געשאַלטן;
geshalt nisht vert
shouted not shall be

the treaders shall tread out no yayin in their presses;

קיין ווײַן אין די קעלטערן טרעט נישט דער טרעטער;
treter der nisht tret keltern di in vain kein
treaders the not tread winepress the in wine any

I have made their vintage shouting to cease.

איך האָב געמאַכט אויפֿהערן הֵידָד !
heidad oifhern gemacht hob ich
shouts of joy cease made have I

[11] Therefore my heart shall lament like a kinnor *(harp)* for Moav,

יא דערום ברומען ווי אַ האַרף מײַנע געדערים אויף מוֹאָב,
Moav oif gederim maine harf a vi brumen derum
Moav for bowels my harp a like roars therefore

and mine inmost being for Kir-Charesh.

און מײַנע אינגעווײד אויף קִיר-חָרֶשׂ .
Kir-Charesh oif ingeveid maine un
Kir-Charesh for innards my and

[12] And it shall come to pass, when it is seen that Moav is weary on the high place, that he shall come to his mikdash *(sanctuary)* to pray; but he shall not prevail.

יב און עס וועט זײַן , אַז עס וועט זיך אַרויסווײַזן אַז מוֹאָב
Moav az aroisvaizn zich vet es az zain vet es un
Moav that be seen self will it when be will it and

האָט זיך אומזיסט אײַנגעמיט אויף דער בָּמָה , וועט
vet bamah der oif aingemit umzist zich hot
will high place the on worn out for nothing self has

ער אַרײַנגיין אין זײַן הייליקטום תּפֿילה טאָן, אָבער ער וועט
vet er ober ton tfile heiliktum zain in araingein er
will he but do prayer holy place his in enter he

גאָרנישט אויסריכטן.
oisrichtn gornisht
prevail nothing

[13] This is the Davar that Hashem hath spoken earlier concerning Moav. [14] But now Hashem hath spoken, saying, Within shalosh shanim, as the shenei sachir *(years of a hired man)*, and the kavod Moav shall be degraded, with all that hamon harav *(great multitude)*; and the remnant shall be very small and feeble.

יג דאָס איז דאָס וואָרט ווָאס ה האָט געזעדט אויף
oif geredt hot Hashem vos vort dos iz dos
concerning spoken has Hashem which word this is this

יד אָבער אַצונד האָט ה געזעדט, אַזוי צו
tsu azoi geredt Hashem hot atsund ober mol a Moav
to so spoken Hashem has now but time a Moav

זאָגן: אין דריי יאָר, ווי די יאָרן פֿון אַ געדונגענעם, ווועט
vet gedungenem a fun yorn di vi yor drai in zogn
will hireling a of years the as years three in say

גרינגעשאַצט ווערן דער כּבֿוד פֿון מוֹאָבּ, ביי אַל דעם
dem al bai Moav fun koved der vern gringeshatst
the all with Moav of honor the become disdained

גרויסן טומל; און דער איבערבלייַב ווועט זיין אַ קליין ווינציקייט
vintsikeit klein a zain vet iberblaib der un tuml groisn
humble small a be will remnant the and tumult great

אָן שטאַרקייט.
shtarkeit on
strength without

17 The massa *(burden)* of Damascus:
Hinei, Damascus is taken away from being a city,
and it shall be a heap of ruins.

יז די נבֿואה אויף דַמֶּשֶׂק:
Damesek oif nevue di
Damascus on oracle the

זע דַמֶּשֶׂק ווערט אויס שטאָט,
shtot ois vert Damesek ze
city out shall be Damascus behold

און ווועט ווערן אַ חורבֿה-הויפֿן.
churve-hoifn a vern vet un
ruin-heap a become will and

[2] The cities of Aro'er are deserted;

ב פֿאַרלאָזן די שטעט פֿון ערוֹעֵר,
Aroer fun shtet di farlozen
Aro'er of cities the abandoned

they shall be for adarim *(flocks)*,

פֿאַר סטאַדעס ווועלן זיי זיין;
zain zei veln stades far
be they will flocks of for

which shall lie down,

און זיי ווועלן הויערן,
hoiern veln zei un
crouch will they and

and none shall make them afraid.

און קיינער ווועט נישט אָפּשרעקן.
opshrekn nisht vet keiner un
make afraid not will anyone and

[3] The fortified city also shall cease from Ephrayim,

ג און אָפּגעטאָן ווועט ווערן אַ פֿעסטונג פֿון אפֿרים,
Efrayim fun festung a vern vet opgeton un
Ephrayim of fortified city a become will done and

and the mamlechah from Damascus,

און אַ מלוכה פֿון דַמֶּשֶׂק;
Damesek fun meluche a un
Damascus from kingdom a and

and the remnant of Aram *(Syria)*;

און דער איבערבלייַב פֿון אֲרָם
Aram fun iberblaib der un
Aram of remnant the and

they shall be like the kavod Bnei Yisroel,

וועט ווערן ווי די פּראַכט פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder di fun pracht di vi vern vet
Yisroel of children the of glory the like become will

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

[4] And in that day it shall come to pass,

ד און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

that the kavod Ya'akov shall fade,

וועט פַֿאַרֿאָרימט ווערן די פּראַכט פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun pracht di vern farorimt vet
Yaakov of glory the become faded will

and the fatness of his basar shall waste away.

און די פּעטקייט פֿון זײַן לײַב וועט אָפּגעצערט ווערן .
vern opgetsert vet laib zain fun fetkeit di un
become wasted away will flesh his of fat the and

[5] And it shall be as when the katzir *(reaper, harvester)* gathereth the standing grain,

ה און עס וועט זײַן ווי אַ שניטער זאַמלט תּבֿואה,
tvue zamlt shniter a vi zain vet es un
grain gather reaper a when be will it and

and reapeth the heads of grain with his zero'a;

און שניידט מיט זײַן אָרעם די זאַנגען ;
zangen di orem zain mit shnaidt un
ears the arm his with reaps and

and it shall be as when one gleans heads of grain

און עס וועט זײַן ווי מע קלײַבט זאַנגען
zangen klaibt me vi zain vet es un
ears gathers one like be will it and

in the Emek Repha'im.

אין טאָל פֿון רפֿאים .
Refaim fun tal in
Repha'im of valley of in

[6] Yet a remnant of gleanings shall be left in it,

ו נאָר אַ נאָכקלײַב וועט בלײַבן אויף אים,
im oif blaibn vet nochklaib a nor
it on remain will remnant a only

as the beating of a zayit *(olive tree)*,

ווי ביים אָפּקלאָפּן אַן איילבערטבוים,
eilbertboim an opklapn baim vi
olive tree an beating when like

two or three olives in the rosh of the uppermost olive branch,

צוויי דריי פּערלעך אויבן ביים שפּיץ ,
shpits baim oiben perlech drai tsvei
peak at at the top berries three two

four or five in the poriyyah *(fruitful)* olive branches thereof,

פֿיר פֿינף אויף זײַנע צוויַיגן , אויב פֿרוכטיק,
fruchtik oib tsvaign zaine oif finf fir
fruitful if branches its on five four

saith Hashem Elohei Yisroel.

זאָגט ה , אלוקי ישׂרָאֵל .
Yisroel Elokei Hashem zogt
Yisroel the G-d of Hashem declares

[7] At that day shall ha'adam look to Oseihu *(his Maker)*, and his eyes shall have respect to Kadosh Yisroel. [8] And he shall not look to the mizbechot, the ma'aseh of his hands, neither shall respect that which his etzbe'ot *(fingers)* have made, either the Asherim or the incense altars. [9] In that day shall their strong cities be like abandoned places in the choresh *(thicket)*, or like branches they abandoned before the Bnei Yisroel; and there shall be desolation.

ז אין יענעם טאָג וועט דער מענטש זיך קערן צו זײַן
zain tsu kern zich mentsh der vet tog yenem in
his to turn self man the will day that in

באַשעפֿער, און זײַנע אויגן וועלן קוקן צום הייליקן פֿון
fun heilikn tsum kukn veln oign zaine un Bashefer
of Holy One to gaze will eyes his and Creator

יִשׂרָאֵל. ח און ער וועט זיך נישט קערן צו די מזבחות , די
di mizbeyches di tsu kern nisht zich vet er un Yisroel
the altars the to turn not self shall he and Yisroel

ווערק פֿון זײַנע הענט , און נישט אָנקוקן וואָס זײַנע פֿינגער
finger zaine vos onkukn nisht un hent zaine fun verk
fingers his what look on not and hands his of work

האָבן געמאַכט, און די געצנבײמער און די זונזײלן .
zunzailn di un getsnbeimer di un gemacht hobn
sun pillars the and Asherah the and made have

ט אין יענעם טאָג וועלן זײַנע פֿעסטע שטעט זיין ווי די
di vi zain shtet feste zaine veln tog yenem in
the like be cities strong his will day that in

פַֿאַרלאָזנקייט פֿון די וועלדער און די באַרגשפּיצן, וואָס
vos bargshpitsn di un velder di fun farloznkeit
which summits the and forest the of abandoned places

מע האָט פֿאַרלאָזן פֿון וועגן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun kinder di vegen fun farlozen hot me
Yisroel of children the concerning of forsaken has one

און עס וועט זיין אַ וויסטעניש.
vistenish a zain vet es un
desolation a be will it and

10 Because thou hast forgotten the G-d of thy salvation,

י וואָרעם האָסט פֿאַרגעסן דעם ג-ט פֿון דיין הילף,
hilf dain fun G-t dem fargesen host vorem
salvation your of G-d the forgotten have because

and hast not been mindful of the Tzur of thy Ma'oz;

און דעם פֿעלדז פֿון דיין שטאַרקייט האָסטו
hostu shtarkeit dain fun feldz dem un
have you strength your of rock the and

נישט דערמאָנט;
dermont nisht
remembered not

therefore shalt thou plant delightful plants,

דערום האָסטו ליבלעכע פֿלאַנצן געפֿלאַנצט,
geflantst flantsn libleche hostu derum
planted plants delightful have you therefore

and shalt set them with zemorat zar *(foreign vines)*.

און אַ פֿרעמדן צווייג אײַנגעזעצט דרינען;
drinen aingezetst tsvaig fremdn a un
therein set into branch foreign a and

11 In the day thou shalt set out thy plants to make them grow,

יא אין טאָג פֿון דיין פֿלאַנצונג האָסט עס געמאַכט וואַקסן,
vaksn gemacht es host flantsung dain fun tog in
sprout up made it have planting your of day in

and in the boker shalt thou bring thy zera to blossom;

און פֿרימאָרגנס האָסטו דיין זאָמען געמאַכט בליִען –
blien gemacht zomen dain hostu frimorgns un
blossum made seed your have you morning and

but the katzir *(harvest)* shall be a heap

אַ הויפֿן ריטלעך אין טאָג פֿון שטאַרקע
shtarke fun tog in ritlech hoifn a
strong of day in twigs heap a

in the day of sickness and of incurable pain.

קראַנקשאַפֿט און ווייטאָג.
veitog un krankshaft
pain and illness

12 Oy to the multitude of amim rabbim,

יב ווייַ, די ברומונג פֿון פֿיל אומות,
umes fil fun brumung di vei
peoples many of roaring the woe

which make an uproar like the roaring of the seas;

וואָס ברומען ווי דאָס ברומען פֿון ימען;
yamen fun brumen dos vi brumen vos
seas of roars the like roars which

and to the uproar of nations,

און די רוישונג פֿון פֿעלקער,
felker fun roishung di un
nations of uproar the and

that make a roar like the roar of mighty waters.

וואָס רוישן ווי די רוישונג פֿון מאַכטיקע וואַסערן!
vasern machtike fun roishung di vi roishn vos
waters mighty of uproar the like uproar which

13 The nations shall roar like the roaring of mayim rabbim;

יג די פֿעלקער רוישן ווי די רוישונג פֿון פֿיל וואַסערן,
vasern fil fun roishung di vi roishn felker di
waters many of roaring the like roar nations the

but He shall rebuke them,

אָבער ער וועט אָנשרייַען אויף זיי,
zei oif onshraien vet er ober
them at rebuke will he but

and they shall flee far off,

און זיי וועלן אַנטלויפֿן אין דער ווייַט ,
vait der in antloifn veln zei un
distance the in flee will they and

and shall be chased as the motz *(chaff)* of the harim before the ruach,

און געיאָגט ווערן ווי שפּריי פֿון די
di fun shprei vi vern geyogt un
the from chaff like become pursued and

בערג פֿאַרן ווינט ,
vint faran berg
the wind before mountains

and like whirling dust before the storm.

און ווי אַ שטויבראָד פֿאַרן שטורעם .
shturem faran shtoibrod a vi un
the storm before dust cloud a like and

[14] And hinei at erev, terror;

יד צו אָוונטצייַט, זע , אַ שרעקעניש!
shrekenish a ze ovnttsait tsu
terror a behold evening at

and before boker, he [that terrorizes] is no more.

איידער פֿרימאָרגן זיַינען זיי נישטאָ.
nishto zei zainen frimorgn eider
not they are morning before

This is the chelek of them that loot us,

דאָס איז דער חלק פֿון אונדזערע רויבער,
roiber undzere fun chelek der iz dos
looters our of portion the is this

and the goral *(lot)* of them that plunder us.

און דער גורל פֿאַר אונדזערע אויסרויבער.
oisroiber undzere far goirl der un
plunderers our for lot the and

18 Oy to the Eretz Tziltzal Kenafayim *(Land of Whirring Wings, i.e., Ethiopia)*,

יח אָ, דאָס לאַנד פֿון פֿליגלשומערייַ ,
fliglzhumerai fun land dos o
whirring wings of land the o

which is beyond the rivers of Kush;

וואָס פֿון יענער זייַט טייַכן פֿון כּוש ;
Kush fun taichn zait yener fun vos
Kush of rivers side other of which

[2] That sendeth envoys by the yam,

ב וואָס שיקט איבערן ים שלוחים ,
shluchim yam ibern shikt vos
ambassadors the sea over send which

even in vessels of gomeh *(papyrus)* upon the mayim, saying,

און אין שיפֿן פֿון יאַמש אויפֿן וואַסער!
vaser oifn yamsh fun shifn in un
waters on papyrus of ships in and

Go, ye swift malachim, to a Goy *(nation)* tall and smooth of skin,

גייט, שלוחים פֿלינקע, צו דער הויכער און
un hoicher der tsu flinke shluchim geit
and tall the to swift messengers go

גלאַנציקער אומה ,
ume glantsiker
nation smooth-skinned

to an Am Norah far away on the other side;

צו אַ פֿאַלק מוראדיק פֿון אייביק אָן,
on eibik fun moiredik folk a tsu
on ever from frightful people a to

a Goy powerful and treading down,

אַן אומה פֿון מאַכט און צעטרעטונג ,
tsetretung un macht fun ume an
treading down and might of nation an

whose land the neharim *(rivers)* divide!

וואָס טייַכן שניידן דורך איר לאַנד.
land ir durch shnaidn taichn vos
land its through slash rivers which

[3] All ye inhabitants of the Tevel,

ג איר אַלע ווויינער פֿון דער וועלט,
velt der fun voiner ale ir
world the of inhabitants all you

and dwellers of Eretz,

און איר וואָס רוט אויף דער ערד,
erd der oif rut vos ir un
earth the on rests who you and

when a nes *(battle flag)* is lifted up on the harim, look;

ווען מע הייבט אויף אַ פֿאָן אויף די
di oif fon a oif heibt me ven
the on standard a up raise one when

בערג, וועט איר זען,
zen ir vet berg
see you will mountains

and when a shofar is blown, listen!

און ווען מע בלאָזט אַ שופֿר, וועט איר הערן.
hern ir vet shoifer a blozt me ven un
hear you will shofar a blow one when and

[4] For so Hashem said unto me,

ד וואָרעם אַזוי האָט ה גענאָגט צו מיר:
mir tsu gezogt Hashem hot azoi vorem
me to said Hashem has so because

I will remain quiet in My rest,

איך וועל רויִק צוקוקן אין מיַין אָרט,
ort main in tsukukn ruik vel ich
place my in watch rest will I

and I will consider from My dwelling place like shimmering chom *(heat)* in the ohr,

וי קלאָרע היץ אין זונליכט,
zunlicht in hits klore vi
sunshine in heat clear as

and like a cloud of tal *(dew)* in the chom katzir *(heat of harvest)*.

וי אַ טויוואָלקן אין דער היץ פֿון שניט.
shnit fun hits der in toivolkn a vi
harvest of heat the in cloud of dew a as

[5] For before katzir *(harvest)*, when the bud is perfect,

ה וואָרעם פֿאַרן שניט, ווען געענדיקט די בליִעכץ,
bliechts di geendikt ven shnit faran vorem
blossom the finished when harvest before because

and the boser *(sour grape, ripening grape)* is ripening in the flower,

און דער שפּראָץ ווערט אַ ווייַנטרויב וואָס צייַטיקט זיך,
zich tsaitikt vos vaintroib a vert shprots der un
self ripens which grape a shall be flower the and

He shall both cut off the zalzallim *(shoots)* with pruning hooks,

וועט ער אָפּשנייַדן די העננלעך מיט צווייַגמעסערס,
tsvaigmesers mit henglech di opshnaiden er vet
pruning hooks with sprigs the cut off he will

and take away and cut down the netishot *(tendrils, branches)*.

און די צווייַגן טוט ער אָפּ און וואַרפֿט אַוועק.
avek vorft un op er tut tsvaign di un
away throw and take away he does branches the and

[6] They shall be left together

ו זיי וועלן איבערגעלאָזט ווערן אין איינעם
einem in vern ibergelozt veln zei
together in become left behind will they

unto the birds of prey of the harim,

פֿאַרן רויבפֿויגל פֿון די בערג,
berg di fun roibfoigl faran
mountains the of bird of prey for the

and to the behemat ha'aretz;

און פֿאַר דער חיה פֿון דער ערד;
erd der fun chaye der far un
earth the of beasts the for and

and the birds of prey shall summer upon them,

און וועט זומערן דערויף דער רויבפֿויגל,
roibfoigl der deroif zumern vet un
bird of prey the thereon summer will and

and all the behemat ha'aretz shall winter upon them.

און איטלעך חיה פֿון דער ערד וועט דערויף ווינטערן.
vintern deroif vet erd der fun chaye itlech un
winter thereon will earth the of beast every and

7 In that time shall there be offered

ז אין יענער צייַט וועט געבראַכט ווערן
vern gebracht vet tsait yener in
become brought will time that in

in homage to Hashem Tzva'os

אַ מתּנה צו ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem tsu matone a
of hosts Hashem to gift a

an Am *(people)* tall and smooth of skin,

פֿון דער הויכער און גלאַנציקער אומה ,
ume glantsiker un hoicher der fun
nation smooth-skinned and tall the from

an Am Norah far away on the other side;

פֿון אַן אומה מוראדיק פֿון אייביק אָן,
on eibik fun moiredik ume an fun
on ever from terrifying nation a from

a Goy powerful and treading down under foot,

אַ פֿאָלק פֿון מאַכט און צעטרעטונג ,
tsetretung un macht fun folk a
treading down and might of people a

whose land the neharim *(rivers)* divide,

וואָס טייַכן שניידן דורך זייַן לאַנד,
land zain durch shnaidn taichn vos
land its through slash rivers which

even at the makom *(place)* of the Shem Hashem Tzva'os,

צום אָרט פֿון דעם נאָמען פֿון ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun nomen dem fun ort tsum
of hosts Hashem of name the of the spot to

Har Tziyon.

צום באַרג ציוֹן .
Tsiyon barg tsum
Tziyon mount to

19 The massa *(burden)* of Mitzrayim:

יט די נבֿואה אויף מִצרַיִם :
Mitsrayim oif nevue di
Egypt against oracle the

Hinei, Hashem rideth upon a swift cloud,

זע , ה רייַט אויף אַ וואָלקן אַ פֿלינקן,
flinkn a volken a oif rait Hashem ze
swift a cloud a on rides Hashem behold

and shall come into Mitzrayim;

און ער קומט קיין מִצרַיִם ;
Mitsrayim kein kumt er un
Egypt to comes he and

and the elilim *(idols)* of Mitzrayim shall tremble at His presence,

און די אָפּגעטער פֿון מִצרַיִם וועלן זיך
zich veln Mitsrayim fun opgeter di un
self will Egypt of idols the and

טרייסלען פֿאַר אים,
im far treislen
him before totter

and the levav Mitzrayim shall melt within him.

און דאָס האַרץ פֿון מִצרַיִם וועט צעגיין אין אים.
im in tsegein vet Mitsrayim fun harts dos un
it in melt will Egypt of heart the and

2 And I will set the Mitzrayim against the Mitzrayim;

ב און איך וועל אָנרייצן מִצרַיִם אויף מִצרַיִם ,
Mitsrayim oif Mitsrayim onreitsn vel ich un
Egypt against Egypt incite will I and

and they shall fight every ish against his brother, and every ish against his neighbor;

און זיי וועלן מלחמה האַלטן איטלעכער
itlecher haltn milchome veln zei un
each wage war will they and

קעגן זייַן ברודער,
bruder zain kegen
brother his against

ir against ir, and mamlachah against mamlachah.

אַ שטאָט קעגן אַ שטאָט, אַ קיניגרייַך קעגן
kegen kinigraich a shtot a kegen shtot a
against kingdom a city a against city a

אַ קיניגרייַך .
kinigraich a
kingdom a

3 And the ruach Mitzrayim shall be disheartened within him;

ג און אויסגעליידיקט ווערט דער גייסט פון
fun gaist der vern vet oisgeleidikt un
of spirit the become will emptied and

מִצרַיִם אין איר,
ir in Mitsrayim
it in Egypt

and I will frustrate the etzah thereof;

; מאַכן צוניישט איך ועל איר עצה און
machn tsunisht ich vel eitse ir un
make for nought I will counsel its and

and they shall consult the elilim *(idols, false g-ds)*, and to the ittim *(sorcerers, necromancers)*,

און זיי וועלן פֿאַרשן בייַ די אָפּגעטער, און
un opgeter di bai forshn veln zei un
and idols the by seek will they and

בייַ די פּרעפּלער,
prepler di bai
charmers the by

and to the ovot *(mediums with familiar spirits)*, and to the wizards.

און בייַ די גייַסטער, און בייַ די רוחות .
ruches di bai un gaister di bai un
spirits the by and spirits the by and

4 And the Mitzrayim will I give over

ד און איך וועל איבערגעטפֿערן מִצרַיִם
Mitsrayim iberentfern vel ich un
Egypt turn over will I and

into the yad adonim kasheh *(power of hard taskmasters)*;

אין דער האַנט פון אַ האַרטן האַר ,
har hartn a fun hant der in
master hard-hearted a of hand the into

and a fierce melech shall rule over them,

און אַ שטרענגער מלך וועט געוועלטיקן איבער זיי ,
zei iber geveltikn vet melech shtrenger a un
them over rule will king fierce a and

saith HaAdon Hashem Tzva'os.

זאָגט דער האַר , ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem har der zogt
of hosts Hashem master the declares

5 And the mayim shall roll back from the yam,

ה און די וואַסערן וועלן אויסגיין פון ים ,
yam fun oisgein veln vasern di un
the sea from dried up will waters the and

and the Nile shall be parched and dried up.

. און דער טייַך וועט אויסגעטריקנט און טרוקן ווערן
vern trukn un oisgetriknt vet taich der un
become barren and dried up will river the and

6 And the neharot *(streams, canals)* shall turn foul;

ו און דומפיק וועלן ווערן די טייַכן ,
taichn di vern veln dumpik un
rivers the become will stale and

and the moats shall be emptied and dried up;

פַאַרמינערט און אויסגעטריקנט ווערן די
di vern oisgetriknt un farminert
the become dried up and wasted

; פון מִצרַיִם פלוסן
Mitsrayim fun flusn
Egypt of currents of water

the reeds and rushes shall wither.

רוהרן און אַיר ווערן פאַרוועלקט.
farvelkt vern air un ruhrn
withered become rushes and reeds

[7] The bare places by the Nile, by the mouth of the Nile,

ז הויל וועלן בייַם נילוס, בייַם נילוס, ראַנד פֿונעם נילוס,
hoil vert baim Nilus baim Nilus rand funem Nilus
papyrus reeds shall be by the Nile by the Nile of the mouth

and everything sown by the Nile,

און אַל דאָס פֿאַרזייטע בייַם נילוס
un al dos farzeite baim Nilus
and all that sown by the Nile

shall wither, be blown away, v'einenu *(and be no more)*.

ווערט פֿאַרטריקנט, פֿאַרוואייט, און נישטאָ.
vert fartriknt farveit un nishto
shall be dry driven away and no more

[8] The dayagim *(fishermen)* also shall mourn,

ח און קלאָגן וועלן די פֿישער,
un klogn veln di fisher
and bewail will the fishermen

and all they that cast hooks into the Nile shall lament,

און טרויערן וועלן אַלע וואָס וואַרפֿן אַ וואָרפֿ אין נילוס,
un troiern veln ale vos vorfn a ventke in Nilus
and lament will all who cast a fishhook in Nile

and they that spread nets upon the mayim shall languish.

און די וואָס שפּרייטן אַ נעץ אויפֿן וואַסער
un di vos shpreitn a netz oifn vaser
and the ones who spread a net on waters

ווערן פֿאַרשניטן.
vern farshnitn
become cut off

[9] Moreover they that work in pishtan *(flax)*,

ט און פֿאַרשעמט וועלן ווערן
un farshemt veln vern
and ashamed will become

and they that weave fine linen,

די אַרבעטער פֿון געקאַמטן פֿלאַקס,
di arbeter fun gekamtn flaks
the workers of fine flax

shall be in despair.

און די וועבער פֿון וויסצייַג.
un di veber fun veistsaig
and the weavers of fine fabric

[10] And its foundations shall be broken in the purposes thereof,

י און אירע גרינדונגן וועלן זיין צעדריקט;
un ire grindungn veln zain tsedrikt
and its pillars will be broken

all that make sachir *(wages)* shall be agmei nefesh *(grieved)*.

אַלע לוינאַרבעטער באַטריבט אין געמיט.
ale loinarbeter batribt in gemit
all hired servants grieved in spirit

[11] Surely the sarim of Tzoan are fools,

יא לויטער נאָר זיַינען די האַרן פֿון צוֹעַן,
loiter narn zainen di harn fun Tsoan
fools nothing but are the lords of Tzoan

the etzah *(advice)* of the wise counselors of Pharaoh is become senseless;

די קליגסטע יוֹעצים פֿון פַּרעהן זיַינען
di kligste yoetsim fun Pharaohn zainen
the wise counselors of Pharaoh are

אַ נאַרישער באַראָט.
a narisher barot
a foolish counsel

how say ye unto Pharaoh,

וויי קענט איר זאָגן צו פַּרעהן:
vi kent ir zogn tsu Pharaohn
how can you say to Pharaoh

I am the Ben Chachamim,

אַ זון פֿון חכמים בין איך,
a zun fun chachomim bin ich
a son of wise men am I

the Ben Malchei Kedem?

אַ זון פֿון מלכים פֿאַרצייטיקע?
fartsaitike mlochim fun zun a
ancient kings of son a

12 Where are they? Where are thy chachamim?

יב ווּ זיַנען זיי דען דיַינע חכמים ?
chachomim daine den zei zainen vu
wise men your then they are where

And let them tell thee now,

זאָלן זיי אַקאָרשט דיר זאָגן ;
zogn dir akorsht zei zoln
tell you(SG) now they shall

and let them know what Hashem Tzva'os

און לאָמען וויסן וואָס ה צבָּאוֹת
Tseva'ot Hashem vos visen lamen un
of hosts Hashem what know let and

hath planned against Mitzrayim.

האָט באַראָטן אויף מִצרַיִם .
Mitsrayim oif barotn hot
Egypt against purposed has

13 The sarim of Tzoan are become fools,

יג פֿאַרנאַרישט זיַנען די האַרן פֿון צוֹעַן ,
Tsoan fun harn di zainen farnarisht
Tzoan of lords the are become fools

the sarim of Noph are deceived;

אָפּגענאַרט זיַנען די האַרן פֿון נוֹף ;
Nof fun harn di zainen opgenart
Noph of lords the are deceived

they have also led Mitzrayim astray,

פֿאַרפֿירט האָבן מִצרַיִם
Mitsrayim hobn farfirt
Egypt they have led astray

even they that are the mainstay of the tribes thereof.

די פּנַי פֿון אירע שבָּטים .
shvotim ire fun pnei di
tribes its of mainstay the

14 Hashem hath poured a ruach iv'im *(spirit of dizziness)*

יד ה האָט אַריַינגעגאָסן אין איר
ir in araingegosn hot Hashem
her in poured out has Hashem

in the midst thereof,

אַ גייסט פֿון פֿאַרדרייענישׁ ;
fardreyenish fun gaist a
source of trouble of spirit a

causing Mitzrayim to go astray in every ma'aseh thereof,

און זיי האָבן געמאַכט מִצרַיִם זיך וואַקלען
vaklen zich Mitsrayim gemacht hobn zei un
totter self Egypt made have they and

אין אַל זיַן טוונג
tuung zain al in
work its all in

as a shikkor staggereth in his vomit.

וויִ אַ שכּור טוט זיך וואַקלען ביַי זיַן ברעכן .
brechn zain bai vaklen zich tut shiker a vi
vomit his by stagger self do drunken man a as

15 Neither shall there be any ma'aseh for Mitzrayim,

טו און אין מִצרַיִם וועט נישט זיַן אַן אויפֿטו
oiftu an zain nisht vet Mitsrayim in un
output an be not will Egypt in and

which the head or tail,

וואָס אַ קאָפּ אָדער אַן עק,
ek an oder kop a vos
tail a or head a which

branch or stalk, may do.

אַ טייטלצווייג אָדער אַ טייכריטל זאָל אויפֿטאָן.
oifton zol taichritl a oder teitltsvaig a
do may bulrush a or date palm branch a

טז אין יענעם טאָג וועט מִצרַיִם זיין אַזוי ווי וויַבער, און
un vaiber vi azoi zain Mitsrayim vet tog yenem in
and women as just as be Egypt will day that in

ער וועט ציטערן און אַנגסטן פַאַרן פָּאָך פון דער האַנט פון
fun hant der fun fach faran angstn un tsiteren vet er
of hand the of wave before dread and tremble will he

יז און דאָס ה צבָּאוֹת , וואָס ער טוט פַאָכן אויף אים.
dos un im oif fochn tut er vos Tseva'ot Hashem
the and it on wave does he which of hosts Hashem

לאַנד פון יהוּדה וועט וועלן פַאַר מִצרַיִם אַ שרעקעניש;
shrekenish a Mitsrayim far vern vet Yehudah fun land
terror a Egypt for become will Yehudah of land

וועלן נאָר מע וועט עס אים דערמאָנען, וועט ער אַנגסטן פַאַר
far angstn er vet dermonen im es vet me nor ven
before dread he will mention it is will one but when

דעם באַראָט פון ה צבָּאוֹת , וואָס ער טוט באַראָטן
barotn tut er vos Tseva'ot Hashem fun barot dem
purpose do he which of hosts Hashem of counsel the

אויף אים.
oif im
it against

יח אין יענעם טאָג וועלן זיין אין לאַנד מִצרַיִם פינף שטעט
shtet finf Mitsrayim land in zain veln tog yenem in
cities five Egypt land in be will day that in

וואָס רעדן די שפּראַך פון כנַעַן , און שוועָרן צו ה
Hashem tsu shvern un Kenaan fun shprach di redn vos
Hashem by swear and Canaan of language the speak which

צבָּאוֹת ; די שטאָט פון צעשטערונג וועט איינע גערופן וועלן .
vern gerufn eine vet tseshterung fun shtot di Tseva'ot
become called one will destruction of city the of hosts

יט אין יענעם טאָג וועט זיין אַ מזבח צו ה אין
in Hashem tsu mizbeyech a zain vet tog yenem in
in Hashem to altar an be will day that in

מיטן לאַנד מִצרַיִם , און אַ זיילשטיין צו ה
Hashem tsu zailshtein a un Mitsrayim land mitn
Hashem to pillar stone a and Egypt land midst of

ביַי איר גענאַרק. כ און עס וועט זיין צום צייכן און צום
tsum un tseichn tsum zain vet es un gemark ir bai
for and sign for be will it and border its at

עדות פַאַר ה צבָּאוֹת אין לאַנד מִצרַיִם ; אַז
az Mitsrayim land in Tseva'ot Hashem far eides
when Egypt land in of hosts Hashem to testimony

זיי וועלן שרייַען צו ה פון וועגן דריקער ,
driker vegen fun Hashem tsu shraien veln zei
oppressors account of of Hashem to cry out will they

וועט ער זיי שיקן אַ העלפֿער און אַ שטרייטער, און ער וועט
vet er un shtraiter a un helfer a shikn zei er vet
will he and combater a and helper a send them he will

זיי מציל זיין . כא און ה וועט זיך לאָזן דערקענען
derkenen lozn zich vet Hashem un zain matsl zei
be known let self will Hashem and be rescue them

צו מִצרַיִם , און די מִצרַיִם וועלן דערקענען ה
Hashem derkenen veln Mitsrayim di un Mitsrayim tsu
Hashem know will Egyptians the and Egypt to

16 In that day shall Mitzrayim be like nashim; and it shall be afraid and fear because of the shaking of the yad Hashem Tzva'os, which He shaketh against it. 17 And Admat Yehudah shall be a terror unto Mitzrayim, every one that maketh mention of Yehudah shall be afraid in himself, because of the etzah *(plan)* of Hashem Tzva'os, which He hath determined against it.

18 In that day shall five cities in Eretz Mitzrayim speak the sefat *(language)* of Kena'an, and swear allegiance to Hashem Tzva'os; one shall be called, Ir HaHeres *(The City of the Sun)*.

19 In that day shall there be a mizbe'ach to Hashem in the midst of Eretz Mitzrayim, and a matzevah at the border thereof to Hashem. 20 And it shall be for an ot *(sign)* and for an ed *(witness)* unto Hashem Tzva'os in Eretz Mitzrayim; for they shall cry out unto Hashem because of the oppressors, and He shall send them a Moshi'a, and a Rav *(leader)*, and he shall save them. 21 And Hashem shall make Himself known to Mitzrayim, and Mitzrayim shall know Hashem in that day, and shall worship and make zevach and minchah; indeed, they shall vow a neder unto Hashem, and perform it. 22 And Hashem shall strike Mitzrayim; He shall strike and heal it; and they shall make teshuvah even to Hashem, and He shall be

entreated of them and shall heal them.

אין יענעם טאָג, און דינען מיט שלאַכטאָפּפֿער און
un shlachtopfer mit dinen un tog yenem in
and slaughter sacrifice with serve and day that in

שפּײַזאָפּפֿער, און מנדר זײַן אַ נדר צו ה און
un Hashem tsu neyder a zain mender un shpaizopfer
and Hashem to vow a be vow and minchah

באַצאָלן. כב און ה וועט פּלאָגן מִצרַיִם – פּלאָגן און
un plogn Mitsrayim plogn vet Hashem un batsoln
and plague Egypt plague will Hashem and perform

היילן; און זיי וועלן זיך אומקערן צו ה , וועט ער
er vet Hashem tsu umkeren zich veln zei az un heiln
he will Hashem to return self will they that and heal

זיך איבערבעטן צו זיי , און זיי היילן.
heiln zei un zei tsu iberbeten zich
heal them and them to be entreated self

23 In that day shall there be a mesillah *(highway)* out of Mitzrayim to Assyria, and the Assyrian shall come into Mitzrayim, and the Mitzrayim into Assyria, and the Mitzrayim shall worship with the Assyrians.

כג אין יענעם טאָג וועט זײַן אַ וועג פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun veg a zain vet tog yenem in
Egypt from highway a be will day that in

קיין אשור , און אשור וועט קומען אין מִצרַיִם , און
un Mitsrayim in kumen vet Ashur un Ashur kein
and Egypt into come will Assyria and Assyria to

מִצרַיִם אין אשור , און מִצרַיִם וועט דינען ה
Hashem dinen vet Mitsrayim un Ashur in Mitsrayim
Hashem serve will Egyptians and Assyria into Egypt

מיט אשור .
Ashur mit
Assyrians with

24 In that day shall Yisroel be the third with Mitzrayim and with Assyria, even a brocha in the midst of ha'aretz; 25 Whom Hashem Tzva'os shall bless, saying, Baruch Ami Mitzrayim, Ma'aseh Yadai Assyria, and Yisroel Mine nachalah.

כד אין יענעם טאָג וועט יִשׂרָאֵל זײַן אַ דריטער צו מִצרַיִם
Mitsrayim tsu driter a zain Yisroel vet tog yenem in
Egypt to third a be Yisroel will day that in

און צו אשור , אַ בענטשונג אין מיטן פֿון דער ערד;
erd der fun mitn in bentshung a Ashur tsu un
land the of midst in blessing a Assyria to and

כה וויל ה צבָאוֹת האָט אים געבענטשט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi gebentsht im hot Tseva'ot Hashem vail
say to so blessed him has of hosts Hashem for

געבענטשט זאָל זײַן מײַן פֹּאָלק מִצרַיִם , און דאָס ווערק
verk dos un Mitsrayim folk main zain zol gebentsht
work the and Egypt people my be shall blessed

פֿון מײַנע הענט , אשור , און מײַן אַרבונג , יִשׂרָאֵל.
Yisroel arbung main un Ashur hent maine fun
Yisroel heritage my and Assyria hands my of

20 In the year that Tartan came unto Ashdod, (when Sargon Melech Ashur sent him,) and fought against Ashdod, and took it; 2 At the same time spoke Hashem by Yeshayah Ben Amotz, saying, Go and remove the sackcloth from off thy loins, and put off thy sandal from thy regel. And he did so, going arom *(naked, stripped)* and barefoot.

כ אין דעם יאָר וואָס תַּרתָּן איז געקומען קיין אַשדּוֹד ,
Ashdod kein gekumen iz Tartan vos yor dem in
Ashdod to having come is Tartan which year the in

וועז סַרגוֹן דער מלך פֿון אשור האָט אים געשיקט,
geshikt im hot Ashur fun melech der Sargon ven
sent him has Assyria of king the Sargon when

און ער האָט מלחמה געהאַלטן מיט אַשדּוֹד , און האָט זי
zi hot un Ashdod mit gehaltn milchome hot er un
it has and Ashdod with waged war has he and

ב באַצוווּנגען ; אין יענער צײַט האָט ה גערעדט דורך
durch geredt Hashem hot tsait yener in batsvungen
by spoken Hashem has time that in captured

ישַׁעְיָהו דעם זון פֿון אָמוצן , אַזוי צו זאָגן : גיי , און
un gei zogn tsu azoi Amotsn fun zun dem Yeshayahu
and go say to so Amotz of son the Yeshayah

זאָלסט אָפּבינדן דאָס זאַק פֿון דיַינע לענדן, און
un lendn daine fun zak dos opbindn zolst
and loins your from sackcloth the remove you(SG) must

דיַין שוך זאָלסטו אַראָפּציען פֿון דיַין פֿוס. האָט ער אַזוי
azoi er hot fus dain fun aroptsien zolstu shuch dain
so he has foot your from take off shall you sandal your

געטאָן: אַרומגעגאַנגען נאַקעט און באָרוועס.
borves un naket arumgegangen geton
barefoot and naked walked around done

[3] And Hashem said, Just as Avdi Yeshayah hath walked arom *(naked)* and barefoot shalosh shanim for an ot and mofet against Mitzrayim and Kush; [4] So shall Melech Ashur *(Assyria)* lead away captive Mitzrayim and Golus-exiled Kush, ne'arim and zekenim, aron *(naked)* and barefoot, even with their buttocks uncovered, to the shame of Mitzrayim. [5] And they shall be afraid and ashamed of Kush their expectation, and of Mitzrayim their tiferet *(glory, boast)*. [6] And the inhabitants of this coast shall say in that day, Hinei, such is our expectation, where we fled for ezrah *(help)* to be delivered from Melech Ashur; and how shall we escape?

[ג] און ה האָט געזאָגט: אַזוי ווי מײַן קנעכט
knecht main vi azoi gezogt hot Hashem un
servant my as just as said has Hashem and

ישַׁעְיָהו איז אַרומגעגאַנגען נאַקעט און באָרוועס דרײַ יאָר ,
yor drai borves un naket arumgegangen iz Yeshayahu
years three barefoot and naked walked around is Yeshayah

פֿאַר אַ סימן און אַ צייכן אויף מִצרַיִם און אויף כּוש ,
Kush oif un Mitsrayim oif tseichn a un simen a far
Kush upon and Egypt upon wonder a and sign a for

[ד] אַזוי וועט דער מלך פֿון אשור אַוועקפֿירן די געפֿאַנגענע
gefangene di avekfiren Ashur fun melech der vet azoi
captives the away lead Assyria of king the shall so

פֿון מִצרַיִם , און די פֿאַרטריבענע פֿון כּוש , יונגע און
un yunge Kush fun fartribene di un Mitsrayim fun
and young Kush of exiles the and Egypt of

אַלטע, נאַקעט און באָרוועס, מיט אָפּגעדעקטן הינטער-לײַב, צו
tsu hinter-laib opgedektn mit borves un naket alte
to buttocks uncovered with barefoot and naked old

דער שאַנד פֿון מִצרַיִם . [ה] און זיי וועלן זײַן צעבראָכן און
un tsebrochn zain veln zei un Mitsrayim fun shand der
and dismayed be will they and Egypt of shame the

פֿאַרשעמט פֿון וועגן כּוש , זייער אויסקוק , און פֿון
fun un oiskuk zeyer Kush vegen fun farshemt
of and expectation their Kush account of of ashamed

וועגן מִצרַיִם , זייער באַוווינער . [ו] און דער באַוווינער
bavoiner der un baremung zeyer Mitsrayim vegen
inhabitants the and trust their Egypt account of

פֿון דאָזיקן ברעגלאַנד וועט זאָגן אין יענעם טאָג: זע , אַזוי
azoi ze tog yenem in zogn vet bregland dozikn fun
such behold day that in say will coastland this of

איז געוואָרן פֿון אונדזער אויסקוק , ווואָס מיר זיַינען
zainen mir vos oiskuk undzer fun gevorn iz
are we which expectation our of having become is

אַהין געלאָפֿן נאָך הילף, ניצול צו ווערן פֿון מלך
melech fun vern tsu nitsl hilf noch gelofn ahin
king from become to delivered help after fled there

פֿון אשור , און ווי וועלן מיר אַנטרונען ווערן ?
vern antrunen mir veln vi un Ashur fun
become escape we will how and Assyria of

21 כא

The massa *(burden)* concerning the Midbar Yam *(desert by the sea)*:
As sufot *(whirlwinds)* in the Negev sweep through;
so it cometh from the midbar, from eretz nora'ah.

[2] A chazut kashah *(harsh vision)* is declared unto me;

the boged *(traitor)* dealeth treacherously, and the shoded *(destroyer)* destroyeth.

Go up, O Eilam; besiege, O Media;

all the groaning she caused have I made to cease.

[3] Therefore are my loins filled with pain;

tzirim *(pangs)* have taken hold upon me,

as the tzirim *(pangs)* of a woman in labor;

I was bowed down at the hearing of it;

I was dismayed at the seeing of it.

[4] My lev panted,

fearfulness seized upon me;

the neshef *(twilight)* of my longing

hath become unto me as kharadah *(shuddering horror)*.

[5] [They are] setting the shulchan, spreading the tzafit *(dining carpet)*,

דִּי נְבוֹאָה אוֹיִף דְעם מִדְבַּר בִּיַם יָם :		
yam baim midber dem oif nevue di		
sea by the wilderness the on oracle the		
ווִי שְׁטוּרְעמְס אִין דָּרוֹם וועט עס דוּרכגיין ;		
durchgein es vet dorem in shturems vi		
pass through it will south in storms as		
פוֹן מִדְבַּר קוּמט עס, פוֹן אֶ מוּראדיקן לאַנד.		
land moyredikn a fun es kumt midber fun		
land awesome a from it comes wilderness from		
ב אַ שווערע זעוונג איז מיר אָנגעזאָגט געווָארן :		
gevorn ongezogt mir iz zeung shvere a		
having become announced me is vision grievous a		
דער פַּעלשער פַּעלשט , און דער		
der un felsht felsher der		
the and deals treacherously treacherous the		
רויבער רויבט.		
roibt roiber		
spoils spoiler		
גיי , אַרויף עֵילָם ! באַלאגער, מָדַי !		
Madai baleger Eilam aroif gei		
Madai besiege Eilam go up go		
אַלע זיפצן וואָס דורך איר מאַך איך אויפהערן.		
oifhern ich mach ir durch vos ziftsn ale		
cease I make you by which sighing all		
ג דערום זיינען מיינע לענדן פול מיט ציטערניש ,		
tsiterenish mit ful lendn maine zainen derum		
trembling with full loins my are therefore		
ווייען האָבן מיך אָנגענומען		
ongenumen mich hobn veyen		
grasped me have pangs		
ווי ווייען פוֹן אֵ געווינערין ;		
gevinerin a fun veyen vi		
woman in labor a of pangs as		
איך בין צעקרימט און קען נישט הערן,		
hern nisht ken un tsekrimt bin ich		
hear not can and distressed am I		
איך בין צעטומלט און קען נישט זען.		
zen nisht ken un tsetumlt bin ich		
see not can and perplexed am I		
ד צעדולט איז מיין האַרץ,		
harts main iz tsedult		
heart my is flabbergasted		
אַן אַנגסט האָט מיך צעגרוילט ;		
tsegroilt mich hot angst an		
affrighted me has fear a		
מיין גלוסטיקן אָוונט		
ovnt glustikn main		
evening desire for my		
האָט מען מיר צו שוידער געמאַכט.		
gemacht shoider tsu mir men hot		
made trembling to me they has		
ה מע גרייט דעם טיש , מע דעקט די דעקע ,		
deke di dekt me tish dem greit me		
covering the covers one table of food the prepares one		

to eat, to drink;

מע עסט, מע טרינקט –
trinkt me est me
drinks one eats one

arise, ye sarim *(princes)*, and anoint the mogen.

שטייט אויף, איר האַרן, באַזאַלבט דעם שילד!
shild dem bazalbt harn ir oif shteit
shield the anoint lords you up stand

6 For thus hath Adonoi said unto me,

ו וואָרעם אַזוי האָט צו מיר אֲדֹנָי געזאָגט:
gezogt Adonoi mir tsu hot azoi vorem
said Adonoi me to has thus for

Go, post the metzapeh *(watchman)*,

גיי שטעל אַ וועכטער;
vechter a shtel gei
watchman a set go

let him report what he seeth.

וואָס ער וועט זען זאָל ער זאָגן.
zogn er zol zen vet er vos
say he shall see will he which

7 When he sees riders with a pair of parashim,

ז און אַז ער וועט זען אַ געריַט,
gerait a zen vet er az un
mounted rider a see will he when and

געשפּאַנען פֿערד,
ferd geshpanen
horses harnessed

donkey riders and camel riders,

אַ געריַט אייזלען, אַ געריַט קעמלען,
kemlen gerait a eizlen gerait a
camels rider on a donkeys rider on a

then he pays heed diligently with great care;

זאָל ער האָרכן אַ האָרכונג, אַ האָרכונג אַ גרויסע.
groise a horchung a horchung a horchn er zol
great a attentively a attentively a hearken he shall

8 And the one seeing cried out,

ח האָט ער אויסגעשריען ווי אַ לייב:
leib a vi oisgeshrien er hot
lion a like cried out he has

Adonoi, I stand continually on the mitzpeh *(watchtower)* in the daytime,

אויפֿן וואַכטורעם, אֲדֹנָי, שטיי איך תּמיד ביי טאָג,
tog bai tamid ich shtei Adonoi vachturem oifn
day by continually I stand Adonoi watchtower on

and I am set in my mishmeret *(guard duty)* kol halailot *(every night)*,

און אויף מײַן היטונג בין איך געשטעלט אַלע נעכט.
necht ale geshtelt ich bin hitung main oif un
nights whole set I am charge my on and

9 And, hinei, here cometh a merkavah with a man,

ט און זע, אָט איז געקומען אַ געריַט מענטשן,
mentshn gerait a gekumen iz ot ze un
men chariot a having come is look behold and

a pair of parashim. And he answered and said,

געשפּאַנען פֿערד; און ער האָט אויסגערופֿן און געזאָגט:
gezogt un oisgerufn hot er un ferd geshpanen
said and called out has he and horses harnessed

Bavel *(Babylon)* is fallen, is fallen;

געפֿאַלן, געפֿאַלן איז בָּבֶל,
Bavel iz gefaln gefaln
Bavel is fallen fallen

and all the pesilim *(images)* of her elohim *(g-ds)*

און אַלע אירע שניצגעטער
shnitsgeter ire ale un
graven images its all and

hath been shattered on the ground.

האָט מען צעבראָכן צו דער ערד.
erd der tsu tsebrochn men hot
ground the to broken them has

[10] O my threshed, and the grain of my goren *(threshing floor)*;

י דו געדראָשענע מײַנע , און קינד פֿון מײַן
main fun kind un maine gedroshene du
my of child and my threshing you

שײַער ,
shaier
threshing floor

that which I have heard of Hashem Tzva'os Elohei Yisroel,

וואָס איך האָב געהערט פֿון ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem fun gehert hob ich vos
of hosts Hashem from heard have I what

אלוקי ישְׂרָאֵל,
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

have I declared unto you.

אײַך האָב איך דערציילט.
dertseilt ich hob aich
told I have you

[11] The massa *(burden)* of Dumah:
One calleth to me out of Se'ir,
Shomer *(watchman)*, what of the lailah?
Shomer, what of the lailah?

יא די נבֿואה אויף דוּמָה .
Dumah oif nevue di
Dumah concerning oracle the

צו מיר רופֿט מען פֿון שֵׂעִיר:
Seir fun men ruft mir tsu
Se'ir from one calls me to

וועכטער , וואָס פֿון דער נאַכט?
nacht der fun vos vechter
night the of what watchman

וועכטער , וואָס פֿון דער נאַכט?
nacht der fun vos vechter
night the of what watchman

[12] The shomer said, The boker cometh, and also the lailah;

יב זאָגט דער וועכטער : געקומען פֿרימאָרגן
frimorgn gekumen vechter der zogt
morning having come watchman the declares

און אויך נאַכט;
nacht oich un
night also and

if ye will inquire, inquire ye;

אויב איר ווילט פֿרעגן, פֿרעגט ,
fregt fregn vilt ir oib
inquire to ask will you if

shuvu *(return)*, come.

קומט ווידער צו גיין .
gein tsu vider kumt
go to again come

[13] The massa *(burden)* concerning Arabia:
In the ya'ar *(forest)* of Arabia shall ye encamp
O ye caravans of Dedanim.

יג די נבֿואה אויף עֲרָבּ :
Arav oif nevue di
Arabia concerning oracle the

ווי אין וואַלד וועט איר נעכטיקן אין עֲרָבּ ,
Arav in nechtikn ir vet vald in vi
Arabia in spend the night you will forest in as

קאַראַוואַנען פֿון דעדָנים .
dedonim fun karavanen
Dedanim of caravans

[14] The inhabitants of Eretz Tema brought mayim

יד ברענגט וואַסער אַנטקעגן דעם דאָרשטיקן;
dorshtikn dem antkegen vaser brengt
thirsty the to meet water bring

to him that was tzameh *(thirsty)*,

די באַווינער פֿון לאַנד תֵּימָא
Tema land fun bavoiner di
Tema land of inhabitants the

they met with their lechem
him that fled.

זאָלן באַגעגענען מיט ברויט פַֿאַר אים דעם פַֿאַרוואָגלטן.
farvogltn dem im far broit mit bagegenen zoln
fugitive the him for bread with meet shall

15 For they fled from the
charavot *(swords)*,

טו וואָרעם פֿון שוועדן זיַנען זיי אַנטלאָפֿן,
antlofn zei zainen shverdn fun vorem
fled they are swords from for

from the drawn cherev,

פֿון דער געצויגענער שוועדר,
shverd getsoigener der fun
sword drawn the from

and from the bent keshet *(bow)*,

און פֿון דעם געשפּאַנטן בויגן ,
boign geshpantn dem fun un
bow bent the from and

and from the grievousness of
milchamah *(war)*.

און פֿון דער שוועדער מלחמה .
milchome shverer der fun un
war grievousness of the from and

16 For thus hath Adonoi said unto
me, Within a shanah *(year)*, according
to the way a year is counted by a
sakhir *(hireling, hired servant)*, all the
kavod of Kedar shall end; 17 And the
remainder of the mispar *(number)* of
archers, the gibborim *(mighty men)*
of the Bnei Kedar, shall be few; for
Hashem Elohei Yisroel hath spoken.

טז וואָרעם אַזוי האָט צו מיר אֲדֹנָי געזאָגט: אין נאָך אַ
a noch in gezogt Adonoi mir tsu hot azoi vorem
a after in said Adonoi me to has thus for

יאָר, ווי די יאָרן פֿון אַ געדונגענעם , וועט פַֿאַרלענדט ווערן
vern farlendt vet gedungenem a fun yorn di vi yor
become destroyed will hired worker a of years the as year

די גאַנצע פּראַכט פֿון קֵדָר , יז און די געבליבענע צאָל
tsol geblibene di un Kedar fun pracht gantse di
number of remaining the and Kedar of glory whole the

בויגנלייַ, די גיבּורים פֿון די קינדער פֿון קֵדָר , וועלן זיַין
zain veln Kedar fun kinder di fun giborim di boignlait
be will Kedar of children the of warriors the archers

ווינציק , וואָרעם ה אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט גערעדט.
geredt hot Yisroel Elokei Hashem vorem vintsik
spoken has Yisroel the G-d of Hashem for diminished

22 The massa *(burden)*
of the Gey Chizayon
(Valley of Vision):
What is it to thee now,
that thou art all gone up to
the rooftops?

כב די נבּואה אויף דעם טאָל פֿון זעונג :
zeung fun tal dem oif nevue di
vision of valley of the on oracle the

וואָס איז דיר דען
den dir iz vos
then you(SG) is what

וואָס דו ביסט אין גאַנצן אויף די דעכער אַרויף,
aroif decher di oif gantsn in bist du vos
up to rooftop the up entirety in are you that

2 Thou that art full of noise,

ב דו פֿולע מיט טומל ,
tuml mit fule du
tumult with full you

a tumultuous city, exultant city;

דו רוישיקע שטאָט, דו לוסטיקער כּרך ?
kerch lustiker du shtot roishike du
city joyful you city noisy you

thy slain men are not slain
with the cherev,

דיַינע דערשלאָגענע זיַנען נישט פֿון שוועדר דערשלאָגן,
dershlogn shverd fun nisht zainen dershlogene daine
slain sword of not are slain your

nor dead in milchamah.

און נישט אין מלחמה געטייטע.
geteite milchome in nisht un
dead battle in not and

3 All thy rulers are fled together,

ג אַלע דיַינע האַרן זיַנען אין איינעם אַנטלאָפֿן,
antlofn einem in zainen harn daine ale
fled together in are leaders your all

they are captured by the keshet *(bow)*;

אָן אַ בויגן זײַנען זיי געפַֿאַנגען געוואָרן ;
gevorn gefangen zei zainen boign a on
having become captured they are bow a on

all that are found in thee are captured together,

אַלע דײַנע געפֿונענע זײַנען אין איינעם געפַֿאַנגען
gefangen einem in zainen gefunene daine ale
captured together in are found your all

געוואָרן –
gevorn
having become

which have fled far away.

די וואָס זײַנען אין דער וויַיט אַנטלאָפֿן.
antlofn vait der in zainen vos di
fled afar off the in are which the ones

[4] Therefore said I,

ד דערום האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob derum
said I have therefore

Look away from me; I will weep bitterly,

קערט אײַך אָפּ פֿון מיר, לאָמיך ביטערלעך ווײַנען ;
veinen biterlech lomich mir fun op aich kert
weep bitterly let me me from away you turn

labor not to comfort me,

איר זאָלט נישט צושטײַן מיך צו טרייסטן,
treistn tsu mich tsushtein nisht zolt ir
comfort to me join to not shall you

because of the shod *(catastrophe)* of Bat Ami.

אויף דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מײַן פֿאָלק .
folk main tochter der fun broch dem oif
people my daughter the of destruction the for

[5] For it is a day of tumult, and of treading down,

ה וואָרעם אַ טאָג פֿון טומל און טרעטונג
tretung un tuml fun tog a vorem
treading down and tumult of day a for

און צעטומלטקייט
tsetumltkeit un
confusion and

and of confusion by Adonoi Hashem Tzva'os in the Gey Chizayon *(valley of vision)*,

איז בײַ אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת , אין טאָל פֿון זעונג ;
zeung fun tal in Tseva'ot Hashem Adonoi bai iz
vision of valley of in of hosts Hashem Adonoi by is

battering down the walls, and of crying to the har.

מע ברעכט מויערן , און אַ געשרײַ ביזן באַרג .
barg bizn geshrei a un moiern brecht me
mountain unto cry a and walls breaks down one

[6] And Eilam bore the ashpah *(quiver)*

ו און עֵילָם טראָגט דעם פַֿײַלבײַטל ,
failbaitl dem trogt Eilam un
quiver of arrows the carries Eilam and

with chariots of adam and parashim,

מיט אַ מחנה מענטשן רײַטער ,
raiter mentshn machne a mit
charioteers men host a with

and Kir uncovered the mogen *(shield)*.

און קיר האָט אַנטבלויזט דעם שילד .
shild dem antbloizt hot Kir un
shield the uncovered has Kir and

[7] And it shall come to pass,

ז און עס איז געווען ,
geven iz es un
having been is it and

that thy choicest valleys shall be full of chariots,

אַז דײַנע בעסטע טאָלן זײַנען פֿול געוואָרן
gevorn ful zainen toln beste daine az
having become full are valleys best your that

מיט רײַטווײַגן,
raitvegn mit
chariots with

and the parashim shall set themselves in array at the sha'ar.

און די רייַטער האָבן שטעלן זיך אויסגעשטעלט
oisgeshtelt zich shteln hobn raiter di un
in array self set have charioteers the and

קעגן טויער,
toier kegen
gate at

[8] And He removed the masakh Yehudah *(covering of Yehudah, defense, protection)*.

ח און דעם צודעק פֿון יהודה האָט מען אָפּגעדעקט.
opgedekt men hot Yehudah fun tsudek dem un
uncovered they has Yehudah of covering the and

Thou didst look in that day to the armor of the bais of the forest. [9] Ye have seen also the damage of Ir Dovid, that they are many; and ye gathered together the waters of the Lower Pool. [10] And ye have numbered the batim *(buildings)* of Yerushalayim, and the batim *(houses)* have ye torn down to fortify the chomah *(wall)*. [11] Ye made also a mikveh *(reservoir)* between the two walls for the mayim of the Old Pool; but ye have not looked unto the Maker thereof, neither had respect unto her Yotzer from long ago.

אין יענעם טאָג האָסטו אויסגעקוקט אויפֿן וואַפֿן פֿון
fun vafn oifn oisgekukt hostu tog yenem in
of armor on scrutinized have you day that in

ט וואַלד-הויז. און די שפּאַלטן פֿון דָּוִד-שטאָט האָט איר
ir hot Dovids-Shtot fun shpaltn di un vald-hoiz
you have Ir Dovid of breaches the and forest house

געזען אַז זיי זיַנען פֿיל; און איר האָט איינגעזאַמלט
aingezamlt hot ir un fil zainen zei az gezen
gathered have you and many are they that seen

י דאָס וואַסער פֿון אונטערשטן טיַך. און די היַזער פֿון
fun haizer di un taich untershtn fun vaser dos
of houses the and pool the lower of water the

ירושָׁלַיִם האָט איר פֿאַרצייכנט, און איינגעוואָרפֿן די
di aingevorfn un fartseichnt ir hot Yerushalayim
the tore down and recorded you have Yerushalayim

יא היַזער צו באַפֿעסטיקן די מויער. און אַ זאַמלאָרט צווישן
tsvishn zamlort a un moier di bafestikn tsu haizer
between reservoir a and wall the fortify to houses

די צוויי מויערן האָט איר געמאַכט, פֿאַר דעם וואַסער פֿון אַלטן
alten fun vaser dem far gemacht ir hot moiern tsvei di
old of water the for made you have walls two the

טיַך. און איר האָט נישט געקוקט צו דעם וואָס האָט עס
es hot vos dem tsu gekukt nisht hot ir un taich
it has which the one to looked not have you and pool

געטאָן, און דעם וואָס האָט עס באַשערט פֿון לאַנג אָן האָט
hot on lang fun bashert es hot vos dem un geton
has on long from destined it has which the one and done

איר נישט געזען.
gezen nisht ir
seen not you

[12] And in that day did Adonoi Hashem Tzva'os

יב און אֲדֹנָי, ה צְבָאוֹת, האָט געפֿרופֿן
gerufn hot Tseva'ot Hashem Adonoi un
called has of hosts Hashem Adonoi and

אין יענעם טאָג,
tog yenem in
day that in

call to weeping, and to wailing,

צו געוויין און צו קלאָג, און צו פּליכענישׁ,
plichenish tsu un klog tsu un gevein tsu
baldness to and mourning to and weeping to

and to baldness, and to girding with sackcloth;

און צום אָנגורטן זאַק;
zak ongurtn tsum un
sackcloth girding to and

[13] And hinei sasson and simchah,

יג ערשט עס איז שָׂשׂוֹן-וּשִׂמְחָה,
sason-usimchh iz es ersht
joy and gladness is it first

slaughter of bakar and ritual slaughter of tzon,

קוילן רינדער און שעכטן שאָף ,
shof shechtn un rinder koiln
sheep bleating and cattle glowing

eating basar, and drinking yayin;

עסן פֿלייש, און טרינקען ווײַן ;
vain trinken un fleish esen
wine drink and meat eat

let us eat and drink; for makhar we shall die.

עסן און טרינקען, ווָאָרעם מאָרגן ווועלן מיר שטאַרבן.
shtarbn mir veln morgn vorem trinken un esen
die we will tomorrow for to drink and eat

14 And it was revealed in mine oznayim by Hashem Tzva'os,

יד און ה צְבָאוֹת האָט זיך אַנטפּלעקט
antplekt zich hot Tseva'ot Hashem un
revealed self has of hosts Hashem and

אין מײַנע אויערן:
oiern maine in
ears my in

Till ye die for this avon

אויב די דאָזיקע זינד וועט אײַך פֿאַרגעבן ווערן
vern fargebn aich vet zind dozike di oib
become forgiven you will sins these the if

there will be no kapporah,

ביז איר ווועט שטאַרבן!
shtarbn vet ir biz
die will you until

saith Adonoi Hashem Tzva'os.

האָט געזאָגט אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem Adonoi gezogt hot
of hosts Hashem Adonoi said has

15 Thus saith Adonoi Hashem Tzva'os, Go, get thee unto this sochen *(steward)* even unto Shevna, which is over the Bais *(palace)*, and say,

טו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי , ה צְבָאוֹת : גיי קום
kum gei Tseva'ot Hashem Adonoi gezogt hot azoi
come go of hosts Hashem Adonoi said has thus

צו דעם דאָזיקן אויפֿזעער, צו שֶׁבנָא וואָס איבערן פּאַלאַץ:
palats ibern vos Shevna tsu oifzeer dozikn dem tsu
palace over which Shevna to overseers this the to

16 What hast thou here? And whom hast thou here, that thou hast hewed thee out a kever here, as he that heweth him out a kever on high, and that carveth a mishkan for himself in the rock?

טז וואָס האָסטו דאָ , און וועמען האָסטו דאָ , וואָס דו
du vos do hostu vemen un do hostu vos
you that here have you whom and here have you what

האָסט דיר דאָ אַ קבֿר אויסגעהאַקט, דו וואָס האָסט
host vos du oisgehakt keyver a do dir host
have which you chiseled out tomb a here you(SG) have

אויסגעהאַקט אין דער הייך דײַן קבֿר , זיך אויסגעשניטן
oisgeshniten zich keyver dain heich der in oisgehakt
cut out self tomb your height the in chiseled out

אין פֿעלדז אַ ווווינונג ? יז זע , ה שלײַדערט דיך
dich shlaidert Hashem ze voinung a feldz in
you(SG) hurls Hashem behold dwelling a rock in

17 Hinei, Hashem will throw thee out, gever, and will surely seize thee.

אַ מאַכטיקן שלײַדער, און דרייט דיך אום דרייענדיק;
dreyendik um dich dreit un shlaider machtikn a
turning around you(SG) turn and hurling mighty a

18 He will surely violently turn and toss thee like a kadoor *(ball)* into a wide country; there shalt thou die, and there the merkevot *(chariots)* of thy kavod shall be the disgrace of the Bais Adoneicha.

יח קוליען אין אַ קוֹל וועט ער דיך אַוועקקוליען, ווי אַ באַל,
bal a vi avekkulien dich er vet kol a in kulien
ball a like roll away you(SG) he will roll a in rolling

אין אַ ברייטרוימיק לאַנד. דאָרטן וועסטו שטאַרבן, און
un shtarbn vestu dortn land breitroimik a in
and die will you(sg) there land broad spaced a in

דאָרטן וועלן זײַן דײַנע פּראַכטיקע רײַטווועגן, דו שאַנד פֿון דעם
dem fun shand du raitvegn prachtike daine zain veln dortn
the of shame you chariots splendid your be will there

19 And I will drive thee from thy matzav *(position)* and from thy position shall He pull thee down.

20 And it shall come to pass in that day, that I will summon My eved Elyakim Ben Chilkiyah;

21 And I will clothe him with thy kesones, and strengthen him with thy avnet *(sash)* and I will commit thy memshelet *(authority)* into his yad; and he

shall be an av to the inhabitants of Yerushalayim, and to the Bais Yehudah. [22] And the mafte'ach Bais Dovid *(key of the House of Dovid)* will I lay upon his shekhem *(shoulder)*; so he shall open, and none shall shut; and he shall shut, and none shall open. [23] And I will fasten him as a yated *(peg)* in a makom ne'eman *(firm place)*; and he shall be for a kisse kavod to the Bais Aviv. [24] And they shall hang upon him kol kavod Bais Aviv, the offspring and the issue, all vessels of small quantity, from the vessels of bowls, even to all that of large vessels. [25] In that day, saith Hashem Tzva'os, shall the yated *(peg)* that is fastened in the makom ne'eman give away, and be cut down, and fall; and the massa *(burden)* that was upon it shall be [violently] cut off; for Hashem hath spoken.

הויז פֿון דיין האַר ! יט און איך וועל דיך אַראָפּשטויסן
aropshtoisn dich vel ich un har dain fun hoiz
drive down you(SG) will I and master your of house

פֿון דיין שטאַנד , און פֿון דיין שטעל וועט מען דיך
dich men vet shtel dain fun un shtand dain fun
you(SG) they will station your from and position your from

אַראָפֿוואַרפֿן. כ און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועל איך רופֿן
rufn ich vel tog yenem in zain vet es un aropvarfen
call I will day that in be will it and cast down

מיין קנעכט אֶליָקים דעם זון פֿון חִלקִיָהוּ . כא און איך
ich un Chilkiyahun fun zun dem Elyakim knecht main
I and Chilkiyah of son the Elyakim servant my

וועל אים אָנטאָן דיין מאַנטל, און דיין גאַרטל וועל איך אים
im ich vel gartel dain un mantl dain onton im vel
him I will belt your and mantle your put on him will

אַרומבינדן , און דיין ממשלה וועל איך געבן אין זיין
zain in gebn ich vel memshole dain un arumbindn
his in give I will government your and bind around

האַנט; און ער וועט זיין פֿאַר אַ פֿאָטער צום באַווויינער פֿון
fun bavoiner tsum foter a far zain vet er un hant
of inhabitants to father a for be will he and hand

ירושָלַיִם , און צום הויז פֿון יהוּדה . כב און איך וועל
vel ich un Yehudah fun hoiz tsum un Yerushalayim
will I and Yehudah of house to and Yerushalayim

געבן דעם שליסל פֿון דָוִד הויז אויף זיין אַקסל , און ער
er un aksl zain oif hoiz Dovids fun shlisel dem gebn
he and shoulder his on house Dovid's of key the give

וועט עפֿענען, און קיינער וועט נישט פֿאַרשליסן, און ער וועט
vet er un farshlisn nisht vet keiner un efenen vet
will he and shut not will anyone and open will

פֿאַרשליסן, און קיינער וועט נישט עפֿענען. כג און איך וועל אים
im vel ich un efenen nisht vet keiner un farshlisn
him will I and open not will anyone and shut

באַפֿעסטיקן ווי אַ פֿלעקל אין אַ זיכערן אָרט ; און ער וועט זיין אַ
a zain vet er un ort zichern a in flekl a vi bafestikn
a be will he and place secure a in peg a as fasten

טראָן פֿון כּבֿוד פֿאַר זיין פֿאָטערס הויז . כד און דאָס גאַנצע
gantse dos un hoiz foters zain far koved fun tron
whole this and house father's his for glory of throne

געזעמל פֿון זיין פֿאָטערס הויז , קינד און קייט , וועלן
veln keit un kind hoiz foters zain fun gezeml
will issue and offspring house father's his of assembly

אָנהענגען אויף אים אַלע קליינע געפֿעסן, פֿון די בעקנגעפֿעסן
bekngefesn di fun gefesn kleine ale im oif onhengen
basin vessels the from vessels small all him on hang on

און ביז אַלע קרוגגעפֿעסן. כה אין יענעם טאָג, זאָגט ה
Hashem zogt tog yenem in kruggefesn ale biz un
Hashem declares day that in jug vessels all unto and

צְבָאוֹת , וועט אָפּגעטאָן וועלן דאָס פֿלעקל וואָס איז
iz vos flekl dos vern opgeton vet Tseva'ot
is which peg this become removed will of hosts

באַפֿעסטיקט אין אַ זיכערן אָרט , און וועט אָפּגעהאַקט ווערן
vern opgehakt vet un ort zichern a in bafestikt
become chopped off will and place secure a in fastened

אוּן אַראָפּפַאלַן, אוּן דִי מַשׂאָ וואָס אוֹיף אִים וועט פַּאַרשניטן
farshnitn vet im oif vos masе di un aropfaln un
be cut off will it on which burden the and fall and

וועֶרן ; וואָרעם ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem vorem vern
spoken has Hashem because become

23 The massa *(burden)* of Tzor:
Howl, ye oniyyot *(ships)*
of Tarshish;
for it is destroyed, so that there
is no bais, no entering in;
from the Eretz Kittim *(Land of Cyprus)*
niglah *(it is revealed)* to them.

כג

דִי נבֿואה אוֹיף צוֹר :
Tsor oif nevue di
Tzor concerning oracle the

יאָמערט איר שיפֿן פֿון תַּרשִׁישׁ ,
Tarshish fun shifn ir yomert
Tarshish of ships you wail

וואָרעם זי איז פַֿאַרוויסט , אָן אַ הויז ,
hoiz a on farvist iz zi vorem
house a without destroyed is it for

אָן אַן איינגאַנג ;
aingang an on
entrance an without

פֿון לאַנד פֿון דִי כִּתִּים
Kittim di fun land fun
Kittim the of land of

איז דאָס זיי אַנטפּלעקט געוואָרן .
gevorn antplekt zei dos iz
having become reveal to them this is

[2] Be still, ye inhabitants of the
ee *(isle, island)*;

[ב] זייַט שטיל, איר באַווינער פֿון אינדזל;
indzel fun bavoiner ir shtil zait
island of inhabitants you silent be

thou whom the sokher *(merchant)*
of Tzidon,

דו וואָס דִי סוחרים פֿון צידון ,
Tsidon fun sochrim di vos du
Tzidon of traders the whom you

that pass over the yam, have
enriched.

דִי ים-פַֿאָרער, האָבן דיך אָנגעפֿילט.
ongefilt dich hobn yam-forer di
filled you(SG) have sea-farers the

[3] And by mayim rabbim, the zera
(grain) of Shikhor,

[ג] אוּן איבער גרויסע וואַסערן איז דער זאָמען פֿון שיחוֹר ,
Shichor fun zomen der iz vasern groise iber un
Shichor of seed the is waters great over and

the katzir *(harvest)* of the Shikhor, is
her tevuah *(produce, income)*;

דער שניט פֿון נילוס , איר איינקום געווען;
geven ainkum ir Nilus fun shnit der
was revenue her Nile of harvest the

and she is a Sakhar Goyim *(market
bazaar of nations)*.

אוּן זי איז געווען דער מאַרק פֿון דִי פֿעלקער.
felker di fun mark der geven iz zi un
nations the of market the having been is she and

[4] Be thou ashamed, O Tzidon; for
the yam hath spoken,

[ד] שעם זיך צידון , וואָרעם דער ים האָט געזאָגט,
gezogt hot yam der vorem Tsidon zich shem
spoken has sea the for Tzidon self be ashamed

even the ma'oz *(fortress)* of
the yam, saying,

דִי פֿעסטונג פֿון ים , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi yam fun festung di
say to so the sea of stronghold the

I travail not, nor give birth,

ווי איך וואָלט נאָרנישט געווייטאָקט אוּן נישט געבאָרן ,
geborn nisht un geveitokt gornisht volt ich vi
given birth not and in labor nothing would I as

neither do I rear bochurim,

אוּן קיין בחורים נישט דערצויגן ,
dertsoign nisht bochurim kein un
raised up not young men any and

nor bring up betulot.

אָדער יונגפֿרויען אויפֿגעבראַכט.
oifgebracht yungfroin oder
brought up virgins or

[5] As at the report concerning Mitzrayim,

ה אַז מע וועט הערן אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in hern vet me az
Egypt in hear will one when

so shall they be sorely pained at the report of Tzor.

וועט מען ציטערן ביי דער הערונג פֿון צוֹר .
Tsor fun herung der bai tsiteren men vet
Tzor of report the at tremble they will

[6] Cross ye over to Tarshish;

ו גייט אַריבער קיין תַּרְשִׁישׁ ,
Tarshish kein ariber geit
Tarshish to on the other side go

howl, ye inhabitants of the ee *(isle, island)*.

יאָמערט, איר באַווויינער פֿון אינדזל.
indzel fun bavoiner ir yomert
island of inhabitants you wail

[7] Is this your joyous city,

ז איז דאָס אייַך די פֿרייליקע שטאָט,
shtot freileche di aich dos iz
city joyous the you this is

whose antiquity is of ancient days?

וואָס פֿון פֿרִיִע פֿאַרצייטיקט טעג פֿלעגן זי פֿירן אירע פֿיס
fis ire firn zi flegn teg fartsaitike frie fun vos
feet her lead she would days ancient past of which

Her own raglayim shall carry her afar off to sojourn.

אין דער וויַיטן צו וווינען ?
voinen tsu vaitn der in
dwell to distance the in

[8] Who hath devised this against Tzor, the crowning city,

ח ווער האָט דאָס באַראָטן אויף צוֹר דער באַקרוינטער,
bakrointer der Tsor oif barotn dos hot ver
crowning the Tzor on devised this has who

whose sokharim *(merchants)* are sarim *(princes)*,

וואָס אירע סוחרים זיַינען געווען שָׂרוֹת ,
srores geven zainen sochrim ire vos
princes having been are merchants its which

whose traders are the nikhbadei Eretz *(honored of the Earth)*.

אירע האַנדלסלייַט די נִכבָּדים פֿון דער ערד ?
erd der fun nichbodim di handlslait ire
earth the of honorable the traders its

[9] Hashem Tzva'os hath devised it,

ט ה צְבָאוֹת האָט דאָס באַראָטן ,
barotn dos hot Tseva'ot Hashem
counseled this has of hosts Hashem

to demean the ga'on *(pride)* of every beauty,

צו פֿאַרשוועכן דעם שטאָלץ פֿון אַל דער שיינקייט ,
sheinkeit der al fun shtolts dem farshvechn tsu
beauty the all of pride the profane to

and to humble all the nikhbadei Eretz.

צו מאַכן גרינגגעשאַצט אַלע נִכבָּדים פֿון דער ערד .
erd der fun nichbodim ale gringgeshatst machn tsu
earth the of honorable all disparage make to

[10] Pass through thy land like the Nile, O Bat Tarshish;

י איבערפֿלייץ דיַין לאַנד ווי דער נילוס ,
Nilus der vi land dain iberfleits
Nile the like land your overflow

טאָכטער תַּרְשִׁישׁ ,
Tarshish tochter
Tarshish daughter of

there is no more restraint.

נישטאָ מער קיין איַינצאַם .
aintsam kein mer nishto
containment any more there is not

[11] He stretched out His Yad over the yam,

יא ער האָט אויסגעשטרעקט זיַין האַנט איבערן ים ,
yam ibern hant zain oisgeshtrekt hot er
the sea over hand his stretched out has he

He shook the mamlakhot *(kingdoms)*;

ער האָט געמאַכט ציטערן מלוכות ;
meluchut tsiteren gemacht hot er
kingdoms tremble made has he

Hashem hath given a commandment against Kena'an,

ה האָט באַפּוילן וועגן כנַען ,
Kenaan vegen bafoiln hot Hashem
Kena'an concerning commanded has Hashem

to destroy her ma'a'uzim *(fortresses)*.

צו פַֿאַרטיליקן אירע פֿעסטונגען .
festungen ire fartiliken tsu
strongholds its destroy to

12 And He said, Thou shalt no more exult,

יב און ער האָט געזאָגט: וועסט נישט מער לוסטיק זיַין ,
zain lustik mer nisht vest gezogt hot er un
be rejoice more not will said has he and

O thou oppressed Betulah, Bat Tzidon;

געשענדטע יונגפֿרוי טאָכטער ציידון .
Tsidon tochter yungfroi geshendte
Tzidon daughter virgin oppressed

arise, pass over to Kittim *(Cyprus)*;

שטיי אויף, גיי אַריבער קיין כִּתִּים ;
Kittim kein ariber gei oif shtei
Kittim to on the other side of go up stand

there also shalt thou have no rest.

אויך דאָרט וועסטו קיין מנוחה נישט האָבן.
hobn nisht menuche kein vestu dort oich
have not resting place any will you(sg) there also

13 Behold, Eretz Kasdim *(land of Chaldeans)*; this people was not, till the Assyrian made it for wild creatures; they raise up the siege towers thereof, they destroyed the palaces thereof; and turned her to ruin.

יג זע , דאָס לאַנד פֿון די כַּשְׂדִּים – די דאָזיקע אומה איז
iz ume dozike di Kasdim di fun land dos ze
is nation this the Kasdim the of land the behold

נאָך נישט געווען ווען אשור האָט עס געגרונטפֿעסט
gegruntfest es hot Ashur ven geven nisht noch
founded it has Assyria when having been not yet

פַֿאַר מדבר-באַשאַפֿענישן – זיי האָבן אויפֿגעשטעלט זייערע
zeyere oifgeshtelt hobn zei midber-bashefenishn far
their raised up have they desert creatures for

באַלעגערטורעמס, זיי האָבן אײַנגעווארפֿן אירע פּאַלאַצן; מע
me palatsn ire aingevorfn hobn zei balegerturems
one citadels its tore down have they siege towers

האָט זיי גענאַכט פַֿאַר אַ חורבה.
churve a far gemacht zei hot
ruin a for made them has

14 Howl, ye oniyyot Tarshish;

יד יאָמערט איר שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ ,
Tarshish fun shifn ir yomert
Tarshish of ships you wail

for your stronghold is destroyed.

ווארעם פַֿאַרוויסט געווארן איז אײַער פֿעסטונג .
festung aier iz gevorn farvist vorem
stronghold your is having become laid waste for

15 And it shall come to pass in that day, that Tzor shall be forgotten shiv'im shanah, according to the yamim of melech echad; after the end of shiv'im shanah shall Tzor sing as a zonah.

טו און עס וועט זיַין אין יענעם טאָג: וועט צור זיַין פֿאַרגעסן
fargesen zain Tsor vet tog yenem in zain vet es un
forgotten be Tzor will day that in be will it and

זיבעציק יאָר , אַזוי ווי די טעג פֿון איין מלך ; צום
tsum melech ein fun teg di vi azoi yor zibetsik
at the king one of days the as according to years seventy

סוף פֿון זיבעציק יאָר וועט געשען מיט צור אַזוי ווי
vi azoi Tsor mit geshen vet yor zibetsik fun sof
as according to Tzor with happen will years seventy of end

אין געזאַנג פֿון דער זונה :
zoine der fun gezang in
harlot the of song in

16 Take a kinnor,

טז נעם אַ האַרף,
harf a nem
harp a take

go about the Ir,

גיי אום אין שטאָט,
shtot in um gei
city in around go

thou zonah that hast been forgotten;

פַֿאַרגעסענע זונה ;
zoine fargesene
harlot forgotten

make sweet melody,

שפּיל שיין ,
shein shpil
beautiful make melody

sing many shir,

זינג פֿיל ,
fil zing
much sing

that thou mayest be remembered.

כדי זאָלסט דערמאָנט ווערן .
vern dermont zolst kedei
become remembered you(SG) shall so that

17 And it shall come to pass at the end of shiv'im shanah, that Hashem will visit Tzor, and she shall return to her hire, and shall commit fornication with all the mamlakhot HaAretz upon the face of ha'adamah.

יז און עס וועט זיין צום סוף פֿון זיבעציק יאָר , וועט
vet yor zibetsik fun sof tsum zain vet es un
will years seventy of end at the be will it and

ה זיך דערמאָנען אָן צור , און זי וועט זיך אומקערן
umkeren zich vet zi un Tsor on dermonen zich Hashem
return self will she and Tzor on remember self Hashem

צו איר זונה-לוין , און וועט ווידער פַֿארקערן מיט
mit farkern vider vet un zoine-loin ir tsu
with play the harlot again will and harlot hire her to

אַלע קיניגרייַכן פֿון דער וועלט אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד .
erd der fun gezicht oifn velt der fun kinigraichn ale
earth the of face on world the of kingdoms all

18 And her gain and her hire shall be kodesh to Hashem; it shall not be treasured nor laid up; for her earnings shall be for them that live before Hashem, to eat sufficiently, and for choice clothing.

יח אָבער איר פַֿאַרדינסט און איר זונה-לוין וועט זיין הייליק
heilik zain vet zoine-loin ir un fardinst ir ober
holy be will harlot hire her and gain her but

צו ה ; ער וועט נישט באַהאַלטן און נישט אײַנגעשלאָסן
aingeshlosn nisht un bahaltn nisht vet er Hashem tsu
laid up not and treasured not will it Hashem to

וועט ה פֿאַר זיצן וואָס די פֿאַר נייַערט ; וועלן
vet Hashem far zitsn vos di far naiert vern
will Hashem before sit which the ones for rather become

זיין איר פַֿאַרדינסט, צו עסן צו זאַט , און פֿאַר אַ צודעק
tsudek a far un zat tsu esen tsu fardinst ir zain
covering a for and satisfied to eat to gain her be

אַ שיינעם .
sheinem a
beautiful a

כד

24 Hinei, Hashem maketh Ha'Aretz empty, and maketh it waste,

זע , ה לײדיקט אויס די ערד
erd di ois leidikt Hashem ze
earth the out empties Hashem behold

און פַֿאַרוויסט זי,
zi farvist un
it laid waste and

and ruineth her face,

און וועט צעדרייען איר פּנים ,
ponem ir tsedreyen vet un
face her twists will and

and scattereth abroad the inhabitants thereof.

און צעשפרייטן אירע באַווינער .
bavoiner ire tseshpreitn un
inhabitants its scatters and

[2] And it shall be,

ב און עס וועט זיין ,
zain vet es un
be shall it and

as with HaAm, so with the kohen;

אַזוי דאָס פֿאָלק אַזוי דער כהן ,
koyen der azoi folk dos azoi
kohen the so people the so

as with the eved, so with his adonim;

אַזוי דער קנעכט אַזוי זיין האַר ,
har zain azoi knecht der azoi
master his so servant the so

as with the shifcha *(maid)*, so with her gevirah *(mistress)*;

אַזוי די דינסט אַזוי איר האַרינטע,
harinte ir azoi dinst di azoi
mistress her so female servant the so

as with the koneh *(buyer)*, so with the mokher *(seller)*;

אַזוי דער קויפֿער אַזוי דער פֿאַרקויפֿער,
farkoifer der azoi koifer der azoi
seller the so buyer the so

as with the malveh *(lender)*, so with the loveh *(borrower)*;

אַזוי דער מלווה אַזוי דער לייַער ,
laier der azoi mlvh der azoi
borrower the so lender the so

as with the nosheh *(creditor)*, so with the one owing him.

אַזוי דער מאָנער אַזוי דער וואָס מע
me vos der azoi moner der azoi
one which the one so collector the so

מאָנט פֿון אים.
im fun mont
him from collects

[3] HaAretz shall be utterly emptied,

ג אויסגעליידיקט וועט אויסגעליידיקט ווערן די ערד ,
erd di vern oisgeleidikt vet oisgeleidikt
earth the become emptied will emptied

and utterly plundered;

און צעראָבט וועט זי צעראָבט ווערן ;
vern tseroibt zi vet tseroibt un
become looted it will looted and

for Hashem hath spoken this davar *(word)*.

ווארעם ה האָט גערעדט דאָס דאָזיקע וואָרט.
vort dozike dos geredt hot Hashem vorem
word this the spoken has Hashem because

[4] Ha'aretz mourneth and fadeth away,

ד פֿאַראָבֿלט, פֿאַרוועלקט איז די ערד ,
erd di iz farvelkt farovlt
earth the is withers mourns

the tevel *(world)* languisheth and fadeth away,

פֿאַרשניטן, פֿאַרוועלקט איז די וועלט,
velt di iz farvelkt farshnitn
world the is withers cut off

the haughty Am HaAretz do languish.

פֿאַרשניטן די הויכע לייַט פֿון דער ערד .
erd der fun lait hoiche di farshnitn
earth the of people high the cut off

[5] Ha'aretz also is defiled under the inhabitants thereof;

ה און די ערד איז זינדיק אונטער אירע באַווינער ,
bavoiner ire unter zindik iz erd di un
inhabitants its under sinful is earth the and

because they have transgressed torot, changed chok *(ordinance)*,

וואָרעם זיי האָבן עובֿר געווען אויף די תורות, איבערגעטרעטן דאָס גזעזע,
toyres di oif geven oiver hobn zei vorem
law the on having been transgressed have they for

gezets dos ibergetretn
law the overstepped

broken the Brit Olam.

פַֿאַרשטערט דעם אייביקן ברית .
bris eibikn dem farshtert
covenant everlasting the broken

[6] Therefore hath the curse devoured Eretz,

ו דערום עסט אויף אַ קללה די ערד ,
erd di klole a oif est derum
earth the curse a up eats therefore

and they that dwell therein are guilty; therefore,

און פַֿאַרשולדיקט זיַינען די ווויַנער דערין ;
derin voiner di zainen farshuldikt un
therein inhabitants the are guilty and

the inhabitants of her are diminished,

דערום גייען אין די באַווויַנער פֿון דער ערד ,
erd der fun bavoiner di ain geyen derum
earth the of inhabitants the in go therefore

and few enosh *(humankind)* left.

און מענטשן בליַבן ווינציק.
vintsik blaibn mentshn un
few remain men and

[7] The tirosh *(new wine)* faileth, the gefen languisheth,

ז עס טרויערט דער ווויַן , פַֿאַרוועלקט איז דער ווויַנשטאָק,
vainshtok der iz farvelkt vain der troiert es
vine the is withered wine the mourns it

all the simchei-lev *(merryhearted)* do sigh.

עס זיפֿצן אַלע פֿרייליכע הערצער.
hertser freileche ale ziftsn es
hearts joyous all sighing it

[8] The mirth of tambourines ceaseth,

ח אויפֿגעהערט האָט די פֿרייד פֿון די פויקן ,
poikn di fun freid di hot oifgehert
tambourines the of joy the has ceased

the noise of them that rejoice endeth,

פַֿאַרמיטן איז דער ליאַרעם פֿון די לוסטיקע,
lustike di fun liarem der iz farmitn
jubilant the of noise the is withheld

the joy of the kinnor *(harp)* ceaseth.

אויפֿגעהערט האָט די פֿרייד פֿון דער האַרף.
harf der fun freid di hot oifgehert
harp the of joy the has ceased

[9] They shall not drink yayin with a shir *(song)*;

ט מע טרינקט נישט קיין ווויַן מיט געזאַנג ,
gezang mit vain kein nisht trinkt me
song with wine any not drinks one

shechar *(liquor, strong drink)* shall be bitter to them that drink it.

ביטער איז דער טרונק זיַינע טרינקער.
trinker zaine trunk der iz biter
drinkers its drink the is bitter

[10] The city of tohu is broken;

י צעברָאכן איז די נישטיקע שטאָט,
shtot nishtike di iz tsebrochn
city worthless the is broken down

every bais is shut up, that no man may come in.

פַֿאַרשלאָסן איטלעך הויז נישט אַרייַנצוגיין .
araintsugein nisht hoiz itlech farshlosn
to go in not house every locked

[11] There is a crying for yayin in the streets;

יא אַ ווייגעשריי אין די גאַסן ביַים ווויַן ;
vain baim gasn di in veigeshrei a
wine at streets the in cry a

all simchah is darkened,

פַֿאַרפֿינצטערט איז איטלעכע שימחה,
simche itleche iz farfintstert
joy every is grown dark

the mirth of HaAretz is banished.

פַֿאַרוואָגלט די פֿרייד פֿונעם לאַנד.
land funem freid di farvogelt
land from the gladness the banished

[12] In the Ir is left desolation,

יב געבליבן איז אַ ווייסטקייט אין שטאָט,
shtot in vistkeit a iz geblibn
city in ruin a is left

and the sha'ar is stricken with ruination.

אוֹן צעהאַקט אין אַ חורבֿה איז דער טויער.
toier der iz churve a in tsehakt un
gate the is ruin a in smashed and

13 When thus it shall be in the midst of HaAretz

י״ג וואָרעם אַזוי וועט עס זיין אין מיטן פֿון דער ערד ,
erd der fun mitn in zain es vet azoi vorem
earth the of midst of in be it will thus for

among the nations, there shall be as the shaking of a zayit *(olive tree)*,

צווישן די פֿעלקער; ווי בײַם אָפּקלאַפּן אַן איילבערטבוים,
eilbertboim an opklapn baim vi felker di tsvishn
olive tree an beating at like nations the among

and as the olelot *(gleanings)* when the grape harvest is done.

ווי אַ נאָכקלײַב וועט דער לעזן איז געענדיקט.
geendikt iz lez di ven nochklaib a vi
finished is harvest the when after gather a like

14 They shall lift up their kol *(voice)*, they shall sing,

י״ד די דאָזיקע וועלן אויפֿהייבן זייער קול אין געזאַנג ,
gezang in kol zeyer oifheibn veln dozike di
song in voice their lift up will these the

for the Ga'on *(Glory)* of Hashem, they shall shout from the yam.

וועגן דער גרויסקייט פֿון ה׳ טוען זיי
zei tuen Hashem fun groiskeit der vegen
they do Hashem of greatness the because of

שאַלן פֿון אים.
im fun shaln
him of resound

15 Therefore glorify ye Hashem in the Urim *(east)*,

ט״ו דערום טוט ערלעכן ה׳ אין די לענדער פֿון ליכט,
licht fun lender di in Hashem erlechn tut derum
light of lands the in Hashem honor do therefore

even the Shem Hashem Elohei Yisroel in the iyyim *(islands)* of the yam.

אויף די אינזלען פֿון ים , דעם נאָמען פֿון
oif di inzlen fun yam dem nomen fun
of the islands of the sea the name of

ה׳ אלוקי ישׂראל.
Hashem Elokei Yisroel
Hashem the G-d of Yisroel

16 From the uttermost part of Ha'Aretz have we heard zemirot *(songs)*,

ט״ז פֿון עק ערד האָבן מיר געזאַנגען געהערט:
gehert gezangen mir hobn erd ek fun
heard songs we have earth end from

even glory to the Tzaddik *(Righteous One)*.

פֿראַכט צו דעם גערעכטן !
gerechtn dem tsu pracht
righteous the to glory

But I said, My wasting away,

אָבער איך זאָג: איך גיי אײַן,
ain gei ich zog ich ober
in go I say I but

my wasting away, Oy li *(woe unto me)*!

איך גיי אײַן, וויי איז מיר!
mir iz vei ain gei ich
me is woe in go I

The bogedim *(traitors)* have dealt treacherously;

די פֿעלשער טוען פֿעלשן ,
di felsher tuen felshn
the treacherous do deal treacherously

the bogedim have dealt very treacherously.

יאָ , אַ פֿעלשונג פֿעלשן די
yo a felshung felshn di
yes a treacherous the deal treacherously the ones

פֿעלשער .
felsher
very treacherously

17 Pachad *(fear)*, and the pachat *(pit)*, and the pach *(pitfall, snare)*,

יז אַ גרויל און אַ גרוב און אַ נעץ
nets a un grub a un groil a
snare a and pit a and terror a

are upon thee, O inhabitant of Ha'Aretz.

אויף דיר , באַווינער פֿון דער ערד .
erd der fun bavoiner dir oif
earth the of inhabitants you(SG) on

18 And it shall come to pass,

יח און עס וועט זיין ,
zain vet es un
be will it and

that he who fleeth from the noise of the pachad

דער וואָס אַנטלויפֿט פֿון דעם קול פֿון גרויל ,
groil fun kol dem fun antloift vos der
terror of sound the from flees who the one

shall fall into the pachat;

וועט אַריַינפֿאַלן אין גרוב ,
grub in arainfaln vet
the pit into fall will

and he that cometh up out of the midst of the pachat

און דער וואָס קומט אַרויף פֿון גרוב,
grub fun aroif kumt vos der un
pit from up comes who the one and

shall be caught in the pach;

וועט געפֿאַנגען ווערן אין נעץ ;
nets in vern gefangen vet
snare in become caught will

for the arubot *(windows [see Gn 7:11])* from on high are opened,

וואָרעם די פֿענצטער פֿון דער הייך האָבן זיך געעפֿנט,
geefent zich hobn heich der fun fentster di vorem
opened self have height the of window the for

and the Mosedei Eretz *(foundations of the Earth)* do shake.

און עס שטורעמען די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד .
erd der fun gruntfestn di shturemen es un
earth the of foundations the rages it and

19 Ha'aretz is violently broken down,

יט ברעכן צעברעכט זיך די ערד ,
erd di zich tsebrecht brechn
earth the self is shattered broken

Ha'Aretz is completely split open,

ברעקלען צעברעקלט זיך די ערד ,
erd di zich tsebreklt breklen
earth the self shattered crumbled

Eretz is shaken exceedingly.

וואַקלען טוט זיך וואַקלען די ערד .
erd di vaklen zich tut vaklen
earth the totter self do totter

20 Ha'aretz shall stagger to and fro like a shikkor *(drunkard)*,

כ שאָקלען ווי אַ שיכּורער וועט זיך שאָקלען די ערד ,
erd di shoklen zich vet shikurer a vi shoklen
earth the stagger self will drunkard a like stagger

and shall shake like a melunah *(watchman's hut)*;

און וועט זיך טרייסלען ווי אַ נאַכטבייַדל;
nachtbaidl a vi treislen zich vet un
hut a like shake self will and

and the peysha *(transgression)* thereof shall be heavy upon it;

און שווער וועט זיין איר פֿאַרברעך אויף איר,
ir oif farbrech ir zain vet shver un
it on transgression its be will heavy and

and it shall fall, and not rise again.

און זי וועט פֿאַלן, און מער נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht mer un faln vet zi un
stand up not more and fall will it and

21 And it shall come to pass in yom hahu *(that day)*,

כא און עס וועט זיין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

that Hashem shall visit [in punishment]

וועט ה זיך רעכענען מיט דעם חיל
cheil dem mit rechenen zich Hashem vet
host the with punish self Hashem will

the Tzeva HaMarom *(Host on High, Pagan deities)*,

and the melachim of ha'adamah *(kings of the earth)*

upon ha'adamah *(the earth)*.

[22] And they shall be gathered together,

as asir *(prisoners)* are gathered in the bor *(dungeon, pit)*,

and shall be shut up in the masger *(prison, dungeon)*,

and after many yamim shall they be visited [in punishment].

[23] Then the levanah *(moon)* shall be disgraced,

and the chammah *(sun)* ashamed,

when Hashem Tzva'os shall reign

in Har Tziyon, and in Yerushalayim,

and before His Zekenim gloriously.

25 Hashem, Thou art Elohai;

I will exalt Thee,

I will praise Shimecha;

for Thou hast done peleh;

Thy etzot *(plans)* of old

פֿון דער הייך אין דער הייך ,
heich der in heich der fun
height the in exulted the of

און מיט די מלכים פֿון דער ערד
erd der fun mlochim di mit un
earth the of kings the with and

אויף דער ערד .
erd der oif
earth the on

כב און זיי וועלן איינגעזאַמלט ווערן
vern aingezamlt veln zei un
become gathered together will they and

ווי מע זאַמלט גענפֿאַנגענע אין תּפֿיסה,
tefish in gefangene zamlt me vi
prison in prisoners gathers one as

און זיי וועלן איינגעשלאָסן ווערן אין פֿעסטונג ,
festung in vern aingeshlosn veln zei un
stronghold in become locked in will they and

און ערשט נאָך פֿיל טעג וועלן זיי
zei veln teg fil noch ersht un
they will days many after behold and

דערמאָנט ווערן .
vern dermont
become remembered

כג און די לבֿנה וועט זיך שעמען ,
shemen zich vet levone di un
confounded with shame self will moon the and

און די זון וועט פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt vet zun di un
become ashamed will sun the and

ווײַל ה׳ צבֿאות טוט קיניגן
kinign tut Tseva'ot Hashem vorem
reign does of hosts Hashem because

אויף באַרג ציון , און אין ירושלַים ;
Yerushalayim in un Tsiyon barg oif
Yerushalayim in and Tziyon mount on

און אַנטקעגן זיינע עלטסטע וועט זיין אַ פּראַכטיקייט.
prachtikeit a zain vet eltste zaine antkegen un
glory a be will elders his facing and

כה ה׳ , דו ביסט מײַן ג-ט,
G-t main bist du Hashem
G-d my are you Hashem

איך וועל דיך דערהייבן,
derheibn dich vel ich
exalt you(SG) will I

איך וועל לויבן דײַן נאָמען ,
nomen dain loibn vel ich
name your praise will I

ווײַל האָסט אויפֿגעטאָן ווונדער ;
vunder oifgeton host vorem
wonders have done you have because

די באַראָטן פֿון לאַנג אָן –
on lang fun barotn di
on long of counsels the

are emunah omen *(perfect faithfulness)*.	מיט טרייַער געטרייַשאַפֿט. *getraishaft traier mit* faithfulness faithful with
[2] For Thou hast made an Ir a heap;	ב וואָרעם האָסט געמאַכט פֿון אַ שטאָט אַ הויפֿן, *hoifn a shtot a fun gemacht host vorem* heap a city a of made you have because
a fortified city,	אַ באַפֿעסטיקטן כרך פֿאַר אַ חורבֿה, *churve a far kerch bafestiktn a* ruin a for city fortified a
a ruin;	די פּאַלאַצן פֿון פֿרעמדע פֿאַר אויס שטאָט, *shtot ois far fremde fun palatsn di* a city gone out for foreigners of citadels the
the stronghold of the zarim *(foreigners)* to be rebuilt never more.	זיי זאָלן אייביק נישט אָפּגעבויט ווערן . *vern opgeboit nisht eibik zoln zei* become rebuilt not ever shall they
[3] Therefore even the am oz *(strong people)* shall glorify Thee,	ג דערום וועט דיך ערלעכן די שטאַרקע אומה , *ume shtarke di erlechn dich vet derum* nation strong the honor you(SG) will therefore
the city of the ruthless Goyim shall fear Thee.	דער כרך פֿון מאַכטיקע פֿעלקער וועט דיך פֿאָרכטן . *forchtn dich vet felker machtike fun kerch der* be in dread you(SG) will nations mighty of city the
[4] For Thou hast been a ma'oz *(refuge)* to the poor,	ד וואָרעם ביסט געווען אַ פֿעסטונג דעם אָרעמאַן , *oreman dem festung a geven bist vorem* poor person the fortress a having been you are for
a ma'oz to the evyon in his tzoros,	אַ פֿעסטונג דעם באַדערפֿטיקן אין זיין נויט , *noit zain in baderftikn dem festung a* distress his in needy the fortress a
a makheseh *(shelter, cover)* from the zerem *(shower, storm, downpour)*,	אַ שוץ פֿון גוסרעגן , *gusregn fun shuts a* rainstorm from protection a
a tzel *(shade)* from the chorev *(heat)*,	אַ שאָטן פֿון היץ; *hits fun shotn a* heat from shade a
when the ruach of the ruthless ones	וואָרעם דער צאָרן פֿון די מאַכטיקע *machtike di fun tsorn der vorem* mighty the of anger the because
is like a zerem *(shower, storm, downpour)* against a wall.	איז ווי אַ גוסרעגן אויף אַ וואַנט. *vant a oif gusregn a vi iz* wall a on rainstorm a as is
[5] Thou shalt silence the tumult of zarim,	ה אַזוי ווי היץ אין אַ טרוקענעם לאַנד, *land trukenem a in hits vi azoi* land dry a in heat as so
as the chorev *(heat)* in a dry place;	דאָס גערויש פֿון די פֿרעמדע אונטערטעניקסטו; *untertenikstu fremde di fun geroish dos* you subdue foreign the of noise the
even the chorev by the tzel *(shadow)* of a cloud;	ווי היץ דורך אַ וואָלקנשאָטן , *volknshotn a durch hits vi* cloud shadow a by heat like
the zemir *(battle song)* of the ruthless ones shall be brought low.	וועט דאָס געזאַנג פֿון די מאַכטיקע פֿאַרדריקט . *fardrikt machtike di fun gezang dos vert* suppressed mighty the of song this shall be

[6] And in Har Hazeh shall Hashem Tzva'os make

[ו] און ה צבָּאוֹת וועט מאַכן
machn vet Tseva'ot Hashem un
make will of hosts Hashem and

unto kol HaAmim

פַּאַר אַלע פֿעלקער אויף דעם דאָזיקן באַרג ,
barg dozikn dem oif felker ale far
mountain this the on nations all for

a fat mishteh *(feast)*,

אַ מאָלצײַט פֿון פֿעטשפּײַזן,
fetshpaizn fun moltsait a
fat feed of feast a

a mishteh *(feast)* of finest, aged wines,

אַ מאָלצײַט פֿון הייוונווײַנען ,
heivnvainen fun moltsait a
aged wines of feast a

of finest meats,

פֿעטשפּײַזן מאַרכיקע ,
marchike fetshpaizn
marrow-like fat feed

of the best wines of finest vintage.

הייוונווײַנען געלײַטערטע.
gelaiterte heivnvainen
purified aged wines

[7] And He will destroy in Har Hazeh

[ז] און ער וועט פַּאַרטילקן אויף דעם דאָזיקן באַרג
barg dozikn dem oif fartiliken vet er un
mountain this the on destroy will he and

the pnei hallot *(the face of the covering, the [death] shroud)* cast over all people,

דעם צודעק וואָס דעקט צו אַלע פֿעלקער,
felker ale tsu dekt vos tsudek dem
nations all to covers which covering the

and the masseikhah *(overspreading veil)* over Kol HaGoyim.

און דעם שלייער וואָס איז געשלייערט אויף אַלע אומות .
umes ale oif geshleyert iz vos shleyer dem un
peoples all on veiled is which veil the and

[8] He will swallow up HaMavet *(death)* lanetzach *(forever)*;

[ח] ער וועט פַּאַרטילקן דעם טויט אויף אייביק;
eibik oif toit dem fartiliken vet er
ever for death the destroy will he

and Adonoi Hashem will wipe away

און אֲדֹנָי ה וועט אָפּווישן
opvishn vet Hashem Adonoi un
wipe away will Hashem Adonoi and

tears from off kol panim;

די טרער פֿון איטלעכן פּנים ,
ponem itlechn fun trer di
face each from tears the

and the kherpah *(shame, disgrace)* of His people

און די שאַנד פֿון זײַן פֿאָלק
folk zain fun shand di un
people his of shame the and

shall He take away from off kol ha'aretz;

וועט ער אָפּטאָן פֿון דער גאַנצער ערד ;
erd gantser der fun opton er vet
earth whole the from remove he will

for Hashem hath spoken it.

וואָרעם ה האָט געredt.
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem for

[9] And it shall be said in Yom HaHu,

[ט] און מע וועט זאָגן אין יענעם טאָג:
tog yenem in zogn vet me un
day that in say will one and

Hinei, this is Eloheinu;

זע , דאָס איז אלוקינו ,
Elokeinu iz dos ze
our G-d is this behold

we have waited for Him, and
He will save us;

this is Hashem; we have
waited for Him,

we will be glad and have simcha in
His Yeshu'ah *(Salvation)*.

10 For in Har Hazeh shall the
Yad Hashem rest,

and Moav shall be trodden
down under Him,

even as straw is trodden
down in dung.

11 And He shall spread forth His
hands in the midst of them,

just as he that swimmeth spreadeth
forth his hands to swim;

and He shall bring down their
ga'avah *(pride)*

together with the arvot *(cleverness)*
of their hands.

12 And the fortification of thy
high chomot *(walls)*

shall He bring down, lay low,

and bring to the ground, even
to the aphar *(dust)*.

26 In that day shall this
shir *(song)*

be sung in Eretz Yehudah:
We have an Ir Oz *(a city of strength)*;
Yeshu'ah *(salvation)* is that which
He makes [its] chomot *(walls)*
and outer wall.

וואָס מיר האָבן געהאָפט צו אים ער זאָל אונדז העלפֿן,
helfn undz zol er im tsu gehoft hobn mir vos
save us shall he him to hoped have we which

דאָס איז ה׳ וואָס מיר האָבן געהאָפט צו אים,
im tsu gehoft hobn mir vos Hashem iz dos
him to hoped have we which Hashem is this

לאָמיר לוסטיק זיין און זיך פֿרייען מיט זיין הילף .
hilf zain mit freyen zich un zain lustik lomir
salvation his with rejoice self and be rejoice let us

י וואָרעם די האַנט פֿון ה׳ וועט רוען אויף
oif ruen vet Hashem fun hant di vorem
on rest will Hashem of hand the for

דעם דאָזיקן באַרג ,
barg dozikn dem
mountain this the

און מוֹאָבּ וועט צעטרעטן ווערן אויף זיין אָרט ,
ort zain oif vern tsetretn vet Moav un
place his on become trampled will Moav and

ווי שטרוי ווערט צעטרעטן אין מיסטהויפֿן .
misthoifn in tsetretn vert shtroi vi
manure pile in trampled shall be straw as

יא און ער וועט אויסשפּרייטן דערין זיינע הענט ,
hent zaine derin oisshpreitn vet er un
hands his therein spread out will he and

ווי אַ שווימער שפּרייט אויס צום שווימען ;
shvimen tsum ois shpreit shvimer a vi
swim to out spreads swimmer a as

אָבער מע וועט דערנידערן זיין גאווה
gaive zain dernidern vet me ober
pride his bring down will one but

מיט די קונצן פֿון זיינע הענט :
hent zaine fun kuntsn di mit
hands his of skills the with

יב און די הויכע פֿעסטונג פֿון דיינע מויערן
moiern daine fun festung hoiche di un
walls your of fortress high the and

בייגט ער, דערנידערט ער,
er dernidert er beigt
he brings low he brings down

ברענגט ער צו דער ערד ביזן שטויב.
shtoib bizn erd der tsu er brengt
dust unto ground the to he bring

כו אין יענעם טאָג וועט געזונגען ווערן
vern gezungen vet tog yenem in
become sung will day that in

דאָס דאָזיקע גענאַנג אין לאַנד יהוּדה :
Yehudah land in gezang dozike dos
Yehudah land in song this the

אַ שטאַרקע שטאָט האָבן מיר;
mir hobn shtot shtarke a
we have city strong a

מויערן און פֿעסטונגען מאַכט ער פֿאַר הילף .
hilf far er macht festungen un moiern
salvation for he makes bulwarks and walls

[2] Open ye the She'arim,

ב עפֿנט די טויערן,
toiern di efent
gates the open

that the Goy Tzaddik *(right-with-G-d people)*

, און זאָל אַרײַנגיין דאָס גערעכטע פֿאָלק
folk gerechte dos araingein zol un
people righteous the enter shall and

which is shomer emunim *(keeping faith)* may enter in.

וואָס היט אָפּ ווארהייט.
vorheit op hit vos
truth up keeps that

[3] Thou wilt keep him in shalom shalom,

ג דאָס געמיט וואָס פֿאַרלאָזט זיך
zich farlozt vos gemit dos
self rest assured which mind this

whose yetzer *(mind-set)* is stayed on Thee;

באַהיטסטו אין שלום ;
sholem in bahitstu
peace in you keep

because he trusteth in Thee.

. דיר אין גלויבט עס ווײַל , אין שלום
dir in gloibt es vail sholem in
you(SG) in trust in it because peace in

[4] Trust ye in Hashem forever;

ד פֿאַרזיכערט אײַך אויף ה ביז אייביק,
eibik biz Hashem oif aich farzichert
ever for Hashem in you trust

for in G-d Hashem is Tzur Olamin;

וואָרעם אין ג-ט ה איז אַן אייביקער פֿעלדז.
feldz eibiker an iz Hashem G-t in vorem
rock perpetual a is Hashem G-d in for

[5] For He bringeth down them that dwell on marom *(high)*;

ה וואָרעם ער האָט געבייגט די וואָס
vos di gebeigt hot er vorem
which the ones made bow has he for

זיצן אין דער הייך ,
heich der in zitsn
height the in sit

the lofty city, He layeth it low;

די דערהויבענע שטאָט;
shtot derhoibene di
city lofty the

He layeth it low, even ad eretz;

ער דערנידערט זי, ער דערנידערט זי ביז דער ערד ,
erd der biz zi dernidert er zi dernidert er
earth the unto it brings low he it brings low he

He bringeth it even to aphar *(dust)*.

ער ברענגט זי ביזן שטויב.
shtoib bizn zi brengt er
dust unto it bring he

[6] The regel *(foot)* shall trample it down,

ו דער פֿוס וועט זי צעטרעטן ,
tsetretn zi vet fus der
trample down it will foot the

even the feet of the oni *(oppressed)*,

די פֿיס פֿון דעם אָרימען,
orimen dem fun fis di
poor the of feet the

and the footsteps of the dalim *(poor, downtrodden, needy)*.

די טריט פֿון באַדערפֿטיקע.
baderftike fun trit di
needy of feet the

[7] The Orakh Latzaddik *(way of the just)* is meiysharim *(altogether level, upright, direct ones)*;

ז דער וועג פֿון גערעכטן איז גלײַך ;
glaich iz gerechtn fun veg der
straight is righteous of way the

Thou, O Yashar *(Upright One, Straight One)*, straighten the ma'agal *(circuit)* of the tzaddik.

דו רעכטפֿאַרטיקער, מאַכסט גלאַט דעם שטעג
shteg dem glat machst rechtfartiker du
path the smooth make upright you
; פֿון גערעכטן
gerechtn fun
the righteous of

[8] Indeed, in the orakh of Thy mishpatim, Hashem,

ח יָא, אויף דעם וועג פֿון דיַינע משפּטים
mishpotim daine fun veg dem oif yo
judgments your of way the on yes

have we waited for Thee;

האָבן מיר געהאָפֿט אויף דיר, ה ;
Hashem dir oif gehoft mir hobn
Hashem you(SG) on hoped we have

our ta'avat nefesh *(yearning of soul)*

צו דיַין נאָמען און צו דיַין געדעכעניש
gedechenish dain tsu un nomen dain tsu
memory your to and name your to

is for Thy Shem, and for the zekher *(memory, remembrance)* of Thee.

איז די גלוסטונג פֿון דער זעל.
zel der fun glustung di iz
soul the of desire the is

[9] With my nefesh have I desired thee in the lailah;

ט מיט מיַין זעל האָב איך דיך געגלוסט בייַ נאַכט,
nacht bai geglust dich ich hob zel main mit
night by desired you(SG) I have soul my with

yes, with my ruach within me will I seek Thee;

יָא, מיט מיַין גייַסט אין מיר האָב איך דיך געזוכט,
gezucht dich ich hob mir in gaist main mit yo
sought you(SG) I have me within spirit my with yes

for when Thy mishpatim are upon ha'aretz,

ווָאַרעם אַז דיַינע משפּטים זיַינען אויף דער ערד,
erd der oif zainen mishpotim daine az vorem
earth the on are judgments your that for

the inhabitants of the tevel will learn tzedek.

לערנען גערעכטיקייט די באַווויינער פֿון דער וועלט.
velt der fun bavoiner di gerechtikeit lernen
world the of inhabitants the righteousness teaching

[10] Let grace be shown to the rasha,

י ווערט דער רשע געלייַטזעליקט,
gelaitzelikt roshe der vert
grace be shown wicked the shall be

yet he will not learn tzedek;

לערנט ער נישט גערעכטיקייט ;
gerechtikeit nisht er lernt
righteousness not he learns

in the Eretz Nekhochot *(Land of Straightforwardness)* he will deal unjustly,

אין לאַנד פֿון ערלעכקייט טוט ער אומרעכט,
umrecht er tut erlechkeit fun land in
deal unjustly he does integrity of land in

and will not regard the ge'ut Hashem *(majesty, exaltedness of* Hashem*)*.

און ער זעט נישט די גרויסקייט פֿון ה .
Hashem fun groiskeit di nisht zet er un
Hashem of greatness the not regards he and

[11] Hashem, when Thy Yad *(hand, power)* is lifted up,

יא ה, אויפֿגעהויבן איז דיַין האַנט,
hant dain iz oifgehoibn Hashem
hand your is lifted up Hashem

they will not see;

אָבער זיי זעען נישט;
nisht zeen zei ober
not see they but

but let them see and be ashamed

זאָלן זיי זען און זיך שעמען
shemen zich un zen zei zoln
be ashamed self and see them let

of their kinat Am *(envy of [G-d's] people)*;

דיין אָנענמען זיך פַֿאַרן פֿאָלק ;
folk faran zich onnemen dain
people for the self accepting your

indeed, the eish of Thine enemies shall devour them.

יאָ , אַ פַֿייער זאָל דיינע פֿיַנט פַֿארצערן.
fartseren faint daine zol faier a yo
devour enemies your may fire a yes

[12] Hashem, Thou wilt ordain shalom for us;

יב ה , באַשער אונדז שלום ,
sholem undz basher Hashem
peace us inscribe Hashem

for Thou also hast wrought

וואָרעם אויך אַלע אונדזערע אויפֿטון
oiftuen undzere ale oich vorem
deeds our all also for

all our ma'asim *(works, deeds)* in us.

האָסט דו אויסגעפֿירט פַֿאַר אונדז.
undz far oisgefirt du host
us for accomplished you have

[13] Hashem Eloheinu,

יג ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem
our G-d Hashem

other adonim besides Thee have had dominion over us;

האַרן אַחוץ דיר האָבן געהערשט איבער אונדז.
undz iber gehersht hobn dir achuts harn
us over ruled have you(SG) aside from lords

but by Thee only do we keep Thy Shem in remembrance.

אָבער נאָר דיך האָבן מיר דערמאָנט – דיין נאָמען .
nomen dain dermont mir hobn dich nor ober
name your remembered we have you(SG) only but

[14] They are mesim *(dead ones)*, they shall not live;

יד די מתים וועלן נישט לעבעדיק ווערן ,
vern lebedik nisht veln meisim di
become alive not will dead men the

they are refa'im *(dead ones)*, they shall not rise;

די טויטע וועלן נישט אויפֿשטיין;
oifshtein nisht veln toite di
stand up not will dead the

therefore Thou hast visited and destroyed them,

פַֿאַר וואָר האָסט געשטראָפֿט און זיי פַֿארטיליקט ,
fartilikt zei un geshtroft host vor far
exterminated them and you punished have surely for

and made all their zekher *(memory)* to perish.

און אונטערגעבראַכט יעטוועדער דערמאָנונג פֿון זיי .
zei fun dermonung yetveder untergebracht un
them of remembrance every brought under and

[15] Thou hast increased the Goy *(nation, people)*, Hashem,

טו דו האָסט געמערט דאָס פֿאָלק , ה ,
Hashem folk dos gemert host du
Hashem people this multiplied have you

Thou hast increased the Goy; Thou hast gained glory;

דו האָסט געמערט דאָס פֿאָלק , עס איז דיין כּבֿוד ;
koved dain iz es folk dos gemert host du
glory your is it people this increased have you

Thou hadst extended all the borders of the Eretz.

האָסט דערגרייכט אַלע ווייַטע עקן פֿון דער לאַנד.
land der fun ekn vaite ale dergreicht host
land the of borders distant all extended you have

[16] Hashem, in tzoros have they visited Thee,

טז ה , אין נויט האָבן זיי דיך דערמאָנט ,
dermont dich zei hobn noit in Hashem
remembered you(SG) they have distress in Hashem

they davened a lachash *(whisper)*

זיי האָבן אויסגעגאָסן אַ שטיל געבעט,
gebet shtil a oisgegosen hobn zei
prayer silent a poured out have they

when Thy musar *(chastening)* was upon them.

וועון דיין שטראָף איז געווען אויף זיי .
zei oif geven iz shtrof dain ven
them on having been is punishment your when

[17] Like a woman with child,
that draweth near the time
of her delivery,
in travail, and crieth out in
her pangs;

so have we been in Thy sight,
Hashem.

[18] We have been with child, we
have been in pain,

we have as it were brought
forth ruach *(wind)*;

we have not wrought yeshu'ot
(salvation of any kind) in Eretz;

neither have inhabitants of the
tevel *(world)* been born.

[19] Thy mesim *(dead men)* shall live,

together with my nevelah *(dead
body, corpse)* shall they arise.

Awake and sing for joy, ye that
dwell in aphar *(dust)*;

for Thy tal *(dew)* is like the orot
tal *(morning dew)*,

and Eretz shall give birth to
repha'im *(dead ones)*.

[20] Come, My people, enter thou
into thy chederim,

and shut thy delatot behind thee;

hide thyself for a little rega
(moment, while),

until the za'am *(wrath, indignation
[of G-d])* has passed.

יז ווי אַ טראָגעדיקע וואָס גייט צו קינד,
kind tsu geit vos trogedike a vi
child to goes who pregnant woman a like

דרייט זיך, שרייט אין אירע ווייען,
veyen ire in shrait zich dreit
pain her in screams self twists

אַזוי זיַנען מיר געווען פֿאַר דיר, ה׳.
Hashem dir far geven mir zainen azoi
Hashem you(SG) before having been we are so

יח מיר האָבן געטראָגן, מיר האָבן געווייטאָקט,
geveitokt hobn mir getrogn hobn mir
been in labor have we carried have we

און אַזוי ווי מיר וואָלטן ווינט געבאָרן;
geborn vint voltn mir vi azoi un
brought forth wind would have we as so and

קיין ישועות האָבן מיר נישט אויסגעווירקט אין לאַנד,
land in oisgevirkt nisht mir hobn yeshues kein
land in wrought not we have saving acts any

און נישט אויפֿגעלעבט האָבן די באַווויינער
bavoiner di hobn oifgelebt nisht un
inhabitants the have brought to life not and

פֿון דער וועלט.
velt der fun
world the of

יט דיַינע טויטע וועלן זיי זיַין לעבעדיק,
lebedik zain zei veln toite daine
alive be they will dead your

צוזאַמען מיט מיַין טויטן לייַב וועלע זיי אויפֿשטיין;
oifshtein zei vele laib toitn main mit tsuzamen
stand up they will body dead my with together

וואַכט אויף, און זינגט, איר וואָס רוט אין דעם שטויב!
shtoib dem in rut vos ir zingt un oif vacht
dust the in rest who you sing and up wake

ווארעם דיַין טוי איז ווי דער טוי פֿון פֿרימאָרגן,
frimorgn fun toi der vi iz toi dain vorem
morning of dew the like is dew your because

און די ערד וועט אַרויסווארפֿן די טויטע.
toite di aroisvarfn vet erd di un
dead the cast out will earth the and

כ קום, מיַין פֿאָלק, גיי אַריַין אין דיַינע קאַמערן,
kamern daine in arain gei folk main kum
rooms your in enter go people my come

און פֿאַרשליס דיַין טיר הינטער דיר;
dir hinter tir dain farshlis un
you(SG) behind door your lock and

באַהאַלט זיך אויף אַ קליין ווייַלע,
vaile klein a oif zich bahalt
brief period small a for self hide

ביז דער צאָרן וועט אַריבער.
ariber vet tsorn der biz
cross over will anger the until

כא וואָרעם זע , ה גייט אַרויס פֿון זיין אָרט,
ort zain fun arois geit Hashem ze vorem
place his from forth goes Hashem behold for

[21] For, hinei, Hashem goeth forth from His Makom *(place, home)*

צו באַשטראָפֿן די באַווויינער פֿון דער ערד
erd der fun bavoiner di bashtrofn tsu
earth the of inhabitants the punish to

to punish the avon *(iniquity)* of inhabitants of ha'aretz;

פֿאַר זייער זינד,
zind zeyer far
sin their for

און די ערד וועט אַנטפלעקן איר בלוט,
blut ir antplekn vet erd di un
blood her reveal will earth the and

ha'aretz also shall disclose her dahm,

און וועט מער נישט פֿאַרדעקן אירע הרוגים .
herugim ire fardekn nisht mer vet un
slain ones its conceal not more will and

and shall no more cover over her slain.

27

כז אין יענעם טאָג וועט ה באַשטראָפֿן
bashtrofn Hashem vet tog yenem in
punish Hashem will day that in

In Yom Hahu Hashem

מיט זיין האַרטער און גרויסער און שטאַרקער שווערד,
shverd shtarker un groiser un harter zain mit
sword stronger and greater and harder his with

with His cherev hakashah v'hagedolah v'hachazakah *(terrible and great and strong sword)*

דעם לִויָתָן , די לויפֿיקע שלאַנג,
shlang loifike di lioiotn dem
serpent fleeing the leviathan the

shall punish Leviathan the Nachash bari'ach *(fleeing serpent)*,

און דעם לִויָתָן , די געדרייטע שלאַנג;
shlang gedreite di lioiotn dem un
snake twisted the leviathan the and

even Leviathan that Nachash akallaton *(crooked serpent)*;

און ער וועט טייטן דעם קראָקאָדיל וואָס אין ים .
yam in vos krokodil dem teitn vet er un
the sea in which crocodile the slay will he and

and He shall slay the Tanin *(serpent, devouring sea monster)* that is in the sea.

ב אין יענעם טאָג זינגט צו איר:
ir tsu zingt tog yenem in
her to sing day that in

[2] In Yom Hahu sing ye about her,

ווַיינגאָרטן פֿון שוימיקן ווַיין !
vain shoimikn fun vaingorten
wine foaming of vineyard

A kerem *(vineyard)* of fruitfulness.

ג איך ה בין זיין היטער,
hiter zain bin Hashem ich
keeper its am Hashem I

[3] I Hashem do watch over it;

אַלע רגע באַוואַסער איך אים;
im ich bavaser rege ale
it I water moment every

I will water it continually;

טאָמער וועט מען אים בייז טאָן,
ton beiz im men vet tomer
do evil it they will lest

lest any harm it,

אים היט איך בַּיי נאַכט און בַּיי טאָג.
tog bai un nacht bai ich hit im
day by and night by I keep it

I will guard it lailah va'yom.

ד קיין צאָרן איז נישטאָ אין מיר;
mir in nishto iz tsorn kein
me in not is anger any

[4] Chemah *(wrath, fury)* is not in Me;

but if there were briers and thorns
set against Me in milchamah,

וועֶן דאָס איז מיר דערנער און ווילדגעוועקס!
vildgeveks un derner mir iz dos ven
briers and thorns to me is this if

I would march through it,

איך וואָלט אין מלחמה געטרעטן דערויף ;
deroif getretn milchome in volt ich
thereon trodden war in would I

I would burn it together.

איך וואָלט עס פֿאַרברענט מיט אַנאַנדער.
anander mit farbrent es volt ich
together with burned up it would I

[5] Or let him take hold of My ma'oz
(stronghold, protection)

ה וועֶן ער זאָל זיך נאָר האַלטן אָן מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main on haltn nor zich zol er ven
strength my to hold fast but self shall he if

that he may make shalom with Me;

מאַכן שלום מיט מיר,
mir mit sholem machn
me with peace make

yes, he shall make shalom with Me.

מיט מיר שלום מאַכן !
machn sholem mir mit
make peace me with

[6] He shall cause them that come
of Ya'akov to take root;

ו אין די קומעדיקע טעג וועט זיך איינווּרצלען יעקבֿ ,
Yaakov ainvortslen zich vet teg kumedike di in
Yaakov take root self will days coming the in

Yisroel shall blossom and bud,

שפּראָצן און בליִען וועט יִשְׂרָאֵל,
Yisroel vet blien un shprotsn
Yisroel will flourish and spring up

and fill with fruit the face
of the tevel.

און דאָס געזיכט פֿון דער וועלט וועט פֿול זיין מיט פֿרוכט.
frucht mit zain ful vet velt der fun gezicht dos un
fruit with be full will world the of face this and

[7] Hath He struck it, as He struck
down those that struck it?

ז האָט ער אים געשלאָגן ווי ער האָט זײַן שלעגער געשלאָגן ?
geshlogn shleger zain hot er vi geshlogn im er hot
struck striker its has he as struck it he has

Or is it slain like the slaying of them
that are slain by Him?

אָדער איז ער ווי די טייטונג פֿון זײַנע געטייטע
geteite zaine fun teitung di vi er iz oder
slain his of slaying the as he is or

געטייט געוואָרן ?
geteit gevorn
caused to die having become

[8] In measure, in the sending away,
Thou dost contend with her.

ח וועֶן פֿול די מאָס , באַשטראָפֿסטו זי מיט אַוועקשיקן;
avekshikn mit zi bashtrofstu mos di ful ven
exile with her you punish measure the full when

By His hard wind He removes her

ער האָט זי פֿאַרטריבן אין זײַן שווער געמיט
gemit shver zain in fartriben zi hot er
mind fierce his in driven out her has he

in the Yom Kadim *(day of the
east wind)*.

אין טאָג פֿון מזרח-ווינט .
mizrech-vint fun tog in
east wind of day in

[9] By this therefore shall kapporah be
made for the avon Ya'akov;

ט דערום וועט דערמיט פֿאַרגעבן ווערן
vern fargebn dermit vet derum
become forgiven in this way will therefore

די זינד פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun zind di
Yaakov of sin the

and this is full fruitage to take
away chattat;

און דאָס איז אַל דער אָפּצאָל פֿאַר אָפּטאָן זײַן חטא:
chet zain opton far optsol der al iz dos un
sin his removing for payment the all is this and

when He maketh all the stones of the [heathen] mizbe'ach

וועָן ער וועט מאַכן אַלע מזבח-שטיינער
mizbeyech-shteiner ale machn vet er ven
altar stones all make will he when

like chalk stones crushed to pieces,

ווי קאַלכשטיינער צעהאַקטע,
tsehakte kalchshteiner vi
smashed chalk stones like

the Asherim poles and pagan incense altars

אַז מער זאָלן נישט אויפֿשטיין
oifshtein nisht zoln mer az
stand up not shall more that

shall arise no more.

קיין געצנבריימער און קיין זונזיילן .
zunzailn kein un getsnbeimer kein
sun pillars any and Asherah any

10 Yet the Ir Betzurah *(fortified city)* shall be desolate,

י וואָרעם די באַפֿעסטיקטע שטאָט איז אַליין,
alein iz shtot bafestikte di vorem
alone is city fortified the because

and the habitation forsaken, and left like a midbar;

אַ ווינונג אַוועקגעוואָרפֿן און פֿאַרלאָזט ווי אַ מדבר ;
midber a vi farlozt un avekgevorfen voinung a
wilderness a like forsaken and cast off dwelling a

there shall the egel graze, and there shall it lie down,

דאָרט וועט זיך פֿיטערן אַ קאַלב, און דאָרט וועט עס הויערן,
hoiern es vet dort un kalb a fitern zich vet dort
crouch it will there and calf a pasture self will there

and strip bare the branches thereof.

און פֿאַרלענדן אירע צווייַגן .
tsvaign ire farlendn un
branches its ravage and

11 When the boughs thereof are dry,

יא וועָן אירע ריטלעך זיַנען פֿאַרדאַרט,
fardart zainen ritlech ire ven
withered are twigs its when

they shall be broken off;

וועלן זיי אָפּגעבראָכן וועָרן ;
vern opgebrachn zei veln
become broken off they will

the nashim come, and set them on fire;

וויַבער קומען און צינדן זי אָן.
on zi tsindn un kumen vaiber
on it set fire and come women

for it is a people of no understanding;

וואָרעם אַ פֿאָלק אָן פֿאַרשטאַנדיקייט איז דאָס;
dos iz farshtandikeit on folk a vorem
this is understanding without people a because

therefore He that made them will not have compassion on them,

דערום וועט אים נישט דערבאַרעמען זיַן בורא ,
boire zain derbaremen nisht im vet derum
maker its have mercy not him will therefore

and He that formed them will show them no favor.

און זיַן באַשעפֿער וועט אים נישט ליַטזעליקן .
laitzelikn nisht im vet Bashefer zain un
take pity on not him will creator its and

12 And it shall come to pass in Yom Hahu, that Hashem shall thresh from the flowing Nahar *(i.e. [Euphrates] River)* unto the Wadi Mitzrayim, and ye shall be gathered one by one, O ye Bnei Yisroel. 13 And it shall come to pass in Yom Hahu, that the shofar gadol shall be blown, and they shall come which were ready to perish in Eretz Ashur *(Assyria)*, and those of the Golus of Eretz Mitzrayim, and

יב און עס וועט זיַן אין יענעם טאָג, וועט ה
Hashem vet tog yenem in zain vet es un
Hashem will day that in be will it and

אָפּקלאַפֿן זיַן פֿרוכט פֿון שטראָם פֿון דעם
dem fun shtrom fun frucht zain opklapn
the of stream from fruit his knock down by beating

טייַך, ביז דעם טייַך פֿון מִצרַיִם , און איר וועט אויפֿגעקליבן
oifgeklibn vet ir un Mitsrayim fun taich dem biz taich
gathered will you and Egypt of Wadi the unto river

יג וועָרן איינציק-איינציקווייַז, קינדער פֿון יִשׂרָאֵל. און עס
es un Yisroel fun kinder eintsik-eintsikvaiz vern
it and Yisroel of children one by one become

shall worship Hashem in the Har HaKodesh in Yerushalayim.

וועט זיין אין יענעם טאָג, וועט געבלאָזן ווערן אין אַ גרויסן
groisn a in vern geblozn vet tog yenem in zain vet
great a in become blown will day that in his will

, שופֿר , און עס וועלן קומען די פֿאַרלאָרענע אין לאַנד אשור
Ashur land in farlorene di kumen veln es un shoifer
Assyria land in lost the come will it and shofar

און די פֿאַרשטויסענע אין לאַנד מִצרַיִם , און זיי וועלן
veln zei un Mitsrayim land in farshtoisene di un
will they and Egypt land in banished the and

זיך בוקן צו ה אויפֿן הייליקן באַרג אין
in barg heilikn oifn Hashem tsu bukn zich
in mountain holy on Hashem to bow down self

ירושָלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

כח

28 Hoy *(woe, doom)* to the ateret ge'ut *(crown of pride)*,

וויי , די שטאָלצע קרוין
kroin shtoltse di vei
crown proud the woe

to the shikkorei Ephrayim *(drunkards of Ephrayim)*,

פֿון די שכורים פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun shikurim di fun
Ephrayim of drunkards the of

whose glorious beauty

און די וועלקעדיקע בליִעכץ
bliechts velkedike di un
flower fading the and

is a fading tzitz *(flower)*,

פֿון זיין פּראַכטיקער שיינקייט ,
sheinkeit prachtiker zain fun
beauty splendid its of

which are on the rosh of the verdant gey *(valley)*

וואָס אויפֿן שטאָלצבאַזאַלבטן קאָפּ
kop shtoltsbazalbtn oifn vos
head proudly anointed on which

of them that are overcome with yayin!

פֿון די ווײַנפֿאַרטומלטע!
vainfartumlte di fun
wine-dazed the ones of

[2] Hinei, Adonoi hath one, chazak and strong,

ב זע , אֲדֹנָי האָט אַ שטאַרקן און אַ מאַכטיקן ,
machtikn a un shtarkn a hot Adonoi ze
mighty one a and strong a has Adonoi behold

which as a tempest of barad *(hail)* and a destroying storm,

, ווי אַ האָגלגעוויטער , אַ שטורעם פֿון צעשטערונג
tseshterung fun shturem a hoglgeviter a vi
destruction of storm a tempest of hail a like

as a flood of mighty mayim overflowing,

ווי אַ שטראָם פֿון שטאַרקע, פֿלייצקע וואַסערן,
vasern fleitsike shtarke fun shtrom a vi
waters overflowing mighty of stream a like

shall cast them down to ha'aretz with the yad.

וואָס לייגט צו דער ערד מיט געוואַלט.
gevalt mit erd der tsu leigt vos
violence with earth the to puts which

[3] The ateret ge'ut *(crown of pride)*, the shikkorei Ephrayim,

ג מיט די פֿיס וועט צעטרעטן וועלן
vern tsetretn vet fis di mit
become trampled will feet the with

shall be trodden under foot;

די שטאָלצע קרוין פֿון די שכורים פֿון אפֿרים .
Efrayim fun shikurim di fun kroin shtoltse di
Ephrayim of drunkards the of crown proud the

[4] And the glorious beauty,

ד וון די וועלקעדיקע בלִיעכץ פֿון זײַן
zain fun bliechts velkedike di un
its of flower fading the and

פּראַכטיקער שיינקייט,
sheinkeit prachtiker
beauty splendid

which is at the rosh of the verdant gey,

וואָס אויפֿן שטאָלצבאַזאַלבטן קאָפּ,
kop shtoltsbazalbtn oifn vos
head proudly anointed on which

shall be a fading tzitz,

וועט זײַן ווי אַן ערשטפֿרוכט פֿאַר זומער,
zumer far ershtfrucht an vi zain vet
summer for firstfruit an like be will

and as the bikkurah *(first ripe fruit)* before kayitz *(summer)*; which when he that looketh upon it seeth,

וואָס אַז דער זעער דערזעט זי,
zi derzet zeer der az vos
it sees seer the when which

while it is yet in his palm he eateth it up.

שלינגט ער זי אײַן וועט זי איז נאָך אין זײַן האַנט.
hant zain in noch iz zi ven ain zi er shlingt
hand his in still is it when in it he swallows

[5] In that day shall Hashem Tzva'os be

ה אין יענעם טאָג וועט ה צְבָאוֹת זײַן
zain Tseva'ot Hashem vet tog yenem in
be of hosts Hashem will day that in

for an ateret of glory,

פֿאַר אַ קרוין פֿון שיינקייט,
sheinkeit fun kroin a far
beauty of crown a for

and for a wreath tiferet,

און פֿאַר אַ קראַנץ פֿון פּראַכטיקייט,
prachtikeit fun krants a far un
glory of wreath a for and

unto the remnant of His people,

פֿאַר דעם איבערבלִיבֿ פֿון זײַן פֿאָלק,
folk zain fun iberblaib dem far
people his of remnant the for

[6] And for a ruach mishpat

ו און פֿאַר אַ גײַסט פֿון משפּט
mishpot fun gaist a far un
judgment of spirit a for and

to him that sitteth in mishpat,

פֿאַר דעם וואָס זיצט איבערן משפּט,
mishpot ibern zitst vos dem far
judgment over sit which the one for

and for gevurah to them

און פֿאַר גבֿורה צו די
di tsu gevure far un
the ones to strength for and

that turn back the milchamah at the gate.

וואָס שלאָגן צוריק די מלחמה ביים טויער.
toier baim milchome di tsurik shlogn vos
gate at war the back strike which

[7] But they also have gone astray through yayin,

ז און אויך די דאָזיקע וואַקלען זיך פֿון ווײַן,
vain fun zich vaklen dozike di oich un
wine from self stagger this the also and

and through strong drink are out of the way;

און שאָקלען זיך פֿון טרונק;
trunk fun zich shoklen un
drink from self reel and

the kohen and the navi have erred through strong drink,

דער כהן און דער נבֿיא וואַקלען זיך פֿון טרונק,
trunk fun zich vaklen novi der un koyen der
drink from self stagger prophet the and kohen the

they are swallowed up with yayin,

זיי זײַנען צעמישט פֿון ווײַן ,
vain fun tsemisht zainen zei
wine from confused are they

they are out of the way through strong drink;

זיי שאָקלען זיך פֿון טרונק,
trunk fun zich shoklen zei
drink from self reel they

they go astray from the vision,

זיי וואַקלען זיך אין דער זעונג ,
zeung der in zich vaklen zei
vision the in self stagger they

they stumble in rendering decisions.

זיי ווערן געשטרויכלט בײַם משפּט .
mishpot baim geshtroichlt vern zei
judgment in the stumbled become they

[8] For all shulchanot are full of vomit and filthiness,

ח ווָאָרעם אַלע טישן זײַנען פֿול מיט שמוציקער מייקעכץ ,
meikechts shmutsiker mit ful zainen tishn ale vorem
vomit filthy with full are tables all for

so that there is no makom *(place)* clean.

ביז נישטאָ אַן אָרט אַ ריינער.
reiner a ort an nishto biz
clean a place a not until

[9] Whom shall He teach da'as?

ט וועמען זאָל מען לערנען וויסן ?
visen lernen men zol vemen
knowledge teach one shall whom

And whom shall He make to understand doctrine?

און וועמען געבן צו פֿאַרשטיין די הערונג?
herung di farshtein tsu gebn vemen un
report the understand to give whom and

Them that are just weaned from cholov,

פֿון מילך אַנטוויינטע?
antvointe milch fun
weaned milk from

and just drawn from the breasts.

פֿון ברוסט אַוועקגענומענע?
avekgenumene brust fun
taken away breast from

[10] For precept must be upon precept, precept upon precept;

י ווָאָרעם עס איז אַ געבאָט צו אַ געבאָט , געבאָט צו אַ געבאָט ,
gebot a tsu gebot a iz es vorem
commandment a to commandment a is it because

אַ געבאָט צו אַ געבאָט ,
gebot a tsu gebot a
precept a to precept a

line upon line, line upon line;

אַ שטריך צו אַ שטריך , אַ שטריך צו אַ שטריך ,
shtrich a tsu shtrich a shtrich a tsu shtrich a
stroke a to stroke a line a to line a

sham *(here)* a little, and sham *(there)* a little;

אַ ביסל דאָ , אַ ביסל דאָרט.
dort bisel a do bisel a
there little a here little a

[11] For with stammering safah *(lips)* and with lashon acheret *(another tongue, different tongue)*

יא ווָאָרעם מיט אַ שטאַמלדיקער ליפּ, און מיט
mit un lip shtamldiker a mit vorem
with and lip stammering a with because

אַ פֿרעמדן לשון ,
loshen fremdn a
language foreign a

will He speak to HaAm Hazeh.

מוז מען רעדן צו דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem tsu redn men muz
people this the to speak one must

[12] To whom He said,

יב וואָס מע האָט צו זיי געזאָגט: דאָס איז די רווגע ,
ruung di iz dos gezogt zei tsu hot me vos
rest the is this said them to has one which

This is the menuchah *(rest)*
wherewith ye may cause
the weary to rest;
and this is the refreshing;

מאַכט רוען דעם מידן ;
midn dem ruen macht
weary the rest makes
און דאָס איז די מנוחה ;
menuche di iz dos un
refreshing the is this and

yet they would not hear.

אָבער זיי האָבן נישט געוואָלט הערן.
hern gevolt nisht hobn zei ober
hear wanted not have they but

13 But the Devar Hashem was
unto them

יג און דאָס וואָרט פֿון ה איז בײַ זיי
zei bai iz Hashem fun vort dos un
them to is Hashem of word this and

precept upon precept, precept
upon precept;

אַ געבאָט צו אַ געבאָט , אַ
a gebot a tsu gebot a
a commandment a to commandment a
געבאָט צו אַ געבאָט ,
gebot a tsu gebot
precept a to precept

line upon line, line upon line;

אַ שטריך צו אַ שטריך , אַ שטריך צו אַ שטריך ,
shtrich a tsu shtrich a shtrich a tsu shtrich a
stroke a to stroke a line a to line a

sham a little, and sham a little;

אַ ביסל דאָ , אַ ביסל דאָרט;
dort bisel a do bisel a
there little a here little a

that they might go, and fall
backward,

כדי זיי זאָלן גיין און געשטרויכלט ווערן אַהינטער ,
ahinter vern geshtroichlt un gein zoln zei kedei
backward become stumbled and go shall they so that

and be broken, and snared, and
taken [captive].

און צעבראָכן און געפֿאַנגען און באַצוווּנגען ווערן .
vern batsvungen un gefangen un tsebrochn un
become taken and snared and be broken and

14 Therefore hear the Devar Hashem,
ye scoffing anashim,

יד דערום הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר
ir Hashem fun vort dos hert derum
you Hashem of word the hear therefore
ליײַט פֿון געשפּעט ,
geshpet fun lait
mockery of people

that rule HaAm Hazeh which
is in Yerushalayim.

איר ווערטלזאָגער פֿון דאָזיקן פֿאָלק וואָס
vos folk dozikn fun vertlzoger ir
which people this of spokespersons you
אין ירושָׁלַיִם :
Yerushalayim in
Yerushalayim in

15 Because ye have said,

טו וויַיל איר האָט געזאָגט:
gezogt hot ir vail
said have you because

We have cut a brit with mavet,

מיר האָבן געשלאָסן אַ ברית מיטן טויט ,
toit mitn bris a geshlosn hobn mir
death with covenant a established have we

and with Sheol are we in agreement;

און מיט שְׁאוֹל האָבן מיר אַן אָפּמאַך געמאַכט;
gemacht opmach an mir hobn Sheol mit un
made agreement an we have Sheol with and

when the overflowing scourge shall pass through,
אַז די פַלייציקע רוט וועט דורכגיין ,
durchgein vet rut fleitsike di az
pass through will scourge overflowing the when

it shall not come unto us;
וועט זי צו אונדז נישט קומען ,
kumen nisht undz tsu zi vet
come not us to it will

for we have made kazav our refuge,
וואָרעם מיר האָבן ליגן געמאַכט אונדזער באַשיצונג ,
bashitsung undzer gemacht lign hobn mir vorem
refuge our made lies have we for

and under sheker have we hid ourselves;
און אין פַאַלשקייט האָבן מיר זיך פַאַרבאָרגן;
farborgen zich mir hobn falshkeit in un
hide self we have falsehood in and

16 Therefore thus saith Adonoi Hashem:
טז דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said so Hashem Adonoi has therefore

Hineni, I lay in Tziyon for a foundation an even *(stone)*,
זע , איך גרונטפעסט אין ציון אַ שטיין ,
shtein a Tsiyon in gruntfest ich ze
stone a Tziyon in lay the foundation I behold

an even bochan *(a tried stone)*, a pinnat yikrat *(precious cornerstone)*, a sure foundation;
אַ געפרוווטן שטיין , אַ טיירן ווינקל , אַ פעסטן גרונטפעסט;
gruntfest festn a vinkel taiern a shtein gepruvtn a
foundation firm a corner precious a stone tested a

the ma'amin *(believer)* shall not panic.
דער וואָס גלויבט , זאָל נישט איילן .
ailn nisht zol gloibt vos der
act hastily not shall trust in which the one

17 Mishpat also will I make as the measuring line,
יז און איך וועל מאַכן געראַטקייט פַאַר אַ מעסטשנור ,
mestshnur a far gerechtikeit machn vel ich un
measuring line a for justice make will I and

and tzedakah to be the plumbline;
און רעכטפַאַרטיקייט פַאַר אַ בויגעוויכט ;
boigevicht a far rechtfartikeit un
plummet a for uprightness and

and the barad shall sweep away the refuge of kazav,
און אַ האָגל וועט אַוועקקערן די באַשיצונג פון ליגן,
lign fun bashitsung di avekkeren vet hogel a un
lies of refuge the sweep away will hail a and

and the mayim shall overflow the hiding place.
און די פַאַרבאָרגעניש וועלן וואַסערן אַוועקפַלייצן.
avekfleitsn vasern veln farborgenish di un
overflow waters will secret the and

18 And your brit *(covenant)* with mavet shall be annulled,
יח און אָפגעמעקט וועט ווערן אייער ברית מיטן טויט ,
toit mitn bris aier vern vet opgemekt un
death with covenant your become will annulled and

and your agreement with Sheol shall not stand;
און אייער אָפמאַך מיט דער שְׁאוֹל וועט נישט באַשטיין.
bashtein nisht vet Sheol der mit opmach aier un
stand not will Sheol the with agreement your and

when the overflowing scourge shall pass through,
אַז די פַלייציקע רוט וועט דורכגיין ,
durchgein vet rut fleitsike di az
pass through will scourge overflowing the when

then ye shall be trodden down by it.
וועט איר פון איר צעטרעטן ווערן .
vern tsetretn ir fun ir vet
become trampled it from you will

19 As often as it goeth forth it shall seize you;
יט ווי אָפט זי גייט דורך וועט זי אייך נעמען ;
nemen aich zi vet durch geit zi oft vi
take you it will by goes it often as

for boker by boker shall it pass over,
וואָרעם פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן וועט זי דורכגיין ,
durchgein zi vet frimorgn in frimorgn vorem
pass through it will morning by morning for

by day and by night;
ביי טאָג און ביי נאַכט;
nacht bai un tog bai
night by and day by

and it shall be a terror just to understand the message.
און אַ הוילע שרעק וועט זיין צו באַנעמען די הערונג.
herung di banemen tsu zain vet shrek hoile a un
report the understand to be will terror pure a and

20 For the matztza *(bed, mattress)* is shorter than one can stretch himself on it;
and the blanket narrower than that he can wrap himself in.
כ וואָרעם דאָס בעט איז צו קורץ זיך אויסצוציען ,
oistsutsien zich kurts tsu iz bet dos vorem
to stretch out on self short too is bed the for

און דער צודעק צו שמאָל אַז מע דרייט
dreit me az shmol tsu tsudek der un
wrap one that narrow too covering the and

זיך צונויף .
tsunoif zich
coming together self

21 For Hashem shall rise up as in Har Peratzim,
כא וואָרעם אַזוי ווי אויף באַרג פּרָצים וועט
vet Peratsim barg oif vi azoi vorem
will Peratzim mount on as so for

ה׳ אויפֿשטיין,
oifshtein Hashem
stand up Hashem

He shall be in wrath as in the valley of Giv'on,
אַזוי ווי אין טאָל פֿון גִבעוֹן וועט ער צערענען,
tserenen er vet Givon fun tal in vi azoi
be angry he will Giv'on of valley of in as so

that He may do His ma'aseh, His zar ma'aseh *(strange work, foreign work)*;
צו טאָן זיין טוּונג – פֿרעמד איז זיין טוּונג ,
tuung zain iz fremd tuung zain ton tsu
work his is strange work his do to

and bring to pass His avodah, His nochriyah avodah.
און צו ווערקן זיין ווערק – אויסטערליש איז זיין ווערק.
verk zain iz oisterlish verk zain verkn tsu un
work his is strange work his work to and

22 Now therefore be ye not mockers,
כב און אַצונד זאָלט איר נישט שפּעטן,
shpetn nisht ir zolt atsund un
mock not you shall now and

lest your chains be made chazak;
כדי אייערע בינדשטריק זאָלן נישט פֿעסטער ווערן ;
vern fester nisht zoln bindshtrik aiere kedei
become firm not shall bonds your so as

for I have heard from Adonoi Hashem Tzva'os
וואָרעם אַ פֿאַרלענדונג און אַ גזר
gzar a un farlendung a vorem
decree a and destruction a for

a destruction,
האָב איך געהערט פֿון אֲדֹנָי , ה׳ צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem Adonoi fun gehert ich hob
of hosts Hashem Adonoi from heard I have

even determined upon kol ha'aretz *(the whole earth)*.
אויפֿן גאַנצן לאַנד.
land gantsn oifn
land all on

23 Give ye ozen, and hear my voice;
כג לייגט צו דאָס אויער, און הערט מײַן קוֹל ,
kol main hert un oier dos tsu leigt
voice my hear and ear the to incline

pay heed, and hear my speech.

פַֿאַרנעמט אוּן הערט מײַן ווָארט;
vort main hert un farnemt
word my hear and pay attention

[24] Doth the plowman plow kol hayom to sow?

כד אַקערט דען נאָכאַנאַנד דער אַקערער אויף צו זייען,
zeyen tsu oif akerer der nochanand den akert
sow to on plowman the continually then plowing

Doth he keep turning and breaking the clods of his adamah?

אוּן עפֿנט אוּן צעהאַקט זײַן ערד?
erd zain tsehakt un efent un
ground his harrows and opens and

[25] When he hath made level the surface thereof,

כה פֿאַר וואָר, אַז ער האָט אויסגעגליכן איר אייבערפֿלעך,
eiberflech ir oisgeglichn hot er az vor far
surface it made level has he when surely for

doth he not sow the dill,

צעשפּרייט ער שוואַרצקימל, אוּן קימל וואַרפֿט ער אויס,
ois er vorft kimel un shvartskiml er tseshpreit
out he scatters cumin and black cumin he spread out

and scatter the cumin,

אוּן טוט אַרײַן וויץ אין שורות,
shurus in veits arain tut un
rows in wheat enter do and

and plant in rows the chittah *(wheat)* and the se'orah *(barley)* in the appointed place,

אוּן גערשט אויפֿן אָנגעצייכנטן אָרט,
ort ongetseichntn oifn gersht un
place appointed on barley and

and the spelt in their place?

אוּן טונקלווייץ בײַם ראַנד דערפֿון.
derfun rand baim tunklveits un
thereof edge at spelt and

[26] For Elohav doth instruct him,

כו וואָרעם אים האָט ריכטיק געלערנט,
gelernt richtik hot im vorem
taught correctly has him because

and doth teach him properly.

אים טוט ווײַזן זײַן ג-ט.
G-t zain vaizn tut im
G-d his show do him

[27] For the dill is not threshed with a threshing sledge,

כז יָא, נישט מיט אַ דרעשׁשליטן וועט
vert dreshshlitn a mit nisht yo
shall be sledge a with not yes

שוואַרצקימל געדראָשן,
gedroshn shvartskiml
threshed black cumin

neither is an ofan agalah *(cart wheel)* rolled about upon the cumin;

אוּן אַ ראָד פֿון אַ וואָגן וועט נישט אויף
oif nisht vert vogn a fun rod a un
on not shall be wagon a of wheel a and

קימל געדרייט;
gedreit kimel
rolled cumin

but the dill is beaten out with a rod,

נײַערט מיט אַ שטעקן וועט שוואַרצקימל געקלאַפּט,
geklapt shvartskiml vert shtekn a mit naiert
beaten out black cumin shall be stick a with but

and the cumin with a club.

אוּן קימל מיט אַ רוט.
rut a mit kimel un
rod a with cumin and

[28] Grain for lechem must be ground;

כח וועט בראָיטקאָרן צעדריקט?
tsedrikt broitkorn vert
crushed bread grain shall be

because he will not ever be threshing it,

פַּאַר וואָר, נישט אייביק דרעשן דרעשט ער עס;
es er dresht dreshn eibik nisht vor far
it he threshes threshing forever not truly for

nor break it with the gilgal *(wheel)* of his agalah *(cart, wagon)*,

הגם עס רײַשט דער וואַלץ פֿון זײַן וואָגן
vogn zain fun valts der raisht es hagam
wagon his of roller the rumbles it though

מיט זײַנע צאַקן –
tsakn zaine mit
spikes his with

nor grind it with his parash.

צעדריקן וועט ער עס נישט.
nisht es er vet tsedrikn
not it he will to crush

[29] This also cometh forth from Hashem Tzva'os,

כט דאָס אויך איז אַרויס פֿון ה צבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem fun arois iz oich dos
of hosts Hashem from out is also this

Who is wonderful in etzah, and excellent in wisdom.

וווּנדערלעך איז ער אין באַראָט, גרויס איז ער אין חכמה .
chochme in er iz grois barot in er iz vunderlech
wisdom in he is great counsel in he is miraculous

29 Hoy *(woe, doom)* to Ariel, to Ariel, the city where Dovid dwelt!

כט ווויי , אַריאֵל, אַריאֵל, שטאָט ווו דָּוִד האָט געלאָגערט!
gerut hot Dovid vu shtot Ariel Ariel vei
rested has Dovid where city Ariel Ariel woe

Add ye shanah to shanah;

מערט אַ יאָר אויף אַ יאָר,
yor a oif yor a mert
year a on year a multiply

let chaggim *(feasts)* cycle around.

זאָלן די יום-טובֿים זיך אַרומדרייען ,
arumdreyen zich yom-tuvim di zoln
come around self appointed festivals the shall

[2] Yet I will distress Ariel,

ב און איך וועל דריקן אַריאֵל,
Ariel drikn vel ich un
Ariel distress will I and

and there shall be heaviness and sorrow;

און עס וועט זײַן אַ קלאָג און אַ קלאָגעניש,
klogenish a un klog a zain vet es un
sorrow a and mourning a be will it and

and it shall be unto me as ariel *(altar hearth)*.

און ער וועט מיר זײַן אַזוי ווי אַן אַריאֵל.
Ariel an vi azoi zain mir vet er un
Ariel an as so be me will it and

[3] And I will besiege thee all around,

ג און איך וועל לאַגערן אַרום דיר ווי אַ ראָד ,
rod a vi dir arum lagern vel ich un
circle a as you(SG) round encamp will I and

and will lay siege against thee with towers,

און וועל דיך באַלעגערן מיט אַן ערדוואַל,
erdval an mit balegern dich vel un
mound a with besiege you(SG) will and

and I will raise metzurot *(siegeworks)* against thee.

און אויפֿשטעלן אויף דיר באַלעגערווערק.
balegerverk dir oif oifshteln un
siege works you(SG) on raise up and

[4] And thou shalt be brought low, and shalt speak me'eretz *(out of the ground)*, and thy speech shall whisper out of the aphar,

ד און נידעריק פֿון דער ערד וועסטו רעדן ,
redn vestu erd der fun niderik un
speak will you(sg) ground the of brought low and

און טיף פֿון שטויב וועט קומען דײַן וואָרט;
vort dain kumen vet shtoib fun tif un
word your come will dust of deep and

and thy voice shall be, like an ov *(medium's that has a familiar spirit)*, out of the ground,
and thy speech shall whisper out of the aphar.

און ווי אַ גייַסט פֿון דער ערד וועט זיין דיין קול ,
kol dain zain vet erd der fun gaist a vi un
voice your be will earth the from spirit a like and

און פֿון שטויב וועט פּיפּסן דיין וואָרט.
vort dain pipsn vet shtoib fun un
word your whisper will dust from and

[5] Moreover the multitude of thy foes shall be like fine dust,

ה אָבער די דינע שטויב וועט ווערן דער המון
hamon der vern vet shtoib dine di ober
multitude the become will dust fine the but

פֿון דיינע פֿייַנט ,
faint daine fun
enemies your of

and the multitude of the terrible ones shall be as motz *(chaff)* that in passing bloweth away; indeed,

און ווי שפּריי וואָס פֿאַרגייט דער המון
hamon der fargeit vos shprei vi un
multitude the disappears which chaff like and

פֿון די מאַכטיקע;
machtike di fun
mighty the of

it shall be at an instant suddenly.

און פּלוצים-פּלוצלינג וועט עס געשען .
geshen es vet plutsim-plutsling un
happen it will suddenly in an instant and

[6] Thou shalt be visited [in punishment] by Hashem Tzva'os

ו פֿון ה צְבָאוֹת וועט קומען די שטראָף ,
shtrof di kumen vet Tseva'ot Hashem fun
punishment the come will of hosts Hashem from

with ra'am *(thunder)*, and with earthquake, and a kol gadol,

מיט דונער און מיט ערדציטערניש און גרויס געפילדער,
gepilder grois un erdtsiternish mit un duner mit
noise great and earthquake with and thunder with

with storm and tempest, and the flame of devouring eish.

שטורעם און געוויטער און פֿלאַמפֿייַער וואָס פֿאַרצערט.
fartsert vos flamfaier un geviter un shturem
devours which flaming fire and tempest and storm

[7] And the multitude of kol HaGoyim

ז און אַזוי ווי אַ חלום , אַ זעונג פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeung a cholem a vi azoi un
night the of vision a dream a like so and

that fight against Ariel,

וועט זיין דער המון פֿון אַלע פֿעלקער
felker ale fun hamon der zain vet
nations all of multitude the be will

even all that fight against her

וואָס האַלטן מלחמה אויף אריאל –
Ariel oif milchome haltn vos
Ariel against war wage who

and her metzadah, and that besiege her,

אי אַלע וואָס האַלטן מלחמה אויף איר,
ir oif milchome haltn vos ale i
her against war wage who all both

shall be as a chalom *(dream)*

אי די באַלעגערפֿעסטונג אַרום איר,
ir arum balegerfestung di i
her around siege fortress the and

of a chazon lailah *(night vision)*.

אי די וואָס דריקן זי .
zi drikn vos di i
her oppress who the ones and

[8] It shall even be

ח און עס וועט זיין :
zain vet es un
be will it and

as when a hungry man hath a chalom, and, hinei, he eateth;

אַזוי ווי אַ הונגעריקן חלומט זיך , ערשט ער עסט,
est er ersht zich chelumt hungerikn a vi azoi
eats he look self dreams hungry man a as so

but he awaketh, and his nefesh is empty;

און ער כאַפּט זיך אויף, און זיין ליַב איז לייִדיק,
leidik iz laib zain un oif zich chapt er un
empty is body his and up self seizes he and

or as when a thirsty man hath a chalom, and, hinei, he drinketh;

און אַזוי ווי אַ דאָרשטיקן חלומט זיך , ערשט ער טרינקט,
trinkt er ersht zich chelumt dorshtikn a vi azoi un
drinks he look self dreams thirsty a as so and

but he awaketh, and, hinei, he is faint,

און ער כאַפּט זיך אויף, ערשט ער איז שלאַף,
shlof iz er ersht oif zich chapt er un
faint is he behold up self seize he and

and his nefesh still thirsts;

און זיין זעל איז פֿאַרשמאַכט,
farshmacht iz zel zain un
weakened is soul his and

so shall the multitude of kol HaGoyim be,

אַזוי וועט זיין דער המון פֿון אַלע פֿעלקער,
felker ale fun hamon der zain vet azoi
nations all of multitude the be will so

that fight against Har Tziyon.

וואָס האַלטן מלחמה אויף באַרג ציון .
Tsiyon barg oif milchome haltn vos
Tziyon mount on war wage which

9 Pause, and wonder?

ט פֿאַרדולט אייַך און זייַט צעדולט !
tsedult zait un aich fardult
flabbergasted be and you pause

Blind yourselves and be blind!

פֿאַרבלענדט אייַך און זייַט בלינד!
blind zait un aich farblendt
blind be and yourselves blind

They are drunken, but not with yayin;

איר וואָס זייַט שכור און נישט פֿון ווין ,
vain fun nisht un shiker zait vos ir
wine from not and drunk are who you

they stagger, but not with strong drink.

וואָס שאָקלט זיך און נישט פֿון טרונק.
trunk fun nisht un zich shoklt vos
drink from not and self shakes who

10 For Hashem hath poured out upon you

י וואָרעם ה האָט אויסגעגאָסן אויף אייַך
aich oif oisgegosen hot Hashem vorem
you on poured out has Hashem for

the ruach tardemah *(spirit of deep sleep)*,

אַ גייַסט פֿון הינערפּלעט,
hinerplet fun gaist a
deep sleep of spirit a

and hath closed your eynayim; namely, that of the nevi'im

און האָט צוגעמאַכט אייַערע אויגן, די נביאים ,
neviim di oign aiere tsugemacht hot un
prophets the eyes your closed has and

and your heads, you seers, hath He covered.

און אייַערע קעפּ , די זוערס, האָט ער פֿאַרדעקט.
fardekt er hot zeers di kep aiere un
covered he has seers the heads your and

11 And the whole vision is become unto you as the devarim of a sefer that is sealed, which men deliver to one that is learned, saying, Read this, now; and he saith, I am not able; for it is sealed; 12 And the sefer is delivered to him that with the sefer has no da'as, saying, Read this, now;

יא און די זעונג פֿון אַלץ דינג איז פֿאַר אייַך אַזוי ווי ווערטער
verter vi azoi aich far iz ding alts fun zeung di un
words as like you for is things all of vision the and

פֿון אַ פֿאַרחתמטן געשריפֿטס, וואָס אַז מע גיט עס צו
tsu es git me az vos geshrifts farchtmetn a fun
to it gives one when which writing sealed a of

דעם וואָס קען געשריפֿטס, אַזוי צו זאָגן: לייען דאָס, איך
ich dos leyen zogn tsu azoi geshrifts ken vos dem
I this read say to so writing knows who the one

and he saith, I cannot read this. With sefer I have no da'as.

בעט דיך , זאָגט ער: איך קען נישט, וואָרעם עס איז
iz es vorem nisht ken ich er zogt dich bet
is it for not can I he declares you(SG) entreat

יב פַאַרחתמעט. און אַז דאָס געשריפֿטס ווערט געגעבן צו
tsu gegebn vert geshrifts dos az un farchasmet
to given shall be writing the when and sealed

דעם וואָס קען נישט קיין געשריפֿטס, אַזוי צו זאָגן: לייען
leyen zogn tsu azoi geshrifts kein nisht ken vos dem
read say to so writing any not knows who the one

דאָס, איך בעט דיך , זאָגט ער: איך קען נישט קיין
kein nisht ken ich er zogt dich bet ich dos
any not know I he declares you(SG) entreat I this

געשריפֿטס.
geshrifts
writing

13 Therefore Adonoi says,

יג און אֲדֹנָי האָט געזאָגט:
gezogt hot Adonoi un
said has Adonoi and

Forasmuch as this people draw near Me with their peh,

וויַל דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָט גענענט מיט זיין מויל ,
moil zain mit genent hot folk dozike dos vail
mouth its with come near has people this the for

and with their sfatayim do honor Me,

און מיט זיַינע ליפּן מיך געערלעכט,
geerlecht mich lipn zaine mit un
honor me lips its with and

but have removed their lev far from Me,

אָבער זיין האַרץ האָט ער דערווייטערט פֿון מיר,
mir fun dervaitert er hot harts zain ober
me from distanced he has heart its but

and their fear toward Me

און זייער מורא פֿאַר מיר
mir far moire zeyer un
me before fear their and

is mitzvat anashim melummadah *(human commandments taught by rote)*;

איז ווי אַן אײַנגעלערנט געבאָט פֿון מענטשן ,
mentshn fun gebot aingelernt an vi iz
men of commandment rote learned a like is

14 Therefore, hineni, I will again do an astonishing work among this people,

יד דערום זע , איך טו נאָך מער פֿאַרוווּנדערן
farvundern mer noch tu ich ze derum
astonishments more still do I behold therefore

דאָס דאָזיקע פֿאָלק ,
folk dozike dos
people this the

even a marvellous work and a peleh *(wonder)*;

וווּנדערלעך פֿאַרוווּנדערן;
farvundern vunderlech
marvels miraculous

for the chochmah of their chachamim shall perish,

און פֿאַרלאָרן ווערן וועט די חכמה פֿון
fun chochme di vet vern farlorn un
of wisdom the will become perished and

זיַנע חכמים ,
chachomim zaine
wise men his

and the binah *(understanding)* of their sages shall vanish.

און די פֿאַרשטאַנדיקייט פֿון זיַנע פֿאַרשטאַנדיקע
farshtandike zaine fun farshtandikeit di un
prudent his of understanding the and

וועט פֿאַרהוילן ווערן .
vern farhoiln vet
become hide will

15 Hoy *(woe, doom)* unto them that go to great depths to hide their etzah *(plan)* from Hashem,

טו ווי , די וואָס פֿאַרהוילן טיף זייער
zeyer tif farhoiln vos di vei
their deep hide who the ones woe

באַראָט פֿון ה ,
Hashem fun barot
Hashem from counsel

and their ma'asim are in the dark,

און אין דער פֿינצטער זיַנען זייערע מעשׂים,
meisim zeyere zainen fintster der in un
deeds their are dark the in and

and they say, Who seeth us?

און זיי זאָגן : ווער זעט אונדז?
undz zet ver zogn zei un
us sees who say they and

And who knoweth us?

און ווער ווייס אונדז?
undz veis ver un
us knows who and

16 Surely you have things turned around.

טז די פֿאַרקערטקייט אייַערע!
aiere farkertkeit di
your perverse the ones

Shall the Yotzer be esteemed as equal with the khomer *(clay)*;

צי איז דער טעפּער ווי ליים גערעכנט,
gerechnt leim vi teper der iz tsi
regarded clay as potter the is or

for shall the ma'aseh say of him that made it,

אַז דאָס ווערק זאָל זאָגן אויף זיַן מיַינסטער :
mainster zain oif zogn zol verk dos az
master craftsman his against say shall work the that

He made me not?

ער האָט מיך נישט געמאַכט?
gemacht nisht mich hot er
made not me has he

Or shall the thing formed say of Him that formed it,

און דער באַשאַף זאָל זאָגן אויף זיַן באַשעפֿער:
Bashefer zain oif zogn zol bashaf der un
creator his against say shall created the and

He had no understanding?

ער פֿאַרשטייט נישט?
nisht farshteit er
not understands he

17 Is it not yet a very little while,

יז פֿאַר וואָר, אין נאָך אַ קליין ווייַלע ,
vaile klein a noch in vor far
brief period small a yet in truly for

and Levanon shall be turned into a carmel,

וועט דער לבֿנון פֿאַרקערט ווערן אין אַ פֿרוכטגאָרטן ,
fruchtgortn a in vern farkert Levanon der vet
fruitful garden a into become turned Levanon the will

and the carmel shall be esteemed as a ya'ar *(forest)*?

און דער פֿרוכטגאָרטן וועט פֿאַר אַ וואַלד
vald a far vet fruchtgortn der un
forest a for will fruitful garden the and

גערעכנט ווערן .
vern gerechnt
become considered

18 And in that day shall the chereshim *(deaf persons)*

יח און די טויבע אין יענעם טאָג
tog yenem in toibe di un
day that in deaf the and

hear the devarim of the sefer,

וועלן הערן די ווערטער פֿון אַ בוך ,
buch a fun verter di hern veln
book a of words the hear will

and the eynayim of the ivrim

און פֿון חושך און פֿינצטערניש
fintsternish un choishech fun un
gloom and darkness out of and

shall see out of obscurity, and
out of choshech.

וועלן זען די אויגן פֿון בלינדע.
blinde fun oign di zen veln
blind of eyes the see will

[19] The anaviyim also shall increase
their simchah in Hashem,

יט און די פַּאַרליטענע וועלן מערן זייער
zeyer mern veln farlitene di un
their increase will patient the and

שׂימחה אין ה ,
Hashem in simche
Hashem in joy

and the evyonei adam *(needy
of humankind)* s

און די באַדערפֿטיקע צווישן מענטשן
mentshn tsvishn baderftike di un
men among poor the and

hall rejoice in the Kadosh Yisroel.

וועלן מיטן היליקן פֿון יִשְׂרָאֵל זיך פֿרייען.
freyen zich Yisroel fun heilikn mitn veln
rejoice self Yisroel of Holy One with will

[20] For the terrifying one is
brought to naught,

כ וואָרעם אַוועק דער מאַכטיקער ,
machtiker der avek vorem
mighty one the away for

and the scoffer is consumed,

און פַּאַרלענדט וועט זיין דער שפּעטער,
shpeter der zain vet farlendt un
scoffer the be will destroyed and

and all that strive for avon are cut off;

און פַּאַרשניטן אַלע וואָס לויערן אויף אומרעכט;
umrecht oif loiern vos ale farshnitn un
injustice for lie in wait who all be cut off and

[21] That make an adam an offender
with a devar,

כא די וואָס מאַכן שולדיק אַ מענטשן מיט אַ וואָרט,
vort a mit mentshn a shuldik machn vos di
word a with men a guilty make which the one

and lay a snare for the mokhiach
(reprover, defender) in the
sha'ar *(gate, court)*,

און דעם שטראָפֿגעבער לייגן זיי אַ שטרויכלונג אין טויער,
toier in shtroichlung a zei leign shtrofzoger dem un
gate in pitfall a them put reprover the and

and turn aside the tzaddik
from justice.

און פַּאַרדרייען מיט נישט דעם גערעכטן .
gerechtn dem nisht mit fardreyen un
righteous the nothing with turn aside and

[22] Therefore thus saith Hashem,
who redeemed Avraham, concerning
Bais Ya'akov:

כב דערום האָט ה , וואָס האָט אויסגעלייזט
oisgeleizt hot vos Hashem hot derum
redeemed has which Hashem has therefore

אַבֿרהמען , אַזוי גענאָגט אויפֿן הויז פֿון יעקבֿ :
Yaakov fun hoiz oifn gezogt azoi Avrahamen
Yaakov of house on said so Avraham

Ya'akov shall not now be ashamed,
neither shall his face now grow
fearfully pale.

אַצונד וועט נישט פַּאַרשעמט וועלן יעקבֿ ,
Yaakov vern farshemt nisht vet atsund
Yaakov become ashamed not will now

און אַצונד וועט זיין פּנים נישט בלאַס וועלן ;
vern blas nisht ponem zain vet atsund un
become pale not face his will now and

[23] But when he seeth his banim,

כג יאָ , אַז ער וועט זען זיַנע קינדער ,
kinder zaine zen vet er az yo
children his see will he when yes

the ma'aseh of Mine hands,
in his midst,

דאָס וועלן פֿון מיַנע הענט , אין זיַן מיט ,
mit zain in hent maine fun verk dos
midst his in hands my of work the

they shall set apart as kodesh Shmi *(My Name)*,

ווי זיי היילִיקן מײַן נאָמען;
nomen main heilikn zei vi
name my consecrate they as

and set apart as kodesh the Kadosh Ya'akov,

וואָרעם זיי וועלן היילִיקן דעם היילִיקן פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun heilikn dem heilikn veln zei vorem
Yaakov of Holy One the consecrate will they for

and shall fear the Elohei Yisroel.

און אלוקי יִשְׂרָאֵל וועלן זיי פֿאָרכטן .
forchtn zei veln Yisroel Elokei un
be in dread they will Yisroel the G-d of and

[24] They also that erred in ruach shall know binah *(understanding)*,

כד און די פֿאַרפֿירטע אין גײַסט וועלן וויסן צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu visen veln gaist in farfirte di un
understand to know will spirit in erring the and

and they that murmured shall learn doctrine.

און די מורמלער וועלן לערנען אַ מוסר .
musar a lernen veln murmler di un
instruction a learn will murmurers the and

30 Hoy *(woe, doom)* to the banim sorerim *(obstinately rebellious children)*, saith Hashem,

ל
וויי , קינדער אָפּקערער, זאָגט ה ,
Hashem zogt opkerer kinder vei
Hashem declares defiant children woe

that take etzah, but not from Me;

צו מאַכן עצות וואָס נישט פֿון מיר,
mir fun nisht vos etsut machn tsu
me of not which counsel to do to

and in their plans weave a web, but not of My Ruach,

און צו וועבן געוועבן וואָס נישט מײַן גײַסט,
gaist main nisht vos gevebn vebn tsu un
spirit my not which webs weave to and

that they may heap up chattat upon chattat;

כדי צו מערן זינד אויף זינד !
zind oif zind mern tsu kedei
sin on sin increase to so that

[2] That walk to go down into Mitzrayim,

ב די וואָס גייען נידערן קיין מִצרַיִם ,
Mitsrayim kein nidern geyen vos di
Egypt to go down go which the ones

and have not inquired at My mouth;

און מײַן מויל האָבן זיי נישט געפֿרעגט;
gefregt nisht zei hobn moil main un
asked not they have mouth my and

to strengthen themselves in the strength of Pharaoh,

זיך צו שיצן אין דער באַשיצונג פֿון פַּרעהן ,
Pharaohn fun bashitsung der in shitsn tsu zich
Pharaoh of shelter the in take shelter to self

and to take refuge in the tzel *(shadow)* of Mitzrayim!

און זיך צו באַשירעמען אין שאָטן פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun shotn in bashiremen tsu zich un
Egypt of shadow in shield to self and

[3] Therefore shall the strength of Pharaoh be your shame,

ג אָבער די באַשיצונג פֿון פַּרעהן וועט אײַך
aich vet Pharaohn fun bashitsung di ober
you will Pharaoh of shelter the but

וועלן צו בושה ,
bushe tsu vern
shame to become

and the refuge in the tzel of Mitzrayim your humiliation.

און די באַשירעמונג אין שאָטן פֿון מִצרַיִם
Mitsrayim fun shotn in bashiremung di un
Egypt of shadow in protection the and

צו שאַנד .
shand tsu
humiliation to

[4] For his sarim were at Tzoan,

ד וואָרעם אין צוֹעַן זיַינען געווען זיַינע האַרן,
harn zaine geven zainen Tsoan in vorem
lords his having been are Tzoan in because

and his malachim *(envoys)* came to Chanes.

און זיַינע שלוחים טוען קיין חָנֵס דערגרייכן .
dergreichn Chanes kein tuen shluchim zaine un
reach Chanes to do ambassadors his and

[5] They were all ashamed

ה אַלע וועלן זיי זיך שעמען
shemen zich zei veln ale
shame self them will all

of a people that could not profit them,

איבער דעם פֹּאָלק וואָס קען זיי נישט נוצן ,
nutsn nisht zei ken vos folk dem iber
profit not them can which people the over

nor be an ezer *(help)* nor profit,

וואָס זיַינען נישט צו הילף און נישט צו נוץ ,
nuts tsu nisht un hilf tsu nisht zainen vos
profit to not and help to not are which

but a shame, and also a cherpah.

נאָר צו בושה און צו חרפה .
charpe tsu un bushe tsu nor
disgrace to and shame to but

[6] The massa *(burden)* of the beasts of the Negev:
Into the eretz tzarah and anguish,
from which come the lion and lioness,
the viper and fiery flying serpent,
they will carry their riches upon the shoulders of young donkeys,
and their otzarot *(treasures)* upon the humps of gemalim *(camels)*,
to a people that shall not profit them.

ו די נבֿואה אויפֿן בהמות פֿון דָרום :
dorem fun beheimes oifn nevue di
south of beasts of the burden the

דורך אַ לאַנד פֿון נויט און אַנגסט ,
angst un noit fun land a durch
anguish and distress of land a by

וואָס די לייבינטע און דער לייב איז פֿון דאָרטן,
dortn fun iz leib der un leibinte di vos
there from is lion the and lioness the which

דער פּיפּערנאָטער און דער פֿליִעדיקער לינדוואָרעם,
lindvorem fliediker der un pipernoter der
serpent flying the and venomous snake the

פֿירן זיי אויפֿן רוקן פֿון יונגאייזלען
yungeizlen fun rukn oifn zei firn
young donkeys of back on the them carry

זייערע פֿאַרמעגנס ,
farmegens zeyere
possessions their

און אויפֿן הויקער פֿון קעמלען זייערע אוֹצרות ,
oitseres zeyere kemlen fun hoiker oifn un
treasures their camels of humps on and

צו אַ פֿאָלק וואָס קען נישט נוצן .
nutsn nisht ken vos folk a tsu
profit not can that people a to

[7] For the Mitzrayim shall be hevel *(vain)* in help, and to no purpose;

therefore have I called her concerning this, Rahab Sits Idle.

ז און מִצרַיִם איז הבֿל און ליידיקייט ;
leidikeit un hevl iz Mitsrayim un
emptiness and vain is Egypt and

דערפֿאַר האָב איך דאָס געוואָלט: רַהַב —
rahab gerufn dos ich hob derfar
Rahab called this I have for that reason

זיי זיַינען אין רו .
ru in zainen zei
rest in are they

[8] Now go,

ח אַצונד קום פֿאַרשרייב עס אויף אַ טאָוול בייַ זיי ,
zei bai tovl a oif es farshraib kum atsund
them before slab a on it write come now

write it before them on a luach *(tablet)*,

אוֹן אִין אַ בוּך פַֿאַרצייכֶן עִס,
es fartseichn buch a in un
it inscribe book a in and

and inscribe it on a sefer,

אוֹן עִס זאָל זיַין בִּיזן לעצטן טאָג,
tog letstn bizn zain zol es un
day last unto be shall it and

that it may be for a yom acharon l'ad ad olam;

אויף אייביק אוֹן שטענדיק.
shtendik un eibik oif
always and ever for

9 That this is a rebellious people,

ט וואָרעם אַ וויידערשפּעניק פֹֿאָלק איז דאָס,
dos iz folk vidershpenik a vorem
this is people rebellious a because

deceitful banim,

קינדער לייקענער,
leikener kinder
liars children

banim that will not hear

קינדער וואָס ווילן נישט הערן
hern nisht viln vos kinder
hear not want which children

the torah of Hashem;

די לערנונג פֿון ה ;
Hashem fun lernung di
Hashem of teaching the

10 Which say to the seers, See not;

י וואָס זאָגן צו די נבֿיאים : איר זאָלט נישט
nisht zolt ir neviim di tsu zogn vos
not shall you prophets the to say which

נבֿיאות זאָגן ;
zogn nevies
say prophesy

and to the prophets,

אוֹן צו די זעערס:
zeers di tsu un
seers the to and

Prophesy not unto us nekhochot *(right things)*,

איר זאָלט אונדז נישט זען די ריכטיקייט ;
richtikeit di zen nisht undz zolt ir
righteouness the see not us shall you

speak unto us chalakot *(smooth things)*,

רעדט אונדז גלאַטע רייד ,
reid glate undz redt
words smooth to us speak

prophesy machatallot *(deceits, illusions)*;

זעט גענאַרעניש֯ן .
genarenishn zet
deceptions see

11 Get you off the derech,

יא קערט אייַך אָפּ פֿון וועג,
veg fun op aich kert
way from away you turn

turn aside out of the orach *(path)*,

נייגט אייַך אָפּ פֿון שטעג,
shteg fun op aich naigt
path from away you incline

cause Kadosh Yisroel to cease from before us.

טוט אָפּ פֿון אונדזער פּנים דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל!
Yisroel fun heilikn dem ponem undzer fun op tut
Yisroel of Holy One the face our of away do

12 Therefore thus saith Kadosh Yisroel,

יב דערום האָט דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Yisroel fun heiliker der hot derum
said so Yisroel of Holy One the has therefore

Because ye despise this davar,

ווייַל איר פֿאַראַכט דאָס דאָזיקע וואָרט,
vort dozike dos faracht ir vail
word this the despised you because

and trust in oshek *(oppression)*
and waywardness,

אוּן אִיר הָאָט אֵיידְ פַֿאַרזִיכערט אוֹיף רוֹיב אוּן בַּאַטרוּג,
batrug un roib oif farzichert aich hot ir un
deceit and plunder on trusted you have you and

and rely thereon;

אוּן אֵיידְ אָנגעלענט דערוֹיף ,
deroif ongelent aich un
thereon leaned you and

13 Therefore this avon shall be to you

יג דערום וועט אֵיידְ זִיין די דאָזיקע זינד
zind dozike di zain aich vet derum
sin this the be you will therefore

as a cracking breach ready to fall,

אַזוי ווי אַן אָנקרייטיקער בראָך
broch onkreitiker an vi azoi
breach tender a as so

a bulge in a high chomah *(wall)*,

אַנטפּלעקט אין אַ הויכער מויער,
moier hoicher a in antplekt
wall high a in uncovered

whose breaking cometh suddenly
in an instant.

וואָס פּלוצים-פּלוצלינג וועט קומען איר
ir kumen vet plutsim-plutsling vos
you come will suddenly in an instant which

צעברעכעניש .
tsebrechenish
shattering

14 And whose collapse is as the
breaking of the clay jar of
yotzerim *(pottery makers)*

יד אוּן ער וועט זי צעברעכן ווי מע צעברעכט
tsebrecht me vi tsebrechn zi vet er un
shatters one as break it will he and

that is broken in pieces; it shall
not be spared;

אַ טעפּערגעפֿעס צעהאַקן אוּן נישט שוינען ;
shoinen nisht un tsehakn tepergefes a
spared not and break in pieces pottervessel a

so that there shall not be found
among its fragments a shard

אוּן אין אירע שטיקער וועט זיך נישט געפֿינען אַ שאַרבן
sharbn a gefinen nisht zich vet shtiker ire in un
potsherd a find not self will pieces its in and

to take eish from the fire,

אוֹיף אַרוֹיסשאַרן פֿוֹן פַֿיַער אוֹיוון ,
oivn fun faier aroissharn oif
firepot from fire scoop for

or to take mayim therewith
out of the cistern.

אָדער אָנשעפּן וואַסער פֿוֹן גרוב .
grub fun vaser onshepn oder
cistern from water to draw or

15 For thus saith

טו וואָרעם אַזוי הָאָט געזאָגט
gezogt hot azoi vorem
said has so because

Adonoi Hashem Kadosh Yisroel;

אֲדֹנָי ה , דער הייליקער פֿוֹן יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun heiliker der Hashem Adonoi
Yisroel of Holy One the Hashem Adonoi

In shuvah *(returning)* and rest
shall ye be saved;

דורך תּשובֿה אוּן מנוחה וועט איר געהאָלפֿן ווערן ,
vern geholfn ir vet menuche un tshuvh durch
become saved you will resting place and turn by

in quietness and in confidence shall
be your gevurah *(strength)*;

אין רו אוּן זיכערקייט וועט זיין אייַער גבֿורה ;
gevure aier zain vet zicherkeit un ru in
strength your be will security and rest in

but ye would not.

אָבער איר הָאָט נישט געוואָלט.
gevolt nisht hot ir ober
wanted not has you but

[16] But ye said, No;

ט֣ז ון איר האָט געזאָגט:
gezogt hot ir un
said have you and

for we will flee upon sus;

ניין , נ֫יַיערט אויף פֿערד וועלן מיר לויפֿן;
loifn mir veln ferd oif naiert nein
run we will horses on but no

therefore shall ye flee;

דערום וועט איר לויפֿן;
loifn ir vet derum
run you will therefore

and, We will ride off upon the swift;

און : אויף פֿלינקע וועלן מיר רײַטן;
raitn mir veln flinke oif un
ride we will swift on and

therefore shall they that pursue you be swift.

דערום וועלן פֿלינק זײַן אײַערע נאָכיאָגערס .
nochyogers aiere zain flink veln derum
pursuers your be swift will therefore

[17] Elef echad shall flee at the threat of one;

יז֣ אַ טויזנט פֿאַר דעם אָנגעשריי פֿון איינעם,
einem fun ongeshrei dem far toiznt a
one of battle cry the before thousand a

at the threat of five shall ye flee;

פֿאַר דעם אָנגעשריי פֿון פֿינף וועט איר אַלע אַנטלויפֿן;
antloifn ale ir vet finf fun ongeshrei dem far
flee all you will five of battle cry the before

until ye be left as a pole upon the top of the har,

ביז וואַנען איר וועט בלײַבן ווי אַ שטאַנג
shtang a vi blaibn vet ir vanen biz
pole a as remain will you from where until

אויף אַ שפּיץ באַרג ,
barg shpits a oif
mountain peak a on

and as a nes *(banner, flag)* on a hill.

און ווי אַ פֿאָן אויף אַ הויכן אָרט .
ort hoichn a oif fon a vi un
place high a on standard a as and

[18] And therefore will Hashem wait,

יח֣ אָבער פֿון דעסט וועגן טוט ה האַרן
harn Hashem tut vegen dest fun ober
wait for Hashem does concerning that of but

that He may be gracious unto you,

אײַך צו לײַטזעליקן ,
laitzelikn tsu aich
take pity on to you

and therefore will He be exalted,

און פֿון דעסט וועגן טוט ער גאַרן
gorn er tut vegen dest fun un
desire he do concerning that of and

that He may have rachamim upon you;

אײַך צו דערבאַרעמען;
derbaremen tsu aich
have mercy to you

for Hashem is Elohei Mishpat;

ווארעם אַ ג-ט פֿון גערעכטיקייט איז ה ,
Hashem iz gerechtikeit fun G-t a vorem
Hashem is righteousness of G-d a because

Ashrei are all they that wait for Him.

ווויל צו די וואָס האַרן אויף אים .
im oif harn vos di tsu voil
him on wait for who the one to blessed

[19] For a people shall dwell in Tziyon at Yerushalayim; thou shalt weep no more; He will be very gracious unto thee at the sound of thy cry; when He shall hear it, He will answer thee.

יט֣ וואָרעם דו פֿאָלק וואָס זיצסט אין ציון , אין
in Tsiyon in zitsst vos folk du vorem
in Tziyon in sit which people you because

ירושלַים , ווײנען וועסטו מער נישט ווײנען ;
veinen nisht mer vestu veinen Yerushalayim
weep not more will you(sg) weeping Yerushalayim

[20] And though Adonoi give you the lechem tzar *(bread of trouble)*, and the mayim lachatz *(waters of affliction)*, yet shall not thy morim *(teachers)* hide themselves any more, but thine eynayim shall see thy morim; [21] And thine oznayim shall hear a davar behind thee, saying, This is the derech *(road)*, walk ye on it, when ye turn to the right hand, and when ye turn to the left. [22] Ye shall defile also the covering of thy peselim of kesef, and the clothing of thy massekhot *(cast idols)* of zahav; thou shalt throw them away like a menstruous cloth; thou shalt say unto it, Get thee from here. [23] Then shall He send the matar of thy zera *(seed)*, that thou shalt sow the adamah therewith; and lechem of the increase of the adamah, and it shall be rich and plenteous; in that day shall thy mikneh feed in broad pastures. [24] The oxen likewise and the young donkeys that work the adamah shall eat mash fodder, which hath been spread with the winnowing fork and with the winnowing fan. [25] And there shall be upon every high har, and upon every soaring hill, springs and streams of mayim in the day of the great slaughter, when the migdalim *(towers)* fall. [26] Moreover the ohr of the levanah *(moon)* shall be as the ohr of the chamah *(sun)*, and the ohr of the chamah shall be sevenfold, as the ohr of shivat hayamim *(seven days)*, in the day that Hashem bindeth up the hurt of His people, and healeth the stroke of His wound.

לַייטזעליקן וועט ער דיך לַייטזעליקן אויף דעם קוֹל פֿון
fun kol dem oif laitzelikn dich er vet laitzelikn
of voice the on take pity on you(SG) he will take pity on

דַיין געשריי, ווי ער וועט הערן, טוט ער דיר ענטפֿערן. כ און
un entfern dir er tut hern vet er vi geshrei dain
and answer you(SG) he does hear will he as cry your

אֲדֹנָי וועט אַייך געבן קאַרג ברויט און קנאַפּ וואַסער,
vaser knap un broit karg gebn aich vet Adonoi
water scarce and bread scarcity of give you will Adonoi

אָבער דַיין לערער וועט מער נישט זַיין פֿאַרהוילן, און דַיינע
daine un farhoiln zain nisht mer vet lerer dain ober
your and hide be not more will teacher your but

אויגן וועלן זען דַיין לערער. כא און דַיינע אויערן וועלן הערן אַ
a hern veln oiern daine un lerer dain zen veln oign
a hear will ears your and teacher your see will eyes

וואָרט הינטער דיר, אַזוי צו זאָגן: דאָס איז דער וועג, גייט
geit veg der iz dos zogn tsu azoi dir hinter vort
go way the is this say to so you(SG) behind word

אויף אים, סַיי איר וועט זיך קערן רעכטס, און סַיי
sai un rechts kern zich vet ir sai im oif
whether and to the right turn self will you whether it on

איר וועט זיך קערן לינקס. כב און איר וועט פֿאַראומרייניקן
farumreinikn vet ir un links kern zich vet ir
defile will you and to the left turn self will you

דעם איבערצוג פֿון דַיינע זילבערגעצן, און דעם באַקלייד פֿון
fun bakleid dem un zilbergetsn daine fun ibertsug dem
of clothing the and silver g-ds your of covering the

דַיין געגאָסענעם גאָלדגעץ. אַוועקווארפֿן וועסטו זיי
zei vestu avekvarfn goldgets gegosenem dain
them will you(sg) throw away gold g-ds molten your

אַזוי ווי אומריינס; אַרויס! וועסטו זאָגן דערצו. כג און
un dertsu zogn vestu arois umreins vi azoi
and thereto say will you(sg) go out unclean as like

ער וועט געבן רעגן פֿאַר דַיין זריעה וואָס דו וועסט זייען
zeyen vest du vos zerie dain far regn gebn vet er
sow will you which seed your for rain give will he

אין דער ערד, און דאָס ברויט פֿון דער תּבואה פֿון דער
der fun tvue der fun broit dos un erd der in
the of grain the of bread the and ground the in

ערד וועט זַיין פֿעט און זאַפֿטיק. דַיין פֿיך וועט זיך
zich vet fich dain zaftik un fet zain vet erd
self will livestock your juicy and fat be will earth

פֿיטערן אין יענעם טאָג אויף אַ לאָנקע אַ בריייטער. כד און די
di un breiter a lonke a oif tog yenem in fitern
the and broad a pasture a on day that in pasture

רינדער און די יונגאייזלען וואָס באַארבעטן די ערד,
erd di baarbetn vos yungeizlen di un rinder
soil the cultivate which young donkeys the and cattle

וועלן עסן געשמאַקע פֿוטער, וואָס מע וויינטשופֿלט מיט אַ
a mit vintshuflt me vos futer geshmake esen veln
a with winnows one which feed tasty eat will

וויינטגאַפֿל און מיט אַ וויינטשופֿל. כה און אויף
oif un vintshufl a mit un vintgafl
on and winnowing shovel a with and winnowing fortk

יעטוועדער הויכן באַרג , און אויף יעטוועדער דערהויבענעם
derhoibenem yetveder oif un barg hoichn yetveder
lifted up every on and mountain high every

בערגל, וועלן זיין בעכן , שטראָמען וואַסער, אין דעם טאָג פֿון
fun tog dem in vaser shtromen bechn zain veln bergel
of day the in water streams wells be will hill

גרויס טייטונג, וועז טורעמס טוען פֿאַלן. כו און דאָס ליכט פֿון
fun licht dos un faln tuen turems ven teitung grois
of light this and fall do towers when slaying great

דער לְבָנה וועט זיין ווי דאָס ליכט פֿון דער זון , און דאָס ליכט
licht dos un zun der fun licht dos vi zain vet levone der
light this and sun the of light the as be will moon the

פֿון דער זון וועט זיין זיבנפֿאַך – ווי דאָס ליכט פֿון זיבן
zibn fun licht dos vi zibnfach zain vet zun der fun
seven of light this as seven times be will sun the of

טעג , אין דעם טאָג וואָס ה פֿאַרבינדט דעם בראָך פֿון
fun broch dem farbindt Hashem vos tog dem in teg
of breach the binds Hashem which day the in days

זיין פֿאָלק , און דעם ריס פֿון זיין וווּנד טוט ער היילן.
heiln er tut vund zain fun ris dem un folk zain
heal he does wound his of tear the and people his

[27] Hinei, the Shem of Hashem cometh from afar,

כז זע , דער נאָמען פֿון ה קומט אָן
on kumt Hashem fun nomen der ze
on come Hashem of name the behold

פֿון דער ווייַט ,
vait der fun
far away the from

burning is His anger, and heavy is His cloud;

זיין צאָרן ברענט, און אַ שווערער רויך
roich shverer a un brent tsorn zain
smoke more heavy a and burns anger his

הייבט זיך אויף;
oif zich heibt
up self raise

His safatayim *(lips)* are full of indignation,

זיַנע ליפּן זיַנען פֿול מיט צאָרן ,
tsorn mit ful zainen lipn zaine
anger with full are lips his

and His lashon is like a devouring eish;

און זיין צונג ווי אַ פֿייַער וואָס פֿאַרצערט;
fartsert vos faier a vi tsung zain un
devours which fire a as tongue his and

[28] And His Ruach, like an overflowing stream,

כח און זיין אָטעם ווי אַ פֿלייציקער שטראָם,
shtrom fleitsiker a vi otem zain un
stream rushing a like breath his and

shall reach half-way to the tzavar *(neck)*,

וואָס גרייכט ביז צום האַלדז;
haldz tsum biz greicht vos
neck to the up to reaches that

to sift the Goyim with the sieve of shav *(vanity, futility)*;

צו זיפּן די פֿעלקער אין אַ זיפּ פֿון פֿאַרווויסטונג,
farvistung fun zip a in felker di Zipen tsu
destruction of sieve a in nations the sift to

and there shall be a misleading bridle bit in the jaws of the people.

מיט אַ פֿאַרפֿיריקער צאַם אויף די באַקן פֿון די אומות .
umes di fun bakn di oif tsam farfiriker a mit
peoples the of cheeks the on bridle misleading a with

כט אַ געזאַנג ווועט בײַ אײַך זײַן , ווי אין דער נאַכט ווָאס
vos nacht der in vi zain aich bai vet gezang a
that night the in as be you with will song a

אַ יום-טובֿ ווערט געהיילט ליקט , און אַ האַרציקע שׂימחה,
simche hartsike a un geheilikt vert yom-tov a
joy hearty a and consecrated shall be festival a

ווי בײַ דעם ווָאס גייט מיט אַ פֿלייט, צו קומען אויפֿן
oifn kumen tsu fleit a mit geit vos dem bai vi
on come to flute a with goes which the one with as

בארג פֿון ה , צום פֿעלדז פֿון ישׂראל. ל און ה
Hashem un Yisroel fun feldz tsum Hashem fun barg
Hashem and Yisroel of rock to Hashem of mountain

וועט לאָזן הערן דעם הילד פֿון זײַן קול , און וועט
vet un kol zain fun hilch dem hern lozn vet
will and voice his of resounding the be heard let will

ווײַזן דעם אַראָפּלאָז פֿון זײַן אָרעם, מיט גרימצאָרן און
un grimtsorn mit orem zain fun aroploz dem vaizn
and wrath with arm his of lowering the show

פֿלאַמפֿײַער ווָאס פֿאַרצערט, מיט ווָאלקנבראָך און פֿלייצונג
fleitsung un volknbroch mit fartsert vos flamfaier
flood and cloudburst with devour which flaming fire

און האָגלשטיין. לא ווָארעם פֿון דעם קול פֿון ה ווועט
vet Hashem fun kol dem fun vorem hoglshtein un
will Hashem of voice the from because hailstones and

צעברָאכן ווערן אשור , די רוט מיט ווָאס ער פֿלעגט
flegt er vos mit rut di Ashur vern tsebrochn
used to he which with rod the Assyria become broken

שלאָגן. לב און ווו נאָר עס גייט דורך דער שטעקן
shtekn der durch geit es nor vu un shlogn
staff the through goes it ever where and strike

פֿון באַשערונג , ווָאס ה ווועט אַראָפּלאָזן אויף אים,
im oif aroplozen vet Hashem vos basherung fun
him upon lower will Hashem which punishment of

וועט עס זײַן מיט פּויקן און מיט האַרפֿן; און מיט
mit un harfn mit un poikn mit zain es vet
with and harps with and tambourines with be it will

אויפֿגעהויבענע מלחמות וועט ער מלחמה האַלטן אויף
oif haltn milchome er vet milchomes oifgehoibene
against wage war he will battles raised up

זיי . לג ווָארעם אָנגעגרייט פֿון נעכטן איז דער פֿײַעראָרט,
faierort der iz nechtn fun ongegreit vorem zei
fire-pit the is yesterday from prepared because them

יאָ , פֿאַרן מלך איז ער צוגעגרייט , טיף איז ער, ברייט איז
iz breit er iz tif tsugegreit er iz melech faran yo
is wide it is deep prepared it is king for the yes

ער; זײַן הויפֿן האָט פֿײַער און האָלץ אַ סך , הס
Hashems sach a holts un faier hot hoifn zain er
Hashem's abounding a wood and fire has heap its it

אָטעם טוט ברענען ווי אַ טײַך שוועבל דערין .
derin shvebl taich a vi brenen tut otem
therein sulfur brook a like burn does breath

[29] Ye shall have the shir *(song)*, as in the night when the chag is set apart as kodesh; and simchat levav, as when one goeth with a chalil *(flute)* to come to the Har Hashem, to the Tzur Yisroel. [30] And Hashem shall cause His glorious voice to be heard, and shall cause the lowering of His zero'a to be seen, with the indignation of His anger, and with the flame of a devouring eish, with smashing, and tempest, and even barad *(stones of hail, hailstones)*. [31] For through the voice of Hashem shall the Assyrian be crushed, which struck with a shevet *(rod)*. [32] And in every place where the matteh *(rod)* of punishment shall pass, which Hashem shall lay upon him, it shall be with tambourines and kinnorot; and in milchamot *(battles)* of brandishing will He fight against them. [33] For Tophet is ordained of old; indeed, for Melech it is prepared. He hath made it deep and wide; the fire pit thereof is eish and much wood; the nishmat Hashem *(breath of* Hashem*)*, like a stream of gofrit *(brimstone, burning sulfur)*, doth kindle it.

31 Woe to them that go down to Mitzrayim for ezrah *(help)*;

לא ווי, די וואָס נידערן קיין
kein nidern vos di vei
to go down who the ones woe

מִצרַיִם נאָך הילף,
hilf noch Mitsrayim
help after Egypt

and rely on susim,

און אויף פֿערד פֿאַרלאָזן זיי זיך;
zich zei farlozen ferd oif un
self they rely horses on and

and trust in merkavot, because they are many;

און זיי פֿאַרזיכערן זיך אויף רייַטוועגן, ווייַל
vail raitvegn oif zich farzichern zei un
because chariots on self trust they and

זיי זיַנען פֿיל,
fil zainen zei
many are they

and in parashim, because they are very strong;

און אויף רייַטער, ווייַל זיי זיַנען מאַכטיק זייער;
zeyer machtik zainen zei vail raiter oif un
very powerful are they because charioteers on and

but they look not unto the Kadosh Yisroel,

און זיי קערן זיך נישט צו דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn dem tsu nisht zich kern zei un
Yisroel of Holy One the to not self turn they and

neither seek Hashem!

און ה טוען זיי נישט זוכן!
zuchn nisht zei tuen Hashem un
seek not they do Hashem and

[2] Yet He also is chacham *(wise)*,

ב אָבער פֿאַר וואָר, ער איז קלוג, און ער ברענגט דאָס בייז,
beiz dos brengt er un klug iz er vor far ober
evil this brings he and wise is he true for but

and will bring rah *(disaster)*,

און זיַנע וועָרטער טוט ער נישט אָפּ.
op nisht er tut verter zaine un
off not he does words his and

and will not call back His devarim; but will arise against the Bais Mere'im *(house of evildoers)*, and against the ezrat po'alei aven *(the help of them that work iniquity)*.

און ער וועט אויפֿשטיין קעגן הויז פֿון די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di fun hoiz kegen oifshtein vet er un
evildoers the of house against rise up will he and

און קעגן דער הילף פֿון די וואָס וועָרקן אומרעכט.
umrecht verkn vos di fun hilf der kegen un
injustice work which the ones of help the against and

[3] Now the Mitzrayim are adam,

ג און די מִצרַיִם זיַנען מענטשן, און נישט אֵל,
El nisht un mentshn zainen Mitsrayim di un
G-d not and men are Egyptians the and

and not El *(G-d)*; and their susim basar,

און זייער פֿערד זיַנען פֿלייש, און נישט גייַסט;
gaist nisht un fleish zainen ferd zeyere un
spirit not and flesh are horses their and

and not ruach. When Hashem shall stretch out His yad,

און ה וועט אויסשטרעקן זיַן האַנט,
hant zain oisshtrekn vet Hashem un
hand his stretch out will Hashem and

both he that helpeth shall fall,

און שטרויכלען וועט דער העלפֿער,
helfer der vet shtroichlen un
savior the will stumble and

and he that is helped shall stumble,

און פֿאַלן וועט דער געהאָלפֿענער,
geholfener der vet faln un
the one helped the will fall and

and they all shall come to an end together.

און אַלע אין איינעם ווועלן זיי פֿאַרלענדט ווערן .
vern farlendt zei veln einem in ale un
become destroyed they will one in all and

[4] For thus saith Hashem unto me,

[ד] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צו מיר:
mir tsu Hashem gezogt hot azoi vorem
me to Hashem said has thus for

Just as the aryeh *(lion)* and the young lion roars over his prey,

אַזוי ווי דער לייב און דער יונגלייב ברומט
brumt yungleib der un leib der vi azoi
roar young lion the and lion the as so

איבער זײַן רויב,
roib zain iber
prey its over

when a multitude of ro'im *(shepherds)* is called forth against him,

הגם אַ פֿולע פֿאַסטוכער זיינען איינגעזאַמלט
aingezamlt zainen pastucher fule a hagam
gathered are shepherds full a even though

אַרום אים;
im arum
it around

he will not be afraid of their clamor,

פֿאַר זייער קול דערשרעקט ער זיך נישט,
nisht zich er dershrekt kol zeyer far
not self he frightened voice their before

nor disturb himself because of the noise of them;

און פֿאַר זייער ליאַרעם בייגט ער זיך נישט;
nisht zich er beigt liarem zeyer far un
not self he bows noise their before and

so shall Hashem Tzva'os come down

אַזוי וועט ה צבָאוֹת נידערן ,
nidern Tseva'ot Hashem vet azoi
descend of hosts Hashem will so

to fight for Mount Tziyon,

צו האַלטן מלחמה אויפֿן בארג פֿון ציון
Tsiyon fun barg oifn milchome haltn tsu
Tziyon of mountain on war wage to

and for the givah *(hill)* thereof.

און אויף איר הויכן אָרט .
ort hoichn ir oif un
place high her on and

[5] As tzipporim *(birds)* flying,

[ה] ווי פֿויגלען פֿלאַטערנדיק,
flaterndik foiglen vi
fluttering birds like

so will Hashem Tzva'os defend Yerushalayim;

אַזוי וועט ה צבָאוֹת באַשירעמען ירושָלַיִם ,
Yerushalayim bashiremen Tseva'ot Hashem vet azoi
Yerushalayim shield of hosts Hashem will so

defending also He will deliver it;

באַשירעמען און מציל זײַן ,
zain matsl un bashiremen
be save and shield

and paso'ach *(passing over)* He will preserve it.

פֿאַרשוינען און ראַטעווען.
rateven un parshoinen
save and to spare

[6] Shuvu *(turn ye, return)* unto Him from Whom the Bnei Yisroel have deeply revolted. [7] For in that day every ish shall cast away his elilim of kesef, and his elilim of zahav, which your own hands have made unto you as a chet.

[ו] קערט אײַך אום צו וועמען איר האָט טיף
tif hot ir vemen tsu um aich kert
deeply have you whom to around yourselves turn

ווידערשפּעניקט , קינדער פֿון ישְׂרָאֵל. [ז] פֿאַר וואָר, אין יענעם
yenem in vor far Yisroel fun kinder vidershpenikt
that on truly for Yisroel of children rebelled against

טאָג וועלן זיי פֿאַראַכטן איטלעכער זיינע אָפּגעטער פֿון זילבער,
zilber fun opgeter zaine itlecher farachten zei veln tog
silver of idols his each despise they will day

און זיַינע אָפּגעטער פֿון גאָלד, וואָס אייַערע הענט האָבן
un zaine opgeter fun gold, vos aiere hent hobn
and his idols of gold, which your hands have

.איַך גענאַכט צו זינד
aich gemacht tsu zind.
for you made to sin.

[8] Then shall the Assyrian fall by a cherev, not of an ish *(man)*;

ח און אשור וועט פֿאַלן דורך דער שוועָרד פֿון נישט אַ מאַן,
un Ashur vet faln durch der shverd fun nisht a man,
and Assyria will fall by the sword of not a man

and a cherev not of adam *(of mortals)* shall devour him;

און די שוועָרד פֿון נישט אַ מענטשן וועט אים פֿאַרצערן;
un di shverd fun nisht a mentshn vet im fartseren;
and the sword of not a human will him devour;

so he shall flee from before the cherev,

און ער וועט אַנטלויפֿן פֿאַרן שוועָרד,
un er vet antloifn faran shverd,
and he will flee before the sword,

and his bochrim shall become forced laborers.

און זיַינע יונגע לייַט וועלן צו צינדז ווערן .
un zaine yunge leit veln tsu tsindz vern.
and his young people will to tribute become.

[9] And his rock shall pass away in magor *(terror)*,

ט און זיַין פֿעלדז וועט פֿון מורא פֿאַרגיין,
un zain feldz vet fun moire fargein,
and his rock will from fear perish,

and his sarim shall desert the nes *(battle flag)* in panic,

און אָנגסטן פֿאַר דער פֿאָן וועלן זיַינע האַרן,
un angstn far der fon veln zaine harn,
and terrors before the standard will his lords,

saith Hashem, Whose fire is in Tziyon,

זאָגט ה , וואָס זיַין פֿייַער איז אין ציון ,
zogt Hashem, vos zain faier iz in Tsiyon,
declares Hashem, whose his fire is in Tziyon,

and His furnace in Yerushalayim.

און זיַין אויוון אין ירושָלַיִם .
un zain oivn in Yerushalayim.
and his firepot in Yerushalayim.

32 See, a Melech shall reign in tzedek,

לב זע , מיט רעכטפֿאַרטיקייט וועט קיניג קיניגן דער קיניג,
ze, mit rechtfartikeit vet kinig kinign der kinig,
behold, with uprightness will king reign the king,

and sarim shall rule in mishpat *(justice)*.

און האַרן – זיי וועלן הערשן מיט גערעכטיקייט.
un harn – zei veln hershn mit gerechtikeit.
and lords – they will rule with justice.

[2] And an ish shall be

ב און איטלעכער וועט זיַין
un itlecher vet zain
and each will be

as a sheltering hiding place from the ruach *(wind)*,

ווי אַ באַהעלטעניש פֿון ווינט,
vi a baheltenish fun vint,
like a shelter from wind,

and a seter *(refuge)* from the tempest;

און אַ פֿאַרבאָרגענישׂ פֿון גוסרעגן ;
un a farborgenish fun gusregn;
and a hidden place from pouring rain;

as streams of mayim in a dry place,

ווי אַ בעכן וואַסער אין אַ טריקענישׂ,
vi a bechn vaser in a trikenish,
like a stream water in a dry place,

as the tzel *(shadow)* of a great rock

ווי דער שאָטן פֿון אַ שוועָרן פֿעלדז
vi der shotn fun a shvern feldz
like the shadow of a heavy rock

in a weary land.

.אין אַ פֿאַרשמאַכטן לאַנד
in a farshmachtn land.
in a parched land.

[3] And the eynayim of them that see shall no longer be closed,

ג און נישט פַֿאַרקלעפּט זײַן וועלן די אויגן פֿון די זעער,
zeer di fun oign di veln zain farklept nisht un
seer the of eyes the will be closed not and

and the oznayim of them that hear shall pay heed.

און די אויערן פֿון די הערער וועלן פַֿאַרנעמען.
farnemen veln herer di fun oiern di un
perceive will hearer the of ears the and

[4] The levav also of the rash shall understand da'as,

ד און דאָס האַרץ פֿון די איבעראײַלטע וועט
vet iberailte di fun harts dos un
will rash the of heart the and

פַֿאַרשטיין צו וויסן,
visen tsu farshtein
know to understand

and the lashon of the stammerers shall be ready to speak plainly.

און די צונג פֿון די שטאַמלער וועט רעדן
redn vet shtamler di fun tsung di un
speak will stammerers the of tongue the and

גלוֹיפֿיק קלאָר.
klor geloifik
clear fluent

[5] The naval *(foolish person)* shall be no more called noble,

ה און דעם געמיינעם וועט מען נישט רופֿן מער אַדלמאַן,
adlman mer rufn nisht men vet gemeinem dem un
nobleman more call not they will fool the and

nor the scoundrel said to be honorable.

און אויפֿן גייציקן וועט מען נישט זאָגן
zogn nisht men vet geitsikn oifn un
say not they will greedy one on and

מער נַדיבן.
nadivn mer
generous one more

[6] For the naval will speak foolishness,

ו וואָרעם דער געמיינער רעדט געמיין,
gemein redt gemeiner der vorem
ignoble speaks fool the because

and his lev will work evil, to practise khonef *(hypocrisy)*,

און זײַן האַרץ אַרבעט אומרעכט, צו טאָן פַֿאַלשקייט,
falshkeit ton tsu umrecht arbet harts zain un
falsehood do to unjustly works heart his and

and to utter to'ah *(error, perversity)* against Hashem,

און צו רעדן וועגן ה מיט גענאַר;
genar mit Hashem vegen redn tsu un
deceit with Hashem concerning speak to and

to leave unsatisfied the nefesh of the ra'av *(hungry)*,

צו לאָזן ליידיק דעם לײַב פֿון דעם הונגעריקן,
hungerikn dem fun laib dem leidik lozn tsu
hungry the of body the empty leave to

and he will cause the drink of the tzameh *(thirsty)* to fail.

און דעם טראַנק פֿון דעם דאָרשטיקן צו מינערן.
minern tsu dorshtikn dem fun trank dem un
diminish to thirsty the of drink the and

[7] The schemes also of the schemer are ra'im *(evil ones)*;

ז און דער גייציקער, זײַנע געצײַג זײַנען שלעכט,
shlecht zainen getsaig zaine geitsiker der un
evil are utensils his covetous the and

he deviseth zimmot *(wicked schemes)*

בייזע מחשבֿות באַראָט ער,
er barot machshoves beize
he advises thoughts evil

to destroy the poor with words of sheker,

אומצוברענגען דעם אָרעמאַן מיט רייד פֿון ליגן,
lign fun reid mit oreman dem umtsubrengen
lies of words with poor person the to destroy

even when the evyon *(needy)* speaketh mishpat *(justly)*.

אַפֿילו ווען דער אביון טענהט גערעכט.
gerecht tainet evyon der ven afile
righteously argues needy one the when even

[8] But the noble maketh plans
that are noble;

and by noble things shall he stand.

[9] Rise up, ye nashim that are
complacently at ease;

hear my voice, ye banot at ease;

give ozen unto my speech.

[10] Days and a shanah, then
shall ye tremble,

ye careless nashim;

for the grape harvest shall fail,

the harvest of fruit shall not come.

[11] Tremble, ye nashim that are
complacently at ease;

shake, ye complacent ones;

strip you, and make you bare,

and gird sackcloth upon your loins.

[12] They shall mournfully beat
upon their breasts,

for the pleasant fields,

for the fruitful gefen *(vine)*.

[13] Upon the admat Ami *(land
of My People)*

shall come up kotz *(thorns)*
and briers;

ח אָבער דער אַדלמאַן באַראָט אַדלקייט ,
adlkeit barot adlman der ober
noble plans advises nobleman the but

און אויף אַדלקייט ווועט ער באַשטיין.
bashtein er vet adlkeit oif un
stand he will noble plans upon and

ט איר רויקע וויַבער , שטייט אויף,
oif shteit vaiber ruike ir
up rise woman complacent you

הערט מײַן קול , איר זיבערע טעכטער ,
techter zichere ir kol main hert
daughters secure you voice my listen

פַאַרנעמט מײַן זאָג .
zog main farnemt
speech my pay attention

י טעג און יאָרן וועט איר ציטערן ,
tsiteren ir vet yorn un teg
tremble you will years and days

איר זיבערע ,
zichere ir
secure ones you

וואָרעם די לעזע איז פַאַרלענדט,
farlendt iz lez di vorem
destroyed is harvest the for

קיין איינזאַמלונג וועט נישט קומען .
kumen nisht vet ainzamlung kein
come not will gathering any

יא שוידערט, איר רויקע ,
ruike ir shoidert
complacent ones you shudder

ציטערט, איר זיבערע ;
zichere ir tsitert
confident ones you tremble

טוט אײַך אויס און אַנטבלויזט אײַך ,
aich antbloizt un ois aich tut
yourselves bare and out you do

און גורט זאַק אויף די לענדן,
lendn di oif zak gurt un
loins the on sackcloth gird and

יב אויף די בריסט זיך שלאָגנדיק,
shlogndik zich brist di oif
beating self breast the on

איבער די גלוסטיקע פַעלדער,
felder glustike di iber
fields lush the over

איבערן פַרוכטיקן ווײַנשטאָק;
vainshtok fruchtikn ibern
vineyard fruitful over

יג איבער דער ערד פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun erd der iber
people my of land the over

פַאַרוואַקסן מיט דערנער און ווילדגעוועקס;
vildgeveks un derner mit farvaksn
wild growth and thorns with overgrown

indeed, upon all the batim *(houses)* of joy

יאָ , איבער אַלע הײַזער פֿון לוסטיקייט,
lustikeit fun haizer ale iber yo
gladness of houses all over yes

in the city of merriment;

איבערן פֿרײלעכן כּרך .
kerch freilechn ibern
city joyous over

14 Because the palaces shall be forsaken;

יד וואָרעם דער פּאַלאַץ איז פֿאַרלאָזט ,
farlozt iz palats der vorem
abandoned is palace the for

the multitude of the Ir shall be abandoned;

דער טומל פֿון שטאָט האָט אויפֿגעהערט;
oifgehert hot shtot fun tuml der
ceased has city of noise the

the citadel and stronghold shall be ruins ad olam,

דער ערדוואַל און דער טורעם זײַנען פֿאַר היילן אויף אייביק,
eibik oif heiln far zainen turem der un erdval der
ever for caves as are tower the and citadel the

a delight of wild donkeys,

אַ פֿרייד פֿאַר וואַלדאייזלען ,
valdeizlen far freid a
wild donkeys for joy a

a pasture of adarim *(flocks)*;

אַ פֿיטערונג פֿאַר סטאַדעס.
stades far fiterung a
herds for pasture a

15 Until the Ruach be poured

טו ביז אויסגעגאָסן וועט ווערן אויף אונדז
undz oif vern vet oisgegosen biz
us on become will poured out until

upon us from on high,

דער רוּחַ הקדש פֿון דער הייך ,
heich der fun hkdsh ruach der
height the from HaKodesh Ruach the

and the midbar become a carmel *(fruitful field)*,

און דער מדבר וועט ווערן אַ פֿרוכטגאָרטן,
fruchtgortn a vern vet midber der un
fruit garden a become will desert the and

and the carmel become a ya'ar *(forest)*.

און דער פֿרוכטגאָרטן וועט פֿאַר אַ וואַלד געהאלטן ווערן .
vern gerechnt vald a far vet fruchtgortn der un
become regarded forest a for will fruit garden the and

16 Then mishpat shall dwell in the midbar,

טז און אין מדבר וועט רוען גערעכטיקייט ,
gerechtikeit ruen vet midber in un
righteousness rest will wilderness in and

and tzedakah live in the carmel.

און רעכטפֿאַרטיקייט וועט ווינען אין פֿרוכטגאָרטן.
fruchtgortn in voinen vet rechtfartikeit un
fruit garden in dwell will uprightness and

17 And the ma'aseh *(work)* of tzedakah *(righteousness)* shall be shalom;

יז און דאָס ווערק פֿון רעכטפֿאַרטיקייט וועט זײַן שלום ,
sholem zain vet rechtfartikeit fun verk dos un
peace be will uprightness of work this and

and the effect of tzedakah

און דער אויפֿטו פֿון רעכטפֿאַרטיקייט –
rechtfartikeit fun oiftu der un
righteousness of effect the and

quietness and assurance ad olam *(forever)*.

רו און זיכערקייט אויף אייביק.
eibik oif zicherkeit un ru
ever for security and rest

18 And my people shall dwell in a naveh shalom *(a habitation of peace)*

יח און מײַן פֿאָלק וועט זיצן אין אַ ווויינונג פֿון שלום ,
sholem fun voinung a in zitsn vet folk main un
peace of dwelling a in sit will people my and

and in secure mishkenot *(dwellings)*,
און אין ווינערטער זיכערע,
un in voinerter zichere
and in secure dwelling places

and in quiet menuchot *(resting places)*;
און אין רוּונגען שטילע.
un in ruungen shtile
and in quiet resting places

19 When it shall hail,
יט און מע וועט זיך צעשפרייטן
un vet me zich tseshpreitn
and it will spread out self

coming down on the ya'ar *(forest)*;
אויף דעם אַראָפגאַנג פֿון וואַלד ,
oif dem aropgang fun vald
on the descent of the forest

and the Ir shall be utterly brought down in a low place.
און ביז אין דער נידערונג וועט נידערן די שטאָט.
un biz in der nidern vet niderung der shtot
and unto the lower will descend the city

20 Blessed are ye that sow beside all mayim,
כ ווויל צו אייך וואָס זייט בייַ אַלע וואַסערן,
vil tsu aich vos zeit bai ale vasern
well to you which be by all waters

that send forth there the regel of the shor *(ox)* and the chamor *(donkey)*.
וואָס לאָזט אַרויס פֿרייַ דעם פֿוס פֿון דעם אָקס
vos lozt arois frai dem fus fun dem oks
which let out free the foot of the ox
און דעם אייזל .
un dem eizl
and the donkey

33 לג

33 Hoy *(woe, doom)* to thee that destroyest, and thou wast not destroyed;
and dealest treacherously, and they dealt not treacherously as a boged *(traitor, treacherous person)* with thee!
ווויי , דו פֿאַרוויסטער וואָס וועלסט נישט פֿאַרוויסט ,
vei du farvister vos verst nisht farvist
woe you devastator who becomes not devastated
און דו פֿעלשער וואָס מע פֿעלשט נישט
un du felsher vos me felsht nisht
and you deceiver whom one deceives not
אָן דיר !
on dir
against you(SG)

When thou shalt cease to destroy, thou shalt be destroyed;
אַז דו וועסט אויפֿהערן פֿאַרוויסטן , וועסטו
az du vest oifhern farvistn vestu
when you will cease devastating will you(sg)
פֿאַרוויסט ווערן ,
farvist vern
devastated become

and when thou shalt make an end to deal treacherously, they shall deal treacherously as a boged with thee.
אַז דו וועסט ענדיקן פֿעלשן , וועט מען
az du vest endikn felshn vet men
when you will finish deceiving will one
פֿעלשן אָן דיר .
felshn on dir
deceive against you(SG)

2 Hashem, be gracious unto us;
ב ה לייַזעליק אונדז,
Hashem laitzelik undz
Hashem give grace to us

we have waited for Thee;
צו דיר האָבן מיר געהאָפֿט;
tsu dir hobn mir gehoft
to you(SG) have we hoped

be Thou their zero'a in the bekarim *(mornings)*,

זיַי זייער אָרעם אַלע פַרימאָרגן,
frimorgn ale orem zeyer zai
morning every arm their be

our Yeshu'ah *(salvation)* also in the time of tzoros.

און אונדזער הילף אין צייַט פון נויט .
noit fun tsait in hilf undzer un
need of time in help our and

3 At the noise of the tumult the peoples fled;

ג פון קול פון דעם טומל זיַינען די אומות אַנטלאָפן,
antlofn umes di zainen tuml dem fun kol fun
fled peoples the are tumult the of sound from

at the lifting up of Thyself the Goyim were scattered.

פון דיין אויפהייבן זיך וועלקער צעשפרייט .
tseshpreit felker di vern zich oifheibn dain fun
spread out nations the become self rising up your from

4 And your shalal *(booty, plunder, gain)* shall be gathered

ד און אויפגעקליבן וועט ווערן אייער רויב
roib aier vern vet oifgeklibn un
plunder your become will gathered and

like the gathering of the locusts;

ווי דער היישעריק קליַבט אויף,
oif klaibt heisherik der vi
up gathers locust the as

as the swarm of grasshoppers

ווי גרילן שפרינגען ,
shpringen griln vi
leaping grasshoppers like

shall men pounce upon them.

טוט מען שפרינגען דערויף .
deroif shpringen men tut
thereon leap they do

5 Hashem is exalted; for He dwelleth on high;

ה דערהויבן איז ; וואָרעם ער רוט אין דער הייך
heich der in rut er vorem Hashem iz derhoibn
height the in rests he because Hashem is exalted

He hath filled Tziyon with mishpat and tzedakah.

ער פילט אָן ציון מיט רעכט און גערעכטיקייט .
gerechtikeit un recht mit Tsiyon on filt er
righteousness and justice with Tziyon on fills he

6 And He shall be the emunah *(faithfulness, stability)* of thy times,

ו און די זיכערקייט פון דיַינע צייַטן וועט זיַין
zain vet tsaitn daine fun zicherkeit di un
be shall times your of security the and

a rich store of Yeshu'ah *(salvation)*, chochmah, and da'as;

אַ שאַץ מיט ישועות , חכמה און דערקענונג ;
derkenung un chochme yeshues mit shats a
knowledge and wisdom saving acts with treasure a

the yirat Hashem is his otzar *(treasure)*.

מורא פאַר ה , דאָס וועט זיַין זיַין אוצר .
oitser zain zain vet dos Hashem far moire
treasure his be will this Hashem before fear

7 Behold, their valiant ones shall cry in the street;

ז זע , זייערע העלדן קלאָגן דרויסן ,
droisn klogn heldn zeyere ze
outside cry out heroes their see

the malachei shalom shall weep bitterly.

די שלוחים פון שלום טוען ביטער ווייַנען .
veinen biter tuen sholem fun shluchim di
weep bitterly do peace of messengers the

8 The mesillot *(highways)* lie in ruins,

ח פאַרוויסט זיַינען די וועגן ,
vegen di zainen farvist
roads the are desolate

the wayfaring man ceaseth;

אויפגעהערט דער וועגפאָרער ;
vegforer der oifgehert
wayfarer the ceased

he hath annulled the brit *(covenant)*,

ער האָט פאַרשטערט דעם ברית ,
bris dem farshtert hot er
covenant the broken has he

he hath despised the towns,
ער האָט פֿאַראַכט די שטעט,
shtet di faracht hot er
cities the despised has he

he regardeth no enosh *(humankind)*.
ער אַכט נישט אויף קיין מענטשן .
mentshn kein oif nisht acht er
man any on not regards he

9 Ha'aretz mourneth and languisheth;
ט פֿאַרטרויערט, פֿאַרשניטן איז דאָס לאַנד,
land dos iz farshnitn fartroiert
land the is withered mourns

Levanon is ashamed and shriveled;
פֿאַרשעמט איז דער לבֿנון , פֿאַרוועלקט;
farvelkt Levanon der iz farshemt
withered Levanon the is ashamed

Sharon is like an aravah;
דער שָׁרוֹן איז ווי אַ מדבר געוואָרן ,
gevorn midber a vi iz Sharon der
having become desert a like is Sharon the

and Bashan and Carmel shake off their foliage.
און אָפּגעטרייסלט איז בָּשָׁן און כַּרְמֶל .
Karmel un Bashan iz opgetreislt un
Carmel and Bashan is shaken off and

10 Now will I arise, saith Hashem;
י אַצונד וועל איך אויפֿשטיין, זאָגט ה' ,
Hashem zogt oifshtein ich vel atsund
Hashem declares rise up I will now

now will I be exalted;
אַצונד וועל איך זיך דערהייבן ,
derheichn zich ich vel atsund
elevate self I will now

now will I lift up Myself.
אַצונד וועל איך זיך אויפֿהייבן.
oifheibn zich ich vel atsund
lift up self I will now

11 Ye shall conceive chaff, ye shall bring forth straw;
יא איר טראָגט שפּריי, וועט איר געבערן שטרוי;
shtroi gebern ir vet shprei trogt ir
straw give birth to you will chaff carry you

your ruach *(breath)*, as eish, shall devour you.
אייַער אָטעם – אַ פֿייַער וואָס וועט אייַך פֿאַרצערן.
fartseren aich vet vos faier a otem aier
devour you will which fire a breath your

12 And the peoples shall be as the burnings of lime;
יב און די פֿעלקער וועלן זיין ווי קאַלך פֿאַרברענטע,
farbrente kalch vi zain veln felker di un
burned lime as be will nations the and

as thorns cut up shall they be burned in the eish.
ווי דערנער אָפּגעהאַקטע וואָס וועלן אין פֿייַער געצונדן .
getsundn faier in vern vos opgehakte derner vi
kindled fire in become which cut down thorns like

13 Hear, ye that are far off, what I have done;
יג הערט, איר ווייַט, וואָס איך האָב געטאָן,
geton hob ich vos vaite ir hert
done have I what far off you hear

and, ye that are near, acknowledge My gevurah *(might)*.
און ווייסט, איר נאָנטע, מיין גבֿורה .
gevure main nonte ir veist un
might my near you know and

14 The chatta'im *(sinners)* in Tziyon are terrified;
יד עס אַנגסטן אין ציון די זינדיקע,
zindike di Tsiyon in angstn es
sinners the Tziyon in terrified is

trembling hath seized the khanafim *(hypocrites)*.
אַ ציטערניש האָט אָנגענומען די פֿאַלשע :
falshe di ongenumen hot tsiterenish a
hypocrites the seized has panic a

Who among us can dwell with the devouring eish?
ווער פֿון אונדז קען ווייַלן אין דעם פֿייַער וואָס פֿאַרצערט?
fartsert vos faier dem in vailn ken undz fun ver
devours which fire the in dwell can us of who

Who among us can dwell with mokedei olam *(everlasting burnings)*?

וועֶר פֿון אונדז קען ווײַלן אין די אײביקע ברענדן ?
brandn eibike di in vailn ken undz fun ver
burnings everlasting the in dwell can us of who

15 He that walketh in tzedakot, and speaketh meisharim *(right things)*,

טו דער וואָס גייט אין רעכטפֿאַרטיקייט, און
un rechtfartikeit in geit vos der
and righteousness in goes who the one

רעדט ערלעך ,
erlech redt
honestly speaks

he that despiseth the gain of extortions,

דער וואָס פֿאַראַכט דעם געווין פֿון רויב ,
roib fun gevin dem faracht vos der
plunder of dishonest gain the despises who the one

that guards his palms from accepting shochad *(bribe[s])*,

דער וואָס שאָקלט אָפּ זײַנע הענט פֿון
fun hent zaine op shoklt vos der
from hands his away shakes who the one

אָננעמען שוחד ,
shochad onnemen
a bribe accepting

that stoppeth his ozen from hearing of dahm,

דער וואָס פֿאַרשטאָפּט זײַן אויער פֿון הערן
hern fun oier zain farshtopt vos der
hearing of ear his stopped up who the one

וועגן בלוט ,
blut vegen
blood concerning

and shutteth his eynayim from seeing rah;

און פֿאַרדריקט זײַנע אויגן פֿון קוקן אויף שלעכטס.
shlechts oif kukn fun oign zaine fardrikt un
evil on looking from eyes his suppressed and

16 He shall dwell on high;

טז ער וועט רוען אין דער הייך ;
heich der in ruen vet er
height the in rest will he

his metzadot shall be the rocky fortress;

פֿעסטונגען פֿון פֿעלדזן וועלן זײַן זײַן באַשיצונג ;
bashitsung zain zain veln feldzn fun festungen
refuge his be will rocks of fortresses

his lechem shall be given him; his mayim shall be unfailing.

זײַן ברויט איז געגעבן , זײַן וואַסער איז זיכער .
zicher iz vaser zain gegebn iz broit zain
secure is water his given is bread his

17 Thine eynayim shall see Melech in His yafeh *(beauty)*;

יז דעם מלך אין זײַן שיינקייט וועלן אָנקוקן דײַנע אויגן;
oign daine onkukn veln sheinkeit zain in melech dem
eyes your behold will beauty his in king the

they shall behold eretz that is very far off.

זיי וועלן זען אַ לאַנד פֿון ווײַטענישן .
vaitenishn fun land a zen veln zei
far off of land a see will they

18 Thine lev shall ponder terror.

יח דײַן האַרץ וועט טראַכטן אָן דער אימה :
eime der on trachtn vet harts dain
terror the on think on will heart your

Where is the sofer *(scribe)*?

ווו איז דער וואָס האָט געציילט ?
getseilt hot vos der iz vu
counted has who the one is where

Where is he who weighs?

ווו דער וואָס האָט געוויגן ?
gevoign hot vos der vu
weighed has who the one where

Where is he that counts the migdalim *(towers)*?

ווו דער וואָס האָט די טורעמס געציילט?
getseilt turems di hot vos der vu
counted towers the has who the one where

[19] Thou shalt no longer see a fierce people,

יט דאָס פֿאַרשײַטע פֿאָלק וועסטו מער נישט זען,
zen nisht mer vestu folk farshaite dos
see not more will you(sg) people strong the

a people of unfathomable language that is incomprehensible,

דאָס פֿאָלק מיט אַ טונקעלער שפּראַך , נישט
nisht shprach tunkeler a mit folk dos
not language obscure an with people the

צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu
understand to

of a stammering lashon, that thou canst not understand.

מיט אַ שטאַמלדיקן לשון , נישט קלוג צו ווערן .
vern tsu klug nisht loshen shtamldikn a mit
become to intelligent not tongue stammering a with

[20] Look upon Tziyon, the city of mo'adenu *(our appointed times, festivals)*;

כ קוק אָן ציון , די שטאָט פֿון אונדזער אײַנזאַמלונג;
ainzamlung undzer fun shtot di Tsiyon on kuk
gathering our of city the Tziyon on look

thine eynayim shall see Yerushalayim

דײַנע אויגן וועלן זען ירושלַים ,
Yerushalayim zen veln oign daine
Yerushalayim see will eyes your

a quiet naveh,

אַ ווינונג אַ רויִקע ,
ruike a voinung a
tranquil a habitation a

an ohel that shall not be taken down;

אַ געצעלט וואָס וועט נישט אַוועקגערוקט ווערן ,
vern avekgerukt nisht vet vos getselt a
become removed not will that tent a

not one stake thereof shall ever be pulled up,

וואָס זײַנע פֿלעקלעך וועלן אייביק נישט
nisht eibik veln fleklech zaine vos
not ever will tent pegs its which

אַרויסגעצויגן ווערן ,
vern aroisgetsoign
become drawn out

neither shall any of the ropes thereof be broken.

און אַלע זײַנע שטריק וועלן נישט אָפּגערישן ווערן .
vern opgerisn nisht veln shtrik zaine ale un
become broke off not will cords his all and

[21] But there Adir Hashem will be unto us

כא נאָר דאָרטן וועט ה אונדז זײַן מאַכטיק,
machtik zain undz Hashem vet dortn nor
mighty be us Hashem will there but

a makom *(place)* of broad rivers and streams;

ווי אַן אָרט פֿון טײַכן , שטראָמען ברייטרוימיקע,
breitroimike shtromen taichn fun ort an vi
broad streams rivers of place a like

wherein shall go no galley with oars,

וואָס קיין רודערשיף קען אויף אים נישט גיין ,
gein nisht im oif ken rudershif kein vos
go not it on can rowers any which

neither shall a mighty ship pass thereby.

און קיין שטאַרקער אָקרענט קען אים נישט איבערפֿאָרן.
iberforn nisht im ken okrent shtarker kein un
pass over not it can ship mighty any and

[22] For Hashem is our Shofet,

כב וואָרעם ה איז אונדזער ריכטער,
richter undzer iz Hashem vorem
judge our is Hashem because

Hashem is Mechokkeinu *(our Lawgiver)*,

ה איז אונדזער געזעצגעבער,
gezetsgeber undzer iz Hashem
lawgiver our is Hashem

Hashem is Malkeinu;

ה איז אונדזער מלך ;
melech undzer iz Hashem
king our is Hashem

Hu yoshieinu *(He will save us)*.

ער וועט אונדז העלפֿן.
helfn undz vet er
save us will he

[23] Thy riggings are loosed;

כג לויז געוואָרן זיַנען דיַינע שטריק,
shtrik daine zainen gevorn loiz
cords your are having become release

they could not well strengthen their mast,

זיי האַלטן נישט פֿעסט זייער מאַסט,
mast zeyer fest nisht haltn zei
mast their firm not hold they

they could not spread the nes *(sail)*;

זיי שפּרייטן דעם זאַגל נישט אויס.
ois nisht zagl dem shpreitn zei
out not sail the spread they

then is the shalal *(spoil, plunder)* of a great plunder divided;

דענצמאָל ווערט פֿאַנג פֿון פֿיל זאַקרויב צעטיילט,
tseteilt zakroib fil fun fang vert dentsmol
divided booty much of plunder shall be then

the pisechim *(lame ones)* take the plunder.

הינקעדיקע רויבן רויב .
hinkedike roibn roib
the lame to plunder

[24] And the inhabitant [of Yerushalayim] shall not say, I am ill;

כד און קיין איינווינער וועט נישט זאָגן : איך בין קראַנק;
krank bin ich zogn nisht vet ainvoiner kein un
ill am I say not will inhabitant any and

the people that dwell therein shall be forgiven their avon.

דעם פֿאָלק וואָס זיצט דערין איז פֿאַרגעבן די זינד .
zind di fargebn iz derin zitst vos folk dem
sin the forgiven is in it sit who people the

34 Come near, ye Goyim, to hear;

לד
געניגט , איר פֿעלקער, צו הערן,
hern tsu felker ir genent
hear to nations you come near

and pay heed, ye peoples;

און איר אומות , פֿאַרנעמט ;
farnemt umes ir un
pay attention peoples you and

let ha'aretz hear, and all that is therein;

זאָל הערן די ערד און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un erd di hern zol
fullness its and earth the hear shall

the tevel *(world)*, and all things that come forth of it.

די וועלט און אַלע אירע שפּראָצונגען .
shprotsungen ire ale un velt di
sprouts its all and world the

[2] For the ketzef Hashem *(wrath of Hashem)* is upon kol HaGoyim,

ב וואָרעם ה האָט אַ כּעס אויף אַלע פֿעלקער,
felker ale oif kaas a hot Hashem vorem
nations all on anger a has Hashem because

and His chemah *(fury, wrath)* upon all their tz'va;

און אַ גרימצאָרן אויף זייער גאַנצן חיל ;
cheil gantsn zeyer oif grimtsorn a un
army entire their on wrath a and

He hath utterly destroyed them,

ער האָט זיי צו חרם געמאַכט,
gemacht cheirem tsu zei hot er
made devoted to them has he

He hath delivered them to the tevach *(slaughter)*.

זיי איבערגעגעבן צו דער שחיטה .
shechite der tsu ibergegebn zei
slaughter the to delivered them

[3] Their slain also shall be cast out,

ג און זייערע דערשלאָגענע ווערן זיך ווּאַלגערן,
valgern zich veln dershlogene zeyere un
cast out self will slain their and

and their stench shall go up out of their pegarim *(corpses)*,

– און פֿון זייערע פּגָרים ווערט אויפֿגיין אַ געשטאַנק,
geshtank a oifgein vet pegorim zeyere fun un
stench a come up will corpses their from and

and the harim shall be drenched with their dahm.

און די בערג ווערן צעגיין פֿון זייער בלוט .
blut zeyer fun tsegein veln berg di un
blood their of melt will mountains the and

[4] And kol Tz'va HaShomayim *(all the host of heaven)* shall be dissolved,

ד און דער גאַנצער חיל פֿון הימל ווערט צעקריכן ,
tsekrichn vet himel fun cheil gantser der un
crumble will heaven of host whole the and

and the Shomayim shall be rolled up like a sefer;

און די הימלען ווערן ווי אַ מגילה זיך אויפֿוויקלען,
oifviklen zich megile a vi veln himlen di un
unroll self scroll a like will heavens the and

and all their tz'va shall fall,

און זייער גאַנץ חיל ווערט אַראָפֿוועלקן,
aropvelkn vet cheil gants zeyer un
down wilt will host all their and

like the aleh *(leaf)* falleth from the gefen,

ווי אַ בלאַט ווערלקט פֿון ווײַנשטאָק,
vainshtok fun velkt blat a vi
vine from wilts leaf a like

like that falling from the te'enah *(fig tree)*.

און ווי פֿאַרוועלקט פֿון אַ פֿייגנבוים .
faignboim a fun farvelkt vi un
fig tree a of withered like and

[5] For My cherev shall be satiated in Shomayim; hinei,

ה ווָאָרעם אָנגעטרונקען אין הימל האָט זיך מײַן שווערד,
shverd main zich hot himel in ongetrunken vorem
sword my self has heaven in soaked because

it shall come down upon Edom,

אָט ווערט זי אויף אֱדוֹם אַראָפּנידערן,
aropnideren Edom oif zi vet ot
go down Edom on it will behold

and shall descend on the Am *(people)* of My Cherem *(ban of destruction)* in mishpat.

און אויף דעם פֿאָלק פֿון מײַן חרם , צום משפּט .
mishpot tsum cheirem main fun folk dem oif un
judgment to the devoted my of people the on and

[6] The Cherev Hashem *(Sword of Hashem)* is filled with dahm,

ו ג-טס שווערד איז פֿול מיט בלוט ,
blut mit ful iz shverd G-ts
blood with full is sword G-d's

it is gorged with chelev,

געזעפֿטיקט מיט פֿעטס,
fets mit gezeftikt
fats with saturated

and with the dahm of lambs and goats,

מיט בלוט פֿון לעמער און בעק ,
bek un lemer fun blut mit
male goats and lambs of blood with

with the chelev of the kidneys of rams;

מיט נירנפֿעטס פֿון ווידערס;
viders fun nirnfets mit
rams of kidney fat with

for Hashem hath a zevach in Botzrah,

ווָאָרעם ה האָט אַ שלאַכטונג אין בָּצרָה ,
Botsrah in shlachtung a hot Hashem vorem
Botzrah in slaughter a has Hashem for

and a tevach gadol in Eretz Edom.

און אַ גרויסע שעכטונג אין לאַנד אֱדוֹם .
Edom land in shechtung groise a un
Edom land in slaughter great a and

[7] And the re'emim *(wild oxen)* shall fall with them,

[ז] און נידערן וועלן וויזלטירן מיט זיי ,
zei mit vizltirn veln nidern un
them with wild oxen will descend and

and the bull calves with the bulls;

און בולן מיט אָקסן;
oksen mit buln un
oxen with bulls and

and their land shall be soaked with dahm,

און אָנטרינקען וועט זיך זייער ערד מיט בלוט ,
blut mit erd zeyer zich vet ontrinken un
blood with land their self will water and

and their aphar *(dust)* enriched with chelev.

און זייער שטויב וועט זיך זעפֿטיקן מיט פֿעטס.
fets mit zeftikn zich vet shtoib zeyer un
fats with saturate self will dust their and

[8] For it is the Yom Nakam L'Hashem *(Day of Vengeance unto* Hashem*)*,

[ח] וואָרעם אַ טאָג פֿון נקמה איז ביי ה ,
Hashem bai iz nekome fun tog a vorem
Hashem with is vengeance of day a for

and the Shnat Shillumim *(Year of Retributions)* for the cause of Tziyon.

אַ יאָר פֿון באַצאָלונג פֿאַר דעם קריג פֿון ציון .
Tsiyon fun krig dem far batsolung fun yor a
Tziyon of quarrel the for revenge of year a

[9] And the streams thereof shall be turned into zefet *(pitch, tar)*,

[ט] און פֿאַרקערט ווערן אין פּעך וועלן אירע שטראָמען,
shtromen ire veln pech in vern farkert un
streams its will pitch into become turned and

and the aphar *(dust)* thereof into gofrit *(burning sulfur)*,

און איר שטויב אין שוועבל ,
shvebl in shtoib ir un
brimstone into dust its and

and the land thereof shall become burning zefet *(pitch, tar)*.

און איר ערד וועט ווערן ברענענדיקע פּעך .
pech brenendike vern vet erd ir un
pitch burning become will land its and

[10] It shall not be quenched lailah v'yomam;

[י] טאָג און נאַכט וועט זי נישט פֿאַרלאָשן ווערן ,
vern farloshn nisht zi vet nacht un tog
become extinguished not it will night and day

the ashan *(smoke)* thereof shall go up l'olam *(forever)*;

אויף אייביק וועט אויפֿגיין איר רויך ;
roich ir oifgein vet eibik oif
smoke its go up will ever for

from dor to dor it shall lie desolate;

פֿון דור צו דור וועט זי וויסט זיין ,
zain vist zi vet dor tsu dor fun
be waste it will generation to generation from

none shall pass through it l'netzach netzachim.

אויף אייביקאייביקייטן וועט קיינער נישט
nisht keiner vet eibikeibikeitn oif
not anyone will ever and ever for
דורכגיין דורך איר.
ir durch durchgein
it by pass through

[11] But the desert owl and the screech owl shall possess it;

[יא] און יַרשען וועלן זי דער פּעליקאַן און דער זומפּבושל ,
zumpbushl der un pelikan der zi veln yarshen un
hedgehog the and pelican the it will inherit and

even the yanshuf *(great owl)* and the orev *(raven)* shall dwell in it;

און די סאָווע און דער ראָב וועלן רוען אין איר;
ir in ruen veln rob der un sove di un
it in dwell will raven the and owl the and

and He shall stretch out upon it
the measuring line of tohu,

and the plumbline of vohu.

12 For the nobles thereof

there shall be nothing to call a
maluchah *(kingdom)*

and all her sarim shall come
to naught.

13 And sirim *(thorns)* shall come
up in her citadels,

nettles and brambles in the
strongholds thereof;

and it shall become the habitation
of jackals,

and the abode for banot ya'anah
(ostriches).

14 The tziyyim *(martens)* shall also
encounter iyyim *(wild cats)*,

and a sa'ir *(wild goat)* calls to
its companion,

and lilit *(night creature)* dwells there

and finds for itself a mano'ach
(place of rest).

15 There shall the kipoz *(bittern)*
nest, and lay eggs,

and hatch and care for young
under her tzel;

there shall the dayyot *(kites,*
vultures) also be gathered,

every one with its mate.

16 Search ye out in the Sefer
Hashem, and read;

אוֹן עָר וועט צִיעֶן אויף איר אַ שנור פֿון וויסטקייט,
vistkeit fun shnur a ir oif tsien vet er un
ruin of cord a it on draw out will he and

אוֹן אַ גרונטוואָג פֿון לײדיקייט .
leidikeit fun gruntvog a un
emptiness of plumb line a and

יב פֿון אירע אַדלליִט וועט נישט זײַן דאָרט
dort zain nisht vet adllait ire fun
there be not will leading people its of

וועָר עס זאָל אַ מלוכה אויסרופֿן;
oisrufn meluche a zol es ver
call out kingdom a shall it who

אוֹן אַלע אירע שָׂרות וועלן וועָרן צו נישט .
nisht tsu vern veln srores ire ale un
nought to become will princes its all and

יג אוֹן אויפֿגיין וועלן דערנער אין אירע פּאַלאַצן,
palatsn ire in derner veln oifgein un
palaces its in thorns will goes up and

אוֹן קראָפּיווע אוֹן שטעכגעוועקס אין אירע פֿעסטונגען;
festungen ire in shtechgeveks un kropive un
fortresses its in brambles and nettles and

אוֹן זי וועט זײַן אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a zain vet zi un
jackals of habitation a be will it and

אַ געהעפֿט פֿאַר שטרויספֿויגלען.
shtroisfoiglen far geheft a
ostriches for court a

יד אוֹן ווילדע קעץ וועלן אָנטרעפֿן מדבר-הינט ,
midber-hint ontrefn veln kets vilde un
desert dogs meet will cats wild and

אוֹן אַ שד וועט רופֿן צו זײַן חבֿר ;
chever zain tsu rufn vet shed a un
companion its to call will demon a and

יאָ , דאָרטן טוט לילית רוען ,
ruen lilit tut dortn yo
dwell Lilith does there yes

אוֹן געפֿינט איר מנוחה .
menuche ir gefint un
resting place her find and

טו דאָרט מאַכט די פֿיַילשלאַנג איר נעסט, אוֹן לייגט,
leigt un nest ir failshlang di macht dort
lay and nest her arrow snake the makes there

אוֹן בריט אוֹן וואַרעמט אין איר שאָטן ;
shotn ir in varemt un brit un
shadow her in warm and hatch and

יאָ , דאָרט זאַמלען זיך האַביכפֿויגלען
habichfoiglen zich zamlen dort yo
vultures self assemble there yes

איינער צום אַנדערן .
andern tsum einer
another to one

טז פֿאָרשט אין הס בוך , אוֹן לייענט;
leyent un buch Hashems in forsht
read and book Hashem's in seek

no one of these creatures shall fail,
קיינס פֿון די דאָזיקע איז נישט געמינערט,
geminert nisht iz dozike di fun keins
missing not is these the of any

none shall lack her mate;
קיינס פֿעלט נישט צום אַנדערן.
andern tsum nisht felt keins
another to the not lacks any

for My mouth hath commanded,
ווארעם מײַן מויל האָט באַפֿוילן ,
bafoiln hot moil main vorem
commanded has mouth my for

and His Ruach hath gathered them.
און זײַן רוּח האָט זיי איינגעזאַמלט.
aingezamlt zei hot ruach zain un
gathered them has Spirit his and

17 And He hath cast the goral *(lot)* for them,
יז און ער האָט זיי געווארפֿן אַ גורל ,
goirl a gevorfn zei hot er un
lot a cast them has he and

and His Yad hath made the land assignment unto them by measuring line;
און זײַן האַנט האָט עס זיי צעטיילט מיט אַ שנור ;
shnur a mit tseteilt zei es hot hant zain un
cord a with divided them it has hand his and

they shall possess it ad olam,
ביז אייביק וועלן זיי עס ירשענען ,
yarshen es zei veln eibik biz
inherit it they will ever for

from dor to dor shall they dwell therein.
אויף דור-דורות וועלן זיי רוען דערין .
oif dor-doires veln zei ruen derin
therein dwell they will throughout generations from

35 The Midbar *(desert)* and the Tziyyah *(dry land)* shall be glad over them;
לוסטיק זײַן וועלן דער מדבר און די טריקענישׁ , לה
trikenish di un midber der veln zain lustik
dry ground the and wilderness the will be joyful

and the Aravah shall rejoice,
און פֿרייען וועט זיך די וויסטע,
viste di zich vet freyen un
desert the self will rejoice and

and blossom like the khavatzelet *(lily)*.
און בלי֫ען ווי אַ רויז .
roiz a vi blien un
rose a as blossom and

2 It shall bloom abundantly,
ב בלי֫ען וועט זי בלי֫ען , און זיך פֿרייען,
freyen zich un blien zi vet blien
rejoice self and blossom it will blossom

and rejoice even with gilat *(rejoicing)* and rannein *(joyous singing)*;
יאָ , מיט פֿרייד און געזאַנג ;
gezang un freid mit yo
singing and joy with yes

the kavod haLevanon *(glory of Lebanon)* shall be given unto her *(the Aravah)*,
די פּראַכט פֿון לבֿנון איז איר געגעבן ,
gegebn ir iz Levanon fun pracht di
given it is Levanon of glory the

the hadar *(majesty)* of Carmel and Sharon;
די שיינקייט פֿון כַּרמֶל און שָׁרון ;
Sharon un Karmel fun sheinkeit di
Sharon and Carmel of majesty the

they shall see the Kavod Hashem *(glory of* Hashem*)*,
זיי וועלן זען די פּראַכט פֿון ה ,
Hashem fun pracht di zen veln zei
Hashem of glory the see will they

and the Hadar Eloheinu *(majesty of our G-d)*.
די שיינקייט פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun sheinkeit di
our G-d of majesty the

[3] Make ye the weak hands chazak *(strong)*,

ג שטאַרקט די שלאַפֿע הענט,
hent shlafe di shtarkt
hands weak the strengthen

and steady the birkayim *(knees)* koshlot *(feeble ones [knees] that give way, i.e., of those of the Golus returning to G-d in Tziyon)*.

און די שטרויכלדיקע קני טוט פֿעסטיקן.
festikn tut kni shtroichldike di un
make firm do knees feeble the and

[4] Say to them that are of a fearful lev,

ד זאָגט צו די אומרויקע הערצער:
hertser umruike di tsu zogt
hearts fearful the ones to say

Be strong, fear not;

זייַט שטאַרק, האָט נישט מורא;
moire nisht hot shtark zait
fear not have strong be

hinei, Eloheichem *(your G-d)* will come with nakam *(vengeance)*,

אָט איז אלוקיכם, ער וועט קומען מיט נקמה,
nekome mit kumen vet er Elokeichem iz ot
vengeance with come will he your G-d is behold

with Elohim gemul *(divine retribution)*

מיט פֿאַרגעלטונג פֿון אלקים
Elokim fun fargeltung mit
G-d of recompense with

He will come and save you.

וועט ער קומען און אייַך העלפֿן.
helfn aich un kumen er vet
save you and come he will

[5] Then the eyes of the ivvrim *(blind people)* shall be opened,

ה דענצמאָל וועלן אויפֿגעמאַכט ווערן די אויגן פֿון בלינדע,
blinde fun oign di vern oifgemacht veln dentsmol
blind of eyes the become opened will then

and the ears of the chereshim *(deaf ones)* shall be unstopped.

און די אויערן פֿון טויבע וועלן געעפֿנט ווערן.
vern geefent veln toibe fun oiern di un
become opened will deaf of ears the and

[6] Then shall the pisei'ach *(lame)* leap like the deer,

ו דענצמאָל וועט אַ הינקעדיקער שפּרינגען ווי אַ הינד,
hind a vi shpringen hinkediker a vet dentsmol
deer a as leap lame person a will then

and the leshon *(tongue)* of the illem *(the mute, the people unable to utter speech)* sing for joy;

און די צונג פֿון אַ שטומען וועט זינגען;
zingen vet shtumen a fun tsung di un
sing will mute person a of tongue the and

for in the midbar shall mayim break forth,

וואָרעם אין מדבר ברעכן אויס וואַסערן,
vasern ois brechn midber in vorem
waters out burst wilderness in for

and streams in the Aravah.

און בעכן אין דער וויסטע.
viste der in bechn un
desert the in streams and

[7] And the sharav *(burning sand)* shall become an agam *(pool, lake, pond)*

ז און דאָס הייסע געזעמדן וועט ווערן אַ טייַך,
taich a vern vet gezemdn heise dos un
brook a become will sandy areas parched the and

and the thirsty land, springs of mayim;

און דער דאָרשטיקער לאַנד — קוואַלן וואַסער;
vaser kvaln land dorshtiker der un
water springs of land thirsty the and

in the habitation of jackals, where each [jackal] lay, shall be khatzir *(grassland)*

אין ווינאָרט פֿון שאַקאַלן, ווו זיי האָבן
hobn zei vu shakaln fun voinort in
have they where jackals of habitation in

לייגן, וועט זיין גראָז,
groz zain vet leign
grass be will lain down

as well as reeds and gomeh *(papyrus, bulrushes)*.

מיט ראָר און יאַמש .
yamsh un ror mit
rushes and reed with

[8] And a maslul *(highway)* shall be there, and a derech *(road)*,

ח און דאָרט וועט זײַן אַ שטעג און אַ וועג,
veg a un shteg a zain vet dort un
way a and highway a be will there and

and it shall be called The Derech HaKodesh *(The Holy Road)*;

און דער הייליקער וועג וועט מען אים רופֿן;
rufn im men vet veg heiliker der un
call it one will way holy the and

the tameh *(unclean, impure person [see Isa 26:7])* shall not pass along it,

נישט דורכגיין וועט אים אַן אומריינער,
umreiner an im vet durchgein nisht
unclean an it will pass over not

inasmuch as it shall be for them,

נײַערט פֿאַר זיי וועט ער זײַן ;
zain er vet zei far naiert
be it will them for but

that is, the Holech Derech *(Walker of the Road, i.e., whoever is the [Redeemed] Wayfarer on the Derech HaKodesh)*,
even evilim *(morally bad foolish people)* shall not go astray thereon.

וועגגייער אַפֿילו אומגעניטע וועלן נישט בלאָנדזשען.
blondzhen nisht veln umgenite afile veggeyer
go astray not will inexperienced even way goers

[9] No aryeh *(lion)* shall be there,

ט דאָרט וועט נישט זײַן קיין לייב,
leib kein zain nisht vet dort
lion any be not will there

nor any peritz chayyot *(ravenous, dangerous, ferocious of [wild] beasts)* shall go up thereon,
it shall not be found there;

און קיין ווילדע חיה וועט נישט אַרויפֿגיין אויף אים –
im oif aroifgein nisht vet chaye vilde kein un
it on go up not will beast wild any and

זיי וועלן זיך דאָרט נישט געפֿינען .
gefinen nisht dort zich veln zei
be found not there self will they

but the Ge'ulim *(redeemed people)* shall walk there;

און די אויסגעלייזטע וועלן גיין ,
gein veln oisgeleizte di un
go will redeemed ones the and

[10] And the Peduyei Hashem *(ransomed ones of* Hashem*)* shall return,

י און די דערלייזטע פֿון ה וועלן צוריקקערן,
tsurikkern veln Hashem fun derleizte di un
return will Hashem of ransomed the and

and come to Tziyon with songs

און וועלן קומען קיין ציון מיט געזאַנג ,
gezang mit Tsiyon kein kumen veln un
singing with Tziyon to come will and

and simchat olam *(everlasting joy)* upon their heads;

און אַן אייביקע שׂימחה וועט זײַן אויף זייער קאָפּ;
kop zeyer oif zain vet simche eibike an un
head their on be will joy everlasting an and

they shall obtain sasson *(joy)* and simchah *(gladness)*,

שָׂשׂון און שׂימחה וועט זיי באַקומען ,
bakumen zei vet simche un sason
obtain they will joy and gladness

and sorrow and sighing shall flee away.

און אַנטלויפֿן וועלן טרויער און זיפֿצענ‌יש .
ziftsenish un troier veln antloifn un
sighing and mourning will fleeing and

לו

36 Now it came to pass in the fourteenth shanah of Melech Chizkiyah, that Sancheriv Melech Ashur came up against all the fortified cities of Yehudah, and captured them. [2] And Melech Ashur sent Rav Shakeh from Lakhish to Yerushalayim unto Melech Chizkiyah with a large army. And he stood by the te'alat haberekhah haelyonah *(aqueduct of the Upper Pool)* on the highway of the sadeh of the launderer. [3] Then came forth unto him Elyakim Ben Chilkiyah, who was over the Bais *(palace)*, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph, the Mazkir *(secretary)*.

[4] And Rav Shakeh said unto them, Say ye now to Chizkiyah, Thus saith the HaMelech Hagadol, Melech Ashur, What bitachon *(confidence)* is this wherein thou trustest? [5] I say, Your etzah *(counsel)* and gevurah *(strength)* for milchamah *(war)* are only devar sefatayim *(words of the lips)*; now on whom dost thou trust, that thou rebellest against me? [6] Hinei, thou trustest in the mishenet *(staff)* of this broken reed, on Mitzrayim; whereon if an ish lean, it will go into his palm, and pierce it; so is Pharaoh Melech Mitzrayim to all that trust in him. [7] But if thou say to me, We trust in Hashem Eloheinu; is it not He, whose high places and whose mizbechot Chizkiyah hath taken away, and said to Yehudah and to Yerushalayim, Ye shall worship

אוּן עס איז געווען אין פֿערצנטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor fertsntn in geven iz es un
king of year fourteenth in having been is it and

חִזקִיָהוּ, איז אַרויפֿגעגאַנגען סַנחֵריבּ דער מלך
melech der Sancheriv aroifgegangen iz Chizkiyahun
king the Sancheriv having gone up is Chizkiyahu

פֿון אשור אויף אַלע באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון יהוּדה, אוּן
un Yehudah fun shtet bafestikte ale oif Ashur fun
and Yehudah of cities fortified all on Assyria of

האָט זיי איינגענומען. [ב] אוּן דער מלך פֿון אשור האָט
hot Ashur fun melech der un aingenumen zei hot
has Assyria of king the and took in them has

געשיקט רַבשָׁקֵה פֿון לָכיש קיין ירוּשָׁלַיִם צום
tsum Yerushalayim kein Lachish fun Ravshokehn geshikt
to Yerushalayim to Lakhish from Rav Shakeh sent

מלך חִזקִיָהוּ מיט אַ גרויסן חיל. אוּן ער האָט זיך
zich hot er un cheil groisn a mit Chizkiyahun melech
self has he and army great a with Chizkiyahu king

געשטעלט ביַי דעם גראָבן פֿון דעם אויבערשטן טייַך אויפֿן וועג
veg oifn taich oibershtn dem fun grobn dem bai geshtelt
way on pool uppermost the of conduit the by stood

פֿון וועשערפֿעלד. [ג] איז אַרויסגעגאַנגען צו אים אֶליָקים
Elyakim im tsu aroisgegangen iz vesherfeld fun
Elyakim him to having come out is launderer's field of

דער זון פֿון חִלקִיָהוּ, וואָס איבערן פּאַלאַץ, אוּן שֶׁבנָא דער
der Shevna un palats ibern vos Chilkiyahun fun zun der
the Shevna and palace over who Chilkiyah of son the

שרייַבער, אוּן יוֹאָח דער זון פֿון אָסָפֿן, דער דערמאָנער.
dermoner der ASafn fun zun der Yoach un shraiber
chronicler the Asaph of son the Yoach and scribe

[ד] אוּן רַבשָׁקֵה האָט צו זיי געזאָגט: זאָגט אַקאָרשט
akorsht zogt gezogt zei tsu hot Ravshakeh un
now say said them to has Rav Shakeh and

צו חִזקִיָהוּ: אַזוי האָט געזאָגט דער גרויסער מלך, דער
der melech groiser der gezogt hot azoi Chizkiyahun tsu
the king greater the said has thus Chizkiyahu to

מלך פֿון אשור: וואָס איז די דאָזיקע פֿאַרזיכערונג וואָס
vos farzicherung dozike di iz vos Ashur fun melech
which is confidence this the is what Assyria of king

דו פֿאַרזיכערסט זיך? [ה] דו זאָגסט, אָבער עס איז נאָר אַ וואָרט
vort a nor iz es ober zogst du zich farzicherst du
word a only is it but say you self trust you

פֿון דיפֿן, איך האָב עצה אוּן שטאַרקייט צו מלחמה.
milchome tsu shtarkeit un eitse hob ich lipn di fun
war to strength and counsel have I lips the of

איצט, אויף וועמען האָסטו זיך פֿאַרלאָזט, אַז דו האָסט
host du az farlozt zich hostu vemen oif itst
have you that trusted self have you whom on now

זיך קעגן מיר געבונטעוועט? [ו] זע, דו פֿאַרזיכערסט זיך
zich kegen mir gebuntevet ze du farzicherst zich
self trust you behold conspired me against self

אויף דעם שטעקן פֿון דעם דאָזיקן צעבראָכענעם ראָר – אויף
oif ror tsebrochenem dozikn dem fun shtekn dem oif
on reed splintered this the of staff the on

before this Mizbe'ach? [8] Therefore give pledges, now, to adoni HaMelech Ashur, and I will give thee two thousand susim, if thou be able on thy part to set riders upon them. [9] How then wilt thou turn away the face of one officer of the least of the avadim of adoni, and put thy trust on Mitzrayim for chariots and for parashim? [10] And am I now come up without Hashem against this land to destroy it? Hashem said unto me, Go up against this land, and destroy it.

מִצרַיִם – ווָאס אַז אַ מענטש לענט זיך אויף אים אָן,
on im oif zich lent mentsh a az vos Mitsrayim
on him on self lean man a that which Egypt

גייט ער אים אַרײַן אין דער האַנט, און לעכערט זי דורך ;
durch zi lechert un hant der in arain im er geit
by she punctures and hand the in enter him he go

אַזוי איז פַּרעה דער מלך פֿון מִצרַיִם פַּאַר אַלע ווָאס
vos ale far Mitsrayim fun melech der Pharaoh iz azoi
which all for Egypt of king the Pharaoh is so

פַּאַרזיכערן זיך אויף אים. [ז] און אַז דו וועסט מיר זאָגן :
zogn mir vest du az un im oif zich farzichern
say me will you when and him on self trust

מיר פַּאַרזיכערן זיך אויף ה אלוקינו ; איז דאָס נישט
nisht dos iz Elokeinu Hashem oif zich farzichern mir
not this is our G-d Hashem on self trust we

דער ווָאס חִזקִיָהו האָט אָפּגעטאָן זײַנע בָּמות
bamot zaine opgeton hot Chizkiyah vos der
high places his removed has Chizkiyahu which the one

און זײַנע מזבחות , און האָט געזאָגט צו יהוּדה און צו
tsu un Yehudah tsu gezogt hot un mizbeyches zaine un
to and Yehudah to said has and altars his and

ירושָלַיִם : פַּאַר דעם דאָזיקן מזבח זאָלט איר זיך
zich ir zolt mizbeyech dozikn dem far Yerushalayim
self you shall altar this the before Yerushalayim

בוקן ? [ח] און אַצונד , פַּאַרוועט זיך אַקאָרשט מיט מײַן
main mit akorsht zich farvet atsund un bukn
my with now self make a bet now and bow down

האַר דעם מלך פֿון אשור , און איך וועל דיר געבן
gebn dir vel ich un Ashur fun melech dem har
give you(SG) will I and Assyria of king the master

צוויי טויזנט פֿערד , אויב דו קענסט דיר אַרויפֿזעצן
aroifzetsn dir kenst du oib ferd toizent tsvei
place onto you(SG) able to you if horses thousand two

רײַטער אויף זיי . [ט] היינט ווי קענסטו אָפּשטויסן
opshtoisn kenstu vi haint zei oif raiter
turn away can you how today them on horseback riders

דעם פּנים פֿון אַ הויפּטמאַן, איינעם פֿון די קלענסטע קנעכט
knecht klenste di fun einem hoiptman a fun ponem dem
servants minor the of one officer a of face the

פֿון מײַן האַר ? פֿון דעסט וועגן פַּאַרזיכערסטו זיך אויף
oif zich farzicherstu vegen dest fun har main fun
on self do you trust less never the from master my of

מִצרַיִם וועגן רײַטווענען און רײַטער . [י] און אַצונד ,
atsund un raiter un raitvegn vegen Mitsrayim
now and charioteers and chariots concerning Egypt

בין איך דען אָן ה אַרויפֿגעקומען אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif aroifgekumen Hashem on den ich bin
this the against come up Hashem on then I am

לאַנד, עס צו פַּאַרוויסטן? ה האָט צו מיר געזאָגט: גיי
gei gezogt mir tsu hot Hashem farvistn tsu es land
go said me to has Hashem destroy to it land

אַרויף אויף דעם דאָזיקן לאַנד, און פַּאַרוויסט עס.
es farvist un land dozikn dem oif aroif
it laid waste and land this the against up

[11] Then said Elyakim and Shevna and Yoach unto Rav Shakeh, Speak now, thee, unto thy avadim in Aramit *(Aramaic)*; for we understand it; and speak not to us in Yehudit *(Hebrew)*, in the ears of the people that are on the chomah.

יא האָט אֶלְיָקים און שֶׁבנאָ און יוֹאָח געזאָגט צו
tsu gezogt Yoach un Shevna un Elyakim hot
to said Yoach and Shevna and Elyakim has

רַבשָׁקֵה : רעד , איך בעט דיך , צו דיינע קנעכט
knecht daine tsu dich bet ich red Ravshokehn
servants your to you(SG) entreat I speak Rav Shakeh

אַראַמיש , וואָרעם מיר פֿאַרשטייען עס, און רעד נישט צו
tsu nisht red un es farshteyen mir vorem Aramish
to not speak and it understand we for in Aramaic

אונדז יהודיש אין די אויערן פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק וואָס
vos folk dozikn dem fun oiern di in Yehudish undz
which people this the of ears the in Yehudit us

אויף דער מויער.
moier der oif
wall the on

[12] But Rav Shakeh said, Is it to adoneicha and to you that adoni has sent me to speak these words? Hath he not sent me to the anashim that sit upon the chomah, that they may eat their own dung, and drink their own urine with you?

יב האָט רַבשָׁקֵה געזאָגט: האָט דען צו דיין האַר און
un har dain tsu den hot gezogt Ravshakeh hot
and master your to then has said Rav Shakeh has

צו דיר מיך געשיקט מײַן האַר צו רעדן די דאָזיקע
dozike di redn tsu har main geshikt mich dir tsu
this the speak to master my sent me you(SG) to

ווערטער, און נישט צו די מענטשן וואָס זיצן אויף דער
der oif zitsn vos mentshn di tsu nisht un verter
the on sit which men the to not and words

מויער, צו עסן זייער קויט, און צו טרינקען זייער לייב-וואַסער,
laib-vaser zeyer trinken tsu un koit zeyer esen tsu moier
body water their to drink to and filth their eat to wall

ביַי אייַך?
aich bai
you with

[13] Then Rav Shakeh stood, and cried with a kol gadol in Yehudit, and said, Hear ye the words of HaMelech Hagadol, the Melech Ashur. [14] Thus saith HaMelech, Let not Chizkiyah deceive you; for he shall not be able to save you. [15] Neither let Chizkiyah make you trust in Hashem, saying, Hashem will surely save us; this city shall not be given into the Melech Ashur. [16] Pay heed not to Chizkiyah; for thus saith HaMelech Ashur, Make a brocha with me, and come out to me; and eat ye every one of his gefen, and every one of his te'enah and drink ye every one the waters of his own bor; [17] Until I come and take you away to an eretz like your own eretz, an eretz dagan and tirosh, an eretz lechem and kramim *(vineyards)*. [18] Beware lest Chizkiyah

יג און רַבשָׁקֵה האָט זיך געשטעלט, און האָט אויסגערופֿן
oisgerufn hot un geshtelt zich hot Ravshakeh un
called out has and stood self has Rav Shakeh and

אויף אַ הויכן קול , אויף יהודיש , און האָט געזאָגט: הערט
hert gezogt hot un Yehudish oif kol hoichn a oif
hear said has and Yehudit on voice loud a with

די ווערטער פֿון דעם גרויסן מלך , דעם מלך פֿון אשור:
Ashur fun melech dem melech groisn dem fun verter di
Ashur of king the king great the of words the

יד אַזוי האָט געזאָגט דער מלך : זאָל אייַך חִזקִיָהו נישט
nisht Chizkiyah aich zol melech der gezogt hot azoi
not Chizkiyahu you let king the said has so

נאַרן, וואָרעם ער קען אייַך נישט מציל זיַין . טו און זאָל אייַך
aich zol un zain matsl nisht aich ken er vorem narn
you shall and be rescue not you can he for fool

חִזקִיָהו נישט פֿאַרזיכערן אויף ה , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Hashem oif farzichern nisht Chizkiyah
say to so Hashem on trust not Chizkiyahu

מציל זיַין וועט אונדז זיַין ג-ט; די דאָזיקע שטאָט
shtot dozike di G-t zain matsl undz vet zain matsl
city this the G-d be rescued us will be rescued

וועט נישט איבערגעגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון דעם מלך
melech dem fun hant der in vern ibergegebn nisht vet
king the of hand the in become delivered not will

mislead you, saying, Hashem will save us. Hath any of the elohei HaGoyim delivered his land out of the yad Melech Ashur? [19] Where are the elohei Chamat and Arpad? Where are the elohei Sepharvayim? And have they saved Shomron out of my yad? [20] Who are they among all elohim of these lands, that have saved their land out of my yad, that Hashem should save Yerushalayim out of my yad?

פֿון אשור . יח איר זאָלט זיך נישט צוהערן צו חִזקִיָהוּ ,
Chizkiyahun tsu tsuhern nisht zich zolt ir Ashur fun
Chizkiyahu to listen not self shall you Assyria of

וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט דער מלך פֿון אשור: מאַבט מיט
mit macht Ashur fun melech der gezogt hot azoi vorem
with makes Ashur of king the said has thus for

מיר שלום , און קומט אַרויס צו מיר, און עסט איטלעכער פֿון
fun itlecher est un mir tsu arois kumt un sholem mir
from each eat and me to out come and peace me

זײַן ווײַנשטאָק און איטלעכער פֿון זײַן פֿײַגנבוים , און טרינקט
trinkt un faignboim zain fun itlecher un vainshtok zain
drinks and fig tree his from each and vineyard his

איטלעכער דאָס וואַסער פֿון זײַן ברונעם; יט ביז איך קום , און
un kum ich biz brunem zain fun vaser dos itlecher
and come I until well his of water the each

וועל אײַך נעמען אין אַ לאַנד אַזוי ווי אײַער לאַנד, אַ לאַנד פֿון
fun land a land aier vi azoi land a in nemen aich vel
of land a land your like so land a in take you will

תּבֿואה און ווײַן , אַ לאַנד פֿון ברויט און ווײַנגערטנער. כ זאָל אײַך
aich zol vaingertner un broit fun land a vain un tvue
you let vineyards and bread of land a wine and grain

נאָר חִזקִיָהוּ נישט אײַנרעדן, אַזוי צו זאָגן: ה ווועט
vet Hashem zogn tsu azoi ainredn nisht Chizkiyah nor
will Hashem say to so entice not Chizkiyahu only

אונדז מציל זײַן . האָבן דען מציל געווען די ג-טער
g-ter di geven matsl den hobn zain matsl undz
g-ds the having been rescued then have be rescue us

פֿון די פֿעלקער איטלעכער זײַן לאַנד דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der fun land zain itlecher felker di fun
the of hand the from land his each nations the of

מלך פֿון אשור? כא ווו זײַנען די ג-טער פֿון חַמָת
Chammat fun g-ter di zainen vu Ashur fun melech
Chamat of g-ds the are where Ashur of king

און אַרפַּד? ווו זײַנען די ג-טער פֿון ספֿרַוִים ? און
un Sefarvayim fun g-ter di zainen vu Arpad un
and Sepharvayim of g-ds the are where Arpad and

האָבן זיי דען מציל געווען שומרון פֿון מײַן
main fun Shomron geven matsl den zei hobn
my from Shomron having been rescued then they have

האַנט? כ ווער זײַנען צווישן אַלע ג-טער פֿון די דאָזיקע לענדער,
lender dozike di fun g-ter ale tsvishn zainen ver hant
lands this the of g-ds all among are who hand

וואָס האָבן מציל געווען זייער לאַנד פֿון מײַן האַנט,
hant main fun land zeyer geven matsl hobn vos
hand my from land their having been rescued have that

אַז ה זאָל מציל זײַן ירושָלַיִם פֿון מײַן האַנט?
hant main fun Yerushalayim zain matsl zol Hashem az
hand my from Yerushalayim be rescue shall Hashem that

כא האָבן זיי געשוויגן , און האָבן אים אַ וואָרט נישט
nisht vort a im hobn un geshvigen zei hobn
not word a him have and remained silent they have

געענטפֿערט, וואָרעם דער באַפֿעל פֿון מלך איז געווען ,
geven iz melech fun befel der vorem geentfert
having been is king of command the for answered

אַזוי צו זאָגן : איר זאָלט אים נישט ענטפֿערן.
entfern nisht im zolt ir zogn tsu azoi
answer not him shall you say to so

[21] But they held their peace, and answered him not a davar; for the mitzvat HaMelech was saying, Answer him not.

כב איז געקומען אֶלְיָקים דער זון פֿון חִלקִיָהו , וואָס
vos Chilkiyahun fun zun der Elyakim gekumen iz
that Chilkiyah of son the Elyakim having come is

איבערן פּאַלאַץ, און שֶׁבנָא דער שרײַבער, און יוֹאָח דער זון
zun der Yoach un shraiber der Shevna un palats ibern
son the Yoach and scribe the Shevna and palace over

פֿון אָסָפֿ , דער דערמאָנער, צו חִזקִיָהו , מיט צעריסענע
tserisene mit Chizkiyahun tsu dermoner der ASafn fun
torn with Chizkiyahu to chronicler the Asaph of

קלײדער , און זיי האָבן אים דערציילט די ווערטער פֿון
fun verter di dertseilt im hobn zei un kleider
of words the told him have they and garments

רַבשָׁקֵה .
Ravshokehn
Rav Shakeh

[22] Then came Elyakim Ben Chilkiyah, that was over the Bais, and Shevna the Sofer, and Yoach Ben Asaph, the Mazkir, to Chizkiyah with their begadim torn, and told him the words of Rav Shakeh.

לז און עס איז געווען , ווי דער מלך חִזקִיָהו
Chizkiyah melech der vi geven iz es un
Chizkiyahu king the when having been is it and

האָט עס געהערט, אַזוי האָט ער צעריסן זײַנע קלײדער ,
kleider zaine tserisn er hot azoi gehert es hot
garments his torn he has that heard it has

און זיך צוגעדעקט מיט זאַק , און ער איז געקומען
gekumen iz er un zak mit tsugedekt zich un
having come is he and sackcloth with covered self and

אין הויז פֿון ה . [ב] און ער האָט געשיקט אֶלְיָקימען וואָס
vos Elyakimen geshikt hot er un Hashem fun hoiz in
who Elyakim sent has he and Hashem of house in

איבערן פּאַלאַץ, און שֶׁבנָא דעם שרײַבער, און די עלטסטע פֿון
fun eltste di un shraiber dem Shevna un palats ibern
of elders the and scribe the Shevna and palace over

די כֹהנים , צוגעדעקטע מיט זאַקקלײדער, צו ישַׁעְיָהו
Yeshayahu tsu zakkleider mit tsugedekte koyanim di
Yeshayah to sackcloth with covered kohanim the

הנבֿיא דעם זון פֿון אָמוֹצן . [ג] און זיי האָבן צו אים
im tsu hobn zei un Amotsn fun zun dem hanovi
him to have they and Amotz of son the the prophet

געזאָגט: אַזוי האָט חִזקִיָהו : אַ טאָג פֿון נויט און
un noit fun tog a Chizkiyah gezogt hot azoi gezogt
and distress of day a Chizkiyahu said has thus said

שטראָף און שמאַך איז דער היַינטיקער טאָג; וואָרעם די
di vorem tog haintiker der iz shmach un shtrof
the for day today's the is blasphemy and chastening

קינדער זײַנען געקומען צום מוטערמויל , און נישטאָ
nishto un mutermoil tsum gekumen zainen kinder
not and mother's mouth to having come are children

37 And it came to pass, when HaMelech Chizkiyah heard it, that he tore his begadim, and covered himself with sackcloth, and went into the Beis Hashem. [2] And he sent Elyakim, who was over the Bais, and Shevna the Sofer, and the Ziknei HaKohanim covered with sackcloth, unto HaNavi Yeshayah Ben Amotz. [3] And they said unto him, Thus saith Chizkiyah, This yom is a yom tzarah, and of tokhechah, and of ne'atzah; for the banim are come to the mashber, and there is not ko'ach to bring forth. [4] It may be Hashem Eloheicha will hear the words of Rav Shakeh, whom Melech Ashur adonav hath sent to ridicule the Elohim Chai, and will rebuke the devarim which Hashem Eloheicha hath heard; therefore lift up thy tefillah for the she'erit that are left surviving.

קיין כּוֹח צו געבערן . ד אפֿשר וועט ה דיין
dain Hashem vet efsher gebern tsu koiech kein
your Hashem will perhaps give birth to strength any

ג-ט הערן די וועלכער פֿון רַבְשָׁקֵה , וואָס זיין האַר
har zain vos Ravshokehn fun verter di hern G-t
master his whom Rav Shakeh of words the hear G-d

דער מלך פֿון אשור האָט אים געשיקט צו לעסטערן דעם
dem lestern tsu geshikt im hot Ashur fun melech der
the insult to sent him has Ashur of king the

לעבעדיקן אלקים , און ער וועט שטראָפֿן פֿאַר די רייד וואָס
vos reid di far shtrofn vet er un Elokim lebedikn
which words the for reprove will he and G-d living

ה דיין ג-ט האָט געהערט; דערום זאָלסטו אויפֿהייבן
oifheibn zolstu derum gehert hot G-t dain Hashem
lift up shall you therefore heard has G-d your Hashem

אַ תּפֿילה פֿאַר דעם איבערבלייַב וואָס געפֿינט זיך דאָ .
do zich gefint vos iberblaib dem far tfile a
here self finds which remnant the for prayer a

ה און ווי די קנעכט פֿון חִזְקִיָהוּ זיינען
zainen Chizkiyahun fun knecht di vi un
are Chizkiyahu of servants the when and

געקומען צו ישַׁעְיָהוּ , ו האָט ישַׁעְיָהוּ צו זיי
zei tsu Yeshayahu hot Yeshayahuen tsu gekumen
them to Yeshayah has Yeshayah to having come

געזאָגט: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו אייַער האר : אַזוי האָט
hot azoi har aier tsu zogn ir zolt azoi gezogt
has thus master your to say you shall thus said

ה געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר די
di far hobn moire nisht zolst gezogt Hashem
the before have fear not you(SG) must said Hashem

וועלכער וואָס דו האָסט געהערט, מיט וואָס די יונגען פֿון
fun yungen di vos mit gehert host du vos verter
of young the which with heard have you which words

דעם מלך פֿון אשור האָבן מיך געשענדט . ז זע , איך
ich ze geshendt mich hobn Ashur fun melech dem
I behold dishonored me have Ashur of king the

גיב אַריַין אין אים אַ גייַסט, און ער וועט הערן אַ ערונג, און
un herung a hern vet er un gaist a im in arain gib
and report a hear will he and spirit a him in enter give

וועט זיך אומקערן צו זיין לאַנד; און איך וועל אים מאַכן
machn im vel ich un land zain tsu umkeren zich vet
make him will I and land his to return self will

פֿאַלן דורכן שווערד אין זיין לאַנד.
land zain in shverd durchn faln
land his in sword by the fall

ח און רַבְשָׁקֵה האָט זיך אומגעקערט, און האָט געפֿונען
gefunen hot un umgekert zich hot Ravshakeh un
found has and returned self has Rav Shakeh and

דעם מלך פֿון אשור מלחמה האַלטנדיק אויף לִבְנָה ;
Livnah oif haltndik milchome Ashur fun melech dem
Livnah on waging war Ashur of king the

[5] So the avadim of HaMelech Chizkiyah came to Yeshayah. [6] And Yeshayah said unto them, Thus shall ye say unto adoneichem, Thus saith Hashem, Be not afraid before the words that thou hast heard, wherewith the na'arei Melech Ashur have made gidduf *(blasphemy)* against Me. [7] Hineni, I will put a ruach in him, when he shall hear a shemuah *(report)*, and return to his own land; and I will cause him to fall by the cherev in his own land.

[8] So Rav Shakeh left [Yerushalayim], and found Melech Ashur warring against Livnah; for he had heard that he was departed from Lakhish.

וואָרעם ער האָט געהאַט געהערט אַז ער האָט אַוועקגעצויגן פֿון
fun avekgetsoign hot er az gehert gehat hot er vorem
from journeyed has he that heard had has he for
לָכִישׁ .
Lachish
Lakhish

ט און האָט געהערט אויף תִּרְהָקָה דעם מלך פֿון כּוּשׁ ,
Kush fun melech dem Tirhakah oif gehert hot un
Kush of king the Tirhakah about heard has and
אַזוי צו זאָגן : ער איז אַרויסגעגאַנגען מלחמה צו האַלטן
haltn tsu milchome aroisgegangen iz er zogn tsu azoi
wage to war having come out is he say to so
מיט דיר . און ווי ער האָט דאָס געהערט, האָט ער
er hot gehert dos hot er vi un dir mit
he has heard this has he when and you(SG) with
געשיקט שלוחים צו חִזְקִיָּהוּ , אַזוי צו זאָגן : י
azoi zogn tsu azoi Chizkiyahun tsu shluchim geshikt
so say to so Chizkiyahu to messengers sent
זאָלט איר זאָגן צו חִזְקִיָּהוּ דעם מלך פֿון יְהוּדָה ,
Yehudah fun melech dem Chizkiyah tsu zogn ir zolt
Yehudah of king the Chizkiyahu to say you shall
אַזוי צו זאָגן : זאָל דיר נישט נאַרן דײַן ג-ט וואָס דו
du vos G-t dain narn nisht dir zol zogn tsu azoi
you whom G-d your fool not you(SG) let say to so
פֿאַרזיכערסט זיך אויף אים, אַזוי צו זאָגן : יְרוּשָׁלַיִם וועט
vet Yerushalayim zogn tsu azoi im oif zich farzicherst
will Yerushalayim say to so him on self trust
נישט איבערגעגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון דעם מלך
melech dem fun hant der in vern ibergegebn nisht
king the of hand the into become delivered not
פֿון אשור . יא אָט האָסטו געהערט וואָס די מלכים פֿון
fun mlochim di vos gehert hostu ot Ashur fun
of kings the what heard have you behold Ashur of
אשור האָבן געטאָן צו אַלע לענדער, זיי צו פֿאַרווייסטן, און
un farvistn tsu zei lender ale tsu geton hobn Ashur
and destroy to them lands all to done have Ashur
דו ווילסט ניצול ווערן ? יב האָבן די ג-טער פֿון די
di fun g-ter di hobn vern nitsl vilst du
the of g-ds the have become be rescued will you
פֿעלקער מציל געווען די וואָס מײַנע עלטערן
eltern maine vos di geven matsl felker
fathers my which the ones having been rescued nations
האָבן צעשטערט, גּוֹזָן , און חָרָן , און רֶצֶף , און די
di un Retsef un Charan un Gozan tseshtert hobn
the and Retzeph and Charan and Gozan destroyed have
קינדער פֿון עֵדֶן וואָס אין תְּלַשָּׂר ? יג ווו איז דער
der iz vu Telassar in vos Eden fun kinder
the is where Telassar in which are Eden of children
מלך פֿון חֲמָת , און דער מלך פֿון אַרפַּד , און דער
der un Arpad fun melech der un Chammat fun melech
the and Arpad of king the and Chamat of king
מלך פֿון דער שטאָט ספַרְוַיִם , פֿון הֵנַע , און עִוָּה ?
Ivah un Hena fun Sefarvayim shtot der fun melech
Ivah and Hena of Sepharvayim city the of king

9 And he heard concerning Tirhakah Melech Kush, He is come forth to make war with thee. And when he heard it, he sent malachim to Chizkiyah, saying, 10 Thus shall ye speak to Chizkiyah Melech Yehudah, saying, Let not Eloheicha, in Whom thou trustest, deceive thee, saying, Yerushalayim shall not be given into the yad Melech Ashur. 11 Hinei, thou hast heard what the melachim of Ashur have done to all lands by destroying them utterly; and shalt thou be saved? 12 Have the elohei HaGoyim delivered them which my avot have destroyed, as Gozan, and Charan, and Retzeph, and the Bnei Eden which were in Telassar? 13 Where is Melech Chamat, and Melech Arpad, and the Melech of the Ir of Sepharvayim, Hena, and Ivah?

[14] And Chizkiyah received the sefarim *(letters)* from the yad hamalachim, and read it; and Chizkiyah went up unto the Beis Hashem, and spread it before Hashem. [15] And Chizkiyah davened unto Hashem, saying, [16] Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel, that dwellest between the Keruvim, Thou art HaElohim, even Thou alone, of kol mamlechot ha'aretz; Thou hast made Shomayim and HaAretz. [17] Incline Thine ear, Hashem, and hear; open Thine eyes, Hashem, and see; and hear all the words of Sancheriv, which he sent to insult the Elohim Chai. [18] Truly, Hashem, the melachim of Ashur have laid waste all the countries and their lands, [19] And have cast eloheihem into the eish; for they were no elohim, but the ma'aseh yedei adam, etz and even *(stone)*; therefore they have destroyed them. [20] Now therefore, Hashem Eloheinu, save us from his yad, that kol mamlechot ha'aretz may know that Thou art Hashem, even Thou only.

יד הָאָט חִזקִיָהוּ צוגענומען דעם בריוו פֿון דער האַנט
hant der fun briv dem tsugenumen Chizkiyah hot
hand the from letter the taken Chizkiyahu has

פֿון די שלוחים , און האָט אים איבערגעלייענט, און ער איז
iz er un ibergeleyent im hot un shluchim di fun
is he and read it has and messengers the of

אַרויפֿגעגאַנגען אין הויז פֿון ה . טו און חִזקִיָהוּ
Chizkiyah un Hashem fun hoiz in aroifgegangen
Chizkiyahu and Hashem of house in having gone up

האָט אים אויסגעשפרייט פֿאַר ה . און חִזקִיָהוּ האָט
hot Chizkiyah un Hashem far oisgeshpreit im hot
has Chizkiyahu and Hashem before spread out it has

מתפּלל געווען צו ה , אַזוי צו זאָגן : טז ה
Hashem zogn tsu azoi Hashem tsu geven mispalel
Hashem say to so Hashem to having been prayed

צְבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל וואָס זיצסט איבער די כּרוּבִים ;
kruvim di iber zitsst vos Yisroel Elokei Tseva'ot
Keruvim the over sits who Yisroel the G-d of of hosts

דו אַליין ביסט דער אלקים איבער אַלע קיניגרייַכן פֿון דער
der fun kinigraichn ale iber Elokim der bist alein du
the of kingdoms all over G-d the are alone you

ערד ; דו האָסט געמאַכט די הימלען און די ערד . יז נייג ,
naig erd di un himlen di gemacht host du erd
incline earth the and heavens the made have you earth

ה , דייַן אויער, און הער ; עפֿן , ה , דיינע
daine Hashem efen her un oier dain Hashem
your Hashem open pay heed and ear your Hashem

אויגן, און זע ; און הער די אַלע ווערטער פֿון סַנחֵריבַן ,
Sancherivn fun verter ale di her un ze un oign
Sancheriv of words all the pay heed and see and eyes

וואָס האָט געשיקט צו לעסטערן דעם לעבעדיקן אלקים .
Elokim lebedikn dem lestern tsu geshikt hot vos
G-d living the insult to sent has which

יח אמת, ה , די מלכים פֿון אשור האָבן חרוּבּ
chorev hobn Ashur fun mlochim di Hashem emes
waste have Assyria of kings the Hashem truth

געמאַכט די אַלע מדינות מיט זייער לאַנד, יט און זיי האָבן
hobn zei un land zeyer mit medines ale di gemacht
have they and land their with provinces all the made

אויפֿגעגעבן זייערע ג-טער צום פֿייַער; וואָרעם זיי זיינען
zainen zei vorem faier tsum g-ter zeyere ibergegebn
are they for fire to the g-ds their given over

קיין ג-טער נישט געווען , נאָר בלויז דאָס ווערק פֿון אַ
a fun verk dos bloiz nor geven nisht g-ter kein
a of work this only but having been not g-ds any

מענטשנס הענט , האָלץ און שטיין ; דערום האָבן זיי זיי
zei zei hobn derum shtein un holts hent mentshns
them they have therefore stone and wood hands man's

אונטערגעבראַכט. כ און אַצונד , ה אלוקינו , העלף אונדז
undz helf Elokeinu Hashem atsund un untergebracht
us help our G-d Hashem now and brought under

פֿון זײַן האַנט, און זאָלן אַלע קיניגרײַכן פֿון דער ערד ווײסן
visen erd der fun kinigraichn ale zoln un hant zain fun
know earth the of kingdoms all shall and hand his from

אַז דו אַליין ביסט ה .
Hashem bist alein du az
Hashem are alone you that

[21] Then Yeshayah Ben Amotz sent unto Chizkiyah, saying, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Whereas thou hast davened to Me against Sancheriv Melech Ashur; [22] This is the davar which Hashem hath spoken concerning him;

כא האָט ישַׁעְיָהו דער זון פֿון אָמוצן געשיקט צו
tsu geshikt Amotsn fun zun der Yeshayahu hot
to sent Amotz of son the Yeshayah has

חִזקִיָהון , אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט גערעדט ה
Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi Chizkiyahun
Hashem said has thus say to so Chizkiyahu

אלוקי ישׂרָאֵל: ווָאס דו האָסט מתפלל געווען צו
tsu geven mispalel host du vos Yisroel Elokei
to having been praying have you which Yisroel the G-d of

כב מיר ווענען סַנחֵריבֿ דעם מלך פֿון אשור – איז דאָס
dos iz Ashur fun melech dem Sancheriv vegen mir
this is Ashur of king the Sancheriv concerning me

דאָס ווָאָרט ווָאס ה האָט ווענען אים גערעדט:
geredt im vegen hot Hashem vos vort dos
spoken him concerning has Hashem which word the

The Betulat Bat Tziyon, hath despised thee,
and laughed thee to scorn;
the Bat Yerushalayim hath shaken her head at thee.

עס פֿאַראַכט דיך , עס שפּאָט
shpot es dich faracht es
makes a laughing stock is you(SG) despised is

פֿון דיר
dir fun
you(SG) of

די יונגפֿרוי טאָכטער ציִון ;
Tsiyon tochter yungfroi di
Tziyon daughter virgin the

עס שאָקלט דעם קאָפּ הינטער דיר
dir hinter kop dem shoklt es
you(SG) behind head the shakes is

די טאָכטער ירושָלַיִם .
Yerushalayim tochter di
Yerushalayim daughter the

[23] Whom hast thou insulted and made gidduf against?

כג וועמען האָסטו געלעסטערט און גערעדט ?
geshendt un gelestert hostu vemen
dishonored and blasphemed have you whom

And against whom hast thou raised thy voice,

און אויף וועמען האָסטו דײַן קול אויפֿגעהויבן?
oifgehoibn kol dain hostu vemen oif un
lifted up voice your have you whom against and

and lifted up thine eyes marom?

יאָ , האָסט גערעדט דײַנע אויגן אין דער הייך ,
heich der in oign daine gehoibn host yo
height the in eyes your lifted up have yes

Even against Kadosh Yisroel.

אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem akegn
Yisroel of Holy One the against

[24] By thy avadim hast thou insulted Adonoi,

כד דורך דײַנע קנעכט האָסטו גערעדט אֲדֹנָי ,
Adonoi gelestert hostu knecht daine durch
Adonoi blasphemed have you servants your by

and hast said,

און געזאָגט: מיט מײַנע פֿיל רײַטוועגן
raitvegn fil maine mit gezogt un
chariots many my with said and

By the multitude of my chariots am I come up marom harim,

בין איך צו דער הייך פֿון די בערג אַרויף,
aroif berg di fun heich der tsu ich bin
up mountains the of height the to I am

to the heights of Levanon;

צו די ווינקלען פֿון לְבָנוֹן ;
Levanon fun vinklen di tsu
Levanon of corners the to

and I will cut down the tall cedars thereof,

און איך האַק אָפּ זײַנע הויכע צעדערן ,
tsedern hoiche zaine op hak ich un
cedar trees tall his away chop I and

and the choice pine trees thereof;

זײַנע געקליבענע ציפּרעסבײַמער;
tsipresbeimer geklibene zaine
cypresses chosen its

and I will enter into its most remote height,

און איך קום צו זײַן העכסטן שפּיץ ,
shpits hechstn zain tsu kum ich un
top high its to come I and

and the ya'ar *(forest)* of its fruitful land.

צום וואַלד פֿון זײַן פֿרוכטגאָרטן.
fruchtgortn zain fun vald tsum
fruit garden his of forest to

25 I have dug,

כה איך האָב געגראָבן און געטרונקען וואַסער,
vaser getrunken un gegrobn hob ich
water drunk and dug have I

and drunk mayim;

און טריקן אויס מיט מײַנע פֿוסטריט
fustrit maine mit ois trikn un
foot sole my with out dried and

and with the sole of my feet have I dried up all the streams of matzor (*siege/Egypt/Mitzrayim*).

אַלע טײַכן פֿון מִצְרַיִם .
Mitsrayim fun taichn ale
Egypt of rivers all

26 Hast thou not heard long ago,

כו האָסטו נישט געהערט?
gehert nisht den hostu
heard not then have you

how I have done it;

פֿון לאַנג אָן האָב איך עס צוגעגרייט ,
tsugegreit es ich hob on lang fun
prepared it I have ago long from

and of yemei kedem *(days of old)*,

פֿון אַלטע טעג האָב איך עס געפֿורעמט;
gefuremt es ich hob teg alte fun
formed it I have days ancient of

that I have formed it?

אַצונד האָב איך עס געבראַכט עס זאָל געשען ,
geshen zol es gebracht es ich hob atsund
happen shall it brought it I have now

Now have I brought it to pass,

צו פֿאַרוויסטן אויף חורבֿה-הויפֿנס
churve-hoifns oif farvistn tsu
ruin heaps on destroy to

that thou shouldest be to lay waste fortified cities into ruinous heaps.

באַפֿעסטיקטע שטעט.
shtet bafestikte
cities fortified

27 Therefore their inhabitants were of small power,

כז דערום זײַנען זייערע באַווינער קורצמאַכטיק ,
kurtsmachtik bavoiner zeyere zainen derum
short in strength inhabitants their are therefore

they were dismayed and put to shame;

זיי זײַנען צעבראָכן און פֿאַרשעמט ;
farshemt un tsebrochn zainen zei
put to shame and broken are they

they were as the esev of the sadeh,

זיי זיַנען געווָארן גראָז פֿון פֿעלד,
zei zainen gevorn groz fun feld
they are become having grass of field

and as the green herb,

און קריַטעכץ גרינע,
un kraitechts grine
and plant green

as the khatzir *(grass)* on the gagot *(rooftops)*

מאַך פֿון די דעכער,
mach fun di decher
make of the rooftop

is sun-scorched before it is grown up.

און אַ פֿעלד אייַדער אויפֿגעוואָקסן.
un a feld eider oifgevaksn
and a field before it is grown

28 But I know thy sitting,

כח אָבער איך ווייס דיַין זיצן
ober ich veis dain zitsn
but I know your sitting down

and thy going out, and thy coming in,

און דיַין גיין און דיַין קומען,
un dain gein un dain kumen
and your going out and your coming in

and thy rage against Me.

און דיַין שטורעמען קעגן מיר.
un dain shturemen kegen mir
and your rage against me

29 Because thy rage against Me,

כט ווייַל דיַין שטורעמען קעגן מיר
vail dain shturemen kegen mir
because your rage against me

and thy insolence, is come up into Mine ears,

און דיַין ליאַרעם איז אַרויף אין מייַנע אויערן,
un dain liarem iz aroif in maine oiern
and your tumult is up in my ears

therefore will I put My hook in thy nose,

דערום וועל איך אַרייַנטאָן מיַן רינג אין דיַין נאָז,
derum vel ich vel main arainton in dain noz
therefore will I put my ring in your nose

and My bit in thy sfatayim *(lips)*,

און מיַן צאַם אין דיַינע ליפּן,
un main tsam in daine lipn
and my bit in your lips

and I will turn thee back

און איך וועל דיך אומקערן אויף דעם וועג
un ich vel dich umkeren oif dem veg
and I will turn back on the way

by the derech by which thou camest.

וואָס דו ביסט געקומען אויף אים.
vos du bist gekumen oif im
which you are come on it

30 And this shall be HaOt unto thee, Ye shall eat this year such as groweth of itself; and the second year that which springeth from the same; and in the third year sow ye, and reap, and plant kramim *(vineyards)*, and eat the fruit thereof. 31 And the remnant that is escaped of the Bais Yehudah shall again take shoresh *(root)* downward, and bear pri upward; 32 For out of Yerushalayim shall go forth She'erit *(remnant)* and they that escape out of Mount Tziyon; the zeal

ל און דאָס וועט דיר זיַין דער צייכן : איר וועט עסן
un dos vet dir zain der tseichn ir vet esen
and this will you be the sign eat

היַיאָר נאָכווואָקס , און אויפֿן צווייטן יאָר ווידערווואָקס ; און
hayyor nochvuks un oifn tsveitn yor vidervuks un
this year aftergrowth and on second year growth again and

אויפֿן דריטן יאָר זייט און שניַידט , און פֿלאַנצט ווינגערטנער,
oifn dritn yor zeit un shnaidt un flantst vaingertner
on third year sow and reap and plant vineyards

און עסט זייער פֿרוכט. לא און דער אַנטרונענער איבערבליַיב פֿון
un est zeyer frucht un der antrunener iberblaib fun
and eat their fruit and the escaped remnant of

דעם הויז יהודה וועט ווידער ווואָרצלען אונטן ,
dem hoiz Yehudah vet vider vortselen unten
the house of Yehudah will again root downward

of Hashem Tzva'os shall accomplish this.

אוּן טראָגן פֿרוכט אויבן . לכ וואָרעם פֿון ירושָלַיִם וועט
vet Yerushalayim fun vorem oiben frucht trogn un
will Yerushalayim from for upward fruit bear and

אַרויסקומען אַן איבערבלייַב, אוּן אַן אַנטרינונג פֿון בארג
barg fun antrinung an un iberblaib an aroiskumen
mount from refuge an and remnant a come out

צִיּוֹן ; דאָס אָננעמען זיך פֿון ה צבָאוֹת וועט דאָס
dos vet Tseva'ot Hashem fun zich onnemen dos Tsiyon
this will of hosts Hashem of self catch fire the Tziyon

טאָן.
ton
do

[33] Therefore thus saith Hashem concerning Melech Ashur, He shall not come into this city, nor shoot khetz *(an arrow)* there, nor come before it with mogen, nor cast a siege ramp against it. [34] By the derech that he came, by the same shall he return, and shall not come into this city, saith Hashem. [35] For I will defend this city to save it for Mine Own sake, and for the sake of Dovid Avdi.

לג פַֿאַר וואָר, אַזוי האָט ה געזאָגט אויף דעם מלך
melech dem oif gezogt Hashem hot azoi vor far
king the against said Hashem has thus truly for

פֿון אשור : ער וועט נישט אַריַינקומען אין דער דאָזיקער שטאָט,
shtot doziker der in arainkumen nisht vet er Ashur fun
city this the in come into not will he Ashur of

אוּן נישט אַריַינשישן אַהין אַ פַֿייל , אוּן נישט קומען פַֿאַר
far kumen nisht un fail a ahin arainshisn nisht un
before come not and arrow a there shoot not and

איר מיט אַ שילד , אוּן נישט אָנשיטן אַרום איר אַן ערדוואַל.
erdval an ir arum onshitn nisht un shild a mit ir
mound an it round heap up not and shield a with it

לד אויף דעם וועג וואָס ער איז געקומען , אויף אים וועט ער
er vet im oif gekumen iz er vos veg dem oif
he will it by come is he that way the by

זיך אומקערן, אוּן אין דער דאָזיקער שטאָט וועט ער נישט
nisht er vet shtot doziker der in un umkeren zich
not he will city this the in and return self

אַריַינקומען , זאָגט ה . לה אוּן איך וועל באַשירעמען די
di bashiremen vel ich un Hashem zogt arainkumen
the defend will I and Hashem declares come

דאָזיקע שטאָט, זי צו העלפֿן, פֿון מיַינעט וועגן אוּן פֿון מיַין
main fun un vegen mainet fun helfn tsu zi shtot dozike
my for and sake my for save to it city this

קנעכט דָוִד וועגן .
vegen Dovids knecht
sake Dovid's servant

[36] Then the Malach Hashem went forth, and struck down in the Machaneh Ashur a hundred and fourscore and five elef; and when they arose early in the boker, hinei, they were all pegarim mesim *(dead corpses)*. [37] So Sancheriv Melech Ashur departed, and went and returned, and dwelt in Nineveh. [38] And it came to pass, as he was worshiping in the Bais Nisroch elohav, that Adramelech and Saretzer, his banim, cut him down with the cherev; they escaped

לו אוּן אַ מלאָך פֿון ה איז אַרויסגעגאַנגען, אוּן האָט
hot un aroisgegangen iz Hashem fun malach a un
has and went out is Hashem of Angel a and

געשלאָגן אין דעם לאַגער פֿון אשור הונדערט אוּן פֿינף אוּן
un finf un hundert Ashur fun lager dem in geshlogn
and five and hundred Assyria of camp the in struck

אַכציק טויזנט ; אוּן אַז מע איז אויפֿגעשטאַנען אין דער
der in oifgeshtanen iz me az un toiznt achtsik
the in arose is one when and thousand eighty

פֿרי , ערשט זיי זיַינען אַלע טויטע פּגָרים . לז אוּן
un pegorim toite ale zainen zei ersht peire
and corpses dead all are they behold morning

סַנחֵריבֿ דער מלך פֿון אשור האָט אַוועקגעצויגן , אוּן איז
iz un avekgetsoign hot Ashur fun melech der Sancheriv
is and journeyed has Ashur of king the Sancheriv

into Eretz Ararat; Esar-Chaddon bno reigned in his place.

געגאַנגען און האָט זיך אומגעקערט; און ער איז געבליבן
gegangen zich hot un umgekert er iz un geblibn
having gone and has is he and remained

אין נינוֶה . לח און עס איז געווען , ווי ער בוקט
Nineveh in un es iz geven , vi er bukt
Nineveh in and it is having been as he worship

זיך אין הויז פֿון זיין ג-ט נִסרוך , אַזוי האָבן זיינע זין
in zich hoiz fun zain G-t nisruch azoi hobn zaine zin
in self temple of his g-d Nisroch so have his sons

אַדרַמֶּלֶך און שַׂראֶצֶר אים דערשלאָגן מיטן שוועָרד; און
Adramelech un Saretzer im dershlogn mitn shverd un
Adramelech and Saretzer him struck down with sword and

זיי זיינען אַנטרונען געוואָרן אין לאַנד אַרָרָט . און זיין
zei zainen antrunen gevorn in land Ararat un zain
they are escaped having become in land Ararat and his

זון אֶסַר-חַדּוֹן איז געוואָרן מלך אויף זיין אָרט .
zun Esar-Chaddon iz gevorn melech oif zain ort
son Esar-Chaddon is having become king in his place

38 In those days was Chizkiyahu *(Hezekiah)* sick unto death. And HaNavi Yeshayah Ben Amotz came unto him, and said unto him, Thus saith Hashem, Set thine bais in order; for thou shalt die, and not live.

לח

אין יענער צייַט איז חִזקִיָהו קראַנק געוואָרן
in yener tsait iz Chizkiyah krank gevorn
in that time is Chizkiyahu sick having become

צו שטאַרבן; איז צו אים געקומען ישַׁעְיָהו
to shtarbn tsu iz im gekumen Yeshayahu
to die is to him having come Yeshayah

הנבֿיא דער זון פֿון אָמוצן , און האָט צו אים געזאָגט:
der hanovi zun fun Amotsn un hot tsu im gezogt
the the prophet son of Amotz and has to him said

אַזוי האָט ה געזאָגט: מאַך דיין צַוָואָה וועגן
azoi hot Hashem gezogt mach dain tsevaeh vegen
thus has Hashem said make your testament concerning

דיין הויזגעזינט , ווָאַרעם דו שטאַרבסט, און וועסט נישט
dain hoizgezint vorem du shtarbst un vest nisht
your household for you die and will not

גענעזן ווערן .
genezn vern
recover become

[2] Then Chizkiyahu *(Hezekiah)* turned his face toward the kir *(wall)*, and davened unto Hashem, [3] And said, Remember now, Hashem, I beseech thee, how I have walked before Thee in emes and with lev shalem, and have done that which is tov in Thy sight. And Chizkiyahu *(Hezekiah)* wept with bekhi gadol *(great weeping)*.

ב חִזקִיָהו האָט אומגעדרייט זיין פּנים צו דער
Chizkiyah hot umgedreit zain ponem tsu der
Chizkiyahu has turned around his face to the

וואַנט, און האָט מתּפלל געווען צו ה , ג און האָט
vant un hot mispalel geven tsu Hashem un hot
wall and has praying having been to Hashem and has

געזאָגט: איך בעט דיך , ה , געדענק ווי איך בין
gezogt ich bet dich Hashem gedenk vi ich bin
said I entreat you(SG) Hashem , remember how I am

געגאַנגען פֿאַר דיר מיט אמת און מיט אַ גאַנצן
gegangen far dir mit emes un mit a gantsn
having gone before you(SG) with truth and with a whole

האַרצן, און וואָס איז גוט אין דיינע אויגן האָב איך געטאָן. און
hartsn un vos iz gut in daine oign hob ich geton un
heart and what is good in your eyes have I done and

חִזקִיָהו האָט געווויינט אַ גרויס געוויין .
Chizkiyah hot geveint a grois gevein
Chizkiyahu has wept a great weeping

ד איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו ישעיהו ,
Yeshayahuen tsu geven Hashem fun vort dos iz
Yeshayah to having been Hashem of word the is

ה : אַזוי צו זאָגן ה גיי און זאָלסט זאָגן צו חזקיהו :
Chizkiyahun tsu zogn zolst un gei zogn tsu azoi
Chizkiyahu to say you(SG) must and go say to so

ו : איך אַזוי האָט געזאָגט ה דער ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער דָּוִד
ich azoi hot gezogt Hashem der G-t fun dain foter Dovid
I so has said Hashem the G-d of your father Dovid

ז , זע טרער; איך האָב געזען דײַן תּפֿילה, איך האָב געהערט דײַן
ze trer dain gezen hob ich tfile dain gehert hob
behold tears your seen have I prayer your heard have

ח . [1] און פֿון דער האַנט איך לייג-צו צו דײַנע טעג פֿופֿצן יאָר
hant der fun un yor fuftsn teg daine tsu leig-tsu ich
hand the from and years fifteen days your to add on I

ט דאָזיקע די און דיך איך ווע אשור פֿון מלך דעם פֿון
dozike di un dich ich vel Ashur fun melech dem fun
this the and you(SG) I will Ashur of king the of

שטאָט. שטאָט מציל זײַן , און איך וועל באַשירעמען די דאָזיקע
shtot dozike di bashiremen vel ich un zain matsl shtot
city this the defend will I and be rescue city

י אַז , דאָס ווערט דיר זײַן אַ צייכן פֿון ה
az Hashem fun tseichn a zain dir vet dos un
that Hashem from sign a be to you(SG) will this and

ה ווערט טאָן די דאָזיקע זאַך ווָאָס ער האָט געredt:
geredt hot er vos zach dozike di ton vet Hashem
spoken has he which thing this the do will Hashem

יא זע , איך קער אום דעם שאָטן פֿון די שטאַפּלען
shtaplen di fun shotn dem um ker ich ze
steps the of shadow the back turn I behold

, וואָס האָט אַראָפּגענידערט אויף די זונשטאַפּלען פֿון אָחָז
Achazn fun zunshtaplen di oif aropgenidert hot vos
Achaz of sundial the on gone down has which

צוריק צען שטאַפּלען. און די זון האָט זיך אומגעקערט צען
tsen umgekert zich hot zun di un shtaplen tsen tsurik
ten returned self has sun the and steps ten back

שטאַפּלען, אויף די שטאַפּלען וואָס זי האָט אַראָפּגענידערט.
aropgenidert hot zi vos shtaplen di oif shtaplen
gone down has it which steps the on steps

יב אַ געשריפֿטס פֿון חזקיהו דעם מלך פֿון יהודה ,
Yehudah fun melech dem Chizkiyah fun geshrifts a
Yehudah of king the Chizkiyahu of writing a

וועָן ער איז קראַנק געווען , און איז גענעזן
genezn iz un geven krank iz er ven
recoverd is and having been sick is he when

געווָארן פֿון זײַן קראַנקשאַפֿט.
krankshaft zain fun gevorn
sickness his from having become

יג [2] איך האָב געזאָגט: אין מיטן פֿון מײַנע טעג
teg maine fun mitn in gezogt gevest hob ich
days my of midst of in said indeed have I

וועל איך אַוועקגיין אין די טויערן פֿון שְׁאוֹל;
Sheol fun toiern di in avekgein ich vel
Sheol of gates the in go away I will

[4] Then came the Devar Hashem to Yeshayah, saying, [5] Go, and say to Chizkiyahu, Thus saith Hashem Elohei Dovid Avicha, I have heard thy tefillah, I have seen thy tears; hineni, I will add unto thy days chamesh esreh shanah *(fifteen years)*. [6] And I will deliver thee and this Ir out of the hand of Melech Ashur *(Assyria)*; and I will defend HaIr Hazot.

[7] And this shall be HaOt *(the Sign)* unto thee from Hashem, that Hashem will do this thing that He hath spoken; [8] Hineni, I will bring again the tzel *(shadow)* of the hama'alot *(the steps)*, which has gone down with the shemesh on the Ma'alot Achaz *(sundial of Ahaz)*, so that it goes eser ma'alot *(ten steps)* backward. So the shemesh went back eser maalot *(ten steps)* on the ma'alot on which it had gone down.

[9] The writing of Chizkiyahu Melech Yehudah, when he had been ill, and was recovered from his illness:

[10] I said: In the cutting short of my yamim,

I shall go to the Sha'arei Sheol;

I am deprived of the remainder of my shanot.

איך וואר געמינערט דעם רעשט פֿון מײַנע יאָרן.
yorn maine fun resht dem geminert ver ich
years my of rest the diminished who is I

11 I said, I shall not see Hashem,

יא איך האָב געזאָגט: איך וועל נישט זען ה',
Hashem zen nisht vel ich gezogt hob ich
Hashem see not will I said have I

even Hashem, in the Eretz HaChayyim;

ה אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע;
lebedike di fun land in Hashem
living the of land in Hashem

I shall behold adam no more

איך וועל מער אַ מענטשן נישט אָנקוקן
onkukn nisht mentshn a mer vel ich
look on not man a more will I

with the inhabitants of the world.

מיט די באַווינער פֿון דער וועלט.
velt der fun bavoiner di mit
world the of inhabitants the with

12 Mine dwelling is pulled up,

יב מײַן ווינונג איז אַוועקגערוקט און אָפּגעטאָן פֿון מיר,
mir fun opgeton un avekgerukt iz voinung main
me from removed and removed is dwelling my

and is sent into the Golus from me like ohel ro'i;

אַזוי ווי אַ פּאַסטוכגעצעלט;
pastuchgetselt a vi azoi
shepherd's tent a as so

As an oreg *(weaver)* I rolled up my life;

איך האָב אויפֿגעוויקלט ווי אַ וועבער מײַן לעבן;
lebn main veber a vi oifgeviklt hob ich
life my weaver a as rolled up have I

He would have cut me loose from the roll;

פֿון דער צויט וועט ער מיך אָפּרײַסן;
opraisn mich er vet tsoit der fun
tear off me he will loom the from

from yom even to lailah wilt Thou make an end of me.

פֿון טאָג ביז נאַכט וועסטו מיך ענדיקן.
endikn mich vestu nacht biz tog fun
finish me will you(sg) night until day of

13 I waited until boker, that, like an ari *(lion)*,

יג איך האָב געטראַכט ביז פֿרימאָרגן,
frimorgn biz getracht hob ich
morning until considered have I

so will He break all my atzmot;

ווי אַ לייב, אַזוי וועט ער אַלע מײַנע ביינער צעברעכן;
tsebrechn beiner maine ale er vet azoi leib a vi
break bones my all he will so lion a like

from yom even to lailah wilt Thou make an end of me.

פֿון טאָג ביז נאַכט וועסטו מיך ענדיקן.
endikn mich vestu nacht biz tog fun
finish me will you(sg) night until day from

14 Like a swallow or a crane, so did I chirp;

יד ווי אַ שוואַלב, ווי אַ בושל, אַזוי האָב איך געפּיפּסט,
gepipst ich hob azoi bushl a vi shvalb a vi
chirped I have so stork a like swallow a like

I did moan like a yonah;

איך האָב געברומט ווי אַ טויב;
toib a vi gebrumt hob ich
dove a like mourned have I

mine eyes grew weak from looking heavenward;

מײַנע אויגן זײַנען אויסגעגאַנגען צו דער הייך:
heich der tsu oisgegangen zainen oign maine
height the to used up are eyes my

Adonoi, I am oppressed; go surety for me.

אֲדֹנָי, גערדריקט בין איך, שטעל זיך אײַן פֿאַר מיר.
mir far ain zich shtel ich bin gedrikt Adonoi
me for in self stand up I am oppressed Adonoi

15 What shall I say?

טו וואָס זאָל איך רעדן?
redn ich zol vos
say I shall what

He hath both promised me, and
Himself hath done it;

אַז ער האָט מיר געזאָגט, און ער האָט געטאָן;
geton hot er un gezogt mir hot er az
done has he and spoken me has he that

I shall walk quietly all my shanot

זאָבט וועל איך גיין אַלע מײַנע יאָרן,
yorn maine ale gein ich vel zacht
years my all walk I will tranquil

in the mar *(bitterness)* of my nefesh.

איבער דער ביטערניש פֿון מײַן זעל.
zel main fun biternish der iber
soul my of bitterness the over

16 Adonoi, by these things men live,

טז אֲדֹנָי, דערויף לעבט מען,
men lebt deroif Adonoi
they live thereon Adonoi

and in all these things is the
life of my ruach;

און אין גאַנצן דערין איז דאָס לעבן פֿון מײַן גײַסט;
gaist main fun lebn dos iz derin gantsn in un
spirit my of life the is therein all in and

so Thou recovered me to health,
and made me to live.

דערום שטאַרק מיך, און לאָז מיך לעבן.
lebn mich loz un mich shtark derum
live me let and me strenghen therefore

17 Hinei, for shalom *(benefit)* did
I have great bitterness;

יז זע, צום גוטן איז מיר פֿאַרביטן
farbaiten mir iz gutn tsum ze
switched me is benefit to the behold

געוואָרן די ביטערניש,
gevorn di biternish
having become the bitterness

for Thou hast in love to my nefesh

און דו האָסט געגלוסט מײַן זעל,
zel main geglust host du un
soul my desired have you and

delivered it from the shachat
(pit) of destruction;

פֿון דער גרוב פֿון אונטערגאַנג;
untergang fun grub der fun
destruction of pit the from

for Thou hast cast

וואָרעם האָסט אַוועקגעוואָרפֿן הינטער דײַן רוקן
rukn dain hinter avekgevorfen host vorem
back your behind throw away you have for

all my chatta'im behind Thy back.

אַלע מײַנע זינד.
zind maine ale
sin my all

18 For Sheol cannot thank Thee,

יח וואָרעם נישט די שְׁאוֹל טוט דיך לויבן,
loibn dich tut Sheol di nisht vorem
praise you(SG) do Sheol the not for

mavet can not praise Thee;

נישט דער טויט טוט דיך רימען;
rimen dich tut toit der nisht
praise you(SG) do death the not

they that go down into the bor *(pit)*

עס האָפֿן נישט אויף דײַן אמת
emes dain oif nisht hofn es
truth your on not wait is

cannot hope for Thy emes.

די וואָס נידערן אין גרוב.
grub in nidern vos di
pit in the go down who the ones

19 The living, the living,

יט דער לעבעדיקער, דער לעבעדיקער,
lebediker der lebediker der
living the living the

he shall thank Thee, as I do today;

ער טוט דיך לויבן, אַזוי ווי איך הײַנט;
haint ich vi azoi loibn dich tut er
today I as so praise you(SG) does he

אַ פֶּאָטער מאַכט וויסן די קינדער דיין אמת.
emes dain kinder di visen macht foter a
truth your children the known makes father a

כ ה איז דאָ מיך צו העלפֿן;
helfn tsu mich do iz Hashem
save to me here is Hashem

און מיר וועלן זינגען מײַנע געזאַנגען ,
zingen mir veln gezangen maine un
sing we will songs my and

אַלע טעג פֿון אונדזער לעבן אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in lebn undzer fun teg ale
Hashem of house in life our of days all

כא און ישַׁעְיָהו האָט געזאָגט: זאָל מען נעמען געפּרעסטע
gepreste nemen men zol gezogt hot Yeshayahu un
compressed take they shall said has Yeshayah and

פֿײַגן , און אָנרײַבן אויף דעם אויסשלאָג, און ער וועט געזונט
genezn vet er un oisshlog dem oif onraibn un faign
recover will he and rash the on rub and figs

ווערן .
vern
become

כב האָט חִזקִיָהו געזאָגט: וואָס איז דער צייכן אַז איך
ich az tseichn der iz vos gezogt Chizkiyah hot
I that sign the is what said Chizkiyahu has

וועל אַרויפֿגיין אין הויז פֿון ה ?
Hashem fun hoiz in aroifgein vel
Hashem of house in go up will

לט אין יענער צײַט האָט מרודַך-באַלאַדָן דער זון פֿון
fun zun der Merodach-Baladan hot tsait yener in
of son the Merodach Baladan has time that in

באַלאַדָנען , דער מלך פֿון בָּבֶל , געשיקט אַ בריוו
briv a geshikt Bavel fun melech der Baladanen
letter a sent Bavel of king the Baladan

און אַ מתּנה צו חִזקִיָהון ; וואָרעם ער האָט געהערט אַז
az gehert hot er vorem Chizkiyahun tsu matone a un
that heard had he for Chizkiyahu to gift a and

ער איז געווען קראַנק, און איז געזונט געוואָרן .
gevorn gezunt iz un krank geven iz er
having become well is and ill having been is he

ב האָט חִזקִיָהו זיך דערפֿרייט מיט זיי , און ער האָט
hot er un zei mit derfreit zich Chizkiyah hot
has he and them with gladdens self Chizkiyahu has

זיי געוויזן זײַן שאַצהויז , דאָס זילבער, און דאָס
dos un zilber dos shatshoiz zain gevizn zei
the and silver the treasure house his shown them

גאָלד, און די בשׂמים , און דאָס גוטע אייל , און
un eil gute dos un b'somaim di un gold
and ointment expensive the and spices the and gold

דאָס גאַנצע הויז פֿון זײַנע וואָפֿן , און אַלץ וואָס
vos alts un vofn zaine fun hoiz gantse dos
that which all and armor his of house whole the

האָט זיך געפֿונען אין זײַנע שאַצקאַמערן; נישט געווען
geven nisht shatskamern zaine in gefunen zich hot
having been not treasures his in found self has

av to banim shall make known
Thy emes.

20 Hashem will save me;

therefore we will sing with
stringed instruments

kol yemei chayyeinu *(all the days of our life)* in the Beis Hashem.

21 For Yeshayah had said, Let them take a cake of te'enim, and apply it upon the shechin *(boil, inflamed spot)*, and he shall recover.

22 Chizkiyahu also had said, What is the Ot *(Sign)* that I shall go up to the Beis Hashem?

39 At that time Merodach Baladan Ben Baladan Melech Bavel sent sefarim *(letters)* and a minchah *(gift)* to Chizkiyah; for he had heard that he had been sick, and had recovered. 2 And Chizkiyah was glad about them, and showed them the Bais Nekhotoh *(Treasure House)*, the kesef, and the zahav, and the spices, and the shemen hatov, and all the Bais Keli of his, and all that was found in his otzerot; there was nothing in his Bais, nor in all his memshalet, that Chizkiyah did not show them. 3 Then Yeshayah HaNavi came unto HaMelech Chizkiyah, and said unto him, What said these anashim? And from where came they unto thee? And Chizkiyah said, They are come from eretz rechokah *(a far country)* unto me, even from Babylon. 4 Then he said, What have they seen in thine Bais? And Chizkiyah answered, All that is in mine Bais

have they seen; there is nothing among my otzerot *(treasures)* that I have not showed them.

אַ זאַך אין זיין הויז , און אין זיין גאַנצער געוועלטיקייט,
geveltikeit gantser zain in un hoiz zain in zach a
realm whole his in and house his in thing a

ווּאָס חִזקִיָהוּ האָט זיי נישט געוויזן . [ג] איז ישַׁעְיָהוּ
Yeshayahu iz gevizn nisht zei hot Chizkiyah vos
Yeshayah is shown not them has Chizkiyahu which

הנבִּיא געקומען צום מלך חִזקִיָהוּן , און האָט
hot un Chizkiyahun melech tsum gekumen hanovi
has and Chizkiyahu king to having come the prophet

צו אים געזאָגט: ווּאָס האָבן די דאָזיקע מענער געזאָגט? און
un gezogt mener dozike di hobn vos gezogt im tsu
and say men these the did what said him to

פֿון וואַנען קומען זיי צו דיר ? האָט חִזקִיָהוּ געזאָגט:
gezogt Chizkiyah hot dir tsu zei kumen vanen fun
said Chizkiyahu has you(SG) to they come where from

פֿון אַ ווייַטן לאַנד זיַינען זיי צו מיר געקומען , פֿון
fun gekumen mir tsu zei zainen land vaitn a fun
from having come me to they are land distant a from

בָּבֶל . [ד] האָט ער געזאָגט: ווּאָס האָבן זיי געזען אין דיַין הויז ?
hoiz dain in gezen zei hobn vos gezogt er hot Bavel
house your in seen they have what said he has Bavel

האָט חִזקִיָהוּ געזאָגט: אַלץ ווּאָס אין מיַין הויז האָבן
hobn hoiz main in vos alts gezogt Chizkiyah hot
have house my in which all that said Chizkiyahu has

זיי געזען; נישט געווען אַ זאַך אין מיַינע שאַצקאַמערן
shatskamern maine in zach a geven nisht gezen zei
treasures my in thing a having been not seen they

ווּאָס איך האָב זיי נישט געוויזן .
gevizn nisht zei hob ich vos
shown not them have I which

[5] Then said Yeshayah to Chizkiyah, Hear the Devar Hashem Tzivos;
[6] Hinei, the days are coming, that all that is in thine Bais, and that which Avoteicha have laid up in store until this day, shall be carried to Babylon: nothing shall be left, saith Hashem.
[7] And of thy Banim that shall issue from thee, which thou shalt father, shall they take away; and they shall be sarisim *(eunuchs)* in the Heikhal Melech Bavel.

[ה] האָט ישַׁעְיָהוּ געזאָגט צו חִזקִיָהוּן : הער דאָס
dos her Chizkiyahun tsu gezogt Yeshayahu hot
the pay heed Chizkiyahu to said Yeshayah has

ווּאָרט פֿון ה צבָּאוֹת : [ו] זע , טעג קומען , און
un kumen teg ze Tseva'ot Hashem fun vort
and come days behold of hosts Hashem of word

אַלץ ווּאָס אין דיַין הויז , און ווּאָס דיַינע עלטערן האָבן
hobn eltern daine vos un hoiz dain in vos alts
have fathers your which and house your in which all that

אָנגעקליבן ביז היַינטיקן טאָג, וועט אַוועקגעטראָגן ווערן
vern avekgetrogen vet tog haintikn biz ongeklibn
become carried away will day this very until accumulated

קיין בָּבֶל ; קיין זאַך וועט נישט איבערבלייבן , זאָגט
zogt iberblaiben nisht vet zach kein Bavel kein
declares remain behind not will thing any Bavel to

ה . [ז] און פֿון דיַינע זין ווּאָס וועלן אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein veln vos zin daine fun un Hashem
of issue will which sons your of and Hashem

דיר , ווּאָס דו וועסט געבערן, וועט מען נעמען , און זיי
zei un nemen men vet gebern vest du vos dir
they and take they will beget will you whom you(SG)

וועלן זיַין הויפֿדינער אין פּאַלאַץ פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל .
Bavel fun melech dem fun palats in hoifdiner zain veln
Bavel of king the of palace in court servants be will

[8] Then Chizkiyah said to Yeshayah, Tov is the Devar Hashem which thou hast spoken. He said moreover, For there shall be shalom and emes in my days.

ח הָאָט חִזקִיָהוּ געזאָגט צו ישַׁעְיָהוּן : גוט איז דאָס
dos iz gut Yeshayahuen tsu gezogt Chizkiyah hot
the is good Yeshayah to said Chizkiyahu has

וואָרט פֿון ה וואָס דו האָסט גערעדט. און ער האָט
hot er un geredt host du vos Hashem fun vort
has he and spoken have you which Hashem of word

געזאָגט: אויב שלום און זיכערקייט וועט זיין אין מיַינע טעג!
teg maine in zain vet zicherkeit un sholem oib gezogt
days my in be will security and peace if said

40 Comfort ye, comfort ye My people, saith Eloheichem.

מ טרייסט , טרייסט מיַין פֿאָלק , זאָגט
zogt folk main treist treist
declares people my comfort ye comfort ye

אלוקיכם .
Elokeichem
your G-d

[2] Speak ye to the lev Yerushalayim,

ב רעדט צום האַרצן פֿון ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun hartsn tsum redt
Yerushalayim of heart to speaks

and preach unto her,

און רופֿט צו איר,
ir tsu ruft un
her to call and

that her tzeva'a *(time of hard service, warfare)* is ended,

אַז זי האָט דערפֿילט איר צייַט,
tsait ir derfilt hot zi az
time her fulfilled has she that

that her avon *(iniquity)* is nirtzah *(punitively paid for, pardoned)*;

אַז אָפּגעצאָלט איז איר פֿאַרברעך ;
farbrech ir iz opgetsolt az
transgression her is repaid that

for she hath received of the Yad Hashem kiflayim *(double)*

אַז זי האָט געקריגן פֿון הס האַנט
hant Hashems fun gekrign hot zi az
hand Hashem's from received has she that

in payment for all her chattot.

טאָפּל פֿאַר אַלע אירע זינד .
zind ire ale far topl
sin her all for double

[3] The voice of him that preacheth in the midbar:

ג אַ קול רופֿט אין דער מדבר :
midber der in ruft kol a
wilderness the in calls voice a

Prepare ye the Derech Hashem,

מאַכט צוריכט דעם וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg dem tsurecht macht
Hashem of road the readied make

make straight in the Aravah

מאַכט גראָד אין דער וויסטע
viste der in grod macht
wilderness the in straight make

a highway for Eloheinu.

אַ שטעג פֿאַר אלוקינו .
Elokeinu far shteg a
our G-d for path a

[4] Every gey *(valley)* shall be raised up,

ד יעטוועדער טאָל זאָל דערהויבן ווערן ,
vern derhoibn zol tal yetveder
become raised up shall valley of every

and every har and givah *(hill)* shall be made low;

און יעטוועדער באַרג און הייך זאָל דערניდערט ווערן ;
vern dernidert zol heich un barg yetveder un
become made low shall height and mount every and

and the crooked shall be made straight,

און דאָס קרומע זאָל ווערן גלַייך ,
glaich vern zol krume dos un
straight become shall crooked the and

and the rough places bikah *(plain, valley)*;

און די בארגקייטן אַ פלוין.
ploin a bargkeitn di un
plain a rough places the and

[5] And the kavod Hashem shall be revealed,

ה און דער כּבֿוד פֿון ה׳ וועט אַנטפּלעקט ווערן,
vern antplekt vet Hashem fun koved der un
become revealed will Hashem of glory the and

and all basar shall see it together;

און אַלע לייַבער אין איינעם וועלן זען;
zen veln einem in laiber ale un
see will together in flesh(PL) all and

for the mouth of Hashem hath spoken.

ווארעם דאָס מויל פֿון ה׳ האָט גערעדט.
geredt hot Hashem fun moil dos vorem
spoken has Hashem of mouth the for

[6] The voice said, Preach.

ו אַ קול זאָגט : רוף !
ruf zogt kol a
call out declares voice a

And he said, What shall I preach?

און ער זאָגט : וואָס זאָל איך רופֿן?
rufn ich zol vos zogt er un
cry I shall what declares he and

All basar is khatzir *(grass)*,

אַלע לייַבער זיַנען גראָז,
groz zainen laiber ale
grass is flesh(PL) all

and all the chesed *(constancy)* thereof is as the tzitz *(flower, blossom)* of the sadeh;

און אַל זייער חן ווי אַ בלום פֿון פֿעלד;
feld fun blum a vi chein zeyer al un
field of flower a as charm their all and

[7] The khatzir *(grass)* withereth,

ז פֿאַרטריקנט ווערט דאָס גראָז,
groz dos vert fartriknt
grass the shall be dried up

the tzitz *(flower, blossom)* falleth;

פֿאַרוועלקט ווערט די בלום,
blum di vert farvelkt
flower the shall be withered

because the Ruach of Hashem bloweth upon it;

אַז דער הויך פֿון ה׳ בלאָזט דערויף;
deroif blozt Hashem fun hoich der az
thereon blows Hashem of breath the that

surely the people is khatzir *(grass)*.

פֿאַר וואָר, גראָז איז דאָס פֿאָלק.
folk dos iz groz vor far
human race this is grass truly for

[8] The khatzir withereth,

ח פֿאַרטריקנט ווערט דאָס גראָז,
groz dos vert fartriknt
grass this shall be dry

the tzitz falleth;

פֿאַרוועלקט ווערט די בלום,
blum di vert farvelkt
flower the shall be withered

but the Devar Eloheinu shall stand forever.

אָבער דאָס וואָרט פֿון אלוקינו וועט אויף אייביק באַשטיין.
bashtein eibik oif vet Elokeinu fun vort dos ober
stand ever for will our G-d of word the but

[9] O Mevaseret Tziyon *(O Herald, Preacher of Besorah [Good News, Gospel] Tziyon, O Lady Evangelist Tziyon)*,

ט אויף אַ הויכן באַרג גיי דיר אַרויף,
aroif dir gei barg hoichn a oif
up you(SG) go mount high a on

get thee up into the har gavo'ah *(high mountain)*;

מבשׂרת פֿון ציון ;
Tsiyon fun mevaseret
Tziyon of Mevaseret

O Mevaseret Yerushalayim *(O Herald, Preacher of Besorah [Good News, Gospel] Yerushalayim, O Lady Evangelist Yerushalayim)*,
lift up thy voice with ko'ach;

lift it up, be not afraid;

say unto the towns of Yehudah, Hinei Eloheichem!

10 Hinei, Adonoi Hashem will come with chazak,

and His zero'a shall rule for Him;

hinei, His sachar *(reward)* is with Him,

and His pe'ullah *(work, recompense, retribution, penal reward [for His enemies])* before Him.

11 He shall feed His Eder like a Ro'eh;

He shall gather the tela'im *(lambs)* with His zero'a,

and carry them in His kheyk,

and shall gently lead those that are with young.

12 Who hath measured the mayim in the hollow of His Hand,

and meted out Shomayim with a handbreadth,

and enclosed the aphar ha'aretz in a measure,

and weighed the harim *(mountains)* in scales,

הייב אויף מיט כּוֹח דיין קוֹל ,
kol dain koiech mit oif heib
voice your strength with up lift

מבַּשֶּׂרת פֿון ירושָׁלַיִם ;
Yerushalayim fun mevaseret
Yerushalayim of Mevaseret

הייב אויף, האָב נישט מורא ,
moire nisht hob oif heib
fear not have up lift

זאָג צו די שטעט פֿון יהוּדה : אָט איז אלוקיכם !
Elokeichem iz ot Yehudah fun shtet di tsu zog
your G-d is here Yehudah of cities the to say

י זע , אֲדֹנָי ה קומט אַ מאַכטיקער ,
machtiker a kumt Hashem Adonoi ze
mighty one a comes Hashem Adonoi behold

און זיין אָרעם געוועלטיקט פֿאַר אים;
im far geveltikt orem zain un
him for rules arm his and

זע , זיין שׂכַר איז מיט אים,
im mit iz sachar zain ze
him with is reward his see

און זיין לוין אים פֿאַרויס ;
farois im loin zain un
ahead of him wage his and

יא ווי אַ פֿאַסטוך וועט ער פֿיטערן זיין סטאַדע,
stade zain fitern er vet pastuch a vi
flock his pasture he will shepherd a like

מיט זיין אָרעם וועט ער איינזאַמלען די לעמער,
lemer di ainzamlen er vet orem zain mit
lambs the gather together he will arm his with

און זיין בוזעם זיי טראָגן;
trogn zei buzem zain in un
carry them bosom his in and

די זייגעדיקע וועט ער פֿירן.
firn er vet zeigedike di
lead he will nursing the

יב ווער האָט געמאָסטן די וואַסערן מיט זיין האַנטפֿול,
hantful zain mit vasern di gemestn hot ver
handful his with waters the measured has who

און די הימלען מיט אַ שפּאַן אויסגעמאָסטן,
oisgemostn shpan a mit himlen di un
measured span a with heavens the and

און באַפֿאַסט אין אַ דרייטל דעם שטויב
shtoib dem draitl a in bafast un
dust the third part a in comprehended and

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

און אָפּגעווויגן מיט אַ וואָג די בערג ,
berg di vog a mit opgevoign un
mountains the weight a with weighed out and

and the geva'ot *(hills)* in a balance?

און די הייכן מיט וואָגשאָלן?
vogsholn mit heichn di un
scales with heights the and

13 Who hath directed the Ruach of Hashem,

ג ווער האָט אָנגעוויזן דעם גײַסט פֿון ה ?
Hashem fun gaist dem ongevizen hot ver
Hashem of spirit the directed has who

or being His ish etzah *(counselor)* hath taught Him?

און ווער איז זײַן בַּעַל-עצה וואָס האָט אים צוגעוויזן ?
tsugevaizn im hot vos baal-eitse zain iz ver un
directed him has who counselor his is who and

14 With whom did He take counsel,

ד מיט וועמען האָט ער זיך מיועץ געווען ,
geven meyayets zich er hot vemen mit
having been counsel self he has whom with

and who gave Him binah,

וואָס האָט אים געגעבן צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu gegebn im hot vos
understand to given him has who

and taught Him in the orakh mishpat,

און אים געלערנט דעם וועג פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun veg dem gelernt im un
righteousness of way the taught him and

and taught Him da'as,

און אים געלערנט קענשאַפֿט ,
kenshaft gelernt im un
knowledge taught him and

and showed Him the derech tevunot *(way of understanding, intelligence)*?

און דעם וועג פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט אים געמאַכט וויסן ?
visen gemacht im farshtandikeit fun veg dem un
known made him understanding of way the and

15 Surely the Goyim are like a drop in a bucket,

טו זע , פֿעלקער זײַנען ווי אַ טריף פֿון אַן עמער ,
emer an fun trif a vi zainen felker ze
bucket a from drop a like are nations behold

and are accounted as dust of the scales;

און ווי שטויב פֿון וואָגשאָלן זײַנען זיי גערעכנט ;
gerechnt zei zainen vogsholn fun shtoib vi un
considered they are scales of dust like and

surely He taketh up the iyim *(islands)* like fine dust.

זע , אינדזלען הייבט ער אויף ווי אַ זעמדל .
zemdl a vi oif er heibt indzelen ze
very little thing a as up he raises islands behold

16 Levanon is not sufficient to burn,

טז און דער לְבָנוֹן איז נישט גענוג ברענוואַרג,
brenvarg genug nisht iz Levanon der un
to burn enough not is Levanon the and

nor the beasts thereof sufficient for an olah.

און זײַנע חיות נישט גענוג בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer genug nisht chayes zaine un
for a olah enough not wild animals its and

17 Kol HaGoyim before Him are as nothing;

יז אַלע פֿעלקער זײַנען ווי גאָרניט קעגן אים,
im kegen gornit vi zainen felker ale
him before nothing like are nations all

and they are counted to Him less than nothing, and tohu.

פֿון נישט און גאָרנישט זײַנען זיי גערעכנט בײַ אים.
im bai gerechnt zei zainen gornisht un nisht fun
him by considered they are nothing and not of

18 To whom then will ye liken El?

יח און צו וועמען קענט איר צוגלײַכן ? אֵל
El tsuglaichn ir kent vemen tsu un
G-d liken you can whom to and

Or what demut *(likeness)* will ye compare unto Him?

און וואָסער געשטאַלט קענט איר אים גלײַך שטעלן?
shteln glaich im ir kent geshtalt voser un
stand equal him you can form any manner of and

19 The charash *(workman, craftsman)* melteth a pesel *(idol, image)*,

יט דעם גיעץ וואָס אַ מײַנסטער האָט אויסגעגאָסן,
oisgegosen hot mainster a vos gets dem
cast has craftsman a that idol the

and the goldsmith overlayeth it with zahav,

און אַ שמעלצער ציט אים איבער מיט גאָלד,
gold mit iber im tsit shmeltser a un
gold with over it draws metalsmith a and

and casteth for it chains of kesef.

און שמעלצט-צו קייטלעך פֿון זילבער?
zilber fun keitlech shmeltst-tsu un
silver of chains solders and

20 He that is so impoverished that He hath no terumah

כ אַ שטיינדעמב ווערט אויסגעקליבן,
oisgeklibn vert shteindemb a
chosen is oak tree an

chooseth an etz that will not rot;

האָלץ וואָס פֿוילט נישט וויילט מען אויס;
ois men veilt nisht foilt vos holts
out one selects not rots that wood

he seeketh unto him a charash chacham *(skilled craftsman)*

אַ קלוגן מײַנסטער זוכט מען זיך ,
zich men zucht mainster klugn a
oneself one seeks craftsman skilled a

to prepare a pesel, that shall not topple.

אויפֿצושטעלן אַ געץ וואָס זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol vos gets a oiftsushteln
totter not self should that idol an to set up

21 Have ye not known?

כא ווייסט איר דען נישט?
nisht den ir veist
not then you know

Have ye not heard?

הערט איר דען נישט?
nisht den ir hert
not then you hear

Hath it not been told you from the beginning?

איז אײַך פֿון אָנהייב אָן נישט דערציילט געווארן ?
gevorn dertseilt nisht on onheib fun aich iz
having become told not on beginning from you is

Have ye not understood from the mosedot ha'aretz *(foundations of the earth)*?

פֿאַרשטייט איר נישט די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד ?
erd der fun gruntfestn di nisht ir farshteit
earth the of foundations the not you understand

22 It is He that sitteth above the circle of the earth,

כב ער איז דער וואָס זיצט איבער דעם צירקל פֿון דער ערד ,
erd der fun tsirkl dem iber zitst vos der iz er
earth the of circle the over sit who the one is he

and the inhabitants thereof are like chagavim *(grasshoppers)*;

און אירע באַווינער זײַנען ווי היישעריקן;
heisherikn vi zainen bavoiner ire un
locusts like are inhabitants its and

that stretcheth out Shomayim like a curtain,

דער וואָס שפּרייט ווי אַ טול די הימלען ,
himlen di tul a vi shpreit vos der
heavens the veil a like spreads who the one

and spreadeth them out like an ohel to dwell in;

און ציט זיי אויס ווי אַ געצעלט צום וווינען ;
voinen tsum getselt a vi ois zei tsit un
dwelling for tent a like out them brings and

23 That bringeth the roznim *(rulers)* to nothing;

כג דער וואָס פֿאַרקערט פֿירשטן צו ניווּעץ,
nivets tsu firshtn farkert vos der
waste to chieftains turned into who the one

He maketh the Shoftei Eretz like tohu.

וואָס מאַכט ווי גאָרניט די ריכטער פֿון דער ערד .
erd der fun richter di gornit vi macht vos
earth the of judges the nothing as makes which

24 Indeed, they shall not be planted;

כד נאָך צו מאָל נישט איינגעפּלאַנצט זײַנען זיי ,
zei zainen aingeflantst nisht mol tsu noch
they are planted not time to scarcely

indeed, they shall not be sown;

נאָך צו מאָל נישט פֿאַרזייט זײַנען , זיי
zei zainen farzeit nisht mol tsu noch
they are plant not time to scarcely

indeed, their stem shall not take root ba'aretz *(in the ground)*;

נאָך צו מאָל נישט אײַנגעוואָרצלט אין דער
der in aingevortslt nisht mol tsu noch
the in take root not time to after

ערד זייער שטאַם,
shtam zeyer erd
stem their earth

and He shall also blow upon them, and they shall wither,

און שוין טוט ער אַ בלאָז אויף זיי , און
un zei oif bloz a er tut shoin un
and them on blast a he does already and

זיי ווערן פֿאַרטריקנט,
fartriknt vern zei
dry become they

and the se'arah *(storm wind)* shall take them away like the kash *(straw, stubble, chaff)*.

און אַ שטורעם טראָגט זיי ווי שטרוי אַוועק.
avek shtroi vi zei trogt shturem a un
away straw as them carries storm a and

25 To whom then will ye liken Me, or shall I be equal?

כה און צו וועמען קענט איר מיך צוגלײַכן ,
tsuglaichn mich ir kent vemen tsu un
liken me you can whom to and

איך זאָל גלײַך זײַן ?
zain glaich zol ich
be equal shall I

saith the Kadosh.

זאָגט דער הייליקער .
heiliker der zogt
Holy One the declares

26 Lift up your eyes marom *(on high, i.e. into the heavens)*, and behold:

כו הייבט אויף אין דער הייך אײַערע אויגן, און זעט:
zet un oign aiere heich der in oif heibt
see and eyes your height the in on raise

Who hath created these things,

ווער האָט באַשאַפֿן די דאָזיקע?
dozike di bashafn hot ver
this the created has who

that bringeth out their tzeva'a *(host, legions)* by mispar *(number)*;

ער, וואָס פֿירט אַרויס מיט אַ צאָל זייער חיל ,
cheil zeyer tsol a mit arois firt vos er
host their number a by out leads who he

He calleth them all b'shem *(by name)*;

זיי אַלע רופֿט ער מיטן נאָמען ;
nomen mitn er ruft ale zei
name by he calls all them

because of the abundance of His power and the might of His ko'ach,

דורך גרויס מאַכט, און ווײַל ער איז
iz er vail un macht grois durch
is he because and might greatness by

שטאַרק אין כּוח ,
koiech in shtark
strength in strong

not one [star] is missing.

איז קיינער נישט געמינערט .
geminert nisht keiner iz
diminished not anyone is

27 Why sayest thou, O Ya'akov,

כז פֿאַר וואָס זאָלסטו זאָגן , יעקבֿ
Yaakov zogn zolstu vos far
O Yaakov say must you(sg) which for

and speakest, O Yisroel:

אוֹן זאָלסטו רעדן, יִשְׂרָאֵל:
un zolstu redn Yisroel
and you(sg) must speak O Yisroel

My derech is hid from Hashem,

פַֿאַרבאָרגן איז מײַן וועג פֿון ה׳,
farborgen iz main veg fun Hashem
hidden is my way from Hashem

and my mishpat is passed over and disregarded by Elohai?

און פֿון מײַן ג-ט איז מײַן משפּט אַוועק.
un fun main G-t iz main mishpot avek
and from my G-d is my claim just away

[28] Hast thou not known?

כח וווייסטו דען נישט?
veistu den nisht
have you known then not

Hast thou not heard,

צי האָסטו נישט געהערט?
tsi hostu nisht gehert
or have you not heard

that the Elohei Olam, Hashem,

ה׳ איז דער אייביקער אלקים,
Hashem iz der eibiker Elokim
Hashem is the everlasting G-d

Boreh Ketzot HaAretz *(Creator of the ends of the earth)*,

דער באַשאַפֿער פֿון די עקן פֿון דער ערד.
der Bashefer der fun di ekn fun der erd
the Creator of the ends the of earth

fainteth not, neither is weary?

ער וועלט נישט מיד און נישט מאַט;
er vert nisht mid un nisht mat
he shall be faded not weary and not

There is no searching of His tevunah *(understanding, intelligence)*.

נישט צו דערפֿאָרשן איז זײַן פֿאַרשטאַנדיקייט.
nisht tsu derforshn iz zain farshtandikeit
not to search is his understanding

[29] He giveth ko'ach to the faint;

כט ער גיט דעם מידן כּוח,
er git dem midn koiech
he gives the weary strength

and to them that have no might He increaseth power.

און דעם אוממאַכטיקן מערט ער שטאַרקייט.
un dem ummachtikn mert er shtarkeit
and to the ones weak he multiplies strength

[30] Even the ne'arim *(youths)* shall faint and grow weary,

ל יונגע לײַט וועלן מיד און מאַט ווערן,
yunge lait veln mid un mat vern
young people will become weary and faded

and the bochurim shall utterly fall;

יונגע וועלן שטרויכלען געשטרויכלט ווערן;
yunge un veln shtroichlen geshtroichlt vern
young and will stumble stumble become

[31] But they that wait upon Hashem shall renew their ko'ach;

לא אָבער די וואָס האָפֿן אויף ה׳ וועלן
ober di vos hofn oif Hashem veln
but which the ones wait on Hashem will

באַנײַען דעם כּוח,
banayen dem koiech
renew the strength

they shall mount up with wings as eagles;

זיי וועלן אויפֿהייבן פֿליגלען ווי אָדלערס;
zei veln oifheibn fliglen vi odlers
they will lift up wings as eagles

they shall run, and not grow weary;

זיי וועלן לויפֿן און נישט מיד ווערן,
zei veln loifn un nisht mid vern
they will run and not weary become

and they shall walk, and not faint.

זיי וועלן גיין און נישט מאַט ווערן.
zei veln gein un nisht mat vern
they will walk and not faded become

41 מא

Keep silence before Me,
O iyim *(islands)*;

שוויגט פַאר מיר, איר אינדזלען,
indzelen ir mir far shvaigt
islands you me before keep silence

and let the people renew their
ko'ach *(strength)*;

און זאָלן די פֿעלקער באַנייַען דעם כּוח ;
koiech dem banayen felker di zoln un
strength the dedicate nations the shall and

let them come near;

זאָלן זיי זיך נענטערן , דעמצמאָל זאָלן זיי רעדן ;
redn zei zoln dentsmol nentern zich zei zoln
speak they shall then come closer self them let

then let them speak; let us come
near together for mishpat
(judgment, i.e., G-d's tribunal).

ביינאַנד לאָמיר צום משפּט גענענען .
genenen mishpot tsum lomir bainand
come near judgement for the let us together

[2] Who awakened the just one from
the mizrach *(east)*,

ב ווער האָט דערוועקט פֿון מזרח דעם גערעכטן ,
gerechtn dem mizrech fun dervekt hot ver
righteous one the east from awakened has who

called him to His raglayim,

רופֿט אים צו זיין פֿוס?
fus zain tsu im ruft
feet his to him call

gave the Goyim before him,

ער גיט פַאַר אים פֿעלקער,
felker im far git er
nations him for gives he

and made him rule over melachim?

און מאַכט אים געוועלטיגן איבער מלכים ;
mlochim iber geveltign im macht un
kings over dominate him makes and

He gave them as the aphar
to his cherev,

ער מאַכט ווי שטויב זייער שוערד,
shverd zaier shtoib vi macht er
sword their dust like makes he

and as windblown kash *(chaff, stubble)* to his keshet *(bow)*.

ווי צווייעטע שטרוי זייער בויגן .
boign zaier shtroi tsveiyete vi
bow their straw driven like

[3] He pursues them,

ג ער פֿאָלגט זיי נאָך ,
noch zei folgt er
after them follows he

and passes on in shalom, even
by the orach *(path)*

ער גייט דורך בשלום , אויף אַ וועג
veg a oif beshalom durch geit er
way a on in peace through goes he

that his feet do not even come.

וואָס מיט זיינע פֿיס איז ער נישט געגאַנגען .
gegangen nisht er iz fis zaine mit vos
having gone not he is feet his with which

[4] Who hath wrought and done it,

ד ווער האָט דאָס געטאָן און אויסגעפֿירט ?
oisgefirt un geton dos hot ver
accomplished and done this has who

calling forth the dorot from
the beginning?

דער וואָס רופֿט די דורות פֿון אָנהויב אָן;
on onhoib fun doires di ruft vos der
on beginning from generations the summons who the one

I Hashem, the Rishon *(First)*,

איך, דער אייביקער , בין דער ערשטער,
ershter der bin eibiker der ich
first the am Eternal One the I

and with the Acharonim *(Last ones)*; I am He.

און מיט די לעצטע בין איך דערזעלבער.
derzelber ich bin letste di mit un
the same I am last the with and

[5] The iyim *(islands)* saw it, and feared;

ה די אינדזלען האָבן געזען, און האָבן מורא,
moire hobn un gezen hobn indzelen di
fear have and seen have islands the

the ketzot ha'aretz *(ends of the earth)* trembled;

די עקן פֿון דער ערד טוען ציטערן;
tsiteren tuen erd der fun ekn di
tremble do earth the of ends the

they approached and came near.

זיי האָבן געגענט און זיַינען געקומען.
gekumen zainen un genent hobn zei
come are and approached have they

[6] They helped everyone his re'a;

ו איינער העלפֿט דעם אַנדערן,
andern dem helft einer
other the helps one

and everyone said to his brother, chazak!

און ער זאָגט צו זיַין ברודער: זיַי שטאַרק;
shtark zai bruder zain tsu zogt er un
strong be brother his to says he and

[7] So the charash *(craftsman)* encouraged the tzoref *(goldsmith)*,

ז און דער טישלער שטאַרקט דעם שמעלצער,
shmeltser dem shtarkt tishler der un
smelter the strengthens carpenter the and

and he that smootheth with the patish *(hammer)*

דער וואָס גלעט מיטן האַמער,
hamer mitn glet vos der
hammer with smooths who the one

encouraged him that strikes the anvil,

דעם וואָס קלאַפּט אויפֿן אַמבאָס;
ambos oifn klapt vos dem
anvil on knocks who the one

saying of the soldering, tov hu;

ער זאָגט אויפֿן צונויפֿלייט: ער איז גוט;
gut iz er tsunoifleit oifn zogt er
good is he joint on the says he

and he fastened it with nails,

און באַפֿעסטיקט עס מיט נעגל,
negl mit es bafestikt un
nails with it fastens and

so that it should not topple.

עס זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol es
totter not self shall it

[8] But thou, Yisroel, art Avdi,

ח און דו יִשְׂרָאֵל מיַין קנעכט,
knecht main Yisroel du un
servant my Yisroel you and

Ya'akov whom I have chosen,

יעקבֿ, וואָס איך האָב דיך אויסדערוויילט,
oisderveilt dich hob ich vos Yaakov
choose you(SG) have I which Yaakov

the zera Avraham Ohavi *(My friend)*.

דער זאָמען פֿון אַבֿרהם מיַין ליבהאָבער,
libhober main Avraham fun zomen der
devotee my Avraham of seed the

[9] Thou whom I have taken hold of from the ketzot ha'aretz,

ט וואָס איך האָב דיך אָנגענומען פֿון די עקן ערד,
erd ekn di fun ongenumen dich hob ich vos
earth ends the from accepted you(SG) have I whom

and called thee from the farthest borders thereof,

און פֿון אירע ברעגן דיך גערופֿן,
gerufn dich bregn ire fun un
called you(SG) edge its from and

and said unto thee, Thou art Avdi;

און גזאָגט צו דיר: מיַין קנעכט ביסטו,
bistu knecht main dir tsu gezogt un
are you servants my you(SG) to said and

I have chosen thee, and not cast thee away.

איך האָב דיך אויסדערווײלט און דיך
dich un oisderveilt dich hob ich
you(SG) and choose you(SG) have I

נישט פֿאַראַכט;
faracht nisht
despise not

10 Fear thou not; for I am with thee;

׳ זאָלסט נישט מורא האָבן, ווארעם איך
ich vorem hobn moire nisht zolst
I because have fear not you(SG) must

בין מיט דיר ,
dir mit bin
you(SG) with am

be not dismayed; for I am Eloheicha;

זאָלסט זיך נישט אומקוקן , ווארעם
vorem umkukn nisht zich zolst
because look back not self you(SG) must

איך בין דײַן ג-ט;
G-t dain bin ich
G-d your am I

I will strengthen thee; indeed, I will help thee;

איך שטאַרק דיך און איך העלף דיך ,
dich help ich un dich shtark ich
you(SG) help I and you(SG) strenghen I

indeed, I will uphold thee with My yamin tzedek.

און איך לען דיך אונטער מיט דער רעכטער
rechter der mit unter dich len ich un
right the with under you(SG) support I and

האַנט פֿון מײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit main fun hant
righteousness my of hand

11 Surely, all they that were raging against thee

יא זע , פֿאַרשעמט און צו שאַנד ווועלן ווערן
vern veln shand tsu un farshemt ze
become will disgrace to and ashamed behold

shall be ashamed and disgraced;

; דיר אויף זײַנען אָנגעצונדן אַלע וואָס
dir oif ongetsundn zainen vos ale
you(SG) against burning are who all

they shall be as nothing;

ווי נישט ווועלן ווערן
vern veln nisht vi
become will not as

and the anshei rivecha *(they that strive with thee)* shall perish.

; דיר מיט קריג אין מענטשן די אונטערגיין און
dir mit krig in mentshn di untergein un
you(SG) with quarrel in men the disappear and

12 Thou shalt seek them, and shalt not find them,

יב וועסט זיי זוכן און זיי נישט געפֿינען,
gefinen nisht zei un zuchn zei vest
find not them and seek them you(sg) will

even the anshei matzutecha *(them that contended with thee)*:

; דיר מיט שטרײַט אין מענטשן די
dir mit shtrait in mentshn di
you(SG) with conflict in men the

the anshei milchamtecha *(they that war against thee)* shall be as nothing,

ווי נישט און ווי גאָרנישט ווועלן ווערן
vern veln gornisht vi un nisht vi
become will nothing as and not as

and as a thing of naught.

. דיר מיט מלחמה אין מענטשן די
dir mit milchome in mentshn di
you(SG) with conflict in men the

[13] For I Hashem Eloheicha

ג וואָרעם איך בין ה דײַן ג-ט
G-t dain Hashem bin ich vorem
G-d your Hashem am I because

will take hold of thy yamin *(right hand)*,

וואָס האַלט דײַן רעכטע האַנט,
hant rechte dain halt vos
hand right your holds who

saying unto thee:

דער וואָס זאָגט צו דיר :
dir tsu zogt vos der
you(SG) to declares who the one

Fear not; I will help thee.

זאָלסט נישט מורא האָבן, איך העלף דיך .
dich helf ich hobn moire nisht zolst
you(SG) help I have fear not you(SG) must

[14] Fear not, thou tola'at *(worm)* Ya'akov, and ye men of Yisroel;

ד זאָלסט נישט מורא האָבן, וואָרעם יעקבֿ ,
Yaakov vorem hobn moire nisht zolst
Yaakov worm have fear not you(SG) must

הייפֿעלע ישׂראֵל;
Yisroel heifele
Yisroel little flock

I will help thee, saith Hashem,

איך העלף דיך , זאָגט ה ,
Hashem zogt dich helf ich
Hashem declares you(SG) help I

and thy Go'el *(Redeemer)*, the Kadosh Yisroel.

און דײַן אויסלייזער איז דער הייליקער פֿון ישׂראֵל.
Yisroel fun heiliker der iz oisleizer dain un
Yisroel of Holy One the is redeemer your and

[15] Hinei, I will make thee a new sharp threshing iron

ה זע , איך מאַך דיך פֿאַר אַ דרעשׁשליטן
dreshshlitn a far dich mach ich ze
threshing sledge a for you(SG) make I behold

אַ נײַעם ,
naiem a
new a

having pifiyyot *(blades)*;

מיט שפּיצן אַ סך ;
sach a shpitsn mit
many a points with

thou shalt thresh the harim, and beat them small,

וועסט דרעשׁן בערג און צעמאָלן ,
tsemoln un berg dreshn vest
grind down and mountains thresh you(sg) will

and shalt make the geva'ot *(hills)* as motz *(chaff)*.

– און הייבן וועסטו ווי שפּריי מאַכן .
machn shprei vi vestu heichn un
make chaff like will you(sg) heights and

[16] Thou shalt winnow them,

ו וועסט זיי ווינטשופֿלען,
vintshuflen zei vest
winnow them you(sg) will

and the ruach shall carry them away,

און אַ ווינט וועט זיי אַוועקטראָגן,
avektrogen zei vet vint a un
carry away them will wind a and

and the se'arah shall scatter them;

און אַ שטורעם וועט זיי צעשפּרייטן;
tseshpreitn zei vet shturem a un
scatter them will storm a and

and thou shalt rejoice in Hashem,

און דו וועסט זיך פֿרייען מיט ה ,
Hashem mit freyen zich vest du un
Hashem with rejoice self will you and

and shalt glory in Kadosh Yisroel.

מיט דעם הייליקן פֿון ישׂראֵל וועסטו זיך רימען.
rimen zich vestu Yisroel fun heilikn dem mit
praise self will you(sg) Yisroel of Holy One the with

17 When the aniyim and evyonim seek mayim, and there is none,

יז דִּי אֶרימע און באַדערפֿטיקע זוכן וואַסער
vaser zuchn baderftike un orime di
water seek poor and poor the

, אוֹן נישטאָ
nishto un
there is not and

and their leshon faileth for tzama *(thirst)*,

זייער צונג איז פֿאַרטריקנט פֿון דאָרשט;
dorsht fun fartriknt iz tsung zeyer
thirst from dry is tongue their

I Hashem will hear them,

איך, ה , וועל זיי ענטפֿערן,
entfern zei vel Hashem ich
answer they will Hashem I

I the Elohei Yisroel will not forsake them.

איך, אלוקי ישְׂרָאֵל, וועל זיי נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht zei vel Yisroel Elokei ich
forsake not them will Yisroel the G-d of I

18 I will open neharot on the hilltops,

יח איך וועל עפֿענען שטראָמען אויף הויכע ערטער,
erter hoiche oif shtromen efenen vel ich
places high on streams open will I

and springs in the midst of the valleys;

און קוואַלן אין מיטן פֿון טאָלן ;
toln fun mitn in kvaln un
valleys of midst in springs and

I will make the midbar a pool of mayim,

איך וועל מאַכן דעם מדבר פֿאַר אַ געמויזעכץ וואַסער,
vaser gemoizechts a far midber dem machn vel ich
water marsh a for desert the make will I

and the dry land sources of mayim.

און טרוקן לאַנד פֿאַר אויסגאַנגען וואַסער.
vaser oisgangen far land trukn un
water sources for land dry and

19 I will plant in the midbar the cedar,

יט איך וועל געבן אין מדבר צעדער,
tseder midber in gebn vel ich
cedar desert in give will I

the acacia, and the myrtle, and the etz shemen;

אַקאַציע, און מירט , און איילבוים ;
eilboim un mirt un akatsie
olive tree and myrtle and acacia

I will set in the Aravah the cypress,

איך וועל איינזעצן אין דער וויסטע ציפּרעס,
tsipres viste der in ainzetsn vel ich
cypress wilderness the in set in will I

and the fir, and the box tree together;

טענענבוים און בוקסנבוים אין איינעם;
einem in buksnboim un tenenboim
one in box-tree and spruce

20 So that they may see, and know,

כ כדי זיי זאָלן זען און וויסן ,
visen un zen zoln zei kedei
know and see shall they so that

and consider, and understand together,

און באַטראַכטן און פֿאַרשטיין צוגלייַך ,
tsuglaich farshtein un batrachtn un
at once understand and consider and

that the Yad Hashem hath done this,

אַז די האַנט פֿון ה האָט דאָס געטאָן,
geton dos hot Hashem fun hant di az
done this has Hashem of hand the that

and the Kadosh Yisroel hath created it.

און דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל האָט עס געשאַפֿן.
geshafn es hot Yisroel fun heiliker der un
created it has Yisroel of Holy One the and

21 Present your case, saith Hashem;

כא ברענגט אַהער אייַער קריג , זאָגט ה ,
Hashem zogt krig aier aher brengt
Hashem declares dispute your here bring

bring forth your strong arguments for proof, saith Melech Ya'akov.

גענענט איַערע טענות, זאָגט דער קיניג פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun kinig der zogt tainus aiere genent
Yaakov of king the declares claims your bring close

22 Let them bring them forth,

כב זאָלן זיי גענענען און אונדז זאָגן
zogn undz un genenen zei zoln
tell us and approach them let

and tell us what shall happen;

די זאַכן וואָס געשעען;
gesheen vos zachn di
happen which things the

let them tell the rishonot *(former things)*, what they are,

די פֿריִערדיקע – וואָס זיינען זיי ?
zei zainen vos frierdike di
they are what former the

that we may consider them,

זאָגט, כּדי מיר זאָלן צולייגן אונדזער האַרץ,
harts undzer tsuleigen zoln mir kedei zogt
heart our apply shall we so that tell

and know the acharit *(latter end, final outcome)* of them;

און דערקענען זייער אויסלאָזן;
oislozen zeyer derkenen un
end their know and

or declare us things to come.

אָדער די קומעדיקע לאָזט אונדז הערן.
hern undz lozt kumedike di oder
hear us let coming the or

23 Tell the things that are to come hereafter,

כג דערציילט אונדז וואָס וועט קומען שפּעטער,
shpeter kumen vet vos undz dertseilt
hereafter come will what us tell

that we may know that ye are elohim;

און מיר וועלן וויסן אַז איר זייט ג-טער;
g-ter zait ir az visen veln mir un
g-ds are you that know will we and

indeed, do tov, or do rah,

יאָ , טוט גוטס אָדער טוט שלעכטס,
shlechts tut oder guts tut yo
evil do or good do yes

that we may be afraid, and terrified.

און מיר וועלן זיך אומקוקן און זען צוגלייַך .
tsuglaich zen un umkukn zich veln mir un
at once see and look around self will we and

24 See, ye are of nothing,

כד זעט, איר זייט פֿון נישט ,
nisht fun zait ir zet
nothing from are you see

and your work of nought;

און אייַער ווערק פֿון גאָרנישט;
gornisht fun verk aier un
nothing from work your and

a toevah *(abomination)* is he that chooseth you.

אומווערדיק איז דער וואָס טוט אייַך אויסווייילן.
oisveiln aich tut vos der iz umverdik
choose you does who the one is unworthy

25 I have awakened one from the tzafon *(north)*, and he shall come;

כה איך האָב דערוועקט פֿון צפֿון , און ער איז געקומען ,
gekumen iz er un tsofn fun dervekt hob ich
having come is he and north from awakened have I

from the rising of the shemesh shall he call upon My Shem;

פֿון זונאויפֿגאַנג דעם וואָס רופֿט מײַן נאָמען ;
nomen main ruft vos dem zunoifgang fun
name my calls who the one sunrise from

and he shall come upon rulers as upon mortar,

און ער גייט אויף פֿירשטן ווי אויף קויט,
koit oif vi firshtn oif geit er un
filth on as rulers on goes he and

and as the yotzer *(potter)* treadeth clay.

און ווי אַ טעפּער טרעט לײַם.
leim tret teper a vi un
clay treads potter a as and

[26] Who hath declared from the beginning, that we may know?

כו ווער האָט אָנגעזאָגט פֿון אָנהייב ,
onheib fun ongezogt hot ver
the beginning from commanded has who

אַז מיר זאָלן וויסן ,
visen zoln mir az
know should we that

And from beforehand, that we may say, He was in the right?

און פֿון פֿריִער , אַז מיר זאָלן זאָגן :
zogn zoln mir az frier fun un
say should we that beforetime from and

ער איז גערעכט ?
gerecht iz er
righteous is he

Indeed, there is none that telleth,

קיינער צו מאָל האָט נישט אָנגעזאָגט,
ongezogt nisht hot mol tsu keiner
declared not has all at anyone

indeed, there is none that preacheth,

קיינער צו מאָל האָט נישט געלאָזט הערן,
hern gelozt nisht hot mol tsu keiner
hear let not has all at anyone

indeed, there is none that heareth your words.

קיינער צו מאָל האָט נישט געהערט אײַערע ווערטער.
verter aiere gehert nisht hot mol tsu keiner
words your heard not has all at anyone

[27] The rishon shall say to Tziyon, Hinei, behold them;

כז אַן ערשטער קיין צִיּוֹן : זע , אָן זײַנען זיי !
zei zainen on ze Tsiyon kein ershter an
they are here behold Tziyon to first a

and I will give to Yerushalayim mevaser *(one that bringeth good news)*.

און ירושָלַיִם וועל איך געבן אַ
a gebn ich vel Yerushalayim un
a give I will Yerushalayim and

. מבַשֵּׂר
mevaser
messenger of good news

[28] For I beheld, and there was no ish;

כח אָבער איך קוק , און קיינער איז נישטאָ ,
nishto iz keiner un kuk ich ober
there is not is anyone and look I but

even among them, and there was no Yo'etz *(counselor)*,

און פֿון די דאָזיקע איז נישטאָ קיין יוֹעץ ,
yoets kein nishto iz dozike di fun un
counselor any not is this the of and

that, when I asked of them,

וואָס איך זאָל זיי פֿרעגן,
fregn zei zol ich vos
to ask them may I whom

could answer a word.

און זיי זאָלן ענטפֿערן אַ וואָרט.
vort a entfern zoln zei un
word a answer shall they and

[29] See, they are all aven *(wickedness)*;

כט זע , זיי אַלע זײַנען בייזס,
beizs zainen ale zei ze
evil are all they behold

their ma'asim are nothing;

נישטיק זײַנען זייערע ווערק,
verk zeyere zainen nishtik
work their are worthless

their molten images are ruach and tohu.

. ווינט און וויסטקייט זייערע געצן
getsn zeyere vistkeit un vint
idols their waste and wind

42

Here is Avdi, whom I uphold;

מב אָט איז מײַן קנעכט וואָס איך
ich vos knecht main iz ot
I who servant my is behold

לען אים אונטער,
unter im len
under him support

Mine Bechir *(Elect One, Chosen One)*, in whom My nefesh delighteth;

מײַן אויסדערווײלטער וואָס מײַן זעל באַגערט;
bagert zel main vos oisderveilter main
pleased soul my who chosen one my

I have put My Ruach upon Him;

איך האָב אַרויפֿגעטאָן מײַן גײַסט אויף אים,
im oif gaist main aroifgeton hob ich
him on spirit my put on have I

He shall bring forth mishpat to the Goyim.

א משפט צו די פֿעלקער ועט ער אַרויסלאָזן.
aroislozn er vet felker di tsu mishpot a
release he will nations the to judgement a

2 He shall not cry out, nor lift up His kol *(voice)*,

ב ער ועט נישט שרײַען, און נישט הילכן,
hilchn nisht un shraien nisht vet er
raise his voice not and cry out not will he

nor cause it to be heard in the street.

און נישט לאָזן הערן אין גאַס זײַן קול.
kol zain gas in hern lozn nisht un
voice his street in hear let not and

3 A bruised reed shall He not break,

ג אַן אײַנגעבראָכן שטעקל ועט ער נישט צעברעכן,
tsebrechn nisht er vet shtekl aingebrochn an
break not he will stick broken a

and a smoking wick shall He not quench;

און אַ טונקלען קנויט ועט ער נישט פֿאַרלעשן;
farleshn nisht er vet knoit tunkeln a un
extinguish not he will wick dim a and

He shall bring forth mishpat according to emes.

לויטן אמת ועט ער אַרויסלאָזן אַ משפט.
mishpot a aroislozn er vet emes loitn
judgement a let go he will truth according to

4 He shall not fail nor be discouraged,

ד ער ועט נישט מאַט ווערן און נישט געבראָכן ווערן,
vern gebrochn nisht un vern mat nisht vet er
become broken not and become dull not will he

till He establish mishpat ba'aretz;

ביז ער ועט טאָן אויף דער ערד געראַטיקייט;
gerechtikeit erd der oif ton vet er biz
righteousness earth the on do will he until

and the iyim shall wait for His *(Moshiach's)* torah.

און אינדזלען וועלן ווארטן אויף זײַן תורה.
toyre zain oif vartn veln indzelen un
Torah his on wait will islands and

5 Thus saith HaEl Hashem,

ה אַזוי האָט געזאָגט האַל ה',
Hashem HaEl gezogt hot azoi
Hashem the G-d said has thus

Boreh HaShomayim, and the One stretching them out;

וואָס באַשאַפֿן די הימלען און זיי אויסגעצויגן,
oisgetsoign zei un himlen di bashafn hot vos
stretched out them and heavens the created has who

He that spread out ha'aretz, and that which cometh out of it as produce;

וואָס האָט אויסגעשפרייט די ערד מיט אירע שפּראָצונגען,
shprotsungen ire mit erd di oisgeshpreit hot vos
sprouts its with earth the spread out has who

He that giveth neshamah *(soul)* unto HaAm upon it,

וואָס גיט אָטעם דעם פֿאָלק אויף איר,
ir oif folk dem otem git vos
it on human race the breath gives who

and ruach to them that walk thereon:

און אַ גייסט די וואָס גיין אויף איר:
ir oif geyen vos di gaist a un
it on walk who the ones spirit a and

[6] I Hashem have called Thee in tzedek,

י איך ה׳ האָב דיך גערופֿן אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in gerufn dich hob Hashem ich
righteousness in called you(SG) have Hashem I

and will take hold of Thine yad, and will keep Thee,

און איך וועל אָננעמען דיין האַנט, און דיך היטן,
hitn dich un hant dain onnemen vel ich un
keep you(SG) and hand your take hold of will I and

and give Thee for a Brit *(Covenant)* of the Am *(People)*,

און דיך מאַכן פֿאַר אַ ברית מיט די פֿעלקער,
felker di mit bris a far machn dich un
peoples the with covenant a for make you(SG) and

for an Ohr Goyim;

פֿאַר אַ ליכט פֿון די אומות ;
umes di fun licht a far
nations the of light a for

[7] To open the einayim ivrot *(blind eyes)*,

יז עפֿענען בלינדע אויגן,
oign blinde efenen tsu
eyes blind open to

to bring out the captives from confinement,

אַרויסצוציען פֿון געפֿענקעניש דעם געפֿאַנגענעם,
gefangenem dem gefenkenish fun aroistsutsien
the prisoner the prison out of to bring

and them that sit in choshech out of the bais keleh *(dungeon, prison)*.

פֿון תּפֿיסה די וואָס זיצן אין פֿינצטערניש.
fintsternish in zitsn vos di tefish fun
darkness in sit which the ones dungeon from

[8] I am Hashem, that is Shmi;

יח איך bin ה׳ , דאָס איז מיין נאָמען ;
nomen main iz dos Hashem bin ich
name my is that Hashem am I

and My kavod will I not give to another,

און מיין כּבֿוד וועל איך צו קיין אַנדערן נישט געבן ,
gebn nisht andern kein tsu ich vel koved main un
give not other any to I will glory my and

neither My tehillah *(praise)* to pesilim.

און מיין לויב – צו קיין געצן .
getsn kein tsu loib main un
idols any to praise my and

[9] Hinei, the rishonot *(former things)* are come to pass,

יט דאָס פֿריִערדיקע, זע , איז אָנגעקומען ,
ongekumen iz ze frierdike dos
come is behold former the

and chadashot *(new things)* do I declare;

און נייַס וועל איך אָנזאָגן ;
onzogen ich vel nais un
declare I will new and

before titzmachnah *(they spring forth; Tzemach)*

איידער עס שפּראָצט אַרויס
arois shprotst es eider
out spring up it before

I tell you of them.

וועל איך עס אייַך מאַכן הערן.
hern machn aich es ich vel
hear make you it I will

[10] Sing unto Hashem a shir chadesh *(new song)*,

כ זינגט צו ה׳ אַ נייַ געזאַנג ,
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

and His tehillah from the ketzeh ha'aretz,

זיין לויב פֿון עק פֿון דער ערד ,
erd der fun ek fun loib zain
earth the of end from praise his

ye that go down to the yam, and all that is therein.

איר וואָס נידערט אויפֿן ים און זיין פֿולקייט,
fulkeit zain un yam oifn nidert vos ir
fullness its and the sea on go down who you

You iyim *(islands)*, and the inhabitants thereof.

אינדזלען און זייערע באַווויינער .
bavoiner zeyere un indzelen
inhabitants their and islands

[11] Let the midbar and the towns thereof lift up their voice,

יא זאָלן הילכן דער מדבר און זיַינע שטעט,
shtet zaine un midber der hilchn zoln
cities its and desert the resound let

the villages that Kedar doth inhabit;

די דערפֿער וואָס קֵדָר באַווויינט;
bavoint Kedar vos derfer di
inhabits Kedar that villages the

let the inhabitants of Sela sing for joy,

זאָלן זינגען די באַווויינער פֿון פֿעלדז,
feldz fun bavoiner di zingen zoln
Sela of inhabitants the sing let

let them shout from the rosh harim.

פֿון שפּיץ בערג זאָלן זיי שרייַען .
shraien zei zoln berg shpits fun
cry out they shall mountains the top of from

[12] Let them give kavod unto Hashem,

יב זאָלן זיי טאָן כּבֿוד צו ה ,
Hashem tsu koved ton zei zoln
Hashem to honor do them let

and declare His tehillah in the iyim.

און זיַין לויב אין די אינדזלען דערציילן.
dertseiln indzelen di in loib zain un
declare islands the in praise his and

[13] Hashem shall go forth like a Gibbor,

יג ה וועט אַרויסגיין ווי אַ גיבור ,
gibor a vi aroisgein vet Hashem
hero a as go forth will Hashem

He shall arouse kina *(zeal)* like an ish milchamah;

ווי אַ קריגסמאַן וועט ער ווועקן זיַין קנאָה;
kine zain veken er vet krigsman a vi
zeal his arouse he will man of war a like

He shall shout, indeed, raise a war cry;

ער וועט שאַלן און וועט שרייַען ,
shraien vet un shaln vet er
cry out will and loud sound will he

He shall prevail against His oyevim.

איבער די פֿיַינט זיַינע וועט ער זיך שטאַרקן.
shtarkn zich er vet zaine faint di iber
prevail self he will his enemies the over

[14] I have me'olam held My peace;

יד איך האָב געשווויגן פֿון לאַנג אָן ,
on lang fun geshvigen hob ich
on long ago from remained silent have I

I have been quiet, and refrained Myself;

איך פֿלעג שטיל זיַין , זיך איַינהאַלטן;
ainhaltn zich zain shtil fleg ich
hold in self be silent used to I

now will I cry out like a travailing woman;

אַצונד וועל איך שרייַען ווי אַ געווינערין ,
gevinerin a vi shraien ich vel atsund
woman in labor a like cry out I will now

I will lay waste and devour at once.

איך וועל העשען און סאָפּען אין איינעם.
einem in sopen un heshen vel ich
one in pant and gasp will I

[15] I will lay waste harim and geva'ot *(hills)*,

טו איך וועל פֿאַרוויסטן די בערג און די הייכן ,
heichn di un berg di farvistn vel ich
heights the and mountains the lay waste will I

and dry up all their esev *(vegetation)*;

און אַל זייער גראָז וועל איך פֿאַרדאָרן;
fardarn ich vel groz zeyer al un
dry up I will grass their all and

and I will make the neharot into iyim,

און איך וועל מאַכן טיַיכן פֿאַר אינדזלען,
indzelen far taichn machn vel ich un
islands for rivers make will I and

and I will dry up agamim *(pools, lakes)*.

און געמויזעכץ וועל איך פַֿאַרטריקענען.
fartrikenen ich vel gemoizechts un
wither I will marsh and

16 And I will bring the ivrim *(blind)*

טז און איך וועל מאַכן גיין בלינדע
blinde gein machn vel ich un
blind go make will I and

by a derech that they knew not;

אויף אַ וועג וואָס זיי האָבן נישט געוווסט,
gevust nisht hobn zei vos veg a oif
known not have they which way a on

I will lead them in paths

אויף שטעגן וואָס זיי האָבן נישט געוווסט
gevust nisht hobn zei vos shtegn oif
known not have they which paths on

that they have not known;

וועל איך זיי פֿירן;
firn zei ich vel
lead them I will

I will make choshech into ohr before them,

איך וועל מאַכן זיי פַֿאַרויס פֿינצטערניש צו ליכט,
licht tsu fintsternish farois zei machn vel ich
light to darkness before them make will I

and crooked things straight.

און קרומענישן פַֿאַר אַ פּלוין.
ploin a far krumenishn un
plain a for crooked and

These things will I do unto them,

די דאָזיקע זאַכן, זיי טו איך,
ich tu zei zachn dozike di
I do them things these the

and not forsake them.

און לאָז זיי נישט אויס.
ois nisht zei loz un
out not them let and

17 They shall be turned back, they shall be greatly ashamed,

יז אָפּטרעטן אַהינטער, שעמען וועלן זיך שעמען,
shemen zich veln shemen ahinter optretn
shame self will shame backward beat a retreat

that trust in pesel,

די וואָס פַֿאַרזיכערן זיך אויפֿן געשניצטן בילד,
bild geshnitstn oifn zich farzichern vos di
image carved on self trust who the ones

that say to the masekhah *(molten images)*:

די וואָס זאָגן צו געגאָסענע געצן:
getsn gegosene tsu zogn vos di
idols poured to say who the ones

You *(plural)* are eloheinu *(our g-ds)*.

איר זײַט אונדזערע ג-טער.
g-ter undzere zait ir
g-ds our are you

18 Hear, ye chereshim *(deaf people)*;

יח איר טויבע הערט,
hert toibe ir
hear deaf you

and look, ye ivrim *(blind people)* that ye may see.

און איר בלינדע, קוקט זעט.
zet kukt blinde ir un
see look blind you and

19 Who is ivver *(blind)*, but Avdi?

יט ווער איז בלינד אויב נישט מײַן קנעכט?
knecht main nisht oib blind iz ver
servant my not if blind is who

Or cheresh *(deaf)*, like malachi that I sent?

אָדער טויב ווי מײַן שליח וואָס איך שיק?
shik ich vos sheliech main vi toib oder
send I whom messenger my as deaf or

Who is ivver *(blind)* like meshullam *(the one committed)*,

ווער איז בלינד ווי דער וואָס איז פֿרום,
frum iz vos der vi blind iz ver
perfect is which the one as blind is who

and ivver like the Eved Hashem.

אוּן בלינד ווי דער קנעכט פֿון ה ?
Hashem fun knecht der vi blind un
Hashem of servant the as blind and

כ
[20] Seeing rabbot, but thou observest not;

געזען פֿיל , אָבער דו מערקסט נישט;
nisht merkst du ober fil gezen
not observe you but many seeing

opening the oznayim, but he heareth not.

אָפֿן די אויערן, אָבער ער הערט נישט.
nisht hert er ober oiern di ofen
not hears he but ears the opening

כא
[21] Hashem is well pleased lema'an *(for the sake of)* His tzedek;

ה האָט באַווילליקט פֿון וועגן זײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit zain vegen fun bavilikt hot Hashem
righteousness his sake of for permitted has Hashem

He will magnify the torah, and make it glorious.

ער זאָל גרייסן די תּורה אוּן פֿראַכטיקן.
prachtikn un toyre di greisn zol er
glory and torah the magnify shall he

כב
[22] But this is Am *(People)* robbed and looted;

אָבער עס איז אַ באַראָבט אוּן באַראַבעוועט פֿאָלק ,
folk barabevet un baroibt a iz es ober
people plundered and robbed a is it but

they are all of them snared in holes,

געפֿאַנגען אין לעכער האָט מען זיי אַלע,
ale zei men hot lecher in gefangen
all them one has holes in snared

or hidden in batei kela'im *(dungeons)*:

אוּן אין תּפֿיסות זיַינען זיי באַהאַלטן;
bahaltn zei zainen tfisut in un
hidden they are prison houses in and

they are for plunder,

זיי זיַינען געוואָרן צו רויב ,
roib tsu gevorn zainen zei
plunder for having become are they

and none delivereth;

אוּן נישטאָ וועֶר זאָל מציל זײַן ,
zain matsl zol ver nishto un
be save shall who there is not and

for loot, and none saith, Give it back!

צו אויסרויבונג, אוּן נישטאָ וועֶר זאָל
zol ver nishto un oisroibung tsu
shall who there is not and plunder for

זאָגן : קער אום !
um ker zogn
around turn say

כג
[23] Who among you will give ozen *(ear)* to this?

וועֶר צווישן אײַך וויל פֿאַרנעמען דאָס דאָזיקע,
dozike dos farnemen vil aich tsvishn ver
this the pay attention to will you among who

Who will pay heed and hear for the time to come?

האָרכן אוּן פֿאַרשטיין פֿאַרויס ?
farois farshtein un horchn
ahead of understand and hearken

כד
[24] Who gave Ya'akov as loot,

וועֶר האָט געגעבן צו אויסרויבונג יעקבֿ ,
Yaakov oisroibung tsu gegebn hot ver
Yaakov pillage to given has who

and Yisroel to ones plundering?

אוּן יִשׂרָאֵל צו רויבער ?
roiber tsu Yisroel un
plunder to Yisroel and

Did not Hashem, He against Whom we have sinned?

איז דאָס נישט ה , וואָס מיר האָבן געזינדיקט צו אים,
im tsu gezindikt hobn mir vos Hashem nisht dos iz
him to sinned have we which Hashem not this is

For they would not walk in the darkhei HaShem,

אוּן אין זיַינע וועגן האָט מען נישט געוואָלט גיין ,
gein gevolt nisht men hot vegen zaine in un
to go wanted not they has ways his in and

neither were they obedient
unto His torah.

אוּן זַיִן תּוֹרה הָאט מען נישט צוגעהערט?
tsugehert nisht men hot toyre zain un
paid heed not they has Torah his and

25 Therefore He hath poured upon it

כה דערום הָאט ער אויסגעגאסן אויף אים
im oif oisgegosen er hot derum
him on poured out he has therefore

the chemah *(burning heat)*
of His anger,

דעם גרים פון זַיִן צאָרן,
tsorn zain fun geirem dem
anger his of fury the

and the strength of the fury
of milchamah;

אוּן די שטאַרקייט פון מלחמה ;
milchome fun shtarkeit di un
war of strength the and

and it hath set him on fire
round about,

אוּן זי הָאט אים אָנגעצונדן רונד אַרום ,
arum rund ongetsundn im hot zi un
round around kindled him has it and

yet it knew not;

אוּן ער הָאט נישט געמערקט,
gemerkt nisht hot er un
learned not has it and

and it consumed it,

אוּן זי הָאט אים געברענט,
gebrent im hot zi un
burning him has it and

yet it laid it not to lev.

אוּן ער נעמט נישט צום האַרצן.
hartsn tsum nisht nemt er un
heart to not takes he and

מג

43 But now thus saith Hashem
that created thee, O Ya'akov,

אוּן אַצונד הָאט אַזוי געזאָגט ה
Hashem gezogt azoi hot atsund un
Hashem said so has now and

דַיִן בורא , יעקבֿ ,
Yaakov boire dain
Yaakov creator your

And He that formed thee, O Yisroel:

אוּן דַיִן פֿורעמער, יִשְׂרָאֵל;
Yisroel furemer dain un
Yisroel former your and

Fear not, for I have redeemed thee,

זאָלסט נישט מורא האָבן, ווָאַרעם איך
ich vorem hobn moire nisht zolst
I because have fear not you(SG) must

לייז דיך אויס,
ois dich leiz
out you(SG) redeem

I have called thee by thy shem;
thou art Mine.

איך רוף דיך בַיִם נאָמען , מַיינער ביסטו .
bistu mainer nomen baim dich ruf ich
are you mine name by you(SG) call I

2 When thou passest through the
mayim, I will be with thee;

ב אַז דו וועסט גיין דורך וואַסער, בין איך מיט דיר ,
dir mit ich bin vaser durch gein vest du az
you(SG) with I am water by go will you that

and through the neharot, they
shall not overflow thee:

אוּן אַז דורך טיַכן , וועלן זיי דיך נישט פַאַרפֿלייצן;
farfleitsn nisht dich zei veln taichn durch az un
overflow not you(SG) they will rivers by that and

when thou walkest through the eish,
thou shalt not be burned;

אוּן דו וועסט גיין דורך פַיַער, וועסטו
vestu faier durch gein vest du un
will you(sg) fire by go will you and

, ווערן נישט אָנגעברענט
vern ongebrent nisht
become scorched not

neither shall the flame kindle upon thee.

אוּן קיין פְלאָם וועט דיך נישט אָנצינדן .
ontsindn nisht dich vet flam kein un
burn not you(SG) will flame any and

[3] For I am Hashem Eloheicha,

ג וואָרעם איך בין ה דַיין ג-ט,
G-t dain Hashem bin ich vorem
G-d your Hashem am I for

the Kadosh Yisroel, thy Moshi'a:

דער הייליקער פוּן יִשְׂרָאֵל, דַיין העלפער;
helfer dain Yisroel fun heiliker der
helper your Yisroel of Holy One the

I gave Mitzrayim for thy kofer *(ransom)*,

איך גיב מִצרַיִם פַאר דַיין אויסלייז,
oisleiz dain far Mitsrayim gib ich
ransom your for Egypt give I

Kush and Seva in thy place.

כּוּש אוּן סבָא אַנשטאָט דיר .
dir anshtot Seva un Kush
you(SG) in exchange for Seva and Kush

[4] Since thou wast precious in My sight,

ד וויַיל טייַער ביסטו אין מיַינע אויגן,
oign maine in bistu taier vail
eyes my in are you precious because

thou hast been honored, and I have loved thee:

געאַכט , אוּן איך האָב דיך ליב ;
lib dich hob ich un geacht
love you(SG) have I and esteemed

therefore will I give adam in exchange for thee,

דערום גיב איך מענטשן אַנשטאָט דיר ,
dir anshtot mentshn ich gib derum
you(SG) in exchange for men I give therefore

and people in exchange for thy nefesh.

אוּן פַעלקער אַנשטאָט דַיין לעבן.
lebn dain anshtot felker un
life your in exchange for nations and

[5] Fear not;

ה זאָלסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolst
have fear not you(SG) must

for I am with thee:

וואָרעם איך בין מיט דיר ;
dir mit bin ich vorem
you(SG) with am I for

I will bring thy zera from the mizrach *(east)*,

פוּן מזרח וועל איך ברענגען דַיין זאָמען,
zomen dain brengen ich vel mizrech fun
seed your bring I will east from

and gather thee from the ma'arav *(west)*;

אוּן פוּן מערבּ וועל איך דיך איַינזאַמלען ;
ainzamlen dich ich vel mayrev fun un
gather together you(SG) I will west from and

[6] I will say to the tzafon *(north)*,

ו איך וועל זאָגן צו צפוֹן : גיב אַהער!
aher gib tsofn tsu zogn vel ich
here give north to say will I

Give them up; and to the teiman *(south)*,

אוּן צו דָרום : זאָלסט נישט צוריקהאַלטן!
tsurikhaltn nisht zolst dorem tsu un
withhold not you(SG) must south to and

hold not back; bring My banim from afar,

ברענג מיַינע זין פוּן דער ווייַט,
vait der fun zin maine breng
far the from sons my bring

and My banot from the ketzeh ha'aretz;

אוּן מיַינע טעכטער פוּן עק ערד ;
erd ek fun techter maine un
earth end from daughters my and

[7] Even every one that is called by My Shem,

ז איטלעכן וואָס ווערט גערופן מיט מיַין נאָמען ,
nomen main mit gerufn vert vos itlechn
name my by called shall be who everyone

whom I have created for My kavod,

און וואָס איך האָב אים פַֿאר מײַן כּבֿוד באַשאַפֿן,
bashafn koved main far im hob ich vos un
created honor my for him have I whom and

whom I have formed and I have made.

אים געפֿורעמט און אים געמאַכט.
gemacht im un gefuremt im
made him and formed him

[8] Bring forth the Am Ivver that have eyes,

ח ציט אַרויס דאָס פֿאָלק וואָס איז בלינד, און האָט אויגן,
oign hot un blind iz vos folk dos arois tsit
eyes has and blind is who people the out bring

and the chereshim that have oznayim.

און די וואָס זײַנען טויב, און האָבן אויערן.
oiern hobn un toib zainen vos di un
ears have and deaf are who the ones and

[9] Let kol HaGoyim be gathered together,

ט אַלע פֿעלקער זאָלן זיך אײַנזאַמלען אין אײנעם ,
einem in ainzamlen zich zoln felker ale
together in gather self shall nations all

and let the peoples be assembled;

און לאָזן זיך אויפֿקלײַבן די אומות ;
umes di oifklaibn zich lozn un
peoples the gather up self let and

who among them can declare this,

וואָר צוישן זיי קען דאָס זאָגן ,
zogn dos ken zei tsvishn ver
say this can them among who

and show us rishonot *(former things)*?

און פֿאַרויסגעזעגנס אונדז לאָזן הערן?
hern lozn undz faroisgezens un
hear let us foreseen things and

Let them bring forth their edim *(witnesses)*, that they may be vindicated:

זאָלן זיי ברענגען זייערע עדות , און גערעכט זײַן ,
zain gerecht un eides zeyere brengen zei zoln
be vindicated and witnesses their bring they shall

or let them hear, and say, It is emes.

און זאָל מען הערן און זאָגן : עס איז אמת .
emes iz es zogn un hern men zol un
truth is it say and hear they shall and

[10] Ye are My edim *(witnesses)*, saith Hashem.

י איר זײַט מײַנע עדות , זאָגט ה ,
Hashem zogt eides maine zait ir
Hashem declares witnesses my are you

And Avdi whom I have chosen,

און מײַן קנעכט וואָס איך האָב אויסדערווײלט,
oisderveilt hob ich vos knecht main un
chosen have I whom servant my and

so that ye may know and believe Me,

כּדי איר זאָלט וויסן , און גלויבן אין מיר,
mir in gloibn un visen zolt ir kedei
me in believe and know shall you so that

and understand that Ani Hu *(I am He)*;

און פֿאַרשטיין אַז איך בין דאָס ;
dos bin ich az farshtein un
the one am I that understand and

before Me there was no El formed,

פֿאַר מיר איז נישט געשאַפֿן געוואָרן קיין אֵל ,
El kein gevorn geshafn nisht iz mir far
G-d any having become created not is me before

neither shall there be after Me.

און נאָך מיר וועט נישט זײַן .
zain nisht vet mir noch un
be not will me after and

[11] I, even I, am Hashem;

יא איך, איך בין ה ,
Hashem bin ich ich
Hashem am I I

and apart from Me there is no Moshi'a.

און חוץ מיר איז קיין העלפֿער נישטאָ.
nishto helfer kein iz mir chuts un
not helper any is me besides and

12 I have declared, and have saved,

יב איך האָב אָנגעזאָגט און געהאָלפֿן,
geholfn un ongezogt hob ich
saved and declared have I

and I have proclaimed,

און איך האָב געמאַכט הערן,
hern gemacht hob ich un
hear made have I and

when there was no zar *(foreign)* [g-d] among you;

און נישט אַ פֿרעמדער איז געווען צווישן אייַך;
aich tsvishn geven iz fremder a nisht un
you among having been is foreign a not and

therefore you are My edim *(witnesses)*, saith Hashem,

און איר זייט מיַינע עדות , זאָגט ה ,
Hashem zogt eides maine zait ir un
Hashem declares witnesses my are you and

that I am El.

אַז איך בין אֵל .
El bin ich az
G-d am I that

13 Yes, before the yom was, Ani Hu *(I am He)*;

יג אויך הייַנט בין איך דער אייגענער,
eigener der ich bin haint oich
owner the I am today also

and there is none that can deliver out of My Yad;

און נישטאָ ווער זאָל מציל זיַין פֿון מיַין האַנט;
hant main fun zain matsl zol ver nishto un
hand my from be rescued shall who not and

I work, and who shall reverse it?

איך טו, און ווער קען עס אָפּהאַלטן?
ophaltn es ken ver un tu ich
stop it can who and do I

14 Thus saith Hashem, your Go'el,

יד אַזוי האָט געזאָגט ה אייַער אויסלייזער,
oisleizer aier Hashem gezogt hot azoi
redeemer your Hashem said has so

the Kadosh Yisroel;

דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun heiliker der
Yisroel of Holy One the

For your sake I have sent to Babylon,

פֿון אייַערט ווען שיק איך קיין בָּבֶל ,
Bavel kein ich shik vegen aiert fun
Bavel to I send sake your for

and I shall bring down the fugitives, all of them,

און וועל זיי אַלע מאַכן נידערן אַנטלאָפֿענע,
antlofene nidern machn ale zei vel un
fugitives go down make all them will and

even the Kasdim *(Chaldeans)*, whose shout of joy is in the ships.

און די כַּשְׂדִים – אין זייערע לוסטיקע שיפֿן .
shifn lustike zeyere in Kasdim di un
ships jubilant their in Kasdim the and

15 I am Hashem, your Kadosh, t

טו איך בין ה , אייַער הייליקער ,
heiliker aier Hashem bin ich
Holy One your Hashem am I

the Boreh Yisroel, your Melech.

דער באַשעפֿער פֿון יִשְׂרָאֵל, אייַער קיניג .
kinig aier Yisroel fun Bashefer der
king your Yisroel of Creator the

16 Thus saith Hashem,

טז אַזוי האָט ה געזאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

which maketh a derech in the yam,

דער וואָס האָט גענעבן דורכן ים אַ וועג,
veg a yam durchn gegebn hot vos der
way a the sea through given has who the one

and a path in the mayim azzim
(mighty waters);

און דורך מאַבטיקע וואַסערן אַ שטעג;
shteg a vasern machtike durch un
path a waters mighty by and

17 Which drew out the merkavah
and sus,

יזוואָס האָט געלאָזט אַרויסציען
aroistsien gelozt hot vos
bring out allowed has who

the army and warrior;

רייַטוועגן און פֿערד , חיל און שטאַרקייט,
shtarkeit un cheil ferd un raitvegn
strength and army horses and chariots

they shall lie down together,
they shall not rise;

זיי זאָלן ליגן אין איינעם, זיי זאָלן נישט אויפֿשטיין –
oifshtein nisht zoln zei einem in lign zoln zei
stand up not shall they one in lie shall they

they are extinct, they are
quenched like a wick.

זיי האָבן געצאַנקט , זיי האָבן ווי אַ קנויט
knoit a vi hobn zei getsankt hobn zei
wick a as have they quenched have they

זיך אויסגעלאָשן :
oisgeloshn zich
extinguished self

18 Remember ye not the rishonot
(former things)

יחאיר זאָלט נישט דערמאָנען דאָס פֿריִערדיקע,
frierdike dos dermonen nisht zolt ir
former the remember not shall you

neither consider kadmoniyyot
(the things of old).

און דאָס אַמאָליקע זאָלט איר נישט באַטראַכטן.
bartrachtn nisht ir zolt amolike dos un
contemplate not you shall days of old the and

19 Hineni, I am doing a chadashah
(new thing);

יטאָט טו איך אַ נייַס;
nais a ich tu ot
new a I do behold

now titzmach *(it shall spring forth; Tzemach)*; shall ye not perceive it?

אַצונד שפּראָצט עס; דערקענט איר עס נישט?
nisht es ir derkent es shprotst atsund
not it you perceive it spring up now

I will even make a derech in
the midbar,

יאָ , איך וועל מאַכן אין מדבר אַ וועג,
veg a midber in machn vel ich yo
way a wilderness in make will I yes

and neharot in the desert.

אין דער וויסטעניש טייַכן .
taichn vistenish der in
rivers desert the in

20 The animal of the wild shall
honor Me,

כערלעכן וועט מיך די חיה פֿון פֿעלד,
feld fun chaye di mich vet erlechn
field of beast the me will honor

the jackals and the ostriches;

שאַקאַלן און שטרויספֿויגלען,
shtroisfoiglen un shakaln
ostriches and jackals

because I give mayim in the midbar,

וויַל איך גיב אין מדבר וואַסער,
vaser midber in gib ich vail
water wilderness in give I for

and neharot in the desert,

טייַכן אין דער וויסטעניש,
vistenish der in taichn
desert the in rivers

to give drink to My People,
My Bachir.

אָנצוטרינקען מיין פֿאָלק , מיין אויסדערוויילטס;
oisderveilts main folk main ontsutrinken
chosen my people my to give to drink

21 This people have I formed
for Myself;

כאדאָס פֿאָלק וואָס איך האָב מיר באַשאַפֿן,
bashafn mir hob ich vos folk dos
created for me have I whom people the

they shall show forth My tehillah *(praise)*.

זיי זאָלן דערציילן מײַן לויב .
loib main dertseiln zoln zei
praise my declare shall they

22 But thou hast not called upon Me, O Ya'akov;

כב און מיך האָסטו נישט געוואָלט, יעקבֿ ,
Yaakov gerufn nisht hostu mich un
Yaakov called not have you me and

but thou hast been weary of Me, O Yisroel.

אַז דו זאָלסט זײַן מיד פֿון מיר, ישׂראֵל;
Yisroel mir fun mid zain zolst du az
Yisroel me of weary be you(SG) must you that

23 Thou hast not brought Me the seh *(lamb)* of thy olot;

כג האָסט מיר נישט געבראַכט דאָס לאַם פֿון
fun lam dos gebracht nisht mir host
of lamb the brought not me have

דײַנע בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer daine
olah your

neither hast thou honored Me with thy zevakhim.

און מיט דײַנע שלאַכטאָפּפֿער האָסטו
hostu shlachtopfer daine mit un
have you slaughter sacrifice your with and

מיך נישט געערלעכט ;
geerlecht nisht mich
be honored not me

I have not caused thee to serve with a minchah,

איך האָב דיך נישט באַשוווערט
bashvert nisht dich hob ich
weighed down encumberance not you(SG) have I

מיט שפּײַזאָפּפֿער,
shpaizopfer mit
minchah with

nor wearied thee with levonah *(incense, frankincense)*.

און דיך נישט מיד געמאַכט מיט ווײַרעך .
vairech mit gemacht mid nisht dich un
frankincense with made weary not you(SG) and

24 Thou hast bought Me no fragrant calamus with kesef,

כד האָסט מיר נישט געקויפֿט פֿאַר געלט, געווירצראָר,
gevirtsror gelt far gekoift nisht mir host
cane spice money for bought not me have

neither hast thou filled Me with the chelev of thy zevakhim;

און מיט פֿעטס פֿון דײַנע שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer daine fun fets mit un
slaughter sacrifice your of fat with and

מיך נישט געזעטט ;
gezet nisht mich
satisfied not me

but thou hast wearied Me with thy chattot,

נײַערט האָסט מיך באַשוווערט
bashvert mich host naiert
weighed down encumberance me have but

מיט דײַנע חטאָים ,
chatoim daine mit
sins your with

thou hast wearied Me with thine avonot.

מיך מיד געמאַכט מיט דײַנע זינד .
zind daine mit gemacht mid mich
sin your with made weary me

25 I, even I, am He that blotteth out

כה איך, איך בין דער וואָס מעק אויס
ois mek vos der bin ich ich
out erase who the one am I I

thy peysha'im for Mine own sake,

דײַנע איבערטרעטן פֿון מײַנעט וועגן ,
vegen mainet fun ibertretn daine
sake my for transgressions your

and will not remember thy chattot.

און דיינע חטאים וועל איך נישט דערמאנען.
dermonen nisht ich vel chatoim daine un
remember not I will sins your and

[26] Put Me in remembrance; let us plead together at law;

כו דערמאן מיר, לאמיר זיך משפטן
mishpetn zich lomir mir dermon
argue judgment self let us me remember

מיט אנאנדער,
anander mit
together with

declare thou, lema'an *(for the sake of)* thou being declared righteous.

דערציילד דו, כדי זאלסט געראטן זיין.
zain gerecht zolst kedei du dertseil
be righteous you(SG) must so that you tell

[27] Avicha HaRishon hath sinned,

כז דיין ערשטער פאטער האט געזינדיקט,
gezindikt hot foter ershter dain
sinned has father first your

and thy melitzim *(mediators)* have rebelled against Me.

און דיינע פירשפרעכער האבן געבראכן אן מיר.
mir on gebrochn hobn firshprecher daine un
me on broken have advocates your and

[28] Therefore I have profaned the Sarei Kodesh, *(Holy Princes)*

כח דערום האב איך פארשוועכט די הארן פון הייליקטום,
heiliktum fun harn di farshvecht ich hob derum
holy of lords the desecrated I have therefore

and have given Ya'akov to cherem,

און געגעבן צו פארווויסטונג יעקבֿ,
Yaakov farvistung tsu gegebn un
Yaakov destruction to given and

and Yisroel to giddufim *(revilings)*.

און ישׂראל צו לעסטערונג.
lesterung tsu Yisroel un
reviling to Yisroel and

44 Yet now hear, O Ya'akov Avdi;

מד און אצונד, הער, יעקבֿ מיין קנעכט,
knecht main Yaakov her atsund un
servant my Yaakov pay heed now and

and Yisroel, whom I have chosen;

און ישׂראל, וועמען איך האב אויסדערוויילט;
oisderveilt hob ich vemen Yisroel un
chosen have I whom Yisroel and

[2] Thus saith Hashem that made thee,

ב אזוי האט געזאגט ה' דיין באשעפער,
Bashefer dain Hashem gezogt hot azoi
Creator your Hashem said has thus

and formed thee from the beten *(womb)*, Who will help thee;

און דיין פורעמער פון מוטערלייב, וואס
vos muterlaib fun furemer dain un
who mother's womb from former your and

העלפט דיך:
dich helft
you(SG) helps

Fear not, O Ya'akov, Avdi;

זאלסט נישט מורא האבן, מיין קנעכט יעקבֿ,
Yaakov knecht main hobn moire nisht zolst
Yaakov servant my have fear not you(SG) must

and thou, Yeshurun, whom I have chosen.

און ישורון, וועמען איך האב אויסדערוויילט.
oisderveilt hob ich vemen Yeshurun un
chosen have I whom Yeshurun and

[3] For I will pour mayim upon him that is thirsty,

ג ווארעם איך וועל גיסן וואסער אויף דארשטיק לאנד,
land dorshtik oif vaser gisn vel ich vorem
land thirsty on water pour will I because

and flowing streams upon the yabashah;

און פלוסן אויף טריקענים;
trikenish oif flusn un
dry ground on streams and

I will pour out My Ruach
upon thy zera,

איך וועל אויסגיסן מײַן גײַסט אויף דײַן זאָמען,
zomen dain oif gaist main oisgisen vel ich
seed your on spirit my pour out will I

and My brocha upon thine offspring;

און מײַן ברכה אויף דײַנע שפּראָצן.
shprotsn daine oif broche main un
offspring your on blessing my and

[4] V'tzamechu *(and they shall spring up; Tzemach)* as among khatzir,

[ד] און זיי וועלן שפּראָצן ווי צווישן גראָז,
groz tsvishn vi shprotsn veln zei un
grass among like spring up will they and

as willows by the streams of mayim.

ווי ווערבעס בײַ בעכן וואַסער.
vaser bechn bai verbes vi
water streams of by willows as

[5] One shall say, I belong to Hashem;

[ה] דער וועט זאָגן: איך געהער צו ה׳;
Hashem tsu geher ich zogn vet der
Hashem to belong I say will the one

and another shall call himself by
the shem of Ya'akov;

און דער וועט זיך רופֿן מיטן נאָמען יעקבֿ,
Yaakov fun nomen mitn rufn zich vet der un
Yaakov of name with call self will the one and

and another shall write with
his yad, Hashem's,

און דער וועט אויפֿשרײַבן אויף זײַן האַנט צו ה׳,
Hashem tsu hant zain oif oifshbraibn vet der un
Hashem to hand his with inscribe will the one and

and surname himself by the
shem Yisroel.

און מיטן נאָמען יִשְׂרָאֵל זיך טיטלען.
titlen zich Yisroel nomen mitn un
title self Yisroel name with and

[6] Thus saith Hashem Melech Yisroel,

[ו] אַזוי האָט געזאָגט ה׳, דער קיניג פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinig der Hashem gezogt hot azoi
Yisroel of king the Hashem said has so

and His Go'el, Hashem Tzva'os;

און זײַן אויסלייזער, ה׳ צְבָאוֹת:
Tseva'ot Hashem oisleizer zain un
of hosts Hashem redeemer his and

I am the Rishon, and I am
the Acharon;

איך בין דער ערשטער, און איך בין דער לעצטער,
letster der bin ich un ershter der bin ich
last the am I and first the am I

and apart from Me there is
no Elohim.

און חוץ מיר איז נישטאָ קיין אלקים.
Elokim kein nishto iz mir chuts un
G-d any not there is me besides and

[7] And who is like Me, who can
preach as I do?

[ז] און ווער ווי איך קען פֿאַרויסרופֿן –
faroisrufn ken ich vi ver un
preach can I as who and

Let him make it known and set it
out in order before Me,

זאָל ער עס זאָגן און אויסלייגן פֿאַר מיר –
mir far oisleigen un zogn es er zol
me before lay out and say it he shall

since I appointed the Am Olam

פֿון זינט איך האָב באַשאַפֿן דאָס עלטסטע פֿאָלק?
folk eltste dos bashafn hob ich zint fun
people oldest the created have I since from

and the otiyyot *(things to come, future things)* and what is approaching,

און דאָס קומעדיקע און וואָס וועט געשען
geshen vet vos un kumedike dos un
happen will what and coming the and

let them expound and make known
in support of themselves.

זאָלן זיי דערציילן.
dertseiln zei zoln
tell them let

[8] Fear ye not, neither be afraid;

[ח] איר זאָלט נישט אַנגסטן און נישט פֿאָרכטן;
forchtn nisht un angstn nisht zolt ir
be in dread not and dread not shall you

have not I proclaimed to thee long ago,

פַֿאַר וואָר , פֿון לאַנג אָן
on lang fun vor far
on long from surely for

and have made it known?

האָב איך דיך געלאָזט הערן און דערציילט,
dertseilt un hern gelozt dich ich hob
told and hear allowed you(SG) I have

Ye are even My edim.

און איר זײַט מײַנע עדות .
eides maine zait ir un
witnesses my are you and

Is there Eloah apart from Me?

איז דען דאָ אַ ג-ט אַחוץ מיר,
mir achuts G-t a do den iz
me aside from G-d a here then is

And there is no Tzur, I know of none.

אַז נישטאָ אַ פֿעלדז איך זאָל נישט וויסן ?
visen nisht zol ich feldz a nishto az
know not shall I rock a not that

[9] They that make a pesel are all of them tohu; and their chamudim *(favorite [idols])* are worthless; and they are their own edim; they see not, nor know; so that they are put to shame. [10] Who hath formed el *(g-d)*, or molded a pesel to no profit? [11] Behold, all its chaverim shall be ashamed; and the charashim *(craftsmen)*, they are only adam; let them all be gathered together, let them stand up; yet they shall fear, and they shall be ashamed together.

ט די פֿורעמער פֿון אַ געץ זײַנען נישטיק אַלע,
ale nishtik zainen gets a fun furemer di
all worthless are graven image a of former the

און זייערע גלוסטיקע בילדער נוצן נישט; און זיי אַליין
alein zei un nisht nutsn bilder glustike zeyere un
alone they and not profit images precious their and

זײַנען זייערע עדות , אַז זיי הערן נישט און וויסן נישט;
nisht veisn un nisht hern zei az eides zeyere zainen
not know and not hear they that witnesses their are

דערום וועלן זיי פֿאַרשעמט ווערן . י ווער פֿורעמט עס אַ
a es furemt ver vern farshemt zei veln derum
a it forms who become ashamed they will therefore

ג-ט, און גיסט אויס אַ געץ וואָס נוצט נישט! יא זע , אַלע
ale ze nisht nutst vos gets a ois gist un G-t
all behold not profits which idol a out give and g-d

באַהעפֿטע אין אים וועלן זיך שעמען , און די מײַנסטערס –
mainsters di un shemen zich veln im in bahefte
craftsmen the and shame self will him in attached

זיי מער פֿון אַלע מענטשן ; זאָלן זיי אויפֿשטיין; אָבער
ober oifshtein zei zoln mentshn ale fun mer zei
but stand up them let men all than more them

זיי וועלן מורא האָבן, זאָלן זיי אַלע זיך איינזאַמלען ,
ainzamlen zich ale zei zoln hobn moire veln zei
gather together self all them let have fear will they

זיך שעמען , אין איינעם.
einem in shemen zich
one in shame self

[12] The charash barzel *(ironsmith)* with his ma'atzad *(chizel)* both worketh in the red-hot coals, and formeth it with hammers, and forgeth it with his zero'a ko'ach and also, he is hungry, and his ko'ach faileth; he drinketh no mayim, and grows faint. [13] The charash etzim *(carpenter)* stretcheth out his [measuring line]; he marketh it out

יב דער אײַזנשמיד אַ האַק, און אַרבעט אויף קויל, און
un koiln oif arbet un hak a aiznshmid der
and coals over work and axe an ironsmith the

מיט האַמערס טוט ער זי פֿורעמען, און אַרבעט זי אויס מיט
mit ois zi arbet un furemen zi er tut hamers mit
with out it work and form it he does hammers with

זײַן שטאַרקן אָרעם; אויך ווערט ער הונגעריק, און איז
iz un hungerik er vert oich orem shtarkn zain
is and hungry he shall be also arm strong his

אָן כּוח , ער טרינקט נישט קיין וואַסער, און ווערט
vert un vaser kein nisht trinkt er koiech on
shall be and water any not drinks he strength without

with sered *(red chalk)*; he worketh it with planes, and he marketh it out with a compass, and maketh it after the tavnit ish *(pattern of a man)*, according to the tiferet adam; that it may stay inside the bais *(idolatrous cult shrine)*. 14 He heweth down cedars, and taketh the cypress and the oak, which he secureth for himself among the atzei ya'ar *(trees of the forest)*; he planteth a pine, and geshem doth nourish it. 15 Then shall it be for an adam to burn; for he will take thereof, and warm himself; and also, he kindleth it, and baketh lechem; and also he maketh el *(g-d)*, and boweth down in worship to it; he maketh it a pesel, and falleth down unto it. 16 He burneth half thereof in the eish; with the other half thereof he eateth basar; he roasteth roast meat, and is satisfied; and also, he warmeth himself, and saith, Aha, I am warm, I perceive ur *(flame)*! 17 And the shererit thereof he maketh el, even his pesel; he falleth down unto it, and boweth down in worship to it, and davens unto it, and saith, Save me; for thou art Eli!

פַֿאַרשמאַכט. יג דער האָלצמיינסטער ציט אויס אַ שנור; ער
er shnur a ois tsit holtsmeinster der farshmacht
he cord a out draws wood craftsman the exhausted

צייכנט עס מיט אַ שטיפֿט, ער מאַכט עס מיט הובלען צורעכט,
tsurecht hublen mit es macht er shtift a mit es tseichnt
right planes with it makes he pencil a with it marks

און מיט אַ צירקל צייכנט ער עס אַרום, און ער מאַכט עס
es macht er un arum es er tseichnt tsirkl a mit un
it makes he and around it he marks circle a with and

לויט דער געשטאַלט פֿון אַ מאַן, לויט דער
der loit man a fun geshtalt der loit
the according to man a of form the according to

שיינקייט פֿון אַ מענטשן, אויף צו ווויינען אין אַ
a in voinen tsu oif mentshn a fun sheinkeit
a in dwell to on the basis of man a of beauty

הויז. יד ער האַקט זיך אויס צעדערן, און
hoiz tsedern ois zich hakt er un
idolatrous cult shrine and cedar trees out self chops he and

נעמט אַ האַרטדעמב אָדער אַן אייכנבוים, און וויילט זיך
zich veilt un eichnboim an oder hartdemb a nemt
self choose and terebinth a or hardwood tree a takes

אויס צווישן די ביימער פֿון וואַלד; ער פֿלאַנצט אַ פֿיכטבוים,
fichtboim a flantst er vald fun beimer di tsvishn ois
spruce tree a plants he forest of trees the among out

און דער רעגן מאַכט וואַקסן. טז און עס איז פֿאַר דעם
dem far iz es un vaksn macht regn der un
the for is it and sprout up makes rain the and

מענטשן אויף צו ברענען; און ער נעמט דערפֿון, און וואַרעמט
varemt un derfun nemt er un brenen tsu oif mentshn
warms and thereof takes he and burn to for man

זיך, אויך הייצט ער, און באַקט ברויט; דערצו מאַכט
macht dertsu broit bakt un er heitst oich zich
makes in addition bread bakes and he makes a fire also self

ער אַ ג-ט און בוקט זיך; מאַכט עס צום געץ,
gets tsum es macht zich bukt un G-t a er
graven image to the it makes self worship and g-d a he

און קניט דערצו. טז טייל דערפֿון האָט ער פֿאַרברענט אין פֿייַער,
faier in farbrent er hot derfun teil dertsu knit un
fire in burned up he has thereof part thereto bows and

אויף טייל דערפֿון עסט ער פֿלייש – בראָט בראָטן און זעטיקט
zetikt un brotn brot fleish er est derfun teil oif
satisfies and roasting roasted flesh he eats thereof part with

זיך, אויך וואַרעמט ער זיך, און זאָגט: אַה! מיר איז וואַרעם,
varem iz mir ah zogt un zich er varemt oich zich
warm is me aha declares and self he warms also self

איך שפּיר דאָס פֿייַער; יז און דעם איבערבלייַב דערפֿון מאַכט
macht derfun iberblaib dem un faier dos shpir ich
makes thereof remnant the and fire this perceive I

ער פֿאַר אַ ג-ט – פֿאַר זיין געץ; קניט צו אים און
un im tsu knit gets zain far G-t a far er
and it to bows graven image his for g-d a for he

בוקט זיך און טוט תּפֿילה צו אים, און זאָגט : ראַטעווע
rateve zogt un im tsu tfile tut un zich bukt
save declares and it to prayer does and self worship

מיך , ווּאָרעם מײַן ג-ט ביסטו .
bistu G-t main vorem mich
are you g-d my for me

יח זיי ווייסן נישט, און זיי פֿאַרשטייען נישט, ווּאָרעם
vorem nisht farshteyen zei un nisht veisn zei
because not understand they and not know they

פֿאַרקלעפּט פֿון צו זען זײַנען זייערע אויגן, פֿון צו
tsu fun oign zeyere zainen zen tsu fun farklept
to from eyes their are see to from closed

פֿאַרשטיין – זייערע הערצער. יט און קיינער איבערלייגט
iberleigt keiner un hertser zeyere farshtein
ponders anyone and hearts their understand

נישט אין זײַן האַרצן, און נישטאָ קיין דערקענונג און קיין
kein un derkenung kein nishto un hartsn zain in nisht
to and knowledge to not and heart his in not

שׂכל צו זאָגן : טייל דערפֿון האָב איך פֿאַרברענט אין
in farbrent ich hob derfun teil zogn tsu seichel
in burned up I have thereof part say to intelligence

פֿײַער, און אויך געבאַקט אויף זײַנע קוילן ברויט, געבראָטן
gebrotn broit koiln zaine oif gebakt oich un faier
roasted bread coals its on baked also and fire

פֿלייש און געגעסן; און דעם רעשט דערפֿון זאָל איך פֿאַר אַן
an far ich zol derfun resht dem un gegesn un fleish
an for I shall thereof rest the and eaten and flesh

אומוועדיקייט מאַכן ? צו אַ שׂײַט האָלץ זאָל איך
ich zol holts shait a tsu machn umverdikeit
I shall wood chunk of wood a to make abomination

קניִען ? כ ער יאָגט זיך נאָך אַש , אַ פֿאַרנאַרט האַרץ
harts farnart a ash noch zich yogt er knien
heart deceived a ashes after self chases after he bow down

האָט אים אַראָפּגעפֿירט, און ער איז נישט מציל זײַן נפֿש ,
nefesh zain matsl nisht iz er un aropgefirt im hot
soul his save not is he and led astray him has

און זאָגט נישט: פֿאַר וואָר, ליגן איז אין מײַן רעכטער האַנט.
hant rechter main in iz lign vor far nisht zogt un
hand right my in are lies truly for not declares and

[18] They have no da'as nor binah; for their eyes are smeared over, that they cannot see; and their levavot, that they cannot understand.

[19] And none considereth in his lev, neither is there da'as nor tevunah *(understanding, intelligence)* to say, I have burned half of it in the eish; and, also I have baked lechem upon the hot coals thereof; I have roasted basar, and eaten it; and shall I make the rest thereof to'evah? Shall I bow down to the bul etz *(product of a tree, i.e., a block of wood)*? [20] He feedeth on efer *(ash)*; a lev hutal *(a heart deceived, a deluded mind)* hath led him astray, that he cannot save his nefesh, nor say: Is there not sheker *(a lie, a fraud)* in my yamin *(right hand)*?

כא געדענק דאָס, יעקבֿ , און ישׂראֵל,
Yisroel un Yaakov dozike dos gedenk
Yisroel and Yaakov this the remember

אַז מײַן קנעכט ביסטו ;
bistu knecht main az
are you servant my that

איך האָבן דיך געפֿורעמט, אַ קנעכט ביסטו מיר ;
mir bistu knecht a gefuremt dich hobn ich
to me are you servant a formed you(SG) have I

ישׂראֵל, זאָלסט מיך נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht mich zolst Yisroel
forget not me you(SG) must Yisroel

כב איך האָב אָפּגעמעקט ווי אַ כמאַרע דײַנע פֿאַרברעכן,
farbrechn daine chemare a vi opgemekt hob ich
crimes your cloud a like blot out have I

[21] Remember these things, O Ya'akov and Yisroel; for thou art avdi; I have formed thee; thou art an eved to Me; O Yisroel, do not forget Me!

[22] I have swept away thy peysha'im like a cloud,

and like an anan, thy chattot;

און ווי אַ ווּאָלקן דײַנע זינד;
zind daine volken a vi un
sins your cloud a like and

Shuva elai ki gealticha *(return, turn back to Me, for I have redeemed thee)*.

קער זיך אום צו מיר, ווּאָרעם איך האָב
hob ich vorem mir tsu um zich ker
have I for me to back self turn

דיך אויסגעלייזט.
oisgeleizt dich
redeemed you(SG)

כג זינגט איר הימלען, ווּאָרעם ה האָט אויפֿגעטאָן;
oifgeton hot Hashem vorem himlen ir zingt
done has Hashem for heavens you sing

[23] Sing for joy, O ye Shomayim; for Hashem hath done it;

shout, ye depths of the earth;

שאַלט, איר טיפֿענישן פֿון דער ערד,
erd der fun tifenishn ir shalt
earth the of underground depths you shout out

break forth into singing, ye harim,

ברעכט אויס, איר בערג, אין געזאַנג,
gezang in berg ir ois brecht
song in mountains you forth break

O ya'ar *(forest)*, and kol etz therein;

דער ווּאַלד און יעטוועדער בוים אין אים;
im in boim yetveder un vald der
it in tree every and forest the

for Hashem hath redeemed Ya'akov,

ווּאָרעם ה האָט אויסגעלייזט יעקבֿ,
Yaakov oisgeleizt hot Hashem vorem
Yaakov redeemed has Hashem for

and He will glorify Himself in Yisroel.

און מיט ישׂראל טוט ער זיך רימען.
rimen zich er tut Yisroel mit un
glory self he does Yisroel with and

כד אַזוי האָט געזאָגט ה דײַן אויסלייזער,
oisleizer dain Hashem gezogt hot azoi
redeemer your Hashem said has thus

[24] Thus saith Hashem, thy Go'el,

and He that formed thee from the beten *(womb)*,

און דײַן פֿורעמער פֿון מוטערלייַב :
muterlaib fun furemer dain un
mother's womb from former your and

I am Hashem Oseh kol *(the Maker of All)*;

איך בין ה ווּאָס האָב אַלץ דינג געמאַכט,
gemacht ding alts hob vos Hashem bin ich
made things all that has who Hashem am I

that stretcheth out Shomayim alone;

ווּאָס האָב אויסגעצויגן די הימלען אַליין,
alein himlen di oisgetsoign hob vos
alone heavens the stretched out has who

that spreadeth out ha'aretz *(the earth)* by Myself;

ווּאָס האָב אויסגעשפרייט די ערד פֿון מיר זעלבערט;
zelbert mir fun erd di oisgeshpreit hob vos
myself me of earth the spread out has who

[25] That annuls the otot of the baddim *(liars, false prophets)*,

כה ווּאָס פֿאַרשטערט די צייכנס פֿון די ליגנערס,
ligners di fun tseichns di farshtert vos
liars the of signs the breaks who

and maketh kosemim *(diviners, soothsayers)* into madmen;

און די ווּאָרזאָגער מאַכט ער צעדולט ;
tsedult er macht vorzoger di un
flabbergasted he makes diviner the and

that turneth back chachamim,

ווּאָס קערט די חכמים אַהינטער,
ahinter chachomim di kert vos
backward wise men the turns who

and maketh their da'as *(knowledge, science)* foolishness;

און זייער שׂכל באַנאַרישט ער;
er banarisht seichel zeyer un
he makes foolish intelligence their and

[26] That confirmeth the davar of His eved,

כו וואָס איז מקיים דאָס וואָרט פֿון זײַן קנעכט ,
knecht zain fun vort dos mekayem iz vos
servant his of word the fulfill is who

and fulfilleth the etza *(prediction)* of His malachim; that saith to Yerushalayim,

און דעם באַראָט פֿון זײַנע שלוחים פֿירט ער אויס;
ois er firt shluchim zaine fun barot dem un
out he leads messengers his of counsel the and

Thou shalt be inhabited; and to the towns of Yehudah,

וואָס זאָגט אויף ירושָלַיִם : זיי זאָל
zol zei Yerushalayim oif zogt vos
shall they Yerushalayim about declares who

באַזעצט ווערן ;
vern bazetst
become settled

Ye shall be rebuilt,

און אויף די שטעט פֿון יהודה : זיי זאָלן
zoln zei Yehudah fun shtet di oif un
shall they Yehudah of cities the about and

אָפּגעבויט ווערן ,
vern opgeboit
become rebuilt

and I will raise up the ruins thereof:

און אירע חורבֿות וועל איך אויפֿריכטן;
oifrichtn ich vel churves ire un
raise up I will ruins its and

[27] That saith to the deep, Be dry,

כז וואָס זאָגט צו דער טיפֿענישׂ: ווער טרוקן,
trukn ver tifenish der tsu zogt vos
dry be deep the to declares who

and I will dry up thy naharot;

און דײַנע טײַכן וועל איך אויסטריקענען;
oistrikenen ich vel taichn daine un
dry up I will rivers your and

[28] That saith of Koresh *(Cyrus)*, He is Ro'i *(My Shepherd)*,

כח וואָס זאָגט אויף כּוֹרֶשׁ : ער איז מײַן פּאַסטוך ,
pastuch main iz er Koreshn oif zogt vos
shepherd my is he Koresh about declares who

and shall accomplish all My pleasure;

און אַל מײַן באַגער וועט ער אויספֿירן ,
oisfirn er vet bager main al un
accomplish he will desire my all and

even saying to Yerushalayim: Thou shalt be rebuilt;

צו זאָגן אויף ירושָלַיִם : זי זאָל געבויט ווערן ,
vern geboit zol zi Yerushalayim oif zogn tsu
become built shall it Yerushalayim about say to

and to the Heikhal: Thy foundation shall be laid.

און צום הֵיכל : זאָלסט געגרונטפֿעסט ווערן .
vern gegruntfest zolst heichl tsum un
become founded you(SG) must temple to and

45

Thus saith Hashem to His Moshiach,

מה אַזוי האָט געזאָגט ה צו זײַן געזאַלבטן,
gezalbtn zain tsu Hashem gezogt hot azoi
anointed his to Hashem said has so

to Koresh *(Cyrus)*, whose yamin *(right hand)* I have taken hold of,

צו כּוֹרֶשׁ וואָס איך האַלט זײַן רעכטע האַנט,
hant rechte zain halt ich vos Koreshn tsu
hand right his hold I whom Koresh to

to subdue Goyim before him;

צו מאַכן אונטערטעניק פֿאַר אים פֿעלקער,
felker im far untertenik machn tsu
nations him before subjugate make to

and the loins of melachim I ungird,

און איך זאָל לויז מאַכן די לענדן פֿון מלכים ;
mlochim fun lendn di machn loiz zol ich un
kings of loins the make ungird shall I and

to open before him the double doors and the she'arim *(gates)*,

צו עפֿענען פֿאַר אים טירן ,
tirn im far efenen tsu
doors him before open to

that they may not continue shut;

און טויערן זאָלן נישט פֿאַרשלאָסן זיין :
zain farshlosn nisht zoln toiern un
be locked not shall gates and

[2] I will go before thee,

[ב] איך וועל גיין דיר פֿאַרויס ,
farois dir gein vel ich
ahead of you(SG) go will I

and make straight the crooked paths;

און קרומע ערטער וועל איך אויסגלייכן;
oisglaichn ich vel erter krume un
straighten I will places circuitous and

I will break down the delatot nechoshet,

קופּערנע טירן וועל איך צעברעכן ,
tsebrechn ich vel tirn kuperne
break down I will doors copper

and cut through their barzel *(iron)* bars;

און אייזערנע ריגלען וועל איך צעהאַקן .
tsehakn ich vel riglen aizerne un
break in pieces I will bars iron and

[3] And I will give thee the otzarot choshech,

[ג] און איך וועל דיר געבן די אוצרות פֿון
fun oitseres di gebn dir vel ich un
of treasures the give you(SG) will I and

דער פֿינצטערניש,
fintsternish der
darkness the

and hidden riches of mistarim *(secret places)*

און די שאַצן פֿון פֿאַרבאָרגענישן,
farborgenishn fun shatsn di un
hidden places of treasure the and

that thou mayest know that I, Hashem,

כּדי זאָלסט וויסן אַז איך בין ה' ,
Hashem bin ich az visen zolst kedei
Hashem am I that know may you(SG) so that

Who call thee by thy shem *(name)*, am Elohei Yisroel.

וואָס רופֿט דיך ביים נאָמען , אלוקי ישׂרָאֵל.
Yisroel Elokei nomen baim dich ruft vos
Yisroel the G-d of name by you(SG) calls who

[4] For the sake of avdi Ya'akov,

[ד] פֿון וועגן דעם קנעכט מײַנעם יעקבֿ ,
Yaakov mainem knecht dem vegen fun
Yaakov mine servant the sake of for

and Yisroel My Bachir,

און ישׂרָאֵל מײַן אויסדערווײלטן,
oisderveiltn main Yisroel un
chosen my Yisroel and

I have even called thee by thy shem *(name)*;

האָב איך דיך געראָפֿן בײַ דײַן נאָמען ,
nomen dain bai gerufn dich ich hob
name your by called you(SG) I have

I have surnamed thee, though thou hast not known Me.

דיך באַטיטלט , הגם דו האָסט מיך
mich host du hagam batitlt dich
me have you though given a title you(SG)

נישט געקענט.
gekent nisht
known not

[5] I am Hashem, and there is none other,

[ה] איך בין ה' , און מער איז נישטאָ,
nishto iz mer un Hashem bin ich
not is more and Hashem am I

there is no Elohim besides Me;

חוץ מיר איז קיין אלקים נישט פֿאַראַן ;
faran nisht Elokim kein iz mir chuts
there is not G-d any is me besides

I equipped thee, though thou hast not known Me;

איך האָב דיך באַגורט, הגם דו האָסט
host du hagam bagurt dich hob ich
have you though girded you(SG) have I

מיך נישט געקענט;
gekent nisht mich
known not me

[6] That they may know from the rising of the shemesh,

[ו] כדי מע זאָל וויסן פֿון אויפֿגאַנג פֿון זון
zun fun oifgang fun visen zol me kedei
sun of rising from know shall one so that

even to the ma'arav *(west, setting place of the sun)*,

און פֿון איר אונטערגאַנג,
untergang ir fun un
setting its from and

that there is none apart from Me.

אַז נישטאָ אויסער מיר;
mir oiser nishto az
me besides there is not that

I am Hashem, and there is no other.

איך בין ה׳, און מער איז נישטאָ;
nishto iz mer un Hashem bin ich
not there is more and Hashem am I

[7] I form ohr, and create choshech;

[ז] דער וואָס פֿורעמט ליכט, און באַשאַפֿט פֿינצטערניש,
fintsternish bashaft un licht furemt vos der
darkness creates and light forms who the one

I make shalom, and create rah;

מאַכט פֿריד, און באַשאַפֿט בייז;
beiz bashaft un frid macht
calamity creates and peace makes

I Hashem worketh all these things.

איך ה׳ מאַך אַל די דאָזיקע.
dozike di al mach Hashem ich
these the all make Hashem I

[8] Cause [the rain] to trickle down, ye Shomayim, from above,

[ח] טריפֿט, איר הימלען, פֿון אויבן,
oiben fun himlen ir trift
above from heavens you drip

and let the blue sky pour down tzedek;

און די וואָלקנס זאָלן רינען גערעכטיקייט;
gerechtikeit rinen zoln volkens di un
righteousness flow down let clouds the and

let eretz open,

זאָל די ערד זיך עפֿענען,
efenen zich erd di zol
open self earth the let

and let Yesha *(salvation)* blossom,

און ישועות זאָלן זיך פֿרוכטפּערן.
fruchpern zich zoln yeshues un
be fruitful selves let saving acts and

and let tzedakah *(righteousness)* tatzmiach *(spring up; Tzemach)* together;

און רעכטפֿאַרטיקייט זאָל זיי מאַכן שפּראָצן
shprotsn machn zei zol rechtfartikeit un
spring up make them let righteousness and

באַגלײַך;
baglaich
simultaneously

I Hashem have created it.

איך ה׳ האָב דאָס באַשאַפֿן.
bashafn dos hob Hashem ich
created this have Hashem I

[9] Woe unto him that quarreleth with his Yotzer — a potsherd among the potsherds of adamah.

[ט] וויי, דער וואָס קריגט זיך מיט זײַן באַשעפֿער –
Bashefer zain mit zich krigt vos der vei
Creator his with self quarrels who the one woe

Shall the chomer *(clay)* say to the Yotzer of it,

אַ שערבל צווישן שערבלעך פֿון דער ערד !
erd der fun sherblech tsvishn sherbl a
earth the of shard among shard a

What art Thou making?

וועט דען זאָגן דער ליים צו זײַן פֿורעמער:
furemer zain tsu leim der zogn den vet
former its to clay the say then will

וואָס טוסטו ?
tustu vos
are you doing what

Or Thy po'al *(work)* hath no handles?

אָדער: דײַן אַרבעט איז אָן הענט ?
hent on iz arbet dain oder
hands without is work your or

10 Woe unto him that saith unto his Av:

׳ ווי , דער וואָס זאָגט צו דעם פֿאָטער:
foter dem tsu zogt vos der vei
father the to declares who the one woe

What begettest thou?

נאָך וואָס מאַכסטו געבערן ?
gebern machstu vos noch
to give birth make you what after

Or to the isha:

און צו דער פֿרוי :
froi der tsu un
woman the to and

What hast thou given birth to?

נאָך וואָס האָסטו ווייען ?
veyen hostu vos noch
in labor pangs have you what after

11 Thus saith Hashem,

יא אַזוי האָט ה געזאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Kadosh Yisroel, and its Yotzer:

דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל און זײַן פֿורעמער:
furemer zain un Yisroel fun heiliker der
former his and Yisroel of Holy One the

Will ye ask Me of otiyyot *(things to come, future things)*

פֿרעגט מיך דאָס קומעדיקע,
kumedike dos mich fregt
coming the me inquire

concerning My banim,

באַפֿעלט מיר וועגן מײַנע קינדער
kinder maine vegen mir befelt
children my concerning me will you command

and will ye command Me regarding the po'al of My hands?

און וועגן דעם ווערק פֿון מײַנע הענט ?
hent maine fun verk dem vegen un
hands my of work the concerning and

12 I made Eretz,

יב איך האָב געמאַכט די ערד ,
erd di gemacht hob ich
earth the made have I

and I created adam upon it;

און דעם מענטשן אויף איר באַשאַפֿן;
bashafn ir oif mentshn dem un
created it upon man the and

I, even My hands, have stretched out Shomayim,

איך – מײַנע הענט האָבן אויסגעצויגן , די הימלען
himlen di oisgetsoign hobn hent maine ich
heavens the stretched out have hands my I

and all their tzeva have I commanded.

און זייער גאַנצן חיל האָב איך באַפֿוילן .
bafoiln ich hob cheil gantsn zeyer un
commanded I have host entire their and

13 I have aroused him in tzedek,

יג איך האָב אים דערוועקט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit dervekt im hob ich
righteousness with awakened him have I

and I will make straight all the darkhei of him;

אוֹן אַלע זײַנע וועגן וועל איך אויסגלײַכן ;
oisglaichn ich vel vegen zaine ale un
make straight I will ways his all and

he shall rebuild my city,

ער וועט בויען מײַן שטאָט,
shtot main boien vet er
city my build will he

and he shall release of the Golus of Mine,

אוֹן מײַנע פֿאַרטריבענע וועט ער אַרויסלאָזן,
aroislozn er vet fartribene maine un
let go he will exiles my and

not for price nor reward,

נישט אום געצאָלט, אוֹן נישט אום שוחד ,
shochad um nisht un getsolt um nisht
reward for not and pay for not

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

14 Thus saith Hashem:

יד אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

The toil of Mitzrayim, and merchandise of Kush

די מי פֿון מִצרַיִם , אוֹן דער מסחר פֿון כּוּש ,
Kush fun mischar der un Mitsrayim fun mi di
Kush of merchandise the and Egypt of toil the

and of the Seva'im *(Sabeans, those from Seba in Arabia)*, men of tall stature,

אוֹן די סבָאים , די ווּקסיקע לײַט ,
lait vuksike di Sevaim di un
people tall the Sabeans the and

shall come over unto thee, and they shall be thine:

וועלן איבערגיין צו דיר , אוֹן דײַנע וועלן זיי ווערן ;
vern zei veln daine un dir tsu ibergein veln
become they will yours and you(SG) to come over will

they shall come after thee;

הינטער דיר וועלן זיי גיין ,
gein zei veln dir hinter
go they will you(SG) in back of

in chains they shall come over,

אין קייטן וועלן זיי אַריבערקומען,
ariberkumen zei veln keitn in
come over they will chains in

and they shall cast themselves down unto thee,

אוֹן בוקן וועלן זיי זיך צו דיר ;
dir tsu zich zei veln bukn un
you(SG) to self they will bow down and

they shall make supplication unto thee, saying:

בעטן וועלן זיי זיך בײַ דיר :
dir bai zich zei veln betn
you(SG) unto self they will make supplication

Surely El *(G-d)* is with thee;

נאָר בײַ דיר איז אֵל ,
El iz dir bai nor
G-d is you(SG) with really

and there is none other, no other Elohim.

אוֹן אָחוץ דיר איז נישט דאָ קיין אלקים .
Elokim kein do nisht iz dir achuts un
G-d any here not is you(SG) apart from and

15 Verily Thou art El *(G-d)* that hidest Thyself,

טו פֿאַר וואָר, ביסט אַן אֵל וואָס פֿאַרבאָרגט זיך ,
zich farborgt vos El an bist vor far
self hides who G-d a you are truly for

O Elohei Yisroel, Moshi'a.

אלוקי יִשׂרָאֵל, דו העלפֿער.
helfer du Yisroel Elokei
helper you Yisroel the G-d of

[16] They shall be put to shame, and also confounded, all of them;

טז פַּאַרשעמט און אויך צו שאַנד ווערן זיי אַלע,
ale zei vern shand tsu oich un farshemt
all them become disgrace to also and ashamed

they shall go to confusion together

מיט שאַנד גייַן אַוועק אין איינעם
einem in avek geyen shand mit
together in away go shame with

that are charashei tzirim *(crafters of images, idols)*.

אַלע מיינסטערס פֿון געצנבילדער.
getsnbilder fun mainsters ale
idol images of craftsmen all

[17] But Yisroel shall be saved in Hashem

יז יִשְׂרָאֵל ווערט געהאָלפֿן פֿון ה
Hashem fun geholfn vert Yisroel
Hashem of saved shall be Yisroel

with a Teshuat Olamim *(an everlasting salvation)*;

אַן אייביקע הילף ;
hilf eibike an
salvation everlasting an

ye shall not be ashamed

איר וועט נישט פַּאַרשעמט
farshemt nisht vet ir
be ashamed not will you

nor confounded ad olemei ad *(for all eternity)*.

און נישט האָבן מיט וואָס זיך צו שעמען
shemen tsu zich vos mit hobn nisht un
disgraced to self what with have not and

ביז אייביקאייביקייטן.
eibikeibikeitn biz
ever and ever until

[18] For thus saith Hashem Borei HaShomayim

יח וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה דער באַשעפֿער
Bashefer der Hashem gezogt hot azoi vorem
Creator the Hashem said has thus for

פֿון די הימלען ,
himlen di fun
heavens the of

hu HaElohim Yotzer ha'aretz and its Maker;

– ער, האלקים , וואָס האָט געפֿורעמט די ערד
erd di gefuremt hot vos HaElokim er
earth the formed has who the G-d he

און זי געמאַכט;
gemacht zi un
Maker its and

He hath established it,

ער וואָס האָט זי אויפֿגעשטעלט,
oifgeshtelt zi hot vos er
established it has who he

He created it not tohu *(chaos)*,

נישט פַּאַר אַ ווייסטעניש זי באַשאַפֿן,
bashafn zi vistenish a far nisht
created it ruin a for not

He formed it to be inhabited;

נאָר צום וווינען זי געפֿורעמט:
gefuremt zi voinen tsum nor
formed it dwelling to the but

I am Hashem; and there is no other.

איך בין ה , און אַחוץ איז נישט
nisht iz achuts un Hashem bin ich
not is apart from and Hashem am I

דאָ קיין אלקים .
Elokim kein do
G-d any here

[19] I have not spoken baseter *(in secret)*,

יט נישט אין פַּאַרבאָרגעניש האָב איך גערעדט,
geredt ich hob farborgenish in nisht
spoken I have secret in not

in a makom eretz choshech;

אין אַן אָרט פֿון פֿינצטערלאַנד;
fintsterland fun ort an in
dark land of place a in

I said not unto the zera Ya'akov:

איך האָב נישט געזאָגט צו דעם זאָמען פֿון יעקבֿ :
Yaakov fun zomen dem tsu gezogt nisht hob ich
Yaakov of seed the to said not have I

Seek ye Me tohu *(in chaos)*;

אין וויסטעניש זוכט מיך ;
mich zucht vistenish in
me seek ruin in

I am Hashem, the One speaking tzedek,

איך ה רעד גערעכטיקייט ,
gerechtikeit red Hashem ich
righteousness speak Hashem I

proclaiming meisharim *(upright things)*.

זאָג אָן די ריכטיקייט .
richtikeit di on zog
righteouness the on speak

[20] Assemble yourselves and come; draw near together,

כ זאַמלט אייַך אין קומט גענענט אין איינעם,
einem in genent kumt un ain aich zamlt
one in come near come and together you assemble

ye that are fugitives escaped of the Goyim;

איר אַנטרונענע פֿון די פֿעלקער;
felker di fun antrunene ir
nations the from escape you

they have no da'as *(knowledge, rationality)* that burden themselves with their etz pesel *(wooden idol)*,

אָן פֿאַרשטאַנד זיינען די וואָס
vos di zainen farshtand on
which the ones are understanding without

טראָגן זייער האָלצגעשניץ ,
holtsgeshnits zeyer trogn
wooden idol their bear

the ones davening to an el lo yoshia *(g-d who cannot save)*.

און טוען תּפֿילה צו אַן אֵל וואָס העלפֿט נישט.
nisht helft vos El an tsu tfile tuen un
not saves who G-d a to prayer do and

[21] Declare ye, and approach;

כא זאָגט אָן, און מאַכט זיי גענענען ,
genenen zei macht un on zogt
approach them make and on tell

yes, let them take counsel together.

און לאָמען האַלטן אַן עצה אין איינעם :
einem in eitse an haltn lamen un
together in counsel a hold let and

Who hath made this known from mikedem *(from olden time)*?

ווער האָט דאָס געלאָזט הערן פֿון פֿאַרצייטן,
fartsaitn fun hern gelozt dos hot ver
long ago from hear let this has who

Who hath preached it from long ago?

פֿון לאַנג אָן דאָס אָנגעזאָגט ?
ongezogt dos on lang fun
announced this on long from

Have not I, Hashem?

פֿאַר וואָר, איך ה ,
Hashem ich vor far
Hashem I truly for

And there is no other Elohim besides Me:

און נישטאָ מער קיין אלקים אַחוץ מיר,
mir achuts Elokim kein mer nishto un
me aside from G-d any more there is not and

El Tzaddik and Moshi'a;

אַן אֵל אַ גערעכטער און אַ העלפֿער;
helfer a un gerechter a El an
helper a and righteous a G-d a

there is none besides Me.

און אַחוץ איז נישט דאָ קיין אלקים .
Elokim kein do nisht iz achuts un
G-d any here not is apart from and

[22] Turn unto Me, and be ye saved,

כב קערט אייך צו מיר, און ווערט געהאָלפֿן,
geholfn vert un mir tsu aich kert
saved be and me to you turn

kol afsei Eretz *(all the ends of the Earth)*;

אַלע עקן פֿון דער ערד;
erd der fun ekn ale
earth the of ends all

I am El *(G-d)*,

וואָרעם איך בין אֵל,
El bin ich vorem
G-d am I for

and there is no other.

און אַחוץ איז נישט דאָ קיין אלקים.
Elokim kein do nisht iz achuts un
G-d any here not is apart from and

[23] I have sworn by Myself,

כג איך האָב געשוואָרן ביַי מיר:
mir bai geshvorn hob ich
me by sworn an oath have I

the Word has gone out of My mouth of tzedakah *(righteousness)*,

אַ וואָרט איז אַרויס פֿון מײַן מויל אין גערעכטיקייט,
gerechtikeit in moil main fun arois iz vort a
righteousness in mouth my from went out is word a

and shall not yashuv *(return, be revoked)*,

און וועט זיך נישט אומקערן,
umkeren nisht zich vet un
return not self will and

that unto Me kol berekh *(every knee)* shall bow,

אַז צו מיר זאָל זיך בייגן יעטוועדער קני,
kni yetveder beigen zich zol mir tsu az
knees every bend self shall me to that

kol lashon *(every tongue)* shall swear.

זאָל שווערן יעטוועדער צונג.
tsung yetveder shvern zol
tongue every swear shall

[24] Only in Hashem, it shall be said of Me,

כד נאָר אין ה – וועט מען זאָגן פֿון מיר –
mir fun zogn men vet Hashem in nor
me of say they will Hashem in but

is tzedakot and oz;

געראַכטיקייט און שטאַרקייט;
shtarkeit un gerechtikeit
strength and righteousness

even to Him shall men come;

צו אים וועלן קומען און זיך שעמען
shemen zich un kumen veln im tsu
shame self and come will him to

and all that are incensed against Him shall be ashamed.

אַלע וואָס זיַנען אָנגעצונדן אויף אים.
im oif ongetsundn zainen vos ale
him on kindled are which all

[25] Kol zera Yisroel shall yitzdeku *(be justified, become righteous)*

כה דורך ה וועט דער גאַנצער זאָמען
zomen gantser der vet Hashem durch
seed whole the will Hashem by

and shall glory in Hashem.

פֿון יִשְׂרָאֵל גערעכט ווערן
vern gerecht Yisroel fun
become righteous Yisroel of

און זיך רימען אין אים.
im in rimen zich un
him in glory self and

46

Bel boweth down, Nevo stoopeth low,

מו געקניט איז בֵל, געבויגן איז נְבוֹ;
Nevo iz geboign Bel iz geknit
Nevo is bent Bel is kneeled

their atzabim *(idols)* were upon the beasts, and upon the behemah;

זייערע גצען זיַנען אויף בהמות און
un beheimes oif zainen getsn zeyere
and beasts upon are idols their

אויף לאַסטפֿי ;
lastfi oif
beast(s) of burden upon

your litters were heavy laden;

די וואָס איר פֿלעגט זיך אומטראָגן מיט זיי ,
zei mit umtrogn zich flegt ir vos di
them with carry around self used to you that which the

they are a massa *(burden)* to the weary beast.

זיַנען אויפֿגעלאָדן, אַ משׂא אויף מידע בהמות .
beheimes mide oif mase a oifgelodn zainen
beasts weary upon burden a loaded up are

[2] They stoop, they bow down together;

ב זיי זיַנען געבויגן , געקניט אין איינעם ;
einem in geknit geboign zainen zei
together in kneeled bent are they

they could not save the massa *(burden)*,

זיי האָבן נישט געקענט ראַטעווען די משׂא ,
mase di rateven gekent nisht hobn zei
burden the save able not have they

but their own selves are gone into shevi *(captivity, Golus)*.

און זיי אַליין זיַנען אין געפֿאַנגנשאַפֿט אַוועק.
avek gefangenshaft in zainen alein zei un
away captivity in are themselves they and

[3] Pay heed unto Me, O Bais Ya'akov,

ג הערט מיר צו , איר הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz ir tsu mir hert
Yaakov of house you to me pay heed

and kol She'erit Bais Yisroel,

און דער גאַנצער איבערבלייַב פֿון הויז ישׂראֵל,
Yisroel hoiz fun iberblaib gantser der un
Yisroel house of remnant whole the and

who are borne by Me from birth,

איר געפּעסטעט פֿון מוטערלייַב ,
muterlaib fun gepestete ir
mother-body from nurtured you

who are carried from the rechem *(womb)*;

איר געטראָגענע פֿון געבערמוטער:
gebermuter fun getrogene ir
giver-mother from carried you

[4] And even to your ziknah *(old age)* I am He;

ד אַפֿילו ביז עלטער בין איך דער אייגענער,
eigener der ich bin elter biz afile
the same the I am old age until even

and even to gray hair will I carry you;

און ביז גראָע האָר וועל איך טראָגן;
trogn ich vel hor groe biz un
bear I will hair gray until and

I have made, and I will carry;

איך האָב געמאַכט, און איך וועל טראָגן,
trogn vel ich un gemacht hob ich
carry will I and made have I

even I will carry, and will deliver you.

און איך וועל אויף זיך נעמען און וועל ראַטעווען.
rateven vel un nemen zich oif vel ich un
save will and take self on will I and

[5] Lemi *(to whom)* will ye compare Me, and make Me equal,

ה צו וועמען ווילט איר מיך צוגלייַכן , און גלייַכשטעלן ,
glaichshteln un tsuglaichn mich ir vilt vemen tsu
equate and liken me you will whom to

and liken Me, that we may be comparable?

און מיך פֿאַרגלייַכן , אַז מיר זאָלן גלייַך זיַן ?
zain glaich zoln mir az farglaichn mich un
be equal shall me that to compare me and

[6] They lavish zahav out of the bag,

ו איר וואָס שיט גאָלד פֿון בייַטל,
baitl fun gold shit vos ir
bag from gold pour which you

and weigh kesef on the scale, and hire a tzoref *(goldsmith)*;

און וועגט זילבער אויפֿן וואָגשטאַנג;
vogshtang oifn zilber vegt un
scale on silver weigh and

and he maketh it El *(G-d)*;

וואָס דינגט אַ שמעלצער ער זאָל דערפֿון מאַכן אַ ג-ט,
G-t a machn derfun zol er shmeltser a dingt vos
g-d a make thereof shall he silversmith a hire who

they fall down, yes, they bow down in worship.

מע זאָל זיך קניִען און בוקן .
bukn un knien zich zol me
worship and bow down self shall one

[7] They bear him upon the katef *(shoulder)*, they carry him,

ז מע נעמט אים אויפֿן אַקסל , מע טראָגט אים,
im trogt me aksl oifn im nemt me
him carries one shoulder on him take one

and set him up in his place,

און מע שטעלט אים אַוועק אויף זיין פּלאַץ,
plats zain oif avek im shtelt me un
place his on away him stand one and

and he standeth, from his makom shall he not move;

און ער שטייט, ער רירט זיך נישט פֿון זיין אָרט;
ort zain fun nisht zich rirt er shteit er un
place his from not self moves he stand he and

yes, though one shall cry out unto him, yet can he not answer,

אַפֿילו עמעצער שרייט צו אים, ענטפֿערט ער נישט,
nisht er entfert im tsu shrait emetser afile
not he answer him to cry someone even

nor save him out of his tzoros.

פֿון זיין נויט טוט ער נישט העלפֿן.
helfn nisht er tut noit zain fun
save not he does distress his of

[8] Remember this, and stand firm;

ח געדענקט דאָס, און מינטערט אײַך אויף,
oif aich mintert un dos gedenkt
up you take courage and this remember

bring it again to lev *(heart, mind)*, O ye poshe'im *(rebelling, transgressing ones)*.

נעמט, איר פֿאַרברעכער, צום האַרצן.
hartsn tsum farbrecher ir nemt
heart to rebellious you take

[9] Remember the rishonot *(former things)* me'olam *(of old)*;

ט געדענקט דאָס פֿריִערדיקע פֿון אייביק אָן:
on eibik fun frierdike dos gedenkt
on ever from former the remembered

for I am El *(G-d)*, and there is not another;

אַז איך בין אֵל , און מער איז נישטאָ ,
nishto iz mer un El bin ich az
there is not is more and G-d am I that

Elohim, and there is none like Me.

אלקים , און נישטאָ מײַן גלייַכן .
glaichn main nishto un Elokim
same my not and G-d

[10] Making known acharim *(end-times things)* from reshit *(the beginning)*,

י איך זאָג פֿון אָנהייב דעם סוף,
sof dem onheib fun on zog ich
end the beginning from on tell I

and mikedem *(from ancient times)* the things that have not yet happened,

און פֿון פֿאַרצייַטן , וואָס איז נאָך נישט געשען ;
geshen nisht noch iz vos fartsaitn fun un
happened not yet is what ancient times from and

saying: My etza *(counsel, purpose, plan)* shall stand,

איך זאָג: מײַן באַראָט זאָל באַשטיין,
bashtein zol barot main zog ich
stand shall counsel my say I

and I will do all My pleasure;

און אַל מײַן באַגער וועל איך טאָן.
ton ich vel bager main al un
do I will desire my all and

[11] Calling a bird of prey from
the mizrach *(east)*,

יא איך רוף פֿון מזרח דעם רויבפֿויגל ,
roibfoigl dem mizrech fun ruf ich
bird of prey the east from call I

the ish that executeth My etza
(counsel, purpose, plan) from
a far country;

פֿון אַ ווייַטן לאַנד דעם מאַן פֿון מײַן באַראָטע;
barot main fun man dem land vaitn a fun
counsel my of man the land distant a from

yes, I have spoken it, I will indeed
bring it to pass;

יאָ , איך האָב געזעדט, און איך וועל עס ברענגען,
brengen es vel ich un geredt hob ich yo
bring it will I and spoken have I yes

I have purposed it, I will also do it.

איך האָב באַשערט, און איך וועל עס טאָן.
ton es vel ich un bashert hob ich
do it will I and destined have I

[12] Pay heed unto Me, ye abirei
lev *(stubborn of heart)*,

יב הערט מיר צו , איר שטאַרקהאַרציקע,
shtarkhartsike ir tsu mir hert
strong hearted you to me pay heed

that are far from tzedakah;

וואָס שפּירט זיך וויַט פֿון גערעכטיקייט:
gerechtikeit fun vait zich shpirt vos
justice from far self feel who

[13] I bring near My tzedakah;

יג איז דערנענטערן מײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main dernentern iz
righteousness my bring near is

it shall not be far off,

זי איז נישט וויַט ,
vait nisht iz zi
afar off not is it

and My Teshuah *(Salvation)*
shall not tarry;

און מײַן ישועה וועט נישט זאַמען;
zamen nisht vet yeshue main un
delay not will salvation my and

and I will place Teshuah in Tziyon

און איך וועל געבן אין ציון אַ ישועה
yeshue a Tsiyon in gebn vel ich un
salvation a Tziyon in give will I and

for Yisroel Tife'arti *(My Glory)*.

פֿאַר ישׂראֵל מײַן צירונג .
tsirung main Yisroel far
treasure my Yisroel for

47 Go down, and sit in
the aphar,

מז נידער אַראָפּ און זיץ אין שטויב
shtoib in zits un arop nider
dust in sit and down go down

O Betulat Bat Bavel,

יונגפֿרוי טאָכטער בָּבֶל ;
Bavel tochter yungfroi
Bavel daughter virgin

sit on the ground; there is no kisse,

זיץ אויף דער ערד אָן אַ טראָן ,
tron a on erd der oif zits
throne a without earth the on sit

O Bat Kasdim *(Chaldeans)*;

טאָכטער פֿון כַּשְׂדִּים ;
Kasdim fun tochter
Kasdim of daughter

for thou shalt no more be called

וואָרעם מער וועט מען דיך נישט רופֿן
rufn nisht dich men vet mer vorem
call not you(SG) they will more because

tender and delicate.

אײַדעלע און פֿאַרצערטלטע.
fartsertlte un eidele
pampered and genteel

[2] Take the millstones, and grind meal;

ב נעם אַ זשאָרנע , און מאָל מעל;
mel mol un zhorne a nem
flour grind and millstone a take

uncover thy tzammah *(hair, tresses)*,
lift up thy shohvel *(train, skirt)*,

דעק אָפּ דיַין שלייער, הייב אויף די שלעפּ,
shlep di oif heib shleyer dain op dek
train the up lift veil your off the cover

bare the thigh, pass over the neharot.

אַנטפּלעק די היפּט, גיי טיַיכן אַריבער.
ariber taichn gei hift di antplek
across rivers go hip the unveil

[3] Thy ervat *(nakedness)* shall be exposed,

ג אָפּגעדעקט וועט ווערן דיַין נאַקעטקייט,
naketkeit dain vern vet opgedekt
nakedness your become will uncovered

yes, thy cherpah *(shame, reproach)* shall be seen;

אויך געזען ווערן וועט דיַין שאַנד;
shand dain vet vern gezen oich
shame your will become seen also

I will take nakam *(vengeance)*

נקמה וועל איך נעמען ,
nemen ich vel nekome
take I will vengeance

and I will not be as adam when I meet thee.

און נישט לאָזן אַ מענטשן זיך אָפּבעטן .
opbetn zich mentshn a lozn nisht un
to ask for forgiveness self man a allow not and

[4] Go'aleinu, Hashem Tzva'os Shmo,

ד אונדזער אויסלייזער – ה צְבָאוֹת איז זיַין נאָמען ,
nomen zain iz Tseva'ot Hashem oisleizer undzer
name his is of hosts Hashem redeemer our

Kadosh Yisroel.

דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heiliker der
Yisroel of Holy One the

[5] Sit thou silent, and get thee into choshech,

ה זיץ שטיל, און גיי אַריַין אין פֿינצטערניש,
fintsternish in arain gei un shtil zits
darkness in into go and silent sit

O Bat Kasdim *(Chaldeans)*;

טאָכטער פֿון כַּשְׂדִּים ,
Kasdim fun tochter
Kasdim of daughter

for thou shalt no more be called,

ווָאָרעם מער וועט מען דיך נישט רופֿן
rufn nisht dich men vet mer vorem
call not you(SG) they will more because

Geveret Mamlachot *(The Lady of Kingdoms)*.

האַרינטע פֿון קיניגרייַכן .
kinigraichn fun harinte
kingdoms of mistress

[6] I was angry with My people,

ו איך האָב געצערנט אויף מיַין פֿאָלק ,
folk main oif getsernt hob ich
people my upon been angry have I

I have profaned Mine nachalah,

איך האָב פֿאַרשוועכט מיַין , אַרב
arav main farshvecht hob ich
inheritance my desecrated have I

and given them into thine yad;

און זיי געגעבן אין דיַין האַנט;
hant dain in gegebn zei un
hand your into given them and

thou didst show them no rachamim *(mercy)*;

האָסטו זיי קיין רַחֲמָנוּת נישט געשענקט,
geshenkt nisht rachmones kein zei hostu
granted not mercies any them have you

upon the zaken *(ancient, old)* hast thou very heavily laid thy ol *(yoke)*.

אויף אַ זקן האָסטו באַשוווערט דיַין יאָך ביז גאָר .
gor biz yoch dain bashvert hostu zoken a oif
utterly until yoke your burdened have you elder an on

[7] And thou saidst:

ז און האָסט געזאָגט:
gezogt host un
said have and

I shall be a Geveret ad l'olam *(Lady forever)*:

אויף אייביק וועל איך אַ האַרינטע זיין ;
zain harinte a ich vel eibik oif
be mistress a I will ever for

so that thou didst not lay these things to thy lev,

אַזוי אַז דו האָסט דאָס נישט געמומען צום האַרצן,
hartsn tsum genumen nisht dos host du az azoi
heart to taken not this have you that so

neither didst remember her acharit *(latter end, i.e. future destruction)*.

נישט געדאַכט אָן דעם סוף דערפון.
derfun sof dem on gedacht nisht
thereof end the on remembered not

[8] Therefore hear now this, O adinah *(voluptuous, wanton one)*

ח און אַצונד הער דאָס צו, דו ווויל‌טאָגערין ,
voiltogerin du tsu dos her atsund un
pleasure seeker you to this pay heed now and

that dwellest lavetach *(carelessly, in security)*,

– וואָס זיצט אין זיכערקייט,
zicherkeit in zitst vos
security in sit who

that sayest in her lev:

וואָס זאָגט אין איר האַרצן:
hartsn ir in zogt vos
heart her in declares who

I am, and none else besides me;

איך, און חוץ מיר איז נישטאָ מער .
mer nishto iz mir chuts un ich
more there is not is me besides and I

I shall not live as an almanah,

איך וועל נישט זיצן אַן אַלמנה ,
almone an zitsn nisht vel ich
widow a sit not will I

neither shall I know shechol *(the loss of children, bereavement)*;

און נישט וויסן פֿון בלייַבן אָן קינדער :
kinder on blaibn fun visen nisht un
children without remaining of know not and

[9] But these two things shall overtake thee

ט אָבער די דאָזיקע ביידע וועלן קומען אויף דיר
dir oif kumen veln beide dozike di ober
you(SG) upon come will both these the but

in a rega *(moment)*, in yom echad,

אין אַ רגע אין איין טאָג:
tog ein in rege a in
day one in moment a in

shechol *(the loss of children)*, and almon *(widowhood)*;

בלייַבן אָן קינדער און אַלמנהשאַפֿט;
almoneshaft un kinder on blaibn
widowhood and children without remaining

they shall come upon thee in their perfection

אין זייער פֿולער מאָס קומען זיי אויף דיר ,
dir oif zei kumen mos fuler zeyer in
you(SG) upon they come measure full their in

for the multitude of thy kashefanut *(sorceries, witchcraft)*

בייַ אַל דיינע פֿיל כישופֿן ,
kishefn fil daine al bai
sorceries many your all with

and for the otzmah *(great abundance)* of thine khavarim *(spells, magic, enchantments)*.

בייַ אַל דער גרויס שטאַרקייט פֿון דיינע שפּרוכן .
shpruchn daine fun shtarkeit grois der al bai
incantations your of strength great the all by

[10] For thou hast trusted in thy ra'ah *(wickedness)*;

י און ביסט געווען זיכער אין דיין שלעכטיקייט,
shlechtikeit dain in zicher geven bist un
wickedness your in sure having been are and

thou hast said: None seeth me.

האָסט געזאָגט: קיינער זעט מיך נישט;
nisht mich zet keiner gezogt host
not me sees anyone said have

Thy chochmah and thy da'as,

דײַן חכמה און דײַן קענטניש,
kenshaft dain un chochme dain
knowledge your and wisdom your

it hath perverted thee;

זי האָט דיך פֿאַרפֿירט;
farfirt dich hot zi
led astray you(SG) has it

and thou hast said in thine lev:

און האָסט געזאָגט אין דײַן האַרצן:
hartsn dain in gezogt host un
heart your in said have and

I am, and none else beside me.

איך, און חוץ מיר איז נישטאָ מער.
mer nishto iz mir chuts un ich
more there is not is me besides and I

[11] Therefore shall ra'ah come upon thee;

יא אָבער קומען וועט אויף דיר אַ בייז
beiz a dir oif vet kumen ober
evil a you(SG) upon will come but

thou shalt not know its shachar *(dawn, from whence it riseth)*;

וואָס דו וועסט נישט וויסן וויִ עס אָפּצושפּרעכן,
optsushprechn es vi visen nisht vest du vos
prevent it how know not will you which

and tragedy will befall thee;

און אָנפֿאַלן וועט אויף דיר אַ בראָך
broch a dir oif vet onfaln un
breakdown a you(SG) upon will fall upon and

thou shalt not be able to make kofer *(ransom)* to ward it off;

וואָס דו וועסט אים נישט קענען אָפּטאָן,
opton kenen nisht im vest du vos
prevent be able to not it will you which

and sho'ah *(catastrophe)* shall come upon thee pitom *(suddenly)*,

און קומען וועט אויף דיר פּלוצלינג אַ פֿאַרוויסטונג,
farvistung a plutsling dir oif vet kumen un
devastation a suddenly you(SG) upon will come and

which thou shalt not foresee or know.

אַז דו וועסט גאָרנישט מערקן.
merkn gornisht vest du az
perceive nothing will you that

[12] Stand now with thine khavarim *(spells, magic, enchantments)*,

יב שטיי אַקאָרשט אויף מיט דײַנע שפּרוכן,
shpruchn daine mit oif akorsht shtei
incantations your with on now stand

and with the multitude of thy kashefanut *(sorceries, witchcraft)*

און מיט דײַנע פֿיל כישופֿן,
kishefn fil daine mit un
sorceries many your with and

wherein thou hast toiled from thy neurim;

אויף וואָס דו האָסט זיך געמיט פֿון דײַן יוגנט אָן;
on yugnt dain fun gemit zich host du vos oif
on youth your from labored self have you which on

perhaps thou shalt be able to succeed,

אפֿשר וועסטו קענען נוצן,
nutsn kenen vestu efsher
profit be able to will you(sg) perhaps

perhaps thou mayest cause terror.

אפֿשר וועסטו אָנשרעקן.
onshrekn vestu efsher
intimidate will you(sg) perhaps

[13] Thou art wearied in the multitude of thy etzot *(counsels)*.

יג ביסט מיד פֿון דײַנע פֿיל עצות;
etsut fil daine fun mid bist
counsels many your of weary you are

Let now stand up the hovrev Shomayim *(the dissectors of the heavens, astrologers)*,

זאָלן די הימלקוקער,
himlkuker di zoln
heaven lookers the shall

the chozim bakochavim *(stargazers)*,

די שטערנזעער,
shternzeer di
stargazers the

the ones that predict the future by Rosh Chodesh,

די פַֿארויסזאָגער פֿון די חדשים ,
chodeshim di fun faroiszoger di
months the of foretellers the

and save thee from these things

אַקאָרשט אויפֿשטיין און דיך העלפֿן
helfn dich un oifshtein akorsht
save you(SG) and stand up now

that shall come upon thee.

פֿון די וואָס וועלן קומען אויף דיר .
dir oif kumen veln vos di fun
you(SG) on come will which the ones from

[14] Hinei, they shall be as kash *(stubble, straw)*;

יד זע , זיי וועלן אַזוי ווי שטרוי,
shtroi vi azoi vern zei ze
straw as like become they behold

the eish shall burn them;

אַ פֿײַער טוט זיי פֿאַרברענען,
farbrenen zei tut faier a
burn up them does fire a

they shall not save their nefesh

זיי וועלן זיך אַליין נישט מציל זײַן
zain matsl nisht alein zich veln zei
be save not themselves self will they

from the power of the flame;

פֿון דער מאַכט פֿון דער פֿלאַם;
flam der fun macht der fun
flame the of power the of

there shall not be a hot coal to warm them,

נישט אַ קויל זיך צו וואַרעמען וועט עס זײַן –
zain es vet varemen tsu zich koil a nisht
be it will warm to self coal a there shall be not

nor eish to sit before.

אַ פֿײַער צו זיצן פֿאַר אים.
im far zitsn tsu faier a
it before sit to fire a

[15] Thus unto thee are they with whom thou hast toiled,

טו אַזוי וועלן צו דיר די וואָס דו
du vos di dir tsu vern azoi
you who the ones you(SG) to will become thus

האָסט זיך געמיט אום זיי ;
zei um gemit zich host
them against labored self you have

who have been thy socharim *(traffickers, i.e., religious practitioners)* from thy neurim *(youth)*;

די וואָס האָבן געהאַנדלט מיט דיר פֿון
fun dir mit gehandlt hobn vos di
from them with dealt have who the ones

דײַן יוגנט אָן,
on yugnt dain
on youth your

they shall wander about in their random exits;

וואַנדערן איטלעכער אין זײַן זײַט,
zait zain in itlecher vandern
side his in each go

none shall act as Moshi'a to thee.

קיינער העלפֿט דיך נישט.
nisht dich helft keiner
not you(SG) helps anyone

48

Hear ye this, O Bais Ya'akov,

מח הערט דאָס צו , איר הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz ir tsu dos hert
Yaakov of house you to this pay heed

which are called b'shem Yisroel,

די וואָס וועלן געפֿונען מיטן נאָמען יִשְׂרָאֵל,
Yisroel nomen mitn gerufn vern vos di
Yisroel name with called are who the ones

and are come forth out of the waters of Yehudah,

און פֿון קוואַל פֿון יהודה זײַנען זיי אַרויס ;
arois zei zainen Yehudah fun kval fun un
gone forth they are Yehudah of fountain from and

which take oaths b'Shem Hashem,

וואָס שווערן ביַים נאָמען ה ,
Hashem nomen baim shvern vos
Hashem name by the swear who

and invoke Elohei Yisroel,

און אלוקי יִשְׂרָאֵל דערמאָנען זיי –
zei dermonen Yisroel Elokei un
they evoke Yisroel the G-d of and

but not in emes, nor in tzedakah.

נישט מיט אמת, און נישט מיט געראַטקייט .
gerechtikeit mit nisht un emes mit nisht
righteousness with not and truth with not

[2] For they call themselves of the Ir HaKodesh,

[ב] וואָרעם אויף דער הייליקער שטאָט רופֿן זיי זיך ,
zich zei rufn shtot heiliker der oif vorem
self they call city holy the of for

and lean themselves upon Elohei Yisroel;

און אויף אלוקי יִשְׂרָאֵל לענען זיי זיך ,
zich zei lenen Yisroel Elokei oif un
self they leans Yisroel the G-d of on and

Hashem Tzva'os Shmo.

וואָס ה צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem vos
name his is of hosts Hashem who

[3] I have declared the rishonot *(former things)* from long ago;

[ג] דאָס פֿריִערדיקע האָב איך פֿון אַ מאָל אָנגעזאָגט,
ongezogt mol a fun ich hob frierdike dos
declared time a from I have former the

and they went forth out of My mouth,

און פֿון מויל איז עס אַרויס ,
arois es iz moil fun un
went forth it is mouth from and

and I made them known;

און איך האָב עס געלאָזט הערן;
hern gelozt es hob ich un
hear let it have I and

I acted pitom *(suddenly)*, and they came to pass.

פּלוצעם האָב איך געטאָן, און עס איז געשען .
geshen iz es un geton ich hob plutsem
happen is it and done I have suddenly

[4] Because I knew that thou art kesheh *(obstinate, stubborn)*

[ד] ווײַל איך האָב געוווסט אַז האַרט ביסטו ,
bistu hart az gevust hob ich vail
are you stubborn that known have I for

and thy oref *(neck)* is sinew of barzel *(iron)*,

און אַן אײַזערנער אָדער איז דײַן נאַקן,
nakn dain iz oder aizerner an un
neck your is vein iron an and

and thy metzach *(brow, forehead)* bronze;

און דײַן שטערן איז קופּער ;
kuper iz shtern dain un
bronze is forehead your and

[5] I have even from long ago preached it to thee;

[ה] דערום האָב איך דיר אָנגעזאָגט פֿון אַ מאָל,
mol a fun ongezogt dir ich hob derum
time an from declared you(SG) I have therefore

before it came to pass I caused thee to hear it;

אײדער עס איז געקומען , האָב איך דיך געלאָזט הערן;
hern gelozt dich ich hob gekumen iz es eider
hear let you(SG) I have having come is it before

lest thou shouldest say: Mine atzav *(idol)* hath done them,

כדי זאָלסט נישט זאָגן : מײַן געץ האָט עס געטאָן,
geton es hot gets main zogn nisht zolst kedei
done it has idol my say not you(SG) must lest

and my pesel, and my nesech *(molten idol, metal image)* hath commanded them.

אוּן מײַן געשניצט אוּן מײַן געגאָסן בילד
bild gegosn main un geshnitst main un
image cast my and carved my and

האָט עס באַפֿוילן .
bafoiln es hot
commanded it has

6 Thou hast heard,

ו האָסט געהערט, זע , אַל דאָס דאָזיקע,
dozike dos al ze gehert host
this the all behold heard you have

look at all this; and will not ye preach it?

אוּן איר וועט עס דאָך צוגעבן ;
tsugebn doch es vet ir un
admit indeed it will you and

I have caused thee to hear chadashot *(new things)* from this time,

איך האָב דיך געלאָזט הערן ניײַסן , אַצונד
atsund naisn hern gelozt dich hob ich
now new things hear allowed you(SG) have I

even netzurot *(hidden things)* and thou didst not know them.

אוּן פֿאַרבאָרגנס וואָס דו האָסט נישט געווּסט.
gevust nisht host du vos farborgns un
known not have you which hidden things and

7 Now they are created, and not from long ago;

ז אַצונד איז עס באַשאַפֿן געוואָרן , אוּן
un gevorn bashafn es iz atsund
and having become created it is now

נישט פֿון אײַ מאָל,
mol a fun nisht
time a from not

before today thou heardest them not;

אוּן אײַ טאָג פֿריִער האָסטו פֿון דעם נישט געהערט;
gehert nisht dem fun hostu frier tog a un
heard not this of have you beforetime day a and

lest thou shouldest say, Hinei, I knew them.

כּדי זאָלסט נישט זאָגן : זע , איך
kedei zolst nisht zogn ze ich
lest must you(SG) not say behold I

האָב עס געווּסט.
gevust es hob
known it have

8 Thou heardest not; thou had no da'as;

ח נישט צו מאָל געהערט האָסטו , נישט צו
tsu nisht hostu gehert mol tsu nisht
to not have you heard time to not

מאָל געווּסט האָסטו ,
hostu gevust mol
have you known time

from of old, thine ozen *(ear)* was not opened;

נישט צו מאָל געפֿעסט האָט זיך דײַן אויער פֿון אַ מאָל;
mol a fun oier dain zich hot geefent mol tsu nisht
time an from ear your self has opened time to not

for I knew that thou wouldest deal as a boged *(treacherous betrayer)*,

ווײַל איך האָב געווּסט אַז פֿעלשן
felshn az gevust hob ich vorem
unfaithful that known have I because

וועסטו , פֿעלשן
felshn vestu
unfaithful will you(sg)

and thou wast called a poshei'a *(rebel, transgressor)* from the beten *(womb)*.

אוּן פֿאַרברעכער פֿון מוטערלײַב האָט
hot muterlaib fun farbrecher un
have mother's womb from rebellious and

מען דיך גערופֿן.
gerufn dich men
called you(SG) they

[9] Lema'an Shmi *(for the sake of My Name)* will I defer Mine anger,

ט פֹּון מײַן נאָמען וועגן וועל איך איינהאַלטן מײַן צאָרן ,
tsorn main ainhaltn ich vel vegen nomen main fun
anger my hold in I will sake name my for

and for My tehillah *(praise)* will I refrain for thee,

פֹּון מײַן לויב וועגן וועל איך מיך צאַמען
tsamen mich ich vel vegen loib main fun
restrain me I will sake praise my for

קעגן דיר ,
dir kegen
you(SG) against

that I cut thee not off.

כּדי דיך נישט צו פֿאַרשניידן .
farshnaidn tsu nisht dich kedei
destroy to not you(SG) so that

[10] Hinei, I have refined thee, but not as kesef;

י זע , איך האָב דיך געלײַטערט, אָבער
ober gelaitert dich hob ich ze
but refined you(SG) have I behold

נישט ווי זילבער,
zilber vi nisht
silver as not

I have chosen thee in the furnace of oni *(affliction)*.

איך האָב דיך געפרוווט אין שמעלצאויוון פֿון פּײַן .
pain fun shmeltsoivn in gepruvet dich hob ich
affliction of smelting oven in tested you(SG) have I

[11] For Mine own sake, even for Mine own sake will I do it;

יא פֹּון מײַנעט וועגן , פֹּון מײַנעט וועגן וועל איך טאָן;
ton ich vel vegen mainet fun vegen mainet fun
do I will sake my for sake my for

for how can I allow Chillul Hashem?

וואָרעם ווי זאָל מײַן נאָמען פֿאַרשוועכט ווערן ?
vern farshvecht nomen main zol vi vorem
become desecrated name my shall how for

And I will not give My kavod unto another.

און מײַן כּבֿוד וועל איך קיין אַנדערן נישט געבן .
gebn nisht andern kein ich vel koved main un
give not another to I will honor my and

[12] Pay heed unto Me,

יב הער מיר צו , יעקבֿ ,
Yaakov tsu mir her
Yaakov to me pay heed

O Ya'akov and Yisroel, My called;

און יִשׂרָאֵל מײַן גערופֿענער:
gerufener main Yisroel un
called my Yisroel and

I am He; I am Rishon,

איך בין דאָס; איך בין דער ערשטער,
ershter der bin ich dos bin ich
first the am I this am I

I also am Acharon.

איך בין אויך דער לעצטער.
letster der oich bin ich
last the also am I

[13] Mine Yad also hath laid the foundation of Eretz,

יג יאָ , מײַן האַנט האָט געגרונטפֿעסט די ערד ,
erd di gegruntfest hot hant main yo
earth the founded has hand my yes

and My yamin hath measured Shomayim;

און מײַן רעכטע האָט אויסגעשפּרייט די הימלען ;
himlen di oisgeshpreit hot rechte main un
heavens the spread out has right hand my and

when I call them,

איך רוף צו זיי ,
zei tsu ruf ich
them to call I

they stand up together.

שטעלן זיי זיך אויף אין איינעם.
einem in oif zich zei shteln
one in on self they stand

[14] All ye, assemble yourselves, and listen.

יד זאַמלט אײַך אײַן, איר אַלע, און הערט:
hert un ale ir ain aich zamlt
hear and all you in you gather

Which among them hath declared these things?

ווער צווישן זיי האָט פֿאַרויסגעזאָגט דאָס דאָזיקע?
dozike dos faroisgezogt hot zei tsvishn ver
this the foretold has them among who

Hashem hath loved him, he will do His chafetz *(pleasure, will)* on Babylon,

דער וואָס ה' האָט אים ליב, וועט טאָן
ton vet lib im hot Hashem vos der
do will love him has Hashem which the one

זײַן באַגער אין בָּבֶל,
Bavel in bager zain
Bavel in desire his

and His zero'a shall be on the Kasdim *(Chaldeans)*.

און זײַן אָרעם וועט זײַן אויף די כַּשְׂדִּים.
Kasdim di oif zain vet orem zain un
Kasdim the on be will arm his and

[15] I, even I, have spoken; indeed, I have called him;

טו איך, איך האָב גערעדט, און האָב אים גערופֿן,
gerufn im hob un geredt hob ich ich
called him have and spoken have I I

I have brought him, and He shall make his derech successful.

אים גענראַכט, און ער וועט באַגליקן אויף זײַן וועג.
veg zain oif baglikn vet er un gebracht im
way his on succeed will he and brought him

[16] Come ye near unto Me, hear ye this;

טז גענענט צו מיר, הערט דאָס צו:
tsu dos hert mir tsu genent
to this pay heed me to come near

I have not spoken baseter *(in secret)* merosh *(from the first)*;

פֿון אָנהייב אָן האָב איך נישט אין
in nisht ich hob on onheib fun
in not I have on beginning from

פֿאַרבאָרגענעניש גערעדט,
geredt farborgenish
spoken secret

from the time that it takes place, there am I;

פֿון זינט עס געשעט בין איך דערבײַ;
derbai ich bin geshet es zint fun
therewith I am takes place it since from

and now Adonoi Hashem, and His Ruach, hath sent Me.

און אַצונד האָט אֲדֹנָי ה' מיך גענשיקט
geshikt mich Hashem Adonoi hot atsund un
sent me Hashem Adonoi has now and

מיט זײַן גײַסט.
gaist zain mit
spirit his with

[17] Thus saith Hashem thy Go'el,

יז אַזוי האָט ה' דײַן אויסלייזער,
oisleizer dain Hashem gezogt hot azoi
redeemer your Hashem said has so

the Kadosh Yisroel;

דער הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heiliker der
Yisroel of Holy One the

I am Hashem Eloheicha thy Melamed *(Teacher)* of doing that which profiteth,

איך, ה' דײַן ג-ט, לערן דיך צו נוץ,
nuts tsu dich lern G-t dain Hashem ich
profit to you(SG) teach G-d your Hashem I

thy Madrikh *(Guide, Instructor)* in the Derech that thou shouldest go.

פֿיר דיך אויף דעם וועג וואָס דו זאָלסט גיין.
gein zolst du vos veg dem oif dich fir
go you(SG) must you which way the on you(SG) lead

18 O if only thou hadst paid heed to My mitzvot!

יח הלוואי וואָלסטו פַּאַרנומען מיינע געבאָט ,
gebot maine farnumen volstu halevay
commandments my perceive would if only

Then had thy shalom been like a nahar,

וואָלט געווען ווי אַ טיַיך דיַין שלום ,
sholem dain taich a vi geven volt
peace your river a like having been would

and thy tzedakah as the waves of the yam;

און דיַין הילף ווי די אינדן פון ים ;
yam fun indn di vi hilf dain un
the sea of waves the like salvation your and

19 Thy zera also had been like the chol *(sand)*,

יט און געווען ווי זאַמד וואָלט דיַין זאָמען ,
zomen dain volt zamd vi geven un
seed your would sand like having been and

and those that come out of thy loins like me'otav *(sands of the sea thereof)*;

און די שפּראָצן פון דיַין ליַיב ווי זיינע קערנער;
kerner zaine vi laib dain fun shprotsn di un
grain its like body your from spring up the and

his shem should not have been cut off

נישט פַּאַרשניטן און נישט פַּאַרטיליקט
fartilikt nisht un farshnitn nisht
exterminated not and be cut off not

nor destroyed from before Me.

וואָלט ווערן זיין נאָמען פון פַּאַר מיר.
mir far fun nomen zain vern volt
me before from name his become would

20 Go ye forth of Babylon,

כ גייט אַרויס פון בָּבֶל ,
Bavel fun arois geit
Bavel from out go

flee ye from the Kasdim *(Chaldeans)*,

אַנטלויפט פון די כַּשְׂדִּים ,
Kasdim di fun antloift
Kasdim the from fled away

with a voice of joyful singing

מיט אַ קול פון געזאַנג ;
gezang fun kol a mit
song of voice a with

declare ye, preach this,

זאָגט אָן, מאַכט דאָס הערן ,
hern dos macht on zogt
heard this make on declare

send it forth even to the ketzeh ha'aretz;

טראָגט עס פונאַנדער ביז צום עק פון דער ערד ;
erd der fun ek tsum biz funander es trogt
earth the of end to until forth it carry

say ye: Hashem hath redeemed His Eved Ya'akov.

זאָגט : ה האָט אויסגעלייזט יעקבֿ זיין קנעכט .
knecht zain Yaakov oisgeleizt hot Hashem zogt
servant his Yaakov redeemed has Hashem declares

21 And they thirsted not

כא און זיי האָבן נישט געדאָרשט
gedorsht nisht hobn zei un
thirsted not have they and

when He led them through the deserts;

ווען ער האָט זיי דורך וויסטענישן געפֿירט;
gefirt vistenishn durch zei hot er ven
guided deserts through them has he when

He caused the mayim to flow out of the Tzur for them;

וואַסער פון פֿעלדז האָט ער געמאַכט רינען פַּאַר זיי ;
zei far rinen gemacht er hot feldz fun vaser
them for flow made he has rock from water

He split the Tzur,

יאָ , אַ פֿעלדז האָט ער געשפּאָלטן,
geshpoltn er hot feldz a yo
split open he has rock a yes

and the mayim gushed out.

און וואַסער האָט געפלאָסן .
un vaser hot geflosn
and water has flowed out

22 There is no shalom, saith Hashem,

כב נישטאָ קיין שלום , זאָגט ה ,
nishto kein sholem zogt Hashem
not any peace declares Hashem

unto the resha'im.

פַאַר די רשעים .
far di reshoim
for the wicked ones

49

מט

Listen, O iyim *(islands)*, unto Me;

הערט מיר צו , איר אינדזלען,
hert mir tsu , ir indzelen
pay heed you to me islands

and pay heed, ye nations afar off;

און פַאַרנעמט , איר פֿעלקער פֿון דער ווייַט:
un farnemt ir felker fun der vait
and pay attention you nations from the far

Hashem hath called Me from the beten *(belly, womb)*,

ה האָט מיך פֿון טראַכט גערופֿן,
Hashem hot mich fun tracht gerufn
Hashem has me from womb called

from the inward parts of immi hath He remembered My Shem.

פֿון מײַן מוטערס לײַב האָט ער מײַן נאָמען
fun main muters laib hot er main nomen
from my mother's body has he my name

דערמאָנט .
dermont
remembered

2 And He hath made My mouth like a sharpened cherev;

ב און ער האָט געמאַכט מײַן מויל ווי אַ שאַרפֿע שווערד,
un er hot gemacht main moil vi a sharfe shverd
and he has made my mouth like a sharp sword

in the tzel *(shadow)* of His Yad hath He concealed Me,

אין שאָטן פֿון זײַן האַנט האָט ער מיך באַהאַלטן;
in shotn fun zain hant hot er mich bahaltn
in shadow of his hand has he me hidden

and made Me a polished arrow;

און ער האָט מיך געמאַכט פַאַר אַ בלאַנקער פֿײַל ,
un er hot mich gemacht far a blanker fail
and he has me made for a polished arrow

in His quiver hath He hid Me;

אין זײַן פֿײַלבײַטל האָט ער מיך פֿאַרבאָרגן.
in zain failbaitl hot er mich farborgen
in his quiver of arrows has he me hidden

3 And said unto Me: Thou art Avdi, O Yisroel,

ג און ער האָט צו מיר געזאָגט: מײַן קנעכט
un er hot tsu mir gezogt main knecht
and he has to me said my servant

ביסטו , אָ ישׂראֵל,
bistu o Yisroel
are you o Yisroel

Thou in Whom I glorify Myself.

וואָס איך רים זיך מיט דיר .
vos ich rim zich mit dir
which I glorify self in you(SG)

4 Then I said, I have toiled in vain,

ד און איך האָב געוועסט געזאָגט: אומנישט האָב
un ich hob gevest gezogt umnisht hob
and I have indeed said in vain have

איך מיך געמיט ,
ich mich gemit
I me labored

I have spent My ko'ach for tohu, and hevel;

אויף נישט און ניוועץ האָב איך מײַן כּוח פֿאַרלענדט;
oif nisht un nivets hob ich main koiech farlendt
on nought and waste have I my strength ravaged

yet surely My mishpat is with Hashem,

אָבער מײַן משפט איז בײַ ה׳ ,
Hashem bai iz mishpot main ober
Hashem with is judgment my but

and My peulah with Elohai.

און מײַן לוין בײַ מײַן ג-ט.
G-t main bai loin main un
G-d my with wage my and

[5] And now, saith Hashem:

ה׳ און אַצונד האָט ה׳ געזאָגט –
gezogt Hashem hot atsund un
said Hashem has now and

My Yotzer from the beten

דער וואָס האָט מיך געפֿורעמט פֿון טראַכט
tracht fun gefuremt mich hot vos der
womb from formed me has who the one

to be Eved of Him,

פֿאַר אַ קנעכט צו אים –
im tsu knecht a far
him to servant a for

to bring back Ya'akov to Him,

אומצוקערן צו זיך יעקבֿ ,
Yaakov zich tsu umtsukeren
Yaakov self to to return

so that Yisroel would be gathered to Him;

און ישׂראֵל זאָל איינגעזאַמלט ווערן צו אים;
im tsu vern aingezamlt zol Yisroel un
him to become gathered together shall Yisroel and

so shall I be honored in the eyes of Hashem,

און איך בין געערט אין די אויגן פֿון ה׳ ,
Hashem fun oign di in geert bin ich un
Hashem of eyes the in respected am I and

and Elohai shall be My oz *(strength)*.

און מײַן ג-ט איז מײַן שטאַרקייט.
shtarkeit main iz G-t main un
strength my is G-d my and

[6] And He said:

[1] און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

It is too small a thing that Thou shouldest be Eved to Me

קנאַפּ איז – ווײַל דו ביסט מײַן קנעכט –
knecht main bist du vail iz knap
servant my are you because is meager

to raise up the Shivtei Ya'akov,

אויפֿצוריכטן די שטאַמען פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun shtamen di oiftsurichtn
Yaakov of stem the set up

and to bring back the Netzurei Yisroel *(Preserved of Israel, the She'erit)*;

און די צוויַגן פֿון ישׂראֵל אומצוקערן ;
umtsukeren Yisroel fun tsvaign di un
to return Yisroel of branches the and

I will also give Thee for Ohr Goyim,

נאָר איך וועל דיך מאַכן פֿאַר אַ ליכט פֿון די פֿעלקער.
felker di fun licht a far machn dich vel ich nor
nations the of light a for make you(SG) will I but

that Thou mayest be My Yeshu'ah *(Salvation)* unto the ketzeh ha'aretz.

אַז מײַן הילף זאָל זײַן ביז צום עק פֿון דער ערד .
erd der fun ek tsum biz zain zol hilf main az
earth the of end to unto be shall salvation my that

[7] Thus saith Hashem,

[1] אַזוי האָט ה׳ געזאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

the Go'el Yisroel, and His Kadosh,

דער אויסלייזער פֿון ישׂראֵל, און זײַן הייליקער ,
heiliker zain un Yisroel fun oisleizer der
Holy One his and Yisroel of redeemer the

to Him of despised nefesh,

צו דעם וואָס איז פֿאַראַכטעט אין זיין נפֶשׁ ,
nefesh zain in farachtet iz vos dem tsu
soul his in despised is who the one to

to Him whom the Goy *(Nation)* abhorreth,

צו דעם פֿאַרומוועדיקטן פֿון פֿעלקער,
felker fun farumverdiktn dem tsu
nations of abhorred the to

to the Eved Moshelim:

צו דעם קנעכט פֿון געוועלטיקער:
geveltiker fun knecht dem tsu
ruler of servant the to

Melachim shall see and arise,

מלכים וועלן זען און וועלן אויפֿשטיין,
oifshtein veln un zen veln mlochim
arise will and see will kings

Sarim also shall worship,

שָׂרות – און וועלן זיך בוקן ,
bukn zich veln un srores
bow down self will and princes

because of Hashem Who is Ne'eman

פֿון וועגן ה׳ וואָס איז געטריי ,
getrai iz vos Hashem vegen fun
faithful is who Hashem sake of for

and the Kadosh Yisroel, that hath chosen Thee.

דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס האָט דיך
dich hot vos Yisroel fun heilikn dem
you(SG) has who Yisroel of Holy One the

אויסדערוויילט.
oisderveilt
chosen

[8] Thus saith Hashem:

ח אַזוי האָט ה׳ געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

In a time of [My] ratzon *(favor)* have I answered Thee,

אין צייַט פֿון באַווילקונג טו איך דיר ענטפֿערן,
entfern dir ich tu bavilikung fun tsait in
hear you(SG) I do favor of time in

and in a Yom Yeshu'ah have I helped Thee;

און אין טאָג פֿון ישועה טו איך דיך העלפֿן;
helfn dich ich tu yeshue fun tog in un
save you(SG) I do salvation of day in and

and I will preserve Thee,

און איך וועל דיך היטן,
hitn dich vel ich un
keep you(SG) will I and

and give Thee for a Brit Am

און דיך מאַכן פֿאַר אַ ברית צו די אומות ,
umes di tsu bris a far machn dich un
peoples the to covenant a for make you(SG) and

to raise up Eretz,

כדי דו זאָלסט אויפֿריכטן דאָס לאַנד,
land dos oifrichtn zolst du kedei
land this raise up you(SG) must you so that

to reapportion desolate nechalot *(inheritances)*.

אַז דו זאָלסט זיי מאַכן ירשענען
yarshenen machn zei zolst du az
reapportion make them you(SG) must you that

די וויסטע נַחלות ;
nachlut viste di
inheritances desolate the

[9] That thou mayest say to the asurim *(the prisoners, those of the Golus)*: Go forth;

ט צו זאָגן צו די געפֿאַנגענע: גייט אַרויס!
arois geit gefangene di tsu zogn tsu
out go prisoners the to say to

to them that are in choshech:
Reveal yourselves.

צו די וואָס אין פֿינצטערניש: אַנטפּלעקט אײַך!
aich antplekt fintsternish in vos di tsu
you reveal darkness in who are the ones to

They shall feed in the derakhim

ביַי די וועגן וועלן זיי זיך פּיטערן,
fitern zich zei veln vegen di bai
pasture self they will ways the by

and their pastures shall be in kol shefayim *(high hills)*.

און אויף אַלע הויבע ערטער וועט זיַין זייער פּיטערונג.
fiterung zeyer zain vet erter hoiche ale oif un
pasture their be will places high all on and

10 They shall not hunger nor thirst;

י זיי וועלן נישט הונגערן און נישט דאָרשטן,
dorshtn nisht un hungern nisht veln zei
thirst not and hunger not will they

neither shall the sharav nor shemesh beat on them;

און נישט פֿלאָגן וועט זיי היץ און זון ,
zun un hits zei vet plogn nisht un
sun and heat them will plague not and

for He that hath rachamim on them shall guide them,

וואָרעם זייער דערבאַרעמער וועט זיי באַלייטן ,
baleitn zei vet derbaremer zeyer vorem
accompany them will compassionate one their for

even by the springs of mayim shall He lead them.

און ביַי קוואַלן וואַסער וועט ער זיי פֿירן.
firn zei er vet vaser kvaln bai un
lead them he will water springs by and

11 And I will make all My harim into derech,

יא און איך וועל מאַכן אַלע מײַנע בערג פֿאַר אַ וועג,
veg a far berg maine ale machn vel ich un
way a for mountains my all make will I and

and My highways shall be exalted.

און מײַנע שטעגן וועלן דערהייבט וועדן .
vern derheicht veln shtegn maine un
become exalted will paths my and

12 Hinei, these shall come from afar;

יב זע , די וועלן קומען פֿון דער וויַיטן ,
vaitn der fun kumen veln di ze
distance the from come will the ones behold

and, hinei, these from the tzafon and from the yam;

און זע , יענע פֿון צפֿון און פֿון מערבֿ ,
mayrev fun un tsofn fun yene ze un
west of and north of those behold and

and these from Eretz Sinim.

און די , פֿון לאַנד סינים .
Sinim land fun di un
Sinim land of the ones and

13 Sing joyfully, O Shomayim; and rejoice, O Eretz;

יג זינגט, איר הימלען , און פֿרייַ זיך , דו ערד ,
erd du zich frei un himlen ir zingt
earth you self rejoice and heavens you sing

and break forth into singing, O Harim;

און ברעכט אויס, איר בערג , אין געזאַנג ,
gezang in berg ir ois brecht un
song in mountains you out break and

for Hashem hath comforted His people,

וואָרעם ה׳ האָט געטרייסט זיַין פֿאָלק ,
folk zain getreist hot Hashem vorem
people his consoled has Hashem for

and will have rachamim upon his afflicted ones.

און זיַינע אָרימע טוט ער דערבאַרעמען.
derbaremen er tut orime zaine un
have mercy he does afflicted his and

14 But Tziyon said: Hashem hath forsaken me,

יד און ציִון האָט געזאָגט: פֿאַרלאָזן האָט מיך ה׳ ,
Hashem mich hot farlozen gezogt hot Tsiyon un
Hashem me has forsaken said has Tziyon and

and Adonoi hath forgotten me.

און אֲדֹנָי האָט פֿאַרגעסן אָן מיר.
mir on fargesen hot Adonoi un
me on forgotten has Adonoi and

15 Can an isha forget her nursing baby,

טו קען אַ פֿרוי פֿאַרגעסן איר ברוסטקינד ,
brustkind ir fargesen froi a ken
sucking child her forget woman a can

that she should not have rachamim on her ben beten?

נישט צו דערבאַרעמען דעם זון פֿון איר לײַב ?
laib ir fun zun dem derbaremen tsu nisht
body her of son the have mercy to not

Indeed, they may forget,

אַפֿילו די דאָזיקע זאָלן פֿאַרגעסן,
fargesen zoln dozike di afile
forget shall this the even

yet I will not forget thee.

וועל איך אָן דיר נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht dir on ich vel
forget not you(SG) on I will

16 Behold, I have engraved thee upon the palms of My hands;

טז זע , אויף די האַנטפֿלעכן האָב איך דיך
dich ich hob hantflechn di oif ze
you(SG) I have palms the on behold

אויסגעקריצט,
oisgekritst
inscribed

thy chomot are continually before Me.

דײַנע מויערן זײַנען תּמיד פֿאַר מיר.
mir far tamid zainen moiern daine
me before continually are walls your

17 Thy banim shall make haste;

יז אײַליק קומען דײַנע קינדער ;
kinder daine kumen ailik
children your come hastily

thy destroyers and they that laid thee waste

דײַנע צעשטערער און דײַנע פֿאַרוויסטער
farvister daine un tseshterer daine
devastators your and destroyers your

shall depart from thee.

וועלן אַרויס פֿון דיר .
dir fun arois veln
you(SG) from draw out will

18 Lift up thine eyes round about, and behold;

יח הייב אויף רונד אַרום דײַנע אויגן, און זע :
ze un oign daine arum rund oif heib
behold and eyes your round around up lift

all these gather themselves together, and come to thee.

זיי אַלע זײַנען איינגעזאַמלט , און קומען
kumen un aingezamlt zainen ale zei
come and gathered together are all they

צו דיר .
dir tsu
you(SG) to

As I live, saith Hashem,

אַזוי ווי איך לעב, זאָגט ה ,
Hashem zogt leb ich vi azoi
Hashem declares live I as so

thou shalt surely clothe thee with them all,

אַז זיי אַלע וועסטו ווי אַ צירונג אָנטאָן,
onton tsirung a vi vestu ale zei az
put on jewelry a as will you(sg) all them that

as with jewelry and put them on like a kallah.

און וועסט זיי אָנקניפּן אַזוי ווי אַ כּלה ;
kale a vi azoi onknipn zei vest un
bride a as so gird around them will and

19 For thy ruins and thy desolate places,

יט וואָרעם דײַנע חורבֿות און דײַנע וויסטענישן ,
vistenishn daine un churves daine vorem
devastations your and ruins your for

and the eretz of thy devastation,

און דײַן לאַנד דאָס צעשטערטע –
tseshterte dos land dain un
destroyed this land your and

shall even now be too narrow for the inhabitants,

פַֿאַר וואָר , וועסט אַצונד ענג זײַן פֿון ווינער ,
voiner fun zain eng atsund vest vor far
inhabitants of be cramped now will surely for

and they that devoured thee shall be far away.

און דערוויַיטערט וועלן זײַן דײַנע אומברענגער.
umbrenger daine zain veln dervaitert un
killer your be will distanced and

[20] Furthermore, the Bnei Shikkulayich *(the Children of thy Bereavement, i.e., the sons born while the Mother was bereaved of other children lost)*

כ זאָגן וועלן נאָך אין דײַנע אויערן
oiern daine in noch veln zogn
ears your in yet will say

shall say again in thine oznayim:

דײַנע אָנגעוואָרענע קינדער :
kinder ongevorene daine
children lost your

The makom is too cramped for me;

ענג איז מיר דער אָרט ,
ort der mir iz eng
place the for me is cramped

geshah *(fall back, make room, give place)* to me that I may dwell.

טרעט מיר אָפּ , איך זאָל קענען ווינען .
voinen kenen zol ich op mir tret
dwell be able to shall I away me step

[21] Then shalt thou say in thine lev:

כא און וועסט זאָגן אין דײַן האַרצן:
hartsn dain in zogn vest un
heart your in say will and

Who hath begotten me these,

וואָר האָט מיר די דאָזיקע געבאָרן ?
geborn dozike di mir hot ver
given birth to these the for me has who

seeing I am shekhulah *(bereaved)* of my children, and am galmudah *(barren, incapable of having children)*,

איך בין געווען אָן קינדער און עקרה ,
akore un kinder on geven bin ich
barren and children without was am I

a captive of the Golus, and thrust away as rejected?

פַֿאַרטריבן און פַֿאַרוואָגלט;
farvogelt un fartriben
banished and driven out

So who has reared these?

און די דאָזיקע וואָר האָט אויפֿגעצויגן?
oifgetsoign hot ver dozike di un
raised has who these the and

Behold I was left a lone survivor;

זע , איך בין דאָך געבליבן אַליין ,
alein geblibn doch bin ich ze
alone remain indeed am I behold

these, where were they? Where did they come from?

די דאָזיקע וווּ זײַנען געווען ?
geven zainen vu dozike di
having been are where these the

[22] Thus saith Adonoi Hashem:

כב אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has so

Hinei, I will lift up Mine Yad to the Goyim,

זע , איך וועל אויפֿהייבן צו די פֿעלקער מײַן האַנט,
hant main felker di tsu oifheibn vel ich ze
hand my nations the to lift up will I see

and set up My nes *(banner, rallying flag)* to the Nations;

און צו די אומות וועל איך אויפֿשטעלן מײַן פֿאָן ,
fon main oifshteln ich vel umes di tsu un
standard my raise up I will peoples the to and

and they shall bring thy banim in their arms,

אוּן זיי וועלן ברענגען דיינע זין אין בוזעם,
buzem in zin daine brengen veln zei un
bosom in sons your bring will they and

and thy banot shall be carried upon their shoulders.

אוּן דיינע טעכטער וועלן אויפֿן אַקסל געטראָגן ווערן.
vern getrogn aksl oifn veln techter daine un
become carried shoulder on will daughters your and

[23] And melachim shall be thy omenim *(foster fathers, supporters, nurturers)*,

כג אוּן מלכים וועלן זיין דיינע דערציִער,
dertsier daine zain veln mlochim un
nurturers your be will kings and

and their sarot thy wet nurses;

אוּן זייער שָׂרהטעס דיינע נאַס ניאַניע;
nianie nas daine sroretes zeyer un
nurses wet your princesses their and

they shall bow down before thee with their face toward eretz,

מיט פּנים צו דער ערד וועלן זיי זיך
zich zei veln erd der tsu ponem mitn
selves they will ground the to face with

בוקן צו דיר,
dir tsu bukn
you(SG) to bow down

and lick the aphar of thy raglayim;

אוּן דעם שטויב פֿון דיינע פֿיס וועלן זיי לעקן;
lekn zei veln fis daine fun shtoib dem un
lick they will feet your of dust the and

and thou shalt know that I am Hashem;

אוּן וועסט וויסן אַז איך בין ה',
Hashem bin ich az visen vest un
Hashem am I that know will and

for they shall not be put to shame that wait for Me.

וואָס נישט פֿאַרשעמט ווערן די וואָס האָפֿן צו מיר.
mir tsu hofn vos di vern farshemt nisht vos
me to wait who the ones become ashamed not who

[24] Shall the malko'ach *(plunder, prey, booty)* be taken from the gibbor;

כד וועט אַוועקגענומען פֿון דעם גיבור דער רויב,
roib der gibor dem fun avekgenumen vert
plunder the mighty one the from taken away is

shall the shevi tzaddik be delivered?

צי וועט דער פֿאַנג פֿון דעם זיגער אַנטרונען?
antrunen ziger dem fun fang der vert tsi
escaped conqueror the of captive the is or

[25] But thus saith Hashem:

כה פֿאַר וואָר, אַזוי זאָגט ה':
Hashem zogt azoi vor far
Hashem declares thus truly for

Even the Shevi gibbor shall be taken,

אַפֿילו דער פֿאַנג פֿון דעם גיבור זאָל
zol gibor dem fun fang der afile
shall mighty one the of captive the even

אַוועקגענומען ווערן,
vern avekgenumen
be taken away

and the malko'ach of the aritz *(the fierce, the tyrant)* shall escape;

אוּן דער רויב פֿון דעם שטאַרקן זאָל אַנטרונען ווערן,
vern antrunen zol shtarkn dem fun roib der un
be escaped shall strong one the of plunder the and

for I will contend with him that contendeth with thee,

אָבער מיט דיינע קריגער וועל איך קריגן,
krign ich vel kriger daine mit ober
contend I will contenders your with but

and I will save thy banim.

אוּן דיינע קינדער וועל איך העלפֿן.
helfn ich vel kinder daine un
help I will children your and

כו אוּן אִיךְ וועל מַאֲכֶן עסֶן דיינֶע דריקער זייער פְלייש,
fleish zeyer driker daine esen machn vel ich un
flesh their oppressors your eat make will I and

אוּן ווי טרויבנזאַפְט וועלֶן זיי זייער בלוט שיכּורן ;
shikurn blut zeyer zei veln troibnzaft vi un
be drunk blood their they will grape juice like and

אוּן אַלע לייבער וועלֶן וויסֶן אַז אִיךְ ה
Hashem ich az visen veln laiber ale un
Hashem I that know will flesh(PL) all and

בין דיין העלפֶער,
helfer dain bin
helper your am

אוּן דיין אויסלייזער גּוֹאֵל איז דער מאַכטיקער פוֹן יעקבּ .
Yaakov fun machtiker der iz goel oisleizer dain un
Yaakov of mighty one the is redeemer your and

50

כ אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

ווּ איז דער גט פוֹן אייער מוטער ,
muter aier fun get der iz vu
mother your of certificate of divorce the is where

אַז איך האָב זי אַוועקגעשיקט?
avekgeshikt zi hob ich az
sent away her have I with which

אָדער ווער איז פוֹן מיינע מאָנער ,
moner maine fun iz ver oder
creditors my of is who or

ווֹאָס איך האָב אייך פַאַרקויפט צו אים?
im tsu farkoift aich hob ich vos
him to sold you have I which

זעט , איבער אייערע זינד זייט איר פַאַרקויפט
farkoift ir zait zind aiere iber zet
sold you are sin your over behold

געווָאָרן ,
gevorn
having become

אוּן איבער אייערע פַאַרברעכן איז אייער מוטער
muter aier iz farbrechn aiere iber un
mother your is transgressions your over and

אַוועקגעשיקט געווָאָרן .
avekgeshikt gevorn
sent away having become

ב פַאַר ווֹאָס בין איך גקומען , אוּן קיין מענטש
mentsh kein un gekumen ich bin vos far
man any and having come I am which for

איז נישט געווען ?
geven nisht iz
having been not is

גערופֶן , אוּן קיינער האָט נישט געענטפֶערט?
geentfert nisht hot keiner un gerufn
answered not has anyone and I called

---

[26] And I will feed them that oppress thee with their own basar;

and they shall be shikkor *(drunk)* with their own dahm, as with asis *(new wine)*;

and kol basar shall know that I Hashem am thy Moshi'a

and thy Go'el, the Avir Ya'akov *(Mighty One of Jacob)*.

Thus saith Hashem:

Where is the Sefer Keritut *(Bill of Divorce)* by which I sent your Em *(Mother)* away?

Or which Nosheh *(Creditor)* of Mine is it to whom I have sold you [into slavery]?

Behold, for your avonot *(iniquities)* have ye been sold,

and for your peysha'im *(rebellions)* was your Em sent away.

[2] Why, when I came, was there no ish *(man [at all] to respond)*?

When I called, was there none to answer?

Is My Yad too short, that it cannot redeem?

איז דען קורץ מײַן האַנט אויסצולייזן,
oistsuleizn hant main kurts den iz
to redeem hand my shortened then is

Or have I no ko'ach *(power)* to save?

צי נישטאָ קיין כּוֹח אין מיר, אײַך מצילּ צו זײַן ?
zain tsu matsl aich mir in koiech kein nishto tsi
be to saved you me in strength any not or

Behold, at My rebuke I dry up the yam *(sea)*,

זעט , מיט מײַן אָנגעשריי טריקן איך אויס דעם ים .
yam dem ois ich trikn ongeshrei main mit zet
sea the out I dry rebuke my with behold

I make the neharot *(rivers)* a midbar *(desert)*;

איך מאַך פֿון טײַכן אַ מדבר ;
midber a taichn fun mach ich
wilderness a rivers of make I

their dag *(fish)* stink, because there is no mayim,

זייערע פֿיש ווערן דומפּיק אָן ווַאסער,
vaser on dumpik vern fish zeyere
water without musty become fish their

and die of tzama *(thirst)*.

און שטאַרבן פֿון דאָרשטיקייט.
dorshtikeit fun shtarbn un
thirst of die and

[3] I clothe Shomayim with blackness,

[ג] איך קלײד די הימלען אין שוואַרצקייט,
shvartskeit in himlen di kleid ich
blackness in heavens the clothe I

and I make sackcloth their covering.

און מאַך זאַק זייער צודעק .
tsudek zeyer zak mach un
covering their sackcloth make and

[4] Adonoi Hashem hath given Me

[ד] אֲדֹנָי ה האָט מיר געגעבן
gegebn mir hot Hashem Adonoi
given me has Hashem Adonoi

the leshon limmudim *(learned tongue of disciples)*,

אַ צונג פֿון געלערנטע ,
gelernte fun tsung a
the learned of tongue a

that I should know how to speak a devar *(word, i.e., word of consolation)* in season to him that is weary;

צו ווײַסן צו העלפֿן דעם מידן מיט אַ ווָארט;
vort a mit midn dem helfn tsu visen tsu
word a with weary the help to know to

He wakeneth baboker baboker *(morning by morning)*,

ער וועקט פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן,
frimorgn in frimorgn vekt er
morning by morning stirs up he

He wakeneth Mine ozen *(ear)*

ער וועקט מיר דאָס אויער,
oier dos mir vekt er
ear the me stirs up he

to hear as the limmudim *(disciples, those being taught)*.

צו הערן אַזוי ווי די געלערנטע .
gelernte di vi azoi hern tsu
the learned the as in same way hear to

[5] Adonoi Hashem hath opened Mine ozen *(ear)*,

[ה] אֲדֹנָי ה האָט מיר געעפֿנט דאָס אויער,
oier dos geefent mir hot Hashem Adonoi
ear the opened me has Hashem Adonoi

and I was not rebellious,

און איך האָב נישט ווידערשפּעניקט ,
vidershpenikt nisht hob ich un
rebelled against not have I and

neither did I turn back.

נישט אָפּגעטרעטן אַהינטער .
ahinter opgetretn nisht
backward move aside not

[6] I offered My gev *(back)* to them
that deliver blows,

and My lekhi *(cheeks)* to them
that pulled out:

I hid not My face from kelimot
(humiliations, shame)

and rok *(spitting, saliva)*.

[7] For Adonoi Hashem will help Me;

therefore shall I not be disgraced;

therefore have I set My face as
khalamish *(flint [See Lk 9:51])*,

and I know that I shall not
be ashamed.

[8] He that vindicateth is karov *(near)*,

who will contend with Me?

Let us stand together.

Who is Mine Ba'al Mishpat *(Adversary
in court, the one bringing charges)*?

Let him draw near to Me [in court].

[9] See, Adoni Hashem will help Me.

Who is he that shall condemn Me?

See, they all shall wear out like
a beged *(garment)*;

the ahsh *(moth)* shall eat them.

[1] מײַן רוקן האָב איך געגעבן צו די שלעגער,
shleger di tsu gegebn ich hob rukn main
striker the ones to given I have back my

און מײַנע באַקן צו די וואָס רייסן
reisn vos di tsu bakn maine un
plucked which the ones to cheeks my and

אויס דעם באָרט;
bart dem ois
beard the out

איך האָב נישט פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים
ponem main farborgen nisht hob ich
face my hide not have I

פֿון שאַנדן און שפּײַעכץ .
shpaiechts un shandn fun
spitting and shame from

[7] אָבער אֲדֹנָי ה וועט מיר העלפֿן,
helfn mir vet Hashem Adonoi ober
help me will Hashem Adonoi but

דערום בין איך נישט פֿאַרשעמט;
farshemt nisht ich bin derum
ashamed not I am therefore

דערום האָב איך געמאַכט מײַן פּנים ווי קיזל,
kizl vi ponem main gemacht ich hob derum
flint as face my made I have therefore

און איך וויים אַז איך וועל נישט אין ביוש בליבן .
blaibn biesh in nisht vel ich az veis ich un
remain shame in not will I that know I and

[8] נאָנט איז מײַן גערעכטגעבער;
gerechtgeber main iz nont
vindicator my is near

וואָר וויל זיך לאָדן מיט מיר?
mir mit lodn zich vil ver
me with charge self will who

לאָמיר זיך שטעלן בײַנאַנד ;
bainand shteln zich lomir
together stand self let us

וואָר איז מײַן בַּעַל-דין ?
baal-din main iz ver
adversary my is who

זאָל ער געניגן צו מיר.
mir tsu genenen er zol
me to approach he shall

[9] זע , אֲדֹנָי ה וועט מיר העלפֿן;
helfn mir vet Hashem Adonoi ze
help me will Hashem Adonoi behold

וואָר איז דער וואָס וועט מיך אומגערעכט מאַכן ?
machn umgerecht mich vet vos der iz ver
make unrighteous me will which the one is who

זע , זיי אַלע וועלן ווי אַ בגד צעפֿאַלן,
tsefaln beged a vi veln ale zei ze
fall off garment a as will all they behold

מאָל וועט זיי אויפֿעסן.
oifesn zei vet moil
eat up them will moth

[10] Who among you that feareth Hashem,

י ווער איז צווישן אייך וואָס האָט מורא פֿאַר ה׳,
Hashem far moire hot vos aich tsvishn iz ver
Hashem before fear has which you among is who

that obeyeth the voice of His Eved,

וואָס הערט צו דעם קול פֿון זיין קנעכט?
knecht zain fun kol dem tsu hert vos
servants his of voice the to pays heed which

though he may have walked in chashekhim *(darknesses)*,

וואָס איז געגאַנגען אין פֿינצטערניש,
fintsternish in gegangen iz vos
darkness in having gone is which

with no gleam of light for himself,

און האָט קיין ליכט נישט געהאַט?
gehat nisht licht kein hot un
had not light any has and

let him trust B'Shem Hashem,

זאָל ער זיך פֿאַרזיכערן אויף דעם נאָמען פֿון ה׳,
Hashem fun nomen dem oif farzichern zich er zol
Hashem of name the on trust self he shall

and lean upon Elohav.

און זיך אָנלענען אויף זיין ג-ט.
G-t zain oif onlenen zich un
G-d his on lean self and

[11] See, all ye that kindle an eish *(fire)*,

יא אָט איר אַלע וואָס צינדט אָן אַ פֿייַער,
faier a on tsindt vos ale ir ot
fire a on light which all you behold

ye that prepare for battle with zikot *(flashing firebrands)*,

וואָס גורט אָן פֿונקען –
funken on gurt vos
sparks with gird loins which

walk in the light of the fire of your *[own making]*

גייט אין דער פֿלאַם פֿון אייַער פֿייַער,
faier aier fun flam der in geit
fire your of flame the in go

and among the zikot *(flashing firebrands)* that ye have set burning,

און אין די פֿונקען וואָס איר האָט אָנגעצונדן!
ongetsundn hot ir vos funken di in un
kindled have you which sparks the in and

and this shall ye have from My Yad;

פֿון מײַן האַנט געשעט דאָס, אייַך
aich dos geshet hant main fun
for you this happens hand my from

ye shall lie down in ma'atze'vah *(torment, pain, grieving)*.

אין ווייטאָג וועט איר ליגן.
lign ir vet veitog in
lie you will torment in

51 Pay heed to Me, ye that pursue tzedek,

נא הערט מיר צו, איר וואָס יאָגט זיך
zich yogt vos ir tsu mir hert
self pursues which you to me pay heed

נאָך גערעכטיקייט,
gerechtikeit noch
righteousness after

ye that seek Hashem;

איר וואָס זוכט ה׳:
Hashem zucht vos ir
Hashem seek which you

look unto the Tzur from where ye are cut,

קוקט אויף דעם פֿעלדז פֿון וואַנען איר זייַט אויסגעהאַקט,
oisgehakt zait ir vanen fun feldz dem oif kukt
chiseled out are you whence from rock the on look

and to the quarry from where ye were hewn.

און אויף דער ברונעמגרוב פֿון וואַנען איר
ir vanen fun brunemgrub der oif un
you whence from pit hole the on and

זייַט אויסגעגראָבן;
oisgegrobn zait
dug out are

[2] Look unto Avraham Avichem,

ב קוקט אויף אבֿרהם אייער פאָטער,
foter aier Avraham oif kukt
father your Avraham on look

and unto Sarah that gave birth to you;

און אויף שׂרהן וואָס האָט אײַך געבאָרן ;
geborn aich hot vos Sarahn oif un
given birth to you has which Sarah on and

for I called him as one alone,

הגם איינער, האָב איך אים געפֿונען,
gerufn im ich hob einer hagam
called him I have one though

and put a brocha on him, and made him many.

כּדי איך זאָל אים בענטשן, און זאָל אים מערן .
mern im zol un bentshn im zol ich kedei
increase him shall and bless him shall I so that

[3] For Hashem shall comfort Tziyon;

ג פֿאַר וואָר , ה טוט טרייסטן ציון ,
Tsiyon treistn tut Hashem vor far
Tziyon comfort does Hashem surely for

He will comfort all her ruins;

ער טרייסט אַלע אירע חורבֿות ;
churves ire ale treist er
ruins its all consoles he

and He will make her midbar like Eden,

ער וועט מאַכן אירע מדבר אַזוי ווי עדן ,
Eden vi azoi midber ire machn vet er
Eden as like wilderness its make will he

and her ruins like the Gan *(Garden)* of Hashem;

און אירע וויסטע ערטער אַזוי ווי דעם גאָרטן פֿון ה ,
Hashem fun gortn dem vi azoi erter viste ire un
Hashem of garden the as like places desolate its and

sasson and simchah shall be found therein,

פֿרייד און שׂימחה וועט אין איר געפֿונען ווערן ,
vern gefunen ir in vet simche un freid
become found it in will gladness and joy

todah, and the kol zimrah *(the sound of singing)*.

לויב און אַ קול פֿון געזאַנג .
gezang fun kol a un loib
song of voice a and praise

[4] Pay heed unto Me, O My people;

ד האָרכט צו מיר, מײַן פֿאָלק ,
folk main mir tsu horcht
people my me to listen

and give ear unto Me, O My Nation;

און פֿאַרנעמט צו מיר, מײַן אומה ,
ume main mir tsu farnemt un
nation my me to pay attention and

for torah shall go forth from Me,

וואָרעם אַ תּורה וועט אַרויסגיין פֿון מיר,
mir fun aroisgein vet toyre a vorem
me from go out will Torah a because

and I will set at rest My mishpat as Ohr Amim *(Light for the Nations)*.

און מײַן משפּט וועל איך צום ליכט פֿון די
di fun licht tsum ich vel mishpot main un
the of light to I will justice my and

פֿעלקער אַרויסלאָזן.
aroislozn felker
let go nations

[5] My tzedek is near;

ה נאָנט איז מײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main iz nont
righteousness my is near

My Salvation is gone forth,

אַרויס איז מײַן הילף ,
hilf main iz arois
salvation my is gone forth

and Mine zero'a shall judge the Ammim;

און מײַנע אָרעמס וועלן משפּטן די פֿעלקער;
felker di mishpetn veln orems maine un
nations the judge will arms my and

the iyim shall wait upon Me,

די אינדזלען וועלן האָפֿן אויף מיר,
mir oif hofn veln indzelen di
me on wait will coastlands the

and on Mine zero'a shall they trust.

און אויף מײַן אָרעם וועלן זיי האָפֿן.
hofn zei veln orem main oif un
wait they will arm my on and

[6] Lift up your eyes to Shomayim,

[ו] הייבט אויף צו די הימלען אײַערע אויגן,
oign aiere himlen di tsu oif heibt
eyes your heavens the to up raise

and look upon ha'aretz beneath;

און קוקט אויף דער ערד פֿון אונטן,
unten fun erd der oif kukt un
below from earth the on look and

for Shomayim shall vanish like ashan *(smoke)*,

וואָרעם די הימלען וועלן ווי רויך צעקראָכן,
tsekrochn roich vi vern himlen di vorem
dispersed smoke as become heavens the for

and ha'aretz shall wear out like a beged,

און די ערד וועט ווי אַ בגד צעפֿאַלן,
tsefaln beged a vi vet erd di un
fall off garment a as will earth the and

and they that dwell therein shall die in like manner;

און אירע באַווינער וועלן ווי אומגעציפֿער שטאַרבן;
shtarbn umgetsifer vi veln bavoiner ire un
die vermin as will inhabitants its and

but My Yeshu'ah *(Salvation)* shall be l'olam,

אָבער מײַן הילף וועט זײַן אייביק,
eibik zain vet hilf main ober
eternal be will salvation my but

and My tzedakah shall not be dismayed.

און מײַן געראָטקייט וועט נישט אָפּגעברעכן וערן.
vern opgebrachn nisht vet gerechtikeit main un
become abolished not will righteousness my and

[7] Pay heed unto Me, ye that know tzedek,

[ז] הערט מיר צו, איר וואָס ווייסט גערעכטקייט,
gerechtikeit veist vos ir tsu mir hert
righteousness know which you to me pay heed

Am torati velibam *(the People with My torah in their heart)*;

דאָס פֿאָלק וואָס מײַן תורה איז אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in iz toyre main vos folk dos
heart their in is instruction my which people this

fear ye not the cherpat enosh *(the reproach, reviling of man)*

איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר שמאַך פֿון מענטשן,
mentshn fun shmach faran hobn moire nisht zolt ir
men of reproach before have fear not shall you

neither be ye afraid of their giddufot *(insults, scorn)*.

און פֿאַר זייערע לעסטערונגען זאָלט איר נישט אַנגסטן.
angstn nisht ir zolt lesterungen zeyere far un
dread not you shall insults their before and

[8] For the ahsh *(moth)* shall eat them up like a beged,

[ח] וואָרעם אַזוי ווי אַ בגד וועט זיי מאָכל אויפֿעסן,
oifesn moil zei vet beged a vi azoi vorem
eat moth them will garment a as just for

and the worm shall eat them like wool;

און אַזוי ווי וואָל וועט זיי דער וואָרעם אויפֿעסן,
oifesn vorem der zei vet vol vi azoi un
eat worm the they will wool as just and

but My tzedakah shall be l'olam,

אָבער מײַן גערעכטקייט וועט זײַן אייביק,
eibik zain vet gerechtikeit main ober
forever be will righteousness my but

and My Yeshu'ah *(Salvation)* l'odor dorim *(from generation to generation)*.

און מײַן הילף אויף דור-דורות.
dor-doires oif hilf main un
throughout generations on salvation my and

[9] Awake, awake,

ט דערוועק דיך , דערוועק דיך ,
dich dervek dich dervek
you(SG) awake you(SG) awake

clothe thyself with oz, O zero'a Hashem;

באַקלייד דיך מיט שטאַרקייט, דו אָרעם פֿון ה ;
Hashem fun orem du shtarkeit mit dich bakleid
Hashem of arm you strength with you(SG) clothe

awake, as in the yemei kedem,

דערוועק דיך ווי אין די טעג פֿון אַ מאָל,
mol a fun teg di in vi dich dervek
time a of days the in as you(SG) awake

in the dorot olamim.

אין די דורות פֿון פֿאַרצייטן .
fartsaitn fun doires di in
ancient times of generations the in

Art thou not it that hath cut Rachav to pieces,

ביסטו נישט דער וואָס האָט צעהאַקט רַהַב ,
rahav tsehakt hot vos der nisht bistu
Rahav cut apart has which the one not are you

and pierced Tannin.

וואָס האָט אַריינגעשטאָכן די שלאַנג?
shlang di araingeshtochn hot vos
snake the punctured has which

[10] Art thou not the One Who hath dried the yam,

י ביסטו נישט דער וואָס האָט אויסגעטריקנט דעם ים ,
yam dem oisgetriknt hot vos der nisht bistu
sea the dried up has which the one not are you

the waters of the tehom rabbah;

די וואַסערן פֿון דעם תהום דעם גרויסן;
groisn dem tehom dem fun vasern di
great the deep the of waters the

that hath made the depths of the yam a derech

וואָס האָט געמאַכט די טיפֿענישן פֿון ים פֿאַר אַ וועג ,
veg a far yam fun tifenishn di gemacht hot vos
road a for the sea of depths the made has which

for the ge'ulim *(redeemed ones)* to cross over?

פֿאַר די אויסגעלייזטע אַריבערצוגיין ?
aribertsugein oisgeleizte di far
to cross over redeemed the for

[11] Therefore the Redeemed of Hashem shall return,

יא און די דערלייזטע פֿון ה זאָלן זיך אומקערן,
umkeren zich zoln Hashem fun derleizte di un
return self shall Hashem of ransomed the and

and come with singing unto Tziyon;

און קומען קיין ציון מיט געזאַנג ,
gezang mit Tsiyon kein kumen un
singing with Tziyon to come and

and simchat olam shall be upon their rosh;

און אַן אייביקע שׂימחה זאָל זיין אויף זייער קאָפּ;
kop zeyer oif zain zol simche eibike an un
head their upon be shall joy everlasting an and

they shall obtain sasson and simchah;

שָׂשׂון-ושׂימחה זאָל זיי אָנגיין ,
onyogn zei zol sason-usimchh
overtake they shall joy and gladness

and sorrow and mourning shall flee away.

אַנטלויפֿן זאָלן טרויער און זיפֿצענישׂ .
ziftsenish un troier zoln antloifn
sighing and mourning shall fleeing

[12] I, even I, am He that comforteth you.

יב איך, איך בין אייער טרייסטער;
treister aier bin ich ich
comforter your am I I

Who art thou, that thou shouldest fear enosh that shall die,

ווער ביסטו , זאָלסט מורא האָבן פֿאַר אַ
a far hobn moire zolst bistu ver
a before have fear you(SG) must are you who

מענטשן וואָס שטאַרבט,
shtarbt vos mentshn
dies which man

and ben adam which shall be made as khatzir *(grass)*;

און פַּאר אַ מענטשנקינד וואָס וועט צו
tsu vert vos mentshnkind a far un
to shall be which son of man a before and

גראָז געמאַכט?
gemacht groz
made grass

13 And forgettest Hashem Osehcha *(thy Maker)*,

יג און האָסט פַּאַרגעסן אֶן ה דײַן באַשעפֿער,
Bashefer dain Hashem on fargesen host un
Creator your Hashem on forget have and

that hath stretched out Shomayim,

וואָס האָט אויסגעשפרייט די הימלען,
himlen di oisgeshpreit hot vos
heavens the spread out has which

and laid the foundations of Eretz;

און געגרונטפֿעסט די ערד;
erd di gegruntfest un
earth the founded and

and thou art terrified tamid *(constantly)*, kol hayom,

און האָסט געאַנגסט נאָכאַנאַנד אַ גאַנצן טאָג
tog gantsn a nochanand geangst host un
day all a continually feared have and

because of the fury of the oppressor

פַּאַרן גרימצאָרן פֿון דעם דריקער,
driker dem fun grimtsorn faran
oppressor the of fury before

when he is ready to destroy?

ווי ער האָט זיך אָנגעבראַייט אומצוברענגען;
umtsubrengen ongebreit zich hot er vi
to destroy prepared self has he as

And where is the fury of the oppressor?

אָבער ווו איז דער גרימצאָרן פֿון דעם דריקער?
driker dem fun grimtsorn der iz vu ober
oppressor the of fury the is where but

14 The tzo'eh *(the one stooped [in the Golus])* hasteneth that he may be set free,

יד גיך וועט דער געפֿאַנגענער אָפּגעבונדן,
opgebundn gefangener der vert gich
released captive the shall be quickly

and that he should not die in shachat,

און ער וועט נישט שטאַרבן אין גרוב,
grub in shtarbn nisht vet er un
pit in die not will he and

nor that his lechem should fail.

און נישט געמינערט וועט ער ווערן זײַן ברויט.
broit zain vet vern geminert nisht un
bread his will become diminished not and

15 But I am Hashem Eloheicha

טו וואָרעם איך בין ה דײַן ג-ט,
G-t dain Hashem bin ich vorem
G-d your Hashem am I for

Who stirs up the yam, whose waves roar;

וואָס צערודערט דעם ים, און זײַנע אינדן ברומען,
brumen indn zaine un yam dem tserudert vos
roar waves its and sea the troubled which

Hashem Tzva'os Shmo.

וואָס ה צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען.
nomen zain iz Tseva'ot Hashem vos
name his is of hosts Hashem which

16 And I put My words in thy mouth,

טז און איך האָב אַרײַנגעטאָן מײַנע וועלטער אין דײַן מויל,
moil dain in verter maine araingeton hob ich un
mouth your in words my put have I and

and I have covered thee in the tzel *(shadow)* of Mine yad,

און מיטן שאָטן פֿון מײַן האַנט האָב איך
ich hob hant main fun shotn mitn un
I have hand my of shadow with and

דיך צוגעדעקט,
tsugedekt dich
covered you(SG)

that I may set Shomayim in place,
and lay the foundations of Eretz,

כדי צו פלאַנצן די הימלען , און צו
tsu un himlen di flantsn tsu kedei
to and heavens the plant to so that

גרונטפֿעסטן די ערד ,
erd di gruntfestn
earth the foundations

and say unto Tziyon: Thou
art My people.

און זאָגן צו ציון : מײַן פֿאָלק ביסטו .
bistu folk main Tsiyon tsu zogn un
are you people my Tziyon to say and

17 Awake, awake, rise up, O
Yerushalayim,

יז דערוועק דיך , דערוועק דיך , שטיי
shtei dich dervek dich dervek
stand you(SG) awake you(SG) awake

אויף, ירושלַים ,
Yerushalayim oif
Yerushalayim up

which hast drunk at the Yad Hashem

דו וואָס האָסט געטרונקען פֿון הס האַנט
hant Hashems fun getrunken host vos du
hand Hashem's from drunk have which you

the kos of His fury; thou hast
drunk to the dregs

דעם בעכער, דעם גרימצאָרן; זײַן פֿון כּוס
becher dem grimtsorn zain fun kos dem
bowl the fury his of cup the

and drained dry the Kos HaTarelah
(Cup of Reeling).

דעם כּוס פֿון פֿאַרטומלעניש, געטרונקען און אויסגעזויגן.
oisgezoign un getrunken fartumlenish fun kos dem
drained and drank confusion of cup the

18 Among kol banim whom she
hath given birth to,

יח נישטאָ וועד זאָל זי פֿירן ,
firn zi zol ver nishto
guide her shall who there is not

there is none to guide her;

פֿון אַלע זין וואָס זי האָט געבאָרן ,
geborn hot zi vos zin ale fun
given birth to has she which sons all from

neither is there any that taketh
her by the yad

און נישטאָ וועד זאָל האַלטן איר האַנט,
hant ir haltn zol ver nishto un
hand her hold shall who there is not and

of kol banim that she hath reared.

פֿון אַלע זין וואָס זי האָט אויפֿגעצויגן.
oifgetsoign hot zi vos zin ale fun
raised has she which sons all from

19 These two are come upon thee.

יט די ביידע האָבן דיך געטראָפֿן –
getrofn dich hobn beide di
bome upon you(SG) have both the

Who shall grieve for thee?

וועד קען דיך באַקלאָגן?
baklogn dich ken ver
mourn you can who

Shod and shever and ra'av
(famine) and cherev;

– פֿאַרוויסטונג און ברעכ , און הונגער און שווערד
shverd un hunger un broch un farvistung
sword and famine and destruction and desolation

with whom shall I console thee?

ווי קען איך דיך טרייסטן?
treistn dich ich ken vi
comfort you(SG) I can how

20 Thy banim have fainted, they lie
at the rosh of all the streets,

כ דיַינע זין ליגן געחלשטע אין אַלע עק גאַסן ,
gasn ek ale in gechlshte lign zin daine
streets end all in faint lie sons your

like a wild bull in a net;

ווי אַ ווילדציג אין נעץ;
nets in vildtsig a vi
net in wild goat a like

they are full of the chamat Hashem,
פֿול מיט דעם גרימצאָרן פֿון ה׳,
Hashem fun grimtsorn dem mit ful
Hashem of fury the with full

the rebuke of thy G-d.
מיט דעם אָנגעשריי פֿון דײַן ג-ט.
G-t dain fun ongeshrei dem mit
G-d your of rebuke the with

21 Therefore hear now this,
thou afflicted one,
כא דערום הער נאָר צו דאָס דאָזיקע, דו אָרימע,
orime du dozike dos tsu nor her derum
afflicted you this the to now pay heed therefore

thou drunken one, but not with yayin;
און פֿאַרשיכורטע, אָבער נישט פֿון ווײַן;
vain fun nisht ober farshikurte un
wine from not but drunken and

22 Thus saith thy L-rd Hashem,
כב אַזוי האָט געזאָגט דײַן האַר ה׳,
Hashem har dain gezogt hot azoi
Hashem master your said has so

and thy G-d that pleadeth the cause of His people:
און דײַן ג-ט ווָאס נעמט זיך אָן פֿאַר זײַן פֿאָלק:
folk zain far on zich nemt vos G-t dain un
people his for on self takes which G-d your and

Hinei, I have taken out of thine yad
זע, איך האָב אַוועקגענומען פֿון דײַן האַנט
hant dain fun avekgenumen hob ich ze
hand your of taken out have I behold

the Kos HaTarelah *(Cup of Reeling, the Cup that causes reeling)*,
דעם כּוס פֿון פֿאַרטומלעניש,
fartumlenish fun kos dem
confusion of cup the

even the dregs of the cup of My fury;
דעם בעכער, דעם כּוס פֿון מײַן גרימצאָרן;
grimtsorn main fun kos dem becher dem
fury my of cup the bowl the

thou shalt no more drink it again;
וועסט אים מער ווידער נישט טרינקען.
trinken nisht vider mer im vest
drink not again more it will

23 But I will put it into the yad of them that torment thee;
כג און איך וועל אים אַריינטאָן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in arainton im vel ich un
of hand the in put it will I and

דײַנע ווייטוער,
veituer daine
tormentors your

which have said to thy nefesh,
ווָאס האָבן געזאָגט צו דײַן זעל:
zel dain tsu gezogt hobn vos
soul your to said have which

Bow down, that we may walk over;
בייג זיך אײַן, מיר זאָלן אַריבערגיין;
aribergein zoln mir ain zich beig
go over shall we in self bow

and thou hast laid thy gev *(back)* like the ground
און האָסט געמאַכט ווי די ערד דײַן רוקן,
rukn dain erd di vi gemacht host un
back your earth the like made have and

and like the street, to them that walked over.
און ווי די גאַס פֿאַר אַריבערגייער.
aribergeyer far gas di vi un
the passers by for street the like and

52

Awake, awake;
נב דערוועק דיך, דערוועק דיך,
dich dervek dich dervek
you(SG) awake you(SG) awake

clothe thyself with thy strength, O Tziyon;
טו אָן דײַן שטאַרקייט, צִיּון;
Tsiyon shtarkeit dain on tu
Tziyon strength your on do

put on thy garments of splendor,

טו אָן דײַנע פּראַכטיקע בגדים ,
begadim prachtike daine on tu
garments majestic your on do

O Yerushalayim, Ir HaKodesh;

ירושָׁלַיִם , דו הייליקע שטאָט;
shtot heilike du Yerushalayim
city holy you Yerushalayim

for henceforth there shall no more come into thee

ווּאָרעם מער ווידער וועט נישט קומען אין דיר
dir in kumen nisht vet vider mer vorem
you(SG) in come not will again more for

the arel *(uncircumcised)* and the tameh *(unclean)*.

קיין ערל און קיין טמא .
tome kein un arel kein
unclean any and uncircumcised any

[2] Shake thyself from the dust;

ב שאָקל דיך אָפּ פֿון שטויב,
shtoib fun op dich shokl
dust from off you(SG) shake

arise, O captive Yerushalayim;

הייב דיך אויף, זעץ דיך , ירושָׁלַיִם ;
Yerushalayim dich zets oif dich heib
Yerushalayim you(SG) sit up you(SG) lift

free thyself from the chains around thy neck,

מאַך דיר לויז די בינדשטריק פֿון דײַן האַלדז,
haldz dain fun bindshtrik di loiz dir mach
neck your from bonds the release you(SG) make

O captive Bat Tziyon.

געפֿאַנגענע טאָכטער ציון .
Tsiyon tochter gefangene
Tziyon daughter captive

[3] For thus saith Hashem, Ye have sold yourselves for nothing; and your geulah *(redemption)* shall be without kesef. [4] For thus saith Adonoi Hashem: My people went down at first into Mitzrayim to sojourn there; and lately the Assyrian oppressed them. [5] Now therefore, what have I here, saith Hashem, that My people is taken away for nothing? They that rule over them mock them, saith Hashem; and all day long Shemi *(My Name)* is continually blasphemed. [6] Therefore My people shall know Shemi; therefore they shall know in Yom Hahu that I am He that doth speak; hineni, *(behold, it is I)*.

ג ווּאָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: אומזיסט זײַט איר
ir zait umzist gezogt Hashem hot azoi vorem
you are for nothing said Hashem has thus for

פֿאַרקויפֿט געווואָרן , און נישט פֿאַר גאָלט וועט איר
ir vet gelt far nisht un gevorn farkoift
you will money for not and having become sold

אויסגעלייזט ווערן . ד ווּאָרעם אַזוי האָט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi vorem vern oisgeleizt
Adonoi said has so for become redeemed

ה : קיין מִצרַיִם האָט גענידערט מײַן פֿאָלק
folk main genidert hot Mitsrayim kein Hashem
people my gone down has Egypt to Hashem

צוערשט, דאָרטן צו ווויינען , און אשור האָט אים פֿאַר גאָרנישט
gornisht far im hot Ashur un voinen tsu dortn tsuersht
nothing for him has Assyria and dwell to there first

געדריקט . ה און אַצונד , וואָס האָב איך דאָ , זאָגט ה ,
Hashem zogt do ich hob vos atsund un gedrikt
Hashem declares here I have what now and oppressed

וועט מײַן פֿאָלק איז אַוועקגענומען געווואָרן פֿאַר
far gevorn avekgenumen iz folk main ven
for having become taken away is people my when

אומזיסט? זײַנע געוועלטיקער רימען זיך , זאָגט ה , און
un Hashem zogt zich rimen geveltiker zaine umzist
and Hashem declares self boast ruler his nothing

תּמיד אַ גאַנצן טאָג ווערט מײַן נאָמען געלעסטערט.
gelestert nomen main vert tog gantsn a tamid
blasphemed name my shall be day all a continually

ו דערום וועט מײַן פֿאָלק געווואָר ווערן מײַן נאָמען; פֿאַר
far nomen main vern gevor folk main vet derum
for name my become learn people my will therefore

וואָר , אין יענעם טאָג – אַז איך בין דער וואָס רעדט ;
vor in yenem tog az ich bin der vos redt
surely in that day that I am the one which speaks

דאָ בין איך.
do bin ich
here I am

ז [7] How beautiful upon the mountains
are the feet of the Mevaser
(bringer of Good Tidings,
the Evangelist),

ווי שיין זיַנען אויף די בערג די פֿיס
vi shein zainen oif di berg di fis
how beautiful are on the mountains the feet

פֿון דעם מבֿשר
fun dem mevaser
of the publish good news

that publisheth shalom; that
bringeth tidings of tov,

וואָס לאָזט הערן שלום , וואָס איז מבֿשר
vos lozt hern sholem , vos iz mevaser
which let hear peace which is publish good news

גוטעם,
gutem
good

that publisheth Yeshu'ah *(Salvation)*;

וואָס לאָזט הערן הילף :
vos lozt hern hilf
which let hear salvation

that saith unto Tziyon: Thy
G-d reigneth!

וואָס זאָגט צו ציון : דיַין ג-ט טוט קיניגן .
vos zogt tsu Tsiyon dain G-t tut kinign
which declares to Tziyon your G-d does reign

ח [8] Thy tzofim *(watchmen)* shall
lift up the kol *(voice)*;

האָרך! דיַינע וועכטער הייבן אויף זייער קול ,
daine vechter heibn oif zeyer kol
your watchman lift up on their voice

with the kol together shall they
shout for joy;

זיי זינגען אין איינעם,
zei zingen in einem
they sing in one

for they shall see it with
their own eyes,

וואָרעם אויג אין אויג זעען זיי
vorem oig in oig zeen zei
because eye in eye see they

when Hashem returns to Tziyon.

ווי ה קערט זיך אום קיין ציון .
vi Hashem kert zich um kein Tsiyon
how Hashem turns self back to Tziyon

ט [9] Break forth into joy, sing together,

ברעכט אויס, זינגט אין איינעם,
brecht ois zingt in einem
break out sing in one

ye ruins of Yerushalayim;

איר חורבֿות פֿון ירושלַיִם ,
ir churves fun Yerushalayim
you ruins of Yerushalayim

for Hashem hath comforted
His people,

וואָרעם ה האָט געטרייסט זיַין פֿאָלק ,
vorem Hashem hot getreist zain folk
for Hashem has consoled his people

He hath redeemed Yerushalayim.

ער האָט אויסגעלייזט ירושלַיִם .
er hot oisgeleizt Yerushalayim
he has redeemed Yerushalayim

י [10] Hashem hath made bare His
zero'a kedoshah

ה האָט אַנטבלויזט זיַין הייליקן אָרעם
Hashem hot antbloizt zain heilikn orem
Hashem has strip bare his holy arm

in the eyes of Kol HaGoyim;

פֿאַר די אויגן פֿון אַלע פֿעלקער,
far di oign fun ale felker
before the eyes of all nations

and all the ends of ha'aretz

און אַלע עקן פֿון דער ערד
erd der fun ekn ale un
earth the of ends all and

shall see the Yeshu'at Eloheinu.

וועלן זען די ישועה פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun yeshue di zen veln
our G-d of salvation the see will

11 Depart ye, depart ye; come ye out from there;

יא טוט אײַך אָפּ , טוט אײַך אָפּ , גייט אַרויס פֿון דאָרטן,
dortn fun arois geit op aich tut op aich tut
there from out go depart you do depart you do

touch not tameh *(unclean thing)*;

אומריינס זאָלט איר נישט אָנרירן;
onrirn nisht ir zolt umreins
touch not you shall unclean thing

come ye out of the midst of her;

גייט אַרויס פֿון איר מיט ,
mit ir fun arois geit
midst her from out go

be ye clean, that carry the k'lei Hashem.

רייניקט אײַך, איר טרעגער פֿון די כלים פֿון ה !
Hashem fun keilim di fun treger ir aich reinikt
Hashem of vessels the of carrying the you you be clean

12 For ye shall not go out with haste,

יב פֿאַר וואָר , נישט אין אײַלעניש וועט איר אַרויס ,
arois ir vet ailenish in nisht vor far
go out you will haste in not surely for

nor go by flight;

און נישט אין געלאַף וועט איר גיין ;
gein ir vet gelaf in nisht un
go you will rush in not and

for Hashem will go before you;

וואָרעם אײַך פֿאַרויס גייט ה ,
Hashem geit farois aich vorem
Hashem goes ahead of you for

and Elohei Yisroel will be your rearguard.

און אײַך נאָכבאַלייט אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei nochbaleit aich un
Yisroel the G-d of rear guard you and

13 Hinei, Avdi shall act wisely,

יג זע , באַגליקן וועט מײַן קנעכט ,
knecht main vet baglikn ze
servant my will deal prudently behold

he shall be raised and be lifted up, and be highly exalted.

ער וועט זײַן דערהויבענעם און זײַן זייער הויך .
hoich zeyer zain un derhoibenem zain vet er
high very be and elevated be will he

14 As rabbim *(many)* were appalled at thee;

יד אַזוי ווי פֿיל האָבן געגאַפֿט אויף דיר –
dir oif gegaft hobn fil vi azoi
you(SG) on gaze open-mouthed have many as just

his appearance was so disfigured more than any man,

אַזוי פֿאַרקריפּלט, נישט פֿון אַ מענטשן איז
iz mentshn a fun nisht farkriplt azoi
is man a of not disabled so

געווען זײַן אויסזען ,
oiszen zain geven
appearance his having been

and his form more than the bnei adam;

און זײַן געשטאַלט נישט פֿון מענטשנקינדער –
mentshnkinder fun nisht geshtalt zain un
benei adam of not form his and

15 So yazzeh Goyim rabbim *(he [Moshiach] will sprinkle many nations)*;

טו אַזוי וועט ער באַשפּרענקלען פֿיל פֿעלקער,
felker fil bashprenklen er vet azoi
nations many sprinkle he will so

the melachim *(kings)* shall shut their mouths because of him;

מלכים וועלן צומאַכן זייער מויל פֿאַר אים;
im far moil zeyer tsumachn veln mlochim
him before mouth their shut will kings

for that which had not been told them

וואָרעם וואָס זיי איז נישט דערציילט געווארן ,
gevorn dertseilt nisht iz zei vos vorem
having become told not is them what for

shall they see;

וועלן זיי זען ,
zen zei veln
see they will

and of that which they had not heard

און וואָס זיי האָבן נישט געהערט
gehert nisht hobn zei vos un
heard not have they what and

shall they have binah *(understanding)*.

וועלן זיי אָנקוקן .
onkukn zei veln
look on they will

53 Who hath believed our report?

נג ווער וואָלט געגלויבט וואָס מיר האָבן געהערט?
gehert hobn mir vos gegloibt volt ver
heard have we what believed would who

And to whom is the Zero'a Hashem revealed?

און דער אָרעם פֿון ה האָט זיך אויף
oif zich hot Hashem fun orem der un
on self has Hashem of arm the and

וועמען אַנטפּלעקט?
antplekt vemen
revealed whom

[2] For he shall grow up before him as a tender plant,

ב וואָרעם ער איז אויפֿגעגאַנגען ווי אַ שפּראָץ גלייַך אַרויף,
aroif glaich shprots a vi oifgegangen iz er vorem
up at once sprout a as come up is he because

and as a Shoresh *(Root, Shoresh Yishai, Moshiach Ben Dovid)* out of a dry ground;

און ווי אַ וואָרצל פֿון טרוקענער ערד ;
erd trukener fun vortsel a vi un
ground dry from root a as and

he hath no form nor comeliness;

ער האָט קיין געשטאַלט נישט געהאַט און קיין פּראַכט,
pracht kein un gehat nisht geshtalt kein hot er
glory any and have had not form any has he

and when we shall see him,

אַז מיר זאָלן אים אָנקוקן ,
onkukn im zoln mir az
look on him shall we that

there is no beauty that we should desire him.

און קיין אויסזען , אַז מיר זאָלן אים גלוסטן.
glustn im zoln mir az oiszen kein un
desire him shall we that appearance any and

[3] He is despised and chadal ishim *(rejected by men)*;

ג ער איז געווען פֿאַראַכט, און פֿאַרוואָרפֿן פֿון מענטשן ,
mentshn fun farvorfen un faracht geven iz er
men of rejected and despised having been is he

a man of sorrows, and acquainted with suffering;

אַ מענטש מיט ווייטיקן און צו יסורים באַקענט ,
bakent yesurim tsu un veitikn mit mentsh a
acquainted suffering to and pains with man a

and we hid as it were our faces from him;

און ווי איינער וואָס מע פֿאַרבאָרגט דעם פּנים פֿון אים;
im fun ponem dem farborgt me vos einer vi un
him from face the hide they which one as and

he was despised, and we esteemed him not.

פֿאַראַכט, און מיר האָבן אים גערעכנט פֿאַר גאָרנישט.
gornisht far gerechnt im hobn mir un faracht
nothing for considered him have we and despised

[4] Surely he hath borne our sufferings,

ד פַֿאר וואָר ער האָט אַוועקגעטראָגן אונדזערע יסורים ,
yesurim undzere avekgetrogen hot er vor far
suffering our carried away has he surely for

and nasah *(carried)* our sorrows;

און אונדזערע וויטיקן, זיי האָט ער געטראָגן ,
getrogn er hot zei veitikn undzere un
carried away he has them pains our and

yet we did esteem him stricken,

אָבער מיר האָבן אים געריכנט אַלס איינער,
einer als gerechnt im hobn mir ober
one as considered him have we but

plagued of G-d, and afflicted.

וואָס איז געפלאָגט פֿון אלקים און געפּיניקטן .
gepainiktn un Elokim fun geplegt iz vos
afflicted and G-d of plagued is who

[5] But he was pierced for our transgressions,

ה און ער איז אַרײַנגעשטאָכן געוואָרן איבער
iber geven araingeshtochn iz er un
over having been punctured is he and

אונדזערע איבערטרעטן ,
ibertretn undzere
transgressions our

he was bruised mei'avonoteinu *(for our iniquities)*;

ער איז צעשטויסן געוואָרן וועגן
vegen gevorn tseshtoisn iz er
concerning having become crushed is he

אונדזערע אומגערעכטיקייטן;
umgerechtikeitn undzere
injustices our

the musar *(chastisement)* that brought us shalom was upon him *[Moshiach]*;

די שטראָף פֿאַר אונדזער פֿריդן איז
iz fridn undzer far shtrof di
is peace our for punishment the

געוואָרן אויף אים,
im oif geven
him on having been

and at the cost of his *[Moshiach's]* chaburah *(stripes, lacerations)* we are healed.

און דורך זײַנע ביילן זײַנען מיר געהיילט
geheilt mir zainen beiln zaine durch un
healed we are contusions his by and

געוואָרן .
gevorn
having become

[6] All we like sheep have gone astray;

ו מיר אַלע האָבן ווי שאָף געבלאָנדזשעט,
geblondzhet shof vi hobn ale mir
wandered sheep like have all we

we have turned every one to his own derech *(way)*;

איטלעכער מענטש האָט זיך צו זײַן וועג געקערט;
gekert veg zain tsu zich hot mentsh itlecher
turned way his to self has man each

and Hashem hath laid on him

און ה האָט געפלאָגן אויף אים
im oif geplogn hot Hashem un
him upon afflicted has Hashem and

the avon *(iniquity, the guilt that separates from G-d)* of us all.

די זינד פֿון אונדז אַלעמען.
alemen undz fun zind di
all us of sin the

[7] He was oppressed, and he was afflicted,

ז ער איז געדריקט געוואָרן , און ער איז צעפּיניקט,
tsepainikt iz er un gevorn gedrikt iz er
afflicted is he and having become oppressed is he

yet he opened not his mouth;

און ער נישט אויפֿגעמאַכט זײַן מויל ,
moil zain oifgemacht nisht er un
mouth his opened not he and

he is brought as a seh *(lamb)* to the slaughter,

ווי אַ לאַם וואָס ווערט צו דער שחיטה געפֿירט,
gefirt shechite der tsu vert vos lam a vi
led slaughter the to shall be which lamb a as

and as a sheep before her shearers is dumb,

און ווי אַ שעפּס וואָס איז שטום פֿאַר אירע שערער ;
sherer ire far shtum iz vos sheps a vi un
shearers her before dumb is which sheep a as and

so he openeth not his mouth.

יאָ , ער נישט אויפֿגעמאַכט זײַן מויל .
moil zain oifgemacht nisht er yo
mouth his opened not he yes

[8] He was taken from prison and from judgment;

ח דורך דריקונג תּפֿיסה און דורך שטראָף איז
iz shtrof durch un tefish drikung durch
is punishment by and prison oppression by

ער אַוועקגענומען געוואָרן ,
gevorn avekgenumen er
having become taken away he

and who of his generation declared?

און מיט זײַן דור וואָר האָט באַמערקט?
bamerkt hot ver dor zain mit un
discerned has who generation his with and

For he was cut off out of Eretz Chayyim

וואָרעם ער איז אָפּגעשניטן געוואָרן
gevorn opgeshnitn iz er vorem
having become cut off is he for

mipesha ami *(for the transgression of my people [Yisroel])*,

פֿון לאַנד פֿון די לעבעדיקע,
lebedike di fun land fun
living the of land from

nega *(plague)* lamo *([fell] on him)*.

פֿאַר דעם איבערטרעטן פֿון מײַן פֿאָלק .
folk main fun ibertretn dem far
people my of transgressions the for

[9] And he made his kever *(grave)* with the resha'im,

ט און מע האָט געמאַכט מיט רשעים זײַן קבֿר ,
keyver zain reshoim mit gemacht hot me un
grave his wicked ones with made have they and

and with the oisher *(rich man)* bemotayv *(in his deaths, intensive plural should be translated singular, death)*;

און מיטן די רײַכע אין זײַן טויט ,
toit zain in raiche di mitn un
death his in rich the with and

because he had done no chamas *(violence)*,

הגם ער האָט קיין אומרעכט נישט געטאָן,
geton nisht umrecht kein hot er hagam
done not injustice any had he though

neither was any mirmah *(deceit)* in his mouth.

און קיין באַטרוג איז נישט געווען אין זײַן מויל .
moil zain in geven nisht iz batrug kein un
mouth his in having been not is deceit any and

[10] Yet it pleased Hashem to bruise him;

י אָבער ה האָט אים געוואָלט צעשטויסן ,
tseshtoisn gevolt im hot Hashem ober
to crush wanted him has Hashem but

He hath put him to suffering;

און האָט אים דערטראָגט יסורים ;
yesurim dertrogt im hot un
suffering carry him has and

when Thou shalt make his nefesh an asham offering for sin,

וען דו וועסט מאַכן זײַן נשמה אַלס אַ שולדאָפּפֿער ;
shuldopfer a als neshome zain machn vest du ven
guilt offering a as soul his make will you when

he *(Moshiach)* shall see zera,

כּדי ער זאָל זען זאָמען
zomen zen zol er kedei
seed see shall he so that

He shall prolong his yamim *(days)*

און דערלענגערן זײַנע טעג,
teg zaine derlengern un
days his prolong and

and the chefetz Hashem *(pleasure, will of* Hashem*)* shall prosper in his hand.

און דער רָצון פֿון ה׳ דורך זײַן האַנט זאָל געלינגען.
gelingen zol hant zain durch Hashem fun rotsn der un
prosper shall hand his by Hashem of will the and

[11] He shall see of the travail of his nefesh, and shall be satisfied;

יא פֿון ווען דעם יסורים פֿון זײַן נפֶשׁ וועט
vet nefesh zain fun yesurim dem vegen fun
will soul his of suffering the concerning of

ער זען און זאַט ווערן;
vern zat un zen er
become satisfied and see he

by knowledge of him

דורך דערקענטעניש פֿון אים
im fun derkentenish durch
him of knowledge by

shall Tzadik Avdi (My Righteous Servant) justify many;

וועט מײַן גערעכטער קנעכט פֿיל געראַטן מאַכן,
machn gerecht fil knecht gerechter main vet
make righteous many servant righteous my will

for he shall bear their avon *(iniquities)*.

און זייערע זינד וועט ער טראָגן.
trogn er vet zind zeyere un
bear he will sin their and

[12] Therefore will I divide him a portion with the great,

יב דערום וועל איך אים אײַנטיילן צווישן די גרויסע,
groise di tsvishn ainteiln im ich vel derum
great the among divide him I will therefore

and he shall divide the spoil with the strong;

און מיט מאַכטיקע וועט ער טיילן רויב;
roib teiln er vet machtike mit un
spoils distribute he will mighty with and

because he hath poured out his nefesh unto mavet *(death)*;

דערפֿאַר ווײַל ער האָט אויסגעגאָסן צום
tsum oisgegosen hot er vos derfar
to poured out has he which for the reason

טויט זײַן נשמה,
neshome zain toit
soul his death

and he was numbered with the transgressors;

און איז מיט פֿאַרברעכער געציילט געווואָרן,
gevorn getseilt farbrecher mit iz un
having become counted rebellious with is and

and he nasah *(bore) [like the Yom Kippur scapegoat]* the sin of many,

און דעם חטא פֿון פֿיל האָט ער געטראָגן,
getrogn er hot fil fun chet dem un
carried away he has many of sin the and

and made intercession for the transgressors.

און ער האָט געבעטן פֿאַר די איבערשפּרײַזערס.
ibershpraizers di far gebetn hot er un
transgressors the for entreated has he and

54 Sing, O akarah *(barren woman)*, thou that didst not bear;

נד זינג, דו עקרה, ווײַל האָסט נישט געבאָרן,
geborn nisht hot vos akore du zing
given birth not has which barren you sing

break forth into singing, and shout for joy,

ברעך אויס אין געזאַנג און שרײַ אויס,
ois shrai un gezang in ois brech
out cry and song in out break

thou that didst not travail with child;

דו ווײַל האָסט נישט געווייטאָקט;
geveitokt nisht host vos du
in labor not have which you

for rabbim bnei shome'mah *(more are the children of the desolate woman)*

ווארעם מער זיינען די קינדער פון דער וויסטער,
vister der fun kinder di zainen mer vorem
desolate the of children the are more because

than the bnei be'ulah *(children of the married woman)*, saith Hashem.

ווי די קינדער פון דער באמאנטער, זאגט ה׳.
Hashem zogt bamanter der fun kinder di vi
Hashem declares married the of children the than

2 Enlarge the makom *(place, living area)* of thy ohel,

ב ברייט אויס דעם אָרט פון דיין געצעלט,
getselt dain fun ort dem ois breit
tent your of place the out enlarge

and let them stretch forth the curtains of thine mishkenot *(tents)*;

און די אומהאנגען פון דיינע ווויונונגען זאל
zol voinungen daine fun umhangen di un
shall dwellings your of curtains the and

מען אויסשטרעקן;
oisshtrekn men
stretch out they

spare not, lengthen thy cords,

נישט שפּאָר, מאך לאנג דיינע שטריק,
shtrik daine lang mach shpor nisht
cords your long make spare not

and thy stakes make chizzuk *(stronger)*;

און דיינע פלעקלעך באפעסטיק.
bafestik fleklech daine un
fortify tent pegs your and

3 For thou shalt spread out on the yamin *(right hand)* and on the smol *(left)*;

ג וואָרעם רעכטס און לינקס וועסטו
vestu links un rechts vorem
will you(sg) to the left and to the right because

זיך שפרייטן ,
shpreitn zich
spread out self

and thy zera shall inherit the Goyim,

און דיין זאָמען וועט ארבן די פעלקער,
felker di arben vet zomen dain un
nations the dispossess will seed your and

and make the desolate cities to be inhabited.

און שטעט פאַרוויסטע וועלן זיי באזעצן.
bazetsn zei veln farviste shtet un
settle they will laid waste cities and

4 Fear not;

ד זאלסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolst
have fear not you(SG) must

for thou shalt not be ashamed;

וואָרעם וועסט נישט אין ביוש בלייבן ,
blaibn biesh in nisht vest vorem
remain shame in not you(sg) will because

neither be thou discouraged;

און זאלסט נישט פאַרשעמט זיין ,
zain farshemt nisht zolst un
be humiliated not you(SG) shall and

for thou shalt not suffer disgrace;

וואָרעם וועסט נישט צו שאַנד ווערן .
vern shand tsu nisht vest vorem
become shame to not you(sg) will because

for thou shalt forget the boshet alumayich *(the shame of thy youth)*,

וואָרעם דעם ביוש פון דיין יוגנט וועסטו פאַרגעסן,
fargesen vestu yugnt dain fun biesh dem vorem
forget will you(sg) youth your of shame the because

and shalt not remember any more thy cherpat almenut *(reproach of widowhood)*.

און די חרפה פון דיין אַלמנהשאַפט וועסטו
vestu almoneshaft dain fun charpe di un
will you(sg) widowhood your of disgrace the and

מער נישט דערמאָנען.
dermonen nisht mer
remember not more

[5] For thy Oseh *(Maker)* is thine ba'al *(husband)*;

ה וּוָאְרעם דײַן באַשעפֿער איז דײַן מאַן ,
man dain iz Bashefer dain vorem
husband your is Creator your because

Hashem Tzva'os Shmo;

ה צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען ;
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

and thy Go'el is Kadosh Yisroel;

און דײַן אויסלייזער איז דער הייליקער פֿון ישְׂרָאֵל ,
Yisroel fun heiliker der iz oisleizer dain un
Yisroel of holy one the is redeemer your and

The Elohei Kol HaAretz He is called.

אלקים פֿון דער גאַנצער ערד ווערט ער גערופֿן .
gerufn er vert erd gantser der fun Elokim
called he is earth whole the of G-d

[6] For Hashem hath called thee back,

ו וּוָאְרעם ווי אַ וויַיב פֿאַרלאָזן און פֿאַראומערט אין געמיט
gemit in farumert un farlozen vaib a vi vorem
spirit in saddened and forsaken wife a as because

thou who art like an isha forsaken and atzuvat ruach *(grieved in spirit)*

טוט דיך צוריקרופֿן ה ;
Hashem tsurikrufn dich tut
Hashem call back you(SG) do

as a cast off eshet ne'urim *(wife of one's youth)*,

און אַ יוגנטוויַיב , קען זי דען נמאס ווערן ?
vern nems den zi ken yugntvaib a un
become despised then she can young wife a and

saith thy G-d.

זאָגט דײַן ג-ט .
G-t dain zogt
G-d your declares

[7] For a rega katon *(small moment)* have I abandoned thee;

ז אויף אַ קליין רגע האָב איך דיך פֿאַרלאָזן ,
farlozen dich ich hob rege klein a oif
forsaken you(SG) I have moment brief a for

but with rachamim gedolim will I gather thee back.

אָבער מיט גרויס דערבאַרמונג וועל איך דיך
dich ich vel derbaremung grois mit ober
you(SG) I will compassion deep with but

איינזאַמלען .
ainzamlen
gather together

[8] With a little wrath

ח אין אויסגוס פֿון כּעס
kaas fun oisgus in
anger of surge in

I hid My face from thee for a rega *(moment)*;

האָב איך אַ רגע פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים פֿון דיר ,
dir fun ponem main farborgen rege a ich hob
you(SG) from face my hidden moment a I have

but with chesed olam will I have rachamim on thee,

אָבער מיט אייביקער גענאָד
genod eibiker mit ober
grace everlasting with but

טו איך דיך דערבאַרמען ,
derbaremen dich ich tu
have mercy you(SG) I do

saith thy Go'el, Hashem.

זאָגט דײַן אויסלייזער , ה .
Hashem oisleizer dain zogt
Hashem redeemer your declares

[9] For this is as the waters of Noach unto Me;

ט וּוָאְרעם דאָס געווײסער פֿון נֹח איז דאָס מיר :
mir dos iz Noach fun geviser dos vorem
to me this is Noach of flood this because

for as I have sworn that the waters of Noach

אַזוי ווי איך האָב געשוואָרן אַז דאָס
dos az geshvorn hob ich vi azoi
this that sworn an oath have I as just

געוויסער פֿון נֹח
Noach fun geviser
Noach of flood

should no more cover ha'aretz;

, זאָל מער נישט אַריבערגיין איבער דער ערד
erd der iber aribergein nisht mer zol
earth the over go over not more shall

so have I sworn that with thee

אַזוי האָב איך געשוואָרן נישט צו צעריבענען
tserenen tsu nisht geshvorn ich hob azoi
be angry to not sworn an oath I have so

, אויף דיר
dir oif
you(SG) with

I would not be in wrath nor rebuke thee.

. און נישט אָנצושריַען אויף דיר
dir oif ontsushraien nisht un
you(SG) upon rebuke not and

[10] For the harim *(mountains)* shall depart,

, ווּאָרעם די בערג מעגן זיך אָפּטאָן
opton zich megn berg di vorem
remove self may mountains the for

and the geva'ot *(hills)* be removed;

, און די הייכן מעגן זיך וואַקלען
vaklen zich megn heichn di un
totter self may hills the and

but My chesed shall not depart from thee,

, אָבער מײַן גענאָד וועט זיך פֿון דיר נישט אָפּטאָן
opton nisht dir fun zich vet genod main ober
remove not you(SG) from self will grace my but

neither shall the Brit of My Shalom be removed,

, און מײַן ברית שלום וועט זיך נישט וואַקלען
vaklen nisht zich vet sholem fun bris main un
totter not self will peace of covenant my and

saith Merachamech Hashem (Hashem*the One having rachamim on thee)*.

. זאָגט דײַן דערבאַרעמער , ה
Hashem derbaremer dain zogt
Hashem compassionate one your declares

[11] O thou afflicted one, tempest-tossed and unconsoled,

יא דו אָרימע, פֿון שטורעם געטריבענע, דו
du getribene shturem fun orime du
you lashed storm by poor you

נישט געטרייסטע,
getreiste nisht
consoled not

hinei, I will lay thy stones of glistening colors,

זע , איך לייג אויס דײַנע שטיינער אין , פֿאַרבן
farbn in shteiner daine ois leig ich ze
glistening colors in stones your out lay I behold

and lay thy yesod *(foundation, i.e., figuratively of post-Exilic Jerusalem's foundation)* with sapphires.

און וועל דיך גרונטפֿעסטן מיט סאַפּירשטיינער.
sapirshteiner mit gruntfestn dich vel un
sapphires with foundations you(SG) will and

[12] And I will make thy battlements of rubies,

יב און איך וועל מאַכן דײַנע טורעמשפּיצן פֿון רובין,
rubin fun turemshpitsn daine machn vel ich un
ruby of battlements your make will I and

and thy she'arim *(gates)* of carbuncles,

און דײַנע טויערן פֿון גאַרפֿונקלשטיינער,
garfunklshteiner fun toiern daine un
sparkling jewels of gates your and

and all thy walls of avnei chefetz *(precious stones)*.

און דײַן גאַנצן געמאַרק פֿון גלוסטיקע שטיינער.
shteiner glustike fun gemark gantsn dain un
stones precious of border all your and

[13] And all thy banim shall be taught of Hashem;

יג און אַלע דײַנע קינדער וועלן זײַן געלערנטע פֿון ה׳;
Hashem fun gelernte zain veln kinder daine ale un
Hashem of taught be will children your all and

and the shalom of thy banim shall be rav *(great)*.

און גרויס וועט זײַן דער שלום פֿון דײַנע קינדער.
kinder daine fun sholem der zain vet grois un
children your of peace the be will great and

[14] In tzedakah *(righteousness)* shalt thou be established;

יד אויף גערעכטיקייט וועסטו אויפֿגעשטעלט ווערן;
vern oifgeshtelt vestu gerechtikeit oif
become established will you(sg) righteousness in

thou shalt be far from oshek *(oppression, tyranny)*; f

זײַ ווײַט פֿון דריקונג,
drikung fun vait zai
oppression from far be

or thou shalt not fear;

וואָרעם דאַרפֿסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht darfst vorem
have fear not you needed for

and thou shalt be far from mechitah *(terror)*;

און פֿון אַ בראָך,
broch a fun un
disaster a of and

for it shall not come near thee.

וואָרעם ער וועט נישט גענענען צו דיר.
dir tsu genenen nisht vet er vorem
you(SG) to come near not will it because

[15] Indeed, if attacking they stir up strife, it is not from Me;

טו זע, זאַמלען מען מעג זיך זאַמלען,
zamlen zich men meg zamlen ze
assembled self they may assembled behold

אָבער אָן מײַן ווילן;
viln main on ober
will my without but

whosoever shall gather together against thee, yipol *(he shall fall)* for thy sake.

ווער עס זאַמלט זיך אויף דיר, וועט פֿאַלן
faln vet dir oif zich zamlt es ver
fall will you(SG) on self gather is whoever

פֿון וועגן דיר.
dir vegen fun
you(SG) concerning of

[16] See, I have created the charash *(ironsmith, blacksmith)*

טז זע, איך האָב באַשאַפֿן דעם מײַנסטער,
mainster dem bashafn hob ich ze
master craftsman the created have I behold

that fanneth the red-hot coals in the eish *(fire)*,

וואָס בלאָזט אין דעם קוילפֿײַער,
koilfaier dem in blozt vos
coal fire the in blows which

the one forging a keli *(an instrument)* for his ma'aseh *(work)*;

און ברענגט אַרויס אַ געצײַג פֿאַר זײַן אַרבעט;
arbet zain far getsaig a arois brengt un
work its for weapon a out bring and

and I have created the mashchit *(destroyer, waster, spoiler)* to destroy.

און איך האָב באַשאַפֿן דעם פֿאַרווויסטער צו צעשטערן.
tseshtern tsu farvister dem bashafn hob ich un
destroy to destroyer the created have I and

[17] No keli *(weapon, instrument)* that is formed

יז איטלעך געצײַג וואָס וועט געפֿורעמט ווערן
vern gefuremt vet vos getsaig itlech
become formed will which weapon every

against thee shall prosper;

קעגן דיר , וועט נישט געלינגען ,
kegen dir vet nisht gelingen
against you(SG) will not prosper

and every leshon *(tongue)* that shall rise against thee in mishpat *(judgment, accusation)*

און איטלעך צונג וואָס וועט זיך שטעלן אין
un itlech tsung vos vet zich shteln in
and every tongue which will self stand in

משפט מיט דיר ,
mishpot mit dir
judgement with you(SG)

tarshi'i *(thou shalt condemn, prove false, refute, prove wrong)*.

וועסטו שולדיק מאַכן .
vestu shuldik machn
will you(sg) guilty make

This is the nachalat avdei Hashem *(the heritage of the servants of* Hashem*)*,

דאָס איז די ארַב פון די קנעכט פון ה ,
dos iz di arav fun di knecht fun Hashem
this is the inheritance of the servants of Hashem

and their tzedakah *(righteousness, vindication)* is from Me, saith Hashem.

און זייער געראַכטער לוין פון מיר, זאָגט ה .
un zeyer gerechter loin fun mir zogt Hashem
and their righteous wage from me declares Hashem

נה

55 Come, kol tzameh *(all ye who are thirsty)*, come ye to the mayim

הער , אַלע דאָרשטיקע, קומט נאָך וואַסער,
hei ale dorshtike kumt noch vaser
Behold all thirsty come after water

and he that hath no kesef;

צו מאָל דער וואָס האָט נישט קיין געלט ;
tsu mol der vos hot nisht kein gelt
to the one even which has not any money

come ye, buy, and eat;

קומט שאַפּט אייַך אין און עסט,
kumt shaft aich ain un est
come procure you in and eat

yes, come, buy yayin and cholov

און קומט שאַפּט אייַך איין אָן געלט
un kumt shaft aich ain on gelt
and come procure you in without money

without kesef and without mekhir *(price, cost)*.

און אָן געצאָלט ווייַן און מילך .
un on getsolt vain un milch
and without payment wine and milk

[2] Why do ye spend kesef for that which is not lechem?

ב נאָך וואָס זאָלט איר געלט צאָלן פַאַר נישט-ברויט?
noch vos zolt ir gelt tsoln far nisht-broit
after which you shall render money for not-bread

And your labor for that which satisfieth not?

און אייַער מי פַאַר וואָס זעטיקט נישט?
un aier mi far vos zetikt nisht
and your toil what for satisfies not

Pay heed diligently unto Me, and eat ye that which is tov,

הערן הערט מיר צו , און עסט גוטס,
hern hert mir tsu un est guts
pay heed pay heed to me and eat good

and let your nefesh delight itself in deshen *(the best food, the fat of the land)*.

און אייַער זעל וועט זיך קוויקן מיט פעטס.
un aier zel vet zich kvikn mit fets
and your soul will self delight with fats

[3] Incline your ozen, and come unto Me;

ג נייגט אייַער אויער, און קומט צו מיר,
naigt aier oier un kumt tsu mir
incline your ear and come to me

hear, and your nefesh shall live;

הערט , און אייַער זעל וועט לעבן;
hert un aier zel vet lebn
pay heed and your soul will live

and I will make with you a Brit Olam,

און איך וועל אייך שליסן אַן אייביקן ברית ,
un ich vel aich shlisn an eibikn bris
and I will you establish an everlasting covenant

even the chasdei Dovid hane'emanim.

ווי די געטרייַע חסדים צו דָוִדן .
vi di getraie chasadim tsu Dovidn
as the faithful loving kindnesses to Dovid

[4] See, I have given him for an ed l'ummim *(witness to the Nations)*,

ד זע , אַן עדות צו די פֿעלקער האָב
ze an eides tsu di felker hob
behold a testimony to the nations have

איך אים געמאַכט,
ich im gemacht
I him made

a Nagid and Metzavveh *(commander)* for the Nations.

אַ פֿירשט און באַפֿעלער פֿון די אומות .
a firsht un bafeler fun di umes
a ruler and commander of the peoples

[5] Behold, thou shalt summon a Goy *(People)* that thou knowest not,

ה זע , אַ פֿאָלק וואָס דו קענסט נישט,
ze a folk vos du kenst nisht
behold a people which you know not

וועסטו רופֿן,
vestu rufn
you(sg) will call

and Goy that knew not thee shall run unto thee

און אַ פֿאָלק וואָס קען דיך נישט, וועט
un a folk vos ken dich nisht vet
and a people which know you(SG) not will

לויפֿן צו דיר ,
loifn tsu dir
run to you(SG)

l'ma'an *(for the sake of)* Hashem Eloheicha

פֿון וועגן ה דיַין ג-ט,
fun vegen Hashem dain G-t
of for the sake of Hashem your G-d

and for Kadosh Yisroel;

און צוליב דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
un tsulib dem heilikn fun Yisroel
and the sake of the Holy One of Yisroel

for He hath glorified thee.

וויַל ער האָט דיך באַשיינט .
vail er hot dich basheint
for he has you(SG) beautified

[6] Seek ye Hashem while He may be found,

ו זוכט ה וועט ער קען געפֿונען ווערן ,
zucht Hashem vet er ken gefunen vern
seek Hashem while he can found become

call ye upon Him while He is karov *(near)*;

רופֿט אים וועט ער איז נאָנט.
ruft im vet er iz nont
call upon him while he is near

[7] Let the rasha forsake his derech,

ז זאָל דער רשע פֿאַרלאָזן זיַין וועג,
zol der roshe farlozen zain veg
let the wicked forsake his way

and the ish aven his machshevot;

און דער מאַן פֿון אומרעכט זיַינע טראַכטונגען;
un der man fun umrecht zaine trachtungen
and the man of injustice his thoughts

and let him return unto Hashem,

און זאָל ער זיך אומקערן צו ה ,
un zol er zich umkeren tsu Hashem
and let he self return to Hashem

and He will have rachamim upon him;

און ער וועט אים דערבאַרעמען,
un er vet im derbaremen
and he will him have mercy

and to Eloheinu, for He will abundantly pardon.

און צו אלוקינו , ווארעם ער פַֿארגיט אַ סך .
sach a fargit er vorem Elokeinu tsu un
abounding a forgive he for our G-d to and

[8] For My machshevot are not your machshevot,

ח ווארעם נישט מיינע טראַכטונגען זיינען
zainen trachtungen maine nisht vorem
are thoughts my not for

איירע טראַכטונגען ,
trachtungen aiere
thoughts your

neither are the darkhei *(ways)* of you the darkhei of Me, saith Hashem.

און נישט איירע וועגן זיינען מיינע וועגן ,
vegen maine zainen vegen aiere nisht un
ways my are ways your not and

זאגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[9] For as Shomayim is higher than ha'aretz,

ט ווארעם ווי דער הימל איז העכער פֿון דער ערד ,
erd der fun hecher iz himel der vi vorem
earth the than higher is heaven the as for

so are the darkhei of Me higher than the darkhei of you,

אַזוי זיינען מיינע וועגן העכער פֿון איירע וועגן ,
vegen aiere fun hecher vegen maine zainen azoi
ways your than higher ways my are so

and My machshevot than your machshevot.

און מיינע טראַכטונגען פֿון איירע טראַכטונגען .
trachtungen aiere fun trachtungen maine un
thoughts your of thoughts my and

[10] For as the geshem cometh down,

י ווארעם אזוי ווי עס נידערט פֿון הימל
himel fun nidert es vi azoi vorem
heaven from coming down it as in same way for

and the sheleg *(snow)* from Shomayim,

דער רעגן און דער שניי ,
shnei der un regn der
snow the and rain the

and returneth not to there,

און קערט זיך אַהין צו נישט אום ,
um nisht tsu ahin zich kert un
back not to there self returns and

but watereth ha'aretz,

נייַערט ער טרינקט אָן די ערד ,
erd di on trinkt er naiert
earth the on waters it but

and maketh it yield forth v'hitzmicha *(and sprout, spring up; Tzemach)*,

און באַפֿרוכט זי און באַשפּראָצט זי ,
zi bashprotst un zi bafrucht un
it spring up and it makes fruitful and

that it may give zera to the zore'a *(sower)*,

און גיט זריעה צו דעם זייער ,
zeyer dem tsu zerie git un
sower the to seed gives and

and lechem to the eater;

און ברויט צו דעם עסער ;
eser dem tsu broit un
eater the to bread and

[11] So shall My Davar *(the Word of Hashem)* be that goeth forth out of My mouth;

יא אַזוי וועט זיין מיין וואָרט וואָס גייט אַרויס
arois geit vos vort main zain vet azoi
out goes which word my be shall so

פֿון מיין מויל :
moil main fun
mouth my of

He shall not return unto Me reikam *(empty, void)*

עס וועט זיך נישט אומקערן צו מיר לייַדיק ,
leidik mir tsu umkeren nisht zich vet es
empty me to return not self shall it

but He shall do that which I please,

נייַערט עס וועט טאָן וואָס איך האָב געוואָלט,
gevolt hob ich vos ton vet es naiert
wanted have I what do will it but

and He shall accomplish the purpose whereto I sent Him.

און באַגליקן אום וואָס איך האָב עס געשיקט.
geshikt es hob ich vos um baglikn un
sent it have I which back succeed and

12 For ye shall go out with simcha,

יב וואָרעם מיט שׂימחה וועט איר אַרויסגיין,
aroisgein ir vet simche mit vorem
go out you will joy with for

and be led back with shalom;

און בשלום וועט איר געפֿירט ; ווערן
vern gefirt ir vet besholem un
become led forth you will in peace and

the harim and the geva'ot *(hills)*

די בערג און די הייכן
heichn di un berg di
hills the and mountains the

shall break forth into singing before you,

וועלן אויסברעכן פֿאַר אייַך אין געזאַנג,
gezang in aich far oisbrechn veln
song in you before break forth will

and kol atzei hasadeh shall clap their hands.

און אַלע ביימער פֿון פֿעלד וועלן קלאַפּן די הענט .
hent di klapn veln feld fun beimer ale un
hands the clap will field of trees all and

13 Instead of the thornbush shall come up the cypress,

יג אַנשטאָטן דאָרן וועט אויפֿגיין אַ ציפּרעס,
tsipres a oifgein vet dorn anshtotn
cypress a come up will thornbush instead of

and instead of the sirpad *(nettle, prickly herb)* shall come up the myrtle;

און אַנשטאָטן ווילדגעוועקס וועט אויפֿגיין אַ מירט ;
mirt a oifgein vet vildgeveks anshtotn un
myrtle a come up will thistles instead of and

and it shall be to Hashem for a Shem,

און עס וועט זיין פֿאַר אַ נאָמען צו ה ,
Hashem tsu nomen a far zain vet es un
Hashem to name a for be will it and

for an ot olam lo yikaret *(everlasting sign that shall not be cut off)*.

פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn
become cut off

56

Thus saith Hashem:

נו אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Be shomer over mishpat, and do tzedakah *(righteousness)*;

היט רעכט, און טוט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit tut un recht hit
righteousness do and right keep

for My Yeshu'ah *(salvation)* is near to come,

וואָרעם נאָנט איז מיַין הילף צו קומען ,
kumen tsu hilf main iz nont vorem
come to salvation my is near for

and My tzedakah to be revealed.

און מיַין גערעכטיקייט זיך צו אַנטפּלעקן .
antplekn tsu zich gerechtikeit main un
be revealed to self righteousness my and

2 Ashrei enosh that doeth this,

ב ווויל צו דעם מאַן וואָס טוט דאָס דאָזיקע,
dozike dos tut vos man dem tsu voil
this this does who man the to blessed

and the ben adam that layeth hold on it;

און דעם מענטשנקינד וואָס האַלט זיך דעראָן !
deron zich halt vos mentshnkind dem un
thereon self holds who son of man the and

that is shomer Shabbos avoiding chillul Shabbos,

וואָס היט שבת , אים נישט צו פַֿאַרשוועכן,
farshvechn tsu nisht im Shabbos hit vos
profane to not it Shabbos keeps who

and is shomer to keep his yad from doing kol rah.

און היט זיין האַנט פֿון צו טאָן אַ שום בייז .
beiz shum a ton tsu fun hant zain hit un
evil anything an do to from hand his keeps and

[3] Neither let the ben hanekhar,

ג און נישט זאָגן זאָל דער פֿרעמד-געבאָרענער ,
fremd-geborener der zol zogn nisht un
one born a foreigner the shall say not and

that hath joined himself to Hashem, speak, saying:

וואָס באַהעפֿט זיך צו ה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Hashem tsu zich baheft vos
say to so Hashem to self joined who

Hashem hath utterly separated me from His people;

אָפּזונדערן וועט מיך אָפּזונדערן ה
Hashem opzundern mich vet opzundern
Hashem separate me will separate

פֿון זיין פֿאָלק ;
folk zain fun
people his from

neither let the saris say:

און נישט זאָגן זאָל דער סָריס :
saris der zol zogn nisht un
eunuch the shall say not and

See, I am an etz yavesh *(dry tree)*.

זע , איך בין אַ טרוקענער בוים .
boim trukener a bin ich ze
tree dry a am I behold

[4] For thus saith Hashem

ד וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has so for

unto the sarisim that are shomer Shabbos over My Shabbatot,

אויף די סָריסים וואָס היטן מיינע שבתים ,
Shabbosim maine hitn vos sarisim di oif
Shabbos my keep who eunuchs the to

and choose the things that please Me,

און ווילן אויס דאָס וואָס איך ווייל,
vil ich vos dos ois veiln un
will I which that out will and

and hold fast to My Brit:

און האַלטן זיך אָן מיין ברית :
bris main on zich haltn un
covenant my on self holds fast and

[5] Even unto them will I give in Mine Bais

ה זיי וועל איך געבן אין מיין הויז
hoiz main in gebn ich vel zei
house my in give I will them

within My chomot a yad vashem tov

און אין מיינע מויערן אַן אָנדענק און אַ נאָמען ,
nomen a un ondenk an moiern maine in un
name a and memorial a walls my within and

better than of banim and of banot;

בעסער פֿון זין און פֿון טעכטער ;
techter fun un zin fun beser
daughters than and sons than better

I will give them a Shem Olam,

אַן אייביקן נאָמען וועל איך זיי געבן ,
gebn zei ich vel nomen eibikn an
give them I will name everlasting an

that shall not be yikaret *(cut off)*.

וואָס וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn nisht vet vos
become be cut off not will which

[6] Also the bnei hanekhar, that join themselves to Hashem

[א] און די פֿרעמדגעבאָרענע וואָס באַהעפֿטן זיך צו ה׳,
Hashem tsu zich baheftn vos fremdgeborene di un
Hashem to self join who foreign born the and

to minister unto Him,

אים צו טאָן דינסט,
dinst ton tsu im
service do to him

and l'ahavah es Shem Hashem,

און ליב צו האָבן דעם נאָמען פֿון ה׳,
Hashem fun nomen dem hobn tsu lib un
Hashem of name the have to love and

to be His avadim,

אים צו זײַן פֿאַר קנעכט;
knecht far zain tsu im
servants for be to him

every one that is shomer Shabbos avoiding chillul Shabbos,

איטלעכער וואָס היט שבת אים נישט צו פֿאַרשוועכן,
farshvechn tsu nisht im Shabbos hit vos itlecher
profane to not it Shabbos keeps who everyone

and holds fast My Brit;

און וואָס האַלטן מײַן ברית.
bris main haltn vos un
covenant my holds fast which and

[7] Even them will I bring to My Har Kodesh,

[ז] זיי וועל איך ברענגען צו מײַן הייליקן באַרג,
barg heilikn main tsu brengen ich vel zei
mountain holy my to bring I will them

and make them have simcha in My Bais Tefillah;

און וועל זיי דערפֿרייען אין מײַן הויז פֿון געבעט;
gebet fun hoiz main in derfreyen zei vel un
prayer of house my in gladden them will and

their olot and their zevakhim

זייערע בראַנדאָפּפֿער און זייערע שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer zeyere un brandopfer zeyere
slaughter sacrifice their and olah their

shall be accepted upon Mine Mizbe'ach;

וועלן זײַן צו באַווילליקונג אויף מײַן מזבח;
mizbeyech main oif bavilikung tsu zain veln
altar my on approved to be will

for Mine Bais shall be called

וואָרעם מײַן הויז וועט גערופֿן ווערן
vern gerufn vet hoiz main vorem
become called will house my for

Bais Tefillah l'khol HaAmim *(House of Prayer for All Nations)*.

דאָס הויז פֿון געבעט פֿאַר אַלע פֿעלקער.
felker ale far gebet fun hoiz dos
nations all for prayer of house the

[8] Thus says Adonoi Hashem,

[ח] אַזוי זאָגט אֲדֹנָי ה׳,
Hashem Adonoi zogt azoi
Hashem Adonoi declares so

Who gathereth the Nidchei Yisroel *(the outcasts of Israel, i.e., those being divinely gathered back from the Golus)*:

דער וואָס זאַמלט אײַן די פֿאַרשטויסענע
farshtoisene di ain zamlt vos der
banished the ones in gathers who the one

פֿון יִשְׂרָאֵל זאָגט:
zogt Yisroel fun
declares Yisroel of

Yet will I gather others,

איך וועל נאָך אײַנזאַמלען צו אים,
im tsu ainzamlen noch vel ich
him to gather in besides will I

besides those that are already gathered.

צו זײַנע געזאַמלטע.
gezamelte zaine tsu
gathered ones his to

[9] All ye animals of the wild, come to devour,

[ט] אַלע חיות פֿון פֿעלד, קומט אַהער עסן,
esen aher kumt feld fun chayes ale
eat here come field of wild animals all

yes, all ye animals in the ya'ar *(forest)*.

אַלע חיות אין וואַלד!
vald in chayes ale
forest in wild animals all

[10] His tzof *(watchmen, sentinels, nevi'im)* are ivrim *(blind)*;

י זײַנע וועכטער זײַנען בלינדע אַלע,
ale blinde zainen vechter zaine
all blind are watchman his

they all lack da'as,

זיי ווייסן גאָרניט ;
gornit veisn zei
nothing know they

they are all kelavim illemim *(mute watchdogs)* that cannot bark;

שטומע הינט זײַנען זיי אַלע, זיי קענען נישט בילן;
biln nisht kenen zei ale zei zainen hint shtume
bark not can they all they are dogs mute

lying around dreaming, they love to slumber.

זיי ליגן און חלומען , זיי האָבן ליב שלאָפֿן.
shlofn lib hobn zei cholemen un lign zei
sleep love have they dreaming and lying down they

[11] Yes, they are kelavim azei nefesh *(hungry dogs)* never satisfied,

יא און די הינט זײַנען ווילד זשעדנע , זיי
zei zhedne vild zainen hint di un
they ravenous wildly are dogs the and

ווייסן נישט פֿון זעט ;
zet fun nisht veisn
satiety of not know

and they are ro'im *(shepherds)* with no da'as;

און יענע זײַנען פּאַסטוכער וואָס ווייסן נישט
nisht veisn vos pastucher zainen yene un
not know who shepherds are those and

אַכט צו געבן;
gebn tsu acht
give to attention

they all look to their own way,

זיי אַלע קערן זיך צו זייער וועג,
veg zeyer tsu zich kern ale zei
way their to self turn all they

every one having his end fixated on his own gain.

איטלעכער צו זײַן גײַציקייט, פֿון עק צו עק.
ek tsu ek fun gaitsikeit zain tsu itlecher
end to end from gain his to each one

[12] Come ye, say they, I will get yayin,

יב קומט, איך וועל ברענגען ווײַן ,
vain brengen vel ich kumt
wine bring will I come

and we will fill ourselves with shechar *(strong drink)*;

און לאָמיר זויפֿן דעם טרונק;
trunk dem zoifn lomir un
drink the guzzle let us and

and makhar *(tomorrow)* shall be like this day,

און ווי דער אַזוי זאָל זײַן מאָרגעדיקער טאָג,
tog morgediker zain zol azoi der vi un
day tomorrow be shall so the one as and

and gadol yeter me'od *(and even much better)*.

און גרעסער נאָך פֿיל .
fil noch greser un
much still greater and

57 The tzaddik perisheth,

נז דער גערעכטער גייט אונטער,
unter geit gerechter der
under go righteous the

and no ish layeth it to lev;

און קיין מענטש נעמט נישט צום האַרצן,
hartsn tsum nisht nemt mentsh kein un
heart to not take man any and

and anshei chesed are taken away,

און פֿרומע לײַט ווערן אַוועקגענומען ,
avekgenumen vern lait frume un
taken away become people faithful and

none considering that the tzaddik is taken away

און קיינער באַטראַכט נישט, אַז פֿון צוגעזאַגט
un keiner batracht nisht, az fun tsugezogt
and anyone considers not, that from concerning
דער שלעכטיקייט
der shlechtikeit
the wickedness

from the ra'ah *(evil, calamity)* to come.

איז אַוועקגענומען געוואָרן דער גערעכטער.
iz avekgenumen gevorn der gerechter
is taken away having become the righteous

[2] He shall enter into shalom;

[ב] ער גייט צו זיין פֿריד;
er geit tsu zayn frid
he goes to his peace

they shall rest in their mishkevot *(couches, i.e., tombs)*,

אויף זייערע קבֿר-געלעגערס רוען
oif zeyere keyver-gelegers ruen
on their grave beds rest

each one walking in his nekhochah *(uprightness, integrity, honesty)*.

די וואָס זיינען געגאַנגען אין זייער ערלעכקייט.
di vos zaynen gegangen in zeyer erlechkeit
the ones which are having gone in their uprightness

[3] But draw near to here,

[ג] און איר געניגט אַהער,
un ir genigt aher
and you draw near here

ye bnei onenah *(you children of a sorceress)*,

זיין פֿון אַ כישופֿמאַכערין,
zayn fun a kishufmacherin
you of a sorceress

zera mena'ef *(offspring of an adulterer)* and she who plays the zonah.

זאָמען פֿון אַ נואף און אַ זונה.
zomen fun a noyef un a zoine
seed of a adulterer and a harlot

[4] At whom are you sneering?

[ד] אויף וועמען מאַכט איר אייַך לוסטיק?
oif vemen macht ir aich lustik
at whom you make you yourselves merry

Against whom make ye a wide mouth,

אויף וועמען רייַסט איר אויף דאָס מויל,
oif vemen raist ir oif dos moil
at whom you tear open you do on the mouth

and draw out the leshon?

שטעקט איר אַרויס אַ צונג?
shtekt ir arois a tsung
you stick out a tongue

Are ye not yeledim of peysha *(rebellion)*,

פֿאַר וואָר, איר זייַט קינדער פֿון פֿאַרברעך,
far vor ir zayt kinder fun farbrech
for surely you are children of transgression

zera sheker?

זאָמען פֿון ליגן,
zomen fun lign
seed of deceit

[5] Enflaming yourselves among elim *(oaks, big trees)*

[ה] איר וואָס דערהיצט אייַך צווישן
ir vos derhitst aich tsvishn
you who inflame yourselves among
די אייכנבוימער,
di eichnbeimer
the oaks trees

under every spreading tree,

אונטער יעטוועדער צוויַגהאַפֿטיקן בוים;
unter yetveder tsvaighaftikn boim
under every leafy tree

slaughtering the yeladim in the valleys

וואָס שעכט די קינדער אין די טאָלן,
vos shecht di kinder in di toln
which the slaughter children in the valleys

under the clefts of the rocks?

אונטער די שפאַלטן פֿון די פֿעלדזן.
feldzn di fun shpaltn di unter
rocks the of crevices the under

[6] Among the smooth stones of the wadi is thy chelek;

[ו] צווישן די גלאַטע שטיינער פֿון טאָל איז דײַן טייל,
teil dain iz tal fun shteiner glate di tsvishn
part your is valley of of stones smooth the among

they are thy goral;

זיי , זיי זײַנען דײַן גורל;
goirl dain zainen zei zei
lot your are they they

even to them hast thou poured nesekh,

צו זיי אויך האָסטו געגאָסן , גיסאָפּפֿער
gisopfer gegosn hostu oich zei tsu
drink offering poured out have you also them to

thou hast offered minchah.

האָסטו אויפֿגעבראַכט שפּײַזאָפּפֿער.
shpaizopfer oifgebracht hostu
minchah brought up have you

For these [provocations], should I relent?

זאָל איך וועגן דעם זיך באַרוען?
baruyen zich dem vegen ich zol
relent self this concerning I shall

[7] Upon a lofty and high har

[ז] אויף אַ הויכן און דערהויבענעם באַרג
barg derhoibenem un hoichn a oif
mountain lofty and high a upon

hast thou set up thy mishkav *(bed i.e., fertility rites)*;

האָסטו דײַן געלעגער געמאַכט;
gemacht geleger dain hostu
made bed your have you

there wentest thou up to offer zevach.

אָהין אויך ביסטו אַרויפֿגעגאַנגען שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer aroifgegangen bistu oich ahin
slaughter sacrifice having gone up are you also there

צו שלאַכטן .
shlachtn tsu
to sacrifice to

[8] Behind the delet also and the mezuzah *(doorpost)*

[ח] און הינטער דער טיר און דעם מְזוּזָה
mezuzah dem un tir der hinter un
doorpost the and door the behind and

hast thou set up thy zikron *([pornographic and idolatrous] memorial)*;

האָסטו אַרויפֿגעטאָן דײַן דערמאָנצייכן ,
dermontseichn dain aroifgeton hostu
memorial sign your set up have you

deserting Me, thou hast uncovered thyself, and art gone up;

וואָרעם פֿון מיר ביסטו אָפֿן אַוועקגעגאַנגען;
avekgegangen ofen bistu mir fun vorem
gone way openly are you me from for

thou hast enlarged thy mishkav *(bed)*

האָסט ברייט געמאַכט דײַן געלעגער,
geleger dain gemacht breit host
bed your made enlarge have

and cut for thee with them [a Brit];

און האָסט דיר מיט זיי אַ בונד געמאַכט
gemacht bund a zei mit dir host un
made covenant a them with you(SG) have and

thou lovedst their mishkav *(bed)*

וואָס דו האָסט זייער געלעגער ליב געהאַט,
gehat lib geleger zeyer host du vos
had love bed their have you which

where thou hast looked on their yad.

זייער האַנט געזען .
gezen hant zeyer
seen hand their

[9] And thou wentest to Melech;

ט און ביסט געגאַנגען צום מלך מיט זאַלב,
zalb mit melech tsum gegangen bist un
oil with king to having gone are and

with shemen thou didst increase thy perfumes,

און האָסט געמערט דיַינע בשׂמים ;
b'somaim daine gemert host un
spices your multiplied have and

and didst send thy envoys far,

און האָסט געשיקט דיַינע שלוחים ביז אין דער ווייַט ,
vait der in biz shluchim daine geshikt host un
afar off the in unto messengers your sent have and

even down unto Sheol.

און ביז אין שְׁאוֹל געמאַכט נידערן .
nidern gemacht Sheol in biz un
go down made Sheol in unto and

[10] Thou art wearied in the length of thy derech;

י פֿון דיַינע פֿיל וועגן ביסטו מיד געוואָרן ,
gevorn mid bistu vegen fil daine fun
having become weary are you ways many your from

yet saidst thou not: It is hopeless;

אָבער האָסט נישט געזאָגט: פֿאַרפֿאַלן!
farfaln gezogt nisht host ober
hopeless said not have but

thou hast found the chayyat yad *(life of hand, power)* of thine;

שטאַרקייט אין דַיִן האַנט האָסטו געפֿונען ,
gefunen hostu hant dain in shtarkeit
found have you hand your in strength

therefore thou wast not faint.

דערום האָסטו זיך נישט געקימערט .
gekimert nisht zich hostu derum
concerned not self have you therefore

[11] And of whom hast thou dreaded or feared,

יא און פֿאַר וועמען האָסטו זיך געשראָקן
geshrokn zich hostu vemen far un
afraid self have you whom for and

או מורא געהאַט,
gehat moire un
had fear and

that thou hast lived a lie,

אַז דו זאָלסט זיך פֿאַרשטעלן?
farshteln zich zolst du az
hide self you(SG) shall you that

and hast not remembered Me,

אַז אָן מיר האָסטו נישט געדאַכט ,
gedacht nisht hostu mir on az
remembered not have you me on that

nor laid it to thy lev *(i.e., pondered it)*?

נישט געטומען זיך צום האַרצן;
hartsn tsum zich genumen nisht
heart to self taken not

Have not I held My peace me'olam *(even from of old)*,

פֿאַר וואָר , איך שווײַג , און פֿון אייביק אָן,
on eibik fun un shvaig ich vor far
on long time from and be silent I surely for

and thou fearest Me not?

דערום האָסטו נישט מורא פֿאַר מיר.
mir far moire nisht hostu derum
me before fear not have you therefore

[12] I will preach thy tzedakah,

יב וועל איך דערציילן דַיִן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain dertseiln ich vel
righteousness your tell I will

and thy ma'asim, that they shall not profit thee.

און דיַינע מעשׂים, זיי וועלן דיר נישט
nisht dir veln zei meisim daine un
not you(SG) will they deeds your and

גוטס טאָן.
ton guts
do good things

[13] When thou criest for help,
let thy kibutzim *(heaps, collections)* save thee;

יג אַז דו שרײַסט , זאָלן דײַנע געזעמלען
gezemlen daine zoln shraist du az
gatherings your shall cry aloud you when
דיך מציל זײַן ;
zain matsl dich
be save you(SG)

but the ruach shall carry
them all away;

אָבער זיי אַלעמען וועט דער ווינט אַוועקטראָגן,
avektrogen vint der vet alemen zei ober
carry away wind the will all they but

hevel shall take them;

וועט אַ הויך אַוועקגענעמען;
aveknemen hoich a vet
taken away high a will

but he that putteth his trust in
Me shall inherit eretz,

און דער וואָס באַשיצט זיך אין מיר וועט
vet mir in zich bashitst vos der un
will me in self shelters which the one and
אַרבן דאָס לאַנד,
land dos arben
land the inherit

and shall inherit My Har Kodesh;

און ירשען מײַן הייליקן באַרג .
barg heilikn main yarshen un
mountain holy my inherit and

[14] And shall say:

יד און ער וועט זאָגן :
zogn vet er un
say will he and

Build ye [a road], build ye [a road],
prepare the Derech,

טרעט אויס, טרעט אויס, ראַמט אָפּ דעם וועג,
veg dem op ramt ois tret ois tret
way the away clear out tread out tread

remove the michshol *(stumblingblock, obstacle)*

הייבט אויף די שטרויכלונג
shtroichlung di oif heibt
stumbling block the up raise

from the Derech Ami *(the Way, Road of My People)*.

פֿון דעם וועג פֿון מײַן פֿאָלק .
folk main fun veg dem fun
people my of way the from

[15] For thus saith the High
and Exalted,

טו וואָרעם אַזוי זאָגט דער הויכער און דערהויבענער,
derhoibener un hoicher der zogt azoi vorem
exalted and high the declares so for

Shokhen Ad *(the One Who abideth forever, i.e., Who inhabits eternity)*, Kadosh Shmo:

דער וואָס ווינט אין אייביקייט, און הייליק
heilik un eibikeit in voint vos der
holy and eternity in dwells who the one
איז זײַן נאָמען :
nomen zain iz
name his is

I dwell in marom v'kadosh *(the high and holy place)*,

אין הויכקייט און הייליקייט טו איך רוען ,
ruen ich tu heilikeit un hoichkeit in
dwell I do holiness and highness in

with him also that is of a contrite
and lowly ruach,

אָבער אויך ביים דערשלאָגענעם און געפּאַלענעם
gefalenem un dershlogenem baim oich ober
lowly and crushed with the also but
אין גמיט,
gemit in
spirit in

to revive the ruach of the shefalim
(humble, lowly ones)

אויפֿצולעבן דאָס גמיט פֿון געפּאַלענע,
gefalene fun gemit dos oiftsulebn
fallen of spirit the to revive

and to revive the lev nidka'im *(contrite of heart)*.
און אויפֿצולעבן דאָס האַרץ פֿון דערשלאָגענע.
dershlogene fun harts dos oiftsulebn un
crushed of heart the to revive and

16 For I will not contend l'olam *(forever)*,
טז ווארעם נישט אייביק טו איך קריגן ,
krign ich tu eibik nisht vorem
contend I do forever not for

neither will I lanetzach *(always)* be in wrath;
און נישט תמיד טו איך צערענען;
tserenen ich tu tamid nisht un
be angry I do always not and

for the ruach *(spirit)* would grow faint before Me,
ווארעם דער גייסט וואָס באַקלײדט זיך , איז פֿון מיר,
mir fun iz zich bakleidt vos gaist der vorem
me from is self clothed which spirit the for

even the neshamot *(souls)* which I have made.
און די נשמות האָב איך געמאַכט.
gemacht ich hob neshomes di un
made I have souls the and

17 For the avon *(iniquity)* of his covetousness
יז פֿאַר דער זינד פֿון זײַן גייציקייט
gaitsikeit zain fun zind der far
gain his of sin the for

was I in wrath, and struck him;
האָב איך געצערנט , און אים געשלאָגן,
geshlogn im un getsernt ich hob
struck him and been angry I have

I hid, and was in wrath,
מיך פֿאַרבאָרגן און געצערנט ,
getsernt un farborgen mich
was angry and hid myself

and he went on shovav *(backsliding)*
ווײַל ער איז אָפּקערעריש געגאַנגען
gegangen opkererish iz er vail
having gone deceptive is he because

in the derech of his lev *(heart)*.
אין וועג פֿון זײַן האַרצן.
hartsn zain fun veg in
heart his of way in

18 I have seen the drakhim of him,
יח איך האָב געזען זײַנע וועגן ,
vegen zaine gezen hob ich
ways his seen have I

and will heal him; I will lead him also,
אָבער איך וועל אים היילן, און וועל אים פֿירן,
firn im vel un heiln im vel ich ober
lead him will and heal him will I but

and restore nichumim *(comforts)*
און וועל באַצאָלן נחמות
nchmut batsoln vel un
comforts repay will and

unto him and to his avelim *(mourners)*.
אים און זײַנע טרויערער.
troierer zaine un im
mourners his and him

19 I create the [repentant] fruit of the lips;
יט איך באַשאַף אַ ליפּנפֿרוכט :
lipnfrucht a bashaf ich
fruit of the lips a create I

Shalom, shalom to him that is far off,
שלום , שלום צום נאָנטן און צום ווײַטן!
vaitn tsum un nontn tsum sholem sholem
far to and near to peace peace

and to him that is near, saith Hashem;
זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

and I will heal him.
און איך וועל אים היילן.
heiln im vel ich un
heal him will I and

[20] But the resha'im are like the troubled yam *(sea)*,

כ אָבער די רשעים זײַנען ווי אַ ים געטריבענער,
getribener a yam a vi zainen reshoim di ober
troubled a the sea a like are wicked ones the but

when it cannot sheket *(be quiet)*,

וואָס קען זיך נישט איינשטילן,
ainshtiln nisht zich ken vos
be still not self can which

whose mayim cast up mire and mud.

און זײַנע וואַסערן טרײַבן קויט און לײַם.
leim un koit traibn vasern zaine un
dirt and filth driving waters its and

[21] There is no shalom, saith Elohai,

כא נישטאָ קיין שלום, זאָגט מײַן ג-ט,
G-t main zogt sholem kein nishto
G-d my declares peace any not

for the resha'im.

פַֿאַר די רשעים.
reshoim di far
wicked ones the for

58 נח

Cry aloud, restrain not,

רוף מיט קעל, זאָלסט נישט צוריקהאַלטן,
kel mit ruf zolst nisht tsurikhaltn
throat with call may you(SG) not hold back

lift up thy kol *(voice)* like the shofar,

אַזוי ווי אַ שופֿר הייב אויף דײַן קול,
kol dain oif heib shoifer a vi azoi
voice your up lift shofar a as like

and preach to My people their peysha *(transgression, rebellion)*

און זאָג מײַן פֿאָלק זייער פֿאַרברעך,
farbrech zeyer folk main zog un
transgression their people my tell and

and Bais Ya'akov their chattot.

און דעם הויז יעקבֿ פֿון זייערע זינד.
zind zeyere Yaakov fun hoiz dem un
sin their Yaakov of house the and

[2] Yet they seek Me yom yom *(daily)*,

ב און זיי זוכן מיך נאָך טאָג פֿאַר טאָג,
tog far tog noch mich zuchn zei un
day by day yet me seek they and

and for the da'as of My Drakhim they seem eager,

און וויסן מײַנע וועגן באַגערן זיי!
zei bageren vegen maine visen un
they crave ways my to know and

like a Goy *(Nation)* that doeth tzedakah,

אַזוי ווי אַ פֿאָלק וואָס טוט גערעכטיקייט,
gerechtikeit tut vos folk a vi azoi
righteousness does that people a as like

like one that did not forsake mishpat Elohav;

און פֿאַרלאָזט נישט דאָס געזעץ פֿון זײַן ג-ט,
G-t zain fun gezets dos nisht farlozt un
G-d its of law the not forsakes and

they ask of Me the mishpetei-tzedek;

פֿאַרלאַנגען זיי פֿון מיר משפּטים גערעכטע,
gerechte mishpotim mir fun zei farlangen
righteous judgments me from they request

they seem eager for kirvat Elohim *(getting close to G-d, revival)*.

די נאָנטקייט פֿון ה' באַגערן זיי.
zei bageren Hashem fun nontkeit di
they crave Hashem of nearness the

[3] Why have we done a tzom, say they, and Thou seest not?

ג פֿאַר וואָס פֿאַסטן מיר, און דו זעסט נישט?
nisht zest du un mir fasten vos far
not you see you and we fast which for

Why have we afflicted nafsheinu, and Thou takest no notice?

פֿײַניקן מיר אונדזער זעל, און דו מערקסט נישט?
nisht merkst du un zel undzer mir painiken
not observe you and soul our we afflict

See, in your yom tzom ye find chefetz *(pleasure, personal advantage)*,

זעט, אין טאָג פֿון אײַער פֿאַסטן געפֿינט איר אַן עסק,
esk an ir gefint fasten aier fun tog in zet
business an you find fast your of day in behold

and exploit all your toilers.

און אַלע אײַערע אַרבעטער טוט איר דריקן .
drikn ir tut arbeter aiere ale un
oppress you do workers your all and

[4] See, ye undergo a tzom for grievance and strife,

ד איר פֿאַסט דאָך נאָר פֿאַר קריג און שטרײַט,
shtrait un krig far nor doch fast ir
debate and strife for only still fast you

and to strike with the fist of resha;

און צו שלאָגן מיט פֿויסט פֿון אומרעכט;
umrecht fun foist mitn shlogn tsu un
injustice of fist with strike to and

ye shall not do a tzom as ye do today,

איר פֿאַסט נישט אין אַזאַ טאָג
tog aza in nisht fast ir
day such in not fast you

to make your voice to be heard on marom.

צו מאַכן הערן אין דער הייך אײַער קול .
kol aier heich der in hern machn tsu
voice your height the in be heard make to

[5] Is such as this a tzom that I have chosen?

ה איז אַזאַ דאָס פֿאַסטן וואָס איך האָב אויסגעווײלט?
oisgeveilt hob ich vos fasten dos aza iz
chosen have I which fast the such is

Merely for adam to afflict his nefesh?

אַ טאָג פֿאַר אַ מענטשן צו פּײַניקן זײַן זעל ?
zel zain painiken tsu mentshn a far tog a
soul his afflict to man a for day a

To bow down his rosh like a bulrush,

צו בייגן ווי אַ וואַסערריטל זײַן קאָפּ,
kop zain vaserritl a vi beigen tsu
head his reed a like bend to

and to spread sackcloth and efer *(ashes)* under him?

און זאַק און אַש זאָל ער זיך אויסבעטן ?
oisbetn zich er zol ash un zak un
spread out self he shall ashes and sackcloth and

Wilt thou call this a tzom,

צי דאָס רופֿסטו פֿאַסטן,
fasten rufstu dos tsi
fasting you call this or

and a yom ratzon *(a day of acceptance, an acceptable day)* unto Hashem?

און אַ טאָג פֿון באַווילקונג צו ה ?
Hashem tsu bavilikung fun tog a un
Hashem to favor of day a and

[6] Is not this the tzom that I have chosen?

ו איז נישט דאָס דאָס פֿאַסטן וואָס איך האָב אויסגעווײלט:
oisgeveilt hob ich vos fasten dos dos nisht iz
chosen have I which fast the this not is

To loose the chartzubbot resha *(chains of wickedness, injustice)*,

לויז מאַכן די קייטן פֿון אומרעכט,
umrecht fun keitn di machn loiz
injustice of chains the make release

to undo the aguddot motah *(bindings of the yoke bar)*,

אָפּבינדן די בינדשטריק פֿון יאָך ,
yoch fun bindshtrik di opbindn
yoke of bonds the remove

and to let the retzutzim *(oppressed ones)* go as chafeshim *(free ones)*,

און אַרויסלאָזן פֿרײַ די געדריקטע,
gedrikte di frai aroislozn un
oppressed the free let go and

and that ye break kol motah *(every yoke of oppression)*?

און יעטוועדער יאָך זאָלט איר צעברעכן ?
tsebrechn ir zolt yoch yetveder un
break you shall yoke every and

[7] Is it not paras lechem *(breaking bread of thine, i.e., serving food)* to the hungry,

ז איז עס נישט, אָפּצובראָכן פֿון דײַן ברויט דעם הונגעריקן ,
hungerikn dem broit dain fun optsubrechn nisht es iz
hungry the bread your of share not it is

and that thou bring the homeless aniyyim *(poor)* to thy bais?

און פַֿאַרוואָגלטע אָרימע זאָלסטו אַריַינברענגען אין הויז ?
hoiz in arainbrengen zolstu orime farvoglte un
house in bring in shall you poor cast off and

When thou seest the arom *(naked)*, that thou cover him with clothing;

אַז דו זעסט אַ נאַקעטן, זאָלסטו אים באַדעקן,
badekn im zolstu naketn a zest du az
cover him shall you naked a you see you when

and that thou hide not thyself from thine own basar *(flesh and blood, kinspeople)*?

און פֿון דַיין אייגן פֿלייש זאָלסטו זיך
zich zolstu fleish eigen dain fun un
self shall you flesh one's own your of and

נישט פֿאַרהוילן?
farhoiln nisht
hide not

[8] Then shall thy light break forth like the shachar *(dawn)*,

ח דענצמאָל וועט אויסברעכן ווי דער פֿרימאָרגן דַיין ליכט,
licht dain frimorgn der vi oisbrechn vet dentsmol
light your morning the as break forth will then

and thine healing titzmach *(shall spring forth; Tzemach)* speedily;

און דַיין היילונג וועט אַרויסשפּראָצן גיך ;
gich aroisshprotsn vet heilung dain un
quickly spring up will healing your and

and thy tzedek shall go before thee;

און דיר פֿאַרויס וועט גיין דַיין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain gein vet farois dir un
righteousness your go will ahead of you(SG) and

the kavod Hashem shall be thy rearguard.

און די פּראַכט פֿון ה וועט דיך נאָכבאַלייטן.
nochbaleitn dich vet Hashem fun pracht di un
rear guard you(SG) will Hashem of glory the and

[9] Then shalt thou call, and Hashem shall answer;

ט דענצמאָל וועסטו רופֿן, און ה וועט ענטפֿערן;
entfern vet Hashem un rufn vestu dentsmol
answer will Hashem and call will you(sg) then

thou shalt cry for help, and He shall say: Hineni!

וועסט שרַיַען, און ער וועט זאָגן: דאָ בין איך!
ich bin do zogn vet er un shraien vest
I am here say will he and cry out will

If thou remove from the midst of thee the motah *(yoke)*,

אַז דו וועסט אָפּטאָן פֿון צווישן דיר
dir tsvishn fun opton vest du az
you(SG) among of remove will you when

פַֿאַריאָכונג ,
faryochung
enslaving yoke

the pointing of the etzba *(finger [of contempt])* and speaking aven *(evil, lashon hora)*;

טייטלען מיטן פֿינגער, און רעדן אומרעכט;
umrecht redn un finger mitn teitlen
iniquity speaking and finger with pointing

[10] And if thou draw out thy nefesh to the hungry,

י און וועסט אויסשטרעקן צום הונגעריקן דיַין זעל,
zel dain hungerikn tsum oisshtrekn vest un
soul your hungry to stretch out will and

and satisfy the nefesh of the afflicted,

און די געדריקטע זעל וועסטו זעטן ;
zetn vestu zel gedrikte di un
be satisfied will you(sg) soul oppressed the and

then shall thy ohr rise in choshech,

דענצמאָל וועט אויפֿשַיינען אין חושך דיַין ליכט,
licht dain choishech in oifshainen vet dentsmol
light your darkness in dawn will then

and thy darkness shall be as the noon;

און דַיין פֿינצטערקייט ווי מיטן טאָג.
tog mitn vi fintsterkeit dain un
day noon as darkness your and

[11] And Hashem shall guide thee tamid,

יא און ה וועט דיך פֿירן תּמיד ,
tamid firn dich vet Hashem un
continually guide you(SG) will Hashem and

and satisfy thy nefesh in drought,

און וועט זעטן אין טריקענישן דיין זעל ,
zel dain trikenishn in zetn vet un
soul your drought in satisfy will and

and strengthen thy atzmot;

און דיינע ביינער וועט ער שטאַרקן ;
shtarkn er vet beiner daine un
strengthen he will bones your and

and thou shalt be like a gan raveh *(well-watered garden)*,

און וועסט זיין ווי אַ גאָרטן אַן אָנגעטרונקענער ,
ongetrunkener an gortn a vi zain vest un
watered a garden a as be will and

and like a motzah mayim *(spring of water)*,

און ווי אַן אויסגאַנג וואַסער
vaser oisgang an vi un
water spring a like and

whose mayim fail not.

וואָס זיינע וואַסערן טוען נישט פֿעלשן.
felshn nisht tuen vasern zaine vos
fail not do waters its which

[12] And they that shall be of thee shall rebuild the charevot olam *(ancient ruins)*;

יב און מע וועט אָפּבויען ביי דיר אייביקע חורבֿות ,
churves eibike dir bai opboien vet me un
ruins ancient you(SG) among rebuild will one and

thou shalt raise up the mosedei dor vador *(the foundations of many generations)*;

גרונטפֿעסטן פֿון דור-דורות
dor-doires fun gruntfestn
generation after generation of foundations

וועסטו אויפֿשטעלן;
oifshteln vestu
raise up will you(sg)

and thou shalt be called, Goder Peretz *(Repairer of the Breach)*;

און מע וועט דיך רופֿן פֿאַרמויערער פֿון ברעכן ,
brochn fun farmoierer rufn dich vet me un
breach of repairer call you(SG) will one and

Meshovev Netivot Lashevet *(Restorer of the Streets For Habitation)*.

באַנייַער פֿון וועגן צום ווויינען .
voinen tsum vegen fun banaier
dwell to roads of restorer

[13] If thou turn away thy regel on account of Shabbos,

יג אַז דו וועסט אָפּהאַלטן צוליב שבת דיין פֿוס ,
fus dain Shabbos tsulib ophaltn vest du az
foot your Shabbos because of restrain will you that

from doing thy chefetz on My Yom Kodesh;

פֿון טאָן דיינע עסקים אין מיין הייליקן טאָג;
tog heilikn main in eskim daine ton fun
day holy my in business your doing from

and call Shabbos an Oneg *(Delight)*,

און וועסט רופֿן שבת אַ תּענוג ,
tenug a Shabbos rufn vest un
delight a Shabbos call will and

the Kedosh Hashem *(Holy Day of Hashem)*, “honored”;

דעם הייליקן פֿון ה , געערלעכט;
geerlecht Hashem fun heilikn dem
honored Hashem of holy the

and if thou shalt honor it, not doing thine darkhim

און וועסט אים ערלעכן, נישט צו טאָן דיינע גאַנגען ,
gangen daine ton tsu nisht erlechn im vest un
ways your do to not honor it will and

nor finding thine own chefetz, nor speaking [worldly] words:

נישט צו געפֿינען דיר אַן עסק , אָדער
oder esk an dir gefinen tsu nisht
or business a yourself find to not

אָפּרעדן אַ זאַך .
zach a opredn
matter a discuss

[14] Then shalt thou delight in Hashem;

יד דענצמאָל וועסטו זיך קוויקן מיט ה ,
Hashem mit kvikn zich vestu dentsmol
Hashem with delight self will you(sg) then

and I will cause thee to ride upon the high places of eretz,

און איך וועל דיך אַרויפֿזעצן אויף די הייכן
heichn di oif aroifzetsn dich vel ich un
heights the on set upon you(SG) will I and

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

and feed thee with the nachalat Ya'akov Avicha;

און דיך מאַכן עסן די אַרב פֿון
fun arav di esen machn dich un
of inheritance the eat make you(SG) and

דײַן פֿאָטער יעקבֿ ;
Yaakov foter dain
Yaakov father your

for the mouth of Hashem hath spoken.

וואָרעם דאָס מויל פֿון ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem fun moil dos vorem
spoken has Hashem of mouth the for

59 Behold, the Yad Hashem is not too short, that it cannot save;

נט זעט, די האַנט פֿון ה איז נישט קורץ צו העלפֿן,
helfn tsu kurts nisht iz Hashem fun hant di zet
save to short not is Hashem of hand the see

neither His ozen *(ear)* too kaved *(hard, insensitive, heavy, dull)* that it cannot hear;

און זײַן אויער איז נישט שווער צו הערן;
hern tsu shver nisht iz oier zain un
hear to heavy not is ear his and

[2] But your avonot *(iniquities)* have separated you and Eloheichem,

ב נאָר אײַערע זינד פֿלעגן צעשיידן צווישן
tsvishn tsesheidn flegn zind aiere nor
between separate used to sin your but

אײַך און אלוקיכם ,
Elokeichem un aich
your G-d and you

and your chattot *(sins)* have concealed His face from you,

און אײַערע חטאָים האָבן פֿאַרבאָרגן זײַן פּנים פֿון אײַך,
aich fun ponem zain farborgen hobn chatoim aiere un
you from face his hide have sins your and

that He will not hear.

נישט צוצוהערן .
tsutsuhern nisht
to pay heed not

[3] For your hands are defiled and polluted with dahm,

ג וואָרעם אײַערע הענט זײַנען באַפֿלעקט מיט בלוט ,
blut mit baflekt zainen hent aiere vorem
blood with stained are hands your because

and your fingers with avon *(iniquity)*;

און אײַערע פֿינגער מיט זינד ;
zind mit finger aiere un
sin with fingers your and

your lips have spoken sheker,

אײַערע ליפּן זאָגן ליגן,
lign zogn lipn aiere
lies speak lips your

your leshon *(tongue)* hath muttered avlah *(perverseness, wickedness, iniquity, lashon hora)*.

אײַערע צונג רעדט אומרעכט.
umrecht redt tsung aiere
injustice speaks tongue your

[4] None calleth b'tzedek *(in righteousness)*,

ד קיינער לאָדט נישט מיט גערעכטיקייט,
gerechtikeit mit nisht lodt keiner
justice with not charges anyone

nor any pleadeth b'emunah *(in faithfulness, in truth)*;

אוּן קיינער טענהט נישט מיט אמת;
emes mit nisht tainet keiner un
truth for not argues anyone and

they trust in tohu *(nothingness)*, and speak shav *(vanity)*;

מע פַּאַרזיכערט זיך אויף נישט, אוּן מע רעדט פַּאַלש ,
falsh redt me un nisht oif zich farzichert me
falsehood speaks one and not on self trusts one

they conceive amal *(trouble)*, and give birth to aven *(wickedness)*.

מע טראָגט אומגליק, אוּן מע געבערט אומרעכט.
umrecht gebert me un umglik trogt me
injustice gives birth to one and trouble conceives one

[5] They hatch the beytzim *(eggs)* of the tzifoni *(viper, poisonous snake)*,

ה אייַער פֿון אַ שלאַנג בריען זיי אויס,
ois zei brien shlang a fun aier
out they hatch snake a from eggs

and weave the webs of the akavish *(spider)*;

אוּן שפּינווּעבס טוען זיי ווּעבן ;
vebn zei tuen shpinvebs un
weave they do spiderwebs and

he that eateth of their beytzim *(eggs)* dieth,

דער ווּאָס עסט פֿון זייערע אייַער שטאַרבט,
shtarbt aier zeyere fun est vos der
dies eggs their from eats who the one

and of that which is cracked open, an efeh *(kind of poisonous snake)* is hatched.

אוּן דאָס צעדריקטע ברעכט אויס אין אַן אָטערשלאַנג.
otershlang an in ois brecht tsedrikte dos un
viper an in out breaks crushed that and

[6] Their webs shall not become beged *(garments)*,

ו זייערע געוועבן זיַנען נישט אויף אַ בגד ,
beged a oif nisht zainen gevebn zeyere
garment a on not are webs their

neither shall they cover themselves with their ma'asim;

אוּן מען קען זיך נישט צודעקן מיט זייערע אַרבעט;
arbet zeyere mit tsudekn nisht zich ken men un
work their with cover not self can they and

their ma'asim are ma'asei aven *(works of wickedness)*,

זייערע אַרבעט איז אַרבעט פֿון אומרעכט,
umrecht fun arbet iz arbet zeyere
injustice of work is work their

and the po'al chamas *(act of violence)* is in their hands.

אוּן אויפֿטו פֿון רויב איז אין זייערע הענט .
hent zeyere in iz roib fun oiftu un
hands their in is plunder of output and

[7] Their raglayim *(feet)* run to rah,

ז זייערע פֿיס לויפֿן צו שלעכטס ,
shlechts tsu loifn fis zeyere
evil things to run feet their

and they make haste for shefach dahm naki *(blood shed of the innocent)*;

אוּן זיי אייַלן צו פַּאַרגיסן אומשולדיק בלוט ;
blut umshuldik fargisen tsu ailn zei un
blood innocent shed to hurry they and

their machsh'vot *(thoughts)* are machsh'vot of aven *(wickedness)*;

זייערע טראַכטונגען זיַנען טראַכטונגען פֿון אומרעכט,
umrecht fun trachtungen zainen trachtungen zeyere
injustice of thoughts are thoughts their

shod *(desolation)* and shever *(destruction)* are on their highways.

פַּאַרוויסטונג אוּן בראָך זיַנען אין זייערע שליאַכן .
shliachn zeyere in zainen broch un farvistung
paths their in are destruction and devastation

[8] Of the Derech Shalom they have no da'as;

ח דעם ווּעג פֿון שלום ווייסן זיי נישט,
nisht zei veisn sholem fun veg dem
not they know peace of way the

and there is no mishpat *(justice)* in their circuits;

אוּן נישטאָ קיין גערעכטיקייט אין זייערע גענג ;
geng zeyere in gerechtikeit kein nishto un
walk their in justice any not and

they have made themselves crooked roads;

זיי האָבן פֿאַרקרימט זייערע שטעגן,
shtegn zeyere farkrimt hobn zei
paths their twisted have they

whosoever walketh thereon shall not know shalom.

קיינער וואָס טרעט דערויף וויים נישט פֿון שלום .
sholem fun nisht veis deroif tret vos keiner
peace of not know thereon treads who no one

9 Therefore is mishpat *(justice)* far from us,

ט דערום איז געראַטיקייט ווייַט פֿון אונדז,
undz fun vait gerechtikeit iz derum
us from far justice is therefore

neither doth tzedakah overtake us;

און אונדז דערגרייכט נישט קיין הילף ;
hilf kein nisht dergreicht undz un
salvation any not has reached us and

we wait for ohr, but, hinei, choshech;

מיר האָפֿן אויף ליכט, ערשט עס איז חושך ,
choishech iz es ersht licht oif hofn mir
darkness is it behold light for wait we

for negohot *(brightness)*, but we walk in gloom.

אויף שײַן , און מיר גייען אין פֿינצטערניש.
fintsternish in geyen mir un shain oif
darkness in walk we and brightness for

10 We grope by the wall like the ivrim *(blind)*,

י מיר טאַפּן ווי בלינדע אָן דער וואַנט,
vant der on blinde vi tapn mir
wall the on blind like grope we

and we grope as if we had no einayim *(eyes)*;

און אַזוי ווי אָן אויגן טאַפּן מיר אַרום ;
arum mir tapn oign on vi azoi un
around we grope eyes without as like and

we stumble at tzohorayim *(noon)* as in twilight;

מיר שטרויכלען אין מיטן טאָג, ווי אין אָוונט ,
ovnt in vi tog mitn in shtroichlen mir
evening in like day mid in stumble we

we are in full vigor and stout, yet we are as mesim *(dead ones)*.

מיר זײַנען צווישן געזונטע אַזוי ווי די מתים .
meisim di vi azoi gezunte tsvishn zainen mir
dead men the as like healthy among are we

11 We all growl like dubim *(bears)*,

יא מיר ברומען ווי די בערן אַלע,
ale beren di vi brumen mir
all bears the like roar we

and moan continually like yonim *(doves)*;

און קלאָגן ווי די טויבן קלאָגן מיר;
mir klogn toibn di vi klogn un
we moan doves the like moan and

we look for mishpat, but there is none;

מיר האָפֿן אויף געראַטיקייט, און נישטאָ ,
nishto un gerechtikeit oif hofn mir
there is none and justice for wait we

for Yeshu'ah *(Salvation)*, but it is far off from us.

אויף אַ ישועה , און זי איז ווייַט פֿון אונדז.
undz fun vait iz zi un yeshue a oif
us from far is it and salvation a for

12 Because peysha'einu *(our rebellions)* have multiplied before Thee,

יב וואָרעם פֿיל זײַנען אונדזערע פֿאַרברעכן
farbrechn undzere zainen fil vorem
transgressions our are many because

פֿאַר דיר ,
far dir
before you(SG)

and chattoteinu *(our sins)* testify against us;

און אונדזערע חטאָים זאָגן עדות קעגן אונדז;
undz kegen eides zogn chatoim undzere un
us against testimony say sins our and

for peysha'einu are still with us;

וואָרעם אונדזערע פֿאַרברעכן זײַנען ביי אונדז,
undz bai zainen farbrechn undzere vorem
us with are crimes our for

and as for avonoteinu *(our iniquities)*,
we acknowledge them:

אוּן אוּנדזערע זינד – זיי ווייסן מיר ווויל׃
voil mir veisn zei zind undzere un
well we know them sins our and

[13] In rebelling against and kachash *(denying)* Hashem,

ג בּרעכן אוּן לייקענען אָן ה׳,
Hashem on leikenen un brechn
Hashem on denying and transgressing

and nasog *(turning away)* from Eloheinu,

אוּן זיך אָפּקערן פֿון הינטער אלוקינו׳,
Elokeinu hinter fun opkeren zich un
our G-d following from turning away self and

speaking oshek *(oppression)*
and sarah *(revolt)*,

רעדן רויב אוּן אָפּקערונג׳,
opkerung un roib redn
rebellion and plunder speaking

conceiving and uttering from the lev *(heart)* divrei sheker *(words of falsehood)*.

טראָגן אוּן אַרויסברענגען פֿון האַרצן פֿאַלשע רייד׃
reid falshe hartsn fun aroisbrengen un trogn
words false heart from bringing forth and bearing

[14] And mishpat *(justice)* is turned back,

ד אוּן אָפּגעטרעטן אַהינטער איז געראַכטיקייט׳,
gerechtikeit iz ahinter opgetretn un
justice is backward move aside and

and tzedakah *(righteousness)* standeth afar off;

אוּן רעכטפֿאַרטיקייט שטייט פֿון דער ווייַטן׳,
vaitn der fun shteit rechtfartikeit un
distance the from stands righteousness and

for emes *(truth)* is fallen in the rechov *(street)*,

וואָרעם געשטרויכלט אין גאַס איז דער אמת׳,
emes der iz gas in geshtroichlt vorem
truth the is public square in stumbled for

and nacho'ach *(honesty)* cannot enter.

אוּן ערלעכקייט קען נישט אַרייַנקומען׃
arainkumen nisht ken erlechkeit un
enter not can integrity and

[15] Indeed, emes *(truth)* faileth;

טו אוּן דער אמת פֿעלט׳,
felt emes der un
is lacking truth the and

and he that departeth from rah *(evil)*

אוּן דער וואָס קערט זיך אָפּ פֿון בייז׳,
beiz fun op zich kert vos der un
evil from away self turns who the one and

maketh himself a prey.
And Hashem saw it,
and it was displeasing in His sight
that there was no mishpat *(justice)*.

ווערט פֿאַר משוגע געהאַלטן׃
gehaltn meshuge far vert
held insane for shall be

אוּן ה׳ האָט געזען׳,
gezen hot Hashem un
seen has Hashem and

אוּן עס איז געווען שלעכט אין זייַנע אויגן׳,
oign zaine in shlecht geven iz es un
sight his in evil having been is it and

וואָס קיין גערעכטיקייט איז נישטאָ׃
nishto iz gerechtikeit kein vos
there is none is righteousness any that

[16] And He saw that there was no ish *(man)*,

טז אוּן ער האָט געזען׳, אַז קיין מענטש איז נישטאָ׳,
nishto iz mentsh kein az gezen hot er un
there is none is man any that seen has he and

and was appalled that there was no Mafgi'a *(Intercessor)*;

אוּן זיך פֿאַרוווּנדערט׳, וואָס קיינער שטעלט זיך נישט אַיַן׳;
ain nisht zich shtelt keiner vos farvundert zich un
in not self stands anyone that wondered self and

therefore His own Zero'a *(Arm)* wrought Salvation unto Him;

הָאָט אים זײַן אָרעם געהאָלפֿן,
geholfn orem zain im hot
saved arm his him has

and His own tzedakah *(righteousness)* He relied on.

און זײַן גערעכטיקייט, זי האָט אים אונטערגעלענט.
untergelent im hot zi gerechtikeit zain un
relied on him has it justice his and

17 For He put on tzedakah as breastplate armor,

יז און ער האָט אָנגעטאָן גערעכטיקייט ווי אַ שילד,
shild a vi gerechtikeit ongeton hot er un
shield a as righteousness put on has he and

and a helmet of Yeshu'ah *(Salvation, Saving Power)* upon His rosh;

און אַ קיווער פֿון הילף אויף זײַן קאָפּ;
kop zain oif hilf fun kiver a un
head his on salvation of helmet a and

and He put on the bigdei nakam *(garments of vengeance)* for a uniform,

און ער האָט אָנגעטאָן קלײדער פֿון נקמה
nekome fun kleider ongeton hot er un
vengeance of garments put on has he and

צום מלבוש,
malbesh tsum
clothing for

and was clad with kinah *(zeal)* as a me'il *(mantle, cloak)*.

און זיך איינגעוויקלט ווי אין אַ מאַנטל אין צאָרן.
tsorn in mantl a in vi aingeviklt zich un
wrathful zeal in mantle a in as wrapped up self and

18 According to their gemulot *(deeds, dealings)*, so He will repay,

יח אַזוי ווי נאָך די טוונגען, אַזויערנאָך
azoiernoch tuungen di noch vi azoi
in this manner deeds the after as according to

וועט ער באַצאָלן,
batsoln er vet
repay he will

chemah *(fury, wrath)* to His adversaries, gemul *(recompence)* to His oyevim *(enemies)*;

גרימצאָרן צו זײַנע פֿײַנט, פֿאַרגעלטונג צו זײַנע שׂונאים;
tsu fargeltung faint zaine tsu grimtsorn
to recompense enemies his to wrath

sonim zaine
adversaries his

to the iyim *(islands)* He will repay gemul *(recompence, due)*.

צו די אינדזלען וועט ער פֿאַרגעלטונג באַצאָלן.
batsoln fargeltung er vet indzelen di tsu
repay recompense he will coastlands the to

19 So shall they fear the Shem Hashem from the ma'arav *(west)*,

יט און מע וועט מורא האָבן פֿאַרן נאָמען
nomen faran hobn moire vet me un
name before have fear will one and

ה' פֿון מערבֿ,
mayrev fun Hashem
west from Hashem

and His kavod from the rising of the shemesh.

און פֿון אויפֿגאַנג פֿון זון פֿאַר זײַן כּבֿוד;
koved zain far zun fun oifgang fun un
honor his before son of rising from and

When the enemy shall come in like a nahar *(flood, river)*,

ווײַל דער פֿײַנט וועט אַרײַנקומען ווי אַ טײַך,
taich a vi arainkumen vet faint der vorem
river a like come into will enemies the because

the Ruach of Hashem shall lift up a standard against him.

און דער רוּח פֿון ה' וועט זיך אויפֿהייבן אַ
a oifheibn zich vet Hashem fun ruach der un
a lift up self will Hashem of Spirit the and

פֿאָן קעגן אים.
im kegen fon
him against standard

[20] And the Go'el *(Redeemer, Moshiach)* shall come to Tziyon,

כ און דער אויסלייזער וועט קומען צו ציון ,
Tsiyon tsu kumen vet oisleizer der un
Tziyon to come will redeemer the and

and unto them that make teshuva and turn from peysha *(rebellion)* in Ya'akov,

און צו אים וואָס טוען אַוועקנעמען זינד אין יעקבֿ ,
Yaakov in zind aveknemen tuen vos im tsu un
Yaakov in sin take away from does which him to and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[21] As for Me, this is My Brit *(Covenant)* with them, saith Hashem; My Ruach that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of the mouth of thy zera, nor out of the mouth of the zera of thy zera, saith Hashem, from henceforth and ad olam *(forever)*.

כא און איך – דאָס איז מײַן ברית מיט זיי , זאָגט
zogt zei mit bris main iz dos ich un
declares them with covenant my is this I and

ה : מײַן גײַסט וואָס אויף דיר , און מײַנע ווערטער
verter maine un dir oif vos gaist main Hashem
words my and you(SG) on which spirit my Hashem

וואָס איך האָב אַרײַנגעטאָן אין דײַן מויל , וועלן זיך נישט
nisht zich veln moil dain in araingeton hob ich vos
not self shall mouth your in put in have I which

אָפּטאָן פֿון דײַן מויל , און פֿון דעם מויל פֿון דײַנע
daine fun moil dem fun un moil dain fun opton
your of mouth the from and mouth your from depart

קינדער , און פֿון דעם מויל פֿון דײַנע קינדס-קינדער ,
kinds-kinder daine fun moil dem fun un kinder
grandchildren your of mouth the from and children

זאָגט ה , פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun Hashem zogt
eternity until and now from Hashem declares

60 Arise, shine; for thy ohr is come,

ס שטיי אויף, לײַכט אויף, וואָרעם דײַן ליכט איז געקומען ,
gekumen iz licht dain vorem oif laicht oif shtei
come is light your for on light up stand

and the kavod Hashem is risen upon thee.

און די פּראַכט פֿון ה שײַנט אויף
oif shaint Hashem fun pracht di un
on shines Hashem of glory the and

איבער דיר .
dir iber
you(SG) over

[2] For, hinei, the choshech shall cover Eretz,

ב וואָרעם זע , פֿינצטערניש וועט באַדעקן די ערד ,
erd di badekn vet fintsternish ze vorem
earth the cover will darkness behold for

and gross darkness the nations;

און אַ נעבל די פֿעלקער,
felker di nebl a un
nations the thick cloud a and

but Hashem shall arise upon thee,

אָבער אויף דיר וועט אויפֿשײַנען ה ,
Hashem oifshainen vet dir oif ober
Hashem dawn will you(SG) on but

and His kavod shall be seen upon thee.

און זײַן פּראַכט וועט זיך ווײַזן אויף דיר .
dir oif vaizn zich vet pracht zain un
you(SG) upon show self will glory his and

[3] And the Goyim shall walk by thy ohr,

ג און פֿעלקער וועלן גיין פֿאַר דײַן ליכט,
licht dain far gein veln felker un
light your for go will nations and

and melachim by the brightness of thy shining.

אוּן מלכים פַּאַר דער העלקייט פּוּן דיין שיין .
shain dain fun helkeit der far mlochim un
shine your of brightness the to kings and

[4] Lift up thine eyes round about, and see;

ד הייב אויף רונד אַרום דיַינע אויגן, אוּן זע :
ze un oign daine arum rund oif heib
see and eyes your round around up lift

they all gather themselves together, they come to thee;

זיי אַלע זיַינען איינגעזאַמלט , זיי קומען
kumen zei aingezamlt zainen ale zei
come they gathered together are all they

צוּ דיר :
dir tsu
you(SG) to

thy banim shall come from afar,

דיַינע זין קומען אָן פּוּן דער וויַיט ,
vait der fun on kumen zin daine
far away the from on come sons your

and thy banot shall be carried at thy side.

אוּן דיַינע טעכטער וועלן אויפּן זייַט געטראָגן.
getrogn zait oifn vern techter daine un
carried side on become daughters your and

[5] Then thou shalt see, and be radiant,

ה דענצמאָל וועסטו זען אוּן וועסט ליַיכטן ,
laichtn vest un zen vestu dentsmol
shine light you(sg) will and see will you(sg) then

and thine lev shall fear, and swell;

אוּן ציטערן אוּן בריַיט וועט דיַין האַרץ;
harts dain vet vern breit un tsiteren un
heart your will become wide and tremble and

because the hamon yam shall be converted unto thee,

וואָרעם איבערגיין צוּ דיר וועט די ריַיכקייט פּוּן ים ,
yam fun raichkeit di vet dir tsu ibergein vorem
the sea of wealth the will you(SG) to pass over for

the chayil Goyim *(wealth of the Nations)* shall come unto thee.

דער פַּאַרמעג פּוּן די פֿעלקער וועט קומען צוּ דיר .
dir tsu kumen vet felker di fun farmeg der
you(SG) to come shall nations the of possessions the

[6] A swarm of gemalim *(camels)* shall cover thee,

ו אַ שפּע פּוּן קעמלען וועט דיך באַדעקן,
badekn dich vet kemlen fun shefe a
cover you(SG) will camels of abundance an

foals of Midyan and Ephah;

יונגקעמלען פּוּן מִדְיָן אוּן עֵיפָה ,
Eifah un Midyan fun yungkemlen
Ephah and Midyan of young camels

all they from Sheva shall come;

אַלע פּוּן שבָּא געקומען ;
gekumen Sheva fun ale
having come Sheva of all

they shall bring zahav and levonah *(frankincense)*;

גאָלד אוּן ווייַרעך וועלן זיי טראָגן,
trogn zei veln vairech un gold
bear they will frankincense and gold

and they shall bear glad tidings of tehillot *(the praises of)* Hashem.

אוּן זיי וועלן מבשֵּׂר זיַין דעם
dem zain mevaser veln zei un
the his publish good news will they and

לויבן פּוּן ה .
Hashem fun loibn
Hashem of praises

[7] Kol tzon Kedar shall be gathered together unto thee,

ז אַלע שאָף פּוּן קֵדָר וועלן איַינגעזאַמלט
aingezamlt veln Kedar fun shof ale
gathered will Kedar of flocks all

וועלן צוּ דיר ,
dir tsu vern
you(SG) to become

the rams of Nevayot shall minister unto thee;

די ווידערס פֿון נבָיוֹת וועלן זיין דיר צו דינסט;
dinst tsu dir zain veln Nevayot fun viders di
serve to you(SG) be will Nevayot of rams the

they shall come up al ratzon *(with acceptance)* upon Mine Mizbe'ach,

זיי וועלן אויפֿגיין מיט באַווילליקונג אויף מײַן מזבח ;
mizbeyech main oif bavilikung mit oifgein veln zei
altar my on approval with goes up will they

and I will glorify the Beis of My Tiferet *(The Beis [HaMikdash] of My Glory)*.

און מײַן הויז פֿון שיינקייט וועל איך באַשיינען .
basheinen ich vel sheinkeit fun hoiz main un
beautify I will beauty of house my and

[8] Who are these that fly like a cloud,

ח ווער זײַנען די דאָזיקע וואָס פֿליִען ווי אַ וואָלקן,
volken a vi flien vos dozike di zainen ver
cloud a like fly who these the are who

and like the yonim to their roosts?

און ווי די טויבן צו זייערע פֿענצטער?
fentster zeyere tsu toibn di vi un
windows their to doves the like and

[9] Surely the iyim shall wait for Me,

ט פֿאַר וואָר , צו מיר וועלן די אינזלען זיך האָפֿן,
hofn zich indzelen di veln mir tsu vor far
wait self islands the will me to surely for

and the oniyot *(ships)* of Tarshish will come first,

און די שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ צוערשט,
tsuersht Tarshish fun shifn di un
first Tarshish of ships the and

to bring thy banim from afar,

צו ברענגען דײַנע קינדער פֿון דער ווײַט,
vait der fun kinder daine brengen tsu
far the from children your bring to

their kesef and their zahav with them,

זייער גאָלד און זייער זילבער מיט זיי ,
zei mit zilber zeyer un gold zeyer
them with silver their and gold their

unto the Shem of Hashem thy G-d,

צום נאָמען פֿון ה דײַן ג-ט,
G-t dain Hashem fun nomen tsum
G-d your Hashem of name for

and to the Kadosh Yisroel,

און צום הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun heilikn tsum un
Yisroel of Holy One to and

because He hath glorified thee.

ווײַל ער האָט דיך באַשיינט .
basheint dich hot er vail
beautified you(SG) has he because

[10] And the Bnei Nekhar shall build up thy chomot,

י און פֿרעמדגעבאָרענע וועלן בויען דײַנע מויערן ,
moiern daine boien veln fremdgeborene un
walls your build up will foreign born and

and their melachim shall minister unto thee;

און זייערע מלכים וועלן דיך באַדינען ;
badinen dich veln mlochim zeyere un
minister you will kings their and

for in My ketzef I struck thee,

ווָאָרעם אין מײַן צאָרן האָב איך דיך געשלאָגן ,
geshlogn dich ich hob tsorn main in vorem
struck you(SG) I have anger my in because

but in My ratzon have I had rachamim on thee.

און אין מײַן באַווילליקונג האָב איך דיך
dich ich hob bavilikung main in un
you(SG) I have approval my in and

דערבאַרעמט .
derbaremt
had compassion

[11] Therefore thy She'arim shall be open continually;

יא און אָפֶּן וועלן זיין דיינע טויערן תּמיד ,
tamid toiern daine zain veln ofen un
continually gates your be will open and

they shall not be shut yomam valailah;

טאָג און נאַכט וועלן זיי נישט פַּאַרשלאָסן ווערן ,
vern farshlosn nisht zei veln nacht un tog
become shut not they will night and day

that men may bring unto thee the chayil Goyim *(wealth of the Nations)*,

כדי צו ברענגען דעם פַּאַרמעג פֶּון די
di fun farmeg dem brengen tsu kedei
the of wealth the bring to so that

פֶּעלקער צו דיר ;
dir tsu felker
you(SG) to nations

and that their melachim may be led in procession.

און זייערע מלכים וועלן מיטפֶּאָרן .
mitforn veln mlochim zeyere un
join in procession will kings their and

[12] For the Goy and Mamlachah

יב וואָרעם דאָס פֶּאָלק קיניגרייַך ,
kinigraich dos un folk dos vorem
kingdom the and people the because

that will not serve thee shall perish;

וואָס וועלן דיר נישט דינען , וועלן אונטערגיין,
untergein veln dinen nisht dir veln vos
disappear will serve not you(SG) will that

yes, those Goyim shall be utterly ruined.

און די פֶּעלקער וועלן וויסט פַּאַרוויסט ווערן .
vern farvist vist veln felker di un
become laid waste waste will nations the and

[13] The kavod HaLevanon shall come unto thee,

יג די פּראַכט פֶּון לְבָנוֹן וועט קומען צו דיר ,
dir tsu kumen vet Levanon fun pracht di
you(SG) to come will Levanon of glory the

the juniper tree, the box tree, and the cypress together,

, ציפּרעס , טענענבוים , און בוקסנבוים אין איינעם
einem in buksnboim un tenenboim tsipres
together in the pine and the plane the cypress

to beautify the makom *(place)* of My Mikdash;

צו באַשיינען דעם אָרט פֶּון מײַן מִקְדָּשׁ ;
mikdash main fun ort dem basheinen tsu
sanctuary my of place the beautify to

and I will make the makom of My raglayim glorious.

און דעם אָרט פֶּון מײַנע פֿיס וועל איך ערלעכן.
erlechn ich vel fis maine fun ort dem un
honor I will feet my of place the and

[14] The banim also of them that oppress thee

יד און געבויגן וועלן קומען צו דיר
dir tsu kumen veln geboign un
you(SG) to come will bending low and

shall come unto thee in submission;

די זין פֶּון דיינע פּייניקער ,
painiker daine fun zin di
tormentor your of sons the

and all they that despised thee

און בוקן זיך צו דיינע פֿוסטריט
fustrit daine tsu zich bukn un
feet your to self bow down and

shall prostrate themselves down at the soles of thy raglayim;

וועלן אַלע דיינע לעסטערער;
lesterer daine ale veln
insulters your all will

and they shall call thee, The Ir of Hashem,

און זיי וועלן דיך רופֿן די שטאָט פֶּון ה' ,
Hashem fun shtot di rufn dich veln zei un
Hashem of city the call you(SG) will they and

Tziyon of Kadosh Yisroel.

צִיּוֹן פֶּון דעם הייליקן פֶּון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem fun Tsiyon
Yisroel of Holy One the of Tziyon

15 Whereas thou has been forsaken and hated,

טו אַנשטאָט דיַין זיַין פַאַרלאָזט און פַאַרהאַסט,
farhast un farlozt zain dain anshtot
hated and forsaken being your in place of

so that none passed through thee,

און אָן אַ דורכגייער ,
durchgeyer a on un
through goer a without and

I will make thee a Ga'on Olam *(Everlasting Pride)*,

וועל איך דיך מאַכן צום אייביקן גרויסקייט,
groiskeit eibikn tsum machn dich ich vel
greatness everlasting to make you(SG) I will

a joy dor vador.

אַ פַרייד אויף דור-דורות .
dor-doires oif freid a
throughout generations on joy a

16 Thou shalt also drink the cholov Goyim,

טז און וועסט זייגן דאָס מילך פֿון די פֿעלקער,
felker di fun milch dos zeign vest un
nations the of milk this nurse will and

and shalt nurse at the breast of melachim;

און די ברוסט פֿון מלכים וועסטו זייגן ;
zeign vestu mlochim fun brust di un
nurse will you(sg) kings of breast the and

and thou shalt know that I Hashem am thy Moshia

און דו וועסט וויסן אַז איך ה בין דיַין העלפֿער,
helfer dain bin Hashem ich az visen vest du un
helper your am Hashem I that know will you and

and thy Go'el, the Avir Ya'akov *(Mighty One of Jacob)*.

און דיַין דערלייזער, דער שטאַרקער פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun shtarker der derleizer dain un
Yaakov of mighty one the redeemer your and

17 Instead of nechoshet I will bring zahav,

יז אַנשטאָטן קופּער וועל איך ברענגען גאָלד,
gold brengen ich vel kuper anshtotn
gold bring I will bronze instead of

and for barzel *(iron)* I will bring kesef,

און אַנשטאָטן אייַזן וועל איך ברענגען זילבער,
zilber brengen ich vel aizn anshtotn un
silver bring I will iron instead of and

and for etzim *(wood)* nechoshet,

און אַנשטאָט די האָלצן, קופּער ,
kuper holtsn di anshtot un
bronze wood the in place of and

and for avanim *(stones)* barzel *(iron)*;

און אַנשטאָט די שטיינער, אייַזן;
aizn shteiner di anshtot un
iron stones the in place of and

I will also make thy pekudim shalom,

און איך וועל מאַכן פַאַר דיַין אויפֿזעער שלום ,
sholem oifzeer dain far machn vel ich un
peace overseers your for make will I and

and thine nogesim tzedakah.

און פַאַר דיַינע הערשער געראַטקייט.
gerechtikeit hersher daine far un
justice ruler your for and

18 Chamas shall no more be heard in thy land,

יח מער וועט נישט געהערט ווערן רויב אין דיַין לאַנד
land dain in roib vern gehert nisht vet mer
land your in violence become heard not will more

shod nor shever within thy borders;

פַאַרוויסטונג און בראָך אין דיַינע געמאַרקן;
gemarkn daine in broch un farvistung
borders your within destruction and desolation

but thou shalt call thy chomot Yeshu'ah *(Salvation)*,

און וועסט רופֿן דיַינע מויערן ישועה ,
yeshue moiern daine rufn vest un
salvation walls your call will and

and thy she'arim Tehillah *(Praise)*.

און דיַינע טויערן לויב .
loib toiern daine un
praise gates your and

[19] The shemesh shall be no more thy ohr yomam;

neither for brightness shall the yarei'ach give light unto thee;

but Hashem shall be unto thee an Ohr Olam,

and thy G-d thy tiferet.

[20] Thy shemesh shall no more go down;

neither shall thy yarei'ach wane;

for Hashem shall be for thee an Ohr Olam,

and the yamim of thy avelut shall be ended.

[21] Thy people also shall be all of them tzaddikim;

they shall inherit the Eretz l'olam,

the Netzer of My planting,

the ma'aseh of My hands, that I may be glorified.

[22] The katon shall become an elef,

and the smallest a mighty nation;

I Hashem will hasten it in its time.

61 The Ruach of Adonoi Hashem is upon me,

because Hashem mashach *(hath anointed)* me

to preach besurah *(good news, glad tidings)* unto the anavim *(meek, poor, oppressed)*;

יט די זון וועט דיר מער נישט זײַן פַֿאַר ליכט בײַ טאָג,
tog bai licht far zain nisht mer dir vet zun di
day by light for be not more you(SG) will sun the

און פַֿאַר העלקייט וועט דיר נישט שײַנען די לבֿנה ,
levone di shainen nisht dir vet helkeit far un
moon the shine not you(SG) will brightness for and

נאָר ה וועט דיר זײַן פַֿאַר אַן אייביקן ליכט,
licht eibikn an far zain dir vet Hashem nor
light everlasting an for be you(SG) will Hashem but

און דײַן ג-ט פַֿאַר דײַן שיינקייט .
sheinkeit dain far G-t dain un
splendor your for G-d your and

כ נישט אונטערגיין וועט דײַן זון מער ,
mer zun dain vet untergein nisht
more sun your will decline not

און דײַן לבֿנה וועט נישט אײַנגעטאָן ווערן ,
vern aingeton nisht vet levone dain un
become wane not will moon your and

וואָרעם ה וועט דיר זײַן פַֿאַר אַן אייביקן ליכט,
licht eibikn an far zain dir vet Hashem vorem
light everlasting an for be you(SG) will Hashem for

און געענדיקט וועלן זײַן די טעג פֿון דײַן טרויער .
troier dain fun teg di zain veln geendikt un
mourning your of days the be will finished and

כא און דײַן פֿאָלק וועלן זײַן אַלע גערעכטע ,
gerechte ale zain veln folk dain un
righteous all be will people your and

אויף אייביק וועלן זיי ארבן דאָס לאַנד –
land dos arben zei veln eibik oif
land the inherit they will ever for

דער צווײַג פֿון מײַן פֿלאַנצונג ,
flantsung main fun tsvaig der
planting my of branch the

דאָס וועלט מײַנע הענט זיך צום רימען.
rimen tsum zich hent maine fun verk dos
praise to self hands my of work the

כב דער קלענסטער וועט ווערן צו טויזנט ,
toiznt tsu vern vet klenster der
a thousand to become will least the

און דער מינדסטער צום מאַכטיקן פֿאָלק ;
folk machtikn tsum mindster der un
people mighty to smallest the and

איך ה וועל דאָס אײַלן אין זײַן צײַט.
tsait zain in ailn dos vel Hashem ich
time its in hasten this will Hashem I

סא דער גײַסט פֿון אֲדֹנָי ה איז אויף מיר,
mir oif iz Hashem Adonoi fun gaist der
me on is Hashem Adonoi of spirit the

ווײַל ה האָט מיך געזאַלבט
gezalbt mich hot Hashem vail
anointed me has Hashem because

צו ברענגען בשׂורה צו די פַֿאַרליטענע ;
farlitene di tsu besoire brengen tsu
suffering ones the to good news bring to

He hath sent me to bind up the nishberei lev *(the brokenhearted)*,

מיך געשיקט צו פֿאַרבינדן די צעבראָכענע הערצער,
hertser tsebrochene di farbindn tsu geshikt mich
hearts broken the bind to sent me

to proclaim deror *(freedom, liberty)* for the shevuyim *([Golus] captives)*,

אויסצורופֿן פֿרײַשאַפֿט צו די געפֿאַנגענע,
gefangene di tsu fraishaft oistsurufn
captives the to freedom to proclaim

and the opening of the prison to them that are bound;

און לויזלאָזונג צו די געבונדענע ;
gebundene di tsu loizlozung un
bound ones the to liberation and

[2] To proclaim the Shnat Ratzon L'Hashem *(the year of the L-rd's favor and grace)*,

ב אויסצורופֿן אַ יאָר פֿון באַווילליקונג פֿון ה ,
Hashem fun bavilikung fun yor a oistsurufn
Hashem of favor of year a to proclaim

and the Yom Nakam L'Eloheinu *(our G-d's Day of Vengeance)*;

און אַ טאָג פֿון נקמה פֿון אלוקינו ;
Elokeinu fun nekome fun tog a un
our G-d of vengeance of day a and

to comfort all the avelim *(mourners)*;

צו טרייסטן אַלע טרויערער;
troierer ale treistn tsu
mourners all comfort to

[3] To grant unto Avelei Tziyon *(Mourners of Zion)*,

ג צו באַשערן די טרויערער פֿון ציון ,
Tsiyon fun troierer di bashern tsu
Tziyon of mourners the appoint to

giving unto them a flower wreath instead of ashes,

זיי צו געבן אַ הויב אַנשטאָט שטויב,
shtoib anshtot hoib a gebn tsu zei
ashes in place of headdress a give to them

the shemen sasson *(oil of joy)* instead of avel *(mourning)*,

אייל פֿון פֿרייד אַנשטאָט טרויער ,
troier anshtot freid fun eil
mourning in place of gladness of oil

the garment of tehillah *(praise)* for the ruach of keheh *(fainting, a heavy spirit)*;

אַ מאַנטל פֿון לויב אַנשטאָט אַ באַטריבט געמיט;
gemit batribt a anshtot loib fun mantl a
spirit faint a in place of praise of mantle a

that they might be called Eilei HaTzedek *(Oaks of Righteousness)*,

און מע וועט זיי רופֿן די אייכנבוימער פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun eichnbeimer di rufn zei vet me un
righteousness of terebinths the call them will one and

the planting of Hashem, that He might be glorified.

די פֿלאַנצונג פֿון ה זיך צום רימען.
rimen tsum zich Hashem fun flantsung di
glory for the self Hashem of planting the

[4] And they shall rebuild charvot olam *(the old ruins)*,

ד און זיי וועלן אָפּבויען אייביקע חורבֿות ,
churves eibike opboien veln zei un
ruins everlasting rebuild will they and

they shall raise up the shomemot rishonim *(former desolations)*,

וויסטענישן פֿון פֿאַרצײַטן וועלן זיי אויפֿריכטן,
oifrichtn zei veln fartsaitn fun vistenishn
raise up they will ancient times of devastations

and they shall make new the cities of chorev *(ruin)*,

און זיי וועלן באַנײַען חרבֿע שטעט,
shtet cherve banayen veln zei un
cities ruined repair will they and

the shomemot *(desolations)* dor vador.

וויסטענישן פֿון דור-דורות .
dor-doires fun vistenishn
many generations of devastations

[5] And zarim shall stand and shepherd your tzon,

ה און פֿרעמדע וועלן שטיין און פֿיטערן אײַערע שאָף ,
shof aiere fitern un shtein veln fremde un
flocks your tend and stand will foreigners and

and bnei nekhar shall be

און פֿרעמדגעבאָרענע וועלן זיין
zain veln fremdgeborene un
be will foreign born and

your plowmen and your vinedressers.

אײַערע אַקערלײַט און אײַערע ווײַנגערטנירער.
vaingertnirer aiere un akerlait aiere
vine-dressers your and plowmen your

6 But ye shall be named the Kohanim of Hashem;

ו און איר וועט כהנים פֿון ה׳ גערופֿן ווערן,
vern gerufn Hashem fun koyanim vet ir un
become called Hashem of kohanim will you and

men shall call you the Mesharetim *(Ministers)* of Eloheinu;

דינער פֿון אלוקינו וועט גענאָגט ווערן אויף אײַך.
aich oif vern gezogt vet Elokeinu fun diner
you on become said will our G-d of the servants

ye shall eat the chayil Goyim,

דעם פֿאַרמעג פֿון די פֿעלקער וועט איר עסן,
esen ir vet felker di fun farmeg dem
eat you will nations the of wealth the

(wealth of Nations) and in their kavod shall ye boast.

און זייער פּראַכט וועט איר איבערנעמען.
ibernemen ir vet pracht zeyer un
take over you will glory their and

7 Instead of your bushah *(shame)* ye shall have a mishneh *(double [portion])*;

ז פֿאַר אײַער טאָפּעלטער בושה,
bushe topeler aier far
shame double your instead of

and for dishonor they shall rejoice in their chelek *(portion)*:

און ווײַל מע פֿלעגט זינגען: שאַנד איז זייער חלק,
chelek zeyer iz shand zingen flegt me vail un
lot their is shame sing used to one for and

therefore in their land they shall possess the mishneh;

דערום וועלן זיי ירשענען טאָפּל אין זייער לאַנד;
land zeyer in topl yarshen zei veln derum
land their in double inherit they will therefore

simchat olam *(everlasting joy)* shall be unto them.

אַן אייביקע פֿרייד וועט בײַ זיי זיין.
zain zei bai vet freid eibike an
be them with will joy everlasting an

8 For I Hashem love mishpat,

ח וואָרעם איך ה׳ האָב ליב גערעכטיקייט;
gerechtikeit lib hob Hashem ich vorem
justice love have Hashem I because

I hate gazel *(robbery)* in [obtaining] the olah *(burnt offering)*;

איך האָב פֿיינט גזלה מיט אומרעכט,
umrecht mit gzeile faint hob ich
injustice with robbery hate have I

and I will direct their work in emes,

און איך וועל געבן וואָרהאַפֿטיק זייער לוין,
loin zeyer vorhaftik gebn vel ich un
wage their faithfully give will I and

and I will make a Brit Olam with them.

און אַן אייביקן ברית וועל איך זיי שליסן.
shlisn zei ich vel bris eibikn an un
make them I will covenant everlasting an and

9 And their zera shall be known among the Goyim

ט און באַוווסט בײַ די פֿעלקער וועט זיין זייער זאָמען,
zomen zeyer zain vet felker di bai bavust un
seed their be will nations the among known and

and their offspring among the Nations:

און זייערע שפּראָצן צווישן די אומות;
umes di tsvishn shprotsn zeyere un
peoples the among spring up their and

all that see them shall acknowledge them,

אַלע וואָס זעען זיי וועלן זיי דערקענען,
derkenen zei veln zei zeen vos ale
acknowledge them will them see who all

that they are the Zera Berach Hashem.

אַז זיי זײַנען דער זאָמען וואָס ה׳
Hashem vos zomen der zainen zei az
Hashem which seed the are they that
האָט געבענטשט.
gebentsht hot
blessed has

10 I will greatly rejoice in Hashem,

י פֿרייען פֿרײַ איך זיך מיט ה׳,
Hashem mit zich ich frei freyen
Hashem in self I rejoice rejoice

my nefesh shall be joyful in Elohai;

לוסטיק איז מײַן זעל מיט מײַן ג-ט,
G-t main mit zel main iz lustik
G-d my in soul my is exult

for He hath clothed me with the Bigdei Yesha *(Garments of Salvation)*,

וואָרעם ער האָט מיר אָנגעטאָן קלײדער פֿון הילף,
hilf fun kleider ongeton mir hot er vorem
salvation of garments dressed me has he because

He hath covered me with Me'il Tzedakah *(the Robe of Righteousness)*

אַ מאַנטל פֿון גערעכטיקייט מיר אַרומגעוויקלט,
arumgeviklt mir gerechtikeit fun mantl a
covered me righteousness of mantle a

like a Choson arrays himself with splendor,

ווי אַ חתן טוט אָן אַ כהן-הויב,
koyen-hoib a on tut chosen a vi
kohen headdress a on does groom a like

and like a Kallah adorneth herself with her jewels.

און ווי אַ כלה צירט זיך אָן מיט אירע תַּכשיטין.
tachshitin ire mit on zich tsirt kale a vi un
jewelry her with on self adorns bride a like and

11 For as Eretz bringeth forth her tzemach,

יא וואָרעם ווי די ערד לאָזט אַרויס איר שפּראָצונג,
shprotsung ir arois lozt erd di vi vorem
sprung up its out let earth the as because

and as the gan *(garden)* the things that are sown in it tatzmiach *(causes [them] to spring forth)*;

און ווי אַ גאָרטן מאַכט שפּראָצן זײַנע זאָמען,
zomen zaine shprotsn macht gortn a vi un
seed its spring up makes garden a as and

so Adonoi Hashem will tzedakah *(righteousness)* and tehillah *(praise)*

אַזוי וועט אֲדֹנָי ה׳ מאַכן שפּראָצן
shprotsn machn Hashem Adonoi vet azoi
spring up make Hashem Adonoi will so
זיג און לויב,
loib un zig
praise and victory
אַנטקעגן פֿאַר אַלע פֿעלקער.
felker ale far antkegen
nations all before to sprout up

yatzmiach *(cause [them] to spring forth)* before kol HaGoyim.

62 For the sake of Tziyon will I not hold my peace

סב פֿון וועגן ציון וועל איך נישט שווײַגן,
shvaign nisht ich vel Tsiyon vegen fun
keep silent not I will Tziyon sake of for

and for the sake of Yerushalayim I will not remain quiet,

און פֿון וועגן ירושלַיִם וועל איך נישט רוען,
ruen nisht ich vel Yerushalayim vegen fun un
rest not I will Yerushalayim sake of for and

until her tzedek go forth like nogah *(brightness)*,

ביז אַרויס ווי דער שײַן וועט איר גערעכטיקייט,
gerechtikeit ir vet shain der vi arois biz
righteousness her will brightness the as goes forth until

and her Yeshu'ah *(Salvation)* like a blazing lapid *(torch)*,

און איר הילף ווי אַ פֿלאַם וואָס ברענט.
brent vos flam a vi hilf ir un
burns which flame a as salvation her and

[2] And the Goyim shall see thy tzedek,

ב און די פֶּעלקער וועלן זען דיין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain zen veln felker di un
righteousness your see will nations the and

and kol melachim thy kavod;

און אַלע מלכים דיין כּבֿוד ;
koved dain mlochim ale un
glory your kings all and

and thou shalt be called by a shem chadash,

און מע וועט דיך רופֿן אַ נייַעם נאָמען ,
nomen naiem a rufn dich vet me un
name new a call you(SG) will one and

which the mouth of Hashem shall designate.

וואָס דאָס מויל פֿון ה וועט אים אָנרופֿן.
onrufn im vet Hashem fun moil dos vos
call it will Hashem of mouth the that

[3] Thou shalt also be an ateret tiferet

ג און וועסט זיַין אַ קרוין פֿון שיינקייט
sheinkeit fun kroin a zain vest un
beauty of crown a be will and

in the Yad Hashem,

אין דער האַנט פֿון ה ,
Hashem fun hant der in
Hashem of hand the in

and a tzanif melukhah *(royal turban, diadem)*

און אַ מַלכותדיקע הויב
hoib malchutdike a un
headdress royal a and

in the palm of thy G-d.

אין דער האַנטפֿלעך פֿון דיַין ג-ט.
G-t dain fun hantflech der in
G-d your of hand palm the in

[4] Of thee it shalt no more be said, Azuvah *(Forsaken)*;

ד אויף דיר וועט מער נישט געזאָגט ווערן פֿאַרלאָזטע,
farlozte vern gezogt nisht mer vet dir oif
forsaken become termed not more will you(SG) on

neither of thy land shall it any more be said, Shemameh *(Desolate)*;

און אויף דיַין לאַנד וועט מער נישט געזאָגט
gezogt nisht mer vet land dain oif un
termed not more will land your on and

ווערן וויסטעניש ,
vistenish vern
desolation become

but thou shalt be called Cheftzi-Vah, *(My Delight is in her)*

נאָר דיך וועט מען רופֿן מיַין-גלוסט-צו-איר ,
main-glust-tsu-ir rufn men vet dich nor
my delight is in her called they will you(SG) but

and thy land Beulah *(Married)*:

און דאָס לאַנד דיַינס באַמאַנטע;
bamante dains land dos un
married yours land this and

for Hashem delighteth in thee,

וואָרעם ה טוט דיך גלוסטן ,
glustn dich tut Hashem vorem
delight you(SG) does Hashem for

and thy land shall be married.

און דיַין לאַנד וועט באַמאַנט ווערן .
vern bamant vet land dain un
become married will land your and

[5] For as a bochur marrieth a betulah,

ה וואָרעם ווי אַ בחור באַמאַנט אַ יונגפֿרוי ,
yungfroi a bamant bocher a vi vorem
virgin a marries young man a as for

so shall thy banim marry thee;

וועלן דיך באַמאַנען דיַינע קינדער ;
kinder daine bamanen dich veln
children your marries you(SG) will

and as the choson rejoiceth over the kallah,

און ווי די פֿרייד פֿון אַ חתן מיט דער כּלה ,
kale der mit chosen a fun freid di vi un
bride the with groom a of joy the as and

so shall thy G-d rejoice over thee.

וועט זיך פֿרייען מיט דיר דיין ג-ט.
G-t dain dir mit freyen zich vet
G-d your you(SG) over rejoice self will

6 I have set shomrim upon thy chomot, O Yerushalayim,

ו אויף דיינע מויערן, ירושָׁלַיִם, האָב איך
ich hob Yerushalayim moiern daine oif
I have Yerushalayim walls your on

אויפֿגעשטעלט שָׁומרים,
shomrim oifgeshtelt
watchmen set up

which shall never hold their peace yom nor lailah;

אַ גאַנצן טאָג און אַ גאַנצע נאַכט, זיי זאָלן
zoln zei nacht gantse a un tog gantsn a
shall they night whole a and day all a

תּמיד נישט שווײַגן.
shvaign nisht tamid
keep silent not continually

ye that remind Hashem, keep not silence,

איר דערמאָנער פֿון ה, קיין רו נישט צו אײַך!
aich tsu nisht ru kein Hashem fun dermoner ir
you to not rest any Hashem of reminders you

7 And give Him no rest,

ז און איר זאָלט נישט געבן קיין רו צו אים,
im tsu ru kein gebn nisht zolt ir un
him to rest any give not shall you and

until He establish, and until He make

ביז ער וועט אויפֿריכטן, און ביז ער וועט
vet er biz un oifrichtn vet er biz
will he until and establishes will he until

מאַכן ירושָׁלַיִם
Yerushalayim machn
Yerushalayim make

Yerushalayim a tehillah *(praise)* in Ha'Aretz.

אַ לויב אויף דער ערד.
erd der oif loib a
earth the on praise a

8 Hashem hath sworn by His yamin,

ח ה האָט געשוואָרן ביי זײַן רעכטער האַנט,
hant rechter zain bai geshvorn hot Hashem
hand right his by sworn an oath has Hashem

and by the zero'a of His oz *(might)*,

און ביי זײַן מאַכטיקן אָרעם:
orem machtikn zain bai un
arm mighty his by and

Surely I will no more give thy dagan

אויב איך וועל מער געבן דײַן תּבֿואה
tvue dain gebn mer vel ich oib
grain your give more will I if

(grain) to be food for thine oyevim;

פֿאַר שפּײַז צו דײַנע פֿײַנט!
faint daine tsu shpaiz far
enemies your to food for

and the bnei nekhar shall not drink thy tirosh,

און אויב פֿרעמדגעבאָרענע וועלן טרינקען דײַן ווײַן
vain dain trinken veln fremdgeborene oib un
wine your to drink will foreign born if and

for the which thou hast toiled;

וואָס דו האָסט זיך געמיט אויף אים!
im oif gemit zich host du vos
it on labored self have you which

9 But they that have harvested it shall eat it,

ט נײַערט אירע אַרײַננעמער וועלן זי עסן,
esen zi veln arainnemer ire naiert
eat it will garner its but

and praise Hashem;

און וועלן לויבן ה;
Hashem loibn veln un
Hashem praise will and

and they that have gathered it
in shall drink it

און זײַנע איינזאַמלער וועלן אים טרינקען
trinken im veln ainzamler zaine un
drink it will gatherer his and

in the khatzerot *(courtyards)* of
My Kodesh *(Holy Place)*.

אין די הויפֿן פֿון מײַן הייליקטום.
heiliktum main fun hoifn di in
holy my of courts the in

[10] Pass through, pass through
the She'arim;

י גייט דורך, גייט דורך דורך די טויערן,
toiern di durch durch geit durch geit
gates the through through go through go

prepare ye the Derech HaAm;

רעַמט אָפּ דעם וועג פֿון דעם פֿאָלק!
folk dem fun veg dem op ramt
people the for way the away clear

Build up, build up the mesilah
(highway);

טרעט אויס, טרעט אויס דעם שטעג,
shteg dem ois tret ois tret
path the out tread out tread

gather out the even *(stones)*;

רייניקט אָפּ פֿון שטיינער!
shteiner fun op reinikt
stones of away clear

lift up a nes *(banner)* [visible] over
HaAmim *(the Nations)*.

הייבט אויף אַ פֿאָן צו די פֿעלקער!
felker di tsu fon a oif heibt
nations the to standard a up raise

[11] Hinei, Hashem hath proclaimed

יא זע, ה׳ האָט געמאַכט הערן
hern gemacht hot Hashem ze
hear made has Hashem behold

unto the ketzeh HaAretz *(end
of the Earth)*:

ביז צום עק פֿון דער ערד:
erd der fun ek tsum biz
earth the of end to unto

Say ye to Bat Tziyon, Hinei, thy
Salvation cometh;

זאָגט צו טאָכטער ציון: זע, דײַן הילף
hilf dain ze Tsiyon tochter tsu zogt
salvation your behold Tziyon daughter to say

איז געקומען;
gekumen iz
having come is

hinei, His sachar *(reward)* is with Him,

זע, זײַן לוין איז מיט אים,
im mit iz loin zain ze
him with is reward his behold

and His recompense before Him.

און זײַן פֿאַרגעלטונג אים פֿאַרויס.
farois im fargeltung zain un
ahead of him recompense his and

[12] And they shall call them,
The Am HaKodesh,

יב און מע וועט זיי רופֿן דאָס הייליקע פֿאָלק,
folk heilike dos rufn zei vet me un
people holy the call them will one and

the Geulei Hashem;

די אויסדערלייזטע פֿון ה׳;
Hashem fun oisderleizte di
Hashem of redeemed the

and thou shalt be called, Derushah
(one being sought),

און דיך וועט מען רופֿן געזוכטע,
gezuchte rufn men vet dich un
sought out call they will you(SG) and

Ir Lo Ne'ezavah *(City Not Deserted)*.

נישט פֿאַרלאָזענע שטאָט.
shtot farlozene nisht
city abandoned not

63 Who is this that cometh
from Edom,

סג ווער איז דער וואָס קומט פֿון אֱדוֹם,
Edom fun kumt vos der iz ver
Edom from comes which this one is who

with crimson begadim *(garments)* from Botzrah?

אין גערויטיקטע בגדים פֿון בָּצרָה ?
Botsrah fun begadim geroitikte in
Botzrah from garments righteous in

This that is glorious in His apparel,

דער וואָס איז פּראַכטיק אין זיין מלבוש ,
malbesh zain in prachtik iz vos der
attire his in glorious is which the one

striding in the greatness of His ko'ach?

אויסגעבויגן אין זיין גרויס שטאַרקייט?
shtarkeit grois zain in oisgeboign
strength great his in splendid

It is I, speaking in tzedakah,

איך וואָס רעד מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit red vos ich
righteousness with speak which I

mighty to save.

וואָס בין מאַכטיק צו העלפֿן.
helfn tsu machtik bin vos
save to mighty is who

[2] Why art Thou adom *(red)* in Thine apparel,

[ב] פֿאַר וואָס איז רויט אויף דיין קלייד ,
kleid dain oif roit iz vos far
garment your on red is which for

and Thy garments like him that treadeth in the winepress?

און דיַינע בגדים ווי ביַים טרעטער אין אַ קעלטער ?
kelter a in treter baim vi begadim daine un
winepress a in treaders at like garments your and

[3] I have trodden the winepress alone;

[ג] איך האָב געטרעטן אַ קעלטער אַליין,
alein kelter a getretn hob ich
alone winepress a trodden have I

and of the amim *(peoples, nations)* there was none with Me;

און פֿון די פֿעלקער איז קיינער מיט מיר נישט געווען ;
geven nisht mir mit keiner iz felker di fun un
having been not me with anyone is nations the of and

for I will trample them in Mine wrath,

און איך האָב זיי געטרעטן אין מיַין כּעס ,
kaas main in getretn zei hob ich un
anger my in trodden them have I and

and trod them down in My fury;

און זיי געטראַמפּלט אין מיַין גרימצאָרן ;
grimtsorn main in getramplt zei un
fury my in trampled them and

and the juice of their life blood splattered upon My garments,

האָט געשפּריצט זייער זאַפֿט אויף מיַינע בגדים ,
begadim maine oif zaft zeyer geshpritst hot
garments my on juice their sprinkled has

and I stained all My raiment.

און אַלע מיַינע קלייַדער האָב איך באַפֿלעקט.
baflekt ich hob kleider maine ale un
stained I have garments my all and

[4] For Yom Nekam *(Day of Vengeance)* is in Mine lev,

[ד] וואָרעם אַ טאָג פֿון נקמה איז אין מיַין האַרצן,
hartsn main in iz nekome fun tog a vorem
heart my in is vengeance of day a for

and My Shanat Geulah *(Year of Redemption)* is come.

און מיַין יאָר פֿון דערלייזונג איז געקומען .
gekumen iz derleizung fun yor main un
having come is redemption of year my and

[5] And I looked,

[ה] און איך האָב מיך אומגעקוקט,
umgekukt mich hob ich un
looked me have I and

and there was no ozer *(helper)*;

און נישט געווען קיין העלפֿער,
helfer kein geven nisht un
saviour any having been not and

and I was appalled

און איך האָב מיך געוווּנדערט,
gevundert mich hob ich un
marveled me have I and

that there was no supporter;

און נישט געווען קיין אונטערלענער;
un nisht geven kein unterlener
and not having been any supporter

therefore Mine own zero'a wrought Salvation for Me;

האָט מיך מײַן אָרעם געהאָלפֿן,
hot mich main orem geholfn
has me my arm helped

and My wrath, it upheld Me.

און מײַן גרימצאָרן, ער האָט מיך אונטערגעלענט.
un main grimtsorn, er hot mich untergelent
and my wrath, it has me supported

[6] And I will trample down the amim *(nations)* in Mine wrath,

[ו] און איך האָב געטרעטן די פֿעלקער אין מײַן כּעס,
un ich hob getretn di felker in main kaas
and I have trodden the nations in my anger

and make them drunk in My fury,

און זיי פֿאַרשיכורט מיט מײַן גרימצאָרן,
un zei farshikurt mit main grimtsorn
and they made drunk with my fury

and I will pour out the juice of their life blood down on the earth.

און געמאַכט נידערן צו דער ערד זייער זאַפֿט.
un gemacht nidern tsu der erd zeyer zaft
and made go down to the earth their juice

[7] I will rehearse the chasadim *(lovingkindnesses)* of Hashem,

[ז] די חסדים פֿון ה׳ וועל איך דערמאָנען,
di chasadim fun Hashem vel ich dermonen
the of loving kindnesses of Hashem will I remember

and the tehillot Hashem,

די לויבונגען פֿון ה׳,
di loibungen fun Hashem
the praises of Hashem

according to all that Hashem hath bestowed on us,

וועדליק אַלץ וואָס ה׳ האָט אונדז געטאָן,
vedlik alts vos Hashem hot undz geton
which all that relative to Hashem has for us done

and the great goodness toward the Bais Yisroel,

און די פֿיל טובֿות צום הויז פֿון יִשְׂרָאֵל,
un di fil toivus tsum hoiz fun Yisroel
and the great goodness to house of Yisroel

which He hath bestowed on them according to His rachamim,

וואָס ער האָט געטאָן צו זיי לויט זײַן
vos er hot geton tsu zei loit zain
which he has done for them according to his

באַרעמהאַרציקייט,
baremhartsikeit
great compassion

and according to the multitude of His chasadim.

און לויט זײַנע פֿיל חסדים.
un loit zaine fil chasadim
and according to his abundant loving kindnesses

[8] For He said: Surely they are My people,

[ח] וואָרעם ער האָט געזאָגט: זיי זײַנען
vorem er hot gezogt zei zainen
because he has said they are

פֿאָרט מײַן פֿאָלק,
fort main folk
in spite of everything my people

banim that will not be sheker *(false)*;

קינדער וואָס וועלן נישט פֿעלשן;
kinder vos veln nisht felshn
children who will not commit treachery

so He became their Moshi'a *(Savior)*.

און ער איז זיי געווען אַ העלפֿער.
un er iz zei geven a helfer
and he is them having been a helper

[9] In all their tzoros He was afflicted,

[ט] אין אַל זייער לייד האָט ער גענליטן,
in al zeyer laid hot er gelitn
in all their affliction has he afflicted

and the malach of His presence saved them;
און דער מלאך פֿון זײַן פּנים האָט זיי געהאָלפֿן;
geholfn zei hot ponem zain fun malach der un
saved them has face his of Angel the and

in His ahavah and in His mercy
אין זײַן ליבשאַפֿט און אין זײַן דערבאַרעמונג
derbaremung zain in un libshaft zain in
compassion his in and love his in

He redeemed them;
האָט ער זיי אויסגעלייזט,
oisgeleizt zei er hot
redeemed them he has

and He lifted them up,
און זיי געהויבן און זיי געטראָגן
getrogn zei un gehoibn zei un
carried them and lifted up them and

and carried them kol y'mei olam.
אַלע טעג פֿון פֿאַרצייַטן .
fartsaitn fun teg ale
ancient times of days all

10 But they rebelled,
י אָבער זיי האָבן ווידערשפּעניקט
vidershpenikt hobn zei ober
rebelled have they but

and grieved His Ruach Hakodesh;
און באַטריבט זײַן הייליקן גײַסט,
gaist heilikn zain batribt un
spirit holy his grieved and

therefore He turned against them as oyev *(enemy)*,
און ער איז זיי פֿאַרקערט געוואָרן אין אַ פֿײַנט ;
faint a in gevorn farkert zei iz er un
enemy an in having become turned them is he and

and He fought against them.
ער האָט מלחמה געהאַלטן אויף זיי .
zei oif gehaltn milchome hot er
them on waged war has he

11 Then His people remembered
יא און זײַן פֿאָלק האָט געדאַכט
gedacht hot folk zain un
remembered has people his and

the y'mei olam *(days of old)*, of Moshe.
אָן די טעג פֿון פֿאַרצייַטן , פֿון משהן :
Mosheen fun fartsaitn fun teg di on
Moshe of ancient times of days the on

Where is He that brought them up out of the yam *(sea)*
ווו איז דער וואָס האָט זיי אויפֿגעבראַכט
oifgebracht zei hot vos der iz vu
brought up them has who the one is where

פֿון ים ,
yam fun
the sea from

with the ro'im of His tzon?
דורך דעם פּאַסטוך פֿון זײַנע שאָף?
shof zaine fun pastuch dem durch
flock his of shepherd the by

Where is He that put His Ruach Hakodesh
ווו איז דער וואָס האָט זיי אַרײַנגעטאָן אין אים
im in araingeton zei hot vos der iz vu
him in put them has who the one is where

in the midst of them?
זײַן הייליקן גײַסט?
gaist heilikn zain
spirit holy his

12 Who led them at the right hand of Moshe
יב ווו איז ער, וואָס האָט באַלייט די
di baleit hot vos er iz vu
the accompanied has who he is where

רעכטע האַנט פֿון משהן
Mosheen fun hant rechte
Moshe of hand right

with His zero'a tiferet,

מיט דעם אָרעם פֿון זײַן פּראַכט?
pracht zain fun orem dem mit
glory his of arm the with

dividing the mayim before them,

וואָס האָט געשפּאָלטן די וואַסערן פֿון פֿאַר זיי ,
zei far fun vasern di geshpoltn hot vos
them before from waters the split open has who

to make Himself a Shem Olam?

זיך צו מאַכן אַן אייביקן נאָמען?
nomen eibikn an machn tsu zich
name everlasting an make to self

13 Who led them through the tehomot,

ג וואָס האָט זיי געפֿירט דורך תּהומען
tehomen durch gefirt zei hot vos
the depths through guided them has who

like the sus *(horse)* in the midbar,

ווי אַ פֿערד דורך אַ סטעפּ,
step a durch ferd a vi
steppe a by horse a like

that they should not stumble?

זיי זאָלן נישט געשטרויכלט ווערן ?
vern geshtroichlt nisht zoln zei
become stumble not shall they

14 As behemah goeth down into the valley,

ד ווי פֿיך וואָס טוט נידערן אין טאָל ,
tal in nidern tut vos fich vi
valley of in go down do which cattle as

the Ruach Hashem caused them to rest;

האָט דער גײַסט פֿון ה זיי באַרוט ;
barut zei Hashem fun gaist der hot
given rest them Hashem of spirit the has

thus didst Thou lead Thy people,

אַזוי האָסטו געפֿירט דײַן פֿאָלק ,
folk dain gefirt hostu azoi
people your guided have you so

to make for Thee a Shem Tiferet.

דיר צו מאַכן אַ פּראַכטיקן נאָמען .
nomen prachtikn a machn tsu dir
name glorious a make to you(SG)

15 Look down from Shomayim, and behold

ט לוג פֿון הימל און זע ,
ze un himel fun lug
see and heaven from look down

from the habitation of Thy kodesh and of Thy Tiferet.

פֿון דײַן הייליקער און פּראַכטיקער ווויונונג ;
voinung prachtiker un heiliker dain fun
habitation glorious and holy your from

Where is Thy kina *(zeal)* and Thy gevurah *(might)*?

ווו איז דײַן אָנגענומען זיך און דײַנע גבֿורות ?
gevuros daine un zich onnemen dain iz vu
mighty acts your and self taking up your is where

The yearning of Thy heart and of Thy rachamim

די ברומונג פֿון דײַנע אינגעווייד און דײַן
dain un ingeveid daine fun brumung di
your and innards your of stirring the

באַרעמהאַרציקייט
baremhartsikeit
mercifulness

are withheld toward me.

האַלטן זיך אײַן קעגן מיר.
mir kegen ain zich haltn
me toward in self withheld

16 Doubtless Thou art Avinu,

טז פֿאַר וואָר , דו ביסט אונדזער פֿאָטער;
foter undzer bist du vor far
father our are you surely for

though Avraham not have da'as of us,

וואָרעם אַבֿרהם ווייס אונדז נישט,
nisht undz veis Avraham vorem
not us knows Avraham because

and Yisroel not acknowledge us;

און ישׂראל קען אונדז נישט;
nisht undz ken Yisroel un
not us knows Yisroel and

Thou, Hashem, art Avinu, Go'aleinu;

דו , ה , ביסט אונדזער פאָטער,
foter undzer bist Hashem du
father our are Hashem you

Shemecha is from everlasting.

אונדזער אויסלייזער איז דײַן נאָמען פֿון אייביק אָן.
on eibik fun nomen dain iz oisleizer undzer
on eternity from name your is redeemer our

17 Hashem, why hast Thou made us to go astray from Thy drakhim,

יז פֿאַר וואָס , ה , לאָזטו אונדז בלאָנדזשען
blondzhen undz loztu Hashem vos far
stray us let Hashem which for

פֿון דײַנע וועגן ,
vegen daine fun
ways your from

and hardened libenu *(our hearts)* from fearing Thee?

מאַכסט האַרט אונדזער האַרץ, נישט מורא צו
tsu moire nisht harts undzer hart machst
to fear not heart our hard make

האָבן פֿאַר דיר ?
dir far hobn
you(SG) before have

Shuv *(return)* l'ma'an *(for the sake of)* Avadeicha *(Thy servants)*,

קער זיך אום פֿון וועגן דײַנע קנעכט ,
knecht daine vegen fun um zich ker
servants your sake of for back self turn

Shivtei Nachalatecha *(the Tribes of Thine Inheritance)*.

די שבֿטים פֿון דײַן אַרב .
arav dain fun shvotim di
inheritance your of tribes the

18 Am Kadshecha *(People of Thy holiness, Thy Holy People)* have possessed it but a little while;
our adversaries have trampled down Thy Mikdash.

יח כּמעט פֿאַרטריבן האָבן זיי דײַן הייליק פֿאָלק ;
folk heilik dain zei hobn fartriben kemat
people holy your they have driven away almost

אונדזערע פֿײַנט האָבן צעטרעטן דײַן
dain tsetretn hobn faint undzere
your trampled down have enemies our

הייליקטום .
heiliktum
holy sanctuary

19 We have become such as them

יט מיר זײַנען געוואָרן ווי די
di vi gevorn zainen mir
the ones like having become are we

over whom Thou hast never ruled,

וואָס דו האָסט קיין מאָל נישט געוועלטיקט אויף זיי ,
zei oif geveltikt nisht mol kein host du vos
them over rules not time any have you which

those who were not called by Shimecha *(Thy Name)*.

וואָס דײַן נאָמען איז נישט גערופֿן געוואָרן
gevorn gerufn nisht iz nomen dain vos
having become called not is name your which

O, that Thou wouldest rend Shomayim, that Thou wouldest come down,
so that the harim might shake at Thy presence,

אויף זיי .
zei oif
them on

הלוואַי צעריַיסטו די הימלען א ו ן נידערסט
yderst n Alef himlen di stu
heavens the you would tear if only

אַר א פֿ,
op, ar
go down and

64 [64:2] As eish burneth brushwood,

סד אַזוי ווי פַֿיַיער צינדט אָן טרוקענע צווײַגן ,
tsvaign trukene on tsindt faier vi azoi
branches dry on kindles fire as so

eish causeth the mayim to boil,

ווי פַֿיַיער טוט וואַסער צעבלעזלען –
tseblezlen vaser tut faier vi
boil water does fire as

[O, that Thou wouldst come down] to make Thy Shem known to Thine adversaries,

כּדי צו מאַכן וויסן דײַן נאָמען צו דײַנע פַֿײַנט ;
faint daine tsu nomen dain visen machn tsu kedei
enemies your to name your known make to so that

that the Goyim might tremble at Thy presence!

די פֿעלקער זאָלן ציטערן פֿאַר דיר ,
dir far tsiteren zoln felker di
you(SG) before tremble shall nations the

[2 3] When Thou didst terrible things

סד.ג ווען דו טוסט פֿאָרכטיקע זאַכן
zachn forchtike tust du ven
things awesome you are doing you when

which we looked not for,

וואָס מיר האָבן צו מאָל נישט געהאָפֿט –
gehoft nisht mol tsu hobn mir vos
hoped not time to have me which

Thou camest down,

הלוואַי נידערסטו אַראָפּ,
halevay niderstu arop
down you would come down if only

the harim shook at Thy presence.

די בערג זאָלן זיך טרײַסלען פֿאַר דיר ! –
di berg zoln zich treislen far dir
you(SG) before tremble self shall mountains the

[3 4] For me'olam *(since ancient times)* no one hath heard,

סד.ד און וואָס זיי האָבן קיין מאָל נישט געהערט,
gehert nisht mol kein hobn zei vos un
heard not time any have they what and

נישט פֿאַרנומען,
farnumen nisht
perceive not

nor perceived by the ozen,

וואָס קיין אויג האָט נישט געזען ,
gezen nisht hot oig kein vos
seen not has eye any which

neither hath the ayin seen any Elohim besides Thee,

אַז אַ ג-ט אַחוץ דיר זאָל טאָן
ton zol dir achuts G-t a az
do shall you(SG) besides G-d a that

Who acts on behalf of him that waiteth for Him.

פֿאַר דעם וואָס טוט האַרן אויף אים .
im oif harn tut vos dem far
him on wait for, expect does which the one for

[4 5] Thou meetest with him that rejoiceth to work tzedek,

סד.ה האָסט טרעפֿסט דעם וואָס האָט זיך
zich hot vos dem trefst host
self has which the one meet have

רעכט, צו טאָן
recht ton tsu gefreit
right do to rejoiced

those that remember Thee in Thy drakhim;

די וואָס האָבן געדאַכט אָן דיר
dir on gedacht hobn vos di
you(SG) on remembered has which the one

; וועגן מיט דײַנע
vegen daine mit
ways your with

see, Thou art in wrath; for we have been in sins;

זע , דו האָסט געצערנט , ווײַל מיר האָבן געזינדיקט,
gezindikt hobn mir vail getsernt host du ze
sinned have we for been angry have you behold

in them a long time, and shall we be saved?

דורך זיי אָבער פֿלעגן מיר אייביק געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn eibik mir flegn ober zei durch
become saved eternal we would however them by

5 6 But we are all as the tameh *(unclean thing)*,

סד.ו און מיר זײַנען געווָארן ווי אַ טמא אַלע,
ale tome a vi gevorn zainen mir un
all unclean a as having become are me and

and kol tzidkoteinu *(all our righteousness, our righteous deeds, works)* are like beged iddim *(filthy rags, a garment of menstruation)*;

און אַלע אונדזערע גערעכטיקייטן איז ווי אַ
a vi iz gerechtikeitn undzere ale un
a as is righteousness our all and

באַפֿלעקט קלייד
kleid baflekt
garment stained

and we all do fade like the aleh *(leaf)*;

און מיר וועלקן אַזוי ווי אַ בלאַט אַלע,
ale blat a vi azoi velkn mir un
all leaf a as so fade we and

and avoneinu *(our iniquities)*, like the ruach, have taken us away.

און אונדזער זינד טראָגט אונדז ווי דער ווינט אַוועק.
avek vint der vi undz trogt zind undzer un
away wind the as us carries sin our and

6 7 And there is none that calleth upon Thy Shem,

סד.ז און נישטאָ ווער זאָל רופֿן דײַן נאָמען ,
nomen dain rufn zol ver nishto un
name your call shall who there is not and

that stirreth up himself to take hold of Thee;

ווער זאָל זיך דערוועקן זיך צו האַלטן אָן דיר ;
dir on haltn tsu zich dervekn zich zol ver
you(SG) on take hold to self rouse self shall who

for Thou hast hid Thy face from us,

וואָרעם האָסט פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים צו אונדז,
undz tsu ponem dain farborgen host vorem
us to face your hide have for

and hast consumed us, because of avoneinu.

און אונדז געמאַכט צעגיין דורך אונדזערע זינד .
zind undzere durch tsegein gemacht undz un
sin our by consumed made us and

7 8 But now, Hashem, Thou art Avinu *(Our Father)*;

סד.ח און אַצונד , ה , דו ביסט אונדזער פֿאָטער,
foter undzer bist du Hashem atsund un
father our are you Hashem now and

we are the chomer *(clay)*, and Thou, Yotzreinu *(our Potter, Maker, Creator)*;

מיר זײַנען דער ליים, און דו ביסט אונדזער טעפּער,
teper undzer bist du un leim der zainen mir
potter our are you and clay the are we

and we all are the ma'aseh *(work)* of Thy yad.

און דאָס וועלק פֿון דײַנע הענט זײַנען מיר אַלע.
ale mir zainen hent daine fun verk dos un
all we are hand your of work the and

8 9 Be not in wrath ad me'od, Hashem,

סד.ט נישט צערנען זאָלסטו , ה , ביז גאָר ,
gor biz Hashem zolstu tserenen nisht
utmost unto Hashem shall you be angry not

neither remember avon forever;

און נישט אויף אייביק געדענקען די זינד ;
zind di gedenken eibik oif nisht un
sin the remember ever for not and

behold, see, we beseech thee, we are all Thy people.

זע , לוג , איך בעט דיך , דײַן
dain dich bet ich lug ze
your you(SG) entreat I look down behold

פֿאָלק זײַנען מיר אַלע.
ale mir zainen folk
all we are people

9 10 Arei Kadsheicha *(Thy holy cities)* are a midbar,

סד.י דיינע הייליקע שטעט זיינען געוואָרן
gevorn zainen shtet heilike daine
having become are cities holy your

אַ מדבר ,
midber a
wilderness a

Tziyon is a midbar,

ציון איז אַ מדבר , געוואָרן
gevorn midber a iz Tsiyon
having become wilderness a is Tziyon

Yerushalayim, a desolation.

ירושלַים אַ וויסטעניש ;
vistenish a Yerushalayim
desolation a Yerushalayim

10 11 Beis Kadsheinu v'Tifarteinu,

סד.יא אונדזער הייליק און אונדזער פּראַכטיק הויז ,
hoiz prachtik undzer un heilik undzer
house glorious our and holy our

where Avoteinu praised Thee,

וווּ אונדזערע עלטערן האָבן דיך געלויבט,
geloibt dich hobn eltern undzere vu
praised you(SG) have fathers our where

is burned up with eish;

איז אַוועק אין בראַנדפֿייער,
brandfaier in avek iz
fire in gone is

and kol machamadeinu *(all our desiring)* is in ruins.

און אַלע אונדזערע גלוסטיקייטן זיינען געוואָרן
gevorn zainen glustikeitn undzere ale un
having become are precious our all and

צו וויסט .
vist tsu
desolation to

11 12 Wilt Thou refrain Thyself after these things, Hashem?

סד.יב ווילסטו אויף דעם זיך איינהאַלטן, ה ?
Hashem ainhaltn zich dem oif vilstu
Hashem restrain self this upon will you

Wilt Thou hold Thy peace, and afflict us ad me'od?

ווילסטו שווייגן און אונדז פּיניקן ביז גאָר ?
gor biz painiken undz un shvaign vilstu
very much until torment us and keep silent will

65

I let Myself be sought of them

סה
איך בין געווען צו דערבעטן
derbetn tsu geven bin ich
sought to having been am I

that asked not for Me;

פֿאַר די וואָס האָבן נישט געפֿרעגט;
gefregt nisht hobn vos di far
inquired not have who the ones by

I let Myself be found of them

איך בין געווען צו געפֿונען
gefinen tsu geven bin ich
find to having been am I

that sought me not;

פֿאַר די וואָס האָבן מיך נישט געזוכט ;
gezucht nisht mich hobn vos di far
sought not me have which the ones for

I said: Hineni, behold Me,

איך האָב געזאָגט: דאָ בין איך, דאָ בין איך!
ich bin do ich bin do gezogt hob ich
I am here I am here said have I

unto a Goy *(Nation, People)* that was not called by My Shem.

צו אַ פֿאָלק וואָס רופֿט זיך נישט אויף מיין נאָמען .
nomen main oif nisht zich ruft vos folk a tsu
name my on not self call who people a to

2 I have spread out My yad kol hayom

ב איך האָב אויסגעשפּרייט מיינע הענט אַ גאַנצן טאָג
tog gantsn a hent maine oisgeshpreit hob ich
day all a hands my spread out have I

unto an Am Sorer *(stubbornly rebellious people)*,

צו אַ פֿאָלק אַן אָפּקערער
opkerer an folk a tsu
defiant a people a to

which walketh in a derech lo tov,

וואָס גייט אויפֿן נישט גוטן וועג,
veg gutn nisht oifn geit vos
way good not on go who

after their own machshevot *(thoughts)*;

נאָך די טראַכטונגען זייערע;
zeyere trachtungen di noch
their thoughts the after

[3] HaAm that provoketh Me to anger

ג צו אַ פֿאָלק וואָס דערצערנט מיך
mich dertsernt vos folk a tsu
me provoke who people a to

continually to My face;

אין מײַן פּנים נאָכאַנאַנד ;
nochanand ponem main in
continually face my in

that sacrificeth in ganot *(gardens)*,

וואָס שלאַכטן אין די גערטנער,
gertner di in shlachtn vos
gardens the in sacrifice who

and burneth sacrifices upon brick;

און רייכערן אויף די ציגל ;
tsigl di oif reichern un
bricks the on burn sacrifice and

[4] Which remain among the kevarim,

ד וואָס זיצן צווישן די קבֿרים ,
kvorim di tsvishn zitsn vos
tombs the among sit who

and spend the night in closed places,

און אין באַהעלטענישן נעכטיקן זיי ;
zei nechtikn baheltenishn in un
they spend the night hiding places in and

which eat basar hachazir,

וואָס עסן פֿלייש פֿון חזיר ,
chazir fun fleish esen vos
pig of flesh eat who

and broth of piggulim *(unclean meat)* in their vessels;

און זופּ פֿון אומווערדיקייטן איז אין זייערע כלים ;
keilim zeyere in iz umverdikeitn fun zup un
vessels their in is abominations of broth and

[5] Which say: Stand by thyself, come not near to me;

ה וואָס זאָגן : רוק דיך אָפּ , זאָלסט
zolst op dich ruk zogn vos
you(SG) must away you(SG) move say who

נישט גענענען צו מיר,
mir tsu genenen nisht
me to come near not

for I am kadosh to thee *(holier than thou)*.

וואָרעם איך בין דיר הייליק.
heilik dir bin ich vorem
holy for you(SG) am I for

These are a smoke in My nose,

די דאָזיקע זײַנען אַ רויך אין מײַן נאָז ,
noz main in roich a zainen dozike di
nose my in smoke a are these the

an eish that burneth kol hayom.

אַ פֿײַער וואָס ברענט אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a brent vos faier a
day all a burns which fire a

[6] Hinei, it is written before Me:

ו זע , אויפֿגעשריבן איז דאָס פֿאַר מיר;
mir far dos iz oifgeshribn ze
me before this is written behold

I will not keep silent, but will recompense fully,

איך וועל נישט שווײַגן סײַדן איך האָב אָפּגעצאָלט,
opgetsolt hob ich saidn shvaign nisht vel ich
repaid have I unless keep silent not will I

even recompense into their kheyk,

יאָ, אָפּגעצאָלט אין זייער בוזעם,
buzem zeyer in opgetsolt yo
bosom their into repaid yes

7 Your avonot, and the iniquities

ז אײַערע זינד אין אײנעם מיט די זינד
zind di mit einem in zind aiere
sin the with together in sin your

of your avot together, saith Hashem,

פֿון אײַערע עלטערן, זאָגט ה׳,
Hashem zogt eltern aiere fun
Hashem declares fathers your of

because they burned sacrifices upon the mountains,

וואָס האָבן געריכטערט אויף די בערג,
berg di oif gereichert hobn vos
mountains the on burn incense have who

and insulted Me upon the hills;

און אויף די הייכן מיך געלעסטערט;
gelestert mich heichn di oif un
blasphemed me heights the on and

therefore will I measure

דערום וועל איך אָפּמעסטן צוערשט
tsuersht opmestn ich vel derum
former work measure I will therefore

their former peulot into their kheyk.

זייער לויט אין זייער בוזעם.
buzem zeyer in loit zeyer
bosom their into according to theirs

8 Thus saith Hashem:

ח אַזוי האָט ה׳ געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

As the tirosh is found in the cluster,

אַזוי ווי אַז דער ווײַן געפֿינט זיך אין העגל,
hengl in zich gefint vain der az vi azoi
the bunch in self is found wine the that as so

and one saith: Destroy it not;

זאָגט מען: זאָלסט עס נישט צעשטערן,
tseshtern nisht es zolst men zogt
destroy not it you(SG) must they declares

for a brocha is in it;

וואָרעם אַ בענטשונג איז אין אים;
im in iz bentshung a vorem
it in is blessing a for

so will I do in behalf of My Servants,

אַזוי וועל איך טאָן פֿון וועגן מײַנע קנעכט,
knecht maine vegen fun ton ich vel azoi
servants my sake of for do I will so

that I may not destroy them all.

נישט צו צעשטערן אין גאַנצן.
gantsn in tseshtern tsu nisht
all in destroy to not

9 And I will bring forth a zera out of Ya'akov,

ט און איך וועל אַרויסברענגען פֿון יעקבֿ אַ זאָמען,
zomen a Yaakov fun aroisbrengen vel ich un
seed a Yaakov from bring forth will I and

and out of Yehudah a yoresh *(inheritor)* of My mountains;

און פֿון יהודה דעם יורש פֿון מײַנע בערג;
berg maine fun yoiresh dem Yehudah fun un
mountains my of heir the Yehudah from and

and Mine Bechir *(Chosen ones)* shall inherit it,

און ירשען וועלן עס מײַנע אויסדערווײלטע,
oisderveilte maine es veln yarshen un
elect my it will inherit and

and My Servants shall dwell there.

און מײַנע קנעכט וועלן דאָרט ווינען.
voinen dort veln knecht maine un
dwell there will servants my and

10 And Sharon shall be a meadow for tzon,

י און דער שָׁרוֹן וועט זײַן פֿאַר אַ פּיטערפלאַץ פֿון שאָף,
shof fun fiterplats a far zain vet Sharon der un
flocks of graze place a for be will Sharon the and

and the valley of Achor a place for the flock to lie down,
און דער טאָל עָכוֹר פַּאַר אַ הויערונג פּון רינדער,
rinder fun hoierung a far Achor tal der un
cattle of resting place a for Achor valley of the and

for Ami *(My People)* who seek Me.
פַּאַר מײַן פֹּאָלק וואָס האָט מיך געזוכט .
gezucht mich hot vos folk main far
sought me have who people my for

[11] But ye are they that forsake Hashem,
יא אָבער איר זײַט פַּאַרלאָזט ה ,
Hashem farlozt vos ir ober
Hashem forsake who you but

that forget My Har Kadosh,
וואָס פַּאַרגעסט אָן מײַן הייליקן באַרג ,
barg heilikn main on fargest vos
mountain holy my on forget who

that prepare a shulchan for Fortune,
וואָס גרייט אַ טיש צום מזל ,
mezl tsum tish a greit vos
Good Fortune for table a prepare who

and that furnish the drink offering for Destiny.
און פֿילט אָן אַ מישטראַנק צום באַשער,
basher tsum mishtrank a on filt un
Destiny for mixed a on fill and

[12] Therefore will I destine you for the cherev,
יב איך וועל אײַך באַשטימען צום שווערד,
shverd tsum bashern aich vel ich
sword to destine you will I

and ye shall all bow down to the slaughtering place;
און איר אַלע וועט קניִען צו דער שחיטה ;
shechite der tsu knien vet ale ir un
slaughter the to bow down will all you and

because when I called, ye did not answer;
ווײַל איך האָב גערופֿן און איר האָט נישט געענטפֿערט,
geentfert nisht hot ir un gerufn hob ich vail
answered not have you and called have I because

when I spoke, ye did not hear;
געדעט, און איר האָט נישט געהערט;
gehert nisht hot ir un geredt
hear not did you and spoken

but did the rah before Mine eyes,
נאָר איר האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין מײַנע אויגן,
oign maine in shlecht iz vos geton hot ir nor
eyes my in evil is what done have you but

and did choose that wherein I delighted not.
און וואָס איך האָב נישט געוואָלט, האָט איר אויסגעווײַלט.
oisgeveilt ir hot gevolt nisht hob ich vos un
chosen you have wanted not have I what and

[13] Therefore thus saith Adonoi Hashem:
יג דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said so Hashem Adonoi has therefore

Hinei, My Servants shall eat,
זע , מײַנע קנעכט וועלן עסן,
esen veln knecht maine ze
eat will servants my behold

but ye shall be hungry;
און איר וועט זײַן הונגעריק;
hungerik zain vet ir un
hungry be will you and

hinei, My Servants shall drink,
זע , מײַנע קנעכט וועלן טרינקען,
trinken veln knecht maine ze
drink will servants my behold

but ye shall be thirsty;
און איר וועט זײַן דאָרשטיק;
dorshtik zain vet ir un
thirsty be will you and

hinei, My Servants shall rejoice,
זע , מײַנע קנעכט וועלן זיך פֿרייען,
freyen zich veln knecht maine ze
rejoice self will servants my behold

but ye shall be ashamed;

און איר וועט פַֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt vet ir un
become ashamed will you and

[14] Hinei, My Servants shall sing for joy of lev,

יד זע , מײַנע קנעכט וועלן זינגען פֿון האַרצפֿרייד,
hartsfreid fun zingen veln knecht maine ze
joy of heart of sing will servants my behold

but ye shall cry out from anguish of lev,

און איר וועט שרײַען פֿון האַרצווויי ,
hartsvei fun shraien vet ir un
heart sorrow from cry out will you and

and shall wail from brokenness of ruach.

און פֿון אַ צעבראָכן גמיט וועט איר יאָמערן.
yomern ir vet gemit tsebrochn a fun un
wail you will spirit broken a from and

[15] And ye shall leave your shem

טו און איר וועט לאָזן אײַער נאָמען
nomen aier lozn vet ir un
name your leave will you and

for a curse unto My Bechir;

פַֿאַר אַ קללה צו מײַנע אויסדערוויילטע:
oisderveilte maine tsu klole a far
chosen ones my to curse a for

for Adonoi Hashem shall put thee to death,

אַזוי זאָל אֲדֹנָי ה דיך טייטן!
teitn dich Hashem Adonoi zol azoi
slay you(SG) Hashem Adonoi shall so

and call His Avadim by another shem;

און זײַנע קנעכט וועט ער רופֿן אַן אַנדער נאָמען ;
nomen ander an rufn er vet knecht zaine un
name other an call he will servants his and

[16] That he who blesseth himself in ha'aretz

טז אז דער וואָס בענטשט זיך אויף דער ערד ,
erd der oif zich bentsht vos der az
earth the on self blesses who the one that

shall bless himself by Elohei Omein *(the G-d of [the] Amen, the G-d of Truth)*;

וועט זיך בענטשן ביים אלקים פֿון אמת,
emes fun Elokim baim bentshn zich vet
truth of G-d by the bless self will

and he that taketh an oath in ha'aretz

און דער וואָס שוועט אויף דער ערד ,
erd der oif shvert vos der un
earth the on swears who the one and

shall take the oath by Elohei Omein;

וועט שווערן ביים אלקים פֿון אמת;
emes fun Elokim baim shvern vet
truth of G-d by the swear will

because the former tzoros are forgotten,

ווײַל פֿאַרגעסן זײַנען די פֿריִערדיקע צרות ,
tsores frierdike di zainen fargesen vail
troubles former the are forgotten because

and because they are hid from Mine eyes.

און ווײַל זיי זײַנען פֿאַרבאָרגן פֿון מײַנע אויגן.
oign maine fun farborgen zainen zei vail un
eyes my from hidden are they because and

[17] For, hinei, I create Shomayim Chadashim

יז וואָרעם זע , איך באַשאַף הימלען ניַיע,
naie himlen bashaf ich ze vorem
new heavens create I behold because

and eretz Chadashah;

און אַן ערד אַ ניַיע;
naie a erd an un
new a earth an and

and the rishonot shall not be remembered,

און דאָס פֿריִערדיקע וועט נישט געדאַכט ווערן ,
vern gedacht nisht vet frierdike dos un
become remembered not will former this and

nor come into mind.

אוּן אוֹיפֿן זינען נישט אין דעם האַרץ אויפֿקומען.
oifkumen harts dem in nisht zinen oifn un
come up heart the in not mind on and

18 But be ye glad and rejoice forever

יח נאָר זייַט לוסטיק אוּן פֿרייט זיך ביז אייביק
eibik biz zich freit un lustik zait nor
ever for self rejoice and glad be but

in that which I create;

מיט דעם וואָס איך באַשאַף;
bashaf ich vos dem mit
create I what the with

for, hinei, I create Yerushalayim a rejoicing,

וואָרעם זע , איך באַשאַף ירושָלַיִם פֿאַר אַ לוסטיקייט,
lustikeit a far Yerushalayim bashaf ich ze vorem
gladness a for Yerushalayim create I behold for

and her people a joy.

אוּן איר פֿאָלק פֿאַר אַ פֿרייד.
freid a far folk ir un
joy a for people her and

19 And I will rejoice in Yerushalayim,

יט אוּן איך וועל זיך פֿרייען מיט ירושָלַיִם ,
Yerushalayim mit freyen zich vel ich un
Yerushalayim with rejoice self will I and

and joy in Ami;

אוּן וועל לוסטיק זיַין מיט מיַין פֿאָלק ;
folk main mit zain lustik vel un
people my with be rejoice will and

and the voice of weeping shall be no more heard in her,

אוּן נישט געהערט ווערן וועט אין איר מער
mer ir in vet vern gehert nisht un
more her in will become heard not and

nor the voice of crying out.

אַ קוֹל פֿון געוויין , אוּן אַ קוֹל פֿון געשריי.
geshrei fun kol a un gevein fun kol a
crying of voice a and weeping of voice a

20 There shall be no more in there

כ מער וועט נישט זיַין פֿון דאָרטן
dortn fun zain nisht vet mer
there of be not will more

an infant of days, nor a zaken *(old man)*

אַ קינד אין טעג , אָדער אַ זקן ,
zoken a oder teg in kind a
old man a or days in child a

that hath not filled his days;

וואָס וועט נישט דערפֿילן זיַינע טעג ;
teg zaine derfiln nisht vet vos
days his fulfill not will who

for he that shall die a hundred years old will be regarded a na'ar;

וואָרעם דער יִנגסטער וועט צו הונדערט יאָר שטאַרבן,
shtarbn yor hundert tsu vet yingster der vorem
die years hundred to will youngest the because

but the choteh *(sinner)*, a hundred years old, will be accursed.

אוּן אַ זינדיקער וועט מיט הונדערט יאָר געשאָלטן ווערן .
vern gesholtn yor hundert mit vet zindiker a un
become cursed years hundred with will sinner a and

21 And they shall build batim *(houses)*, and inhabit them;

כא אוּן זיי וועלן בויען היַיזער אוּן באַווינען,
bavoinen un haizer boien veln zei un
inhabit and houses build will they and

and they shall plant kramim *(vineyards)*, and eat the fruit of them.

אוּן פֿלאַנצן ווייַנגערטנער אוּן עסן זייער פֿרוכט.
frucht zeyer esen un vaingertner flantsn un
fruit their eat and vineyards plant and

22 They shall not build,

כב זיי וועלן נישט בויען,
boien nisht veln zei
build not shall they

and another inhabit;

און אַן אַנדערער זאָל באַווינען,
bavoinen zol anderer an un
inhabit shall other an and

they shall not plant,

זיי וועלן נישט פלאַנצן,
flantsn nisht veln zei
plant not shall they

and another eat;

און אַן אַנדערער זאָל עסן;
esen zol anderer an un
eat shall other an and

for as the days of HaEtz

ווארעם אַזוי ווי די טעג פון אַ בוים
boim a fun teg di vi azoi vorem
tree a of days the as so for

are the days of Ami,

וועלן זיין די טעג פון מיין פאָלק,
folk main fun teg di zain veln
people my of days the be shall

and Mine Bechir shall long enjoy

און מיינע אויסדערוויילטע וועלן פאַרנוצן
farnutsn veln oisderveilte maine un
enjoy will elect my and

the ma'aseh of their hands.

דאָס ווערק פון זייערע הענט.
hent zeyere fun verk dos
hands their of work this

23 They shall not labor in vain,

כג זיי וועלן זיך נישט מיען אומנישט,
umnisht mien nisht zich veln zei
in vain labor not self will they

nor bring forth for misfortune;

זיי וועלן נישט געבערן פאַר אַ בהלה,
behole a far gebern nisht veln zei
trouble a for bear not will they

for they are the Zera Beruchei Hashem *(Seed of the Blessed ones of* Hashem*)*,

ווארעם אַ זאָמען געבענטשט פון ה זיינען זיי,
zei zainen Hashem fun gebentsht zomen a vorem
they are Hashem of blessed seed a for

and their offspring with them.

און זייערע שפראָצן מיט זיי.
zei mit shprotsn zeyere un
them with offspring their and

24 And it shall come to pass,

כד און עס וועט זיין,
zain vet es un
be will it and

that before they call, I will answer;

איידער זיי רופן, וועל איך ענטפערן,
entfern ich vel rufn zei eider
answer I will call they before

and while they are yet medaberim *(speaking)*, I will hear.

ווי זיי רעדן נאָך, אַזוי וועל איך צוהערן.
tsuhern ich vel azoi noch redn zei vi
pay heed I will so yet speak they when

25 The wolf and the lamb shall feed together,

כה אַ וואָלף און אַ לאַם וועלן זיך פיטערן אין איינעם,
einem in fitern zich veln lam a un volf a
together in pasture self will lamb a and wolf a

and the lion shall eat straw like the ox;

און אַ לייב וועט ווי אַ רינד עסן שטרוי;
shtroi esen rind a vi vet leib a un
straw eat head of cattle a as will lion a and

and aphar shall be the lechem of the nachash.

און אַ שלאַנג – איר שפּייז וועט זיין שטויב;
shtoib zain vet shpaiz ir shlang a un
dust be will food its snake a and

They shall not hurt nor destroy

זיי וועלן נישט בייז טאָן און נישט פֿאַרדאַרבן
zei veln nisht ton beiz nisht un fardorben
they will not do hurt not and destroy

in all My Har Kadosh,

אויף מײַן גאַנצן הייליקן באַרג ,
oif main gantsn heilikn barg
on my all holy mountain

saith Hashem.

זאָגט ה .
zogt Hashem
declares Hashem

66

Thus saith Hashem:

סו

אַזוי האָט ה געזאָגט:
azoi hot Hashem gezogt
so has Hashem said

HaShomayim is My kisse,

דער הימל איז מײַן טראָן ,
der himel iz main tron
the heaven is my throne

and ha'aretz is My footstool;

און די ערד איז מײַן פֿוסבענקל;
un di erd iz main fusbenkel
and the earth is my footstool

where is the Beis that ye build for Me?

וווּ איז דאָס הויז וואָס איר קענט מיר בויען ?
vu iz dos hoiz vos ir kent mir boien
where is the house which you can me build

And where is the Makom of My Menuchah?

און וווּ דער אָרט פֿון מײַן רוונג ?
un vu der ort fun main ruung
and where the place of my resting

[2] For all those things hath Mine hand made,

ב אַז די אַלע האָט מײַן האַנט געמאַכט ,
az di ale hot main hant gemacht
that the all has my hand made

and so came they all into being,

און אַזוי זײַנען די אַלע געוואָרן ,
un azoi zainen di ale gevorn
and so are the ones all having become

saith Hashem;

זאָגט ה .
zogt Hashem
declares Hashem

but to this man will I look,

אָבער אויף אַזעלכן טו איך קוקן :
ober oif azelchn tu ich kukn
but on such do I look

even to him that is oni and of a contrite ruach,

אויף דעם אָרעמאַן און דערשלאָגענעם אין געמיט,
oif dem oreman un dershlogenem in gemit
on the poor person and crushed in spirit

and trembleth at My Devar.

און דעם וואָס ציטערט איבער מײַן וואָרט.
un dem vos tsitert iber main vort
and the one who trembles over my word

[3] He that slaughtereth the bull

ג דער וואָס שעכט אַן אָקס,
der vos shecht an oks
the one who slaughters a bull

is the slayer of a man;

דערשלאָגט אַ מענטשן ;
dershlogt a mentshn
kills a men

he that sacrificeth a seh,

דער וואָס שלאַכט אַ שעפּס,
der vos shlacht a sheps
the one who sacrifices a sheep

is a strangler of dogs;

האַקט אָפּ דאָס גענעק פֿון אַ הונט;
hakt op dos genik fun a hunt
breaks off the neck of a dog

he that offereth a minchah,	דער וואָס ברענגט אויף אַ שפּײַזאָפּפֿער,
	shpaizopfer a oif brengt vos der
	minchah a on brings who the one
it is dahm chazir;	ברענגט אויף בלוט פֿון אַ חזיר ;
	chazir a fun blut oif brengt
	pig a of blood on bring
he that burneth incense,	דער וואָס רייכערט ווי֫רעך,
	vairech reichert vos der
	incense burns who the one
blesseth idols.	בענטשט אַן אָפּגאָט.
	opgot an bentsht
	idol an blesses
As they have chosen their own ways,	אַזוי ווי זיי האָבן אויסגעווײלט זייערע וועגן ,
	vegen zeyere oisgeveilt hobn zei vi azoi
	ways their chosen have they as so
and their nefesh delighteth in their shikkutzim *(abominations)*,	און זייערע אומווערדיקייטן האָט באַגערט זייער זעל ,
	zel zeyer bagert hot umverdikeitn zeyere un
	soul their pleased has abominable practices their and
[4] I also will choose their ill-treatments,	[ד] אַזוי ווע֫ל איך אויך אויסווײלן געשפּעטן איבער זיי ,
	zei iber geshpetn oisveiln oich ich vel azoi
	them over delusions choose also I will so
and will bring their terrors upon them;	און זייערע שרעקענישן ווע֫ל איך ברענגען אויף זיי ;
	zei oif brengen ich vel shrekenishn zeyere un
	them on bring I will terrors their and
because when I called, no one did answer;	ווײל איך האָב גערופֿן, און קיינער האָט
	hot keiner un gerufn hob ich vail
	has anyone and called have I because
	נישט געענטפֿערט,
	geentfert nisht
	answered not
when I spoke, they did not hear;	געדעדט, און זיי האָבן נישט געהערט;
	gehert nisht hobn zei un geredt
	heard not have they and spoken
but they did the rah before Mine eyes,	נאָר זיי האָבן געטאָן וואָס איז שלעכט אין מײַנע אויגן,
	oign maine in shlecht iz vos geton hobn zei nor
	eyes my in evil is what done have they but
and chose that in which I took no pleasure.	און וואָס איך האָב נישט געוואָלט האָבן זיי אויסגעווײלט.
	oisgeveilt zei hobn gevolt nisht hob ich vos un
	chosen they have wanted not have I what and
[5] Hear the Devar Hashem,	[ה] הערט דאָס וואָרט פֿון ה ,
	Hashem fun vort dos hert
	Hashem of word the hear
ye that tremble at His word;	איר וואָס ציטערט איבער זײַן וואָרט:
	vort zain iber tsitert vos ir
	word his over trembles which you
Your achim that hated you,	עס האָבן געזאָגט אײַערע ברידער וואָס האָבן אײַך פֿײַנט ,
	faint aich hobn vos brider aiere gezogt hobn es
	hated you have which brothers your said have it
that cast you out from them l'ma'an Shemi, said:	די וואָס פֿאַרשטויסן אײַך פֿון וועגן מײַן נאָמען :
	nomen main vegen fun aich farshtoisen vos di
	name my sake of for you banish who the ones
Let Hashem get honor,	זאָל ה געערלעכט ווערן ,
	vern geerlecht Hashem zol
	become magnified Hashem shall

that we may see your simcha.

און לאָמיר זען אייער שׂימחה!
simche aier zen lomir un
joy your see let us and

But they shall be ashamed.

אָבער זיי וועלן פַֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt veln zei ober
become ashamed will they but

6 Sound of tumult from the Ir,

[ו] אַ קול פֿון טומל פֿון דער שטאָט,
shtot der fun tuml fun kol a
city the from tumult of voice a

a sound from the Heikhal,

אַ קול פֿון דעם היכל !
heichl dem fun kol a
temple the from voice a

a sound of Hashem

אַ קול פֿון ה׳ וואָס באַצאָלט
batsolt vos Hashem fun kol a
repay who Hashem from voice a

that rendereth gemul *(retribution)* to His enemies.

פַֿאַרגעלטונג צו זיינע פֿיינט .
faint zaine tsu fargeltung
enemies his to recompense

7 Before she travailed,

[ז] איידער זי האָט געווייטאָקט,
geveitokt hot zi eider
in labor has she before

she brought forth;

האָט זי געבאָרן ;
geborn zi hot
given birth she has

before her chevel *(pain)* came,

איידער ווייעניש איז געקומען אויף איר,
ir oif gekumen iz veyenish eider
her on having come is labor before

she was delivered of a zachar *(man child)*.

אַזוי האָט זי אַ יינגל געהאַט.
gehat yingel a zi hot azoi
had boy a she has so

8 Who hath heard such a thing?

[ח] ווער האָט געהערט אַזוינס ?
azoins gehert hot ver
such things heard has who

Who hath seen such things?

ווער האָט געזען אַזוי-וואָס?
azoi-vos gezen hot ver
like this seen has who

Shall Eretz be born in yom echad?

ווערט אַ לאַנד אויסגעווייטאָקט אין איין טאָג?
tog ein in oisgeveitokt land a vert
day one in be born land a shall be

Or shall a nation be born in a moment?

ווערט געבאָרן אַ פֿאָלק מיט איין מאָל?
mol ein mit folk a geborn vert
time one with people a given birth shall be

For as soon as Tziyon travailed in labor,

וואָרעם ווי ציון האָט געווייטאָקט,
geveitokt hot Tsiyon vi vorem
in labor has Tziyon as for

she gave birth to her banim.

אַזוי האָט זי אירע קינדער געבאָרן .
geborn kinder ire zi hot azoi
given birth children her she has so

9 Shall I bring to the moment of birth,

[ט] וועל איך ביז געבורט ברענגען,
brengen geburt biz ich vel
bring birth unto I will

and not cause to bring delivery? saith Hashem.

און נישט מאַכן געבערן ? זאָגט ה׳ ;
Hashem zogt gebern machn nisht un
Hashem declares delivery make not and

Shall I cause to bring forth, and shut the womb?
וועל איך, וואָס מאַך געבערן, פַֿארהאַלטן?
farhaltn gebern mach vos ich vel
stop delivery make which I will

saith thy G-d.
זאָגט דיַין ג-ט.
G-t dain zogt
G-d your declares

10 Rejoice ye with Yerushalayim,
י פֿרייט זיך מיט ירושָׁלַיִם,
Yerushalayim mit zich freit
Yerushalayim with self rejoice

and be glad with her, all ye that love her;
און קוועלט אָן אין איר, אַלע אירע ליבהאָבער;
libhober ire ale ir in on kvelt un
devotees her all her in on be glad and

rejoice for joy with her,
לוסטיקט אייַך לוסטיק מיט איר,
ir mit lustik aich lustikt
her with rejoice you rejoice

all ye that mourn for her;
איר אַלע וואָס טרויערט אויף איר;
ir oif troiert vos ale ir
her on mourn who all you

11 That ye may nurse, and be satisfied
יא ווייַל איר וועט זייגן און זיך זעטן
zetn zich un zeign vet ir vail
be satisfied self and nurse will you for

with the breasts of her consolations;
פֿון דער ברוסט פֿון אירע נחמות,
nchmut ire fun brust der fun
comforts her of breast the from

that ye may drink in, and be delighted
ווייַל איר וועט זופּן און זיך קוויקן
kvikn zich un zupn vet ir vail
delight self and drink deeply will you for

with the abundance of her kavod.
פֿון דעם זויגנאָפּל פֿון איר שפֿע.
shefe ir fun zoignopl dem fun
prosperity her of suckle nipple the from

12 For thus saith Hashem:
יב וואָרעם אַזוי האָט ה גענאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has so for

Hineni, I will extend shalom to her like a river,
זע, איך נייַג צו איר שלום ווי אַ טייַך,
taich a vi sholem ir tsu naig ich ze
river a like peace her to extend I behold

and the kavod of the Goyim like an overflowing stream;
און ווי אַ פֿלייצקן שטראָם די רייַבקייט
raichkeit di shtrom fleitsikn a vi un
riches the stream overflowing a like and

פֿון די פֿעלקער,
felker di fun
nations the of

then shall ye nurse,
און איר וועט זייגן דערפֿון.
derfun zeign vet ir un
thereof nurse will you and

ye shall be borne upon arms,
אויפֿן זייַט וועט איר געטראָגן ווערן,
vern getrogn ir vet zait oifn
become carried you will side on

and be fondled upon her knees.
און אויף די קני וועט איר געצערטלט ווערן.
vern getsertlt ir vet kni di oif un
become fondled you will knees the on and

13 As one whom his em comforteth,
יג ווי איינער וואָס זייַן מוטער טוט אים טרייסטן,
treistn im tut muter zain vos einer vi
comfort him does mother his whom one as

so will I comfort you;

אַזוי וועל איך אייַך טרייסטן;
treistn aich ich vel azoi
comfort you I will so

and ye shall be comforted in Yerushalayim.

און אין ירושָלַיִם וועט איר געטרייסט ווערן .
vern getreist ir vet Yerushalayim in un
become comforted you will Yerushalayim in and

14 And when ye see this, your lev shall rejoice,

יד און איר וועט זען, און אייַער האַרץ וועט זיך פֿרייען,
freyen zich vet harts aier un zen vet ir un
rejoice self will heart your and see will you and

and your atzmot shall flourish like herbage;

און אייַערע ביינער ווועלן ווי גראָז בליִען ;
blien groz vi veln beiner aiere un
flourish grass as will bones your and

and the yad Hashem shall be made known to His avadim,

און די האַנט פֿון ה וועט דערווויסט ווערן
vern dervust vet Hashem fun hant di un
become discovered will Hashem of hand the and

ביי זיַינע קנעכט ,
knecht zaine bai
servants his by

and His indignation toward His enemies.

און ער וועט צערענען אויף זיַינע פֿיַינט .
faint zaine oif tserenen vet er un
enemies his on be angry will he and

15 For, hinei, Hashem will come with eish,

טו וואָרעם זע , ה וועט קומען מיט פֿיַער,
faier mit kumen vet Hashem ze vorem
fire with come will Hashem behold because

with His merkavot like the whirlwind,

און ווי אַ שטורעמווינט זיַינע רייַטווועגן,
raitvegn zaine shturemvint a vi un
chariots his windstorm a like and

to render His anger in fury,

אויסצולאָזן מיט גרים זיַין צאָרן,
tsorn zain geirem mit oistsulozn
anger his fury with render

His rebuke in flames of eish.

און זיַין אָנגעשריי מיט פֿלאַמען פֿיַער.
faier flamen mit ongeshrei zain un
fire flames with rebuke his and

16 For by eish and by His cherev

טז וואָרעם מיט פֿיַער טוט זיך משפּטן ה ,
Hashem mishpetn zich tut faier mit vorem
Hashem judge self does fire with for

will Hashem execute judgment on kol basar;

און מיט זיַין שוווערד, מיט אַלע ליַבער ;
laiber ale mit shverd zain mit un
flesh(PL) all with sword his with and

and the slain of Hashem shall be many.

און פֿיל וועלן זיַין די דערשלאָגענע פֿון ה .
Hashem fun dershlogene di zain veln fil un
Hashem of slain the be will many and

17 They that set themselves apart as kodesh, and purify themselves to go into the ganot, following the one in the midst, eating basar hachazir, and the sheketz, and the akhbar *(mouse)*, shall be consumed together, saith Hashem. 18 For I know their ma'asim and their machshevot; it shall come to pass, that I will gather kol Goyim and leshonot; they shall come, and

יז די וואָס הייליקן זיך און רייניקן זיך צו גיין אין
in gein tsu zich reiniken un zich heilikn vos di
in go to self purify and self consecrate who the ones

די גערטנער, הינטער איינער אין מיטן , די וואָס עסן פֿלייש
fleish esen vos di mitn in einer hinter gertner di
flesh eat who the ones midst in one behind gardens the

פֿון חזיר , און אומווערדיקייטן און מייז , וועלן אין איינעם
einem in veln maiz un umverdikeitn un chazir fun
together in will mice and abominations and pig of

פֿאַרלענדט ווערן , זאָגט ה . יח וואָרעם זייערע מעשׂים
meisim zeyere vorem Hashem zogt vern farlendt
deeds their for Hashem declares become destroyed

see My kavod. [19] And I will set an ot *(sign)* among them, and I will send away those that escape of them unto the Goyim, to Tarshish, Pul, and Lud *(that draw the bow)*, to Tuval, and Yavan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My kavod; and they shall declare My kavod among the Goyim. [20] And they shall bring all your achim out of all heathen nations for a minchah unto Hashem upon susim, and in chariots, and in wagons, and upon mules, and upon camels, to My Har Kodesh, to Yerushalayim, saith Hashem, as the Bnei Yisroel bring the minchah in a keli tahor into the Beis Hashem. [21] And I will also take of them for kohanim and for Levi'im, saith Hashem.

און זייערע טראַכטונגען; די צייַט קומט איינצוזאַמלען אַלע
ale aintsuzamlen kumt tsait di trachtungen zeyere un
all to gather is coming time the thoughts their and

פֿעלקער און לשונות, זיי זאָלן קומען און זען מיין כּבֿוד.
koved main zen un kumen zoln zei leshoines un felker
glory my see and come shall they languages and nations

יט און איך וועל טאָן צווישן זיי אַ וווּנדערצייכן, און איך וועל
vel ich un vundertseichn a zei tsvishn ton vel ich un
will I and wonders a them among do will I and

שיקן פֿון זיי אַנטרונענע צו די פֿעלקער, צו תַּרְשִׁישׁ,
Tarshish tsu felker di tsu antrunene zei fun shikn
Tarshish to nations the to fugitives them from send

פֿול, און לוד, די בויגנשפּאַנערס, צו תּובַל און יָוָן,
Yavan un Tuval tsu boignshpaners di Lud un Pul
Yavan and Tuval to drawing the bow the ones Lud and Pul

די ווייַטע אינדזלען, וואָס האָבן נישט געהערט מיין הערונג,
herung main gehert nisht hobn vos indzelen vaite di
hearing my heard not have who coastlands distant the

און נישט געזען מיין כּבֿוד; און זיי וועלן דערציילן מיין
main dertseiln veln zei un koved main gezen nisht un
my declare will they and glory my seen not and

כּבֿוד צווישן די פֿעלקער. כ און זיי וועלן ברענגען אַלע
ale brengen veln zei un felker di tsvishn koved
all bring will they and nations the among glory

אייערע ברידער, פֿון אַלע פֿעלקער, אַ מתּנה צו ה',
Hashem tsu matone a felker ale fun brider aiere
Hashem to gift a nations all from brothers your

אויף פֿערד און אויף קאָטשן און אויף טראָגוועגן, און אויף
oif un trogvegn oif un kotshn oif un ferd oif
on and litters on and coaches on and horses on

מוליאייזלען, און אויף יאָגקעמלען, צו מיין הייליקן באַרג
barg heilikn main tsu yogkemlen oif un moileizlen
mountain holy my to camels on and mule

ירושָׁלַיִם, זאָגט ה', אַזוי ווי די קינדער פֿון
fun kinder di vi azoi Hashem zogt Yerushalayim
of children the as just as Hashem declares Yerushalayim

יִשְׂרָאֵל ברענגען דאָס שפּייַזאָפּפֿער אין אַ ריינער כּלי אין הויז
hoiz in keile reiner a in shpaizopfer dos brengen Yisroel
house in vessel clean a in minchah this bring Yisroel

פֿון ה'. כא און אויך פֿון זיי וועל איך נעמען פֿאַר
far nemen ich vel zei fun oich un Hashem fun
for take I will them from also and Hashem of

כֹּהנים און פֿאַר לוִיים, זאָגט ה'.
Hashem zogt Leviim far un koyanim
Hashem declares Levi'im for and kohanim

[22] For as the Shomayim HaChadashim

כב וואָרעם ווי די נייַע הימלען,
himlen naie di vi vorem
heavens new the as for

and HaAretz HaChadashah,
which I will make,

און די נייַע ערד, וואָס איך מאַך,
mach ich vos erd naie di un
make I which earth new the and

shall continue before Me,
saith Hashem,

וועלן באַשטיין פֿאַר מיר, זאָגט ה',
Hashem zogt mir far bashtein veln
Hashem declares me before endure will

so shall your zera and your shem remain.

אַזוי וועט באַשטיין אייער זאָמען און אייער נאָמען .
nomen aier un zomen aier bashtein vet azoi
name your and seed your stand will so

[23] And it shall come to pass,

כג און עס וועט זיין ,
zain vet es un
be will it and

that from one Rosh Chodesh to another,

ראָש-חודש אין ראָש-חודש ,
rosh-choidesh in rosh-choidesh
new moon into new moon

and from one Shabbos to another,

און שבת אין שבת ,
Shabbos in Shabbos un
Shabbos into Shabbos and

kol basar shall come

וועלן קומען אַלע ליַבער ,
laiber ale kumen veln
flesh(PL) all come will

to bow down before Me, saith Hashem.

זיך בוקן פַֿאַר מיר, זאָגט ה .
Hashem zogt mir far bukn zich
Hashem declares me before bow down self

[24] And they shall go forth, and look upon the pigrei ha'anashim that have rebelled against Me; for their tola'at *(worm)* shall not die, neither shall their eish be quenched; and they shall be dera'on *(loathsome, an abomination)* to kol basar.

כד און זיי וועלן אַרויסגיין און וועלן קוקן אויף די פֶּגָרים
pegorim di oif kukn veln un aroisgein veln zei un
corpses the on gaze will and go out will they and

פֿון די מענטשן וואָס האָבן געבראָכן אָן מיר; וואָרעם זייער
zeyer vorem mir on gebrochn hobn vos mentshn di fun
their for me on rebelled have who men the of

וואָרעם וועט נישט שטאַרבן, און זייער פַֿייַער וועט נישט
nisht vet faier zeyer un shtarbn nisht vet vorem
not will fire their and die not will worm

פַֿאַרלאָשן וועלן , און זיי וועלן זיין אַן פַֿאַרשעמען פַֿאַר
farloshn vern un zei veln zain an farshemen far
become extinguished and they will be an abhorrence before

אַלע פַֿלייש.
ale fleish
all flesh

Yirmeyah

יִרְמְיָה

א די ווערטער פֿון ירמיָהו דעם זון פֿון חִלקִיָהון ,
Chilkiyahun fun zun dem Yirmeyah fun verter di
Chilkiyah of son the Yirmeyah of words the

פֿון די כהנים וואָס אין עֲנָתוֹת אין לאַנד בנימין ,
Binyamin land in Anatot in vos koyanim di fun
Binyamin land in Anatot in which kohanim the of

ב וואָס דאָס ווארט פֿון ה איז צו אים געווען אין
in geven im tsu iz Hashem fun vort dos vos
in having been him to is Hashem of word the which

די טעג פֿון יאשִיָהו , דעם זון פֿון אָמוֹנען , דעם מלך
melech dem Amonen fun zun dem Yoshiyah fun teg di
king the Amon of son the Yoshiyah of days the

פֿון יהוּדה , אין דרייַצנטן יאָר פֿון זיין מלוכה , ג און איז
iz un meluche zain fun yor draitsntn in Yehudah fun
is and kingdom his of year thirteenth in Yehudah of

אויך געווען אין די טעג פֿון יהוֹיָקים דעם זון פֿון
fun zun dem Yhoyakim fun teg di in geven oich
of son the Y'hoyakim of days the in having been also

יאשִיָהון , דעם מלך פֿון יהוּדה , ביזן סוף פֿון עלפֿטן
elftn fun sof bizn Yehudah fun melech dem Yoshiyahun
eleventh of end unto Yehudah of king the Yoshiyah

יאָר פֿון צִדקִיָהו דעם זון פֿון יאשִיָהון , דעם מלך
melech dem Yoshiyahun fun zun dem Tsidkiyah fun yor
king the Yoshiyah of son the Tzidkiyahu of year

פֿון יהוּדה , ביז דעם גלות פֿון ירושָלַיִם אין פֿינפֿטן
finftn in Yerushalayim fun goles dem biz Yehudah fun
fifth in Yerushalayim of exile the unto Yehudah of

חודש .
choidesh
month

ד און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so me to having been is Hashem of word this and

צו זאָגן:
zogn tsu
say to

ה איידער איך האָב דיך אין מוטערלייַב געפֿורעמט,
gefuremt muterlaib in dich hob ich eider
formed mother's womb in you(SG) have I before

האָב איך דיר דערקענט,
derkent dir ich hob
known you(SG) I have

און איידער דו ביסט פֿון טראַכט אַרויס,
arois tracht fun bist du eider un
out womb from are you before and

האָב איך דיך געהייליקט ;
geheilikt dich ich hob
consecrated you(SG) I have

1 Divrei Yirmeyah ben Chilkiyah, of the kohanim that were in Anatot in Eretz Binyamin; 2 To whom the Devar Hashem came in the days of Yoshiyah ben Amon Melech Yehudah, in the thirteenth year of his reign. 3 And in the days of Y'hoyakim ben Yoshiyah Melech Yehudah, unto the end of the eleventh year of Tzidkiyah ben Yoshiyah Melech Yehudah, that is, until the Golus Yerushalayim captive in the fifth month.

4 Then the Devar Hashem came unto me, saying:

5 Before I formed thee in the beten

I knew thee;

and before thou camest forth out of the rechem

I set thee apart as kodesh,

and I ordained thee a navi
unto the Goyim.

אַ נבֿיא פֿאַר די פֿעלקער האָב איך דיך געמאַכט.
gemacht dich ich hob felker di far novi a
made you(SG) I have nations the for prophet a

[6] Then said I: Ah, Adonoi Hashem!
hinei, I have no da'as to speak; for I
am a na'ar. [7] But Hashem said unto
me:
Say not, Na'ar anochi;
for thou shalt go to all that I
shall send thee,
and whatsoever I command thee
thou shalt speak.

[ו] האָב איך געזאָגט: וויי, ה דו אֲדֹנָי, איך קען דאָך
doch ken ich Adonoi du Hashem vei gezogt ich hob
indeed can I Adonoi you Hashem woe said I have

נישט רעדן, וואָרעם איך בין אַ יינגל. [ז] האָט ה צו מיר
mir tsu Hashem hot yingel a bin ich vorem redn nisht
me to Hashem has youth a am I because speak not

געזאָגט:
gezogt
said

זאָלסט נישט זאָגן: איך בין אַ יינגל,
yingel a bin ich zogn nisht zolst
youth a am I say not you(SG) must

נייַערט אומעטום ווו איך וועל דיך
dich vel ich vu umetum naiert
you(SG) will I where everywhere but

שיקן, זאָלסטו גיין,
gein zolstu shikn
go shall you send

און אַלץ וואָס איך וועל דיר באַפֿעלן
bafeln dir vel ich vos alts un
command you(SG) will I which all that and

זאָלסטו רעדן.
redn zolstu
speak shall you

[8] Be not afraid of them;

[ח] זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר זיי,
zei far hobn moire nisht zolst
them before have fear not you(SG) must

for I am with thee to deliver thee,

ווארעם איך בין מיט דיר, דיך מציל צו זיין,
zain tsu matsl dich dir mit bin ich vorem
be to to save you(SG) you(SG) with am I because

saith Hashem.

זאָגט ה.
Hashem zogt
Hashem declares

[9] Then Hashem put forth His yad,
and touched my mouth. And Hashem
said unto me:
Hinei, I put My words in thy mouth.

[ט] און ה האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט און צוגעירט,
tsugerirt un hant zain oisgeshtrekt hot Hashem un
touched and hand his stretched out has Hashem and

צו מיין מויל, און ה האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot Hashem un moil main tsu
said me to has Hashem and mouth my to

אָט האָב איך געגעבן מיינע ווערטער אין דיין מויל;
moil dain in verter maine gegebn ich hob ot
mouth your in words my given I have behold

[10] See, I have this yom set thee

[י] זע, איך, האָב דיך געשטעלט הײַנטיקן טאָג
tog haintikn geshtelt dich hob ich ze
day this very stood you(SG) have I behold

over the Goyim and over the
mamlachot *(kingdoms)*,

איבער די פֿעלקער און איבער די קיניגרייַכן,
kinigraichn di iber un felker di iber
kingdoms the over and nations the over

to uproot, and to tear down,

אויסצורייַסן און אַיינצוווארפֿן,
aintsuvarfn un oistsuraisn
tp throw down and to uproot

and to destroy, and to demolish,

און אונטערצוברענגען צו צעשטערן;
tseshtern tsu un untertsubrengen un
demolish to and to bring under and

to build, and to plant.

צו בויען און צו פלאַנצן.
flantsn tsu un boien tsu
plant to and build to

[11] Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, Yirmeyah, what seest thou? And I said, I see a makel shaqed *(a branch of an almond tree)*. [12] Then said Hashem unto me, Thou hast well seen: for shoqed *(WATCHING)* I am over My Devar to carry it out.

יא און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so me to having been is Hashem of word this and

צו זאָגן: וואָס זעסטו , ירמיָהו ? האָב איך געזאָגט: אַ
a gezogt ich hob Yirmeyah zestu vos zogn tsu
a said I have Yirmeyah do you see what say to

מאַנדלשטאָק זע איך. יב האָסט ה צו מיר געזאָגט: האָסט
host gezogt mir tsu Hashem hot ich ze mandlshtok
have said me to Hashem has I see almond stick

ווויל געזען, וואָרעם איך פּאַס-אויף אויף מײַן וואָרט עס צו
tsu es vort main oif pas-oif ich vorem gezen voil
to it word my on watch-over I because seen blessed

טאָן.
ton
do

[13] And the Devar Hashem came unto me the second time, saying, What seest thou? And I said, I see a siyr nafuach *(A BOILING CAULDRON)* tipping over from the north. [14] Then Hashem said unto me, From the north hara'ah *(the evil, disaster)* TIPATACH *(SHALL BE POURED OUT)* upon all the inhabitants of HaAretz. [15] For, hineni, I am now summoning all the mishpekhot mamlechot of the north, saith Hashem; they shall come, they shall set every one his kisse at the petach Sha'arei Yerushalayim, and against all the surrounding chomot thereof, against all the towns of Yehudah. [16] And I will pronounce My mishpatim against them touching all their wickedness, who have forsaken Me, and have burned ketoret unto elohim acherim, and worshiped the works of their own hands. [17] Thou therefore tighten thy gartel of readiness, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not fearful before them, lest I make thee fearful before them. [18] For, hinei, I have made thee today an ir mivtzar *(a fortified city)*,

יג און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר אַ
a mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
a me to having been is Hashem of word the and

צווייט מאָל, אַזוי צו זאָגן: וואָס זעסטו ? האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob zestu vos zogn tsu azoi mol tsveit
said I have do you see what say to so time second

אַ זודיקן טאָפּ זע איך, און זײַן פּאָדערזײַט איז קעגן צפֿון .
tsofn kegen iz foderzait zain un ich ze top zudikn a
north against is front side its and I see pot boiling a

יד האָט ה צו מיר געזאָגט: פֿון צפֿון וועט אויסברעכן
oisbrechn vet tsofn fun gezogt mir tsu Hashem hot
break out will north from said me to Hashem has

, זע וואָרעם טו .פֿון לאַנד באַוווינער אַלע אויף בײַ דאָך
ze vorem land fun bavoiner ale oif beiz doch
behold because land of inhabitants all on evil indeed

, צפֿון צו רוף איך אַלע משפּחות פֿון די קיניגרײַכן
tsofn tsu kinigraichn di fun mishpoches ale tsu ruf ich
north to kingdoms the of families all to call I

זאָגט ה , און זיי וועלן קומען , און וועלן שטעלן
shteln veln un kumen veln zei un Hashem zogt
set will and come will they and Hashem declares

איטלעכער זײַן טראָן בײַם אײַנגאַנג פֿון די טויערן פֿון
fun toiern di fun aingang baim tron zain itlecher
of gates the of entrance at throne his each

, ירושלַים , און קעגן אַלע אירע מויערן רונד אַרום
arum rund moiern ire ale kegen un Yerushalayim
round around walls its all against and Yerushalayim

און קעגן אַלע שטעט פֿון יהודה . טז און איך וועל זיי
zei vel ich un Yehudah fun shtet ale kegen un
them will I and Yehudah of cities all against and

וואָס ,אַרויסזאָגן מײַן משפּט פֿאַר אַל זייער שלעכטיקייט
vos shlechtikeit zeyer al far mishpot main aroiszogn
which evil their all for judgment my pronounce

and an ammud barzel, and a chomat nechoshet against kol HaAretz, against the melachim of Yehudah, against the sarim thereof, against the kohanim thereof, and against the am ha'aretz. [19] And they shall make war against thee; but they shall not prevail against thee; for I am with thee, saith Hashem, to deliver thee.

זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און געריכערט צו פֿרעמדע
fremde tsu gereichert un farlozen mich hobn zei
foreign to burn incense and forsaken me have they

ג-טער, און זיך געבוקט צו די ווערק פֿון זייערע הענט. יז און
un hent zeyere fun verk di tsu gebukt zich un g-ter
and hands their of work the to bowed self and g-ds

דו זאָלסט אָנגורטן דײַנע לענדן, און זאָלסט
zolst un lendn daine ongurtn zolst du
you(SG) must and loins your fasten you(SG) must you

אויפֿשטיין און רעדן צו זיי אַלץ וואָס איך וועל דיר
dir vel ich vos alts zei tsu redn un oifshtein
you(SG) will I which all that them to speak and stand up

באַפֿעלן ; זאָלסט זיך נישט שרעקן פֿאַר זיי ,
zei far shrekn nisht zich zolst bafeln
them before be afraid not self you(SG) must command

כּדי איך זאָל דיך נישט דערשרעקן פֿאַר זיי .
zei far dershrekn nisht dich zol ich kedei
them before terrify not you(SG) shall I so that

יח וואָרעם זע , איך האָב דיך היינט גענעמט פֿאַר אַ
a far gemacht haint dich hob ich ze vorem
a for made today you(SG) have I behold because

באַפֿעסטיקטער שטאָט, און פֿאַר אַן אייַזערנעם זייַל , און פֿאַר
far un zail aizernem an far un shtot bafestikter
for and pillar iron an for and city fortified

קופּערנע מויערן אַקעגן גאַנצן לאַנד, קעגן די מלכים
mlochim di kegen land gantsn akegn moiern kuperne
kings the against land all against walls copper

פֿון יהודה , קעגן אירע האַרן, קעגן אירע כּהנים , און
un koyanim ire kegen harn ire kegen Yehudah fun
and kohanim its against lords its against Yehudah of

קעגן דעם פֿאָלק פֿון לאַנד. יט און זיי וועלן מלחמה
milchome veln zei un land fun folk dem kegen
war will they and land of people the against

האַלטן אַקעגן דיר , און וועלן דיך נישט בייַקומען ,
baikumen nisht dich veln un dir akegn haltn
overcome not you(SG) will and you(SG) against wage

וואָרעם איך בין מיט דיר , זאָגט ה , דיך
dich Hashem zogt dir mit bin ich vorem
you(SG) Hashem declares you(SG) with am I because

מציל צו זיין .
zain tsu matsl
be to rescued

2 Moreover the Devar Hashem came to me, saying,

ב און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so me to having been is Hashem of word the and

צו זאָגן :
zogn tsu
say to

[2] Go and cry, shouting in the ears of Yerushalayim, saying, Thus saith Hashem;
I remember thee, the chesed of thy ne'urim,

ב גיי און זאָלסט רופֿן אין די אויערן פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun oiern di in rufn zolst un gei
Yerushalayim of ears the in call you(SG) must and go

אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi
said Hashem has thus say to so

the ahavas of thy days as a kallah,
when thou wentest after Me
in midbar,
in an eretz that was not sown.

איך געדענק דיר די גינציקייט פֿון דײַן יוגנט ,
yugnt dain fun gintsikeit di dir gedenk ich
youth your of graciousness the you(SG) remember I

די ליבשאַפֿט פֿון דײַן כּלה-צײַט ;
kale-tsait dain fun libshaft di
bride time your of love the

דײַן גײַן נאָך מיר אין דער מדבר ,
midber der in mir noch gein dain
wilderness the in me after going your

אין אַ לאַנד נישט געזייט .
gezeit nisht land a in
planted not land a in

[3] Yisroel was Kodesh unto Hashem,

[ג] היליק ביי ה איז ישׂראל ,
Yisroel iz Hashem bai heilik
Yisroel is Hashem unto holy

and the reshit *(firstfruit)* of his
tevu'ah *(crop)*:

דאָס ערשטע פֿון זײַן תּבֿואה ;
tvue zain fun ershte dos
crop his of first the

all that devour him are held guilty;

אַלע זײַנע פֿאַרצערער וועלן שולדיק זײַן ;
zain shuldik veln fartserer zaine ale
be guilty will devourers his all

ra'ah shall overtake them,

אַ בייזענש וועט קומען אויף זיי ,
zei oif kumen vet beizenish a
them on come will evil calamity an

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[4] Hear ye the Devar Hashem, O Beis Ya'akov, and all the mishpekhot of Bais Yisroel: [5] Thus saith Hashem:

[ד] הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר הויז פֿון יעקבֿ , און
un Yaakov fun hoiz ir Hashem fun vort dos hert
and Yaakov of house you Hashem of word the hear

What avel *(wrong, fault)* have
avoteichem found in Me,
that they are strayed far from Me,
and have walked after hevel
(vain, empty delusion), and are
become deluded?

אַלע משפּחות פֿון הויז פֿון ישׂראל ; [ה] אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi Yisroel fun hoiz fun mishpoches ale
Hashem has thus Yisroel of house of families all

געזאָגט :
gezogt
said

וואָס האָבן אײַערע עלטערן אין מיר אַן עוולה געפֿונען ,
gefunen avle an mir in eltern aiere hobn vos
found wrong an me in fathers your have what

וואָס זיי האָבן זיך דערווײַטערט פֿון מיר ,
mir fun dervaitert zich hobn zei vos
me from distanced self have they that

און געגאַנגען נאָך נישט און נישטיק געוואָרן ?
gevorn nishtik un nisht noch gegangen un
having become worthless and not after having gone and

[6] Neither did they ask: Where
is Hashem

[ו] און זיי האָבן נישט געזאָגט : ווו איז ה
Hashem iz vu gezogt nisht hobn zei un
Hashem is where said not have they and

that brought us up out of
Eretz Mitzrayim,

וואָס האָט אונדז אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land fun oifgebracht undz hot vos
Egypt land from brought up us has who

that led us through the midbar,

וואָס האָט אונדז געפֿירט דורכן מדבר ,
midber durchn gefirt undz hot vos
wilderness through guided us has who

through an eretz of deserts and pits,

דורך אַ לאַנד פֿון וויסטענישׁ און גריבער,
griber un vistenish fun land a durch
pits and ruin of land a through

through an eretz tziyyah *(land of drought)* and tzalmavet,

דורך אַ לאַנד פֿון טריקענישׁ און טויטשאָטן ,
toitshotn un trikenish fun land a durch
death shadow and drought of land a through

through eretz that no ish passed through,

דורך אַ לאַנד וואָס קיין מענטש איז נישט
nisht iz mentsh kein vos land a durch
not is man any which land a by

דורכגעגאַנגען דערין ,
derin durchgegangen
therein gone through

where no adam dwelt?

און קיין מוטערמענטש האָט נישט געווויינט דאָרטן?
dortn gevoint nisht hot mutermentsh kein un
there dwelt not has a living soul any and

[7] And I brought you into an eretz hacarmel,

ז און איך האָב אייך געבראַכט אין אַ פֿרוכטיקן לאַנד,
land fruchtikn a in gebracht aich hob ich un
land fruitful a in brought you have I and

to eat the pri thereof and the tovah thereof;

צו עסן איר פֿרוכט און איר גוטס ;
guts ir un frucht ir esen tsu
good things its and fruit its eat to

but when ye entered, ye made My land tameh,

אָבער איר זייַט געקומען און האָט פֿאַראומרייניקט
farumreinikt hot un gekumen zait ir ober
defiled has and having come are you but

מײַן לאַנד,
land main
land my

and made My nachalah a to'evah.

און האָסט געמאַכט מײַן נחלה פֿאַר אַן
an far nachle main gemacht host un
an for inheritance my made have and

אומווערדיקייט.
umverdikeit
abomination

[8] The Kohanim asked not: Where is Hashem?

ח די כֹהנים האָבן נישט געזאָגט: ווו איז ה ?
Hashem iz vu gezogt nisht hobn koyanim di
Hashem is where said not have kohanim the

And they that handle the Torah had no da'as of Me;

און די אויפֿהאַלטער פֿון דער תּורה האָבן
hobn toyre der fun oifhalter di un
have Torah the of handlers the ones and

מיך נישט געקענט,
gekent nisht mich
known not me

the ro'im also rebelled against Me,

און די פּאַסטוכער האָבן גענראָכן אָן מיר,
mir on gebrochn hobn pastucher di un
me on rebelled have shepherds the and

and the nevi'im prophesied by Ba'al,

און די נבֿיאים האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר בַּעַל ,
Baal far gezogt nevies hobn neviim di un
Ba'al for said prophesies have prophets the and

and walked after worthless things.

און נאָך די וואָס נוצן נישט, זיינען
zainen nisht nutsn vos di noch un
are not profits which that after and

זיי גענאַנגען .
gegangen zei
having gone they

[9] Therefore I will yet bring lawsuit against you,

ט דערום וועל איך נאָך קריגן מיט אײַך,
aich mit krign noch ich vel derum
you with quarrel yet I will therefore

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and against bnei beneichem will I bring lawsuit.

און מיט אײַערע קינדס-קינדער וועל קריגן .
krign vel kinds-kinder aiere mit un
quarrel will grandchildren your with and

[10] For pass over to the isles of Kittim, and look;

י וואָרעם פֿאָרט דורך די אינדזלען פֿון
fun indzelen di durch fort vorem
of islands the through pass over because

די כִּתִּים , און זעט,
zet un Kittim di
see and Kittim the

and send unto Kedar, and consider diligently,

און קיין קֵדָר שיקט, און קוקט זיך גוט צו ,
tsu gut zich kukt un shikt Kedar kein un
to well self look and send Kedar to and

and see if there has ever been anything like this.

און זעט אויב אַזוינס איז געשען .
geshen iz azoins oib zet un
happened is such a thing if see and

[11] Hath ever a nation changed elohim,

יא האָט דען אַ פֿאָלק פֿאַרביטן זײַנע ג-טער?
g-ter zaine farbaiten folk a den hot
g-ds its switched people a then has

and these no elohim at all?

וואָס זיי זײַנען קיין ג-טער נישט;
nisht g-ter kein zainen zei vos
not g-ds any are they which

But My people have exchanged their kavod

און מײַן פֿאָלק האָט פֿאַרביטן זײַן כּבֿוד
koved zain farbaiten hot folk main un
glory its switched has people my and

for that which is worthless.

אויף וואָס נוצט נישט.
nisht nutst vos oif
not profits what for

[12] Be appalled, O ye Shomayim, at this,

יב גרוילט איר הימלען איבער דעם,
dem iber himlen ir groilt
this over heavens you be appalled

and be horribly afraid, be ye very desolate,

און שוידערט, ווערט באַנומען ביז גאָר ,
gor biz banumen vert shoidert un
very much unto shocked become shudder and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[13] For Ami have committed shtayim ra'ot *(two evils)*:

יג וואָרעם אַ צוויײַפֿדיק בייז האָט געטאָן מײַן פֿאָלק :
folk main geton hot beiz tsvaiedik a vorem
people my done has evil two-sided a because

they have forsaken Me, the fountain of Mayim Chayim,

זיי האָבן פֿאַרלאָזן מיך , דעם קוואַל פֿון
fun kval dem mich farlozen hobn zei
of spring the me forsaken have they

לעבעדיקע וואַסער,
vaser lebedike
water living

and hewed them out cisterns, broken cisterns,

זיך צו האַקן ברונעמער, צעבראָכענע ברונעמער,
brunemer tsebrochene brunemer hakn tsu zich
wells broken wells cut to self

that can hold no mayim.

וואָס קענען דאָס וואַסער נישט האַלטן.
haltn nisht vaser dos kenen vos
hold not water this be able to which

14 Is Yisroel an eved?

יד איז אַ קנעכט יִשְׂרָאֵל?
Yisroel knecht a iz
Yisroel servant a is

Is he a homeborn slave?

צי אַ הויזגעבאָרענער שקלאַף איז ער?
er iz sheklaf hoizgeborener a tsi
he is slave homeborn a or

Why has he become plunder?

פֿאַר וואָס איז ער צו רויב געוואָרן ?
gevorn roib tsu er iz vos far
having become plunder to he is which for

15 The young lions roared upon him, and growled,

טו אויף אים ברילן די יונגלייבן , זיי לאָזן
lozn zei yungleibn di briln im oif
let they young lions the roar him on

אַרויס זייער קול ,
kol zeyer arois
voice their out

and they made his Eretz waste;

און זיי האָבן געמאַכט זײַן לאַנד צו וויסט;
vist tsu land zain gemacht hobn zei un
waste to land his made have they and

his towns are burned without inhabitant.

זיַנע שטעט זענען פֿאַרוויסט געוואָרן ,
gevorn farvist zenen shtet zaine
having become laid waste are cities his

אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on
inhabitant an without

16 Also the Bnei Noph and Tachpanches

טז אויך די זין פֿון נוֹף און תַּחְפַּנְחֵס
Tachpanches un Nof fun zin di oich
Tachpanches and Noph of sons the also

have broken the crown of thy head.

וועלן אויף דיַן שאַרבן צעברעכן .
tsebrochn sharbn dain oif veln
broke in pieces crown your on will

17 Hast thou not procured this unto thyself,

יז פֿאַר וואָר, דאָס האָט דיר אָנגעמאַכט
ongemacht dir hot dos vor far
made to you(SG) has this truly for

in that thou hast forsaken Hashem Eloheicha,

וואָס דו האָסט פֿאַרלאָזן ה דיַן ג-ט,
G-t dain Hashem farlozen host du vos
G-d your Hashem forsaken have you that

when He led thee by the derech?

בעת ער האָט דיך אויפֿן וועג געפֿירט.
gefirt veg oifn dich hot er beeis
guided way on you(SG) has he while

18 And now what hast thou to do in the derech Mitzrayim,

יח און אַצונדערט ווי קומסטו אויפֿן וועג קיין מִצְרַיִם ,
Mitsrayim kein veg oifn kumstu vi atsundert un
Egypt to way on you come how now and

to drink the waters of the Shichor *([Nile] River)*?

צו טרינקען דאָס וואַסער פֿון שיחור ?
Shichor fun vaser dos trinken tsu
Shichor of water the to drink to

Or what hast thou to do in the derech Ashur *(Assyria)*,

און ווי קומסטו אויפֿן וועג קיין אשור ,
Ashur kein veg oifn kumstu vi un
Ashur to way on you come how and

to drink the waters of the Euphrates [River]?

צו טרינקען דאָס וואַסער פֿון טײַך?
taich fun vaser dos trinken tsu
river of water the to drink to

[19] Thine own ra'ah shall correct thee,

יט דַיִן שלעכטיקייט וועט דיך אָנלערנען,
onlernen dich vet shlechtikeit dain
teach you(SG) will wickedness your

and thy meshuvot *(backslidings)* shall reprove thee:

און דַיינע אָפּקערונגען וועלן דיך שטראָפֿן;
shtrofn dich veln opkerungen daine un
punish you(SG) will backslidings your and

know therefore and see that it is an evil thing and mar *(bitter)*,

און וויס און זע, אַז שלעכט איז אוֹן ביטער
biter un iz shlecht az ze un veis un
bitter and is evil that see and know and

that thou hast forsaken Hashem Eloheicha,

וואָס דו האָסט פֿאַרלאָזן ה דַיִן ג-ט,
G-t dain Hashem farlozen host du vos
G-d your Hashem forsaken have you that

and that My pachad is not in thee,

און מַיִן מורא איז נישט אויף דיר ,
dir oif nisht iz moire main un
you(SG) on not is fear my and

saith Adonoi Hashem Tzva'os. . צְבָאוֹת ה אֲדֹנָי זאָגט
Tseva'ot Hashem Adonoi zogt
of hosts Hashem Adonoi declares

[20] For long ago I have broken thy ol *(yoke)*,

כ וואָרעם פֿון אייביק אָן האָב איך צעברָאכן דַיִן יאָך ,
yoch dain tsebrochn ich hob on eibik fun vorem
yoke your broken I have on of old of because

and tore off thy bonds;

צעריסן דַיִנע בינדשטריק,
bindshtrik daine tserisn
bonds your tore

and thou saidst: I will not serve;

און דו האָסט געזאָגט: איך וועל נישט דינען ;
dinen nisht vel ich gezogt host du un
serve not will I said you have you and

when upon every high hill

אָבער אויף יעטוועדער הויכן בערגל,
bergel hoichn yetveder oif ober
hill high every on but

and under every green tree

און אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים ,
boim tsvaighaftikn yetveder unter un
tree leafy every under and

thou hast sprawled, playing the zonah.

שטרעקסטו ווי אַ זונה זיך אויס.
ois zich zoine a vi shtrekstu
out self harlot a like you stretch

[21] Yet I had planted thee a choice vine,

כא און איך האָב דיך געפלאַנצט אַ ווויל ווייַנריטל ,
vainritl voil a geflantst dich hob ich un
vine shoot good a planted you(SG) have I and

wholly a zera emes.

לויטער ריכטיקן זאָמען;
zomen richtikn loiter
seed right pure

How then art thou turned into the degenerate plant

און ווי ביסטו מיר פֿאַרקערט געוואָרן
gevorn farkert mir bistu vi un
having become turned to me did you how and

of a gefen nochriyah unto Me?

אין וויל ווּקסן פֿון פֿרעמדן וויַנשטאָק!
vainshtok fremdn fun vuksn vil in
vine foreign of growths wild into

[22] For though thou wash thee with lye,

כב וואָרעם, אַז דו זאָלסט זיך
zich zolst du az vorem
self you(SG) should you though for

וואַשן מיט לויג,
loig mit vashn
lye with wash

and take thee much soap,

און זאָלסט מערן אויף דיר זייף ,
un zolst mern oif dir zeif
and should you(SG) increase on you(SG) soap

yet thine avon *(iniquity)* is marked before Me,

איז געפֿלעקט דײַן זינד פֿאַר מיר,
iz geflekt dain zind far mir
iz spotted your sin before me

saith Adonoi Hashem.

ה׳ אֲדֹנָי זאָגט .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[23] How canst thou say: I am not tameh,

כג ווי קענסטו זאָגן : איך האָב מיך נישט פֿאַראומרייניקט,
vi kenstu zogn ich hob mich nisht farumreinikt
how can you say I have me not defiled

I have not gone after Ba'alim?

נאָך די בַּעַל-געטער בין איך נישט גענאַנגען ?
noch di Baal-geter bin ich nisht gegangen
the after Ba'al g-ds am I not having gone

See thy derech in the valley,

זע דײַן פֿירונג אין טאָל ,
ze dain firung in tal
behold your conduct in the valley

know what thou hast done:

מערק וואָס דו האָסט געטאָן,
merk vos du host geton
observe what you have done

thou art a swift camel traversing her ways;

דו פֿלינקע קעמעלין , וואָס פֿאַרדרייט
du flinke kemelin vos fardreit
you swift young female camel which twists

אירע ווענ ;
ire vegen
her ways

[24] A pereh used to the midbar,

כד אַ ווילדע אייזעלין צום מדבר געווויינט ,
a vilde eizelin tsum midber gevoint
a wild female donkey to wilderness accustomed to

that sniffs up the ruach in the craving of her nefesh;

וואָס שלינגט דעם ווינט אין דער גלוסטונג פֿון איר זעל ;
vos shlingt dem vint in der glustung fun ir zel
that swallows the wind in the lust of her soul

in her occasion [of heat] who can turn her away?

פֿון איר פּאָרונג ווער קען זי אָפּהאַלטן?
fun ir porung ver ken zi ophaltn
of her mating who can her stop

All they that seek her will not weary themselves;

אַלע אירע זוכער דאַרפֿן זיך נישט אײַנמיען,
ale ire zucher darfn zich nisht ainmien
all her seekers need selves not tire out

in her month they shall find her.

אין איר חודש וועלן זיי זי געפֿינען .
in ir choidesh veln zei zi gefinen
in her month will they her find

[25] Withhold thy regel from being unshod,

כה פֿאַרמײַד דײַן פֿוס פֿון באָרווועס זײַן ,
farmaid dain fus fun borves zain
withhold your foot from being barefoot

and thy throat from thirst;

און דײַן קעל פֿון דאָרשטיקייט;
un dain kel fun dorshtikeit
and your throat from thirst

but thou saidst, There is no hope:

אָבער דו האָסט געזאָגט: אומזיסט, ניין !
aber du host gezogt umzist nein
but you have said in vain no

no; for I have loved zarim,

ניַיערט פֿרעמדע האָב איך ליב ,
naiert fremde hob ich lib
rather foreigners have I love

and after them will I go.

אוֹן נאָך זיי וועל איך גיין .
gein ich vel zei noch un
go I will them after and

[26] As the ganav is ashamed when he is caught,

כו ווי די שאַנד פֿון אַ גנבֿ אַז ער ווערט געפֿונען ,
gefunen vert er az ganev a fun shand di vi
found becomes he when thief a of shame the like

so is the Bais Yisroel ashamed;

אַזוי איז צו שאַנד דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz dos shand tsu iz azoi
Yisroel of house the shame to is so

they, their melachim, their sarim,

זיי , זייערע מלכים , זייערע האַרן,
harn zeyere mlochim zeyere zei
lords their kings their they

and their kohanim, and their nevi'im.

אוֹן זייערע כֹּהנים , אוֹן זייערע נבֿיאים .
neviim zeyere un koyanim zeyere un
prophets their and kohanim their and

[27] Saying to Etz *(wood)*: Thou art Avi;

כז זיי זאָגן צו אַ האָלץ: ביסט מײַן פֿאָטער!
foter main bist holts a tsu zogn zei
father my you are tree a to say they

and to Even *(stone)*: Thou hast brought me forth;

אוֹן צו אַ שטיין: דו האָסט אונדז געבאָרן !
geborn undz host du shtein a tsu un
given birth to us have you stone a to and

for they have turned their back unto Me,

ווָאָרעם זיי האָבן געקערט דעם רוקן צו מיר,
mir tsu rukn dem gekert hobn zei vorem
me to back the turned have they because

and not their face;

אוֹן נישט דעם פּנים ;
ponem dem nisht un
face the not and

but in the time of their trouble they will say:

נאָר אין צײַט פֿון זייער אומגליק זאָגן זיי :
zei zogn umglik zeyer fun tsait in nor
they say calamity their of time in but

Arise, and hoshi'einu *(save us)*.

שטיי אויף אוֹן העלף אונדז.
undz helf un oif shtei
us help and up stand

[28] But where are thy elohim

כח אוֹן ווּ זײַנען דײַנע ג-טער
g-ter daine zainen vu un
g-ds your are where and

that thou hast made for thee?

וואָס דו האָסט דיר געמאַכט?
gemacht dir host du vos
made for you(SG) have you that

Let them arise, if they can save thee

זאָלן זיי אויפֿשטיין אויב זיי קענען דיר העלפֿן
helfn dir kenen zei oib oifshtein zei zoln
help you(SG) can they if arise them let

in the time of thy trouble;

אין צײַט פֿון דײַן אומגליק;
umglik dain fun tsait in
calamity your of time in

for as many as are the mispar *(number)*

וואָרעם אַזוי ווי די צאָל פֿון דײַנע שטעט,
shtet daine fun tsol di vi azoi vorem
cities your of number of the as according for

of thy towns are thy elohim, O Yehudah.

זײַנען דײַנע ג-טער, יהוּדה .
Yehudah g-ter daine zainen
Yehudah g-ds your are

[29] Why will ye bring lawsuit against Me?

כט פֿאַר וואָס קריגט איר אויף מיר?
mir oif ir krigt vos far
me with you quarrel what for

Ye all have rebelled against Me,

איר אַלע האָט ווידערגעשפּעניקן אָן מיר,
mir on vidergeshpenikn hot ale ir
me against rebelled has all you

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

30 In vain have I struck your banim;

ל אומזיסט האָב איך געשלאָגן אייַערע קינדער ,
kinder aiere geshlogn ich hob umzist
children your struck I have for nothing

they received no musar;

זיי האָבן קיין מוסר נישט גענומען ;
genumen nisht musar kein hobn zei
taken not instruction any have they

your own cherev hath devoured your nevi'im,

אייַער שווערד האָט פֿאַרצערט אייַערע נביאים ,
neviim aiere fartsert hot shverd aier
prophets your devoured has sword your

like a destroying lion.

ווי אַ מערדערישער לייב.
leib merderisher a vi
lion murderous a like

31 O HaDor *(Generation)*, heed ye the Devar Hashem.

לא איר דור , זעט דאָס וואָרט פֿון ה :
Hashem fun vort dos zet dor ir
Hashem of word the see generation you

Have I been a midbar unto Yisroel?

בין איך דען געווען אַ מדבר צו ישׂראֵל?
Yisroel tsu midber a geven den ich bin
Yisroel to wilderness a having been then I am

An eretz of great darkness?

צי אַ לאַנד פֿון שטאָקפֿינצטערניש ?
shtokfintsternish fun land a tsi
pitch black darkness of land a or

Madu'a *(why)* say Ami: We are free;

פֿאַר וואָס זאָגט מײַן פֿאָלק : מיר ווילן
viln mir folk main zogt vos far
want we people my declares what for

זיך אומטרײַבן ,
umtraibn zich
wander about selves

we will come no more unto Thee?

מיר וועלן מער נישט קומען צו דיר ?
dir tsu kumen nisht mer veln mir
you(SG) to come not more will me

32 Can a betulah forget her jewelry,

לב קען אַ יונגפֿרוי פֿאַרגעסן איר צירונג ,
tsirung ir fargesen yungfroi a ken
jewelry her forget virgin a can

or a kallah her adornments?

אַ כלה אירע שלייפֿן?
shleifn ire kale a
sashes her bride a

Yet My people have forgotten Me

און מײַן פֿאָלק האָט מיך פֿאַרגעסן
fargesen mich hot folk main un
forgotten me has people my and

yamim ein mispar *(days without number)*.

טעג אָן אַ צאָל .
tsol a on teg
number of a without days

33 How well thou direct thy derech to seek ahavah?

לג ווי פֿאַרבעסערסטו דײַן וועג ליבשאַפֿט צו זוכן !
zuchn tsu libshaft veg dain farbeserstu vi
seek to love way your you improve how

Therefore hast thou also taught hara'ot *(the worst women)*

פֿאַר וואָר, אַפֿילו די ערגסטע
ergste di afile vor far
worst the even truly for

the darkhei *(ways)* of thee.

קענסטו דיַינע וועגן לערנען.
lernen vegen daine kenstu
teach ways your can you

34 Also in thy skirts is found the dahm

לד אין דיַינע ברעגן געפֿינט זיך אויך בלוט
blut oich zich gefint bregn daine in
blood also self is found hems your in

of the nefashot of the innocent poor;

פֿון נפֿשות פֿון אומשולדיקע אָרימע –
orime umshuldike fun nefoshes fun
poor innocent of souls of

although you never caught them breaking in.

נישט בײַ אַן איינברעכונג האָסטו זיי געפֿונען;
gefunen zei hostu ainbrechung an bai nisht
found them have you break in a at not

Yet concerning all these

אָבער בײַ אַלעם דעם
dem alem bai ober
this all by but

35 Thou sayest: Because I am innocent,

לה זאָגסטו: פֿאַר וואָר, איך בין אומשולדיק,
umshuldik bin ich vor far zogstu
innocent am I truly for you say

surely His anger shall turn from me.

זײַן צאָרן האָט זיך געוויס אָפּגעקערט פֿון מיר.
mir fun opgekert gevis zich hot tsorn zain
me from turned away surely self has anger his

Hineni, I will plead My case with thee,

זע, איך משפּט זיך מיט דיר
dir mit zich mishpot ich ze
you(SG) with self judge I behold

because thou sayest: Loh chatati *(I have not sinned)*.

פֿאַר דײַן זאָגן: איך האָב נישט געזינדיקט.
gezindikt nisht hob ich zogn dain far
sinned not have I saying your for

36 Why doest thou gad about so much

לו ווי זייער וואָלוול דו מאַכסט זיך
zich machst du volvl zeyer vi
self make you cheap very how

to change the course of thy derech?

צו בײַטן דײַן וועג!
veg dain baitn tsu
way your change to

Thou also shalt be ashamed of Mitzrayim,

וועסט אויך פֿון מִצרַיִם פֿאַרשעמט ווערן,
vern farshemt Mitsrayim fun oich vest
become ashamed Egypt from also you(sg) will

as thou wast ashamed of Assyria.

ווי דו ביסט פֿאַרשעמט געוואָרן פֿון אשור.
Ashur fun gevorn farshemt bist du vi
Assyria from having become ashamed are you as

37 Yea, thou shalt go forth from this,

לז אויך פֿון דעם דאָזיקן וועסטו אַרויסגיין
aroisgein vestu dozikn dem fun oich
go forth will you(sg) this the from also

and thine hands upon thine head;

מיט דיַינע הענט איבער דײַן קאָפּ,
kop dain iber hent daine mit
head your over hands your with

for Hashem hath rejected thy confidences,

ווָאַרעם ה פֿאַראַכט דיַינע בטחונות,
bitchoynes daine faracht Hashem vorem
confidences your despise Hashem because

and thou shalt not prosper in them.

און וועסט מיט זיי נישט באַגליקן.
baglikn nisht zei mit vest un
succeed not them with you(sg) will and

3 They say:

ג זאָגסטו צו אַזוי ...:
zogn tsu azoi
say to so

If an ish put away [in divorce] his isha,

אַז אַ מאַן שיקט אַוועק זיין ווייַב,
vaib zain avek shikt man a az
wife his away send man a that

and she go from him,

און זי גייט אַוועק פֿון אים,
im fun avek geit zi un
him from away go she and

and become another man's,

און ווערט אַן אַנדער מאַנס,
mans ander an vert un
man's other an shall be and

shall he return unto her again?

וועט ער דען זיך ווידער אומקערן צו איר?
ir tsu umkeren vider zich den er vet
her to to return again self then he will

Shall not that eretz be defiled and greatly polluted?

וואָלט נישט זינדיק פֿאַרזינדיקט ווערן יענע לאַנד?
land yene vern farzindikt zindik nisht volt
land that become sinning sinful not would

But thou hast played the zonah with re'im rabbim *(many lovers)*;

און דו האָסט מזנה געווען
geven mizane host du un
having been commit adultery have you and

מיט לויבהאָבער אַ סך ,
sach a libhober mit
many a devotees with

yet shuv *(turn)* to Me,

און ווילסט זיך אומקערן צו מיר,
mir tsu umkeren zich vilst un
me to to return self will and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[2] Lift up thine eyes unto the hilltops, and see!

ב הייב אויף דיינע אויגן אויף די הויבע ערטער, און זע ,
ze un erter hoiche di oif oign daine oif heib
behold and places high the unto eyes your up lift

Where hast thou not been lain with?

וווּ ביסטו נישט געשענדט געוואָרן ?
gevorn geshendt nisht bistu vu
having become dishonored not are you where

In the drakhim *(ways, roads)* hast thou sat [waiting] for them,

אויף די וועגן האָסטו געלויערט אויף זיי ,
zei oif geloyert hostu vegen di oif
them on sat in wait have you ways the on

as the nomad in the midbar;

ווי אַן אַראַבער אין דער מדבר ;
midber der in araber an vi
wilderness the in Arab an like

and thou hast defiled the eretz

און האָסט זינדיק געמאַכט דאָס לאַנד
land dos gemacht zindik host un
land this made sinful have and

with thy zenut *(whoredom, prostitution)* and with thy ra'ah *(wickedness)*.

מיט דיין זנות און מיט דיין שלעכטיקייט.
shlechtikeit dain mit un zoines dain mit
wickedness your with and prostitution your with

[3] Therefore the revivim *(showers)* have been withheld,

ג דערום זיינען די פֿרירעגנס פֿאַרמיטן געוואָרן ,
gevorn farmitn friregns di zainen derum
having become withheld early rains the are therefore

and there hath been no malkosh *(latter rain, spring rain)*;

און שפּעטרעגן איז נישט געווען ;
geven nisht iz shpetregn un
having been not is late rain and

and thou hadst a metzach isha zonah *(whore's forehead)*,

אָבער אַ שטערן פֿון אַ זונה איז געווען
geven iz zoine a fun shtern a ober
having been is prostitute a of forehead a but

, ביַי דיר
dir bai
you(SG) by

and thou refusedst to blush with shame.

האָסטו זיך נישט געוואָלט שעמען .
shemen gevolt nisht zich hostu
shame wanted not self have you

[4] Wilt thou not from this time cry unto Me:

[ד] האָסטו נישט אַקאָרשט גערופֿן צו מיר: פֿאָטער מײַן ,
main foter mir tsu gerufn akorsht nisht hostu
my father me to called now not have you

Avi, Thou art the Alluf *(Guide, Friend)* of my neurim *(youth)*?

דו ביסט דער האַר פֿון מײַנע יוגנד .
yugnd maine fun har der bist du
youth my of master the are you

[5] Will He reserve His anger l'olam?

[ה] וועט ער אויף אייביק אַ שׂינאה טראָגן?
trogn sine a eibik oif er vet
bear hatred a ever on he will

Will He keep it lanetzach?

וועט ער שטענדיק זיך אָנהאַלטן?
onhaltn zi shtendik er vet
grasp it always he will

Hinei, this is what you preach,

אָט האָסטו גערעדט, און דאָך געטאָן דאָס בייז ,
beiz dos geton doch un geredt hostu ot
evil this done indeed and spoken have you behold

but you practice all hara'ot *(the evils)* you can.

און געפּועלט ביַי זיך .
zich bai gepoelt un
self by accomplished and

[6] Hashem said also unto me in the days of Yoshiyah HaMelech, Hast thou seen that which meshuvah Yisroel *(backsliding Yisroel)* hath done? She is gone up upon every high hill and under every green tree, and there hath played the zonah. [7] And I said after she had done all these things, Turn thou unto Me. But she returned not. And her treacherous achot Yehudah saw it. [8] And I saw, when for all the causes whereby meshuvah Yisroel *(backsliding Yisroel)* committed adultery, I had put her away, and given her a sefer keritut *(bill of divorce)*; yet her treacherous achot Yehudah feared not, but went and played the zonah also. [9] And it came to pass through the lightness with which she took her zenut *(whoredom)*, that she defiled HaAretz, and committed adultery with HaEven *(the Stone)* and with HaEtz *(the Wood)*. [10] And yet for all this her treacherous

[ו] און ה האָט צו מיר געזאָגט אין די טעג פֿון מלך
melech fun teg di in gezogt mir tsu hot Hashem un
king of days the in said me to has Hashem and

יאשִׁיָהו : האָסטו געזען וואָס די אָפּגעקערטע ישְׂרָאֵל האָט
hot Yisroel opgekerte di vos gezen hostu Yoshiyah
has Yisroel backslider the what seen have you Yoshiyah

געטאָן? זי איז געגאַנגען אויף אַלע הויכן בערג , און
un berg hoichn ale oif gegangen iz zi geton
and mountains high all on having gone is she done

אונטער אַלע גרינע ביימער, און האָט דאָרטן מזנה
mizane dortn hot un beimer grine ale unter
commit adultery there has and trees green all under

געווען . [ז] און איך האָב געוועסט געזאָגט: נאָכדעם אַז
az nochdem gezogt gevest hob ich un geven
that after said indeed have I and having been

זי האָט געטאָן דאָס אַלץ , וועט זי זיך אומקערן צו מיר;
mir tsu umkeren zich zi vet alts dos geton hot zi
me to turn back self she will all that this done has she

אָבער זי האָט זיך נישט אומגעקערט. און די פֿעלשערין איר
ir felsherin di un umgekert nisht zich hot zi ober
her unfaithful the and returned not self has she but

שוועסטער יהוּדה האָט דאָס געזען . [ח] אָבער איך האָב געזען ,
shvester Yehudah hot dos geton gezen hob ich ober
sister Yehudah has this seen gezen have I but

אַז הגם דערפֿאַר וואָס די אָפּגעקערטע ישְׂרָאֵל האָט
hagam derfar vos di opgekerte Yisroel hot
though that the which for the reason has Yisroel backslider

achot Yehudah hath not returned unto Me with her kol lev, but in sheker *(falsity, pretense, an insincere religious spirit)*, saith Hashem.

אומטריישאפט באגאנגען , האָב איך זי אַוועקגעשיקט, און
un avekgeshikt zi ich hob bagangen umtraishaft
and sent away her I have committed unfaithfulness

איר געגעבן איר שיידבריוו , האָט פֿון דעסטוועגן נישט
nisht destvegn fun hot sheidbriv ir gegebn ir
not about that from has separation letter her given her

מורא געהאַט די פֿעלשערין יהודה איר שוועסטער, און זי
zi un shvester ir Yehudah felsherin di gehat moire
she and sister her Yehudah unfaithful the had fear

אויך איז געגאַנגען און האָט מזנה געווען .
geven mizane hot un gegangen iz oich
having been commit adultery has and having gone is also

ט און עס איז געווען , פֿון וועגן דער לייכטיקייט
laichtikeit der vegen fun geven iz es un
lightness the concerning from having been is it and

פֿון איר זונות האָט זי זינדיק געמאַכט דאָס לאַנד,
land dos gemacht zindik zi hot zoines ir fun
land this made sinful she has prostitution her of

און זי האָט אומטריישאַפֿט באַגאַנגען מיט שטיין און מיט
mit un shtein mit bagangen umtraishaft hot zi un
with and stone with committed unfaithfulness has she and

האָלץ. י אָבער אַפֿילו נאָך אַלעם דעם האָט די פֿעלשערין איר
ir felsherin di hot dem alem noch afile ober holts
her unfaithful the has this all after even but wood

שוועסטער יהודה זיך נישט אומגעקערט צו מיר מיט איר
ir mit mir tsu umgekert nisht zich Yehudah shvester
her with me to returned not self Yehudah sister

גאַנצן האַרצן, נאָר בלויז מיט ליגן , זאָגט ה .
Hashem zogt lign mit bloiz nor hartsn gantsn
Hashem declares lying with only but heart whole

[11] And Hashem said unto me, Meshuvah Yisroel hath come nearer to justifying herself than treacherous Yehudah.

יא און ה האָט צו מיר געזאָגט: די אָפּגעקערטע ישְׂרָאֵל
Yisroel opgekerte di gezogt mir tsu hot Hashem un
Yisroel backslider the said me to has Hashem and

האָט זיך אַרויסגעוויזן מער רעכטפֿאַרטיק פֿון דער פֿעלשערין
felsherin der fun rechtfartik mer aroisgevizn zich hot
unfaithful the than upright more proved to be self has

יהודה .
Yehudah
Yehudah

[12] Go and proclaim these devarim toward the north, and say:
Return, thou meshuvah Yisroel,
saith Hashem;
and I will not cast down Mine anger to fall upon you;
for I am chasid *(displaying chesed, mercy)*,
saith Hashem,
and I will not keep anger l'olam.

יב גיי און זאָלסט רופֿן די דאָזיקע ווערטער קעגן
kegen verter dozike di rufn zolst un gei
against words this the call you(SG) must and go

צפֿון , און זאָגן:
zogn un tsofn
say and north

קער זיך אום , דו אָפּגעקערטע ישְׂרָאֵל,
Yisroel opgekerte du um zich ker
Yisroel backslider you back self turn

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

איך וועל נישט וואַרפֿן אַ בייז פּנים אויף אייַך,
aich oif ponem beiz a vorfn nisht vel ich
you on face evil an cast not will I

וואָרעם איך בין גענאָדיק,
genodik bin ich vorem
merciful am I because

זאָגט ה ,
Hashem zogt
Hashem declares

איך האַלט נישט אַ שׂינאה אויף אייביק.
eibik oif sine a nisht halt ich
ever for hatred a not hold I

[13] Only acknowledge thine avon *(iniquity, guilt of wrongdoing)*,

יג נאָר דו זאָלסט אַנערקענען דיַינע זינד ,
zind daine anerkenen zolst du nor
sin your admit must you but

that thou hast rebelled against Hashem your G-d,

אַז אָן ה דיַין ג-ט האָסטו דו ווידערשפּעניקט ,
vidershpenikt du hostu G-t dain Hashem on az
rebelled against you have you G-d your Hashem on that

and hast scattered thy favors to the zarim

און האָסט צעשפּרייט דיַינע וועגן צו פֿרעמדע,
fremde tsu vegen daine tseshpreit host un
foreign to ways your spread out have and

under every green tree,

אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים ;
boim tsvaighaftikn yetveder unter
tree leafy every under

and ye have not obeyed My voice,

און צו מײַן קול האָט איר נישט צוגעהערט,
tsugehert nisht ir hot kol main tsu un
paid heed not you has voice my to and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[14] Shuvu *(Turn)*, O banim shovaviv *(backsliding children)*,

יד קערט אײַך אום , קינדער אָפּקערער,
opkerer kinder um aich kert
defiant children back you turn

saith Hashem; , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

for I am married unto you:

וואָרעם איך האָב חתונה געהאַט מיט אײַך,
aich mit gehat chasuna hob ich vorem
you with had married have I because

and I will take you one from a town,

און איך וועל אײַך נעמען אײנעם פֿון אַ שטאָט,
shtot a fun einem nemen aich vel ich un
city a from one take you will I and

and two from a mishpakhah,

און צוויי פֿון אַ משפּחה ,
mishpoche a fun tsvei un
family a from two and

and I will bring you to Tziyon:

און וועל אײַך ברענגען קיין ציון .
Tsiyon kein brengen aich vel un
Tziyon to bring you will and

[15] And I will give you ro'im according to Mine lev, which shall feed you with da'as and seichel. [16] And it shall come to pass, when ye be multiplied and increased in HaAretz, in those days, saith Hashem, they shall say no more, The Aron Brit Hashem: neither shall it come to mind: neither shall

טו און איך וועל אײַך געבן פֿאַסטוכער נאָך מײַן האַרצן,
hartsn main noch pastucher gebn aich vel ich un
heart my after shepherds give you will I and

און זיי וועלן אײַך פֿיטערן מיט קענשאַפֿט מיט
mit un kenshaft mit fitern aich veln zei un
with and knowledge with feed you will they and

פֿאַרשטאַנדיקייט. טז און עס וועט זיין , אַז איר וועט זיך
farshtandikeit zich vet ir az zain vet es un
understanding self will you that be will it and

they remember it; neither shall they ask for it; neither shall another be fashioned. [17] At that time they shall call Yerushalayim the Kisse Hashem; and all the Goyim shall be gathered unto it, to the Shem Hashem, to Yerushalayim; neither shall they walk any more after the sherirut libam harah *(the stubbornness of their evil heart)*. [18] In those days Bais Yehudah shall walk with Bais Yisroel, and they shall come together out of the eretz tzafon to HaAretz that I have given for a nachalah unto Avoteichem.

מערן און פֿרוכפּערן אין לאַנד , אין יענע טעג , זאָגט
zogt teg yene in land in fruchpern un mern
declares days those in the land in multiply and increase

ה , וועט מען מער נישט זאָגן : דער אָרון פֿון הס
Hashems fun oren der zogn nisht mer men vet Hashem
Hashem's of aron the say not more they will Hashem

ברית ; און ער וועט אויפֿן זינען נישט אַרויף, און מע
me un aroif nisht zinen oifn vet er un bris
one and up not mind on will it and covenant

וועט אים נישט דערמאָנען און נישט דאַכטן; און ער וועט
vet er un dachtn nisht un dermonen nisht im vet
will it and think not and remember not it will

מער נישט געמאַכט וועט מען מער רופֿן . [17] אין יענער צייַט וועט מען רופֿן
rufn men vet tsait yener in vern gemacht nisht mer
call they will time that in become made not more

ירושָלַיִם דער טראָן פֿון ה , און איינזאַמלען
ainzamlen un Hashem fun tron der Yerushalayim
gather together and Hashem of throne the Yerushalayim

וועלן זיך צו איר אַלע פֿעלקער, פֿון וועגן הס נאָמען ,
nomen Hashems vegen fun felker ale ir tsu zich veln
name Hashem's sake for nations all her to selves will

קיין ירושָלַיִם , און זיי וועלן מער נישט גיין נאָך דער
der noch gein nisht mer veln zei un Yerushalayim kein
the after go not more will they and Yerushalayim to

איינגעשפּאַרטיקייט פֿון זייער בייזן האַרצן. [18] אין יענע טעג
aingeshpartikeit fun zeyer beizn hartsn yene in teg
stubborn inclinations their of evil heart in those days

וועט גיין דאָס הויז פֿון יהודה מיט דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz dem mit Yehudah fun hoiz dos gein vet
Yisroel of house the with Yehudah of house the go will

און זיי וועלן קומען אין איינעם פֿון צפֿון-לאַנד אין דעם לאַנד
land dem in tsofn-land fun einem in kumen veln zei un
land the in north-land from one in come will they and

וואָס איך האָב געמאַכט אַרבן אייַערע עלטערן.
eltern aiere arben gemacht hob ich vos
fathers your inherit made have I that

[19] But I said:

[19] און איך האָב געוועסט געזאָגט:
gezogt gevest hob ich un
said indeed have I and

How can I set thee among the banim,

, ווי וועל איך דיך אויסריכטן צווישן די קינדער
kinder di tsvishn oisrichtn dich ich vel vi
children the among set you(SG) I will how

and give thee an eretz chemdah *(a land of desire)*,

און דיר געבן אַ גלוסטיק לאַנד,
land glustik a gebn dir un
land desirable a give you(SG) and

the most beautiful nachalah of the Goyim?

די שיינשטענסטע נחלה פֿון די פֿעלקער!
felker di fun nachle sheinshenste di
nations the of inheritance most beautiful the

And I said: Thou shalt call Me, Avi;

און איך האָב געזאָגט: פֿאָטער מײַן וועסטו מיך רופֿן,
rufn mich vestu main foter gezogt hob ich un
call me will you(sg) my father said have I and

and shalt not turn back from following Me.

און פֿון הינטער מיר וועסטו זיך נישט
un fun hinter mir vestu zich nisht
and from behind me will you(sg) self not

אָפּקערן .
opkeren
turn away from

[20] Surely as an isha treacherously departeth from her husband,

כ אָבער אַזוי ווי אַ וויַיב וואָס פֿעלשט אָן איר מאַן ,
ober azoi vi a vaib vos felsht on ir man
but just as a wife who break faith on her husband

so have ye dealt treacherously with Me, O Bais Yisroel,

אַזוי האָט איר געפֿעלשט אָן מיר, הויז פֿון ישׂרָאֵל,
azoi hot ir gefelsht on mir, hoiz fun Yisroel
so have you been unfaithful on me, house of Yisroel

saith Hashem. . זאָגט ה
zogt Hashem
declares Hashem

[21] A voice was heard upon the high places,

כא זאָל אַ קול ווערט אויף די הויבע ערטער געהערט,
zol a kol vert oif di hoiche erter gehert
shall be voice a heard on the high places

weeping and tachanunei Bnei Yisroel *(supplications of the Children of Israel)*;

אַ תּכנונים-געוויין פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל,
a technunim-gevein fun di kinder fun Yisroel
a supplication-weeping from the children of Yisroel

for they have perverted their derech,

ווארעם זיי האָבן פֿאַרקרימט זייער וועג,
vorem zei hobn farkrimt zeyer veg
because they have perverted their way

and they have forgotten Hashem Eloheihem.

פֿאַרגעסן אָן ה זייער ג-ט .
fargesen on Hashem zeyer G-t
forgotten on Hashem their G-d

[22] Shuvu *(return)*, ye banim shovavim *(backsliding children)*,

כב קערט אייַך אום , קינדער אָפּקערער ,
kert aich um kinder opkerer
return you back children backsliding

and I will heal your meshuvot *(backslidings)*.

איך וועל היילן אייַערע אָפּקערונגען .
ich vel heiln aiere opkerungen
I will heal your backslidings

Behold, we come unto Thee;

דאָ זיַינען מיר, געקומען צו דיר ,
do zainen mir gekumen tsu dir
here are we having come to you(SG)

for Thou art Hashem Eloheinu.

ווארעם דו ביסט ה אלוקינו .
vorem du bist Hashem Elokeinu
because you are Hashem our G-d

[23] Truly in sheker is Salvation hoped for from the hills,

כג פֿאַר וואָר , פֿאַלש איז וואָס פֿון די הייכן ,
far vor falsh iz vos fun di heichn
for truly what is false from the heights

and from the multitude of mountains;

דער טומל פֿון די בערג ;
der tuml fun di berg
the tumult of the mountains

truly in Hashem Eloheinu

פֿאַר וואָר , אין ה אלוקינו
far vor in Hashem Elokeinu
for truly in Hashem our G-d

is the Teshu'at Yisroel *(Salvation of Israel)*.

איז די הילף פֿון ישׂרָאֵל .
iz di hilf fun Yisroel
is the help of Yisroel

[24] For HaBoshet *(the Shame)*, hath devoured the labor of Avoteinu from ne'ureinu *(our youth)*: their tzon and their bakar, their banim and their banot. [25] We lie down in our Boshet *(Shame)*, and kelimateinu *(our humiliation)* covereth us; for we have sinned against Hashem Eloheinu, we and Avoteinu, from our youth even unto this day, and have not obeyed the voice of Hashem Eloheinu.

כד און די שאַנדגעטערײַ האָט אויפֿגעגעסן מי פֿון
fun mi di oifgegesn hot shandgeterai di un
of labor the devoured has shameful idolatry the and

אונדזערע עלטערן, פֿון אונדזער יוגנט אָן, זייערע שאָף און
un shof zeyere on yugnt undzer fun eltern undzere
and sheep their on youth our from fathers our

זייערע רינדער, זייערע זין און זייערע טעכטער . כה לאָמיר ליגן
lign lomir techter zeyere un zin zeyere rinder zeyere
lie let us daughters their and sons their cattle their

אין אונדזער שאַנד , און זאָל אונדז באַדעקן אונדזער שמאַך ,
shmach undzer badekn undz zol un shand undzer in
disgrace our cover us let and shame our in

וואָרעם צו ה אלוקינו האָבן מיר געזינדיקט, מיר און
un mir gezindikt mir hobn Elokeinu Hashem tsu vorem
and we sinned we have our G-d Hashem to for

אונדזערע עלטערן, פֿון אונדזער יוגנט און ביז היַינטיקן טאָג,
tog haintikn biz un yugnt undzer fun eltern undzere
day this very until and youth our from fathers our

און מיר האָבן נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה
Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht hobn mir un
Hashem of voice the to paid heed not have we and

אלוקינו .
Elokeinu
our G-d

4 If thou wilt make teshuvah, O Yisroel,

ד אז דו וועסט זיך אומקערן, ישׂראל,
Yisroel umkeren zich vest du az
Yisroel to return self will you if

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

return unto Me;

צו מיר זיך אומקערן,
umkeren zich mir tsu
to return self me to

and if thou wilt put away thine shikkutzim *(abominations)* out of My sight,

און אז דו וועסט אָפּטאָן דײַנע אומווערדיקייטן
umverdikeitn daine opton vest du az un
abominable practices your remove will you if and

פֿון מײַן פּנים ,
ponem main fun
face my from

and shalt not waver.

און וועסט זיך נישט וואַקלען,
vaklen nisht zich vest un
totter not self will and

[2] And thou shalt swear, Chai Hashem *(as surely as HASHEM lives)*,

ב און וועסט שווערן: אַזוי ווי ה לעבט,
lebt Hashem vi azoi shvern vest un
lives Hashem as just swear will and

in emes, in mishpat, and in tzedakah;

מיט אמת, מיט רעכט, און מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit un recht mit emes mit
righteousness with and right with truth with

and the Goyim shall bless themselves in Him,

וועלן זיך בענטשן מיט אים פֿעלקער,
felker im mit bentshn zich veln
nations him in bless self will

and in Him shall they glory.

און מיט אים וועלן זיי זיך רימען.
rimen zich zei veln im mit un
glory self they will him with and

[3] For thus saith Hashem

ג וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus for

to Ish Yehudah and Yerushalayim:

צו די מענער פֿון יהודה און צו ירושָלַיִם :
Yerushalayim tsu un Yehudah fun mener di tsu
Yerushalayim to and Yehudah of men the to

Break up your unplowed ground,

אַקערט אייַך אַן אָקער ,
aker an aich akert
plowing a you plowing

and sow not among kotzim *(thorns)*.

און איר זאָלט נישט זייען אויף דערנער.
derner oif zeyen nisht zolt ir un
thorns among sow not shall you and

[4] Circumcise yourselves to Hashem,

ד באַשנײַדט אייַך צו ה ,
Hashem tsu aich bashnaidt
Hashem to yourselves circumcise

and take the mohel knife to the arelot of your levav,

און טוט אָפּ די פֿאָרהויטן פֿון אייַער האַרץ,
harts aier fun forhoitn di op tut un
heart your of foreskins the away do and

ye Ish Yehudah and inhabitants of Yerushalayim:

איר מענער פֿון יהודה און באַווויינער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun bavoiner un Yehudah fun mener ir
Yerushalayim of inhabitants and Yehudah of men you

lest My fury break out like eish,

כּדי מײַן גרימצאָרן זאָל נישט אַרויסגיין ווי אַ פֿײַער,
faier a vi aroisgein nisht zol grimtsorn main kedei
fire a like go out not shall wrath my so that

and burn that none can quench it,

און ברענען אַז קיין לעשער זאָל נישט זײַן ,
zain nisht zol lesher kein az brenen un
be not shall to extinguish to that burn and

because of the evil of your deeds.

פֿון וועגן אייַערע שלעכטע מעשׂים.
meisim shlechte aiere vegen fun
deeds evil your account of on

[5] Declare ye in Yehudah, and publish in Yerushalayim, and say:
Blow ye the shofar in HaAretz.
Cry out, gather together, and say:
Assemble yourselves, and let us go into the fortified cities.

ה דערציילט אין יהודה , און מאַכט הערן אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in hern macht un Yehudah in dertseilt
Yerushalayim in heard make and Yehudah in tell

און זאָגט :
zogt un
declares and

בלאָזט אַ שופֿר אין לאַנד ;
land in shoifer a blozt
the land in shofar a blow

רופֿט מיט אַ פֿולער קעל , און זאָגט:
zogt un kel fuler a mit ruft
say and throat full a with call out

זאַמלט אייַך אײַן, און לאָמיר אַרײַן אין
in arain lomir un ain aich zamlt
in enter let us and in yourselves gather

די פֿעסטונגשטעט.
festungshtet di
fortified cities the

[6] Raise up a nes *(a banner, a flag pointing to the place of refuge)* over Tziyon;

ו הייבט אויף אַ פֿאָן קיין ציון ,
Tsiyon kein fon a oif heibt
Tziyon to standard a up raise

take refuge, delay not;

אַנטרינט, איר זאָלט אייך נישט אָפּשטעלן,
opshteln nisht aich zolt ir antrint
delay not you shall you flee

for I will bring ra'ah *(evil, disaster)* from the tzafon *(north)*,

וואָרעם איך ברענג אַן אומגליק פֿון צפֿון ,
tsofn fun umglik an breng ich vorem
north of calamity an bring I because

and shever gadol *(great destruction)*.

און אַ בראָך אַ גרויסן.
groisn a broch a un
great a destruction a and

[7] The aryeh *(lion)* is come up from his thicket,

[ז] אַ לייב איז אויפֿגעגאַנגען פֿון זיין געצוויג ,
getsvaig zain fun oifgegangen iz leib a
thicket his from come up is lion a

and the Mashkhit Goyim *(Destroyer of the Nations)*, is on his way,

און אַ משחית פֿון פֿעלקער האָט געצויגן ,
getsoign hot felker fun mashches a un
moved out has nations of Destroyer a and

he is gone forth from his place to make thy eretz desolate;

איז אַרויס פֿון זיין ארט, צו מאַכן דיין
dain machn tsu ort zain fun arois iz
your make to place his from gone forth is

לאַנד צו וויסט ,
vist tsu land
desolation to land

and thy cities shall be made to lie in ruins, without an inhabitant.

דיינע שטעט זאָלן כָּרב זיין , אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on zain chorb zoln shtet daine
inhabitants an without be destroyed shall cities your

[8] For this gird you with sackcloth,

[ח] איבער דעם גורט אָן זאַקקלייד‌ער,
zakkleider on gurt dem iber
sackcloth on gird loins this over

lament and wail;

טוט קלאָגן און יאָמערן;
yomern un klogn tut
wail and lament do

for the charon af Hashem

וואָרעם נישט אָפּגעקערט האָט זיך
zich hot opgekert nisht vorem
self has turned aside not for

is not turned away from us.

הס גרימצאָרן פֿון אונדז.
undz fun grimtsorn Hashems
us from wrath Hashem's

[9] And it shall come to pass at that day, saith Hashem, that the lev HaMelech shall be disheartened, and the lev hasarim; and the kohanim shall be horror-struck, and the nevi'im dumbfounded. [10] Then said I, Adonoi Hashem! Surely Thou hast greatly misled HaAm HaZeh and Yerushalayim, saying, Shalom yeheyeh lachem *(Ye shall have shalom)*; whereas the cherev is near unto the nefesh.

[ט] און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, זאָגט ה , וועט
vet Hashem zogt tog yenem in zain vet es un
will Hashem declares day that in be will it and

פֿאַרגיין דאָס האַרץ פֿון דעם מלך , און דאָס האַרץ פֿון די
di fun harts dos un melech dem fun harts dos fargein
the of heart the and king the of heart the perish

האַרן; און די כֹּהנים וועלן באַנומען ווערן , און די
di un vern banumen veln koyanim di un harn
the and become shocked will kohanim the and lords

נבֿיאים וועלן גאַפֿן . [י] האָב איך געזאָגט: ווייַ , ה
gafn veln neviim
Hashem woe said I have be astonished will prophets

דו אֲדֹנָי , פֿאַר וואָר, נאַרן גענאַרט האָסטו דאָס
dos hostu genart narn vor far Adonoi du
the have you you have misled misled truly for Adonoi you

דאָזיקע פֹּאָלק און ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : שלום וועט
vet sholem zogn tsu azoi Yerushalayim un folk dozike
will peace say to so Yerushalayim and people this

זיין צו אײַך, און די שוועכט דערגרייכט ביזן נפֶש .
nefesh bizn dergreicht shverd di un aich tsu zain
soul until the has reached sword the and you to be

[11] At that time shall it be told HaAm HaZeh and Yerushalayim, A ruach tzach *(a dry wind, sirocco)* from the high places in the midbar toward the Bat Ami, not to winnow, nor to cleanse, [12] Even a ruach maleh *(strong wind)* from those places shall come from Me; now also I will pronounce mishpatim against them.

יא אין יענער צײַט וועט באַפֿוילן ווערן אויף דעם דאָזיקן
dozikn dem oif vern bafoiln vet tsait yener in
this the on become ordered will time that in

פֹּאָלק און אויף ירושָלַיִם אַ הייסער ווינט פֹּון די הויכער
hoicher di fun vint heiser a Yerushalayim oif un folk
high the from wind hot a Yerushalayim on and people

ערטער אין מדבר , אויפֿן וועג צו דער טאָכטער מײַן פֹּאָלק ;
folk main tochter der tsu veg oifn midber in erter
people my daughter the to way on desert in places

נישט צו ווינטשופֿלען, און נישט צו רייניקן ; יב אַ ווינט
vint a reiniken tsu nisht un vintshuflen tsu nisht
wind a cleanse to not and winnow to not

שטאַרקער פֹּון דעם וועט קומען פֹּון מיר; אַצונד וועל איך
ich vel atsund mir fun kumen vet dem fun shtarker
I will now me from come will that from stronger

אויך אַרויסזאָגן אַ משפט אויף זיי .
zei oif mishpot a aroiszogn oich
them on judgment a pronounce also

[13] Hinei, he shall come up like ananim *(clouds)*,

יג זע , ווי וואָלקנס גייט ער אויף,
oif er geit volkens vi ze
up he go clouds like behold

and his merkavot shall be like the whirlwind;

און ווי דער שטורעמווינט זײַנען זײַנע רײַטווענגען;
raitvegn zaine zainen shturemvint der vi un
chariots his are windstorm the like and

his susim are swifter than nesharim *(eagles)*.

פֹּלינקער פֹּון אָדלערס זײַנען זײַנע פֿערד :
ferd zaine zainen odlers fun flinker
horses his are eagles than swifter

Oy lanu! *(Woe unto us!)* For we are ruined.

ווויי אונדז, ווואָרעם מיר זײַנען פֿאַרוויסט .
farvist zainen mir vorem undz vei
laid waste are we because to us woe

[14] O Yerushalayim, wash thine lev from rah,

יד וואַש אָפּ פֹּון בייז דײַן האַרץ, ירושָלַיִם ,
Yerushalayim harts dain beiz fun op vash
Yerushalayim heart your evil from away wash

that thou mayest be saved.

כדי זאָלסט געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn zolst kedei
become helped you(SG) shall so that

Ad mosai *(how long, how much longer)*

ביז וואַנען וועלן רוען אין דיר
dir in ruen veln vanen biz
you(SG) in remain will when until

shall thy sinful machsh'vot lodge within thee?

דײַנע מחשבֿות פֹּון אומרעכט ?
umrecht fun machshoves daine
unjust deeds of thoughts your

[15] For a kol *(voice)* declareth from Dan,

טו וואָרעם אַ קול זאָגט אָן פֹּון דָן ,
Dan fun on zogt kol a vorem
Dan from on declares voice a for

and publisheth evil tidings from Mt Ephrayim.

און מאַכט הערן אומגליק פֹּון געבערג פֹּון אפֿרים :
Efrayim fun geberg fun umglik hern macht un
Ephrayim of mountain from calamity hear makes and

[16] Tell the Goyim; hinei,

ט״ז דערציילט די פֹּעלקער: אָט איז עס!
es iz ot felker di dertseilt
it is behold nations the tell

spread the news to Yerushalayim,

מאַכט הערן אין ירושָלַיִם :
Yerushalayim in hern macht
Yerushalayim in heard make

that notzrim *(besiegers)* come from a far country,

באַלעגערער קומען פֿון אַ ווײַטן לאַנד,
land vaitn a fun kumen balegerer
land far a from come besiegers

and raise their voice against the cities of Yehudah.

און לאָזן אַרויס אויף די שטעט פֿון יהודה זייער קוֹל .
kol zeyer Yehudah fun shtet di oif arois lozn un
voice their Yehudah of cities the against out let and

[17] As shomrim of a sadeh, they are against her all around;

י״ז ווי פֿעלדהיטער זײַנען זיי אויף איר פֿון רונד אַרום ,
arum rund fun ir oif zei zainen feldhiter vi
round around of her upon they are field keeper as

because she hath been rebellious against Me,

ווײַל זי האָט מיר ווידערשפּעניקט ,
vidershpenikt mir hot zi vail
rebelled against me has she for

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[18] Thy derech and thy deeds

י״ח דײַן פֿירונג און דײַנע מעשׂים
meisim daine un firung dain
deeds your and conduct your

have brought these things upon thee;

האָבן דיר דאָס אָנגעמאַכט –
ongemacht dos dir hobn
made this you(SG) have

this is thy wickedness,

די דאָזיקע שלעכטיקייט דײַנע –
daine shlechtikeit dozike di
yours evil this the

how mar *(bitter)* it is,

וואָס עס איז ביטער,
biter iz es vos
bitter is it that

for it hath touched upon thine lev.

וואָס עס רירט אָן ביז דײַן האַרצן.
hartsn dain biz on rirt es vos
heart your unto on touches it that

[19] My innards, my innards!

י״ט מײַנע אינגעווײד, מײַנע אינגעווײד!
ingeveid maine ingeveid maine
innards my innards my

I am pained at my very lev;

עס טוט מיר ווײ אין די וואַנט פֿון מײַן האַרץ,
harts main fun vent di in vei mir tut es
heart my of walls the in woe me does it

my lev is pounding in me;

מײַן האַרץ טוט ברומען אין מיר,
mir in brumen tut harts main
me in groan does heart my

I cannot keep silent,

איך קען נישט שווײַגן !
shvaign nisht ken ich
keep silent not can I

because thou hast heard, O my nefesh, the kol shofar *(sound of the shofar)*,

וואָרעם אַ קוֹל פֿון שופֿר האָסטו געהערט, מײַן זעל ,
zel main gehert hostu shoifer fun kol a vorem
soul my heard have you shofar of sound a for

the teru'at milchamah *(battle alarm of war)*.

אַ שאַל פֿון מלחמה .
milchome fun shal a
war of shout a

[20] Shever *(destruction)* follows after shever;

כ אַ בראָך אויף אַ בראָך געשעט,
gershet broch a oif broch a
is called destruction a upon destruction a

for the whole land lies in ruins;

וואָרעם פֿאַרוויסט געוואָרן איז דאָס גאַנצע לאַנד,
land gantse dos iz gevorn farvist vorem
land entire the is having become laid waste because

suddenly are my ohalim destroyed,

פּלוצעם זיַינען פֿאַרוויסט געוואָרן מיַינע געצעלטן,
getseltn maine gevorn farvist zainen plutsem
tents my having become laid waste are suddenly

and my canopies rega.

אין אַ רגע – מיַינע פֿאָרהאַנגען.
forhangen maine rege a in
curtains my moment a in

[21] Ad mosai *(how long)* shall I see the nes *(banner)*,

כא ביז וואַנען וועל איך זען די פֿאָן ,
fon di zen ich vel vanen biz
standard the see I will when until

and hear the kol shofar?

וועל איך הערן דעם קול פֿון דעם שופֿר ?
shoifer dem fun kol dem hern ich vel
shofar the of sound the hear I will

[22] For Ami is foolish,

כב וואָרעם נאַריש איז מיַין פֿאָלק ,
folk main iz narish vorem
people my is foolish because

they have not known Me;

מיך קענען זיי נישט;
nisht zei kenen mich
not they know me

they are stupid banim,

קינדער נאַרן זיַינען זיי ,
zei zainen narn kinder
they are fools children

and they have no understanding;

און נישט פֿאַרשטאַנדיק זיַינען זיי ;
zei zainen farshtandik nisht un
they are understanding not and

they are chachamim to do evil,

זיי זיַינען חכמים אויף טאָן שלעכטס ,
shlechts ton oif chachomim zainen zei
evil things do to wise ones are they

but to do good they have no da'as.

און פֿון גוטס טאָן וויסן זיי נישט.
nisht zei veisn ton guts fun un
not they know do good things of and

[23] I beheld ha'aretz, and,

כג איך האָב געזען די ערד ,
erd di gezen hob ich
earth the seen have I

hinei, it was tohu vavohu;

ערשט זי איז וויסט און לייִדיק
leidik un vist iz zi ersht
empty and desolate is it behold

and HaShomayim — there was no ohr.

און די הימלען – און זייער ליכט איז נישטאָ .
nishto iz licht zeyer un himlen di un
it is not there is light their and heavens the and

[24] I beheld the mountains, and, hinei, they quaked,

כד איך האָב געזען די בערג , ערשט זיי ציטערן ,
tsiteren zei ersht berg di gezen hob ich
tremble they behold mountains the seen have I

and all the hills had crumbled.

און אַלע הייכן האָבן זיך געטרייסלט.
getreislt zich hobn heichn ale un
shaken selves have heights all and

[25] I beheld, and, hinei, there was no adam,

כה איך האָב געזען, ערשט קיין מענטשן איז נישטאָ ,
nishto iz mentshn kein ersht gezen hob ich
there is not is men any behold seen have I

and kol oph HaShomayim fled away.

און אַלע פֿויגלען פֿון הימל זיַנען אַוועק .
avek zainen himel fun foiglen ale un
gone away are heaven of birds all and

[26] I beheld, and, hinei, the carmel was a midbar,

כו איך האָב געזען, ערשט דער כַּרמֶל איז אַ מדבר ,
midber a iz Karmel der ersht gezen hob ich
desert a is Carmel the behold seen have I

and all the cities thereof lay in ruins

און אַלע זיַנע שטעט זיַנען צעשטערט,
tseshtert zainen shtet zaine ale un
destroyed are cities his all and

before Hashem,

פֿאַר דעם אָנגעזיכט פֿון ה ,
Hashem fun ongezicht dem far
Hashem of presence the before

before the charon af Hashem.

פֿאַר דעם גרים פֿון זיַין צאָרן .
tsorn zain fun geirem dem far
anger his of fury the before

[27] For thus hath Hashem said, A wasteland shall be kol HaAretz; yet I will not make a complete end of it.

כז וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: אַ וויסטעניש וועט
vet vistenish a gezogt Hashem hot azoi vorem
will wasteland a said Hashem has thus because

ווערן דאָס גאַנצע לאַנד, הגם קיין פֿאַרלענדונג
farlendung kein hagam land gantse dos vern
complete destruction any although land entire the become

וועל איך נישט מאַכן .
machn nisht ich vel
make not I will

[28] For this reason HaAretz shall mourn,

כח אויף דעם וועט טרויערן די ערד ,
erd di troiern vet dem oif
earth the mourn will this upon

and HaShomayim above turn black;

און פֿינצטער ווערן וועלן די הימלען פֿון אויבן ,
oiben fun himlen di veln vern fintster un
above from heavens the will become dark and

because I have spoken it, I have purposed it,

ווייַל איך האָב גערעדט, איך האָב געטראַכט,
getracht hob ich geredt hob ich vail
thought have I spoken have I because

and will not relent,

און איך האָב נישט חרטה ,
charote nisht hob ich un
relent not have I and

neither will I turn back from it.

און וועל זיך נישט אָפּקערן דערפֿון.
derfun opkeren nisht zich vel un
thereof turn away not self will and

[29] Kol HaIr shall flee at the noise of the parash

כט פֿאַר דעם קול פֿון רייַטער און בויגן-שיסער ,
boign-shiser un raiter fun kol dem far
bow-shooters and horsemen of sound the before

and the romeh keshet *(the archer)*;

אַנטלויפֿט די גאַנצע שטאָט;
shtot gantse di antloift
city entire the flees

they shall run into thickets,

זיי זיַנען אַריַין אין געדיכטע וועלדער,
velder gedichte in arain zainen zei
forests thick in enter are they

and climb up among the kefim *(rocks)*;

און אויף פֿעלדזן זיַנען זיי אַרויפֿגעגאַנגען ;
aroifgegangen zei zainen feldzn oif un
having gone up they are rocks upon and

every city shall be deserted,
יעטוועדער שטאָט איז פֿאַרלאָזן ,
farlozen iz shtot yetveder
abandoned is city every

and not an ish dwell therein.
און אין זיי ווינט נישט קיין מענטש.
mentsh kein nisht voint zei in un
man any not dwells them in and

30 And thou, O plundered one,
ל און דו באַרויבטע , ווָאָס טוסטו ,
tustu vos baroibte du un
are you doing what o plundered one you and

what wilt thou do? Though thou clothest thyself with scarlet,
ווָאָס דו קליידסט דיך אין רויט,
roit in dich kleidst du vos
red in you(SG) dress you what

though thou deckest thee with jewelry of zahav,
ווָאָס דו צירסט דיך מיט צירונג פֿון גאָלד,
gold fun tsirung mit dich tsirst du vos
gold of jewelry with you(SG) adorn you what

though thou paintest thy eyes with cosmetics,
ווָאָס דו רייַסט אויף דיַינע אויגן מיט פֿאַרב?
farb mit oign daine oif raist du vos
paint with eyes your on widen you what

in vain thou adornest thyself;
אומזיסט מאַכסטו זיך שיין ,
shein zich machstu umzist
beautiful self make you for nothing

thy lovers will despise thee, they will seek thy nefesh.
דיַינע ליבהאָבער פֿאַראַכטן דיך , זיי זוכן דיַין לעבן.
lebn dain zuchn zei dich farachten libhober daine
life your seek they you(SG) despise devotees your

31 For I have heard a kol *(outcry)* like that of a woman in travail,
לא ווָאָרעם אַ קול ווי פֿון אַ ווייערין
veyerin a fun vi kol a vorem
woman in labor a of like voice a because

האָב איך געהערט,
gehert ich hob
heard I have

and in labor pain like that of her that bringeth forth her first child,
אַנגסט ווי פֿון אַן ערשטגעווינערין .
ershtgevinerin an fun vi angst
first-time mother a of like anguish

the voice of Bat Tziyon, that waileth,
דעם קול פֿון טאָכטער ציון ווָאָס פֿאַרקייַכט זיך ,
zich farkaicht vos Tsiyon tochter fun kol dem
self gasps who Tziyon daughter of voice the

that stretcheth out her hands, saying:
ווָאָס שפּרייט אירע הענט פֿונאַנדער:
funander hent ire shpreit vos
apart hands her spreads who

Oy nah li *(Woe is me now)*!
For my nefesh
ווויי מיר , ווָאָרעם מיַין זעל
zel main vorem mir vei
soul my because to me woe

is weary because of murderers.
איז אוממאַכטיק פֿאַר די טייטער.
teiter di far ummachtik iz
killers the before powerless is

5 Run ye to and fro through the chutzot Yerushalayim *(streets of Jerusalem)*,
and see now, and know,
ה וואַנדער אום אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun gasn di in um vander
Yerushalayim of streets the in around wander

און זעט אַקאָרשט און האָבן וויסיקייט ,
visikeit hobn un akorsht zet un
knowledge have and now see and

and seek in the rechovot thereof,

און זוכט אין אירע מערק ,
merk ire in zucht un
squares its in search and

if ye can find an ish,

אויב איר וועט געפֿינען אַ מענטשן ,
mentshn a gefinen vet ir oib
man a find will you if

if there be any that dispenseth mishpat *(justice)*,

אויב עס איז דאָ ווער עס טוט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit tut es ver do iz es oib
righteousness does it who here is it if

that seeketh the emunah *(faith)*;

ווער עס זוכט אמת,
emes zucht es ver
truth seeks it who

and I will forgive her.

און איך וועל איר פֿאַרגעבן.
fargebn ir vel ich un
forgive you will I and

[2] And though they say, Chai Hashem;

[ב] אַפֿילו וען זיי זאָגן: אַזוי ווי ה לעבט!
lebt Hashem vi azoi zogn zei ven afile
lives Hashem as just say they when even

surely they swear lasheker *(falsely)*.

שוועָרן זיי פֿון דעסטוועגן פֿאַלש.
falsh destvegn fun zei shvern
false -theless never- they swear

[3] Hashem, are not Thine eyes upon emunah?

[ג] ה , דיַינע אויגן זיַינען דאָך אויף אמת;
emes oif doch zainen oign daine Hashem
truth on indeed are eyes your Hashem

Thou hast struck them, but they felt no anguish;

האָסט זיי געשלאָגן, און זיי האָבן זיך
zich hobn zei un geshlogn zei host
self have they and struck them you have

נישט געקימערט,
gekimert nisht
concerned not

Thou hast consumed them, but they have refused to accept musar;

האָסט זיי פֿאַרלענדט, און זיי האָבן קיין
kein hobn zei un farlendt zei host
any have they and destroyed them you have

מוסר נישט גענומען ;
genumen nisht musar
taken not moral lesson

they have made their faces harder than stone;

זיי האָבן געמאַכט זייער פּנים האַרטער פֿון פֿעלדז,
feldz fun harter ponem zeyer gemacht hobn zei
rock than harder face their made have they

they have refused to make teshuvah.

זיי האָבן זיך נישט געוואָלט אומקערן .
umkeren gevolt nisht zich hobn zei
returning wanted not self have they

[4] Therefore I said: Surely these are poor;

[ד] און איך האָב געוועסט געזאָגט: דאָס זיַינען
zainen dos gezogt gevest hob ich un
are this said previously have I and

נאָר די אָרימע,
orime di nor
poor the only

they are foolish;

זיי זיַינען נאַריש ,
narish zainen zei
foolish are they

for they know not the Derech Hashem,

וויַיל זיי ווייסן נישט דעם וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg dem nisht veisn zei vail
Hashem of way the not know they for

nor the Mishpat Eloheihem.

דאָס געזעץ פֿון זייער ג-ט.
G-t zeyer fun gezets dos
G-d their of law the

[5] I will get me unto the Gedolim,

[ה] איך וועל מיר גיין צו די גרויסע,
groise di tsu gein mir vel ich
great the to go me will I

and will speak unto them;

און וועל רעדן מיט זיי ;
zei mit redn vel un
them with speak will and

for they have known the Derech Hashem,

ווארעם זיי ווייסן דעם וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg dem veisn zei vorem
Hashem of way the know they because

and the Mishpat Eloheihem;

דאָס געזעץ פֿון זייער ג-ט.
G-t zeyer fun gezets dos
G-d their of law the

but these have altogether broken off the ol *(yoke)*,

אָבער זיי האָבן דעס גלייכן צעבראָכן דעם יאָך ,
yoch dem tsebrochn glaichn des hobn zei ober
yoke the broken same the have they but

and burst the bonds.

צעריסן די בינדשטריק .
bindshtrik di tserisn
binding ropes the torn

[6] Therefore an aryeh *(lion)* out of the forest shall slay them,

[ו] דערום דערשלאָגט זיי אַ לייב פֿון וואַלד,
vald fun leib a zei dershlogt derum
forest of lion a them strikes down therefore

and a ze'ev *(wolf)* of the deserts shall destroy them,

אַ וואָלף פֿון מידבריות וועט זיי פֿאַרוויסטן,
farvistn zei vet midboryes fun volf a
destroy them will deserts of wolf a

a namer *(leopard)* shall prowl near their towns;

אַ לעמפּערט טוט לויערן אויף זייערע שטעט,
shtet zeyere oif loiern tut lempert a
cities their about lie in wait do leopard a

every one that ventureth out from there shall be torn to pieces;

איטלעכער וואָס גייט אַרויס פֿון זיי , וועט
vet zei fun arois geit vos itlecher
will them from out goes who everyone

פֿאַרצוקט וועלן ;
vern fartsukt
become torn to pieces

because their peysha'im *(rebellions)* are many,

וואָרעם פֿיל זיַנען זייערע פֿאַרברעכן ,
farbrechn zeyere zainen fil vorem
transgressions their are many because

and their meshuvot *(backslidings)* are increased.

שטאַרק זיַנען זייערע אָפּקערונגען .
opkerungen zeyere zainen shtark
backslidings their are strong

[7] How shall I forgive thee for this?

[ז] ווי זאָל איך וואַר דעם דיר פֿאַרגעבן?
fargebn dir dem var ich zol vi
forgiven you(SG) the truly I shall how

Thy banim have forsaken Me,

דיַינע קינדער האָבן מיך פֿאַרלאָזן,
farlozen mich hobn kinder daine
forsaken me have children your

and sworn by them that are no elohim;

און געשוואָרן ביַי אומגעטער;
umgeter bai geshvorn un
idols by sworn an oath and

when I had fed them to the full,

אַז איך האָב זיי אָנגעזעט,
ongezet zei hob ich az
satisfied them have I when

they then committed adultery,
האָבן זיי מזנה געווען ,
geven mizane zei hobn
having been commit adultery they have

and trooped to the bais zonah.
און אין הייזער פֿון זונות קלייבן זיי זיך אויף.
oif zich zei klaibn zoinus fun haizer in un
up self they gather prostitutes of houses in and

[8] They were like well-fed, lusty susim:
ח פֿערד אָפּגעפּיטערטע, אָגערס זיינען זיי ,
zei zainen ogers opgefiterte ferd
they are stallions well-fed horses

every one neighed after the isha of his neighbor.
איטלעכער צו זיין חבֿרס ווייב הירזשען זיי ;
zei hirzhen vaib chavers zain tsu itlecher
them neighed after wife neighbor's his to each

[9] Shall I not visit [to punish] for these things?
ט זאָל איך דערפֿאַר זיך נישט אָפּרעכענען?
oprechenen nisht zich derfar ich zol
reckon not self for the reason I shall

saith Hashem;
זאָגט ה ;
zogt Hashem
declares

and shall not My Nefesh be avenged
און זאָל אָן אַ פֿאָלק ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi folk a on zol un
this this as people a on shall and

on such a Goy as this?
זיך נישט נוקם זיין מיין זעל?
zel main zain noikem nisht zich
soul my be avenge not self

[10] Go ye up through her rows of vines, and cut down;
י גייט אַרויף אין אירע רייען, און צעשטערט,
tseshtert un reyen ire in aroif geit
destroy and rows its in up go

but make not a full end;
נאָר אַ פֿאַרלענדונג זאָלט איר נישט מאַכן ;
machn nisht ir zolt farlendung a nor
make not you shall destruction a but

take away her branches;
טוט אָפּ אירע צווייגן ,
tsvaign ire op tut
branches its away do

for they are not Hashem's.
ווואָרעם נישט הס זיינען זיי .
zei zainen Hashems nisht vorem
they are Hashem's not because

[11] For Bais Yisroel and Bais Yehudah
יא ווואָרעם פֿעלשן געפֿעלשט האָבן אָן מיר
mir on hobn gefelsht felshn vorem
me on have been unfaithful be unfaithful because

have dealt very treacherously against Me,
דאָס הויז פֿון ישׂראל און דאָס הויז פֿון יהודה ,
Yehudah fun hoiz dos un Yisroel fun hoiz dos
Yehudah of house this and Yisroel of house this

saith Hashem.
זאָגט ה .
zogt Hashem
declares

[12] They have spoken lies about Hashem,
יב זיי האָבן געלייקנט אָן ה ,
Hashem on geleiknt hobn zei
Hashem without denied have they

and said: Lo hu *(not He)*;
און געזאָגט: דאָס איז נישט ער,
er nisht iz dos gezogt un
he not is this said and

neither shall ra'ah come upon us;
און בייז וועט נישט קומען אויף אונדז,
undz oif kumen nisht vet beiz un
us upon come not will evil and

neither shall we see cherev
nor ra'av *(famine)*;

און שוועדְ אוּן הונגער וועלן מיר נישט אָנזען.
onzen nisht mir veln hunger un shverd un
see not we will famine and sword and

13 And the nevi'im shall
become ruach,

יג אוּן פֿוּן די נבֿיאים וועט זיך אויסלאָזן אַ ווינט,
vint a oislozen zich vet neviim di fun un
wind a empty out self will prophets the from and

and the Devar is not in them;

ווָאָרעם דאָס ווָאָרט איז אין זיי נישטאָ ;
nishto zei in iz vort dos vorem
not present them in is word the because

thus shall it be done unto them.

אַזוי זאָל זיי אַליין געשען !
geshen alein zei zol azoi
happen themselves them should thus

14 Therefore thus saith Hashem
Elohei Tzva'os:

יד דערום האָט ה אלוקי צבָאוֹת אַזוי גענאָגט:
gezogt azoi Tseva'ot Elokei Hashem hot derum
said thus of hosts the G-d of Hashem has therefore

Because ye speak this devar,

ווייל איר רעדט דאָס דאָזיקע געריידְ,
gereid dozike dos redt ir vail
talk this the speak you because

hinei, I will make My Devarim
in thy mouth an eish,

אָט מאַך איך מיַנע ווערטער אין דיַין מויל צו פֿיַער,
faier tsu moil dain in verter maine ich mach ot
fire to mouth your in words my I make here

and HaAm HaZeh etzim *(wood)*,

אוּן דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָלץ,
holts folk dozike dos un
wood people this the and

and it shall consume them.

אוּן עס וועט זיי פֿאַרצערן.
fartseren zei vet es un
devour them will it and

15 Hineni, I will bring a Goy *(Nation)*
upon you from afar,

טו זע , איך ברענג אויף אייַך אַ פֿאָלק פֿוּן דער ווייַט,
vait der fun folk a aich oif breng ich ze
far the from people a you upon bring I behold

O Bais Yisroel,

איר הויז פֿוּן יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz ir
Yisroel of house you

saith Hashem; ; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

it is a powerful nation,

אַ מאַכטיק פֿאָלק איז דאָס,
dos iz folk machtik a
this is people mighty a

a goy me'olam *(an ancient nation)*,

אַ פֿאָלק פֿוּן פֿאַרצייַטן איז דאָס,
dos iz fartsaitn fun folk a
this is ancient times from people a

a nation whose leshon thou
knowest not,

אַ פֿאָלק וואָס דו ווייסט נישט זיַין לשון ,
loshen zain nisht veist du vos folk a
language its not know you that people a

neither understandest what they say.

אוּן פֿאַרשטייסט נישט וואָס ער רעדט .
redt er vos nisht farshteist un
speaks he what not understand and

16 Their quiver is as an open
kever *(grave)*,

טז זיַין פֿייַלבייַטל איז ווי אַן אָפֿענער קבֿר ;
keyver ofener an vi iz failbaitl zain
tomb open an like is quiver of arrows his

they are all gibborim.

זיי זיַינען אַלע גיבורים .
giborim ale zainen zei
warriors all are they

[17] And they shall devour thine katzir *(harvest)*, and thy lechem,

יז און ער וועט אויפֿעסן דיין שניט , און דיין ברויט;
broit dain un shnit dain oifesn vet er un
bread your and harvest your devour will he and

which thy banim and thy banot should eat;

זיי וועלן אויפֿעסן דיַינע זין און דיַינע טעכטער ;
techter daine un zin daine oifesn veln zei
daughters your and sons your eat up will they

they shall devour thy tzon and thine bakar;

ער וועט אויפֿעסן דיַינע שאָף און דיַינע רינדער,
rinder daine un shof daine oifesn vet er
cattle your and sheep your devour will he

they shall eat up thy gefen and thy te'enah *(fig tree)*;

ער וועט אויפֿעסן דיין ווייַנשטאָק און דיין פֿייגנבוים ;
faignboim dain un vainshtok dain oifesn vet er
fig tree your and vine your devour will he

they shall impoverish thy fortified cities,

ער וועט צעקלאַפּן מיטן שווערד דיַינע פֿעסטונגשטעט
festungshtet daine shverd mitn tseklapn vet er
fortified cities your the sword with smash will he

wherein thou trustedst, with the cherev.

זיי . זיך אויף זיך פֿאַרזיכערסט דו וואָס
zei oif zich farzicherst du vos
them upon self trust you that

[18] Nevertheless in those days, saith Hashem, I will not make a full end with you. [19] And it shall come to pass, when ye shall say, Why doeth Hashem Eloheinu all these things unto us? Then shalt thou answer them, As ye have forsaken Me, and served elohei nechar *(foreign g-ds, strange g-ds)* in your land, so shall ye serve zarim in an eretz not your own.

יח הגם אויך אין יענע טעג, זאָגט ה , וועל איך
ich vel Hashem zogt teg yene in oich hagam
I will Hashem declares days those in also although

נישט מאַכן אַ פֿאַרלענדונג פֿון אייַך. יט און עס וועט
vet es un aich fun farlendung a machn nisht
will it and you of complete destruction a make not

זיין , אַז איר וועט זאָגן : פֿאַר וואָס האָט ה אלוקינו
Elokeinu Hashem hot vos far zogn vet ir az zain
our G-d Hashem has what for say will you that be

אונדז געטאָן דאָס אַלץ? זאָלסטו זאָגן צו זיי : אַזוי ווי איר
ir vi azoi zei tsu zogn zolstu alts dos geton undz
you as just them to say should you all this done us

האָט מיך פֿאַרלאָזן , און געדינט פֿרעמדע ג-טער אין אייַער
aier in g-ter fremde gedint un farlozen mich hot
your in g-ds foreign served and abandoned me have

לאַנד, אַזוי זאָלט איר דינען פֿרעמדע אין אַ לאַנד נישט אייַערס.
aiers nisht land a in fremde dinen ir zolt azoi land
yours not land a in foreigners serve you shall so land

[20] Declare this in Bais Ya'akov,

כ זאָגט דאָס אָן אין הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz in on dos zogt
Yaakov of house in on this say

and publish it in Yehudah, saying:

און מאַכט עס הערן אין יהודה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehudah in hern es macht un
say to thus Yehudah in hear it make and

[21] Hear now this, O Am Sakhal *(foolish people)* without understanding;

כא הערט דאָס צו אַקאָרשט, איר נאַריש פֿאָלק
folk narish ir akorsht tsu dos hert
people foolish you now to this hear

אָן שׂכל ,
on seichel
without good sense

which have eynayim *(eyes)*, and see not;

וואָס האָבן אויגן און זעען נישט,
nisht zeen un oign hobn vos
not see and eyes have who

which have oznayim *(ears)*, and hear not;

וואָס האָבן אויערן און הערן נישט;
nisht hern un oiern hobn vos
not hear and ears have who

כב האָט איר דען נישט מורא פַֿאַר מיר?
mir far moire nisht den ir hot
me before fear not then you have

[22] Fear ye not Me?

זאָגט ה׳,
Hashem zogt
Hashem declares

saith Hashem;

צי ציטערט איר נישט פַֿאַר מיין אָנגעזיכט?
ongezicht main far nisht ir tsitert tsi
face my before not you tremble or

will ye not tremble at My Presence

איך וואָס האָב געמאַכט זאַמד אַ גרענעץ צום ים,
yam tsum grenets a zamd gemacht hob vos ich
the sea to boundary a sand made have who I

Who hath placed the chol *(sand)* as the boundary of the yam

אַן אייביק געזעץ וואָס ער קען נישט אַריבערגיין;
aribergein nisht ken er vos gezets eibik an
cross over not can it that law eternal an

by a chok olam, that it cannot transgress;

און זיינע אינדן וואַרפֿן זיך,
zich vorfn indn zaine un
selves throw waves its and

and though the waves thereof toss,

און קענען נישט בייַקומען,
baikumen nisht kenen un
prevail not can and

yet they cannot prevail;

און זיי ברומען, און קענען עס נישט אַריבערגיין.
aribergein nisht es kenen un brumen zei un
cross over not it can and roar they and

though they roar, yet can they not pass over it.

כג אָבער ביי דעם דאָזיקן פֿאָלק
folk dozikn dem bai ober
people this the by but

[23] But HaAm Hazeh hath

איז אַן אָפּגעקערט און ווידערשפּעניק האַרץ,
harts vidershpenik un opgekert an iz
heart rebellious and turned away an is

a lev sorer *(stubborn heart)* and moreh *(rebellious)*;

זיי האָבן זיך אָפּגעקערט און זיינען אַוועק.
avek zainen un opgekert zich hobn zei
gone away are and turned away selves have they

they have revolted and departed.

כד און זיי האָבן נישט געזאָגט אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in gezogt nisht hobn zei un
heart their in said not have they and

[24] Neither say they in their lev:

לאָמיר מורא האָבן פַֿאַר ה׳ אלוקינו,
Elokeinu Hashem far hobn moire lomir
our G-d Hashem before have fear let us

Let us now fear Hashem Eloheinu,

וואָס גיט רעגן, פֿרירעגן,
friregn regn git vos
early rain rain gives who

that giveth geshem, both the yoreh *(former rain, autumn rain)*

און שפּעטערעגן, אין זיין צייַט,
tsait zain in shpeteregn un
time its in spring rain and

and the malkosh *(latter rain, spring rain)* in season;

וואָס היט פַֿאַר אונדז די געשטעלטע וואָכן פֿון שניט.
shnit fun vochn geshtelte di op undz far hit vos
harvest of weeks appointed the off us for keeps who

He secureth unto us shavu'ot chukkot katzir *(the appointed weeks of the harvest)*.

כה אייַערע זינד האָבן אָפּגענייגט די דאָזיקע,
dozike di opgeneigt hobn zind aiere
these the deviate have sins your

[25] Your avonot *(iniquities)* have turned away these things,

and your chatta'ot *(sins)* have deprived hatov from you.

אוּן אײַערע חטאָים האָבן פֿאַרמיטן דאָס גוטס פֿון אײַך.
aich fun guts dos farmitn hobn chatoim aiere un
you from good the withheld have sins your and

[26] For among Ami are found resha'im;

כוֿ ווארעם צווישן מײַן פֿאָלק געפֿינען זיך רשעים ;
reshoim zich gefinen folk main tsvishn vorem
wicked ones selves find people my among because

they lay wait, as he that setteth snares;

זיי קוקן נאָך , אַזוי ווי פֿויגלפֿאַנגען לויערן ,
loiern foiglfangen vi azoi noch kukn zei
lie in wait bird-catchers like so after look they

they set a mashkhit *(trap)*, they catch anashim.

זיי שטעלן אַ פּאַסטקע, מענטשן פֿאַנגען זיי .
zei fangen mentshn pastke a shteln zei
they track men trap a set they

[27] As a cage is full of oph,

כז ווי אַ שטײַג פֿול מיט פֿויגלען,
foiglen mit ful shtaig a vi
birds with full cage a like

so are their batim *(houses)* full of mirmah;

אַזוי זײַנען זייערע הײַזער פֿול מיט באַטרוג;
batrug mit ful haizer zeyere zainen azoi
deceit with full houses their are so

therefore they are become powerful and oshir *(rich, wealthy)*.

דערום זײַנען זיי גרויס און רײַך געוואָרן .
gevorn raich un grois zei zainen derum
having become rich and great they are therefore

[28] They have grown fat and sleek;

כח פֿעט, גראָב זײַנען זיי געוואָרן ;
gevorn zei zainen grob fet
having become they are thick fat

yea, their wicked deeds are without limit;

יאָ , זיי שטײַג אַריבער אין בייזע שטיק.
shtik beize in ariber shtaig zei yo
deeds evil in over surpass they yes

the cause of the yatom they do not plead, yet they prosper;

פֿאַר רעכט נעמען זיי זיך נישט אָן, פֿאַרן
faran on nisht zich zei nemen recht far
for the on not selves they take right for

רעכט פֿון יתום ,
yosem fun recht
fatherless of right

and the mishpat evyonim *(right of the poor people)* they do not defend.

אַז זיי זאָלן עס דורכפֿירן ;
durchfirn es zoln zei az
carry through it should they that

אוּן דעם משפּט פֿון די אביונים משפּטן
mishpetn evyonim di fun mishpot dem un
judge needy ones the of judgment the and

זיי נישט.
nisht zei
not they

[29] Shall I not visit [to punish] for these things?

כט זאָל איך דערפֿאַר זיך נישט אָפּרעכענען?
oprechenen nisht zich derfar ich zol
reckon not self therefore I shall

saith Hashem;

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

shall not My nefesh be avenged on such a Goy *(Nation)* as this?

זאָל אָן אַ פֿאָלק ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi folk a on zol
this the like people a on should

זיך נישט נוקם זײַן מײַן זעל?
zel main zain noikem nisht zich
soul my be avenge not self

[30] An astonishing and horrible thing is committed in HaAretz;

ל אַ שרעק און שוידער געשעט אין לאַנד:
land in geshet shoider un shrek a
land in happens horror and terror a

[31] The nevi'im prophesy falsely,

לא די נבֿיאים זאָגן נבֿיאות אויף ליגן,
lign oif nevies zogn neviim di
lies on prophecies say prophets the

and the kohanim rule at their direction;

און די כהנים געוועלטיקן זיי צו דער האַנט,
hant der tsu zei geveltikn koyanim di un
hand the to they rule kohanim the and

and My people love to have it this way;

און מײַן פֹּאָלק האָט עס ליב אַזוי;
azoi lib es hot folk main un
so love it has people my and

but what will ye do in the end?

אָבער וואָס וועט איר טאָן צום סוף דערפֿון?
derfun sof tsum ton ir vet vos ober
thereof end to the do you will what but

6 O ye Bnei Binyamin,

ו אַנטרינט, איר קינדער פֿון בנימין ,
Binyamin fun kinder ir antrint
Binyamin of children you flee

gather yourselves to flee out of the midst of Yerushalayim,

אַרויס פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun arois
Yerushalayim from out

and blow the shofar in Tekoa,

און אין תקוֹעַ בלאָזט אַ שופֿר ,
shoifer a blozt Tekoa in un
shofar a blow Tekoa in and

and kindle the fire signal on Beit-HaKerem;

און אין בֵּית-כֶּרֶם הייבט אויף אַ צייכן ,
tseichn a oif heibt Beis-Kerem in un
sign a up raise Beit-HaKerem in and

for ra'ah *(evil, disaster)* appeareth out of the tzafon *(north)*,

וואָרעם אַן אומגליק קוקט אַרויס פֿון צפֿון ,
tsofn fun arois kukt umglik an vorem
the north from out looks calamity a because

and shever gadol *(great destruction)*.

און אַ בראָך אַ גרויסער.
groiser a broch a un
great a destruction a and

[2] Bat Tziyon, so beautiful and delicate,

ב די שיינע און פֿאַרצערטלטע,
fartsertlte un sheine di
pampered and beautiful the

I will destroy.

די טאָכטער ציון טאָ איך פֿאַרשנייַדן.
farshnaidn ich to Tsiyon tochter di
cut off I do Tziyon daughter the

[3] The ro'im *(shepherds)* with their flocks shall come unto her;

ג צו איר קומען פּאַסטוכער מיט זייערע סטאַדעס,
stades zeyere mit pastucher kumen ir tsu
flocks their with shepherds come her to

they shall pitch their ohalim against her all around;

זיי שטעלן אויף געצעלטן רונד אַרום איר,
ir arum rund getseltn oif shteln zei
her round around tents up set they

they shall pasture each his portion.

זיי פֿיטערן איטלעכער זיך צו דער האַנט.
hant der tsu zich itlecher fitern zei
hand the to self each one pasture they

[4] Prepare ye milchamah against her;

ד בריט אָן אַ מלחמה אויף איר!
ir oif milchome a on breit
her against war a on prepare

arise, and let us go up to attack at noon.

שטייט אויף, און לאָמיר אַרויפֿגיין אין מיטן טאָג! –
tog mitn in aroifgein lomir un oif shteit
day the middle in go up let us and up stand

Oy unto us! For the yom fadeth away,

ווי אונדז! ווארעם דער טאג קערט זיך אפּ ,
op zich kert tog der vorem undz vei
away self turns day the because to us woe

for the shadows of erev are lengthening.

– ווארעם עס שטרעקן זיך די שאטנס פון אוונט
ovnt fun shotns di zich shtrekn es vorem
evening of shadows the selves stretch it because

[5] Arise, and let us attack ba'lailah,

ה שטייט אויף, און לאמיר ארויפגיין ביי נאכט ,
nacht bai aroifgein lomir un oif shteit
night by go up let us and up stand

and let us destroy her fortresses.

און לאמיר צעשטערן אירע פעסטונגען!
festungen ire tseshtern lomir un
fortresses its destroy let us and

[6] For thus hath Hashem Tzva'os said:

ו ווארעם אזוי האט געזאגט ה צבאות :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
of hosts Hashem said has thus because

Cut ye down trees,

שניידט אן געהילץ,
gehilts on shnaidt
timber on cut

and throw up a solelah *(siege ramp)* against Yerushalayim;

און שיט אן ארום ירושלים אן ערדוואל ;
erdval an Yerushalayim arum on shit un
earthwork an Yerushalayim round on pour and

this is the Ir that must be visited [for punishment];

דאס איז די שטאט וואס איז
iz vos shtot di iz dos
is which city the is this

oshek *(oppression)* is rampant within her.

אין גאנצן אנגעלייגט מיט רויב אין איר.
ir in roib mit ongeleigt gantsn in
her in robbery with filled entirety in

[7] As a well casteth afresh her waters,

ז ווי אַ ברונעם קוועלט ארויס זיינע וואסער,
vaser zaine arois kvelt brunem a vi
water its forth springs well a like

so she casteth afresh her rah *(wickedness)*;

אזוי קוועלט זי ארויס איר בייז ;
beiz ir arois zi kvelt azoi
evil her forth she springs so

chamas and shod *(destruction)* is heard in her;

אומרעכט און רויב הערט זיך אין איר ,
ir in zich hert roib un umrecht
her in self hears robbery and injustice

before Me tamid *(continually)*

פאר מיין פנים איז תמיד
tamid iz ponem main far
continually is face my before

is sickness and wounds.

קראנקשאפט און שלעג .
shleg un krankshaft
lashes and illness

[8] Be thou warned, O Yerushalayim,

ח נעם אַ מוסר , ירושלים ,
Yerushalayim musar a nem
Yerushalayim lesson a take

lest My nefesh depart from thee;

כדי מיין זעל זאל זיך נישט אפּעקלען
opeklen nisht zich zol zel main kedei
be disgusted not self should soul my so that

פון דיר ,
dir fun
you(SG) from

lest I make thee desolate, an eretz not inhabited.

אַ לאנד נישט באוווינט .
bavoint nisht land a
inhabited not land a

[9] Thus saith Hashem Tzva'os:

ט אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

They shall thoroughly glean

אַרומקלײַבן ווי אַ ווײַנשטאָק וועט מען אַרומקלײַבן
arumklaibn men vet vainshtok a vi arumklaibn
gather one will vine a like gather

the She'erit Yisroel *(the Remnant of Israel)* as a gefen *(vine)*;

דעם איבערבלײַב פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun iberblaib dem
Yisroel of remnant the

turn back thine yad once again

קער ווידער און ווידער דײַן האַנט,
hant dain vider un vider ker
hand your again and again turn

like a grape gatherer over the vine tendrils.

ווי אַ האַרבסטער אויף די צווײַגלעך .
tsvaiglech di oif harbster a vi
branches the on harvester a like

[10] To whom can I speak, and give warning,

י צו ווען זאָל איך רעדן און ווארענען
vorenen un redn ich zol vemen tsu
warn and speak I should whom to

that they may hear?

אַז זיי זאָלן הערן?
hern zoln zei az
hear should they that

Hinei, their ear is arelah *(uncircumcised)*,

זע , זייער אויער איז פֿאַרשטאָפּט,
farshtopt iz oier zeyer ze
stopped up is ear their behold

and to pay heed is beyond them;

און זיי קענען נישט פֿאַרנעמען;
farnemen nisht kenen zei un
perceive not can they and

hinei, the Devar Hashem is unto them a reproach;

זע , הס וואָרט איז בײַ זיי צום געשפּעט,
geshpet tsum zei bai iz vort Hashems ze
mockery to the them by is word Hashem's behold

they find no pleasure in it.

זיי ווילן עס נישט.
nisht es viln zei
not it want they

[11] Therefore I am full of the chamat Hashem;

יא דערום בין איך פֿול מיט דעם גרימצאָרן פֿון ה ,
Hashem fun grimtsorn dem mit ful ich bin derum
Hashem of wrath the with full I am therefore

I am weary with holding in;

איך קען מער נישט איינהאַלטן:
ainhaltn nisht mer ken ich
hold in not more can I

I will pour it out upon the olal in the street,

גיס אים אויך אויף די קינדער אין גאַס ,
gas in kinder di oif oich im gis
street in children the on also it pour

and upon the assembly of bocherim together;

און אויף דעם געזעמל פֿון יונגע לײַט מיט אַנאַנדער;
anander mit lait yunge fun gezeml dem oif un
together with people young of assembly the on and

for even the ish with the isha shall be caught,

וואָרעם אי מאַן אי ווײַב וועלן באַצוווּנגען ווערן ,
vern batsvungen veln vaib i man i vorem
become captured will wife and man both because

the zaken, those weighed down with yamim *(days)*.

דער זקן מיטן פֿולבאַטאָגטן.
fulbatogtn mitn zoken der
full of days with the elder the

[12] And their batim *(houses)* shall be turned over unto others,

יב און זייערע הײַזער וועלן איבערגיין צו אַנדערע,
andere tsu ibergein veln haizer zeyere un
others to pass over will houses their and

with their sadot and nashim together;
פַּעלדער און ווייַבער מיט אַנאַנדער;
anander mit vaiber un felder
together with wives and fields

for I will stretch out My yad
וואָרעם איך וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט
hant main oisshtrekn vel ich vorem
hand my stretch out will I because

upon the Yoshvei HaAretz *(Inhabitants of the Land)*,
אויף די באַווויינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner di oif
land of inhabitants the on

saith Hashem.
. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

13 For from the katan of them even unto the gadol of them,
יג וואָרעם פֿון זייער קלענסטן ביז זייער גרעסטן
grestn zeyer biz klenstn zeyer fun vorem
greatest their unto least their from because

every one is given to greediness for unjust gain;
איז איטלעכער גיַציק נאָך געווין ,
gevin noch gaitsik itlecher iz
dishonest gain after greedy each one is

and from the navi even unto the kohen,
און פֿון נבֿיא ביזן כהן
koyen bizn novi fun un
kohen unto prophet from and

every one doeth sheker *(deceit, falsehood)*.
טוט איטלעכער פַּאַלשקייט.
falshkeit itlecher tut
falsehood each one does

14 They have provided superficial treatment for Ami,
יד און זיי היילן דעם בראָך פֿון מײַן פֿאָלק אויף גרינג ,
gring oif folk main fun broch dem heiln zei un
lightly on people my of break the heal they and

saying: Shalom, shalom; v'ein shalom.
אַזוי צו זאָגן : שלום ! שלום ! ווען קיין
kein ven sholem sholem zogn tsu azoi
any when peace peace say to thus
. שלום איז נישטאָ
nishto iz sholem
there is not is peace

15 Were they ashamed
טו זיי ווועלן צו שאַנד ווערן ,
vern shand tsu veln zei
become shame to will they

when they had committed to'evah *(abomination)*?
ווײַל אומווערדיקייט האָבן זיי געטאָן;
geton zei hobn umverdikeit vail
done they have abomination because

They were not at all ashamed,
צו מאָל שעמען שעמען זיי זיך נישט,
nisht zich zei shemen shemen mol tsu
not selves they ashamed ashamed times to

neither could they blush;
צו מאָל פֿון קיין בושה ווייסן זיי נישט;
nisht zei veisn bushe kein fun mol tsu
not they know shame any of times to

therefore they shall fall among them that fall;
דערום ווועלן זיי פַּאַלן צווישן די געפֿאַלענע;
gefalene di tsvishn faln zei veln derum
fallen the among fall they will therefore

at the time that I visit them [in punishment]
בעת איך רעכן זיך מיט זיי
zei mit zich rechn ich beeis
them with self reckon I when

they shall be brought down,
ווועלן זיי געשטרויכלט ווערן ,
vern geshtroichlt zei veln
become stumbled they will

saith Hashem. . ה זָאגְט
Hashem zogt
Hashem declares

16 Thus saith Hashem: טז אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Stand ye in the derakhim *(crossroads)*, and look, שטייט אויף די וועגן און זעט,
zet un vegen di oif shteit
look and ways the on stand

and ask for the netivot olam *(old paths)*, און פֿרעגט אויף די אַלטע שטעגן,
shtegn alte di oif fregt un
paths old the on inquire and

where is the derech hatov *(good road, way)*, and walk therein, וווּ איז דער וועג צום גוטן , און גייט אויף אים,
im oif geit un gutn tsum veg der iz vu
it on go and good to the way the is where

and ye shall find margo'a *(rest)* for your nefashot. און געפֿינט אַן אָפּרו פֿאַר אייַער זעל .
zel aier far opru an gefint un
soul your for repose a find and

But they said, We will not walk therein. אָבער זיי האָבן געזאָגט: מיר וועלן נישט גיין .
gein nisht veln mir gezogt hobn zei ober
go not will we said have they but

17 Also I set tzofim *(watchmen)* over you, יז און איך פֿעלג אויפֿשטעלן וועכטער איבער אייַך:
aich iber vechter oifshteln felg ich un
you over watchman set up used to I and

saying: Pay heed to the kol shofar *(sound of the shofar)*. פֿאַרנעמט דעם קול פֿון שופֿר !
shoifer fun kol dem farnemt
shofar of voice the attend to

But they said: אָבער זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei ober
said have they but

We will not pay heed. מיר וועלן נישט פֿאַרנעמען.
farnemen nisht veln mir
hear not will we

18 Therefore hear, ye Goyim, יח דערום הערט, איר פֿעלקער,
felker ir hert derum
nations you hear therefore

and know, O Edah *(Congregation)*, און דערקענט, דו איינזאַמלונג ,
ainzamlung du derkent un
gathering you perceive and

what will happen to them. וואָס אויף זיי קומט .
kumt zei oif vos
comes them on what

19 Hear, HaAretz *(O Earth)*; יט הער , דו ערד ;
erd du her
earth you pay heed

hinei, I will bring ra'ah *(evil, disaster)* upon HaAm Hazeh, זע , איך ברענג אַן אומגליק אויף דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem oif umglik an breng ich ze
people this the upon calamity a bring I behold

even the p'ri *(fruit)* of their machsh'vot *(schemes)*, די פֿרוכט פֿון זייערע טראַכטונגען ,
trachtungen zeyere fun frucht di
thoughts their of fruit the

because they have not paid heed unto My devarim, ווייַל זיי האָבן מיינע וועכטער נישט פֿאַרנומען ,
farnumen nisht verter maine hobn zei vail
heeded not words my have they because

nor to My torah, but rejected it.

און מײַן תּורה – זי האָבן זיי פֿאַראַכט.
faracht zei hobn zi toyre main un
despised they have it Torah my and

[20] To what purpose cometh there to Me frankincense from Sheva,

כ צו וואָס מיר דען ווײַרעך וואָס קומט פֿון שבֿא ,
Sheva fun kumt vos vairech den mir vos tsu
Sheva from comes that incense then me what to

and the sweet cane from a far country?

און גוטער געווירצראָר פֿון אַ ווײַטן לאַנד?
land vaitn a fun gevirtsror guter un
land distance a from cane spice good and

Your olot *(burnt offerings)* are not acceptable,

אײַערע ברענדאָפּפֿער זײַנען נישט צו באַווילליקונג,
bavilikung tsu nisht zainen brandopfer aiere
approval to not are olah your

nor your zevakhim pleasing unto Me.

און אײַערע שלאַכטאָפּפֿער זײַנען מיר נישט אָנגענעמ.
ongeleigt nisht mir zainen shlachtopfer aiere un
pleasant not me are slaughter sacrifice your and

[21] Therefore thus saith Hashem:

כא דערום האָט ה אזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

Hineni, I will lay michsholim *(stumblingblocks)* before HaAm HaZeh,

זע , איך לייג שטרויכלונגען פֿאַר
far shtroichlungen leig ich ze
before stumbling blocks lay down I behold

דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem
people this the

and the Avot and the Banim together

און שטרויכלען וועלן דורך זיי
zei durch veln shtroichlen un
them through will stumble and

shall stumble upon them;

פֿאָטערס און זין אין איינעם ;
einem in zin un foters
together in sons and fathers

the shakhen *(neighbor)*

דער שכן און זײַן חבֿר ,
chever zain un shochn der
friend his and neighbor the

and his re'a *(neighbor, friend)* shall perish.

און זיי וועלן אונטערגיין.
untergein veln zei un
perish will they and

[22] Thus saith Hashem:

כב אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Hinei, Am *(an Army, a people)* cometh from the eretz tzafon,

זע , אַ פֿאָלק קומט פֿון צפֿון-לאַנד ,
tsofn-land fun kumt folk a ze
north-land from comes people a behold

and a Goy Gadol is aroused from the ends of the earth.

און אַ גרויסע אומה דערוועקט זיך פֿון די
di fun zich dervekt ume groise a un
the from self awakens nation great a and

עקן ערד .
erd ekn
the earth ends of

[23] They shall lay hold of keshet *(bow)* and kidon *(spear)*;

כג בויגן און שפּיז האַלטן זיי ,
zei haltn shpiz un boign
they hold spear and bow

they are cruel, and have no mercy;

אַכזרים זײַנען זיי , און האָבן קיין רחמנות נישט ;
nisht rachmones kein hobn un zei zainen achzorim
not mercy any have and they are cruel ones

their kol *(voice)* roareth like the yam;

זייער קוֹל ברומט ווי דער ים ,
yam der vi brumt kol zeyer
sea the like roars voice their

and they ride upon susim,

און אויף פֿערד רײַטן זיי ;
zei raitn ferd oif un
they ride horses on and

set in array as ish for milchamah

אויסגעשטעלט ווי איין מאַן צו מלחמה
milchome tsu man ein vi oisgeshtelt
war to man one like in array

against thee, O Bat Tziyon.

אויף דיר , טאָכטער ציון .
Tsiyon tochter dir oif
Tziyon daughter you(SG) on

24 We have heard the fame thereof;

כד מיר האָבן געהערט זײַן הערונג ,
herung zain gehert hobn mir
hearing his heard have we

our hands hang limp;

אונדזערע הענט זײַנען שלאַף , געוואָרן
gevorn shlof zainen hent undzere
having become limp are hands our

tzarah *(anguish)* hath taken hold of us,

אַן אַנגסט האָט אונדז באַנומען ,
banumen undz hot angst an
seized us has anguish an

and pain, as of a woman in labor.

אַ וויטיק ווי אַ געווינערין .
gevinerin a vi veitik a
woman in labor a like pain a

25 Go not forth into the sadeh,

כה זאָלסט נישט אַרויס אין פֿעלד ,
feld in arois nisht zolst
field in go out not you(SG) must

nor walk by the derech;

און אין וועג זאָלסטו נישט גיין ,
gein nisht zolstu veg in un
go not shall you way in and

for the cherev of the oyev *(enemy)*

וואָרעם די שוועבט פֿון דעם פֿײַנט
faint dem fun shverd di vorem
enemy the of sword the because

and magur *(fear, terror)* is on every side.

איז אַ שרעק רונד אַרום .
arum rund shrek a iz
round around terror a is

26 O Bat Ami, gird thee with sackcloth,

כו טאָכטער מײַן פֿאָלק , גורט אָן זאַק ,
zak on gurt folk main tochter
sackcloth on gird people my daughter

and roll thyself in ashes;

און קײַקל זיך אין אַש ;
ash in zich kaikl un
ashes in self roll and

make thee evel *(mourning)*, as for a yachid *(only son)*,

אַ טרויער ווי נאָר אַן אײַנאײַניקן מאַך דיר ,
dir mach eineintsikn an noch vi troier a
yourself make one and only an after like mourning a

most bitter lamentation;

אַ ביטערע קלאָג ,
klog bitere a
lament bitter a

for the shoded *(destroyer)* shall suddenly come upon us.

וואָרעם פּלוצעם וועט קומען דער פֿאַרווויסטער אויף אונדז.
undz oif farvister der kumen vet plutsem vorem
us upon destroyer the come will suddenly because

27 I have set thee for a bachon *(tester, assayer)*

כז אַ פּרווואַר האָב איך דיך געמאַכט ,
gemacht dich ich hob pruver a
made you(SG) I have tester a

of Ami *(My People)*;

אַ גאָלדטיגל צווישן מײַן פֹאָלק ,
a goldtigl tsvishn main folk
a gold refiner among my people

that thou mayest know and test their derech *(way, conduct)*.

כּדי זאָלסט געווָאָר ווערן און
kedei zolst gevor vern un
so that you(SG) should learn become and
פרוּווּן זייער וועג.
veg zeyer pruvn
way their test

28 They are all maximum rebels,

כח אָפּגעקערטע אָפּקערער זײַנען זיי אַלע,
ale zei zainen opkerer opgekerte
all they are defiant backslider

going about as rachil *(talebearers, slanderers)*;

רכילות-טרײַבער ;
rechiles-traiber
gossip-spreaders

they are nechoshet and barzel;

קופּער און אײַזן זײַנען זיי ,
zei zainen aizn un kuper
they are iron and bronze

they are all corrupt.

אַלע פֿאַרדאָרבן זײַנען זיי .
zei zainen fardorben ale
they are corrupted all

29 The bellows blow,

כט געסאָפּעט האָט דער בלאָזאַק,
blozzak der hot gesopet
bellows the has panted

the oferet *(lead)* is consumed by the eish;

פֿאַרלענדט געוואָרן פֿון פֿײַער איז דאָס בליי –
farlendt gevorn fun faier iz dos blai
destroyed become having from fire is the lead

the smelter's refining is in vain;

אומזיסט האָט מען לײַטערן געלײַטערט,
umzist hot men laitern gelaitert
for nothing has one refine refined

for the ra'im are not drawn off.

וואָרעם די שלעכטע זײַנען נישט אָפּגעשיידט
vorem di shlechte zainen nisht opgesheidt
because the evil ones are not separated
. געוואָרן
gevorn
having become

30 Nimas kesef *(reprobate silver, rejected silver)* shall men call them,

ל פֿאַראַכטע זילבער רופֿט מען זיי ,
farachte zilber ruft men zei
despised silver calls one them

because Hashem hath rejected them.

וואָרעם פֿאַראַכט האָט זיי ה .
vorem farachte hot zei Hashem
because despised has them Hashem

7 The Devar that came to Yirmeyah from Hashem, saying,

ז דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון
dos vort vos iz geven tsu Yirmeyahun fun
the word which is having been to Yirmeyahu from

2 Stand at the Sha'ar Beis Hashem, and preach there this word, and say, Hear the Devar Hashem, all ye of Yehudah, that enter in at these She'arim *(Gates)* l'hishta'chavot *(to worship, to prostrate before)* Hashem.

ה , אַזוי צו זאָגן : ב שטעל זיך אין טויער פֿון הס
Hashem azoi tsu zogn shtel zich in toier fun Hashems
Hashem so to say stand self in gate of Hashem's

הויז , און זאָלסט אויסרופֿן דאָרטן דאָס דאָזיקע וואָרט,
hoiz un zolst oisrufn dortn dos dozike vort
house and must you(SG) call out there the this word

3 Thus saith Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel, Amend your ways and your

און זאָגן : הערט דאָס וואָרט פֿון ה , גאַנץ יהודה ,
un zogn hert dos vort fun Hashem gants Yehudah
and say hear this word from Hashem all Yehudah

deeds, and I will cause you to dwell in makom hazeh *(this place)*. [4] Trust ye not in divrei hasheker *(lying words, words of falsehood)*, saying, This is the Heikhal Hashem, the Heikhal Hashem, the Heikhal Hashem.

וואָס קומט אין די דאָזיקע טויערן זיך צו בוקן צו
vos kumt in di dozike toiern zich tsu bukn tsu
which comes in the these gates self to bow down to

ה׳ אֲזוי האָט גערעדט יהוה צְבָאוֹת אלוקי [ג]
Hashem azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot Elokei
Hashem thus has said Hashem of hosts the G-d of

יִשְׂרָאֵל: בעסערט אייַערע וועגן און אייַערע מעשׂים, און איך
Yisroel besert aiere vegen un aiere meisim un ich
Yisroel improve your ways and your deeds and I

וועל אייַך לאָזן רוען אין דעם דאָזיקן אָרט. [ד] איר זאָלט אייַך
vel aich lozn ruen in dem dozikn ort ir zolt aich
will you let rest in the this place you shall you

נישט פאַרזיכערן אויף די ווערטער פון ליגן, אַזוי צו זאָגן:
nisht farzichern oif di verter fun lign azoi tsu zogn
not trust on the words of lies so to say

דער הֵיכל פון ה׳, דער הֵיכל פון
der heichl fun Hashem der heichl fun
the outer sanctuary of Hashem the outer sanctuary of

ה׳, דער הֵיכל פון ה׳ איז דאָס.
Hashem der heichl fun Hashem iz dos
Hashem the outer sanctuary of Hashem is this

[5] For if ye throughly amend your ways and your deeds; if ye throughly dispense mishpat between an ish and his re'a *(neighbor)*; [6] If ye oppress not the ger, the yatom, and the almanah, and shed not dahm naki *(innocent blood)* in this place, neither walk after elohim acherim to your hurt; [7] Then will I cause you to dwell in this place, in HaAretz that I gave to Avoteichem, l'min olam v'ad olam *(from forever to forever)*.

[ה] נייַערט, אויב בעסערן וועט איר בעסערן אייַערע וועגן און
naiert oib besern ir vet besern aiere vegen un
rather if improve you will improve your ways and

אייַערע מעשׂים; אויב טאָן וועט איר טאָן גערעכטיקייט צווישן
aiere meisim oib ton ir vet ton gerechtikeit tsvishn
your deeds if do you will do righteousness between

איטלעכן און זיין חבֵר, [ו] דעם פרעמדן, דעם יתום,
itlechn un zayn chaver dem fremdn dem yosem
each and his neighbor the foreigner the fatherless

און אלמנה וועט איר נישט דריקן, און אומשולדיק בלוט
un almone vet ir nisht drikn un umshuldik blut
and the widow you will not oppress and innocent blood

וועט איר נישט פאַרגיסן אין דעם דאָזיקן אָרט, און נאָך
vet ir nisht fargisen in dem dozikn ort un noch
you will not shed in the this place and after

פרעמדע ג-טער וועט איר נישט גיין, צו אייַער אייגענער רעה,
fremde g-ter vet ir nisht gein tsu aier eigener roe
g-ds foreign you will not go to your own evil

[ז] וועל איך אייַך לאָזן רוען אין דעם דאָזיקן אָרט, אין דעם לאַנד
vel ich aich lozn ruen in dem dozikn ort in dem land
I will you let rest in the this place the in land

וואָס איך האָב געגעבן אייַערע עלטערן פון ביז אויבּיק און
vos ich hob gegebn aiere eltern fun biz un eibik
which I have given your fathers from unto and eternity

אייביק.
eibik
forever

[8] Hinei, ye trust in divrei sheker *(lying words)*, that are worthless. [9] Will ye steal, murder, and commit adultery, and swear l'sheker *(falsely)*, and burn ketoret unto Ba'al, and

[ח] זעט, איר פאַרזיכערט אייַך אויף ווערטער פון ליגן אַן
zet ir farzichert aich oif verter fun lign on a
see you trusted you on words of lies without a

נוץ. [ט] ווילט איר גנבֹענען, טייטן, און נואפֿן,
nuts vilt ir ganven teitn un noyefn
profit want to you steal murder and commit adultery

walk after elohim acherim whom ye know not; [10] And come and stand before Me in HaBeis Hazeh, which is called by Shmi, and say, We are delivered l'ma'an *(in order to)* do all these to'evot *(abominations)*? [11] Is HaBeis Hazeh, which is called by Shmi, become a me'arah paritzim *(a cave, a den of robbers, criminals)* in your eyes? Hinei, even I have been watching, saith Hashem. [12] But go ye now unto My Makom *(Place)* which was in Shiloh, where I made dwell Shmi barishonah *(at the first)*, and see what I did to it because of the ra'at Ami Yisroel *(the wickedness of My people Israel)*. [13] And now, because ye have done all these ma'asim, saith Hashem, and I spoke unto you, rising up early and speaking, but ye paid not heed; and I called you, but ye answered not; [14] Therefore will I do unto this Beis, which is called by Shmi, wherein ye trust, and unto the place which I gave to you and to Avoteichem, as I have done to Shiloh. [15] And I will cast you out of My sight, as I have cast out all your achim, even the whole zera Ephrayim.

אוּן שׁוּוערן פַֿאַלש, אוּן רייכערן צוּ בַּעַל, אוּן גיין נאָך
noch gein un Baal tsu reichern un falsh shvern un
after go and Ba'al to burn incense and falsely swear and

פַֿרעמדע ג-טער, וואָס איר קענט נישט, אוּן קומען אוּן זיך
zich un kumen un nisht kent ir vos g-ter fremde
selves and come and not know you which g-ds foreign

שטעלן פַֿאַר מיר אין דעם דאָזיקן הויז, וואָס מיין נאָמען
nomen main vos hoiz dozikn dem in mir far shteln
name my which house this the in me before stand

ווערט גערופֿן אויף אים, אוּן זאָגן: מיר זיינען גערַאַטעוועט!
geratevet zainen mir zogn un im oif gerufn vert
saved are we say and it on called shall be

! אומווערדיקייטן דאָזיקע די אַלע טאָן צוּ כּדי
umverdikeitn dozike di ale ton tsu kedei
abominable practices these the all do to in order that

יא איז אַ הייל פֿון רויבער געוואָרן אין אייַערע אויגן דאָס
dos oign aiere in gevorn roiber fun heil a iz
the eyes your in having become robbers of cave a is

דאָזיקע הויז וואָס מיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים?
im oif gerufn vert nomen main vos hoiz dozike
it upon called is name my which house this

יב וואָרעם אָבער איך זעט, האָב צוגעקוקט, זאָגט ה׳ .
vorem Hashem zogt tsugekukt hob zet ich ober
for Hashem declares observed have see I but

גייט אַקאָרשט צוּ מיין אָרט וואָס אין שילוֹ, וואָס איך האָב
hob ich vos Shiloh in vos ort main tsu akorsht geit
have I that Shiloh in that place my to now go

געמאַכט רוען מיין נאָמען דאָרטן צוערשט, אוּן זעט וואָס
vos zet un tsuersht dortn nomen main ruen gemacht
what see and at the first there name my rest made

איך האָב געטאָן צוּ אים, פֿון ווענן דער שלעכטיקייט פֿון
fun shlechtikeit der vegen fun im tsu geton hob ich
of wickedness the account of on it to done have I

מיין פֿאָלק ישׂרָאֵל. יג אוּן אַצונד, ווייל איר טוט אַלע
ale tut ir vail atsund un Yisroel folk main
all do you because now and Yisroel people my

די דאָזיקע מעשׂים, זאָגט ה׳, אוּן איך האָב צוּ אייַך
aich tsu hob ich un Hashem zogt meisim dozike di
you to have I and Hashem declares deeds these the

גערעדט, נאָכאַנאַנד אוּן נאָכאַנאַנד גערעדט, אוּן איר האָט
hot ir un geredt nochanand un nochanand geredt
have you and spoken continually and continually spoken

נישט צוגעהערט, אוּן איך האָב אייַך גערופֿן, אוּן איר האָט נישט
nisht hot ir un gerufn aich hob ich un tsugehert nisht
not have you and called you have I and paid heed not

געענטפֿערט – יד דערום וועל איך טאָן צוּ דעם הויז, וואָס
vos hoiz dem tsu ton ich vel derum geentfert
which house the to do I will therefore answered

מיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים, וואָס איר פַֿאַרזיכערט
farzichert ir vos im oif gerufn vert nomen main
trusted you which it upon called shall be name my

אייַך אויף אים, וואָס איר פַֿאַרזיכערט אייַך אויף אים, אוּן צוּ דעם
dem tsu un im oif aich farzichert ir vos im oif aich
the to and it on you trusted you which it on you

אָרט וואָס איך האָב געגעבן אייַך און אייַערע עלטערן, אַזוי ווי
vi azoi eltern aiere un aich gegebn hob ich vos ort
as just fathers your and you given have I which place

איך האָב געטאָן צו שילו . טז און איך וועל אייַך אַוועקווואַרפֿן
avekvarfn aich vel ich un Shiloh tsu geton hob ich
cast away you will I and Shiloh to done have I

פֿון פּאַר מײַן פּנים , אַזוי ווי איך האָב אַוועקגעוואָרפֿן אַלע
ale avekgevorfen hob ich vi azoi ponem main far fun
all cast off have I as just face my before from

אייַערע ברידער , דעם גאַנצן זאָמען פֿון אפֿרים .
Efrayim fun zomen gantsn dem brider aiere
Ephrayim of seed entire the brothers your

יז און דו , זאָלסט נישט מתפלל זײַן פֿאַר דעם
dem far zain mispalel nisht zolst du un
the for be praying not you(SG) must you and

דאָזיקן פֿאָלק , און נישט אויפֿהייבן אַ געשרײ און אַ תּפֿילה פֿאַר
far tfile a un geshrei a oifheibn nisht un folk dozikn
for prayer a and cry a lift up not and people this

זיי , און זיך נישט שתּדלן בײַ מיר, וואָרעם איך האָב
her ich vorem mir bai shtadlen nisht zich un zei
pay heed I because me to petition not self and them

דיך נישט צו . יח זעסטו נישט וואָס זיי טוען אין די
di in tuen zei vos nisht zestu tsu nisht dich
the in do they what not do you see to not you(SG)

שטעט פֿון יהודה און אין די גאַסן פֿון ירושלַיִם ?
Yerushalayim fun gasn di in un Yehudah fun shtet
Yerushalayim of streets the in and Yehudah of cities

יט דיI קינדער קלײַבן האָלץ, און די פֿאָטערס צינדן אָן דאָס
dos on tsindn foters di un holts klaibn kinder 9di
this on kindle fathers the and wood gather children the

פֿײַער, און דיוײַבער קנעטן טייג צו מאַכן קוכנס צו דער
der tsu kuchns machn tsu teig knetn vaiber di un faier
the to cakes make to dough knead wives the and fire

מלכּה פֿון הימל , און זיי גיסן גיסאָפֿפֿער צו פֿרעמדע
fremde tsu gisopfer gisn zei un himel fun malke
foreign to drink offering pour they and heaven of queen

ג-טער, כּדי מיך צו דערצערנען . כ אָבער טוען זיי דען
den zei tuen ober dertsernen tsu mich kedei g-ter
then they do but provoke anger to me so that g-ds

מיר דערצערנען , זאָגט ה , צי נישט זיך אַליין, צו
tsu alein zich nisht tsi Hashem zogt dertsernen mir
to alone self not or Hashem declares provoke anger me

דער שאַנד פֿון זייער פּנים ? כא דערום האָט אֲדֹנָי ה
Hashem Adonoi hot derum ponem zeyer fun shand der
Hashem Adonoi has therefore face their of shame the

אַזוי געזאָגט: זע , מײַן כּעס און מײַן גרימצאָרן גיסט זיך
zich gist grimtsorn main un kaas main ze gezogt azoi
self give wrath my and anger my behold said so

אויס אויף דעם דאָזיקן אָרט , אויף מענטשן , און אויף בהמות ,
beheimes oif un mentshn oif ort dozikn dem oif ois
beasts on and men on place this the on out

16 Therefore pray not thou on behalf of HaAm Hazeh, neither lift up plea nor tefillah for them, neither make intercession to Me; for I will not hear thee. 17 Seest thou not what they do in the towns of Yehudah and in the chutzot *(streets of)* Yerushalayim? 18 The banim gather wood, and the avot kindle the eish, and the nashim knead their batzek *(dough)*, to make cakes to the Malkat HaShomayim *(Queen of Heaven)*, and to pour out nesakhim *(drink offerings)* unto elohim acherim, that they may provoke Me to anger. 19 Do they provoke Me to anger? saith Hashem; are they not provoking themselves, even to boshet *(shame)* on their own faces? 20 Therefore thus saith Adonoi Hashem; Hinei, Mine anger and My fury shall be poured out upon Hamakom Hazeh *(this place)*, upon haadam, and upon behemah, and upon the etz hasadeh, and upon the pri ha'adamah; and it shall burn, and shall not be quenched.

21 Thus saith Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel; Add your olot unto your zevakhim, and eat basar. 22 For I spoke not unto Avoteichem, nor commanded them in the day that I brought them out of Eretz Mitzrayim, concerning olah or zevach; 23 But this thing I commanded them, saying, Obey My voice, and I will be for you Elohim *(your G-d)*, and ye shall be My people; and walk ye in kol HaDerech that I have commanded you, l'ma'an *(in order that)* it may go well with you. 24 But they paid heed not, nor inclined their ear, but walked in the inclinations of the stubbornness of their lev harah *(evil heart)*, and went backward, and not forward. 25 Since the day that Avoteichem came forth out of Eretz Mitzrayim unto this day I have even sent unto you all My servants the Nevi'im, daily rising up early and sending them; 26 Yet they paid heed not unto Me, nor inclined their ear, but stiffened stubbornly their neck; they did more evil than their Avot.

און אויף דעם בוים פֿון פֿעלד, און אויף דער פֿרוכט פֿון דער
der fun frucht der oif un feld fun boim dem oif un
the of fruit the on and field of tree the on and

ערד , און ער וועט ברענען און נישט פֿאַרלאָשן וועֶרן .
vern farloshn nisht un brenen vet er un erd
become extinguished not and burn will it and earth

כא אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי ישְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so

לייגט צו אייַערע בראַנדאָפּפֿער צו אייַערע שלאַכטאָפּפֿער ,
shlachtopfer aiere tsu brandopfer aiere tsu leigt
slaughter sacrifice your to olah your to place

און עסט זיך אָן מיט פֿלייש. כב וואָרעם איך האָב נישט גערעדט
geredt nisht hob ich vorem fleish mit on zich est un
spoken not have I because flesh with on self eats and

מיט אייַערע עלטערן, און האָב זיי נישט באַפֿוילן , אין דעם
dem in bafoiln nisht zei hob un eltern aiere mit
the in commanded not them have and fathers your with

טאָג וואָס איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצְרַיִם ,
Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei hob ich vos tog
Egypt land of brought out them have I that day

וועגן אָ בראַנדאָפּפֿער אָדער אַ שלאַכטאָפּפֿער . כג נאָר
nor shlachtopfer a oder brandopfer a vegen
but slaughter sacrifice a or olah a concerning

בלויז דאָס דאָזיקע וואָרט האָב איך זיי באַפֿוילן , אַזוי צו
tsu azoi bafoiln zei ich hob vort dozike dos bloiz
to so commanded them I have word this the only

זאָגן: הערט צו מיַין קוֹל , און איך וועל אייַך זיַין צום
tsum zain aich vel ich un kol main tsu hert zogn
to the be you will I and voice my to pay heed say

אלקים , און איר וועט מיר זיַין צום פֿאָלק ; און איר זאָלט
zolt ir un folk tsum zain mir vet ir un Elokim
shall you and people to the be me will you and G-d

גיין אין אַל דעם וועג וואָס איך באַפֿעל אייַך, כדי אייַך
gein in al dem veg vos ich bafel aich kedei aich
you so that you command I which way the all in go

זאָל גוט זיַין . כד אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט, און
zol gut zain ober zei hobn nisht tsugehert un
be go well shall but they have not paid heed and

נישט צוגעניַיגט זייער אויער, און זיי זיַינען געגאַנגען אין
in gegangen zainen zei un oier zeyer tsugenaigt nisht
in having gone are they and ear their inclined not

די עצות , אין דער אייַנגעשפּאַרטקייט פֿון זייער בייזן
beizn zeyer fun aingeshpartkeit der in etsut di
evil their of the stubborn inclinations the in counsel the

האַרצן, און זיַינען געווען אַהינטער און נישט
nisht un ahinter geven zainen un hartsn
not and gone backward having been are and heart

פֿאָרויס , כה פֿון דעם טאָג וואָס אייַערע עלטערן זיַינען אַרויס
arois zainen eltern aiere vos tog dem fun farois
out are fathers your that day the from forward

פֿון לאַנד מִצְרַיִם ביז אויף היַינטיקן טאָג; און איך האָב
hob ich un tog haintikn oif biz Mitsrayim land fun
have I and day this very on unto Egypt land of

געשיקט צו איִך אַלע מײַנע קנעכט די נבֿיאים , טאָגטעגלעך,
togteglech neviim di knecht maine ale aich tsu geshikt
each day prophets the servants my all you to sent

נאָכאַנאַנד געשיקט, כו אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn zei ober geshikt nochanand
to paid heed not have they but sent continually

מיר, און נישט צוגענײַגט זייער אויער, און זיי האָבן האַרט
hart hobn zei un oier zeyer tsugenaigt nisht un mir
hard have they and ear their inclined not and me

געמאַכט זייער נאַקן; זיי האָבן געטאָן ערגער פֿון זייערע
zeyere fun erger geton hobn zei nakn zeyer gemacht
their than worse done have they neck their made

עלטערן.
eltern
fathers

כז און וועסט רעדן צו זיי די אַלע וווערטער, אָבער
ober verter ale di zei tsu redn vest un
but words all the them to speak you(sg) will and

זיי וועלן נישט צוהערן צו דיר , און וועסט רופֿן צו זיי ,
zei tsu rufn vest un dir tsu tsuhern nisht veln zei
them to call will and you(SG) to listen not will they

אָבער זיי וועלן דיר נישט ענטפֿערן. כח זאָלסטו זאָגן צו
tsu zogn zolstu entfern nisht dir veln zei ober
to say shall you answer not you(SG) will they but

זיי : דאָס איז דאָס פֿאָלק וואָס האָט נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hot vos folk dos iz dos zei
to paid heed not has which people the is this them

דעם קול פֿון ה זייער ג-ט, און נישט גענומען קיין
kein genumen nisht un G-t zeyer Hashem fun kol dem
to taken not and G-d their Hashem of voice the

מוסר ; אונטערגעגאַנגען איז דער אמת, און פֿאַרשניטן פֿון
fun farshnitn un emes der iz untergegangen musar
of be cut off and truth the is gone under moral lesson

זייער מויל .
moil zeyer
mouth their

כט שניַיד אָפּ דײַן קרוין האָר און וואַרף אַוועק,
avek vorf un hor kroin dain op shnaid
away throw and hair crown your away cut

און אויף די הויכע ערטער הייב אויף אַ קלאָג ,
klog a oif heib erter hoiche di oif un
lament a up raise places high the on and

וואָרעם פֿאַראַכט האָט ה
Hashem hot faracht vorem
Hashem has despised for

און פֿאַרלאָזן דעם דור פֿון זײַן צאָרן .
tsorn zain fun dor dem farlozen un
anger his of generation the abandoned and

ל וואָרעם די קינדער פֿון יהודה האָבן געטאָן וואָס
vos geton hobn Yehudah fun kinder di vorem
what done have Yehudah of children the for

איז שלעכט אין מײַנע אויגן, זאָגט ה ; זיי האָבן
hobn zei Hashem zogt oign maine in shlecht iz
have they Hashem declares eyes my in evil is

27 Therefore thou shalt speak all these devarim unto them; but they will not pay heed to thee; thou shalt also call unto them; but they will not answer thee. 28 But thou shalt say unto them: This is a Goy *(Nation)* that obeyeth not the voice of Hashem Elohav, nor respondeth to musar; haemunah *(the faith)* is lost, and is cut off from their mouth.

29 Cut off thine hair, O Yerushalayim, and throw it away,

and take up a kinah *(lamentation)* on barren heights;

for Hashem hath rejected and abandoned

the dor evrato *(the generation of His wrath)*.

30 For the Bnei Yehudah have done rah in My sight, saith Hashem; they have set their shikkutzim *(abominations)* in the Beis which is called by Shmi, to make it tameh.

31 And they have built the high places of Tophet, which is in the Gey Ben Hinnom, to burn their banim and their banot in the eish; which I commanded them not, neither entered it into My mind.
32 Therefore, hinei, the yamim are coming, saith Hashem, that it shall no more be called Tophet, nor the Gey Ben Hinnom, but the Gey Haharegah *(Valley of Slaughter)*; for they shall bury in Tophet, till there be no room. 33 And the nivlat HaAm Hazeh *(carcass of this people)* shall be food for the oph HaShomayim, and for the behemat ha'aretz; and none shall frighten them away.
34 Then will I cause to cease from the towns of Yehudah, and from the chutzot Yerushalayim, the sound of joy, and the sound of simchah, the sound of the Choson *(Bridegroom)* and the sound of the Kallah *(Bride)*; for HaAretz shall be desolate.

אַריַינגעטאָן זייערע אומווערדיקייטן אין דעם הויז וואָס
vos hoiz dem in umverdikeitn zeyere araingeton
which house the in abominable practices their put

מײַן נאָמען וועלט געראָפֿן אויף אים, עס צו פֿאַראומריינקן.
farumreinikn tsu es im oif gerufn velt nomen main
defile to it it on called shall be name my

לא און זיי האָבן געבויט די במות פֿון תּוֹפֶת וואָס אין
in vos Tofes fun bamot di geboit hobn zei un
in which Tophet of high places the built have they and

טאָל פֿון בן-הִנֹּם , צו פֿאַרברענען זייערע זין און
un zin zeyere farbrenen tsu Ben-Hinom fun tal
and sons their burn up to Ben Hinnom of valley of

, זייערע טעכטער אין פֿײַער, וואָס נישט איך האָב באַפֿוילן
bafoiln hob ich nisht vos faier in techter zeyere
commanded have I not which fire in daughters their

לב דערום און נישט עס איז אויף מײַן זינען אַרויפֿגעקומען.
derum aroifgekumen zinen main oif iz es nisht un
therefore come up mind my on is it not and

זע , טעג קומען, נְאֻם ה , און עס וועט מער
mer vet es un Hashem zogt kumen teg ze
more will it and Hashem declares come days behold

, נישט געזאָגט וועלן תּוֹפֶת און טאָל פֿון בן-הִנֹּם
Ben-Hinom fun tal un Tofes vern gezogt nisht
Ben Hinnom of valley of and Tophet become said not

נייערט טאָל פֿון טייטונג, און מע וועט באַגראָבן אין
in bagrobn vet me un teitung fun tal naiert
in bury will they and slaying of valley of but

תּוֹפֶת , ווײַל מער קיין אָרט וועט נישט זײַן . לג און די
di un zain nisht vet ort kein mer vail Tofes
the and be not will place any more because Tophet

טויטע לײַבער פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק וועלן זײַן צו שפּײַז
shpaiz tsu zain veln folk dozikn dem fun laiber toite
food to be will people this the of bodies dead

פֿאַרן פֿויגל פֿון הימל , און פֿאַר דער חיה פֿון דער ערד ,
erd der fun chaye der far un himel fun foigel faran
earth the of beast the for and heaven of bird for the

לד און קיינער וועט זיי נישט אָפּשרעקן . און איך וועל
vel ich un opshrekn nisht zei vet keiner un
will I and frighten away not them will anyone and

פֿאַרשטערן פֿון די שטעט פֿון יהוּדה , און פֿון די גאַסן
gasn di fun un Yehudah fun shtet di fun farshtern
streets the from and Yehudah of cities the from abolish

פֿון ירושָׁלַיִם , דעם קול פֿון לוסטיקייט און דעם קול
kol dem un lustikeit fun kol dem Yerushalayim fun
sound the and gladness of voice the Yerushalayim of

פֿון פֿרייד, דעם קול פֿון אַ חתן און דעם קול פֿון אַ כּלה ,
kale a fun kol dem un chosen a fun kol dem freid fun
bride a of voice the and groom a of voice the joy of

וואָרעם צו וויסטענישׁ וועט ווערן דאָס לאַנד.
land dos vern vet vistenish tsu vorem
land this become will desolation to for

8 At that time, saith Hashem, they shall remove the atzmot of the melachim of Yehudah, and the atzmot of his sarim, and the atzmot of the kohanim, and the atzmot of the nevi'im, and the atzmot of the inhabitants of Yerushalayim, out of their keverim; [2] And they shall spread them out before the shemesh, and the yarei'ach, and all the tz'va haShomayim, whom they have loved, and whom they have served, and after whom they have walked, and whom they have consulted, and whom they have worshiped; they shall not be gathered up, nor be buried in a kever; they shall be like domen upon the surface of ha'adamah. [3] And mavet shall be chosen rather than chayyim by all the She'erit of them that remain of this mishpakhah hara'ah, which remain in all the places where I have banished them, saith Hashem Tzva'os.

[4] Moreover thou shalt say unto them, Thus saith Hashem:

ח

אין יענער צייט, זאָגט ה , ווען מען אַרויסציען
aroistsien men vet Hashem zogt tsait yener in
pull out one will Hashem declares time that in

די ביינער פֿון די מלכים פֿון יהוּדה , און די ביינער
beiner di un Yehudah fun mlochim di fun beiner di
bones the and Yehudah of kings the of bones the

פֿון זײַנע האָרן, און די ביינער פֿון די כֹהנים , און די
di un koyanim di fun beiner di un harn zaine fun
the and kohanim the of bones the and lords his of

ביינער פֿון די נבֿיאים , און די ביינער פֿון די באַווויינער
bavoiner di fun beiner di un neviim di fun beiner
inhabitants the of bones the and prophets the of bones

פֿון ירושָלַיִם , פֿון זייערע קבֿרים; [ב] און מע וועט זיי
zei vet me un kvorim zeyere fun Yerushalayim fun
them will one and graves their from Yerushalayim of

אויסשפּרייטן פֿאַר דער זון , און פֿאַר דער לבֿנה , און
un levone der far un zun der far oisshpreitn
and moon the before and sun the before spread out

פֿאַר דעם גאַנצן חיל פֿון הימל , וואָס זיי האָבן זיי
zei hobn zei vos himel fun cheil gantsn dem far
them have they whom heaven of host all the before

ליב געהאַט, און וואָס זיי האָבן זיי געדינט, און וואָס
vos un gedint zei hobn zei vos un gehat lib
whom and served them have they whom and had love

זיי זײַנען געגאַנגען נאָך זיי , און וואָס זיי האָבן
hobn zei vos un zei noch gegangen zainen zei
have they whom and them after having gone are they

זיי געזוכט , און וואָס זיי האָבן זיך געבוקט צו זיי ;
zei tsu gebukt zich hobn zei vos un gezucht zei
them to bowed self have they whom and consulted them

נישט איינגעזאַמלט אוּן נישט באַגראָבן וועלן זיי ווערן ; ווי
nisht un aingezamlt nisht bagrobn veln zei vern vi
not and gathered up not buried will they become as

מיסט אויפֿן פּנים פֿון דער ערד וועלן זיי זײַן . [ג] און טויט
mist oifn gezicht fun der erd veln zei zain un toit
dung on face the of earth will they be and death

וועט זײַן ליבער פֿון לעבן דעם גאַנצן איבערבלײַב וואָס
vos iberblaib gantsn dem lebn fun liber zain vet
which remnant entire the life than loved more be will

וועט בלײַבן פֿון דער דאָזיקער בייזער משפּחה , די
di mishpoche beizer doziker der fun blaibn vet
the ones family evil this one the of remain will

וואָס וועלן איבערבלײַבן אין אַלע ערטער וואָס איך האָב זיי
zei hob ich vos erter ale in iberblaiben veln vos
them have I that places all in remain behind will which

פֿאַרשטויסן אַהין, זאָגט ה צבָאוֹת .
farshtoisen ahin zogt Hashem Tseva'ot
banish there declares Hashem of hosts

[ד] און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט
un zolst zogn tsu zei azoi hot
and shall say you(SG) to them thus has

ה גערעדט:
Hashem gezogt
Hashem said

Shall they fall, and not get up?

פַֿאלט מען און מע שטייט נישט אויף?
oif nisht shteit me un men falt
up not stand one and they fell

Shall one turn away, and not turn back?

צי קערט מען זיך אָפּ , און מע קערט נישט צוריק?
tsurik nisht kert me un op zich men kert tsi
back not turn one and away self one turn or

[5] Why then does HaAm Hazeh Yerushalayim turn away

ה פַֿאר וואָס האָט זיך אָפּגעקערט דאָס דאָזיקע
dozike dos opgekert zich hot vos far
this the turned away selves has what for

פֿאָלק , ירושלַיִם ,
Yerushalayim folk
Yerushalayim people

in perpetual meshuvah *(backsliding)*?

אַן אייביקע אָפּקערונג ?
opkerung eibike an
turning away everlasting an

They hold fast to deceit,

זיי האַלטן זיך אָן באַטרוג,
batrug on zich haltn zei
deceit on selves hold they

refusing to make teshuvah.

זיי ווילן נישט צוריקקערן.
tsurikkern nisht viln zei
return not will they

[6] I paid heed and heard,

ו איך האָב געהאָרכט און זיך צוגעהערט,
tsugehert zich un gehorcht hob ich
heard self and paid heed have I

but they spoke not aright;

נישט די ריכטיקייט רעדן זיי .
zei redn richtikeit di nisht
they speak right thing the not

no ish made teshuvah from his wickedness,

קיינער האָט נישט חרטה אויף זײַן שלעכטיקייט,
shlechtikeit zain oif charote nisht hot keiner
wickedness his on regret not has anyone

saying: What have I done?

צו זאָגן : וואָס האָב איך געטאָן!
geton ich hob vos zogn tsu
done I have what say to

Every one pursues his own course,

איטלעכער קערט זיך אַוועק אין זײַן גאַלאַף ,
gelaf zain in avek zich kert itlecher
running his in away self turn each

like the sus *(horse)* charging into milchamah.

ווי אַ פֿערד וואָס יאָגט אין מלחמה .
milchome in yogt vos ferd a vi
battle into charges which horse a like

[7] Yea, the stork in the Shomayim knoweth her mo'adim *(appointed times)*;

ז אַפֿילו דער שטאָרך אין הימל וויים אירע
ire veis himel in shtorch der afile
her knows heaven in stork the even

געשטעלטע צײַטן ,
tsaitn geshtelte
times appointed

and the turtledove and the swallow and the crane

און די טורטלטויב און די שוואַלב און דער בושל
bushl der un shvalb di un turtltoib di un
crane the and swallow the and turtledove the and

are shomer over their time for migration;

היטן די צײַט פֿון זייער קומען ;
kumen zeyer fun tsait di hitn
coming their of time the keep

but Ami *(My People)* have no da'as *(knowledge)*

נאָר מײַן פֿאָלק וויים נישט
nisht veis folk main nor
not know people my but

of the Mishpat Hashem *(rule, ordinance, regulation, law of* Hashem*)*.

דאָס געזעץ פֿון ה .
Hashem fun gezets dos
Hashem of law the

[8] How can ye say, We are chachamim *(wise ones)*,

ח ווי קענט איר זאָגן : חכמים זיינען מיר,
mir zainen chachomim zogn ir kent vi
we are wise men say you can how

and the torat Hashem is with us,

און די תּורה פֿון ה איז ביַי אונדז?
undz bai iz Hashem fun toyre di un
us with is Hashem of torah the and

when, hinei, the et sheker *(deceiving pen)* of the sofrim *(scribes)*

פֿאַר וואָר, זע , צו פֿאַלשקייט האָט עס
es hot falshkeit tsu ze vor far
it has falsehood to behold truly for

has made it into sheker *(a falsehood)*.

די פֿאַלשע פֿעדער פֿון דעם שרייַבער געמאַכט .
gemacht shraiber dem fun feder falshe di
made scribes the of feather false the

[9] The chachamim *(wise men)* are ashamed,

ט פֿאַרשעמט זיינען די חכמים ,
chachomim di zainen farshemt
wise men the are ashamed

they are dismayed and trapped;

דערשראָקן און באַצוווּנגען ;
batsvungen un dershrokn
subdued and terrified

they have rejected the Devar Hashem;

זע , דאָס וואָרט פֿון ה האָבן זיי פֿאַראַכט,
faracht zei hobn Hashem fun vort dos ze
despised they have Hashem of word the behold

so what chochmah *(wisdom)* is in them?

און וואָסער חכמה איז ביַי זיי ?
zei bai iz chochme voser un
them with is wisdom what kind of and

[10] Therefore will I give their nashim unto others,

י דערום וועל איך געבן זייערע ווייַבער צו אַנדערע,
andere tsu vaiber zeyere gebn ich vel derum
others to wives their give I will therefore

and their sadot to them that shall inherit them;

און זייערע פֿעלדער צו אָפּיַרשער ;
opyarsher tsu felder zeyere un
inheritors to fields their and

for every one from the katan even unto the gadol

וואָרעם פֿון קלענסטן ביזן גרעסטן
grestn bizn klenstn fun vorem
greatest unto the least from because

is greedy for unjust gain,

איז איטלעכער גיַציק נאָך געווין ;
gevin noch gaitsik itlecher iz
dishonest gain after greedy everyone is

from the navi even unto the kohen every one doeth sheker.

פֿון נבֿיא ביזן כֿהן טוט איטלעכער פֿאַלשקייט.
falshkeit itlecher tut koyen bizn novi fun
falsehood everyone does kohen unto prophet from

[11] For they give superficial treatment to the hurt of Bat Ami,

יא און זיי היילן דעם בראָך פֿון דער טאָכטער
tochter der fun broch dem heiln zei un
daughter the of break the heal they and

מיַין פֿאָלק אויף גרינג ,
gring oif folk main
lightly on people my

saying: Shalom, shalom; v'ein shalom.

אַזוי צו זאָגן : שלום ! שלום ! וועַן קיין
kein ven sholem sholem zogn tsu azoi
any when peace peace say to thus

שלום איז נישטאָ .
nishto iz sholem
there is not is peace

[12] Were they ashamed

יב הַאָבֵן זֵיי זִיך געשעמט ווען זיי
zei ven geshemt zich zei hobn
they when been ashamed selves they have

הַאָבֵן געטאָן תועבֿה ?
toyeve geton hobn
abomination done have

when they did to'evah *(abomination)*?

וויַיל אומווערדיקייט האָבן זיי געטאָן;
geton zei hobn umverdikeit vail
done they have unworthiness because

No, they were not at all ashamed,

צו מאָל שעמע שעמען זיי זיך נישט,
nisht zich zei shemen sheme mol tsu
not selves they shame shame time to

neither could they know to blush;

און פֿון קיין בושה ווייסן זיי נישט;
nisht zei veisn bushe kein fun un
not they know shame any from and

therefore shall they fall among them that fall;

דערום וועלן זיי פֿאַלן צווישן די געפֿאַלענע ;
gefalene di tsvishn faln zei veln derum
fallen ones the among fall they will therefore

in the time of their pekuddah *(visitation [for punishment], time of reckoning)*

אין דער צייַט פֿון זייער רעכנשאַפֿט
rechnshaft zeyer fun tsait der in
reckoning their of time the in

they shall be brought down,

וועלן זיי געשטרויכלט ווערן ,
vern geshtroichlt zei veln
become stumbled they will

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[13] I would surely have harvested them,

יג פֿאַרלענדן וועל איך זיי פֿאַרלענדן,
farlendn zei ich vel farlendn
destroy them I will destroy

saith Hashem, ; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

but no grapes are on the gefen,

קיין טרויבן אויפֿן ווייַנשטאָק,
vainshtok oifn troibn kein
vine on the grapes no

nor te'enim *(figs)* on the te'enah *(fig tree)*,

און קיין פֿייַגן אויפֿן פֿייַגנבוים ,
faignboim oifn faign kein un
fig tree on figs no and

even the leaf shall wither;

און דאָס בלאַט פֿאַרוועלקט!
farvelkt blat dos un
withered leaf the and

and the things that I have given them shall pass away from them.

און וואָס איך האָב זיי געגעבן , וועט אַוועק פֿון זיי .
zei fun avek vet gegebn zei hob ich vos un
them from away will given them have I what and

[14] Why do we sit still?

יד נאָך וואָס זיצן מיר?
mir zitsn vos noch
we sit what after

Assemble yourselves, and let us enter into the fortified cities,

זאַמלט אייַך איין און לאָמיר אַריַין אין די
di in arain lomir un ain aich zamlt
the in enter let us and in yourselves gather

פֿעסטונגשטעט,
festungshtet
fortified cities

and let us perish there;

און דאָרטן פֿאַרשניטן ווערן ;
vern farshnitn dortn un
become cut off there and

for Hashem Eloheinu hath made us to perish,

ווײַל ה׳ אלוקינו האָט אונדז פֿאַרשניטן,
farshnitn undz hot Elokeinu Hashem vorem
cut off us has our G-d Hashem because

and given us mey rosh *(poisonous water)* to drink,

און אונדז אָנגעטרונקען מיט געפֿטוואַסער ,
geftvaser mit ongetrunken undz un
poison water with made drink us and

because we have sinned against Hashem.

ווײַל מיר האָבן געזינדיקט צו ה׳ .
Hashem tsu gezindikt hobn mir vail
Hashem to sinned have we because

15 We looked for shalom, but no tov came;

טו געהאָפֿט אויף שלום , און קיין גוטס איז נישטאָ ;
nishto iz guts kein un sholem oif gehoft
there is not is good no and peace for hoped

and for et marpeh *(a time of healing)*, and, hinei, terror!

אויף אַ צײַט פֿון היילונג , ערשט אַ שרעקעניש.
shrekenish a ersht heilung fun tsait a oif
terror a but instead healing of time a for

16 The snorting of his susim *(horses)* was heard from Dan;

טז פֿון דָן הערט זיך דאָס סאָפּען פֿון זײַנע פֿערד ,
ferd zaine fun sopen dos zich hert Dan fun
horses his of snorting the self hears Dan from

kol ha'aretz trembled at the sound

פֿון דעם קול פֿון די הירזשעס פֿון זײַנע אָגערס
ogers zaine fun hirzhes di fun kol dem fun
stallions his of neighings the of sound the from

of the neighing of his stallions;

ציטערט דאָס גאַנצע לאַנד;
land gantse dos tsitert
land entire the trembles

for they are come, and have devoured eretz, and all that is in it;

און זיי קומען און פֿאַרצערן דאָס לאַנד און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un land dos fartseren un kumen zei un
fullness its and land the devour and come they and

the Ir (city), and those that dwell therein.

די שטאָט און די ווויינער אין איר.
ir in voiner di un shtot di
it in inhabitants the and city the

17 For, hinei, I will send among you nachashim, tzifonim *(vipers)*,

יז וואָרעם זעט, איך שיק אָן אויף אײַך שלענג,
shleng aich oif on shik ich zet vorem
snakes you on upon send I see because

פּיפּערנאָטערס,
pipernoters
vipers

which will not be charmed,

וואָס פֿאַר זיי איז קיין שפּרוך נישטאָ ,
nishto shpruch kein iz zei far vos
there is not charm no is them for which

and they shall bite you,

און זיי וועלן אײַך בײַסן,
baisn aich veln zei un
bite you will they and

saith Hashem. . ה׳ זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

18 When I would comfort myself against sorrow,

יח איך ווּיל מיך דערמונטערן אין קומער,
kumer in dermuntern mich vil ich
sorrow in revive myself want I

my lev is faint within me.

איז מײַן האַרץ אין מיר קראַנק.
krank mir in harts main iz
sick me in heart my is

[19] Hinei, the sound of the cry of the Bat Ami

יט זע , אַ קול פֿון געשריי פֿון דער טאָכטער
tochter der fun geshrei fun kol a ze
daughter the of cry of voice a behold

מײַן פֿאָלק ,
folk main
people my

from eretz markhakim *(a land of places far away)*:

פֿון אַ לאַנד אַ ווײַטן :
vaitn a land a fun
distant a land a from

is Hashem not in Tziyon? Is her Melech not in her?

איז ה׳ נישטאָ אין ציון ? איז איר קיניג
kinig ir iz Tsiyon in nishto Hashem iz
king her is Tziyon in not there Hashem is

נישטאָ אין איר?
ir in nishto
her in not there

Why have they provoked Me to anger with their pesilim *(idols)*,

פֿאַר וואָס האָבן זיי מיך דערצערנט מיט זייערע געצן ,
getsn zeyere mit dertsernt mich zei hobn vos far
idols their with angered me they have what for

and with alien vanities *(futile foreign g-ds)*?

מיט נישטיקייטן פֿון דער פֿרעמד?
fremd der fun nishtikeitn mit
foreign the from futile things with

[20] The katzir *(harvest)* is past, kayitz *(summer)* is ended,

כ אַריבער דער שניט , געענדיקט דער זומער ,
zumer der geendikt shnit der ariber
summer the finished harvest the passed over

and loh noshanu *(we are not saved)*.

און מיר זײַנען נישט געהאָלפֿן . געוואָרן
gevorn geholfn nisht zainen mir un
having become saved not are we and

[21] For the hurt of the Bat Ami am I hurt;

כא איבער דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מײַן
main tochter der fun broch dem iber
my daughter the of breaking the over

פֿאָלק בין איך צעבראָכן ,
tsebrochn ich bin folk
broken I am people

I mourn; desolation hath taken hold on me.

פֿינצטער בין איך, אַ שרעק האָט מיך אָנגענומען .
ongenumen mich hot shrek a ich bin fintster
seized me has terror a I am dark

[22] Is there no tzori *(medicinal balsam or balm)* in Gil'ad;

כב איז קיין באַלזאַם נישטאָ אין גִלעָד ?
Gilad in nishto balzam kein iz
Gil'ad in not there balm any is

is there no rofeh *(physician)* there?

צי איז קיין רופֿא נישטאָ דאָרט?
dort nishto roife kein iz tsi
there not healer any is or

Why then is the health of the Bat Ami not recovered?

פֿאַר וואָס דען קומט נישט קיין היילונג
heilung kein nisht kumt den vos far
healing any not comes then what for

צו דער טאָכטער מײַן פֿאָלק ?
folk main tochter der tsu
people my daughter the to

[23 9:1] Oh that my rosh *(head)* were mayim,

ט.א ווער מאַכט מײַן קאָפּ וואַסער,
vaser kop main macht ver
water head my makes who

and mine eyes a makor dimah *(a fountain of tears)*,

און מײַן אויג אַ קוואַל טרערן,
trern kval a oig main un
tears spring a eye my and

that I might weep yomam valailah

איך וואָלט באַווײנט טאָג און נאַכט
nacht un tog baveint volt ich
night and day bewept would I

for the slain of the Bat Ami!

די דערשלאָגענע פֿון דער טאָכטער מײַן פֿאָלק !
folk main tochter der fun dershlogene di
people my daughter the of slain the

9 [9:2] Oh that I had in the midbar

ט ווער גיט מיר אין מדבר
midber in mir git ver
desert in me gives who

a malon orkhim *(travelers' lodge)*;

אַ האַרבעריק פֿאַר וואַנדערער,
vanderer far harberik a
wanderers for lodging place a

that I might leave my people,

איך וואָלט פֿאַרלאָזן מײַן פֿאָלק ,
folk main farlozen volt ich
people my forsake would I

and go from them!

און אַוועקגיין פֿון זיי !
zei fun avekgein un
them from go away and

For they are all no'afim *(adulterers)*,

וואָרעם אַלע זײַנען זיי נואפֿים ,
noyefim zei zainen ale vorem
adulterers they are all because

an atzeret bogedim *(band of treacherous traitors)*.

אַ געזעמל פֿון פֿעלשער .
felsher fun gezeml a
treacherous traitors of company a

[2 3] And they bend to the ready their leshon like their keshet *(bow)* for sheker;

ט.ג און זיי שפּאַנען זייער צונג – זייער בויגן פֿון ליגן,
lign fun boign zeyer tsung zeyer shpanen zei un
lies of bow their tongue their bend they and

but not for emunah have they prevailed in ha'aretz;

און נישט פֿאַר אמת זײַנען זיי שטאַרק אין לאַנד;
land in shtark zei zainen emes far nisht un
land in strong they are truth for not and

for they proceed from ra'ah to ra'ah,

וואָרעם פֿון בייז צו בייז גייען זיי
zei geyen beiz tsu beiz fun vorem
they go evil to evil of because

and they know not Me,

און מיך קענען זיי נישט,
nisht zei kenen mich un
not they know me and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[3 4] Be ye shomer every one over his re'a *(neighbor, friend)*

ט.ד היט אײַך איטלעכער פֿון זײַן חבֿר ,
chever zain fun itlecher aich hit
neighbor his of each you beware

and trust ye not in kol ach *(any brother)*;

און אויף קיין ברודער זאָלט איר אײַך נישט פֿאַרזיכערן,
farzichern nisht aich ir zolt bruder kein oif un
trust not you you shall brother any on and

for kol ach will ya'akov *(utterly supplant, deceive)*,

וואָרעם נאַרן נאַרט איטלעכער ברודער,
bruder itlecher nart narn vorem
brother each fool deceives fool because

and every re'a *(neighbor)* will holech rakhil *(walk as the slanderer, gossiper)*.

אוּן אִיטְלֶעכְער חֲבֵר טְרֵיבְט רְכִילוֹת .
rechiles traibt chever itlecher un
malicious gossip spreads neighbor each and

4 5 And they will deceive every one his re'a,

ט.ה אוּן אִיינֶער דֶעם אַנְדֶערְן גֶעְנַאַרְן זֵיי ,
zei genarn andern dem einer un
they deceive other the one and

and will not speak emes;

אוּן אֱמֶת זָאְגְן זֵיי נִישְט;
nisht zei zogn emes un
not they say truth and

they have taught their leshon to speak sheker,

זֵיי הָאבְן אֵיינְגֶעווֹוינְט זַייֶער צוּנְג זָאְגְן לִיגְן,
lign zogn tsung zeyer aingevoint hobn zei
lies say tongue their accustomed have they

and weary themselves to commit iniquity.

זֵיי מַאַטְערְן זִיךְ צוּ פַאַרְבְּרֶעכְן .
farbrechn tsu zich matern zei
transgressions to self they

5 6 Thine habitation is in the midst of mirmah;

ט.ו דַיִין זִיצְן אִיז צְווִישְן בַּאַטְרוּג;
batrug tsvishn iz zitsn dain
deceit among is habitation your

through mirmah they refuse to know Me,

פּוּן וועגְן בַּאַטְרוּג וִוילְן זֵיי מִיךְ נִישְט קֶעְנְען,
kenen nisht mich zei viln batrug vegen fun
know not me they will deceit account of on

saith Hashem. . ה זָאְגְט
Hashem zogt
Hashem declares

6 7 Therefore thus saith Hashem Tzva'os:

ט.ז דֶעְרוֹם הָאט ה צְבָאוֹת אַזוֹי גֶעזָאְגְט:
gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot derum
said so of hosts Hashem has therefore

Hineni, I will refine them, and test them;

זע , אִיךְ לַייטֶער זֵיי , אוּן וועל זֵיי פְּרוּווְן,
pruvn zei vel un zei laiter ich ze
test them will and them refine I behold

for what but this

וואָרעם וִוי דְעְן זָאְל אִיךְ טָאְן
ton ich zol den vi vorem
do I shall then how for

shall I do for the Bat Ami?

פּוּן וועגְן דֶעְר טָאְכְטֶער מַיִין פַּאַלְק ?
folk main tochter der vegen fun
people my daughter the concerning for

7 8 Their leshon is as an arrow shot out;

ט.ח אַ פַּאַרְשְפּיצְטע פַּייל אִיז זַייֶער צוּנְג ,
tsung zeyer iz fail farshpitste a
tongue their is arrow sharp a

it speaketh mirmah;

זִי רֶעדְט בַּאַטְרוּג;
batrug redt zi
deceit speaks she

one speaketh shalom to his re'a with his mouth,

מִיטְן מוּיל רֶעדְט מֶעְן שָלוֹם מִיטְן חֲבֵר ,
chever mitn sholem men redt moil mitn
neighbor with peace they speaks mouth with

but inwardly he lieth in ambush.

אוּן אִין זִיךְ מַאַכְט מֶעְן אַ לוֹיֶערוּנְג אוֹיף אִים.
im oif loyerung a men macht zich in un
him on ambush an one makes self in and

8 9 Shall I not visit them [in punishment] for these things?

ט.ט זָאְל אִיךְ דֶערְפַאַר זִיךְ נִישְט אֶפְּרֶעכְענְען מִיט זֵיי ,
zei mit oprechenen nisht zich derfar ich zol
them with reckon not self therefore I shall

saith Hashem. ; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

Shall not My Nefesh be avenged זאָל אָן אַ פֿאָלק ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi folk a on zol
this the like people a on shall

on such a Goy *(nation)* as this? זיך נישט נוקם זיין מײַן זעל?
zel main zain noikem nisht zich
soul my be avenge not self

9 10 I take up a weeping and nehi *(lamentation)* for the harim, ט.י ווען די ברגע וועל איך אויפֿהייבן אַ
a oifheibn ich vel berg di vegen
a raise I will mountains the about

געווײַנען און יאָמער,
yomer un gevein
wailing and weeping

and for the pastures of the midbar a kinah *(lamentation)*, און ווען די פֿיטערפּלעצער פֿון מדבר
midber fun fiterpletser di vegen un
wilderness of pastures the concerning and

אַ קלאָג ,
klog a
lamentation a

because they are scorched, וואָרעם זיי זײַנען פֿאַרוויסט,
farvist zainen zei vorem
laid waste are they because

so that none can pass through them; אַז קיין מענטש גייט נישט דורך ,
durch nisht geit mentsh kein az
through not go man any that

neither can men hear the voice of the mikneh *(cattle)*; און זיי הערן נישט קיין קול פֿון פֿיך ;
fich fun kol kein nisht hern zei un
livestock of voice any not hear they and

both the oph haShomayim and the behemah פֿון אַ פֿויגל פֿון הימל ביז אַ בהמה
beheime a biz himel fun foigel a fun
beast a unto heaven of bird a of

are fled; they are gone. זײַנען אַנטלאָפֿן, אַוועק.
avek antlofn zainen
away fled are

10 11 And I will make Yerushalayim a heap of ruins, ט.יא און איך וועל מאַכן ירושָלַיִם פֿאַר הויפֿנט,
hoifnt far Yerushalayim machn vel ich un
heaps for Yerushalayim make will I and

and a ma'on of jackals; אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a
jackals of dwelling a

and I will make the towns of Yehudah desolate, און די שטעט פֿון יהודה וועל איך מאַכן אַ וויסטעניש,
vistenish a machn ich vel Yehudah fun shtet di un
wasteland a make I will Yehudah of cities the and

without an inhabitant. אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on
inhabitant an without

11 12 Who is the ish hechacham *(wise man)*, that may understand this? And who is he to whom the mouth of Hashem hath spoken, that he may declare it, for what HaAretz ט.יב ווער איז דער קלוגער מאַן, ער זאָל דאָס פֿאַרשטיין ?
farshtein dos zol er man kluger der iz ver
understand this shall he man wise the is who

און דער וואָס הס מויל האָט צו אים גערעדט, ער
er geredt im tsu hot moil Hashems vos der un
he spoken him to has mouth Hashem's who the one and

זֹאת דָּאס זאָגן ? פַֿאר וואָס איז אונטערגעגאַנגען דאָס לאַנד,
land dos untergegangen iz vos far zogn dos zol
land this gone down is what for say this shall

פַֿארוויסט ווי אַ מדבר , אָן אַ דורכגייער ? ט.יג און
un durchgeyer a on midber a vi farvist
and through goer a without desert a like laid waste

ה האָט געזאָגט: פַֿאַר וואָס זיי האָבן פַֿארלאָזן מײַן
main farlozen hobn zei vos far gezogt hot Hashem
my forsaken have they what for said has Hashem

תורה, וואָס איך האָב געלייגט פַֿאַר זיי , און זיי האָבן
hobn zei un zei far geleigt hob ich vos toyre
have they and them for lain down have I which torah

נישט צוגעהערט צו מײַן קול , און נישט געגאַנגען אין איר;
ir in gegangen nisht un kol main tsu tsugehert nisht
it in having gone not and voice my to paid heed not

ט.יד נײַערט געגאַנגען אין דער איינגעשפּאַרטקייט פֿון
fun aingeshpartkeit der in gegangen naiert
of the stubborn inclinations the in having gone but

זייער האַרצן, און נאָך די בַּעַל-געטער וואָס זיערע עלטערן
eltern zeyere vos Baal-geter di noch un hartsn zeyer
fathers their which Ba'al g-ds the after and heart their

האָבן זיי געלערנט. ט.טו דערום האָט אַזוי געזאָגט ה
Hashem gezogt azoi hot derum gelernt zei hobn
Hashem said so has therefore taught them have

צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע , איך מאַך זיי עסן, דאָס
dos esen zei mach ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot
the eat them make I behold Yisroel the G-d of of hosts

דאָזיקע פַֿאָלק , ווערמוט , און איך וועל זיי מאַכן טרינקען
trinken machn zei vel ich un vermut folk dozike
drink make them will I and wormwood people this

גיפֿטוואַסער . ט.טז און איך וועל זיי צעשפּרייטן צווישן די
di tsvishn tseshpreitn zei vel ich un giftvaser
the among scatter them will I and poisoned water

פֿעלקער, וואָס נישט זיי נישט זיערע עלטערן האָבן
hobn eltern zeyere nisht un zei nisht vos felker
have fathers their not and them not which nations

געקענט, און איך וועל נאָכשיקן נאָך זיי די שוואַרד, ביז
biz shverd di zei noch nochshikn vel ich un gekent
until sword the them after send after will I and known

איך טו זיי פַֿאַרלענדן.
farlendn zei tu ich
destroy them do I

ט.יז אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

קוקט זיך אום , און רופֿט די קלאָגערינס ,
klogerins di ruft un um zich kukt
mourning women the call and around selves look

זיי זאָלן קומען ,
kumen zoln zei
come shall they

און נאָך די קלוגע וויַבער שֵׁקט, זיי זאָלן קומען ;
kumen zoln zei shekt vaiber kluge di noch un
come shall they send women wise the after and

perisheth and is scorched like a midbar, that none passeth through? 12 13 And Hashem saith, Because they have forsaken My torah which I set before them, and have not obeyed My voice, neither walked therein; 13 14 But have walked after the sherirut *(stubbornness)* of their own lev, and after Ba'alim, which their avot taught them; 14 15 Therefore thus saith Hashem Tzva'os, the Elohei Yisroel; Hineni, I will make this people eat la'anah *(wormwood)*, and give them poisoned water to drink. 15 16 I will scatter them also among the Goyim, whom neither they nor their avot have known; and I will send a cherev after them, till I have consumed them.

16 17 Thus saith Hashem Tzva'os:

Consider ye, and call for the wailing women, that they may come;

and send for the chachamot *(wise women)*, that they may come;

17 18 And let them make haste,

ט.יח און זאָלן זיי איילן
ailn zei zoln un
hurry they shall and

and take up a nehi *(lamentation)* for us,

און אויפהייבן אויף אונדז אַ יאָמער,
yomer a undz oif oifheibn un
wail a us up lift and

that our eyes may run down with dimah *(tears)*,

אַז אונדזערע אויגן זאָלן צעגיין אין טרערן,
trern in tsegein zoln oign undzere az
tears in dissolve shall eyes our that

and our eyelids gush out with mayim.

און אונדזערע ברעמען זאָלן פֿליסן מיט וואַסער.
vaser mit flisn zoln bremen undzere un
water with flow shall eyelids our and

18 19 For a sound of nehi *(lamentation)* is heard from Tziyon:

ט.יט וואָרעם אַ יאָמער-קול הערט
hert yomer-kol a vorem
hear sound of lamentation a because

זיך פֿון ציון :
Tsiyon fun zich
Tziyon from self

How are we plundered!

ווי זיינען מיר פֿאַרוויסט געוואָרן !
gevorn farvist mir zainen vi
having become laid waste we are how

We are greatly ashamed,

מיר זיינען פֿאַרשעמט ביז גאָר ,
gor biz farshemt zainen mir
completely unto ashamed are we

because we have forsaken eretz,

וויַיל מיר האָבן פֿאַרלאָזן דאָס לאַנד,
land dos farlozen hobn mir vail
land this forsaken have we because

because mishkenoteinu have expelled us.

וויַיל אַרויסגעוואָרפֿן האָבן אונדז אונדזערע וווינונגען .
voinungen undzere undz hobn aroisgevorfn vail
dwellings our us have thrown out for

19 20 Yet hear the Devar Hashem, O ye nashim,

ט.כ וואָרעם הערט, איר ווַיבער, דאָס וואָרט פֿון ה ,
Hashem fun vort dos vaiber ir hert vorem
Hashem of word this wives you hear because

and let your ear receive the word of His mouth,

און לערנט אייַערע טעכטער אַ יאָמער,
yomer a techter aiere lernt un
wail a daughters your teach and

and teach your banot nehi *(lamentation)*, and everyone her re'a *(neighbor)* kinah *(dirge)*.

און איינע די אַנדערע אַ קלאָג .
klog a andere di eine un
lamentation a other the one and

20 21 For mavet *(death)* is come up into our windows,

ט.כא וואָרעם דער טויט איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz toit der vorem
in having gone up is death the because

אונדזערע פֿענצטער,
fentster undzere
windows our

and is entered into our fortresses,

געקומען אין אונדזערע פּאַלאַצן,
palatsn undzere in gekumen
palaces our in having come

to cut off the olal *(children)* from the street,

צו פֿאַרשניַידן אַ קינד פֿון דער גאַס ,
gas der fun kind a farshnaidn tsu
street the of child a cut off to

and the bochurim from the rechovot.

בכוֹרים פֿון די מערק . –
merk di fun bechorim
squares the of young men

[21] [22] Speak: Thus saith Hashem,

ט.כב רעד : אַזוי איז דער שפּרוך פֿון ה –
Hashem fun shpruch der iz azoi red
Hashem of saying the is thus speak

Even the nevilah of adam shall fall

און די טויטע לייַבער פֿון מענטשן וועלן פֿאַלן
faln veln mentshn fun laiber toite di un
fall will men of bodies dead the and

like domen *(dung)* upon the sadeh,

ווי מיסט אויף פּרייַען פֿעלד,
feld fraien oif mist vi
field open on dung like

and the omer *(sheaf)* after the kotzer *(harvester)*,

און ווי אַ הייַפֿל הינטערן שניטער,
shniter hintern haifl a vi un
reaper behind heap a like and

and none shall gather them.

וואָס קיינער קלייַבט נישט אויף.
oif nisht klaibt keiner vos
up not gather anyone which

[22] [23] Thus saith Hashem, Let not the chacham *(wise man)* glory in his chochmah, neither let the gibbor *(mighty man)* glory in his gevurah *(might)*, let not the oisher *(rich man)* glory in his riches; [23] [24] But let him that glorieth glory in this, that he understandeth and knoweth Me, that I am Hashem Who exercises chesed, mishpat, and tzedakah, on ha'aretz; for in these things I delight, saith Hashem.

ט.כג אַזוי האָט ה געזאָגט: זאָל זיך נישט רימען דער
der rimen nisht zich zol gezogt Hashem hot azoi
the boast not self let said Hashem has thus

חכם מיט זיין חכמה , און זאָל זיך נישט רימען דער
der rimen nisht zich zol un chochme zain mit chochem
the boast not self let and wisdom his with wise

גיבור מיט זיין גבֿורה ; זאָל זיך נישט רימען דער עוֹשר
oysher der rimen nisht zich zol gevure zain mit gibor
wealthy the boast not self let strength his with warrior

מיט זיין עשירות; ט.כד נאָר דערמיט זאָל זיך רימען דער
der rimen zich zol dermit nor eshires zain mit
the one boast self shall in this way but wealth his with

וואָס רימט זיך , מיט פֿאַרשטיין און קענען מיך , אַז
az mich kenen un farshtein mit zich rimt vos
that me knowing and understanding with self boasts who

איך ה טו חֶסֶד , רעכט, און גערעכטיקייט , אויף דער
der oif gerechtikeit un recht chesed tu Hashem ich
the on righteousness and right kindness do Hashem I

ערד ; ווייַל די דאָזיקע באַגער איך, זאָגט ה .
Hashem zogt ich bager dozike di vail erd
Hashem declares I desire this the for earth

[24] [25] Hinei, the yamim come, saith Hashem, that I will punish kol mul b'arlah *(all circumcized in arlah [only])*; [25] [26] Mitzrayim, and Yehudah, and Edom, and the Bnei Ammon, and Moav, and kol ketzutzei pe'ah *(all who have their hair corners trimmed)*, that dwell in the midbar; for all these Goyim are uncircumcised, and kol Bais Yisroel are arlei lev *(uncircumcised in heart)*.

ט.כה זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל
vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
will I and Hashem declares come days behold

זיך רעכענען מיט אַלע באַשניטענע און אומבאַשניטענע:
umbashnitene un bashnitene ale mit rechenen zich
uncircumcised and circumcised all with reckon self

ט.כו מיט מִצרַיִם , און מיט יהוּדה , און מיט אֱדוֹם , און
un Edom mit un Yehudah mit un Mitsrayim mit
and Edom with and Yehudah with and Egypt with

מיט די קינדער פֿון עַמּון , און מיט מוֹאָבּ, און מיט אַלע
ale mit un Moav mit un Amon fun kinder di mit
all with and Moav with and Ammon of children the with

וואָס מיט אָפּגעהאַקטע וויינען האָרעקן , וואָס
voinen vos horekn opgehakte mit vos
dwell which corners [of their hair] cut off with which

אין מדבר ; ווָאַרעם אַלע פֿעלקער זיַינען אומבאַשניטן ,
umbashnitn zainen felker ale vorem midber in
uncircumcised are nations all because wilderness in

און דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשׂרָאֵל זיַינען אומבאַשניטן אין
in umbashnitn zainen Yisroel fun hoiz gantse dos un
in uncircumcised are Yisroel of house whole this and

האַרצן.
hartsn
heart

10 Hear ye the Davar which Hashem speaketh unto you, O Bais Yisroel. [2] Thus saith Hashem: Learn not the Derech HaGoyim, and be not in awe of the otot HaShomayim; though the Goyim are in awe of them.

ל הערט דאָס ווָאָרט ווָאָס ה האָט אויף אייַך גערעדט,
geredt aich oif hot Hashem vos vort dos hert
spoken you on has Hashem which word the hear

איר הויז פֿון יִשׂרָאֵל: ב אַזוי האָט ה גענאָגט:
gezogt Hashem hot azoi Yisroel fun hoiz ir
said Hashem has thus Yisroel of house you

דעם וועג פֿון די פֿעלקער זאָלט איר זיך נישט
nisht zich ir zolt felker di fun veg dem
not self you shall nations the of way the

אָפּלערנען ,
oplernen
follow the example of

און פֿאַר די צייכנס פֿון הימל זאָלט איר
ir zolt himel fun tseichns di far un
you shall heaven of signs the for and

זיך נישט שרעקן,
shrekn nisht zich
dread not self

וויַיל די פֿעלקער שרעקן זיך פֿאַר זיי .
zei far zich shrekn felker di vail
them before selves dread nations the because

[3] For the [religious] chukkot *(customs, statutes)* of the nations are vain delusions;

ג וואָרעם די מינהגים פֿון די אומות , דאָס
dos umes di fun minhogim di vorem
that peoples the of customs the for

איז נישטיקייט ;
nishtikeit iz
worthlessness is

for one cutteth etz out of the ya'ar *(forest)*,

וואָרעם עס איז אַ האָלץ ווָאָס מע האָט פֿון
fun hot me vos holts a iz es vorem
from has one that wood a is it for

וואַלד אויסגעהאַקט,
oisgehakt vald
chiseled out forest

the ma'aseh *(handiwork)* of the hands of the charash *(workman, artisan)*, with the axe.

דאָס ווערק פֿון אַ מײַנסטערס הענט מיט דער הובל .
hubl der mit hent mainsters a fun verk dos
plane the with hands craftsman's a of work the

[4] They deck it with kesef and with zahav;

ד מיט זילבער און מיט גאָלד באַשיינט מען עס,
es men basheint gold mit un zilber mit
it one adorned gold with and silver with

they fasten it with nails and with hammers,

מיט נעגל און מיט האַמערס באַפֿעסטיקט מען עס,
es men bafestikt hamers mit un negl mit
it one fastened hammers with and nails with

that it topple not.

עס זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol es
totter not self shall it

[5] They are upright as the tomer *(palm tree)*,

ה ווי אַ שרעקפֿויגל אין אַ פֿלוצערפֿעלד זיַנען זיי ,
zei zainen plutserfeld a in shrekfoigl a vi
they are cucumber field a in scarecrow a like

but speak not;

און זיי קענען נישט רעדן ;
redn nisht kenen zei un
speak not can they and

they must needs be carried,

טראָגן מוזן זיי גענטראָגן ווערן ,
vern getrogn zei muzn trogn
become carried they must bear

because they cannot go.

ווייַל זיי קענען נישט שפּרייַזן .
shpraizn nisht kenen zei vail
stride not can they because

Be not afraid of them;

איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר זיי ,
zei far hobn moire nisht zolt ir
them before have fear not shall you

for they cannot do rah,

ווָאַרעם זיי קענען נישט בייז טאָן,
ton beiz nisht kenen zei vorem
do evil not can they for

neither also is it in them to do tov.

און אויך גוטס טאָן איז נישטאָ אין זיי .
zei in nishto iz ton guts oich un
them in not is do good also and

[6] Forasmuch as there is none like unto Thee, Hashem;

ו נישטאָ דיַין גלייַכן , ה ,
Hashem glaichn dain nishto
Hashem like your there is not

Thou art gadol, and Thy Shem is gadol in gevurah.

גרויס ביסטו , און גרויס איז דיַין נאָמען אין גבֿורה .
gevure in nomen dain iz grois un bistu grois
might in name your is great and are you great

[7] Who would not fear thee, O Melech HaGoyim?

ז ווער זאָל דיך נישט פֿאָרכטן , קיניג
kinig forchtn nisht dich zol ver
king be in dread not you(SG) shall who

פֿון די פֿעלקער?
felker di fun
nations the of

For this is Thy due;

פֿאַר וואָר, דיר קומט עס,
es kumt dir vor far
it comes you(SG) truly for

forasmuch as among all the chachamim of the Goyim,

ווָאַרעם צווישן אַלע קליגסטע פֿעלקער,
felker kligste ale tsvishn vorem
nations wise all among because

and in kol malchut of them,

און אין אַל זייער מלוכה ,
meluche zeyer al in un
kingdom their all in and

there is none like unto Thee.

איז נישטאָ דיַין גלייַכן .
glaichn dain nishto iz
equal your there is not is

[8] But they are altogether stupid and foolish;

ח און אַלע זיַנען איינעם אין פֿאַרגרעבט און נאַריש ;
narish un fargrebt zei zainen einem in ale un
foolish and stupid they are together in all and

the etz is a musar havalim *(discipline of delusions)*.

אַ נישטיקע לערנונג , אַ האָלץ איז דאָס.
dos iz holts a lernung nishtike a
this is wood a instruction worthless a

[9] Hammered kesef is brought from Tarshish,

ט זילבערבלעך פֿון תַּרְשִׁישׁ געבראַכט,
gebracht Tarshish fun zilberblech
brought Tarshish from silver plates

and zahav from Uphaz,

און גאָלד פֿון אוּפָּז ,
Ufaz fun gold un
Uphaz from gold and

the ma'aseh *(work, handiwork)* of the charash *(workman, artisan)*,

די אַרבעט פֿון אַ מײַנסטער ,
mainster a fun arbet di
master craftsman a of work the

and of the hands of the goldsmith;

און אַ שמעלצערס הענט ;
hent shmeltsers a un
hands metalsmith's a and

blue and purple is their clothing;

בלאָ און פֿורפּל איז זייער מלבוש ,
malbesh zeyer iz purpl un blo
clothing their is purple and blue

they are all the ma'aseh *(work)* of skillful men.

די אַרבעט פֿון קינצלער זײַנען זיי אַלע.
ale zei zainen kintsler fun arbet di
all they are skilled craftsmen of work the

[10] But Hashem is the Elohim Emes,

י אָבער ה׳ אלקים איז דער אמתער ג-ט,
G-t emeser der iz Elokim Hashem ober
G-d true the is G-d Hashem but

He is the Elohim Chayyim, and the Melech Olam;

ער איז דער אלקים חַיִּים , און דער אייביקער קיניג ;
kinig eibiker der un cheim Elokim der iz er
king eternal the and the living G-d the is he

at His wrath ha'aretz shall tremble,

פֿון זײַן כּעס ציטערט די ערד ,
erd di tsitert kaas zain fun
earth the trembles anger his from

and the Goyim shall not be able to endure His indignation.

און פֿעלקער קענען נישט אויסהאַלטן זײַן צאָרן .
tsorn zain oishaltn nisht kenen felker un
anger his endure not can nations and

[11] Thus shall ye say unto them: The g-ds that have not made the heavens and the earth, even they shall perish from the earth, and min techot *(from under)* these heavens.

יא אַזוי זאָלט איר זאָגן צו זיי : די ג-טער וואָס האָבן די
di hobn vos g-ter di zei tsu zogn ir zolt azoi
the have that g-ds the them to say you shall thus

הימלען און די ערד נישט געמאַכט, וועלן אונטערגיין פֿון
fun untergein veln gemacht nisht erd di un himlen
from perish will made not earth the and heavens

דער ערד און פֿון אונטער די דאָזיקע הימלען .
himlen dozike di unter fun un erd der
heavens these the under from and earth the

[12] He hath made eretz by His ko'ach,

יב ער האָט געמאַכט די ערד מיט זײַן כּוח ,
koiech zain mit erd di gemacht hot er
strength his with earth the made has he

He hath established the tevel *(world)* by His chochmah,

באַפֿעסטיקט די וועלט מיט זײַן חכמה ,
chochme zain mit velt di bafestikt
wisdom his with world the established

and hath stretched out Shomayim by His understanding.

און מיט זײַן פֿאַרשטאַנדיקייט די הימלען פֿאַרשפּרייט.
farshpreit himlen di farshtandikeit zain mit un
spread out heavens the understanding his with and

[13] When He uttereth His voice,

יג ביים קול פֿון זײַן דונערן
dunern zain fun kol baim
thunder his of voice at the

there is a multitude of mayim in Shomayim,

וועלכע אַ פֿילקייט פֿון וואַסער אין הימל ;
himel in vaser fun filkeit a vert
heaven in water of abundance an shall be

and He causeth the clouds to ascend from the ends of ha'aretz;

אוּן עֶר בְּרֶענְגְט אוֹיף וְוָאלְקֶן פֿוּן עֶק פֿוּן דֶער עֶרְד ;
erd der fun ek fun volken oif brengt er un
earth the of end from clouds up bring he and

He maketh lightnings with matar *(rain)*,

עֶר מַאכְט בְּלִיצְן צוּם רֶעגֶן,
regn tsum blitsn macht er
rain for the lightning makes he

and bringeth forth the ruach *(wind)* out of His Otzerot.

אוּן צִיט אֲרוֹיס פֿוּן זַיינֶע שְׁפַּיְיכְלֶערְס דֶעם ווִינְט.
vint dem shpaichlers zaine fun arois tsit un
wind the storehouses his from out draws and

14 Kol Adam is stupid in his da'as;

יד אִיטְלֶעכְער מֶענְטְש אִיז פַֿאַרְגְרֶעבְט, אָן
on fargrebt iz mentsh itlecher
without stupid is man every

, פַֿאַרְשְׁטַאנְד
farshtand
understanding

every goldsmith is shamed by the pesel *(idol)*;

אִיטְלֶעכְער שְׁמֶעלְצֶער ווִערְט צוּ שַׁאנְד פֿוּן דֶעם גֶּעץ;
gets dem fun shand tsu vert shmeltser itlecher
idol the from shame to shall be goldsmith every

for his nesekh *(molten image)* is sheker,

וּוָאהְרֶעם פַֿאַלְש אִיז זַיין גֶּעגאָסֶענֶער אָפּגאָט,
opgot gegosener zain iz falsh vorem
idol molten his is false for

and there is no ruach in them.

אוּן קיין אָטֶם אִיז אִין זיי נִישְׁטָא.
nishto zei in iz otem kein un
not them in is breath any and

15 They are hevel *(vanity, delusion)*, and the ma'aseh *(work)* of delusion;

טו נִישְׁטִיק זַיינֶען זיי , אַ ווערְק פֿוּן פַֿאַרְפִּירֶעניש;
farfirenish fun verk a zei zainen nishtik
delusion of work a they are worthless

in the time of their pekudat *(visitation, punishment)* they shall perish.

אִין דֶער צַיִיט פֿוּן זִייער רֶעכְנְשַׁאפְֿט ווֶעלְן זיי אוּנְטֶערְגֶיין.
untergein zei veln rechnshaft zeyer fun tsait der in
perish they will reckoning their of time the in

16 The chelek of Ya'akov is not like them;

טז נִישְׁט ווִי די דָאזִיקֶע אִיז דֶער חֵלֶק פֿוּן יַעֲקֹב ;
Yaakov fun chelek der iz dozike di vi nisht
Yaakov of portion the is these the like not

for the Yotzer HaKol *(Maker of All, Creator of All)* is He;

וּוָאהְרֶעם עֶר אִיז דֶער בַּאשַׁעפְֿער פֿוּן אַלְץ ,
alts fun Bashefer der iz er vorem
everything of Creator the is he for

and Yisroel is the shevet *(rod)* of His nachalah;

אוּן יִשְׂרָאֵל אִיז דֶער שֵׁבֶט פֿוּן זַיין אֶרֶב ;
arav zain fun sheyvet der iz Yisroel un
inheritance his of tribe the is Yisroel and

Hashem Tzva'os Shmo.

ה צְבָאוֹת אִיז זַיין נָאמֶען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

17 Gather up thy gear [for Exile] meEretz *(from the Land)*,

יז קְלַיְיב אוֹיף פֿוּן דֶער עֶרְד דַיין בִּינְטֶל ,
bintel dain erd der fun oif klaib
bundle your earth the from up gather

O besieged inhabitant.

דוּ וּוָאס זִיצְסְט אִין בַּאלַעגֶערוּנג.
balegerung in zitsst vos du
siege in sit who you

18 For thus saith Hashem:

יח וּוָאהְרֶעם אֲזוֹי הָאט ה גֶעזָאגְט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus for

Behold, I will sling out the inhabitants of HaAretz at this time,
זע , איך שלײַדער אַרויס דאָס מאָל די באַווינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner di mol dos arois shlaider ich ze
land of inhabitants the time this out sling I see

and will bring distress upon them, so that find they may.
און וועל זיי צודריקן , כּדי זיי זאָלן דערשפּירן.
dershpirn zoln zei kedei tsudrikn zei vel un
feel shall they so that distress them will and

[19] Oy li *(woe is me)* for my disaster!
[יט] וויי מיר אויף מײַן ברעכ!
broch main oif mir vei
break my on me woe

My wound is grievous;
שווער איז מײַן ווונד !
vund main iz shver
wound my is severe

but I said: Truly this is a sickness,
און איך האָב געוועסט געזאָגט: אַ קראַנקשאַפֿט נאָר איז דאָס,
dos iz nor krankshaft a gezogt gevest hob ich un
this is only sickness a said indeed have I and

and I must bear it.
און איך וועל זי אַריבערטראָגן.
aribertrogn zi vel ich un
bear it will I and

[20] My ohel is destroyed,
[כ] מײַן געצעלט איז פֿאַרוויסט ,
farvist iz getselt main
laid waste is tent my

and all my tent cords are broken;
און אַלע מײַנע שטריק זײַנען צעריסן,
tserisn zainen shtrik maine ale un
torn are cords my all and

my banim are gone forth of me, and are no more;
מײַנע קינדער זײַנען אַרויס פֿון איר און
un ir fun arois zainen kinder maine
and her from gone out are children my

זײַנען ניטאָ .
nito zainen
there is not are

there is none to pitch any more my ohel,
נישטאָ ווער זאָל אויסשפּרייטן ווידער מײַן געצעלט,
getselt main vider oisshpreitn zol ver nishto
tent my again spread out shall who not

and to hang up my tent curtains.
און ווער זאָל אויפֿציען מײַנע פֿאָרהאַנגען.
forhangen maine oiftsien zol ver un
curtains my set up shall who and

[21] For the ro'im *(shepherds, pastors)* are become stupid,
[כא] ווײַל פֿאַרגרעבט זײַנען די פּאַסטוכער,
pastucher di zainen fargrebt vorem
shepherds the are stupid because

and inquire not of Hashem;
און ה האָבן זיי נישט געזוכט ;
gezucht nisht zei hobn Hashem un
sought not they have Hashem and

therefore they have not prospered,
דערום האָב זיי נישט באַגליקט ,
baglikt nisht zei hob derum
prospered not they have therefore

and all their flock has been scattered.
און זייער גאַנצע סטאַדע איז צעשפּרייט געוואָרן .
gevorn tseshpreit iz stade gantse zeyer un
having become scattered is flock whole their and

[22] Hinei, the noise! The report is come,
[כב] האָרך! אַ הערונג אָט קומט ,
kumt ot herung a horch
comes here hearing a listen

and a great commotion out of Eretz Tzafon,

און אַ גרויסער רַעַש פֿון צפֿון-לאַנד,
tsofn-land fun raash groiser a un
north-land from noise great a and

to make the towns of Yehudah desolate,

צו מאַכן די שטעט פֿון יהודה אַ וויסטעניש,
vistenish a Yehudah fun shtet di machn tsu
desolation a Yehudah of cities the make to

and a haunt of jackals.

אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן.
shakaln fun voinung a
jackals of dwelling a

[23] Hashem, I know that the derech of adam *(man)* is not in himself;

כג איך וויס, ה', אַז נישט ביים מענטשן
mentshn baim nisht az Hashem veis ich
man by the not that Hashem know I

איז זיין וועג,
veg zain iz
way his is

it is not in man that walketh to direct his steps.

נישט ביים מענטשן איז גייענדיק צו לענקען זיין טריט.
trit zain lenken tsu geyendik iz mentshn baim nisht
feet his direct to going is man by the not

[24] Hashem, correct me, but with mishpat;

כד שטראָף מיך, ה', אָבער מיט גערעכטיקייט,
gerechtikeit mit ober Hashem mich shtrof
justice with but Hashem me discipline

not in Thine anger, lest Thou bring me to nothing.

נישט אין דיין צאָרן, כדי זאָלסט
zolst kedei tsorn dain in nisht
you(SG) should lest anger your in not

מיך נישט פֿאַרמינערן.
farminern nisht mich
diminish not me

[25] Pour out Thy fury upon the Goyim that know Thee not,

כה גיס אויך דיין גרימצאָרן אויף די פֿעלקער וואָס
vos felker di oif grimtsorn dain oich gis
that nations the on wrath your also pour

קענען דיך נישט,
nisht dich kenen
not you(SG) know

and upon the mishpekhot that call not on Shimecha *(Thy Name)*;

און אויף די משפּחות וואָס רופֿן נישט דיין נאָמען,
nomen dain nisht rufn vos mishpoches di oif un
name your not call that families the on and

for they have eaten up Ya'akov,

וואָרעם פֿאַרצערט האָבן זיי יעקבֿ,
Yaakov zei hobn fartsert vorem
Yaakov they have devoured because

and devoured him, and consumed him,

יאָ, אים פֿאַרצערט און אים פֿאַרלענדט,
farlendt im un fartsert im yo
consumed him and devoured him yes

and have made his habitation desolate.

און זיין ווינונג פֿאַרוויסט.
farvist voinung zain un
laid waste dwelling his and

11 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem saying: [2] Hear ye the Divrei HaBrit Hazot, and speak unto the Ish Yehudah, and to the inhabitants of Yerushalayim; [3] And say thou unto them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel; Arur *(cursed)* be the ish that

יא דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון
Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Yirmeyahu to having been is which word the

פֿון ה', אַזוי זאָגן: ב הערט די ווערטער
verter di hert zogn tsu azoi Hashem fun
words the hear say to so Hashem from

men the to speak shall you and covenant this the from

פֿון דעם דאָזיקן ברית, און איר זאָלט רעדן צו מענער
mener di tsu redn zolt ir un bris dozikn dem fun

obeyeth not the Divrei HaBrit Hazot,
4 Which I commanded Avoteichem
in the day that I brought them forth
out from Eretz Mitzrayim, from the
kur habarzel *(the furnace of iron)*,
saying, Obey My voice, and do all
which I command you; so shall ye
be My people, and I will be your
Elohim; 5 That I may perform the
shevuah *(oath)* which I have sworn
unto Avoteichem to give them an
Eretz zavat cholov udevash as it is
this day. Then answered I, and said,
Omein, Hashem.

6 Then Hashem said unto me,
Proclaim all these Devarim in the
towns of Yehudah, and in the streets
of Yerushalayim, saying, Hear ye the
Divrei HaBrit Hazot, and do them.
7 For I earnestly warned Avoteichem
in the day that I brought them up
out of Eretz Mitzrayim, even unto
this day, rising early and warning,
saying, Obey My voice. 8 Yet they
obeyed not, nor inclined their ozen
(ear), but walked every one in the
sherirut *(stubbornness)* of their lev

פֹּון יהוּדה , און צו די באַווינער פֹּון ירושָלַיִם , ג און
Yehudah fun Yerushalayim fun bavoiner di tsu un un
Yehudah of Yerushalayim of inhabitants the to and and

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט ה
zolst zogn tsu zei azoi hot Hashem gezogt
you(SG) must say to them has thus Hashem said

אלוקי יִשְׂרָאֵל: פַֿאַרשאָלטן דער מאַן וואָס וועט נישט
Elokei Yisroel farsholten der man vos vet nisht
the G-d of Yisroel cursed the man who will not

צוהערן די ווערטער פֹּון דעם דאָזיקן ברית , ד וואָס
tsuhern di verter fun dem dozikn bris vos
the listen words the of this covenant that which

איך האָב באַפֹּוילן אײַערע עלטערן אין דעם טאָג וואָס איך
ich hob bafoiln aiere eltern in dem tog vos ich
I have commanded your fathers in the that day I

האָב זיי אַרויסגעצויגן פֹּון לאַנד מִצרַיִם , פֹּון דעם
hob zei aroisgetsoign fun land Mitsrayim fun dem
have them brought out from land Egypt from the

אײַזנשמעלצאויוון , אַזוי צו זאָגן : הערט צו מײַן קוֹל ;
aiznshmeltsoivn azoi zogn tsu hert tsu main kol
iron-smelting furnace so to say to listen to my voice

און איר זאָלט זיי טאָן, אַזוי ווי אַלץ וואָס איך באַפֹּעל
un ir zolt zei ton, azoi vi alts vos ich bafel
and you shall them do so as everything that I command

אײַך: און איר וועט מיר זײַן צום פַֿאָלק , און איך וועל אײַך
aich un ir vet mir zain tsum folk , un ich vel aich
you and you will me be to the people and I will you

זײַן צום אלקים ; ה כּדי מקיים צו זײַן די שבֿועה
zain tsum Elokim ; kedei mekayem tsu zain di shvue
be to G-d in order to fulfill to be the oath

וואָס איך האָב געשוואָרן אײַערע עלטערן, זיי צו געבן אַ
vos ich hob geshvorn aiere eltern, zei tsu gebn a
that I have sworn your fathers, them to give a

לאַנד וואָס פֹֿליסט מיט מילך און האָניק, אַזוי ווי היינטיקן טאָג.
land vos flist mit milch un honik, azoi vi haintikn tog.
land that flows with milk and honey, as thus today's day.

האָב איך געענטפֹֿערט און געזאָגט: אָמן , ה !
hob ich geentfert un gezogt Omein , Hashem
I have answered and said amen Hashem

ו און ה האָט צו מיר געזאָגט: רוף אויס די אַלע
un Hashem hot tsu mir gezogt: ruf ois di ale
and Hashem has to me said: call out the all

ווערטער אין די שטעט פֹּון יהוּדה , און אין די גאַסן פֹּון
verter in di shtet fun Yehudah , un in di gasn fun
words the in cities from Yehudah and in the streets of

ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : הערט די ווערטער פֹּון דעם
Yerushalayim , azoi tsu zogn : hert di verter fun dem
Yerushalayim thus to say: hear the words of the

ברית דאָזיקן , און איר זאָלט זיי טאָן. ז וואָרעם וואָרענען
bris dozikn , un ir zolt zei ton. vorenen vorem
covenant this , and you shall them do. warning because

האָב איך געוואָרנט אײַערע עלטערן פֹּון דעם טאָג וואָס איך האָב
hob ich gevornt aiere eltern fun dem tog vos ich hob
have I warned your fathers from the that day I have

harah; therefore I brought upon them all the Divrei HaBrit Hazot, which I commanded them to do; but they did them not.

איִך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם , ביז אויף היינטיקן
haintikn oif biz Mitsrayim land fun oifgebracht aich
today's on until Egypt land from brought up you

טאָג, נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געוואָרנט, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi gevornt nochanand un nochanand tog
say to so warned continually and continually day

הערט צו מיין קוֹל . ח אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט,
tsugehert nisht hobn zei ober kol main tsu hert
paid heed not have they but voice my to pay heed

און נישט צוגענייגט זייער אויערן, און זיי זיינען געגאַנגען
gegangen zainen zei un oiern zeyer tsugenaigt nisht un
having gone are they and ears their inclined not and

איטלעכער אין דער איינגעשפאַרטקייט פֿון זייער בייזן
beizn zeyer fun aingeshpartkeit der in itlecher
evil their of the stubborn inclinations the in each one

האַרצן, און איך האָב געבראַכט אויף זיי אַלע וווערטער פֿון
fun verter ale zei oif gebracht hob ich un hartsn
of words all them upon brought have I and heart

דעם דאָזיקן ברית , וואָס איך האָב זיי באַפֿוילן צו
tsu bafoiln zei hob ich vos bris dozikn dem
to commanded them have I that covenant this the

טאָן, און זיי האָבן נישט געטאָן.
geton nisht hobn zei un ton
done not have they and do

[9] And Hashem said unto me: A kesher *(conspiracy)* is found among the Ish Yehudah, and among the inhabitants of Yerushalayim. [10] They are turned back to the avonot Avotam HaRishonim, which refused to hear My words; and they went after elohim acherim to serve them; Bais Yisroel and Bais Yehudah have broken My Brit which I cut with Avotam. [11] Therefore thus saith Hashem, Look! I will bring ra'ah *(evil, disaster)* upon them, which they shall not be able to escape; and though they shall cry out unto Me, I will not pay heed unto them. [12] Then shall the towns of Yehudah and inhabitants of Yerushalayim go, and cry out unto the elohim unto whom they offer ketoret; but they shall not save them at all in the time of their ra'ah *(disaster)*. [13] For as many as the mispar *(number)* of thy towns were thy elohim, O Yehudah; and according to the mispar *(number)* of the streets of Yerushalayim have ye set up mizbechot to that boshet

ט און ה האָט צו מיר געזאָגט: אַ בונט געפֿינט
gefint bunt a gezogt mir tsu hot Hashem un
finds conspiracy a said me to has Hashem and

זיך בייַ די מענער פֿון יהודה , און בייַ די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di bai un Yehudah fun mener di bai zich
of inhabitants the by and Yehudah of men the by self

ירושָלַיִם . י זיי האָבן זיך אומגעקערט צו די זינד פֿון
fun zind di tsu umgekert zich hobn zei Yerushalayim
of sin the to returned selves have they Yerushalayim

זייערע אורעלטערן, וואָס האָבן נישט געוואָלט צוהערן מיינע
maine tsuhern gevolt nisht hobn vos ureltern zeyere
my to heed wanted not have who ancestors their

וווערטער; און זיי זיינען געגאַנגען נאָך פֿרעמדע ג-טער
g-ter fremde noch gegangen zainen zei un verter
g-ds foreign after having gone are they and words

זיי צו דינען; פֿאַרשטערט האָבן דאָס הויז פֿון ישְׂרָאֵל און
un Yisroel fun hoiz dos hobn farshtert dinen tsu zei
and Yisroel of house the have broken serve to them

דאָס הויז פֿון יהודה מיין ברית וואָס איך האָב געשלאָסן
geshlosn hob ich vos bris main Yehudah fun hoiz dos
made have I that covenant my Yehudah of house the

מיט זייערע עלטערן. יא דערום האָט ה אַזוי גזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum eltern zeyere mit
said so Hashem has therefore fathers their with

זע , איך ברענג אויף זיי אַן אומגליק וואָס זיי וועלן פֿון
fun veln zei vos umglik an zei oif breng ich ze
from will they that calamity a them upon bring I behold

אים נישט קענען אַרויסגיין, און זיי וועלן שרַיִען צו מיר,
mir tsu shraien veln zei un aroisgein kenen nisht im
me to cry out will they and go out be able to not it

(shameful), even mizbechot to burn ketoret unto Ba'al.

14 Therefore pray not thou for HaAm Hazot, neither lift up a rinnah (entreaty) or tefillah on their behalf; for I will not hear them in the time that they cry unto Me for their ra'ah (disaster). 15 What hath My yadid (beloved) to do in Mine Bais, seeing she hath with rabbim (many) wrought clever [ritual] schemes — can basar kodesh turn away from thee thy disaster, that thou can rejoice? 16 Hashem called thy shem, A green zayit (olive tree), yafeh, and of goodly pri (fruit); with the noise of a great tumult He hath kindled eish upon it, and the branches of it are broken. 17 For Hashem Tzva'os, that planted thee, hath pronounced ra'ah against thee, for the evil of Bais Yisroel and of Bais Yehudah, which they have done against themselves to provoke Me to anger in offering ketoret (incense) unto Ba'al.

אוּן אִיךְ וועל נישט צוהערן צו זיי . יב אוּן דִי שטעט פֿוּן
fun shtet di un zei tsu tsuhern nisht vel ich un
of cities the and them to pay heed not will I and

יהוּדה אוּן דִי באַווינער פֿוּן יְרוּשָׁלַיִם וועלן גיין אוּן
un gein veln Yerushalayim fun bavoiner di un Yehudah
and go will Yerushalayim of inhabitants the and Yehudah

וועלן שרַיִין צו דִי ג-טער וואָס זיי רייכערן צו זיי ,
zei tsu reichern zei vos g-ter di tsu shraien veln
them to burn incense they that g-ds the to cry out will

אָבער העלפֿן וועלן זיי זיי נישט העלפֿן, אין דער צַיִט פֿוּן זייער
zeyer fun tsait der in helfn nisht zei zei veln helfn ober
their of time the in help not them they will help but

אומגליק . יג וואָרעם אַזוי ווי דִי צאָל פֿוּן דַיינע שטעט
shtet daine fun tsol di vi azoi vorem umglik
cities your of number of the as so because calamity

זיַינען דַיינע ג-טער, יהוּדה , אוּן אַזוי ווי דִי צאָל פֿוּן
fun tsol di vi azoi un Yehudah g-ter daine zainen
of number of the as so and Yehudah g-ds your are

דִי גאַסן פֿוּן יְרוּשָׁלַיִם האָט איר געמאַכט מזבחות
mizbeyches gemacht ir hot Yerushalayim fun gasn di
altars made you has Yerushalayim of streets the

צו שאַנדגעצן , מזבחות פֿאַר רייכערן צו בַּעַל .
Baal tsu reichern far mizbeyches shandgetsn tsu
Ba'al to burn incense for altars shameful idols to

יד אוּן דו , זאָלסט נישט מתפלל זיין פֿאַר דעם
dem far zain mispalel nisht zolst du un
the for be praying not you(SG) must you and

דאָזיקן פֿאָלק , אוּן נישט אויפֿהייבן אַ געשרַיי אוּן אַ תּפֿילה פֿאַר
far tfile a un geshrei a oifheibn nisht un folk dozikn
for prayer a and cry a lift up not and people this

זיי . וואָרעם איך הער נישט צו בעת זיי רופֿן צו מיר
mir tsu rufn zei beeis tsu nisht her ich vorem zei
me to call they when to not pay heed I because them

פֿוּן וועגן זייער אומגליק . טו וואָס טוט מַיִן ליבפֿרַיינט
libfraint main tut vos umglik zeyer vegen fun
beloved friend my does what calamity their account of on

אין מַיִן הויז , אַז זי באַגייט שענדלעכקייט מיט פֿיל ?
fil mit shendlechkeit bageit zi az hoiz main in
many with lewdness commits she that house my in

אוּן זאָל דורך הייליק פֿלייש דאָס אָפּגעטאָן ווערן פֿוּן
fun vern opgeton dos fleish heilik durch zol un
from become removed this flesh holy through shall and

דיר ? אַז בַּיי דַיין שלעכטיקייט, דענצמאָל פֿרַייסטו
freistu dentsmol shlechtikeit dain bai az dir
you rejoice then wickedness your by when you(SG)

זיך . טז אַ צווייגהאַפֿטיקער אַיילבערטבוים, שיין מיט פֿרוכט
frucht mit shein eilbertboim tsvaighaftiker a zich
fruit with beautiful olive tree branching a self

פַֿיינע , האָט ה גערופֿן דַיין נאָמען ; אָבער מיט גרויס
grois mit ober nomen dain gerufn Hashem hot fainer
great with but name your called Hashem has fine

ליאַרעמגעפֿילדער האָט ער אָנגעצונדן אַ פַֿיער דערויף , אוּן
un deroif faier a ongetsundn er hot liaremgepilder
and thereon fire a kindled he has tumultuous noice

זײַנע צווײַגן וועלן צעשטערט ווערן . יז וואָרעם ה
zaine tsvaign veln tseshter vern vorem Hashem
its branches will destroyed become because Hashem

צבָאוֹת , ווָאס האָט דיך גערעדט, האָט אָנגעזאָגט
Tseva'ot vos dich geredt hot ongezogt
of hosts who you(SG) spoken has pronounced

שלעכטס אויף דיר , פֿון ווענען דער שלעכטקייט פֿון
shlechts oif dir fun vegen der shlechtikeit fun
evil things upon you(SG) account of the wickedness of

דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל און דעם הויז פֿון יהודה , ווָאס
dem hoiz fun Yisroel un dem hoiz fun Yehudah vos
the house of Yisroel and the house of Yehudah that

זיי האָבן בייַ זיך געטאָן, מיך צו דערצערענען מיט
zei hobn bai zich geton mich tsu dertserenen mit
they have by selves done me to provoke to anger with

רייכערן צו בַּעַל .
reichern tsu Baal
burn incense to Ba'al

18 And Hashem hath given me da'as *(knowledge)* of it, and I know it;

יח און ה האָט מיך געלאָזט ווײַסן , און איך ווייס ;
veis ich un visen gelozt mich hot Hashem un
know I and know let me has Hashem and

then Thou opened my eyes to their deeds.

דענצמאָל האָסטו מיר באַוויזן זייערע מעשׂים .
meisim zeyere bavizn mir hostu dentsmol
deeds their shown me have you then

19 But I was like an innocent keves *(lamb)*

יט און איך בין געווען ווי אַ שאָף אַ מילדע,
milde a shof a vi geven bin ich un
gentle a sheep a like having been am I and

that is brought to the slaughter;

וואָס ווערט צו דער שחיטה געפֿירט;
gefirt shechtn der tsu vert vos
guided slaughter the to becomes that

and I knew not that

און איך האָב נישט געווווסט
gevust nisht hob ich un
known not have I and

they had devised machashavot *(plots)* against me,

אַז זיי טראַכטן אויף מיר טראַכטונגען :
trachtungen mir oif trachtn zei az
plans me on think on they that

saying: Let us destroy the etz *(tree)* with the fruit thereof,

לאָמיר אומברענגען דעם בוים מיט זײַן פֿרוכט,
frucht zain mit boim dem umbrengen lomir
fruit its with tree the destroy let us

and let us cut him off from Eretz Chayyim,

און אים פֿאַרשניידן פֿון לאַנד פֿון די לעבעדיקע,
lebedike di fun land fun farshnaidn im un
living the of land from cut off him and

that shmo may be no more remembered.

אַז זײַן נאָמען זאָל מער נישט געדאַכט ווערן .
vern gedacht nisht mer zol nomen zain az
become remembered not more shall name his that

20 But, Hashem Tzva'os, Shofet Tzedek,

כ און דו ה צבָאוֹת ווָאס משפּטסט גערעכט ,
gerecht mishpetst vos Tseva'ot Hashem du un
righteously judges who of hosts Hashem you and

that testeth the kelayot *(kidneys)* and the lev,

ווָאס פֿרוווסט די נירן און דאָס האַרץ,
harts dos un nirun di pruvst vos
heart the and kidneys the test who

let me see Thy vengeance on them;

לאָמיך זען דײַן נקמה אויף זיי ,
zei oif nekome dain zen lomich
them upon vengeance your see let me

for unto Thee have I committed my cause.

21 Therefore thus saith Hashem of the anshei Anatot, that seek thy life, saying, Prophesy not B'Shem Hashem, that thou die not by our yad; 22 Therefore thus saith Hashem Tzva'os, Look! I will punish them; the bochurim shall die by the cherev; their banim and their banot shall die by ra'av *(famine)*; 23 And there shall be no she'erit *(remnant)* of them; for I will bring ra'ah *(evil)* upon the Anshei Anatot, even the year of their visitation.

וואָרעם צו דיר האָב איך אַנטפּלעקט מײַן קריג .
krig main antplekt ich hob dir tsu vorem
complaint my revealed I have you(SG) to because

כא דערום האָט ה אַזוי געזאָגט אויף די לײַט פֿון
fun lait di oif gezogt azoi Hashem hot derum
of people the about said thus Hashem has therefore

ענָתות וואָס זוכן דײַן לעבן, אַזוי צו זאָגן: זאָלסט
zolst zogn tsu azoi lebn dain zuchn vos Anatot
you(SG) must say to thus life your seek who Anatot

נישט נבֿיאות זאָגן אין נאָמען פֿון ה , כּדי
kedei Hashem fun nomen in zogn nevies nisht
so that Hashem of name in say prophesy not

זאָלסט נישט שטאַרבן פֿון אונדזער האַנט; כב דערום
derum hant undzer fun shtarbn nisht zolst
therefore hand our from die not you(SG) must

האָט ה צבָאות אַזוי געזאָגט: זע , איך רעכן זיך אָפּ
op zich rechn ich ze gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot
off self reckon I see said thus of hosts Hashem has

מיט זיי ; די יונגעלײַט וועלן שטאַרבן פֿון שוועָרד, זייערע
zeyere shverd fun shtarbn veln yungelait di zei mit
their sword from die will young men the them with

זין און זייערע טעכטער וועלן שטאַרבן פֿון הונגער . כג און
un hunger fun shtarbn veln techter zeyere un zin
and famine from die will daughters their and sons

קיין איבערבלײַב זאָל צו זיי נישט זײַן , וואָרעם איך ברענג
breng ich vorem zain nisht zei tsu zol iberblaib kein
bring I because be not them to shall remnant any

אַן אומגליק אויף די לײַט פֿון ענָתות , דאָס יאָר פֿון זייער
zeyer fun yor dos Anatot fun lait di oif umglik an
their of year the Anatot of people the upon calamity a

רעכנשאַפֿט.
rechnshaft
reckoning

12

Tzaddik art Thou, Hashem,

when I make legal pleading of my case before Thee;

yet mishpatim *(justice)* I would speak with Thee:

Why doth the Derech Resha'im prosper?

Why live they all at ease whose dealings are that of the boged *(traitor, treacherous)*?

2 Thou hast planted them, and they take root;

יב גערעכט וועסטו בלײַבן , ה ,
Hashem blaibn vestu gerecht
Hashem remain will you(sg) righteous

וועז איך זאָל זיך קריגן מיט דיר ;
dir mit krign zich zol ich ven
you(SG) with argue self shall I when

אָבער גערעכטיקייט וויל איך רעדן צו דיר :
dir tsu redn ich vil gerechtikeit ober
you(SG) to speak I want justice but

פֿאַר וואָס איז דער וועג פֿון רשעים מצליח ?
metslich reshoim fun veg der iz vos far
successful wicked ones of way the is what for

פֿאַר וואָס לעבן רואיק אַלע פֿעלשער פֿאַלשע?
falshe felsher ale ruik lebn vos far
false deceivers all peacefully live what for

ב פֿלאַנצט זיי , און זיי וואָרצלען זיך אײַן,
ain zich vortselen zei un zei flantst
in selves root they and them plant

they grow, and they bring forth pri;

זיי גייען אויף און טראָגן פֿרוכטן;
fruchtn trogn un oif geyen zei
fruit bear and up go they

Thou art karov *(near)* in their mouth,

נאָנט ביסטו אין זייער מויל ,
moil zeyer in bistu nont
mouth their in are you near

and rachok *(far)* from their heart.

און ווייַט פֿון זייערע נירן .
nirn zeyere fun vait un
kidneys their from far and

[3] But Thou, Hashem, knowest me;

[ג] און דו , ה , קענסט מיך ,
mich kenst Hashem du un
me know Hashem you and

Thou hast seen me, and tested mine lev toward Thee;

זעסט מיך , און האָסט געפֿרוווט מײַן האַרץ
harts main gepruvet host un mich zest
heart my tested have and me you see

צו דיר ;
dir tsu
you(SG) toward

pull them out like tzon for the tevakh *(slaughter)*,

שלעפּ זיי אַוועק ווי שאָף צו דער שחיטה ,
shechite der tsu shof vi avek zei shlep
slaughter the to sheep like away them drag

and prepare them for the Yom Haregah *(Day of Slaughter, Killing)*.

און גיב זיי אָפּ צום טאָג פֿון טייטונג.
teitung fun tog tsum op zei gib un
slaying of day to the up them give and

[4] Ad mosai *(until when)* shall HaAretz mourn,

[ד] ביז וואַנען וועט טרויערן דאָס לאַנד,
land dos troiern vet vanen biz
land this mourn will when until

and the esev kol hasadeh *(grass of every field)* wither,

און דאָס גראָז פֿון גאַנצן פֿעלד וועט זײַן פֿאַרטריקנט?
fartriknt zain vet feld gantsn fun groz dos un
dry be will field every of grass the and

because of the wickedness of them that dwell therein?

פֿון וועגן דער שלעכטיקייט פֿון די ווויינער אין איר.
ir in voiner di fun shlechtikeit der vegen fun
it in inhabitants the of wickedness the account of on

The behemot are consumed, and the oph;

זײַנען אומגעקומען בהמות און פֿויגלען;
foiglen un beheimes umgekumen zainen
birds and beasts perished are

because they said: He is blind to our future.

ווײַל זיי האָבן געזאָגט: ער זעט נישט אונדזער סוף.
sof undzer nisht zet er gezogt hobn zei vail
end our not sees he said have they because

[5] If thou hast run with the ragelim *(footmen)*,

[ה] אויב מיט פֿוסגייער ביסטו געלאָפֿן,
gelofn bistu fusgeyer mit oib
ran are you foot soldiers with if

and they have wearied thee,

און זיי האָבן דיך מיד געמאַכט,
gemacht mid dich hobn zei un
made weary you(SG) have they and

then how canst thou contend with susim?

הינט ווי ווילסטו זיך מיט פֿערד פֿאַרמעסטן?
farmestn ferd mit zich vilstu vi hint
compete horses with self will how now

And if in the eretz shalom thou art complacent,

און ביסטו זיכער אין לאַנד פֿון פֿריד ,
frid fun land in zicher bistu un
peace of land in secure are you and

then how wilt thou do in the thickets of the Yarden?

וויִ וועסטוּ אָבער טאָן אין דעם געוועלד
vi vestu ober ton in dem geveld
how you(sg) will but do in the undergrowth
פ�ון יַרדן ?
fun Yarden
of Yarden

[6] For even acheicha *(thy brethren)*, and the bais avicha,

[1] ווארעם אַפֿילו דיַינע ברידער אין דַיין פַֿאטערס הויז ,
vorem afile daine brider in dain foters hoiz
because even your brothers in your father's house

even they have dealt treacherously with thee;

אַפֿילו זיי האָבן געפֿעלשט אָן דיר ,
afile zei hobn gefelsht on dir
even they have dealt falsely against you(SG)

even they are in full cry behind thee;

אַפֿילו זיי האָבן דיר נאָכגעשריען מיט
afile zei hobn dir nochgeshrien mit
even they have you(SG) called after with
אַ פֿולער קעל ;
a fuler kel
a full throat

trust them not, though they speak unto thee tovot.

נישט גלויבּ זיי ווען זיי רעדן גוט צו דיר .
nisht gloib zei ven zei redn gut tsu dir
not believe they when they speak good to you(SG)

[7] I have forsaken Mine Bais,

[2] איך האָב פֿאַרלאָזן מיַין הויז ,
ich hob farlozen main hoiz
I have forsaken my house

I have abandoned Mine nachalah;

איך האָב אַוועקגעוואָרפֿן מיַין אַרבֿ ;
ich hob avekgevorfen main arav
I have thrown away my inheritance

I have given the yedidut nafshi *(the beloved of My soul)*

איך האָב איבערגעגעבן די געליבטע פֿון מיַין זעל
ich hob ibergegebn di gelibte fun main zel
I have given over the beloved of my soul

into the palm of her enemies.

אין דער האַנט פֿון אירע פַֿיַינט .
in der hant fun ire faint
in the hand of her enemies

[8] Mine nachalah is unto Me as an aryeh in the ya'ar *(forest)*;

[3] מיַין אַרבֿ איז מיר געוואָרן
main arav iz mir gevorn
my inheritance is to me having become
ווי אַ לייב אין וואַלד,
vi a leib in vald
like a lion in forest

it roareth out against Me;

זי האָט אויפֿגעהויבן איר קול אויף מיר,
zi hot oifgehoibn ir kol oif mir
she has lifted up her voice against me

therefore have I hated it.

דערום האָב איך זי פַֿיַינט געקראָגן.
derum hob ich zi faint gekrogn
therefore have I her hated got

[9] Mine nachalah is unto Me as a speckled bird of prey,

[4] איז אַ קלויאיקער רויבפֿויגל מיַין אַרבֿ מיר ?
iz a kloiiker roibfoigl main arav mir
is a speckled bird of prey my inheritance to me

the birds of prey round about are against her;

די רויבפֿויגלען זיַינען רונד אַרום איר?
di roibfoiglen zainen rund arum ir
the birds of prey are round around her

come ye, assemble all the chayyat hasadeh *(beasts of the field)*,

גייט זאַמלט אַלע חיות פֿון פֿעלד,
geit zamlt ale chayes fun feld
go gather all living creatures of field

come to devour.

ברענגט זיי אַהער צו עסן.
esen tsu aher zei brengt
eat to here them bring

[10] Ro'im rabbim *(many shepherds)* have destroyed My kerem *(vineyard)*,

י פִּיל פֿאַסטוכער האָבן פֿאַרדאָרבן מײַן ווײַנגאָרטן,
vaingorten main fardorben hobn pastucher fil
vineyard my destroyed have shepherds many

they have trodden My chelek under foot,

צעטרעטן מײַן פֿעלד;
feld main tsetretn
field my trampled

they have made My chelet chemdat *(portion desired)*

זיי האָבן געמאַכט מײַן פֿלוסטיק פֿעלד
feld flustik main gemacht hobn zei
field desirable my made have they

a desolate midbar.

פֿאַר אַ מדבר אַ ווייסטער.
vister a midber a far
desolate a desert a for

[11] They have made it desolate,

יא מע האָט עס געמאַכט פֿאַר אַ ווייסטעניש,
vistenish a far gemacht es hot me
wasteland a for made it has one

and being desolate it mourneth unto Me;

עס טרויערט צו מיר וויסטערהייט;
visterheit mir tsu troiert es
desolately me to mourns it

kol HaAretz is made desolate,

פֿאַרוויסט איז דאָס גאַנצע לאַנד,
land gantse dos iz farvist
land whole this is laid waste

but no ish taketh it to heart.

וואָרעם קיין מענטש נעמט נישט צום האַרצן.
hartsn tsum nisht nemt mentsh kein vorem
heart to not takes man any for

[12] The plunderers are come upon

יב אויף אַלע הויכע ערטער אין מדבר
midber in erter hoiche ale oif
desert in places high all on

all barren heights in the midbar;

זײַנען פֿאַרווייסטער געקומען ,
gekumen farvister zainen
having come devastators are

for the Cherev Hashem shall devour from the one end of the Eretz even to the other end of HaAretz;

וואָרעם הס שוווערד פֿאַרצערט פֿון עק
ek fun fartsert shverd Hashems vorem
end from consumes sword Hashem's for

לאַנד ביז עק לאַנד,
land ek biz land
land end unto land

no basar shall have shalom.

נישטאָ קיין פֿריד פֿאַר קיין לייַב.
laib kein far frid kein nishto
body any for peace any there is not

[13] They have sown chittim *(wheat)*, but shall reap kotzim *(thorns)*;

יג זיי האָבן געזייט ווייץ , און דערנער געשניטן,
geshnitn derner un veits gezeit hobn zei
reaped thorns and wheat planted have they

they have tired themselves out, but shall not profit;

זיך געפלאָגט – קיין נוץ נישט געבראַכט;
gebracht nisht nuts kein geplogt zich
brought not profit any afflicted selves

and they shall be ashamed of your harvests

דערום שעמט אייַך מיט אייַערע תּבֿואות,
tvues aiere mit aich shemt derum
crops your with yourselves shame therefore

because of the Charon Af Hashem *(burning furious wrath of* Hashem).

14 Thus saith Hashem concerning all Mine evil shchenim *(neighbors)*, that touch the nachalah which I have caused My people Yisroel to inherit: See, I will uproot them out of their adamah, and uproot the Bais Yehudah from among them. 15 And it shall come to pass, after that I uproot them I will return, and have rachamim *(compassion)* on them, and will bring them back again, every ish to his nachalah, and every ish to his eretz. 16 And it shall come to pass, if they will diligently learn the darkhei Ami *(ways of My people)*, to swear in My Shem, As Hashem liveth; even as they taught My people to make avowal in Ba'al; then shall they be built up in the midst of My People. 17 But if they will not obey, I will utterly uproot and destroy that Goy *(Nation)*, saith Hashem.

13 Thus saith Hashem unto me, Go and buy thee a linen ezor *(belt)* and put it around thy waist, and put it not in mayim. 2 So I bought the ezor *(belt)* according to the Devar Hashem, and put it around my waist. 3 And the Devar Hashem came unto me the second time, saying, 4 Take the ezor that thou hast bought, which is around thy waist, and arise,

פֹּון וועגן דעם גרימצאָרן פֿון ה .
Hashem fun grimtsorn dem vegen fun
Hashem of wrath the account of on

יד אַזוי האָט ה געזאָגט – אויף אַלע מײַנע בייזע
beize maine ale oif gezogt Hashem hot azoi
evil my all upon said Hashem has thus

שכנים , וואָס רירן אָן די אַרב וואָס איך האָב
hob ich vos arav di on rirn vos shecheynim
have I that inheritance the upon touch who neighbors

געמאַכט אַרבן מײַן פֹּאָלק ישְׂרָאֵל: זע , איך רײַס זיי
zei rais ich ze Yisroel folk main arben gemacht
them tear I see Yisroel people my inherit made

אויס פֿון זייער ערד , און דאָס הויז פֿון יהודה וועל איך
ich vel Yehudah fun hoiz dos un erd zeyer fun ois
I will Yehudah of house the and land their from out

אויסרײַסן פֿון צווישן זיי . טו און עס וועט זײַן , נאָכדעם ווי
vi nochdem zain vet es un zei tsvishn fun oisraisn
as after be will it and them among from tear out

איך רײַס זיי אויס וועל איך זיי ווידער דערבאַרעמען, און וועל
vel un derbaremen vider zei ich vel ois zei rais ich
will and have mercy again them I will out them tear I

זיי אומקערן איטלעכן צו זײַן נחלה , און איטלעכן צו
tsu itlechn un nachle zain tsu itlechn umkeren zei
to each and inheritance his to each return them

זײַן לאַנד. טז און עס וועט זײַן , אויב לערנען וועלן זיי לערנען
lernen zei veln lernen oib zain vet es un land zain
learn they will learn if be will it and land his

די וועגן פֿון מײַן פֹּאָלק , צו שווערן בײַ מײַן נאָמען : אַזוי
azoi nomen main bai shvern tsu folk main fun vegen di
so name my by swear to people my of ways the

ווי ה לעבט! אַזוי ווי זיי האָבן געלערנט מײַן פֹּאָלק צו
tsu folk main gelernt hobn zei vi azoi lebt Hashem vi
to people my taught have they as so lives Hashem as

שווערן בײַ בַּעַל , אַזוי וועלן זיי געבויט ווערן צווישן מײַן
main tsvishn vern geboit zei veln azoi Baal bai shvern
my among become built they will so Ba'al by swear

פֹּאָלק . יז אויב אָבער זיי וועלן נישט צוהערן , וועל איך אויסרײַסן
oisraisn ich vel tsuhern nisht veln zei ober oib folk
tear out I will listen not will they but if people

יענע אומה , אויסרײַסן און אונטערברענגן, זאָגט ה .
Hashem zogt unterbrengen un oisraisn ume yene
Hashem declares destroy and tear out nation that

יג

אַזוי האָט ה צו מיר געזאָגט: גיי און זאָלסט
zolst un gei gezogt mir tsu Hashem hot azoi
you(SG) must and go said me to Hashem has thus

דיר קויפֿן אַ פֿלאַקסענעם גאַרטל, און אים אָנטאָן
onton im un gartel flaksenem a koifn dir
put on it and belt linen a buy yourself

אויף דײַנע לענדן, און זיין וואַסער זאָלסטו אים נישט לאָזן
lozn nisht im zolstu vaser in un lendn daine oif
let not it shall you water in and loins your on

קומען . ב האָב איך געקויפֿט דעם גאַרטל אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos vi azoi gartel dem gekoift ich hob kumen
of word the as so belt the bought I have come

go to Parah, and hide it there in a cleft of the rock. 5 So I went, and hid it in Parah, as Hashem commanded me. 6 And it came to pass at the end of yamim rabbim, that Hashem said unto me, Arise, go to Parah, and take the ezor from there, which I commanded thee to hide there. 7 Then I went to Parah, and dug, and took the ezor from the makom where I had hid it; and, hinei, the ezor was marred, it was profitable for nothing.

ה , און אָנגעטאָן אויף מײַנע לענדן. ג און דאָס ווָארט
vort dos un lendn maine oif ongeton un Hashem
word the and loins my on put on and Hashem

פֿון ה איז געווען צו מיר אַ צווייט מאָל, אַזוי צו
tsu azoi mol tsveit a mir tsu geven iz Hashem fun
to so time second a me to having been is Hashem of

זאָגן: ד נעם דעם גאַרטל וואָס דו האָסט געקויפֿט, וואָס אויף
oif vos gekoift host du vos gartel dem nem zogn
on that bought have you that belt the take say

, פֿרָת דיַינע לענדן, און שטיי אויף, גיי דיר קיין
Parat kein dir gei oif shtei un lendn daine
Euphrates to yourself go up stand and loins your

און באַהאַלט אים דאָרטן אין אַ שפּאַלט פֿון פֿעלדז. ה בין איך
ich bin feldz fun shpalt a in dortn im bahalt un
I am rock of cleft a in there it hide and

געגאַנגען און האָב אים באַהאַלטן אין פֿרָת אַזוי ווי
vi azoi Parat in bahaltn im hob un gegangen
as so Euphrates in hidden it have and having gone

ה האָט מיר באַפֿוילן. ו און עס איז געווען צום
tsum geven iz es un bafoiln mir hot Hashem
to the having been is it and commanded me has Hashem

סוף פֿון פֿיל טעג, האָט ה צו מיר געזאָגט: שטיי אויף,
oif shtei gezogt mir tsu Hashem hot teg fil fun sof
up stand said me to Hashem has days many of end

גיי קיין פֿרָת , און נעם אַרויס פֿון דאָרטן דעם גאַרטל,
gartel dem dortn fun arois nem un Parat kein gei
belt the there from out take and Euphrates to go

וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן אים דאָרטן צו באַהאַלטן.
bahaltn tsu dortn im bafoiln dir hob ich vos
hide to there it commanded you(SG) have I that

ז בין איך געגאַנגען קיין פֿרָת , און האָב אויפֿגעגראָבן,
oifgegorbn hob un Parat kein gegangen ich bin
dug up have and Euphrates to having gone I am

און אַרויסגענומען דעם גאַרטל פֿון דעם אָרט וואָס איך האָב
hob ich vos ort dem fun gartel dem aroisgenumen un
have I that place the from belt the taken out and

אים דאָרטן באַהאַלטן; ערשט דער גאַרטל איז געווען
geven iz gartel der ersht bahaltn dortn im
having been is belt the behold hidden there it

פֿאַרדאָרבן, ער האָט נישט געטויגט צו קיין זאַך.
zats kein tsu getoigt nisht hot er fardorben
thing any to was good not has it spoiled

8 Then the Devar Hashem came unto me, saying, 9 Thus saith Hashem, After this manner will I mar the ga'on Yehudah *(pride of Judah)*, and the great ga'on of Yerushalayim. 10 This evil people, which refuse to listen to My words, which walk in the sherirut *(stubbornness)* of their lev, and walk after elohim acharim, to serve them, and to worship them,

ח איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so me to having been Hashem of word the is

זאָגן: ט אַזוי האָט ה געזאָגט: אַזוי וועל איך פֿאַרדאַרבן
fardorben ich vel azoi gezogt Hashem hot azoi zogn
mar I will so said Hashem has thus say

דעם שטאָלץ פֿון יהודה , און דעם שטאָלץ פֿון
Yerushalayim fun shtolts dem un Yehudah fun shtolts dem
Yerushalayim of pride the and Yehudah of pride the

, ירושָלַיִם
דעם גרויסן. י דאָס דאָזיקע בייזע פֿאָלק וואָס וויל נישט הערן
hern nisht viln vos folk beize dozike dos groisn dem
hear not want that people evil this the great the

shall even be as this ezor, which is good for nothing. [11] For as the ezor has deveykus with the waist of an ish, so have I caused to have deveykus unto Me kol Bais Yisroel and kol Bais Yehudah, saith Hashem; that they might be unto Me for a People, and for Shem, and for Tehillah, and for Teferet: but they would not hear.

מײַנע וועלטער, וואָס גייען אין דער אײַנגעשפּאַרטקייט
aingeshpartkeit der in geyen vos verter maine
the stubborn inclinations the in go that words my

פֿון זייער האַרצן, און זײַנען געגאַנגען נאָך פֿרעמדע ג-טער
g-ter fremde noch gegangen zainen un hartsn zeyer fun
g-ds foreign after having gone are and heart their of

זיי צו דינען, און זיך צו בוקן צו זיי , וועלן
veln zei tsu bukn tsu zich un dinen tsu zei
will them to bow down to selves and serve to them

ווערן ווי דער דאָזיקער גאַרטל וואָס טויג נישט צו קיין
kein tsu nisht toig vos gartel doziker der vi vern
any to not good that belt this the like become

זאַך . [א] וואָרעם אַזוי ווי דער גאַרטל איז באַהעפֿט צו מיר לענדן
lendn di tsu baheft iz gartel der vi azoi vorem zach
loins the to joined is belt the as just for thing

פֿון אַ מאַן, אַזוי האָב איך באַהעפֿט צו מיר דאָס גאַנצע הויז
hoiz gantse dos mir tsu baheft ich hob azoi man a fun
house whole this me to joined I have so man a of

פֿון ישׂרָאֵל, און דאָס גאַנצע הויז פֿון יהודה , זאָגט
zogt Yehudah fun hoiz gantse dos un Yisroel fun
declares Yehudah of house whole this and Yisroel of

ה , מיר צו זײַן פֿאַר אַ פֿאָלק, און פֿאַר אַ נאָמען, און
un nomen a far un folk a far zain tsu mir Hashem
and name a for and people a for be to me Hashem

פֿאַר אַ לויב , און פֿאַר אַ שיינקייט; אָבער זיי האָבן נישט
nisht hobn zei ober sheinkeit a far un loib a far
not have they but beauty a for and praise a for

צוגעהערט.
tsugehert
paid heed

[12] Therefore thou shalt speak unto them this Davar: Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Every wine jar shall be filled with yayin; and they shall say unto thee, Do we not certainly know that every wine jar shall be filled with yayin? [13] Then shalt thou say unto them, Thus saith Hashem, Behold, I will fill all the inhabitants of HaAretz Hazot, even the melachim that sit upon the kisse Dovid, and the Kohanim, and the Nevi'im, and all the inhabitants of Yerushalayim, with shikkaron *(drunkenness)*. [14] And I will dash them one against another, even the avot and the banim together, saith Hashem; I will not pity, nor spare, nor have rachamim, but destroy them.

[יב] און זאָלסט זאָגן צו זיי דאָס דאָזיקע וואָרט: אַזוי
azoi vort dozike dos zei tsu zogn zolst un
so word this the them to say you(SG) shall and

האָט גזאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל: יעטוועדער קרוג
krug yetveder Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
vessel every Yisroel the G-d of Hashem said has

וועט אָנגעפֿילט מיט ווײַן . און אַז זיי וועלן זאָגן צו
tsu zogn veln zei az un vain mit ongefilt vert
to say will they if and wine with filled becomes

דיר : ווייסן מיר דען נישט ווויל , אַז יעטוועדער קרוג
krug yetveder az voil nisht den mir veisn dir
vessel every that blessed not then we know you(SG)

וועט אָנגעפֿילט מיט ווײַן ? [יג] זאָלסטו זאָגן צו זיי : אַזוי
azoi zei tsu zogn zolstu vain mit ongefilt vert
thus them to say shall you wine with filled becomes

האָט ה געזאָגט: זע , איך פֿיל אָן אַלע באַווינער פֿון דעם
dem fun bavoiner ale on fil ich ze gezogt Hashem hot
the of inhabitants all in fill I see said Hashem has

דאָזיקן לאַנד, און די מלכים וואָס זיצן פֿון דָּוִד אויף
oif Dovidn fun zitsn vos mlochim di un land dozikn
on Dovid of sit that kings the and land this

זײַן טראָן , און די כֹּהנים , און די נבֿיאים , און אַלע
ale un neviim di un koyanim di un tron zain
all and prophets the and kohanim the and throne his

באַווינער פֿון ירושָלַיִם , מיט שיכּרות . [יד] און איך
ich un shikrut mit Yerushalayim fun bavoiner
I and drunkenness with Yerushalayim of inhabitants

וועל זיי צעהאַקן איינעם אָן אַנדערן , אי די
di i andern on einem tsehakn zei vel
the both another against one break in pieces them will

פֿאָטערס אי די זיך אין איינעם , זאָגט ה ; איך וועל
vel ich Hashem zogt einem in zin di i foters
will I Hashem declares together in sons the and fathers

נישט שוינען , און נישט דערבאַרעמען, און נישט רחמנות
rachmones nisht un derbaremen nisht un shoinen nisht
compassion not and have mercy not and spare not

האָבן, זיי נישט אומצוברענגען .
umtsubrengen nisht zei hobn
to destroy not them have

15 Hear ye, and give ozen *(ear)*;

[טו] הערט און לייגט צו דאָס אויער,
oier dos tsu leigt un hert
ear the to place and hear

be not proud:

איר זאָלט אײַך נישט דערהייבן,
derheibn nisht aich zolt ir
exalt not yourselves shall you

for Hashem hath spoken.

וואָרעם ה האָט גערעדט;
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem because

16 Give kavod to Hashem Eloheichem,

[טז] גיט כּבֿוד צו ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem tsu koved git
your G-d Hashem to honor give

before He cause darkness,

איידער עס וועט פֿינצטער ווערן ,
vern fintster vet es eider
become dark will it before

and before your raglayim stumble

און איידער אײַערע פֿיס וועלן זיך אָפּשלאָגן
opshlogn zich veln fis aiere eider un
stumble selves will feet your before and

upon the dark mountains,

אויף די נאַכטיקע בערג ,
berg nachtike di oif
mountains nighttime the on

and, while ye look for ohr,

און איר וועט האָפֿן אויף ליכט,
licht oif hofn vet ir un
light for wait will you and

He turn it into the tzalmavet *(shadow of death)*,

און ער וועט עס מאַכן צו טויטשאָטן ,
toitshotn tsu machn es vet er un
death shadow to make it will he and

and make it gross darkness.

און פֿאַרקערן אין חושכניש .
choishechnish in farkern un
darkness gloom into turn and

17 But if ye will not listen,

[יז] און אַז איר וועט דאָס נישט צוהערן ,
tsuhern nisht dos vet ir az un
listen not this will you if and

my nefesh shall weep in secret places

וועט ווײַנען אין פֿאַרבאָרגענישׂ מײַן זעל
zel main farborgenish in veinen vet
soul my secret in weep will

for your ga'avah *(pride)*;

פֿון וועגן דער האָפֿערדיקייט,
hoferdikeit der vegen fun
pride the account of on

and mine eye shall weep profusely,

און טרערן וועט טרערן,
trern vet trern un
weep will tears and

and run down with tears,

און צעגיין וועט אין טרערן, מײַן אויג,
oig main trern in vet tsegein un
eye my tears in will melt and

because the Eder Hashem *(Flock of Hashem)* is carried away captive.

וואָס די סטאַדע פֿון ה׳ ווערט געפֿאַנגען.
gefangen vert Hashem fun stade di vos
captured becomes Hashem of flock the that

18 Say unto HaMelech and to the Gevirah *(Queen mother)*,

יח זאָג צו דעם מלך און צו דער מוטער-מלכּה :
muter-malke der tsu un melech dem tsu zog
queen mother the to and king the to say

Humble yourselves, sit down;

זעצט אײַך אַראָפּ נידעריק,
niderik arop aich zetst
low down yourselves sit

for your rule shall come down,

וואָרעם עס האָט אַראָפּגענידערט פֿון אײַער קאָפּ,
kop aier fun aropgenidert hot es vorem
head your from come down has it because

even the ateret *(crown)* of your tiferet *(glory)*.

אײַערע הערליכע קרוין .
kroin herliche aiere
crown glorious your

19 The cities of the Negev shall be shut up,

יט די שטעט פֿון דָרום זײַנען פֿאַרשלאָסן,
farshlosn zainen dorem fun shtet di
shut are south of cities the

and none shall open them;

און ניטאָ ווער זאָל עפֿענען;
efenen zol ver nito un
open shall who there is not and

Yehudah shall be all carried away into the Golus,

גאַנץ יהודה איז פֿאַרטריבן געוואָרן ,
gevorn fartriben iz Yehudah gants
having become driven out is Yehudah all

it shall be wholly carried away into the Golus.

פֿאַרטריבן געוואָרן אין גאַנצן .
gantsn in gevorn fartriben
entirety in having become driven out

20 Lift up your eyes, and behold

כ הייבט אויף אײַערע אויגן, און זעט
zet un oign aiere oif heibt
see and eyes your up raise

them that come from the tzafon *(north)*.

די וואָס קומען פֿון צפֿון ;
tsofn fun kumen vos di
north from come who the ones

Where is the eder *(flock)* that was given thee,

ווו איז די סטאַדע וואָס איז דיר געגעבן
gegebn dir iz vos stade di iz vu
given you(SG) is that flock the is where

געוואָרן ?
gevorn
having become

thy tzon tiferet?

די שיינע שאָף דײַנע?
daine shof sheine di
your sheep beautiful the

21 What wilt thou say when He appoints over thy leaders

כא וואָס וועסטו זאָגן ווען ער וועט אָנזעצן
onzetsn vet er ven zogn vestu vos
beset will he when say will you(sg) what

אויף דיר ,
dir oif
you(SG) upon

those whom thou thyself has taught, to be thy rosh?

דִּי וואָס דוּ הָאסְט זִיי אײַנגעווויגט פַֿאַר
di vos du host zei aingevoint far
the ones whom you have them accustomed for

פִֿירשטן אִיבער דִיר ?
firshtn iber dir
chieftains over you(SG)

Shall not chavalim *(pangs)* seize thee,

פַֿאַר וואָר, ווייען וועלן דִיך אָננעמען ,
far vor veyen veln dich onnemen
for truly pangs will you(SG) seize

as a woman in travail?

ווי אַ פֿרוי צו קינד.
vi a froi tsu kind
like a woman to child

22 And if thou say in thine lev:

כב און אויב דוּ וועסט זאָגן אין דײַן האַרצן:
un oib du vest zogn in dain hartsn
and if you will say in your heart

Why come these things upon me?

פַֿאַר וואָס האָט דאָס מיר געטראָפֿן ?
far vos hot dos mir getrofn
for what has this me happened

For the greatness of thine avon *(iniquity)*

פַֿאַר דײַן גרויס זינד זײַנען אויפֿגעדעקט געוואָרן
far dain grois zind zainen oifgedekt gevorn
for your great sin are uncovered become

דײַנע ברעגן ,
daine bregn
your borders

are thy skirts uncovered, and thy heels violated.

אַנטבלויזט געוואָרן דײַנע טריט.
antbloizt gevorn daine trit
strip become your steps

23 Can the Kushi *(Ethiopian)* change his ohr *(skin)*,

כג קען אַ כּושי בײַטן זײַן הויט,
ken a Kushi baitn zain hoit
can a Kushi change his skin

or the namer *(leopard)* his spots?

אָן אַ לעמפּערט זײַנע פֿלעקן?
un a lempert zaine flekn
and a leopard his spots

Then may ye also do tov,

אַזוי קענט איר גוטס טאָן,
azoi kent ir guts ton
so can you good do

that are accustomed to do rah.

איר צוגעווויגטע בייז צו טאָן.
ir tsugevointe beiz tsu ton
you accustomed evil to do

24 Therefore will I scatter them

כד דערום וועל איך זיי צעשפּרייטן ווי שפּריי
derum vel ich zei tseshpreitn vi shprei
therefore will I them scatter like chaff

as the chaff driven by the ruach of the midbar.

וואָס פֿאַרגייט פֿאַרן ווינט פֿון מדבר .
vos fargeit faran vint fun midber
that passes away before of wind desert

25 This is thy goral *(lot)*,

כה דאָס איז דײַן גורל,
dos iz dain goirl
this is your lot

the portion of thy measures from Me,

דײַן צוגעמאָסטענער טייל פֿון מיר,
dain tsugemostener teil fun mir
your measured part from me

saith Hashem; , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

because thou hast forgotten Me,
ווײַל דו האָסט פֿאַרגעסן אָן מיר,
vail du host fargesen on mir
vail you have forgotten about me

and trusted in sheker *(falsehood)*.
און זיך פֿאַרזיכערט אויף ליגן.
un zich farzichert oif lign
and self trusted in lies

[26] Therefore will I uncover thy skirts over thy panim,
כּו דערום אויפֿדעק איך אויך אויף דײַנע ברעגן
derum oifdek ich oich oif daine bregn
therefore uncover I also on your borders
איבער דײַן פּנים ,
iber dain ponem
over your face

that thy shame may appear.
און געזען וועט דײַן שאַנד.
un gezen vet dain shand
and seen will your shame

[27] I have seen thine adulteries, and thy neighings,
כּז דײַן ניאוף און דײַנע הירזשעס ,
dain niuf un daine hirzhes
your adulteries and your neighings

the lewdness of thy zenut *(whoredom)*,
די שענדלעכקייט פֿון דײַן זנות –
di shendlechkeit fun dain zoines
the lewdness of your harlotry

and thine abominations on the hills in the fields.
אויף די הייכן אין פֿעלד האָב איך געזען דײַנע
oif di heichn in feld hob ich gezen daine
on the heights in field have I seen your
אומווערדיקייטן .
umverdikeitn
abominable practices

Woe unto thee, O Yerushalayim! Wilt thou not be made tahor *(clean)*?
ווי דיר , ירושָלַיִם , וויסט נישט ריין ווערן !
vei dir Yerushalayim vist nisht rein vern
woe you(SG) Yerushalayim will you not tahor become

Until when?
ביז איבער וואַנען נאָך ?
biz iber vanen noch
until over when yet

14 The Davar Hashem that came to Yirmeyah concerning the batzorot *(droughts)*.
יד
וואָס דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו
vos dos vort fun Hashem iz geven tsu
what the word of Hashem is having been to
ירמְיָהוּן וועגן די טריקענישן.
Yirmeyahun vegen di trikenishn
Yirmeyahu concerning the droughts

[2] Yehudah mourneth,
ב עס טרויערט יהוּדה ,
es troiert Yehudah
it mourns Yehudah

and the she'arim *(gates)*, thereof languish;
און אירע טויערן זײַנען פֿאַרשמאַכט,
un ire toiern zainen farshmacht
and its gates are languishing

they mourn for the land;
זיי זײַנען פֿינצטער צו דער ערד ;
zei zainen fintster tsu der erd
they are dark to the ground

and the cry of Yerushalayim is gone up.
און דאָס געשריי פֿון ירושָלַיִם גייט אויף.
un dos geshrei fun Yerushalayim geit oif
and the cry of Yerushalayim goes up

[3] And their noble s have sent their servants for mayim;
ג און זייער פּנים שיקן זייערע יונגען נאָך וואַסער;
un zeyer pnei shikn zeyere yungen noch vaser
and their nobles send their young ones after water

they came to the cisterns, and found no mayim;

זיי קומען צו די גריבער, געפֿינען זיי
zei gefinen griber di tsu kumen zei
they find cisterns the to come they

נישט קיין וואַסער,
vaser kein nisht
water any not

they returned with their vessels empty;

זייער כּלים קערן זיך אום ליידיק;
leidik um zich kern keilim zeyer
empty back selves return vessels their

they were ashamed and dismayed,

זיי זיַנען אין ביוש און פֿאַרשעמט,
farshemt un biesh in zainen zei
humiliated and shame in are they

and covered their rosh.

און פֿאַרדעקן זייערע קעפּ .
kep zeyere fardekn un
heads their cover and

[4] Because the adamah is cracked,

[ד] פֿון וועגן דער ערד וואָס איז צעפּלאַצט,
tseplatst iz vos erd der vegen fun
cracked is that ground the because of of

for there was no geshem in the earth,

וויַל קיין רעגן איז נישטאָ אין לאַנד,
land in nishto iz regn kein vail
land in there is not is rain any because

the ikkarim *(plowmen)* were ashamed,

זיַנען די אַקערלייַט פֿאַרשעמט געוואָרן ,
gevorn farshemt akerlait di zainen
having become ashamed plow people the are

they covered their rosh.

זיי פֿאַרדעקן זייערע קעפּ .
kep zeyere fardekn zei
heads their cover they

[5] Indeed, the deer also calved in the sadeh, and forsook it,

[ה] וואָרעם אַפֿילו אַ הינדין אין וועלד געבערט און פֿאַרלאָזט,
farlozt un gebert veld in hindin a afile vorem
forsakes and gives birth field in doe a even for

because there was no desheh *(grass)*.

וויַל קיין גראָז איז נישטאָ .
nishto iz groz kein vail
there is not is grass any because

[6] And the pera'im *(wild donkeys)* did stand on the bare heights,

[ו] און דיווילדע אייזלען שטייען אויף די הויבע ערטער,
erter hoiche di oif shteyen eizlen vilde di un
places high the on standing donkeys wild the and

they pant for ruach like jackals;

זיי שלינגען דעם ווינט ווי שאַקאַלן;
shakaln vi vint dem shlingen zei
jackals like wind the gulp they

their eyes did fail,

זייערע אויגן גייען אויס,
ois geyen oign zeyere
out go eyes their

because there was no esev *(grass)*.

וויַל קיין קרייַטעכץ איז נישטאָ .
nishto iz kraitechts kein vail
there is not is plant any because

[7] Hashem, though avoneinu *(our iniquities)* testify against us,

[ז] אויב אונדזערע זינד זאָגן עדות קעגן אונדז, ה' ,
Hashem undz kegen eides zogn zind undzere oib
Hashem us against testimony say sins our if

do Thou it l'ama'an *(for the sake of)* Shemecha *(Thy Name)*;

טו פֿון דיַין נאָמען וועגן ;
vegen nomen dain fun tu
sake name's your for do

for meshuvoteinu *(our backslidings)* are great;

וואָרעם פֿיל זיַנען אונדזערע אָפּקערונגען ,
opkerungen undzere zainen fil vorem
backslidings our are many for

we have sinned against Thee.	מיר האָבן געזינדיקט צו דיר . *dir tsu gezindikt hobn mir* you(SG) against sinned have we
[8] O Mikveh Yisroel,	ח דו האָפֿענונג פֿון יִשׂרָאֵל, *Yisroel fun hofenung du* Yisroel of hope you
the Moshi'a thereof in time of tzoros,	זײַן העלפֿער אין צײַט פֿון נויט , *noit fun tsait in helfer zain* trouble of time in helper its
why shouldest Thou be as a ger *(stranger)* in HaAretz,	פֿאַר וואָס זאָלסטו זײַן ווי אַ פֿרעמדער אין לאַנד, *land in fremder a vi zain zolstu vos far* land in stranger a like be should you which for
and as a wayfaring man that turneth aside to tarry for a night?	נעכטיקן צו פֿאַרקערט ווי אַ וואַנדערער וואָס און ? *nechtikn tsu farkert vos vanderer a vi un* spend the night to turns aside who sojourner a like and
[9] Why shouldest Thou be as an ish astonished,	ט פֿאַר וואָס זאָלסטו זײַן ווי אַ צעטומלער מענטש, *mentsh tsetumler a vi zain zolstu vos far* man confused a like be should you which for
as a gibbor that cannot save?	ווי אַ גיבור וואָס קען נישט העלפֿן? *helfn nisht ken vos gibor a vi* save not can who warrior a like
Yet Thou, Hashem, art in the midst of us,	דו ביסט דאָך צווישן אונדז, ה , *Hashem undz tsvishn doch bist du* Hashem us among indeed are you
and we are called by Thy Shem;	און דײַן נאָמען ווערט גערופֿן אויף אונדז; *undz oif gerufn vert nomen dain un* us on called shall be name your and
forsake us not.	נישט טו אונדז פֿאַרלאָזן. *farlozen undz tu nisht* forsake us do not
[10] Thus saith Hashem unto this people:	י אַזוי האָט ה געזאָגט צו דעם דאָזיקן פֿאָלק : *folk dozikn dem tsu gezogt Hashem hot azoi* people this the to said Hashem has thus
Thus have they loved to wander,	אַזוי האָבן זיי ליב אומצוווַאַנדערן , *umtsuvandern lib zei hobn azoi* to wander about love they have so
they have not restrained their raglayim,	זיי האַלטן נישט אָפּ זייערע פֿיס; *fis zeyere op nisht haltn zei* feet their back not restrain they
therefore Hashem doth not accept them;	אָבער ה האָט זיי נישט אָנגענומען , *ongenumen nisht zei hot Hashem ober* accepted not they has Hashem but
He will now remember their avon *(iniquity)*,	אַצונד וועט ער זייערע זינד געדענקען *gedenken zind zeyere er vet atsund* remember sin their he will now
and visit their sins.	און זייערע זינד וועט ער באַשטראָפֿן. *bashtrofn er vet zind zeyere un* punish he will sins their and
[11] Then said Hashem unto me, Pray not for HaAm Hazeh for their tovah *(well-being)*. [12] When they undergo a tzom, I will not hear their cry; and when they offer olah *(burnt offering)*	יא און ה האָט צו מיר געזאָגט: זאָלסט נישט *nisht zolst gezogt mir tsu hot Hashem un* not you(SG) shall said me to has Hashem and מתפּלל זײַן פֿאַר דעם דאָזיקן פֿאָלק צום גוטן . יב אַז *az gutn tsum folk dozikn dem far zain mispalel* when good for the people this the for be pray

and minchah *(grain offering)*, I will not accept them; but I will consume them by the cherev, and by the ra'av *(famine)*, and by dever *(pestilence)*.

זיי פַּאַסטן, הער איך נישט צו זייער געשרייַ, און אַז
zei fasten her ich nisht tsu zeyer geshrei un az
they fast hear I not to their cry and when

זיי ברענגען אויף בראַנדאָפּפֿער און שפּײַזאָפּפֿער, באַווילן איך
zei brengen oif brandopfer un shpaizopfer bavilik ich
they bring up olah and minchah accept I

זיי נישט – ניַערט מיט שווערד און מיט הונגער, מיט
zei nisht – naiert mit shverd un mit hunger mit
they not – rather with sword and with famine with

פּעסט טו איך זיי פַּאַרלענדן.
pest tu ich zei farlendn
pestilence do I them consume

13 Then said I, Ah, Adonoi Hashem! Hinei, the nevi'im say unto them, Ye shall not see the cherev, neither shall ye have ra'av *(famine)*; but I will give you shalom emes in this makom.

יג האָב איך געזאָגט: ווויי, ה דו אֲדֹנָי, זע, די
hob ich gezogt vei Hashem du Adonoi ze di
have I said woe Hashem you Adonoi behold the

נבֿיאים זאָגן צו זיי: איר וועט נישט אָנזען קיין שווערד,
neviim zogn tsu zei ir vet nisht onzen kein shverd
prophets say to them you will not see any sword

און קיין הונגער וועט בײַ אײַך נישט זײַן, וואָרעם אַ זיכערן
un kein hunger vet bai aich nisht zain vorem a zichern
and any famine will by you not be for a secure

שלום וועל איך אײַך געבן אין דעם דאָזיקן אָרט. יד האָט
sholem vel ich aich gebn in dem dozikn ort hot
peace I will you give in the this place has

14 Then Hashem said unto me, The nevi'im prophesy sheker in My Shem; I sent them not, neither have I commanded them, neither spoke unto them; they prophesy unto you a chazon sheker *(false vision)* and kesem *(divination, pagan fortunetelling)*, and a worthless thing, and the delusion of their lev.

ה צו מיר געזאָגט: ליגן זאָגן נבֿיאות די נבֿיאים אין
Hashem tsu mir gezogt lign zogn nevies di neviim in
Hashem to me said lies say prophesies the prophets in

מײַן נאָמען; נישט איך האָב זיי געשיקט, און נישט איך האָב
main nomen nisht ich hob zei geshikt un nisht ich hob
my name not I have them sent and not I have

זיי באַפֿוילן, און נישט איך האָב צו זיי דערעדט; זעונג
zei bafoiln un nisht ich hob tsu zei geredt zeung
them commanded and not I have to them spoken vision

פֿון ליגן, און וואָרזאָגעריַ און נישטיקייט, און באַטרוג
fun lign un vorzogechts un nishtikeit un batrug
of lies and divination and worthlessness and deceit

פֿון זייער האַרצן, זאָגן זיי אײַך נבֿיאות. טו דערום האָט
fun zeyer hartsn zogn zei aich nevies derum hot
of their heart say they you prophesy therefore has

15 Therefore thus saith Hashem concerning the nevi'im that prophesy in My Shem, and I sent them not, yet they say, Cherev and ra'av *(famine)* shall not be in HaAretz Hazot; By cherev and ra'av *(famine)* shall those nevi'im be consumed.

ה אַזוי געזאָגט – אויף די נבֿיאים וואָס זאָגן נבֿיאות
Hashem azoi gezogt – oif di neviim vos zogn nevies
Hashem thus said – on the prophets who say prophesy

אין מײַן נאָמען, וועז איך האָב זיי נישט געשיקט, און זיי
in main nomen ven ich hob zei nisht geshikt un zei
in my name when I have them not sent and they

זאָגן: קיין שווערד און קיין הונגער וועט נישט זײַן אין דעם
zogn kein shverd un kein hunger vet nisht zain in dem
say any sword and any famine will not be in the

דאָזיקן לאַנד – פֿון שווערד און פֿון הונגער וועלן פֿאַרלענדט
dozikn land – fun shverd un fun hunger veln farlendt
this land – by sword and by famine will consumed

16 And HaAm to whom they prophesy shall be cast out in the streets of Yerushalayim because of the ra'av *(famine)* and the cherev; and they shall have none to bury them — them, their nashim, nor their banim, nor their banot; for I will pour out their ra'ah *(wickedness, disaster)* upon them.

זאָגן נבֿיאים. טז און דאָס פֿאָלק וואָס זיי זאָגן
zogn neviim . tz un dos folk vos zei zogn
say prophets . they and the people that they say

יענע נבֿיאים וועלן ווערן
yene neviim veln vern
those prophets will become

נבִּיאוֹת צוֹ זיי , וועלן ליגן אַוועקגעוואָרפֿן אין די גאַסן פֿון
fun gasn di in avekgevorfen lign veln zei tsu nevies
of streets the in cast off lie will them to prophesy

ירוּשָׁלַיִם פֿון וועגן דעם הונגער און דער שוועדר,
shverd der un hunger dem vegen fun Yerushalayim
sword the and famine the account of on Yerushalayim

און זיי וועלן קיין באַגרעבער נישט האָבן; זיי , זייערע ווייַבער,
vaiber zeyere zei hobn nisht bagreber kein veln zei un
wives their they have not burier any will they and

און זייערע זין , און זייערע טעכטער ; און איך וועל אויסגיסן
oisgisen vel ich un techter zeyere un zin zeyere un
pour out will I and daughters their and sons their and

אויף זיי זייער שלעכטיקייט.
shlechtikeit zeyer zei oif
wickedness their them upon

[17] Therefore thou shalt say this davar unto them:

יז און זאָלסט זאָגן צו זיי דאָס דאָזיקע וואָרט:
vort dozike dos zei tsu zogn zolst un
word this the them to say you(SG) shall and

Let mine eyes run down with tears

צעגיין זאָלן מיַינע אויגן אין טרערן
trern in oign maine zoln tsegein
tears in eyes my shall melt

lailah and yomam, and let them not cease:

טאָג און נאַכט, און נישט אויפֿהערן,
oifhern nisht un nacht un tog
cease not and night and day

for the Betulat Bat Ami is broken

וואָרעם אַ גרויס ברעאָך איז צעבראָכן געוואָרן
gevorn tsebrochn iz broch grois a vorem
having become broken is breach great a for

with a shever gadol *(great calamity)*,

די יונגפֿרוי טאָכטער מיַין פֿאָלק ;
folk main tochter yungfroi di
people my daughter virgin the

with a severe wound.

אַ שוועדר שלאָק ביז גאָר .
gor biz shlak shverd a
very much unto strike severe a

[18] If I go forth into the sadeh,

יח אַז איך גיי אַרויס אין וועלד,
veld in arois gei ich az
field in out go I if

then hinei! The slain with the cherev!

ערשט , דערשלאָגענע פֿון שוועדר;
shverd fun dershlogene ersht
sword by slain behold

And if I enter into the Ir,

און אַז איך קום אַריַין אין שטאָט,
shtot in arain kum ich az un
city into in come I if and

then hinei them that are ravaged with ra'av *(famine)*!

ערשט , יסורים פֿון הונגער.
hunger fun yesurim ersht
famine of sufferings behold

Indeed, both the navi and the kohen

וואָרעם אי דער נביא אי דער כֹהן
koyen der i novi der i vorem
kohen the and prophet the both for

go roaming to a land that they know not.

דרייען זיך איבערן לאַנד, און ווייסן גאָרנישט.
gornisht veisn un land ibern zich dreyen
nothing know and land over the selves come and go

[19] Hast Thou utterly rejected Yehudah?

יט האָסטו פֿאַראַכטן פֿאַראַכטט יהודה ?
Yehudah faracht farachten hostu
Yehudah utterly rejected rejected have you

Hath Thy nefesh loathed Tziyon?

צִי האָט זיך פֿון ציון פֿאַרעקלט דיין זעל?
zel dain fareklt Tsiyon fun zich hot tsi
soul your loathed Tziyon of self has or

Why hast Thou afflicted us,

פֿאַר וואָס האָסטו אונדז געשלאָגן,
geshlogn undz hostu vos far
struck us have you which for

and there is no healing for us?

אַז פֿאַר אונדז איז קיין היילונג נישטאָ?
nishto heilung kein iz undz far az
there is not healing any is us for that

We hoped for shalom, and there is no tov;

געהאָפֿט אויף שלום, און קיין גוטס איז נישטאָ;
nishto iz guts kein un sholem oif gehoft
there is not is good any and peace for hoped

and for the time of healing, and hinei terror!

און אויף אַ ציַיט פֿון היילונג, ערשט אַ שרעקעניש!
shrekenish a ersht heilung fun tsait a oif un
terror a behold healing of time a for and

[20] We acknowledge, Hashem, our wickedness,

כ מיר ווייסן, ה, אונדזער שלעכטיקייט,
shlechtikeit undzer Hashem veisn mir
wickedness our Hashem know we

and the avon Avoteinu;

די זינד פֿון אונדזערע עלטערן;
eltern undzere fun zind di
fathers our of sins the

for we have sinned against Thee.

וואָרעם מיר האָבן געזינדיקט צו דיר.
dir tsu gezindikt hobn mir vorem
you(SG) against sinned have we for

[21] Do not abhor us, for the sake of Shimecha,

כא נישט פֿאַראַכט אונדז פֿון דיין נאָמען, וועגן
vegen nomen dain fun undz faracht nisht
sake name's your for us despise not

do not disgrace the Kisse Kevodecha *(throne of Thy glory)*;

נישט שאַנד דעם טראָן פֿון דיַין כּבֿוד;
koved dain fun tron dem shand nisht
glory your of throne the disgrace not

remember, annul not Thy Brit with us.

דערמאָן, זיך, זאָלסט נישט פֿאַרשטערן
farshtern nisht zolst zich dermon
nullify not you(SG) must self remember

דיַין ברית מיט אונדז.
undz mit bris dain
us with covenant your

[22] Are there any among the havalim *(vanities, false g-ds)* of the Goyim that can cause geshem?

כב זיַינען דאָ צווישן די נישטיקע געצן פֿון
fun getsn nishtike di tsvishn do zainen
of idols worthless the among there are

די פֿעלקער רעגן-געבער?
regn-geber felker di
rain-givers nations the

Or can HaShomayim give showers?

אָדער גיבן די הימלען אַליין שפּרייַרעגן?
shpreiregn alein himlen di gibn oder
showers themselves heavens the give or

Art not Thou He, Hashem Eloheinu?

פֿאַר וואָר, דו ביסט ה אלוקינו,
Elokeinu Hashem bist du vor far
our G-d Hashem are you truly for

Therefore we will hope in and wait upon Thee;

און מיר האָפֿן צו דיר,
dir tsu hofn mir un
you(SG) to wait we and

for Thou hast made all these things.

וואָרעם דו מאַכסט דאָס אַלץ.
alts dos machst du vorem
all this make you for

15 Then said Hashem unto me, Though Moshe and Shmuel stood before Me, yet My Nefesh could not be toward HaAm Hazeh; cast them out of My sight, and let them go forth. [2] And it shall come to pass, if they say unto thee, Where shall we go forth? Then thou shalt tell them, Thus saith Hashem:
Such as are for mavet, to mavet;
and such as are for the cherev,
to the cherev;
and such as are for the ra'av *(famine)*, to the ra'av *(famine)*;
and such as are for shevi *(captivity, Golus)*, to the shevi.

[3] And I will appoint over them four mishpechot *(families, categories)*, saith Hashem; the cherev to slay, and the kelevim to drag off, and the oph HaShomayim, and the behemat ha'aretz, to devour and destroy. [4] And I will cause them to be a horrific sight to kol mamlechot ha'aretz, because of Menasheh Ben Yechizkiyahu Melech Yehudah, for that which he did in Yerushalayim.

[5] For who shall have pity upon thee, O Yerushalayim?

טו

אוּן ה הָאָט צו מיר געזאָגט: וועַן אויפֿשטיין
oifshtein ven gezogt mir tsu hot Hashem un
stand up when said me to has Hashem and

זאָל משה אוּן שמוּאֵל פֿאַר מיר, איז מײַן זעל
zel main iz mir far Shmuel un Moshe zol
soul my is me before Shmuel and Moshe should

נישט מיט דעם דאָזיקן פֿאָלק; שיק זיי אַוועק פֿון מײַן
main fun avek zei shik folk dozikn dem mit nisht
my from away them send people this the with not

פּנים, אוּן זאָלן זיי אַוועקגיין. [ב] אוּן עס וועט זײַן, אַז זיי
zei az zain vet es un avekgein zei zoln un ponem
they that be will it and go away they shall and face

וועלן זאָגן צו דיר: וווהין זאָלן מיר אַוועקגיין? זאָלסטו
zolstu avekgein mir zoln vuhin dir tsu zogn veln
shall you go away we shall where you(SG) to say will

זאָגן צו זיי: אַזוי האָט ה גענזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zei tsu zogn
said Hashem has thus them to say

וועַר צום טויט, צום טויט,
toit tsum toit tsum ver
death to death to who

אוּן וועַר צום שוועַרד, צום שוועַרד,
shverd tsum shverd tsum ver un
sword to sword to who and

אוּן וועַר צום הונגער, צום הונגער,
hunger tsum hunger tsum ver un
famine to famine to who and

אוּן וועַר צו געפֿאַנגענשאַפֿט, צו געפֿאַנגענשאַפֿט.
gefangenshaft tsu gefangenshaft tsu ver un
captivity to captivity to who and

[ג] אוּן איך וועל אָנזעצן אויף זיי פֿיר משפּחות,
mishpoches fir zei oif onzetsn vel ich un
families four them upon set upon will I and

זאָגט ה: די שוועַרד צו הרגען, אוּן די הינט צו
tsu hint di un hargen tsu shverd di Hashem zogt
to dogs the and kill to sword the Hashem declares

שלעפּן, אוּן דעם פֿויגל פֿון הימל, אוּן די חיה פֿון דער
der fun chaye di un himel fun foigel dem un shlepn
the of beast the and heaven of bird the and drag off

ערד, צו עסן אוּן אומצוברענגען. [ד] אוּן איך וועל זיי מאַכן
machn zei vel ich un umtsubrengen un esen tsu erd
make them will I and to destroy and eat to earth

צו שוידער ביי אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד, פֿון וועגן
vegen fun erd der fun kinigraichn ale bai shoider tsu
account of on earth the of kingdoms all by horror to

מנַשֶּׁה דעם זון פֿון יְחִזְקִיָּהוּ, אי דעם מלך פֿון
fun melech dem i Yechizkiyahun fun zun dem Menasheh
of king the and Yechizkiyahu of son the Menasheh

יהוּדה, פֿאַר וואָס ער האָט געטאָן אין ירוּשָׁלַיִם.
Yerushalayim in geton hot er vos far Yehudah
Yerushalayim in done has he what for Yehudah

[ה] וואָרעם וועַר וועט דיך דערבּרימען, ירוּשָׁלַיִם?
Yerushalayim derbrimen dich vet ver vorem
Yerushalayim have pity you(SG) will who for

Or who shall mourn thee?

אוּן וועֶר וועט דִיך בַאדוֹיערן?
badoyern dich vet ver un
mourn you(SG) will who and

Or who shall go aside to inquire regarding the shalom of thee?

אוּן וועֶר וועט זִיך אָפּקערן דִיך צוּ
tsu dich opkeren zich vet ver un
to you(SG) turn aside self will who and

פְרִידן? אוֹיף פְרַעגן
frid oif fregn
peace of to ask

[6] Thou hast forsaken Me,

דוּ הָאסְט מִיך אַוועקגעוואָרפֶן, [1]
avekgevorfen mich host du
cast off me have you

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

thou keepeth going backward;

אַהינטער טוסְטוּ גִיין ,
gein tustu ahinter
going are you doing backward

therefore will I stretch out My yad against thee, and destroy thee;

דערוֹם שטרעק אִיך אוֹיס מײַן הַאנְט אוֹיף
oif hant main ois ich shtrek derum
against hand my out I stretch therefore

דִיר אוּן צעשטער דִיך ;
dich tseshter un dir
you(SG) destroy and you(SG)

I am weary with relenting.

אִיך בִין מִיד געוואָרן זִיך צוּ דערבאַרעמען.
derbaremen tsu zich gevorn mid bin ich
take to self having become weary am I

[7] And I will winnow them with a mizreh *(winnowing fork)*

[7] אוּן אִיך ווינטשופֶּל זיי מִיט אַ ווינטשופֶּל
vintshufl a mit zei vintshufl ich un
winnowing shovel a with them winnowing shovel I and

in the sha'arei ha'aretz;

אִין דִי טוֹיערן פוּן לאַנְד;
land fun toiern di in
land of the gates the in

I will bereave them, I will destroy My people

אִיך לאָז אָן קִינדער , אִיך ברענג אונטער מײַן פֶּאלְק ,
folk main unter breng ich kinder on loz ich
people my under bring I children without allow I

since they turn not from their drakhim.

ווײַל זיי קערן זִיך נִישט אום פוּן זייערע וועגן .
vegen zeyere fun um nisht zich kern zei vail
ways their from back not self turn they because

[8] Their almanot *(widows)* are increased before Me above the chol *(sand)* of the seas;

[8] זייערע אַלמנות וועֶרן דורך מִיר מער ווי
vi mer mir durch vern almones zeyere
like more me through become widows their

זאַמְד פוּן דִי ימען ;
yamen di fun zamd
seas the of sand

I have brought upon them, against the em bochur *(mother of youth)*,

אִיך ברענג אוֹיף – זיי אוֹיף דער מוטער פוּן יוגנט ,
yugnt fun muter der oif zei oif breng ich
youth of mother the against them on bring I

a shoded *(plunderer)* at noonday;

אַ פַאַרוויסטער אִין מִיטן טאָג.
tog mitn in farvister a
day the middle of in devastator a

I let fall upon her suddenly,
yissurim and terrors.

איך וואַרף אָן אויף איר פּלוצעם יסורים
yesurim plutsem ir oif on vorf ich
sufferings suddenly you against on throw I

און שרעקענישן.
shrekenishn un
terrors and

[9] She that bore shivah *(seven)*
[sons] languisheth;

ט פֿאַרוועלקט ווערט די געווינערין פֿון זיבן,
zibn fun gevinerin di vert farvelkt
seven of woman in labor the shall be withered

she hath gasped for her nefesh;

זי הויבט אויס איר נשמה;
neshome ir ois hoicht zi
soul her out breathes she

her shemesh is gone down while
it was yet day;

איר זון גייט אונטער וועז נאָך טאָג,
tog noch ven unter geit zun ir
day yet when down goes sun her

she hath been humiliated
and disgraced;

זי ווערט צו שאַנד און פֿאַרשעמט.
farshemt un shand tsu vert zi
ashamed and disgrace to shall be she

and the she'erit *(remnant)* of them

און זייער איבערבלייַב וועל איך איבערגעבן
ibergebn ich vel iberblaib zeyer un
hand over I will remnant their and

will I deliver to the cherev before
their oyevim,

צום שוועלד פֿאַר זייערע פֿיַינט,
faint zeyere far shverd tsum
enemies their before sword to the

saith Hashem.

זאָגט ה׳.
Hashem zogt
Hashem declares

[10] Oy li, immi, that thou bore me,
an ish riv *(a man of strife)* and an
ish madon *(a man of contention)* to
kol ha'aretz *(the whole land)*! I have
neither lent, neither have any lent
to me; yet every one of them doth
curse me. [11] Hashem said: Verily I
will deliver thee for tov; verily I will
cause the oyev *(enemy)* to supplicate
thee in the time of ra'ah and in
the time of tzarah *(distress)*. [12] Shall
barzel *(iron)* break, barzel *(iron)* from
tzafon *(north)*? Or nechoshet?

י ווי מיר, מוטער מײַנע, וואָס דו האָסט מיך געבאָרן
geborn mich host du vos maine muter mir vei
given birth to me have you that my mother me woe

אַ מענטש פֿון קריג, און אַ מענטש פֿון שטרײַט קעגן
kegen shtrait fun mentsh a un krig fun mentsh a
against conflict of man a and contention of man a

גאַנצן לאַנד; נישט איך אויסבאָרגן, און נישט מע מאָנט בײַ
bai mont me nisht un oisborgn ich nisht land gantsn
for collects one not and lend I not land entire

מיר, פֿון דעסטוועגן שילטן זיי מיך אַלע. יא האָט ה׳
Hashem hot ale mich zei shiltn destvegn fun mir
Hashem has all me they curse nevertheless of me

געזאָגט: פֿאַר וואָר, איך וועל דיך דערלייזן צום גוטן; פֿאַר
far gutn tsum derleizn dich vel ich vor far gezogt
for good to the redeem you(SG) will I truly for said

וואָר, איך וועל מאַכן דעם פֿיַינט זיך בעטן בײַ דיר
dir bai betn zich faint dem machn vel ich vor
you(SG) with to entreat self enemy the make will I truly

אין צײַט פֿון אומגליק און אין צײַט פֿון נויט. יב קען מען אײַזן
aizn men ken noit fun tsait in un umglik fun tsait in
iron one can distress of time in and calamity of time in

צעברעכן – אײַזן פֿון צפֿון, און קופּער?
tsebrechn aizn fun tsofn un kuper
break iron of the north and bronze

[13] Thy wealth and thy otzerot *(treasures)* will I give as plunder without mekhir *(price)*, and that for all thy chataim *(sins)*, even in all thy territories. [14] And I will make thee to pass over thine oyevim *(enemies)* into an eretz which thou knowest not; for eish is kindled in Mine anger, which shall burn against you.

יג דַּיִן פַֿאַרמעג און דַיִנע אוֹצרות וועל איך געבן צו
tsu gebn ich vel oitseres daine un farmeg dain
to give I will treasures your and possessions your

רויב אָן געצאָלט; יאָ , פַֿאַר אַלע דַיִנע זינד אַזש
roib on getsolt yo far ale daine zind azh
without plunder yes for all your sins as much as

יד אין אַלע דַיִנע גענאַרקן. און איך וועל דיך אַריבערפֿירן
ariberfirn dich vel ich un gemarkn daine ale in
pass over you(SG) will I and borders your all in

בַיי פַֿיַנט , אין אַ לאַנד וואָס דו קענסט נישט; וואָרעם
vorem nisht kenst du vos land a in faint daine bai
for not know you which land a in enemies your with

אַ פַֿיַער איז אָנגעצונדן אין מַיין נאָז , אויף אַיך וועט עס
es vet aich oif noz main in ongetsundn iz faier a
it will you against nostrils my in kindled is fire a

ברענען.
brenen
burn

[15] Hashem, Thou knowest;

טו דו , ה ווייסט דאָך ,
doch veist Hashem du
very well know Hashem you

remember me, and visit me,

געדענק מיך , און דערמאָן זיך אָן מיר,
mir on zich dermon un mich gedenk
me on self remind and me remember

and take vengeance for me of my [pursuing] persecutors;

און זיי זיך נוֹקם אָן מַיינע נאָכיאָגער ;
nochyoger maine on noikem zich zei un
pursuers my on avenge selves them and

in Thy patient forbearance take me not away;

פַֿון וועגן דַיִן לאַנגגעמיט נישט נעם מיך אַוועק;
avek mich nem nisht langgemit dain vegen fun
away me take not patience your account of on

know that for Thy sake I have suffered cherpah *(reproach)*.

מערק מַיין לַיידן פַֿון דַיִנט וועגן שאַנד .
shand vegen daint fun laidn main merk
shame sake your for suffering my observe

[16] Thy Devarim were found,

טז ווי דַיִנע ווערטער זיַנען געפֿונען , געוואָרן
gevorn gefunen zainen verter daine vi
having become found are words your as

and I did eat them;

אַזוי האָב איך זיי איַנגעשלונגען ,
aingeshlungen zei ich hob azoi
gobbled up them I have so

and Thy Davar was unto me

און דַיִן וואָרט איז מיר געווען פַֿאַר אַ פֿרייד,
freid a far geven mir iz vort dain un
joy a for having been for me is word your and

the sasson and simchat levavi;

און פַֿאַר אַ שׂימחה פֿון מַיין האַרצן,
hartsn main fun simche a far un
heart my of rejoicing a for and

for I am called by Thy Shem,

וויַיל דַיִן נאָמען איז אויף מיר גערופֿן , געוואָרן
gevorn gerufn mir oif iz nomen dain vail
having become called me on is name your for

Hashem Elohei Tzva'os.

ה דו אלוקי צבָאוֹת .
Tseva'ot Elokei du Hashem
of hosts the G-d of you Hashem

[17] I sat not in the sod *(company)* of merrymakers,

יז איך בין נישט געזעסן אין געזעמל פֿון פֿרייליכע
freileche fun gezeml in gezesn nisht bin ich
joyous of company in seated not am I

nor rejoiced;

אוּן זִיךְ לוֹסטִיק געמַאכט;
gemacht lustik zich un
made merry self and

I sat alone because of Thy yad;

פֿוּן וועגן דִיין האַנט בִּין אִיךְ געזעסן אַלַיין,
alein gezesn ich bin hant dain vegen fun
alone seated I am hand your account of on

for Thou hast filled me with za'am *(indignation)*.

וואָרעם מִיט צאָרן האָסטו מִיךְ אָנגעפֿילט.
ongefilt mich hostu tsorn mit vorem
filled me have you anger with because

18 Why is my pain netzach *(perpetual, never ending)* and my wound incurable,

יח פַֿאַר וואָס איז אייביק מַיִן וויטיק, אוּן מַיִן
main un veitik main eibik iz vos far
my and pain my forever is what for

וונד איז מסוכן ,
mesukn iz vund
grave is wound

which refuseth to be healed?

זי וויל זִיךְ נישט היילן?
heiln nisht zich vil zi
heal not self will it

Wilt Thou be altogether unto me like achzav *(deception)*

ווילסטו מיר זיַין ווי אַ טיַיך אַ פַֿאַלשער,
falsher a taich a vi zain mir vilstu
false a river a as be to me will you

and mayim lo ne'emanu *(waters that have not proved reliable)*?

ווי וואַסערן אומגעטרייַע?
umgetraie vasern vi
unfaithful waters as

19 Therefore thus saith Hashem:

יט דערום האָט ה אַזוי גענאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said thus Hashem has therefore

If thou make teshuva *(repentance)*, then will I restore thee,

אַז דו וועסט זִיךְ אומקערן, אוּן איך וועל
vel ich un umkeren zich vest du az
will I and turn back self will you if

דִיךְ אומקערן,
umkeren dich
return you(SG)

and thou shalt stand before Me;

וועסטו שטיין פַֿאַר מִיר;
mir far shtein vestu
me before stand will you(sg)

and if thou bring forth [utterance] of the precious rather than the worthless,

אוּן אַז דו וועסט אַרויסציען טײַערס
taiers aroistsien vest du az un
precious things(words) extract will you if and

פֿוּן דעם שלעכטיקייט,
shlechtikeit dem fun
wickedness the from

thou shalt be as My Peh *(Mouth)*:

וועסטו אַזוי ווי מַיִן מויל זיַין ;
zain moil main vi azoi vestu
be mouth my as so will you(sg)

let them turn unto thee;

זיי וועלן זִיךְ אומקערן צו דִיר ,
dir tsu umkeren zich veln zei
you(SG) to turn selves will they

but turn not thou unto them.

אוּן דו וועסט זִיךְ גניט אומקערן צו זיי .
zei tsu umkeren genit zich vest du un
them to return absolutely not self will you and

20 And I will make thee unto HaAm Hazeh *(this people)*

כ אוּן איך וועל דִיךְ מאַכן אַקעגן דעם דאָזיקן פֿאָלק
folk dozikn dem akegn machn dich vel ich un
people this the against make you(SG) will I and

a fortified chomat nechoshet;

פַֿאַר אַ באַפֿעסטיקטער מויער פֿון קופּער,
kuper fun moier bafestikter a far
bronze of wall fortified a for

and they shall fight against thee,

, דיר קעגן האַלטן מלחמה וועלן זיי און
dir kegen haltn milchome veln zei un
you(SG) against wage war will they and

but they shall not prevail against thee;

; נישט בייַקומען דיך וועלן און
baikumen nisht dich veln un
overcome not you(SG) will and

for I am with thee to save thee

, דיר מיט בין איך וואָרעם העלפֿן צו דיך
helfn tsu dich dir mit bin ich vorem
save to you(SG) you(SG) with am I for

and to deliver thee,

, זיַין צו מצילן דיך און
zain tsu matsl dich un
be to rescued you(SG) and

saith Hashem.

. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

21 And I will save thee out of the yad of the ra'im *(wicked)*,

כא און איך וועל דיך מצילן זיַין פֿון דער
der fun zain matsl dich vel ich un
the from do rescue you(SG) will I and

האַנט פֿון די שלעכטע,
shlechte di fun hant
evil ones the of hand

and I will redeem thee out of the clutches of the ruthless.

און וועל דיך אויסלייזן פֿון דעם פֿויסט
foist dem fun oisleizen dich vel un
fist the from redeem you(SG) will and

פֿון די מאַכטיקע.
machtike di fun
mighty the of

טז

16 The Davar Hashem came also unto me, saying: 2 Thou shalt not take thee an isha, neither shalt thou have banim or banot in makom hazeh *(this place)*. 3 For thus saith Hashem concerning the banim and concerning the banot that are born in makom hazeh, and concerning their immahot *(mothers)* that bore them, and concerning their avot that fathered them in ha'aretz hazot *(this land)*; 4 The mot *(death)* they die will be of deadly diseases; they shall not be mourned; neither shall they be buried; but they shall be as refuse upon the face of ha'adamah; and they shall be consumed by the cherev, and by ra'av *(famine)*; and their nevelot *(dead bodies)* shall be food for the oph haShomayim, and for the behemat ha'aretz.

א און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר,
mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
me to having been is Hashem of word the and

ב אַזוי צו זאָגן: זאָלסט דיר נישט נעמען
nemen nisht dir zolst zogn tsu azoi
take not you(SG) you(SG) shall say to so

קיין ווַיב, און נישט האָבן קיין זין קיין און קיין טעכטער אין
in techter kein un zin kein hobn nisht un vaib kein
in daughters any and sons any have not and wife any

ג דעם דאָזיקן אָרט. וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט אויף
oif gezogt Hashem hot azoi vorem ort dozikn dem
on said Hashem has thus because place this the

די זין און אויף די טעכטער וואָס וועלן געבאָרן אין דעם
dem in geborn vern vos techter di oif un zin di
the in born become that daughters the on and sons the

דאָזיקן אָרט, און אויף זייערע מוטערס וואָס האָבן זיי געהאַט,
gehat zei hobn vos muters zeyere oif un ort dozikn
had them have who mothers their on and place this

און אויף זייערע פֿאָטערס וואָס האָבן זיי געבאָרן אין דעם
dem in geborn zei hobn vos foters zeyere oif un
the in begot them have who fathers their on and

ד דאָזיקן לאַנד: טויטן פֿון יסורים וועלן זיי שטאַרבן; נישט
nisht shtarbn zei veln yesurim fun toitn land dozikn
not die they will sufferings of dead land this

באַקלאָגט און נישט באַגראָבן וועלן זיי וועט ,צו מיסט
mist tsu vern zei veln bagrobn nisht un baklogt
dung to become they will buried not and mourned

אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד וועלן זיי זיין ;און פֿון שווערד
shverd fun un zain zei veln erd der fun gezicht oifn
sword from and be they will earth the of face on the

און פֿון הונגער וועלן זיי פֿאַרלענדט וועט ;און זייערע
zeyere un vern farlendt zei veln hunger fun un
their and become consumed they will famine from and

טויטע לייַבער וועלן זיין צו שפּייַז פֿאַרן פֿויגל פֿון הימל ,
himel fun foigel faran shpaiz tsu zain veln laiber toite
heaven of bird for the food to be will bodies dead

און פֿאַר דער חיה פֿון דער ערד .
erd der fun chaye der far un
earth the of beast the for and

[5] For thus saith Hashem, Enter not into the bais marzeach *(house of mourning)*, neither go to lament nor mourn them; for I have withdrawn away My shalom from HaAm Hazeh, saith Hashem, even chesed and rachamim. [6] Both the gedolim and the ketanim shall die in ha'aretz hazot; they shall not be buried, neither shall men mourn for them, nor make [pagan] cuttings on themselves, nor make themselves [like pagan mourners] bald for them: [7] Neither shall men break bread for them in mourning, to comfort them for the dead; neither shall men give them the kos tanechumim *(cup of consolation)* to drink for their av or for their em. [8] Thou shalt not go into the bais mishteh *(house of feasting)*, to sit with them to eat and to drink. [9] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Behold, I will cause to cease out of hamakom hazeh before your eyes, and in your days, the voice of sasson, and the voice of simcha, the voice of the choson, and the voice of the kallah.

[ה] ווָאַרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: זאָלסט נישט
nisht zolst gezogt Hashem hot azoi vorem
not you(SG) shall said Hashem has so because

קומען אין הויז פֿון יאָמער ,און זאָלסט נישט גיין
gein nisht zolst un yomer fun hoiz in kumen
go not you(SG) must and wailing of house in come

באַקלאָגן, און זאָלסט זיי נישט באַדויערן, וואָרעם
vorem badoyern nisht zei zolst un baklogn
because grieve not them you(SG) must and mourn

איך האָב אַוועקגענומען מיין שלום פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem fun sholem main avekgenumen hob ich
people this the from peace my taken away have I

זאָגט ה , די גענאָד, און די דערבאַרעמונג. [ו] און
un derbaremung di un genod di Hashem zogt
and mercy the and grace the Hashem declares

גרויס און קליין וועלן שטאַרבן אין דעם דאָזיקן לאַנד; נישט
nisht land dozikn dem in shtarbn veln klein un grois
not land this the in die will small and great

זיי וועלן באַגראָבן ווערן , און נישט מע וועט קלאָגן נאָך
noch klogn vet me nisht un vern bagrobn veln zei
after bewail will one not and become buried will they

זיי , און נישט מע וועט זיך איינשנייַדן , און נישט מע
me nisht un ainshnaidn zich vet me nisht un zei
one not and cut gash oneself will one not and them

וועט זיך אַ פּליך מאַכן נאָך זיי ;[ז] און נישט מע
me nisht un zei noch machn plich a zich vet
one not and them after make bald spot a oneself will

וועט ברעכן ברויט פֿאַר זיי אין אַבֿלות , זיי צו טרייסטן
treistn tsu zei avlut in zei far broit brechn vet
comfort to them mourning in them for bread break will

נאָך אַ טויטן , און נישט מע וועט זיי געבן טרינקען
trinken gebn zei vet me nisht un toitn a noch
to drink give them will one not and dead person a after

אַ בעכער פֿון טרייסטונג נאָך זייער פֿאָטער און נאָך זייערע
zeyer noch un foter zeyer noch treistung fun becher a
their after and father their after comfort of cup a

מוטער .[ח] און אין הויז פֿון אַ סעודה זאָלסטו נישט גיין , צו
tsu gein nisht zolstu sude a fun hoiz in un muter
to go not shall you feast a of house in and mother

זיצן מיט זיי , צו עסן און צו טרינקען. ט וואָרעם אַזוי
azoi vorem trinken tsu un esen tsu zei mit zitsn
thus because drink to and eat to them with sit

האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע , איך
ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot
I behold Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has

פֿאַרשטער פֿון דעם דאָזיקן אָרט , פֿאַר אייַערע אויגן און אין
in un oign aiere far ort dozikn dem fun farshter
in and eyes your before place this the from destroy

אייַערע טעג , דעם קול פֿון לוסטיקייט און דעם קול פֿון
fun kol dem un lustikeit fun kol dem teg aiere
of voice the and gladness of voice the days your

פֿרייד, דעם קול פֿון אַ חתן און דעם קול פֿון אַ כּלה .
kale a fun kol dem un chosen a fun kol dem freid
bride a of voice the and groom a of voice the joy

י און עס וועט זיין , אַז דו וועסט זאָגן צו דעם דאָזיקן
dozikn dem tsu zogn vest du az zain vet es un
this the to say will you that be will it and

פֿאָלק די אַלע ווערטער, און זיי וועלן זאָגן צו דיר :
dir tsu zogn veln zei un verter ale di folk
you(SG) to say will they and words whole the people

פֿאַר וואָס האָט ה אָנגעזאָגט אויף אונדז אַל דאָס דאָזיקע
dozike dos al undz oif ongezogt Hashem hot vos far
this this all us on declared Hashem has which for

גרויסע בייז, און וואָס איז אונדזער פֿאַרברעך , און וואָס איז
iz vos un farbrech undzer iz vos un beiz groise
is what and transgression our is what and evil great

אונדזער זינד וואָס מיר האָבן געזינדיקט צו ה אלוקינו ?
Elokeinu Hashem tsu gezindikt hobn mir vos zind undzer
our G-d Hashem to sinned have we that sin our

יא זאָלסטו זאָגן צו זיי : פֿאַר וואָס אייַערע עלטערן האָבן
hobn eltern aiere vos far zei tsu zogn zolstu
have fathers your what for them to say shall you

מיך פֿאַרלאָזן, זאָגט ה , און זיי זיַינען גענאַנגען
gegangen zainen zei un Hashem zogt farlozen mich
having gone are they and Hashem declares forsaken me

נאָך פֿרעמדע ג-טער, און האָבן זיי געדינט, און זיך
zich un gedint zei hobn un g-ter fremde noch
selves and served them have and g-ds foreign after

געבוקט צו זיי , און מיך האָבן זיי פֿאַרלאָזן, און
un farlozen zei hobn mich un zei tsu gebukt
and forsaken they have me and them to bowed down

מיַין תּורה האָבן זיי נישט געהיט. יב און איר האָט נאָך ערגער
erger noch hot ir un gehit nisht zei hobn toyre main
worse after has you and kept not they have torah my

געטאָן פֿון אייַערע עלטערן, און אָט גייט איר איטלעכער
itlecher ir geit ot un eltern aiere fun geton
each you go behold and fathers your than done

נאָך דער אייַנגעשפּאַרטקייט פֿון זיַין בייזן האַרצן,
hartsn beizn zain fun aingeshpartkeit der noch
heart evil his of the stubborn inclinations the after

מיך נישט צו הערן. יג דערום וועל איך אייַך פֿאַרוואַרפֿן פֿון
fun farvorfen aich ich vel derum hern tsu nisht mich
from cast away you I will therefore hear to not me

[10] And it shall come to pass, when thou shalt tell this people all these Devarim, and they shall say unto thee, Why hath Hashem pronounced all this ra'ah hagedolah against us? Or what is avoneinu *(our iniquity)*? Or what is chattateinu *(our sin)* that we have committed against Hashem Eloheinu? [11] Then shalt thou say unto them, Because avoteichem have forsaken Me, saith Hashem, and have walked after acharei elohim, and have served them, and have worshiped them, and have forsaken Me, and have not been shomer over My torah; [12] And ye have done more wickedly than avoteichem; for, behold, ye walk every one after the sherirut *(stubbornness)* of his lev harah, that they may not pay heed unto Me: [13] Therefore will I cast you out of ha'aretz hazot into ha'aretz that ye know not, neither ye nor avoteichem; and there shall ye serve elohim acherim yomam valailah; for I will not show you chaninah *(favor)*.

דעם דאָזיקן לאַנד אין אַ לאַנד ווָאָס נישט איר אוֹן נישט אײַערע
aiere nisht un ir nisht vos land a in land dozikn dem
your not and you not which land a in land this the

עלטערן האָבן געקענט, אוֹן איר וועט דאָרטן דינען פֿרעמדע
fremde dinen dortn vet ir un gekent hobn eltern
foreign serve there will you and known have fathers

ג-טער טאָג אוֹן נאַכט; ווָאָרעם איך וועל אײַך נישט געבן קיין
kein gebn nisht aich vel ich vorem nacht un tog g-ter
any give not you will I because night and day g-ds

לײַטזעליקייט.
laitzelikeit
favor

[14] Therefore, hinei, the days come, saith Hashem, that it shall no more be said, Hashem liveth, that brought up the Bnei Yisroel out of Eretz Mitzrayim; [15] But, Hashem liveth, that brought up the Bnei Yisroel from the eretz tzaphon, and from kol ha'aratz where He had dispersed them; and I will bring them again into their adamah that I gave unto their avot.

[יד] פֿאַר ווָאָר, זע טעג קומען, זאָגט ה, אוֹן
un Hashem zogt kumen teg ze vor far
and Hashem declares come days behold truly for

עס וועט מער נישט געזאָגט ווערן: אַזוי ווי עס לעבט ה
Hashem lebt es vi azoi vern gezogt nisht mer vet es
Hashem lives it as so be said not more will it

ווָאָס האָט אויפֿגעבראַכט די קינדער פֿון ישׂרָאֵל פֿון לאַנד
land fun Yisroel fun kinder di oifgebracht hot vos
land out of Yisroel of children the brought up has who

מִצרַיִם! [טו] נײַערט: אַזוי ווי עס לעבט ה ווָאָס האָט
hot vos Hashem lebt es vi azoi naiert Mitsrayim
has who Hashem lives it as so but rather Egypt

אויפֿגעבראַכט די קינדער פֿון ישׂרָאֵל פֿון צפֿון-לאַנד אוֹן
un tsofn-land fun Yisroel fun kinder di oifgebracht
and north-land from Yisroel of children the brought up

פֿון אַלע לענדער ווָאָס ער האָט זיי פֿאַרשטויסן אַהין! אוֹן
un ahin farshtoisen zei hot er vos lender ale fun
and there banished them has he where lands all from

איך וועל זיי אומקערן אויף זייער ערד ווָאָס איך האָב געגעבן
gegebn hob ich vos erd zeyer oif umkeren zei vel ich
given have I which land their to return them will I

זייערע עלטערן.
eltern zeyere
fathers their

[16] Behold, I will send for many dayagim *(fisherman)*, saith Hashem, and they shall fish them out; and after that will I send for many tzayadim *(hunters)*, and they shall hunt them from every har *(mountain)*, and from every givah *(hill)*, and out of the crevices of the sela'im *(rocks)*. [17] For Mine eyes are upon all their drakhim; they are not hid from My face, neither is their avon *(iniquity)* hid from Mine eyes. [18] And first I will recompense their avon *(iniquity)* and their sin mishneh *(double)*; because they have defiled My Eretz *(land)*, they have filled Mine nachalah with

[טז] זע, איך שיק נאָך פֿישערס אַ סך, זאָגט ה,
Hashem zogt sach a fishers noch shik ich ze
Hashem declares many a fishers after send I behold

אוֹן זיי וועלן זיי אַרויספֿישן; אוֹן דערנאָך וועל איך שיקן
shikn ich vel dernoch un aroisfishn zei veln zei un
send I will afterwards and fish out them will they and

נאָך אַ סך יעגערס, אוֹן זיי וועלן זיי צונויפֿיאָגן פֿון
fun tsunoifyogn zei veln zei un yegers sach a noch
from hunt them will they and hunters many a after

יעטוועדער בארג, אוֹן פֿון יעטוועדער הייך, אוֹן פֿון
yetveder barg un fun heich yetveder fun un
every mountain and from height every from and

די שפּאַלטן פֿון די פֿעלדזן. [יז] ווָאָרעם מײַנע אויגן זײַנען אויף
oif zainen oign maine vorem feldzn di fun shpaltn di
on are eyes my because rocks the of crevices the

אַלע זייערע וועגן, נישט פֿאַרבאָרגן זײַנען זיי פֿון פֿאַר
far fun zei zainen farborgen nisht vegen zeyere ale
before from they are hidden not ways their all

the nevelot *(lifeless forms, carcasses)* of their detestable and abominable idols.

מיר, און נישט פַֿאַרהוילן איז זייער פַֿאַרברעך פֿון אַקעגן
akegn fun farbrech zeyer iz farhoiln nisht un mir
against from transgression their is concealed not and me

יח מײַנע אויגן. און איך וועל צוערשט באַצאָלן טאָפּל זייער
zeyer topl batsoln tsuersht vel ich un oign maine
their double pay first will I and eyes my

פַֿאַרברעך און זייער זינד, פַֿאַר וואָס זיי האָבן פַֿאַרשוועכט
farshvecht hobn zei vos far zind zeyer un farbrech
desecrated have they what for sin their and transgression

מײַן לאַנד מיט די נבלות פֿון זייערע מיאוסע
miuse zeyere fun neveilus di mit land main
abominable their of lifeless forms the with land my

אָפּגעטער, און זייערע אומווערדיקייטן האָבן אָנגעפֿילט מײַן
main ongefilt hobn umverdikeitn zeyere un opgeter
my filled have abominations their and idols

ארב .
arav
inheritance

[19] Hashem, my strength, and my ma'oz *(fortress)*,

יט ה , מײַן פֿעסטיקייט און מײַן פֿעסטונג,
festung main un festikeit main Hashem
fortress my and strength my Hashem

and my refuge in the yom tzarah,

און מײַן אַנטרינונג אין טאָג פֿון נויט
noit fun tog in antrinung main un
distress of day in refuge my and

the Goyim shall come unto Thee from the ends of the earth,

צו דיר וועלן פֿעלקער קומען פֿון די עקן ערד ,
erd ekn di fun kumen felker veln dir tsu
earth ends of the from come nations will you(SG) to

and shall say: Surely Avoteinu have inherited sheker,

און וועלן זאָגן: נאָר ליגן האָבן געירשענט
geyarshent hobn lign nor zogn veln un
inherited have lies only say will and

אונדזערע עלטערן,
eltern undzere
fathers our

hevel, and things wherein there is no profit.

נישטיקייטן וואָס אין זיי איז קיין נוץ נישטאָ .
nishto nuts kein iz zei in vos nishtikeitn
there is not profit any is them in which futile things

[20] Shall man make elohim unto himself

כ קען אַ מענטש זיך מאַכן ג-טער,
g-ter machn zich mentsh a ken
g-ds make self man a can

and they are not Elohim?

אַז זיי זײַנען קיין ג-טער נישט ?
nisht g-ter kein zainen zei az
they are not g-ds any are they when

[21] Therefore, behold, I will this time cause them to know, I will cause them to know Mine yad and My gevurah; and they shall know that My Shem is Hashem.

כא פַֿאַר וואָס, זע , איך מאַך זיי וויסן , דאָס מאָל
mol dos visen zei mach ich ze vor far
time this to know them make I behold truly for

וועל איך זיי מאַכן וויסן מײַן האַנט און מײַן גבֿורה ,
gevure main un hant main visen machn zei ich vel
might my and hand my to know make them I will

און זיי וועלן וויסן אַז מײַן נאָמען איז ה .
Hashem iz nomen main az visen veln zei un
Hashem is name my that know will they and

17 The chattat Yehudah is written with an et barzel *(iron pen)*, and with the tzipporen shamir *(point of a diamond)*; it is engraved upon the luach *(tablet)* of their lev, and upon the karenot *(horns)* of your mizbechot *(altars)*; [2] Whilst their banim remember their mizbechot and their asherim by the leafy trees upon the high hills. [3] O My mountain in the sadeh, I will give over thy wealth and all thy otzerot *(treasures)* as plunder, and thy high places for sin, throughout all thy territories. [4] And thou, even thyself, shalt let go of thine nachalah that I gave thee; and I will cause thee to serve thine oyevim in ha'aretz which thou knowest not; for ye have kindled an eish in Mine anger, which shall burn ad-olam *(forever)*.

יז די זינד פֿון יהודה איז אויפֿגעשריבן מיט אַן אײַזערנער
aizerner an mit oifgeshribn iz Yehudah fun zind di
iron an with written is Yehudah of sin the

פֿען, מיט אַ דימענטענעם שפּיץ; אויסגעקריצט אויפֿן
oifn oisgekritst shpits dimentenem a mit pen
on the engraved point diamond a with pen

טאָוול פֿון זייער האַרצן, און אויף די הערנער פֿון אײַערע
aiere fun herner di oif un hartsn zeyer fun tovl
your of horns the on and heart their of tablet

מזבחות. ב ווי זיי בענקען נאָך זייערע קינדער – אַזוי
azoi kinder zeyere noch benken zei vi mizbeyches
so children their after yearn they how altars

נאָך זייערע מזבחות, און זייערע געצנשטאַנגען ביים
baim getsnshtangen zeyere un mizbeyches zeyere noch
by the idol poles their and altars their after

צווײַגהאַפֿטיקן בוים, אויף די בערגלעך די הויכע. ג מײַן
main hoiche di bergelech di oif boim tsvaighaftikn
my high the hills the on tree branching

געבערג אין פֿעלד! דײַן פֿאַרמעג, אַלע דײַנע אוֹצרות וועל
vel oitseres daine ale farmeg dain feld in geberg
will treasures your all property your field in mountain

איך געבן צו רויב, דײַנע היכן – פֿאַר די זינד אין אַלע
ale in zind di far hichn daine roib tsu gebn ich
all in sins the for heights your plunder to give I

דײַנע גרענעצן. ד און וועסט זיך אָפּוואַרפֿן פֿון זיך אַליין
alein zich fun opvarfn zich vest un gemarkn daine
alone self from cast off self will and borders your

פֿון דײַן נחלה, וואָס איך האָב דיר געגעבן; און
un gegebn dir hob ich vos nachle dain fun
and given you(SG) have I that inheritance your from

איך וועל דיך מאַכן דינען דײַנע פֿײַנט, אין אַ לאַנד וואָס
vos land a in faint dain dinen machn dich vel ich
that land a in enemies your serve make you(SG) will I

דו קענסט נישט; וואָרעם אַ פֿײַער האָט איר אָנגעצונדן אין
in ongetsundn ir hot faier a vorem nisht kenst du
in kindled you have fire a because not know you

מײַן נאָז, ביז אייביקן וועט עס ברענען.
brenen es vet eibikn biz noz main
burn it will everlasting until nose my

[5] Thus saith Hashem:

ה אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Arur *(cursed)* be the gever that trusteth in adam,

פֿאַרשאָלטן דער מאַן וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף אַ מענטשן,
mentshn a oif zich farzichert vos man der farsholten
man a in self trusts who man the cursed

and maketh basar his zero'a,

און מאַכט פֿלייש זײַן אָנהאַלט,
onhalt zain fleish macht un
support his flesh makes and

and whose lev turneth away from Hashem.

און פֿון ה קערט זיך אָפּ זײַן האַרץ!
harts zain op zich kert Hashem fun un
heart his away self turns Hashem from and

[6] For he shall be like the shrub in the aravah *(desert)*,

ו וואָרעם ער וועט זײַן ווי אַ טאַמאַריסק אין דער ווייסטע,
viste der in tamarisk a vi zain vet er vorem
desert the in tamarisk a like be will he because

and shall not see when tov cometh;

און ווען ניט זען עס קומט גוטס,
guts kumt es ven zen nisht vet un
good come it when see not will and

but shall inhabit the parched places in the midbar,

און ווען ווינען אין טריקענישן אין דער מדבר ,
midber der in trikenishn in voinen vet un
desert the in dry places in dwell will and

in an eretz melechah *(salt land)* and not inhabited.

אין אַ לאַנד אַ זאַלציקן וואָס איז ניט באַזעצט .
bazetst nisht iz vos zaltsikn a land a in
inhabited not is that salty a land a in

7 Baruch hagever asher yivtach baHashem *(Blessed is the man that trusteth in* Hashem*)*, and whose mivtach *(confidence)* Hashem is.

ז גֶעבענטשט דער מאַן וואָס פַאַרזיכערט זיך אויף ה ,
Hashem oif zich farzichert vos man der gebentsht
Hashem in self trusts who man the blessed

און ה איז זײַן פַאַרזיכערונג!
farzicherung zain iz Hashem un
confidence his is Hashem and

8 For he shall be as an etz planted by the mayim,

ח וואָרעם ער וועט זײַן ווי אַ בוים געפלאַנצט ביי וואַסער,
vaser bai geflantst boim a vi zain vet er vorem
water by planted tree a like be will he because

and that spreadeth out her shorashim *(roots)* by the brook,

וואָס ביי אַ באַך לאָזט ער אַרויס זײַנע וואָרצלען,
vortselen zaine arois er lozt bach a bai vos
roots its out it sends brook a by that

and shall not fear when chom *(heat)* cometh,

און ער מערקט נישט ווען עס קומט אַ היץ ,
hits a kumt es ven nisht merkt er un
heat a comes it when not knows it and

but its leaf shall be green;

און זײַן בלאַט איז גרין ,
grin iz blat zain un
green is leaf its and

and shall not be anxious in the shenat batzoret *(year of drought)*,

און אין אַ יאָר פֿון טריקענישׁ דאגהט ער נישט,
nisht er dayget trikenish fun yor a in un
not it worries drought of year a in and

neither shall cease from yielding p'ri *(fruit)*.

און ער וועט נישט אויפֿהערן צו טראָגן פֿרוכט.
frucht trogn tsu oifhern nisht vet er un
fruit bear to cease not will it and

9 The lev *(heart, mind)* akov *(is deceitful)* above all things,

ט פַאַרדרייטער פֿון אַלץ איז דאָס האַרץ,
harts dos iz alts fun fardreiter
heart the is all than more deceitful

and anush *(incurable)*; who can know it?

און אומהיילבאַר איז עס – ווער קען עס קאָנען?
konen es ken ver es iz umheilbar un
know it can who it is incurable and

10 I, Hashem, search the lev,

י איך, ה , טו פַאָרשן דאָס האַרץ,
harts dos forshn tu Hashem ich
heart the examine do Hashem I

I test the kelayot *(kidneys)*,

טו פרוּוון די נירן ,
nirn di pruvn tu
kidneys the test do

requiting to every ish according to his drakhim,

כּדי צו געבן איטלעכן לויט זײַנע וועגן ,
vegen zaine loit itlechn gebn tsu kedei
ways his according to each one give to so that

and according to the p'ri of his deeds.

לויט דער פֿרוכט פֿון זײַנע מעשׂים.
meisim zaine fun frucht der loit
deeds his of fruit the according to

[11] As the partridge sitteth on eggs,
and hatcheth them not;

יא אַ פֿעלדהון וואָס איינזאַמלען אייער וואָס זי
zi vos aier ainzamlen vos feldhon a
she that eggs gathers that partridge a

האָט נישט געלייגט,
geleigt nisht hot
laid not has

so he that getteth osher *(riches)*,
and not by mishpat,

אַזוי איז דער וואָס מאַכט אַן עשירות, און נישט
nisht un eshires an macht vos der iz azoi
not and wealth a makes who the one is so

מיט געראַכטיקייט ;
gerechtikeit mit
righteousness with

shall leave them in the midst
of his days,

אין העלפֿט פֿון זיינע טעג וועט ער עס פֿאַרלאָזן,
farlozen es er vet teg zaine fun helft in
leave it he will days his of half in

and at his end shall be a naval *(fool)*.

און אין זיין סוף וועט ער בליַבן אַ נאַר.
nor a blaibn er vet sof zain in un
fool a remain he will end his in and

[12] A glorious high kisse from
the beginning

יב אוי, טראָן פֿון פּראַכטיקייט, דערהויבן פֿון
fun derhoibn prachtikeit fun tron oi
from exalted glory of throne oh

אָנהייב אָן,
on onheib
on beginning

is the place of Mikdasheinu *(our Beis HaMikdash)*.

דו אָרט פֿון אונדזער מִקְדָּשׁ ,
mikdash undzer fun ort du
sanctuary our of place you

[13] Hashem, the Mikveh Yisroel,

יג דו האָפֿענונג פֿון יִשְׂרָאֵל, ה ,
Hashem Yisroel fun hofenung du
Hashem Yisroel of hope you

all that forsake Thee shall be
put to shame,

אַלע וואָס פֿאַרלאָזן דיך , וועלן פֿאַרשעמט ווערן ;
vern farshemt veln dich farlozen vos ale
become ashamed will you(SG) forsake who all

and they that turn away from Me

און די אָפּגעקערטע פֿון מיר
mir fun opgekerte di un
me from turned away the one and

shall be written down in ha'aretz,

וועלן אין דער ערד פֿאַרשריבן ווערן ,
vern farshribn erd der in veln
become written down earth the in will

because they have forsaken Hashem,

ווייל זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה ,
Hashem farlozen hobn zei vail
Hashem forsaken have they because

the Makor Mayim Chayyim *(Fountain of Living Waters)*.

דעם קוואַל פֿון לעבעדיקע וואַסער.
vaser lebedike fun kval dem
water living of spring the

[14] Heal me, Hashem, and I
shall be healed;

יד הייל מיך , ה , איך זאָל געהיילט ווערן ,
vern geheilt zol ich Hashem mich heil
become healed shall I Hashem me heal

hoshi'eini *(save me)*, and I
shall be saved;

העלף מיך , איך זאָל געהאָלפֿן ווערן ,
vern geholfn zol ich mich helf
become saved shall I me help

for Thou art my tehillah *(praise)*.

וואָרעם דו ביסט מײַן לויב .
loib main bist du vorem
praise my are you because

[15] Hinei, they say unto me:

טו זע , זיי זאָגן צו מיר:
mir tsu zogn zei ze
me to say they behold

Where is the Devar Hashem?

ווּ איז דאָס וואָרט פֿון ה ?
Hashem fun vort dos iz vu
Hashem of word this is where

Let it come now.

זאָל עס נאָר קומען .
kumen nor es zol
come only it let

[16] As for me, I have not hastened away

טז און איך, נישט איך בין אַנטלאָפֿן
antlofn bin ich nisht ich un
fled am I not I and

from being a ro'eh *(shepherd)* to follow Thee;

פֿון זײַן אַ פּאַסטוך הינטער דיר ,
dir hinter pastuch a zain fun
you(SG) behind shepherd a being from

neither did I lust for the woeful day;

און נישט איך האָב באַגערט דעם אומגליקלעכן טאָג;
tog umgliklechn dem bagert hob ich nisht un
day woeful the pleased have I not and

Thou knowest;

דו ביסט עס, וואָס איז אַרויס פֿון מײַנע ליפּן,
lipn maine fun arois iz vos es baist du
lips my from out is what it know you

that which came out of my lips was before Thee.

איז פֿאַר דײַן פּנים געווען.
geven ponem dain far iz
been face your before is

[17] Be not a mechittah *(terror)* unto me;

יז זאָל עס מיר נישט זײַן צום ברעך ;
broch tsum zain nisht mir es zol
destruction to the be not me it shall

Thou art my refuge in the Yom Ra'ah *(Day of Evil, Day of Disaster, Day of Doom)*.

דו ביסט דאָך מײַן באַשיצונג אין טאָג פֿון אומגליק.
umglik fun tog in bashitsung main doch bist du
calamity of day in shelter my indeed are you

[18] Let them be ashamed that persecute me,

יח זאָלן מײַנע נאָכיאָגער פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt nochyoger maine zoln
become ashamed pursuers my shall

but let not me be put to shame;

און איך זאָל נישט פֿאַרשעמט ווערן ;
vern farshemt nisht zol ich un
become ashamed not shall I and

let them be dismayed,

זאָלן זיי דערשראָקן ווערן ,
vern dershrokn zei zoln
become terrified they shall

but let not me be dismayed;

און איך זאָל נישט דערשראָקן ווערן .
vern dershrokn nisht zol ich un
become terrified not shall I and

bring upon them the Yom Ra'ah,

ברענג אויף זיי דעם טאָג פֿון אומגליק,
umglik fun tog dem zei oif breng
calamity of day the them upon bring

and destroy them with mishneh *(double)* destruction.

און צעברעך זיי בראָך צוויייקן .
zei tsebrech broch tsveyikn a un
them break destruction double a and

[19] Thus said Hashem unto me; Go and stand in the Sha'ar Bnei HaAm, whereby the melachim of Yehudah come in, and by the which they go out, and in all the Sha'arei

יט אַזוי האָט צו מיר ה געזאָגט: גיי און זאָלסט
zolst un gei gezogt Hashem mir tsu hot azoi
you(SG) must and go said Hashem me to has so

זיך שטעלן אין טויער פֿון די קינדער פֿון פֿאָלק , וואָס
vos folk fun kinder di fun toier in shteln zich
that people of children the of gate in stand self

Yerushalayim; [20] And say unto them, Hear ye the Devar Hashem, ye melachim of Yehudah, and all Yehudah, and all the inhabitants of Yerushalayim, that enter in by these she'arim *(gates)*; [21] Thus saith Hashem: Be shomer over your nefashot, and bear no massa *(burden)* on Shabbos, nor bring through the Sha'arei Yerushalayim; [22] Neither carry forth a massa *(burden)* out of your batim *(houses)* on Shabbos, neither do ye any melachah *(work)*, but keep Shabbos set apart as kodesh, just as I commanded Avoteichem. [23] But they obeyed not, neither inclined their ozen *(ear)*, but made their stubborn neck stiff, that they might not hear, nor receive musar *(discipline)*.

[24] And it shall come to pass, if ye diligently pay heed unto Me, saith Hashem, to bring in no massa *(burden)* through the she'arim *(gates)* of this city on the day of Shabbos, but keep the day of Shabbos holy, to do no melachah *(work)* therein; [25] Then shall there enter into the she'arim

דורך אים קומען אַריַין די מלכים פֿון יהודה , און
un Yehudah fun mlochim di arain kumen im durch
and Yehudah of kings the in come him through

וואָס דורך אים גייען זיי אַרויס, און אין אַלע טויערן פֿון
fun toiern ale in un arois zei geyen im durch vos
of gates all in and out they go him through that

ירושָלַיִם ; כ און זאָגן צו זיי : הערט דאָס
dos hert zei tsu zogn zolst un Yerushalayim
this hear them to say you(SG) must and Yerushalayim

וואָרט פֿון ה , איר מלכים פֿון יהודה , און גאַנץ
gants un Yehudah fun mlochim ir Hashem fun vort
all and Yehudah of kings you Hashem of word

יהודה , און אַלע באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , וואָס קומען
kumen vos Yerushalayim fun bavoiner ale un Yehudah
come who Yerushalayim of inhabitants all and Yehudah

אין די דאָזיקע טויערן; כא אַזוי האָט ה געזאָגט: היט
hit gezogt Hashem hot azoi toiern dozike di in
watch over said Hashem has thus gates these the in

אייַך אום אייַער זעל, און איר זאָלט נישט טראָגן קיין
kein trogn nisht zolt ir un zel aier um aich
any carry not shall you and soul your about yourselves

משׂא אין טאָג פֿון שבת און אַריַינבערענגען אין די טויערן
toiern di in arainbrengen un Shabbos fun tog in mase
gates the in bring in and Shabbos of day in burden

פֿון ירושָלַיִם . כב און איר זאָלט נישט אַרויסטראָגן קיין
kein aroistrogn nisht zolt ir un Yerushalayim fun
any carry out not shall you and Yerushalayim of

משׂא פֿון אייַערע הייַזער אין טאָג פֿון שבת , און קיין
kein un Shabbos fun tog in haizer aiere fun mase
any and Shabbos of day in houses your from burden

שום אַרבעט זאָלט איר נישט טאָן, און איר זאָלט האַלטן הייליק
heilik haltn zolt ir un ton nisht ir zolt arbet shum
holy keep shall you and do not you shall work any

דעם טאָג פֿון שבת , אַזוי ווי איך האָב באַפֿוילן אייַערע
aiere bafoiln hob ich vi azoi Shabbos fun tog dem
your commanded have I as just Shabbos of day the

עלטערן. כג אָבער זיי האָבן נישט געהערט און נישט צוגענייגט
tsugenaigt nisht un gehert nisht hobn zei ober eltern
inclined not and heard not have they but fathers

זייער אויער, און זיי האָבן האַרט געמאַכט זייער נאַקן נישט
nisht nakn zeyer gemacht hart hobn zei un oier zeyer
not neck their made hard have they and ear their

צוצוהערן , און נישט צו נעמען קיין מוסר .
musar kein nemen tsu nisht un tsutsuhern
instruction any take to not and to pay heed

כד דערום וועט זיין : אויב צוהערן וועט איר צוהערן צו
tsu tsuhern ir vet tsuhern oib zain vet derum
to listen you will listen if be will therefore

מיר, זאָגט ה , נישט אַריַינצובערענגען קיין משׂא
mase kein araintsubrengen nisht Hashem zogt mir
burden any to bring in not Hashem declares me

אין די טויערן פֿון דער דאָזיקער שטאָט אין טאָג פֿון שבת ,
Shabbos fun tog in shtot doziker der fun toiern di in
Shabbos of day in city this the of gates the in

(gates) of this city melachim and sarim sitting upon the kisse Dovid, riding in chariots and on susim, they, and their sarim, the Ish Yehudah, and the inhabitants of Yerushalayim; and this city shall be inhabited l'olam (forever). [26] And they shall come from the towns of Yehudah, and from the places around Yerushalayim, and from Eretz Binyamin, and from the Shephalah (Lowlands), and from the har (hill country), and from the Negev bringing olah (burnt offering), and zevach (sacrifice), and minchah (grain offering), and levonah (frankincense), and bringing todah (thank offering), unto the Bais Hashem. [27] But if ye will not pay heed unto Me to keep the day of Shabbos holy, and not to bear a massa (burden), when entering in at the She'arim of Yerushalayim on the day of Shabbos; then will I kindle an eish in the she'arim thereof, and it shall devour the fortresses of Yerushalayim, and it shall not be quenched.

ניַערט צו האַלטן הייליק דעם טאָג פֿון שבת , נישט צו
tsu nisht Shabbos fun tog dem heilik haltn tsu naiert
to not Shabbos of day the holy keep to but rather

טאָן אין אים קיין שום אַרבעט, [כה] וועלן קומען אין די טויערן
toiern di in kumen veln arbet shum kein im in ton
gates the in come will work anything any it in do

פֿון דער דאָזיקער שטאָט מלכים און האַרן וואָס זיצן אויפֿן
oifn zitsn vos harn un mlochim shtot doziker der fun
on sit which lords and kings city this the of

טראָן פֿון דָּוִד , וואָס רייַטן אויף רייַטוועגן און אויף פֿערד ,
ferd oif un raitvegn oif raitn vos Dovid fun tron
horses on and chariots on ride which Dovid of throne

זיי , און זייערע האַרן, די מענער פֿון יהודה , און די
di un Yehudah fun mener di harn zeyere un zei
the and Yehudah of men the lords their and they

באַווינער פֿון ירושָלַיִם ; און די דאָזיקע שטאָט וועט זיַן
zain vet shtot dozike di un Yerushalayim fun bavoiner
be will city this the and Yerushalayim of inhabitants

באַזעצט אויף אייביק. [כו] און מע וועט קומען פֿון די שטעט
shtet di fun kumen vet me un eibik oif bazetst
cities the from come will one and ever for inhabited

פֿון יהודה , און פֿון רונד אַרום ירושָלַיִם , און
un Yerushalayim arum rund fun un Yehudah fun
and Yerushalayim round around from and Yehudah of

פֿון לאַנד בנימין , און פֿון דער נידערונג , און פֿונעם
funem un niderung der fun un Binyamin land fun
from the and descent the from and Binyamin land from

געבערג , און פֿונעם דָּרום , ברענגענדיק בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer brengendik dorem funem un geberg
olah bringing south from the and mountain

און שלאַכטאָפּפֿער , און שפּייַזאָפּפֿער, און ווייַרעד , און
un vairech un shpaizopfer un shlachtopfer un
and incense and minchah and slaughter sacrifice and

ברענגענדיק דאַנקאָפּפֿער , אין הויז פֿון ה . [כז] אויב
oib Hashem fun hoiz in dankopfer brengendik
if Hashem of house in thank offering bringing

אָבער איר וועט נישט צוהערן צו מיר, צו האַלטן הייליק
heilik haltn tsu mir tsu tsuhern nisht vet ir ober
holy keep to me to listen not will you however

דעם טאָג פֿון שבת , און נישט צו טראָגן קיין משׂא און
un mase kein trogn tsu nisht un Shabbos fun tog dem
and burden any bear to not and Shabbos of day the

אַריַינקומען דערמיט אין די טויערן פֿון ירושָלַיִם אין טאָג
tog in Yerushalayim fun toiern di in dermit arainkumen
day in Yerushalayim of gates the in therewith come into

פֿון שבת , וועל איך אָנצינדן אַ פֿייַער אין אירע טויערן, און
un toiern ire in faier a ontsindn ich vel Shabbos fun
and gates its in fire a burn I will Shabbos of

עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֿון ירושָלַיִם , און וועט נישט
nisht vet un Yerushalayim fun palatsn di fartseren vet es
not will and Yerushalayim of citadels the devour will it

פֿאַרלאָשן וועלן .
vern farloshn
become extinguished

18 The Davar which came to Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Arise, and go down to the bais hayotzer *(the house of the potter, Creator)*, and there I will cause thee to hear My Devar. [3] Then I went down to the bais hayotzer, and, behold, he wrought a work on the [potter's] wheel. [4] And the keli *(vessel)* that he was making of khomer *(clay)* was marred in the yad of the yotzer; so he made it again keli acher *(another vessel, a different vessel)*, as seemed good to the eyes of the yotzer to make it.

יח

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהו
Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Yirmeyahu to having been is which word the

פֿון ה׳ , אַזוי צו זאָגן: [ב] שטיי אויף, און
un oif shtei zogn tsu azoi Hashem fun
and up stand say to so Hashem from

זאָלסט אַראָפּנידערן צום הויז פֿון דעם טעפּער, און
un teper dem fun hoiz tsum aropnideren zolst
and potter the of house to go down you(SG) shall

דאָרטן וועל איך דיך מאַכן הערן מיינע ווערטער. [ג] האָב
hob verter maine hern machn dich ich vel dortn
have words my hear make you(SG) I will there

איך אַראָפּגענידערט צום הויז פֿון דעם טעפּער, ערשט ער
er ersht teper dem fun hoiz tsum aropgenidert ich
he behold potter the of house to gone down I

מאַכט אַרבעט אויפֿן ווערקשטיין. [ד] און אַז די כּלי וואָס ער
er vos keile di az un verkshtein oifn arbet macht
he that vessel the when and workbench on work makes

האָט געמאַכט פֿון ליים איז פֿאַרדאָרבן געוואָרן אין דער
der in gevorn fardorben iz leim fun gemacht hot
the in having become ruined is clay from made has

האַנט פֿון דעם טעפּער, האָט ער זי אויבערגעמאַכט אין אַן אַנדער
ander an in ibergemacht zi er hot teper dem fun hant
other an into remade it he has potter the of hand

כּלי , אַזוי ווי עס איז ווויל‌געפֿעלן אין די אויגן פֿון דעם טעפּער
teper dem fun oign di in voilgefeln iz es vi azoi keile
potter the of eyes the in pleased is it as just vessel

צו מאַכן .
machn tsu
make to

[ה] איז דאָס וואָרט פֿון ה׳ געווען צו מיר אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so me to having been Hashem of word this is

זאָגן: [ו] קען איך דען נישט טאָן מיט אייך אַזוי ווי דער טעפּער
doziker der vi azoi aich mit ton nisht den ich ken zogn
this one the as just you with do not then I can say

טעפּער, איר הויז פֿון ישׂראֵל? זאָגט ה׳ . זעט, ווי
vi zet Hashem zogt Yisroel fun hoiz ir teper
as see Hashem declares Yisroel of house you potter

ליים אין דער האַנט פֿון דעם טעפּער, זייט איר אין מיין האַנט,
hant main in ir zait teper dem fun hant der in leim
hand my in you are potter the of hand the in clay

הויז פֿון ישׂראֵל. [ז] איין רגע רעד איך אויף אַ פֿאָלק
folk a oif ich red rege ein Yisroel fun hoiz
people a about I speak moment one Yisroel of house

און אויף אַ קיניגרייַך , אויסצורייַסן און אײַנצוווואַרפֿן און
un aintsuvarfn un oistsuraisn kinigraich a oif un
and throw down and to uproot kingdom a about and

אונטערצובערענגען; [ח] אָבער אַז דאָס פֿאָלק וואָס איך האָב
hob ich vos folk dos az ober untertsubrengen
have I that people this when but to bring under

אויף אים גערעדט, קערט זיך אום פֿון זײַן שלעכטיקייט,
shlechtikeit zain fun um zich kert geredt im oif
wickedness its from around self turns spoken it about

[5] Then the Devar Hashem came to me, saying, [6] O Bais Yisroel, cannot I do with you as this yotzer? saith Hashem. Hinei, as the khomer *(clay)* is in the yotzer's yad, so are ye in Mine yad, O Bais Yisroel. [7] At what instant I shall speak concerning a Goy *(nation)*, and concerning a mamlachah *(kingdom)*, to uproot, and to pull down, and to destroy it; [8] If that Goy, against whom I have pronounced, turn from their ra'ah, I will relent of the ra'ah that I planned to do unto them. [9] And at what instant I shall speak concerning a Goy, and concerning a mamlachah, to build and to plant it; [10] If it do ra'ah in My sight, that it obey not My voice, then I will relent of the tov, wherewith I said I would benefit them. [11] Now therefore go to,

speak to the Ish Yehudah, and to the inhabitants of Yerushalayim, saying, Thus saith Hashem; Hinei, I yotzer *(mold as a potter)* ra'ah against you, and devise a plan against you; return ye now every ish from his derech ra'ah, and make your ways and your doings good.

הָאָב חרטה אויף דעם בייז וואָס איך האָב געטראַכט
getracht hob ich vos beiz dem oif charote ich hob
thought have I that evil the about regret I have

אים צו טאָן. ט און איין רגע רעד איך אויף אַ פֿאָלק
folk a oif ich red rege ein un ton tsu im
people a about I speak moment one and do to it

און אויף אַ קיניגרייַך , צו בויען און צו פֿלאַנצן; י אָבער אַז
az ober flantsn tsu un boien tsu kinigraich a oif un
if but plant to and build to kingdom a about and

עס טוט וואָס איז שלעכט אין מיַין אויגן, נישט צוצוהערן
tsutsuhern nisht oign maine in shlecht iz vos tut es
to pay heed not eyes my in evil is what does it

מיַין קול , האָב איך חרטה אויף דעם גוטס וואָס איך
ich vos guts dem oif charote ich hob kol main
I that good things the about regret I have voice my

האָב געזאָגט אים צו באַגיטיקן. יא און אַצונד זאָג אַקאָרשט
akorsht zog atsund un bagitikn tsu im gezogt hob
just say now and benefit to it said have

צו די מענער פֿון יהודה , און צו די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di tsu un Yehudah fun mener di tsu
of inhabitants the to and Yehudah of men the to

ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט ה געזאָגט: זעט,
zet gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi Yerushalayim
see said Hashem has thus say to so Yerushalayim

איך באַשאַף אויף אייַך אַן אומגליק, און טראַכט אויף אייַך
aich oif tracht un umglik an aich oif bashaf ich
you against think and calamity a you upon create I

אַ טראַכטונג; קערט אייַך אום פֿאָרט איטלעכער
itlecher fort um aich kert trachtung a
each one all the same back yourselves turn intention an

פֿון זיין שלעכטן וועג, און בעסערט אייַערע וועגן און אייַערע
aiere un vegen aiere besert un veg shlechtn zain fun
your and ways your improve and way evil his from

מעשׂים.
meisim
deeds

[12] And they said, It is useless; but we will walk according to our own plans, and we will every ish do the sherirut *(stubbornness)* of his lev ra'ah.

יב אָבער זיי זאָגן : אומזיסט! נייַערט נאָך אונדזערע
undzere noch naiert umzist zogn zei ober
our after rather in vain say they but

געדאַנקען וועלן מיר גיין , און איטלעכער לויט דער
der loit itlecher un gein mir veln gedanken
the according to each one and go we will plans

אייגנגעשפּאַרטקייט פֿון זיין בייזן האַרצן וועלן מיר טאָן.
aingeshpartkeit ton mir veln hartsn beizn zain fun
do we will heart evil his of the stubborn inclinations

[13] Therefore thus saith Hashem:

יג דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said thus Hashem has therefore

Ask ye now among the Goyim,

פֿרעגט אַקאָרשט ביַי די פֿעלקער,
felker di bai akorsht fregt
nations the among now inquire

Who hath heard such things?

ווער האָט אַזוינס געהערט?
gehert azoins hot ver
heard such things has who

The Betulat Yisroel hath done a most horrible thing.

שוידערהאַפּטיקס ביז גאָר האָט באַגאַנגען
bagangen hot gor biz shoiderhaftiks
committed has utterly until horrible thing

די יונגפֿרוי ישׂראֵל.
Yisroel yungfroi di
Yisroel virgin the

[14] Does the sheleg *(snow)* of Levanon vanish

יד ווערט פֿון דעם שטיין פֿון פֿעלד
feld fun shtein dem fun vert
the country of stone the of becomes

from the tzur of the slope?

דער שניי דעם לבֿנון פֿאַרלאָזן?
farlozen Levanon dem shnei der
forsaken Levanon the snow the

Or shall the cold flowing mayim

אָדער ווערן פֿאַרטריקנט שטורעמדיקע,
shturemdike fartriknt vern oder
stormy dried up become or

that come from distant sources cease?

קאַלטע, פֿליסנדיקע וואַסערן?
vasern flisndike kalte
waters flowing cold

[15] But My people hath forgotten Me,

טו וואָרעם מײַן פֿאָלק האָט פֿאַרגעסן אָן מיר,
mir on fargesen hot folk main vorem
me about forgotten has people my because

they have burned ketoret to worthless idols,

צו נישטיקייט רייבערן זיי ,
zei reichern nishtikeit tsu
they burn incense worthlessness to

and they have caused themselves to stumble in their drakhim

און מע האָט זיי געמאַכט שטרויכלען אין זייערע וועגן –
vegen zeyere in shtroichlen gemacht zei hot me un
ways their in stumble made them has one and

from the ancient paths,

די אייביקע שטעגן,
shtegn eibike di
paths everlasting the

to walk in bypaths,

כּדי צו גיין אויף בײַשטעגן,
baishtegn oif gein tsu kedei
byways on go to so that

and not on the derech built up;

אויף אַ וועג נישט אויסגעטרעטן.
oisgetretn nisht veg a oif
trodden not way a on

[16] To make their eretz desolate,

טז כּדי צו מאַכן זייער לאַנד פֿאַר אַ שרעק,
shrek a far land zeyer machn tsu kedei
terror a for land their make to so that

and a perpetual hissing;

פֿאַר אַן אייביקער שמוציערונג אַ פֿײַפֿן ,
faifn a shmutserung eibiker an far
whistling a mocking perpetual a for

every one that passeth thereby shall be astonished,

איטלעכער וואָס וועט פֿאַר איר פֿאַרבײַגיין
farbaigein ir far vet vos itlecher
pass by it before will who everyone

וועט דערשטוינען ,
dershtoinen vet
be astonished will

and shall shake his rosh.

און וועט שאָקלען מיט זײַן קאָפּ,
kop zain mit shoklen vet un
head his with shake will and

[17] I will scatter them

יז ווי מיט אַ מזרח-ווינט
mizrech-vint a mit vi
east wind a with like

וועל איך זיי צעשפרייטן פֿאַר דעם פֿיַינט ;
faint dem far tseshpreitn zei ich vel
enemy the before scatter them I will

as with an east ruach *(wind)* before the oyev;

זייער רוקן און נישט זייער פּנים וועל איך זען,
zen ich vel ponem zeyer nisht un rukn zeyer
see I will face their not and back their

I will show them My oref *(back)*, and not My panim *(face)*, in the day of their calamity.

אין טאָג פֿון זייער בראָך .
broch zeyer fun tog in
destruction their of day in

יח יָא , זיי האָבן געזאָגט: קומט לאָמיר אויסטראַכטן תּכבולות
tchbulut oistrachtn lomir kumt gezogt hobn zei yo
schemes devise let us come said have they yes

קעגן ירמיָהון ; וואָרעם די תּורה וועט נישט אונטערגיין
untergein nisht vet toyre di vorem Yirmeyahun kegen
perish not will torah the because Yirmeyahu against

פֿון דעם כהן , און די עטש פֿון דעם חכם , און
un chochem dem fun etsh di un koyen dem fun
and wise the from counsel the and kohen the from

דאָס וואָרט פֿון דעם נבֿיא . קומט און לאָמיר אים שלאָגן
shlogn im lomir un kumt novi dem fun vort dos
strike him let us and come prophet the from word the

מיט דער צונג , און נישט פֿאַרנעמען אַלע זיַינע רייד .
reid zaine ale farnemen nisht un tsung der mit
words his all heed not and tongue the with

[18] Then said they, Come and let us devise plans against Yirmeyah; for the torah shall not perish from the kohen, nor etzah from the chacham, nor the davar from the navi. Come, and let us attack him with the lashon, and let us not give heed to any of his devarim.

יט פֿאַרנעם צו מיר, ה ,
Hashem mir tsu farnem
Hashem me to listen

[19] Give heed to me, Hashem,

און הערן צו דעם קול פֿון מיַינע קריגער .
kriger maine fun kol dem tsu hern un
contenders my of voice the to hear and

and take notice of the voice of them that contend with me.

כ זאָל פֿאַר אַ טובֿה אַ רעה באַצאָלט וועלן?
vern batsolt roe a toive a far zol
be repaid evil an good a for shall

[20] Shall ra'ah be repaid for tovah?

וואָרעם זיי האָבן געגראָבן אַ גרוב פֿאַר מיַין לעבן.
lebn main far grub a gegrobn hobn zei vorem
life my for pit a dug have they because

For they have dug a pit for my nefesh.

געדענק מיַין שטיין פֿאַר דיר , צו רעדן
redn tsu dir far shtein main gedenk
speak to you(SG) before standing my remember

גוטס אויף זיי ,
zei oif guts
them about good things

Remember that I stood before Thee to speak tovah concerning them,

אָפּצוקערן דיַין גרימצאָרן פֿון זיי .
zei fun grimtsorn dain optsukeren
them from wrath your to turn

and to turn away Thy wrath from them.

כא דערום גיב זייערע קינדער צום הונגער,
hunger tsum kinder zeyere gib derum
famine to children their give therefore

[21] Therefore deliver up their banim to the ra'av *(famine)*

און שלייַדער זיי אין דער מאַכט פֿון שווערד;
shverd fun macht der in zei shlaider un
sword of power the into them sling and

and pour out their dahm by the force of the cherev;

and let their nashim be bereaved as childless, and be almanot *(widows)*;

און זאָלן זייערע ווײַבער בלײַבן אָן קינדער ,
kinder on blaibn vaiber zeyere zoln un
children without remain wives their shall and

און אַלמנות ,
almones un
widows and

and let their anashim be put to death;

און זייערע מענער זאָלן זײַן הרוגים פֿון פּעסט ,
pest fun herugim zain zoln mener zeyere un
pestilence from slain be shall men their and

let their bochurim be slain by the cherev in milchamah.

זייערע בחורים , דערשלאָגן פֿון שוואָרד אין מלחמה .
milchome in shverd fun dershlogn bechorim zeyere
war in sword of struck down firstborn their

22 Let a cry be heard from their batim *(houses)*,

כב זאָל זיך הערן אַ געשרײַ פֿון זייערע הײַזער ,
haizer zeyere fun geshrei a hern zich zol
houses their from cry a be heard self shall

when Thou shalt bring a gedud *(troop)* suddenly upon them;

ווען דו וועסט ברענגען אויף זיי פּלוצעם אַ מחנה ;
machne a plutsem zei oif brengen vest du ven
legion a suddenly them upon bring will you when

for they have dug a pit to take me,

וואָרעם זיי האָבן גענראָבן אַ גרוב מיך צו פֿאַנגען ,
fangen tsu mich grub a gegrobn hobn zei vorem
capture to me pit a dug have they because

and hid pachim *(snares)* for my raglayim.

און נעצן באַהאַלטן פֿאַר מײַנע פֿיס.
fis maine far bahaltn netsn un
feet my for hidden snares and

23 Yet, Hashem, Thou knowest

כג און דו , ה , ווייסט
veist Hashem du un
know Hashem you and

all their etzah against me to slay me;

זייער גאַנצן באַראָט מיך צו טייטן;
teitn tsu mich barot gantsn zeyer
kill to me counsel entire their

do not make kapporah for their avon,

נישט פֿאַרגעבן זאָלסטו זייער פֿאַרברעך ,
farbrech zeyer zolstu fargebn nisht
transgression their shall you forgiven not

neither blot out their chattat from Thy sight,

און נישט פֿאַרמעקן זאָלסטו זייער זינד פֿון
fun zind zeyer zolstu farmekn nisht un
from sin their shall you erase not and

פֿאַר דיר ,
far dir
before you(SG)

but let them be overthrown before Thee;

און זאָלן זיי געשטרויכלט ווערן פֿאַר דיר ;
dir far vern geshtroichlt zei zoln un
you(SG) before become stumbled they shall and

deal thus with them in the time of Thine anger.

אין צײַט פֿון דײַן צאָרן רעכן זיך מיט זיי .
zei mit zich rechn tsorn dain fun tsait in
them with self reckon anger your of time in

יט **19** Thus saith Hashem, Go and acquire a yotzer's earthen jar, and take some of the Ziknei HaAm, and of the Ziknei HaKohanim;

אַזוי האָט ה גענאָגט: גיי און זאָלסט
zolst un gei gezogt Hashem hot azoi
you(SG) shall and go said Hashem has so

דיר קויפֿן אַ טעפּערקרוג און נעם מיט
mit nem un teperkrug a koifn dir
with take and potter's vessel a buy you yourself

2 And go forth unto the Gey Ben-Hinnom, which is by the petach *(entrance)* of the Potsherd Gate, and proclaim there the Devarim that I

פֿון די עלטסטע פֿון פֿאָלק , און פֿון די עלטסטע פֿון
fun eltste di fun un folk fun eltste di fun
of elders the from and people from elders the from

shall tell thee, [3] And say, Hear ye the Devar Hashem, O melachim of Yehudah, and inhabitants of Yerushalayim; Thus saith Hashem Tzva'os, the Elohei Yisroel; Behold, I will bring ra'ah upon this makom, the which whosoever heareth, his oznayim shall tingle. [4] Because they have forsaken Me, and have made this an alien place, and have burned [offerings] in it unto elohim acherim, whom neither they nor avoteihem have known, nor the melachim of Yehudah, and have filled this makom with the dahm of innocents; [5] They have built also the high places of Ba'al, to burn their banim with eish for olot unto Ba'al, which I commanded not, nor spoke it, neither came it into My lev; [6] Therefore, hinei, the days come, saith Hashem, that this makom shall no more be called Tophet, nor Gey Ben-Hinnom, but The Valley of Slaughter. [7] And I will make void the etzah of Yehudah and Yerushalayim in this makom; and I will cause them to fall by the cherev before their oyevim, and by the hands of them that seek their nefesh; and their nevelah *(carcasses)* will I give to be food for the oph HaShomayim, and for the behemat ha'aretz. [8] And I will make this city desolate, and an object of hissing; every one that passeth thereby shall be astonished and hiss because of all the makkot *(plagues)* thereof. [9] And I will cause them to eat the basar of their banim and the basar of their banot, and they shall eat every one the basar of his re'a in the siege and desperation, wherewith their oyevim, and they that seek their nefesh, shall drive them to despair.

די כהנים , [ב] און זאָלסט אַרויסגיין צום טאָל פֿון
di kohanim un zolst aroisgein tsum tal fun
the kohanim and you(SG) shall go out to the valley of

בן-הִנֹּם , וואָס ביַים אײַנגאַנג פֿון טויער חרסית , און
Ben-Hinom vos baim aingang fun toier Cheresit un
Ben Hinnom that by the entrance of gate the Cheresit and

אויסרופֿן דאָרטן די וועלטער וואָס איך רעדן וועל צו דיר ,
dortn di velt vos ich vel redn tsu dir
there the words which I will speak to you(SG)

[ג] און זאָלסט זאָגן : הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר
un zolst zogn : hert dos vort fun Hashem ir
and you(SG) shall say hear the word of Hashem you

מלכים פֿון יהודה , און באַווויינער פֿון ירושָלַיִם :
mlochim fun Yehudah un bavoiner fun Yerushalayim :
kings of Yehudah and inhabitants of Yerushalayim

אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע ,
azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot Elokei Yisroel ze
thus has said Hashem of hosts the G-d of Yisroel behold

איך ברענג אַן אומגליק אויף דעם דאָזיקן אָרט , אַז איטלעכער
ich breng an umglik oif dem dozikn ort , az itlecher
I bring a disaster on the this place , that each

וואָס [ד] פֿאַר ; וואָס הערט עס, וועלן אים די אויערן קלינגען
vos hert es , veln im di oiern klingen far vos
which hears it will him the ears ring for what

זיי האָבן מיך פֿאַרלאָזן, און האָבן פֿאַרפֿרעמדט דעם דאָזיקן
zei hobn mich farlozen un hobn farfremdt dem dozikn
they have me forsaken and have alienated the this

אָרט , און גערייַדערט אין אים צו פֿרעמדע ג-טער, וואָס
ort , un gereidert in im tsu fremde g-ter vos
place and burned in incense to foreign g-ds which

נישט זיי , און נישט זייערע עלטערן, און נישט די מלכים
nisht zei un nisht zeyere eltern un nisht di mlochim
not they and not their fathers and not the kings

פֿון יהודה , האָבן זיי געקענט; און זיי האָבן אָנגעפֿילט
fun Yehudah , hobn zei gekent un zei hobn ongefilt
of Yehudah have they known and they have filled

דעם דאָזיקן אָרט מיט בלוט פֿון אומשולדיקע . [ה] און זיי
dem dozikn ort mit blut fun umshuldike un zei
the this place with blood of innocent ones and they

האָבן געבויט די במות צו בַּעַל , צו פֿאַרברענען זייערע
hobn geboit di bamot tsu Baal , tsu farbrenen zeyere
have built the high places to Ba'al to burn up their

קינדער אין פַֿייַער, בראַנדאָפּפֿער צו בַּעַל , וואָס נישט איך
kinder in faier , brandopfer tsu Baal , vos nisht ich
children in fire , olah to Ba'al which not I

האָב באַפֿוילן , און נישט איך האָב געזאָגט, און נישט עס
hob bafoiln , un nisht ich hob gezogt , un nisht es
have commanded , and not I have said , and not it

איז מיר אויפֿן זינען אַרויפֿגעקומען. [ו] דערום זע , טעג
iz mir oifn zinen aroifgekumen . derum ze , teg
is to me on mind came up . therefore behold , days

קומען , זאָגט ה , און דער דאָזיקער אָרט וועט נישט
kumen , zogt Hashem , un der doziker ort vet nisht
come , declares Hashem , and the this place will not

מער גערופֿן ווערן תּוֹפֶת , און דער טאָל פֿון בן-הִנוֹם ,
Ben-Hinom fun tal der un Tofes vern gerufn mer
Ben Hinnom of valley the and Tophet be called more

ניַיערט דער טאָל פֿון טייטונג . ז און איך וועל מאַכן צו
tsu machn vel ich un teitung fun tal der naiert
to make will I and slaughter of valley the but rather

נישט דעם באַראָט פֿון יהוּדה און ירושָלַיִם אין דעם
dem in Yerushalayim un Yehudah fun barot dem nisht
the in Yerushalayim and Yehudah of counsel the not

דאָזיקן אָרט , און וועל זיי מאַכן פֿאַלן דורכן שווערד
shverd durchn faln machn zei vel un ort dozikn
sword through fall make them will and place this

פֿאַר זייערע פֿיַינט , און דורך דער האַנט פֿון די
di fun hant der durch un faint zeyere far
the one of hand the through and enemies their before

וואָס זוכן זייער לעבן; און איך וועל געבן זייערע טויטע לייַבער
laiber toite zeyere gebn vel ich un lebn zeyer zuchn vos
bodies dead their give will I and life their seeks who

צו שפּייַז פֿאַרן פֿויגל פֿון הימל , און פֿאַר דער חיות
chayes der far un himel fun foigel faran shpaiz tsu
creatures the for and heaven of bird for the food for

פֿון דער ערד . ח און איך וועל מאַכן די דאָזיקע שטאָט פֿאַר
far shtot dozike di machn vel ich un erd der fun
for city this the make will I and earth the of

אַ שרעק און פֿאַר אַ שמוצערונג ; איטלעכער וואָס גייט איר
ir geit vos itlecher shmutserung a far un shrek a
it goes that everyone derision a for and terror a

פֿאַרביַי וועט זיך דערשטוינען , און שפּעטן אויף אַלע אירע
ire ale oif shpetn un dershtoinen zich vet farbai
its all over mock and be astonished self will pass by

פּלאָגן . ט און איך וועל זיי מאַכן עסן דאָס פֿלייש פֿון זייערע
zeyere fun fleish dos esen machn zei vel ich un plogn
their of flesh the eat make them will I and plagues

זין , און דאָס פֿלייש פֿון זייערע טעכטער , און איינער דעם
dem einer un techter zeyere fun fleish dos un zin
the one and daughters their of flesh the and sons

אַנדערנס פֿלייש וועלן זיי עסן , אין דער באַלעגערונג אין דער
der in un balegerung der in esen zei veln fleish anderns
the in and siege the in eat they will flesh other's

דריקונג , וואָס זייערע פֿיַינט , און די וואָס זוכן
zuchn vos di un faint zeyere vos drikung
seek which the ones and enemies their which oppression

זייער לעבן, וועלן זיי דריקן .
drikn zei veln lebn zeyer
oppress them will life their

י און זאָלסט צעברעכן דעם קרוג פֿאַר די אויגן פֿון
fun oign di far krug dem tsebrechn zolst un
of eyes the before vessel the break you(SG) shall and

די מענטשן וואָס גייען מיט דיר , יא און זאָלסט
zolst un dir mit geyen vos mentshn di
you(SG) must and you(SG) with go who men the

זאָגן צו זיי : אַזוי האָט גערעדט ה׳ צבָאוֹת : אַזוי וועל
vel azoi Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zei tsu zogn
will so of hosts Hashem said has thus them to say

10 Then shalt thou break the earthen jar in the sight of the anashim that go with thee, 11 And shalt say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os; Even so will I break this people and this city, as one breaketh a yotzer's vessel, that cannot be made whole again; and they shall bury them in

Tophet, until there be no makom *(place, room)* to bury. [12] Thus will I do unto this makom, saith Hashem, and to the inhabitants thereof, and even make this city as Tophet; [13] And the batim *(houses)* of Yerushalayim, and the batim *(houses)* of the melachim of Yehudah, shall be tameh as the makom of Tophet, because of all the batim *(houses)* upon whose roofs they have burned ketoret unto all the Tzeva HaShomayim, and have poured out nesakhim *(drink offerings)* unto elohim acherim.

[14] Then came Yirmeyah from Tophet, from where Hashem had sent him to prophesy; and he stood in the khatzer *(courtyard)* of the Beis Hashem; and said to kol HaAm, [15] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel; Hineni, I will bring upon this city and upon all her towns kol hara'ah that I have pronounced against it, because they have stiffened their necks, that they might not hear My Devarim.

איך צעברעכן דאָס דאָזיקע פֹּאָלק און די דאָזיקע שטאָט, אַזוי
azoi shtot dozike di un folk dozike dos tsebrechn ich
so city this the and people this the break I

ווי מע צעברעכט אַ כּלי פֿון אַ טעפּער, אַז זי קען נישט מער
mer nisht ken zi az teper a fun keile a tsebrecht me vi
more not can it that potter a of vessel a breaks one as

פֿאַרריכט ווערן ; און מע וועט באַגראָבן אין תּוֹפֶת , ווייל
vail Tofes in bagrobn vet me un vern farricht
because Tophet in bury will one and become repaired

מער קיין אָרט וועט נישט זיין אויף צו באַגראָבן. [יב] אַזוי
azoi bagrobn tsu oif zain nisht vet ort kein mer
so bury to for be not will place any more

וועל איך טאָן צו דעם דאָזיקן אָרט, זאָגט ה , און
un Hashem zogt ort dozikn dem tsu ton ich vel
and Hashem declares place this the to do I will

צו זיַינע באַווינער , כּדי צו מאַכן די דאָזיקע שטאָט
shtot dozike di machn tsu kedei bavoiner zaine tsu
city this the make to so that inhabitants its to

אַזוי ווי תּוֹפֶת . [יג] און די הייַזער פֿון ירושָלַיִם , און די
di un Yerushalayim fun haizer di un Tofes vi azoi
the and Yerushalayim of houses the and Tophet as so

הייַזער פֿון די מלכים פֿון יהוּדה , די אומריינע, וועלן זיַין
zain veln umreine di Yehudah fun mlochim di fun haizer
be will unclean the Yehudah of kings the of houses

אַזוי ווי דער אָרט פֿון תּוֹפֶת – אַלע הייַזער וואָס מע האָט
hot me vos haizer ale Tofes fun ort der vi azoi
has one that houses all Tophet of place the as so

געריכערט אויף זייערע דעכער צום גאַנצן חיל פֿון
fun cheil gantsn tsum decher zeyere oif gereichert
of host all to rooftop their on burned incense

הימל , און געגאָסן גיסאָפּפֿער צו פֿרעמדע ג-טער.
g-ter fremde tsu gisopfer gegosn un himel
g-ds foreign to drink offering cast and heaven

[יד] און יִרמְיָהו איז געקומען פֿון תּוֹפֶת , וואָס
vos Tofes fun gekumen iz Yirmeyah un
which Tophet from having come is Jeremiah and

ה האָט אים אַהין געשיקט נבֿיאות זאָגן , און ער האָט
hot er un zogn nevies geshikt ahin im hot Hashem
has he and say prophesy sent there him has Hashem

זיך געשטעלט אין הויף פֿון הס הויז , און האָט
hot un hoiz Hashems fun hoif in geshtelt zich
has and house Hashem's of courtyard in stood self

געזאָגט צום גאַנצן פֹּאָלק : [טו] אַזוי האָט ה געזאָגט
Hashem gezogt hot azoi folk gantsn tsum gezogt
Hashem said has so people entire to the said

צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע , איך ברענג אויף דעם
dem oif breng ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot
the upon bring I behold Yisroel the G-d of of hosts

דאָזיקן כּרך , און אויף אַלע זיַינע שטעט, דאָס גאַנצע בייז
beiz gantse dos shtet zaine ale oif un krach dozikn
evil entire this cities its all upon and city this

20 Now Pashchur Ben Immer the kohen, who was also Pakid Nagid in the Beis Hashem, heard that Yirmeyah prophesied these things. [2] Then Pashchur struck Yirmeyah HaNavi, and put him in the stocks that were in the Upper Gate of Binyamin, which was at the Beis Hashem. [3] And it came to pass on the next day, that Pashchur brought forth Yirmeyah out of the stocks. Then said Yirmeyah unto him, Hashem hath not called thy shem Pashchur, but Magor Missaviv *(Terror on Every Side)*. [4] For thus saith Hashem, Hineni, I will make thee a magor *(terror)* to thyself, and to all thy friends; and they shall fall by the cherev of their oyevim, and thine eynayim shall behold it; and I will give kol Yehudah into the yad Melech Bavel, and he shall carry them captive into Bavel, and shall slay them with the cherev. [5] Moreover, I will deliver all the wealth of this city, and all the produce thereof, and all the precious things thereof, and all the otzarot of the melachim of Yehudah will I give into the yad of their oyevim, which shall plunder them, and seize them, and carry them to Bavel. [6] And thou, Pashchur, and all that dwell in thine bais shall go into the [Golus] captivity: and thou shalt come to Bavel, and there thou shalt die, and shalt be buried there, thou, and all thy friends, to whom thou hast prophesied sheker.

וואָס איך האָב אָנגעזאָגט אויף אים, ווײַל זיי האָבן האַרט
hart hobn zei vail im oif ongezogt hob ich vos
hard have they because it upon announced have I that

געמאַכט זייער נאַקן, נישט צוצוהערן מײַנע ווערטער.
verter maine tsutsuhern nisht nakn zeyer gemacht
words my to pay heed not necks their made

ב און פַּשחור דער זון פֿון אִמֶּר דעם כהן, וואָס איז
iz vos koyen dem Immer fun zun der Pashchur un
is which kohen the Immer of son the Pashchur and

ה פֿון געווען
Hashem fun hoiz in eiberoifzeer der geven
Hashem of house in chief overseer the having been

האָט געהערט ירמיָהון נבֿיאות זאָגן די דאָזיקע ווערטער.
verter dozike di zogn nevies Yirmeyahun gehert hot
words these the say prophesy Yirmeyahu heard has

ב און פַּשחור האָט געשלאָגן ירמיָהו הנבֿיאן, און האָט
hot un henvin Yirmeyah geshlogn hot Pashchur un
has and the prophet Jeremiah struck has Pashchur and

אים אַריַינגעשטעלט אין דעם צוואַנגלאָך וואָס אין אויבערשטן
oibershtn in vos tsvanglots dem in araingeshtelt im
uppermost in that stocks the in positioned him

טויער פֿון בנימין, וואָס אין הויז פֿון ה. ג און עס
es un Hashem fun hoiz in vos Binyamin fun toier
it and Hashem of house in which Binyamin of gate

איז געווען אויף מאָרגן, אז פַּשחור האָט
hot Pashchur az morgn oif geven iz
has Pashchur that the next morning on having been is

אַרויסגענומען ירמיָהון פֿון צוואַנגקלאָך, האָט ירמיָהו
Yirmeyah hot tsvangklots fun Yirmeyahun aroisgenumen
Jeremiah has stocks from Yirmeyahu taken out

צו אים געזאָגט: נישט פַּשחור האָט ה געהײסן דײַן
dain gerufn Hashem hot Pashchur nisht gezogt im tsu
your called Hashem has Pashchur not said him to

נאָמען, נײַערט מָגוֹר-מִסָּבִיב. ד וואָרעם אַזוי האָט
hot azoi vorem mogor-misoviv naiert nomen
has so because Magor Missaviv but rather name

ה געזאָגט: זע, איך מאַך דיך פֿאַר אַ שרעק
shrek a far dich mach ich ze gezogt Hashem
terror a for you(SG) make I behold said Hashem

פֿאַר דיר אַליין, און פֿאַר אַלע דײַנע ליבהאָבער; און זיי
zei un libhober daine ale far un alein dir far
they and devotees your all for and alone yourself for

וועלן פֿאַלן דורך דער שוואַרד פֿון זייערע פֿײַנט, און דײַנע
daine un faint zeyere fun shverd der durch faln veln
your and enemies their of sword the by fall will

אויגן וועלן עס זעזען; און גאַנץ יהודה וועל איך געבן
gebn ich vel Yehudah gants un zetsuzen es veln oign
give I will Yehudah all and see it will eyes

אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל, און ער וועט זיי
zei vet er un Bavel fun melech dem fun hant der in
them will he and Bavel of king the of hand the in

פֿאַרטרײַבן קיין בָּבֶל, און וועט זיי דערשלאָגן מיטן
mitn dershlogn zei vet un Bavel kein fartraiben
with the strike down them will and Bavel to drive before

ה שוועדר. און איך וועל געבן אַל דאָס רייַכטום פֿון דער דאָזיקער
doziker der fun raichtum dos al gebn vel ich un shverd
this the of riches the all give will I and sword

שטאָט, און אַל איר מי, און אַל איר טייַערקייט, אויך אַלע
ale oich taierkeit ir al un mi ir al un shtot
all also precious things its all and toil its all and city

אוצרות פֿון די מלכים פֿון יהודה וועל איך געבן, אין דער
der in gebn ich vel Yehudah fun mlochim di fun oitseres
the in give I will Yehudah of kings the of treasures

האַנט פֿון זייערע פֿיַינט, און זיי וועלן זיי צערויבן, און
un tseroibn zei veln zei un faint zeyere fun hant
and plunder them will they and enemies their of hand

וועלן זיי נעמען און זיי ברענגען קיין בָּבֶל. ו און דו,
du un Bavel kein brengen zei un nemen zei veln
you and Bavel to bring them and take them will

פַּשחור, און אַלע באַווינער פֿון דיַין הויז, וועט גיין
gein vet hoiz dain fun bavoiner ale un Pashchur
go will house your of inhabitants all and Pashchur

אין געפֿאַנגנשאַפֿט, און קיין בָּבֶל וועסטו קומען, און
un kumen vestu Bavel kein un gefangenshaft in
and come will you(sg) Bavel to and captivity in

דאָרטן וועסטו שטאַרבן, און דאָרטן וועסטו באַגראָבן
bagrobn vestu dortn un shtarbn vestu dortn
buried will you(sg) there and die will you(sg) there

ווערן, דו און אַלע דיַינע ליבהאָבער וואָס דו האָסט זיי
zei host du vos libhober daine ale un du vern
them have you whom devotees your all and you become

נבֿיאות געזאָגט מיט ליגן.
lign mit gezogt nevies
lies with said prophesy

[7] Hashem, Thou hast induced me,

ז האָסט מיך איבערגערעדט, ה',
Hashem ibergeredt mich host
Hashem persuaded me have

and I was induced;

און איך בין איבערגערעדט געוואָרן,
gevorn ibergeredt bin ich un
having become persuaded am I and

Thou art stronger than I, and hast prevailed;

האָסט מיך איבערגעשטאַרקט, און ביסט בייַגעקומען;
baigekumen bist un ibergeshtarkt mich host
prevailed are and prevailed over me have

I am a laughingstock all day long,

איך בין געוואָרן צום געלעכטער אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a gelechter tsum gevorn bin ich
day entire a laughable to become am I

every one mocketh me.

איטלעכער טוט שפּעטן פֿון מיר.
mir fun shpetn tut itlecher
me of mock do each

[8] For since I spoke, I cried out,

ח וואָרעם ווען נאָך איך רעד, טו איך שרייַען,
shraien ich tu red ich noch ven vorem
cry out I do speak I after when because

I cried chamas and destruction;

אומרעכט און רויב! רוף איך אויס.
ois ich ruf roib un umrecht
out I call plunder and injustice

because the Devar Hashem was made a cherpah *(reproach)* unto me,

פַֿאַר וואָר, דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז צו
tsu iz Hashem fun vort dos vor far
to is Hashem of word this truly for

מיר געוואָרן
gevorn mir
having become me

and a derision, all day long.

צו שאַנד און צו שפּאָט
shpot tsu un shand tsu
makes a laughing stock to and shame to

דעם גאַנצן טאָג.
tog gantsn dem
day whole the

[9] Then I said: I will not make mention of Him,

ט און איך האָב געזאָגט: איך וועל אים
im vel ich gezogt gevest hob ich un
him will I said indeed have I and

נישט דערמאָנען,
dermonen nisht
remember not

nor speak any more in Shmo.

; נאָמען זײַן אין רעדן נישט מער וועל אים און
nomen zain in redn nisht mer vel un
name his in speak not more will and

But His word was in Mine lev as a burning eish

, אָבער עס איז אין מײַן האַרצן ווי אַ ברענעדיק פֿײַער
faier brenedik a vi hartsn main in iz es ober
fire burning a like heart my in is it but

shut up in my atzmot,

, איינגעשלאָסן אין מײַנע ביינער
beiner maine in aingeshlosn
bones my in shut up

and I was weary of holding back,

, און איך מאַטער זיך עס איינצוהאַלטן
aintsuhaltn es zich mater ich un
to hold in it self weary I and

and I could not.

. אָבער איך קען נישט
nisht ken ich ober
not can I but

[10] For I heard the slander of many,

י יאָ, איך האָב געהערט די בייזע רייד פֿון פֿיל,
fil fun reid beize di gehert hob ich yo
many of talk evil the heard have I yes

Magor *(terror)* on every side.

: אַ שרעק רונד אַרום
arum rund shrek a
round around terror a

Report, say they, let's report him.

מסרט, און לאָמיר אים פֿאַרמַסרן!
farmasrn im lomir un masert
denounce him let us and inform

Kol enosh shelomi watched for my stumbling, saying:

: אַלע מײַנע גוטע פֿרײַנט לויערן אויף מײַן ברעכ
broch main oif loiern fraint gute maine ale
destruction my on lurk friends good my all

Perhaps he will be enticed,

, אפֿשר וועט ער פֿאַרנאַרט ווערן
vern farnart er vet efsher
become enticed he will perhaps

and we shall prevail against him,

, און מיר וועלן אים בייקומען
baikumen im veln mir un
overcome him will we and

and we shall take our revenge on him.

. און נעמען אונדזער נקמה פֿון אים
im fun nekome undzer nemen un
him from vengeance our take and

[11] But Hashem is with me as a Gibbor Aritz *(Mighty Warrior)*:

כא אָבער ה איז מיט מיר ווי אַ גיבור אַ מאַכטיקער,
machtiker a gibor a vi mir mit iz Hashem ober
mighty one a warrior a like me with is Hashem but

therefore my persecutors shall stumble,

דערום וועלן מײַנע נאָכיאָגער געשטרויכלט ווערן,
vern geshtroichlt nochyoger maine veln derum
become stumble pursuers my will therefore

and they shall not prevail;

און וועלן נישט אויספֿירן;
oisfirn nisht veln un
prevail not will and

they shall be greatly ashamed, for they shall not succeed;

זיי ווערן פֿאַרשעמט זייער, ווײַל זיי
zei vail zeyer farshemt vern zei
they because very ashamed become they

האָבן נישט באַגליקט,
baglikt nisht hobn
prospered not have

their kelimat olam *(everlasting dishonor)* shall never be forgotten.

אַן אייביקע שאַנד וועט נישט פֿאַרגעסן ווערן.
an eibike shand vet nisht fargesen vern
an everlasting shame which will not forgotten become

[12] But, Hashem Tzva'os, that tests the tzaddik,

כב און דו ה צְבָאוֹת, וואָס פרוווסט דעם גערעכטן,
un du Hashem Tseva'ot vos pruvst dem gerechtn
and you Hashem of hosts who test the righteous

and seest the kelayot and the lev,

אָ וואָס זעסט די נירן און דאָס האַרץ,
o vos zest di nirn un harts
o who see the kidneys and the heart

let me see Thy vengeance on them;

לאָמיך זען דײַן נקמה פֿון זיי,
lomich zen dain nekome fun zei
let me see your vengeance from them

for unto Thee have I pled my cause.

ווארעם צו דיר האָב איך אַנטפּלעקט מײַן קריג.
vorem tsu dir hob ich antplekt main krig
because to you(SG) have I revealed my dispute

[13] Sing unto Hashem, hallelu Hashem;

כג זינגט צו ה, טוט לויבן ה,
zingt tsu Hashem loibn tut Hashem
sing to Hashem praise do Hashem

for He hath saved the nefesh of the evyon *(poor)*

ווארעם ער האָט מציל געווען די זעל פֿון דעם אָרעמאַן
vorem er hot matsl geven di zel fun dem oreman
because he has been saved soul the of the poor person

from the yad of evildoers.

פֿון דער האַנט פֿון די שלעכטסטוער.
fun hant der fun di shlechtstuer
from the hand of the evildoers

[14] Arur *(cursed)* be the day

כד פֿאַרשאָלטן דער טאָג
tog der farsholten
day the cursed

wherein I was born;

וואָס איך בין אין אים געבאָרן געוואָרן!
vos ich bin in im geborn gevorn
which I am in it born having become

let not the day wherein immi bore me

דער טאָג וואָס מײַן מוטער האָט מיך געבאָרן
der tog vos main muter hot mich geborn
the day which my mother has me given birth

yehi baruch *(be blessed)*.

זאָל זײַן נישט געבענטשט!
zol zain nisht gebentsht
shall be not blessed

[15] Arur *(cursed)* be the ish

כה פֿאַרשאָלטן דער מענטש וואָס האָט מײַן פֿאָטער
der farsholten der mentsh vos hot main foter
the cursed the man who has my father

who brought news to avi, saying:

די בשׂורה געבראַכט, אַזוי צו זאָגן:
di besoire gebracht azoi tsu zogn
the good news brought so to say

A ben zachar *(male child)* is born unto thee;

אַ יינגל איז דיר געבאָרן געוואָרן;
a yingel iz dir geborn gevorn
a boy is to you(SG) born having become

making him very glad.

פֿרייען דערפֿרייט האָט ער אים!
freyen derfreit hot er im
rejoice greatly has he him

16 And let that ish be as the towns

טז יענער מענטש זאָל זיין ווי די שטעט
yener mentsh zol zain vi di shtet
that man let be as the towns

which Hashem overthrew, and relented not;

וואָס ה׳ האָט אויפֿגעקערט און נישט
vos Hashem hot ibergekert un nisht
which Hashem has overthrown and not

דערבאַרעמט;
derbaremt
felt compassion

and let him hear the wailing in the boker,

און ער זאָל הערן אַ געשריי אין דער פֿרי,
un er zol hern a geshrei in der peire
and he shall hear a cry in the morning

and the teru'ah *(battle cry)* at noontide;

און אַ שאַלונג אין מיטן טאָג;
un a shalung in mitn tog
and a shout in the middle day

17 Because he slaughtered me not from the womb;

יז פֿאַר וואָס ער האָט מיך נישט געטייט פֿון טראַכט,
far vos er hot mich nisht geteit fun tracht
for which he has me not caused to die from womb

or that immi might have been my kever,

אַז מײַן מוטער זאָל מײַן קבֿר זיין,
az main muter main zol main keyver zain
that my mother my shall my tomb be

and olam *(forever)* her womb enlarged.

און איר טראַכט אייביק טראָגעדיק.
un ir tracht eibik trogedik
and her womb ever enlarged

18 Why came I forth out of the womb

יח נאָך וואָס גאָר בין איך פֿון טראַכט אַרויס
noch vos gor bin ich fun tracht arois
after what really am I from womb out

to see amal *(trouble, toil)* and sorrow,

צו זען מאַטערניש און קומער,
tsu zen maternish un kumer
to see hardship and sorrow

that my days should be consumed with shame?

און אויסגיין אין שאַנד זאָלן מײַנע טעג?
un oisgein in shand zoln maine teg
and being consumed in shame shall my days

כא

21 The Davar which came unto Yirmeyah from Hashem, when HaMelech Tzidkiyah sent unto him Pashchur Ben Malkiyah, and Tzephanyah Ben Ma'aseiyah the kohen, saying, 2 Inquire, now, of Hashem for us; for Nevukhadretzar Melech Bavel maketh war against us; if it be so that Hashem will deal with us according to all His

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון
dos vort vos iz geven tsu Yirmeyahun
the word that is having been to Yirmeyahu

פֿון ה׳, וועז דער מלך צדקיָהו האָט
fun Hashem ven der melech Tsidkiyah hot
from Hashem when the king Tzidkiyahu has

צו אים געשיקט פּשחור דעם זון פֿון מַלכּיָהן, און
tsu im geshikt Pashchur dem zun fun Malkiyahn un
to him sent Pashchur the son of Malkiyah and

צפֿניָה דעם זון פֿון מַעֲשׂיָהן, דעם כֹּהן, אַזוי צו
Tsefanyah dem zun fun Maaseiyahn dem koyen azoi tsu
Tsefanyah the son of Ma'aseiyah the kohen so to

nifle'ot *(wondrous deeds)*, that he may withdraw from us.

[3] Then said Yirmeyah unto them, Thus shall ye say to Tzidkiyah; [4] Thus saith Hashem Elohei Yisroel; Hineni, I will turn back against you the weapons of milchamah *(war)* that are in your hands, wherewith ye fight against Melech Bavel, and against the Kasdim *(Chaldeans)*, which besiege you outside the chomah *(wall)*, and I will assemble them inside this city. [5] And I Myself will fight against you with an outstretched yad *(hand)* and with a zero'a chazakah *(strong arm)*, even in anger, and in chemah, and in ketzef gadol *(great wrath)*. [6] And I will strike down the inhabitants of this city, both ha'adam and habehemah; they shall die of dever gadol *(great plague)*. [7] And afterward, saith Hashem, I will deliver Tzidkiyah Melech Yehudah, and his avadim, and HaAm, and such as are survivors in this city from dever, from the cherev, and from the ra'av *(famine)*, into the yad Nevukhadretzar Melech Bavel, and into the yad of their oyevim *(enemies)*, and into the yad of those that seek their nefesh; and he shall strike them down with the edge of the cherev; he shall not spare them, neither have pity, nor have rachamim.

זאָגן: [ב] פַֿרעג, איך בעט דיך, פַֿאַר אונדז בײַ ה׳,
zogn ich bet dich far undz bai Hashem
say I inquire beg you(SG) for us by Hashem

ווארעם נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האַלט
vorem halt Bavel fun melech der Nevuchadretsar
because wages Bavel of king the Nevukhadretzar

מלחמה אויף אונדז; אפֿשר וועט ה׳ טאָן מיט אונדז
undz mit ton Hashem vet efsher undz oif milchome
us with do Hashem will perhaps us on war

אַזוי ווי אַלע זײַנע וווּנדער, און ער וועט אָפּצִיען פֿון אונדז.
undz fun optsien vet er un vunder zaine ale vi azoi
us from withdraw will he and wonders his all as so

[ג] האָט ירמיָהו צו זיי געזאָגט: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו
tsu zogn ir zolt azoi gezogt zei tsu Yirmeyah hot
to say you shall thus said them to Yirmeyah has

צִדקִיָהוּ: [ד] אַזוי האָט געזאָגט ה׳ אלוקי ישׂרָאֵל:
Tsidkiyahun Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi
Tzidkiyahu Yisroel the G-d of Hashem said has thus

זע, איך דרײַ אום די כּלי-מלחמה וואָס אין אײַער האַנט,
hant aier in vos keile-milchome di um drai ich ze
hand your in that weapons of war the back turn I behold

וואָס איר האַלט דערמיט מלחמה דרויסן פֿון דער מויער
moier der fun droisn milchome dermit halt ir vos
wall the of outside war therewith wage you that

אַקעגן דעם מלך פֿון בָּבֶל, און אַקעגן די כַּשׂדים, וואָס
vos Kasdim di akegn un Bavel fun melech dem akegn
which Kasdim the against and Bavel of king the against

לעגערן אויף אײַך, און איך וועל זיי איינזאַמלען אין דער
der in ainzamlen zei vel ich un aich oif legern
the in assemble them will I and you against camp

דאָזיקער שטאָט. [ה] און איך גופֿא וועל מלחמה האַלטן מיט
mit haltn milchome vel gufe ich un shtot doziker
against wage war will myself I and city this

אײַך, מיט אַן אויסגעשטרעקטער האַנט און מיט אַ שטאַרקן
shtarkn a mit un hant oisgeshtrekter an mit aich
strong a with and hand outstretched an with you

אָרעם, און מיט כּעס, און מיט גרים, און מיט גרויס צאָרן.
tsorn grois mit un geirem mit un kaas mit un orem
wrath great with and fury with and anger with and arm

[ו] און איך וועל שלאָגן די באַווויינער פֿון דער דאָזיקער
doziker der fun bavoiner di shlogn vel ich un
this the of inhabitants the strike down will I and

שטאָט, אי מענטש אי בהמה; פֿון אַ גרויסער פּעסט
pest groiser a fun beheime i mentsh i shtot
pestilence great a from beast and man both city

וועלן זיי שטאַרבן. [ז] און דערנאָך, זאָגט ה׳, וועל
vel Hashem zogt dernoch un shtarbn zei veln
will Hashem declares afterward and die they will

איך געבן צִדקִיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה, און זײַנע
zaine un Yehudah fun melech dem Tsidkiyah gebn ich
his and Yehudah of king the Tzidkiyahu give I

קנעכט, און דאָס פֿאָלק, די וואָס זײַנען איבערגעבליבן
ibergebliben zainen vos di folk dos un knecht
left are who the ones people the and servants

אין דער דאָזיקער שטאָט פֿון דער פּעסט , פֿון דער שוועדד,
shverd der fun pest der fun shtot doziker der in
sword the from pestilence the from city this the in

און פֿון דעם הונגער, אין דער האַנט פֿון נבֿוכַדרֶאצַר
Nevuchadretsar fun hant der in hunger dem fun un
Nebuchadnezzar of hand the in famine the from and

דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אין דער האַנט פֿון זייערע פֿיַינט ,
faint zeyere fun hant der in un Bavel fun melech dem
enemies their of hand the in and Bavel of king the

און אין דער האַנט פֿון די וואָס זוכן זייער לעבן; און
un lebn zeyer zuchn vos di fun hant der in un
and life their seek who the ones of hand the in and

עס וועט זיי דערשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוועדד; ער וועט
vet er shverd fun sharf mitn dershlogn zei vet es
will he sword of edge with the strike down them will it

זיי נישט שוינען , און וועט נישט דערבאַרמען און נישט
nisht un derbaremen nisht vet un shoinen nisht zei
not and have mercy not will and spare not them

רחמנות האָבן.
hobn rachmones
have compassion

[8] And unto this people thou shalt say, Thus saith Hashem; Hineni, I set before you the Derech HaChayyim and the Derech HaMavet. [9] He that abideth in this city shall die by cherev, and by ra'av *(famine)*, and by dever *(plague)*; but he that goeth out, and falleth to the Kasdim *(Chaldeans)* that besiege you, he shall live, and his nefesh shall be unto him as plunder. [10] For I have set my face against this city for ra'ah, and not for tovah, saith Hashem; it shall be given into the yad Melech Bavel, and he shall set eish to it to burn it down.

ח און צו דעם דאָזיקן פֿאָלק זאָלסטו זאָגן: אַזוי האָט
hot azoi zogn zolstu folk dozikn dem tsu un
has thus say shall you people this the to and

ה געזאָגט: זע , איך לייג פֿאַר אייַך דעם וועג
veg dem aich far leig ich ze gezogt Hashem
way the you before set down I behold said Hashem

פֿון לעבן און דעם וועג פֿון טויט . ט דער וואָס בלייַבט
blaibt vos der toit fun veg dem un lebn fun
remains who the one death of way the and life of

זיצן אין דער דאָזיקער שטאָט, וועט שטאַרבן פֿון שוועדד, און
un shverd fun shtarbn vet shtot doziker der in zitsn
and sword from die will city this the in sitting

פֿון הונגער, און פֿון פּעסט , אָבער דער וואָס גייט
geit vos der ober pest fun un hunger fun
goes who the one but pestilence from and famine from

אַרויס און וועט צופֿאַלן צו די כַּשְׂדים וואָס לעגערן אויף
oif legern vos Kasdim di tsu tsufaln vet un arois
against besiege who Kasdim the to fall will and out

אייַך, וועט בלייַבן לעבן, און זיין נפֿש וועט אים זיין צום
tsum zain im vet nefesh zain un lebn blaibn vet aich
for the be him will soul his and alive remain will you

געווינס. י וואָרעם איך האָב געטאָן מיין פּנים קעגן דער
der kegen ponem main geton hob ich vorem gevins
the against face my done have I because gain

דאָזיקער שטאָט צום בייזן און נישט צום גוטן, זאָגט
zogt gutn tsum nisht un beizn tsum shtot doziker
declares good for not and evil for city this

ה ; אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל וועט זי
zi vet Bavel fun melech dem fun hant der in Hashem
it will Bavel of king the of hand the in Hashem

איבערגעגעבן וועט ער און וועט זי פֿאַרברענען אין פֿייַער.
faier in farbrenen zi vet er un vern ibergegebn
fire in burn up it will he and become delivered

[11] And touching the Bais Melech Yehudah, say, Hear ye the Devar Hashem. [12] O Bais Dovid, thus saith Hashem:

Execute mishpat in the boker,
and save him that is robbed
out of the yad oshek *(hand of the oppressor)*,
lest My chemah *(fury)* go out like eish,
and burn that none can quench it,
because of the wickedness
of your deeds.

יא און צום הויז פֿון דעם מלך פֿון יהודה : הערט
hert Yehudah fun melech dem fun hoiz tsum un
hear Yehudah of king the of house to the and

דאָס וואָרט פֿון ה . יב הויז פֿון דָוִד , אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi Dovid fun hoiz Hashem fun vort dos
Hashem has thus Dovid of house Hashem of word the

גענאָגט:
gezogt
said

האַלט אַ משפּט אין דער פֿרי ,
peire der in mishpot a halt
morning the in judgment a hold

און זייט מציל דעם באַגזלטן
bagzltn dem matsl zait un
robbed the one rescued be and

פֿון דעם דריקערס האַנט,
hant drikers dem fun
hand oppressor's the from

כּדי מײַן גרימצאָרן זאָל נישט אַרויסגיין ווי אַ פֿײַער,
faier a vi aroisgein nisht zol grimtsorn main kedei
fire a like go out not shall wrath my so that

און ברענען אַז קיין לעשער זאָל נישט זײַן ,
zain nisht zol lesher kein az brenen un
be not shall extinguish any that burn and

פֿון וועגן אײַערע בייזע מעשׂים.
meisim beize aiere vegen fun
deeds evil your account of on

[13] Hineni, I am against thee, O inhabitant of the emek *(valley)*,

and tzur *(rock)* of the plain,

saith Hashem;

which say, Who shall come down against us?

Or who shall enter into our me'onot *(dwelling places, homes)*?

[14] But I will visit you in punishment according to the p'ri *(fruit)* of your deeds,

saith Hashem;

and I will kindle an eish in the ya'ar *(forest)* thereof,

יג זע , איך קום צו דיר , באַווינערין פֿון טאָל ,
tal fun bavoinerin dir tsu kum ich ze
the valley of inhabitant you(SG) to come I behold

דו פֿעלדז פֿון פּלוין,
ploin fun feldz du
plain of rock you

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

איר וואָס זאָגט: ווער וועט נידערן אויף אונדז?
undz oif nidern vet ver zogt vos ir
us upon descend will who say who you

און ווער וועט קומען אין אונדזערע ווינונגען ?
voinungen undzere in kumen vet ver un
dwellings our into come will who and

יד און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט אײַך
aich mit oprechenen zich vel ich un
you with reckon self will I and

לויט דער פֿרוכט פֿון אײַערע מעשׂים,
meisim aiere fun frucht der loit
deeds your of fruit the according to

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

and it shall devour all things
round about it.

22 Thus saith Hashem: Go down to the Bais Melech Yehudah, and speak there this Davar, [2] And say, Hear the Devar Hashem, O Melech Yehudah, that sittest upon the kisse of Dovid, thou, and thy avadim, and thy people that enter in by these she'arim *(gates)*; [3] Thus saith Hashem; Execute ye mishpat *(justice)* and tzedakah *(righteousness)*, and save the plundered out of the yad of the oshek *(oppressor)*; and do no wrong, do no violence to the ger *(alien)*, the yatom *(orphan)*, nor the almanah *(widow)*, neither shed dahm naki *(innocent blood)* in this makom *(place)*. [4] For if ye carry out this davar indeed, then, shall there enter in by the she'arim *(gates)* of this Bais, melachim sitting upon the kisse Dovid, riding in chariots and on susim, he, and his avadim, and his people. [5] But if ye will not hear these devarim, I swear a shevuah by Myself, saith Hashem, that this Bais shall become a desolation. [6] For thus saith Hashem unto the Bais Melech Yehudah:

Thou art [in grandeur] Gil'ad
unto Me,
and the summit of the Levanon;
yet surely I will make thee a midbar,
and towns which are not inhabited.

און איך וועל אָנצינדן אַ פַּיַער אין איר ווַאלד,
vald ir in faier a ontsindn vel ich un
forest her in fire a kindle will I and

און עס וועט פַּאַרצערן אַלץ וואָס אַרום איר.
ir arum vos alts fartseren vet es un
it around which all that devour will it and

כב

אַזוי האָט ה גענאָגט: נידער אַראָפּ
arop nider gezogt Hashem hot azoi
down go down said Hashem has so

צום הויז פַֿון דעם מלך פַֿון יהוּדה , און
un Yehudah fun melech dem fun hoiz tsum
and Yehudah of king the of house to the

זאָלסט רעדן דאָרטן דאָס דאָזיקע וואָרט, [ב] און זאָגן:
zogn un vort dozike dos dortn redn zolst
say and word this the there speak you(SG) must

הער דאָס וואָרט פַֿון ה , דו מלך פַֿון יהוּדה
Yehudah fun melech du Hashem fun vort dos her
Yehudah of king you Hashem of word the pay heed

וואָס זיצסט אויפֿן טראָן פַֿון דָּוִד , דו , און דיַינע קנעכט ,
knecht daine un du Dovid fun tron oifn zitsst vos
servants your and you Dovid of throne on sits who

און דיַין פַֿאָלק , וואָס קומען אין די דאָזיקע טויערן. [ג] אַזוי האָט
hot azoi toiern dozike di in kumen vos folk dain un
has thus gates these the in come who people your and

ה געזאָגט: טוט רעכט און גערעכטיקייט, און זייט מציל
matsl zait un gerechtikeit un recht tut gezogt Hashem
rescued be and justice and right do said Hashem

דעם באַגזלטן פֿון דעם דריקערס האַנט; און אַ פֿרעמדן ,
fremdn a un hant drikers dem fun bagzltn dem
ger toshav a and hand oppressor's the from robbed the

אַ יתום , און אַן אַלמנה , זאָלט איר נישט קריוודען, נישט
nisht krivden nisht ir zolt almone an un yosem a
not wrong not you shall widow a and fatherless a

באַרויבן, און אומשולדיק בלוט זאָלט איר נישט פַֿארגיסן אין
in fargisen nisht ir zolt blut umshuldik un baroibn
in shed not you shall blood innocent and rob

דעם דאָזיקן אָרט. [ד] וואָרעם אויב טאָן וועט איר טאָן די דאָזיקע
dozike di ton ir vet ton oib vorem ort dozikn dem
this the do you will do if because place this the

זאַך , וועלן קומען אין די טויערן פֿון דעם דאָזיקן הויז
hoiz dozikn dem fun toiern di in kumen veln zach
house this the of gates the in come will thing

מלכים וואָס זיצן אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד , וואָס רייַטן אויף
oif raitn vos Dovid fun tron oifn zitsn vos mlochim
on ride who Dovid of throne on the sit who kings

רייַטוועגן און אויף פֿערד , ער, און זיַינע קנעכט , און זיַין
zain un knecht zaine un er ferd oif un raitvegn
his and servants his and he horses on and chariots

פַֿאָלק . [ה] אויב אָבער איר עט נישט צוהערן די דאָזיקע
dozike di tsuhern nisht et ir ober oib folk
these the listen not will you however if people

ווערטער, שוועור איך בייַ מיר, זאָגט ה , אַז צו וויסט
vist tsu az Hashem zogt mir bai ich shver verter
desolation to that Hashem says me by I swear words

וועט וועלן דאָס דאָזיקע הויז . [1] וואָרעם אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi vorem hoiz dozike dos vern vet
Hashem has so because house this the become will

געזאָגט אויף דעם הויז פֿון דעם מלך פֿון יהודה :
Yehudah fun melech dem fun hoiz dem oif gezogt
Yehudah of king the of house the unto said

גִּלְעָד ביסטו מיר געווען ,
geven mir bistu Gilad
having been me are you Gil'ad

דער שפּיץ פֿון לְבָנוֹן ;
Levanon fun shpits der
Levanon of peak the

אויב איך וועל דיך נישט מאַכן פֿאַר אַ מדבר ,
midber a far machn nisht dich vel ich oib
desert a for make not you(SG) will I if

פֿאַר שטעט נישט באַווינטע!
bavointe nisht shtet far
inhabited not cities for

[7] And I will prepare mashchitim *(destroyers)* against thee,

[1] און איך וועל אָנבריי̈טן אויף דיר צעשטערער,
oif onbreitn vel ich un tseshterer dir
on prepare will I and destroyers you(SG)

every ish with his weapons;

איטלעכן מיט זיין געצײַג ,
getsaig zain mit itlechn
weapon his with each

and they shall cut down thy choice arazim *(cedars)*,

און זיי וועלן אָפּהאַקן דיינע געקליבענע צעדערן ,
tsedern geklibene daine ophakn veln zei un
cedar trees choice your cut down will they and

and cast them into the eish.

און אַריינווארפֿן אין פֿײַער.
faier in arainvarfen un
fire in throw into and

[8] And Goyim rabbim shall pass by this city, and they shall say every ish to his re'a *(neighbor)*, Why hath Hashem done thus unto this ir hagedolah *(great city)*? [9] Then they shall answer, Because they have forsaken the Brit Hashem Eloheihem, and worshiped elohim acherim, and served them.

[ח] און פֿיל פֿעלקער וועלן פֿאַרבײַגיין פֿאַרבײַ דער דאָזיקער
doziker der farbai farbaigein veln felker fil un
this the close by pass by will peoples many and

שטאָט, און זיי וועלן זאָגן איינער צום אַנדערן : פֿאַר וואָס
vos far andern tsum einer zogn veln zei un shtot
which for another to one say will they and city

האָט ה אַזוי געטאָן צו דער דאָזיקער גרויסער שטאָט?
shtot groiser doziker der tsu geton azoi Hashem hot
city great this the to done so Hashem has

[ט] און מע וועט זאָגן : פֿאַר וואָס זיי האָבן פֿאַרלאָזן דעם
dem farlozen hobn zei vos far zogn vet me un
the forsaken have they what for say will one and

ברית פֿון ה זייער ג-ט, און האָבן זיך געבוקט צו
tsu gebukt zich hobn un G-t zeyer Hashem fun bris
to bowed selves have and G-d their Hashem of covenant

פֿרעמדע ג-טער, און זיי געדינט.
gedint zei un g-ter fremde
served them and g-ds foreign

[10] Weep ye not for the one dead,

[י] איר זאָל נישט וויינען אויפֿן טויטן ,
toitn oifn veinen nisht zol ir
the dead for weep not shall you

neither mourn him;

און איר באַדויערן אויף אים;
im oif badoyern ir un
him on mourn you and

but weep bitterly for him that goeth away [into the Golus];

וויינען וויינט אויף דעם וואָס גייט אַוועק,
avek geit vos dem oif veint veinen
away goes who the on weeps weep

for he shall return no more,

וואָרעם ער וועט זיך מער נישט אומקערן
umkeren nisht mer zich vet er vorem
return not more self will he because

nor see his eretz moledet *(native land)*.

און זען דאָס לאַנד פֿון זײַן געבורט.
geburt zain fun land dos zen un
birth his of land the see and

[11] For thus saith Hashem touching Shallum Ben Yoshiyah Melech Yehudah, which reigned in place of Yoshiyah aviv, which went forth out of this makom; he shall not return there any more; [12] But he shall die in the makom where they have led him captive [into the Golus], and he shall see HaAretz Hazot no more.

יא וואָרעם אַזוי האָט ה גענאָגט אויף שַׁלוּם דעם זון
zun dem Shallum oif gezogt Hashem hot azoi vorem
son the Shallum on said Hashem has so because

פֿון יאשִׁיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , וואָס האָט געקיניגט
gekinigt hot vos Yehudah fun melech dem Yoshiyah fun
reigned has who Yehudah of king the Yoshiyah of

אויף דעם אָרט פֿון זײַן פֿאָטער יאשִׁיָהוּ , און וואָס איז
iz vos un Yoshiyahun foter zain fun ort dem oif
is who and Yoshiyah father his of place the in

אַוועקגעגאַנגען פֿון דעם דאָזיקן אָרט : ער וועט זיך מער נישט
nisht mer zich vet er ort dozikn dem fun avekgegangen
not more self will he place this the from gone away

אומקערן אַהין . יב נַיערט אין דעם אָרט וווּהין מע האָט אים
im hot me vuhin ort dem in naiert ahin umkeren
him has one where place the in but there return

פֿאַרטריבן , דאָרטן וועט ער שטאַרבן, און דאָס דאָזיקע לאַנד וועט
vet land dozike dos un shtarbn er vet dortn fartriben
will land this the and die he will there driven out

ער מער נישט אָנזען .
onzen nisht mer er
see not more he

[13] Woe unto him that buildeth his bais but not by tzedek *(righteousness)*, and his aliyyot *(upper chambers)* but not by mishpat;

יג ווי , דער וואָס בויט זײַן הויז מיט אומערלעכקייט,
umerlechkeit mit hoiz zain boit vos der vei
dishonesty with house his builds who the one woe

און זײַנע אייבערשטובן מיט אומרעכט;
umrecht mit eibershtubn zaine un
injustice with upper chambers his and

that useth his neighbor's service without wages,

וואָס אַרבעט מיט זײַן חבֿר אומזיסט ,
umzist chever zain mit arbet vos
for nothing neighbor his with works who

and giveth him no pay for his work;

און גיט אים נישט זײַן לוין ;
loin zain nisht im git un
wage his not him gives and

[14] That saith: I will build me a large bais *(mansion)*

יד וואָס זאָגט : איך וועל מיר אויפֿבויען אַ גרויס הויז ,
hoiz grois a oifboien mir vel ich zogt vos
house great a build me will I declares who

and spacious aliyyot *(upper rooms)*,

און אייבערשטובן גערעמט ;
gerame eibershtubn un
spacious upper chambers and

and cutteth him out chalonot *(windows)*;

און ער שניידט זיך אויס פֿענצטער;
fentster ois zich shnaidt er un
windows out self cuts he and

and panel it with erez *(cedar)*,

אוּן עֶר בְּאַדעקְט עֶס מִיט צְעדֶער,
tseder mit es badekt er un
cedar with it covers he and

and paint with bright red.

אוּן בְּאַשמִירְט עֶס מִיט פַּאַרְב!
farb mit es bashmirt un
paint with it smears and

15 Shalt thou reign, because thou enclose thyself in erez *(cedar)*?

טו ווִילְסטוּ קִינִיגן, ווַיְיל דוּ מַאֲכְסְט זִיךְ גְרוֹיס
grois zich machst du vail kinign vilstu
great self make you because reign will you

מִיט צְעדֶערְהאָלְץ?
tsederholts mit
cedar wood with

Did not Avicha eat and drink,

דִיין פָאטֶער, פַּאַר וואָר, הָאט געגעסן אוּן גְעטְרוּנקְען,
getrunken un gegesn hot vor far foter dain
drunk and eaten has truly for father your

and do mishpat and tzedakah,

אָבֶער עֶר הָאט גְעטָאן רעכְט אוּן גְערעכְטִיקייט,
gerechtikeit un recht geton hot er ober
righteousness and right done has he but

and then it was tov *(well)* with him?

דערוֹם אִיז אִים גוּט געווֶען.
geven gut im iz derum
having been well him is therefore

16 He defended the cause of the oni *(poor)* and evyon *(needy)*;

טז עֶר הָאט גְעמִשְפְּט דעם מִשְפָּט פוּן
fun mishpot dem gemishpet hot er
of judgment the judged has he

אָרעמאַן אוּן אֶבְיוֹן,
evyon un oreman
needy and poor person

then it was tov *(well)* with him;

דערוֹם אִיז געווֶען גוּט.
gut geven iz derum
well having been is therefore

was not this to have da'as of Me?

פַּאַר וואָר, דאָס אִיז דערְקענען מִיךְ,
mich derkenen iz dos vor far
me knowing is this surely for

saith Hashem.

זאָגְט ה׳.
Hashem zogt
Hashem declares

17 But thine eynayim *(eyes)* and thine lev

יז אָבֶער דַיינע אויגן אוּן דַיין הַאַרְץ זַיינען נִישְט מֶער
mer nisht zainen harts dain un oign daine ober
more not are heart your and eyes your but

are but for thy betza *(covetousness, greed)*

ווי נאָר אויף דַיין גְעווִין,
gevin dain oif nor vi
gain your on just than

and for to shed dahm hanaki *(innocent blood)*,

אוּן אויף אומשוּלדִיק בְּלוּט צוּ פַּאַרְגִיסְן,
fargisen tsu blut umshuldik oif un
shed to blood innocent on and

and for oshek *(oppression)*, and for merutzah *(extortion, persecution)*, to do it.

אוּן אויף רויב אוּן אויף דְרִיקוּנג צוּ בְּאַגִיין.
bagein tsu drikung oif un roib oif un
commit to oppression on and plunder on and

18 Therefore thus saith Hashem concerning Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah:

יח דערוֹם הָאט ה׳ אַזוי גְעזָאגְט אויף יְהוֹיָקִים דעם
dem Yhoyakim oif gezogt azoi Hashem hot derum
the Y'hoyakim on said so Hashem has therefore

זוּן פוּן יאֹשִיָהוּ דעם מֶלְךְ פוּן יְהוּדה׃
Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun
Yehudah of king the Yoshiyah of son

They shall not mourn for him, saying: Ah achi! Or, Ah achot *(sister)*!

They shall not lament for him, saying:
Ah adon! Or: Ah his hod *(glory)*!

מע וועט נישט קלאָגן אויף אים:
im oif klogn nisht vet me
him on bewail not will one
וויי מײַן ברודער! און: וויי שוועסטער!
shvester vei un bruder main vei
sister woe and brother my woe
מע וועט נישט קלאָגן אויף אים:
im oif klogn nisht vet me
him on bewail not will one
וויי האַר ! און: וויי זײַן גלאַנץ!
glants zain vei un har vei
glory his woe and master woe

[19] He shall be buried with the kevurat chamor *(burial of a donkey)*,

י די באַגרעבעניש פֿון אַן אייזל וועט ער באַגראָבן ווערן ,
vern bagrobn er vet eizl an fun bagrebenish di
become buried he will donkey a of burial the

dragged and cast forth outside the Sha'arei Yerushalayim.

געשלעפּט און אַוועקגעוואָרפֿן, אַוועק פֿון די
di fun avek avekgevorfen un geshlept
the from away cast off and dragged
טויערן פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun toiern
Yerushalayim of gates

[20] Go up to the Levanon, and cry out;

כ גיי אַרויף צום לבֿנון און שרײַ ,
shrai un Levanon tsum aroif gei
cry aloud and Levanon to up go

and lift up thy voice in Bashan,

און אין בָּשָׁן לאָז אַרויס דײַן קול ,
kol dain arois loz Bashan in un
voice your out let Bashan in and

and cry out from Avarim;

און שרײַ פֿון עֲבָרים ,
Avarim fun shrai un
Avarim from cry aloud and

for all thy lovers are crushed.

ווײַל צעבראָכן זײַנען אַלע דײַנע ליבהאָבער.
libhober daine ale zainen tsebrochn vorem
devotees your all are shattered because

[21] I spoke unto thee in thy security;

כא איך האָב געריידט צו דיר אין דײַן שלווה,
shalve dain in dir tsu geredt hob ich
peace your in you(SG) to spoken have I

but thou saidst: I will not hear.

האָסטו געזאָגט: איך וועל נישט הערן;
hern nisht vel ich gezogt hostu
hear not will I said have you

This hath been thy derech from thy youth,

דאָס איז דײַן וועג פֿון דײַן יוגנט אָן,
on yugnt dain fun veg dain iz dos
on youth your from way your is this

that thou obeyedst not My kol *(voice)*.

אַז דו הערסט נישט צו מײַן קול .
kol main tsu nisht herst du az
voice my to not hear you that

[22] The ruach shall eat up all thy ro'im *(rulers)*,

כב דערווינט וועט פֿאַסטוכען אַלע דײַנע פֿאַסטוכער,
pastucher daine ale pastuchen vet vint der
shepherds your all shepherd will wind the

and thy lovers shall go into captivity [in the Golus];

און דײַנע ליבהאָבער וועלן אין געפֿאַנגנשאַפֿט גיין ;
gein gefangenshaft in veln libhober daine un
go captivity in will devotees your and

surely then shalt thou be ashamed and humiliated

ערשט דענצמאָל וועסטו זיך שעמען
shemen zich vestu dentsmol ersht
be ashamed self will you(sg) then only

און צו שאַנד וועַרן
vern shand tsu un
become shame to and

because of all thy wickedness.

פֿון וועגן אַל דײַן שלעכטיקייט.
shlechtikeit dain al vegen fun
wickedness your all account of on

[23] O inhabitant of the Levanon,

כג וואָס זיצסט אין לְבָנוֹן ,
Levanon in zitsst vos
Levanon in you sit who

that makest thy ken *(nest)* in the arazim *(cedars)*,

און נעסטעסט אין די צעדערן ,
tsedern di in nestest un
cedar trees the in nestest and

how shalt thou groan when chavalim *(birth pangs)* come upon thee,

ווי וועסטו קרעכצן ווען עס וועלן דיר
vi vestu krechtsn ven es veln dir
how will you(sg) groan when it will you(sg)

קומען ווייען ,
veyen kumen
pains come

the pain as of a woman in travail!

שמערצן ווי אַ געווינערין !
shmertsn a vi gevinerin
pains as a woman in labor

[24] As I live, saith Hashem, though Konyahu Ben Y'hoyakim Melech Yehudah were the chotam *(signet ring)* upon Yad Yemini *(My right Hand)*, yet would I pluck thee from there. [25] And I will give thee into the yad of them that seek thy nefesh, and into the yad of them of whom thou art afraid, even into the yad of Nevukhadretzar Melech Babylon, and into the yad of the Kasdim. [26] And I will cast thee out, and immecha that bore thee, into ha'aretz acheret *(another country)*, where ye were not born; and there shall ye die. [27] But to HaAretz whereunto they desire to return, to these shall they not return.

כד אַזוי ווי איך לעב, זאָגט ה , ווען כָּנְיָהוּ דער
der Konyahu ven Hashem zogt leb ich vi azoi
the Konyahu when Hashem declares live I as so

זון פֿון יהוֹיָקימען , דער מלך פֿון יהוּדה , זאָל זײַן
zain zol Yehudah fun melech der Yhoyakimen fun zun
be should Yehudah of king the Y'hoyakim of son

דער זיגלרינג אויף מײַן רעכטער האַנט, וועל איך דיך
dich ich vel hant rechter main oif ziglring der
you(SG) I will hand right my on signet ring the

פֿון דאָרטן אַראָפּרײַסן! כה און איך וועל דיך געבן אין דער
der in gebn dich vel ich un aropraisn dortn fun
the into give you(SG) will I and tear off there from

האַנט פֿון די וואָס זוכן דײַן לעבן, און אין דער האַנט
hant der in un lebn dain zuchn vos di fun hant
hand the in and life your seek who the ones of hand

פֿון די וואָס דו שרעקסט זיך פֿאַר זיי , און אין דער
der in un zei far zich shrekst du vos di fun
the in and them before self you fear you who the one of

האַנט פֿון נבֻוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אין ער
er in un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun hant
he in and Bavel of king the Nevukhadretzar of hand

האַנט פֿון די כַּשְׂדים . כו און איך וועל פֿאַרוואַרפֿן דיך ,
un dich farvorfen vel ich un Kasdim di fun hant
and you(SG) cast away will I and Kasdim the of hand

דײַן מוטער וואָס האָט , אין אַן אַנדער געבאָרן דיך
ander an in geborn dich hot vos muter dain
other an in given birth to you(SG) has who mother your

לאַנד, וואָס איר זײַט דאָרטן נישט געבאָרן געוואָרן ; און
un gevorn geborn nisht dortn zait ir vos land
and having become born not there are you which land

דאָרטן וועט איר שטאַרבן. כז און אין דעם לאַנד וואָס זייער האַרץ
harts zeyer vos land dem in un shtarbn ir vet dortn
heart their that land the in and die you will there

זיך זיי זיך אומצוקערן אַהין, אַהין וועלן זיי זיך צײַט
zich zei veln ahin ahin umtsukeren zich zei tsit
selves they will there there return selves them draws

נישט אומקערן.
umkeren nisht
return not

28 Is this man Konyahu

כח איז אַ פֿאַראַכט געפֿעס אַ צעבראָכן
tsebrochn a gefes faracht a iz
broken a vessel despised a is

a despised broken etzev *(image, statue)*?

דער דאָזיקער מאַן כָּנְיָהוּ ?
Konyahu man doziker der
Konyahu man this the

Is he a vessel wherein is no chefetz?

איז ער אַ כּלי אַ נישטווערטיקע?
nishtvertike a keile a er iz
worthless a vessel a he is

Why are they cast out, he and his zera,

פֿאַר וואָס זײַנען זיי פֿאַרוואָרפֿן געוואָרן ,
farvorfen zei zainen vos far gevorn
rejected they are what for having become

ער און זײַן זאָמען,
zomen zain un er
seed his and he

and are cast into ha'aretz which they know not?

און פֿאַרשלײדערט אין דעם לאַנד וואָס זיי קענען נישט?
nisht kenen zei vos land dem in farshlaidert un
not know they that land the in hurled and

29 O eretz, eretz, eretz,

כט אוי לאַנד, לאַנד, לאַנד,
land land land oi
land land land oh

hear the Devar Hashem.

הער דאָס וואָרט פֿון ה !
Hashem fun vort dos her
Hashem of word the pay heed

30 Thus saith Hashem:

ל אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

Write ye this ish ariri *(childless)*,

פֿאַרשרײַבט דעם דאָזיקן מענטשן אָן קינדער ,
kinder on mentshn dozikn dem farshraibt
children without man this the write down

a gever *(man)* who shall not prosper in his days;

אַ מאַן וואָס באַגליקט נישט אין זײַנע טעג ,
teg zaine in nisht baglikt vos man a
days his in not prospers who man a

for none of his zera shall prosper,

וואָרעם קיינער פֿון זײַן זאָמען וועט נישט באַגליקן,
baglikn nisht vet zomen zain fun keiner vorem
prosper not will seed his of anyone because

sitting upon the kisse Dovid,

צו זיצן אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד ,
Dovid fun tron oifn zitsn tsu
Dovid of throne on the sit to

or moshel od *(rule anymore)* in Yehudah.

און ווײַטער געווען אויף יְהוּדָה .
Yehudah oif geveltikn vaiter un
Yehudah over rule further and

23 Woe be unto the ro'im that destroy and scatter the tzon of My pasture! saith Hashem. [2] Therefore thus saith Hashem Elohei Yisroel against the ro'im that shepherd My people; Ye have scattered My tzon, and driven them away, and have not attended to them; hineni, I will attend to you for the rah of your doings, saith Hashem. [3] And I will gather the she'erit *(remnant)* of My tzon out of all countries where I have driven them, and will bring them again to their folds; and they shall be fruitful and increase. [4] And I will set up ro'im *(shepherds)* over them which shall shepherd them; and they shall fear no more, nor be dismayed, neither shall they be lacking, saith Hashem.

[5] Hinei, the days come, saith Hashem, that I will raise up unto Dovid a Tzemach Tzaddik, and a Melech shall reign and act wisely, and shall execute mishpat and tzedakah in ha'aretz. [6] In his days Yehudah shall be saved, and Yisroel shall dwell safely; and this is Shmo whereby he shall be called — Adonoi (Hashem) Tzidkeinu.

כג אוי וויי , די פַאַסטוכער וואָס ברענגען אום און
un um brengen vos pastucher di vei oi
and down bring which shepherds the woe oh

צעשפרייטן די שאָף פֿון מײַן פֿיטערונג, זאָגט
zogt fiterung main fun shof di tseshpreitn
declares pasture my of sheep the scatter

ב . ה דערום האָט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל אַזוי
azoi Yisroel Elokei Hashem hot derum Hashem
thus Yisroel the G-d of Hashem has therefore Hashem

געזאָגט אויף די פַאַסטוכער וואָס פֿיטערן מײַן פֿאָלק : איר
ir folk main fitern vos pastucher di oif gezogt
you people my pasture which shepherds the against said

האָט צעשפרייט מײַנע שאָף , און זיי פֿאַרשטויסן , און האָט
hot un farshtoisen zei un shof maine tseshpreit hot
have and driven away them and sheep my scattered have

נישט אַכטונג געגעבן אויף זיי ; זעט, איך רעכן זיך
zich rechn ich zet zei oif gegebn achtung nisht
self reckon I see them on given watched over not

מיט אײַך פֿאַר אײַערע בייזע מעשׂים, זאָגט ה . ג און
un Hashem zogt meisim beize aiere far aich mit
and Hashem declares deeds evil your for you with

איך וועל אײַנזאַמלען דעם איבערבלײַב פֿון מײַנע שאָף
shof maine fun iberblaib dem ainzamlen vel ich
sheep my of remnant the gather together will I

פֿון אַלע לענדער וואָס איך האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין , און
un ahin farshtoisen zei hob ich vos lender ale fun
and there driven away them have I what lands all from

איך וועל זיי אומקערן צו זייער פֿיטערפלאַץ, און זיי וועלן
veln zei un fiterplats zeyer tsu umkeren zei vel ich
will they and graze place their to return them will I

זיך פֿרוכפּערן און מערן . ד און איך וועל אויפֿשטעלן איבער
iber oifshteln vel ich un mern un fruchpern zich
over raise up will I and increase and be fruitful self

זיי פַאַסטוכער, און זיי וועלן זיי פֿיטערן ; און זיי וועלן
veln zei un fitern zei veln zei un pastucher zei
will they and pasture them will they and shepherds them

מער נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן, און זיי וועלן נישט
nisht veln zei un angstn nisht un hobn moire nisht mer
not will they and dread not and have fear not more

געמינערט ווערן , זאָגט ה .
Hashem zogt vern geminert
Hashem declares become diminished

ה זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל
vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
will I and Hashem declares come days behold

אויפֿשטעלן צו דָוִדן אַ גערעכטן שפּראָס , און קיניגן
kinign un shprots gerechtn a Dovidn tsu oifshteln
rule and tzemach righteous a Dovid to raise up

וועט אַ קיניג וואָס וועט באַגליקן , און טאָן רעכט און
un recht ton un baglikn vet vos kinig a vet
and right do and deal prudently will which king a will

געראַטן אין לאַנד . ו אין זײַנע טעג וועט געהאָלפֿן
geholfn vet teg zaine in land in gerechtikeit
saved will days his in the land in righteousness

וועֶרן יהוּדה , אוּן יִשְׂרָאֵל וועט רוען אין זיכערקייט; אוּן
un zicherkeit in ruen vet Yisroel un Yehudah vern
and security in rest will Yisroel and Yehudah become

דאָס איז זײַן נאָמען וואָס מע וועט אים רופֿן: ה איז
iz Hashem rufn im vet me vos nomen zain iz dos
is Hashem call him will one which name his is this

אונדזער גערעכטיקייט !
gerechtikeit undzer
righteousness our

[7] Therefore, hinei, the days are coming, saith Hashem, that they shall no more say, Hashem liveth, which brought up the Bnei Yisroel out of Eretz Mitzrayim; [8] But, Hashem liveth, which brought up and which led the zera Bais Yisroel out of the eretz tzafonah, and from all countries to where I had driven them; and they shall dwell in their own land.

[ז] פֿאַר וואָר, זע , טעג קומען , זאָגט ה , אוּן מע
me un Hashem zogt kumen teg ze vor far
one and Hashem declares come days behold truly for

וועט מער נישט זאָגן: אַזוי ווי עס לעבט ה וואָס האָט
hot vos Hashem lebt es vi azoi zogn nisht mer vet
has who Hashem lives there as so say not more will

אויפֿגעבראַכט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון לאַנד מִצרַיִם !
Mitsrayim land fun Yisroel fun kinder di oifgebracht
Egypt land from Yisroel of children the brought up

[ח] נײַערט: אַזוי ווי עס לעבט ה וואָס האָט אויפֿגעבראַכט
oifgebracht hot vos Hashem lebt es vi azoi naiert
brought up has who Hashem lives there as so rather

אוּן וואָס האָט אַהערגעפֿירט דעם זאָמען פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun zomen dem ahergefirt hot vos un
of house the of seed the led here has who and

יִשְׂרָאֵל, פֿון צפֿון-לאַנד אוּן פֿון אַלע לענדער וואָס איך
ich vos lender ale fun un tsofn-land fun Yisroel
I to which lands all from and north-land from Yisroel

האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין! אוּן זיי וועלן זיצן אויף זייער
zeyer oif zitsn veln zei un ahin farshtoisen zei hob
their upon sit will they and there banished them have

ערד.
erd
land

[9] Mine lev within me is broken

[ט] פֿון וועגן די נבֿיאים :
neviim di vegen fun
prophets the because of of

because of the nevi'im;

צעברָאָכן איז מײַן האַרץ אין מיר,
mir in harts main iz tsebrochn
me in heart my is broken

all my atzmot shake;

אַלע מײַנע ביינער ציטערן;
tsiteren beiner maine ale
tremble bones my all

I am like an ish shikkor,

איך בין געוואָרן ווי אַ מענטש אַ שיכּורער ,
shikurer a mentsh a vi gevorn bin ich
drunkard a man a like having become am I

and like a gever *(man)* whom yayin hath overcome,

אוּן ווי אַ מאַן וואָס ווײַן האָט אים איבערגעשטאַרקט;
ibergeshtarkt im hot vain vos man a vi un
prevailed over him has wine whom man a like and

because of Hashem,
and because of Divrei Kadsho *(His Holy Devarim)*.

פֿון וועגן ה , אוּן פֿון וועגן
vegen fun un Hashem vegen fun
because of of and Hashem because of of

זײַנע הייליקע ווערטער.
verter heilike zaine
words holy his

[10] For ha'aretz is full of mena'afim;

י וואָרעם פֿול איז מיט נואפֿים דאָס לאַנד,
land dos nofim mit iz ful vorem
land the adulterers with is full because

for because of a curse ha'aretz mourneth;

וואָרעם פֿון וועגן אַ קללה טרויערט דאָס לאַנד,
land dos troiert klole a vegen fun vorem
land the mourns curse a concerning of because

the pleasant places of the midbar are dried up,

זיינען פֿאַרטריקנט די פֿיטערפּלעצער פֿון מדבר ;
midber fun fiterpletser di fartriknt zainen
wilderness of pastures the dried up are

and their course is ra'ah,

און זייער לויפֿענישׁ איז צום בייזן ,
beizn tsum iz loifenish zeyer un
evil to the is course their and

and their gevurah is not right.

און זייער גבֿורה איז נישט ערלעך .
erlech nisht iz gevure zeyer un
upright not is strength their and

[11] For both navi and kohen are profane; indeed,

יא וואָרעם אי דער נבֿיא אי דער כֹהן זיינען זינדיק,
zindik zainen koyen der i novi der i vorem
sinful are kohen the and prophet the both because

in My Beis have I found their wickedness,

אַפֿילו אין מײַן הויז האָב איך געפֿונען זייער בייז,
beiz zeyer gefunen ich hob hoiz main in afile
evil their found I have house my in even

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[12] Therefore their derech shall be unto them as slippery ways in the darkness;

יב דערום וועט זייער וועג זיי זיין
zain zei veg zeyer vet derum
be to them way their will therefore

they shall be driven on,

ווי אַ גליטשיקער אָרט אין דער פֿינצטער .
fintster der in ort glitshiker a vi
darkness the in place slippery a like

and fall therein;

זיי וועלן געשטויסן ווערן און פֿאַלן אויף אים,
im oif faln un vern geshtoisn veln zei
it upon fall and become pushed will they

for I will bring ra'ah upon them,

וואָרעם איך וועל ברענגען אַן אומגליק אויף זיי ,
zei oif umglik an brengen vel ich vorem
them upon calamity a bring will I because

even the year of their visitation [for punishment],

דאָס יאָר פֿון זייער רעכנשאַפֿט,
rechnshaft zeyer fun yor dos
reckoning their of year the

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[13] And I have seen a repulsive thing in the nevi'im of Shomron;

יג אויך בײַ די נבֿיאים פֿון שומרון האָב איך
ich hob Shomron fun neviim di bai oich
I have Shomron of prophets the with also

געזען לעסטערונג ;
lesterung gezen
abomination seen

they prophesied by Ba'al,

זיי האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר בַּעַל ,
Baal far gezogt nevies hobn zei
Ba'al for said prophesy have they

and caused My people Yisroel to err.

און האָבן פֿאַרפֿירט מײַן פֿאָלק ישׂראֵל.
Yisroel folk main farfirt hobn un
Yisroel people my led astray have and

14 I have seen also in the nevi'im of Yerushalayim a horrible thing;

יד אָבער ביַי די נבֿיאים פֿון ירושָלַיִם האָב
hob Yerushalayim fun neviim di bai ober
have Yerushalayim of prophets the with but

איך שוידערהאַפֿטיקס געזען:
gezen shoiderhaftiks ich
seen horrible things I

they commit ni'uf and walk in sheker;

מזנה זײַן , און אומגיין מיט ליגן;
lign mit umgein un zain mizane
lies with walk and to do adultery

they strengthen also the hands of evildoers,

און זיי שטאַרקן די הענט פֿון די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di fun hent di shtarkn zei un
evildoers the of hands the strengthen they and

that none doth turn back from his wickedness;

אַז זיי זאָלן זיך נישט אומקערן קיינער
keiner umkeren nisht zich zoln zei az
anyone turn back not selves shall they that

פֿון זײַן בייז;
beiz zain fun
evil his from

they are all of them unto Me as Sodom

זיי זײַנען מיר אַלע ווי סדום געוואָרן,
gevorn Sodom vi ale mir zainen zei
become Sodom like all to me are they

and the inhabitants thereof as Amora *(Gomorrah)*.

און אירע באַווויינער אַזוי ווי עמוֹרה.
Amora vi azoi bavoiner ire un
Amora like so inhabitants its and

15 Therefore thus saith Hashem Tzva'os concerning the nevi'im;

טו דערום האָט ה צבָאוֹת אַזוי געזאָגט
gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot derum
said thus of hosts Hashem has therefore

אויף די נבֿיאים :
neviim di oif
prophets the on

Hineni, I will feed them with wormwood,

זע , איך מאַך זיי עסן ווערמוט ,
vermut esen zei mach ich ze
wormwood eat them make I behold

and make them drink the bitter water of gall;

און וועל זיי מאַכן טרינקען גיפֿטוואַסער ,
giftvaser trinken machn zei vel un
poisoned water to drink make them will and

for from the nevi'im of Yerushalayim

וואָרעם פֿון די נבֿיאים פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun neviim di fun vorem
Yerushalayim of prophets the of because

is chanupah *(profaneness)* gone forth into kol ha'aretz.

איז אַרויס די זינדיקייט איבערן גאַנצן לאַנד.
land gantsn ibern zindikeit di arois iz
land all over sinfulness the gone out is

16 Thus saith Hashem Tzva'os,

טז אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

Pay no heed unto the devarim of the nevi'im that prophesy unto you;

איר זאָלט נישט הערן צו די ווערטער פֿון די
di fun verter di tsu hern nisht zolt ir
the of words the to pay heed not shall you

נבֿיאים וואָס זאָגן אײַך נבֿיאות ;
nevies aich zogn vos neviim
prophesy you tell who prophets

they are deluding you;

זיי פֿאַרנאַרישן אייִך;
aich farnarishn zei
you deceive they

they speak a chazon *(vision)* of their own lev,

די זעונג פֿון זייער האַרצן רעדן זיי ,
zei redn hartsn zeyer fun zeung di
they speak heart their of vision the

and not out of the mouth of Hashem.

נישט אויסן מויל פֿון ה .
Hashem fun moil oisn nisht
Hashem of mouth from out not

17 They say continually unto them that despise Me,

יז זאָגן זיי צו די וואָס פֿאַראַכטן מיך :
mich farachten vos di tsu zei zogn
me despise who the ones to they say

Hashem hath said, Ye shall have shalom;

ה האָט געזאָגט: איר עט האָבן שלום ;
sholem hobn et ir geredt hot Hashem
peace have will you spoken has Hashem

and they say unto everyone that walketh after the sherirut *(stubbornness)* of his own lev,

און איטלעכן וואָס גייט אין דער אייגנגעשפּאַרטיקייט
aingeshpartikeit der in geit vos itlechn un
stubborn inclinations the in go who each and

פֿון זיין האַרצן,
hartsn zain fun
heart his of

No ra'ah shall come upon you.

זאָגן זיי : אויף אייִך וועט נישט קומען קיין בייז.
beiz kein kumen nisht vet aich oif zei zogn
evil any come not will you upon they say

18 For who hath stood in the sod *(council)* of Hashem,

יח אָבער ווער איז געשטאַנען אין דעם סוֹד פֿון ה ,
Hashem fun sod dem in geshtanen iz ver ober
Hashem of council the in stood is who but

and hath perceived and heard His Devar?

אַז ער זאָל מערקען און הערן זיין וואָרט?
vort zain hern un merken zol er az
word his hear and take note of shall he that

Who hath marked His word, and heard it?

ווער האָט פֿאַרנומען זיין וואָרט און זיך צוגעהערט?
tsugehert zich un vort zain farnumen hot ver
paid heed self and word his perceive has who

19 Hinei, a whirlwind of Hashem is gone forth in fury,

יט זע , אַ שטורעמווינט פֿון ה ,
Hashem fun shturemvint a ze
Hashem from windstorm a behold

even a violent whirlwind;

אַ גרימצאָרן איז אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen iz grimtsorn a
having come out is fiery wrath a

it shall fall grievously upon the rosh of the resha'im.

און אַ העפֿטיקער שטורעמווינט;
shturemvint heftiker a un
windstorm fierce a and

אויף די קעפּ פֿון די רשעים וועט ער פֿאַלן.
faln er vet reshoim di fun kep di oif
fall it will wicked ones the of heads the on

20 The anger of Hashem shall not turn back,

כ נישט אָפּגיין וועט דער צאָרן פֿון ה ,
Hashem fun tsorn der vet opgein nisht
Hashem of anger the will abate not

until He have executed, and until He have performed,

ביז ער טוט , און ביז ער איז מקיים ,
mekayem iz er biz un tut er biz
fulfills is he until and does he until

the mezimmot *(designs)* of His lev;

די טראַכטונגען פֿון זיין האַרצן;
hartsn zain fun trachtungen di
heart his of thoughts the

in the acharit hayamim ye shall understand it perfectly.

אין סוף פֿון די טעג וועט איר דאָס גוט פֿאַרשטיין .
farshtein gut dos ir vet teg di fun sof in
understand well this you will days the of end in

21 I have not sent these nevi'im,

כא איך האָב נישט געשיקט די נבֿיאים ,
neviim di geshikt nisht hob ich
prophets the sent not have I

yet they ran;

און זיי זיינען געלאָפֿן,
gelofn zainen zei un
ran are they and

I have not spoken to them,

איך האָב נישט גערעדט צו זיי ,
zei tsu geredt nisht hob ich
them to spoken not have I

yet they prophesied.

און זיי האָבן נבֿיאות געזאָגט.
gezogt nevies hobn zei un
said prophesy have they and

22 But if they had stood in My sod *(council)*,

כב און אויב זיי זיינען געשטאַנען אין מײַן סֹוד ,
sod main in geshtanen zainen zei oib un
council my in stood are they if and

and had caused My people to hear My Devarim,

זאָלן זיי לאָזן הערן מײַן פֿאָלק מײַנע ווערטער,
verter maine folk main hern lozn zei zoln
words my people my hear let they shall

then they should have turned them from their derech harah,

און זאָלן זיי זיי אומקערען פֿון זייער שלעכטן וועג,
veg shlechtn zeyer fun umkeren zei zei zoln un
way evil their from turn them they shall and

and from the ra'ah of their doings.

און פֿון זייערע שלעכטע מעשׂים.
meisim shlechte zeyere fun un
deeds bad their from and

23 Am I Elohei mikarov, saith Hashem, and not Elohei merachok?

כג בין איך דען אַ ג-ט פֿון נאָנטן, זאָגט ה , און
un Hashem zogt nontn fun G-t a den ich bin
and Hashem declares near of G-d a then I am

24 Can any ish hide himself in secret places that I shall not see him? saith Hashem. Do not I fill Shomayim and Ha'Aretz? saith Hashem.

נישט אַ ג-ט פֿון דער ווײַטן ? כד צי קען זיך פֿאַרבאָרגן אַ
a farborgen zich ken tsi vaitn der fun G-t a nisht
a hide self can or distance the of G-d a not

מענטש אין פֿאַרבאָרגנישן, אַז איך זאָל אים נישט זען?
zen nisht im zol ich az farborgenishn in mentsh
see not him shall I that hidden places in man

זאָגט ה . בין איך נישט פֿיל די הימלען און די ערד ?
erd di un himlen di fil nisht ich bin Hashem zogt
earth the and heavens the fill not I am Hashem declares

25 I have heard what the nevi'im said, that prophesy sheker *(lies)* biShmi *(in My Name)*, saying, I have dreamed, I have dreamed.

זאָגט ה . כה איך האָב געהערט וואָס די נבֿיאים זאָגן ,
zogn neviim di vos gehert hob ich Hashem zogt
say prophets the what heard have I Hashem declares

26 How long shall this be in the lev of the nevi'im that prophesy sheker? Indeed, they are nevi'im of the delusion of their own lev;

די וואָס זאָגן נבֿיאות אין מײַן נאָמען ליגן, אַזוי צו
tsu azoi lign nomen main in nevies zogn vos di
to so lie name my in prophesy say who the ones

זאָגן: מיר האָט זיך געחלומט , מיר האָט זיך געחלומט !
gecholemt zich hot mir gecholemt zich hot mir zogn
dreamed self has me dreamed self has me say

27 Which think to cause My people to forget My Shem by their chalomot *(dreams)* which they tell every ish to his neighbor, as their avot have forgotten My Shem through Ba'al [worship].

כז ביז וואַנען נאָך ? איז דען אין האַרצן פֿון די נבֿיאים וואָס
vos neviim di fun hartsn in den iz noch vanen biz
who prophets the of heart in then is yet when until

זאָגן נבֿיאות ליגן, און די נבֿיאים פֿון דעם באַטרוג פֿון
fun batrug dem fun neviim di un lign nevies zogn
of deceit the of prophets the and lies prophesy say

28 The navi that hath a chalom, let him tell a chalom; and he that hath My Devar, let him speak My Devar emes *(faithfully)*. What is the chaff to the wheat? saith Hashem.

29 Is not My Devar like

an eish? saith Hashem. And like a hammer that breaketh the rock in pieces? [30] Therefore, hineni, I am against the nevi'im, saith Hashem, that steal My devarim every ish from his neighbor. [31] Hineni, I am against the nevi'im, saith Hashem, that use their [own] lashon, and say, He saith. [32] Hineni, I am against them that prophesy chalomot sheker, saith Hashem, and do tell them, and cause My people to err by their lies, and by their recklessness; yet I sent them not, nor commanded them: therefore they shall not profit this people at all, saith Hashem.

זייער האַרצן – כז טראַכטן זיי דען צו מאַכן מײַן פֹּאָלק
folk main machn tsu den zei trachtn hartsn zeyer
people my make to then they think on heart their

פֿאַרגעסן מײַן נאָמען מיט זייערע חלומות וואָס זיי
zei vos chaloimes zeyere mit nomen main fargesen
they which dreams their with name my forget

דערציילן איינער דעם אַנדערן, אַזוי ווי זייערע עלטערן האָבן
hobn eltern zeyere vi azoi andern dem einer dertseiln
have fathers their as so another the one tell

פֿאַרגעסן מײַן נאָמען דורך בַּעַל? כח דער נבֿיא וואָס בײַ
bai vos novi der Baal durch nomen main fargesen
by who prophet the Ba'al by name my forget

אים איז אַ חלום, זאָל דערציילן אַ חלום, און דער וואָס
vos der un cholem a dertseiln zol cholem a iz im
who the one and dream a tell shall dream a is him

מײַן וואָרט איז בײַ אים, זאָל רעדן מײַן וואָרט וואַרהאַפֿטיק.
vorhaftik vort main redn zol im bai iz vort main
faithfully word my speak shall him by is word my

וואָס האָט שטרוי צו קאָרן? זאָגט ה׳. כט פֿאַר וואָר,
vor far Hashem zogt korn tsu shtroi hot vos
truly for Hashem declares corn to straw has what

מײַן וואָרט איז אַזוי ווי פֿײַער, זאָגט ה׳, און ווי אַ
a vi un Hashem zogt faier vi azoi iz vort main
a like and Hashem declares fire as so is word my

האַמער וואָס צעהאַקט פֿעלדז. ל דערום זע, איך
ich ze derum feldz tsehakt vos hamer
I behold therefore rock dashed to pieces which hammer

קום אויף די נבֿיאים, זאָגט ה׳, וואָס גנבֿען
ganven vos Hashem zogt neviim di oif kum
steal which Hashem declares prophets the against come

מײַנע וואָרטער איינער פֿון אַנדערן. לא זע, איך קום אויף
oif kum ich ze andern fun einer verter maine
against come I behold another of one words my

די נבֿיאים, זאָגט ה׳, וואָס נעמען זייער צונג און
un tsung zeyer nemen vos Hashem zogt neviim di
and tongue their take who Hashem declares prophets the

זאָגט, ער גענעזאָגט. לב זע, איך קום אויף די
di oif kum ich ze gezogt er zogt
the ones against come I behold said he declares

וואָס זאָגן נבֿיאות פֿאַלשע חלומות, זאָגט ה׳,
Hashem zogt chaloimes falshe nevies zogn vos
Hashem declares dreams false prophesy say that

און דערציילן זיי, און פֿאַרפֿירן מײַן פֹּאָלק מיט זייערע
zeyere mit folk main farfiren un zei dertseiln un
their with people my seduce and them tell and

שקָרים און מיט זייער לויזגעלאָזטקייט, ווען איך האָב זיי
zei hob ich ven loizgeloztkeit zeyer mit un shekorim
them have I when loose-let-ness their with and falsehoods

נישט געשיקט און זיי נישט באַפֿוילן; און נוצן נוצן
nutsn nutsn un bafoiln nisht zei un geshikt nisht
profit profit and commanded not them and sent not

זיי נישט דעם דאָזיקן פֹּאָלק, זאָגט ה׳.
Hashem zogt folk dozikn dem nisht zei
Hashem declares people this the not they

[33] And when this people, or the navi, or a kohen, shall ask thee, saying, What is the massa *(burden, prophecy)* of Hashem? Thou shalt then say unto them, What massa *(burden)*? I will even forsake you, saith Hashem. [34] And as for the navi, and the kohen, and HaAm, that shall say, The massa *(burden)* of Hashem, I will even punish that ish and his bais. [35] Thus shall ye say every ish to his neighbor, and every ish to his brother, What hath Hashem answered? And, What hath Hashem spoken? [36] And the massa *(burden)* of Hashem shall ye mention no more; for every man's word shall be his massa *(burden)*; for ye have perverted the Devarim of the Elohim Chayyim, of Hashem Tzva'os Eloheinu. [37] Thus shalt thou say to the navi, What hath Hashem answered thee? And, What hath Hashem spoken? [38] But since ye say, The massa *(burden)* of Hashem; therefore thus saith Hashem, Because ye say this word, The massa *(burden)* of Hashem, and I have sent unto you, saying, Ye shall not say, The massa *(burden)* of Hashem; [39] Therefore, hineni, I, even I, will utterly forget you, and I will forsake you, and the Ir that I gave you and avoteichem, and cast you out of My presence; [40] And I will bring a cherpat olam *(everlasting disgrace)* upon you, and a kelimut olam *(perpetual dishonor)*, which shall not be forgotten.

לג און אַז דאָס דאָזיקע פֹּאָלק , אָדער דער נבֿיא , אָדער
oder novi der oder folk dozike dos az un
or prophet the or people this the that and

אַ כֹּהן , וועט דיך פֿרעגן, אַזוי צו זאָגן: וואָס איז די
di iz vos zogn tsu azoi fregn dich vet koyen a
the is what say to so to ask you(SG) will kohen a

משׂא פֿון ה ? זאָלסטו זאָגן צו זיי : וואָס איז די
di iz vos zei tsu zogn zolstu Hashem fun mase
the is what them to say shall you Hashem of burden

משׂא ? – אַז איך וועל אײַך פֿאַרוואַרפֿן, זאָגט ה .
Hashem zogt farvorfen aich vel ich az mase
Hashem declares cast away you will I that burden

לד און דער נבֿיא , און דער כֹּהן , און דאָס פֹּאָלק , וואָס
vos folk dos un koyen der un novi der un
who people the and kohen the and prophet the and

וועט זאָגן די משׂא פֿון ה , וועל איך זיך אָפּרעכענען
oprechenen zich ich vel Hashem fun mase di zogn vet
reckon self I will Hashem of burden the say will

מיט יענעם מענטשן און מיט זײַן הויז . לה אַזוי זאָלט איר
ir zolt azoi hoiz zain mit un mentshn yenem mit
you shall so house his with and man that with

זאָגן איטלעכער צו זײַן חבֿר , און איטלעכער צו זײַן
zain tsu itlecher un chever zain tsu itlecher zogn
his to each and neighbor his to each say

ברודער: וואָס האָט ה געענטפֿערט? און: וואָס האָט
hot vos un geentfert Hashem hot vos bruder
has what and answered Hashem has what brother

ה געזאָגט? לו אָבער משׂא פֿון ה זאָלט איר מער
mer ir zolt Hashem fun mase ober geredt Hashem
more you shall Hashem of burden but spoken Hashem

נישט דערמאָנען וואָרעם אַ משׂא וועט ווערן פֿאַר איטלעכן
itlechn far vern vet mase a vorem dermonen nisht
each for become will burden a because mention not

זײַן איגן וואָרט, ווײַל איר פֿאַרדרייט די ווערטער פֿון
fun verter di fardreit ir vail vort eigen zain
of words the twist you because word one's own his

דעם לעבעדיקן אלקים, ה צבֿאות אלוקינו . לז אַזוי
azoi Elokeinu Tseva'ot Hashem Elokim lebedikn dem
so our G-d of hosts Hashem G-d living the

זאָלסטו זאָגן צום נבֿיא : וואָס האָט דיר ה
Hashem dir hot vos novi tsum zogn zolstu
Hashem you(SG) has what prophet to say shall you

געענטפֿערט? און: וואָס האָט ה געענטפֿערט? לח אָבער אַז
az ober geredt Hashem hot vos un geentfert
when but spoken Hashem has what and answered

איר זאָגט די משׂא פֿון ה – פֿאַר וואָר, אַזוי האָט
hot azoi vor far Hashem fun mase di zogt ir
has thus truly for Hashem of burden the declare you

ה געזאָגט: ווײַל איר האָט געזאָגט דאָס דאָזיקע וואָרט
vort dozike dos gezogt hot ir vail gezogt Hashem
word this the said have you because said Hashem

די משׂא פֿון ה , וועט איך האָב געשיקט צו אײַך,
aich tsu geshikt hob ich ven Hashem fun mase di
you to sent have I when Hashem of burden the

אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נישט זאָגן די משׂא פֿון ה׳,
Hashem fun mase di zogn nisht zolt ir zogn tsu azoi
Hashem of burden the say not shall you say to so

לט דערום זעט, איך וועל אייַך רייַסנדיק אויסרייַסן, און וועל
vel un oisraisn raisndik aich vel ich zet derum
will and tear out tearing you will I see therefore

אַוועקוואַרפֿן אייַך, און די שטאָט וואָס איך האָב געגעבן אייַך
aich gegebn hob ich vos shtot di un aich avekvarfn
you given have I which city the and you throw away

און אייַערע עלטערן, פֿון מיין פּנים. מ און איך וועל ברענגען
brengen vel ich un ponem main fun eltern aiere un
bring will I and face my from fathers your and

אויף אייַך אַן אייביקע חרפּה, און אַן אייביקע שאַנד,
oif aich an eibike charpe un an eibike shand
on you an everlasting disgrace and an everlasting shame

וואָס וועט נישט פֿאַרגעסן ווערן.
vos vet nisht fargesen vern
which will not forgotten become

כד

ה׳ האָט מיר געוויזן, ערשט צוויי קערב פֿייגן
Hashem hot mir gevizn ersht tsvei kerb faign
Hashem has me shown behold two baskets figs

זיינען אַוועקגעשטעלט פֿאַר דעם היכל
zainen avekgeshtelt far dem heichl
are placed before the outer sanctuary

פֿון ה׳ נאָכדעם ווי נבֿוכדנאצר דער מלך פֿון
fun Hashem fun nochdem vi Nevuchadretsar der melech fun
of Hashem of after that Nevukhadretzar the king of

בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן יכָניָהו דעם זון פֿון יהוֹיָקימען,
Bavel hot fartriben Yechanyah dem zun fun Yhoyakimen
Bavel had carried away Yechanyah the son of Y'hoyakim

דעם מלך פֿון יהודה, און די האַרן פֿון יהודה, און
dem melech fun Yehudah un di harn fun Yehudah un
the king of Yehudah and the lords of Yehudah and

אי מיַנסטערס און די שלעסערס, פֿון ירושָלַיִם, און
i mainsters un di shlesers fun Yerushalayim un
and craftsmen the and metalworkers of Yerushalayim and

זיי געבראַכט קיין בָּבֶל. נ איין קאָרב זייער גוטע פֿייגן,
zei gebracht kein Bavel ein korb zeyer gute faign
them brought to Bavel one their basket good figs

אַזוי ווי ערשטצייטיקע פֿייגן, און איין קאָרב זייער שלעכטע
azoi vi ershttsaitike faign un ein korb zeyer shlechte
as like first fruits figs and one basket very bad

פֿייגן, וואָס קענען נישט געגעסן ווערן פֿאַר שלעכטקייט. ג און
faign vos kenen nisht gegesn vern far shlechtikeit un
figs which can not be eaten for very bad and

ה׳ האָט צו מיר געזאָגט: וואָס זעסטו ירמיָהו? האָב
Hashem hot tsu mir gezogt vos zestu Yirmeyah hob
Hashem had to me said what do you see Yirmeyah had

איך געזאָגט: פֿייגן; די גוטע פֿייגן זייַנען זייער גוט, און די
ich gezogt faign di gute faign zainen zeyer gut un di
I said figs the good figs are very good and the

24 Hashem showed me, and, hinei, two baskets of figs were set in front of the Heikhal Hashem; after that Nevukhadretzar Melech Bavel had carried away into the Golus Melech Yehudah Yechanyah ben Y'hoyakim, and the sarim *(princes)* of Yehudah, with the craftsmen and artisans, from Yerushalayim, and had brought them to Babylon. [2] One basket had figs tovot me'od, even like the figs that are early ripening; and the other basket had figs ra'ot me'od, which could not be eaten, they were so bad. [3] Then said Hashem unto me, What seest thou, Yirmeyah? And I answered, Figs; the good figs, very good; and the bad, very bad, that cannot be eaten they are so bad.

שלעכטע זיינען זייער שלעכטע, וואָס קענען נישט געגעסן ווערן
shlechte zeyer zainen shlechte vos kenen nisht gegesn vern
bad are very bad which can not eaten be

פַּאַר שלעכטקייט.
shlechtikeit far
very bad for

[4] Again the Devar Hashem came unto me, saying, [5] Thus saith Hashem Elohei Yisroel: Like these good figs, so will I acknowledge them that of Yehudah are carried away unto the Golus, whom I have sent out of this place into the Eretz Kasdim *(Chaldeans)* for their good. [6] For I will set mine eyes over them for tovah, and I will bring them again to ha'aretz hazot; and I will build them up, and not tear them down; and I will plant them, and not uproot them. [7] And I will give them a lev to have da'as of me, that I am Hashem; and they shall be My people, and I will be their Elohim; for they shall return unto Me with all their lev.

[ד] איז דאָס וואָרט פֿון ה׳ געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
to so me to having been Hashem of word this is

זאָגן: [ה] אַזוי האָט געזאָגט ה׳ אלוקי ישׂראל: אַזוי ווי
vi azoi Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn
as like Yisroel the G-d of Hashem said has thus say

די דאָזיקע גוטע פֿײַגן אַזוי וועל איך דערקענען צום גוטן
gutn tsum derkenen ich vel azoi faign gute dozike di
good to the acknowledge I will so figs good this the

די פֿאַרטריבענע פֿון יהודה . וואָס איך האָב אַרויסגעשיקט
aroisgeshikt hob ich vos Yehudah fun fartribene di
sent out have I which Yehudah of exiles the

פֿון דעם דאָזיקן אָרט, אין לאַנד פֿון די כַּשׂדים . [ו] און איך וועל
vel ich un Kasdim di fun land in ort dozikn dem fun
will I and Kasdim the of land in place this the from

טאָן מײַן אויג אויף זיי צום גוטן, און וועל זיי אומקערן
umkeren zei vel un gutn tsum zei oif oig main ton
return them will and good to the them on eye my do

אין דעם דאָזיקן לאַנד; און איך וועל זיי אויפֿבויען, און נישט
nisht un oifboien zei vel ich un land dozikn dem in
not and build up them will I and land this the in

צעשטערן, און איך וועל זיי איינפּלאַנצן, און נישט אויסרײַסן.
oisraisn nisht un ainflantsn zei vel ich un tseshtern
tear out not and plant them will I and tear down

[ז] און איך וועל זיי געבן אַ האַרץ מיך צו קענען, אַז איך בין
bin ich az kenen tsu mich harts a gebn zei vel ich un
am I that know to me heart a give them will I and

ה׳, און זיי וועלן מיר זײַן צום פֿאָלק, און איך וועל
vel ich un folk tsum zain mir veln zei un Hashem
will I and people to the be me will they and Hashem

זיי זײַן צום אלקים, ווײַל זיי וועלן זיך אומקערן צו
tsu umkeren zich veln zei vorem Elokim tsum zain zei
to return self will they because G-d to the be them

מיר מיט זייער גאַנצן האַרצן.
hartsn gantsn zeyer mit mir
heart whole their with me

[8] And as the bad figs, which cannot be eaten, they are so bad, surely thus saith Hashem: So will I give Tzidkiyah Melech Yehudah, and his sarim *(princes)*, and the she'erit Yerushalayim, that remain in ha'aretz hazot, and them that dwell in Eretz Mitzrayim; [9] And I will deliver them for abhorrence, for an offense to kol mamlechot ha'aretz to

[ח] און אַזוי ווי די שלעכטע פֿײַגן, וואָס קענען נישט געגעסן
gegesn nisht kenen vos faign shlechte di vi azoi un
eaten not can which figs bad the as so and

ווערן פֿאַר שלעכטקייט – פֿאַר וואָר, אַזוי האָט ה׳ געזאָגט
gezogt Hashem hot azoi vor far shlechtikeit far vern
said Hashem has thus truly for very bad for be

– אַזוי וועל איך מאַכן צדקיָהו דעם מלך פֿון יהודה,
Yehudah fun melech dem Tsidkiyah machn ich vel azoi
Yehudah of king the Tzidkiyahu make I will so

און זײַנע האַרן, און דעם איבערבלײַב פֿון ירושלַיִם , וואָס
vos Yerushalayim fun iberblaib dem un harn zaine un
which Yerushalayim of remnant the and lords his and

be a reproach and a byword, a taunt and a kelalah *(curse)* in all places where I shall drive them. [10] And I will send the cherev, the ra'av *(famine)*, and the dever *(pestilence)*, among them, until they are consumed from off ha'aretz that I gave unto them and to their avot.

זײַנען איבערגעבליבן אין דעם דאָזיקן לאַנד, און די וואָס
zainen ibergebliben in dem dozikn land un di vos
which the ones and land this the in left alive are

זיצן אין לאַנד מִצְרַיִם. ט און איך וועל זיי מאַכן פַּאַר אַ
zitsn in land Mitsrayim . un ich vel zei machn far a
a for make them will I and Egypt land in sit

שוידער צום בייזן בײַ אַלע קינגרײַכן פֿון דער ערד; פַּאַר אַ
shoider tsum beizn bai ale kinigraichn fun der erd ; far a
a for earth the of kingdoms all by evil to the of horror

שאַנד און פַּאַר אַ שפּריכווארט, פַּאַר אַ שפּאָט
shand un far a shprichvort , far a shpot
and shame for a byword a for a laughing stock makes

און פַּאַר אַ קללה, אין אַלע ערטער וואָס איך וועל זיי
un far a klole , in ale erter vos ich vel zei
a for and curse a in all places which that I will them

פַּאַרשטויסן אַהין. י און איך וועל אָנשיקן אויף זיי די שווערד,
farshtoisen ahin . un ich vel onshikn oif zei di shverd ,
there banish and I will send on the them sword

דעם הונגער, און די פּעסט, ביז זיי וועלן פַּאַרלענדט
dem hunger un di pest , biz zei veln farlendt
the and famine the pestilence the and until they will destroyed

ווערן פֿון דער ערד וואָס איך האָב געגעבן זיי און זייערע
veln fun der erd vos ich hob gegebn zei un zeyere
be from the land which I have given them and their

עלטערן.
eltern
fathers

כה

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו יִרְמְיָהוּ
dos vort vos iz geven tsu Yirmeyahun
the word that is having been to Yirmeyahu

אויף דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון יהוּדה אין פֿירטן
oif dem gantsn folk fun Yehudah in firtn
about the entire people of Yehudah in fourth

יאָר פֿון יהוֹיָקים דעם זון פֿון יאשִׁיָהוּ, דעם מלך פֿון
yor fun Yhoyakim dem zun fun Yoshiyahun , dem melech fun
year of Y'hoyakim the son of Yoshiyah the king of

יהוּדה – דאָס איז דאָס ערשטע יאָר פֿון נבוכַדרֶאצַר דעם
Yehudah – dos iz dos ershte yor fun Nevuchadretsar dem
Yehudah this is the first year of Nevukhadretzar the

מלך פֿון בָּבֶל – ב וואָס יִרְמְיָהוּ הנביא האָט געזאָגט
melech fun Bavel – vos Yirmeyah hanovi hot geredt
king of Bavel which Jeremiah the prophet has spoken

צו דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון יהוּדה, און צו אַלע באַווינער
tsu dem gantsn folk fun Yehudah , un tsu ale bavoiner
to all inhabitants and to Yehudah of people entire the

פֿון ירושָׁלַיִם, אַזוי צו זאָגן: ג פֿון דרײַצנטן יאָר פֿון
fun Yerushalayim , azoi tsu zogn : fun draitsntn yor fun
of Yerushalayim of so to say of thirteenth year of

יאשִׁיָהוּ דעם זון פֿון אָמוֹנען, דעם מלך פֿון יהוּדה,
Yoshiyah dem zun fun Amonen , dem melech fun Yehudah ,
the son of Yoshiyah the Amon of king the Yehudah

און ביז אויף היינטיקן טאָג, שוין דרײַ און צוואַנציק יאָר
un biz oif haintikn tog , shoin drai un tsvantsik yor
and until on this day already three and twenty year

25 The davar that came to Yirmeyah concerning kol HaAm Yehudah in the fourth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, that was the first year of Nevukhadretzar Melech Bavel; [2] The which Yirmeyah HaNavi spoke unto kol HaAm Yehudah, and to all the inhabitants of Yerushalayim, saying: [3] From the thirteenth year of Yoshiyah Ben Amon Melech Yehudah, even unto this day, that is the three and twentieth year, the Devar Hashem hath come unto me, and I have spoken unto you, rising early and speaking; but ye have not paid heed. [4] And Hashem hath sent unto you all His avadim the nevi'im, rising early and sending them; but ye have not paid heed, nor inclined your ozen to hear. [5] They said, Shuvu, make teshuvah now every ish from his derech ra'ah, and from the rah of your doings, and dwell in

איז דאָס וואָרט פֿון ה צו מיר, און איך האָב געזעדט צו
tsu geredt hob ich un mir tsu Hashem fun vort dos iz
to spoken have I and me to Hashem of word this is

איַיך, נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געזעדט, און איר האָט נישט
nisht hot ir un geredt nochanand un nochanand aich
not have you and spoken continually and continually you

צוגעהערט. ד און ה האָט צו אייַך געשיקט אַלע זיַינע
zaine ale geshikt aich tsu hot Hashem un tsugehert
his all sent you to has Hashem and paid heed

קנעכט די נבֿיאים , נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד גענשיקט –
geshikt nochanand un nochanand neviim di knecht
sent continually and continually prophets the servants

אָבער איר האָט נישט צוגעהערט און נישט צוגענייגט אייַער
aier tsugenaigt nisht un tsugehert nisht hot ir ober
your inclined not and paid heed not have you but

אויער צו הערן – ה אַזוי צו זאָגן: קערט אייַך אום פֿאָרט
fort um aich kert zogn tsu azoi hern tsu oier
indeed back yourselves turn say to so hear to ear

איטלעכער פֿון זיַין שלעכטן וועג, און פֿון אייַערע שלעכטע
shlechte aiere fun un veg shlechtn zain fun itlecher
evil your from and way evil his from each

מעשׂים, און בליַיבט זיצן אויף דער ערד וואָס ה האָט
hot Hashem vos erd der oif zitsn blaibt un meisim
has Hashem that land the on sitting remain and deeds

געגעבן אייַך און אייַערע עלטערן פֿון אייביק און ביז אייביק,
eibik biz un eibik fun eltern aiere un aich gegebn
forever until and ever for fathers your and you given

ו און איר זאָלט נישט גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער זיי צו דינען,
dinen tsu zei g-ter fremde noch gein nisht zolt ir un
serve to them g-ds foreign after go not shall you and

און זיך צו בוקן צו זיי , און איר זאָלט מיך נישט
nisht mich zolt ir un zei tsu bukn tsu zich un
not me shall you and them to bow down to self and

דערצערנענען מיט דעם ווערק פֿון אייַערע הענט, און איך
ich un hent aiere fun verk dem mit dertserenen
I and hands your of work the with provoke to anger

ווועל אייַך נישט בייז טאָן. ז אָבער איר האָט נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hot ir ober ton beiz nisht aich vel
to paid heed not have you but do harm not you will

מיר, זאָגט ה , כּדי מיך צו דערצערנענען מיט
mit dertserenen tsu mich kedei Hashem zogt mir
with provoke to anger to me so that Hashem declares me

דעם ווערק פֿון אייַערע הענט, צו אייַער אייגענער רעה .
roe eigener aier tsu hent aiere fun verk dem
harm own your to hands your of work the

ח דערום האָט ה צבָאות אַזוי געזאָגט: וויַיל איר
ir vail gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot derum
you because said so of hosts Hashem has therefore

האָט נישט צוגעהערט מיַינע ווערטער, ט אָט שיק איך און
un ich shik ot verter maine tsugehert nisht hot
and I send behold words my paid heed to not have

וועל נעמען אַלע משפּחות פֿון צפֿון, זאָגט ה , און
un Hashem zogt tsofn fun mishpoches ale nemen vel
and Hashem declares north of families all take will

ha'aretz that Hashem hath given unto you and to avoteichem l'min olam v'ad olam; 6 And go not after elohim acherim to serve them, and to worship them, and provoke Me not to anger with the works of your hands; and I will do you no harm. 7 Yet ye have not paid heed unto Me, saith Hashem; that ye might provoke Me to anger with the works of your hands to your own hurt.

8 Therefore thus saith Hashem Tzva'os: Because ye have not paid heed to My Devarim, 9 Hinei, I will send and take all the mishpekhot of the tzafon *(north)*, saith Hashem, and Avdi Nevukhadretzar Melech Bavel, and will bring them against this land, and against the inhabitants

thereof, and against all these Goyim around, and will utterly destroy them, and make them an astonishment, and a hissing, and perpetual desolations. [10] Moreover I will cause to perish from them the kol sasson *(voice of gladness)*, and the kol simchah *(voice of joy)*, the voice of the Choson, and the voice of the Kallah, the sound of the millstones, and the ohr of the ner. [11] And this whole land shall be a desolation, and an astonishment; and these Goyim shall serve Melech Bavel shiv'im shanah *(seventy years)*. [12] And it shall come to pass, when shiv'im shanah are accomplished, that I will punish Melech Bavel, and that nation, saith Hashem, for their avon, and the Eretz Kasdim *(Land of Chaldeans)*, and will make it perpetual desolations. [13] And I will bring upon that land all My Devarim which I have pronounced against it, even all that is written in this sefer, which Yirmeyah hath prophesied against kol HaGoyim. [14] For Goyim rabbim and melachim gedolim shall enslave them also; I will recompense them according to their deeds, according to the ma'aseh of their own hands.

צו נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל, מײַן קנעכט; און
un knecht main Bavel fun melech dem Nevuchadretsar tsu
and servant my Bavel of king the Nevukhadretzar to

איך וועל זיי ברענגען אויף דעם דאָזיקן לאַנד, און אויף
oif un land dozikn dem oif brengen zei vel ich
against and land this the against bring they will I

אירע באַווינער, און אויף אַלע די דאָזיקע פֿעלקער רונד
rund felker dozike di ale oif un bavoiner ire
around nations this the all against and inhabitants its

אַרום, און איך וועל זיי פֿאַרווויסטן, און וועל זיי מאַכן
machn zei vel un farvistn zei vel ich un arum
make them will and destroy them will I and round

פֿאַר אַ שרעק און פֿאַר אַ שמוצערונג, און פֿאַר אַ
far un shmutserung a far un shrek a far
for and derision a for and object of horror an for

אייביקע חורבֿות. י און איך וועל פֿאַרטיליקן פֿון זיי דעם
dem zei fun fartiliken vel ich un churves eibike
the them from destroy will I and ruins perpetual

קול פֿון לוסטיקייט און דעם קול פֿון פֿרייד, דעם קול פֿון אַ
a fun kol dem freid fun kol dem un lustikeit fun kol
a of voice the joy of voice the and gladness of voice

חתן און דעם קול פֿון אַ כּלה, דאָס קול פֿון אַ האַנטמיל,
hantmil a fun kol dos kale a fun kol dem un chosen
handmill a of sound the bride a of voice the and groom

און דעם ליכט פֿון אַ לאָמפּ. יא און דאָס דאָזיקע גאַנצע לאַנד
land gantse dozike dos un lomp a fun licht dem un
land whole this the and lamp a of light the and

וועט ווערן אַ פֿאַרווויסטונג און אַ וויסטעניש, און די דאָזיקע
dozike di un vistenish a un farvistung a vern vet
this the and wasteland a and desolation a become will

פֿעלקער וועלן דינען דעם מלך פֿון בָּבֶל זיבעציק יאָר. יב און
un yor zibetsik Bavel fun melech dem dinen veln felker
and years seventy Bavel of king the serve will nations

עס וועט זײַן, אַז די זיבעציק יאָר ווערן פֿול, וועל איך
ich vel ful vern yor zibetsik di az zain vet es
I will full become years seventy the when be will it

זיך רעכענען מיט דעם מלך פֿון בָּבֶל, און מיט יענעם
yenem mit un Bavel fun melech dem mit rechenen zich
that with and Bavel of king the with reckon self

פֿאָלק, זאָגט ה', פֿאַר זייער זינד, און מיט דעם
dem mit un zind zeyer far Hashem zogt folk
the with and sin their for Hashem declares people

לאַנד פֿון די כַּשְׂדים; און איך וועל עס מאַכן פֿאַר אייביקע
eibike far machn es vel ich un Kasdim di fun land
perpetual for make it will I and Kasdim the of land

וויסטענישן. יג און איך וועל ברענגען אויף יענעם לאַנד אַלע
ale land yenem oif brengen vel ich un vistenishn
all land that upon bring will I and devastations

מײַנע ווערטער וואָס איך האָב גערעדט דערויף, אַלץ וואָס
vos alts deroif geredt hob ich vos verter maine
which all that on it spoken have I which words my

שטייט געשריבן אין דעם דאָזיקן בוך, וואָס יִרמְיָהו האָט
hot Yirmeyah vos buch dozikn dem in geshribn shteit
has Jeremiah which book this the in written stands

נבִיאות געזאָגט אויף אַלע פֶעלקער. ד וואָרעם פֿיל פֶעלקער
nevies gezogt oif ale felker vorem fil felker
prophesy said about all nations for many nations

און גרויסע מלכים וועלן אויך זיי פַאַרקנעכטן; און איך וועל
un groise mlochim veln oich zei farknechtn un ich vel
and great kings will also them enslave and I will

זיי באַצאָלן לויט זייער טוואונג און לויט דעם
zei batsoln loit un tuung zeyer loit dem
them repay according to and deed their according to the

וועלק פון זייערע הענט.
verk fun zeyere hent
work of their hands

[15] For thus saith Hashem Elohei Yisroel unto me: Take this kos hayayin haChemah *(wine cup of wrath)* from My yad, and cause kol HaGoyim, to whom I send thee, to drink it. [16] And they shall drink, and stagger, and go mad, because of the cherev that I will send among them.

טו וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה׳ אלוקי ישְׂרָאֵל צו
vorem azoi hot gezogt Hashem Elokei Yisroel tsu
because thus has said Hashem the G-d of Yisroel to

מיר: נעם דעם דאָזיקן כָּוס מיט ווײַן פון גרימצארן, פון מײַן
mir dem nem dozikn kos mit vain fun grimtsorn fun main
me this the take cup with wine of wrath of my

האַנט, און זאָלסט אים געבן טרינקען אַלע פֶעלקער
hant un zolst im gebn trinken ale felker
hand and you(SG) must it give to drink all nations

וואָס איך שיק דיך צו זיי. טז און זיי וועלן טרינקען,
vos ich shik dich tsu zei un veln trinken
which I send you(SG) to them and they will drink

און זיך וואַקלען, און משוגע ווערן, פון וועגן דער
un zich vaklen un meshuge vern fun vegen der
and self stagger and insane become on account of the

שוועבעדיקער שווערד וואָס איך שיק צווישן זיי.
shverd vos ich shik tsvishn zei
sword that I send among them

[17] Then took I the Kos from the yad Hashem, and made all the Goyim to drink, unto whom Hashem had sent me; [18] Namely, Yerushalayim, and the towns of Yehudah, and the melachim thereof, and the sarim thereof, to make them a desolation, an astonishment, a hissing, and a kelalah *(curse)*; as it is this day; [19] Pharaoh Melech Mitzrayim, and his avadim, and his sarim and all his people; [20] And all the mixed multitude rabble, and kol melachim of Eretz Utz, and kol melachim of Eretz Pelishtim, and Ashkelon, and Azah *(Gaza)*, and Ekron, and the she'erit *(remnant)* of Ashdod, [21] Edom, and Moav, and the Bnei Ammon, [22] And kol melachim of Tzor, and kol melachim of Tzidon, and the melachim of the coastlands which are

יז און איך האָב גענומען דעם כָּוס פון ג-טס האַנט, און
un ich hob genumen dem kos fun G-ts hant un
and I have taken the cup from G-d's hand and

האָב געגעבן טרינקען אַלע פֶעלקער וואָס ה׳ האָט
hob gegebn trinken ale felker vos Hashem hot
have given to drink all nations which Hashem has

מיך צו זיי געשיקט: יח ירושָׁלַיִם, און די שטעט פון
mich tsu zei geshikt Yerushalayim un di shtet fun
me to them sent Yerushalayim and the towns of

יהודה, און אירע מלכים, אירע האַרן, כדי זיי צו
Yehudah un ire mlochim ire harn kedei zei tsu
Yehudah and its kings its lords so that them to

מאַכן פַאַר אַ פַאַרווויסטונג, פַאַר אַ שרעק, פַאַר
machn far a farvistung a far shrek far
make for a desolation a for object of horror for

אַ שמוצערונג, און פַאַר אַ קללה, אַזוי ווי היינטיקן טאָג;
a shmutserung a far un klole a far azoi vi haintikn tog
a derision a for and curse a far so as this very day

יט פַּרעה דעם מלך פון מִצרַיִם, און זיַין קנעכט, און
Pharaoh dem melech fun Mitsrayim un zaine knecht un
Pharaoh the king of Egypt and his servants and

זיַינע האַרן, און זיַין גאַנצן פַאָלק; כ און אַלע געמישטע
zaine harn un zain gantsn folk ale un gemishte
his lords and his entire people all and mixed rabble

beyond the yam, [23] Dedan, and Tema, and Buz, and all that cut the hair-corners (payot), [24] And kol melachim of Arabia, and kol melachim of the mixed multitude rabble that dwell in the desert, [25] And kol melachim of Zimri, and kol melachim of Eilam, and kol melachim of the Medes, [26] And kol melachim of the tzafon, far and near, one after another, and all the mamlechot ha'aretz, which are upon the face of adamah; and Melech Sheshach shall drink after them.

[27] Therefore thou shalt say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Drink ye, and become shikkor, and vomit, and fall, and rise no more, because of the cherev which I will send among you.

פַֿעלקער, און אַלע מלכים פֿון לאַנד עוץ, און אַלע מלכים
mlochim ale un Uts land fun mlochim ale un felker
kings all and Utz land of kings all and nations

פֿון לאַנד פּלשתּים, און אַשקלון, און עזה, און עֶקרון,
Ekron un Azah un Ashkelon un Pelishtim land fun
Ekron and Azah and Ashkelon and Pelishtim land of

און דעם איבערבלייַב פֿון אַשדּוד; כא אֱדום, און מוֹאָב, און
un Moav un Edom Ashdod fun iberblaib dem un
and Moav and Edom Ashdod of remnant the and

די קינדער פֿון עַמּון; כב און אַלע מלכים פֿון צור, און
un Tsor fun mlochim ale un Amon fun kinder di
and Tzor of kings all and Ammon of children the

אַלע מלכים פֿון צידון, און די מלכים פֿון דעם אינדזל
indzel dem fun mlochim di un Tsidon fun mlochim ale
island the of kings the and Tzidon of kings all

וואָס אויף יענער זייַט פֿון דעם ים; כג דדן, און תֵּימָא,
Tema un Dedan yam dem fun zait yener oif vos
Tema and Dedan the sea the of side other on which

און בוז, און אַלע מיט אָפּגעהאַקטע פּיאות; כד און אַלע אַראַביש
Arabish ale un peyes opgehakte mit ale un Buz un
Arab all and payos cut off with all and Buz and

מלכים, און אַלע מלכים פֿון די געמישטע פֿעלקער,
felker gemishte di fun mlochim ale un mlochim
nations mixed rabble the of kings all and kings

וואָס ווינען אין מדבר; כה און אַלע מלכים פֿון זמרי, און
un Zimri fun mlochim ale un midber in voinen vos
and Zimri of kings all and desert in dwell which

אַלע מלכים פֿון עֵילָם, און אַלע מלכים פֿון מָדַי; כו און
un Madai fun mlochim ale un Eilam fun mlochim ale
and Madai of kings all and Eilam of kings all

אַלע מלכים פֿון צפֿון, די נאָנטע און די ווייַטע, איינעם
einem vaite di un nonte di tsofn fun mlochim ale
one far the and near the north of kings all

נאָך אַנדערן, און אַלע קיניגרייַכן פֿון דער וועלט וואָס
vos velt der fun kinigraichn ale un andern nochn
which world the of kingdoms all and another after

אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד. און דער מלך פֿון ששַך
Sheshach fun melech der un erd der fun gezicht oifn
Sheshach of king the and earth the of face upon

זאָל טרינקען נאָך זיי.
zei noch trinken zol
them after drink shall

כז און זאָלסט זאָגן צו זיי: אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst un
said has thus them to say you(SG) must and

ה צבָּאוֹת, אלוקי ישְׂרָאֵל: טרינקט און ווערט
vert un trinkt Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem
become and drink Yisroel the G-d of of hosts Hashem

שיכור, און ברעכט, און פֿאַלט און שטייט נישט אויף, פֿון
shikur un brecht un falt un shteit nisht oif fun
drunk and break and fall and stand not up on

דער שווערד וואָס איך שיק צווישן אייַך.
vegen der shverd vos ich shik tsvishn aich
account of the sword which I send among you

כח אוֹן עס וועט זיין , אַז זיי וועלן נישט וועלן נעמען דעם
dem nemen veln nisht veln zei az zain vet es un
the take will not will they if be will it and

כָּוס פֿון דיין האַנט, צו טרינקען, זאָלסטו זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolstu trinken tsu hant dain fun kos
them to say shall you drink to hand your from cup

אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : טרינקען מוזט איר
ir muzt trinken Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
you must be to drink of hosts Hashem said has thus

כט טרינקען! ווָאָרעם זעט, מיט דער שטאָט וואָס מיין נאָמען
nomen main vos shtot der mit zet vorem trinken
name my which city the with see because to drink

וועט איר, היב איך אָן בייז צו טאָן, און איר
ir un ton tsu beiz on ich heib ir oif gerufn vert
you and do to evil on I raise it on called shall be

זאָלט שוינען פֿאַרשוינט וועט איר ? וועלן נישט וועט איר
farshoint nisht vet ir vern farshoint shoinen zolt
unpunished not will you become unpunished spare shall

פֿון באַווווינער אויף אַלע אויף שווערד אַ רוף איך פֿאַר , ווָאָרעם וועלן
fun bavoiner ale oif shverd a ruf ich vorem vern
of inhabitants all on sword a call I for become

דער ערד , זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt erd der
of hosts Hashem declares earth the

ל אוֹן דו זאָלסט נבֿיאות זאָגן אויף זיי אַלע די
di ale zei oif zogn nevies zolst du un
the all them about say prophesy you(SG) shall you and

דאָזיקע ווערטער, און זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn un verter dozike
them to say and words these

ה ברילט פֿון דער הייך ,
heich der fun brilt Hashem
heights the from roars Hashem

אוֹן פֿון זיין הייליקער ווינונג לאָזט ער אַרויס זיין קוֹל :
kol zain arois er lozt voinung heiliker zain fun un
voice his out he lets dwelling holy his from and

ברילן ברילט ער איבער זיין פֿיטערפּלאַץ ,
fiterplats zain iber er brilt briln
feeding place his over he roars roaring

הֵידָד ! ווי ווײַנטרעטער שרײַט ער
er shrait vaintreter vi heidad
he cry wine treaders like a shout

אויף אַלע באַווווינער פֿון דער ערד .
erd der fun bavoiner ale oif
earth the of inhabitants all on

לא דער ליאַרעם גרייכט ביז עק ערד ,
erd ek biz greicht liarem der
earth end unto reaches noise the

ווָאָרעם ה האָט אַ קריג מיט די פֿעלקער,
felker di mit krig a hot Hashem vorem
nations the with dispute a has Hashem because

ער משפּט זיך מיט אַלע לײַבער ;
laiber ale mit zich mishpot er
flesh(PL) all with self judges he

28 And it shall be, if they refuse to take the Kos at thine yad to drink, then shalt thou say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os, Ye shall certainly drink. 29 For, hinei, I begin to bring ra'ah on the Ir which is called by My Shem, and should ye be utterly unpunished? Ye shall not be unpunished; for I will call for a cherev upon all the inhabitants of ha'aretz, saith Hashem Tzva'os.

30 Therefore prophesy thou against them all these Devarim, and say unto them:
Hashem shall roar from on high,
and utter His voice from His Ma'on Kodesh;
He shall mightily roar upon His Naveh *(Dwelling)*;
He shall give a shout, as they that tread the grapes,
against all the inhabitants of ha'aretz.

31 A noise shall come even to the ends of ha'aretz;

for Hashem hath a legal controversy with the Goyim,

He will plead His case with kol basar;

He will give them that are wicked
to the cherev,

די רשעים , זיי גיט ער איבער צום שווערד,
di reshoim , zei git er iber tsum shverd,
the wicked ones , they gives he over to sword,

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

32 Thus saith Hashem Tzva'os,

לב אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot :
thus has said Hashem of hosts

Hinei, ra'ah shall go forth
from Goy to Goy,

זע , אַן אומגליק גייט אַרויס פֿון פֿאָלק צו פֿאָלק ,
ze , an umglik geit arois fun folk tsu folk ,
behold , a calamity goes out from people to people ,

and a sa'ar gadol *(great whirlwind)*
shall be raised up

און אַ גרויסער שטורעם וועט זיך דערוועקן
un a groiser shturem vet zich dervekn
and a great storm will self awaken

from the farthest ends of Eretz.

אין די עקן פֿון דער ערד .
in di ekn fun der erd .
in the ends of the earth .

33 And the slain of Hashem shall be
at that day from one end of ha'aretz
even unto the other end of ha'aretz;
they shall not be lamented, neither
gathered, nor buried; they shall be
dung upon the adamah.

לג און די דערשלאָגענע פֿון ה וועלן זיין אין יענעם
un di dershlogene fun Hashem veln zain in yenem
and the slain of Hashem will be in that

טאָג פֿון עק ערד ביז עק ערד ; זיי וועלן נישט באַקלאָגט,
tog fun ek erd biz ek erd ; zei veln nisht baklogt,
day from end earth unto end earth ; they will not mourned,

און נישט איינגעזאַמלט וועלן נישט באַגראָבן ; צו מיסט
un nisht aingezamlt veln nisht bagrobn ; tsu mist
and not gathered will not buried ; to dung

אויפֿן פּנים פֿון דער ערד וועלן זיי זיין .
oifn gezicht fun der erd veln zei zain .
on face of the earth will they be .

34 Wail, ye ro'im *(shepherds)*,
and weep;

לד יאָמערט, איר פּאַסטוכער, און שרייט,
shrait un pastucher ir yomert,
cry and shepherds you wail

and wallow yourselves in the ashes,
ye leaders of the tzon;

און קייקלט אייך אין שטויב, איר האַרן פֿון די שאָף ,
un kaiklt aich in shtoib ir harn fun di shof ,
and roll yourselves in dust you lords of the sheep

for the days of your slaughter
and of your dispersions are
accomplished;
and ye shall fall like a precious
pottery vessel.

ווארעם אייערע טעג זיינען פֿול צום שעכטן
vorem aiere teg zainen ful tsum shechtn
because your days are full to the slaughter

און אייערע גלות ;
un aiere goles ;
and your exile ;

און איך וועל אייך צעברעכן ,
un ich vel aich tsebrechn ,
and I will you break ,

און איר וועט פֿאַלן ווי אַ כּלי אַ טייערע.
un ir vet faln vi a keile a taiere.
and you will fall like a vessel a costly

35 And the ro'im *(shepherds)* shall
have no refuge for fleeing,

לה און קיין אַנטלויפֿונג וועט נישט זיין פֿאַר די פּאַסטוכער,
un kein antloifung vet nisht zain far di pastucher,
and any escapees will not be for the shepherds

nor the leader of the tzon to escape.

און קיין אַנטרינונג פֿאַר די האַרן פֿון די שאָף .
shof di fun harn di far antrinung kein un
sheep the of lords the for refuge any and

[36] A voice of the cry of the ro'im

לוֹ אַ קול פֿון געשריי פֿון די פּאַסטוכער,
pastucher di fun geshrei fun kol a
shepherds the of cry of voice a

and a wailing of the leaders of the tzon, shall be heard:

און אַ יללה פֿון די האַרן פֿון די שאָף !
shof di fun harn di fun yelole a un
sheep the of lords the of wailing a and

for Hashem hath destroyed their pasture.

וואָרעם ה פֿאַרוויסט זייער פּיטערונג.
fiterung zeyer farvist Hashem vorem
pasture their lays waste Hashem because

[37] And the ne'ot hashalom *(peaceful folds)* are laid waste

לז און פֿאַרשניטן וועלן ווערן די פֿרידלעכע
fridleche di vern veln farshnitn un
peaceful the become will cut off and

פּיטער פּלעצער ,
peletser fiter
pasturelands pastures

because of the Charon Af Hashem.

פֿון וועגן דעם גרימצאָרן פֿון ה .
Hashem fun grimtsorn dem vegen fun
Hashem of fierce anger the account of on

[38] He hath left His hiding place, as the lion;

לח ער האָט פֿאַרלאָזן ווי אַ יונגלייב זיין באַהעלטעניש;
baheltenish zain yungleib a vi farlozen hot er
shelter his young lion a like forsaken has he

for their land is desolate because of the charon *(anger)* of the oppressor,

זייער לאַנד איז געוואָרפֿן צו וויסט פֿון וועגן
vegen fun vist tsu gevorfn iz land zeyer
account of on desolation to thrown is land their

דעם גרים פֿון דער פֿאַרטילקערין,
fartilikerin der fun geirem dem
oppressor the of fierceness the

and because of His charon af.

און פֿון וועגן דעם גרים פֿון זיין צאָרן .
tsorn zain fun geirem dem vegen fun un
anger his of fierceness the account of on and

26 In the beginning of the reign of Y'hoyakim *(Jehoiakim)* Ben Yoshiyah Melech Yehudah came this Davar from Hashem saying, [2] Thus saith Hashem: Stand in the khatzer *(courtyard)* of the Bais Hashem, and speak unto all the towns of Yehudah, which come to worship in the Bais Hashem, all the Devarim that I command thee to speak unto them; diminish not a word; [3] If so be they will pay heed, turn every man from his derech hara'ah, that I may relent of the ra'ah, which I purpose to do unto them for the evil of their doings. [4] And thou shalt say unto them, Thus saith Hashem: If ye will not pay heed to Me, to walk in My

כו אין אָנהייב פֿון דער מלוכה פֿון יהוֹיָקים דעם
dem Yhoyakim fun meluche der fun onheib in
the Y'hoyakim of kingdom the of beginning in

זון פֿון יאשיָהו , דעם מלך פֿון יהודה , איז
iz Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun
is Yehudah of king the Yoshiyah of son

געווען דאָס דאָזיקע וואָרט פֿון ה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Hashem fun vort dozike dos geven
say to so Hashem of word this the having been

ב אַזוי האָט ה געזאָגט: שטעל זיך אין היוף פֿון
fun hoif in zich shtel gezogt Hashem hot azoi
of courtyard in self stand said Hashem has thus

הס הויז , און זאָלסט רעדן צו אַלע שטעט פֿון
fun shtet ale tsu redn zolst un hoiz Hashems
of towns all to speak you(SG) shall and house Hashem's

יהודה וואָס קומען זיך בוקן אין הויז פֿון ה ,
Hashem fun hoiz in bukn zich kumen vos Yehudah
Hashem of house in to worship self come which Yehudah

אַלע ווערטער וואָס איך האָב דיר באַפֿוילן צו רעדן צו
tsu redn tsu bafoiln dir hob ich vos verter ale
to speak to commanded you(SG) have I that words all

זיי ; זאָלסט נישט מינערן אַ וואָרט. ג אפֿשר וועלן
zei zolst nisht minern a vort veln efsher
you(SG) shall them not diminish a word will perhaps

זיי הערן, און זיי וועלן זיך אומקערן איטלעכער פֿון זיין
zei hern un zei veln zich umkeren itlecher fun zei
them hear they and will self turn back each of them

שלעכטן וועג, און איך וועל חרטה האָבן אויף דעם בייז וואָס
shlechtn veg un zei vel ich hobn charote oif dem beiz vos
evil way and they will I have relent on the that

איך טראַכט זיי צו טאָן, פֿון וועגן זייערע שלעכטע
ich tracht zei tsu ton fun vegen zeyere shlechte
I intended them to do on account of their evil

מעשׂים. ד און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט ה
meisim un zolst zogn tsu zei azoi hot Hashem
deeds and you(SG) shall say to them thus has Hashem

געזאָגט: אויב איר וועט נישט צוהערן צו מיר, צו גיין אין מיין
gezogt oib ir vet nisht tsuhern tsu mir tsu gein in main
said if you will not listen to me to go in my

תורה וואָס איך האָב געלייגט פֿאַר אייַך, ה צוצוהערן
toyre vos ich hob geleigt far aich tsutsuhern
which I have laid down for you to pay heed

צו די וועלטער פֿון מיינע קנעכט די נבֿיאים , וואָס איך
ich vos neviim di knecht maine fun verter di tsu
I that prophets the servants my of words the to

שיק צו אייַך, און שיק נאָכאָנאַנד , נאָכאָנאַנד און נאָכאָנאַנד , און איר
ir un nochanand un nochanand shik un aich tsu shik
you and continually and continually send and you to send

האָט נישט צוגעהערט, ו וועל איך מאַכן דאָס דאָזיקע הויז אַזוי
azoi hoiz dozike dos machn ich vel tsugehert nisht hot
like house this the make I will paid heed not have

ווי שילוֹ , און די דאָזיקע שטאָט וועל איך מאַכן פֿאַר אַ קללה
vi shiloˊ un di dozike shtot vel ich machn far a klole
curse a for make I will city this the and Shiloh as

ביי אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד .
bai ale felker fun der erd
by all nations of the earth

ז און די כהנים און די נבֿיאים און דאָס גאַנצע
gantse dos un neviim di un koyanim di un
whole this and prophets the and kohanim the and

פֿאָלק האָבן געהערט ירמיָהון רעדן די דאָזיקע וועלטער
verter dozike di redn Yirmeyahun gehert hobn folk
words this the speak Yirmeyahu heard have people

אין הויז פֿון ה . ח און עס איז געווען , ווי
vi geven iz es un Hashem fun hoiz in
when having been is it and Hashem of house in

ירמיָהו האָט געענדיקט רעדן אַלץ וואָס ה האָט
hot Hashem vos alts redn geendikt hot Yirmeyah
has Hashem which all that speaking finished has Yirmeyah

אים באַפֿוילן צו רעדן צום גאַנצן פֿאָלק , אַזוי האָבן
hobn azoi folk gantsn tsum redn tsu bafoiln im
have so people all to speak to commanded him

די כהנים און די נבֿיאים און דאָס גאַנצע פֿאָלק אים
di koyanim di un neviim di un dos gantse folk im
the and kohanim the and prophets the and this whole people him

torah, which I have set before you, [5] To pay heed to the Devarim of My Avadim the Nevi'im, whom I sent unto you, both rising up early and sending them, but ye have not paid heed; [6] Then will I make this Bais like Shiloh, and will make this city a kelalah *(curse)* to all the Goyim of Ha'Aretz.

[7] So the kohanim and the nevi'im and kol HaAm heard Yirmeyah speaking these Devarim in the Bais Hashem. [8] Now it came to pass, when Yirmeyah had made an end of speaking all that Hashem had commanded him to speak unto kol HaAm, that the kohanim and the nevi'im and kol HaAm laid hold of him, saying, Thou shalt surely die. [9] Why hast thou prophesied B'Shem Hashem, saying, This Bais shall be like Shiloh, and this city shall be desolate without an inhabitant? And kol HaAm were gathered against Yirmeyah in the Bais Hashem.

אָנגעכאַפט, אַזוי צו זאָגן: שטאַרבן מוזטו שטאַרבן! ט למאי
lemai shtarbn muztu shtarbn zogn tsu azoi ongechapt
why die you must die say to so seized

האָסטו נבֿיאות געזאָגט אין נאָמען פֿון ה, אַזוי צו
tsu azoi Hashem fun nomen in gezogt nevies hostu
to so Hashem of name in said prophesy have you

זאָגן: אַזוי ווי שילוֹ וועט ווערן דאָס דאָזיקע הויז, און די
di un hoiz dozike dos vern vet Shiloh vi azoi zogn
the and house this the become will Shiloh as just say

דאָזיקע שטאָט וועט זיין וויסט אָן אַ באַווינער? און דאָס
dos un bavoiner a on vist zain vet shtot dozike
this and inhabitant an without waste be will city this

גאַנצע פֿאָלק האָט זיך איינגעזאַמלט קעגן ירמיָהו אין
in Yirmeyahun kegen aingezamlt zich hot folk gantse
in Yirmeyahu against gathered self has people whole

הויז פֿון ה.
Hashem fun hoiz
Hashem of house

[10] When the sarim of Yehudah heard these things, then they came up from the Bais HaMelech to the Beis Hashem, and sat down in the petach Sha'ar HeChadash *(entrance of the New Gate)* of [the Beis] Hashem.

י און די האַרן פֿון יהודה האָבן געהערט די דאָזיקע
dozike di gehert hobn Yehudah fun harn di un
this the heard have Yehudah of lords the and

וועלטער, און זיי זיינען אַרויפֿגעקומען פֿון דעם מלכס
melechs dem fun aroifgekumen zainen zei un verter
king's the from come up are they and words

הויז אין הויז פֿון ה, און האָבן זיך געזעצט אין
in gezetst zich hobn un Hashem fun hoiz in hoiz
in sat self have and Hashem of house into house

איינגאַנג פֿון דעם נייעם טויער פֿון ה. יא און די
di un Hashem fun toier naiem dem fun aingang
the and Hashem of gate new the of entrance

כֹהנים און די נבֿיאים האָבן געזאָגט צו די האַרן און צום
tsum un harn di tsu gezogt hobn neviim di un koyanim
to and lords the to said have prophets the and kohanim

גאַנצן פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: טויטשטראָף קומט דעם דאָזיקן
dozikn dem kumt toitshtrof zogn tsu azoi folk gantsn
this the come death penalty say to so people all

מאַן, ווייל ער האָט נבֿיאות געזאָגט אויף דער דאָזיקער
doziker der oif gezogt nevies hot er vail man
this the on said prophesy has he because man

שטאָט, אַזוי ווי איר האָט געהערט מיט אייַערע אויערן.
oiern aiere mit gehert hot ir vi azoi shtot
ears your with heard has you as just city

[12] Then spoke Yirmeyah unto all the sarim and to kol HaAm, saying, Hashem sent me to prophesy against this Bais and against this city all the Devarim that ye have heard.

יב האָט ירמיָהו געזאָגט צו אַלע האַרן און צום גאַנצן
gantsn tsum un harn ale tsu gezogt Yirmeyah hot
all to and lords all to said Yirmeyah has

פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: ה האָט מיך געשיקט נבֿיאות
nevies geshikt mich hot Hashem zogn tsu azoi folk
prophesy sent me has Hashem say to so people

צו זאָגן אויף דעם דאָזיקן הויז און אויף דער דאָזיקער שטאָט
shtot doziker der oif un hoiz dozikn dem oif zogn tsu
city this the on and house this the on say to

[13] Therefore now reform your drakhim and your doings, and obey the voice of Hashem Eloheichem; and Hashem will relent of the ra'ah that He hath pronounced against

אַלע וועלטער וואָס איר האָט געהערט. יג און אַצונד בעסערט
besert atsund un gehert hot ir vos verter ale
reform now and heard have you which words all

you. 14 As for me, see, I am in your yad; do with me as seemeth tov and yashar unto you. 15 But know ye for certain, that if ye put me to death, ye shall surely bring dahm naki upon yourselves, and upon this city, and upon the inhabitants thereof; for b'emes Hashem hath sent me unto you to speak all these Devarim in your oznayim.

אײַערע ווערטער. יד אָבער אין מײַן האַנט, זע איך בין אין אײַער האַנט; טוט מיט מיר אַזוי ווי עס איז גוט און ישר אין אײַערע אויגן. טו אָבער וויסן זיכער, אַז אויב איר טייט מיך, ברענגט איר אומשולדיק בלוט אויף אײַך, אויף דער שטאָט, אויף אירע באַוווינער; וואָרעם אין דער אמת האָט מיך גאָט געשיקט צו אײַך, צו רעדן אין אײַערע אויערן אַלע די דאָזיקע ווערטער.

טז 16 Then said the sarim and kol HaAm unto the kohanim and to the nevi'im; This ish is not mishpat mavet *(worthy of death)*; for he hath spoken to us B'Shem Hashem Eloheinu. 17 Then rose up anashim zekenim ha'aretz, and spoke to kol kehal HaAm, saying, 18 Michah the Morashti prophesied in the days of Chizkiyah Melech Yehudah, and spoke to kol Am Yehudah, saying,
Thus saith Hashem Tzva'os:
Tziyon shall be plowed like a sadeh,
and Yerushalayim shall become
rubble heaps,
and the Har HaBais *(Temple Mount)* like the bare heights
of a ya'ar *(forest)*.

טז דאָן האָבן די שרים און דאָס גאַנצע פֿאָלק געזאָגט צו די כֹּהנים און צו די נביאים: דער מאַן קומט נישט צום טויטשטראָף, ווארעם אין נאָמען פֿון יהוה אלוקינו האָבן זיי צו אונדז גערעדט. יז און מענער פֿון די עלטסטע פֿון לאַנד זיינען אויפֿגעשטאַנען, און האָבן גאַנצער עדה צו גאָזאָגט יח: מִיכָה המורשתי איז געווען אין די טעג פֿון חִזקִיָהו מלך יהודה, און האָבן צו גאַנצער יהודה גאָזאָגט: אַזוי זאָגט יהוה צבאות: ציון וועט ווערן אַ פֿעלד אָפּגעאַקערט, און ירושלים וועט ווערן אַ הויפֿן שטיינער, און דער בית־המקדש אַ בערגל פֿון וואַלד.

מלך פֹּון יהוּדה , און האָט געזאָגט צום גאַנצן פֹּאָלק פֹּון
fun folk gantsn tsum gezogt hot un Yehudah fun melech
of people all to said has and Yehudah of king

יהוּדה אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehudah
say to so Yehudah

אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

ציון וועט ווי אַ פֹּעלד צעאַקערט ווערן ,
vern tseakert feld a vi vet Tsiyon
become plowed field a as will Tziyon

און ירושלַיִם וועט הויפֿנס ווערן ,
vern hoifns vet Yerushalayim un
become heaps will Yerushalayim and

און דער בארג פֹּון הס הויז צו וואַלדיקע הייכן .
heichn valdike tsu hoiz Hashems fun barg der un
heights forest to house Hashem's of mount the and

יט האָבן אים דען טייטן געטייט חזקיָהו דער מלך
melech der Chizkiyah geteit teitn den im hobn
king the Chizkiyahu caused to die to kill then him have

פֹּון יהוּדה און גאַנץ יהוּדה ? פֹּאַר וואָר , ער האָט מורא
moire hot er vor far Yehudah gants un Yehudah fun
fear has he truly for Yehudah all and Yehudah of

געהאַט פֹּאַר ה , און ער האָט געבעטן ביי ה ,
Hashem bai gebetn hot er un Hashem far gehat
Hashem with besought had he and Hashem before had

און ג-ט האָט חרטה געהאַט אויף דעם בייז וואָס ער האָט
hot er vos beiz dem oif gehat charote hot G-t un
has he which evil the against had relent has G-d and

אָנגעזאָגט אויף זיי ; און מיר טוען זיך אַליין אַ גרויס
grois a alein zich tuen mir un zei oif ongezogt
great a ourselves self do we and them against ordered

בייז .
beiz
evil

כ און נאָך אַ מאַן פֹּלעגט נבֿיאות זאָגן אין נאָמען
nomen in zogn nevies flegt man a noch un
name in say prophesy used to man a afterwards and

פֹּון ה , אוּריָהו דער זון פֹּון שמַעְיָהון ,
fun Shemayahuen fun zun der Uriyah Hashem fun
of Shema'yahu of son the Uriyah Hashem of

קרִיַת-יְעָרים ; און ער האָט נבֿיאות געזאָגט אויף דער
der oif gezogt nevies hot er un Kiryat-Yearim
the against said prophesy has he and Kiryat-Ye'arim

דאָזיקער שטאָט און אויף דעם דאָזיקן לאַנד , אַזוי ווי אַלע
ale vi azoi land dozikn dem oif un shtot doziker
all as just land this the against and city this

כא ווערטער פֹּון יִרמְיָהו . און דער מלך יהוֹיָקים , און אַלע
ale un Yhoyakim melech der un Yirmeyah fun verter
all and Y'hoyakim king the and Yirmeyah of words

זײַנע גיבורים , און אַלע האַרן, האָבן געהערט זײַנע ווערטער,
verter zaine gehert hobn harn ale un giborim zaine
words his heard have lords all and warriors his

19 Did Chizkiyah Melech Yehudah and kol Yehudah put him to death? Did he not fear Hashem, and besought Hashem, and Hashem relented of the ra'ah which He had pronounced against them? Thus might we procure ra'ah gedolah against nafshoteinu.

20 And there was also an ish that prophesied B'Shem Hashem, Uriyah Ben Shema'yahu of Kiryat-HaYe'arim, who prophesied against this city and against HaAretz Hazot according to all the devarim of Yirmeyah. 21 And when Y'hoyakim *(Jehoiakim)* HaMelech, with all his gibborim, and all the sarim, heard his words, HaMelech sought to put him to death; but when Uriyah heard it, he was afraid, and fled, and went into Mitzrayim; 22 And Y'hoyakim HaMelech sent anashim into Mitzrayim, namely, Elnatan Ben Achbor, and certain anashim

with him into Mitzrayim. [23] And they brought Uriyah out of Mitzrayim, and brought him unto Y'hoyakim HaMelech; who slaughtered him with the cherev, and cast his nevelah *(dead body)* into the kevarim of the Bnei HaAm *(common people)*.

אוּן דער מלך האָט אים געזוכט צו טייטן ; אָבער
un der melech hot im gezucht tsu teitn ; ober
and the king has him sought to put to death but

אוּרִיָהוּ האָט געהערט דערפֿון, אוּן ער האָט מורא געקריגן , אוּן
Uriyah hot gehert derfun, un er hot moire gekrign un
Uriyah has heard thereof and he has fear received and

איז אַנטלאָפֿן אוּן געקומען קיין מִצרַיִם . כב האָט דער
iz antlofn un gekumen kein Mitsrayim . hot der
is fled and having come to Egypt has the

מלך יהוֹיָקים געשיקט מענטשן קיין מִצרַיִם , אֶלנָתָן
melech Yhoyakim geshikt mentshn kein Mitsrayim , Elnatan
king Y'hoyakim sent men to Egypt Elnatan

דעם זון פֿון עַכבוֹר , אוּן נאָך מענטשן מיט אים, קיין
dem zun fun Achbor , un noch mentshn mit im, kein
the son of Achbor and still men with him to

מִצרַיִם . כג אוּן זיי האָבן אַרויסגעצויגן אוּרִיָהוּן פֿון
Mitsrayim . un zei hobn aroisgetsoign Uriyahun fun
Egypt and they have brought out Uriyah from

מִצרַיִם , אוּן האָבן אים געבראַכט צום מלך יהוֹיָקים ,
Mitsrayim , un hobn im gebracht tsum melech Yhoyakim ,
Egypt and have him brought to king Y'hoyakim

אוּן ער האָט אים דערשלאָגן מיטן שווערד, אוּן אַוועקגעוואָרפֿן
un er hot im dershlogn mitn shverd un avekgevorfen
and he has him struck down with sword and cast off

זיין טויט לייַב צווישן די קבָרים פֿון די קינדער פֿון
zain toit laib tsvishn di kvorim fun di kinder fun
his dead body among the grave places of the children of

פֿאָלק .
folk .
the common people

[24] Nevertheless the yad *(hand, influence)* of Achikam Ben Shaphan was with Yirmeyah, that they should not give him into the yad HaAm to put him to death.

כד אָבער די האַנט פֿון אַחיקָם דעם זון פֿון שָפָנען איז
ober di hant fun Achikam dem zun fun Shafanen iz
but the hand of Achikam the son of Shaphan is

געווען מיט ירמיָהוּן , אַז מע זאָל אים נישט געבן
geven mit Yirmeyahun , az me zol im nisht gebn
been with Yirmeyahu that one shall him not give

אין דער האַנט פֿון פֿאָלק אים צו טייטן.
in der hant fun folk im tsu teitn.
in the hand of people him to slay

27 In the beginning of the reign of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah came this davar unto Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Thus saith Hashem to me: Make thee bonds and yokes, and put them upon thy tzavar *(neck)*, [3] And send them to Melech Edom, and to Melech Moav, and to Melech Bnei Ammon, and to Melech Tzor, and to Melech Tzidon, by the yad of the malachim which come to Yerushalayim unto Tzidkiyah Melech Yehudah; [4] And

כז

אין אָנהייב פֿון דער מלוכה פֿון יהוֹיָקים דעם
in onheib fun der meluche fun Yhoyakim dem
in the beginning of the kingdom of Y'hoyakim the

זון פֿון יאשִיָהוּ , דעם מלך פֿון יהוּדה , איז
zun fun Yoshiyahun , dem melech fun Yehudah , iz
son of Yoshiyah the king of Yehudah is

געווען דאָס דאָזיקע ווָארט צו ירמיָהוּ פֿון ה ,
geven dos dozike vort tsu Yirmeyahu fun Hashem ,
been this this word to Yirmeyah from Hashem

אַזוי צו זאָגן : ב אַזוי האָט ה גערעדט צו מיר: מאַך
azoi tsu zogn : azoi hot Hashem gezogt tsu mir: mach
so to say : thus has Hashem said to me: make

דיר בינדשטריק אוּן יאָכשטאַנגען , אוּן זאָלסט
dir bindshtrik un yochshtangen , un zolst
you(SG) bonds and yokes and must you(SG)

command them to say unto their adonim, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Thus shall ye say unto your adonim; [5] I have made ha'aretz *(the earth)*, ha'adam and habehemah that are upon the face of the earth, by My great ko'ach and by My outstretched zero'a, and have given it unto whom it seemed yashar unto Me. [6] And now have I given all these lands into the yad Nevukhadnetzar Melech Bavel, Avdi *(My servant)*; and the beasts of the sadeh have I given him also to serve him. [7] And all Goyim shall serve him, and bno, and ben bno, until the very time of his land come; and then many Goyim and great melachim shall make him serve [in bondage to] them.

זיי אָנטאָן אויף דיין האַלדז. [ג] און זאָלסט זיי
zei zolst un haldz dain oif onton zei
them you(SG) shall and neck your on put on them

שיקן צו דעם מלך פֿון אֱדוֹם, און צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu un Edom fun melech dem tsu shikn
of king the to and Edom of king the to send

מוֹאָבֿ, און צו דעם מלך פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן,
Amon fun kinder di fun melech dem tsu un Moav
Ammon of children the of king the to and Moav

און צו דעם מלך פֿון צוֹר, און צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu un Tsor fun melech dem tsu un
of king the to and Tzor of king the to and

צידון, דורך דער האַנט פֿון די שלוחים וואָס קומען
kumen vos shluchim di fun hant der durch Tsidon
come that messengers the of hand the by Tzidon

קיין ירושָלַיִם צו צִדְקִיָּהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה.
Yehudah fun melech dem Tsidkiyah tsu Yerushalayim kein
Yehudah of king the Tzidkiyahu to Yerushalayim to

[ד] און זאָלסט זיי באַפֿעלן פֿאַר זייערע האַרן, אַזוי
azoi harn zeyere far bafeln zei zolst un
so lords their for give a charge them you(SG) shall and

צו זאָגן: אַזוי האָט גענזאָגט ה צְבָאוֹת, אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu
the G-d of of hosts Hashem said has thus say to

יִשְׂרָאֵל: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו אייערע האַרן: [ה] איך האָב
hob ich harn aiere tsu zogn ir zolt azoi Yisroel
have I lords your to say you shall so Yisroel

געמאַכט די ערד, די מענטשן און די בהמות וואָס אויפֿן
oifn vos beheimes di un mentshn di erd di gemacht
on which beasts the and men the earth the made

געזיכט פֿון דער ערד, מיט מײַן גרויס שטאַרקייט, און מיט
mit un shtarkeit grois main mit erd der fun gezicht
with and strength great my with earth the of face

דעם מײַן אויסגעשטרעקטן אָרעם; און איך גיב עס צו
dem tsu es gib ich un orem oisgeshtrektn main
the ones to it give I and arm outstretched my

וואָס איז ווויילגעפֿעלן אין מײַנע אויגן. [ו] און אַצונד
atsund un oign maine in voilgefeln iz vos
now and eyes my in find favor in the eyes of is that

האָב איך געגעבן אַלע די דאָזיקע לענדער אין דער האַנט פֿון
fun hant der in lender dozike di ale gegebn ich hob
of hand the in lands this the all given I have

נבֿוכַדנֶצַּר דעם מלך פֿון בָּבֶל, מײַן קנעכט, און
un knecht main Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar
and servant my Bavel of king the Nevukhadnetzar

אויך די חיה פֿון פֿעלד האָב איך אים געגעבן אים צו דינען.
dinen tsu im gegebn im ich hob feld fun chaye di oich
serve to him given him I have field of beast the also

[ז] און אַלע פֿעלקער וועלן דינען אים, און זײַן זון, און זײַן
zain un zun zain un im dinen veln felker ale un
his and son his and him serve will nations all and

זונס זון , ביז עס קומט די צייַט אויך פֿון זײַן לאַנד, און
un land zain fun oich tsait di kumt es biz zun zuns
and land his of also time the come is until son son's

פֿיל פֿעלקער און גרויסע מלכים וועלן אים פֿאַרקנעכטן.
farknechtn im veln mlochim groise un felker fil
enslave him will kings great and nations many

[8] And it shall come to pass, that the goy *(nation)* and mamlachah *(kingdom)* which will not serve the same Nevukhadnetzar Melech Bavel, and that will not put their tzavar *(neck)* under the yoke of HaMelech Bavel, that nation will I punish, saith Hashem, with the cherev, and with the ra'av *(famine)*, and with the dever, until I have consumed them by his yad. [9] Therefore do not pay heed to your nevi'im, nor to your diviners, nor to your dreamers, nor to your soothsayers, nor to your sorcerers, which speak unto you, saying, Ye shall not serve Melech Bavel; [10] For they prophesy sheker unto you, to remove you far from your land; and that I should drive you out, and ye should perish. [11] But the Goyim that bring their tzavar *(neck)* under the yoke of the Melech Bavel, and serve him, those will I let remain still in their own adamah, saith Hashem; and they shall till it, and dwell therein.

ח און עס וועט זײַן , דאָס פֿאָלק און דאָס קיניגרײַך וואָס
vos kinigraich dos un folk dos zain vet es un
which kingdom this and people this be will it and

וועט אים, נבֿוכַדנֶצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , נישט דינען ,
dinen nisht Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar im vet
serve not Bavel of king the Nevukhadnetzar him will

און וואָס וועט נישט אַרײַנטאָן זײַן האַלדז אין דעם יאָך פֿון
fun yoch dem in haldz zain arainton nisht vet vos un
of yoke the in neck his put not will which and

דעם מלך פֿון בָּבֶל , וועל איך מיט שווערד און מיט הונגער
hunger mit un shverd mit ich vel Bavel fun melech dem
famine with and sword with I will Bavel of king the

און מיט פּעסט זיך אָפּרעכענען מיט יענעם פֿאָלק ,
folk yenem mit oprechenen zich pest mit un
people that with reckon self pestilence with and

זאָגט ה , ביז איך טו זיי פֿאַרלענדן דורך זײַן
zain durch farlendn zei tu ich biz Hashem zogt
his by destroy them do I until Hashem declares

האַנט. ט און איר זאָלט נישט צוהערן צו אײַערע נבֿיאים ,
neviim aiere tsu tsuhern nisht zolt ir un hant
prophets your to pay heed not shall you and hand

און צו אײַערע וואָרזאָגער, און צו אײַערע חלומות , און צו
tsu un chaloimes aiere tsu un vorzoger aiere tsu un
to and dreams your to and diviners your to and

אײַערע צייכנזעער , און צו אײַערע מכשפֿים , וואָס זאָגן
zogn vos mechashfim aiere tsu un tseichnzeer aiere
tell which sorcerers your to and soothsayers your

אײַך, אַזוי צו זאָגן: איר וועט נישט דינען דעם מלך פֿון
fun melech dem dinen nisht vet ir zogn tsu azoi aich
of king the serve not will you say to so you

בָּבֶל . י וואָרעם ליגן זאָגן זיי אײַך נבֿיאות , כדי אײַך
aich kedei nevies aich zei zogn lign vorem Bavel
you so that prophesy to you they say lies for Bavel

צו דערווײַטערן פֿון אײַער ערד, און כדי איך זאָל אײַך
aich zol ich kedei un erd aier fun dervaitern tsu
you shall I so that and land your from drive far away to

פֿאַרשטויסן, און איר זאָלט אונטערגיין. יא אָבער דאָס פֿאָלק וואָס
vos folk dos ober untergein zolt ir un farshtoisen
who people the but perish shall you and banish

וועט אַרײַנברענגען זײַן האַלדז אין דעם יאָך פֿון דעם מלך
melech dem fun yoch dem in haldz zain arainbrengen vet
king the of yoke the in neck his bring in will

פֿון בָּבֶל , און וועט אים דינען, וועל איך אים לאָזן אויף זײַן
zain oif lozn im ich vel dinen im vet un Bavel fun
his on allow him I will serve him will and Bavel of

ערד, זאָגט ה , און ער עט זי באַארבעטן, און זיצן
zitsn un baarbetn zi et er un Hashem zogt erd
sit and cultivate it will he and Hashem declares land

אויף איר.
ir oif
it on

[12] I spoke also to Tzidkiyah Melech Yehudah according to all these Devarim, saying, Bring your tzavarot *(necks)* under the yoke of Melech Bavel, and serve Him and his people, and live. [13] Why will ye die, thou and thy people, by the cherev, by the ra'av *(famine)*, and by the dever, as Hashem hath spoken against the goy *(nation)* that will not serve Melech Bavel? [14] Therefore do not pay heed unto the devarim of the nevi'im that speak unto you, saying, Ye shall not serve Melech Bavel; for they prophesy sheker unto you. [15] For I have not sent them, saith Hashem, yet they prophesy sheker in My name; that I might drive you out, and that ye might perish, ye, and the nevi'im that prophesy unto you.

יב אויך צו צדקיָה דעם מלך פֿון יהודה האָב איך
ich hob Yehudah fun melech dem Tsidkiyah tsu oich
I have Yehudah of king the Tzidkiyah to also

גערעדט אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi verter dozike di ale vi azoi geredt
say to so words these the all as according to spoken

ברענגט אייַער האַלדז אין דעם יאָך פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun melech dem fun yoch dem in haldz aier brengt
Bavel of king the of yoke the in neck your bring

און דינט אים און זיין פֿאָלק , און בלייַבט לעבן. יג נאָך וואָס
vos noch lebn blaibt un folk zain un im dint un
what after alive remain and people his and him serve and

זאָלט איר שטאַרבן, דו און דיין פֿאָלק , פֿון שוווערד, פֿון
fun shverd fun folk dain un du shtarbn ir zolt
from sword from people your and you die you shall

הונגער, און פֿון פּעסט , אַזוי ווי ה האָט אָנגעזאָגט
ongezogt hot Hashem vi azoi pest fun un hunger
ordered has Hashem as so pestilence from and famine

אויף דעם פֿאָלק וואָס וועט נישט דינען דעם מלך פֿון
fun melech dem dinen nisht vet vos folk dem oif
of king the serve not will that people the against

בָּבֶל ? יד און איר זאָלט נישט צוהערן צו די ווערטער פֿון די
di fun verter di tsu tsuhern nisht zolt ir un Bavel
the of words the to pay heed not shall you and Bavel

נבֿיאים וואָס זאָגן צו אייַך, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נישט
nisht zolt ir zogn tsu azoi aich tsu zogn vos neviim
not shall you say to so you to say which prophets

דינען דעם מלך פֿון בָּבֶל ; וואָרעם ליגן זאָגן זיי אייַך
aich zei zogn lign vorem Bavel fun melech dem dinen
to you they say lies because Bavel of king the serve

נבֿיאות . טו וואָרעם איך האָב זיי נישט געשיקט, זאָגט
zogt geshikt nisht zei hob ich vorem nevies
declares sent not them have I for prophesy

ה , און זיי זאָגן נבֿיאות אין מיַין נאָמען אויף
oif nomen main in nevies zogn zei un Hashem
about name my in prophesy say they and Hashem

ליגן, כּדי איך זאָל אייַך פֿאַרשטויסן, און אי איר זאָלט
zolt ir i un farshtoisen aich zol ich kedei lign
shall you both and banish you shall I so that lies

אונטערגיין, אי די נבֿיאים וואָס זאָגן אייַך נבֿיאות .
nevies aich zogn vos neviim di i untergein
prophesy to you say which prophets the and perish

[16] Also I spoke to the kohanim and to all this people, saying, Thus saith Hashem: Do not pay heed to the devarim of your nevi'im that prophesy unto you, saying, Hinei,

טז און צו די כֹּהנים און צו דעם פֿאָלק גאַנצן דאָזיקן
folk gantsn dozikn dem tsu un koyanim di tsu un
people entire this the to and kohanim the to and

האָב איך געזעדט, אַזוי זאָגן צו: אַזוי האָט ה געזאָגט: איר
ir gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi geredt ich hob
you said Hashem has thus say to so spoken I have

זאָלט נישט צוהערן צו די ווערטער פֿון אייַערע נבֿיאים וואָס
vos neviim aiere fun verter di tsu tsuhern nisht zolt
which prophets your of words the to pay heed not shall

זאָגן אייַך נבֿיאות , אַזוי צו זאָגן : אָט וועלן די כּלים
keilim di veln ot zogn tsu azoi nevies , aich zogn
utensils the will behold say to so prophesy to you say

פֿון הס הויז אַצונד אין גיכן אומגעקערט ווערן פֿון
fun vern umgekert gichn in atsund hoiz Hashems fun
from become returned soon in now house Hashem's of

בָּבֶל ; וואָרעם ליגן זאָגן זיי אייַך נבֿיאות . יז איר זאָלט נישט
nisht zolt ir nevies aich zei zogn lign vorem Bavel
not shall you prophesy to you they say lies for Bavel

צוהערן צו זיי ; דינט דעם מלך פֿון בָּבֶל , און בלייַבט
blaibt un Bavel fun melech dem dint zei tsu tsuhern
remain and Bavel of king the serve them to pay heed

לעבן; נאָך וואָס זאָל די דאָזיקע שטאָט ווערן אַ ווייסטעניש?
vistenish a vern shtot dozike di zol vos noch lebn
wasteland a become city this the shall what after alive

יח און אויב זיי זיַנען נבֿיאים , און אויב דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos oib un neviim zainen zei oib un
of word the if and prophets are they if and

ה איז ביַי זיי , זאָלן זיי אַקאָרשט בעטן
betn akorsht zei zoln zei bai iz Hashem
make supplication now them let them with is Hashem

ביַי ה צבֿאות , אַז די כּלים וואָס זיַנען נאָך
noch zainen vos keilim di az Tseva'ot Hashem bai
yet are which utensils the that of hosts Hashem with

געבליבן אין הויז פֿון ה , און אין הויז פֿון דעם מלך
melech dem fun hoiz in un Hashem fun hoiz in geblibn
king the of house in and Hashem of house in remain

פֿון יהודה , און אין ירושָלַיִם , זאָלן נישט אָנקומען קיין
kein onkumen nisht zoln Yerushalayim in un Yehudah fun
at arrive not shall Yerushalayim in and Yehudah of

בָּבֶל . יט וואָרעם אַזוי האָט גערעדט ה צבֿאות אויף די
di oif Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem Bavel
the on of hosts Hashem said has thus for Bavel

זיַלן , און אויף דעם ים , און אויף די געשטעלן, און אויף דעם
dem oif un geshteln di oif un yam dem oif un zailn
the on and bases the on and sea the on and pillars

רעשט כּלים , וואָס זיַנען געבליבן אין דער דאָזיקער שטאָט,
shtot doziker der in geblibn zainen vos keilim resht
city this the in remain are which utensils rest

כ די וואָס נבֿוכַדנֶצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט
hot Bavel fun melech der Nevuchadnetsar vos di
has Bavel of king the Nevukhadnetzar which the ones

זיי נישט צוגענומען , ווען ער האָט פֿאַרטריבן יכָניָה
Yechanyah fartriben hot er ven tsugenumen nisht zei
Yechanyah driven out has he when taken not them

דעם זון פֿון יהוֹיָקימען , דעם מלך פֿון יהודה , פֿון
fun Yehudah fun melech dem Yhoyakimen fun zun dem
from Yehudah of king the Y'hoyakim of son the

ירושָלַיִם קיין בָּבֶל , מיט אַלע אַדלליַיט פֿון
fun adllait ale mit Bavel kein Yerushalayim
of leading people all with Bavel to Yerushalayim

the K'lei Beis Hashem shall now shortly be brought back from Bavel; for they prophesy sheker unto you. 17 Do not pay heed unto them; serve Melech Bavel, and live; why should this ir be laid waste? 18 But if they are nevi'im, and if the Devar Hashem be with them, let them now make intercession to Hashem Tzva'os, that the kelim *(vessels)* which are left in the Beis Hashem, and in the Bais HaMelech Yehudah, and at Yerushalayim, go not to Bavel. 19 For thus saith Hashem Tzva'os concerning the Ammudim *(Pillars)* and concerning the Yam *(Sea)*, and concerning the Mekhonot *(Stands)* [supporting the lavers], and concerning the remainder of the kelim that remain in this ir. 20 Which Nevukhadnetzar Melech Bavel took not, when he carried away captive Yechanyah Ben Y'hoyakim Melech Yehudah from Yerushalayim to Bavel, and all the nobles of Yehudah and Yerushalayim; 21 Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, concerning the kelim *(vessels)* that remain in the Beis Hashem, and in the Bais HaMelech Yehudah and Yerushalayim; 22 They shall be carried to Bavel, and there shall they be until the day that I visit them, saith Hashem; then will I bring them up, and restore them to this makon.

יהוּדה און ירושָלַיִם ; כא פַֿאר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi vor far Yerushalayim un Yehudah
said has thus truly for Yerushalayim and Yehudah

ה צבָּאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל, אויף די כלים וואָס
vos keilim di oif Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem
which utensils the on Yisroel the G-d of of hosts Hashem

זיינען געבליבן אין הויז פֿון ה , און אין הויז פֿון
fun hoiz in un Hashem fun hoiz in geblibn zainen
of house in and Hashem of house in remaining are

דעם מלך פֿון יהוּדה , און אין ירושָלַיִם : כב קיין בָּבֶל
Bavel kein Yerushalayim in un Yehudah fun melech dem
Bavel to Yerushalayim in and Yehudah of king the

וועלן זיי געבראַכט ווערן , און דאָרטן וועלן זיי זיין , ביז
biz zain zei veln dortn un vern gebracht zei veln
until be they will there and become brought they will

דעם טאָג וואָס איך טו זיך דערמאָנען אָן זיי , זאָגט
zogt zei on dermonen zich tu ich vos tog dem
declares them on remember self do I when day the

ה , און וועל זיי אויפֿברענגען און זיי אומקערן צו
tsu umkeren zei un oifbrengen zei vel un Hashem
to return them and bring up them will and Hashem

דעם דאָזיקן אָרט .
ort dozikn dem
place this the

כח

און עס איז געווען אין יענעם יאָר , אין
in yor yenem in geven iz es un
in year that in having been is it and

אָנהייב פֿון דער מלוכה פֿון צִדקִיָה דעם
dem Tsidkiyah fun meluche der fun onheib
the Tzidkiyah of kingdom the of beginning

מלך פֿון יהוּדה , אין פֿירטן יאָר , אין פֿינפֿטן חודש , האָט
hot choidesh finftn in yor firtn in Yehudah fun melech
has month fifth in year fourth in Yehudah of king

צו מיר געזאָגט חַנַניָה דער זון פֿון עַזור דעם נבִיא
novi dem eazur fun zun der Chananyah gezogt mir tsu
prophet the Azzur of son the Chananyah said me to

וואָס פֿון גִבעוֹן , אין הויז פֿון ה פַֿאר די אויגן פֿון
fun oign di far Hashem fun hoiz in Givon fun vos
of eyes the before Hashem of house in Giv'on from who

די כהנים און פֿון גאַנצן פֿאָלק , אַזוי צו זאָגן : ב אַזוי האָט
hot azoi zogn tsu azoi folk gantsn fun un koyanim di
has thus say to so people all of and kohanim the

געזעדט ה צבָּאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem geredt
say to so Yisroel the G-d of of hosts Hashem spoken

אין ג . איך האָב צעברָאכן דעם יאָך פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל
in Bavel fun melech dem fun yoch dem tsebrochn hob ich
in Bavel of king the of yoke the broken have I

נאָך צוויי יאָר צייַט קער איך אַרום צו דעם דאָזיקן אָרט
ort dozikn dem tsu arum ich ker tsait yor tsvei noch
place this the to around I turn time years two after

אַלע כּלים פֿון הס הויז , וואָס נבוכַדנֶצַר דער
der Nevuchadnetsar vos hoiz Hashems fun keilim ale
the Nevukhadnetzar that house Hashem's of utensils all

28 And it came to pass the same year, in the beginning of the reign of Tzidkiyah Melech Yehudah, in the fourth year, and in the fifth month, that Chananyah ben Azzur HaNavi, who was from Giv'on, spoke unto me in the Beis Hashem, before the eyes of the kohanim and of kol haAm, saying, [2] Thus says Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saying, I have broken the ol *(yoke)* of Melech Bavel. [3] Within two years will I bring back into makon hazeh all the vessels of the Beis Hashem, that Nevukhadnetzar Melech Bavel took away from makon hazeh, and carried them to Babylon; [4] And I will bring back to this place Yechanyah ben Y'hoyakim Melech Yehudah, with all of Yehudah of the Golus, that went into Babylon, saith Hashem; for I will break the ol *(yoke)* of Melech Bavel.

מלך פֿון בָּבֶל האָט אַוועקגענומען פֿון דעם דאָזיקן ארט ,
ort dozikn dem fun avekgenumen hot Bavel fun melech
place this the from taken away has Bavel of king

און זיי געבראַכט קיין בָּבֶל ; ד און יכָנְיָה דעם זון פֿון
fun zun dem Yechanyah un Bavel kein gebracht zei un
of son the Yechanyah and Bavel to brought them and

יהוֹיָקימען , דעם מלך פֿון יהודה , און אַלע פּאַרטריבענע
fartribene ale un Yehudah fun melech dem Yhoyakimen
exiles all and Yehudah of king the Y'hoyakim

פֿון יהודה , וואָס זיינען געקומען קיין בָּבֶל , קער איך
ich ker Bavel kein gekumen zainen vos Yehudah fun
I turn Bavel to having come are that Yehudah of

אום צו דעם דאָזיקן ארט , זאָגט ה ; וואָרעם איך וועל
vel ich vorem Hashem zogt ort dozikn dem tsu um
will I for Hashem declares place this the to back

צעברעכן דעם יאָך פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל .
Bavel fun melech dem fun yoch dem tsebrechn
Bavel of king the of yoke the break

[5] Then Yirmeyah HaNavi said unto Chananyah HaNavi before the eyes of the kohanim, and before the eyes of kol HaAm that stood in the Beis Hashem, [6] Even Yirmeyah HaNavi said, Omein; may Hashem do so; Hashem perform thy words which thou hast prophesied, to bring back the vessels of the Beis Hashem, and all that is carried away into the Golus, from Babylon into makom hazeh. [7] Nevertheless shema now hadavar hazeh that I speak in thine ears, and in the ears of kol haAm; [8] The nevi'im that have been before me and before thee of old prophesied both against many countries, and against mamlechot gedolot, of milchamah, of ra'ah, of dever. [9] The navi which prophesieth of shalom, when the devar of the navi shall come to pass, then shall the navi be recognized, that Hashem hath truly sent him.

ה האָט ירמיָה הנבֿיא געזאָגט צו חַנַנְיָה דעם
dem Chananyah tsu gezogt hanovi Yirmeyah hot
the Chananyah to said the prophet Yirmeyah has

נבֿיא פֿאַר די אויגן פֿון די כֹהנים , און פֿאַר די אויגן
oign di far un koyanim di fun oign di far novi
eyes the before and kohanim the of eyes the before prophet

פֿון דעם גאַנצן פֿאָלק , וואָס זיינען געשטאַנען אין הויז פֿון
fun hoiz in geshtanen zainen vos folk gantsn dem fun
of house in standing are which people entire the of

ה – ו האָט ירמיָה הנבֿיא געזאָגט: אָמן ! זאָל
zol Omein gezogt hanovi Yirmeyah hot Hashem
may amen said the prophet Yirmeyah has Hashem

ה טאָן אַזוי! זאָל ה מקיים זיין דיינע ווערטער
verter daine zain mekayem Hashem zol azoi ton Hashem
words your be fulfill Hashem shall so do Hashem

וואָס דו האָסט נבֿיאות געזאָגט, אומצוקערן די כּלים
keilim di umtsukeren gezogt nevies host du vos
utensils the to return said prophesy have you which

פֿון הס הויז , און אַלע פּאַרטריבענע, פֿון בָּבֶל צו
tsu Bavel fun fartribene ale un hoiz Hashems fun
to Bavel from exiles all and house Hashem's of

דעם דאָזיקן אָרט . ז אָבער הער אַקאָרשט דאָס דאָזיקע
dozike dos akorsht her ober ort dozikn dem
this the now pay heed but place this the

וואָרט, וואָס איך רעד אין דיינע אויערן, און אין די אויערן
oiern di in un oiern daine in red ich vos vort
ears the in and ears your in speak I which word

פֿון גאַנצן פֿאָלק : ח די נבֿיאים וואָס זיינען געווען
geven zainen vos neviim di folk gantsn fun
having been are that prophets the people all the of

פֿאַר מיר און פֿאַר דיר פֿון אייביק אָן, האָבן נבֿיאות
nevies hobn on eibik fun dir far un mir far
prophesy have on of old from you(SG) before and me before

געזאָגט איבער פֿיל לענדער, און איבער גרויסע מלוכות ,
meluchut groise iber un lender fil iber gezogt
kingdoms great over and lands many over said

אויף מלחמה , און אויף אומגליק, און אויף פּעסט .
pest oif un umglik oif un milchome oif
pestilence about and calamity about and war about

ט דער נבֿיא וואָס זאָגט נבֿיאות אויף שלום , איז,
iz sholem oif nevies zogt vos novi der
is peace about prophesy declares which prophet the

ערשט אַז דאָס וואָרט פֿון דעם נבֿיא קומט אָן, ווערט דער
der vert on kumt novi dem fun vort dos az ersht
the shall be on come prophet the of word this that later

נבֿיא דערקענט , אַז ה׳ האָט אים מיט אַן אמת
emes an mit im hot Hashem az derkent novi
truth a with him has Hashem that recognized prophet

געשיקט.
geshikt
sent

10 Then Chananyah HaNavi took the yoke from off the neck of Yirmeyah HaNavi and broke it.

י האָט חֲנַנְיָה דער נבֿיא אַראָפּגענומען דעם
dem aropgenumen novi der Chananyah hot
the removed prophet the Chananyah has

יאָכשטאַנג פֿון ירמיָה הנבֿיאס האַלדז, און האָט אים
im hot un haldz henvis Yirmeyah fun yochshtang
it has and neck the prophet's Yirmeyah from yoke

11 And Chananyah spoke before the eyes of kol haAm, saying, Thus saith Hashem; Even so will I break the yoke of Nevukhadnetzar Melech Bavel from the neck of kol HaGoyim within the space of two years. And Yirmeyah HaNavi went on his way.

צעברָאכן . יא און חֲנַנְיָה האָט געזאָגט פֿאַר די אויגן פֿון
fun oign di far gezogt hot Chananyah un tsebrochn
of eyes the before said has Chananyah and broken

גאַנצן פֿאָלק , אזוי צו זאָגן : אזוי האָט ה׳ געזאָגט: אזוי
azoi gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi folk gantsn
so said Hashem has thus say to so people entire

וועל איך צעברעכן דעם יאָך פֿון נבֿוכַדנֶצַּר דעם מלך
melech dem Nevuchadnetsar fun yoch dem tsebrechn ich vel
king the Nevukhadnetzar of yoke the break I will

פֿון בָּבֶל , אין נאָך צוויי יאָר צײַט, פֿון דעם האַלדז פֿון אַלע
ale fun haldz dem fun tsait yor tsvei noch in Bavel fun
all of neck the of time years two after in Bavel of

פֿעלקער. – און ירמיָה הנבֿיא איז געגאַנגען אויף
oif gegangen iz hanovi Yirmeyah un felker
on having gone is the prophet Yirmeyah and nations

זײַן וועג.
veg zain
way his

12 Then the Devar Hashem came unto Yirmeyah, after Chananyah HaNavi had broken the yoke from off the neck of Yirmeyah HaNavi, saying,

יב און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to having been is Hashem of word the and

ירמיָהן , נאָכדעם ווי חֲנַנְיָה דער נבֿיא האָט
hot novi der Chananyah vi nochdem Yirmeyahn
has prophet the Chananyah as after Yirmeyah

צעברָאכן דעם יאָכשטאַנג פֿון ירמיָה הנבֿיאס האַלדז,
haldz henvis Yirmeyah fun yochshtang dem tsebrochn
neck the prophet's Yirmeyah of yoke the broken

13 Go and tell Chananyah, saying, Thus saith Hashem; Thou hast broken the motot etz *(yokes, bars of wood)*; but thou shalt make for them motot barzel *(yokes of iron)*.

אַזוי צו זאָגן : יג גיי , און זאָלסט זאָגן צו חֲנַנְיָהן ,
Chananyahn tsu zogn zolst un gei zogn tsu azoi
Chananyah to say you(SG) shall and go say to so

אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: הילצערנע שטאַנגען
shtangen hiltserne gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi
bars wooden said Hashem has thus say to so

14 For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: I have put an ol barzel *(yoke of iron)* upon the neck of kol HaGoyim, that they may serve

Nevukhadnetzar Melech Bavel; and they shall serve him; and I have given him the wild animals also.
15 Then said Yirmeyah HaNavi unto Chananyah HaNavi, Shema nah, Chananyah; Hashem hath not sent thee; but thou makest HaAm HaZeh to trust in sheker *(a lie)*.
16 Therefore thus saith Hashem; Hineni, I will remove thee from off the face of ha'adamah; this year thou shalt die, because thou hast preached sarah *(rebellion, apostasy, revolt, disobedience)* against Hashem.

17 So Chananyah HaNavi died the same year in the seventh month.

29 Now these are the Devarim of the sefer that Yirmeyah HaNavi sent from Yerushalayim unto the surviving Zekenim of the Golus and to the Kohanim, and to the Nevi'im, and to kol HaAm whom Nevukhadnetzar had carried away captive from Yerushalayim to

הָאָסטו צעברעָכן , און וועסט מאַכן אַנשטאָט
anshtot machn vest un tsebrochn hostu
in place of make you(sg) will and broken have you

זיי איַיזערנע שטאַנגען . יד וואָרעם אַזוי האָט גזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi vorem shtangen aizerne zei
Hashem said has so for bars iron them

צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: אַן איַיזערנעם יאָך האָב איך
ich hob yoch aizernem an Yisroel Elokei Tseva'ot
I have yoke iron an Yisroel the G-d of of hosts

געגעבן אויפֿן האַלדז פֿון אַלע די דאָזיקע פֿעלקער, צו דינען
dinen tsu felker dozike di ale fun haldz oifn gegebn
serve to nations this the all of neck on given

נְבוּכַדנֶצַּר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און זיי וועלן אים
im veln zei un Bavel fun melech dem Nevuchadnetsar
him shall they and Bavel of king the Nevukhadnetzar

דינען ; און אַפֿילו די חיה פֿון פֿעלד האָב איך אים געגעבן .
gegebn im ich hob feld fun chaye di afile un dinen
given him I have field of beast the even and serve

טו און ירמיָה הנבֿיא האָט גזאָגט צו חַנַנְיָה
Chananyah tsu gezogt hot hanovi Yirmeyah un
Chananyah to said has the prophet Yirmeyah and

דעם נבֿיא : הער אַקאָרשט, חַנַנְיָה , ה האָט
hot Hashem Chananyah akorsht her novi dem
has Hashem Chananyah now pay heed prophet the

דיך נישט געשיקט, און דו האָסט געמאַכט פֿאַרזיכערן דאָס
dos farzichern gemacht host du un geshikt nisht dich
the trust made have you and sent not you(SG)

דאָזיקע פֿאָלק אויף ליגן . טז דערום האָט ה אַזוי גזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum lign oif folk dozike
said so Hashem has therefore lies on people this

זע , איך שיק דיך אַוועק פֿון געזיכט פֿון דער ערד ;
erd der fun gezicht fun avek dich shik ich ze
earth the of face from away you(SG) send I behold

הַיַּיאָר וועסטו שטאַרבן, וויַיל אָפּקערונג האָסטו
hostu opkerung vail shtarbn vestu hayyor
have you turning away because die will you(sg) this year

געראַדט קעגן ה .
Hashem kegen geredt
Hashem against spoken

יז – און חַנַנְיָה דער נבֿיא איז געשטאָרבן אין יענעם
yenem in geshtorbn iz novi der Chananyah un
that in died is prophet the Chananyah and

יאָר אין זיבעטן חודש .
choidesh zibetn in yor
month seventh in year

כט

און דאָס זיַינען די ווערטער פֿון דעם בריוו
briv dem fun verter di zainen dos un
letter the of words the are these and

וואָס ירמיָה הנבֿיא האָט געשיקט פֿון
fun geshikt hot hanovi Yirmeyah vos
from sent has the prophet Yirmeyah which

ירושָלַיִם צו דעם איבערבלייַב פֿון די עלטסטע פֿון די
di fun eltste di fun iberblaib dem tsu Yerushalayim
the of elders the of remnant the to Yerushalayim

Bavel — [2] This was after Yechanyah HaMelech, and the Gevirah *(Queen Mother)*, and the sarisim, the sarim of Yehudah and Yerushalayim, and the carpenters, and the artisans had departed from Yerushalayim; [3] The sefer was sent by the yad of El'asah Ben Shaphan, and Gemaryah Ben Chilkiyah, whom Tzidkiyah Melech Yehudah sent unto Bavel to Nevukhadnetzar Melech Bavel — and it said, [4] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, unto all that are carried away into the Golus, whom I have caused to be carried away from Yerushalayim unto Bavel; [5] Build ye batim *(houses)*, and dwell in them; and plant gannot *(gardens)*, and eat the p'ri *(fruit)* of them; [6] Take ye nashim, and father banim and banot; and take nashim for your banim, and give your banot to anashim, that they may bear banim and banot; that ye may be increased there, and not diminished. [7] And seek the shalom of the city where I have caused you to be carried away into the Golus, and daven unto Hashem for it; for in the shalom thereof shall ye have shalom. [8] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Let not your nevi'im and your kesamim that be in the midst of you, deceive you, neither pay heed to your chalomot which ye cause to be dreamed. [9] For they prophesy b'sheker *(falsely)* unto you in My Name; I have not sent them, saith Hashem.

פַֿארטריבענע, און צו די כהנים, און צו די נביאים, און
un neviim di tsu un koyanim di tsu un fartribene
and prophets the to and kohanim the to and exiles

צו דעם גאַנצן פֿאָלק, וואָס נבֿוכדנֶצַּר האָט פֿאַרטריבן
fartriben hot Nevuchadnetsar vos folk gantsn dem tsu
driven out has Nevukhadnetzar that people entire the to

פֿון ירושָלַיִם קיין בָּבֶל; [ב] נאָכדעם ווי יכנְיָה דער
der Yechanyah vi nochdem Bavel kein Yerushalayim fun
the Yechanyah when after Bavel to Yerushalayim of

מלך, און די מוטער-מלכה, און די הויפֿדינער, די
di hoifdiner di un muter-malke di un melech
the court officials the and queen mother the and king

האַרן פֿון יהודה און ירושָלַיִם, און די מיַנסטערס און
un mainsters di un Yerushalayim un Yehudah fun harn
and craftsmen the and Yerushalayim and Yehudah of lords

די שלעסערס, זיַינען אַרויסגעגאַנגען פֿון ירושָלַיִם;
Yerushalayim fun aroisgegangen zainen shlesers di
Yerushalayim from having come out are metalworkers the

[ג] דורך דער האַנט פֿון אֶלעָשָׂה דעם זון פֿון שָפָֿנען, און
un Shafanen fun zun dem Elasah fun hant der durch
and Shaphan of son the El'asah of hand the by

גמַריָה דעם זון פֿון חִלקִיָהן, וואָס צִדקִיָה דער
der Tsidkiyah vos Chilkiyahn fun zun dem Gemaryah
the Tzidkiyah that Chilkiyah of son the Gemaryah

מלך פֿון יהודה האָט געשיקט צו נבֿוכדנֶצַּר דעם
dem Nevuchadnetsar tsu geshikt hot Yehudah fun melech
the Nevukhadnetzar to sent has Yehudah of king

מלך פֿון בָּבֶל קיין בָּבֶל – אַזוי צו זאָגן: [ד] אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zogn tsu azoi Bavel kein Bavel fun melech
said has so say to so Bavel to Bavel of king

ה צְבָּאוֹת, אלוקי יִשׂרָאֵל, צו אַלע פֿאַרטריבענע
fartribene ale tsu Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem
exiles all to Yisroel the G-d of of hosts Hashem

וואָס איך האָב פֿאַרטריבן פֿון ירושָלַיִם קיין בָּבֶל: [ה] בויט
boit Bavel kein Yerushalayim fun fartriben hob ich vos
build Bavel to Yerushalayim of driven out have I which

הייַזער און באַווויינט, און פֿלאַנצט גערטנער און עסט זייער
zeyer est un gertner flantst un bavoint un haizer
their eat and gardens plant and inhabit and houses

פֿרוכט; [ו] נעמט ווייַבער, און געבערט זין און טעכטער,
techter un zin gebert un vaiber nemt frucht
daughters and sons gives birth and wives take fruit

און נעמט ווייַבער פֿאַר אייַערע זין, און גיט אויס אייַערע
aiere ois git un zin aiere far vaiber nemt un
your out gives and sons your for wives take and

טעכטער צו מאַנען, און זאָלן זיי געבערן זין און
un zin gebern zei zoln un manen tsu techter
and sons to give birth they shall and husbands to daughters

טעכטער, און מערט אייַך דאָרטן, און מינערט
aich minert un dortn aich mert un techter
you be diminished and there you multiply and daughters

נישט. [ז] און זוכט דעם פֿריד פֿון דער שטאָט וואָס איך האָב
hob ich vos shtot der fun frid dem zucht un nisht
have I that city the of peace the seek and not

אייך פַֿארטריבן אַהין, און זייט מתפלל פַֿאר איר צו ה ,
Hashem tsu ir far mispalel zait un ahin fartriben aich
Hashem to it for praying be and there driven out you

ווארעם אין איר פַֿריד וועט זיין פַֿריד צו אייך. ח ווארעם אזוי
azoi vorem aich tsu frid zain vet frid ir in vorem
thus because you to peace be will peace it in because

האָט געזאָגט ה צבָֿאוֹת , אלוקי ישׂרָאֵל: זאָל אײַערע
aiere zol Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot
your let Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has

נבֿיאים וואָס צווישן אייך, און אייַערע וואָרזאָגערס אייך
aich vorzogers aiere un aich tsvishn vos neviim
you soothsayers your and you among which prophets

נישט נאַרן, און איר זאָלט נישט צוהערן צו אייַערע חלומות
chaloimes aiere tsu tsuhern nisht zolt ir un narn nisht
dreams your to pay heed not shall you and fool not

וואָס איר לאָזט חלומען . ט ווארעם מיט ליגן זאָגן זיי אייך
aich zei zogn lign mit vorem cholemen lozt ir vos
to you they say lies with for dreaming let you which

נבֿיאות אין מיין נאָמען; איך האָב זיי נישט געשיקט,
geshikt nisht zei hob ich nomen main in nevies
sent not them have I name my in prophesy

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

י ווארעם אזוי האָט ה געזאָגט: ווען עס וועט דערפֿילט
derfilt vet es ven gezogt Hashem hot azoi vorem
fulfilled will it when said Hashem has thus for

ווערן זיבעציק יאָר פֿון אויף בָּבֶל , וועל איך זיך דערמאָנען
dermonen zich ich vel Bavel oif fun yor zibetsik vern
remember self I will Bavel on from years seventy become

אָן אייַך, און וועל מקיים זיין מיין גוטן צוזאָג , אייַך
aich tsuzog gutn main zain mekayem vel un aich on
you promise good my be fulfill will and you on

אומצוקערן צו דעם דאָזיקן אָרט . יא ווארעם איך וויייס די
di veis ich vorem ort dozikn dem tsu umtsukeren
the know I for place this the to to return

טראַכטונגען וואָס איך טראַכט וועגן אייַך, זאָגט
zogt aich vegen tracht ich vos trachtungen
declares you concerning think I that thoughts

ה , טראַכטונגען פֿון פֿריד, און נישט צום בייזן ,
beizn tsum nisht un frid fun trachtungen Hashem
evil to the not and peace of thoughts Hashem

כּדי אייַך צו געבן אַ צוקונפֿט און אַ האָפֿענונג . יב און
un hofenung a un tsukunft a gebn tsu aich kedei
and hope a and future a give to to you so that

איר וועט מיך רופֿן, און איר וועט גיין און וועט מתפלל
mispalel vet un gein vet ir un rufn mich vet ir
pray will and go will you and call to me will you

זיין צו מיר, און איך וועל צוהערן צו אייַך. יג און איר וועט
vet ir un aich tsu tsuhern vel ich un mir tsu zain
will you and you to pay heed will I and me to be

מיך זוכן און געפֿינען, אַז איר וועט מיך פֿאָרשן מיט
mit forshn mich vet ir az gefinen un zuchn mich
with seek me will you when find and seek me

[10] For thus saith Hashem: That after shiv'im shanah *(seventy years)* are accomplished at Bavel I will visit you, and perform My Davar Hatov toward you, in causing you to return to this makom. [11] For I know the machshavot *(thoughts, plans)* that I think toward you, saith Hashem, machshavot shalom, and not of ra'ah, to give you an acharit *(future)* and a tikvah *(hope)*. [12] Then shall ye call upon Me, and ye shall go and v'hitpalaltem *(and you [plural] will pray)* unto Me, and I will pay heed unto you. [13] And ye shall seek Me, and find Me, when ye shall search for Me b'chol lvavchem *(with all your heart)*. [14] And I will be found by you, saith Hashem; and I will bring you back from captivity, and I will gather you from all the Goyim, and from all the mekomot *(places)* where I have driven you, saith Hashem; and I will bring you back into the makom *(place)* from which I caused you to be carried away into the Golus.

אייער גאַנצן האַרצן. יד און איך וועל זיך לאָזן געפֿינען פֿון אייך,
aich fun gefinen lozn zich vel ich un hartsn gantsn aier
you of found let self will I and heart whole your

זאָגט ה , און איך וועל אומקערן אייער געפֿאַנגנשאַפֿט,
gefangenshaft aier umkeren vel ich un Hashem zogt
captivity your return will I and Hashem declares

און וועל אייך אייַנזאַמלען פֿון אַלע פֿעלקער, און פֿון
fun un felker ale fun ainzamlen aich vel un
from and nations all from gather together you will and

אַלע ערטער, וואָס איך האָב אייך פֿאַרשטויסן אַהין, זאָגט
zogt ahin farshtoisen aich hob ich vos erter ale
declares there banished you have I which places all

ה , און איך וועל אייך אומקערן צו דעם אָרט, וואָס איך
ich vos ort dem tsu umkeren aich vel ich un Hashem
I which place the to return you will I and Hashem

האָב אייך פֿאַרטריבן פֿון דאָרטן.
dortn fun fartriben aich hob
there from driven out you have

טו ווייל איר האָט געזאָגט: ה האָט אונדז אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt undz hot Hashem gezogt hot ir vail
raised up us has Hashem said have you for

נבֿיאים אין בָּבֶל . טז וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט אויף
oif gezogt Hashem hot azoi vorem Bavel in neviim
about said Hashem has so for Bavel in prophets

דעם מלך וואָס זיצט אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד , און אויף דעם
dem oif un Dovid fun tron oifn zitst vos melech dem
the about and Dovid of throne on sits that king the

גאַנצן פֿאָלק וואָס זיצט אין דער דאָזיקער שטאָט – אייַערע
aiere shtot doziker der in zitst vos folk gantsn
your city this the in sits that people entire

ברידער וואָס זיַנען נישט אַרויס מיט אייך אין גלות:
goles in aich mit arois nisht zainen vos brider
exile in you with went forth not are which brothers

יז אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת : זע , איך שיק אָן
on shik ich ze Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
on send I behold of hosts Hashem said has so

אויף זיי די שוואַרד, דעם הונגער, און די פּעסט ,
pest di un hunger dem shverd di zei oif
pestilence the and famine the sword the them against

און איך וועל זיי מאַכן אַזוי ווי עקלדיקע פֿייגן וואָס
vos faign ekldike vi azoi machn zei vel ich un
which figs disgusting as like make them will I and

קענען נישט געגעסן ווערן פֿאַר שלעכטיקייט. יח און איך וועל
vel ich un shlechtikeit far vern gegesn nisht kenen
will I and badness for be eaten not can

זיי נאָכיאָגן מיט דער שוואַרד, מיטן הונגער, און מיט דער
der mit un hunger mitn shverd der mit nochyogn zei
the with and famine with sword the with pursue them

פּעסט , און איך וועל זיי מאַכן פֿאַר אַ שוידער בײַ אַלע
ale bai shoider a far machn zei vel ich un pest
all with of horror a for make them will I and pestilence

קיניגרייַכן פֿון דער ערד , פֿאַר אַ קללה, און פֿאַר אַ שרעק, און
un shrek a far un klole a far erd der fun kinigraichn
and terror a for and curse a for earth the of kingdoms

15 Because ye have said, Hashem hath raised up nevi'im for us in Bavel; 16 Know that thus saith Hashem of HaMelech that sitteth upon the Kisse Dovid, and of kol HaAm that dwelleth in this city, and of your achim that are not gone forth with you into the Golus; 17 Thus saith Hashem Tzva'os: Hineni, I will send upon them the cherev, the ra'av, and the dever, and will make them like rotten figs, that cannot be eaten, they are so bad. 18 And I will pursue them with the cherev, with the ra'av, and with the dever, and will make them a horror to all the mamlechot ha'aretz, to be a curse, and an astonishment, and a hissing, and a cherpah, among all the Goyim where I have driven them; 19 Because they have not paid heed to My devarim, saith Hashem, which I sent unto them by My Avadim the nevi'im, rising up early and sending them; but ye would not hear, saith Hashem. 20 Hear ye therefore the Devar Hashem, all ye of the Golus, whom I have sent from Yerushalayim to Bavel; 21 Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, about Ach'av Ben Kolayah, and of Tzidkiyah Ben Ma'aseiyah, which prophesy sheker unto you in My

Name; Hineni, I will deliver them into the yad Nevukhadretzar Melech Bavel; and he shall slay them before your eynayim; [22] And of them shall be taken up a kelalah *(curse)* by all the Golus of Yehudah which are in Bavel, saying, Hashem make thee like Tzidkiyah and like Ach'av, whom Melech Bavel roasted in the eish; [23] Because they have done nevalah *(a foul deed, outrage)* in Yisroel, and have committed ni'uf with their neighbors' nashim, and have spoken davar sheker in My Name, which I have not commanded them; I know, and am Ed *(Witness)*, saith Hashem.

פַֿאַר אַ שמוצערונג , און פַֿאַר אַ שאַנד , צווישן אַלע פֿעלקער,
felker ale tsvishn shand a far un shmutserung a far
nations all among disgrace a for and derision a for

כב וואָס איך האָב זיי פַֿאַרשטויסן אַהין ; ט פַֿאַר וואָס זיי
zei vos far ahin farshtoisen zei hob ich vos
they forasmuch for there banished them have I that

האָבן נישט צוגעהערט צו מיַינע וועָרטער, זאָגט ה ,
Hashem zogt verter maine tsu tsugehert nisht hobn
Hashem declares words my to paid heed not have

וועָן איך האָב געשיקט צו זיי מיַינע קנעכט די נבֿיאים ,
neviim di knecht maine zei tsu geshikt hob ich ven
prophets the servants my them to sent have I when

נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געשיקט; און איר האָט נישט
nisht hot ir un geshikt nochanand un nochanand
not have you and sent continually and continually

צוגעהערט, זאָגט ה . כ דערום הערט דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos hert derum Hashem zogt tsugehert
of word this hear therefore Hashem declares paid heed

ה , איר אַלע פַֿאַרטריבענע, וואָס איך האָב אַרויסגעשיקט
aroisgeshikt hob ich vos fartribene ale ir Hashem
sent out have I which exiles all you Hashem

פֿון ירושָלַיִם קיין בָּבֶל : כא אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi Bavel kein Yerushalayim fun
Hashem said has so Bavel to Yerushalayim from

צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל, אויף אַחְאָבַ דעם זון פֿון
fun zun dem Achav oif Yisroel Elokei Tseva'ot
of son the Ach'av against Yisroel the G-d of of hosts

קוֹלָיָהן , און אויף צִדְקִיָהוּ דעם זון פֿון מַעֲשֵׂיָהן ,
Maaseiyahn fun zun dem Tsidkiyah oif un Kolayahn
Ma'aseiyah of son the Tzidkiyahu against and Kolayah

וואָס זאָגן אײַך נבֿיאות אין מיַין נאָמען ליגן: זע ,
ze lign nomen main in nevies aich zogn vos
behold lies name my in prophesy to you say which

איך גיב זיי אין דער האַנט פֿון נבֿוכַדְרֶאצַר דעם מלך
melech dem Nevuchadretsar fun hant der in zei gib ich
king the Nevukhadretzar of hand the in them give I

פֿון בָּבֶל , און ער וועט זיי דערשלאָגן פַֿאַר אייַערע אויגן.
oign aiere far dershlogn zei vet er un Bavel fun
eyes your before strike down them will he and Bavel of

כב און פֿון זיי וועט געַנומען ווערן אַ קללה ביַי אַלע
ale bai klole a vern genumen vet zei fun un
all by curse a become taken up will them of and

פַֿאַרטריבענע פֿון יהוּדה וואָס אין בָּבֶל , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Bavel in vos Yehudah fun fartribene
say to so Bavel in which Yehudah of exiles

זאָל דיך ה מאַכן אַזוי ווי צִדְקִיָהוּ און אַזוי ווי
vi azoi un Tsidkiyah vi azoi machn Hashem dich zol
as just and Tzidkiyahu as just make Hashem you(SG) shall

אַחְאָבַ, וואָס דער מלך פֿון בָּבֶל האָט זיי פַֿאַרברענט
farbrent zei hot Bavel fun melech der vos Achav
burned up them has Bavel of king the which Ach'av

אין פַֿייַער! כג ווייל זיי האָבן געטאָן שאַלקהאַפֿטיגקייט אין
in shalkhaftigkeit geton hobn zei vail faier in
in wickedness done have they because fire in

יִשְׂרָאֵל, און מזַנה געווען מיט די וויַבער פֿון
fun vaiber di mit geven mizane un Yisroel
of wives the with having been commit adultery and Yisroel

זייערע חבֿרים, און פֿאַלש געredt אין מײַן נאָמען וועראַטער
verter nomen main in geredt falsh un chaverim zeyere
words name my in spoken false and colleagues their

וואָס איך האָב זיי נישט באַפֿוילן; אָבער איך וויס, און
un veis ich ober bafoiln nisht zei hob ich vos
and know I but commanded not them have I which

בין עדות, זאָגט ה.
Hashem zogt eides bin
Hashem declares witness am

כד און אויך שמַעיָהון פֿון נֶחלָם זאָלסטו זאָגן,
zogn zolstu Nechelam fun Shemayahuen oif un
say shall you Nechelam from Shema'yahu against and

כה אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט ה צבָּאוֹת, אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
the G-d of of hosts Hashem said has thus say to so

יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: וויַל דו האָסט געשיקט אין דײַן
dain in geshikt host du vail zogn tsu azoi Yisroel
your in sent have you because say to so Yisroel

נאָמען בריוו צום גאַנצן פֿאָלק וואָס אין ירושָלַיִם, און
un Yerushalayim in vos folk gantsn tsum briv nomen
and Yerushalayim in which people all to letter name

צו צפַניָה דעם זון פֿון מַעַשׂיָהן, דעם כֹּהן, און צו
tsu un koyen dem Maaseiyahn fun zun dem Tsefanyah tsu
to and kohen the Ma'aseiyah of son the Tsefanyah to

אַלע כֹּהנים, אַזוי צו זאָגן: כו ה האָט דיך געמאַכט
gemacht dich hot Hashem zogn tsu azoi koyanim ale
made you(SG) has Hashem say to so kohanim all

פֿאַר אַ כֹּהן אויפֿן פֿון יְהוֹיָדָע דעם כֹּהן, כדי
kedei koyen dem Yehoyada fun ort oifn koyen a far
so that kohen the Yehoyada of place on kohen a for

עס זאָלן זײַן אויפֿזעער אין הויז פֿון ה איבער איטלעכן
itlechn iber Hashem fun hoiz in oifzeer zain zoln es
each over Hashem of house in overseers be shall it

משוגענער און נבֿיאות-זאָגער, און דו זאָלסט אים
meshugener un nevies-zoger un du zolst im
madman and prophecy sayer and you(SG) shall you him

כז אַרײַנטאָן אין דעם צוואַנגקלאָץ און אין דעם האַלדזרינג.
un haldzring dem in un tsvangklots dem in arainton
and neck ring the in and stocks the in put

אַצונד, למאַי האָסטו נישט אָנגעשריען אויף ירמְיָהון
Yirmeyahun oif ongeshrien nisht hostu lemai atsund
Yirmeyahu against scolded not have you why now

פֿון עֲנָתוֹת, וואָס מאַכט זיך פֿאַר אַ נבֿיא צו אײַך?
aich tsu novi a far zich macht vos Anatot fun
you to prophet a for self makes which Anatot of

כח וואָרעם ער האָט דאָך געשיקט צו אונדז קיין בָּבֶל: אַזוי צו
tsu azoi Bavel kein undz tsu geshikt doch hot er vorem
to so Bavel to us to sent indeed has he for

24 Thus shalt thou also speak to Shema'yahu the Nechelami, saying, 25 Thus speaketh Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saying, Because thou hast sent sefarim in thy shem unto kol HaAm that are in Yerushalayim, and to Tzephanyah Ben Ma'aseiyah the kohen, and to all the kohanim, saying, 26 Hashem hath made thee kohen in the place of Yehoyada the kohen, that there should be pekidim *(officers)* in the Beis Hashem, over every ish that is meshuggah *(mad, insane)*, and maketh himself a navi, that thou shouldest put him in the stocks, and in the neck iron. 27 Now therefore why hast thou not reproved Yirmeyah of Anatot, which maketh himself a navi to you? 28 For therefore he sent unto us in Bavel, saying, This captivity is long; build ye batim *(houses)*, and dwell in them; and plant gannot *(gardens)*, and eat the fruit of them.

זאָגן: דאָס גלות איז אויף לאַנג; בויט היַיזער און באַווויינט, און
un bavoint un haizer boit lang oif iz goles dos zogn
and inhabit and houses build long for is exile this say

פֿלאַנצט גערטנער און עסט זייער פֿרוכט.
frucht zeyer est un gertner flantst
fruit their eats and gardens plant

כט און צפַניָה דער כהן האָט געלייענט דעם דאָזיקן
dozikn dem geleyent hot koyen der Tsefanyah un
this the read has kohen the Tsefanyah and

ברייוו אין די אויערן פֿון ירמיָהו הנבֿיא. ל און דאָס
dos un hanovi Yirmeyah fun oiern di in briv
this and the prophet Yirmeyah of ears the in letter

וואָרט פֿון ה איז געווען צו ירמיָהון, אַזוי צו
tsu azoi Yirmeyahun tsu geven iz Hashem fun vort
to so Yirmeyahu to having been is Hashem of word

זאָגן: לא שיק צו אַלע פֿאַרטריבענע, אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט
hot azoi zogn tsu azoi fartribene ale tsu shik zogn
has so say to so exiles all to send say

ה געזאָגט אויף שמַעיָהן פֿון נֶחלָם: ווייל
vail Nechelam fun Shemayahn oif gezogt Hashem
because Nechelam of Shema'yah against said Hashem

שמַעיָה האָט אײַך נבֿיאות געזאָגט, וועַן איך האָב אים
im hob ich ven gezogt nevies aich hot Shemayah
him have I when said prophesy you has Shema'yah

נישט געשיקט, און ער האָט אײַך געמאַכט פֿאַרזיכערן אויף ליגן,
lign oif farzichern gemacht aich hot er un geshikt nisht
lies on trust made you has he and sent not

לב דערום האָט ה אַזוי געזאָגט: זע, איך רעכן זיך
zich rechn ich ze gezogt azoi Hashem hot derum
self punish I behold said thus Hashem has therefore

מיט שמַעיָהן פֿון נֶחלָם, און מיט זיין זאָמען; פֿון
fun zomen zain mit un Nechelam fun Shemayahn mit
from seed his with and Nechelam of Shema'yah with

אים וועט נישט בלייַבן אַ מאַן צו זיצן צווישן דעם דאָזיקן
dozikn dem tsvishn zitsn tsu man a blaibn nisht vet im
this the among dwell to man a remain not will him

פֿאָלק, און ער וועט נישט זען דאָס גוטס וואָס איך טו
tu ich vos guts dos zen nisht vet er un folk
do I which good things the see not will he and people

מיַין פֿאָלק, זאָגט ה, ווייל אָפּקערונג האָט ער
er hot opkerung vail Hashem zogt folk main
he has turning away because Hashem declares people my

געריעדט קעגן ה.
Hashem kegen geredt
Hashem against spoken

ל

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון
fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
from Yirmeyahu to having been is which word this

ה, אַזוי צו זאָגן: ב אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi Hashem
Hashem said has thus say to so Hashem

אלוקי ישׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: שרַייב דיר אַלע ווערטער
verter ale dir shraib zogn tsu azoi Yisroel Elokei
words all you(SG) write say to so Yisroel the G-d of

29 And Tzephanyah the kohen read this sefer in the oznayim of Yirmeyah HaNavi. 30 Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah, saying, 31 Send to all them of the Golus, saying, Thus saith Hashem concerning Shema'yah the Nechelami; Because that Shemaiyah hath prophesied unto you, and I sent him not, and he hath caused you to trust in sheker; 32 Therefore thus saith Hashem: Hinei, I will punish Shema'yah the Nechelami, and his zera; he shall not have an ish to dwell among this people; neither shall he behold the tov that I will do for My people, saith Hashem; because he hath spoken sarah *(rebellion)* against Hashem.

30 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem, saying, 2 Thus speaketh Hashem Elohei Yisroel, saying, Write thee all the Devarim that I have spoken unto thee in a sefer. 3 For, hinei, the days are coming, saith Hashem, that I will bring back from captivity My people

Yisroel and Yehudah, saith Hashem; and I will cause them to return to ha'aretz that I gave to their avot, and they shall possess it.

ג וואָרעם . בוך אַ אויף , דיר צו גערעדט האָב איך וואָס
vorem buch a oif dir tsu geredt hob ich vos
for book a on you(SG) to spoken have I which

זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל אומקערן
umkeren vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
return will I and Hashem declares come days behold

די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון מײַן פֿאָלק ישׂראל און יהודה ,
Yehudah un Yisroel folk main fun gefangenshaft di
Yehudah and Yisroel people my of captivity the

זאָגט ה , און וועל זיי ווידערקערן צו דעם לאַנד,
land dem tsu viderkern zei vel un Hashem zogt
land the to return them will and Hashem declares

וואָס איך האָב געגעבן זייערע עלטערן, און זיי וועלן עס
es veln zei un eltern zeyere gegebn hob ich vos
it will they and fathers their given have I which

אַרבן .
arben
inherit

4 And these are the Devarim that Hashem spoke concerning Yisroel and concerning Yehudah.

ד און דאָס זײַנען די ווערטער וואָס ה האָט גערעדט
geredt hot Hashem vos verter di zainen dos un
spoken has Hashem which words the are these and

אויף ישׂראל און אויף יהודה :
Yehudah oif un Yisroel oif
Yehudah on and Yisroel on

5 For thus saith Hashem:

ה פֿאַר וואָר, אַזוי האָט ה גענזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vor far
said Hashem has so truly for

We have heard a cry of fear,

אַ קול פֿון ציטערניש האָבן מיר געהערט;
gehert mir hobn tsiterenish fun kol a
heard we have panic of cry a

of pachad *(terror)*, and not of shalom.

אַנגסט און נישט פֿריד .
frid nisht un angst
peace not and fear

6 Ask ye now, and see

ו פֿרעגט אַקאָרשט און זעט,
zet un akorsht fregt
see and now inquire

whether a zachar *(male)* doth travail with child?

אויב אַ מאַנספּאַרשוין קען געווינען ;
gevinen ken mansparshoin a oib
travail with child can male a if

Why do I see every gever

פֿאַר וואָס זע איך יעטוועדער מאַן
man yetveder ich ze vos far
man every I see what for

with his hands on his stomach,

מיט זײַנע הענט אויף זײַנע לענדן,
lendn zaine hent oif zaine mit
loins his on hands his with

like a woman in labor,

אַזוי ווי אַ געווינערין ,
gevinerin a vi azoi
woman in labor a as like

and all faces are turned deadly pale?

און איטלעך פּנים איז בלאַס ווערן ?
vern blas iz ponem itlech un
become pale is face every and

7 Alas! For gadol hayom,

ז אוי ווי , וואָרעם גרויס איז יענער טאָג,
tog yener iz grois vorem vei oi
day that is great because woe oh

so that none is like it;

אָן אַ גלַיכן צו אים;
im tsu glaichn a on
it to equal an without

it is even the Et *(Time)* of Tzarah l'Ya'akov *(Jacob's Trouble)*,

און אַ צַייט פֿון צרה איז דאָס פַֿאַר יעקבֿ ,
Yaakov far dos iz tsore fun tsait a un
Yaakov for this is trouble of time a and

but he shall be saved out of it.

אָבער פֿון איר וועט ער געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn er vet ir fun ober
become saved he will it from but

[8] For it shall come to pass in that day, saith Hashem Tzva'os, that I will break his yoke from off thy tzavar *(neck)*, and will burst thy bonds, and zarim *(foreigners)* shall no more make a slave of him; [9] But they shall serve Hashem Eloheihem, and Dovid their Melech, whom I will raise up for them.

ח און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, זאָגט ה
Hashem zogt tog yenem in zain vet es un
Hashem declares day that in be will it and

צבָֿאוֹת , וועל איך צעברעכן זיין יאָך פֿון דיין האַלדז,
haldz dain fun yoch zain tsebrechn ich vel Tseva'ot
neck your from yoke his break I will of hosts

און דיינע בינדשטריק וועל איך צעריַיסן; און מער וועלן נישט
nisht veln mer un tseraisn ich vel bindshtrik daine un
not will more and tear I will bonds your and

פֿאַרקנעכטיקן מיט אים פֿרעמדע . ט נַיערט זיי וועלן דינען
dinen veln zei naiert fremde im mit farknechtikn
serve will they but foreigners him with enslave

ה זייער ג-ט, און דָוִד זייער מלך , וואָס איך וועל
vel ich vos melech zeyer Dovid un G-t zeyer Hashem
will I which king their Dovid and G-d their Hashem

זיי אויפֿשטעלן.
oifshteln zei
raise up them

[10] Therefore, fear thou not, O Avdi Ya'akov,

י און דו זאָלסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolst du un
have fear not you(SG) shall you and

מַיין קנעכט, יעקבֿ ,
Yaakov knecht main
Yaakov servant my

saith Hashem; , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

neither be dismayed, O Yisroel;

און נישט אַנגסטן, יִשְׂרָאֵל,
Yisroel angstn nisht un
Yisroel dread not and

for, hineni, I will save thee from afar,

וואָרעם זע , איך העלף דיך פֿון דער ווייַט,
vait der fun dich helf ich ze vorem
far the of you(SG) help I behold because

and thy zera from the eretz of their captivity;

און דיין זאָמען פֿון לאַנד פֿון זייער גפֿאַנגנשאַפֿט;
gefangenshaft zeyer fun land fun zomen dain un
captivity their from land from seed your and

and Ya'akov shall return, and shall be at rest, and be secure,

און יעקבֿ וועט ווידער זיין פֿרידלעך און זיכער ,
zicher un fridlech zain vider vet Yaakov un
secure and peacefully be again will Yaakov and

and none shall make him afraid.

און קיינער וועט נישט דערשרעקן.
dershrekn nisht vet keiner un
terrify not will anyone and

[11] For I am with thee, saith Hashem, to save thee;

יא ווָאָרעם איך בין מיט דיר , זאָגט ה ,
Hashem zogt dir mit bin ich vorem
Hashem declares you(SG) with am I because

דיך צו העלפֿן;
helfn tsu dich
save to you(SG)

though I make a full end of all Goyim

ווָאָרעם איך וועל מאַכן אַ פֿאַרלענדונג
farlendung a machn vel ich vorem
full end a make will I because

where I have scattered thee,

פֿון אַלע פֿעלקער וואָס איך האָב דיך אַהין צעשפּרייט,
tseshpreit ahin dich hob ich vos felker ale fun
scattered there you(SG) have I where nations all of

yet I will not make a full end of thee;

אָבער פֿון דיר וועל איך קיין פֿאַרלענדונג נישט מאַכן ,
machn nisht farlendung kein ich vel dir fun ober
make not full end any I will you(SG) of but

but I will correct thee in mishpat,

און איך וועל דיך שטראָפֿן לויט געראַכטיקייט ,
gerechtikeit loit shtrofn dich vel ich un
righteousness according to punish you(SG) will I and

and will not leave thee altogether unpunished.

אָבער פֿאַרטיליקן וועל איך דיך נישט פֿאַרטיליקן.
fartiliken nisht dich ich vel fartiliken ober
destroy not you(SG) I will destroy but

[12] For thus saith Hashem:

יב ווָאָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has so because

Thy bruise is incurable, and thy makkah *(blow, wound)* is grievous.

מסוכן איז דיין בראָך , שוואר איז דיין ווונד .
vund dain iz shver broch dain iz mesukn
wound your is severe fracture your is grave

[13] There is none to uphold thy cause,

יג קיינער האַלט נישט פֿון דיין געזעזן , ווערן
vern genezn dain fun nisht halt keiner
become recover your of not upholds anyone

no refu'ot for your wound, no healing for you.

נישטאָ קיין היילמיטל פֿאַר דיין ווונד , נישטאָ
nishto vund dain far heilmitl kein nishto
not wound your for healing remedy any not

קיין היילמיטל פֿאַר דיר .
dir far heilmitl kein
you(SG) for healing remedy any

[14] All thy lovers have forgotten thee;

יד אַלע דיינע ליבהאָבער האָבן פֿאַרגעסן אָן דיר ,
dir on fargesen hobn libhober daine ale
you(SG) on forgotten have devotees your all

they seek thee not;

זיי פֿרעגן נישט אויף דיר ;
dir oif nisht fregn zei
you(SG) on not ask they

for I have wounded thee with the makkat oyev,

ווָאָרעם אַ שלאַק פֿון אַ פֿיינט האָב איך
ich hob faint a fun shlak a vorem
I have enemy an of calamity a because

געשלאָגן, דיך
geshlogn dich
struck you(SG)

with the musar *(chastisement)* of a cruel one,

אַ שטראָף אומדערבאַרעמדיק,
umderbaremdik shtrof a
merciless punishment a

for the multitude of thine avon, because thy sins were increased.

פֿאַר דיין גרויס שולד, ווייל דיינע זינד זיינען פֿיל .
fil zainen zind daine vail shuld grois dain far
many are sins your because guilt great your for

[15] Why dost thou cry out over thine affliction?

טו וואָס שרייַסטו אויף דיין בראָך, וואָס
vos broch dain oif shraistu vos
which break your over do you(sg) cry out which

אומהיילבאַר איז דיין ווייטיק?
veitik dain iz umheilbar
pain your is incurable

Thy pain is incurable for the multitude of thine avon;

פַֿאַר דיין גרויס פַֿאַרברעך , ווייַל דיינע
daine vail farbrech grois dain far
your because transgression great your for

זינד זיינען פֿיל ,
fil zainen zind
many are sin

because thy chattot were increased, I have done these things unto thee.

האָב איך דאָס געטאָן צו דיר .
dir tsu geton dos ich hob
you(SG) to done this I have

[16] Therefore all they that devour thee shall be devoured;

טז אָבער אַלע דיינע פַֿאַרצערער וועלן פַֿאַרצערט ווערן ,
vern fartsert veln fartserer daine ale ober
become consumed will devourers your all but

and all thine adversaries, every one of them, shall go into captivity;

און אַלע דיינע פֿיַינט וועלן אין געפֿאַנגנשאַפֿט גיין ,
gein gefangenshaft in ale veln faint daine ale un
go captivity in all will enemies your all and

and they that plunder thee shall become plunder,

און דיינע רויבער וועלן צו רויב ווערן ,
vern roib tsu veln roiber daine un
become plunder to will plunders your and

and all that prey upon thee will I give for prey.

און אַלע דיינע אויסרויבער וועל איך געבן צו אויסרויבונג.
oisroibung tsu gebn ich vel oisroiber daine ale un
pillage to give I will pillagers your all and

[17] For I will restore health unto thee,

יז וואָרעם איך וועל ברענגען אַ רפֿואה צו דיר ,
dir tsu refue a brengen vel ich vorem
you(SG) unto healing a bring will I for

and I will heal thee of thy makkot *(wounds)*,

און פֿון דיינע וווּנדן וועל איך דיך היילן,
heiln dich ich vel vundn daine fun un
heal you(SG) I will wounds your of and

saith Hashem;

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

because they called thee a Nidachah *(Outcast)*, saying:

ווייַל מען האָט דיך גערופֿן פַֿארשטויסענע:
farshtoisene gerufn dich hot men vail
banished called you(SG) have they because

This is Tziyon, whom no one careth for.

ציון איז זי, קיינער פֿרעגט נישט אויף איר.
ir oif nisht fregt keiner zi iz Tsiyon
it on not inquires anyone it is Tziyon

[18] Thus saith Hashem:

יח אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Hineni, I will bring back the captivity of Ya'akov's ohalim,

זע , איך קער אום די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון
fun gefangenshaft di um ker ich ze
of captivity the back turn I behold

די געצעלטן פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun getseltn di
Yaakov of tents the

and have compassion on his dwelling places;

און זיַינע ווווינונגען וועל איך דערבאַרמען;
derbaremen ich vel voinungen zaine un
have mercy I will dwellings his and

and the Ir shall be rebuilt upon her own ruins,
און די שטאָט וועט אָפּגעבויט ווערן אויף איר הויפֿן ,
hoifn ir oif vern opgeboit vet shtot di un
heaps her on become rebuilt will city the and

and the armon *(citadel)* shall stand on its rightful site.
און דער פּאַלאַץ וועט אויף זײַנע אָרדענונג באַווויינט זײַן .
zain bavoint ordenung zaine oif vet palats der un
be inhabited order its on will palace the and

19 And out of them shall proceed todah *(thanksgiving)*
יט און אַרויסגיין וועט פֿון זיי אַ לויב-געזאַנג ,
loib-gezang a zei fun vet aroisgein un
thanksgiving a them from will going out and

and the voice of them that rejoice;
און אַ קול פֿון לוסטיקע;
lustike fun kol a un
jubilant of voice a and

and I will multiply them,
און איך וועל זיי מערן ,
mern zei vel ich un
increase them will I and

and they shall not be few;
און זיי וועלן נישט געמינערט ווערן ,
vern geminert nisht veln zei un
become diminished not will they and

I will also honor them,
און איך וועל זיי הערלעך מאַכן ,
machn herlech zei vel ich un
make glorious them will I and

and they shall not be disdained.
און זיי וועלן נישט אַלס קליין באַטראַכט ווערן .
vern batracht klein als nisht veln zei un
become consider small as not will they and

20 Their banim also shall be as formerly,
כ און זײַנע קינדער וועלן זײַן ווי פֿריער,
frier vi zain veln kinder zaine un
before as be will children his and

and their Edah *(Congregation)* shall be established before Me,
און זײַן עדה וועט שטיין פֿעסט פֿאַר מיר;
mir far fest shtein vet eide zain un
me before firm stand will congregation his and

and I will punish all that oppress them.
און איך וועל זיך רעכענען מיט אַלע זײַנע דריקער .
driker zaine ale mit rechenen zich vel ich un
oppressors his all with reckon self will I and

21 And their Adir *(Prince, Leader)* shall be one of their own,
כא און זײַן פֿירשט וועט זײַן פֿון אים אַליין,
alein im fun zain vet firsht zain un
alone him of be will prince his and

and their Moshel *(ruler)* shall proceed from the midst of them;
און זײַן געוועלטיקער וועט פֿון זײַן מיט אַרויס ;
arois mit zain fun vet geveltiker zain un
go out midst his of will ruler his and

and I will cause him to draw near,
און איך וועל אים דערנענטערן,
dernentern im vel ich un
bring near him will I and

and he shall approach unto Me;
און ער וועט נענען צו מיר;
mir tsu genen vet er un
me to approach will he and

for who is this that devoted his lev to approach unto Me?
וואָרעם ווער איז דער וואָס קען איינשטעלן זײַן האַרץ
harts zain ainshteln ken vos der iz ver vorem
heart his venture can that the one is who for

saith Hashem.
צו נענענען צו מיר?
mir tsu genenen tsu
me to approach to

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[22] And ye shall be My people,

כב און איר ווּעט מיר זיין צום פֹּאָלק ,
folk tsum zain mir vet ir un
people to the be me will you and

and I will be your Elohim.

און איך ווּעל זיין אײַער אלקים .
Elokim aier zain vel ich un
G-d your be will I and

[23] Hinei, the whirlwind of Hashem

כג זע , אַ שטורעם פֿון ה ,
Hashem fun shturem a ze
Hashem of storm a behold

goeth forth with chemah *(wrath, fury)*,

אַ גרימצאָרן איז אַרויס ,
arois iz grimtsorn a
went forth is wrath a

a sweeping whirlwind;

אַ רוישנדיקער שטורעמווינט;
shturemvint roishndiker a
windstorm roaring a

it shall fall violently upon the rosh of the resha'im.

אויף דעם קאָפּ פֿון די רשעים ווּעט ער פֿאַלן.
faln er vet reshoim di fun kop dem oif
fall he will wicked ones the of head the on

[24] The Charon Af Hashem shall not return,

כד נישט אָפּגיין ווּעט דער צאָרן פֿון ה ,
Hashem fun tsorn der vet opgein nisht
Hashem of anger the will abate not

until He hath accomplished it,

ביז ער טוט , און ביז ער איז מקיים ,
mekayem iz er biz un tut er biz
fulfilled is he until and does he until

and until He have performed

די טראַכטונגען פֿון זיין האַרצן;
hartsn zain fun trachtungen di
heart his of thoughts the

the mezimmot *(intents, purposes)* of His lev;

אין סוף פֿון די טעג ווּעט איר דאָס פֿאַרשטיין .
farshtein dos ir vet teg di fun sof in
understand this you will days the of end in

in the acharit hayamim *(latter days)* ye shall understand this.

[25] [31:1] At the same time,

לא.א אין יענער צײַט ,
tsait yener in
time that at

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

I will be Elohim l'khol mishpekhot Yisroel,

וועל איך זיין צום אלקים בײַ אַלע משפּחות
mishpoches ale bai Elokim tsum zain ich vel
families all with G-d to the be I will

פֿון ישׂראל ,
Yisroel fun
Yisroel of

and they shall be My people.

און זיי וועלן זיין מײַן פֹּאָלק .
folk main zain veln zei un
people my be will they and

31 [2] Thus saith Hashem:

לא אַזוי זאָגט ה :
Hashem zogt azoi
Hashem declares so

The Am seridei cherev *(the People that survived the cherev)*

געפֿונען האָט חן און חֶסֶד אין מדבר
midber in chesed un chein hot gefunen
wilderness in kindness and favor has found

found chen *(grace)* in the midbar;

דאָס פֹּאָלק פֿון שוועֶרד געבליבן;
geblibn shverd fun folk dos
left sword from people this

even Yisroel, when Yisroel journeyed to find [a place of] rest.

גיי אים באַרועגן , יִשְׂרָאֵל.
Yisroel baruyen im gei
Yisroel finding rest him go

2 3 Hashem hath appeared of old unto me, saying:

לא.ג פֿון ווייַטן האָט ה זיך באַוויזן צו מיר:
mir tsu bavizn zich Hashem hot vaitn fun
me to appeared self Hashem has from afar from

Yes, I have loved thee with an ahavat olam;

יָא , איביקע ליבשאַפֿט האָב איך דיך ליב ,
lib dich ich hob libshaft eibike yo
love you(SG) I have love everlasting yes

therefore with chesed have I drawn thee.

דערום צי איך דיך צו מיט גענאָד.
genod mit tsu dich ich tsi derum
grace with to you(SG) I draw therefore

3 4 Again I will build thee up,

לא.ד איך וועל דיך נאָך אויפֿבויען,
oifboien noch dich vel ich
build up yet you(SG) will I

and thou shalt be rebuilt, O Betulat Yisroel;

און וועסט אויפֿגעבויט ווערן , יונגפֿרוי יִשְׂרָאֵל;
Yisroel yungfroi vern oifgeboit vest un
Yisroel virgin become built up you(sg) will and

thou shalt again adorn thyself with thy timbrels,

וועסט נאָך אָנטאָן דיַינע פּייקלעך ,
paiklech daine onton noch vest
tambourine your put on yet you(sg) will

and shalt go forth in the dance of merrymakers.

און אַרויסגיין אין לוסטיקן טאַנץ.
tants lustikn in aroisgein un
dance merrymaking in go forth and

4 5 Thou shalt yet plant keramim upon the hills of Shomron;

לא.ה וועסט נאָך פֿלאַנצן ווייַנגערטנער אויף
oif vaingertner flantsn noch vest
upon vineyards plant yet you(sg) will

די בערג פֿון שומרון ;
Shomron fun berg di
Shomron of hills the

the planters shall plant, and shall once again enjoy (in ordinary use) their fruit.

פֿלאַנצן וועלן פֿלאַנצער און פֿאַרניצן אַליין .
alein farnitsn un flantser veln flantsn
themselves consume and planters will plant

5 6 For there shall be a yom,

לא.ו וואָרעם זייַן וועט אַ טאָג,
tog a vet zain vorem
day a will will be because

that the notzrim *(watchmen)* upon har Ephrayim shall cry:

וען די וועכטער רופֿן אויפֿן געבערג פֿון אפֿרים :
Efrayim fun geberg oifn rufn vechter di ven
Ephrayim of mountains on call watchman the when

Arise ye, and let us go up to Tziyon

שטייט אויף, און לאָמיר אַרויפֿגיין קיין צִיּוֹן ,
Tsiyon kein aroifgein lomir un oif shteit
Tziyon to go up let us and up stand

unto Hashem Eloheinu.

צו ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem tsu
our G-d Hashem to

6 7 For thus saith Hashem:

לא.ז וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus because

זינגט מיט פֿרייד וועגן יעקבֿ ,
Yaakov vegen freid mit zingt
Yaakov for joy with sing

Sing with simcha for Ya'akov,

און שאַלט וועגן דעם קאָפּ פֿון די פֿעלקער;
felker di fun kop dem vegen shalt un
nations the of head the among shout and

and shout among the Rosh HaGoyim;

מאַכט הערן, לויבט , און זאָגט:
zogt un loibt hern macht
say and praise hear make

publish ye, hallelu *(praise ye)*, and say:

העלף, ה , דיין פֿאָלק ,
folk dain Hashem helf
people your Hashem help

Hashem, save Thy people,

דעם איבערבליַיב פֿון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun iberblaib dem
Yisroel of remnant the

the She'erit Yisroel *(the Remnant of Israel)*.

לא.ח זע , איך ברענג זיי פֿון צפֿון-לאַנד ,
tsofn-land fun zei breng ich ze
north-land from them bring I behold

7 8 Hineni, I will bring them from the eretz tzafon *(land of the north)*,

און וועל זיי איַינזאַמלען פֿון די עקן ערד ;
erd ekn di fun ainzamlen zei vel un
earth ends the from gather together them will and

and gather them from the ends of ha'aretz,

צווישן זיי דעם בלינדן און דעם הינקעדיקן,
hinkedikn dem un blindn dem zei tsvishn
lame the and the blind the them among

and with them the ivver *(blind)* and the pise'ach *(lame)*,

די טראָגעדיקע און די געווינערין אין איינעם;
einem in gevinerin di un trogedike di
one in woman in labor the and pregnant woman the

the woman with child and her that travaileth with child together;

אַ גרויס געזעמל וועלן זיי זיך אומקערן אַהער.
aher umkeren zich zei veln gezeml grois a
here return selves they will assembly great a

a Kahal Gadol shall return here.

לא.ט מיט געוויין וועלן זיי קומען ,
kumen zei veln gevein mit
come they will weeping with

8 9 They shall come with weeping,

און מיט חֵן וועל איך זיי ברענגען;
brengen zei ich vel chein mit un
bring them I will favor with and

and with techinnunim will I lead them back;

איך וועל זיי פֿירן בייַ טייַכן וואַסער,
vaser taichn bai firn zei vel ich
water streams by lead them will I

I will cause them to walk by the nachalei mayim *(streams of water)*

אויף אַ וועג אַ גלייַכן
glaichn a veg a oif
straight a way a on

in a derech yashar *(straight road)*,

וואָס זיי וועלן דערין נישט געשטרויכלט ווערן ;
vern geshtroichlt nisht derin veln zei vos
become stumbled not therein will they which

wherein they shall not stumble;

וואָרעם איך בין אַ פֿאָטער צו ישְׂרָאֵל,
Yisroel tsu foter a bin ich vorem
Yisroel to father a am I because

for I am an Av to Yisroel,

און אפֿרים , ער איז מיין בכור .
bechor main iz er Efrayim un
firstborn my is he Ephrayim and

and Ephrayim is My bechor.

לא.י הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר פֿעלקער,
felker ir Hashem fun vort dos hert
nations you Hashem of word the hear

9 10 Hear the Devar Hashem, O ye Goyim,

and preach it in the farthest shores, and say:

און דערציילט אין די אינדזלען פֿון דער ווייט, און זאָגט:
zogt un vait der fun indzelen di in dertseilt un
say and far the of islands the in tell and

He that scattered Yisroel will gather Yisroel,

דער וואָס האָט צעשפּרייט יִשְׂרָאֵל, טוט
tut Yisroel tseshpreit hot vos der
does Yisroel scattered has which the one

אים איינזאַמלען ,
ainzamlen im
gather together him

and He shall be shomer over Yisroel, like a Ro'eh over the Eder thereof.

און היט אים ווי אַ פּאַסטוך זיין סטאַדע.
stade zain pastuch a vi im hit un
flock his shepherd a like him watch over and

[10] [11] For Hashem hath redeemed Ya'akov,

לא.יא ווארעם ה האָט אויסגעקויפט יעקבֿ ,
Yaakov oisgekoift hot Hashem vorem
Yaakov ransomed has Hashem because

and made Geulah *(Redemption)* for Ya'akov out of the yad of him that was chazak more than Ya'akov.

און אים אויסגעלייזט פֿון דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der fun oisgeleizt im un
the one of hand the from redeemed him and

שטאַרקערן פֿון אים.
im fun shtarkern
him than stronger

[11] [12] Therefore they shall come and sing on the height of Tziyon,

לא.יב און זיי וועלן קומען און זינגען אויף
oif zingen un kumen veln zei un
on sing and come will they and

דער הייך פֿון ציון ,
Tsiyon fun heich der
Tziyon of height the

and shall stream to the Tuv Hashem *(Bounty, Goodness of* Hashem*)*,

און זיי וועלן שטראָמען צו הס גוטס ,
guts Hashems tsu shtromen veln zei un
good things Hashem's to stream will they and

for dagan *(grain)*, and for tirosh *(new wine)* and for yitzhar *(pure olive oil)*

צו תּבֿואה, און צו ווין , און צו אייל,
eil tsu un vain tsu un tvue tsu
oil to and wine to and grain to

and for the young of the tzon and of the herd;

און צו יונגע שאָף און רינדער;
rinder un shof yunge tsu un
herd and sheep young to and

and their nefesh shall be like a well-watered gan *(garden)*;

און זייער זעל וועט זיין ווי אַ באַוואַסערטער גאָרטן ,
gortn bavaserter a vi zain vet zel zeyer un
garden well-watered a like be will soul their and

and they shall not languish any more at all.

און זיי וועלן מער ווידער נישט שמאַכטן .
shmachtn nisht vider mer veln zei un
languish not again more will they and

[12] [13] Then shall the betulah rejoice in the machol *(dance)*,

לא.יג דענצמאָל וועט די יונגפֿרוי זיך פֿרייען אין טאַנץ ,
tants in freyen zich yungfroi di vet dentsmol
dance in rejoice self virgin the will then

both bocherim *(young men)* and zekenim together;

און בחורים און זקנים אין איינעם;
einem in zkeinim un bechorim un
one in elders and young men and

for I will turn their evel *(mourning)* into sasson *(joy)*,

און איך וועל פֿאַרקערן זייער טרויער אין פֿרייד,
freid in troier zeyer farkern vel ich un
joy in mourning their turn over will I and

and will comfort them, and make them have simcha from their sorrow.

און וועל זיי טרייסטן און זיי דערפֿרייען
derfreyen zei un treistn zei vel un
gladden them and comfort them will and

אין זייער קומער.
kumer zeyer in
sorrow their in

13 14 And I will satisfy the nefesh of the Kohanim with deshen *(fatness, abundance)*

לא.יד און איך וועל זעטן די זעל פֿון די
di fun zel di zetn vel ich un
the of soul the satisfy will I and

כֹּהנים מיט פֿעטקייט,
fetkeit mit koyanim
fatness with kohanim

and My people shall be sated with My Tuv *(Bounty, Goodness)*,

און מײַן פֿאָלק וועט זיין זאַט מיט מײַן גוטס ,
guts main mit zat zain vet folk main un
good things my with sated be will people my and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

14 15 Thus saith Hashem:

לא.טו אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

A voice was heard in Ramah,

אַ קול ווערט אין רָמָה געהערט,
gehert Ramah in vert kol a
heard Ramah in shall be voice a

lamentation, and bitter weeping;

אַ יאָמער, אַ ביטער געוויין ;
gevein biter a yomer a
weeping bitter a wailing a

Rachel, weeping for her banim,

רחל ווײנט אויף אירע קינדער ,
kinder ire oif veint Rachel
children her over weeps Rachel

refused to be comforted for her banim,

זי ווײל זיך נישט טרייסטן נאָך אירע קינדער ,
kinder ire noch treistn nisht zich vil zi
children her after comfort not self will she

because they were no more.

. ווײַל זיי זײַנען מער נישטאָ
nishto mer zainen zei vos
there is not more are they which

15 16 Thus saith Hashem:

לא.טז אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Refrain thy voice from weeping,

פֿאַרמײַד דײַן קול פֿון געוויין ,
gevein fun kol dain farmaid
weeping from voice your withhold

and thine eyes from tears;

און דײַנע אויגן פֿון טרערן,
trern fun oign daine un
tears from eyes your and

for sachar *(reward)* there will be for thy labor,

saith Hashem;

and they shall return from the eretz oyev *(land of the enemy)*.

וואָרעם פֿאַראַן אַ לוין פֿאַר דײַן מי , זאָגט ה ;
Hashem zogt mi dain far loin a faran vorem
Hashem declares toil your for wage a there is for

און זיי וועלן זיך אומקערן פֿון לאַנד פֿון דעם פֿײַנט .
faint dem fun land fun umkeren zich veln zei un
enemy the of land from return selves will they and

[16][17] And there is tikveh *(hope)* in thine acharit *(future, latter end)*,

לא.יז און פֿאַראַן אַ האָפֿונג פֿאַר דײַן לעצט ,
letst dain far hofung a faran un
future your for hope a there is and

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

that thy banim shall return to their own border.

און די קינדער וועלן זיך אומקערן צו זייער געמאַרק.
gemark zeyer tsu umkeren zich veln kinder di un
border their to return selves will children the and

[17][18] I have surely heard Ephrayim bemoaning himself thus:

לא.יח הערן האָב איך געהערט אפֿרים זיך קלאָגן :
klogn zich Efrayim gehert ich hob hern
bemoaning self Ephrayim heard I have heard

Thou hast chastised me, and I was chastised,

האָסט מיך געשטראָפֿט, און איך בין געשטראָפֿט געוואָרן,
gevorn geshtroft bin ich un geshtroft mich host
become punished am I and punished me have

like an unbroken egel;

ווי אַ קאַלב נישט געלערנט;
gelernt nisht kalb a vi
taught not calf a like

turn Thou me, and I shall be turned;

לאָז מיך אומקערן, און איך וועל זיך אומקערן,
umkeren zich vel ich un umkeren mich loz
return self will I and return me let

for Thou art Hashem Elohai.

וואָרעם דו ביסט ה מײַן ג-ט.
G-t main Hashem bist du vorem
G-d my Hashem are you for

[18][19] Surely after I turned away, I made teshuva;

לא.יט וואָרעם נאָך מײַן אָפּקערונג האָב
hob opkerung main noch vorem
have turning away my after for

איך חרטה געהאַט,
gehat charote ich
had regret I

and after I was instructed, I beat upon my yarech *(thigh)*;

און נאָך מײַן אַנערקענען ,
anerkenen main noch un
recognition my after and

I was ashamed, yes, even humiliated,

האָב איך זיך געשלאָגן אויפֿן דיך ;
dich oifn geshlogn zich ich hob
thigh on struck self I have

because nasati cherpat neurai *(I did bear, carry the reproach, disgrace of my youth)*.

איך שעם זיך און בין אין ביוש ,
biesh in bin un zich shem ich
humiliation in am and self be ashamed I

וויַל איך טראָג די שאַנד פֿון מײַן יוגנט .
yugnt main fun shand di trog ich vail
youth my of shame the carry I because

[19][20] Is Ephrayim My ben yakir *(dear son)*?

לא.כ איז מיר אַ טײַער זון אפֿרים ,
Efrayim zun taier a mir iz
Ephrayim son precious a for me is

Is he a yeled in whom I delight?

צי אַ געליבטן קינד?
kind gelibtn a tsi
child beloved a or

For though I spoke rebuke of him,

וואָרעם ווי נאָר איך רעד פֿון אים;
im fun red ich nor vi vorem
him of speak I still though for

I do earnestly remember him still;

בענקען דענק איך ווידער נאָך אים:
im noch vider ich denk benken
him after again I think yearn

therefore My heart yearns for him;

דערום ברומען מײַנע אינגעווייד צו אים;
im tsu ingeveid maine brumen derum
him to innards my roars therefore

I will surely have rachamim *(mercy)* upon him,

דערבאַרעמען וועל איך אים דערבאַרעמען,
derbaremen im ich vel derbaremen
have mercy him I will have mercy

saith Hashem.

. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[20] [21] Set thee up tziyyunim *(roadmarks, road signs)*,

לא.כא שטעל דיר צייכנס ,
tseichns dir shtel
signs for you(SG) set

make thee tamurim *(guideposts)*;

מאַך דיר וועגשטאַנגען,
vegshtangen dir mach
sign posts for you(SG) make

set thine lev upon the highway,

גיב אַכט אויף דעם שטעג,
shteg dem oif acht gib
path the to attention give

even the derech thou art now walking;

דעם וועג וואָס דו ביסט גענאַנגען ;
gegangen bist du vos veg dem
walking are you which way the

turn back, O Betulat Yisroel,

קער זיך אום , יונגפֿרוי ישׂראל,
Yisroel yungfroi um zich ker
Yisroel virgin back self turn

turn back to these thy towns.

קער זיך אום צו די דאָזיקע שטעט דײַנע.
daine shtet dozike di tsu um zich ker
your cities these the to back self turn

[21] [22] How long wilt thou dillydally,

לא.כב ביז וואַנען וועסטו זיך אָפּדרייען ,
opdreyen zich vestu vanen biz
turn aside self will you(sg) when until

O Bat HaShovevah *(backsliding daughter)*?

טאָכטער ווידערשפּעניקע?
vidershpenike tochter
rebellious daughter

For Hashem barah chadashah (Hashem*hath created a new thing)* on ha'aretz;

פֿאַר וואָר, ה האָט באַשאַפֿן אַ נײַס אויף דער ערד :
erd der oif nais a bashafn hot Hashem vor far
earth the on new a created has Hashem truly for

A nekevah *(woman, female)*, shall encompass a gever *(man, male)*.

די פֿרוי זאָל זיך אַרומרינגלען אַ מאַן.
man a arumringlen zich zol froi di
man a encircle self shall woman the

[22] [23] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Once again they shall use this saying in Eretz Yehudah and in the towns thereof, when I shall turn them back from their captivity; Yevarechecha Adonoi, neveh tzedek, har hakodesh *(may Hashem bless thee, O Righteous Abode, O Har HaKodesh)*!

לא.כג אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאות ,
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

אלוקי ישׂראל:
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

מע וועט נאָך זאָגן דאָס דאָזיקע וואָרט
vort dozike dos zogn noch vet me
word this the say yet will one

אין לאַנד פֿון יהודה , און אין זײַנע שטעט,
shtet zaine in un Yehudah fun land in
towns its in and Yehudah of land in

ווען איך קער אום זייער געפֿאַנגענשאַפֿט:
gefangenshaft zeyer um ker ich ven
captivity their back turn I when

ג-ט זאָל דיך בענטשן, ווויונונג פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun voinung bentshn dich zol G-t
righteousness of dwelling bless you(SG) shall G-d

הייליקער באַרג !
barg heiliker
mount holy

לא.כד און יהודה און אַלע זיַינע שטעט וועלן דרינען זיצן
zitsn drinen veln shtet zaine ale un Yehudah un
dwell therein will towns its all and Yehudah and

אין איינעם : מיט ציען וואָס די און לַיט , אַקערס
mit tsien vos di un lait akers einem in
with advance that the ones and people plows together in

לא.כה סטאַדעס. וואָרעם איך דערקווויק די מידע זעל , און
stades vorem ich derkvik di mide zel un
flocks for I refresh the weary soul and

איטלעך זעל וואָס שמאַכט , טו איך אָנפֿילן .
onfiln ich tu shmacht vos zel itlech
replenish I do languish which soul every

לא.כו דערויף האָב איך זיך אויפֿגעכאַפּט און מיך
mich un oifgechapt zich ich hob deroif
me and woke up self I have thereon

אומגעקוקט; און מיַין שלאָף איז מיר זיס געווען .
geven zis mir iz shlof main un umgekukt
having been sweet to me is sleep my and looked

לא.כז זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל
vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
will I and Hashem declares come days behold

פֿאַרזייען דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל און דאָס הויז פֿון יהודה ,
Yehudah fun hoiz dos un Yisroel fun hoiz dos farzeyen
Yehudah of house this and Yisroel of house this sow

מיט זאָמען פֿון מענטשן , און מיט זאָמען פֿון בהמות .
beheimes fun zomen mit un mentshn fun zomen mit
beasts of seed with and men of seed with

לא.כח און עס וועט זיַין , אַזוי ווי איך האָב אויפֿגעפאַסט אויף
oif oifgepast hob ich vi azoi zain vet es un
on watched have I as so be will it and

זיי , אויסצורייַסן און אײַנצוווואַרפֿן, און צו צעשטערן און
un tseshtern tsu un aintsuvarfn un oistsuraisn zei
and destroy to and throw down and to uproot them

אונטערצובערענגען, און בייז צו טאָן, אַזוי וועל איך אויפּפאַסן
oifpasn ich vel azoi ton tsu beiz un untertsubrengen
watch over I will so do to evil and to bring under

אויף זיי , צו בויען און צו פֿלאַנצן, זאָגט ה .
Hashem zogt flantsn tsu un boien tsu zei oif
Hashem declares plant to and build to them on

לא.כט אין יענע טעג וועט מען מער נישט זאָגן :
zogn nisht mer men vet teg yene in
say not more they will days those in

די פֿאָטערס האָבן געגעסן זויער ווייַנטרויבן ,
vaintroiben zoiere gegesn hobn foters di
grapes sour eaten have fathers the

און די ציין פֿון די זין זיַינען האַיליק .
hailik zainen zin di fun tsein di un
set on edge are sons the of teeth the and

23 24 There shall dwell in Yehudah itself, in all the towns thereof together, ikkarim *(farmers)*; they also that go forth with the eder. 24 25 For I will refresh the nefesh of the weary, and I will replenish even the stress-laden nefesh.

25 26 Upon this, I awoke, and beheld; and my sheynah *(sleep)* was sweet unto me.

26 27 Hinei, the days are coming, saith Hashem, that I will sow again Bais Yisroel and Bais Yehudah with the zera adam *(human seed)*, and also with the zera behemah *(animal seed)*. 27 28 And it shall come to pass, that just as I watched over them, to uproot, and to tear down, and to overthrow, and to destroy, and to bring catastrophe; so will I watch over them, to build, and to plant, saith Hashem. 28 29 In those days they shall say no more:

The Avot have eaten the sour grape,
and the shinayim *(teeth)* of the
Banim are set on edge.

[29] [30] But every one shall die for his own avon *(iniquity)*; kol haAdam that eateth the sour grape, his shinayim shall be set on edge.

לא.ל נַיערט איטלעכער פַֿאַר זײַן זינד וועט שטאַרבן; יעטוועדער
yetveder shtarbn vet zind zain far itlecher naiert
every die will sin his for each but

מענטש וואָס עסט די זויערע ווײַנטרויבן , זײַנע ציין וועלן
veln tsein zaine vaintroiben zoiere di est vos mentsh
will teeth his grapes sour the eats which man

הײַליק ווערן .
vern hailik
become on edge

[30] [31] Hinei, the days come, saith Hashem, that I will cut a Brit Chadasha with Bais Yisroel, and with Bais Yehudah; [31] [32] Not according to the Brit that I cut with their Avot in the day that I took hold of their yad to take them out of Eretz Mitzrayim; which My Brit they broke, although I was Ba'al *(Husband)* to them, saith Hashem; [32] [33] But this shall be the Brit that I will cut with Bais Yisroel; After those days, saith Hashem, I will set My Torah in them inwardly, and I will write ketuvim on their hearts; and I will be their Elohim, and they shall be My People. [33] [34] And they shall teach no more every ish his re'a *(neighbor)*, and every ish his brother, saying, Know Hashem; for they shall all have da'as of Me, from the katon of them unto the gadol of them, saith Hashem; for I will forgive their avon, and I will remember their chattat no more.

לא.לא זע , טעג קומע, זאָגט ה , און איך וועל
vel ich un Hashem zogt kume teg ze
will I and Hashem declares come days behold

שליסן מיט דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל, און מיט דעם הויז
hoiz dem mit un Yisroel fun hoiz dem mit shlisn
house the with and Yisroel of house the with establish

פֿון יהוּדה , אַ נײַעם ברית ; לא.לב נישט ווי דער ברית
bris der vi nisht bris naiem a Yehudah fun
covenant the as not covenant new a Yehudah of

וואָס איך האָב געשלאָסן מיט זייערע עלטערן אין דעם טאָג
tog dem in eltern zeyere mit geshlosn hob ich vos
day the in fathers their with established have I which

וואָס איך האָב אָנגענומען זייער האַנט זיי אַרויסצוציען
aroistsutsien zei hant zeyer ongenumen hob ich vos
to move out them hand their grasped have I that

פֿון לאַנד מִצרַיִם ; וואָרעם זיי האָבן פֿאַרשטערט מײַן
main farshtert hobn zei vorem Mitsrayim land fun
my broken have they because Egypt land from

ברית , הגם איך בין געווען זייער מאַן , זאָגט
zogt man zeyer geven bin ich hagam bris
declares husband their having been am I though covenant

ה . לא.לג נײַערט דאָס וועט זײַן דער ברית וואָס
vos bris der zain vet dos naiert Hashem
which covenant the be will this but Hashem

איך וועל שליסן מיט דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל נאָך יענע
yene noch Yisroel fun hoiz dem mit shlisn vel ich
those after Yisroel of house the with establish will I

טאָג, זאָגט ה : איך גיב אַרײַן מײַן תּורה אין
in toyre main arain gib ich Hashem zogt tog
in instruction my put into give I Hashem declares days

זיי , און אויף זייער האַרצן וועל איך זי אויפֿשרײַבן; און איך
ich un oifshraibn zi ich vel hartsn zeyer oif un zei
I and inscribe it I will heart their on and them

וועל זיי זײַן צום אלקים, און זיי וועלן מיר זײַן צום
tsum zain mir veln zei un Elokim tsum zain zei vel
to the be me will they and G-d to the be them will

פֿאָלק . לא.לד און זיי וועלן מער נישט לערנען איטלעכער זײַן
zain itlecher lernen nisht mer veln zei un folk
his each teach not more will they and people

חבֿר , און איטלעכער זײַן ברודער, אַזוי צו זאָגן: קענט
kent zogn tsu azoi bruder zain itlecher un chever
know say to so brother his each and neighbor

ג-ט! וואָרעם זיי אַלע וועלן מיך קענען, פֿון זייער קלענסטן
klenstn zeyer fun kenen mich veln ale zei vorem G-t
small their from know me will all they because G-d

ביז זייער גרעסטן, זאָגט ה ; ווּאָרעם איך וועל פַֿאַרגעבן
fargebn vel ich vorem Hashem zogt grestn zeyer biz
forgive will I because Hashem declares great their unto

זייער זינד, און זייער חטא וועל איך מער נישט דערמאָנען.
dermonen nisht mer ich vel chet zeyer un zind zeyer
remember not more I will sin their and sin their

34 35 Thus saith Hashem,

לא.לה אַזוי האָט ה געזאָגט,
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

which giveth the shemesh for an ohr by day,

דער וואָס גיט די זון פַֿאַר אַ ליכט ביי טאָג,
tog bai licht a far zun di git vos der
day by light a for sun the gives which the one

and the chukkot yarei'ach and chukkot kokhavim for an ohr by night,

און די געזעצן פֿון לבֿנה און שטערן
shtern un levone fun gezetsn di un
stars and moon of laws the and

which stirreth up the sea when the waves thereof roar;

פַֿאַר אַ ליכט ביי נאַכט;
nacht bai licht a far
night by light a for

Hashem Tzva'os is Shmo:

דער וואָס שפּרייט אויס דאָס ים און זיינע
zaine un yam dos ois shpreit vos der
its and sea the out spreads which the one

כוואַליעס שטורעמען –
shturemen chvalies
rages waves

ה צְבָאוֹת איז זיין נאָמען:
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

35 36 If those chukkim depart from before Me,

לא.לו אויב די דאָזיקע געזעצן וועלן אָפּגעטאָן
opgeton veln gezetsn dozike di oib
removed will laws this the if

ווערן פֿון פַֿאַר מיר,
mir far fun vern
me before from become

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

then the Zera Yisroel also shall cease

וועט אויך דער זאָמען פֿון יִשְׂרָאֵל אויפֿהערן
oifhern Yisroel fun zomen der oich vet
cease Yisroel of seed the also will

from being a Goy *(Nation)* before Me forever.

צו זיין אַ פֿאָלק פַֿאַר מיר אַלע טעג.
teg ale mir far folk a zain tsu
days all me before people a be to

36 37 Thus saith Hashem:

לא.לז אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

If Shomayim above can be measured,

אויב די הימלען פֿון אויבן וועלן אויסגעמאָסטן ווערן ,
vern oisgemostn veln oiben fun himlen di oib
become measured will above from heavens the if

and, below, the foundations of ha'aretz can be searched out,

און די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד אונטן וועלן
veln unten erd der fun gruntfestn di un
will below earth the of foundations the and

דערפֿאָרשט ווערן ,
vern derforsht
become searched out

I will also cast off kol Zera Yisroel

וועל איך אויך פַֿאַרַאכטן אַל דעם זָאמען פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun zomen dem al farachten oich ich vel
Yisroel of seed the all reject also I will

for all that they have done,

פַֿאַר אַלץ וואָס זיי האָבן געטאָן,
geton hobn zei vos alts far
done have they which all that for

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[37] [38] Hinei, the days are coming, saith Hashem, that the Ir shall be built unto Hashem from the Migdal Chanan'el unto the Sha'ar HaPinnah *(Corner Gate)*. [38] [39] And the measuring line shall yet go forth straight ahead to Garev Hill, and around to Goah. [39] [40] And the whole valley [of Hinnom] of the pegarim *(corpses)*, and of the deshen *(ashes)*, and all the fields unto the brook of Kidron, unto the corner of the Sha'ar HaSusim *(Horse Gate)* to the east, shall be kodesh unto Hashem; it shall not be uprooted, nor destroyed any more l'olam.

לא.לח זע , טעג קומען , זאָגט ה , און די שטאָט
shtot di un Hashem zogt kumen teg ze
city the and Hashem declares come days behold

וועט אויפֿגעבויט ווערן צו ג-ט, פֿון דעם טורעם פֿון
fun turem dem fun G-t tsu vern oifgeboit vet
of tower the from G-d unto become build will

חֲנַנְאֵל ביזן ווינקלטויער . לא.לט און די מעסטשנור
mestshnur di un vinkltoier bizn Chananel
measuring line the and Corner Gate unto Chanan'el

וועט אַרויסגיין וויַיטער, גלַיַך אַקעגן, ביזן בערגל גָּרֵב ,
Garev bergel bizn akegn glaich vaiter aroisgein vet
Garev hill of unto ahead straight further go out will

און וועט זיך פַֿאַרדרייען קיין גֹּעָה . לא.מ און דער גאַנצער
gantser der un Goah kein fardreyen zich vet un
whole the and Goah to make a turn self will and

טאָל פֿון פּגרים און אַש , און אַלע פֿעלדער ביז טַיַך
taich biz felder ale un ash un pegorim fun tal
river unto fields all and ashes and dead bodies of valley

קִדרוֹן , ביזן ווינקל פֿון פֿערדטויער אין מזרח , וועלן זיַין
zain veln mizrech in ferdtoier fun vinkel bizn Kidron
be will east in Horse Gate of corner of until Kidron

הייליק צו ה ; עס וועט מער נישט אויסגעריסן ווערן ,
heilik tsu Hashem es vet mer nisht oisgerisn vern
holy to Hashem it will more not uprooted become

און נישט צעשטערט ווערן , אויף אייביק.
eibik oif vern tseshtert nisht un
for become destroyed not and ever

32 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem in the tenth year of Tzidkiyah Melech Yehudah, which was the eighteenth year of Nevukhadretzar. [2] For then the army of Melech Bavel besieged Yerushalayim; and Yirmeyah HaNavi was imprisoned in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard, which was in Bais Melech Yehudah. [3] For Tzidkiyah Melech Yehudah had imprisoned him, saying, Why dost thou prophesy, and say, Thus saith Hashem, Hineni, I will give this city into the yad Melech Bavel, and he shall capture it; [4] And Tzidkiyah

לב

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו יִרמְיָהוּן
Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Yirmeyahu to having been is which word this

פֿון ה , אין צענטן יאָר פֿון צִדקִיָהוּ דעם
dem Tsidkiyah fun yor tsentn in Hashem fun
the Tzidkiyahu of year tenth in Hashem from

מלך פֿון יהוּדה , דאָס איז דאָס אַכצענטע יאָר פֿון
fun yor achtsente dos iz dos Yehudah fun melech
of year eighteenth the is this Yehudah of king

נבוכַדרֶאצַר . ב און דער חיל פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech dem fun cheil der un Nevuchadretsar
Bavel of king the of army the and Nevukhadretzar

האָט דענצמאָל געלעגערט אויף ירוּשָלַיִם , און יִרמְיָהוּ
Yirmeyah un Yerushalayim oif gelegert dentsmol hot
Yirmeyah and Yerushalayim against besieged then has

הנבֿיא איז געווען איַינגעשפּאַרט אין הויף פֿון
hanovi iz geven aingeshpart in hoif fun
the prophet is having been confined in courtyard of

Melech Yehudah shall not escape out of the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*, but shall surely be delivered into the yad Melech Bavel, and shall speak with him mouth to mouth, and his eynayim shall behold his eynayim;
5 And he shall lead Tzidkiyah to Bavel, and there shall he be until I visit him, saith Hashem; though ye fight against the Kasdim *(Chaldeans)*, ye shall not succeed.

6 And Yirmeyah said, The Devar Hashem came unto me, saying,
7 Hinei, Chanam'el Ben Shallum thine dod *(uncle)* shall come unto thee saying, Buy thee my sadeh that is in Anatot: for the mishpat haGeulah *(right of Redemption)* is thine to buy it.
8 So Chanam'el ben dodi came to me in the Khatzer *(court)* of the Guard according to the Devar Hashem, and said unto me, Buy my sadeh, now, that is in Anatot, which is in Eretz Binyamin; for the mishpat

דער וואַך , וואָס אין הויז פֿון דעם מלך פֿון יהודה .
Yehudah fun melech dem fun hoiz in vos vach der
Yehudah of king the of house in that guard the

ג וואָרעם צֶדקִיָהו דער מלך פֿון יהודה האָט אים
im hot Yehudah fun melech der Tsidkiyah vorem
him had Yehudah of king the Tzidkiyahu for

אײַנגעשפּאַרט, אַזוי צו זאָגן : למאַי זאָגסטו נבֿיאות , אַזוי צו
tsu azoi nevies zogstu lemai zogn tsu azoi aingeshpart
to so prophesy you say why say to so confined

זאָגן : אַזוי האָט ה גערעדט: זע , איך גיב די דאָזיקע
dozike di gib ich ze gezogt Hashem hot azoi zogn
this the give I behold said Hashem has so say

שטאָט אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , און ער וועט זי
zi vet er un Bavel fun melech dem fun hant der in shtot
it will he and Bavel of king the of hand the in city

באַצווינגען ; ד און צֶדקִיָהו דער מלך פֿון יהודה וועט
vet Yehudah fun melech der Tsidkiyah un batsvingen
will Yehudah of king the Tzidkiyahu and subjugate

נישט אַנטרונען וועלן פֿון דער האַנט פֿון די כַּשְׂדים , נײַערט
naiert Kasdim di fun hant der fun vern antrunen nisht
but Kasdim the of hand the from become escape not

איבערגעגעבן וועט ער איבערגעגעבן וועלן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in vern ibergegebn er vet ibergegebn
of hand the in become delivered he will delivered

דעם מלך פֿון בָּבֶל , און ער וועט רעדן צו אים מויל צו
tsu moil im tsu redn vet er un Bavel fun melech dem
to mouth him to speak will he and Bavel of king the

מויל , און אויג אין אויג וועט ער אים זען ; ה און קיין בָּבֶל
Bavel kein un zen im er vet oig in oig un moil
Bavel to and see him he will eye in eye and mouth

וועט ער אַוועקפֿירן צֶדקִיָהון , און דאָרטן וועט ער זײַן ביז
biz zain er vet dortn un Tsidkiyahun avekfiren er vet
until be he will there and Tzidkiyahu away lead he will

איך דערמאָן זיך אָן אים, זאָגט ה ; אַז איר וועט
vet ir az Hashem zogt im on zich dermon ich
will you though Hashem declares him on self remember I

מלחמה האַלטן מיט די כַּשְׂדים , וועט איר נישט באַגליקן?
baglikn nisht ir vet Kasdim di mit haltn milchome
succeed not you will Kasdim the with wage war

ו און יִרמְיָהו האָט געזאָגט: דאָס וואָרט פֿון ה איז
iz Hashem fun vort dos gezogt hot Yirmeyah un
is Hashem of word the said has Yirmeyah and

געווען צו מיר אַזוי צו זאָגן : ז זע , חנַמאֵל דער
der Chanamel ze zogn tsu azoi mir tsu geven
the Chanam'el behold say to so me to having been

זון פֿון שַׁלוּם דײַן פּעטער קומט צו דיר , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi dir tsu kumt feter dain Shallum fun zun
say to so you(SG) to come uncle your Shallum of son

קויף דיר מײַן פֿעלד וואָס אין עֲנָתוֹת , וואָרעם דיר
koif dir main feld vos in Anatot vorem dir
you(SG) buy my field which in Anatot because you(SG)

געהערט דאָס אויסלייזרעכט אָפּצוקויפֿן . ח און חנַמאֵל
gehert dos oisleizrecht optsukoifn un Chanamel
this belongs redemption right to buy and Chanam'el

hayerushah *(right of possession)* is thine, and the geulah *(redemption)* is thine; buy it for thyself. Then I knew that this was the Devar Hashem.

מִיַּין פַּעטערס זון איז געקומען צו מיר אין הויף פֿון
fun hoif in mir tsu gekumen iz zun feters main
of courtyard in me to having come is son uncle's my

דער וואַד , אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה , און דער
der un Hashem fun vort dos vi azoi vach der
the and Hashem of word this as according to guard the

האָט צו מיר געזאָגט: קויף אָפּ, איך בעט דיך , מיַין
main dich bet ich op koif gezogt mir tsu hot
my you(SG) entreat I up buy said me to has

פַּעלד וואָס אין ענָתוֹת , וואָס אין לאַנד בנימין , וואָרעם
vorem Binyamin land in vos Anatot in vos feld
because Binyamin land in which Anatot in which field

דיר געהערט דאָס רעכט פֿון ירושה , און דיר
dir un yerushe fun recht dos gehert dir
to you(SG) and inheritance of right this belongs to you(SG)

געהערט די אויסלייזונג ; קויף עס דיר אָפּ. און אַזוי האָב
hob azoi un op dir es koif oisleizung di gehert
have so and up you(SG) it buy redemption the belongs

איך געווווסט אַז דאָס איז דאָס וואָרט פֿון ה .
Hashem fun vort dos iz dos az gevust ich
Hashem of word the is this that known I

[9] And I bought the sadeh of Chanam'el ben dodi, that was in Anatot, and weighed him out the kesef, even seventeen shekels of kesef. [10] And I signed the sefer *(deed)*, and sealed it, and took edim *(witnesses)*, and weighed him out the kesef on the scales. [11] So I took the sefer hamikneh *(deed of purchase)*, both that which was sealed according to the mitzvah and chukkim, and that which was the unsealed copy: [12] And I gave the sefer hamikneh unto Baruch Ben Neriyah Ben Machseiyah, in the sight of Chanam'el my cousin, and in the presence of the edim that signed the sefer hamikneh, before all the Yehudim that sat in the khatzer *(courtyard)* of the prison. [13] And I charged Baruch before their eyes, saying, [14] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Take these sefarim, this sefer hamikneh, both which is sealed, and this sefer which is unsealed; and put them in an earthen vessel, that they may last yamim rabbim. [15] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Batim *(houses)* and sadot *(fields)* and

ט און איך האָב אָפּגעקויפֿט דאָס פֿעלד פֿון חנַמאֵל , מיַין
main Chanamel fun feld dos opgekoift hob ich un
my Chanam'el of field this purchased have I and

פַּעטערס זון , וואָס אין ענָתוֹת , און איך האָב אים אָפּגעוויגן
opgevoign im hob ich un Anatot in vos zun feters
weighed out him have I and Anatot in which son uncle's

דאָס געלט , זיבן שֶׁקל און צען , זילבער. י און איך האָב
hob ich un zilber tsen un shekl zibn gelt dos
have I and silver ten and shekel seven money the

אויפֿגעשריבן אויף אַ געשריפֿטס, און פַּאַרחתמעט, און געשטעלט
geshtelt un farchasmet un geshrifts a oif oifgeshribn
stood and seal and writing a on written

עדות , און אָפּגעוויגן דאָס געלט אויף אַ וואָגשאָל. יא און
un vogshol a oif gelt dos opgevoign un eides
and scales a on money the weighed out and witnesses

איך האָב גענומען דעם שטַר-מכירה , דעם פַּאַרכתמעטן
farchasmetn dem shtar-mechire dem genumen hob ich
sealed the one bill of sale the taken have I

מיט די באַדינגען און די אָפּמאַכן , און דעם אָפֿענעם.
ofenem dem un opmachn di un badingen di mit
open the and terms the and stipulations the with

יב און איך האָב געגעבן דעם שטַר-מכירה צו ברוך דעם
dem Baruch tsu shtar-mechire dem gegebn hob ich un
the Baruch to bill of sale the given have I and

זון פֿון נֵריָה דעם זון פֿון מַחסֵיָהן , פַּאַר די אויגן
oign di far Machseiyahn fun zun dem Neriyah fun zun
eyes the before Machseiyah of son the Neriyah of son

פֿון חנַמאֵל דעם זון פֿון מיַין פַּעטער, און פַּאַר די
di far un feter main fun zun dem Chanamel fun
the before and uncle my of son the Chanam'el of

אויגן פֿון די עדות וואָס האָבן זיך אונטערגעשריבן
untergeshribn zich hobn vos eides di fun oign
sign one's name self have which witnesses the of eyes

kramim *(vineyards)* shall be bought again in this land.

אויף שטַר-מכירה , פַֿאַר די אויגן פֿון אַלע יידן וואָס
oif shtar-mechire far di oign fun ale Yidn vos
on bill of sale before the eyes of all Jews which

זיַינען געזעסן אין הויף פֿון דער וואַך . יג און איך האָב
zainen gezesn in hoif fun der vach un ich hob
are sitted in courtyard the of guard and I have

באַפֿוילן ברוכן פַֿאַר זייערע אויגן, אַזוי צו זאָגן:
bafoiln Baruchn far zeyere oign azoi tsu zogn
commanded Baruch before their eyes so to say

יד אַזוי האָט געזאָגט ה צבָֿאות , אלוקי ישְׂרָאֵל: נעם
azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot , Elokei Yisroel nem
so has said Hashem of hosts the G-d of Yisroel take

די דאָזיקע געשריפֿטסן , דעם דאָזיקן שטַר-מכירה , אי
di dozike geshriftsn dem dozikn shtar-mechire , i
this written proof the this bill of sale and

דאָס פַֿאַרחתמעטע, אי דאָס דאָזיקע אָפֿענע געשריפֿטס, און
dos farchtmete i dozike ofene geshrifts un
this seal and this open writing and

זאָלסט זיי אַריַינטאָן אין אַ ליימענער כּלי , כּדי זיי
zolst zei arainton in a leimener keile , kedei zei
you(SG) must them put in a clay vessel , so that they

זאָלן האַלטן פֿיל טעג . טו וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה
zoln haltn fil teg . vorem azoi hot gezogt Hashem
shall hold many days . for so has said Hashem

צבָֿאות , אלוקי ישְׂרָאֵל: עס וועלן נאָך געקויפֿט ווערן
Tseva'ot , Elokei Yisroel: es veln noch gekoift vern
of hosts , the G-d of Yisroel: it will yet bought become

היַזער און פֿעלדער און ווייַנגערטנער אין דעם דאָזיקן לאַנד.
haizer un felder un vaingertner in dem dozikn land .
houses and fields and vineyards in the this land

טז און איך האָב מתפלל געווען צו ה נאָכדעם
un ich hob mispalel geven tsu Hashem nochdem
and I had been praying having to Hashem after

ווי איך האָב איבערגעגעבן דעם שטַר-מכירה צו ברוך
vi ich hob ibergegebn dem shtar-mechire tsu Baruch
as I have delivered the bill of sale to Baruch

דעם זון פֿון נֵריָהן , אַזוי צו זאָגן: יז אוי ווי , ה
dem zun fun Neriyahn , azoi tsu zogn: oi vei , Hashem
the son of Neriyah , so to say: oh woe , Hashem

דו אֲדֹנָי ! זע , דו האָסט געמאַכט די הימלען
du Adonoi ! ze , du host gemacht di himlen
you Adonoi ! behold , you have made the heavens

און די ערד מיט דיין גרויס שטאַרקייט, און מיט דיין
un di erd mit dain grois shtarkeit, un mit dain
and the earth with your great strength , and with your

אויסגעשטרעקטן אָרעם; פֿון דיר איז נישט פֿאַרמיטן
oisgeshtrektn orem; fun dir iz nisht farmitn
outstretched arm; from you is not withheld

קיין זאַך צו וווּנדערבאַר. יח טוסט חֶסֶד מיטן
kein zach tsu vunderbar . tust chesed mitn
any thing too wonderful . you are doing kindness with

טויזנטסטן גליד , און באַצאָלסט די זינד פֿון די עלטערן
toizntstn glid , un batsolst di zind fun di eltern
thousandth generation , and repay the sin of the fathers

[16] Now when I had delivered the sefer hamikneh unto Baruch Ben Neriyah, I davened unto Hashem, saying, [17] Ah Adonoi Hashem! Hinei, Thou hast made the Shomayim and the Eretz by Thy koach hagadol and Thy outstretched zero'a, and there is nothing too difficult for Thee; [18] Thou showest chesed unto alafim, and recompensest avon avot into the kheyk of their banim after them; HaEl HaGadol HaGibbor Hashem Tzva'os Shmo, [19] Gadol in etzah *(counsel)*, and mighty in deed; for Thine eynayim are open upon all the drakhim of Bnei Adam; to give everyone according to his drakhim, and according to the fruit of his doings; [20] Which hast set otot and mofetim in Eretz Mitzrayim, even unto this day, and in Yisroel, and

among adam *(mankind)*; and hast made Thee a Shem, as at this day;
[21] And hast brought forth Thy people Yisroel out of Eretz Mitzrayim with otot, and with mofetim, and with a yad chazakah, and with an outstretched zero'a, and with great terror; [22] And hast given them this land, which Thou didst swear to their avot to give them, eretz zavat cholov udevash; [23] And they came in, and possessed it; but they obeyed not Thy voice, neither walked in Thy torah; they have done nothing of all that Thou commandedst them to do; therefore Thou hast caused all this ra'ah to come upon them.
[24] Hinei, the siege ramps, they are come unto the Ir to take it; and the Ir is given into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*, that fight against it, because of the cherev, and of the ra'av, and of the dever; and what Thou hast spoken is come to pass; and, behold, Thou seest it. [25] And Thou hast said unto me, O Adonoi Hashem, Buy thee the sadeh for kesef, and take edim *(witnesses)*; for the Ir is given into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*.

אין דעם בוזעם פֿון זייערע קינדער נאָך זיי ; דו גרויסער,
groiser du zei noch kinder zeyere fun buzem dem in
great you them after children their of bosom the in

מאַכטיקער אֵל , וואָס ה צבָּאוֹת איז זיין נאָמען ,
nomen zain iz Tseva'ot Hashem vos El machtiker
name his is of hosts Hashem which is G-d mighty one

יט גרויס אין באַראָט, און שטאַרק אין טואונג, וואָס דיינע אויגן
oign daine vos tuung in shtark un barot in grois
eyes your whom deed in mighty and counsel in great

זענען אָפֿן אויף אַלע וועגן פֿון די מענטשנקינדער , צו געבן
gebn tsu mentshnkinder di fun vegen ale oif ofen zenen
give to benei adam the of ways all on open are

איטלעכן לויט זיינע וועגן און לויט דער
der loit un vegen zaine loit itlechn
the according to and concerning his according to each

פֿרוכט פֿון זיינע מעשׂים; כ דו וואָס האָסט געטאָן צייכנס און
un tseichns geton host vos du meisim zaine fun frucht
and signs done have that you deeds his of fruit

וווּנדער אין לאַנד מִצרַיִם , און ביז אויף היינטיקן טאָג,
tog haintikn oif biz un Mitsrayim land in vunder
day this very on unto and Egypt land in wonders

אי צווישן יִשׂרָאֵל, אי צווישן אַנדערע מענטשן , און האָסט
host un mentshn andere tsvishn i Yisroel tsvishn i
have and men other among and Yisroel among and

זיך געמאַכט אַ נאָמען , אַזוי ווי היינטיקן טאָג; כא און האָסט
host un tog haintikn vi azoi nomen a gemacht zich
have and day this very as so name a made self

אַרויסגעצויגן דיין פֿאָלק יִשׂרָאֵל פֿון לאַנד מִצרַיִם מיט
mit Mitsrayim land fun Yisroel folk dain aroisgetsoign
with Egypt land from Yisroel people your brought out

צייכנס און מיט וווּנדער , און מיט אַ שטאַרקער האַנט, און
un hant shtarker a mit un vunder mit un tseichns
and hand strong a with and wonders with and signs

מיט אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, און מיט גרויס פֿאָרכטיקייט;
forchtikeit grois mit un orem oisgeshtrektn an mit
terror great with and arm outstretched an with

כב און האָסט זיי געגעבן דאָס דאָזיקע לאַנד, וואָס דו האָסט
host du vos land dozike dos gegebn zei host un
have you which land this the given them have and

געשוואָרן זייערע עלטערן זיי צו געבן, אַ לאַנד וואָס
vos land a gebn tsu zei eltern zeyere geshvorn
that land a give to them fathers their sworn an oath

פֿליסט מיט מילך און האָניק; כג און זיי זיינען געקומען ,
gekumen zainen zei un honik un milch mit flist
having come are they and honey and milk with flows

און האָבן עס געאַרבט ; אָבער זיי האָבן נישט
nisht hobn zei ober gearbt es hobn un
not have they but took possession of it have and

צוגעהערט צו דיין קול , און אין דיין תּורה זיינען זיי
zei zainen toyre dain in un kol dain tsu tsugehert
they are instruction your in and voice your to paid heed

נישט געגאַנגען ; אַלץ וואָס דו האָסט זיי באַפֿוילן
bafoiln zei host du vos alts gegangen nisht
commanded them have you which all that having gone not

צו טאָן האָבן זיי נישט געטאָן, און דו האָסט געמאַכט געשען
geshen gemacht host du un geton nisht zei hobn ton tsu
happen made have you and done not they have do to

צו זיי אַל דאָס דאָזיקע בייז. כד זע , די באַלעגערונג־ווערק
balegerung-verk di ze beiz dozike dos al zei tsu
siege-works the behold evil this the all them to

זיינען געקומען אין דער שטאָט, זי צו באַצווינגען , און
un batsvingen tsu zi shtot der in gekumen zainen
and subjugate to it city the unto having come are

די שטאָט ווערט איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון די כַּשְׂדִּים
Kasdim di fun hant der in ibergegebn vert shtot di
Kasdim the of hand the in delivered shall be city the

וואָס האַלטן מלחמה אויף איר, פֿון וועגן דער שווערד
shverd der vegen fun ir oif milchome haltn vos
sword the account of on it against war wage that

און דעם הונגער און דער פּעסט ; און וואָס דו האָסט
host du vos un pest der un hunger dem un
have you what and pestilence the and famine the and

געזעדט איז געשען , און אָט זעסטו עס. כה פֿון
fun es zestu ot un geshen iz geredt
from it you do see behold and happening is spoken

דעסטוועגן האָסטו , ה דו אֲדֹנָי , געזאָגט צו מיר:
mir tsu gezogt Adonoi du Hashem hostu destvegn
me to said Adonoi you Hashem have you nevertheless

קויף דיר דאָס פֿעלד פֿאַר געלט , און שטעל עדות ;
eides shtel un gelt far feld dos dir koif
witnesses put on and money for field the yourself buy

ווען די שטאָט ווערט איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון די
di fun hant der in ibergegebn vert shtot di ven
the of hand the in handed over becomes city the when

כַּשְׂדִּים .
Kasdim
Kasdim

כו און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to having been is Hashem of word the and

יִרְמְיָהוּ , אַזוי צו זאָגן: כז זע , איך בין ה דער
Yirmeyahun azoi tsu zogn ze ich bin Hashem der
Yirmeyahu to so say behold I am Hashem the

ג-ט פֿון אַלע לייַבער ; איז דען פֿאַרמיטן פֿון מיר אַ שום
shum a mir fun farmitn den iz laiber ale fun G-t
whatever a me from withheld then is flesh(PL) all of G-d

זאַך ? כח דערום האָט ה אַזוי גערעדט: זע , איך
ich ze gezogt azoi Hashem hot derum zach
I behold said so Hashem has therefore thing

גיב די דאָזיקע שטאָט אין דער האַנט פֿון די כַּשְׂדִּים , און אין
in un Kasdim di fun hant der in shtot dozike di gib
in and Kasdim the of hand the in city this the give

דער האַנט פֿון נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און ער
er un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun hant der
he and Bavel of king the Nevukhadretzar of hand the

ווועט זי באַצווינגען . כט און די כַּשְׂדִּים וואָס האַלטן מלחמה
milchome haltn vos Kasdim di un batsvingen zi vet
war wage that Kasdim the and subjugate it will

[26] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah, saying, [27] Hinei, I am Hashem Elohei Kol Basar; is there any thing too difficult for Me? [28] Therefore thus saith Hashem: Hineni, I will give this city into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*, and into the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel, and he shall capture it; [29] And the Kasdim *(Chaldeans)*, that fight against this city, shall come and set eish to this city, and burn it with the batim *(houses)*, upon whose gagot *(roofs)* they have offered ketoret unto Ba'al, and poured out nesakhim *(drink offerings)* unto elohim acherim, to provoke Me to anger. [30] For the Bnei Yisroel and the

Bnei Yehudah have only done rah *(evil)* before Me from their youth; for the Bnei Yisroel have only provoked Me to anger with the work of their hands, saith Hashem. 31 For this city hath been to Me as a provocation of Mine anger and of My fury from the day that they built it even unto this day; that I should remove it from before My face, 32 Because of all the ra'ah of the Bnei Yisroel and of the Bnei Yehudah, which they have done to provoke Me to anger, they, their melachim, their sarim, their kohanim, and their nevi'im, and the Ish Yehudah, and the inhabitants of Yerushalayim. 33 And they have turned unto Me the oref *(back)*, and not the panim; though I taught them, rising up early and teaching them, yet they have not paid heed to receive musar. 34 But they set their shikkutzim *(abominations)* in the Beis, which is called by Shmi, to make it tameh *(unclean)*. 35 And they built the high places of Ba'al, which are in the Gey Ben Hinnom, to cause their banim and their banot to pass through the eish unto Molech; which I commanded them not, neither came it into My lev, that they should do this toe'vah *(abomination)* to cause Yehudah to sin.

אויף דער דאָזיקער שטאָט, וועלן קומען און וועלן אָנצינדן
ontsindn veln un kumen veln shtot doziker der oif
burn will and come will city this the against

די דאָזיקע שטאָט אין פַֿייער, און וועלן זי פַֿאַרברענען מיט
mit farbrenen zi veln un faier in shtot dozike di
with burn up it will and fire in city this the

די הייַזער וואָס מע האָט געריכטערט אויף זייערע דעכער
decher zeyere oif gereichert hot me vos haizer di
rooftop their on burn incense has one which houses the

צו בַּעַל, און געגאָסן גיסאָפּפֿער צו פֿרעמדע ג-טער,
g-ter fremde tsu gisopfer gegosn un Baal tsu
g-ds foreign to drink offering poured out and Ba'al to

כּדי מיך צו דערצערענען. [ל] וואָרעם די קינדער פֿון
fun kinder di vorem dertserenen tsu mich kedei
of children the for provoke to anger to me so that

יִשׂרָאֵל און די קינדער פֿון יהוּדה פֿלעגן פֿון זייער יוגנט
yugnt zeyer fun flegn Yehudah fun kinder di un Yisroel
youth their of used to Yehudah of children the and Yisroel

אָן רק טאָן וואָס איז שלעכט אין מיַינע אויגן; וואָרעם די
di vorem oign maine in shlecht iz vos ton rak on
the because eyes my in evil is what do only on

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל טוען מיך רק דערצערענען מיט
mit dertserenen rak mich tuen Yisroel fun kinder
with provoke to anger only me do Yisroel of children

דעם וועלק פֿון זייערע הענט, זאָגט ה'. [לא] וואָרעם צו
tsu vorem Hashem zogt hent zeyere fun verk dem
to for Hashem declares hands their of work the

מיַין פַֿארדראָס און צו מיַין גרימצאָרן איז מיר געווען
geven mir iz grimtsorn main tsu un fardros main
having been to me is wrath my to and animosity my

די דאָזיקע שטאָט פֿון דעם טאָג וואָס מען האָט זי געבויט.
geboit zi hot men vos tog dem fun shtot dozike di
built it have they that day the from city this the

און ביז אויף היַינטיקן טאָג, אַזוי אַז איך מוז זי אָפּטאָן
opton zi muz ich az azoi tog haintikn oif biz un
remove it must I that so day this very on unto and

פֿון מיַין פּנים, [לב] איבער אַל דעם בייז פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun beiz dem al iber ponem main fun
of children the of evil the all over face my from

יִשׂרָאֵל און די קינדער פֿון יהוּדה, וואָס זיי האָבן געטאָן
geton hobn zei vos Yehudah fun kinder di un Yisroel
done have they which Yehudah of children the and Yisroel

מיך צו דערצערענען, זיי, זייערע מלכים, זייערע האַרן,
harn zeyere mlochim zeyere zei dertserenen tsu mich
lords their kings their they provoke to anger to me

זייערע כּהנים, און זייערע נבֿיאים, און די מענער פֿון
fun mener di un neviim zeyere un koyanim zeyere
of men the and prophets their and kohanim their

יהוּדה און די באַווויינער פֿון ירושָׁלַיִם. [לג] און זיי
zei un Yerushalayim fun bavoiner di un Yehudah
they and Yerushalayim of inhabitants the and Yehudah

האָבן געקערט צו מיר דעם רוקן און נישט דעם פּנים, און
un ponem dem nisht un rukn dem mir tsu gekert hobn
and face the not and back the me unto turned have

איך האָב זיי געלערנט, נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געלערנט,
gelernt nochanand un nochanand gelernt zei hob ich
taught continually and continually taught them have I

אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט צו נעמען אַ מוסר .
musar a nemen tsu tsugehert nisht hobn zei ober
instruction a take to paid heed not have they but

לד און זיי האָבן אַרײַנגעטאָן זייערע אומווערדיקייטן אין
in umverdikeitn zeyere araingeton hobn zei un
in abominable practices their put have they and

דעם הויז וואָס מײַן נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים, עס
es im oif gerufn vert nomen main vos hoiz dem
it it on called shall be name my which house the

צו פֿאַראומרייניקן. לה און זיי האָבן געבויט די במות פֿון
fun bamot di geboit hobn zei un farumreinikn tsu
of high places the built have they and defile to

בַּעַל וואָס אין טאָל פֿון בן-הִנֹּם , אויף מקריב צו
tsu makrev oif Ben-Hinom fun tal in vos Baal
to offering on Ben Hinnom of valley of in which Ba'al

זײַן זייערע זין און זייערע טעכטער צום מוֹלֶךְ , וואָס
vos Molech tsum techter zeyere un zin zeyere zain
which Molech to daughters their and sons their be

נישט איך האָב זיי באַפֿוילן , און נישט מיר איז אויפֿן זינען
zinen oifn iz mir nisht un bafoiln zei hob ich nisht
mind on is me not and commanded them have I not

אַרויפֿגעקומען, מע זאָל טאָן די דאָזיקע אומווערדיקייט, כדי
kedei umverdikeit dozike di ton zol me aroifgekumen
so that abomination this the do shall one come up

צו מאַכן זינדיקן יהודה .
Yehudah zindikn machn tsu
Yehudah sin make to

לו אָבער אַצונד , פֿאַר וואָר, האָט אַזוי געזאָגט ה
Hashem gezogt azoi hot vor far atsund ober
Hashem said thus has truly for now but

אלוקי יִשְׂרָאֵל אויף דער דאָזיקער שטאָט, וואָס איר
ir vos shtot doziker der oif Yisroel Elokei
you which city this one the on Yisroel the G-d of

זאָגט , זי איז איבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון
fun melech dem fun hant der in ibergegebn iz zi zogt
of king the of hand the in delivered is it declares

בָּבֶל דורך דער שוואָרד, און דורך דעם הונגער, און דורך
durch un hunger dem durch un shverd der durch Bavel
by and famine the by and sword the by Bavel

דער פּעסט : לז זע , איך זאַמל זיי פֿון אַלע לענדער,
lender ale fun zei zaml ich ze pest der
lands all from them gather I behold pestilence the

וואָס איך האָב זיי פֿאַרשטויסן אַהין אין מײַן כּעס , און אין
in un kaas main in ahin farshtoisen zei hob ich vos
in and anger my in there banish them have I that

מײַן גרים , און אין גרויס צאָרן, און איך וועל זיי אומקערן
umkeren zei vel ich un tsorn grois in un geirem main
return them will I and anger great in and fury my

צו דעם דאָזיקן אָרט, און זיי מאַכן וווינען אין זיכערקייט.
zicherkeit in voinen machn zei un ort dozikn dem tsu
security in dwell make them and place this the to

[36] And now therefore thus saith Hashem Elohei Yisroel, concerning this city, whereof ye say, It shall be delivered into the yad Melech Bavel by the cherev, and by the ra'av and by the dever; [37] Hineni, I will gather them out of all countries, where I have driven them in Mine anger, and in My fury, and in great wrath; and I will bring them back unto this makom, and I will cause them to dwell securely; [38] And they shall be My people, and I will be their Elohim; [39] And I will give them lev echad *(one heart)*, and derech echad *(one way)*, that they may fear Me kol hayamim, for the tov of them, and of their banim after them; [40] And I will make a Brit Olam with them, that I will not turn away from doing them good; but I will put My fear in their hearts,

that they shall not depart from Me.
41 Indeed, I will rejoice over them to do them good, and I will plant them in this land b'emes with all My lev and with all My nefesh.

לח און זיי וועלן מיר זיין צום פֹאלק, און איך וועל זיי זיין
zain zei vel ich un folk tsum zain mir veln zei un
be them will I and people to be me will they and

צום אלקים. לט און איך וועל זיי געבן איין האַרץ, און איין
ein un harts ein gebn zei vel ich un Elokim tsum
one and heart one give them will I and G-d to

וועג מורא צו האָבן פֿאַר מיר אַלע טעג, כדי זיי זאָל
zol zei kedei teg ale mir far hobn tsu moire veg
shall they so that days all me before have to fear way

גוט זיין, און זייערע קינדער נאָך זיי. מ און איך וועל
vel ich un zei noch kinder zeyere un zain gut
will I and them after children their and be good

זיי שליסן אַן אייביקן ברית, אַז איך וועל זיך
zich vel ich az bris eibikn an shlisn zei
self will I that covenant everlasting an establish them

נישט אָפּקערן פֿון הינטער זיי – כדי איך זאָל זיי
zei zol ich kedei zei hinter fun opkeren nisht
them shall I so that them behind from turn aside not

באַגיטיקן; און מיין פֿאָרכט וועל איך אַרײַנגעבן אין זייער האַרצן,
hartsn zeyer in araingebn ich vel forcht main un bagitikn
heart their in will put I will Dread my and accept

נישט אָוועקצוגיין פֿון מיר. מא און איך וועל מיך פֿרייען איבער
iber freyen mich vel ich un mir fun avektsugein nisht
over rejoice me will I and me from depart not

זיי, זיי צו באַגיטיקן, און וועל זיי איינפֿלאַנצן אין דעם
dem in ainflantsn zei vel un bagitikn tsu zei zei
the in plant them will and accept to them them

דאָזיקן לאַנד מיט אַן אמת, מיט מיין גאַנצן האַרצן, און מיט
mit un hartsn gantsn main mit emes an mit land dozikn
with and heart whole my with truth a with land this

מיין גאַנצער זעל.
zel gantser main
soul whole my

42 For thus saith Hashem; Just as I have brought all this ra'ah hagedolah upon this people, so will I bring upon them kol hatovah that I have promised them. 43 And sadeh shall be bought in this land, whereof ye say, It is desolate without adam or behemah; it is given into the yad of the Kasdim *(Chaldeans)*. 44 Sadot *(fields)* will be bought for kesef, and the sefer *(deed)* will be signed and sealed and witnessed in Eretz Binyamin, and in the places around Yerushalayim, and in the towns of Yehudah, and the towns of the hill country, and in the towns of the Shephelah, and in the towns of the Negev; for I will cause their captivity to return, saith Hashem.

מב וואָרעם אַזוי האָט ה גערעדט: אַזוי ווי איך האָב
hob ich vi azoi gezogt Hashem hot azoi vorem
have I as just said Hashem has thus for

געבראַכט אויף דעם דאָזיקן פֹאָלק דאָס דאָזיקע גרויסע בייז, אַזוי
azoi beiz groise dozike dos folk dozikn dem oif gebracht
so evil great this the people this the on brought

ברענג איך אויף זיי דאָס גאַנצע גוטס וואָס איך האָב
hob ich vos guts gantse dos zei oif ich breng
have I that good things whole this them against I bring

איבער זיי גערעדט. מג און פֿעלד וועט געקויפֿט ווערן אין דעם
dem in vern gekoift vet feld un geredt zei iber
the in become bought will field and spoken them over

דאָזיקן לאַנד, וואָס איר זאָגט, עס איז אַ וויסטעניש, אָן
on vistenish a iz es zogt ir vos land dozikn
without wasteland a is it declares you which land this

אַ מענטש אָדער אַ בהמה, עס איז איבערגעגעבן אין דער האַנט
hant der in ibergegebn iz es beheime a oder mentsh a
hand the in delivered is it beast a or man a

פֿון די כַּשְׂדים. מד מע וועט קויפֿן פֿעלדער פֿאַר געלט, און
un gelt far felder koifn vet me Kasdim di fun
and money for fields buy will one Kasdim the of

מע וועט שרייבן שטַר-מכירהס , און פַֿארחתמען, און שטעלן
shteln un farchtmen un shtar-mechiras shraibn vet me
stand and seal and bills of sale write will one

עדות , אין לאַנד בנימין , און אַרום ירושָלַיִם , און אין
in un Yerushalayim arum un Binyamin land in eides
in and Yerushalayim round and Binyamin land in witness

די שטעט פֿון יהוּדה , און אין די שטעט פֿון דעם געבערג ,
geberg dem fun shtet di in un Yehudah fun shtet di
mountain the of cities the in and Yehudah of cities the

און אין די שטעט פֿון דער נידערונג , און אין די שטעט
shtet di in un niderung der fun shtet di in un
cities the in and descent the of cities the in and

פֿון דָרום ; ווָאַרעם איך וועל אומקערן זייער געפֿאַנגנשאַפֿט,
gefangenshaft zeyer umkeren vel ich vorem dorem fun
captivity their return will I because south of

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

לג

און דאָס ווָאַרט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to having been is Hashem of word the and

יִרמְיָהון אַ צווייט מאָל, ווען ער איז נאָך
noch iz er ven mol tsveit a Yirmeyahun
still is he when time second a Yirmeyahu

געווען איינגעשפּאַרט אין הויף פֿון דער וואַך , אַזוי
azoi vach der fun hoif in aingeshpart geven
so guard the of courtyard in confined having been

צו זאָגן : [ב] אַזוי האָט געזאָגט ה ווָאס האָט עס געמאַכט ,
gemacht es hot vos Hashem gezogt hot azoi zogn tsu
made it has who Hashem said has thus say to

ה ווָאס האָט דאָס געפֿורעמט עס אָנצובריַיטן , דער ווָאס
vos der ontsubraitn es gefuremt dos hot vos Hashem
who the one to establish it formed this has who Hashem

זיין נאָמען איז ה : [ג] רוף מיך , און איך וועל דיר
dir vel ich un mich ruf Hashem iz nomen zain
you(SG) will I and me call Hashem is name his

ענטפֿערן, און איך וועל דיר דערציילן גרויסע זאַכן , און
un zachn groise dertseiln dir vel ich un entfern
and things great tell you(SG) will I and answer

פֿאַרבאָרגענע ווָאס דו ווייסט נישט. [ד] ווָאַרעם אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi vorem nisht veist du vos farborgene
said has so because not know you that hidden

ה אלוקי יִשׂרָאֵל אויף די הייַזער פֿון דער דאָזיקער
doziker der fun haizer di oif Yisroel Elokei Hashem
this the of houses the on Yisroel the G-d of Hashem

שטאָט, און אויף די הייַזער פֿון די מלכים פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun mlochim di fun haizer di oif un shtot
Yehudah of kings the of houses the on and city

וואָס זיינען איינגעוואָרפֿן פֿאַר די ערדוואַלן
erdvaln di far gevorn aingevorfn zainen vos
earthworks the for having become cast are that

און פֿאַר דער שטרייטמויער, [ה] וואָס זיי קומען מלחמה
milchome kumen zei vos shtreitmoier der far un
war come they which battlewall the for and

33 Moreover the Devar Hashem came unto Yirmeyah the second time, while he was yet imprisoned in the Khatzer of the Guard, saying, [2] Thus saith Hashem the Oseh *(Maker)* thereof, Hashem the Yotzer who formed it to establish it: Hashem Shmo; [3] Call unto Me, and I will answer thee, and show thee gedolot *(great things)* and unsearchable things, which thou knowest not. [4] For thus saith Hashem Elohei Yisroel, concerning the batim *(houses)* of this city, and concerning the batim *(houses)* of the melachim of Yehudah, which are torn down for defense against siege ramps and against the cherev; [5] They come to fight against the Kasdim *(Chaldeans)*, but it is to fill these places with the pegarim *(dead bodies)* of adam, whom I have slain in Mine anger and in My wrath, and all for whose wickedness I have hid My face from this city. [6] Hineni, I will bring it health and marpeh *(healing)*, and I will heal them, and will reveal unto them the abundance of shalom and emes. [7] And I will cause the captives of Yehudah and the captives of Yisroel to return, and will rebuild those places, as at the first. [8] And I

will cleanse them from all their avon *(iniquity)*, whereby they have sinned against Me; and I will pardon all their avonot, whereby they have sinned, and whereby they have committed peysha'im against Me. [9] And it shall be to Me a Shem Sasson, a Tehillah and a Teferet before kol HaGoyim of Ha'Aretz, which shall hear all the tovah that I do unto them; and they shall fear and tremble for all the tovah and for all the shalom that I procure unto it.

הָאַלטן דערויף מיט די כַּשְׂדִים, און זיי אָנצופֿילן מיט
mit ontsufiln zei un Kasdim di mit deroif haltn
with to fill them and Kasdim the with thereon wage

די פּגרים פֿון די מענטשן וואָס איך האָב געשלאָגן
geshlogn hob ich vos mentshn di fun pegorim di
struck have I that men the of dead bodies the

אין מײַן כּעס און אין מײַן גרימצאָרן, און וואָס איבער אַל
al iber vos un grimtsorn main in un kaas main in
all over that and wrath my in and anger my in

זייער בייז האָב איך פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים פֿון דער דאָזיקער
doziker der fun ponem main farborgen ich hob beiz zeyer
this the from face my hidden I have evil their

שטאָט: [1] זע, איך ברענג אויף איר אַ גענעזונג און אַ
a un genezung a ir oif breng ich ze shtot
a and recovery a her upon bring I behold city

היילונג, און וועל זי היילן; און איך וועל זיי אָפֿנטפּלעקן אַ
a antplekn zei vel ich un heiln zi vel un heilung
a reveal them will I and heal her will and cure

שֶׁפַע פֿון שלום און זיכערקייט. [7] און איך וועל אומקערן
umkeren vel ich un zicherkeit un sholem fun shefe
turn will I and security and peace of prosperity

די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון יהודה, און די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון
fun gefangenshaft di un Yehudah fun gefangenshaft di
of captivity the and Yehudah of captivity the

יִשְׂרָאֵל, און וועל זיי אויפֿבויען אַזוי ווי פֿריער. [8] און איך וועל
vel ich un frier vi azoi oifboien zei vel un Yisroel
will I and before as just build them will and Yisroel

זיי רייניקן פֿון אַל זייער חטא וואָס זיי האָבן געזינדיקט
gezindikt hobn zei vos chet zeyer al fun reiniken zei
sinned have they that sin their all from cleanse them

צו מיר, און וועל פֿאַרגעבן אַלע זייערע חטאָים וואָס זיי
zei vos chatoim zeyere ale fargebn vel un mir tsu
they that sins their all forgive will and me toward

האָבן געזינדיקט צו מיר, און וואָס זיי האָבן פֿאַרבראָכן
farbrochn hobn zei vos un mir tsu gezindikt hobn
transgressed have they that and me toward sinned have

אַקעגן מיר. [9] און עס וועט מיר זײַן פֿאַר אַ נאָמען פֿון פֿרייד,
freid fun nomen a far zain mir vet es un mir akegn
joy of name a for be me will it and me against

פֿאַר אַ לויב, און פֿאַר אַ שיינקייט, ביי אַלע פֿעלקער פֿון דער
der fun felker ale bai sheinkeit a far un loib a far
the of nations all by beauty a for and praise a for

ערד, וואָס וועלן הערן אַל דאָס גוטס וואָס איך טו מיט
mit tu ich vos guts dos al hern veln vos erd
with do I that good things the all hear will who earth

זיי, און וועלן אַנגסטן און ציטערן פֿון וועגן אַל דעם
dem al vegen fun tsiteren un angstn veln un zei
the all concerning from tremble and fear will and them

גוטס און פֿון וועגן אַל דעם גליק וואָס
vos glik dem al vegen fun un guts
that good fortune the all concerning from and good things

איך באַשער איר.
ir basher ich
her bestow I

[10] Thus saith Hashem; Again there shall be heard in this makom, which ye say shall be desolate without adam and without behemah, even in the towns of Yehudah, and in the streets of Yerushalayim, that are desolate, without adam, and without inhabitant, and without behemah,

י אַזוי האָט ה געזאָגט: עס וועט נאָך געהערט ווערן
vern gehert noch vet es gezogt Hashem hot azoi
become heard yet will it said Hashem has so

אין דעם דאָזיקן אָרט, וואָס איר זאָגט, ער איז וויסט,
vist iz er zogt ir vos ort dozikn dem in
desolate is it declares you that place this the in

אָן אַ מענטשן און אָן אַ בהמה, אין די שטעט פֿון
fun shtet di in beheime a on un mentshn a on
of cities the in beast a without and man a without

יהודה, און אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם, וואָס זיַנען
zainen vos Yerushalayim fun gasn di in un Yehudah
are that Yerushalayim of streets the in and Yehudah

פֿאַרוויסט, אָן אַ מענטשן, און אָן אַ באַווינער,
bavoiner a on un mentshn a on farvist
inhabitant an without and man a without laid waste

יא און אָן אַ בהמה, דער קול פֿון לוסטיקייט און דער
der un lustikeit fun kol der beheime a on un
the and merriment of voice the beast a without and

קול פֿון פֿרייד, דער קול פֿון אַ חתן און דער קול
kol fun freid der kol a fun chosen un der kol
voice of joy the voice a of bridegroom and the voice

פֿון אַ כלה, דער קול פֿון די וואָס זאָגן:
fun a kale der kol fun di vos zogn
of a bride the voice of the ones who say

לויבט ה צבָאוֹת,
loibt Hashem Tseva'ot
praise Hashem of hosts

וואָרעם ה איז גוט,
vorem Hashem iz gut
because Hashem is good

וואָרעם אייביק איז זיַין חֶסֶד!
vorem eibik iz zain chesed
because everlasting is his kindness

פֿון די וואָס ברענגען דאַנקאָפּפֿער אין הויז פֿון
fun di vos brengen dankopfer in hoiz fun
of the ones who bring thank offering in house of

ה; וואָרעם איך וועל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון
Hashem vorem ich vel umkeren di gefangenshaft fun
Hashem because I will return the captivity of

דעם לאַנד אַזוי ווי פֿריער, זאָגט ה.
land dem azoi vi frier zogt Hashem
the land as before declares Hashem

[11] The kol *(sound, voice)* of sasson, and the voice of simchah, the voice of the Choson, and the voice of the Kallah, the voice of them that shall say,
Hodu Hashem Tzva'os;
for Hashem is tov;
for His chesed endureth l'olam;
and of them that shall bring the todah *(thank offerings, sacrifice of praise)* into the Beis Hashem. For I will cause the captives of the land to return, as at the first, saith Hashem.

[12] Thus saith Hashem Tzva'os; Again in this makom, which is desolate without adam and without behemah, and in all the towns thereof, shall be a naveh *(dwelling)* of ro'im *(shepherds)* resting their tzon. [13] In the towns of the hill country, in the towns of the Shephelah, and in the towns of the Negev, and in Eretz Binyamin, and in the places around Yerushalayim,

יב אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת: עס וועט נאָך זיַין אין
in zain noch vet es Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
in be yet will it of hosts Hashem said has so

דעם דאָזיקן אָרט וואָס איז וויסט, אָן אַ מענטשן אָדער
oder mentshn a on vist iz vos ort dozikn dem
or man a without desolate is that place this the

אַ בהמה, און אין אַלע זיַינע שטעט, אַ פּיטערפּלאַץ פֿאַר
far fiterplats a shtet zaine ale in un beheime a
for feeding place a cities his all in and beast a

יג פֿאַסטוכער וואָס מאַכן הויערן שאָף. אין די שטעט פֿון דעם
dem fun shtet di in shof hoiern machn vos pastucher
the of cities the in sheep rest make who shepherds

and in the towns of Yehudah, shall the tzon pass again under the hands of him that counteth them, saith Hashem.

געבערג , אין די שטעט פֿון דער נידערונג , און אין די שטעט
shtet di in un niderung der fun shtet di in geberg
cities the in and descent the of cities the in mountains

פֿון דָרום , און אין לאַנד בנימין , און אַרום ירושָלַיִם ,
Yerushalayim arum un Binyamin land in un dorem fun
Yerushalayim round and Binyamin land in and south of

און אין די שטעט פֿון יהודה , וועלן ווידער דורכגיין
durchgein vider veln Yehudah fun shtet di in un
pass through again will Yehudah of cities the in and

שאָף דורך דעם ציילערס הענט , זאָגט ה .
Hashem zogt hent tseilers dem durch shof
Hashem declares hands counter's the through sheep

[14] Hinei, the days are coming, saith Hashem, that I will perform that davar hatov which I have promised unto Bais Yisroel and unto Bais Yehudah. [15] In those days, and at that time, will I cause the Tzemach Tzedakah to sprout up unto Dovid; He shall execute mishpat and tzedakah in ha'aretz. [16] In those days shall Yehudah be saved, and Yerushalayim shall dwell securely; and this is what she shall be called, Hashem Tzidkeinu.

יד זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל
vel ich un Hashem zogt kumen teg ze
will I and Hashem declares come days behold

מקיים זײַן דעם גוטן צוזאָג וואָס איך האָב צוגעזאָגט
tsugezogt hob ich vos tsuzog gutn dem zain mekayem
promised have I that promise good the be fulfill

אויף דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, און אויף דעם הויז פֿון
fun hoiz dem oif un Yisroel fun hoiz dem oif
of house the on and Yisroel of house the upon

יהודה . טו אין יענע טעג , און אין יענע צײַט , וועל איך מאַכן
machn ich vel tsait yene in un teg yene in Yehudah
make I will time that in and days those in Yehudah

שפּראָצן פֿון דָוִדן אַ צמח פֿון גערעכטיקייט , און ער
er un gerechtikeit fun tsemach a Dovidn fun shprotsn
he and righteousness of tzemach a Dovid from spring up

וועט טאָן רעכט און גערעכטיקייט אין לאַנד. טז אין יענע טעג
teg yene in land in gerechtikeit un recht ton vet
days those in land in righteousness and right do will

וועט געהאָלפֿן ווערן יהודה , און ירושָלַיִם וועט רוען
ruen vet Yerushalayim un Yehudah vern geholfn vet
rest will Yerushalayim and Yehudah become saved will

אין זיכערקייט; און דאָס איז וואָס מע וועט זי רופֿן: ה
Hashem rufn zi vet me vos iz dos un zicherkeit in
Hashem call her will one what is this and security in

איז אונדזער גערעכטיקייט !
gerechtikeit undzer iz
righteousness our is

[17] For thus saith Hashem; Dovid shall never lack an ish to sit upon Kisse Bais Yisroel; [18] Neither shall the kohanim the Levi'im lack an ish before Me to offer olah, and to burn minchah, and to do zevakh continually.

יז וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: עס וועט נישט פֿאַרשניטן
farshnitn nisht vet es gezogt Hashem hot azoi vorem
cut off not will it said Hashem has so because

וועלן פֿון דָוִדן אַ מאַן צו זיצן אויף טראָן פֿון
fun tron oif zitsn tsu man a Dovidn fun vern
of throne on sit to man a Dovid from become

דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל; יח און אויך פֿון די כֹהנים
fun koyanim di fun oich un Yisroel fun hoiz dem
of kohanim the from also and Yisroel of house the

שבֶּט לֵוִי וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן אַ מאַן פֿון פֿאַר
far fun man a vern farshnitn nisht vet Levi sheyvet
before from man a be cut off not will Levi tribe

מיר, אויפֿצוברענגען בראַנדאָפֿפֿער, און צו דעמפֿן
mir oiftsubrengen brandopfer un tsu demfn
me to offer up olah and to burn up in smoke

שפּײַזאָפֿפֿער, און צו מאַכן שלאַכטאָפֿפֿער, אַלע טעג.
shpaizopfer un tsu machn shlachtopfer ale teg
minchah and to make slaughter sacrifice all days

יט און דאָס ווָאָרט פֿון ה׳ איז געווען צו
un dos vort fun Hashem iz geven tsu
and the word of Hashem is having been to

ירמיָהון, אַזוי צו זאָגן: כ אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: אויב
Yirmeyahun azoi tsu zogn azoi hot Hashem gezogt oib
Yirmeyahu say to so thus has Hashem said if

איר קענט פֿאַרשטערן מײַן ברית מיטן טאָג, און מײַן
ir kent farshtern main bris mitn tog un main
you can nullify my covenant with the day and my

ברית מיט דער נאַכט, אַז טאָג און נאַכט זאָלן נישט זײַן
bris mit der nacht az tog un nacht zoln nisht zain
covenant with the night that day and night should not be

אין זייער צײַט, כא וועט אויך מײַן ברית פֿאַרשטערט ווערן
in zeyer tsait vet oich main bris farshtert vern
in their time will also my covenant broken become

מיט דָּוִד מײַן קנעכט, אַז פֿון אים זאָל נישט זײַן אַ
Dovid mit main knecht az fun im zol nisht zain a
Dovid with my servants that from him shall not be a

זון צו קיניגן אויף זײַן טראָן, און מיט די כֹּהנים פֿון
zun tsu kinign oif zain tron un mit di kohanim fun
son to reign on his throne and with the kohanim of

שבֶּט לֵוִי מײַנע דינער. כב אַזוי ווי דער חיל פֿון הימל
Levi sheyvet maine diner azoi vi der cheil fun himel
Levi tribe my servants so as the host of heaven

קען נישט געצײלט ווערן, און דער זאַמד פֿון ים קען
ken nisht getseilt vern un der zamd fun yam ken
can not counted become and the sand of the sea can

נישט גענומען ווערן, אַזוי וועל איך מערן דעם זאָמען
nisht genumen vern azoi vel ich mern dem zomen
not measured become so will I multiply the seed

פֿון מײַן קנעכט דָּוִד, און די לְוִיִּים וואָס דינען מיר.
fun main knecht Dovid un di Leviim vos dinen mir
of my servant Dovid and the Levi'im who serve me

כג און דאָס ווָאָרט פֿון ה׳ איז געווען צו
un dos vort fun Hashem iz geven tsu
and the word of Hashem is having been to

ירמיָהון, אַזוי צו זאָגן: כד האָסטו נישט געמערקט וואָס
Yirmeyahun azoi tsu zogn hostu nisht gemerkt vos
Yirmeyahu say to so have you not noticed what

די דאָזיקע לײַט רעדן, אַזוי צו זאָגן: די צוויי משפּחות
di dozike leyt redn azoi tsu zogn di tsvei mishpoches
the these people speak so to say the two families

וואָס ה׳ האָט זיי געוועלט, האָסדערווײַלט, זיי האָט ער
vos Hashem hot zei gevelt oisderveilt zei hot er
that Hashem has them been chosen them has he

פֿאַראַכט? און מײַן פֿאָלק לעסטערן זיי, אַז עס איז מער
faracht? un main folk lestern zei az es iz mer
rejected and my people profane they that is it more

19 And the Devar Hashem came unto Yirmeyah, saying: 20 Thus saith Hashem: If ye can break My Brit HaYom, and My Brit HaLailah, that there should not be yomam v'lailah *(day and night)* in their appointed times; 21 Then may also My Brit *(covenant)* be broken with Dovid Avdi, that he should not have Ben to reign upon his kisse; and with the Levi'im the kohanim, My mesharetim *(ministers, servants)*. 22 As the Tzeva HaShomayim cannot be numbered, neither the chol *(sand)* of the yam *(sea)* measured, so will I multiply the zera Dovid Avdi, and the Levi'im that minister unto Me.

23 Moreover the Devar Hashem came to Yirmeyah, saying, 24 Considerest thou not what this people have spoken, saying, The two mishpekhot which Hashem hath chosen, He hath even cast them off? Thus they have despised My people, that they should be no more a nation before them. 25 Thus saith Hashem; If My Brit be not with yomam valailah, and if I have not appointed the chukkot of Shomayim vaAretz; 26 Then will I cast away the zera Ya'akov and Dovid

Avdi, so that I will not take any of his zera to be moshel *(ruler)* over the zera Avraham, Yischak, and Ya'akov; for I will cause their captives to return, and have mercy on them.

34 The Davar which came unto Yirmeyah from Hashem, when Nevukhadretzar Melech Bavel, and all his army, and all the mamlechot eretz *(kingdoms of the earth)* of his dominion, and all the peoples fought against Yerushalayim, and against all the towns thereof, saying, [2] Thus saith Hashem Elohei Yisroel; Go and speak to Tzidkiyah Melech Yehudah, and tell him, Thus saith Hashem: Hineni, I will give this city into the yad Melech Bavel, and he shall burn it with eish, [3] And thou shalt not escape out of his yad, but shalt surely be captured, and delivered into his yad; and thine eynayim shall behold the eynayim of Melech Bavel, and he shall speak with thee mouth to mouth, and thou shalt go to Bavel. [4] Yet hear the Devar Hashem, O Tzidkiyah Melech Yehudah; Thus saith Hashem of thee, Thou shalt not die by the cherev; [5] But thou shalt die in shalom; and with the [royal funeral spice] burnings of thy avot, the former melachim which were before thee, so shall they burn for thee; and they

נישט קיין אומה בײַ זיי . כה אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi zei bai ume kein nisht
said Hashem has thus them with nation any not

אויב איך האָב נישט מײַן ברית מיט טאָג און נאַכט, די
di nacht un tog mit bris main nisht hob ich oib
the night and day with covenant my not have I if

געזעצן פֿון ערד און הימל , נישט געמאַכט, כו וועל איך אויך
oich ich vel gemacht nisht himel un erd fun gezetsn
also I will made not heaven and earth of laws

פֿאַראַכטן דעם זאָמען פֿון יעקבֿ , און דָוִד מײַן קנעכט ,
knecht main Dovid un Yaakov fun zomen dem farachten
servant my Dovid and Yaakov of seed the reject

נישט צו נעמען פֿון זײַן זאָמען הערשער איבער דעם זאָמען
zomen dem iber hersher zomen zain fun nemen tsu nisht
seed the over rulers seed his from take to not

פֿון אבֿרהם , יִצחָק , און יעקבֿ ; וואָרעם איך וועל אומקערן
umkeren vel ich vorem Yaakov un Yitschak Avraham fun
turn will I for Yaakov and Yitzchak Avraham of

זייער געפֿאַנגענשאַפֿט, און וועל זיי דערבאַרעמען.
derbaremen zei vel un gefangenshaft zeyer
have mercy them will and captives their

לד

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו יִרמְיָהוּן
Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Yirmeyahu to having been is that word the

פֿון ה , בעת נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך
melech der Nevuchadretsar beeis Hashem fun
king the Nevukhadretzar when Hashem from

פֿון בָּבֶל , און זײַן גאַנצער חיל , און אַלע קיניגרײַכן פֿון
fun kinigraichn ale un cheil gantser zain un Bavel fun
of kingdoms all and army entire his and Bavel of

דער ערד אונטער דער ממשלה פֿון זײַן האַנט, און אַלע
ale un hant zain fun memshole der unter erd der
all and hand his of dominion the under earth the

פֿעלקער, האָבן מלחמה געהאַלטן אויף ירושָלַיִם און
un Yerushalayim oif gehaltn milchome hobn felker
and Yerushalayim against waged war have nations

אויף אַלע אירע שטעט; אַזוי צו זאָגן: כז אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zogn tsu azoi shtet ire ale oif
said has thus say to so cities her all against

ה אלוקי יִשׂרָאֵל: גיי , און זאָלסט רעדן צו
tsu redn zolst un gei Yisroel Elokei Hashem
to speak you(SG) shall and go Yisroel the G-d of Hashem

צִדקִיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , און זאָגן צו אים: אַזוי
azoi im tsu zogn un Yehudah fun melech dem Tsidkiyah
thus him to say and Yehudah of king the Tzidkiyahu

האָט ה געזאָגט: זע , איך גיב די דאָזיקע שטאָט אין דער
der in shtot dozike di gib ich ze gezogt Hashem hot
the in city this the give I see said Hashem has

האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , און ער וועט זי פֿאַרברענען אין
in farbrenen zi vet er un Bavel fun melech dem fun hant
in burn up it will he and Bavel of king the of hand

פֿײַער. ג און דו וועסט נישט אַנטרונען ווערן פֿון זײַן האַנט,
hant zain fun vern antrunen nisht vest du un faier
hand his from become escape not will you and fire

will lament thee, saying, Hoy Adon! For I have pronounced the davar, saith Hashem.

נאָר כאַפּן וועסטו געכאַפּט ווערן , און אין זײַן האַנט
chapn nor vestu gechapt vern un in zain hant
catch but will you(sg) become caught and in his hand

וועסטו איבערגעגעבן ווערן , און אויג אין אויג וועסטו
vestu ibergegebn vern un oig in oig vestu
will you(sg) delivered become and eye in eye will you(sg)

זען דעם מלך פֿון בָּבֶל , און מויל צו מויל וועט ער
er vet moil tsu moil un Bavel fun melech dem zen
he will mouth to mouth and Bavel of king the see

מיט דיר רעדן , און קיין בָּבֶל וועסטו קומען .
mit dir redn kein un Bavel vestu kumen
with you(SG) speak to and Bavel will you(sg) come

ד אָבער הער דאָס וואָרט פֿון ה , צִדְקִיָּהוּ מלך
melech Tsidkiyah Hashem fun vort dos her ober
king Tzidkiyahu Hashem of word the pay heed but

פֿון יהוּדה : אַזוי האָט ה געזאָגט אויף דיר :
dir oif gezogt Hashem hot azoi Yehudah fun
you(SG) upon said Hashem has thus Yehudah of

וועסט נישט שטאַרבן דורכן שווערד. ה בשלום וועסטו
vestu besholem shverd durchn shtarbn nisht vest
will you(sg) in peace sword through die not will

שטאַרבן, און לויט די פֿאַרברענונגען פֿון דײַנע עלטערן,
eltern daine fun farbrenungen di loit un shtarbn
fathers your of burnings the according to and die

די ערשטע מלכים וואָס זײַנען געווען פֿאַר דיר ,
dir far geven zainen vos mlochim ershte di
you(SG) before having been are who kings first the

אַזוי וועט מען פֿאַרברענען נאָך דיר ; און ווי האַר! וועט
vet har vei un dir noch farbrenen men vet azoi
will lord woe and you(SG) after burn they will thus

מען קלאָגן אויף דיר , וואָרעם איך האָב אַ וואָרט גערעדט,
geredt vort a hob ich vorem dir oif klogn men
spoken word a have I for you(SG) over lament they

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[6] Then Yirmeyah HaNavi spoke all these devarim unto Tzidkiyah Melech Yehudah in Yerushalayim, [7] When the army of Melech Bavel fought against Yerushalayim, and against all the towns of Yehudah that were left, against Lakhish, and against Azekah; for these fortified cities remained of the cities of Yehudah.

ו און יִרְמְיָהוּ הנבֿיא האָט גערעדט צו צִדְקִיָּהוּ
Tsidkiyah tsu geredt hot hanovi Yirmeyah un
Tzidkiyahu to spoken has the prophet Yirmeyah and

דעם מלך פֿון יהוּדה אַלע די דאָזיקע ווערטער אין
in verter dozike di ale Yehudah fun melech dem
in words these the all Yehudah of king the

ירושָׁלַיִם , ז בעת דער חיל פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech dem fun cheil der beeis Yerushalayim
Bavel of king the of army the when Yerushalayim

האָט מלחמה געהאַלטן אויף ירושָׁלַיִם , און אויף
oif un Yerushalayim oif gehaltn milchome hot
against and Yerushalayim against waged war has

אַלע גערבליבענע שטעט פֿון יהוּדה , אויף לָכִישׁ , און
un Lachish oif Yehudah fun shtet geblibene ale
and Lakhish against Yehudah of cities remaining all

אויף עַזֵקָה ; וואָרעם זיי זיינען געבליבן צווישן די
di tsvishn geblibn zainen zei vorem Azekah oif
the among remaining are they because Azekah against

שטעט פֿון יהוּדה באַפֿעסטיקטע שטעט.
shtet bafestikte Yehudah fun shtet
cities fortified Yehudah of cities

ח דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון
fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
from Yirmeyahu to having been is that word the

ה , נאָכדעם אַז דער מלך צִדקִיָהו האָט
hot Tsidkiyah melech der az nochdem Hashem
has Tzidkiyahu king the that after Hashem

געשלאָסן אַ ברית מיטן גאַנצן פֿאָלק אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in folk gantsn mitn bris a geshlosn
Yerushalayim in people all with covenant a established

אויסצורופֿן ביי זיך אַ פֿרייַלאָזונג; ט אַרויסצולאָזן איטלעכער
itlecher aroistsulozn frailozung a zich bai oistsurufn
each to let out freedom a selves with to proclaim

זײַן קנעכט , און איטלעכער זײַן דינסט , דעם יהוּדי
Yehudi dem dinst zain itlecher un knecht zain
Hebrew the maidservant his each and servants his

און די יהוּדית , פֿרייַ, אַז קיינער זאָל נישט אַרבעטן
arbeten nisht zol keiner az frai Yehudit di un
work not shall anyone that free Hebrew woman the and

מיט זיי , מיט זײַן יודישען ברודער. י האָבן געווען
gevest hobn bruder yudishen zain mit zei mit
did have brother Jewish his with them with

צוגעהערט אַלע האַרן און דאָס גאַנצע פֿאָלק , וואָס זיינען אַרײַן
arain zainen vos folk gantse dos un harn ale tsugehert
enter are who people entire the and lords all paid heed

אין דעם ברית אַרויסצולאָזן איטלעכער זײַן קנעכט , און
un knecht zain itlecher aroistsulozn bris dem in
and servant his each to let out covenant the in

איטלעכער זײַן דינסט , פֿרייַ, נישט צו אַרבעטן מיט
mit arbeten tsu nisht frai dinst zain itlecher
with work to not free female servant his each

זיי מער , און זיי האָבן געהאָרכט און האָבן אַרויסגעלאָזט.
aroisgelozt hobn un gehorcht hobn zei un mer zei
let out have and paid heed have they and more them

יא אָבער דערנאָך האָבן זיי חרטה געקריגן , און האָבן
hobn un gekrign charote zei hobn dernoch ober
have and received regret they have afterwards but

צוריקגענומען די קנעכט און די דינסטן , וואָס
vos dinstn di un knecht di tsurikgenumen
whom maid servants the and servants the taken back

זיי האָבן אַרויסגעלאָזט פֿרייַ, און זיי האָבן באַצווונגען
batsvungen zei hobn zei un frai aroisgelozt hobn zei
forced them have they and free let out had they

פֿאַר קנעכט און פֿאַר דינסטן . יב איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz dinstn far un knecht far
from word the is maid servants for and servants for

ה , פֿון ירמיָהון צו געווען ה
azoi Hashem fun Yirmeyahun tsu geven Hashem
so Hashem from Yirmeyahu to having been Hashem

[8] This is the Davar that came unto Yirmeyah from Hashem, after that Tzidkiyah HaMelech had cut a Brit with kol HaAm which were at Yerushalayim, to proclaim deror *(liberty)* unto them; [9] That every ish should set free his eved, and every ish his shifchah, being Ivri *(Hebrew man)* or Ivriyah *(Hebrew woman)*; that none should hold another brother Yehudi in bondage. [10] Now when all the sarim, and kol HaAm, which had entered into the brit *(covenant)*, heard that every one should set free his eved, and every one his shifchah, that none should keep them in bondage, then they obeyed, and let them go. [11] But afterward they changed their minds, and caused avadim and the shfakhot, whom they had set free, to return, and brought them into subjection for avadim and for shfakhot. [12] Therefore the Devar Hashem came to Yirmeyah from Hashem, saying: [13] Thus saith Hashem Elohei Yisroel; I cut a Brit with avoteichem in the day that I brought them forth out of Eretz Mitzrayim, out of the bais avadim, saying, [14] At the end of sheva shanim let ye go free every ish his brother HaIvri, which hath been sold unto thee; and when he hath served thee shesh shanim, thou shalt let him go chofshi *(free)* from thee; but avoteichem paid heed not unto Me, neither inclined their ozen. [15] And recently ye turned, and did hayashar *(the right)* in My sight, in proclaiming deror *(liberty)* every ish to his neighbor; and ye cut a Brit *(covenant)* before Me in the Beis which is called

by Shmi; [16] But ye turned around and profaned Shmi, and caused every ish his eved, and every ish his shifchah, whom he had set at liberty at their desire, to return, and brought them into subjection, to be unto you for avadim and for shfakhot.

צו זאָגן: [ג] אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי ישׂראֵל: איך
ich Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi zogn tsu
I Yisroel the G-d of Hashem said has thus say to

האָב געשלאָסן אַ ברית מיט אײַערע עלטערן אין דעם טאָג
tog dem in eltern aiere mit bris a geshlosn hob
day the in fathers your with covenant a made have

וואָס איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם , פֿון
fun Mitsrayim land fun aroisgetsoign zei hob ich vos
from Egypt land from brought out them have I that

דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט, אַזוי צו זאָגן: [ד] צום סוף פֿון
fun sof tsum zogn tsu azoi knechtshaft fun hoiz dem
of end at the say to so slavery of house the

זיבן יאָר זאָלט איר אַר אויסלאָזן איטלעכער זײַן ברודער
bruder zain itlecher oislozen ar ir zolt yor zibn
brother his each turn out release you shall years seven

דעם יהודי , וואָס האָט זיך פֿאַרקויפֿט צו דיר , און האָט
hot un dir tsu farkoift zich hot vos Yehudi dem
has and you(SG) to sold self has who Hebrew the

דיר געדינט זעקס יאָר ; זאָלסט אים אַרויסלאָזן פֿרײַ
frai aroislozn im zolst yor zeks gedint dir
free let go him you(SG) shall years six served you(SG)

פֿון דיר . אָבער אײַערע עלטערן האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn eltern aiere ober dir fun
to paid heed not have fathers your but you(SG) from

מיר, און נישט צוגענײַגט זייער אויער. [טו] און איר האָט היינט
haint hot ir un oier zeyer tsugenaigt nisht un mir
today have you and ear their inclined not and me

תּשובֿה געטאָן, און האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק
rechtfartik iz vos geton hot un geton tshuvh
right is what done have and done repentance

אין מײַנע אויגן, אויסצורופֿן אַ פֿרײַלאָזונג איטלעכער צו זײַן
zain tsu itlecher frailozung a oistsurufn oign maine in
his to each freedom a to proclaim eyes my in

חבֿר , און איר האָט געשלאָסן אַ ברית פֿאַר מיר אין
in mir far bris a geshlosn hot ir un chever
in me before covenant a made have you and neighbor

דעם הויז וואָס מײַן נאָמען ווערט גערופֿן אויף אים. [טז] אָבער
ober im oif gerufn vert nomen main vos hoiz dem
but it upon called is name my which house the

איר האָט חרטה געקריגן, און איר האָט פֿאַרשוועכט מײַן
main farshvecht hot ir un gekrign charote hot ir
my profaned have you and gotten regret have you

נאָמען , און האָט צוריקגענומען איטלעכער זײַן קנעכט , און
un knecht zain itlecher tsurikgenumen hot un nomen
and servant his each taken back have and name

איטלעכער זײַן דינסט , וואָס איר האָט אַרויסגעלאָזט
aroisgelozt hot ir vos dinst zain itlecher
set free have you whom maidservant his each

פֿרײַ פֿאַר זיך ; און איר האָט זיי באַצווונגען צו זײַן פֿאַר
far zain tsu batsvungen zei hot ir un zich far frai
for be to forced them have you and selves for free

קנעכט און פֿאַר דינסטן צו אײַך.
aich tsu dinstn far un knecht
you to maid servants for and servants

[17] Therefore thus saith Hashem: Ye have not paid heed unto Me, in proclaiming deror *(freedom)*, everyone to his brother, and every ish to his neighbor; hineni, I proclaim deror *(freedom)* for you, saith Hashem, to the cherev, to the dever, and to the ra'av; and I will make you to be a horror to all the mamlechot ha'aretz. [18] And I will give the anashim that have transgressed My Brit, which have not performed the Devarim of the Brit *(covenant)* which they had cut before Me, when they cut the egel *(calf)* in two, and passed between the parts thereof, [19] The sarim of Yehudah, and the sarim of Yerushalayim, the sarisim, and the kohanim, and kol Am HaAretz, which passed between the parts of the egel *(calf)*; [20] I will even give them into the yad of their oyevim, and into the yad of them that seek their nefesh: and their nevilah *(dead body)* shall be for food unto the oph HaShomayim, and to the behemat ha'aretz. [21] And Tzidkiyah Melech Yehudah and his sarim will I give into the yad of their oyevim, and into the yad of them that seek their nefesh, and into the yad of Melech Bavel's army, which hast withdrawn from you. [22] Hineni, I will command, saith Hashem, and cause them to return to this city; and they shall fight against it, and capture it, and burn it with eish; and I will make the towns of Yehudah a desolation without an inhabitant.

יז דערום האָט ה אַזוי געזאָגט: איר האָט נישט צו
tsu nisht hot ir gezogt azoi Hashem hot derum
to not have you said thus Hashem has therefore

געהערט צו מיר, אויסצורופֿן אַ פֿרייַלאָזונג איטלעכער צו זיין
zain tsu itlecher frailozung a oistsurufn mir tsu gehert
his to each freedom a to proclaim me to listen

ברודער, און איטלעכער צו זיין חבֿר , אָט רוף איך אייַך
aich ich ruf ot chever zain tsu itlecher un bruder
you I call behold neighbor his to each and brother

אויס אַ פֿרייַלאָזונג זאָגט ה , פֿאַר דער שווערד, פֿאַר דער
der far shverd der far Hashem zogt frailozung a ois
the to sword the to Hashem declares freedom a out

פּעסט , און פֿאַר דעם הונגער, און איך וועל אייַך מאַכן פֿאַר
far machn aich vel ich un hunger dem far un pest
for make you will I and famine the to and pestilence

אַ שוידער בייַ אַלע קינגריַכן פֿון דער ערד . יח און איך וועל
vel ich un erd der fun kinigraichn ale bai shoider a
will I and earth the of kingdoms all by of horror a

געבן די מענטשן וואָס האָבן איבערגעטרעטן מיַן ברית ,
bris main ibergetretn hobn vos mentshn di gebn
covenant my overstepped have who men the give

וואָס האָבן נישט מקיים געווען די ווערטער פֿון דעם ברית
bris dem fun verter di geven mekayem nisht hobn vos
covenant the of words the been fulfilled not have who

וואָס זיי האָבן געשלאָסן פֿאַר מיר, בייַ דעם קאַלב וואָס
vos kalb dem bai mir far geshlosn hobn zei vos
that calf the by me before made have they that

זיי האָבן צעשניטן אין צוויי , און זיַנען דורכגעגאַנגען
durchgegangen zainen un tsveyen in tseshnitn hobn zei
passed through are and two in cut have they

צווישן זיַנע שטיקער – יט די האַרן פֿון יהודה , און די
di un Yehudah fun harn di shtiker zaine tsvishn
the and Yehudah of lords the pieces its between

האַרן פֿון ירושָלַיִם , די הויפֿדינער , און די כהנים ,
koyanim di un hoifdiner di Yerushalayim fun harn
kohanim the and court officials the Yerushalayim of lords

און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד, וואָס זיַנען דורכגעגאַנגען
durchgegangen zainen vos land fun folk gantse dos un
passed are who land of people entire the and

צווישן די שטיקער פֿון דעם קאַלב – כ איך וועל זיי געבן אין
in gebn zei vel ich kalb dem fun shtiker di tsvishn
in give them will I calf the of pieces the between

דער האַנט פֿון זייערע פֿיַנט , און אין דער האַנט פֿון
di fun hant der in un faint zeyere fun hant der
the ones of hand the in and enemies their of hand the

וואָס זוכן זייער לעבן, און זייערע טויטע לייַבער וועלן זיַן צו
tsu zain veln laiber toite zeyere un lebn zeyer zuchn vos
for be will bodies dead their and life their seek who

שפּייַז פֿאַרן פֿויגל פֿון הימל , און פֿאַר דער חיה פֿון דער
der fun chaye der far un himel fun foigel faran shpaiz
the of beast the for and heaven of bird for the food

ערד . כא און צִדקִיָהו דעם מלך פֿון יהודה און זיַנע
zaine un Yehudah fun melech dem Tsidkiyah un erd
his and Yehudah of king the Tzidkiyahu and earth

הָאָרֶן וועל איך געבן אין דער האַנט פֿון זייערע פֿיַינט , און אין
in un faint zeyere fun hant der in gebn ich vel harn
in and enemies their of hand the in give I will lords

דער האַנט פֿון די וואָס זוכן זייער לעבן, און אין דער
der in un lebn zeyer zuchn vos di fun hant der
the in and life their seek who the ones of hand the

האַנט פֿון דעם חיל פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל וואָס האָט
hot vos Bavel fun melech dem fun cheil dem fun hant
has that Bavel of king the of army the of hand

אָפּגעצויגן פֿון אייַך. כב זע, איך באַפֿעל , זאָגט ה ,
Hashem zogt bafel ich ze aich fun opgetsoign
Hashem declares command I see you from withdrawn

און וועל זיי אומקערן צו דער דאָזיקער שטאָט, און זיי וועלן
veln zei un shtot doziker der tsu umkeren zei vel un
will they and city this the to return them will and

מלחמה האַלטן אויף איר, און וועלן זי באַצווינגען, און
un batsvingen zi veln un ir oif haltn milchome
and conquer her will and her against wage war

וועלן זי פֿאַרברענען אין פֿייַער, און די שטעט פֿון יהודה וועל
vel Yehudah fun shtet di un faier in farbrenen zi veln
will Yehudah of cities the and fire in burn her will

איך מאַכן אַ וויסטענישׁ אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on vistenish a machn ich
inhabitant an without wasteland a make I

לה

דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמְיָהוּ
Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
Yirmeyahu to having been is that word this

פֿון ה אין די טעג פֿון יהוֹיָקים דעם זון
zun dem Yhoyakim fun teg di in Hashem fun
son the Y'hoyakim of days the in Hashem from

פֿון יאשִׁיָהוּ , דעם מלך פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun
say to so Yehudah of king the Yoshiyah of

ב גיי צו דעם הויז פֿון די רֵכָבים , און זאָלסט
zolst un Rechavim di fun hoiz dem tsu gei
you(SG) shall and Rechavim the of house the to go

רעדן צו זיי , און זיי ברענגען אין הויז פֿון ה , אין
in Hashem fun hoiz in brengen zei un zei tsu redn
in Hashem of house in bring them and them to speak

איינער פֿון די קאַמערן , און זיי געבן טרינקען ווייַן . ג האָב
hob vain trinken gebn zei un kamern di fun einer
have wine to drink give them and chambers the of one

איך גענומען יַאֲזַנְיָה דעם זון פֿון יִרמְיָהוּ דעם זון פֿון
fun zun dem Yirmeyah fun zun dem Yaazanyah genumen ich
of son the Yirmeyah of son the Ya'azanyah taken I

כַּבַצִנְיָהוּ , און זיַינע ברידער , און אַלע זיַינע זין , און
un zin zaine ale un brider zaine un Chabatsinyahn
and sons his all and brothers his and Chavatzinyah

דאָס גאַנצע הויז פֿון די רֵכָבים . ד און איך האָב זיי
zei hob ich un Rechavim di fun hoiz gantse dos
them have I and Rechavim the of house whole this

געבראַכט אין הויז פֿון ה , אין דער קאַמער פֿון די זין
zin di fun kamer der in Hashem fun hoiz in gebracht
sons the of chamber the in Hashem of house in brought

35 The Davar which came unto Yirmeyah from Hashem in the days of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, saying, [2] Go unto the Bais of the Rechavim, and speak unto them, and bring them into the Beis Hashem, into one of the leshakhot *(side rooms)*, and give them yayin to drink. [3] Then I took Ya'azanyah Ben Yirmeyah Ben Chavatzinyah, and his brethren, and all his banim, and kol Bais Rechavim; [4] And I brought them into the Beis Hashem, into the lishkah *(room)* of the Bnei Chanan Ben Yigdalyahu, an Ish HaElohim, which was by the lishkah of the sarim, which was above the lishkah of Ma'aseiyah Ben Shallum, the Shomer HaSaf *(Gatekeeper)*; [5] And I set before the Bnei Bais Rechavim bowls full of yayin, and kosot *(cups)*, and I said unto them, Drink ye yayin. [6] But they said, We will drink no yayin; for Yehonadav Ben Rechav avinu commanded us, saying, Ye shall

drink no yayin, neither ye, nor your banim ad olam; [7] Neither shall ye build bais, nor sow zera, nor plant kerem *(vineyard)*, nor have any; but all your days ye shall dwell in ohalim; that ye may live yamim rabbim in the adamah where ye are sojourners. [8] Thus have we obeyed the voice of Yehonadav Ben Rechav avinu in all that he hath charged us, to drink no yayin kol yameinu *(all our days)*, we, our nashim, our banim, nor our banot; [9] Nor to build batim for us to dwell in; neither have we kerem, nor sadeh, nor zera; [10] But we have dwelt in ohalim, and have obeyed, and done according to all that Yehonadav avinu commanded us. [11] But it came to pass, when Nevukhadretzar Melech Bavel invaded ha'aretz, that we said, Come, and let us go to Yerushalayim because of the army of the Kasdim *(Chaldeans)*, and because of the army of Aram *(the Syrians)*; so we dwell in Yerushalayim.

פֻּן חָנָן דעם זון פֻּן יִגְדַלְיָהוּ דעם מאַן פֻּן ג-ט, וואָס
vos G-t fun man dem Yigdalyahu fun zun dem Chanan fun
which G-d of man the Yigdalyahu of son the Chanan of

לעבן דער קאַמער פֻּן די האַרן, וואָס איבער דער קאַמער
kamer der iber vos harn di fun kamer der lebn
chamber the over which lords the of chamber the near

פֻּן מַעֲשֵׂיָהוּ דעם זון פֻּן שַׁלּוּם דעם שוועלהיטער .
shvelhiter dem Shallum fun zun dem Maaseiyah fun
threshold keeper the Shallum of son the Ma'aseiyah of

ה און איך האָב דערלאַנגט פַֿאַר די קינדער פֻּן דעם הויז
hoiz dem fun kinder di far derlangt hob ich un
house the of children the for handed have I and

פֻּן די רֵכָבים קריגלעך פֻּול מיט ווײַן און בעכערס, און
un bechers un vain mit ful kriglech Rechavim di fun
and cups and wine with full jugs Rechavim the of

איך האָב צו זיי געזאָגט: טרינקט ווײַן . ו האָבן זיי געזאָגט:
gezogt zei hobn vain trinkt gezogt zei tsu hob ich
said they have wine drink said them to have I

מיר טרינקען נישט קיין ווײַן , ווָאַרעם יוֹנָדָב דער זון
zun der Yehonadav vorem vain kein nisht trinken mir
son the Yehonadav because wine any not drink we

פֻּן רֵכָבֻן , אונדזער פַֿאָטער, האָט אונדז באַפֿוילן ,
azoi bafoiln undz hot foter undzer Rechavn fun
so commanded us has father our Rechav of

צו זאָגן : איר זאָלט נישט טרינקען קיין ווײַן , איר, און אײַערע
aiere un ir vain kein trinken nisht zolt ir zogn tsu
your and you wine any drink not shall you say to

קינדער ביז אייביק ; ז און קיין הויז זאָלט איר נישט בויען ,
boien nisht ir zolt hoiz kein un eibik biz kinder
build not you shall house any and eternity until children

און קיין זאָמען זאָלט איר נישט זייען , און קיין ווײַנגאָרטן
vaingorten kein un zeyen nisht ir zolt zomen kein un
vineyard any and sow not you shall seed any and

זאָלט איר נישט פֿלאַנצן, און נישט האָבן; נײַערט אין געצעלטן
getseltn in naiert hobn nisht un flantsn nisht ir zolt
tents in rather have not and plant not you shall

זאָלט איר זיצן אַלע אײַערע טעג , כּדי איר זאָלט לעבן פֿיל
fil lebn zolt ir kedei teg aiere ale zitsn ir zolt
many live shall you so that days your all sit you shall

טעג אויפֿן געזיכט פֻּן דער ערד וואָס איר ווויינט דאָרטן. ח און
un dortn voint ir vos erd der fun gezicht oifn teg
and there dwell you that earth the of face on days

מיר האָבן צוגעהערט צו דעם קוֹל פֻּן יְהוֹנָדָב דעם זון
zun dem Yehonadav fun kol dem tsu tsugehert hobn mir
son the Yehonadav of voice the to paid heed have we

פֻּן רֵכָבֻן , אונדזער פַֿאָטער, אין אַלץ וואָס ער האָט אונדז
undz hot er vos alts in foter undzer Rechavn fun
us has he what all that in father our Rechav of

באַפֿוילן , נישט צו טרינקען קיין ווײַן אַלע אונדזערע טעג,
teg undzere ale vain kein trinken tsu nisht bafoiln
days our all wine any to drink to not commanded

מיר, אונדזערע ווײַבער, אונדזערע זין , און אונדזערע טעכטער ;
techter undzere un zin undzere vaiber undzere mir
daughters our and sons our wives our we

ט אוֹן נישט צו בויען קיין הײַזער פַֿאַר אונדז צום ווינען ,
voinen tsum undz far haizer kein boien tsu nisht un
dwelling to the us for houses any build to not and

אוֹן קיין ווײַנגאָרטן , אוֹן קיין פֿעלד, אוֹן קיין זאָמען , זאָל
zol zomen kein un feld kein un vaingorten kein un
shall seed any and field any and vineyard any and

י בײַ אונדז נישט זײַן . אוֹן מיר זײַנען געזעסן אין געצעלטן, אוֹן
un getseltn in gezesn zainen mir un zain nisht undz bai
and tents in sat are we and be not us by

מיר האָבן געהאָרכט אוֹן געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס אונדזער
undzer vos alts vi azoi geton un gehorcht hobn mir
our which all that as so done and paid heed have we

יא פֿאָטער יוֹנָדָב האָט אונדז באַפֿוילן . אוֹן עס איז
iz es un bafoiln undz hot Yehonadav foter
is it and commanded us has Yehonadav father

געווען , אַז נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל איז
iz Bavel fun melech der Nevuchadretsar az geven
is Bavel of king the Nevukhadretzar when having been

אַרויפֿגעקומען אויפֿן לאַנד, האָבן מיר געזאָגט: קומט, אוֹן לאָמיר
lomir un kumt gezogt mir hobn land oifn aroifgekumen
let us and come said we have land on come up

אַריַינגיין אין ירושָלַיִם פֿון וועגן דעם חיל פֿון די
di fun cheil dem vegen fun Yerushalayim in araingein
the of army the account of from Yerushalayim in enter

כַּשׂדים , אוֹן פֿון וועגן דעם חיל פֿון אֲרָם ; אוֹן מיר
mir un Aram fun cheil dem vegen fun un Kasdim
we and Aram of army the account of of and Kasdim

האָבן זיך באַזעצט אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in bazetst zich hobn
Yerushalayim in settled selves have

יב איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו ירמיָהוּ ,
Yirmeyahun tsu geven Hashem fun vort dos iz
Yirmeyahu to having been Hashem of word the is

יג אַזוי זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
the G-d of of hosts Hashem said has thus say to so

יִשׂרָאֵל: גיי , אוֹן זאָלסט זאָגן צו די מענער פֿון
fun mener di tsu zogn zolst un gei Yisroel
of men the to say you(SG) shall and go Yisroel

יהוּדה , אוֹן צו די באַווינער פֿון ירושָלַיִם : ווילט
vilt Yerushalayim fun bavoiner di tsu un Yehudah
want Yerushalayim of inhabitants the to and Yehudah

איר נישט אַ מוסר אַראָפּנעמען צוצוהערן צו מײַנע
maine tsu tsutsuhern aropnemen musar a nisht ir
my to to pay heed take down moral lesson a not you

ווערטער? זאָגט ה . יד געהאַלטן ווערן די ווערטער
verter di vern gehaltn Hashem zogt verter
words the become kept Hashem declares words

פֿון יהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבן , וואָס האָט באַפֿוילן
bafoiln hot vos Rechavn fun zun dem Yehonadav fun
commanded has which Rechav of son the Yehonadav of

זײַנע קינדער נישט צו טרינקען קיין ווײַן , אוֹן זיי טרינקען
trinken zei un vain kein trinken tsu nisht kinder zaine
drink they and wine any drink to not children his

[12] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah, saying, [13] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Go and tell the Ish Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim, Will ye not learn musar to pay heed to My devarim? saith Hashem. [14] The devarim of Yehonadav Ben Rechav, that he commanded his banim not to drink yayin, has been carried out; for unto this day they drink none, but obey the mitzvat avihem; notwithstanding, I have spoken unto you, rising early and speaking; but ye paid heed not unto Me. [15] I have sent also unto you all My avadim the Nevi'im, rising up early and sending them, saying, Turn ye now every ish from his derech hara'ah, and amend your doings, and go not after elohim acherim to serve them, and ye shall

dwell in ha'adamah which I have given to you and to avoteichem; but ye have not inclined your ozen *(ear)*, nor paid heed unto Me. 16 Indeed the Bnei Yehonadav Ben Rechav have carried out the mitzvat avihem, which he commanded them; but this people hath not paid heed unto Me: 17 Therefore, thus saith Hashem Elohei Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I will bring upon Yehudah and upon all the inhabitants of Yerushalayim all the ra'ah that I have pronounced against them; because I have spoken unto them, but they have not paid heed; and I have called unto them, but they have not answered.

נישט ביז אויף היינטיקן טאָג, ווײַל זיי געהאָרכן דעם
dem gehorchn zei vail tog haintikn oif biz nisht
the obey they because day this very on until not

באַפֿעל פֿון זייער פֿאָטער, און איך האָב געריידט צו אײַך,
aich tsu geredt hob ich un foter zeyer fun befel
you to spoken have I and father their of command

נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד גערעדט, און איר האָט נישט
nisht hot ir un geredt nochanand un nochanand
not have you and spoken continually and continually

צוגעהערט צו מיר. 16 און איך האָב געשיקט צו אײַך אַלע מײַנע
maine ale aich tsu geshikt hob ich un mir tsu tsugehert
my all you to sent have I and me to paid heed

קנעכט די נבֿיאים , נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געשיקט,
geshikt nochanand un nochanand neviim di knecht
sent continually and continually prophets the servants

אַזוי צו זאָגן : קערט אײַך אום איטלעכער פֿון זײַן
zain fun itlecher um aich kert zogn tsu azoi
his from each back yourselves turn say to so

שלעכטן וועג, און בעסערט אײַערע מעשׂים, און איר זאָלט
zolt ir un meisim aiere besert un veg shlechtn
shall you and deeds your reform and way evil

נישט גיין נאָך פֿרעמדע ג-טער זיי צו דינען, און בלײַבט
blaibt un dinen tsu zei g-ter fremde noch gein nisht
remain and serve to them g-ds foreign after go not

זיצן אויף דער ערד וואָס איך האָב געגעבן אײַך און אײַערע
aiere un aich gegebn hob ich vos erd der oif zitsn
your and you given have I which land the on sit

עלטערן; אָבער איר האָט נישט צוגענײַגט אײַער אויער, און
un oier aier tsugenaigt nisht hot ir ober eltern
and ear your inclined not have you but fathers

נישט צוגעהערט צו מיר. 17 איז, ווײַל די קינדער פֿון
fun kinder di vail iz mir tsu tsugehert nisht
of children the because is me to paid heed not

יהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבֿן האָבן מקיים געווען
geven mekayem hobn Rechavn fun zun dem Yehonadav
having been fulfill have Rechav of son the Yehonadav

דעם באַפֿעל פֿון זייער פֿאָטער, וואָס ער האָט זיי
zei hot er vos foter zeyer fun befel dem
them has he which father their of command the

באַפֿוילן , און דאָס דאָזיקע פֿאָלק האָט נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hot folk dozike dos un bafoiln
to paid heed not has people this the and commanded

מיר, 17 דערום האָט אַזוי געזאָגט ה אלוקי צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei Hashem gezogt azoi hot derum mir
of hosts the G-d of Hashem said thus has therefore me

אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע , איך ברענג אויף יהודה און אויף אַלע
ale oif un Yehudah oif breng ich ze Yisroel Elokei
all on and Yehudah on bring I see Yisroel the G-d of

באַווינער פֿון ירושָלַיִם דאָס גאַנצע בייז וואָס איך האָב
hob ich vos beiz gantse dos Yerushalayim fun bavoiner
have I which evil entire this Yerushalayim of inhabitants

אָנגעזאָגט אויף זיי ; ווײַל איך האָב געריידט צו זיי , און
un zei tsu geredt hob ich vail zei oif ongezogt
and them to spoken have I because them on foretold

זיי האָבן נישט צוגעהערט, און איך האָב גערופֿן צו זיי און
un zei tsu gerufn hob ich un tsugehert nisht hobn zei
and them to called have I and paid heed not have they

זיי האָבן זיך נישט אָפּגערופֿן.
opgerufn nisht zich hobn zei
answered not selves have they

[18] And Yirmeyah said unto the Bais Rechavim, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel; Because ye have obeyed the mitzvat Yehonadav avichem, and have been shomer over all his mitzvot, and done according unto all that he hath commanded you, [19] Therefore thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Yehonadav Ben Rechav shall not lack an ish to stand before Me kol hayamim.

יח און צו דעם הויז פֿון די רֵכָבים האָט יִרמְיָהו
Yirmeyah hot Rechavim di fun hoiz dem tsu un
Yirmeyah has Rechavim the of house the to and

געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת, אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi gezogt
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has thus said

ווייל איר האָט צוגעהערט צו דעם באַפֿעל פֿון יְהוֹנָדָב
Yehonadav fun bafel dem tsu tsugehert hot ir vail
Yehonadav of command the to paid heed have you because

אייַער פָּאָטער, און איר האָט אָפּגעהיט אַלע זיינע באַפֿעלן,
bafeln zaine ale opgehit hot ir un foter aier
command his all kept have you and father your

און איר האָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט אייַך
aich hot er vos alts vi azoi geton hot ir un
you has he which all that as so done have you and

באַפֿוילן, יט דערום האָט אַזוי געזאָגט ה צְבָאוֹת,
Tseva'ot Hashem gezogt azoi hot derum bafoiln
of hosts Hashem said thus has therefore commanded

אלוקי יִשְׂרָאֵל: עס וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן פֿון
fun vern farshnitn nisht vet es Yisroel Elokei
from become cut off not will it Yisroel the G-d of

יְהוֹנָדָב דעם זון פֿון רֵכָבן אַ מאַן צו שטיין פֿאַר מיר
mir far shtein tsu man a Rechavn fun zun dem Yehonadav
me before stand to man a Rechav of son the Yehonadav

אַלע טעג.
teg ale
days all

36 And it came to pass in the fourth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, that this Davar came unto Yirmeyah from Hashem, saying, [2] Take thee megilat sefer *(scroll book)*, and write therein all the Devarim that I have spoken unto thee against Yisroel, and against Yehudah, and against kol HaGoyim, from the day I spoke unto thee, from the yamim of Yoshiyah, even unto this day. [3] It may be that Bais Yehudah will hear all the ra'ah *(disaster, evil)* which I purpose to do unto them; that they may turn every ish from his derech hara'ah; that I may forgive their avon and their chattat.

לו

און עס איז געווען אין פֿירטן יאָר פֿון יְהוֹיָקִים
Yhoyakim fun yor firtn in geven iz es un
Y'hoyakim of year fourth in having been is it and

דעם זון פֿון יאֹשִׁיָהוּ, דעם מלך פֿון יהודה,
Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun dem
Yehudah of king the Yoshiyah of son the

איז געווען דאָס דאָזיקע ווואָרט צו יִרמְיָהוּ פֿון
fun Yirmeyahun tsu vort dozike dos geven iz
from Yirmeyahu to word this the having been is

ה, אַזוי צו זאָגן: ב נעם דיר אַ מגילה, און זאָלסט
zolst un megile a dir nem zogn tsu azoi Hashem
shall and scroll a you(SG) take say to so Hashem

אָנשרייַבן אויף איר אַלע ווערטער וואָס איך האָב גערעדט צו
tsu geredt hob ich vos verter ale ir oif onshraibn
to spoken have I which words all it on write

דיר אויף ישְׂרָאֵל, און אויף יהודה, און אויף
oif un Yehudah oif un Yisroel oif dir
against and Yehudah against and Yisroel against you(SG)

אַלע פֿעלקער, פֿון דעם טאָג וואָס איך רעד צו דיר,
dir tsu red ich vos tog dem fun felker ale
you(SG) to speak I that day the from nations all

פֵּון די טעג פֵּון יאשִיָהוּ און ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz un Yoshiyahun fun teg di fun
day this very on until and Yoshiyah of days the from

ג אפֿשר וועט דאָס הויז פֵּון יהוּדה הערן דאָס גאַנצע
gantse dos hern Yehudah fun hoiz dos vet efsher
whole the hear Yehudah of house the will perhaps

ביז ווּאָס איך טראַכט זיי צו טאָן; כדי זיי זאָלן זיך
zich zoln zei kedei ton tsu zei tracht ich vos beiz
selves shall they so that do to them plan I that evil

אומקערן איטלעכער פֵּון זיין שלעכטן וועג, און איך זאָל
zol ich un veg shlechtn zain fun itlecher umkeren
shall I and way evil his from each return

פֿאַרגעבן זייער פֿאַרברעך און זייער זינד.
zind zeyer un farbrech zeyer fargebn
sin their and transgression their forgive

[4] Then Yirmeyah called Baruch Ben Neriyah; and Baruch wrote from the mouth of Yirmeyah all the Divrei Hashem, which he spoke unto him, upon a megilat sefer. [5] And Yirmeyah commanded Baruch, saying, I am atzur *(restricted, barred)*; I cannot go into Bais Hashem; [6] Therefore go thou, and read from the megilah, which thou hast written from my mouth, the Divrei Hashem in the oznayim *(ears)* of HaAm in the Bais Hashem on the yom tzom; and also thou shalt read them in the oznayim of all Yehudah that will be coming from their towns. [7] It may be they will present their techinnah *(supplication)* before Hashem, and they will turn every ish from his derech hara'ah; for gadol is the anger and the wrath that Hashem hath pronounced against HaAm Hazeh.

ד האָט יִרמיָהוּ גערופֿן ברוך דעם זון פֵּון נֵריָהן ,
Neriyahn fun zun dem Baruch gerufn Yirmeyah hot
Neriyah of son the Baruch called Yirmeyah has

און ברוך האָט אויפֿגעשריבן פֵּון יִרמיָהוס מויל אַלע
ale moil Yirmeyahs fun oifgeshribn hot Baruch un
all mouth Yirmeyah's from written has Baruch and

ווערטער פֵּון ה , ווּאָס ער האָט צו אים גערעדט, אויף אַ
a oif geredt im tsu hot er vos Hashem fun verter
a on spoken him to has he which Hashem of words

ה מגילה. און יִרמיָהוּ האָט באַפֿוילן ברוכן , אַזוי צו
tsu azoi Baruchn bafoiln hot Yirmeyah un megile
to so Baruch commanded has Yirmeyah and scroll

זאָגן: איך בין פֿאַרהאַלטן, איך קען נישט קומען אין הויז פֵּון
fun hoiz in kumen nisht ken ich farhaltn bin ich zogn
of house in come not can I detained am I say

ו ה; דערום זאָלסט דו גיין , און לייענען פֵּון
fun leyenen un gein du zolst derum Hashem
from read and go you you(SG) shall therefore Hashem

דער מגילה ווּאָס דו האָסט אויפֿגעשריבן פֵּון מיַין מויל ,
moil main fun oifgeshribn host du vos megile der
mouth my from written have you what scroll the

די ווערטער פֵּון ה , אין די אויערן פֵּון פֿאָלק , אין הויז
hoiz in folk fun oiern di in Hashem fun verter di
house in people of ears the in Hashem of words the

פֵּון ה אין אַ פֿאַסטטאָג; און אויך אין די אויערן פֵּון גאַנץ
gants fun oiern di in oich un fasttog a in Hashem fun
all of ears the in also and fast day a on Hashem of

יהוּדה ווּאָס קומען פֵּון זייערע שטעט, זאָלסטו זיי
zei zolstu shtet zeyere fun kumen vos Yehudah
to them shall you cities their from come who Yehudah

לייענען. ז אפֿשר וועט פֿאַלן זייער געבעט פֿאַר ה , און
un Hashem far gebet zeyer faln vet efsher leyenen
and Hashem before prayer their befall will perhaps read

זיי וועלן זיך אומקערן איטלעכער פֵּון זיין שלעכטן וועג;
veg shlechtn zain fun itlecher umkeren zich veln zei
way evil his from each return selves will they

וואָרעם גרויס איז דער כּעס און דער גרימצאָרן וואָס ה
Hashem vos grimtsorn der un kaas der iz grois vorem
Hashem that wrath the and anger the is great because

האָט גערעדט אויף דעם דאָזיקן פֹּאָלק .
folk dozikn dem oif geredt hot
people this the against spoken has

[8] And Baruch Ben Neriyah did according to all that Yirmeyah HaNavi commanded him, reading the Sefer Divrei Hashem in the Bais Hashem.

ח האָט ברוך דער זון פֿון נֵרִיָהן גטאָן אַזוי ווי אַלץ
alts vi azoi geton Neriyahn fun zun der Baruch hot
all that as so done Neriyah of son the Baruch has

וואָס יִרמְיָהו הנבֿיא האָט אים באַפֿוילן – צו
tsu bafoiln im hot hanovi Yirmeyah vos
to commanded him has the prophet Yirmeyah which

לייענען פֿון דעם בוך די וווערטער פֿון ה אין הס
Hashems in Hashem fun verter di buch dem fun leyenen
Hashem's in Hashem of words the book the from read

הויז .
hoiz
house

[9] And it came to pass in the fifth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah, in the ninth month, that they proclaimed a tzom before Hashem to kol HaAm in Yerushalayim, and to kol HaAm that came from the towns of Yehudah unto Yerushalayim. [10] Then Baruch read from the Sefer the Divrei Yirmeyah in the Bais Hashem, in the lishkah *(chamber)* of Gemaryah Ben Shaphan the sofer, in the khatzer haelyon, at the Petach Sha'ar HeChadash of Bais Hashem, in oznayim kol HaAm.

ט און עס איז געווען אין פֿינפֿטן יאָר פֿון יהוֹיָקים
Yhoyakim fun yor finftn in geven iz es un
Y'hoyakim of year fifth in having been is it and

דעם זון פֿון יאֹשִיָהון דעם מלך פֿון יהודה , אין ניינטן
naintn in Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun dem
ninth in Yehudah of king the Yoshiyah of son the

חודש , האָבן אויסגערופֿן אַ תַּעֲנית פֿאַר ה דאָס גאַנצע
gantse dos Hashem far taanis a oisgerufn hobn choidesh
whole the Hashem before fast a called out have month

פֹּאָלק אין ירושָלַיִם , און דאָס גאַנצע פֹּאָלק וואָס איז
iz vos folk gantse dos un Yerushalayim in folk
is that people whole the and Yerushalayim in people

געקומען פֿון די שטעט פֿון יהוּדה אין ירוּשָלַיִם .
Yerushalayim in Yehudah fun shtet di fun gekumen
Yerushalayim to Yehudah of cities the from having come

י און ברוך האָט גלייענט פֿון דעם בוך די וווערטער פֿון
fun verter di buch dem fun geleyent hot Baruch un
of words the book the from read has Baruch and

יִרמְיָהון אין הויז פֿון ה , אין דער קאַמער פֿון
fun kamer der in Hashem fun hoiz in Yirmeyahun
of chamber the in Hashem of house in Yirmeyahu

גמַריָהו דעם זון פֿון שָפָן דעם שרייַבער, אין דעם
dem in shraiber dem Shafan fun zun dem Gemaryah
the in scribe the Shaphan of son the Gemaryah

אויבערשטן הויף , אין אײַנגאַנג פֿון נײַעם טויער פֿון
fun toier naiem dem fun aingang in hoif oibershtn
of gate new the of entrance in court uppermost

הס הויז , אין די אויערן פֿון גאַנצן פֹּאָלק .
folk gantsn fun oiern di in hoiz Hashems
people all of ears the in house Hashem's

[11] When Michayah Ben Gemaryah, Ben Shaphan, had heard kol Divrei Hashem out of the Sefer, [12] Then he went down into the Bais HaMelech, into the lishkah of the sofer, and,

יא האָט מיכָיָהו דער זון פֿון גמַריָהו דעם זון פֿון
fun zun dem Gemaryah fun zun der Michayah hot
of son the Gemaryah of son the Michayah has

יב , און ה פֿון בוך אַלע וווערטער פֿון
un Hashem fun verter ale buch fun gehert Shafanen
and Hashem of words all book from heard Shaphan

hinei, all the sarim sat there, even Elishama the sofer, and Delayahu Ben Shema'yahu, and Elnatan Ben Achbor, and Gemaryah Ben Shaphan, and Tzidkiyah Ben Chananyahu, and the sarim *(officials)*. [13] Then Michayah declared unto them all the Devarim that he had heard, when Baruch read the Sefer in the oznayim of HaAm. [14] Therefore all the sarim sent Yehudi Ben Netanyahu Ben Shelemyah Ben Kushi unto Baruch, saying, Bring in thine yad the megilah wherein thou hast read in the oznayim of HaAm, and come. So Baruch Ben Neriyah took the megilah in his yad, and came unto them. [15] And they said unto him, Sit down now, and read it in ozneinu *(our ears)*. So Baruch read it in their oznayim. [16] Now it came to pass, when they had heard kol haDevarim, they were afraid [looking fearfully] one to the other, and said unto Baruch, We will surely tell HaMelech of all these Devarim. [17] And they asked Baruch, saying, Tell us now, How didst thou write all these Devarim at his peh *(mouth)*? [18] Then Baruch answered them, He pronounced all these Devarim unto me with his peh *(mouth, dictation)* and I wrote them with dyo *(ink)* in the Sefer. [19] Then said the sarim unto Baruch, Go, hide thee, thou and Yirmeyah; and let no ish have da'as of where ye be.

ער האָט אַראָפגעניידערט צום הויז פֿון מלך , אין דעם
dem in melech fun hoiz tsum aropgenidert hot er
the in king of house to the gone down has he

שריבערס קאַמער ; ערשט דאָרטן זיצן אַלע האַרן, אֱלִישָׁמָע
Elishama harn ale zitsn dortn ersht kamer shraibers
Elishama lords all sitting there behold chamber scribe's

דער שרייַבער, און דלָיָהו דער זון פֿון שמַעְיָהוּן , און
un Shemayahuen fun zun der Delayahu un shraiber der
and Shema'yahu of son the Delayahu and scribe the

אֶלְנָתָן דער זון פֿון עַכבּוֹר , און גמַריָהו דער זון פֿון
fun zun der Gemaryah un Achborn fun zun der Elnatan
of son the Gemaryah and Achbor of son the Elnatan

שָׁפָנעז , און צִדקִיָהו דער זון פֿון חַנַניָהוּן , און
un Chananyahuen fun zun der Tsidkiyah un Shafanen
and Chananyahu of son the Tzidkiyahu and Shaphan

אַלע האַרן. יג האָט זיי מיכָיָהו דערציילט אַלע וואָרטער וואָס
vos verter ale dertseilt Michayah zei hot harn ale
that words all told Michayah them has lords all

ער האָט געהערט, וועָן ברוך האָט געלייענט פֿון בוך אין די
di in buch fun geleyent hot Baruch ven gehert hot er
the in book from read has Baruch when heard has he

אויער פֿון פֿאָלק . יד און אַלע האַרן האָט געשיקט צו ברוכן
Baruchn tsu geshikt hot harn ale un folk fun oier
Baruch to sent have lords all and people of ear

יהודי דעם זון פֿון נתַניָהו דעם זון פֿון שֶׁלֶמְיָהו דעם
dem Shelemyah fun zun dem Netanyah fun zun dem Yehudi
the Shelemyah of son the Netanyahu of son the Yehudi

זון פֿון כּוּשִׁי , אַזוי צו זאָגן: די מגילה וואָס דו האָסט
host du vos megile di zogn tsu azoi Kushien fun zun
have you that scroll the say to so Cushi of son

פֿון איר געלייענט אין די אויערן פֿון פֿאָלק , נעם זי אין דַיִן
dain in zi nem folk fun oiern di in geleyent ir fun
your in it take people of ears the in read it from

האַנט, און קום אַהער. האָט ברוך דער זון פֿון נֵריָהוּן
Neriyahun fun zun der Baruch hot aher kum un hant
Neriyah of son the Baruch has here come and hand

געַנומען די מגילה אין זַיִן האַנט, און איז געקומען צו
tsu gekumen iz un hant zain in megile di genumen
to having come is and hand his in scroll the taken

זיי . טו האָבן זיי געזאָגט צו אים: זעץ אַקאָרשט, און לייען
leyen un akorsht zets im tsu gezogt zei hobn zei
read and now sit him to said they have them

זי אין אונדזערע אויערן; און ברוך האָט געלייענט אין זייערע
zeyere in geleyent hot Baruch un oiern undzere in zi
their in read has Baruch and ears our in it

אויערן. טז און עס איז געווען , ווי זיי האָבן געהערט אַלע
ale gehert hobn zei vi geven iz es un oiern
all heard have they as having been is it and ears

ווערטער, אַזוי האָבן זיי איינער דעם אַנדערן אָנגעקוקט אין
in ongekukt andern dem einer zei hobn azoi verter
in looked at another the one they have so words

אַנגסט, און זיי האָבן געזאָגט צו ברוכן : דערציילט מוזן מיר
mir muzn dertseilt Baruchn tsu gezogt hobn zei un angst
we must told Baruch to said have they and fear

דערציילן דעם מלך אַלע די דאָזיקע ווערטער. יז און ברוכן
Baruchn un verter dozike di ale melech dem dertseiln
Baruch and words these the all king the tell

האָבן זיי געפֿרעגט, אַזוי צו זאָגן: זאָג אונדז אַקאָרשט, ווי
vi akorsht undz zog zogn tsu azoi gefregt zei hobn
how now us tell say to so asked they have

אַזוי האָסטו אויפֿגעשריבן די אַלע ווערטער פֿון זײַן מויל?
moil zain fun verter ale di oifgeshribn hostu azoi
mouth his from words all the written have you so

יח האָט ברוך צו זיי געזאָגט: ער פֿלעגט אויסרופֿן צו מיר
mir tsu oisrufn flegt er gezogt zei tsu Baruch hot
me to dictate used to he said them to Baruch has

מיט זײַן מויל אַלע די דאָזיקע ווערטער, און איך פֿלעג
fleg ich un verter dozike di ale moil zain mit
used to I and words these the all mouth his with

אויפֿשרײַבן אויפֿן בוך מיט טינט. יט האָבן די האַרן געזאָגט צו
tsu gezogt harn di hobn tint mit buch oifn oifshraibn
to said lords the have ink with book on the write

ברוכן: גיי באַהאַלט זיך, דו, און ירמיָהו, און קיינער
keiner un Yirmeyah un du zich bahalt gei Baruchn
anyone and Yirmeyah and you self hide go Baruch

זאָל נישט וויסן וווּ איר זײַט.
zait ir vu visen nisht zol
are you where know not shall

כ און זיי זײַנען געגאַנגען צום מלך אין הויף;
hoif in melech tsum gegangen zainen zei un
court in king to the having gone are they and

און די מגילה האָבן זיי אַוועקגעלייגט אין דער קאַמער פֿון
fun kamer der in avekgeleigt zei hobn megile di un
of chamber the in put away they have scroll the and

אֱלִישָׁמָע דעם שרײַבער; און זיי האָבן דערציילט אין די
di in dertseilt hobn zei un shraiber dem Elishama
the in told have they and scribe the Elishama

אויערן פֿון מלך אַלע ווערטער. כא האָט דער מלך געשיקט
geshikt melech der hot verter ale melech fun oiern
sent king the has words all king of ears

יהודין צו ברענגען די מגילה, און ער האָט זי געבראַכט
gebracht zi hot er un megile di brengen tsu Yehudin
brought it has he and scroll the bring to Yehudi

פֿון דער קאַמער פֿון אֱלִישָׁמָע דעם שרײַבער; און יהודי
Yehudi un shraiber dem Elishama fun kamer der fun
Yehudi and scribe the Elishama of chamber the from

האָט זי געלייענט אין די אויערן פֿון מלך, און אין די
di in un melech fun oiern di in geleyent zi hot
the in and king of ears the in read it has

אויערן פֿון די האַרן וואָס זײַנען געשטאַנען לעבן מלך.
melech lebn geshtanen zainen vos harn di fun oiern
king near standing are which lords the of ears

כב און דער מלך איז געזעסן אין דעם ווינטערהויז – דאָס
dos vinterhoiz dem in gezesn iz melech der un
that winter house the in sitting is king the and

איז געווען אין נײַנטן חודש – און דער פֿײַערטאָפּ
faiertop der un choidesh naintn in geven iz
firepot the and month ninth in having been is

[20] And they went into the khatzer HaMelech, but they laid up the megilah in the lishka of Elishama the Sofer, and told all the Devarim in the oznayim of HaMelech. [21] So HaMelech sent Yehudi to bring the megilah; and he brought it out the lishka of Elishama the sofer. And Yehudi read it in the oznayim of HaMelech, and in the oznayim of all the sarim which Tzidkiyah Ben Chananyahu, and all stood beside HaMelech. [22] Now HaMelech sat in the Bais Hakhoref *(Winter House)* in the ninth month; and there was an akh *(fireplace)* burning before him. [23] And it came to pass, that when Yehudi had read three or four delatot *(columns)*, he cut it with a ta'ar hasofer *(razor of a scribe)*, and cast it into the eish that was in the akh *(fireplace)*, until all the megilah was consumed in the eish that was in the akh *(fireplace)*. [24] Yet they were not afraid, nor tore their begadim, neither HaMelech, nor any of his

avadim that heard all these Devarim.
25 Nevertheless Elnatan and Delayahu and Gemaryah had made intercession to HaMelech that he would not burn the megilah; but he would not heed them.
26 HaMelech ordered that Yerachme'el Ben Hammelech, Serayah Ben Azriel, and Shelemyah Ben Avde'el, arrest Baruch HaSofer and Yirmeyah HaNavi; but Hashem hid them.

אִיז געווען אָנגעצונדן פַֿאַר אִים. כה אִיז ווי יהודי
Yehudi vi iz im far ongetsundn geven iz
Yehudi as is him before kindled having been is

האָט אָפּגעלייענט דריַי עמודים אָדער פִֿיר, אַזוי האָט ער עס
es er hot azoi fir oder amudim drai opgeleyent hot
it he has so four or columns three finish read has

אָפּגעשניטן מיטן שרייַבערמעסער, און אַרויפֿגעוואָרפֿן אויפֿן
oifn aroifgevorfn un shraibermeser mitn opgeshnitn
on the thrown up and scribe's knife with cut off

פַֿיַער וואָס אין פַֿיַערטאָפּ, ביז די גאַנצע מגילה איז פַֿאַרלענדט
farlendt iz megile gantse di biz faiertop in vos faier
destroyed is scroll whole the until firepot in that fire

געוואָרן אויף דעם פַֿיַער וואָס אין פַֿיַערטאָפּ. כו און
un faiertop in vos faier dem oif gevorn
and firepot in that fire the on having become

זיי האָבן זיך נישט דערשראָקן, און נישט צעריסן זייערע
zeyere tserisn nisht un dershrokn nisht zich hobn zei
their torn not and terrified not selves have they

קלייַדער, דער מלך און אַלע זיַינע קנעכט וואָס האָבן
hobn vos knecht zaine ale un melech der kleider
have who servants his all and king the garments

געהערט אַלע די דאָזיקע ווערטער. כז און הגם אֶלְנָתָן און
un Elnatan hagam un verter dozike di ale gehert
and Elnatan although and words these the all heard

דלָיָהו און גמַריָהו האָבן זיך געבעטן ביַים מלך
melech baim gebetn zich hobn Gemaryah un Delayahu
king with the besought selves have Gemaryah and Delayahu

נישט צו פַֿאַרברענען די מגילה, האָט ער דאָך נישט צוגעהערט
tsugehert nisht doch er hot megile di farbrenen tsu nisht
paid heed not still he has scroll the burn up to not

צו זיי. כח און דער מלך האָט באַפֿוילן ירַחמְאֵל
Yerachmeel bafoiln hot melech der un zei tsu
Yerachme'el commanded has king the and them to

דעם זון פֿון מלך, און שׂרָיָהו דעם זון פֿון עַזריאֵל, און
un Azrieln fun zun dem Serayah un melech fun zun dem
and Azriel of son the Serayah and king of son the

שֶׁלֶמְיָהו דעם זון פֿון עַבדְאֵל, צו ברענגען ברוך דעם
dem Baruch brengen tsu Avdeeln fun zun dem Shelemyah
the Baruch bring to Avde'el of son the Shelemyah

שרייַבער און יִרמְיָהו הנבִיא, אָבער ה' האָט זיי
zei hot Hashem ober hanovi Yirmeyah un shraiber
them has Hashem but the prophet Yirmeyah and scribe

באַהאַלטן.
bahaltn
hidden

27 Then the Devar Hashem came to Yirmeyah, after that HaMelech had burned the megilah, and the Devarim which Baruch wrote at the peh of Yirmeyah, saying,
28 Shuv *(turn)* and take thee again another megilah, and write on it all the Devarim HaRishonim *(former words)* that were

כז און דאָס וואָרט פֿון ה' איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to having been is Hashem of word the and

יִרמְיָהון, נאָכדעם ווי דער מלך האָט פֿאַרברענט די
di farbrent hot melech der vi nochdem Yirmeyahun
the burned up has king the as after Yirmeyahu

מגילה מיט די ווערטער וואָס ברוך האָט אויפֿגעשריבן פֿון
fun oifgeshribn hot Baruch vos verter di mit megile
from written has Baruch that words the with scroll

in the Megilah HaRishonah, which Y'hoyakim Melech Yehudah hath burned. [29] And thou shalt say to Y'hoyakim Melech Yehudah, Thus saith Hashem: Thou hast burned this megilah, saying, Why hast thou written therein, saying, Melech Bavel shall certainly come and destroy HaAretz Hazot, and shall cause to cease from it adam and behemah? [30] Therefore thus saith Hashem of Y'hoyakim Melech Yehudah: He shall have none to sit upon the kisse Dovid; and his nevelah *(dead body)* shall be cast out in the chorev *(heat, drought)* of the yom, and in the kerakh *(ice, frost)* of the lailah. [31] And I will visit him [for punishment] and his zera and his avadim for their avon; and I will bring upon them, and upon the inhabitants of Yerushalayim, and upon the Ish Yehudah, all the ra'ah *(disaster, evil)* that I have pronounced against them; yet they did not pay heed.

ירמיהוס מויל – אַזוי צו זאָגן: כח נעם דיר ווידער אַן
an vider dir nem zogn tsu azoi moil Yirmeyahs
an again yourself take say to so mouth Yirmeyah's

אַנדער מגילה, און שרײַב אָן אויף איר אַלע פֿריִערדיקע ווערטער
verter frierdike ale ir oif on shraib un megile ander
words previous all it on on write and scroll other

וואָס זײַנען געווען אויף דער ערשטער מגילה, וואָס
vos megile ershter der oif geven zainen vos
that scroll first the on having been are that

יהוֹיָקים דער מלך פֿון יהודה האָט פֿאַרברענט. כט און
un farbrent hot Yehudah fun melech der Yhoyakim
and burned up has Yehudah of king the Y'hoyakim

אויף יהוֹיָקים דעם מלך פֿון יהודה זאָלסטו זאָגן:
zogn zolstu Yehudah fun melech dem Yhoyakim oif
say shall you Yehudah of king the Y'hoyakim against

אַזוי האָט ה געזאָגט: דו האָסט פֿאַרברענט די דאָזיקע
dozike di farbrent host du gezogt Hashem hot azoi
this the burned up have you said Hashem has thus

מגילה, אַזוי צו זאָגן: למאַי האָסטו געשריבן אויף איר, אַזוי
azoi ir oif geshribn hostu lemai zogn tsu azoi megile
so it on written have you why say to so scroll

צו זאָגן: קומען וועט קומען דער מלך פֿון בָּבֶל, און ער
er un Bavel fun melech der kumen vet kumen zogn tsu
he and Bavel of king the come will come say to

וועט צעשטערן דאָס דאָזיקע לאַנד, און וועט פֿאַרטיליקן פֿון איר
ir fun fartiliken vet un land dozike dos tseshtern vet
it from destroy will and land this the destroy will

מענטשן און בהמות? ל דערום האָט ה אַזוי געזאָגט
gezogt azoi Hashem hot derum beheimes un mentshn
said so Hashem has therefore beasts and men

אויף יהוֹיָקים דעם מלך פֿון יהודה: קיינער פֿון אים
im fun keiner Yehudah fun melech dem Yhoyakim oif
him of anyone Yehudah of king the Y'hoyakim on

וועט נישט זיצן אויפֿן טראָן פֿון דָּוִד, און זײַן טויטער
toiter zain un Dovid fun tron oifn zitsn nisht vet
dead his and Dovid of throne on the sit not will

לײַב וועט זיך וואַלגערן אויף דער היץ ביי טאָג, און אויף דער
der oif un tog bai hits der oif valgern zich vet laib
the on and day by heat the on cast out self will body

קעלט ביי נאַכט. לא און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט אים, און
un im mit oprechenen zich vel ich un nacht bai kelt
and him with reckon self will I and night by cold

מיט זײַן זאָמען, און מיט זײַנע קנעכט, פֿאַר זייערע זינד,
zind zeyere far knecht zaine mit un zomen zain mit
sin their for servants his with and seed his with

און איך וועל ברענגען אויף זיי, און אויף די באַווינער פֿון
fun bavoiner di oif un zei oif brengen vel ich un
of inhabitants the on and them on bring will I and

ירושָׁלַיִם, און אויף די מענער פֿון יהודה, דאָס גאַנצע
gantse dos Yehudah fun mener di oif un Yerushalayim
whole the Yehudah of men the on and Yerushalayim

בייז וואָס איך האָב אָנגעזאָגט אויף זיי , און זיי האָבן נישט
nisht hobn zei un zei oif ongezogt hob ich vos beiz
not have they and them on pronounced have I that evil

צוגעהערט.
tsugehert
paid heed

לב און יִרמְיָהוּ האָט גענומען אַן אַנדער מגילה , און האָט
hot un megile ander an genumen hot Yirmeyah un
has and scroll other an taken has Yirmeyah and

זי גענעבן צו ברוך דעם זון פֿון נֵרִיָהוּן , דעם שרייבער
shraiber dem Neriyahun fun zun dem Baruch tsu gegebn zi
scribe the Neriyah of son the Baruch to given it

און ער האָט אויפֿגעשריבן אויף איר פֿון יִרמְיָהוּס מויל
moil Yirmeyahs fun ir oif oifgeshribn hot er un
mouth Yirmeyah's from it on written has he and

אַלע ווערטער פֿון דעם בוך וואָס יְהוֹיָקִים דער מלך פֿון
fun melech der Yhoyakim vos buch dem fun verter ale
of king the Y'hoyakim that book the of words all

יהודה האָט פֿאַרברענט אין פֿייַער; און צו זיי זיַינען
zainen zei tsu un faier in farbrent hot Yehudah
are them to and fire in burned up has Yehudah

צוגעלייגט געווואָרן נאָך פֿיל ווערטער אַזוי ווי זיי .
zei vi azoi verter fil noch gevorn tsugeleigt
them as so words many still have become added

לז און צִדקִיָהוּ דער זון פֿון יאֹשִיָהוּן איז
iz Yoshiyahun fun zun der Tsidkiyahu un
is Yoshiyah of son the Tzidkiyahu and

געווואָרן מלך אויף דעם אָרט פֿון כָּנְיָהוּ
Konyahu fun ort dem oif melech gevorn
Konyahu of place the on king having become

דעם זון פֿון יְהוֹיָקימען , וואָס נבוכַדרֶאצַר דער מלך
melech der Nevuchadretsar vos Yhoyakimen fun zun dem
king the Nevukhadretzar who Y'hoyakim of son the

פֿון בָּבֶל האָט געמאַכט פֿאַר אַ מלך אין לאַנד יהודה . ב און
un Yehudah land in melech a far gemacht hot Bavel fun
and Yehudah land in king a for made had Bavel of

ער און זיַינע קנעכט און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד האָבן
hobn land fun folk gantse dos un knecht zaine un er
have land of people whole the and servants his and he

נישט צוגעהערט צו די ווערטער פֿון ה , וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun verter di tsu tsugehert nisht
has he that Hashem of words the to paid heed not

געזאָגט דורך יִרמְיָהוּ הנבֿיא .
hanovi Yirmeyah durch geredt
the prophet Yirmeyah through spoken

ג און דער מלך צִדקִיָהוּ האָט געשיקט יְהוכַל
Yehukhal geshikt hot Tsidkiyah melech der un
Yehukhal sent has Tzidkiyahu king the and

דעם, זון פֿון שְׁלֶמְיָהוּ , און צְפַנְיָהוּ דעם זון פֿון
fun zun dem Tsefanyah un Shelemyahn fun zun dem
of son the Tzephanyah and Shelemyah of son the

מַעֲשִׂיָהוּ , דעם כֹּהֵן , צו יִרמְיָהוּ הנבֿיא , אַזוי צו
tsu azoi hanovi Yirmeyah tsu koyen dem Maaseiyahn
to so the prophet Yirmeyah to kohen the Ma'aseiyah

[32] Then took Yirmeyah another megilah, and gave it to Baruch Ben Neriyah, HaSofer, who wrote therein from the peh of Yirmeyah all the Divrei HaSefer which Y'hoyakim Melech Yehudah had burned in eish; and there were added besides unto them many similar Devarim.

37 And Melech Tzidkiyah Ben Yoshiyah reigned instead of Konyahu Ben Y'hoyakim, whom Nevukhadretzar Melech Bavel put on the throne in Eretz Yehudah. [2] But neither he, nor his avadim, nor the Am HaAretz, did pay heed unto the Divrei Hashem, which He spoke by Yirmeyah HaNavi.

[3] And HaMelech Tzidkiyah sent Yehukhal Ben Shelemyah and Tzephanyah Ben Ma'aseiyah the Kohen to Yirmeyah HaNavi, saying, Hitpalel na *(pray now)* unto Hashem Eloheinu for us. [4] Now Yirmeyah came in and went out among HaAm; for they had not put him into

bais hakeleh *(prison)*. [5] Then the army of Pharaoh was come forth out of Mitzrayim; and when the Kasdim *(Chaldeans)* that besieged Yerushalayim heard news of them, they withdrew from Yerushalayim.

זאָגן: זײַ, איך בעט דיך, מתפלל פֿאַר אונדז צו ה׳
Hashem tsu undz far mispalel dich bet ich zai zogn
Hashem to us for pray you(SG) entreat I be say

אלוקינו. [ד] און ירמיָהו פֿלעגט קומען און גיין צווישן
tsvishn gein un kumen flegt Yirmeyah un Elokeinu
among go and come used to Yirmeyah and our G-d

פֿאָלק, ווײַל מע האָט אים נאָך נישט געהאַט אַרײַנגעגעבן
araingegebn gehat nisht noch im hot me vorem folk
put in had not yet him has one because people

אין תּפֿיסה. [ה] און דער חיל פֿון פַּרעהן איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz Pharaohn fun cheil der un tefish in
having come out is Pharaoh of army the and prison in

פֿון מִצרַיִם; און די כַּשׂדים וואָס האָבן געלאָגערט אויף
oif gelegert hobn vos Kasdim di un Mitsrayim fun
upon besieged have who Kasdim the and Egypt from

ירושָלַיִם, האָבן געהערט די הערונג וועגן זיי, און
un zei vegen herung di gehert hobn Yerushalayim
and them concerning report the heard have Yerushalayim

האָבן אָפּגעצויגן פֿון ירושָלַיִם.
Yerushalayim fun opgetsoign hobn
Yerushalayim from withdrawn have

[6] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah HaNavi saying, [7] Thus saith Hashem Elohei Yisroel; Thus shall ye say to Melech Yehudah, that sent you unto Me to enquire of Me; Hinei, the army of Pharaoh, which is come forth l'ezrah *(to help, support)* you, shall return to Mitzrayim into their own land. [8] And the Kasdim *(Chaldeans)* shall return, and fight against HaIr hazot *(this City)*, and capture it, and burn it down with eish. [9] Thus saith Hashem; Deceive not nafshoteichem, saying, The Kasdim *(Chaldeans)* shall surely depart from us; for they shall not depart. [10] For though ye had struck down kol chayil Kasdim *(the whole army of the Chaldeans)* that fight against you, and there remained but anashim medukarim *(wounded men)* among them, yet should they rise up every ish in his ohel, and with eish burn down HaIr hazot.

[ו] איז דאָס וואָרט פֿון ה׳ געווען צו יִרמיָהו
Yirmeyah tsu geven Hashem fun vort dos iz
Yirmeyah to having been Hashem of word the is

הנבֿיא, [ז] אַזוי צו זאָגן: אַזוי האָט ה׳ געזאָגט
Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi hanovi
Hashem said has thus say to so the prophet

אלוקי יִשׂרָאֵל: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו דעם מלך פֿון
fun melech dem tsu zogn ir zolt azoi Yisroel Elokei
of king the to say you shall thus Yisroel the G-d of

יהודה וואָס שיקט אײַך צו מיר מיך צו פַּרעגן: זע, דער
der ze fregn tsu mich mir tsu aich shikt vos Yehudah
the see to ask to me me to you sends who Yehudah

חיל פֿון פַּרעהן וואָס איז אַרויסגעגאַנגען אײַך צו הילף,
hilf tsu aich aroisgegangen iz vos Pharaohn fun cheil
help to you having come out is which Pharaoh of army

קערט זיך אום צו זײַן לאַנד, מִצרַיִם. [ח] און די כַּשׂדים
Kasdim di un Mitsrayim land zain tsu um zich kert
Kasdim the and Egypt land his to back self returns

וועלן זיך אומקערן, און וועלן מלחמה האַלטן אויף דער
der oif haltn milchome veln un umkeren zich veln
the upon wage war will and return selves will

דאָזיקער שטאָט, און זיי וועלן זי באַצווינגען, און וועלן זי
zi veln un batsvingen zi veln zei un shtot doziker
it will and subjugate it will they and city this

פֿאַרברענען אין פֿײַער. [ט] אַזוי האָט ה׳ געזאָגט: איר זאָלט
zolt ir gezogt Hashem hot azoi faier in farbrenen
shall you said Hashem has thus fire in burn up

אײַך נישט אײַנרעדן, אַזוי צו זאָגן: אַוועקגיין וועלן
veln avekgein zogn tsu azoi ainredn nisht aich
will go away say to so hoodwink not you yourselves

אַוועקגיין פֿון אונדז די כַּשׂדים; ווײַל זיי וועלן נישט
nisht veln zei vorem Kasdim di undz fun avekgein
not will they because Kasdim the us from go away

אַוועקגיין. י וואָרעם אַז איר זאָלט שלאָגן דעם גאַנצן חיל פֿון
fun cheil gantsn dem shlogn zolt ir az vorem avekgein
of army entire the strike shall you if because go away

די כַּשְׂדִּים וואָס האַלטן מלחמה אויף אײַך, און עטלעכע
etleche un aich oif milchome haltn vos Kasdim di
certain and you against war wage who Kasdim the

געשטאָכענע זאָלן בלײַבן פֿון זיי, וועלן זיי אויפֿשטיין
oifshtein zei veln zei fun blaibn zoln geshtochene
stand up they will them of remain should wounded

איטלעכער אין זײַן געצעלט, און וועלן פֿאַרברענען די דאָזיקע
dozike di farbrenen veln un getselt zain in itlecher
this the burn up will and tent his in each

שטאָט אין פֿײַער.
faier in shtot
fire in city

יא און עס איז געווען, אַז דער חיל פֿון די
di fun cheil der az geven iz es un
the of army the when having been is it and

כַּשְׂדִּים האָט אָפּגעצויגן פֿון ירושָלַיִם פֿאַר דעם
dem far Yerushalayim fun opgetsoign hot Kasdim
the before Yerushalayim from withdrawn has Kasdim

חיל פֿון פַּרעהן, יב איז ירמיָהו אַרויסגעגאַנגען פֿון
fun aroisgegangen Yirmeyah iz Pharaohn fun cheil
from having went forth Yirmeyah is Pharaoh of army

ירושָלַיִם צו גיין קיין לאַנד בנימין, כּדי צו
tsu kedei Binyamin land kein gein tsu Yerushalayim
to in order to Binyamin land to go to Yerushalayim

קריגן דאָרטן זײַן חלק ירושה צווישן דעם פֿאָלק. יג איז,
iz folk dem tsvishn yerushe chelek zain dortn krign
is people the among inheritance portion his there get

ווי ער איז געווען אין טויער פֿון בנימין, איז דאָרטן
dortn iz Binyamin fun toier in geven iz er vi
there is Binyamin of gate in having been is he when

געווען דער הויפּטמאַן פֿון דער וואַך, וואָס זײַן נאָמען
nomen zain vos vach der fun hoiptman der geven
name his whose guard the of head man the having been

איז געווען יִראיָה דער זון פֿון שֶׁלֶמיָהו דעם זון פֿון
fun zun dem Shelemyah fun zun der Yiriyah geven iz
of son the Shelemyah of son the Yiriyah having been is

חֲנַנְיָהן; האָט ער אָנגעכאַפּט ירמיָהו הנבֿיאן, אַזוי
azoi henvin Yirmeyah ongechapt er hot Chananyahn
so the prophet Yirmeyah seized he has Chananyah

צו זאָגן: צו די כַּשְׂדִּים ווילסטו צופֿאַלן. יד האָט ירמיָהו
tsu zogn tsu Kasdim di tsu vilstu tsufaln Yirmeyah hot
to say to Kasdim the to will you surrender Yirmeyah has

געזאָגט: אַ ליגן! איך וויל נישט צופֿאַלן צו די כַּשְׂדִּים. אָבער
gezogt a lign ich vil nisht tsufaln tsu di Kasdim ober
said a lie I will not surrender to the Kasdim but

ער האָט נישט צוגעהערט צו אים, און יִראיָה האָט אָנגעכאַפּט
er hot nisht tsugehert tsu im un Yiriyah hot ongechapt
he has not paid heed to him and Yiriyah has seized

יִרמיָהון, טו און האָט אים געבראַכט צו די האַרן. טו און די
Yirmeyahun un hot im tsu gebracht harn di un di
Yirmeyahu and has him to brought lords the and the

[11] And it came to pass, that when the army of the Kasdim *(Chaldeans)* was withdrawn from Yerushalayim because of the army of Pharaoh, [12] Then Yirmeyah went forth out of Yerushalayim to go into the Eretz Binyamin, to get [his] chelek from there among HaAm. [13] And when he was in the Sha'ar Binyamin, a ba'al pekidut *(captain of the guard)* was there, shmo Yiriyah Ben Shelemyah Ben Chananyah; and he arrested Yirmeyah HaNavi, saying, Thou fallest away as a deserter to the Kasdim *(Chaldeans)*. [14] Then said Yirmeyah, Sheker; I fall not away as a deserter to the Kasdim *(Chaldeans)*. But he paid heed not to him; so Yiriyah arrested Yirmeyah, and brought him to the sarim. [15] Therefore the sarim were enraged with Yirmeyah, and had him beaten, and put him in house arrest in the Bais Yehonatan the Sofer; for they had made that the bais hakeleh *(prison)*.

הארן האָבן געצערנט אויף ירמיָהון , און האָבן אים
im hobn un Yirmeyahun oif getsernt hobn harn
him have and Yirmeyahu against been angry have lords

געשלאָגן , און אים אַריַינגעגעבן אין געפֿענקעניש , אין הויז פֿון
fun hoiz in gefenkenish in araingegebn im un geshlogn
of house in prison in put in him and struck

יהוֹנָתָן דעם שרייַבער; וואָרעם דאָס האָט מען געמאַכט פֿאַר
far gemacht men hot dos vorem shraiber dem Yehonatan
for made one has this because scribe the Yehonatan

אַ תּפֿיסה.
tefish a
prison a

[16] When Yirmeyah was entered into the bais habor *(dungeon)*, and into the cells, and Yirmeyah had remained there yamim rabbim; [17] Then HaMelech Tzidkiyah sent, and brought him out; and HaMelech asked him baseter *(secretly)* in his Bais *(Palace)*, and said, Is there Devar from Hashem? And Yirmeyah said, There is; for, said he, thou shalt be delivered into the yad Melech Bavel. [18] Moreover Yirmeyah said unto HaMelech Tzidkiyah, What have I offended against thee, or against thy avadim, or against Am Hazeh, that ye have put me in bais hakeleh? [19] Where are now your nevi'im which prophesied unto you, saying, Melech Bavel shall not come against you, nor against HaAretz hazot? [20] Therefore hear now, O adoni HaMelech; let now my techinnah be accepted before thee; that thou cause me not to return to the Bais Yehonatan HaSofer, lest I die there. [21] Then HaMelech Tzidkiyah commanded that they should commit Yirmeyah into the Khatzer *(courtyard)* of the Guard, and that they should give him daily kikar lechem *(loaf of bread)* out of the street of ha'ofim *(the bakers)*, until all the lechem in the Ir was gone. Thus Yirmeyah remained in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard.

טז אַז ירמיָהו איז געקומען אין געפֿענקעניש און
un gefenkenish in gekumen iz Yirmeyah az
and prison in came is Yirmeyah when

אין די געוועלבן, און ירמיָהו איז דאָרטן אָפּגעזעסן פֿיל
fil opgezesn dortn iz Yirmeyah un gevelbn di in
many sat there is Yirmeyah and cells the in

טעג , יז האָט דער מלך צדקיָהו געשיקט, און האָט אים
im hot un geshikt Tsidkiyah melech der hot teg
him has and sent Tzidkiyahu king the has days

אַרויסגענומען ; און דער מלך האָט אים געפֿרעגט בייַ זיך אין
in zich bai gefregt im hot melech der un aroisgenumen
in self by asked him has king the and taken out

הויז , אין פֿאַרבאָרגענישׂ, און האָט געזאָגט: פֿאַראַן אַ וואָרט
vort a faran gezogt hot un farborgenish in hoiz
word a is there said has and secret in house

פֿון ה ? האָט ירמיָהו געזאָגט: פֿאַראַן ; און ער האָט
hot er un faran gezogt Yirmeyah hot Hashem fun
has he and there is said Yirmeyah has Hashem from

געזאָגט: אין דער האַנט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל וועסטו
vestu Bavel fun melech dem fun hant der in gezogt
will you(sg) Bavel of king the of hand the in said

איבערגעגעבן ווערן . יח און ירמיָהו האָט געזאָגט צום
tsum gezogt hot Yirmeyah un vern ibergegebn
to said has Yirmeyah and become handed over

מלך צדקיָהון : וואָס האָב איך געזינדיקט קעגן דיר ,
dir kegen gezindikt ich hob vos Tsidkiyahun melech
you(SG) against sinned I have what Tzidkiyahu king

און קעגן דיינע קנעכט , און קעגן דעם דאָזיקן פֿאָלק ,
folk dozikn dem kegen un knecht daine kegen un
people this the against and servants your against and

וואָס איר האָט מיך אַריַינגעגעבן אין תּפֿיסה? יט און ווו
vu un tefish in araingegebn mich hot ir vos
where and prison in put in me have you that

זיינען אייַערע נביאים וואָס האָבן אייַך נביאות געזאָגט, אַזוי
azoi gezogt nevies aich hobn vos neviim aiere zainen
so said prophesy you have who prophets your are

צו זאָגן : דער מלך פֿון בָּבֶל וועט נישט קומען אויף אייַך
aich oif kumen nisht vet Bavel fun melech der zogn tsu
you against come not will Bavel of king the say to

און אויף דעם דאָזיקן לאַנד? כ און אַצונד , הער צו , איך
ich tsu her atsund un land dozikn dem oif un
I to pay heed now and land this the against and

בעט דיך , מיַן האַר קיניג; זאָל , איך בעט דיך ,
dich bet ich zol kinig har main dich bet
you(SG) entreat I shall king lord my you(SG) entreat

פֿאַלן מיַן געבעט פֿאַר דיר , און זאָלסט מיך
mich zolst un dir far gebet main faln
me you(SG) must and you(SG) before plea my befall

נישט אומקערן אין הויז פֿון יהוֹנָתָן דעם שרייַבער, און
un shraiber dem Yehonatan fun hoiz in umkeren nisht
and scribe the Yehonatan of house in return not

לאָמיך נישט שטאַרבן דאָרטן. כא האָט דער מלך צִדקִיָהו
Tsidkiyah melech der hot dortn shtarbn nisht lomich
Tzidkiyahu king the has there die not let me

באַפֿוילן , און מע האָט אַרײַנגעזעצט יִרמְיָהון אין
in Yirmeyahun araingezetst hot me un bafoiln
in Yirmeyahu placed has one and commanded

הויף פֿון דער וואַך , און מע האָט אים געגעבן אַ לאַבן
labn a gegebn im hot me un vach der fun hoif
loaf of a given him has one and guard the of courtyard

ברויט אַ טאָג פֿון דער בעקערגאַס ביז דאָס גאַנצע ברויט
broit gantse dos biz bekergas der fun tog a broit
bread entire the until bakers' street the from day a bread

איז אויסגעגאַנגען פֿון דער שטאָט. אַזוי איז יִרמְיָהו געזעסן
gezesn Yirmeyah iz azoi shtot der fun oisgegangen iz
sat Yirmeyah is so city the from ran out is

אין הויף פֿון דער וואַך .
vach der fun hoif in
guard the of courtyard in

לח

און שפַטיָה דער זון פֿון מַתָנען , און
un Mattanen fun zun der Shefatyah un
and Mattan of son the Shephatyah and

גְדַלְיָהו דער זון פֿון פַשחורן , און יוכל דער
der Yuchal un Pashchurn fun zun der Gedalyahu
the Yukhal and Pashchur of son the Gedalyahu

זון פֿון שֶלֶמְיָהון , און פַשחור דער זון פֿון מַלכִיָהן ,
Malkiyahn fun zun der Pashchur un Shelemyahuen fun zun
Malkiyah of son the Pashchur and Shelemyah of son

האָבן געהערט די וועלט וואָס יִרמְיָהו האָט גערעדט צום
tsum geredt hot Yirmeyah vos verter di gehert hobn
to spoken has Yirmeyah that words the heard have

גאַנצן פֿאָלק , אַזוי זאָגן: כ אַזוי האָט ה גערעדט:
gezogt Hashem hot azoi zogn tsu azoi folk gantsn
said Hashem has thus say to so people all

דער וואָס בלייבט זיצן אין דער דאָזיקער שטאָט וועט
vet shtot doziker der in zitsn blaibt vos der
will city this the in sitting remains who the one

שטאַרבן פֿון דער שוועָרד, פֿון דעם הונגער, און פֿון דער
der fun un hunger dem fun shverd der fun shtarbn
the from and famine the from sword the from die

פּעסט , און דער וואָס גייט אַרויס צו די כַשְדִים , וועט
vet Kasdim di tsu arois geit vos der un pest
will Kasdim the to out goes who the one and pestilence

בליַבן לעבן; זיין נפֶש וועט אים זיין צום געווינסן, און ער
er un gevins tsum zain im vet nefesh zain lebn blaibn
he and gain to be him will soul his alive remain

38 Then Shephatyah Ben Mattan, and Gedalyahu Ben Pashchur, and Yukhal Ben Shelemyah, and Pashchur Ben Malkiyah, heard the Devarim that Yirmeyah had spoken unto kol HaAm, saying, [2] Thus saith Hashem, He that remaineth in this city shall die by the cherev, by the ra'av, and by the dever; but he that goeth forth to the Kasdim *(Chaldeans)* shall live; for he shall have his nefesh for plunder, and shall live. [3] Thus saith Hashem, This city shall surely be given into the yad of the army of Melech Bavel, which shall capture it. [4] Therefore the sarim said unto HaMelech, Let now this ish be put to death; for thus he weakeneth the hands of the anshei hamilchamah that are left in this city, and the hands of all the people, in speaking such devarim unto them; for this ish seeketh not the shalom of this people, but the

hurt. [5] Then Tzidkiyah HaMelech said, Hinei, he is in your yad *(hand, power)*; for HaMelech is not he that can do anything against you. [6] Then took they Yirmeyah, and cast him into the bor *(pit, dungeon, cistern)* of Malkiyah Ben Hammelech, that was in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard; and they lowered Yirmeyah with ropes. And in the bor *(pit)* there was no mayim, but mud; so Yirmeyah sank in the mud.

וועט בליַבן לעבן. [ג] אַזוי האָט ה געזאָגט: איבערגעגעבן וועט
vet ibergegebn gezogt Hashem hot azoi lebn blaibn vet
will delivered said Hashem has so alive remain will

איבערגעגעבן וועלן די דאָזיקע שטאָט אין דער האַנט פֿון דעם
dem fun hant der in shtot dozike di vern ibergegebn
the of hand the into city this the become delivered

חיל פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , און ער וועט זי באַצווינגען .
batsvingen zi vet er un Bavel fun melech dem fun cheil
capture it will he and Bavel of king the of army

[ד] האָבן די האַרן געזאָגט צום מלך : זאָל געטייט
geteit zol melech tsum gezogt harn di hobn
caused to die shall king to the said lords the have

וועלן , איך בעט דיך , דער דאָזיקער מאַן , וואָרעם ער
er vorem man doziker der dich bet ich vern
he because man this the you(SG) entreat I become

שלאַפּט דאָך אָפּ די הענט פֿון די המלחמהלייַט וואָס
vos hamilchomelait di fun hent di op doch shloft
who war people the of hands the off indeed weakens

זיַנען איבערגעבליבן אין דער דאָזיקער שטאָט, און די הענט
hent di un shtot doziker der in ibergebliben zainen
hands the and city this the in remaining over are

פֿון דעם גאַנצן פֿאָלק , אַז דער רעדט צו זיי אַזוי וויִ
vi azoi zei tsu redt der az folk gantsn dem fun
as thus them to speaks the one when people entire the of

די דאָזיקע רייד ; וואָרעם דער דאָזיקער מאַן זוכט נישט פֿריד
frid nisht zucht man doziker der vorem reid dozike di
peace not seeks man this the because words these the

פֿאַר דעם דאָזיקן פֿאָלק נאָר בלויז אַ רעה. [ה] האָט דער מלך
melech der hot roe a bloiz nor folk dozikn dem far
king the has evil an only but people this the for

צִדְקִיָּהוּ געזאָגט: אָט איז ער אין אייַער האַנט; וואָרעם דער
der vorem hant aier in er iz ot gezogt Tsidkiyah
the because hand your in he is behold said Tzidkiyahu

מלך קען מיט אייַך גאָרנישט אויספֿירן. [ו] האָבן זיי געגומען
genumen zei hobn oisfirn gornisht aich mit ken melech
taken they have prevail nothing you with can king

יִרְמְיָהוּ , און האָבן אים אַרײַנגעווואָרפֿן אין דער גרוב פֿון
fun grub der in araingevorfn im hobn un Yirmeyahun
of pit the in thrown into him have and Yirmeyahu

מַלְכִּיָּהוּ דעם זון פֿון מלך , וואָס אין הויף פֿון דער
der fun hoif in vos melech fun zun dem Malkiyah
the of courtyard in which king of son the Malkiyah

וואַך ; און זיי האָבן אַראָפּגעלאָזט יִרְמְיָהוּ מיט שטריק.
shtrik mit Yirmeyahun aropgelozt hobn zei un vach
cords with Yirmeyahu lowered have they and guard

און אין דער גרוב איז קיין וואַסער נישט געווען , נאָר בלויז
bloiz nor geven nisht vaser kein iz grub der in un
only but having been not water any is pit the in and

ליים; און יִרְמְיָהוּ איז אַרײַנגעזונקען אין דעם ליים.
leim dem in araingezunken iz Yirmeyah un leim
clay the in sunk into is Yirmeyah and clay

[7] Now when Eved-melech HaCushi *(the Ethiopian)*, an ish saris *(official)* in the Bais HaMelech, heard that they had put Yirmeyah in the bor; HaMelech was then sitting in the Sha'ar Binyamin; [8] Eved-melech went forth out of the Bais HaMelech, and spoke to HaMelech saying, [9] Adoni HaMelech, these anashim have done ra'ah in all that they have done to Yirmeyah HaNavi, whom they have cast into the bor; and he is likely to die from hunger in the place where he is; for there is no more lechem in the Ir. [10] Then HaMelech commanded Eved-melech HaCushi *(the Ethiopian)*, saying, Take from here shloshim anashim with thee, and lift up Yirmeyah HaNavi out of the bor *(dungeon)*, before he dies. [11] So Eved-melech took the anashim with him, and went into the Bais HaMelech under the Otzar *(Treasury)*, and took from there old rags and old worn out clothes, and let them down by ropes into the bor to Yirmeyah. [12] And Eved-melech HaCushi said unto Yirmeyah, Put now these old rags and worn out clothes under thine armpits under the ropes. And Yirmeyah did so. [13] So they drew up Yirmeyah with ropes, and lifted him up out of the bor; and Yirmeyah remained in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard.

ז האָט געהערט עֶבֶד-מֶלֶך דער כּושי , אַ מאַן אַ
a man a Kushi der Eved-Melech gehert hot
a man a Kushi the Eved-melech heard has

הויפֿדינער וואָס איז געווען אין הויז פֿון מלך , אַז
az melech fun hoiz in geven iz vos hoifdiner
that king of house in having been is who court official

מע האָט ירמיָהון אַרײַנגעטאָן אין דער גרוב; און דער
der un grub der in araingeton Yirmeyahun hot me
the and pit the in put Yirmeyahu has one

מלך איז געזעסן אין טויער פֿון בנימין . ח איז עֶבֶד-מֶלֶך
Eved-Melech iz Binyamin fun toier in gezesn iz melech
Eved-melech is Binyamin of gate in sitting is king

אַרויסגעגאַנגען פֿון מלכס הויז , און האָט געזעדט
geredt hot un hoiz melechs fun aroisgegangen
spoken has and house king's from having gone forth

צום מלך , אַזוי צו זאָגן : ט מײַן האַר מלך , שלעכט
shlecht melech har main zogn tsu azoi melech tsum
evil king lord my say to so king to

באַגאַנגען האָבן זיך די דאָזיקע לײַט מיט אַלץ וואָס
vos alts mit lait dozike di zich hobn bagangen
that all that with people these the selves have treated

זיי האָבן געטאָן צו ירמיָהו הנבֿיא , וואָס זיי האָבן
hobn zei vos hanovi Yirmeyah tsu geton hobn zei
have they that the prophet Yirmeyah to done have they

אים אַרײַנגעווארפֿן אין גרוב; און ער שטאַרבט אויף זײַן אָרט
ort zain oif shtarbt er un grub in araingevorfn im
place his on dies he and pit in thrown into him

פֿאַר הונגער; ווארעם נישטאָ קיין ברויט מער אין שטאָט.
shtot in mer broit kein nishto vorem hunger far
city in more bread any there is not because hunger for

י האָט דער מלך באפֿוילן עֶבֶד-מֶלֶך דעם כּושי , אַזוי
azoi Kushi dem Eved-Melech bafoiln melech der hot
so Kushi the Eved-melech commanded king the has

צו זאָגן : נעם מיט דיר פֿון דאַנען דרײַסיק מאַן , און
un man draisik danen fun dir mit nem zogn tsu
and men thirty here from you(SG) with take say to

זאָלסט אַרויפֿברענגען ירמיָהו הנבֿיאן פֿון דער
der fun henvin Yirmeyah aroifbrengen zolst
the from the prophet Yirmeyah bring up you(SG) shall

גרוב אײדער ער וועט שטאַרבן. יא האָט עֶבֶד-מֶלֶך געמומען
genumen Eved-Melech hot shtarbn vet er eider grub
taken Eved-melech has die will he before pit

די מענטשן מיט זיך , און ער איז געקומען אין הויז
hoiz in gekumen iz er un zich mit mentshn di
house in having come is he and self with men the

פֿון מלך אונטער דער שאַצקאַמער, און האָט פֿון דאָרטן
dortn fun hot un shatskamer der unter melech fun
there from has and treasury the under king of

געמומען אַלטע קאָדערס און אַלטע שמאַטעס , און ער האָט
hot er un shmates alte un koders alte genumen
has he and ragged cloths old and rags old taken

זיי אַראָפּגעלאָזט צו ירמיָהון אין גרוב מיט שטריק. יב און
un shtrik mit grub in Yirmeyahu tsu aropgelozt zei
and cords with pit in Yirmeyahu to lowered them

עֶבֶד-מֶלֶךְ דער כּושי האָט געזאָגט צו ירמיָהון : טו, איך
ich tu Yirmeyahun tsu gezogt hot Kushi der Eved-Melech
I do Yirmeyahu to said has Kushi the Eved-melech

בעט דיך , די אַלטע קאָדרעס און די שמאַטעס
shmates di un kodres alte di dich bet
ragged cloths the and rags old the you(SG) entreat

אונטער דיינע אָרעמס אונטער די שטריק. און ירמיָהו האָט
hot Yirmeyah un shtrik di unter orems daine unter
has Yirmeyah and cord the under arms your under

אַזוי געטאָן. יג און זיי האָבן געצויגן ירמיָהון מיט שטריק,
shtrik mit Yirmeyahun getsoign hobn zei un geton azoi
cord with Yirmeyahu pulled have they and done so

און האָבן אים אַרויפגעבראַכט פֿון דער גרוב. און ירמיָהו
Yirmeyah un grub der fun aroifgebracht im hobn un
Yirmeyah and pit the from brought up him have and

איז געזעסן אין הויף פֿון דער וואַך .
vach der fun hoif in gezesn iz
guard the of courtyard in sat is

[14] Then Tzidkiyah HaMelech sent, and took Yirmeyah HaNavi unto him into the third entrance that is in the Bais Hashem; and HaMelech said unto Yirmeyah, I will ask thee a thing; hide nothing from me. [15] Then Yirmeyah said unto Tzidkiyah, If I declare it unto thee, wilt thou not surely put me to death? And if I give thee etzah, wilt thou not refuse to pay heed unto me? [16] So Tzidkiyah HaMelech swore secretly unto Yirmeyah, saying, As Hashem liveth, that made our very nefesh, I will not put thee to death, neither will I give thee into the yad of these anashim that seek thy nefesh.

יד האָט דער מלך צִדְקִיָהו געשיקט און גענומען
genumen un geshikt Tsidkiyah melech der hot
taken and sent Tzidkiyahu king the has

ירמיָהו הנבֿיאן צו זיך , צום דריטן אײַנגאַנג וואָס
vos aingang dritn tsum zich tsu henvin Yirmeyah
that entrance third to self to the prophet Yirmeyah

אין הויז פֿון ה ; און דער מלך האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot melech der un Hashem fun hoiz in
to said has king the and Hashem of house in

ירמיָהון : איך וועל דיך פֿרעגן אַ זאַך ; זאָלסט
zolst zach a fregn dich vel ich Yirmeyahun
you(SG) shall thing a to ask you(SG) will I Yirmeyahu

נישט פֿאַרלייקענען פֿון מיר אַ וואָרט. טז האָט ירמיָהו געזאָגט
gezogt Yirmeyah hot vort a mir fun farleikenen nisht
said Yirmeyah has word a me from deny not

צו צִדְקִיָהון : אַז איך וועל דיר זאָגן וועסטו דאָך
doch vestu zogn dir vel ich az Tsidkiyahun tsu
indeed will you(sg) tell you(SG) will I if Tzidkiyahu to

טייטן מיך טייטן, און אַז איך וועל דיר געבן אַן עטש ,
etsh an gebn dir vel ich az un teitn mich teitn
counsel a give you(SG) will I if and kill me kill

וועסטו נישט צוהערן צו מיר. יז האָט דער מלך
melech der hot mir tsu tsuhern nisht vestu
king the has me to pay heed not will you(sg)

צִדְקִיָהו געשוואָרן ירמיָהון אין פֿאַרבאָרגענעם, אַזוי
azoi farborgenish in Yirmeyahun geshvorn Tsidkiyah
so secret in Yirmeyahu sworn an oath Tzidkiyahu

צו זאָגן : אַזוי ווי עס לעבט ה וואָס האָט אונדז באַשאַפֿן
bashafn undz hot vos Hashem lebt es vi azoi zogn tsu
created us has who Hashem lives it as just say to

די דאָזיקע זעל , אויב איך וועל דיך טייטן, און אויב איך וועל
vel ich oib un teitn dich vel ich oib zel dozike di
will I if and kill you(SG) will I if soul this the

דיך איבערגעבן אין דער האַנט פֿון די דאָזיקע לייט וואָס
vos lait dozike di fun hant der in ibergebn dich
who people these the of hand the in hand over you(SG)

זוכן דײַן לעבן!
lebn dain zuchn
life your seek

יז האָט ירמיָהו גענאָגט צו צדקיָהון : אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi Tsidkiyahun tsu gezogt Yirmeyah hot
said has thus Tzidkiyahu to said Yirmeyah has

ה אלוקי צבָּאוֹת , אלוקי ישׂרָאֵל: אויב אַרויסגיין
aroisgein oib Yisroel Elokei Tseva'ot Elokei Hashem
going out if Yisroel the G-d of of hosts the G-d of Hashem

וועסטו אַרויסגיין צו די האַרן פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun melech dem fun harn di tsu aroisgein vestu
Bavel of king the of lords the to go out will you(sg)

וועט דײַן נפֶּש בלײַבן לעבן, און די דאָזיקע שטאָט וועט נישט
nisht vet shtot dozike di un lebn blaibn nefesh dain vet
not will city this the and alive remain soul your will

פֿאַרברענט ווערן אין פֿײַער; אי דו וועסט בלײַבן לעבן, אי
i lebn blaibn vest du i faier in vern farbrent
and alive remain will you both fire in become burned up

דײַן הויזגעזינט . יח אויב אָבער וועסט נישט אַרויסגיין צו
tsu aroisgein nisht vest ober oib hoizgezint dain
to go out not will however if household your

די האַרן פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל , וועט די דאָזיקע שטאָט
shtot dozike di vet Bavel fun melech dem fun harn di
city this the will Bavel of king the of lords the

איבערגעגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון די כַּשׂדים , און זיי
zei un Kasdim di fun hant der in vern ibergegebn
they and Kasdim the of hand the in become delivered

וועלן זי פֿאַרברענען אין פֿײַער, און דו וועסט נישט אַנטרונען
antrunen nisht vest du un faier in farbrenen zi veln
escape not will you and fire in burn up it will

ווערן זייער פֿון צדקיָהו מלך דער האָט . יט
Tsidkiyah melech der hot hant zeyer fun vern
Tzidkiyahu king the has hand their from become

געזאָגט צו ירמיָהון : איך האָב מורא פֿאַר די יִידן
Yidn di far moire hob ich Yirmeyahun tsu gezogt
Jews the before fear have I Yirmeyahu to said

וואָס זײַנען צוגעפֿאַלן צו די כַּשׂדים , מע זאָל מיך נישט
nisht mich zol me Kasdim di tsu tsugefaln zainen vos
not me shall one Kasdim the to fallen are who

איבערגעבן אין זייער האַנט, און זיי וועלן זיך אָנטאָן אָן מיר.
mir on onton zich veln zei un hant zeyer in ibergebn
me on do selves will they and hand their in hand over

כ האָט ירמיָהו גענאָגט: מע וועט דיך נישט איבערגעבן.
ibergebn nisht dich vet me gezogt Yirmeyah hot
hand over not you(SG) will one said Yirmeyah has

הער צו , איך בעט דיך , צו דעם קול פֿון ה
Hashem fun kol dem tsu dich bet ich tsu her
Hashem of voice the to you(SG) entreat I to pay heed

אין וואָס איך רעד צו דיר , און עס וועט זײַן גוט פֿאַר
far gut zain vet es un dir tsu red ich vos in
for good be will it and you(SG) to speak I what in

17 Then said Yirmeyah unto Tzidkiyah, Thus saith Hashem Elohei Tzva'os Elohei Yisroel: If thou wilt assuredly surrender unto the sarim of Melech Bavel, then thy nefesh shall live, and this city shall not be burned down with eish; and thou shalt live, and thine Bais; 18 But if thou wilt not surrender unto the sarim of Melech Bavel, then shall this city be given into the yad of the Kasdim, and they shall burn it down with eish, and thou shalt not escape out of their yad. 19 And Tzidkiyah HaMelech said unto Yirmeyah, I am afraid of the Yehudim that are fallen as defectors to the Kasdim *(Chaldeans)*, lest they deliver me into their yad, and they abuse me. 20 But Yirmeyah said, They shall not deliver thee. Now obey the voice of Hashem, which I speak unto thee; so it shall be well unto thee, and thy nefesh shall live. 21 But if thou refuse to go forth, this is the davar that Hashem hath showed me: 22 And, hinei, all the nashim that are left in the Bais Melech Yehudah shall be brought forth to the sarim of Melech Bavel, and those nashim shall say,
Thy close friends misled thee,
and have prevailed against thee:
thy feet are sunk in the mud,
and they desert thee.

דיר , און דיַין נפֶש וועט בליַבן לעבן. כא אויב אָבער
ober oib lebn blaibn vet nefesh dain un dir
however if alive remain will soul your and you(SG)

דו ווילסט נישט אַרויסגיין, איז דאָס דאָס דאָס וואָרט וואָס
vos vort dos dos iz aroisgein nisht vilst du
that word this the is go out not be willing you

ה האָט מיר געווויזן : כב ערשט אַלע וויַבער וואָס זיַינען
zainen vos vaiber ale ersht gevizn mir hot Hashem
are who women all behold shown me has Hashem

געבליבן אין הויז פֶון דעם מלך פֶון יהוּדה , ווערן
vern Yehudah fun melech dem fun hoiz in geblibn
become Yehudah of king the of house in remaining

אַרויסגעפֶירט צו די האַרן פֶון דעם מלך פֶון בָּבֶל , און זיי
zei un Bavel fun melech dem fun harn di tsu aroisgefirt
they and Bavel of king the of lords the to led out

זאָגן :
zogn
say

דיך איַינגעערעדט און דיך בייַגעקומען
baigekumen dich un aingeredt dich
prevailed you(SG) and mistakenly accepted you(SG)

האָבן די גוטע פֶריַינט דיַינע;
daine fraint gute di hobn
your friend good the have

איַינגעזונקען אין אַ זומפּ זיַינען דיַינע פֶיס –
fis daine zainen zump a in aingezunken
feet your are swamp mud a in sunk

זיַינען זיי אָפּגעטרעטן אַהינטער .
ahinter opgetretn zei zainen
leave behind beat a retreat they are

כג און אַלע דיַינע וויַבער און דיַינע קינדער פֶירט מען אַרויס
arois men firt kinder daine un vaiber daine ale un
out one leads children your and wives your all and

צו די כַּשׂדים , און דו וועסט נישט אַנטרונען וועֶרן פֶון
fun vern antrunen nisht vest du un Kasdim di tsu
from become escape not will you and Kasdim the to

זייער האַנט, נַיירט אין דער האַנט פֶון דעם מלך פֶון בָּבֶל
Bavel fun melech dem fun hant der in naiert hant zeyer
Bavel of king the of hand the in but rather hand their

וועסטו געכאַפּט ווערן , און וועסט מאַכן פַאַרברענען
farbrenen machn vest un vern gechapt vestu
burn up make will and become captured will you(sg)

די דאָזיקע שטאָט אין פַיַער.
faier in shtot dozike di
fire in city this the

כד האָט צדקיָהו געזאָגט צו ירמיָהון : זאָל קיין
kein zol Yirmeyahun tsu gezogt Tsidkiyah hot
any shall Yirmeyahu to said Tzidkiyahu has

מענטש נישט וויסן פֶון די דאָזיקע ווערטער, און וועסט נישט
nisht vest un verter dozike di fun visen nisht mentsh
not you will and words these the of know not man

שטאַרבן. כה און אַז די האַרן וועלן הערן אַז איך האָב געערעדט
geredt hob ich az hern veln harn di az un shtarbn
spoken have I that hear will lords the if and die

[23] So they shall surrender all thy nashim and thy banim to the Kasdim *(Chaldeans)*; and thou shalt not escape out of their yad, but shalt be captured by the yad Melech Bavel; and thou shalt cause this city to be burned down with eish.

[24] Then said Tzidkiyah unto Yirmeyah, Let no ish know of these devarim, and thou shalt not die.
[25] But if the sarim hear that I have talked with thee, and they come unto thee, and say unto thee, Declare unto us now what thou hast said unto HaMelech, hide it not from

us, and we will not put thee to death; also what HaMelech said unto thee; [26] Then thou shalt say unto them, I presented my techinnah *(supplication)* before HaMelech, that he would not cause me to return to Bais Yehonatan, to die there. [27] Then came all the sarim unto Yirmeyah, and questioned him; and he told them according to all these devarim that HaMelech had commanded. So they left off speaking with him; for the matter had not been overheard. [28] So Yirmeyah abode in the Khatzer *(courtyard)* of the Guard until the day that Yerushalayim was captured; and he was there when Yerushalayim was taken.

39 In the ninth year of Tzidkiyah Melech Yehudah, in the tenth month, came Nevukhadretzar Melech Bavel and all his army against Yerushalayim, and they besieged her. [2] And in the eleventh year of Tzidkiyah, in the fourth month, the ninth yom

מיט דיר , און זיי וועלן קומען צו דיר און זאָגן צו
mit dir un zei veln kumen tsu dir un zogn tsu
with you(SG) and they will come to you(SG) and say to

דיר : זאָג אונדז אַקאָרשט, וואָס האָסטו געטרעדט צום
dir zog undz akorsht vos hostu geredt tsum
you(SG) tell us now what have you spoken to the

מלך ; זאָלסט נישט פֿאַרלייקענען פֿון אונדז און מיר
melech zolst nisht farleikenen fun undz un mir
king shall you(SG) not deny from us and we

וועלן דיך נישט טייטן; און וואָס האָט געטרעדט צו דיר
veln dich nisht teitn hot vos un geredt tsu dir
will you(SG) not kill has what and spoken to you(SG)

דער מלך ? [כו] זאָלסטו זאָגן צו זיי : איך האָב געלאָזט פֿאַלן
der melech zolstu zogn tsu zei ich hob gelozt faln
the king shall you them to say I have let fall

מײַן געבעט פֿאַרן מלך , מיך נישט אומצוקערן אין
main gebet faran melech mich nisht umtsukeren in
my prayer before king me not to return to

יהוֹנָתָנס הויז , צו שטאַרבן דאָרטן. [כז] זײַנען געקומען
Yehonatans hoiz tsu shtarbn dortn zainen gekumen
Yehonatan's house to die there are having come

אַלע האַרן צו ירמיָהון , און האָבן אים געפֿרעגט, און ער
ale harn tsu Yirmeyahun un hobn im gefregt un er
all lords to Yirmeyahu and have him asked and he

האָט זיי געזאָגט אַזוי ווי אַלע די דאָזיקע ווערטער וואָס דער
hot zei gezogt azoi vi ale di dozike vorter vos der
has them told thus as all the these words that the

מלך האָט באַפֿוילן , און זיי האָבן אים צו רו געלאָזט,
melech hot bafoiln un zei hobn im tsu ru gelozt
king has commanded and they have him to rest allowed

וואָרעם דאָס געריידט איז נישט געהערט געוואָרן .
vorem dos gereidt iz nisht gehert gevorn
because the conversation is not heard having become

[כח] און ירמיָהו איז געזעסן אין הויף פֿון דער וואַך ביז
un Yirmeyah iz gezesn in hoif fun der vach biz
and Yirmeyah is sat in courtyard of the guard until

דעם טאָג וואָס ירושָלַיִם איז באַצוווּנגען געוואָרן. און ער
dem tog vos Yerushalayim iz batsvungen gevorn un er
the day that Yerushalayim is subjugated become and he

איז דאָרט געווען ווען ירושָלַיִם איז באַצוווּנגען
iz dort geven ven Yerushalayim iz batsvungen
is there having been when Yerushalayim is subjugated

געוואָרן .
gevorn
become

לט

אין ניינטן יאָר פֿון צִדקִיָהו דעם מלך
in naintn yor fun Tsidkiyah dem melech
in ninth year of Tzidkiyahu the king

פֿון יהוּדה , אין צענטן חודש , איז געקומען
fun Yehudah in choidesh tsentn iz gekumen
of Yehudah in tenth month is came

נבוכַדרֶאצַר מלך פֿון בָּבֶל און זײַן גאַנצער חיל
Nevuchadretsar melech fun Bavel un zain gantser cheil
Nevukhadretzar king of Bavel and his entire army

of the month, the wall was broken through. 3 And all the sarim *(princes)* of Melech Bavel came in, and sat in the Middle Gate, even Nergal Sar-Etzer, Samgar-Nevo, Sar-Sechim, Rav Saris, Nergal Sar-Etzer, Rav-Mag, with all the remaining of the sarim of Melech Bavel. 4 And it came to pass, that when Tzidkiyah Melech Yehudah saw them, and all the anshei hamilchamah, then they fled, and went forth out of the Ir by lailah, by the derech of the Gan HaMelech, by the sha'ar between the two walls; and he headed toward the Aravah. 5 But the army of the Kasdim pursued after them, and overtook Tzidkiyah in the plains of Yericho; and when they had captured him, they brought him up to Nevukhadretzar Melech Bavel to Rivlah in Eretz Chamat, where he pronounced mishpatim upon him. 6 Then Melech Bavel slaughtered the Bnei Tzidkiyah in Rivlah before his eyes; also Melech Bavel slaughtered all the nobles of Yehudah. 7 Moreover he put out Tzidkiyah's eyes, and bound him with bronze chains, to carry him to Babylon. 8 And the Kasdim burned the Bais HaMelech, and the bais haAm, with eish, and broke down the chomot Yerushalayim. 9 Then Nevuzaradan the captain of the imperial guard carried away into the Golus of Babylon the remnant of the people that remained in the city, and those that defected, that went over to him, with the rest of the people that remained. 10 But Nevuzaradan the captain of the imperial guard left of the poor of the people, which had nothing, in Eretz Yehudah, and gave them kramim *(vineyards)* and fields at the same time.

אויף ירושלַיִם , און זיי האָבן געלעגערט אויף איר;
ir oif gelegert hobn zei un Yerushalayim oif
it against besieged have they and Yerushalayim against

ב אין עלפֿטן יאָר פֿון צִדקִיָהוּ , אין פֿירטן חודש , אין
in choidesh firtn in Tsidkiyahun fun yor elftn in
in month fourth in Tzidkiyahu of year eleventh in

נײַנטן טאָג פֿון חודש , איז איַינגעבראָכן געוואָרן
gevorn aingebrochn iz choidesh fun tog naintn
having become breached is month of day ninth

ג די שטאָט. – זײַנען געקומען אַלע האַרן פֿון דעם
dem fun harn ale gekumen zainen shtot di
the of lords all having come are city the

מלך פֿון בָּבֶל , און האָבן זיך געזעצט אין מיטלסטן טויער:
toier mitlstn in gezetst zich hobn un Bavel fun melech
gate middle in sat selves have and Bavel of king

נֶרגַל שַׂר-אֶצֶר , סַמגַר-נבוֹ , שַׂר-סכים רַב-סָריס , נֶרגַל
Nergal rab-saris Sar-Sechim Samgar-Nevo Sar-Etser Nergal
Nergal Rav Saris Sar-Sechim Samgar-Nevo Sar-Etzer Nergal

שַׂר-אֶצֶר , רַב-מָג , און אַלע איבעריקע האַרן פֿון דעם מלך
melech dem fun harn iberike ale un Rav-Mag Sar-Etser
king the of lords remaining all and Rav-Mag Sar-Etzer

ד פֿון בָּבֶל . און עס איז געווען , ווי צִדקִיָהוּ דער
der Tsidkiyah vi geven iz es un Bavel fun
the Tzidkiyahu when having been is it and Bavel of

מלך פֿון יהוּדה און אַלע מלחמה-לײַט האָבן זיי
zei hobn milchome-lait ale un Yehudah fun melech
them have war people all and Yehudah of king

דערזען, אַזוי זײַנען זיי אַנטלאָפֿן, און זײַנען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen un antlofn zei zainen azoi derzen
went out are and fled they are so seen

בײַ נאַכט פֿון שטאָט דורך דעם מלכס גאָרטן , דורך
durch gortn melechs dem durch shtot fun nacht bai
through garden king's the through city from night by

עס, טויער צווישן די צוויי מויערן ; און ער איז אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen iz er un moiern tsvei di tsvishn toier es
went out is he and walls two the between gate it

אויפֿן וועג פֿון פּלוין. ה האָט דער חיל פֿון די כַּשׂדים זיי
zei Kasdim di fun cheil der hot ploin fun veg oifn
them Kasdim the of army the has plain from way on the

נאָכגעיאָגט , און זיי האָבן אָנגעיאָגט צִדקִיָהוּ אין
in Tsidkiyahun ongeyogt hobn zei un nochgeyogt
in Tzidkiyahu caught up with have them and pursued after

די פּלוינען פֿון יריחוֹ ; און זיי האָבן אים גענומען און
un genumen im hobn zei un Yericho fun ploinen di
and taken him have they and Yericho of plains the

אים אַרויפֿגעבראַכט צו נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech dem Nevuchadretsar tsu aroifgebracht im
Bavel of king the Nevukhadretzar to brought up him

קיין רִבלָה אין לאַנד חֲמָת , און ער האָט אַרויסגעזאָגט
aroisgezogt hot er un Chammat land in Rivlah kein
pronounced has he and Chamat land in Rivlah to

אַ משפּט אויף אים. ו און דער מלך פֿון בָּבֶל האָט
hot Bavel fun melech der un im oif mishpot a
has Bavel of king the and him on judgment a

געשאָבטן די זין פֿון צִדקִיָהוּ אין רִבלָה פֿאַר זייַנע
zaine far Rivlah in Tsidkiyahun fun zin di geshochtn
his before Rivlah in Tzidkiyahu of sons the slaughtered

אויגן; אויך אַלע אַדללַייט פֿון יהוּדה האָט דער מלך
melech der hot Yehudah fun adllait ale oich oign
king the has Yehudah of leading people all also eyes

פֿון בָּבֶל געשאָבטן . ז און די אויגן פֿון צִדקִיָהוּ האָט
hot Tsidkiyahun fun oign di un geshochtn Bavel fun
has Tzidkiyahu of eyes the and slaughtered Bavel of

ער בלינד געמאַבט, און ער האָט אים געשמידט אין קופּערנע
kuperne in geshmidt im hot er un gemacht blind er
bronze in bound him has he and made blind he

קייטן , אים צו ברענגען קיין בָּבֶל . ח און דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos un Bavel kein brengen tsu im keitn
of house the and Bavel to bring to him chains

דעם מלך , און דאָס הויז פֿון פֿאָלק , האָבן די כַּשׂדים
Kasdim di hobn folk fun hoiz dos un melech dem
Kasdim the have people of house this and king the

פֿאַרברענט אין פֿייַער, און די מויערן פֿון ירושָלַיִם האָבן
hobn Yerushalayim fun moiern di un faier in farbrent
have Yerushalayim of walls the and fire in burned up

זיי אײַנגעוואָרפֿן. ט און דעם רעשט פֿון פֿאָלק וואָס זײַנען
zainen vos folk fun resht dem un aingevorfn zei
are who people of rest the and tore down they

געבליבן אין דער שטאָט, און די צוגעפֿאַלענע וואָס זײַנען
zainen vos tsugefalene di un shtot der in geblibn
are who defectors the and city the in left

צוגעפֿאַלן צו אים, און דעם רעשט פֿון פֿאָלק וואָס זײַנען
zainen vos folk fun resht dem un im tsu tsugefaln
are who people of rest the and him to fallen

געבליבן, האָט נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל
laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan hot geblibn
army people the of captain the Nevuzaradan has left

פֿאַרטריבן קיין בָּבֶל . י אָבער פֿון דעם אָרימען פֿאָלק וואָס
vos folk orimen dem fun ober Bavel kein fartriben
who people poor the of but Bavel to driven out

האָבן גאָרנישט געהאַט, האָט נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der Nevuzaradan hot gehat gornisht hobn
the of captain the Nevuzaradan has had nothing have

לייַב-חיל איבערגעלאָזט אין לאַנד יהוּדה , און ער האָט
hot er un Yehudah land in ibergelozt laib-cheil
has he and Yehudah land in left behind army people

זיי געגעבן וויַנגערטנער און פֿעלדער אין יענעם טאָג.
tog yenem in felder un vaingertner gegebn zei
day that in fields and vineyards given them

יא און נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט
hot Bavel fun melech der Nevuchadretsar un
has Bavel of king the Nevukhadretzar and

באַפֿוילן דורך נבֿוזַראַדָן דעם הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt dem Nevuzaradan durch bafoiln
the of captain the Nevuzaradan by commanded

לייַב-חיל וועגן יִרמְיָהוּ , אַזוי צו זאָגן : יב נעם
nem zogn tsu azoi Yirmeyahun vegen laib-cheil
take say to so Yirmeyahu concerning army people

11 Now Nevukhadretzar Melech Bavel gave charge concerning Yirmeyah to Nevuzaradan the captain of the imperial guard, saying, 12 Take him, and look well to him, and do him no harm; but do unto him even as he shall say unto thee. 13 So Nevuzaradan the

captain of the imperial guard sent, and Nevushazban, Rav-Saris, and Nergal Sar-Etzer, Rav-Mag, and all the officers of Melech Bavel; [14] Even they sent, and took Yirmeyah out of the Khatzer *(courtyard)* of the Guard, and committed him unto Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan, that he should carry him home; so he remained and dwelt among the people.

אים, און טו דיינע אויגן אויף אים, און זאָלסט אים
im zolst un im oif oign daine tu un im
him you(SG) must and him on eyes your do and him

נישט טאָן קיין שום בייז; ניַיערט אַזוי ווי ער וועט דיר
dir vet er vi azoi naiert beiz shum kein ton nisht
you(SG) will he as so but evil anything any do not

זאָגן, אַזוי טו מיט אים. יג האָט געשיקט נבֿוזַראַדָן דער
der Nevuzaradan geshikt hot im mit tu azoi zogn
the Nevuzaradan sent has him with do so say

הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל, און נבושַזבן רַב-סָריס,
rab-saris Nevushazban un laib-cheil dem fun hoipt
Rav-Saris Nevushazban and army people the of captain

און נֶרגַל-שַׂראֶצֶר רַב-מָג, און אַלע גרויסע לייַט פֿון
fun lait groise ale un Rav-Mag Nergal-saretser un
of people great all and Rav-Mag Nergal Sar-Etzer and

דעם מלך פֿון בָּבֶל – יד האָבן זיי געשיקט, און האָבן
hobn un geshikt zei hobn Bavel fun melech dem
have and sent they have Bavel of king the

אַרויסגענומען יִרמְיָהון פֿון הויף פֿון דער וואַך, און
un vach der fun hoif fun Yirmeyahun aroisgenumen
and guard the of courtyard from Yirmeyahu taken out

האָבן אים איבערגעגעבן צו גדַלְיָהו דעם זון פֿון אַחיקָם
Achikam fun zun dem Gedalyahu tsu ibergegebn im hobn
Achikam of son the Gedalyahu to handed over him have

דעם זון פֿון שָׁפָנען, אים אַרויסצונעמען אַהיים. און ער איז
iz er un aheim aroistsunemen im Shafanen fun zun dem
is he and home to take out to him Shaphan of son the

געזעסן צווישן פֿאָלק.
folk tsvishn gezesn
people among dwelt

[15] Now the Devar Hashem came unto Yirmeyah, while he was confined in the Khatzer *(court)* of the Guard, saying, [16] Go and tell Eved-Melech the Ethiopian *(the one from Cush)*, saying, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I am bringing My words upon this city for ra'ah, and not for tovah; and they shall be accomplished in yom hahu before thee. [17] But I will deliver thee in yom hahu, saith Hashem; and thou shalt not be given into the yad of the anashim of whom thou art afraid. [18] For I will surely deliver thee, and thou shalt not fall by the cherev, but thy nefesh shall be unto thee for plunder; because thou hast put thy trust in Me, saith Hashem.

טו און דאָס ווָארט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to having been is Hashem of word this and

יִרמְיָהון, וועון ער איז געווען אײַנגעשפּאַרט
aingeshpart geven iz er ven Yirmeyahun
confined having been is he when Yirmeyahu

אין הויף פֿון דער וואַך, אַזוי צו זאָגן: טז גיי, און
un gei zogn tsu azoi vach der fun hoif in
and go say to so guard the of courtyard in

זאָלסט זאָגן צו עֶבֶד-מֶלֶך דעם כּושי, אַזוי צו
tsu azoi Kushi dem Eved-Melech tsu zogn zolst
to so Kushi the Eved-melech to say you(SG) must

זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת, אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn
Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has so say

זע, איך ברענג מײַנע ווערטער אויף דער דאָזיקער שטאָט
shtot doziker der oif verter maine breng ich ze
city this the on words my bring I behold

צום בייזן, און נישט צום גוטן; און זיי וועלן געשען
geshen veln zei un gutn tsum nisht un beizn tsum
happen will they and good for the not and evil for the

פֿאַר דיר אין יענעם טאָג. יז אָבער איך וועל דיך
dich vel ich ober tog yenem in dir far
you(SG) will I but day that in you(SG) before

מצִיל זיַין אין יענעם טאָג, זאָגט ה , און וועסט
vest un Hashem zogt tog yenem in zain matsl
you(sg) will and Hashem declares day that in do rescue

נישט איבערגעגעבן ווערן אין דער האַנט פֿון די מענטשן
mentshn di fun hant der in vern ibergegebn nisht
men the of hand the into become handed over not

וואָס דו שרעקסט זיך פֿאַר זיי . יח וואָרעם אַנטרינען וועל איך
ich vel antrinen vorem zei far zich shrekst du vos
I will to escape because them for self you fear you who

דיך מאַכן אַנטרינען, און דורכן שוועבערד וועסטו
vestu shverd durchn un antrinen machn dich
will you(sg) sword through and to escape make you(SG)

נישט פֿאַלן, און דיַין נפֿש וועט דיר זיַין צום גענוינס,
gevins tsum zain dir vet nefesh dain un faln nisht
gain for a be you(SG) will life your and fall not

ווייַל דו האָסט זיך פֿאַרזיכערט אויף מיר, זאָגט ה .
Hashem zogt mir oif farzichert zich host du vail
Hashem declares me on trusted self have you because

מ דאָס וואָרט וואָס איז געווען צו ירמיָהון פֿון
fun Yirmeyahun tsu geven iz vos vort dos
from Yirmeyahu to having been is that word this

ה נאָכדעם אַז נבֿוזראַדן דער הויפּט פֿון
fun hoipt der Nevuzaradan az nochdem Hashem
of captain the Nevuzaradan that after Hashem

דעם לייַב-חיל האָט אים אַוועקגעלאָזט פֿון רָמָה , ווען
ven Ramah fun avekgelozt im hot laib-cheil dem
when Ramah from released him has army people the

ער האָט אים געהאַט גענומען אַ געשמידטן אין קייטן צווישן
tsvishn keitn in geshmidtn a genumen gehat im hot er
among chains in bound a taken had him has he

אַלע פֿאַרטריבענע פֿון ירושָלַיִם און יהודה וואָס זיַנען
zainen vos Yehudah un Yerushalayim fun fartribene ale
are who Yehudah and Yerushalayim of exiles all

פֿאַרטריבן געווארן קיין בָּבֶל . ב און דער הויפּט פֿון
fun hoipt der un Bavel kein gevorn fartriben
of captain the and Bavel to having become driven out

דעם לייַב-חיל האָט גענומען ירמיָהון , און האָט צו
tsu hot un Yirmeyahun genumen hot laib-cheil dem
to has and Yirmeyahu taken has army people the

אים געזאָגט: ה דיַין ג-ט האָט אָנגעזאָגט דאָס דאָזיקע בייז
beiz dozike dos ongezogt hot G-t dain Hashem gezogt im
evil this the ordered has G-d your Hashem said him

אויף דעם דאָזיקן אָרט , ג און ה האָט געברַאַכט און
un gebracht hot Hashem un ort dozikn dem oif
and brought has Hashem and place this the upon

געטאָן אַזוי ווי ער האָט געריידט; וואָרעם איר האָט געזינדיקט
gezindikt hot ir vorem geredt hot er vi azoi geton
sinned have you because spoken has he as so done

צו ה , און איר האָט נישט צוגעהערט צו זיַין קול ,
kol zain tsu tsugehert nisht hot ir un Hashem tsu
voice his to paid heed not have you and Hashem to

דערום איז אייַך געשען די דאָזיקע זאַך . ד און אַצונד ,
atsund un zach dozike di geshen aich iz derum
now and thing this the happened you is therefore

40 The Davar that came to Yirmeyah from Hashem, after Nevuzaradan the captain of the imperial guard had released him from Ramah, when he had found him bound in chains among all of Yerushalayim and Yehudah of the Golus, which were being carried away captive unto Babylon. [2] And the captain of the imperial guard took Yirmeyah, and said unto him, Hashem Eloheicha hath pronounced this ra'ah upon this place. [3] Now Hashem hath brought it about, and done according as He hath said; because ye have sinned against Hashem, have not obeyed His voice, so Davar Hazeh is come upon you. [4] And now, hinei, I loose thee this yom from the chains which were upon thine yad. If it seem good in thy eyes to come with me into Babylon, come; and I will look well unto thee; but if it seem ill unto thee to come with me into Babylon, forbear; hinei, kol ha'aretz is before thee: where it seemeth tov and yashar there for thee to go, go there. [5] Now if you remain, he said, Go back also to Gedalyah ben Achikam ben Shaphan, whom Melech Bavel hath made governor over the cities of

Yehudah, and dwell with him among the people; or go wheresoever it seemeth yashar unto thee to go. So the captain of the imperial guard gave him provision [of food] and a present, and let him go. [6] Then went Yirmeyah unto Gedalyah ben Achikam to Mitzpah; and dwelt with him among the people that were left in ha'aretz.

זע , איך האָב דיך היינט לויז גענאמַכט פֿון די
di fun gemacht loiz haint dich hob ich ze
the from made release today you(SG) have I behold

קייטן וואָס אויף דיין האַנט. אויב עס איז גוט אין דיינע
daine in gut iz es oib hant dain oif vos keitn
your in good is it if hand your on that chains

אויגן צו קומען מיט מיר קיין בָּבֶל , קום , און איך וועל
vel ich un kum Bavel kein mir mit kumen tsu oign
will I and come Bavel to me with come to eyes

טאָן מיין אויג אויף דיר ; אויב אָבער עס איז שלעכט אין
in shlecht iz es ober oib dir oif oig main ton
in bad is it but if you(SG) on eye my do

דיינע אויגן צו קומען מיט מיר קיין בָּבֶל , לאָז עס. זע ,
ze es loz Bavel kein mir mit kumen tsu oign daine
behold it let Bavel to me with come to eyes your

דאָס גאַנצע לאַנד ליגט פֿאַר דיר ; וווּ עס איז גוט
gut iz es vu dir far ligt land gantse dos
good is it where you(SG) before lies land whole this

און וווּ עס איז רעכט אין דיינע אויגן אַהין צו גיין , גיי .
gei gein tsu ahin oign daine in recht iz es vu un
go go to there eyes your in right is it where and

ה און אַז ער האָט אַליין זיך נישט געוואָלט אומקערן האָט
hot umkeren gevolt nisht zich alts hot er az un
has return wanted not self all that has he when and

נבֿוזַראַדָן געזאָגט: טאָ קער זיך אום צו גדַלְיָה דעם
dem Gedalyah tsu um zich ker to gezogt Nevuzaradan
the Gedalyah to back self turn then said Nevuzaradan

זון פֿון אַחיקָם דעם זון פֿון שָׁפָן , וואָס דער מלך
melech der vos Shafanen fun zun dem Achikam fun zun
king the whom Shaphan of son the Achikam of son

פֿון בָּבֶל האָט אויפֿגעזעצט איבער די שטעט פֿון יהוּדה , און
un Yehudah fun shtet di iber oifgezetst hot Bavel fun
and Yehudah of cities the over appointed has Bavel of

זיץ מיט אים צווישן דעם פֿאָלק ; אָדער וווהין נאָר עס איז
iz es nor vuhin oder folk dem tsvishn im mit zits
is it only wherever or people the among him with sit

רעכט אין דיינע אויגן צו גיין , גיי . און דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der un gei gein tsu oign daine in recht
the of captain the and go go to eyes your in right

לייַב-חיל האָט אים געגעבן צערונג און אַ מתּנה , און האָט
hot un matone a un tserung gegebn im hot laib-cheil
has and gift a and victuals given him has army people

אים אַוועקגעשיקט. ו און יִרמְיָהו איז געקומען צו גדַלְיָה
Gedalyah tsu gekumen iz Yirmeyah un avekgeshikt im
Gedalyah to come is Yirmeyah and sent away him

דעם זון פֿון אַחיקָמען קיין מִצפָּה . און איז געזעסן מיט
mit gezesn iz un Mitspah kein Achikamen fun zun dem
with settled is and Mitzpah to Achikam of son the

אים צווישן דעם פֿאָלק וואָס זיינען געבליבן אין לאַנד.
land in geblibn zainen vos folk dem tsvishn im
land in remaining are who people the among him

[7] Now when all the officers of the forces which were in the fields, even they and their anashim, heard that Melech Bavel had made Gedalyahu ben Achikam governor in the land, and had committed unto him anashim, and nashim, and children, and of the poor of the land, of them that were not carried away captive to the Golus of Babylon; [8] Then they came to Gedalyah to Mitzpah, even Yishmael ben Netanyah, and Yochanan and Yonatan the Bnei Kareach, and Serayah ben Tanchumet, and the Bnei Ephai the Netophati, and Yezanyah ben HaMa'akhati, they and their anashim. [9] And Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan swore an oath unto them and to their anashim, saying, Fear not to serve the Kasdim *(Chaldeans)*; dwell in the land, and serve Melech Bavel, and it shall be well with you. [10] As for me, hineni, I will dwell at Mitzpah, to serve the Kasdim *(Chaldeans)*, which will come unto us; but ye, gather ye yayin, and kayitz *(summer fruit)*, and shemen, and put them in your vessels, and dwell in your towns that ye took over. [11] Likewise when kol HaYehudim that were in Moav, and among the Bnei Ammon, and in Edom, and that were in all the countries, heard that Melech Bavel had left a she'erit *(remnant)* of Yehudah, and that he had set over them Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan, [12] Then kol HaYehudim returned out of all places whither they were driven, and came to Eretz Yehudah, to Gedalyahu, unto Mitzpah, and gathered yayin and kayitz very much.

ז און אַלע הויפּטלײַט פֿון חיל וואָס אין פֿעלד, זיי מיט
mit zei feld in vos cheil fun hoiptlait ale un
with they field in that army of chief people all and

זייערע מענטשן, האָבן געהערט אַז דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der az gehert hobn mentshn zeyere
Bavel of king the that heard have men their

האָט אויפֿגעזעצט גדַלְיָהוּ דעם זון פֿון אַחיקָמען איבערן
ibern Achikamen fun zun dem Gedalyahu oifgezetst hot
over Achikam of son the Gedalyahu appointed has

לאַנד, און אַז ער האָט געלאָזט אונטער אים מענער און ווײַבער
vaiber un mener im unter gelozt hot er az un land
women and men him under left has he that and land

און קינדער, און פֿון די אָרימע פֿון לאַנד, פֿון די וואָס
vos di fun land fun orime di fun un kinder un
who the ones of land of poor the of and children and

זיינען נישט פֿאַרטריבן געוואָרן קיין בָּבֶל; ח און זיי זיינען
zainen zei un Bavel kein gevorn fartriben nisht zainen
are they and Bavel to become driven out not are

געקומען צו גדַלְיָהוּ קיין מִצפָּה: יִשמָעֵאל דער זון
zun der Yishmael Mitspah kein Gedalyahu tsu gekumen
son the Yishmael Mitzpah to Gedalyah to come

פֿון נתַנְיָהוּ, און יוֹחָנָן און יוֹנָתָן די זין פֿון
fun zin di Yonatan un Yochanan un Netanyahun fun
of sons the Yonatan and Yochanan and Netanyahu of

קָרֵחַ, און שְׂרָיָה דער זון פֿון תַּנחוּמתן, און די
di un Tanchumetn fun zun der Serayah un Kareachn
the and Tanchumet of son the Serayah and Kareach

זין פֿון עֵיפַי פֿון נטוֹפָה, און יזַנְיָהוּ דער זון פֿון דעם
dem fun zun der Yezanyah un Netofah fun Efain fun zin
the of son the Yezanyah and Netophat of Ephai of sons

מַעֲכָתי, זיי מיט זייערע מענטשן. ט און גדַלְיָהוּ דער
der Gedalyahu un mentshn zeyere mit zei Maachati
the Gedalyahu and men their with they Ma'akhati

זון פֿון אַחיקָם דעם זון פֿון שָׁפָנען האָט גענעמען אויפֿן שבֿועה
geshvorn hot Shafanen fun zun dem Achikam fun zun
sworn an oath has Shaphan of son the Achikam of son

זיי, און זייערע מענטשן, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נישט מורא
moire nisht zolt ir zogn tsu azoi mentshn zeyere un zei
fear not shall you say to so men their and them

האָבן צו דינען די כַּשְׂדִים. זיצט אין לאַנד, און דינט דעם
dem dint un land in zitst Kasdim di dinen tsu hobn
the serve and land in sit Kasdim the serve to have

מלך פֿון בָּבֶל, און אייַך וועט זײַן גוט. י און איך, אָט
ot ich un gut zain vet aich un Bavel fun melech
behold I and good be will you and Bavel of king

בלײַב איך אין מִצפָּה צו שטיין פֿאַר די כַּשְׂדִים וואָס וועלן
veln vos Kasdim di far shtein tsu Mitspah in ich blaib
will who Kasdim the before stand to Mitzpah in I remain

קומען צו אונדז; און איר זאַמלט אײַן ווײַן, און זומעראויבס,
zumeroibs un vain ain zamlt ir un undz tsu kumen
summer fruits and wine in gather you and us to come

און אייל, און טוט אַרײַן אין אײַערע כֵּלים, און זיצט אין אײַערע
aiere in zitst un keilim aiere in arain tut un eil un
your in sit and vessels your in in do and oil and

שטעט ווָאס איר האָט פֿאַרכאַפּט. יא און אויך אַלע יִידן ווָאס אין
in vos Yidn ale oich un farchapt hot ir vos shtet
in who Jews all also and took over has you that cities

מוֹאָבּ, און צווישן די קינדער פֿון עַמּוֹן , און אין אֱדוֹם ,
Edom in un Amon fun kinder di tsvishn un Moav
Edom in and Ammon of children the among and Moav

און די ווָאס אין אַלע לענדער, האָבן געהערט אַז דער
der az gehert hobn lender ale in vos di un
the that heard have lands all in who the ones and

מלך פֿון בָּבֶל האָט געלאָזט אַן איבערבלייַב פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun iberblaib an gelozt hot Bavel fun melech
Yehudah of remnant a left has Bavel of king

און אַז ער האָט אויפֿגעזעצט איבער זיי גדַלְיָהוּ דעם
dem Gedalyahu zei iber oifgezetst hot er az un
the Gedalyahu them over appointed has he that and

זון פֿון אֲחִיקָם דעם זון פֿון שָׁפָּנען . יב און אַלע יִידן
Yidn ale un Shafanen fun zun dem Achikam fun zun
Jews all and Shaphan of son the Achikam of son

האָבן זיך אומגעקערט פֿון אַלע ערטער ווָאס זיי זיַינען
zainen zei vos erter ale fun umgekert zich hobn
are they which places all from returned selves have

פֿאַרשטויסן געווָאָרן אַהין, און זיי זיַינען געקומען קיין
kein gekumen zainen zei un ahin gevorn farshtoisen
to come are they and there become driven away

לאַנד יהוּדה צו גדַלְיָהוּן קיין מִצפָּה ; און זיי האָבן
hobn zei un Mitspah kein Gedalyahun tsu Yehudah land
have they and Mitzpah to Gedalyahu to Yehudah land

איַינגעזאַמלט ווייַן און זומעראויבס זייער פֿיל .
fil zeyer zumeroibs un vain aingezamlt
much very summer fruits and wine gathered

יג און יוֹחָנָן דער זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע הויפּטלייַט
hoiptlait ale un Kareachn fun zun der Yochanan un
chief people all and Kareach of son the Yochanan and

פֿון חיל ווָאס אויפֿן פֿעלד, זיַינען געקומען צו גדַלְיָהוּ
Gedalyahun tsu gekumen zainen feld oifn vos cheil fun
Gedalyahu to come are field in the that army of

קיין מִצפָּה , יד און זיי האָבן צו אים געזאָגט: צי ווייסן
veisn tsi gezogt im tsu hobn zei un Mitspah kein
know do said him to have they and Mitzpah to

ווייסטו אַז בַּעֲלִיס דער מלך פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun melech der Baalis az veistu
of children the of king the Ba'alis that you(sg) know

עַמּוֹן האָט געשיקט יִשְׁמָעֵאל דעם זון פֿון נתַנְיָהן צו
tsu Netanyahn fun zun dem Yishmael geshikt hot Amon
to Netanyah of son the Yishmael sent has Ammon

נעמען דיין לעבן? אָבער גדַלְיָהוּ דער זון פֿון אֲחִיקָמען
Achikamen fun zun der Gedalyahu ober lebn dain nemen
Achikam of son the Gedalyahu but life your take

האָט זיי נישט געגלויבט. טו האָט יוֹחָנָן דער זון פֿון
fun zun der Yochanan hot gegloibt nisht zei hot
of son the Yochanan has believed not them has

קָרֵחַ געזאָגט צו גדַלְיָהוּן אין פֿאַרבאָרגענישׂ אין
in farborgenish in Gedalyahun tsu gezogt Kareachn
in secret in Gedalyahu to said Kareach

[13] Moreover Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces that were in the fields, came to Gedalyahu to Mitzpah, [14] And said unto him, Dost thou certainly know that Ba'alis Melech Bnei Ammon hath sent Yishmael ben Netanyah to slay thee? But Gedalyahu ben Achikam believed them not. [15] Then Yochanan ben Kareach spoke to Gedalyahu in Mitzpah baseter *(secretly)* saying, Let me go, and I will slay Yishmael ben Netanyah, and no man shall know it. Why should he slay thee, that all the Yehudim which are gathered unto thee should be scattered, and the she'erit in Yehudah perish? [16] But Gedalyahu ben Achikam said unto Yochanan ben Kareach, Thou shalt not do this thing; for thou speakest sheker of Yishmael.

מִצפָּה , אַזוי צו זאָגן : לאָמיך גיין , איך בעט דיך , און
un dich bet ich gein lomich zogn tsu azoi Mitspah
and you(SG) entreat I go let me say to so Mitzpah

איך וועל דערשלאָגן יִשמָעֵאל דעם זון פֿון נתַניָהן , און
un Netanyahn fun zun dem Yishmael dershlogn vel ich
and Netanyah of son the Yishmael strike down will I

קיין מענטש וועט נישט וויסן . נאָך וואָס זאָל ער דיר
dir er zol vos noch visen nisht vet mentsh kein
you(SG) he shall what after know not will man any

נעמען דאָס לעבן, און גאַנץ יהוּדה וואָס זיינען איינגעזאַמלט
aingezamlt zainen vos Yehudah gants un lebn dos nemen
gathered are that Yehudah all and life the take

אַרום דיר , וועלן צעשפּרייט ווערן , און דער איבערבלייַב
iberblaib der un vern tseshpreit veln dir arum
remnant the and become spread out will you(SG) round

פֿון יהוּדה וועט אונטערגיין? [יט] אָבער גדַלְיָהו דער זון פֿון
fun zun der Gedalyahu ober untergein vet Yehudah fun
of son the Gedalyahu but go under will Yehudah of

אַחיקָמען האָט געזאָגט צו יוֹחָנָן דעם זון פֿון קָרֵחַן :
Kareachn fun zun dem Yochanan tsu gezogt hot Achikamen
Kareach of son the Yochanan to said has Achikam

זאָלסט נישט טאָן די דאָזיקע זאַך , וואָרעם ליגן זאָגסטו
zogstu lign vorem zach dozike di ton nisht zolst
you say lie because thing this the do not you(SG) must

אויף יִשמָעֵאלן .
Yishmaeln oif
Yishmael about

41 Now it came to pass in the seventh month, that Yishmael ben Netanyah ben Elishama, who was zera hameluchah, and the officers of HaMelech, even ten anashim with him, came unto Gedalyahu ben Achikam to Mitzpah; and there they did eat lechem together in Mitzpah. [2] Then arose Yishmael ben Netanyah, and the ten anashim that were with him, and struck down Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan with the cherev, and killed him, whom Melech Bavel had made governor over ha'aretz. [3] Yishmael also killed kol haYehudim that were with him, even with Gedalyahu, at Mitzpah, and the Kasdim *(Chaldeans)* that were found there, and the anshei hamilchamah *(men of war)*.

מא און עס איז געווען אין זיבעטן חודש , איז
iz choidesh zibetn in geven iz es un
is month seventh in having been is it and

געקומען יִשמָעֵאל דער זון פֿון נתַניָה דעם
dem Netanyah fun zun der Yishmael gekumen
the Netanyah of son the Yishmael come

זון פֿון אֱלִישָמָען פֿון קיניגלעכן אָפּשטאַם, און די גרויסע
groise di un opshtam kiniglechn fun Elishamaen fun zun
great the and descent royal of Elishama of son

ליַיט פֿון דעם מלך , און צען מאַן מיט אים, צו גדַלְיָהו
Gedalyahu tsu im mit man tsen un melech dem fun lait
Gedalyahu to him with men ten and king the of men

דעם זון פֿון אַחיקָמען קיין מִצפָּה , און זיי האָבן דאָרטן
dortn hobn zei un Mitspah kein Achikamen fun zun dem
there have they and Mitzpah to Achikam of son the

געגעסן ברויט אין איינעם אין מִצפָּה . [ב] איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz Mitspah in einem in broit gegesn
arose is Mitzpah in one in bread eaten

יִשמָעֵאל דער זון פֿון נתַניָהן , און די צען מאַן וואָס
vos man tsen di un Netanyahn fun zun der Yishmael
which are men ten the and Netanyah of son the Yishmael

מיט אים, און זיי האָבן געשלאָגן גדַלְיָהו דעם זון פֿון
fun zun dem Gedalyahu geshlogn hobn zei un im mit
of son the Gedalyahu struck have they and him with

אַחיקָם דעם זון פֿון שָפָנען מיטן שוואַרד; און ער
er un shverd mitn Shafanen fun zun dem Achikam
he and sword with the Shaphan of son the Achikam

הָאָט אים געטייט – דעם וואָס דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der vos dem geteit im hot
Bavel of king the whom the one killed him has

הָאָט אויפֿגעזעצט איבערן לאַנד. ג אויך אַלע ייִדן וואָס זיַנען
zainen vos Yidn ale oich land ibern oifgezetst hot
are who Jews all also land over appointed had

געווען מיט אים, מיט גְּדַלְיָהוּן , אין מִצְפָּה , און די
di un Mitspah in Gedalyahun mit im mit geven
the and Mitzpah in Gedalyahu with him with having been

כַּשְׂדִּים וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען , די מלחמה-לײַט ,
milchome-lait di gefunen dortn zich hobn vos Kasdim
war people the found there selves have who Kasdim

הָאָט יִשְׁמָעֵאל דערשלאָגן .
dershlogn Yishmael hot
struck down Yishmael has

[4] It came to pass on the second day after he had slain Gedalyahu and no man knew it, [5] That there came certain men from Shechem, from Shiloh, and from Shomron, even 80 men, their beards shaven, their clothes torn, having cut themselves, with minchah and incense in their hand, to bring them to the Beis Hashem. [6] And Yishmael ben Netanyah went forth from Mitzpah to meet them, weeping all along as he went; and it came to pass, as he met them, he said unto them, Come to Gedalyahu ben Achikam. [7] And it was so, when they came into the midst of the Ir, that Yishmael ben Netanyah slaughtered them, and cast them into the midst of the cistern, he, and the anashim that were with him. [8] But ten anashim were found among them that said unto Yishmael, Slay us not, for we have hidden in the sadeh, chittim, se'orim, shemen, devash. So he forbore, killed them not among the others.

ד און עס איז געווען אויפֿן צווייטן טאָג נאָכן טייטן
teitn nochn tog tsveitn oifn geven iz es un
killing after day second on having been is it and

גְּדַלְיָהוּן , וועָן קיין מענטש האָט נאָך נישט געווּסט,
gevust nisht noch hot mentsh kein ven Gedalyahun
known not yet has man any when Gedalyahu

ה זיַנען אָנגעקומען מענטש פֿון שְׁכֶם , פֿון שילוֹ , און
un Shiloh fun Shechem fun mentsh ongekumen zainen
and Shiloh from Shechem from men arrived are

פֿון שומרוֹן , אַכציק מאַן מיט אָפּגעגאָלטע בערד , און
un Baiserd opgegolte mit man achtsik Shomron fun
and beards shaved with men eighty Shomron from

צערייסענע קליידער און שניטן אויפֿן לײַב ; מיט שפּײַזאָפּפֿער
shpaizopfer mit laib oifn shnitn un kleider tserisene
minchah with body on cuts and garments torn

און ווײַרעך אין זייער האַנט, אויף צו ברענגען אין הויז
hoiz in brengen tsu oif hant zeyer in vairech un
house in bring to on hand their in incense and

פֿון ה . ו איז אַרויסגעגאַנגען ישְׁמָעֵאל דער זון פֿון
fun zun der Yishmael aroisgegangen iz Hashem fun
of son the Yishmael went out is Hashem of

נתַנְיָהן זיי אַנטקעגן פֿון מִצְפָּה , געגאַנגען און
un gegangen Mitspah fun antkegen zei Netanyahn
and going Mitzpah from to meet them Netanyah

גייענדיק געווויינט ; און עס איז געווען , ווי ער האָט
hot er vi geven iz es un geveint geyendik
has he when having been is it and weeping going

זיי באַגעגנט, אַזוי האָט ער צו זיי געזאָגט: קומט צו
tsu kumt gezogt zei tsu er hot azoi bagegent zei
to come said them to he has so met them

גְּדַלְיָהוּ דעם זון פֿון אַחִיקָמן . ז איז, ווי זיי זיַנען
zainen zei vi iz Achikamen fun zun dem Gedalyahu
are they when is Achikam of son the Gedalyahu

אַריַינגעקומען אין מיטן שטאָט, אַזוי האָט ישְׁמָעֵאל דער זון
zun der Yishmael hot azoi shtot mitn in araingekumen
son the Yishmael has so city midst in come

פֿון נתַנְיָהן זיי געשאָכטן אין דער גרוב אַריַין, ער און
un er arain grub der in geshochtn zei Netanyahn fun
and he in pit the in slaughtered them Netanyah of

דִּי מְנַטְשַׁן וּוּאָס מִיט אִים. ח אוּן צַען מַאַן הָאבְּן זִיךְ
zich hobn man tsen un im mit vos mentshn di
selves have men ten and him with who men the

גְעפֿוּנְען צוּוישְׁן זִיי , וּוּאָס הָאבְּן גְעזָאגְט צוּ יִשְׁמָעֵאלְן : טְייט
teit Yishmaeln tsu gezogt hobn vos zei tsvishn gefunen
kill Yishmael to said have who them among found

אוּנְדז נִישְׁט וּוּאָרעם מִיר הָאבְּן, בַּאהַאלְטְן אִין פֿעלְד, וּוייץ אוּן
un veits feld in bahaltn hobn mir vorem nisht undz
and wheat field in hidden have we because not us

גְערְשְׁטְן אוּן אייל אוּן הָאנִיק. הָאט ער זִיךְ אָפּגְעהַאלְטְן, אוּן
un opgehaltn zich er hot honik un eil un gershtn
and stopped self he has honey and oil and barley

הָאבְּן זִיי נִישְׁט גְעטְייט צְווישְׁן זִייערע ברידער .
brider zeyere tsvishn geteit nisht zei hot
brothers their among killed not them has

[9] Now the cistern wherein Yishmael had cast all the pigrei ha'anashim *(dead bodies of the men)*, whom he had slain because of Gedalyahu, was the same cistern which Asa HaMelech had made for defense against Ba'asha Melech Yisroel: and Yishmael ben Netanyah filled it with them that were slain. [10] Then Yishmael carried away captive all the she'erit of the people that were in Mitzpah, even the banot hamelech, and kol HaAm that remained in Mitzpah, whom Nevuzaradan the captain of the imperial guard had committed to Gedalyahu ben Achikam; and Yishmael ben Netanyah carried them away captive, and departed to go over to the Bnei Ammon.

ט אוּן דִּי גְרוּב וּוּאָס יִשְׁמָעֵאל הָאט אַהִין אַרַיינְגְעוואָרְפְן דִּי
di araingevorfn ahin hot Yishmael vos grub di un
the thrown into there has Yishmael that cistern the and

טוּויטְע לַייבְער פּוֹן דִּי מְנַטְשְׁן וּוּאָס הָאט ער דערְשְׁלָאגְן
dershlogn hot er vos mentshn di fun laiber toite
struck down has he whom men the of bodies dead

צוּליב גְדַלְיָהוּ , דָּאס איז גְעווְען דִּי וּוּאָס
vos di geven iz dos Gedalyahun tsulib
which the one having been is this Gedalyahu because of

דער מלך אָסָא הָאט גְעמַאכְט אוּיס מוֹרא פַּאר בַּעְשָׁא
Baasha far moire ois gemacht hot Asa melech der
Ba'asha before fear out of made had Asa king the

דעם מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל; זִי הָאט יִשְׁמָעֵאל דער זוּן פּוֹן
fun zun der Yishmael hot zi Yisroel fun melech dem
of son the Yishmael has it Yisroel of king the

נְתַנְיָהוּ אָנְגְעפִּילט מִיט דערְשְׁלָאגְענְע. י אוּן יִשְׁמָעֵאל הָאט
hot Yishmael un dershlogene mit ongefilt Netanyahun
has Yishmael and the slain with filled Netanyahu

גְעפַּאנְגְען דעם גַאנְצְן איבערבלייבְ פּוֹן פָּאלְק וּוּאָס אִין מִצְפָּה ,
Mitspah in vos folk fun iberblaib gantsn dem gefangen
Mitzpah in that people of remnant whole the captured

דִּי טעכְטער פּוֹן מלך , אוּן דָּאס גַאנְצע פָּאלְק וּוּאָס זַיינען
zainen vos folk gantse dos un melech fun techter di
are that people whole the and king of daughters the

גְעבְליבְן אִין מִצְפָּה , וּוּאָס נְבוּזַרְאַדָן דעם הויפּט פּוֹן
fun hoipt dem Nevuzaradan vos Mitspah in geblibn
of captain the Nevuzaradan whom Mitzpah in left

דעם לַייב-חיל הָאט גְעלָאזְן אוּנְטער גְדַלְיָהוּ דעם זוּן
zun dem Gedalyahu unter gelozn hot laib-cheil dem
son the Gedalyahu under left had army people the

פּוֹן אַחִיקָם ; הָאט זִיי יִשְׁמָעֵאל דער זוּן פּוֹן נְתַנְיָהוּ
Netanyahn fun zun der Yishmael zei hot Achikamen fun
Netanyah of son the Yishmael them has Achikam of

גְעפַּאנְגְען, אוּן ער איז אַוועק אַריבערצוּגיין צוּ דִּי קִינְדער
kinder di tsu aribertsugein avek iz er un gefangen
children the to to cross over gone away is he and captured

פּוֹן עַמּוֹן .
Amon fun
Ammon of

יא הָאָט געהערט יוֹחָנָן דער זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע
ale un Kareachn fun zun der Yochanan gehert hot
all and Kareach of son the Yochanan heard has

הויפּטלײַט פֿון חיל וואָס מיט אים, דאָס גאַנצע בייז וואָס
vos beiz gantse dos im mit vos cheil fun hoiptlait
that evil whole the him with that army of chief people

יב ישְׁמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָהן האָט אָפּגעטאָן. און זיי
zei un opgeton hot Netanyahn fun zun der Yishmael
they and done had Netanyah of son the Yishmael

האָבן געגומען אַלע מענער, און זיינען געגאַנגען מלחמה
milchome gegangen zainen un mener ale genumen hobn
war gone are and men all taken have

האַלטן מיט ישְׁמָעֵאל דעם זון פֿון נתַנְיָהן , און האָבן אים
im hobn un Netanyahn fun zun dem Yishmael mit haltn
him have and Netanyah of son the Yishmael with wage

יג געפֿונען ביים גרויסן וואַסער וואָס אין גִּבְעוֹן . און עס איז
iz es un Givon in vos vaser groisn baim gefunen
is it and Giv'on in that water great by the found

געווען , ווי דאָס גאַנצע פֿאָלק מיט ישְׁמָעֵאלן האָבן
hobn Yishmaeln mit folk gantse dos vi geven
have Yishmael with people whole the when having been

דערזען יוֹחָנָן דעם זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע הויפּטלײַט
hoiptlait ale un Kareachn fun zun dem Yochanan derzen
chief people all and Kareach of son the Yochanan seen

יד פֿון חיל מיט אים, אַזוי האָבן זיי זיך דערפֿרייט. און
un derfreit zich zei hobn azoi im mit cheil fun
and rejoiced selves they have so him with army of

דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס ישְׁמָעֵאל האָט גענומען געפֿאַנגען
gefangen genumen hot Yishmael vos folk gantse dos
captured taken had Yishmael that people whole the

פֿון מִצְפָּה , האָבן זיך אויסגעדרייט און זיך
zich un oisgedreit zich hobn Mitspah fun
selves and turned around selves have Mitzpah from

אומגעקערט, און זיינען אַוועקגעגאַנגען צו יוֹחָנָן דעם זון
zun dem Yochanan tsu avekgegangen zainen un umgekert
son the Yochanan to went way are and returned

פֿון קָרֵחַ . טו און ישְׁמָעֵאל דער זון פֿון נתַנְיָהן איז
iz Netanyahn fun zun der Yishmael un Kareachn fun
is Netanyah of son the Yishmael and Kareach of

אַנטרונען געווארן פֿון יוֹחָנָנען , מיט אַכט מאַן,
man acht mit Yochananen fun gevorn antrunen
men eight with Yochanan from having become escaped

און איז אַוועק צו די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di tsu avek iz un
Ammon of children the to gone away is and

טז און יוֹחָנָן דער זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע
ale un Kareachn fun zun der Yochanan un
all and Kareach of son the Yochanan and

הויפּטלײַט פֿון חיל וואָס מיט אים, האָבן גענומען דעם
dem genumen hobn im mit vos cheil fun hoiptlait
the taken have him with that army of chief people

גאַנצן איבערבלײַב פֿון דעם פֿאָלק וואָס ער האָט אומגעקערט
umgekert hot er vos folk dem fun iberblaib gantsn
returned had he that people the of remnant entire

11 When Yochanan ben Kareach with all the officers of the forces that were with him, heard of all the evil Yishmael ben Netanyah had done, 12 Then they took kol ha'anashim, and went to fight with Yishmael ben Netanyah, and found him by the mayim rabbim that are in Giv'on. 13 Now it came to pass, that when kol haAm which were with Yishmael saw Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces that were with him, then they were glad. 14 So kol haAm that Yishmael had carried away captive from Mitzpah turned and went over to Yochanan ben Kareach. 15 But Yishmael ben Netanyah escaped from Yochanan with eight anashim, and went over to the Bnei Ammon.

16 Then took Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces that were with him, all the she'erit haAm whom he had recovered from Yishmael ben Netanyah, from Mitzpah, after that he had slain Gedalyah ben Achikam, even gevarim anshei hamilchamah, and

the nashim, and the children, and the sarisim, whom he had brought from Giv'on; [17] And they departed, and dwelt in the Gerut Kimham, which is near Beit-Lechem, intending to go to Mitzrayim, [18] Because of the Kasdim *(Chaldeans)*; for they were afraid of them, because Yishmael ben Netanyah had slain Gedalyahu ben Achikam, whom Melech Bavel made governor in ha'aretz.

42 Then all the army officers, and Yochanan Ben Kareach, and Yezanyah Ben Hoshayah, and kol HaAm from the katon even unto the gadol, came near, [2] And said unto Yirmeyah HaNavi, Let, now, techinnatenu *(our supplication)* be accepted before thee, and pray on our behalf unto Hashem Eloheicha, even on behalf of all this she'erit *(remnant)* — for we are left but a few of many, as thine eyes canst see — [3] That Hashem Eloheicha may show us the derech wherein we should walk, and the thing that we should do. [4] Then Yirmeyah HaNavi said unto them, I have heard you; hineni, I will pray unto Hashem Eloheichem

פֿון ישמָעֵאל דעם זון פֿון נתַניָהן , פֿון מִצפָּה ,
Mitspah fun Netanyahn fun zun dem Yishmael fun
Mitzpah from Netanyah of son the Yishmael from

נאָכדעם ווי יענער האָט דערשלאָגן גדַליָה דעם
dem Gedalyah dershlogn hot yener vi nochdem
the Gedalyah struck down had that one that after

זון פֿון אַחיקָמען – די מענער די מלחמה-לײַט , און די
di un milchome-lait di mener di Achikamen fun zun
the and war people the men the Achikam of son

ווײַבער , און די קינדער , און די הויפֿדינער , ווָאס ער
er vos hoifdiner di un kinder di un vaiber
he that court officials the and children the and women

האָט אומגעקערט פֿון גִּבעוֹן ; יז און זיי זײַנען געגאַנגען ,
gegangen zainen zei un Givon fun umgekert hot
having gone are they and Giv'on from returned had

און זײַנען געזעסן אין גרות-כִּמהם וואָס בײַ בֵּית-לֶחֶם ,
Beis-Lechem bai vos Grut-Kimham in gezesn zainen un
Beit-Lechem by which Gerut Kimham in settled are and

כּדי צו גיין קומען קיין מִצרַיִם . יח פֿון וועגן
vegen fun Mitsrayim kein kumen gein tsu kedei
account of of Egypt to come go to in order to

די כַּשׂדים : ווָאַרעם זיי האָבן מורא געהאַט פֿאַר זיי ,
zei far gehat moire hobn zei vorem Kasdim di
them before had fear have they because Kasdim the

וויַיל ישמָעֵאל דער זון פֿון נתַניָהן האָט דערשלאָגן
dershlogn hot Netanyahn fun zun der Yishmael vail
struck down has Netanyah of son the Yishmael because

גדַליָהו דעם זון פֿון אַחיקָמען , וואָס דער מלך פֿון
fun melech der vos Achikamen fun zun dem Gedalyahu
of king the whom Achikam of son the Gedalyahu

בָּבֶל האָט אויפֿגעזעצט איבערן לאַנד.
land ibern oifgezetst hot Bavel
land over appointed has Bavel

מב

און אַלע הויפּטלײַט פֿון חיל , און יוֹחָנָן
Yochanan un cheil fun hoiptlait ale un
Yochanan and army from chief people all and

דער זון פֿון קָרֵחַ , און יזַניָה דער זון פֿון
fun zun der Yezanyah un Kareachn fun zun der
of son the Yezanyah and Kareach of son the

הוֹשַׁעיָהן , און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון קליין ביז גרויס,
grois biz klein fun folk gantse dos un Hoshayahn
great unto small from people entire the and Hoshayah

האָבן גענענט , ב און האָבן געזאָגט צו יִרמיָהו הנבֿיא :
hanovi Yirmeyah tsu gezogt hobn un genent hobn
the prophet Yirmeyah to said have and come near have

זאָל , איך בעט דיך , פֿאַלן אונדזער געבעט פֿאַר דיר ,
dir far gebet undzer faln dich bet ich zol
you(SG) for prayer our fall you(SG) entreat I shall

און זיי מתפּלל צו ה דיין ג-ט פֿאַר אונדז, פֿאַר דעם
dem far undz far G-t dain Hashem tsu mispalel zei un
the for us for G-d your Hashem to praying they and

דאָזיקן גאַנצן איבערבלײַב, וואָרעם מיר זײַנען פֿון פֿיל
fil fun zainen mir vorem iberblaib gantsn dozikn
many of are me because remnant all this

according to your devarim; and it shall come to pass, that whatsoever thing Hashem shall answer you, I will declare it unto you; I will keep nothing back from you. [5] Then they said to Yirmeyah, Hashem be an ed emes v'ne'eman *(true and faithful witness)* against us, if we do not act even according to all things for the which Hashem Eloheicha shall send thee to us. [6] Whether it be tov, or whether it be rah, we will obey the voice of Hashem Eloheinu, to Whom we send thee; that it may be well with us, when we obey the voice of Hashem Eloheinu.

געבליבן ווינציק, אַזוי ווי דיינע אויגן זעען אונדז. [ג] און זאָל
zol un undz zeen oign daine vi azoi vintsik geblibn
shall and us see eyes your as so few remain

ה דיין אלקים אונדז זאָגן דעם ווועג ווואָס מיר זאָלן אויף
oif zoln mir vos veg dem zogn undz Elokim dain Hashem
on shall me which way the say us G-d your Hashem

אים גיין, און די זאַך ווואָס מיר זאָלן טאָן. [ד] האָט ירמיָהו
Yirmeyah hot ton zoln mir vos zach di un gein im
Yirmeyah has do shall me which thing the and go him

הנבֿיא צו זיי געזאָגט: איך האָב געהערט; אָט בין איך
ich bin ot gehert hob ich gezogt zei tsu hanovi
I am behold heard have I said they to the prophet

מתפלל צו ה אלוקיכם, אַזוי ווי אײַערע ווערטער; און
un verter aiere vi azoi Elokeichem Hashem tsu mispalel
and words your as so your G-d Hashem to praying

עס וועט זיין, איטלעך ווואָרט ווואָס ה וועט אײַך ענטפֿערן,
entfern aich vet Hashem vos vort itlech zain vet es
answer you will Hashem which word every his will it

וועל איך אײַך דערציילן; איך וועל נישט פֿאַרמײַדן פֿון אײַך אַ
a aich fun farmaidn nisht vel ich dertseiln aich ich vel
a you of withhold not will I tell you I will

וואָרט. [ה] האָבן זיי געזאָגט צו ירמיָהון: זאָל ה
Hashem zol Yirmeyahun tsu gezogt zei hobn vort
Hashem shall Yirmeyahu to said they have word

זיין אַן אמתער און באַגלויבטער עדות אַקעגן אונדז, אויב
oib undz akegn eides bagloibter un emeser an zain
if us against testimony trustworthy and true an his

נישט אַזוי ווי איטלעך ווואָרט מיט ווואָס ה דיין ג-ט
G-t dain Hashem vos mit vort itlech vi azoi nisht
G-d your Hashem which with word every as so not

וועט דיך שיקן צו אונדז, אַזוי וועלן מיר טאָן. [ו] סײַ
sai ton mir veln azoi undz tsu shikn dich vet
whether do me will so us to send you(SG) will

גוט און סײַ שלעכט וועלן מיר צוהערן צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsuhern mir veln shlecht sai un gut
of voice the to listen me will evil whether and good

ה אלוקינו, ווואָס מיר שיקן דיך צו אים; כּדי
kedei im tsu dich shikn mir vos Elokeinu Hashem
so that him to you(SG) send me which our G-d Hashem

אונדז זאָל גוט זיין, אַז מיר וועלן צוהערן צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsuhern veln mir az zain gut zol undz
of voice the to listen will me that his good shall us

ה אלוקינו.
Elokeinu Hashem
our G-d Hashem

[7] And it came to pass after aseret yamim *(ten days)*, that the Devar Hashem came unto Yirmeyah. [8] Then he called Yochanan Ben Kareach, and all the army officers which were with him, and kol HaAm from the katon even to the gadol, [9] And said unto them, Thus saith Hashem

[ז] און עס איז געווען צום סוף פֿון צען טעג, איז
iz teg tsen fun sof tsum geven iz es un
is days ten of end to having been is it and

דאָס ווואָרט פֿון ה געווען צו ירמיָהון. [ח] און
un Yirmeyahun tsu geven Hashem fun vort dos
and Yirmeyahu to having been Hashem of word this

ער האָט געפֿרופֿן יוחָנָן, דעם זון פֿון קָרֵחַ, און אַלע
ale un Kareachn fun zun dem Yochanan gerufn hot er
all and Kareach of son the Yochanan called has he

Elohei Yisroel, unto Whom ye sent me to present your techinnah before Him; [10] If ye will still abide in this land, then will I build you up, and not pull you down, and I will plant you, and not uproot you; for I relent Me of the ra'ah that I have brought upon you. [11] Be not afraid of Melech Bavel, of whom ye are afraid; be not afraid of him, saith Hashem; for I am with you to save you, and to deliver you from his yad. [12] And I will show rachamim unto you, that he will have compassion upon you, and cause you to return to your own land. [13] But if ye say, We will not dwell in this land, disobeying the voice of Hashem Eloheichem, [14] Saying, No; but we will go into Eretz Mitzrayim, where we shall see no milchamah, nor hear the sound of the shofar, nor have hunger for lechem; and there will we dwell; [15] And now therefore hear the Devar Hashem, ye She'erit Yehudah *(Remnant of Judah)*. Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: If ye wholly set your faces to go to Mitzrayim, and go to sojourn there, [16] Then it shall come to pass, that the cherev, which ye feared, shall overtake you there in Eretz Mitzrayim, and the ra'av *(famine)*, whereof ye were afraid, shall follow close after you there in Mitzrayim; and there ye shall die. 0 [17] So shall it be with all the anashim that set their faces to go into Mitzrayim to sojourn there; they shall die by the cherev, by the ra'av *(famine)*, and by the dever; and none of them shall remain or escape from the ra'ah *(disaster)* that I will bring upon them.

הויפּטלייט פֿון חיל וואָס מיט אים, און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un im mit vos cheil fun hoiptlait
people whole this and him with which host of chief people

אופֿן קליין ביז גרויס. ט און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי
azoi gezogt zei tsu hot er un grois biz klein oifen
so said they to has he and great until small

האָט געזאָגט ה אלוקי ישְׂרָאֵל, וואָס איר האָט מיך
mich hot ir vos Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
me has you which Yisroel the G-d of Hashem said has

צו אים געשיקט, צו מאַכן פֿאַלן אייַער געבעט פֿאַר אים: י אויב
oib im far gebet aier faln machn tsu geshikt im tsu
if him for prayer your fall make to sent him to

בלייַבן וועט איר בלייַבן אין דעם דאָזיקן לאַנד וועל איך אייַך
aich ich vel land dozikn dem in blaibn ir vet blaibn
you I will land this the in remain you will remain

אויפֿבויען און נישט צעשטערן, און וועל אייַך איינפֿלאַנצן און
un ainflantsn aich vel un tseshtern nisht un oifboien
and plant you will and destroy not and build

נישט אויסריַיסן, וואָרעם איך האָב חרטה אויף דעם בייז וואָס
vos beiz dem oif charote hob ich vorem oisraisn nisht
which evil the on regret have I because tear out not

איך האָב אייַך געטאָן. יא איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר דעם
dem far hobn moire nisht zolt ir geton aich hob ich
the for have fear not shall you done you have I

מלך פֿון בָּבֶל , וואָס איר האָט מורא פֿאַר אים; איר זאָלט
zolt ir im far moire hot ir vos Bavel fun melech
shall you him for fear has you which Bavel of king

נישט מורא האָבן פֿאַר אים, זאָגט ה , וואָרעם איך בין
bin ich vorem Hashem zogt im far hobn moire nisht
am I because Hashem declares him for have fear not

מיט אייַך, אייַך צו העלפֿן, און אייַך מציל צו זיין פֿון זיין
zain fun zain tsu matsl aich un helfn tsu aich aich mit
his of his to rescued you and save to you you with

האַנט. יב און איך וועל אייַך געבן דערבאַרעמונג, און ער וועט
vet er un derbaremung gebn aich vel ich un hant
will he and compassion give you will I and hand

אייַך דערבאַרעמען, און וועט אייַך אומקערן אויף אייַער ערד .
erd aier oif umkeren aich vet un derbaremen aich
earth your on return you will and have mercy you

יג אויב אָבער איר זאָגט : מיאָר וועלן נישט בלייַבן אין דעם
dem in blaibn nisht veln mior zogt ir ober oib
the in remain not will declares you but if

דאָזיקן לאַנד – נישט צוצוהערן צו דעם קול פֿון ה
Hashem fun kol dem tsu tsutsuhern nisht land dozikn
Hashem of voice the to to pay heed not land this

אלוקיכם , יד אַזוי זאָגט : ניין , נייַערט קיין לאַנד מִצְרַיִם
Mitsrayim land kein naiert nein zogn tsu azoi Elokeichem
Egypt land any but no say to so your G-d

וועלן מיר גיין , וווּ מיר וועלן נישט זען קיין מלחמה ,
milchome kein zen nisht veln mir vu gein mir veln
war any see not will me where go me will

און נישט הערן דעם קול פֿון אַ שופֿר , און מיר וועלן נישט
nisht veln mir un shoifer a fun kol dem hern nisht un
not will me and shofar a of voice the hear not and

הונגערן נאָך ברויט; און דאָרטן וועלן מיר ווויונען – [טו] טאָ
to voinen mir veln dortn un broit noch hungern
then dwell me will there and bread after hunger

אַצונד הערט דערום דאָס וואָרט פֿון ה , איר איבערבלייַב
iberblaib ir Hashem fun vort dos derum hert atsund
remnant you Hashem of word this therefore hear now

פֿון יהודה : אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Yehudah fun
the G-d of of hosts Hashem said has so Yehudah of

יִשׂרָאֵל: אויב קערן וועט איר קערן אייַער פּנים צו קומען
kumen tsu ponem aier kern ir vet kern oib Yisroel
come to face your turn you will turn if Yisroel

קיין מִצרַיִם , און איר וועט קומען ווויונען דאָרטן, [טז] איז,
iz dortn voinen kumen vet ir un Mitsrayim kein
is there dwell come will you and Egypt any

די שוווערד וואָס איר האָט מורא פֿאַר איר, ווועט אייַך דאָרטן
dortn aich vet ir far moire hot ir vos shverd di
there you will you for fear has you which sword the

דערגרייכן אין לאַנד מִצרַיִם , און דער הונגער פֿאַר ווועלכן
velchn far hunger der un Mitsrayim land in dergreichn
which before famine the and Egypt land in reach

איר זענט באַזאָרגט, ווועט אייַך אָניאָגן דאָרטן אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in dortn onyogn aich vet bazorgt zent ir
Egypt in there overtake you will anxious are you

און דאָרטן ווועט איר שטאַרבן. [יז] און געשען ווועט מיט אַלע
ale mit vet geshen un shtarbn ir vet dortn un
all with will happen and die you will there and

מענטשן וואָס האָבן געקערט זייער פּנים צו קומען קיין
kein kumen tsu ponem zeyer gekert hobn vos mentshn
to come to face their turned have which men

מִצרַיִם , צו ווויונען דאָרטן, אַז זיי ווועלן שטאַרבן דורך
durch shtarbn veln zei az dortn voinen tsu Mitsrayim
by die will they that there dwell to Egypt

דער שוווערד, דורך הונגער, און דורך דער פּעסט , און פֿון
fun un pest der durch un hunger durch shverd der
of and pestilence the by and famine by sword the

זיי וועט נישט זיין אַ געבליבענער אָדער אַנטרונענער, פֿון
fun antrunener oder geblibener a zain nisht vet zei
of escape or remaining a be not will them

וועגן דעם בייז וואָס איך ברענג אויף זיי .
zei oif breng ich vos beiz dem vegen
them on bring I which evil the account of

[יח] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
the G-d of of hosts Hashem said has so because

יִשׂרָאֵל: אַזוי ווי מיין כּעס און מיין גרימצאָרן איז אויסגעגאָסן
oisgegosen iz grimtsorn main un kaas main vi azoi Yisroel
poured out is wrath my and anger my as so Yisroel

געוואָרן אויף די באַווויונער פֿון ירושָלַיִם , אַזוי
azoi Yerushalayim fun bavoiner di oif gevorn
so Yerushalayim of inhabitants the on having become

וועט אויסגעגאָסן ווערן מיין גרימצאָרן אויף אייַך, ווען איר
ir ven aich oif grimtsorn main vern oisgegosen vet
you when you on wrath my become poured out will

[18] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: As Mine anger and My wrath hath been poured forth upon the inhabitants of Yerushalayim, so shall My wrath be poured forth upon you, when ye shall enter into Mitzrayim; and ye shall be an oath, and a horror, and a kelalah *(curse)*, and a cherpah; and ye shall see this makom no more. [19] Hashem

hath said concerning you, O ye she'erit Yehudah; Go ye not into Mitzrayim; know certainly that I have warned you, this day. [20] For ye acted deceitfully, erring in your nafshot, when ye sent me unto Hashem Eloheichem, saying, Pray on our behalf unto Hashem Eloheinu; and according unto all that Hashem Eloheinu shall say, so declare unto us, and we will do it. [21] And now I have this day declared it to you; but ye have not obeyed the voice of Hashem Eloheichem, nor anything for the which He hath sent me unto you. [22] Now therefore know certainly that ye shall die by the cherev, by the ra'av *(famine)*, and by the dever, in the makom where ye desire to go and to sojourn.

קומט קיין מִצרַיִם , און איר וועט זיין פַֿאַר אַ פֿלוך , און פַֿאַר
far un fluch a far zain vet ir un Mitsrayim kein kumt
for and curse a for be will you and Egypt to come

אַ שרעק, און פַֿאַר אַ קללה, און פַֿאַר אַ שאַנד ; און איר וועט
vet ir un shand a far un klole a far un shrek a
will you and shame a for and curse a for and terror a

מער נישט אָנזאָגן דעם דאָזיקן אָרט . יט ה האָט אָנגעזאָגט
ongezogt hot Hashem ort dozikn dem onzen nisht mer
ordered has Hashem place this the see not more

וועגן אייַך, איר איבערבלייַב פֿון יהודה : איר זאָלט נישט
nisht zolt ir Yehudah fun iberblaib ir aich vegen
not shall you Yehudah of remnant you you concerning

גיין קיין מִצרַיִם ; וויסן זאָלט איר וויסן זיין אַז איך האָב
hob ich az zain visen ir zolt visen Mitsrayim kein gein
have I that be know you shall know Egypt to go

אייַך היינט געווארנט. כ וואָרעם איר האָט אַן אָפּנאַר באַאַנגעגן
bagangen opnar an hot ir vorem gevornt haint aich
committed deceit a have you because warned today you

אַקעגן אייַער זעל, וועלן איר האָט מיך געשיקט צו ה
Hashem tsu geshikt mich hot ir ven zel aier akegn
Hashem to sent me have you when soul your against

אלוקיכם , אַזוי צו זאָגן : זיי מתפלל פַֿאַר אונדז צו ה
Hashem tsu undz far mispalel zai zogn tsu azoi Elokeichem
Hashem to us for praying be say to so your G-d

אלוקינו , און אַזוי ווי אַלץ וואָס ה אלוקינו וועט
vet Elokeinu Hashem vos alts vi azoi un Elokeinu
will our G-d Hashem which all that as so and our G-d

הייסן, אַזוי זאָג אונדז, און מיר וועלן טאָן. כא און איך האָב אייַך
aich hob ich un ton veln mir un undz zog azoi heisn
you have I and do will we and us tell so order

היינט געזאָגט, אָבער איר הערט נישט צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu nisht hert ir ober gezogt haint
of voice the to not pay heed you but spoken today

ה אלוקיכם , און צו אַלץ מיט וואָס ער האָט מיך
mich hot er vos mit alts tsu un Elokeichem Hashem
me has he which with all that to and your G-d Hashem

געשיקט צו אייַך. כב און אַצונד וויסן זאָלט איר וויסן זיין ,
zain visen ir zolt visen atsund un aich tsu geshikt
be know you shall know now and you to sent

אַז פֿון שווערד, פֿון הונגער, און פֿון פּעסט וועט איר
ir vet pest fun un hunger fun shverd fun az
you will pestilence from and famine from sword from that

שטאַרבן אין דעם אָרט וואָס איר ווילט קומען וווינען דאָרטן.
dortn voinen kumen vilt ir vos ort dem in shtarbn
there dwell come will you which place the in die

מג

43 And it came to pass, that when Yirmeyah had made an end of speaking unto kol haAm all the divrei Hashem Eloheihem, for which Hashem Eloheihem had sent him to them, even all these words, [2] Then spoke Azaryah ben Hoshayah, Yochanan ben Kareach, and all

און עס איז געווען , ווי ירמיהו האָט
hot Yirmeyah vi geven iz es un
has Yirmeyah when having been is it and

געענדיקט רעדן צום גאַנצן פֿאָלק אַלע וועגן
verter ale folk gantsn tsum redn geendikt
words all people all to speak finished

פֿון ה זייער ג-ט, מיט וואָס ה זייער ג-ט האָט
hot G-t zeyer Hashem vos mit G-t zeyer Hashem fun
had G-d their Hashem which with G-d their Hashem of

the anashim ha-zedim *(insolent men)*, saying unto Yirmeyah, Thou speakest sheker; Hashem Eloheinu hath not sent thee to say, Go not into Mitzrayim to sojourn there; [3] But Baruch ben Neriyah inciteth thee against us, for to deliver us into the yad haKasdim, that they might put us to death, and carry us away into the Golus of Babylon. [4] So Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces, and kol haAm, obeyed not the voice of Hashem, to dwell in Eretz Yehudah. [5] But Yochanan ben Kareach, and all the officers of the forces, took all the she'erit Yehudah, that were returned from kol haGoyim, where they had been driven there, to dwell in Eretz Yehudah; [6] Even men, and women, and children, and the banot hamelech, and every nefesh that Nevuzaradan, the captain of the imperial guard, had left with Gedalyahu ben Achikam ben Shaphan, and Yirmeyah HaNavi, and Baruch ben Neriyah. [7] So they came into Eretz Mitzrayim; for they obeyed not the voice of Hashem; thus came they even as far as Tachpanches.

אים געשיקט צו זיי , אַלץ די דאָזיקער וועלטער, ב אַזוי
azoi verter doziker di alts zei tsu geshikt im
so words these the all that them to sent him

האָט געזאגט עזריה דער זון פֿון הושעיהו , און יוחנן
Yochanan un Hoshayahn fun zun der Azaryah geredt hot
Yochanan and Hoshayah of son the Azaryah spoken has

דער זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע מוטווילעקע לייט , זאָגנדיק
zogndik lait mutvilike ale un Kareachn fun zun der
saying people arrogant all and Kareach of son the

צו ירמיהו : ליגן זאָגסטו ! נישט ה׳ אלוקינו האָט
hot Elokeinu Hashem nisht zogstu lign Yirmeyahun tsu
has our G-d Hashem not you say lies Yirmeyahu to

דיך געשיקט אַזוי צו זאָגן : איר זאָלט נישט קומען קיין
kein kumen nisht zolt ir zogn tsu azoi geshikt dich
to come not shall you say to so sent you(SG)

מִצרַיִם צו ווויינען דאָרטן; ג נייַערט ברוך דער זון
zun der Baruch naiert dortn voinen tsu Mitsrayim
son the blessed be but there dwell to Egypt

פֿון נֵרִיָהן רעדט דיך אָן אויף אונדז, כדי אונדז
undz kedei undz oif on dich redt Neriyahn fun
us so that us against on you(SG) speaks Neriyah of

איבערצוגעבן אין דער האַנט פֿון די כַּשׂדים אונדז צו טייטן ,
teitn tsu undz Kasdim di fun hant der in ibertsugebn
to kill to us Kasdim the of hand the in hand over

אָדער אונדז צו פֿאַרטרייַבן קיין בָּבֶל . ד און יוחנן דער
der Yochanan un Bavel kein fartraiben tsu undz oder
the Yochanan and Bavel to drive before to us or

זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע הויפּטלייַט פֿון חיל , און דאָס
dos un cheil fun hoiptlait ale un Kareachn fun zun
this and army of chief people all and Kareach of son

גאַנצע פֿאָלק , האָבן נישט צוגעהערט צו דעם קול פֿון
fun kol dem tsu tsugehert nisht hobn folk gantse
of voice the to paid heed not have people whole

ה׳ , צו בלייַבן אין לאַנד יהודה . ה און יוחנן דער
der Yochanan un Yehudah land in blaibn tsu Hashem
the Yochanan and Yehudah land in remain to Hashem

זון פֿון קָרֵחַ , און אַלע הויפּטלייַט פֿון חיל , האָבן
hobn cheil fun hoiptlait ale un Kareachn fun zun
have army of chief people all and Kareach of son

געזונטען דעם גאַנצן איבערבלייַב פֿון יהודה וואָס האָבן זיך
zich hobn vos Yehudah fun iberblaib gantsn dem genumen
self have that Yehudah of remnant entire the taken

אומגעקערט פֿון אַלע פֿעלקער וואָס זיי זיַנען פֿאַרשטרויסן
farshtoisen zainen zei vos felker ale fun umgekert
driven away are they which nations all from returned

געווואָרן אַהין , כדי צו ווויינען אין לאַנד יהודה :
Yehudah land in voinen tsu kedei ahin gevorn
Yehudah land in dwell to so that there having become

ו די מענער, און די ווייַבער , און קינדער , און דעם
dem un kinder di un vaiber di un mener di
the and children the and women the and men the

מלכס טעכטער , און אַלע נפֿשות וואָס נבֿוזראַדָן דער
der Nevuzaradan vos nefoshes ale un techter melechs
the Nevuzaradan which persons all and daughters king's

הויפט פֿון דעם לייב-כּל האָט געלאָזט מיט גדַלְיָהוּ
Gedalyahu mit gelozt hot laib-kol dem fun hoipt
Gedalyahu with left had army people the of captain

דעם זון פֿון אַחיקָם דעם זון פֿון שָׁפָנעז , און יִרְמְיָהוּ
Yirmeyah un Shafanen fun zun dem Achikam fun zun dem
Yirmeyah and Shaphan of son the Achikam of son the

הנבֿיאן , און ברוך דעם זון פֿון נֵרִיָהוּ ; [ז] און זיי
zei un Neriyahun fun zun dem Baruch un henvin
they and Neriyah of son the Baruch and the prophet

זיַנען געקומען קיין לאַנד מִצְרַיִם ; ווָאָרעם זיי האָבן
hobn zei vorem Mitsrayim land kein gekumen zainen
have they because Egypt land to having come are

נישט צוגעהערט צו דעם קוֹל פֿון ה ; און זיי זיַנען
zainen zei un Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht
are they and Hashem of voice the to paid heed not

. תַּחְפַּנְחֵס ביז געקומען
Tachpanches biz gekumen
Tachpanches even unto having come

[ח] און דאָס ווָאָרט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to having been is Hashem of word the and

יִרְמְיָהוּ אין תַּחְפַּנְחֵס , אַזוי צו זאָגן : [ט] נעם מיט דיַין
dain mit nem zogn tsu azoi Tachpanches in Yirmeyahun
your with take say to so Tachpanches in Yirmeyahu

האַנט גרויסע שטיינער, און זאָלסט זיי באַהאַלטן אין
in bahaltn zei zolst un shteiner groise hant
in conceal them you(SG) must and stones great hand

וואַפּנע, אין דעם ציגלפֿלאַסטער וואָס ביַים איַינגאַנג פֿון
fun aingang baim vos tsiglflaster dem in vapne
of entrance at which brick-pavement the in mortar

פַּרְעהס הויז אין תַּחְפַּנְחֵס , פֿאַר די אויגן פֿון די
di fun oign di far Tachpanches in hoiz Pharaohs
the of eyes the before Tachpanches in house Pharaoh's

מענער פֿון יהודה ; [י] און זאָלסט זאָגן צו זיי : אֲזוי
azoi zei tsu zogn zolst un Yehudah fun mener
so them to say you(SG) must and Yehudah of men

האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע , איך
ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot
I behold Yisroel the G-d of of hosts Hashem said has

שיק און וועל נעמען נבוכדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun melech dem Nevuchadretsar nemen vel un shik
Bavel of king the Nevukhadretzar take will and send

מיַין קנעכט , און איך וועל שטעלן זיַין טראָן איבער די דאָזיקע
dozike di iber tron zain shteln vel ich un knecht main
these the over throne his set will I and servant my

שטיינער וואָס איך האָב באַהאַלטן, און ער וועט אויסשפּרייטן
oisshpreitn vet er un bahaltn hob ich vos shteiner
spread out will he and hidden have I which stones

זיַין פּראַכטגעצעלט איבער זיי . [יא] און ער וועט קומען , און
un kumen vet er un zei iber prachtgetselt zain
and come will he and them over pavilion his

וועט שלאָגן דאָס לאַנד מִצְרַיִם ; וועמען צום טויט צום
tsum toit tsum vemen Mitsrayim land dos shlogn vet
to the death to the whom Egypt land this strike will

[8] Then came the Devar Hashem unto Yirmeyah in Tachpanches, saying, [9] Take avanim gedolim in thine yad, and bury them in the clay in the brick pavement, which is at the entrance of the bais Pharaoh in Tachpanches, before the eyes of the anshei Yehudah; [10] And say unto them, Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I will send and take Nevukhadretzar Melech Bavel, avdi *(my servant)*, and will set his throne upon these avanim that I have hid; and he shall spread his royal pavilion over them. [11] And when he cometh, he shall smite Eretz Mitzrayim, and deliver such as are for mot to mot; and such as are for captivity to captivity; and such as are for the cherev to the cherev. [12] And I will kindle an eish in the batim *(houses)* of the g-ds of Mitzrayim; and he shall burn them, and carry them away captive; and he shall wrap himself with Eretz Mitzrayim, as a ro'eh putteth on his garment; and he shall go forth from there in shalom. [13] He shall demolish also the matzevot Beit-Shemesh, that is in Eretz Mitzrayim; and the batim *(houses)* of the g-ds of the Egyptians shall he burn with eish.

טויט , און וועמען צו געפֿאַנגנשאַפֿט צו געפֿאַנגנשאַפֿט, און
un gefangenshaft tsu gefangenshaft tsu vemen un toit
and captivity to captivity to whom and death

וועמען צום שווערד צום שווערד. יב און איך וועל אָנצינדן
ontsindn vel ich un shverd tsum shverd tsum vemen
kindle will I and sword to sword to whom

אַ פֿײַער אין די הײַזער פֿון די ג-טער פֿון מִצרַיִם ; און
un Mitsrayim fun g-ter di fun haizer di in faier a
and Egypt of g-ds the of houses the in fire a

ער וועט זיי פֿאַרברענען, אָדער זיי נעמען געפֿאַנגען; און
un gefangen nemen zei oder farbrenen zei vet er
and captive take them or burn up them will he

ער וועט צונויפֿוויקלען דאָס לאַנד מִצרַיִם , ווי אַ פּאַסטוך
pastuch a vi Mitsrayim land dos tsunoifviklen vet er
shepherd a as Egypt land this wrap will he

וויקל צונויף זײַן בגד ; און ער וועט אַרויס פֿון דאָרטן
dortn fun arois vet er un beged zain tsunoif vikl
there from go out will he and garment his together whirls

בשלום . יג און ער וועט צעברעכן די זײַלשטיינער פֿון
fun zailshteiner di tsebrechn vet er un besholem
of sacred pillars the tear down will he and in peace

בֵּית-שֶׁמֶשׁ וואָס אין לאַנד מִצרַיִם ; און די הײַזער פֿון
fun haizer di un Mitsrayim land in vos Beis-Shemesh
of houses the and Egypt land in which Beit-Shemesh

די ג-טער פֿון מִצרַיִם וועט ער פֿאַרברענען אין פֿײַער.
faier in farbrenen er vet Mitsrayim fun g-ter di
fire in burn up he will Egypt of g-ds the

מד

דאָס וואָרט פֿון ה וואָס איז געווען צו
tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
to having been is which Hashem of word the

ירמיָהון וועגן אַלע יִידן וואָס זײַנען
zainen vos Yidn ale vegen Yirmeyahun
are which Yehudim all concerning Yirmeyahu

געזעסן אין לאַנד מִצרַיִם , די וואָס זײַנען געזעסן אין
in gezesn zainen vos di Mitsrayim land in gezesn
in settled are which the ones Egypt land in settled

מִגדוֹל , און אין תַּחפַּנְחֵס , און אין נוֹף , און אין לאַנד
land in un Nof in un Tachpanches in un Migdol
land in and Noph in and Tachpanches in and Migdol

פַּתרוֹס, אַזוי צו זאָגן: ב אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi Patros
of hosts Hashem said has thus say to so Patros

אלוקי יִשׂרָאֵל: איר האָט געזען דאָס גאַנצע בייז וואָס איך
ich vos beiz gantse dos gezen hot ir Yisroel Elokei
I which evil whole the seen have you Yisroel the G-d of

האָב געבראַכט אויף , און אויף אַלע שטעט פֿון
fun shtet ale oif un Yerushalayim oif gebracht hob
of towns all upon and Yerushalayim on brought have

יהודה ; און אָט זיינען זיי אַ וויסטעניש הײַנטיקן טאָג,
tog haintikn vistenish a zei zainen ot un Yehudah
day this very wasteland a they are behold and Yehudah

און קיינער וווינט נישט אין זיי ; ג פֿון וועגן זייער בייז
beiz zeyer vegen fun zei in nisht voint keiner un
evil their account of on them in not resides anyone and

44 The davar that came to Yirmeyah concerning all the Yehudim which dwell in Eretz Mitzrayim, which dwell at Migdol, and at Tachpanches, and at Noph, and in the country of Patros, saying, [2] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel; Ye have seen all the ra'ah that I have brought upon Yerushalayim, and upon all the towns of Yehudah; and, behold, this day they are a ruin, and no one dwelleth therein, [3] Because of their ra'ah *(evil)* which they have committed to provoke Me to anger, in that they went to burn ketoret, and to serve elohim acherim, whom they knew not, neither they, ye, nor avoteichem. [4] Howbeit I sent unto you all My avadim the Nevi'im, rising early and sending them, saying, Oh, do not this to'evah *(abominable thing)* that I hate. [5] But they paid heed not, nor inclined their ozen to

turn from their ra'ah *(wickedness)*, to burn no ketoret unto elohim acherim. [6] Wherefore My wrath and Mine anger was poured forth, and was kindled in the towns of Yehudah and in the streets of Yerushalayim; and they are become a desolate ruin, as at this day. [7] Therefore now thus saith Hashem Elohei Tzva'os Elohei Yisroel: Why commit ye this ra'ah gedolah against your nefashot, to cut off from you ish and isha, olel *(child)* and yonek *(infant)*, out of Yehudah, to leave you no she'erit *(remnant)*; [8] In that ye provoke Me unto wrath with the works of your hands, burning ketoret unto elohim acherim in Eretz Mitzrayim, where ye be gone to dwell, that ye might cut yourselves off, and that ye might be a kelalah *(curse)* and a cherpah *(reproach)* among kol HaGoyim of ha'aretz? [9] Have ye forgotten the ra'ot *(wickednesses)* of avoteichem, and the ra'ot of the melachim of Yehudah, and the ra'ot of their nashim, and your own ra'ot, and the ra'ot of your nashim, which they have committed in Eretz Yehudah, and in the streets of Yerushalayim? [10] They are not contrite even unto this day, neither have they feared, nor walked in My torah, nor in My chukkot, that I set before you and before avoteichem.

וואָס זיי האָבן געטאָן, מיך צו דערצערנען , צו גיין
gein tsu dertserenen tsu mich geton hobn zei vos
go to provoke to anger to me done have they which

רייכערן און דינען צו פֿרעמדע ג-טער וואָס נישט זיי
zei nisht vos g-ter fremde tsu dinen un reichern
they not which g-ds foreign to serve and burn incense

האָבן זיי געקענט, נישט איר, און נישט אײַערע עלטערן. [ד] און
un eltern aiere nisht un ir nisht gekent zei hobn
and fathers your not and you not known them have

איך האָב צו אײַך געשיקט אַלע מײַנע קנעכט די נבֿיאים ,
neviim di knecht maine ale geshikt aich tsu hob ich
prophets the servants my all sent you to have I

נאָכאַנאַנד און נאָכאַנאַנד געשיקט, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט
zolt ir zogn tsu azoi geshikt nochanand un nochanand
shall you say to so sent continually and continually

נישט טאָן די דאָזיקע אומווערדיקע זאַך וואָס איך האָב
hob ich vos zach umverdike dozike di ton nisht
have I which thing abominable this the do not

פֿײַנט. [ה] אָבער זיי האָבן נישט צוגעהערט און נישט צוגענײַגט
tsugenaigt nisht un tsugehert nisht hobn zei ober faint
inclined not and paid heed not have they but hate

זייער אויער און זיך אומקערן פֿון זייער שלעכטיקייט, נישט
nisht shlechtikeit zeyer fun umkeren zich un oier zeyer
not wickedness their from return self and ear their

צו רייכערן צו פֿרעמדע ג-טער. [ו] און מײַן גרימצאָרן
grimtsorn main un g-ter fremde tsu reichern tsu
wrath my and g-ds foreign to burn incense to

און מײַן כּעס איז אויסגעגאָסן געוואָרן , און האָט
hot un gevorn oisgegosen iz kaas main un
has and having become poured out is anger my and

געברענט אין די שטעט פֿון יהודה , און אין די גאַסן פֿון
fun gasn di in un Yehudah fun shtet di in gebrent
of streets the in and Yehudah of towns the in burning

ירושָלַיִם , און זיי זײַנען געוואָרן אַ חורבן , אַ
a churvn a gevorn zainen zei un Yerushalayim
a ruin a having become are they and Yerushalayim

וויסטענישׂ, אַזוי ווי היינטיקן טאָג. [ז] און אַצונד האָט אַזוי געזאָגט
gezogt azoi hot atsund un tog haintikn vi azoi vistenish
said thus has now and day this very as so wasteland

ה אלוקי צבָאוֹת , אלוקי יִשׂרָאֵל: צו וואָס טוט
tut vos tsu Yisroel Elokei Tseva'ot Elokei Hashem
do which to Yisroel the G-d of of hosts the G-d of Hashem

איר אײַך אַליין אַ גרויסע רעה, מע זאָל אײַך פֿאַרשנײַדן מאַן
man farshnaidn aich zol me roe groise a alein aich ir
man destroy you shall one evil great a yourself you you

און ווײַב, קינד און ברוסטקינד , פֿון צווישן יהודה , און
un vaib un brustkind un kind tsvishn fun Yehudah un
and wife and child and sucking child among from Yehudah and

נישט צו לאָזן אַן איבערבליַיב? [ח] מיך צו דערצערנען
dertserenen tsu mich iberblaib an lozn tsu nisht
provoke to anger to me remnant a leave to not

מיט די ווערק פֿון אײַערע הענט, צו רייכערן צו פֿרעמדע
fremde tsu reichern tsu hent aiere fun verk di mit
foreign to burn incense to hands your of work the with

ג-טער אין לאַנד מִצרַיִם , ווו איר זייַט געקומען ווויינען ,
voinen gekumen zait ir vu Mitsrayim land in g-ter
to dwell come be you where Egypt land in g-ds

כדי מע זאָל אײַך פֿאַרשנײַדן , און כדי איר זאָלט ווערן
vern zolt ir kedei un farshnaidn aich zol me kedei
become shall you so that and cut off you shall one so that

פֿאַר אַ קללה און פֿאַר אַ שאַנד צווישן אַלע פֿעלקער פֿון דער
der fun felker ale tsvishn shand a far un klole a far
the of nations all among shame a for and curse a for

ערד . ט האָט איר פֿאַרגעסן די שלעכטיקייט פֿון אײַערע עלטערן ,
eltern aiere fun shlechtikeit di fargesen ir hot erd
fathers your of wickedness the forgotten you have earth

און די שלעכטיקייט פֿון די מלכים פֿון יהודה , און די
di un Yehudah fun mlochim di fun shlechtikeit di un
the and Yehudah of kings the of wickedness the and

שלעכטיקייט פֿון זייערע ווײַבער , און אײַערע שלעכטיקייט , און
un shlechtikeit aiere un vaiber zeyere fun shlechtikeit
and wickedness your and women their of wickedness

די שלעכטיקייט פֿון אײַערע ווײַבער , וואָס זיי האָבן געטאָן
geton hobn zei vos vaiber aiere fun shlechtikeit di
done have they which women your of wickedness the

אין לאַנד יהודה , און אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם ? י זיי
zei Yerushalayim fun gasn di in un Yehudah land in
they Yerushalayim of streets the in and Yehudah land in

זיינען נישט אונטערטעניק געווואָרן ביז אויף היינטיקן
haintikn oif biz gevorn untertenik nisht zainen
this very on until having become humbled not are

טאָג , און זיי האָבן נישט מורא געהאַט , און זיינען נישט
nisht zainen un gehat moire nisht hobn zei un tog
not are and had fear not have they and day

געגאַנגען אין מײַן תורה און אין מײַנע געזעצן וואָס איך
ich vos gezetsn maine in un toyre main in gegangen
I which laws my in and torah my in having gone

האָב געלייגט פֿאַר אײַך און פֿאַר אײַערע עלטערן .
eltern aiere far un aich far geleigt hob
fathers your before and you before lain down have

יא דערום האָט אַזוי געזאָגט ה צְבָאוֹת , אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt azoi hot derum
the G-d of of hosts Hashem said thus has therefore

יִשְׂרָאֵל : זעט , איך קער מײַן פּנים אויף אײַך צום שלעכט ,
shlecht tsum aich oif ponem main ker ich zet Yisroel
evil for the you against face my turn I see Yisroel

און צו פֿאַרשנײַדן גאַנץ יהודה . יב און איך וועל נעמען דעם
dem nemen vel ich un Yehudah gants farshnaidn tsu un
the take will I and Yehudah all cut off to and

איבערבלײַב פֿון יהודה וואָס האָבן געקערט זייער פּנים צו
tsu ponem zeyer gekert hobn vos Yehudah fun iberblaib
to face their turned have which Yehudah of remnant

קומען קיין לאַנד מִצרַיִם צו ווויינען דאָרטן , און אַלע וועלן
veln ale un dortn voinen tsu Mitsrayim land kein kumen
will all and there dwell to Egypt land to come

פֿאַרלענדט ווערן ; אין לאַנד מִצרַיִם וועלן זיי פֿאַלן ; פֿון
fun faln zei veln Mitsrayim land in vern farlendt
from fall they will Egypt land in become destroyed

[11] Therefore thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I will set My face against you for ra'ah, and to cut off kol Yehudah. [12] And I will take the she'erit *(remnant)* of Yehudah, that have set their faces to go into Eretz Mitzrayim to sojourn there, and they shall all be consumed, and fall in Eretz Mitzrayim; they shall even be consumed by the cherev and by the ra'av *(famine)*; they shall die, from the katon even unto the gadol, by the cherev and by the ra'av; and they shall be an object of cursing, and a horror, and a kelalah, and a cherpah. [13] For I

will punish them that dwell in Eretz Mitzrayim, just as I have punished Yerushalayim, by the cherev, by the ra'av, and by the dever; [14] So that none of the she'erit *(remnant)* of Yehudah, which are gone into Eretz Mitzrayim to sojourn there, shall escape or survive, that they should return into Eretz Yehudah, to the which they lift up [in desire] their nefesh to return to dwell there; for none shall return but such as shall escape.

שוועדְד, פֹּון הונגער, וועלן זיי פֿאַרלענדט ווערן ; פֹּון קליין
klein fun vern farlendt zei veln hunger fun shverd
small from become destroyed they will famine from sword

ביז גרויס, פֹּון שוועדְד און פֹּון הונגער וועלן זיי שטאַרבן;
shtarbn zei veln hunger fun un shverd fun grois biz
die they will famine from and sword from great unto

און זיי וועלן זיַין פֿאַר אַ פֿלוך, און פֿאַר אַ שרעק, און פֿאַר אַ
a far un shrek a far un fluch a far zain veln zei un
a for and terror a for and curse a for be will they and

קללה, און פֿאַר אַ שאַנד. [15] און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט
mit oprechenen zich vel ich un shand a far un klole
with reckon self will I and shame a for and curse

די וואָס זיצן אין לאַנד מִצרַיִם , ווי איך האָב זיך
zich hob ich vi Mitsrayim land in zitsn vos di
self have I just as Egypt land in sit which the ones

אָפּגערעכנט מיט ירושָלַיִם , מיט שוועדְד, מיט הונגער,
hunger mit shverd mit Yerushalayim mit opgerechnt
famine with sword with Yerushalayim with taken revenge

און מיט פּעסט. [16] און פֹּון דעם רעשט פֹּון יהוּדה וואָס
vos Yehudah fun resht dem fun un pest mit un
which Yehudah of rest the of and pestilence with and

קומען קיין לאַנד מִצרַיִם צו ווינען דאָרטן, וועט נישט זיַין
zain nisht vet dortn voinen tsu Mitsrayim land kein kumen
be not will there dwell to Egypt land to come

אַ געבליבענער אָדער אַנטרונענער זיך אומצוקערן קיין לאַנד
land kein umtsukeren zich antrunener oder geblibener a
land to to return self escapee or remainder a

יהוּדה , וואָס זייער האַרץ ציט זיי זיך ווידער צו באַזעצן
bazetsn tsu vider zich zei tsit harts zeyer vos Yehudah
settle to again self them pulls heart their which Yehudah

דאָרטן; וואָרעם זיי וועלן זיך נישט אומקערן, צו מאָל ווי
vi mol tsu umkeren nisht zich veln zei vorem dortn
like time to return not self will they because there

אַנטרונענע .
antrunene
escaped ones

[15] Then all the anashim which knew that their nashim had burned ketoret unto elohim acherim, and all the nashim that stood by, a kahal gadol *(great multitude)*, even kol HaAm that dwelt in Eretz Mitzrayim, in Patros, answered Yirmeyah, saying, [16] As for the davar that thou hast spoken unto us b'Shem Hashem, we will not pay heed unto thee. [17] But we will certainly do whatsoever thing goeth forth out of our own mouth, to burn ketoret unto the Malkat HaShomayim *(the Queen of Heaven)*, and to pour out nesakhim *(drink offerings)* unto her, as we have done,

[טו] האָבן געוואוסט אַז זייער ווייַבער רייכערן צו פֿרעמדע ג-טער,
hobn vos mener ale Yirmeyahu geentfert hobn
have which men all Yirmeyahu answered have

g-ter fremde tsu reichern vaiber zeyer az gevust
g-ds foreign to burn incense wives their that known

און אַלע ווייַבער וואָס זיַינען געשטאַנען אַרום, אַ גרויס
grois a arum geshtanen zainen vos vaiber ale un
great a round standing are which wives all and

געזעמל , און דאָס גאַנצע פֹּאָלק וואָס זיַינען געזעסן אין
in gezesn zainen vos folk gantse dos un gezeml
in settled are which people whole this and company

לאַנד מִצרַיִם , אין פַּתרוֹס, אַזוי צו זאָגן: [יז] דאָס וואָרט וואָס
vos vort dos zogn tsu azoi Patros in Mitsrayim land
which word this say to so Patros in Egypt land

דו האָסט גערעדט צו אונדז אין נאָמען פֹּון ה , הערן מיר ,
mir hern Hashem fun nomen in undz tsu geredt host du
we hear Hashem of name in us to spoken have you

we, and Avoteinu, our Melachim, and our Sarim, in the towns of Yehudah, and in the streets of Yerushalayim; for then we had plenty of lechem, and were tovim *(well off)*, and saw no ra'ah. 18 But since we left off burning ketoret to the Malkat HaShomayim, and to pour out nesakhim unto her, we have lacked all things, and have been consumed by the cherev and by the ra'av. 19 And when we burned ketoret to the Malkat HaShomayim, and poured out nesakhim unto her, did we make for her in her image cakes, and pour out nesakhim unto her, without our anashim?

דיר נישט צו . יז נַיִערט טאָן וועלן מיר טאָן איטלעך ווָארט
vort itlech ton mir veln ton naiert tsu nisht dir
word every do we will do but to not you(SG)

וואָס איז אַרויס פֿון אונדזער מויל , צו רייכערן צו דער
der tsu reichern tsu moil undzer fun arois iz vos
the to burn incense to mouth our of out is which

מלכּה פֿון הימל , און גיסן צו איר גיסאָפּפֿער , אַזוי ווי
vi azoi gisopfer ir tsu gisn un himel fun malke
as so drink offering her to pour and heaven of queen

מיר האָבן געטאָן, מיר און אונדזערע עלטערן, אונדזערע מלכים
mlochim undzere eltern undzere un mir geton hobn mir
kings our fathers our and we done have we

און אונדזערע האַרן, אין די שטעט פֿון יהודה , און אין די
di in un Yehudah fun shtet di in harn undzere un
the in and Yehudah of cities the in lords our and

גאַסן פֿון ירושָלַיִם ; און מיר האָבן געהאַט ברויט צו
tsu broit gehat hobn mir un Yerushalayim fun gasn
to bread had have we and Yerushalayim of streets

זאַט , און אונדז איז געווען גוט , און שלעכטס האָבן
hobn shlechts un gut geven iz undz un zat
have evil things and good having been is us and satisfy

מיר נישט אָנגעזען . יח און פֿון זינט מיר האָבן אויפֿגעהערט
oifgehert hobn mir zint fun un ongezen nisht mir
ceased have we since from and seen not we

רייכערן צו דער מלכּה פֿון הימל , און גיסן צו
tsu gisn un himel fun malke der tsu reichern
to pouring and heaven of queen the to burning incense

איר גיסאָפּפֿער , זיַינען מיר געמינערט פֿון אַלץ ,
alts fun geminert mir zainen gisopfer ir
everything from diminished we are drink offering her

און פֿון שוואַרד און פֿון הונגער ווערן מיר פֿאַרלענדט.
farlendt mir vern hunger fun un shverd fun un
destroyed we become famine from and sword from and

יט און אַז מיר האָבן געראייכערט צו דער מלכּה פֿון הימל ,
himel fun malke der tsu gereichert hobn mir az un
heaven of queen the to burn incense have we when and

און געגאָסן צו איר גיסאָפּפֿער , האָבן מיר דען אָן
on den mir hobn gisopfer ir tsu gegosn un
without then we have drink offering her to poured out and

אונדזערע מאַנען איר געמאַכט קוכנס אין איר געשטאַלט, און
un geshtalt ir in kuchns gemacht ir manen undzere
and form her in cakes made her husbands our

געגאָסן צו איר גיסאָפּפֿער ?
gisopfer ir tsu gegosn
drink offering her to poured out

20 Then Yirmeyah said unto kol HaAm, to the gevarim, and to the nashim, and to kol HaAm which had given him that answer, saying, 21 The ketoret that ye burned in the towns of Yehudah, and in the streets of Yerushalayim, ye, and avoteichem, your melachim, and your sarim, and

כ האָט ירמיָהו געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק – צו די
di tsu folk gantsn tsum gezogt Yirmeyah hot
the to people all to said Yirmeyah has

מענער און צו די ווַייבער צו דעם גאַנצן פֿאָלק וואָס
hobn vos folk gantsn dem tsu vaiber di tsu un mener
have which people entire the to women the to and men

אים געגעבן אַן ענטפֿער – אַזוי זאָגן : כא פֿאַר וואָר, די
di vor far zogn tsu azoi entfer an gegebn im
the truly for say to so answer an given him

the am ha'aretz, did not Hashem remember them, and came it not into His mind? [22] So that Hashem could no longer bear, because of the wickedness of your doings, and because of the to'evot *(abominations)* which ye have committed; therefore is your land a desolation, and a ruin, and a kelalah, without an inhabitant, as at this day. [23] Because ye have burned ketoret, and because ye have sinned against Hashem, and have not obeyed the voice of Hashem, nor walked in His torah, nor in His chukkot, nor in His edot; therefore this ra'ah has happened unto you, as at this day.

רייבערונג וואָס איר האָט גערייכערט אין די שטעט פֿון
fun shtet di in gereichert hot ir vos reicherung
of cities the in burn incense have you which burning

יהודה , און אין די גאַסן פֿון ירושָלַיִם , איר און אײַערע
aiere un ir Yerushalayim fun gasn di in un Yehudah
your and you Yerushalayim of streets the in and Yehudah

עלטערן, אײַערע מלכים און אײַערע האַרן, און דאָס פֿאָלק
folk dos un harn aiere un mlochim aiere eltern
people this and lords your and kings your fathers

פֿון לאַנד, דעראָן האָט ה געדאַכט , און עס איז אים
im iz es un gedacht Hashem hot deron land fun
him is it and remembered Hashem has thereon land of

אַרויפֿגעקומען אויפֿן זינען ; כב און ה האָט מער נישט
nisht mer hot Hashem un zinen oifn aroifgekumen
not more has Hashem and mind on come up

געקענט פֿאַרטראָגן, פֿון וועגן אײַערע בייזע מעשׂים, פֿון
fun meisim beize aiere vegen fun fartrogen gekent
on deeds evil your account of on endure able

וועגן די אומווערדיקייטן וואָס איר האָט געטאָן,
geton hot ir vos umverdikeitn di vegen
done have you which abominable practices the account of

און אײַער לאַנד איז געוואָרן פֿאַר אַ וויסטענישׂ, און פֿאַר
far un vistenish a far gevorn iz land aier un
for and wasteland a for having become is land your and

אַ שרעק, און פֿאַר אַ קללה, אָן אַ באַווינער , אַזוי ווי
vi azoi bavoiner a on klole a far un shrek a
as so inhabitant an without curse a for and terror a

היינטיקן טאָג. כג ווייל איר האָט גערייכערט , און ווייל
vail un gereichert hot ir vail tog haintikn
because and burn incense have you because day this very

איר האָט געזינדיקט צו ה , און האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot un Hashem tsu gezindikt hot ir
paid heed not have and Hashem against sinned have you

צו דעם קול פֿון ה , און אין זײַן תּורה און אין זײַנע
zaine in un toyre zain in un Hashem fun kol dem tsu
his in and torah his in and Hashem of voice the to

געזעצן און אין זײַנע צייגנים זײַט איר נישט געגאַנגען ,
gegangen nisht ir zait tseignim zaine in un gezetsn
having gone not you are testimony his in and laws

דערום האָט אײַך געטראָפֿן דאָס דאָזיקע בייז, אַזוי ווי היינטיקן
haintikn vi azoi beiz dozike dos getrofn aich hot derum
this very as so evil this the befell you have therefore

טאָג.
tog
day

[24] Moreover Yirmeyah said unto kol HaAm, and to all the nashim, Hear the Devar Hashem, all Yehudah that are in the Eretz Mitzrayim, [25] Thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saying: Ye and your nashim have both spoken with your mouths, and fulfilled with your yad, saying, We

כד און ירמיָהו האָט געזאָגט צום גאַנצן פֿאָלק , און צו
tsu un folk gantsn tsum gezogt hot Yirmeyah un
to and people all to said has Yirmeyah and

אַלע וויַבער: הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר גאַנץ יהודה
Yehudah gants ir Hashem fun vort dos hert vaiber ale
Yehudah all you Hashem of word the hear women all

וואָס אין לאַנד מִצרַיִם . כה אַזוי האָט געזאָגט ה
Hashem gezogt hot azoi Mitsrayim land in vos
Hashem said has thus Egypt land in which

will surely perform nedareinu *(our vows)* that we have vowed, to burn ketoret to the Malkat HaShomayim, and to pour out nesakhim unto her; ye will surely accomplish your nedarim *(vows)*, and surely perform your nedarim. [26] Therefore hear ye the Devar Hashem, all Yehudah that dwell in Eretz Mitzrayim: Hineni, I have sworn biShmi HaGadol *(by My great Name)*, saith Hashem, that Shmi shall no more be named in the mouth of any Ish Yehudah in all Eretz Mitzrayim, saying, Adonoi Hashem liveth. [27] Hineni, I will watch over them for ra'ah, and not for tovah; and Kol Ish Yehudah that are in Eretz Mitzrayim shall be consumed by the cherev and by ra'av, until there be an end of them. 1 [28] Yet a small number that escape the cherev shall return out of Eretz Mitzrayim into Eretz Yehudah, and all the she'erit *(remnant)* Yehudah, that are gone into Eretz Mitzrayim to sojourn there, shall know whose davar shall stand, Mine, or theirs. [29] And this shall be the ot *(sign)* unto you, saith Hashem, that I will punish you in this makom, that ye may know that My Davar shall surely stand against you for ra'ah: [30] Thus saith Hashem; Hineni, I will give Pharaoh Chophra Melech Mitzrayim into the yad of his oyevim, and into the yad of them that seek his nefesh; just as I gave Tzidkiyah Melech Yehudah into the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel, his oyev, and that sought his nefesh *(life)*.

צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : איר און אײַערע
aiere un ir zogn tsu azoi Yisroel Elokei Tseva'ot
your and you say to so Yisroel the G-d of of hosts

וויַבער האָט אי געַרעדט מיט אײַער מויל , אי מיט אײַערע
aiere mit i moil aier mit geredt i hot vaiber
your with and mouth your with spoken both have women

הענט דערפֿילט, אַזוי צו זאָגן : טאָן וועלן מיר טאָן אונדזערע
undzere ton mir veln ton zogn tsu azoi derfilt hent
our do we will do say to so fulfilled hands

נדרים וואָס מיר האָבן אַ נדר געטאָן, צו רייכערן
reichern tsu geton neyder a hobn mir vos nedrim
burning incense to done vow a have we which vows

צו דער מלכה פֿון הימל , און צו גיסן צו איר גיסאָפּפֿער ;
gisopfer ir tsu gisn tsu un himel fun malke der tsu
drink offering her to pour to and heaven of queen the to

מקיים מוזט איר מקיים זיין אײַערע נדרים , און טאָן
ton un nedrim aiere zain mekayem ir muzt mekayem
do and vows your be fulfill you must be fulfill

מוזט איר טאָן אײַערע נדרים ! כו דערום הערט דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos hert derum nedrim aiere ton ir muzt
of word the hear therefore vows your do you must

ה , איר גאַנץ יהודה וואָס זיצט אין לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land in zitst vos Yehudah gants ir Hashem
Egypt land in sit which Yehudah entire you Hashem

אָט שוועור איך בײַ מײַן גרויסן נאָמען , זאָגט ה ,
Hashem zogt nomen groisn main bai ich shver ot
Hashem declares name great my by I swear behold

אויב מײַן נאָמען וועט מער געוואָרן וועלן פֿון דעם מויל
moil dem fun vern gerufn mer vet nomen main oib
mouth the from become called more will name my if

פֿון אַ שום מענטשן פֿון יהודה אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land gantsn in Yehudah fun mentshn shum a fun
Egypt land all in Yehudah of men any a of

וואָס זאָל זאָגן : אַזוי ווי אֲדֹנָי ה לעבט!
lebt Hashem Adonoi vi azoi zogn zol vos
lives Hashem Adonoi as according to say shall which

כז זע , איך פּאַס-אויף אויף זיי צום בייזן און נישט
nisht un beizn tsum zei oif pas-oif ich ze
not and evil to the them over watch-over I behold

צום גוטן ; און אומקומען וועלן אַלע מענער פֿון יהודה
Yehudah fun mener ale veln umkumen un gutn tsum
Yehudah of men all will perish and good to the

וואָס אין לאַנד מִצרַיִם פֿון שוועָרד און פֿון הונגער ,
hunger fun un shverd fun Mitsrayim land in vos
famine of and sword of Egypt land in which

ביז זיי וועלן פֿאַרלענדט ווערן . כח און אַנטרונענע
antrunene un vern farlendt veln zei biz
escape and become destroyed will they even unto

קיין מִצרַיִם פֿון לאַנד זיך אומקערן פֿון שוועָרד וועלן
kein Mitsrayim land fun umkeren zich veln shverd fun
to Egypt land from return self will sword from

לאַנד יהודה , געציילטע מענטשן ; און וויסן וועט דער
der vet visen un mentshn getseilte Yehudah land
the will know and men numbered Yehudah land

גאַנצער איבערבלייַב פֿון יהודה וואָס זיַינען געקומען
gekumen zainen vos Yehudah fun iberblaib gantser
having come are which Yehudah of remnant whole

קיין לאַנד מִצרַיִם צו ווינען דאָרטן, וועמעס וואָרט וועט
vet vort vemes dortn voinen tsu Mitsrayim land kein
will word whose there dwell to Egypt land to

מקיים וועלן , מיַינס אָדער זייערס. כט און דאָס איז אַיַיך אַ
a aich iz dos un zeyers oder mains vern mekayem
a you is this and theirs or mine become fulfill

צייכן , זאָגט ה אַז איך רעכן זיך אָפּ מיט אַיַיך
aich mit op zich rechn ich az Hashem zogt tseichn
you with up self reckon I that Hashem declares sign

אין דעם דאָזיקן אָרט, כּדי איר זאָלט וויסן אַז מקיים
mekayem az visen zolt ir kedei ort dozikn dem in
fulfill that know shall you so that place this the in

וועלן מקיים וועלן מיַינע וועלטער אויף אַיַיך צום בייזן ;
beizn tsum aich oif verter maine vern mekayem veln
evil to the you on words my become fulfill will

ל אַזוי האָט ה געזאָגט: זע , איך גיב איבער פַּרעה
Pharaoh iber gib ich ze gezogt Hashem hot azoi
Pharaoh over give I behold said Hashem has so

חָפרַע דעם מלך פֿון מִצרַיִם אין דער האַנט פֿון זיַינע
zaine fun hant der in Mitsrayim fun melech dem Chofra
his of hand the into Egypt of king the Chophra

פַיַינט , און אין דער האַנט פֿון די וואָס זוכן זיַין
zain zuchn vos di fun hant der in un faint
his seek which the ones of hand the into and enemies

לעבן, ווי איך האָב איבערגעגעבן צִדקִיָהו דעם מלך פֿון
fun melech dem Tsidkiyahu ibergegebn hob ich vi lebn
of king the Tzidkiyahu delivered have I just as life

יהודה אין דער האַנט פֿון נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון
fun melech dem Nevuchadretsar fun hant der in Yehudah
of king the Nevukhadretzar of hand the in Yehudah

בָּבֶל , זיַין פַיַינט און דער וואָס האָט געזוכט זיַין לעבן.
lebn zain gezucht hot vos der un faint zain Bavel
life his sought has which the one and enemy his Bavel

מה

דאָס וואָרט וואָס יִרמְיָהו הנבֿיא האָט געredt
geredt hot hanovi Yirmeyah vos vort dos
spoken has the prophet Yirmeyah that word the

צו ברוך דעם זון פֿון נֵריָהן , וועָן ער
er ven Neriyahn fun zun dem Baruch tsu
he when Neriyah of son the Baruch to

האָט אויפֿגעשריבן די דאָזיקע וועָרטער אויף אַ בוך פֿון
fun buch a oif verter dozike di oifgeshribn hot
from book a on words these the written had

יִרמְיָהוס מויל , אין פֿירטן יאָר פֿון יהוֹיָקים דעם זון פֿון
fun zun dem Yhoyakim fun yor firtn in moil Yirmeyahs
of son the Y'hoyakim of year fourth in mouth Yirmeyah's

יאֹשִיָהון , דעם מלך פֿון יהודה , אַזוי צו זאָגן : ב אַזוי
azoi zogn tsu azoi Yehudah fun melech dem Yoshiyahun
thus say to so Yehudah of king the Yoshiyah

האָט געזאָגט ה אלוקי יִשׂרָאֵל וועגן דיר ,
dir vegen Yisroel Elokei Hashem gezogt hot
you(SG) concerning Yisroel the G-d of Hashem said has

45 The Davar that Yirmeyah HaNavi spoke unto Baruch ben Neriyah, when he had written these words in a sefer at the mouth of Yirmeyah, in the fourth year of Y'hoyakim ben Yoshiyah Melech Yehudah, saying: [2] Thus saith Hashem, Elohei Yisroel, unto thee, O Baruch: [3] Thou didst say, Oy to me now! For Hashem hath added sorrow to my machovim *(sorrows)*; I am worn out in my groaning, and I find no menuchah.

ברוך : [ג] האָסט געזאָגט: אָ ווייִ איז מיר! וואָרעם ה האָט
hot Hashem vorem mir iz vei o gezogt host Baruch
has Hashem for me is woe o said have Baruch

געמערט קומער אויף מײַן ווייטיק; איך בין מיד פֿון מײַן
main fun mid bin ich veitik main oif kumer gemert
my from weary am I pain my on sorrow multiplied

זיפֿצן , און געפֿין נישט קיין רו .
ru kein nisht gefin un ziftsn
rest any not find and groaning

[4] Thus shalt thou say unto him, Hashem saith thus: Hinei, that which I have built will I tear down, and that which I have planted I will uproot, even this kol haAretz. [5] And seekest thou gedolot *(great things)* for thyself? Seek them not; for, hineni, I will bring ra'ah upon kol basar, saith Hashem; but thy nefesh will I give unto thee for plunder in kol mekomot *(all places)* whither thou goest.

[ד] אַזוי זאָלסט זאָגן צו אים: אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi im tsu zogn zolst azoi
Hashem has thus him to say you(SG) shall so

געזאָגט: זע , וואָס איך האָב געבויט צעשטער איך, און
un ich tseshter geboit hob ich vos ze gezogt
and I demolish built have I what behold said

וואָס איך האָב געפֿלאַנצט רייס איך אויס; און אַזוי איז דאָס
dos iz azoi un ois ich rais geflantst hob ich vos
this is so and out I tear planted have I what

אין גאַנצן לאַנד. [ה] און דו פֿאַרלאַנגט דיר גרויסע
groise dir farlangt du un land gantsn in
great for you(SG) are asking for you and land entire in

זאַכן ? זאָלסט נישט פֿאַרלאַנגען. וואָרעם זע , איך
ich ze vorem farlangen nisht zolst zachn
I behold because ask for not you(SG) must things

ברענג אַן אומגליק אויף אַלע לייַבער , זאָגט ה ; אָבער
ober Hashem zogt laiber ale oif umglik an breng
but Hashem declares flesh(PL) all on calamity a bring

דיר וועל איך געבן דײַן נפֿש צום געווינס, אין אַלע
ale in gevins tsum nefesh dain gebn ich vel dir
all in gain to soul your give I will to you(SG)

ערטער וואָס דו וועסט גיין אַהין .
ahin gein vest du vos erter
there go will you which places

46 The Davar Hashem which came to Yirmeyah HaNavi against the Goyim;

מו וואָס דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos vos
to having been is Hashem of word this what

ירמיָהו הנבֿיא אויף די פֿעלקער.
felker di oif hanovi Yirmeyah
nations the on the prophet Yirmeyah

[2] Against Mitzrayim, against the army of Pharaoh Nekho Melech Mitzrayim, which was by the river Euphrates in Karkemish *(Carchemish)*, which Nevukhadretzar Melech Bavel defeated in the fourth year of Y'hoyakim Ben Yoshiyah Melech Yehudah:

[ב] אויף מִצרַיִם : אויף דעם חיל פֿון פַּרעה-נכו
Pharaoh-Necho fun cheil dem oif Mitsrayim oif
Pharaoh-Neco of army the against Egypt against

דעם מלך פֿון מִצרַיִם , וואָס איז געווען בײַם טײַך
taich baim geven iz vos Mitsrayim fun melech dem
river by the having been is which Egypt of king the

פֿרָת אין כַּרכמיש , וואָס נבֿוכַדרֶאצַר דער מלך
melech der Nevuchadretsar vos Karkemish in Parat
king the Nevukhadretzar which Karkemish in Euphrates

פֿון בָּבֶל האָט געשלאָגן אין פֿירטן יאָר פֿון יהוֹיָקים דעם
dem Yhoyakim fun yor firtn in geshlogn hot Bavel fun
the Y'hoyakim of year fourth in struck has Bavel of

זון פֿון יאשִיָהו , דעם מלך פֿון יהודה .
Yehudah fun melech dem Yoshiyahun fun zun
Yehudah of king the Yoshiyah of son

[3] Order ye the mogen and tzinnah *(large shield)*,

ג ברייט אָן שילד און שֶלֶד ,
sheld un shild on breit
buckler and shield on prepare

and draw near to milchamah.

און געגענט אויף מלחמה !
milchome oif genent un
battle to draw near and

[4] Harness the susim;

ד שפּאַנט די פֿערד ,
ferd di shpant
horses the harness

and get up, ye parashim *(horsemen)*,

און זעצט זיך אַרויף, איר רייַטער ,
raiter ir aroif zich zetst un
horsemen you up self sit and

and stand forth with your helmets;

און שטעלט זיך אויס אין די קיווערס;
kivers di in ois zich shtelt un
helmets the in forth self stand and

polish the spears,

שלייַפֿט די שפּיזן ,
shpizn di shlaift
spears the sharpen

and put on the armor.

טוט אָן די וואָפֿנקלייַדער!
vofnkleider di on tut
armor the on do

[5] What do I see? They are filled with terror and retreat!

ה פֿאַר וואָס זע איך זיי דערשראָקענע
dershrokene zei ich ze vos far
are terrified they I do see what for

אָפּטרעטן אַהינטער ?
ahinter optretn
backward beat a retreat

And their gibborim are beaten down,

און זייערע גיבורים ווערן צעקלאַפּט,
tseklapt vern giborim zeyere un
beaten become warriors their and

and are fled speedily, and look not back;

און לויפֿן אין געלאַף, און קערן זיך נישט אום ;
um nisht zich kern un gelaf in loifn un
around not selves turn and rush in run and

for fear was all around,

אַ שרעק רונד אַרום ,
arum rund shrek a
round around terror a

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[6] Let not the swift flee away,

ו דער פֿלינקער קען נישט אַנטלויפֿן,
antloifn nisht ken flinker der
flee not can swift the

nor the gibbor escape;

און דער גיבור קען נישט אַנטרונען ווערן ;
vern antrunen nisht ken gibor der un
become escape not can warrior the and

they shall stumble,

אין צפֿון ביים ברעג פֿון טייַך פּרָת
Parat taich fun breg baim tsofn in
Euphrates river of shore by the north in

and fall toward the north by the river Euphrates.

ווערן זיי געשטרויכלט און פֿאַלן.
faln un geshtroichlt zei vern
fall and stumbled they become

[7] Who is this that riseth like the Nile,

ז ווער איז דער וואָס גייט אויף ווי דער נילוס ,
Nilus der vi oif geit vos der iz ver
Nile the as up goes which the one is who

whose mayim surge like the rivers?
ווָאס ווי שטראָמען שטורעמען זיינע וואַסער?
vaser zaine shturemen shtromen vi vos
water its rage streams like which

8 Mitzrayim riseth up like the Nile,
ח מִצרַיִם גייט אויף ווי דער נילוס,
Nilus der vi oif geit Mitsrayim
Nile the like up goes Egypt

and his mayim surge like the rivers;
און ווי שטראָמען שטורעמען די וואַסערן;
vasern di shturemen shtromen vi un
waters the rage streams like and

and he saith: I will go up,
און ער זאָגט : איך וועל אויפֿגיין,
oifgein vel ich zogt er un
rise up will I declares he and

and will cover eretz *(earth)*;
איך וועל באַדעקן די ערד ,
erd di badekn vel ich
earth the cover will I

I will destroy cities and the inhabitants thereof.
איך וועל אונטערברענגען די שטאָט און די
di un shtot di unterbrengen vel ich
the and city the destroy will I
ווויינער אין איר.
ir in voiner
it in inhabitants

9 Come up, ye susim;
ט שפּרינגט אויף, איר פֿערד ,
ferd ir oif shpringt
horses you up jump

and rage, ye chariots;
און ווילדעוועט, איר רײַטוועגן,
raitvegn ir vildevet un
chariots you rage and

and let the Gibborim come forth;
און זאָלן אַרויסגיין די גיבורים ,
giborim di aroisgein zoln un
warriors the go out shall and

Kush and Put, that handle the mogen;
כּוש און פּוט וואָס האַלטן אַ שֶׁלד ,
sheld a haltn vos Put un Kush
buckler a handle who Put and Kush

and the Ludim, that handle and bend the keshet.
און די לודים וואָס האַלטן – שפּאַנען אַ בויגן .
boign a shpanen haltn vos Ludim di un
bow a stretch handle who Ludim the and

10 For this is the Yom Adonoi Hashem Tzva'os,
י און יענער טאָג וועט זיין פֿאַר אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem Adonoi far zain vet tog yener un
of hosts Hashem Adonoi for be will day that and

a day of vengeance,
אַ טאָג פֿון נקמה
nekome fun tog a
vengeance of day a

that He may avenge Him on His adversaries;
זיך נוֹקם צו זיין אָן זיינע פֿײַנט ;
faint zaine on zain tsu noikem zich
enemies his upon be to avenge oneself

and the cherev shall devour, and it shall be satiate
און עסן וועט די שווערד און זיך זעטן ,
zetn zich un shverd di vet esen un
satisfy self and sword the will eat and

and made drunk with their dahm;
און זיך אָנטרינקען מיט זייער בלוט ;
blut zeyer mit ontrinken zich un
blood their with drink fill self and

for Adonoi Hashem Tzva'os hath a zevach
ווארעם אַ שלאַכטונג איז בײַ אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem Adonoi bai iz shlachtung a vorem
of hosts Hashem Adonoi by is slaughter a because

in eretz tzafon by the river Euphrates.

אין צפֿון-לאַנד בייַ טייִך פּרָת .
Parat taich baim tsofn-land in
Euphrates river by the north-land in

11 Go up into Gil'ad, and take balm,

יא גיי אַרויף קיין גִלעָד , און נעם באַלזאַם,
balzam nem un Gilad kein aroif gei
balm take and Gil'ad to up go

O Betulat Bat Mitzrayim;

יונגפֿרוי טאָכטער מִצרַיִם ;
Mitsrayim tochter yungfroi
Egypt daughter of virgin

in vain shalt thou use many refu'ot *(healing remedies, medicines)*;

אומזיסט האָסטו רפֿואות געמערט ,
gemert refuus hostu umzist
multiplied medicines have you in vain

for thou shalt not be healed.

נישטאָ קיין געזונג פֿאַר דיר .
dir far genezung kein nishto
you(SG) for recovery any there is not

12 The Goyim have heard of thy shame,

יב געהערט האָבן די פֿעלקער דיין שאַנד ,
shand dain felker di hobn gehert
shame your peoples the have heard

and thy cry hath filled ha'aretz;

און מיט דיין געשריי איז פֿול די ערד ;
erd di ful iz geshrei dain mit un
earth the full is cry your with and

for the gibbor hath stumbled against the gibbor,

וואָרעם אַ גיבור אָן אַ גיבור האָט געשטרויכלט,
geshtroichlt hot gibor a on gibor a vorem
stumbled has warrior a against warrior a because

and they are fallen both together.

אין איינעם געפֿאַלן זיינען זיי ביידע.
beide zei zainen gefaln einem in
both they are fallen together in

13 The Davar that Hashem spoke to Yirmeyah HaNavi, how Nevukhadretzar Melech Bavel would come and strike Eretz Mitzrayim:

יג דאָס וואָרט וואָס ה האָט געריעדט צו יִרמְיָהו
Yirmeyah tsu geredt hot Hashem vos vort dos
Yirmeyah to spoken has Hashem that word the

הנבֿיא וועגן דעם קומען פֿון נבֿוכַדרֶאצַר דעם
dem Nevuchadretsar fun kumen dem vegen hanovi
the Nevukhadretzar of coming the concerning the prophet

מלך פֿון בָּבֶל צו שלאָגן מִצרַיִם :
Mitsrayim shlogn tsu Bavel fun melech
Egypt strike to Bavel of king

14 Declare ye in Mitzrayim, and publish in Migdol,

יד זאָגט אָן אין מִצרַיִם , און מאַכט
macht un Mitsrayim in on zogt
make and Egypt in announce say

הערן אין מִגדוֹל ,
Migdol in hern
Migdol in hear

and publish in Noph and in Tachpanches;

און מאַכט הערן אין נוֹף און תַּחפַּנחֵס ;
Tachpanches un Nof in hern macht un
Tachpanches and Noph in hear make and

say ye: Stand fast, prepare thee;

זאָגט: שטעל זיך און בריייט דיך אָן,
on dich breit un zich shtel zogt
on yourself prepare and self stand say

for the cherev shall devour all around thee.

וואָרעם די שוועָרד פֿאַרצערט רונד אַרום דיר .
dir arum rund fartsert shverd di vorem
you(SG) around round devours sword the because

15 Why are your valiant swept away?

טו פֿאַר וואָס איז דיין שטאַרקער אַנדערגעוואָרפֿן געוואָרן?
gevorn andergevorfn shtarker dain iz vos far
become cast down mighty one your is which for

They stood not,
ער איז נישט באַשטאַנען,
bashtanen nisht iz er
stood firm not is he

because Hashem did drive them away.
וואָרעם ה האָט אים געשטויסן.
geshtoisn im hot Hashem vorem
pushed him has Hashem because

16 He made many to stumble,
טז ער האָט געמערט די געשטרויכלטע ;
geshtroichlte di gemert hot er
those who stumbled the increased has he

indeed, one fell upon another;
יא , איינער אויפֿן אַנדערן זיינען זיי געפֿאַלן,
gefaln zei zainen andern oifn einer yo
fallen they are another upon one yes

and they said: Arise,
און זיי האָבן געזאָגט: שטייט אויף,
oif shteit gezogt hobn zei un
up stand said have they and

and let us go back to ammenu *(our own people)*,
און לאָמיר זיך אומקערן צו אונדזער פֿאָלק ,
folk undzer tsu umkeren zich lomir un
people our to return selves let us and

and to eretz moladteinu *(land of our birth)*,
און צום לאַנד פֿון אונדזער געבורט,
geburt undzer fun land tsum un
birth our of land to the and

from the oppressing cherev.
פֿון וועגן דער שווערד וואָס פֿאַרטיליקט.
fartilikt vos shverd der vegen fun
destroys that sword the because of from

17 They did cry there:
יז זיי האָבן דאָרטן גערופֿן:
gerufn dortn hobn zei
called there have they

Pharaoh Melech Mitzrayim is but a noise;
פַּרעה דער מלך פֿון מִצרַים איז בלויז טומל ;
tuml bloiz iz Mitsrayim fun melech der Pharaoh
commotion only is Egypt of king the Pharaoh

he hath passed the mo'ed *(time appointed)*.
ער האָט געלאָזט די ציַט אַריבערגיין.
aribergein tsait di gelozt hot er
pass by time the let has he

18 As I live, saith HaMelech,
יח אַזוי ווי איך לעב, זאָגט דער קיניג –
kinig der zogt leb ich vi azoi
king the declares live I as so

Hashem Tzva'os Shmo,
ה צְבָאוֹת איז זיַין נאָמען ,
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

Surely as Tavor is among the harim,
אַז ווי תָּבוֹר צווישן די בערג ,
berg di tsvishn Tavor vi az
mountains the among Tavor like that

and as Carmel by the yam, so shall he come.
און ווי כַּרמֶל ביַים ים , וועט ער קומען .
kumen er vet yam baim Karmel vi un
come he will sea by the Carmel like and

19 O thou Bat dwelling in Mitzrayim,
יט מאַך דיר וואַנדער-כלים ,
vander-keilim dir mach
traveling gear yourself make

prepare thyself to go into Golus;
טאָכטער באַוווינערין פֿון מִצרַים ;
Mitsrayim fun bavuminerin tochter
Egypt of inhabitant daughter

for Noph shall be waste
וואָרעם נוֹף וועט ווערן , ווייסט צו וועט
vern vist tsu vet Nof vorem
become waste to will Noph because

and desolate without an inhabitant.

און חרוב זײַן אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on zain chorev un
inhabitant an without be destroyed and

20 Mitzrayim is like a very fair eglah,

כ אַ וווּנדערשיין קאַלב איז מִצרַיִם ,
Mitsrayim iz kalb vundershein a
Egypt is calf wonderfully beautiful a

but a gadfly comes; it comes out of the tzafon.

אָבער די שטעכפליג געקומען ,
gekumen shtechflig di ober
come gadfly the but

פֿון צפֿון איז געקומען .
gekumen iz tsofn fun
come is north from

21 Also her mercenaries are in the midst of her

כא אַפֿילו אירע געדונגענע קריגסלײַט אין איר
ir in krigslait gedungene ire afile
her in warriors hired her even

like young calves of the stall;

זײַנען ווי קעלבער געשטאָפּטע,
geshtopte kelber vi zainen
fattened calves like are

for they also are turned back,

ווארעם זיי אויך האָבן זיך אומגעקערט,
umgekert zich hobn oich zei vorem
turned back selves have also they because

and are fled away together;

זיי זײַנען אַנטלאָפֿן אין איינעם ,
einem in antlofn zainen zei
together in fled are they

they did not stand,

זיי זײַנען נישט באַשטאַנען;
bashtanen nisht zainen zei
stood firm not are they

because the day of their calamity was come upon them,

ווארעם דער טאָג פֿון זייער בראָך איז
iz broch zeyer fun tog der vorem
is destruction their of day the because

געקומען אויף זיי ,
zei oif gekumen
them upon come

and the time of their pekuddat.

די צײַט פֿון זייער רעכנשאַפֿט.
rechnshaft zeyer fun tsait di
reckoning their of time the

22 The noise thereof shall go like a nachash;

כב איר קול גייט ווי פֿון אַ שלאַנג,
shlang a fun vi geit kol ir
snake a from like goes voice her

for they [her enemies] shall march in force,

ווארעם מיט חיל גייט מען ,
men geit cheil mit vorem
they go army with because

and come against her with axes,

און מיט העק קומט מען אויף איר,
ir oif men kumt hek mit un
her upon one come axes with and

as choppers of wood.

אַזוי ווי האָלצשפּאַלטער.
holtsheker vi azoi
woodcutters like so

23 They shall cut down her forest,

כג זיי האַקן אויס איר וואַלד ,
vald ir ois hakn zei
forest her out chop they

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

though it cannot be searched out;

ווי ער איז נישט צו דערפָארשן;
derforshn tsu nisht iz er vi
search out to not is it as

because they are more in number than the arbeh *(locust)*,

וואָרעם מער ווי היישעריקן זיַנען זיי ,
zei zainen heisherikn vi mer vorem
they are locusts than more because

innumerable.

און נישטאָ קיין צאָל צו זיי .
zei tsu tsol kein nishto un
them to number any it is not there and

[24] The Bat Mitzrayim shall be ashamed;

כד געווארן צו שאַנד איז די טאָכטער מִצרַיִם ,
Mitsrayim tochter di iz shand tsu gevorn
Egypt daughter the is shame to become

she shall be delivered into the yad of the Am Tzafon *(People of the North)*.

געגעבן אין דער האַנט פֿון פֿאָלק פֿון צפֿון .
tsofn fun folk dem fun hant der in gegebn
north of people the of hand the in given

[25] Hashem Tzva'os Elohei Yisroel, saith; Hineni, I will punish Amon of No, and Pharaoh, and Mitzrayim, with their elohim, and their melachim; even Pharaoh, and all the botechim *(ones trusting)* in him;

כה געזאָגט האָט ה צְבָאוֹת , אלוקי יִשְׂרָאֵל: זע ,
ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem hot gezogt
see Yisroel the G-d of of hosts Hashem has said

איך רעכן זיך אָפּ מיט אָמוֹן פֿון נוֹא, און מיט פַּרעהן ,
Pharaohn mit un No fun Amon mit op zich rechn ich
Pharaoh with and No of Amon with off self reckon I

און מיט מִצרַיִם , און מיט אירע ג-טער, און מיט אירע
ire mit un g-ter ire mit un Mitsrayim mit un
her with and g-ds her with and Egypt with and

מלכים ; אי מיט פַּרעה און מיט די וואָס פֿאַרזיכערן
farzichern vos di mit un Pharaoh mit i mlochim
trust who the one with and Pharaoh with both kings

[26] And I will deliver them into the yad of those that seek their nefesh, and into the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel, and into the yad of his avadim; and afterward it shall be inhabited, as in the yemei kedem *(days of old)*, saith Hashem.

זיך אויף אים. כו און איך וועל זיי געבן אין דער האַנט
hant der in gebn zei vel ich un im oif zich
hand the in give them will I and him upon selves

פֿון די וואָס זוכן זייער לעבן, און אין דער האַנט פֿון
fun hant der in un lebn zeyer zuchn vos di fun
of hand the in and life their seek who the ones of

נבוכדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , און אין דער האַנט פֿון
fun hant der in un Bavel fun melech dem Nevuchadretsar
of hand the in and Bavel of king the Nevukhadretzar

זיַנע קנעכט ; און דערנאָך וועט זי באַווויינט ווערן , אַזוי
azoi vern bavoint zi vet dernoch un knecht zaine
so become inhabited she will after that and servants his

ווי אין די טעג פֿון אַ מאָל, זאָגט ה .
Hashem zogt mol a fun teg di in vi
Hashem declares time a of days the in like

[27] But fear not thou, O Avdi Ya'akov,

כז אָבער דו זאָלסט נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolst du ober
have fear not you(SG) shall you but

מיַין קנעכט יעקבֿ ,
Yaakov knecht main
Yaakov servant my

and be not dismayed, O Yisroel;

און זאָלסט נישט אַנגסטן, יִשְׂרָאֵל,
Yisroel angstn nisht zolst un
Yisroel dread not you(SG) shall and

for, hineni, I will save thee from afar off,

וואָרעם זע , איך העלף דיך פֿון דער ווײַט,
vait der fun dich helf ich ze vorem
far the from you(SG) help I see because

and thy zera from the land of their captivity;

און דײַן זאָמען פֿון לאַנד פֿון זייער געפֿאַנגנשאַפֿט;
gefangenshaft zeyer fun land fun zomen dain un
captivity their of land from seed your and

and Ya'akov shall return, and be in rest and securely at ease, and none shall make him afraid.

יעקבֿ וועט זיך אומקערן און אין רו ,
ru in un umkeren zich vet Yaakov
rest in and return self will Yaakov

און זיך באַווײַזן אין גרינגקייט,
gringkeit in bavizn zich un
ease in appear self and

און קיינער וועט אים נישט שרעקן .
shrekn nisht im vet keiner un
frighten not him will anyone and

[28] Fear thou not, O Ya'akov Avdi,

כח דו זאָלסט נישט מורא האָבן, מײַן
main hobn moire nisht zolst du
my have fear not you(SG) shall you

קנעכט יעקבֿ ,
Yaakov knecht
Yaakov servant

saith Hashem; , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

for I am with thee;

וואָרעם איך בין מיט דיר .
dir mit bin ich vorem
you(SG) with am I because

for I will make a full end of kol HaGoyim

וואָרעם איך וועל מאַכן אַ פֿאַרלענדונג פֿון אַלע פֿעלקער
felker ale fun farlendung a machn vel ich vorem
nations all of destruction a make will I because

where I have scattered thee;

וואָס איך האָב דיך פֿאַרשטויסן , אַהין
ahin farshtoisen dich hob ich vos
there driven you(SG) have I that

but I will not make a full end of thee,

אָבער פֿון דיר וועל איך קיין פֿאַרלענדונג נישט מאַכן ;
machn nisht farlendung kein ich vel dir fun ober
make not destruction any I will you(SG) of but

but correct thee with mishpat *(justice)*;

און איך וועל דיך שטראָפֿן לויט גערעכטיקייט,
gerechtikeit loit shtrofn dich vel ich un
justice according to punish you(SG) will I and

yet will I not leave thee wholly unpunished.

אָבער פֿאַרטיליקן וועל איך דיך נישט פֿאַרטיליקן.
fartiliken nisht dich ich vel fartiliken ober
destroy not you(SG) I will destroy but

47 The Devar Hashem that came to Yirmeyah HaNavi against the Pelishtim *(Philistines)*, before Pharaoh smote Azah *(Gaza)*.

מז וואָס דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos vos
to having been is Hashem of word the what

ירמיָהו הנבֿיא אויף די פּלשתּים , אײדער
eider Pelishtim di oif hanovi Yirmeyah
before Pelishtim the on the prophet Yirmeyah

פַּרעה האָט געשלאָגן עַזָה .
Azah geshlogn hot Pharaoh
Azah struck has Pharaoh

[2] Thus saith Hashem: Hinei,

ב אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

waters rise up out of the north,
זע , וואַסערן גייען אויף פֿון צפֿון ,
tsofn fun oif geyen vasern ze
north from up go waters see

and shall be an overflowing flood,
און וועלן ווערן אַ פֿלייציקער טיַיך ,
un veln vern a fleitsiker taich
and will become a flooding river

and shall overflow the land,
און פֿאַרפֿלייצן דאָס לאַנד און איר פֿולקייט,
un farfleitsn dos land un ir fulkeit
and overflow the land and its fullness

and all that is therein; the Ir,
די שטאָט און די ווויינער אין איר;
di shtot un di voiner in ir
the city and the inhabitants in it

and them that dwell therein; then the adam shall cry,
און שרייַען וועלן די מענטשן ,
un shraien veln di mentshn
and cry out will the men

and all the inhabitants of the land shall wail.
און יאָמערן וועלן אַלע ווויינער פֿון לאַנד.
un yomern veln ale voiner fun land
and wail will all inhabitants of land

[3] At the noise of the stamping of the hooves of his mighty steeds,
[ג] איבער דעם טריטגעפֿלידער פֿון די קלויען
iber dem tritgeplider fun di kloien
over the trampling of the hooves
פֿון זיַינע אָגערס ,
fun zaine ogers
of his stallions

at the rushing of his chariots,
איבער דעם רַעש פֿון זיַינע רייַטווועגן,
iber dem raash fun zaine raitvegn
over the noise of his chariots

and at the rumbling of his wheels,
דעם טומל פֿון זיַינע רעדער,
dem tuml fun zaine reder
the tumult of his wheels

the avot shall not look back to their banim
קערן זיך עלטערן נישט צו קינדער ,
kern zich eltern nisht tsu kinder
turn selves fathers not to children

for the limpness of their hands;
פֿון אָפֿהענטיקייט .
fun ophentikeit
from weakness of hands

[4] Because of the Yom HaBah
[ד] פֿון ווענן דעם טאָג וואָס קומט
fun vegen dem tog vos kumt
from account of the day that comes

for destroying all the Pelishtim *(Philistines)*,
צו פֿאַרווויסטן אַלע פֿלשתּים ,
tsu farvistn ale Pelishtim
to destroy all Pelishtim

and to cut off from Tzor and Tzidon
צו פֿאַרשניַידן פֿון צור און פֿון צידון
tsu farshnaidn fun Tsor un fun Tsidon
to cut off from Tzor and from Tzidon

every helper that remaineth;
איטלעך געבליבענעם העלפֿער;
itlech geblibenem helfer
every remaining helper

for Hashem will destroy the Pelishtim *(Philistines)*,
ווואָרעם ה טוט פֿאַרווויסטן די פֿלשתּים ,
vorem Hashem tut farvistn di Pelishtim
because Hashem does destroy the Pelishtim

the remnant of the coast of Caphtor.
דעם רעשט פֿון אינדזל כַּפתּור .
dem resht fun indzel Kaftor
the remnant of island Caphtor

[5] The shaved head has come upon Azah *(Gaza)*;

ה געקומען איז אַ פּליכענישׁ אויף עזה
Azah oif plichenish a iz gekumen
Azah on baldness a is coming

Ashkelon is silenced.

פּאַרשניטן געוואָרן איז אַשקלון ,
Ashkelon iz gevorn farshnitn
Ashkelon is became cut off

Remnant of their valley,

דער רעשט פֿון זייער טאָל .
tal zeyer fun resht der
valley their of remnant the

how long wilt thou cut thyself?

ביז וואַנען וועסטו זיך דעם לייַב שניידן ?
shnaidn laib dem zich vestu vanen biz
cut body the self will you(sg) when until

[6] O thou cherev Hashem,

ו ווי , דו שוועבד פֿון ה ,
Hashem fun shverd du vei
Hashem of sword you woe

how long will it be until thou be quiet?

ביז ווי לאַנג נאָך וועסטו נישט רוען?
ruen nisht vestu noch lang vi biz
rest not will you(sg) yet long how until

Put up thyself into thy scabbard,

ווער איינגעטאָן אין דיין שייד ,
sheid dain in aingeton ver
sheath your in gathered become

rest, and be still.

באַרו זיך און ווער שטיל.
shtil ver un zich baru
quiet become and self rest

[7] How can it be quiet,

ז ווי קענסטו זיין רואיק?
ruik zain kenstu vi
quiet be can you how

seeing Hashem hath given it a charge

אַז ה האָט איר באַפֿוילן ;
bafoiln ir hot Hashem az
commanded it has Hashem when

against Ashkelon, and against the sea coast?

אויף אַשקלון און אויפֿן באָרטן פֿון אים,
im fun bortn oifn un Ashkelon oif
it of the seacoast on and Ashkelon against

There hath He appointed it.

אַהין האָט ער זי באַשערט.
bashert zi er hot ahin
destined it he has there

מח

48 Against Moav thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel:

אויף מוֹאָבֿ.
Moav oif
Moav against

Hoy *(woe, doom)* unto Nevo! For it is made havoc;

אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת , אלוקי
Elokei Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
the G-d of of hosts Hashem said has thus

Kiryatayim is shamed and captured;

יִשׂרָאֵל:
Yisroel
Yisroel

Misgav is shamed and dismayed.

ווי צו נבוֹ , וואָרעם זי איז פֿאַרוויסט ;
farvist iz zi vorem Nevo tsu vei
laid waste is it because Nevo to woe

צו שאַנד , באַצוווּנגען , איז קִריָתַים ,
Kiryatayim iz batsvungen shand tsu
Kiryatayim is subjugated shame to

צו שאַנד און צעברָאכן איז מִשׂגָּב .
misgob iz tsebrochn un shand tsu
Misgav is broken and shame to

[2] There shall be no more tehillah *(praise)* of Moav;

ב נִשְׁטָא מער דער לויב פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun loib der mer nishto
Moav of praise the anymore there is not

in Cheshbon they have plotted ra'ah against it;

אין חֶשְׁבּוֹן האָט מען באַקלערט בייז אויף איר:
ir oif beiz baklert men hot Cheshbon in
it on evil planned one has Cheshbon in

come, and let us cut it off from being a nation.

קומט, און לאָמיר זי פֿאַרשניידן פֿון צו זיין אַ פֿאָלק!
folk a zain tsu fun farshnaidn zi lomir un kumt
people a be to from cut off it let us and come

Also thou shalt be silenced, O Madmein;

דו אויך, מַדמֵן , וועסט שטיל ווערן ,
vern shtil vest Madmein oich du
become quiet will Madmein also you

the cherev shall pursue thee.

נאָכגיין דיר וועט גיין די שוועדר.
shverd di gein vet dir nochgein
sword the go will you(SG) pursue

[3] A voice of crying shall be from Choronayim,

ג אַ קול פֿון געשריי פֿון חוֹרוֹנַיִם :
Choronayim fun geshrei fun kol a
Choronayim from crying of voice a

havoc and shever gadol *(great destruction)*.

אַ פֿאַרוויסטונג און אַ ברעך אַ גרויסער.
groiser a broch a un farvistung a
great a disaster a and desolation a

[4] Moav is destroyed;

ד צעבראָכן געוואָרן איז מוֹאָבּ,
Moav iz gevorn tsebrochn
Moav is become shattered

her little ones have caused a cry to be heard.

אירע יונגע לאָזן הערן אַ געשריי.
geshrei a hern lozn yunge ire
cry a be heard let young its

[5] For in the Ascent of Luchit

ה וואָרעם דעם אויפֿגאַנג פֿון לוחית
Luchit fun oifgang dem vorem
Luchit of ascent the for

continual weeping shall go up;

גייט מען אַרויף מיט געווין אויף געווין ;
gevein oif gevein mit aroif men geit
weeping upon weeping with up one goes

for in the descent of Choronayim

וואָרעם דעם אויפֿגאַנג פֿון לוחית
Luchit fun oifgang dem vorem
Luchit of ascent the for

the anguished ones have heard a cry of shever *(destruction)*.

גייט מען אַרויף מיט געווין אויף געווין ;
gevein oif gevein mit aroif men geit
weeping upon weeping with up one goes

וואָרעם אויף דעם אַראָפּגאַנג פֿון חוֹרוֹנַיִם
Choronayim fun aropgang dem oif vorem
Choronayim of descent the on for

הערט מען אַן אָנגסטגעשריי פֿון ברעך .
broch fun angstgeshrei an men hert
destruction of cry of anguish a one hear

[6] Flee, save your nefesh,

ו אַנטלויפֿט, ראַטעוועט אייער נפֶשׁ ,
nefesh aier ratevet antloift
soul your save flee away

and be like Aro'er in the midbar.

און זייט ווי אַ טאַמאַריסק אין דער מדבר .
midber der in tamarisk a vi zait un
desert the in tamarisk a like be and

[7] For because thou hast trusted

ז וואָרעם ווייל דו האָסט זיך פֿאַרזיכערט
farzichert zich host du vail vorem
trusted self have you because for

in thy ma'asim *(works)* and in thy otzarot,

אויף דײַנע אויפֿטוען און אויף דײַנע אוֹצרות ,
oitseres daine oif un oiftuen daine oif
treasures your upon and deeds your upon

thou shalt also be captured;

וועסט דו אויך באַצוונגען ווערן ;
vern batsvungen oich du vest
become subjugated also you will

and Kemosh shall go forth into Golus

און כמוש וועט אין גלות אַוועק ,
avek goles in vet Kemosh un
gone away exile in will Kemosh and

with his kohanim and his sarim together.

זײַנע פּריסטער און זײַנע האַרן אין איינעם .
einem in harn zaine un prister zaine
together in lords its and priests its

[8] And the destroyer shall come upon every city,

ח און אַ פֿאַרוויסטער וועט קומען אויף איטלעכער שטאָט,
shtot itlecher oif kumen vet farvister a un
town each upon come will devastator a and

and no city shall escape:

און קיין שטאָט וועט נישט אַנטרונען ווערן ;
vern antrunen nisht vet shtot kein un
become escaped not will city any and

the emek *(valley)* also shall perish,

און אונטערגיין וועט דער טאָל ,
tal der vet untergein un
valley the will go under and

and the plain shall be shmad *(destroyed)*,

און פֿאַרטיליקט ווערן וועט דער פּלוין,
ploin der vet vern fartilikt un
plain the will become exterminated and

as Hashem hath spoken.

אַזוי ווי ה האָט געזאָגט.
gezogt hot Hashem vi azoi
said has Hashem as thus

[9] Give wings unto Moav,

ט גיט פֿליגלען צו מוֹאָבֿ,
Moav tsu fliglen git
Moav to wings give

that it may flee and get away;

וואָרעם פֿליען אַוועקפֿליען וועט זי;
zi vet avekflien flien vorem
it will fly away fly for

for the towns thereof shall be desolate,

און אירע שטעט וועלן צו וויסט ווערן ,
vern vist tsu veln shtet ire un
become waste to will towns its and

without any to dwell therein.

אָן אַ באַווינער אין זיי .
zei in bavoiner a on
them in inhabitant an without

[10] Cursed be he that doeth the work of Hashem remiyyah *(deceitfully)*, and cursed be he that keepeth back his cherev from bloodshed.

י פֿאַרשאָלטן דער וואָס טוט אָפּגעלאָזט די אַרבעט פֿון
fun arbet di opgelozt tut vos der farsholten
of work the neglect does that the one cursed

ה , און פֿאַרשאָלטן דער וואָס פֿאַרמײַדט זײַן שווערד
shverd zain farmaidt vos der farsholten un Hashem
sword his refrains that the one cursed and Hashem

פֿון בלוט !
blut fun
blood from

[11] Moav hath been at ease from his youth,

יא רואיק געווען איז מוֹאָבֿ פֿון זײַן יוגנט אָן,
on yugnt zain fun Moav iz geven ruik
on youth his from Moav is having been at ease

and he hath settled on his wine dregs,

און אָפּגעזעצט איז ער אויף זײַנע הייוון,
heivn zaine oif er iz opgezetst un
dregs his upon he is settled and

and hath not been emptied from keli *(vessel)* to keli,

און נישט איבערגעליידיקט געווארן פון כּלי אין כּלי ,
keile in keile fun gevorn ibergeleidikt nisht un
vessel into vessel from become emptied not and

neither hath he gone into Golus:

און אין גלות איז ער נישט געגאַנגען ;
gegangen nisht er iz goles in un
having gone not he is exile in and

therefore his taste remained in him,

דערפאַר האָט זיך אָפּגעשטעלט זײַן טעם בײַ אים,
im bai tem zain opgeshtelt zich hot derfar
him in taste his remained self has therefore

and his scent is not changed.

און זײַן ריח האָט זיך נישט געביטן .
gebitn nisht zich hot reyech zain un
changed not self has aroma his and

12 But, hinei, the days come, saith Hashem, that I will send unto him wine pourers, that shall pour him out, and shall empty his kelim *(vessels)*, and smash their jars. 13 And Moav shall be ashamed of Kemosh, just as Bais Yisroel was ashamed of Beit-El, their confidence.

יב אָבער זע , טעג קומען , זאָגט ה , און איך וועל
vel ich un Hashem zogt kumen teg ze ober
will I and Hashem declares come days behold but

שיקן צו אים אומבייגערס , און זיי וועלן אים אומבייגן , און
un umbaign im veln zei un umbaigers im tsu shikn
and tilt him will they and those who tilt him to send

זײַנע כּלים וועלן זיי אויסליידיקן, און זייערע קריג וועלן זיי
zei veln krig zeyere un oisleidikn zei veln keilim zaine
they will jars their and empty out they will vessels his

צעברעכן . יג און מוֹאָבּ וועט זיך שעמען מיט כּמוֹש ,
Kemosh mit shemn zich vet Moav un tsebrechn
Kemosh with be ashamed self will Moav and break

ווי דאָס הויז פון ישׂראֵל האָט זיך געשעמט מיט
mit geshemt zich hot Yisroel fun hoiz dos vi
with been ashamed self has Yisroel of house the just as

בֵּית-אֵל זייער פאַרזיכערונג .
farzicherung zeyer Beis-El
security their Beit-El

14 How say ye: We are gibborim

יד ווי קענט איר זאָגן : גיבורים זײַנען מיר,
mir zainen giborim zogn ir kent vi
we are warriors say you can how

and anshei chayil for the milchamah?

און העלדישע לײַט פאַר מלחמה ?
milchome far lait heldishe un
war for men heroic and

15 Moav is destroyed,

טו פאַרוויסט געווארן איז מוֹאָבּ,
Moav iz gevorn farvist
Moav is become laid waste

and gone up out of her towns,

און אויף אירע שטעט איז מען אַרויפגעגאַנגען ;
aroifgegangen men iz shtet ire oif un
having gone up one is towns its upon and

and his chosen bochurim are gone down to the slaughter,

און זײַנע געקליבענע יונגען האָבן גענידערט
genidert hobn yungen geklibene zaine un
gone down have young chosen his and

צו דער שחיטה ,
shechite der tsu
slaughter the to

saith HaMelech Hashem Tzva'os Shmo.

זאָגט דער קיניג – ה צבָאוֹת איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot Hashem kinig der zogt
name his is of hosts Hashem king the declares

16 The calamity of Moav is near at hand,

טז נאָענט איז דער בראָך פון מוֹאָבּ צו קומען ,
kumen tsu Moav fun broch der iz nont
come to Moav of disaster the is near

and his affliction hasteth fast.

און זײַן אומגליק אײַלט זייער .
zeyer ailt umglik zain un
very much is hurrying calamity its and

17 All ye that are around him, bemoan him;

יזבאַדויערט אים אַלע די וואָס זענען אַרום אים,
im arum zenen vos di ale im badoyert
him around are which the ones all him mourn

and all ye that know shmo, say:

און אַלע וואָס קענט זײַן נאָמען זאָגט:
zogt nomen zain kent vos ale un
say name his know who all and

How is the matteh oz *(strong staff)* broken,

ווי איז צעבראָכן דער מאַכטיקער שטעקן,
shtekn machtiker der tsebrochn iz vi
staff mighty the broken is how

and the beautiful rod!

דער פּראַכטיקער שטעקן!
shtekn prachtiker der
staff magnificent the

18 Thou Bat that dost inhabit Divon,

יחנידער פֿון כּבֿוד , און זיץ אין דאָרשטיקייט,
dorshtikeit in zits un koved fun nider
thirst in sit and glory from come down

come down from thy kavod, and sit on parched ground;

טאָכטער באַווינערין פֿון דיבֿון ,
Divon fun bavoinerin tochter
Divon of female inhabitant daughter

for the plunderer of Moav shall come upon thee,

וואָרעם דער פֿאַרווּיסטער פֿון מוֹאָבֿ איז אַרויפֿגעקומען
aroifgekumen iz Moav fun farvister der vorem
come up is Moav of devastator the because

אויף דיר ,
dir oif
you(SG) against

and he shall destroy thy strongholds.

ער האָט צעשטערט דײַנע פֿעסטונגען .
festungen daine tseshtert hot er
strongholds your destroyed has he

19 O inhabitant of Aro'er,

יטבײַם וועג שטיי , און קוק אויס,
ois kuk un shtei veg baim
out watch and stand road by the

stand by the derech, and watch;

באַווינערין פֿון ערוֹעֵר;
Aroer fun bavoinerin
Aro'er of inhabitant

ask him that fleeth, and her that escapeth,

פֿרעג דעם אַנטלאָפֿענעם און די אַנטרונענע;
antrunene di un antlofenem dem freg
escaped the and fugitive the ask

and say: What has happened?

זאָג: וואָס איז געשען ?
geshen iz vos zog
happened is what say

20 Moav is shamed; for it is broken down:

כצו שאַנד געוואָרן איז מוֹאָבֿ, וואָרעם זי איז
iz zi vorem Moav iz gevorn shand tsu
is it because Moav is became shame to

צעבראָכן געוואָרן;
gevorn tsebrochn
become broken

wail and cry out; tell ye it in Arnon,

יאָמערט און שרײַט, זאָגט אָן אין אַרנון ,
Arnon in on zogt shrait un yomert
Arnon in announce says cry and wail

that Moav is destroyed.

אַז פֿאַרווּיסט געוואָרן איז מוֹאָבֿ.
Moav iz gevorn farvist az
Moav is became laid waste that

כא און אַ משפט איז געקומען אויף דעם לאַנד פֿון פּלוין;
ploin fun land dem oif gekumen iz mishpot a un
plain of land the on having come is judgment a and

כב און אויף מֵיפַעַת ; און אויף יַהְצָה , און אויף חוֹלוֹן , אויף
oif un Mefaat oif un Yahtsah oif un Cholon oif
on and Mepha'at on and Yahtzah on and Cholon on

כג און אויף דיבֹון , און אויף נבֹון , און אויף בֵּית-דִּבְלָתָיִם ;
oif un Beis-Divlatayim oif un Noven oif un Divon
on and Beit-Divlatayim on and Nevo on and Divon

כד און קִרְיָתַיִם , און אויף בֵּית-גָּמול , און אויף בֵּית-מְעוֹן ;
un Beis-Meon oif un Beis-Gamul oif un Kiryatayim
and Beit-Me'on on and Beit-Gamul on and Kiryatayim

אויף קריוֹת , און אויף בָּצְרָה , און אויף אַלע שטעט פֿון לאַנד
land fun shtet ale oif un Botsrah oif un Keriyot oif
land of towns all on and Botzrah on and Keriyot on

מוֹאָבּ, די ווייַטע און די נאָנטע. כה אָפּגעהאַקט געוואָרן איז
iz gevorn opgehakt nonte di un vaite di Moav
is become chopped off near the and far off the Moav

דער האָרן פֿון מוֹאָבּ, און זײַן אָרעם איז צעבראָכן געוואָרן,
gevorn tsebrochn iz orem zain un Moav fun horn der
became broken is arm his and Moav of horn the

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

כו פַֿארשיכורט אים, וואָרעם קעגן ה האָט ער זיך
zich er hot Hashem kegen vorem im farshikurt
self he has Hashem against because him make drunk

געגרייסט; און מוֹאָבּ וועט זיך פּאַטשן אין זײַן מייקעכץ , און
un meikechts zain in patshn zich vet Moav un gegreist
and vomit his in splash self will Moav and glorified

ער אויך וועט צום געלעכטער ווערן . כז וואָרעם איז נישט
nisht iz vorem vern gelechter tsum vet oich er
not is for become laughingstock to the will also he

אַ געלעכטער געווען דיר ישְׂרָאֵל? צי איז ער
er iz tsi Yisroel dir geven gelechter a
he is or Yisroel you(SG) having been laughable derision a

צווישן גנבֿים געפֿונען געוואָרן, וואָס ווען נאָר דו האָסט
host du nor ven vos gevorn gefunen ganovem tsvishn
have you but when what become found thieves among

געערעדט פֿון אים, פֿלעגסטו זיך געשאָקעלט?
geshokelt zich flegstu im fun geredt
waging self you used to him of spoken

כח פַֿארלאָזט די שטעט, און רוט אין פֿעלדז,
feldz in rut un shtet di farlozt
rock in rest and cities the abandoned

באַווינער פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun bavoiner
Moav of inhabitants

און זייַט ווי אַ טויב וואָס טוט נעסטן
nestn tut vos toib a vi zait un
nest do which dove a like be and

ביַ די זײַטן פֿון דעם מויל פֿון אַ גרוב.
grub a fun moil dem fun zaitn di bai
pit a of mouth the of sides the by

21 And mishpat is come upon the plain; upon Cholon, and upon Yahtzah, and upon Mepha'at, 22 And upon Divon, and upon Nevo, and upon Beit-Divlatayim, 23 And upon Kiryatayim, and upon Beit-Gamul, and upon Beit-Me'on, 24 And upon Keriyot, and upon Botzrah, and upon all the towns of Eretz Moav, far or near. 25 The keren of Moav is cut off, and his zero'a is broken, saith Hashem.

26 Make ye him drunken; for he magnified himself against Hashem; Moav also shall wallow in his vomit, and he also shall be in derision. 27 For was not Yisroel a derision unto thee? Was he found among ganavim *(thieves)*? For since thou spoke of him, thou dost scornful head wagging.

28 O ye that dwell in Moav,
leave the towns,

and dwell in the rock,

and be like the yonah that
maketh her nest

in the sides of the cave's mouth.

[29] We have heard the ga'on Moav,

כט מיר האָבן געהערט די שטאָלצקייט פֿון מוֹאָבֿ,
Moav fun shtoltskeit di gehert hobn mir
Moav of pride the heard have we

(he is exceeding proud),

ווי זייער שטאָלץ ער איז;
iz er shtolts zeyer vi
is he proud very how

his highmindedness, and his conceit, and his ga'avah,

זײַן גרויסקייט און זײַן שטאָלצקייט און זײַן גאווה ,
gaive zain un shtoltskeit zain un groiskeit zain
arrogance his and pride his and greatness his

and the haughtiness of his lev.

און די הויכקייט פֿון זײַן האַרצן.
hartsn zain fun hoichkeit di un
heart his of loftiness the and

[30] I know his insolence,

ל איך ווייס , זאָגט ה' , זײַן חוצפּה ,
chutspe zain Hashem zogt veis ich
impudence his Hashem declares know I

saith Hashem;

און זײַנע באַרימערײַען אָן אַ האַפֿט,
haft a on barimeraien zaine un
basis a without boasting his and

but it shall not be so;
his boasts have made nothing right.

זייער טאָן אָן אַ האַפֿט.
haft a on ton zeyer
basis a without doing their

[31] Therefore will I wail for Moav,

לא דערום יאָמער איך אויף מוֹאָבֿ,
Moav oif ich yomer derum
Moav for I wail therefore

and I will cry out for all Moav;

און אויף גאַנץ מוֹאָבֿ טו איך קלאָגן;
klogn ich tu Moav gants oif un
mourn I do Moav all for and

I shall moan for the anashim of Kir-Charesh.

אויף די באַווינער פֿון קיר-חֶרֶשׂ מוז מען זיפֿצן.
ziftsn men muz Kir-Charesh fun bavoiner di oif
sigh one must Kir-Charesh of inhabitants the for

[32] O gefen *(vine)* of Sivmah,

לב מער פֿון דעם געווײן אויף יַעְזֵר ווײנען
veinen Yazer oif gevein dem fun mer
weep Yazer on weeping the of more

איך אויף דיר ,
dir oif ich
you(SG) for I

I will weep for thee with the weeping of Yazer;

ווײַנשטאָק פֿון שִׂבְמָה ;
Sivmah fun vainshtok
Sivmah of grapevine

thy branches are spread over the yam,

דײַנע צווײַגן זײַנען ביז צום ים אַריבער,
ariber yam tsum biz zainen tsvaign daine
across sea to the unto are branches your

they reach even to the yam Yazer;

ביזן ים פֿון יַעְזֵר האָבן זיי דערגרייכט;
dergreicht zei hobn Yazer fun yam bizn
reached they have Yazer of the sea unto

the plunderer is fallen upon

אויף דײַן זומערפֿרוכט און אויף דײַן
dain oif un zumerfrucht dain oif
your on and summerfruit your on

ווײַנטרויבן־זאַמלונג
vaintroibn-zamlung
wine-grapes-gathering

thy summer fruits and upon thy vintage.

איז אַ צעשטערער אָנגעפֿאַלן.
ongefaln tseshterer a iz
fell on destroyer a is

לג אוֹן אײַנגעטאָן איז די פֿרײד אוֹן די לוסטיקייט
lustikeit di un freid di iz aingeton un
merriment the and joy the is subdued and

פֿון דעם פֿרוכטגאָרטן, אוֹן פֿון לאַנד מוֹאָבֿ,
Moav land fun un fruchtgortn dem fun
Moav land from and orchard the from

אוֹן ווײַן פֿון די קעלטערס האָב איך פֿאַרשטערט;
farshtert ich hob kelters di fun vain un
disrupted I have winepresses the from wine and

מע טרעט נישט מיט הֵידָד !
heidad mit nisht tret me
shouts of joy with not treads one

דער הֵידָד איז נישט הֵידָד .
heidad nisht iz heidad der
shouts of joy not is shouts of joy the

לד דאָס געשעריַ פֿון חֶשבּוֹן איז ביז אֶלעָלֶה, ביז יַהַץ
Yahats biz Elealeh biz iz Cheshbon fun gesherai dos
Yahatz unto Elealeh unto is Cheshbon of cry the

לאָזן זיי אַרויס זייער קוֹל , פֿון צוֹעַר ביז חוֹרוֹנַיִם
Choronayim biz Tsoar fun kol zeyer arois zei lozn
Choronayim unto Tzoar from voice their go out them let

ביז עגלת-שלשיה ; וואָרעם אויך די וואַסערן פֿון נִמרים
Nimrim fun vasern di oich vorem Eglat-Shelishiyah biz
Nimrim of waters the also because Eglat-Shelishiyah until

וועלן צו וויסט וועָרן . לה און איך וועל פֿאַרשטערן פֿון
fun farshtern vel ich un vern vist tsu veln
of frustrate will I and become desolate to will

מוֹאָבֿ, זאָגט ה , דעם וואָס ברענגט-אויף אויף אַ
a oif brengt-oif vos dem Hashem zogt Moav
a on brings up what the Hashem declares Moav

בָּמָה , און דעם וואָס רייכערט צו זיַינע ג-טער.
g-ter zaine tsu reichert vos dem un bamah
g-ds his to burns incense who the one and high place

לו דערום מײַן האַרץ אויף מוֹאָבֿ טוט ווי פֿלייטן ברומען , און
un brumen fleitn vi tut Moav oif harts main derum
and hum flute like does Moav for heart my therefore

מײַן האַרץ אויף די מענער פֿון קיר-חֶרֶשׂ , טוט ווי פֿלייטן
fleitn vi tut Kir-Charesh fun mener di oif harts main
flutes like does Kir-Charesh of men the for heart my

ברומען , פֿאַר וואָס די שֶׁפַע וואָס זיי האָבן אָנגעשאַפֿט
ongeshaft hobn zei vos shefe di vos far brumen
amassed have they that prosperity the what for hum

איז אונטערגאַנגען.
untergangen iz
perished is

לז וואָרעם יעטוועדער קאָפּ איז אַ פּליץ , און יעטוועדער
yetveder un plits a iz kop yetveder vorem
every and bald spot a is head every because

באָרד איז אָפּגעשניטן , אויף אַלע הענט זיַינען שניטן , אוֹן אויף
oif un shnitn zainen hent ale oif opgeshnitn iz bord
on and cuts are hands all on cut off is beard

די לענדן איז זאַק . לח אויף אַלע דעכער פֿון מוֹאָבֿ, אוֹן אין
in un Moav fun decher ale oif zak iz lendn di
in and Moav of rooftops all on sackcloth is loins the

33 And simchah and gladness is taken
from the carmel, and from Eretz Moav,
and I have caused yayin to fail from the winepresses;
none shall tread with shouting;
their shouting shall not be [joyful] shouting.

34 From the cry of Cheshbon even unto Elealeh, and even unto Yahatz, have they uttered their voice, from Tzoar even unto Choronayim, as Eglat-Shelishiyah; for the mayim also of Nimrim shall be dried up.
35 Moreover I will cause to cease in Moav, saith Hashem, him that offereth in the high places, and him that burneth ketoret to his elohim.
36 Therefore Mine lev shall wail for Moav like flutes, and Mine lev shall wail like flutes for the anashim of Kir-Charesh; because the riches that he hath gotten are perished.

37 For every rosh shall be shaved, and every zakan *(beard)* cut: upon all the hands shall be slashes, and upon the loins sackcloth.
38 There shall be lamentation generally upon all the gagot *(roofs)* of Moav, and in the streets thereof; for I have broken Moav like a keli *(vessel)* wherein is

no chefets *(pleasure)* saith Hashem.
[39] They shall wail, saying, How is it shattered! How hath Moav turned the back with shame! So shall Moav be a laughingstock and a horror to all them about him.

אירע גאַסן , איז לויטער קלאָגערײַ ; וואָרעם איך האָב
hob ich vorem klogerai loiter iz gasn ire
have I because lamentation nothing but is streets its

צעבראָכן מוֹאָבּ ווי אַ נישטווערטיקע כּלי , זאָגט ה .
Hashem zogt keile nishtvertike a vi Moav tsebrochn
Hashem declares vessel worthless a like Moav broken

לט ווי איז זי צעבראָכן געוואָרן ! – יאָמערט – ווי האָט מוֹאָבּ
Moav hot vi yomert gevorn tsebrochn zi iz vi
Moav has how wail become broken it is how

אין ביאָש דעם רוקן געקערט! און מוֹאָבּ וועט ווערן צו
tsu vern vet Moav un gekert rukn dem biosh in
to become will Moav and turned back the shame in

געלעכטער און צו שרעק פַּאַר אַלע זײַנע אַרומיקע .
arumike zaine ale far shrek tsu un gelechter
ones around its all for terror to and laughingstock

[40] For thus saith Hashem:

מ וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi vorem
said Hashem has thus because

Hinei, one shall fly like the nesher,

זע , ווי אַן אָדלער וועט שוועבן ,
shvebn er vet odler an vi ze
hover he will eagle an like see

and shall spread his wings over Moav.

און שפרייטן זײַנע פֿליגלען צו מוֹאָבּ.
Moav tsu fliglen zaine shpreitn un
Moav to wings his spread and

[41] Keriyot is captured,

מא באַצוווּנגען ווערן די שטעט,
shtet di vern batsvungen
cities the become conquered

and the strongholds are taken,

און די פֿעסטונגען ווערן אײַנגענומען ;
aingenumen vern festungen di un
seized become fortresses the and

and the lev gibborim in Moav at that day shall be as the lev isha in her birth pangs.

און דאָס האַרץ פֿון די גיבורים פֿון מוֹאָבּ אין יענעם טאָג
tog yenem in Moav fun giborim di fun harts dos un
day that in Moav of warriors the of heart the and

וועט זײַן ווי דאָס האַרץ פֿון אַ פֿרוי אין וועיען .
veyen in froi a fun harts dos vi zain vet
labor pangs in woman a of heart the like be will

[42] And Moav shall be destroyed from being a people,

מב און מוֹאָבּ ווערט פֿאַרטילקט ווערן פֿון
fun vern fartilikt vert Moav un
from become destroyed shall be Moav and

זו זײַן אַ פֿאָלק ,
folk a zain tsu
people a be to

because he hath magnified himself against Hashem.

פַּאַר וואָס ער האָט זיך קעגן ה געגרייסט.
gegreist Hashem kegen zich hot er vos far
boasted Hashem against self has he what for

[43] Pachad *(fear)*, and the pakhat *(pit)*, and the pach *(snare)*,

מג אַ גרויל און אַ גרוב און אַ נעץ
nets a un grub a un groil a
net a and pit a and terror a

shall be upon thee, O inhabitant of Moav,

אויף דיר , באַווינער פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun bavoiner dir oif
Moav of inhabitants you(SG) on

saith Hashem.

. ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[44] He that fleeth from the pachad *(terror)*
shall fall into the pakhat *(pit)*;
and he that getteth up out of the pakhat
shall be caught in the pach *(snare)*;
for I will bring upon it, even upon Moav,
the shnat *(year of)* their pekuddah *(visitation)*,
saith Hashem.

מד דער וואָס אַנטלויפֿט פֿון דעם גרויל,
groil dem fun antloift vos der
terror the from fled away who the one
וועט אַריינפֿאַלן אין גרוב,
grub in arainfaln vet
pit in fall will
און דער וואָס קומט אַרויף פֿון גרוב,
grub fun aroif kumt vos der un
pit from up come which the one and
וועט געכאַפּט ווערן אין נעץ;
nets in vern gechapt vet
net in become caught will
וואָרעם איך וועל ברענגען אויף איר, אויף מוֹאָבּ,
Moav oif ir oif brengen vel ich vorem
Moav on you on bring will I because
דאָס יאָר פֿון זייער רעכנשאַפֿט,
rechnshaft zeyer fun yor dos
reckoning their of year this
זאָגט ה׳.
Hashem zogt
Hashem declares

[45] They that fled stood under the tzel *(shadow)*
of Cheshbon without ko'ach;
for an eish shall come forth out of Cheshbon,
and a flame from the midst of Sichon,
and shall devour the forehead of Moav,
and the crown of the head of the bnei sha'on *(sons of tumult)*.

מה אין שאָטן פֿון חֶשבּוֹן האָבן זיך אָפּגעשטעלט
opgeshtelt zich hobn Cheshbon fun shotn in
stopped selves have Cheshbon of shadow in
אָן כּוֹח אַנטרונענע;
antrunene koiech on
escapees strength without
וואָרעם אַ פֿײַער איז אַרויס פֿון חֶשבּוֹן,
Cheshbon fun arois iz faier a vorem
Cheshbon of out is fire a because
און אַ פֿלאַם פֿון מיטן סיחון,
Sichon mitn fun flam a un
Sichon midst of flame a and
און זי האָט פֿאַרצערט די שלייף פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun shleif di fartsert hot zi un
Moav of temple the consumed has she and
און דעם שאַרבן פֿון די ליאַרעמיונגען.
liaremiungen di fun sharbn dem un
rioters the of cranium the and

[46] Oy be unto thee, O Moav!
The people of Kemosh perisheth;
for thy banim are taken captives,
and thy banot into captivity.

מו ווייַ דיר, מוֹאָבּ!
Moav dir vei
Moav you(SG) woe
אונטערגעגאַנגען איז דאָס פֿאָלק פֿון כּמוֹש;
Kemosh fun folk dos iz untergegangen
Kemosh of people this is gone down
וואָרעם דײַנע זין זײַנען גענומען געוואָרן
gevorn genumen zainen zin daine vorem
having become taken are sons your because
אין גפֿאַנג,
gefang in
captivity in
און דײַנע טעכטער אין גפֿאַנגנשאַפֿט.
gefangenshaft in techter daine un
captivity in daughters your and

47 Yet will I bring again the captivity of Moav

מז אָבער איך וועל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון מוֹאָבּ
Moav fun gefangenshaft di umkeren vel ich ober
Moav of captivity the return will I but

in the acharit hayamim,

אין סוף פֿון די טעג,
teg di fun sof in
days the of end in

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

Hinei, the mishpat Moav *(judgment of Moab)*.

ביז דאַנען איז דער משפּט פֿון מוֹאָבּ.
Moav fun mishpot der iz danen biz
Moav of judgment the is then until

49 Concerning Bnei Ammon, thus saith Hashem:
Hath Yisroel no banim?
Hath he no yoresh *(heir)*?
Why then doth Malcam *(Molech)* inherit Gad,
and his people dwell in his towns?

מט

אויף די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di oif
Ammon of children the upon

אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

האָט ישׂראֵל קיין קינדער נישט?
nisht kinder kein Yisroel hot
not children any Yisroel has

צי האָט ער קיין יוֹרש נישט?
nisht yoiresh kein er hot tsi
not heir any he has or

פֿאַר וואָס האָט מַלכּם געירשעט גָּד ,
Gad geyarshet Malkam hot vos far
Gad inherit Malcam has what for

און זיין פֿאָלק האָט זיך באַזעצט אין זיַנע שטעט?
shtet zaine in bazetst zich hot folk zain un
towns his in settle self did people his and

2 Therefore, hinei, the days come,

ב דערום זע , טעג קומען ,
kumen teg ze derum
coming days look therefore

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

that I will cause an alarm of milchamah

און איך וועל מאַכן הערן אויף רַבָּה פֿון די
di fun Rabbah oif hern machn vel ich un
the of Rabbah upon heard make will I and

קינדער פֿון עַמּוֹן
Amon fun kinder
Ammon of children

to be heard in Rabbah of Bnei Ammon;

אַ שאַלונג פֿון מלחמה ;
milchome fun shalung a
war of trumpet alarm a

and it shall become a desolate tel *(mound)*,

און זי וועט ווערן אַ וויסטער הויפֿן,
hoifn vister a vern vet zi un
heap desolate a become will it and

and her banot shall be burned with eish:

און אירע טעכטערשטעט ווועלן אין פֿייַער
faier in veln techtershtet ire un
fire in will daughter towns its and

אָנגעצונדן ווערן ;
vern ongetsundn
become kindled

then shall Yisroel dispossess his dispossessors,
און ישׂראל וועט ירשען זײַנע ירשער ,
un Yisroel vet yarshen zaine yersher
and Yisroel will inherit his dispossessors

saith Hashem. .
זאָגט ה
zogt Hashem
declares Hashem

[3] Wail, O Cheshbon, for Ai is plundered:
[ג] יאָמער, חֶשבּוֹן , ווׂאָרעם פֿאַרוויסט
yomer Cheshbon vorem farvist
wail Cheshbon because laid waste

געוואָרן איז עַי;
gevorn iz Ai
having become is Ai

cry out, ye banot of Rabbah,
שרייַ , איר טעכטער פֿון רַבָּה ,
shrait ir techter fun Rabbah
cry out you daughters of Rabbah

gird you with sackcloth;
גורט אָן זאַקקלייַדער,
gurt on zakkleider
gird loins on sackcloth

lament, and rush to and fro inside the walls;
קלאָגט און לויפֿט אום צווישן די שאָפֿגעהעפֿטן,
klogt un loift um tsvishn di shofgeheftn
run and lament between back the sheep pens

for Malcam *(Molech)* shall go into Golus,
וואָרעם מַלכָּם וועט אין גלות גיין ,
vorem Malkam vet in goles gein
because Malcam will in exile go

and his kohanim and his sarim together.
זײַנע פֿריסטער און זײַנע האַרן אין איינעם.
zaine prister un zaine harn in einem
his priests and his lords in one

[4] Why gloriest thou in the valleys,
[ד] וואָס רימסטו זיך מיט די טאָלן ,
vos rimstu zich mit di toln
why glory self in the valleys

thy flowing emek *(valley)*, O Bat hashovevah *(backsliding Daughter)*?
מיט דיין פֿלוסיקן טאָל , דו טאָכטער וויידערשפּעניקע,
mit dain flusikn tal du tochter vidershpenike
your flowing valley daughter you rebellious

That trusted in her otzarot, saying:
וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף אירע אוצרות , אַזוי צו זאָגן :
vos farzichert zich oif ire oitseres azoi tsu zogn
that trusted self in her treasures so to say

Who shall come unto Me?
ווער קען קומען צו מיר?
ver ken kumen tsu mir
who can come to me

[5] Hineni, I will bring a pachad *(terror)* upon thee,
[ה] זע , איך ברענג אויף דיר אַ פַּחַד ,
ze ich breng oif dir a pachad
behold I bring on you(SG) a terror

saith Adonoi Hashem Tzva'os,
זאָגט אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת ,
zogt Adonoi Hashem Tseva'ot
declares Adonoi Hashem of hosts

from all those that be around thee;
פֿון אַלע דיינע אַרומיקע ,
fun ale daine arumike
from all your ones around

and ye shall be driven out, every ish before him;
און איר וועט פֿאַרשטויסן ווערן איטלעכער
un ir vet farshtoisen vern itlecher
and you will driven away become each

גלייַך אַקעגן זיך ,
glaich akegn zich
straight opposite self

and none shall gather up the fugitive.

און קיינער וועט נישט אײַנזאַמלען דעם פֿאַרוואָגלטן.
farvogltn dem ainzamlen nisht vet keiner un
fugitives the gather together not will anyone and

[6] And afterward I will bring back the captivity of the Bnei Ammon, saith Hashem.

[ו] אָבער דערנאָך וועל איך אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון
fun gefangenshaft di umkeren ich vel dernoch ober
of captivity the return I will after that but

די קינדער פֿון עַמּון , זאָגט ה .
Hashem zogt Amon fun kinder di
Hashem declares Ammon of children the

[7] Concerning Edom, thus saith Hashem Tzva'os;
Is chochmah no more in Teman?
Is etzah perished from the prudent?
Is their chochmah vanished?

[ז] אויף אֱדוֹם . אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Edom oif
of hosts Hashem said has thus Edom about

איז מער קיין חכמה נישטאָ אין תֵּימָן ?
Teman in nishto chochme kein mer iz
Teman in not wisdom any more is

איז אַן עטש אויסגעגאַנגען פֿון די פֿאַרשטאַנדיקע?
farshtandike di fun oisgegangen etsh an iz
sensible the from used up counsel a is

איז אויסגעוועפּט געוואָרן זייער חכמה ?
chochme zeyer gevorn oisgevept iz
wisdom their become evaporated is

[8] Flee ye, turn back, dwell in the depths,

[ח] אַנטלויפֿט, פֿאַרקערט אײַך, באַזעצט אײַך טיף ,
tif aich bazetst aich farkert antloift
in the depths you dwell you turn back flee away

O inhabitants of Dedan;

באַווינער פֿון דדָן ;
Dedan fun bavoiner
Dedan of inhabitants

for I will bring the calamity of Esav upon him,

ווָאַרעם דער בראָך פֿון עֵשָׂו ברענג איך אויף אים,
im oif ich breng Esavn fun broch der vorem
him upon I bring Esav of destruction the for

the time that I will visit [to punish] him.

בעת איך רעכן זיך מיט אים.
im mit zich rechn ich beeis
him with self punish I while

[9] If grape gatherers come to thee,

[ט] אויב האַרבסטער וואָלטן געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen voltn harbster oib
you(SG) to come would have harvester if

would they not leave some grape gleanings?

וואָלטן זיי דאָך אַ נאָכקלייב גענלאָזט?
gelozt nochklaib a doch zei voltn
allowed after gather a indeed they would have

If ganavim balailah *(thieves by night)*,

אויב גנבֿים ביַי דער נאַכט,
nacht der bai ganovem oib
night the by thieves if

they will destroy only till they have enough.

וואָלטן זיי דאָך בלויז צעשטערט גענוג פֿאַר זיך .
zich far genug tseshtert bloiz doch zei voltn
selves for enough destroyed only still they would have

[10] But I have stripped Esav bare,

[י] אָבער איך האָב אַנטפּלעקט עֵשָׂו ,
Esavn antplekt hob ich ober
Esav exposed have I but

I have uncovered his hiding places,

איך האָב אויפֿגעדעקט זיַינע פֿאַרבאָרגענישן,
farborgenishn zaine oifgedekt hob ich
hidden places his uncovered have I

and he shall not be able to hide himself;

און באַהאַלטן קען ער זיך נישט;
nisht zich er ken bahaltn un
not self he can hide and

his zera are plundered,

פַֿארוויסט געוואָרן איז זײַן זאָמען ,
zomen zain iz gevorn farvist
seed his is become laid waste

and his brethren and his shchenim *(neighbors)*,

און זײַנע ברידער און זײַנע שכנים ,
shecheynim zaine un brider zaine un
neighbors his and brothers his and

and he is no more.

און ער איז מער נישטאָ .
nishto mer iz er un
no more more is he and

[11] Leave thy yatomim *(fatherless, orphans)*, I will preserve them alive;
and let thy almanot trust in Me.

יא לאָז איבער דײַנע יתומים , איך זאָל זיי דערנערן,
dernern zei zol ich yesoimim daine iber loz
nourish them shall I fatherless your over let

און דײַנע אַלמנות זאָלן אויף מיר זיך פֿאַרזיכערן.
farzichern zich mir oif zoln almones daine un
trust selves me on shall widows your and

[12] For thus saith Hashem: Hinei, they whose mishpat was not to drink of the Kos have assuredly drunken; and art thou he that shall altogether go unpunished? Thou shalt not go unpunished, but thou shalt surely drink of it. [13] For I have sworn by Myself, saith Hashem, that Botzrah shall become a desolation, a cherpah, a reproach, and a kelalah; and all the towns thereof shall be perpetual ruins.

יב וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט: זע , די וואָס
vos di ze gezogt Hashem hot azoi vorem
that the ones behold said Hashem has thus for

זיי האָבן נישט געקומט טרינקען דעם כּוס, זיי זאָלן יאָ
yo zoln zei kos dem trinken gekumt nisht hot zei
yes shall they cup the to drink come not have they

טרינקען, און דו זאָלסט זײַן דער וואָס זאָל שוינען
shoinen zol vos der zain zolst du un trinken
sparing shall who the one be you(SG) shall you and drink

פֿאַרשוינט ווערן ? וועסט נישט פֿאַרשוינט ווערן , נײַערט
naiert vern farshoint nisht vest vern farshoint
but become spared not will become spared

טרינקען וועסטו טרינקען. יג וואָרעם איך שווער ביַי מיר,
mir bai shver ich vorem trinken vestu trinken
me by swear I for drink will you(sg) drinking

זאָגט ה , אַז פֿאַר אַ שרעק, פֿאַר אַ שאַנד , פֿאַר אַ
a far shand a far shrek a far az Hashem zogt
a for shame a for terror a for that Hashem declares

וויסטענישן, און פֿאַר אַ קללה, וועט בָּצרָה ווערן , און אַלע
ale un vern Botsrah vet klole a far un vistenish
all and become Botzrah will curse a for and wasteland

אירע שטעט וועלן ווערן אייביקע חורבֿות .
churves eibike vern veln shtet ire
ruins everlasting become will towns its

[14] I have heard a message from Hashem,

יד אַ הערונג האָב איך געהערט פֿון ה ,
Hashem fun gehert ich hob herung a
Hashem from heard I have report a

and an envoy is sent unto the Goyim, saying:

און אַ שליח איז געשיקט צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn geshikt iz sheliech a un
nations the among sent is envoy an and

Gather ye together, and come against her,

זאַמלט אײַך אײַן , און קומט אויף אים,
ir oif kumt un ain aich zamlt
her against come and together you gather

and rise up to the milchamah.

און שטייט אויף צו מלחמה .
milchome tsu oif shteit un
war to up rise and

[15] For, hinei, I will make thee katon among the Goyim,

טו וואָרעם זע , קליין מאַך איך דיך
dich ich mach klein ze vorem
you(SG) I make small behold for

צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

and despised among adam.

פֿאַראַכט צווישן מענטשן .
mentshn tsvishn faracht
men among despised

[16] Thy fierceness hath deceived thee,

טז דיין מוראדיקייט האָט דיך פֿאַרפֿירט ,
farfirt dich hot mordikeit dain
led astray you(SG) has terrifying power your

and the zadon *(pride, malice)* of thine lev,

די מוטווילקייט פֿון דיין האַרצן,
hartsn dain fun mutvilikeit di
heart your of wilfulness the

O thou that dwellest in the clefts of the rock,

דו וואָס ווינסט אין די שפּאַלטן פֿון פֿעלדז,
feldz fun shpaltn di in voinst vos du
rock of crevices the in dwell which you

that holdest the height of the hill;

וואָס פֿאַרנעמט די הייך פֿון באַרג .
barg fun heich di farnemt vos
mount of height the occupies that

though thou shouldest make thy ken *(nest)* as high as the nesher,

ווען זאָלסט דערהייכן ווי אַן אָדלער דיין נעסט,
nest dain odler an vi derheichn zolst ven
nest your eagle an like elevate you(SG) shall when

I will bring thee down from there,

וועל איך פֿון דאָרט דיך אַראָפּנידערן,
aropnideren dich dort fun ich vel
bring down you(SG) there from I will

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[17] Also Edom shall be a horror; every one that goeth by it shall be appalled, and shall hiss at all the makkot *(wounds, blows)* thereof. [18] As in the overthrow of Sodom and Amora *(Gomorrah)* and the neighboring towns thereof, saith Hashem, no ish shall abide there, neither shall a ben adam dwell in it. [19] Hinei, he shall come up like an aryeh from the thicket of the Yarden against the rich pastureland; but I will suddenly make him run away from her; and who is Bachur *(Chosen one)*, that I may appoint over her? Mi khamoni *(who is like Me)*? And who will arraign Me? And who is that Ro'eh *(shepherd)* that will stand before Me? [20] Therefore hear the etzat Hashem, that He hath planned against Edom; and His purposes, that He hath purposed

יז און אֱדוֹם וועט ווערן פֿאַר אַ שרעק , איטלעכער
itlecher shrek a far vern vet Edom un
everyone object of horror a for become will Edom and

וואָס גייט איר פֿאַרבײַ וועט זיך דערשרעקן , און וועט
vet un dershrekn zich vet farbai ir geit vos
will and be appalled self will close by it goes who

שמוצערן אויף אַלע אירע פּלאָגן . יח אַזוי ווי די איבערקערעניש
iberkerenish di vi azoi plogn ire ale oif shmutsern
upheaval the as just plagues its all on hiss

פֿון סדום און עמוֹרָה און אירע שכנים , זאָגט
zogt shecheynim ire un Amora un Sodom fun
declares neighbors its and Amora and Sodom of

ה , וועט קיין מענטשן דאָרט נישט ווינען , און קיין
kein un voinen nisht dort mentshn kein vet Hashem
any and dwell not there man any will Hashem

מענטשנקינד וועט זיך נישט אויפֿהאַלטן אין איר. יט זע , ווי
vi ze ir in oifhaltn nisht zich vet mentshnkind
like behold it in linger not self will son of man

אַ לייב פֿון דעם געוועלד פֿון יַרדן , וועט ער אַרויפֿגיין
aroifgein er vet Yarden fun geveld dem fun leib a
go up he will Yarden from undergrowth the of lion a

אויף דער פֿיטערפּלעצער; ווָאָרעם אין אַ רגע וועל איך אים
im ich vel rege a in vorem fiterpletser der oif
him I will moment a in because pastures the on

against the inhabitants of Teman;
Surely the young ones of the tzon
shall be dragged away; surely He
shall make their habitation desolate
because of them. [21] Ha'aretz shakes
at the noise of their fall, at the cry
the noise thereof was heard in Yam
Suf. [22] Hinei, He shall come up and
fly like the nesher, and spread His
wings over Botzrah; and in that day
shall the lev of the Gibborim of Edom
be as the lev of an isha in her birth
pangs.

מאַכן אַנטלויפֿן פֿון דאַנען, און ווער דער אויסדערווײלטער,
oisderveilter der ver un danen fun antloifn machn
chosen one the who is and here from flee make

דעם וועל איך אויפֿזוצן איבער איר. וואָרעם וואָר איז מײַן
main iz ver vorem ir iber oifzetsn ich vel dem
my is who because her over appoint I will the one

גלײַכן ? און ווער קען מיך אַרויסרופֿן? און ווער איז דער
der iz ver un aroisrufn mich ken ver un glaichn
the is who and arraign me can who and equal

פּאַסטוך וואָס קען באַשטיין פֿאַר מיר? כ דערום הערט דעם
dem hert derum mir far bashtein ken vos pastuch
the hear therefore me before stand can that shepherd

באַראָט פֿון ה וואָס ער האָט באַראָטן אויף אֱדוֹם,
Edom oif barotn hot er vos Hashem fun barot
Edom on purposed has he which Hashem of counsel

און זײַנע טראַכטונגען וואָס ער טראַכט אויף די באַווינער
bavoiner di oif tracht er vos trachtungen zaine un
inhabitants the on thinks he which thoughts his and

פֿון תֵּימָן : אויב די מינדסטע פֿון די שאָף וועלן זיי נישט
nisht zei veln shof di fun mindste di oib Teman fun
not they will sheep the of least the if Teman of

אַוועקשלעפּן! אויב מע וועט פֿאַרוויסטן זייער ווויונונג איבער
iber voinung zeyer farvistn vet me oib avekshlefen
over habitation their lay waste will one if drag away

זיי ! כא פֿון דעם קול פֿון זייער פֿאַל ציטערט די
di tsitert fal zeyer fun kol dem fun zei
the trembles downfall their of sound the from them

ערד ; אַ געשריי וואָס זײַן הילך וועלט אויפֿן ים-סוף
Yam-Suf oifn vert hilch zain vos geshrei a erd
Yam Suf on shall be resounding its that cry a earth

געהערט. כב זע , ווי אַן אָדלער וועט ער זיך אויפֿהייבן און
un oifheibn zich er vet odler an vi ze gehert
and lift up self he will eagle an like behold heard

שווענבן, און שפּרייטן זײַנע פֿליגלען קעגן בָּצְרָה ; און דאָס
dos un Botsrah kegen fliglen zaine shpreitn un shvebn
the and Botzrah against wings his spread and hover

האַרץ פֿון די גיבורים פֿון אֱדוֹם אין יענעם טאָג וועט זײַן ווי
vi zain vet tog yenem in Edom fun giborim di fun harts
as be will day that in Edom of warriors the of heart

דאָס האַרץ פֿון אַ פֿרוי אין ווייען .
veyen in froi a fun harts dos
labor pangs in woman a of heart the

כג אויף דַּמֶּשֶׂק :
Damesek oif
Damascus about

פֿאַרשעמט איז חֲמָת און אַרפַּד,
Arpad un Chammat iz farshemt
Arpad and Chamat is ashamed

וואָרעם אַ שלעכטע הערונג האָבן זיי געהערט;
gehert zei hobn herung shlechte a vorem
heard they have report bad a for

צעגאַנגען זײַנען זיי געוואָרן;
gevorn zei zainen tsegangen
become they are melted

[23] Concerning Damascus:
Chamat is shamed, and Arpad,
for they have heard bad news;
they are fainthearted;
there is anxiety on the yam *(sea)*;
it cannot be quiet.

אויפֿן ים איז אַן אומרו ,
umru an iz yam oifn
anxiety an is the sea on

ער קען זיך נישט אײַנשטילן.
ainshtiln nisht zich ken er
be still not self can he

כד שלאַף געוואָרן איז דַּמֶּשֶׂק , זי קערט
kert zi Damesek iz gevorn shlof
turn she Damascus is having become feeble

זיך צו אַנטלויפֿן,
antloifn tsu zich
flee to self

24 Damascus has grown feeble, and turneth herself to flee,

and fear hath gripped her;

און אַ ציטערניש האָט זי אָנגענומען ;
ongenumen zi hot tsiterenish a un
gripped her has panic a and

anguish and chavalim *(pains)* have taken her,

אַנגסט און וויין האָבן זי אָנגעכאַפּט
ongechapt zi hobn veyen un angst
seized her have pangs and fear

as a woman in travail.

wוי אַ געווינערין .
gevinerin a vi
woman in labor a as

כה wוי נישט פֿערלאָזט געוואָרן איז דער געריטמטער כּרך ,
krach gerimter der iz gevorn ferlozt nisht vi
city glorious the is become abandoned not how

25 How is it that the Ir Tehillah is not deserted,

the town of My joy!

די שטאָט פֿון מײַן פֿרייד!
freid main fun shtot di
joy my of city the

כו פֿאַר וואָר , אירע יונגע לײַט וועלן פֿאַלן אין אירע גאַסן ,
gasn ire in faln veln lait yunge ire vor far
streets its in fall will people young its truly for

26 Therefore her bochurim shall fall in her streets,

and all the anshei milchamah shall be destroyed in that day,

און אַלע מלחמה-לײַט וועלן פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn veln milchome-lait ale un
become cut off will war people all and

אין יענעם טאָג,
tog yenem in
day that in

saith Hashem Tzva'os. . זאָגט ה צבָאוֹת
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

כז און איך וועל אָנצינדן אַ פֿײַער אין דער מויער
moier der in faier a ontsindn vel ich un
wall the in fire a burn will I and

פֿון דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek fun
Damascus of

27 And I will kindle an eish in the chomat Damascus,

and it shall consume the fortresses of Ben-hadad.

און עס וועט פֿאַרצערן די פֿעסטונגען פֿון בֶּן-הֲדַד .
Ben-Hadad fun festungen di fartseren vet es un
Ben-Hadad of strongholds the devour will it and

כח אויף קֵדָר , און אויף די קיניגרײַכן פֿון חָצוֹר
Chatsor fun kinigraichn di oif un Kedar oif
Chatzor of kingdoms the about and Kedar about

וואָס נבוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל האָט געשלאָגן .
geshlogn hot Bavel fun melech der Nevuchadretsar vos
struck has Bavel of king the Nevukhadretzar which

28 Concerning Kedar, and concerning the mamlechot of Chatzor, which Nevukhadretzar Melech Bavel shall strike:
Thus saith Hashem:

Arise ye, go up to Kedar,
and plunder the Bnei Kedem.

אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

שטייט אויף, גייט אַרויף אויף קֵדָר ,
Kedar oif aroif geit oif shteit
Kedar on up go up stand

און פַֿאַרוויסט די קינדער פֿון מזרח .
mizrech fun kinder di farvist un
east of children the laid waste and

29 Their ohalim and their tzon
shall they take away;

כט זייערע געצעלטן און זייערע שאָף וועט מען צונעמען ;
tsunemen men vet shof zeyere un getseltn zeyere
take away one will sheep their and tents their

they shall carry off for themselves
their tent curtains, and all
their kelim *(vessels)*,

זייערע פַּאָרהאַנגען , און אַלע זייערע כּלים ,
keilim zeyere ale un forhangen zeyere
utensils their all and tent curtains their

their gemalim *(camels)*;

און זייערע קעמלען וועט מען צונעמען פַֿאַר זיך ;
zich far tsunemen men vet kemlen zeyere un
selves for take away they will camels their and

and they shall cry unto them: Magor
(terror, fear) is on every side.

און מען וועט אויסרופֿן אויף זיי : אַ שרעק רונד אַרום !
arum rund shrek a zei oif oisrufn vet men un
round around terror a them upon call out will they and

30 Flee, get you far off, dwell
in the depths,

ל אַנטרינט, אַנטלויפֿט וויַט, באַזעצט אייַך טיף ,
tif aich bazetst vait antloift antrint
in the depths you dwell far fled away flee

O ye inhabitants of Chatzor,

באַווינער פֿון חָצוֹר ,
Chatsor fun bavoiner
Chatzor of inhabitants

saith Hashem; ; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

for Nevukhadretzar Melech Bavel
hath plotted an etzah *(plot,
plan, counsel)* against you,

ווָאָרעם נבוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der Nevuchadretsar vorem
Bavel of king the Nevukhadretzar because

and hath conceived a plan
against you.

האָט געטראַכט אויף אייַך אַ פּלאַן
plan a aich oif getracht hot
plan a you on intended has

און טראַכט אויף אייַך אַ טראַכטונג.
trachtung a aich oif tracht un
intention an you on thinks and

31 Arise, get you up unto the
nation which is at ease,

לא שטייט אויף, גייט אַרויף אויף אַ רויקן פֿאָלק
folk roikn a oif aroif geit oif shteit
people peaceful a on up go up stand

that dwelleth securely,

וואָס זיצט אין זיכערקייט,
zicherkeit in zitst vos
security in sit which

saith Hashem, ; ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

which have neither gates nor bars,

קיין טירן און ריגל האָט ער נישט,
nisht er hot rigl un tirn kein
not he has bar and doors any

which dwell alone.

אָפּגעזונדערט ווויגען זיי .
zei voinen opgezundert
they dwell distinct

[32] And their gemalim *(camels)* shall be for plunder,

לב און זייערע קעמלען וועלן זיין צו רויב ,
roib tsu zain veln kemlen zeyere un
plunder to be will camels their and

and the multitude of their mikneh *(herds)* a plunder;

און זייער המון פֿיך צו פֿאַנג ;
fang tsu fich hamon zeyer un
plunder to livestock multitude their and

and I will scatter unto kol ruach *(all winds)*

און איך וועל זיי צעשפּרייטן אויף אַלע ווינטן –
vintn ale oif tseshpreitn zei vel ich un
winds all unto scatter them will I and

them that cut off the [hair] corners;

די וואָס מיט אָפּגעהאַקטע פּיאות;
peyes opgehakte mit vos di
peyes cut off with which the ones

and I will bring their calamity

און פֿון אַלע זייערע זײַטן
zaitn zeyere ale fun un
sides their all of and

from all sides thereof,

וועל איך ברענגען זייער בראָך ,
broch zeyer brengen ich vel
destruction their bring I will

saith Hashem. . זאָגט ה
Hashem zogt
Hashem declares

[33] And Chatzor shall be a ma'on *(dwelling)* for jackals,

לג און חָצוֹר וועט זײַן פֿאַר אַ ווויגונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a far zain vet Chatsor un
jackals of dwelling a for be will Chatzor and

and a desolation ad olam *(forever)*;

אַ וויסטעניש ביז אייביק;
eibik biz vistenish a
ever for wasteland a

there shall no ish abide there,

קיין מענטש וועט נישט ווויגען דאָרט,
dort voinen nisht vet mentsh kein
there dwell not will man any

nor any ben adam dwell in it.

און קיין מענטשנקינד וועט זיך נישט אויפֿהאַלטן אין איר.
ir in oifhaltn nisht zich vet mentshnkind kein un
it in linger not self will son of man any and

[34] The Devar Hashem that came to Yirmeyah HaNavi against Eilam in the beginning of the reign of Tzidkiyah Melech Yehudah, saying:

לד וואָס דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos vos
to having been is Hashem of word the what

ירמְיָהוּ הנבֿיא אויף עֵילָם , אין אָנהייב פֿון דער
der fun onheib in Eilam oif hanovi Yirmeyah
the of beginning in Eilam about the prophet Yirmeyah

מלוכה פֿון צִדקִיָה דעם מלך פֿון יהוּדה , אַזוי צו
tsu azoi Yehudah fun melech dem Tsidkiyah fun meluche
to so Yehudah of king the Tzidkiyah of kingdom

זאָגן :
zogn
say

[35] Thus saith Hashem Tzva'os; Hineni: I will break the keshet *(bow, power)* of Eilam, the mainstay of their might. [36] And upon Eilam will I bring the arba ruchot *(four winds)* from

לה אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : זע , איך צעברעך
tsebrech ich ze Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
break I behold of hosts Hashem said has thus

דעם בויגן פֿון עֵילָם , די פּער פֿון זייערע גיבּורים .
giborim zeyere fun Peor di Eilam fun boign dem
warriors their of leading the Eilam of bow the

the four quarters of Shomayim, and will scatter them toward all those ruchot; and there shall be no nation where the outcasts of Eilam shall not go. [37] For I will cause Eilam to be dismayed before their oyevim, and before them that seek their nefesh; and I will bring ra'ah upon them, even My charon af, saith Hashem; and I will send the cherev after them, till I have consumed them: [38] And I will set My Kisse in Eilam, and will destroy from there melech and the sarim, saith Hashem.

לו און איך וועל ברענגען אויף עֵילָם די פִּיר ווינטן פֿון די
di fun vintn fir di Eilam oif brengen vel ich un
the of winds four the Eilam on bring will I and

פִּיר עקן הימל , און איך וועל זיי צעשפרייטן צו אַלע
ale tsu tseshpreitn zei vel ich un himel ekn fir
all to scatter them will I and heaven ends four

די דאָזיקע ווינטן ; און עס וועט נישט זיין אַ פֹּאלק , וואָס
vos folk a zain nisht vet es un vintn dozike di
where nation a be not will it and winds these the

די פַֿאַרשטויסענע פֿון עֵילָם וועלן נישט קומען אַהין . לז און
un ahin kumen nisht veln Eilam fun farshtoisene di
and there come not will Eilam of banished the

איך וועל צעברעכן עֵילָם פֿאַר זייערע פֿיַינט , און פֿאַר
far un faint zeyere far Eilam tsebrechn vel ich
before and enemies their before Eilam break will I

די וואָס זוכן זייער לעבן, און איך וועל ברענגען אויף
oif brengen vel ich un lebn zeyer zuchn vos di
on bring will I and life their seek which the ones

זיי אַן אומגליק – דעם גרים פֿון מײַן צאָרן , זאָגט
zogt tsorn main fun geirem dem umglik an zei
declares anger my of fury the calamity a them

ה ; לח און איך וועל נאָכשיקן נאָך זיי די שוואָרד ,
shverd di zei noch nochshikn vel ich un Hashem
sword the them after send after will I and Hashem

ביז איך טו זיי פֿאַרלענדן. און איך וועל שטעלן מײַן טראָן
tron main shteln vel ich un farlendn zei tu ich biz
throne my set will I and destroy them do I until

אין עֵילָם , און וועל אונטערברענגען פֿון דאָרטן קיניג און האַרן ,
harn un kinig dortn fun unterbrengen vel un Eilam in
lords and king there from destroy will and Eilam in

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[39] Yet it shall come to pass in the acharit hayamim, that I will bring back the captives of Eilam, saith Hashem.

לט אָבער עס וועט זיין אין סוף פֿון די טעג , וועל איך אומקערן
umkeren ich vel teg di fun sof in zain vet es ober
return I will days the of end in be will it but

די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון עֵילָם , זאָגט ה .
Hashem zogt Eilam fun gefangenshaft di
Hashem declares Eilam of captivity the

50 The Davar that Hashem spoke against Bavel and against Eretz Kasdim *(Chaldeans)* by Yirmeyah HaNavi:

נ דאָס וואָרט וואָס ה האָט גערעדט אויף בָּבֶל , אויפֿן
oifn Bavel oif geredt hot Hashem vos vort dos
against Bavel against spoken has Hashem that word the

לאַנד פֿון די כַּשְׂדִּים , דורך יִרְמְיָהוּ הנבֿיא :
hanovi Yirmeyah durch Kasdim di fun land
the prophet Yirmeyah through Kasdim the of land

[2] Declare ye among the Goyim, and publish,

ב זאָגט אָן צוויישן די פֹּעלקער, און מאַכט הערן ,
hern macht un felker di tsvishn on zogt
be heard make and nations the among on declare ye

and lift up a nes *(banner)*;

און הייבט אויף אַ פֿאָן ;
fon a oif heibt un
standard a up raise and

publish, and conceal not;

מאַכט הערן , איר זאָלט נישט פֿאַרהויליז;
farhoiln nisht zolt ir hern macht
hide not shall you heard make

say: Bavel is captured,

זאָגט : באַצוונגען איז בָּבֶל ,
Bavel iz batsvungen zogt
Bavel is conquered declare

Bel is put to shame, Merodach is dismayed;

צו שאַנד איז בֵּל, צעבראָכן איז מרוֹדַך ,
Merodach iz tsebrochn Bel iz shand tsu
Merodach is broken Bel is shame to

her atzabim *(images)* are shamed,

צו שאַנד זײַנען אירע געצנבליקדער,
getsnblikder ire zainen shand tsu
idols its are shame to

her gilulim *(idols)* are dismayed.

צעבראָכן אירע אָפּגעטער.
opgeter ire tsebrochn
idols its broken

3 For out of the tzafon *(north)* there cometh up a nation against her, which shall make her land a horror, and none shall dwell therein; they shall wander, they shall depart, both adam and behemah.

ג ווָאָרעם אַ פֿאָלק פֿון צפֿון איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף איר,
ir oif aroifgegangen iz tsofn fun folk a vorem
you on having gone up is north from people a because

ער וועט מאַכן איר לאַנד צו וויסט , און קיין באַווויינער
bavoiner kein un vist tsu land ir machn vet er
inhabitant any and desolation to land her make will he

וועט אין איר נישט זיצן ; פֿון אַ מענטש ביז אַ בהמה זײַנען
zainen beheime a biz mentsh a fun zain nisht ir in vet
are beast a unto man a of be not it in will

אַנטלאָפֿן, אַוועק.
avek antlofn
away fled

4 In those yamim, and in that time, saith Hashem, the Bnei Yisroel shall go, they and the Bnei Yehudah together, in tears weeping; they shall go, and seek Hashem Eloheihem.

ד אין יענע טעג און אין יענער צײַט, זאָגט ה ,
Hashem zogt tsait yener in un teg yene in
Hashem declares time that in and days those in

וועלן קומען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, זיי און די קינדער
kinder di un zei Yisroel fun kinder di kumen veln
children the and they Yisroel of children the come will

פֿון יהוּדה אין אייגעם; גיין וויינענדיק וועלן זיי גיין , און
un gein zei veln veinendik gein einem in Yehudah fun
and go they will weeping go one in Yehudah of

ה זייער ג-ט וועלן זיי זוכן . ה אויף ציון וועלן זיי
zei veln Tsiyon oif zuchn zei veln G-t zeyer Hashem
they will Tziyon about seek they will G-d their Hashem

5 They shall ask the derech to Tziyon with their faces turned toward it, saying, Come, and let us join ourselves to Hashem in a Brit Olam that shall not be forgotten.

פֿרעגן, אויפֿן וועג אַהער זייער פּנים : קומט, און לאָמען זיך
zich lamen un kumt ponem zeyer aher veg oifn fregn
selves let and come faces their here way after to ask

באַהעפֿטן אָן ה , אין אַן אייביקן ברית וואָס זאָל
zol vos bris eibikn an in Hashem on baheftn
shall which covenant everlasting an in Hashem on join

נישט פֿאַרגעסן ווערן .
vern fargesen nisht
become forgotten not

6 My people hath been tzon ovedot *(lost sheep)*; their ro'im *(shepherds)* have caused them to go astray, they have turned them away on the harim; they have wandered from har to givah *(hill)*, they have forgotten their resting place. 7 All that found them have devoured them; and their

ו בלודנע שאָף איז געווען מײַן פֿאָלק ; זייערע
zeyere folk main geven iz shof bludne
their people my having been is sheep straying

פֿאַסטוכער האָבן זיי געלאָזט בלאָנדזשען, אויף די בערג
berg di oif blondzhen gelozt zei hobn pastucher
mountains the on stray allowed them have shepherds

זיי אַוועקגעלאָזט; פֿון בארג צו בערגל זײַנען זיי
zei zainen bergel tsu barg fun avekgelozt zei
they are hill to mountain from released they

adversaries said, We offend not, because they have sinned against Hashem, the naveh tzedek, even Hashem, the mikveh Avoteihem.

גענאַנגען , פֿאַרגעסן זייער הויעראָרט . ז אַלע וואָס האָבן
gegangen fargesen zeyer hoierort ale vos hobn
having gone their forgotten resting place all that have

זיי געפֿונען האָבן זיי פֿאַרצערט, און זייערע פֿיַנט
zei hobn gefunen zei fartsert un zeyere faint
them have found them devoured and their enemies

האָבן געזאָגט: מיר וועלן נישט שולדיק זיַן , וויַל זיי
hobn gezogt mir veln nisht shuldik zain vail zei
have said we will not guilty be because they

האָבן געזינדיקט צו ה , צו דער וווינונג פֿון
hobn gezindikt tsu Hashem tsu der voinung fun
have sinned against Hashem against the dwelling of

געערעבטיקייט , און דער האָפֿונג פֿון זייערע עלטערן, ה .
gerechtikeit un der hofung fun zeyere eltern Hashem
righteousness and the hope of their fathers Hashem

8 Flee out of the midst of Bavel, and go forth out of the Eretz Kasdim *(Chaldeans)*, and leave as the male goats before the tzon. 9 For, hinei, I will stir up and cause to come up against Bavel a Kahal Goyim Gedolim from eretz tzafon *(land of the north)*; and they shall set themselves in array against her; from there she shall be captured; their khitzim *(arrows)* shall be as of a gibbor maskil, one that does not return empty-handed. 10 And Kasdim *(Chaldea)* shall be a plunder: all that plunder her shall have their fill, saith Hashem.

ח אַנטלויפֿט פֿון בָּבֶל , און פֿון לאַנד כַּשְׂדִּים גייט אַרויס,
arois geit Kasdim land fun un Bavel fun antloift
out go Kasdim land from and Bavel from flee away

און זיַט ווי בעק פֿאַרויס פֿאַר די שאָף . ט וואָרעם
vorem shof di far farois bek vi zait un
because sheep the before ahead male goats as be and

זע , איך דערוועק און ברענג אַרויף אויף בָּבֶל אַ
a Bavel oif aroif breng un dervek ich ze
a Bavel against up bring and rouse I behold

געזעמל גרויסע פֿעלקער פֿון צפֿון-לאַנד , און זיי וועלן
veln zei un tsofn-land fun felker groise gezeml
will they and north-land from nations great assembly

זיך אויסשטעלן קעגן איר; פֿון דאָרטן וועט זי באַצווונגען
batsvungen zi vet dortn fun ir kegen oisshteln zich
conquered it will there from it against array selves

וועלן ; זייערע פֿיַלן זיַנען ווי פֿון אַ באַגליקטן גיבור ,
gibor bagliktn a fun vi zainen failn zeyere vern
warrior successful a of as are arrows their become

וואָס קערט זיך נישט אום מיט ליידיקן . י און כַּשְׂדִּים
Kasdim un leidikn mit um nisht zich kert vos
Kasdim and empty-handed with back not self turns which

וועט זיַן צו רויב ; אַלע די וואָס רויבען איר וועלן
veln ir roiben vos di ale roib tsu zain vet
will it rob which the ones all plunder to be will

זאַט וועלן , זאָגט ה .
zat vern zogt Hashem
Hashem declares become satisfied

11 Because ye were glad, because ye rejoiced,

O ye pillagers of Mine nachalah,

because ye frisk about as the eglah *(heifer)* threshing grain,

and neigh like stallions;

י וויַל איר פֿרייט זיך , וויַל איר זיַט לוסטיק,
lustik zait ir vail zich freit ir vail
merry are you because self rejoice you because

איר אויסרויבער פֿון מיַן אַרב ,
arav main fun oisroiber ir
inheritance my of plunderers you

וויַל איר שפּרינגט ווי אַ קאַלב אויף גראָז,
groz oif kalb a vi shpringt ir vail
grass on calf a like leap you because

און הירזשעט ווי די אָגערס ,
ogers di vi hirzhet un
stallions the like neigh and

[12] Your em shall be deeply ashamed;

יב ווּעט זײַן אין גרויס שאַנד אייַער מוטער ,
muter aier shand grois in zain vet
mother your shame great in be will

she that bore you shall be disgraced;

ווּעט זיך שעמען אייַער געווינערין .
gevinerin aier shemen zich vet
woman in labor your shame self will

hinei, the least of the Goyim shall be

זע , דאָס לעצטע פֿון די פֿעלקער ווּעט ווערן
vern vet felker di fun letste dos ze
become will nations the of last the behold

a midbar, a dry land, and an aravah.

אַ מדבר , אַ טריקענישׁ, און אַ ווילדערניש.
vildernish a un trikenish a midber a
wilderness a and dry place a desert a

[13] Because of the wrath of Hashem it shall not be inhabited,

יג פֿון ווועגן דעם צאָרן פֿון ה ווּעט
vet Hashem fun tsorn dem vegen fun
will Hashem of anger the account of of

זי זײַן נישט באַוווינט ,
bavoint nisht zain zi
inhabited not be it

but it shall be wholly desolate;

און זי ווּעט זײַן אַ וויסטענישׁ אין גאַנצן ;
gantsn in vistenish a zain vet zi un
entirety in wasteland a be will it and

every one that passeth by Bavel shall be horrified,

איטלעכער וואָס גייט פֿאַרבײַ בָּבֶל ווּעט זיך דערשרעקן,
dershrekn zich vet Bavel farbai geit vos itlecher
terrify selves will Bavel close by goes who everyone

and hiss at all her makkot.

און ווּעט שמוצערן אויף אַלע אירע פּלאָגן .
plogn ire ale oif shmutsern vet un
plagues its all on hiss will and

[14] Put yourselves in array against Bavel all around;

יד שטעלט זיך אויס קעגן בָּבֶל רונד אַרום ,
arum rund Bavel kegen ois zich shtelt
round around Bavel against forth selves stand

all ye that bend the keshet,

אַלע שפּאַנער פֿון בויגן ,
boign fun shpaner ale
bow of archers all

shoot at her, spare no khetz *(arrow)*;

וואַרפֿט אויף איר, איר זאָלט נישט שפּאָרן קיין פֿײַלן ,
failn kein shporn nisht zolt ir ir oif vorft
arrows any spare not shall you her at shoot

for she hath sinned against Hashem.

וואָרעם צו ה האָט זי געזינדיקט.
gezindikt zi hot Hashem tsu vorem
sinned she has Hashem against because

[15] Shout against her all around;

טו שאַלט אויף איר רונד אַרום ,
arum rund ir oif shalt
round around her against shout out

she hath surrendered her yad;

זי האָט זיך אונטערגעגעבן;
untergegebn zich hot zi
surrendered self has she

her bulwarks are fallen,

געפֿאַלן זײַנען אירע גרונטפֿעסטן,
gruntfestn ire zainen gefaln
foundations her are fallen

her chomot *(walls)* are torn down;

צעשטערט געוואָרן אירע מויערן ;
moiern ire gevorn tseshtert
walls her having become destroyed

for it is the vengeance of Hashem;

וואָרעם דאָס איז די נקמה פֿון ה ,
Hashem fun nekome di iz dos vorem
Hashem of vengeance the is this because

take vengeance upon her;

זײַט זיך נוֹקם אָן איר;
ir on noikem zich zait
her on avenged self be

just as she hath done, do unto her.

ווי זי האָט געטאָן, טו צו איר.
ir tsu tu geton hot zi vi
her to do done has she as

16 Cut off the sower from Bavel,

טז פַֿאַרשנײַדט אַ זייער פֿון בָּבֶל,
Bavel fun zeyer a farshnaidt
Bavel from sower a cut off

and him that reapeth with the magal *(sickle)* in the time of katzir;

און דעם וואָס האַלט אַ שניידמעסער אין שניטצײַט;
shnittsait in shnaidmeser a halt vos dem un
harvest time in sickle a holds who the one and

for fear of the oppressing cherev

פֿון ווענג דער שווערד וואָס פֿאַרטיליקט,
fartilikt vos shverd der vegen fun
exterminated which sword the account of of

they shall turn every ish to his people,

וועלן זיי איטלעכער צו זײַן פֿאָלק זיך קערן,
kern zich folk zain tsu itlecher zei veln
turn self people his to each they will

and they shall flee every ish to his own land.

און איטלעכער צו זײַן לאַנד וועלן זיי אַנטלויפֿן.
antloifn zei veln land zain tsu itlecher un
flee they will land his to each and

17 Yisroel is a seh pezurah *(scattered sheep)*; the aryot *(lions)* have driven him away; first Melech Ashur *(King of Assyria)* hath devoured him; and last this Nevukhadretzar Melech Bavel hath broken his atzmot. 18 Therefore thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel: Hineni, I will punish Melech Bavel and his land, as I have punished Melech Ashur. 19 And I will bring Yisroel back to his naveh *(habitation)*, and he shall feed on Carmel and Bashan, and his nefesh shall be satisfied upon Har Ephrayim and Gil'ad. 20 In those yamim, and at that time, saith Hashem, the avon Yisroel shall be searched for, and there shall be none; and the chattot Yehudah, and they shall not be found; for I will pardon them whom I preserve as remnant.

יז אַ צעשפּרייטע שאָף איז ישׂרָאֵל, לייבן האָבן אים
im hobn leibn Yisroel iz shof tseshpreite a
him have lions Yisroel is sheep scattered a

פֿאַרשטויסן; דער ערשטער האָט אים געגעסן דער מלך פֿון
fun melech der gegesn im hot ershter der farshtoisen
of king the devoured him has first the driven away

אשור, און דער דאָזיקער לעצטער האָט אים צעבײַנערט
tsebainert im hot letster doziker der un Ashur
bone crushing him has last this one the and Assyria

– נבֿוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל. יח דערום האָט
hot derum Bavel fun melech dem Nevuchadretsar
has therefore Bavel of king the Nevukhadretzar

אַזוי געזאָגט ה צְבָאוֹת, אלוקי ישׂרָאֵל: זע, איך
ich ze Yisroel Elokei Tseva'ot Hashem gezogt azoi
I behold Yisroel the G-d of of hosts Hashem said so

רעכן זיך מיט דעם מלך פֿון בָּבֶל און מיט זײַן לאַנד,
land zain mit un Bavel fun melech dem mit zich rechn
land his with and Bavel of king the with self reckon

אַזוי ווי איך האָב זיך אָפּגערעכנט מיט דעם מלך פֿון
fun melech dem mit opgerechnt zich hob ich vi azoi
of king the with taken revenge self have I as so

אשור. יט און איך וועל אומקערן ישׂרָאֵל צו זײַן פּיטערפּלאַץ,
fiterplats zain tsu Yisroel umkeren vel ich un Ashur
grazing place his to Yisroel return will I and Assyria

און ער וועט זיך פּיטערן אויפֿן כַּרְמֶל און בָּשָׁן, און אויפֿן
oifn un Bashan un Karmel oifn fitern zich vet er un
on and Bashan and Carmel on pasture self will he and

געבערג פֿון אפֿרים און גִּלְעָד וועט זיך זעטן זײַן
geberg fun Efrayim un Gilad vet zich zetn zain
mountain of Ephrayim and Gil'ad will self be satisfied his

נפֿש. כ אין יענע טעג און אין יענער צײַט, זאָגט ה,
zel yene in un teg yener in tsait zogt Hashem
soul those in and days that in time declares Hashem

וועט געזוכט ווערן די זינד פֿון יִשְׂרָאֵל, און זי וועט נישט
nisht vet zi un Yisroel fun zind di vern gezucht vet
not will it and Yisroel of sin the become sought will

זיין, און די חטאָים פֿון יהוּדה, און זיי וועלן נישט
nisht veln zei un Yehudah fun chatoim di un zain
not will they and Yehudah of sins the and be

געפֿונען ווערן, וואָרעם איך וועל פֿאַרגעבן די
ich vorem vern gefunen fargebn vel ich vos di
I because become found forgive will I which the ones

וואָס איך
I which the ones

וועל איבערלאָזן.
iberlozen vel
leave over will

כא אויף דעם לאַנד מְרָתַיִם מאַך חרוב [21] Go up against Eretz Meratayim,
chorev mach Meratayim land dem oif
waste make Meratayim land the on

even against it,

און באַווינער פֿון פְּקוֹד and against the inhabitants of Pekod;
Pekod fun bavoiner un
Pekod of inhabitants and

חרם זאָלסט דו הינטער זיי, lay waste and utterly destroy after them,
zei hinter du zolst cheirem
them in back of you you(SG) must devoted

זאָגט ה, saith Hashem,
Hashem zogt
Hashem declares

און טו אַזוי ווי אַלץ וואָס איך האָב דיר and do according to all that I have commanded thee.
dir hob ich vos alts vi azoi tu un
you(SG) have I which all that as so do and

באַפֿוילן.
bafoiln
commanded

כב אַ קול פֿון מלחמה אין לאַנד, [22] A sound of milchamah is in ha'aretz,
land in milchome fun kol a
land in war of sound a

און אַ בראָך אַ גרויסער! and of shever gadol *(great destruction)*.
groiser a broch a un
great a destruction a and

כג ווי איז צעהאַקט און צעבראָכן גערוואָרן [23] How is the patish *(hammer)*
gevorn tsebrochn un tsehakt iz vi
having become broken and split is how

דער האַמער פֿון די גאַנצער ערד! of kol ha'aretz *(the whole earth)* shattered and broken!
erd gantser di fun hamer der
earth whole the of hammer the

ווי איז בָּבֶל צו ווייסט געוואָרן צווישן How is Bavel become a desolation among the Goyim!
tsvishn gevorn vist tsu Bavel iz vi
among having become waste to Bavel is how

די פֿעלקער!
felker di
nations the

כד איך האָב דיר אַ נעץ געשטעלט [24] I have laid a trap for thee,
geshtelt nets a dir hob ich
set net a you(SG) have I

און ביסט אויך געפֿאַנגען, בָּבֶל, and thou art indeed caught, O Bavel,
Bavel gevorn gefangen oif bist un
Bavel having become captured on you are and

and thou wast not aware;
און דו האָסט נישט געמערקט;
un du host nisht gemerkt
and you have not learned

thou art found, and also caught,
ביסט געפֿונען געוואָרן און אויך געכאַפּט
bist gefunen gevorn un oich gechapt
you are found having become and also caught

געוואָרן ,
gevorn
having become

because thou hast striven against Hashem.
ווייַל דו האָסט זיך מיט ה צעריצן .
vail du host zich mit Hashem tsereitsn
because you have self with Hashem provoked

25 Hashem hath opened His armory,
כה ה האָט געעפֿנט זיין שאַצקאַמער,
Hashem hot geefent zain shatskamer
Hashem has opened his treasury

and hath brought forth the weapons of His indignation;
און אַרויסגעצויגן די געצייַג פֿון זיין צאָרן ,
un aroisgetsoign di getsaig fun zain tsorn
and brought out the weapon of his anger

for this is the work of Adonoi Hashem Tzva'os
וואָרעם אַן אַרבעט פֿאַר אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת
vorem an arbet far Adonoi Hashem Tseva'ot
because a work for Adonoi Hashem of hosts

in Eretz Kasdim.
איז דאָ אין לאַנד פֿון די כַּשְׂדִים .
iz do in land fun di Kasdim
is here in land of the Kasdim

26 Come against her from afar,
כו קומט אויף איר פֿון אַלע עקן ,
kumt oif ir fun ale ekn
come against her from all corners

open her storehouses;
עפֿנט אירע שפּייַכלערס ,
efent ire shpaichlers
opens her storehouses

pile her up like heaps of grain, and destroy her utterly;
וואַרפֿט זי אָן אַזוי ווי הויפֿנס, און פֿאַרוויסט זי ;
vorft zi on azoi vi hoifns un farvist zi
throw her on even as heaps and devastate her

let nothing of her be she'erit (remnant).
זאָל נישט זיין פֿון איר אַן איבערבלייַב.
zol nisht zain fun ir an iberblaib
shall not be from her a remnant

27 Slay all her bulls;
כז קוילעט אַלע אירע אָקסן ,
koilet ale ire oksen
slaughter all her bulls

let them go down latevach (to the slaughter);
זאָלן זיי נידערן צו דער שחיטה ;
zoln zei nidern tsu der shechite
let them go down to the slaughter

woe unto them! For their day is come,
וויי צו זיי ! וואָרעם געקומען איז זייער טאָג,
vei tsu zei ! vorem gekumen iz zeyer tog
woe to them ! for having come is their day

the time of their visitation [for punishment].
די צייַט פֿון זייער רעכנשאַפֿט.
di tsait fun zeyer rechnshaft
the time of their reckoning

כח אַ קוֹל פֿון אַנטלאָפֿענע און אַנטרונענע פֿון לאַנד
land fun antrunene un antlofene fun kol a
land from escaped ones and fugitives of sound a

בָּבֶל ! אָנצוזאָגן אין צִיּון די נקמה פֿון ה
Hashem fun nekome di Tsiyon in ontsuzogn Bavel
Hashem of vengeance the Tziyon in to tell Bavel

אלוקינו , די נקמה פֿאַר זײַן הֵיכל .
heichl zain far nekome di Elokeinu
temple his for vengeance the our G-d

[28] The voice of them that flee and escape as fugitives out of Eretz Bavel, to declare in Tziyon the vengeance of Hashem Eloheinu, the vengeance of His Heikhal.

כט רופֿט צונויף די שיסערס אויף בָּבֶל , אַלע שפּאַנער
shpaner ale Bavel oif shisers di tsunoif ruft
archers all Bavel against shooters the together call

פֿון בויגן , לעגערט אויף איר רונד אַרום , זאָל איר
ir zol arum rund ir oif legert boign fun
her let round around her against encamp bow of

נישט זײַן קיין אַנטרינונג ; באַצאָלט איר לויט איר
ir loit ir batsolt antrinung kein zain nisht
her according to her repay survivor any be not

ווערק, אַזוי ווי אַלץ וואָס זי האָט געטאָן, טוט צו
tsu tut geton hot zi vos alts vi azoi verk
to do done has she which all that as according to work

איר. וואָרעם אַקעגן ה האָט זי געמוטווילט ,
gemutvilikt zi hot Hashem akegn vorem ir
been presumptuous she has Hashem against because her

אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשׂרָאֵל. ל דערום וועלן פֿאַלן אירע
ire faln veln derum Yisroel fun heilikn dem akegn
her fall shall therefore Yisroel of Holy One the against

יונגעלײַט אין אירע גאַסן , און אַלע אירע מלחמה-לײַט וועלן
veln milchome-lait ire ale un gasn ire in yungelait
shall war people her all and streets her in young men

פֿאַרשניטן ווערן אין יענעם טאָג, זאָגט ה .
Hashem zogt tog yenem in vern farshnitn
Hashem declares day that in become be cut off

[29] Call together the archers against Bavel; all ye that bend the keshet, encamp against it all around; let none thereof escape; repay her according to her work; according to all that she hath done, do unto her; for she hath arrogantly defied Hashem Kadosh Yisroel. [30] Therefore shall her bochurim fall in the streets, and all her anshei milchamah shall be destroyed in that day, saith Hashem.

לא זע , איך קום אויף דיר , מוטוויליקער,
mutviliker dir oif kum ich ze
proud one you(SG) against come I behold

זאָגט אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem Adonoi zogt
of hosts Hashem Adonoi declares

וואָרעם געקומען איז דײַן טאָג,
tog dain iz gekumen vorem
day your is having come for

די צײַט וואָס איך רעכן זיך מיט דיר .
dir mit zich rechn ich vos tsait di
you(SG) with self reckon I that time the

[31] Hineni, I am against thee, O thou zadon *(proud one)*,

saith Adonoi Hashem Tzva'os;

for thy day is come,

the time that I will visit thee [for punishment].

לב און דער מוטוויליקער וועט געשטרויכלט ווערן און פֿאַלן,
faln un vern geshtroichlt vet mutviliker der un
fall and become stumbled will proud one the and

און נישט האָבן ווער זאָל אים אויפֿשטעלן;
oifshteln im zol ver hobn nisht un
raise up him shall who have there shall not and

און איך וועל אָנצינדן אַ פֿײַער אין זײַנע שטעט,
shtet zaine in faier a ontsindn vel ich un
cities his in fire a burn will I and

[32] And the zadon shall stumble and fall,

and none shall raise him up;

and I will kindle an eish in his towns,

and it shall devour all around him.

און עס וועט פֿאַרצערן אַלץ וואָס אַרום אים.
im arum vos alts fartseren vet es un
him round which all that devour will it and

[33] Thus saith Hashem Tzva'os: The Bnei Yisroel and the Bnei Yehudah were oppressed together; and all that took them captives held them fast; they refused to let them go. [34] Their Go'el is chazak *(strong)*, Hashem Tzva'os Shmo: He shall thoroughly defend their cause, so that He may bring rest to ha'aretz, and disquiet the inhabitants of Bavel.

לג אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : געדריקט ווערן
vern gedrikt Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
become oppressed of hosts Hashem said has thus

די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל און די קינדער פֿון יהודה אין
in Yehudah fun kinder di un Yisroel fun kinder di
in Yehudah of children the and Yisroel of children the

איינעם, און אַלע זייערע פֿאַנגערס האַלטן זיי פֿעסט, זיי
zei fest zei haltn fangers zeyere ale un einem
they firm them hold captor's their all and one

ווילן זיי נישט אַוועקלאָזן. לד זייער אויסלייזער איז שטאַרק,
shtark iz oisleizer zeyer aveklozn nisht zei viln
strong is redeemer their release not them will

ה צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען ; קריגן וועט ער קריגן זייער
zeyer krign er vet krign nomen zain iz Tseva'ot Hashem
their fight he will fight name his is of hosts Hashem

קריג, כּדי צו באַרואיקן דאָס ערד, און מאַכן ציטערן די
di tsiteren machn un erd di baruyen tsu kedei krig
the tremble make and land the give rest to so that case

באַווינער פֿון בָּבֶל .
Bavel fun bavoiner
Bavel of inhabitants

[35] A cherev is upon the Kasdim *(Chaldeans)*,

לה אַ שוואָרד אויף די כַּשְׂדִּים ,
Kasdim di oif shverd a
Kasdim the against sword a

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and upon the inhabitants of Bavel,

און אויף די באַווינער פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun bavoiner di oif un
Bavel of inhabitants the against and

and upon her sarim, and upon her chachamim.

און אויף אירע האַרן, און אויף אירע חכמים !
chachomim ire oif un harn ire oif un
wise men its against and lords its against and

[36] A cherev is upon the diviners;

לו אַ שוואָרד אויף די וואָרזאָגערס,
vorzogers di oif shverd a
soothsayers the against sword a

and they shall become fools;

און זיי וועלן באַנאַרישט ווערן !
vern banarisht veln zei un
become act stupidly will they and

a cherev is upon her gibborim;

אַ שוואָרד אויף אירע גיבורים ,
giborim ire oif shverd a
warriors her against sword a

and they shall be dismayed.

און זיי וועלן צעבראָכן ווערן !
vern tsebrochn veln zei un
become broken will they and

[37] A cherev is upon their susim, and upon their chariots,

לז אַ שוואָרד אויף זייערע פֿערד , און אויף
oif un ferd zeyere oif shverd a
against and horses their against sword a

זייער רייַטוועגן,
raitvegn zeyer
chariots their

and upon all the mixed rabble that are in the midst of her;

און אויף אַלע געמישטע פֿעלקער וואָס אין איר,
un oif ale gemishte felker vos in ir,
and against all mixed rabble nations which in her

and they shall become as nashim;

און זיי וועלן ווערן ווי ווייבער!
un zei veln vern vi vaiber!
and they will become as women

a cherev is upon her otzarot;

אַ שוואָרד אויף אירע אוצרות,
a shverd oif ire oitseres,
a sword against her treasures

and they shall be plundered.

און זיי וועלן צעראָבט ווערן!
un zei veln vern tseroibt!
and they will become plundered

[38] A chorev *(drought)* is upon her mayim;

לח אַ טריקענישׁ אויף אירע וואַסערן,
a trikenish oif ire vasern,
a drought against its waters

and they shall be dried up;

און זיי וועלן אויסגעטריקנט ווערן!
un zei veln oisgetriknt vern!
and they will become dried up

for it is the eretz pesalim *(land of idols)*,

וואָרעם אַ לאַנד פֿון געצן איז דאָס,
vorem a land fun getsn iz dos,
for a land of idols this is

and they go mad over idols.

און מיט שרעקבילדער זיינען זיי משוגע.
un mit shrekbilder zainen zei meshuge.
and with frightening images they are insane

[39] Therefore the wild animals of the desert with the hyenas shall dwell in her, and the ostriches shall dwell therein; and it shall be no more inhabited lanetzach *(forever)*; neither shall it be dwelt in from dor vador. [40] As Elohim overthrew Sodom and Amora *(Gomorrah)* and the neighboring towns thereof, saith Hashem; so shall no ish abide there, neither shall any ben adam dwell therein.

לט דערום וועלן דאָרט ווינען ווילדע קעץ מיט שאַקאַלן,
derum veln dort voinen vilde kets mit shakaln,
therefore will there dwell wild cats with jackals

און ווינען אין איר וועלן שטרויספֿויגלען, און זי וועט נישט
un voinen in ir veln shtroisfoiglen, un zi vet nisht
and dwell in her will ostriches and she will not

באַזעצט וועלן אויף אייביק, און נישט באַוווינט וועלן אויף
bazetst vern oif eibik, un nisht bavoint vern oif
inhabited become for ever and not inhabited become on

דור-דורות. מ אַזוי וויִ ג-טס איבערקערעניש פֿון
dor-doires. azoi vi G-ts iberkerenish fun
throughout generations so as G-d's upheaval of

סדום און עמֹורה און אירע שכנים, זאָגט ה',
Sodom un Amora un ire shecheynim, zogt Hashem,
Sodom and Amora and its neighbors declares Hashem

וועט קיין מענטש דאָרט נישט ווינען, און קיין מענטשנקינד
vet kein mentsh dort nisht voinen, un kein mentshnkind
will any man there not dwell and any son of man

וועט זיך נישט אויפֿהאַלטן אין איר.
vet zich nisht oifhaltn in ir.
will self not linger in her

[41] Hinei, an am *(people, army)* shall come from the tzafon *(north)*,

מא זע, אַ פֿאָלק קומט פֿון צפֿון,
ze, a folk kumt fun tsofn,
behold a people come from north

and a Goy Gadol, and melachim rabbim

און אַ גרויסע אומה פֿיל מלכים
un a groise ume fil mlochim
and a great nation many kings

shall be stirred up from the ends of the earth.

דערוועקן זיך פֿון די עקן ערד.
dervekn zich fun di ekn erd.
roused self from the ends earth

[42] They shall wield keshet and spear;

מב בויגן און שפיז האלטן זיי ,
zei haltn shpiz un boign
they wield spear and bow

they are cruel, and shall show no rachamim;

אַבזרים זיינען זיי , און האָבן קיין רחמנות נישט;
nisht rachmones kein hobn un zei zainen achzorim
not compassion any have and they are cruel ones

their voice shall roar like the yam,

זייער קול ברומט ווי דער ים ,
yam der vi brumt kol zeyer
sea the like roars voice their

and they shall ride upon susim,

און אויף פֿערד רייטן זיי ;
zei raitn ferd oif un
they ride horses on and

every one put in array, like an ish for the milchamah,

אויסגעשטעלט ווי איין מאַן אויף מלחמה ,
milchome oif man ein vi oisgeshtelt
war for man one as set

against thee, O Bat Bavel.

אַקעגן דיר , טאָכטער בָּבֶל .
Bavel tochter dir akegn
Bavel daughter you(SG) against

[43] Melech Bavel hath heard the report of them,

מג דער מלך פֿון בָּבֶל האָט געהערט זייער הערונג,
herung zeyer gehert hot Bavel fun melech der
report their heard has Bavel of king the

and his hands fell feeble;

און זיַינע הענט זיַינען שלאַף געוואָרן ,
gevorn shlof zainen hent zaine un
having become feeble are hands his and

anguish took hold of him,

אַן אַנגסט האָט אים אָנגענומען ,
ongenumen im hot angst an
grasped him has anguish an

and labor pangs as of a woman in travail.

אַ וויַיטיק ווי אַ געווינערין .
gevinerin a vi veitik a
woman in labor a as pain a

[44] Hinei, like an aryeh *(lion)* coming up from the thicket of the Yarden unto perennial pastures, I will make them suddenly run away from her; and who is the Bachur *(Chosen One)* that over her I will appoint? For who is like Me? And who can arraign Me? And who is that Ro'eh that will stand before Me? [45] Therefore hear ye the etzah of Hashem, that He hath planned against Bavel; and His purposes, that He hath purposed against the Eretz Kasdim; Surely the little ones of the tzon shall be dragged away; surely He shall make their naveh *(pasture)* desolate because of them. [46] At the noise of the capture of Bavel ha'aretz *(the earth)* is shaken, and the outcry is heard among the Goyim.

מד זע , ווי אַ לייב פֿון דעם געוועלד פֿון יַרדן ,
Yarden fun geveld dem fun leib a vi ze
Yarden of undergrowth the from lion a like behold

ווען ער אַרויפֿגיין אויף דער שטאַרקן פֿיטערונג; וואָרעם אין
in vorem fiterung shtarkn der oif aroifgein er vet
in because pasture strong the on go up he will

אַ רגע וועל איך וויי אָניאָגן אויף איר, און ווער דער
der ver un ir oif onyogn vei ich vel rege a
the who and her on overtake woe I will moment a

אויסדערווייל‌טער, דעם וועל איך אויפֿזעצן איבער איר. וואָרעם
vorem ir iber oifzetsn ich vel dem oisderveilter
for her over appoint I will the one chosen one

ווער איז מײַן גלײַכן ? און ווער קען מיך אַרויסרופֿן? און ווער
ver un aroisrufn mich ken ver un glaichn main iz ver
who and arraign me can who and equal my is who

איז דער פֿאַסטוך וואָס קען באַשטיין פֿאַר מיר? מה דערום
derum mir far bashtein ken vos pastuch der iz
therefore me before stand can which shepherd the is

הערט דעם באַראָט פֿון ה , וואָס ער האָט באַראָטן
barotn hot er vos Hashem fun barot dem hert
purposed has he that Hashem of counsel the hear

אויף בָּבֶל , און זיַינע טראַכטונגען וואָס ער טראַכט אויפֿן
oifn tracht er vos trachtungen zaine un Bavel oif
against think he that thoughts his and Bavel against

לאַנד פֿון די כַּשְׂדים : אויב די מינדסטע פֿון די שאָף וועלן
veln shof di fun mindste di oib Kasdim di fun land
will sheep the of least the if Kasdim the of land

זיי נישט אַוועקשלעפּן! אויב ער עט נישט פֿאַרווייסטן די
di farvistn nisht et er oib avekshlefen nisht zei
the destroy not will he if drag away not they

פֿיטערונג איבער זיי ! מו פֿון דעם קלאַנג בָּבֶל איז איינגענומען !
aingenumen iz Bavel klang dem fun zei iber fiterung
took in is Bavel report the of them over pasture

וועלט אויפֿגעציטערט די ערד , און אַ געשריי צווישן די
di tsvishn geshrei a un erd di oifgetsitert vert
the among outcry an and earth the trembled shall be

פֿעלקער וועלט געהערט.
gehert vert felker
heard shall be nations

51

Thus saith Hashem:

נא אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Hineni, I will stir up against Bavel,

זע , איך דערוועק אויף בָּבֶל ,
Bavel oif dervek ich ze
Bavel against rouse I behold

and against them that dwell in Lev Kamai

און אויף די באַווינער פֿון לֵב-קָמַי ,
leb-komai fun bavoiner di oif un
Lev Kamai of inhabitants the against and

a ruach mashchit *(spirit of destruction)*;

אַ ווינט אַן אומברענג .
umbreng an vint a
destruction an wind a

[2] And will send unto Bavel winnowers,

ב און איך וועל אָנשיקן אויף בָּבֶל די
di Bavel oif onshikn vel ich un
the ones Bavel on send will I and

וואָס ווינטשופֿלען,
vintshuflen vos
winnow which

that shall blow her chaff away,

און זיי וועלן זיי ווינטשופֿלען,
vintshuflen zei veln zei un
winnow them will they and

and shall empty her land;

און וועלן אויסלייידיקן איר לאַנד;
land ir oisleidikn veln un
land her empty out will and

for in the Yom Ra'ah *(Day of Disaster)*

וואָרעם פֿון רונד אַרום וועלן זיי זיין אויף איר,
ir oif zain zei veln arum rund fun vorem
her against be they will round around of because

they shall be against her on every side.

אין דעם טאָג פֿון אומגליק.
umglik fun tog dem in
disaster of day the in

[3] Against her let the archer bend his keshet,

ג אַהין זאָל שפּאַנען דער שפּאַנער זיין בויגן ,
boign zain shpaner der shpanen zol ahin
bow his archers the bend shall there

and against her let him rise up in his armor;

און אַהין זאָל ער זיך אויפֿהייבן אין זיין שילד ;
shild zain in oifheibn zich er zol ahin un
shield his in lift up self he shall there and

and spare ye not her bochurim;

און איר זאָלט נישט שוינען אירע יונגעלײַט ;
yungelait ire shoinen nisht zolt ir un
young men her spare not shall her and

destroy ye utterly all her army.

פַֿארווּיסט איר גאַנצן חיל .
cheil gantsn ir farvist
army entire her destroy ye

[4] Thus the slain shall fall in the Eretz Kasdim,

[ד] און דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן אין לאַנד פֿון די כַּשְׂדִּים ,
Kasdim di fun land in faln veln dershlogene un
Kasdim the of land in fall will the slain and

and they that are thrust through in her streets.

און דערשטאָכענע אין אירע גאַסן .
gasn ire in dershtochene un
streets its in the thrust through and

[5] For Yisroel hath not been forsaken nor Yehudah by Elohav,

[ה] וואָרעם נישט פֿאַרלאָזן איז יִשְׂרָאֵל און יהודה
Yehudah un Yisroel iz farlozen nisht vorem
Yehudah and Yisroel is forsaken not for

by Hashem Tzva'os;

פֿון זײַן ג-ט, פֿון ה צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem fun G-t zain fun
of hosts Hashem of G-d his of

though their land be filled with asham *(guilt)* against Kadosh Yisroel.

וואָרעם זייער לאַנד איז פֿול מיט שולד
shuld mit ful iz land zeyer vorem
guilt with full is land their because

אַקעגן דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heilikn dem akegn
Yisroel of Holy One the against

[6] Flee out of the midst of Bavel, and deliver every ish his nefesh;

[ו] אַנטלויפֿט פֿון בָּבֶל , און ראַטעוועט איטלעכער
itlecher ratevet un Bavel fun antloift
each one save and Bavel from flee away

זײַן נפֶשׁ ,
nefesh zain
soul his

be not slain because of her avon;

איר זאָלט נישט פֿאַרשניטן ווערן דורך איר זינד ;
zind ir durch vern farshnitn nisht zolt ir
sin her by become be cut off not shall you

for this is the time of Hashem's vengeance;

וואָרעם אַ צײַט פֿון נקמה איז דאָס ביי ה ,
Hashem bai dos iz nekome fun tsait a vorem
Hashem by this is vengeance of time a because

He will render unto her a full recompence.

אַ פֿאַרגעלטונג באַצאָלט ער איר.
ir er batsolt fargeltung a
her he repays recompense a

[7] Bavel hath been a Kos Zahav in the yad Hashem,

[ז] אַ גילדערנער כּוס איז בָּבֶל געווען אין
in geven Bavel iz kos gilderner a
in having been Bavel is cup golden a

הס האַנט,
hant Hashems
hand Hashem's

that made kol ha'aretz drunken;

די גאַנצע ערד האָט זי פֿאַרשיכורט ;
farshikurt zi hot erd gantse di
made drunk she has earth whole the

the Goyim drank of her yayin;

פֿון איר ווײַן האָבן די פֿעלקער געטרונקען,
getrunken felker di hobn vain ir fun
drunk nations the have wine her of

therefore the Goyim go mad.

דערום זײַנען די פֿעלקער נאַריש געווואָרן .
gevorn narish felker di zainen derum
having become foolish nations the are therefore

[8] Bavel is suddenly fallen and broken;

[ח] פּלוצלינג איז געפֿאַלן בָּבֶל און צעברָאכן ; געווואָרן
gevorn tsebrochn un Bavel gefaln iz plutsling
having become broken and Bavel fallen is suddenly

wail for her;
טוט יאָמערן אויף איר;
ir oif yomern tut
her for wail do

take balm for her pain,
קריגט אַ באַלזאַם פֿאַר איר ווייטיק,
veitik ir far balzam a krigt
pain her for balm a get

perhaps she may be healed.
אפֿשר עט זי געהיילט ווערן .
vern geheilt zi et efsher
become healed she will perhaps

[9] We would have healed Bavel,
ט מיר האָבן געוואָלט געהיילט בָּבֶל ,
Bavel geheilt gevolt hobn mir
Bavel healed wanted have we

but she cannot be healed;
אָבער זי איז נישט געהיילט געוואָרן ;
gevorn geheilt nisht iz zi ober
having become healed not is she but

forsake her, and let us go every ish into his own country;
פֿאַרלאָזט זי , און לאָמיר גיין איטלעכער צו זיין לאַנד;
land zain tsu itlecher gein lomir un zi farlozt
land his to each go let us and her forsake

for her mishpat reacheth unto Shomayim,
וואָרעם ביז צום הימל גרייכט איר משפּט ,
mishpot ir greicht himel tsum biz vorem
judgment her reaches heaven to the unto for

and is lifted up even to the skies.
און ער הייבט זיך אויף ביז די וואָלקנס.
volkens di biz oif zich heibt er un
clouds the unto up self raise it and

[10] Hashem hath brought forth tzidkoteinu *(our righteousness, vindication)*;
come and let us declare in Tziyon the ma'aseh Hashem Eloheinu.
י ה האָט אַרויסגעבראַכט אונדזער גערעכטיקייט ;
gerechtikeit undzer aroisgebracht hot Hashem
righteousness our brought forth has Hashem

קומט, און לאָמיר דערציילן אין צִיּון
Tsiyon in dertseiln lomir un kumt
Tziyon in tell let us and come

דעם ווערק פֿון ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem fun verk dem
our G-d Hashem of work the

[11] Sharpen the khitzim *(arrows)*;
take up the shields!
יא מאַכט שאַרף די פֿיַילן ,
failn di sharf macht
arrows the sharp make

הייב אויף די שילדן .
shildn di oif heib
shields the up lift

Hashem hath stirred up the ruach of the melachim of the Medes: for His mezimah *(plan)* is against Bavel, to destroy it; because it is the vengeance of Hashem, the vengeance for His Heikhal.
ה האָט דערוועקט דעם גייַסט פֿון די מלכים פֿון מָדַי ;
Madai fun mlochim di fun gaist dem dervekt hot Hashem
Madai of kings the of spirit the awakened has Hashem

וואָרעם אויף בָּבֶל איז זיין טראַכטונג, זי צו צעשטערן, וויַיל
vail tseshtern tsu zi trachtung zain iz Bavel oif vorem
for destroy to her intention his is Bavel against for

די נקמה פֿון ה איז דאָס, די נקמה פֿאַר זיַין
zain far nekome di dos iz Hashem fun nekome di
his for vengeance the this is Hashem of vengeance the

הֵיכל .
heichl
Heikhal

[12] Lift up the nes *(banner)* upon the chomat Bavel,

יב קעגן די מויערן פון בָּבֶל הייבט אויף אַ פאָן ,
fon a oif heibt Bavel fun moiern di kegen
standard a up raise Bavel of walls the against

reinforce the mishmeret *(guard)*,

פאַרשטאַרקט די וואַך ,
vach di farshtarkt
guard the strengthen

station the shomrim *(watchmen)*, prepare the ambushes;

שטעלט אויף וועכטער , ברייט אָן לויערער ,
loierer on breit vechter oif shtelt
lie in wait on prepare watchman up position

for Hashem hath both devised and done

וואָרעם אי געטראַכט האָט ה אי געטאָן
geton i Hashem hot getracht i vorem
done and Hashem has devised both because

that which He spoke against the inhabitants of Bavel.

וואָס ער האָט געזאגט אויף די באַווינער פון בָּבֶל .
Bavel fun bavoiner di oif geredt hot er vos
Bavel of inhabitants the against spoken has he what

[13] O thou that dwellest upon mayim rabbim,

יג דו וואָס ווינסט ביי גרויסע וואַסערן,
vasern groise bai voinst vos du
waters great by dwell that you

abundant in otzarot,

דו רייַכע אין אוצרות ,
oitseres in raiche du
treasures in rich you

thine end is come,

געקומען איז דיין סוף,
sof dain iz gekumen
end your is having come

and the cubit of thy being cut off.

די אייל פון דיינע אָפשניידונג .
opshnaidung daine fun eil di
cutting off your of cubit the

[14] Hashem Tzva'os hath sworn by His Nefesh, saying:

יד ה צְבָאוֹת האָט געשוואָרן ביי זיך :
zich bai geshvorn hot Tseva'ot Hashem
self by sworn an oath has of hosts Hashem

Surely I will fill thee with adam, as with locusts;

פאַר וואָר, איך פֿיל דיך אָן מיט מענטשן ווי היישעריקן,
heisherikn vi mentshn mit on dich fil ich vor far
locusts as men with on you(SG) fill I truly for

and they shall lift up a shout against thee.

און זיי וועלן אויסרופן קעגן דיר הֵידָד !
heidad dir kegen oisrufn veln zei un
wine-song you(SG) against call out will they and

[15] He hath made Eretz by His ko'ach,

טו ער האָט געמאַכט די ערד מיט זיין כּוֹח ,
koiech zain mit erd di gemacht hot er
strength his with earth the made has he

He hath established the tevel by His chochmah,

ער האָט אויפגעשטעלט די וועלט מיט זיין חכמה ,
chochme zain mit velt di oifgeshtelt hot er
wisdom his with world the set up has he

and hath stretched out Shomayim by His tevunah.

און מיט זיין פאַרשטאַנדיקייט אויסגעשפרייט די הימלען .
himlen di oisgeshpreit farshtandikeit zain mit un
heavens the spread out understanding his with and

[16] When He thundereth His voice,

טז ביים קול פון זיין דונערן
dunern zain fun kol baim
thunder his of voice at

there is a tumult of mayim in Shomayim;

ווערט אַ פילקייט פון וואַסער אין הימל ,
himel in vaser fun filkeit a vert
heaven in water of multitude a shall be

and He bringeth up clouds from the ends of ha'aretz;

און ער ברענגט אויף וואָלקנס פון עק פון דער ערד ;
erd der fun ek fun volkens oif brengt er un
earth the of end from clouds on bring he and

He maketh lightnings with matar,

ער מאַכט בליצן צום רעגן,
regn tsum blitsn macht er
rain to the lightning makes he

and bringeth forth the ruach out of his otzarot.

און ציט אַרויס פֿון זיינע שפּייכלערס דעם ווינט.
vint dem shpaichlers zaine fun arois tsit un
wind the storehouses his from out brings and

17 Kol adam is dull-hearted and without da'as;

יז איטלעכער מענטש איז פֿאַרגרעבט, אָן פֿאַרשטאַנד,
farshtand on fargrebt iz mentsh itlecher
understanding without stupid is man each

every goldsmith is shamed by the pesel;

איטלעכער שמעלצער ווערט צו שאַנד פֿון דעם געץ,
gets dem fun shand tsu vert shmeltser itlecher
idol the from shame to becomes smelter each

for his nesekh *(molten image)* is sheker,

ווָאָרעם פֿאַלש איז זיין געגאָסענער אָפּגאָט,
opgot gegosener zain iz falsh vorem
idol molten his is false for

and there is no ruach in them.

און קיין אָטעם איז אין זיי נישטאָ.
nishto zei in iz otem kein un
there is not them in is breath any and

18 They are hevel *(futile, vain)*, the work of delusion;

יח נישטיק זיינען זיי, אַ ווערק פֿון פֿאַרפֿירעניש;
farfirenish fun verk a zei zainen nishtik
delusion of work a they are worthless

in the time of their pekudah they shall perish.

אין דער צייט פֿון זייער רעכנשאַפֿט וועלן זיי אונטערגיין.
untergein zei veln rechnshaft zeyer fun tsait der in
perish they will reckoning their of time the in

19 The Chelek Ya'akov *(Portion of Jacob)* is not like them;

יט נישט אַזוי ווי די דאָזיקע איז דער טייל פֿון יעקבֿ,
Yaakov fun teil der iz dozike di vi azoi nisht
Yaakov of part the is these the as like not

for the Yotzer *(Maker)* of all things is He;

ווָאָרעם ער איז דער באַשעפֿער פֿון אַלץ,
alts fun Bashefer der iz er vorem
everything of Creator the is he for

and Yisroel is the Shevet of His nachalah:

און יִשְׂרָאֵל איז דער שבֿט פֿון זיין אַרבונג;
arbung zain fun sheyvet der iz Yisroel un
inheritance his of tribe the is Yisroel and

Hashem Tzva'os Shmo.

ה צְבָאוֹת איז זיין נאָמען.
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

20 Thou art my battle ax and klei milchamah *(weapons of war)*;

כ אַ האַמער ביסטו מיר, אַ געצייג פֿון מלחמה,
milchome fun getsaig a mir bistu hamer a
war of tool a me are you hammer a

for with thee will I break in pieces the Goyim,

און איך וועל צעברעכן מיט דיר פֿעלקער,
felker dir mit tsebrechn vel ich un
nations you(SG) with break will I and

and with thee will I destroy mamlechot *(kingdoms)*;

און צעשטערן מיט דיר קיניגרייַכן.
kinigraichn dir mit tseshtern un
kingdoms you(SG) with destroy and

21 And with thee will I break in pieces the sus and his rider;

כא און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם פֿערד
ferd dem dir mit tsebrechn vel ich un
horses the you(SG) with break will I and

און זיין רייַטער,
raiter zain un
horseback riders its and

and with thee will I break in pieces the merkavah and his rider;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם רייַטוואָגן
raitvogn dem dir mit tsebrechn vel ich un
chariot the you(SG) with break will I and

און זיַין רייַטער ;
raiter zain un
charioteers its and

22 With thee also will I break in pieces ish and isha;

כב און איך וועל צעברעכן מיט דיר מאַן און ווייַב,
vaib un man dir mit tsebrechn vel ich un
wife and man you(SG) with break will I and

and with thee will I break in pieces zaken and na'ar;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר אַלט און יונג ,
yung un alt dir mit tsebrechn vel ich un
young and old you(SG) with break will I and

and with thee will I break in pieces the bochur and the betulah;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר בחור
bechor dir mit tsebrechn vel ich un
firstborn son you(SG) with break will I and

און מיידל;
meidl un
virgin and

23 I will also break in pieces with thee the ro'eh and his eder;

כג און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם
dem dir mit tsebrechn vel ich un
the you(SG) with break will I and

פֿאַסטוך און זיַין סטאַדע,
stade zain un pastuch
flock his and shepherd

and with thee will I break in pieces the ikkar *(farmer)* and his yoke of oxen;

און איך וועל צעברעכן מיט דיר דעם אַקערמאַן
akerman dem dir mit tsebrechn vel ich un
plowman the you(SG) with break will I and

און זיַין געשפּאַן ,
geshpan zain un
harnessed animals his and

and with thee will I break in pieces pachot *(rulers)* and seganim *(officials)*.

און איך וועל צעברעכן מיט דיר דוכסים און פֿירשטן.
firshtn un duksim dir mit tsebrechn vel ich un
princes and dukes you(SG) with break will I and

24 And I will render unto Bavel and to all the inhabitants of Kasdim all their ra'ah that they have done in Tziyon in your sight, saith Hashem.

כד אָבער איך וועל באַצאָלן בָּבֶל און אַלע באַווויינער פֿון
fun bavoiner ale un Bavel batsoln vel ich ober
of inhabitants all and Bavel repay will I but

כַּשְׂדִּים אַל זייער בייז וואָס זיי האָבן געטאָן אין צִיּוֹן פֿאַר
far Tsiyon in geton hobn zei vos beiz zeyer al Kasdim
before Tziyon in done have they which evil their all Kasdim

אייַערע אויגן, זאָגט ה .
Hashem zogt oign aiere
Hashem declares eyes your

25 Hineni, I am against thee, O Har HaMashchit *(Destroying Mountain)*, saith Hashem,

כה זע , איך קום צו דיר ,
dir tsu kum ich ze
you(SG) to come I behold

דו צעשטעריקער באַרג ,
barg tseshteriker du
mountain destroyer you

which destroyest kol ha'aretz;

, ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

and I will stretch out Mine Yad upon thee,

וואָס צעשטערט די גאַנצע ערד ;
erd gantse di tseshtert vos
earth whole the destroys that

and roll thee down from the cliffs,

און איך וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף דיר ,
dir oif hant main oisshtrekn vel ich un
you(SG) against hand my stretch out will I and

and will make thee a har serefah *(burned out mountain)*.

און וועל דיך אַראָפקײַקלען פֿון די וועלזן,
velzn di fun aropkaiklen dich vel un
rocks the from roll down you(SG) will and

און דיך מאַכן פֿאַר אַן אויסגעברענטן באַרג .
barg oisgebrentn an far machn dich un
mountain burnt out a for make you(SG) and

[26] And they shall not take of thee an even *(stone)* for a pinnah *(cornerstone)*,

כו און מע וועט נישט נעמען פֿון דיר אַ
a dir fun nemen nisht vet me un
a you(SG) from take not will one and

שטיין פֿאַר אַ ווינקל ,
vinkel a far shtein
corner a for stone

nor an even *(stone)* for mosadot *(foundations)*;

און אַ שטיין פֿאַר גרונטפֿעסטן;
gruntfestn far shtein a un
foundations for stone a and

but thou shalt be desolate forever,

נײַערט אייביקע וויסטענישן וועסטו זײַן ,
zain vestu vistenishn eibike naiert
be will you(sg) ruins everlasting rather

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

[27] Lift ye up a nes *(banner)* in ha'aretz,

כז הייבט אויף אַ פֿאָן אין לאַנד,
land in fon a oif heibt
land in standard a up raise

blow the shofar among the Goyim,

בלאָזט אַ שופֿר צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn shoifer a blozt
nations the among shofar a blow

prepare the Goyim against her,

בריט אָן קעגן איר די פֿעלקער,
felker di ir kegen on breit
nations the her against on prepare

call together against her the mamlechot

רופֿט צונויף קעגן איר די קיניגרײַכן
kinigraichn di ir kegen tsunoif ruft
kingdoms the her against together call

of Ararat, Minni, and Ashkenaz;

אַרָרָט, מִנִי , און אַשכּנַז ;
Ashkenaz un Minni Ararat
Ashkenaz and Minni Ararat

appoint a commander against her;

זעצט אויף קעגן איר אַ חיל-קאָמאַנדיר ,
cheil-komandir a ir kegen oif zetst
army commander an her against up set

cause the sus to come up like the swarming locusts.

ברענגט אַרויף פֿערד ווי שוואָרעם היישעריקן.
heisherikn shvorem vi ferd aroif brengt
locusts swarm as horses up bring

[28] Prepare against her the Goyim

כח בריט אָן קעגן איר די פֿעלקער,
felker di ir kegen on breit
nations the her against on prepare

with the melachim *(kings)* of the Medes,

די מלכים פֿון מָדַי ,
Madai fun mlochim di
Madai of kings the

the pachot *(rulers)* thereof, and all the seganim *(officials)* thereof,

אירע דוכסים און אַלע אירע פּירשטן ,
firshtn ire ale un duksim ire
chieftains its all and dukes its

and all the countries ruled thereof.

און דאָס גאַנצע לאַנד פֿון זיין ממשלה .
memshole zain fun land gantse dos un
government its of land whole this and

29 And ha'aretz shall shake and tremble;

כט און די ערד שטורעמט און ציטערט ,
tsitert un shturemt erd di un
trembles and storms earth the and

for every purpose of Hashem shall be performed against Bavel,

ווארעם מקיים געווארן זיינען אויף בָּבֶל
Bavel oif zainen gevorn mekayem vorem
Bavel upon are having become fulfilled because

to make eretz Bavel a desolation without an inhabitant.

די טראַכטונגען פֿון ה ,
Hashem fun trachtungen di
Hashem of purposes the

צו מאַכן לאַנד בָּבֶל צו וויסט , אָן אַ ווינער .
voiner a on vist tsu Bavel land machn tsu
inhabitant an without desolate to Bavel land make to

30 The Gibborim of Bavel have ceased to fight,

ל די גיבורים פֿון בָּבֶל האָבן אויפֿגעהערט
oifgehert hobn Bavel fun giborim di
ceased have Bavel of warriors the

מלחמה האַלטן,
haltn milchome
wage war

they have remained in their metzadot *(strongholds)*;

זיי זיצן אין די פֿעסטונגען ;
festungen di in zitsn zei
strongholds the in sit they

their gevurah *(might)* hath failed;

אָפּגעטאָן האָט זיך זייער גבורה ,
gevure zeyer zich hot opgeton
might their self has undone

they became as nashim;

זיי זיינען געווארן ווי ווייבער ;
vaiber vi gevorn zainen zei
women like become are they

they have burned her mishkenot *(dwelling places)*;

מע האָט אָנגעצונדן אירע ווינונגען ,
voinungen ire ongetsundn hot me
dwellings her kindled has one

her gate bars are broken.

צעבראָכן געווארן זיינען אירע ריגלען .
riglen ire zainen gevorn tsebrochn
crossbars its are having become broken

31 One runner shall run to meet another,

לא אַ לויפֿער קעגן אַ לויפֿער לויפֿט,
loift loifer a kegen loifer a
runs runner a against runner a

and one maggid *(messenger)* to meet another maggid,

און אַן אָנזאָגער קעגן אַן אָנזאָגער ,
onzoger an kegen onzoger an un
messenger a against messenger a and

to show Melech Bavel that

אָנצוזאָגן דעם מלך פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun melech dem ontsuzogn
Bavel of king the to inform

his city is captured on all sides,

אַז זיין שטאָט איז באַצוונגען פֿון אַלע עקן ;
ekn ale fun batsvungen iz shtot zain az
ends all from conquered is city his that

32 And that the ma'abarot *(fords, river-crossings)* have been seized,

לב און די איבערפֿאָרן זיינען פֿאַרכאַפּט,
farchapt zainen iberforn di un
captured are fords the and

and the marshes burned with eish,

אוּן דִי געמויזעכץ הָאט מען פַֿאַרברענט אין פַֿיַיער,
faier in farbrent men hot gemoizechts di un
fire in burned up they have marsh the and

and the anshei hamilchamah are terrified.

אוּן דִי מלחמה-לײַט זײַנען צעטומלט.
tsetumlt zainen milchome-lait di un
perplexed are war people the and

[33] For thus saith Hashem Tzva'os Elohei Yisroel:

לג וואָרעם אַזוי הָאט געזאָגט ה׳ צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
of hosts Hashem said has so because

אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

Bat Bavel is like a goren *(threshing floor)*,

טאָכטער בָּבֶל איז ווי אַ דרעש-שייַער
dresh-shaier a vi iz Bavel tochter
threshing floor a like is Bavel daughter

when it is time to trample her;

אין דער צײַט וואָס מע טרעט אים;
im tret me vos tsait der in
it tread one which time the in

yet a little while,

נאָך אַ קלײן ווײַלע ,
vaile klein a noch
brief period small a after

and the time of her katzir shall come.

אוּן קומען וועט די שניטצײַט אויף איר.
ir oif shnittsait di vet kumen un
her on harvest time the will come and

[34] Nevukhadretzar Melech Bavel hath devoured me,

לד פַֿאַרצערט הָאט מיך , צעדריקט הָאט מיך ,
mich hot tsedrikt mich hot fartsert
me has crushed me has devoured

he hath crushed me,

נבוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל ;
Bavel fun melech der Nevuchadretsar
Bavel of king the Nevukhadretzar

he hath made me an empty vessel,

ווי אַ ליידיקע כלי הָאט ער מיך אָפּגעשטעלט,
opgeshtelt mich er hot keile leidike a vi
set aside me he has vessel empty an like

he hath swallowed me up like Tannin *(Monster)*,

ווי אַ קראָקאָדיל הָאט ער מיך איינגעשלונגען ;
aingeshlungen mich er hot krokodil a vi
swallowed up me he has crocodile a like

he hath filled his belly with delicacies of me,

ער הָאט אָנגעפֿילט זײַן בויך מיט מײַנע גערעכטן ;
gerichtn maine mit boich zain ongefilt hot er
delicacies my with belly his filled up has he

he hath vomited me out.

אַוועקגעשווענקט הָאט ער מיך .
mich er hot avekgeshvenkt
me he has washed away

[35] The chamas done to me and to my flesh be upon Bavel,

לה דאָס אומרעכט צו מיר אוּן מײַן פֿלייש אויף בָּבֶל !
Bavel oif fleish main un mir tsu umrecht dos
Bavel upon flesh my and me to injustice the

shall the inhabitant of Tziyon say;

זאָגט די באַווינערין פֿון צִיּוֹן ;
Tsiyon fun bavoinerin di zogt
Tziyon of inhabitant the declares

my dahm upon the inhabitants of Kasdim,

אוּן: מײַן בלוט אויף די באַווינער פֿון כַּשְׂדִּים !
Kasdim fun bavoiner di oif blut main un
Kasdim of inhabitants the upon blood my and

shall Yerushalayim say.

זאָגט ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim zogt
Yerushalayim declares

[36] Therefore thus saith Hashem;

לו דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said thus Hashem has therefore

Hineni, I will defend thy cause,

זע , איך קריג דיַן גריג ,
grig dain krig ich ze
quarrel your fight I behold

and take vengeance for thee;

און וועל זיך נוֹקם זיַן דיַן נקמה ;
nekome dain zain noikem zich vel un
vengeance your be avenge self will and

and I will dry up her yam,

און איך וועל אויסטריקענען איר ים ,
yam ir oistrikenen vel ich un
sea her dry up will I and

and make her makor *(spring)* dry.

און טרוקן מאַכן איר קוואַל .
kval ir machn trukn un
spring her make dry and

[37] And Bavel shall become heaps of ruin,

לז און בָּבֶל וועט ווערן צו הויפֿנס,
hoifns tsu vern vet Bavel un
heaps to become will Bavel and

a ma'on for jackals,

אַ ווינונג פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun voinung a
jackals of dwelling a

a horror to behold, astonishment, and a hissing,

אַ שרעק און אַ שמוצערונג ,
shmutserung a un shrek a
derision a and terror a

without an inhabitant.

אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on
inhabitant an without

[38] They shall roar together like lions;

לח אין איינעם ווי יונגלייבן וועלן זיי ברילן,
briln zei veln yungleibn vi einem in
roar they will young lions like one in

they shall growl as cubs of arayot *(lions)*.

ווי קליינע לייבן וועלן זיי שרייַען .
shraien zei veln leibn kleine vi
cry out they will lions small like

[39] In their excitement I will prepare their mishtim *(feasts)*,

לט מיט גיפֿט וועל איך צוריכטן זייער טראַנק,
trank zeyer tsurichtn ich vel gift mit
drink their prepare I will poison with

and I will make them shikkor, that they may rejoice,

און איך וועל זיי פֿאַרשיבורן , כדי זיַן
zain kedei farshikurn zei vel ich un
be in order to make drunk them will I and

זאָלן זיך צאַפּלען,
tsaplen zich zoln
writhe selves should

and sleep shenat olam *(a perpetual sleep)*,

און אײַנשלאָפֿן אַן אײביקן שלאָף,
shlof eibikn an ainshlofn un
sleep everlasting an fall asleep and

and never awake,

און זיך נישט אויפֿכאַפֿן,
oifchapn nisht zich un
wake up not selves and

saith Hashem. . ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

40 I will bring them down like lambs litvo'ach *(to the slaughter)*,

מ איך וועל זיי מאַכן נידערן ווי לעמער
lemer vi nidern machn zei vel ich
lambs like descend make them will I

צו דער שחיטה ,
shechite der tsu
slaughter the to

like rams with male goats.

ווי וויידערס מיט בעק .
bek mit viders vi
male goats with rams like

41 How is Sheshach taken!

מא ווי איז באַצוווּנגען געוואָרן ששך ,
Sheshach gevorn batsvungen iz vi
Sheshach become conquered is how

And how is the tehillat kol ha'aretz seized!

און אײַנגענומען געוואָרן דער לויב פֿון דער גאַנצער ערד !
erd gantser der fun loib der gevorn aingenumen un
earth whole the of praise the become captured and

How is Bavel become a horror to behold among the Goyim!

ווי איז בָּבֶל צו וויסט געוואָרן צווישן די פֿעלקער!
felker di tsvishn gevorn vist tsu Bavel iz vi
nations the among become desolation to Bavel is how

42 The yam *(sea)* will arise over Bavel;

מב אויפֿגעגאַנגען איז דער ים אויף בָּבֶל ;
Bavel oif yam der iz oifgegangen
Bavel upon sea the is risen

she is covered with the tumult of the waves thereof.

פֿון זײַנע פֿיל אינדן איז זי פֿאַרדעקט געוואָרן .
gevorn fardekt zi iz indn fil zaine fun
become covered she is waves many his from

43 Her towns are a horror to behold,

מג אירע שטעט זײַנען געוואָרן אַ וויסטעניש ,
vistenish a gevorn zainen shtet ire
wasteland a become are cities her

a dry land, and an aravah,

אַ טרוקן לאַנד און אַ מדבר ,
midber a un land trukn a
desert a and land dry a

a land wherein no ish dwelleth,

אַ לאַנד וואָס קיין שום מענטש ווויינט נישט דערין ,
derin nisht voint mentsh shum kein vos land a
therein not resides man any not that land a

neither doth any ben adam pass thereby.

און קיין מענטשנקינד גייט נישט דורך דערין .
derin durch nisht geit mentshnkind kein un
therein by not goes son of man any and

44 And I will punish Bel in Bavel,

מד און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט בֵל אין בָּבֶל ,
Bavel in Bel mit oprechenen zich vel ich un
Bavel in Bel with reckon self will I and

and I will bring forth out of his mouth that which he hath gulped down;

און איך וועל אַרויסציען זײַן שלונג
shlung zain aroistsien vel ich un
what swallowed his pull out will I and

פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun
mouth his from

and the Goyim shall not stream together any more unto him;

און מער וועלן נישט שטראָמען צו אים פֿעלקער;
felker im tsu shtromen nisht veln mer un
nations him to stream not will more and

indeed, the chomat Bavel shall fall.

אויך די מויער פֿון בָּבֶל טוט פֿאַלן.
faln tut Bavel fun moier di oich
fall does Bavel of wall the also

45 My people, come ye out of the midst of her,

מה גייט אַרויס פֿון איר, מײַן פֿאָלק ,
folk main ir fun arois geit
people my her from out go

and save ye every ish his nefesh

און ראַטעוועט איטלעכער זײַן נפֶש ,
nefesh zain itlecher ratevet un
soul his each one save and

from the charon af Hashem.

פֿון דעם גרימצאָרן פֿון ה .
Hashem fun grimtsorn dem fun
Hashem of wrath the from

[46] And lest your lev faint,

[מו] און זאָל נישט שלאַף ווערן אײַער האַרץ,
harts aier vern shlof nisht zol un
heart your become feeble not shall and

and ye fear at the rumor

אַז איר זאָלט מורא האָבן
hobn moire zolt ir az
have fear should you that

that shall be heard in ha'aretz;

פֿאַר דער הערונג וואָס ווערט געהערט אין לאַנד;
land in gehert vert vos herung der far
land in heard becomes which report the for

a rumor shall come one year,

וואָרעם אַ הערונג וועט קומען אין יאָר ,
yor ein kumen vet herung a vorem
year one come will report a because

and after that in another year shall come a rumor,

און דאָס יאָר נאָכדעם אַ הערונג ,
herung a nochdem yor dos un
report a afterwards year the and

rumors of chamas in ha'aretz,

און רויב וועט זײַן אין לאַנד,
land in zain vet roib un
land in be will plunder and

moshel *(ruler)* against moshel.

אַ געוועלטיקער קעגן אַ געוועלטיקער.
geveltiker a kegen geveltiker a
ruler a against ruler a

[47] Therefore, hinei, the days are coming

[מז] פֿאַר וואָר , זע , טעג קומען ,
kumen teg ze vor far
come days behold truly for

when I will visit [in punishment] the pesalim of Bavel;

און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט די געצן פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun getsn di mit oprechenen zich vel ich un
Bavel of idols the with reckon self will I and

and her whole land shall be shamed,

און איר גאַנץ לאַנד וועט זיך שעמען ,
shemen zich vet land gants ir un
be ashamed self will land entire her and

and all her slain shall fall in the midst of her.

און אַלע אירע דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן אין איר מיט .
mit ir in faln veln dershlogene ire ale un
midst her in fall will slain her all and

[48] Then the Shomayim and ha'aretz, and all that is therein,

[מח] און זינגען וועלן איבער בָּבֶל
Bavel iber veln zingen un
Bavel over will sing and

shall sing joyously over Bavel;

הימל און ערד און אַלץ וואָס אין זיי ;
zei in vos alts un erd un himel
them in that everything and earth and heaven

for the plunderers shall come unto her from the tzafon *(north)*,

וואָרעם פֿון צפֿון וועלן קומען אויף איר
ir oif kumen veln tsofn fun vorem
her upon come will north from because

די פֿאַרוויסטערס,
farvisters di
destroyers the

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[49] Bavel must fall because of the slain of Yisroel

מט אויך בָּבֶל איז צום פַֿאלן, פַֿאר דעם דערשלאָגענע
dershlogene dem far faln tsum iz Bavel oich
killed the for fall to the is Bavel also

פֿון יִשְׂרָאֵל!
Yisroel fun
Yisroel of

as the slain of kol ha'aretz have fallen because of Bavel.

אויך בָּבֶל טוט מען פַֿאלן, פֿון וועגן דעם
dem vegen fun faln men tut Bavel oich
the account of on fall they do Bavel also

דערשלאָגענע פֿון דער גאַנצער ערד !
erd gantser der fun dershlogene
earth whole the of killed

[50] Ye that have escaped the cherev,

נ איר אַנטרונענע פֿון שוועָרד,
shverd fun antrunene ir
sword from escapees you

leave, stand not still;

גייט, איר זאָלט אייַך נישט אָפּשטעלן;
opshteln nisht aich zolt ir geit
stand still not yourselves shall you go

remember Hashem afar off,

דערמאָנט פֿון דער ווייַטן ה ,
Hashem vaitn der fun dermont
Hashem distance the from remember

and let Yerushalayim come into your heart.

און ירושָׁלַיִם זאָל אויפֿגיין אויף אייַער האַרצן.
hartsn aier oif oifgein zol Yerushalayim un
heart your upon arise shall Yerushalayim and

[51] We are ashamed, because we have heard cherpah;

נא מיר שעמען זיך , ווייַל חרפות האָבן
hobn charpus vail zich shemen mir
have disgrace because selves are ashamed we

מיר זיך אָנגעהערט,
ongehert zich mir
heard selves me

shame hath covered our faces;

אַ בושה באַדעקט אונדזער פּנים ,
ponem undzer badekt bushe a
face our covers shame a

for zarim are come

וויַל פֿרעמדע זייַנען געקומען
gekumen zainen fremde vail
come are foreigners because

into the Mikdeshei Beis Hashem.

אויף די הייליקטומען פֿון הס הויז .
hoiz Hashems fun heiliktumen di oif
house Hashem's of holy places the upon

[52] Wherefore, hinei, the days are coming,

נב אָבער זע , טעג קומען ,
kumen teg ze ober
come days behold but

saith Hashem, , ה זאָגט
Hashem zogt
Hashem declares

that I will visit [in punishment] her pesalim *(graven images)*;

און איך וועל זיך אָפּרעכענען מיט איר גענצן ,
getsn ir mit oprechenen zich vel ich un
idols her with reckon self will I and

and through all her land the wounded shall groan.

און אין איר גאַנצן לאַנד וועלן קרעכצן דערשלאָגענע.
dershlogene krechtsn veln land gantsn ir in un
killed groan will land entire her in and

[53] Though Bavel should ascend to Shomayim,

נג כאָטש אַרויפֿגיין אין הימל זאָל בָּבֶל ,
Bavel zol himel in aroifgein chotsh
Bavel shall heaven in ascend though

and though she should fortify the height of her stronghold,

אוּן וואָן זי זאָל באַפֿעסטיקן די הייך פֿון איר מאַכט,
macht ir fun heich di bafestikn zol zi ven un
might her of height the fortify should she when and

yet from Me shall plunderers come unto her,

וועלן פֿון מיר קומען פֿאַרוויסטערס אויף איר,
ir oif farvisters kumen mir fun veln
her upon destroyers come me from will

saith Hashem.

זאָגט ה׳ .
Hashem zogt
Hashem declares

[54] A sound of a cry cometh from Bavel,

נד אַ קול פֿון געשריי פֿון בָּבֶל,
Bavel fun geshrei fun kol a
Bavel from cry of voice a

and shever gadol *(great destruction)* from Eretz Kasdim;

אוּן אַ גרויסער בראָך פֿון לאַנד כַּשְׂדִּים!
Kasdim land fun broch groiser a un
Kasdim land from destruction great a and

[55] Because Hashem hath plundered Bavel,

נה וואָרעם ה׳ פֿאַרוויסט בָּבֶל,
Bavel farvist Hashem vorem
Bavel lays waste Hashem because

and silenced her kol gadol *(great voice)*;

אוּן עט אונטערברענגען פֿון איר דעם גרויסן טומל;
tuml groisn dem ir fun unterbrengen et un
tumult great the her from destroy will and

when her waves do roar like mayim rabbim,

אוּן זייערע אינדן וועלן ברומען ווי גרויסע וואַסערן;
vasern groise vi brumen veln indn zeyere un
waters great like roar will waves their and

the sound of her roaring resounds;

עס הילכט דער ליאַרעם פֿון זייער קול .
kol zeyer fun liarem der hilcht es
voice their of noise the echoes it

[56] Because the plunderer is come upon her, even upon Bavel,

נו וואָרעם עס קומט אויף איר, אויף בָּבֶל, אַ פֿאַרוויסטער,
farvister a Bavel oif ir oif kumt es vorem
destroyer a Bavel upon her upon comes it because

and her gibborim are taken,

אוּן אירע גיבורים וועלן באַצוווּנגען ווערן,
vern batsvungen veln giborim ire un
become conquered will warriors her and

every one of their keshatot *(bows)* is broken;

זייערע בויגנס ווערן צעברָאכן;
tsebrochn vern boigns zeyere
broken become bows their

for Hashem is El Gemulot *(Hashem the G-d of Recompense)*.

וואָרעם אַן אֵל פֿון פֿאַרגעלטונג איז ה׳,
Hashem iz fargeltung fun El an vorem
Hashem is recompense of G-d an because

He shall surely repay.

באַצאָלן וועט ער באַצאָלן.
batsoln er vet batsoln
repay he will repay

[57] And I will make shikkor *(drunk)* her sarim, and her chachamim,

נז אוּן איך וועל פֿאַרשיכורן אירע האַרן אוּן
un harn ire farshikurn vel ich un
and lords her make drunk will I and

אירע חכמים,
chachomim ire
wise men her

her pachot *(rulers)*, and her seganim *(officials)*, and her gibborim;

אירע דוכסים אוּן אירע פֿירשטן אוּן אירע גיבורים,
giborim ire un firshtn ire un duksim ire
warriors her and princes her and dukes her

and they shall sleep a shenat olam *(perpetual sleep)*, and never awake,

אוּן זיי וועלן אײַנשלאָפֿן אַן אייביקן שלאָף,
shlof eibikn an ainshlofn veln zei un
sleep everlasting an fall asleep will they and

saith HaMelech
Hashem Tzva'os Shmo.

און וועלן זיך נישט אויפכאָפן,
oifchapn nisht zich veln un
wake up not selves will and

זאָגט דער קיניג –
kinig der zogt
king the declares

ה צְבָאוֹת איז זיין נאָמען.
nomen zain iz Tseva'ot Hashem
name his is of hosts Hashem

58 Thus saith Hashem Tzva'os:

נח אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת:
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

The thick chomot Bavel shall be utterly broken,

אײַנגעווארפֿן וועלן אײַנגעוואָרפֿן ווערן די ברייטע
breite di vern aingevorfn veln aingevorfn
broad the become cast will cast

מויערן פֿון בָּבֶל,
Bavel fun moiern
Bavel of walls

and her high she'arim shall be burned with eish;

און אירע הויכע טויערן וועלן אין פֿײַער אָנגעצונדן ווערן;
vern ongetsundn faier in veln toiern hoiche ire un
become kindled fire in will gates high her and

and the people shall labor in vain,

און די פֿעלקער וועלן זיך מיען אומנישט,
umnisht mien zich veln felker di un
in vain weary selves will nations the and

and the peoples wear themselves out

און די אומות פֿאַרן פֿײַער;
faier faran umes di un
fire for the peoples the and

only for eish.

און זיי וועלן פֿאַרמאַטערט ווערן.
vern farmatert veln zei un
become exhausted will they and

59 The Davar which Yirmeyah HaNavi commanded Serayah Ben Neriyah Ben Machseiyah, when he went with Tzidkiyah Melech Yehudah into Bavel in the fourth year of his reign. And this Serayah was sar menuchah *(quartermaster)*.

נט דאָס וואָרט וואָס ירמְיָהוּ הנביא האָט באַפֿוילן
bafoiln hot hanovi Yirmeyah vos vort dos
commanded has the prophet Yirmeyah that word this

שְׂרָיָה דעם זון פֿון נֵרִיָּה דעם זון פֿון מַחסֵיָהוּ,
Machseiyahn fun zun dem Neriyah fun zun dem Serayah
Machseiyah of son the Neriyah of son the Serayah

וועז ער איז געגאַנגען מיט צִדקִיָּהוּ דעם מלך פֿון
fun melech dem Tsidkiyah mit gegangen iz er ven
of king the Tzidkiyahu with gone is he when

יהודה קיין בָּבֶל, אין פֿירטן יאָר פֿון זיין מלוכה; און
un meluche zain fun yor firtn in Bavel kein Yehudah
and kingdom his of year fourth in Bavel to Yehudah

שְׂרָיָה איז געווען דער לאַגערמײַסטער. ס און ירמְיָהוּ האָט
hot Yirmeyah un lagermaister der geven iz Serayah
has Yirmeyah and quartermaster the was is Serayah

60 So Yirmeyah wrote in a sefer all the ra'ah that should come upon Bavel, even all these devarim that are written against Bavel.

אויפֿגעשריבן דאָס גאַנצע בייז וואָס וועט קומען אויף בָּבֶל, אין
in Bavel oif kumen vet vos beiz gantse dos oifgeshribn
in Bavel upon come will that evil entire the written down

61 And Yirmeyah said to Serayah, When thou comest to Bavel, and shalt see, and shalt read all these Devarim;

אײַן בוך, אֶלע די דאָזיקע ווערטער וואָס זיינען געשריבן אויף
oif geshribn zainen vos verter dozike di ale buch ein
upon written are that words these the all book one

62 Then shalt thou say, Hashem, Thou hast spoken against this makom, to cut it off, that none shall remain in it, neither adam nor behemah, but that it shall be desolate forever.

בָּבֶל. סא און ירמְיָהוּ האָט געזאָגט צו שְׂרָיָהוּ: ווי דו
Bavel un Yirmeyah hot gezogt tsu Serayahn vi du
Bavel and Yirmeyah has said to Serayah when you

63 And it shall be, when thou hast made an end of reading this sefer, that thou shalt

bind an even *(stone)* to it, and cast it into the midst of Euphrates; [64] And thou shalt say, Thus shall Bavel sink, and shall rise no more because of the ra'ah that I will bring upon her.

קומסט קיין בָּבֶל , אַזוי זאָלסטו זען און איבערלייענען אַלע
ale iberliyenen un zen zolstu azoi Bavel kein kumst
all read and see shall you thus Bavel to come

די דאָזיקע ווערטער, סב און זאָלסט זאָגן: ה , דו
du Hashem zogn zolst un verter dozike di
you Hashem say you(SG) must and words these the

האָסט געראַדט אויף דעם דאָזיקן אָרט , אים צו פַּאַרשנײַדן ,
farshnaidn tsu im ort dozikn dem oif geredt host
cut off to it place this the against spoken have

אַז קיין ווויינער זאָל אין אים נישט זײַן , פֿון אַ מענטש
mentsh a fun zain nisht im in zol voiner kein az
man a from be not it in shall inhabitants any that

ביז אַ בהמה , ניַערט אייביקע וויסטענישן זאָל עס
es zol vistenishn eibike naiert beheime a biz
it shall devastations everlasting but beast a unto

זײַן . סג און עס וועט זײַן , ווי דו ענדיקסט לייענען דאָס
dos liyenen endikst du vi zain vet es un zain
the read finish you when be will it and be

דאָזיקע בוך , זאָלסטו אָנבינדן אָן אים אַ שטיין , און עס
es un shtein a im on onbindn zolstu buch dozike
it and stone a it on bind shall you book this

אַרײַנווואַרפֿן אין מיטן פּרָת ; סד און זאָלסט זאָגן :
zogn zolst un Parat mitn in arainvarfen
say you(SG) must and Euphrates midst in throw into

אַזוי וועט אײַנגעזונקען ווערן בָּבֶל , און נישט אויפֿשטיין, פֿון
fun oifshtein nisht un Bavel vern aingezunken vet azoi
on rise up not and Bavel become sink will thus

וועגן דעם בייז וואָס איך ברענג אויף איר. און זיי וועלן
veln zei un ir oif breng ich vos beiz dem vegen
will they and her on bring I which evil the account of

פַּאַרמאַטערט ווערן .
vern farmatert
become exhausted

ביז דאַנען זײַנען די ווערטער פֿון ירמיָהו .
Yirmeyahun fun verter di zainen danen biz
Yirmeyahu of words the are here unto

Thus far are the Devarim of Yirmeyah.

נב

איין און צוואַנציק יאָר איז צִדקִיָהו אַלט
alt Tsidkiyah iz yor tsvantsik un ein
old Tzidkiyahu is years twenty and one

52 Tzidkiyah was one and twenty years old when he began to reign, and he reigned eleven shanah in Yerushalayim. And shem immo was Chamutal bat Yirmeyah of Livnah. [2] And he did that which was rah in the eyes of Hashem, according to all that Y'hoyakim had done. [3] For because of the anger of Hashem it came to pass in Yerushalayim and Yehudah, that he finally cast them out from his presence.

געווען , אַז ער איז געווָארן מלך ,
melech gevorn iz er az geven
king having become is he when having been

און עלף יאָר האָט ער געקינigט אין ירושָלַיִם ; און
un Yerushalayim in gekinigt er hot yor elf un
and Yerushalayim in reigned he has years eleven and

דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען חַמוטַל די
di Chamutal geven iz muter zain fun nomen der
the Chamutal having been is mother his of name the

טאָכטער פֿון ירמיָהו פֿון לִבנָה . ב און ער האָט געטאָן
geton hot er un Livnah fun Yirmeyahun fun tochter
done has he and Livnah of Yirmeyahu of daughter

וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי ווי אַלץ
alts vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos
all that as just Hashem of eyes the in evil is what

Tzidkiyah rebelled against HaMelech Bavel. [4] And it came to pass in the ninth year of his reign, in the tenth month, in the tenth day of the

month, that Nevukhadretzar Melech Bavel came, he and all his army, against Yerushalayim, and encamped against it, and built siegeworks against it round about. [5] So HaIr went under siege unto the eleventh year of Melech Tzidkiyah. [6] And in the fourth month, in the ninth day of the month, the ra'av *(famine)* was severe in the Ir, so that there was no lechem for the Am HaAretz. [7] Then the Ir was broken through, and all the anshei hamilchamah fled, and went forth out of the Ir by lailah by the way of the gate between the two walls, which was near the Gan HaMelech; (now the Kasdim were surrounding the Ir); and they fled by the derech HaAravah. [8] But the army of the Kasdim *(Chaldeans)* pursued after HaMelech, and overtook Tzidkiyah in the plains of Yericho; and all his army was separated from him and scattered. [9] Then they captured HaMelech, and carried him up unto Melech Bavel to Rivlah in Eretz Chamat; where he pronounced mishpatim upon him. [10] And Melech Bavel slaughtered the Bnei Tzidkiyah before his eyes; he slaughtered also all the sarim *(princes)* of Yehudah in Rivlah. [11] Then he put out the eyes of Tzidkiyah; and Melech Bavel bound him in chains, and carried him to Babylon, and put him in the bais hapekudot *(prison house)* till the yom moto *(day of his death)*.

וואָס יהוֹיָקים האָט געטאָן. [ג] וואָרעם פֿון וועגן דעם
dem vegen fun vorem geton hot Yhoyakim vos
the concerning from because done had Y'hoyakim which

צאָרן פֿון ה איז דאָס געשען אין ירושָלַיִם און
un Yerushalayim in geshen dos iz Hashem fun tsorn
and Yerushalayim in happen this is Hashem of anger

. יהודה , ביז ער האָט זיי אַוועקגעוואָרפֿן פֿון זיין פּנים
ponem zain fun avekgevorfen zei hot er biz Yehudah
face his from cast off them has he until Yehudah

און צִדקִיָהו האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם מלך פֿון
fun melech dem on vidershpenikt hot Tsidkiyah un
of king the on rebelled against has Tzidkiyahu and

בָּבֶל . [ד] און עס איז געווען אין ניינטן יאָר פֿון זיין
zain fun yor naintn in geven iz es un Bavel
his of year ninth in having been is it and Bavel

מלוכה , אין צענטן חודש , אין צענטן טאָג פֿון חודש ,
choidesh fun tog tsentn in choidesh tsentn in meluche
month of day tenth in month tenth in kingdom

איז געקומען נבוכַדרֶאצַר דער מלך פֿון בָּבֶל , ער
er Bavel fun melech der Nevuchadretsar gekumen iz
he Bavel of king the Nevukhadretzar having come is

מיט זיין גאַנצן חיל , אויף ירושָלַיִם , און זיי האָבן
hobn zei un Yerushalayim oif cheil gantsn zain mit
have they and Yerushalayim against army entire his with

רונד אויף איר, און געבויט אַ באַלעגערומויער אַלעגערט
rund balegerumoier a geboit un ir oif gelegert
around siege wall a built and it against besieged

אַרום איר. [ה] און די שטאָט איז געווען אין באַלעגערונג
balegerung in geven iz shtot di un ir arum
siege in having been is city the and it round

ביזן עלפֿטן יאָר פֿון מלך צִדקִיָהון . [ו] אין פֿירטן
firtn in Tsidkiyahun melech fun yor elftn bizn
fourth in Tzidkiyahu king of year eleventh unto

חודש , אין נײַנטן טאָג פֿון חודש , האָט זיך געשטאַרקט
geshtarkt zich hot choidesh fun tog naintn in choidesh
strengthened self has month of day ninth in month

דער הונגער אין שטאָט, און עס איז נישט געווען קיין ברויט
broit kein geven nisht iz es un shtot in hunger der
bread any having been not is it and city in famine the

פֿאַר דעם פֿאָלק פֿון לאַנד. [ז] איז איַינגעברָאכן געוואָרן
gevorn aingebrochn iz land fun folk dem far
having become breached is land of people the for

די שטאָט; און אַלע מלחמה-לײַט זײַנען אַנטלאָפֿן, און זײַנען
zainen un antlofn zainen milchome-lait ale un shtot di
are and fled are war people all and city the

אַרויס פֿון שטאָט בײַ נאַכט דורך דעם טויער צווישן
tsvishn toier dem durch nacht bai shtot fun arois
between gate the by night by city from went forth

די צוויי מויערן וואָס בײַם מלכס גאָרטן – און די
di un gortn melechs baim vos moiern tsvei di
the and garden king's by the which walls two the

כַּשׂדים זײַנען געווען בײַן שטאָט רונד אַרום – און
un arum rund shtot bain geven zainen Kasdim
and round around city by having been are Kasdim

זיי זײַנען אַוועק מיטן וועג פֿון פּלוין. ח האָט דער
der hot ploin fun veg mitn avek zainen zei
the has plain of way midst of gone away are they

חיל פֿון די כַּשְׂדִּים נאָכגעיאָגט דעם מלך, און זיי
zei un melech dem nochgeyogt Kasdim di fun cheil
they and king the pursued after Kasdim the of army

האָבן אָנגעיאָגט צִדְקִיָּהוּ אין די פּלוינען פֿון ירֵיחוֹ;
Yericho fun ploinen di in Tsidkiyahun ongeyogt hobn
Yericho of plains the in Tzidkiyahu caught up with have

און זיי זײַן גאַנצער חיל איז זיך צעלאָפֿן פֿון אים. ט און זיי
zei un im fun tselofn zich iz cheil gantser zain un
they and him from scatter self is army whole his and

האָבן געכאַפּט דעם מלך, און האָבן אים אַרויפֿגעבראַכט צו
tsu aroifgebracht im hobn un melech dem gechapt hobn
to brought up him have and king the captured have

דעם מלך פֿון בָּבֶל קיין רִבְלָה אין לאַנד חֲמָת; און ער
er un Chammat land in Rivlah kein Bavel fun melech dem
he and Chamat land in Rivlah at Bavel of king the

האָט אַרויסגעזאָגט אויף אים אַ משפּט. י און דער מלך פֿון
fun melech der un mishpot a im oif aroisgezogt hot
of king the and judgment a him on pronounced has

בָּבֶל האָט געשאָכטן די זין פֿון צִדְקִיָּהוּ פֿאַר זײַנע
zaine far Tsidkiyah fun zin di geshochtn hot Bavel
his before Tzidkiyahu of sons the slaughtered has Bavel

אויגן; און אויך אַלע האַרן פֿון יהוּדה האָט ער געשאָכטן אין
in geshochtn er hot Yehudah fun harn ale oich un oign
in slaughtered he has Yehudah of lords all also and eyes

רִבְלָה. יא און צִדְקִיָּהוס אויגן האָט ער בלינד געמאַכט, און
un gemacht blind er hot oign Tsidkiyahs un Rivlah
and made blind he has eyes Tzidkiyahu's and Rivlah

האָט אים געשמידט אין קופּערנע קייטן; און דער מלך פֿון
fun melech der un keitn kuperne in geshmidt im hot
of king the and chains bronze in bound him has

בָּבֶל האָט אים געבראַכט קיין בָּבֶל, און האָט אים אַרײַנגעזעצט
araingezetst im hot un Bavel kein gebracht im hot Bavel
placed him has and Bavel to brought him has Bavel

אין וואַכהויז ביז דעם טאָג פֿון זײַן טויט.
toit zain fun tog dem biz vachhoiz in
death his of day the until confinement house in

יב און אין פֿינפֿטן חודש, אין צענטן טאָג פֿון חודש –
choidesh fun tog tsentn in choidesh finftn in un
month of day tenth in month fifth in and

דאָס איז דאָס ניינצנטע יאָר פֿון מלך נבֻוכַדְרֶאצַר, דעם
dem Nevuchadretsar melech fun yor naintsnte dos iz dos
the Nevukhadretzar king of year nineteenth this is this

מלך פֿון בָּבֶל – איז געקומען נבֻוזַרְאַדָן דער הויפּט
hoipt der Nevuzaradan gekumen iz Bavel fun melech
captain the Nevuzaradan having come is Bavel of king

פֿון דעם לייַב-חיל, וואָס איז געשטאַנען פֿאַר דעם מלך
melech dem far geshtanen iz vos laib-cheil dem fun
king the before stood is which army people the of

פֿון בָּבֶל אין ירושָׁלַיִם. יג און ער האָט פֿאַרברענט דאָס
dos farbrent hot er un Yerushalayim in Bavel fun
this burned up has he and Yerushalayim in Bavel of

[12] Now in the fifth month, in the tenth day of the month, which was the nineteenth year of Nevukhadretzar Melech Bavel, came to Yerushalayim Nevuzaradan, captain of the guard, which served Melech Bavel, [13] And set fire to the Beis Hashem, and the Bais HaMelech *(the palace)*; and all the batim *(houses)* of Yerushalayim, and all the bais hagadol, he burned with eish: [14] And all the army of the Kasdim *(Chaldeans)*, that were

הויז פֿון ה , און דעם מלכס הויז ; און אַלע היזער
haizer ale un hoiz melechs dem un Hashem fun hoiz
houses all and house king's the and Hashem of house

פֿון ירושָלַיִם , ווו נאָר אַ הויז פֿון אַ גרויסן מאַן , האָט
hot man groisn a fun hoiz a nor vu Yerushalayim fun
has man great a of house a even where Yerushalayim of

ער פֿאַרברענט אין פֿייַער. יז און אַלע מויערן פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun moiern ale un faier in farbrent er
Yerushalayim of walls all and fire in burned up he

רונד אַרום האָט דער גאַנצער חיל פֿון די כַּשְׂדִים ווָאס
vos Kasdim di fun cheil gantser der hot arum rund
who are Kasdim the of army whole the has round around

מיט דעם הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל אײַנגעוואָרפֿן. יט און
un aingevorfn laib-cheil dem fun hoipt dem mit
and tore down army people the of captain the with

פֿון די אָרימע פֿון פֿאָלק און דעם רעשט פֿון פֿאָלק ווָאס
vos folk fun resht dem un folk fun orime di fun
that people of rest the and people of poor the of

זײַנען געבליבן אין שטאָט, און די צוגעפֿאַלענע ווָאס זײַנען
zainen vos tsugefalene di un shtot in geblibn zainen
are who defectors the and city in left are

צוגעפֿאַלן צו דעם מלך פֿון בָּבֶל , און דעם רעשט פֿון די
di fun resht dem un Bavel fun melech dem tsu tsugefaln
the of rest the and Bavel of king the to fallen

מײַנסטער , האָט נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der Nevuzaradan hot mainster
the of captain the Nevuzaradan has master craftsman

לייַב-חיל פֿאַרטריבן. כט אָבער פֿון די אָרימע פֿון לאַנד האָט
hot land fun orime di fun ober fartriben laib-cheil
has land of poor the of but driven out army people

נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם לייַב-חיל איבערגעלאָזט
ibergelozt laib-cheil dem fun hoipt der Nevuzaradan
left behind army people the of head the Nevuzaradan

פֿאַר ווײַנגערטנירער און פֿאַר אַקערלייַט .
akerlait far un vaingertnirer far
plow people for and vine-dressers for

יז און די קופּערנע זײַלן ווָאס אין הויז פֿון ה , און
un Hashem fun hoiz in vos zailn kuperne di un
and Hashem of house in which posts bronze the and

די געשטעלן, און דעם קופּערנעם ים ווָאס אין הויז פֿון
fun hoiz in vos yam kupernem dem un geshteln di
of house in which sea copper the and bases the

ה , האָבן די כַּשְׂדִים צעברָאָכן , און האָבן אַוועקגעטראָגן
avekgetrogen hobn un tsebrochn Kasdim di hobn Hashem
carried away have and broken Kasdim the have Hashem

זייער גאַנצע קופּער קיין בָּבֶל . יח אויך די טעפּ, און די
di un tep di oich Bavel kein kuper gantse zeyer
the and pots the also Bavel to bronze entire their

שופֿלען, און די שנייַצמעסערס , און די שפּרענגבעקנס, און
un shprengbekns di un shnaitsmesers di un shuflen
and basins the and trimming shears the and shovels

די שאָלן, און אַלע קופּערנע כלים ווָאס מע פֿלעגט דינען
dinen flegt me vos keilim kuperne ale un sholn di
serve used to one which utensils copper all and cups the

with the captain of the guard, broke down all the chomot *(walls)* around Yerushalayim. 15 Then Nevuzaradan the captain of the guard sent into the Golus certain of the poor of the people, and the remaining of the people that were left in the Ir, and the defectors to Melech Bavel, and the rest of the craftsmen. 16 But Nevuzaradan the captain of the guard left certain of the poor of the land for koremim and for farmers.

17 Also the Ammudei HaNechoshet that were in the Beis Hashem, and the moveable Stands, and the Yam Hanechoshet that was in the Beis Hashem, the Kasdim *(Chaldeans)* broke, and carried all the bronze of them to Babylon. 18 The caldrons also, and the shovels, and the snuffers, and the basins, and the pans, and all the klei hanechoshet wherewith they ministered, they took away. 19 And the cups, and the firepans [for incense], and the bowls, and the caldrons, and the menorahs, and the pans, and the bowls; that which were made of zahav, and that

which made of kesef, the captain of the guard carried away. [20] The two Ammudim, one Yam, and twelve bronze bulls that were under the bases, which HaMelech Sh'lomo had made in the Beis Hashem: the bronze of all these vessels was beyond weight. [21] And concerning the Ammudim, the height of one ammud was eighteen cubits; and twelve cubits in circumference; and the thickness thereof was four fingers: it was hollow. [22] And a capital of nechoshet was upon it; and the height of one capital was five cubits, with network and pomegranates upon the capitals round about, all of nechoshet. The second pillar also and the pomegranates were similar unto these. [23] And there were ninety and six pomegranates on a side; and all the pomegranates upon the surrounding network were a me'ah *(hundred)*.

מיט זיי , האָבן זיי צוגענומען . און די בעקנס, און די
di un bekns di un tsugenumen zei hobn zei mit
the and cups the and taken they have them with

פַֿיירפַֿאַנען, און די שפּרענגבעקנס, און די טעפּ, און די
di un tep di un shprengbekns di un faierfanen
the and pots the and basins the and firepans

מנוֹרות , און די שאָלן, און די שיסלען, וואָס גאָלד, גאָלד,
gold gold vos shislen di un sholn di un menoyrus
gold gold which dishes the and cups the and menorahs

און וואָס זילבער, זילבער, האָט דער הויפּט פֿון לייַב-חיל
laib-cheil fun hoipt der hot zilber zilber vos un
army people of captain the has silver silver which and

צוגענומען . [יט] און די בעקנס, און די פַֿיירפַֿאַנען, און די
di un faierfanen di un bekns di un tsugenumen
the and firepans the and basins the and taken

שפּרענגבעקנס, און די טעפּ, און די מנוֹרות , און די שאָלן,
sholn di un menoyrus di un tep di un shprengbekns
cups the and menorahs the and pots the and basins

און די שיסלען, וואָס גאָלד, גאָלד, און וואָס זילבער, זילבער,
zilber zilber vos un gold gold vos shislen di un
silver silver which and gold gold which dishes the and

האָט דער הויפּט פֿון לייַב-כָּל צוגענומען . [כ] די צוויי זיילן ,
zailn tsvei di tsugenumen laib-kol fun hoipt der hot
posts two the taken captain of head the has

דער איין ים , און די צוועלף קופּערנע רינדער וואָס אונטער
unter vos rinder kuperne tsvelf di un yam ein der
under which bulls copper twelve the and sea one the

די געשטעלן, וואָס שלמה המלך האָט געמאַכט פֿאַרן
faran gemacht hot hameilech Shlomo vos geshteln di
for the made has the king Sh'lomo which bases the

הויז פֿון ה – דאָס קופּער פֿון אַלע די דאָזיקע כלים
keilim dozike di ale fun kuper dos Hashem fun hoiz
utensils this the all of bronze this Hashem of house

איז נישט געווען אָפּצוּוועגן . [כא] און די זיילן : אַכצן
achtsen zailn di un optsuvegn geven nisht iz
eighteen pillars the and weighed having been not is

איילן איז געווען די הייך פֿון איין זייַל , און אַ פֿאָדעם
fodem a un zail ein fun heich di geven iz eiln
thread a and pillar one of height the having been is cubits

פֿון צוועלף איַלן האָט אים אַרומגערינגלט , און זיין גרעב
greb zain un arumgeringlt im hot ailn tsvelf fun
thickness its and circumference him has cubits twelve of

איז געווען פֿיר פֿינגער; הויל אינעווייניק. [כב] און אַ
a un ineveinik hoil finger fir geven iz
a and inside hollow finger four having been is

קרוין איז געווען אויף אים פֿון קופּער; און די הייך
heich di un kuper fun im oif geven iz kroin
height the and bronze of it on having been is crown

פֿון איין זייַל איז געווען פֿינף אַיַלן , מיט אַ נעצווערק
netsverk a mit ailn finf geven iz zail ein fun
network a with cubits five having been is pillar one of

און מילגרוימען אויף דער קרוין רונד אַרום , אַלצדינג
altsding arum rund kroin der oif milgroimen un
everything round around crown the on pomegranates and

פֿון קופּער; און אַזוי ווי די דאָזיקע אויפֿן צווייטן זײַל , מיט
mit zail tsveitn oifn dozike di vi azoi un kuper fun
with pillar second on this the as just and bronze of

מילגרוימען . כג און די מילגרוימען זײַנען געווען
milgroimen . 23 un di milgroimen zainen geven
pomegranates . 23 and the pomegranates are having been

זעקס און נײַנציק צו דערויסן צו ; אַלע מילגרוימען אויפֿן
zeks un naintsik tsu deroisn tsu ale milgroimen oifn
six and ninety to outside to all pomegranates on

נעצווערק רונד אַרום זײַנען געווען הונדערט.
netsverk rund arum zainen geven hundert
network round around are having been hundred

[24] And the captain of the guard took Serayah the Kohen HaRosh, and Tzephanyah the second kohen, and the three keepers of the door: [25] He took also out of the Ir the officer, which had the charge of the anshei hamilchamah; and seven men of them that were royal advisers which were found in the Ir; and the Sofer who was the chief officer in charge of conscripting the Am HaAretz; and threescore men of the Am HaAretz, that were found in the midst of the Ir. [26] So Nevuzaradan the captain of the guard took them, and brought them to Melech Bavel to Rivlah. [27] And Melech Bavel struck them, and put them to death in Rivlah in Eretz Chamat. Thus Yehudah was carried away captive out of his own land.

כד און דער הויפּט פֿון דעם לײַב-כּל האָט גענומען
24 un der hoipt fun dem laib-kol hot genumen
24 and the captain has army people the of taken

שׂרָיָה דעם אייבער-כֹּהן, און צפַנְיָה דעם צווייטן כֹּהן ,
Serayah dem eiber-koyen un Tsefanyah dem tsveitn koyen
Serayah the head kohen and Tsefanyah the second kohen

און די דרײַ שוועלהיטער ; כה און פֿון דער שטאָט האָט
un di drai shvelhiter 25 un fun der shtot hot
and the three threshold keeper 25 and of the city has

ער גענומען איין הויפֿדינער וואָס איז געווען דער
er genumen ein hoifdiner vos iz geven der
he taken one court official which is having been the

אויפֿזעער איבער די מלחמה-לײַט , און זיבן מענער פֿון די
oifzeer iber di milchome-lait di fun mener zibn un
overseer over the war people the of men seven and

וואָס פֿלעגן זען דעם מלכס פּנים , וואָס האָבן זיך
vos flegn zen dem melechs ponem vos hobn zich
which would see the king's face which have self

געפֿונען אין שטאָט, און דעם שרײַבער פֿון דעם כֹּל-לידער ,
gefunen in shtot, un dem shraiber fun dem kol-lider
found in city and the scribe of the chief officer

וואָס פֿלעגט אויפֿנעמען אין חיל דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד, און
vos flegt oifnemen in cheil dos folk fun land un
which used to accept in army the people of land and

זעכציק מאַן פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד, וואָס האָבן זיך
zechtsik man fun dem folk fun land vos hobn zich
sixty man of the people of land which have selves

געפֿונען אין שטאָט. כו און נבֿוזַראַדָן דער הויפּט פֿון דעם
gefunen in shtot. 26 un Nevuzaradan der hoipt fun dem
found in city . 26 and Nevuzaradan the captain of the

לײַב-חיל האָט זיי גענומען , און האָט זיי אַוועקגעפֿירט
laib-cheil hot zei genumen un hot zei avekgefirt
army people has them taken and has them led away

צום מלך פֿון בָּבֶל קיין רִבלָה . כז און דער מלך פֿון
tsum melech fun Bavel kein Rivlah . 27 un der melech fun
to king of Bavel to Rivlah . 27 and the king of

בָּבֶל האָט זיי געשלאָגן און זיי געטייט אין רִבלָה
Bavel hot zei geshlogn un zei geteit in Rivlah
Bavel has them struck and them caused to die in Rivlah

אין לאַנד חַמָת . אַזוי איז יהודה גלות אַוועק פֿון זיין
zain fun avek goles in Yehudah iz azoi Chammat land in
his from away exile in Yehudah is so Chamat land in
לאַנד.
land
land

כח דאָס איז דאָס פֿאָלק וואָס נבֿוכַדרֶאצַר האָט
hot Nevuchadretsar vos folk dos iz dos
has Nevukhadretzar which people the is this
פֿאַרטריבן: אין זיבעטן יאָר, יהודים דריי טויזנט
toiznt drai Yehudim yor zibetn in fartriben
a thousand three Yehudim year seventh in driven out
און דריי און צוואַנציק; כט אין אַכצעטן יאָר פֿון
fun yor achtsentn in tsvantsik un drai un
of year eighteenth in twenty and three and
נבֿוכַדרֶאצַר , פֿון ירושָלַיִם אַכט הונדערט און צוויי
tsvei un hundert acht Yerushalayim fun Nevuchadretsaren
two and hundred eight Yerushalayim of Nevukhadretzar
און דרייַסיק נפֿשות ; ל אין דריי און צוואַנציקסטן יאָר פֿון
fun yor tsvantsikstn un drai in nefoshes draisik un
of year twentieth and three in persons thirty and
נבֿוכַדרֶאצַרן האָט נבֿוזַרַאדָן דער הויפּט פֿון דעם
dem fun hoipt der Nevuzaradan hot Nevuchadretsaren
the of captain the Nevuzaradan has Nevukhadretzar
לייַב-חיל פֿאַרטריבן יהודים זיבן הונדערט און פֿינף און
un finf un hundert zibn Yehudim fartriben laib-cheil
and five and hundred seven Yehudim driven out army people
פֿערציק נפֿשות ; אַלע נפֿשות , פֿיר טויזנט און זעקס
zeks un toiznt fir nefoshes ale nefoshes fertsik
six and a thousand four persons all persons forty
הונדערט.
hundert
hundred

לא און עס איז געווען אין זיבן און דרייַסיקסטן יאָר
yor draisikstn un zibn in geven iz es un
year thirtieth and seven in having been is it and
פֿון דעם גלות פֿון יהויָכין דעם מלך פֿון יהודה , אין
in Yehudah fun melech dem Yhoyakhin fun goles dem fun
in Yehudah of king the Y'hoyakhin of exile the of
צוועלפֿטן חודש , אין פֿינף און צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש ,
choidesh fun tog tsvantsikstn un finf in choidesh tsvelftn
month of day twentieth and five in month twelfth
האָט אֱוִיל-מרודַך דער מלך פֿון בָּבֶל , אין דעם יאָר
yor dem in Bavel fun melech der Evil-Merodach hot
year the in Bavel of king the Eveel-Merodach has
וואָס ער איז געווארן מלך , אויפֿגעהויבן דעם קאָפּ
kop dem oifgehoibn melech gevorn iz er vos
head the lifted up king having become is he which
פֿון יהויָכין דעם מלך פֿון יהודה , און האָט אים
im hot un Yehudah fun melech dem Yhoyakhin fun
him has and Yehudah of king the Y'hoyakhin of
אַרויסגעצויגן פֿון תּפֿיסה. לב און ער האָט גערעדט צו אים
tefish fun aroisgetsoign un er hot geredt tsu im
prison of brought out him and he has spoken to him

28 This is the people whom Nevukhadretzar carried away captive: in the seventh year 3,023 Yehudim: 29 In the eighteenth year of Nevukhadretzar he carried away captive from Yerushalayim 832 nefesh: 30 In the three and twentieth year of Nevukhadretzar Nevuzaradan the captain of the guard carried away captive of the Yehudim 745 nefesh: the nefesh were 4,600 in all.

31 And it came to pass in the seven and thirtieth year of the Golus of Y'hoyakhin Melech Yehudah, in the twelfth month, in the five and twentieth day of the month, that Eveel-Merodach Melech Bavel in the first year of his reign lifted up the head of Y'hoyakhin Melech Yehudah, and brought him forth out of prison. 32 And spoke kindly unto him, and set his throne above the kisse of the melachim that were with him in Babylon, 33 And changed his prison garments: and he did continually eat lechem before him all the days of his life. 34 And for his allowance, there was a regular allowance given him of the Melech Bavel, every day a

portion until the yom moto all the days of his life.

פַֿרײַנטלעך, און האָט געשטעלט זײַן שטול איבער די שטולן פֿון
fun shtuln di iber shtul zain geshtelt hot un fraindlech
of chair the over chair his set has and kindly

די מלכים וואָס בײַ אים אין בָּבֶל . לג און ער האָט אומגעביטן
umgebitn hot er un Bavel in im bai vos mlochim di
changed has he and Bavel in him by which kings the

זײַנע תּפֿיסה-קלײדער ; און ער האָט געגעסן בײַ אים ברויט
broit im bai gegesn hot er un tefish-kleider zaine
bread him by eaten has he and prison garments his

תּמיד , אַלע טעג פֿון זײַן לעבן. לד און זײַן אויסקומענישׁ,
oiskumenish zain un lebn zain fun teg ale tamid
subsistence his and life his of days all continually

אַ שטענדיקע אויסקומענישׁ, איז אים געגעבן געווואָרן פֿון
fun gevorn gegebn im iz oiskumenish shtendike a
of having become given him is subsistence perpetual a

דעם מלך פֿון בָּבֶל טאָגטעגלעך ביז צום טאָג פֿון זײַן
zain fun tog tsum biz togteglech Bavel fun melech dem
his of day to until each day Bavel of king the

טויט , אַלע טעג פֿון זײַן לעבן.
lebn zain fun teg ale toit
life his of days all death

Yechezkel

יְחֶזְקֵאל

1 Now it came to pass in the thirtieth year, in the fourth month, in the fifth day of the month, while I was among those of the Golus by the Nahar Kevar, that Shomayim was opened, and I saw mar'ot Elohim. 2 In the fifth day of the month, which was the fifth year of the Golus of HaMelech Yoyakhin, 3 The Devar Hashem came expressly unto Yechezkel the kohen, ben Buzi, in Eretz Kasdim *(Chaldeans)* by the Nahar Kevar; and the Yad Hashem was there upon him.

א

און עס איז געווען אין דרײַסיקסטן יאָר, אין פֿירטן חודש
choidesh firtn in yor draisikstn in geven iz es un
month fourth in year thirtieth in was is it and

אין פֿינפֿטן טאָג פֿון חודש, ווען איך בין געווען צווישן די
di tsvishn geven bin ich ven choidesh fun tog finftn in
the among was am I when month of day fifth in

פֿאַרטריבענע בײַם טײַך כּבָר, האָבן זיך געעפֿנט די הימלען, און
un himlen di geefent zich hobn Kevar taich baim fartribene
and heavens the opened selves had Kevar river by the exiled

איך האָב געזען זעונגען פֿון אלקים. ב אין פֿינפֿטן טאָג פֿון חודש –
choidesh fun tog finftn in Elokim fun zeungen gezen hob ich
month of day fifth in G-d from visions seen have I

איז ג – יוֹיָכִין מלך פֿון גלות דעם נאָך יאָר פֿינפֿטע דאָס
iz Yoyachin melech fun goles dem noch yor finfte dos iz dos
is Yoyakhin king of exile the after year fifth the is this

געווען דאָס וואָרט פֿון ה׳ צו יְחֶזְקֵאל דעם זון פֿון בוזין,
Buzien fun zun dem Yechezkel tsu Hashem fun vort dos geven
Buzi of son the Yechezkel to Hashem of word the having been

דעם כהן, אין לאַנד פֿון כַּשְׂדִּים בײַם טײַך כּבָר; און די האַנט
hant di un Kevar taich baim Kasdim di fun land in koyen dem
hand the and Kevar river by the Kasdim the of land in kohen the

פֿון ה׳ איז דאָרטן געווען אויף אים.
im oif geven dortn iz Hashem fun
him upon was there is Hashem of

ד און איך האָב געזען, ערשט אַ שטורעמווינט איז אָנגעקומען פֿון
fun ongekumen iz shturemvint a ersht gezen hob ich un
from come is storm wind a behold looked have I and

צפֿון, אַ גרויסער וואָלקן מיט אַ פֿלאַקערקין פֿײַער און אַ שײַן
shain a un faier flakerikn a mit volken groiser a tsofn
brightness a and fire flaming a with cloud great a north

רונד אַרום אים; און אין מיטן פֿון אים אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון
fun onblik der vi azoi im fun mitn in un im arum rund
of appearance the like as it of midst in and it round around

בורשטין – אין מיטן פֿון פֿײַער. ה און אין מיטן דערפֿון איז געווען די
di geven iz derfun mitn in un faier fun mitn in burshtin
the was is thereof midst in and fire of midst in amber

געשטאַלט פֿון פֿיר חיות. און דאָס איז געווען זייער אויסזען:
oiszen zeyer geven iz dos un chayes fir fun geshtalt
appearance their having been is this and creatures four of form

ו זיי האָבן געהאַט די געשטאַלט פֿון אַ מענטשן. און פֿיר פּנימער
penemer fir un mentshn a fun geshtalt di gehat hobn zei
faces four and human a of form the had had they

זיי. זיַינען בײַ איטלעכער גערונען, און פֿיר פֿליגלען בײַ איטלעכער פֿון
zei fun itlecher bai fliglen fir un geven itlecher bai zainen
them of each at wings four and were each by are

ז און זייערע פֿיס זיַינען גלײַכע פֿיס, און זייערע פֿוסטריט זיַינען
zainen fustrit zeyere un fis glaiche geven zainen fis zeyere un
are foot sole their and legs straight were are feet their and

they gleamed like the shining of burnished nechoshet. 8 And they had the hands of an adam under their kenafayim on their four sides; and they four had their panim and their kenafayim. 9 Their kenafayim were joined one to another; they turned not as they went; they went every one face forward. 10 As for the demut of their panim, they four had the face of an adam, and the face of an aryeh, on the right side; and they four had the face of a shor on the left side; they four also had the face of a nesher. 11 Thus were their panim; and their kenafayim were stretched upward; two wings of every one were joined one to another, and two covered their geviyot. 12 And they went every one face forward; whither the Ruach was to go, they went; and they turned not when they went. 13 As for the demut of the Chayos, their appearance was like coals of eish burning, and like the appearance of lapidim *(torches)*; it spread back and forth among the Chayos; and the eish was brilliant, and out of the eish went forth barak *(lightning)*. 14 And the Chayos ran and returned as the appearance of bazak *(a flash of lightning)*.

געווען אַזוי ווי דער פֿוסטריט פֿון אַ קאַלב; און זיי האָבן געפֿונקלט אַזוי
azoi gefunklt hobn zei un kalb a fun fustrit der vi azoi geven
as sparkled have they and calf a of foot sole the as like were

ווי בלאַנקע קופּפֿער. ח און הענט פֿון אַ מענטשן זיינען געווען פֿון
fun geven zainen mentshn a fun hent un kuper blanke vi
from were are human a of hands and bronze burnished like

אונטער זייערע פֿליגלען אויף זייערע פֿיר זייטן; און זייערע פּנימער און
un penemer zeyere un zaitn fir zeyere oif fliglen zeyere unter
and faces their and sides four their upon wings their under

זייערע פֿליגלען בייַ זיי פֿירן – ט זייערע פֿליגלען זיינען געווען באַהעפֿט
baheft geven zainen fliglen zeyere firn zei bai fliglen zeyere
joined were are wings their four them at wings their

איינער צום אַנדערן – האָבן זיך נישט אומגעדרייט בייַ זייער גיין;
gein zeyer bai umgedreit nisht zich hobn andern tsum einer
going their at turned not selves have another to one

איטלעכע איר פּנים זיינען זיי געגאַנגען גלייך פֿאַראויס. י און די
di un farois gleich gegangen zei zainen ponem ir itleche
the and forward straight having gone they are face its each

געשטאַלט פֿון זייערע פּנימער איז געווען: אַ פּנים פֿון אַ מענטשן; און
un mentshn a fun ponem a geven iz penemer zeyere fun geshtalt
and human a of face a was is faces their of form

אַ פּנים פֿון אַ לייב אויף דער רעכטער זייט בייַ זיי פֿירן; און אַ פּנים
ponem a un firn zei bai zait rechter der oif leib a fun ponem a
face a and four them by side right the upon lion a of face a

פֿון אַן אָקס פֿון דער לינקער זייט בייַ זיי פֿירן; און אַ פּנים פֿון אַן
an fun ponem a un firn zei bai zait linker der fun oks an fun
an of face a and four them by side left the from ox an of

אָדלער בייַ זיי פֿירן. יא אַזוי זיינען געווען זייערע פּנימער; און זייערע
zeyere un penemer zeyere geven zainen azoi firn zei bai odler
their and faces their were are thus four them by eagle

פֿליגלען זיינען געווען פֿונאַנדערגעשפּרייט צו דער הייך צו; צוויי
tsvei tsu heich der tsu funandergeshpreit geven zainen fliglen
two to height the toward spread apart were are wings

פֿון איטלעכער זיינען געווען באַהעפֿט אָן איינאַנדער, און צוויי האָבן
hobn tsvei un einander on baheft geven zainen itlecher fun
had two and one another on joined were are each of

באַדעקט זייערע לײַבער. יב און איטלעכע פֿון איר פּנים גלייך פֿאַראויס
farois gleich ponem ir fun itleche un laiber zeyere badekt
forward straight faces its of each and bodies their covered

זיינען זיי געגאַנגען; וווהין דער גייַסט איז געווען צו גיין, זיינען
zainen gein tsu geven iz gaist der vuhin gegangen zei zainen
are go to was is spirit the wherever having gone they are

זיי געגאַנגען; זיי האָבן זיך נישט אומגעדרייט בייַ זייער גיין.
zei gein zeyer bai umgedreit nisht zich hobn zei gegangen zei
going their at turned not selves had they having gone they

יג און די געשטאַלט פֿון די חיות, זייער אויסזען, איז געווען אַזוי
azoi geven iz oiszen zeyer chayes di fun geshtalt di un
as was is appearance their creatures the of form the and

ווי ברענעדיקע קוילן פֿייַער; אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון ברענדהעלצער
brandheltser fun oiszen dos vi azoi faier koiln brenedike vi
torches of appearance the like as fire coals burning like

איז דאָס אומגעגאַנגען צווישן די חיות; און דאָס פֿייַער האָט געהאַט
gehat hot faier dos un chayes di tsvishn umgegangen dos iz
had has fire the and creatures the among moving it is

אַ שיין , און פֿון דעם פֿייַער איז אַרויסגעגאַנגען אַ בליץ .
blits a aroisgegangen iz faier dem fun un shain a
lightning a having gone out is fire the from and brightness a

יד און די חיות זיַינען געלאָפֿן הין און צוריק, אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi tsurik un hin gelofn zainen chayes di un
the like as fro and to and fro running are creatures the and

אויסזען פֿון אַ בליצשטראַל .
blitsshtral a fun oiszen
lightning flash a of appearance

15 Now as I beheld the Chayos, hinei there was one Ofan ba'aretz etzel the Chayos, with its four panim. 16 The appearance of the Ofanim and their making was like unto the color of tarshish; and they four had one demut; and their appearance and their making was as it were an Ofan within an Ofan. 17 Arba'at *(four)* sidedly they went; and they turned not as they went. 18 As for their rims, they were so high that they were dreadful; and their rims were mele'ot einayim saviv *(full of eyes round about)* the four of them. 19 And when the Chayos went, the Ofanim went beside them; and when the Chayos were lifted up from ha'aretz, the Ofanim were lifted up. 20 Whithersoever the Ruach was to go, they went, thither was the Ruach to go; and the Ofanim were lifted facing them; for Ruach HaChayah was in the Ofanim. 21 When those went, these went; and when those stood still, these stood still; and when those were lifted up from ha'aretz, the Ofanim were lifted up facing them; for

טו און איך האָב אָנגעקוקט די חיות , ערשט צו איין ראָד איז אויף
oif iz rod ein tsu ersht chayes di ongekukt hob ich un
on is wheel one to behold creatures the looked at had I and

דער ערד לעבן די חיות צו זייערע פֿיר פּנימער . טז דאָס אויסזען
oiszen dos penemer fir zeyere tsu chayes di lebn erd der
appearance the faces four their to creatures the near earth the

פֿון די רעדער און זייער אַרבעט איז געווען אַזוי ווי דער אָנבליק
onblik der vi azoi geven iz arbet zeyer un reder di fun
appearance the like as was is production their and wheels the of

פֿון גאָלדשטיין, און איין געשטאַלט איז געווען בייַ זיי פֿירן; און זייער
zeyer un firn zei bai geven iz geshtalt ein un goldshtein fun
their and four them by was is form one and beryl of

אויסזען איז געווען אַזוי ווי עס וואָלט זיין
zain volt es vi azoi geven iz arbet zeyer un oiszen
be would it like as was is production their and appearance

אַ ראָד אין אַ ראָד . יז אַז זיי זיַינען געגאַנגען זיַינען זיי
zei zainen gegangen zainen zei az rod a in rod a
they are going are they when wheel a within wheel a

געגאַנגען צו זייערע פֿיר זיַיטן; זיי האָבן זיך נישט אומגעדרייט בייַ
bai umgedreit nisht zich hobn zei zaitn fir zeyere tsu gegangen
with turned not selves had they sides four their to going

זייער גיין . יח און זייערע ריַיפֿן – אי זיי האָבן געהאַט אַ הויכקייט ,
hoichkeit a gehat hobn zei i reifn zeyere un gein zeyer
height a had have they both rims their and going their

אי זיי האָבן געהאַט אַ מוֹראדיקייט; און זייערע ריַיפֿן זיַינען געווען
geven zainen reifn zeyere un mordikeit a gehat hobn zei i
were are rims their and fearfulness a had have they and

פֿול מיט אויגן רונד אַרום בייַ זיי פֿירן. יט און אַז די חיות
chayes di az un firn zei bai arum rund oign mit ful
creatures the when and four them by round around eyes with full

זיַינען געגאַנגען , זיַינען געגאַנגען די רעדער לעבן זיי , און אַז
az un zei lebn reder di gegangen zainen gegangen zainen
when and them beside wheels the going are going are

די חיות האָבן זיך אויפֿגעהויבן פֿון דער ערד , האָבן זיך
zich hobn erd der fun oifgehoibn zich hobn chayes di
selves have earth the from lifted up selves have creatures the

אויפֿגעהויבן די רעדער. כ וווהין נאָר דער גייַסט איז געווען צו גיין , זיַינען
zainen gein tsu geven iz gaist der nor vuhin reder di oifgehoibn
are go to was is Spirit the ever where wheels the lifted up

זיי געגאַנגען אַהין וווּ דער גייַסט איז געווען צו גיין , און די רעדער
reder di un gein tsu geven iz gaist der vu ahin gegangen zei
wheels the and go to was is spirit the where there gone they

האָבן זיך אויפֿגעהויבן באַגלייַך מיט זיי , ווואָרעם דער גייַסט פֿון די
di fun gaist der vorem zei mit baglaich oifgehoibn zich hobn
the of spirit the because them with alongside lifted up selves have

the Ruach HaChayah was in the Ofanim.

חיות איז געווען אין די רעדער. כא אַז יענע זיַנען געגאַנגען,
gegangen zainen yene az reder di in geven iz chayes
going are those when wheels the in was is creatures

זיַנען זיי געגאַנגען, און אַז יענע האָבן זיך אָפּגעשטעלט, האָבן
hobn opgeshtelt zich hobn yene az un gegangen zei zainen
had stood still selves had those when and going they are

זיי זיך אָפּגעשטעלט; און אַז זיי האָבן זיך אויפֿגעהויבן פֿון
fun oifgehoibn zich hobn zei az un opgeshtelt zich zei
from lifted up selves have they when and stood still selves they

דער ערד, האָבן זיך אויפֿגעהויבן די רעדער באַגלייַך מיט זיי,
zei mit baglaich reder di oifgehoibn zich hobn erd der
them with alongside wheels the lifted up selves have earth the

וואָרעם דער גייַסט פֿון די חיות איז געווען אין די רעדער.
reder di in geven iz chayes di fun gaist der vorem
wheels the in was is creatures the of spirit the because

[22] And the demut of the raki'a upon the rashei HaChayah was as the color of terrible ice crystal, spread out upward above their rashim. [23] And under the raki'a were their kenafayim stretched out, the one toward the other; every one had two, which covered on this side, and every one had two, which covered on that side, their geviyot. [24] And when they went, I heard the kol of their kenafayim, like the kol of mayim rabbim, as the Kol Shaddai, the voice of a tumult, as the sound of a machaneh; when they stood still, they let down their kenafayim. [25] And there was a kol *(voice)* from the raki'a that was over their rosh, when they stood still, and had let down their kenafayim.

כב און איבער די קעפּ פֿון די חיות איז געווען די געשטאַלט
geshtalt di geven iz chayes di fun kep di iber un
form the was is creatures the of heads the over and

פֿון אַ הימל, אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון מוראדיקן אייַז,
aiz moyredikn fun onblik der vi azoi himel a fun
crystal awesome of appearance the like as firmament a of

אויסגעשפרייט איבער זייערע קעפּ פֿון אויבן. כג און אונטער דעם
dem unter un oiben fun kep zeyere iber oisgeshpreit
the beneath and above from heads their over spread out

הימל זיַנען געווען זייערע פֿליגלען, איינער גלייַך אַקעגן אַנדערן;
andern akegn glaich einer fliglen zeyere geven zainen himel
another against opposite one wings their were are firmament

צו צוויי פֿון איטלעכער פֿון זיי האָבן צוגעדעקט, צו צוויי פֿון
fun tsvei tsu tsugedekt hobn zei fun itlecher fun tsvei tsu
of two toward covered have them of each of two to

איטלעכער פֿון זיי האָבן צוגעדעקט זייערע לייַבער. כד און אַז זיי
zei az un laiber zeyere tsugedekt hobn zei fun itlecher
they when and bodies their covered have them of each

זיַנען געגאַנגען, האָב איך געהערט דאָס גערויש פֿון זייערע פֿליגלען, אַזוי
azoi fliglen zeyere fun geroish dos gehert ich hob gegangen zainen
as wings their of noise the heard I have going are

ווי דאָס גערויש פֿון גרויסע וואַסערן, אַזוי ווי דער קול פֿון שַׁדַּי, אַ
a Shaddai fun kol der vi azoi vasern groise fun geroish dos vi
a Shaddai of voice the as like waters mighty of noise the like

טומלדיק גערויש, אַזוי ווי דאָס גערויש פֿון אַ מחנה; אַז זיי
zei az machne a fun geroish dos vi azoi geroish tumldik
they when army a of noise the like as noise tumultuous

האָבן זיך אָפּגעשטעלט, האָבן זיי אַראָפּגעלאָזט זייערע פֿליגלען. כה און
un fliglen zeyere aropgelozt zei hobn opgeshtelt zich hobn
and wings their lowered they have stood still selves have

עס איז געווואָרן אַ גערויש איבער דעם הימל וואָס אויף זייערע
zeyere oif vos himel dem iber geroish a gevorn iz es
their above which firmament the over noise a become is it

קעפּ, אַז זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט, אַראָפּגעלאָזנדיק זייערע פֿליגלען.
fliglen zeyere aroplozndik opgeshtelt zich hobn zei az kep
wings their let down stood still selves have they when heads

כו און איבער דעם הימל ווָאס אויף זייערע קעפּ איז געווען אַזוי
azoi geven iz kep zeyere oif vos himel dem iber un
like was is heads their above that firmament the above and

ווי דאָס אויסזען פֿון סאַפּירשטיין , די געשטאַלט פֿון אַ טראָן ;
tron a fun geshtalt di sapirshtein fun oiszen dos vi
throne a of form the sapphire stone of appearance the as

און אויף דער געשטאַלט פֿון דעם טראָן אַ געשטאַלט אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi geshtalt a tron dem fun geshtalt der oif un
the like as form a throne the of form the above and

אויסזען פֿון אַ מענטשן , אויבן אויף אים. כז און איך האָב געזען אַזוי
azoi gezen hob ich un im oif oiben mentshn a fun oiszen
as seen have I and it on above man a of appearance

ווי דעם אָנבליק פֿון בורשטין, מיט אַן איינראַם דערצו רונד
rund dertsu ainram an mit burshtin fun onblik dem vi
around thereto encasing an with amber of appearance the like

אַרום אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון פֿייַער, פֿון דעם אויסזען פֿון
fun oiszen dem fun faier fun oiszen dos vi azoi arum
of appearance the from fire of appearance the as like round

זייַנע לענדן און אַרויף ; און פֿון דעם אויסזען פֿון זייַנע לענדן און
un lendn zaine fun oiszen dem fun un aroif un lendn zaine
and loins his of appearance the from and upward and loins his

אַראָפּ האָב איך געזען אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון פֿייַער, מיט אַ
a mit faier fun oiszen dos vi azoi gezen ich hob arop
a with fire of appearance the as like seen I have downward

שיַין רונד אַרום אים. כח אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון רעגנבויגן
regenboign fun oiszen dos vi azoi im arum rund shain
rainbow of appearance the as like it round around brightness

וואָס איז אין וואָלקן אין אַ טאָג פֿון רעגן, אַזוי איז געווען דאָס אויסזען
oiszen dos geven iz azoi regn fun tog a in volken in iz vos
appearance the was is so rain of day a in clouds in is that

פֿון דעם שיַין רונד אַרום .
arum rund shain dem fun
round around brightness the of

דאָס איז געווען דאָס אויסזען פֿון דער געשטאַלט פֿון הס
Hashems fun geshtalt der fun oiszen dos geven iz dos
Hashem's of form the of appearance the was is this

פּראַכט. און ווי איך האָב עס געזען, אַזוי בין איך געפֿאַלן אויף מײַן פּנים ,
ponem main oif gefaln ich bin azoi gezen es hob ich vi un pracht
face my on fallen I am so seen it have I as and glory

און איך האָב געהערט אַ קול פֿון איינעם וואָס רעדט.
redt vos einem fun kol a gehert hob ich un
spoke that one from voice a heard have I and

ב און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , שטעל זיך אויף דיַין
daine oif zich shtel mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
your upon self stand son of man said me to has he and

פֿיס, און איך וועל רעדן מיט דיר . ב און דער גייַסט איז אַריַין
arain iz gaist der un dir mit redn vel ich un fis
entered is Spirit the and you(SG) with speak will I and feet

אין מיר, ווי ער האָט גערעדט צו מיר, און האָט מיך אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt mich hot un mir tsu geredt hot er vi mir in
set up me has and me to spoken has he when me into

אויף מײַנע פֿיס, און איך האָב געהערט דעם וואָס רעדט צו מיר. ג און
un mir tsu redt vos dem gehert hob ich un fis maine oif
and me to speaks that the one heard have I and feet my upon

26 And above the raki'a that was over their rosh was the demut kisse, as the appearance of a precious stone, a sapphire; and upon the demut hakisse was the demut like the appearance of adam above upon it. 27 And I saw something gleaming, shining out like the appearance of eish; inside it all around, from the appearance of his loins even upward, and from the appearance of his loins even downward, I saw something like the appearance of eish, and it had radiance all around. 28 As the appearance of the keshet *(rainbow)* that is in the anan in yom hageshem, so was the appearance of the radiance all around.

This was the appearance of the demut Kavod Hashem. And when I saw it, I fell upon my face, and I heard a voice of one that spoke.

2 And He said unto me, Ben Adam, stand upon thy raglayim, and I will speak unto thee. 2 And the Ruach entered into me just as He spoke unto me, and stood me upon my raglayim, that I heard Him that spoke unto me. 3 And He said unto me,

ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד, איך שיק דיך צו די קינדער
kinder di tsu dich shik ich mentshnkind gezogt mir tsu hot er
children the to you(SG) send I son of man said me to has he

פֿון ישׂרָאֵל, צו די ווידערשפּעניקע שבֿטים וואָס האָבן ווידערשפּעניקט
vidershpenikt hobn vos shvotim vidershpenike di tsu Yisroel fun
rebelled against have that tribes rebellious the to Yisroel of

אָן מיר; זיי און זייערע עלטערן האָבן געבראָכן אָן מיר אַזש
azh mir on gebrochn hobn eltern zeyere un zei mir on
all the way me on infringed upon have fathers their and they me on

ביז היינטיקן טאָג. [ז] און די קינדער האָבן פּנימער פֿארשׂיטע און
un penemer farshaite hobn kinder di un tog haintikn biz
and faces insolent have children the and day this very until

האַרטע הערצער: צו זיי שיק איך דיך, און זאָלסט זאָגן
zogn zolst un dich ich shik zei tsu hertser harte
say you(SG) must and you(SG) I send them to hearts hard

צו זיי: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה; [ח] און זיי, סײַ זיי
zei sai zei un Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu
they whether they and Hashem Adonoi said has thus them to

וועלן הערן, און סײַ זיי וועלן פֿאַרמײַדן – וואָרעם אַ וידערשפּעניק
vidershpenik a vorem farmaidn veln zei sai un hern veln
rebellious a because refuse will they whether and hear will

געזינדל זײַנען זיי – זאָלן זיי וויסן אַז אַ נבֿיא איז געווען צווישן
tsvishn geven iz novi a az visen zei zoln zei zainen gezindl
among was is prophet a that know they shall they are band

זיי. [י] און דו מענטשנקינד, זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר
far hobn moire nisht zolst mentshnkind du un zei
before have fear not you(SG) shall son of man you and them

זיי, און נישט מורא האָבן פֿאַר זייערע רייד, הגם דערנער
derner hagam reid zeyere far hobn moire nisht un zei
thorns though words their before have fear not and them

און שטעכגעווועקס זײַנען אַרום דיר, און צווישן שקאָרפּיאָנען
shekorpionen tsvishn un dir arum zainen shtechgeveks un
scorpions among and you(SG) round are brambles and

טוסטו זיצן; פֿאַר זייערע רייד זאָלסטו נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht zolstu reid zeyere far zitsn tustu
have fear not shall you words their before sitting are you doing

און פֿאַר זייער פּנים זאָלסטו נישט אַנגסטן; וואָרעם אַ וידערשפּעניק
vidershpenik a vorem angstn nisht zolstu ponem zeyer far un
rebellious a because dread not shall you face their before and

געזינדל זײַנען זיי. [יא] און זאָלסט רעדן מײַנע ווערטער צו זיי,
zei tsu verter maine redn zolst un zei zainen gezindl
them to words my speak you(SG) shall and they are band

סײַ זיי וועלן הערן, און סײַ זיי וועלן פֿאַרמײַדן; וואָרעם
vorem farmaidn veln zei sai un hern veln zei sai
because withhold will they whether and hear will they whether

לויטער וידערשפּעניקייט זײַנען זיי.
loiter vidershpenikeit zainen zei
nothing but insubordinate are they

[ח] און דו מענטשנקינד, הער וואָס איך רעד צו דיר;
dir tsu red ich vos her mentshnkind du un
you(SG) to speak I what pay heed son of man you and

זאָלסט נישט ווידערשפּעניק זײַן ווי דאָס ווידערשפּעניקע געזינדל;
gezindl vidershpenike dos vi zain vidershpenik nisht zolst
band rebellious this as be rebellious not you(SG) shall

Ben Adam, I send thee to the Bnei Yisroel, to Goyim HaMoredim *(Rebellious Nations)* that hath rebelled against Me; they and their Avot have rebelled against Me, even unto this very day. [4] For they are stubborn banim and chizkei lev *(stiff-hearted)*. I do send thee unto them; and thou shalt say unto them, Thus saith Adonoi Hashem. [5] And they, whether they will hear, or whether they will refrain from heeding — for they are a bais meri *(house of rebellion)*, yet shall they know that there hath been a navi among them. [6] And thou, Ben Adam, be not afraid of them, neither be afraid of their devarim, though briers and thorns be with thee, and thou dost dwell among akrabim *(scorpions)*; be not afraid of their devarim, nor be afraid at their looks, for they are a bais meri. [7] And thou shalt speak My devarim unto them, whether they will hear, or whether they will refrain from heeding; for they are meri *(rebellious)*.

[8] But thou, Ben Adam, hear what I say unto thee; Be not thou meri *(rebellious)* like that bais hameri *(rebellious house)*. Open thy

מאַך אויף דיין מויל , און עס וואָס איך גיב דיר . ט און איך האָב אַ
a hob ich un dir gib ich vos es un moil dain oif mach
a have I and you(SG) give I what eat and mouth your up make

קוק געטאָן, ערשט אַ האַנט איז אויסגעשטרעקט צו מיר, און זע , אין
in ze un mir tsu oisgeshtrekt iz hant a ersht geton kuk
in behold and me to stretched out is hand a behold done look

איר איז געווען אַ מגילה פֿון בוך . י און ער האָט זי אויסגעשפרייט
oisgeshpreit zi hot er un buch a fun megile a geven iz ir
spread out it has he and book a of scroll a having been is it

פֿאַר מיר, און זי איז געווען באַשריבן פֿון אינעווייניק און פֿון
fun un ineveinik fun bashribn geven iz zi un mir far
from and inside from written was is it and me before

אויסנווייניק, און אויף איר איז געווען אָנגעשריבן קלאָגן און
un klogn ongeshriben geven iz ir oif un oisenveinik
and lamentations written having been is it on and outside

זיפֿצעניש און וויי .
vei un ziftsenish
woe and sighing

3 Moreover He said unto me, Ben Adam, eat that thou findest; eat this megillah, and go speak unto Bais Yisroel. 2 So I opened my mouth, and He caused me to eat that megillah. 3 And He said unto me, Ben Adam, cause thy beten to eat, and fill thy bowels with this megillah that I give thee. Then did I eat it; and it was in my mouth as devash for sweetness.

ג און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , וואָס דו געפֿינסט, עס,
es gefinst du vos mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
it find you what son of man said me to has he and

עס די דאָזיקע מגילה , און גיי רעד צו דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem tsu red gei un megile dozike di es
Yisroel of house the to speak go and scroll this the eat

ב האָב איך אויפֿגעעפֿנט מײַן מויל , און ער האָט מיר געגעבן עסן די
di esen gegebn mir hot er un moil main oifgeefent ich hob
the eat given me has he and mouth my opened I have

דאָזיקע מגילה . ג און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , דײַן בויך
boich dain mentshnkind gezogt mir tsu hot er un megile dozike
belly your son of man said me to has he and scroll this

זאָלסטו אָנשפּײַזן , און דײַנע אינגעווייד זאָלסטו אָנפֿילן, מיט דער
der mit onfiln zolstu ingeveid daine un onshpaizn zolstu
the with fill shall you innards your and feed shall you

דאָזיקער מגילה וואָס איך גיב דיר .
dir gib ich vos megile doziker
you(SG) give I which scroll this one

און איך האָב געגעסן, און זי איז געווען אין מײַן מויל אַזוי ווי
vi azoi moil main in geven iz zi un gegesn hob ich un
as so mouth my in having been is it and eaten have I and

האָניק אין זיסקייט .
ziskeit in honik
sweetness in honey

4 And He said unto me, Ben Adam, go, get thee unto the Bais Yisroel, and speak My words unto them. 5 For thou art not sent to an Am Imkei Safah *(a people of indecipherable language)* and of obscure lashon, but to Bais Yisroel; 6 Not to amim rabbim of

ד און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , גיי קום צו דעם הויז
hoiz dem tsu kum gei mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
house the to come go son of man said me to has he and

פֿון יִשׂרָאֵל, און זאָלסט רעדן מיט מײַנע ווערטער צו זיי .
zei tsu verter maine mit redn zolst un Yisroel fun
them to words my with speak you(SG) shall and Yisroel of

ה ווארעם נישט צו אַ פֿאָלק מיט אַ טונקעלער שפּראַך און אַ שווערער
shverer a un shprach tunkeler a mit folk a tsu nisht vorem
hard a and language obscure an with people a to not because

נישט ו; יִשׂרָאֵל פֿון הויז דעם צו נײַערט געשיקט, זענ וועלסטו
nisht Yisroel fun hoiz dem tsu naiert geshikt verstu tsung
not Yisroel of house the to but sent you become tongue

צו פַּעלקער אַ סך מיט אַ טונקעלער שפּראַך און אַ שווערער צונג ,
tsung shverer a un shprach tunkeler a mit sach a felker tsu
tongue hard a and language obscure a with many a nations to

וואָס דו פַּאַרשטייסט נישט זייערע וועמטער. פַּאַר וואָר, אַז איך וואָלט
volt ich az vor far verter zeyere nisht farshteist du vos
would I that truly for words their not understand you which

דיך צו זיי געשיקט, וואָלטן זיי יאָ צוגעהערט צו דיר .
dir tsu tsugehert yo zei voltn geshikt zei tsu dich
you(SG) to paid heed yes them would have sent them to you(SG)

ז אָבער דאָס הויז פון ישׂראֵל וועלן נישט וועלן צוהערן צו דיר ,
dir tsu tsuhern veln nisht veln Yisroel fun hoiz dos ober
you(SG) to pay heed will not will Yisroel of house the but

וואָרעם זיי ווילן נישט צוהערן צו מיר; וואָרעם דאָס גאַנצע הויז
hoiz gantse dos vorem mir tsu tsuhern nisht viln zei vorem
house whole this because me to listen not will they because

פון ישׂראֵל האָבן האַרטע שטערנס און פאַרשײַטע הערצער. ח זע ,
ze hertser farshaite un shterns harte hobn Yisroel fun
behold hearts insolent and foreheads hard have Yisroel of

איך האָב געמאַכט דײַן פּנים האַרט אַקעגן זייער פּנים , און דײַן
dain un ponem zeyer akegn hart ponem dain gemacht hob ich
your and faces their against hard face your made have I

שטערן האַרט אַקעגן זייער שטערן . ט ווי דימענט האַרטער פון
fun harter diment vi shtern zeyer akegn hart shtern
than harder diamond like forehead their against hard forehead

פעלדז, האָב איך געמאַכט דײַן שטערן ; זאָלסט נישט מורא
moire nisht zolst shtern dain gemacht ich hob feldz
fear not you(SG) must forehead your made I have rock

האָבן פַּאַר זיי , און נישט אַנגסטן פַּאַר זייער פּנים ; וואָרעם
vorem ponem zeyer far angstn nisht un zei far hobn
because faces their before lose resolve not and them before have

אַ ווידערשפּעניק געזינדל זײַנען זיי . י און ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er un zei zainen gezindl vidershpenik a
said me to has he and they are band rebellious a

מענטשנקינד , אַלע מײַנע ווערטער וואָס איך וועל רעדן צו דיר , נעם
mentshnkind maine ale verter vos ich vel redn tsu dir nem
son of man my all words that I will speak you(SG) to take

אַרײַן אין דײַן האַרצן, און מיט דײַנע אויערן הער . יא און גיי קום
arain in hartsn dain un her oiern daine mit un gei kum
into your heart and with ears your pay heed and go come

צו די פַּאַרטריבענע, צו די קינדער פון דײַן פאָלק , און זאָלסט
di tsu fartribene di tsu dain fun kinder di tsu folk un zolst
the to exiles the to your of children the to people and you(SG) must

רעדן צו זיי , און זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה ;
redn tsu zei un zogn tsu zei azoi hot gezogt Adonoi Hashem
speak to them and say to them so has said Adonoi Hashem

סײַ זיי וועלן הערן, און סײַ זיי וועלן פאַרמײַדן.
sai zei veln hern un sai zei veln farmaidn
whether they will hear and whether they will withhold

יב און דער גײַסט האָט מיך אויפגענומען, און איך האָב געהערט הינטער
hinter gehert hob ich un oifgenomen mich hot gaist der un
behind heard have I and lifted up me has Spirit the and

מיר אַ געוויש פון אַ גרויס רעש : געלויבט איז די פּראַכט פון ה
Hashem fun pracht di iz geloibt resh grois a fun geroish a mir
Hashem of glory the is praised rumbling great a of noise a me

indecipherable language and obscure lashon whose words thou canst not understand. Surely, had I sent thee to them, they would have paid heed unto thee. [7] But Bais Yisroel will not pay heed unto thee; for they will not pay heed unto Me; for kol Bais Yisroel are khizkei metzach *(hard-set of brow)* and keshei-lev *(hard-hearted)*. [8] Hinei, I have made thy face chazakim against their faces, and thy metzach chazak *(forehead strong)* against their metzach. [9] As a shamir *(adamant, hardest stone)* more chazak than flint have I made thy metzach *(forehead)*; fear them not, neither be terrified at their looks, though they be a bais meri *(house of rebellion)*. [10] Moreover He said unto me, Ben Adam, all My words that I shall speak unto thee receive in thine lev, and hear with thine oznayim. [11] And go, get thee to them of the Golus, unto the Bnei Amecha, and speak unto them, and tell them, Thus saith Adonoi Hashem; whether they will hear, or whether they will refrain.

[12] Then the Ruach lifted me and took me up, and I heard behind me a kol ra'ash gadol *(a voice of a great rustling)*, saying,

Baruch Kavod Hashem from His makom *(place, home)*. [13] I heard also the noise of the wings of the Chayos that touched one another, and the noise of the Ofanim *(wheels)* opposite them, and a voice of ra'ash gadol. [14] So the Ruach lifted me up, and took me away, and I went in mar *(bitterness)*, in the anger of my ruach; but the yad Hashem was chazah upon me. [15] Then I came to them of the Golus at Tel-Aviv, that dwelt by the Nahar Kevar, and I sat where they sat, and remained there speechlessly astounded among them shivat yamim.

[16] And it came to pass at the end of shivat yamim, that the Devar Hashem came unto me, saying, [17] Ben Adam, I have made thee a tzofeh *(watchman)* unto the Bais Yisroel; therefore hear the word at My mouth, and give them warning from Me. [18] When I say unto the rasha, Thou shalt surely die; and thou givest him not warning, nor speakest to warn the rasha from his derech harasha'ah, to save his life; the same rasha shall die in his avon; but I will hold accountable thine yad for his dahm. [19] Yet if thou warn the rasha, and he turn not from his resha, nor from his derech harasha'ah, he

אִין זִין אָרט; [יג] און דאָס געוויש פֿון די פֿליגלען פֿון די חיות זיך
zich chayes di fun fliglen di fun geroish dos un ort zain in
selves creatures the of wings the of noise the and place his in

אָנרירנדיק איינער אָן אַנדערן, און דאָס געוויש פֿון די רעדער באַגלַיִך
baglaich reder di fun geroish dos un andern on einer onrirndik
alongside wheels the of noise this and another on one touching

מיט זיי – אַ גערויש פֿון אַ גרויס רעש. [יד] און דער רוּח האָט מיך
mich hot ruach der un resh grois a fun geroish a zei mit
me has Spirit the and rumbling great a of noise a them with

אויפֿגעהויבן, און האָט מיך אַוועקגענומען; און איך בין געגאַנגען אַ
a gegangen bin ich un avekgenumen mich hot un oifgehoibn
a having gone am I and taken away me has and lifted up

פֿאַרביטערטער אין מײַן הייס גײַסט, און די האַנט פֿון ה איז געווען
geven iz Hashem fun hant di un gaist heis main in farbiterter
was is Hashem of hand the and spirit hot my in bitterness

שטאַרק אויף מיר. [טו] און איך בין געקומען צו די פֿאַרטריבענע קיין
kein fartribene di tsu gekumen bin ich un mir oif shtark
at exiles the to having come am I and me on strong

תל-אָבִיב, וואָס זיַינען געזעסן ביַים טיַיך כְּבָר, און איך בין געזעסן
gezesn bin ich un Kevar taich baim gezesn zainen vos Tel-Aviv
sat am I and Kevar river by the settled are that Tel-Aviv

וווּ זיי זיַינען געזעסן; און איך בין דאָרטן געזעסן זיבן טעג אַ
a teg zibn gezesn dortn bin ich un gezesn zainen zei vu
a days seven sitting there am I and sat are they where

באַנומענער צווישן זיי.
zei tsvishn banumener
them among dumbfounded

[טז] און עס איז געווען צום סוף פֿון זיבן טעג, איז געווען דאָס וואָרט
vort dos geven iz teg zibn fun sof tsum geven iz es un
word the was is days seven of end at the was is it and

פֿון ה צו מיר, אַזוי צו זאָגן: [יז] מענטשנקינד, אַ וועכטער האָב
hob vechter a mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu Hashem fun
have watchman a son of man say to so me to Hashem of

איך דיך געמאַכט פֿאַר דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, און אַז דו וועסט
vest du az un Yisroel fun hoiz dem far gemacht dich ich
will you that and Yisroel of house the for made you(SG) I

הערן פֿון מײַן מויל אַ וואָרט, זאָלסטו זיי וואָרענען פֿון מיר.
mir fun vorenen zei zolstu vort a moil main fun hern
me from warn them shall you word a mouth my from hear

[יח] אַז איך זאָג צו דעם שלעכטן: שטאַרבן מוזטו שטאַרבן; און דו
du un shtarbn muztu shtarbn shlechtn dem tsu zog ich az
you and die you must die wicked the to say I when

האָסט אים נישט געוואָרנט, און נישט גערעדט צו וואָרענען דעם שלעכטן
shlechtn dem vorenen tsu geredt nisht un gevornt nisht im host
wicked the warn to spoken not and warned not him have

פֿון זיַין שלעכטן וועג, כּדי ער זאָל לעבן, וועט ער, דער שלעכטער
shlechter der er vet lebn zol er kedei veg shlechtn zain fun
wicked person the he will life shall he so that way wicked his of

שטאַרבן פֿאַר זיַין זינד, און זיַין בלוט וועל איך מאָנען פֿון
fun monen ich vel blut zain un zind zain far shtarbn
from demand my due I will blood his and sin his for die

דיַין האַנט. [יט] אָבער אויב דו האָסט געוואָרנט דעם שלעכטן, און ער האָט
hot er un shlechtn dem gevornt host du oib ober hant dain
has he and wicked the warned have you if but hand your

זיך נישט אומגעקערט פֿון זיין שלעכטיקייט, און פֿון זיין שלעכטן
shlechtn zain fun un shlechtikeit zain fun umgekert nisht zich
evil his from and wickedness his from turned not self

וועג, וועט ער שטאַרבן פֿאַר זיין זינד, און דו האָסט מציל געווען
geven matsl host du un zind zain far shtarbn er vet veg
having been rescued have you and sin his for die he will way

דיין נפֿש. כ און אַז דער גערעכטער קערט זיך אָפּ פֿון זיין
zain fun op zich kert gerechter der az un nefesh dain
his from away self turn righteous the when and soul your

גערעכטיקייט, און ער טוט אומרעכט, וועל איך לייגן אַ שטרויכלונג פֿאַר
far shtroichlung a leign ich vel umrecht tut er un gerechtikeit
before pitfall a put I will injustice do he and righteousness

אים; ער וועט שטאַרבן. וויַל דו האָסט אים נישט געווארנט, וועט ער
er vet gevornt nisht im host du vail shtarbn vet er im
he will warned not him have you because die will he him

שטאַרבן פֿאַר זיין חטא, און זיינע גערעכטיקייטן וואָס ער האָט געטאָן,
geton hot er vos gerechtikeitn zaine un chet zain far shtarbn
done has he which righteousness his and sin his for die

וועלן נישט דערמאָנט וועדן, און זיין בלוט וועל איך מאָנען
monen ich vel blut zain un vern dermont nisht veln
demand my due I will blood his and become remembered not will

פֿון דיין האַנט. כא אָבער אויב דו האָסט אים געווארנט, דעם גערעכטן,
gerechtn dem gevornt im host du oib ober hant dain fun
righteous the warned him have you if but hand your from

אַז דער גערעכטער זאָל נישט זינדיקן, און ער האָט נישט געזינדיקט,
gezindikt nisht hot er un zindikn nisht zol gerechter der az
sinned not has he and sin not shall righteous the that

וועט ער בלייבן לעבן, וויַל ער האָט זיך געלאָזט וואָרענען, און דו
du un vorenen gelozt zich hot er vail lebn blaibn er vet
you and warning allowed self has he because alive remain he will

האָסט מציל געווען דיין נפֿש.
nefesh dain geven matsl host
soul your having been rescued have

כב און די האַנט פֿון ה איז דאָרטן געווען אויף מיר, און ער האָט
hot er un mir oif geven dortn iz Hashem fun hant di un
has he and me on was there is Hashem of hand the and

צו מיר געזאָגט: שטיי אויף, גיי אַרויס צום טאָל, און דאָרטן וועל איך
ich vel dortn un tal tsum arois gei oif shtei gezogt mir tsu
I will there and valley of to out go up stand said me to

רעדן מיט דיר. כג בין איך אויפֿגעשטאַנען, און בין אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen bin un oifgeshtanen ich bin dir mit redn
having come out am and arose I am you(SG) with speak

צום טאָל, ערשט די פּראַכט פֿון ה שטייט דאָרטן, אַזוי ווי
vi azoi dortn shteit Hashem fun pracht di ersht tal tsum
like as there stood Hashem of glory the behold valley to the

די פּראַכט וואָס איך האָב געזען בײַם טײַך כּבֿר; און איך בין
bin ich un Kevar taich baim gezen hob ich vos pracht di
am I and Kevar river at seen had I which glory the

געפֿאַלן אויף מײַן פּנים. כד און דער גייסט איז אַרײַן אין מיר, און האָט
hot un mir in arain iz gaist der un ponem main oif gefaln
has and me in enter is spirit the and face my on fallen

מיך אויפֿגעשטעלט אויף מײַנע פֿיס; און ער האָט מיט מיר גערעדט,
geredt mir mit hot er un fis maine oif oifgeshtelt mich
spoken me with has he and feet my on set up me

shall die in his avon; but thou hast saved thy nefesh. 20 Again, When a tzaddik doth turn from his tzedek, and commit evil, and I lay a michshol *(stumbling block of temptation)* before him, he shall die; because thou hast not given him warning, he shall die in his chattat, and his tzidkot which he hath worked shall not be remembered; but I will hold accountable thine yad for his dahm. 21 Nevertheless if thou warn the tzaddik, that the tzaddik sin not, and he doth not sin, he shall surely live, because he is warned; also thou hast saved thy nefesh.

22 And the Yad Hashem *(Hand, Power of* Hashem*)* was there upon me; and He said unto me, Arise, go forth into the plain, and I will there speak with thee. 23 Then I arose, and went forth into the plain; and, hinei, the Kavod Hashem stood there, as the Kavod which I saw by the Nahar Kevar; I fell on my face. 24 Then the Ruach entered into me, and set me upon my feet, and spoke with me, and said unto me, Go, shut thyself in the confines of thine bais. 25 But thou, O

Ben Adam, hinei, they tied on thee ropes, and have bound thee with them, that thou canst not go out among them; [26] And I will make thy leshon cleave to the roof of thy mouth, that thou shalt be mute, and shalt not be to them an ish mokhi'ach *(admonisher)*; for they are a bais meri. [27] But when I speak with thee, I will open thy mouth, and thou shalt say unto them, Thus saith Adonoi Hashem; He that heareth, let him hear; and he that refuseth, let him refuse; for they are a bais meri.

4 Thou also, Ben Adam, take thee a levenah *(tile, brick)*, and lay it before thee, and engrave upon it the Ir, even Yerushalayim; [2] And lay matzor *(siege)* against it, and erect against it siege works, and build a ramp against it; set the machanot also against it, and set battering rams against it all around. [3] Moreover take thou unto thee a machavat barzel *(iron griddle)*, and set it for a kir barzel *(wall of iron)* between thee and the Ir; and set thy face against it, and it shall be besieged, and thou shalt lay siege

אוּן הָאָט צוּ מִיר גֶעזָאגְט: קוּם פַֿאַרשלִיס זִיךְ אִין דַיִן הוּיז . כה אוּן
un hoiz dain in zich farshlis kum gezogt mir tsu hot un
and house your in self lock up come said me to has and

דוּ מענטשנקינד , זע , מע טוט אַרויף אויף דִיר שטריק, אוּן
un shtrik dir oif aroif tut me ze mentshnkind du
and cords you(SG) on up does one behold son of man you

מע וועט דִיךְ בינדן דערמיט , אוּן וועסט נישט אַרויסגיין
aroisgein nisht vest un dermit bindn dich vet me
go out not you(sg) will and therewith tie you(SG) will one

צווישן זיי . כו אוּן דַיִן צונג וועל איךְ באַהעפֿטן אָן דַיִן גומען ,
gumen dain on baheftn ich vel tsung dain un zei tsvishn
palate your on join I will tongue your and them among

כדי זאָלסט שטום זיַן , אוּן זאָלסט זיי נישט זיַן אַ
a zain nisht zei zolst un zain shtum zolst kedei
a be not them you(SG) shall and be dumb you(SG) shall so that

בַּעַל-מוכיח ; ווָאַרעם אַ וויידערשפּעניק געזינדל זיַנען זיי . כז ערשט
ersht zei zainen gezindl vidershpenik a vorem baal-muchich
behold they are band rebellious a because reprover

וען איךְ רעד מיט דיר , וועל איךְ עפֿענען דַיִן מויל ; אוּן
un moil dain efenen ich vel dir mit red ich ven
and mouth your open I will you(SG) with speak I when

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט גֶעזָאגְט אֲדֹנָי ה : דער
der Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst
the one Hashem Adonoi said has thus them to say you(SG) must

וואָס וויל הערן, זאָל הערן, אוּן דער וואָס וויל פַֿאַרוואַרפֿן, זאָל
zol farvorfen vil vos der un hern zol hern vil vos
shall reject will which the one and hear shall hear will which

פַֿאַרמיידן; ווָאַרעם אַ וויידערשפּעניק געזינדל זיַנען זיי .
zei zainen gezindl vidershpenik a vorem farmaidn
they are band rebellious a because withhold

ד אוּן דוּ מענטשנקינד , נעם דיר אַ ציגל , אוּן זאָלסט
zolst un tsigl a dir nem mentshnkind du un
you(SG) shall and brick a you(SG) take son of man you and

אים אַוועקלייגן פַֿאַר דיר , אוּן אויסקריצן אויף אים אַ שטאָט
shtot a im oif oiskritsn un dir far avekleigen im
city a it on engrave and you(SG) before lay it

– ירושָלַיִם . ב אוּן זאָלסט מאַכן אויף איר אַ באַלעגערונג,
balegerung a ir oif machn zolst un Yerushalayim
siege a it on make you(SG) shall and Yerushalayim

אוּן בויען אַרום איר אַ באַלעגער-מויער, אוּן אָנשיטן אַרום איר אַן
an ir arum onshitn un baleger-moier a ir arum boien un
a it round heap up and siege wall a it round build and

ערדוואַל, אוּן שטעל אַקעגן איר מחנות ; אוּן טו אַקעגן איר
ir akegn tu un machnus ir akegn shtel un erdval
it against do and legions of soldiers it against stand and mound

שטורעמבעק רונד אַרום . ג אוּן דוּ נעם דיר אַן אייַזערנע פַֿאַן, אוּן
un fan aizerne an dir nem du un arum rund shturembek
and pan iron an you take you and round around battering rams

זאָלסט זי שטעלן ווי אָן אייַזערנע וואַנט צווישן דיר אוּן
un dir tsvishn vant aizerne an vi shteln zi zolst
and you(SG) between wall iron an as stand it you(SG) shall

צווישן דער שטאָט; אוּן זאָלסט קערן דַיִן פּנים צו איר, אוּן זי
zi un ir tsu ponem dain kern zolst un shtot der tsvishn
it and it to face your turn you(SG) must and city the between

against it. This shall be an ot *(sign)* to Bais Yisroel.

זאָל זײַן אין באַלעגערונג, און דו זאָלסט זי באַלעגערן. אַ צייכן איז דאָס
dos iz tseichn a balegern zi zolst du un balegerung in zain zol
this is sign a besiege it shall you and siege in be shall

פֿאַר דעם הויז פֿון ישׂראֵל.
Yisroel fun hoiz dem far
Yisroel of house the for

[4] Lie thou also upon thy left side, and lay the avon Bais Yisroel upon it; according to the mispar of the yamim that thou shalt lie upon it thou shalt bear their avon. [5] For I have laid upon thee the shanim of their avon *(iniquity)*, according to the mispar *(number)* of the yamim, three hundred and ninety days; so shalt thou bear the avon Bais Yisroel. [6] And when thou hast accomplished them, lie again on thy right side, and thou shalt bear the avon Bais Yehudah forty days; I have appointed thee a day for each year. [7] Therefore thou shalt set thy face toward the Matzor Yerushalayim *(Siege of Jerusalem)*, and thine zero'a shall be bared, and thou shalt prophesy against it. [8] And, hinei, I will tie ropes upon thee, and thou shalt not turn thee from one side to another, till thou hast ended the days of thy matzor *(siege)*.

[9] Take thou also unto thee chittin *(wheat)*, and se'orim *(barley)*, and fol *(beans)*, and adosim *(lentils)*, and dochan *(millet)*, and kussemim *(spelt)*, and put them in keli echad, and make thee lechem thereof, according

ד און דו ליג אויף דײַן לינקער זײַט, און זאָלסט אַרויפֿטאָן אויף
oif aroifton zolst un zait linker dain oif lig du un
on put you(SG) must and side left your on lie you and

איר די זינד פֿון דעם הויז פֿון ישׂראֵל; די צאָל טעג וואָס דו
du vos teg tsol di Yisroel fun hoiz dem fun zind di ir
you which days number of the Yisroel of house the of sin the it

וועסט ליגן אויף איר, וועסטו טראָגן זייערע זינד. ה און איך האָב
hob ich un zind zeyere trogn vestu ir oif lign vest
have I and sin their bear will you(sg) it on lie will

דיר געמאַכט די יאָרן פֿון זייערע זינד אַקעגן דער צאָל טעג
teg tsol der akegn zind zeyere fun yorn di gemacht dir
days number of the against sin their of years the made you(SG)

– דריי הונדערט און ניינציק טעג; און וועסט טראָגן די זינד
zind di trogn vest un teg naintsik un hundert drai
sin the bear you(sg) will and days ninety and hundred three

פֿון דעם הויז פֿון ישׂראֵל. ו און אַז דו וועסט ענדיקן די דאָזיקע,
dozike di endikn vest du az un Yisroel fun hoiz dem fun
this the finish will you when and Yisroel of house the of

זאָלסטו ז ווידער ליגן אויף דײַן רעכטער זײַט, און טראָגן די זינד פֿון
fun zind di trogn un zait rechter dain oif lign vider zolstu
of sin the bear and side right your on lie again shall you

דעם הויז יהודה פֿערציק טעג: אַ טאָג פֿאַר אַ יאָר, אַ טאָג פֿאַר
far tog a yor a far tog a teg fertsik Yehudah fun hoiz dem
for day a year a for day a days forty Yehudah of house the

אַ יאָר האָב איך עס דיר געמאַכט. ז און צו דער באַלעגערונג פֿון
fun balegerung der tsu un gemacht dir es ich hob yor a
of siege the to and made you(SG) it I have year a

ירושָׁלַיִם , זאָלסטו קערן דײַן פּנים מיט דײַן אָרעם אַנטבלויזט,
antbloizt orem dain mit ponem dain kern zolstu Yerushalayim
uncovered arm your with face your turn shall you Yerushalayim

און זאָלסט נבֿיאות זאָגן אויף איר. ח און זע , איך טו
tu ich ze un ir oif zogn nevies zolst un
do I behold and it against say prophesy you(SG) shall and

אַרויף אויף דיר שטריק, און וועסט זיך נישט אומדרייען פֿון איין
ein fun umdreyen nisht zich vest un shtrik dir oif aroif
one from turn not self will and cords you(SG) on up

זײַט אויף דער אַנדערער, ביז דו ענדיקסט די טעג פֿון דײַן באַלעגערונג.
balegerung dain fun teg di endikst du biz anderer der oif zait
siege your of days the finished you until other the on side

ט און דו נעם דיר ווייץ און גערשטן און בעבלעך און לינדזן
lindzn un beblech un gershtn un veits dir nem du un
lentil and beans and barley and wheat you(SG) take you and

און הירזש און טונקלווייץ, און טו זיי אַרײַן אין איין כּלי , און
un keile ein in arain zei tu un tunklveits un hirzh un
and vessel one in put into they do and spelt and millet and

זאָלסט זיי דיר מאַכן צו ברויט; די צאָל טעג
teg tsol di broit tsu machn dir zei zolst
days number of the bread to make you(SG) them you(SG) shall

to the mispar of the yamim that thou shalt lie upon thy side, three hundred and ninety days shalt thou eat thereof. 10 And thy okhel *(food)* which thou shalt eat shall be by weight, twenty shekels a day; from time to time shalt thou eat it. 11 Thou shalt drink also mayim by measure, the sixth part of a hin: from time to time shalt thou drink. 12 And thou shalt eat it as cakes of se'orim, and thou shalt bake it with dung that cometh out of ha'adam, in their sight. 13 And Hashem said, Even thus shall the Bnei Yisroel eat their lechem tameh among the Goyim, whither I will drive them. 14 Then said I, Not so Adonoi Hashem! Hinei, my nefesh hath not been made tuma'ah for from my youth up even till now have I not eaten nevelah or trefah; neither came there basar piggul into my mouth. 15 Then He said unto me, Behold, I have given thee cattle dung instead of dung of adam, and thou shalt prepare thy lechem therewith. 16 Moreover He said unto me, Ben Adam, hinei, I will break the mateh lechem *(staff of bread, food supply)* in Yerushalayim: and they shall eat lechem weighted out in rations, and with worry; and they shall drink mayim by measure, and with amazed alarm: 17 In order that lechem and

וואָס דו ליגסט אויף דיין זײַט, דרײַ הונדערט און נײַנציק טעג,
teg naintsik un hundert drai zait dain oif ligst du vos
days ninety and hundred three side your on lie you which

זאָלסטו עס עסן. י און דײַן עסן וואָס דו וועסט עסן, זאָל זײַן
zain zol esen vest du vos esen dain un esen es zolstu
be shall eat will you which eating your and eat it shall you

מיט אַ וואָג, צוואַנציק שקל אַ טאָג; פֿון מעת-לעת
met-let fun tog a shekl tsvantsik vog a mit
a twenty-four hour period from day a shekel twenty weight a with

צו מעת-לעת זאָלסטו עס עסן. יא און וואַסער מיט אַ
a mit vaser un esen es zolstu met-let tsu
a by water and eat it shall you a twenty-four hour period to

מאָס זאָלסטו טרינקען; אַ זעקסטל הין פֿון מעת-לעת
met-let fun hin zekstl a trinken zolstu mos
a twenty-four hour period of hin sixth a to drink shall you measure

צו מעת-לעת זאָלסטו טרינקען. יב אַזוי ווי אַ גערשטענעם
gershtenem a vi azoi trinken zolstu met-let tsu
barley a as so drink shall you a twenty-four hour period to

קוכן זאָלסטו עס עסן, און אויף קויט פֿון מענטשישער צוֹאֶה
tsoeh mentshisher fun koit oif un esen es zolstu kuchn
excrement man of filth on and eat it shall you cake

זאָלסטו עס באַקן פֿאַר זייערע אויגן. יג און ה׳ האָט געזאָגט:
gezogt hot Hashem un oign zeyere far bakn es zolstu
said has Hashem and eyes their before bake it shall you

אַזוי וועלן עסן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זייער ברויט אומריין צווישן
tsvishn umrein broit zeyer Yisroel fun kinder di esen veln azoi
among unclean bread their Yisroel of children the eat will so

די פֿעלקער וואָס איך וועל זיי אַהין פֿאַרשטויסן. יד האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob farshtoisen ahin zei vel ich vos felker di
said I have banish there them will I which nations the

וויי, ה׳ דו אֲדֹנָי, זע מײַן זעל איז נישט פֿאַראומרייניקט
farumreinikt nisht iz zel main ze Adonoi du Hashem vei
defiled not is soul my behold Adonoi you Hashem woe

געוואָרן, און געפֿאַלנס און פֿאַרצוקטס האָב איך נישט
gevorn un gefalns un fartsukts hob ich nisht
having become and fallen and torn is that which I have not

געגעסן פֿון מײַן יוגנט אָן און ביז אַצונד, און אין מײַן מויל איז
iz moil main in un atsund biz un on yugnt main fun gegesn
is mouth my in and now until and on youth my from eaten

נישט געקומען אומווערדיק פֿלייש. טו האָט ער צו מיר געזאָגט: זע,
nisht gekumen umverdik fleish hot er tsu mir gezogt ze
not having come abominable flesh has he to me said behold

איך גיב דיר מיסט פֿון רינדער אַנשטאָט קויט פֿון מענטשן, און
un mentshn fun koit anshtot rinder fun mist dir gib ich
and men of filth in place of cattle of dung you(SG) give I

זאָלסט מאַכן דײַן ברויט דערויף. טז און ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er un deroif broit dain machn zolst
said me to has he and thereon bread your make you(SG) must

מענטשנקינד, זע, איך צעברעך דעם אונטערלען פֿון ברויט אין
in broit fun unterlen dem tsebrech ich ze mentshnkind
in bread of support the break I behold son of man

ירושָׁלַיִם, און זיי וועלן עסן ברויט מיט אַ וואָג, און מיט זאָרג,
zorg mit un vog a mit broit esen veln zei un Yerushalayim
worry with and weight a by bread eat will they and Yerushalayim

mayim be scarce, and that every ish and achiv be confounded with shock and rot away because of their avon.

און וואַסער מיט אַ מאָס און מיט באַנומענישׁ וועלן זיי טרינקען.
trinken zei veln banumenish mit un mos a mit vaser un
drink they will terror with and measure a by water and

יז וויַל זיי וועלן געמינערט זיַין ברויט און וואַסער, און זיי וועלן
veln zei un vaser un broit zain geminert veln zei vail
will they and water and bread be diminished will they because

באַנומען וועלן אײנער מיטן אַנדערן, און וועלן אײַנגיין פֿאַר זייערע
zeyere far aingein veln un andern mitn einer vern banumen
their for rot will and another with one become shocked

זינד.
zind
sin

5 And thou, Ben Adam, take thee a sharp cherev, take thee a barber's ta'ar *(razor)*, and cause it to pass upon thine rosh and upon thy zakan *(beard)*: then take thee scales for weighing and divide the hair. 2 Thou shalt burn with flame a third part in the midst of the Ir, when the days of the siege are fulfilled: and thou shalt take a third part, and strike it all around with the cherev: and a third part thou shalt scatter in the ruach; and I will draw out the cherev after them. 3 Thou shalt also take thereof a few in mispar, and bind them in the folds of thy robes. 4 Then take of them again, and cast them into the midst of the eish, and burn them in the eish; for thereof shall an eish spread unto kol Bais Yisroel.

ה

און דו מענטשנקינד, נעם דיר אַ שאַרפֿע שוואַרד – פֿאַר
far shverd sharfe a dir nem mentshnkind du un
for sword sharp a you(SG) take son of man you and

אַ גאָלמעסער זאָלסטו זי דיר נעמען, און אַריבערפֿירן איבער
iber ariberfirn un nemen dir zi zolstu golmeser a
over pass over and take you(SG) it shall you razor a

דײַן קאָפּ און איבער דײַן באָרד; און זאָלסט דיר נעמען
nemen dir zolst un bord dain iber un kop dain
take you(SG) you(SG) shall and beard your over and head your

וואָגשאָלן און עס צעטיילן. ב אַ דריט-חלק זאָלסטו אין פֿײַער פֿאַרברענען
farbrenen faier in zolstu drit-chelek a tseteiln es un vogsholn
burn up fire in shall you third part a divide it and scales

אין מיטן פֿון דער שטאָט, ווען עס וועלן פֿול די טעג פֿון דער
der fun teg di ful vern es ven shtot der fun mitn in
the of days the full become it when city the of midst of in

באַלעגערונג; און אַ דריט-חלק זאָלסטו נעמען, און שלאָגן מיט דער
der mit shlogn un nemen zolstu drit-chelek a un balegerung
the with strike and take shall you third part a and siege

שוואַרד רונד אַרום דעם, און אַ דריט-חלק זאָלסטו צעשפֿרייטן
tseshpreitn zolstu drit-chelek a un dem arum rund shverd
scatter shall you third part a and the round around sword

פֿאַרן ווינט; און אַ שוואַרד וועל איך אַרויסציען הינטער זיי.
zei hinter aroistsien ich vel shverd a un vint faran
them in back of bring out I will sword a and the wind before the

ג און זאָלסט נעמען דערפֿון עטלעכע אין צאָל, און זיי
zei un tsol in etleche derfun nemen zolst un
them and number of in certain thereof take you(SG) shall and

איינבינדן אין דיינע ברעגן. ד און פֿון זיי זאָלסטו ווידער נעמען
nemen vider zolstu zei fun un bregn daine in ainbindn
take again shall you them of and hems your in wrap

עטלעכע, און זיי אַרײַנוואַרפֿן אין מיטן פֿײַער, און זיי פֿאַרברענען
farbrenen zei un faier mitn in arainvarfen zei un etleche
burn up them and fire midst of in throw into them and certain

אין פֿײַער; דערפֿון וועט אַרויסגיין אַ פֿײַער אויפֿן גאַנצן הויז פֿון ישׂראל.
Yisroel fun hoiz gantsn oifn faier a aroisgein vet derfun faier in
Yisroel of house all on fire a go out will thereof fire in

ה אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳ : דאָס איז ירושָׁלַיִם; אין
in Yerushalayim iz dos Hashem Adonoi gezogt hot azoi
in Yerushalayim is this Hashem Adonoi said has thus

מיטן פֿון די פֿעלקער האָב איך זי באַשטאַט, מיט לענדער רונד
rund lender mit bashtat zi ich hob felker di fun mitn
around lands with placed it I have nations the of midst of

5 Thus saith Adonoi Hashem; This is Yerushalayim: I have set it in the midst of the Goyim and countries that are

all around her. 6 And she hath rebelled against My mishpatim with resha'ah more than the Goyim, and My chukkot more than the countries that are all around her: for they have refused My mishpatim and My chukkot, they have not walked in them. 7 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because more than the Goyim that are all around you, ye have been ungovernable, and have not walked in My chukkot, neither have done My mishpatim, neither have done according to the mishpatim of the Goyim that are all around you; 8 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I, even I, am against thee, and will execute mishpatim in the midst of thee in the sight of the Goyim. 9 And I will do to thee that which I have not done, and whereunto I will not do any more the like, because of kol to'avot of thee. 10 Therefore the avot shall eat banim in the midst of thee, and the banim shall eat their avot; and I will execute shefatim *(judgments, punishments)* in thee, and kol she'erit of thee will I scatter unto kol ruach. 11 Therefore, as I live, saith Adonoi Hashem; Surely, because thou hast made My Mikdash tameh with all thy shikkutzim, and with all thine to'avot, therefore will I also withdraw; neither shall

אַרום איר. ו און זי האָט ווידערשפּעניקט מײַנע געזעצן צו טאָן ביז מער
mer beiz ton tsu gezetsn maine vidershpenikt hot zi un ir arum
more evil do to laws my rebelled against has it and it round

פֿון די פֿעלקער, און מײַנע חוקים – מער פֿון די לענדער וואָס
vos lender di fun mer chukkim maine un felker di fun
which lands the than more statutes my and nations the than

רונד אַרום איר; ווײַל מײַנע געזעצן האָבן זיי פֿאַראַכט, און
un faracht zei hobn gezetsn maine vorem ir arum rund
and despised they have laws my because it round around

מײַנע חוקים, אין זיי זײַנען זיי נישט געגאַנגען. ז דערום האָט
hot derum gegangen nisht zei zainen zei in chukkim maine
has therefore having gone not they are them in statutes my

אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווײַל איר האָט אָנגעגעבן מער
mer ongegebn hot ir vail gezogt azoi Hashem Adonoi
more got into mischief have you because said so Hashem Adonoi

פֿון די פֿעלקער וואָס רונד אַרום אײַך; אין מײַנע חוקים זײַט איר
ir zait chukkim maine in aich arum rund vos felker di fun
you are statutes my in you round around which nations the than

נישט געגאַנגען, און מײַנע געזעצן האָט איר נישט געטאָן; צו מאָל
mol tsu geton nisht ir hot gezetsn maine un gegangen nisht
times to done not you have laws my and having gone not

ווי די געזעצן פֿון די פֿעלקער וואָס רונד אַרום איר האָט נישט
nisht ir hot aich arum rund vos felker di fun gezetsn di vi
not you have you round around that nations the of laws the like

געטאָן – ח דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: זע, איך אויך
oich ich ze gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum geton
also I behold said so Hashem Adonoi has therefore done

קום אויף דיר, און וועל טאָן אַ משפּט אין דיר פֿאַר די
di far dir in mishpot a ton vel un dir oif kum
the before you(SG) in judgment a do will and you(SG) on come

אויגן פֿון די פֿעלקער. ט און איך וועל טאָן אויף דיר וואָס איך האָב
hob ich vos dir oif ton vel ich un felker di fun oign
have I which you(SG) on do will I and nations the of eyes

נישט געטאָן, פֿון וועגן אַלע דײַנע אומווערדיקייטן. י דערום
derum umverdikeitn daine ale vegen fun geton nisht
therefore abominable practices your all account of on done not

וועלן עלטערן עסן זייערע קינדער אין דיר, און קינדער וועלן עסן
esen veln kinder un dir in kinder zeyere esen eltern veln
eat will children and you(SG) in children their eat fathers will

זייערע עלטערן, און איך וועל טאָן אַ משפּט אויף דיר, און אַל דײַן
dain al un dir oif mishpot a ton vel ich un eltern zeyere
your all and you(SG) on judgment a do will I and fathers their

איבערבלײַב וועל איך צעשפּרייטן אויף אַלע ווינטן. יא דערום אַזוי ווי איך
ich vi azoi derum vintn ale oif tseshpreitn ich vel iberblaib
I as so therefore winds all on scatter I will remnant

לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה, פֿאַר וואָר, ווײַל דו האָסט מײַן
main host du vail vor far Hashem Adonoi zogt leb
my have you because truly for Hashem Adonoi declares live

מִקְדָּשׁ פֿאַראומרייניקט מיט אַלע דײַנע מיאוסקייטן און מיט אַלע
ale mit un miuskeitn daine ale mit farumreinikt mikdash
all with and abominations your all with defiled sanctuary

דײַנע אומווערדיקייטן, דערום וועל איך אויך דיך פֿאַרמינערן,
farminern dich oich ich vel derum umverdikeitn daine
diminish you(SG) also I will therefore abominable practices your

Mine eye pity, neither will I spare. 12 A third part of thee shall die by dever, and by ra'av shall they be consumed in the midst of thee: and a third part shall fall by the cherev all around thee; and I will scatter a third part into kol ruach, and I will draw out a cherev after them.

13 Thus shall Mine anger be accomplished, and I will cause My chemah to be satisfied against them, and I will be avenged: and they shall know that I Hashem have spoken in My kinah, when I have accomplished My chemah against them. 14 Moreover I will make thee a ruin, and a cherpah among the Goyim that are all around thee, before the eyes of all that pass by. 15 So it shall be a cherpah *(reproach)* and a gedufah *(taunt)*, a musar and a meshammah *(astonishment, object of horror)* unto the Goyim that are all around thee, when I shall execute shefatim *(judgments)* on thee in anger and in chemah and in tokhchot chemah *(furious rebukes)*. I Hashem have spoken. 16 When I shall send upon them disastrous khitzim *(arrows)* of ra'av *(famine)*, which shall be for mashchit *(destruction)*, and which I will send to destroy you: and I will increase the ra'av *(famine)* upon you, and will break your mateh

אוֹן מײַן אוֹיג וועט נישט שוינען , אוֹן איך אויך וועל נישט דערבאַרעמען.
derbaremen nisht vel oich ich un shoinen nisht vet oig main un
have mercy not will also I and spare not will eye my and

יב אַ דריט-חלק פֿון דיר וועלן פֿון פּעסט שטאַרבן, אוֹן אויסגיין
oisgein un shtarbn pest fun veln dir fun drit-chelek a
run out and die pestilence from will you(SG) of third part a

פֿון הונגער אין דיר , אוֹן אַ דריט-חלק וועלן דורכן שוועבט פֿאַלן
faln shverd durchn veln drit-chelek a un dir in hunger fun
fall sword through will third part a and you(SG) in famine from

רונד אַרום דיר , אוֹן אַ דריט-חלק וועל איך אויף אַלע ווינטן
vintn ale oif ich vel drit-chelek a un dir arum rund
winds all on I will third part a and you(SG) round around

צעשפּרייטן, אוֹן אַ שוועבט וועל איך אַרויסציען הינטער זיי .
zei hinter aroistsien ich vel shverd a un tseshpreitn
them behind bring out I will sword a and scatter

יג אוֹן מײַן כּעס וועט אויסגיין, אוֹן איך וועל באַרואַן מײַן גרימצאָרן
grimtsorn main baruyen vel ich un oisgein vet kaas main un
wrath my give rest will I and run out will anger my and

אויף זיי , אוֹן איך וועל מיך שטילן; אוֹן זיי וועלן וויסן אַז איך
ich az visen veln zei un shtiln mich vel ich un zei oif
I that know will they and satisfy me will I and them on

ה האָב געריידט אין מײַן פֿאַרדראָס, וואַן איך לאָז אויס מײַן
main ois loz ich ven fardros main in geredt hob Hashem
my out let I when animosity my in spoken have Hashem

גרימצאָרן אויף זיי . יד אוֹן איך וועל דיך מאַכן פֿאַר אַ חורבן אוֹן
un churvn a far machn dich vel ich un zei oif grimtsorn
and ruin a for make you(SG) will I and them on wrath

פֿאַר אַ חרפּה צווישן די פֿעלקער וואָס רונד אַרום דיר , פֿאַר
far dir arum rund vos felker di tsvishn charpe a far
before you(SG) round around which nations the among disgrace a for

די אויגן פֿון איטלעכן פֿאַרביַיגייער. טו אוֹן עס וועט זיין אַ חרפּה אוֹן אַ
a un charpe a zain vet es un farbaigeyer itlechn fun oign di
a and disgrace a be will it and passer-by each of eyes the

לעסטערונג, אַ מוסר אוֹן אַ שרעק, ביַי די פֿעלקער וואָס רונד
rund vos felker di bai shrek a un musar a lesterung
around which nations the by terror a and moral lesson an reviling

אַרום דיר , וועל איך טו אַ משפּט אויף דיר מיט כּעס אוֹן
un kaas mit dir oif mishpot a tu ich ven dir arum
and anger with you(SG) on judgment a do I when you(SG) round

מיט גרימצאָרן אוֹן מיט שטראָפֿן פֿון גרימצאָרן – איך ה
Hashem ich grimtsorn fun shtrofn mit un grimtsorn mit
Hashem I wrath of punishment with and wrath with

האָב געריידט; טז וועל איך שיק אָן אויף זיי די ביייזע פֿיַילן פֿון
fun failn beize di zei oif on shik ich ven geredt hob
of arrows evil the them against on send I when spoken have

הונגער וואָס זיַינען אויף אומצוברענגען , וואָס איך וועל זיי שיקן
shikn zei vel ich vos umtsubrengen oif zainen vos hunger
send them will I which to destroy on are which famine

אייַך אומצוברענגען ; אוֹן הונגער וועל איך מערן אויף אייַך, אוֹן וועל
vel un aich oif mern ich vel hunger un umtsubrengen aich
will and you on increase I will famine and to destroy you

אייַך צעברעכן דעם אונטערלען פֿון ברויט. יז אוֹן איך וועל אָנשיקן אויף
oif onshikn vel ich un broit fun unterlen dem tsebrechn aich
on send will I and bread of support the break you

lechem *(staff of bread, food supply)*: [17] So will I send upon you ra'av *(famine)* and chayyah ra'ah *(wild beasts)*, and they shall leave thee bereaved as childless: and dever and dahm shall pass through thee; and I will bring the cherev upon thee. I Hashem have spoken.

6 And the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben Adam, set thy face toward the mountains of Yisroel, and prophesy against them, [3] And say, Ye mountains of Yisroel, hear the Devar Adonoi Hashem; Thus saith Adonoi Hashem to the harim *(mountains)*, and to the geva'ot *(hills)*, to the ravines, and to the valleys: Hineni, I, even I, will bring a cherev upon you, and I will destroy your high places. [4] And your [idolatrous] mizbechot shall be decimated, and your incense altars shall be demolished; and I will cast down your slain before your gillulim *(idols)*. [5] And I will lay the pigrei Bnei Yisroel *(dead bodies of the children of Israel)* before their gillulim; and I will scatter your atzmot all around your mizbechot. [6] In all your moshevot *(dwellings)* the towns shall be laid waste, and the high places shall be desolate; that your mizbechot will be laid waste and made desolate, and your gillulim *(idols)* will be broken and cease, and your incense altars will be cut down,

אֵיךְ הוּנגער און בייזע חיות , און זיי וועלן דיך אָן קינדער
kinder on dich veln zei un chayes beize un hunger aich
children on you(SG) will they and creatures wild and famine you

לאָזן; און פּעסט און בלוט וועט דורכגיין דורך דיר , און אַ
a un dir durch durchgein vet blut un pest un lozn
a and you(SG) by pass through will blood and pestilence and let

שוווערד וועל איך ברענגען אויף דיר . איך ה האָב גערעדט.
geredt hob Hashem ich dir oif brengen ich vel shverd
spoken have Hashem I you(SG) on bring I will sword

ו

און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , טו דיין פּנים צו די בערג פֿון ישׂראֵל, און
un Yisroel fun berg di tsu ponem dain tu mentshnkind
and Yisroel of mountains the to face your do son of man

זאָג נבֿיאות צו זיי , ג און זאָלסט זאָגן: איר בערג פֿון
fun berg ir zogn zolst un zei tsu nevies zog
of mountains you say you(SG) must and them to prophesy say

ישׂרָאֵל, הערט דאָס ווארט פֿון אֲדֹנָי ה : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi Hashem Adonoi fun vort dos hert Yisroel
Adonoi said has thus Hashem Adonoi of word the hear Yisroel

ה צו די בערג און צו די הייכן , צו די גראָבנס און צו
tsu un grobns di tsu heichn di tsu un berg di tsu Hashem
to and ravines the to heights the to and mountains the to Hashem

די טאָלן : זעט, איך ברענג אויף אַיך אַ שוווערד, און וועל אונטערברענגען
unterbrengen vel un shverd a aich oif breng ich zet toln di
destroy will and sword a you on bring I see valleys the

אייַערע במות . ד און פֿאַרווייסט ווערן וועלן אייַערע מזבחות ,
mizbeyches aiere veln vern farvist un bamot aiere
altars your will become laid waste and high places your

און צעברעכן ווערן וועלן אייַערע זונזיילן ; און איך וועל מאַכן פֿאַלן
faln machn vel ich un zunzailn aiere veln vern tsebrochn un
fall make will I and sun pillars your will become broken and

אייַערע דערשלאָגענע פֿאַר אייַערע אָפּגעטער. ה און איך וועל אַהינטאָן
ahinton vel ich un opgeter aiere far dershlogene aiere
put will I and idols your before slain your

די פּגָרים פֿון די קינדער פֿון ישׂרָאֵל פֿאַר זייערע אָפּגעטער, און
un opgeter zeyere far Yisroel fun kinder di fun pegorim di
and idols their before Yisroel of children the of corpses the

. איך וועל צעשפּרייטן אייַערע ביינער רונד אַרום אייַערע מזבחות
mizbeyches aiere arum rund beiner aiere tseshpreitn vel ich
altars your round around bones your scatter will I

ו אין אַלע אייַערע ווויינערטער וועלן די שטעט חרוב ווערן , און די
di un vern chorev shtet di veln voinerter aiere ale in
the and become waste towns the will dwellings your all in

במות וועלן פֿאַרווייסט ווערן ; כּדי חרוב און וויסט ווערן
vern vist un chorev kedei vern farvist veln bamot
become waste and ruins so that become laid waste will high places

זאָלן אייַערע מזבחות , און צעברעכן און צעשטערט ווערן זאָלן
zoln vern tseshtert un tsebrochn un mizbeyches aiere zoln
shall become destroyed and broken and altars your shall

and your ma'asim will be abolished. [7] And the chalal *(slain)* shall fall in the midst of you, and ye shall know that I am Hashem.

[8] Yet will I leave a remnant, that ye may have some that shall escape the cherev among the Goyim, when ye shall be scattered among the countries. [9] And they that escape of you shall remember Me among the Goyim where they shall be carried captive, how I have known hurt by the lev hazoneh of them which turned away from Me, and by their einayot hazonot which went a-whoring after their gillulim; they shall lothe themselves for the ra'ot *(evils)* which they have committed in all their to'avot. [10] And they shall know that I am Hashem, and that I have not served warning el-chinnom *(in vain)* that I would bring hara'ah hazot upon them.

[11] Thus saith Adonoi Hashem; strike with thine hand, and stamp with thy regel, and say, Alas for kol to'avot ra'ot Bais Yisroel! For they shall fall by cherev *(sword)*, by ra'av *(famine)*, and by dever *(plague)*. [12] He that is far off shall die by dever; and he that is near shall fall by cherev; and he that surviveth and is besieged

אײַערע אָפּגעהאַקט ווערן זאָלן אײַערע זונזײַלן , און
un zunzailn aiere zoln vern opgehakt un opgeter aiere
and sun pillars your shall become chopped off and idols your

אויסגעמעקט ווערן זאָלן אײַערע ווערק. ז און פֿאַלן וועלן דערשלאָגענע
dershlogene veln faln un verk aiere zoln vern oisgemekt
slain will fall and work your shall become wiped out

צווישן אײַך, און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un aich tsvishn
Hashem am I that know will you and you among

ח אָבער איך וועל לאָזן אַן איבערבלייַב: אַז איר זאָלט האָבן אַנטרונענע פֿון
fun antrunene hobn zolt ir az iberblaib an lozn vel ich ober
from escape have shall you that remnant a leave will I but

שוועבעד צווישן די פֿעלקער, ווען איר ווערט צעשפּרייט אין די לענדער.
lender di in tseshpreit vert ir ven felker di tsvishn shverd
lands the in spread out shall be you when nations the among sword

ט און אײַערע אַנטרונענע וועלן מיך דערמאָנען צווישן די פֿעלקער
felker di tsvishn dermonen mich veln antrunene aiere un
nations the among remember me will escaped ones your and

וואָס זיי זײַנען געפֿאַנגען געווואָרן אַהין, ווי אַזוי איך בין
bin ich azoi vi ahin gevorn gefangen zainen zei vos
am I so how there having become captive are they which

געווען צעבראָכן פֿון ווען זייער פֿאַרפֿירטן האַרצן וואָס האָט
hot vos hartsn farfirtn zeyer vegen fun tsebrochn geven
has which heart misled their account of of dismayed having been

זיך אָפּגעקערט פֿון מיר, און פֿון ווען זייערע אויגן וואָס זײַנען
zainen vos oign zeyere vegen fun un mir fun opgekert zich
are which eyes their account of of and me from turned aside self

געווען פֿאַרפֿירט נאָך זייערע אָפּגעטער; און זיי וועלן זיך עקלען
eklen zich veln zei un opgeter zeyere noch farfirt geven
loathe self will they and idols their after strayed after having been

פֿאַר זיך אַליין, ווען די בייזן וואָס זיי האָבן געטאָן בײַ אַלע
ale bai geton hobn zei vos beizn di vegen alein zich far
all by done have they which evil the concerning alone self for

זייערע אומווערדיקייטן . י און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה ;
Hashem bin ich az visen veln zei un umverdikeitn zeyere
Hashem am I that know will they and abominable practices their

נישט אומזיסט האָב איך געריידט זיי צו טאָן דאָס דאָזיקע בייז.
beiz dozike dos ton tsu zei geredt ich hob umzist nisht
evil this the do to them reported I have for nothing not

יא אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : פּאַטש מיט דײַן האַנט, און
un hant dain mit patsh Hashem Adonoi gezogt hot azoi
and hand your with clap Hashem Adonoi said has thus

קלאַפּ מיט דײַן פֿוס, און זאָג: וויי אויף אַלע בייזע אומווערדיקייטן
umverdikeitn beize ale oif vei zog un fus dain mit klap
abominable practices evil all on woe say and foot your with strike

פֿון דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל; ווארעם פֿון שוועבעד, פֿון הונגער, און
un hunger fun shverd fun vorem Yisroel fun hoiz dem fun
and famine from sword from because Yisroel of house the of

פֿון פּעסט , וועלן זיי פֿאַלן. יב דער ווייטער וועט פֿון פּעסט
pest fun vet vaiter der faln zei veln pest fun
pestilence from will far off the fall they will pestilence from

שטאַרבן, און דער נאָענטער וועט פֿון שוועבעד פֿאַלן, און דער געבליבענער
geblibener der un faln shverd fun vet nonter der un shtarbn
remainder the and fall sword from will near the and die

shall die by ra'av *(famine)*; thus will I accomplish My chemah *(fury)* upon them. 13 Then shall ye know that I am Hashem, when their slain shall be among their gillulim all around their mizbechot, upon every givah ramah *(high hill)*, in all the tops of the harim, and under every spreading tree, and under every leafy elah *(oak tree)*, the makom *(place)* where they did offer rei'ach nicho'ach to all their gillulim. 14 So will I stretch out My yad upon them, and make HaAretz desolate, yes, more desolate than the midbar toward Divlah, in all their moshevot *(dwellings)*; then they shall know that I am Hashem.

7 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Also, thou ben adam, thus saith Adonoi Hashem unto Eretz Yisroel: Ketz *(End)*, the End is come upon the four corners of ha'aretz. 3 Now is the Ketz *(End, Doom)* come upon thee, and I will send Mine anger upon thee, and will judge thee according to thy drakhim, and will repay thee for all thine to'avot *(abominations)*. 4 And Mine eye shall not pity thee, neither will I spare; but I will repay thy drakhim upon thee, and thine to'avot shall be in the

אוּן בַּאַלַעגְערטער וועט פֿוּן הונגער שטאַרבן: אוּן איך וועל אויסלאָזן
oislozen vel ich un shtarbn hunger fun vet balegerter un
vent will I and die famine from will besieged and

מײַן גרימצאָרן אויף זיי . יג אוּן איר וועט וויסן אַז איך בין
bin ich az visen vet ir un zei oif grimtsorn main
am I that know will you and them against wrath my

ה , וועַן זייערע דערשלאָגענע וועלן זײַן צווישן זייערע אָפּגעטער
opgeter zeyere tsvishn zain veln dershlogene zeyere ven Hashem
idols their among be will slain their when Hashem

רונד אַרום זייערע מזבחות , אויף יעטוועדער הויכן בערגל, אויף
oif bergel hoichn yetveder oif mizbeyches zeyere arum rund
on hill high every on altars their round around

אַלע שפּיצן בערג , אוּן אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים,
boim tsvaighaftikn yetveder unter un berg shpitsn ale
tree leafy every under and mountains tops all

אוּן אונטער יעטוועדער געדיכטן אייכנבוים , אין דעם אָרט וואָס זיי
zei vos ort dem in eichnboim gedichtn yetveder unter un
they which place the in terebinth dense every under and

האָבן דאָרטן געגעבן אַ געשמאַקן ריח צו אַלע זייערע אָפּגעטער.
opgeter zeyere ale tsu reyech geshmakn a gegebn dortn hobn
idols their all to fragrance soothing a given there have

טו אוּן איך וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף זיי , אוּן וועל מאַכן
machn vel un zei oif hant main oisshtrekn vel ich un
make will and them against hand my stretch out will I and

דאָס לאַנד אַ וויסט אוּן וויסטעניש מער פֿון מדבר דִּבלָה , אין אַלע
ale in Divlah midber fun mer vistenish un vist a land dos
all in Divlah wilderness than more wasteland and waste a land this

זייערע ווינערטער; אוּן זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un voinerter zeyere
Hashem am I that know will they and dwellings their

ז

אוּן דאָס ווָארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: ב אוּן
un zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
and say to so me to was is Hashem of word the and

דו מענטשנקינד , אַזוי האָט אֲדֹנָי ה : אַ סוף צו דער
der tsu sof a Hashem Adonoi gezogt hot azoi mentshnkind du
the to end an Hashem Adonoi said has so son of man you

ערד פֿון יִשׂרָאֵל! געקומען אַ סוף אויף די פֿיר עקן פֿון לאַנד.
land fun ekn fir di oif sof a gekumen Yisroel fun erd
land of corners four the on end a having come Yisroel of land

ג אַצונד איז אַ סוף אויף דיר , אוּן איך וועל אָנשיקן מײַן צאָרן
tsorn main onshikn vel ich un dir oif sof a iz atsund
anger my send will I and you(SG) against end an is now

אויף דיר , אוּן וועל דיך משפּטן לויט דײַנע וועגן ,
vegen daine loit mishpetn dich vel un dir oif
ways your according to judge you(SG) will and you(SG) against

אוּן פֿאַרגעלטן אויף דיר אַלע דײַנע אומווערדיקייטן . ד אוּן
un fargeltn oif dir ale daine umverdikeitn un
and abominable practices your all you(SG) against repay and

מײַן אויג וועט דיך נישט שוינען , אוּן איך וועל נישט דערבאַרעמען;
derbaremen nisht vel ich un shoinen nisht dich vet oig main
have mercy not will I and spare not you(SG) will eye my

נײַערט דײַנע וועגן וועל איך פֿאַרגעלטן אויף דיר , אוּן דײַנע
daine un dir oif fargeltn ich vel vegen daine naiert
your and you(SG) against repay I will ways your rather

midst of thee; and ye shall know that I am Hashem.

אומווערדיקייטן וועלן אין דיין מיט בלייבן ; און איר וועט ווייסן
visen vet ir un blaibn mit dain in veln umverdikeitn
know will you and remain midst your in will abominable practices

אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az
Hashem am I that

[5] Thus saith Adonoi Hashem; A ra'ah, a singular ra'ah, hinei, has come. [6] Ketz is come, the ketz is come; it is awakened against thee; hinei, it is come. [7] The Tzefirah *(the Doom, Fate, Turning point)* is come upon thee, O thou that dwellest in ha'aretz; the time is come, the Yom Mehumah *(Day of Panic)* is near, and not of rejoicing in the harim. [8] Now will I shortly pour out My fury upon thee, and spend Mine anger upon thee; and I will judge thee according to thy drakhim, and will repay thee for all thine to'avot. [9] And Mine eye shall not pity, neither will I spare; I will repay thee according to thy drakhim and thine to'avot that are in the midst of thee; and ye shall know that I am Hashem that striketh.

ה אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַן אומגליק, אַ באַזונדער
bazunder a umglik an Hashem Adonoi gezogt hot azoi
one of a kind a calamity a Hashem Adonoi said has thus

אומגליק אָט קומט ! ו אַ סוף איז געקומען , געקומען דער סוף, ער
er sof der gekumen gekumen iz sof a kumt ot umglik
it end the having come come is end an comes behold calamity

האָט זיך דערוועקט אויף דיר ; אָט קומט עס! ז געקומען
gekumen es kumt ot dir oif dervekt zich hot
having come it is come behold you(SG) against roused self has

איז די גורל צו דיר , באַווינער פֿון לאַנד; געקומען די צייַט,
tsait di gekumen land fun bavoiner dir tsu goirl di iz
time the having come land of inhabitants you(SG) to fate the is

נאָנט איז דער טאָג פֿון מהומה , און אויס דער געהילך פֿון די
di fun gehilch der ois un mehume fun tog der iz nont
the of reverbation the out and confusion of day the is near

בערג . ח אַצונד באַלד וועל איך אויסגיסן מיין גרימצאָרן
grimtsorn main oisgisen ich vel bald atsund berg
wrath my pour out I will from the start now mountains

אויף דיר , און אויסלאָזן אויף דיר מיין כּעס , און דיך
dich un kaas main dir oif oislozen un dir oif
you(SG) and anger my you(SG) against vent and you(SG) on

משפּטן לויט דייַנע וועגן , און פֿאַרגעלטן אויף דיר אַלע
ale dir oif fargeltn un vegen daine loit mishpetn
all you(SG) against repay and ways your according to judge

דייַנע אומווערדיקייטן . ט און מיין אויג וועט נישט שוינען , און איך
ich un shoinen nisht vet oig main un umverdikeitn daine
I and spare not will eye my and abominable practices your

וועל נישט דערבאַרעמען; לויט דייַנע וועגן וועל איך פֿאַרגעלטן
fargeltn ich vel vegen daine loit derbaremen nisht vel
repay I will ways your according to have mercy not will

אויף דיר , און דייַנע אומווערדיקייטן וועלן אין דיר מיט
mit dain in veln umverdikeitn daine un dir oif
midst your in will abominable practices your and you(SG) against

בלייַבן ; און איר וועט ווייסן אַז איך ה טו שלאָגן .
shlogn tu Hashem ich az visen vet ir un blaibn
strike do Hashem I that know will you and remain

[10] Hinei, the Yom, hinei, it is come; The Tzefirah *(Doom, Fate, Turning point)* is gone forth; the mateh *(rod)* hath blossomed, zadon *(pride)* hath budded. [11] Chamas is risen up into mateh resha *(a rod of wickedness)*; none of them shall remain, nor of

י אָט איז דער טאָג, אָט קומט עס! אויסגעפֿאַלן איז די גורל,
goirl di iz oisgefaln es kumt ot tog der iz ot
lot the is fall to it comes behold day the is behold

געשפּראָצט האָט דער שטעקן, געבליט האָט די מוטווויליקייט. יא אומרעכט
umrecht mutvilikeit di hot geblit shtekn der hot geshprotst
injustice wilfulness the has bloomed staff the has sprung up

איז אויסגעוואַקסן אין אַ שטעקן פֿון שלעכטיקייט; נישט פֿון זיי קומט
kumt zei fun nisht shlechtikeit fun shtekn a in oisgevaksn iz
come them of not wickedness of staff a in springs up is

אַרויס, און נישט פֿון זייער געזעמל , און נישט פֿון זייער געטומל;
getuml zeyer fun nisht un gezeml zeyer fun nisht un arois
tumult their of not and company their of not and out

their tumult, nor of any of their's; none of their preeminence. [12] The time is come, the day draweth near; let not the koneh *(buyer)* rejoice, nor the mokher *(seller)* mourn; for charon *(wrath)* is upon all the multitude thereof. [13] For the mokher *(seller)* shall not return to that which is sold, as long as his life is alive; for the chazon *(vision)* concerns the whole multitude thereof, which shall not be reversed; neither shall any strengthen himself in the avon of his life. [14] They have blown the trumpet, even to make all ready; but none goeth to the milchamah; for My charon *(wrath)* is upon all the multitude thereof. [15] The cherev is outside, and the dever and the ra'av *(famine)* inside; he that is in the sadeh shall die with the cherev; and he that is in the Ir, ra'av *(famine)* and dever shall devour him. [16] But they that survive of them shall escape, and shall be on the harim like doves of the ge'ayot *(valleys)*, all of them moaning, every one for his avon. [17] All hands shall go limp, and all birkayim *(knees)* shall be weak as mayim. [18] They shall also gird themselves with sackcloth, and terror shall cover them; and bushah *(shame)* shall be upon all faces, and shaved scalps upon all their heads. [19] They shall cast their

אוּן נִישטָאָ קִיין געהויבנקייט אִין זיי . יב געקומען אִיז די צַיַיט,
un nishto kein gehoibnkeit in zei . gekumen iz di tsait
and any not loftiness in them . having come is the time

דערגרייבט האָט דער טאָג; דער קויפֿער זאָל זיך נישט פֿרייען, אוּן
dergreicht hot der tog der . koifer zol zich nisht freyen un
has reached has the day the . buyer shall self not rejoice and

דער פֿאַרקויפֿער זאָל נישט טרויערן, ווָאָרעם אַ גרימצאָרן איז אויף איר
der farkoifer zol nisht troiern vorem a grimtsorn iz oif ir
the seller shall not mourn because a wrath is on its

גאַנצן געזעמל . יג ווָאָרעם דער פֿאַרקויפֿער וועט צום פֿאַרקויפֿטן אין
gantsn gezeml . vorem der farkoifer vet tsum farkoifter in
company entire . because the seller will to the sold in

זײַן לעבנס לעבן זיך נישט אומקערן; ווַיִל אַ זעונג איז אויף איר
zayn lebns lebn zich nisht umkeren ; vail a zeung iz oif ir
his lives life self not return ; because a vision is against its

גאַנצן געזעמל , עס זאָל זיך נישט אומקערן; אוּן פֿון וועגן זײַן
gantsn gezeml , es zol zich nisht umkeren ; un fun vegen zayn
company entire , it shall self not return ; and of account of his

זינד אין זײַן לעבן וועט זיך קיינער נישט דערהאַלטן.
derhaltn nisht keiner zich vet lebn zayn in zind
preserve not anyone self will life his in sin

יד געבלאָזן דעם האָרן, אוּן אָנגעברייט אַלצדינג , אוּן נישטָאָ ווער
ver nishto un altsding ongebreit un horn dem geblozn
who not and everything prepared and horn the blow

זאָל גיין אויף מלחמה ; ווָאָרעם מײַן גרימצאָרן איז אויף איר גאַנצן
gantsn ir oif iz grimtsorn main vorem milchome oif gein zol
entire its on is wrath my because war on go shall

געזעמל . טו דערויסן די שוווערד, אוּן אינעווייניק די פּעסט אוּן
un pest di ineveinik un shverd di deroisn gezeml
and pestilence the inside and sword the outside company

דער הונגער; דער וואָס אין פֿעלד וועט דורכן שוווערד שטאַרבן, אוּן
un shtarbn shverd durchn vet feld in vos der hunger der
and die sword through will field in that the one famine the

דער וואָס אין שטאָט, וועט אים הונגער אוּן פּעסט אויפֿעסן. טז אוּן
un oifesn pest un hunger im vet shtot in vos der
and devour pestilence and famine him will city in that the one

זייערע אַנטרונענע וועלן אַנטרינען, אוּן וועלן זײַן אויף די בערג , ווי
zeyere antrunene veln antrinen veln un zayn oif di berg , vi
their escapees will escape and will be on the mountains as

טויבן פֿון די טאָלן , וואָס אַלע טוען זיי ברומען; איטלעכער פֿון
toibn fun di toln , vos ale tuen zei brumen ; itlecher fun
doves of the valleys , which all do they groan each of

וועגן זײַן זינד . יז אַלע הענט וועלן שלאַף ווערן , אוּן אַלע קני
vegen zayn zind . ale hent veln shlof vern , un ale kni
account of his sin . all hands will limp become , and all knees

וועלן רינען מיט וואַסער. יח אוּן זיי וועלן אָנגורטן זאַקקלייד־ער, אוּן אַ
veln rinen mit vaser . un zei veln ongurtn zakkleider , un a
will flow with water . and they will wear sackcloth , and a

שוידער וועט זיי באַדעקן, אוּן אויף אַלע פּנימער וועט זײַן אַ בושה ,
shoider vet zei badekn oif un ale penemer vet zain a bushe ,
horror will they cover them and on all faces will be a shame ,

אוּן אויף אַלע זייערע קעפּ אַ פּליך . יט זייער זילבער וועלן זיי אויף
un oif ale zeyere kep a plich . zeyer zilber veln zei oif
and against all their heads a bald spot . their silver will they on

kesef in the streets, and their zahav shall be like niddah; their kesef and their zahav shall not be able to save them in the Yom Evrat Hashem *(Day of the Wrath of* Hashem*)*; they shall not satisfy their nefashot, neither fill their stomachs; for it has become the stumbling block of their avon. 20 As for the beauty of his jewelry, he set it in ga'on *(pride)*; but they made the tzelem of their to'avot and of their shikkutzim therein; therefore I will make it like niddah to them. 21 And I will give it into the hands of the zarim *(strangers)* for plunder, and to the resha'im of ha'aretz for loot; and they shall defile it. 22 My face will I turn also from them, and they shall desecrate My treasure; for the robbers shall enter into it, and defile it.

23 Make a chain; for ha'aretz is full of mishpat damim, and the ir is full of chamas. 24 Therefore I will bring the worst of the Goyim, and they shall possess their batim *(houses)*; I will also make the ga'on *(pride)* of the mighty to cease; and their mikdashim *(holy places)* shall be defiled. 25 Terror cometh; and they shall seek shalom, and there shall be none. 26 Disaster shall come upon disaster,

די גאַסן אַרויסווארפֿן, און זייער גאָלד וועט אַן אומריינקייט ווערן ,
di gasn aroisvarfn un zeyer gold vet an umreinikeit vern
the streets throw out and their gold will an uncleanness become

זייער זילבער און זייער גאָלד וועט זיי נישט קענען מציל זיין אין
zeyer zilber un zeyer gold vet zey nisht kenen matsl zain in
their silver and their gold will they not be able to rescue be

טאָג פֿון הס גרימצארן; זייער לייַב וועלן זיי נישט אָנזעטן
tog fun Hashems grimtsorn zeyer laib veln zey nisht onzetn
day of Hashem's wrath their body will they not be satisfied

און זייערע אינגעווייד וועלן זיי נישט אָנפֿילן; וואָרעם די שטרויכלונג
un zeyere ingeveid veln zey nisht onfiln vorem di shtroichlung
and their innards will they not fill because the pitfall

צו זיי זינד איז דאָס געווען, כ און זייער שיינע צירונג וואָס זיי
tsu zey zind iz dos geven un zeyer sheine tsirung vos zey
to they sin is this was and their beautiful jewelry which they

האָבן פֿאַר אַ שטאָלץ געמאַכט; און בילדער פֿון זייערע מיאוסע
hobn far a shtolts gemacht un bilder fun zeyere miuse
have for a pride made and of images their ugly-looking

אומווערדיקייטן האָבן זיי דערפֿון אויסגעאַרבעט; דערום מאַך
umverdikeitn hobn zey derfun oisgearbet derum mach
abominable practices have they thereof crafted therefore make

איך עס זיי פֿאַר אַן אומריינקייט. כא און איך וועל עס געבן אין דער האַנט
ich es zey far an umreinikeit un ich vel es gebn in der hant
I it them for an uncleanness and I will it give in the hand

פֿון פֿרעמדע צו רויב , און צו די שלעכטע פֿון דער ערד צו
fun fremde tsu roib un tsu der shlechte fun der erd tsu
of foreigners to plunder and to the wicked of the earth to

פֿאַנג , און זיי וועלן עס פֿאַרשוועכן. כב און איך וועל אָפּדרייען מיין
fang un zey veln es farshvechn un ich vel opdreyen main
plunder and they will it profane and I will turn aside my

פּנים פֿון זיי , און מע וועט פֿאַרשוועכן מיין פֿאַרבאָרגענישן; יאָ ,
ponem fun zey un me vet farshvechn main farborgenish yo
face from them and one will profane my hidden place yes

איינברעכער וועלן קומען אין איר, און וועלן זי פֿאַרשוועכן.
ainbrecher veln kumen in ir un veln zi farshvechn
robbers will come in it and will it profane

כג גרייט צו די קייטן , וואָרעם דאָס לאַנד איז פֿול מיט בלוטשולד ,
greit tsu di keitn vorem dos land iz ful mit blutshuld
prepare to the chains because this land is full with blood guilt

און די שטאָט איז פֿול מיט אומרעכט. כד און איך וועל ברענגען די
un di shtot iz ful mit umrecht un ich vel brengen di
and the city is full with injustice and I will bring the

ערגסטע פֿון די פֿעלקער, און זיי וועלן יַרשענען זייערע הייַזער; און איך
ergste fun di felker un zey veln yarshenen zeyere haizer un ich
worst of the nations and they will inherit their houses and I

וועל פֿאַרשטערן דעם שטאָלץ פֿון די שטאַרקע; און פֿאַרשוועכט וועלן ווערן
vel farshtern dem shtolts fun di shtarke un farshvecht vern
will frustrate the pride of the strong and desecrated become

וועלן זייערע הייליקטומען. כה אַ שוידערניש קומט , און זיי וועלן זוכן
veln zeyere heiliktumen a shoidernish kumt un zey veln zuchn
will their sanctuaries a trembling comes and they will seek

שלום , און עס וועט נישט זיין . כו אַ בראָך אויף אַ בראָך וועט
sholem un es vet nisht zain a broch oif a broch vet
peace and it will not be a destruction on a destruction will

and rumor shall be upon rumor; then shall they seek a chazon *(vision)* from the navi; but the torah shall perish from the kohen, and etzah from the zekenim *(elders)*. [27] HaMelech shall mourn, and the nasi shall be clothed with despair, and the hands of the am ha'aretz shall fearfully tremble; I will do unto them according to their derech, and according to their mishpatim will I judge them; and they shall know that I am Hashem.

קומען , און אַ הערונג נאָך אַ הערונג וועט זיין ; און זיי וועלן זוכן
zuchn veln zei un zain vet herung a noch herung a un kumen
seek will they and be will report a after report a and come

אַ זעונג פֿון נבֿיא , און די תּורה וועט פֿאַרלאָרן ווערן פֿון
fun vern farlorn vet toyre di un novi fun zeung a
of become lost will instruction the and prophet of vision a

כהן , און אַן עצה פֿון די זקנים . כז דער מלך וועט טרויערן, און
un troiern vet melech der zkeinim di fun eitse an un koyen
and mourn will king the elders the of counsel an and kohen

דער פֿירשט וועט זיך אָנקלײדן מיט וויסטקייט , און די הענט פֿון דעם
dem fun hent di un vistkeit mit onkleidn zich vet firsht der
the of hands the and desolation with clothe self will prince the

פֿאָלק פֿון לאַנד וועלן צעטומלט ווערן ; לויט זייער וועג וועל איך
ich vel veg zeyer loit vern tsetumlt veln land fun folk
I will way their according to become tremble will land of people

טאָן מיט זיי , און מיט זייערע משפּטים וועל איך זיי משפּטן ; און
un mishpetn zei ich vel mishpotim zeyere mit un zei mit ton
and judge them I will judgments their with and them with do

זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei
Hashem am I that know will they

8 And it came to pass in the sixth year, in the sixth month, in the fifth day of the month, as I sat in mine bais, and the zekenim of Yehudah sat before me, that the yad Adonoi Hashem fell there upon me. [2] Then I beheld, and hinei a demut *(likeness)* as of the appearance of eish; from the appearance of His waist and downward, eish; and from His waist and upward, as the appearance of zohar *(brightness)*, as of gleaming amber. [3] And He put forth the form of a yad, and took me by a lock of mine rosh; and the Ruach lifted me up between Ha'Aretz and Shomayim, and brought me in mar'ot Elohim *([divinely granted] visions)* to Yerushalayim, to the Petach Sha'ar Hapenimit *(entrance of the inner gate)*, the one facing north; where was the moshav

ח

און עס איז געווען אין זעקסטן יאָר , אין זעקסטן חודש , אין פֿינפֿטן
finftn in choidesh zekstn in yor zekstn in geven iz es un
fifth in month sixth in year sixth in was is it and

טאָג פֿון חודש , ווי איך זיץ אין מײַן הויז , און די עלטסטע
eltste di un hoiz main in zits ich vi choidesh fun tog
elders the and house my in sit I as month of day

פֿון יהוּדה זיצן פֿאַר מיר, אַזוי איז דאָרטן געפֿאַלן אויף מיר די
di mir oif gefaln dortn iz azoi mir far zitsn Yehudah fun
the me on fell there is that me before sitting Yehudah of

האַנט פֿון אֲדֹנָי ה . ב און איך האָב געזען, ערשט אַ געשטאַלט
geshtalt a ersht gezen hob ich un Hashem Adonoi fun hant
form a behold seen have I and Hashem Adonoi of hand

אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון פֿײַער: פֿון דעם אויסזען פֿון זײַנע לענדן
lendn zaine fun oiszen dem fun faier fun oiszen dos vi azoi
loins his of appearance the from fire of appearance the as like

און אַראָפּ פֿײַער, און פֿון זײַנע לענדן און אַרויף אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi aroif un lendn zaine fun un faier arop un
the as like upward and loins his from and fire downward and

אויסזען פֿון גלאַנציקייט, אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון בורשטין. ג און ער
er un burshtin fun onblik der vi azoi glantsikeit fun oiszen
he and amber of appearance the as so radiance of appearance

האָט אויסגעשטרעקט אַ געשטאַלט פֿון אַ האַנט, און האָט מיך אָנגענומען
ongenumen mich hot un hant a fun geshtalt a oisgeshtrekt hot
grasped me has and hand a of form a stretched out has

פֿאַר אַ לאָק פֿון מײַן קאָפּ, און דער גײַסט האָט מיך געטראָגן צווישן
tsvishn getrogn mich hot gaist der un kop main fun lok a far
between carried me has Spirit the and head my of lock a by

ערד און צווישן הימל , און האָט מיך געבראַכט אין זעונגען פֿון
fun zeungen in gebracht mich hot un himel tsvishn un erd
of visions in brought me has and heaven among and earth

אלקים קיין ירושָלַיִם , צום אײַנגאַנג פֿון דעם אינעווייניקסטן טויער
toier ineveinikstn dem fun aingang tsum Yerushalayim kein Elokim
gate inner the of entrance to Yerushalayim to G-d

וואָס איז געקערט צו צפֿון , וואָס דאָרטן איז געווען דער אָרט פֿון דעם
dem fun ort der geven iz dortn vos tsofn tsu gekert iz vos
the of place the was is there which north to turned is which

סֶמֶל קִנְאָה וואָס דערצערנט קִנְאָה . ד ערשט דאָרטן איז די פּראַכט
pracht di iz dortn ersht kine dertsernt vos kine semel
glory the is there behold jealousy provoked which jealousy statue

פֿון אלוקי ישְׂרָאֵל, אַזוי ווי די זעונג וואָס איך האָב געזען אין טאָל .
tal in gezen hob ich vos zeung di vi azoi Yisroel Elokei fun
valley in seen had I which vision the as like Yisroel the G-d of of

ה און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , הייב אַקאָרשט אויף דיינע
daine oif akorsht heib mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
your up now lift son of man said me to has he and

אויגן קעגן צפֿון . האָב איך אויפֿגעהויבן מיינע אויגן קעגן צפֿון ,
tsofn kegen oign maine oifgehoibn ich hob tsofn kegen oign
north toward eyes my lifted up I have north toward eyes

ערשט אין צפֿון פֿון דעם טויער מזבח איז דאָס דאָזיקע סֶמֶל
semel dozike dos iz mizbeyech fun toier dem fun tsofn in ersht
statue this the is altar of gate the of north in behold

קִנְאָה , ביים איינגאַנג . ו און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד ,
mentshnkind gezogt mir tsu hot er un aingang baim kine
son of man said me to has he and entrance at the jealousy

דו זעסט וואָס זיי טוען ? די גרויסע אומווערדיקייטן וואָס דאָס
dos vos umverdikeitn groise di tuen zei vos zest du
the that abominable practices great the are doing they what see you

הויז פֿון יִשְׂרָאֵל טוט דאָ , כּדי איך זאָל מיך דערווייטערן פֿון מיין
main fun dervaitern mich zol ich kedei do tut Yisroel fun hoiz
my from be far from me shall I so that here do Yisroel of house

מִקְדָּשׁ ? און וועסט נאָך וויַיטער זען גרעסערע אומווערדיקייטן .
umverdikeitn gresere zen vaiter noch vest un mikdash
abominable practices greater see further yet you will and sanctuary

ז און ער האָט מיך געבראַכט צום איינגאַנג פֿון הויף , און איך
ich un hoif fun aingang tsum gebracht mich hot er un
I and courtyard of entrance to the brought me has he and

האָב געזען , ערשט אַ לאָך איז אין דער וואַנט. ח האָט ער צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu er hot vant der in iz loch a ersht gezen hob
said me to he has wall the in is hole a behold looked have

מענטשנקינד , גראָב אַקאָרשט אין דער וואַנט. און איך האָב געגראָבן אין
in gegrobn hob ich un vant der in akorsht grob mentshnkind
in dug had I and wall the in now dig son of man

דער וואַנט, ערשט אַן איינגאַנג . ט האָט ער צו מיר געזאָגט: גיי אַריין ,
arain gei gezogt mir tsu er hot aingang an ersht vant der
enter in go said me to he has entrance an behold wall the

און זע בייזע אומווערדיקייטן וואָס זיי טוען דאָ . י בין
bin do tuen zei vos umverdikeitn beize di ze un
am here do they that abominable practices wicked the see and

איך אַריינגעגאַנגען , און האָב געזען , ערשט אַלערליי אומווערדיקע
umverdike alerlei ersht gezen hob un araingegangen ich
unworthy all kinds of behold seen have and went in I

געשטאַלטן פֿון שרצים און בהמות , און אַלערליי אָפּגעטער
opgeter alerlei un beheimes un shrotsim fun geshtaltn
idols all kinds of and beasts and creeping things of images

(seat) of the semel hakinah (statue of jealousy), which provoketh [Hashem's] jealousy. 4 And, hinei, the Kavod Elohei Yisroel was there, according to the mareh (vision) that I saw in the plain.

5 Then said He unto me, Ben adam, lift up thine eynayim now the derech (toward) north. So I lifted up mine eynayim the derech (toward) north, and hinei northward at the Sha'ar HaMizbe'ach was this semel hakinah in the entrance.

6 He said furthermore unto me, Ben adam, seest thou what they do? Even the to'evot gedolot (great abominations) that Bais Yisroel committeth here, causing that I go far off from My Mikdash? But turn thee yet again, and thou shalt see to'evot gedolot (greater abominations).

7 And He brought me to the petach (entrance) of the khatzer (court); and when I looked, hinei, a hole in the kir (wall)! 8 Then said He unto me, Ben adam, dig now in the kir (wall); and when I had dug in the kir (wall), hinei, a petach (entrance). 9 And He said unto me, Go in, and behold the to'evot hara'ot (wicked abominations) that they do here. 10 So I went in and saw; and, hinei, every form of remes (creeping things), and behemah sheketz (abominable beasts), and all the gillulim (idols) of the Bais Yisroel, portrayed

upon the kir *(wall)* all around. 11 And there stood before them seventy ish of the zekenim of the Bais Yisroel, and in the midst of them stood Ya'azanyahu Ben Shaphan, with every ish his mikteret *(censer, incense burner)* in his yad; and a thick anan *(cloud)* of ketoret *(incense)* went up. 12 Then said He unto me, Ben adam, hast thou seen what the zekenim of Bais Yisroel do in the choshech *(dark)*, every ish in the cheder *(room)* of his maskit *(image)*? For they say, Hashem seeth us not; Hashem hath forsaken ha'aretz. 13 He said also unto me, Turn thee yet again, and thou shalt see to'evot gedolot *(greater abominations)* that they do.

14 Then He brought me to the petach sha'ar Beis Hashem toward the north; and, hinei, there sat nashim weeping for Tammuz. 15 Then said He unto me, Hast thou seen this, O ben adam? Turn thee yet again, and thou shalt see to'evot gedolot *(greater abominations)* than these. 16 And He brought me into the khatzer Beis Hashem hapenimit, and, hinei, at the petach *(entrance)* of the Heikhal Hashem, between the Ulam and the Mizbe'ach, were about five and twenty ish, with their backs toward the Heikhal Hashem, and their

פֹּון דעם הויז פֹון יִשׂרָאֵל, זיַינען אויסגעקריצט אויף דער וואַנט רונד
rund vant der oif oisgekritst zainen Yisroel fun hoiz dem fun
around wall the on inscribed are Yisroel of house the of

אַרום. יא און פֿאַר זיי שטייען זיבעציק מאַן פֹון די עלטסטע פֹון
fun eltste di fun man zibetsik shteyen zei far un arum
of elders the of men seventy stand them before and round

דעם הויז פֹון יִשׂרָאֵל, און יַאֲזַנְיָהוּ דער זון פֹון שָׁפָנען שטייט
shteit Shafanen fun zun der Yaazanyahu un Yisroel fun hoiz dem
stood Shaphan of son the Ya'azanyahu and Yisroel of house the

אין מיטן פֹון זיי , און איטלעכער מיט זיַין רייכערפאַן אין זיַין
zain in reicherfan zain mit itlecher un zei fun mitn in
his in censer his with each and them of midst of in

האַנט, און אַ דיקער וואָלקן פֹון דעם ווייַרעד גייט אויף. יב האָט ער
er hot oif geit vairech dem fun volken diker a un hant
he has up went incense the of cloud thick a and hand

צו מיר געזאָגט: האָסטו , מענטשנקינד, געזען וואָס די עלטסטע פֹון
fun eltste di vos mentshnkind gezen hostu gezogt mir tsu
of elders the what son of man seen have you said me to

דעם הויז יִשׂרָאֵל טוען אין דער פֿינצטערניש, איטלעכער אין זיַינע
zaine in itlecher fintsternish der in tuen Yisroel fun hoiz dem
his in each dark the in do Yisroel of house the

בילדערקאַמערן? וואָרעם זיי זאָגן: ה זעט אונדז נישט, פֿאַרלאָזן
farlozen nisht undz zet Hashem zogn zei vorem bilderkamern
forsaken not us see Hashem say they for image chamber

האָט ה דאָס לאַנד. יג און ער האָט צו מיר געזאָגט: וועסט נאָך
noch vest gezogt mir tsu hot er un land dos Hashem hot
yet will said me to has he and land the Hashem has

ווייַטער זען גרעסערע אומווערדיקייטן וואָס זיי טוען.
tuen zei vos umverdikeitn gresere zen vaiter
do they which abominable practices greater see further

יד און ער האָט מיך געבראַכט צו דעם טויער־איַנגאַנג פֹון הס
Hashems fun toieraingang dem tsu gebracht mich hot er un
Hashem's of gate entrance the to brought me has he and

הויז וואָס צפֿון , ערשט דאָרטן זיצן די ווייַבער און באַווויינען
baveinen un vaiber di zitsn dortn ersht tsofn tsu vos hoiz
mourning and women the sat there behold north toward which house

תַּמּוּז. טו האָט ער צו מיר געזאָגט: האָסטו , מענטשנקינד?
Tammuzen mentshnkind gezen hostu gezogt mir tsu er hot
Tammuz son of man seen have you said me to he has

וועסט נאָך ווייַטער זען גרעסערע אומווערדיקייטן ווי די דאָזיקע.
dozike di vi umverdikeitn gresere zen vaiter noch vest
these the like abominable practices greater see further yet will

טז און ער האָט מיך געבראַכט צו דעם אינעווייניקסטן הויף פֹון
fun hoif ineveinikstn dem tsu gebracht mich hot er un
of courtyard inner the to brought me has he and

הס הויז , ערשט בייַם אַיַינגאַנג פֹון הס הֵיכל , צווישן
tsvishn heichl Hashems fun aingang baim ersht hoiz Hashems
between Heikhal Hashem's of entrance at behold house Hashem's

דעם פּאָליש און דעם מזבח , זיַינען אַרום פֿינף און צוואַנציק מאַן,
man tsvantsik un finf arum zainen mizbeyech dem un polish dem
men twenty and five round are altar the and porch the

מיט זייערע רוקנס צום הֵיכל פֹון ה , און זייערע פּנימער צו
tsu penemer zeyere un Hashem fun heichl tsum rukns zeyere mit
to faces their and Hashem of Heikhal to the backs their with

faces toward the east; and they bowing down toward the east worshiping the sun. 17 Then He said unto me, Hast thou seen this, O ben adam? Is it a trivial thing to Bais Yehudah that they commit the to'evot *(abominations)* which they commit here? For they have filled ha'aretz with chamas, and yet have returned to provoke Me to anger; and, behold, they put the branch to their nose. 18 Therefore will I also deal in chemah *(fury)*; Mine eye shall not pity, neither will I spare; and though they cry in Mine oznayim with a kol gadol, yet will I not hear them.

9 Then He cried also in mine oznayim with a kol gadol *(loud voice)*, saying, Cause them that have charge over the Ir to draw near, even every ish with his keli mashchet *(destroying weapon)* in his yad. 2 And, hinei, shishah anashim *(six men)* came from the derech of the Sha'ar HaElyon, which lieth toward the north, and every ish a keli mapatz *(slaughter weapon)* of his in his yad; and one ish among them was clothed with linen, with a keset hasofer *(writing case)* at his side; and they went in, and stood beside the Mizbe'ach HaNechoshet.

מִזרח , און זיי בוקן זיך קעגן מזרח צו דער זון . יז האָט
mizrech un zei bukn zich kegen mizrech tsu der zun hot
east and they bow down selves toward east the to sun has

ער צו מיר געזאָגט: האָסטו געזען , מענטשנקינד ? קנאַפּ איז דעם הויז
er tsu mir gezogt hostu gezen mentshnkind knap iz dem hoiz
he to me said have you seen son of man meager is the house

פֿון יהודה צו טאָן די אומווערדיקייטן וואָס זיי האָבן דאָ
fun Yehudah tsu do di umverdikeitn vos zei hobn do
of Yehudah to do the abominable practices which they have here

געטאָן, אַז זיי האָבן נאָך אָנגעפֿילט דאָס לאַנד מיט אומרעכט, און האָבן
geton az zei hobn un umrecht mit land dos ongefilt noch hobn un
done that they have even filled the land with injustice and have

מיך ווידער און ווידער דערצערנט; און אָט לייגן זיי צו דעם צווײַג
mich vider un vider dertsernt un ot leign zei tsu dem tsvaig
me again and again provoked and behold they put the branch

צו זייער נאָז . יח דערום וועל איך אויך טאָן מיט גרימצאָרן ; מײַן אויג
tsu zeyer noz derum vel ich oich ton mit grimtsorn main oig
to their nose therefore will I also do with wrath my eye

וועט נישט שוינען , און איך וועל נישט דערבאַרעמען; און זיי וועלן שרײַען
vet nisht shoinen un ich vel nisht derbaremen un zei veln shraien
will not spare and I will not have mercy and they will cry out

אין מײַן אויער אויף אַ הויך קול , און איך וועל זיי נישט צוהערן .
in main oier oif a hoich kol un ich vel nisht tsuhern
in my ear with a loud voice and I will not hear them

ט **און אַ הויכער קול האָט אויסגערופֿן אין מײַן אויער, אַזוי צו זאָגן:**
un a hoicher kol hot oisgerufn in main oier azoi tsu zogn
and a loud voice has called out in my ear so to say

מאַכט געענענען די וואָס זײַנען באַפֿאַלערס אויף דער
macht genenen di vos zainen bafalers oif der
make come near the ones that are attackers against the

שטאָט, און איטלעכן מיט זײַן צעשטערגעצײַג אין זײַן האַנט. ב ערשט
shtot un itlechn un zain mit tseshtergetsaig in zain hant ersht
city and each and his with destruction gear in his hand behold

זעקס מענער זײַנען אָנגעקומען פֿון דעם וועג פֿון דעם אויבערשטן טויער
zeks mener zainen ongekumen fun veg dem fun dem oibershtn toier
six men are arrived from way the of the uppermost gate

וואָס איז געקערט צו צפֿון , און איטלעכער מיט זײַן ברעכגעצײַג
vos iz gekert tsu tsofn un itlecher mit zain brechgetsaig
which is turned to north and each with his breaking gear

אין זײַן האַנט, און אײַן מאַן צווישן זיי אָנגעטאָן אין לײַנען מיט אַ
in zain hant un ein man tsvishn zei ongeton in lainen mit a
in his hand and one man among them dressed in linen with a

שרײַבערס טינטהאָרן אויף זײַנע לענדן. און זיי זײַנען געקומען , און
shraibers tinthorn oif zaine lendn un zei zainen gekumen un
scribe's ink horn on his waist are they and having come and

האָבן זיך געשטעלט לעבן דעם קופּערנעם מזבח .
hobn zich geshtelt lebn dem kupernem mizbeyech
have selves stood near the copper altar

ג און די פּראַכט פֿון אלוקי ישׂראל האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון
fun oifgehoibn zich hot Yisroel Elokei fun pracht di un
from lifted up self has Yisroel the G-d of of glory the and

איבער דעם כּרוב וואָס זי איז אויף אים געווען, צו דעם שוועל פֿון
fun shvel dem tsu geven im oif iz zi vos kruv dem iber
of threshold the to was him on is it which Keruv the over

הויז ; און ער האָט געראופֿן צו דעם מאַן אָנגעטאָן אין ליינען, וואָס אַ
a vos lainen in ongeton man dem tsu gerufn hot er un hoiz
a which linen in dressed man the to called has he and house

שרייבערס טינטהאָרן איז געווען אויף זיין לענדן. ד און ה האָט צו
tsu hot Hashem un lendn zaine oif geven iz tinthorn shraibers
to has Hashem and waist his on was is ink horn scribes

אים געזאָגט: גיי דורך אין מיטן שטאָט, אין מיטן ירושָלַיִם ,
Yerushalayim mitn in shtot mitn in durch gei gezogt im
Yerushalayim midst of in city midst of in through go said him

און זאָלסט אָנצייכענען אַ צייכן אויף די שטערנס פֿון די
di fun shterns di oif tseichn a ontseichenen zolst un
the of foreheads the on sign a mark you(SG) shall and

מענטשן וואָס זיפֿצן און קרעכצן אויף אַלע אומווערדיקייטן
umverdikeitn ale oif krechtsn un ziftsn vos mentshn
abominable practices all against groan and sigh which men

וואָס ווערן געטאָן אין איר. ה און צו יענע האָט ער געזאָגט פֿאַר
far gezogt er hot yene tsu un ir in geton vern vos
before said he has those ones to and it in done become which

מיַינע אויערן: גייט דורך אין שטאָט הינטער אים, און שלאָגט ; אייַער
aier shlogt un im hinter shtot in durch geit oiern maine
your strike down and him behind city in through go ears my

אויג זאָל נישט שוינען , און איר זאָלט נישט דערבאַרעמען. ו אַ זקן ,
zoken a derbaremen nisht zolt ir un shoinen nisht zol oig
old man an have mercy not shall you and spare not shall eye

אַ בחור און אַ מיידל, און קליינע קינדער און ווייַבער, זאָלט איר
ir zolt vaiber un kinder kleine un meidl a un bocher a
you shall women and children small and virgin a and young man a

הרגענ צום טויט , נאָר צו קיין מענטשן וואָס אויף אים איז דער
der iz im oif vos mentshn kein tsu nor toit tsum hargen
the is him on which men any to but death to the slay

צייכן פֿון אַ ת , זאָלט איר נישט גענענען ; און פֿון מיַין מִקדָש
mikdash main fun un genenen nisht ir zolt t a fun tseichn
sanctuary my from and come near not you shall TAV a of sign

זאָלט איר אָנהייבן . האָבן זיי אָנגעהויבן פֿון די אַלטע לייַט וואָס
vos lait alte di fun ongehoibn zei hobn onheibn ir zolt
that people old the from begun they have begin you shall

פֿאַרן הויז . ז און ער האָט צו זיי געזאָגט: פֿאַראומריינט דאָס
dos farumreinikt gezogt zei tsu hot er un hoiz faran
the polluted said them to has he and house before the

הויז , און פֿילט אָן די הויפֿן מיט דערשלאָגענע; גייט אַרויס! און זיי
zei un arois geit dershlogene mit hoifn di on filt un hoiz
they and out go killed with heap the on fill and house

זיַינען אַרויסגעגאַנגען , און האָבן געשלאָגן אין שטאָט. ח און עס איז
iz es un shtot in geshlogn hobn un aroisgegangen zainen
is it and city in struck down have and having come out are

געווען, ווי זיי האָבן געשלאָגן , און איך בין געבליבן אַליין, אַזוי בין
bin azoi alein geblibn bin ich un geshlogn hobn zei vi geven
am so alone remain am I and struck down have they as was

[3] And the Kavod Elohei Yisroel was gone up from the Keruv *(Cherub)*, whereupon it was, to the miftan HaBeis [HaMikdash] *(the Threshold of the Beis [HaMikdash])*. And He called to the ish clothed with linen, which had the keset hasofer at his side; [4] And Hashem said unto him, Go through the midst of the Ir, through the midst of Yerushalayim, and put a TAV upon the mitzekhot *(foreheads)* of the anashim that grieve and lament for kol hato'evot that are being done in the midst thereof. [5] And to the others He said in mine hearing, Go ye through the Ir after him, and strike down; let not your eye have pity, and do not spare; [6] Slay utterly zaken *(old man)* and bochur *(young man)*, betulah, little children, and nashim; but come not near any ish upon whom is the TAV; and begin at My Mikdash. Then they began with the anashim hazekenim which were before the Beis. [7] And He said unto them, Make the Beis tameh, and fill the khatzerot *(coutyards)* with chalalim *(slain ones)*; go ye forth. And they went forth, and slaughtered in the Ir. [8] And it came to pass, while they were slaying them, and I was left, that I fell upon my face, and cried out, and said, Ah, Adonoi Hashem! Wilt Thou destroy kol She'erit Yisroel in Thy pouring out of Thy

chemah *(wrath, fury)* upon Yerushalayim?

איך געפַאלן אויף מײַן פנים , און איך האָב געשריִען, און געזאָגט: וויי ,
vei gezogt un geshrien hob ich un ponem main oif gefaln ich
woe said and cried have I and face my on fell I

ה דו אֲדֹנָי , ווילסטו אומברענגען דעם גאַנצן איבערבלייַב פֿון
fun iberblaib gantsn dem umbrengen vilstu Adonoi du Hashem
of remnant entire the destroy will Adonoi you Hashem

יִשׂרָאֵל מיט וואָס דו גיסט אויס דײַן גרימצאָרן אויף ירושָלַיִם ?
Yerushalayim oif grimtsorn dain ois gist du vos mit Yisroel
Yerushalayim on wrath your out give you what with Yisroel

9 Then He said unto me, The avon Bais Yisroel and Yehudah is exceeding great, and HaAretz is full of damim, and the Ir full of injustice; for they say, Hashem hath forsaken Ha'Aretz, and Hashem seeth not. 10 And as for Me, Mine eye shall show no pity, neither will I spare, but I will recompense their derech upon their rosh.

ט האָט ער צו מיר געזאָגט: די זינד פֿון דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל און
un Yisroel fun hoiz dem fun zind di gezogt mir tsu er hot
and Yisroel of house the of sin the said me to he has

יהודה איז זייער זייער גרויס, און דאָס לאַנד איז אָנגעפֿילט מיט בלוט ,
blut mit ongefilt iz land dos un grois zeyer zeyer iz Yehudah
blood with filled is land this and great very very is Yehudah

און די שטאָט איז פֿול מיט אומגערעכטיקייט, ווארעם זיי זאָגן :
zogn zei vorem umgerechtikeit mit ful iz shtot di un
say they because unrighteousness with full is city the and

פַֿארלאָזן האָט ה דאָס לאַנד, און ה זעט נישט. ׳ דערום
derum nisht zet Hashem un land dos Hashem hot farlozen
therefore not sees Hashem and land the Hashem has forsaken

וועט אויך מײַן אויג נישט שוינען , און איך וועל נישט דערבאַרעמען; זייער
zeyer derbaremen nisht vel ich un shoinen nisht oig main oich vet
their have mercy not will I and spare not eye my also will

וועג וועל איך פֿאַרגעלטן אויף זייער קאָפּ.
kop zeyer oif fargeltn ich vel veg
head their on repay I will way

11 And, hinei, the ish clothed with linen, which had the keset *([writing] case)* at his side, reported, saying, I have done as Thou hast commanded me.

יא ערשט דער מאַן אָנגעטאָן אין לײַנען וואָס דער טינטהאָרן איז געווען
geven iz tinthorn der vos lainen in ongeton man der ersht
was is ink horn the that linen in dressed man the behold

אויף זײַנע לענדן, האָט געבראַכט אַן ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן: איך האָב
hob ich zogn tsu azoi entfer an gebracht hot lendn zaine oif
have I say to so answer an brought has waist his on

געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס דו האָסט מיר באַפֿוילן .
bafoiln mir host du vos alts vi azoi geton
commanded me have you what all that as so done

10 Then I looked, and, hinei, above the raki'a that was over the rosh of the Keruvim there appeared over them something like a sapphire stone, as the appearance of the demut *(likeness)* of a kisse *(throne)*. 2 And He spoke unto the ish clothed with linen, and said, Come in between the galgal *(wheelwork)*, even under the Keruv, and fill thine yad with coals of eish from

ל און איך האָב געזען , ערשט אויף דעם הימל וואָס איבערן קאָפּ פֿון
fun kop ibern vos himel dem oif ersht gezen hob ich un
of head over which heaven the on behold looked have I and

די כרובֿים האָט זיך באַווײַזן אַזוי ווי סאַפּירשטיין , אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi sapirshtein vi azoi bavizn zich hot kruvim di
the as so sapphire stone as like appeared self has Keruvim the

אויסזען פֿון דער געשטאַלט פֿון אַ טראָן איבער זיי . ב און ער האָט
hot er un zei iber tron a fun geshtalt der fun oiszen
has he and them over throne a of form the of appearance

געריידט צו דעם מאַן וואָס איז געווען אָנגעטאָן אין לײַנען, און ער
er un lainen in ongeton geven iz vos man dem tsu geredt
he and linen in dressed having been is which man the to spoken

האָט געזאָגט: גיי אַריַין צווישן די רעדער, אונטער דעם כרובֿ , און פֿיל
fil un kruv dem unter reder di tsvishn arain gei gezogt hot
fill and Keruv the under wheels the among enter go said has

among the Keruvim, and scatter them over the Ir.
And he went in in my sight. [3] Now the Keruvim stood on the right side of the Beis, when the ish went in; and the anan *(cloud)* filled the khatzer hapenimit *(innermost courtyard)*. [4] Then the Kavod Hashem went up from the Keruv, and stood over the threshold of the Beis; and the Beis was filled with the anan *(cloud)*, and the khatzer *(courtyard)* was full of the radiance of the Kavod Hashem. [5] And the sound of the wings of the Keruvim was heard even as far as the khatzer hakhitzonah *(the outer court)*, like the voice of El Shaddai when He speaketh.

אָן דיַינע הויפֿנס מיט פֿייַערקוילן פֿון צווישן די כּרובֿים , און טו אַ
a tu un kruvim di tsvishn fun faierkoiln mit hoifns daine on
a do and Keruvim the among from full of fire with handsful your on

וואָרף אויף דער שטאָט.
shtot der oif vorf
city the on throw

איז ער אַריַינגעגאַנגען פֿאַר מײַנע אויגן. [3] און די כּרובֿים זײַנען
zainen kruvim di un oign maine far araingegangen er iz
are Keruvim the and eyes my before went in he is

געשטאַנען רעכטס פֿון הויז , ווען דער מאַן איז אַריַינגעגאַנגען ;
araingegangen iz man der ven hoiz fun rechts geshtanen
went in is man the when house of to the right standing

און אַ וואָלקן האָט אָנגעפֿילט דעם אינעווייניקסטן הויף . [4] און די
di un hoif ineveinikstn dem ongefilt hot volken a un
the and courtyard inner the filled has cloud a and

פּראַכט פֿון ה האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון איבער דעם כּרובֿ צום
tsum kruv dem iber fun oifgehoibn zich hot Hashem fun pracht
to Keruv the over from lifted up self has Hashem of glory

שוועל פֿון הויז ; און דאָס הויז איז אָנגעפֿילט געוואָרן מיטן
mitn gevorn ongefilt iz hoiz dos un hoiz fun shvel
with having become filled is house the and house of threshold

וואָלקן, און דער הויף איז געווען פֿול מיט דעם שיַין פֿון ג-טס
G-ts fun shain dem mit ful geven iz hoif der un volken
G-d's of brightness the with full was is courtyard the and cloud

פּראַכט. [5] און דאָס געוויש פֿון די פֿליגלען פֿון די כּרובֿים האָט זיך
zich hot kruvim di fun fliglen di fun geroish dos un pracht
self was Keruvim the of wings the of sound this and glory

געהערט ביזן אויסנווייניקסטן הויף , אַזוי ווי דער קול פֿון אֵל
El fun kol der vi azoi hoif oisenveinikstn bizn gehert
G-d of voice the like so courtyard outermost until heard

שַׁדַי , ווען ער רעדט .
redt er ven Shaddai
speaks he when Shaddai

[6] And it came to pass, that when He had commanded the ish clothed with linen, saying, Take eish from between the Galgal *(Wheelwork)*, from between the Keruvim; then he went in, and stood beside the Ofan *(Wheel)*. [7] And one Keruv stretched forth his yad from between the Keruvim unto the eish that was between the Keruvim, and took thereof, and put it into the hands of him that was clothed with linen: who took it, and went out. [8] And Keruvim appeared to have the tavnit *(form)*

[6] און עס איז געווען, ווי ער האָט באַפֿוילן דעם מאַן וואָס איז
iz vos man dem bafoiln hot er vi geven iz es un
is that man the commanded has he when was is it and

געווען אָנגעטאָן אין ליַינען, אַזוי צו זאָגן : נעם פֿייַער פֿון צווישן די
di tsvishn fun faier nem zogn tsu azoi lainen in ongeton geven
the among from fire take say to so linen in dressed was

רעדער, פֿון צווישן די כּרובֿים , אַזוי איז ער אַריַינגעגאַנגען , און האָט
hot un araingegangen er iz azoi kruvim di tsvishn fun reder
has and went he is so Keruvim the between from wheels

זיך געשטעלט לעבן אַ ראָד . [7] און דער כּרוב האָט אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt hot kruv der un rod a lebn geshtelt zich
stretched out has Keruv the and wheel a beside stood self

זײַן האַנט פֿון צווישן די כּרובֿים צו דעם פֿייַער וואָס צווישן
tsvishn vos faier dem tsu kruvim di tsvishn fun hant zain
between which fire the to Keruvim the between from hand his

די כּרובֿים , און ער האָט אויפֿגעהויבן און געגעבן אין די הויפֿנס
hoifns di in gegebn un oifgehoibn hot er un kruvim di
handsful the in given and lifted up has he and Keruvim the

פֿון דעם אָנגעטאָנעם אין ליַינען ; און דער האָט עס גענומען , און
un genumen es hot der un lainen in ongetonenem dem fun
and taken it has the one and linen in one dressed the of

of a yad adam under their kenafayim *(wings)*.

9 And when I looked, hinei, the four Ofanim *(wheels)* by the Keruvim, one Ofan beside one Keruv, and another Ofan beside another Keruv: and the appearance of the Ofanim was like the color of tarshish even *(stone)*. 10 And as for their appearance, there was one demut *(likeness)* for the four of them, like that it was the Ofan within the Ofan. 11 When they went, they went toward their four sides; they did not turn aside as they went, but to the makom *(place)* where the rosh looked they followed it; they did not turn aside as they went. 12 And their whole basar, and their backs, and their hands, and their kenafayim *(wings)*, and the Ofanim, were full of eynayim all around, even the Ofanim that they four had. 13 As for the Ofanim, they were called in my hearing, The Galgal! 14 And every one had four panim *(faces)*: the first face was the face of a Keruv, and the second face was the face of an Adam, and the third face of an Aryeh, and the fourth the face of a Nesher.

אִיז אַרויסגעגאַנגן. ח און עס איז דאָס אויסזען פֿון די כְּרוּבִים די
di kruvim di fun oiszen dos iz es un aroisgegangen iz
the Keruvim the of appearance the is it and went out is

געשטאַלט פֿון אַ מענטשנס האַנט אונטער זייערע פֿליגלען.
fliglen zeyere unter hant mentshns a fun geshtalt
wings their under hand man's a of form

ט און איך האָב געזען, ערשט פֿיר רעדער זיַינען לעבן די כְּרוּבִים,
kruvim di lebn zainen reder fir ersht gezen hob ich un
Keruvim the beside are wheels four behold seen have I and

איין ראָד לעבן איין כְּרוּבּ, איין ראָד לעבן איין כְּרוּבּ; און דאָס
dos un kruv ein lebn rod ein kruv ein lebn rod ein
the and Keruv one beside wheel one Keruv one beside wheel one

אויסזען פֿון די רעדער איז געווען אַזוי ווי דער אָנבליק פֿון
fun onblik der vi azoi geven iz reder di fun oiszen
of appearance the as like was is wheels the of appearance

תַּרשיש-שטיין. י און זייער אויסזען: איין געשטאַלט איז געווען בייַ זיי
zei bai geven iz geshtalt ein oiszen zeyer un tarshish-stein
them by was is form one appearance their and tarshish stone

פֿיר, אַזוי ווי עס וואָלט זיַין אַ ראָד אין אַ ראָד. יא אַז זיי זיַינען
zainen zei az rod a in rod a zain volt es vi azoi fir
are they when wheel a within wheel a be would it as so four

געגאַנגען, זיַינען זיי געגאַנגען צו זייערע פֿיר זיַיטן: זיי האָבן
hobn zei zaitn fir zeyere tsu gegangen zei zainen gegangen
have they sides four their to having gone they are having gone

זיך נישט אומגעדרייט בייַ זייער גיין, נייַערט צום אָרט וווּהין דער
der vuhin ort tsum naiert gein zeyer bai umgedreit nisht zich
the where place to but going their by turned around not selves

קאָפּ איז געווען געקערט, נאָך אים זיַינען זיי געגאַנגען; זיי
zei gegangen zei zainen im noch gekert geven iz kop
they having gone they are it after turned having been is head

האָבן זיך נישט אומגעדרייט בייַ זייער גיין. יב און זייער גאַנצער
gantser zeyer un gein zeyer bai umgedreit nisht zich hobn
whole their and going their by turned around not selves have

לייַב, און זייער רוקן, און זייערע הענט, און זייערע פֿליגלען, און די
di un fliglen zeyere un hent zeyere un rukn zeyer un laib
the and wings their and hands their and backs their and body

רעדער, זיַינען געווען פֿול מיט אויגן רונד אַרום – זייערע רעדער בייַ
bai reder zeyere arum rund oign mit ful geven zainen reder
by wheels their round around eyes with full were are wheels

זיי פֿיר. יג די רעדער, זיי האָט מען אָנגערופֿן דער גַּלגַּל אין מיַינע
maine in galgal der ongerufn men hot zei reder di fir zei
my in Galgal the called they has they wheels the four them

אויערן. יד און פֿיר פּנימער זיַינען בייַ איטלעכן געווען: איין פּנים
ponem ein geven itlechn bai zainen penemer fir un oiern
face one was each by are faces four and ears

דער פּנים פֿון אַ כְּרוּבּ, און דער צווייטער פּנים דער פּנים פֿון אַ
a fun ponem der ponem tsveiter der un kruv a fun ponem der
a of face the face second the and Keruv a of face the

מענטשן, און דער דריטער דער פּנים פֿון אַ לייב, און דער פֿירטער דער
der firter der un leib a fun ponem der driter der un mentshn
the fourth the and lion a of face the third the and man

פּנים פֿון אַן אָדלער.
odler an fun ponem
eagle an of face

[15] And the Keruvim were lifted up. This is the Chayah *(Living Creature)* that I saw by the Kevar River. [16] And when the Keruvim went, the Ofanim went beside them: and when the Keruvim lifted up their kenafayim *(wings)* to mount up from ha'aretz, the Ofanim turned not away from beside them. [17] When they stood, these stood; and when they were lifted up, these lifted up themselves also: for the Ruach of the Chayah was in them.

טו און די כרובֿים האָבן זיך אויפֿגעהויבן. דאָס איז געווען די
di geven iz dos oifgehoibn zich hobn kruvim di un
the was is this lifted up selves have Keruvim the and

חיה וואָס איך האָב געזען בײַם טײַך כּבֿר . טז און אַז די
chaye Kevar taich baim gezen hob ich vos di az un
living creature Kevar river at seen have I that the when and

כרובֿים זײַנען געגאַנגען , זײַנען געגאַנגען די רעדער לעבן
lebn reder di gegangen zainen gegangen zainen kruvim
beside wheels the having gone are having gone are Keruvim

זיי , און אַז די כרובֿים האָבן אויפֿגעשטעלט זייערע פֿליגלען
fliglen zeyere oifgeshtelt hobn kruvim di az un zei
wings their raised up have Keruvim the when and them

זיך אויפֿצוהייבן פֿון דער ערד , האָבן אויך די רעדער זיך נישט
nisht zich reder di oich hobn erd der fun oiftsuheibn zich
not selves wheels the also have earth the from to take off selves

אָפּגעדרייט פֿון לעבן זיי . יז אַז יענע זײַנען געשטאַנען, זײַנען
zainen geshtanen zainen yene az zei lebn fun opgedreit
are stood are those when them beside from turned away

די געשטאַנען, און אַז יענע האָבן זיך אויפֿגעהויבן, האָבן זיי
di geshtanen un az yene hobn zich oifgehoibn hobn zei
the ones stood and when those have selves lifted up have they

זיך אויפֿגעהויבן מיט זיי , וואָרעם דער גײַסט פֿון דער חיה
zich oifgehoibn mit zei vorem der gaist fun der chaye
selves lifted up with them because the spirit of the living creature

איז געווען אין זיי .
iz geven in zei
is was in them

[18] Then the Kavod Hashem departed from off the threshold of the Beis, and stood over the Keruvim. [19] And the Keruvim lifted up their kenafayim *(wings)*, and mounted up from ha'aretz before my eyes: when they went out, the Ofanim also were beside them, and every one stood at the petach sha'ar Beis Hashem hakadmoni *(eastern gate of the Beis HaMikdash of* Hashem*)*; and the Kavod Elohei Yisroel was over them from above.

יח און די פּראַכט פֿון ה איז אַוועק פֿון דעם שוועל פֿון
un di pracht fun Hashem iz avek fun dem shvel fun
and the glory of Hashem is away from the threshold of

כרובֿים . יט און די כרובֿים האָבן זיך געשטעלט אויף די
kruvim di un kruvim di oif geshtelt zich hobn un kruvim
Keruvim the and Keruvim the over stood self has and Keruvim

הויז , און האָבן זיך געשטעלט אויף די כרובֿים .
hoiz un hobn zich geshtelt oif di kruvim
house and has self stood over the Keruvim

פֿון אויפֿגעהויבן זיך האָבן און , פֿליגלען זייערע אויפֿגעשטעלט האָבן
fun oifgehoibn zich hobn un fliglen zeyere oifgeshtelt hobn
from lifted up selves have and wings their raised up have

דער ערד פֿאַר מײַנע אויגן בײַ זייער אַרויסגיין , און די רעדער
reder di un aroisgein zeyer bai oign maine far erd der
wheels the and going out their at eyes my before earth the

באַגלײַך מיט זיי ; און זיי האָבן זיך געשטעלט בײַם אײַנגאַנג
aingang baim geshtelt zich hobn zei un zei mit baglaich
entrance at stood selves have they and them with alongside

פֿון מזרח-טויער פֿון הס הויז ; און די פּראַכט פֿון אלוקי
Elokei fun pracht di un hoiz Hashems fun mizrech-toier fun
the G-d of of glory the and house Hashem's of eastern gate of

יִשׂרָאֵל איז געווען איבער זיי פֿון אויבן .
oiben fun zei iber geven iz Yisroel
above from them over was is Yisroel

[20] This is the Chayah that I saw under Elohei Yisroel by the Kevar River; and I knew that they were the Keruvim. [21] Every one

כ דאָס איז די חיה וואָס איך האָב געזען אונטער אלוקי
dos iz di chaye vos ich hob gezen unter Elokei
this is the living creature that I have seen under the G-d of

יִשׂרָאֵל, בײַם טײַך כּבֿר ; און איך האָב דערקענט אַז דאָס זײַנען
Yisroel baim taich Kevar un ich hob derkent az dos zainen
Yisroel by the river Kevar and I have known that this are

had four panim *(faces)* each, and every one four kenafayim *(wings)*; and the demut *(likeness)* of the yedei adam *(human hand)* was under their kenafayim *(wings)*. [22] And the demut *(likeness)* of their panim *(faces)* was the same panim which I saw by the Kevar River, their appearances and themselves: they went every one straight forward.

כרובִּים . [כא] צו פֿיר , צו פֿיר פנימער זיַנען ביַי איטלעכן געווען, און
un geven itlechn bai zainen penemer fir tsu fir tsu kruvim
and was each by are faces four to four to Keruvim

פֿיר פֿליגלען ביַי איטלעכן, און די געשטאַלט פֿון הענט פֿון אַ מענטשן
mentshn a fun hent fun geshtalt di un itlechn bai fliglen fir
man a of hands of form the and each by wings four

אונטער זייערע פֿליגלען. [כב] און די געשטאַלט פֿון זייערע פנימער : דאָס
dos penemer zeyere fun geshtalt di un fliglen zeyere unter
this faces their of form the and wings their under

זיַנען געווען די פנימער וואָס איך האָב געזען ביים טיַך כּבר , זייער
zeyer Kevar taich baim gezen hob ich vos penemer di geven zainen
their Kevar river at seen have I that faces the were are

אויסזען און זיי גופֿא . איטלעכער צו דער זיַט פֿון זיַן פנים
ponem zain fun zait der tsu itlecher gufe zei un oiszen
face his of side the to each themselves they and appearance

זיַנען זיי געגאַנגען .
gegangen zei zainen
having gone they are

11 Moreover the Ruach lifted me up, and brought me unto the Sha'ar Beis Hashem hakadmoni *(eastern gate of the Beis HaMikdash of* Hashem*)*, and hinei at the petach of the Sha'ar five and twenty ish; among whom I saw Ya'azanyah Ben Azur, and Pelatyahu Ben Benayahu, sarim of HaAm. [2] Then said He unto me, Ben adam, these are the anashim that plot evil, and give atzat rah *(evil counsel)* in this ir, [3] Which say, The end is not near; let us build batim *(houses)*: this ir is the caldron, and we are the basar. [4] Therefore prophesy against them, prophesy, O ben adam.

יא

און דער גײַסט האָט מיך אויפֿגעהויבן, און האָט מיך געבראַכט
gebracht mich hot un oifgehoibn mich hot gaist der un
brought me has and lifted up me has spirit the and

צו דעם מזרח-טויער פֿון הס הויז וואָס איז געקערט צו
tsu gekert iz vos hoiz Hashems fun mizrech-toier dem tsu
to turned is that house Hashem's of eastern gate the to

מזרח ; ערשט אין דעם איינגאַנג פֿון טויער זיַנען פֿינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf zainen toier fun aingang dem in ersht mizrech
twenty and five are gate of entrance the in behold east

מאַן; און איך האָב געזען צווישן זיי יַאַזַניָה דעם זון פֿון עַזורן ,
eazurn fun zun dem Yaazanyah zei tsvishn gezen hob ich un man
Azur of son the Ya'azanyah them among seen have I and men

און פֿלטיָהו דעם זון פֿון בניָהו , די האַרן פֿון פֿאָלק . [ב] און ער
er un folk fun harn di Benayahuen fun zun dem Pelatyahu un
he and people of lords the Benayahu of son the Pelatyahu and

האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , דאָס זיַנען די מענער וואָס טראַכטן
trachtn vos mener di zainen dos mentshnkind gezogt mir tsu hot
plot that men the are these son of man said me to has

אומרעכט, און עֵצהן בייזע עצות אין דער דאָזיקער שטאָט; [ג] וואָס
vos shtot doziker der in etsut beize eetshn un umrecht
which city this one the in counsel evil consult and injustice

זאָגן : נישט אַזוי באַלד! מע וועט נאָך בויען הייַזער ! זי איז דער טאָפּ,
top der iz zi haizer boien noch vet me bald azoi nisht zogn
pot the is it houses build yet will one soon so not say

און מיר זיַנען דאָס פֿלייש. [ד] דערום זאָג נבֿיאות אויף זיי , זאָג
zog zei oif nevies zog derum fleish dos zainen mir un
say them on prophesies say therefore flesh the are we and

נבֿיאות , דו מענטשנקינד .
mentshnkind du nevies
son of man you prophesies

[5] And the Ruach Hashem fell upon me, and said unto me, Speak: Thus saith Hashem; Thus have ye said, O Bais Yisroel: for I

[ה] און דער גײַסט פֿון ה איז געפֿאַלן אויף מיר, און ער האָט צו מיר
mir tsu hot er un mir oif gefaln iz Hashem fun gaist der un
me to has he and me on fell is Hashem of spirit the and

געזאָגט: אַזוי זאָגט ה געזאָגט: אַזוי האָט איר געזאָגט, הויז
hoiz gezogt ir hot azoi gezogt Hashem hot azoi zog gezogt
house said you has so said Hashem has thus speak said

know the things that come into your ruach, every one of them. [6] Ye have multiplied your slain in this ir, and ye have filled the streets thereof with the slain. [7] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Your slain whom ye have placed in the midst of it, they are the basar, and this ir is the caldron; but I will bring you forth out of the midst of it. [8] Ye have feared the cherev; and I will bring a cherev upon you, saith Adonoi Hashem. [9] And I will bring you out of the midst thereof, and deliver you into the yad of zarim, and will execute shefatim *(judgments)* among you. [10] Ye shall fall by the cherev; I will judge you at the border of Yisroel; and ye shall know that I am Hashem. [11] This ir shall not be your caldron, neither shall ye be the basar in the midst thereof; but I will judge you at the border of Yisroel; [12] And ye shall know that I am Hashem; for ye have not walked in My chukkot, neither executed My mishpatim, but have done after the mishpatim of the Goyim that are all around you.

[13] And it came to pass, when I prophesied, that Pelatyahu Ben Benayah died. Then I fell down upon my face, and cried out

פֿון ישְׂרָאֵל, און וואָס אײַך קומט אויפֿן זינען דאָס ווייס איך. [5] איר האָט
hot ir ich veis dos zinen oifn kumt aich vos un Yisroel fun
have you I know this mind in the come you what and Yisroel of

געמערט אײַערע דערשלאָגענע אין דער דאָזיקער שטאָט, און אָנגעפֿילט
ongefilt un shtot doziker der in dershlogene aiere gemert
filled and city this one the in slain your multiplied

אירע גאַסן מיט דערשלאָגענע. [7] דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי
azoi Hashem Adonoi hot derum dershlogene mit gasn ire
thus Hashem Adonoi has therefore slain with streets its

געזאָגט: אײַערע דערשלאָגענע וואָס איר האָט אַוועקגעלייגט אין איר, זיי
zei ir in avekgeleigt hot ir vos dershlogene aiere gezogt
they it in laid down have you which slain your said

זײַנען דאָס פֿלייש, און זי איז דער טאָפּ, אָבער אײַך וועט מען אַרויסציען
aroistsien men vet aich ober top der iz zi un fleish dos zainen
bring out one will you but pot the is it and flesh the are

פֿון איר. [8] פֿאַר דער שוועבט האָט איר מורא געהאַט, און אַ שווערד
shverd a un gehat moire ir hot shverd der far ir fun
sword a and had fear you have sword the for it from

וועל איך ברענגען אויף אײַך, זאָגט אֲדֹנָי ה. [9] און איך וועל
vel ich un Hashem Adonoi zogt aich oif brengen ich vel
will I and Hashem Adonoi declares you on bring I will

אײַך אַרויסציען פֿון איר מיט, און וועל אײַך געבן אין דער האַנט פֿון
fun hant der in gebn aich vel un mit ir fun aroistsien aich
of hand the in give you will and midst her from bring out you

פֿרעמדע, און וועל טאָן אויף אײַך אַ משפּט. [10] דורך דער שוועבט וועט
vet shverd der durch mishpot a aich oif ton vel un fremde
will sword the by judgment a you on do will and foreigners

איר פֿאַלן; אויפֿן גרעמאַרק פֿון ישְׂרָאֵל וועל איך אײַך משפּטן; און איר וועט
vet ir un mishpetn aich ich vel Yisroel fun gemark oifn faln ir
will you and judge you I will Yisroel of border on fall you

וויסן אַז איך בין ה. [11] זי וועט אײַך נישט זײַן צום טאָפּ, אָבער
ober top tsum zain nisht aich vet zi Hashem bin ich az visen
neither pot to the be not you will it Hashem am I that know

איר וועט זײַן אין איר צו פֿלייש; בײַם גרעמאַרק פֿון ישְׂרָאֵל וועל איך אײַך
aich ich vel Yisroel fun gemark baim fleish tsu ir in zain vet ir
you I will Yisroel of border at the flesh to it in be will you

משפּטן. [12] און איר וועט וויסן אַז איך בין ה, וואָס אין מײַנע
maine in vos Hashem bin ich az visen vet ir un mishpetn
my in which Hashem am I that know will you and judge

חוקים זײַט איר נישט געגאַנגען, און מײַנע געזעצן האָט איר נישט
nisht ir hot gezetsn maine un gegangen nisht ir zait chukkim
not you have laws my and having gone not you are statutes

געטאָן, נײַערט אַזוי ווי די געזעצן פֿון די פֿעלקער וואָס רונד אַרום
arum rund vos felker di fun gezetsn di vi azoi naiert geton
round around which nations the of laws the as so but done

אײַך האָט איר געטאָן.
geton ir hot aich
done you have you

[13] און עס איז געווען, ווי איך האָב נבֿיאות געזאָגט, אַזוי איז פּלטיָהו
Pelatyahu iz azoi gezogt nevies hob ich vi geven iz es un
Pelatyahu is so said prophesies have I as was is it and

בן בניָהו געשטאָרבן; בין איך געפֿאַלן אויף מײַן פּנים, און
un ponem main oif gefaln ich bin geshtorbn Benayahn fun zun der
and face my on fell I am died Benayah of son the

with a kol gadol, and said, Ah, Adonoi Hashem! Wilt Thou make a full end of the she'erit *(remnant)* Yisroel?

14 Again the Devar Hashem came unto me, saying, 15 Ben adam, thy brethren, even thy relatives, the anashim of thy geulah, and kol Bais Yisroel wholly, are those of whom the inhabitants of Yerushalayim have said, They have gone far from Hashem; unto us is this land given in possession. 16 Therefore say, Thus saith Adonoi Hashem; Although I have cast them far off among the Goyim, and although I have scattered them among the countries, yet will I be to them as a mikdash me'at *(little holy place)* in the countries where they went. 17 Therefore say, Thus saith Adonoi Hashem; I will even gather you from the nations, and assemble you out of the countries where ye have been scattered, and I will give you Eretz Yisroel. 18 And they shall come there, and they shall remove all the shikkutzim thereof and all the to'avot *(abominations)* thereof from her. 19 And I will give them a lev echad, and I will put a ruach chadashah *(new regenerated spirit)* within you; and I will remove the lev haeven *(heart of stone)* out of their basar, and will give them a lev basar;

איך האָב געשרִיען אויף אַ הויכן קוֹל , און האָב געזאָגט: ווויי , ה
Hashem vei gezogt hob un kol hoichn a oif geshrien hob ich
Hashem woe said have and voice loud a on cried have I

דו אֲדֹנָי , ווילסטו אַ פֿאַרלענדונג מאַכן פֿון דעם איבערבליִב פֿון יִשׂרָאֵל?
Yisroel fun iberblaib dem fun machn farlendung a vilstu Adonoi du
Yisroel of remnant the of make destruction a will Adonoi you

יד איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
say to so me to was Hashem of word the is

טו מענטשנקינד , דיַינע ברידער , דיַינע ברידער , די מענטשן פֿון דיַין
dain fun mentshn di brider daine brider daine mentshnkind
your of men the brothers your brothers your son of man

קרובֿישאַפֿט, און דאָס גאַנצע הויז פֿון יִשׂרָאֵל אין גאַנצן , וואָס די
di vos gantsn in Yisroel fun hoiz gantse dos un kroivishaft
the which entirety in Yisroel of house whole the and kindred

באַווינער פֿון ירוּשָׁלַיִם האָבן צו זיי געזאָגט: זייַט דערוויַטערט
dervaitert zait gezogt zei tsu hobn Yerushalayim fun bavoiner
distanced are said them to have Yerushalayim of inhabitants

פֿאַר פֿון ה ! דאָס איז אונדז דאָס לאַנד געגעבן געווארן
far gevorn gegebn land dos undz iz dos Hashem fun
for having become given land this us is this Hashem from

א ירושה – טז דערום זאָגט: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zogt derum yerushe a
Hashem Adonoi said has thus say therefore inheritance an

הגם איך האָב זיי דערוויַטערט צווישן די פֿעלקער, און הגם
hagam un felker di tsvishn dervaitert zei hob ich hagam
although and nations the among distanced them have I although

איך האָב זיי צעשפּרייט אין די לענדער , בין איך זיי אָבער פֿאַר אַ
a far ober zei ich bin lender di in tseshpreit zei hob ich
a for yet them I am countries the in scattered them have I

קליין מִקדָּש אין די לענדער וואָס זיי זיַינען געקומען אַהין.
ahin gekumen zainen zei vos lender di in mikdash klein
there having come are they where countries the in sanctuary little

יז דערום זאָג: אַזוי האָט אֲדֹנָי ה : יאָ , איך וועל אייַך
aich vel ich yo Hashem Adonoi gezogt hot azoi zog derum
you will I yes Hashem Adonoi said has thus say therefore

איַינזאַמלען פֿון די אומות , און וועל אייַך צונויפֿקלייַבן פֿון די
di fun tsunoifklaibn aich vel un umes di fun ainzamlen
the from assemble you will and peoples the from gather together

לענדער וואָס איר זיַט צעשפּרייט געווארן אין זיי , און איך
ich un zei in gevorn tseshpreit zait ir vos lender
I and them in having become scattered are you where countries

וועל אייַך געבן די ערד פֿון יִשׂרָאֵל. יח און זיי וועלן קומען אַהין , און
un ahin kumen veln zei un Yisroel fun erd di gebn aich vel
and there come will they and Yisroel of land the give you will

וועלן אָפּטאָן אַלע אירע מיאוסקייטן און אַלע אירע אומווערדיקייטן
umverdikeitn ire ale un miuskeitn ire ale opton veln
abominable practices its all and abominations its all remove will

פֿון איר. יט און איך וועל זיי געבן איין האַרץ, און אַ ניַי גייַסט וועל
vel gaist nai a un harts ein gebn zei vel ich un ir fun
will spirit new a and heart one give them will I and her from

איך אַרַיינגעבן אין אייַך; און איך וועל אָפּטאָן דאָס האַרץ פֿון שטיין
shtein fun harts dos opton vel ich un aich in araingebn ich
stone of heart the remove will I and you within put in I

20 That they may walk in My chukkot, and be shomer over Mine mishpatim, and do them; and they shall be My people, and I will be their Elohim. 21 But as for them whose lev walketh after the lev of their shikkutzim and their to'avot, I will repay their derech upon their own rosh, saith Adonoi Hashem.

פֿון זייער ליַב , און וועל זיי געבן אַ האַרץ פֿון פֿלייש; כ כדי זיי
zei kedei fleish fun harts a gebn zei vel un laib zeyer fun
they so that flesh of heart a give them will and flesh their from

זאָלן גיין אין מײַנע חוקים , און מײַנע געזעצן זאָלן זיי היטן און
un hitn zei zoln gezetsn maine un chukkim maine in gein zoln
and keep they shall laws my and statutes my in go shall

זיי טאָן; און זיי וועלן מיר זײַן צום פֿאָלק , און איך וועל זיי זײַן
zain zei vel ich un folk tsum zain mir veln zei un ton zei
be them will I and people for the be me will they and do them

צום אלקים . כא און די וואָס זייער האַרץ גייט נאָך דעם האַרצן
hartsn dem noch geit harts zeyer vos di un Elokim tsum
heart the after go heart their which the ones and G-d to the

פֿון זייערע מיאוסקייטן און זייערע אומווערדיקייטן , וועל איך זייער
zeyer ich vel umverdikeitn zeyere un miuskeitn zeyere fun
their I will abominable practices their and abominations their of

וועג אויף זייער קאָפּ פֿאַרגעלטן, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt fargeltn kop zeyer oif veg
Hashem Adonoi declares repay head their on way

22 Then did the Keruvim lift up their wings, and the Ofanim *(wheels)* beside them; and the Kavod Elohei Yisroel was high above them. 23 And the Kavod Hashem went up from the midst of the Ir, and stood upon the har which is on the east side of the ir. 24 Afterward the Ruach lifted me up, and brought me in a mar'eh *(vision)* [inspired] by the Ruach Elohim into Kasdim *(Chaldea, Babylon)*, to them of the Golus. So the mareh *(vision)* that I had seen went up from me. 25 Then I spoke unto them of the Golus all the things that Hashem had showed me.

כב און די כּרובֿים האָבן אויפֿגעהויבן זייערע פֿליגלען, און די
di un fliglen zeyere oifgehoibn hobn kruvim di un
the and wings their lifted up have Keruvim the and

רעדער באַגלייַד מיט זיי ; און די פּראַכט פֿון אלוקי יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokei fun pracht di un zei mit baglaich reder
Yisroel the G-d of of glory the and them with alongside wheels

איז געווען איבער זיי פֿון אויבן . כג און די פּראַכט פֿון
fun pracht di un oiben fun zei iber geven iz
of glory the and above from them over having been is

ה האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון איבערן מיטן שטאָט, און האָט
hot un shtot mitn ibern fun oifgehoibn zich hot Hashem
has and city midst of over from lifted up self has Hashem

זיך געשטעלט אויף דעם באַרג וואָס אין מזרח פֿון שטאָט.
shtot fun mizrech in vos barg dem oif geshtelt zich
city of east in which mountain the upon stood self

כד און דער גײַסט האָט מיך אויפֿגעהויבן, און האָט מיך געבראַכט קיין
kein gebracht mich hot un oifgehoibn mich hot gaist der un
to brought me has and lifted up me has spirit the and

כַּשׂדים צו די פֿאַרטריבענע, אין אַ זעונג דורך דעם גײַסט פֿון
fun gaist dem durch zeung a in fartribene di tsu Kasdim
of spirit the by vision a in exiles the ones to Kasdim

אלקים . און די זעונג וואָס איך האָב געזען , האָט זיך אויפֿגעהויבן
oifgehoibn zich hot gezen hob ich vos zeung di un Elokim
lifted up self has seen have I which vision the and G-d

פֿון מיר. כה און איך האָב גערעדט צו די פֿאַרטריבענע אַלע ווערטער
verter ale fartribene di tsu geredt hob ich un mir fun
words all exiles the to spoken have I and me from

פֿון ה וואָס ער האָט מיר באַוויזן.
bavizn mir hot er vos Hashem fun
shown me has he which Hashem of

12 The Davar Hashem also came unto me, saying, 2 Ben adam, thou dwellest in the midst of a bais hameri *(rebellious*

יב און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , צווישן אַ וויידערשפּעניקן געזינדל זיצסטו ,
zitsstu gezindl vidershpenikn a tsvishn mentshnkind
you dwell band rebellious a among son of man

house) which have eynayim to see, and see not; they have oznayim to hear, and hear not; for they are a bais meri *(house of rebellion)*.
3 Therefore, thou ben adam, pack for the Golus thy belongings and go into captivity by day before their eyes; and thou shalt remove from thy makom *(place, home)* to another makom in their sight; it may be they will consider, though they be bais meri *(a rebellious house)*. 4 Then shalt thou bring forth thy gear by day in their sight, as gear for the Golus; and thou shalt go forth at erev in their sight, as they that go forth into the Golus.
5 Dig thou through the kir *(wall)* in their sight, and carry out [everything] thereby. 6 In their sight shalt thou bear it upon thy katef *(shoulder)*, and carry it forth in the twilight; thou shalt cover thy face, that thou see not ha'aretz; for I have set thee for a mofet *(sign, symbol, portent)* unto Bais Yisroel.

7 And I did so as I was commanded. I brought forth my gear by day, as gear for the Golus, and at erev I dug through the kir *(wall)* with mine yad; I carried it forth in the twilight, and I bore it upon my katef *(shoulder)* in their sight.

וואָס האָבן אויגן צו זען, און זעען נישט, וואָס האָבן אויערן צו הערן,
hern tsu oiern hobn vos nisht zeen un zen tsu oign hobn vos
hear to ears have which not see and see to eyes have which

און הערן נישט, ווייל אַ וויידערשפּעניק געזינדל זיַנען זיי . ג און דו
du un zei zainen gezindl vidershpenik a vail nisht hern un
you and they are band rebellious a because not hear and

מענטשנקינד , מאַך דיר וואַנדער-כּלים , און וואַנדער אויס בייַ טאָג
tog bai ois vander un vander-keilim dir mach mentshnkind
day by out go and traveling gear you(SG) make son of man

פַאַר זייערע אויגן; און זאָלסט וואַנדערן פֿון דיין אָרט צו אַן
an tsu ort dain fun vandern zolst un oign zeyere far
an to place your from go you(SG) shall and eyes their before

אַנדער אָרט פַאַר זייערע אויגן; אפֿשר וועלן זיי איַנזען הגם
hagam ainzen zei veln efsher oign zeyere far ort ander
though understand they will perhaps eyes their before place other

אַ וויידערשפּעניק געזינדל זיַנען זיי . ד און זאָלסט אַרויסטראָגן
aroistrogn zolst un zei zainen gezindl vidershpenik a
carry outside you(SG) shall and they are band rebellious a

דיַנע כּלים אַזוי ווי וואַנדער-כּלים בייַ טאָג פַאַר זייערע אויגן; און דו
du un oign zeyere far tog bai vander-keilim vi azoi keilim daine
you and eyes their before day by traveling gear as so items your

זאָלסט אַרויסגיין אין אָוונט פַאַר זייערע אויגן, אַזוי ווי מע
me vi azoi oign zeyere far ovnt in aroisgein zolst
one as so eyes their before evening in go out you(SG) shall

גייט אַרויס אין גלות . ה פַאַר זייערע אויגן גראָב דיר דורך די
di durch dir grob oign zeyere far goles in arois geit
the through you(SG) dig eyes their before exile into out goes

וואַנט, און טראָג אַרויס דורך איר. ו פַאַר זייערע אויגן זאָלסטו אויפֿן
oifn zolstu oign zeyere far ir durch arois trog un vant
on shall you eyes their before it through out carry and wall

אַקסל טראָגן, אין שטאָקפֿינצטערניש זאָלסטו אַרויסטראָגן ; דיַן
dain aroistrogn zolstu shtokfintsternish in trogn aksl
your carry outside shall you pitch black darkness in bear shoulder

פּנים זאָלסטו פַאַרדעקן, און נישט אָנקוקן דאָס לאַנד; וואָרעם אַ
a vorem land dos onkukn nisht un fardekn zolstu ponem
a because land the look on not and conceal shall you face

צייכן האָב איך דיך געמאַכט פַאַר דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem far gemacht dich ich hob tseichn
Yisroel of house the before made you(SG) I have sign

ז און איך האָב געטאָן אַזוי ווי איך בין באַפֿוילן געוואָרן: מיַנע
maine gevorn bafoiln bin ich vi azoi geton hob ich un
my was commanded am I as so done have I and

כּלים האָב איך אַרויסגעטראָגן אַזוי ווי וואַנדער-כּלים בייַ טאָג, און אין
in un tog bai vander-keilim vi azoi aroisgetrogn ich hob keilim
in and day by traveling gear as so brought out I have items

אָוונט האָב איך מיר דורך-געגראָבן די וואַנט מיט דער האַנט; אין
in hant der mit vant di durch-gegrobn mir ich hob ovnt
in hand the with wall the through-dug me I have evening

שטאָקפֿינצטערניש האָב איך אַרויסגעטראָגן; אויפֿן אַקסל האָב איך
ich hob aksl oifn aroisgetrogn ich hob shtokfintsternish
I have shoulder on brought out I have pitch black darkness

געטראָגן פַאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far getrogn
eyes their before carried

ח און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר אין דער
der in mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
the in me to having been is Hashem of word the and

ט פֿרי , אַזוי צו זאָגן : מענטשנקינד , האָבן נישט געזאָגט צו דיר
dir tsu gezogt nisht hobn mentshnkind zogn tsu azoi peire
you(SG) to said not have son of man say to so morning

? טוסטו וואס : געזינדל וידערשפּעניקע דאָס ישׂראל פֿון הויז דאָס
tustu vos gezindl vidershpenike dos Yisroel fun hoiz dos
are you doing what band rebellious this Yisroel of house the

י זאָג צו זיי : אַזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי ה : די דאָזיקע נבֿואה איז
iz nevue dozike di Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zog
is oracle this the Hashem Adonoi said has thus them to say

אויף דעם פֿירשט אין ירושָׁלַיִם , און אויף דעם גאַנצן הויז
hoiz gantsn dem oif un Yerushalayim in firsht dem oif
house entire the against and Yerushalayim in prince the against

; פֿון ישׂראל וואָס זיי זיינען צווישן זיי . יא זאָג : איך בין אייער צייכן
tseichn aier bin ich zog zei tsvishn zainen zei vos Yisroel fun
sign your am I say them among are they that Yisroel of

ווי איך האָב געטאָן, אַזוי וועט גאָטאָן וועלן זיי : אין גלות , אין
in goles in zei tsu vern geton vet azoi geton hob ich vi
in exile in them to become done will so done have I just as

געפֿאַנגנשאַפֿט וועלן זיי גיין . יב און דער פֿירשט וואָס צווישן זיי וועט
vet zei tsvishn vos firsht der un gein zei veln gefangenshaft
will them among that prince the and go they will captivity

אויפֿן אַקסל טראָגן, און אין שטאָקפֿינצטערניש וועט ער אַרויסגיין; די
di aroisgein er vet shtokfintsternish in un trogn aksl oifn
the go out he will pitch black darkness in and bear shoulder on

וואַנט וועט מען דורכגראָבן אים אַרויסצופֿירן דורך איר; זיין פּנים
ponem zain ir durch aroistsufirn im durchgrobn men vet vant
face his it through to carry outside it dig through they will wall

וועט ער פֿאַרדעקן, כּדי ער זאָל נישט אָנקוקן מיטן אויג דאָס לאַנד.
land dos oig mitn onkukn nisht zol er kedei fardekn er vet
land the eye with look on not shall he so that cover he will

יג און איך וועל אויסשפּרייטן מײַן נעץ אויף אים, און ער וועט געפֿאַנגען
gefangen vet er un im oif nets main oisshpreitn vel ich un
captured will he and him upon net my spread out will I and

וועלן אין מײַן פּאַסטקע; און איך וועל אים ברענגען קיין בָּבֶל אין לאַנד
land in Bavel kein brengen im vel ich un pastke main in vern
land in Bavel to bring him will I and trap my in become

פֿון די כַּשְׂדים , אָבער ער וועט עס נישט אָנקוקן , הגם דאָרטן וועט ער
er vet dortn hagam onkukn nisht es vet er ober Kasdim di fun
he will there though look on not it will he but Kasdim the of

שטאַרבן. יד און אַלע וואָס רונד אַרום אים, זיינע העלפֿער, און אַלע זיינע
zaine ale un helfer zaine im arum rund vos ale un shtarbn
his all and helper his him round around that all and die

מחנות , וועל איך צעשפּרייטן אויף אַלע ווינטן , און אַ שוועבל וועל איך
machnus ich vel shverd a un vintn ale oif tseshpreitn ich vel
troops I will sword a and winds all on scatter I will

אַרויסציען הינטער זיי . טו און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה ,
Hashem bin ich az visen veln zei un zei hinter aroistsien
Hashem am I that know will they and them in back of bring out

וועט איך צעווארפֿן זיי צווישן די פֿעלקער, און וועל זיי צעשפּרייטן
tseshpreitn zei vel un felker di tsvishn zei tsevarf ich ven
disperse them will and nations the among them scatter I when

8 And in the boker came the Devar Hashem unto me, saying, 9 Ben adam, hath not Bais Yisroel, the bais hameri *(the rebellious house)*, said unto thee, What doest thou? 10 Say thou unto them, Thus saith Adonoi Hashem; This massa *(burden)* concerneth the nasi in Yerushalayim, and kol Bais Yisroel that are among them. 11 Say, I am your mofet; just as I have done, so shall it be done unto them: they shall be carried away into the Golus and go into captivity. 12 And the nasi that is among them shall bear [his gear] upon his katef *(shoulder)* in the twilight, and shall go forth; they shall dig through the kir *(wall)* to carry out thereby; he shall cover his face, that he see not ha'aretz with the ayin *(eye)*. 13 My net also will I spread over him, and he shall be caught in My snare; and I will bring him to Bavel to Eretz Kasdim *(Chaldeans)*; yet shall he not see it, though he shall die there. 14 And I will scatter toward every ruach *(wind)* all that are about him to help him, and all his troops; and I will draw out the cherev after them. 15 And they shall know that I am Hashem, when I shall scatter them among the Goyim, and disperse them throughout the countries. 16 But I will leave a few anashim of them from the cherev,

אין די לענדער . יזנאָר געציילטע מענטשן פֿון זיי וועל איך איבערלאָזן
iberlozen ich vel zei fun mentshn getseilte nor lender di in
reserve I will them of men numbered but countries the in

פֿון שוווערד, פֿון הונגער, און פֿון פּעסט , כּדי זיי זאָלן
zoln zei kedei pest fun un hunger fun shverd fun
shall they so that pestilence from and famine from sword from

דערציילן אַלע זייערע אומווערדיקייטן צווישן די פֿעלקער וואָס זיי
zei vos felker di tsvishn umverdikeitn zeyere ale dertseiln
they which nations the among abominable practices their all tell

זיַנען געקומען אַהין; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un ahin gekumen zainen
Hashem am I that know will they and there having come are

יז און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word the and

יח זאָגן: מענטשנקינד , דיַין ברויט זאָלסטו מיט ציטערניש עסן, און
un esen tsiterenish mit zolstu broit dain mentshnkind zogn
and eat trembling with shall you bread your son of man say

יט דיַין וואַסער זאָלסטו מיט אומרו און מיט זאָרג טרינקען. און
un trinken zorg mit un umru mit zolstu vaser dain
and drink anxiety with and anxiety with shall you water your

זאָגן צו דעם פֿאָלק פֿון לאַנד: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי זאָלסט
Adonoi gezogt hot azoi land fun folk dem tsu zogn zolst
Adonoi said has thus land of people the to say you(SG) shall

ה וועגן די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם אויף דער ערד
erd der oif Yerushalayim fun bavoiner di vegen Hashem
land the upon Yerushalayim of inhabitants the concerning Hashem

פֿון יִשְׂרָאֵל: זייער ברויט וועלן זיי מיט זאָרג עסן, און זייער וואַסער
vaser zeyer un esen zorg mit zei veln broit zeyer Yisroel fun
water their and eat anxiety with they will bread their Yisroel of

וועלן זיי מיט באַנומענישׂ טרינקען, וויַל איר לאַנד וועט פֿאַרווויסט
farvist vet land ir vail trinken banumenish mit zei veln
laid waste will land its because drink terror with they will

ווערן פֿון איר פֿולקייט, פֿון וועגן דעם אומרעכט פֿון אַלע וואָס
vos ale fun umrecht dem vegen fun fulkeit ir fun vern
that all of iniquity the account of on fullness its from become

ווויינען אין איר. כ און די באַזעצטע שטעט וועלן חרוב ווערן , און דאָס
dos un vern chorev veln shtet bazetste di un ir in voinen
the and become waste will cities inhabited the and it in dwell

לאַנד וועט אַ וויסטעניש זיַין; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un zain vistenish a vet land
Hashem am I that know will you and be desolation a will land

כא און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to having been is Hashem of word the and

כב מענטשנקינד , וואָס איז דאָס דאָזיקע וועלטל בייַ אייַך אין לאַנד פֿון
fun land in aich bai vertl dozike dos iz vos mentshnkind
of land in you by proverb this the is what son of man

יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: עס לענגערן זיך די טעג, און צו נישט וועלט
vert nisht tsu un teg di zich lengern es zogn tsu azoi Yisroel
shall be nought to and days the self be long it say to so Yisroel

איטלעכע זעונג ? כג דערום זאָג צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zog derum zeung itleche
Adonoi said has thus them to say therefore vision every

from the ra'av *(famine)*, and from the dever; that they may declare all their to'avot among the Goyim to where they come; and they shall know that I am Hashem.

17 Moreover the Devar Hashem came to me, saying, 18 Ben adam, eat thy lechem with fearful shaking, and drink thy mayim with trembling and with anxiety; 19 And say unto the am ha'aretz: Thus saith Adonoi Hashem regarding the inhabitants of Yerushalayim, and of Admat Yisroel *(Land of Israel)*; they shall eat their lechem with anxiety, and, as desolate, drink their mayim, because her land shall be desolate from all that is therein, because of the chamas of all them that dwell therein. 20 And the towns that are inhabited shall be laid waste, and ha'aretz shall be desolate; and ye shall know that I am Hashem.

21 And the Devar Hashem came unto me, saying, 22 Ben adam, what is that mashal that ye have in Admat Yisroel, saying, The days drag on, and every chazon *(vision)* faileth [to come to anything]. 23 Tell them therefore, Thus saith Adonoi Hashem: I will make

this mashal to cease, and they shall no more use it as a mashal in Yisroel; but say unto them, The days are at hand, even the fulfillment of kol chazon. [24] For there shall be no more any chazon shav *(vain vision)* nor smooth divination within Bais Yisroel. [25] For I am Hashem: I will speak, and the davar that I shall speak shall come to pass; it shall be no more delayed; for in your days, O Bais Hameri *(O Rebellious House)*, will I say the Davar *(Word)*, and will fulfill it, saith Adonoi Hashem.

ה׃ איך פַּאַרשטער דאָס דאָזיקע וועלטל, און מע וועט עס מער
mer es vet me un vertl dozike dos farshter ich Hashem
more it will one and proverb this the destroy I Hashem

נישט זאָגן אין יִשְׂרָאֵל. נײַערט רעד צו זיי׃ עס גענענען די טעג, און
un teg di genenen es zei tsu red naiert Yisroel in zogn nisht
and days the approach it them to say but Yisroel in say not

די געשעונג פֿון איטלעכער זעונג. [כד] וואָרעם מער וועט נישט זײַן קיין
kein zain nisht vet mer vorem zeung itlecher fun gesheung di
any be not will more for vision every of fulfillment the

פַֿאלשע זעונג און גלאַטע וואָרזאָגערײַ אין הויז פֿון יִשְׂרָאֵל. [כה] נײַערט
naiert Yisroel fun hoiz in vorzogerai glate un zeung falshe
but Yisroel of house in divination smooth and vision false

איך ה׳ וועל רעדן, וואָסער וואָרט איך וועל רעדן, און עס
es un redn vel ich vort voser redn vel Hashem ich
it and speak will I word any manner of speak will Hashem I

וועט געשען; עס וועט זיך מער נישט פַֿאַרצײַען. וואָרעם אין אײַערע טעג,
teg aiere in vorem fartsien nisht mer zich vet es geshen vet
days your in for delayed not more self will it happen will

איר ווידערשפּעניק געזינדל, וועל איך רעדן אַ וואָרט, און וועל עס טאָן,
ton es vel un vort a redn ich vel gezindl vidershpenik ir
do it will and word a speak I will band rebellious you

זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[26] Again the Devar Hashem came to me, saying. [27] Ben adam, hinei, they of Bais Yisroel say, The chazon that he seeth is for yamim rabbim to come, and he prophesieth of the times that are far off. [28] Therefore say unto them, Thus saith Adonoi Hashem; There shall none of My Devarim be delayed any more, but the Davar which I have spoken shall be done, saith Adonoi Hashem.

13 And the Devar Hashem came unto me, saying: [2] Ben adam, prophesy against the nevi'im of Yisroel that prophesy, and say thou unto them that prophesy out of their own levavot, Hear ye the Devar Hashem; [3] Thus

[כו] און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן׃
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to having been is Hashem of word the and

[כז] מענטשנקינד, זע, דאָס הויז יִשְׂרָאֵל זאָגט: די זעונג וואָס
vos zeung di zogt Yisroel fun hoiz dos ze mentshnkind
which vision the says Yisroel of house the behold son of man

ער זעט איז אויף פֿיל טעג אַרום, און אויף וויַיטע צייַטן זאָגט ער
er zogt tsaitn vaite oif un arum teg fil oif iz zet er
he declares times distant on and around days many for is sees he

נבֿיאות. [כח] דערום זאָג צו זיי׃ אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳׃
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zog derum nevies
Hashem Adonoi said has thus them to say therefore prophesy

מער וועלן זיך נישט פֿאַרצײַען אַלע מײַנע ווערטער; אַז איך וועל רעדן
redn vel ich az verter maine ale fartsien nisht zich veln mer
speak will I when words my all delayed not self will more

אַ וואָרט, וועט עס געשען, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt geshen es vet vort a
Hashem Adonoi declares happen it will word a

יג און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word the and

זאָגן׃ [ב] מענטשנקינד, זאָג נבֿיאות אויף די נבֿיאים פֿון
fun neviim di oif nevies zog mentshnkind zogn
of prophets the against prophesy say son of man say

יִשְׂרָאֵל וואָס זאָגן נבֿיאות, און זאָלסט זאָגן צו די נבֿיאים
neviim di tsu zogn zolst un nevies zogn vos Yisroel
prophets the to say you(SG) shall and prophesy say who Yisroel

פֿון זייער אייגענעם האַרצן: הערט דאָס וואָרט פֿון ה׳׃ [ג] אַזוי האָט
hot azoi Hashem fun vort dos hert hartsn eigenem zeyer fun
has thus Hashem of word the hear heart own their out of

saith Adonoi Hashem: Hoy *(woe, doom)* unto the foolish nevi'im, that follow their own ruach, and have seen nothing! [4] O Yisroel, thy nevi'im are like the jackals among ruins. [5] Ye have not gone up into the peratzot *(breaches)*, neither repaired the wall for Bais Yisroel to stand firm in the milchamah *(battle)* in the Yom Hashem. [6] They have seen shav *(vanity)* and kesem kazav *(lying divination)*, saying, Hashem saith; and Hashem hath not sent them; yet they hope that their davar will be fulfilled. [7] Have ye not seen a vain vision, and have ye not spoken a kesem kazav *(lying divination)*, whereas ye say, Hashem saith it; albeit I have not spoken?

[8] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because ye have spoken shav *(vanity, futility)* and seen kazav *(lie)*, therefore, hineni, I am against you, saith Adonoi Hashem. [9] And Mine yad shall be against the nevi'im that see shav *(vanity, futility)*, and that divine kazav *(lie)*: they shall not be in the sod *(council)* of My people, neither shall they be written in the Ketav *(Register)* of Bais Yisroel, neither shall they enter into Admat Yisroel; and ye shall know that I am Adonoi

געזאָגט אֲדֹנָי ה׃ ווי צו די נאַרישע נביאים וואָס גיין
geyen vos neviim narishe di tsu vei Hashem Adonoi gezogt
go who prophets foolish the to woe Hashem Adonoi said

נאָך זייער אייגענעם גייסט, און נאָך וואָס זיי האָבן נישט געזען! –
gezen nisht hobn zei vos noch un gaist eigenem zeyer noch
seen not have they what after and spirit own their after

ד אוי ישׂראל, אַזוי ווי פֿיקס אין חורבֿות זײַנען געווען דײַנע
daine geven zainen churves in fiks vi azoi Yisroel oi
your having been are ruins in jackals like so Yisroel oh

נביאים. ה איר זײַט נישט אַרויפֿגעגאַנגען אין די ברעכן; און איר האָט
hot ir un brechn di in aroifgegangen nisht zait ir neviim
have you and breach the in having gone up not are you prophets

נישט פֿאַרצאַמט דעם צאַם פֿאַר דעם הויז פֿון ישׂראל
Yisroel fun hoiz dem far tsam dem fartsamt nisht
Yisroel of house the for closed-in enclosure the fenced not

כּדי זיי זאָלן קענען באַשטיין אין דער מלחמה אין דעם טאָג פֿון
fun tog dem in milchome der in bashtein kenen zoln zei kedei
of day the in war the in stand be able to shall they so that

ה. ו זיי האָבן געזען פֿאַלשקייט און וואָרזאָגעניש פֿון ליגן, זיי
zei lign fun vorzogenish un falshkeit gezen hobn zei Hashem
they lies of divination and falsehood seen have they Hashem

וואָס זאָגן: ה האָט געזאָגט, וען ה האָט זיי נישט געשיקט;
geshikt nisht zei hot Hashem ven gezogt hot Hashem zogn vos
sent not them has Hashem when said has Hashem say who

און זיי האָפֿן ער זאָל מקיים זײַן דאָס וואָרט! ז האָט איר נישט געזען
gezen nisht ir hot vort dos zain mekayem zol er hofn zei un
seen not you have word this be fulfill shall he wait they and

פֿאַלשע נבֿיאות, און איר האָט געזאָגט פֿאַלשע וואָרזאָגעניש. וועט איר
ir ven vorzogenish falshe gezogt hot ir un nevies falshe
you when divination false said have you and prophesy false

האָט געזאָגט, אַזוי זאָגט ה, אָבער איך האָב נישט גערעדט.
geredt nisht hob ich ober Hashem zogt azoi gezogt hot
spoken not have I but Hashem declares thus said have

ח דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווײַל איר האָט
hot ir vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
have you because said thus Hashem Adonoi has therefore

גערעדט פֿאַלשקייט און געזען ליגן, דערום זעט, איך קום אויף
oif kum ich zet derum lign gezen un falshkeit geredt
against come I see therefore lies seen and falsehood spoken

אײַך, זאָגט אֲדֹנָי ה. ט און מײַן האַנט וועט זײַן אויף די
di oif zain vet hant main un Hashem Adonoi zogt aich
the against be will hand my and Hashem Adonoi declares you

נביאים וואָס זען פֿאַלשקייט און וואָרזאָגן ליגן; אין דעם באַראָט פֿון
fun barot dem in lign vorzogen un falshkeit zeen vos neviim
of counsel the in lies soothsay and falsehood see that prophets

מײַן פֿאָלק וועלן זיי נישט זײַן, און אין דעם געשריפֿטס פֿון דעם הויז
hoiz dem fun geshrifts dem in un zain nisht zei veln folk main
house the of writing the in and be not they will people my

פֿון ישׂראל וועלן זיי נישט פֿאַרשריבן ווערן, און אויף דער ערד פֿון
fun erd der oif un vern farshribn nisht zei veln Yisroel fun
of land the on and become written down not they will Yisroel of

ישׂראל וועלן זיי נישט קומען; און איר וועט וויסן אַז איך בין אֲדֹנָי
Adonoi bin ich az visen vet ir un kumen nisht zei veln Yisroel
Adonoi am I that know will you and come not they will Yisroel

Hashem. [10] Because, even because they have seduced My people to lead them astray, saying, Shalom; v'ein shalom; and one built up a chayitz *(wall, partition, temporary wall)*, and, hinei, others plastered it with [dissolving] mud-plaster. [11] Say unto them that plaster it with mud-plaster that it shall fall: there shall be an overflowing geshem; and great hailstones shall fall; and a ruach se'arot *(storm wind)* shall burst forth. [12] Hinei, when the kir *(wall)* is fallen, shall it not be said unto you, Where is the mud-plaster wherewith ye have daubed it? [13] Therefore thus saith Adonoi Hashem; I will even cause a ruach se'arot *(storm wind)* in My wrath; and there shall be an overflowing geshem in Mine anger, and great hailstones in My fury to destroy. [14] So will I break down the kir *(wall)* that ye have plastered with mud-plaster, and bring it down to the ground, so that the yesod *(foundation)* thereof shall be laid bare, and it shall fall, and ye shall be destroyed in the midst thereof; and ye shall know that I am Hashem. [15] Thus will I spend My chemah *(wrath)* upon the kir *(wall)*, and upon them that have plastered it with mud-plaster, and will say unto you, The kir *(wall)* is no more, neither they that mud-plastered it; [16] Namely,

ה . י וַיֵּל אוֹן בַּאֲוַויֵל זיי הָאבֶן פַֿאַרפֿירט מײַן פַֿאָלק , אַזוי
azoi folk main farfirt hobn zei bavail un vail Hashem
so people my led astray have they because and because Hashem

צו זאָגן : שלום ! וועַן קיין שלום איז נישטאָ ; אוֹן אײנער בויט
boit einer un nishto iz sholem kein ven sholem zogn tsu
builds one and not present is peace any when peace say to

אַ וועגטל, אוֹן זע אַן אַנדערער באַשמירן עס מיט טינק ; יא זאָג
zog tink mit es bashmirn anderer an ze un ventl a
say whitewash with it smears other an behold and wall a

צו דעם וואָס בעשמירט אַז עס וועט אײַנפֿאַלן; עס וועט ערשט אַ רעגן אַ
a regn a vert es ainfaln vet es az beshmirt vos dem tsu
a rain a shall be it collapse will it that smeared which the one to

פֿלייציקער, אוֹן איר, האָגלשטיינער, וועט פֿאַלן, אוֹן אַ שטורעמווינט וועט
vet shturemvint a un faln vet hoglshteiner ir un fleitsiker
will windstorm a and fall will hailstones you and flooding

אויסברעכן. יב אוֹן אָט אַז די מויער פֿאַלט איין, צי וועט נישט
nisht vet tsi ain falt moier di az ot un oisbrechn
not will then in falls wall the when behold and break out

געזאָגט ווערן צו אײַך: ווו איז דאָס בעשמירונג וואָס איר האָט
hot ir vos beshmirung dos iz vu aich tsu vern gezogt
have you which smeared coating the is where you to become said

אָנגעשמירט? יג דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: יאָ , איך וועל
vel ich yo gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum ongeshmirt
will I yes said thus Hashem Adonoi has therefore on smeared

מאַכן אויסברעכן אַ שטורעמווינט אין מײַן גרימצאָרן , אוֹן אַ פֿלייציקער
fleitsiker a un grimtsorn main in shturemvint a oisbrechn machn
flooding a and wrath my in windstorm a break out make

רעגן וועט זײַן אין מײַן כּעס , אוֹן האָגלשטיינער אין גרימצאָרן , צו
tsu grimtsorn in hoglshteiner un kaas main in zain vet regn
to wrath in hailstones and anger my in be will rain

פֿאַרלענדן. יד אוֹן איך וועל צעשטערן די מויער וואָס איר האָט באַשמירט
bashmirt hot ir vos moier di tseshtern vel ich un farlendn
smeared have you that wall the destroy will I and destroy

מיט טינק , אוֹן וועל זי ברענגען צו דער ערד , אוֹן איר גרונטפֿעסט
gruntfest ir un erd der tsu brengen zi vel un tink mit
foundation its and ground the to bring it will and whitewash with

וועט אַנטפּלעקט ווערן ; אוֹן זי וועט אײַנפֿאַלן, אוֹן איר וועט פֿאַרלענדט
farlendt vet ir un ainfaln vet zi un vern antplekt vet
destroyed will you and collapse will it and become laid bare will

ווערן דערין; אוֹן איר וועט וויסן אַז איך בין ה . טו אוֹן איך וועל
vel ich un Hashem bin ich az visen vet ir un derin vern
will I and Hashem am I that know will you and in it become

אויסלאָזן מײַן גרימצאָרן אויף דער מויער, אוֹן אויף די וואָס האָבן
hobn vos di oif un moier der oif grimtsorn main oislozen
have that the ones on and wall the on wrath my vent

זי באַשמירט מיט טינק ; אוֹן איך וועל זאָגן צו אײַך: נישטאָ די
di nishto aich tsu zogn vel ich un tink mit bashmirt zi
the no more you to say will I and whitewash with smeared it

מויער, אוֹן נישטאָ די וואָס האָבן זי באַשמירט – טז די נבֿיאים
neviim di bashmirt zi hobn vos di nishto un moier
prophets the smeared it have which the ones no more and wall

the nevi'im of Yisroel which prophesy concerning Yerushalayim, and which see chazon shalom for her, v'ein shalom, saith Adonoi Hashem.

17 Likewise, thou ben adam, set thy face against the banot amecha *(daughters of your people)*, which prophesy out of their own lev; and prophesy thou against them, 18 And say, Thus saith Adonoi Hashem: Hoy *(woe, doom)* to the seamstresses of magic charms on wrists, who make mispachot *(amulets)* for the rosh of every size to hunt nefashot! Will ye hunt the nefashot of My people, and yet save your own nefashot alive? 19 And will ye profane Me among My people for handfuls of se'orim and for pieces of lechem, to slay the nefashot that should not die, and to save the nefashot alive that should not live, by your kazav *(lying)* to My people that hear your kazav?

20 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against your magic charms, wherewith ye there hunt to ensnare the nefashot like birds, and I will tear them from your arms, and will let the nefashot go, even the nefashot that ye hunt like birds. 21 Your mispachot *(amulets)* also will I tear

פֹּון יִשׂרָאֵל וואָס זאָגן נבֿיאות אויף ירושלַיִם , און זעען איר אַ זעונג
zeung a ir zeen un Yerushalayim oif nevies zogn vos Yisroel fun
vision a it see and Yerushalayim on prophesy say that Yisroel of

ה . אֲדֹנָי זאָגט נישטאָ , איז שלום קיין ווען , שלום פֹּון
Hashem Adonoi zogt nishto iz sholem kein ven sholem fun
Hashem Adonoi declares there is not is peace any when peace of

יז און דו מענטשנקינד , טו דיין פנים צו די טעכטער פֹּון
fun techter di tsu ponem dain tu mentshnkind du un
of daughters the against face your do son of man you and

דיין פֹּאלק וואָס זאָגן נבֿיאות פֹּון זייער אייגענעם האַרצן, און זאָג
zog un hartsn eigenem zeyer fun nevies zogn vos folk dain
say and heart own their out of prophesy say that people your

נבֿיאות אויף זיי , יח און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט גזאָגט
gezogt hot azoi zogn zolst un zei oif nevies
said has thus say you(SG) shall and them against prophesy

אֲדֹנָי ה : ווייַ צו די וואָס נייען בענדער אויף אַלע זייערע
zeyere ale oif bender neyen vos di tsu vei Hashem Adonoi
their all on bands sew that the ones to woe Hashem Adonoi

האַנטגעלענקען און מאַכן קאָפּבענדער פֿאַר קעפּ פֹּון יעדער גרייס
greis yeder fun kep far kopbender machn un hantgelenken
size every of heads for headbands make and wrists

צו פֿאַרכאַפּן מענטשנס נפֿשות ! וועט איר פֿאַרכאַפּן מיַין פֹּאלקס
folks main farchapn ir vet nefoshes mentshns farchapn tsu
people's my catch you will souls man's catch to

נפֿשות , און דאָך אָפּהיטן אייַערע נפֿשות ? יט און איר האָט
hot ir un nefoshes eigene aiere ophiten doch un nefoshes
have you and persons own your preserve yet and souls

מיך פֿאַרשוועכט ביַי מיַין פֹּאלק פֿאַר הייפּלעך גערשטן, און פֿאַר
far un gershtn heiflech far folk main bai farshvecht mich
for and barley handfuls for people my among profaned me

ברעקלעך ברויט, צו מאַכן שטאַרבן נפֿשות וואָס דאַרפֿן נישט
nisht darfn vos nefoshes shtarbn machn tsu broit breklech
not have need of which souls die make to bread crumbs

שטאַרבן, און צו לאָזן לעבן נפֿשות וואָס דאַרפֿן נישט לעבן ,
lebn nisht darfn vos nefoshes lebn lozn tsu un shtarbn
living not have need of which souls live let to and dying

מיט וואָס איר זאָגט ליגן צו מיַין פֹּאלק , די צוהערער פֹּון ליגן .
lign fun tsuherer di folk main tsu lign zogt ir vos mit
lies of listener the ones people my to lies declare you which with

כ דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי גזאָגט: זעט, איך נעם זיך צו
tsu zich nem ich zet gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
to self take I see said so Hashem Adonoi has therefore

אייַערע קישעלעך וואָס איר פֿאַנגט דערמיט די נפֿשות ווי פֹּויגלען,
foiglen vi nefoshes di dermit fangt ir vos kishelech aiere
birds like souls the in this way hunt you which cushions your

און איך וועל זיי אַראָפּרייַסן פֹּון אייַערע אָרעמס, און וועל אַוועקלאָזן
aveklozn vel un orems aiere fun aropraisn zei vel ich un
release will and arms your from tear them will I and

כא און איך וועל פֿאַנגט – נפֿשות ווי פֹּויגלען. די נפֿשות וואָס איר פֿאַנגט
vel ich un foiglen vi nefoshes fangt ir vos nefoshes di
will I and birds like souls hunt you which souls the

אַראָפּרייַסן אייַערע שלייערס, און וועל מציל זיַין מיַין פֹּאלק פֹּון אייַער
aier fun folk main zain matsl vel un shleyers aiere aropraisn
your from people my be rescue will and veils your tear

off, and I will save My people out of your yad, and they shall be no more in your yad *(hand, power)* to be hunted; and ye shall know that I am Hashem. 22 Because with sheker *(falsehood)* ye have made the lev tzaddik sad, to whom I have not brought sadness; and strengthened the hands of the rasha, that he should not turn from his derech harah to save his life; 23 Therefore ye shall see no longer shav *(vanity, futility)*, nor practice divinations; for I will save My people out of your yad; and ye shall know that I am Hashem.

14 Then came certain anashim of the zekenim of Yisroel unto me, and sat before me. 2 And the Devar Hashem came unto me, saying, 3 Ben adam, these anashim have set up their gillulim *(idols)* in their lev, and put the michshol *(stumbling block)* of their avon before their face; should I be inquired of at all by them? 4 Therefore speak unto them, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Every ish of Bais Yisroel that setteth up his gillulim in his lev, and putteth the michshol *(stumbling block)* of his avon before his face, and cometh to the navi; I Hashem will answer him that cometh according to the multitude of his gillulim; 5 That I may seize Bais Yisroel in their

הָאַנַט, און זיי וועלן מער נישט זיין צום געפַאַנג אין אײַער האַנט; און
un hant aier in gefang tsum zain nisht mer veln zei un hant
and hand your in catch to be not more will they and hand

איר וועט וויסן אַז איך בין ה׳. כב וויַיל איר האָט מיט ליגן
ir vet visen az ich bin Hashem . vail ir hot mit lign
lies with have you because Hashem am I that know will you

באַטריבט דאָס האַרץ פֿון דעם צדיק, וועַן איך האָב אים נישט
batribt dos harts fun dem tsadik ven ich hob im nisht
not him have I when righteous one the of heart the grieved

געוואָלט וויי טאָן, און איר האָט געשטאַרקט די הענט פֿון דעם רשע
gevolt vei ton un ir hot geshtarkt di hent fun dem roshe
wicked the of hands the strengthened have you and do woe wanted

זיך נישט אומצוקערן פֿון זיין שלעכטן וועג, אַז מע זאָל אים לאָזן
zich nisht umtsukeren fun zain shlechtn veg az me zol im lozn
let him shall one that way evil his from to turn back not self

לעבן, כג דערום וועט איר מער פַאַלשקייט נישט זען, און וואָרזאָגעניש
lebn derum vet ir mer falshkeit nisht zen un vorzogenish
live therefore you will more falsehood not see and divination

נישט וואָרזאָגן; און איך וועל מציל זיין מיַין פֿאָלק פֿון אײַער האַנט;
nisht vorzogen un ich vel matsl zain main folk fun aier hant
not soothsay and I will rescue be my people from your hand

און איר וועט וויסן אַז איך בין ה׳.
un ir vet visen az ich bin Hashem .
and you will know that I am Hashem

יד

און צו מיר זיַינען געקומען מענער פֿון די עלטסטע פֿון ישְׂרָאֵל,
un tsu mir zaynen gekumen mener fun di eltste fun Yisroel
and to me are came men from the elders of Yisroel

און זיַינען געזעסן פַֿאַר מיר. ב איז דאָס וואָרט פֿון ה׳
un zaynen gezesn far mir iz dos vort fun Hashem
and are sat before me is the word of Hashem

געווען צו מיר אַזוי צו זאָגן: ג מענטשנקינד, די דאָזיקע לײַט האָבן
geven tsu mir azoi tsu zogn mentshnkind di dozike layt hobn
was to me so to say son of man the these people have

אויפֿגעשטעלט זייערע אָפּגעטער אין זייער האַרצן, און די שטרויכלונג
oifgeshtelt zeyere opgeter in zeyer hartsn un di shtroichlung
set up their idols in their hearts and the stumbling block

צו זייער זינד האַלטן זיי אַקעגן זייער פּנים; זאָל איך מיך
tsu zeyer zind haltn zei akegn zeyer ponem zol ich mich
to their sin hold they against their face shall I me

געוויס פֿון זיי דערפֿאָרשן לאָזן? ד דערום רעד מיט זיי,
gevis fun zei derforshn lozn derum red mit zei
of a certainty they search out let therefore speak with them

און זאָלסט זאָגן צו זיי: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳:
un zolst zogn tsu zei azoi hot gezogt Adonoi Hashem
and you(SG) shall say to them thus has said Adonoi Hashem

יעטוועדער מאַן פֿון דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל וואָס אויפֿשטעלן זיַינע
yetveder man fun dem hoiz fun Yisroel vos oifshteln zaine
every man from the house of Yisroel who will set up his

אָפּגעטער אין זיַין האַרצן, און די שטרויכלונג צו זיַין זינד וועט ער
opgeter in zain hartsn un di shtroichlung tsu zain zind vet er
idols in his heart and the stumbling block to his sin he will

נבֿיא, וועל איך , און ער וועט קומען צום פּנים זיַין אַקעגן האַלטן
novi ich vel tsum kumen vet er un ponem zain akegn haltn
prophet I will come to the will he and face his against hold

ה אים ענטפֿערן – דעם וואָס קומט מיט זיינע פֿיל אָפּגעטער;
opgeter fil zaine mit kumt vos dem entfern im Hashem
idols many his with comes who the one answer him Hashem

ה כּדי צו פֿאַרכאַפּען בייַם האַרצן דאָס הויז פֿון יִשׂרָאֵל, וואָס
vos Yisroel fun hoiz dos hartsn baim farchapen tsu kedei
who Yisroel of house the heart by the seize to in order to

האָבן זיך אָפּגעקערט פֿון מיר דורך זייערע אָפּגעטער אַלע.
ale opgeter zeyere durch mir fun opgekert zich hobn
all idols their through me from turned away selves have

ו דערום זאָג צו דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל: אַזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog derum
Adonoi said has thus Yisroel of house the to say therefore

ה : קערט צוריק, און קערט אייַך אום פֿון אייערע אָפּגעטער,
opgeter aiere fun um aich kert un tsurik kert Hashem
idols your from away yourselves turn and back turn Hashem

ז וואָרעם אומווערדיקייטן קערט אָפּ אייערע פּנים . און פֿון אַלע אייערע
vorem ponem aier op kert umverdikeitn aiere ale fun un
because face your away turn abominations your all from and

יעטוועדער מאַן פֿון דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל, אָדער פֿון דעם פֿרעמדן
fremdn dem fun oder Yisroel fun hoiz dem fun man yetveder
foreigner the from or Yisroel of house the from man every

וואָס האַלט זיך אויף אין יִשׂרָאֵל, וואָס וועט זיך אָפּשיידן פֿון הינטער
hinter fun opsheiden zich vet vos Yisroel in oif zich halt vos
behind from separate self will who Yisroel in up self holds who

מיר, און וועט אויפֿשטעלן זיינע אָפּגעטער אין זיין האַרצן, און די
di un hartsn zain in opgeter zaine oifshteln vet un mir
the and heart his in idols his set up will and me

שטרויכלונג צו זיין זינד וועט ער האַלטן אַקעגן זיין פּנים , און
un ponem zain akegn haltn er vet zind zain tsu shtroichlung
and face his against hold he will sin his to stumbling block

ער וועט קומען צום נבֿיא , כּדי ער זאָל מיך פֿרעגן פֿון זיין
zain fun fregn mich zol er kedei novi tsum kumen vet er
his of to ask me shall he in order to prophet to the come will he

וועגן , וועל איך ה אַליין אים ענטפֿערן. ח און איך וועל קערן מיין
main kern vel ich un entfern im alein Hashem ich vel vegen
my turn will I and answer him myself Hashem I will ways

פּנים אַקעגן יענעם מאַן, און וועל אים פֿאַרוויסטן, פֿאַר אַ צייכן און
un tseichn a far farvistn im vel un man yenem akegn ponem
and sign an for destroy him will and man that against face

פֿאַר אַ שפּריכווערט, און וועל אים פֿאַרשניידן פֿון צווישן זיין פֿאָלק ;
folk zain tsvishn fun farshnaidn im vel un shprichvort a far
people his among from cut off him will and proverb a for

און איר וועט וויסן אַז איך בין ה . ט און אַז דער נבֿיא וועט
vet novi der az un Hashem bin ich az visen vet ir un
will prophet the if and Hashem am I that know will you and

פֿאַרפֿירט ווערן , און וועט רעדן אַ וואָרט, האָב איך ה דאָס
dos Hashem ich hob vort a redn vet un vern farfirt
the one Hashem I have word a speak will and become misguided

פֿאַרפֿירט יענעם נבֿיא , און איך וועל אויסשטרעקן מיין האַנט אויף
oif hant main oisshtrekn vel ich un novi yenem farfirt
upon hand my stretch out will I and prophet that misguided

אים, און וועל אים פֿאַרטיליקן פֿון צווישן מיין פֿאָלק יִשׂרָאֵל. י און
un Yisroel folk main tsvishn fun fartiliken im vel un im
and Yisroel people my among from destroy him will and him

lev, who have become estranged from me, all of them, for their gillulim *(idols)*.

6 Therefore say unto Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem: Make teshuvah, and turn yourselves away from your gillulim *(idols)*; and turn away your faces from all your to'avot *(abominations)*. 7 For every one of Bais Yisroel, or of the ger that sojourneth in Yisroel, which separateth himself from Me, and setteth up his gillulim *(idols)* in his lev *(heart)*, and putteth the michshol *(stumbling block)* of his avon *(iniquity)* before his face, and cometh to a navi *(prophet)* to inquire of him concerning Me; I Hashem will answer him by Myself; 8 And I will set My face against that ish, and will make him an ot *(sign)* and for meshalim *(proverbs)*, and I will cut him off from the midst of My people; and ye shall know that I am Hashem. 9 And if the navi be induced to make a pronouncement, I Hashem have induced that navi, and I will stretch out My yad against him, and will make him shmad from the midst of My people Yisroel. 10 And they shall bear the punishment of their avon; the punishment of the navi shall be even

as the punishment of him that inquireth of him;
[11] That Bais Yisroel may go no more astray from Me, neither be made tameh any more with all their peysha'im; but that they may be My people, and I may be to them Elohim, saith Adonoi Hashem.

זיי וועלן טראָגן זייער זינד; אַזוי ווי די זינד פֿון דעם פֿרעגער, אַזוי
azoi freger dem fun zind di vi azoi zind zeyer trogn veln zei
so inquirer the of sin the like so sin their bear will they
וועט זיין די זינד פֿון דעם נביא. יא כדי דאָס הויז פֿון ישׂראֵל
Yisroel fun hoiz dos kedei novi dem fun zind di zain vet
Yisroel of house the so that prophet the of sin the be will
זאָלן מער נישט אָוועקבלאָנדזשען פֿון הינטער מיר, און זאָלן זיך
zich zoln un mir hinter fun avekblondzhen nisht mer zoln
selves shall and me behind from wander away not more shall
מער נישט פֿאַראומרייניקן מיט אַלע זייערע; פֿאַרברעכן און זיי זאָלן
zoln zei un farbrechn zeyere ale mit farumreinikn nisht mer
shall they and transgressions their all with defile not more
מיר זיין צום פֿאָלק, און איך זאָל זיי זיין צום אלקים, זאָגט
zogt Elokim tsum zain zei zol ich un folk tsum zain mir
declares G-d to the be them shall I and people to the be me
אֲדֹנָי ה.
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

[12] The Devar Hashem came again to me, saying,
[13] Ben adam, when eretz sinneth against Me by persistent ma'al *(faithlessness, treachery)*, then will I stretch out Mine yad upon it, and will break the matteh lechem thereof, and will send ra'av *(famine)* upon it, and will cut off adam and behemah from it; [14] Though these three anashim — Noach, Daniel, and Iyov — were in it, they would deliver but their own nefesh by their tzedakah, saith Adonoi Hashem.
[15] If I cause chayyah ra'ah *(wild beasts)* to pass through ha'aretz, and they bereave it of children, so that it be desolate, that no one may pass through because of the beasts; [16] Though these sheloshet ha'anashim were in the midst of it, as I live, saith Adonoi Hashem, they shall deliver neither banim nor banot; only they shall

יב און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and
יג מענטשנקינד, ווען אַ לאַנד זאָל זינדיקן קעגן מיר צו פֿעלשן אַ
a felshn tsu mir kegen zindikn zol land a ven mentshnkind
a falsify to me against sin shall land a when son of man
פֿעלשונג, און איך זאָל אויסשטרעקן מיין האַנט אויף איר, און איר
ir un ir oif hant main oisshtrekn zol ich un felshung
its and it upon hand my stretch out shall I and falsehood
צעברעכן דעם אונטערלעזן פֿון ברויט, און אָנשיקן אויף איר אַ הונגער,
hunger a ir oif onshikn un broit fun unterlen dem tsebrechn
famine a it upon send and bread of support the break
און פֿאַרשניידן פֿון איר מענטשן און בהמות, יד און די דאָזיקע דריי
drai dozike di un beheimes un mentshn ir fun farshnaidn un
three these the and beasts and men it from cut off and
מענער זאָלן זיין אין איר: נח, דניאל, און איוב, וועלן זיי מיט זייער
zeyer mit zei veln Iyov un Daniel Noach ir in zain zoln mener
their with they will Iyov and Daniel Noach it in be shall men
גערעכטיקייט נאָר מציל זיין זייער נפֿש, זאָגט אֲדֹנָי ה.
Hashem Adonoi zogt nefesh zeyer zain matsl nor gerechtikeit
Hashem Adonoi declares soul their be save only righteousness
טו ווען אַ בייזע חיה זאָל איך מאַכן דורכגיין אין לאַנד, און
un land in durchgein machn ich zol chaye beize a ven
and land in pass through make I shall beasts wild a when
זי זאָל עס פֿון מענטשן באַרויבן, און עס זאָל ווערן אַ ווייסטעניש
vistenish a vern zol es un baroibn mentshn fun es zol zi
wasteland a become shall it and rob men from it shall it
אָן אַ דורכגייער פֿון וועגן דער חיה, טז מעגן די דאָזיקע
dozike di megn chaye der vegen fun durchgeyer a on
these the may beast the account of on passer through a without
דריי מענער זיין אין איר, אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה,
Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi ir in zain mener drai
Hashem Adonoi declares live I as thus it in be men three

אויב זיי וועלן מציל זיין זין אָדער טעכטער ! זיי אַליין וועלן ניצול
nitsl veln alein zei techter oder zin zain matsl veln zei oib
saved will alone they daughters or sons be saved will they if

וועלן , אָבער דאָס לאַנד וועט וועלן אַ ווייסטעניש .
vistenish a vern vet land dos ober vern
wasteland a become will land the but become

יז אָדער ווען אַ שוועלד זאָל איך ברענגען אויף יענעם לאַנד, און זאָגן :
zogn un land yenem oif brengen ich zol shverd a ven oder
say and land that upon bring I shall sword a when or

אַ שוועלד זאָל דורכגיין אין לאַנד; און איך זאָל פֿאַרשניידן פֿון איר
ir fun farshnaidn zol ich un land in durchgein zol shverd a
it from cut off shall I and land in pass through shall sword a

מענטשן און בהמות , יח און די דאָזיקע דריי מענער זיַנען אין איר,
ir in zainen mener drai dozike di un beheimes un mentshn
it in are men three these the and beasts and men

אַזוי ווי איך לעב, זאָגט ה אֲדֹנָי , זיי וועלן נישט מציל זיין
zain matsl nisht veln zei Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi
be rescued not will they Hashem Adonoi declares live I as so

זין און טעכטער ; בלויז זיי אַליין וועלן ניצול וועלן .
vern nitsl veln alein zei bloiz techter un zin
become saved will alone they only daughters and sons

יט אָדער ווען אַ פּעסט זאָל איך שיקן אויף יענעם לאַנד, און
un land yenem oif shikn ich zol pest a ven oder
and land that upon send I shall pestilence a when or

אויסגיסן מיין גרימצאָרן אויף איר מיט בלוט , צו פֿאַרשניידן פֿון איר
ir fun farshnaidn tsu blut mit ir oif grimtsorn main oisgisen
it from cut off to blood with it upon wrath my pour out

מענטשן און בהמות , כ נח און , דניאל , און איוֹב זיַנען אין איר,
ir in zainen Iyov un Daniel Noach un beheimes un mentshn
it in are Iyov and Daniel Noach and beasts and men

אַזוי ווי איך לעב, זאָגט ה אֲדֹנָי , אויב זיי וועלן מציל זיין אַ
a zain matsl veln zei oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi
a be rescued will they if Hashem Adonoi declares live I as so

זון אָדער אַ טאָכטער ! זיי וועלן מיט זייער געראַטעוועט נאָר מציל
matsl nor gerechtikeit zeyer mit veln zei tochter a oder zun
save only righteousness their with will they daughter a or son

זיַן זייער נפֶשׁ .
nefesh zeyer zain
soul their be

כא פֿאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : היַינט ווי שוין אַז
az shoin vi haint Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
that already as today Hashem Adonoi said has thus truly for

מיַינע פֿיר בייזע שטראָפֿן , שווערד, און הונגער, און אַ בייזע חיה ,
chaye beize a un hunger un shverd shtrofn beize fir maine
beast wild a and famine and sword punishments evil four my

און פּעסט , האָב איך אָנגעשיקט אויף ירושָלַיִם , צו פֿאַרשניידן
farshnaidn tsu Yerushalayim oif ongeshikt ich hob pest un
cut off to Yerushalayim upon sent I have pestilence and

פֿון איר מענטשן און בהמות ! כב אָבער אָט איז געבליבן אַן
an geblibn iz ot ober beheimes un mentshn ir fun
an remained is behold but beasts and men it from

אַנטרינונג אין איר, די וואָס ווערן אַרויסגעפֿירט, זין און
un zin aroisgefirt vern vos di ir in antrinung
and sons led out become who the ones it in remnant

be delivered, but ha'aretz shall be desolate.

17 Or if I bring a cherev upon that land, and say, Cherev, pass through ha'aretz; so that I cut off adam and behemah from it;

18 Though these sheloshet ha'anashim were in it, as I live, saith Adonoi Hashem, they would deliver neither banim nor banot, but they only themselves would be delivered.

19 Or if I send a dever *(plague)* into that land, and pour out My chemah *(fury)* upon it in dahm, to cut off from it adam and behemah;

20 Though Noach, Daniel, and Iyov were in it, as I live, saith Adonoi Hashem, they would deliver neither ben nor bat; they would but deliver their own nefashot by their tzedakah.

21 For thus saith Adonoi Hashem: How much worse will it be when I send My four severe judgments upon Yerushalayim — the cherev, and the ra'av *(famine)*, and the chayyah ra'ah *(wild beast)*, and the dever — to cut off from it adam and behemah?

22 Yet, hinei, therein shall be left a remnant that shall be brought out, both

banim and banot; behold, they shall come forth unto you, and ye shall see their derech and their doings; and ye shall be consoled concerning the ra'ah that I have brought upon Yerushalayim, even concerning all that I have brought upon it. 23 And they shall console you, when ye see their drakhim and their doings; and ye shall know that I have not done without cause all that I have done in it, saith Adonoi Hashem.

15 And the Devar Hashem came unto me, saying: 2 Ben adam, how is the etz hagefen *(wood of the grapevine)* better than any tree, or than a branch which is among the trees of the forest? 3 Shall wood be taken thereof to do any work? Or will men take a yated *(peg)* of it to hang any vessel thereon? 4 Hinei, it is cast into the eish for fuel; the eish devoureth both the ends of it, and the middle of it is charred. Is it fit for any melachah *(work)*? 5 Hinei, when it was tamim *(whole)*, it was fit for no work; how much less shall it be fit yet for any work, when the eish hath devoured it, and it is charred? 6 Therefore thus saith Adonoi Hashem: As the etz hagefen among the trees of the forest, which I have given to the eish for fuel, so will

טעכטער ; אָט קומען זיי אַרויס צו אייַך, און איר וועט זען זייער
zeyer zen vet ir un aich tsu arois zei kumen ot techter
their see will you and you to out they come behold daughters

וועג און זייערע מעשׂים, און איר וועט אייַך טרייסטן וועגן דעם בייז
beiz dem vegen treistn aich vet ir un meisim zeyere un veg
evil the about comfort yourselves will you and deeds their and way

וואָס איך האָב געבראַכט אויף ירושָלַיִם , וועגן אַלץ וואָס
vos alts vegen Yerushalayim oif gebracht hob ich vos
that everything concerning Yerushalayim upon brought have I that

איך האָב געבראַכט אויף איר; כג וואָרעם זיי וועלן אייַך זיין אַ טרייסטונג,
treistung a zain aich veln zei vorem ir oif gebracht hob ich
comfort a be you will they because it upon brought have I

אַז איר וועט זען זייער וועג און זייערע מעשׂים; און איר וועט וויסן
visen vet ir un meisim zeyere un veg zeyer zen vet ir az
know will you and deeds their and way their see will you when

אַז נישט אומזיסט האָב איך געטאָן אַלץ וואָס איך האָב געטאָן אין
in geton hob ich vos alts geton ich hob umzist nisht az
in done have I that everything done I have for nothing not that

איר, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt ir
Hashem Adonoi declares it

טו

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , וואָס איז דער ווײַנשטאָק מער פֿון איטלעכן בוים
boim itlechn fun mer vainshtok der iz vos mentshnkind
tree every than more grapevine the is what son of man

– דער ווײַנצווײַג וואָס איז צווישן די וואַלדבײימער? ג צי ווערט
vert tsi valdbeimer di tsvishn iz vos vaintsvaig der
becomes whether forest trees the among is that vine branch the

פֿון אים האָלץ גענומען אויף צו מאַכן אַן אַרבעט? אָדער נעמט פֿון
fun nemt oder arbet an machn tsu oif genumen holts im fun
from takes or work a make to on taken wood it from

אים אַ פֿלעקל צו הענגען אַ שום כּלי דערויף ? ד היינט אַז ער איז
iz er az haint deroif keile shum a hengen tsu flekl a im
is it when now thereon vessel any a hang to peg a it

צום פֿײַער פֿאַר אַ שפּײַז געגעבן געווארן, אַז זײַנע ביידע עקן האָט
hot ekn beide zaine az gevorn gegebn shpaiz a far faier tsum
has ends two its that become given food a for fire to the

אָפּגעגעסן דאָס פֿײַער, און זײַן מיטן איז צוגעברענט געווארן ,
gevorn tsugebrent iz mitn zain un faier dos opgegesen
having become burned is middle its and fire the eaten up

קען ער דען טויגן אויף אַן אַרבעט? ה זע , אַז ער איז גאַנץ
gants iz er az ze arbet an oif toign den er ken
whole is it when behold work a for be useful then it can

געווען, האָט ער נישט געקענט פֿאַרטאָן ווערן אויף אַן אַרבעט, היינט ווי
vi haint arbet an oif vern farton gekent nisht er hot geven
how now work a for become used could not it has was

שוין אַז דאָס פֿײַער האָט אים אַרומגעגעסן, און ער איז צוגעברענט
tsugebrent iz er un arumgegesn im hot faier dos az shoin
burned is it and consumed it has fire the when already

געווארן, קען ער דען נאָך פֿאַרטאָן ווערן אויף אַן אַרבעט? ו דערום
derum arbet an oif vern farton noch den er ken gevorn
therefore work a for become used still then it can become

I give the inhabitants of Yerushalayim. [7] And I will set My face against them; they shall go out from one eish, and another eish shall devour them; and ye shall have da'as that I am Hashem, when I set My face against them. [8] And I will make ha'aretz desolate, because they have committed ma'al *(unfaithfulness, betrayal of a trust)*, saith Adonoi Hashem.

16 Again the Devar Hashem came unto me, saying: [2] Ben adam, cause Yerushalayim to know her to'avot *(abominations)*, [3] And say, Thus saith Adonoi Hashem unto Yerushalayim: Thy origin and thy birth are from Eretz HaKena'ani; avicha was HaEmori *(the Amorite)* and your em Chittit *(a Hittite)*. [4] And as for thy moledot *(birth)*, in the day thou wast born thy navel cord was not cut, neither wast thou washed in mayim to cleanse thee; thou wast not salted at all, nor swaddled at all. [5] None eye pitied thee, to do any of these unto thee, to have compassion upon thee; but thou wast cast out into the open sadeh, when thou thyself were loathed, in your yom huledet *(day of birth)*.

הָאָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאגט: אַזוי ווי דער ווײַנשטאָק צווישן די
di tsvishn vainshtok der vi azoi gezogt azoi Hashem Adonoi hot
the among grapevine the like as said so Hashem Adonoi has

וואַלדבײַמער, וואָס איך האָב אים געגעבן צום פֿײַער פֿאַר אַ שפּײַז , אַזוי
azoi shpaiz a far faier tsum gegebn im hob ich vos valdbeimer
so food a for fire to the given it have I which forest trees

גיב איך די באַווינער פֿון ירושָלַיִם . [1] און איך וועל קערן מײַן
main kern vel ich un Yerushalayim fun bavoiner di ich gib
my turn will I and Yerushalayim of inhabitants the I give

פּנים אַקעגן זיי ; פֿון פֿײַער זײַנען זיי אַרויס, און דאָס פֿײַער וועט
vet faier dos un arois zei zainen faier fun zei akegn ponem
will fire the and out they are fire from them against face

זיי פֿאַרצערן; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה , ווען איך טו
tu ich ven Hashem bin ich az visen vet ir un fartseren zei
do I when Hashem am I that know will you and devour them

מײַן פּנים אַקעגן זיי . [2] און איך וועל מאַכן דאָס לאַנד אַ וויסטענישׁ,
vistenish a land dos machn vel ich un zei akegn ponem main
wasteland a land the make will I and them against face my

וויַיל זיי האָבן געפֿעלשט אַ פֿעלשונג , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt felshung a gefelsht hobn zei vail
Hashem Adonoi declares falsehood a dealt falsely have they because

טז

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
so me to was is Hashem of word the and

צו זאָגן : [2] מענטשנקינד , לאָז וויסן ירושָלַיִם אירע
ire Yerushalayim visen loz mentshnkind zogn tsu
her Yerushalayim know let son of man say to

אומווערדיקייטן , [3] און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst un umverdikeitn
Adonoi said has thus say you(SG) shall and abominable practices

ה צו ירושָלַיִם : דײַן אָפּשטאַם און דײַן געבורט איז פֿון לאַנד
land fun iz geburt dain un opshtam dain Yerushalayim tsu Hashem
land from is birth your and origin your Yerushalayim to Hashem

פֿון דעם כנַעֲני ; דײַן פֿאָטער איז געווען דער אֱמוֹרי, און דײַן מוטער
muter dain un Emori der geven iz foter dain Kenaani dem fun
mother your and Emori the was is father your Kena'ani the of

פֿון חֵת . [4] און אָט איז דײַן געבורט: אין דעם טאָג וואָס דו ביסט
bist du vos tog dem in geburt dain iz ot un Chet fun
are you that day the in birth your is behold and Chet from

געבאָרן געווואָרן האָט מען דײַן נאָפּל נישט אָפּגעשניטן, און אין וואַסער
vaser in un opgeshnitn nisht nopl dain men hot gevorn geborn
water in and cut off not navel your one has become born

ביסטו נישט געוואַשן געווואָרן צום רייניקן , און באַזאַלצן ביסטו
bistu bazaltsn un reiniken tsum gevorn gevashn nisht bistu
are you salted and cleanse to the become washed not are you

נישט באַזאַלצט געווואָרן, און געוויקלט ביסטו נישט געוויקלט געווואָרן.
gevorn geviklt nisht bistu geviklt un gevorn bazaltst nisht
become wrapped not are you wrapped and become salted not

[5] נישט דערבאַרעמט האָט זיך אַן אויג אויף דיר , דיר צו
tsu dir dir oif oig an zich hot derbaremt nisht
to you(SG) you(SG) upon eye an oneself has pitied not

טאָן אײנס פֿון די דאָזיקע, צו האָבן רַחמָנות אויף דיר ; און
un dir oif rachmones hobn tsu dozike di fun eins ton
and you(SG) upon mercy have to these the of one do

ביסט אַוועקגעוואָרפֿן געוואָרן אויפֿן פּרייַען פֿעלד, פֿון דיר וועגן דער
der vegen fun feld fraien oifn gevorn avekgevorfen bist
the account of on field open on the become cast off are

עקלדיקייט פֿון דיין לייַב, אין דעם טאָג וואָס דו ביסט געבאָרן געוואָרן.
gevorn geborn bist du vos tog dem in laib dain fun ekldikeit
become born are you that day the in body your of abomination

[6] And when I passed by thee, and saw thee flailing about in thine own dahm, I said unto thee when thou wast in thy dahm, Chayi! *(live!)* Indeed, I said unto thee when thou wast in thy dahm, Chayi! [7] I have caused thee to multiply as the tzemach of the sadeh, and thou hast increased and matured, and thou art come to excellent beauty; thy breasts are fashioned, and thine hair is grown, whereas thou wast erom *(naked)* and bare.

[ו] און איך בין פֿאַרבייגעגאַנגען דיר, און האָב דיך
dich hob un dir farbai farbaigegangen bin ich un
you(SG) have and you(SG) close by passing by am I and

געזען זיך וועלגערן אין דיין בלוט, און איך האָב געזאָגט צו דיר
dir tsu gezogt hob ich un blut dain in velgern zich gezen
you(SG) to said have I and blood your in wallowing self seen

אין דיין בלוט: לעבן! יאָ, איך האָב געזאָגט צו דיר אין דיין בלוט:
blut dain in dir tsu gezogt hob ich yo leb blut dain in
blood your in you(SG) to said have I yes live blood your in

[ז] וואַקסעדיק ווי די שפּראָצונג פֿון פֿעלד האָב איך דיך לעבן!
dich ich hob feld fun shprotsung di vi vaksedik leb
you(SG) I have field from sprung up the like thriving live

געמאַכט, און ביסט געוואַקסן, און ביסט גרויס געוואָרן, און געקומען אין
in gekumen un gevorn grois bist un gevaksn bist un gemacht
in came and became big are and grown are and made

שענסטער שיינקייט; די בריסט זיַינען געפֿורעמט, און דיַינע האָר
hor daine un gefuremt geven zainen brist di sheinkeit shenster
hair your and formed were are breasts the beauty finest

האָט געשפּראָצט, נאָר נאַקעט און הויל ביסטו געווען.
geven bistu hoil un naket nor geshprotst hot
were are you bare and naked but sprung up has

[8] Now when I passed by thee, and looked upon thee, hinei, thy time was the time of dodim *(love)*; and I spread My kanaf *(wing, corner of garment)* over thee, and covered thy ervah *(nakedness)*; indeed, I swore an oath unto thee, and entered into a brit with thee, saith Adonoi Hashem, and thou becamest Mine. [9] Then washed I thee with mayim; indeed, I thoroughly washed away thy dahm from thee, and I anointed thee with shemen. [10] I clothed thee also with embroidered cloth, and shod thee with tachash leather, and I girded thee about with fine linen, and I covered thee with silk. [11] I decked thee also with

[ח] בין איך פֿאַרבייגעגאַנגען דיר, און האָב דיך געזען,
gezen dich hob un dir farbai farbaigegangen ich bin
seen you(SG) have and you(SG) close by passing by I am

ערשט דיַין צייַט איז די צייַט פֿון ליבשאַפֿט; און איך האָב אויסגעשפּרייט
oisgeshpreit hob ich un libshaft fun tsait di iz tsait dain ersht
spread out have I and love of time the is time your behold

מײַן ברעג קלייד איבער דיר, און צוגעדעקט דיין נאַקעטקייט;
naketkeit dain tsugedekt un dir iber kleid breg main
nakedness your covered and you(SG) over garment edge my

און איך האָב דיר געשוואָרן, און בין אַרײַן אין אַ ברית
bris a in arain bin un geshvorn dir hob ich un
covenant a in entered am and sworn an oath you(SG) have I and

מיט דיר, זאָגט אֲדֹנָי ה, און ביסט געוואָרן
gevorn bist un Hashem Adonoi zogt dir mit
having become are and Hashem Adonoi declares you(SG) with

מײַנע. [ט] און איך האָב דיך אַרומגעוואַשן מיט וואַסער, און האָב
hob un vaser mit arumgevashn dich hob ich un maine
have and water with washed you(SG) have I and mine

אָפּגעשוועמט דיין בלוט פֿון דיר, און האָב דיך באַזאַלבט
bazalbt dich hob un dir fun blut dain opgeshvenkt
anointed you(SG) have and you(SG) from blood your rinsed off

מיט אייל. [י] און איך האָב דיך אָנגעקליידט אין געשטיקטן געוואַנט,
gevant geshtiktn in ongekleidt dich hob ich un eil mit
garment embroidered in clothed you(SG) have I and oil with

און דיך באַשוכט מיט תּחש-פֿעל, און באַוויקלט דיין קאָפּ
kop dain baviklt un tchsh-fel mit bashucht dich un
head your wrapped and tachash skins with shod you(SG) and

jewelry, and I put tzemidim *(bracelets)* upon thy hands, and a necklace chain on thy neck. 12 And I put a nezem *(ring)* in thy nose, and earrings in thine oznayim, and an ateret tiferet upon thine rosh. 13 Thus wast thou decked with zahav and kesef; and thy raiment was of fine linen, and silk, and embroidered cloth; thou didst eat fine flour, and devash, and shemen; and thou wast exceeding beautiful, and thou didst become fit for royalty. 14 And thy shem *(name, renown)* went forth among the Goyim on account of thy beauty; for it was perfect, through My hadar *(splendor)* which I had set upon thee, saith Adonoi Hashem.

15 But thou didst trust in thine own beauty, and playedst the zonah because of thy renown, and pouredst out thy harlotry on every one that passed by; his it became. 16 And of thy begadim thou didst take, and adorned thy bamot te'lu'ot *(gaudy high places, cult prostitution brilliantly colored harlot "beds")*, and playedst the zonah thereupon; such things should not come, neither should they be. 17 Thou hast also taken thy fair jewels of My zahav and

מִיט לֵיינען, אוּן בַּאדעקט דִיך מִיט זַיד. יא אוּן אִיך הָאב דִיך
dich hob ich un zaid mit dich badekt un lainen mit
you(SG) have I and silk with you(SG) covered and linen with

בַּאצִירט מִיט צִירוּנג, אוּן אָנגעטאָן אָרעמבענדער אויף דַיינֶע הענט, אוּן
un hent daine oif orembender ongeton un tsirung mit batsirt
and hands your on bracelets put on and jewelry with adorned

אַ האַלדזבאַנד אויף דַיין האַלדז. יב אוּן איך הָאב אָנגעטאָן אַ נאָזרינג
nozring a ongeton hob ich un haldz dain oif haldzband a
nose ring a put on have I and neck your on necklace a

אויף דַיין נאָז, אוּן אוירינגען אין דַיינֶע אויערן, אוּן אַ שיינע קרוּן
kroin sheine a un oiern daine in oiringen un noz dain oif
crown beautiful a and ears your in earrings and nose your on

אויף דַיין קאָפּ. יג אוּן הָאסט זיך אָנגעצירט אין גאָלד אוּן זילבער, אוּן
un zilber un gold in ongetsirt zich host un kop dain oif
and silver and gold in adorned self have and head your on

דַיין קלייד איז געווען לֵיינען, אוּן זַיד, אוּן געשטיקטע געוואַנט;
gevant geshtikte un zaid un lainen geven iz kleid dain
garment embroidered and silk and linen was is garment your

זעמלמעל, אוּן האָניק, אוּן אייל האָסטו גענעסן, אוּן ביסט זייער
zeyer bist un gegesn hostu eil un honik un zemelmel
very are and eaten have you oil and honey and fine flour

שיין געוואָרן, אוּן האָסט זיך געפּאַסט פַּאַר מלוכה. יד אוּן
shein gevorn far gepast zich host un meluche un
and kingdom for suited self have and having become beautiful

דַיין שם איז אַרויס צווישן די פֶעלקער דורך דַיין שיינקייט,
sheinkeit dain durch felker di tsvishn arois iz shem dain
beauty your through nations the among out is name your

וואָרעם זי איז געווען פַּאַרפֿוֹל, דורך מַיין פּראַכט וואָס איך הָאב
hob ich vos pracht main durch farful geven iz zi vorem
have I which splendor my through perfect was is she for

אַרויפֿגעטאָן אויף דיר, זאָגט אֲדֹנָי ה.
Hashem Adonoi zogt dir oif aroifgeton
Hashem Adonoi declares you(SG) on put upon

טו אָבער הָאסט זיך פַּאַרזיכערט אויף דַיין שיינקייט, אוּן הָאסט מזנה
mizane host un sheinkeit dain oif farzichert zich host ober
adulterer have and beauty your on trusted self have but

געווען אויף דַיין שם, אוּן אויסגעגאָסן דַיין זנות אויף יעטוועדער
yetveder oif zoines dain oisgegosen un shem dain oif geven
every on harlotry your poured out and name your on having been

דורכגייער; טז זַיינס איז עס געווען. אוּן הָאסט גענומען פֿון דַיינע
daine fun genumen host un geven es iz zains durchgeyer
your from taken have and became it is his passer through

קלייַדער, אוּן דיר געמאַכט געפֿלעקטע בָּמות, אוּן מזנה
mizane un bamot geflekte gemacht dir un kleider
adulterer and high places colorful made yourself and garments

געווען אויף זיי; וואָס אַזוינס איז נישט געשען, אוּן וועט נישט
nisht vet un geshen nisht iz azoins vos zei oif geven
not will and happened not is such things what them on became

זיין. יז אוּן הָאסט גענומען דַיינע שיינע זאַכן, פֿון מַיין גאָלד אוּן
un gold main fun zachn sheine daine genumen host un zain
and gold my of things beautiful your taken have and be

פֿון מַיין זילבער וואָס איך הָאב דיר געגעבן, אוּן הָאסט דיר
dir host un gegebn dir hob ich vos zilber main fun
you(SG) have and given you(SG) have I which silver my of

of My kesef, which I had given thee, and madest to thyself tzelamim *(images)* of zachar *(male)*, and didst play the zonah with them, [18] And tookest thy embroidered garments, and coveredst them; and thou hast set Mine shemen and Mine ketoret before them. [19] My lechem also which I gave thee, solet *(fine flour)*, and shemen, and devash, wherewith I fed thee, thou hast even set it before them for a re'ach hannichoach; and it was thus, saith Adonoi Hashem. [20] Moreover thou hast taken thy banim and thy banot, whom thou hast borne unto Me, and these hast thou sacrificed unto them to be devoured. Was this thy zonah harlotry not enough, [21] That thou hast slaughtered My banim, and offered them to cause them to pass through the eish for them? [22] And in all thine to'avot and thy zonah harlotry thou hast not remembered the days of thy youth, when thou wast erom *(naked)* and bare, and wast flailing about in thy dahm.

[23] And it came to pass after all thy ra'ah *(wickedness)* — Oy, oy unto thee! saith Adonoi Hashem — [24] That thou hast also built unto thee a gev *(eminent place, cult prostitution shrine)*, and hast made thee a ramah *(platform)* in every rechov *(public square)*. [25] Thou hast

געמאַכט בילדער פֿון אַ מאַנספּאַרשוין, און מזנה געווען
geven mizane un mansparshoin a fun bilder gemacht
having been prostitute oneself and male a of images made

מיט זיי. [יח] און האָסט גענומען דײַנע געשטיקטע קליידער, און
mit zei un kleider geshtikte daine genumen host un
them with and garments embroidered your taken have and

האָסט זיי באַדעקט; און מײַן איײל און מײַן ווײַרעך האָסטו דערלאַנגט
derlangt hostu vairech main un eil main un badekt zei host
presented have you incense my and oil my and covered them have

פֿאַר זיי. [יט] און מײַן ברויט וואָס איך האָב דיר געגעבן,
gegebn dir hob ich vos broit main un zei far
given you(SG) have I which bread my and them before

זעמלמעל, און אייל, און האָניק, מיט וואָס איך האָב דיך געשפּײַזט,
geshpaizt dich hob ich vos mit honik un eil un zemelmel
fed you(SG) have I which with honey and oil and fine flour

האָסטו דערלאַנגט פֿאַר זיי, פֿאַר אַ געשמאַקן רֵיח; אַזוי איז
iz azoi reyech geshmakn a far zei far derlangt hostu
is so fragrance soothing a for them before presented have you

דאָס געווען, זאָגט אֲדֹנָי ה. [כ] און האָסט גענומען דײַנע
daine genumen host un Hashem Adonoi zogt geven dos
your taken have and Hashem Adonoi declares having been this

זין און דײַנע טעכטער וואָס דו האָסט מיר געבאָרן, און האָסט זיי
zei host un geborn mir host du vos techter daine un zin
them have and bore me have you that daughters your and sons

געשלאַכט פֿאַר זיי צום עסן. וויניציק איז דיר געווען
geven dir iz vintsik esen tsum zei far geshlacht
having been you(SG) is enough devour to them for slaughtered

דײַן זנות, [כא] האָסטו נאָך געשאָכטן מײַנע קינדער, און
dain zoines kinder maine geshochtn noch hostu
your prostitution children my slaughtered yet have you and

זיי אַוועקגעגעבן, אַז דו האָסט זיי מקריבֿ געווען צו
tsu geven makrev zei host du az avekgegebn zei
to having been offering them have you that given them

זיי. [כב] און אין אַלע דײַנע אומווערדיקייטן און דײַן זנות
zei un dain ale in un umverdikeitn daine zoines
them and your all in and abominable practices your prostitution

האָסטו נישט געדאַכט אָן די טעג פֿון דײַן יוגנט, ווען דו ביסט
bist du ven yugnt dain fun teg di on gedacht nisht hostu
are you when youth your of days the on remembered not have you

געווען נאַקעט און הויל, זיך ווּעלגערנדיק אין דײַן בלוט.
blut dain in velgerndik zich hoil un naket geven
blood your in wallowing self bare and naked having been

[כג] און עס איז געווען: נאָך אַל דײַן שלעכטיקייט – ווי, ווי,
vei vei shlechtikeit dain al noch geven iz es un
woe woe wickedness your all after was is it and

דיר, זאָגט אֲדֹנָי ה – [כד] האָסטו דיר געבויט אַ
a geboit dir hostu Hashem Adonoi zogt dir
a built you(SG) have you Hashem Adonoi declares you(SG)

געוועלבונג, און דיר געמאַכט אַ הויכן אָרט אויף איטלעכן
itlechn oif ort hoichn a gemacht dir un gevelbung
every on place high a made you(SG) and vaulted chamber

מאַרק. [כה] אויף יעטוועדער עק וועג האָסטו דיר געבויט
geboit dir hostu veg ek yetveder oif mark
built you(SG) have you road corner every on square

built thy ramah at rosh derech *(crossroad)*, and hast made thy beauty to be abhorred, and hast spread open thy raglayim to every one that passed by, and multiplied thy zonah harlotry. 26 Thou hast also played the zonah fornicator with the Mitzrayim, thy very fleshy neighbors; and hast increased thy zonah harlotry, to provoke Me to anger. 27 Hinei, therefore I have stretched out My yad against thee, and have diminished thine food ration, and delivered thee unto the nefesh *(passionate desire)* of them that hate thee, the banot Pelishtim *(daughters of the Philistines)*, which are ashamed of thy derech zimmah *(lewd deportment)*. 28 Thou hast played the zonah also with Ashur, because thou wast insatiable; indeed, thou hast played the zonah with them, and yet couldest not be satisfied. 29 Thou hast moreover multiplied thy zenut to eretz Kena'an unto Chaldea; and yet thou wast not satisfied therewith.

30 How degenerate is thine lev, saith Adonoi Hashem, seeing thou doest all these things, the work of a brazen isha zonah; 31 In that thou buildest thine gev in rosh kol derech, and makest thine ramah in every rechov; and hast not been as a zonah, in

דַּיִן הויכן אָרט , און האָסט פֿאַראומוועךדיקט דַיִן שיינקייט , און
un sheinkeit dain farumverdikt host un ort hoichn dain
and beauty your defiled have and place high your

צעשפּרייט דַיִנע פֿיס פַֿאַר יעטוועדער דורכגייער , און געמערט
gemert un durchgeyer yetveder far fis daine tseshpreit
increased and passer through every for legs your spread out

דַיִן זנות . כּט און האָסט מזנה געווען מיט די
di mit geven mizane host un zoines dain
the with having been played the harlot have and prostitution your

זין פֿון מִצרַיִם , דַיִנע שכנים די גרויסלַייביקע, און האָסט
host un groislaibike di shecheynim daine Mitsrayim fun zin
have and large-bodied the neighbors your Egypt of sons

געמערט דַיִן זנות , מיך צו דערצערנען . כּז און זע ,
ze un dertserenen tsu mich zoines dain gemert
behold and provoke to anger to me prostitution your multiplied

איך האָב אויסגעשטרעקט מַיִן האַנט אויף דיר , און האָב געמינערט
geminert hob un dir oif hant main oisgeshtrekt hob ich
diminished have and you(SG) on hand my stretched out have I

דַיִן אויסקומענישׁ, און דיך איבערגעגעבן אויף דעם באַראָט פֿון
fun barot dem oif ibergegebn dich un oiskumenish dain
of discretion the on delivered you(SG) and sustenance your

דַיִנע פַֿיַינט , די טעכטער פֿון די פּלִשתּים וואָס האָבן זיך געשעמט
geshemt zich hobn vos Pelishtim di fun techter di faint daine
ashamed self have who Pelishtim the of daughters the enemies your

וועגן דיין שענדלעכן וועג. כּח און דו האָסט מזנה
vegen dain shendlechn veg un du host mizane
because of your lewd way and you have played the harlot

געווען מיט די זין פֿון אשור , ווייל דו האָסט זיך נישט
nisht zich host du vail Ashur fun zin di mit geven
not self have you because Assyria of sons the with having been

געקענט אָנזעטן , און האָסט מזנה געווען מיט זיי ,
gekent onzetn un host mizane geven mit zei
able be satisfied and have played the harlot having been with them

און ביסט פֿאַרט נישט זאַט געוואָרן . כּט און
un bist fort nisht zat gevorn un
and are in spite of everything not satisfied having become and

האָסט געמערט דַיִן זנות מיט דעם לאַנד פֿון קרעמער , מיט
host gemert dain zoines mit dem land fun kremer mit
have multiplied your zonah with the land of merchants with

כַּשׂדים , און אויך דערמיט ביסטו נישט זאַט געוואָרן .
Kasdim un oich dermit bistu nisht zat gevorn
Kasdim and also therewith are you not satisfied having become

ל ווי שוואַך איז דַיִן האַרץ, זאָגט אֲדֹנָי ה , אַז דו האָסט
vi shvach iz dain harts zogt Adonoi Hashem az du host
how weak is your heart declares Adonoi Hashem that you have

געטאָן אַל דאָס דאָזיקע אַזוי ווי עס טוט אַן אַרצע-זונה , לא מיט וואָס
getan al dos dozike azoi vi es tut an artse-zoine mit vos
done all this so as it does a brazen prostitute with what

דו האָסט געבויט דַיִן געוועלבונג אויף יעטוועדער עק וועג , און
un veg ek yetveder oif gevelbung dain geboit host du
and road corner every on vaulted chamber your built have you

דַיִן הויכן אָרט האָסטו געמאַכט אויף יעטוועדער מאַרק ; ביסט צו
tsu bist mark yetveder oif gemacht hostu ort hoichn dain
to are square every on made have you place high your

that thou scornest hire;
32 But as the isha *(wife)* the mena'efet *(one that commiteth adultery)*, which taketh zarim instead of her ish!
33 They give nedeh *(gifts)* to all zonot; but thou givest thy nadan *(gift)* to all thy lovers, and hirest them, that they may come unto thee on every side for thy zenut.
34 And the opposite is in thee from other nashim in thy zonah harlotry, whereas none doth solicit thee to commit zonah harlotry: and in that thou givest an etnan *(payment)*, and no etnan is given unto thee, therefore thou art opposite.

35 Therefore, O zonah, hear the Devar Hashem.
36 Thus saith Adonoi Hashem: Because thy passion was poured out, and thy ervah uncovered through thy zonah harlotry with thy lovers, and with all the gillulim *(idols)* of thy to'avot, and by the dahm of thy banim, which thou didst give unto them;
37 Hineni, therefore I will gather all thy lovers, with whom thou hast taken pleasure, and all them that thou hast loved, with all them that thou hast hated; I will even gather them around about against thee, and will uncover thy ervah *(nakedness)* unto them, that they may see all thy ervah *(nakedness, pudenda)*.
38 And

מאָל נישט געווען ווי אַ זונה צו שפּאָטן פֿון אבי וואָסער
voser abi fun shpotn tsu zoine a vi geven nisht mol
any manner of whatever of scorn of to prostitute a as been not time

לוין . לב דו ווײַב נואפֿטע וואָס נעמט פֿרעמדע אַנשטאָט איר מאַן,
man ir anshtot fremde nemt vos noyefte vaib du loin
man her in place of foreign take which adulterous wife you wage

לג אַלע זונות גיט מען אַ געשאַנק, און דו האָסט געגעבן דיינע
daine gegebn host du un geshank a men git zoinus ale
your given have you and gift a one gives prostitutes all

געשאָנקען צו אַלע דיינע ליבהאָבער, און זיי אונטערגעקויפֿט צו קומען
kumen tsu untergekoift zei un libhober daine ale tsu geshonken
come to bribed they and devotees your all to donated

צו דיר פֿון רונד אַרום, אין דיין זונות . לד און ביי דיר
dir bai un zoines dain in arum rund fun dir tsu
you(SG) with and harlotry your in round around of you(SG) to

איז געווען קאַפּויר ווי ביי אַנדערע ווײַבער, מיט וואָס דו
iz geven kapoir vaiber andere bai vi mit vos du
you which with wives other by as upside down having been is

ביסט נאָכגעלאָפֿן, און נאָך דיר איז מען נישט נאָכגעלאָפֿן, און
bist nochgelofn nisht men iz dir noch un nochgelofn un
and run after not one is you(SG) after and run after are

וואָס דו האָסט געגעבן לוין, און דיר איז קיין לוין נישט געגעבן
vos du host gegebn loin un dir iz kein loin nisht gegebn
which you have given wage and you(SG) is any wage not given

געווארן ; יאָ, קאַפּויר ביסטו געווען .
gevorn yo kapoir bistu geven
having become yes having been are you upside down

לה דערום הער , דו זונה , דאָס וואָרט פֿון ה : לו אַזוי
azoi Hashem fun vort dos zoine du her derum
so Hashem of word the prostitute you pay heed therefore

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווײַל דײַן שמוציקייט האָט זיך
zich hot shmutsikeit dain vail Hashem Adonoi gezogt hot
self has filthiness your because Hashem Adonoi said has

אויסגעגאָסן, און דײַן שאַנד איז אַנטפּלעקט געווארן אין דײַן
oisgegosen un dain shand iz antplekt gevorn in dain
your in having become reveal is shame your and poured out

זונות מיט דיינע ליבהאָבער, און מיט אַלע דיינע אומווערדיקע
zoines mit daine libhober un mit ale daine umverdike
unworthy your all with and devotees your with prostitution

אָפּגעטער; און פֿאַר דעם בלוט פֿון דיינע זין וואָס דו האָסט זיי
opgeter far un dem blut fun daine zin vos du host zei
idols and for the blood of your sons which you have them

געגעבן – לו דערום זע , איך זאַמל אײַן אַלע דיינע ליבהאָבער
gegebn derum ze ich zaml ain ale daine libhober
given therefore behold I gather in all your devotees

וואָס דו האָסט זיך געהנדלט צו זיי , און אַלע וואָס דו
vos du host zich gecheindlt tsu zei un ale vos du
which you have self taken pleasure in to them and all you which

האָסט ליב, מיט אַלע וואָס דו האָסט פֿײַנט ; און איך וועל זיי
host lib mit ale vos du host faint un ich vel zei
have you love with all which you have enemies and I will them

אײַנזאַמלען אַרום דיר פֿון רונד אַרום, און וועל אַנטפּלעקן
ainzamlen arum dir fun rund arum un vel antplekn
gather together round around of you(SG) round and will reveal

I will judge thee, as nashim that are guilty of no'afot *(acts of adulteresses, breaking wedlock)* and shefach dahm are judged; and I will bring dahm upon thee in chemah *(wrath)* and kina *(jealousy)*. 39 And I will also give thee into their yad, and they shall throw down thine gev, and shall break down thy ramot *(high places, cult prostitution sites of pagan worship)*; they shall strip thee also of thy clothes, and shall take thy fair jewels, and leave thee erom *(naked)* and bare. 40 They shall also bring up a kahal against thee, and they shall stone thee with stones, and hack thee to bits with their charavot *(swords)*. 41 And they shall burn thine batim *(houses)* with eish, and execute shefatim *(judgments)* upon thee in the sight of many nashim; and I will cause thee to cease from playing the zonah, and thou also shalt give no etnan *(payment)* any more. 42 So will I make My chemah *(wrath)* toward thee to rest, and My kina *(jealousy)* shall depart from thee, and I will be quiet, and will be no more angry. 43 Because thou hast not remembered the days of thy youth, but hast provoked Me in all these things; therefore surely I also will repay thy derech upon thine rosh, saith Adonoi Hashem; and thou shalt not commit this zimmah *(lewdness)*

דַּיִן שַׁאנַד פַּאר זיי , און זיי וועלן זען דַּיִן גאַנצע שאַנד . לח און
un shand gantse dain zen veln zei un zei far shand dain
and shame entire your see will they and them before shame your

איך וועל דיך משפטן מיט דעם משפט פֿון נואפֿטעס און
un nuftes fun mishpot dem mit mishpetn dich vel ich
and adulteresses of judgment the with judge you(SG) will I

בלוטפֿאַרגיסערינס ; און איך וועל ברענגען אויף דיר בלוט פֿון
fun blut dir oif brengen vel ich un blutfargiserins
of blood you(SG) on bring will I and women who shed blood

גרימצאָרן און קִנְאָה . לט און איך וועל דיך איבערגעבן אין זייער
zeyer in ibergebn dich vel ich un kine un grimtsorn
their in give over you(SG) will I and jealousy and wrath fury

האַנט, און זיי וועלן צעשטערן דַּיִן געוועלבונג , און איינוואַרפֿן
ainvarfn un gevelbung dain tseshtern veln zei un hant
throw down and vaulted chamber your destroy will they and hand

דַּיִנע הויבע ערטער; און זיי וועלן דיר אויסטאָן דַּיִנע קלײדער ,
kleider daine oiston dir veln zei un erter hoiche daine
garments your strip off you(SG) will they and places high your

און צונעמען דַּיִנע שיינע זאַכן ; און זיי וועלן דיך לאָזן נאַקעט
naket lozn dich veln zei un zachn sheine daine tsunemen un
naked leave you(SG) will they and things beautiful your take away and

און הויל. מ און זיי וועלן אַרויפֿברענגען אויף דיר אַ געזעמל , און
un gezeml a dir oif aroifbrengen veln zei un hoil un
and assembly an you(SG) on bring up will they and bare and

זיי וועלן דיך פֿאַרשטיינען מיט שטיינער, און דיך צעהאַקן
tsehakn dich un shteiner mit farshteinen dich veln zei
cut to pieces you(SG) and stones with stone you(SG) will they

מיט זייערע שוווערדן. מא און זיי וועלן פֿאַרברענען דַּיִנע הַיזער אין פַּיַער,
faier in haizer daine farbrenen veln zei un shverdn zeyere mit
fire in houses your burn up will they and swords their with

און טאָן אויף דיר אַ משפט פֿאַר די אויגן פֿון פֿיל ווַיבער; און
un vaiber fil fun oign di far mishpot a dir oif ton un
and wives many of eyes the before judgment a you(SG) upon do and

איך וועל דיך מאַכן אויפֿהערן זיין אַ זוֹנה , און וועסט אויך קיין
kein oich vest un zoine a zain oifhern machn dich vel ich
any also will and prostitute a be cease make you(SG) will I

לוין מער נישט געבן. מב און איך וועל באַרוען מיין גרימצאָרן אויף
oif grimtsorn main baruyen vel ich un gebn nisht mer loin
upon wrath my give rest will I and give not more wage

דיר , און אָפּטאָן וועט זיך מיין קִנְאָה פֿון דיר , און איך
ich un dir fun kine main zich vet opton un dir
I and you(SG) from jealousy my self will remove and you(SG)

וועל מיך שטילן, און מער נישט צערעגנען . מג ווַיל דו האָסט נישט
nisht host du vail tserenen nisht mer un shtiln mich vel
not have you because be angry not more and satisfy me will

געדאַבט אָן די טעג פֿון דַּיִן יוגנט , און האָסט מיך דערערגערט
derergert mich host un yugnt dain fun teg di on gedacht
provoked me have and youth your of days the on remembered

מיט אַלעם דאָזיקן, דערום אָט פֿאַרגעלט איך אויך דַּיִן וועג אויף
oif veg dain oich ich fargelt ot derum dozikn alem mit
on way your also I repay behold therefore this all that is with

in addition to all thine to'avot.

44 Hinei, every one that useth proverbs shall use this mashal against thee, saying, As is the imma *(mother)*, so is her bat *(daughter)*. 45 Thou art bat of thy em, that despised her ish and her banim; and thou art the achot *(sister)* of thy akhayot, which despised their anashim and their banim; your em was a Chittit *(Hittite)*, and your av an Emori *(Amorite)*. 46 And thine elder achot *(sister)* is Shomron, she and her banot that dwell to thy north; and thy younger achot, that dwelleth to thy south, is Sodom and her banot. 47 Yet hast thou not walked after their drakhim, nor done after their to'avot; but, as if that were too little a thing, thou wast corrupted more than they in all thy drakhim. 48 As I live, saith Adonoi Hashem, Sodom thy achot *(sister)* hath not done, she nor her banot, as thou hast done, thou and thy banot. 49 Hinei, this was the avon Sodom thy achot; ga'on *(pride)*, over fullness of lechem, and abundance of idleness was in her and in her banot, neither did she strengthen the yad of the oni *(poor)* and evyon *(needy)*. 50 And they were haughty, and

דַּיִן קָאפּ, זאָגט אֲדֹנָי ה . אָדער האָסטו דען נישט געטאָן
geton nisht den hostu oder Hashem Adonoi zogt kop dain
done not then have you or Hashem Adonoi declares head your

? די דאָזיקע שענדלעכקייט צו אַלע דיַינע אומווערדיקייטן
umverdikeitn daine ale tsu shendlechkeit dozike di
abominable practices your all to scandal this the

מד זע , יעטוועדער ווערטלזאָגער וועט זיך ווערטלען אויף דיר ,
dir oif vertlen zich vet vertlzoger yetveder ze
you(SG) on proverb self will proverb speaker every behold

מה אַזוי צו זאָגן : ווי די מוטער אַזוי איר טאָכטער . ביסט אַ טאָכטער
tochter a bist tochter ir azoi muter di vi zogn tsu azoi
daughter a you are daughter her so mother the as say to so

פֿון דיַין מוטער וואָס האָט זיך געמיאוסט מיט איר מאַן און אירע
ire un man ir mit gemiust zich hot vos muter dain fun
her and man her with loathed self has that mother your of

קינדער , און ביסט אַ שוועסטער פֿון דיַינע שוועסטער, וואָס האָבן זיך
zich hobn vos shvester daine fun shvester a bist un kinder
self have which sisters your of sister a are and children

געמיאוסט מיט זייערע מאַנען און זייערע קינדער ; דיַין מוטער איז
iz muter dain kinder zeyere un manen zeyere mit gemiust
is mother your children their and husbands their with loathed

מו געווען פֿון חֵת , און דיַין פֿאָטער אַן אֱמוֹרי . און דיַין גרעסערע
gresere dain un Emori an foter dain un Chet fun geven
greater your and Emori an father your and Chet of having been

שוועסטער איז געווען שומרון , וואָס איז געזעסן אויף דיַין לינקער
linker dain oif gezesn iz vos Shomron geven iz shvester
left your on seated is which Shomron having been is sister

זייַט, זי מיט אירע טעכטער ; און דיַין קלענערע שוועסטער וואָס
vos shvester klenere dain un techter ire mit zi zait
which sister lesser your and daughters her with she side

איז געזעסן אויף דיַין רעכטער זייַט, איז געווען סדום מיט אירע
ire mit Sodom geven iz zait rechter dain oif gezesn iz
her with Sodom having been is side right your on settled is

מז טעכטער . נישט צו מאָל אין זייערע וועגן ביסטו געגאַנגען , און
techter gegangen bistu vegen zeyere in mol tsu nisht
daughters having gone are you ways their in time to not and

ווי זייערע אומווערדיקייטן געטאָן; אין אַ קורצער וויַיל ביסטו
bistu vail kurtser a in geton umverdikeitn zeyere vi
are you because too little a in done abominable practices their as

מח געווארן פֿאַרדאָרבענער פֿון זיי אין אַלע דיַינע וועגן . אַזוי ווי
vi azoi vegen daine ale in zei fun fardorbener gevorn
as so ways your all in them than corrupted having become

איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב דיַין שוועסטער סדום , זי מיט
mit zi Sodom shvester dain oib Hashem Adonoi zogt leb ich
with she Sodom sister your if Hashem Adonoi declares live I

אירע טעכטער , האָט געטאָן ווי דו מיט דיַינע טעכטער האָסט געטאָן!
geton host techter daine mit du vi geton hot techter ire
done have daughters your with you as done has daughters her

מט זע , דאָס איז געווען די זינד פֿון דיַין שוועסטער סדום :
Sodom shvester dain fun zind di geven iz dos ze
Sodom sister your of sin the having been is this behold

שטאָלצקייט, זעטיקייט מיט ברויט, און רויִקע שלווה איז געווען ביַי
bai geven iz shalve ruike un broit mit zetikeit shtoltskeit
in having been is ease quiet and bread with fullness pride

אִיר אוּן בַּיי אִירע טעכטער , אוּן דִי הַאנְט פּוֹן דעם אָרעמאַן אוּן
un oreman dem fun hant di un techter ire bai un ir
and poor person the of hand the and daughters her in and her

דעם אֶבְיוֹן הָאָט זִי נִישט אוֹיפֿגעהאַלטן. נ אוּן זִיי זַיינען געווען
geven zainen zei un oifgehaltn nisht zi hot evyon dem
having been are they and sustained not she has needy the

הָאָפֿערדיק, אוּן הָאָבן געטאָן אומווערדיקייט פַֿאַר מִיר; דערום הָאָב
hob derum mir far umverdikeit geton hobn un hoferdik
have therefore me before abomination done have and haughty

אִיך זִיי אָפּגעראַמט, אַז אִיך הָאָב דאָס געזען. נא אוּן שׁוֹמרוֹן הָאָט אַ
a hot Shomron un gezen dos hob ich az opgeramt zei ich
a has Shomron and seen this have I as removed them I

העלפֿט פּוֹן דַיינע זינד נישט געזינדיקט; אוּן דו הָאסט געמערט דַיינע
daine gemert host du un gezindikt nisht zind daine fun helft
your increased have you and sinned not sin your of half

אומווערדיקייטן מער פּוֹן זִיי , אוּן הָאסט געראַכטפֿאַרטיקט דַיינע
daine gerechtfartikt host un zei fun mer umverdikeitn
your vindicated have and them than more abominable practices

שוועסטער מיט אַלע דַיינע אומווערדיקייטן וואָס דו הָאסט געטאָן.
geton host du vos umverdikeitn daine ale mit shvester
done have you which abominable practices your all with sister

נב דערום טראָג אויך דו דַיין שׁאַנד , וואָס דו הָאסט געמשפּט
gemishpet host du vos shand dain du oich trog derum
judged have you which shame your you also bear therefore

דַיינע שוועסטער; דורך דַיינע זינד וואָס דו הָאסט געטאָן מער
mer geton host du vos zind daine durch shvester daine
more done have you which sin your through sister your

אומווערדיק פּוֹן זִיי , ווערן זִיי געראַכטער פּוֹן דִיר ;
dir fun gerechter zei vern zei fun umverdik
you(SG) than more righteous they become they than abominable

דערום אויך דו שׁעם זִיך , אוּן טראָג דַיין שׁאַנד , וואָס דו
du vos shand dain trog un zich shem du oich derum
you which shame your bear and self be ashamed you also therefore

רעכטפֿאַרטיקסט דַיינע שוועסטער.
shvester daine rechtfartikst
sister your justify

נג אוּן אִיך וועל אומקערן זייער געפֿאַנגענשאַפֿט, דִי געפֿאַנגענשאַפֿט פּוֹן
fun gefangenshaft di gefangenshaft zeyer umkeren vel ich un
of captivity the captivity their return will I and

סדוֹם אוּן אירע טעכטער , אוּן דִי געפֿאַנגענשאַפֿט פּוֹן שׁוֹמרוֹן אוּן
un Shomron fun gefangenshaft di un techter ire un Sodom
and Shomron of captivity the and daughters her and Sodom

אירע טעכטער , אוּן דִי געפֿאַנגענשאַפֿט פּוֹן דַיינע געפֿאַנגענע צווישן
tsvishn gefangene daine fun gefangenshaft di un techter ire
among captives your of captivity the and daughters her

זִיי ; נד כְּדֵי זאָלסט טראָגן דַיין שׁאַנד , אוּן זִיך שׁעמען
shemen zich un shand dain trogn zolst kedei zei
be ashamed self and shame your bear you(SG) shall so that them

פַֿאַר אֶלץ וואָס דו הָאסט געטאָן, אַז דו ביסט זִיי געוואָרן
gevorn zei bist du az geton host du vos alts far
having become to them are you that done have you which all that for

אַ טרייסטונג. נה אוּן דַיינע שוועסטער סדוֹם אוּן אירע טעכטער וועלן
veln techter ire un Sodom shvester daine un treistung a
will daughters her and Sodom sister your and comfort a

committed to'evah before Me; therefore I took them away as I saw. [51] Neither hath Shomron committed half of thy chattot *(sins)*; but thou hast multiplied thine to'avot more than they, and hast made thy akhayot *(sisters)* seem righteous in all thine to'avot which thou hast done. [52] Thou also, which hast judged thy akhayot *(sisters)*, bear thine own shame for thy chattot *(sins)* that thou hast committed more abominable than theirs; they are more righteous than thou; indeed, be thou disgraced also, and bear thy shame, in that thou hast made thy akhayot *(sisters)* seem righteous.

[53] When I shall restore their fortunes, the fortunes of Sodom and her banot, and the fortunes of Shomron and her banot, then will I restore the fortunes of thy fortune among them: [54] That thou mayest bear thine own shame, and mayest be disgraced in all that thou hast done, in that thou art a comfort unto them. [55] When thy akhayot *(sisters)*, Sodom and her banot, shall return to their

זיך אומקערן צו זייער פֿריִערדיקן שטאַנד, און שומרון און אירע
ire un Shomron un shtand frierdikn zeyer tsu umkeren zich
her and Shomron and state former their to return self

טעכטער , וועלן זיך אומקערן צו זייער פֿריִערדיקן שטאַנד, און דו און
un du un shtand frierdikn zeyer tsu umkeren zich veln techter
and you and state former their to return self will daughters

איז נישט סדום דיין שוועסטער געווען אַ גערייד אין דיין מויל ,
moil dain in gereid a geven shvester dain Sodom nisht iz
mouth your in talk a having been sister your Sodom not is

אין דעם טאָג פֿון דיין שטאָלץ, נז איידער דיין שלעכטקייט איז אַנטפּלעקט
antplekt iz shlechtikeit dain eider shtolts dain fun tog dem in
revealed is wickedness your before pride your of day the in

געווואָרן , ווי אין דער צייַט פֿון דער לעסטערונג פֿון די טעכטער פֿון
fun techter di fun lesterung der fun tsait der in vi gevorn
of daughters the of reproach the of time the in as having become

אַרָם , און פֿון אַלע אירע אַרומיקע , די טעכטער פֿון די פּלשתּים ,
Pelishtim di fun techter di arumike ire ale fun un Aram
Pelishtim the of daughters the surrounding its all of and Aram

וואָס פֿאַראַכטן דיך פֿון רונד אַרום ? נח דיין שענדלעכקייט און
un shendlechkeit dain arum rund fun dich farachten vos
and lewdness your round around from you(SG) despise which

דייַנע אומווערדיקייטן – דו וועסט זיי טראָגן, זאָגט ה .
Hashem zogt trogn zei vest du umverdikeitn daine
Hashem declares bear them will you abominations your

נט וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : יאָ , איך וועל טאָן מיט
mit ton vel ich yo Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
with do will I yes Hashem Adonoi said has so for

דיר אַזוי ווי דו האָסט געטאָן, וואָס דו האָסט פֿאַראַכט די שבֿועה,
shvue di faracht host du vos geton host du vi azoi dir
oath the despised have you that done have you as thus you(SG)

צו פֿאַרשטערן דעם ברית . ס אָבער איך וועל זיך דערמאָנען אָן מיַין
main on dermonen zich vel ich ober bris dem farshtern tsu
my on remember self will I but covenant the nullify to

ברית מיט דיר אין די טעג פֿון דיַין יוגנט , און וועל דיר
dir vel un yugnt dain fun teg di in dir mit bris
you(SG) will and youth your of days the in you(SG) with covenant

אויפֿשטעלן אַן אייביקן ברית . סא און וועסט זיך דערמאָנען דייַנע
daine dermonen zich vest un bris eibikn an oifshteln
your remember self will and covenant everlasting an establish

וועגן , און זיך שעמען , ווען דו קריגסט דייַנע שוועסטער, די
di shvester daine krigst du ven shemen zich un vegen
the sisters your receive you when be ashamed self and ways

גרעסערע פֿון דיר מיט די קלענערע פֿון דיר ; און איך וועל
vel ich un dir fun klenere di mit dir fun gresere
will I and you(SG) than lesser the with you(SG) than greater

זיי דיר געבן פֿאַר טעכטער , אָבער נישט פֿון וועגן דיַין
dain vegen fun nisht ober techter far gebn dir zei
your account of on not but daughters for give you(SG) them

ברית . סב און איך וועל אויפֿשטעלן מיַין ברית מיט דיר , און
un dir mit bris main oifshteln vel ich un bris
and you(SG) with covenant my establish will I and covenant

former state, and Shomron and her banot shall return to their former state, then thou and thy banot shall return to your former state. [56] For thy achot *(sister)* Sodom was not mentioned by thy mouth in the day of thy ga'on *(pride)*, [57] Before thy ra'ah *(wickedness)* was uncovered, as at the time of the cherpah *(disgrace)* of the banot Aram *(Syria)*, and all that are around her, the banot of the Pelishtim *(Philistines)*, which despise thee all around. [58] Thou hast borne [the penalty of] thy zimmah *(lewdness)* and thine to'avot, saith Hashem.

[59] For thus saith Adonoi Hashem: I will even deal with thee as thou hast done, which hast despised the oath in breaking the brit *(covenant)*. [60] Nevertheless I will remember My Brit *(covenant)* with thee in the days of thy youth, and I will establish unto thee a Brit Olam. [61] Then thou shalt remember thy drakhim, and be ashamed, when thou shalt receive thy akhayot *(sisters)*, thine elder and thy younger; and I will give them unto thee for banot, but not because of thy brit *(covenant)*. [62] And I will establish My Brit *(covenant)* with thee; and thou shalt know that I am Hashem; [63] That thou mayest remember, and

be ashamed, and never open thy mouth any more because of thy shame, when I have made kapporah *(atonement)* toward thee for all that thou hast done, saith Adonoi Hashem.

וועסט וויסן, אַז איך בין ה׳; סג כּדי זאָלסט זיך
zich zolst kedei Hashem bin ich az visen vest
self you(SG) shall so that Hashem am I that know you(sg) will

דערמאָנען און זיך שעמען, און מער אַ מויל נישט עפֿענען פֿון
fun efenen nisht moil a mer un shemen zich un dermonen
on open not mouth a more and be ashamed self and remember

וועגן דיין שאַנד, וועז איך בין דיר מכּפּר אויף אַלץ
alts oif mechaper dir bin ich ven shand dain vegen
all that on expiate you(SG) am I when shame your account of

וואָס דו האָסט געטאָן, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt geton host du vos
Hashem Adonoi declares done have you which

17 And the Devar Hashem came unto me, saying: [2] Ben adam, put forth an allegory, and speak a mashal unto the Bais Yisroel; [3] And say, Thus saith Adonoi Hashem: A nesher hagadol with great kenafayim *(wings)*, long pinions, full of plumage, which had various colors, came unto Levanon, and took the highest branch of the cedar. [4] He broke off its topmost young twig, and carried it into an eretz kena'an *(land of trade)*; he set it in a city of merchants. [5] He took also of the zera of ha'aretz, and planted it in a fertile sadeh; he placed it by abundant mayim, and set it out like a willow tree. [6] And it yitzmach *(sprouted)*, and became a spreading gefen of low stature, whose branches turned toward him, and the roots thereof were under him; so it became a gefen *(vine)*, and brought forth branches, and shot forth sprigs.

יז
און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד, ראָט אַ רעטעניש, און גיב אַ משל אויף
oif mashal a gib un retenish a rot mentshnkind
upon proverb a give and riddle a propose son of man

דעם הויז פֿון ישׂראֵל, ג און זאָלסט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi zogn zolst un Yisroel fun hoiz dem
said has thus say you(SG) shall and Yisroel of house the

אֲדֹנָי ה׳: דער גרויסער אָדלער מיט פֿליגלען גרויסע, מיט פֿלעדערן
fledern mit groise fliglen mit odler groiser der Hashem Adonoi
feathers with great wings with eagle greater the Hashem Adonoi

לאַנגע, מיט פֿעדערן פֿול, וואָס האָט אַלערלייַ פֿאַרבן, איז געקומען צום
tsum gekumen iz farbn alerlei hot vos ful federn mit lange
to the came is colors various has that full plumage with length

לבֿנון, און גענומען דעם שפּיץ פֿון צעדערבוים. ד דאָס אויבערשטע
oibershte dos tsederboim fun shpits dem genumen un Levanon
uppermost the cedar tree of top the taken and Levanon

פֿון זיַינע ריטלעך האָט ער אָפּגעריסן, און האָט עס געבראַכט אין אַ לאַנד פֿון
fun land a in gebracht es hot un opgerisn er hot ritlech zaine fun
of land a in brought it has and broke off he has twigs his of

סוחרים; אין אַ שטאָט פֿון האַנדלסלייַט האָט ער עס אַיַינגעזעצט. ה און ער
sochrim in a shtot fun handlslait es er hot aingezetst un er
traders in a city of tradespeople it he has placed and he

האָט גענומען פֿון דעם זאָמען פֿון לאַנד, און האָט עס אַיַינגעפֿלאַנצט אין אַ
a in aingeflantst es hot un land fun zomen dem fun genumen hot
a in planted it has and land of seed the of taken has

פֿרוכטבאַר פֿעלד, געבראַכט לעבן וואַסער אַ סך; ווי אַ ווערבע האָט ער
er hot verbe a vi sach a vaser lebn gebracht feld fruchtbar
he has willow a like abounding a water near brought field fruitful

עס אַיַינגעזעצט. ו און עס האָט געשפּראָצט, און איז געוואָרן, אַן אויסגעשפּרייט
oisgeshpreit an gevorn iz un geshprotst hot es un aingezetst es
spread out an become is and sprung up has it and placed it

ווייַנשטאָק, נידעריק אין וווקס; כּדי זיַינע צווייַגן זאָלן זיך קערן
kern zich zoln tsvaign zaine kedei vuks in niderik vainshtok
turn self shall branches its so that stature in low vine

צו אים, און זיַינע וואָרצלען זאָלן זיַין אונטער אים; און עס איז געוואָרן
gevorn iz es un im unter zain zoln vortselen zaine un im tsu
became is it and him under be shall roots his and it to

אַ ווייַנשטאָק, און אַרויסגעבראַכט שטענגלעך, און אַרויסגעלאָזט צווייַגן.
tsvaign aroisgelozt un shtenglech aroisgebracht un vainshtok a
branches put forth and stems brought forth and vine a

ז אוֹן עס איז געווען אַן אַנדער גרויסער אָדלער מיט פֿליגלען גרויסע און
un groise fliglen mit odler groiser ander an geven iz es un
and great wings with eagle greater other an was is it and

פֿעדערן פֿיל ; ערשט דער דאָזיקער ווײַנשטאָק האָט אויסגעבויגט זײַנע
zaine oisgebeigt hot vainshtok doziker der ersht fil federn
his bent out has vine this the behold many feathers

וואָרצלען צו אים, און אויסגעשטרעקט זײַנע צווײַגן צו אים פֿון די
di fun im tsu tsvaign zaine oisgeshtrekt un im tsu vortselen
the from him to branches his stretched out and him to roots

בייטן פֿון זײַן פֿלאַנצונג, כּדי ער זאָל אים אָנטרינקען; ח הגם אין אַ
a in hagam ontrinken im zol er kedei flantsung zain fun beitn
a in although water him shall it so that planting his of beds

גוטן פֿעלד, לעבן וואַסער אַ סך , איז ער געפֿלאַנצט געווען , צו
tsu geven geflantst er iz sach a vaser lebn feld gutn
to having been planted he is abounding an water near field good

לאָזן צווײַגן , און צו טראָגן פֿרוכט, צו ווערן אַ פּראַכטיקער ווײַנשטאָק.
vainshtok prachtiker a vern tsu frucht trogn tsu un tsvaign lozn
vine glorious a become to fruit bear to and branches let

ט זאָג: אַזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי ה : צי וועט ער באַגליקן?
baglikn er vet tsi Hashem Adonoi gezogt hot azoi zog
succeed he will whether Hashem Adonoi said has thus say

וועט נישט אַרויסרײַסן יענער זײַנע וואָרצלען און זײַן פֿרוכט אָפּהאַקן,
ophakn frucht zain un vortselen zaine yener aroisraisn nisht vet
cut off fruit his and roots his that pull out not will

ער זאָל פֿאַרטריקנט ווערן , אַלע בלעטער פֿון זײַן שפּראָצונג זאָלן
zoln shprotsung zain fun bleter ale vern fartriknt zol er
shall sprouting his of foliage all become dried up shall he

פֿאַרטריקנט ווערן ? און נישט מיט אַ גרויס מאַכט און נישט מיט פֿיל
fil mit nisht un macht grois a mit nisht un vern fartriknt
many with not and power great a with not and become dried up

פֿאָלק וועט ער אים אויספֿליקן מיט זײַנע וואָרצלען. י און איז ער שוין
shoin er iz un vortselen zaine mit oisflikn im er vet folk
already he is and roots his with pluck out him he will people

אײַנגעפֿלאַנצט, צי וועט ער באַגליקן? פֿאַר וואָר, ווי דער מזרח-ווינט
mizrech-vint der vi vor far baglikn er vet tsi aingeflantst
east wind the as truly for succeed he will whether planted

רירט אים אָן, וועט ער טרוקן פֿאַרטריקנט ווערן ; אויף די בייטן פֿון
fun beitn di oif vern fartriknt trukn er vet on im rirt
of beds the on become dried up dry he will on him touches

זײַן שפּראָצונג וועט ער פֿאַרטריקנט ווערן .
vern fartriknt er vet shprotsung zain
become dried up he will sprouting his

יא און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: יב זאָג
zog zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say say to so me to was is Hashem of word the and

אַקאָרשט צו דעם וויידערשפּעניקן געזינדל: וויסט איר נישט וואָס די
di vos nisht ir veist gezindl vidershpenikn dem tsu akorsht
the what not you know band rebellious the to now

דאָזיקע זײַנען ? זאָג: אָט איז געקומען דער מלך פֿון בָּבֶל קיין
kein Bavel fun melech der gekumen iz ot zog zainen dozike
to Bavel of king the having come is here say are these

ירושָלַיִם , און האָט גענומען איר מלך און אירע האַרן, און
un harn ire un melech ir genumen hot un Yerushalayim
and lords her and king her taken has and Yerushalayim

7 There was also another nesher hagadol with great kenafayim *(wings)* and many feathers; and, hinei, this gefen *(vine)* did bend her roots toward him, and shot forth her branches toward him, that he might water it by the furrows where it had been planted. 8 It was planted in a sadeh tov by mayim rabbim, that it might bring forth branches, and that it might bear p'ri, that it might be a majestic gefen.

9 Say thou, Thus saith Adonoi Hashem: Shall it thrive? Shall he not pull up the shorashim *(roots)* thereof, and cut off the p'ri *(fruit)* thereof, that it wither? All of its tzemach *(sprouted)* leaves shall wither, even without great power or many peoples to pluck it up by the shorashim *(roots)* thereof. 10 Indeed, hinei, being transplanted, shall it thrive? Shall it not utterly wither, when the east wind toucheth it? It shall wither in the furrows where it tzemach *(sprouted)*.

11 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, 12 Say now to bais hameri *(the rebellious house)*, Know ye not what these things mean? Tell them: Hinei, Melech Bavel is come to Yerushalayim, and hath taken HaMelech thereof, and the sarim thereof,

and led them with him to Bavel; 13 And hath taken of the royal zera, and cut a Brit with him, and hath taken an oath of him; he hath also taken away the mighty of ha'aretz; 14 That the mamlachah *(kingdom)* might be abased, that it might not exalt itself, but that by being shomer over his brit it might stand. 15 But he rebelled against him in sending his malachim into Mitzrayim, that they might give him susim and much people. Shall he prosper? Shall he escape that doeth such things? Or shall he break the brit *(covenant)*, and be delivered?

16 As I live, saith Adonoi Hashem, surely in the makom where the melech dwelleth that made him melech, whose oath he despised, whose brit he broke, even with him in the midst of Bavel he shall die. 17 Neither shall Pharaoh with his mighty army and great kahal do anything for him in the milchamah, by casting up siege mounds, and building siegework, to cut off many nefashot. 18 Seeing he despised the oath by breaking the brit, when, hinei, he had given his yad, and still did all these things, he shall not escape. 19 Therefore thus saith Adonoi Hashem; As I live, surely Mine oath that he hath despised, and

זיי געבראַכט צו זיך קיין בָּבֶל . יג און ער האָט גענומען איינעם פֿון
fun einem genumen hot er un Bavel kein zich tsu gebracht zei
of one taken has he and Bavel to self to brought them

קיניגלעכן זאָמען, און האָט געשלאָסן מיט אים אַ ברית , און אים
im un bris a im mit geshlosn hot un zomen kiniglechn
him and covenant a him with established has and seed royal

געבראַכט אונטער אַ שבֿועה, און די שטאַרקסטע פֿון לאַנד האָט ער
er hot land fun shtarkste di un shvue a unter gebracht
he has land of strong the and oath an under brought

אַוועקגענומען; יד כּדי עס זאָל זיין אַ שְׁפָלע מלוכה , זיך נישט צו
tsu nisht zich meluche shofle a zain zol es kedei avekgenumen
to not self kingdom lowly a be shall it so that taken away

דערהייבן; צו היטן זיין ברית , כּדי זי זאָל באַשטיין. טו אָבער
ober bashtein zol zi kedei bris zain hitn tsu derheibn
but stand shall it so that covenant his keep to exalt

ער האָט וויידערשפּעניקט אָן אים, צו שיקן זיינע שלוחים קיין
kein shluchim zaine shikn tsu im on vidershpenikt hot er
to messengers his send to him on rebelled against has he

מִצרַיִם , אַז מע זאָל אים געבן פֿערד און פֿיל פֿאָלק . זאָל ער
er zol folk fil un ferd gebn im zol me az Mitsrayim
he shall people many and horses give him shall one that Egypt

באַגליקן? זאָל אַנטרונען ווערן דער וואָס טוט דאָס דאָזיקע? זאָל ער
er zol dozike dos tut vos der vern antrunen zol baglikn
he shall this the does who the one become escape shall succeed

פֿאַרשטערן דעם ברית , און אַנטרונען ווערן?
vern antrunen un bris dem farshtern
be escaped and covenant the frustrate

טז אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב נישט אין דעם אָרט
ort dem in nisht oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi
place the in not if Hashem Adonoi declares live I as so

פֿון דעם מלך וואָס האָט אים צום מלך געמאַכט, וועמעס שבֿועה
shvue vemes gemacht melech tsum im hot vos melech dem fun
oath whose made king to the him has who king the of

ער האָט פֿאַראַכט, און וועמעס ברית ער האָט פֿאַרשטערט – בייַ אים
im bai farshtert hot er bris vemes un faracht hot er
him by disturbed has he covenant whose and despised has he

אין בָּבֶל וועט ער שטאַרבן! יז און נישט מיטן גרויסן חיל און מיטן פֿיל
fil mitn un cheil groisn mitn nisht un shtarbn er vet Bavel in
many with and army great with not and die he will Bavel in

געזעמל וועט פַּרעה אים ביישטיין אין מלחמה , ווען מע שיט
shit me ven milchome in baishtein im Pharaoh vet gezeml
pours one when war in stand by him Pharaoh will assembly

אָן אַן ערדוואַל און מע בויט אַ באַלעגער-מויער, צו פֿאַרשניידן
farshnaidn tsu baleger-moier a boit me un erdval an on
cut off to siege wall a build one and siege mound a on

נפֿשות אַ סך ; יח ווייל ער האָט פֿאַראַכט די שבֿועה, צו פֿאַרשטערן
farshtern tsu shvue di faracht hot er vail sach a nefoshes
frustrate to oath the despised has he because many a souls

דעם ברית , און אָט האָט ער געגעבן זיין האַנט, און האָט געטאָן
geton hot un hant zain gegebn er hot ot un bris dem
done has and hand his given he has here and covenant the

אַל דאָס דאָזיקע, וועט ער נישט אַנטרונען ווערן. יט פֿאַר וואָר, אַזוי האָט
hot azoi vor far vern antrunen nisht er vet dozike dos al
has so truly for be escaped not he will this the all

געזאָגט אֲדֹנָי ה׃ אַזוי ווי איך לעב, מײַן שבֿועה וואָס ער האָט
hot er vos shvue main leb ich vi azoi Hashem Adonoi gezogt
has he which oath my live I as so Hashem Adonoi said

פֿאַראַכט, און מײַן ברית וואָס ער האָט פֿאַרשטערט – אויב איך וועל
vel ich oib farshtert hot er vos bris main un faracht
will I if disturbed has he which covenant my and despised

עס נישט פֿאַרגעלטן אויף זײַן קאָפּ! כ און איך וועל פֿאַרשפּרייטן אויף אים
im oif farshpreitn vel ich un kop zain oif fargeltn nisht es
him on spread will I and head his on repay not it

מײַן נעץ, און ער וועט געפֿאַנגען ווערן אין מײַן פֿאַסטקע, און איך
ich un pastke main in vern gefangen vet er un nets main
I and trap my in become captured will he and net my

וועל אים ברענגען קיין בָּבֶל, און וועל זיך משפּטן מיט אים דאָרטן
dortn im mit mishpetn zich vel un Bavel kein brengen im vel
there him with judge self will and Bavel to bring him will

פֿאַר זײַן פֿעלשונג וואָס ער האָט געפֿעלשט אָן מיר. כא און אַלע זײַנע
zaine ale un mir on gefelsht hot er vos felshung zain far
his all and me on falsified has he which falsehood his for

אַנטלאָפֿענע אין אַלע זײַנע מחנות, זיי וועלן פֿאַלן דורכן שוואַרד, און
un shverd durchn faln veln zei machnus zaine ale in antlofene
and sword by the fall will they camps his all in fugitives

די געבליבענע וועלן אויף אַלע ווינטן צעשפּרייט ווערן; און איר וועט
vet ir un vern tseshpreit vintn ale oif veln geblibene di
will you and become scattered winds all on will remaining the

וויסן אַז איך ה האָב גערעדט.
geredt hob Hashem ich az visen
spoken have Hashem I that know

כב אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׃ און איך אַליין וועל נעמען פֿון
fun nemen vel alein ich un Hashem Adonoi gezogt hot azoi
from take will alone I and Hashem Adonoi said has so

הויכן צעדערשפּיץ, און וועל עס אײַנזעצן; פֿון זײַנע אויבערשטע
oibershte zaine fun ainzetsn es vel un tsedershpits hoichn
uppermost his from set in it will and cedar top high

ריטלעך וועל איך אַ יונגס אָפּרײַסן, און איך אַליין וועל עס אײַנפּלאַנצן
ainflantsn es vel alein ich un opraisn yungs a ich vel ritlech
plant it will alone I and tear off young one a I will twigs

אויף אַ הויכן און דערהויבענעם באַרג. כג אויף דעם הויכן באַרג
barg hoichn dem oif barg derhoibenem un hoichn a oif
mountain high the on mountain elevated and high a on

פֿון ישׂראֵל וועל איך עס אײַנפּלאַנצן, און עס וועט טראָגן צווײַגן, און
un tsvaign trogn vet es un ainflantsn es ich vel Yisroel fun
and branches bear will it and plant it I will Yisroel of

ברענגען פֿרוכט, און ווערן אַ פּראַכטיקער צעדערבוים; און אונטער
unter un tsederboim prachtiker a vern un frucht brengen
under and cedar tree glorious a become and fruit bring

אים וועלן רוען אַלע פֿויגלען פֿון אַלערלייַ פֿליגלען; אין שאָטן פֿון זײַנע
zaine fun shotn in fliglen alerlei fun foiglen ale ruen veln im
its of shadow in wings various of birds all rest will it

צווײַגן וועלן זיי רוען. כד און אַלע ביימער פֿון פֿעלד וועלן וויסן
visen veln feld fun beimer ale un ruen zei veln tsvaign
know will field of trees all and rest they will branches

אַז איך ה האָב דערנידעריט דעם הויכן בוים, דערהויכט דעם
dem derhoicht boim hoichn dem dernidert hob Hashem ich az
the raised tree high the brought low have Hashem I that

My Brit *(covenant)* that he hath broken, even it will I repay upon his own rosh. 20 And I will spread My net upon him, and he shall be caught in My snare, and I will bring him to Bavel, and will execute justice on him there for his ma'al *(unfaithfulness)* that he hath been unfaithful against Me. 21 And all his fugitives with all his troops shall fall by the cherev, and they that survive and remain shall be scattered toward kol ruach *(all winds)*; and ye shall know that I Hashem have spoken it.

22 Thus saith Adonoi Hashem: I will also take of the highest branch of the high cedar, and will plant it; I will break off from the top of its young twigs a tender one, and will plant it upon a high mountain and prominent; 23 On the high mountain of Yisroel will I plant it; and it shall bring forth boughs, and bear p'ri *(fruit)*, and be a majestic cedar; and under it shall dwell kol tzippor *(every bird)* of every wing; in the tzel *(shadow)* of the branches thereof shall they dwell. 24 And all the trees of the sadeh shall know that I Hashem have brought down the high etz *(tree)*, have exalted the low etz *(tree)*, have dried up the

green etz *(tree)*, and have made the etz yavesh *(dry tree)* to flourish. I Hashem have spoken and have done it.

18 The Devar Hashem came unto me again, saying: [2] What mean ye, that ye use this mashal concerning Admat Yisroel, saying, Avot have eaten sour grapes, and the teeth of the banim are set on edge? [3] As I live, saith Adonoi Hashem, ye shall not have occasion any more to use this mashal in Yisroel. [4] Behold, all nefashot are Mine; as the nefesh of the av, so also the nefesh of the ben is Mine; the nefesh that sinneth, it shall die.

[5] But if an ish be tzaddik, and do that which is mishpat and tzedakah, [6] And hath not eaten [sacrifices of gillulim, idols] upon the harim, neither hath lifted up his eyes to the gillulim of Bais Yisroel, neither hath made tameh the isha of his neighbor, neither hath come near to an isha niddah, [7] And hath not oppressed any ish, but hath restored to the debtor his chavolah *(pledge, collateral)*, hath spoiled none by a robber's violence, hath given his lechem to the hungry, and hath covered the eirom *(naked)* with a garment; [8] He

נידערין בוים, פֿאַרטריקנט דעם פֿייכטן בוים, און גענמאַכט בליִען
blien gemacht un boim faichtn dem fartriknt boim niderikn
blossom made and tree moist the dried up tree low

דעם פֿאַרטריקנטן בוים; איך ה האָב גערעדט און האָב געטאָן.
geton hob un geredt hob Hashem ich boim fartrikntn dem
done have and spoken have Hashem I tree dry the

יח

און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב ווואָס איז מיט אייך ווואָס איר זאָגט דאָס דאָזיקע ווערטל אין
in vertl dozike dos zogt ir vos aich mit iz vos
in proverb this the say you what you with is which

לאַנד פֿון ישׂראל, אַזוי צו זאָגן, די פֿאָטערס האָבן געגעסן זויערע
zoiere gegesn hobn foters di zogn tsu azoi Yisroel fun land
sour eaten have fathers the say to so Yisroel of land

ווייַנטרויבן און די ציין פֿון די קינדער זיינען הייליק? ג אַזוי ווי איך
ich vi azoi hailik zainen kinder di fun tsein di un vaintroiben
I as so on edge are children the of teeth the and grapes

לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה, אויב מע וועט מער בייַ אייך זאָגן דאָס
dos zogn aich bai mer vet me oib Hashem Adonoi zogt leb
this say you by more will one if Hashem Adonoi declares live

דאָזיקע ווערטל אין ישׂראל! ד זעט, אַלע נפֿשות זיינען מייַנע; דער
der maine zainen nefoshes ale zet Yisroel in vertl dozike
the mine are souls all see Yisroel in proverb this

נפֿש פֿון דעם פֿאָטער אַזוי ווי דער נפֿש פֿון דעם זון איז מייַנער; דער
der mainer iz zun dem fun nefesh der vi azoi foter dem fun nefesh
the mine is son the of soul the as just father the of soul

נפֿש וואָס זינדיקט, ער זאָל שטאַרבן.
shtarbn zol er zindikt vos nefesh
die shall he sins that soul

ה און אַז אַ מאַן איז אַ צדיק, און ער טוט רעכט און
un recht tut er un tsadik a iz man a az un
and right does he and righteous one a is man a if and

גערעכטיקייט; ו אויף די בערג האָט ער נישט געגעסן, און זיין אויגן
oign zaine un gegesn nisht er hot berg di oif gerechtikeit
eyes his and eaten not he has mountains the on righteousness

האָט ער נישט אויפֿגעהויבן צו די אָפּגעטער פֿון דעם הויז פֿון ישׂראל,
Yisroel fun hoiz dem fun opgeter di tsu oifgehoibn nisht er hot
Yisroel of house the of idols the to lifted up not he has

און די וויַב פֿון זיין חבֵר האָט ער נישט פֿאַראומריינטיקט, און צו
tsu un farumreinikt nisht er hot chever zain fun vaib di un
to and defiled not he has neighbor his of wife the and

אַ פֿרוי אין איר אומריינקייט גענענט ער נישט; ז און קיין מענטשן
mentshn kein un nisht er genent umreinkeit ir in froi a
man any and not he come near uncleanness her in woman a

קריוודעט ער נישט, פֿאַרמשכונטס בייַ אים פֿאַר אַ חוב קערט ער
er kert choiv a far im bai farmshkunts nisht er krivdet
he returns debt a for him by pledge not he not oppressed

אום, גזלה גזלט ער נישט; זיין ברויט גיט ער דעם הונגעריקן, און
un hungerikn dem er git broit zain nisht er gazlt gzeile um
and hungry the he gives bread his not he robbery stolen back

דעם נאַקעטן דעקט ער צו מיט אַ בגד; ח אויף צינדזן גיט ער נישט,
nisht er git tsindzn oif beged a mit tsu er dekt naketn dem
not he gives interest on garment a with to he cover naked the

that hath not loaned gelt on neshekh, neither hath taken any tarbit *(interest, usury)*, that hath withdrawn his yad from iniquity, hath executed mishpat emes between ish and ish, [9] Hath walked in My chukkot, and hath been shomer over My mishpatim, to do emes; he is tzaddik, he shall surely live, saith Adonoi Hashem. [10] If he father a ben-paritz shofech dahm *(a violent son who sheds blood)*, and that doeth the like to his brother, [11] Though he doeth none of these; he hath eaten [sacrifices to idols] upon the harim, and made tameh the isha of his neighbor, [12] Hath oppressed the oni and evyon, hath spoiled by a robber's violence, hath not restored the chavol *(pledge)*, and hath lifted up his eyes to the gillulim, hath committed to'evah *(abomination)*, [13] Hath loaned gelt upon neshekh *(usury)*, and hath taken tarbit *(interest)*; shall he then live? He shall not live; he hath done all these to'evot; he shall surely die; his dahm shall be upon him.

[14] Now, hinei, if he father a ben, that seeth all the chattot aviv which he hath done, and considereth, and doeth not like such, [15] That hath not eaten [sacrifices to idols] upon the harim, neither hath lifted up his eyes to the

אוּן מערוּנג נעמט ער נישט, פּוֹן אומרעכט קערט ער אָפּ זײַן האַנט;
hant zain op er kert umrecht fun nisht er nemt merung un
hand his away he turn injustice from not he take interest and

אמתע גערעכטיקייט טוט ער צווישן מאַן אוּן מאַן; ט אין מײַנע חוקים
chukkim maine in man un man tsvishn er tut gerechtikeit emese
statutes my in man and man between he does justice true

גייט ער, אוּן מײַנע געזעצן האָט ער געהיט, צו טאָן דעם אמת – ער
er emes dem ton tsu gehit er hot gezetsn maine un er geit
he truth the do to guarded he has laws my and he goes

איז אַ צדיק; לעבן וועט ער לעבן, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt lebn er vet lebn tsadik a iz
Hashem Adonoi declares live he will live righteous one a is

י אָבער אַז ער האָט געבאָרן אַ זון אַ רויבער, אַ בלוטפֿאַרגיסער,
blutfargiser a roiber a zun a geborn hot er az ober
bloodshedder a robber a son a given birth to has he that but

וואָס טוט דעם ברודער אינס פּוֹן די דאָזיקע, יא הגם ער אַליין האָט
hot alein er hagam dozike di fun eins bruder dem tut vos
has himself he though these the of one brother to the does who

אַלע די דאָזיקע נישט געטאָן; וואָרעם דער האָט יאָ געגעסן אויף די
di oif gegesn yo hot der vorem geton nisht dozike di ale
the on eaten yes has the one because done not these the all

בערג, אוּן די וויַיב פּוֹן זײַן חבֵר האָט ער פֿאַראומריינקט;
farumreinikt er hot chever zain fun vaib di un berg
defiled he has neighbor his of wife the and mountains

יב דעם אָרעמאַן אוּן דעם אבִיון האָט ער געקריוודעט, גזלות האָט ער
er hot gzlut gekrivdet er hot evyon dem un oreman dem
he has robbery extorted he has needy the and poor person the

געגזלט, אַ משכּון קערט ער נישט אום, אוּן צו די אָפּגעטער האָט ער
er hot opgeter di tsu un um nisht er kert meshkun a gegzlt
he has idols the to and back not he returns pledge a robbed

אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן; אומווערדיקייט האָט ער געטאָן, יג אויף צינזן האָט
hot tsindzn oif geton er hot umverdikeit oign zaine oifgehoibn
has interest on done he has abomination eyes his lifted up

ער געגעבן, אוּן מרוּנג האָט ער געגנומען – זאָל ער בליַיבן לעבן? ער
er lebn blaibn er zol genumen er hot merung un gegebn er
he alive remain he shall taken he has interest and given he

וועט נישט לעבן; אַלע די דאָזיקע אומווערדיקייטן האָט ער געטאָן,
geton er hot umverdikeitn dozike di ale lebn nisht vet
done he has abominable practices these the all live not will

מוז ער טייטן וועלן, זײַן בלוט זאָל זײַן אויף אים.
im oif zain zol blut zain vern geteit teitn er muz
him upon be shall blood his become caused to die surely die he must

יד אוּן אָט האָט ער געבאָרן אַ זון וואָס האָט צוגעזען אַלע
ale tsugezen hot vos zun a geborn er hot ot un
all witnessed has who son a given birth to he has behold and

זינד פּוֹן זײַן פֿאָטער וואָס ער האָט געטאָן, אוּן ער האָט איינגעזען, אוּן ער
er un aingezen hot er un geton hot er vos foter zain fun zind
he and perceived has he and done has he that father his of sin

טוט נישט אַזוינס; טו אויף די בערג האָט ער נישט געגעסן, אוּן
un gegesn nisht er hot berg di oif azoins nisht tut
and eaten not he has mountains the on such things not does

זײַנע אויגן האָט ער נישט אויפֿגעהויבן צו די אָפּגעטער פֿון דעם הויז
hoiz dem fun opgeter di tsu oifgehoibn nisht er hot oign zaine
house the of idols the to lifted up not he has eyes his

פֿון ישׂרָאֵל; די ווײַב פֿון זײַן חבֵר האָט ער נישט פֿאַראומריינט,
farumreinikt nisht er hot chever zain fun vaib di Yisroel fun
defiled not he has neighbor his of wife the Yisroel of

[17] און קיין מענטשן האָט ער נישט געקרִיוודעט; אַ משכון האָט ער נישט
nisht er hot meshkun a gekrivdet nisht er hot mentshn kein un
not he has pledge a extorted not he has men any and

געגנומען, און גזלה האָט ער נישט געגזלט; זײַן ברויט האָט ער
er hot broit zain gegzlt nisht er hot gzeile un genumen
he has bread his robbed not he has stolen thing and taken

געגעבן דעם הונגעריקן, און דעם נאַקעטן האָט ער צוגעדעקט מיט אַ
a mit tsugedekt er hot naketn dem un hungerikn dem gegebn
a with covered he has naked the and hungry to the given

בגד; [18] פֿון אָרעמאַן האָט ער אָפּגעהאַלטן זײַן האַנט, צינדזן און
un tsindzn hant zain opgehaltn er hot oreman fun beged
and interest hand his stopped he has poor person from garment

מערונג האָט ער נישט גענומען, מײַנע געזעצן האָט ער גענומען, אין מײַנע
maine in geton er hot gezetsn maine genumen nisht er hot merung
my in done he has laws my taken not he has increase

חוקים איז ער געגאַנגען – ער וועט נישט שטאַרבן פֿאַר די זינד פֿון
fun zind di far shtarbn nisht vet er gegangen er iz chukkim
of sin the for die not will he having gone he is statutes

זײַן פֿאָטער; לעבן וועט ער לעבן. [19] זײַן פֿאָטער, ווײַל דריקן האָט ער
er hot drikn vail foter zain lebn er vet lebn foter zain
he has oppress because father his live he will live father his

געדריקט, גזלה פֿון ברודער האָט ער געגזלט, און וואָס נישט גוט האָט
hot gut nisht vos un gegzlt er hot bruder fun gzeile gedrikt
has good not what and robbed he has brother of robbery oppressed

ער געטאָן צווישן זײַן פֿאָלק, איז, אָט איז ער געשטאָרבן פֿאַר זײַן זינד.
zind zain far geshtorbn er iz ot iz folk zain tsvishn geton er
sin his for died he is behold is people his among done he

[20] און איר זאָגט: פֿאַר וואָס לײַדט נישט דער זון פֿאַר דער זינד פֿון
fun zind der far zun der nisht laidt vos far zogt ir un
of sin the for son the not suffers what for say you and

דעם פֿאָטער? אָבער דער זון האָט געטאָן רעכט און גערעכטיקייט, אַלע
ale gerechtikeit un recht geton hot zun der ober foter dem
all justice and right done has son the but father the

מײַנע געזעצן האָט ער געהיט און זיי געטאָן; לעבן דאַרף ער לעבן.
lebn er darf lebn geton zei un gehit er hot gezetsn maine
live he should live done them and guarded he has laws my

[21] דער נפֿש וואָס זינדיקט, ער זאָל שטאַרבן; אַ זון זאָל נישט לײַדן פֿאַר
far laidn nisht zol zun a shtarbn zol er zindikt vos nefesh der
for suffer not shall son a die shall he sins that soul the

דער זינד פֿון דעם פֿאָטער, און אַ פֿאָטער זאָל נישט לײַדן פֿאַר דער זינד
zind der far laidn nisht zol foter a un foter dem fun zind der
sin the for suffer not shall father a and father the of sin the

פֿון דעם זון; די גערעכטיקייט פֿון דעם גערעכטן זאָל זײַן אויף אים,
fun dem zun; di gerechtikeit fun dem gerechtn zol zain oif im
of the son the righteousness of the righteous shall be on him

און די שלעכטיקייט פֿון דעם שלעכטן זאָל זײַן אויף אים.
un di shlechtikeit fun dem shlechtn zol zain oif im
and the wickedness of the wicked shall be on him

gillulim of Bais Yisroel, hath not made tameh the isha of his neighbor, [16] Neither hath oppressed any ish, hath not withheld the chavol *(pledge)*, neither hath spoiled by a robber's violence, but hath given his lechem to the hungry, and hath covered the eirom *(naked)* with a garment, [17] That hath taken off his yad from the oni, that hath not received neshekh *(usury)* nor tarbit *(interest)*, hath executed My mishpat, hath walked in My chukkot; he shall not die for the avon aviv, he shall surely live. [18] As for aviv, because he cruelly oppressed with extortion, spoiled his brother by a robber's violence, and did that which is not tov among his people, hinei, even he shall die in his avon.

[19] Yet say ye, Why? Doth not the ben bear the avon *(iniquity, guilt)* of the av? When the ben hath done that which is mishpat and tzedakah, and hath been shomer over all My chukkot, and hath done them, he shall surely live. [20] The nefesh that sinneth, it shall die. The ben shall not nasah the avon of the av, neither shall the av nasah the avon of the ben; the tzedakat hatzaddik shall be upon him, and the rishat rashah shall be upon him.

כא און דער שלעכטער, אַז ער קערט זיך אָפּ פֿון אַלע זײַנע
zaine ale fun op zich kert er az shlechter der un
his all from away self turns he that wicked person the and
זינד וואָס ער האָט געטאָן, און ער היט אַלע מײַנע געזעצן, און טוט
tut un gezetsn maine ale hit er un geton hot er vos zind
does and laws my all keeps he and done has he which sin
רעכט און גערעכטיקייט, וועט ער געוויס לעבן; ער וועט נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht vet er lebn gevis er vet gerechtikeit un recht
die not will he live a certainty he will justice and right
כב אַלע זײַנע פֿאַרברעכן וואָס ער האָט געטאָן, וועלן אים נישט
nisht im veln geton hot er vos farbrechn zaine ale
not him will done has he which transgressions his all
דערמאָנט ווערן ; פֿאַר זײַן גערעכטיקייט וואָס ער האָט געטאָן, וועט
vet geton hot er vos gerechtikeit zain far vern dermont
will done has he which righteousness his for become remembered
ער לעבן. כג טו איך דען באַגערן דעם טויט פֿון דעם שלעכטן? זאָגט
zogt shlechtn dem fun toit dem bageren den ich tu lebn er
declares wicked the of death the desire then I do live he
אֲדֹנָי ה , און נישט אַז ער זאָל זיך אומקערן פֿון זײַנע
zaine fun umkeren zich zol er az nisht un Hashem Adonoi
his from return self shall he that not and Hashem Adonoi
וועגן , און לעבן? כד און אַז דער גערעכטער קערט זיך אָפּ פֿון זײַן
zain fun op zich kert gerechter der az un lebn un vegen
his from away self turn righteous the when and live and ways
גערעכטיקייט , און טוט אומרעכט – אַזוי ווי אַלע אומווערדיקייטן
umverdikeitn ale vi azoi umrecht tut un gerechtikeit
abominable practices all as just iniquity commit and righteousness
וואָס דער שלעכטער האָט געטאָן טוט ער, זאָל ער דען בליַבן לעבן?
lebn blaibn den er zol er tut geton hot shlechter der vos
alive remain then he shall he does done has wicked person the which
אַלע זײַנע גערעכטיקייטן וואָס ער האָט געטאָן, וועלן נישט דערמאָנט
dermont nisht veln geton hot er vos gerechtikeitn zaine ale
remembered not will done has he which righteousness his all
ווערן ; פֿאַר זײַן פֿעלשונג וואָס ער האָט געפֿעלשט ,
gefelsht hot er vos felshung zain far vern
been unfaithful has he which doing unfaithfulness his for become
און פֿאַר זײַן זינד וואָס ער האָט געזינדיקט, פֿאַר זיי מוז ער שטאַרבן.
shtarbn er muz zei far gezindikt hot er vos zind zain far un
die he must them for sinned has he which sin his for and
כה און איר זאָגט: נישט ריכטיק איז דער וועג פֿון אֲדֹנָי . הערט
hert Adonoi fun veg der iz richtik nisht zogt ir un
hear Adonoi of way the is correct not say you and
אַקאָרשט, איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, איז דען מײַן וועג נישט ריכטיק? פֿאַר
far richtik nisht veg main den iz Yisroel fun hoiz ir akorsht
for correct not way my then is Yisroel of house you now
וואָר, אײַערע וועגן זײַנען נישט ריכטיק. כו אַז דער גערעכטער קערט זיך
zich kert gerechter der az richtik nisht zainen vegen aiere vor
self turns righteous the if correct not are ways your truly
אָפּ פֿון זײַנע גערעכטיקייט , און טוט אומרעכט, מוז ער דערפֿאַר
derfar er muz umrecht tut un gerechtikeit zaine fun op
therefore he must injustice does and righteousness his from away
שטאַרבן; פֿאַר זײַן אומרעכט וואָס ער האָט געטאָן, מוז ער שטאַרבן.
shtarbn er muz geton hot er vos umrecht zain far shtarbn
die he must done has he that injustice his for die

21 But if the rashah will turn from all his chattot that he hath committed, and be shomer over all My chukkot, and do that which is mishpat and tzedakah, he shall surely live, he shall not die. 22 All his peysha'im that he hath committed, they shall not be remembered against him: in his tzidkat that he hath done he shall live. 23 Have I any pleasure at all in the mot rashah? saith Adonoi Hashem. And not that he should make teshuvah from the darkhei of him, and live? 24 But when the tzaddik turneth away from his tzedek, and committeth iniquity, and doeth according to all the to'evot that the rashah doeth, shall he live? All his tzedek that he hath done shall not be remembered; in his ma'al *(unfaithfulness)* that he hath committed treachery, and in his chattat that he hath sinned, in them shall he die.

25 Yet ye say, The Derech Adonoi is not proper. Hear now, O Bais Yisroel: Is My Derech not proper? Is it not the drakhim of you that are not proper? 26 When a tzaddik turneth away from his tzedek, and committeth iniquity, and dieth in them, for his iniquity that he hath done shall he die. 27 Again, when a rashah turneth away from his wickedness

כז און אַז דער שלעכטער קערט זיך אָפּ פֿון זײַנ שלעכטיקייט וואָס ער
er vos shlechtikeit zain fun op zich kert shlechter der az un
he that wickedness his from away self turns wicked the if and
האָט געטאָן, און טוט רעכט און גערעכטיקייט, רעטעוועט ער זײַן נפֿש .
nefesh zain er ratevet gerechtikeit un recht tut un geton hot
soul his he saves justice and right does and done has
כח ווײַל ער האָט זיך אַרומגעזען , און האָט זיך אומגעקערט פֿון
fun umgekert zich hot un arumgezen zich hot er vail
from returned self has and looked around self has he because
אַלע זײַנע פֿאַרברעכן וואָס ער האָט געטאָן, וועט ער געווים לעבן; ער
er lebn gevis er vet geton hot er vos farbrechn zaine ale
he live surely he will done has he that transgressions his all
וועט נישט שטאַרבן. כט און דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל זאָגט: נישט ריכטיק איז
iz richtik nisht zogt Yisroel fun hoiz dos un shtarbn nisht vet
is correct not says Yisroel of house the and die not will
דער וועג פֿון אֲדָנָי . זײַנען דען מײַנע וועגן נישט ריכטיק, הויז פֿון
fun hoiz richtik nisht vegen maine den zainen Adonoi fun veg der
of house correct not ways my then are Adonoi of way the
יִשׂרָאֵל? פֿאַר וואָר, אײַערע וועגן זײַנען נישט ריכטיק.
richtik nisht zainen vegen aiere vor far Yisroel
correct not are ways your truly for Yisroel
ל דערום וועל איך איטלעכן לויט זײַנע וועגן אײַך משפּטן ,
mishpetn aich vegen zaine loit itlechn ich vel derum
judge you ways his according to each one I will therefore
הויז פֿון יִשׂרָאֵל, זאָגט אֲדָנָי ה . קערט צוריק און קערט
kert un tsurik kert Hashem Adonoi zogt Yisroel fun hoiz
turn and back turn Hashem Adonoi says Yisroel of house
אײַך אום פֿון אַלע אײַערע פֿאַרברעכן , און זאָל עס אײַך נישט
nisht aich es zol un farbrechn aiere ale fun um aich
not you it shall and transgressions your all from away yourselves
זײַן פֿאַר אַ שטרויכלונג צו זינד . לא וואַרפֿט אַראָפּ פֿון אײַך אַלע
ale aich fun arop vorft zind tsu shtroichlung a far zain
all you from down throw sin to stumbling block a for be
אײַערע פֿאַרברעכן וואָס איר האָט פֿאַרבראָכן מיט זיי , און מאַכט
macht un zei mit farbrochn hot ir vos farbrechn aiere
make and they with transgressed have you that transgressions your
אײַך אַ נײַ האַרץ, און אַ נײַ גײַסט; נאָך וואָס זאָלט איר שטאַרבן,
shtarbn ir zolt vos noch gaist nai a un harts nai a aich
die you shall what after spirit new a and heart new a yourselves
הויז פֿון יִשׂרָאֵל? לב וואַרעם איך באַגער נישט דעם טויט פֿון דעם
dem fun toit dem nisht bager ich vorem Yisroel fun hoiz
the one of death the not desire I because Yisroel of house
וואָס שטאַרבט, זאָגט אֲדָנָי ה ; דערום קערט אײַך אום ,
um aich kert derum Hashem Adonoi zogt shtarbt vos
back yourselves turn therefore Hashem Adonoi says dies who
און בליַבט לעבן.
lebn blaibt un
alive remains and

יט און דו הייב אויף אַ קלאָג אויף די פֿירשטן פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun firshtn di oif klog a oif heib du un
Yisroel of princes the upon lamentation a up lift you and
ב און זאָלסט זאָגן :
zogn zolst un
say you(SG) shall and

that he hath committed, and doeth that which is mishpat and tzedakah, he shall save his nefesh alive. 28 Because he considereth, and turneth away from all his peysha'im that he hath committed, he shall surely live; he shall not die. 29 Yet saith Bais Yisroel, The Derech Adonoi is not proper. O Bais Yisroel, is My Derech not proper? Is it not the drakhim of you that are not proper?

30 Therefore I will judge you, O Bais Yisroel, every one according to the drakhim of him, saith Adonoi Hashem. Make teshuvah, and turn yourselves from all your peysha'im, so avon shall not be your michshol *(stumbling block, downfall)*. 31 Cast away from you all your peysha'im, whereby ye have committed peysha; and get you a lev chadash and a ruach chadashah; for why will ye die, O Bais Yisroel? 32 For I have no pleasure in the mot of him that dieth, saith Adonoi Hashem; therefore, make teshuva and live!

19 Moreover take thou up a kinah *(lament)* for the nasi'im of Yisroel, 2 And say:

What is immecha, a lioness?
She lay down among arayot *(lions)*,
rearing her cubs among young lions.

ווי איז דײַן מוטער אַ לייבינטע געווען!
geven leibinte a muter dain iz vi
been lioness a mother your is how

צווישן לייבן האָט זי געהויערט,
gehoiert zi hot leibn tsvishn
crouched she has lions among

צווישן יונגלייבן האָט זי אירע יונגע דערצויגן.
dertsoign yunge ire zi hot yungleibn tsvishn
raised young ones her she has young lions among

[3] And she brought up one of her cubs;

ג און זי האָט אויפֿגעבראַכט איינעם פֿון אירע יונגע,
yunge ire fun einem oifgebracht hot zi un
young ones her of one brought up has she and

it became a strong lion,

אַ יונגלייב איז ער געוואָרן;
gevorn er iz yungleib a
became he is young lion a

and it learned to tear teref *(prey)*;

און ער האָט זיך אויסגעלערנט רויב פֿאַרצוקן,
fartsukn roib oisgelernt zich hot er un
to tear prey learned self has he and

it devoured adam.

מענטשן האָט ער געגעסן.
gegesn er hot mentshn
eaten he has men

[4] The Goyim also heard of him;

ד האָבן זיך איַינגעזאַמלט אויף אים פֿעלקער –
felker im oif aingezamlt zich hobn
nations him against gathered selves have

he was trapped in their shachat *(pit)*,

אין זייער גרוב איז ער געכאַפּט געוואָרן;
gevorn gechapt er iz grub zeyer in
became caught he is pit their in

and they brought him with hooks

און זיי האָבן אים מיט רינגען
ringen mit im hobn zei un
rings with him have they and

unto Eretz Mitzrayim.

קיין לאַנד מִצרַיִם געבראַכט.
gebracht Mitsrayim land kein
brought Egypt land to

[5] Now when she saw that in vain she had waited,

ה און זי האָט געזען אַז אומזיסט האָט זי געהאַרט,
gehart zi hot umzist az gezen hot zi un
waited she has in vain that seen has she and

and her tikvah *(hope)* was lost,

פֿאַרלאָרן איז איר האָפֿונג,
hofung ir iz farlorn
hope her is lost

then she took another of her cubs,

האָט זי ווידער געמומען איינעם פֿון אירע יונגע,
yunge ire fun einem genumen vider zi hot
young ones her of one taken again she has

and made him a strong lion.

פֿאַר אַ יונגלייב האָט זי אים געמאַכט.
gemacht im zi hot yungleib a far
made him she has young lion a for

[6] And he went up and down among the arayot *(lions)*,
he became a strong lion,

ו און ער איז אומגעגאַנגען צווישן לייבן,
leibn tsvishn umgegangen iz er un
lions among went about is he and

אַ יונגלייב איז ער געוואָרן;
gevorn er iz yungleib a
became he is young lion a

and learned to tear the teref,

און ער האָט זיך אויסגעלערנט רויב פַֿאַרצוקן,
fartsukn roib oisgelernt zich hot er un
to tear prey learned self has he and

and devoured adam.

מענטשן האָט ער געגעסן.
gegesn er hot mentshn
eaten he has men

7 And he destroyed their strongholds,

ז און ער האָט געמערקט זייערע פאַלאַצן,
palatsn zeyere gemerkt hot er un
palaces their taken note of has he and

and he laid waste their towns;

און פַֿאַרוויסט זייערע שטעט;
shtet zeyere farvist un
cities their laid waste and

and eretz and the fulness thereof became desolate,

און דאָס לאַנד מיט איר פֿולקייט איז חרובֿ געוואָרן
gevorn chorev iz fulkeit ir mit land dos un
became destroyed is fullness its with land the and

through the sound of his roaring.

פֿון דעם קול פֿון זיין ברילן.
briln zain fun kol dem fun
roaring his of sound the from

8 Then the Goyim set against him

ח האָבן זיך פַֿעלקער אַ לאָז געטאָן אויף אים,
im oif geton loz a felker zich hobn
him against done let a nations selves have

on every side from the medinot *(provinces)*,

רונד אַרום פֿון די מדינות,
medines di fun arum rund
provinces the from around round

and spread their reshet *(net)* over him;

און אויסגעשפרייט אויף אים זייער נעץ –
nets zeyer im oif oisgeshpreit un
net their him upon spread out and

he was trapped in their shachat *(pit)*.

אין זייער גרוב איז ער געכאַפּט געוואָרן.
gevorn gechapt er iz grub zeyer in
became caught he is pit their in

9 And they put him in a neckstock with hooks,

ט און זיי האָבן אים אַריַינגעטאָן אין אַ שטיַיג מיט רינגען,
ringen mit shtaig a in araingeton im hobn zei un
rings with cage a in put in him have they and

and brought him to Melech Bavel;

און אים געבראַכט צו דעם מלך פֿון בָּבֶל;
Bavel fun melech dem tsu gebracht im un
Bavel of king the to brought him and

they brought him into metzodot *(fortresses)*,

אים געבראַכט אין פַֿעסטונגען,
festungen in gebracht im
fortresses in brought him

that his voice should no more be heard

כדי זיין קול זאָל נישט געהערט ווערן מער
mer vern gehert nisht zol kol zain kedei
more become heard not shall voice his so that

upon the harim of Yisroel.

אויף די בערג פֿון ישְׂרָאֵל. ע
e Yisroel fun berg di oif
ayin Yisroel of mountains the on

10 Immecha is like a gefen *(vine)* full of shoots,

י דיַין מוטער איז – צוגלַיכנדיק – געווען ווי אַ ווַיינשטאָק
vainshtok a vi geven tsuglaichndik iz muter dain
vine a like been comparatively is mother your

planted by the mayim;

בַּיַ וואַסער געפלאַנצט;
geflantst vaser bai
planted water by

she was fruitful and full of branches

פַֿרוכטיק און צוויַיגהאַפֿטיק
tsvaighaftik un fruchtik
full of branches and fruitful

by reason of mayim rabbim.

איז ער פֿון פֿיל וואַסער געווען .
geven vaser fil fun er iz
having been water much from it the vine) is

[11] And she had strong branches

יא און ער האָט שטאַרקע שטאָקן,
shtokn shtarke gehat hot er un
stems strong had has it and

that became the shivtei moshlim *(scepters of rulers)*,

פַֿאַר צעפּטערס פֿון געוועלטיקער;
geveltiker fun tsepters far
rulers of sceptres for

and her stature towered

און זיַין ווּקס האָט זיך אויפֿגעהויבן
oifgehoibn zich hot vuks zain un
raised up self has stature its and

above the thick branches,

פֿון צווישן געדיכטענישן ,
gedichtenishn tsvishn fun
thick branches among from

and she was seen in her height

און ער האָט זיך אָנגעזען מיט זיַין הייך ,
heich zain mit ongezen zich hot er un
height its with appeared self has it and

amid the dense branches.

מיט די פֿיל צוויַיגן זיַינע .
zaine tsvaign fil di mit
its branches many the with

[12] But she was uprooted in chemah *(fury)*,

יב אָבער ער איז אויסגעריסן געוואָרן מיט גרימצאָרן ,
grimtsorn mit gevorn oisgerisn iz er ober
wrath fury with became uprooted is it but

she was cast down to the ground,

צו דער ערד איז ער אַנידערגעוואָרפֿן געוואָרן;
gevorn anidergevorfen er iz erd der tsu
became cast down it is earth the to

and the east wind dried up her p'ri;

און דער מזרח-ווינט האָט פֿאַרטריקנט זיַין פֿרוכט,
frucht zain fartriknt hot mizrech-vint der un
fruit its dried up has east wind the and

her strong branches were broken and withered;

צעבראָכן און פֿאַרטריקנט געוואָרן זיַינע זיַינע שטאַרקע שטאָקן,
shtokn shtarke zaine zainen gevorn fartriknt un tsebrochn
stems strong its are became dried up and broken

the eish consumed them.

אַ פֿייַער האָט אים פֿאַרצערט .
fartsert im hot faier a
consumed it has fire a

[13] And now she is planted in the midbar,

יג און אַצונד איז ער אין מדבר געפֿלאַנצט,
geflantst midber in er iz atsund un
planted desert in it is now and

in a dry and thirsty eretz.

אין אַ לאַנד פֿון טריקענישׁ און דאָרשטיקייט.
dorshtikeit un trikenish fun land a in
thirst and dryness of land a in

[14] And eish is gone out from a rod of her branches,

יד און אַ פֿייַער איז אַרויס פֿון זיַין צוויַיגנשטאָק,
tsvaignshtok zain fun arois iz faier a un
branch-stem its from gone out is fire a and

which hath devoured her p'ri,

זיַין פֿרוכט האָט עס פֿאַרצערט,
fartsert es hot frucht zain
consumed it has fruit its

so that she hath no
strong branch

to be a shevet *(sceptre)*
to rule.
This is a kinah lament,
and shall be for a funeral
dirge.

אוֹן נִישטָא אִין אִים אַ שטאַרקער שטאָק,
shtok shtarker a im in nishto un
stem strong a it in there is not and
אַ צעפּטער צום געוועלטיקן.
geveltikn tsum tsepter a
ruling for sceptre a
אַ קלאָגליד איז דאָס,
dos iz kloglid a
this is lamentation a
אוֹן געבליבן צום קלאָגליד .
kloglid tsum geblibn un
lamentation for remained and

כ אוֹן עס איז געווען אִין זיבעטן יאָר, אִין פִינפטן חודש , אִין צענטן
tsentn in choidesh finftn in yor zibetn in geven iz es un
tenth in month fifth in year seventh in was is it and
טאָג פוֹן חודש , זיינען געקומען מענער פוֹן די עלטסטע פוֹן
fun eltste di fun mener gekumen zainen choidesh fun tog
of elders the from men came are month of day
יִשׂרָאֵל צו פרעגן ביַי ה , אוֹן זיי זיַינען געזעסן פאַר מיר. ב אוֹן
un mir far gezesn zainen zei un Hashem bai fregn tsu Yisroel
and me before sat are they and Hashem of to ask to Yisroel
דאָס ווָארט פוֹן ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: ג מענטשנקינד ,
mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos
son of man say to so me to was is Hashem of word the
רעד צו די עלטסטע פוֹן יִשׂרָאֵל, אוֹן זאָלסט זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn zolst un Yisroel fun eltste di tsu red
them to say you(SG) shall and Yisroel of elders the to speak
אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : פַּרעגן ביַי מיר זייט איר געקומען ? אַזוי
azoi gekumen ir zait mir bai fregn Hashem Adonoi gezogt hot azoi
so came you are me by ask Hashem Adonoi said has thus
ווי איך לעב, אויב איך וועל זיך לאָזן פַּרעגן פוֹן אייַך! זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt aich fun fregn lozn zich vel ich oib leb ich vi
Adonoi declares you from ask let self will I if live I as
ה . ד ווילסטו זיי משפּטן ? ווילסטו משפּטן , מענטשנקינד ?
mentshnkind mishpetn vilstu mishpetn zei vilstu Hashem
son of man judge will you judge them will you Hashem
לאָז זיי וויסן די אומווערדיקייטן פוֹן זייערע עלטערן. ה אוֹן
un eltern zeyere fun umverdikeitn di visen zei loz
and fathers their of abominable practices the know them let
זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אִין דעם
dem in Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst
the in Hashem Adonoi said has thus them to say you(SG) shall
טאָג ווָאס איך האָב אויסדערווײלט יִשׂרָאֵל, אוֹן איך האָב אויפגעהויבן מיַין
main oifgehoibn hob ich un Yisroel oisderveilt hob ich vos tog
my lifted up have I and Yisroel choose have I that day
האַנט צו דעם זאָמען פוֹן דעם הויז פוֹן יעקבּ , אוֹן איך האָב זיך געלאָזט
gelozt zich hob un Yaakov fun hoiz dem fun zomen dem tsu hant
allowed self have and Yaakov of house the of seed the to hand
דערקענען צו זיי אִין לאַנד מִצרַיִם , איך האָב אויפגעהויבן מיַין האַנט
hant main oifgehoibn ich hob Mitsrayim land in zei tsu derkenen
hand my lifted up I have Egypt land in them to be known
צו זיי , אַזוי צו זאָגן: איך בין ה אלוקיכם . ו אִין יענעם טאָג
tog yenem in Elokeichem Hashem bin ich zogn tsu azoi zei tsu
day that in your G-d Hashem am I say to so them to

20 And it came to pass in the seventh year, in the fifth month, the tenth day of the month, that certain anashim of the zekenim of Yisroel came to inquire of Hashem, and sat before me. 2 Then came the Devar Hashem unto me, saying, 3 Ben adam, speak unto the zekenim of Yisroel, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Are ye come to inquire of Me? As I live, saith Adonoi Hashem, I will not be inquired of by you. 4 Wilt thou judge them, ben adam, wilt thou judge them? Cause them to know the to'avot of their avot. 5 And say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: In the day when I chose Yisroel, and lifted up Mine yad unto the zera Bais Ya'akov, and made Myself known unto them in Eretz Mitzrayim, when I lifted up Mine yad unto them, saying, I am Hashem Eloheichem; 6 In the day that I lifted up Mine yad unto them, to bring them forth from Eretz Mitzrayim into a land that I had searched out for them,

zavat cholov udevash, which is the most beautiful of all lands; [7] Then said I unto them, Cast ye away every ish the shikkutzim before his eynayim, and make not yourselves tameh with the gillulim *(idols)* of Mitzrayim; I am Hashem Eloheichem. [8] But they rebelled against Me, and would not pay heed unto Me; they did not every ish cast away the shikkutzim from before their eynayim, neither did they forsake the gillulim *(idols)* of Mitzrayim.

Then I said, I will pour out My chemah *(wrath)* upon them, to vent My anger against them in the midst of Eretz Mitzrayim. [9] But I acted for My Name's sake, that it should not be profaned before the eyes of the Goyim, among whom they were living. In bringing them forth out of Eretz Mitzrayim, in their sight I made Myself [publicly] known unto them. [10] Therefore I caused them to go forth out of Eretz Mitzrayim, and brought them into the midbar. [11] And I gave them My chukkot, and made known to them My mishpatim, which if ha'adam does, he shall even live in them. [12] Moreover also I gave them My Shabbatot, to be an Ot between Me and them, that they might know that I am Hashem that set them apart as kodesh.

הָאָב איך אויפגעהויבן מײַן האַנט צו זיי , זיי אַרויסצוציען פֿון לאַנד
land fun aroistsutsien zei zei tsu hant main oifgehoibn ich hob
land from to bring out them them to hand my lifted up I have

מִצרַיִם אין אַ לאַנד וואָס איך האָב אויסגעזוכט פֿאַר זיי , וואָס פֿליסט
flist vos zei far oisgezucht hob ich vos land a in Mitsrayim
flows that them for sought out have I that land a into Egypt

מיט מילך און האָניק, וואָס איז דאָס שיינדל פֿון אַלע לענדער. ז און איך
ich un lender ale fun shaindl dos iz vos honik un milch mit
I and lands all of glory the is which honey and milk with

האָב צו זיי געזאָגט: וואַרפֿט אַוועק איטלעכער די אומווערדיקייטן
umverdikeitn di itlecher avek vorft gezogt zei tsu hob
abominable practices the each one away throw said them to have

פֿון זײַנע אויגן, און מיט די אָפּגעטער פֿון מִצרַיִם זאָלט איר אײַך
aich ir zolt Mitsrayim fun opgeter di mit un oign zaine fun
yourselves you shall Egypt of idols the with and eyes his of

נישט פֿאַראומריינקן; איך בין ה אלוקיכם . ח אָבער זיי האָבן
hobn zei ober Elokeichem Hashem bin ich farumreinikn nisht
have they but your G-d Hashem am I defile not

ווידערשפּעניקט אָן מיר, און זיי האָבן נישט געוואָלט צוהערן צו מיר;
mir tsu tsuhern gevolt nisht hobn zei un mir on vidershpenikt
me to listen wanted not have they and me on rebelled against

זיי האָבן נישט אַוועקגעוואָרפֿן איטלעכער די אומווערדיקייטן פֿון
fun umverdikeitn di itlecher avekgevorfen nisht hobn zei
of abominable practices the each one cast off not have they

זייערע אויגן, און די אָפּגעטער פֿון מִצרַיִם האָבן זיי נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht zei hobn Mitsrayim fun opgeter di un oign zeyere
forsaken not they have Egypt of idols the and eyes their

און איך האָב געטראַכט אויסצוגיסן מײַן גרימצארן אויף זיי ,
zei oif grimtsorn main oistsugisn getracht hob ich un
them upon wrath fury my to pour out intended have I and

אויסצולאָזן מײַן כּעס אויף זיי אין לאַנד מִצרַיִם . ט אָבער איך האָב
hob ich ober Mitsrayim land in zei oif kaas main oistsulozn
have I but Egypt land in them upon anger my to expend

געטאָן פֿון מײַן נאָמען וועגן , כּדי ער זאָל נישט פֿאַרשוועכט ווערן
vern farshvecht nisht zol er kedei vegen nomen main fun geton
become profaned not shall it so that sake name's my for done

אין די אויגן פֿון די פֿעלקער, וואָס זיי זײַנען געווען צווישן זיי ,
zei tsvishn geven zainen zei vos felker di fun oign di in
them among were are they who nations the of eyes the in

וואָס פֿאַר זיי האָב איך זיך געלאָזט דערקענען צו זיי ,
zei zei tsu derkenen gelozt zich ich hob oign zeyere far vos
them them to be known let self I have eyes their before who

אַרויסצוציען פֿון לאַנד מִצרַיִם . י און איך האָב זיי אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign zei hob ich un Mitsrayim land fun aroistsutsien
brought out them have I and Egypt land from to bring out

פֿון לאַנד מִצרַיִם , און האָב זיי געבראַכט אין דער מדבר . יא און
un midber der in gebracht zei hob un Mitsrayim land fun
and wilderness the into brought them have and Egypt land from

איך האָב זיי געגעבן מײַנע חוקים , און מײַנע געזעצן זיי געלאָזט
gelozt zei gezetsn maine un chukkim maine gegebn zei hob ich
let them laws my and statutes my given them have I

וויסן , וואָס אַז דער מענטש טוט זיי , לעבט ער דורך זיי . יב און אויך
oich un zei durch er lebt zei tut mentsh der az vos visen
also and them through he lives them does man the if which know

מיַינע שבַּטים האָב איך זיי געגעבן, צו זיין פַֿאַר אַ צייכן צווישן
tsvishn tseichn a far zain tsu gegebn zei ich hob shvotim maine
between sign a for be to given them I have Shabbatot my

מיר און צווישן זיי, כּדי זיי זאָלן וויסן אַז איך ה היילִיק
heilik Hashem ich az visen zoln zei kedei zei tsvishn un mir
sanctify Hashem I that know shall they so that them between and me

זיי. יג אָבער דאָס הויז פֿון יִשׂרָאֵל האָבן וועדערשפּעניקט אָן מיר אין
in mir on vidershpenikt hobn Yisroel fun hoiz dos ober zei
in me against rebelled has Yisroel of house the but them

דער מדבר: אין מיַינע חוקים זיַינען זיי נישט גענאַנגען, און מיַינע
maine un gegangen nisht zei zainen chukkim maine in midber der
my and walked not they are statutes my in wilderness the

געזעצן האָבן זיי פַֿאַראַכט, וואָס אַז דער מענטש טוט זיי, לעבט ער
er lebt zei tut mentsh der az vos faracht zei hobn gezetsn
he lives them does man the if which despised they have laws

דורך זיי; און מיַינע שבַּטים האָבן זיי פַֿאַרשוועכט ביז גאָר.
gor biz farshvecht zei hobn shvotim maine un zei durch
utmost until profaned they have Shabbatot my and them through

און איך האָב געטראַכט אויסצוגיסן מיַין גרימצאָרן אויף זיי אין
in zei oif grimtsorn main oistsugisn getracht hob ich un
in them upon fury my to pour out intended have I and

דער מדבר, כּדי זיי צו פַֿאַרלענדן. יד אָבער איך האָב געטאָן
geton hob ich ober farlendn tsu zei kedei midber der
done have I but consume to them so that wilderness the

פֿון מיַין נאָמען וועגן, כּדי ער זאָל נישט פַֿאַרשוועכט וועלן אין
in vern farshvecht nisht zol er kedei vegen nomen main fun
in become profaned not shall it so that sake name's my for

די אויגן פֿון די פֿעלקער וואָס איך האָב זיי אַרויסגעצויגן פַֿאַר
far aroisgetsoign zei hob ich vos felker di fun oign di
before brought out them have I whom nations the of eyes the

זייערע אויגן. טו נאָר איך האָב אויך אויפֿגעהויבן מיַין האַנט צו זיי אין
in zei tsu hant main oifgehoibn oich hob ich nor oign zeyere
in them to hand my lifted up also have I still eyes their

דער מדבר, זיי נישט צו ברענגען אין דעם לאַנד וואָס איך האָב
hob ich vos land dem in brengen tsu nisht zei midber der
have I that land the into bring to not them wilderness the

געגעבן, וואָס פֿליסט מיט מילך און האָניק, וואָס איז דאָס שיינדל פֿון
fun shaindl dos iz vos honik un milch mit flist vos gegebn
of glory the is which honey and milk with flows which given

אַלע לענדער; טז ווייל מיַינע געזעצן האָבן זיי פַֿאַראַכט, און מיַינע
maine un faracht zei hobn gezetsn maine vail lender ale
my and despised they have laws my because lands all

חוקים, אין זיי זיַינען נישט גענאַנגען, און מיַינע שבַּטים
shvotim maine un gegangen nisht zei zainen zei in chukkim
Shabbatot my and walked not they are them in statutes

האָבן זיי פַֿאַרשוועכט; נייַערט נאָך זייערע אָפּגעטער איז געגאַנגען זייער
zeyer gegangen iz opgeter zeyere noch naiert farshvecht zei hobn
their went is idols their after but profaned they have

האַרץ. יז אָבער מיַין אויג האָט זיי געשוינט, זיי נישט אומצוברענגען,
umtsubrengen nisht zei geshoint zei hot oig main ober harts
to destroy not them spared them has eye my but heart

13 But Bais Yisroel rebelled against Me in the midbar; they walked not in My chukkot, and they despised My mishpatim, which if ha'adam does, he shall even live in them; and My Shabbatot they greatly defiled.

Then I said, I would pour out My chemah *(wrath)* upon them in the midbar, to consume them. 14 But I acted for My Name's sake, that it should not be profaned before the eyes of the Goyim, in whose sight I brought them out. 15 Yet also I lifted up My Yad unto them in the midbar, that I would not bring them into ha'aretz which I had given them, zavat cholov udevash, the most beautiful of all lands; 16 Because they despised My mishpatim, and walked not in My chukkot, but profaned My Shabbatot; for their lev went after their gillulim *(idols)*. 17 Nevertheless since Mine eye spared them from destroying them, I did not make an end of them in the midbar.

און איך האָב נישט געמאַכט פֿון זיי אַ פֿאַרלענדונג אין דער
der in farlendung a zei fun gemacht nisht hob ich un
the in complete destruction a them of made not have I and

מדבר .
midber
wilderness

יח און איך האָב געזאָגט צו זייערע קינדער אין דער מדבר : אין די
di in midber der in kinder zeyere tsu gezogt hob ich un
the in wilderness the in children their to said have I and

חוקים פֿון אײַערע עלטערן זאָלט איר נישט גיין , און זייערע געזעצן
gezetsn zeyere un gein nisht ir zolt eltern aiere fun chukkim
laws their and go not you shall fathers your of statutes

זאָלט איר נישט היטן, און מיט זייערע אָפּגעטער זאָלט איר אײַך
aich ir zolt opgeter zeyere mit un hitn nisht ir zolt
yourselves you shall idols their with and keep not you shall

נישט פֿאַראומריינקן. יט איך ה בין אלוקיכם ; אין מײַנע חוקים
chukkim maine in Elokeichem bin Hashem ich farumreinikn nisht
statutes my in your G-d am Hashem I defile not

גייט, און מײַנע געזעצן היט , און טוט זיי . כ און מײַנע שבתים
shvotim maine un zei tut un hit gezetsn maine un geit
Shabbatot my and them do and keep laws my and go

האַלט הייליק, און זיי זאָלן זײַן פֿאַר אַ צייכן צווישן מיר און צווישן
tsvishn un mir tsvishn tseichn a far zain zoln zei un heilik halt
between and me between sign a for be shall they and holy hold

אײַך, כּדי איר זאָלט וויסן אַז איך ה בין אלוקיכם . כא אָבער
ober Elokeichem bin Hashem ich az visen zolt ir kedei aich
but your G-d am Hashem I that know shall you so that you

די קינדער האָבן ווידערשפּעניקט אָן מיר: אין מײַנע חוקים זײַנען
zainen chukkim maine in mir on vidershpenikt hobn kinder di
are statutes my in me against rebelled have children the

זיי נישט געגאַנגען , און מײַנע געזעצן האָבן זיי נישט געהיט זיי
zei gehit nisht zei hobn gezetsn maine un gegangen nisht zei
them kept not they have laws my and having gone not they

צו טאָן, וואָס אַז אַ מענטש טוט זיי , לעבט ער דורך זיי ; מײַנע
maine zei durch er lebt zei tut mentsh a az vos ton tsu
my them through he lives them does man a if which do to

שבתים האָבן זיי פֿאַרשוועכט.
farshvecht zei hobn shvotim
profaned they have Shabbatot

און איך האָב געטראַכט אויסצוגיסן מײַן גרימצאָרן אויף זיי ,
zei oif grimtsorn main oistsugisn getracht hob ich un
them upon wrath fury my to pour out intended have I and

אויסצולאָזן מײַן כּעס אויף זיי אין דער מדבר . כב אָבער איך האָב
hob ich ober midber der in zei oif kaas main oistsulozn
have I but wilderness the in them upon anger my to expend

אומגעקערט מײַן האַנט, און איך האָב געטאָן פֿון מײַן נאָמען וועגן ,
vegen nomen main fun geton hob ich un hant main umgekert
sake name's my for done have I and hand my turned

כּדי ער זאָל נישט פֿאַרשוועכט ווערן אין די אויגן פֿון די פֿעלקער
felker di fun oign di in vern farshvecht nisht zol er kedei
nations the of eyes the in become profaned not shall it so that

וואָס פֿאַר זיי האָב איך אַרויסגעצויגן . כג הגם איך
ich hagam aroisgetsoign zei ich hob oign zeyere far vos
I although brought out them I have eyes their before whom

18 But I said unto their banim in the midbar, Walk ye not in the chukkot of avoteichem, neither be shomer over their mishpatim, nor make yourselves tameh with their gillulim *(idols)*. 19 I am Hashem Eloheichem; walk in My chukkot, and be shomer over My mishpatim, and do them; 20 And be shomer shabbos over My Shabbatot, keeping them kodesh; and they shall be an Ot between Me and you, that ye may know that I am Hashem Eloheichem. 21 Notwithstanding, the banim rebelled against Me; they walked not in My chukkot, neither were shomer over My mishpatim to do them, which if ha'adam does, he shall even live in them; they profaned My Shabbatot. Then I said, I would pour out My chemah *(wrath)* upon them, to accomplish My anger against them in the midbar. 22 Nevertheless, I withdrew Mine yad, and acted for My Name's sake, that it should not be profaned before the eyes of the Goyim, in whose sight I brought them forth. 23 I lifted up Mine yad unto them also in the midbar, that I would

scatter them among the Goyim, and disperse them through the countries;
24 Because they had not executed My mishpatim, but had despised My chukkot, and had profaned My Shabbatot, and their eynayim were after the gillulim of their fathers.
25 Therefore I gave them also chukkot that were not tovim, and mishpatim whereby they could not live;
26 And I pronounced them tameh *(unclean)* because of their own [ritual] gifts, in that they caused to pass through the eish all that openeth the womb, that I might make them desolate, to the end that they might know that I am Hashem.

27 Therefore, ben adam, speak unto Bais Yisroel, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Yet in this avoteichem have made gidduf *(blasphemy)* against Me, in that they have been ma'al *(unfaithful)* to Me.
28 For when I had brought them into ha'aretz, for the which I lifted up Mine yad to give it to them, then they saw every high hill, and all the thick trees, and they offered there their zevakhim, and there they presented the ka'as *(provocation)* of their korban; there also they made their re'ach hannichoach, and

האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט צו זיי אין דער מדבר , זיי צו
tsu zei midber der in zei tsu hant main oifgehoibn hob
to them wilderness the in them to hand my lifted up have

פֿאַרשפּרייטן צווישן די פֿעלקער, און זיי צו צעוואַרפֿן אין די לענדער;
lender di in tsevarfn tsu zei un felker di tsvishn farshpreitn
lands the in disperse to them and nations the among scatter

כד וויַל מײַנע גזעזען האָבן זיי נישט געטאָן, און מײַנע חוקים
chukkim maine un geton nisht zei hobn gezetsn maine vail
statutes my and done not they have laws my because

האָבן זיי פֿאַראַכט, און מײַנע שבּתים האָבן זיי פֿאַרשוועכט, און
un farshvecht zei hobn shvotim maine un faracht zei hobn
and profaned they have Shabbatot my and despised they have

כה נאָך די אָפּגעטער פֿון זייערע עלטערן זײַנען געווען זייערע אויגן.
un oign zeyere geven zainen eltern zeyere fun opgeter di noch
and eyes their were are fathers their of idols the after

איך אויך האָב זיי געגעבן חוקים נישט גוטע, און געזעצן וואָס זיי
zei vos gezetsn un gute nisht chukkim gegebn zei hob oich ich
they that laws and good not statutes given them have also I

כו זאָלן נישט קענען לעבן דורך זיי ; און איך האָב זיי געלאָזט
gelozt zei hob ich un zei durch lebn kenen nisht zoln
let them have I and them through live be able to not shall

זיך פֿאַראומריניקן מיט זייערע אָפּפֿערגעשאַנקען, מיט אָפּשיידן
opsheiden mit opfergeshanken zeyere mit farumreinikn zich
setting apart with offerings their with defile selves

איטלעכס וואָס עפֿנט טראַכט; כּדי איך זאָל זיי פֿאַרווייסטן,
farvistn zei zol ich kedei tracht dem efent vos itlecher
devastate them shall I so that womb the opens that each

כּדי זיי זאָלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen zoln zei kedei
Hashem am I that know shall they so that

כז דערום רעד צו דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל, דו מענטשנקינד ,
mentshnkind du Yisroel fun hoiz dem tsu red derum
son of man you Yisroel of house the to speak therefore

און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zei tsu zogn zolst un
Hashem Adonoi said has thus them to say you(SG) shall and

דערמיט אויך האָבן אײַערע עלטערן מיך געלעסטערט, וואָס זיי האָבן
hobn zei vos gelestert mich eltern aiere hobn oich dermit
have they that blasphemed me fathers your have also with this

געפֿעלשט אַ פֿעלשונג אָן מיר. כח וואָרעם אַז איך האָב זיי
zei hob ich az vorem mir on felshung a gefelsht
them have I when for me against treachery a committed

געבראַכט אין דאָס לאַנד, וואָס איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט צו
tsu hant main oifgehoibn hob ich vos land dos in gebracht
to hand my lifted up have I which land the into brought

זיי , זיי עס צו געבן, איז וווּ נאָר זיי האָבן געזען אַ הויך בערגל,
bergel hoich a gezen hobn zei nor vu iz gebn tsu es zei zei
hill high a seen have they only where is give to it them them

און וווּ נאָר אַ געדיכטן בוים, האָבן זיי דאָרטן געשלאַכט זייערע
zeyere geshlacht dortn zei hobn boim gedichtn a nor vu un
their slaughtered there they have tree thick a only where and

שלאַכטאָפּפֿער , און זיי האָבן דאָרטן געבראַכט די דערצערנונג פֿון
fun dertserenung di gebracht dortn hobn zei un shlachtopfer
of provocation the brought there have they and slaughter sacrifice

poured out there their nesakhim. [29] Then I said unto them, What is the bamah whereunto ye go? And the shem whereof is called Bamah *(High Place)* unto this day.

זייער קָרבָּן , און דאָרטן געמאַכט זייער געשמאַקן רֵיח , און דאָרטן
dortn un reyech geshmakn zeyer gemacht dortn un korben zeyer
there and fragrance soothing their made there and korban their

געגאָסן זייערע גיסאָפּפֿער . כט און איך האָב צו זיי געזאָגט: וואָס
vos gezogt zei tsu hob ich un gisopfer zeyere gegosn
what said them to have I and drink offerings their poured

באַטייַט די בָּמָה ? – וואָס איר מאַכט זיך נאַריש דאָרטן; דערום
derum dortn narish zich macht ir vos bamah di batait
therefore there foolish selves make you that high place the means

רופֿט מען איר נאָמען בָּמָה ביז אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif biz bamah nomen ir men ruft
day this very on until high place name its one calls

[30] Therefore say unto Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem: Are ye ones making yourself tameh after the manner of avoteichem? And do ye commit zenut after their shikkutzim? [31] For when ye offer your gifts, when ye make your banim to pass through the eish, ye make yourselves tameh with all your gillulim *(idols)*, even unto this day; and shall I be inquired of by you, O Bais Yisroel? As I live, saith Adonoi Hashem, I will not be inquired of by you.

[32] And that which cometh into your mind shall not be at all — that ye say, We will be as the Goyim, as the mishpekhot of the countries, to serve wood and even *(stone)*.

[33] As I live, saith Adonoi Hashem, surely with a yad chazakah, and with an outstretched zero'a, and with chemah *(fury)* poured out, will I rule over you; [34] And I will bring you out from the peoples, and will gather you out of the countries wherein

ל דערום זאָג צו דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog derum
Adonoi said has thus Yisroel of house the to say therefore

ה : איר פֿאַראומרייניקט אייַך אויף דעם שטייגער פֿון אייַערע
aiere fun shteiger dem oif aich farumreinikt ir Hashem
your of manner the in yourselves defile you Hashem

עלטערן, און נאָך זייערע אומווערדיקייטן זייַט איר פֿאַרפֿירט , לא און
un farfirt ir zait umverdikeitn zeyere noch un eltern
and led astray you are abominable practices their after and fathers

אַז איר ברענגט אייַערע אָפּפֿערגעשאַנקען, אַז איר מאַכט דורכגיין
durchgein macht ir az opfergeshanken aiere brengt ir az
pass through make you when offerings your bring you when

אייַערע קינדער דורכן פֿייַער, פֿאַראומרייניקט איר אייַך מיט אַלע
ale mit aich ir farumreinikt faier durchn kinder aiere
all with yourselves you defile fire through children your

אייַערע אָפּגעטער ביז היינטיקן טאָג, און איך זאָל זיך לאָזן פֿרעגן
fregn lozn zich zol ich un tog haintikn oif biz opgeter aiere
ask let self shall I and day this very on until idols your

פֿון אייַך, הויז פֿון יִשׂרָאֵל? אַזוי וויי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב
oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi Yisroel fun hoiz aich fun
if Hashem Adonoi says live I as so Yisroel of house you from

איך וועל זיך לאָזן פֿרעגן פֿון אייַך! לב און וואָס איז קומט אויפֿן זינען
zinen oifn kumt aich vos un aich fun fregn lozn zich vel ich
mind on the comes you what and you from to ask let self will I

וועט קיין מאָל נישט זיין ; וואָס איר זאָגט: מיר וועלן זיין אַזוי וויי די אומות ,
umes di vi azoi zain veln mir zogt ir vos zain nisht mol kein vet
peoples the as like be will we say you what be not time no will

אַזוי וויי די משפּחות פֿון די לענדער, צו דינען האָלץ און שטיין .
shtein un holts dinen tsu lender di fun mishpoches di vi azoi
stone and wood serve to lands the of families the as so

לג אַזוי וויי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב נישט מיט אַ שטאַרקער
shtarker a mit nisht oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi
strong a with not if Hashem Adonoi says live I as thus

האַנט, און מיט אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, און מיט אויסגעגאָסענעם
oisgegosenem mit un orem oisgeshtrektn an mit un hant
poured out with and arm outstretched an with and hand

גרימצאָרן , וועל איך קיניגן אויף אייַך! לד און איך וועל אייַך אַרויסציען
aroistsien aich vel ich un aich oif kinign ich vel grimtsorn
bring out you will I and you over reign I will wrath fury

פֿון די פֿעלקער, און וועל אייַך איינזאַמלען פֿון די לענדער,
lender di fun ainzamlen aich vel un felker di fun
lands the from gather together you will and nations the from

ye are scattered, with a yad chazakah, and with an outstretched zero'a, and with chemah *(wrath)* poured out. [35] And I will bring you into the midbar of the peoples, and there will I execute judgment with you face to face. [36] Just as I judged avoteichem in the midbar of the Eretz Mitzrayim, so will I enter into judgment with you, saith Adonoi Hashem. [37] And I will cause you to pass under the shevet *(rod)*, and I will bring you into the bond of the brit *(covenant)*; [38] And I will purge out from among you the rebels and the posh'im against Me; I will bring them forth out of the country where they sojourn as gerim, and they shall not enter into Eretz Yisroel; and ye shall know that I am Hashem.

[39] As for you, O Bais Yisroel, thus saith Adonoi Hashem: Go ye, serve ye every one his gillulim, and hereafter since ye will not pay heed unto Me; and do not profane Shem Kodshi anymore with your gifts, and with your gillulim.

[40] For in Har Kodshi, in the mountain of the height of Yisroel, saith Adonoi Hashem, there shall all Bais Yisroel, all of them in ha'aretz, serve Me; there will I accept them, there will I require your terumot,

וואָס איר זײַט צעשפּרייט אין זיי , מיט אַ שטאַרקער האַנט, און מיט
mit un hant shtarker a mit zei in tseshpreit zait ir vos
with and hand strong a with them in scattered are you where

אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, און מיט אויסגעגאָסענעם גרימצאָרן . לה און
un grimtsorn oisgegosenem mit un orem oisgeshtrektn an
and wrath fury poured out with and arm outstretched an

איך וועל אײַך ברענגען צום מדבר פֿון די פֿעלקער, און וועל
vel un felker di fun midber tsum brengen aich vel ich
will and nations the of wilderness to the bring you will I

זיך משפּטן מיט אײַך, פּנים אֶל פּנים . לו אַזוי ווי איך האָב זיך
zich hob ich vi azoi ponem el ponem aich mit mishpetn zich
self have I as just as face to face you with judge self

געמשפּט מיט אײַערע עלטערן אין מדבר פֿון לאַנד מִצרַיִם , אַזוי
azoi Mitsrayim land fun midber in eltern aiere mit gemishpet
so Egypt land of of wilderness in fathers your with judged

וועל איך זיך משפּטן מיט אײַך, זאָגט אֲדֹנָי ה . לז און איך וועל
vel ich un Hashem Adonoi zogt aich mit mishpetn zich ich vel
will I and Hashem Adonoi says you with judge self I will

אײַך מאַכן דורכגיין אונטער דער רוט, און וועל אײַך ברענגען אין
in brengen aich vel un rut der unter durchgein machn aich
into bring you will and rod the under pass through make you

דער פֿאַרקניפּונג פֿון ברית . לח און איך וועל אויסרייניקן פֿון אײַך די
di aich fun oisreinikn vel ich un bris fun farknipung der
the you from purge will I and covenant of bond the

ווידערשפּעניקער, און די וואָס ברעכן אָן מיר; פֿון דעם לאַנד
land dem fun mir on brechn vos di un vidershpeniker
land the from me against break who the ones and rebels

פֿון זייער פֿרעמדשאַפֿט וועל איך זיי אַרויסציען, אָבער אויף דער ערד פֿון
fun erd der oif ober aroistsien zei ich vel fremdshaft zeyer fun
of land the to but bring out them I will sojourning their of

יִשׂרָאֵל וועלן זיי נישט קומען ; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir un kumen nisht zei veln Yisroel
Hashem am I that know will you and come not they will Yisroel

לט און איר הויז פֿון יִשׂרָאֵל, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : גייט
geit Hashem Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz ir un
go Hashem Adonoi said has thus Yisroel of house you and

דינט איטלעכער זײַנע אָפּגעטער, אַזוי ווי איר ווילט נישט צוהערן צו מיר;
mir tsu tsuhern nisht vilt ir vi azoi opgeter zaine itlecher dint
me to listen not want you as since idols his each one serve

אָבער מײַן הייליקן נאָמען זאָלט איר מער נישט פֿאַרשוועכן מיט אײַערע
aiere mit farshvechn nisht mer ir zolt nomen heilikn main ober
your with profane not more you shall name holy my but

אָפּפֿערגעשאַנקען, און מיט אײַערע אָפּגעטער.
opgeter aiere mit un opfergeshanken
idols your with and offerings

מ וואָרעם אויף מײַן הייליקן באַרג , אויף דעם הויכן באַרג
barg hoichn dem oif barg heilikn main oif vorem
mountain high the on mountain holy my on for

פֿון יִשׂרָאֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה , דאָרטן וועט דאָס גאַנצע הויז פֿון
fun hoiz gantse dos vet dortn Hashem Adonoi zogt Yisroel fun
of house whole the will there Hashem Adonoi says Yisroel of

יִשׂרָאֵל אין גאַנצן מיר דינען אין לאַנד; דאָרטן וועל איך זיי באַווילקן,
bavilikn zei ich vel dortn land in dinen mir gantsn in Yisroel
accept them I will there land in serve me entirety in Yisroel

the reshit of your offerings, with all your kodeshim. 41 I will accept you as a re'ach hannichoach, when I bring you out from the peoples, and gather you out of the countries wherein ye have been scattered; and I will show Myself Kadosh among you before the eyes of the Goyim. 42 And ye shall know that I am Hashem, when I shall bring you into Admat Yisroel, into the country for which I lifted up Mine yad to give it to avoteichem. 43 And there shall ye remember your drakhim, and all your doings, wherein ye have made yourselves tameh; and ye shall loathe yourselves in your own sight for all your evils that ye have committed. 44 And ye shall know that I am Hashem when I have dealt with you for the sake of Shmi, not according to your wicked drakhim, nor according to your corrupt doings, O ye Bais Yisroel, saith Adonoi Hashem.

אוּן דאָרטן וועל איך פַאַרלאַנגען אײַערע אָפּשיידונגען , אוּן אײַערע
aiere un opsheidungen aiere farlangen ich vel dortn un
your and heave-offerings your require I will there and

ערשטגעבּן, מיט אַלע אײַערע געהיליקטע זאַכן . מא דורך אַ געשמאַקן
geshmakn a durch zachn geheilikte aiere ale mit ershtgobn
soothing a through things holy your all with firstfruits

רֵיח וועל איך אײַך באַווילקן, ווען איך צו אײַך אַרויס פֿון די
di fun arois aich tsi ich ven bavilikn aich ich vel reyech
the from out you pull I when accept you I will fragrance

פֿעלקער, אוּן וועל אײַך איינזאַמלען פֿון די לענדער וואָס איר
ir vos lender di fun ainzamlen aich vel un felker
you where lands the from gather together you will and nations

זײַט צעשפּרייט אין זיי ; אוּן איך וועל געהיליקט ווערן דורך אײַך אין
in aich durch vern geheilikt vel ich un zei in tseshpreit zait
in you through be sanctified will I and them in scattered are

די אויגן פֿון די אומות . מב אוּן איר וועט וויסן אַז איך בין ה ,
Hashem bin ich az visen vet ir un umes di fun oign di
Hashem am I that know will you and peoples the of eyes the

וועלן איך ברענג אײַך אויף דער ערד פֿון יִשׂרָאֵל, אין דעם לאַנד, וואָס
vos land dem in Yisroel fun erd der oif aich breng ich ven
which land the into Yisroel of land the to you bring I when

איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט, עס צו געבן צו אײַערע עלטערן. מג אוּן
un eltern aiere tsu gebn tsu es hant main oifgehoibn hob ich
and fathers your to give to it hand my lifted up have I

איר וועט דאָרטן דערמאָנען אײַערע וועגן , אוּן אַלע אײַערע מעשׂים, וואָס
vos meisim aiere ale un vegen aiere dermonen dortn vet ir
which deeds your all and ways your remember there will you

איר האָט זיך פֿאַראומריניקט מיט זיי , אוּן איר וועט זיך עקלען
eklen zich vet ir un zei mit farumreinikt zich hot ir
loathe selves will you and them with defiled selves has you

פֿאַר זיך אַליין פֿון וועגן אַלע אײַערע בייזן וואָס איר האָט
hot ir vos beizn aiere ale vegen fun alein zich far
have you that evils your all account of on alone selves before

געטאָן. מד אוּן איר וועט וויסן אַז איך בין ה , ווען איך טו מיט
mit tu ich ven Hashem bin ich az visen vet ir un geton
with do I when Hashem am I that know will you and done

אײַך פֿון מײַן נאָמען וועגן , נישט לויט אײַערע שלעכטע וועגן ,
vegen shlechte aiere loit nisht vegen nomen main fun aich
ways evil your according to not sake name's my for you

אוּן לויט אײַערע פֿאַרדאָרבענע מעשׂים, איר הויז יִשׂרָאֵל, פֿון
Yisroel fun hoiz ir meisim fardorbene aiere loit un
Yisroel of house you deeds corrupt your according to and

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi says

כא

אוּן דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

כ.מו מענטשנקינד , טו דײַן פּנים אֲקעגן דָרום , אוּן
un dorem akegn ponem dain tu mentshnkind
and the south against face your do son of man

רעד צום דָרום , אוּן זאָגט נבֿיאות אויף דעם וואַלד פֿון פֿעלד
feld fun vald dem oif nevies zogt un dorem tsum red
field of forest the upon prophesy say and the south to speak

21 20:45 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, 2 20:46 Ben adam, set thy face toward the south, and preach against the south, and prophesy against the forest land of the Negev;

3 20:47 And say to the forest of the Negev, Hear the Devar Hashem: Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will kindle an eish in thee, and it shall devour every green etz *(tree)* in thee, and every dry etz *(tree)*; the blazing flame shall not be quenched, and all faces from the Negev to the north shall be scorched by it. 4 20:48 And all basar shall see that I Hashem have kindled it; it shall not be quenched. 5 20:49 Then said I, Ah Adonoi Hashem! They say of me, Is he not a mere speaker of meshalim *(parables)*?

6 21:1 And the Devar Hashem came unto me, saying, 7 21:2 Ben adam, set thy face toward Yerushalayim, and preach against the mikdashim, and prophesy against Admat Yisroel, 8 21:3 And say to Admat Yisroel, Thus saith Hashem: Hineni, I am against thee, will draw forth My cherev out of its sheath, will cut off from thee the tzaddik and the rasha. 9 21:4 Seeing then that I will cut off from thee the tzaddik and the rasha, therefore shall My cherev go forth out of its sheath against kol basar from the Negev to the tzafon *(north)*; 10 21:5 That kol basar may know that I Hashem have drawn forth My cherev out

אין דָרום ; כ.מז און זאָלסט זאָגן צום וואַלד פֿון דָרום :
dorem fun vald tsum zogn zolst un dorem in
the south of forest to say you(SG) shall and the south in

הער דאָס וואָרט פֿון ה : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi Hashem fun vort dos her
Hashem Adonoi said has thus Hashem of word the pay heed

זע , איך צינד אָן אין דיר אַ פַיַער, און עס וועט פַאַרצערן
fartseren vet es un faier a dir in on tsind ich ze
consume will it and fire a you(SG) in on kindle I behold

אין דיר איטלעך פַיַכטן בוים און איטלעך טרוקענעם בוים ; די
di boim trukenem itlech un boim faichtn itlech dir in
the tree dry every and tree green every you(SG) in

פַלאַמפַיַער וועט נישט פַאַרלאָשן וועלן, און אַלע פנימער פון
fun penemer ale un vern farloshn nisht vet flamfaier
of faces all and be extinguished not will flaming fire

דָרום ביז צפון וועלן אָנגעברענט ווערן דערפון. כ.מח און
un derfun vern ongebrent veln tsofn biz dorem
and thereof become burned will the north unto the south

אַלע לייַבער וועלן זען, אַז איך ה האָב זיי אָנגעצונדן ; זי
zi ongetsundn zei hob Hashem ich az zen veln laiber ale
it kindled them have Hashem I that see will flesh(PL) all

וועט נישט פַאַרלאָשן ווערן. כ.מט האָב איך געזאָגט: ווויי , ה דו
du Hashem vei gezogt ich hob vern farloshn nisht vet
you Hashem woe said I have be extinguished not will

אֲדֹנָי , זיי זאָגן אויף מיר: איז ער נישט אַ משלים-זאָגער ?
mashalim-zoger a nisht er iz mir oif zogn zei Adonoi
parable speaker a not he is me to say they Adonoi

כא.א איז דאָס וואָרט פון ה געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven Hashem fun vort dos iz
say to so me to was Hashem of word the is

כא.ב מענטשנקינד , טו דיין פנים צו ירושָלַיִם , און רעד צו
tsu red un Yerushalayim tsu ponem dain tu mentshnkind
to speak and Yerushalayim toward face your do son of man

כא.ג די מקדש , און זאָג נבֿיאות אויף דער ערד פון ישְרָאֵל. און
un Yisroel fun erd der oif nevies zog un mikdash di
and Yisroel of land the against prophesy say and sanctuary the

זאָלסט זאָגן צו דער ערד פון ישְרָאֵל: אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi Yisroel fun erd der tsu zogn zolst
said Hashem has thus Yisroel of land the to say you(SG) shall

זע , איך קום צו דיר , און איך וועל אַרויסציען מיין שווערד
shverd main aroistsien vel ich un dir tsu kum ich ze
sword my draw out will I and you(SG) to come I behold

פון איר שייד , און וועל פַאַרשניידן פון דיר דעם צדיק
tsadik dem dir fun farshnaidn vel un sheid ir fun
righteous one the you(SG) from cut off will and sheath its from

מיטן רשע . כא.ד וויַל איך וויל פַאַרשניידן פון דיר דעם
dem dir fun farshnaidn vil ich vail roshe mitn
the you(SG) from cut off will I because the wicked with

צדיק מיטן רשע , דערום וועט אַרויסגיין מיין שווערד
shverd main aroisgein vet derum roshe mitn tsadik
sword my go out will therefore the wicked with righteous one

. פון איר שייד אויף אַלע לייַבער פון דָרום ביז צפון
tsofn biz dorem fun laiber ale oif sheid ir fun
the north unto the south from flesh(PL) all upon sheath its from

of its sheath; it shall not return any more.

כא.ה און אַלע לײַבער וועלן וויסן אַז איך ה׳ האָב אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign hob Hashem ich az visen veln laiber ale un
drawn out have Hashem I that know will flesh(PL) all and

מײַן שווערד פֿון איר שייד; זי וועט זיך מער נישט אומקערן.
umkeren nisht mer zich vet zi sheid ir fun shverd main
return not more self will it sheath its from sword my

11 21:6 Sigh therefore, thou ben adam, with a breaking heart; and with bitterness groan before their eynayim.

כא.ו און דו מענטשנקינד, זיפֿץ; מיט ברעכעניש פֿון לענדן און
un lendn fun brechenish mit zifts mentshnkind du un
and loins of breaking with sigh son of man you and

מיט ביטערקייט זאָלסטו זיפֿצן פֿאַר זייערע אויגן. כא.ז און עס וועט
vet es un oign zeyere far ziftsn zolstu biterkeit mit
will it and eyes their before sigh shall you bitterness with

12 21:7 And it shall be, when they say unto thee, Why sighest thou? That thou shalt answer, For the news; because it cometh; and every lev shall melt, and all hands shall go limp with fear, and every ruach shall faint, and all birkayim *(knees)* shall be weak as mayim; hinei, it cometh, and shall be brought to pass, saith Adonoi Hashem.

זײַן, אַז זיי וועלן זאָגן צו דיר; אויף וואָס זיפֿצסטו?
zain az zei veln zogn tsu dir oif vos ziftsstu
are you groaning which on you(SG) to say will they that be

זאָלסטו זאָגן: אויף דער הערונג וואָס קומט: און איטלעך
itlech un kumt vos herung der oif zogn zolstu
every and is coming that report the because of say you shall

האַרץ וועט צעגיין, און אַלע הענט וועלן שלאַף ווערן, און איטלעך געמיט
gemit itlech un vern shlof veln hent ale un tsegein vet harts
spirit every and be limp will hands all and melt will heart

וועט באַטריבט ווערן, און אַלע קני וועלן רינען מיט וואַסער. זע, עס
es ze vaser mit rinen veln kni ale un vern batribt vet
it behold water with flow will knees all and be faint will

קומט, און עס געשעט, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt geshet es un kumt
Hashem Adonoi says happens it and is coming

13 21:8 Again the Devar Hashem came unto me, saying,

כא.ח און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

14 21:9 Ben adam, prophesy, and say:

כא.ט מענטשנקינד, זאָג נבֿיאות, און זאָלסט זאָגן:
zogn zolst un nevies zog mentshnkind
say you(SG) shall and prophesy say son of man

Thus saith Adonoi: Say,
A cherev, a cherev
is sharpened,
and also polished;

אַזוי האָט אֲדֹנָי געזאָגט: זאָג: אַ שווערד, אַ שווערד איז געשאַרפֿט,
gesharft iz shverd a shverd a zog gezogt Adonoi hot azoi
sharpened is sword a sword a say said Adonoi has thus

און איז אויך גענומען צו פּאָלירן;
geshlifn oich iz un
polished also is and

כּדי צו שעכטן אַ שעכטונג איז זי געשאַרפֿט,
gesharft zi iz shechtung a shechtn tsu kedei
sharpened it is slaughter a slaughter to so that

15 21:10 It is sharpened to make a dreadful tevo'ach;
it is polished and lightening-like it flashes.
Should we then make mirth? The shevet *(sceptre)* of Beni will despise kol etz *(every idol tree)*.

כא.י כּדי צו האָבן אַ בליץ איז זי געשליפֿן – וויי, עס
es vei geshlifn zi iz blits a hobn tsu kedei
it woe polished it is lightning flash a have to so that

כא.יא און פֿאַרגייט דער רוט פֿון מײַן זון! – ער פֿאַראַכט יעדן בוים.
un boim Yoedn faracht er zun main fun rut der fargeit
and tree every despises he son my of rod the draws

מע האָט זי געגעבן צו שלײַפֿן, אויף צו נעמען אין פֿויסט; זי איז
iz zi foist in nemen tsu oif shlaifn tsu gegebn zi hot me
is it fist in take to on be polished to given it has one

געשאַרפֿט, די שווערד, און זי איז געשליפֿן, זי צו געבן אין האַנט פֿון
fun hant in gebn tsu zi geshlifn iz zi un shverd di gesharft
of hand in give to it polished is it and sword the sharpened

it is given to be polished, that it may be grasped with the palm; this cherev is sharpened, and it is polished, to deliver it into the yad of the slayer. 17 21:12 Cry and wail, ben adam; for it shall be upon My people, it shall be upon all the nasi'im of Yisroel; including terrors by reason of the cherev shall be upon My people; strike therefore upon thy thigh. 18 21:13 Because it is a testing, and what if the despising shevet *(sceptre)* shall not come? saith Adonoi Hashem.

19 21:14 Thou therefore, ben adam, prophesy, and strike thine hands together, and let the cherev do double damage the third time, the cherev of the slain; it is the cherev for great slaughter — it surrounds them. 20 21:15 I have set the point of the cherev against all their she'arim, that their lev may faint, and many may stumble. Ah! It is made for flashing, it is wrapped for slaughter. 21 21:16 Go thee one way or the other, either on right hand, or on left, wherever thy face is appointed. 22 21:17 I will also strike Mine palm together, and I will appease My chemah *(wrath)*. I Hashem have said it.

דעם טייטער . כא.יב שרַיִ און יאָמער, דו מענטשנקינד , ווּאָרעם
vorem mentshnkind du yomer un shrai teiter dem
because son of man you wail and cry aloud slaughterer the

זי איז אויף מײַן פֿאָלק , זי איז אויף אַלע פֿירשטן פֿון יִשׂרָאֵל;
Yisroel fun firshtn ale oif iz zi folk main oif iz zi
Yisroel of princes all against is it people my against is it

איבערגעגעבטפֿערט צום שווערד זײַנען זיי מיט מײַן פֿאָלק ; דערום
derum folk main mit zei zainen shverd tsum ibergeentfert
therefore people my with they are sword to the delivered

שלאָג אויפֿן לענד. כא.יג וואָרעם ער וועט געפּרוּווט ווערן; און וואָס אויב
oib vos un vern gepruvet vet er vorem lend oifn shlog
if what and be tested will he because hip on the strike

דער פֿאַראַכטנדיקער רוט וועט נישט קומען ? זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt kumen nisht vet rut farachtndiker der
Hashem Adonoi declares come not will rod despising the

כא.יד און דו מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות , און קלאַפּ אַ האַנט אויף אַ
a oif hant a klap un nevies zog mentshnkind du un
a on hand a strike and prophesy say son of man you and

האַנט, און זאָל די שווערד פֿאַרטאָפּלט ווערן דרײַפֿאַכיק; דאָס איז די
di iz dos draifachik vern fartoplt shverd di zol un hant
the is this threefold become doubled sword the shall and hand

שווערד פֿאַר די וואָס דאַרפֿן דערשלאָגן ווערן , די שווערד
shverd di vern dershlogn darfn vos di far shverd
sword the become struck down have need of which the ones for sword

פֿאַר דעם גרויסן וואָס דאַרף דערשלאָגן ווערן , וואָס רינגלט
ringlt vos vern dershlogn darf vos groisn dem far
circles which become struck down should which great ones the for

זיי אַרום . כא.טו כּדי דאָס האַרץ זאָל צעגיין , און צו מערן די
di mern tsu un tsegein zol harts dos kedei arum zei
the increase to and melt shall heart the so that round them

שטרויכלונגען , האָב איך אויף אַלע זייערע טויערן געבראַכט דעם שרעק
shrek dem gebracht toiern zeyere ale oif ich hob shtroichlungen
terror the brought gates their all upon I have stumbling blocks

פֿון שווערד; ווויי , זי איז צו בליצן געמאַכט, צו שעכטונג
shechtung tsu gemacht blitsn tsu iz zi vei shverd fun
slaughter to made lightning flashing to is it woe sword of

געשאַרפֿט . כא.טז פֿאַרנעם זיך רעכטס , פֿאַרקער זיך לינקס ,
links zich farker rechts zich farnem gesharft
to the left self dealings to the right self pay attention sharpened

ווּוהין דײַן שאַרף איז געקערט! כא.יז און איך אויך ווע קלאַפּן אַ האַנט אויף
oif hant a klapn vel oich ich un gekert iz sharf dain vuhin
on hand a clap will also I and turned is edge your where

אַ האַנט, און וועל באַרוען מײַן גרימצאָרן; איך ה האָב גערעדט.
geredt hob Hashem ich grimtsorn main baruyen vel un hant a
spoken have Hashem I wrath my give rest to will and hand a

כא.יח און דאָס ווארט פֿון ה איז געווען צו מיר, אזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to having been is Hashem of word this and

כא.יט זאָגן: און דו מענטשנקינד, מאַך דיר צוויי וועגן, פֿאַר דעם
dem far vegen tsvei dir mach mentshnkind du un zogn
the for roads two you(SG) make son of man you and say

שוועכט פֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל צו קומען; פֿון אַיין לאַנד זאָלן זיי
zei zoln land ein fun kumen tsu Bavel fun melech dem fun shverd
they shall land one from come to Bavel of king the of sword

ביידע אַרויסגיין. און אַ וועגווייזער שטעל אויף; ביים אָנהייב וועג צו
tsu veg onheib baim oif shtel vegvaizer a un aroisgein beide
to way beginning at on set sign post a and go out both

כא.כ דער שטאָט שטעל אים אויף. מאַך אַ וועג פֿאַר דער שוועכט צו
tsu shverd der far veg a mach oif im shtel shtot der
to sword the for road a make on it set city the

קומען אויף רַבָּה פֿון די קינדער עַמּון, און אויף יהוּדה אין
in Yehudah oif un Amon fun kinder di fun Rabbah oif kumen
in Yehudah on and Ammon of children the of Rabbah on come

כא.כא ירושָׁלַיִם באַפֿעסטיקט. ווארעם דער מלך פֿון בָּבֶל שטעלט
shtelt Bavel fun melech der vorem bafestikt Yerushalayim
stands Bavel of king the because fortified Yerushalayim

זיך ביי דער שיידונג פֿון וועג, ביים אָנהייב פֿון ביידע וועגן, צו
tsu vegen beide fun onheib baim veg fun sheidung der bai zich
to roads both of beginning at road in fork the at self

טרעפֿן מיט כישוף; ער שאָקלט מיט פֿיַילן, ער פֿרעגט ביי
bai fregt er failn mit shoklt er kishef mit trefn
by inquires he arrows with shakes he divination with find one's way

כא.כב דעם תְּרָפִים, ער קוקט אין אַ לעבער. אין זיין רעכטער האַנט איז
iz hant rechter zain in leber a in kukt er trofim dem
is hand right his in liver a in looks he terafim the

דער גורל אויף ירושָׁלַיִם אָנצושטעלן שטורעמבעק, צו עפֿענען
efenen tsu shturembek ontsushteln Yerushalayim oif goirl der
open to battering rams setting up Yerushalayim on lot the

דאָס מויל מיט רציחה, אויפֿצוהייבן דעם קוֹל אין געשרייַ, צו שטעלן
shteln tsu geshrei in kol dem oiftsuheibn retsiche mit moil dos
set to cry in voice the to lift up fury with mouth the

שטורעמבעק אויף די טויערן, אָנצושיטן אַן ערדוואַל, צו בויען אַ
a boien tsu erdval an ontsushitn toiern di oif shturembek
a build to mound a to heap up gates the on battering rams

כא.כג באַלעגער-מויער. און ביי זיי וועט עס זיין ווי אַ פֿאַלשער כישוף
kishef falsher a vi zain es vet zei bai un baleger-moier
divination false a as be it will them for and siege wall

אין זייערע אויגן; וואָכן אויף וואָכן האָבן זיי נאָך! אָבער דאָס מאַכט
macht dos ober noch zei hobn vochn oif vochn oign zeyere in
makes this but still they have weeks upon weeks eyes their in

דערמאָנען די זינד, אַז זיי זאָלן געכאַפּט ווערן.
vern gechapt zoln zei az zind di dermonen
become caught shall they that sin the remember

כא.כד דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווייל איר האָט
hot ir vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
have you because said so Hashem Adonoi has therefore

געמאַכט דערמאָנען אייַערע זינד, ווען אייַערע פֿאַרברעכן זיַינען
zainen farbrechn aiere ven zind aiere dermonen gemacht
are transgressions your when sin your remember made

23 21:18 The Devar Hashem came unto me again, saying, 24 21:19 Also, thou, ben adam, appoint thee two drakhim, that the cherev of Melech Bavel may come; both two shall come forth out of one land; and make a sign, put it at the rosh derech *(crossroads)* to the Ir. 25 21:20 Appoint a derech, that the cherev may come to Rabbah Bnei Ammon, and to Yehudah in fortified Yerushalayim. 26 21:21 For Melech Bavel stood at the fork in the derech, at the rosh of the two drakhim, to use divination; he shook his khitzim *(arrows)*, he consulted with teraphim, he looked in the liver. 27 21:22 At his right hand was the kesem *(divination)* for Yerushalayim, to set up battering rams, to call for a slaughter, to lift up the voice with teru'ah *(shouting)*, to appoint battering rams against the she'arim, to heap up a siege mound, and to build a siege work. 28 21:23 And it shall be unto them as a kesem shav *(false divination)* in their sight, to them that have sworn shevu'ot *(oaths)*; but he will call to remembrance the avon, that they may be seized.

29 21:24 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because ye have made your avon to be remembered, in that your peysha'im are

אַנטפּלעקט געווָארן, אַזוי אַז אײַערע זינד ווײַזן זיך אַרויס אין אַלע
ale in arois zich vaizn zind aiere az azoi gevorn antplekt
all in out self show sin your that so become revealed

אײַערע מעשׂים – ווײַל איר זײַט דערמאָנט געווָארן, ווען איר מיט דער
der mit ir vet gevorn dermont zait ir vail meisim aiere
the with you will become reminded are you because deeds your

האַנט געבאַפּט ווערן . כא.כה און דו רשע פֿאַרשוועכטער, דו פֿירשט
firsht du farshvechter roshe du un vern gechapt hant
prince you profane wicked you and become caught hand

פֿון ישׂרָאֵל וואָס זײַן טאָג איז געקומען אין דער צײַט פֿון דער לעצטער
letster der fun tsait der in gekumen iz tog zain vos Yisroel fun
last the of time the in come is day his which Yisroel of

פֿאַרזינדיקונג , כא.כו אַזוי האָט גזאָגט אֲדֹנָי ה : אַוועק די
di avek Hashem Adonoi gezogt hot azoi farzindikung
the take away Hashem Adonoi said has so transgression

הויב ! און אַראָפּ די קרוין ! דאָס איז נישט מער דאָס! דאָס נידעריקע
niderike dos dos mer nisht iz dos kroin di arop un hoib
low this this more not is this crown the take off and turban

דערהייבן, און דעם הויכן דערנידערן ! כא.כז אַ חורבן , אַ חורבן , אַ
a churvn a churvn a dernidern hoichn dem un derheibn
a ruin a ruin a bring down high the and exalt

חורבן וועל איך עס מאַכן ; יאָ , דאָס וועט מער נישט זײַן , ביז עס קומט
kumt es biz zain nisht mer vet dos yo machn es ich vel churvn
come it until be not more will this yes make it I will ruin

דער וועמען עס געהערט, און איך וועל עס אים געבן .
gebn im es vel ich un gehert es vemen der
give him it will I and belongs it whom the one

כא.כח און דו מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות און זאָלסט זאָגן :
zogn zolst un nevies zog mentshnkind du un
say you(SG) shall and prophesy say son of man you and

אַזוי האָט גזאָגט אֲדֹנָי ה אויף די קינדער פֿון עַמּון ,
Amon fun kinder di oif Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Ammon of children the on Hashem Adonoi said has thus

און אויף זייער לעסטערונג; און זאָלסט זאָגן : שוווערד, דו
du shverd zogn zolst un lesterung zeyer oif un
you sword say you(SG) must and reviling their on and

געצויגענע שוווערד, צו שעבטונג געשליפֿן , צום אויסהאַלטן, כדי
kedei oishaltn tsum geshlifn shechtung tsu shverd getsoigene
so that endurance to the sharpened slaughter to sword drawn

בליציק צו זײַן – כא.כט בעת מע זעט וועגן דיר
blitsik zain tsu vegen zet me beeis dir
be to flash lightning-like you(SG) concerning see one while

פֿאַלשקייט, בעת מע וואָרזאָגט וועגן דיר ליגן – דיך
falshkeit beeis me vorzogt vegen dir lign dich
falsehood while one divines concerning you(SG) lies you(SG)

צו לייגן אויף די העלדזער פֿון רשעים פֿאַרשוועכטע, וואָס זייער
zeyer vos farshvechte reshoim fun heldzer di oif leign tsu
their which desecrated wicked ones of necks the on put to

טאָג איז געקומען , אין דער צײַט פֿון דער לעצטער פֿאַרזינדיקונג ! –
farzindikung letster der fun tsait der in gekumen iz tog
transgression last the of time the in having come is day

כא.ל קער זי אום אין איר שייד ! – אין דעם אָרט וווּ דו ביסט
bist du vu ort dem in sheid ir in um zi ker
are you where place the in sheath its into back it turn

uncovered, so that in all your doings your sins do appear; because, that ye are come to remembrance, ye shall be captured with the palm. 30 21:25 And thou, profane wicked nasi of Yisroel, whose day is come, when avon shall have an end, 31 21:26 Thus saith Adonoi Hashem; Remove the mitznefet *(turban)*, and take off the ateret; nothing shall be the same; exalt him that is low, and abase him that is exalted. 32 21:27 I will make it overthrown, overthrown, overthrown: and it shall be no longer, ad bo asher lo hamishpat *(until He come to whom the right it is)*; and I will give it him.

33 21:28 And thou, ben adam, prophesy and say, Thus saith Adonoi Hashem concerning Bnei Ammon, and concerning their cherpah; even say thou: The cherev, the cherev is drawn; for the slaughter it is polished, to consume like lightning; 34 21:29 While they see chazon shav *(vain visions)* for thee, while they divine a kazav *(lie)* unto thee, to bring thee upon the tzavarot *(necks)* of them that are slain, of the resha'im, whose day is come, when their avon shall have an end. 35 21:30 Shall I cause it to return into its sheath? I will judge thee in the makom where thou wast created, in thine eretz moledet. 36 21:31 And I

will pour out Mine za'am *(indignation)* upon thee, I will blow against thee in the eish of My wrath, and deliver thee into the yad of brutal anashim, skillful in destruction. [37] [21:32] Thou shalt be for fuel to the eish; thy dahm shall be in the midst of ha'aretz; thou shalt be no more remembered; for I Hashem have spoken it.

געשאַפֶּן געווָארן, אין דעם לאַנד פון דיין אָפּשטאַמונג, וועל איך דיך
dich ich vel opshtamung dain fun land dem in gevorn geshafn
you(SG) I will origin your of land the in become created

משפטן . כא.לא און איך וועל אויסגיסן אויף דיר מיין כּעס ; מיט
mishpetn un vel ich un oif oisgisen vel ich un mit kaas main dir
judge and will I you(SG) on pour out will I and with wrath my you(SG)

דעם פַּייַער פון מיין גרימצאָרן וועל איך בלאָזן אויף דיר , און איך
ich un dir oif blozn ich vel grimtsorn main fun faier dem
I and you(SG) on blow I will wrath my of fire the

וועל דיך געבן אין דער האַנט פון מענטשן ברוטאַל מיַנסטערס
mainsters brutal mentshn fun hant der in gebn dich vel
skillful craftsmen brutal men of hand the in give you(SG) will

אויף אומצוברענגען . כא.לב צום פַּייַער פַּאַר אַ שפּייז וועסטו זיַין ;
zain vestu shpaiz a far faier tsum umtsubrengen oif
be will you(sg) food a for fire to destroying for

דיַין בלוט וועט זיַין אין מיטן לאַנד; וועסט מער נישט געדאַכט
gedacht nisht mer vest land mitn in zain vet blut dain
remembered not more will land midst of in be will blood your

ווערן ; ווָארעם איך ה האָב גערעדט.
geredt hob Hashem ich vorem vern
spoken have Hashem I because become

כב

22 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying: [2] Now, thou ben adam, wilt thou judge, wilt thou judge the ir hadamim *(bloody city)*? V'hoda'tah *(thou shalt show, make to know, arraign)* her all her to'avot *(abominations)*. [3] Then say thou, Thus saith Adonoi Hashem, The Ir has shefach dahm in the midst of it, that her time may come, and maketh gillulim *(idols)* against herself to make herself tameh *(unclean)*. [4] Thou art become guilty by thy shefach dahm; and hast made thyself tameh in thine gillulim *(idols)* which thou hast made; and thou hast caused thy days to draw near, and art come even unto thy shanot *(years)*; therefore have I made thee a cherpah unto the Goyim, and a kallasa *(mockery, laughingstock)*

און דאָס ווָארט פון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and

זאָגן : ב און דו מענטשנקינד , ווילסטו משפטן ,
mishpetn vilstu mentshnkind du un zogn
judge do you want son of man you and say

ווילסטו משפטן די בלוטיקע שטאָט? טאָ לאָז זי וויסן אַלע אירע
ire ale visen zi loz to shtot blutike di mishpetn vilstu
her all know her let then city bloody the judge do you want

אומווערדיקייטן . ג און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst un umverdikeitn
Adonoi said has thus say you(SG) shall and abominable practices

ה : דו שטאָט וואָס פַּאַרגיסט בלוט אין איר מיט , כּדי איר
ir kedei mit ir in blut fargist vos shtot du Hashem
her in order to midst her in blood sheds that city you Hashem

צייַט זאָל קומען , און מאַכט ביַי זיך אָפּגעטער, אומריין צו ווערן ,
vern tsu umrein opgeter zich bai macht un kumen zol tsait
become to unclean idols self by makes and come shall time

ד מיט דיַין בלוט וואָס דו האָסט פַּאַרגאָסן, האָסטו זיך פַּאַרשולדיקט,
farshuldikt zich hostu fargosen host du vos blut dain mit
made guilty self have you shed have you that blood your with

און מיט די אָפּגעטער וואָס דו האָסט געמאַכט, ביסטו אומריין געווָארן,
gevorn umrein bistu gemacht host du vos opgeter di mit un
become unclean are you made have you that idols the with and

און האָסט דערנענטערט דיַינע טעג, און ביסט געקומען צו דיַינע יאָרן ;
yorn daine tsu gekumen bist un teg daine dernentert host un
years your to come are and days your drawn near have and

דערום האָב איך דיך געגעבן צו שאַנד צו פֿעלקער, און
un felker di bai shand tsu gegebn dich ich hob derum
and nations the unto shame to given you(SG) I have therefore

צו שפּאָט ה נאָנטע און ווייַטע פון ביַי אַלע לענדער.
tsu shpot bai ale lender nonte un vaite fun
to makes a laughing stock unto all lands near and far from

to all countries. [5] Those that be near, and those that be far from thee, shall mock at thee, which art tameh hashem *(defiled, unclean of name, reputation)* and much in turmoil. [6] Hinei, the nasi'im *(rulers)* of Yisroel, every one has used his zero'a *(arm, power)* for shefach dahm in thee. [7] In thee have they treated with contempt av and em in the midst of thee; they have dealt by oshek *(oppression)* with the ger *(alien, proselyte)*; in thee have they mistreated the yatom and the almanah. [8] Thou hast despised Mine kadoshim, and hast profaned My Shabbatot. [9] In thee are anashim that slander to cause shefach dahm; and in thee are they who eat upon the harim; in the midst of thee they commit zimmah *(lewdness)*. [10] In thee have they uncovered the ervat av *(nakedness of their father)*, in thee have they raped her that had the teme'at haniddah *(the uncleanness of the menstruation period)*. [11] And ish hath committed to'evah with his neighbor's isha; and another hath lewdly made tameh his kallah *(daughter-in-law)*; and another in thee hath raped his achot, his bat aviv. [12] In thee have they taken shochad *(bribe)* for shefach dahm; thou hast taken neshekh *(usury)* and tarbit *(interest)*, and thou hast unjustly profited from

דיר וועלן שפּאָטן פֿון דיר , דו מיטן אומריינעם נאָמען , דו
du nomen umreinem mitn du dir fun shpotn veln dir
you name unclean with you you(SG) at mock will you(SG)

פֿילטומלדיקע.
filtumldike
full of tumult

ו זע , די פֿירשטן פֿון ישׂרָאֵל, איטלעכער לויט זײַן אָרעם,
orem zain loit itlecher Yisroel fun firshtn di ze
arm his according to each one Yisroel of princes the behold

ז זײַנען אין דיר געווען כּדי בלוט צו פֿאַרגיסן. פֿאָטער און
un foter fargisen tsu blut kedei geven dir in zainen
and father shed to blood in order to was you(SG) in are

מוטער האָט מען גרינגגעשאַצט אין דיר , קעגן פֿרעמדן האָט מען
men hot fremdn kegen dir in gringgeshatst men hot muter
one has stranger against you(SG) in disparage one has mother

זיך באַגאַנגען מיט רויב אין דיין מיט , אַ יתום און אַן
an un yosem a mit dain in roib mit bagangen zich
a and fatherless a midst your in robbery with behaved oneself

ח אַלמנה האָט מען געקריוודעט אין דיר . מײַנע הייליקייטן האָסטו
hostu heilikeitn maine dir in gekrivdet men hot almone
have you holy things my you(SG) in wronged one has widow

ט פֿאַראַכט, און מײַנע שבּתים האָסטו פֿאַרשוועכט. רכילות-טרײַבער
rechiles-traiber farshvecht hostu shvotim maine un faracht
gossip-spreaders profaned have you Shabbatot my and despised

זײַנען געווען אין דיר כּדי בלוט צו פֿאַרגיסן; און אויף די
di oif un fargisen tsu blut kedei dir in geven zainen
the on and shed to blood in order to you(SG) in were are

בערג האָט מען געגעסן בײַ דיר : שענדלעכקייט האָט מען
men hot shendlechkeit dir bai gegesn men hot berg
one has shamefulness you(SG) by eaten one has mountains

י געטאָן אין דײַן מיט . דעם פֿאָטערס שאַנד האָט מען אַנטפּלעקט אין
in antplekt men hot shand foters dem mit dain in geton
in uncovered one has shame father's the midst your in done

דיר , אַן אומריינע אין איר אָפּזונדערונג האָט מען געשענדט אין
in geshendt men hot opzunderung ir in umreine an dir
in violated one has separation her in unclean an you(SG)

יא דיר . און איטלעכער מיט זײַן חבֿרס ווײַב האָט אומווערדיקייט
umverdikeit hot vaib chavers zain mit itlecher un dir
abomination has wife neighbor's his with each one and you(SG)

באַגאַנגען , און איטלעכער האָט זײַן שנור פֿאַראומריניקט,
farumreinikt shnur zain hot itlecher un bagangen
defiled daughter-in-law his has each one and committed

מיט שענדלעכקייט, און איטלעכער האָט זײַן שוועסטער, די טאָכטער פֿון
fun tochter di shvester zain hot itlecher un shendlechkeit mit
of daughter the sister his has each one and shamefulness with

זײַן פֿאָטער, געשענדט אין דיר . יב שוחד האָט מען גענומען אין
in genumen men hot shochad dir in geshendt foter zain
in taken one has a bribe you(SG) in violated father his

דיר כּדי בלוט צו פֿאַרגיסן, צינדזן און מערונג האָסטו
hostu merung un tsindzn fargisen tsu blut kedei dir
have you increase and interest shed to blood in order to you(SG)

thy neighbors by oshek *(oppression, extortion)*, and hast forgotten Me, saith Adonoi Hashem.

13 Hinei, therefore I have struck Mine palm at thy betza *(dishonest gain)* which thou hast made, and at thy bloodshed which hath been in the midst of thee. 14 Can thine lev stand firm, or can thine hands be strong, in the days that I shall deal with thee? I Hashem have spoken it, and will do it. 15 And I will scatter thee among the Goyim, and disperse thee throughout the countries, and will remove thy tum'a *(uncleanness)* out of thee. 16 And thou shalt defile thyself in the sight of the Goyim, and thou shalt know that I am Hashem.

17 And the Devar Hashem came unto me, saying, 18 Ben adam, Bais Yisroel is to Me become sig *(dross, smelting waste product)*; all they are nechoshet, and bedil *(tin)*, and barzel *(iron)*, and oferet *(lead)*, in the midst of the kur *(furnace)*; they are even the siggim *(drosses)* of kesef. 19 Therefore thus saith Adonoi Hashem; because ye are all become siggim, hineni, therefore I will gather you into the midst of Yerushalayim. 20 As they gather kesef, and

גענומען , און באַריסן דיינע חבֿרים דורך רויב , און אָן
on un roib durch chaverim daine barisn un genumen
without and robbery through companions your torn and taken

מיר האָסטו פֿאַרגעסן, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt fargesen hostu mir
Hashem Adonoi declares forgotten have you me

יג דערום זע איך האָב געקלאַפּט מײַן האַנט וועגן דײַן
dain vegen hant main geklapt hob ich ze derum
your concerning hand my clapped have I behold therefore

אומערלעכן געווין וואָס דו האָסט געמאַכט, און אויף דײַן בלוטיקייט
blutikeit dain oif un gemacht host du vos gevin umerlechn
bloodiness your on and made have you that gain dishonest

וואָס איז אין דיר געווען. יד וועט דײַן האַרץ באַשטיין, צי וועלן דײַנע
daine veln tsi bashtein harts dain vet geven dir in iz vos
your will or stand heart your will was you(SG) in is that

הענט שטאַרק זײַן , אין די טעג וואָס איך רעכן זיך מיט דיר ? איך
ich dir mit zich rechn ich vos teg di in zain shtark hent
I you(SG) with self reckon I that days the in be strong hands

ה האָב גערעדט, און וועל טאָן. טו און איך וועל דיך צעשפּרייטן
tseshpreitn dich vel ich un ton vel un geredt hob Hashem
scatter you(SG) will I and do will and spoken have Hashem

צווישן די פֿעלקער, און וועל דיך צעוואַרפֿן אין די לענדער, און
un lender di in tsevarfn dich vel un felker di tsvishn
and lands the in disperse you(SG) will and nations the among

איך וועל פֿאַרלענדן דײַן אומריינקייט פֿון דיר . טז און וועסט
vest un dir fun umreinkeit dain farlendn vel ich
you will and you(SG) from uncleanness your consume will I

פֿאַרשווענדט ווערן דורך זיך אַליין פֿאַר די אויגן פֿון די פֿעלקער,
felker di fun oign di far alein zich durch vern farshvecht
nations the of eyes the before alone self through become profaned

און וועסט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vest un
Hashem am I that know will and

יז און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

יח מענטשנקינד , דאָס הויז פֿון ישׂראֵל זײַנען מיר געוואָרן צו
tsu gevorn mir zainen Yisroel fun hoiz dos mentshnkind
to become to me are Yisroel of house the son of man

פּסולת, זיי אַלע זײַנען קופּער און צין און אײַזן און בלײַ אין דעם
dem in blai un aizn un Tsin un kuper zainen ale zei psoles
the in lead and iron and tin and bronze are all they dross

שמעלצאויוון ; פּסולת פֿון זילבער זײַנען זיי . יט דערום האָט אֲדֹנָי
Adonoi hot derum zei zainen zilber fun psoles shmeltsoivn
Adonoi has therefore they are silver of dross smelting oven

ה אַזוי געזאָגט: ווײַל איר זײַט אַלע צו פּסולת געוואָרן, דערום
derum gevorn psoles tsu ale zait ir vail gezogt azoi Hashem
therefore become dross to all are you because said so Hashem

זעט, איך זאַמל אײַך אײַן אין ירושָלַיִם . כ אַזוי ווי מע זאַמלט אײַן
ain zamlt me vi azoi Yerushalayim in ain aich zaml ich zet
in gathers one as so Yerushalayim in in you gather I see

זילבער און קופּער און אײַזן און בלײַ און צין אַ אין שמעלצאויוון ,
shmeltsoivn a in Tsin un blai un aizn un kuper un zilber
smelting oven a in tin and lead and iron and copper and silver

צו בלאָזן דערויף פַֿייַער, כדי צו צעשמעלצן , אַזוי וועל איך אייַך
aich ich vel azoi tseshmeltsn tsu kedei faier deroif blozn tsu
you I will so melt to in order to fire on it blow to
איַינזאַמלען אין מיַין כּעס און אין מיַין גרימצאָרן , און וועל אייַך
aich vel un grimtsorn main in un kaas main in ainzamlen
you will and wrath my in and anger my in gather together
אַרײַנלייגן און צעשמעלצן . כא יאָ , איך וועל אייַך צונויפֿקלײַבן , און
un tsunoifklaibn aich vel ich yo tseshmeltsn un arainleigen
and gather you will I yes melt and put in
וועל בלאָזן אויף אייַך מיט דעם פַֿייַער פֿון מיַין צאָרן , און איר וועט
vet ir un tsorn main fun faier dem mit aich oif blozn vel
will you and anger my of fire the with you on blow will
צעשמאָלצן וועלן דרינען . כב אַזוי ווי זילבער ווערט צעשמאָלצן אין
in tseshmoltsn vert zilber vi azoi drinen vern tseshmoltsn
in melted becomes silver as so therein become melted
אַ שמעלצאויוון , אַזוי וועט איר צעשמאָלצן ווערן דרינען ; און איר
ir un drinen vern tseshmoltsn ir vet azoi shmeltsoivn a
you and therein become melted you will so smelting oven a
וועט וויסן אַז איך ה האָב אויסגעגאָסן מיַין גרימצאָרן אויף אייַך.
aich oif grimtsorn main oisgegosen hob Hashem ich az visen vet
you on wrath my poured out have Hashem I that know will

כג און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and
כד מענטשנקינד , זאָג צו איר: ביסט אַ לאַנד וואָס איז נישט געריניקט,
gereinikt nisht iz vos land a bist ir tsu zog mentshnkind
purified not is that land a you are her to say son of man
נישט באַרעגנט געווארן אין טאָג פֿון צאָרן . כה דער בונט פֿון אירע
ire fun bunt der tsorn fun tog in gevorn baregnt nisht
her of conspiracy the anger of day in become rained upon not
נבֿיאים אין איר מיט איז ווי אַ ברומיקער לייב וואָס פֿאַרצוקט רויב ;
roib fartsukt vos leib brumiker a vi iz mit ir in neviim
prey seizes that lion roaring a like is midst her in prophets
נפֿשות האָבן זיי פֿאַרצערט, שאַצן און טייַערע זאַכן נעמען זיי
zei nemen zachn taiere un shatsn fartsert zei hobn nefoshes
they take things precious and treasures devoured they have souls
צו , אירע אַלמנות האָבן זיי געמערט אין איר. כו אירע כּהנים האָבן
hobn koyanim ire ir in gemert zei hobn almones ire tsu
have kohanim its her in multiplied they have widows her to
פֿאַרבראָכן קעגן מיַין תּורה, און פֿאַרשוועכט מיַינע הייליקייטן ;
heilikeitn maine farshvecht un toyre main kegen farbrochn
holy things my profaned and torah my against transgressed
צווישן הייליק און אומהייליק האָבן זיי נישט אָפּגעשיידט, און צווישן
tsvishn un opgesheidt nisht zei hobn umheilik un heilik tsvishn
between and separated not they have unholy and holy between
ריין און אומריין האָבן זיי נישט צו ווישן געטאָן, און פֿון מיַינע
maine fun un geton visen tsu nisht zei hobn umrein un rein
my from and done know to not they have unclean and tahor
שבּתים האָבן זיי פֿאַרהוילן זייערע אויגן, און איך בין פֿאַרשוועכט
farshvecht bin ich un oign zeyere farhoiln zei hobn shvotim
profaned am I and eyes their hide they have Shabbatot

nechoshet, and barzel *(iron)*, and oferet *(lead)*, and bedil *(tin)*, into the midst of the kur *(furnace)*, to blow the eish upon the ore to melt it down; so will I gather you in Mine af *(anger)* and in My chemah *(wrath)*, and I will position you there, and melt you down. 21 Indeed, I will gather you, and blow upon you in the eish of My evrah *(wrath)*, and ye shall be melted down in the midst therof. 22 As kesef is melted down in the midst of the kur *(furnace)*, so shall ye be melted down in the midst thereof; and ye shall know that I Hashem have poured out My chemah *(wrath)* upon you.

23 And the Devar Hashem came unto me, saying, 24 Ben adam, say unto her, Thou art eretz that is not metoharah *(cleansed)*, nor rained upon in the Yom Za'am *(Day of Indignation)*. 25 There is a kesher of her nevi'im in the midst thereof, like a roaring ari *(lion)* tearing the prey; they have devoured nefesh; they have taken the khosen *(treasure, wealth)* and precious things; they have made her many almanot *(widows)* in the midst thereof. 26 Her kohanim have done violence to My torah, and have profaned Mine kadoshim; they have put no difference between the kodesh and chol *(common, profane)*, neither have they made a distinction between the tameh and the tahor,

and have hid their eynayim from My Shabbatot, and I am profaned among them. [27] Her sarim in the midst thereof are like ze'evim *(wolves)* tearing the prey, to do shefach dahm, and to destroy nefashot, to get betza *(dishonest gain)*. [28] And her nevi'im have plastered them with [dissolving] mud plaster, seeing vain visions, and divining kazav *(lies)* unto them, saying, Thus saith Adonoi Hashem, when Hashem hath not spoken. [29] The am ha'aretz have used oshek *(oppression, extortion)* and committed gazel *(robbery)*, and have mistreated the oni and evyon; indeed, they have treated the ger without mishpat *(justice)*. [30] And I sought for an ish among them, that should repair the gader *(fence)*, and stand in the peretz *(gap, breach)* before Me on behalf of ha'aretz, that it might not be destroyed; but I found none. [31] Therefore have I poured out Mine za'am *(indignation, rage)* upon them; I have consumed them with the eish of My evrah *(wrath)*; their own derech have I brought back upon their rosh, saith Adonoi Hashem.

23 The Davar Hashem came again unto me, saying, [2] Ben adam, there were two nashim, the banot of one em; [3] And they committed zonah harlotry in Mitzrayim; they committed zonah harlotry

געווָאָרן צווישן זיי . כז אירע הארן צווישן איר זיַנען ווי וועלף וואָס
vos velf vi zainen ir tsvishn harn ire zei tsvishn gevorn
that wolves like are her among lords her them among become

פַאַרצוקן רויב; צו פַאַרגיסן בלוט , אומצובערעכטן נפשות כדי
kedei nefoshes umtsubrengen blut fargisen tsu roib fartsukn
in order to souls destroy blood shed to prey to tear

צו געווינען געווין . כח און אירע נביאים האָבן זיי אָנגעשמירט
ongeshmirt zei hobn neviim ire un gevin gevinen tsu
smeared on they have prophets its and dishonest gain gains to

טינק ; זיי זעען פַאַלשקייט און ווָאָרזאָגן זיי ליגן. זיי זאָגן: אַזוי
azoi zogn zei lign zei vorzogen un falshkeit zeen zei tink
thus say they lies they soothsay and falsehood see they whitewash

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה , ווען ה האָט נישט געredt. כט דאָס
dos geredt nisht hot Hashem ven Hashem Adonoi gezogt hot
the spoken not has Hashem when Hashem Adonoi said has

פַאָלק פון לאַנד האָט געדריקט מיט געוואַלט, און געגזלט גזלה ,
gzeile gegzlt un gevalt mit gedrikt hot land fun folk
stolen thing robbed and violence with oppressed have land of people

און דעם אָרעמאַן און דעם אבֿיון האָבן זיי געקריוודעט, און דעם
dem un gekrivdet zei hobn evyon dem un oreman dem un
the and wronged they have needy the and poor person the and

פַרעמדן האָבן זיי געדריקט מיט אומרעכט. ל און איך האָב געזוכט
gezucht hob ich un umrecht mit gedrikt zei hobn fremdn
sought have I and injustice with oppressed they have stranger

צווישן זיי אַ מאַן וואָס זאָל אַרומצאַמען אַ צאַם , און
un tsam a arumtsamen zol vos man a zei tsvishn
and closed-in enclosure a repair shall who man a them among

זיך שטעלן פַאַר מיר אין דעם בראָך פַאַרן לאַנד, אַז איך זאָל עס
es zol ich az land faran broch dem in mir far shteln zich
it shall I that land for the breach the in me before stand oneself

נישט אומברענגען; אָבער איך האָב נישט געפונען . לא דערום האָב איך
ich hob derum gefunen nisht hob ich ober umbrengen nisht
I have therefore found not have I but destroy not

אויסגעגאָסן אויף זיי מיַין צאָרן; מיט דעם פַיַיער פון מיַין גרימצאָרן
grimtsorn main fun faier dem mit tsorn main zei oif oisgegosen
wrath my of fire the with anger my them on poured out

האָב איך זיי פַאַרלענדט: זייער וועג האָב איך פַאַרגאָלטן אויף זייער קאָפּ,
kop zeyer oif fargoltn ich hob veg zeyer farlendt zei ich hob
head their on repaid I have way their consumed them I have

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

כג

און דאָס ווָאָרט פון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , עס זיַנען געווען צוויי פרויען , טעכטער פון
fun techter froien tsvei geven zainen es mentshnkind
of daughters women two were are it son of man

אין מוטער . ג און זיי האָבן מזנה געווען אין מִצרַיִם ; אין
in muter ein hobn zei un mizane geven in Mitsrayim in
in mother one have they and played the harlot been Egypt in

זייער יוגנט האָבן זיי מזנה געווען ; דאָרטן זיַנען
zeyer yugnt hobn zei mizane geven ; dortn zaynen
their youth have they played the harlot having been ; there are

זייערע בוזעמס געדריקט געווארן, און דאָרטן האָט מען געקוועטשט זייערע
zeyere buzems gedrikt gevorn, un dortn hot men gekvetsht zeyere
their bosoms pressed became and there they have squeezed their

מיידלשע בריסט.
meidlshe brist.
maiden's breasts

ד און זייערע נעמען זיַנען געווען: די גרעסערע – אָהלָה , און איר
ד un zeyere nemen zaynen geven: di geresere – Oholah , un ir
ד and their names are were the greater – Oholah , and her

שוועסטער – אָהליבָה . און זיי זיַנען געווארן מייַנע , און האָבן
shvester – Oholivah . un zei zaynen gevorn mayne , un hobn
sister – Oholivah . and they are became mine , and have

געבאָרן זין און טעכטער . און זייערע נעמען: שומרון איז
geborn zin un techter . un zeyere nemen: Shomron iz
given birth to sons and daughters and their names: Shomron is

אָהלָה , און ירושָלַיִם איז אָהליבָה .
Oholah , un Yerushalayim iz Oholivah .
Oholah and Yerushalayim is Oholivah .

ה און אָהלָה האָט מזנה געווען הינטער מיר, און האָט
ה un Oholah hot mizane geven hinter mir, un hot
ה and Oholah has played the harlot been behind me , and has

געגלוסט צו אירע ליבהאָבער, צו די אַשורים , קריגסלייט אָנגעטאָן
geglust tsu ire libhober, tsu di Ashurim , krigslayt angeton
lusted to her devotees , to the Ashurim , warriors dressed

אין בלאָען, דוכסים און פַירשטן, שיינע יונגען אַלע, ריטער וואָס
in blo'n, duksim un firshtn, sheine yungen ale, riter vos
in blue , governors and princes , handsome young all , riders that

רייַטן אויף פערד . און זי האָט אַוועקגעגעבן איר זנות אויף זיי ,
raytn oif ferd . un zi hot avekgegebn ir zoines oif zey ,
ride upon horses . and she has given away her harlotry upon them ,

געקליבענע זין פון אשור אַלע; און אַלע צו וועמען זי האָט געגלוסט,
geklibene zin fun Ashur ale; un ale tsu vemen zi hot geglust,
chosen sons of Ashur all ; and all to whom she has lusted ,

האָט זי זיך פאַראומריניקט מיט אַלע זייערע אָפּגעטער. ח און איר
hot zi zikh farumreinikt mit ale zeyere opgeter. ח un ir
has she self defiled with all their idols . ח and her

זנות מיט מִצרַיִם האָט זי נישט פאַרלאָזן, ווארעם זיי זיַנען
zoines mit Mitsrayim hot zi nisht farlozen, vorem zey zaynen
harlotry with Mitzrayim she has not forsaken , because they are

מיט איר געלעגן אין איר יוגנט , און זיי האָבן געדריקט אירע מיידלשע
mit ir gelegn in ir yugnt , un zey hobn gedrikt ire meidlshe
with her lay in her youth , and they have pressed her maiden's

בריסט , און אויסגעגאָסן זייער זנות אויף איר. ט דערום האָב איך זי
brist , un oysgegosn zeyer zoines oif ir. ט derum hob ich zi
breasts , and poured out their harlotry upon her. ט therefore have I her

איבערגעגעבן אין דער האַנט פון אירע ליבהאָבער, אין דער האַנט פון די זין
ibergegebn in der hant fun ire libhober, in der hant fun di zin
handed over in the hand of her devotees , in the hand of the sons

פון אשור , וואָס זי האָט צו זיי געגלוסט. י זיי האָבן אַנטפלעקט איר
fun Ashur , vos zi hot tsu zey geglust. י zey hobn antplekt ir
of Ashur , who she has to them lusted . י they have uncovered her

in their youth; there were their breasts pressed, and there their betulah bosom was caressed. [4] And the shmot of them were Oholah the elder, and Oholivah her achot; and they were Mine, and they bore banim and banot. Thus were their shmot: Shomron is Oholah, and Yerushalayim Oholivah.

[5] And Oholah *(unfaithful to Me)* played the zonah when she was Mine; and she lusted for her lovers, for Ashur warriors, [6] Which were clothed with royal blue, pachot *(governors)* and seganim *(officials)*, all of them desirable bochurim, parashim *(charioteers)* driving susim. [7] Thus she committed her zonah harlotry with them, with all them that were the choice Bnei Ashur, and with all for whom she lusted; with all their gillulim *(idols)* she made herself tameh. [8] Neither did she give up her zonah harlotry brought from Mitzrayim; for in her youth they lay with her, and they caressed her betulah bosom, and poured out their zenut fornication upon her. [9] Therefore I have delivered her into the yad of her lovers, into the yad of the Bnei Ashur,

upon whom she lusted.
10 These uncovered her ervah *(nakedness)*; they took her banim and her banot, and slaughtered her with the cherev; and she became a shem *(byword)* among nashim; for they had executed judgments upon her.
11 And when her achot Oholivah saw this, she was more depraved in her craving than she, her zonah harlotry became worse than the zonah harlotry of her achot.
12 She lusted after the Bnei Ashur warriors, pachot and seganim, clothed most gorgeously, parashim driving susim, all of them desirable bochurim. 13 Then I saw that she had made herself tameh, that both of them had gone derech echad *(the same road)*. 14 And that she increased her zonah harlotry; for when she saw anashim portrayed upon the kir *(wall)*, the tzelamim *(idol images)* of the Kasdim *(Chaldeans)* portrayed in bright red, 15 Girded with ezor *(belts)* upon their waists, with flowing tevulim *(turbans)* upon their heads, all of them shalishim *(ranking officers)* to look to, after the demut *(appearance)* of those of Bnei Bavel Kasdim, their eretz moledet; 16 And as soon as she saw them with her eynayim, she lusted upon them, and sent malachim unto them into Chaldea. 17 And the Bnei

שאַנד ; אירע זין און אירע טעכטער האָבן זיי צוגענומען , און זי
zi un tsugenumen zei hobn techter ire un zin ire shand
her and taken away they have daughters her and sons her shame

האָבן זיי מיטן שוועכט געטייט ; און זי איז געוואָרן אַ
a gevorn iz zi un geteit shverd mitn zei hobn
a having become is she and caused to die sword with the they have

צונעמעניש ביי וויַבער . אַזוי האָט מען געטאָן אַ משפּט אויף איר.
ir oif mishpot a geton men hot azoi vaiber bai tsunemenish
her upon judgment a done one has so women among byword

יא און איר שוועסטער אָהליבָה האָט דאָס געזען , אָבער זי איז געווען
geven iz zi ober gezen dos hot Oholivah shvester ir un
was is she but seen this has Oholivah sister her and

פֿאַרדאָרבענער אין איר געלוסט פֿון יענער , און אין איר זנות מער
mer zoines ir in un yener fun gelust ir in fardorbener
more harlotry her in and that one than lust her in more corrupt

פֿון דער זנות פֿון איר שוועסטער. יב צו די זין פֿון אשור האָט זי
zi hot Ashur fun zin di tsu shvester ir fun zoines der fun
she has Ashur of sons the to sister her of harlotry the than

געגלוסט, דוכסים און פֿירשטן, קריגסלײַט אָנגעטאָן פֿראַכטיק , ריטער
riter prachtik ongeton krigslait firshtn un duksim geglust
riders gloriously dressed warriors princes and governors lusted

וואָס רײַטן אויף פֿערד , שיינע יונגען אַלע. יג און איך האָב געזען
gezen hob ich un ale yungen sheine ferd oif raitn vos
seen have I and all young handsome horses upon ride that

אַז זי איז פֿאַראומרייניקט געוואָרן – איין וועג בײַ זיי ביידן . יד און
un beidn zei bai veg ein gevorn farumreinikt iz zi az
and both them by way one became defiled is she that

זי האָט נאָך געמערט איר זנות , וואָרעם זי האָט געזען מענער
mener gezen hot zi vorem zoines ir gemert noch hot zi
men seen has she because harlotry her multiplied still has she

אויסגעקריצט אויף דער וואַנט, בילדער פֿון כַּשְׂדים געצייכנט מיט רויטער
roiter mit getseichnt Kasdim fun bilder vant der oif oisgekritst
red with drawn Kasdim of images wall the upon engraved

פֿאַרב טו אָנגעגורט מיט גאַרטלען אויף זייערע לענדן, מיט אַראָפּגעהאָנגענע
aropgehangene mit lendn zeyere oif gartelen mit ongegurt farb
hanging down with loins their upon belts with girded up color

טורבאַנען אויף זייערע קעפּ , מיטן אויסזען פֿון עלטסטע אַלע –
ale eltste fun oiszen mitn kep zeyere oif turbanen
all elders of appearance with the heads their upon turbans

די געשטאַלט פֿון די זין פֿון בָּבֶל , וואָס כַּשְׂדים איז דאָס לאַנד פֿון
fun land dos iz Kasdim vos Bavel fun zin di fun geshtalt di
of land the is Kasdim who Bavel of sons the of figure the

זייער געבורט. טז און זי האָט צו זיי געגלוסט, וו אירע אויגן האָבן זיי
zei hobn oign ire vi geglust zei tsu hot zi un geburt zeyer
them have eyes her as lusted them to has she and birth their

דערזען, און זי האָט געשיקט שלוחים צו זיי קיין כַּשְׂדים . יז און
un Kasdim kein zei tsu shluchim geshikt hot zi un derzen
and Kasdim to them to messengers sent has she and seen

די זין פֿון בָּבֶל זיינען צו איר געקומען צום ליבשאַפֿטגעלעגער, און
un libshaftgeleger tsum gekumen ir tsu zainen Bavel fun zin di
and bed of love to the come her to are Bavel of sons the

זיי האָבן זי פַֿאַראומרייניקט מיט זייער זונות ; און זי איז אומריין
umrein iz zi un zoines zeyer mit farumreinikt zi hobn zei
unclean is she and harlotry their with defiled her have they

געווארן פֿון זיי , ביז איר זעל האָט זיך אָפּגעעקלט פֿון זיי . יח און
un zei fun opgeeklt zich hot zel ir biz zei fun gevorn
and them of loathed self has soul her until them of became

אַז זי האָט אַנטפּלעקט איר זונות און אַנטפּלעקט איר שאַנד , האָט
hot shand ir antplekt un zoines ir antplekt hot zi az
has shame her uncovered and harlotry her uncovered has she when

מיַן זעל זיך אָפּגעעקלט פֿון איר, אַזוי ווי מיַן זעל האָט זיך אָפּגעעקלט
opgeeklt zich hot zel main vi azoi ir fun opgeeklt zich zel main
loathed self has soul my as so her of loathed self soul my

פֿון איר שוועסטער. יט און זי האָט נאָך געמערט איר זונות , זיך צו
tsu zich zoines ir gemert noch hot zi un shvester ir fun
to self harlotry her increased yet has she and sister her of

מזנה דערמאָנען אָן די טעג פֿון איר יוגנט , ווען זי האָט
mizane hot zi ven yugnt ir fun teg di on dermonen
committed harlotry has she when youth her of days the on remember

געווען אין לאַנד מִצרַיִם . כ און זי האָט געגלוסט צו זייערע קעפּסמענער,
kepsmener zeyere tsu geglust hot zi un Mitsrayim land in geven
paramours their to lusted has she and Mitzrayim land in was

וואָס פֿלייש פֿון אייזלען איז זייער פֿלייש, און אויסגאָס פֿון פֿערד איז
iz ferd fun oisgos un fleish zeyer iz eizlen fun fleish vos
is horses of discharge and flesh their is donkeys of flesh that

זייער אויסגאָס . כא און דו האָסט געבענקט נאָך דער שענדלעכקייט פֿון
fun shendlechkeit der noch gebenkt host du un oisgos zeyer
of lewdness the still longed have you and discharge their

דיַין יוגנט , ווען מע האָט געדריקט אין מִצרַיִם דיַינע בריסט פֿון
fun brist daine Mitsrayim in gedrikt hot me ven yugnt dain
on breasts your Egypt in pressed has one when youth your

וועגן דיַין יונגן בוזעם .
buzem yungn dain vegen
bosom young your account of

כב דערום , אָהליבָה , האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: זע , איך
ich ze gezogt azoi Hashem Adonoi hot Oholivah derum
I behold said so Hashem Adonoi has Oholivah therefore

דערוועק אויף דיר דיַינע ליבהאָבער, די וואָס דיַין זעל האָט
hot zel dain vos di libhober daine dir oif dervek
has soul your who the ones devotees your you(SG) upon rouse

זיך אָפּגעעקלט פֿון זיי , און איך וועל זיי ברענגען אויף דיר
dir oif brengen zei vel ich un zei fun opgeeklt zich
you(SG) upon bring them will I and them of loathed self

פֿון רונד אַרום : כג די זין פֿון בָּבֶל , און אַלע כַּשׂדים , פֿקוד און
un Pekod Kasdim ale un Bavel fun zin di arum rund fun
and Pekod Kasdim all and Bavel of sons the round around from

שׁוֹעַ און קוֹעַ, אַלע זין פֿון אשור מיט זיי , שיינע יונגען ,
yungen sheine zei mit Ashur fun zin ale Koa un Shua
young handsome them with Assyria of sons all Koa and Shoa

דוכסים און פֿירשטן אַלע, עלטסטע און באַרופֿענע, רייַטער אויף פֿערד
ferd oif raiter barufene un eltste ale firshtn un duksim
horses upon riders called and elders all princes and governors

Bavel came to her into the mishkav dodim *(bed of love)*, and they made her tameh with their zenut *(whoredom)*, and she was defiled by them, and her nefesh turned away from them in disgust. 18 So she uncovered her zonah harlotry, and uncovered her ervah: then My Nefesh was alienated from her, just as My Nefesh was alienated from her achot. 19 Yet she multiplied her zonah harlotry, in calling to remembrance the days of her youth, wherein she had played the zonah in Eretz Mitzrayim. 20 For she lusted upon their pilagshim *(illicit lovers)*, whose basar is as the basar of chamorim, and whose issue is like the issue of susim. 21 Thus thou calledst to remembrance the zimmah *(lewdness)* of thy youth, when those of Mitzrayim caressed thy bosom because of thy youthful bosom.

22 Therefore, O Oholivah, thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will stir up thy lovers against thee, from whom thou hast alienated thy nefesh, and I will bring them against thee on every side; 23 The Bnei Bavel, and all the Kasdim, Pekod, Shoa, Koa, and all the Bnei Ashur with them; all of them desirable bochurim, pachot and seganim, shalishim and renowned, all of them riding upon susim. 24 And they shall come against thee with

כד און זיי וועלן קומען אויף דיר אין אַ מחנה , מיט רייטווענען
raitvegn mit machne a in dir oif kumen veln zei un ale
chariots with camp a in you(SG) upon come will they and all

און רעדער, און מיט אַ געזעמל פֿעלקער; מיט שילד און שילד
un shild un shild mit felker gezeml a mit un reder un
and mogen and shield with nations assembly a with and wheels and

קיוואר וועלן זיי זיך אויסשטעלן קעגן דיר רונד אַרום ;
arum rund dir kegen oisshteln zich zei veln kiver
around round you(SG) against array selves they will helmet

און איך וועל איבערגעבן פֿאַר זיי דעם משפט , און זיי וועלן
veln zei un mishpot dem zei far ibergebn vel ich un
will they and judgment the them for hand over will I and

כה דיך משפטן מיט זייערע משפטים . און איך וועל אָנטאָן
on onton vel ich un mishpotim zeyere mit mishpetn dich
on put on will I and judgments their with judge you(SG)

דיר מײַן קִנְאָה , און זיי וועלן זיך באַגיין קעגן דיר
dir kegen bagein zich veln zei un kine main dir
you(SG) against deal selves will they and jealousy my you(SG)

מיט גרימצאָרן ; דײַן נאָז און דײַנע אויערן וועלן זיי אָפּשניידן , און
un opshnaiden zei veln oiern daine un noz dain grimtsorn mit
and cut off they will ears your and nose your wrath fury with

דײַן איבערבלייַב וועט דורכן שווערד פֿאַלן; דײַנע זין און דײַנע
daine un zin daine faln shverd durchn vet iberblaib dain
your and sons your fall sword through the will remnant your

טעכטער וועלן זיי אַוועקנעמען, און דײַן איבערבלייַב וועט פֿאַרצערט
fartsert vet iberblaib dain un aveknemen zei veln techter
consumed will remnant your and take away they will daughters

כו ווערן אין פֿײַער. און זיי וועלן דיר אויסטאָן דײַנע קלײדער ,
kleider daine oiston dir veln zei un faier in vern
garments your strip off you(SG) will they and fire in become

און צונעמען דײַנע שיינע זאַכן . כז און איך וועל פֿאַרשטערן פֿון
fun farshtern vel ich un zachn sheine daine tsunemen un
from put an end will I and things beautiful your take away and

דיר דײַן שענדלעכקייט, און דײַן זנות פֿון לאַנד מִצרַיִם
Mitsrayim land fun zoines dain un shendlechkeit dain dir
Egypt land from harlotry your and lewdness your you(SG)

אָן, און וועסט נישט אויפֿהייבן דײַנע אויגן צו זיי , און מִצרַיִם
Mitsrayim un zei tsu oign daine oifheibn nisht vest un on
Mitzrayim and them to eyes your lift up not will and on

וועסטו מער נישט דערמאָנען.
dermonen nisht mer vestu
remember not more will you(sg)

כח וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך גיב
gib ich ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
give I behold Hashem Adonoi said has thus because

דיר אין דער האַנט פֿון די וואָס דו האָסט פֿײַנט, אין דער
der in faint host du vos di fun hant der in dir
the in hated have you who the ones of hand the in you(SG)

האַנט פֿון די וואָס דײַן זעל האָט זיך אָפּגעעקלט פֿון זיי .
zei fun opgeeklt zich hot zel dain vos di fun hant
them of loathed self has soul your who the ones of hand

כט און זיי וועלן זיך באַגיין קעגן דיר מיט שׂינאה, און וועלן
veln un sine mit dir kegen bagein zich veln zei un
will and hatred with you(SG) against deal selves will they and

weapons, wheeled chariots, and with a kahal amim, which shall set against thee shield and mogen and kova *(helmet)* all around; they will array themselves against thee; and I will delegate mishpat to them, and they shall judge thee according to their mishpatim. 25 And I will set My kina *(jealousy)* against thee, and they shall deal in chemah *(wrath)* with thee; they shall cut off thy nose and thine oznayim; and thy remnant shall fall by the cherev; they shall take thy banim and thy banot; and thy remnant shall be devoured by the eish. 26 They shall also strip thee out of thy begadim, and take away thy beautiful jewels. 27 Thus will I make thy zimmah *(lewdness)* to cease from thee, and thy zenut brought from Eretz Mitzrayim; so that thou shalt not lift up thine eynayim unto them, nor remember Mitzrayim any more.

28 For thus saith Adonoi Hashem; Hineni, I will deliver thee into the yad of them whom thou hatest, into the yad of them from whom thy nefesh is alienated; 29 And they shall deal with thee b'sinah *(in hatred)*, and shall take away all thou hast labored for,

and shall leave thee erom *(naked)* and bare; and the ervah of thy zonah harlotry shall be uncovered, both thy zimmah *(lewdness)* and thy zonah harlotry. [30] I will do these things unto thee, because thou hast gone a-whoring after the Goyim, and because thou art made tameh with their gillulim. [31] Thou hast walked in the derech of thy achot; so will I give her kos into thine yad.

צוגעמען דײַן גאַנצע מי , און וועלן דיך איבערלאָזן נאַקעט און
un naket iberlozen dich veln un mi gantse dain tsunemen
and naked leave you(SG) will and labor whole your take away

הויל; און אַנטפּלעקט ווערן וועט דײַן זונהשע נאַקעטקייט, און דײַן
dain un naketkeit zoineshe dain vet vern antplekt un hoil
your and nakedness harlot's your will become uncovered and bare

שענדלעכקייט, און דײַן זונות . [ל] דאָס וועט מען טאָן צו דיר ,
dir tsu ton men vet dos zoines dain un shendlechkeit
you(SG) to do they will this harlotry your and lewdness

פֿאַר דײַן נאָכלויפֿן נאָך די פֿעלקער, און ווײַל דו האָסט זיך
zich host du vail un felker di noch nochloifn dain far
self have you because and nations the after running after your for

פֿאַראומריניקט מיט זייערע אָפּגעטער. [לא] אין דעם וועג פֿון דײַן שוועסטער
shvester dain fun veg dem in opgeter zeyere mit farumreinikt
sister your of way the in idols their with defiled

ביסטו גענאַנגען , דערום וועל איך געבן איר כּוס אין דײַן האַנט.
hant dain in kos ir gebn ich vel derum gegangen bistu
hand your in cup her give I will therefore gone are you

[32] Thus saith Adonoi Hashem:
Thou shalt drink of thy achot's kos
deep and wide;
thou shalt be laughed to scorn and held in derision;
it containeth so much, filled to the brim.

[לב] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has so

דעם כּוס פֿון דײַן שוועסטער וועסטו טרינקען,
trinken vestu shvester dain fun kos dem
drink will you(sg) sister your of cup the

דעם טיפֿן און דעם בריטן;
breitn dem un tifn dem
wide the and deep the

וועסט ווערן צו געלעכטער און צו שפּאָט ;
shpot tsu un gelechter tsu vern vest
laughing stock to and laughter to become will

ער איז פֿול ביזן ראַנד.
rand bizn ful iz er
rim unto full is it

[33] Thou shalt be filled with shikkaron *(drunkenness)* and sorrow,
with the kos of horror and desolation,

[לג] וועסט מיט שיכּרות און קומער זיך אָנפֿילן,
onfiln zich kumer un shikrut mit vest
fill self grief and drunkenness with will

מיט דעם כּוס פֿון שרעק און דערשרעקעניש,
dershrekenish un shrek fun kos dem mit
horror and terror of cup the with

[34] Thou shalt even drink it and drain it dry,

and thou shalt break it into shards,

and tear at thine own breasts;
for I have spoken it, saith Adonoi Hashem.

מיט דעם כּוס פֿון שוועסטער שומרון .
Shomron shvester dain fun kos dem mit
Shomron sister your of cup the with

[לד] און וועסט אים טרינקען און אויסזופֿן ,
oiszupn un trinken im vest un
drain dry and to drink it will and

און וועסט זיַנע שערבלעך צעקנאַקן,
tseknakn sherblech zaine vest un
crack shards its will and

און דיַנע בריסט וועסטו ריַסן ;
raisn vestu brist daine un
tear at will you(sg) breasts your and

[35] Therefore thus saith

Adonoi Hashem: Because thou hast forgotten Me, and thrust Me behind thy back, therefore bear thou also thy zimmah and thy zonah harlotry.

וואָרעם איך האָב געריעדט, זאָגט אֲדֹנָי ה . לה פַֿאַר וואָר, אַזוי
azoi vor far Hashem Adonoi zogt geredt hob ich vorem
so truly for Hashem Adonoi declares spoken have I because

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל דו האָסט פַֿארגעסן אָן מיר, און
un mir on fargesen host du vail Hashem Adonoi gezogt hot
and me on forgotten have you because Hashem Adonoi said has

מיך אַוועקגעוואָרפֿן הינטער דיין רוקן, דערום טראָג דו אויך דיין
dain oich du trog derum rukn dain hinter avekgevorfen mich
your also you carry therefore back your behind cast away me

שענדלעכקייט און דיין זונות .
zoines dain un shendlechkeit
harlotry your and lewdness

[36] Hashem said moreover unto me: Ben adam, wilt thou judge Oholah and Oholivah? Indeed, declare unto them their to'avot; [37] That they have committed ni'uf, and dahm is on their hands, and with their gillulim *(idols)* have they committed ni'uf, and have also caused their banim, whom they bore unto Me, to pass for them through the eish, offering them as [sacrificial] food. [38] Moreover this they have done unto Me: they have defiled My Mikdash in the same day, and have profaned My Shabbatot. [39] For when they had slaughtered their banim to their gillulim *(idols)*, then they came the same day, entering into My Mikdash to profane it; and, hinei, thus have they done in the midst of Mine Bais. [40] And furthermore, they sent for anashim to come from afar, unto whom malach *(messenger)* had been sent; and, hinei, they came; the men for whom thou didst wash thyself, didst paint thy eynayim, and didst deck thyself with

לו און ה האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , ווילסטו משפּטן
mishpetn vilstu mentshnkind gezogt mir tsu hot Hashem un
judge will you son of man said me to has Hashem and

אָהלָה און אָהליבָה ? טאָ דערציילסט זיי זייערע אומווערדיקייטן .
umverdikeitn zeyere zei dertseil to Oholivah un Oholah
abominable practices their them tell then Oholivah and Oholah

לז אַז זיי האָבן מזנה געווען, און בלוט איז אויף זייערע
zeyere oif iz blut un geven mizane hobn zei az
their upon is blood and been committed harlotry have they that

הענט , און מיט זייערע אָפּגעטער האָבן זיי מזנה געווען,
geven mizane zei hobn opgeter zeyere mit un hent
been committed harlotry they have idols their with and hands

און אַפֿילו זיערע קינדער וואָס זיי האָבן מיר געבאָרן , האָבן זיי
zei hobn geborn mir hobn zei vos kinder zeyere afile un
they have given birth to me have they who children their even and

איבערגעגעבן צו זיי פַֿאַר אַ שפּײַז . לח נאָך דאָס האָבן זיי געטאָן צו
tsu geton zei hobn dos noch shpaiz a far zei tsu ibergegebn
to done they have this yet food a for them to handed over

מיר: זיי האָבן פַֿאַראומריניקט מײַן מִקדָּש אין דעם אייגענעם טאָג,
tog eigenem dem in mikdash main farumreinikt hobn zei mir
day same the in sanctuary my defiled have they me

און מײַנע שבָּתים האָבן זיי פַֿאַרשוועכט. לט און אַז זיי האָבן
hobn zei az un farshvecht zei hobn shvotim maine un
have they when and profaned they have Shabbatot my and

געשאָבטן זייערע קינדער צו זייערע אָפּגעטער, זײַנען זיי געקומען
gekumen zei zainen opgeter zeyere tsu kinder zeyere geshochtn
come they are idols their to children their slaughtered

אין מײַן מִקדָּש אין דעם אייגענעם טאָג עס צו פַֿאַרשוועכן; יאָ , אָט
ot yo farshvechn tsu es tog eigenem dem in mikdash main in
behold yes profane to it day same the in sanctuary my in

אַזוי האָבן זיי געטאָן אין מײַן הויז . מ און איר האָט אויך געשיקט
geshikt oich hot ir un hoiz main in geton zei hobn azoi
sent also have you and house my in done they have so

נאָך מענער וואָס זײַנען געקומען פֿון דער ווײַט, וואָס ווי אַ שליח
sheliech a vi vos vait der fun gekumen zainen vos mener noch
messenger a as who far the from come are who men after

איז צו זיי געשיקט געוואָרן, אַזוי זײַנען זיי געקומען ; די
di gekumen zei zainen azoi gevorn geshikt zei tsu iz
the ones come they are so become sent them to is

פַֿאַר וועמען דו האָסט זיך גערוואַשן, געפַֿאַרבט דײַנע אויגן, און זיך
zich un oign daine gefarbt gevashn zich host du vemen far
self and eyes your painted washed selves have you whom for

jewelry, [41] And satest upon a glorious mittah *(couch)*, and a shulchan spread before it, whereupon thou hast set Mine ketoret and Mine shemen. [42] And a voice of a carefree multitude was with her; and with the anashim of the common rabble were brought drunkards from the midbar, which put bracelets upon their hands, and ateret tiferet *(beautiful crowns)* upon their heads.

[43] Then said I unto her that was old in niufim *(adulteries)*, Will they now commit zonah harlotry with her, and she with them? [44] Yet they went in unto her, as they go in unto an isha that playeth the zonah; so went they in unto Oholah and unto Oholivah, the women of zimmah *(lewdness)*. [45] And the anashim tzaddikim, they shall judge them after the mishpat of no'afot *(adulteresses)*, and after the mishpat of those guilty of shefach dahm; because they are no'afot *(adulteresses)*, and dahm is on their hands.

[46] For thus saith Adonoi Hashem: I will bring up a kahal upon them, and will give them over to be terrorized and plundered. [47] And the kahal shall stone them with stones, and cut them down with their

אָנגעצירט מיט צירונג . [מא] און ביסט געזעסן אויף אַ פּראַכטיקן בעט,
bet prachtikn a oif gezesn bist un tsirung mit ongetsirt
bed splendid a upon sat are and jewelry with adorned

מיט אַ געגרייטן טיש דערבײַ, און מײַן ווײַרעד און מײַן אייל
eil main un vairech main un derbai tish gegreitn a mit
oil my and incense my and nearby table of food prepared a with

האָסטו אַרויפֿגעשטעלט דערויף . [מב] און דער קול פֿון אַ צופֿרידענעם
tsufridenem a fun kol der un deroif aroifgeshtelt hostu
satisfied a of voice the and thereon placed on have you

געזעמל איז געווען בײַ איר; און צו די מענטשן פֿון גרויסן עולם
oilem groisn fun mentshn di tsu un ir bai geven iz gezeml
crowd great of men the to and her by was is company

זײַנען נאָך געבראַכט געווארן די סבֿאער פֿון דער מדבר , און
un midber der fun sver di gevorn gebracht noch zainen
and wilderness the of drunkards the become brought yet are

זיי האָבן אָנגעטאָן אַרעמבענדער אויף זייערע הענט , און אַ שיינע
sheine a un hent zeyere oif orembender ongeton hobn zei
beautiful a and hands their upon bracelets put on have they

קרוין אויף זייערע קעפּ .
kep zeyere oif kroin
heads their upon crown

[מג] האָב איך געזאָגט אויף דער אַלט געווארענער אין ניאוף : טרײַבט
traibt niuf in gevorener alt der oif gezogt ich hob
drives adultery in experienced old the one about said I have

מען נאָך איצט אויך זנות מיט איר? זאָל זי מיט זיי און זיי
zei un zei mit zi zol ir mit zoines oich itst noch men
they and they with she shall her with harlotry also now still one

מיט איר? [מד] וואָרעם מע איז געקומען צו איר אַזוי ווי מע קומט צו אַ
a tsu kumt me vi azoi ir tsu gekumen iz me vorem ir mit
a to comes one as so her to come is one because her with

פֿרוי אַ זונה ; אַזוי איז מען געקומען צו אָהלָה און אָהליבָּה
Oholivah un Oholah tsu gekumen men iz azoi zoine a froi
Oholivah and Oholah to come one is so prostitute a woman

די שענדלעכע ווײַבער . [מה] אָבער גערעכטע מענער, זיי וועלן זיי
zei veln zei mener gerechte ober vaiber shendleche di
them will they men righteous but women lewd the

משפּטן מיט דעם משפּט פֿון נואפֿטעס און דעם משפּט פֿון
fun mishpot dem un nuftes fun mishpot dem mit mishpetn
of judgment the and adulteresses of judgment the with judge

בלוטפֿאַרגיסערינס; וואָרעם נואפֿטעס זײַנען זיי , און בלוט איז אויף
oif iz blut un zei zainen nuftes vorem blutfargiserins
upon is blood and they are adulteresses because bloodshedders

זייערע הענט .
hent zeyere
hands their

[מו] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : מע וועט אַרויפֿברענגען
aroifbrengen vet me Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
bring up will one Hashem Adonoi said has thus because

אויף זיי אַ גרויס געזעמל , און זיי מאַכן צו שוידער און צו
tsu un shoider tsu machn zei un gezeml grois a zei oif
to and of horror to make them and assembly great a them upon

רויב . [מז] און פֿאַרוואַרפֿן מיט שטיינער וועט זיי דאָס געזעמל , און זיי
roib . [mz] un farvorfen mit shteiner vet zei dos gezeml un zei
spoil and throw with stones will them assembly the and them

צעהאַקן מיט זייערע שוועדן; זייערע זין און זייערע טעכטער וועלן
tsehakn mit zeyere shverdn zeyere zin un zeyere techter veln
will daughters their and sons their swords their with cut to pieces

זיי הרגען , און זייערע הײַזער וועלן זיי אין פֿײַער פֿאַרברענען, מח און
zei hargen zeyere un haizer veln zei in fire farbrenen un
they kill houses their will they in fire burn up and

איך וועל פֿאַרשטערן שענדלעכקייט אויסן לאַנד. און אַלע ווײַבער וועלן אַ
ich vel un ale vaiber veln a
I will all women will and lewdness put an end land out of a

מוסר נעמען , און וועלן נישט טאָן אַזוי ווי אײַער שענדלעכקייט. מט און מע
nemen un veln un nisht ton azoi vi aier shendlechkeit un me
will and take lesson do not your as so lewdness and one

וועט פֿאַרגעלטן אײַער שענדלעכקייט אויף אײַך, און די זינד פֿון אײַערע
vet fargeltn aier shendlechkeit oif aich un di zind fun aiere
will repay your lewdness upon you and the sin of your

אָפּגעטער וועט איר טראָגן, און איר וועט וויסן אַז איך בין ה אֲדֹנָי .
opgeter vet ir trogn un ir vet visen az ich bin Adonoi Hashem
idols you will bear and you that know will I am Adonoi Hashem

כד

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר אין ניינטן יאָר,
un vort fun Hashem is geven tsu mir in naintn yor
and the word of Hashem is been to me in ninth year

אין צענטן חודש , אין צענטן טאָג פֿון חודש , אַזוי צו זאָגן:
choidesh tsentn in tog fun choidesh tsentn in azoi tsu zogn
month tenth in day of month tenth in so to say

ב מענטשנקינד , פֿאַרשרײַב דיר דעם נאָמען פֿון דעם טאָג, געוויס
mentshnkind dir farshraib dem nomen fun dem tog genoi
son of man you(SG) write the name of the day exactly

דעם הײַנטיקן טאָג; דער מלך פֿון בָּבֶל האָט זיך אָנגעזעצט אויף
haintikn dem tog der melech fun Bavel hot zich ongezetst oif
this very the day the king of Bavel has self pressed against

ירושָׁלַיִם געוויס אין הײַנטיקן טאָג. ג און גיב דעם ווידערשפּעניקן
Yerushalayim genoi in haintikn tog un gib dem vidershpenikn
Yerushalayim exactly in this very day and the give rebellious

געזינדל אַ משל , און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט גערעדט
a gezindl mashal un zolst zogn tsu zei azoi hot gezogt
a band proverb and shall you(SG) say them to thus has said

אֲדֹנָי ה :
Adonoi Hashem
Hashem Adonoi

שטעל צו דעם טאָפּ, שטעל צו ,
tsu shtel top dem tsu shtel
to stand pot the to set

און גיס אויך אָן וואַסער אין אים;
im in vaser on oich gis un
it in water on also pour and

ד זאַמל אײַן זײַנע שטיקער אין אים;
im in shtiker zaine ain zaml
it in pieces its in gather

איטלעך גוט שטיק , דעם דיך , און די שולטער;
shulter di un dich dem shtik gut itlech
shoulder the and thigh the portion good each

מיט געקליבענע קנאָכנס פֿיל אָן.
on fil knochns geklibene mit
on fill bones choice with

charavot *(swords)*; they shall slay their banim and their banot, and burn up their batim *(houses)* with eish. 48 Thus will I cause zimmah *(lewdness)* to cease out of ha'aretz, that all nashim may be warned not to practice your zimmah *(lewdness)*. 49 And they shall bring your zimmah *(lewdness)* upon you, and ye shall bear sins of your gillulim *(idols)*; and ye shall know that I am Adonoi Hashem.

24 Again in the ninth year, in the tenth month, in the tenth day of the month, the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Ben adam, write thee the shem of the day, even of this very day; Melech Bavel laid his siege against Yerushalayim this very day. 3 And utter a mashal unto the bais hameri *(the rebellious house)*, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem:

Set on the siyr *(cooking pot)*, set it on,
and also pour mayim into it;

4 Gather the pieces of meat thereof into it,

even every good piece, the thigh, and the shoulder;

fill it with the choice atzmot *(bones)*.

[5] Take the choice of the tzon,

and arrange also the atzmot at its bottom,

and make it boil well,

and let them cook the atzmot of it therein.

[6] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Oy to the ir hadamim *(bloody city)*, to the siyr *(pot)* whose scum is therein, and whose scum has not been removed from it! Remove it piece by piece; no goral has fallen on it. [7] For her dahm is in the midst of her; she set it upon an exposed rock; she poured it not upon the ground, to cover it with aphar; [8] That it might cause chemah *(fury)* to come up to take vengeance; I have set her dahm upon the exposed rock, that it should not be covered. [9] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Oy to the ir hadamim *(bloody city)*! I will even make the pyre great. [10] Heap on wood, kindle the eish, cook the basar, and spice it well, and let the atzmot be burned. [11] Then set it empty upon the coals thereof, that the nechoshet of it may be hot, and may burn, and that the filthiness of it may be melted in it, that the scum of it may be consumed. [12] All efforts are wearied, [scum] is not removed, and her great scum went not

ה גְּעַקלִיבְּענְע שׁאָף זאָלְסְטוּ נעמען ,
nemen zolstu shof geklibene
take shall you sheep chosen

אוּן לייג אויך אָן ביינער אוּנטער דעם;
dem unter beiner on oich leig un
the under bones on also lay down and

מאַך זידן זײַן זידונג ,
zidung zain zidn mach
broth its boil make

אַפֿילו זײַנע ביינער זאָלן צעקאָכט ווערן אין אים.
im in vern tsekocht zoln beiner zaine afile
it in become cooked shall bones its even

ו פֿאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייַ די בלוטיקע
blutike di vei Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
bloody the woe Hashem Adonoi said has so truly for

שטאָט, דער טאָפּ וואָס זײַן קויט איז אין אים, אוּן זײַן קויט איז
fun iz koit zain un im in iz koit zain vos top der shtot
of is scum its and it in is scum its which pot the city

אים נישט אַרויס! שטיקערווײַז , שטיקערווײַז נעם עס אַרויס; נישט
nisht arois es nem shtikervaiz shtikervaiz arois nisht im
not out it take piece by piece piece by piece out not it

געוואָרפֿן ווערן זאָל צו מאָל גורל דערויף . ז וואָרעם איר בלוט איז אין
in iz blut ir vorem deroif goirl mol tsu zol vern gevorfn
in is blood her because thereon lot time to shall become thrown

איר מיט , אויף אַ גלאַטן פֿעלדז האָט זי עס אַרויפֿגעטאָן; זי האָט עס
es hot zi aroifgeton es zi hot feldz glatn a oif mit ir
it has she placed it she has rock smooth a against midst her

נישט געגאָסן אויף דער ערד , צו פֿאַרדעקן דערויף שטויב. ח כּדי
kedei shtoib deroif fardekn tsu erd der oif gegosn nisht
in order to dust thereon cover to earth the on poured not

אויפֿצוברענגען דעם גרימצאָרן, כּדי צו נעמען נקמה , האָב איך
ich hob nekome nemen tsu kedei grimtsorn dem oiftsubrengen
I have vengeance take to so that wrath the to arouse

אַרויפֿגעטאָן איר בלוט אויף אַ גלאַטן פֿעלדז, אַז עס זאָל נישט פֿאַרדעקט
fardekt nisht zol es az feldz glatn a oif blut ir aroifgeton
covered not shall it that rock smooth a on blood her put up

ווערן. ט דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווייַ די בלוטיקע
blutike di vei gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum vern
bloody the woe said so Hashem Adonoi has therefore be

שטאָט! איך אויך וועל גרויס מאַכן דעם הויפֿן. י מער דאָס האָלץ, צינד אָן
on tsind holts dos mer hoifn dem machn grois vel oich ich shtot
on kindle wood the more heap the make great will also I city

דאָס פֿלייש, צעגענג דאָס פֿלייש, און קאָך דאָס געקעכטס, אַז די ביינער
beiner di az gekechts dos koch un fleish dos tsegents faier dos
bones the that stew the cook and flesh the consume fire the

זאָלן צעברענט ווערן . יא און לאָז אים שטיין אויף זײַנע קוילן אַ לײדיקן,
leidikn a koiln zaine oif shtein im loz un vern tsebrent zoln
empty a coals its upon stand it let and become charred shall

כּדי ער זאָל דערהיצט ווערן , און זײַן קופּער זאָל צעברענט ווערן ,
vern tsebrent zol kuper zain un vern derhitst zol er kedei
become charred shall copper its and become heated shall it so that

און צעשמאָלצן ווערן זאָל אין אים זײַן אומריינקייט , זײַן שמוץ זאָל
zol shmuts zain umreinkeit zain im in zol vern tseshmoltsn un
shall filth its uncleanness its it in shall become melted and

forth out of her; in the eish shall be her scum. 13 In thy tum'a is zimmah; because I have made thee tahor, and thou wast not tahor, thou shalt not be made tahor from thy tum'a any more, until I have caused My chemah *(fury, wrath)* to subside upon thee. 14 I Hashem have spoken it; it shall come to pass, and I will do it; I will not go back, neither will I spare, neither will I relent: according to thy drakhim, and according to thy doings, shall they judge thee, saith Adonoi Hashem.

15 Also the Devar Hashem came unto me, saying, 16 Ben adam, hineni, I take away from thee the makhmad *(darling delight)* of thine eynayim with a magefah *(stroke)*; yet neither shalt thou wail nor weep, neither shall thy dema'ot *(tears)* run down. 17 Forbear to cry, make no evel *(mourning)* for the mesim *(dead ones)*; bind the turban of thine rosh upon thee, and put thy sandals upon thy feet, and cover not thy safam *(mustache)*, and eat not lechem anashim *(bread of sorrow)*. 18 So I spoke unto HaAm *(the people)* in the boker *(morning)*; and at erev *(evening)* my isha *(wife)* died; and I did in the

פַֿארלענדט ווערן . יב די כּוחות האָט ער פַֿארמאַטערט, אָבער זײַן פֿיל
farlendt vern der koiches hot er farmatert, ober zain fil
become consumed the strength has it exhausted but its much

שמוץ גייט פֿון אים נישט אַרויס – דער געשטאַנק פֿון זײַן שמוץ . יג פֿון
shmuts geyt fun im nisht arois der geshtank fun zain shmuts fun
filth of stench the out not it from goes filth of

וועגן דיין שענדלעכער אומריינקייט, ווײַל איך האָב דיך
vegn dain shendlecher umreinkeit, vail ich hob dich
concerning your disgraceful uncleanness because I have you(SG)

געריניקט, און ביסט פֿון דיין אומריינקייט נישט ריין , געווואָרן
gerinikt, un bist fun dain umreinkeit nisht rein, gevorn
purified and are you from your uncleanness not tahor having become

וועסטו מער נישט ריין ווערן , ביז איך באַרו מײַן גרימצאָרן
vestu mer nisht rein vern, biz ich baru main grimtsorn
will you(sg) more not tahor become until I rest my wrath

אויף דיר . יד איך ה האָב גערעדט; עס געשעט , און איך
oif dir. ich Hashem hob geredt; es geshet, un ich
against you(SG) I Hashem have spoken it takes place and I

וועל עס טאָן. איך וועל נישט נאַכלאָזן , און נישט שוינען , און נישט
vel es ton ich vel nachlozn nisht un shoinen nisht un nisht
will it do I will not relent not and spare not and

חרטה האָבן; לויט דײַנע וועגן און לויט דײַנע מעשׂים
charote hobn; loit daine vegen un loit daine meisim
regret have ways your according to and deeds your according to

טוט מען דיך משפּטן , זאָגט אֲדֹנָי ה .
tut men dich mishpetn, zogt Adonoi Hashem.
does one you(SG) judge declares Adonoi Hashem

טו און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
un azoi tsu mir, vort fun Hashem iz geven tsu
and this word of Hashem is having been to me so to

זאָגן: טז מענטשנקינד , זע , איך נעם אַוועק פֿון דיר דיר
zogn: mentshnkind, ze, ich nem avek fun dir dir
say son of man behold I take away from you(SG) the

גלוסטונג פֿון דײַנע אויגן דורך אַ שלאַק , אָבער זאָלסט נישט
glustung fun daine oign durch a shlak, ober zolst nisht
desire of your eyes through a calamity but must you(SG) not

קלאָגן און נישט ווײַנען , און אַ טרער זאָל בײַ דיר נישט גײן .
klogn un nisht veinen, un a trer zol bai dir nisht gein.
bewail and weep not and a tear shall by you(SG) not go

יז זיפֿץ שטילערהייט; קיין טויטנטרויער זאָלסטו נישט מאַכן ; דײַן
zifts shtilerheit; kein toitntroier zolstu nisht machn; dain
sigh secretly; any mourning shall you not make your

קאָפּדעק בינד אָן אויף דיך , און דײַנע שיך זאָלסטו אָנטאָן
kopdek bind on oif dich, un daine shich zolstu ontan
headcover binding on upon you(SG) and your shoes shall you put on

אויף דײַנע פּיס, און זאָלסט נישט פֿאַרדעקן די אויבערשטע ליפּ,
oif daine fis, un zolst nisht fardekn di oibershte lip,
on your feet and shall you not conceal the upper lip

און דאָס ברויט פֿון מענטשן זאָלסטו נישט עסן . יח און איך האָב
un dos broit fun mentshn zolstu nisht esen. un ich hob
and the bread of men shall you not eat and I have

געזעדט צו דעם פֿאָלק אין דער פֿרי , און אין אָוונט איז מײַן
geredt tsu dem folk in der peire, un in ovnt iz main
spoken to the people in the morning and in evening is my

boker *(morning)*, just as I was commanded.

19 And haam *(the people)* said unto me, Wilt thou not tell us what these things are to us, that thou art so doing? 20 Then I answered them. The Devar Hashem came unto me, saying, 21 Speak unto Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will desecrate My Mikdash, the ga'on *(pride)* of your power, the makhmad of your eynayim, and the very passion of your nefesh; and your banim and your banot whom ye have left behind shall fall by the cherev. 22 And ye shall do just as I have done: ye shall not cover your safam *(mustache)*, nor eat lechem anashim. 23 And your turbans shall be upon your heads, and your sandals upon your feet; ye shall not wail nor weep; but ye shall waste away for your avonot, and groan one toward another. 24 Thus Yechezkel is unto you as a mofet; according to all that he hath done shall ye do; and when this cometh, ye shall know that I am Adonoi Hashem.

וויַב געשטאָרבן. און איך האָב געטאָן אין דער פרי אַזוי ווי איך בין
bin ich vi azoi peire der in geton hob ich un geshtorbn vaib
am I as just morning the in done have I and died wife

באַפּוילן געוואָרן .
bafoiln gevorn
having become commanded

יט האָט דאָס פֿאָלק צו מיר געזאָגט: ווילסטו אונדז נישט זאָגן , וואָס
vos zogn nisht undz vilstu gezogt mir tsu folk dos hot
what tell not us will said me to people the has

באַטייַט דאָס דאָזיקע פֿאַר אונדז, אַז דו טוסט אַזוי? כ האָב
hob azoi tust du az undz far dozike dos batait
have so you are doing you that us for this the means

איך צו זיי געזאָגט: דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos gezogt zei tsu ich
so me to was is Hashem of word the said them to I

צו זאָגן: כא אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי יְשׂרָאֵל: אַזוי הויז פֿון דעם טו זאָג זאָגן צו
Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog zogn tsu
Adonoi said has so Yisroel of house the to say say to

ה : זע , איך פֿאַרשוועך מײַן מִקְדָּשׁ , דעם שטאָלץ פֿון
fun shtolts dem mikdash main farshvech ich ze Hashem
of pride the sanctuary my desecrate I behold Hashem

אײַער מאַכט, די גלוסטונג פֿון אײַערע אויגן, און די שמאַכטענישׂ פֿון
fun shmachtenish di un oign aiere fun glustung di macht aier
of passion the and eyes your of desire the power your

אײַער זעל; און אײַערע זין און אײַערע טעכטער וואָס איר האָט
hot ir vos techter aiere un zin aiere un zel aier
have you which daughters your and sons your and soul your

איבערגעלאָזן, וועלן דורכן שווערד פֿאַלן. כב און איר וועט טאָן אַזוי ווי
vi azoi ton vet ir un faln shverd durchn veln ibergelozn
as so do will you and fall sword through will left behind

איך האָב געטאָן: די אויבערשטע ליפּ וועט איר נישט פֿאַרדעקן, און ברויט
broit un fardekn nisht ir vet lip oibershte di geton hob ich
bread and conceal not you will lip upper the done have I

פֿון מענטשן וועט איר נישט עסן. כג און אײַערע קאָפּדעקן וועלן זײַן אויף
oif zain veln kopdekn aiere un esen nisht ir vet mentshn fun
on be will turban your and eat not you will men of

אײַערע קעפּ, און אײַערע שיך אויף אײַערע פֿיס; נישט איר וועט קלאָגן
klogn vet ir nisht fis aiere oif shich aiere un kep aiere
bewail will you not feet your on shoes your and head your

און נישט איר וועט וויינען; און איר וועט אײַנגיין פֿאַר אײַערע זינד , און
un zind aiere far aingein vet ir un veinen vet ir nisht un
and sin your for rot will you and weep will you not and

קרעכצן איינער צום אַנדערן. כד און יְחֶזקֵאל וועט אײַך זײַן פֿאַר אַ
a far zain aich vet Yechezkel un andern tsum einer krechtsn
a for be to you will Yechezkel and another to one groan

צייכן ; אַזוי ווי אַלץ וואָס ער האָט געטאָן, וועט איר טאָן. אַז
az ton ir vet geton hot er vos alts vi azoi tseichn
when do you will done has he which all that as according sign

דאָס וועט געשען , וועט איר וויסן אַז איך בין אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi bin ich az visen ir vet geshen vet dos
Hashem Adonoi am I that know you will happen will this

כה און דו מענטשנקינד , פַּאר וואָר , אין דעם טאָג וואָס איך נעם אַוועק
avek nem ich vos tog dem in vor far mentshnkind du un
away take I that day the in truly for son of man you and
פ�ון זיי זייער פֿעסטונג , די פֿרייד פֿון זייער שיינקייט , די גלוסטונג
glustung di sheinkeit zeyer fun freid di festung zeyer zei fun
desire the glory their of joy the stronghold their them from
פֿון זייערע אויגן, און דעם באַגער פֿון זייער זעל , זייערע זין און זייערע
zeyere un zin zeyere zel zeyer fun bager dem un oign zeyere fun
their and sons their soul their of longing the and eyes their of
טעכטער , כו אין יענעם טאָג וועט קומען צו דיר אַן אַנטרונענער,
antrunener an dir tsu kumen vet tog yenem in techter
fugitive a you(SG) to come will day that in daughters
דאָס צו מאַכן הערן אין דיַנע אויערן. כז אין יענעם טאָג וועט דיַין מויל
moil dain vet tog yenem in oiern daine in hern machn tsu dos
mouth your will day that in ears your in hear make to this
געעפֿנט ווערן צום אַנטרונענעם, און מער נישט
nisht mer un redn vest un antrunenem tsum vern geefent
not more and speak will and refugee to the become opened
שטום זיַן ; און וועסט זיי זיַן פַּאר אַ צייכן ; און זיי וועלן וויסן
visen veln zei un tseichn a far zain zei vest un zain shtum
know will they and sign a for be them will and be dumb
אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az
Hashem am I that

כה

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and
זאָגן : ב מענטשנקינד , טו דיַין פּנים צו די קינדער פֿון
fun kinder di tsu ponem dain tu mentshnkind zogn
of children the to face your do son of man say
עַמּון , און זאָג נבֿיאות אויף זיי . ג און זאָלסט זאָגן צו
tsu zogn zolst un zei oif nevies zog un Amon
to say you(SG) shall and them against prophesy say and Ammon
די קינדער פֿון עַמּון : הערט דאָס וואָרט פֿון אֲדֹנָי ה : אַזוי
azoi Hashem Adonoi fun vort dos hert Amon fun kinder di
thus Hashem Adonoi of word the hear Ammon of children the
האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל דו האָסט געזאָגט אַהאַ! אויף
oif aha gezogt host du vail Hashem Adonoi gezogt hot
against aha said have you because Hashem Adonoi said has
מײַן מִקדָּש , וואָס איז פֿאַרשוועכט געוואָרן, און אויף דער ערד
erd der oif un gevorn farshvecht iz es vos mikdash main
land the against and become desecrated is it when sanctuary my
פֿון יִשׂרָאֵל, וואָס זי איז פֿאַרוויסט געוואָרן, און אויף דעם הויז
hoiz dem oif un gevorn farvist iz zi vos Yisroel fun
house the against and become laid waste is it when Yisroel of
פֿון יהוּדה , וואָס זיי זײַנען אין גלות אַוועק, ד דערום זע ,
ze derum avek goles in zainen zei vos Yehudah fun
behold therefore away exile in are they when Yehudah of
איך גיב דיך צו די קינדער פֿון מזרח פֿאַר אַ ירושה ,
yerushe a far mizrech fun kinder di tsu dich gib ich
inheritance an for east of children the to you(SG) give I
און זיי וועלן באַזעצן זייערע לאַגערדערפֿער אין דיר , און
un dir in lagerderfer zeyere bazetsn veln zei un
and you(SG) in encampment villages their settle will they and

25 Also, thou ben adam, shall it not be in the day when I take from them their ma'oz *(stronghold)*, the joy of their tiferet *(glory)*, the makhmad *(desire)* of their eynayim, and that on which their nefesh is uplifted — even their banim and their banot, 26 That he that escapeth in that day shall come unto thee, to cause thee to hear the news with thine oznayim? 27 In that day shall thy mouth be opened to him which is escaped, and thou shalt speak, and be no more mute; and thou shalt be a mofet unto them; and they shall know that I am Hashem.

25 The Devar Hashem came again unto me, saying: 2 Ben adam, set thy face against the Bnei Ammon, and prophesy against them; 3 And say unto the Bnei Ammon, Hear the Devar Adonoi Hashem: thus saith Adonoi Hashem: Because thou saidst, Aha, against my [Beis Ha]Mikdash, when it was desecrated; and against Admat Yisroel, when it was laid waste; and against the Bais Yehudah, when they went into Golus; 4 Hineni, therefore I will deliver thee to the Bnei Kedem for a morashah *(possession, inheritance)*, and they shall set up their camps in thee, and make their mishkanim in thee; they shall eat thy pri, and they shall drink thy cholov *(milk)*. 5 And I

מאָכן אין דיר זייערע ווינונגען ; זיי ווועלן עסן דיין פֿרוכט, און
un frucht dain esen veln zei voinungen zeyere dir in machn
and fruit your eat will they dwellings their you(SG) in make

זיי ווועלן טרינקען דיין מילך . ה און איך ווועל מאַכן רַבָּה פַּאַר אַ
a far Rabbah machn vel ich un milch dain trinken veln zei
a for Rabbah make will I and milk your drink will they

פֿיטערפלאַץ פֿון קעמלען, און די קינדער פֿון עַמּוֹן פַּאַר אַ הויערארט
hoierort a far Amon fun kinder di un kemlen fun fiterplats
sheepfold a for Ammon of children the and camels of graze place

פֿון שאָף ; און איר ווועט וויסן אַז איך בין ה . ו ווואָרעם אַזוי האָט
hot azoi vorem Hashem bin ich az visen vet ir un shof fun
has thus for Hashem am I that know will you and sheep of

געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל דו האָסט געפּאַטשט מיט דער האַנט,
hant der mit gepatsht host du vail Hashem Adonoi gezogt
hand the with clapped have you because Hashem Adonoi said

און געקלאַפּט מיטן פֿוס, און זיך געפֿרייט אין אַל דיין פַּאַראַכטונג
farachtung dain al in gefreit zich un fus mitn geklapt un
contempt your all in rejoiced self and foot with the stamped and

פֿון דער זעל, וועגן דער ערד פֿון ישְׂרָאֵל, ז דערום זע , איך
ich ze derum Yisroel fun erd der vegen zel der fun
I behold therefore Yisroel of land the concerning soul the of

האָב אויסגעשטרעקט מײַן האַנט אויף דיר , און איך וועל דיך
dich vel ich un dir oif hant main oisgeshtrekt hob
you(SG) will I and you(SG) upon hand my stretched out have

מאַכן צו רויב פַּאַר די פֿעלקער, און וועל דיך פַּארשנײַדן פֿון
fun farshnaidn dich vel un felker di far roib tsu machn
of cut off you(SG) will and nations the for plunder for make

די אומות , און וועל דיך אונטערברענגען פֿון די לענדער; איך וועל
vel ich lender di fun unterbrengen dich vel un umes di
will I lands the of destroy you(SG) will and nations the

דיך פַּאַרטיליקן, און וועסט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vest un fartiliken dich
Hashem am I that know you will and destroy you(SG)

ח אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל מוֹאָבּ און שְׂעִיר האָבן
hobn Seir un Moav vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi
have Se'ir and Moav because Hashem Adonoi said has thus

געזאָגט: זע , אַזוי ווי אַלע פֿעלקער איז דאָס הויז פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun hoiz dos iz felker ale vi azoi ze gezogt
Yehudah of house the is nations all as so behold said

ט דערום זע , איך עפֿן דעם רוקן פֿון מוֹאָבּ פֿון די שטעט,
shtet di fun Moav fun rukn dem efen ich ze derum
towns the of Moav of back the open I behold therefore

פֿון זײַנע שטעט בייַ זײַן עק, דאָס שיינע לאַנד בֵּית-ישימוֹת ,
Beis-Yeshimot land sheine dos ek zain bai shtet zaine fun
Beit-HaYeshimot land beautiful the end his by cities his of

בַּעַל-מְעוֹן , און קִרְיָתַיִם , י איינעם מיט די קינדער פֿון עַמּוֹן
Amon fun kinder di mit einem in Kiryatayim un Baal-Meon
Ammon of children the with together in Kiryatayim and Ba'al-Me'on

– פַּאַר די קינדער פֿון מזרח , און איך וועל עס זיי געבן אַ
a far gebn zei es vel ich un mizrech fun kinder di far
an for give them it will I and east of children the for

ירושה , כּדי די קינדער פֿון עַמּוֹן זאָלן מער נישט
nisht mer zoln Amon fun kinder di kedei yerushe
not more shall Ammon of children the in order that inheritance

will make Rabbah a pasture for gemalim *(camels)*, and the Bnei Ammon a resting place for tzon; and ye shall have da'as that I am Hashem. [6] For thus saith Adonoi Hashem: Because thou hast clapped thine hands, and stamped with the regel, and rejoiced with all thy malice against Admat Yisroel; [7] Hineni, therefore I will stretch out mine yad upon thee, and will hand thee over for plunder to the Goyim; and I will cut thee off from the nations, and I will cause thee to perish from the countries; I will destroy thee; and thou shalt know that I am Hashem.

[8] Thus saith Adonoi Hashem: Because Moav and Se'ir do say, Hinei, the Bais Yehudah is like all the Goyim; [9] Therefore, hineni, I will open the flank of Moav of its towns, of its towns which are on its frontier, the glory of the Eretz Beit-HaYeshimot, Ba'al-Me'on, and Kiryatayim. [10] Unto the Bnei Kedem along with the Bnei Ammon will I give them as a morashah, so that the Bnei Ammon will not be remembered among the Goyim. [11] And

I will execute shfatim *(punishments)* upon Moav; and they shall know that I am Hashem.

12 Thus saith Adonoi Hashem: Because Edom hath dealt against the Bais Yehudah by taking vengeance, and with great asham *(guilt)* offended, and revenged himself upon them; 13 Therefore thus saith Adonoi Hashem: I will also stretch out Mine yad upon Edom, and will cut off adam and behemah from it; and I will make it desolate; from Teman even to Dedan shall they fall by the cherev. 14 And I will take My vengeance upon Edom by the yad of My people Yisroel; and they shall do in Edom according to Mine anger and according to My fury; and they shall know My vengeance, saith Adonoi Hashem.

15 Thus saith Adonoi Hashem: Because the Pelishtim *(Philistines)* have dealt by revenge, and have taken vengeance with malice in nefesh, to destroy it for the eyvat olam *(ancient enmity)*; 16 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will stretch out Mine yad upon the Pelishtim *(Philistines)*, and I will cut off the Keretim, and destroy the she'erit *(remnant)* of the seacoast. 17 And I will

געדאַכט וועלן צווישן די פֿעלקער. יא און איך וועל טאָן אַ משפּט
mishpot a ton vel ich un felker di tsvishn vern gedacht
judgment a do will I and nations the among become remembered

אויף מוֹאָבּ, און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un Moav oif
Hashem am I that know will they and Moav on

יב אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל אֱדוֹם איז זיך באַגאַנגען
bagangen zich iz Edom vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi
behaved self is Edom because Hashem Adonoi said has thus

מיט נקמה-נעמונג אַקעגן דעם הויז פֿון יהוּדה , און זיי
zei un Yehudah fun hoiz dem akegn nekome-nemung mit
they and Yehudah of house the against vengeance with

האָבן זיך שולדיק פֿאַרשולדיקט, און זיך נוקם געווען אָן זיי ,
zei on geven noikem zich un farshuldikt shuldik zich hobn
them on been avenger selves and made guilty guilty selves have

יג דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: איך וועל אויסשטרעקן
oisshtrekn vel ich gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
stretch out will I said so Hashem Adonoi has therefore

מײַן האַנט אויף אֱדוֹם , און וועל פֿאַרשניידן פֿון איר מענטשן און
un mentshn ir fun farshnaidn vel un Edom oif hant main
and men her from cut off will and Edom against hand my

בהמות , און וועל זי מאַכן אַ וויסטענישׁ פֿון תֵּימָן ביז דדָן ;
Dedan biz Teman fun vistenish a machn zi vel un beheimes
Dedan even unto Teman of wasteland a make her will and beasts

דורכן שוואַרד וועלן זיי פֿאַלן. יד און איך וועל ברענגען מײַן נקמה
nekome main brengen vel ich un faln zei veln shverd durchn
vengeance my bring will I and fall they will sword through

אויף אֱדוֹם דורך דער האַנט פֿון מײַן פֿאָלק יִשׂרָאֵל, און זיי וועלן
veln zei un Yisroel folk main fun hant der durch Edom oif
will they and Yisroel people my of hand the through Edom upon

טאָן צו אֱדוֹם לויט מײַן כּעס און לויט מײַן גרימצאָרן ;
grimtsorn main loit un kaas main loit Edom tsu ton
wrath my according to and anger my according to Edom to do

און זיי וועלן שפּירן מײַן נקמה , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt nekome main shpiren veln zei un
Hashem Adonoi declares vengeance my discern will they and

טו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל די פּלשתּים זײַנען
zainen Pelishtim di vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi
are Pelishtim the because Hashem Adonoi said has thus

זיך באַגאַנגען מיט נקמה , און האָבן נקמה געמומען מיט
mit genumen nekome hobn un nekome mit bagangen zich
with taken vengeance have and vengeance with behaved selves

פֿאַראַכטונג פֿון דער זעל , אומצוברענגען , פֿון אייביקער שׂינאה,
sine eibiker fun umtsubrengen zel der fun farachtung
hatred perpetual from to destroy soul the of contempt

טז דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: זע , איך שטרעק אויס
ois shtrek ich ze gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
out stretch I behold said thus Hashem Adonoi has therefore

מײַן האַנט אויף די פּלשתּים , און וועל פֿאַרשניידן די כּרֵתים , און
un Keretim di farshnaidn vel un Pelishtim di oif hant main
and Keretim the cut off will and Pelishtim the against hand my

וועל אונטערברענגען דעם איבערבלייב פֿון דעם באָרטן פֿון ים . יז און
un yam fun bortn dem fun iberblaib dem unterbrengen vel
and the sea of seacoast the of remnant the destroy will

execute great vengeance upon them with tokhechot chemah *(punishments of wrath)*; and they shall know that I am Hashem, when I shall take my vengeance upon them.

26 And it came to pass in the eleventh year, in the first day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben adam, because that Tzor *(Tyre)* hath said against Yerushalayim, Aha, she is broken that was the daletot *(gates)* of the nations; she is turned over to me; I shall be filled, now that she is laid waste; [3] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against thee, O Tzor *(Tyre)*, and will cause Goyim rabbim to come up against thee, like the yam *(sea)* causeth its waves to come up. [4] And they shall destroy the chomot *(walls)* of Tzor *(Tyre)*, and break down her migdalim *(towers)*; I will also scrape her aphar from her, and make her into a barren rock. [5] It shall be a place for the spreading of nets in the midst of the yam; for I have spoken it, saith Adonoi Hashem; and it shall become a plunder to the Goyim. [6] And her banot which are in the sadeh shall be slain by the cherev; and they shall know that I am Hashem.

איך וועל טאָן אויף זיי גרויסע נקמות מיט שטראָפֿן פֿון
fun shtrofn mit nkmut groise zei oif ton vel ich
of punishments with vengeance great them against do will I

גרימצאָרן ; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה׳ , ווען איך ברענג
breng ich ven Hashem bin ich az visen veln zei un grimtsorn
bring I when Hashem am I that know will they and wrath fury

מײַן נקמה אויף זיי .
zei oif nekome main
them upon vengeance my

כו און עס איז געווען אין עלפֿטן יאָר , אין ערשטן טאָג פֿון חודש ,
choidesh fun tog ershtn in yor elftn in geven iz es un
month of day first in year eleventh in was is it and

איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה׳ צו מיר , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu Hashem fun vort dos geven iz
say to so me to Hashem of word the was is

ב מענטשנקינד , וויַיל צור האָט געזאָגט אויף ירושָלַיִם : אַהאַ!
aha Yerushalayim oif gezogt hot Tsor vail mentshnkind
aha Yerushalayim against said has Tzor because son of man

צעבראָכן איז די טיר פֿון די אומות , צו מיר גייט עס איבער ; איך וועל
vel ich iber es geit mir tsu umes di fun tir di iz tsebrochn
will I over it goes me to peoples the of door the is broken

פֿול ווערן וויַיל זי איז חורבן . ג דערום האָט אֲדֹנָי ה׳ אַזוי
azoi Hashem Adonoi hot derum churvn iz zi vail vern ful
thus Hashem Adonoi has therefore ruins is she because be full

געזאָגט: זע , איך קום אויף דיר , צור , און וועל אויפֿברענגען
oifbrengen vel un Tsor dir oif kum ich ze gezogt
bring up will and Tzor you(SG) against come I behold said

אויף דיר פֿיל פֿעלקער, אַזוי ווי דער ים ברענגט אויף זיַינע
zaine oif brengt yam der vi azoi felker fil dir oif
its upon brings the sea the as so nations many you(SG) against

ווענען . ד און זיי וועלן צעשטערן די מויערן פֿון צור , און איַנווואַרפֿן
ainvarfn un Tsor fun moiern di tseshtern veln zei un veln
throw down and Tzor of walls the destroy will they and waves

אירע טורעמס; און איך וועל אָפּשאָבן איר ערד פֿון איר, און וועל זי
zi vel un ir fun erd ir opshobn vel ich un turems ire
her will and her from earth her scape off will I and towers its

מאַכן פֿאַר אַ גלאַטן פֿעלדז. ה אויף אויסשפּרייטן נעצן וועט זי זיַין אין
in zain zi vet netsn oisshpreitn oif feldz glatn a far machn
in be it will nets spreading for rock smooth a for make

מיטן פֿון ים ; וואָרעם איך האָב גערעדט, זאָגט אֲדֹנָי ה׳ ;
Hashem Adonoi zogt geredt hob ich vorem yam fun mitn
Hashem Adonoi declares spoken have I for the sea of midst

און זי וועט זיַין צו רויב פֿאַר די פֿעלקער. ו און אירע טעכטערשטעט
techtershtet ire un felker di far roib tsu zain vet zi un
daughter towns its and nations the for plunder for be will it and

וואָס אין פֿעלד וועלן מיטן שווערד אויסגעהרגעט ווערן ; און זיי וועלן
veln zei un vern oisgeharget shverd mitn veln feld in vos
will they and become killed sword with will field in that

וויסן אַז איך בין ה׳ .
Hashem bin ich az visen
Hashem am I that know

ז וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך ברענג
breng ich ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
bring I behold Hashem Adonoi said has thus for

אויף צור נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פון בָּבֶל , פון צפון אַהער,
aher tsofn fun Bavel fun melech dem Nevuchadretsar Tsor oif
here north from Bavel of king the Nebuchadnezzar Tzor upon

דעם מלך פון מלכים , מיט פֶּערד , און מיט רײַטווענען, און מיט
mit un raitvegn mit un ferd mit mlochim fun melech dem
with and chariots with and horses with kings of king the

רײַטער , און אַן אינזאַמלונג, און פֹּאָלק אַ סך . ח דײַנע
daine sach a folk un ainzamlung an un raiter
your lot a people and assembly an and horseback riders

טעכטערשטעט אין פֶּעלד וועט ער מיטן שווערד אויסהרגענען; און ער
er un oishrgen shverd mitn er vet feld in techtershtet
he and slay sword with the he will field in daughter towns

וועט מאַכן אַרום דיר אַ באַלעגער-מויער, און אָנשיטן אַרום
arum onshitn un baleger-moier a dir arum machn vet
around heap up and siege wall a you(SG) around make will

דיר אַן ערדוואַל , און אויפֿשטעלן קעגן דיר אַ שילד . ט און
un shild a dir kegen oifshteln un erdval an dir
and shield a you(SG) against set up and earthwork an you(SG)

זײַנע מויערברעכער וועט ער אָנשטעלן אַקעגן דײַנע מויערן , און דײַנע
daine un moiern daine akegn onshteln er vet moierbrecher zaine
your and walls your against set he will battering rams his

טורעמס וועט ער צעברעכן מיט די העק זײַנע . י פֿון דער פֿילקייט
filkeit der fun zaine hek di mit tsebrechn er vet turems
multitude the from his axes the with break he will towers

פֿון זײַנע פֶּערד , וועט דיך זייער שטויב פֿאַרדעקן; פֿון גערויש פֿון
fun geroish fun fardekn shtoib zeyer dich vet ferd zaine fun
of noise from cover dust their you(SG) will horses his of

רײַטער , און רעדער און רײַטווענען, וועלן ציטערן דײַנע מויערן ,
moiern daine tsiteren veln raitvegn un reder un raiter
walls your shake will chariots and wheels and horseback riders

ווען ער קומט אין דײַנע טויערן, ווי מע קומט אין אַ אײַנגעבראָכענער
aingebrochener an in kumt me vi toiern daine in kumt er ven
broken-in an in comes one as gates your in comes he when

שטאָט; יא מיט די קלויען פון זײַנע פֶּערד וועט ער צעטרעטן אַלע דײַנע
daine ale tsetretn er vet ferd zaine fun kloien di mit shtot
your all trample he will horses his of hooves the with city

גאַסן ; דײַן פֹּאָלק וועט ער מיטן שווערד אויסהרגענען. און דײַנע
daine un oishrgen shverd mitn er vet folk dain gasn
your and slay sword with the he will people your streets

שטאַרקע זײַלשטיינער וועלן צו דער ערד נידערן . יב און זיי וועלן
veln zei un nidern erd der tsu veln zailshteiner shtarke
will they and go down earth the to will sacred pillars strong

ראַבעווען דײַן פֿאַרמעג , און רויבן דײַן סחורה ; און זיי וועלן
veln zei un sechoire dain roibn un farmeg dain rabeven
will they and merchandise your plunder and possessions your rob

צעשטערן דײַנע מויערן , און דײַנע גלוסטיקע הײַזער וועלן זיי צעברעכן ;
tsebrechn zei veln haizer glustike daine un moiern daine tseshtern
break they will houses desirable your and walls your destroy

און דײַנע שטיינער און דײַנע האָלצן און דײַן ערד וועלן זיי אין
in zei veln erd dain un holtsn daine un shteiner daine un
in they will land your and timbers your and stones your and

7 For thus saith Adonoi Hashem; Hineni, I will bring upon Tzor *(Tyre)* Nevukhadretzar Melech Bavel, a melech melachim, from the tzafon *(north)*, with sus, and with chariots, and with parashim, and a kahal with much people. 8 He shall slay with the cherev thy banot in the sadeh; and he shall heap up a siege mound against thee, and build a ramp against thee, and lift up the shield against thee. 9 And he shall set battering rams against thy chomot *(walls)*, and with his weapons he shall break down thy migdalim *(towers)*. 10 By reason of the abundance of his susim their dust shall cover thee; thy chomot *(walls)* shall shake at the noise of the parash *(war-horse)*, and of the galgal *(wheel)*, and of the chariots, when he shall enter into thy she'arim, as invaders swarm into a breached ir. 11 With the hooves of his susim shall he trample down all thy streets; he shall slay thy people by the cherev, and thy strong pillars shall fall to the eretz. 12 And they shall plunder thy riches, and pillage thy merchandise; and they shall break down thy chomot, and destroy thy batim *(houses)* of chemdah *(desire)*; and they shall lay thy stones and thy timber and thy aphar in the midst of the mayim. 13 And I will cause

מיטן וואַסער אַהינטאָן . יג און איך וועל מאַכן אויפֿהערן דעם טומל פֿון
mitn vaser ahinton un ich vel machn oifhern dem tuml fun
put away water midst of and I will make cease the noise of

דיַינע געזאַנגען , און דער קול פֿון דיַינע האַרפֿן וועט מער נישט געהערט
daine gezangen un der kol fun daine harfn vet mer nisht gehert
your songs and the sound of your harps will more not heard

ווערן . יד און איך וועל דיך מאַכן פֿאַר אַ גלאַטן פֿעלדז, אויף
vern un ich vel dich machn far a glatn feldz oif
become and I will you(SG) make for a smooth rock on which

אויסשפרייטן נעצן וועסטו זיַין ; וועסטו מער נישט אָפּגעבויט ווערן ;
oisshpreitn netsn vestu zain vestu mer nisht opgeboit vern
spread out nets you(sg) will be will vestu more not rebuilt become

וואָרעם איך האָב גערעדט, זאָגט אֲדֹנָי ה .
vorem ich hob geredt zogt Adonoi Hashem
for I have spoken declares Adonoi Hashem

טו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה צו צֹור : פֿאַר וואָר פֿון דעם
azoi hot gezogt Adonoi Hashem tsu Tsor far vor fun dem
thus has said Adonoi Hashem to Tzor for truly from the

קלאַפּ פֿון דיַין פֿאַלן, ווען דערשלאָגענע קרעכצן , ווען הרוגים
klap fun dain faln ven dershlogene krechtsn ven herugim
blow of your fall when slain groan when slain ones

וועלן אויסטאָן זייערע מאַנטלען, און זייערע געשטיקטע קליידער וועלן
veln oistn zeyere un mantlen zeyere geshtikte kleider veln
will their strip off coats their and garments embroidered will

זיי אַראָפּציען; ציטערניש וועלן זיי אָנטאָן, אויף דערד ערד וועלן זיי
zei aroptsien; tsiterenish veln zei onton, oif der erd veln zei
they take off trembling will they put on the on ground will they

זיצן , און אויפֿציטערן וועלן זיי אַלע רגע , און באַנומען וועלן וועלן פֿון
zitsn un oiftsitern veln zei ale rege un banumen veln vern fun
sit and tremble will they all moment and shocked will become on

וועגן דיר .
vegen dir
account of you(SG)

יז און זיי וועלן אויפֿהייבן אויף דיר אַ קלאָג , און וועלן זאָגן
un zei veln oifheibn oif dir a klog un veln zogn
and they will lift up upon you(SG) a lamentation and will say

צו דיר :
tsu dir
to you(SG)

ווי ביסטו אונטערגעגאַנגען, דו באַזעצטע בייַ ימען ,
vi bistu untergegangen du bazetste bai yamen
how are you gone down you inhabited on seas

דו גערימטע שטאָט,
du gerimte shtot
you praised city

וואָס איז געווען שטאַרק אויפֿן ים ,
vos iz geven shtark oifn yam
that is was strong on the sea

the sound of thy shirim *(songs)* to cease; and the sound of thy kinnorot shall be no more heard. 14 And I will make thee like the top of a barren rock; thou shalt be for spreading nets upon; thou shalt be rebuilt no more; for I Hashem have spoken it, saith Adonoi Hashem.

15 Thus saith Adonoi Hashem to Tzor *(Tyre)*: Shall not the coastlands tremble fearfully at the sound of thy fall, when the chalal *(wounded)* cry, when the slaughter is made in the midst of thee? 16 Then all the nasi'im of the yam shall come down from their kisse'ot *(thrones)*, and lay aside their robes, and put off their embroidered garments; they shall clothe themselves with trembling; they shall sit upon ha'aretz, and shall tremble at every moment, and be horrified at thee. 17 And they shall take up a kinah *(lament, funeral dirge)* for thee, and say to thee:

How thou hast perished,
that wast inhabited of
seafaring men,
the renowned ir *(city)*,
which wast chazakah
on the yam,
she and her inhabitants,
which spread their
terror —
all who live there.

זי אוּן אירע בַאווּוינער ,
bavoiner ire un zi
inhabitants her and she

וואָס האָבן געווארפֿן זייער שרעק
shrek zeyer gevorfn hobn vos
terror their cast have that

אויף אַלע באַווּוינער פֿון דער ערד !
erd der fun bavoiner ale oif
earth the of inhabitants all upon

יח אַצונד ציטערן די אינדזלען [18] Now shall the coastlands tremble
indzelen di tsiteren atsund
islands the tremble now

אין טאָג פֿון דײַן פֿאַלן; in the day of thy fall;
faln dain fun tog in
fall your of day in

יאָ , די אינדזלען וואָס אין ים indeed, the coastlands that are in the yam
yam in vos indzelen di yo
the sea in that islands the yes

זײַנען דערשראָקן פֿון דײַן אויסלאָזן. shall be traumatized at thy exile.
oislozen dain fun dershrokn zainen
end your at terrified are

יט [19] For thus saith Adonoi Hashem: When I shall make thee a desolate ir, like the towns that are not inhabited; when I shall bring up the tehom upon thee, and the mayim harabbim *(great waters)* shall cover thee; [20] When I shall bring thee down with them that descend into the bor *(pit)*, with the people of old time, and shall set thee in the low parts of ha'aretz, in places desolate from of old, with them that go down to the bor *(pit)*, so that thou be not inhabited; but I shall bestow splendor on Eretz Chayyim; [21] I will make thee a terror, and thou shalt be no more; though thou be sought for, yet shalt thou never be found again, saith Adonoi Hashem.

וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווען איך מאַך דיך
dich mach ich ven Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
you(SG) make I when Hashem Adonoi said has thus for

אַ פֿאַרוויסטע שטאָט, ווי שטעט וואָס ווערן נישט באַווווינט , ווען איך
ich ven bavoint nisht vern vos shtet vi shtot farviste a
I when inhabited not become that cities like city desolated a

ברענג אויף דיר דעם תּהום , און די גרויסע וואַסערן וועלן דיך
dich veln vasern groise di un tehom dem dir oif breng
you(SG) will waters great the and deep the you(SG) upon bring

באַדעקן, כ וועל איך דיך נידערן מיט די געניידערטע אין גרוב,
grub in geniderte di mit nidern dich ich vel badekn
pit in brought down the with bring down you(SG) I will cover

מיט דעם פֿאָלק פֿון פֿאַרצייַטן , און איך וועל דיך באַזעצן אין
in bazetsn dich vel ich un fartsaitn fun folk dem mit
in settle you(SG) will I and ancient times of people the with

אונטערערד, ווי די חורבֿות פֿון פֿאַרצייַטן , מיט די געניידערטע
geniderte di mit fartsaitn fun churves di vi untererd
brought down the with ancient times of ruins the like sheol

אין גרוב, כדי דו זאָלסט נישט באַזעצט ווערן ; און איך וועל
vel ich un vern bazetst nisht zolst du kedei grub in
will I and become settled not you(SG) shall you so that pit in

געבן פּראַכט אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע. כא פֿאַר אַ שרעקעניש וועל איך
ich vel shrekenish a far lebedike di fun land in pracht gebn
I will terror a for living the of land in splendor give

דיך מאַכן , און וועסט מער נישט זײַן , און וועסט געזוכט ווערן ,
vern gezucht vest un zain nisht mer vest un machn dich
become sought will and be not more will and make you(SG)

און מער נישט געפֿונען ווערן אויף אייביק, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt eibik oif vern gefunen nisht mer un
Hashem Adonoi declares ever for become found not more and

כז 27 The Davar Hashem came again unto me, saying:

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

[2] Now, thou ben adam, take up a kinah *(lamentation)* for Tzor *(Tyre)*;

ב און דו מענטשנקינד , הייב אויף אַ קלאָג , אויף צור
Tsor oif klog a oif heib mentshnkind du un
Tzor on lamentation a up lift son of man you and

[3] And say unto Tzor *(Tyre)*,

ג און זאָלסט זאָגן צו צור ,
Tsor tsu zogn zolst un
Tzor to say you(SG) shall and

O thou that dwell at the entrance of the yam,

וואָס זיצט בייַ די איינגאַנגען פֿון ים ,
yam fun aingangen di bai zitst vos
the sea of entrances the by sits that

which art a merchant of the peoples for many coastlands,

וואָס האַנדלט מיט פֿעלקער אין אינדזלען פֿיל :
fil indzelen in felker mit handlt vos
many islands in nations with trades that

Thus saith Adonoi Hashem;

אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has thus

O Tzor *(Tyre)*, thou hast said,

צור , דו האָסט געזאָגט:
gezogt host du Tsor
said have you Tzor

I am perfect in beauty.

איך בין פֿאַרפֿול אין שיינקייט .
sheinkeit in farful bin ich
beauty in full am I

[4] Thy borders are in the midst of the seas,

ד אין האַרצן פֿון די ימען זיינען דיַינע גרענעץ,
gemarkn daine zainen yamen di fun hartsn in
borders your are seas the of heart in

thy bonim *(builders)* have perfected thy beauty.

דיַינע בויערס האָבן דיין שיינקייט פֿאַרפֿולט.
farfult sheinkeit dain hobn boiers daine
perfected beauty your have builders your

[5] They have built all thy ship plank boards

ה פֿון ציפּרעסן פֿון שְׂניר
Senir fun tsipresn fun
Senir from cypresses from

of beroshim *(juniper)* of Senir;

האָבן זיי דיר אַלע ברעטער געבויט;
geboit breter ale dir zei hobn
built planks all you(SG) they have

they have taken cedars from Levanon

צעדער פֿון לְבָנוֹן האָבן זיי גענומען
genumen zei hobn Levanon fun tseder
taken they have Levanon of cedar

to make masts for thee.

צו מאַכן מאַסטן פֿאַר דיר .
dir far mastn machn tsu
you(SG) for masts make to

[6] Of the oaks of Bashan

ו פֿון אייכנבוימער פֿון בָּשָׁן
Bashan fun eichnbeimer fun
Bashan of terebinths from

have they made thine oars;

האָבן זיי דיַינע רודערס געמאַכט;
gemacht ruders daine zei hobn
made oaks your they have

thy hull of pines inlaid with ivory,

דיין דעק האָבן זיי געמאַכט
gemacht zei hobn dek dain
made they have deck your

they made from that brought out of the isles of Kittim *(Cyprus)*.

פֿון עלפֿנביין מיט בוקסנהאָלץ
buksnholts mit elfnbein fun
boxwood with ivory from

פֿון די אינדזלען פֿון כִּתִּים .
Kittim di fun indzelen di fun
Kittim the of islands the from

ז לִינַען מִיט שְׁטִיקעריי פוּן מִצרַיִם
Mitsrayim fun shtikerai mit lainen
Egypt from embroidery with linen

[7] Fine linen with embroidered work from Mitzrayim was that
which thou spreadest forth to be thy nes *(sail)*;

אִיז דַיִן זאָגל געווען,
geven zagl dain iz
was sail your is

blue and purple from the coasts of Elishah

דִיר צוּ זַיִן פַּאר אַ פָּאן;
fon a far zain tsu dir
flag a for be to you(SG)

was that which covered thee.

בלאָ און פּורפּל פוּן די אינדזלען פוּן אֱלִישָׁה
Elishah fun indzelen di fun purpl un blo
Elishah of islands the from purple and blue

אִיז דַיִן איבערדעק געווען.
geven iberdek dain iz
was awning your is

ח די באַווויינער פוּן צידון און אַרְוַד
Arvad un Tsidon fun bavoiner di
Arvad and Tzidon of inhabitants the

[8] The inhabitants of Tzidon and Arvad were thy oarsmen;

זיַינען דִיר רודערערס געווען;
geven ruderers dir zainen
were rowers you(SG) are

thy chachamim, O Tzor *(Tyre)*, that were in thee,
were thy helmsmen.

דיַינע קלוגע לייַט , צוֹר , זיַינען אין דִיר געווען,
geven dir in zainen Tsor lait kluge daine
were you(SG) in are Tzor people wise your

זיי זיַינען דיַינע שיפֿפירער געווען.
geven shiffirer daine zainen zei
were shipmasters your are they

ט די עלטסטע פוּן גבל און אירע קלוגע לייַט
lait kluge ire un Geval fun eltste di
people wise her and Geval from elders the

[9] The elders of Geval and the chachamim thereof were in thee thy caulkers to caulk thy seams;

זיַינען אין דִיר געווען דיַינע שפּאַלטנפּאַרריכטער;
shpaltnfarrichter daine geven dir in zainen
caulkers your were you(SG) in are

all the oniyyot of the yam with their oarsmen

אַלע שיפֿן פוּן ים מיט זייערע שיפֿלייט
shiflait zeyere mit yam fun shifn ale
sailors their with the sea from ships all

were in thee to market thy merchandise.

זיַינען אין דִיר געווען, צו האַנדלען דַיִן האַנדל.
handl dain handlen tsu geven dir in zainen
trade your trade to were you(SG) in are

י פָּרס און לוד און פוּט זיַינען אין דַיִן חיל געווען, דיַינע לייַט פוּן
fun lait daine geven cheil dain in zainen Put un Lud un Paras
of people your were army your in are Put and Lud and Paras

[10] They of Paras *(Persia)* and of Lud *(in Asia Minor)* and of Put *(Libya)* were in thine army, thy anshei hamilchamah; they hanged the mogen and kova *(helmet)* in thee; they set forth thy splendor. [11] The Bnei Arvad with thine army were upon thy chomot *(walls)* all around, and the

מלחמה ; שילד און קיווער האָבן זיי אויפגעהאַנגען אין דִיר , זיי
zei dir in oifgehongen zei hobn kiver un shild milchome
they you(SG) in hung up they have helmet and shield war

חֵילֵךְ און אַרְוַד פוּן זין זיי די .יא gegebn sheinkeit dir hobn
cheilech un Arvad fun zin di
your army and Arvad of sons the given splendor you(SG) have

אויף דיַינע מויערן רונד אַרום , און די גַּמָּדים זיַינען אין דיַינע
daine in zainen Gammadim di un arum rund moiern daine oif
your in are Gammadim the and round around walls your on

men of Gammad were in thy migdalim *(towers)*; they hung their shields upon thy chomot *(walls)* all around; they have made thy beauty perfect.

12 Tarshish was thy merchant by reason of the multitude of all kind of riches; with kesef, barzel *(iron)*, bedil *(tin)*, and oferet *(lead)*, they traded for thy goods. 13 Yavan, Tuval, and Meshech, they were thy merchants; they traded the nefesh adam and kelim *(vessels)* of nechoshet for thy merchandise. 14 They of the Bais Togarmah traded for thy wares with susim and parash and peradim *(mules)*. 15 The Bnei Dedan were thy merchants; many coastlands were the market of thine yad; they brought thee for a payment karnot *(tusks)* of shen *(ivory)* and ebony. 16 Aram *(Syria)* was thy merchant by reason of the multitude of the goods of thy making; they gave thee for thy wares emeralds, purple, and embroidered work, and fine linen, and coral, and rubies. 17 Yehudah, and Eretz Yisroel, they were thy merchants; they traded for thy merchandise chittim *(wheat)* of Minnit, and balsam oil, and devash, and shemen, and balm. 18 Damascus was thy merchant in the multitude of the wares of thy making, for the multitude of all riches; in the yayin of Chelbon,

טורעמס געווען; זייערע שילדן האָבן זיי אויפֿגעהאַנגען אויף דײַנע מויערן
moiern daine oif oifgehongen zei hobn shildn zeyere geven turems
walls your on hung up they have shields their were towers

רונד אַרום; זיי האָבן דײַן שיינקייט פֿאַרפֿולט. יב תַּרְשִׁישׁ איז
iz Tarshish farfult sheinkeit dain hobn zei arum rund
is Tarshish perfected beauty your have they round around

דײַן סוֹחר געווען, פֿון וועגן דער פֿילקייט פֿון אַלערלײ
alerlei fun filkeit der vegen fun geven soicher dain
all kinds of of abundance the account of on was merchant your

גוטס; מיט זילבער, אײַזן, צין, און בלײַ, האָבן זיי פֿאַר דײַנע
daine far zei hobn blai un Tsin aizn zilber mit guts
your for they have lead and tin iron silver with goods

סחורות אָפּגעגעבן. יג יָוָן, תּוּבַל, און מֶשֶׁךְ, זיי זײַנען דײַנע
daine zainen zei Meshech un Tuval Yavan opgegebn schoyres
your are they Meshech and Tuval Yavan given wares

האַנדלסלײַט געווען; נפֿשות פֿון מענטשן און קופּערנע כלים האָבן
hobn keilim kuperne un mentshn fun nefoshes geven handlslait
have utensils copper and men of souls were traders

זיי דיר אין האַנדל געגעבן. יד פֿון דעם הויז פֿון תּוֹגַרמָה פֿערד
ferd Togarmah fun hoiz dem fun gegebn handl in dir zei
horses Togarmah of house the from given trade in you(SG) they

און רײַטער און מוליאייזלען האָט מען פֿאַר דײַנע סחורות געגעבן.
gegebn schoyres daine far men hot moileizlen un raiter un
given wares your for one has mules and horsemen and

טו די זין פֿון דדן זײַנען דײַנע האַנדלסלײַט געווען; פֿיל אינדזלען
indzelen fil geven handlslait daine zainen Dedan fun zin di
islands many were traders your are Dedan of sons the

זײַנען געווען די סחורה פֿון דײַן האַנט; הערנער פֿון עלפֿנביין
elfnbein fun herner hant dain fun sechoire di geven zainen
ivory of horns hand your of merchandise the were are

און עבנהאָלץ האָבן זיי דיר אָפּגאָב געבראַכט. טז אֲרָם איז דײַן
dain iz Aram gebracht opgob dir zei hobn ebnholts un
your is Aram brought tribute you(SG) they have ebony and

סוֹחר געווען, פֿון וועגן פֿיל געשעפֿטן דײַנע; מיט גאַרפֿונקל,
garfunkl mit daine gesheftn fil vegen fun geven soicher
carbuncle with yours trade deals many account of on was merchant

פֿורפּל, און שטיקערײַ, און פֿײַנלײַנען, און קאַרעלן, און רובין, האָבן
hobn rubin un kareln un fainlainen un shtikerai un purpl
have ruby and coral and fine linen and embroidery and purple

זיי פֿאַר דײַנע סחורות אָפּגעגעבן. יז יהוּדה און דאָס לאַנד פֿון
fun land dos un Yehudah opgegebn schoyres daine far zei
of land the and Yehudah given wares your for they

יִשְׂרָאֵל, זיי זײַנען דײַנע האַנדלסלײַט געווען; ווייץ פֿון מנית, און
un Minnit fun veits geven handlslait daine zainen zei Yisroel
and Minnit from wheat were traders your are they Yisroel

זיסוואַרג, און האָניק און אייל, און באַלזאַם, האָבן זיי דיר אין
in dir zei hobn balzam un eil un honik un zisvarg
in you(SG) they have balsam and oil and honey and sweets

האַנדל געגעבן. יח דַּמֶּשֶׂק איז דײַן סוֹחר געווען, צוליב די
di tsulib geven soicher dain iz Damesek gegebn handl
the because of was merchant your is Damascus given trade

פֿיל געשעפֿטן דײַנע, פֿון וועגן דער פֿילקייט פֿון אַלערלײ
alerlei fun filkeit der vegen fun daine gesheftn fil
all kinds of of abundance the because of from yours trade deals many

and white wool. 19 Vedan also and Yavan *(Greece)* provided for your wares with fine yarn; wrought iron, cassia, and cane, were among thy merchandise. 20 Dedan was thy merchant in saddle blankets for riding. 21 Arabia, and all the nasi'im of Kedar, they traded with thee in lambs, and rams, and goats; in these were they thy merchants. 22 The merchants of Sheva and Ra'amah, they were thy merchants; they traded as peddlers with choicest spices, and with all kinds of even yekarah *(precious stones)*, and zahav. 23 Charan, and Kanneh, and Eden, the merchants of Sheva, Ashur *(Assyria)*, and Kilmad, were thy merchants. 24 These were thy merchants in choice things, in purple clothes, and embroidered work, and in chests of multicolored apparel, bound with chavalim *(cords)* and cedar boxed in thy marketplace. 25 The oniyyot of Tarshish were carriers of thy merchandise; and thou wast filled, and made very glorious in the midst of the yamim *(seas)*.

26 Thy oarsmen have brought thee

into mayim rabbim;

גוטס, אין ווין פֿון חֶלבון, און ווײַסער וואָל. יט וָדָן און יָוָן
guts vain in Chelbon fun vaiser un vol, Vedan un Yavan
goods in wine from Chelbon white and wool, Vedan and Yavan

האָבן געגעבן געשפּינס פֿאַר דײַנע סחורות; שמידאיזן, קאַנייל,
hobn gegebn geshpins far daine schoyres, shmidaizn kaneil
have given articles spun for your wares, iron wrought cassia

און געווירצוואָר זײַנען געווען אין דײַן האַנדל. כ דדָן האָט געהאַנדלט
un geven zainen gevirtsror in dain handl. Dedan hot gehandlt
and were are calamus in your trade. Dedan has dealt

מיט דיר אין טײַערע בגדים, צום רײַטן. כא אַראַביאַ און אַלע
mit dir in taiere begadim, tsum raitn. Arabia un ale
with you(SG) in costly garments, for riding. Arabia and all

פֿירשטן פֿון קֵדָר, זיי זײַנען די סוחרים פֿון דײַן האַנט; אין
fun firshtn fun Kedar, zei zainen di sochrim fun dain hant; in
of princes of Kedar, they are the traders of your hand; in

לעמער, און ווידערס, און בעק, דערין זײַנען זיי דײַנע סוחרים
lemer un viders un bek, derin zainen zei daine sochrim
lambs and rams and goats, therein are they your traders

געווען. כב די האַנדלסלײַט פֿון שבָּא און רַעְמָה, זיי זײַנען דײַנע
geven. di handlslait fun Sheva un Raamah, zei zainen daine
were the tradespeople of Sheva and Ra'amah, they are your

האַנדלסלײַט געווען; מיטן בעסטן פֿון אַלערלייַ בשָׂמים, און מיט
handlslait geven; mitn bestn fun alerlei b'somaim, un mit
tradespeople were with best of all kinds spices, and with

אַלערלייַ טײַער געשטיין, און גאָלד, האָבן זיי פֿאַר דײַנע סחורות
alerlei taier geshtein, un gold, hobn zei far daine schoyres
all kinds of precious gems, and gold, have they for your wares

אָפּגעגעבן. כג חָרָן און כַּנֵּה און עֵדֶן, די האַנדלסלײַט פֿון שבָּא;
opgegebn. Charan un Kanneh un Eden, di handlslait fun Sheva;
given Charan and Kanneh and Eden, the tradespeople of Sheva;

און אַזוי האָבן די סוחרים פֿון אשור און כַּלְמַד מיט דיר.
un azoi hobn di sochrim fun Ashur un Kilmad mit dir.
and so have the traders of Assyria and Kilmad with you(SG).

כד זיי זײַנען דײַנע האַנדלסלײַט געווען אין פּראַכטציגן, אין בלָאָ
zei zainen daine handlslait geven in prachttsaign, in bloe
they are your tradespeople were in splendid goods, in blue

מאַנטלען און שטיקערײַ, און אין קאַסטנס מיט פֿאַרביקע טוכן,
mantlen un shtikerai, un in kastns mit farbike tuchn,
coats and embroidery, and in chests with multicolored clothes,

פֿאַרבונדן מיט שטריק, און באַפֿעסטיקט – אויף דײַן מאַרק. כה די שיפֿן
farbundn mit shtrik, un bafestikt – oif dain mark. di shifn
bound with cords, and fastened – on your square. the ships

פֿון תַּרְשִׁישׁ האָבן דיר דײַן האַנדל געבראַכט. און האָסט זיך
fun Tarshish hobn dir dain handl gebracht. un host zich
of Tarshish have you(SG) your trade brought. and have self

אָנגעפֿילט, און ביסט זייער שוואר געווען, אין האַרץ פֿון ימען.
ongefilt, un bist zeyer shver geven in harts fun yamen.
filled, and are very heavy were in heart of seas.

כו אין גרויסע וואַסערן
vasern groise in
waters great in

האָבן דיך דײַנע רודערערס געבראַכט;
hobn dich daine ruderers gebracht;
have you(SG) your rowers brought

דער מזרח-ווינט האָט דיך צעבראָכן
tsebrochn dich hot mizrech-vint der
broken you(SG) has east wind the

the east wind hath broken thee

אין האַרצן פֿון די ימען .
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

in the midst of the yamim *(seas)*.

כז דיַין גוטס און דיַינע סחורות ,
schoyres daine un guts dain
wares your and goods your

27 Thy riches, and thy wares,

דיַין האַנדל, דיַינע שיפֿלײַט, און דיַינע שיפֿירער,
shiffirer daine un shiflait daine handl dain
captains your and sailors your trade your

thy merchandise, thy mariners, and thy sailors,

דיַינע שפּאַלטנפֿאַרריכטער,
shpaltnfarrichter daine
caulkers your

thy caulkers,

און די העגדלער פֿון דיַין האַנדל,
handl dain fun hendler di un
trade your of dealers the and

and the dealers in thy merchandise,

און אַלע דיַינע מלחמה-לײַט וואָס אין דיר ,
dir in vos milchome-lait daine ale un
you(SG) in that war people your all and

and all thy anshei hamilchamah, that are in thee,

און מיט אַל דיַין געזעמל וואָס אין דיַין מיט ,
mit dain in vos gezeml dain al mit un
midst your in that assembly your all with and

and in all thy kahal *(company)* which is in the midst of thee,

וועלן אַרײַנפֿאַלן אין האַרצן פֿון די ימען ,
yamen di fun hartsn in arainfaln veln
seas the of heart in fall in will

shall fall into the midst of the yamim *(seas)*

אין טאָג פֿון דיַין פֿאַלן.
faln dain fun tog in
fall your of day in

in the day of thy shipwreck.

כח פֿון דעם וועגשרײַ פֿון דיַינע שיפֿירער
shiffirer daine fun veigeshrei dem fun
shipmasters your of wailing cry the from

28 The migroshot *(open pasturelands)* shall shake

וועלן שטורעמען די אינדן .
indn di shturemen veln
waves the tremble will

at the sound of the cry of thy seamen.

כט און נידערן וועלן פֿון זייערע שיפֿן
shifn zeyere fun veln nidern un
ships their from will go down and

29 And all that handle the oar,

אַלע וואָס האַלטן אַ רודער;
ruder a haltn vos ale
oar an hold that all

the mariners, and all the sailors of the yam,

די שיפֿלײַט, אַלע שיפֿירער ,
shiffirer ale shiflait di
shipmasters all sailors the

shall come down from their oniyyot,

וועלן אויף דער ערד בלײַבן שטיין .
shtein blaibn erd der oif veln
standing remain earth the on will

they shall stand upon the shore;

ל און זיי וועלן מאַכן הערן זייער קול וועגן דיר ,
dir vegen kol zeyer hern machn veln zei un
you(SG) about voice their hear make will they and

30 And shall cause their kol *(voice)* to be heard because of thee,

and shall cry bitterly,
אוּן שרַיִען וועלן זיי ביטער;
biter zei veln shraien un
bitter they will cry out and

and shall cast up aphar *(dust)* upon their heads,
אוּן זיי וועלן אַרויפֿטאָן שטויב אויף זייערע קעפּ ,
kep zeyere oif shtoib aroifton veln zei un
heads their on dust put on will they and

they shall roll themselves in the ashes;
אין אַש וועלן זיי זיך קיַקלען.
kaiklen zich zei veln ash in
roll selves they will ashes in

31 And they shall make themselves utterly bald for thee,
לא אוּן מאַכן אַ פּליך וועלן זיי נאָך דיר ,
dir noch zei veln plich a machn un
you(SG) after they will bald spot a make and

and gird themselves with sackcloth
אוּן אָנגורטן זאַקקלייַדער וועלן זיי ,
zei veln zakkleider ongurtn un
they will sackcloth put on and

and shall weep for thee
אוּן ווייַנען וועלן זיי אויף דיר
dir oif zei veln veinen un
you(SG) on they will weep and

mar nefesh and bitter mourning.
מיט אַ ביטער געמיט, אַ קלאָגעניש אַ ביטערע.
bitere a klogenish a gemit biter a mit
bitter a lamentation a spirit bitter a with

32 And in their wailing they shall take up a kinah *(lamentation)* for thee,
לב אוּן אין זייער יאָמער וועלן זיי אויפֿהייבן אויף
oif oifheibn zei veln yomer zeyer in un
upon lift up they will grief their in and
דיר אַ קלאָג ,
klog a dir
lamentation a you(SG)

and lament over thee, saying:
אוּן קלאָגן וועלן זיי אויף דיר :
dir oif zei veln klogn un
you(SG) upon they will lament and

What city is like Tzor,
ווער איז ווי צור געווען
geven Tsor vi iz ver
was Tzor like is who

destroyed in the midst of the yam?
פֿאַראַנקערט אין מיטן פֿון ים !
yam fun mitn in farankert
the sea of midst in anchored

33 When thy wares went forth by sea,
לג ווען דיַינע סחורות פֿלעגן פֿון די ימען אַרויס,
arois yamen di fun flegn schoyres daine ven
out seas the from used to wares your when

thou filledst many people;
האָסטו פֿיל פֿעלקער אָנגעזעטן;
ongezet felker fil hostu
satisfied nations many have you

thou didst enrich the melachim of ha'aretz
מיט דיַין פֿיל גוטס אוּן דיַין האַנדל
handl dain un guts fil dain mit
trade your and goods many your with

with the multitude of thy riches and of thy merchandise.
האָסטו רייַך געמאַכט די מלכים פֿון דער ערד .
erd der fun mlochim di gemacht raich hostu
earth the of kings the made rich have you

34 In the time when thou shalt be broken by the yamim *(seas)*
לד אַצונד אַז דו ביסט צעברָאכן פֿון די ימען ,
yamen di fun tsebrochn bist du az atsund
seas the from broken are you that now

in the depths of the mayim,

אין די טיפֿענישן פֿון די וואַסערן,
vasern di fun tifenishn di in
waters the of depths the in

thy merchandise and all thy kahal *(company)*

אַז דײַן האַנדל און אַל דײַן געזעמל
gezeml dain al un handl dain az
assembly your all and trade your that

in the midst of thee shall fall.

זײַנען געפֿאַלן אין דײַן מיט ,
mit dain in gefaln zainen
midst your in fallen are

35 All the inhabitants of the coastlands

לה וועלן אַלע באַווויינער פֿון די אינדזלען
indzelen di fun bavoiner ale vern
islands the of inhabitants all become

shall be astonished at thee,

באַנומען איבער דיר ,
dir iber banumen
you(SG) over shocked

and their melachim shall be very afraid,

און זייערע מלכים שוידערן אַ שוידער ;
shoider a shoidern mlochim zeyere un
shudder a shudder kings their and

they shall be troubled in their countenance.

זייער פּנים איז צעראָדערט.
tserudert iz ponem zeyer
troubled is face their

36 The socharim *(merchants)* among the peoples shall hiss at thee;

לו די סוחרים צווישן די פֿעלקער
felker di tsvishn sochrim di
nations the among traders the

thou shalt be a horror,

שמוצערן אויף דיר ;
dir oif shmutsern
you(SG) at hiss

and ad olam *(forever)* thou shalt be no more.

אַ שרעקענישׁ ביסטו געוואָרן
gevorn bistu shrekenish a
become are you terror a

און ביסט אויף אייביק נישטאָ .
nishto eibik oif bist un
no more ever for are and

כח

28 The Davar Hashem came again unto me, saying, 2 Ben adam, say unto the Nagid Tzor, Thus saith Adonoi Hashem:
Because thine lev is lifted up [in pride],
and thou hast said, El ani *(I am a g-d)*,
and I sit on a moshav elohim *(seat of g-ds)*,
in the midst of the yamim *(seas)*;
yet thou art adam,
and not El,
though thou set thine mind as the lev elohim;

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to so me to was is Hashem of word the and

זאָגן : ב מענטשנקינד , זאָג צו דעם פֿירשט פֿון צור : אַזוי האָט
hot azoi Tsor fun firsht dem tsu zog mentshnkind zogn
has thus Tzor of prince the to say son of man say

געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt
Hashem Adonoi said

ווײַל דײַן האַרץ האָט זיך דערהויבן,
derhoibn zich hot harts dain vail
lifted up self has heart your because

און דו האָסט געזאָגט: אַ ג-ט בין איך,
ich bin G-t a gezogt host du un
I am g-d a said have you and

די זיצונג פֿון ג-טער טו איך זיצן
zitsn ich tu g-ter fun zitsung di
sit I do g-ds of sitting the

אין האַרצן פֿון די ימען ;
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

אוּן ביסט דאָך אַ מענטש אוּן נישט אַ ג-ט,
G-t a nisht un mentsh a doch bist un
g-d a not and man a still you are and

נאָר האָסט געמאַכט דײַן האַרץ ווי דאָס האַרץ פֿון אַ ג-ט:
G-t a fun harts dos vi harts dain gemacht host nor
g-d a of heart the as heart your made have but

[3] Hinei, thou art more chacham than Daniel;

ג ביסט דאָך מער חכם פֿון דָּניֵאל ,
Danieln fun chochem mer doch bist
Daniel than wise more indeed you are

there is no secret that they can hide from thee;

קיין פֿאַרבאָרגענישׁ האָט מען פֿון דיר נישט פֿאַרהוילן!
farhoiln nisht dir fun men hot farborgenish kein
hidden not you(SG) from one has secret any

[4] With thy chochmah and with thine tevunah *(understanding)* thou hast gotten thee riches,

ד מיט דײַן גרויס חכמה אוּן מיט דײַן שׂכל
seichel dain mit un chochme grois dain mit
understanding your with and wisdom great your with

האָסטו דיר אָנגעשאַפֿט אַ פֿאַרמעג,
farmeg a ongeshaft dir hostu
wealth a amassed yourself have you

and hast gotten zahav and kesef into thy otzarot;

אוּן אָנגעשאַפֿט גאָלד אוּן זילבער אין דײַנע אוֹצרות .
oitseres daine in zilber un gold ongeshaft un
treasures your in silver and gold amassed and

[5] By thy great chochmah in thy trade

ה מיט דײַן גרויס חכמה , מיט דײַן האַנדל,
handl dain mit chochme grois dain mit
trade your with wisdom great your with

hast thou increased thy riches,

האָסטו געמערט דײַן פֿאַרמעג!
farmeg dain gemert hostu
wealth your increased have you

and thine lev is lifted up [in pride]

אוּן דײַן האַרץ האָט זיך דערהויבן
derhoibn zich hot harts dain un
lifted up self has heart your and

because of thy riches;

פֿון וועגן דײַן פֿאַרמעג .
farmeg dain vegen fun
possessions your account of on

[6] Therefore thus saith Adonoi Hashem:

ו דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said thus Hashem Adonoi has therefore

Because thou hast set thine mind as the lev elohim;

ווײַל דו האָסט געמאַכט דײַן האַרץ ווי דאָס האַרץ פֿון אלקים ,
Elokim fun harts dos vi harts dain gemacht host du vail
G-d of heart the as heart your made have you because

[7] Hineni, therefore I will bring zarim upon thee,

ז דערום זע , איך ברענג אויף דיר פֿרעמדע ,
fremde dir oif breng ich ze derum
foreigners you(SG) on bring I behold therefore

the most terrible of the Goyim;

די פֿאַרכטיקסטע פֿון די פֿעלקער;
felker di fun forchtikste di
nations the of most terrible the

and they shall draw their charavot *(swords)*

אוּן זיי וועלן אַרויסציען זייערע שווערדן
shverdn zeyere aroistsien veln zei un
swords their draw out will they and

against the beauty of thy chochmah,

אויף דײַן שיינער חכמה ,
chochme sheiner dain oif
wisdom beautiful your upon

and they shall defile thy splendor.

אוּן זיי וועלן פַֿאַרשוועכן דַיִן גלאַנץ .
glants dain farshvechn veln zei un
splendor your profane will they and

[8] They shall bring thee down to the shachat *(pit)*,

ח אין גרוב וועלן זיי דיך נידערן ,
nidern dich zei veln grub in
bring down you(SG) they will pit in

and thou shalt die the deaths of them that are slain

אוּן דעם טויט פֿוּן אַ דערשלאָגענעם וועסטו שטאַרבן,
shtarbn vestu dershlogenem a fun toit dem un
die will you(sg) slain one a of death the and

in the midst of the yamim *(seas)*.

אין האַרצן פֿוּן די ימען .
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

[9] Wilt thou yet say before him that slayeth thee,

ט וועסטו דען זאָגן פַֿאַר דַיִן טייטער:
teiter dain far zogn den vestu
killer your before say then will you(sg)

Elohim ani?

אַ ג-ט בין איך?
ich bin G-t a
I am g-d a

But thou art adam, and no El,

וועסט אַ מענטש אוּן נישט אַ ג-ט וועסטו זַיִן
zain vestu G-t a nisht un mentsh a ven
be will you(sg) g-d a not and man a when

in the yad of him that slayeth thee.

אין דער האַנט פֿוּן דַיִן דערשלאָגער.
dershloger dain fun hant der in
slayer your of hand the in

[10] Thou shalt die the deaths of the arelim *(uncircumcised)*

י דעם טויט פֿוּן אומבאַשניטענע וועסטו שטאַרבן,
shtarbn vestu umbashnitene fun toit dem
die will you(sg) uncircumcised of death the

by the yad of zarim;

דורך דער האַנט פֿוּן פֿרעמדע ;
fremde fun hant der durch
foreigners of hand the through

for I have spoken it,

וואָרעם איך האָב גערעדט,
geredt hob ich vorem
spoken have I for

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[11] Moreover the Devar Hashem came unto me, saying: [12] Ben adam, take up a kinah *(lamentation)* upon HaMelech Tzor *(Tyre)*, and say unto him, Thus saith Adonoi Hashem: Thou wast the chotam *(seal)* of perfection, full of chochmah, and perfect in beauty.

יא אוּן דאָס וואָרט פֿוּן ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

יב מענטשנקינד , הייב אויף אַ קלאָג אויף דעם מלך פֿוּן צוֹר ,
Tsor fun melech dem oif klog a oif heib mentshnkind
Tzor of king the upon lamentation a up lift son of man

אוּן זאָלסט זאָגן צו אים: אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
un zolst zogn tsu im azoi hot gezogt Adonoi Hashem
and you(SG) shall say to him so has said Adonoi Hashem

אַ געצירקלטער זיגלרינג ביסטו געווען,
geven bistu ziglring getsirklter a
were are you signet ring sealed a

פֿוּל מיט חכמה אוּן פַֿאַרפֿוּל אין שיינקייט .
sheinkeit in farful un chochme mit ful
beauty in perfect and wisdom with full

13 Thou hast been in Eden,
Gan Elohim;

every even yekarah
(precious stone) was
thy covering,
the ruby, topaz, and
the diamond,

the beryl, the onyx, and
the jasper,

the sapphire, the
turquoise, and the
emerald, and zahav;
the workmanship of thy
hand drums and of thy
wind instruments
was prepared in thee

in the day that thou
wast created.

14 Thou art the keruv
mimshach *(anointed
cherub)* that guardeth;
and I have set thee so;

thou wast upon the Har
Kodesh Elohim;

thou hast walked up and
down in the midst of
the stones of eish.
15 Thou wast tamim in
thy drakhim

from the day that thou
wast created,

until wickedness was
found in thee.

16 By the multitude of
thy trading

they have filled the midst
of thee with chamas,

ג אין עֵדֶן דעם גאָרטן פֿון אלקים ביסטו געווען;
geven bistu Elokim fun gortn dem Eden in
were are you G-d of garden the Eden in

אַלערלייַ טייַער געשטיין איז דיַין צודעק געווען;
geven tsudek dain iz geshtein taier alerlei
was covering your is stones precious all kinds of

רובין, טאָפאַז, און דימענט,
diment un tafaz rubin
diamond and topaz ruby

גאָלדשטיין, אָניקל, און יאַשפּיז,
yashpiz un onikl goldshtein
jasper and onyx gold stone

סאַפּירשטיין, גאַרפֿונקל, און שמאָראַק, און גאָלד,
gold un shmorak un garfunkl sapirshtein
gold and emerald and carbuncle sapphire

דיַינע געפּייַקלטע און געלעכלטע אַרבעט,
arbet gelechlte un gepaiklte daine
work perforated and tamborines your

זיַינען אין טאָג פֿון דיַין באַשאַפֿן ווערן
vern bashafn dain fun tog in zainen
become creation your of day in are

געווען אָנגעברייט אין דיר .
dir in ongebreit geven
you(SG) in prepared was

ד אַ כּרוב אַ ברייטשירעמענדיקער ביסטו געווען;
geven bistu breitshiremendiker a kruv a
were are you broad-covering a Keruv a

און איך האָב דיך אַרויפֿגעזעצט,
aroifgezetst dich hob ich un
set up you(SG) have I and

ביז דו ביסט אויף ג-טס הייליקן באַרג געווען;
geven barg heilikn G-ts oif bist du biz
were mountain holy G-d's upon are you until

צווישן פֿייַערשטיינער ביסטו אומגעגאַנגען .
umgegangen bistu faiershteiner tsvishn
walked are you fiery stones among

ט גאַנץ ביסטו געווען אין דיַינע ווענ ,
vegen daine in geven bistu gants
ways your in were are you perfect

פֿון דעם טאָג פֿון דיַין באַשאַפֿן ווערן ,
vern bashafn dain fun tog dem fun
become creation your of day the from

ביז אומרעכט איז געפֿונען געוואָרן אין דיר .
dir in gevorn gefunen iz umrecht biz
you(SG) in become found is iniquity until

טז דורך דיַין גרויס האַנדלשאַפֿט
handlshaft grois dain durch
trading great your through

האָט מען דיך אָנגעפֿילט אינעווייניק מיט רויבונג ,
roibung mit ineveinik ongefilt dich men hot
robbery with inside filled you(SG) one has

and thou hast sinned;

און ביסט זינדיק געוואָרן;
gevorn zindik bist un
become sinful are and

therefore I will banish thee as profane out of the Har Elohim;

דערום האָב איך דיך פֿאַרשוועכט פֿון ג-טס בארג ,
barg G-ts fun farshvecht dich ich hob derum
mountain G-d's out of profaned you(SG) I have therefore

and I will destroy thee, O guardian keruv,

און דיך אונטערגעבראַכט, דו שירעמענדיקער כרוב ,
kruv shiremendiker du untergebracht dich un
Keruv covering you brought down you(SG) and

from the midst of the stones of eish.

פֿון צווישן די פֿייַערשטיינער.
faiershteiner di tsvishn fun
fiery stones the among from

17 Thine lev was lifted up [in pride] because of thy beauty,

יז דיַין האַרץ האָט זיך דערהויבן פֿון וועגן דיַין שיינקייט ,
sheinkeit dain vegen fun derhoibn zich hot harts dain
beauty your account of on lifted up self has heart your

thou hast corrupted thy chochmah by reason of thy splendor;

האָסט פֿאַרדאָרבן דיַין חכמה איבער דיַין גלאַנץ ;
glants dain iber chochme dain fardorben host
splendor your over wisdom your corrupted have

I will cast thee to eretz *(earth)*,

האָב איך דיך אויף דער ערד געוואָרפֿן,
gevorfn erd der oif dich ich hob
thrown earth the upon you(SG) I have

I will lay thee before melachim,

פֿאַר די מלכים דיך געגעבן ,
gegebn dich mlochim di far
given you(SG) kings the before

that they may gaze upon thee.

צו קוקן אויף דיר .
dir oif kukn tsu
you(SG) upon gaze to

18 Thou hast defiled thy mikdashim

יח דורך דיַינע פֿיל זינד ,
zind fil daine durch
sins many your through

by the multitude of thine avonot,

מיט דעם אומרעכט פֿון דיַין האַנדל,
handl dain fun umrecht dem mit
trade your of iniquity the with

by the avon of thy trading;

האָסטו פֿאַרשוועכט דיַינע הייליקטומען;
heiliktumen daine farshvecht hostu
sanctuaries your profaned have you

therefore will I bring forth an eish from the midst of thee;

דערום האָב איך געמאַכט אַרויסגיין פֿון דיר אַ פֿייַער
faier a dir fun aroisgein gemacht ich hob derum
fire a you(SG) from go out made I have therefore

it shall devour thee,

וואָס האָט דיך פֿאַרצערט,
fartsert dich hot vos
consumed you(SG) has which

and I will reduce thee to ashes upon ha'aretz

און איך האָב דיך געמאַכט צו אַש אויף דער ערד ,
erd der oif ash tsu gemacht dich hob ich un
earth the upon ashes to made you(SG) have I and

in the sight of all them that gaze upon thee.

פֿאַר די אויגן פֿון אַלע וואָס זעען דיך .
dich zeen vos ale fun oign di far
you(SG) see who all of eyes the before

19 All they that know thee among the peoples

יט אַלע וואָס קענען דיך צווישן די פֿעלקער
felker di tsvishn dich kenen vos ale
nations the among you(SG) know who all

shall be appalled at thee;

וערן באַנומען איבער דיר ;
dir iber banumen vern
you(SG) over shocked become

thou shalt be a horror,

אַ שרעקעניש ביסטו געוואָרן,
gevorn bistu shrekenish a
become are you terror a

and thou shalt be no more, ad olam.

און ביסט אויף אייביק נישטאָ .
nishto eibik oif bist un
no more ever for are and

[20] Again the Devar Hashem came unto me, saying,

כ און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

[21] Ben adam, set thy face toward Tzidon *(Sidon)*, and prophesy against it, [22] And say, Thus saith Adonoi Hashem:

כא מענטשנקינד , טו דיין פּנים צו צידון , און זאָג נבֿיאות אויף איר;
ir oif nevies zog un Tsidon tsu ponem dain tu mentshnkind
her on prophesy say and Tzidon to face your do son of man

כב און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט גענזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst un
Hashem Adonoi said has thus say you(SG) shall and

Hineni, I am against thee, O Tzidon;

זע , איך קום אויף דיר , צידון ,
Tsidon dir oif kum ich ze
Tzidon you(SG) upon come I behold

and I will be glorified in the midst of thee;

און איך וועל געערלעכט ווערן צווישן דיר ;
dir tsvishn vern geerlecht vel ich un
you(SG) among become glorified will I and

and they shall know that I am Hashem,

און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה ,
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

when I shall have executed shefatim *(punishments, judgments)* in her,

וען איך טו אַ משפּט אין איר,
ir in mishpot a tu ich ven
her in judgment a do I when

and I shall show Myself as set apart as kodesh in her.

און איך וועל געהיילקט ווערן אין איר.
ir in vern geheilikt vel ich un
her in become sanctified will I and

[23] For I will send into her dever,

כג און איך וועל אָנשיקן אויף איר פּעסט
pest ir oif onshikn vel ich un
pestilence her upon send will I and

and dahm into her streets;

און בלוט אין אירע גאַסן ,
gasn ire in blut un
streets her in blood and

and the slain shall be judged in the midst of her

און דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן אין איר מיט
mit ir in faln veln dershlogene un
midst her in fall will slain and

by the cherev upon her on every side;

פֿון דער שוערד וואָס אויף איר פֿון רונד אַרום ;
arum rund fun ir oif vos shverd der fun
round around from her upon which sword the from

and they shall know that I am Hashem.

און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

[24] And there shall be no more a pricking brier unto the Bais Yisroel, nor any painful kotz *(thorn)* of all that are around them,

כד און מער וועט נישט זיין פֿאַר דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל אַ שטעכיק
shtechik a Yisroel fun hoiz dem far zain nisht vet mer un
prickly a Yisroel of house the for be not will more and

וויל‌דגעוועקס, און אַ שמאַרציקער דאָרן , פֿון אַלע זייערע
zeyere ale fun dorn shmartsiker a un vildgeveks
their all from thornbush painful a and wild plant

that despised them; and they shall know that I am Adonoi Hashem.

אַרומיקע וואָס פַֿאַראַכטן זיי ; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
arumike vos farachten zei un zei visen veln will they and them despise who surrounding ones
bin ich az visen veln zei un zei farachten vos arumike
am I that know will they and them despise who surrounding ones

אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

[25] Thus saith Adonoi Hashem: When I shall have gathered the Bais Yisroel from the people among whom they are scattered, and I shall show Myself as set apart as kodesh in them in the sight of the Goyim, then shall they dwell in their adamah *(land)* that I have given to Avdi Ya'akov *(My servant Jacob)*. [26] And they shall dwell securely therein, and shall build batim *(houses)*, and plant kramim *(vineyards)*; indeed, they shall dwell securely, when I have executed shefatim *(judgments)* upon all those that despise them all around them; and they shall know that I am Hashem Eloheihem.

כה אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : וועז איך זאַמל איַן דאָס הויז
hoiz dos ain zaml ich ven Hashem Adonoi gezogt hot azoi
house the in gather I when Hashem Adonoi said has thus

פֿון ישְׂרָאֵל פֿון די אומות וואָס זיי זיַנען צעשפּרייט געוואָרן צווישן
tsvishn gevorn tseshpreit zainen zei vos umes di fun Yisroel fun
among become scattered are they that peoples the from Yisroel of

זיי , וועל איך געהייליקט ווערן דורך זיי אין די אויגן פֿון די
di fun oign di in zei durch vern geheilikt ich vel zei
the of eyes the in they through become sanctified I will them

פַֿעלקער; און זיי וועלן זיצן אויף זייער ערד וואָס איך האָב געגעבן
gegebn hob ich vos erd zeyer oif zitsn veln zei un felker
given have I which land their upon dwell will they and nations

צו מײַן קנעכט , צו יעקבֿן . כו און זיי וועלן זיצן אויף איר אין
in ir oif zitsn veln zei un Yaakovn tsu knecht main tsu
in it on dwell will they and Yaakov to servant my to

זיבערקייט, און זיי וועלן בויען הײַזער , און פַֿלאַנצן ווײַנגערטנער; יאָ ,
yo vaingertner flantsn un haizer boien veln zei un zicherkeit
yes vineyards plant and houses build will they and security

זיי וועלן זיצן אין זיבערקייט, וועז איך טו אַ משפּט אויף אַלע וואָס
vos ale oif mishpot a tu ich ven zicherkeit in zitsn veln zei
who all upon judgment a do I when security in dwell will they

פַֿאַראַכטן זיי פֿון רונד אַרום זיי ; און זיי וועלן וויסן אַז איך
ich az visen veln zei un zei arum rund fun zei farachten
I that know will they and them round around from them despise

בין ה זייער ג-ט .
G-t zeyer Hashem bin
G-d their Hashem am

29 In the tenth year, in the tenth month, in the twelfth day of the month, the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben adam, set thy face against Pharaoh Melech Mitzrayim, and prophesy against him, and against all Mitzrayim: [3] Speak, and say, Thus saith Adonoi Hashem:
Hineni, I am against thee, Pharaoh Melech
Mitzrayim,
the great monster that lieth in the midst of his channels,

כט

אין צענטן יאָר, אין צענטן חודש , אין צוועלפֿטן טאָג פֿון
fun tog tsvelftn in choidesh tsentn in yor tsentn in
of day twelfth in month tenth in year tenth in

חודש איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu Hashem fun vort dos geven iz choidesh
so me to Hashem of word the was is month

צו זאָגן : ב מענטשנקינד , טו דײַן פּנים צו פַּרעה דעם מלך פֿון
fun melech dem Pharaoh tsu ponem dain tu mentshnkind zogn tsu
of king the Pharaoh to face your do son of man say to

מִצרַיִם , און זאָג נבֿיאות אויף אים, און אויף מִצרַיִם אין
in Mitsrayim oif un im oif nevies zog un Mitsrayim
in Egypt against and him against prophesies say and Egypt

גאַנצן ; ג רעד , און זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
gantsn red un zolst zogn azoi hot gezogt Hashem Adonoi
all speak and shall you(SG) say thus has said Hashem Adonoi

זע , איך קום אויף דיר פַּרעה ,
ze ich kum oif dir Pharaoh
behold I come against you(SG) Pharaoh

מלך פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun melech
Egypt of king

which hath said: My Nile is mine own,
and I have made it for myself.

דער גרויסער קראָקאָדיל, וואָס הויערט אין זיַינע טיַיכן ,
taichn zaine in hoiert vos krokodil groiser der
rivers his in crouches who crocodile great the

וואָס זאָגט : מיר געהערט מיַין טיַיך ,
taich main gehert mir zogt vos
river my belongs to me declares who

און איך האָב אים מיר געמאַכט .
gemacht mir im hob ich un
made me it have I and

4 But I will put hooks in thy jaws,

ד און איך וועל אַריַינטאָן רינגען אין דיַינע קינבאַקן,
kinbakn daine in ringen arainton vel ich un
jaws your in rings insert will I and

and I will cause the dag *(fish)* of thy channels to stick unto thy scales,

און וועל באַהעפטן די פֿיש פֿון דיַינע טיַיכן אָן דיַינע שופּן ;
shupn daine on taichn daine fun fish di baheftn vel un
scales your on rivers your of fish the fasten will and

and I will bring thee up out of the midst of thy river channels,

און איך וועל דיך אויפֿברענגען פֿון דיַינע טיַיכן ,
taichn daine fun oifbrengen dich vel ich un
rivers your from bring up you(SG) will I and

and all the dag *(fish)* of thy channels

מיט אַלע פֿיש פֿון דיַינע טיַיכן
taichn daine fun fish ale mit
rivers your of fish all with

shall stick unto thy scales.

וואָס וועלן אָן דיַינע שופּן באַהעפֿט זיַין .
zain baheft shupn daine on veln vos
be fastened scales your on will who

5 And I will throw thee out into the midbar,

ה און איך וועל דיך אַוועקווואַרפֿן אין מדבר ,
midber in avekvarfn dich vel ich un
desert in throw away you(SG) will I and

thee and all the dag *(fish)* of thy river channels;

דיך מיט אַלע פֿיש פֿון דיַינע טיַיכן ;
taichn daine fun fish ale mit dich
rivers your of fish all with you(SG)

thou shalt fall upon the open sadeh;

אויפֿן פּרַיַיען פּעלד וועסטו זיך וואַלגערן,
valgern zich vestu feld fraien oifn
roll self will you(sg) field open on the

thou shalt not be picked up together, nor gathered;

נישט אויפֿגעזאַמלט און נישט אויפֿגעקליבן וועסטו ווערן;
oifgeklibn nisht un oifgezamlt nisht vern vestu
picked not and gathered up not be will you(sg)

I have given thee for food

צו דער חיה פֿון דער ערד ,
erd der fun chaye der tsu
earth the of beast the to

to the beasts of ha'aretz

און צום פֿויגל פֿון הימל ,
himel fun foigel tsum un
heaven of bird to the and

and to the oph HaShomayim.

האָב איך דיך געגעבן פֿאַר אַ שפּייז .
shpaiz a far gegebn dich ich hob
food a for given you(SG) I have

6 And all the inhabitants of Mitzrayim shall know that I am Hashem.

ו און אַלע באַווינער פֿון מִצרַיִם וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln Mitsrayim fun bavoiner ale un
Hashem am I that know will Egypt of inhabitants all and

Because they have been mishenet kaneh *(a staff of reed)* to Bais Yisroel, 7 When they took hold of thee

ווייַל זיי זיַינען געווען אַ שטעקן פֿון ראָר, פֿאַר דעם הויז פֿון
fun hoiz dem far ror fun shtekn a geven zainen zei vail
of house the for reed of staff a were are they because

ישְׂרָאֵל . ז אַז זיי האָבן דיך אָנגענומען אין האַנט, פֿלעגסטו זיך
zich flegstu hant in ongenumen dich hobn zei az Yisroel
self you used to hand in taken you(SG) have they that Yisroel

צעשפּאַלטן, און זיי דעם גאַנצן אַקסל צעריִסן; און אַז זיי האָבן
hobn zei az un tseraisn aksl gantsn dem zei un tseshpaltn
have they that and tear shoulder whole the they and split

זיך אָנגעלענט אויף דיר , פֿלעגסטו זיך צעברעכן , און זיי די
di zei un tsebrechn zich flegstu dir oif ongelent zich
the they and break self you used to you(SG) on leaned selves

גאַנצע לענדן ליימען . ח דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum leimen lendn gantse
said so Hashem Adonoi has therefore paralyze loins whole

זע , איך ברענג אויף דיר אַ שוועָרד, און וועל פֿאַרשניידן פֿון
fun farshnaidn vel un shverd a dir oif breng ich ze
from cut off will and sword a you(SG) on bring I behold

דיר מענטשן און בהמות . ט און דאָס לאַנד מִצרַיִם וועט זיין
zain vet Mitsrayim land dos un beheimes un mentshn dir
be will Egypt land this and beasts and men you(SG)

וויסט און חרובֿ , און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un chorev un vist
Hashem am I that know will they and ruined and desolate

ווייל ער האָט געזאָגט: דער טײַך געהערט מיר , און איך האָב אים
im hob ich un mir gehert taich der gezogt hot er vail
it have I and to me belongs river the said has he because

געמאַכט, י דערום זע , איך קום צו דיר , און צו דײַנע טײַכן ,
taichn daine tsu un dir tsu kum ich ze derum gemacht
rivers your to and you(SG) to come I behold therefore made

און וועל מאַכן דאָס לאַנד מִצרַיִם פֿאַר חורבֿות , אַ חרובֿ וויסטעניש,
vistenish chorev a churves far Mitsrayim land dos machn vel un
wasteland ruined a ruins for Egypt land this make will and

פֿון מִגדוֹל ביז סְוֵנֶה , און ביז דעם געמאַרק פֿון כּוש . יא נישט
nisht Kush fun gemark dem biz un Seveneh biz Migdol fun
not Kush of border the unto and Seveneh unto Migdol from

דורכגיין וועט אַ פֿוס פֿון אַ מענטשן אין איר, און נישט אַ פֿוס פֿון
fun fus a nisht un ir in mentshn a fun fus a vet durchgein
of foot a not and it in man a of foot a will pass through

אַ בהמה וועט דורכגיין אין איר, און זי וועט נישט זיין באַוווינט
bavoint zain nisht vet zi un ir in durchgein vet beheime a
inhabited be not will it and it in pass through will animal an

פֿערציק יאָר . יב און איך וועל מאַכן דאָס לאַנד מִצרַיִם אַ וויסטעניש
vistenish a Mitsrayim land dos machn vel ich un yor fertsik
wasteland a Egypt land the make will I and years forty

צוויישן פֿאַרוויסטע לענדער, און אירע שטעט, צוויישן חרבֿע שטעט, וועלן
veln shtet cherve tsvishn shtet ire un lender farviste tsvishn
will cities ruined among cities its and lands desolate among

זיין אַ וויסטעניש פֿערציק יאָר ; און איך וועל צעשפּרייטן מִצרַיִם
Mitsrayim tseshpreitn vel ich un yor fertsik vistenish a zain
Egypt scatter will I and years forty wasteland a be

צוויישן די פֿעלקער, און וועלן זיי צעוואַרפֿן אין די לענדער.
lender di in tsevarfn zei veln un felker di tsvishn
lands the in scatter them will and nations the among

יג וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : צום סוף פֿון פֿערציק
fertsik fun sof tsum Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
forty of end to the Hashem Adonoi said has so for

יאָר , וועל איך אײַנזאַמלען מִצרַיִם פֿון די פֿעלקער וואָס
vos felker di fun Mitsrayim ainzamlen ich vel yor
that nations the from Egypt gather together I will years

by thy palm, thou didst splinter, and tear all their katef *(shoulder)*; and when they leaned upon thee, thou broke, and madest all their loins unsteady. 8 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will bring a cherev upon thee, and cut off adam and behemah from thee. 9 And Eretz Mitzrayim shall be desolate and in ruins; and they shall know that I am Hashem.

Because he hath said: The Nile is Mine, and I have made it, 10 Hineni, therefore I am against thee, and against thy river channels, and I will make Eretz Mitzrayim utterly ruins and desolate, from Migdol to Seveneh even unto the border of Kush. 11 No regel of adam shall pass through it, nor regel of behemah shall pass through it, neither shall it be inhabited arba'im shanah. 12 And I will make Eretz Mitzrayim desolate in the midst of the countries that are desolate, and her towns among the towns that are laid waste shall be desolate arba'im shanah; and I will scatter the Mitzrayim among the Goyim, and will disperse them through the countries.

13 Yet thus saith Adonoi Hashem: At the end of arba'im shanah will I gather Mitzrayim from the peoples where they were

זיי זיינען צעשפרייט געווארן אהין . יד און איך וועל אומקערן די
di umkeren vel ich un ahin gevorn tseshpreit zainen zei
the turn will I and there become scattered are they

געפאַנגנשאַפט פון מצרַים , און וועל זיי צוריקקערן קיין לאַנד
land kein tsurikkern zei vel un Mitsrayim fun gefangenshaft
land to return them will and Egypt of captivity

פַּתרוֹס, אין דעם לאַנד פון זייער אָפּשטאַמונג ; און זיי וועלן דאָרטן זיין אַ
a zain dortn veln zei un opshtamung zeyer fun land dem in Patros
a be there will they and origin their of land the in Patros

שָׁפלע מלוכה . טו די שְׁפלסטע פון די מלוכות וועט זי זיין , און זי
zi un zain zi vet meluchut di fun shoflste di meluche shofle
it and be it will kingdoms the of lowest the kingdom lowly

וועט זיך מער נישט איבערנעמען איבער די פעלקער; און איך וועל זיי
zei vel ich un felker di iber ibernemen nisht mer zich vet
them will I and nations the over take over not more self will

פאַרמינערן, נישט צו געוועלטיקן איבער די פעלקער. טז און זיי וועלן
veln zei un felker di iber geveltikn tsu nisht farminern
will they and nations the over rule to not diminish

מער נישט זיין דעם הויז פון ישְׂרָאֵל פאַר אַ פאַרזיכערונג וואָס מאַכט
macht vos farzicherung a far Yisroel fun hoiz dem zain nisht mer
makes that assurance an for Yisroel of house the be not more

דערמאָנען זינד , ווען זיי קערן זיך נאָך זיי ; און זיי וועלן וויסן
visen veln zei un zei noch zich kern zei ven zind dermonen
know will they and them after selves turn they when sin remember

אַז איך בין אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi bin ich az
Hashem Adonoi am I that

יז און עס איז געווען אין זיבן און צוואַנציקסטן יאָר , אין ערשטן
ershtn in yor tsvantsikstn un zibn in geven iz es un
first in year twentieth and seven in was is it and

חודש , אין ערשטן טאָג פון חודש , איז געווען דאָס וואָרט פון ה
Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun tog ershtn in choidesh
Hashem of word the was is month of day first in month

צו מיר, אַזוי צו זאָגן : יח מענטשנקינד , נבוכדרֶאצַר דער מלך פון
fun melech der Nevuchadretsar mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu
of king the Nevukhadretzar son of man say to so me to

בָּבֶל האָט געמאַכט זיין חיל דינען אַ שווערן דינסט אַקעגן צוֹר ;
Tsor akegn dinst shvern a dinen cheil zain gemacht hot Bavel
Tzor against service heavy a serve army his made has Bavel

איטלעכער קאָפּ איז אויסגעקראָכן, און איטלעכער אַקסל איז אָפּגעריבן;
opgeribn iz aksl itlecher un oisgekrochn iz kop itlecher
rubbed is shoulder each and bald is head each

און שׂכַר האָט ער נישט געקראָגן פאַר זיך און פאַר זיין חיל פון צוֹר
Tsor fun cheil zain far un zich far gekrogn nisht er hot sachar un
Tzor of army his for and self for received not he has reward and

פאַר דעם דינסט וואָס ער האָט געדינט אַקעגן איר. יט דערום האָט
hot derum ir akegn gedint hot er vos dinst dem far
has therefore it against served has he that service the for

אֲדֹנָי ה אַזוי זאָגט: זע , איך גיב נבוכַדרֶאצַר דעם
dem Nevuchadretsar gib ich ze gezogt azoi Hashem Adonoi
the Nevukhadretzar give I behold said so Hashem Adonoi

מלך פון בָּבֶל דאָס לאַנד מִצרַים , און ער וועט אַוועקטראָגן איר
ir avektrogen vet er un Mitsrayim land dos Bavel fun melech
its carry away will he and Egypt land the Bavel of king

scattered; 14 And I will bring back the captives of Mitzrayim, and will cause them to return into Eretz Patros, into the land of their ancestry; and they shall be there a lowly mamlachah. 15 It shall be the shefalah *(lowliest)* of the mamlechot; neither shall it exalt itself any more above the Goyim; for I will diminish them, that they shall no more rule over the Goyim. 16 And it shall be no more the confidence of Bais Yisroel, but shall bring their avon to remembrance, when they turned toward them; but they shall know that I am Adonoi Hashem.

17 And it came to pass in the seven and twentieth year, in the first month, in the first day of the month, the Davar Hashem came unto me, saying: 18 Ben adam, Nevukhadretzar Melech Bavel caused his army to avodah gedolah *(labor strenuously)* against Tzor *(Tyre)*; every rosh was rubbed bare, and every katef *(shoulder)* was rubbed raw; yet had he no sachar *(pay)*, nor his army, from Tzor *(Tyre)*, for the avodah that he had served against it; 19 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I will give Eretz Mitzrayim unto Nevukhadretzar Melech Bavel; and he shall take her wealth, and take her plunder, and pillage

her booty; and it shall be the sachar *(wages)* for his army. [20] I have given him Eretz Mitzrayim as his pay for which he worked, because they worked for Me, saith Adonoi Hashem.

שפַּע , און רויבן איר זאַקרויב, און ראַבעוון איר רויב ; און דאָס
dos un roib ir rabeven un zakroib ir roibn un shefe
this and spoil its rob and spoils its plunder and abundance

ווערט זיין דער שׂכַר פַּאַר זיין חיל . כ פַּאַר זיין לוין וואָס ער האָט אום
um hot er vos loin zain far cheil zain far sachar der zain vet
for has he that wage his for army his for reward the be will

דעם געדינט, האָב איך אים געגעבן דאָס לאַנד מִצרַיִם , ווייל
vail Mitsrayim land dos gegebn im ich hob gedint dem
because Egypt land the given him I have served the thing

זיי האָבן געאַרבעט פַּאַר מיר, זאגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt mir far gearbet hobn zei
Hashem Adonoi declares me for worked have they

[21] In that day will I cause the keren *(horn, strength)* of Bais Yisroel to atzmiach *(branch, sprout)*, and I will give thee the opening of the mouth in the midst of them; and they shall know that I am Hashem.

כא אין יענעם טאָג וועל איך מאַכן שפּראָצן דעם האָרן פון דעם הויז
hoiz dem fun horn dem shprotsn machn ich vel tog yenem in
house the of horn the spring up make I will day that in

פון ישׂרָאֵל, און דיר וועל איך געבן אַן אָפּן מויל צווישן זיי ; און
un zei tsvishn moil ofen an gebn ich vel dir un Yisroel fun
and they among mouth open an give I will you(SG) and Israel of

זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei
Hashem am I that know will they

30 The Davar Hashem came again unto me, saying, [2] Ben adam, prophesy, say, Thus saith Adonoi Hashem:
Wail ye: Alas for the day!

ל און דאָס ווָארט פון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , זאגּ נבֿיאות , און זאָלסט זאגן : אַזוי האָט
hot azoi zogn zolst un nevies zog mentshnkind
has thus say you(SG) shall and prophesy say son of man

געזאגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt
Hashem Adonoi said

יאָמערט: ווויי איבער דעם טאָג!
tog dem iber vei yomert
day the over woe wail

[3] For the day is near,

even the Yom Hashem is near,

a Yom Anan *(Day of Cloud)*;

it shall be the time of the Goyim.

ג ווָארעם נאָנט איז דער טאָג,
tog der iz nont vorem
day the is near for

יאָ , נאָנט איז דער טאָג פון ה ;
Hashem fun tog der iz nont yo
Hashem of day the is near yes

אַ טאָג פון וואָלקן,
volken fun tog a
clouds of day a

די שטראָפצייט פון די פעלקער וועט עס זיין .
zain es vet felker di fun shtroftsait di
be it will nations the of punishment-time the

[4] And the cherev shall come upon Mitzrayim,

and great anguish shall be in Kush *(Ethiopia)*,

when the slain shall fall in Mitzrayim,

ד און אַ שוואָרד וועט קומען אויף מִצרַיִם ,
Mitsrayim oif kumen vet shverd a un
Egypt upon come will sword a and

און אַ ציטערניש וועט זיין אין כּוש ,
Kush in zain vet tsiterenish a un
Kush in be will trembling a and

ווען דערשלאָגענע פאַלן אין מִצרַיִם ;
Mitsrayim in faln dershlogene ven
Egypt in fall slain when

and they shall take away her wealth,

און מע וועט אַוועקנעמען איר שפֿע ,
shefe ir aveknemen vet me un
abundance its take away will one and

and her yesodot *(foundations)* shall be broken down.

און אירע גרונטפֿעסטן וועלן צעשטערט ווערן .
vern tseshtert veln gruntfestn ire un
become destroyed will foundations its and

[5] Kush, and Put, and Lud, and all the mixed horde, and Libya, and the Bnei Eretz HaBrit with them, shall fall by the cherev.

ה כּוש , און פֿוט, און לוד , און אַלע געמישטע פֿעלקער, און כּוּבּ ,
Kuv un felker gemishte ale un Lud un Put un Kush
Kuv and nations mixed rabble all and Lud and Put and Kush

און די קינדער פֿון דעם לאַנד פֿון ברית , וועלן מיט זיי דורכן
durchn zei mit veln bris fun land dem fun kinder di un
through them with will covenant of land the of children the and

שוועדד פֿאַלן.
faln shverd
fall sword

[6] Thus saith Hashem:

ו אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

They also that support Mitzrayim shall fall;

פֿאַלן וועלן אויך די אונטערלענער פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun unterlener di oich veln faln
Egypt of supporters the also will fall

and the ga'on *(pride)* of her strength shall come down;

און נידערן וועט איר שטאָלצע מאַכט;
macht shtoltse ir vet nidern un
power proud its will go down and

from Migdol to Seveneh shall they fall within her by the cherev,

פֿון מִגדוֹל ביז סְוֵנֶה וועלן זיי פֿאַלן דורכן
durchn faln zei veln Seveneh biz Migdol fun
through fall they will Seveneh unto Migdol from

שוועדד אין איר,
ir in shverd
her within sword

saith Adonoi Hashem. . ה אֲדֹנָי זאָגט
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[7] And they shall be desolate betoch *(in the midst of)* the countries that are desolate,

ז און זיי וועלן פֿאַרוויסט זיין צווישן פֿאַרוויסטע לענדער,
lender farviste tsvishn zain farvist veln zei un
lands ruined among be devastate will they and

and her towns shall be in the midst of the towns that are laid waste.

און זיַנע שטעט וועלן זיין צווישן חרבֿע שטעט.
shtet cherve tsvishn zain veln shtet zaine un
cities ruined among be will towns its and

[8] And they shall know that I am Hashem,

ח און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה ,
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

when I have set an eish in Mitzrayim,

וען איך מאַך אַ פֿיַער אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in faier a mach ich ven
Egypt in fire a make I when

and when all her allies shall be destroyed.

און אַלע אירע העלפֿער וועלן צעברָאכן וועדן .
vern tsebrochn veln helfer ire ale un
become broken will helpers its all and

[9] In that day shall malachim go forth from Me in ships to make the complacently secure Ethiopians afraid, and great anguish shall come upon them, as in the Yom Mitzrayim; for, hinei, it cometh.

ט אין יענעם טאָג וועלן שלוחים פֿון אַרויסגיין מיר אין שיפֿן,
shifn in mir fun aroisgein shluchim veln tog yenem in
ships in me from go out messengers will day that in

אויפֿצושרעקן כּוש די זיכערע; און אַ ציטערניש וועט זיין בייַ זיי ווי
vi zei bai zain vet tsiterenish a un zichere di Kush oiftsushrekn
as them with be will trembling a and secure the Kush to frighten

אין טאָג פֿון מִצרַיִם ; ווואָרעם זע , עס קומט !
kumt es ze vorem Mitsrayim fun tog in
comes it behold because Egypt of day in

[10] Thus saith Adonoi Hashem:

י אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has so

I will also cause the multitude of Mitzrayim to cease by the yad of Nevukhadretzar Melech Bavel.

איך וועל אויך פֿאַרטיליקן דעם המון פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun hamon dem fartiliken oich vel ich
Egypt of multitude the destroy also will I

דורך דער האַנט פֿון נבוכַדרֶאצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל .
Bavel fun melech dem Nevuchadretsar fun hant der durch
Bavel of king the Nevukhadretzar of hand the by

[11] He and his army with him,

יא ער און זיין פֿאָלק מיט אים,
im mit folk zain un er
him with people his and he

the most terrible of the Goyim,

די פֿאָרכטיקסטע פֿון די פֿעלקער,
felker di fun forchtikste di
nations the of most terrible the

shall be brought in to destroy ha'aretz;

ווערן געבראַכט אומצוברענגען דאָס לאַנד;
land dos umtsubrengen gebracht vern
land this to destroy brought become

and they shall draw their charavot *(swords)* against Mitzrayim, and fill ha'aretz with the slain.

און זיי וועלן אַרויסציען זייערע שווערדן אויף מִצרַיִם ,
Mitsrayim oif shverdn zeyere aroistsien veln zei un
Egypt on swords their draw out will they and

און וועלן אָנפֿילן דאָס לאַנד מיט דערשלאָגענע.
dershlogene mit land dos onfiln veln un
slain with land this fill will and

[12] And I will make the river channels dry,

יב און איך וועל מאַכן די טייַכן אַ טריקענעניש ,
trikenish a taichn di machn vel ich un
dry ground a rivers the make will I and

and sell ha'aretz to the yad ra'im;

און וועל איבערנטפֿערן דאָס לאַנד
land dos iberentfern vel un
land this turn over will and

I will make eretz desolate, and all that is therein,

אין דער האַנט פֿון שלעכטע;
shlechte fun hant der in
wicked of hand the in

by the yad of zarim.

און איך וועל פֿאַרוויסטן דאָס לאַנד מיט איר פֿולקייט,
fulkeit ir mit land dos farvistn vel ich un
fullness its with land this lay waste will I and

דורך דער האַנט פֿון פֿרעמדע ;
fremde fun hant der durch
foreigners of hand the by

I Hashem have spoken it.

איך ה האָב געredt.
geredt hob Hashem ich
spoken have Hashem I

[13] Thus saith Adonoi Hashem:
I will also destroy the gillulim *(idols)*,
and I will cause their elilim *(images, false g-ds)* to cease out of Noph;
and there shall be no more a nasi of Eretz Mitzrayim;
and I will put fear in Eretz Mitzrayim.

יג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳ :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has thus

איך וועל אויך אונטערברענגען די אָפּגעטער,
opgeter di unterbrengen oich vel ich
idols the destroy also will I

און וועל פֿאַרשטערן די געצן פֿון נוֹף ;
Nof fun getsn di farshtern vel un
Noph of idols the interfere with will and

און קיין פֿירשט וועט מער נישט זיין פֿון לאַנד מִצרַיִם ;
Mitsrayim land fun zain nisht mer vet firsht kein un
Egypt land of be not more will prince any and

און איך וועל מאַכן אַ מורא אין לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land in moire a machn vel ich un
Egypt land in fear a make will I and

[14] And I will make Patros desolate,

and will kindle eish, setting fire to Tzoan,

and will execute shefatim *(judgments, punishments)* in No.

יד און איך וועל פַּאַרוויסטן פַּתרוֹס,
Patros farvistn vel ich un
Patros destroy will I and

און וועל מאַכן אַ פֿייַער אין צוֹעַן ,
Tsoan in faier a machn vel un
Tzoan in fire a make will and

און טאָן אַ משפּט אין נוֹא.
No in mishpot a ton un
No in judgment a do and

[15] And I will pour My fury upon Siyn,

the ma'oz *(stronghold)* of Mitzrayim;

and I will cut off the multitude of No.

טו און איך וועל אויסגיסן מײַן גרימצאָרן אויף סין,
Sin oif grimtsorn main oisgisen vel ich un
Sin on wrath my pour out will I and

דער פֿעסטונג פֿון מִצרַיִם ;
Mitsrayim fun festung der
Egypt of fortress the

און איך וועל פַּאַרשניידן דעם המון פֿון נוֹא.
No fun hamon dem farshnaidn vel ich un
No of multitude the cut off will I and

[16] And I will kindle eish, setting fire to Mitzrayim;
Siyn shall writhe in anguish,

and No shall be breached,

and Noph shall be taken by storm in broad daylight.

טז און איך וועל מאַכן אַ פֿייַער אין מִצרַיִם ;
Mitsrayim in faier a machn vel ich un
Egypt in fire a make will I and

דרייען אין וויטאָג וועט זיך דרייען סין,
Sin dreyen zich vet veitog in dreyen
Sin turn self will pain in turn

און נוֹא וועט אײַנגעבראָכן ווערן ,
vern aingebrochn vet No un
become breached will No and

און אויף נוֹף וועלן קומען פֿײַנד ביי טאָג.
tog bai faind kumen veln Nof oif un
day by enemy come will Noph on and

[17] The bochurim of On and of Pi-Veset shall fall by the cherev;
and these towns shall go into captivity.

יז די יונגעלײַט פֿון אוֹן און פּי-בֶּסֶת וועלן דורכן שוועבד פַֿאַלן,
faln shverd durchn veln Pi-Veset un On fun yungelait di
fall sword through will Pi-Veset and On of young men the

און זיי וועלן אין געפֿאַנגנשאַפֿט גיין .
gein gefangenshaft in veln zei un
go captivity in will they and

יח און אין תַּחְפַּנְחֵס וועט אויפֿהערן דער טאָג,
tog der oifhern vet Tachpanches in un
day the cease will Tachpanches in and

וועל איך צעברעך דאָרטן די יאָכשטאַנגען פֿון מִצרַיִם ;
Mitsrayim fun yochshtangen di dortn tsebrech ich ven
Egypt of yokes the there break I when

און איר שטאָלצע מאַכט וועט פֿאַרשטערט ווערן אין איר;
ir in vern farshtert vet macht shtoltse ir un
her in become broken will power proud its and

זי אַליין וועט אַ וואָלקן באַדעקן,
badekn volken a vet alein zi
cover cloud a will alone she

און אירע טעכטערשטעט וועלן אין געפֿאַנגנשאַפֿט גיין .
gein gefangenshaft in veln techtershtet ire un
go captivity in will daughter towns its and

יט און איך וועל טאָן אַ משפט אין מִצרַיִם ;
Mitsrayim in mishpot a ton vel ich un
Egypt in judgment a do will I and

און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

18 At Tachpanches also the day shall be darkened,

when I shall break there the yokes of Mitzrayim;

and the ga'on *(pride)* of her strength shall cease in her;
as for her, an anan *(a cloud)* shall cover her,

and her banot shall go into captivity.

19 Thus will I execute shefatim *(judgments)* in Mitzrayim;

כ און עס איז געווען אין עלפֿטן יאָר, אין ערשטן חודש , אין זיבעטן
zibetn in choidesh ershtn in yor elftn in geven iz es un
seventh in month first in year eleventh in was is it and

טאָג פֿון חודש , איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun tog
to so me to Hashem of word the was is month of day

זאָגן : כא מענטשנקינד , איך האָב צעבראָכן דעם אָרעם פֿון פַּרעה דעם
dem Pharaoh fun orem dem tsebrochn hob ich mentshnkind zogn
the Pharaoh of arm the broken have I son of man say

מלך פֿון מִצרַיִם , און זע , ער איז נישט פֿאַרבונדן געוואָרן
gevorn farbundn nisht iz er ze un Mitsrayim fun melech
having become bound not is he behold and Egypt of king

צו ברענגען אַ רפֿואה דורך אַרויפֿטאָן אַ וויקלבאַנד, אים צו פֿאַרבינדן,
farbindn tsu im viklband a aroifton durch refue a brengen tsu
bind to him turn band a put on by healing a bring to

ער זאָל וועלן שטאַרק צו האַלטן אַ שווערד. כב פֿאַר וואָר, אַזוי האָט
hot azoi vor far shverd a haltn tsu shtark vern zol er
has thus truly for sword a hold to strong become shall he

געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך קום צו פַּרעה דעם מלך פֿון
fun melech dem Pharaoh tsu kum ich ze Hashem Adonoi gezogt
of king the Pharaoh to come I behold Hashem Adonoi said

מִצרַיִם , און וועל צעברעכן זיַין אָרעמס, דעם געזונטן , און דעם
dem un gezuntn dem orems zaine tsebrechn vel un Mitsrayim
the and healthy the arms his break will and Egypt

צעבראָכענעם ; און איך וועל מאַכן אַרויספֿאַלן די שוווערד פֿון זיַין
zain fun shverd di aroisfaln machn vel ich un tsebrochenem
his from sword the fall out make will I and splintered

האַנט. כג און איך וועל צעשפּרייטן מִצרַיִם צווישן די פֿעלקער, און
un felker di tsvishn Mitsrayim tseshpreitn vel ich un hant
and nations the among Egypt scatter will I and hand

וועל זיי צעווואַרפֿן אין די לענדער. כד און איך וועל שטאַרקן די אָרעמס
orems di shtarkn vel ich un lender di in tsevarfn zei vel
arms the strengthen will I and lands the in disperse them will

20 And it came to pass in the eleventh year, in the first month, in the seventh day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, 21 Ben adam, I have broken the zero'a of Pharaoh Melech Mitzrayim; and, hinei, it shall not be bound up to bring refu'ot *(healing)*, nor a splint put on to bind it, to make it strong to hold the cherev. 22 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Hinei, I am against Pharaoh Melech Mitzrayim, and will break his zero'ot *(arms)*, the chazakah *(strong)*, and that which was broken; and I will cause the cherev to fall out of his yad. 23 And I will scatter Mitzrayim among the Goyim, and will disperse them through the countries. 24 And I will strengthen the zero'ot *(arms)* of Melech Bavel, and put My cherev in his

yad; but I will break the zero'ot of Pharaoh, and he shall groan before him with the groanings of the mortally wounded. 25 But I will strengthen the zero'ot *(arms)* of Melech Bavel, and the zero'ot *(arms)* of Pharaoh shall fall down; and they shall know that I am Hashem, when I shall put My cherev into the yad of Melech Bavel, and he shall stretch it out against Eretz Mitzrayim. 26 And I will scatter the Mitzrayim among the Goyim, and disperse them among the countries; and they shall know that I am Hashem.

פַֿון דעם מלך פֿון בָּבֶל . און וועל געבן מײַן שוואַרד אין זײַן האַנט;
hant zain in shverd main gebn vel un Bavel fun melech dem fun
hand his in sword my give will and Bavel of king the of

און איך וועל צעברעכן די אָרעמס פַֿון פַּרעהן , און ער וועט קרעכצן
krechtsn vet er un Pharaohn fun orems di tsebrechn vel ich un
groan will he and Pharaoh of arms the break will I and

כה פַֿאַר אים קרעכצן פַֿון אַ דערשטאָכענעם. כה און איך וועל שטאַרקן
shtarkn vel ich un dershtochenem a fun krechtsn im far
strengthen will I and pierced one a of groans him before

די אָרעמס פַֿון דעם מלך פַֿון בָּבֶל , און די אָרעמס פַֿון פַּרעהן
Pharaohn fun orems di un Bavel fun melech dem fun orems di
Pharaoh of arms the and Bavel of king the of arms the

וועלן אַראָפפֿאַלן; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה , ווען איך
ich ven Hashem bin ich az visen veln zei un aropfaln veln
I when Hashem am I that know will they and fall will

גיב מײַן שוואַרד אין דער האַנט פַֿון דעם מלך פַֿון בָּבֶל , און ער
er un Bavel fun melech dem fun hant der in shverd main gib
he and Bavel of king the of hand the in sword my give

וועט זי אויסשטרעקן קעגן לאַנד מִצרַיִם . כו און איך וועל צעשפּרייטן
tseshpreitn vel ich un Mitsrayim land kegen oisshtrekn zi vet
scatter will I and Egypt land against stretch out it will

מִצרַיִם צווישן די פֿעלקער, און וועל זיי צעוואַרפֿן אין די לענדער;
lender di in tsevarfn zei vel un felker di tsvishn Mitsrayim
lands the in disperse them will and nations the among Egypt

און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

31 And it came to pass in the eleventh year, in the third month, in the first day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Ben adam, speak unto Pharaoh Melech Mitzrayim, and to his multitude:

Whom art thou like in thy greatness?

לא

און עס איז געווען אין עלפֿטן יאָר, אין דריטן חודש , אין
in choidesh dritn in yor elftn in geven iz es un
in month third in year eleventh in was is it and

ערשטן טאָג פֿון חודש , איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun tog ershtn
Hashem of word the was is month of day first

צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu
say to so me to

ב מענטשנקינד , זאָג צו פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun melech dem Pharaoh tsu zog mentshnkind
Egypt of king the Pharaoh to say son of man

און צו זײַן המון :
hamon zain tsu un
multitude his to and

צו וועמען גלײַכסטו זיך אין דײַן גרויסקייט?
groiskeit dain in zich glaichstu vemen tsu
greatness your in self you resemble whom to

ג זע , אשור איז געווען אַ צעדער אין לבָנון ,
Levanon in tseder a geven iz Ashur ze
Levanon in cedar a was is Assyria behold

מיט שיינע צווײַגן , און שאָטנדיקן געוועלד ,
geveld shotndikn un tsvaign sheine mit
undergrowth shady and branches beautiful with

און הויך אין ווּוקס ;
vuks in hoich un
height in high and

3 Hinei, Ashur *(the Assyrian)* was a cedar in Levanon

with yafeh branches, and with a forest shade,

and of a high stature;

and his top was above
the thick boughs.

אוּן צוויישן געדיכטענישן איז געווען זײַן שפּיץ.
shpits zain geven iz gedichtenishn tsvishn un
top his was is thick branches among and

[4] The mayim made it grow,

[ד] וואַסער האָט אים אויפֿגעצויגן,
oifgetsoign im hot vaser
raised him has water

the tehom *(underground water)* set him up
in height

דער תּהום האָט אים אויפֿגעבראַכט;
oifgebracht im hot tehom der
brought up him has deep the

by her streams flowing

זײַנע שטראָמען, זיי פֿלעגן גיין
gein flegn zei shtromen zaine
go used to they streams his

all around its planting,

רונד אַרום זײַן פֿלאַנצונג,
flantsung zain arum rund
planting his round around

and sent her rivulets

אוּן זײַנע גראָבנס האָט ער צעשיקט
tseshikt er hot grobns zaine un
sent he has channels his and

unto all the trees of
the sadeh.

צו אַלע ביימער פֿון פֿעלד.
feld fun beimer ale tsu
field of trees all to

[5] Therefore his height
was exalted

[ה] דערום איז זײַן וווקס געווען העכער
hecher geven vuks zain iz derum
higher was height his is therefore

above kol atzei hasadeh
(all the trees of the field),

פֿון אַלע ביימער פֿון פֿעלד,
feld fun beimer ale fun
field of trees all than

and his boughs were
multiplied,

אוּן זײַנע צווײַגן האָבן זיך געמערט,
gemert zich hobn tsvaign zaine un
increased selves have branches his and

and his branches
became long

אוּן זײַנע ריטער זײַנען לאַנג געוואָרן,
gevorn lang zainen riter zaine un
become long are boughs his and

because of the mayim
rabbim, as it sent
them out.

פֿון פֿיל וואַסער ביי זײַן אויסוואַקסן.
oisvaksn zain bai vaser fil fun
growth his unto water much from

[6] All the oph HaShomayim

[ו] אין זײַנע צווײַגן האָבן גענעסט
genest hobn tsvaign zaine in
nested have branches his in

made their nests in
his boughs,

אַלע פֿויגלען פֿון הימל,
himel fun foiglen ale
heaven of birds all

and under his branches
did all the beasts
of the sadeh
give birth to their young,

אוּן אונטער זײַנע ריטער האָבן געבאָרן
geborn hobn riter zaine unter un
given birth to have boughs his under and

אַלע חיות פֿון פֿעלד;
feld fun chayes ale
field of creatures all

and under his tzel *(shadow)*

אוּן אין זײַן שאָטן פֿלעגן זיצן
zitsn flegn shotn zain in un
sit used to shadow his in and

dwelt kol Goyim rabbim.

אַלע גרויסע פֶּעלקער.
felker groise ale
nations great all

7 Thus was he beautiful in his gadol *(greatness)*,

ז און ער איז שיין געווען אין זיין גרויסקייט,
groiskeit zain in geven shein iz er un
greatness his in was beautiful is he and

in the length of his branches;

אין דער לענג פֿון זיַינע צווייגן ;
tsvaign zaine fun leng der in
branches his of length the in

for his shoresh *(root)* reached

ווּאָרעם זיין ווּאָרצל איז געווען
geven iz vortsel zain vorem
was is root his for

to mayim rabbim.

ביַי וואַסער אַ סך .
sach a vaser bai
lot a water by

8 The cedars in the Gan Elohim

ח די צעדערן אין גאָרטן פֿון אלקים
Elokim fun gortn in tsedern di
G-d of garden in cedar trees the

could not compare with him;

האָבן אים נישט פֿאַרטונקלט ;
fartunklt nisht im hobn
utterly obscured not him have

the pine trees were not

ציפּרעסן זיַינען נישט גלייַך געווען
geven glaich nisht zainen tsipresn
were equal not are cypresses

like his boughs,

צו די צווייגן זיַינע ;
zaine tsvaign di tsu
his branches the to

and the plane trees were not

און פּלאַטאַנעבוימער זיַינען נישט געווען
geven nisht zainen platanenbeimer un
were not are continue and

like his branches;

אַזוי ווי די ריטער זיַינע ;
zaine riter di vi azoi
his boughs the as so

nor any etz *(tree)* in the Gan Elohim

קיין בוים אין גאָרטן פֿון אלקים
Elokim fun gortn in boim kein
G-d of garden in tree any

was like unto him in his beauty.

איז נישט גלייַך געווען צו אים אין זיַין שיינקייט .
sheinkeit zain in im tsu geven glaich nisht iz
beauty his in him to was equal not is

9 I have made him beautiful

ט שיין האָב איך אים געמאַכט
gemacht im ich hob shein
made him I have beautiful

by the multitude of his branches:

מיט זיַינע פֿיל צווייגן ,
tsvaign fil zaine mit
branches many his with

so that all the trees of Eden, that were in the Gan Elohim, envied him.

און אים האָבן מקנא געווען
geven mekane hobn im un
were envious have him and

אַלע ביימער פֿון עֵדֶן וואָס אין גאָרטן פֿון אלקים .
Elokim fun gortn in vos Eden fun beimer ale
G-d of garden in that Eden of trees all

[10] Therefore thus saith Adonoi Hashem: Because thou hast increased thyself in height, and he hath shot up his top above the thick boughs, and his lev is proudly lifted up in his height, [11] I have therefore delivered him into the yad of the mighty one of the Goyim; he shall surely deal with him; I have driven him out according to his wickedness. [12] And zarim, the most terrible of the Goyim, have cut him down, and have left him; upon the harim and in all the ge'ayot *(valleys)* his branches are fallen, and his boughs are broken by all the ravines of the earth; and kol Amei HaAretz *(all the nations of the earth)* departed from his tzel *(shade)*, and forsook him. [13] Upon his ruin shall all the oph Shomayim remain, and all the beasts of the sadeh shall come to his branches; [14] To the end that none of all the trees by the mayim exalt themselves for their height, neither shoot up their top above the thick boughs, and that no trees that drink mayim may reach up to them in height; for they are all delivered unto mavet, to the depths of ha'aretz, in the midst of the bnei adam, with them that go down to the bor *(pit)*.

י דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט: ווייל דו ביסט געווען
geven bist du vail gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
were are you because said so Hashem Adonoi has therefore

הויך אין ווּקס ; און ער האָט אויסגעשטרעקט זײַן שפּיץ פֿון צווישן
tsvishn fun shpits zain oisgeshtrekt hot er un vuks in hoich
among from top his stretched out has he and height in high

געדיכטענישן , און זײַן האַרץ האָט זיך דערהויבן פֿון וועגן זײַן
zain vegen fun derhoibn zich hot harts zain un gedichtenishn
his account of on lifted up self has heart his and thick branches

הייך , יא דערום וועל איך אים געבן אין דער האַנט פֿון דעם מאַכטיקסטן
machtikstn dem fun hant der in gebn im ich vel derum heich
mightiest the of hand the in give him I will therefore height

פֿון די פֿעלקער; רעכענען וועט ער זיך רעכענען מיט אים; פֿאַר זײַן
zain far im mit rechenen zich er vet rechenen felker di fun
his for him with reckon self he will reckon nations the of

שלעכטיקייט טו איך אים פֿאַרטרײַבן. יב און אים שניידן אָפּ פֿרעמדע ,
fremde op shnaidn im un fartraiben im ich tu shlechtikeit
foreigners off cut him and drive away him I do wickedness

די פֿאָרכטיקסטע פֿון די פֿעלקער, און זיי וואַרפֿן אים אַוועק; אויף אַלע
ale oif avek im vorfn zei un felker di fun forchtikste di
all on away him throw they and nations the of most terrible the

בערג און אין אַלע טאָלן פֿאַלן זײַנע צווײַגן , און זײַנע ריטער
riter zaine un tsvaign zaine faln toln ale in un berg
boughs his and branches his fall valleys all in and mountains

ליגן צעבראָכן אין אַלע גראָבנס פֿון דער ערד ; און אַלע פֿעלקער פֿון
fun felker ale un erd der fun grobns ale in tsebrochn lign
of nations all and earth the of channels all in broken lie

דער ערד נידערן פֿון זײַן שאָטן , און פֿאַרלאָזן אים. יג אויף זײַן
zain oif im farlozen un shotn zain fun nidern erd der
his on him forsake and shadow his from descend earth the

געפֿאַלענעם שטאַם רוען אַלע פֿויגלען פֿון הימל , און אויף זײַנע ריטער
riter zaine oif un himel fun foiglen ale ruen shtam gefalenem
boughs his on and heaven of birds all rest trunk fallen

זײַנען אַלע חיות פֿון פֿעלד; יד כּדי קיין ביימער ביים ווואַסער זאָלן
zoln vaser baim beimer kein kedei feld fun chayes ale zainen
shall water at trees any so that field of beasts all are

זיך נישט גרייסן מיט זייער ווּקס , און נישט אויסשטרעקן זייער שפּיץ
shpits zeyer oisshtrekn nisht un vuks zeyer mit greisn nisht zich
top their stretch out not and height their with boast not selves

פֿון צווישן געדיכטענישן ; און עס זאָלן נישט שטיין אין זייער הייך
heich zeyer in shtein nisht zoln es un gedichtenishn tsvishn fun
height their in stand not shall it and thick branches among from

זייערע מאַכטיקע , אַלע אָנגעטרונקענע מיט ווואַסער; ווארעם זיי אַלע
ale zei vorem vaser mit ongetrunkene ale machtike zeyere
all they for water with well-watered all mighty ones their

זײַנען איבערגעגעבן צום טויט , צו דער אונטערשטער ערד ,
erd untershter der tsu toit tsum gevorn ibergegebn zainen
earth lower the to death to the become delivered are

צווישן די קינדער פֿון מענטשן , צו די געניידערטע אין גרוב.
grub in geniderte di tsu mentshn fun kinder di tsvishn
pit in those brought down the to men of children the between

[15] Thus saith Adonoi Hashem: In the day when he went down to Sheol I caused a mourning; I covered the tehom *(deep)* for him, and I restrained the rivers thereof, and the mayim rabbim were held back; and I caused Levanon to mourn for him, and all the trees of the sadeh wilted and fainted for him. [16] I made the Goyim to shake at the sound of his fall, when I cast him down to Sheol with them that descend into the bor *(pit)*; and all the trees of Eden, the choice and best of Levanon, all that drink mayim, shall be consoled in the depths of ha'aretz. [17] They also went down into Sheol with him unto them that be slain with the cherev; and they that were his zero'a, that dwelt under his tzel *(shade)* in the midst of the Goyim.

[18] To whom art thou thus like in kavod and in greatness among the trees of Eden? Yet shalt thou be brought down with the trees of Eden unto the depths of ha'aretz; thou shalt lie in the midst of the arelim *(uncircumcised)* with them that be slain by the cherev.

טו אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אין דעם טאָג וואָס ער האָט
hot er vos tog dem in Hashem Adonoi gezogt hot azoi
has he that day the in Hashem Adonoi said has so

געניידערט אין שְׁאוֹל, האָב איך געמאַכט טרויערן , האָב איך צוגעדעקט
tsugedekt ich hob troiern gemacht ich hob Sheol in genidert
covered I have mourning made I have Sheol in descended

דעם תהום וועגן אים, און איך האָב פֿאַרמיטן זיַינע טיַכן , און
un taichn zaine farmitn hob ich un im vegen tehom dem
and rivers his stopped have I and him because of deep the

פֿאַרהאַלטן געוואָרן זיַינען די גרויסע וואַסערן; און איך האָב געמאַכט
gemacht hob ich un vasern groise di zainen gevorn farhaltn
made have I and waters great the are become withheld

פֿינצטער וועגן אים דעם לְבָנוֹן , און אַלע ביימער פֿון פֿעלד האָבן
hobn feld fun beimer ale un Levanon dem im vegen fintster
have field of trees all and Levanon the him because of darkness

געחלשט וועגן אים. טז מיט דעם הילך פֿון זיַין פֿאַלן האָב איך
ich hob faln zain fun hilch dem mit im vegen gechalesht
I have fall his of sound the with him because of fainted

אויפֿגעשטורעמט די פֿעלקער, וועז איך האָב אים געמאַכט נידערן אין
in nidern gemacht im hob ich ven felker di oifgeshturemt
in descend made him have I when nations the stirred up

שְׁאוֹל מיט די געניידערטע אין גרוב. און זיך געטרייסט אין
in getreist zich un grub in geniderte di mit Sheol
in comforted selves and pit in those brought down the with Sheol

דער אונטערשטער ערד האָבן אַלע ביימער פֿון עֵדֶן , די גאָלדענסטע
geklibnste di Eden fun beimer ale hobn erd untershter der
choicest the Eden of trees all have earth lower the

און בעסטע פֿון לְבָנוֹן , אַלע אָנגעטרונקענע מיט וואַסער. יז זיי אויך
oich zei vaser mit ongetrunkene ale Levanon fun beste un
also they water with well-watered all Levanon of best and

האָבן מיט אים געניידערט אין שְׁאוֹל, צו די דערשלאָגענע פֿון שוואַרד
shverd fun dershlogene di tsu Sheol in genidert im mit hobn
sword of slain the to Sheol in descended him with have

– די וואָס זיַנען זיַין אָרעם געווען, וואָס זיַנען געזעסן אין זיַין
zain in gezesn zainen vos geven orem zain zainen vos di
his in sat are that were arm his are that the ones

שאָטן צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn shotn
nations the among shadow

יח צו וועמען אַזוינס גלייַכסטו זיך אין כבֿוד און אין גרויסקייט
groiskeit in un koved in zich glaichstu azoins vemen tsu
greatness in and glory in self you resemble such things whom to

צווישן די ביימער פֿון עֵדֶן ? אָבער וועסט גענידערט ווערן מיט
mit vern genidert vest ober Eden fun beimer di tsvishn
with become brought down will but Eden of trees the among

די ביימער פֿון עֵדֶן, אין דער אונטערשטער ערד ; צווישן אומבאַשניטענע
umbashnitene tsvishn erd untershter der in Eden fun beimer di
uncircumcised among earth lower the in Eden of trees the

וועסטו ליגן, מיט דערשלאָגענע פֿון שוואַרד.
shverd fun dershlogene mit lign vestu
sword of slain with lie will you(sg)

This is Pharaoh and all his multitude, saith Adonoi Hashem.

32 And it came to pass in the twelfth year, in the twelfth month, in the first day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben adam, take up a kinah *(lamentation)* for Pharaoh Melech Mitzrayim, and say unto him:

Thou art like a lion of the Goyim,
and thou art as a sea monster in the yamim *(seas)*;
and thou thrash about in thy rivers,
and troubledst the mayim with thy feet,
and fouledst their rivers.

[3] Thus saith Adonoi Hashem:

I will therefore spread out My net over thee

with a kahal of amim rabbim;

and they shall draw thee up in My net.

[4] Then will I throw thee upon ha'aretz,

I will cast thee forth upon the open sadeh,

and will cause all the oph HaShomayim to settle upon thee,

ער, פַּרעה , און זיין גאַנצער המון , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt hamon gantser zain un Pharaoh er
Hashem Adonoi declares multitude whole his and Pharaoh he

לב

און עס איז געווען אין צוועלפטן יאָר , אין צוועלפטן חודש , אין
in choidesh tsvelftn in yor tsvelftn in geven iz es un
in month twelfth in year twelfth in was is it and

ערשטן טאָג פֿון חודש , איז געווען דאָס וואָרט פֿון ה צו
tsu Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun tog ershtn
to Hashem of word the was is month of day first

מיר, אַזוי צו זאָגן : ב מענטשנקינד , הייב אויף אַ קלאָג אויף פַּרעה
mir, azoi tsu zogn mentshnkind heib oif a klog oif Pharaoh
Pharaoh on lamentation a up lift son of man say to so me

דעם מלך פֿון מִצרַיִם , און זאָלסט זאָגן צו אים:
im tsu zogn zolst un Mitsrayim fun melech dem
him to say you(SG) shall and Egypt of king the

צו אַ יונגלייב פֿון די פֿעלקער האָסטו זיך געגליכן ;
geglichn zich hostu felker di fun yungleib a tsu
likened self have you nations the of young lion a to

און ביסט געווען ווי אַ קראָקאָדיל אין די ימען ,
yamen di in krokodil a vi geven bist un
seas the in crocodile a like were are and

און האָסט זיך געפּלוישקעט אין דיינע טייכן ,
taichn daine in geploishket zich host un
rivers your in splashed self have and

און מיט דיינע פֿיס האָסטו די וואַסערן צעמישט ,
tsemisht vasern di hostu fis daine mit un
stirred up waters the have you feet your with and

און צעקוויטיקט זייערע טייכן .
taichn zeyere tsekoitikt un
rivers their muddied and

ג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Hashem Adonoi said has thus

דערום וועל איך אויסשפרייטן אויף דיר מײַן נעץ ,
nets main dir oif oisshpreitn ich vel derum
net my you(SG) on spread out I will therefore

מיט אַן אײַנזאַמלונג פֿון פֿעלקער,
felker fil fun ainzamlung an mit
nations many of gathering a with

און זיי וועלן דיך אויפֿברענגען אין מײַן פֿאַנגנעץ.
fangnets main in oifbrengen dich veln zei un
dragnet my in bring up you(SG) will they and

ד און איך וועל דיך אַוועקווואַרפֿן אויף דער ערד ,
erd der oif avekvarfn dich vel ich un
earth the on throw away you(SG) will I and

אויפֿן פֿרײַען פֿעלד וועל איך דיך אַוועקשלײַדערן;
avekshlaidern dich ich vel feld fraien oifn
throw away you(SG) I will field open on the

און איך וועל מאַכן רוען אויף דיר אַלע פֿויגלען פֿון הימל ,
himel fun foiglen ale dir oif ruen machn vel ich un
heaven of birds all you(SG) on rest make will I and

and I will fill the beasts of kol ha'aretz *(the whole earth)* with thee.

אוֹן וועל אָנזעטן מיט דיר אַלע חיות פֿון דער ערד .
erd der fun chayes ale dir mit onzetn vel un
earth the of beasts all you(SG) with satisfy will and

[5] And I will lay thy basar upon the harim,

ה אוֹן איך וועל אַהינטאָן דיין פֿלייש אויף די בערג ,
berg di oif fleish dain ahinton vel ich un
mountains the on flesh your put will I and

and fill the ge'ayot *(valleys)* with thy height.

אוֹן וועל אָנפֿילן די טאָלן מיט דיין וועראמדיקייט.
veremdikeit dain mit toln di onfiln vel un
worms your with valleys the fill will and

[6] I will also water with thy flowing dahm

ו אוֹן איך וועל אָנטרינקען דאָס לאַנד מיט דיין בלוט ,
blut dain mit land dos ontrinken vel ich un
blood your with land the saturate will I and

eretz even up to the harim;

מיט דיין בלוט פֿלייץ ביז די בערג ;
berg di biz fleits blut dain mit
mountains the until flow blood your with

and the ravines shall be full of thee.

אוֹן די גראָבנס וועלן אָנגעפֿילט ווערן מיט דיר .
dir mit vern ongefilt veln grobns di un
you(SG) with become filled will ravines the and

[7] And when I shall put out thy light,

ז אוֹן ווען איך לעש דיך אויס,
ois dich lesh ich ven un
out you(SG) extinguish I when and

I will cover the Shomayim,

וועל איך צודעקן די הימלען ,
himlen di tsudekn ich vel
heavens the cover I will

and make the kokhavim thereof dark;

אוֹן וועל פֿינצטער מאַכן זייערע שטערן;
shtern zeyere machn fintster vel un
stars their make dark will and

I will cover the shemesh with an anan *(cloud)*,

די זון , זי וועל איך מיט אַ וואָלקן פֿאַרדעקן,
fardekn volken a mit ich vel zi zun di
conceal cloud a with I will she sun the

and the yarei'ach *(moon)* shall not give her light.

אוֹן די לבֿנה וועט נישט לייכטן איר ליכט.
licht ir laichtn nisht vet levone di un
light its shine light not will moon the and

[8] All the bright lights of Shomayim

ח אַלע ליכטיקע לִיכטער אין הימל ,
himel in lichter lichtike ale
heaven in lights bright all

will I make dark over thee,

זיי וועל איך מאַכן פֿינצטער איבער דיר ,
dir iber fintster machn ich vel zei
you(SG) over dark make I will they

and set choshech upon thy land,

אוֹן איך וועל געבן אַ חושך אויף דיין לאַנד,
land dain oif choishech a gebn vel ich un
land your on darkness a give will I and

saith Adonoi Hashem.

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[9] I will also trouble the hearts of amim rabbim *(many peoples)*, when I shall bring thy destruction among the Goyim, into the countries which thou hast not known. [10] Indeed, I will

ט אוֹן איך וועל פֿאַראומערן דאָס האַרץ פֿון פֿיל פֿעלקער, ווען
ven felker fil fun harts dos farumern vel ich un
when nations many of heart the distress will I and

איך ברענג דיין ברידער צווישן די פֿעלקער, אין לענדער וואָס דו
du vos lender in felker di tsvishn broch dain breng ich
you which lands in nations the among breaking your bring I

קענסט זיי נישט. י אוֹן איך וועל מאַכן באַנומען ווערן וועגן
vegen vern banumen machn vel ich un nisht zei kenst
concerning become seized make will I and not them know

make amim rabbim *(many peoples)* appalled at thee, and their melachim shall be horribly afraid because of thee when I brandish My cherev before them; and they shall tremble at every moment, every ish for his own nefesh, in the day of thy downfall.

דיר פִֿיל פַֿעלקער, און זייערע מלכים וועלן שוידערן אַ שוידער
shoider a shoidern veln mlochim zeyere un felker fil dir
of horror a shudder will kings their and nations many you(SG)

וועגן דיר , ווען איך פַֿאָך מײַן שווערד פַֿאַר זייער פּנים ;
ponem zeyer far shverd main fach ich ven dir vegen
face their before sword my wave I when you(SG) concerning

און זיי וועלן ציטערן אַלע רגע , איטלעכער פַֿאַר זײַן לעבן, אין טאָג
tog in lebn zain far itlecher rege ale tsiteren veln zei un
day in life his for each moment every tremble will they and

פֿון דײַן פַֿאַלן .
faln dain fun
downfall your of

[11] For thus saith Adonoi Hashem: Cherev of Melech Bavel shall come upon thee. [12] By the charavot *(swords)* of the gibborim *(mighty)* will I cause thy multitude to fall, the most terrible of the Goyim, all of them.

יא וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : די שווערד פֿון דעם
dem fun shverd di Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
the of sword the Hashem Adonoi said has thus for

מלך פֿון בָּבֶל וועט קומען אויף דיר . יב דורך די שווערדן פֿון
fun shverdn di durch dir oif kumen vet Bavel fun melech
of swords the by you(SG) upon come will Bavel of king

גיבורים וועל איך מאַכן פַֿאַלן דײַן המון ; די פֿאָרכטיקסטע פֿון די
di fun forchtikste di hamon dain faln machn ich vel giborim
the of most terrible the multitude your fall make I will warriors

פַֿעלקער זײַנען זיי אַלע.
ale zei zainen felker
all they are nations

And they shall plunder the ga'on *(pomp)* of Mitzrayim, and all the multitude thereof shall be made shmad.

און זיי וועלן פַֿאַרוויסטן דעם שטאָלץ פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun shtolts dem farvistn veln zei un
Egypt of pride the lay waste will they and

און פַֿאַרטיליקט וועט איר גאַנצער המון .
hamon gantser ir vet vern fartilikt un
multitude whole its will become exterminated and

[13] I will destroy also all the behemah thereof from beside the mayim rabbim;

neither shall the regel adam muddy them any more, nor the hooves of beasts muddy them.

יג און איך וועל אונטערברענגען אַלע אירע בהמות
beheimes ire ale unterbrengen vel ich un
beasts its all destroy will I and

פֿון לעבן די פֿיל
fil di lebn fun
many the beside from

וואַסערן;
vasern
waters

און זיי וועט מער נישט צעמישן אַ פֿוס פֿון אַ מענטשן ,
mentshn a fun fus a tsemishn nisht mer vet zei un
men a of foot a trouble not more will they and

און קלויען פֿון אַ בהמה וועלן זיי נישט צעמישן .
tsemishn nisht zei veln beheime a fun kloien un
trouble not they will livestock a of hoof and

[14] Then will I make their mayim clear, and cause their rivers to run like shemen,

יד דענצמאָל וועל איך מאַכן אָפּשטיין זייערע וואַסערן,
vasern zeyere opshtein machn ich vel dentsmol
waters their settle make I will then

און זייערע טײַכן וועל איך מאַכן גיין ,
gein machn boimel vi ich vel taichn zeyere un
go make olive oil like I will rivers their and

saith Adonoi Hashem. , ה אֲדֹנָי זאָגט
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

15 When I shall make Eretz Mitzrayim desolate,

and the country shall be destitute of that whereof it was full, when I shall strike all them that dwell therein,

then shall they know that I am Hashem.

טו וועַן איך מאַך דאָס לאַנד מִצרַיִם אַ וויסט און וויסטעניש ,
vistenish un vist a Mitsrayim land dos mach ich ven
desolation and wasteland a Egypt land this make I when

אַ לאַנד אָן איר פֻולקייט,
fulkeit ir on land a
fullness its without land a

וועַן איך שלאָג אַלע ווויינער אין איר;
ir in voiner ale shlog ich ven
it in inhabitants all strike I when

און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un
Hashem am I that know will they and

16 This is the kinah *(lamentation)* wherewith they shall lament her; the banot of the Goyim shall lament her; they shall lament for her, even for Mitzrayim, and for all her multitude, saith Adonoi Hashem.

טז אַ קלאָגליד איז דאָס, און קלאָגן וועט מען עס; די טעכטער
techter di es men vet klogn un dos iz kloglid a
daughters the it one will lament and this is lamentation a

פֻון די פַעלקער וועלן עס קלאָגן ; אויף מִצרַיִם און אויף איר גאַנצן
gantsn ir oif un Mitsrayim oif klogn es veln felker di fun
entire her for and Egypt for lament it will nations the of

המון וועלן זיי עס קלאָגן , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt klogn es zei veln hamon
Hashem Adonoi declares lament it they will multitude

17 It came to pass also in the twelfth year, in the fifteenth day of the month, that the Devar Hashem came unto me, saying,

יז און עס איז געווען אין צוועלפטן יאָר , אין פֻופצנטן טאָג פֻון חודש
choidesh fun tog fuftsntn in yor tsvelftn in geven iz es un
month of day fifteenth in year twelfth in was is it and

איז געווען דאָס וואָרט פֻון ה צו מיר, אַזוי צו זאָגן : יח מענטשנקינד ,
mentshnkind zogn tsu azoi mir tsu Hashem fun vort dos geven iz
son of man say to so me to Hashem of word the was is

18 Ben adam, wail for the multitude of Mitzrayim, and send them down, even her, and the banot of the mighty Goyim, unto the depths of ha'aretz, with them that go down into the bor *(pit)*:

יאָמער אויף דעם המון פֻון מִצרַיִם , און מאַך זיי נידערן –
nidern zei mach un Mitsrayim fun hamon dem oif yomer
go down them make and Egypt of multitude the for wail

זי מיט די טעכטער פֻון מאַכטיקע פַעלקער, אין דער אונטערשטער
untershter der in felker machtike fun techter di mit zi
lowest the in nations mighty of daughters the with she

ערד , מיט די געניידערטע אין גרוב.
erd , mit di geniderte in grub.
earth with the those who descended in pit

19 Whom dost thou surpass in beauty?

Go down, and be thou laid with the arelim *(uncircumcised)*.

יט פֻון וועמען ביסטו בעסער?
beser bistu vemen fun
better are you whom from

נידער אַראָפּ, און ווער געלייגט מיט די אומבאַשניטענע.
umbashnitene di mit geleigt ver un arop nider
uncircumcised the with laid down be and down descend

20 They shall fall in the midst of them that are slain by the cherev; she is delivered to the cherev; drag her off and all her multitudes.

כ צווישן דערשלאָגענע פֻון שווערד זאָלן זיי פַאַלן; צו דער שווערד איז
iz shverd der tsu faln zei zoln shverd fun dershlogene tsvishn
is sword the to fall they shall sword of slain among

זי איבערגעגעבן געוואָרן ; שלעפט זי אַראָפּ מיט איר גאַנצן המון .
hamon gantsn ir mit arop zi shlept gevorn ibergegebn zi
multitude entire her with down her drag become delivered she

21 The

כא די שטאַרקסטע גיבורים וועלן רעדן פון אים מיט זיינע העלפֿער
helfer zaine mit im fun redn veln giborim shtarkste di
helpers his with him of speak will warriors strong the

פון מיטן דער שְׁאוֹל; זיי האָבן גענידערט , זיך געלייגט , די
di geleigt zich genidert hobn zei Sheol der mitn fun
the laid down selves gone down have they Sheol the midst from

אומבאַשניטענע, דערשלאָגענע פון שווערד.
shverd fun dershlogene umbashnitene
sword of slain uncircumcised

כב דאָרטן איז אשור מיט איר גאַנצן געזעמל – רונד אַרום איר
ir arum rund gezeml gantsn ir mit Ashur iz dortn
her round around company entire her with Assyria is there

אירע קבֿרים ; אַלע דערשלאָגענע, געפֿאַלן פון שווערד – כג וואָס אירע קבֿרים
kvorim ire vos shverd fun gefaln dershlogene ale kvorim ire
graves her who sword of fallen slain all graves her

זיינען פֿאַרלייגט אין די עקן פון גרוב, און איר געזעמל איז רונד
rund iz gezeml ir un grub fun ekn di in farleigt zainen
around is assembly her and pit of ends the in placed are

אַרום איר קבֿר ; אַלע דערשלאָגענע, געפֿאַלן פון שווערד, וואָס האָבן
hobn vos shverd fun gefaln dershlogene ale keyver ir arum
have who sword of fallen slain all tomb her round

אָנגעוואָרפֿן אַ שרעק אין לאַנד פון די לעבעדיקע.
lebedike di fun land in shrek a ongevorfn
living the of land in terror a cast

כד דאָרטן איז עֵילָם מיט איר גאַנצן המון רונד אַרום איר
ir arum rund hamon gantsn ir mit Eilam iz dortn
her round around multitude entire her with Eilam is there

קבֿר ; אַלע דערשלאָגענע, געפֿאַלן פון שווערד, וואָס האָבן געגידערט
genidert hobn vos shverd fun gefaln dershlogene ale keyver
gone down have who sword of fallen slain all tomb

אומבאַשניטענע אין דער אונטערשטער ערד , וואָס האָבן אָנגעוואָרפֿן זייער
zeyer ongevorfn hobn vos erd untershter der in umbashnitene
their cast have who earth lowest the into uncircumcised

שרעק אין לאַנד פון די לעבעדיקע, און זיי טראָגן זייער שאַנד מיט די
di mit shand zeyer trogn zei un lebedike di fun land in shrek
the with shame their bear they and living the of land in terror

געגידערטע אין גרוב. כה צווישן דערשלאָגענע האָט מען אירע
ire ir arum rund hamon gantsn ir mit gegebn geleger a
her one has slain among pit into those who descended

אַ געלעגער געגעבן מיט איר גאַנצן המון ; רונד אַרום איר אירע
her her round around multitude entire her with given bed a

קבֿרים ; אַלע אומבאַשניטענע, דערשלאָגן פון שווערד; ווייל זייער
zeyer vail shverd fun dershlogn umbashnitene ale kvorim
their because sword of struck down uncircumcised all graves

שרעק איז געווען אָנגעוואָרפֿן אין לאַנד פון די לעבעדיקע, דערום טראָגן
trogn derum lebedike di fun land in ongevorfn geven iz shrek
bear therefore living the of land in cast was is terror

זיי זייער שאַנד מיט די געגידערטע אין גרוב; צווישן
tsvishn grub in geniderte di mit shand zeyer zei
among pit into those who descended the with shame their they

געשלאָגענע זיינען זיי געלייגט געווארן.
gevorn geleigt zei zainen geshlogene
become laid they are struck down

mightiest among the gibborim shall speak to him out of the midst of Sheol with them [that as allies] help him; they are gone down, they lie with the arelim *(uncircumcised)*, slain by the cherev.

22 Ashur *(Assyria)* is there and all her kahal; his kevarim are about him; all of them slain, fallen by the cherev; 23 Whose kevarim are set in the recesses of the bor *(pit)*, and her kahal *(company)* is all around her kevurah; all of them slain, fallen by the cherev, which caused terror in Eretz Chayyim.

24 There is Eilam and all her multitude around her kevurah, all of them slain, fallen by the cherev, which are gone down arelim *(uncircumcised)* into the lower parts of ha'aretz, which caused their terror in Eretz Chayyim; yet have they borne their shame with them that go down to the bor *(pit)*. 25 They have set her a mishkav *(bed)* in the midst of the slain with all her multitude; her kevarim are all around him; all of them arelim *(uncircumcised)*, slain by the cherev; for they spread terror in Eretz Chayyim, yet have they borne their shame with them that go down to the bor *(pit)*; he is put in the midst of them that are slain.

כו דָאָרטן איז מֶשֶׁך , תּוּבַל מיט איר גאַנצן המון ; רונד אַרום
arum rund hamon gantsn ir mit Tuval Meshech iz dortn
round around multitude entire her with Tuval Meshech is there

איר אירע קבָרים ; אַלע אומבאַשניטענע, אַריַינגעשטאָכן פֿון שוועָרד;
shverd fun araingeshtochn umbashnitene ale kvorim ire ir
sword of punctured uncircumcised all graves her her

ווייַל זיי האָבן אָנגעוואָרפֿן זייער שרעק אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun land in shrek zeyer ongevorfn hobn zei vail
living the of land in terror their cast have they because

כז און די געפֿאַלענע פֿון די אומבאַשניטענע וועלן נישט ליגן מיט די
di mit lign nisht veln umbashnitene di fun gefalene di un
the with lie not will uncircumcised the of fallen the and

גיבורים וואָס האָבן גענידערט אין שְׁאוֹל מיט זייערע כּלי-מלחמה ,
keile-milchome zeyere mit Sheol in genidert hobn vos giborim
weapons of war their with Sheol into descended have who warriors

און זייערע שוועָרדן האָבן מען געלייגט אונטער זייערע קעפּ ; וואָרעם
vorem kep zeyere unter geleigt men hot shverdn zeyere un
because heads their under laid one has swords their and

זייערע זינד זיַנען אויף זייער געביין , וויַל דער שרעק פֿון די
di fun shrek der vail gebein zeyer oif zainen zind zeyere
the of terror the because bones their upon are sin their

גיבורים איז געווען אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע. כח אויך דו וועסט צווישן
tsvishn vest du oich lebedike di fun land in geven iz giborim
among will you also living the of land in was is warriors

אומבאַשניטענע צעברָאָכן ווערן , און ליגן מיט דערשלאָגענע פֿון
fun dershlogene mit lign un vern tsebrochn umbashnitene
of slain with lie and become broken uncircumcised

שוועָרד.
shverd
sword

כט דָאָרטן איז אֱדוֹם , אירע מלכים און אַלע אירע פֿירשטן, וואָס זיַנען
zainen vos firshtn ire ale un mlochim ire Edom iz dortn
are who princes her all and kings her Edom is there

ביַי אַל זייער גבורה געלייגט געוואָרן מיט דערשלאָגענע פֿון שוועָרד;
shverd fun dershlogene mit gevorn geleigt gevure zeyer al bai
sword of slain with become laid strength their all with

מיט אומבאַשניטענע ליגן זיי , און מיט די גענידערטע אין
in geniderte di mit un zei lign umbashnitene mit
into those who descended the with and they lie uncircumcised with

גרוב.
grub
pit

ל דָאָרטן זיַנען די פֿירשטן פֿון צפֿון אַלע, און אַלע צידוֹנים , וואָס
vos Tsidonim ale un ale tsofn fun firshtn di zainen dortn
who Tsidonim all and all north of princes the are there

האָבן גענידערט מיט דערשלאָגענע; ביַי אַל זייערע אָנשרעק דורך
durch onshrek zeyere al bai dershlogene mit genidert hobn
through terror their all with slain with descended have

זייער גבורה זיַנען פֿאַרשעמט; און זיי ליגן אומבאַשניטענע
umbashnitene lign zei un farshemt zei zainen gevure zeyer
uncircumcised lie they and ashamed they are might their

26 There is Meshech, Tuval, and all her multitude; her kevarim are all around him; all of them arelim *(uncircumcised)*, slain by the cherev, though they caused their terror in Eretz Chayyim. 27 And they shall not lie with the gibborim that are fallen of the arelim *(uncircumcised)*, which are gone down to Sheol with their weapons of milchamah; and they have laid their charavot *(swords)* under their heads, but their avonot shall be upon their atzmot, though they were the terror of the gibborim in Eretz Chayyim. 28 Indeed, thou shalt be broken in the midst of the arelim *(uncircumcised)*, and shalt lie with them that are slain with the cherev.

29 There is Edom, her melachim, and all her nasi'im, which despite their gevurah *(might)* are laid beside them that were slain by the cherev; they shall lie with the arelim *(uncircumcised)*, and with them that go down to the bor.

30 There are the princes of the north, all of them, and all those of Tzidon, which are gone down with the slain; in shame at the terror which they caused by their gevurah *(might)*; and they lie as arelim *(uncircumcised)* with them that be slain by the cherev, and bear their

shame with them that go down to the bor.

מיט דערשלאָגענע פֿון שוועֶרד, און טראָגן זייער שאַנד מיט די
di mit shand zeyer trogn un shverd fun dershlogene mit
the with shame their bear and sword of slain with

גענידערטע אין גרוב.
grub in geniderte
pit into those who descended

[31] Pharaoh shall see them, and shall be consoled over all his multitude, even Pharaoh and all his army slain by the cherev, saith Adonoi Hashem. [32] For I have caused My terror in Eretz Chayyim; and he shall be laid in the midst of the arelim *(uncircumcised)* with them that are slain with the cherev, even Pharaoh and all his multitude, saith Adonoi Hashem.

לא זיי וועט פַּרעה זען, און וועט זיך טרייסטן אויף זיין גאַנצן
gantsn zain oif treistn zich vet un zen Pharaoh vet zei
entire his over console self will and see Pharaoh will them

המון , די דערשלאָגענע פֿון שוועֶרד – פַּרעה מיט זיין גאַנצן
gantsn zain mit Pharaoh shverd fun dershlogene di hamon
entire his with Pharaoh sword of slain the multitude

חיל , זאָגט אֲדֹנָי ה . לב וואָרעם איך טו אַרפֿן מײַן שרעק
shrek main vorfn tu ich vorem Hashem Adonoi zogt cheil
terror my cast do I for Hashem Adonoi declares army

אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע; און ער וועט געלייגט ווערן צווישן
tsvishn vern geleigt vet er un lebedike di fun land in
among become laid will he and living the of land in

אומבאַשניטענע, מיט דערשלאָגענע פֿון שוועֶרד – פַּרעה מיט זיין
zain mit Pharaoh shverd fun dershlogene mit umbashnitene
his with Pharaoh sword of slain with uncircumcised

גאַנצן המון , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt hamon gantsn
Hashem Adonoi declares multitude entire

לג

33 Again the Devar Hashem came unto me, saying, [2] Ben Adam, speak to the Bnei Amecha, and say unto them, When I bring the cherev upon eretz, if the Am HaAretz take ish echad *(one man)* within their midst, and appoint him for their tzofeh *(watchman, sentinel)*, [3] If when he seeth the cherev come upon HaAretz, he blow the shofar, and warn HaAm; [4] Then whosoever heareth the sound of the shofar, and taketh not warning; if the cherev come, and take him away, his dahm shall be upon his own rosh. [5] He heard the sound of the shofar, and took not warning; his dahm shall be upon him. But he that taketh warning shall save

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד , רעד צו די קינדער פֿון דיין פֿאָלק , און
un folk dain fun kinder di tsu red mentshnkind
and people your of children the to speak son of man

זאָלסט זאָגן צו זיי : אַז איך ברענג אַ שוואֶרד אויף אַ לאַנד,
land a oif shverd a breng ich az zei tsu zogn zolst
land a against sword a bring I when them to say you(SG) shall

און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד נעמט אַ מאַן פֿון צווישן זיך , און זיי
zei un zich tsvishn fun man a nemt land fun folk dos un
they and selves among from man a take land of people the and

מאַכן אים פֿאַר זייער וועכטער , ג און ער זעט די שוועֶרד קומען אויפֿן
oifn kumen shverd di zet er un vechter zeyer far im machn
upon come sword the see he and watchman their for him make

לאַנד, און ער בלאָזט אין שופֿר , און וואָרנט דאָס פֿאָלק , ד און דער
der un folk dos vornt un shoifer in blozt er un land
the and people the warn and shofar in blow he and land

הערער הערט דעם קול פֿון שופֿר , און ער לאָזט זיך נישט וואָרענען ,
vorenen nisht zich lozt er un shoifer fun kol dem hert herer
be warned not self lets he and shofar of sound the hears hearer

און די שוועֶרד קומט, און נעמט אים צו , ועט זיין בלוט זיין אויף
oif zain blut zain vet tsu im nemt un kumt shverd di un
on be blood his will to him take and come sword the and

זיין קאָפּ. ה דעם קול פֿון שופֿר האָט ער געהערט, און ער לאָזט זיך
zain kop dem kol fun shoifer hot er gehert er un lozt zich
his head the sound of shofar has he heard he and lets self

נישט וואָרענען , וועט זיין בלוט זיין אויף אים; וואָרעם אַז ער לאָזט
nisht vorenen , vet zain blut zain oif im vorem az er lozt
not be warned be will blood be on him because if he lets

his nefesh. 6 But if the tzofeh *(watchman, sentinel)* see the cherev coming, and blow not the shofar, and HaAm be not warned; if the cherev come, and take any nefesh from among them, he is taken away in his avon *(iniquity)*; but for his dahm will I require [an accounting] at the yad HaTzofeh.

7 So thou, O Ben Adam, I have set thee a tzofeh unto the Bais Yisroel; therefore thou shalt hear the Davar at My mouth, and give them warning from Me. 8 When I say unto the rashah *(wicked man)*, O rashah, thou shalt surely die; if thou dost not speak to warn the rashah from his derech, that rashah shall die in his avon *(iniquity)*; but for his dahm will I require [an accounting] at thine yad. 9 Nevertheless, if thou warn the rashah of his derech to turn from it; if he does not turn from his derech, he shall die in his avon *(iniquity)*; but thou hast saved thy nefesh.

10 Therefore, O thou Ben Adam, speak unto Bais Yisroel: Thus ye have spoken, saying, If peysha'einu *(our transgressions, rebellions)* and chattoteinu *(our sins)* be upon us, and because of

זיך וואָרענען , וואָלט ער זיין נפֶש גערַאטעוועט. ו אָבער אַז דער
der az ober geratevet nefesh zain er volt vorenen zich
the when but saved soul his he would be warned self

וועכטער זעט די שווערד קומען , און ער בלאָזט נישט אין שופֿר , און
un shoifer in nisht blozt er un kumen shverd di zet vechter
and shofar in not blows he and come sword the sees watchman

פֿאָלק ווערט נישט געווארנט, און די שווערד קומט , און נעמט צו
tsu nemt un kumt shverd di un gevornt nisht vert folk
to takes and comes sword the and warned not shall be people

פֿון זיי אַ נפֶש , איז ער צוגענומען געוואָרן פֿאַר זיַינע זינד , אָבער
ober zind zaine far gevorn tsugenumen er iz nefesh a zei fun
but sin his for become taken he is soul a them from

זיַין בלוט וועל איך מאָנען פֿון דעם וועכטערס האַנט.
hant vechters dem fun monen ich vel blut zain
hand watchman's the from demand my due I will blood his

ז און דו מענטשנקינד , אַ וועכטער האָב איך דיך געמאַכט פֿאַר
far gemacht dich ich hob vechter a mentshnkind du un
for made you(SG) I have watchman a son of man you and

דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, אַז וועסט דו הערן פֿון מיַין מויל
moil main fun hern vest du ven az Yisroel fun hoiz dem
mouth my from hear will you when that Yisroel of house the

אַ וואָרט, זאָלסטו זיי וואָרענען פֿון מיר. ח אַז איך זאָג צו דעם
dem tsu zog ich az mir fun vorenen zei zolstu vort a
the to say I when me from warn them shall you word a

שלעכטן: דו שלעכטער , שטאַרבן מוזטו שטאַרבן; און דו האָסט
host du un shtarbn muztu shtarbn shlechter du shlechtn
have you and die you must die wicked person you wicked

נישט גערעדט צו וואָרענען דעם שלעכטן פֿון זיַין וועג, וועט ער, דער
der er vet veg zain fun shlechtn dem vorenen tsu geredt nisht
the he will way his from wicked the warn to spoken not

שלעכטער , שטאַרבן פֿאַר זיַינע זינד , און זיַין בלוט וועל איך פֿון דיַין
dain fun ich vel blut zain un zind zaine far shtarbn shlechter
your from I will blood his and sin his for die wicked one

האַנט מאָנען . ט אָבער אַז דו האָסט געווארנט דעם שלעכטן פֿון
hant monen ober az du host gevornt dem shlechtn fun
hand my due demand the warned have you if but from wicked

זיַין וועג, זיך אומצוקערן פֿון אים, און ער האָט זיך נישט אומגעקערט
umgekert nisht zich hot er un im fun umtsukeren zich veg zain
returned not self has he and it from to return self way his

פֿון זיַין וועג, וועט ער שטאַרבן פֿאַר זיַינע זינד , און דו האָסט דיַין
dain host du un zind zaine far shtarbn er vet veg zain fun
your have you and sin his for die he will way his from

נפֶש מציל געווען.
geven matsl nefesh
been saved soul

י און דו מענטשנקינד , זאָג צו דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל: איר זאָגט,
zogt ir Yisroel fun hoiz dem tsu zog mentshnkind du un
say you Yisroel of house the to say son of man you and

אַזוי צו זאָגן: פֿאַר וואָר, אונדזערע פֿאַרברעכן און אונדזערע זינד
zind undzere un farbrechn undzere vor far zogn tsu azoi
sins our and transgressions our truly for say to thus

זיַנען אויף אונדז, און דורך זיי גייען מיר אַיַן, און ווי קענען מיר
mir kenen vi un ain mir geyen zei durch un undz oif zainen
we can how and in we go them through and us upon are

them we are rotting away, how should we then live? 11 Say unto them, As I live, saith Adonoi Hashem, I have no pleasure in the mot of the rashah; but that the rashah make teshuvah from his derech and live; shuvu *(turn ye)*, shuvu *(turn ye)* from your drakhim hara'im; for why will ye die, O Bais Yisroel?

12 Therefore, thou Ben Adam, say unto the Bnei Amecha, The tzidkat hatzaddik *(righteousness of a righteous man)* shall not save him in his Yom Peysha *(Day of Rebellion, Day of his Transgession)*; as for the rishat harashah, he shall not fall thereby in his Yom Shuv *(Day of Turning, Repentance)* from his resha; neither shall the tzaddik be able to live his tzedakah in his Yom Chattot *(day when he commits sin)*. 13 When I shall say to the tzaddik, that he shall surely live, if he trust in his own tzedakah, and commit evil, all his tzidkot *(righteousnesses)* shall not be remembered; but for his evil that he hath committed, he shall die in it. 14 Again, when I say unto the rashah, Thou shalt surely die and he turn from his chattat, and do that which is mishpat and tzedakah; 15 If the rashah give back the chavol *(borrower's pledge)*, give back what he has

לעבן? יא זאָג צו זיי : אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אויב איך
ich oib Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi zei tsu zog lebn
I if Hashem Adonoi declares live I as so they to say live

באַגער דעם טויט פֿון דעם שלעכטן, נייערט אַז דער שלעכטער זאָל
zol shlechter der az naiert shlechtn dem fun toit dem bager
shall wicked one the that rather wicked the of death the desire

זיך אומקערן פֿון זייַן וועג, און לעבן! קערט אייַך אום , קערט
kert um aich kert lebn un veg zain fun umkeren zich
turn around yourselves turn live and way his from return self

אייַך אום פֿון אייַערע שלעכטע וועגן ; און נאָך וואָס זאָלט איר
ir zolt vos noch un vegen shlechte aiere fun um aich
you shall what after and ways wicked your from around yourselves

שטאַרבן, הויז פֿון ישְׂרָאֵל?
Yisroel fun hoiz shtarbn
Yisroel of house die

יב און דו מענטשנקינד , זאָג צו די קינדער פֿון דיין פֿאָלק : די
di folk dain fun kinder di tsu zog mentshnkind du un
the people your of children the to say son of man you and

געראַנטיקייט פֿון דעם גערעכטן וועט אים נישט מציל זיין אין
in zain matsl nisht im vet gerechtn dem fun gerechtikeit
in be save not him will righteous one the of righteousness

טאָג פֿון זיין פֿאַרברעך , און די שלעכטיקייט פֿון דעם שלעכטן ,
shlechtn dem fun shlechtikeit di un farbrech zain fun tog
wicked the of wickedness the and transgression his of day

דורך איר וועט ער נישט געשטרויכלט וועלן אין דעם טאָג וואָס ער
er vos tog dem in vern geshtroichlt nisht er vet ir durch
he that day the in become stumbled not he will it through

קערט זיך אום פֿון זיין שלעכטיקייט; און דער וואָס איז אַ
a iz vos der un shlechtikeit zain fun um zich kert
a is who the one and wickedness his from around self turns

געראַנטער , קען דערפֿאַר נישט בלייַבן לעבן אין דעם טאָג וואָס ער
er vos tog dem in lebn blaibn nisht derfar ken gerechter
he that day the in living remain not therefore can righteous one

זינדיקט. יג אַז איך זאָג אויף דעם גערעכטן : לעבן וועט ער לעבן,
zindikt az ich zog oif dem gerechtn vet er lebn
sins when I to say righteous one the live he will live

און ער פֿאַרזיכערט זיך אויף זיין גערעכטיקייט , און טוט אומרעכט,
umrecht tut un gerechtikeit zain oif zich farzichert er un
injustice does and righteousness his in self trusts he and

וועלן אַלע זיינע גערעכטיקייטן נישט דערמאָנט וועלן , און פֿאַר זיין
zain far un vern dermont nisht gerechtikeitn zaine ale veln
his for and become remembered not righteous acts his all will

אומרעכט וואָס ער האָט געטאָן, דערפֿאַר וועט ער שטאַרבן. יד און אַז איך
ich az un shtarbn er vet derfar geton hot er vos umrecht
I when and die he will therefore done has he that injustice

זאָג צו דעם שלעכטן: שטאַרבן מוזטו שטאַרבן, און ער קערט זיך
zich kert er un shtarbn muztu shtarbn shlechtn dem tsu zog
self turns he and die you must die wicked the to say

אום פֿון זיינע זינד , און טוט רעכט און גערעכטיקייט ; טו אַז דעם
dem az gerechtikeit un recht tut un zind zaine fun um
the if righteousness and right does and sin his from around

משפּון קערט דער שלעכטער אום , די גזלה באַצאָלט ער,
meshkun kert der shlechter der um shlechter der kert meshkun
he repays stolen thing the back wicked person the returns pledge

stolen, walk in the chukkot hachayyim, without committing evil; he shall surely live, he shall not die. 16 None of his chattot that he hath committed shall be remembered against him; he hath done that which is mishpat and tzedakah; he shall surely live.

17 Yet the Bnei Amecha say, The Derech Adonoi is not proper; but as for them, their derech is not proper. 18 When the tzaddik turneth from his tzedakah, and committeth evil, he shall even die thereby. 19 But if the rashah turn from his resha, and do that which is mishpat and tzedakah, he shall live thereby. 20 Yet ye say, The Derech Adonoi is not proper. O ye Bais Yisroel, I will judge you every one according to his drakhim.

21 And it came to pass in the twelfth shanah of our Golus, in the tenth month, on the fifth day of the month, that one that had escaped out of Yerushalayim came unto me, saying, The Ir *(City, Jerusalem)* has fallen. 22 Now the Yad Hashem was upon me in the erev before he that was escaped arrived; and He had opened my mouth before he came to me in the boker; and my

אין די געזעצן פון לעבן גייט ער, נישט צו טאָן קיין אומרעכט – וועט ער
er vet umrecht kein ton tsu nisht er geit lebn fun gezetsn di in
he will injustice any do to not he goes life of laws the in

געוויס לעבן, ער וועט נישט שטאַרבן. טז אַלע זײַנע זינד וואָס ער האָט
hot er vos zind zaine ale shtarbn nisht vet er lebn gevis
has he that sin his all die not will he live a certainty

געזינדיקט, וועלן אים נישט דערמאָנט ווערן ; רעכט און גערעכטיקייט
gerechtikeit un recht vern dermont nisht im veln gezindikt
righteousness and right become remembered not him will sinned

טוט ער, לעבן וועט ער לעבן.
lebn er vet lebn er tut
live he will live he does

יז און די קינדער פון דײַן פֹאָלק זאָגן : נישט ריכטיק איז דער וועג
veg der iz richtik nisht zogn folk dain fun kinder di un
way the is right not say people your of children the and

פון אֲדֹנָי , ווען זייער אייגענער וועג איז נישט ריכטיק. יח אַז דער
der az richtik nisht iz veg eigener zeyer ven Adonoi fun
the if right not is way own their when Adonoi of

גערעכטער קערט זיך אָפּ פון זײַן גערעכטיקייט , און טוט
tut un gerechtikeit zain fun op zich kert gerechter
does and righteousness his from away self turns righteous one

אומרעכט, מוז ער שטאַרבן דערפאַר . יט און אַז דער שלעכטער
shlechter der az un derfar shtarbn er muz umrecht
wicked person the if and because of it die he must injustice

קערט זיך אָפּ פון זײַן שלעכטיקייט, און טוט רעכט און
un recht tut un shlechtikeit zain fun op zich kert
and right does and wickedness his from away self turns

גערעכטיקייט , וועט ער דערפאַר לעבן. כ און איר זאָגט: נישט ריכטיק
richtik nisht zogt ir un lebn derfar er vet gerechtikeit
right not say you and live because of it he will righteousness

איז דער וועג פון אֲדֹנָי ; איטלעכן לויט זײַנע וועגן משפט איך
ich mishpot vegen zaine loit itlechn Adonoi fun veg der iz
I judge ways his according to each Adonoi of way the is

איר, הויז פון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz aich
Yisroel of house you

כא און עס איז געווען אין צוועלפטן יאָר פון אונדזער גלות , אין צענטן
tsentn in goles undzer fun yor tsvelftn in geven iz es un
tenth in exile our of year twelfth in was is it and

חודש , איז געקומען צו מיר אַן אַנטרונענער פון ירושלַיִם , אַזוי
azoi Yerushalayim fun antrunener an mir tsu gekumen iz choidesh
so Yerushalayim from fugitive a me to came is month

צו זאָגן : די שטאָט איז געשלאָגן געוואָרן. כב און די האַנט פון
fun hant di un gevorn geshlogn iz shtot di zogn tsu
of hand the and become struck down is city the say to

ה איז געווען אויף מיר אין אָוונט איידער דער אַנטרונענער איז
iz antrunener der eider ovnt in mir oif geven iz Hashem
is fugitive the before evening in me on was is Hashem

אָנגעקומען ; און ער האָט געעפֿנט מײַן מויל איידער ער איז אָנגעקומען
ongekumen iz er eider moil main geefent hot er un ongekumen
come is he before mouth my opened has he and arrived

mouth was opened, and I was no more dumb.

צו מיר אין דער פְּרי ; און מײַן מויל איז געבליבן אָפֿן , און איך
ich un ofen geblibn iz moil main un peire der in mir tsu
I and open remained is mouth my and morning the in me to

בין מער נישט שטום געווען.
geven shtum nisht mer bin
was dumb not more am

כג און דאָס ווארט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to having been is Hashem of word this and

כד מענטשנקינד , די וואָס זיצן אין די דאָזיקע חורבֿות אויף דער
der oif churves dozike di in zitsn vos di mentshnkind
the on ruins these the in sit who the ones son of man

ערד פֿון ישׂרָאֵל, זאָגן , אַזוי צו זאָגן: איינער איז געווען אַבֿרהם , און ער
er un Avraham geven iz einer zogn tsu azoi zogn Yisroel fun erd
he and Avraham was is one say to so say Yisroel of land

האָט געאַרבט דאָס לאַנד, און מיר זײַנען פֿיל , איז אונדז דאָס לאַנד
land dos undz iz fil zainen mir un land dos gearbt hot
land this us is many are we and land this possessed has

אַוודאי געגעבן געווָארן פֿאַר אַ ירושה . כה דערום זאָג צו
avdi gegebn gevorn far an yerushe derum zog tsu
without a doubt given become for an inheritance therefore to say

זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳ : מיטן בלוט עסט איר, און
zei azoi hot gezogt Adonoi Hashem mitn blut est ir un
thus has said Adonoi Hashem with the blood you eat and

אייערע אויגן הייבט איר אויף צו אייערע אָפּגעטער, און בלוט פֿאַרגיסט
aiere tsu oif ir heibt oign aiere opgeter aiere blut un fargist
your to up you raise eyes your idols and blood shed

איר, און דאָס לאַנד ווילט איר ירשענען ? כו איר זײַט געשטאַנען אויף אייער
aier oif geshtanen zait ir yarshen ir vilt land dos un ir
your on standing are you inherit you will land the and you

שוועכט, איר האָט געטאָן אומווערדיקייט, און איינער דעם אַנדערנס ווײַב
shverd ir hot geton umverdikeit un einer dem anderns vaib
sword have you done abomination and one the another's wife

האָט איר פֿאַראומריניקט, און דאָס לאַנד ווילט איר ירשענען ? כז אַזוי
hot ir farumreinikt un dos land vilt ir yarshen azoi
have you defiled and the land you will inherit thus

זאָלסטו זאָגן צו זיי : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳ : אַזוי ווי איך
zolstu zogn tsu zei azoi hot gezogt Adonoi Hashem azoi vi ich
shall you say to them has thus Adonoi Hashem said so as I

לעב, אַז די וואָס אין די חורבֿות ווערן דורכן שוועכט פֿאַלן, און
leb az di vos in di churves veln durchn shverd faln un
live that who the ones in the ruins will by sword fall and

דער וואָס אויפֿן פֿרײַען פֿעלד, אים גיב איך צו די חיות , אים צו
der vos oifn fraien feld im gib ich tsu di chayes im tsu
the who the ones open field on him I give to the beasts him to

פֿאַרצערן, און די וואָס אין די פֿעסטונגען און אין די היילן ווערן פֿון
fun veln heiln di in un festungen di in vos di un fartseren
from will caves the in and fortresses the in who the ones and devour

פּעסט אויסשטאַרבן. כח און איך וועל מאַכן דאָס לאַנד אַ וויסט
vist a land dos machn vel ich un oisshtarbn pest
desolation a land the make will I and die pestilence

און וויסטעניש, און פֿאַרשטערט ווערן וועט איר שטאָלצע מאַכט, און
un macht shtoltse ir vet vern farshtert un vistenish un
and might proud you will become broken and wasteland and

23 Then the Devar Hashem came unto me, saying, 24 Ben Adam, they that inhabit those ruins of Admat Yisroel speak, saying, Avraham was one, and he inherited HaAretz; but we are rabbim; HaAretz is given to us for an inherited possession. 25 Therefore say unto them, Thus saith Adonoi Hashem; Ye eat al hadahm and lift up your eyes toward your gillulim, and do shefach dahm — even so shall you inherit the possession of HaAretz? 26 Ye rely upon your cherev, ye work toevah, and ye defile every one his neighbor's isha; and shall ye inherit as a possession HaAretz? 27 Say thou thus unto them, Thus saith Adonoi Hashem: As I live, surely they that are in the ruins shall fall by the cherev, and him that is in the open sadeh will I give to the wild animals to be devoured, and they that be in the metzudot *(strongholds)* and in the me'arot *(caves)* shall die of dever *(plague)*. 28 For I will make HaAretz most desolate, and the ga'on *(pride, pomp)* of her oz *(strength)* shall cease; and the harim of Yisroel shall be desolate, that none pass through. 29 Then

shall they know that I am Hashem, when I have made HaAretz a desolation and a waste because of all their to'avot which they have committed.

דִּי בְּעֶרֶג פּוֹן יִשְׂרָאֵל וְוָעלָן זַיִן וְוִיסְט אָן אַ דוּרכגייער .
durchgeyer a on vist zain veln Yisroel fun berg di
through goer a without waste be will Yisroel of mountains the

כט אוֹן זַיי וְוָעלָן וְוִיסְן אַז אִיךְ בִּין ה׳ , וְוָען אִיךְ מאַך דאָס לאַנד
land dos mach ich ven Hashem bin ich az visen veln zei un
land this make I when Hashem am I that know will they and

אַ וְוִיסְט אוֹן וְוִיסְטעניש, פַֿאַר אַלע זַייערע אומווערדיקייטן וואָס
vos umverdikeitn zeyere ale far vistenish un vist a
which abominable practices their all for wasteland and desolation a

זַיי הָאבן געטאָן.
geton hobn zei
done have they

30 Also, thou Ben Adam, the Bnei Amecha still are talking against thee by the kirot *(walls)* and in the doorways of the batim *(houses)*, and speak one to another, every one to achiv *(his brother)*, saying, Come, now, and hear what is the Davar that cometh forth from Hashem. 31 And they come unto thee as Am cometh, and they sit before thee as Ami, and they hear thy devarim, but they will not practice them; for with their mouth there is agavim *(lusts)*, but their lev pursueth after their betza *(unjust gain)*. 32 And, hinei, thou art unto them nothing more than one with a kol yafeh *(beautiful voice)* who sings shir agavim *(sensual love songs)* and can play well on a musical instrument; for they hear thy devarim, but they do them not. 33 And when this cometh to pass — hinei, it will come — then shall they know that a navi hath been among them.

ל אוֹן דוּ מענטשנקינד , דִּי קִינדער פּוֹן דַיִן פַֿאָלק רעדן פּוֹן
fun redn folk dain fun kinder di mentshnkind du un
of speak people your of children the son of man you and

דִּיר , בִּיז דִּי וָוענט, אוֹן אִין דִּי אַיינגאַנגען פּוֹן דִּי הַיִזער , אוֹן
un haizer di fun aingangen di in un vent di biz dir
and houses the of entrances the in and walls the unto you(SG)

איינער רעדט מיטן אַנדערן , איטלעכער מיט זַיִן ברודער, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi bruder zain mit itlecher andern mitn redt einer
say to so brother his with each another with speaks one

קומט אַקאָרשט, אוֹן הערט, וואָס איז דאָס וואָרט וואָס גייט אַרויס פּוֹן
fun arois geit vos vort dos iz vos hert un akorsht kumt
from out go which word this is what hear and now come

ה׳ ; לא אוֹן זַיי קומען צו דִּיר וְוִי אַ צונויפקום פּוֹן פַֿאָלק ;
folk fun tsunoifkum a vi dir tsu kumen zei un Hashem
people of assembly an as you(SG) to come they and Hashem

אוֹן זַיי זיצן פַֿאַר דִּיר , וְוִי כּלומרשט מַיִן פַֿאָלק , אוֹן זַיי
zei un folk main kloymersht vi dir far zitsn zei un
they and people my supposedly as you(SG) before sit they and

הערן צו דַיִנע ווערטער, אָבער זַיי טוען זַיי נישט; וואָרעם מיט זייער
zeyer mit vorem nisht zei tuen zei ober verter daine tsu hern
their with because not them do they but words your to listen

מויל וְוַיזן זַיי ליבשאַפֿט, בעת נאָך זייער גַיצִיקייט גייט זייער הַאַרץ.
harts zeyer geit gaitsikeit zeyer noch beeis libshaft zei vaizn moil
heart their goes gain their after while love they show mouth

לב אוֹן זע , ביסט בַיי זַיי וְוִי אַ לִיבעלידל פּוֹן איינעם וואָס הָאט
hot vos einem fun libelidl a vi zei bai bist ze un
has who one from sweet song a as them by you are behold and

אַ שיין קוֹל , אוֹן שפּילט גוט ; אוֹן זַיי הערן צו דַיִנע ווערטער,
verter daine tsu hern zei un gut shpilt un kol shein a
words your to listen they and good plays and voice beautiful a

אָבער זַיי טוען נישט. לג אָבער וען עס קומט – זע , עס קומט –
kumt es ze kumt es ven ober nisht zei tuen zei ober
come it behold come it when but not they do they but

וועלן זַיי וויסן אַז אַ נבֿיא איז געווען צווישן זַיי .
zei tsvishn geven iz novi a az visen zei veln
them among was is prophet a that know they will

34 And the Devar Hashem came unto me, saying: [2] Ben Adam, prophesy against the ro'im *(shepherds)* of Yisroel, prophesy, and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem unto the ro'im *(shepherds)*; Oy to the ro'im *(shepherds)* of Yisroel who are ro'im tending to themselves! Should not the ro'im *(shepherds)* be ro'im tending to the tzon *(flock)*? [3] Ye eat the chelev, and ye clothe you with the tzemer *(wool)*, ye slaughter the healthy; but ye are not ro'im that tend the tzon. [4] The weak have ye not strengthened, neither have ye healed that which was cholah *(sick)*, neither have ye bound up the nishberet *(injured ones)*, neither have ye brought back that which was straying, neither have ye sought haovedet *(the lost)*; but with chazekah *(force)* and with perek *(harshness, severity)* have ye ruled them. [5] And they were scattered, because there is no ro'eh; and they became okhel *(food)* to kol chayyat hasadeh, when they were scattered. [6] My tzon wandered through all the harim, and upon every high givah *(hill)*; yes, My tzon was scattered upon all the face of ha'aretz, and none did search or seek after them.

לד

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד, זאָג נבֿיאות אויף די פֿאַסטוכער פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun pastucher di oif nevies zog mentshnkind
Yisroel of shepherds the against prophesy say son of man

זאָג נבֿיאות, און זאָלסט זאָגן צו זיי, צו די פֿאַסטוכער:
pastucher di tsu zei tsu zogn zolst un nevies zog
shepherds the to them to say you(SG) shall and prophesy say

אַזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי ה: ווויי, די פֿאַסטוכער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס
vos Yisroel fun pastucher di vei Hashem Adonoi gezogt hot azoi
who Yisroel of shepherds the woe Hashem Adonoi said has thus

האָבן געפֿיטערט זיך אַליין! דאַרפֿן נישט די פֿאַסטוכער די שאָף
shof di pastucher di nisht darfn alein zich gefitert hobn
sheep the shepherds the not be required alone selves fed have

פֿיטערן? ג דאָס פֿעטס עסט איר אויף, און מיט דער וואָל באַקליידט איר
ir bakleidt vol der mit un oif ir est fets dos fitern
you clothe wool the with and up you eat fat the feed

זיך, די פֿעטע טוט איר שעכטן; די שאָף פֿיטערן טוט איר נישט.
nisht ir tut fitern shof di shechtn ir tut fete di zich
not you do feed sheep the slaughter you do fat ones the selves

ד די שלאַפֿע האָט איר נישט געשטאַרקט, און די קראַנקע האָט איר
ir hot kranke di un geshtarkt nisht ir hot shlafe di
you have sick the and strengthened not you have weak the

נישט געהיילט, און די צעבראָכענע האָט איר נישט אַרומגעבונדן, און
un arumgebundn nisht ir hot tsebrochene di un geheilt nisht
and bound up not you have broken the and healed not

די פֿאַרשטויסענע האָט איר נישט אומגעקערט, און די פֿאַרלאָרענע האָט
hot farlorene di un umgekert nisht ir hot farshtoisene di
have lost the and brought back not you have cast away the

איר נישט געזוכט, און מיט געוואַלט האָט איר געוועלטיקט איבער זיי,
zei iber geveltikt ir hot gevalt mit un gezucht nisht ir
them over ruled you have force with and sought not you

ה און זיי זײַנען צעשפּרייט געוואָרן, ווײַל מיט האַרטיקייט.
vail gevorn tseshpreit zainen zei un hartikeit mit un
because become scattered are they and harshness with and

אָן אַ פֿאַסטוך, און געוואָרן צו שפּײַז פֿאַר יעטוועדער חיה
chaye yetveder far shpaiz tsu gevorn un pastuch a on
beast every for food to having become and shepherd a without

פֿון פֿעלד, ווײַל זיי זײַנען צעשפּרייט געווען. ו האָבן געבלאָנדזשעט
geblondzhet hobn geven tseshpreit zainen zei vail feld fun
wandered have been scattered are they because field of

מײַנע שאָף אויף אַלע בערג, און אויף איטלעכן הויכן בערגל;
bergel hoichn itlechn oif un berg ale oif shof maine
hill high every upon and mountains all upon sheep my

און איבערן גאַנצן געזיכט פֿון דער ערד זײַנען צעשפּרייט געוואָרן מײַנע
maine gevorn tseshpreit zainen erd der fun gezicht gantsn ibern un
my become scattered are earth the of face entire over and

שאָף, און נישט געווען קיין פֿרעגער און קיין זוכער.
zucher kein un freger kein geven nisht un shof
seeker any and searcher any been not and sheep

ז דערום , איר פַאסטוכערן, הערט דאָס וואָרט פֿון ה : ח אַזוי
azoi Hashem fun vort dos hert pastucher ir derum
so Hashem of word the hear shepherds you therefore

ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , פֿאַר וואָר, ווייל מײַנע
maine vail vor far Hashem Adonoi zogt leb ich vi
my because truly for Hashem Adonoi declares live I as

שאָף זײַנען געוואָרן צו רויב, און מײַנע שאָף זײַנען געוואָרן צו
tsu gevorn zainen shof maine un roib tsu gevorn zainen shof
to become are sheep my and prey to become are sheep

שפּײַז פַאר יעטוועדער חיה פֿון פֿעלד, ווייל אָן אַ פאסטוך ,
pastuch a on vail feld fun chaye yetveder far shpaiz
shepherd a without because field of beast every for food

און מײַנע פאסטוכער האָבן נישט נאָכגעפרעגט אויף מײַנע שאָף , און
un shof maine oif nochgefregt nisht hobn pastucher maine un
and sheep my for search after not have shepherds my and

די פאסטוכער האָבן געפּיטערט זיך אַליין, און מײַנע שאָף האָבן
hobn shof maine un alein zich gefitert hobn pastucher di
have sheep my and alone selves fed have shepherds the

זיי נישט געפּיטערט, ט דערום , איר פאסטוכערן, הערט דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos hert pastucher ir derum gefitert nisht zei
of word the hear shepherds you therefore fed not they

ה : י אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך קום צו די
di tsu kum ich ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi Hashem
the to come I behold Hashem Adonoi said has thus Hashem

פאסטוכערן, און וועל מאָנען מײַנע שאָף פֿון זייער האַנט, און
un hant zeyer fun shof maine monen vel un pastucher
and hand their from sheep my demand my due will and shepherds

וועל זיי אָפּשאַפֿן פֿון פּיטערן שאָף , און די פאסטוכערן וועלן מער
mer veln pastucher di un shof fitern fun opshafen zei vel
more will shepherds the and sheep feeding from remove them will

נישט זיך אַליין; און איך וועל מציל זיין מײַנע שאָף פֿון
fun shof maine zain matsl vel ich un alein zich fitern nisht
from sheep my be rescue will I and alone selves feed not

זייער מויל , און זיי וועלן מער נישט זיין זיי צו שפּײַז .
shpaiz tsu zei zain nisht mer veln zei un moil zeyer
food to them be not more will they and mouth their

יא וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אָט בין איך, און איך
ich un ich bin ot Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
I even I am behold Hashem Adonoi said has thus for

וועל נאָכפֿרעגן אויף מײַנע שאָף , און איך וועל זיי אויפֿזוכן . יב ווי
vi oifzuchn zei vel ich un shof maine oif nochfregn vel
as seek out them will I and sheep my upon search after will

אַ פאסטוך זוכט נאָך זײַן סטאַדע אין דעם טאָג וואָס ער איז צווישן
tsvishn iz er vos tog dem in stade zain noch zucht pastuch a
among is he that day the in flock his after seeks shepherd a

זײַנע שאָף די צעשפּרייטע, אַזוי וועל איך נאָכזוכן מײַנע שאָף ; און
un shof maine nochzuchn ich vel azoi tseshpreite di shof zaine
and sheep my search I will so scattered the sheep his

איך וועל זיי מציל זיין פֿון אַלע ערטער וואָס זיי זײַנען צעשפּרייט
tseshpreit zainen zei vos erter ale fun zain matsl zei vel ich
scattered are they where places all from be save them will I

געוואָרן אַהין אין דעם טאָג פֿון וואָלקן און נעבל . יג און איך וועל
vel ich un nebl un volken fun tog dem in ahin gevorn
will I and thick cloud and cloud of day the in there become

7 Therefore, ye ro'im, hear the Devar Hashem: 8 As I live, saith Adonoi Hashem, surely because My tzon became a prey, and My tzon became okhel to kol chayyat hasadeh, because there was no ro'eh, neither did My ro'im *(shepherds)* search for My tzon, but the ro'im *(shepherds)* were ro'im tending to themselves, and tended not My tzon; 9 Therefore, O ye ro'im, hear the Devar Hashem: 10 Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against the ro'im; and I will require an accounting for My tzon at their yad, and cause them to cease from being ro'im to the tzon; neither shall the ro'im *(shepherds)* be ro'im tending to themselves any more; for I will save My tzon from their mouth, that they may not be okhel for them.

11 For thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I, even I, will both search for My tzon, and seek after them. 12 As a ro'eh seeketh after his tzon in the day that he is among his tzon that are scattered; so will I seek after My tzon, and will save them out of kol hamekomot *(all the places)* where they have been scattered there in the yom anan va'arafel *(day of clouds and thick darkness)*. 13 And I will bring them out from

זיי אַרויסציען פֿון די פֿעלקער, און וועל זיי איינזאַמלען פֿון
fun ainzamlen zei vel un felker di fun aroistsien zei
from gather together them will and nations the from bring out them

די לענדער, און וועל זיי ברענגען אויף זייער ערד; און איך וועל זיי
zei vel ich un erd zeyer oif brengen zei vel un lender di
them will I and land their on bring them will and lands the

פֿיטערן אויף די בערג פֿון יִשׂרָאֵל, ביי די שטראָמען, און אין אַלע
ale in un shtromen di bai Yisroel fun berg di oif fitern
all in and streams the by Yisroel of mountains the on feed

ווויונערטער פֿון לאַנד. יד אויף אַ גוטער פֿיטערונג וועל איך זיי פֿיטערן,
fitern zei ich vel fiterung guter a oif land fun voinerter
feed them I will pasture good a on land of dwelling places

און אויף די הויבע בערג פֿון יִשׂרָאֵל וועט זיין זייער לאָנקע; דאָרטן
dortn lonke zeyer zain vet Yisroel fun berg hoiche di oif un
there fold their be will Yisroel of mountains high the on and

וועלן זיי הויערן אין אַ גוטער לאָנקע, און אַ פֿעטע פֿיטערונג וועלן זיי
zei veln fiterung fete a un lonke guter a in hoiern zei veln
they will pasture fat a and fold good a in lie down they will

זיך פֿיטערן אויף די בערג פֿון יִשׂרָאֵל. טו איך וועל פֿיטערן מיינע
maine fitern vel ich Yisroel fun berg di oif fitern zich
my feed will I Yisroel of mountains the upon feed selves

שאָף, און איך וועל זיי מאַכן הויערן, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt hoiern machn zei vel ich un shof
Hashem Adonoi declares lie down make them will I and sheep

טז די פֿאַרלאָרענע וועל איך אויפֿזוכן, און די פֿאַרשטויסענע וועל איך
ich vel farshtoisene di un oifzuchn ich vel farlorene di
I will cast away the and seek out I will lost the

אומקערן, און די צעברָאָכענע וועל איך אַרומבינדן, און די קראַנקע וועל
vel kranke di un arumbindn ich vel tsebrochene di un umkeren
will sick the and bind up I will broken the and return

איך שטאַרקן, און די פֿעטע און די שטאַרקע וועל איך פֿאַרטיליקן;
fartiliken ich vel shtarke di un fete di un shtarkn ich
destroy I will strong the and fat ones the and strengthen I

מיט גערעכטיקייט וועל איך זיי פֿיטערן.
fitern zei ich vel gerechtikeit mit
feed them I will justice with

יז און איר מיינע שאָף, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳: זעט, איך
ich zet Hashem Adonoi gezogt hot azoi shof maine ir un
I see Hashem Adonoi said has thus sheep my you and

משפט צווישן אַ לאַם און אַ לאַם, דיווידערס און די בעק.
bek di un viders di lam a un lam a tsvishn mishpot
male goats the and rams the lamb a and lamb a between judge

יח ווינציק אײַך וואָס די בעסטע פֿיטערונג פֿיטערט איר, אײַך
aich ir fitert fiterung beste di vos aich vintsik
yourselves you feed pasture best the that you not enough

אַז דעם איבערבלײַב פֿון אײַער פֿיטערונג צעטראַמפּלט איר מיט אײַערע
aiere mit ir tsetramplt fiterung aier fun iberblaib dem az
your with you muddy pasture your of remaining the that

פֿיס? און וואָס קלאָר וואַסער טרינקט איר, אַז דאָס איבעריקע צעקוויטיקט
tsekoitikt iberike dos az ir trinkt vaser klor vos un fis
muddied remaining the that you drink water clear when and feet

HaAmim, and gather them from the aratzot *(countries)*, and will bring them to their own adamah, and I will tend them as Ro'eh upon the harim of Yisroel by the ravines, and in all the moshevei HaAretz.

14 I will give them feeding of a roeh in a mireh tov *(good pasture)* and upon the high harim of Yisroel shall their naveh *(fold, abode of sheep)* be; there shall they lie in a naveh tov, and in a mireh shamen *(fat pasture)* shall they feed upon the harim of Yisroel. 15 As a ro'eh will I tend My tzon, and I will cause them to lie down, saith Adonoi Hashem. 16 I will seek haovedet *(that which was lost)*, and bring back that which was straying, and will bind up the nishberet *(that which was injured)*, and will strengthen the cholah *(sick)*; but I will destroy the shemenah *(stout, sleek)* and the chazakah *(strong)*; I will tend to them with mishpat *(justice)*.

17 And as for you, O My tzon, thus saith Adonoi Hashem; Hineni, I judge between seh and seh, between the rams and the goats. 18 Seemeth it a small thing unto you to have eaten up the mireh hatov *(good pasture)*, that ye must also trample down with your raglayim what is left of your mirim *(pastures)*? And to have drunk of the clear mayim, but ye must also foul the rest with your raglayim?

[19] And as for My tzon, they feed on that which ye have trampled with your raglayim; and they drink that which ye have fouled with your raglayim.

יט אוֹן מײַנע שאָף פֿיטערן זיך אויף וואָס איר מיט אײַערע פֿיס? / *vos oif zich fitern shof maine un fis aiere mit ir*
what on selves feed sheep my and feet your with you
אײַערע פֿיס האָבן צעטראַמפּלט, אוֹן טרינקען וואָס אײַערע פֿיס האָבן / *hobn fis aiere vos trinken un tsetramplt hobn fis aiere*
have feet your what drink and muddied have feet your
צעקוויטיקט. / *tsekoitikt*
muddied

[20] Therefore thus saith Adonoi Hashem unto them; Hineni, I, even I, will act as shofet between the seh biryah *(fat lamb)* and between the seh razah *(emaciated lamb)*. [21] Because ye have thrust with flank and with shoulder, and butted all the weak emaciated ones with your karnayim, till ye have scattered them abroad; [22] Therefore will I save My tzon, and they shall no more be a prey; and I will act as shofet between seh and seh. [23] And I will set up Ro'eh Echad over them, He shall tend them as ro'eh, even Avdi Dovid; He shall feed them. He shall be their Ro'eh. [24] And I Hashem will be their Elohim, and Avdi Dovid a Nasi among them; I Hashem have spoken.

[25] And I will make with them a Brit Shalom, and will cause the chayyah ra'ah to cease out of HaAretz; and they shall dwell safely in the midbar, and sleep in the ye'arot *(forests)*. [26] And I will make them and the places surrounding My givah *(hill)* a brocha; and I will cause the geshem to come down in its season; there

כ דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי גענאָגט צו זיי : אָט בין / *bin ot zei tsu gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum*
am behold them to said so Hashem Adonoi has therefore
איך, אוֹן איך וועל משפּטן צווישן דעם פּעטן לאַם אוֹן דעם מאָגערן / *mogern dem un lam fetn dem tsvishn mishpetn vel ich un ich*
lean the and lamb fat the between judge will I even I
לאַם. כא ווײַל מיט דער זײַט אוֹן מיטן אַקסל שטופּט איר, אוֹן מיט / *mit un ir shtupt aksl mitn un zait der mit vail lam*
with and you thrust shoulder with and side the with because lamb
אײַערע הערנער שטויסט איר, אַלע שלאַפֿע, ביז איר האָט זיי צעשפּרייט / *tseshpreit zei hot ir biz shlafe ale ir shtoist herner aiere*
scattered them have you until weak all you butt horns your
דערויסן, כב דערום וועל איך העלפֿן מײַנע שאָף, אוֹן זיי וועלן מער / *mer veln zei un shof maine helfn ich vel derum deroisn*
more will they and sheep my save I will therefore outside
נישט זײַן צו רויב; אוֹן איך וועל משפּטן צווישן אַ לאַם אוֹן אַ לאַם. / *lam a un lam a tsvishn mishpetn vel ich un roib tsu zain nisht*
lamb a and lamb a between judge will I and prey to be not
כג אוֹן איך וועל אויפֿשטעלן איבער זיי איין פֿאַסטוך וואָס וועט זיי / *zei vet vos pastuch ein zei iber oifshteln vel ich un*
them will who shepherd one them over raise up will I and
פֿיטערן – מײַן קנעכט דָוִד ; ער וועט זיי פֿיטערן, אוֹן ער וועט זיי / *zei vet er un fitern zei vet er Dovid knecht main fitern*
them will he and feed them will he Dovid servant my feed
זײַן צום פֿאַסטוך. כד אוֹן איך ה וועל זיי זײַן פֿאַר אלקים, / *Elokim far zain zei vel Hashem ich un pastuch tsum zain*
G-d for be them will Hashem I and shepherd to the be
אוֹן מײַן קנעכט דָוִד נשיא צווישן זיי ; איך ה האָב גערעדט. / *geredt hob Hashem ich zei tsvishn nosi Dovid knecht main un*
spoken have Hashem I them among Prince Dovid servants my and
כה אוֹן איך וועל זיי שליסן אַ ברית פֿון שלום , אוֹן וועל / *vel un sholem fun bris a shlisn zei vel ich un*
will and peace of covenant a establish them will I and
פֿאַרשטערן אַ בייזע חיה פֿון לאַנד, אוֹן זיי וועלן זיצן אין מדבר / *midber in zitsn veln zei un land fun chaye beize a farshtern*
wilderness in sit will they and land from beast wild a put an end
אין זיכערקייט, אוֹן שלאָפֿן אין די וועלדער. כו אוֹן איך וועל מאַכן זיי / *zei machn vel ich un velder di in shlofn un zicherkeit in*
them make will I and forest the in sleep and security in
אוֹן רונד אַרום מײַן באַרג פֿאַר אַ בענטשונג ; אוֹן איך וועל מאַכן / *machn vel ich un bentshung a far barg main arum rund un*
make will I and blessing a for mountain my round around and
נידערן דעם רעגן אין זײַן צײַט; געבענטשטע רעגנס וועלן דאָס זײַן . / *zain dos veln regns gebentshte tsait zain in regn dem nidern*
be this will rains blessed time its in rain the descend

כז און דער בוים פֿון פֿעלד וועט געבן זײַן פֿרוכט, און די ערד וועט געבן
gebn vet erd di un frucht zain gebn vet feld fun boim der un
give will earth the and fruit its give will field of tree the and
איר געוועקס; און זיי וועלן זײַן אויף זייער ערד אין זיכערקייט; און זיי
zei un zicherkeit in erd zeyer oif zain veln zei un geveks ir
they and security in land their on be will they and yield its
וועלן וויסן אַז איך בין ה׳ , ווען איך צעברעך די שטאַנגען פֿון
fun shtangen di tsebrech ich ven Hashem bin ich az visen veln
of bars the break I when Hashem am I that know will
זייער יאָך , און וועל זיי מציל זײַן פֿון דער האַנט די וואָס
vos di fun hant der fun zain matsl zei vel un yoch zeyer
who the ones of hand the from be rescue them will and yoke their
אַרבעטן מיט זיי . כח און זיי וועלן מער נישט זײַן אַ רויב פֿאַר די
di far roib a zain nisht mer veln zei un zei mit arbeten
the for prey a be not more will they and them with enslaved
פֿעלקער, און די חיה פֿון לאַנד וועט זיי נישט פֿאַרצערן; און זיי וועלן
veln zei un fartseren nisht zei vet land fun chaye di un felker
will they and devour not them will land of beast the and nations
זיצן אין זיכערקייט, און קיינער וועט נישט שרעקן . כט און איך וועל זיי
zei vel ich un shrekn nisht vet keiner un zicherkeit in zitsn
them will I and frighten not will anyone and security in sit
אויפֿשטעלן אַ פֿלאַנצונג פֿאַר אַ שם , און עס וועלן מער נישט זײַן אין לאַנד
land in zain nisht mer veln es un shem a far flantsung a oifshteln
land in be not more will it and name a for planting a raise up
אויסגעגאַנגענע פֿון הונגער, און זיי וועלן מער נישט טראָגן די שאַנד פֿון
fun shand di trogn nisht mer veln zei un hunger fun oisgegangene
of shame the bear not more will they and famine of perished
די פֿעלקער. ל און זיי וועלן וויסן אַז איך ה׳ זייער ג־ט בין מיט
mit bin G-t zeyer Hashem ich az visen veln zei un felker di
with am G-d their Hashem I that know will they and nations the
זיי , און זיי , דאָס הויז פֿון ישׂראֵל, זיינען מײַן פֿאָלק , זאָגט
zogt folk main zainen Yisroel fun hoiz dos zei un zei
declares people my are Yisroel of house this they and them
אֲדֹנָי ה׳ . לא און איר זײַט מײַנע שאָף ; די מענטשנשאָף פֿון מײַן
main fun mentshnshof di shof maine zait ir un Hashem Adonoi
my of human the sheep my are you and Hashem Adonoi
פֿיטערונג זײַט איר; און איך בין אלוקיכם זאָגט אֲדֹנָי ה׳ .
Hashem Adonoi zogt Elokeichem bin ich un ir zait fiterung
Hashem Adonoi declares your G-d am I and you are pasture

לה

און דאָס וואָרט פֿון ה׳ איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and
ב מענטשנקינד , טו דײַן פּנים צו בארג שֵׂעִיר, און זאָגט
zogt un Seir barg tsu ponem dain tu mentshnkind
say and Se'ir Mount to face your do son of man
נבֿיאות אויף אים; ג און זאָגן צו אים: אַזוי האָט
hot azoi im tsu zogn zolst un im oif nevies
has thus it to say you(SG) shall and it against prophesies
געזאָגט אֲדֹנָי ה׳ : זע , איך קום צו דיר , בארג שֵׂעִיר,
Seir barg dir tsu kum ich ze Hashem Adonoi gezogt
Se'ir Mount you(SG) to come I behold Hashem Adonoi said
און וועל אויסשטרעקן מײַן האַנט אויף דיר , און וועל דיך
dich vel un dir oif hant main oisshtrekn vel un
you(SG) will and you(SG) against hand my stretch out will and

shall be gishmei brocha *(showers of blessing)*. 27 And the etz hasadeh shall yield her p'ri, and ha'aretz shall yield her increase, and they shall be safe in their adamah, and shall know that I am Hashem, when I have broken the bars of their ol *(yoke)*, and saved them out of the yad haovedim *(hand, power of enslavers)* of them. 28 And they shall no more be a prey to the Goyim, neither shall the chayyat HaAretz devour them; but they shall dwell safely, and none shall make them afraid. 29 And I will raise up for them a planting of renown, and they shall be no more consumed with ra'av in HaAretz, neither bear the shame of the Goyim any more. 30 Thus shall they know that I Hashem Eloheihem am with them, and that they, even Bais Yisroel, are My people, saith Adonoi Hashem. 31 And ye My tzon, the tzon of My mireh, are adam, and I am Eloheichem, saith Adonoi Hashem.

35 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying: 2 Ben adam, set thy face against Har Se'ir, and prophesy against it, 3 And say unto it, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, O Har Se'ir, I am against thee, and I will stretch out Mine yad against thee, and I will make thee a desolation and a waste. 4 I will lay thy

towns waste, and thou shalt be desolate, and thou shalt know that I am Hashem.
[5] Because thou hast had an eivat olam *(ancient enmity)*, and delivered over the Bnei Yisroel to the power of the cherev at the time of their calamity, in the time of their avon ketz *(final punishment)*. [6] Therefore, as I live, saith Adonoi Hashem, I will turn thee unto dahm, and dahm shall pursue thee; since thou hast not hated dahm, even dahm shall pursue thee. [7] Thus will I make Har Se'ir most desolate, and cut off from it him that goeth and him that cometh. [8] And I will fill his harim with his slain; in thy geva'ot *(hills)*, and in thy ge'ayot *(valleys)* and in all thy ravines, shall they fall that are slain with the cherev. [9] I will make thee shimemot olam *(eternal desolations)*, and thy towns shall not be inhabited; and ye shall know that I am Hashem.

מאַכן אַ וויסט און וויסטענישּ. [ד] דיַינע שטעט וועל איך חרובּ
chorev ich vel shtet daine vistenish un vist a machn
desolate I will cities your wasteland and desolation a make

מאַכן , און דו וועסט אַ וויסטענישּ זיַין ; און וועסט וויסן אַז איך
ich az visen vest un zain vistenish a vest du un machn
I that know you(sg) will and be wasteland a will you and make

בין ה . [ה] וויַיל ביַי דיר איז געווען אַן איבּיקע שׂינאה,
sine eibike an geven iz dir bai vail Hashem bin
hatred everlasting an was is you(SG) with because Hashem am

און האָסט איבּערגעגעבּנטפֿערט די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל אין דער מאַכט
macht der in Yisroel fun kinder di ibergeentfert host un
power the in Yisroel of children the delivered have and

פֿון שוווערד, אין דער צַיַט פֿון זייער בראָך , אין דער צַיַט פֿון דער
der fun tsait der in broch zeyer fun tsait der in shverd fun
the of time the in calamity their of time the in sword of the

לעצטער פֿאַרזינדיקונג, [ו] דערום , אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt leb ich vi azoi derum farzindikung letster
Adonoi declares live I as so therefore iniquity last

ה , אַז צו בלוט וועל איך דיך מאַכן , און בלוט וועט
vet blut un machn dich ich vel blut tsu az Hashem
will blood and make you(SG) I will blood into that Hashem

דיך נאָכיאָגן ; פֿאַר וואָר, וויַיל דו האָסט נישט פַֿיינט געהאַט
gehat faint nisht host du vail vor far nochyogn dich
had hated not have you because truly for pursue you(SG)

דאס בלוט דערום וועט דיך בלוט נאָכיאָגן . [ז] און איך וועל מאַכן
machn vel ich un nochyogn blut dich vet derum blut ds
make will I and pursue blood you(SG) will therefore blood the

באַרג שֵׂעִיר פֿאַר אַ וויסט און וויסטענישּ, און וועל פֿאַרשניַידן פֿון
fun farshnaidn vel un vistenish un vist a far Seir barg
from cut off will and wasteland and desolation a for Se'ir Mount

אים גייער און קומער. [ח] און איך וועל אָנפֿילן זיַינע בערג מיט זיַינע
zaine mit berg zaine onfiln vel ich un kumer un geyer im
his with mountains his fill will I and comer and goer it

דערשלאָגענע; דיַינע הייכן , און דיַינע טאָלן , און אַלע דיַינע גראָבנס –
grobns daine ale un toln daine un heichn daine dershlogene
ravines your all and valleys your and heights your slain

דערשלאָגענע פֿון שוווערד וועלן פֿאַלן אין זיי . [ט] אייביקע וויסטענישן
vistenishn eibike zei in faln veln shverd fun dershlogene
devastations everlasting them in fall will sword of slain

וועל איך דיך מאַכן , און דיַינע שטעט וועלן נישט וויידערקערן; און
un viderkern nisht veln shtet daine un machn dich ich vel
and return not will cities your and make you(SG) I will

איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen vet ir
Hashem am I that know will you

[10] Because thou hast said, These two Goyim and these two countries shall be mine, and we will possess it; although Hashem was there; [11] Therefore, as I live, saith Adonoi Hashem, I will even do according to

[י] וויַיל דו האָסט געזאָגט: די ביידע פֿעלקער און די ביידע לענדער
lender beide di un felker beide di gezogt host du vail
lands both the and nations both the said have you because

וועלן מיַינע וועלן , און מיר וועלן זיי יַרשענען , הגם ה איז
iz Hashem hagam yarshen zei veln mir un vern maine veln
is Hashem although inherit them will we and become mine will

דאָרט געווען, [יא] דערום , אַזוי ווי איך לעב, זאָגט אֲדֹנָי ה , אַז
az Hashem Adonoi zogt leb ich vi azoi derum geven dort
that Hashem Adonoi declares live I as so therefore was there

thine anger, and according to thine kina *(jealousy)* which thou hast showed in thy hatred against them; and I will make Myself known among them, when I have judged thee. [12] And thou shalt know that I am Hashem.

I have heard all thy insults which thou hast spoken against the harim of Yisroel, saying, They are laid desolate, they are given to us to consume. [13] Thus with your mouth ye have boasted of your greatness against Me, have multiplied your devarim against Me; I have heard them. [14] Thus saith Adonoi Hashem: When kol ha'aretz *(the whole earth)* rejoiceth, I will make thee desolate. [15] As thou didst rejoice at the nachalah of the Bais Yisroel, because it was desolate, so will I do unto thee; thou shalt be desolate, O Har Se'ir, and all Edom, even all of it; and they shall know that I am Hashem.

36 Also, thou Ben Adam, prophesy unto the harim of Yisroel, and say, Ye harim of Yisroel hear the Devar Hashem. [2] Thus saith Adonoi Hashem: Because the oyev hath said against you, Aha, even the bamot olam *(ancient heights)*

איך וועל טאָן אַזוי ווי דיין צאָרן און ווי דיין קנאה וואָס דו האָסט
host du vos kine dain vi un tsorn dain vi azoi ton vel ich
have you that envy your as and anger your as according to do will I

באַוויזן, פֿון דיין שׂינאה צו זיי ; און איך וועל באַוווסט ווערן צווישן
tsvishn vern bavust vel ich un zei tsu sine dain fun bavizn
among become known will I and them to hatred your from shown

זיי , ווען איך וועל דיך משפּטן .
mishpetn dich vel ich ven zei
judge you(SG) will I when them

יב און וועסט וויסן אַז איך ה האָב געהערט אַלע דיינע
daine ale gehert hob Hashem ich az visen vest un
your all heard have Hashem I that know you will and

לעסטערונגען וואָס דו האָסט געזאָגט אויף די בערג פֿון ישׂראֵל,
Yisroel fun berg di oif gezogt host du vos lesterungen
Yisroel of mountains the upon said have you that blasphemies

אַזוי צו זאָגן: פֿאַרוויסט זיינען זיי געוואָרן, אונדז זיינען זיי געגעבן
gegebn zei zainen undz gevorn zei zainen farvist zogn tsu azoi
given they are us became they are destroyed say to so

געוואָרן צו שפּייַז . יג און איר האָט זיך געגרייסט קעגן מיר מיט
mit mir kegen gegreist zich hot ir un shpaiz tsu gevorn
with me against magnified self have you and food to became

אייַער מויל , און האָט גענעמערט קעגן מיר אייַערע ווערטער; איך האָב
hob ich verter aiere mir kegen gemert hot un moil aier
have I words your me against multiplied has and mouth your

געהערט. יד אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווען די גאַנצע ערד
erd gantse di ven Hashem Adonoi gezogt hot azoi gehert
earth whole the when Hashem Adonoi said has thus heard

פֿרייט זיך , וועל איך דיך מאַכן אַ וויסטענישׂ. טו אַזוי ווי דו האָסט
host du vi azoi vistenish a machn dich ich vel zich freit
have you as so wasteland a make you(SG) I will self rejoices

זיך געפֿרייט איבער דער נחלה פֿון דעם הויז פֿון ישׂראֵל, פֿאַר
far Yisroel fun hoiz dem fun nachle der iber gefreit zich
for Yisroel of house the of inheritance the over rejoiced self

וואָס זי איז וויסט געוואָרן, אַזוי וועל איך טאָן צו דיר ; אַ וויסטענישׂ
vistenish a dir tsu ton ich vel azoi gevorn vist iz zi vos
desolation a you(SG) to do I will so become desolate is it that

וועסטו ווערן , באַרג שׂעיר, און גאַנץ אֱדוֹם אין גאַנצן ; און
un gantsn in Edom gants un Seir barg vern vestu
and entirety in Edom all and Se'ir Mount become will you(sg)

זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei
Hashem am I that know will they

לו

און דו מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות אויף די בערג פֿון
fun berg di oif nevies zog mentshnkind du un
of mountains the about prophesies say son of man you and

ישׂראֵל, און זאָלסט זאָגן: בערג פֿון ישׂראֵל, הערט
hert Yisroel fun berg zogn zolst un Yisroel
hear Yisroel of mountains say you(SG) shall and Yisroel

דאָס וואָרט פֿון ה . ב אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : ווייל
vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi Hashem fun vort dos
because Hashem Adonoi said has thus Hashem of word the

דער פֿײַנט האָט אויף אייַך געזאָגט: אַהאַ! אויך די אייביקע הייכן
heichn eibike di oich aha gezogt aich oif hot faint der
heights everlasting the also aha said you upon has enemy the

are ours in possession,
3 Therefore prophesy and say, Thus saith Adonoi Hashem: Because they have made you desolate, and crushed you on every side, that ye might be a possession unto the she'erit HaGoyim, and ye are taken up in the lips of talkers, and are slandered by the people:
4 Therefore, ye harim of Yisroel, hear the Devar Adonoi Hashem: Thus saith Adonoi Hashem to the harim, and to the geva'ot, to the ravines, and to the ge'ayot, to desolate ruins, to towns deserted which became a plunder and mockery to the she'erit HaGoyim that are all around;
5 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Surely in the eish of My kina have I spoken against the she'erit HaGoyim, and against all Edom, which have given My land into their possession with simchat kol levav, with she'at nefesh *(scorn of soul, contempt)*, as her migrash *(open pasture land)* for plunder.
6 Prophesy therefore concerning Admat Yisroel, and say unto the harim, and to the geva'ot *(hills)*, to the ravines, and to the ge'ayot *(valleys)*, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I have spoken in My kina *(jealousy)* and in My chemah *(fury)*, because ye have borne the scorn of the Goyim;
7 Therefore thus saith

זײַנען אונדז צו ירושה געוואָרן׃ ג דערום זאָג נבֿיאות , און
un nevies zog derum gevorn yerushe tsu undz zainen
and prophecies say therefore become inheritance to us are

זאָלסט זאָגן׃ אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : וויַיל און
un vail Hashem Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst
and because Hashem Adonoi said has thus say you(SG) shall

באַווײַל מע האָט אײַך פֿאַרוויסט און אײַנגעשלונגען פֿון רונד
rund fun aingeshlungen un farvist aich hot me bavail
around from swallowed up and devastated you have they because

אַרום , כּדי איר זאָלט ווערן אַ ירושה פֿאַר די איבעריקע
iberike di far yerushe a vern zolt ir kedei arum
remaining the for possession a become shall you so that round

פֿעלקער, און איר זײַט געקומען אויף דעם גערייד פֿון צינגער , און דער
der un tsinger fun gereid dem oif gekumen zait ir un felker
the and tongues of talk to the up come are you and nations

באַריידערײַ פֿון מענטשן , ד דערום איר בערג פֿון ישְׂרָאֵל, הערט
hert Yisroel fun berg ir derum mentshn fun bareiderai
hear Yisroel of mountains you therefore men of slander

דאָס וואָרט פֿון ה דעם האַר׃ אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה צו
tsu Hashem Adonoi gezogt hot azoi har dem Hashem fun vort dos
to Hashem Adonoi said has so Lord the Hashem of word the

די בערג און צו די הייכן , צו די גראָבנס און צו די טאָלן ,
toln di tsu un grobns di tsu heichn di tsu un berg di
valleys the to and ravines the to heights the to and mountains the

און צו די וויסטע חורבֿות , און צו די פֿאַרלאָזענע שטעט, וואָס זײַנען
zainen vos shtet farlozene di tsu un churves viste di tsu un
are which cities abandoned the to and ruins desolate the to and

געוואָרן צו רויב און צו שפּאָט בײַ די איבעריקע פֿעלקער
felker iberike di bai shpot tsu un roib tsu gevorn
nations remaining the by laughing stock to and plunder to become

וואָס פֿון רונד אַרום – ה דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט׃
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum arum rund fun vos
said thus Hashem Adonoi has therefore round around from that

פֿאַר וואָר, אין דעם פֿײַער פֿון מײַן קִנְאָה האָב איך גערעדט וועגן
vegen geredt ich hob kine main fun faier dem in vor far
concerning spoken I have jealousy my of fire the in truly for

די איבעריקע פֿעלקער, און וועגן אֱדוֹם אין גאַנצן , וואָס האָבן
hobn vos gantsn in Edom vegen un felker iberike di
have which entirety in Edom concerning and nations remaining the

געמאַכט מײַן לאַנד פֿאַר זיך פֿאַר אַ ירושה , מיט שׂימחה פֿון
fun simche mit yerushe a far zich far land main gemacht
from joy with possession a for selves for land my made

גאַנצן האַרצן, מיט פֿאַראַכטונג פֿון דער זעל, כּדי עס צו פֿאַרטרײַבן
fartraiben tsu es kedei zel der fun farachtung mit hartsn gantsn
drive away to it so that soul the of contempt with heart whole

צוליב רויב . ו דערום זאָג נבֿיאות איבער דער ערד פֿון
tsulib roib . iber erd der fun nevies zog derum
of land the over prophesies say therefore plunder because of

יִשְׂרָאֵל, און זאָלסט זאָגן צו די בערג און צו די הייכן ,
heichn di tsu un berg di tsu zogn zolst un Yisroel
heights the to and mountains the to say you(SG) shall and Yisroel

צו די גראָבנס און צו די טאָלן׃ אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה :
tsu di grobns un tsu di toln : azoi hot gezogt Hashem Adonoi
to and ravines the to and valleys the to said has thus Hashem Adonoi

זע , אין מײַן כּעס און אין מײַן קנאָה האָב איך גערעדט, ווײַל
vail geredt ich hob kine main in un kaas main in ze
because spoken I have jealousy my in and anger my in behold

די שאַנד פֿון די פֿעלקער האָט איר געטראָגן. ז דערום האָט אֲדֹנָי
Adonoi hot derum getrogn ir hot felker di fun shand di
Adonoi has therefore carried you have nations the of reproach the

ה אַזוי געזאָגט: איך הייב אויף מײַן האַנט, אויב די פֿעלקער וואָס
vos felker di oib hant main oif heib ich gezogt azoi Hashem
that nations the if hand my up lift I said so Hashem

פֿון רונד אַרום אײַך, זיי גופֿא , וועלן טראָגן זייער שאַנד !
shand zeyer trogn veln gufe zei aich arum rund fun
reproach their bear will themselves they you round around from

ח און איר, בערג פֿון ישׂראֵל, וועט געבן אײַערע צווײַגן , און
un tsvaign aiere gebn vet Yisroel fun berg ir un
and branches your give will Yisroel of mountains you and

טראָגן אײַער פֿרוכט, פֿאַר מײַן פֿאָלק ישׂראֵל; וואָרעם זיי זײַנען נאָענט
nont zainen zei vorem Yisroel folk main far frucht aier trogn
near are they because Yisroel people my for fruit your bear

צו קומען . ט וואָרעם אָט קום איך צו אײַך, און איך וועל זיך קערן
kern zich vel ich un aich tsu ich kum ot vorem kumen tsu
turn self will I and you to I come behold because come to

צו אײַך, און איר וועט באַארבעט ווערן , און פֿאַרזייט ווערן . י און
un vern farzeit un vern baarbet vet ir un aich tsu
and become plant and become tilled will you and you to

איך וועל מערן אויף אײַך מענטשן , דאָס גאַנצע הויז פֿון ישׂראֵל
Yisroel fun hoiz gantse dos mentshn aich oif mern vel ich
Yisroel of house whole this men you on increase will I

אין גאַנצן ; און די שטעט וועלן באַזעצט ווערן , און די חורבֿות
churves di un vern bazetst veln shtet di un gantsn in
ruins the and become settled will cities the and entirety in

וועלן אָפּגעבויט ווערן . יא און איך וועל מערן אויף אײַך מענטשן און
un mentshn aich oif mern vel ich un vern opgeboit veln
and men you on increase will I and become rebuilt will

בהמות , און זיי וועלן זיך מערן און פֿרוכפּערן; און איך וועל
vel ich un fruchpern un mern zich veln zei un beheimes
will I and multiply and increase selves will they and beasts

אײַך באַזעצן ווי אין אײַערע פֿריִערדיקע צײַטן , און וועל אײַך באַגיטיקן מער
mer bagitikn aich vel un tsaitn frierdike aiere in vi bazetsn aich
more accept you will and times former your in as settle you

ווי אין אײַער אָנהייב ; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה . יב און
un Hashem bin ich az visen vet ir un onheib aier in vi
and Hashem am I that know will you and beginning your in as

איך וועל מאַכן אומגיין אויף אײַך מענטשן , מײַן פֿאָלק ישׂראֵל;
Yisroel folk main mentshn aich oif umgein machn vel ich
Yisroel people my men you upon walk about make will I

און זיי וועלן דיך אַרבן , און וועסט זיי זײַן פֿאַר אַ נחלה ,
nachle a far zain zei vest un arben dich veln zei un
inheritance an for be they will and inherit you(SG) will they and

און וועסט זיי מער נישט ווידער פֿאַרוואַרפֿן. יג אַזוי האָט גזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi farvorfen vider nisht mer zei vest un
Adonoi said has so reject again not more them will and

ה : וויַל מע זאָגט צו אײַך: אַ מענטשנעסערין ביסטו , און אַ
a un bistu mentshneserin a aich tsu zogt me vail Hashem
a and are you man-eater a you to say they because Hashem

Adonoi Hashem; I have lifted up Mine yad [in oath-taking], Surely the Goyim that are around you, they shall bear their own scorn.

8 But ye, O harim of Yisroel, ye shall shoot forth your branches, and yield your p'ri to My people Yisroel; for their return [home] is at hand. 9 For, hineni, I am for you, and I will turn unto you, and ye shall be plowed and sown; 10 And I will multiply adam upon you, kol Bais Yisroel, even all of it; and the towns shall be inhabited, and the ruins shall be rebuilt; 11 And I will multiply upon you adam and behemah; and they shall increase and become numerous; and I will make you inhabited as in former times, and I will make you more prosperous than before; and ye shall know that I am Hashem. 12 Indeed, I will cause adam to walk upon you, even My people Yisroel; and they shall possess thee, and thou shalt be their nachalah, and thou shalt no more again bereave them of their children. 13 Thus saith Adonoi Hashem: Because they say unto you, Thou art a land which devourest adam, and hast bereaved thy nation of children; 14 Therefore thou shalt

devour adam no more, neither bereave thy nation any more, saith Adonoi Hashem. 15 Neither will I cause men to hear in thee the taunts of the Goyim any more, neither shalt thou bear the cherpah of the people any more, neither shalt thou cause thy nation to stumble any more, saith Adonoi Hashem.

16 Moreover the Devar Hashem came unto me, saying, 17 Ben adam, when Bais Yisroel dwelt in their own land, they made it tameh by their own derech and by their doings; their derech was before Me as the tumat haniddah *(contamination of a woman during her menstrual period)*. 18 Therefore I poured My chemah upon them for their shefach dahm upon ha'aretz, for their gillulim wherewith they had made it tameh; 19 And I scattered them among the Goyim, and they were dispersed through the countries; according to their derech and according to their doings I judged them. 20 And when they entered unto the Goyim, to where they went, they profaned Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)*, when they said to them, These are the Am Hashem, and are gone forth out of His land. 21 But I had

פַּאַרוואַרפֿערין פֿון פֿעלקער ביסטו געוואָרן . יד דערום
farvarferin fun felker bistu gevorn derum
who miscarries of nations are you having become therefore

וועסטו מענטשן מער נישט עסן , און דיינע פֿעלקער וועסטו
vestu mentshn mer nisht esen un daine felker vestu
will you(sg) men more not eat and your peoples will you(sg)

מער נישט פַּאַרוואַרפֿן, זאָגט אֲדֹנָי ה . טו און איך וועל דיך
charpe di un Hashem Adonoi zogt farvorfen nisht mer
disgrace the and Hashem Adonoi declares reject not more

מער נישט מאַכן הערן די שאַנד פֿון די פֿעלקער, און די חרפה
dich vel ich un shand di hern machn nisht mer
you(SG) will I and nations the of reproach the hear make not more

פֿון די אומות וועסטו מער נישט טראָגן, און דיינע פֿעלקער
felker daine un trogn nisht mer vestu umes di fun
peoples your and bear not more will you(sg) peoples the of

וועסטו מער נישט מאַכן שטרויכלען , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt shtroichlen machn nisht mer vestu
Hashem Adonoi declares stumble make not more will you(sg)

טז און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

יז מענטשנקינד , דאָס הויז ישְׂרָאֵל זיצנדיק אויף זייער ערד, האָבן
hobn erd zeyer oif zitsndik Yisroel fun hoiz dos mentshnkind
have land their on dwelt Yisroel of house the son of man

זיי זי פַּאַראומריניקט מיט זייער וועג און מיט זייערע מעשׂים; אַזוי ווי
vi azoi meisim zeyere mit un veg zeyer mit farumreinikt zi zei
as so deeds their with and way their with defiled it they

די אומריינקייט פֿון אַן אָפּגעזונדערטער פֿרוי איז געווען זייער וועג
veg zeyer geven iz froi opgezunderter an fun umreinkeit di
way their was is woman menstrual separated an of uncleanness the

פַּאַר מיר. יח און איך האָב אויסגעגאָסן אויף זיי מיַן גרימצאָרן פַּאַר
far grimtsorn main oif oisgegosen hob ich un mir far
for wrath my them on poured out have I and me before

דעם בלוט וואָס זיי האָבן פַּאַרגאָסן אין לאַנד, און וויַל מיט זייערע
zeyere mit vail un land in fargosen hobn zei vos blut dem
their with because and land in shed have they which blood the

אָפּגעטער האָבן זיי עס פַּאַראומריניקט. יט און איך האָב זיי צעשפּרייט
tseshpreit zei hob ich un farumreinikt es zei hobn opgeter
scattered them have I and defiled it they have idols

צווישן די פֿעלקער, און זיי זיַינען צעוואָרפֿן געוואָרן אין די לענדער;
lender di in gevorn tsevorfen zainen zei un felker di tsvishn
lands the in become dispersed are they and nations the among

לויט זייער וועג און לויט זייערע מעשׂים האָב איך זיי
zei ich hob meisim zeyere loit un veg zeyer loit
them I have deeds their according to and way their according to

געמשפּט . כ און אַז זיי זיַינען געקומען צו די פֿעלקער וואָס
vos felker di tsu gekumen zainen zei az un gemishpet
which nations the to having come are they when and judged

זיי זיַינען געקומען אַהין , האָבן זיי פַּאַרשוועכט מיַן הייליקן
heilikn main farshvecht zei hobn ahin gekumen zainen zei
holy my profaned they have there having come are they

נאָמען , אַז מע האָט אויף זיי געזאָגט: דאָס פַּאָלק פֿון ה
nomen az me hot oif zei gezogt dos folk fun Hashem
name when they have them on said this people of Hashem

concern for Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)*, which Bais Yisroel had profaned among the Goyim, where they went. 22 Therefore say unto Bais Yisroel, thus saith Adonoi Hashem: I do not this for your sakes, O Bais Yisroel, but for the sake of Shem Kodshi, which ye have profaned among Goyim where ye went. 23 And I will show as kodesh My Shem HaGadol, which was profaned among the Goyim, which ye have profaned in the midst of them; and the Goyim shall know that I am Hashem, saith Adonoi Hashem, when I shall be set apart as kodesh in you before their eynayim. 24 For I will take you from among the Goyim, and gather you out of all countries, and will bring you into your own adamah *(land)*. 25 Then will I sprinkle mayim tehorim upon you, and ye shall be tahor; from all your tum'a, and from all your gillulim *(idols)*, will I make you tahor. 26 A lev chadash also will I give you, and a ruach chadashah will I put within you; and I will take away the lev haeven *(stony heart)* out of your basar, and I will give you a lev basar. 27 And I will put My Ruach within you, and cause you to walk in My chukkot, and ye shall be shomer over My mishpatim, and do them. 28 And ye shall dwell in ha'aretz that I gave to

זײַנען די דאָזיקע, און פֿון זײַן לאַנד קומען זיי אַרויס. כא און איך האָב
hob ich un arois zei kumen land zain fun un dozike di zainen
have I and out they come land his from and these the are

געשוינט מײַן הייליקן נאָמען, וואָס דאָס הויז פֿון ישׂראֵל האָט אים
im hot Yisroel fun hoiz dos vos nomen heilikn main geshoint
it has Yisroel of house the which name holy my spared

פֿאַרשוועכט צווישן די פֿעלקער וואָס זיי זײַנען געקומען אַהין.
ahin gekumen zainen zei vos felker di tsvishn farshvecht
there having come are they which nations the among profaned

כב דערום זאָג צו דעם הויז פֿון ישׂראֵל: אַזוי האָט גערעדט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu zog derum
Adonoi said has thus Yisroel of house the to say therefore

ה׃ נישט פֿון אײַערט וועגן טו איך, הויז פֿון ישׂראֵל, נײַערט
naiert Yisroel fun hoiz ich tu vegen aiert fun nisht Hashem
but Yisroel of house I do account of your on not Hashem

פֿאַר מײַן הייליקן נאָמען, וואָס איר האָט פֿאַרשוועכט צווישן די
di tsvishn farshvecht hot ir vos nomen heilikn main far
the among profaned have you which name holy my for

פֿעלקער וואָס איר זײַט געקומען אַהין. כג און איך וועל הייליקן מײַן
main heilikn vel ich un ahin gekumen zait ir vos felker
my sanctify will I and there having come are you which nations

גרויסן נאָמען, וואָס איז פֿאַרשוועכט געוואָרן צווישן די פֿעלקער, וואָס
vos felker di tsvishn gevorn farshvecht iz vos nomen groisn
which nations the among become profaned is which name great

איר האָט פֿאַרשוועכט צווישן זיי; און די פֿעלקער וועלן וויסן אַז איך
ich az visen veln felker di un zei tsvishn farshvecht hot ir
I that know will nations the and them among profaned have you

בין ה׃, זאָגט אֲדֹנָי ה׃, ווען איך ווער געהיילט
geheilikt ver ich ven Hashem Adonoi zogt Hashem bin
consecrated become I when Hashem Adonoi declares Hashem am

דורך אײַך פֿאַר זייערע אויגן. כד און איך וועל אײַך צונויפֿנעמען פֿון
fun tsunoifnemen aich vel ich un oign zeyere far aich durch
from gather together you will I and eyes their before you by

די פֿעלקער, און וועל אײַך אײַנזאַמלען פֿון אַלע לענדער, און אײַך
aich un lender ale fun ainzamlen aich vel un felker di
you and lands all out of gather together you will and nations the

ברענגען אויף אײַער ערד. כה און איך וועל שפּריצן אויף אײַך ריינע וואַסער,
vaser reine aich oif shpritsn vel ich un erd aier oif brengen
water pure you on sprinkle will I and land your on bring

און איר וועט ריין ווערן; פֿון אַלע אײַערע אומריינקייטן און פֿון
fun un umreinkeitn aiere ale fun vern rein vet ir un
from and impurities your all from become tahor will you and

אַלע אײַערע אָפּגעטער וועל איך אײַך רייניקן. כו און איך וועל אײַך געבן אַ
a gebn aich vel ich un reiniken aich ich vel opgeter aiere ale
a give you will I and cleanse you I will idols your all

נײַ האַרץ, און אַ נײַ גײַסט וועל איך אַרײַנגעבן אין אײַך, און איך וועל
vel ich un aich in araingebn ich vel gaist nai a un harts nai
will I and you in will put I will spirit new a and heart new

אָפּטאָן פֿאָס האַרץ פֿון שטיין פֿון אײַער לייַב, און וועל אײַך געבן אַ
a gebn aich vel un laib aier fun shtein fun harts dos opton
a give you will and body your from stone of heart the remove

האַרץ פֿון פֿלייש. כז און מײַן גײַסט וועל איך אַרײַנגעבן אין אײַך, און
un aich in araingebn ich vel gaist main un fleish fun harts
and you in will put I will spirit my and flesh of heart

avoteichem; and ye shall be My people, and I will be your Elohim. [29] I will also save you from all your tumot *(unclean-nesses)*; and I will call for the dagan *(grain)*, and will increase it, and lay no ra'av *(famine)* upon you. [30] And I will multiply the p'ri ha'etz, and the increase of the sadeh, that ye shall receive no more cherpah of ra'av *(famine)* among the Goyim. [31] Then shall ye remember your own drakhim ra'im, and your doings that were not tovim, and shall loathe yourselves in your own sight for your avonot and for your to'avot. [32] Not for your sakes do I this, saith Adonoi Hashem, be it known unto you; be ashamed and humiliated for your own drakhim, O Bais Yisroel.

וועל מאַכן אַז אין מײַנע חוקים זאָלט איר גיין , און מײַנע געזעצן
gezetsn maine un gein ir zolt chukkim maine in az machn vel
laws my and go you shall statutes my in that make will

זאָלט איר היטן און טאָן. כח און איר וועט ווינען אין דעם לאַנד וואָס
vos land dem in voinen vet ir un ton un hitn ir zolt
which land the in dwell will you and do and keep you shall

איך האָב געגעבן אײַערע עלטערן, און איר וועט זײַן מײַן פֹאָלק , און
un folk main zain vet ir un eltern aiere gegebn hob ich
and people my be will you and fathers your given have I

איך וועל זײַן אײַער אלקים . כט און איך וועל אײַך העלפֿן פֿון אַלע אײַערע
aiere ale fun helfn aich vel ich un Elokim aier zain vel ich
your all from save you will I and G-d your be will I

אומריינקייטן, און איך וועל רופֿן צו דער תּבֹואה, און וועל זי מערן , און
un mern zi vel un tvue der tsu rufn vel ich un umreinkeitn
and increase it will and grain the to call will I and impurities

וועל נישט געבן אויף אײַך קיין הונגער . ל און איך וועל מערן די פֿרוכט
frucht di mern vel ich un hunger kein aich oif gebn nisht vel
fruit the increase will I and famine any you on give not will

פֿון בוים, און די וואַקסונג פֿון פֿעלד, כדי איר זאָלט מער נישט
nisht mer zolt ir kedei feld fun vaksung di un boim fun
not more shall you so that field of increase the and tree of

אויסשטיין די חרפּה פֿון הונגער צווישן די פֿעלקער. לא און איר וועט
vet ir un felker di tsvishn hunger fun charpe di oisshtein
will you and nations the among famine of disgrace the endure

זיך דערמאָנען אײַערע שלעכטע וועגן , און אײַערע מעשׂים וואָס
vos meisim aiere un vegen shlechte aiere dermonen zich
which deeds your and ways evil your remember selves

זײַנען נישט גוט געווען , און איר וועט זיך עקלען פֿאַר
far eklen zich vet ir un geven gut nisht zainen
before be sickened selves will you and having been good not are

זיך אַליין איבער אײַערע זינד און איבער אײַערע אומווערדיקייטן . לב נישט
nisht umverdikeitn aiere iber un zind aiere iber alein zich
not unworthinesses your over and sin your over alone self

פֿון אײַערט וועגן טו איך, זאָגט אֲדֹנָי ה ; זאָל דאָס באַווּסט
bavust dos zol Hashem Adonoi zogt ich tu vegen aiert fun
known this shall Hashem Adonoi declares I do account your on

זײַן צו אײַך; זײַט אין בושה און שעמט אײַך פֿאַר אײַערע וועגן , איר
ir vegen aiere far aich shemt un bushe in zait aich tsu zain
you ways your for you humiliated and shame in are you to be

הויז פֿון ישׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz
Yisroel of house

[33] Thus saith Adonoi Hashem; In the day that I shall have made you tahor from all your avonot, I will also cause you to resettle the towns, and the ruins shall be rebuilt. [34] And the desolate land shall be tilled, whereas it lay shemamah *(desolate)* in the

לג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אין דעם טאָג וואָס איך רייניק
reinik ich vos tog dem in Hashem Adonoi gezogt hot azoi
make clean I that day the in Hashem Adonoi said has thus

אײַך פֿון אַלע אײַערע זינד , וועל איך באַזעצן די שטעט, און די חורבֹות
churves di un shtet di bazetsn ich vel zind aiere ale fun aich
ruins the and cities the settle I will sin your all from you

וועלן אָפּגעבויט ווערן . לד און דאָס פֿאַרוויסטע לאַנד וועט באַאַרבעט
baarbet vet land farviste dos un vern opgeboit veln
tilled will land desolate the and become rebuilt will

ווערן , אַנשטאָט וואָס איז געווען אַ ווייסטעניש פֿאַר די אויגן
oign di far vistenish a geven iz es vos anshtot vern
eyes the before wasteland a was is it which in place of become

sight of all that passed by.
35 And they shall say, This land that was desolate is become like Gan Eden; and the waste and desolate and ruined towns are become fortified, and are inhabited.
36 Then the Goyim that are left all around you shall know that I Hashem rebuilt the ruined places, and replanted that that was desolate; I Hashem have spoken it, and I will do it.

37 Thus saith Adonoi Hashem: Also I will be inquired of by Bais Yisroel, to act in behalf of them; I will increase them adam as numberous as tzon.
38 As the tzon kadashim, as the tzon Yerushalayim in her mo'adim, so shall the ruined cities be filled with tzon adam; and they shall know that I am Hashem.

37 The Yad Hashem was upon me, and carried me out in the Ruach of Hashem, and set me down in the midst of the valley which was full of atzmot, 2 And caused me to pass by them round about; and, hinei, there were rabbot me'od in the open valley; and, hinei, they were very dry. 3 And He said unto me, Ben Adam, can these atzmot live? And I answered, Adonoi Hashem, Thou knowest. 4 Again He said unto me, Prophesy upon these atzmot, and say

פֿון איטלעכן דורכגייער . לה און מע וועט זאָגן : דאָס דאָזיקע לאַנד
land dozike dos zogn vet me un durchgeyer itlechn fun
land this the say will they and through goer each of

דאָס פֿאַרוויסטע איז געוואָרן ווי דער גאָרטן פֿון עֵדֶן , און די שטעט
shtet di un Eden fun gortn der vi gevorn iz farviste dos
cities the and Eden of garden the like become is laid waste this

די חרבֿע און פֿאַרוויסטע און צעשטערטע זיַינען באַפֿעסטיקטע באַזעצט.
bazetst bafestikte zainen tseshterte un farviste un cherve di
settled fortified are destroyed and laid waste and ruined the

לו און וויסן וועלן די פֿעלקער וואָס וועלן איבערבלייַבן רונד אַרום
arum rund iberblaiben veln vos felker di veln visen un
round around remain behind will which nations the will know and

איך, אַז איך ה האָב אָפּגעבויט די צעשטערטע ערטער, האָב
hob erter tseshterte di opgeboit hob Hashem ich az aich
have places destroyed the rebuilt have Hashem I that you

באַפֿלאַנצט דאָס פֿאַרוויסטע; איך ה האָב גערעדט און וועל טאָן.
ton vel un geredt hob Hashem ich farviste dos baflantst
do will and spoken have Hashem I laid waste the planted

לז אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אויך דערין וועל איך זיך לאָזן
lozn zich ich vel derin oich Hashem Adonoi gezogt hot azoi
let self I will in it also Hashem Adonoi said has thus

דערבעטן פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, זיי צו טאָן: איך וועל זיי
zei vel ich ton tsu zei Yisroel fun hoiz dem fun derbetn
them will I do to them Yisroel of house the of be entreated

מערן מענטשן ווי שאָף . לח ווי די הייליקע שאָף , ווי די שאָף
shof di vi shof heilike di vi shof vi mentshn mern
sheep the like sheep holy the like sheep like men increase

פֿון ירושָלַיִם אין אירע יוֹם-טובֿים , אַזוי וועלן זיַין די חרבֿע
cherve di zain veln azoi yom-tuvim ire in Yerushalayim fun
ruined the be will so appointed festivals its in Yerushalayim of

שטעט פֿול מיט מענטשנשאָף ; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un mentshnshof mit ful shtet
Hashem am I that know will they and human sheep with full cities

לז די האַנט פֿון ה איז געווען אויף מיר, און ער האָט מיך
mich hot er un mir oif geven iz Hashem fun hant di
me has he and me on was is Hashem of hand the

אַרויסגעטראָגן דורך דעם גייַסט פֿון ה , און האָט מיך
mich hot un Hashem fun gaist dem durch aroisgetrogn
me did and Hashem of spirit the by carried out

אַראָפּגעלאָזט אין מיטן פֿון דעם טאָל , און ער איז געווען פֿול מיט
mit ful geven iz er un tal dem fun mitn in aropgelozt
with full was is it and valley of the of midst of in let down

ביינער. ב און ער האָט מיך פֿאַרבייגעפֿירט זיי רונד אַרום ,
beiner arum rund zei farbai farbaigefirt mich hot er un
bones round around them close by make go past me did he and

ערשט זיי זיַינען געווען זייער פֿיל איבערן טאָל , און פֿאַר וואָר ,
vor far un tal ibern fil zeyer geven zainen zei ersht
truly for and valley over the many very were are they behold

זיי זיַינען געווען זייער פֿאַרטריקנט. ג און ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er un fartriknt zeyer geven zainen zei
said me to has he and dried up very were are they

מענטשנקינד , קענען די דאָזיקע ביינער לעבעדיק ווערן ? האָב איך
ich hob vern lebedik beiner dozike di kenen mentshnkind
I have become alive bones these the can son of man

unto them, O ye atzmot hayeveshot, hear the Devar Hashem. [5] Thus saith Adonoi Hashem unto these atzmot: Hinei, I will cause ruach to enter into you, and ye shall live; [6] And I will lay gidim *(sinews, tendons)* upon you, and will bring up basar upon you, and cover you with ohr *(skin)*, and put ruach in you, and ye shall live; and ye shall have da'as that I am Hashem.

[7] So I prophesied as I was commanded; and as I prophesied, there was a noise, and hinei a rattling, and the atzmot came together, etzem to its etzem. [8] And when I beheld, hinei, the gidim and the basar came up upon them, and the ohr covered them above; but there was no ruach in them. [9] Then said He unto me, Prophesy unto the ruach; prophesy, Ben Adam, and say to the ruach, Thus saith Adonoi Hashem: Come from the arba ruchot, O ruach, and breathe upon these slain, that they may live. [10] So I prophesied as He commanded me, and the ruach came into them, and they lived, and stood up upon their raglayim, a chayil gadol me'od me'od.

געזאָגט: ה דו אֲדֹנָי , דו ווייסט דאָך . [ד] האָט ער צו מיר
gezogt Hashem du Adonoi du veist doch . er hot tsu mir
said Hashem you Adonoi you know indeed . he has to me

געזאָגט: זאָג נבֿיאות צו די דאָזיקע ביינער, און זאָלסט זאָגן
gezogt zogt nevies tsu di dozike beiner un zolst zogn
said Hashem you(SG) prophesies to the these bones and shall say

צו זיי : איר טרוקענע ביינער, הערט דאָס וואָרט פֿון ה : [ה] אַזוי
tsu zei : ir trukene beiner, hert dos vort fun Hashem : azoi
to them : you dry bones, hear the word of Hashem : thus

האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה צו די דאָזיקע ביינער: זעט, איך ברענג אַריין
hot gezogt Adonoi Hashem tsu di dozike beiner: zet, ich breng arain
has said Adonoi Hashem to the these bones: see, I bring enter

אין אײַך אַן אָטעם, און איר וועט לעבעדיק ווערן . [ו] יאָ, איך וועל געבן
aich in an otem, un ir vet lebedik vern . [1] yo, ich vel gebn
you in a breath, and you will become alive . [1] yes, I will give

אויף אײַך אָדערן, און וועל אַרויפֿטאָן אויף אײַך פֿלייש, און אַרויפֿציען אויף
aich oif aderen, un vel aroiftun oif aich fleish, un aroiftsien oif
you upon sinews, and will draw up flesh upon you, and draw up upon

אײַך אַ הויט, און אַריַנגעבן אין אײַך אַן אָטעם, און איר וועט לעבעדיק
aich a hoit, un araingebn in aich an otem, un ir vet lebedik
you a skin, and put in you a breath, and you will become alive

ווערן ; און איר וועט וויסן אַז איך בין ה .
vern ; un ir vet visen az ich bin Hashem .
become ; and you will know that I am Hashem .

[ז] און איך האָב נבֿיאות געזאָגט אַזוי ווי איך בין באַפֿוילן געוואָרן ;
[1] un ich hob nevies gezogt azoi vi ich bin bafoiln gevorn ;
[1] and I have prophesies said so as I am commanded become ;

און עס איז געוואָרן אַ געריש, ווי איך האָב נבֿיאות געזאָגט; ערשט
un es iz gevorn a geroish, vi ich hob nevies gezogt; ersht
and it is become a noise, as I have prophesies said; behold

אַ גערודער, און די ביינער האָבן גענענט איין בײַן צום אַנדערן
a geruder, un di beiner hobn genent ein bein tsum andern
a tumult, and the bones have come near one to another

בײַן . [ח] און איך האָב געזען, ערשט אָדערן זײַנען אויף זיי , און
bein . [1] un ich hob gezen, ersht odern zainen oif zei , un
bone . [1] and I have seen, behold sinews are upon them , and

פֿלייש איז אַרויפֿגעוואַקסן, און אַ הויט האָט זיך אַריבערגעצויגן אויף
fleish iz aroifgevaksn, un a hoit hot zich aribergetsogn oif
flesh is grown up, and a skin has self over stretched upon

זיי פֿון אויבן , נאָר קיין אָטעם איז אין זיי נישט געווען. [ט] האָט ער
zei fun oiben , nor kein otem iz in zei nisht geven . [1] er hot
them from above , but not any breath is in them was . [1] he has

צו מיר געזאָגט: זאָג נבֿיאות צו דעם אָטעם, זאָג נבֿיאות , דו
tsu mir gezogt: zog nevies tsu dem otem, zog nevies , du
to me said: say prophesies to the breath, say prophesies , you

מענטשנקינד , און זאָלסט זאָגן צו דעם אָטעם: אַזוי האָט גענט גענעזאָגט
mentshnkind , un zolst zogn tsu dem otem: azoi hot gezogt
son of man , and shall say to the breath: thus has said

אֲדֹנָי ה : פֿון די פֿיר ווינטן קום , דו אָטעם, און הויך אַריַין
Adonoi Hashem : fun di fir vintn kum , du otem, un hoich arain
Adonoi Hashem : from the four winds come , you breath, and blow enter

אין די דאָזיקע הרוגים , אַז זיי זאָלן לעבעדיק ווערן . [י] און איך
in di dozike herugim , az zei zoln lebedik vern . [1] un ich
in the these slain ones , that they shall become alive . [1] and I

11 Then He said unto me, Ben Adam, these atzmot are the kol Bais Yisroel. Hinei, they say, Our atzmot are dried up, and tikvateinu *(our hope)* is gone; nigzarnu lanu *(we are cut off)*.

12 Therefore prophesy and say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Hinei, O My people, I will open your keverot, and cause you to come up out of your keverot, and bring you into Admat Yisroel *(the Land of Israel)*. 13 And ye shall know that I am Hashem, when I have opened your keverot, O My people, and brought you up out of your keverot, 14 And shall put My Ruach in you, and ye shall live, and I shall place you in your own land; then shall ye know that I Hashem have spoken it, and performed it, saith Hashem.

15 The Devar Hashem came again unto me, saying, 16 Moreover, thou ben adam, take thee Etz Echad, and write upon it, For Yehudah, and for the Bnei Yisroel his chaverim; then take another Etz Echad,

האָב נבֿיאות געזאָגט אַזוי ווי ער האָט מיר באַפֿוילן , און דער אָטעם
otem der un bafoiln mir hot er vi azoi gezogt nevies hob
breath the and commanded me has he as so said prophesies have

איז אין זיי אַרײַן, און זיי זײַנען לעבעדיק געוואָרן; און זיי האָבן
hobn zei un gevorn lebedik zainen zei un arain zei in iz
have they and become alive are they and in them in is

יא זיך געשטעלט אויף זייערע פֿיס, אַ זייער זייער גרויסע מחנה . און
un machne groise zeyer zeyer a fis zeyere oif geshtelt zich
and army great very very a feet their upon stood selves

ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , די דאָזיקעביינער, זיי זײַנען
zainen zei beiner dozike di mentshnkind gezogt mir tsu hot er
are they bones this the son of man said me to has he

דאָס גאַנצע הויז פֿון ישׂרָאֵל; זע , זיי זאָגן: פֿאַרטריקנט זײַנען
zainen fartriknt zogn zei ze Yisroel fun hoiz gantse dos
are dried up say they behold Yisroel of house whole this

אונדזערע ביינער, און פֿאַרלאָרן איז אונדזער האָפֿונג; פֿאַרשניטן זײַנען מיר.
mir zainen farshnitn hofung undzer iz farlorn un beiner undzere
we are cut off hope our is lost and bones our

יב דערום זאָג נבֿיאות , און זאָלסט זאָגן צו זיי : אַזוי האָט
hot azoi zei tsu zogn zolst un nevies zog derum
has thus them to say you(SG) shall and prophesies say therefore

געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך עפֿן אײַערע קבֿרים, און וועל אײַך,
aich vel un kvorim aiere efen ich ze Hashem Adonoi gezogt
you will and graves your open I behold Hashem Adonoi said

מײַן פֿאָלק , אויפֿברענגען פֿון אײַערע קבֿרים . און אײַך ברענגען אויף
oif brengen aich un kvorim aiere fun oifbrengen folk main
upon bring you and graves your from bring up people my

דער ערד פֿון ישׂרָאֵל. יג און איר וועט וויסן אַז איך בין ה , ווען
ven Hashem bin ich az visen vet ir un Yisroel fun erd der
when Hashem am I that know will you and Yisroel of land the

איך עפֿן אײַערע קבֿרים, און ווען איך ברענג אײַך אויף, מײַן פֿאָלק ,
folk main oif aich breng ich ven un kvorim aiere efen ich
people my up you bring I when and graves your open I

פֿון אײַערע קבֿרים, יד און איך וועל אַרײַנגעבן מײַן גײַסט אין אײַך, און
un aich in gaist main araingebn vel ich un kvorim aiere fun
and you in spirit my will put will I and graves your from

איר וועט לעבעדיק ווערן ; און איך וועל אײַך באַרואָן אויף אײַער
aier oif baruyen aich vel ich un vern lebedik vet ir
your on cause to rest you will I and become alive will you

ערד; און איר וועט וויסן אַז איך ה האָב געredt און געטאָן,
geton un geredt hob Hashem ich az visen vet ir un erd
done and spoken have Hashem I that know will you and land

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

טו און דאָס וואָרט פֿון ה איז געוואָרן צו מיר, אַזוי צו זאָגן: יז און
un zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
and say to so me to was is Hashem of word the and

דו מענטשנקינד , נעם דיר איין האָלץ, און שרײַב אָן אויף אים:
im oif on shraib un holts ein dir nem mentshnkind du
it upon on write and wood one you(SG) take son of man you

פֿאַר יהוּדה , און פֿאַר די קינדער פֿון ישׂרָאֵל זײַנע חבֿרים ; און
un chaverim zaine Yisroel fun kinder di far un Yehudah far
and companions his Yisroel of children the for and Yehudah for

נעם דיר איין האָלץ, און שרייב אָן אויף אים: פַּאַר יוסף – דער האָלץ
holts der Yosef far im oif on shraib un holts ein dir nem
wood the Yosef for it upon on write and wood one you(SG) take

פון אפרים , און פון דעם גאַנצן הויז פון ישְׂרָאֵל זיינע חבֿרים ;
chaverim zaine Yisroel fun hoiz gantsn dem fun un Efrayim fun
companions his Yisroel of house whole the of and Ephrayim of

יז און געגען זיי דיר איינעם צום אַנדערן אין איין האָלץ, אַז
az holts ein in andern tsum einem dir zei genen un
that wood one in another to one you(SG) them bring close and

זיי זאָלן ווערן איינס אין דיין האַנט. יח און אַז די קינדער פון דיין
dain fun kinder di az un hant dain in eins vern zoln zei
your of children the when and hand your in one become shall they

פֿאָלק ווועלן זאָגן צו דיר , אַזוי צו זאָגן : ווילסטו אונדז נישט זאָגן
zogn nisht undz vilstu zogn tsu azoi dir tsu zogn veln folk
tell not us will say to so you(SG) to say will people

וואָס די דאָזיקע זיינען דיר ? יט רעד צו זיי : אַזוי האָט גענאָגט
gezogt hot azoi zei tsu red dir zainen dozike di vos
said has thus them to speak you(SG) are this the what

אֲדֹנָי ה : זעט, איך נעם דעם האָלץ פון יוסף וואָס אין דער האַנט
hant der in vos Yosef fun holts dem nem ich zet Hashem Adonoi
hand the in which Yosef of wood the take I see Hashem Adonoi

פון אפרים , און די שבֿטים פון ישְׂרָאֵל זיינע חבֿרים , און איך
ich un chaverim zaine Yisroel fun shvotim di un Efrayim fun
I and companions his Yisroel of tribes the and Ephrayim of

וועל זיי צוטאָן צו אים אין איינעם מיט דעם האָלץ פון יהוּדה , און
un Yehudah fun holts dem mit einem in im tsu tsuton zei vel
and Yehudah of wood the with one in him to add them will

איך וועל זיי מאַכן פַּאַר איין האָלץ, און זיי וועלן ווערן איינער אין
in einer vern veln zei un holts ein far machn zei vel ich
in one become will they and wood one for make them will I

מײַן האַנט. כ און די העלצער וואָס דו וועסט אויף זיי שרײַבן , זאָלן
zoln shraibn zei oif vest du vos heltser di un hant main
shall write them on will you which sticks the and hand my

זײַן אין דײַן האַנט פַּאַר זייערע אויגן. כא און רעד צו זיי : אַזוי האָט
hot azoi zei tsu red un oign zeyere far hant dain in zain
has thus them to say and eyes their before hand your in be

געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע , איך נעם צונויף די קינדער פון
fun kinder di tsunoif nem ich ze Hashem Adonoi gezogt
of children the together take I behold Hashem Adonoi said

ישְׂרָאֵל פון צווישן די פֿעלקער, וואָס זיי זײַנען אַוועק אַהין, און איך
ich un ahin avek zainen zei vos felker di tsvishn fun Yisroel
I and there away are they which nations the among from Yisroel

וועל זיי איינזאַמלען פון רונד אַרום , און וועל זיי ברענגען
brengen zei vel un arum rund fun ainzamlen zei vel
bring them will and round around from gather together them will

אויף זייער ערד. כב און איך וועל זיי מאַכן פַּאַר איין פֿאָלק אין לאַנד,
land in folk ein far machn zei vel ich un erd zeyer oif
land in people one for make them will I and land their upon

אויף די בערג פון ישְׂרָאֵל, און איין מלך וועט זײַן בײַ זיי
zei bai zain vet melech ein un Yisroel fun berg di oif
them by be will king one and Yisroel of mountains the upon

אַלעמען צום מלך ; און זיי וועלן מער נישט זײַן אין צוויי פֿעלקער,
felker tsvei in zain nisht mer veln zei un melech tsum alemen
nations two in be not more will they and king to the all

and write upon it, For Yosef, the Etz Ephrayim and for kol Bais Yisroel his chaverim; 17 And join them one to another into Etz Echad; and they shall become achadim *(one)* in thine yad. 18 And when the Bnei Amecha speak unto thee, saying, Wilt thou not show us what thou meanest by these? 19 Say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Hinei, I will take the Etz Yosef, which is in the Yad Ephrayim, and the Shivtei Yisroel his chaverim, and will put them with him, even with the Etz Yehudah, and make them Etz Echad, and they shall be Echad in Mine Yad. 20 And the Etzim whereon thou writest shall be in thine yad before their eyes. 21 And say unto them, Thus saith Adonoi Hashem: Hinei, I will take the Bnei Yisroel from among the Goyim, whither they be gone, and will gather them on every side, and bring them into their own land; 22 And I will make them Goy Echad in the land upon the mountains of Yisroel; and Melech Echad shall be Melech to them all; and they shall be no more two Goyim, neither shall they be divided into two Mamlachot any more at all. 23 Neither shall they make themselves tameh any more with their gillulim, nor with their shikkutzim, nor with any of their peysha'im; but I will save them out of all

their moshavot wherein they have sinned, and will make them tahor; so shall they be My people, and I will be their Elohim.

כג און
un
and
מלוכות .
meluchut
kingdoms
וויידער אין צוויי
tsvei in vider
two in again
ווערן
vern
become
צעטיילט
tseteilt
divided
נישט מער
nisht mer
not more
ווילן
veln
will
און
un
and

זיי וועלן זיך מער נישט פֿאַראומריינקן מיט זייערע אָפּגעטער, און
zei veln zich mer nisht farumreinikn mit zeyere opgeter un
they will selves more not defile their with idols and

מיט זייערע אומווערדיקייטן , און מיט אַלע זייערע פֿאַרברעכן ;
mit zeyere umverdikeitn un ale mit zeyere farbrechn
with their abominable practices and all with their transgressions ;

און איך וועל זיי העלפֿן פֿון אַלע זייערע ווינערטער וואָס זיי האָבן
un ich vel zei helfn fun ale zeyere voinerter vos zei hobn
and I will them save from all their dwellings which they have

געזינדיקט אין זיי , און איך וועל זיי רייניקן ; און זיי וועלן זיין מײַן
gezindikt in zei un ich vel zei reiniken un zei veln zain main
sinned in them and I will them cleanse and they will be my

פֿאָלק , און איך וועל זיין זייער אלקים .
folk un ich vel zain zeyer Elokim
people and I will be their G-d .

[24] And Avdi Dovid shall be Melech over them; and they all shall have Ro'eh Echad; they shall also walk in My mishpatim, and observe My chukkot, and do them. [25] And they shall dwell in HaAretz that I have given unto Avdi Ya'akov, wherein your Avot have dwelt; and they shall dwell therein, even they, and their banim, and their bnei banim ad olam; and Dovid Avdi shall be their Nasi l'olam. [26] Moreover I will make a Brit Shalom with them; it shall be a Brit Olam with them; and I will establish them, and multiply them, and will set My Mikdash in the midst of them l'olam. [27] My Mishkan also shall be with them; yes, I will be their Elohim, and they shall be My people. [28] And the Goyim shall know that I Hashem set apart as kodesh Yisroel, when My Mikdash shall be in the midst of them l'olam *(forever)*.

כד און מײַן קנעכט דָּוִד וועט זיין אַ מלך איבער זיי , און איין
un main knecht Dovid vet zain a melech iber zei un ein
and my servant Dovid will be a king over them one

פֿאַסטוך וועט זיין בײַ זיי אַלעמען; און אין מײַנע גערעכטן וועלן זיי
pastuch vet zain bai zei alemen un in maine gezetsn veln zei
shepherd will be by them all and in my laws they will

גיין , און מײַנע חוקים וועלן זיי היטן און זיי טאָן. כה און זיי וועלן
gein un maine chukkim veln zei hitn un zei ton un zei veln
go and my statutes will they keep and do them they will

זיצן אויף דעם לאַנד וואָס איך האָב געגעבן צו מײַן קנעכט , צו יעקבֿן ,
zitsn oif dem land vos ich hob gegebn tsu main knecht tsu Yaakovn
sit on the land which I have given to my servant to Yaakov ,

וואָס אײַערע עלטערן זיינען געזעסן דערין; און זיי וועלן זיצן דערויף ,
vos aiere eltern zainen gezesn derin un zei veln zitsn deroif
which your fathers are sat in it and they will sit thereon ,

זיי , און זייערע קינדער , און זייערע קינדס-קינדער ביז אייביק ; און
zei un zeyere kinder un zeyere kinds-kinder biz eibik un
they and their children and their children until eternity and

מײַן קנעכט דָּוִד וועט זיי זיין אַ פֿירשט אויף אייביק. כו און איך וועל
main knecht Dovid vet zei zain a firsht oif eibik un ich vel
my servant Dovid will them be a prince for ever and I will

זיי שליסן אַ ברית פֿון שלום – אַן אייביקער ברית וועט עס
zei shlisn a bris fun sholem an eibiker bris vet es
them establish a covenant of peace – a perpetual covenant it will

זיין מיט זיי ; און איך וועל זיי באַזעצן , און זיי מערן , און וועל
zain mit zei un ich vel zei bazetsn un zei mern un vel
be with them and I will them settle and increase them and will

מײַן מִקדָּש צווישן זיי אויף אייביק. כז און מײַן מישכּן
main mikdash tsvishn zei oif eibik un main mishkn
my sanctuary among them for ever and my tabernacle

וועט זיין איבער זיי ; און איך וועל זיין זייער אלקים , און זיי וועלן זיין
vet zain iber zei un ich vel zain zeyer Elokim un zei veln zain
will be over them and I will be their G-d and they will be

מִיַּן פַּאָלק. כח און די פַּעלקער וועלן וויסן אַז איך ה היליק
heilik Hashem ich az visen veln felker di un folk main
sanctify Hashem I that know will nations the and people my

יִשׂרָאֵל, וועַן מִיַּן מִקדָּש וועט זיַין צווישן זיי אויף אייביק.
eibik oif zei tsvishn zain vet mikdash main ven Yisroel
ever for them among be will sanctuary my when Yisroel

לח

38 And the Devar Hashem came unto me, saying, 2 Ben adam, set thy face against Gog, in Eretz HaMagog, the nasi of Rosh, Meshech, and Tuval, and prophesy against him, 3 And say, Thus saith Adonoi Hashem: Hineni, I am against thee, O Gog, the nasi of Rosh, Meshech, and Tuval; 4 And I will thee turn astray, and put hooks into thy jaws, and I will lead thee out, and all thine army, susim and parashim, all of them splendidly outfitted, even a kahal rav with body shields and mogen, all of them handling charavot *(swords)*; 5 Paras, Kush, and Put with them; all of them with mogen and kova *(helmet)*; 6 Gomer, and all its hordes; Bais Togarmah of the north parts, and all his troops; and amim rabbim *(many peoples)* with thee.

7 Be thou prepared, and prepare for thyself, thou, and all thy kahal that are assembled together unto thee, and serve thou as guard unto them. 8 After yamim rabbim thou shalt be visited; in the acharit hashanim *(future years)* thou shalt invade eretz

און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

ב מענטשנקינד, טו דיַין פנים קעגן גוֹגן, פֿון דעם לאַנד
land dem fun Gogn kegen ponem dain tu mentshnkind
land the of Gog against face your do son of man

מָגוֹג, דער פֿירשט פֿון ראָש, מֶשֶׁך און תּוּבַל, און זאָג נבֿיאות
nevies zog un Tuval un Meshech rosh fun firsht der Magog
prophesies say and Tuval and Meshech Rosh of prince the Magog

איבער אים; ג און דו זאָלסט זאָגן, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst du un im iber
Adonoi said has thus say you(SG) must you and him over

ה, זע, איך בין קעגן דיר, אָ גוג, פֿירשט פֿון רוש,
rush fun firsht gug o dir kegen bin ich ze Hashem
Rosh of prince Gog o you(SG) against am I behold Hashem

מֶשֶׁך און תּוּבַל. ד און איך וועל דיך פַֿארנאַרן, און וועל אַרײַנטאָן
arainton vel un farnarn dich vel ich un Tuval un Meshech
put will and seduce you(SG) will I and Tuval and Meshech

רינגען אין דיַינע קינבאַקן, און וועל דיך אַרויסציען מיט דיַין גאַנצן
gantsn dain mit aroistsien dich vel un kinbakn daine in ringen
entire your with bring out you(SG) will and jaws your in rings

חיל, פֿערד און רײַטער, פּראַכטיק אָנגעטאָן אַלע, אַ גרויס
grois a ale ongeton prachtik raiter un ferd cheil
great a all put on glorious horseback riders and horses army

געזעמל, מיט שריון און שילדן, וואָס האַלטן שוועַרדן אַלע. ה פָּרַס,
Paras ale shverdn haltn vos shildn un shriun mit gezeml
Paras all swords hold which shields and armor with company

כּוּש, און פּוּט מיט זיי, אַלע מיט שילדן און קויכוס. ו גוֹמֶר, און
un Gomer koichois un shildn mit ale zei mit Put un Kush
and Gomer helmet and shields with all them with Put and Kush

אַלע אירע מחנות, דאָס הויז פֿון תּוֹגַרמָה, די עקן פֿון צפֿון, און
un tsofn fun ekn di Togarmah fun hoiz dos machnus ire ale
and north of ends the Togarmah of house the legions its all

אַלע זייערע מחנות – פֿיל פֿעלקער מיט דיר.
dir mit felker fil machnus zeyere ale
you(SG) with nations many legions their all

ז בריַיט דיך אָן און זיַי אָנגעבריַיט, דו און אַלע דיַינע געזעמלען
gezemlen daine ale un du ongebreit zai un on dich breit
assembly your all and you prepared be and on you(SG) prepare

וואָס זיַינען איַינגעזאַמלט אַרום דיר, און זיַי ביַי זיי אָפּגעהיט.
opgehit zei bai zai un dir arum aingezamlt zainen vos
protected them by be and you(SG) round gathered are that

ח אין פֿיל טעג אַרום וועסטו באַפֿוילן ווערן, אין סוף פֿון
fun sof in vern bafoiln vestu arum teg fil in
of end in become commanded will you(sg) round days many in

די יאָרן וועסטו קומען אויף אַ לאַנד וואָס איז אומגעקערט
umgekert iz vos land a oif kumen vestu yorn di
returned is which land a upon come will you(sg) years the

that is recovering from cherev *(sword, war)*, and [whose inhabitants] have been regathered out of amim rabbim, on the harim of Yisroel, which have long lain desolate; but it is brought forth out of the nations, and they shall dwell in safety, all of them.
9 Thou shalt ascend and advance like a storm, thou shalt be like a storm cloud covering ha'aretz, thou, and all thy troops, and many peoples with thee.
10 Thus saith Adonoi Hashem; It shall also come to pass, that on that day thoughts will arise into thy mind, and thou shalt devise a machashevet ra'ah *(an evil plan)*;
11 And thou shalt say, I will go up and invade eretz of unwalled villages; I will go to them that are at peace, that dwell securely, all of them dwelling without chomot *(walls)*, and having neither bars nor gates,
12 To take a plunder, and to take a booty; to turn thine yad upon the desolate places that are again inhabited, and upon the people that are regathered out of the Goyim, which have gotten mikneh *(livestock)* and goods, that dwell in the navel of ha'aretz.
13 Sheva, and Dedan, and the merchants of Tarshish, with all the young lions thereof, shall say unto thee, Art thou come to take plunder? Hast thou gathered thine army to

פֹּון שוועֿרד, וואָס איז איינגעזאַמלט פֹּון פֿיל פֹעלקער – אויף די
di oif felker fil fun aingezamlt iz vos shverd fun
the upon nations many out of regathered is which sword from

בערג פֹּון יִשְׂרָאֵל. וואָס זיינען געווען אַ שטענדיקע וויסטענישׂ; אָבער
ober vistenish shtendike a geven zainen vos Yisroel fun berg
but wasteland perpetual a was are that Yisroel of mountains

עס איז אַרויסגעצויגן געוואָרן פֹּון די פֹעלקער, און זיי זיצן אין
in zitsn zei un felker di fun gevorn aroisgetsoign iz es
in sit they and nations the from become drawn out is it

זיכערקייט אַלע. ט און ווועסט אַרויפֿגיין ווי עס קומט אַ געווייטער , ווי
vi geviter a kumt es vi aroifgein vest un ale zicherkeit
like windstorm a comes it like go up will and all security

אַ וואָלקן צו באַדעקן די ערד ווועסטו זיין , דו און אַלע דיַינע
daine ale un du zain vestu erd di badekn tsu volken a
your all and you be will you(sg) earth the cover to cloud a

מחנות , און פֹּיל פֹעלקער מיט דיר .
dir mit felker fil un machnus
you(SG) with nations many and legions

י אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : און עס ווועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un Hashem Adonoi gezogt hot azoi
day that in be will it and Hashem Adonoi said has thus

וועלן דיר אַרויפֿקומען זאַכן אויפֿן האַרצן, און ווועסט טראַכטן אַ
a trachtn vest un hartsn oifn zachn aroifkumen dir veln
an think will and heart on the things come up you(SG) will

בייזע טראַכטונג. יא און ווועסט זאָגן : איך וועל אַרויפֿגיין אויף דעם
dem oif aroifgein vel ich zogn vest un trachtung beize
the upon go up will I say you(sg) will and thought evil

לאַנד פֹּון אָפֿענע שטעט, איך וועל קומען אויף די רויקע וואָס זיצן אין
in zitsn vos ruike di oif kumen vel ich shtet ofene fun land
in sit that quiet the upon come will I cities open of land

זיכערקייט, וואָס זיצן אַלע אָן אַ מויער, און נישטאָ ביַי זיי
zei bai nishto un moier a on ale zitsn vos zicherkeit
them by there is not and wall a without all sit that security

ריגל און טויערן; יב צו רויבן זאַקרויב, און צו ראַבאַווען רויב , צו לייגן
leign tsu roib rabeven tsu un zakroib roibn tsu toiern un rigl
put to spoil rob to and booty plunder to gates and bar

דיַין האַנט אויף חורבֿות באַזעצטע , און אויף אַ פֹּאָלק איינגעזאַמלט
aingezamlt folk a oif un bazetste churves oif hant dain
regathered people a upon and reinhabited ruins upon hand your

פֹּון פֹּיל פֹעלקער, וואָס האָט אָנגעשאַפֿט פֿיך און פֿאַרמעג –
farmeg un fich ongeshaft hot vos felker fil fun
possessions and livestock amassed has which nations many from

די וואָס זיצן אויפֿן נאָפּל פֹּון דער ערד . יג שבֿא , און דדָן ,
Dedan un Sheva erd der fun nopl oifn zitsn vos di
Dedan and Sheva earth the of navel on sit which the ones

און די סוחרים פֹּון תַּרְשִׁישׁ , און אַלע אירע יונגלייבן , וועלן זאָגן
zogn veln yungleibn ire ale un Tarshish fun sochrim di un
say will young lions its all and Tarshish of traders the and

צו דיר : קומסטו זאַקרויב צו רויבן ? האָסטו איינגעזאַמלט
aingezamlt hostu roibn tsu zakroib kumstu dir tsu
gathered have you plunder to booty do you come you(SG) to

take booty? To carry away kesef and zahav, to take away mikneh *(livestock)* and goods, to take a great plunder?

14 Therefore, Ben Adam, prophesy and say unto Gog, Thus saith Adonoi Hashem: In that day when My people Yisroel dwelleth securely, thou wilt know it! 15 And thou shalt come from thy makom *(place)* out of the far north, thou, and amim rabbim *(many peoples)* with thee, all of them riding upon susim, a kahal gadol, and a mighty army; 16 And thou shalt come up against My people Yisroel, like an anan *(cloud)* covering ha'aretz; it shall be in the acharit hayamim, and I will lead thee against My land, so that the Goyim may know Me, when I shall be shown as set apart as kodesh upon thee, O Gog, before their eynayim.

17 Thus saith Adonoi Hashem: Art thou he of whom I have spoken in old time by My avadim the nevi'im of Yisroel, which prophesied in those days that after many years I would bring thee against them? 18 And it shall come to pass at the same time when Gog shall come against Admat Yisroel, saith Adonoi Hashem, that My hot chemah *(fury)* shall be aroused. 19 For in My kina *(jealousy)* and

דַּיִן געזעמל רויב צו ראַבעווטן? זילבער און גאָלד אַוועקצוטראָגן?
avektsutrogen gold un zilber rabeven tsu roib gezeml dain
to carry away gold and silver rob to plunder company your

פֵּיך און פֿאַרמעג אַוועקצונעמען? פֿיל זאַקרויב צו רויבן?
roibn tsu zakroib fil avektsunemen farmeg un fich
plunder to booty much to take away property and livestock

יד דערום זאָג נבֿיאות , דו מענטשנקינד , און זאָלסט זאָגן
zogn zolst un mentshnkind du nevies zog derum
say you(SG) shall and son of man you prophesies say therefore

צו גוֹגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : פֿאַר וואָר , אין יענעם טאָג
tog yenem in vor far Hashem Adonoi gezogt hot azoi Gogn tsu
day that in truly for Hashem Adonoi said has thus Gog to

וואָס מײַן פֿאָלק ישְׂרָאֵל זיצט אין זיכערקייט , וועסטו זיך דערווײַסן.
dervisn zich vestu zicherkeit in zitst Yisroel folk main vos
discover self will you(sg) security in sit Yisroel people my that

טו און וועסט קומען פֿון דײַן אָרט , פֿון די עקן פֿון צפֿון , דו , און
un du tsofn fun ekn di fun ort dain fun kumen vest un
and you north of ends the from place your from come will and

פֿיל פֿעלקער מיט דיר , רײַטער אויף פֿערד אַלע, אַ גרויס
grois a ale ferd oif raiter dir mit felker fil
great a all horses on horseback riders you(SG) with nations many

געזעמל , און חיל אַ סך . טז און וועסט אַרויפֿגיין אויף מײַן פֿאָלק
folk main oif aroifgein vest un sach a cheil un gezeml
people my upon go up you will and many a army and company

ישְׂרָאֵל ווי אַ וואָלקן צו באַדעקן די ערד – אין סוף פֿון די טעג וועט
vet teg di fun sof in erd di badekn tsu volken a vi Yisroel
will days the of end in earth the cover to cloud a like Yisroel

דאָס זײַן – און איך וועל דיך ברענגען אויף מײַן לאַנד, כּדי
kedei land main oif brengen dich vel ich un zain dos
in order to land my upon bring you(SG) will I and be this

די אומות זאָלן מיך דערקענען, ווען איך ווער געהיילקט דורך
durch geheilikt ver ich ven derkenen mich zoln umes di
through sanctified become I when recognize me shall peoples the

דיר , גוֹג , פֿאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far Gog dir
eyes their before Gog you(SG)

יז אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : דו ביסט דאָך דער וואָס
vos der doch bist du Hashem Adonoi gezogt hot azoi
that the one indeed are you Hashem Adonoi said has thus

איך האָב אָנגעזאָגט אין פֿרײַערדיקע טעג דורך מײַנע קנעכט די
di knecht maine durch teg frierdike in ongezogt hob ich
the servants my through days former in told have I

נבֿיאים פֿון ישְׂרָאֵל, וואָס האָבן נבֿיאות געזאָגט אין יענע טעג ,
teg yene in gezogt nevies hobn vos Yisroel fun neviim
days those in said prophesies have which Yisroel of prophets

יאָרן נאָכאַנאַנד , אַז איך וועל דיך ברענגען אויף זיי . יח און עס
es un zei oif brengen dich vel ich az nochanand yorn
it and them upon bring you(SG) will I that consecutive years

וועט זײַן אין יענעם טאָג, אין דעם טאָג וואָס גוֹג קומט אויף ערד
erd der oif kumt Gog vos tog dem in tog yenem in zain vet
land the upon comes Gog that day the in day that in be will

פֿון ישְׂרָאֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה , וועט אויפֿגיין מײַן גרימצאָרן אין
in grimtsorn main oifgein vet Hashem Adonoi zogt Yisroel fun
in fury my goes up will Hashem Adonoi declares Yisroel of

in the eish of My evrah *(wrath)* have I spoken,
Surely in that day there
shall be a ra'ash gadol *(great earthquake)* in Admat
Yisroel; [20] So that the
dagim of the yam, and the
oph HaShomayim, and the
beasts of the sadeh, and all
creeping things that creep
upon ha'adamah, and kol
ha'adam that are upon
the face of adamah, shall
tremble at My presence,
and the harim shall be
thrown down, and the
steep places shall fall,
and every chomah shall
fall to the ground. [21] And
I will call for a cherev
against him throughout all
My harim, saith Adonoi
Hashem; cherev of every
ish shall be against his
brother. [22] And I will judge
him with dever and with
dahm; and I will rain upon
him, and upon his troops,
and upon the amim rabbim
(many peoples) that are with
him, a torrential rain, and
great hailstones, eish, and
burning gofrit. [23] Thus will
I magnify Myself, and set
Myself apart as kodesh and
I will make Myself known
in the eynayim of Goyim
rabbim, and they shall
know that I am Hashem.

39 Therefore, thou
Ben Adam,
prophesy against Gog, and
say, Thus saith Adonoi
Hashem: Hineni, I am
against thee, O Gog, nasi
of Rosh, Meshech, and
Tuval; [2] And I will thee turn

מַיִן נאָז . יט און אין מײַן פַּאַרדראָס, אין דעם פַּיַיער פֿון מײַן קִנְאָה
kine main fun faier dem in fardros main in un noz main
jealousy my of fire the in anger my in and nose my

האָב איך גערעדט: אויב אין יענעם טאָג וועט נישט זײַן אַ גרויסע ציטערניש
tsiterenish groise a zain nisht vet tog yenem in oib geredt ich hob
trembling great a be not will day that in if spoken I have

אויף דער ערד פֿון ישְׂרָאֵל! כ און ציטערן וועלן פַּאַר מיר די פִישן
fishn di mir far veln tsiteren un Yisroel fun erd der oif
fish the me before will tremble and Yisroel of land the upon

פֿון ים , און דער פֿויגל פֿון הימל . און די חיה פֿון פֿעלד, און
un feld fun chaye di un himel fun foigel der un yam fun
and field of beast the and heaven of bird the and the sea of

יעטוועדער שרץ וואָס קריכט אויף דער ערד , און יעטוועדער
yetveder un erd der oif kricht vos sherets yetveder
every and earth the on creeps that creeping thing every

מענטש וואָס אויפֿן פּנים פֿון דער ערד ; און צעשטערט ווערן וועלן די
di veln vern tseshtert un erd der fun gezicht oifn vos mentsh
the will become destroyed and earth the of face on that man

בערג , און איַינפֿאַלן וועלן די פֿעלדזטרעפֿ, און יעטוועדער מויער וועט
vet moier yetveder un feldztrep di veln ainfaln un berg
will wall every and cliffs the will collapse and mountains

צו דער ערד פֿאַלן. כא און איך וועל רופֿן קעגן אים אויף אַלע מײַנע
maine ale oif im kegen rufn vel ich un faln erd der tsu
my all on him against call will I and fall ground the to

בערג אַ שוווערד, זאָגט אֲדֹנָי ה ; איינעמס שוווערד וועט זײַן
zain vet shverd einems Hashem Adonoi zogt shverd a berg
be will sword one's Hashem Adonoi says sword a mountains

קעגן אַנדערן. כב און איך וועל זיך משפּטן מיט אים, מיט פּעסט
pest mit im mit mishpetn zich vel ich un andern kegen
pestilence with him with judge self will I and another against

און מיט בלוט ; און אַ פֿלייציקן רעגן, און האָגלשטיינער, פֿײַער, און
un faier hoglshteiner un regn fleitsikn a un blut mit un
and fire hailstones and rain flooding a and blood with and

שוועבל, וועל איך מאַכן רעגענען אויף אים און אויף זײַנע מחנות
machnus zaine oif un im oif regenen machn ich vel shvebl
legions his upon and him upon rain make I will sulfur

און אויף די פֿיל פֿעלקער וואָס מיט אים. כג און איך וועל געגרייסט
gegreist vel ich un im mit vos felker fil di oif un
magnified will I and him with which nations many the upon and

ווערן און געהיילט ווערן , און איך וועל זיך לאָזן דערקענען פַּאַר
far derkenen lozn zich vel ich un vern geheilikt un vern
before known let self will I and become sanctified and become

די אויגן פֿון פֿיל אומות , און זיי וועלן ווִיסן אַז איך בין ה .
Hashem bin ich az visen veln zei un umes fil fun oign di
Hashem am I that know will they and nations many of eyes the

לט

און דו מענטשנקינד , זאָג נבֿיאות אויף גוֹגן , און
un Gogn oif nevies zog mentshnkind du un
and Gog upon prophesies say son of man you and

זאָלסט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : זע ,
ze Hashem Adonoi gezogt hot azoi zogn zolst
behold Hashem Adonoi said has thus say you(SG) shall

איך קום צו דיר , גוֹג , דו פֿירשט פֿון ראָש, מֶשֶׁך און תּוּבַל .
Tuval un Meshech rosh fun firsht du Gog dir tsu kum ich
Tuval and Meshech Rosh of prince you Gog you(SG) to come I

ב און איך וועל דיך פֿאַרנאַרן, און דיך פֿירן, און וועל דיך
dich vel un firn dich un farnarn dich vel ich un
you(SG) will and lead you(SG) and seduce you(SG) will I and

אויפֿברענגען פֿון די עקן פֿון צפֿון, און דיך ברענגען אויף די
di oif brengen dich un tsofn fun ekn di fun oifbrengen
the on bring you(SG) and north of ends the from bring up

בערג פֿון ישׂרָאֵל. ג און איך וועל אַרויסשלאָגן דיין בויגן פֿון דיין
dain fun boign dain aroisshlogn vel ich un Yisroel fun berg
your from bow your knock out will I and Yisroel of mountains

לינקער האַנט, און דיינע פֿיילן וועל איך פֿון דיין רעכטער האַנט מאַכן
machn hant rechter dain fun ich vel failn daine un hant linker
make hand right your of I will arrows your and hand left

אַרויספֿאַלן. ד אויף די בערג פֿון ישׂרָאֵל וועסטו פֿאַלן, דו,
du faln vestu Yisroel fun berg di oif aroisfaln
you fall will you(sg) Yisroel of mountains the on fall out

און אַלע דיינע מחנות, און די פֿעלקער וואָס מיט דיר; פֿאַר
far dir mit vos felker di un machnus daine ale un
for you(SG) with which nations the and legions your all and

אַלערליי געפֿליגלטע רויבפֿויגלען און די חיות פֿון פֿעלד, האָב איך
ich hob feld fun chayes di un roibfoiglen gefliglte alerlei
I have field of beasts the and birds of prey winged all kinds of

דיך געגעבן צו שפּייז. ה אויפֿן פּרייַען פֿעלד וועסטו פֿאַלן, וואָרעם
vorem faln vestu feld fraien oifn shpaiz tsu gegebn dich
for fall will you(sg) field open on food to given you(SG)

איך האָב גערעדט, זאָגט אֲדֹנָי ה. ו און איך וועל אָנשיקן אַ
a onshikn vel ich un Hashem Adonoi zogt geredt hob ich
a send will I and Hashem Adonoi declares spoken have I

פֿייַער אויף מָגוֹג, און אויף די וואָס זיצן אויף די אינדזלען אין
in indzelen di oif zitsn vos di oif un Magog oif faier
in islands the on sit that the ones on and Magog on fire

זיכערקייט; און זיי וועלן וויסן אַז איך בין ה.
Hashem bin ich az visen veln zei un zicherkeit
Hashem am I that know will they and security

ז און מײַן הייליקן נאָמען וועל איך באַווײַזן מאַכן צווישן מײַן
main tsvishn machn bavust ich vel nomen heilikn main un
my among make known I will name holy my and

פֿאָלק ישׂרָאֵל, און איך וועל מער נישט לאָזן פֿאַרשוועבט ווערן
vern farshvecht lozn nisht mer vel ich un Yisroel folk
become profaned let not more will I and Yisroel people

מײַן הייליקן נאָמען; און די פֿעלקער וועלן וויסן אַז איך ה
Hashem ich az visen veln felker di un nomen heilikn main
Hashem I that know will nations the and name holy my

בין הייליק אין ישׂרָאֵל. ח זע, עס קומט, און עס געשעט, זאָגט
zogt geshet es un kumt es ze Yisroel in heilik bin
declares happens it and comes it behold Yisroel in holy am

אֲדֹנָי ה; דאָס איז דער טאָג וואָס איך האָב אָנגעזאָגט. ט און
un ongezogt hob ich vos tog der iz dos Hashem Adonoi
and announced have I that day the is this Hashem Adonoi

די באַווויינער פֿון די שטעט פֿון ישׂרָאֵל וועלן אַרויסגיין, און וועלן
veln un aroisgein veln Yisroel fun shtet di fun bavoiner di
will and go out will Yisroel of cities the of inhabitants the

ברענען און הייצן מיט וואַפֿן, מיט שילדן און האַנטשילד,
mit hantshild un shildn un vafn mit heitsn un brenen
with hand shield and shields and weapons with heat and burn

astray, and drive thee on, and will cause thee to come up from the far north, and will bring thee upon the harim of Yisroel; [3] And I will knock thy keshet out of thy left hand, and will cause thine khitzim to fall out of thy right hand. [4] Thou shalt fall upon the harim of Yisroel, thou, and all thy troops, and the peoples with thee; I will give thee unto the birds of prey of every sort, and to the beasts of the sadeh to be devoured. [5] Thou shalt fall upon the open sadeh; for I have spoken it, saith Adonoi Hashem. [6] And I will send an eish on Magog, and among them that dwell complacently secure in the coastlands; that they shall know that I am Hashem.

[7] So will I make Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)* known in the midst of My people Yisroel; and I will not let be profaned Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)* any more: and the Goyim shall know that I am Hashem Kadosh b'Yisroel. [8] Hinei, it is coming, and it shall be done, saith Adonoi Hashem; this is the day whereof I have spoken. [9] And they that dwell in the towns of Yisroel shall go forth, and shall use for fuel and set on fire the weapons,

both the mogen and the bucklers, the keshet and the khitzim, and the clubs, and the spears, and they shall burn them with eish sheva shanim; [10] So that they shall take no wood [for fuel] out of the sadeh, neither cut down any out of the forests; for they shall burn the weapons with eish; and they shall plunder those that plundered them, and pillage those that looted them, saith Adonoi Hashem.

[11] And it shall come to pass in that day, that I will give unto Gog a makom kever *(burial place)* there in Yisroel — the valley of those who pass by, east of the yam; and it shall block the path of the passersby; and there shall they bury Gog and all his multitude; and they shall call it Gey Hamon Gog. [12] And seven months shall Bais Yisroel be burying them, that they may make ha'aretz tahor. [13] Indeed, kol Am Ha'Aretz shall bury them; and it shall give them renown the day that I shall be glorified, saith Adonoi Hashem. [14] And they shall set apart anshei tamid *(a regular detail of men)* to work at passing through ha'aretz to bury those passing through, those bodies remaining upon the face of ha'aretz, to make it tahor; for the whole of seven months shall they make the search. [15] And the ones passing through

בויגנס און מיט פַּיַילן , און מיט האַנטשטעקנס און מיט שפּיזן ,
shpizn mit un hantshtekns mit un failn mit un boigns
spears with and clubs with and arrows with and bows

און זיי וועלן ברענען פַּייַער דערמיט זיבן יאָר . ׳ און זיי וועלן
veln zei un yor zibn dermit faier brenen veln zei un
will they and years seven therewith fire burn will they and

נישט נעמען האָלץ פֿון פֿעלד, און נישט האַקן פֿון די וועלדער,
velder di fun hakn nisht un feld fun holts nemen nisht
forest the from chop not and field from wood take not

נייַערט מיטן וואַפֿן וועלן זיי ברענען פַּייַער; און זיי וועלן באַראַבעווען
barabeven veln zei un faier brenen zei veln vafn mitn naiert
plunder will they and fire burn they will weapon with but

זייערע באַראַבעווער, און באַרויבן זייערע רויבער , זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt roiber zeyere baroibn un barabever zeyere
Adonoi declares robbers their rob and plunderers their

ה .
Hashem
Hashem

יא און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועל איך געבן גוֹגן אַן אָרט פַּאַר
far ort an Gogn gebn ich vel tog yenem in zain vet es un
for place a Gog give I will day that in be will it and

אַ קבֿר אין ישְׂרָאֵל, דעם טאָל פֿון די דורכגייער צום מזרח
mizrech tsum durchgeyer di fun tal dem Yisroel in keyver a
east to the passers-by the of valley of the Yisroel in grave a

פֿון ים ; און עס וועט פֿאַרשפּאַרן די דורכגייער דעם וועג; און מע
me un veg dem durchgeyer di farshparn vet es un yam fun
one and way the passers-by the block will it and the sea of

וועט דאָרטן באַגראָבן גוֹגן און זיין גאַנצן המון , און מע וועט עס
es vet me un hamon gantsn zain un Gogn bagrobn dortn vet
it will one and multitude entire his and Gog bury there will

רופֿן גֵּי-הַמּוֹן-גּוֹג . יב און דאָס הויז פֿון ישְׂרָאֵל וועט זיי באַגראָבן
bagrobn zei vet Yisroel fun hoiz dos un gei-hamon-Gog rufn
bury them will Yisroel of house this and Gey Hamon Gog call

זיבן חדשים נאָכאַנאַנד , כּדי צו רייניקן דאָס לאַנד. יג און
zibn chodeshim nochanand kedei tsu reiniken dos land un
seven months continuously in order to cleanse the land and

דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון לאַנד וועט זיי באַגראָבן; און זיי וועט זיין פֿאַר
far zain vet zei un bagrobn zei vet land fun folk gantse dos
for be will they and bury them will land of people entire the

אַ שם דער טאָג וואָס איך ווער געערלעכט, זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt geerlecht ver ich vos tog der shem a
Hashem Adonoi declares glorified become I that day the name a

יד און שטענדיקע לייַט וועט מען אָפּשיידן וואָס וועלן דורכגיין
durchgein veln vos opsheiden men vet lait shtendike un
go through will who set apart one will of people permanent and

דורכן לאַנד, צו באַגראָבן מיט די דורכגייער די וואָס זיינען
zainen vos di durchgeyer di mit bagrobn tsu land durchn
are that the ones passers-by the with bury to land through

געבליבן אויפֿן פּנים פֿון לאַנד, כּדי עס צו רייניקן – צום
tsum reiniken tsu es kedei land fun gezicht oifn geblibn
to the cleanse to it in order to land of face on remained

סוף פֿון זיבן חדשים וועלן זיי עס דורכזוכן . טו און אַז די
di az un durchzuchn es zei veln chodeshim zibn fun sof
the when and search through it they will months seven of end

ha'aretz, when any seeth an etzem adam *(human bone)*, then shall he build a tziyun *(marker)* beside it, until the mekabberim *(buriers)* have buried it in the Gey Hamon Gog. 16 And also the shem of the Ir shall be Hamonah. Thus shall they make ha'aretz tahor.

17 And, thou ben adam, thus saith Adonoi Hashem: Speak unto every feathered fowl, and to every beast of the sadeh, Assemble yourselves, and come; gather yourselves on every side to My zevach *(sacrificial feast)* that I do sacrifice for you, even a Zevach Gadol upon the harim of Yisroel, that ye may eat basar, and drink dahm. 18 Ye shall eat the basar gibborim, and drink the dahm of the nasi'im of ha'aretz, as of rams, of lambs, and of goats, of bulls, all of them fatlings of Bashan. 19 And ye shall eat chelev until ye be glutted, and drink dahm until ye be shikkaron, from My Zevach which I have sacrificed for you. 20 Thus ye shall be filled at My shulchan with susim and riders, with gibbor, and with all ish hamilchamah, saith Adonoi Hashem.

21 And I will display My Kavod among the Goyim, and kol HaGoyim shall see My mishpat that I have executed, and My yad that

דורכגייער וועלן דורכגיין דורכן לאַנד, און עמעצער וועט דערזען אַ
a derzen vet emetser un land durchn durchgein veln durchgeyer
a see will someone and land through go through will passers-by

ביין פֿון אַ מענטשן, וועט ער אויפֿשטעלן דערבייַ אַ צייכן, ביז די
di biz tseichn a derbai oifshteln er vet mentshn a fun bein
the until sign a nearby set up he will human a of bone

באַגרעבער וועלן אים באַגראָבן אין גֵּי-הַמוֹן-גּוֹג. טז און הַמוֹנה וועט
vet Hamonah un gei-hamon-Gog in bagrobn im veln bagreber
will Hamonah and Gey Hamon Gog in bury it will buriers

אויך זיין דער נאָמען פֿון אַ שטאָט. אַזוי וועלן זיי רייניקן דאָס לאַנד.
land dos reiniken zei veln azoi shtot a fun nomen der zain oich
land the cleanse they will thus city a of name the be also

יז און דו מענטשנקינד, אַזוי האָט גענזאָגט אֲדֹנָי ה: זאָג צו
tsu zog Hashem Adonoi gezogt hot azoi mentshnkind du un
to say Hashem Adonoi said has thus son of man you and

אַלערלייַ געפֿליגלטע פֿויגלען, און צו אַלע חיות פֿון פֿעלד: זאַמלט
zamlt feld fun chayes ale tsu un foiglen gefliglte alerlei
gather field of beasts all to and birds winged all kinds of

אייַך איין, און קומט; קלייַבט אייַך אויף פֿון רונד אַרום
arum rund fun oif aich klaibt kumt un ain aich
round around from up yourselves gather come and in yourselves

צו מיין שלאַכטונג וואָס איך שלאַכט פֿאַר אייַך, אַ גרויסע שלאַכטונג
shlachtung groise a aich far shlacht ich vos shlachtung main tsu
slaughter great a you for sacrifice I that slaughter my to

אויף די בערג פֿון ישׂראל, און איר וועט עסן פֿלייש, און טרינקען
trinken un fleish esen vet ir un Yisroel fun berg di oif
drink and flesh eat will you and Yisroel of mountains the on

בלוט. יח פֿלייש פֿון גיבורים וועט איר עסן, און בלוט פֿון פֿירשטן פֿון
fun firshtn fun blut un esen ir vet giborim fun fleish blut
of princes of blood and eat you will warriors of flesh blood

דער ערד וועט איר טרינקען; ווידערס, לעמער, און בעק, אָקסן,
oksen bek un lemer viders trinken ir vet erd der
oxen male goats and lambs rams drink you will earth the

געשטאָפּטע פֿון באָשן אַלע. יט און איר וועט עסן פעטס צו זאַט,
zat tsu fets esen vet ir un ale Bashan fun geshtopte
satisfaction to fats eat will you and all Bashan of fattened

און וועט טרינקען בלוט צום שכּור ווערן, פֿון מיין שלאַכטונג
shlachtung main fun vern shiker tsum blut trinken vet un
slaughter my from become drunken to blood drink will and

וואָס איך האָב געשלאַכט פֿאַר אייַך. כ און איר וועט זיך זעטן ביַי
bai zetn zich vet ir un aich far geshlacht hob ich vos
at satisfy self will you and you for slaughtered have I that

מיין טיש מיט פֿערד און רייַטער, מיט גיבורים און
un giborim mit raiter un ferd mit tish main
and warriors with horseback riders and horses with table of food my

אַלערלייַ מלחמה-לייַט, זאָגט אֲדֹנָי ה.
Hashem Adonoi zogt milchome-lait alerlei
Hashem Adonoi declares war people all kinds of

כא און איך וועל געבן מיין כּבֿוד צווישן די פֿעלקער, און אַלע
ale un felker di tsvishn koved main gebn vel ich un
all and nations the among glory my give will I and

פֿעלקער וועלן זען מיין משפּט וואָס איך האָב געטאָן, און מיין האַנט
hant main un geton hob ich vos mishpot main zen veln felker
hand my and done have I that judgment my see will nations

I have laid upon them. 22 So Bais Yisroel shall know that I am Hashem Eloheihem from that day and forward. 23 And the Goyim shall know that Bais Yisroel went into the Golus for their avon; because they were unfaithful to Me; therefore hid I My face from them, and gave them into the yad of their oppressors; so fell they all by the cherev. 24 According to their tumah and according to their peysha'im have I dealt with them, and hid My face from them.

וואָס איך האָב אַרויפֿגעטאָן אויף זיי . כב און דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל וועט
vet Yisroel fun hoiz dos un zei oif aroifgeton hob ich vos
will Yisroel of house the and them on laid have I that
וויסן פֿון יענעם טאָג אָן און ווײַטער, אַז איך בין ה זייער ג-ט.
G-t zeyer Hashem bin ich az vaiter un on tog yenem fun visen
G-d their Hashem am I that further and on day that from know
כג און די פֿעלקער וועלן וויסן , אַז דורך זייערע זינד איז אין גלות
goles in iz zind zeyere durch az visen veln felker di un
exile in is sin their by that know will nations the and
אַוועק דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל, פֿאַר וואָס זיי האָבן געפֿעלשט אָן
on gefelsht hobn zei vos far Yisroel fun hoiz dos avek
to been unfaithful have they which for Yisroel of house this gone
מיר, און איך האָב פֿאַרבאָרגן מײַן פּנים פֿון זיי ; און איך האָב
hob ich un zei fun ponem main farborgen hob ich un mir
have I and them from face my hidden have I and me
זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון זייערע פֿײַנט , און זיי זײַנען געפֿאַלן
gefaln zainen zei un faint zeyere fun hant der in gegebn zei
fallen are they and enemies their of hand the in given they
דורכן שוואַרד אַלע. כד לויט זייער אומרײנקייט און לויט
loit un umreinkeit zeyer loit ale shverd durchn
according to and uncleanness their according to all sword through
זייערע פֿאַרבראָכענע האָב איך געטאָן מיט זיי , און פֿאַרבאָרגן מײַן
main farborgen un zei mit geton ich hob farbrechn zeyere
my hidden and them with done I have transgressions their
פּנים פֿון זיי .
zei fun ponem
them from face

25 Therefore thus saith Adonoi Hashem: Now will I bring back the captives of Ya'akov, and have compassion upon kol Bais Yisroel, and will be jealous for Shem Kodshi *(Name of My Holiness, Holy Name)*; 26 After that they have borne their shame, and all their unfaithfulness whereby they have been unfaithful against Me, when they dwelt securely in their adamah, and none made them afraid. 27 When I have brought them back out of the nations, and regathered them out of the lands of their oyevim, and am set apart myself as kodesh through them in the sight of Goyim rabbim; 28 Then shall they

כה פֿאַר וואָר, אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אַצונד וועל איך
ich vel atsund Hashem Adonoi gezogt hot azoi vor far
I will now Hashem Adonoi said has thus truly for
אומקערן די געפֿאַנגנשאַפֿט פֿון יעקבֿ , און וועל דערבאַרעמען דאָס
dos derbaremen vel un Yaakov fun gefangenshaft di umkeren
the have mercy will and Yaakov of captivity the turn
גאַנצע הויז יִשְׂרָאֵל; און איך וועל זיך האָב אייפֿער פֿאַר מײַן
main far eifer hob zich vel ich un Yisroel fun hoiz gantse
my for zeal have self will I and Yisroel of house whole
היליקן נאָמען . כו און זיי וועלן טראָגן זייער שאַנד , און זייער גאַנצע
gantse zeyer un shand zeyer trogn veln zei un nomen heilikn
entire their and shame their bear will they and name holy
פֿעלשונג וואָס זיי האָבן געפֿעלשט אָן מיר, ווען זיי זיצן אויף
oif zitsn zei ven mir on gefelsht hobn zei vos felshung
on sit they when me on been unfaithful have they that treachery
זייער ערד אין זיכערקייט, און קיינער שרעקט זיי נישט; כז ווען איך
ich ven nisht zei shrekt keiner un zicherkeit in erd zeyer
I when not they terrifies anyone and security in land their
קער זיי צוריק פֿון די פֿעלקער, און וועל זיי איינזאַמלען פֿון
fun ainzamlen zei vel un felker di fun tsurik zei ker
from gather together them will and nations the out of back them turn
די לענדער פֿון זייערע פֿײַנט , און וועל געהיליקט ווערן דורך זיי
zei durch vern geheilikt vel un faint zeyere fun lender di
them by become sanctified will and enemies their of lands the
פֿאַר די אויגן פֿון פֿיל אומות . כח און זיי וועלן וויסן אַז איך בין
bin ich az visen veln zei un umes fil fun oign di far
am I that know will they and peoples many of eyes the before

know that I am Hashem Eloheihem, Who caused them to be led into the Golus among the Goyim; but I have regathered them unto their own adamah *(land)*, and have left none of them behind any more in the Golus. [29] Neither will I hide My face any more from them; for I have poured out My Ruach upon Bais Yisroel, saith Adonoi Hashem.

40 In the five and twentieth year of our Golus, in the rosh hashanah, in the tenth day of the month in the fourteenth year after the fall of the Ir, in the selfsame day the Yad Hashem was upon me, and brought me there. [2] In the marot Elohim *(visions of G-d, Divine visions)* He brought me to Eretz Yisroel, and set me upon a very high mountain, on which was a mivneh *(structure)* resembling an ir *(city)* to the negev *(south)*. [3] And He brought me there, and, hinei, there was an ish, whose appearance was like the appearance of nechoshet, with a cord of linen in his yad, and a keneh hamiddah *(measuring rod)*; and he stood in the sha'ar. [4] And the ish said unto me, Ben Adam, behold with thine eyes, and hear with thine ears, and set thine lev upon all that I shall show thee; for l'ma'an *(to the intent, in order that)* I might show them unto thee art thou brought here;

ה זייער ג-ט, וועַן איך פַֿאַרטרַיִב זיי צו די אומות, און וועל
vel un umes di tsu zei fartraib ich ven G-t zeyer Hashem
will and nations the to them drive out I when G-d their Hashem

זיי דערנאָך אײַנזאַמלען אויף זייער ערד; און איך וועל פֿון זיי
zei fun vel ich un erd zeyer oif ainzamlen dernoch zei
them of will I and land their on gather together after that them

מער נישט איבערלאָזן דאָרטן. כט און איך וועל מער נישט פַֿאַרבאָרגן
farborgen nisht mer vel ich un dortn iberlozen nisht mer
hid not more will I and there leave behind not more

מײַן פּנים פֿון זיי, וואָרעם איך האָב אויסגעגאָסן מײַן גײַסט אויף
oif gaist main oisgegosen hob ich vorem zei fun ponem main
on spirit my poured out have I because them from face my

דעם הויז פֿון ישׂרָאֵל, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt Yisroel fun hoiz dem
Hashem Adonoi declares Yisroel of house the

מ אין פֿינף און צוואַנציקסטן יאָר פֿון אונדזער גלות, אין אָנהייב
onheib in goles undzer fun yor tsvantsikstn un finf in
beginning in exile our of year twentieth and five in

יאָר, אין צענטן טאָג פֿון חודש, אין פֿערצנטן יאָר נאָך דעם
dem noch yor fertsntn in choidesh fun tog tsentn in yor
the after year fourteenth in month of day tenth in year

ווי די שטאָט איז געשלאָגן געוואָרן, געווי אין דעם דאָזיקן טאָג, איז
iz tog dozikn dem in genoi gevorn geshlogn iz shtot di vi
is day this the in exactly become struck is city the how

געווען אויף מיר די האַנט פֿון ה׳, און ער האָט מיך אַהין געבראַכט.
gebracht ahin mich hot er un Hashem fun hant di mir oif geven
brought there me has he and Hashem of hand the me on was

ב אין זעונגען פֿון אלקים האָט ער מיך געבראַכט קיין ארץ-ישׂרָאֵל, און
un Erets-Yisroel kein gebracht mich er hot Elokim fun zeungen in
and Eretz Yisroel to brought me he has G-d of visions in

ער האָט מיך אַראָפּגעלאָזט אויף אַ זייער הויכן באַרג, און אויף אים
im oif un barg hoichn zeyer a oif aropgelozt mich hot er
it on and mountain high very a on let down me has he

ג איז געווען אַזוי ווי דאָס געבוי פֿון אַ שטאָט, אין דָּרום. און ער האָט
hot er un dorem in shtot a fun geboi dos vi azoi geven iz
has he and south in city a of structure this how so was is

מיך אַהין געבראַכט, ערשט דאָרטן איז אַ מאַן וואָס זײַן אויסזען איז
iz oiszen zain vos man a iz dortn ersht gebracht ahin mich
is appearance his which man a is there behold brought there me

אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון קופּער, און אַ פֿלאַקסענע שנור איז אין זײַן
zain in iz shnur flaksene a un kuper fun oiszen dos vi azoi
his in is cord flaxen a and bronze of appearance the as thus

האַנט, און אַ מעסטשטאַנג; ד און ער שטייט אין טויער. און דער מאַן
man der un toier in shteit er un mestshtang a un hant
man the and gate in stands he and measuring rod a and hand

האָט צו מיר גערעדט: מענטשנקינד, זע מיט דײַנע אויגן, און מיט
mit un oign daine mit ze mentshnkind geredt mir tsu hot
with and eyes your with behold son of man spoken me to has

דײַנע אויערן הער, און לייג צו דײַן האַרץ צו אַלץ וואָס איך וויַז
vaiz ich vos alts tsu harts dain tsu leig un her oiern daine
show I what all that to heart your to put and pay heed ears your

declare all that thou seest to Bais Yisroel.

דיר , ווּאָרעם כּדי דיר צו ווייזן ביסטו געבראַכט געוואָרן
gevorn gebracht bistu vaizn tsu dir kedei vorem dir
become brought are you show to you(SG) so that because you(SG)

אַהער; דערצייל אַלץ וואָס דו זעסט צו דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem tsu zest du vos alts dertseil aher
Yisroel of house the to you see you that all that tell here

ה און זע , אַ מויער איז געווען דרויסן פֿון דעם הויז רונד
rund hoiz dem fun droisn geven iz moier a ze un
around house the of outside was is wall a behold and

אַרום ; און אין דער האַנט פֿון דעם מאַן איז געווען אַ מעסטשטאַנג פֿון
fun mestshtang a geven iz man dem fun hant der in un arum
of measuring rod a was is man the of hand the in and round

זעקס איילן , איטלעכע פֿון אַן איין מיט אַ האַנטברייט ; און ער האָט
hot er un hantbreit a mit eil an fun itleche eiln zeks
has he and handsbreadth a with cubit a of each cubits six

אָפּגעמאָסטן די בריית פֿון דעם בנין , איין שטאַנג, און די הייך
heich di un shtang ein Bunnien dem fun breit di opgemostn
height the and rod one building the of width the measured

איין שטאַנג. ו און ער איז געקומען צו אַ טויער וואָס זיין פֿאָדערזייט
foderzait zain vos toier a tsu gekumen iz er un shtang ein
front its which gate a to came is he and rod one

איז געווען צו מזרח , און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף זיַנע טרעפּ, און
un trep zaine oif aroifgegangen iz er un mizrech tsu geven iz
and steps its on having gone up is he and east to was is

האָט אָפּגעמאָסטן די שוועל פֿון דעם טויער, איין שטאַנג די בריית
breit di shtang ein toier dem fun shvel di opgemostn hot
width the rod one gate the of threshold the measured has

– די איין שוועל , איין שטאַנג די בריית. ז און איטלעכער אַלקער איז
iz alker itlecher un breit di shtang ein shvel ein di
is alcove each and width the rod one threshold one the

געווען איין שטאַנג די לענג , און איין שטאַנג די בריית, און צווישן
tsvishn un breit di shtang ein un leng di shtang ein geven
between and width the rod one and length the rod one was

די אַלקערס פֿינף איילן ; און די שוועל פֿון דעם טויער לעבן דעם
dem lebn toier dem fun shvel di un eiln finf alkers di
the near gate the of threshold the and cubits five alcoves the

פֿירהויז פֿון טויער פֿון אינעווייניק איז געווען איין שטאַנג. ח און ער האָט
hot er un shtang ein geven iz ineveinik fun toier fun firhoiz
has he and rod one was is inside from gate of Ulam

אָפּגעמאָסטן דאָס פֿירהויז פֿון טויער פֿון אינעווייניק, איין שטאַנג. ט און ער
er un shtang ein ineveinik fun toier fun firhoiz dos opgemostn
he and rod one inside of gate of Ulam the measured

האָט אָפּגעמאָסטן דאָס פֿירהויז פֿון טויער, אַכט איילן , און זיַנע טירזיַלן,
tirzailn zaine un eiln acht toier fun firhoiz dos opgemostn hot
jambs its and cubits eight gate of Ulam the measured has

צוויי איילן ; און דאָס פֿירהויז פֿון טויער איז געווען פֿון אינעווייניק. י און
un ineveinik fun geven iz toier fun firhoiz dos un eiln tsvei
and inside of was is gate of Ulam the and cubits two

די אַלקערס פֿון דעם טויער צו מזרח זיַנען געווען דריַי פֿון דער זיַט,
zait der fun drai geven zainen mizrech tsu toier dem fun alkers di
side the of three were are east to gate the of alcoves the

און דריַי פֿון דער אַנדער זיַט; איין מאָס פֿאַר זיי דריַען, און איין
ein un draien zei far mos ein zait ander der fun drai un
one and three them for measure one side other the of three and

[5] And, hinei, a chomah *(wall)* was on the outside of the Bais compound and was surrounding it, and in the yad of the ish was a keneh hamiddah of six long cubits, each a cubit and a handbreadth; so he measured the thickness of the structure, one rod; and the wall's height, one rod. [6] Then came he unto the sha'ar *(gateway)* which faceth eastward, and went up the ma'alot *(steps, stairs)* thereof, and measured the saf *(threshold)* of the sha'ar, which was one rod deep; [7] And every ta *(recess)* was one rod wide, and one rod deep; and between the ta'im *(side rooms)* were five cubits; and the saf *(threshold)* of the sha'ar next to the ulam *(vestibule)* of the sha'ar on the inside was one rod. [8] He measured also the ulam *(vestibule)* of the sha'ar on the inside, one rod. [9] Then he measured the ulam *(vestibule)* of the sha'ar, eight cubits; and the jambs thereof, two cubits; and the ulam *(vestibule)* of the sha'ar was on the inside. [10] And the ta'im *(side rooms)* of the sha'ar eastward were shloshah on this side, and shloshah on that side; they three were of the same measurement; and

the jambs had the same measurement on this side and on that side. 11 And he measured the width of the petach *(opening)* of the sha'ar, ten cubits; and the length of the sha'ar, thirteen cubits. 12 The boundary line also before the ta'ot *(recesses)* was one cubit on this side, one cubit on that side; and the ta were six cubits deep on this side, and six cubits on that side. 13 He measured then the sha'ar from the ceiling of one ta to the ceiling of another; the width was five and twenty cubits; petach was opposite to petach. 14 He made [measurement] of the ulam, threescore cubits, even unto the jamb of the khatzer at the sha'ar all around. 15 And from the front of the sha'ar, the outer side, unto the front of the interior ulam vestibule was fifty cubits. 16 And there were chalonot atumot *(closed niches)* for the ta'im *(side rooms)*, the sha'ar and for their side walls and these were interior of the sha'ar all around, and likewise the arched walkways and chalonot were round about on the inside; and upon each jamb were timorim *(palm trees)*.

17 Then he brought me into the khatzer hakhitzonah *(outer courtyard)*, and, hinei, there were leshakhot *(chambers)*, and ritzpah *(pavement)* constructed for the khatzer *(courtyard)* all

מאָס פַּאַר די טירזיילן פֿון דער זײַט און פֿון דער אַנדער זײַט. יא און
mos far di tirzailn tirzailn der fun un zait der fun un zait ander der fun
measure for the jambs the of and side the of and side other the

ער האָט אָפּגעמאָסטן די בריים פֿון דעם טויעראײַנגאַנג, צען אײלן; די
er hot opgemostn dem fun breit di toieraingang dem fun tsen eiln di
has he measured the of width the entrance gate ten cubits the

לענג פֿון טויער, דרײַצן אײלן. יב און אַן אַרומצאַם איז געווען פַּאַר די
leng fun toier draitsn eiln un an arumtsam iz geven far di
of length thirteen cubits and an border is was for the

אַלקערס, אײן אײל פֿון דער זײַט, און אײן אײל אַרומצאַם פֿון דער אַנדער
alkers ein un zait der fun eil ein arumtsam eil ein un zait der fun ander
alcoves one and side the of cubit one border the of cubit one other

זײַט; און די אַלקערס זײַנען געווען זעקס אײלן פֿון דער זײַט, און זעקס
zeks un zait der fun eiln zeks geven zainen alkers di un zait zeks
six and side the of cubits six were are alcoves the and side six

אײלן פֿון דער אַנדער זײַט. יג און ער האָט אָפּגעמאָסטן דעם טויער, פֿון
fun toier dem opgemostn hot er un zait ander der fun eiln
of gate the measured had he and side other the of cubits

דעם דאַך פֿון אײן אַלקער צו דעם אַנטקעגנדיקן דאַך, פֿינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf dach antkegndikn dem tsu alker ein fun dach dem
twenty and five roof opposite the to alcove one of roof the

אײלן די בריים; אַן עפֿענונג קעגן אַן עפֿענונג. יד און ער האָט געמאַכט
eiln di breit di eiln efenung an kegen efenung an breit di eiln gemacht hot er un
cubits the width the opening an against opening an made has he and

די טירזיילן זעכציק אײלן, ביז אויף די טירזיילן פֿון הויף אין די
di tirzailn zechtsik eiln biz oif di tirzailn fun hoif in di
the jambs the of courtyard the in cubits sixty jambs the on until

טויערן רונד אַרום. טו און פֿון דער פֿאָדערזײַט פֿון דעם איינגאַנגטויער
toiern rund arum un der fun foderzait der fun un aingangtoier
gates round around and of front the of gate the entrance

ביז דער פֿאָדערזײַט פֿון דעם אינעווייניקסטן פֿירהויז פֿון טויער איז געווען
biz der foderzait dem fun ineveinikstn firhoiz fun toier iz geven
until the of front side the innermost vestibule of gate is was

פֿופֿציק אײלן. טז און שמאָלע פֿענצטער זײַנען געווען אין די אַלקערס, און
fuftsik eiln un shmole fentster zainen geven in di alkers un
fifty cubits and narrow windows are were in the alcoves and

אין זייערע טירזיילן, אינעווייניקצו צום טויער רונד אַרום, און אַזוי אין
in zeyere tirzailn inveveiniktsu tsum toier rund arum un azoi in
in their jambs inward to gate around round and so in

די געוועלבן; און פֿענצטער רונד אַרום אינעווייניקצו; און אויף
di gevelbn un fentster rund arum ineveiniktsu un oif
the arched walkways and windows around round inward and on

די טירזיילן טייטלבוימער.
di tirzailn teitlbeimer
the jambs the palm trees

יז און ער האָט מיך געבראַכט אין דעם אויסנווייניקסטן הויף,
un er hot mich gebracht in dem oisenveiniksten hoif
and he has me brought in the outermost courtyard

און אַ פֿלאַסטערונג איז געמאַכט אין קאַמערן, זײַנען דאָרטן ערשט
un a flasterung iz gemacht in kamern zainen dortn ersht
and a pavement is made in chambers are there behold

around; thirty leshakhot were along the ritzpah. 18 And the ritzpah was by the side of the she'arim running the length of the she'arim, the lower ritzpah. 19 Then he measured the width from the forefront of the lower sha'ar unto the forefront of the khatzer hapenimi *(inner courtyard)* on its outside, a hundred cubits eastward and northward.

20 And the sha'ar of the khatzer hakhitzonah that looked toward the north, he measured the length thereof, and the width thereof. 21 And the ta'im *(side rooms)* thereof were shloshah on this side and shloshah on that side; and the jambs thereof and the arched walkways thereof were after the measure of the first sha'ar; the length thereof was fifty cubits, and the width five and twenty cubits. 22 And their chalonot, and their arched walkways, and their timorim *(palm trees)*, had the same measurements as the sha'ar that looketh toward the east; and they went up unto it by ma'alot sheva; and the ulam thereof were before them. 23 And the sha'ar of the khatzer hapenimi *(inner courtyard)* was facing toward the north, and toward the east; and he measured from sha'ar to sha'ar a hundred cubits.

הויף רונד אַרום ; דרייַסיק קאַמערן אויף דער פֿלאַסטערונג. יח און
un flasterung der oif kamern draisik arum rund hoif
and pavement the on chambers thirty round around courtyard

די פֿלאַסטערונג איז געווען בייַ דער זייַט פֿון די טויערן אַקעגן דער
der akegn toiern di fun zait der bai geven iz flasterung di
the opposite gates the of side the by was is pavement the

לענג פֿון די טויערן – די אונטערשטע פֿלאַסטערונג. יט און ער האָט
hot er un flasterung untershte di toiern di fun leng
had he and pavement lower the gates the of length

אָפּגעמאָסטן די בריייט, פֿון פֿאַר דעם אונטערשטן טויער ביז פֿאַר
far biz toier untershtn dem far fun breit di opgemostn
before until gate the lower the before of width the measured

דעם אינעווייניקסטן הויף פֿון אויסנווייניק, הונדערט איילן , אין
in eiln hundert oisenveinik fun hoif ineveinikstn dem
in cubits hundred outside from courtyard innermost the

מזרח און אין צפֿון .
tsofn in un mizrech
north in and east

כ אויך דעם טויער פֿון דעם אויסנווייניקסטן הויף וואָס זיין
zain vos hoif oisenveinikstn dem fun toier dem oich
its which courtyard outermost the of gate the also

פֿאָדערזייַט איז געווען צו צפֿון , האָט ער אויסגעמאָסטן, זיין לענג און
un leng zain oisgemostn er hot tsofn tsu geven iz foderzait
and length its measured out he had north to was is front side

זיין בריייט. כא און זיינע אַלקערס זיינען געווען דרייַ פֿון דער זייַט און
un zait der fun drai geven zainen alkers zaine un breit zain
and side the from three were are alcoves its and width its

דרייַ פֿון דער אַנדער זייַט; און זיינע טירזיילן און זיינע געוועלבן
gevelbn zaine un tirzailn zaine un zait ander der fun drai
arched walkways its and jambs its and side other the from three

אַזוי ווי די מאָס פֿון דעם ערשטן טויער; פֿופֿציק איילן זיין לענג ,
leng zain eiln fuftsik toier ershtn dem fun mos di vi azoi
length its cubits fifty gate first the of measure the as so

און די בריייט פֿנים און צוואַנציק איילן . כב און זיינע פֿענצטער, און
un fentster zaine un eiln tsvantsik un finf breit di un
and windows its and cubits twenty and five width the and

זיינע געוועלבן , און זיינע טייטלבוימער, אַזוי ווי די מאָס פֿון
zaine gevelbn un zaine teitlbeimer azoi vi di mos fun
its arched walkways and its palm trees so as the measure of

דעם טויער וואָס זיין פֿאָדערזייַט איז געווען צו מזרח ; און אויף זיבן
zibn oif un mizrech tsu geven iz foderzait zain vos toier dem
seven on and east to was is front side its which gate the

טרעפּ איז מען אַרויפֿגעגאַנגען אין אים; און זיינע געוועלבן זיינען
zainen gevelbn zaine un im in aroifgegangen men iz trep
are arched walkways its and it in went up one is stairs

געווען פֿאַר זיי . כג און אַ טויער צום אינעווייניקסטן הויף איז געווען
geven iz hoif ineveinikstn tsum toier a un zei far geven
was is courtyard innermost to gate a and them for were

קעגן טויער צו צפֿון , און צו מזרח ; און ער האָט אָפּגעמאָסטן פֿון
fun opgemostn hot er un mizrech tsu un tsofn tsu toier kegen
from measured had he and east to and north to gate against

טויער צו טויער הונדערט איילן .
eiln hundert toier tsu toier
cubits hundred gate to gate

כד און ער האָט מיך געפֿירט צו דָרום , ערשט דאָרטן איז אַ טויער
toier a iz dortn ersht dorem tsu gefirt mich hot er un
gate a is there behold south to guided me had he and
צו דָרום ; און ער האָט אָפּגעמאָסטן זײַנע טירזײַלן און זײַנע געוועלבן
gevelbn zaine un tirzailn zaine opgemostn hot er un dorem tsu
arches its and jambs its measured had he and south to
כה אַזוי ווי יענע מאָסן . און פֿענצטער זײַנען געווען אין אים,
im in geven zainen fentster un mosn yene vi azoi
it in were are windows and measures these as according to
און אין זײַנע געוועלבן רונד אַרום , אַזוי ווי יענע פֿענצטער;
fentster yene vi azoi arum rund gevelbn zaine in un
windows those like so round around arched walkways its in and
כו און פֿופּציק איילן די לענג , און די בריַיט פֿינף און צוואַנציק איילן .
un eiln tsvantsik un finf breit di un leng di eiln fuftsik
and cubits twenty and five width the and length the cubits fifty
זיבן טרעפּ זײַנען געווען זײַן אַרויפֿגאַנג, און זײַנע געוועלבן
gevelbn zaine un aroifgang zain geven zainen trep zibn
arched walkways its and ascent its were are stairs seven
זײַנען געווען פֿאַר זיי ; און ער האָט געהאַט טייטלבײמער, איינעם פֿון
fun einem teitlbeimer gehat hot er un zei far geven zainen
of one palm trees had has it and them before were are
דער זײַט, און איינעם פֿון דער אַנדער זײַט, אויף זײַנע טירזײַלן. כז און אַ
a un tirzailn zaine oif zait ander der fun einem un zait der
a and jambs its on side other the of one and side the
טויער איז געווען צום אינעווייניקסטן הויף אַקעגן דָרום ; און ער
er un dorem akegn hoif ineveinikstn tsum geven iz toier
he and south against courtyard innermost to was is gate
האָט אָפּגעמאָסטן פֿון טויער צו טויער אַקעגן דָרום הונדערט איילן .
eiln hundert dorem akegn toier tsu toier fun opgemostn hot
cubits hundred south opposite gate to gate from measured had

כח און ער האָט מיך געבראַכט צום אינעווייניקסטן הויף דורך
durch hoif ineveinikstn tsum gebracht mich hot er un
through courtyard innermost to brought me has he and
דעם טויער פֿון דָרום , און ער האָט אָפּגעמאָסטן דעם טויער פֿון דָרום
dorem fun toier dem opgemostn hot er un dorem fun toier dem
south of gate the measured had he and south of gate the
כט אַזוי ווי יענע מאָסן . און זײַנע אַלקערס, און זײַנע
zaine un alkers zaine un mosn yene vi azoi
its and alcoves its and measures those as according to
טירזײַלן, און זײַנע געוועלבן , זײַנען געווען אַזוי ווי
vi azoi geven zainen gevelbn zaine un tirzailn
as according to were are arched walkways its and jambs
יענע מאָסן ; און פֿענצטער זײַנען געווען אין אים, און אין זײַנע
zaine in un im in geven zainen fentster un mosn yene
its in and it in were are window and measures those
געוועלבן רונד אַרום ; פֿופּציק איילן די לענג , און די בריַיט
breit di un leng di eiln fuftsik arum rund gevelbn
width the and length the cubits fifty round around arched walkways
ל פֿינף און צוואַנציק איילן . און געוועלבן זײַנען געווען רונד
rund geven zainen gevelbn un eiln tsvantsik un finf
around were are arched walkways and cubits twenty and five

[24] After that he brought me toward the south, and, hinei, a sha'ar toward the south; and he measured the jambs thereof and the arched topped columned structure thereof according to these measures. [25] And there were chalonim in it and in the arched walkways thereof round about, like those chalonot; the length was fifty cubits, and the width five and twenty cubits. [26] And there were ma'alot shivah *(seven steps, stairs)* to go up to it, and the arched walkways thereof were before them; and it had timorim *(palm trees)*, one on this side, and another on that side, upon the jambs thereof. [27] And there was a sha'ar in the khatzer hapenimi toward the south; and he measured from sha'ar to sha'ar toward the south a hundred cubits.

[28] And he brought me to the khatzer hapenimi through the south sha'ar; and he measured the south sha'ar according to these measures; [29] And the ta'im *(side rooms)* thereof, and the jambs thereof, and the arched walkways thereof, according to these measures; and there were chalonot in it and in the arched topped columned structure thereof round about; it was fifty cubits long, and five and twenty cubits wide. [30] And the arched walkways round about were five and twenty

cubits long, and five cubits wide. 31 And the ulam vestibules thereof were facing the khatzer hachatzonah *(the outer courtyard)*; and timorim *(palm trees)* were upon the jambs thereof; and the going up to it had ma'alot shmoneh *(eight steps, stairs)*.

32 And he brought me into the khatzer hapenimi toward the east; and he measured the sha'ar according to these measures. 33 And the ta'im *(side rooms)* thereof, and the jambs thereof, and the arched topped columned structure thereof, were according to these measures; and there were chalonot therein and in the arched topped columned structure thereof round about; it was fifty cubits long, and five and twenty cubits wide. 34 And the arched topped columned structure thereof was toward the khatzer hakhitzonah; and timorim *(palm trees)* were upon the jambs thereof, on this side, and on that side; and the going up to it had ma'alot shmoneh. 35 And he brought me to the northern sha'ar, and measured it according to these measures: 36 The ta'im *(side rooms)* thereof, the jambs thereof, and the ulam vestibules thereof, and the chalonot to it round about; the length was fifty cubits, and the

אַרום ; די לענג איז געווען פֿינף און צוואַנציק איילן , און די ברייט פֿינף
finf breit di un eiln tsvantsik un finf geven iz leng di arum
five width the and cubits twenty and five was is length the round

איילן . לא און זײַנע געווען זײַנען צום אויסנווייניקסטן
oisenveinikstn tsum geven zainen gevelbn zaine un eiln
outermost to were are ulam vestibules its and cubits

הויף צו , און טייטלבײמער זײַנען געווען אויף זײַנע טירזײַלן;
tirzailn zaine oif geven zainen teitlbeimer un tsu hoif
jambs its on having been are palm trees and to courtyard

און אַכט טרעפּ זײַנען געווען זײַן אַרויפֿגאַנג.
aroifgang zain geven zainen trep acht un
ascent its were are stairs eight and

לב און ער האָט מיך געבראַכט אין דעם אינעווייניקסטן הויף אַקעגן
akegn hoif ineveinikstn dem in gebracht mich hot er un
against courtyard inner the in brought me has he and

. מאָסן , און ער האָט אָפּגעמאָסטן דעם טויער אַזוי ווי יענע
mosn yene vi azoi toier dem opgemostn hot er un mizrech
measures those as so gate the measured has he and east

לג און זײַנע אַלקערס, און זײַנע טירזײַלן, און זײַנע געווועלבן ,
gevelbn zaine un tirzailn zaine un alkers zaine un
arched walkways its and jambs its and alcoves its and

זײַנען געווען אַזוי ווי יענע מאָסן ; און פֿענצטער זײַנען
zainen fentster un mosn yene vi azoi geven zainen
are windows and measures those as according to were are

געווען אין אים, און אין זײַנע געווועלבן רונד אַרום ; די לענג
leng di arum rund gevelbn zaine in un im in geven
length the round around arched walkways its in and it in were

פֿופּציק איילן , און די ברייט פֿינף און צוואַנציק איילן . לד און זײַנע
zaine un eiln tsvantsik un finf breit di un eiln fuftsik
its and cubits twenty and five width the and cubits fifty

געווועלבן זײַנען געווען צום אויסנווייניקסטן הויף
hoif oisenveinikstn tsum geven zainen gevelbn
courtyard outermost to having been are arched walkways

צו , און טייטלבײמער זײַנען געווען אויף זײַנע טירזײַלן, פֿון דער
der fun tirzailn zaine oif geven zainen teitlbeimer un tsu
the of jambs its on were are palm trees and to

זײַט און פֿון דער אַנדער זײַט; און אַכט טרעפּ זײַנען געווען זײַן
zain geven zainen trep acht un zait ander der fun un zait
its were are stairs eight and side other the of and side

אַרויפֿגאַנג.
aroifgang
ascent

לה און ער האָט מיך געבראַכט צו דעם טויער פֿון צפֿון , און האָט
hot un tsofn fun toier dem tsu gebracht mich hot er un
has and north of gate the to brought me has he and

אָפּגעמאָסטן אַזוי ווי יענע מאָסן – לו זײַנע אַלקערס, און זײַנע
opgemostn azoi yene vi mosn zaine un alkers zaine
its and alcoves its measures those as according to measured

טירזײַלן, און זײַנע געווועלבן ; און פֿענצטער זײַנען געווען אין אים
im in geven zainen fentster un gevelbn zaine un tirzailn
it in were are windows and ulam vestibules its and jambs

רונד אַרום ; די לענג פֿופּציק איילן , און די ברייט פֿינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf breit di un eiln fuftsik leng di arum rund
twenty and five width the and cubits fifty length the round around

width five and twenty cubits. 37 And the jambs thereof were toward the khatzer hakhitzonah; and timorim *(palm trees)* were upon the jambs thereof, on this side, and on that side; and the going up to it had ma'alot shmoneh.
38 And the lishka and the entryways thereof were by the ulam vestibules of the she'arim, where they washed the olah *(burnt offering)*. 39 And in the ulam of the sha'ar were two shulchanot *(tables)* on this side, and two shulchanot on that side, to slaughter thereon the olah and the chattat and the asham.
40 And at the side outside, as one goeth up to the petach hasha'ar hatzafonah, were two shulchanot; and on the other side, which was at the ulam of the sha'ar, were two shulchanot.
41 Four shulchanot were on this side, and four shulchanot on that side, by the side of the sha'ar; eight shulchanot, whereupon they slaughtered [shachat].
42 And the four shulchanot were of hewn stone for the olah *(burnt offering)*, of a cubit and a half long, and a cubit and a half wide, and one cubit high; whereupon also they placed the kelim wherewith they slaughtered the olah *(burnt offering)* and the zevach.
43 And within were hooks, one handbreadth, set up inside all around; and upon

איילן . לז און זײַנע טירזײַלן זײַנען געווען צום אויסנווייניקסטן הויף
eiln un zaine zainen geven tsum oisenveinikstn hoif
cubits and its jambs were are to outermost courtyard

צו , און טייטלבײמער זײַנען געווען אויף זײַנע טירזײַלן, פֿון דער זײַט
tsu zait der fun tirzailn zaine oif geven zainen teitlbeimer un tsu
to and palm trees are were having on its jambs of the side

און פֿון דער אַנדער זײַט; און אַכט טרעפּ זײַנען געווען זײַן אַרויפֿגאַנג.
un fun der ander zait un acht trep zainen geven zainen aroifgang
and of the other side and eight stairs were are its ascent

לח און אַ קאַמער איז געווען, מיט איר אײַנגאַנג אין די טירזײַלן פֿון די
un a kamer iz geven mit ir aingang in di tirzailn di fun
and a chamber is was with its entrance in the jambs of the

טויערן; דאָרטן זאָל מען אָפּשוועמען דאָס בראַנדאָפּפֿער. לט און אין דעם
toiern dortn zol men opshvenken dos brandopfer un in dem
gates there shall one rinse off this olah and in the

פֿירהויז פֿון טויער זײַנען געווען צוויי טישן פֿון דער זײַט, און צוויי
firhoiz fun toier zainen geven tsvei tishn fun der zait un tsvei
vestibule of gate are were two tables of the side and two

טישן פֿון דער אַנדער זײַט, צו שעכטן אויף זיי דאָס בראַנדאָפּפֿער,
tishn fun der ander zait tsu shechtn oif zei dos brandopfer
tables of the other side to slaughter on them the olah

און דאָס זינדאָפּפֿער , און דאָס שולדאָפּפֿער . מ און אויף איין זײַט פֿון
un dos zindopfer un dos shuldopfer un oif ein zait fun
and the sin offering and the guilt offering and on one side of

דרויסן , ווי מע גייט אַרויף צום אײַנגאַנג פֿון צפֿון-טויער , זײַנען
droisn vi me geit aroif tsum aingang fun tsofn-toier zainen
outside as one goes up to entrance of north gate are

געווען צוויי טישן , און אויף דער אַנדער זײַט פֿון דעם פֿירהויז וואָס
geven tsvei tishn un oif der ander zait fun dem firhoiz vos
were two tables and on the other side of the vestibule which

צום טויער צוויי טישן . מא פֿיר טישן פֿון דער זײַט, און פֿיר טישן פֿון
tsum toier tsvei tishn un fir tishn fun der zait un fir tishn fun
to gate two tables and four tables of the side and four tables of

דער אַנדער זײַט, בײַ זײַט פֿון טויער – אַכט טישן וואָס אויף זיי זאָל
der ander zait bai zait fun toier acht tishn vos oif zei zol
the other side by side of gate eight tables which on them shall

מען שעכטן . מב און פֿיר טישן פֿאַרן בראַנדאָפּפֿער, פֿון געהאַקטע
men shechtn un fir tishn faran brandopfer fun gehakte
one slaughter and four tables for the olah of chiseled

שטיינער, די לענג אַן אייל און אַ האַלב, און די בריים אַן אייל און אַ
shteiner di leng an eil un a halb un di breit an eil un a
stones the length a and cubit and half a and cubit a width a and cubit

האַלב, און די הייך אַן אייל , וואָס אויף זיי זאָל מען אַוועקלייגן
halb un di heich an eil vos oif zei zol men avekleigen
and half a and cubit a height one which on them shall one lay

די כלים וואָס מע שעכט מיט זיי דאָס בראַנדאָפּפֿער און
di keilim vos me shecht mit zei dos brandopfer un
the utensils which one slaughters with them the olah and

דאָס שלאַכטאָפּפֿער . מג און האָקן פֿון איין האַנטבריים זײַנען
dos shlachtopfer un hokn fun ein hantbreit zainen
the slaughter sacrifice and hooks of one handbreadth are

the shulchanot was the basar of the korban.

געווען באַפֿעסטיקט אינעווייניק רונד אַרום ; און אויף די טישן האָט
hot tishn di oif un arum rund ineveinik bafestikt geven
had tables the on and round around inside fastened were

קָרבָּן . זײַן דאָס פֿלייש פֿון דעם געזאָלט
korben dem fun fleish dos zain gezolt
korban the of flesh the be you should

44 And outside the sha'ar hapenimi were the lishkhot of the sharim *(singers)* in the khatzer hapenimi, which was at the side of the northern sha'ar; and their view was toward the south; one at the side of the eastern sha'ar having the view toward the north. 45 And he said unto me, This lishka, whose view is toward the south, is for the Kohanim, the Shomrei Mishmeret HaBeis. 46 And the lishka whose view is toward the north is for the Kohanim, the Shomrei Mishmeret HaMizbe'ach; these are the Bnei Tzadok among the Bnei Levi, which come near to Hashem to minister unto Him.

מד און דרויסן פֿון דעם אינעווייניקסטן טויער זײַנען געווען קאַמערן
kamern geven zainen toier ineveinikstn dem fun droisn un
chambers were are gate innermost the of outside and

פֿאַר די זינגערס אין דעם אינעווייניקסטן הויף וואָס בײַ זײַט פֿון
fun zait bain vos hoif ineveinikstn dem in zingers di far
of side by which courtyard innermost the in singers the for

צפֿון-טויער , און זייער פּאָדערזײַט איז געווען צו דָרום ; איינע בײַ זײַט
zait bain eine dorem tsu geven iz foderzait zeyer un tsofn-toier
side by one south to was is front side their and the north gate

פֿון מזרח-טויער מיט דער פּאָדערזײַט צו צפֿון . מה און ער האָט צו מיר
mir tsu hot er un tsofn tsu foderzait der mit mizrech-toier fun
me to has he and north to front side the with eastern gate of

געזאָגט: די דאָזיקע קאַמער וואָס איר פּאָדערזײַט איז צו דָרום , איז
iz dorem tsu iz foderzait ir vos kamer dozike di gezogt
is south to is front side its which chamber this the said

פֿאַר די כֹהנים וואָס היטן די היטונג פֿון הויז . מו און די קאַמער
kamer di un hoiz fun hitung di hitn vos koyanim di far
chamber the and house of charge the keep which kohanim the for

וואָס איר פּאָדערזײַט איז צו צפֿון , איז פֿאַר די כֹהנים , וואָס היטן די
di hitn vos koyanim di far iz tsofn tsu iz foderzait ir vos
the keep which kohanim the for is north to is front side its which

היטונג פֿון מזבח ; דאָס זײַנען די קינדער פֿון צָדוֹק , די
di Tsadok fun kinder di zainen dos mizbeyech fun hitung
the ones Tzadok of children the are this altar of charge

פֿון די קינדער פֿון לֵוִי וואָס געטענען צו ה , אים צו דינען .
dinen tsu im Hashem tsu genenen vos Levi fun kinder di fun
serve to him Hashem to bring close which Levi of children the of

47 So he measured the khatzer *(court)*, a hundred cubits long, and a hundred cubits wide, foursquare; and the Mizbe'ach was before the Beis.

מז און ער האָט אויסגעמאָסטן דעם הויף , די לענג הונדערט
hundert leng di hoif dem oisgemostn hot er un
hundred length the courtyard the measured has he and

איילן , און די ברייט הונדערט איילן , פֿירעקעכדיק; און דער מזבח
mizbeyech der un firekechdik eiln hundert breit di un eiln
altar the and foursquare cubits hundred width the and cubits

איז געווען פֿאַרן הויז .
hoiz faran geven iz
house before was is

48 And he brought me to the Ulam of the Beis, and measured each jamb of the Ulam, five cubits on this side, and five cubits on that side; and the width of the sha'ar was shalosh cubits on this side, and shalosh cubits on that side. 49 The length of the Ulam

מח און ער האָט מיך געבראַכט צום פּאָליש פֿון דעם הויז , און האָט
hot un hoiz dem fun polish tsum gebracht mich hot er un
has and house the of Ulam to brought me has he and

אָפּגעמאָסטן די טירזײַלן פֿון דעם פּאָליש, פֿינף איילן דער זײַט, און פֿינף
finf un zait der eiln finf polish dem fun tirzailn di opgemostn
five and side the cubits five Ulam the of jambs the measured

איילן פֿון דער אַנדער זײַט; און די ברייט פֿון דעם טויער, דריי איילן
eiln fun der ander zayt; un di breit fun dem toier, drei eiln
cubits three gate the of width the and side other the of cubits

פֿון דער זײַט, און דריי איילן פֿון דער אַנדער זײַט. מט די לענג פֿון דעם
fun der zayt, un drei eiln fun der ander zayt. di leng fun dem
the of length the side other the of cubits three and side the of

was twenty cubits, and the width eleven cubits, and he brought me by the ma'alot whereby they went up to it; and there were ammudim *(pillars)* by the doorposts, one on this side, and another on that side.

41 Afterward he brought me to the Heikhal, and measured the jambs, six cubits wide on the one side, and six cubits wide on the other side, which was the width of the Ohel. [2] And the width of the Petach *(Entrance)* was ten cubits; and the ketefot *(shoulders, sidewalls)* of the Petach were five cubits on the one side, and five cubits on the other side; and he measured the depth thereof, forty cubits; and the width, twenty cubits. [3] Then he went into the Penimah *(the Innermost)*, and measured the jamb of the Petach, two cubits; and the Petach, six cubits; and the width of the Petach, sheva *(seven)* cubits. [4] So he measured the depth thereof, twenty cubits; and the width, twenty cubits, along the Heikhal; and he said unto me, This is the Kodesh HaKodashim.

[5] After he measured the wall of the Beis, six cubits; and the width of every tzela *(side chamber, cell)*, four cubits, around the Beis on every side. [6] And the tzela'ot *(side chambers, cells)* were tzela over tzela,

פְּאָלִישׁ צְוואַנְציק איילן , און די בריייט עלף איילן ; און מיט טרעפּ איז
iz trep mit un eiln elf breit di un eiln tsvantsik polish
is stairs with and cubits eleven width the and cubits twenty Ulam

מען אַרויפֿגעגאַנגען צו אים; און זײַלן זײַנען געווען לעבן די טירזײַלן,
tirzailn di lebn geven zainen zailn un im tsu aroifgegangen men
jambs the near were are posts and it to having gone up one

איינער פֿון דער זײַט, און איינער פֿון דער אַנדער זײַט.
zait ander der fun einer un zait der fun einer
side other the of one and side the of one

מא און ער האָט מיך געבראַכט צום הֵיכל , און האָט
hot un heichl tsum gebracht mich hot er un
has and Heikhal to brought me has he and

אָפּגעמאָסטן די טירזײַלן, זעקס איילן די בריייט פֿון דער זײַט,
zait der fun breit di eiln zeks tirzailn di opgemostn
side the of width the cubits six jambs the measured

און זעקס איילן די בריייט פֿון דער אַנדער זײַט – די בריייט פֿון דעם
dem fun breit di zait ander der fun breit di eiln zeks un
the of width the side other the of width the cubits six and

געצעלט. ב און די בריייט פֿון דעם אײַנגאַנג צען אמות , און די זײַטן
zaitn di un eiln tsen aingang dem fun breit di un getselt
side the and cubits ten Petach the of width the and Ohel

פֿון דעם אײַנגאַנג פֿינף איילן פֿון דער זײַט, און פֿינף איילן פֿון דער
der fun eiln finf un zait der fun eiln finf aingang dem fun
the of cubits five and side the of cubits five Petach the of

אַנדער זײַט. און ער האָט אָפּגעמאָסטן זײַן לענג , פֿערציק איילן , און
un eiln fertsik leng zain opgemostn hot er un zait ander
and cubits forty length its measured has he and side other

די בריייט, צוואַנציק איילן . ג און ער איז אַריינגעגאַנגען אינעווייניק, און
un ineveinik araingegangen iz er un eiln tsvantsik breit di
and inner entered is he and cubits twenty width the

האָט אָפּגעמאָסטן די טירזײַלן פֿון דעם אײַנגאַנג, צוויי איילן , און דעם
dem un eiln tsvei aingang dem fun tirzailn di opgemostn hot
the and cubits two Petach the of jambs the measured has

אײַנגאַנג, זעקס איילן , און די בריייט פֿון דעם אײַנגאַנג, זיבן איילן .
eiln zibn aingang dem fun breit di un eiln zeks aingang
cubits seven Petach the of width the and cubits six Petach

ד און ער האָט אָפּגעמאָסטן זײַן לענג , צוואַנציק איילן , און די בריייט,
breit di un eiln tsvantsik leng zain opgemostn hot er un
width the and cubits twenty length his measured has he and

צוואַנציק איילן , פֿאַר דעם הֵיכל ; און ער האָט צו מיר געזאָגט: דאָס איז
iz dos gezogt mir tsu hot er un heichl dem far eiln tsvantsik
is this said me to has he and Heikhal the for cubits twenty

דער קדשׁי-קָדשים .
kedshei-kodshim der
most holy place the

ה און ער האָט אָפּגעמאָסטן די וואַנט פֿון דעם הויז , זעקס איילן ,
eiln zeks hoiz dem fun vant di opgemostn hot er un
cubits six house the of wall the measured has he and

און די בריייט פֿון אַ זײַטקאַמער , פֿיר איילן , רונד אַרום הויז
hoiz arum rund eiln fir zaitkamer a fun breit di un
house round around cubits four side chamber a of width the and

פֿון אַלע זײַטן. ו און די זײַטקאַמערן זײַנען געווען אַ קאַמער איבער
iber kamer a geven zainen zaitkamern di un zaitn ale fun
over chamber a were are side rooms the and sides all from

thirty-three in number; and there were offset ledges on the wall which was of the Beis for the tzela'ot round about, that they might take hold there, but they had not hold in the wall of the Beis. [7] And tzela'ot *(side chambers, cells)* were broader at each story; a passage spiraled upward by stages around the Beis; therefore the width of the Beis increased as it went upward, so from the lowest to the highest through the middle. [8] I saw also the height of the Beis all around; the yesodot *(foundations)* of the tzela'ot were a full rod of six cubits long. [9] The thickness of the wall, which was for the tzela toward the outside, was five cubits; and that which was open was the space at the end of the tzela'ot of the Beis. [10] And between the leshakhot was the space the width of twenty cubits around the Beis all around. [11] And the petach of the tzela were toward the space that was open, one petach toward the north, and another petach toward the south; and the width of the place that was open was five cubits all around.

אַ קאַמער , דריי און דרייַסיק מאָל ; און זיי זיַנען פֿאַרמינערונגען
farminerungen zainen zei un mol draisik un drai kamer a
narrow ledges are they and times thirty and three chamber a

אין דער וואַנט וואָס צום הויז פֿאַר די זיַטקאַמערן רונד אַרום ,
arum rund zaitkamern di far hoiz tsum vos vant der in
round around side rooms the for house to the which wall the in

כּדי זיך צו האַלטן דעראָן , און זיי זאָלן זיך נישט
nisht zich zoln zei un deron haltn tsu zich kedei
not oneself shall they and thereon hold to oneself in order to

האַלטן אָן דער וואַנט פֿון הויז . ז און וואָס העכער און העכער אַלץ
alts hecher un hecher vos un hoiz fun vant der on haltn
all the higher and higher what and house of wall the on hold

בריייטער זיַנען געוואָרן רונד אַרום די זיַטקאַמערן; ווײַל דער
der vorem zaitkamern di arum rund gevorn zainen breiter
the because side rooms the round around became are wider

העכער און העכער גענגאַנגען איז הויז פֿון אַרומבוי
hecher un hecher gegangen iz hoiz fun arumboi
higher and higher went is house of surrounding structure

מער ; דערום האָט דאָס הויז געהאַט אויבן רונד אַרום הויז
mer oiben gehat hoiz dos hot derum hoiz arum rund
increased upward had house the has therefore house round around

בריייטקייט; און אַזוי איז מען אַרויף פֿון דער אונטערשטער ריי צו דער
der tsu rei untershter der fun aroif men iz azoi un breitkeit
the to row lowest the from up one is so and width

אויבערשטער דורך דער מיטלסטער. ח און איך האָב גענזען אַז דאָס
dos az gezen hob ich un mitlster der durch Oibershter
the that seen have I and middle the through highest

הויז האָט געהאַט אַ דערהייבונג רונד אַרום ; די גרונטפֿעסטן
gruntfestn di arum rund derheichung a gehat hot hoiz
foundations the round around elevation an had has house

פֿון די זיַטקאַמערן זיַנען געווען אַ פֿולער שטאַנג פֿון זעקס איילן
eiln zeks fun shtang fuler a geven zainen zaitkamern di fun
cubits six of rod full a were are side rooms the of

ביַים געלענק. ט די גרעב פֿון דער אויסנווייניקסטער וואַנט פֿון די
di fun vant oisnveinikster der fun greb di gelenk baim
the of wall outermost the of thickness the joint at the

זיַטקאַמערן איז געווען פֿינף איילן ; און וואָס איז געלאָזט געווארן פֿריַי
frai gevorn gelozt iz vos un eiln finf geven iz zaitkamern
free became left is what and cubits five was is side rooms

צווישן די זיַטקאַמערן וואָס ביַים הויז . י און צווישן די קאַמערן, איז
iz kamern di tsvishn un hoiz baim vos zaitkamern di tsvishn
is rooms the between and house at the that side rooms the between

געווען צוואַנציק איילן די בריייט, רונד אַרום הויז פֿון אַלע זיַטן .
zaitn ale fun hoiz arum rund breit di eiln tsvantsik geven
sides all from house round around width the cubits twenty was

יא און די איַינגאַנגען פֿון די זיַטקאַמערן זיַנען געווען צו דעם פֿריַי
frai dem tsu geven zainen zaitkamern di fun aingangen di un
free the to were are side rooms the from entrances the and

געלאָזטן אָרט צו , איין איַינגאַנג צו צפֿון , און איין איַינגאַנג צו דָרום ;
dorem tsu aingang ein un tsofn tsu aingang ein tsu ort geloztn
south to entrance one and north to entrance one to place left

אוּן דִי בְּרַייט פּוֹן דעם פַּרְיֵי געלאָזטן אָרְט אִיז געווען פֵּינף איילן רוּנְד
rund eiln finf geven iz ort geloztn frai dem fun breit di un
around cubits five was is place left free the of width the and

אַרוּם .
arum
round

[12] Now the Binyan *(building, structure)* that was before the Gizrah *(separation, separating courtyard, restricted space, behind the Beis HaMikdash)* at the end toward the west was seventy cubits wide; and the wall of the Binyan was five cubits thick all around, and the length thereof ninety cubits.

יב אוּן דער בנין וואָס אִיז געווען פַּאַר דעם אָפּגעזונדערטן אָרְט
ort opgezundertn dem far geven iz vos Bunnien der un
place restricted space the before was is that building the and

אִין דער זַייט קעגן מערבּ , אִיז געווען דִי בְּרַייט זִיבעציק איילן , אוּן דִי
di un eiln zibetsik breit di geven iz mayrev kegen zait der in
the and cubits seventy width the was is west toward side the in

וואַנט פּוֹן דעם בנין פֵּינף איילן דִי גרעב רוּנְד אַרוּם , אוּן זַיין
zain un arum rund greb di eiln finf Bunnien dem fun vant
its and round around thickness the cubits five building the of wall

לענג נַיינציק איילן .
eiln naintsik leng
cubits ninety length

[13] So he measured the Beis, a hundred cubits long; and the Gizrah *(separation, separating courtyard, restricted space, behind the Beis HaMikdash)*, and the Binyan, with the walls thereof, a hundred cubits long; [14] Also the width of the face of the Beis, and of the Gizrah *(separation, separating courtyard, restricted space, behind the Beis HaMikdash)* toward the east, a hundred cubits.

יג אוּן ער האָט אָפּגעמאָסטן דאָס הויז , הונדערט איילן דִי לענג , אוּן
un leng di eiln hundert hoiz dos opgemostn hot er un
and length the cubits hundred house the measured has he and

דעם אָפּגעזונדערטן אָרְט , אוּן דעם בנין מיט זַיינע וועגט, הונדערט
hundert vent zaine mit Bunnien dem un ort opgezundertn dem
hundred walls its with building the and place restricted space the

איילן דִי לענג ; יד אוּן דִי בְּרַייט פּוֹן דער פַּאָדערזַייט פּוֹן דעם הויז
hoiz dem fun foderzait der fun breit di un leng di eiln
house the of front the of width the and length the cubits

אוּן פּוֹן דעם אָפּגעזונדערטן אָרְט צוּ מִזרח , הונדערט איילן .
eiln hundert mizrech tsu ort opgezundertn dem fun un
cubits hundred east toward place restricted space the of and

טו אוּן ער האָט אָפּגעמאָסטן דִי לענג פּוֹן דעם בנין פַּאַר לענג פּוֹן
fun leng far Bunnien dem fun leng di opgemostn hot er un
of length for building the of length the measured has he and

דעם אָפּגעזונדערטן אָרְט , וואָס אוּיף זַיין הינטערשטער זַיִט, אוּן זַיינע
zaine un zait hintershter zain oif vos ort opgezundertn dem
its and side rear its on which place restricted space the

באַלקאָנען פּוֹן דער זַיִט אוּן פּוֹן דער אַנדער זַיִט, הונדערט איילן . אוּן
un eiln hundert zait ander der fun un zait der fun balkonen
and cubits hundred side other the of and side the from galleries

דער הֵיכל , מִיט דעם אינעווייניק הֵיכל מִיט דִי פֵּירהַיזער פּוֹן דעם
dem fun firhaizer di mit heichl ineveinik dem mit heichl der
the of vestibules the with Heikhal inner the with Heikhal the

הויף , טז דִי שוועלן , אוּן דִי שמאָלע פֵּענצטער, אוּן דִי באַלקאָנען
balkonen di un fentster shmole di un shveln di hoif
galleries the and window narrow the and thresholds the courtyard

רוּנְד אַרוּם זִיי דרַייען, אַקעגן דִי שוועלן , זַיינען געווען
rund arum zei arum draien zei akegn di shveln zainen geven
having been are thresholds the against three they round around

באַטאָוולט מִיט האָלץ רוּנְד אַרוּם אוּן פּוֹן דער ערד ביז דִי
di biz erd der fun un arum rund holts mit batovlt
the until ground the of and round around wood with paneled

[15] And he measured the length of the Binyan along the front of the Gizrah *(separation, separating courtyard, restricted space, behind the Beis HaMikdash)* which was behind it, and the atikeha *(corner structures)* thereof on the one side and on the other side, a hundred cubits, with the Heikhal Hapenimi, and the ulam vestibules of the Khatzer; [16] The doorposts,

and the narrow chalonim, and the atikim balconies around on their three stories, opposite the saf *(threshold)*, paneled with etz all around, and from the ground up to the chalonot, and the chalonot were covered; [17] To that above the Petach, even unto the Beis HaPenimi, and at the outside, and by the wall all around penimi *(inner)* and khitzon *(outer)*, by measure. [18] And it was carved with keruvim and timorim *(palm trees)*, so that a palm tree was between a keruv and a keruv; and every keruv had two faces; [19] So that the face of an adam was toward the palm tree on the one side, and the face of a young lion toward the palm tree on the other side; it was carved throughout kol HaBeis all around. [20] From the ground unto above the Petach were keruvim and timorim *(palm trees)* carved, and on the wall of the Heikhal. [21] The mezuzas of the Heikhal were squared; as for the front of the Kodesh [HaKodashim], the appearance of the one [mezuzah] was like the appearance of the other. [22] The Mizbe'ach was of etz and was three cubits high, and the length thereof two cubits; and the corners thereof, and the length thereof, and the sides thereof, were of etz; and he said unto me, This is the shulchan that is before

פֿענצטער – און די פֿענצטער זײַנען געווען פֿאַרדעקט – יז ביז
fentster un di fentster zainen geven fardekt biz
window the and window are having been covered unto

איבערן אײַנגאַנג, און ביז דעם אינעווייניקסטן הויז , און אויסנווייניק,
ibern aingang un dem biz hoiz ineveiniksten un oisenveinik
over entrance the unto and house inner and outer

און אויף דער גאַנצער וואַנט רונד אַרום , אינעווייניק און אויסנווייניק,
oif der gantser vant rund arum ineveinik un oisenveinik
the on and whole wall round around inside and outside

לויט אַ מאָס . יח און עס איז געווען געמאַכט מיט כּרובֿים
loit a mos un es iz geven gemacht mit kruvim
according to a measure and it was made with Keruvim

און טייטלבוים־מער, און אַ טייטלבוים צווישן אַ כּרוב און אַ כּרוב ; און
un teitlboim-mer un a teitlboim tsvishn a kruv un a kruv un
and palm trees and palm tree a between Keruv a and Keruv a and

צוויי פּנימער האָט געהאַט איטלעכער כּרוב , יט מיט דעם פּנים פֿון אַ
tsvei penimer hot gehat itlecher kruv mit dem ponem fun a
two faces has had each Keruv with the face of a

מענטשן קעגן אַ טייטלבוים פֿון דער זײַט, און דעם פּנים פֿון אַ יונגן
mentshn kegen a teitlboim fun der zait un dem ponem fun a yungn
human toward a palm tree of the side and the face of a young

לייב קעגן אַ טייטלבוים פֿון דער אַנדער זײַט; געמאַכט אויפֿן גאַנצן
leib kegen a teitlboim fun der ander zait gemacht oifn gantsn
lion toward a palm tree of the other side made on all

הויז רונד אַרום . כ פֿון דער ערד ביז איבערן אײַנגאַנג זײַנען די
hoiz rund arum fun der erd biz ibern aingang zainen di
house round around of the ground unto over entrance are the

כּרובֿים און די טייטלבוימער געווען געמאַכט; דאָס גליַכן אויף
kruvim un di teitlboimer geven gemacht dos glaichn oif
Keruvim and the palm trees having been made this same on

דער וואַנט פֿון הֵיכל .
der vant fun heichl
the wall of outer sanctuary

כא און די ביישטידלעך פֿון הֵיכל זײַנען געווען
un di baishtidlech fun heichl zainen geven
and the doorposts of outer sanctuary are having been

פֿירעקעדיק; און די פּאָדערזײַט פֿון דעם הייליקטום איז געווען אין
firekechdik un di foderzait fun dem heiliktum iz geven in
foursquare and the front of the holy is was in

אויסזען פֿון דעם אַנדערן. כב און דער מזבח איז געווען פֿון האָלץ,
oiszen fun dem andern un der mizbeyech iz geven fun holts
appearance of the another and the altar is was of wood

דרײַ איילן הויך , און זײַן לענג צוויי איילן; אי זײַנע ווינקלען צו
drai eiln hoich un zain leng tsvei eiln i zaine vinklen tsu
three cubits high and its length two cubits and its corners to

אים, אי זײַן לענג , און זײַנע וועגט, פֿון האָלץ. און ער האָט צו מיר
im i zain leng un zaine vent fun holts un er hot tsu mir
it and its length its and walls of wood and he has me to

געזאָגט: דאָס איז דער טיש וואָס פֿאַר ה . כג און צוויי
gezogt dos iz der tish vos far Hashem un tsvei
said this is the table of food which before Hashem and two

Hashem. [23] And the Heikhal and the Kodesh had two delatot. [24] And the delatot had two doors apiece, two turning doors; two delatot for the one door, and two delatot for the other door. [25] And there were carved on them, on the delatot of the Heikhal, keruvim and timorim *(palm trees)*, like those carved upon the walls; and there was a beam upon the face of the Ulam at the outside. [26] And there were narrow chalonim and timorim *(palm trees)* on the one side and on the other side, on the sides of the Ulam, and upon the tzela'ot of the Beis, and thick beams.

42 Then he brought me forth into the khatzer hakhatzonah, the way toward the north; and he brought me into the lishka that was opposite the Gizrah *(separation, separating courtyard, restricted space, behind the Beis HaMikdash)*, and which was opposite the Binyan toward the north. [2] Before the length of a hundred cubits was the Petach HaTzafon, and the width was fifty cubits. [3] Opposite the twenty cubits of the khatzer hapenimah, and opposite the ritzpah which was for the khatzer hakhitzonah, was atik *(balcony)* against atik in three stories. [4] And before the leshakhot was

טירן זיַינען געווען צום הֵיכל און צום היליקטום. כד און
un heiliktum tsum un heichl tsum geven zainen tirn
and holy to and Heikhal to having been are doors

צוויי פְליגלען האָבן די טירן געהאַט, צוויי אַרומגעדרייט פְליגלען, צוויי
tsvei fliglen arumgedreit tsvei gehat tirn di hobn fliglen tsvei
two wings turned around two had doors the have leaves two

אין איין טיר, און צוויי פְליגלען אין דער אַנדערער. כה און אויף זיי
zei oif un anderer der in fliglen tsvei un tir ein in
them on and other the in wings two and door one in

אויף די טירן פון דעם הֵיכל, זיַינען געווען געמאַכט כרובים און
un kruvim gemacht geven zainen heichl dem fun tirn di oif
and Keruvim made were are Heikhal the of doors the on

טייטלבוימער, אַזוי ווי זיי זיַינען געמאַכט געווען אויף די וואנט; און
un vent di oif geven gemacht zainen zei vi azoi teitlbeimer
and walls the on having been made are they as so palm trees

אַ הילצערן באַלקנדעכל איז געווען פאָרנט פון פאָליש פון אויסנווייניק.
oisenveinik fun polish fun forent geven iz balkndechl hiltsern a
outside from Ulam of in front was is beam roof wooden a

כו און שמאָלע פענצטער און טייטלבוימער זיַינען געווען פון דער
der fun geven zainen teitlbeimer un fentster shmole un
the of having been are palm trees and window narrow and

זייַט און פון דער אַנדער זייַט, אויף די זיַטן פון פאָליש, און אויף די
di oif un polish fun zaitn di oif zait ander der fun un zait
the on and Ulam of sides the on side other the of and side

זייַטקאַמערן פון דעם הויז און די באַלקנדעכלעך.
balkndechlech di un hoiz dem fun zaitkamern
canopies the and house the of side rooms

מב

און ער האָט מיך אַרויסגעפירט אין דעם אויסנווייניקסטן
oisenveinikstn dem in aroisgefirt mich hot er un
outermost the in led out me has he and

הויף אויפן וועג צו צפון, און האָט מיך געבראַכט צו
tsu gebracht mich hot un tsofn tsu veg oifn hoif
to brought me has and north to way on courtyard

די קאַמערן וואָס אַקעגן דעם אָפגעזונדערטן אָרט, און וואָס
vos un ort opgezundertn dem akegn vos kamern di
which and place restricted space the opposite which chambers the

אַקעגן דעם בנין, צו צפון, ב צו דער פאָדערזייַט, הונדערט איילן
eiln hundert foderzait der tsu tsofn tsu Bunnien dem akegn
cubits hundred front side the to north to building the opposite

די לענג, מיט דעם אייַנגאַנג אין צפון, און פופציק איילן די ברייט,
breit di eiln fuftsik un tsofn in aingang dem mit leng di
width the cubits fifty and north in entrance the with length the

ג אַקעגן די צוואַנציק איילן פון דעם אינעווייניקסטן הויף, און
un hoif ineveinikstn dem fun eiln tsvantsik di akegn
and courtyard inner the of cubits twenty the opposite

אַקעגן דער פלאַסטערונג פון דעם אויסנווייניקסטן הויף, מיט אַ
a mit hoif oisenveinikstn dem fun flasterung der akegn
a with courtyard outermost the of pavement the opposite

באַלקאָן קעגן אַ באַלקאָן אין דריטן שטאָק. ד און פאַר די קאַמערן
kamern di far un shtok dritn in balkon a kegen balkon
rooms the before and story third in gallery a faced gallery

איז געווען אַ גאַנג, צען איילן די ברייט אינעווייניקצו, אַ וועג פון
fun veg a ineveiniktsu breit di eiln tsen gang a geven iz
of way a inward width the cubits ten walk way a was is

a mahalach *(walkway)* ten cubits in width leading inward, a way of one cubit; and their doors toward the north. [5] Now the upper leshakhot were narrow; for the atikim took space from these, from the lower, and from the middlemost of the Binyan. [6] For they were in three stories, but had not ammudim like the ammudim of the khatzerot; therefore they were set back from the ground more than the lowest and the middlemost. [7] And the wall that was outside over against the leshakhot, toward the khatzer hakhitzonah on the forepart of the leshakhot, the length thereof was fifty cubits. [8] For the length of the leshakhot that were in the khatzer hakhitzonah was fifty cubits; and, hineh, before the Heikhal were a hundred cubits. [9] And from below these leshakhot was the entrance on the east side, as one goeth into them from the khatzer hakhitzonah.

[10] In the thickness of the wall of the khatzer toward the east, facing the Gizrah *(separation, separating courtyard, restricted space, behind the Beis HaMikdash)*, and over against the Binyan, were leshakhot *(side rooms)*. [11] And the derech before them was like the appearance of the leshakhot which were toward the north, as long

אין איל; און זייערע אײַנגאַנגען זײַנען געווען צו צפֿון. ה און די
di un tsofn tsu geven zainen aingangen zeyere un eil ein
the and north to were are entrances their and cubit one

אויבערשטע קאַמערן זײַנען גערעכנט קירצער – ווײַל די באַלקאָנען האָבן
hobn balkonen di vail kirtser geven zainen kamern oibershte
have galleries the because shorter were are rooms upper

אַוועקגענומען פֿון זיי – פֿון די אונטערשטע און פֿון די מיטלסטע
mitlste di fun un untershte di fun zei fun avekgenumen
middle the than and lower the than them from taken

אין דעם בנין. ו וואָרעם דרײַגאָרנדיק זײַנען זיי געווען, און זיי
zei un geven zei zainen draigorndik vorem Bunnien dem in
they and were they are three stories for building the in

האָבן נישט געהאַט קיין זײַלן אַזוי ווי די זײַלן פֿון הויף,
hoif fun zailn di vi azoi zailn kein gehat nisht hobn
courtyard of columns the like so columns any had not have

דערום איז אָפּגענומען געווארן, לגבי די אונטערשטע און די
di un untershte di lgbi gevorn opgenumen iz derum
the and lower the regarding were took away is therefore

מיטלסטע, פֿון דעם באָדעם. ז און די מויער וואָס דרויסן אַקעגן
akegn droisn vos moier di un bodem dem fun mitlste
by the side outside which wall the and ground the from middle

די קאַמערן, צו דעם אויסנוויניקסטן הויף צו, פֿאָרנט פֿון די
di fun forent tsu hoif oisenveinikstn dem tsu kamern di
the to facing to courtyard outermost the toward rooms the

קאַמערן, איר לענג איז געווען פֿופֿציק איילן. ח וואָרעם די לענג פֿון די
di fun leng di vorem eiln fuftsik geven iz leng ir kamern
the of length the for cubits fifty was is length its rooms

קאַמערן וואָס צום אויסנוויניקסטן הויף צו איז געווען פֿופֿציק איילן;
eiln fuftsik geven iz tsu hoif oisenveinikstn tsum vos kamern
cubits fifty was is to courtyard outermost to that rooms

אָבער זע, פֿאַר דעם היכל איז געווען הונדערט איילן. ט און
un eiln hundert geven iz heichl dem far ze ober
and cubits hundred was is Heikhal the before behold but

אונטער די דאָזיקע קאַמערן איז געווען דער אײַנגאַנג פֿון מזרח, אַז
az mizrech fun aingang der geven iz kamern dozike di unter
that east of entrance the was is rooms these the beneath

מע איז געקומען צו זיי פֿון דעם אויסנוויניקסטן הויף.
hoif oisenveinikstn dem fun zei tsu gekumen iz me
courtyard outermost the from them to having come is one

י אין דער בריייט פֿון דער מויער פֿון הויף צו מזרח, פֿאַר דעם
dem far mizrech tsu hoif fun moier der fun breit der in
the before east to courtyard of wall the of width the in

אָפּגעזונדערטן אָרט, און פֿאַר דעם בנין, זײַנען געווען קאַמערן,
kamern geven zainen Bunnien dem far un ort opgezundertn
rooms were are building the before and place restricted space

יא מיט אַ וועג פֿאַר זיי; אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון די קאַמערן
mit a veg far zei azoi vi dos oiszen fun di kamern
with a way before them the of appearance the like so

וואָס צו צפֿון, אַזוי ווי זייער לענג, און אַזוי ווי זייער בריייט, מיט אַלע
vos tsu tsofn azoi vi zeyer leng un azoi vi zeyer breit mit ale
which to north so as their length and so as their width with all

זייערע אַרויסגאַנגען, און אַזוי ווי זייערע אײַנריכטונגען; און אַזוי ווי
zeyere aroisgangen un azoi vi zeyere ainrichtungen azoi vi
their goings out and so as their arrangements and so like

as they, and as wide as they; and all their exits were both according to their arrangements, and according to their doorways. 12 And according to the doorways of the leshakhot that were toward the south was a petach in the rosh of the derech, even the derech directly before the wall toward the east, as one entereth into them.

13 Then said he unto me, The leshakhot hatzafon and the leshakhot hadarom, which are before the Gizrah *(separation, separating courtyard, restricted space, behind the Beis HaMikdash)*, they are leshakhot hakodesh, where the Kohanim that approach unto Hashem shall eat the kadshei hakadashim; there shall they put the kadshei hakadashim, and the minchah, and the chattat, and the asham *(trespass offering)*; for the place is kadosh. 14 When the Kohanim enter therein, then shall they not go out of the Kodesh into the khatzer hakhitzonah, but there they shall lay their garments wherein they minister; for they are kodesh; and shall put on begadim acherim *(other garments)*; then shall they approach the precinct of the people.

15 Now when he had made an end of measuring the Beis HaPenimi, he brought me forth toward the sha'ar whose view is toward the

זייערע טירן , יב אַזוי אויך זיַינען געווען די טירן פֿון די קאַמערן
zeyere tirn azoi oich zainen geven di tirn fun di kamern
their doorways also so are were the doorways of the rooms

וואָס צו דָרום ; אַ טיר איז געווען אין אָנהייב פֿון דעם וועג, דעם
vos tsu dorem a tir iz geven in onheib fun dem veg dem
which to south an entrance is was in head of the way the

וועג וואָס גלַיִך פֿאַר דער מויער, אַקעגן מזרח , ווי מע קומט
veg vos glaich far der moier akegn mizrech vi me kumt
way which before the wall toward east when one comes

אין זיי אַריַין.
in zei arain
in them enter

יג און ער האָט צו מיר געזאָגט: די קאַמערן פֿון צפֿון און די קאַמערן
un er hot tsu mir gezogt di kamern fun tsofn un di kamern
and he has to me said the rooms of north and the rooms

פֿון דָרום וואָס פֿאַר דעם אָפּגעזונדערטן אָרט, דאָס זיַינען די
fun dorem vos far dem opgezundertn ort dos zainen di
of south which before the restricted space place these are the

היליקע קאַמערן, וואָס די כֹהנים וואָס זיַינען נאָנט צו ה , זאָלן
heilike kamern vos di koyanim vos zainen nont tsu Hashem zoln
holy rooms where the kohanim who are near to Hashem shall

דאָרטן עסן די היליקסטע היליקייטן ; דאָרטן זאָלן זיי אַוועקלייגן די
dortn esen di heilikste heilikeitn dortn zoln zei avekleigen di
there eat the most holy things holy there shall they lay the

היליקסטע היליקייטן , און דאָס שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס זינדאָפּפֿער , און
heilikste heilikeitn dos shpaizopfer un dos zindopfer un
most holy things the meal offering and the sin offering and

דאָס שולדאָפּפֿער , וואָרעם דער אָרט איז היליק. יד אַז זיי גייען
dos shuldopfer vorem der ort iz heilik az zei geyen
the guilt offering for the place is holy when they go

אַריַין, די כֹהנים , זאָלן זיי נישט אַרויסגיין פֿון דעם היליקטום אין
arain di koyanim zoln zei nisht aroisgein fun dem heiliktum in
in the kohanim shall they not go out of the holy place into

דעם אויסנווייניקסטן הויף , נײַערט זיי זאָלן אַפֿרײַער אַוועקלייגן דאָרטן
dem oisenveinikstn hoif naiert zei zoln afrier avekleigen dortn
the outer court but they shall first lay there

זייערע קלײדער וואָס זיי דינען אין , וואָרעם זיי זיַינען היליק;
zeyere kleider vos zei dinen in vorem zei zainen heilik
their garments which they serve in because they are holy

און זיי זאָלן אָנטאָן אַנדערע קלײדער , און געמײנט אין דעם הויף
un zei zoln onton andere kleider un gemeint in dem hoif
and they shall put on other garments and approach in the courtyard

וואָס פֿאַרן פֿאָלק .
vos faran folk
which for the people

טו און אַז ער האָט געענדיקט די מעסטונגען פֿון דעם אינעווייניקסטן
un az er hot geendikt di mestungen fun dem ineveinikstn
and when he has finished the measuring of the inner

הויז , האָט ער מיך אַרויסגעפֿירט דורך דעם טויער וואָס זיַין פֿאָדערזַייט
hoiz hot er mich aroisgefirt durch dem toier vos zain foderzait
house has he led me out by the gate which its front

east, and measured it all around. 16 He measured the eastern side with the measuring rod, five hundred rods, with the keneh hamiddah *(measuring rod)* all around. 17 He measured the northern side, five hundred rods, with the keneh hamiddah all around. 18 He measured the southern side, five hundred rods, with the keneh hamiddah. 19 He turned about to the western side, and measured five hundred rods with the keneh hamiddah. 20 He measured it by the four sides; it had a wall all around, five hundred rods long, and five hundred wide, lehavdil *(to make a separation)* between the Kodesh *(Holy Precinct, area)* and the Chol *(Common Precinct, area)*.

43 Afterward he brought me to the sha'ar, even the sha'ar that looketh toward the east; 2 And, hinei, the Kavod Elohei Yisroel came from the derech of the east; and His voice was like a kol mayim rabbim and ha'aretz was radiant with His Kavod. 3 And it was according to the appearance of the vision which I saw, even according to the vision that I saw when I came to destroy the Ir; and the visions were like the vision that I saw by the Nahar Kevar; and I fell upon my face. 4 And the

אִיז געווען צו מזרח , און ער האָט עס אָפּגעמאָסטן רונד אַרום . ט ער
er arum rund opgemostn es hot er un mizrech tsu geven iz
he round around measured it has he and east to was is

האָט אָפּגעמאָסטן די מזרח-זײַט מיט דעם מעסטשטאַנג , פֿינף הונדערט
hundert finf mestshtang dem mit mizrech-zait di opgemostn hot
hundred five measuring rod the with the east side the measured has

שטאַנגען מיט דעם מעסטשטאַנג רונד אַרום . י ער האָט אָפּגעמאָסטן
opgemostn hot er arum rund mestshtang dem mit shtangen
measured has he round around measuring rod the with rods

די צפֿון-זײַט , פֿינף הונדערט שטאַנגען מיט דעם מעסטשטאַנג
mestshtang dem mit shtangen hundert finf tsofn-zait di
measuring rod the with rods hundred five the north side the

רונד אַרום . יא ער האָט אָפּגעמאָסטן די דָרום-זײַט , פֿינף הונדערט
hundert finf dorem-zait di opgemostn hot er arum rund
hundred five south side the measured has he round around

שטאַנגען מיט דעם מעסטשטאַנג . יב ער האָט זיך אומגעדרייט צו
tsu umgedreit zich hot er mestshtang dem mit shtangen
to turned around self had he measuring rod the with rods

מערבֿ-זײַט , און האָט אָפּגעמאָסטן פֿינף הונדערט שטאַנגען מיט דעם
dem mit shtangen hundert finf opgemostn hot un mayrev-zait
the with rods hundred five measured has and the west side

מעסטשטאַנג . יג אויף פֿיר זײַטן האָט ער עס אָפּגעמאָסטן; עס האָט געהאַט
gehat hot es opgemostn es er hot zaitn fir oif mestshtang
had has it measured it he has sides four on measuring rod

אַ מויער רונד אַרום , די לענג פֿינף הונדערט, און די בריי פֿינף
finf breit di un hundert finf leng di arum rund moier a
five width the and hundred five length the round around wall a

הונדערט כּדי אָפּצושיידן צווישן הייליקן און אומהייליקן.
umheilikn un heilikn tsvishn optsusheiden kedei hundert
common and holy between distinguishing so that hundred

מג

און ער האָט מיך צוגעפֿירט צו דעם טויער – דעם טויער
toier dem toier dem tsu tsugefirt mich hot er un
gate the gate the to led to me has he and

וואָס איז געווען געקערט צו מזרח . ב ערשט די פּראַכט פֿון
fun pracht di ersht mizrech tsu gekert geven iz vos
of glory the behold east to turned was is which

אלוקי ישׂרָאֵל איז אָנגעקומען פֿון דעם וועג פֿון מזרח , און זײַן
zain un mizrech fun veg dem fun ongekumen iz Yisroel Elokei
its and east of way the from coming is Yisroel the G-d of

קול איז געווען אַזוי ווי דער קול פֿון גרויסע וואַסערן, און די ערד
erd di un vasern groise fun kol der vi azoi geven iz kol
earth the and waters mighty of voice the like so was is sound

האָט אויפֿגעלוכטן פֿון זײַן פּראַכט, ג און דאָס אויסזען פֿון דער
der fun oiszen dos un pracht zain fun oifgeluchtn hot
the of appearance the and glory his of begun to shine has

זעונג וואָס איך האָב געזען , איז געווען אַזוי ווי די זעונג וואָס איך
ich vos zeung di vi azoi geven iz gezen hob ich vos zeung
I which vision the like so was is seen have I which vision

האָב געזען וועז איך בין געקומען צו צעשטערן די שטאָט; און די
di un shtot di tseshtern tsu gekumen bin ich ven gezen hob
the and city the destroy to having come am I when seen have

זעונגען זײַנען געווען אַזוי ווי די זעונג וואָס איך האָב געזען בײַם
baim gezen hob ich vos zeung di vi azoi geven zainen zeungen
at seen have I which vision the like so were are visions

Kavod Hashem came into the Beis by the derech of the sha'ar whose view is toward the east. 5 So the Ruach lifted me up, and brought me into the khatzer hapenimi and, hinei, the Kavod Hashem filled the Beis.

טִייֶך כּבֹּד ; און איך בין געפֿאַלן אויף מײַן פּנים . ד און די פּראַכט
pracht di un ponem main oif gefaln bin ich un Kevar taich
glory the and face my on fell am I and Kevar river

פֿון ה איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז דורך דעם טויער וואָס זײַן
zain vos toier dem durch hoiz in araingegangen iz Hashem fun
its which gate the by house in went in is Hashem of

פֿאָדערזײַט איז געווען צו מזרח . ה און גײַסט האָט מיך אויפֿגעהויבן, און
un oifgehoibn mich hot gaist un mizrech tsu geven iz foderzait
and lifted up me has spirit and east to was is front

האָט מיך געבראַכט אין דעם אינעווייניקסטן הויף , ערשט די פּראַכט
pracht di ersht hoif ineveinikstn dem in gebracht mich hot
glory the behold courtyard inner the in brought me has

פֿון ה האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז .
hoiz dos ongefilt hot Hashem fun
house the filled has Hashem of

6 And I heard Him speaking unto me out of the Beis; and the ish was standing beside me. 7 And He said unto me, Ben Adam, this is the makom *(place, home)* of My Kisse, and the makom of the soles of My feet, where I will dwell in the midst of the Bnei Yisroel l'olam, and My Shem Kadosh, shall Bais Yisroel no more make tameh, neither they, nor their melachim, by their zenut *(whoredom)*, nor by the pegarim *(buried dead bodies)* of their melachim in their high places. 8 In their setting of their threshold by My threshold, and their mezuzah by My mezuzah, and the wall between Me and them, they have even made tameh My Shem Kodesh by their to'evot that they have committed; therefore I have consumed them in Mine anger. 9 Now let them put away their zenut *(whoredom)*, and the pegarim *(buried dead bodies)* of their melachim, far from Me, and I will dwell in the midst of them l'olam.

ו און איך האָב געהערט רעדן צו מיר פֿון הויז , און אַ מאַן איז
iz man a un hoiz fun mir tsu redn gehert hob ich un
is man a and house from me to speaking heard have I and

געשטאַנען לעבן מיר. ז און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , דאָס איז
iz dos mentshnkind gezogt mir tsu hot er un mir lebn geshtanen
is this son of man said me to has he and me near standing

דער אָרט פֿון מײַן טראָן , און דער אָרט פֿון מײַנע פֿוסטריט, וואָס איך
ich vos fustrit maine fun ort der un tron main fun ort der
I where foot sole my of place the and throne my of place the

וועל דאָרטן רוען צווישן די קינדער פֿון ישׂראֵל אויף אייביק; און דאָס
dos un eibik oif Yisroel fun kinder di tsvishn ruen dortn vel
this and ever for Yisroel of children the among rest there will

הויז פֿון ישׂראֵל וועלן מער נישט פֿאַראומרײניקן מײַן הייליקן נאָמען ,
nomen heilikn main farumreinikn nisht mer veln Yisroel fun hoiz
name holy my defile not more will Yisroel of house

זיי און זייערע מלכים , מיט זייער זונות , און מיט די פּגָרים
pegorim di mit un zoines zeyer mit mlochim zeyere un zei
corpses the with and harlotry their with kings their and they

פֿון זייערע מלכים אויף זייערע במות ; ח מיט זייער שטעלן זייער
zeyer shteln zeyer mit bamot zeyere oif mlochim zeyere fun
their setting their with high places their on kings their of

שוועל לעבן מײַן שוועל , און זייער בײַשטידל לעבן מײַן בײַשטידל,
baishtidl main lebn baishtidl zeyer un shvel main lebn shvel
doorpost my near doorpost their and threshold my near threshold

מיט בלויז אַ וואַנט צווישן מיר און צווישן זיי ; און זיי פֿלעגן
flegn zei un zei tsvishn un mir tsvishn vant a bloiz mit
used to they and them between and me between wall a only with

פֿאַראומרײניקן מײַן הייליקן נאָמען מיט זייערע אומווערדיקייטן
umverdikeitn zeyere mit nomen heilikn main farumreinikn
abominable practices their with name holy my defile

וואָס זיי האָבן געטאָן, דערום האָב איך זיי פֿאַרלענדט אין מײַן
main in farlendt zei ich hob derum vos geton hobn zei vos
my in destroyed them I have therefore which done have they which

צאָרן . ט אַצונד וועלן זיי דערווײַטערן פֿון מיר זייער זונות , און די
di un zoines zeyer mir fun dervaitern zei veln atsund tsorn
the and harlotry their me from be far from they will now anger

פּגָרים פֿון זייערע מלכים , און איך וועל רוען צווישן זיי אויף אייביק.
eibik oif zei tsvishn ruen vel ich un mlochim zeyere fun pegorim
ever for them among rest will I and kings their of corpses

[10] Thou Ben Adam, declare the Beis to Bais Yisroel, that they may be ashamed of their avonot; and let them measure the tachnit *(perfection, design)*. [11] And if they be ashamed of all that they have done, make known to them the tzurah *(form, fashion)* of the Beis, and the techunah *(arrangement)* thereof, and the exits thereof, and the entrances thereof, and all the tzurot thereof, and all the chukkot thereof, and all the tzurot thereof, and all the torot thereof; and write it before their eyes, that they may be shomer over the whole tzurah thereof, and all the chukkot thereof, and do them. [12] This is the torat HaBeis: upon the rosh hahar the entire boundary thereof round about shall be kodesh kadashim. Hinei, this is the torat HaBeis.

[13] And these are the middot HaMizbe'ach *(measurements of the Mizbe'ach)* in cubits. The cubit is a cubit and a handbreadth; even the base shall be a cubit *(in height)*, and the width a cubit, and the moulding thereof by the edge thereof round about shall be a span; and this shall be for the gav *(height, back)* of the Mizbe'ach. [14] And from the base upon ha'aretz even to the lower enclosure shall be two cubits, and the width one cubit; and from

י דו מענטשנקינד , דערצייל דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל וועגן דעם
dem vegen Yisroel fun hoiz dem dertseil mentshnkind du
the concerning Yisroel of house the tell son of man you

הויז , כּדי זיי זאָלן זיך שעמען מיט זייערע זינד ; און זאָלן
zoln un zind zeyere mit shemen zich zoln zei kedei hoiz
shall and sin their with shame selves shall they so that house

זיי נאָכמעסטן דעם פּלאַן. יא און אַז זיי וועלן זיך
zich veln zei az un plan dem nochmestn zei
self will they when and plan the verify the measurements they

שעמען מיט אַלץ וואָס זיי האָבן געטאָן, מאַך זיי וויסן דאָס
dos visen zei mach geton hobn zei vos alts mit shemen
this know they make done have they that all with to be ashamed

געמעל פֿון דעם הויז און זײַן געשטעל, און זײַנע אויסגאַנגען און
un oisgangen zaine un geshtel zain un hoiz dem fun gemel
and exits its and shape its and house the of blueprint

זײַנע איינגאַנגען, און אַלע זײַנע געמעלן, און אַלע זײַנע געזעצן , יב ,
yo gezetsn zaine ale un gemeln zaine ale un aingangen zaine
yes laws its all and forms its all and entrances its

אַלע זײַנע געמעלן, און אַלע זײַנע דינים , און שרײַב אויף פֿאַר זייערע
zeyere far oif shraib un dinim zaine ale un gemeln zaine ale
their before on write and statutes its all and forms its all

אויגן, כּדי זיי זאָלן אָפּהיטן אַל זײַן געמעל און אַלע זײַנע
zaine ale un gemel zain al ophiten zoln zei kedei oign
his all and blueprints its all observe shall they so that eyes

געזעצן , און זיי טאָן. יב דאָס איז דער דין פֿון דעם הויז : זײַן גאַנצער
gantser zain hoiz dem fun din der iz dos ton zei un gezetsn
whole its house the of law the is this do them and laws

געמאַרק אויפֿן שפּיץ באַרג רונד אַרום זאָל זײַן אַ הייליקסטע
heilikste a zain zol arum rund barg shpits oifn gemark
most holy a be shall round around mountain top on border

הייליקייט. זע , דאָס איז דאָס געזעץ פֿאַר דעם הויז .
hoiz dem far gezets dos iz dos ze heilikeit
house the for law the is this behold holiness

יג און דאָס זײַנען די מאָסן פֿון דעם מזבח אין איילן –
eiln in mizbeyech dem fun mosn di zainen dos un
cubits in altar the of measures the are these and

איטלעכע אייל אַן אייל מיט אַ האַנטברייט ; דער גרונט אַן אייל , און אַן
an un eil an grunt der hantbreit a mit eil an eil itleche
a and cubit a base the handsbreadth a with cubit a cubit every

אייל די ברייט, און זײַן ראַנד בײַ זײַן ברעג רונד אַרום איין
ein arum rund breg zain bai rand zain un breit di eil
one round around border its on moulding its and width the cubit

שפּאַן; און דאָס איז דאָס אונטערגעשטעל פֿון מזבח . יד און פֿון
fun un mizbeyech fun untergeshtel dos iz dos un shpan
from and altar of underneath base the is this and span

דעם גרונט אויף דער ערד ביזן אונטערשטן אָפּשפּרונג צוויי איילן , און
un eiln tsvei opshprung untershtn bizn erd der oif grunt dem
and cubits two ledge the lower unto ground the on base the

די ברייט איין אייל ; און פֿון דעם קלענערן אָפּשפּרונג ביזן גרעסערן
gresern bizn opshprung klenern dem fun un eil ein breit di
larger unto ledge smaller the from and cubit one width the

אָפּשפּרונג פֿיר איילן , און די ברייט אַן אייל . טו און דער פֿײַעראָרט
faierort der un eil an breit di un eiln fir opshprung
fire-pit the and cubit a width the and cubits four ledge

the lesser enclosure even to the greater enclosure shall be four cubits, and the width one cubit. 15 So the ariel *(surface of the altar, hearth)* shall be four cubits; and from the hearth and upward shall be four keranot *(horns)*. 16 And the hearth shall be square, twelve cubits long, by twelve wide. 17 And the enclosure shall be square, fourteen cubits long and fourteen wide; and the moulding about it shall be half a cubit; and the base thereof shall be a cubit about; and its ma'alot *(steps, stairs)* shall look toward the east.

18 And He said unto me, Ben Adam, thus saith Adonoi Hashem: These are the chukkot HaMizbe'ach in the Yom when they shall build it, to offer olah thereon, and to sprinkle dahm thereon. 19 And thou shalt give to the Kohanim the Levi'im that are of the Zera Tzadok, which approach unto Me, to minister unto Me, saith Adonoi Hashem, a young bull for a chattat.

20 And thou shalt take of the dahm thereof, and put it on the four karnot of it, and on the four pinnot of the enclosure, and upon the moulding round about; thus shalt thou cleanse and make kapporah for

פַּיר איילן , און פֿון דעם פַּיַעראָרט און אַרויף צו פַּיר הערנער. יז און
un herner fir tsu aroif un faierort dem fun un eiln fir
and horns four to up and fire-pit the of and cubits four

דער פַּיַעראָרט צוועלף די לענג אויף צוועלף די ברייט, פֿירעקעדיק אין
in firekechdik breit di tsvelf oif leng di tsvelf faierort der
in foursquare width the twelve on length the twelve fire-pit the

זײַנע פַּיר זײַטן. יז און דער אָפּשפּרונג פַּערצן די לענג אויף פַּערצן
fertsn oif leng di fertsn opshprung der un zaitn fir zaine
fourteen on length the fourteen ledge the and sides four its

די ברייט, אויף זײַנע פַּיר זײַטן; און דער ראַנד רונד אַרום אים אַ
a im arum rund rand der un zaitn fir zaine oif breit di
a it round around moulding the and sides four his on width the

האַלבע אייל; און דער גרונט צו אים אַן אייל רונד אַרום; און זײַנע
zaine un arum rund eil an im tsu grunt der un eil halbe
its and round around cubit a it to base the and cubit half

טרעפ געקערט צו מזרח .
mizrech tsu gekert trep
east to turned stairs

יח און ער האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד , אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi mentshnkind gezogt mir tsu hot er un
Adonoi said has so son of man said me to has he and

ה : דאָס זײַנען די געזעצן פֿון מזבח אין דעם טאָג וואָס
vos tog dem in mizbeyech fun gezetsn di zainen dos Hashem
when day the in altar of laws the are these Hashem

ער וועט געמאַכט, כדי אויפֿצובערענגען אויף אים בראַנדפּפֿער, און
un brandopfer im oif oiftsubrengen kedei gemacht vert er
and olah it on shall bring so that made shall be it

צו שפּרענגען אויף אים בלוט . יט זאָלסט געבן צו די כֹהנים
koyanim di tsu gebn zolst blut im oif shprengen tsu
kohanim the to give you(SG) shall blood it on scatter to

פֿון שבֶט לֵוִי וואָס זײַנען פֿון דעם זאָמען פֿון צָדוֹק , די וואָס
vos di Tsadok fun zomen dem fun zainen vos Levi sheyvet fun
who the ones Tzadok of seed the of are who Levi tribe of

זײַנען נאָענט צו מיר צו דינען, זאָגט אֲדֹנָי ה , אַ יונגן אָקס
oks yungn a Hashem Adonoi zogt dinen tsu mir tsu nont zainen
bull young a Hashem Adonoi declares serve to me to near are

פַֿאַר אַ זינדאָפּפֿער .
zindopfer a far
sin offering a for

כ און זאָלסט נעמען פֿון זײַן בלוט , און אַרויפּטאָן אויף זײַנע
zaine oif aroifton un blut zain fun nemen zolst un
its on put and blood its of take you(SG) shall and

פּיר הערנער, און אויף די פּירווינקלען פֿון דעם אָפּשפּרונג , און אויף
oif un opshprung dem fun vinklen fir di oif un herner fir
on and ledge the of corners four the on and horns four

דעם ראַנד רונד אַרום; און זאָלסט אים רייניקן , און
dem rand rund arum un zolst im reiniken un
the moulding round around it you(SG) shall and cleanse and

it. 21 Thou shalt take the bull also of the chattat, and shall burn it in the mifkad *(appointed place)* of the Beis, outside the Mikdash. 22 And on the second day thou shalt offer a male of the goats tamim *(without blemish)* for a chattat; and they shall purify the Mitzbe'ach, as they did purify it with the bull. 23 When thou hast made an end of purifying it, thou shalt offer a young bull tamim *(without blemish)*, and a ram out of the tzon *(flock)* tamim *(without blemish)*. 24 And thou shalt offer them before Hashem, and the Kohanim shall cast melach upon them, and they shall offer them up for an olah unto Hashem. 25 Shivat yamim shalt thou prepare daily a se'ir *(goat)* for a chattat; they shall also prepare a young bull, and a ram out of the tzon *(flock)*, temimim *(ones without blemish)*. 26 Shivat yamim shall they make kapporah for the Mizbe'ach and make it tahor and so consecrate it. 27 And when these yamim are expired, it shall be, that upon the Yom HaShemini, and so forward, the Kohanim shall make your olot upon the Mizbe'ach, and your Shelamim; and I will accept you, saith Adonoi Hashem.

44 Then he brought me back to the derech sha'ar HaMikdash HaKhitzon, which looketh toward the east; and it was

מְכַפֶּר זַיִן אויף אִים. כא און זאָלסט נעמען דעם אָקס, דאָס
dos oks dem nemen zolst un im oif zain mechaper
the bull the take you(SG) shall and it on be expiate

זינדאָפּפֿער, און מע זאָל אים פֿאַרברענען אין אַ באַשטימטן אָרט פֿון
fun ort bashtimtn a in farbrenen im zol me un zindopfer
of place appointed an in burn up it shall one and sin offering

הויז, דרויסן פֿון מִקְדָּשׁ. כב און אויפֿן צווייטן טאָג זאָלסטו מקריב
makrev zolstu tog tsveitn oifn un mikdash fun droisn hoiz
offer shall you day second on and sanctuary of outside house

זַיִן אַ ציגנבאָק אָן אַ פֿעלער פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער, און מע זאָל
zol me un zindopfer a far feler a on tsignbok a zain
shall one and sin offering a for blemish a without male goat a be

רייניקן דעם מזבח, אַזוי ווי מע האָט געריניקט מיטן אָקס. כג אַז
az oks mitn gereinikt hot me vi azoi mizbeyech dem reiniken
when bull with purified has one as so altar the cleanse

דו ענדיקסט רייניקן, זאָלסטו מקריב זַיִן אַ יונגן אָקס אָן אַ
a on oks yungn a zain makrev zolstu reiniken endikst du
a without bull young a be offer shall you cleansing finished you

פֿעלער, און אַ ווידער פֿון שאָף אָן אַ פֿעלער. כד און זאָלסט
zolst un feler a on shof fun vider a un feler
you(SG) must and blemish a without sheep of ram a and blemish

זיי ענענען פֿאַר ה', און די כהנים זאָלן אַרויפֿוואַרפֿן
aroifvarfn zoln koyanim di un Hashem far genenen zei
throw shall kohanim the and Hashem before bring close them

אויף זיי זאָלץ, און זיי אויפֿברענגען פֿאַר אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה'.
Hashem tsu brandopfer a far oifbrengen zei un zalts zei oif
Hashem to olah a for bring up they and salt them on

כה זיבן טעג זאָלסטו מאַכן אַ ציגנבאָק אַ זינדאָפּפֿער איטלעכן טאָג;
tog itlechn zindopfer a tsignbok a machn zolstu teg zibn
day each sin offering a male goat a make shall you days seven

אויך אַ יונגן אָקס, און אַ ווידער פֿון שאָף, אָן אַ פֿעלער, זאָל
zol feler a on shof fun vider a un oks yungn a oich
shall blemish a without sheep of ram a and bull young a also

מען מאַכן. כו זיבן טעג זאָל מען מְכַפֶּר זַיִן אויפֿן מזבח,
mizbeyech oifn zain mechaper men zol teg zibn machn men
altar on be expiate they shall days seven make one

און אים רייניקן און אים הייליקן. כז און אַז מע וועט ענדיקן די
di endikn vet me az un heilikn im un reiniken im un
the complete will one when and consecrate it and cleanse it and

טעג, איז, פֿון אַכטן טאָג און ווייטער זאָלן די כהנים מאַכן אויפֿן
oifn machn koyanim di zoln vaiter un tog achten fun iz teg
on make kohanim the shall further and day the eighth of is days

מזבח אייַערע בראַנדאָפּפֿער און אייַערע פֿרידאָפּפֿער, און איך וועל
vel ich un fridopfer aiere un brandopfer aiere mizbeyech
will I and peace offering your and olah your altar

אייַך באַווילקן, זאָגט אֲדֹנָי ה'.
Hashem Adonoi zogt bavilikn aich
Hashem Adonoi declares approve you

מד

און ער האָט מיך צוריקגעבראַכט אויפֿן וועג צום
tsum veg oifn tsurikgebracht mich hot er un
of the way by brought back me has he and

אויסנווייניקסטן טויער פֿון דעם מִקְדָּשׁ וואָס איז געווען
geven iz vos mikdash dem fun toier oisenveinikstn
having been is that sanctuary the of gate outermost

shut. [2] Then said Hashem unto me: This sha'ar shall be shut, it shall not be opened, and no ish shall enter in by it; because Hashem Elohei Yisroel, hath entered in by it, therefore it shall be shut. [3] It is for the Nasi; the Nasi, he only shall sit in it to eat lechem before Hashem; he shall enter by the derech ulam hasha'ar, and shall exit by its derech.

[4] Then he brought me the derech sha'ar hatzafon to the front of the Beis; and I looked, and, hinei, the Kavod Hashem filled the Beis Hashem; and I fell upon my face. [5] And Hashem said unto me, Ben Adam, mark well, and behold with thine eyes, and hear with thine ears all that I say unto thee concerning all the chukkot Beis Hashem, and all the torot thereof; and mark well the entrances of the Beis, with every exit of the Mikdash. [6] And thou shalt say to the meri *(rebellious)*, even to the Bais Yisroel, Thus saith Adonoi Hashem; O ye Bais Yisroel, let it suffice you of all your to'avot *(abominations)*, [7] In that ye have admitted into My Mikdash bnei nechor *(foreigners)*, arelim in lev, and arelim in basar, to be in My Mikdash, to defile it,

געקערט צו מזרח , און ער איז געווען פַאַרשלאָסן. ב און ה האָט
hot Hashem un farshlosn geven iz er un mizrech tsu gekert
has Hashem and shut was is it and east to turned

צו מיר געזאָגט: דער דאָזיקער טויער זאָל זײַן פַאַרשלאָסן, עס זאָל נישט
nisht zol es farshlosn zain zol toier doziker der gezogt mir tsu
not shall it shut be shall gate this one the said me to

געעפֿנט ווערן, און קיינער זאָל דורך אים נישט אַרײַנגיין , ווײַל
vorem araingein nisht im durch zol keiner un vern geefent
for enter not it by shall anyone and be opened

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל איז אַרײַנגעגאַנגען דורך אים, דערום זאָל
zol derum im durch araingegangen iz Yisroel Elokei Hashem
shall therefore it by went in is Yisroel the G-d of Hashem

ער זײַן פַאַרשלאָסן. ג דער פּירשט, ווײַל ער איז אַ פּירשט, ער מעג זיצן
zitsn meg er firsht a iz er vail firsht der farshlosn zain er
sit may he prince a is he because prince the shut be it

דרינען צו עסן ברויט פַאַר ה ; דורכן פֿירהויז פֿון טויער זאָל
zol toier fun firhoiz durchn Hashem far broit esen tsu drinen
shall gate of vestibule through Hashem before bread eat to in it

ער אַרײַנגיין , און דורך אים זאָל ער אַרויסגיין.
aroisgein er zol im durch un araingein er
go out he shall it by and enter he

ד און ער האָט מיך געבראַכט דורך דעם טויער פֿון צפֿון צו
tsu tsofn fun toier dem durch gebracht mich hot er un
to north of gate the by way of brought me has he and

דער פַּאַדערזײַט פֿון הויז , און איך האָב געזען, ערשט די פּראַכט
pracht di ersht gezen hob ich un hoiz fun foderzait der
glory the behold seen have I and house of front the

פֿון ה האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון ה ; בין איך געפֿאַלן
gefaln ich bin Hashem fun hoiz dos ongefilt hot Hashem fun
fell I am Hashem of house the filled has Hashem of

אויף מײַן פּנים . ה און ה האָט צו מיר געזאָגט: מענטשנקינד ,
mentshnkind gezogt mir tsu hot Hashem un ponem main oif
son of man said me to has Hashem and face my on

לייג צו דײַן האַרץ, און זע מיט דײַנע אויגן, און מיט דײַנע
leig tsu dain harts un ze mit daine oign un mit daine
lay down your to heart your and behold with eyes your with

אויערן הער , אַלץ וואָס איך רעד מיט דיר וועגן אַלע
oiern her red ich vos alts dir mit vegen ale
ears heed pay that all what I speak with you(SG) concerning all

געזעצן פֿון דעם הויז פֿון ה , און וועגן אַלע זײַנע דינים ;
gezetsn fun hoiz dem fun Hashem un vegen ale zaine dinim
laws of the of house Hashem of and concerning all its statutes

און זאָלסט צולייגן דײַן האַרץ צו דעם אײַנגאַנג פֿון דעם הויז
un zolst tsuleigen dain harts tsu dem aingang fun dem hoiz
and must you(SG) apply to your heart to the entrance of the house

מיט אַלע אויסגאַנגען פֿון דעם מִקְדָּשׁ . ו און זאָלסט זאָגן צו די
di tsu zogn zolst un mikdash dem fun oisgangen ale mit
the to say you(SG) shall and sanctuary the of exits all with

וויידערשפּענעקע, צו דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל: אַזוי האָט אֲדֹנָי
Adonoi gezogt hot azoi Yisroel fun hoiz dem tsu vidershpenike
Adonoi said has thus Yisroel of house the to rebellious

ה : גענוג איך פֿון אַלע אײַערע אומווערדיקייטן , הויז פֿון
fun hoiz umverdikeitn aiere ale fun aich genug Hashem
of house abominable practices your all of you enough Hashem

even My Beis, when ye offer My lechem, the chelev and the dahm, and they have broken My Brit *(Covenant)* because of all your to'avot *(abominations)*. [8] And ye have not been shomer over the mishmeret of Mine Kadashim; but ye have set as shomrim of My mishmeret in My Mikdash any for yourselves.

[9] Thus saith Adonoi Hashem: No ben nechor, arel lev, nor arel basar, shall enter into My Mikdash, of any ben nechor that is among the Bnei Yisroel. [10] And the Levi'im that went far away from Me, when Yisroel went astray, which went astray away from Me after their gillulim *(idols)*; they shall even bear their avon. [11] Yet they shall be mesharetim *(ministers)* in My Mikdash, pekuddot *(the ones who have charge)* at the Sha'arei HaBeis and mesharetim in HaBeis; they shall do the shochet slaughter of the olah *(burnt offering)* and the zevach for the people, and they shall stand before them to minister unto them. [12] Because they ministered unto them before their gillulim, and caused Bais Yisroel a michshol avon; therefore have I lifted up

ז מִט אַייַער ברענגען פֿרעמדגעבאָרענע, אומבאַשניטענע אין האַרצן
hartsn in umbashnitene fremdgeborene brengen aier mit Yisroel
heart in uncircumcised foreign born bringing your with Yisroel

און אומבאַשניטענע אין פֿלייש צו זיין אין מײַן מִקדָּש , כּדי עס
es kedei mikdash main in zain tsu fleish in umbashnitene un
it so that sanctuary my in be to flesh in uncircumcised and

צו פֿאַרשוועכן – מײַן הויז , ווען איר זייט מקריבֿ מײַן שפּײַז , דאָס
dos shpaiz main makrev zait ir ven hoiz main farshvechn tsu
this food my offering are you when house my profane to

פֿעטס און דאָס בלוט ; און זיי האָבן פֿאַרשטערט מײַן ברית , צו
tsu bris main farshtert hobn zei un blut dos un fets
to covenant my broken have they and blood this and fats

אַלע אַייַערע אַנדערע אומווערדיקייטן . ח און איר האָט נישט געהיט
gehit nisht hot ir un umverdikeitn andere aiere ale
guarded not have you and abominable practices other your all

די היטונג פֿון מײַנע הייליקייטן , און האָט אײַך זיי געמאַכט פֿאַר
far gemacht zei aich hot un heilikeitn maine fun hitung di
for made them you have and holy things my of charge the

היטער פֿון מײַן היטונג אין מײַן מִקדָּש .
mikdash main in hitung main fun hiter
sanctuary my in charge my of keeper

ט אַזוי האָט גענאָגט אֲדֹנָי ה : קיין פֿרעמד-געבאָרענער ,
fremd-geborener kein Hashem Adonoi gezogt hot azoi
one born a foreigner any Hashem Adonoi said has thus

אומבאַשניטן אין האַרצן און אומבאַשניטן אין פֿלייש, זאָל נישט
nisht zol fleish in umbashnitn un hartsn in umbashnitn
not shall flesh in uncircumcised and heart in uncircumcised

אַריַינקומען אין מײַן מִקדָּש – קיין פֿרעמד-געבאָרענער וואָס
vos fremd-geborener kein mikdash main in arainkumen
which is one born a foreigner any sanctuary my in come into

צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל. י נײַערט די לוִיים וואָס האָבן זיך
zich hobn vos Leviim di naiert Yisroel fun kinder di tsvishn
selves have which Levi'im the but Yisroel of children the among

דערווײַטערט פֿון מיר, ווען די יִשְׂרָאֵל האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט,
avekgeblondzhet hobn Yisroel di ven mir fun dervaitert
gone astray has Yisroel the when me from distanced

די וואָס האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט פֿון מיר נאָך זייערע אָפּגעטער,
opgeter zeyere noch mir fun avekgeblondzhet hobn vos di
idols their after me from gone astray have that the ones

זיי זאָלן טראָגן זייער זינד ; יא און זיי זאָלן זיין משרתים אין מײַן
main in meshoresim zain zoln zei un zind zeyer trogn zoln zei
my in ministers be shall they and sin their bear shall they

מִקדָּש , געשטעלטע בײַ די טויערן פֿון הויז , און משרתים פֿון דעם
dem fun meshoresim un hoiz fun toiern di bai geshtelte mikdash
the of servants and house of gates the at standing sanctuary

הויז ; זיי זאָלן שעכטן דאָס בראַנדאָפּפֿער און דעם שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer dem un brandopfer dos shechtn zoln zei hoiz
slaughter sacrifice the and olah the slaughter shall they house

פֿאַרן פֿאָלק , און זיי זאָלן שטיין פֿאַר זיי , זיי צו באַדינען.
badinen tsu zei zei far shtein zoln zei un folk faran
minister to them them before stand shall they and people for the

יב ווײַל זיי פֿלעגן זיי באַדינען פֿאַר זייערע אָפּגעטער, און
un opgeter zeyere far badinen zei flegn zei vail
and idols their before minister them used to they because

Mine Yad against them, saith Adonoi Hashem, and nas'u *(they shall bear)* their avon. 13 And they shall not come near unto Me, to do the office of a Kohen unto Me, nor to come near to any of My kadashim, in the Kodesh HaKodashim; but nas'u their shame, and their to'avot which they have committed. 14 But I will make them Shomrei Meshmeret HaBeis, for all the avodah thereof, and for all that shall be done therein.

15 But the Kohanim the Levi'im, the Bnei Tzadok, that were shomer over the Mishmeret of My Mikdash when the Bnei Yisroel went astray from Me, they shall come near to Me to minister unto Me, and they shall stand before Me to offer unto Me the chelev and the dahm, saith Adonoi Hashem; 16 they shall enter into My Mikdash, and they shall come near to My Shulchan, to minister unto Me, and they shall be shomer over My mishmeret. 17 And it shall come to pass, when they enter in at the Sha'arei HeKhatzer HaPenimit, they shall be clothed with linen; and no tzemer shall come upon them, while they minister at the Sha'arei HeKhatzer HaPenimit,

פַֿלעגן זײַן דעם הויז פֿון ישְׂרָאֵל פַֿאַר אַ שטרויכלונג צו זינדן,
zind tsu shtroichlung a far Yisroel fun hoiz dem zain flegn
sin to stumbling block a for Yisroel of house the be used to

דערום האָב איך אויפֿגעהויבן מײַן האַנט וועגן זײ, זאָגט
zogt zei vegen hant main oifgehoibn ich hob derum
declares them concerning hand my lifted up I have therefore

אֲדֹנָי ה, אַז זײ זאָל טראָגן זייער זינד; יז און זײ זאָלן נישט
nisht zoln zei un zind zeyer trogn zol zei az Hashem Adonoi
not shall they and sin their bear shall they that Hashem Adonoi

געגענען צו מיר צו טאָן כּהן-דינסט צו מיר, און צו געגענען צו אַלע
ale tsu genenen tsu un mir tsu koyen-dinst ton tsu mir tsu genenen
all to approach to and me to kohen service do to me to approach

מײַנע היילקייטן, צו די היליקסטע הייליקייטן; און זײ זאָלן טראָגן
trogn zoln zei un heilikeitn heilikste di tsu heilikeitn maine
bear shall they and holy things most holy the to holy things my

זייער שאַנד, און זייערע אומווערדיקייטן וואָס זײ האָבן געטאָן.
geton hobn zei vos umverdikeitn zeyere un shand zeyer
done have they which abominable practices their and shame their

יד און איך וועל זײ מאַכן פַֿאַר היטער פֿון דער היטונג פֿון הויז, פַֿאַר
far hoiz fun hitung der fun hiter far machn zei vel ich un
for house of charge the of keeper for make they will I and

אַל זײַן דינסט, און פַֿאַר אַלץ וואָס דאַרף געטאָן ווערן אין אים.
im in vern geton darf vos alts far un dinst zain al
it in become done should which all that for and services its all

טו אָבער די כּהנים פֿון שבֶּט לֵוִי, די קינדער פֿון צָדוֹק, וואָס
vos Tsadok fun kinder di Levi sheyvet fun koyanim di ober
that Tzadok of children the Levi tribe of kohanim the but

האָבן געהיט די היטונג פֿון מײַן מִקְדָּשׁ, וועז די קינדער פֿון
fun kinder di ven mikdash main fun hitung di gehit hobn
of children the when sanctuary my of charge the guarded have

יִשְׂרָאֵל האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט פֿון מיר, זײ זאָלן געגענען צו
tsu genenen zoln zei mir fun avekgeblondzhet hobn Yisroel
to approach shall they me from gone astray have Yisroel

מיר, מיר צו דינען, און זײ זאָלן שטיין פַֿאַר מיר, מקריבֿ צו זײַן
zain tsu makrev mir far shtein zoln zei un dinen tsu mir mir
be to offering me before stand shall they and serve to me me

צו מיר דאָס פֿעטס און דאָס בלוט, זאָגט אֲדֹנָי ה. טז זײ
zei Hashem Adonoi zogt blut dos un fets dos mir tsu
they Hashem Adonoi declares blood the and fats the me to

זאָלן קומען אין מײַן מִקְדָּשׁ, און זײ זאָלן געגענען צו מײַן
main tsu genenen zoln zei un mikdash main in kumen zoln
my to approach shall they and sanctuary my in come shall

טיש מיר צו דינען, און זײ זאָלן היטן מײַן היטונג. יז און עס
es un hitung main hitn zoln zei un dinen tsu mir tish
it and charge my keep shall they and serve to me table of food

זאָל זײַן, אַז זײ גייען אַרײַן אין די טויערן פֿון דעם אינעווייניקסטן
ineveinikstn dem fun toiern di in arain geyen zei az zain zol
inner the of gates the in enter go they that be shall

הויף, זאָלן זײ אָנטאָן פֿלאַקסענע קלײדער, און וואָל זאָל
zol vol un kleider flaksene onton zei zoln hoif
shall wool and garments linen put on they shall courtyard

נישט אַרויפֿקומען אויף זײ, וועז זײ דינען אין די טויערן פֿון דעם
dem fun toiern di in dinen zei ven zei oif aroifkumen nisht
the of gates the in serve they when them on come up not

within. 18 They shall have linen turbans upon their rosh, and shall have linen breeches upon their loins; they shall not gird themselves with that with which one perspires. 19 And when they go forth into HaKhatzer HaKhitzonah, even into the Khatzer HaKhitzonah to HaAm, they shall take off their garments wherein they ministered, and lay them in the lishkhot hakodesh *(holy chambers)* and they shall put on begadim acharim; and they shall not set apart as kodesh HaAm with their begadim. 20 Neither shall they shave their rosh, nor allow their hair to grow long; they shall keep trimmed their rosh. 21 Neither shall any Kohen drink yayin, when they enter into the Khatzer HaPenimit. 22 Neither shall they take for their nashim an almanah, nor a gerushah; but they shall take betulot of the zera Bais Yisroel, or an almanah who was almanah of a Kohen. 23 And they shall teach My people the difference between the kodesh and chol, and cause them to discern between the tameh and the tahor. 24 And in a riv they shall stand as shofet; and they shall judge it according to My mishpatim; and they shall adjudicate them in accordance with My torot and My chukkot in all Mine mo'adim; and they

אינעווייניקסטן הויף , אָדער אינעווייניק. יח פֿלאַקסענע קאָפּדעקן זאָלן
zoln kopdekn flaksene ineveinik oder hoif ineveinikstn
shall turbans linen inside or courtyard inner

זיין אויף זיערע קעפּ , און ליינענע הויזן זאָלן זיין אויף זיערע לענדן;
lendn zeyere oif zain zoln hoizn lainene un kep zeyere oif zain
loins their on be shall trousers linen and heads their on be

זיי זאָלן זיך נישט אָנטאָן מיט אַ שוויציקער זאַך . יט און אַז זיי
zei az un zach shvitsiker a mit onton nisht zich zoln zei
they when and thing sweaty a with put on not self shall they

גייען אַרויס אין דעם אויסנווייניקסטן הויף – אין דעם אויסנווייניקסטן
oisenveinikstn dem in hoif oisenveinikstn dem in arois geyen
outermost the in courtyard outermost the in out go

הויף צום פֿאָלק , זאָלן זיי אויסטאָן זייערע קלייַדער וואָס זיי
zei vos kleider zeyere oiston zei zoln folk tsum hoif
they which garments their strip off they shall people to courtyard

דינען אין זיי , און זיי אַוועקלייגן אין די הייליקע קאַמערן, און אָנטאָן
onton un kamern heilike di in avekleigen zei un zei in dinen
put on and rooms holy the in lay they and them in serve

אַנדערע קלייַדער , כּדי זיי זאָלן נישט מאַכן הייליק דאָס פֿאָלק מיט
mit folk dos heilik machn nisht zoln zei kedei kleider andere
with people this holy make not shall they so that garments other

זייערע קלייַדער . כ און זייער קאָפּ זאָלן זיי נישט גאָלן , און לאַנגע
lange un goln nisht zei zoln kop zeyer un kleider zeyere
length and shave not they shall head their and garments their

האָר זאָלן זיי נישט פֿאַרלאָזן; אָפּשערן זאָלן זיי זייערע קעפּ .
kep zeyere zei zoln opshern farlozen nisht zei zoln hor
heads their they shall cut with scissors forsaken not they shall hair

כא און ווײַן זאָל קיין כֹּהן נישט טרינקען, ווען זיי גייען אַרײַן אין
in arain geyen zei ven trinken nisht koyen kein zol vain un
in enter go they when drink not kohen any shall wine and

דעם אינעווייניקסטן הויף . כב און אַן אַלמנה און אַ גרושה זאָלן זיי
zei zoln grushe a un almone an un hoif ineveinikstn dem
they shall divorcee a and widow a and courtyard inner the

זיך נישט נעמען פֿאַר ווײַבער, נאָר בלויז יונגפֿרויען פֿון דעם זאָמען פֿון
fun zomen dem fun yungfroin bloiz nor vaiber far nemen nisht zich
of seed the of virgins only but wives for take not selves

דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל; אָבער די אַלמנה וואָס איז אַן אַלמנה פֿון אַ
a fun almone an iz vos almone di ober Yisroel fun hoiz dem
a of widow a is which widow the but Yisroel of house the

כֹּהן , מעגן זיי נעמען . כג און זיי זאָלן מײַן פֿאָלק לערנען צווישן
tsvishn lernen folk main zoln zei un nemen zei megn koyen
between teach people my shall they and take they may kohen

הייליק און אומהייליק, און זיי מאַכן וויסן צווישן ריינעם און
un reinem tsvishn visen machn zei un umheilikn un heilikn
and clean between know make they and common and holy

אומריינעם. כד און בײַ אַ שטרײַטזאַך זאָלן זיי שטיין צו משפּטן ;
mishpetn tsu shtein zei zoln shtraitzach a bai un umreinem
judge to stand they shall conflict thing a by and unclean

מיט מײַנע משפּטים זאָלן זיי אים משפּטן ; און מײַנע דינים און
un dinim maine un mishpetn im zei zoln mishpotim maine mit
and statutes my and judge it they shall judgments my with

מײַנע גזעזעצן אין אַלע מײַנע יוֹם-טובֿים זאָלן זיי היטן, און
un hitn zei zoln yom-tuvim maine ale in gezetsn maine
and keep they shall appointed festivals my all in laws my

shall be shomer to keep My Shabbatot kodesh. 25 And they shall come near no met adam to make themselves tameh; but for av, or for em, or for ben, or for bat, for ach, or for achot that hath had no ish, they may make themselves tameh. 26 And after he is made tahor, they shall reckon unto him shivat yamim. 27 And in the yom that he goeth into the Kodesh, unto the Khatzer HaPenimit, to minister in the Kodesh, he shall offer his chattat, saith Adonoi Hashem.

28 And it shall be unto them for a nachalah; I am their nachalah; and ye shall give them no achuzzah in Yisroel; I am their achuzzah. 29 They shall eat the minchah, and the chattat, and the asham; and kol cherem in Yisroel shall be theirs. 30 And the reshit kol bikkurim of all things, and every terumah of all, of every sort of your terumot, shall belong to the Kohanim; ye shall also give unto the Kohen the reshit of your dough, that he may cause the brocha to rest on thine bais. 31 The Kohanim shall not eat of any thing nevelah, or terefah, whether it be oph or behemah.

מײַנע שבתים זאָלן זיי האַלטן הייליק. כה און צו אַ טויטן מענטשן
mentshn toitn a tsu un heilik haltn zei zoln Shabbosim maine
men dead a to and holy hold they shall Shabbatot my

זאָל ער נישט צוגיין צו ווערן אומריין; נאָר בלויז אָן אַ פֿאָטער, און
un foter a on bloiz nor umrein vern tsu tsugein nisht er zol
and father a on only but unclean become to go to not he shall

אָן אַ מוטער, און אָן אַ זון, און אָן אַ טאָכטער, אָן אַ ברודער, און
un bruder a on tochter a on un zun a on un muter a on
and brother a on daughter a on and son a on and mother a on

אָן אַ שוועסטער וואָס האָט נאָך נישט געהאַט קיין מאַן, מעגן זיי
zei megn man kein gehat nisht noch hot vos shvester a on
they may man any had not yet has which sister a on

זיך פֿאַראומריניקן. כו און נאָך זײַן רייניקונג זאָל מען אים ציילן
tseiln im men zol reinikung zain noch un farumreinikn zich
count him one shall purity his after and defile selves

זיבן טעג. כז און אין דעם טאָג וואָס ער קומט אין הייליקטום, אין דעם
dem in heiliktum in kumt er vos tog dem in un teg zibn
the in holy in comes he that day the in and days seven

אינעווייניקסטן הויף, צו דינען אין הייליקטום, זאָל ער מקריב זײַן
zain makrev er zol heiliktum in dinen tsu hoif ineveinikstn
be offering he shall holy in serve to courtyard inner

זײַן זינדאָפּפֿער, זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
zain zindopfer zogt Adonoi Hashem
his sin offering declares Adonoi Hashem

כח און דאָס זאָל זיי זײַן פֿאַר אַ נחלה: איך בין זייער
un dos zol zain far a nachle zeyer bin ich
and this shall be for an inheritance their am I

נחלה; און קיין אייגנטום זאָלט איר זיי נישט געבן
nachle ; un kein eigentum zolt ir zi nisht gebn
inheritance and any ancestral property you shall them not give

אין ישׂראל: איך בין זייער אייגנטום. כט דאָס שפּײַזאָפּפֿער, און
in Yisroel : ich bin zeyer eigentum dos shpaizopfer un
in Yisroel I am their ancestral property the minchah and

דאָס זינדאָפּפֿער, און דאָס שולדאָפּפֿער, דאָס זאָל זיי עסן; און
dos zindopfer un dos shuldopfer dos zoln zei esen un
the sin offering and this guilt offering shall they eat and

איטלעכער חרם אין ישׂראל זאָל געהערן צו זיי. ל און דאָס ערשטע
itlecher cheirem in Yisroel zol gehern tsu zei . un dos ershte
every devoted in Yisroel shall belong to them and the first

פֿון אַלע ערשטצײַטיקע פֿון אַלץ, און איטלעכע אָפּשיידונג
fun ershttsaitike ale fun alts un itleche opsheidung
of first fruits all of all that and every separation of a portion

פֿון וואָס עס איז, פֿון אַלע אײַערע אָפּשיידונגען, זאָל געהערן צו
fun vos es iz fun ale aiere opsheidungen zol gehern tsu
of what is it of all your heave-offerings shall belong to

די כהנים; אויך דאָס ערשטע פֿון אײַערע טייגמולטערס
di kohanim ; oich dos ershte fun aiere teigmulters
the kohanim also the first of your kneading trough dough

זאָלט איר געבן צום כהן, כדי צו מאַכן רוען אַ ברכה אויף
zolt ir gebn tsum kohen , kedei tsu machn ruen a broche oif
shall you give to kohen so that to make rest a blessing on

דיין הויז . לא קיין געפאַלנס און פאַרצוקטס פון פֿויגלען און
dain hoiz kein gefalns un fartsukts fun foiglen un
your house any fallen and that which is torn of birds and

פון בהמות זאָלן די כהנים נישט עסן .
fun beheimes zoln di kohanim nisht koyanim esen
of beasts shall the kohanim not eat

מה און אַז איר וואַרפֿט אויס דאָס לאַנד פאַר אַ נחלה ,
un az ir vorft ois dos land far a nachle
and when you throw out this land for an inheritance

זאָלט איר אָפּשיידן אַן אָפּשיידונג פון דעם לאַנד,
zolt ir opsheiden an opsheidung fun dem land
you shall set apart a portion of the land,

היליק צו ה ; די לענג פֿינף און צוואַנציק טויזנט שטאַנגען
heilik tsu Hashem di leng finf un tsvantsik toiznt shtangen
holy to Hashem the length five and twenty thousand rods

די לענג , און די ברייט צען טויזנט ; דאָס זאָל זיין היליק אין
di leng un di breit tsen toiznt dos zol zain heilik in
the length and the width ten thousand this shall be holy in

דעם גאַנצן געמאַרק רונד אַרום . ב פון דעם זאָל זיין פאַר דעם
dem gantsn gemark rund arum fun dem zol zain far dem
the all border round around of this shall be for the

הייליקטום פֿינף הונדערט אויף פֿינף הונדערט, פֿירעקעכדיק פון אַלע זייַטן;
heiliktum finf hundert finf oif hundert finf firekechdik fun ale zaitn
holy five hundred five on hundred five foursquare of all sides

און פֿופֿציק איילן אַ פֿרייַער פלאַץ דערצו רונד אַרום . ג פון דער
un fuftsik eiln a fraier plats dertsu rund arum fun der
and fifty cubits a free space thereto round around of the

דאָזיקער מאָס – פֿינף און צוואַנציק טויזנט די לענג , און
doziker mos finf un tsvantsik toiznt di leng un
measured area this five and twenty thousand the length and

צען טויזנט די ברייט – זאָלסטו אָפּמעסטן, אַז דרינען זאָל זיין
tsen toiznt di breit zolstu opmestn az drinen zol zain
ten thousand the width shall you measure that in it shall be

דאָס מִקדָש , די הייליקסטע הייליקייט. ד הייליק פון דעם לאַנד איז דאָס;
dos mikdash di heilikste heilikeit heilik fun dem land iz dos
this sanctuary the most holy holiness holy of the land is this

פאַר די כהנים , די באַדינער פון מִקדָש , וואָס גענענען צו דינען
far di kohanim di badiner fun mikdash vos genenen tsu dinen
for the kohanim the servant of sanctuary which approach to serve

ה , זאָל עס זיין; און עס זאָל זיין אַן אָרט פאַר הַייזער ,
Hashem zol es zain un es zol zain an ort far haizer
Hashem shall it be and it shall be a place for houses

און אַ הייליקער אָרט צום מִקדָש . ה און פֿינף און צוואַנציק טויזנט
un a heiliker ort tsum mikdash un finf un tsvantsik toiznt
and a holy place to the sanctuary and five and twenty thousand

די לענג , און צען טויזנט די ברייט, זאָל זיין פאַר די לְוִיים
di leng un tsen toiznt di breit zol zain far di Leviim
the length and ten thousand the width shall be for the Levi'im

די באַדינער פון הויז , זיי צום אייגנטום , פאַר צוואַנציק
di badiner fun hoiz zei tsum eigentum far tsvantsik
the servant of house to them for ancestral property twenty

קאַמערן.
kamern
rooms

45 Moreover, when ye shall divide by lot HaAretz as nachalah, ye shall offer a terumah *(holy portion, gift)* unto Hashem, kodesh from HaAretz; the length shall be five and twenty thousand long, and the width shall be ten thousand. This shall be kodesh in all the boundary thereof round about. [2] Of this area there shall be for the Kodesh a square five hundred by five hundred all around; and fifty cubits round about for the migrash *(open space)* thereof. [3] And of this middah shalt thou measure the length of five and twenty thousand, and the width of ten thousand; and in it shall be the Mikdash and the Kodesh HaKodashim. [4] The kodesh of HaAretz shall be for the Kohanim the Mesharetim of the Mikdash, which shall come near to minister unto Hashem; and it shall be a place for their batim *(houses)*, and a mikdash for the Mikdash. [5] And the five and twenty thousand of length, and the ten thousand of width shall also the Levi'im, the Mesharetim of the Beis, have for themselves, for a achuzzah for twenty leshakhot.

[6] And ye shall allot the achuzzah of the Ir five thousand wide, and five and twenty thousand long, alongside the terumat hakodesh; it shall be for kol Bais Yisroel.

[7] And a portion shall be for the Nasi on the one side and on the other side of the terumat hakodesh, and of the achuzzah of the Ir, before the terumat hakodesh, and before the achuzzah of the Ir, from the west side westward, and from the east side eastward; and the length shall correspond to one of the chalakim *(portions)*, from the west boundary unto the east boundary. [8] In the land shall be his achuzzah in Yisroel; and My Nasiim *(Princes, Rulers)* shall no more oppress My people; and the rest of HaAretz shall they give to Bais Yisroel according to their Shivtei.

[9] Thus saith Adonoi Hashem: Let it suffice you, O Nasi'im *(Princes, Rulers)* of Yisroel: remove chamas and oppression, and execute mishpat and tzedakah, take away your gerushot *(exactions)* from My people, saith Adonoi Hashem.

[6] אוּן דאָס אייגנטום פּוֹן דער שטאָט זאָלט איר מאַכן פִּינף
finf machn ir zolt shtot der fun eigentum dos un
five make you shall city the of ancestral property this and

טויזנט די ברייט, אוּן די לענג פּינף אוּן צוואַנציק טויזנט , אַקעגן
akegn toizent tsvantsik un finf leng di un breit di toizent
against thousand twenty and five length the and width the thousand

דער הייליקער אָפּשיידונג הויז פַּאַר דעם גאַנצן ; פּוֹן יִשׂרָאֵל
Yisroel fun hoiz gantsn dem far opsheidung heiliker der
Yisroel of house entire the for separation of a portion holy the

זאָל עס זיין .
zain es zol
be it shall

[7] אוּן פַּאַר דעם פִּירשט, פּוֹן דער זײַט אוּן פּוֹן יענער זײַט פּוֹן דער
der fun zait yener fun un zait der fun firsht dem far un
the of side other of and side the of prince the for and

הייליקער אָפּשיידונג , אוּן פּוֹן דעם אייגנטום פּוֹן
fun eigentum dem fun un opsheidung heiliker
of ancestral property the of and separation of a portion holy

דער שטאָט, אַקעגן דער הייליקער אָפּשיידונג , אוּן אַקעגן
akegn un opsheidung heiliker der akegn shtot der
against and separation of a portion holy the against city the

דעם אייגנטום פּוֹן דער שטאָט, מערבּ-זײַט צו מערבּ , אוּן
un mayrev tsu mayrev-zait shtot der fun eigentum dem
and west to the west side city the of ancestral property the

פּוֹן מזרח-זײַט צו מזרח , אוּן אַ לענג אַזוי ווי אייגנער פּוֹן די
di fun einer vi azoi leng a un mizrech tsu mizrech-zait fun
the of one as so length a and east to the east side of

חלקים , פּוֹן דעם מערבּ-געמאַרק ביז דעם מזרח-געמאַרק [8] פּוֹן דעם
dem fun mizrech-gemark dem biz mayrev-gemark dem fun chalokim
the of east border the unto west border the of portions

לאַנד; דאָס זאָל אים זיין צום אייגנטום אין יִשׂרָאֵל; אוּן מײַנע
maine un Yisroel in eigentum tsum zain im zol dos land
my and Yisroel in ancestral property to be him shall this land

פִּירשטן זאָלן מער נישט קריוודען מײַן פֹּאָלק , נײַערט דאָס לאַנד זאָל
zol land dos naiert folk main krivden nisht mer zoln firshtn
shall land this but people my oppress not more shall princes

מען געבן צו דעם הויז פּוֹן יִשׂרָאֵל, לויט זייערע שבטים .
shvotim zeyere loit Yisroel fun hoiz dem tsu gebn men
tribes their according to Yisroel of house the to give one

[9] אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : גענוג אײַך, איר פִּירשטן פּוֹן
fun firshtn ir aich genug Hashem Adonoi gezogt hot azoi
of princes you you enough Hashem Adonoi said has thus

יִשׂרָאֵל! אומרעכט און רויב טוט אָפּ , רעכט און געראַבטקייט טוט,
tut gerechtikeit un recht op tut roib un umrecht Yisroel
do righteousness and right away put plunder and injustice Yisroel

נעמט אַראָפּ פּוֹן מײַן פֹּאָלק אײַערע רדיפֿות , זאָגט אֲדֹנָי
Adonoi zogt redifes aiere folk main fun arop nemt
Adonoi declares persecutions your people my of down take

ה .
Hashem
Hashem

[10] Ye shall have me'oznei tzedek *(honest scales)*, and an ephah tzedek, and a bas tzedek. [11] The ephah and the bas shall be of one measure, that the bas may contain the tenth part of a chomer, and the ephah the tenth part of a chomer; the measure thereof shall be after the chomer. [12] And the shekel shall be twenty gerah; twenty shekalim, five and twenty shekalim, fifteen shekel, shall be the minah for you.

[13] This is the terumah that ye shall offer; the sixth part of an ephah of a chomer of chittim, and ye shall give the sixth part of an ephah of a chomer of se'orim; [14] Concerning the chok of shemen, the bas of shemen, ye shall offer the tenth part of a bas out of the cor, which is a chomer of ten bas; for ten basim are a chomer; [15] And one seh out of the tzon, out of two hundred, out of the mashkeh of Yisroel; for a minchah, and for an olah, and for shelamim, to make kapporah for them, saith Adonoi Hashem.

[16] Kol HaAm HaAretz shall give this terumah for the Nasi in Yisroel. [17] And it shall be the part of the Nasi to give olot, and minchah, and nesekh, in the Chagim, and in the Rosh Chodesh, and in the Shabbatot, in all Mo'adim of the Bais Yisroel; he shall prepare the chattat, and the minchah, and the olah,

י ריכטיקע וואָגשאָלן, און אַ ריכטיקע אֵיפָה , און ריכטיקע בַּת , זאָל
zol bat richtike un eife richtike a un vogsholn richtike
shall bath honest and ephah honest an and scales honest

יא בֵּיי אײַך זײַן . אַן אֵיפָה און אַ בַּת זאָל זײַן אין מאָס : אַ בַּת זאָל
zol bat a mos in zain zol bat a un eife an zain aich bai
shall bath a measure in be shall bath a and ephah an be you by

האַלטן אַ צענטל פֶּון אַ חומר ; און אַן אֵיפָה אַ צענטל פֶּון אַ חומר
chumr a fun tsentl a eife an un chumr a fun tsentl a haltn
homer a of tenth a ephah an and homer a of tenth a hold

יב לויטן חומר זאָל זײַן זייער מאָס . און דער שקל זאָל
zol shekl der un mos zeyer zain zol chumr loitn
shall shekel the and measure their be shall homer according to

זײַן צוואַנציק גֵּרָה ; צוואַנציק שקל , פֿינף און צוואַנציק שקל , צען ,
tsen shekl tsvantsik un finf shekl tsvantsik gerah tsvantsik zain
ten shekel twenty and five shekel twenty gerahs twenty be

און פֿינף שקל , זאָל אײַך זײַן די מָנֶה .
mina di zain aich zol shekl finf un
mina the be for you shall shekel five and

יג דאָס איז די אָפּשיידונג וואָס איר זאָלט אָפּשיידן : אַ
a opsheiden zolt ir vos opsheidung di iz dos
a set apart shall you which separation of a portion the is this

זעקסטל אֵיפָה פֶּון אַ חומר ווייץ , און אַ זעקסטל אֵיפָה זאָלט איר
ir zolt eife zekstl a un veits chumr a fun eife zekstl
you shall ephah sixth a and wheat homer a of ephah sixth

געבן פֶּון אַ חומר ווייץ , און אַ זעקסטל אֵיפָה זאָלט איר געבן פֶּון
fun gebn ir zolt eife zekstl a un veits chumr a fun gebn
of give you shall ephah sixth a and wheat homer a of give

אַ חומר געַרשטן. יד און דער דין פֶּון איײל – איײל איז אויפֿן בַּת – איז
iz bat oifn iz eil eil fun din der un gershtn chumr a
is bath on is oil oil of law the and barley homer a

אַ צענטל בַּת פֶּון אַ כֹּר, וואָס איז צען בַּת – אַ חומר ; טו וואָרעם
vorem chumr a bat tsen iz vos kor a fun bat tsentl a
for homer a baths ten is which cor a of bath tenth a

צען בַּת איז אַ חומר . און איין לאַם פֶּון די שאָף פֿאַר צוויי
tsvei far shof di fun lam ein un chumr a iz bat tsen
two for sheep the from lamb one and homer a is baths ten

הונדערט, פֶּון די לאָנקעס פֶּון יִשְׂרָאֵל; פֿאַר שפּײַזאָפּפֿער, און פֿאַר
far un shpaizopfer far Yisroel fun lonkes di fun hundert
for and minchah for Yisroel of meadows the from hundred

בראַנדאָפּפֿער, און פֿאַר פֿרידאָפּפֿער , מכפּר צו זײַן אויף זיי ,
zei oif zain tsu mechaper fridopfer far un brandopfer
them for be to expiate peace offering for and olah

זאָגט אֲדֹנָי ה . טז דאָס גאַנצע פֿאָלק פֶּון לאַנד זאָל געבן
gebn zol land fun folk gantse dos Hashem Adonoi zogt
give shall land of people entire the Hashem Adonoi declares

די דאָזיקע אָפּשיידונג צו דעם פֿירשט אין יִשְׂרָאֵל. יז און
un Yisroel in firsht dem tsu opsheidung dozike di
and Yisroel in prince the for separation of a portion this the

אויך חלק מקריבֿ פֶּון דעם פֿירשט זאָלן זײַן די בראַנדאָפּפֿער, און
un brandopfer di zain zoln firsht dem fun makrev chelek oich
and olah the be shall prince the of offering portion also

דאָס שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס גיסאָפּפֿער , אין די יום-טובֿים ,
yom-tuvim di in gisopfer dos un shpaizopfer dos
appointed festivals the in drink offering this and minchah this

and the shelamim, to make kapporah for Bais Yisroel.

און אום ראָש-חודש , און אין די שבתים , אין אַלע פַֿייערטעג פֿון
fun faierteg ale in Shabbosim di in un rosh-choidesh um un
of firedays all in Shabbatot the in and new moon back and

דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל; ער זאָל מאַכן דאָס זינדאָפּפֿער , און דאָס
dos un zindopfer dos machn zol er Yisroel fun hoiz dem
this and sin offering this make shall he Yisroel of house the

שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס ברַאנדאָפּפֿער, און דאָס פֿרידאָפּפֿער , מכַפּר
mechaper fridopfer dos un brandopfer dos un shpaizopfer
expiate peace offering this and olah this and minchah

צו זײַן פַֿאַר דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem far zain tsu
Yisroel of house the for be to

18 Thus saith Adonoi Hashem: In the first month, in the first day of the month, thou shalt take a young bull tamim *(without blemish)*, and cleanse the Mikdash; 19 And the Kohen shall take of the dahm of the chattat, and put it upon the mezuzat HaBeis, and upon the four pinnot of the enclosure of the Mizbe'ach, and upon the mezuzat Sha'ar HeKhatzer HaPenimit. 20 And so thou shalt do the seventh day of the month for every one that is unwitting, and for him that is ignorant; so shall ye make kapporah for the Beis.

יח אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : אין ערשטן חודש , אין ערשטן
ershtn in choidesh ershtn in Hashem Adonoi gezogt hot azoi
first in month first in Hashem Adonoi said has thus

טאָג פֿון חודש , זאָלסטו נעמען אָ יונגן אָקס אָן אַ פֿעלער ,
feler a on oks yungn a nemen zolstu choidesh fun tog
blemish a without bull young a take shall you month of day

און זאָלסט רייניקן דאָס מִקדָּש . יט און דער כֹּהן זאָל
zol koyen der un mikdash dos reiniken zolst un
shall kohen the and sanctuary the purify you(SG) must and

נעמען פֿון דעם בלוט פֿון זינדאָפּפֿער , און אַרויפֿטאָן אויף דעם ביישטידל
baishtidl dem oif aroifton un zindopfer fun blut dem fun nemen
doorpost the on put and sin offering of blood the of take

פֿון דעם הויז , און אויף די פּיר ווינקלען פֿון דעם אָפּשפּרונג פֿון
fun opshprung dem fun vinklen fir di oif un hoiz dem fun
of ledge the of corners four the on and house the of

מזבח , און אויף דעם ביישטידל פֿון דעם טויער פֿון דעם אינעווייניקסטן
ineveinkstn dem fun toier dem fun baishtidl dem oif un mizbeyech
inner the of gate the of doorpost the on and altar

הויף . כ און אַזוי זאָלסטו טאָן אין זיבעטן טאָג פֿון חודש , פֿון
hoif fun choidesh fun tog zibetn in ton zolstu azoi un
courtyard on month of day seventh in do shall you so and

וועגן איטלעכן וואָס פֿאַרזעט , און פֿון וועגן דעם וואָס
vos dem vegen fun un farzet vos itlechn vegen
which the account of on and makes omission who anyone account of

טוט אויס נאַרישקייט; אַזוי זאָלט איר מכַפּר זײַן אויפֿן הויז .
hoiz oifn zain mechaper ir zolt azoi narishkeit ois tut
house for be expiate you shall so folly out does

21 In the first month, in the fourteenth day of the month, ye shall have the Pesach, a Chag shevu'ot yamim; matzot shall be eaten. 22 And upon that day shall the Nasi prepare for himself and for kol Am HaAretz a bull for a chattat. 23 And shivat yamim of the Chag he shall prepare an olah to Hashem, seven bulls and seven rams temimim

כא אין ערשטן חודש , אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש , זאָל זײַן
zain zol choidesh fun tog fertsntn in choidesh ershtn in
be shall month of day fourteenth in month first in

בײַ אײַך פֶּסַח , אַ יום-טובֿ זיבן טעג ; מַצות זאָל געגעסן
gegesn zol matsus teg zibn yom-tov a Pesach aich bai
eaten shall unleavened bread days seven festival a Pesach you by

וועלן . כב און דער פֿירשט זאָל מאַכן אין יענעם טאָג פַֿאַר זיך און
vern un zich far tog yenem in machn zol firsht der un
become and self for day that in make shall prince the and

פַֿאַר דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון לאַנד אַן אָקס אַ זינדאָפּפֿער . כג און די זיבן
far dem gantsn folk fun land an oks a zindopfer di un zibn
for the all people of land a bull a sin offering the and seven

טעג פֿון יום-טובֿ זאָל ער מאַכן אַ ברַאנדאָפּפֿער צו ה , זיבן
zibn Hashem tsu brandopfer a machn er zol yom-tov fun teg
seven Hashem to olah a make he shall festival of days

(without blemish) daily the shivat hayamim; and a goat daily for a chattat.
24 And he shall prepare a minchah of an ephah for a bull, and an ephah for a ram, and a hin of shemen for an ephah. 25 In the seventh month, in the fifteenth day of the month, shall he do the same in the Chag of the shivat hayamim, according to the chattat, according to the olah, and according to the minchah, and according to the shemen.

46 Thus saith Adonoi Hashem: The Sha'ar HeKhatzer HaPenimit that looketh toward the east shall be shut during the sheshet yemei hama'aseh *(the six days of labor)*; but on Shabbos it shall be opened, and in the yom of the Rosh Chodesh it shall be opened. 2 And the Nasi shall enter by the derech ulam haSha'ar from without, and shall stand by the mezuzat HaSha'ar, and the Kohanim shall prepare his Olah *(burnt offering)* and his Shelamim, and he shall worship at the threshold of the Sha'ar; then he shall go out; but the Sha'ar shall not be shut until the erev. 3 Likewise the Am HaAretz shall worship at the Petach HaSha'ar before Hashem in the Shabbatot and in Rosh Chodesh. 4 And the Olah that the Nasi shall

אָקסן און זיבן וויִדערס, אָן אַ פֿעלער, אַ טאָג – די זיבן טעג;
teg zibn di tog a feler a on viders zibn un oksen
days seven the day a blemish a without rams seven and bulls

כד און אַ שפּײַזאָפּפֿער אַ טאָג. און אַ זינדאָפּפֿער אַ טאָג און אַ ציגנבאָק אַ זאָל ער
er zol shpaizopfer a un tog a zindopfer a tsignbok a un
he shall minchah a and day a sin offering a male goat a and

מאַכן, אַן אֵיפֿה צו אַן אָקס, און אַן אֵיפֿה צו אַ ווידער, און אייל אַ הין
hin a eil un vider a tsu eife an un oks an tsu eife an machn
hin a oil and ram a to ephah a and bull a to ephah an make

כה אין זיבעטן חודש, אין פֿופֿצנטן טאָג פֿון חודש,
choidesh fun tog fuftsntn in choidesh zibetn in eife an tsu
month of day fifteenth in month seventh in ephah an to

אום יום-טובֿ, זאָל ער מאַכן אַזוי ווי די דאָזיקע, די זיבן טעג; אַזוי
azoi teg zibn di dozike di vi azoi machn er zol yom-tov um
as days seven the this the as so make he shall festival for

דאָס זינדאָפּפֿער, אַזוי דאָס בראַנדאָפּפֿער, און אַזוי דאָס
dos azoi zindopfer dos azoi brandopfer dos un azoi dos
the according to sin offering the according to olah and the

שפּײַזאָפּפֿער, און אַזוי דאָס אייל.
shpaizopfer un azoi dos eil
minchah and according to the oil

מו

אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳: דער טויער פֿון דעם
dem fun toier der Hashem Adonoi gezogt hot azoi
the of gate the Hashem Adonoi said has so

אינעווייניקסטן הויף וואָס איז געקערט צו מזרח, זאָל זײַן
zain zol mizrech tsu gekert iz vos hoif ineveinikstn
be shall east to turned is which court inner

פֿאַרשלאָסן די זעקס אַרבעטטעג, נאָר אין טאָג פֿון שבת זאָל עס
es zol Shabbos fun tog in nor arbetteg zeks di farshlosn
it shall Shabbos of day on but work days six the shut

געעפֿנט ווערן, און אין טאָג פֿון ראָש-חודש זאָל ער געעפֿנט ווערן. ב און
un vern geefent er zol rosh-choidesh fun tog in un vern geefent
and be opened it shall new moon of day on and be opened

דער פֿירשט זאָל אַרײַנגיין דורכן פֿירהויז פֿון טויער פֿון דרויסן,
droisn fun toier fun firhoiz durchn araingein zol firsht der
outside from gate of vestibule through go in shall prince the

און זאָל שטיין בײַ דעם בײַשטידל פֿון טויער, און די כהנים זאָלן
zoln koyanim di un toier fun baishtidl dem bai shtein zol un
shall kohanim the and gate of sidepost the by stand shall and

מאַכן זײַן בראַנדאָפּפֿער, און זײַן פֿרידאָפּפֿער, און ער זאָל זיך
zich zol er un fridopfer zain un brandopfer zain machn
self shall he and peace offering his and olah his make

בוקן אויף דעם שוועל פֿון טויער, און אַרויסגיין; אָבער דער טויער
toier der ober aroisgein un toier fun shvel dem oif bukn
gate the but go out and gate of threshold the at bow down

זאָל נישט פֿאַרשלאָסן ווערן ביזן אָוונט. ג און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד
land fun folk dos un ovnt bizn vern farshlosn nisht zol
land of people the and evening until become shut not shall

זאָל זיך בוקן פֿאַר ה׳ אין אײַנגאַנג פֿון יענעם טויער, אין
in toier yenem fun aingang in Hashem far bukn zich zol
on gate that of entrance in Hashem before bow down selves shall

די שבתים, און אום ראָש-חודש. ד און דאָס בראַנדאָפּפֿער וואָס
vos brandopfer dos un rosh-choidesh um un Shabbosim di
that olah the and new moon at and Shabbatot the

offer unto Hashem in the Yom HaShabbos shall be six kevasim temimim, and a ram without blemish. [5] And the minchah shall be an ephah for a ram, and the minchah for the kevasim whatever his hand gives, and a hin of shemen to an ephah. [6] And in the yom of the Rosh Chodesh it shall be a young bull temimim, and six kevasim, and a ram; they shall be without blemish. [7] And he shall prepare a minchah, an ephah for a bull, and an ephah for a ram, and for the kevasim as much as he wishes, and a hin of shemen to an ephah. [8] And when the Nasi shall enter, he shall go in by the derech ulam HaSha'ar and he shall go out by the derech thereof.

[9] But when the Am HaAretz shall come before Hashem in the Mo'adim, he that entereth in by the derech Sha'ar Tzafon to worship shall exit by the derech Sha'ar Negev; and he that entereth by the derech Sha'ar Negev shall go out by derech Sha'ar Tzafonah; he shall not return by the derech HaSha'ar whereby he came in, but shall go out opposite it. [10] And the Nasi in the midst of them, when they go in, shall go in; and when they go out, shall go out.

דער פִּירשט זאָל מקריב זײַן צו ה אין טאָג פֿון שבת , איז זעקס
zeks iz Shabbos fun tog in Hashem tsu zain makrev zol firsht der
six is Shabbos of day on Hashem to be offer shall prince the

שעפּסן אָן אַ פּֿעלער , און אַ ווידער אָן אַ פּֿעלער ; ה און אַ
a un feler a on vider a un feler a on shepsn
a and blemish a without ram a and blemish a without sheep

שפּײַזאָפּֿפֿער אַן אֵיפֿה צו אַ ווידער, און צו די שעפּסן אַ שפּײַזאָפּֿפֿער
shpaizopfer a shepsn di tsu un vider a tsu eife an shpaizopfer
minchah a sheep the to and ram a to ephah an minchah

לויט דער גאָב פֿון זײַן האַנט; און אייל אַ הין צו אַן אֵיפֿה .
loit der gob fun zain hant un eil a hin tsu an eife
ephah an to hin a oil and hand his of bounty the according to

ו און אין טאָג פֿון ראָש-חודש : אַ יונגער אָקס אָן אַ פּֿעלער , און
un feler a on oks yunger a rosh-choidesh fun tog in un
and blemish a without bull young a new moon of day in and

זעקס שעפּסן, און אַ ווידער; אָן אַ פּֿעלער זאָלן זיי זײַן . ז און אַן
an un zain zei zoln feler a on vider a un shepsn zeks
an and be they shall blemish a without ram a and sheep six

אֵיפֿה צו דעם אָקס, און אַן אֵיפֿה צו דעם ווידער, זאָל ער מאַכן אַ
a machn er zol vider dem tsu eife an un oks dem tsu eife
a make he shall ram the for ephah an and bull the for ephah

שפּײַזאָפּֿפֿער, און צו די שעפּסן אַזוי ווי זײַן האַנט פֿאַרמאָגט ;
farmogt hant zain vi azoi shepsn di tsu un shpaizopfer
have enough hand his as according to sheep the not and minchah

און אייל אַ הין צו אַן אֵיפֿה . ח און אַז דער פִּירשט קומט , זאָל ער
er zol kumt firsht der az un eife an tsu hin a eil un
he shall comes prince the when and ephah an to hin a oil and

אַרײַנגיין דורכן פֿירהויז פֿון טויער און דורך אים זאָל ער אַרויסגיין .
aroisgein er zol im durch un toier fun firhoiz durchn araingein
go out he shall it by and gate of vestibule through enter

ט אָבער אַז דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד קומט פֿאַר ה אין די
di in Hashem far kumt land fun folk dos az ober
the in Hashem before come land of people the when but

יוֹם-טובֿים , זאָל דער וואָס גייט אַרײַן דורכן צפֿון-טויער
yom-tuvim der vos geit arain durchn tsofn-toier
appointed festivals that goes in through the north gate

זיך צו בוקן , אַרויסגיין דורכן דָּרום-טויער , און דער
zich tsu bukn araisgein durchn dorem-toier un der
self to bow down go out through the south gate and the one

וואָס גייט אַרײַן דורכן דָּרום-טויער , זאָל אַרויסגיין דורכן
vos geit arain durchn dorem-toier zol araisgein durchn
that goes in through the south gate shall go out through

צפֿון-טויער ; ער זאָל זיך נישט אומקערן דורך דעם טויער וואָס ער איז
tsofn-toier er vos zich nisht umkeren durch dem toier vos er iz
the north gate he that self not return by the gate whereby he is

דורך אים אַרײַנגעגאַנגען , נאָר אַנטקעגן זיך זאָל ער אַרויסגיין . י און
im durch araingegangen nor antkegen zich zol er araisgein un
it by went in but opposite self shall he go out and

דער פִּירשט זאָל זײַן צווישן זיי : ווען זיי גייען אַרײַן, זאָל ער
der firsht zol zain tsvishn zei ven zei geyen arain zol er
the prince shall be among them when they go in shall he

אַרײַנגיין , און ווען זיי גייען אַרויס, זאָל זיי אַרויסגיין אין איינעם .
araingein un ven zei geyen arois zoln zei araisgein in einem
go in and when they go out shall they go out together in

[11] And in the Chagim and in the Mo'adim the minchah shall be an ephah to a bull, and an ephah to a ram, and to the kevasim as much as one wishes to give, and a hin of shemen to an ephah. [12] Now when the Nasi shall prepare a nedavah, olah or shelamim nedavah unto Hashem, one shall then open for him the Sha'ar that looketh toward the east, and he shall prepare his Olah and his Shelamim, as he did on the Yom HaShabbos; then he shall go out; and after his going out one shall shut the Sha'ar.

יא און אין די יוֹם-טובִּים און אין די פַּיִערטעג זאָל דאָס
dos zol faierteg di in un yom-tuvim di in un
this shall firedays the in and appointed festivals the in and

שפּיַזאָפּפֿער זיין אַן אֵיפֿה צו אַן אָקס, און אַן אֵיפֿה צו אַ ווידער,
vider a tsu eife an un oks an tsu eife an zain shpaizopfer
ram a to ephah an and bull an to ephah an be minchah

און צו די שעפּסן לויט דער גאָב פֿון זיין האַנט; און אייל
eil un hant zain fun gob der loit shepsn di tsu un
oil and hand his of bounty the according to sheep the to and

אַ הין צו אַן אֵיפֿה. יב און אַז דער פֿירשט וועט מאַכן אַ פֿרייַוויליקן
fraivilikn a machn vet firsht der az un eife an tsu hin a
freewill a make will prince the when and ephah an to hin a

קָרבָּן, אַ בראַנדאָפּפֿער, אָדער אַ פֿרידאָפּפֿער, אַ פֿרייַוויליקן קָרבָּן צו
tsu korben fraivilikn a fridopfer a oder brandopfer a korben
to korban freewill a peace offering a or olah an korban

ה, זאָל מען עפֿענען פֿאַר אים דעם טויער וואָס איז געקערט צו
tsu gekert iz vos toier dem im far efenen men zol Hashem
to turned is which gate the him for open one shall Hashem

מזרח, און ער זאָל מאַכן זיין בראַנדאָפּפֿער, און זיין פֿרידאָפּפֿער,
fridopfer zain un brandopfer zain machn zol er un mizrech
peace offering his and olah his make shall he and east

אַזוי ווי ער מאַכט אין טאָג פֿון שבת, און אַרויסגיין; און מע זאָל
zol me un aroisgein un Shabbos fun tog in macht er vi azoi
shall one and go out and Shabbos of day in makes he as so

פֿאַרשליסן דעם טויער נאָך זיין אַרויסגיין.
aroisgein zain noch toier dem farshlisn
going out his after gate the shut

[13] Thou shalt daily prepare an Olah unto Hashem of a keves of the first year tamim *(without blemish)*; thou shalt prepare it baboker baboker. [14] And thou shalt prepare a Minchah for it baboker baboker, the sixth part of an ephah, and the third part of a hin of shemen, to moisten with the fine flour; a minchah chukkot olam tamid unto Hashem. [15] Thus shall they prepare the keves, and the minchah, and the shemen, baboker baboker for an olat tamid.

[16] Thus saith Adonoi Hashem: If the Nasi give a mattanah *(gift)* unto any of his banim, the nachalah thereof shall belong to his

יג און אַ שעפּס אַ יאָריקן אָן אַ פֿעלער זאָלסטו מאַכן אַ
a machn zolstu feler a on yorikn a sheps a un
a make shall you blemish a without in its first year a sheep a and

בראַנדאָפּפֿער איטלעכן טאָג צו ה; פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן זאָלסטו
zolstu frimorgn in frimorgn Hashem tsu tog itlechn brandopfer
shall you morning in morning Hashem to day each olah

עס מאַכן. יד און אַ שפּיַזאָפּפֿער זאָלסטו מאַכן צו אים פֿרימאָרגן
frimorgn im tsu machn zolstu shpaizopfer a un machn es
morning it for make shall you minchah a and make it

אין פֿרימאָרגן, אַ זעקסטל פֿון אַן אֵיפֿה, און אייל אַ דריטל הין צו
tsu hin dritel a eil un eife an fun zekstl a frimorgn in
to hin one-third a oil and ephah an of sixth a morning in

באַשפּריצן דאָס זעמלמעל, אַ שפּיַזאָפּפֿער צו ה; אייביקע
eibike Hashem tsu shpaizopfer a zemelmel dos bashpritsn
everlasting Hashem to minchah a fine flour the sprinkle with

געזעצן אויף תּמיד. טו זיי זאָלן מאַכן דעם שעפּס, און דאָס שפּיַזאָפּפֿער,
shpaizopfer dos un sheps dem machn zoln zei tamid oif gezetsn
minchah the and sheep the make shall they always for laws

און דאָס אייל, פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן, אַ שטענדיק בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer shtendik a frimorgn in frimorgn eil dos un
olah always a morning in morning oil the and

טז אָזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה: אַז דער פֿירשט וועט געבן
gebn vet firsht der az Hashem Adonoi gezogt hot azoi
give will prince the if Hashem Adonoi said has so

עמיצן פֿון זיינע זין אַ מתּנה, איז דאָס זיין נחלה, זאָל
zol nachle zain dos iz matone a zin zaine fun emitsn
shall inheritance his this is gift a sons his of someone

banim; it shall be their achuzzah by nachalah.
17 But if he give a mattanah of his nachalah to one of his avadim, then it shall be his to the Shenat HaDeror *(Jubilee Year)*; then it shall return to the Nasi; but his nachalah shall belong only to his banim. 18 Moreover the Nasi shall not take of the nachalah HaAm by oppression, to thrust them out of their achuzzah; but he shall give his banim nachalah out of his own achuzzah; that My people be not scattered each man from his achuzzah.

19 After he brought me through the entrance, which was at the side of the Sha'ar, into the lishkhot hakodesh of the Kohanim, which looked toward the tzafonah; and, hinei, there was a place at its western sides. 20 Then said he unto me, This is the place where the Kohanim shall cook the asham *(trespass offering)* and the chattat, where they shall bake the minchah; that they bear them not out into the Khatzer HaKhitzonah and so set apart as kodesh HaAm.

21 Then he brought me forth into the Khatzer HaKhitzonah, and caused me to pass by the four corners of the Khatzer;

עס בלייבן ביי זיינע זין ; דאָס איז זייער אייגנטום פַּאַר אַ
a far eigentum zeyer iz dos zin zaine bai blaibn es
a for ancestral property their is this sons his by remain it

נחלה . יזאָבער אַז ער וועט געבן אַ מתּנה פֿון זיין נחלה
nachle zain fun matone a gebn vet er az ober nachle
inheritance his of gift a give will he if but inheritance

צו איינעם פֿון זיינע קנעכט , זאָל עס צו אים געהערן ביז דעם יאָר
yor dem biz gehern im tsu es zol knecht zaine fun einem tsu
year the until belong him to it shall servants his of one to

פֿון פֿרײַלאָזונג, און זיך אומקערן צום פֿירשט; בלויז וואָס ער גיט פַּאַר
far git er vos bloiz firsht tsum umkeren zich un frailozung fun
for gives he what only prince to return self and freedom of

אַ נחלה צו זיינע זין , זאָל בלייבן ביי זיי . יחאון דער פֿירשט
firsht der un zei bai blaibn zol zin zaine tsu nachle a
prince the and them by remain shall sons his to inheritance a

זאָל נישט נעמען פֿון דעם פֿאָלקס נחלה , זיי צו קריוודען
krivden tsu zei nachle folks dem fun nemen nisht zol
wrong to them inheritance people's the of take not shall

פֿון זייער אייגנטום ; פֿון זיין אייגנטום זאָל ער געבן
gebn er zol eigentum zain fun eigentum zeyer fun
give he shall ancestral property his of ancestral property their of

אַ נחלה צו זיינע זין ; כּדי מײַן פֿאָלק זאָל נישט צעשפּרייט
tseshpreit nisht zol folk main kedei zin zaine tsu nachle a
scattered not shall people my so that sons his to inheritance an

ווערן איטלעכער פֿון זיין אייגנטום .
eigentum zain fun itlecher vern
ancestral property his from each become

יטאון ער האָט מיך געבראַכט דורך דעם אײַנגאַנג וואָס בײַן
bain vos aingang dem durch gebracht mich hot er un
by which entrance the through brought me has he and

זײַ טויער צו די הייליקע קאַמערן פַּאַר די כּהנים , וואָס זיינען
zainen vos koyanim di far kamern heilike di tsu toier zait
are which kohanim the for rooms holy the toward gate side

געווען געקערט צו צפֿון , ערשט דאָרטן איז געווען אַן אָרט וויינקל
vinkel in ort an geven iz dortn ersht tsofn tsu gekert geven
corner in place a was is there behold north to turned were

צו מערבּ . כאון ער האָט צו מיר געזאָגט: דאָס איז דער אָרט וואָס די
di vos ort der iz dos gezogt mir tsu hot er un mayrev tsu
the where place the is this said me to has he and west to

כּהנים זאָלן דאָרטן קאָכן דאָס שולדאָפּפֿער און דאָס זינדאָפּפֿער ,
zindopfer dos un shuldopfer dos kochn dortn zoln koyanim
sin offering the and guilt offering the cook there shall kohanim

וווּ זיי זאָלן באַקן דאָס שפּײַזאָפּפֿער, כּדי נישט אַרויסצוטראָגן אין
in aroistsutrogn nisht kedei shpaizopfer dos bakn zoln zei vu
in carry out not so that minchah the bake shall they where

דעם אויסנווייניקסטן הויף , צו מאַכן הייליק דאָס פֿאָלק .
folk dos heilik machn tsu hoif oisenveinikstn dem
people the holy make to courtyard outermost the

כאון ער האָט מיך אַרויסגעפֿירט אין דעם אויסנווייניקסטן הויף ,
hoif oisenveinikstn dem in aroisgefirt mich hot er un
courtyard outermost the in led out me has he and

און האָט מיך פֿאַרבײַגעפֿירט פֿאַרבײַ די פֿיר ווינקלען פֿון הויף ,
hoif fun vinklen fir di farbai farbaigefirt mich hot un
courtyard of corners four the close by made go past by me has and

and, hinei, in the Khatzer I saw in every corner of the Khatzer there was a Khatzer. [22] In the four corners of the Khatzer there were enclosed Khatzerot forty cubits long and thirty wide; these four corners were of one measure. [23] And there was a row of masonry saviv *(around)* inside them, round about these four, and it was made with hearths at the bottom of the rows round about. [24] Then said he unto me, These are the Bais HaMevashelim, where the Mesharetim of the Bais shall cook the zevach HaAm.

47 Afterward he brought me again unto the Petach HaBeis; and, hinei, mayim issued out from under the threshold of the Beis eastward; for the forefront of the Beis stood toward the east, and the mayim came down from under from the right side of the Beis, at the south side of the Mizbe'ach. [2] Then he brought me out of derech Sha'ar Tzafonah, and led me about the derech outside unto the outer Sha'ar by the derech that looketh eastward; and, hinei, there flowed out mayim on the right side.

[3] And when the ish that had the measuring line in his yad went forth eastward, he measured a thousand cubits, and he

ערשט אַ הויף אין אַווינקל הויף , אַ הויף אין אַ ווינקל
vinkel a in hoif a hoif , vinkel a in hoif a ersht
corner a in courtyard a courtyard , corner a in courtyard a behold

הויף . כב און אין די פֿיר ווינקלען פֿון הויף זיַינען געווען
geven zainen hoif fun vinklen fir di in un hoif
were are courtyard of corners four the in and courtyard

אײַנגעשלאָסענע הויפֿן , פֿערציק די לענג , און דרײַסיק די ברייט;
breit di draisik un leng di fertsik hoifn aingeshlosene
width the thirty and length the forty courtyards enclosed

איין מאָס בײַ זיי פֿירן אין די ווינקלען. כג און אַ ציילֿ שטיינער איז
iz shteiner tseil a un vinklen di in firn zei bai mos ein
is stones row a and corners the in led them by measure one

געווען רונד אַרום אין זיי , רונד אַרום בײַ זיי פֿירן , און
un firn zei bai arum rund zei in arum rund geven
and go by them by round around them in round around was

קיכן געמאַכט אונטער די ציילן רונד אַרום . כד און ער האָט צו
tsu hot er un arum rund tseiln di unter gemacht kichn
to has he and round around rows the under made kitchens

מיר געזאָגט: דאָס איז די קאָכשטוב וואָס די באַדינער פֿון הויז זאָלן
zoln hoiz fun badiner di vos kochshtub di iz dos gezogt mir
shall house of servants the where kitchen the is this said me

דאָרטן קאָכן דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון פֿאָלק .
folk fun shlachtopfer dos kochn dortn
people of slaughter sacrifice the cook there

מז און ער האָט מיך צוריקגעבראַכט צו דעם איינגאַנג פֿון הויז ,
hoiz fun aingang dem tsu tsurikgebracht mich hot er un
house of Petach the to brought again me has he and

ערשט וואַסער גייט אַרויס פֿון אונטער דער שוועל פֿון
fun shvel der unter fun arois geit vaser ersht
of threshold the under from out goes water behold

הויז , צו מזרח , וואָרעם די פֿאָדערזײַט פֿון הויז איז געווען
geven iz hoiz fun foderzait di vorem mizrech tsu hoiz
having been is house of forefront the for eastward to house

צו מזרח ; און דאָס וואַסער האָט אַראָפּגענידערט פֿון אונטן , פֿון
fun unten fun aropgenidert hot vaser dos un mizrech tsu
from under from gone down has water the and eastward to

דער רעכטער זײַט פֿון הויז , אין דָרום פֿון מזבח . ב און ער האָט
hot er un mizbeyech fun dorem in hoiz fun zait rechter der
has he and altar of south side in house of side right the

מיך אַרויסגעפֿירט דורכן צפֿון-טויער , און האָט מיך אַרויסגעפֿירט
aroisgefirt mich hot un tsofn-toier durchn aroisgefirt mich
led out me has and the north gate through brought out me

דורך דרויסן , צו דעם אויסנווייניקסטן טויער, אויף דעם וועג וואָס איז
iz vos veg dem oif toier oisenveinikstn dem tsu droisn durch
is which way the on gate outermost the to outside by

געקערט צו מזרח ; ערשט וואַסער פֿליסט אַרויס פֿון דער רעכטער זײַט.
zait rechter der fun arois flist vaser ersht mizrech tsu gekert
side right the from out flows water behold eastward to turned

ג ווי דער מאַן איז אַרויסגעגאַנגען צו מזרח מיט אַ מעסטשנור
mestshnur a mit mizrech tsu aroisgegangen iz man der vi
measuring line a with eastward to having come out is man the as

אין זײַן האַנט, אַזוי האָט ער אָפּגעמאָסטן טויזנט אײלן , און האָט
hot un eiln toiznt opgemostn er hot azoi hant zain in
has and cubits a thousand measured he has so hand his in

brought me through the mayim; the mayim were to the ankles. 4 Again he measured a thousand, and brought me through the mayim; the mayim were to the knees. Again he measured a thousand, and brought me through; the mayim were to the loins. 5 Afterward he measured a thousand; and it was a nachal *(stream)* that I could not cross over; for the mayim were risen, mayim to swim in, a nachal that could not be crossed over. 6 And he said unto me, Ben Adam, hast thou seen this? Then he brought me, and caused me to return to the bank of the nachal.

7 Now when I had returned, hinei, at the bank of the nachal were etz rav me'od *(very many trees)* on the one side and on the other. 8 Then said he unto me, These mayim issue out toward the east country, and go down into the Aravah, and go into the Sea; which being brought forth into the Sea, the mayim shall be healed. 9 And it shall come to pass, that every nefesh chayyah, which moveth, whithersoever the nachalim shall come, shall live; and there shall be a very great multitude of dag *(fish)*, because these mayim shall come there; for they shall be healed; and every thing shall live whither

מיך דורכגעפֿירט דורכן וואַסער – וואַסער ביז די קנעכלעך . ד און ער
mich durchgefirt durchn vaser vaser biz di knechlech . un er
me led through water water unto the ankles . and he

האָט אָפּגעמאָסטן טויזנט , און האָט מיך דורכגעפֿירט דורכן וואַסער
hot opgemostn toiznt un hot mich durchgefirt durchn vaser
has measured a thousand and has me led through water

– וואַסער ביז די קני . און ער האָט אָפּגעמאָסטן טויזנט , און
vaser biz di kni . un er hot opgemostn toiznt un
water unto the knees . and he has measured a thousand and

האָט מיך דורכגעפֿירט דורך וואַסער ביז די לענדן . ה און ער האָט
hot mich durchgefirt durch vaser biz di lendn . un er hot
has me led through water unto the loins . and he has

אָפּגעמאָסטן טויזנט – אַ טיַך וואָס איך האָב נישט געקענט אַריבערגיין,
opgemostn toiznt a taich vos ich hob nisht gekent aribergein
measured a thousand a river that I did not able to go over

וואָרעם דאָס וואַסער איז געווען הויך , אַ וואַסער צום שווימען , אַ טיַך
vorem iz vaser dos tsum shvimen a taich
because is water the to swim a river

וואָס איך האָב נישט געקענט אַריבערגיין . ו און ער האָט צו מיר געזאָגט:
vos ich hob nisht gekent aribergein . un er hot tsu mir gezogt
which I did not able to pass over . and he has unto me said

האָסטו גענזען , מענטשנקינד ? און ער האָט מיך געפֿירט, און האָט מיך
hostu gezen , mentshnkind ? un er hot mich gefirt, un hot mich
have you seen , son of man ? and he has me guided , and has me

געבראַכט צום ברעג פֿון טיַך .
gebracht tsum breg fun taich .
brought to shore of river .

ז ווי איך בין צוריקגעקומען , ערשט ביַם ברעג טיַך זיַנען פֿיל
vi ich bin tsurikgekumen , ersht baim breg taich zainen fil
as I am came back to , behold at shore river are many

ביימער פֿון דער זיַט און פֿון יענער זיַט . ח און ער האָט צו מיר געזאָגט:
beimer fun der zait un fun yener zait . un er hot tsu mir gezogt
trees of the side and of that side . and he has unto me said

דאָס דאָזיקע וואַסער גייט אַרויס צו דער מזרח-געגנט , און וועט
dos dozike vaser geit arois tsu der mizrech-gegent , un vet
this the water goes out to the Eastern region , and will

אַראָפּנידערן אין דעם פּלוין, און אַז עס וועט אַריַין אין ים , אין דעם
dem in aropnideren dem in ploin, un az es vet arain in yam , in
the in go down the in plain , and that it will in the sea into

ים פֿון דומפּיקע וואַסער, וועט דאָס וואַסער געהיילט ווערן . ט און
yam in dumpike fun vaser, vet dos vaser geheilt vern . un
sea of stagnant water , this will water become healed . and

עס וועט זיַן , יעטווועדער לעבעדיקע באַשעפענישן וואָס ער ווידמענט,
es vet zain , yetveder lebedike bashefenish vos er vidment,
it will be every living creature which it swarms ,

וועט אָפּלעבן אומעטום ווו די טיַכן וועלן קומען , און פֿיש וועלן
vet oplebn umetum vu di taichn veln kumen , un fish veln
will live everywhere where the rivers will come , and fish will

זיַין זייער פֿיל , ווייַל די דאָזיקע וואַסערן קומען אַהין , כּדי עס
zeyer fil , vail di dozike vasern kumen ahin , kedei es
very many , because these waters come there , so that it

זאָל גענעזן ווערן און אָפּלעבן אַלץ ווּוהין דער טיַך וועט קומען .
zol genezen vern un oplebn alts vuhin der taich vet kumen .
shall be healed become and live all that where the river will come .

the nachal cometh. [10] And it shall come to pass, that the fishermen shall stand upon it from Ein-Gedi even unto Ein Eglayim; they shall be a place to spread forth nets; their dag *(fish)* shall be according to their kinds, as the dag *(fish)* of the Yam HaGadol, exceeding many. [11] But the miry places thereof and the marshes thereof shall not be healed; they shall be given to melach. [12] And by the nachal upon the bank thereof, on this side and on that side, shall grow kol etz ma'achal, whose aleh *(leaf)* shall not fade, neither shall the p'ri thereof fail; it shall yield fresh fruit every month, because the mayim for them flowed out of the Mikdash; and the p'ri thereof shall be for food, and the aleh *(leaf)* thereof for terufah *(healing)*.

[13] Thus saith Adonoi Hashem: This shall be the boundary, whereby ye shall inherit HaAretz according to the Shnei Asar Shivtei Yisroel: Yosef shall have two portions. [14] And ye shall inherit it, one as well as another; concerning the which I lifted up Mine Yad to give it unto your Avot; and HaAretz HaZot shall fall unto you for nachalah.

[15] And this shall be the boundary of HaAretz toward the north side, from the Yam HaGadol, the derech Chetlon, as men go to Tzedad; [16] Chamat,

י און עס וועט זײַן , פֿישערס וועלן שטיין בײַ אים פֿון עֵין-גֶּדי און
un Ein-Gedi fun im bai shtein veln fishers zain vet es un
and Ein-Gedi from it by stand will fishers be will it and

ביז עֵין-עֶגלַיִם ; אויף אויסשפּרייטן נעצן וועט עס זײַן ; פֿון אַלערלײ
alerlei fun zain es vet netsn oisshpreitn oif Ein-Eglayim biz
all kinds of of be it will nets spread out on Ein Eglayim unto

מינים וועלן זײַן זייערע פֿיש, אַזוי ווי די פֿיש פֿון יַם-הַגָּדול , זייער
zeyer Yam-Hagodl fun fish di vi azoi fish zeyere zain veln minim
very Great Sea of fish the as so fish their be will kinds

פֿיל . יא אָבער זײַנע זומפּן און זײַנע וואַסערגריבער וועלן נישט
nisht veln vasergriber zaine un zumpn zaine ober fil
not will marshes its and miry places its but many

געזונט גענומען וועלן זײַן ; פֿאַר זאַלץ זײַנען זיי אָפּגעגעבן . יב און בײַ
bai un opgegebn zei zainen zalts far vern gemacht gezunt
by and given back to they are salt for become made well

דעם טײַך וועלן אויסוואַקסן אויף זײַן ברעג, פֿון דער זײַט און פֿון יענער
yener fun un zait der fun breg zain oif oisvaksn veln taich dem
that of and side the of the shore its on grow out will river the

זײַט, אַלערלײ ביימער צום עסן ; זייער בלאַט וועט נישט פֿאַרוועלקט
farvelkt nisht vet blat zeyer esen tsum beimer alerlei zait
withered not will leaf their eat to trees all kinds of side

וועלן , און זייער פֿרוכט וועט נישט אויסגיין; אַלע חודש וועלן זיי
zei veln choidesh ale oisgein nisht vet frucht zeyer un vern
they will month all run out not will fruit their and become

צייַטיקן, ווײַל זייערע וואַסערן, זיי גייען אַרויס פֿון מִקדָּש ; און
un mikdash fun arois geyen zei vasern zeyere vail tsaitikn
and sanctuary of out go they waters their because ripen

זייער פֿרוכט וועט זײַן צום עסן , און זייער בלאַט פֿאַר אַ רפֿואה .
refue a far blat zeyer un esen tsum zain vet frucht zeyer
healing a for leaf their and eat to be will fruit their

יג אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה : דאָס איז דער גרענעץ, ווי איר
ir vi gemark der iz dos Hashem Adonoi gezogt hot azoi
you as border the is this Hashem Adonoi said has so

זאָלט מאַכן ערבן דאָס לאַנד צו די צוועלף שבֿטים פֿון יִשׂרָאֵל, מיט
mit Yisroel fun shvotim tsvelf di tsu land dos arben machn zolt
with Yisroel of tribes twelve the to land the inherit make shall

צוויי חלקים פֿאַר יוֹסף . יד און איר זאָלט עס ערבן איינער אַזוי ווי
vi azoi einer arben es zolt ir un Yosef far chalokim tsvei
as so one inherit it shall you and Yosef for portions two

דער אַנדערער, וואָרעם איך האָב אויפֿגעהויבן מײַן האַנט, עס צו געבן צו
tsu gebn tsu es hant main oifgehoibn hob ich vorem anderer der
to give to it hand my lifted up have I because other the

נחלה . אייַערע עלטערן; און דאָס דאָזיקע לאַנד זאָל פֿאַלן אײַך אַ
nachle a far faln aich zol land dozike dos un eltern aiere
inheritance a for fall to you shall land this the and fathers your

טו און דאָס איז דער גרענעץ פֿון דעם לאַנד: אין צפֿון-זײַט , פֿון
fun tsofn-zait in land dem fun gemark der iz dos un
of the north side in land the of border the is this and

יַם-הַגָּדול דורך חֶתלון ביז מע קומט קיין צְדָד ; טז חֲמָת ,
Chammat Tsedad kein kumt me biz chetlun durch Yam-Hagodl
Chamat Tzedad to comes one unto Chetlon by Great Sea

Berotah, Sivrayim, which is between the boundary of Damascus and the boundary of Chamat; Chamat Chatzer Hattikhon, which is by the boundary of Chavran. 17 And the boundary from the Yam shall be Khatzar Einon, the boundary of Damascus, and the north northward, and the boundary of Chamat. And this is the north side.

18 And the east side ye shall measure from Chavran, and from Damascus, and from Gil'ad, and from Eretz Yisroel by Yarden, from the boundary unto the eastern sea. And this is the east side.

19 And the south side southward, from Tamar even to the waters of Merivot in Kadesh, the nachalah to the Yam HaGadol. And this is the south side southward.

20 The west side also shall be the Yam HaGadol from the boundary, until opposite the approach to Chamat. This is the west side.

21 So shall ye divide HaAretz Hazot unto you according to the Shivtei Yisroel. 22 And it shall come to pass, that ye shall divide it by lot for a nachalah unto you, and to the gerim that sojourn among you, which shall father banim among you; and they shall be unto you as native-born among the Bnei Yisroel;

בֵּרוֹתָה , סִבְרַיִם וּואָס צווישן דעם געמאַרק פֿון דַּמֶּשֶׂק און דעם
dem un Damesek fun gemark dem tsvishn vos Sivrayim Berotah
the and Damascus of border the between which Sivrayim Berotah

געמאַרק פֿון חֲמָת ; חָצֵר הַתִּיכוֹן וואָס ביים געמאַרק פֿון
fun gemark baim vos Hatichon Chatser Chammat fun gemark
of border at which Hattikhon Chatzer Chamat of border

חַוְרָן . יז און דער געמאַרק פֿון ים אַהער זאָל זיין חַצַר-עֵינוֹן
Chatsar-Einon zain zol aher yam fun gemark der un Chavran
Khatzar Einon be shall here the sea of border the and Chavran

ביים געמאַרק פֿון דַּמֶּשֶׂק , און אין צפֿון צו צפֿון איז דער געמאַרק
gemark der iz tsofn tsu tsofn in un Damesek fun gemark baim
border the is north to north in and Damascus of border at

פֿון חֲמָת . דאָס איז די צפֿון-זײַט .
tsofn-zait di iz dos Chammat fun
the north side the is this Chamat of

יח און די מזרח-זײַט זאָלט איר מעסטן צווישן חַוְרָן און
un Chavran tsvishn mestn ir zolt mizrech-zait di un
and Chavran between measure you shall the east side the and

דַּמֶּשֶׂק און גִּלְעָד , און צווישן דעם לאַנד פֿון יִשְׂרָאֵל, ביים יַרדן ,
Yarden baim Yisroel fun land dem tsvishn un Gilad un Damesek
Yarden at Yisroel of land the between and Gil'ad and Damascus

פֿון דעם געמאַרק ביז דעם מזרח-ים . דאָס איז די מזרח-זײַט .
mizrech-zait di iz dos mizrech-yam dem biz gemark dem fun
the east side the is this eastern sea the unto border the from

יט און די דָּרום-זײַט צו תָּמָר איז פֿון תָּמָר ביז די וואַסערן
vasern di biz Tamar fun iz dorem tsu dorem-zait di un
waters the unto Tamar from is southward to south side the and

פֿון מריבַת-קָדֵשׁ , ביז צום טײַך, ביז צום יַם-הַגָּדול . דאָס איז
iz dos Yam-Hagodl tsum biz taich tsum biz Merivat-Kadesh fun
is this Great Sea to until river to unto Merivat-Kadesh of

די דָּרום-זײַט צו דָּרום .
dorem tsu dorem-zait di
south to south side the

כ און די מערבֿ-זײַט איז דער יַם-הַגָּדול , פֿון דעם געמאַרק ביז
biz gemark dem fun Yam-Hagodl der iz mayrev-zait di un
unto border the from Great Sea the is the west side the and

אַקעגן וווּ מע קומט קיין חֲמָת . דאָס איז די מערבֿ-זײַט .
akegn vu me kumt kein Chammat di iz dos mayrev-zait di
the west side the is this Chamat to come one where opposite

כא און אַז איר וועט אײַך צעטיילן דאָס דאָזיקע לאַנד לויט די
un az ir vet aich tseteiln dos dozike land loit di
the according to land this the divide you will you that and

שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל, כב איז, זאָלט איר עס אויסווארפֿן פֿאַר אַ נחלה
shvotim fun Yisroel iz zolt ir es oisvarfn far a nachle
inheritance a for allot it you shall is Yisroel of tribes

צו אײַך, און צו די פֿרעמדע וואָס ווויינען צווישן אײַך, וואָס האָבן
tsu aich un tsu di fremde vos voinen tsvishn aich vos hobn
have which you among dwell which gerim the to and you to

געבאָרן קינדער צווישן אײַך; און זיי זאָלן בײַ אײַך זײַן אַזוי ווי
geborn kinder tsvishn aich un zei zoln bai aich zain azoi vi
as so be you by shall they and you among children given birth to

אײַנגעבאָרענע צווישן די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל; גלײַך מיט אײַך זאָל זיי
aingeborene tsvishn di kinder Yisroel fun glaich mit aich zol zei
they shall you with equal Yisroel of children the among native-born

they shall have nachalah with you among the Shivtei Yisroel. 23 And it shall come to pass, that in what shevet *(tribe)* the ger sojourneth, there shall ye give him his nachalah, saith Adonoi Hashem.

48 Now these are the shmot of the Shevatim *(Tribes)*.
From the northern frontier near the derech Chetlon, as one goeth to Chamat, to Chatzar Einan, to the northward border of Damascus, near Chamat; for these are his, from the eastern side to the western side, Dan, one portion.
2 And by the border of Dan, from the east side unto the west side, Asher, one portion. 3 And by the border of Asher, from the east side even unto the west side, Naphtali, one portion. 4 And by the border of Naphtali, from the east side unto the west side, Menasheh, one portion. 5 And by the border of Menasheh, from the east side unto the west side, Ephrayim, one portion. 6 And by the border of Ephrayim, from the east side even unto the west side, Reuven, one portion. 7 And by the border of Reuven, from the east side unto the west side, Yehudah, one portion.

8 And by the border of Yehudah, from the east side unto the west side, shall be the terumah which ye shall offer of five and

כג און עס זאָל זיין , נחלה צווישן די קינדער פון ישׂראֵל.
zain zol es un Yisroel fun kinder di tsvishn nachle a faln
be shall it and Yisroel of children the among inheritance a fall

צווישן דעם שבט וואָס דער פרעמדער ווויינט ביי אים, דאָרטן זאָלט
zolt dortn im bai voint fremder der vos sheyvet dem tsvishn
shall there it by resides foreigner the which tribe the among

איר געבן זיין נחלה , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt nachle zain gebn ir
Hashem Adonoi declares inheritance be give you

מח

און דאָס זיינען די נעמען פון די שבטים : פון
fun shvotim di fun nemen di zainen dos un
of tribes the of names the are these and

צפון-עק לעבן דעם וועג פון חֶתלון ביז מע
tsofn-ek biz chetlun fun veg dem lebn
one until Chetlon of way the beside northern frontier

קומט קיין חֲמָת , חַצַר-עֵינָן ביי דעם גמארק פון דַּמֶּשֶׂק
Damesek fun gemark dem bai Chatsar-Einan Chammat kein kumt
Damascus of border the to Chatzar Einan Chamat to come

צו צפון , לעבן חֲמָת . און עס זאָל זיין פון מזרח-זייט צו
tsu mizrech-zait fun zain zol es un Chammat lebn tsofn tsu
to the east side from be shall it and Chamat beside north to

מערבּ פַּאר דָּן , איין חלק . ב און לעבן דעם גמארק פון דָּן , פון
fun Dan fun gemark dem lebn un chelek ein Dan far mayrev
from Dan of border the beside and portion one Dan for west

מזרח-זייט ביז מערבּ-זייט , אָשֵׁר , איין חלק . ג און לעבן דעם
dem lebn un chelek ein Asher mayrev-zait biz mizrech-zait
the beside and portion one Asher the west side unto the east side

גמארק פון אָשֵׁר , פון מזרח-זייט און ביז מערבּ-זייט , נַפְתָּלִי ,
Naftali mayrev-zait biz un mizrech-zait fun Asher fun gemark
Naphtali the west side unto and the east side from Asher of border

איין חלק . ד און לעבן דעם גמארק פון נַפְתָּלִי , פון מזרח-זייט
mizrech-zait fun Naftali fun gemark dem lebn un chelek ein
the east side from Naphtali of border the beside and portion one

ביז מערבּ-זייט , מְנַשֶּׁה , איין חלק . ה און לעבן דעם גמארק
gemark dem lebn un chelek ein Menasheh mayrev-zait biz
border the beside and portion one Menasheh the west side unto

פון מְנַשֶּׁה , פון מזרח-זייט ביז מערבּ-זייט , אֶפְרַיִם , איין
ein Efrayim mayrev-zait biz mizrech-zait fun Menasheh fun
one Ephrayim the west side unto the east side from Menasheh of

חלק . ו און לעבן דעם גמארק פון אֶפְרַיִם , פון מזרח-זייט און
un mizrech-zait fun Efrayim fun gemark dem lebn un chelek
and the east side from Ephrayim of border the beside and portion

ביז מערבּ-זייט , ראוּבֵן , איין חלק . ז און לעבן דעם גמארק פון
fun gemark dem lebn un chelek ein Reuven mayrev-zait biz
of border the beside and portion one Reuven the west side unto

ראוּבֵן , פון מזרח-זייט ביז מערבּ-זייט , יְהוּדָה , איין חלק .
chelek ein Yehudah mayrev-zait biz mizrech-zait fun Reuven
portion one Yehudah the west side unto the east side from Reuven

ח און לעבן דעם גמארק פון יְהוּדָה , פון מזרח-זייט ביז
biz mizrech-zait fun Yehudah fun gemark dem lebn un
until the east side from Yehudah of border the beside and

מערבּ-זייט , זאָל זיין די אָפּשײדונג וואָס איר זאָלט אָפּשײדן ,
opsheiden zolt ir vos opsheidung di zain zol mayrev-zait
set apart shall you which separation the be shall the west side

twenty elef [cubits] wide, and in length equal to one of the other portions, from the east side unto the west side; and the Bais shall be within it. [9] The terumah that ye shall offer unto Hashem shall be of five and twenty elef [cubits] in length, and of ten elef [cubits] in width. [10] And for them, even for the kohanim, shall be this terumat hakodesh; toward the north five and twenty elef, and toward the west ten elef in width, and toward the east ten elef in width, and toward the south five and twenty elef in length; and the Mikdash Hashem shall be within thereof. [11] It shall be for the kohanim hamekudash *(set apart as kodesh)* of the Bnei Tzadok; which have been shomer over My mishmeret, which went not astray when the Bnei Yisroel went astray, as the Levi'im went astray. [12] And this terumiyyah *(separated portion)* for the kohanim, out of the terumat ha'aretz, kodesh kodashim, next to the border of the Levi'im. [13] And over against the border of the kohanim, the Levi'im shall have five and twenty elef in length, and ten elef in width; all the length shall be five and twenty elef, and the width ten elef. [14] And they shall not sell of it, neither exchange, nor transfer the reshit ha'aretz *(prime*

פֵּינף און צוואַנציק טויזנט שטאַנגען די ברייט, און די לענג אַזוי
azoi leng di un breit di shtangen toiznt tsvantsik un finf
so length the and width the rods thousand twenty and five

ווי איינער פֿון די חלקים, פֿון מזרח-זײַט ביז מערב-זײַט. און
un mayrev-zait biz mizrech-zait fun chalokim di fun einer vi
and the west side unto the east side from portions the of one as

דאָס מִקדָש זאָל זײַן אין מיטן פֿון דעם. ט די אָפּשיידונג
opsheidung di dem fun mitn in zain zol mikdash dos
separation the it of the middle in be shall sanctuary the

וואָס איר וועט אָפּשיידן צו ה, זאָל זײַן די לענג פֵּינף און
un finf leng di zain zol Hashem tsu opsheiden vet ir vos
and five length the be shall Hashem to set apart will you which

צוואַנציק טויזנט, און די ברייט צען טויזנט. י און פַֿאַר די דאָזיקע,
dozike di far un toiznt tsen breit di un toiznt tsvantsik
these the for and thousand ten width the and thousand twenty

פַֿאַר די כהנים, זאָל די הייליקע אָפּשיידונג זײַן: צו צפֿון פֵּינף
finf tsofn tsu zain opsheidung heilike di zol koyanim di far
five north to be separation holy the shall kohanim the for

און צוואַנציק טויזנט, און צו מערב צען טויזנט די ברייט, און
un breit di toiznt tsen mayrev tsu un toiznt tsvantsik un
and width the thousand ten west to and thousand twenty and

צו מזרח צען טויזנט די ברייט, און צו דָרום פֵּינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf dorem tsu un breit di toiznt tsen mizrech tsu
twenty and five south to and width the thousand ten east to

טויזנט די לענג; און דאָס מִקדָש פֿון ה זאָל זײַן אין
in zain zol Hashem fun mikdash dos un leng di toiznt
in be shall Hashem of sanctuary the and length the thousand

מיטן פֿון דעם. יא דער געהיילטער טייל זאָל זײַן פַֿאַר די כהנים
koyanim di far zain zol teil geheilikter der dem fun mitn
kohanim the for be shall part sanctified the it of the middle

פֿון די קינדער פֿון צָדוֹק וואָס האָבן געהיט מײַן היטונג, וואָס
vos hitung main gehit hobn vos Tsadok fun kinder di fun
which charge my guarded have that Tzadok of children the of

האָבן נישט אַוועקגעבלאָנדזשעט, ווען די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel fun kinder di ven avekgeblondzhet nisht hobn
have Yisroel of children the when gone astray not have

אַוועקגעבלאָנדזשעט, אַזוי ווי די לְוִיים האָבן אַוועקגעבלאָנדזשעט. יב און
un avekgeblondzhet hobn Leviim di vi azoi avekgeblondzhet
and gone astray have Levi'im the as so gone astray

עס זאָל זײַן אַן אָפּשיידונג פַֿאַר זיי פֿון דער אָפּשיידונג פֿון דעם לאַנד
land dem fun opsheidung der fun zei far opsheidung an zain zol es
land the of separation the of them for separation a be shall it

– אַ הייליקייט פֿון הייליקייטן, לעבן דעם געמאַרק פֿון די לְוִיים. יג און
un Leviim di fun gemark dem lebn heilikeitn fun heilikeit a
and Levi'im the of border the beside holy things of holiness a

פַֿאַר די לְוִיים, אַקעגן דעם געמאַרק פֿון די כהנים, פֵּינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf koyanim di fun gemark dem akegn Leviim di far
twenty and five kohanim the of border the against Levi'im the for

טויזנט די לענג, און די ברייט צען טויזנט; איטלעכע לענג פֵּינף
finf leng itleche toiznt tsen breit di un leng di toiznt
five length everything thousand ten width the and length the thousand

טויזנט. יד און זיי זאָלן
zoln zei un toiznt tsen breit di un toiznt tsvantsik un
shall they and thousand ten width the and thousand twenty and

land); for it is kodesh unto Hashem.

15 And the five alafim, that are left in the width over against the five and twenty elef, shall be chol (secular, unconsecrated) for the Ir, for dwelling, and for migrash (open lands); and the Ir shall be within thereof. 16 And these shall be the measurement thereof; the north side four alafim and five hundred, and the south side four alafim and five hundred, and on the east side four alafim and five hundred, and the west side four alafim and five hundred. 17 And the migrash (open land) of the Ir shall extend toward the north two hundred and fifty [cubits], and toward the south two hundred and fifty, and toward the east two hundred and fifty, and toward the west two hundred and fifty. 18 And the remainder of that area running lengthwise along the terumat hakodesh shall measure ten alafim [cubits] eastward, and ten alafim westward; and the increase thereof shall be for lechem unto them that serve the Ir. 19 And they that serve the Ir shall serve it out of all the Shivtei Yisroel. 20 All the terumah shall be foursquare, five and twenty elef by five and twenty elef; ye shall set apart as the

דערפּון נישט פַּאַרקויפֿן, און מע זאָל נישט אויסבייטן, און נישט איבערגעבן
ibergebn nisht un oisbaitn nisht zol me un farkoifen nisht derfun
transfer not and exchange not shall one and sell not thereof

דאָס ערשטע פּון דעם לאַנד, וואָרעם עס איז הייליק צו ה .
Hashem tsu heilik iz es vorem land dem fun ershte dos
Hashem to holy is it because land the of choice portion the

טו און די פּינף טויזנט וואָס בלייבן אין דער בריים, פֿאַר לענג פּון
fun leng far breit der in blaibn vos toiznt finf di un
of length for width the in remain which thousand five the and

די פּינף און צוואַנציק טויזנט , דאָס זאָל זיין וואָכעדיק, פֿאַר אַ שטאָט
shtot a far vochedik zain zol dos toiznt tsvantsik un finf di
city a for common his shall this thousand twenty and five the

צום ווינען , און פֿאַר אַ פֿרייַען פּלאַץ; און די שטאָט זאָל זיין אין
in zain zol shtot di un plats fraien a far un voinen tsum
in be shall city the and place open an for and dwelling to the

מיטן פּון דעם. טז און דאָס זיַינען אירע מאָסן ; צפֿון-זייַט
tsofn-zait mosn ire zainen dos un dem fun mitn
the north side measures its are these and it of midst of

פּיר טויזנט און פּינף הונדערט, און דָרום-זייַט פּיר טויזנט און פּינף
finf un toiznt fir dorem-zait un hundert finf un toiznt fir
five and thousand four south side and hundred five and thousand four

הונדערט, און פּון מזרח-זייַט פּיר טויזנט און פּינף הונדערט, און
un hundert finf un toiznt fir mizrech-zait fun un hundert
and hundred five and thousand four the east side of and hundred

מערבֿ-זייַט פּיר טויזנט און פּינף הונדערט. יז און אַ פֿרייַער פּלאַץ
plats fraier a un hundert finf un toiznt fir mayrev-zait
place free a and hundred five and thousand four the west side

זאָל זיין צו דער שטאָט: צו צפֿון צוויי הונדערט און פֿופֿציק, און צו
tsu un fuftsik un hundert tsvei tsofn tsu shtot der tsu zain zol
to and fifty and hundred two north to city the to be shall

דָרום צוויי הונדערט און פֿופֿציק, און צו מזרח צוויי הונדערט און
un hundert tsvei mizrech tsu un fuftsik un hundert tsvei dorem
and hundred two east to and fifty and hundred two south

פֿופֿציק, און צו מערבֿ צוויי הונדערט און פֿופֿציק. יח און וואָס בלייבט
blaibt vos un fuftsik un hundert tsvei mayrev tsu un fuftsik
remains which and fifty and hundred two west to and fifty

איבער אין דער לענג , אַקעגן דער הייליקער אָפּשיידונג , צען טויזנט
toiznt tsen opsheidung heiliker der akegn leng der in iber
thousand ten separation holy the against length the in over

צו מזרח , און צען טויזנט צו מערבֿ – דאָס וואָס איז אַקעגן
akegn iz vos dos mayrev tsu toiznt tsen un mizrech tsu
against is which this west to thousand ten and east to

דער הייליקער אָפּשיידונג , זאָל דער אײַנקום דערפּון זיַין פֿאַר ברויט
broit far zain derfun ainkum der zol opsheidung heiliker der
bread for be thereof increase the shall separation holy the

פֿאַר די אַרבעטער פּון דער שטאָט. יט און די וואָס אַרבעטן אין
in arbeten vos di un shtot der fun arbeter di far
in serve which the ones and city the of workers the for

דער שטאָט, זאָלן עס באַאַרבעטן – פּון אַלע שבֿטים פּון יִשׂרָאֵל. כ די
di Yisroel fun shvotim ale fun baarbetn es zoln shtot der
the Yisroel of tribes all from cultivate it shall city the

גאַנצע אָפּשיידונג , פּינף און צוואַנציק טויזנט אויף פּינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf oif toiznt tsvantsik un finf opsheidung gantse
twenty and five on thousand twenty and five separation whole

terumat hakodesh and the property of the Ir.

טויזנט ; פֿירעקעבדיק זאָלט איר אָפּשיידן די הייליקע אָפּשיידונג מיט
mit opsheidung heilike di opsheiden ir zolt firekechdik toiznt
with separation holy the set apart you shall foursquare thousand

דעם אייגנטום פֿון דער שטאָט.
shtot der fun eigentum dem
city the of ancestral property the

21 And the remainder shall be for the Nasi, on the one side and on the other of the terumat hakodesh, and of the property of the Ir, along the five and twenty elef of the terumah toward the east border, and westward along the five and twenty elef toward the west border, along the chalakim *(tribal portions)* for the Nasi; and it shall be the terumat hakodesh; and the Mikdash HaBayit shall be within thereof.

כא און דאָס איבעריקע זאָל זיין פֿאַר דעם פֿירשט; פֿון דער זייַט פֿון
fun un zait der fun firsht dem far zain zol iberike dos un
of and side the of prince the for be shall remaining the and

יענער זייַט פֿון דער הייליקער אָפּשיידונג און פֿון דעם אייגנטום
eigentum dem fun un opsheidung heiliker der fun zait yener
ancestral property the of and separation holy the of side that

פֿון דער שטאָט, אַקעגן די פֿינף און צוואַנציק טויזנט פֿון דער
der fun toiznt tsvantsik un finf di akegn shtot der fun
the of thousand twenty and five the against city the of

אָפּשיידונג ביז דעם געמאַרק צו מזרח , און צו מערבֿ אַקעגן די
di akegn mayrev tsu un mizrech tsu gemark dem biz opsheidung
the against west to and east to border the unto separation

פֿינף און צוואַנציק טויזנט ביז דעם געמאַרק צו מערבֿ , אַקעגן
akegn mayrev tsu gemark dem biz toiznt tsvantsik un finf
against west to border the unto thousand twenty and five

די חלקים , פֿאַר דעם פֿירשט; און די הייליקע אָפּשיידונג מיט
mit opsheidung heilike di un firsht dem far chalokim di
with separation holy the and prince the for portions the

דעם מקדש פֿון הויז זאָל זיין אין מיטן פֿון דעם. כב און דאָס
dos un dem fun mitn in zain zol hoiz fun mikdash dem
this and it of midst in be shall house of sanctuary the

אייגנטום פֿון די לויִם , און דאָס אייגנטום פֿון דער
der fun eigentum dos un Leviim di fun eigentum
the of ancestral property this and Levi'im the of ancestral property

שטאָט, זאָל זיין אין מיטן פֿון דעם וואָס פֿאַרן פֿירשט; צווישן
tsvishn firsht faran vos dem fun mitn in zain zol shtot
between prince for the which the of midst of in be shall city

דעם גרענעץ פֿון יהודה און צווישן דעם גרענעץ פֿון בנימין זאָל
zol Binyamin fun gemark dem tsvishn un Yehudah fun gemark dem
shall Binyamin of border the between and Yehudah of border the

זיין פֿאַר דעם פֿירשט.
firsht dem far zain
prince the for his

23 As for the rest of the Shevatim, from the east side unto the west side, Binyamin, one portion.

כג און די איבעריקע שבֿטים : פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט ,
mayrev-zait biz mizrech-zait fun shvotim iberike di un
the west side unto the east side from tribes remaining the and

בנימין , איין חלק . כד און לעבן דעם גרענעץ פֿון בנימין ,
Binyamin fun gemark dem lebn un chelek ein Binyamin
Binyamin of border the beside and portion one Binyamin

24 And by the border of Binyamin, from the east side unto the west side, Shim'on, one portion.

פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט , שמעון , איין חלק . כה און
un chelek ein Shimeon mayrev-zait biz mizrech-zait fun
and portion one Shim'on the west side unto the east side from

25 And by the border of Shim'on, from the east side unto the west side, Yissakhar, one portion.

לעבן דעם גרענעץ פֿון שמעון , פֿון מזרח-זייַט ביז מערבֿ-זייַט ,
mayrev-zait biz mizrech-zait fun Shimeon fun gemark dem lebn
the west side unto the east side from Shim'on of border the beside

יִשָּׂשכָר , איין חלק . כו און לעבן דעם גרענעץ פֿון יִשָּׂשכָר , פֿון
fun Yissachar fun gemark dem lebn un chelek ein Yissachar
from Yissakhar of border the beside and portion one Yissakhar

26 And by the border of

Yissakhar, from the east side unto the west side, Zevulun, one portion.
27 And by the border of Zevulun, from the east side unto the west side, Gad, one portion. 28 And by the border of Gad, at the south side southward, the border shall be even from Tamar unto the waters of Merivat-Kadesh, along the brook to the Yam HaGadol *(the Great Sea, Mediterranean Sea)*.
29 This is ha'aretz which ye shall allot unto the Shivtei Yisroel for nachalah, and these are their portions, saith Adonoi Hashem.
30 And these are the outer limits of the Ir on the north side, four alafim and five hundred measures.
31 And the she'arim of the Ir shall be after the shmot of the Shivtei Yisroel; three she'arim northward: one sha'ar of Reuven, one sha'ar of Yehudah, one sha'ar of Levi. 32 And at the east side four alafim and five hundred; and three she'arim: one sha'ar of Yosef, one sha'ar of Binyamin, one sha'ar of Dan. 33 And at the south side four alafim and five hundred measures; and three she'arim: one sha'ar of Shim'on, one sha'ar of Yissakhar, one sha'ar of Zevulun. 34 At the west side four alafim and five hundred, with their three she'arim: one sha'ar of Gad, one sha'ar of Asher, one sha'ar of Naphtali. 35 It was all around eighteen

מִזרח-זײַט ביז מערבֿ-זײַט , זבֻולון , איין חלק . כז און לעבן
lebn un chelek ein Zevulun mayrev-zait biz mizrech-zait
beside and portion one Zevulun the west side unto the east side

דעם געמאַרק פֿון זבֻולון , פֿון מזרח-זײַט ביז מערבֿ-זײַט , גָד ,
Gad mayrev-zait biz mizrech-zait fun Zevulun fun gemark dem
Gad the west side unto the east side from Zevulun of border the

איין חלק . כח און לעבן דעם גענאַרק פֿון גָד , אין דָרום-זײַט צו
tsu dorem-zait in Gad fun gemark dem lebn un chelek ein
to south side in Gad of border the beside and portion one

דָרום , זאָל דער גענאַרק זײַן פֿון תָּמָר ביז די וואַסערן פֿון
fun vasern di biz Tamar fun zain gemark der zol dorem
of waters the unto Tamar from be border the shall south

מריבַּת-קָדֵש , ביזן טײַך , ביז צום יַם-הַגָּדול . כט דאָס איז דאָס
dos iz dos Yam-Hagodl tsum biz taich bizn Merivat-Kadesh
the is this Great Sea to unto river unto Merivat-Kadesh

לאַנד וואָס איר זאָלט אויסוואַרפֿן פֿאַר אַ נחלה צו די שבֻטים פֿון
fun shvotim di tsu nachle a far oisvarfn zolt ir vos land
of tribes the to inheritance an for allot shall you which land

יִשׂרָאֵל , און דאָס זײַנען זייערע אײַנטיילונגען , זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt ainteilungen zeyere zainen dos un Yisroel
Hashem Adonoi declares divisions their are these and Yisroel

ל און דאָס זײַנען די אויסלאָזן פֿון דער שטאָט: פֿון צפֿון-זײַט
tsofn-zait fun shtot der fun oislozen di zainen dos un
the north side from city the of ends the are these and

פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט שטאַנגען אויפֿן מאָס ; לא און די
di un mos oifn shtangen hundert finf un toiznt fir
the and measure on rods hundred five and thousand four

טויערן פֿון דער שטאָט זאָלן זײַן אויף די נעמען פֿון די שבֻטים פֿון
fun shvotim di fun nemen di oif zain zoln shtot der fun toiern
of tribes the of names the after be shall city the of gates

יִשׂרָאֵל; דריַי טויערן צו צפֿון : דער טויער פֿון ראובֵן , איינער; דער טויער
toier der einer Reuven fun toier der tsofn tsu toiern drai Yisroel
gate the one Reuven of gate the north to gates three Yisroel

פֿון יהודה , איינער; דער טויער פֿון לֵוִי , איינער. לב און צו מזרח-זײַט
mizrech-zait tsu un einer Levi fun toier der einer Yehudah fun
the east side to and one Levi of gate the one Yehudah of

פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט, און דריַי טויערן: דער טויער פֿון יוֹסף ,
Yosef fun toier der toiern drai un hundert finf un toiznt fir
Yosef of gate the gates three and hundred five and thousand four

איינער; דער טויער פֿון בנימין , איינער; דער טויער פֿון דָן , איינער.
einer Dan fun toier der einer Binyamin fun toier der einer
one Dan of gate the one Binyamin of gate the one

לג און אין דָרום-זײַט פֿיר טויזנט און פֿינף הונדערט אויפֿן מאָס ,
mos oifn hundert finf un toiznt fir dorem-zait in un
measure on the hundred five and thousand four south side in and

און דריַי טויערן: דער טויער פֿון שמעון , איינער; דער טויער פֿון
fun toier der einer Shimeon fun toier der toiern drai un
of gate the one Shim'on of gate the gates three and

יִשׂשכָר , איינער; דער טויער פֿון זבֻולון , איינער. לד מערבֿ-זײַט פֿיר
fir mayrev-zait einer Zevulun fun toier der einer Yissachar
four the west side one Zevulun of gate the one Yissakhar

טויזנט און פֿינף הונדערט; זייערע טויערן דריַי : דער טויער פֿון גָד ,
Gad fun toier der drai toiern zeyere hundert finf un toiznt
Gad of gate the three gates their hundred five and thousand

אינער; דער טויער פֿון אָשֵׁר , אינער; דער טויער פֿון נַפְתָּלִי , אינער.
einer Naftali fun toier der einer Asher fun toier der einer
one Naphtali of gate the one Asher of gate the one

לה רונד אַרום , אַכצן טויזנט . און דער נאָמען פֿון דער שטאָט
rund arum achtsen toiznt un der nomen fun der shtot
round around eighteen thousand and the name of the city

זאָל זיין פֿון יענעם טאָג: ה איז דאָרטן.
zol zain fun yenem tog Hashem iz dortn
shall be of that day Hashem is there

elef in circumference; and the shem of the Ir from that day shall be, Hashem Shammah *(Hashem is there)*.

Hoshea

הוֹשֵׁעַ

1 The Devar Hashem that came unto Hoshea, ben Be'eri, in the yamim of Uziyah, Yotam, Achaz, and Yechizkiyah, melachim of Yehudah, and in the yamim of Yarov'am ben Yoash, Melech Yisroel.

[2] The beginning of the Devar Hashem by Hoshea: And Hashem said to Hoshea: Go, take unto thee an eshet zenunim *(wife of whoredoms)* and yeladim of zenunim; for ha'aretz hath committed great whoredom, by departing from Hashem. [3] So he went and took Gomer bat Divlayim; which conceived, and bore him ben.

[4] And Hashem said unto him: Call shmo Yizre'el *(G-d will sow)*; for yet a little while, and I will visit vengeance upon Bais Yehu for the demei Yizre'el *(massacre at Yizre'el)*, and will cause to cease Mamlechut Bais Yisroel. [5] And it shall come to pass on Yom Hahu, that I will break the keshet Yisroel *(bow of Israel)*, in the Emek Yizre'el *(Jezreel Valley)*.

א דאָס ווָאָרט פֿון ה ווָאָס איז געווען צו הוֹשֵׁעַ דעם זון
zun dem Hoshea tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
son the Hoshea to having been is that Hashem of word this

פֿון באֵרין , אין די טעג פֿון עוּזִיָה , יוֹתָם , אָחָז , יְחִזקִיָה ,
Yechizkiyah Achaz Yotam Uziyah fun teg di in Beerien fun
Yechizkiyah Achaz Yotam Uziyah of days the in Be'eri of

די מלכים פֿון יהוּדה , און אין די טעג פֿון יָרָבעָם דעם זון פֿון
fun zun dem Yarovam fun teg di in un Yehudah fun mlochim di
of son the Yarov'am of days the in and Yehudah of kings the

יוֹאָשן , דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Yoashn
Yisroel of king the Yoash

ב דאָס ערשטע ווָאָס ה האָט גערעדט צו הוֹשֵׁעַ , האָט ה
Hashem hot Hoshean tsu geredt hot Hashem vos ershte dos
Hashem has Hoshea to spoken has Hashem that first this

געזאָגט צו הוֹשֵׁעַ : גיי נעם דיר אַ ווַיב אַ זוֹנה , און קינדער
kinder un zoine a vaib a dir nem gei Hoshean tsu gezogt
children and prostitute a wife a you(SG) take go Hoshea to said

פֿון אַ זוֹנה , ווָאָרעם מזַנה טוט מזַנה זיין
zain mizane tut mizane vorem zoine a fun
be commit adultery does commit adultery because prostitute a of

דאָס לאַנד, אַוועק פֿון הינטער ה . ג איז ער געגאַנגען און האָט
hot un gegangen er iz Hashem hinter fun avek land dos
has and having gone he is Hashem behind from away land this

געזונמען גוֹמֶר די טאָכטער פֿון דִבלַיִמען , און זי איז טראָגעדיק
trogedik iz zi un Divlayimen fun tochter di Gomer genumen
pregnant is she and Divlayim of daughter the Gomer taken

געווָארן , און האָט אים געבאָרן אַ זון .
zun a geborn im hot un gevorn
son a given birth to him has and having become

ד און ה האָט צו אים געזאָגט: רוף זיין נאָמען יִזרְעֶאל,
Yizreel nomen zain ruf gezogt im tsu hot Hashem un
Yizre'el name his call said him to has Hashem and

ווָאָרעם נאָך אַ קליין ווַיילע , און איך וועל זיך רעכענען פַּאַר דעם
dem far rechenen zich vel ich un vaile klein a noch vorem
the for reckon self will I and little while brief a after because

בלוט פֿון יִזרְעֶאל מיט דעם הויז פֿון יֵהוּא, און איך וועל פַּאַרשטערן
farshtern vel ich un Yehu fun hoiz dem mit Yizreel fun blut
put an end will I and Yehu of house the with Yizre'el of blood

די מלוכה פֿון דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל. ה און עס וועט זיין אין
in zain vet es un Yisroel fun hoiz dem fun meluche di
in be will it and Yisroel of house the of kingdom the

יענעם טאָג, וועל איך צעברעכן דעם בויגן פֿון יִשׂרָאֵל אין טאָל
tal in Yisroel fun boign dem tsebrechn ich vel tog yenem
valley of in Yisroel of bow the break I will day that

יִזרְעֶאל.
Yizreel
Yizre'el

[6] And she conceived again, and bore a bat *(daughter)*. And G-d said unto him, Call her shem Lo-ruchamah *(not pitied, favored)*; for I will no more have pity upon Bais Yisroel; that I should at all forgive them. [7] But I will have mercy upon the Bais Yehudah, and will save them by Hashem Eloheihem, and will not save them by keshet, nor by cherev, nor by milchamah, by susim, nor by parashim.

[8] Now when she had weaned Lo-ruchamah, she conceived, and bore ben. [9] Then said G-d, Call shmo *(his name)* Lo-ammi; for ye are lo ammi *(not My people)*, and to you *(pl)* not eh'h'yeh.

2 [1:10] Yet the number of the Bnei Yisroel shall be as the sand of the yam *(sea)*, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass, that in the place where it was said unto them, Ye are lo ammi *(not My people)*, there it shall be said unto them, Ye are the Bnei El Chai. [2] [1:11] Then shall the Bnei Yehudah and the Bnei Yisroel be gathered together, and appoint for them Rosh Echad, and they shall

[ו] און זי איז ווידער טראָגעדיק געוואָרן , און האָט געבאָרן
geborn hot un gevorn trogedik vider iz zi un
given birth to has and having become pregnant again is she and

אַ טאָכטער . און ער האָט צו אים געזאָגט: רוף איר נאָמען לוא-רוחָמָה ,
Lo-Ruchamah nomen ir ruf gezogt im tsu hot er un tochter a
Lo-ruchamah name you call said him to has he and daughter a

וואָרעם איך ווועל מער ווידער נישט רחמנות האָבן אויף דעם הויז פֿון
fun hoiz dem oif hobn rachmones nisht vider mer vel ich vorem
of house the on have pity not again more will I for

יִשְׂרָאֵל, אַז פֿאַרגעבן זאָל איך זיי פֿאַרגעבן. [ז] אָבער אויף דעם הויז פֿון
fun hoiz dem oif ober fargebn zei ich zol fargebn az Yisroel
of house the on but forgiven they I shall forgiven that Yisroel

יהוּדה וועל איך רחמנות האָבן, און איך וועל זיי העלפֿן דורך
durch helfn zei vel ich un hobn rachmones ich vel Yehudah
by save them will I and have compassion I will Yehudah

ה זייער ג-ט, און איך וועל זיי נישט העלפֿן דורך בויגן און
un boign durch helfn nisht zei vel ich un G-t zeyer Hashem
and bow by save not them will I and G-d their Hashem

. רייַטער דורך שוווערד און דורך מלחמה , דורך פֿערד און דורך
raiter durch un ferd durch milchome durch un shverd durch
charioteers by and horses by war by and sword by

[ח] און זי האָט אַנטוווינט לוא-רוחָמָה , און זי איז טראָגעדיק
trogedik iz zi un Lo-Ruchamahn antvoint hot zi un
pregnant is she and Lo-ruchamah weaned has she and

געוואָרן , און האָט געבאָרן אַ זון . [ט] און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un zun a geborn hot un gevorn
said has he and son a given birth to has and having become

רוף זייַן נאָמען נישט-מײַן-פֿאָלק, וואָרעם איר זייט נישט מײַן פֿאָלק ,
folk main nisht zeit ir vorem nisht-main-folk nomen zain ruf
people my not are you because Not-My-People name his call

און איך בין נישט אײַערע.
aiere nisht bin ich un
your not am I and

ב און די צאָל פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וועט זייַן אַזוי
azoi zain vet Yisroel fun kinder di fun tsol di un
so be will Yisroel of children the of number of the and

ווי די זאַמד פֿון ים , וואָס קען נישט געמאָסטן אָדער נישט
nisht un gemestn nisht ken vos yam fun zamd di vi
not and measured not can which the sea of sand the like

געציילט ווערן ; און עס וועט זייַן , אַנשטאָט וואָס צו זיי פֿלעגט
flegt zei tsu vos anshtot zain vet es un vern getseilt
used to them to where in place be will it and become counted

געזאָגט ווערן: איר זייַט נישט מײַן פֿאָלק , וועט צו זיי געזאָגט
gezogt zei tsu vet folk main nisht zait ir vern gezogt
said them to will people my not are you be said

ווערן: קינדער פֿון דעם לעבעדיקן אֵל . [א.י.א] און די קינדער פֿון
fun kinder di un El lebedikn dem fun kinder vern
of children the and G-d living the of children be

יהוּדה און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וועלן זיך איינזאַמלען
ainzamlen zich veln Yisroel fun kinder di un Yehudah
gather together selves will Yisroel of children the and Yehudah

אין איינעם, און זיי וועלן זיך מאַכן איין הויפּטמאַן, און זיי
zei un hoiptman ein machn zich veln zei un einem in
they and head man one make selves will they and one in

וועלן אַרויפֿגיין פֿון דעם לאַנד, ווארעם גרויס וועט זיין דער טאָג פֿון
fun tog der zain vet grois vorem land dem fun aroifgein veln
of day the be will great because land the of go up will

come up out of ha'aretz; for gadol shall be the Yom Yizre'el *(Day of Jezreel)*.

יִזְרְעֶאל.
Yizreel
Yizre'el

ב.א זאָגט צו אייערע ברידער: עמי, און צו אייער
zogt tsu aiere brider Ami un tsu aier
declares to your brothers My people and to your

[3] [2:1] Say ye unto your achim, Ami *(My people)*; and to your achayot, Ruchamah *(Pitied, Favored)*.

שוועסטער: רוחמה.
shvester ruchame
sisters Compassion, Pity

ב.ב קריגט אייך מיט אייער מוטער, קריגט אייך,
aich krigt muter aier mit aich krigt
you plead mother your with you plead

[4] [2:2] Plead with immechem *(your mother)*, plead;

for she is not my isha *(wife)*,

וואָרעם זי איז נישט מײַן וויב,
vaib main nisht iz zi vorem
wife my not is she because

neither am I her ish *(husband)*;

און איך בין נישט איר מאַן;
man ir nisht bin ich un
husband her not am I and

let her therefore put away her zenunim out of her sight,

און זאָל זי אָפּטאָן איר זנות פֿון איר פּנים,
ponem ir fun zoines ir opton zi zol un
face her from harlotry her remove her let and

and her na'afufim *(adulteries)* from between her breasts;

און איר ניאוף פֿון צווישן אירע בריסט.
brist ire tsvishn fun niuf ir un
breasts hers between from adulteries her and

ב.ג [5] [2:3] Lest I strip her naked,

אַניט וועל איך זי אויסטאָן אַ נאַקעטע,
nakete a oiston zi ich vel anit
naked a strip off her I will or else

and set her as bare as the day she was born,

און זי לאָזן שטיין ווי אין טאָג פֿון איר געבאָרנשאַפֿט;
gebornshaft ir fun tog in vi shtein lozn zi un
birth her of day in as stand let her and

and make her as a midbar,

און איך וועל זי מאַכן ווי אַ מדבר,
midber a vi machn zi vel ich un
desert a as make her will I and

and turn her like an eretz tziyyah *(parched land)*,

און זי לאָזן ווערן ווי אַ טרוקן לאַנד,
land trukn a vi vern lozn zi un
land dry a as become let her and

and kill her with tzamah *(thirst)*.

און זי טייטן מיט דאָרשט.
dorsht mit teitn zi un
thirst with kill her and

ב.ד [6] [2:4] And I will not have mercy upon her banim;

און אירע קינדער וועל איך נישט דערבאַרמען,
derbaremen nisht ich vel kinder ire un
have mercy not I will children her and

for they are the bnei zenunim.

וואָרעם קינדער פֿון זנות זיינען זיי.
zei zainen zoines fun kinder vorem
they are harlotry of children for

ב.ה [7] [2:5] For their em hath played the zonah *(prostitute)*;

וואָרעם מזנה געווען האָט זייער מוטער,
muter zeyer hot geven mizane vorem
mother their has was commit prostitution for

she that conceived them hath done shamefully;

פֿאַרמיאוסט האָט זיך זייער געווינערין.
gevinerin zeyer zich hot farmiust
bearer their self has behaved shamefully

for she said: I will go after my lovers,

וואָרעם זי האָט געזאָגט: איך וועל גיין נאָך
noch gein vel ich gezogt hot zi vorem
after go will I said has she for

מײַנע ליבהאָבער,
libhober maine
lovers my

who give me my lechem and my mayim,

די וואָס גיבן מײַן ברויט און מײַן וואַסער,
vaser main un broit main gibn vos di
water my and bread my give who the ones

my wool and my flax, mine shemen *(oil)* and my shikkui *(drink)*.

מײַן וואָל און מײַן פֿלאַקס, מײַן אייל און מײַן טראַנק.
trank main un eil main flaks main un vol main
drink my and oil my flax my and wool my

8 2:6 Therefore, hinei, I will hedge up thy path with thorns,

ב.ו דערום זע , איך פֿאַרשטעל דײַן וועג מיט דערנער,
derner mit veg dain farshtel ich ze derum
thorns with way your block I behold therefore

and wall in her wall,

און וועל פֿאַרצאַמען אַ צאַם אַרום איר,
ir arum tsam a fartsamen vel un
her round closed-in enclosure a fence in will and

that she shall not find her netivah *(way)*.

אַז זי זאָל אירע שטעגן נישט געפֿינען.
gefinen nisht shtegn ire zol zi az
find not paths her shall she that

9 2:7 And she shall chase after her lovers,

ב.ז און זי וועט נאָכיאָגן אירע ליבהאָבער
libhober ire nochyogn vet zi un
lovers her pursue will she and

but she shall not overtake them;

און זיי נישט דערגרייכן ,
dergreichn nisht zei un
catch not them and

and she shall seek them, but shall not find them;

און זי וועט זיי זוכן און נישט געפֿינען;
gefinen nisht un zuchn zei vet zi un
find not and seek them will she and

then shall she say:

און זי וועט זאָגן :
zogn vet zi un
say will she and

I will go and return to my ish harishon *(first husband)*;

איך וועל גיין און זיך אומקערן צו מײַן ערשטן מאַן,
man ershtn main tsu umkeren zich un gein vel ich
man first my to return self and go will I

for then was it better with me than now.

וואָרעם דענצמאָל איז מיר בעסער געווען ווי אַצונד .
atsund vi geven beser mir iz dentsmol vorem
now than was better me is then because

10 2:8 For she did not have da'as that I gave her

ב.ח און זי ווייס נישט, אַז דאָס האָב איך איר געגעבן
gegebn ir ich hob dos az nisht veis zi un
given her I have this that not knows she and

dagan *(grain)*, and tirosh *(new wine)*, and yitzhar *(oil)*,

די תּבֿואה, דעם ווײַן , און דאָס אייל;
eil dos un vain dem tvue di
oil this and wine the grain the

and multiplied her kesef and zahav,

און דאָס זילבער און גאָלד וואָס איך האָב איר געמערט ,
gemert ir hob ich vos gold un zilber dos un
multiplied her have I which gold and silver the and

which they used for Ba'al.

האָבן זיי פֿאַרטאָן אויף בַּעַל .
Baal oif farton zei hobn
Ba'al for used they have

11 2:9 Therefore will I return, and take back

ב.ט דערום וועל איך צוריקנעמען
tsuriknemen ich vel derum
take back I will therefore

My dagan in the season thereof,

מײַן תּבֿואה אין איר צײַט,
tsait ir in tvue main
time its in grain my

and My tirosh in the season thereof,

און מײַן ווײַן אין זײַן געשטעלטער צײַט,
tsait geshtelter zain in vain main un
time appointed its in wine my and

and will take back My wool and My flax

און איך וועל אַוועקרײַסן מײַן ווּאָל און מײַן פֿלאַקס,
flaks main un vol main avekraisn vel ich un
flax my and wool my rip away will I and

given to cover her nakedness.

וואָס איז געווען איר נאַקעטקייט צו פֿאַרדעקן.
fardekn tsu naketkeit ir geven iz vos
conceal to nakedness you having been is which

12 2:10 And now will I uncover her navlut *(lewdness)*

ב.י און אַצונד וועל איך אַנטפּלעקן איר שאַנד
shand ir antplekn ich vel atsund un
shame her reveal I will now and

in the sight of her lovers,

פֿאַר די אויגן פֿון אירע ליבהאָבער,
libhober ire fun oign di far
lovers her of eyes the before

and none shall deliver her out of Mine hand.

און קיינער וועט זי נישט מציל זײַן פֿון מײַן האַנט.
hant main fun zain matsl nisht zi vet keiner un
hand my from be save not her will anyone and

13 2:11 I will also cause all her masos *(exultation, joy)* to cease,

ב.יא און איך וועל מאַכן אויפֿהערן איר גאַנצע פֿרייד;
freid gantse ir oifhern machn vel ich un
joy entire her cease make will I and

her Chag *(feast)*, her Chodesh *(New Moons)*, and her Shabbatot,

איר יום-טובֿ, איר ראָש-חודש, און איר שבת,
Shabbos ir un rosh-choidesh ir yom-tov ir
Shabbos her and new moon her festival her

and all her Mo'adim *(appointed feasts)*.

און אַלע אירע פֿײַערטעג.
faierteg ire ale un
firedays her all and

14 2:12 And I will destroy her gefanim *(vines)* and her te'enim *(fig trees)*,

ב.יב און איך וועל פֿאַרוויסטן איר ווײַנשטאָק און
un vainshtok ir farvistn vel ich un
and vine her destroy will I and

איר פֿײַגנבוים,
faignboim ir
fig tree her

whereof she hath said: These are my etnan *(harlot's wages)*

וואָס זי האָט געזאָגט: אַ מתּנה זײַנען זיי מיר,
mir zei zainen matone a gezogt hot zi vos
to me they are gift a said has she of which

that my lovers have given me;

וואָס מײַנע ליבהאָבער האָבן מיר געגעבן;
gegebn mir hobn libhober maine vos
given me have lovers my which

and I will make them a forest,

און איך וועל זיי מאַכן פֿאַר אַ וואַלד,
vald a far machn zei vel ich un
forest a for make them will I and

and the wild beasts of the sadeh shall devour them.

און די חיה פֿון פֿעלד וועט זיי אויפֿעסן.
oifesn zei vet feld fun chaye di un
eat them will the country of beasts the and

15 2:13 And I will visit upon her

ב.יג און איך וועל זיך רעכענען מיט איר
ir mit rechenen zich vel ich un
her with reckon self will I and

the yamim of Ba'alim,

פֿאַר די טעג פֿון די בַּעַל-געטער,
Baal-geter di fun teg di far
Ba'al g-ds the of days the for

wherein she burned incense to them,

וואָס זי האָט געראַיכערט צו זיי ,
zei tsu gereichert hot zi vos
them to burn incense has she wherein

and she decked herself with her ring and her jewelry,

און אָנגעטאָן אירע אויערינגען און איר צירונג ,
tsirung ir un oiringen ire ongeton un
jewelry her and earings her put on and

and she went after her lovers,

און געגאַנגען נאָך אירע ליבהאָבער,
libhober ire noch gegangen un
lovers her after having gone and

and forgot Me, saith Hashem.

און אָן מיר האָט זי פֿאַרגעסן, זאָגט ה .
Hashem zogt fargesen zi hot mir on un
Hashem declares forgotten she has me on and

16 2:14 Therefore, hinei, I will allure her,

ב.יד אָבער זע , איך רעד זי איבער,
iber zi red ich ze ober
over her speak I behold but

and bring her into the midbar,

און וועל זי אַוועקפֿירן אין מדבר ,
midber in avekfiren zi vel un
wilderness in away lead her will and

and speak to her lev.

און וועל רעדן צו איר האַרצן.
hartsn ir tsu redn vel un
heart her to speak will and

17 2:15 And from there I will give her her kramim *(vineyards)*,

ב.טו און איך וועל צו איר פֿון דאָרט אָפּגעבן
opgebn dort fun ir tsu vel ich un
hand over there from her to will I and

אירע ווײַנגערטנער,
vaingertner ire
vineyards her

and the Emek Achor I will make a petach tikvah *(door of hope)*;

און דעם טאָל עָכוֹר פַּאַר אַ טיר פֿון האָפֿענונג;
hofenung fun tir a far Achor tal dem un
hope of door a for Achor valley of the and

and she shall answer there, as in the yamim of her youth,

און זי וועט דאָרטן אָפּרופֿן זיך ווי אין די
di in vi zich oprufn dortn vet zi un
the in as self respond there will she and

טעג פֿון איר יוגנט
yugnt ir fun teg
youth her of days

and as in the yom when she came up out of Eretz Mitzrayim.

און ווי אין טאָג פֿון איר אַרויפֿגיין פֿון לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land fun aroifgein ir fun tog in vi un
Egypt land from ascending her of day in as and

18 2:16 And it shall be in Yom Hahu, saith Hashem, that thou shalt call Me Ishi *(my Husband)*; and shalt call Me no more Ba'ali. 19 2:17 For I will take away the shemot *(names)* of Ba'alim out of her mouth, and they shall be remembered by their names no more. 20 2:18 And in Yom Hahu will I make a brit *(covenant)* for them with the beasts of the

ב.טז און עס וועט זײַן אין יענעם טאָג, זאָגט ה , וועסטו
vestu Hashem zogt tog yenem in zain vet es un
will you(sg) Hashem declares day that in be will it and

רופֿן: מײַן מאַן , און וועסט מיך מער נישט רופֿן: מײַן בַּעַל .
Baal main rufn nisht mer mich vest un man main rufn
master my call not more me will and husband my call

ב.יז און איך וועל אָפּטאָן די נעמען פֿון די בַּעַל-געטער פֿון איר
ir fun Baal-geter di fun nemen di opton vel ich un
her from Ba'al g-ds the of names the remove will I and

מויל , און זיי וועלן מער נישט געדאַכט ווערן מיט זייער
zeyer mit vern gedacht nisht mer veln zei un moil
their by become remembered not more will they and mouth

נאָמען . ב.יח און איך וועל זיי שליסן אַ ברית אין יענעם טאָג, מיט
mit tog yenem in bris a shlisn zei vel ich un nomen
with day that in covenant a establish they will I and names

דער חיה פֿון פֿעלד, און מיט דעם פֿויגל פֿון הימל , און מיט דעם
dem mit un himel fun foigel dem mit un feld fun chaye der
the with and heaven of bird the with and field of beast the

שרץ פֿון דער ערד . און אַ בויגן און שוווערד און מלחמה וועל איך
ich vel milchome un shverd un boign a un erd der fun sherets
I will war and sword and bow a and earth the of creeper

צעברעכן פֿון לאַנד, און איך וועל זיי מאַכן ליגן אין זיכערקייט.
zicherkeit in lign machn zei vel ich un land fun tsebrechn
security in lie down make them will I and land out of break

ב.יט און איך וועל דיך פֿאַרקנַסן צו מיר אויף אייביק, און דיך
dich un eibik oif mir tsu farknasn dich vel ich un
you(SG) and ever for me to get engaged you(SG) will I and

פֿאַרקנַסן צו מיר מיט רעכט און מיט גערעכטיקייט , און מיט גענאָד
genod mit un gerechtikeit mit un recht mit mir tsu farknasn
grace with and righteousness with and right with me to get engaged

און מיט באַרעמהאַרציקייט. ב.כ און איך וועל דיך פֿאַרקנַסן צו
tsu farknasn dich vel ich un baremhartsikeit mit un
to get engaged you(SG) will I and mercifulness with and

מיר מיט טריישאַפֿט , און וועסט דערקענען ה .
Hashem derkenen vest un traishaft mit mir
Hashem know you(sg) will and faithfulness with me

ב.כא און עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

וועל איך ענטפֿערן, זאָגט ה ,
Hashem zogt entfern ich vel
Hashem declares answer I will

וועל איך ענטפֿערן די הימלען ,
himlen di entfern ich vel
heavens the answer I will

און זיי וועלן ענטפֿערן דער ערד ,
erd der entfern veln zei un
earth the answer will they and

ב.כב און די ערד וועט ענטפֿערן דער תּבֿואה,
tvue der entfern vet erd di un
grain the answer will earth the and

און דעם ווײַן , און דעם אייל,
eil dem un vain dem un
oil the and wine the and

און זיי וועלן ענטפֿערן יִזרְעֶאל.
Yizreel entfern veln zei un
Yizre'el answer will they and

ב.כג און איך וועל זי מיר אײַנזייען אין לאַנד,
land in ainzeyen mir zi vel ich un
land in sow in for me her will I and

און איך וועל דערבאַרעמען די נישט דערבאַרעמטע,
derbaremte nisht di derbaremen vel ich un
compassion not the have mercy will I and

און וועל זאָגן צו נישט-מײַן-פֿאָלק: מײַן פֿאָלק ביסטו ,
bistu folk main nisht-main-folk tsu zogn vel un
are you people my Not-My-People to say will and

און ער וועט זאָגן: מײַן ג-ט.
G-t main zogn vet er un
G-d my say will it and

sadeh and with the fowls of Shomayim, and with the creeping things of the adamah; and I will break in pieces the keshet and the cherev and the milchamah from ha'aretz, and will make them to lie down in betach *(safety)*. 21 2:19 And I will betroth thee unto Me l'olam; yea, I will betroth thee unto Me in tzedek, and in mishpat, and in chesed, and in rachamim. 22 2:20 I will even betroth thee unto Me in emunah *(faithfulness, fidelity)*: then thou shalt know Hashem.

23 2:21 And it shall come to pass in Yom Hahu,

I will answer, saith Hashem,

I will answer HaShomayim *(the heavens)*,

and they shall answer Ha'Aretz;

24 2:22 And Ha'Aretz shall answer with dagan,

and tirosh, and yitzhar;

and they shall answer Yizre'el *(G-d will sow)*.

25 2:23 And I will sow her for Myself in ha'aretz;

and I will have rachamim upon lo ruchamah;

and I will say to them which were lo ammi: Thou art ami *(My people)*;

and it shall say: Thou art Elohai *(my G-d)*.

3 Then said Hashem unto me, Go again, love an isha *(woman, wife)* beloved of her re'a *(friend, companion)*, yet a noefet *(adulteress)*, just like the ahavat Hashem toward the Bnei Yisroel, who look to elohim acharim, and love heathen religion raisin cakes.

[2] So I bought her to me for fifteen pieces of kesef, and for a chomer and a half of se'orim; [3] And I said unto her, Thou shalt abide with me yamim rabbim and shalt not play the zonah, and thou shalt not be for another ish; and thus will I also towards thee. 1 [4] For the Bnei Yisroel shall abide yamim rabbim without a melech, and without a sar, and without a zevach, and without a matzevah *(stone pillar, monument)* and without an ephod *(sacred vest used for consulting a deity)*, and without teraphim *(household idols)*; [5] Afterward shall the Bnei Yisroel return, and seek Hashem Eloheihem, and Dovid their melech; and shall fear Hashem and His goodness in the acharit hayamim *(last days)*.

4 Hear the Devar Hashem, ye Bnei Yisroel:
for Hashem hath a controversy with the yoshvei ha'aretz,
because there is no emes, nor chesed,

ג

אוֹן ה הָאָט צו מיר געזאָגט: גיי ווידער האָב ליב אַ פֿרוי ,
froi a lib hob vider gei gezogt mir tsu hot Hashem un
woman a love have again go said me to has Hashem and

געליבט פֿון אַ ליבהאָבער, אָבער אַ נואפֿטע ; אַזוי ווי ה
Hashem vi azoi noyefte a ober libhober a fun gelibt
Hashem just as thus adulteress an yet lover a of beloved

האָט ליב די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, אוֹן זיי קערן זיך צו פֿרעמדער
fremder tsu zich kern zei un Yisroel fun kinder di lib hot
foreign to selves turn they and Yisroel of children the love has

ג-טער, אוֹן האָבן ליב ראָזינקעסקוכנס .
rozinkeskuchns lib hobn un g-ter
raisin cakes love have and g-ds

ב האָב איך זי מיר געקויפֿט פֿאַר פֿופֿצן זילבערשטיק , אוֹן אַ חומֶר
chomer a un zilbershtik fuftsn far gekoift mir zi ich hob
homer a and pieces of silver fifteen for bought me her I have

געראָשטן, אוֹן אַ לֶתֶךְ געראָשטן. ג אוֹן איך האָב צו איר געזאָגט: פֿיל
fil gezogt ir tsu hob ich un gershtn letech a un gershtn
many said her to have I and barley lethech a and barley

טעג זאָלסטו מיר זיצן אַליין , זאָלסט נישט מזנה
mizane nisht zolst alein zitsn mir zolstu teg
commit adultery not you(SG) shall myself sit me shall you days

זיין , אוֹן נישט געהערן צו קיין מאַן, אוֹן דעס גלײַכן איך קענן
kegen ich glaichn des un man kein tsu gehern nisht un zain
toward I same the and man any to belong not and be

דיר . ד וואָרעם פֿיל טעג וועלן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זיצן אָן
on zitsn Yisroel fun kinder di veln teg fil vorem dir
without sit Yisroel of children the will days many for you(SG)

אַ מלך , אוֹן אָן אַ האַר, אוֹן אָן אַ שלאַכטאָפּפֿער , אוֹן
un shlachtopfer a on un har a on un melech a
and slaughter sacrifice a without and lord a without and king a

אָן אַ זיילשטיין , אוֹן אָן אַן אֵפֿוֹד אוֹן תְּרָפִים . ה דערנאָך
dernoch trofim un ephod an on un zailshtein a on
after that terafim and ephod an without and pillar stone a without

וועלן די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל זיך אומקערן, אוֹן זיי וועלן זוכן
zuchn veln zei un umkeren zich Yisroel fun kinder di veln
seek will they and return selves Yisroel of children the will

ה זייער ג-ט, אוֹן דָּוִד זייער מלך , אוֹן זיי וועלן אַנגסטן צו
tsu angstn veln zei un melech zeyer Dovid un G-t zeyer Hashem
at tremble will they and king their Dovid and G-d their Hashem

ה אוֹן צו זײַן גוטס , אין סוף פֿון די טעג .
teg di fun sof in guts zain tsu un Hashem
days the of end in good things his at and Hashem

ד

הערט דאָס וואָרט פֿון ה , איר קינדער פֿון ישְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ir Hashem fun vort dos hert
Yisroel of children you Hashem of word the hear

וואָרעם ה האָט אַ קריג מיט די באַווינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner di mit krig a hot Hashem vorem
land of inhabitants the with dispute a has Hashem for

וויַיל קיין אמת אוֹן קיין גענאָד,
genod kein un emes kein vail
grace any and truth any for

nor da'as Elohim in ha'aretz.

און קיין דערקענונג פֿון אלקים איז נישטאָ אין לאַנד.
un kein derkenung fun Elokim iz nishto in land
and any knowledge of G-d is not in land

[2] By aloh *(false swearing, perjury)*, and kachash *(lying)*, and ratzo'ach *(murder)*,

ב שוועָרן און לייקענען און טייטן
shvern un leikenen un teitn
swearing and deny and murdering

and ganov *(stealing)*, and na'of *(committing adultery)* they violently break in,

, זיַין מזנה און גנבֿענען און
zain mizane un ganven un
be played the harlot and stealing and

זיַינען פֿאַרשפּרייט,
farshpreit zainen
widespread are

and damim b'damim they follow *(bloodshed follows bloodshed)*.

און בלוט אָן בלוט רירט זיך אָן.
un blut on blut rirt zich on
and blood on blood touches self on

[3] Therefore shall ha'aretz mourn,

ג דערום וועט טרויערן דאָס לאַנד,
derum vet troiern dos land
therefore will mourn the land

and every one that dwelleth therein shall waste away languishing,

און פֿאַרוועלקט ווערן וועט איטלעכער
un farvelkt vern vet itlecher
and withered become will each

, ווויינער דערין
voiner derin
inhabitant therein

with the wild beasts of the sadeh, and with the fowls of Shomayim;

מיט דער חיה פֿון פֿעלד, און מיט פֿויגל פֿון הימל ;
mit der chaye fun feld un mit foigel fun himel
with the beast of field and with bird of heaven

yea, the dagim of the yam also shall disappear.

. און אַפֿילו די פֿישן פֿון ים וועלן איינגעטאָן ווערן
un afile di fishn fun yam veln aingeton vern
and even the fish of the sea will waste away become

[4] Yet let no ish bring a point of contention,

ד אָבער קיינער טאָר זיך נישט קריגן ,
ober keiner tor zich nisht krign
but anyone may selves not contend

nor reprove another;

און נישט שטראָפֿן טאָר קיינער ,
un nisht shtrofn tor keiner
and not reprove may anyone

for thy people are as they

וואָרעם דיַין פֿאָלק זיַינען אַזעלכע
vorem dain folk zainen azelche
because your people are such

that strive with the kohen.

וואָס קריגן זיך מיטן כהן .
vos krign zich mitn koyen
that quarrel selves with kohen

[5] Therefore shalt thou stumble and fall in the yom,

ה דערום וועסטו שטרויכלען ביַי טאָג,
derum vestu shtroichlen bai tog
therefore will you(sg) stumble by day

and the navi also shall stumble and fall with thee in the lailah,

און אויך דער נבֿיא וועט געשטרויכלט ווערן
un oich der novi vet geshtroichlt vern
and also the prophet will stumbled become

מיט דיר ביַי נאַכט,
mit dir bai nacht
with you(SG) by night

and I will destroy thy em.

און איך וועל פֿאַרשניַידן דיַין מוטער .
un ich vel farshnaidn dain muter
and I will cut off your mother

[6] Ami are destroyed for lack of da'as *(knowledge)*;

ו פַּאַרשניטן ווערט מײַן פֹּאָלק פֿון נישט וויסנשאַפֿט;
visnshaft nisht fun folk main vert farshnitn
knowledge not from people my shall be cut off

because thou hast rejected da'as,

וויַיל דו האָסט פַּאַראַכט וויסנשאַפֿט,
visnshaft faracht host du vail
knowledge rejected have you for

I will also reject thee, that thou shalt be no kohen to Me;

דערום האָב איך דיך פַּאַראַכט פֿון צו
tsu fun faracht dich ich hob derum
to from rejected you(SG) I have therefore

זיַין מיר אַ כֹּהן ;
koyen a mir zain
kohen a me be

seeing thou hast forgotten the torat Eloheicha,

אַז דו האָסט פַֿאַרגעסן די תּורה פֿון דיַין ג-ט,
G-t dain fun toyre di fargesen host du az
G-d your of instruction the forgotten have you as

I will also forget thy banim.

וועל איך אויך פַֿאַרגעסן אָן דיַינע קינדער .
kinder daine on fargesen oich ich vel
children your on forget also I will

[7] The more they increased, the more they sinned against Me;

ז ווי זיי האָבן זיך געמערט , אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi gemert zich hobn zei vi
they have so increased selves have they as

געזינדיקט צו מיר;
mir tsu gezindikt
me against sinned

therefore will I change their kavod into kalon *(ignominy, shame)*.

וועל איך זייער כּבֿוד אויף שאַנד אומבייטן .
umbaitn shand oif koved zeyer ich vel
substitute shame into glory their I will

[8] They feed on the chattat *(sin, sin offering)* of Ami,

ח זיי עסן אויף די זינדאָפּפֿער פֿון מײַן פֹּאָלק ,
folk main fun zindopfer di oif esen zei
people my of sin offering the on eat they

and after their avon *(iniquity)* do they in relish lift up their soul.

און אויף זייער פַּאַרברעך קוקן זיי אויס.
ois zei kukn farbrech zeyer oif un
out they gaze transgression their on and

[9] And there shall be, like Am *(People)*, like kohen;

ט דערום וועט זיַין , אַזוי דאָס פֹּאָלק אַזוי דער כֹּהן ,
koyen der azoi folk dos azoi zain vet derum
kohen the so people this so be will therefore

and I will visit them with punishment for their ways,

און איך וועל זיך רעכענען מיט אים פַֿאַר זיַינע וועגן ,
vegen zaine far im mit rechenen zich vel ich un
ways his for him with reckon self will I and

and repay them for their doings.

און זיַינע מעשׂים וועל איך אומקערן .
umkeren im ich vel meisim zaine un
return back him I will deeds his and

[10] For they shall eat, and not have enough;

י און זיי וועלן עסן און נישט זאַט ווערן,
vern zat nisht un esen veln zei un
be satisfied not and eat will they and

they shall commit whoredom, and shall be barren and not increase;

זיי זיַינען מזֹנה , אָבער זיי וועלן
veln zei ober mizane zainen zei
will they but commit prostitution are they

זיך נישט מערן ;
mern nisht zich
increase not selves

because they have abandoned being shomer to heed Hashem.

וויַיל זיי האָבן אויפֿגעהערט אויף ה צו אַכטן .
achten tsu Hashem oif oifgehert hobn zei vail
watch out to Hashem on ceased have they for

[11] Zenut *(prostitution, whoredom)* and yayin and tirosh

take away the lev *(understanding)*.

יא זנות און ווײַן און טרויבנזאַפט
troibnzaft un vain un zoines
grape juice and wine and harlotry

פַֿאַרקנעכטיקן דאָס האַרץ.
harts dos farknechtikn
heart the enslave

[12] Ami *(My people)* consult a piece of wood,

and their staff declareth unto them;

יב מײַן פֿאָלק פֿרעגט בײַ זײ האָלץ,
holts zei bai fregt folk main
wood them by inquire people my

און זײַן שטעקן באַשיידט אים;
im basheidt shtekn zain un
him informs staff its and

for the ruach zenunim hath caused them to err,

and they have played the zonah, forsaking Eloheihem.

וואָרעם אַ גײַסט פֿון זנות האָט פֿאַרפֿירט,
farfirt hot zoines fun gaist a vorem
misled has harlotry of spirit a because

און זײ האָבן זיך אָפּגעקערט פֿון אונטער זייער ג-ט.
G-t zeyer unter fun opgekert zich hobn zei un
G-d their under from turned aside selves have they and

[13] They sacrifice upon the tops of the mountains,

and burn incense upon the hills,

under oak and poplar and terebinth,

because the shade thereof is tov;

יג אויף די שפּיצן בערג שלאַכטן זײ ,
zei shlachtn berg shpitsn di oif
they sacrifice mountains tops the on

און אויף די הייכן רייכערן זײ ,
zei reichern heichn di oif un
they burn incense heights the on and

אונטער אייכנבוים און טאָפּאָליע און טערעבינט,
terebint un topolie un eichnboim unter
terebinth and poplar and oak under

ווײַל זײַן שאָטן איז גוט .
gut iz shotn zain vail
good is shadow its for

therefore your daughters shall commit whoredom,

and your daughters-in-law shall commit ni'uf *(adultery)*.

דערום זײַנען אײַערע טעכטער מזנה ,
mizane techter aiere zainen derum
commit whoredom daughters your are therefore

און אײַערע שניר זײַנען אומגעטרײַ.
umgetrai zainen shenir aiere un
unfaithful are daughters-in-law your and

[14] I will not visit punishment upon your daughters when they commit whoredom,

nor your daughters-in-law when they commit ni'uf *(adultery)*;

because the men consort with zonot,

יד איך פֿאַרדענק נישט אײַערע
aiere nisht fardenk ich
your not blame I

טעכטער וואָס זײ זײַנען
zainen zei vos techter
are they when daughters

מזנה ,
mizane
commit adultery

און אײַערע שניר וואָס זײ זײַנען אומגעטרײַ,
umgetrai zainen zei vos shenir aiere un
unfaithful are they when daughters-in-law your and

ווײַל די מענטשן אַליין גייען מיט זונות אַוועק,
avek zoinus mit geyen alein mentshn di vail
away harlots with go themselves men the for

and they sacrifice with kedeshot *(temple prostitutes)*;

אוּן מִיט שׁאַנדוויַבער ברענגען זיי
zei brengen shandvaiber mit un
they bring shameful women with and

שלאַכטאָפּפֿער ;
shlachtopfer
slaughter sacrifice

thus the Am without binah *(understanding)* shall come to ruin.

אוּן דאָס פֿאָלק וואָס פֿאַרשטייט נישט, ווערט
vert nisht farshteit vos folk dos un
shall be not understand that people the and

געשטרויכלט.
geshtroichlt
stumbled

15 Though thou, Yisroel, play the zonah,

טו אויב דו יִשׂרָאֵל ביסט מזַנה ,
mizane bist Yisroel du oib
commit adultery are Yisroel you if

yet let not Yehudah become guilty;

זאָל זיך יהודה נישט פֿאַרשולדיקן ;
farshuldikn nisht Yehudah zich zol
become guilty not Yehudah self shall

and come not ye unto Gilgal,

אוּן קומט נישט קיין גִלגָל ,
Gilgal kein nisht kumt un
Gilgal to not come and

neither go ye up to Beit-Aven *(House of Iniquity)*,

אוּן גייט נישט אַרויף קיין בֵּית-אָוֶן ,
Beis-Aven kein aroif nisht geit un
Beit-Aven to up not go and

nor swear, Chai Hashem *(As the L-rd lives)*.

אוּן שוווערט נישט: אַזוי ווי ה לעבט!
lebt Hashem vi azoi nisht shvert un
lives Hashem as so not swear and

16 For Yisroel slideth back

טז ווָאָרעם אַזוי ווי אַ ווידערשפּעניקע קו
ku vidershpenike a vi azoi vorem
cow rebellious a like so because

like a backsliding parah *(stubborn, rebellious cow)*;

האָט ווידערשפּעניקט יִשׂרָאֵל;
Yisroel vidershpenikt hot
Yisroel rebelled against has

can Hashem now feed them

זאָל ה זיי אַצונד פֿיטערן
fitern atsund zei Hashem zol
pastures now them Hashem shall

like a lamb in a wide field?

ווי אַ שעפּס אין דערבריייטערניש?
derbreiternish in sheps a vi
open place in sheep a like

17 Ephrayim is joined to atzabim *(idols)*;

יז באַהעפֿט צו געצנבילדער איז אפֿרים ,
Efrayim iz getsnbilder tsu baheft
Ephrayim is idol images to joined

leave him alone.

לאָז אים צו רו .
ru tsu im loz
alone to it let

18 When their drink is sour,

יח גייט אָפּ זייער שִׁכרות ,
shikres zeyer op geit
drunkenness their up go

whoring they have committed whoredom;

זיַנען זיי אין זנות פֿאַרזונקען;
farzunken zoines in zei zainen
sunken harlotry in they are

her mogenim *(shields, rulers)* deeply love kalon *(ignominy, shame)*.

אירע שׁאַנד זיַנען אין אַשׁיצער .
bashitser ire zainen shand in aingelibt
protectors her are shame with in love with

[19] The wind hath bound her up in its wings,

and their zevakhot *(sacrifices)* shall bring them bushah *(shame)*.

5 Hear ye this, O kohanim;

and pay heed, ye Bais Yisroel;

and give ye ear, O Bais HaMelech;

for hamishpat *(the judgment)* is against you,

because ye have been a pach *(snare, bird trap)* at Mitzpah,

and a reshet *(net)* spread upon Tavor.

[2] And the revolters have deepened their slaughter,

and I will be musar *(punishment)* of them all.

[3] I know Ephrayim,

and Yisroel is not hid from Me;

for now, O Ephrayim, thou committest whoredom,

and Yisroel is tameh *(unclean, defiled)*.

[4] Their doings do not permit them to turn unto Eloheihem;

for the ruach zenunim is in the midst of them,

and they have not known Hashem.

ט דער ווינט האָט זיי איינגעבונדן אין זײַנע פֿליגלען;
fliglen zaine in aingebundn zei hot vint der
wings its in tied into them has wind the

. און זיי וועלן זיך שעמען מיט זייערע שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer zeyere mit shemen zich veln zei un
slaughter sacrifice their with shame selves will they and

ה הערט דאָס צו, איר כֹהנים,
koyanim ir tsu dos hert
kohanim you to this hear

און פֿאַרנעמט, איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz ir farnemt un
Yisroel of house you pay attention and

און איר הויז פֿון מלך, לייגט צו דאָס אויער,
oier dos tsu leigt melech fun hoiz ir un
ear the to incline king of house you and

ווָאָרעם אויף אײַך איז אַ משפט פֿאַראַן,
faran mishpot a iz aich oif vorem
there is judgment a is you on because

ווײַל אַ פֿאַסטקע זײַט איר געווען פֿאַר מִצפָּה,
Mitspah far geven ir zait pastke a vail
Mitzpah at were you are trap a because

און אַן אויסגעשפּרייטע נעץ אויף תָּבוֹר.
Tavor oif nets oisgeshpreite an un
Tavor upon net spread out a and

ב און די אָפּקערער זײַנען אין שעכטן פֿאַרטיפֿט,
fartift shechtn in zainen opkerer di un
deepened slaughtering in are transgressors the and

און איך בין געווען אַ שטראָף בײַ זיי אַלעמען.
alemen zei bai shtrof a geven bin ich un
all them among punishment a were am I and

ג איך קען אפֿרים,
Efrayim ken ich
Ephrayim know I

און יִשְׂרָאֵל איז נישט פֿאַרהוילן פֿון מיר;
mir fun farhoiln nisht iz Yisroel un
me from hidden not is Yisroel and

ווָאָרעם אַצונד האָסטו מזנה געווען, אפֿרים,
Efrayim geven mizane hostu atsund vorem
Ephrayim done whoredom have you now for

פֿאַראומריניקט געוואָרן איז יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iz gevorn farumreinikt
Yisroel is become defiled

ד זייערע מעשׂים לאָזן זיי נישט
nisht zei lozn meisim zeyere
not them allow doings their

זיך אומצוקערן צו זייער ג-ט,
G-t zeyer tsu umtsukeren zich
G-d their to to return selves

ווָאָרעם אַ גײַסט פֿון זנות איז אין זיי,
zei in iz zoines fun gaist a vorem
them in is whoredom of spirit a for

און ה קענען זיי נישט.
nisht zei kenen Hashem un
not they know Hashem and

[5] And the ga'on Yisroel *(pride of Yisroel)* doth testify to his face;

ה און דער שטאָלץ פֿון יִשְׂרָאֵל וועט דערשׁפּאַלט
dershpalt vet Yisroel fun shtolts der un
brought low will Yisroel of pride the and

וועלן פּאַר זיין פּנים ,
ponem zain far vern
face his before become

therefore shall Yisroel and Ephrayim stumble and fall in their avon *(iniquity)*;

און יִשְׂרָאֵל און אפֿרים וועלן געשטרויכלט
geshtroichlt veln Efrayim un Yisroel un
stumbled will Ephrayim and Yisroel and

וועלן דורך זייער זינד ,
zind zeyer durch vern
sin their by become

Yehudah also shall fall with them.

אויך יהודה טוט שטרויכלען מיט זיי .
zei mit shtroichlen tut Yehudah oich
them with stumble does Yehudah also

[6] They shall go with their flocks

ו מיט זייערע שאָף און מיט זייערע רינדער
rinder zeyere mit un shof zeyere mit
herd their with and sheep their with

and with their herds to seek Hashem;

וועלן זיי גיין זוכן ה ,
Hashem zuchn gein zei veln
Hashem to seek go they will

but they shall not find Him;

אָבער זיי וועלן נישט געפֿינען –
gefinen nisht veln zei ober
find not will they but

He hath withdrawn Himself from them.

ער האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון זיי .
zei fun opgeton zich hot er
them from removed self has he

[7] They have dealt treacherously against Hashem;

ז זיי האָבן אָן ה געפֿעלשט ,
gefelsht Hashem on hobn zei
been unfaithful Hashem on have they

for they have begotten banim zarim *(strange, illegitimate children)*;

וואָרעם פֿרעמדע קינדער האָבן זיי געבאָרן ;
geborn zei hobn kinder fremde vorem
given birth to they have children strange for

now shall a [Rosh] Chodesh devour them with their fields.

אַצונד וועט זיי אַ חודש פֿאַרצערן מיט זייערע פֿעלדער.
felder zeyere mit fartseren choidesh a zei vet atsund
fields their with devour month a them will now

[8] Blow ye the shofar in Giv'ah, and the trumpet in Ramah;

ח בלאָזט אַ שופֿר אין גִּבְעָה , אַ טרומייטער אין רָמָה ;
Ramah in trumeiter a Givah in shoifer a blozt
Ramah in trumpet a Giv'ah in shofar a blow

cry aloud at Beit-Aven; after thee, O Binyamin!

שאָלט אין בֵּית-אָוֶן : קוק זיך אום , בנימין !
Binyamin um zich kuk Beis-Aven in shalt
Binyamin behind self look Beit-Aven in shout out

[9] Ephrayim shall be desolate in the Yom Tokheichah *(Day of Rebuke)*:

ט אפֿרים וועט צו וויסט וועלן אין טאָג
tog in vern vist tsu vet Efrayim
day in become wasteland to will Ephrayim

; פֿון שטראָף
shtrof fun
punishment of

among the Shivtei Yisroel have I proclaimed that which is certain.

אין די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל טו איך עס צו וויסן אויף זיכער.
zicher oif visen tsu es ich tu Yisroel fun shvotim di in
sure for know to it I do Yisroel of tribes the in

[10] The sarim *(princes)* of Yehudah were like them that remove the gevul *(boundary stone)*;

י די האַרן פֿון יהודה זײַנען ווי
vi zainen Yehudah fun harn di
as are Yehudah of lords the

גרענעצפֿאַרכאַפּער,
grenetsfarchaper
boundary usurper

therefore I will pour out My wrath upon them like mayim.

.אויף זיי וועל איך אויסגיסן ווי וואַסער מײַן צאָרן
tsorn main vaser vi oisgisen ich vel zei oif
anger my water like pour out I will them on

[11] Ephrayim is oppressed and crushed in mishpat *(judgment)*,

יא געדריקט ווערט אפֿרים , צעבראָכן פֿון משפּט ,
mishpot fun tsebrochn Efrayim vert gedrikt
judgment from shattered Ephrayim shall be oppressed

because he willingly walked after tzav *(human statute)*.

.ווײַל ער איז ווילנדיק געגאַנגען נאָך געבאָט
gebot noch gegangen vilendik iz er vail
precept after having gone willingly is it for

[12] Therefore will I be unto Ephrayim like moth,

יב און איך בין ווי אַ מילב צו אפֿרים ,
Efrayim tsu milb a vi bin ich un
Ephrayim to moth a as am I and

and to the Bais Yehudah like dry rot.

.און ווי אַ פֿוילונג צו דעם הויז פֿון יהודה
Yehudah fun hoiz dem tsu foilung a vi un
Yehudah of house the to rot a as and

[13] When Ephrayim saw his sickness,

יג און אפֿרים האָט געזען זײַן קראַנקשאַפֿט,
krankshaft zain gezen hot Efrayim un
illness his seen has Ephrayim and

and Yehudah saw his sores,

און יהודה זײַן ווונד ;
vund zain Yehudah un
wound his Yehudah and

then went Ephrayim to the Assyrian,

איז אפֿרים געגאַנגען צו אשור ,
Ashur tsu gegangen Efrayim iz
Assyria to having gone Ephrayim is

and sent to the great king;

און האָט געשיקט צום מלך יָרֵב ;
yoreb melech tsum geshikt hot un
'Warrior' king to sent has and

yet he was not able to heal you,

אָבער ער קען אײַך נישט הײלן,
heiln nisht aich ken er ober
heal not you can he but

nor cure you of your wound.

.און ער וועט נישט אָפּטאָן פֿון אײַך די ווונד
vund di aich fun opton nisht vet er un
wound the you from remove not will he and

[14] For I will be unto Ephrayim like a lion,

יד וואָרעם איך וועל זײַן ווי אַ לייב צו אפֿרים ,
Efrayim tsu leib a vi zain vel ich vorem
Ephrayim to lion a like be will I for

and as a great lion to the Bais Yehudah;

און ווי אַ יונגלייב צום הויז פֿון יהודה ;
Yehudah fun hoiz tsum yungleib a vi un
Yehudah of house to young lion a like and

I, even I, will tear and go away;

איך, איך וועל פֿאַרצוקן און אַוועקגיין,
avekgein un fartsukn vel ich ich
go away and tear will I I

I will carry off, and there will be no one rescuing.

.אַוועקטראָגן, און קיינער וועט נישט מציל זײַן
zain matsl nisht vet keiner un avektrogen
be rescue not will anyone and carry off

[15] I will go and return to My place,

טו איך וועל גיין , איך וועל זיך אומקערן צו מײַן אָרט ,
ort main tsu umkeren zich vel ich gein vel ich
place my to return self will I go will I

till they acknowledge their guilt,
and seek My face;

ביז זיי וועלן זיך שפירן שולדיקן,
shuldikn shpiren zich veln zei biz
guilty discern selves will they until

in their tzar *(affliction, distress)*
they will beg My favor.

און זוכן מײַן פנים;
ponem main zuchn un
face my seek and

אין זייער נויט וועלן זיי מיך פֿאָרשן.
forshn mich zei veln noit zeyer in
seek me they will distress their in

6 Come, and let us return
unto Hashem;

ו קומט און לאָמיר זיך אומקערן צו ה',
Hashem tsu umkeren zich lomir un kumt
Hashem to return selves let us and come

for He hath torn, and He will heal us;

ווארעם ער האָט פֿאַרצוקט, און ער וועט אונדז היילן,
heiln undz vet er un fartsukt hot er vorem
heal us will he and torn to pieces has he for

He hath struck, and He will
bind us up.

ער שלאָגט און ער וועט אונדז פֿאַרבינדן,
farbindn undz vet er un shlogt er
bind up us will he and strike down he

[2] After two days He will revive us;

ב נאָך צוויי טעג וועט ער אונדז אויפֿלעבן,
oiflebn undz er vet teg tsvei noch
revive us he will days two after

in the Yom HaShelishi He will
raise us up,

אויפֿן דריטן טאָג וועט ער אונדז אויפֿריכטן,
oifrichtn undz er vet tog dritn oifn
raise up us he will day third on

and we shall live in His sight.

און מיר וועלן לעבן פֿאַר אים.
im far lebn veln mir un
him before live will we and

[3] Then shall we know, if we hunt
after to know Hashem;

ג און לאָמיר דערקענען, לאָמיר זיך יאָגן צו
tsu yogn zich lomir derkenen lomir un
to pursue selves let us know let us and

דערקענען ה';
Hashem derkenen
Hashem know

His manifest coming forth is
established as the shachar *(dawn)*;

זיכער ווי דער באַגינען איז זײַן אַרויסגאַנג;
aroisgang zain iz baginen der vi zicher
going forth his is dawn the like surely

and He shall come unto us as the
geshem *(winter rain)*,

און ער וועט קומען צו אונדז ווי דער רעגן,
regn der vi undz tsu kumen vet er un
rain the like us to come will he and

as the malkosh *(spring rain)*
unto ha'aretz.

און ווי שפעטרעגן וואָס באַוואַסערט די ערד.
erd di bavasert vos shpetregn vi un
earth the waters which latter rain like and

[4] O Ephrayim, what shall I
do unto thee?

ד וואָס זאָל איך טאָן צו דיר, אפֿרים?
Efrayim dir tsu ton ich zol vos
Ephrayim you(SG) to do I shall what

O Yehudah, what shall I do with thee?

וואָס זאָל איך טאָן צו דיר, יהודה?
Yehudah dir tsu ton ich zol vos
Yehudah you(SG) to do I shall what

For your chesed is as an anan
boker, and as the early dew
that disappears.

אַז אײַער גוטקייט איז ווי אַ פֿרימאָרגנוואָלקן,
frimorgnvolkn a vi iz gutskeit aier az
morning cloud a like is faithfulness your as

און ווי דער טוי וואָס פֿאַרגייט אין דער פֿרי.
peire der in fargeit vos toi der vi un
morning the in passes away which dew the like and

[5] Therefore have I cut them to pieces with the nevi'im;

ה דערום האָב איך געהאַקט דורך די נבֿיאים ,
neviim di durch gehakt ich hob derum
prophets the by cut to pieces I have therefore

I have slain them by the words of My mouth;

זיי געהרגעט מיט די ווערטער פֿון מײַן מויל ;
moil main fun verter di mit geharget zei
mouth my of words the with killed them

thy mishpatim are as the ohr *(light, lightning)* that goeth forth.

כּדי דײַן משפּט זאָל ווי דאָס ליכט אַרויס .
arois licht dos vi zol mishpot dain kedei
go forth light the like shall judgment your so that

[6] For I desired chesed, and not zevach;

ו וואָרעם חֶסֶד האָב איך באַגערט און נישט
nisht un bagert ich hob chesed vorem
not and pleased I have loyal love for

שלאַכטאָפּפֿער ,
shlachtopfer
slaughter sacrifice

and the da'as Elohim more than olot *(burnt offerings)*.

און דערקענונג פֿון אלקים איידער ברַאַנדאָפּפֿער.
brandopfer eider Elokim fun derkenung un
olah rather than G-d of knowledge and

[7] But they are like Adam, they have transgressed the brit *(covenant)*;

ז אָבער זיי ווי אָדָם האָבן איבערגעטרעטן דעם ברית ;
bris dem ibergetretn hobn Adam vi zei ober
covenant the overstepped have Adam like they but

there have they dealt treacherously against Me.

אָן האָבן זיי געפֿעלשט אָן מיר.
mir on gefelsht zei hobn on
me on been unfaithful they have on

[8] Gil'ad is a city of evil-doers,

ח גִּלְעָד איז אַ שטאָט פֿון אומרעכטטוער,
umrechttuer fun shtot a iz Gilad
evildoers of city a is Gil'ad

is trodden with dahm.

אויסגעטרעטן מיט בלוט .
blut mit oisgetretn
blood with trodden

[9] And as gedudim *(marauders)* lie in wait for a man,

ט און ווי באַנדעס וואָס לויערן אויף מענטשן ,
mentshn oif loiern vos bandes vi un
men on lie in wait which bands of raiders as and

so the chever *(band, gang)* [of] kohanim

איז די חבֿרה פֿון די כֹּהנים ;
koyanim di fun chvrh di iz
kohanim the of company the is

murder in the way to Shechem;

זיי טייטן אויפֿן וועג קיין שכֶם ,
Shechem kein veg oifn teitn zei
Shechem to way on to kill they

for they commit shameful crimes.

יא , שענדלעכקייט באַגייען זיי .
zei bageyen shendlechkeit yo
they commit heinous crime yes

[10] I have seen a horrible thing in Bais Yisroel:

י אין הויז פֿון יִשְׂרָאֵל האָב איך שוידערהאַפֿטיקס געזען ,
gezen shoiderhaftiks ich hob Yisroel fun hoiz in
seen horrible thing I have Yisroel of house in

there is the zenut *(whoredom)* of Ephrayim;

אָן איז זנות ביַי אפֿרים ,
Efrayim bai zoines iz on
Ephrayim by harlotry is on

Yisroel is tameh *(unclean, defiled)*.

פֿאַראומרייניקט איז יִשְׂרָאֵל.
Yisroel iz farumreinikt
Yisroel is defiled

[11] Also, O Yehudah, he hath set a katzir *(harvest)* [of punishment] for thee,
When I turn the Shevut Ami *(Captivity of My people)*,

יא אויך אויף דיר , יהודה , האָט מען אַ
a men hot Yehudah dir oif oich
a one has Yehudah you(SG) on also

שניט . באַשערט
bashert shnit
appointed harvest

אַז איך וויל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט
gefangenshaft di umkeren vil ich az
captivity the turn will I when

פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun
people my of

7 when I would have healed Yisroel,

ז ווי איך וויל היילן ישׂראֵל,
Yisroel heiln vil ich vi
Yisroel heal want I when

then the avon *(iniquity)* of Ephrayim was exposed,

, אַזוי ווערט אַנטפּלעקט די זינד פֿון אפֿרים
Efrayim fun zind di antplekt vert azoi
Ephrayim of sin the reveal shall be thus

and the ra'ot *(crimes)* of Shomron;

; און די בייזן פֿון שומרון
Shomron fun beizn di un
Shomron of evils the and

for they practice sheker;

וואָרעם זיי באַגייען פֿאַלשקייט,
falshkeit bageyen zei vorem
falsehood commit they for

and the ganav intrudes,

און אַ גנבֿ ברעכט אײַן,
ain brecht ganev a un
in breaks thief a and

and the bandit robs bachutz *(in the street)*.

. אַ באַנדע באַפֿאַלט אויף דער גאַס
gas der oif bafalt bande a
street the on attacks raiding party a

[2] And they consider not in their levavot

ב און זאָלן זיי זיך נישט טראַכטן אין זייער האַרצן,
hartsn zeyer in trachtn nisht zich zei zoln un
heart their in think on not selves they shall and

that I remember all their ra'ah;

אַל דאָס בײז זייערס געדענק איך;
ich gedenk zeyers beiz dos al
I remember theirs evil this all

now their own evil doings surround them;

אַצונד האָבן זייערע מעשׂים זיי אַרומגערינגלט,
arumgeringlt zei meisim zeyere hobn atsund
surrounded them deeds their have now

they are before My face.

אַקעגן מײַן פּנים זײַנען זיי .
zei zainen ponem main akegn
they are face my against

[3] They make the Melech glad with their ra'ah,

ג מיט זייער בײז דערפֿרייען זיי דעם מלך ,
melech dem zei derfreyen beiz zeyer mit
king the they gladden evil their with

and the sarim *(princes)* with their lies.

און מיט זייערע ליגנס די האַרן.
harn di ligns zeyere mit un
lords the lies their with and

[4] They are all no'afim *(adulterers)*,

ד אַלע זײַנען זיי נואָפֿים ,
nofim zei zainen ale
adulterers they are all

like an oven heated by the baker,

ווי אַן אויוון אָנגעהייצט פֿון בעקער,
beker fun ongeheitst oivn an vi
baker of heated up oven a like

who ceaseth stirring from the kneading of the batzek *(dough)*,

וואָס מע הערט בלויז אויף שאַרן
sharn oif bloiz hert me vos
stirring on only stops one which

until its chametz leavening rises.

פֿון פֿאַרקנעטן דעם טייג ביז זיין זויער ווערן .
vern zoier zain biz teig dem farknetn fun
becoming sour its until dough the kneading from

[5] In the Yom Malkeinu

ה אין דעם טאָג פֿון אונדזער מלך ,
melech undzer fun tog dem in
king our of day the in

the sarim *(princes)* have made sick with the heat of yayin;

זיינען די האַרן קראַנק פֿון ווײַנדערהיצונג ;
vainderhitsung fun krank harn di zainen
wine fever from sick lords the are

he has stretched out his hand with the letzim *(mockers)*.

ער אַליין שטרעקט אויס זײַן האַנט מיט די שפּעטער.
shpeter di mit hant zain ois shtrekt alein er
mockers the with hand his out stretches himself he

[6] For they have made ready their lev

ו וואָרעם זיי האָבן צוגעבריט זייער האַרץ
harts zeyer tsugebreit hobn zei vorem
heart their prepared have they for

like an oven, while they lie in wait;

ווי אַן אויוון אין זייער לויער ;
loier zeyer in oivn an vi
lurking their in oven an like

their anger smolders kol halailah;

אַ גאַנצע נאַכט שלאָפֿט זייער בעקער,
beker zeyer shloft nacht gantse a
baker their sleeps night whole a

in the boker it burneth like an eish of flame.

פֿרימאָרגנס ברענט ער אַזוי ווי פֿלאַמפֿייער .
flamfaier vi azoi er brent frimorgns
flaming fire like as he burns in the morning

[7] They are all hot as an oven,

ז זיי אַלע גליען ווי אַן אויוון,
oivn an vi glien ale zei
oven an like glow hot all they

and have devoured their shofetim;

און זיי פֿאַרצערן זייערע ריכטער;
richter zeyere fartseren zei un
judges their devour they and

all their melachim are fallen;

אַלע זייערע מלכים זיינען געפֿאַלן,
gefaln zainen mlochim zeyere ale
fallen are kings their all

there is none among them that calleth unto Me.

קיינער צווישן זיי רופֿט נישט צו מיר.
mir tsu nisht ruft zei tsvishn keiner
me to not calls them among anyone

[8] Ephrayim, he hath mixed himself among the nations;

ח אפֿרים , ער מישט זיך מיט די פֿעלקער,
felker di mit zich misht er Efrayim
nations the with self mixes he Ephrayim

Ephrayim is a flat cake not turned over.

אפֿרים איז געוואָרן אַ נישט
nisht a gevorn iz Efrayim
not a having become is Ephrayim

איבערגעקערטער קוכן .
kuchn ibergekerter
cake turned over

[9] Zarim have devoured his ko'ach,

ט פֿרעמדע האָבן אויפֿגעגעסן זײַן כּוח ,
koiech zain oifgegesn hobn fremde
strength his devoured have foreigners

and he knoweth it not;

און ער מערקט נישט;
nisht merkt er un
not notices he and

yea, gray hairs are sprinkled upon him,

שׂוין גראָע האָר דורכגעשפּריצט ביַי אים,
im bai durchgeshpritst hor groe shoin
him on streaked here and there hair gray already

yet he hath no da'as.

און ער מערקט נישט.
nisht merkt er un
not notices he and

10 And the ga'on Yisroel testifieth to his face;

י און דער שטאָלץ פֿון יִשְׂרָאֵל איז געבויגן
geboign iz Yisroel fun shtolts der un
bent down is Yisroel of pride the and

פַּאַר זיַין פּנים ,
ponem zain far
face his before

and they do not return to Hashem Eloheihem,

אָבער זיי קערן זיך נישט אום צו ה זייער ג-ט,
G-t zeyer Hashem tsu um nisht zich kern zei ober
G-d their Hashem to back not selves turn they but

nor seek Him for all this.

און זיי זוכן אים נישט ביַי אַלעם דעם.
dem alem bai nisht im zuchn zei un
this all for not him seek they and

11 Ephrayim also is like an easily deceived yonah without sense;

יא און אפֿרים איז געוואָרן ווי אַ נאַרישע טויב,
toib narishe a vi gevorn iz Efrayim un
dove foolish a like become is Ephrayim and

אָן שׂכל ,
seichel on
good sense without

they call to Mitzrayim,

מצרַים האָבן זיי געפֿופֿן ,
gerufn zei hobn Mitsrayim
called to they have Egypt

they turn to Assyria.

קיין אשור זיַינען זיי געגאַנגען .
gegangen zei zainen Ashur kein
having gone they are Assyria to

12 When they shall go, I will spread My reshet *(net)* upon them;

יב ווי זיי וועלן גיין , וועל איך אויסשפּרייטן
oisshpreitn ich vel gein veln zei vi
spread out I will go will they when

אויף זיי מיַין נעץ,
nets main zei oif
net my them on

I will bring them down as the fowls of Shomayim;

ווי פֿויגלען פֿון הימל וועל איך זיי אַראָפּנידערן;
aropnideren zei ich vel himel fun foiglen vi
bring down them I will heaven of birds like

I will chastise them, according to the report to their assembly.

איך וועל זיי שטראָפֿן ווי איך האָב געלאָזט הערן
hern gelozt hob ich vi shtrofn zei vel ich
hear let have I as punish them will I

זייער עדה .
eide zeyer
congregation their

13 Woe unto them! For they have strayed from Me.

יג ווויי צו זיי , וואָס זיי זיַינען אַוועק פֿון מיר!
mir fun avek zainen zei vos zei tsu vei
me from fled away are they which them to woe

Sod *(destruction)* unto them because they have committed pesha against Me!

פַּאַרוויסטונג אויף זיי , וואָס זיי האָבן
hobn zei vos zei oif farvistung
have they that them upon devastation

געבראָכן אָן מיר!
mir on gebrochn
me against broken

Though I would redeem them,
אוּן אִיךְ זאָל זיי אויסלייזן,
oisleizen zei zol ich un
redeem them should I and

yet they have spoken kazav *(lies)* against Me.
ווען זיי האָבן גערעדט ליגנס אויף מיר?
mir oif ligns geredt hobn zei ven
me against lies spoken have they when

14 And they have not cried unto Me with their levavot,
יד אוּן זיי שרייַען נישט צו מיר מיט זייער האַרצן,
hartsn zeyer mit mir tsu nisht shraien zei un
heart their with me to not cry they and

when they wailed upon their beds;
אַז זיי יאָמערן אויף זייערע געלעגערס;
gelegers zeyere oif yomern zei az
beds their on wail they when

they congregate themselves for dagan and tirosh,
וועגן תּבֿואה אוּן ווייַן רודלען זיי זיך ,
zich zei rudlen vain un tvue vegen
selves they gather wine and grain for the sake of

and they depart from Me.
אָן מיר ווידערשפּעניקן זיי .
zei vidershpenikn mir on
they rebel me without

15 Though I have trained and strengthened their zero'ot *(arms)*,
טו אוּן איך האָב געלערנט,
gelernt hob ich un
trained have I and

yet do they plot rah against Me.
געשטאַרקט זייערע אָרעמס,
orems zeyere geshtarkt
arms their strengthened

אָבער זיי טראַכטן שלעכטס אויף מיר.
mir oif shlechts trachtn zei ober
me against evil things plot they but

16 They return, but not to Most High;
טז זיי קערן זיך , אָבער נישט צו דער הייך ,
heich der tsu nisht ober zich kern zei
Most High the to not but selves return they

they are like a faulty keshet;
ווי אַ פֿאַלשער בויגן זיינען זיי געוואָרן.
gevorn zei zainen boign falsher a vi
become they are bow treacherous a like

their sarim *(princes)* shall fall by the cherev
וועלן פֿאַלן דורכן שווערד זייערע האַרן
harn zeyere shverd durchn faln veln
princes their sword by the fall will

for the insolence of their leshon;
פֿאַר דעם צאָרן פֿון זייער צונג ;
tsung zeyer fun tsorn dem far
tongue their of fury the for

this shall be their derision in Eretz Mitzrayim.
דאָס וועט זיין אַ שפּאָט פֿון זיי אין לאַנד מִצרַיִם .
Mitsrayim land in zei fun shpot a zain vet dos
Egypt land in them of derision a be will this

8 Set the shofar to thy lips.
ח צו דיין גומען אַ שופֿר !
shoifer a gumen dain tsu
shofar a palate your to

He shall come as a nesher against the Bais Hashem,
ווי אַן אָדלער קומט אויף הס הויז ;
hoiz Hashems oif kumt odler an vi
house Hashem's against comes eagle an like

because they have transgressed My brit *(covenant)*,
ווייל זיי האָבן איבערגעטרעטן מיין ברית ,
bris main ibergetretn hobn zei vail
covenant my overstepped have they because

and committed pesha against My torah.
אוּן קעגן מיין תּורה פֿאַרברָאכן.
farbrochn toyre main kegen un
broken Torah my against and

[2] Yisroel shall cry unto Me:

ב קען ישׂראל דען שרייען צו מיר׃
mir tsu shraien den Yisroel ken
me to cry out then Yisroel can

Elohai, we know Thee. We, Yisroel!

מײַן ג-ט, מיר קענען דיך ?
dich kenen mir G-t main
you(SG) know me G-d my

[3] Yisroel hath cast off the thing that is tov;

ג ישׂראל האָט פֿאַרלאָזט דאָס גוטס ,
guts dos farlozt hot Yisroel
good things the forsaken has Yisroel

so the oyev *(enemy)* shall pursue him.

זאָל אים דער פֿײַנט נאָכיאָגן .
nochyogn faint der im zol
pursue enemy the him let

[4] They have set up melachim, but not from Me;

ד זיי האָבן געמאַכט מלכים , אָבער אָן מיר,
mir on ober mlochim gemacht hobn zei
me without but kings made have they

they have set up sarim *(princes)*, and I knew it not;

געמאַכט האַרן , און איך האָב נישט געוווסט;
gevust nisht hob ich un harn gemacht
known not have I and princes made

of their kesef and their zahav

פֿון זייער זילבער און זייער גאָלד
gold zeyer un zilber zeyer fun
gold their and silver their of

have they made them atzabim *(idols)*,

האָבן זיי זיך געצנבילדער געמאַכט;
gemacht getsnbilder zich zei hobn
made idol images selves they have

that they may be cut off.

דערום וועט ער פֿאַרשניטן וועלן .
vern farshnitn er vet derum
become cut off he will therefore

[5] Thy egel *(calf-idol)*, O Shomron, I am casting off;

ה פֿאַרלאָזן וועלט דײַן קאַלב, שומרון ;
Shomron kalb dain vert farlozen
Shomron calf your becomes forsaken

Mine anger is kindled against them;

מײַן צאָרן טוט גרימען אויף זיי ;
zei oif grimen tut tsorn main
them against burn does anger my

how long will they be incapable of nikkayon *(innocency)*?

ביז וואַנען נאָך וועלן זיי נישט קענען
kenen nisht zei veln noch vanen biz
can not they will yet when until

זיך רייניקן ?
reiniken zich
cleanse selves

[6] They are from Yisroel!

ו וואָרעם עס קומט פֿון ישׂראל,
Yisroel fun kumt es vorem
Yisroel from comes it for

The craftsman made it;

און דאָס האָט אַ מײַנסטער געמאַכט,
gemacht mainster a hot dos un
made craftsman a has that and

therefore it is not Elohim;

און קיין ג-ט איז דאָס נישט;
nisht dos iz G-t kein un
not this is G-d any and

but the egel *(calf-idol)* of Shomron shall be broken in pieces.

פֿאַר וואָר, שפּענדלעך וועט וועלן דאָס קאַלב
kalb dos vern vet shpendlech vor far
calf the become will splinters truly for

פֿון שומרון .
Shomron fun
Shomron of

[7] For they have sown the wind,

ז וואָרעם ווינט זייען זיי ,
zei zeyen vint vorem
they sow wind for

and they shall reap the whirlwind;

און שטורעם וועלן זיי שניידן ;
shnaidn zei veln shturem un
reap they will storm and

the stalk [of standing grain] hath no tzemach *(shoot)*;

קיין זאַנג האָט עס נישט –
nisht es hot zang kein
not it has stalk any

it shall yield no kemach *(flour)*;

אַ שפּראָצונג וואָס ברענגט נישט קיין מעל;
mel kein nisht brengt vos shprotsung a
flour any not brings that sprouting a

and even if it yielded it, zarim would devour it.

טאָמער וועט עס ברענגען, וועלן עס פֿרעמדע איינשלינגען .
ainshlingen fremde es veln brengen es vet tomer
swallow foreigners it will bring it will even if

[8] Yisroel is swallowed up;

ח איינגעשלונגען געוואָרן איז יִשְׂרָאֵל,
Yisroel iz gevorn aingeshlungen
Yisroel is become swallowed up

now shall they be among the Goyim

אַצונד זיינען זיי געוואָרן צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn gevorn zei zainen atsund
nations the among become they are now

like a worthless keli *(vessel)*.

ווי אַ נישטווערטיקע כּלי .
keile nishtvertike a vi
vessel worthless a like

[9] For they are gone up to Assyria,

ט וואָרעם זיי זיינען אַרויפֿגעגאַנגען צו אשור ,
Ashur tsu aroifgegangen zainen zei vorem
Assyria to having gone up are they because

a pere *(wild donkey)* off by itself alone;

אַ ווילדאייזל באַזונדער פֿאַר זיך ;
zich far bazunder vildeizl a
self by apart wild donkey a

Ephrayim hath hired herself out to ahavim *(lovers)*.

אפֿרים האָט לִיבשאַפֿט געדונגען .
gedungen libshaft hot Efrayim
hired love has Ephrayim

[10] Yea, though they have hired themselves out among the Goyim,

י אָבער הגם זיי דינגען צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn dingen zei hagam ober
nations the among hire they although but

now will I gather them,

וועל איך אַצונדערט זיי איינזאַמלען ;
ainzamlen zei atsundert ich vel
gather together them now I will

and they shall begin to diminish

און זיי וועלן אָנהייבן מינער ווערן
vern miner onheibn veln zei un
become less begin will they and

on account of the massa *(burden)* of Melech Sarim *(King of the Princes)*.

פֿון דער משׂא פֿון מלך און האַרן .
harn un melech fun mase der fun
princes and king of burden the from

[11] Because Ephrayim hath built many mizbechot for sin,

יא וואָרעם אפֿרים האָט געמערט מזבחות
mizbeyches gemert hot Efrayim vorem
altars increased has Ephrayim because

צום זינדיקן ,
zindikn tsum
sinning for

mizbechot shall be unto him to sin.

ביי אים זיינען מזבחות צום זינדיקן געווען.
geven zindikn tsum mizbeyches zainen im bai
were sin to altars are him unto

[12] I have written to him the many things of My torah,

but they were regarded as a zar *(strange thing)*.

[13] They sacrifice basar for the sacrifices of Mine offerings, and eat it;

but Hashem accepteth them not;

now will He remember their avon *(iniquity)*, and visit punishment on their sins;

they shall return to Mitzrayim.

[14] For Yisroel hath forgotten his Oseh *(Maker)*,

and buildeth heikhalot *(palaces, temples)*;

and Yehudah hath multiplied fortified towns;

but I will send eish upon his towns,

and it shall devour the citadels thereof.

9 Rejoice not, O Yisroel,

for joy, as other people;

for thou hast gone a-whoring against thy G-d,

thou hast loved for hire upon every threshing floor.

יב וויִ פִֿיל פֿון מײַן תּורה איך זאָל אים שרײַבן,
shraibn im zol ich toyre main fun fil vi
write him shall I instruction my of many how

איז דאָס בײַ אים ווי פֿרעמד פֿאַררעכנט.
farrechnt fremd vi im bai dos iz
considered strange as him by this is

יג מײַנע בראָנדאָפּפֿער זאָלן זיי שלאַכטן פֿאַר
far shlachtn zei zoln brandopfer maine
for slaughter they shall olah my

פֿלייש און עסן,
esen un fleish
eat and meat

ה טוט זיי נישט באַפֿיליקן.
bafilikn nisht zei tut Hashem
favor not them does Hashem

אַצונד וועט ער געדענקען זייער פֿאַרברעך,
farbrech zeyer gedenken er vet atsund
transgression their remember he will now

און וועט רעכענען זייערע זינד;
zind zeyere rechenen vet un
sin their reckon will and

קיין מִצרַים וועלן זיי זיך אומקערן.
umkeren zich zei veln Mitsrayim kein
return selves they will Egypt to

יד וואָרעם יִשׂרָאֵל האָט פֿאַרגעסן אָן זײַן באַשעפֿער,
Bashefer zain on fargesen hot Yisroel vorem
Creator his about forgotten has Yisroel for

און האָט היכלות געבויט,
geboit hichlut hot un
built temples has and

און יהודה האָט געמערט באַפֿעסטיקטע שטעט:
shtet bafestikte gemert hot Yehudah un
cities fortified increased has Yehudah and

דערום וועל איך שיקן אַ פֿײַער אין זײַנע שטעט,
shtet zaine in faier a shikn ich vel derum
cities his in fire a send I will therefore

און עס וועט פֿאַרצערן אירע פּאַלאַצן.
palatsn ire fartseren vet es un
citadels its devour will it and

ט נישט פֿרייען זאָלסטו זיך, יִשׂרָאֵל,
Yisroel zich zolstu freyen nisht
Yisroel self shall you rejoice not

מיט שׂימחה אַזוי ווי די פֿעלקער,
felker di vi azoi simche mit
nations the like so joy with

וואָרעם האָסט זיך אָפּגעקערט פֿון דײַן ג-ט,
G-t dain fun opgekert zich host vorem
G-d your from turned aside self you have for

האָסט ליב געהאַט זונה-לוין אויף אַלע תּבֿואה
tvue ale oif zoine-loin gehat lib host
grain every on harlot hire had love have

דרעש-שײַער.
dresh-shaier
threshing floor

[2] The threshing floor and the wine-press shall not feed them,

ב דער דרעש-שַׁיער און דער קעלטער וועט
vet kelter der un dresh-shaier der
will winepress the and threshing floor the
, זיי נישט שפַּייזן
shpaizn nisht zei
feed not them

and the tirosh shall deceive her.

. און דער פֿרישווײַן וועט פֿעלשן אָן זיי
zei on felshn vet frishvain der un
them on fail will fresh wine the and

[3] They shall not dwell in Hashem's land;

ג זיי וועלן נישט זיצן אין לאַנד פֿון ה ,
Hashem fun land in zitsn nisht veln zei
Hashem of land in sit not will they

but Ephrayim shall return to Mitzrayim,

און אפֿרים וועט זיך קיין מִצרַיִם אומקערן,
umkeren Mitsrayim kein zich vet Efrayim un
return Egypt to self will Ephrayim and

and they shall eat unclean things in Assyria.

און אין אשור וועלן זיי אומריינס עסן .
esen umreins zei veln Ashur in un
eat unclean things they will Assyria in and

[4] They shall not offer yayin offerings to Hashem,

ד זיי וועלן נישט גיסן צו
nisht veln zei gisn tsu
not will they drink offerings to pour out
, ווײַן ה
vain Hashem
wine Hashem

neither shall they with their sacrifices be pleasing unto Him;

און נישט אָנגענעליגט וועלן אים זײַן זייערע
zeyere zain im veln ongeleigt nisht un
their be it will welcome not and
, שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer
slaughter sacrifice

their sacrifices shall be unto them as the bread of mourners;

, אַזוי ווי ברויט פֿון אַבֿלות וועט עס זיי זײַן
zain zei es vet avlut fun broit vi azoi
be them it will mourning of bread like so

all that eat thereof shall be polluted;

אַלע וואָס עסן עס וועלן זיך פֿאַראומריינקן;
farumreinikn zich veln es esen vos ale
defile selves will it eat who all

for their bread shall be for their own nefesh

, וואָרעם זייער ברויט וועט זײַן פֿאַר זייער לײַב
laib zeyer far zain vet broit zeyer vorem
body their for be will bread their for

and shall not come into the Beis Hashem.

עס וועט נישט קומען אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in kumen nisht vet es
Hashem of house in come not will it

[5] What will ye do in the Yom Mo'ed,

ה וואָס וועט איר טאָן אין אַ יום-טובֿ ,
yom-tov a in ton ir vet vos
festival a in do you will what

and in the Yom Chag Hashem?

און אין אַ פֿײַערטאָג פֿון ה ?
Hashem fun faiertog a in un
Hashem of festival day a in and

[6] For, lo, they are gone because of destruction;

ו וואָרעם זע , זיי זײַנען אַוועק פֿון
vorem ze zei zainen avek fun
for behold they are gone away because of
, בראָך דעם
broch dem
destruction the

Mitzrayim shall gather them up,
וועט מִצרַיִם זיי איינזאַמלען ,
ainzamlen zei Mitsrayim vet
gather together them Egypt will

Memphis shall bury them;
מוֹף וועט זיי באַגראָבן;
bagrobn zei vet Memfis
bury them will Memphis

nettles shall possess their valuables of kesef;
די שאַצן פֿון זייער זילבער, זיי וועט
vet zei zilber zeyer fun shatsn di
will them silver their of treasures the

שטעכגעוועקס ירשען ,
yarshen shtechgeveks
inherit brambles

thorns shall be in their tents.
דערנער וועלן זיין אין זייערע געצעלטן.
getseltn zeyere in zain veln derner
tents their in be will thorns

7 The days of pekudah *(visitation for divine punishment)* are come,
ז געקומען זיינען די טעג פֿון רעכנשאַפֿט,
rechnshaft fun teg di zainen gekumen
reckoning of days the are come

the yamim of recompence are come;
געקומען די טעג פֿון באַצאָלונג;
batsolung fun teg di gekumen
revenge of days the come

Yisroel shall learn.
געווואָר ווערן וועט יִשׂרָאֵל.
Yisroel vet vern gevor
Yisroel will become find out

The navi is a fool,
אַ נאַר איז דער נבֿיא ,
novi der iz nor a
prophet the is fool a

the ish haruach *(spiritual man)* is meshuga,
משוגע איז דער מאַן פֿון גייסט!
gaist fun man der iz meshuge
spirit of man the is insane

for the multitude of thine iniquity
פֿון וועגן דיין גרויס זינד ,
zind grois dain vegen fun
sin great your account of on

and great enmity.
און וויַיל גרויס איז די פַיינטשאַפֿט.
faintshaft di iz grois vail un
enmity the is great because and

8 The watchman of Ephrayim was with my G-d;
ח דער וועכטער פֿון אפֿרים איז מיט מיין ג-ט,
G-t main mit iz Efrayim fun vechter der
G-d my with is Ephrayim of watchman the

but the navi is a snare of a fowler in all his ways,
דעם נבֿיא שטעלט ער אַ פּאַסטקע אויף
oif pastke a er shtelt novi dem
on fowler's trap a he sets prophet the

אַלע זיַינע וועגן ,
vegen zaine ale
ways his all

and enmity in the bais of his G-d.
פַיינטשאַפֿט אין הויז פֿון זיין ג-ט.
G-t zain fun hoiz in faintshaft
G-d his of house in enmity

9 They have deeply corrupted themselves,
ט טיף פֿאַרדאָרבן זיַינען זיי ,
zei zainen fardorben tif
they are corrupt deeply

as in the yamim of Giv'ah;
אַזוי ווי אין די טעג פֿון גִבעָה ;
Givah fun teg di in vi azoi
Giv'ah of days the in like so

therefore He will remember their iniquity,

ער וועט געדענקען זייער פַאַרברעך ,
farbrech zeyer gedenken vet er
transgression their remember will he

He will visit their sins.

ער וועט רעכענען זייערע זינד .
zind zeyere rechenen vet er
sin their reckon will he

10 I found Yisroel like grapes in the midbar;

י ווי ווייַנטרויבן אין מדבר האָב איך געפונען יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gefunen ich hob midber in vaintroiben vi
Yisroel found I have wilderness in grapes like

I saw your avot as the bikkurah *(early fruit)*

ווי אַן ערשטפרוכט פון פַייגנבוים אין זיין אָנהייב
onheib zain in faignboim fun ershtfrucht an vi
beginning his in fig tree of firstfruit a like

in the fig tree at her first shooting;

האָב איך געזען אייַערע עלטערן;
eltern aiere gezen ich hob
fathers your seen I have

but they went to Ba'al-Pe'or,

זיַינען זיי געקומען קיין בַּעַל-פְּעוֹר ,
Baal-Peor kein gekumen zei zainen
Ba'al-Pe'or to having come they are

and separated themselves unto that shame;

און זיך אָפּגעשיידט צום שאַנדגעזיכט ,
shandgets tsum opgesheidt zich un
shameful idol to separated selves and

and became abominations like the thing they loved.

און געווָארן אומווערדיק ווי דאָס וואָס זיי
zei vos dos vi umverdik gevorn un
they which this like abominable became and
האָבן ליב געקראָגן.
gekrogn lib hobn
gotten love have

11 As for Ephrayim, their kavod shall fly away like a bird,

יא אפרים – ווי אַ פויגל וועט זייער כּבוד
koved zeyer vet foigel a vi Efrayim
glory their will bird a like Ephrayim
אַוועקפליען,
avekflien
fly away

from the birth, and from the beten *(womb)*, and from the conception.

אויס געבורט, און אויס מוטערלייַב , און
un muterlaib ois un geburt ois
and mother's womb out of and birth out of
אויס טראָגשאַפט!
trogshaft ois
pregnancy out of

12 Though they bring up their banim,

יב אַפילו אַז זיי וועלן אויפֿברענגען זייערע קינדער ,
kinder zeyere oifbrengen veln zei az afile
children their bring up will they if even

yet will I bereave them,

וועל איך זיי באַרויבן פון זיי ,
zei fun baroibn zei ich vel
them from rob them I will

that there shall not be a man left:

אַז קיין מענטש זאָל נישט בלייַבן ;
blaibn nisht zol mentsh kein az
remain not shall man any that

yea, woe also to them when I depart from them!

יג , ווייַ אויך צו זיי ווען איך טו זיך
zich tu ich ven zei tsu oich vei yo
self do I when them to also woe yes
אָפּ פון זיי !
zei fun op
them from depart

[13] Ephrayim, as I saw Tzor,

ג אפֿרים , ווי איך האָב צור געזען ,
gezen Tsor hob ich vi Efrayim
seen Tzor have I as Ephrayim

is planted in a pleasant place;

איז געפֿלאַנצט אין אַ שיינעם ארט ,
ort sheinem a in geflantst iz
place beautiful a in planted is

but Ephrayim shall bring forth

אָבער אפֿרים וועט אַרויספֿירן
aroisfirn vet Efrayim ober
lead out will Ephrayim but

his banim to the murderer.

זײַנע קינדער צום טייטער
teiter tsum kinder zaine
murderer to children his

[14] Give them, O Hashem. What wilt Thou give?

ד גיב זיי , ה , וואָס דו דאַרפֿסט זיי געבן !
gebn zei darfst du vos Hashem zei gib
give them need you what Hashem them give

Give them a miscarrying rechem *(womb)* and dry breasts.

גיב זיי אַ טראַכט וואָס פֿאַרוואַרפֿט, און
un farvorft vos tracht a zei gib
and miscarries which womb a them give

בריסט פֿאַרדאַרטע!
fardarte brist
dried up breasts

[15] All their wickedness is in Gilgal;

טו אַל דאָס בייז זייערס איז אין גִלגָל ,
Gilgal in iz zeyers beiz dos al
Gilgal in is theirs wickedness the all

for there I hated them;

יא , דאָרט האָב איך זיי פֿײַנט געקראָגן;
gekrogn faint zei ich hob dort yo
gotten hatred them I have there indeed

for the wickedness of their doings

פֿאַר די בייזע מעשׂים זייערע
zeyere meisim beize di far
their deeds evil the for

I will drive them out of Mine bais,

וועל איך זיי פֿון מײַן הויז אַרויסטרײַבן;
aroistraibn hoiz main fun zei ich vel
drive out house my from them I will

I will love them no more;

איך וועל זיי מער נישט ליב האָבן;
hobn lib nisht mer zei vel ich
have love not more them will I

all their sarim *(princes)* are sorerim *(rebels)*.

אַלע זייערע האַרן זײַנען אָפּקערער.
opkerer zainen harn zeyere ale
defiant are princes their all

[16] Ephrayim is struck,

טז געשלאָגן געוואָרן איז אפֿרים ,
Efrayim iz gevorn geshlogn
Ephrayim is become stricken

their shoresh *(root)* is dried up,

זייער וואָרצל איז פֿאַרטריקנט,
fartriknt iz vortsel zeyer
dried up is root their

they shall bear no fruit;

קיין פֿרוכט וועלן זיי נישט ברענגען;
brengen nisht zei veln frucht kein
bring not they will fruit any

yea, though they beget,

אַפֿילו אַז זיי וועלן געבערן ,
gebern veln zei az afile
give birth will they though even

yet will I slay even the beloved fruit of their beten *(womb)*.

וועל איך טייטן די גלוסטיקע פֿון זייער לײַב .
laib zeyer fun glustike di teitn ich vel
body their of desirable the kill I will

[17] My G-d will cast them away,

יז פַֿאַראַכטן וועט זי מײַן ג-ט,
G-t main zi vet farachten
G-d my her will despise

because they did not pay heed unto Him;

ווײַל זיי האָבן נישט צוגעהערט צו אים,
vail zei hobn nisht tsugehert tsu im
because they have not paid heed to him

and they shall be nodedim *(wanderers, fugitives)* among the Goyim.

און זיי וועלן אומוואָגלען צווישן די פֿעלקער.
un zei veln umvoglen tsvishn di felker
and they will wander among the nations

10 Yisroel is a fertile gefen *(vine)*,

י אַ פֿרוכטבאַר ווײַנשטאָק איז ישׂראל געווען,
a fruchtbar vainshtok iz Yisroel geven
a fruitful vine is Yisroel was

he bringeth forth p'ri unto himself;

זײַן פֿרוכט פֿלעגט אַ ווערדע האָבן;
zain frucht flegt a verde hobn
his fruit used to a value have

according to the multitude of his fruit he hath increased the mizbechot *(altars)*;

איז, וואָס מערער זײַן פֿרוכט, האָט ער מזבחות
iz vos merer zain frucht hot er mizbeyches
is what more his fruit has he altars

געמערט,
gemert
multiplied

according to the goodness of his land they have made embellished matzevot *(Baal's stone pillars, monuments)*.

וואָס שענער זײַן לאַנד, האָבן זיי שענערע
vos shener zain land hobn zei shenere
what more beautiful his land have they more beautiful

זײַלשטיינער גemacht.
zailshteiner gemacht
sacred pillars made

[2] Their lev is deceitful;

ב זייער האַרץ איז צעטיילט;
zeyer harts iz tseteilt
their heart is divided

now shall they bear guilt;

אַצונד וועלן זיי זייער שולד לײַדן;
atsund veln zei zeyer shuld laidn
now will they their guilt suffer

He shall break down their mizbechot *(altars)*,

ער וועט צעברעכן זייערע מזבחות,
er vet tsebrechn zeyere mizbeyches
he will break their altars

He shall destroy their matzevot *(Baal's stone pillars, monuments)*.

ער וועט פֿאַרוויסטן זייערע זײַלשטיינער.
er vet farvistn zeyere zailshteiner
he will destroy their sacred pillars

[3] For now they shall say:

ג פֿאַר וואָר, אַצונד וועלן זיי זאָגן:
far vor atsund veln zei zogn
for truly now will they say

We have no Melech,

נישטאָ קיין מלך בײַ אונדז,
nishto kein melech bai undz
there is not any king for us

because we feared not Hashem;

ווײַל מיר האָבן נישט מורא געהאַט פֿאַר ה׳;
vail mir hobn nisht moire gehat far Hashem
because we have not had fear before Hashem

but if we did have a Melech, what could he do for us?

און דער מלך, וואָס קען טאָן פֿאַר אונדז?
un der melech vos ken ton far undz
and the king what can do for us

[4] They have spoken words,

ד זיי רעדן גערײַדן,
zei redn gereidn
they speak idle talk

swearing falsely in cutting brit *(covenant)*;

שווערן פַאלש, שליסן אַ ברית ,
bris a shlisn falsh shvern
covenant a making falsely swear

thus mishpat springeth up as poisonous herb

אָבער דער משפט וועט שפּראָצן ווי ביטערקרויט
biterkroit vi shprotsn vet mishpot der ober
bitter plant like spring up will judgment the but

in the furrows of the sadeh *(field)*.

אויף די בייטן פֿון פֿעלד.
feld fun baitn di oif
field of beds the on

[5] The inhabitants of Shomron tremble

ה אום די קעלבער פֿון בֵּית-אָוֶן
Beis-Aven fun kelber di um
Beit-Aven of calves the about

because of the eglot *(calf-idols)* of Beit-Aven;

וועלן אַנגסטן די ווויינער פֿון שומרון ;
Shomron fun voiner di angstn veln
Shomron of inhabitants the dread will

for the people thereof shall mourn over it,

וואָרעם זייַן פֿאָלק טוט אויף אים טרויערן,
troiern im oif tut folk zain vorem
mourn it on do people his for

likewise the komer *(idolatrous priests)*,

און זיַינע פּריסטער וועלן ציטערן וועגן אים,
im vegen tsiteren veln prister zaine un
it concerning tremble will idolatrous priests his and

who wail over it,
for its kavod from it has departed.

וועגן זיַין כּבֿוד וואָס איז אַוועק פֿון אים.
im fun avek iz vos koved zain vegen
it from away is which glory his concerning

[6] It shall be also carried unto Assyria

ו אים אויך וועט מען קיין אשור אַוועקפֿירן,
avekfiren Ashur kein men vet oich im
led away Assyria to they will also him

for a minchah *(present)* to the great king;

אַ מתּנה צום מלך שטרייטער;
shtreiter melech tsum matone a
warrior king to gift a

Ephrayim shall receive disgrace,

שאַנד וועט קריגן אפֿרים ,
Efrayim krign vet shand
Ephrayim get will shame

and Yisroel shall be ashamed of his own counsel.

און ישׂראל וועט זיך שעמען מיט זיַין באַראָט.
barot zain mit shemen zich vet Yisroel un
counsel its with be ashamed self will Yisroel and

[7] As for Shomron,

ז פֿאַרשניטן וועט ווערן דער מלך פֿון שומרון ,
Shomron fun melech der vert farshnitn
Shomron of king the shall be be cut off

her melech will float off like a twig upon the surface of the mayim.

אַזוי ווי צווייַגל אויפֿן וואַסער.
vaser oifn tsvaigl vi azoi
water on twig like so

[8] The high places also of Aven, the chattat Yisroel,

ח און פֿאַרטיליקט ווערן וועלן
veln vern fartilikt un
will become destroyed and

shall be made shmad;

די במות פֿון אָוֶן , די זינד פֿון ישׂראל;
Yisroel fun zind di Aven fun bamot di
Yisroel of sin the Aven of high places the

the kotz *(thorn)* and the dardar *(thistle)* shall come up on their mizbechot *(altars)*;

דערנער און ווילדגעוועקס וועלן אויפֿגיין אויף
oif oifgein veln vildgeveks un derner
on go up will wild growth and thorns

זייערע מזבחות
mizbeyches zeyere
altars their

and they shall say to the mountains: Cover us;

אוֹן זיי וועלן זאָגן צו די בערג : דעקט אונדז צו !
tsu undz dekt berg di tsu zogn veln zei un
to us cover mountains the to say will they and

and to the hills: Fall on us.

אוֹן צו די הייכן : פַֿאַלט אויף אונדז אַרויף!
aroif undz oif falt heichn di tsu un
upon us on fall heights the to and

9 O Yisroel, thou hast sinned

ט מער ווי אין די טעג פֿון גִּבְעָה
Givah fun teg di in vi mer
Giv'ah of days the in than more

from the yamei *(days of)* Giv'ah;

האָסטו געזינדיקט, יִשְׂרָאֵל;
Yisroel gezindikt hostu
Yisroel sinned have you

there they have continued.

דאָרט האָט מען זיך אַקעגנגעשטעלט;
akegngeshtelt zich men hot dort
opposed oneself one has there

Did not milchamah *(war)* overtake

פַֿאַר זיי אָבער וועט נישט קלעקן
klekn nisht vet ober zei far
suffice not will but them for

the bnei alvah *(children of wickedness)* in Giv'ah?

אַ מלחמה ווי אין גִּבְעָה אַקעגן די פֿאַרברעכער.
farbrecher di akegn Givah in vi milchome a
criminals the against Giv'ah in like war a

10 When I please, I will chastise them;

י ווען איך טו באַגערן, וועל איך זיי שטראָפֿן,
shtrofn zei ich vel bageren tu ich ven
punish them I will desire do I when

amim *(nations)* shall be gathered against them,

אוֹן פֿעלקער וועלן זיך איינזאַמלען קעגן זיי ,
zei kegen ainzamlen zich veln felker un
them against gather together selves will nations and

when they are punished for their shtei avon *(double iniquity)*.

ווען מע שפּאַנט זיי אין זייערע צוויי יאָכרינגען .
yochringen tsvei zeyere in zei shpant me ven
yoke-rings two their in them harnesses one when

11 And Ephrayim is an eglah melummadah *(a trained heifer)*,

יא אוֹן אפֿרים איז אַ קאַלב אַ געניטס ,
genits a kalb a iz Efrayim un
trained a calf a is Ephrayim and

and loveth to tread out the grain;

צו דרעשן האָט עס ליב ;
lib es hot dreshn tsu
love it has thresh to

but I will put a yoke on her fair neck;

אָבער איך בין אַריבערגעגאַנגען איבער איר פֿעטן האַלדז:
haldz fetn ir iber aribergegangen bin ich ober
neck fat her over cross am I but

I will drive Ephrayim;

איך וועל איינשפּאַנען אפֿרים ,
Efrayim ainshpanen vel ich
Ephrayim harness will I

Yehudah shall plow,

אַקערן זאָל יהודה ,
Yehudah zol akeren
Yehudah let plow

and Ya'akov shall break his clods.

בראָנעווען זאָל יעקבֿ .
Yaakov zol broneven
Yaakov let harrow

12 Sow to yourselves for tzedakah *(righteousness)*,

יב זייט אייך פֿאַר גערעכטיקייט ,
gerechtikeit far aich zait
righteousness for yourselves sow

reap in chesed;

וועט איר שניידן לויט גענאָד;
genod loit shnaidn ir vet
grace according to reap you will

break up your fallow ground;
אַקערט אייַך אַן אַקער ,
aker an aich akert
plowing a yourselves plow

for it is time to seek Hashem,
וואָרעם עס איז צייַט צו זוכן ה ,
Hashem zuchn tsu tsait iz es vorem
Hashem seek to time is it for

till He come and rain tzedek *(righteousness)* upon you.
ביז ער וועט קומען און רעגענען אויף אייַך גערעכטיקייט .
gerechtikeit aich oif regenen un kumen vet er biz
righteousness you on rain and come will he until

13 Ye have plowed resha,
יג איר האָט געאַקערט שלעכטס ,
shlechts geakert hot ir
evil things plowed have you

ye have reaped avlah;
האָט איר אומרעכט געשניטן ,
geshnitn umrecht ir hot
reaped injustice you have

ye have eaten the pri kachash *(fruit of lies)*;
האָט איר געגעסן די פֿרוכט פֿון ליגן;
lign fun frucht di gegesn ir hot
lies of fruit the eaten you have

because thou didst trust in thy way,
וואָרעם האָסט זיך פֿאַרזיכערט אויף דיין וועג,
veg dain oif farzichert zich host vorem
way your on trusted self you have because

in the multitude of thy gibborim *(mighty men)*.
אויף די פֿיל גיבורים דיינע .
daine giborim fil di oif
yours warriors many the on

14 Therefore shall a tumult arise among thy people,
יד דערום וועט אויפֿשטיין אַ חורבן אויף דיינע מחנות ,
machnus daine oif churvn a oifshtein vet derum
camps your on destruction a arise will therefore

and all thy fortresses shall be devastated,
און אַלע דיינע פֿעסטונגען וועלן פֿאַרוויסט ווערן ,
vern farvist veln festungen daine ale un
become destroyed will strongholds your all and

as Shalman devastated Beit-Arbel on the yom milchamah;
ווי שַׁלמַן האָט פֿאַרוויסט בֵּית-אַרבֵאל, אין
in Beis-Arbel farvist hot Shalman vi
in Beit-Arbel destroyed has Shalman as
טאָג פֿון מלחמה –
milchome fun tog
war of day

the em were dashed in pieces with their banim.
מוטערס מיט קינדער זיינען צעהאַקט געווארן .
gevorn tsehakt zainen kinder mit muters
become cut into pieces are children with mothers

15 So, O Beit-El, shall it be done unto you
טו אַזוי האָט געטאָן צו אייַך, בֵּית-אֵל,
Beis-El aich tsu geton hot azoi
Beit-El you to done has so

because of your great wickedness;
פֿון וועגן אייַער בייזער שלעכטיקייט;
shlechtikeit beizer aier vegen fun
wickedness evil your account of on

in the shachar *(dawn)* shall the Melech Yisroel
אין אַ פֿרימאָרגן פֿאַרשניטן וועט פֿאַרשניטן
farshnitn vert farshnitn frimorgn a in
be cut off shall be be cut off morning a in

utterly be cut off.
דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech der
Yisroel of king the

11 When Yisroel was a na'ar *(child)*, I loved him,

יא אַז יִשְׂרָאֵל איז יונג געווען האָב איך
ich hob geven yung iz Yisroel az
I have been young is Yisroel when
אים ליב געהאַט,
gehat lib im
had love him

and called Beni *(My son)* out of Mitzrayim.

און פֿון מִצְרַיִם האָב איך גערופֿן מײַן זון .
zun main gerufn ich hob Mitsrayim fun un
son my called I have Egypt from and

[2] The more I called them,

ב ווי זיי האָבן גערופֿן צו זיי ,
zei tsu gerufn hobn zei vi
them to called have they as

the more they went from Me;

אַזוי זײַנען זיי אַוועק פֿון זיי ;
zei fun avek zei zainen azoi
them from away they are so

they sacrificed unto Ba'alim,

צו די בַּעַל-גערטער האָבן זיי געשלאַכט,
geshlacht zei hobn Baal-geter di tsu
sacrificed they have Ba'al g-ds the to

and burned incense to peselim *(graven images)*.

און צו די געצן האָבן זיי געראַכערט .
gereichert zei hobn getsn di tsu un
burned incense they have idols the to and

[3] Yet it was I who taught Ephrayim to walk,

ג און איך האָב געלערנט גיין אפֿרים ,
Efrayim gein gelernt hob ich un
Ephrayim to walk taught have I and

taking them by their zero'ot *(arms)*;

זיי פֿאַר זייערע אָרעמס גענומען ,
genumen orems zeyere far zei
taking arms their for them

but they knew not

אָבער זיי האָבן נישט געמערקט
gemerkt nisht hobn zei ober
noticed not have they but

that it was I who healed them.

אַז איך האָב זיי געוואָלט היילן.
heiln gevalt zei hob ich az
heal wanted them have I that

[4] I drew them with cords of man,

ד מיט מענטשלעכע שטריק האָב איך זיי צוגעצויגן ,
tsugetsoign zei ich hob shtrik mentshleche mit
drawn them I have cords humane with

with bands of ahavah;

מיט שנורן פֿון ליבשאַפֿט,
libshaft fun shnurn mit
love of cords with

and I was to them

און איך בין זיי געווען
geven zei bin ich un
been them am I and

as they that ease the ol *(yoke)* on their jaws,

ווי די אַראָפּנעמער פֿון דעם יאָך אויף זייערע קינבאַקן:
kinbakn zeyere oif yoch dem fun aropnemer di vi
jaws their on yoke the of removers the like

and I bent down to feed them.

און עסן פֿלעג איך אים דערלאַנגען.
derlangen im ich fleg esen un
serve him I used to food and

[5] Will they not return into Eretz Mitzrayim?

ה ער וועט זיך נישט אומקערן קיין לאַנד מִצְרַיִם ,
Mitsrayim land kein umkeren nisht zich vet er
Egypt land to return not self will he

And will not the Assyrian be his melech,

אָבער אשור , ער וועט זײַן מלך ,
zain melech zain vet er Ashur ober
his king be will he Assyrian but

because they refused to make teshuvah.

ווײַל זיי האָבן נישט געוואָלט צוריקקערן.
tsurikkern gevolt nisht hobn zei vail
return wanted not have they because

6 And the cherev shall flash in his towns,

ו און אַ שוווערד וועט פֿאַלן אין זײַנע שטעט,
shtet zaine in faln vet shverd a un
cities his in fall will sword a and

and shall destroy his gate bars, and devour them,

און וועט פֿאַרלענדן זײַנע ריגלען און פֿאַרצערן,
fartseren un riglen zaine farlendn vet un
devour and crossbars his destroy will and

because of their own counsels.

פֿון וועגן זייערע באַראָטונגען.
barotungen zeyere vegen fun
counsels their account of on

7 And Ami are bent to backsliding from Me;

ז און מײַן פֿאָלק קוועלקלט זיך אומצוקערן צו מיר,
mir tsu umtsukeren zich kvenklt folk main un
me to to return self hesitates people my and

though they called to the Most High,

און מע רופֿט אים צו דער הייך ,
heich der tsu im ruft me un
Most High the to him summons one and

none at all would exalt Him.

אָבער ער טוט זיך נישט דערהייבן.
derheibn nisht zich tut er ober
exalt not self does he but

8 How shall I give thee up, Ephrayim?

ח ווי קען איך דיך איבערגעבן, אפֿרים ?
Efrayim ibergebn dich ich ken vi
Ephrayim give over you(SG) I can how

How shall I hand thee over, Yisroel?

דיך איבערענטפֿערן, יִשְׂרָאֵל?
Yisroel iberentfern dich
Yisroel turn over you(SG)

How shall I make thee as Admah?

ווי קען איך דיך מאַכן ווי אַדמָה ?
Admah vi machn dich ich ken vi
Admah like make you(SG) I can how

How shall I make thee as Tzevoyim?

דיך לאָזן ווערן ווי צבֿואים ?
Tsevoim vi vern lozn dich
Tzevoyim like become let you(SG)

Mine lev is turned within Me,

מײַן האַרץ קערט זיך אום אין מיר,
mir in um zich kert harts main
me in around self turns heart my

My relentings are kindled together.

מײַן גאַנצע רחמנות צינדט זיך אָן.
on zich tsindt rachmones gantse main
on self ignites mercy whole my

9 I will not execute Mine charon af *(burning wrath)*,

ט איך וועל נישט אויספֿירן מײַן גרימצאָרן ,
grimtsorn main oisfirn nisht vel ich
fiery wrath my carry out not will I

I will not return to destroy Ephrayim;

איך וועל מער נישט אומברענגען אפֿרים ;
Efrayim umbrengen nisht mer vel ich
Ephrayim destroy not more will I

for El ani, and not ish;

וואָרעם אֵל בין איך און נישט אַ מענטש –
mentsh a nisht un ich bin El vorem
man a not and I am G-d because

the Kadosh *(Holy One)* in the midst of thee;

דער הייליקער צווישן דיר –
dir tsvishn heiliker der
you(SG) among Holy One the

and I will not come in wrath.

און איך וועל נישט קומען מיט צאָרן .
tsorn mit kumen nisht vel ich un
anger with come not will I and

[10] They shall walk after Hashem;

He shall roar like an aryeh *(lion)*;

when He shall roar,

then the banim shall come
trembling from the west.

[11] They shall come trembling as
a bird out of Mitzrayim,

and as a yonah out of Eretz Ashur;

and I will cause them to dwell
in their batim *(homes)*,

saith Hashem.

12 [11:12] Ephrayim compasseth
Me about with kachash *(lies)*,

and Bais Yisroel with mirmar *(deceit)*;

but Yehudah ruleth yet with El,

and with Kadoshim *(Holy One)*;
Who is ne'eman *(faithful)*.

[2 12:1] Ephrayim feedeth on wind, and
chasing after the east wind;

he daily increaseth kazav *(lies)*
and sod *(desolation)*;

and cuts brit *(covenant)* with Ashur,

and shemen *(olive oil tribute gift)*
is sent to Mitzrayim.

[3 2] Hashem hath also a charge
against Yehudah,

י נאָך ה וועלן זיי גיין –
gein zei veln Hashem noch
walk they will Hashem after

אַזוי וויי אַ לייב וועט ער ברילן;
briln er vet leib a vi azoi
roar he will lion a as so

יאָ, ער וועט ברילן,
briln vet er yo
roar will he yes

און די קינדער וועלן אײַלן פֿון מערבֿ .
mayrev fun ailn veln kinder di un
the west from hurry will children the and

יא זיי וועלן אײַלן ווי אַ פֿויגל, פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun foigel a vi ailn veln zei
Egypt from bird a like hurry will they

און ווי אַ טויב, פֿון לאַנד אשור ,
Ashur land fun toib a vi un
Assyria land from dove a like and

און איך וועל זיי באַזעצן אין זייערע הײַזער,
haizer zeyere in bazetsn ich vel zei un
houses their in settle them will I and

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

יב אַרומגערינגלט מיט ליגן האָט מיך אפֿרים ,
Efrayim mich hot lign mit arumgeringlt
Ephrayim me has lies with surrounded

און מיט באַטרוג דאָס הויז פֿון יִשׂרָאֵל;
Yisroel fun hoiz dos batrug mit un
Yisroel of house the deceit with and

און יהודה הערשט נאָך מיט אֵל ,
El mit noch hersht Yehudah un
G-d with yet ruleth Yehudah and

און מיט דעם הייליקן געטרײַען.
getraien heilikn dem mit un
faithful Holy One the with and

יב.א אפֿרים לויפֿט נאָך ווינט, און יאָגט
yogt un vint noch loift Efrayim
pursues and wind after runs Ephrayim

זיך נאָך מזרח-ווינט ,
mizrech-vint noch zich
east wind after self

אַ גאַנצן טאָג מערט ער ליגן און רויב ;
roib un lign er mert tog gantsn a
robbery and lies he increases day whole a

און אַ ברית מיט אשור שליסן זיי ,
zei shlisn Ashur mit bris a un
they make Assyria with covenant a and

און אייל ווערט קיין מִצרַיִם געפֿירט.
gefirt Mitsrayim kein vert eil un
guided Egypt to shall be oil and

ג.ב אָבער ה האָט אַ קריג מיט יהודה ,
Yehudah mit krig a hot Hashem ober
Yehudah with dispute a has Hashem but

and will visit punishment on Ya'akov according to his ways;

און וועט זיך רעכענען מיט יעקבֿ לויט
loit Yaakov mit rechenen zich vet un
according to Yaakov with reckon self will and

זײַנע וועגן ,
vegen zaine
ways his

according to his doings will He repay him.

לויט זײַנע מעשׂים וועט ער אים אומקערן.
umkeren im er vet meisim zaine loit
return him he will deeds his according to

[4][3] In the beten *(womb)* he *(Ya'akov)* akav *(took at the heel)* [of] his brother

ד ג אין מוטערלײַב האָט ער בײַם טריט
trit baim er hot muterlaib in
step at he has mother's womb in

געבאַפּט זײַן ברודער,
bruder zain gechapt
brother his caught

and by his strength he sarah *(wrestled with, persevered)* with Elohim;

און מיט זײַן כּוח האָט ער זיך געראַנגלט מיט ג-ט;
G-t mit geranglt zich er hot koiech zain mit un
G-d with wrestled self he has strength his with and

[5][4] Yea, he *(Yisroel)* sarah *(had power over)* the malach, and prevailed;

ד יאָ , ער האָט געשטריטן קעגן אַ מלאך
malach a kegen geshtritn hot er yo
Angel an against struggled has he yes

און איז בײַגעקומען ;
baigekumen iz un
overcome is and

he wept, and made techinnah unto Him;

ער האָט געווײנט און זיך געבעטן בײַ אים:
im bai gebetn zich un geveint hot er
him with entreated self and wept has he

He found him at Beit-El,

אין בֵּית-אֵל וועט ער אים טרעפֿן,
trefn im er vet Beis-El in
meet him he will Beit-El in

and there He spoke with us;

און דאָרטן וועט ער רעדן מיט אים.
im mit redn er vet dortn un
him with speak he will there and

[6][5] Even Hashem Elohei Tzva'os;

ה און אלוקי צבָּאוֹת ,
Tseva'ot Elokei iz Hashem un
hosts the G-d of is Hashem and

Hashem is His [memorial] Name!

ה איז זײַן געדעכעניש .
gedechenish zain iz Hashem
memorial his is Hashem

[7][6] Therefore turn thou to Eloheicha;

ז דערום זאָלסט דו צו דײַן ג-ט זיך אומקערן;
umkeren zich G-t dain tsu du zolst derum
return self G-d your to you you(SG) must therefore

be shomer over chesed and mishpat

פֿרומקייט און געראַכטיקייט היט אָפּ ,
op hit gerechtikeit un frumkeit
over guard righteousness and devotion

and wait on Eloheicha tamid *(continually)*.

און האָף צו דײַן ג-ט תּמיד .
tamid G-t dain tsu hof un
always G-d your to hope and

[8][7] A kena'an, in whose hand are the scales of mirmar

ח כּנַעַן האָט פֿאַלשע וואָגשאָלן אין זײַן
zain in vogsholn falshe hot Kenaan
his in scales false has Canaan

האַנט,
hant
hand

He loveth to oppress.

צו בארויבן האָט ער ליב.
lib er hot baroibn tsu
love he has rob to

[9 8] And Ephrayim boasts: Yet I am become an oisher,

ט ח און אפֿרים זאָגט: פֿאַר וואָר, איך בין ריַך,
raich bin ich vor far zogt Efrayim un
rich am I truly for declares Ephrayim and

I have found me out wealth;

איך האָב מיר דערגרייכט אַ פֿאַרמעג;
farmeg a dergreicht mir hob ich
wealth a attained me have I

in all my gain they shall find none avon *(iniquity, offense)*

אין אַל מיַן מי וועט מען ביַי מיר נישט געפֿינען
gefinen nisht mir bai men vet mi main al in
find not me by one will labor my all in

in me that would be chet *(sin)*.

אַן אומרעכט וואָס איז אַ זינד.
zind a iz vos umrecht an
sin a is that injustice an

[10 9] And I that am Hashem Eloheicha from Eretz Mitzrayim

י ט אָבער איך בין ה׳ דיַין ג-ט פֿון לאַנד
land fun G-t dain Hashem bin ich ober
land from G-d your Hashem am I but

מִצרַיִם אָן,
on Mitsrayim
on Egypt

will yet make thee to dwell in oholim *(tents)*,

איך וועל דיך וויידער מאַכן ווינען אין געצעלטן,
getseltn in voinen machn vider dich vel ich
tents in dwell make again you(SG) will I

as in the yamei mo'ed *(days of the feast Sukkot)*.

ווי אין די טעג פֿון יענער צייַט.
tsait yener fun teg di in vi
time that of days the in like

[11 10] I have also spoken to the nevi'im,

יא י און איך האָב געredt צו די נבֿיאים,
neviim di tsu geredt hob ich un
prophets the to spoken have I and

and I have multiplied chazon *(vision, revelation, prophecy)*,

און איך האָב זעאונגען געמערט,
gemert zeungen hob ich un
increased visions have I and

and spoken parables by the nevi'im.

און דורך די נבֿיאים פֿלעג איך משלים געבן.
gebn mashalim ich fleg neviim di durch un
give parables I used to prophets the through and

[12 11] Is there aven *(iniquity)* in Gil'ad?

יב יא אַז גִלעָד איז נישטיקייט,
nishtikeit iz Gilad az
worthlessness is Gil'ad that

Surely they are vanity;

לויטער פֿאַלשקייט זיַינען זיי געוואָרן!
gevorn zei zainen falshkeit loiter
become they are falsehood pure

they sacrifice bullocks in Gilgal;

אין גִלגָל האָבן זיי אָקסן geשלאַכט;
geshlacht oksen zei hobn Gilgal in
sacrificed bulls they have Gilgal in

yea, their mizbechot are as piles of stones

יג יא, זייערע מזבחות זיַינען ווי הויפֿנס
hoifns vi zainen mizbeyches zeyere yo
heaps as are altars their yes

in the furrows of the fields.

אויף די בייטן פֿון פֿעלד.
feld fun baitn di oif
field of beds the on

[13 12] And Ya'akov fled into the country of Aram,

יב יג און יעקבֿ איז אַנטלאָפֿן אין פֿעלד פֿון אַרָם,
Aram fun feld in antlofn iz Yaakov un
Aram of country in fled is Yaakov and

and Yisroel served for an isha,

און יִשְׂרָאֵל האָט געדינט אום אַ ווײַב,
vaib a um gedint hot Yisroel un
wife a for served has Yisroel and

and for an isha he was shomer [over sheep].

און אום אַ ווײַב האָט ער שאָף געהיט .
gehit shof er hot vaib a um un
guarded sheep he has wife a for and

14 13 And by a navi Hashem brought Yisroel out of Mitzrayim,

יד יג און דורך אַ נבֿיא האָט ה׳ אויפֿגעבראַכט
oifgebracht Hashem hot novi a durch un
brought up Hashem has prophet a by and

יִשְׂרָאֵל פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun Yisroel
Egypt from Yisroel

and Yisroel was shomer guarded by a navi.

און דורך אַ נבֿיא איז ער אָפּגעהיט געוואָרן.
gevorn opgehit er iz novi a durch un
become protected he is prophet a by and

15 14 Ephrayim has provoked bitter anger;

טו יד ביטער דערצערנט האָט אפֿרים ,
Efrayim hot dertsernt biter
Ephrayim has provoked bitterly

therefore shall He leave his blood-guiltiness upon him,

דערום וועט ער אויסלאָזן זײַן בלוט אויף אים,
im oif blut zain oislozen er vet derum
him upon blood his spill he will therefore

and his scorn shall Adonoi on him return and repay unto him.

און זײַן לעסטערונג וועט אים אומקערן
umkeren im vet lesterung zain un
turn back pay back him will reviling his and

זײַן האַר .
har zain
Master his

13 When Ephrayim spoke there was trembling;

יג אַז אפֿרים האָט געדעדט איז געווען אַ ציטערניש ,
tsiterenish a geven iz geredt hot Efrayim az
trembling a was is spoken has Ephrayim when

he was exalted in Yisroel;

דער הויב איז ער געווען אין יִשְׂרָאֵל;
Yisroel in geven er iz hoib der
Yisroel in was he is exalted position the

but when he became guilty in Ba'al, he died.

האָט זיך פֿאַרשולדיקט מיט בַּעַל , און איז געשטאָרבן.
geshtorbn iz un Baal mit farshuldikt zich er hot
died is and Ba'al with guilty self he has

2 And now they sin more and more,

ב און אַצונד זינדיקן זיי אַלץ מער ,
mer alts zei zindikn atsund un
more all that they sin now and

and have made for themselves massekhah of their kesef,

און האָבן זיך געמאַכט אַ געגאָסן בילד
bild gegosn a gemacht zich hobn un
image cast a made selves have and

פֿון זייער זילבער,
zilber zeyer fun
silver their of

and atzabim *(idols)* according to their faculty of binah *(understanding)*,

געצן לויט זייער שׂכל ,
seichel zeyer loit getsn
understanding their according to idols

all of it the work of the craftsmen;

דאָס ווערק פֿון מײַנסטערס אַלע.
ale mainsters fun verk dos
all craftsmen of work the

they say of them:

אויף זיי קען מען זאָגן:
zogn men ken zei oif
say one can them upon

Let adam that sacrifice kiss calf-idols.

מענטשן שעבטן זיי , קעלבער קושן זיי .
zei kushn kelber zei shechtn mentshn
they kiss calves they slaughter men

[3] Therefore they shall be like the anan boker *(morning cloud)*

ג דערום וועלן זיי זיין ווי אַ פֿרימאָרגנוואָלקן,
frimorgnvolkn a vi zain zei veln derum
morning cloud a like be they will therefore

and as the early dew that disappears,

און ווי דער טוי וואָס פֿאַרגייט אין דער פֿרי ,
peire der in fargeit vos toi der vi un
morning the in disappears that dew the like and

like the motz *(chaff)* that is driven with the whirlwind out of the threshing floor,

ווי שפּרייַ וואָס ווערט אַוועקגעבלאָזן פֿון
fun avekgeblozn vert vos shprei vi
from blown away becomes that chaff like

דרעש-שיַער ,
dresh-shaier
threshing floor

and as the smoke out of the window.

און ווי רויך דורכן פֿענצטער.
fentster durchn roich vi un
window through smoke like and

[4] Yet I am Hashem Eloheicha from Eretz Mitzrayim,

ד און איך בין ה׳ דיַין ג-ט פֿון לאַנד מִצרַיִם אָן,
on Mitsrayim land fun G-t dain Hashem bin ich un
on Egypt land from G-d your Hashem am I and

and thou shalt know no Elohim but Me;

און קיין ג-ט אַחוץ מיר קענסט דו נישט,
nisht du kenst mir achuts G-t kein un
not you know me aside from G-d any and

for there is no Moshia *(Savior)* besides Me.

און נישטאָ קיין העלפֿער אויסער מיר.
mir oiser helfer kein nishto un
me besides helper any there is not and

[5] I did know thee in the midbar,

ה איך האָב דיך דערקענט אין דער מדבר ,
midber der in derkent dich hob ich
wilderness the in known you(SG) have I

in the eretz taluvot *(land of burning heat)*.

אין אַ לאַנד פֿון טריקענישׁ .
trikenish fun land a in
dry ground of land a in

[6] According to their pasture, so were they filled;

ו ווי זיי האָבן זיך געפֿיטערט, אַזוי זיַינען
zainen azoi gefitert zich hobn zei vi
are so fed selves have they when

זיי זאַט געוואָרן;
gevorn zat zei
become satisfied they

they were filled, and their lev became proud;

זיי זיַינען זאַט געוואָרן, און זייער האַרץ
harts zeyer un gevorn zat zainen zei
heart their and become satisfied are they

האָט זיך דערהויבן,
derhoibn zich hot
exalted self has

therefore have they forgotten Me.

דערפֿאַר האָבן זיי פֿאַרגעסן אָן מיר.
mir on fargesen zei hobn derfar
me on forgotten they have therefore

[7] Therefore I will be unto them as a lion;

ז דערום בין איך צו זיי ווי אַ לייב געוואָרן,
gevorn leib a vi zei tsu ich bin derum
become lion a like them to I am therefore

as a leopard by the derech will I lie in wait;

ווי אַ לעמפּערט אויפֿן וועג וועל איך לויערן ;
loiern ich vel veg oifn lempert a vi
lie in wait I will way on leopard a like

[8] I will meet them as a dov *(bear)*
that is bereaved of her cubs,

ח איך וועל זיי באַגעגענען ווי אַ בערינטע
berinte a vi bagegenen zei vel ich
mother bear a like meet them will I

פֿון קינדער באַרויבט,
baroibt kinder fun
robbed children of

and will rip open the covering
of their lev,

און איך וועל אויפֿרייַסן דעם שייד פֿון זייער האַרצן,
hartsn zeyer fun sheid dem oifraisn vel ich un
heart their of covering the tear open will I and

and there will I devour them
like a lion;

און וועל זיי אויפֿעסן דאָרטן ווי אַ לייבינטע;
leibinte a vi dortn oifesn zei vel un
lioness a like there devour them will and

as the wild beast of the sadeh
would tear them.

די חיה פֿון פֿעלד וועט זיי צעריַיסן .
tseraisn zei vet feld fun chaye di
tear apart them will field of beast the

[9] O Yisroel, thou art destroyed;

ט אוי, ישׂראל, דו האָסט זיך אַליין פֿאַרדאָרבן, ווייַל
vail fardorben alein zich host du ysrl oi
because destroyed alone self have you Israel oh

דיַין הילף איז אין מיר,
mir in iz hilf dain
me in is salvation your

because thou art against Me,
thine Ezer *(Help)*.

ווואָס דו ביסט קעגן מיר, קעגן דיַין הילף .
hilf dain kegen mir kegen bist du vos
salvation your against me against are you which

[10] Where now is thy melech

י ווו דען איז דיַין מלך ,
melech dain iz den vu
king your is then where

that he may save thee?

ער זאָל דיך העלפֿן אין אַלע דיַינע שטעט?
shtet daine ale in helfn dich zol er
cities your all in save you(SG) shall he

Where in all thy cities are thy
shofetim of whom thou saidst:

און דיַינע ריכטער, וואָס דו האָסט געזאָגט:
gezogt host du vos richter daine un
said have you that judges your and

Give me a melech and sarim?

גיב מיר אַ מלך און האַרן?
harn un melech a mir gib
lords and king a me give

[11] I gave thee a melech in Mine anger,

יא איך גיב דיר אַ מלך אין מיַין כּעס ,
kaas main in melech a dir gib ich
anger my in king a you(SG) give I

and took him away in My wrath.

און נעם אַוועק אין מיַין גרימצאָרן .
grimtsorn main in avek nem un
wrath my in away take and

[12] The avon *(iniquity)* of Ephrayim
is bound up;

יב אייַנגעבונדן איז די זינד פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun zind di iz aingebundn
Ephrayim of sin the is bound up

his chattat is lurking.

באַהאַלטן איז זיַין חטא.
chet zain iz bahaltn
sin his is hidden

[13] The chevlei yoledah *(birth pangs)*
shall come upon him;

יג וועיען פֿון אַ געווינערין וועלן קומען
kumen veln gevinerin a fun veyen
come will woman in labor a of pangs

אויף אים;
im oif
him upon

he is a ben lo chacham *(an unwise son)*;

אַ נישט קלוג קינד איז ער,
er iz kind klug nisht a
he is child wise not a

for when it is time he does not come

וואָרעם עס איז צייַט, ער זאָל נישט שטיין בלַיבן
blaibn shtein nisht zol er tsait iz es vorem
stay standing not shall he time is it because

to the opening of the womb.

אין דעם געבערארט פון קינדער.
kinder fun geberort dem in
children of birthplace the in

14 Should I ransom them from the power of Sheol?

יד זאָל איך פון דער האַנט פון שְׁאוֹל זיי
zei Sheol fun hant der fun ich zol
them Sheol of hand the from I shall

אויסלייזן?
oisleizen
redeem

Should I redeem them from mavet?

זאָל איך פון טויט זיי אויסקויפן?
oiskoifn zei toit fun ich zol
ransom them death from I shall

O Mavet, where are the dever of thee?

טויט? , מגפות דיַינע זיַינען ווו
toit mageyfus daine zainen vu
death plagues your are where

O Sheol, where is thy destruction?

, אונטערערד? פּעסט דיַין ווו
untererd pest dain vu
Sheol pestilence your where

Nocham shall be hidden from Mine eyes.

דערבאַרעמונג זאָל פֿאַרבאָרגן זיַין פון מיַינע אויגן.
oign maine fun zain farborgen zol derbaremung
eyes my from be hidden shall compassion

15 Even though he thrives among his achim,

טו וואָרעם ער מעג וועט זיַין פרוכטבאַר צווישן די ברידער,
brider di tsvishn fruchtbar zain vet meg er vorem
brothers the among fruitful be will may he because

an east wind shall come,

דאָך וועט קומען אַ מזרח-ווינט,
mizrech-vint a kumen vet doch
east wind an come will yet

the Ruach Hashem shall come up from the midbar *(desert)*,

אַ שטורעם פון ה׳ פון מדבר גייט אויף
oif geit midber fun Hashem fun shturem a
up goes desert from Hashem from storm a

and his makor *(spring, fountain)* shall become dry,

און טרוקן ווערן וועט זיַין ברונעם,
brunem zain vet vern trukn un
well his will become dry and

and his well shall be dried up;

און אויסטריקענען וועט זיַין קוואַל;
kval zain vet oistrikenen un
spring his will dry up and

it shall plunder the otzar *(treasure)* of every keli chemdah.

ער וועט צעריבן דעם שאַץ פון אַלע גלוסטיקע זאַכן.
zachn glustike ale fun shats dem tseroibn vet er
things desirable all of treasure the rob will he

14 13:16 Shomron shall bear guilt;

יד פאַרשולדיקט איז שומרון,
Shomron iz farshuldikt
Shomron is guilty

for she hath rebelled against her Elohim;

וואָרעם זי האָט ווידערשפעניקט אין איר ג-ט;
G-t ir on vidershpenikt hot zi vorem
G-d her against rebelled has she because

they shall fall by the cherev;

דורכן שוועבל וועלן זיי פאַלן,
faln zei veln shverd durchn
fall they will sword through

their olalim shall be dashed in pieces,
זייערע קליינע קינדער וועלן צעהאַקט ווערן ,
vern tsehakt veln kinder kleine zeyere
become chopped will children small their

and their women with child shall be ripped open.
און זײַנע טראָגעדיקע וועלן אויפֿגעשפּאָלטן ווערן .
vern oifgeshpoltn veln trogedike zaine un
become split open will pregnant women his and

2 14:1 O Yisroel, return unto Hashem Eloheicha;
י.א קער זיך אום , יִשְׂרָאֵל , צו ה דײַן ג-ט ,
G-t dain Hashem tsu Yisroel um zich ker
G-d your Hashem to Yisroel back self turn

for thy downfall hast been thine avon *(iniquity)*.
וואָרעם האָסט געשטרויכלט דורך דײַנע זינד .
zind daine durch geshtroichlt host vorem
sin your by stumbled have because

3 2 Take devarim *(words)* with you,
ג.ב נעמט מיט אײַך וועדטער ,
verter aich mit nemt
words yourselves with take

and turn to Hashem;
און קערט אײַך אום צו ה ;
Hashem tsu um aich kert un
Hashem to back yourselves turn and

say unto Him: Take away avon *(iniquity)*,
זאָגט צו אים : פֿאַרגיב אַלע זינד ,
zind ale fargib im tsu zogt
sin all forgive him to say

and receive us graciously
און נעם אָן דאָס גוטע ;
gute dos on nem un
good the on take and

that we may render the sacrifices of our lips.
און לאָמיר צאָלן אַנשטאָט אָקסן מיט אונדזערע ליפּן .
lipn undzere mit oksen anshtot tsoln lomir un
lips our with oxen instead of pay let us and

4 3 Assyria shall not save us;
ד.ג אשור וועט אונדז נישט העלפֿן ,
helfn nisht undz vet Ashur
save not us will Assyria

we will not ride upon susim *(warhorses)*;
אויף פֿערד וועלן מיר נישט רײַטן ,
raitn nisht mir veln ferd oif
ride not we will horses on

neither will we say any more to the work of our hands:
און מיר וועלן מער נישט זאָגן : אלוקינו ,
Elokeinu zogn nisht mer veln mir un
our G-d say not more will we and

Ye are Eloheinu;
צום ווערק פֿון אונדזערע הענט ;
hent undzere fun verk tsum
hands our of work to the

for in Thee the yatom *(orphan)* findeth compassion.
וואָרעם דורך דיר ווערט דערבאַרעמט
derbaremt vert dir durch vorem
shown mercy becomes you(SG) through because
דער עלנדער .
elnder der
orphan the

5 4 I will heal their meshuvah *(backsliding)*;
ה.ד איך וועל היילן זייער אָפּקערונג ,
opkerung zeyer heiln vel ich
turning away their heal will I

I will love them freely;
איך וועל זיי ליב האָבן האַרציק ,
hartsik hobn lib zei vel ich
heartily have love them will I

for Mine anger is turned away from him.
וואָרעם מײַן צאָרן האָט זיך אָפּגעקערט פֿון אים .
im fun opgekert zich hot tsorn main vorem
him from turned away self has anger my because

[6][5] I will be as the tal *(dew)* unto Yisroel:

ה איך וועל זיין ווי דער טוי צו יִשְׂרָאֵל;
Yisroel tsu toi der vi zain vel ich
Yisroel to dew the like be will I

he shall blossom as the lily,

ער וועט בליען ווי אַ ליליע,
lilie a vi blien vet er
lily a like blossom will he

and strike root as Levanon.

ו און שלאָגן זיינע ווּאָרצלען ווי דער לְבָנוֹן .
Levanon der vi vortselen zaine shlogn un
Levanon the like roots his strike and

[7][6] His branches shall spread,

ז זיינע צווייגן וועלן זיך שפרייטן,
shpreitn zich veln tsvaign zaine
spread selves will branches his

and his beauty shall be as the zayit *(olive tree)*,

און זיין גלאַנץ וועט זיין ווי פֿון איילבערטבוים,
eilbertboim fun vi zain vet glants zain un
olive tree of like be will splendor his and

and his hod *(splendor)* as Levanon.

און אַ ריח וועט ער האָבן ווי דער לְבָנוֹן .
Levanon der vi hobn er vet reyech a un
Levanon the like have he will aroma an and

[8][7] They that dwell under his tzel *(shade)* shall return;

ח די ווּאָס זיצן אין זיין שאָטן
shotn zain in zitsn vos di
shadow his in sit which the ones

they shall revive as the dagan *(grain)*, and grow as the gefen *(vine)*;

וועלן ווידער אויפֿברענגען תְּבוּאָה,
tvue oifbrengen vider veln
grain bring forth again will

the remembrance thereof shall be as the yayin of Levanon.

און זיי וועלן בליען ווי אַ ווייַנשטאָק;
vainshtok a vi blien veln zei un
vine a like bloom will they and

זיין דופֿט ווי דער ווייַן פֿון לְבָנוֹן .
Levanon fun vain der vi duft zain
Levanon of wine the like fragrance his

[9][8] Ephrayim shall say, What have I to do any more with atzabim *(idols)*?

ט אֶפְרַיִם וועט זאָגן:
zogn vet Efrayim
say will Ephrayim

It is I who answer and look after him;

ווּאָס קער איך זיך אָן מער מיט געצנבילדער.
getsnbilder mit mer on zich ich ker vos
idol images with more on self I care what

I am like an evergreen cypress.

איך ענטפֿער, און וועל אים אָנקוקן;
onkukn im vel un entfer ich
look at him will and answer I

From Me is thy p'ri *(fruit)* found.

איך בין ווי אַ צווייגהאַפֿטיקער ציפּרעס;
tsipres tsvaighaftiker a vi bin ich
cypress branchy a like am I

פֿון מיר ווערט געקראָגן דיין פֿרוכט.
frucht dain gekrogn vert mir fun
fruit your gotten shall be me from

[10][9] Who is chacham *(wise)*, and he shall have binah of these things?

י ווער קלוג איז זאָל דאָס
dos zol iz klug ver
this shall is wise who

פֿאַרשטיין ,
farshtein
understand

Prudent, and he shall know them?

ווער פֿאַרשטאַנדיק זאָל עס מערקן ,
merkn es zol farshtandik ver
perceive it shall understanding who

For the Darkhei *(Ways of)*
Hashem are right,

and the tzaddikim *(righteous)*
shall walk in them;

but the poshe'im *(transgressors)*
shall fall therein.

וואָרעם רעכטפֿאַרטיק זײַנען די וועגן פֿון ה ,
Hashem fun vegen di zainen rechtfartik vorem
Hashem of ways the are upright because

און די גערעכטע גייען אין זיי ,
zei in geyen gerechte di un
them in go righteous the and

און די פֿאַברעכער ווערן געשטרויכלט אין זיי .
zei in geshtroichlt vern farbrecher di un
them in stumbled become rebellious the and

Yoel

יוֹאֵל

1 The Devar Hashem that came to Yoel Ben Petuel:

א דאָס וואָרט פֿון ה׳ וואָס איז געווען צו יוֹאֵל דעם זון
zun dem Yoel tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
son the Yoel to was is that Hashem of word the

פֿון פּתואֵלן׃
Petueln fun
Petuel of

[2] Hear this, ye zekenim,

ב הערט דאָס צו, איר זקנים,
zkeinim ir tsu dos hert
elders you to this hear

and give ear, all ye yoshvei ha'aretz *(inhabitants of the land)*.

און פֿאַרנעמט אַלע באַווויינער פֿון לאַנד׃
land fun bavoiner ale farnemt un
the land of inhabitants all comprehend and

Hath anything like this been in your days,

איז אַזוי וואָס געשען אין אייַערע טעג,
teg aiere in geshen vos azoi iz
days your in happened what so is

or even in the days of your avot *(fathers)*?

צי אין די טעג פֿון אייַערע עלטערן?
eltern aiere fun teg di in tsi
fathers your of days the in or

[3] Tell ye your banim *(children)* of it,

ג דערציילט וועגן דעם אייַערע קינדער,
kinder aiere dem vegen dertseilt
children your this about tell

and let your banim tell their banim,

און אייַערע קינדער צו זייערע קינדער,
kinder zeyere tsu kinder aiere un
children their to children your and

and their banim to the next generation.

און זייערע קינדער צו דעם אַנדער דור.
dor ander dem tsu kinder zeyere un
generation other the to children their and

[4] That which the locust swarm hath left

ד וואָס איז געבליבן פֿון דעם וואָרעם
vorem dem fun geblibn iz vos
worm the from remained is what

hath the arbeh *(great locust)* eaten;

האָט אויפֿגעגעסן דער היישעריק,
heisherik der oifgegesn hot
locust the eaten up has

and that which the arbeh hath left

און וואָס איז געבליבן פֿון דעם היישעריק
heisherik dem fun geblibn iz vos un
locust the from remained is what and

hath the crawling locust eaten;

האָט אויפֿגעגעסן דער גראָזפֿרעסער,
grozfreser der oifgegesn hot
grasshopper the eaten up has

and that which the crawling locust hath left

און וואָס איז געבליבן פֿון דעם גראָזפֿרעסער
grozfreser dem fun geblibn iz vos un
grasshopper the from remained is what and

hath the other locust eaten.

האָט אויפֿגעגעסן דער גריל.
gril der oifgegesn hot
cricket the eaten up has

[5] Awake, ye shikkorim *(drunkards)*, and weep;

ה כאַפּט זיך אויף, שיכורים, און ווייַנט,
veint un shikurim oif zich chapt
weep and drunkards up selves catch up

and wail, all ye drinkers of yayin,

אוּן יאָמערט, אַלע טרינקער פֿון ווײַן ,
vain fun trinker ale yomert un
wine of drinkers all wail and

because of the new wine, for it is cut off

אויף דער טרויבנזאַפֿט וואָס זי איז פֿאַרשניטן געוואָרן
gevorn farshnitn iz zi vos troibnzaft der oif
become be cut off is it that grape juice the for

from your mouth.

פֿון אײַער מויל .
moil aier fun
mouth your from

6 For a Goy is come up upon my land,

ו וואָרעם אַ פֿאָלק איז אַרויפֿגעקומען אויף מײַן לאַנד,
land main oif aroifgekumen iz folk a vorem
land my upon come up is people a because

strong, and without number,

מאַכטיק אוּן אָן אַ צאָל ;
tsol a on un machtik
number a without and mighty

whose teeth are the teeth of an aryeh *(lion)*,

זײַנע ציין זײַנען ציין פֿון אַ לייב,
leib a fun tsein zainen tsein zaine
lion a of teeth are teeth his

and he hath the fangs of a lioness.

אוּן באַקציינער פֿון אַ לייבנטע האָט ער.
er hot leibnte a fun baktseiner un
he has lioness a of molars and

7 He hath laid my gefen *(vine)* waste,

ז ער האָט געמאַכט מײַן ווײַנשטאָק צו ווּיסט ,
vist tsu vainshtok main gemacht hot er
desolation to grapevine my made has he

and barked my teenah *(fig tree)*;

אוּן צו שפּענדלעך מײַן פֿײַגנבוים ;
faignboim main shpendlech tsu un
fig tree my splinters to and

he hath made it clean bare, and cast it away;

אָפּגעהוילט הויל האָט ער אים אוּן אַנידערגעוואָרפֿן,
anidergevorfen un im er hot hoil opgehoilt
threw down and him he has completely stripped bare

the branches thereof are made white.

זײַנע צווײַגן זײַנען ווײַס געוואָרן.
gevorn vais zainen tsvaign zaine
become white are branches its

8 Lament like a betulah girded with sackcloth

ח קלאָג ווי אַ יונגפֿרוי אָנגעגורט מיט זאַק
zak mit ongegurt yungfroi a vi klog
sackcloth with girded up virgin a like lament

for the ba'al *(husband)* of her youth.

נאָך דעם מאַן פֿון איר יוגנט .
yugnt ir fun man dem noch
youth her of husband the after

9 The minchah and the nesekh is cut off

ט פֿאַרשניטן געוואָרן איז אַ שפּײַזאָפּפֿער אוּן אַ גיסאָפּפֿער
gisopfer a un shpaizopfer a iz gevorn farshnitn
drink offering a and minchah a is become cut off

from the Beis Hashem;

פֿון דעם הויז פֿון ה ;
Hashem fun hoiz dem fun
Hashem of house the from

the kohanim, the mesharetim *(ministers)*

עס טרויערן די כּהנים ,
koyanim di troiern es
kohanim the mourns it

of Hashem, mourn.

די באַדינער פֿון ה .
Hashem fun badiner di
Hashem of servants the

10 The sadeh *(field)* is wasted,

י פֿאַרוויסט געוואָרן איז דאָס פֿעלד,
feld dos iz gevorn farvist
field the is become devastated

the adamah *(land)* mourneth;
עס טרויערט די ערד ,
erd di troiert es
earth the mourns it

for the grain is wasted;
וואָרעם פַֿאַרוויסט געוואָרן איז די תּבוּאה,
tvue di iz gevorn farvist vorem
grain the is become laid waste because

the new wine is dried up,
אויסגעטריקנט האָט דער ווײַן ,
vain der hot oisgetriknt
wine the has dried up

the oil languisheth.
אײַנגעגאַנגען איז דאָס אייל.
eil dos iz aingegangen
oil the is gone in

[11] Be ye ashamed, O ye husbandmen;
יא צו שאַנד זײַנען די אַקערלײַט ,
akerlait di zainen shand tsu
plow people the are shame to

wail, O ye vinedressers,
עס יאָמערן די ווײַנגערטנירער,
vaingertnirer di yomern es
vine-dressers the wails it

for the wheat and for the barley;
אויפֿן ווייץ און אויפֿן גערשטן;
gershtn oifn un veits oifn
barley on the and wheat on the

because the katzir *(harvest)* of the sadeh is perished.
וואָרעם דער שניט פֿון פֿעלד איז פַֿאַרלאָרן.
farlorn iz feld fun shnit der vorem
lost is field of harvest the because

[12] The gefen is dried up,
יב דער ווײַנשטאָק איז פַֿאַרטריקנט,
fartriknt iz vainshtok der
dried up is grapevine the

and the teenah languisheth;
און דער פֿײַגנבוים איז פַֿאַרוועלקט;
farvelkt iz faignboim der un
withered is fig tree the and

the pomegranate tree, the palm tree also, and the apple tree,
דער מילגרוים , אויך דער טייטלבוים און דער עפּלבוים ,
eplboim der un teitlboim der oich milgroim der
apple tree the and date palm the also pomegranate the

even all the trees of the sadeh, are withered;
אַלע ביימער פֿון פֿעלד, זײַנען פַֿאַרטריקנט;
fartriknt zainen feld fun beimer ale
dried up are field of trees all

because sasson *(joy)* is withered away from the bnei Adam.
יאָ , אויסגעטריקנט האָט די פֿרייד פֿון די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di fun freid di hot oisgetriknt yo
human kind the of joy the has dried up yes

[13] Gird yourselves, and lament, ye kohanim;
יג גורט אײַך אָן און קלאָגט, איר כּהנים ,
koyanim ir klogt un on aich gurt
kohanim you lament and on yourselves gird up

howl, ye mesharetim of the Mizbe'ach;
יאָמערט, איר באַדינער פֿון מזבח ;
mizbeyech fun badiner ir yomert
altar of servants you wail

come, lie all night in sackcloth, ye mesharetim of my G-d;
קומט נעכטיקט אין זאַקקלײדער, באַדינער
badiner zakkleider in nechtikt kumt
servants sackcloth in spend the night come
פֿון מײַן ג-ט,
G-t main fun
G-d my of

for the minchah and the nesekh
וואָרעם פַֿאַרמיטן איז פֿון דעם הויז פֿון אלוקיכם
Elokeichem fun hoiz dem fun iz farmitn vorem
your G-d of house the from is withheld because

is withheld from the Beis of your G-d.

אַ שפּײַזאָפּפֿער און אַ גיסאָפּפֿער .
gisopfer a un shpaizopfer a
drink offering a and minchah a

[14] Sanctify ye a tzom *(fast)*, call an atzarah *(solemn assembly)*,

יד הייליקט אַ פֿאַסטטאָג, רופֿט אַן אײַנזאַמלונג,
ainzamlung an ruft fasttog a heilikt
gathering a call fast day a sets apart as holy

gather the zekenim and all the yoshvei ha'aretz

קלײַבט צונויף די עלטסטע, אַלע באַווויינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner ale eltste di tsunoif klaibt
land of inhabitants all elders the together gather

into the Beis Hashem Eloheichem,

אין הויז פֿון ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem fun hoiz in
your G-d Hashem of house in

and cry unto Hashem.

און טוט שרײַען צו ה .
Hashem tsu shraien tut un
Hashem to cry out do and

[15] Alas for the day! For the Yom Hashem is karov *(near, at hand)*,

טו ווייַ אויף דעם טאָג!
tog dem oif vei
day the upon woe

and like destruction from Shaddai shall it come.

ווארעם נאָנט איז דער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog der iz nont vorem
Hashem of day the is near because

און ווי אַ בראָך פֿון שַׁדַי קומט ער.
er kumt Shaddai fun broch a vi un
it comes Shaddai from destruction a like and

[16] Is not the okhel *(food)*

טז פֿאַר וואָר, פֿאַר אונדזערע אויגן
oign undzere far vor far
eyes our before truly for

cut off before our eyes,

איז פֿאַרשניטן די שפּײַז ;
shpaiz di farshnitn iz
food the cut off is

yea, simchah *(joy)* and gladness from the Beis Eloheinu?

פֿון אונדזער ג-טס הויז , די פֿרייד און די לוסטיקייט.
lustikeit di un freid di hoiz G-ts undzer fun
gladness the and joy the house G-d's our from

[17] The seed is rotten under their clods,

יז אײַנגעדאַרט זײַנען די זאָמען אונטער זייערע גרודעס,
grudes zeyere unter zomen di zainen aingedart
clods their under seeds the are utterly withered

the otzarot *(storehouses)* are laid desolate,

וויסט געווואָרן זײַנען די שפּײַכלערס ,
shpaichlers di zainen gevorn vist
storehouses the are become desolate

the barns are broken down;

אײַנגעפֿאַלן זײַנען די שײַערן
shaiern di zainen aingefaln
barns the are collapsed

for the grain is withered.

ווארעם אויסגעטריקנט איז די תּבֿואה.
tvue di iz oisgetriknt vorem
grain the is dried up because

[18] How do the beasts groan!

יח ווי קרעכצט די בהמה !
beheime di krechtst vi
livestock the groans how

The herds of cattle are perplexed,

צעטומלט זײַנען די סטאַדעס רינדער,
rinder stades di zainen tsetumlt
cattle herds of the are confused

because they have no pasture;

ווארעם נישטאָ פֿאַר זיי קיין פֿיטערונג;
fiterung kein zei far nishto vorem
food any them for there is not because

yea, the edrei hatzon *(flocks of sheep)* are made desolate.

אַפֿילו די סטאַדעס שאָף זײַנען פֿאַרוויסט.
farvist zainen shof stades di afile
devastate are sheep flocks of the even

19 To Thee, Hashem, will I cry;

יט צו דיר , ה , טו איך רופֿן,
rufn ich tu Hashem dir tsu
call I do Hashem you(SG) to

for the eish hath devoured

ווארעם אַ פֿײַער האָט פֿאַרצערט
fartsert hot faier a vorem
consumed has fire a because

the pastures of the midbar,

די פֿיטערפלעצער פֿון מדבר ,
midber fun fiterpletser di
wilderness of pastures the

and the flame hath burned

און אַ פֿלאַם האָט צעפֿלאַקערט
tseflakert hot flam a un
blazed up has flame a and

all the trees of the field.

אַלע ביימער פֿון פֿעלד.
feld fun beimer ale
field of trees all

20 The beasts of the field cry also unto Thee;

כ אַפֿילו די בהמות פֿון פֿעלד שרײַען צו דיר ,
dir tsu shraien feld fun beheimes di afile
you(SG) to cry out field of beasts the even

for the rivers of mayim *(water)* are dried up,

ווארעם אויסגעטריקנט זײַנען די גראָבנס וואַסער,
vaser grobns di zainen oisgetriknt vorem
water brooks the are dried up because

and the eish hath devoured the pastures of the midbar.

און אַ פֿײַער האָט פֿאַרצערט די פֿיטערפלעצער
fiterpletser di fartsert hot faier a un
pastures the consumed has fire a and

פֿון מדבר .
midber fun
wilderness of

2 Blow ye the shofar in Tziyon,

ב בלאָזט אַ שופֿר אין ציון ,
Tsiyon in shoifer a blozt
Tziyon in shofar a blow

and sound an alarm on My Har Kodesh;

און שאַלט אויף מײַן הייליקן באַרג ,
barg heilikn main oif shalt un
mountain holy my on sound an alarm and

let all the yoshvei ha'aretz tremble;

זאָלן ציטערן אַלע באַווינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner ale tsiteren zoln
land of inhabitants all tremble shall

for the Yom Hashem cometh,

ווארעם דער טאָג פֿון ה קומט אָן,
on kumt Hashem fun tog der vorem
on comes Hashem of day the because

for it is near at hand;

ווארעם ער איז נאָנט;
nont iz er vorem
near is he because

2 A day of choshech and of gloominess,

ב אַ טאָג פֿון חושך און פֿינצטערניש,
fintsternish un choishech fun tog a
darkness and blackness of day a

a day of anan *(cloud)* and of thick darkness,

אַ טאָג פֿון וואָלקן און נעבל ,
nebl un volken fun tog a
thick cloud and cloud of day a

as the shachar *(dawn)* spread upon the mountains;

ווי אַ שוואַרצקייט אויסגעשפרייט אויף די בערג ;
berg di oif oisgeshpreit shvartskeit a vi
mountains the on spread out blackness a like

an am rav *(great people, army)* and strong;
אַ גרויס פֿאָלק און אַ מאַכטיקס,
machtiks a un folk grois a
mighty a and people great a

there hath not been ever the like,
אַזאַ ווי ער איז נישט געווען פֿון אייביק אָן
on eibik fun geven nisht iz er vi aza
on eternity from been not is it like such

neither shall be any more after it,
און וועט נאָך אים מער נישט זיין
zain nisht mer im noch vet un
be not more it after will and

even to the years of dor v'dor.
ביז די יאָרן פֿון דור-דורות .
dor-doires fun yorn di biz
generation after generation of years the until

[3] An eish devoureth before them;
ג אים פֿאַרוויס פֿאַרצערט אַ פֿייַער,
faier a fartsert farois im
fire a consumes ahead of it

and behind them a flame burneth;
און הינטער אים פֿלאַקערט אַ פֿלאַם;
flam a flakert im hinter un
flame a blazes it behind and

ha'aretz is as the Gan Eden before them,
ווי דער גאָרטן פֿון עֵדֶן איז דאָס לאַנד פֿאַר אים,
im far land dos iz Eden fun gortn der vi
it before land the is Eden of garden the like

and behind them a desolate midbar;
און הינטער אים אַ מדבר אַ וויסטער,
vister a midber a im hinter un
desolate a wilderness a it behind and

yea, and nothing shall escape them.
און צו מאָל קיין אַנטרינונג איז נישטאָ פֿון אים.
im fun nishto iz antrinung kein mol tsu un
it from there is not is escape any time to and

[4] The appearance of them is as the appearance of susim;
ד ווי דאָס אויסזען פֿון פֿערד איז זיין אויסזען ,
oiszen zain iz ferd fun oiszen dos vi
appearance its is horse of appearance the like

and as horsemen, so shall they run.
און ווי רייַטער אַזוי לויפֿן זיי .
zei loifn azoi raiter vi un
they run so horseback riders like and

[5] Like the noise of merkavot *(chariots)*
ה ווי דאָס געוויש פֿון רייַטוועגן,
raitvegn fun geroish dos vi
chariots of noise the like

on the tops of mountains shall they leap,
איז זייער שפּרינגען אויף די שפּיצן בערג ;
berg shpitsn di oif shpringen zeyer iz
mountains tops the on leaping their is

like the noise of a flame of eish that devoureth the stubble,
ווי דער קנאַל פֿון אַ פֿלאַמפֿייַער וואָס פֿאַרצערט שטרוי;
shtroi fartsert vos flamfaier a fun knal der vi
straw consumes that flaming fire a of crack the like

as a strong people drawn up in milchamah *(battle)*.
ווי אַ פֿאָלק אַ מאַכטיקס געגרייט צו מלחמה .
milchome tsu gegreit machtiks a folk a vi
war for prepared mighty a people a like

[6] Before their face, the amim *(nations)* shall be in anguish;
ו פֿאַר אים ציטערן פֿעלקער,
felker tsiteren im far
nations tremble it before

every face turns pale.
אַלע פּנימער האָבן אָנגענומען אַ פֿינצטערניש.
fintsternish a ongenumen hobn penemer ale
darkness a taken on have faces all

[7] They shall run like gibborim;
ז ווי גיבורים לויפֿן זיי ,
zei loifn giborim vi
they run heroes like

they shall climb the chomah *(wall)*
like anshei milchamah;

ווי מלחמה-לײַט קלעטערן זיי אויף דער מויער,
moier der oif zei kletern milchome-lait vi
wall the on they climb war people like

and they shall march every
one in formation,

און איטלעכער אין זײַנע וועגן גייען זיי ,
zei geyen vegen zaine in itlecher un
they go ways his in each one and

and they shall not swerve from
their course;

און זיי פלאָנטערן נישט זייערע שטעגן.
shtegn zeyere nisht plontern zei un
paths their not tangle they and

8 Neither shall one push another;

ח און איינער דעם אַנדערן שטויסן זיי נישט,
nisht zei shtoisn andern dem einer un
not they push other the one and

they shall walk every one in
his own column;

איטלעכער אין זײַן שליאַך גייען זיי ,
zei geyen shliach zain in itlecher
they go path his in each one

and when they burst through
defenses,

און דורך וואָפֿן וואַרפֿן זיי זיך ,
zich zei vorfn vofn durch un
selves they throw armor through and

they shall not break ranks.

און ווערן נישט געשעדיקט.
geshedikt nisht vern un
damaged not become and

9 They shall run to and fro
in the ir *(city)*;

ט זיי שפּרינגען אויף דער שטאָט,
shtot der oif shpringen zei
city the on leap they

they shall run upon the chomah,

זיי לויפֿן אויף דער מויער,
moier der oif loifn zei
wall the on run they

they shall climb up into the
batim *(houses)*;

זיי גייען אַרויף אין די הײַזער,
haizer di in aroif geyen zei
houses the in up go they

they shall enter in at the windows
like the ganav.

זיי קומען דורך די פֿענצטער ווי אַ גנבֿ .
ganev a vi fentster di durch kumen zei
thief a like windows the through come they

10 The eretz shall quake before them;

י פֿאַר אים ציטערט די ערד ,
erd di tsitert im far
earth the trembles it before

the Shomayim shall tremble;

שטורעמען די הימלען ;
himlen di shturemen
heavens the rages

the shemesh and the yarei'ach
shall be dark,

די זון און די לבֿנה ווערן שוואַרץ,
shvarts vern levone di un zun di
black become moon the and sun the

and the kokhavim shall withdraw
their shining;

און די שטערן נעמען אַרײַן זייער שײַן .
shain zeyer arain nemen shtern di un
shine their in take stars the and

11 And Hashem shall utter His
voice before His army;

יא און ה׳ לאָזט אַרויס זײַן קול פֿאַרויס
farois kol zain arois lozt Hashem un
ahead of voice his out lets Hashem and

פֿאַר זײַן חיל ;
cheil zain far
army his before

His machaneh *(camp)* is very great;

ווואָרעם זייער גרויס איז זײַן מחנה ,
machne zain iz grois zeyer vorem
camp his is great very because

for the executor of His devar *(word, command)* is strong;

וואָרעם מאַכטיק איז דער וואָס טוט זיין באַפֿעל ;
bafel zain tut vos der iz machtik vorem
command his does who the one is mighty because

for the Yom Hashem is gadol and very terrible;

וואָרעם גרויס איז דער טאָג פֿון ה׳ און
un Hashem fun tog der iz grois vorem
and Hashem of day the is great because

מוראדיק זייער,
zeyer moiredik
very terrifying

and who can endure it?

און ווער קען אים אויסהאַלטן?
oishaltn im ken ver un
endure it can who and

12 Therefore also now, saith Hashem,

יבאָבער נאָך איצט, זאָגט ה׳ ,
Hashem zogt itst noch ober
Hashem declares now still but

turn ye back to Me with all your lev,

קערט אײַך אום צו מיר מיט אײַער גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn aier mit mir tsu um aich kert
heart whole your with me to around yourselves turn

and with tzom, and with weeping, and with mourning;

און מיט פֿאַסטן און מיט געוויין און מיט קלאָג ;
klog mit un gevein mit un fasten mit un
lamentation with and weeping with and fasting with and

13 And rend your lev, and not your garments,

יגאון צעריַיסט אײַער האַרץ און נישט אײַערע קלײדער ,
kleider aiere nisht un harts aier tseraist un
garments your not and heart your tear and

and turn unto Hashem Eloheichem;

און קערט אײַך אום צו ה׳ אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem tsu um aich kert un
your G-d Hashem to around yourselves turn and

for He is channun *(gracious)* and rachum *(merciful)*,

וואָרעם ער איז לייַטזעליק און דערבאַרעמדיק,
derbaremdik un laitzelik iz er vorem
merciful and gracious is he because

slow to anger, and of rav chesed,

אײַנגעהאַלטן אין צאָרן , און ריַיך אין גענאָד,
genod in raich un tsorn in aingehaltn
grace in rich and anger in slow

and He relents from sending calamity.

און ער האָט חרטה אויף דעם בייז.
beiz dem oif charote hot er un
evil the on relent has he and

14 Who knoweth but that He will return and have pity,

יד ווער ווייס , אפֿשר ווידער וועט ער חרטה האָבן,
hobn charote er vet vider efsher veis ver
have relent he will again perhaps knows who

and leave behind Him a brocha;

און לאָזן אַ ברכה הינטער זיך –
zich hinter broche a lozn un
self behind blessing a leave and

even a minchah and a nesekh

אַ שפּייַזאָפּפֿער און אַ גיסאָפּפֿער
gisopfer a un shpaizopfer a
drink offering a and minchah a

unto Hashem Eloheichem?

פֿאַר ה׳ אלוקיכם .
Elokeichem Hashem far
your G-d Hashem for

15 Blow the shofar in Tziyon,

טובלאָזט אַ שופֿר אין ציון ,
Tsiyon in shoifer a blozt
Tziyon in shofar a blow

sanctify a tzom, call an atzarah *(solemn assembly)*;

הייליקט אַ פֿאַסטטאָג, רופֿט אַן אינזאַמלונג ;
ainzamlung an ruft fasttog a heilikt
assembly an call fast day a set apart as holy

[16] Gather the people,

טז זאַמלט איין דאָס פֹאָלק ,
folk dos ain zamlt
people the in gather

set apart as kodesh the kahal *(congregation)*,

פֿאַרופֿט די עדה ,
eide di farruft
congregation the call

assemble the zekenim,

קלייַבט צונויף די זקנים ,
zkeinim di tsunoif klaibt
elders the together gather

gather the olalim,

זאַמלט איין די קליינע קינדער ,
kinder kleine di ain zamlt
children small the in gather

even those nursing at the breast;

און די וואָס זייגן די ברוסט;
brust di zeign vos di un
breast the nurse that the ones and

let the choson go forth of his cheder,

זאָל דער חתן אַרויסגיין פֿון זיין קאַמער ,
kamer zain fun aroisgein chosen der zol
chamber his from go out bridegroom the shall

and the kallah out of her chuppah *(canopy)*.

און די כלה פֿון איר געצעלט.
getselt ir fun kale di un
tent her from bride the and

[17] Let the kohanim, the mesharetim of Hashem, weep

יז צווישן דעם פֿאָליש און דעם מזבח
mizbeyech dem un polish dem tsvishn
altar the and Ulam the between

between the Ulam and the Mizbe'ach,

זאָלן ווייַנען די כֹהנים , די דינער פֿון ה ,
Hashem fun diner di koyanim di veinen zoln
Hashem of servants the kohanim the weep shall

and let them say:

און זאָלן זיי זאָגן :
zogn zei zoln un
say they shall and

Spare Thy people, Hashem,

דערבאַרים זיך ה אויף דיין פֿאָלק ,
folk dain oif Hashem zich derbarim
people your upon Hashem self have mercy

and make not Thine nachalah *(inheritance)* an object of scorn,

און זאָלסט נישט געבן דיין אַרב צו שאַנד ,
shand tsu arav dain gebn nisht zolst un
shame to inheritance your give not you(SG) must and

a byword among the Goyim.

אַז פֿעלקער זאָלן זיך ווערטלען איבער זיי ;
zei iber vertlen zich zoln felker az
them over mock selves shall nations that

Why should they say among the peoples:

נאָך וואָס זאָל מען זאָגן צווישן די אומות :
umes di tsvishn zogn men zol vos noch
nations the among say one shall what after

Where is their G-d?

ווו איז זייער ג-ט?
G-t zeyer iz vu
G-d their is where

[18] Then will Hashem be jealous for His land,

יח און ה האָט זיך אייפֿער פֿאַר זיין לאַנד,
land zain far eifer zich hot Hashem un
land his for zeal self has Hashem and

and take pity on His people.

און האָט זיך דערבאַרעמט אויף זיין פֿאָלק .
folk zain oif derbaremt zich hot un
people his upon shown mercy self has and

[19] Yea, Hashem will answer and say unto His people:

יט און ה האָט געענטפֿערט און געזאָגט צו זיין פֿאָלק :
folk zain tsu gezogt un geentfert hot Hashem un
people his to said and answered has Hashem and

Hineni, I am sending you dagan,
and tirosh, and yitzhar,

זעט, איך שיק אײַך תּבֿואה און ווײַן און אייל,
eil un vain un tvue aich shik ich zet
oil and wine and grain you send I see

and ye shall be satisfied therewith;

און איר וועט זיי האָבן צו זאַט ;
zat tsu hobn zei vet ir un
satisfaction to have them will you and

and I will no more make you an
object of scorn among the Goyim;

און איך וועל אײַך מער נישט געבן צו שאַנד
shand tsu gebn nisht mer aich vel ich un
shame to give not more you will I and

בײַ די פֿעלקער.
felker di bai
nations the by

20 But I will remove far off from
you the northern [army],

כ און דעם צפֿונדיקן וועל איך דערווײַטערן פֿון אײַך,
aich fun dervaitern ich vel tsfundikn dem un
you from remove I will northerner the and

and will drive him into an eretz
barren and desolate,

און וועל אים פֿאַרשטויסן אין אַ לאַנד פֿון טריקענישׁ
trikenish fun land a in farshtoisen im vel un
dryness of land a to banish him will and

, און ווּיסטענישׁ
vistenish un
desolation and

with his vanguard toward the
eastern sea,

מיט זײַן פּנים צום פֿעדערשטן ים ,
yam federshtn tsum ponem zain mit
sea eastern to the face his with

and his rearguard toward the
western sea,

און זײַן עק צום הינטערשטן ים ;
yam hintershtn tsum ek zain un
sea western to end his and

and his stench and foul smell
will go up.

און זײַן פֿוילגעruch וועט אויפֿגיין,
oifgein vet foilgeruch zain un
rise up will stench his and

Surely it hath done great things.

און זײַן געשטאַנק וועט אויפֿגיין,
oifgein vet geshtank zain un
go up will stinking his and

ווײַל ער האָט גרויס זיך פֿאַרנומען.
farnumen zich grois hot er vail
perceived self great has he because

21 Fear not, O land;

כא זאָלסט נישט מורא האָבן, ערד ,
erd hobn moire nisht zolst
earth have fear not you(SG) must

be glad and rejoice;

פֿריי זיך און זיי לוסטיק,
lustik zei un zich frei
glad be and self rejoice

for Hashem hath done great things.

ווארעם גרויס געטאָן האָט ה .
Hashem hot geton grois vorem
Hashem has done great because

22 Be not afraid, ye beasts of the field;

כב איר זאָלט נישט מורא האָבן, בהמות פֿון פֿעלד,
feld fun beheimes hobn moire nisht zolt ir
field of beasts have fear not shall you

for the pastures of the midbar
do spring up,

ווארעם די פֿיטערפּלעצער פֿון מדבר זיינען
zainen midber fun fiterpletser di vorem
are wilderness of pastures the because

, באַגראָזט
bagrozt
grown with grass

for the etz beareth her fruit,
וואָרעם דער בוים טראָגט זײַן פֿרוכט,
frucht zain trogt boim der vorem
fruit its bears tree the because

the te'enah and the gefen do yield their strength.
דער פֿײַגנבוים און דער ווײַנשטאָק גיבן זייער קריפֿט .
krift zeyer gibn vainshtok der un faignboim der
strength their give vine the and fig tree the

23 Be glad then, ye bnei Tziyon,
כג און איר קינדער פֿון צִיּוֹן ,
Tsiyon fun kinder ir un
Tziyon of children you and

and rejoice in Hashem Eloheichem;
זײַט לוסטיק און פֿרייט זיך מיט ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem mit zich freit un lustik zait
your G-d Hashem with selves rejoice and glad be

for He hath given you the former rain according to (His) tzedakah,
וואָרעם ער גיט אײַך דעם פֿרירעגן ריכטיק ;
richtik friregn dem aich git er vorem
properly early rain the you gives he because

and He will cause to come down for you the rain,
יאָ , ער מאַכט נידערן פֿאַר אײַך רעגן,
regn aich far nidern macht er yo
rain you for come down makes he yes

the yoreh (former rain), and the malkosh (latter rain) as before.
פֿרירעגן און שפּעטרעגן אין ערשטן חודש .
choidesh ershtn in shpetregn un friregn
month first in late rain and early rain

24 And the threshing floors shall be full of wheat,
כד און די דרעשן וועלן פֿול זײַן מיט תּבֽואה,
tvue mit zain ful veln dreshn di un
grain with be full will threshing the and

and the vats shall overflow with yayin and yitzhar.
און די קעלטערן וועלן איבערלויפֿן מיט ווײַן און אייל.
eil un vain mit iberloifn veln keltern di un
oil and wine with overflow will winepress the and

25 And I will restore to you the shanim (years)
כה און איך וועל אײַך אָפּצאָלן די יאָרן
yorn di optsolen aich vel ich un
years the repay you will I and

that the arbeh (great locust) hath eaten,
וואָס דער יישעריק האָט אויפֿגעגעסן,
oifgegesn hot heisherik der vos
eaten up has locust the that

the crawling locust, and the other locust, and the locust swarm,
דער גראָזפֿרעסער, און דער גריל , און דער וואָרעם,
vorem der un gril der un grozfreser der
worm the and cricket the and grasshopper the

My great army which I sent among you.
מײַן גרויס חיל וואָס איך האָב אָנגעשיקט אויף אײַך.
aich oif ongeshikt hob ich vos cheil grois main
you upon sent have I that army great my

26 And ye shall eat in plenty, and be satisfied,
כו און עסן וועט איר עסן און זאַט זײַן ,
zain zat un esen ir vet esen un
be satisfied and eat you will eat and

and praise the Shem of Hashem Eloheichem,
און איר וועט לויבן דעם נאָמען פֿון ה אלוקיכם ,
Elokeichem Hashem fun nomen dem loibn vet ir un
your G-d Hashem of name the praise will you and

that hath dealt wondrously with you;
וואָס האָט געטאָן מיט אײַך וווּנדערלעך;
vunderlech aich mit geton hot vos
wonders you with done has who

and My people shall never be ashamed.
און מײַן פֿאָלק וועט אויף אייביק נישט פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht eibik oif vet folk main un
become ashamed not ever for will people my and

27 And ye shall know that I am in the midst of Yisroel,
כז און איר וועט וויסן אַז איך בין צווישן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel tsvishn bin ich az visen vet ir un
Yisroel among am I that know will you and

and that I am Hashem Eloheichem,
and there is no other;

און איך בין ה׳ אלוקיכם , און מער
mer un Elokeichem Hashem bin ich un
more and your G-d Hashem am I and

איז נישטאָ ;
nishto iz
there is not is

and My people shall never be
put to shame.

און מײַן פֹּאָלק וועט אויף אייביק נישט פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht eibik oif vet folk main un
become ashamed not ever for will people my and

3 [2:28] And it shall come to
pass afterward,

ג

און עס וועט זײַן נאָך דעם,
dem noch zain vet es un
that after be will it and

that I will pour out My Ruach
upon all basar;

וועל איך אויסגיסן מײַן גײַסט אויף יעטוועדער לײַב ,
laib yetveder oif gaist main oisgisen ich vel
flesh every on Spirit my pour out I will

and your banim and your banot
shall prophesy,

און אײַערע זין און אײַערע טעכטער וועלן
veln techter aiere un zin aiere un
will daughters your and sons your and

נבֿיאות זאָגן ,
zogn nevies
say prophesies

your zekenim shall dream chalomot,

אײַערע זקנים וועלן חלומות חלומען ,
cholemen chaloimes veln zkeinim aiere
dream dreams will elders your

your bochurim shall see
chezyonot *(visions)*:

אײַערע בחורים וועלן זעונגען זען .
zen zeungen veln bochurim aiere
see visions will young men your

[2] [2:29] And also upon the avadim
and upon the shefachot

ב.כט און אויך אויף די קנעכט און אויף
oif un knecht di oif oich un
upon and servants the upon also and

דינסטן די
dinstn di
maid servants the

in those days will I pour out
My Ruach.

וועל איך אויסגיסן מײַן גײַסט אין יענע טעג .
teg yene in gaist main oisgisen ich vel
days those in spirit my pour out I will

[3] [2:30] And I will show
mofetim in the heavens
and in the earth, dahm,
and eish, and pillars
of smoke. [4] [2:31] The
shemesh shall be turned
into choshech, and the
yarei'ach into dahm,
before the great and
terrible Yom Hashem
comes. [5] [2:32] And it shall
come to pass, that
whosoever shall call
on the Shem of Adonoi
shall be saved; for in
Mount Tziyon and in

ב.ל און איך וועל ווײַזן ווונדער אין הימל און אויף דער ערד ,
erd der oif un himel in vunder vaizn vel ich un
earth the on and heaven in wonders show will I and

בלוט און פֿײַער און זיילן רויך .
roich zailn un faier un blut
smoke columns and fire and blood

ב.לא די זון וועט פֿאַרקערט ווערן אין פֿינצטערניש, און די לבֿנה
levone di un fintsternish in vern farkert vet zun di
moon the and darkness into become changed will sun the

אין בלוט , אײדער עס קומט דער טאָג פֿון ה׳ , דער גרויסער און דער
der un groiser der Hashem fun tog der kumt es eider blut in
the and great the Hashem of day the comes it before blood into

מוֹראדיקער. ב.לב און עס וועט זײַן , איטלעכער וואָס וועט רופֿן דעם נאָמען
nomen dem rufn vet vos itlecher zain vet es un mordiker
name on the calls will who everyone be will it and fearful

פֿון הָאָדון , וועט געראַטעוועט ווערן ; וואָרעם אויף באַרג ציון און
un Tsiyon barg oif vorem vern geratevet vet HaAdon fun
and Tziyon mountain on because become saved will HaAdon of

Yerushalayim shall be deliverance, as Hashem hath said, and in the seridim whom Hashem shall call.

4 [3:1] For, hinei, in those days, and in that time, when I shall restore the fortunes of Yehudah and Yerushalayim, [2] [3:2] I will also gather all Goyim, and will bring them down into the valley of Yehoshaphat, and will enter into judgment against them there concerning My people and for My nachalah Yisroel, whom they have scattered among the Goyim, and My land they divided up. [3] [3:3] And they have cast lots for My people; and have traded the yeledim as barter for zonot, and sold the yaldah for yayin, that they might drink.

[4] [3:4] Yea, and what have ye to do with Me, O Tzor, and Tzidon, and all the coasts of Peleshet? Will ye render Me a pay-back? And if ye recompense Me, swiftly and speedily will I return your recompense upon your own rosh; [5] [3:5] Because ye have taken My kesef and My zahav, and have carried into your temples My goodly pleasant things: [6] [3:6] Also the Bnei Yehudah and the Bnei Yerushalayim have ye sold unto the Yevanim *(Greeks)*, that

אִין יְרוּשָׁלַיִם וועט זיין אַן אַנטרינונג, אַזוי ווי ה האָט געזאָגט; און
un gezogt hot Hashem vi azoi antrinung an zain vet Yerushalayim in
and said has Hashem as so escape a be will Yerushalayim in

די געבליבענע וועלן זיין די וואָס ה טוט רופֿן.
rufn tut Hashem vos di zain veln geblibene di
call does Hashem whom the ones be will remaining survivors the

ד (ג)

וואָרעם זע , אין יענע טעג און אין יענער צייַט, אַז
az tsait yener in un teg yene in ze vorem
when time that in and days those in behold because

איך וועל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון יהוּדה און
un Yehudah fun gefangenshaft di umkeren vel ich
and Yehudah of captivity the return will I

ירוּשָׁלַיִם , [ג.ב] וועל איך איינזאַמלען אַלע פֿעלקער, און איך וועל
vel ich un felker ale ainzamlen ich vel Yerushalayim
will I and nations all gather together I will Yerushalayim

זיי מאַכן נידערן אין טאָל פֿון יהוֹשָׁפָט , און איך וועל זיך
zich vel ich un Yehoshafat fun tal in nidern machn zei
self will I and Yehoshaphat of valley of into go down make them

דאָרטן משפּטן מיט זיי פֿאַר מיין פֿאָלק און מיין אַרב
arav main un folk main far zei mit mishpetn dortn
inheritance my and people my for them with judge there

יִשְׂרָאֵל, וואָס זיי האָבן צעשפּרייט צווישן די פֿעלקער, און
un felker di tsvishn tseshpreit zei hobn zei vos Yisroel
and nations the among scattered them have they whom Yisroel

צעטיילט מיין לאַנד. [ג.ג] און אויף מיין פֿאָלק האָבן זיי גורל געווארפֿן,
gevorfn goirl zei hobn folk main oif un land main tseteilt
cast lot they have people my for and land my divided

און געגעבן אַ ינגל פֿאַר אַ זונה , און אַ מיידל פֿאַרקויפֿט פֿאַר ווין ,
vain far farkoift meidl a un zoine a far yingel a gegebn un
wine for sold na'arah a and harlot a for boy a given and

און געטרונקען.
getrunken un
drunk and

[ג.ד] און וואָס זייט איר מיר גאָר , צור און צידון און אַלע געגנטן
gegentn ale un Tsidon un Tsor gor mir ir zait vos un
regions all and Tzidon and Tzor really me you are what and

פֿון פּלשֶׁת ? צי פֿאַרגעלטונג צאָלט איר דאָס אָפּ פֿון מיינעטוועגן ? איז,
iz mainetvegn fun op dos ir tsolt fargeltung tsi Peleshet fun
is my sake for off this you pay recompense or Philistia of

אויב איר פֿאַרגעלט דאָס פֿון מיינעטוועגן , וועל איך אייליק גיך אומקערן
umkeren gich ailik ich vel mainetvegn fun dos fargelt ir oib
return quickly swiftly I will for my sake for this repay you if

אייער פֿאַרגעלטונג אויף אייער קאָפּ; [ג.ה] וואָס מיין זילבער און מיין
aier fargeltung oif aier kop vos main un zilber main
your recompense upon your head what my and silver my

גאָלד האָט איר צוגענומען , און מיינע בעסטע גלוסטיקייטן געבראַכט אין
in gebracht glustikeitn beste maine un tsugenumen ir hot gold
into brought precious best my and taken you have gold

אייערע פּאַלאַצן. [ג.ו] און די קינדער פֿון יהוּדה און די קינדער פֿון
fun kinder di un Yehudah fun kinder di un palatsn aiere
of children the and Yehudah of children the and palaces your

יְוָנים , ירוּשָׁלַיִם האָט איר פֿאַרקויפֿט צו די קינדער פֿון
Yavanim di fun kinder di tsu farkoift ir hot Yerushalayim
Greeks the of children the to sold you have Yerushalayim

כדי זיי צו דערוויַטערן פֿון זייער געמאַרק. ג.ז זעט, איך דערוועק
kedei so that zei to them remove dervaitern fun their border gemark zeyer I see dervek

זיי פֿון דעם אָרט וואָס איר האָט פֿאַרקויפֿט דאָרטן, און איך וועל
vel ich will un and dortn there farkoift sold zei them hot have ir you vos ort that place dem the fun from zei

אומקערן אייַער טוונג אויף אייַער קאָפּ. ג.ח און איך וועל פֿאַרקויפֿן אייַערע
aiere your umkeren return tuung deed aier your oif upon kop head un and ich will farkoifen sell aiere

זין און אייַערע טעכטער אין דער האַנט פֿון די קינדער פֿון יהודה ,
Yehudah of children kinder fun the of hant der in techter daughters aiere your un and zin ,

און זיי וועלן פֿאַרקויפֿן צו די שבאים , צו אַ וויַטן פֿאָלק ,
folk vaitn a tsu Shevaim di tsu farkoifen sell zei veln they will un and

וואָרעם ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem because

ye might remove them far from their territory. 7 3:7 Hineni, I will raise them out of the place whither ye have sold them, and will return your recompense upon your own rosh; 8 3:8 And I will sell your banim and your banot into the hand of the Bnei Yehudah, and they shall sell them to the Sabeans, to a Goy far off; for Hashem hath spoken it.

ג.ט רופֿט דאָס אויס צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn ois dos ruft
nations the among out this call

9 3:9 Proclaim ye this among the Goyim;

בריַיט אָן אַ מלחמה ,
milchome a on breit
war a on prepare

Prepare milchamah,

וועקט אויף די גיבורים ;
giborim di oif vekt
warriors the up rouse

wake up the gibborim,

זאָלן גענענען , זאָלן אַרויפֿגיין אַלע מענער פֿון
fun mener ale aroifgein zoln genenen zoln
of men all go up shall draw near shall

let all the anshei hamilchamah draw near and attack;

מלחמה .
milchome
war

ג.י שמידט אייַערע אַקעראייַזנס אויף
oif akeraizns aiere shmidt
into plowshares your forge

שווערדן,
shverdn
swords

10 3:10 Beat your plow-blades into charavot *(swords)*

and your pruning knives into spears;

און אייַערע צוויַגמעסערס אויף שפּיזן ;
shpizn oif tsvaigmesers aiere un
spears into pruning hooks your and

let the weak say: I am strong.

דער שלאַפֿער זאָל זאָגן : אַ גיבור בין איך.
ich bin gibor a zogn zol shlafer der
I am mighty one a say shall weak one the

ג.יא איילט און קומט אַלע פֿעלקער פֿון רונד אַרום ,
arum rund fun felker ale kumt un ailt ,
round around from nations all come and hasten

11 3:11 Assemble yourselves, and come, all ye Goyim,

and gather yourselves together round about;

און לאָמען זיך איינזאַמלען ;
ainzamlen zich lamen un
gather together selves let and

Hashem, thither cause Thy gibborim to come down.

אַהין מאַך נידערן , ה , דיַינע גיבורים !
giborim daine Hashem nidern mach ahin
warriors your Hashem go down make there

12 3:12 Let the Goyim be wakened,

ג.יב זאָלן זיך דערוועקן די פֿעלקער און אַרויפֿגיין צום
tsum aroifgein un felker di dervekn zich zoln
to go up and nations the awaken self shall

, יהוֹשָׁפָט פֿון טאָל
Yehoshafat fun tal
Yehoshaphat of valley of

and come up to the valley of Yehoshaphat;

וואָרעם דאָרטן וועל איך זיצן צו משפטן
mishpetn tsu zitsn ich vel dortn vorem
judge to sit I will there because

for there will I sit to judge all the Goyim round about.

. אַלע פֿעלקער פֿון רונד אַרום
arum rund fun felker ale
round around from nations all

13 3:13 Put ye in the sickle, for the katzir is ripe;

ג.יג לייגט צו דעם שניידמעסער, וואָרעם ציַיטיק
tsaitik vorem shnaidmeser dem tsu leigt
ripe because sickle the to place

; איז דער שניט
shnit der iz
harvest the is

go in, tread, for the winepress is full;

קומט טרעטן, וואָרעם פֿול איז דער קעלטער ,
kelter der iz ful vorem tret kumt
winepress the is full because tread come

the vats overflow; for their ra'ah is great.

. די קובלען לויפֿן איבער, וואָרעם גרויס איז זייער בייז
beiz zeyer iz grois vorem iber loifn kublen di
evil their is great because over run vats the

14 3:14 Multitudes, multitudes in the valley of decision;

ג.יד מחנות , מחנות אין טאָל פֿון
fun tal in machnus machnus
of valley of in legions legions

! גזר
gzar
decree

for the Yom Hashem is near in the valley of decision.

וואָרעם נאָנט איז דער טאָג פֿון ה אין טאָל
tal in Hashem fun tog der iz nont vorem
valley of in Hashem of day the is near because

. פֿון גזר
gzar fun
decree of

15 3:15 The shemesh and the yarei'ach shall be darkened,

ג.טו די זון און די לבָנה וועלן
vern levone di un zun di
become moon the and sun the

שוואַרץ,
shvarts
black

and the kokhavim shall withdraw their shining.

און די שטערן נעמען אַרײַן זייער שײַן .
shain zeyer arain nemen shtern di un
shine their in take stars the and

16 3:16 Hashem also shall roar out of Tziyon,

ג.טז און ה וועט ברילן פֿון ציִון ,
Tsiyon fun briln vet Hashem un
Tziyon from roar will Hashem and

and utter His voice from Yerushalayim;

און פֿון ירושָׁלַיִם וועט ער אַרויסלאָזן זײַן קול ,
kol zain aroislozn er vet Yerushalayim fun un
voice his let go he will Yerushalayim from and

and the heavens and the earth shall shake;

און שטורעמען וועלן הימל און ערד ;
erd un himel veln shturemen un
earth and heaven will rages and

but Hashem will be the machseh *(refuge)* of His people,

אָבער ה וועט זיין אַ באַשיצונג פֿאַר זיין
zain far bashitsung a zain vet Hashem ober
his for shelter a be will Hashem but

פֿאָלק ,
folk
people

and the maoz of the Bnei Yisroel.

און אַ פֿעסטונג פֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di far festung a un
Yisroel of children the for fortress a and

17 3:17 So shall ye have da'as that I am Hashem Eloheichem

ג.יז און איר וועט וויסן, אַז איך ה
Hashem ich az visen vet ir un
Hashem I that know will you and

אלוקיכם ,
Elokeichem
your G-d

dwelling in Tziyon, My Har Kodesh;

רו אויף ציון , מיין הייליקן באַרג ;
barg heilikn main Tsiyon oif ru
mountain holy my Tziyon on rest

then shall Yerushalayim be kodesh,

און ירושלַים וועט זיין הייליק,
heilik zain vet Yerushalayim un
holy be will Yerushalayim and

and there shall no zarim pass through her any more.

און פֿרעמדע וועלן מער נישט דורכגיין
durchgein nisht mer veln fremde un
pass through not more will foreigners and

אין איר.
ir in
you in

18 3:18 And it shall come to pass in that day,

ג.יח און עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

that the mountains shall drop down new wine,

וועלן די בערג טריפֿן זאַפֿט,
zaft trifn berg di veln
juice drip mountains the will

and the hills shall flow with cholov;

און די הייכן וועלן איבערגיין מיט מילך ,
milch mit ibergein veln heichn di un
milk with flow will heights the and

and all the ravines of Yehudah shall flow with mayim,

און אַלע גראָבנס פֿון יהודה וועלן איבערגיין
ibergein veln Yehudah fun grobns ale un
flow will Yehudah of ravines all and

מיט וואַסער.
vaser mit
water with

and a ma'ayon shall come forth out of the Beis Hashem,

און אַ קוואַל וועט אַרויסגיין פֿון הס
Hashems fun aroisgein vet kval a un
Hashem's from go out will spring a and

הויז ,
hoiz
house

and shall water the valley of Sheetim.

און וועט אָנטרינקען דעם טאָל שִׁטִּים .
Shitim tal dem ontrinken vet un
Sheetim valley of the water will and

19 3:19 Mitzrayim shall be a desolation,

ג.יט מִצְרַיִם וועט אַ וויסטעניש ווערן ,
vern vistenish a vet Mitsrayim
become wasteland a will Egypt

and Edom shall be a desolate midbar,

for the chamas against the Bnei Yehudah,

because they have shed dahm naki *(innocent blood)* in their land.

20 3:20 But Yehudah shall dwell for ever,

and Yerushalayim from dor v'dor.

21 3:21 For I will cleanse them of bloodguilt which I have not yet cleansed;

for Hashem dwelleth in Tziyon.

אוּן אֱדוֹם וועט ווִיסטער מִדבר ווערן ,
un Edom vet vister midber vern
and Edom will a desolate become wilderness

פַֿאַר דעם אומרעכט צו די קינדער פֿון יהוּדה ,
far dem umrecht tsu di kinder fun Yehudah
for the injustice to the children of Yehudah

וואָס זיי האָבן פַֿארגאָסן אומשולדיק בלוט אין
vos zei hobn fargosen umshuldik blut in
which they have shed innocent blood in

זייער לאַנד.
zeyer land
their land

ג.כ אָבער יהוּדה וועט זיין אייביק באַזעצט,
ober Yehudah vet zain eibik bazetst
but Yehudah will be ever settled

אוּן ירוּשָׁלַיִם אויף דור-דורות .
un Yerushalayim oif dor-doires
and Yerushalayim for throughout generations

ג.כא וואָרעם איך וועל רייניק זייער
vorem ich vel reinik zeyer
because I will make clean their

בלוט ,
blut
blood

וואָס איך האָב נאָך נישט געריניקן ,
vos ich hob noch nisht gereinikn
which I have yet not made clean

אוּן ה׳ וועט ווינען אין צִיוֹן .
un Hashem vet voinen in Tsiyon
and Hashem will dwell in Tziyon

Amos

עָמוֹס

1 The words of Amos, who was among the shepherds of Tekoa, which he saw concerning Yisroel in the yamim of Uziyah Melech Yehudah, and in the yamim of Yarov'am ben Yoash Melech Yisroel, two years before the earthquake.

א די ווערטער פֿון עָמוֹסן , ווָאס איז געווען פֿון די
di fun geven iz vos Amosn fun verter di
the from was is who Amos of words the

שאָפֿלייט פֿון תְּקוֹעַ ; ווָאס ער האָט געזען אויף יִשְׂרָאֵל
Yisroel oif gezen hot er vos Tekoa fun shoflait
Yisroel about seen has he which Tekoa of shepherds

אין די טעג פֿון עוּזִיָּה דעם מלך פֿון יהוּדה , און אין די
di in un Yehudah fun melech dem Uziyah fun teg di in
the in and Yehudah of king the Uziyah of days the in

טעג פֿון יָרָבעָם דעם זון פֿון יוֹאָשן , דעם מלך פֿון
fun melech dem Yoashn fun zun dem Yarovam fun teg
of king the Yoash of son the Yarov'am of days

יִשְׂרָאֵל , צוויי יאָר פֿאַר דער ערדציטערניש.
erdtsiternish der far yor tsvei Yisroel
earthquake the before years two Yisroel

[2] And he said:
Hashem roars from Tziyon,
and utters His voice from Yerushalayim;
and the pastures of the ro'im *(shepherds)* mourn,
and the summit of Mt Carmel withers.

ב און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un
said has he and

ה ווועט ברילן פֿון צִיּוֹן ,
Tsiyon fun briln vet Hashem
Tziyon from roar will Hashem

און פֿון ירוּשָׁלַיִם ווועט ער אַרויסלאָזן זײַן קוֹל ,
kol zain aroislozn er vet Yerushalayim fun un
voice his let out he will Yerushalayim from and

און די פֿיטערפלעצער פֿון די פּאַסטוכער וועלן טרויערן,
troiern veln pastucher di fun fiterpletser di un
mourn will shepherds the of pastures the and

און דער שפּיץ כַּרְמֶל ווועט פֿאַרטריקנט ווערן .
vern fartriknt vet Karmel shpits der un
become dried up will Carmel top the and

[3] Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im of Damascus,
even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;
because they have threshed Gil'ad with threshing sledges of barzel *(iron)*;

ג אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

פֿאַר דריַי פֿאַרברעכן פֿון דַּמֶּשֶׂק ,
Damesek fun farbrechn drai far
Damascus of transgressions three for

יאָ , פֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

פֿאַר זייער דרעשן גִּלְעָד מיט אײַזערנע דרעששליטנס .
dreshshlitns aizerne mit Gilad dreshn zeyer far
threshing sledges iron with Gil'ad threshing their for

[4] But I will send an eish onto Bais Chazael,

which shall devour the fortresses of Ben-Hadad.

ד און איך וועל שיקן אַ פֿײַער אויף דעם הויז פֿון חֲזָאֵל ,
Chazael fun hoiz dem oif faier a shikn vel ich un
Chazael of house the upon fire a send will I and

און עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֿון בֶּן-הֲדַד .
Ben-Hadad fun palatsn di fartseren vet es un
Ben-Hadad of fortresses the devour will it and

[5] I will break down also the gate bar of Damascus,

and cut off the inhabitant from Bik'at-Aven,

and him that holdeth the shevet *(sceptre)* from Bais-Eden;

and the people of Aram shall go into golus unto Kir,
saith Hashem.

ה און איך וועל צעברעכן דעם ריגל פון דַמֶּשֶׂק ,
Damesek fun rigl dem tsebrechn vel ich un
Damascus of gate crossbar the break will I and

און וועל פַּאַרשניידן אַ באַווינער פון בקעת-אָוֶן ,
Bikat-Aven fun bavoiner a farshnaidn vel un
Bik'as-Oven of inhabitant a cut off will and

און דעם וואָס האַלט אַ צעפּטער פון בֵּית-עֵדֶן ;
Beis-Eden fun tsepter a halt vos dem un
Bais-Eden of sceptre a holds who the one and

און דאָס פֹּאָלק פון אֲרָם וועט אין
in vet Aram fun folk dos un
in will Aram of people the and

גלות גיין קיין קיר, זאָגט
zogt Kir kein gein goles
declares Kir to go exile

ה .
Hashem
Hashem

[6] Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im of Azah *(Gaza)*,
even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;
because they carried away captive the golus shleimah *(entire exiled population)*,
to deliver them up to Edom;

ו אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

פַּאַר דריי פַּאַרברעכן פון עַזָּה ,
Azah fun farbrechn drai far
Azah of transgressions three for

יאָ , פַּאַר פיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

פַּאַר זייער פַּאַרטרייַבן אַ גאַנצע געפֿאַנגענשאַפֿט,
gefangenshaft gantse a fartraiben zeyer far
captivity whole a driving away their for

כדי איבערצוענטפֿערן צו אֱדוֹם .
Edom tsu ibertsuentfern kedei
Edom to deliver over in order to

[7] But I will send an eish on the chomah *(wall)* of Azah *(Gaza)*,

which shall devour the fortresses thereof;

ז און איך וועל שיקן אַ פַּייַער אויף דער מויער פון עַזָּה ,
Azah fun moier der oif faier a shikn vel ich un
Azah of wall the upon fire a send will I and

און עס וועט פַּאַרצערן אירע פֿעסטונגען.
festungen ire fartseren vet es un
fortresses its devour will it and

[8] And I will cut off the inhabitant from Ashdod,

and him that holdeth the shevet *(sceptre)* from Ashkelon,

and I will turn Mine hand against Ekron;

and the she'erit Pelishtim shall perish,

saith Adonoi Hashem.

ח און איך וועל פַּאַרשניידן אַ באַווינער פון אַשדוֹד ,
Ashdod fun bavoiner a farshnaidn vel ich un
Ashdod of inhabitant a cut off will I and

און דעם וואָס האַלט אַ צעפּטער פון אַשקלוֹן ;
Ashkelon fun tsepter a halt vos dem un
Ashkelon of sceptre a holds who the one and

און איך וועל קערן מײַן האַנט אויף עֶקרוֹן ,
Ekron oif hant main kern vel ich un
Ekron upon hand my turn will I and

און דער איבערבלייַב פון די פלשתּים וועט אונטערגיין,
untergein vet Pelishtim di fun iberblaib der un
decline will Pelishtim the of remnant the and

זאָגט אֲדֹנָי ה .
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi declares

[9] Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im
of Tzor,
even for arba'ah, I will not
turn away the punishment
thereof;
because they delivered up
the golus shleimah to
Edom,
and remembered not the
brit achim;

ט אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

פֿאַר דריי פֿאַרברעכן פֿון צור,
Tsor fun farbrechn drai far
Tzor of transgressions three for

יאָ, פֿאַר פֿיר, וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

פֿאַר וואָס זיי האָבן איבערגעענטפֿערט אַ גאַנצע
gantse a ibergeentfert hobn zei vos far
whole a delivered have they what for

געפֿאַנגענשאַפֿט צו אֱדוֹם,
Edom tsu gefangenshaft
Edom to captivity

און נישט געדאַכט אָן דעם ברית פֿון ברידער.
brider fun bris dem on gedacht nisht un
brothers of covenant the on remembered not and

[10] But I will send an eish
on the chomah *(wall)*
of Tzor,
which shall devour
the fortresses
thereof.

י און איך וועל שיקן אַ פֿייַער אויף דער מויער פֿון צור,
Tsor fun moier der oif faier a shikn vel ich un
Tzor of wall the upon fire a send will I and

און עס וועט פֿאַרצערן אירע פּאַלאַצן.
palatsn ire fartseren vet es un
palaces its devour will it and

[11] Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im of Edom,
even for arba'ah,
I will not turn away
the punishment
thereof;
because he did pursue
his brother with the
cherev,
and did cast off all
rachamim,
and his anger did rage
perpetually,
and he kept his wrath
netzach;

יא אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

פֿאַר דריי פֿאַרברעכן פֿון אֱדוֹם,
Edom fun farbrechn drai far
Edom of transgressions three for

יאָ, פֿאַר פֿיר, וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

פֿאַר וואָס ער האָט נאָכגעיאָגט זיין ברודער
bruder zain nochgeyogt hot er vos far
brother his pursued after has he what for

מיטן שווערד,
shverd mitn
sword with the

און דערשטיקט זיין רחמנות,
rachmones zain dershtikt un
mercy his stifled and

און זיין כּעס האָט שטענדיק פֿאַרצוקט,
fartsukt shtendik hot kaas zain un
raged always has anger his and

און ער האָט אייביק געהאַלטן זיין גרימצאָרן.
grimtsorn zain gehaltn eibik hot er un
wrath his held up eternally has he and

[12] But I will send an eish upon Teman,

יב און איך וועל שיקן אַ פֿייַער אויף תֵּימָן,
Teman oif faier a shikn vel ich un
Teman upon fire a send will I and

which shall devour the fortresses of Botzrah.

און עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֿון בָּצְרָה .
Botsrah fun palatsn di fartseren vet es un
Botzrah of palaces the devour will it and

13 Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im of the Bnei Ammon,
even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;
because they have ripped open the women with child of Gil'ad,
that they might enlarge their border;

ג אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

פֿאַר דריי פֿאַרברעכן פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן ,
Amon fun kinder di fun farbrechn drai far
Ammon of children the of transgressions three for

יאָ , פֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

פֿאַר זייער אויפּשפּאַלטן די טראָגעדיקע פֿון גִּלְעָד ,
Gilad fun trogedike di oifshpaltn zeyer far
Gil'ad of pregnant women the ripping open their for

כדי צו דערברייטערן זייער געמאַרק.
gemark zeyer derbreitern tsu kedei
border their enlarge to in order to

14 But I will kindle an eish in the chomah *(wall)* of Rabbah,

ד און איך וועל אָנצינדן אַ פֿײַער אויף דער
der oif faier a ontsindn vel ich un
the upon fire a kindle will I and

מויער פֿון רַבָּה ,
Rabbah fun moier
Rabbah of wall

and it shall devour the fortresses thereof,

און עס וועט פֿאַרצערן אירע פּאַלאַצן,
palatsn ire fartseren vet es un
palaces its devour will it and

with war cries in the yom milchamah,

מיט שאַלונג אין טאָג פֿון מלחמה ,
milchome fun tog in shalung mit
war of day in shouting with

with a tempest in the yom sufah *(day of the storm)*;

מיט שטורעם אין טאָג פֿון געוויטער.
geviter fun tog in shturem mit
tempest of day in storm with

15 And their melech shall go into golus,

ט און זייער מלך וועט גיין אין גלות ,
goles in gein vet melech zeyer un
exile in go will king their and

he and his sarim *(princes)* together,

ער און זײַנע האַרן אין איינעם,
einem in harn zaine un er
one in lords his and he

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

2 Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im of Moav,
even for arba'ah, I will not turn away the punishment thereof;
because he burned the bones

ב אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

פֿאַר דריי פֿאַרברעכן פֿון מוֹאָב,
Moav fun farbrechn drai far
Moav of transgressions three for

יאָ , פֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

פֿאַר זײַן פֿאַרברענען די ביינער
beiner di farbrenen zain far
bones the burning up his for

of Melech Edom into
lime;

פֹּון דעם מלך פֹּון אֱדוֹם אויף קאַלך.
kalch oif Edom fun melech dem fun
lime upon Edom of king the of

[2] But I will send an eish
upon Moav,

ב און איך וועל שיקן אַ פַּיַיער אויף מוֹאָבּ,
Moav oif faier a shikn vel ich un
Moav upon fire a send will I and

and it shall devour the
fortresses of Keriyot;

און עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֹּון קריוֹת ,
Keriyot fun palatsn di fartseren vet es un
Keriyot of palaces the devour will it and

and Moav shall die
with tumult,

און שטאַרבן מיט געטומל וועט מוֹאָבּ,
Moav vet getuml mit shtarbn un
Moav will tumult with die and

with war cries, and with
the blast of the shofar;

מיט שאַלונג און אַ קוֹל פֹּון שופֿר .
shoifer fun kol a un shalung mit
shofar of voice a and shouting with

[3] And I will cut off the shofet *(judge)*
from the midst thereof,

ג און איך וועל פֿאַרשניידן אַ ריכטער פֹּון איר מיט ,
mit ir fun richter a farshnaidn vel ich un
midst her from judge a cut off will I and

and will slay all the sarim *(princes)*
thereof with him,

און אַלע אירע האַרן וועל איך הרגען מיט אים,
im mit hargen ich vel harn ire ale un
him with kill I will lords her all and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[4] Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im of
Yehudah,
even for arba'ah, I will not
turn away the punishment
thereof;
because they have
despised the torat
Hashem,
and have not been
shomer over His
chukkim,
and their lies caused them
to err,
after the halakhah of their
avot;

ד אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

פֿאַר דריַי פֿאַרברעכן פֹּון יהוּדה ,
Yehudah fun farbrechn drai far
Yehudah of transgressions three for

יאָ , פֿאַר פֿיר , וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes

פֿאַר וואָס זיי האָבן פֿאַראַכט די תּורה פֹּון ה ,
Hashem fun toyre di faracht hobn zei vos far
Hashem of instruction the despised have they what for

און זיַינע געזעצן נישט געהיט ;
gehit nisht gezetsn zaine un
guarded not statutes his and

און זייערע ליגנס האָבן זיי פֿאַרפֿירט,
farfirt zei hobn ligns zeyere un
led astray them have lies their and

די וואָס זייערע עלטערן זיַינען נאָכגעגאַנגען
nochgegangen zainen eltern zeyere vos di
followed are fathers their which the ones

נאָך זיי .
zei noch
them after

[5] But I will send an eish
upon Yehudah,

ה און איך וועל שיקן אַ פַּיַיער אויף יהוּדה ,
Yehudah oif faier a shikn vel ich un
Yehudah upon fire a send will I and

and it shall devour the fortresses
of Yerushalayim.

און עס וועט פֿאַרצערן די פּאַלאַצן פֹּון ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim fun palatsn di fartseren vet es un
Yerushalayim of palaces the devour will it and

[6] Thus saith Hashem:
For shloshah peysha'im of Yisroel,
even for arba'ah, I will not
turn away the punishment
thereof;
because they sold
the tzaddik for
kesef,
and the needy for a pair
of sandals;

[1] אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus
פַֿאַר דריַי פַֿאַרברעכן פֿון יִשׂרָאֵל,
Yisroel fun farbrechn drai far
Yisroel of transgressions three for
יאָ, פַֿאַר פֿיר, וועל איך עס נישט אָפּהאַלטן:
ophaltn nisht es ich vel fir far yo
hold back not it I will four for yes
פַֿאַר זייער פַֿאַרקויפֿן פַֿאַר געלט דעם געראָכטן,
gerechtn dem gelt far farkoifen zeyer far
righteous the money for selling their for
און דעם אָביון פַֿאַר אַ פּאָר שיך.
shich por a far evyon dem un
shoes pair a for poor the and

[7] They who trample on the dust of
the ground which is on the rosh
of the poor,
and turn aside the derech
of the anavim;
and an ish and his av will
go in unto the same
na'arah,
to commit chillul Hashem
against My Shem
kodesh;

[2] זיי, וואָס ווילן צעטרעטן אויף
oif tsetretn viln vos zei
upon trample down want who they
דעם שטויב ערד
erd shtoib dem
earth dust the
אויפֿן קאָפּ פֿון די אָרימע,
orime di fun kop oifn
poor the of head on
און דעם וועג פֿון די געדריקטע
gedrikte di fun veg dem un
oppressed the of way the and
פַֿאַרדרייען זיי;
zei fardreyen
they pervert
און אַ מאַן און זײַן פֿאָטער גייען
geyen foter zain un man a un
go father his and man a and
צו אײַן מיידל,
meidl ein tsu
na'arah one to
כּדי צו פֿאַרשוועכן מײַן הייליקן נאָמען.
nomen heilikn main farshvechn tsu kedei
name holy my profane to in order to

[8] And they lay themselves
down
upon clothes taken in pledge
by every mizbe'ach,
and they guzzle the yayin
of the fined in the Beis
Eloheichem.

[3] און אויף פַֿאַרמשכונטע קלײדער
kleider farmshkunte oif un
garments pawned on and
ציען זיי זיך אויס לעבן איטלעכן מזבח,
mizbeyech itlechn lebn ois zich zei tsien
altar every near out selves they stretch
און ווײַן פֿון באַשטראָפֿטע
bashtrofte fun vain un
fined from wine and
טרינקען זיי אין הויז פֿון זייער ג-ט.
G-t zeyer fun hoiz in zei trinken
G-d their of house in they drink

[9] Yet destroyed I HaEmori
before them,

[4] און איך האָב פַֿאַרטילקט פַֿאַר זיי דעם אֱמוֹרי,
Emori dem zei far fartilikt hob ich un
Emori the them for destroyed have I and

whose height was like the height of the cedars,

וואָס ווי די הייך פֿון צעדערן איז געווען זיין הייך ,
heich zain geven iz tsedern fun heich di vi vos
height his was is cedar trees of height the like who

and he was strong as the oaks;

און שטאַרק איז ער געווען ווי אייכנבוימער;
eichnbeimer vi geven er iz shtark un
oak trees like was he is strong and

yet I destroyed his p'ri from above,

און איך האָב פֿאַרטיליקט זיין פֿרוכט פֿון אויבן ,
oiben fun frucht zain fartilikt hob ich un
above from fruit his destroyed have I and

and his shorashim from beneath.

און זיינע וואָרצלען פֿון אונטן .
unten fun vortselen zaine un
below from roots his and

10 Also I brought you up from Eretz Mitzrayim,

י און איך האָב אייך אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land fun oifgebracht aich hob ich un
Egypt land from brought up you have I and

and led you arba'im shanah through the midbar,

און אייך געפֿירט אין דער מדבר פֿערציק יאָר ,
yor fertsik midber der in gefirt aich un
years forty wilderness the in guided you and

to possess the Eretz HaEmori *(land of the Amorite)*.

צו אַרבן דאָס לאַנד פֿון אֱמוֹרי .
Emori fun land dos arben tsu
Emori of land the inherit to

11 And I raised up of your banim for nevi'im,

יא און איך האָב אויפֿגעשטעלט פֿון אייערע זין פֿאַר נביאים ,
neviim far zin aiere fun oifgeshtelt hob ich un
prophets for sons your from raised up have I and

and of your bochurim for Nezirim.

און פֿון אייערע יונגעלייט פֿאַר נזירים ;
Nezirim far yungelait aiere fun un
Nazirites for young men your from and

Is it not even thus, O ye Bnei Yisroel?

צי איז דאָס נישט אַזוי, קינדער פֿון יִשׂרָאֵל?
Yisroel fun kinder azoi nisht dos iz tsi
Yisroel of children so not this is whether

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

12 But ye gave the Nezirim yayin to drink;

יב אָבער איר האָט געמאַכט טרינקען די נזירים ווײַן ,
vain Nezirim di trinken gemacht hot ir ober
wine Nazirites the to drink made have you but

and commanded the nevi'im, saying:

און די נביאים האָט איר באַפֿוילן אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi bafoiln ir hot neviim di un
say to so commanded you have prophets the and

Prophesy not.

איר זאָלט נישט נבֿיאות זאָגן .
zogn nevies nisht zolt ir
say prophecies not shall you

13 Hinei, I am weighed down by you, as a cart is pressed that is full of sheaves.

יג זעט, איך דריק אײַך אַרונטער
arunter aich drik ich zet
down you press I see

וויִ עס דריקט דער וואָגן פֿול מיט גאַרבן .
garbn mit ful vogn der drikt es vi
sheaves with full wagon the presses it as

14 Therefore flight shall perish from the swift,

יד און אַנטרינונג וועט פֿאַרלאָרן זיין פֿון דעם פֿלינקן,
flinkn dem fun zain farlorn vet antrinung un
swift the from be perish will escape and

and the chazak shall not strengthen his ko'ach,

און דער שטאַרקער וועט נישט אָנהאַלטן זיין כּוֹח ,
koiech zain onhaltn nisht vet shtarker der un
strength his maintain not will strong the and

neither shall the gibbor
deliver his own nefesh;

און דער גיבור וועט נישט ראַטעוועז זיין נפֶש .
nefesh zain rateven nisht vet gibor der un
soul his save not will mighty one the and

15 Neither shall he stand that
handleth the keshet;

טו און דער בויגנהאַלטער וועט נישט באַשטיין,
bashtein nisht vet boignhalter der un
stand not will archer the and

and he that is swift of foot shall
not deliver his own nefesh;

און דער פֿלינקער אויף זײַנע פֿיס וועט זיך נישט ראַטעוועז,
rateven nisht zich vet fis zaine oif flinker der un
save not self will feet his on swift one the and

neither shall he that rideth the
sus deliver himself.

און דער רײַטער אויף אַ פֿערד וועט נישט
nisht vet ferd a oif raiter der un
not will horse a on rider the and

ראַטעווען זיין נפֶש .
nefesh zain rateven
soul his save

16 And he that is courageous
among the gibborim

טז און דער שטאַרקהאַרציקער צווישן די גיבורים
giborim di tsvishn shtarkhartsiker der un
warriors the among strong-hearted the and

shall flee away naked
in that Yom,

וועט אַ נאַקעטער אַנטלויפֿן אין יענעם טאָג,
tog yenem in antloifn naketer a vet
day that in flee naked a will

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

3 Hear this word that
Hashem hath spoken
against you, O Bnei
Yisroel, against the kol
hamishpochoh which I brought
up from Eretz Mitzrayim,
saying:

ג הערט דאָס דאָזיקע וואָרט וואָס ה האָט גערעדט אויף
oif geredt hot Hashem vos vort dozike dos hert
upon spoken has Hashem which word this the hear

אײַך, קינדער פֿון ישְׂרָאֵל – אויף דער גאַנצער משפּחה
mishpoche gantser der oif Yisroel fun kinder aich
family whole the upon Yisroel of children you

וואָס איך האָב אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם , אַזוי צו
tsu azoi Mitsrayim land fun oifgebracht hob ich vos
to so Egypt land from brought up have I which

זאָגן :
zogn
say

2 You only have I
known of all
the mishpechot
ha'adamah:

ב נאָר אײַך האָב איך דערקענט פֿון אַלע משפּחות
mishpoches ale fun derkent ich hob aich nor
families all of known I have you only

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

therefore I will punish you
for kol avonotechem.

דערום וועל איך זיך רעכענען מיט אײַך פֿאַר אַלע אײַערע זינד .
zind aiere ale far aich mit rechenen zich ich vel derum
sins your all for you with reckon self I will therefore

3 Can shnayim walk
together,

ג גייען צוויי באַנאַנדער,
banander tsvei geyen
together two go

except they be agreed?

אַחוץ אַז זיי האָבן אָפּגערעדט?
opgeredt hobn zei az achuts
agreed have they that unless

4 Will an aryeh roar in
the thicket,

ד בערילט אַ לייב אין וואַלד, ווו ער האָט נישט קיין רויב?
roib kein nisht hot er vu vald in leib a brilt
prey any not has he where forest in lion a roars

when he hath no prey?

לְאָזט אַ יונגלייב אַרויס זײַן קוֹל פֿון זײַן נאָרע,
nore zain fun kol zain arois yungleib a lozt
den his from voice his out young lion a lets

Will a lion roar from his den,
if he has taken nothing?

אַחוץ אַז ער האָט עפּעס געכאַפּט?
gechapt epes hot er az achuts
caught something has he that unless

5 Can a bird fall in a pach ha'aretz
(trap on the ground),

ה פֿאַלט אַ פֿויגל אין פּאַסטקע אויף דער ערד ,
erd der oif pastke in foigel a falt
earth the on trap in bird a falls

when his snare is not set?

ווו זי האָט נישט קיין שטרויכלונג ?
shtroichlung kein nisht hot zi vu
snare any not has she where

Can a pach spring up
from ha'aretz

שפּרינגט-אויף אַ פּאַסטקע פֿון דער ערד ,
erd der fun pastke a shpringt-oif
earth the from trap a springs up

without making a capture?

ווו כאַפּן זאָל זי נישט האָבן געכאַפּט?
gechapt hobn nisht zi zol chapn vu
caught have not she shall catch where

6 Shall a shofar be blown
in the city,

ו צי ווערט אַ שופֿר געבלאָזן אין שטאָט,
shtot in geblozn shoifer a vert tsi
city in blown shofar a becomes whether

and the people not
be afraid?

און דאָס פֿאָלק זאָל נישט ציטערן ?
tsiteren nisht zol folk dos un
tremble not shall people the and

Shall there be disaster
in a city,

צי געשעט אַן אומגליק אין שטאָט,
shtot in umglik an geshet tsi
city in calamity a happens whether

and Hashem hath not
caused it?

ווו ה האָט דאָס נישט געטאָן?
geton nisht dos hot Hashem vu
done not this has Hashem where

7 Surely Adonoi Hashem
will do nothing,

ז פֿאַר וואָר, אֲדֹנָי ה טוט נישט קיין זאַך ,
zach kein nisht tut Hashem Adonoi vor far
thing any not does Hashem Adonoi truly for

but He revealeth His
sod *(secret)*

סוֹד זײַן האָט אַנטפּלעקט ער האָט סיַידן
sod zain antplekt hot er saidn
council his reveal has he unless

unto His avadim hanevi'im.

צו זײַנע קנעכט די נבֿיאים .
neviim di knecht zaine tsu
prophets the servants his to

8 The aryeh hath roared,

ח אַ לייב האָט געבריליט,
gebrilt hot leib a
roared has lion a

who will not fear?

ווער זאָל נישט מורא האָבן?
hobn moire nisht zol ver
have fear not shall who

Adonoi Hashem hath
spoken,

אֲדֹנָי ה האָט גערעדט,
geredt hot Hashem Adonoi
spoken has Hashem Adonoi

who can but prophesy?

ווער קען נישט נבֿיאות זאָגן ?
zogn nevies nisht ken ver
say prophecies not can who

9 Publish in the fortresses
at Ashdod,

ט מאַכט הערן אויף די פּאַלאַצן אין אַשדּוד ,
Ashdod in palatsn di oif hern macht
Ashdod in palaces the on hear make

and in the fortresses in Eretz Mitzrayim,

און אויף די פאַלאַצן אין לאַנד מִצְרַיִם ,
Mitsrayim land in palatsn di oif un
Egypt land in palaces the on and

and say: Assemble yourselves upon harei Shomron,

און זאָגט: זאַמלט אייַך אַין אויף די
di oif ain aich zamlt zogt un
the on in yourselves gather say and

בערג פֿון שֹׁמְרוֹן ,
Shomron fun berg
Shomron of mountains

and behold the great tumults in the midst thereof,

און זעט די גרויסע מהומות דערין ,
derin mehumes groise di zet un
therein tumults great the see and

and the oppression in the midst thereof.

און די דריקונגען אין איר מיט .
mit ir in drikungen di un
midst her in oppressions the and

10 For they have no da'as to do right, saith Hashem,

י וואָרעם זיי ווייסן נישט צו טאָן רעכט, זאָגט ה ,
Hashem zogt recht ton tsu nisht veisn zei vorem
Hashem says right do to not know they for

who store up chamas and shod in their fortresses.

זיי וואָס זאַמלען גזלה און רויב אין זייערע פאַלאַצן.
palatsn zeyere in roib un gzeile zamlen vos zei
palaces their in plunder and robbery gather who they

11 Therefore thus saith Adonoi Hashem:

יא דערום האָט אֲדֹנָי ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem Adonoi hot derum
said thus Hashem Adonoi has therefore

An adversary shall surround the land;

אַ פֿיַינט , און רונד אַרום לאַנד!
land arum rund un faint a
land round around and enemy a

and he shall bring down thy strongholds from thee,

און ער וועט נידערן פֿון דיר דיַין שטאַרקייט,
shtarkeit dain dir fun nidern vet er un
strength your you(SG) from bring down will he and

and thy fortresses shall be plundered.

און דיַינע פאַלאַצן וועלן צעשרויבט ווערן .
vern tseroibt veln palatsn daine un
become plundered will palaces your and

12 Thus saith Hashem: As the ro'eh taketh out of the mouth of the aryeh two legs, or a piece of an ozen; so shall the Bnei Yisroel be saved that dwell in Shomron — with the corner of a mittah *(bed)*, and the edge of a couch.

יב אַזוי האָט ה געזאָגט: אַזוי ווי אַ פאַסטוך איז מציל פֿון
fun matsl iz pastuch a vi azoi gezogt Hashem hot azoi
from rescuing is shepherd a as so said Hashem has thus

דעם לייבס מויל אַ פּאָר קני , אָדער אַ לעפּל פֿון אַן אויער, אַזוי וועלן
veln azoi oier an fun lepl a oder kni por a moil leibs dem
will so ear an of lobe a or knees pair a mouth lion's the

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס זיצן אין שֹׁמְרוֹן , זיך מציל זיַין מיט
mit zain matsl zich Shomron in zitsn vos Yisroel fun kinder di
with be rescue selves Shomron in sit who Yisroel of children the

אַ ווינקל פֿון אַ שלאָפֿבאַנק, און מיט אַ פֿוס פֿון אַ בעט.
bet a fun fus a mit un shlofbank a fun vinkel a
bed a of foot a with and sleep bench a of corner a

13 Hear ye, and testify against Bais Ya'akov,

יג הערט און וואָרנט דעם הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz dem vornt un hert
Yaakov of house the warn and hear

saith Adonoi Hashem, Elohei HaTzva'os,

זאָג אֲדֹנָי ה , אלוקי צְבָאוֹת .
Tseva'ot Elokei Hashem Adonoi zog
of hosts the G-d of Hashem Adonoi say

14 On the Yom that I visit her

יד וואָרעם אין דעם טאָג וואָס איך רעכן זיך
zich rechn ich vos tog dem in vorem
self reckon I which day the in for

to punish the peysha'im of Yisroel,

פַאר די פַאַרברעכן פון ישׂראל מיט אים,
im mit Yisroel fun farbrechn di far
him with Yisroel of transgressions the for

I will also visit to punish the mizbechot of Beit-El;

וועל איך זיך רעכענען פַאר די מזבחות פון בית-אל,
Beis-El fun mizbeyches di far rechenen zich ich vel
Beit-El of altars the for reckon self I will

and the horns of the mizbe'ach shall be cut off,

און די הערנער פון מזבח וועלן אָפגעהאקט ווערן ,
vern opgehakt veln mizbeyech fun herner di un
become chopped off will altar of horns the and

and fall to ha'aretz.

און וועלן אַנידערפַאלן צו דער ערד .
erd der tsu aniderfaln veln un
earth the to fall down will and

15 And I will strike the bais hachoref with the bais hakayitz;

טו און איך וועל שלאָגן דאָס ווינטערהויז מיט
mit vinterhoiz dos shlogn vel ich un
with winter house the strike will I and

דעם זומערהויז ,
zumerhoiz dem
summer house the

and the batim *(houses)* of ivory shall perish,

און די הייזער פון עלפֿנבין וועלן אונטערגיין,
untergein veln elfnbein fun haizer di un
decline will ivory of houses the and

and the batim rabbim *(great houses)* shall have an end,

און די גרויסע הייזער וועלן פַאַרלענדט ווערן ,
vern farlendt veln haizer groise di un
become destroyed will houses great the and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

4 Hear this word, ye cows of Bashan,

ד הערט דאָס דאָזיקע וואָרט, איר בָּשָׁן-קי
Bashan-ki ir vort dozike dos hert
Bashan cows you word this the hear

that are on Mt Shomron, which oppress the poor,

וואָס אויפֿן בארג שומרון , די וואָס
vos di Shomron barg oifn vos
who the ones Shomron mount on who

באַרויבן די אָרימע,
orime di baroibn
poor the rob

which crush the needy, which say to their adonim:

וואָס דריקן די אביונים , וואָס זאָגן צו זייערע האַרן:
harn zeyere tsu zogn vos evyonim di drikn vos
lords their to say who needy ones the oppress who

Bring, and let us drink.

ברענג מיר זאָלן טרינקען.
trinken zoln mir breng
drink shall we bring

2 Adonoi Hashem hath sworn by His Kodesh that,

ב אֲדֹנָי ה האָט געשוואָרן ביי זיין
zain bai geshvorn hot Hashem Adonoi
his by sworn an oath has Hashem Adonoi

הייליקייט, אַז ,
az heilikeit
that holiness

hinei, the yamim shall come upon you,

זע , טעג קומען אויף אייַך,
aich oif kumen teg ze
you upon come days behold

that He will take you away with hooks,

און מע וועט אייַך אַוועקנעמען מיט האָקן,
hokn mit aveknemen aich vet me un
hooks with take away you will one and

and the last of you with fishhooks.
און אײַער איבערבלײַב מיט פֿישערשטאַנגען.
fishershtangen mit iberblaib aier un
fishing rods with remnant your and

3 And ye shall go out of the breaks in the wall,
ג און דורך מויערבראָכן וועט איר אַרויסגיין,
aroisgein ir vet moierbrochn durch un
go out you will breaches in the wall through and

every cow right behind the next;
איטלעכע אַקעגן זיך,
zich akegn itleche
self against each

and ye shall be cast out toward Harmon,
און איר וועט פֿאַרוואָרפֿן געוואָרן אויף די בערג חֶרמוֹן,
Chermon berg di oif gevorn farvorfen vet ir un
Chermon mountains the upon become end up will you and

saith Hashem.
זאָגט ה׳.
Hashem zogt
Hashem says

4 Come to Beit-El, and transgress;
ד קומט קיין בֵּית-אֵל און פֿאַרברעכט,
farbrecht un Beis-El kein kumt
trangresses and Beit-El to come

at Gilgal multiply peysha'im;
קיין גִּלְגָּל, און מערט פֿאַרברעכן,
farbrechn mert un Gilgal kein
transgressions increase and Gilgal to

and bring your zevakhim every boker, and your ma'asrot *(tithes)* every third day;
און ברענגט צום פֿרימאָרגן אײַערע שלאַכטאָפּפֿער,
shlachtopfer aiere frimorgn tsum brengt un
sacrifices your morning to the bring and
אויפֿן דריטן טאָג אײַערע מעשׂרס;
maisres aiere tog dritn oifn
tithes your day third on

5 And offer a todah thank offering with chametz *(leavened bread)*,
ה און איר זענט מקריבֿ אַ דאַנקאָפּפֿער מיט חמץ,
chomets mit dankopfer a makrev zent ir un
chametz with thank offering a offering are you and

and proclaim and publish the nedavot *(freewill offerings)*;
און רופֿט אויס פֿרײַוויליקע גאָבן, מאַכט הערן,
hern macht gobn fraivilike ois ruft un
hear make gifts freewill out call and

for this ye love, O Bnei Yisroel,
וואָרעם אַזוי האָט איר ליב, איר קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun kinder ir lib ir hot azoi vorem
Yisroel of children you love you have so because

saith Adonoi Hashem.
זאָגט אֲדֹנָי ה׳.
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi says

6 And I also have given you
ו און איך אויך האָב אײַך געגעבן
gegebn aich hob oich ich un
given you have also I and

cleanness of teeth in all your towns,
לײַדיקע ציין אין אַלע אײַערע שטעט,
shtet aiere ale in tsein leidike
cities your all in teeth empty

and want of lechem in all your places;
און איר האָט זיך נישט אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and

yet have ye not returned unto Me, saith Hashem.
זאָגט ה׳.
Hashem zogt
Hashem declares

7 And also I have withheld the geshem from you,
ז און איך האָב אויך פֿאַרמיטן פֿון אײַך דעם רעגן,
regn dem aich fun farmitn oich hob ich un
rain the you from withheld also have I and

when there were yet shloshah chodashim to the harvest;

וועַן נאָך דריַי חדשים צום שניט ,
shnit tsum chodeshim drai noch ven
harvest to months three yet when

and I caused it to rain upon one town,

און איך האָב געלאָזט רעגענען אויף איין שטאָט,
shtot ein oif regenen gelozt hob ich un
city one on rain allowed have I and

and caused it not to rain upon another town;

און אויף איין שטאָט פֿלעג איך נישט לאָזן רעגענען;
regenen lozn nisht ich fleg shtot ein oif un
rain let not I used to city one on and

one chelek *(part)* was rained upon,

איין שטיק פֿלעגט באַרעגנט ווערן ,
vern baregnt flegt shtik ein
become rained upon used to piece one

and the chelek, whereupon it rained not, withered.

און דאָס שטיק וואָס דערויף פֿלעגט נישט רעגענען,
regenen nisht flegt deroif vos shtik dos un
rain not used to thereon which portion the and

פֿלעגט פֿאַרטריקנט ווערן .
vern fartriknt flegt
become dried up used to

8 So two or three towns wandered unto one town,

ח און צוויי דריַי שטעט האָבן געוואַנדערט
gevandert hobn shtet drai tsvei un
wandered have cities three two and

צו איין שטאָט,
shtot ein tsu
city one to

to drink mayim, but they were not satisfied;

צו טרינקען וואַסער, און פֿלעגן נישט קריגן
krign nisht flegn un vaser trinken tsu
obtain not used to and water drink to

צו זאַט ,
zat tsu
satisfaction to

yet have ye not returned unto Me,

און איר האָט זיך נישט אומגעקערט צו מיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

9 I have struck you with blight and mildew;

ט איך האָב אייַך געפּלאָגט מיט קאָרנברַאנד און
un kornbrand mit geplogt aich hob ich
and grain blight with afflicted you have I

מיט ווועלקעניש;
velkenish mit
mildew with

when your ganim *(gardens)* and your kramim *(vineyards)*

די מערסטע פֿון אייַערע גערטנער און אייַערע
aiere un gertner aiere fun merste di
your and gardens your of most the

ווייַנגערטנער
vaingertner
vineyards

and your fig trees and your olive trees increased,

און אייַערע פֿייַגבוימער און אייַערע איילבערטבוימער
eilbertbeimer aiere un faignbeimer aiere un
olive trees your and fig trees your and

the locust devoured them;

עסט דער היישעריק אויף,
oif heisherik der est
up locust the eats

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

אוּן אִיר הָאָט זִיךְ נִישְׁט אוּמגֶעקֶערְט צוּ מִיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and
זאָגְט ה׳.
Hashem zogt
Hashem says

10 I have sent among you the dever after the manner of Mitzrayim;

י אִיךְ הָאָב אָנגעשִׁיקְט אוּיף אֵיךְ אַ פּעסְט , אוּיפֿן
oifn pest a aich oif ongeshikt hob ich
in the pestilence a you upon sent have I
שְׁטֵייגער פֿוּן מִצְרַיִם ,
Mitsrayim fun shteiger
Egypt of manner

your bocherim have I slain with the cherev,

אִיךְ הָאָב גֶעהרגְעט מִיטְן שְׁווֶערד אִיֶערע יוּנגעלַייט ,
yungelait aiere shverd mitn geharget hob ich
young men your sword with the killed have I

and have taken away your susim;

דערצוּ גֶעפֿאַנגענשאַפֿט פֿוּן אִיֶערע פֿערד .
ferd aiere fun gefangenshaft dertsu
horses your of captivity moreover

and I have made the stench

אוּן אִיךְ הָאָב געלאָזט אוּיפֿגיין דעם גֶעשְׁטאַנְק
geshtank dem oifgein gelozt hob ich un
stench the rise up let have I and

of your machanot to come up unto your nostrils;

פֿוּן אִיֶערע מחנות אִין אִיֶער נאָז ,
noz aier in machnus aiere fun
nose your in camps your of

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

אוּן אִיר הָאָט זִיךְ נִישְׁט אוּמגֶעקֶערְט צוּ מִיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and
זאָגְט ה׳.
Hashem zogt
Hashem says

11 I have overthrown some of you,

יא אִיךְ הָאָב אִיבערגֶעקֶערְט צְווישְׁן אֵיךְ,
aich tsvishn ibergekert hob ich
you among overthrown have I

as Elohim overthrew Sodom and Amora *(Gomorrah)*,

אַזוֹי ווִי ג-טס אִיבערקֶערעניש פֿוּן סדוֹם אוּן עַמוֹרָה ,
Amora un Sodom fun iberkerenish G-ts vi azoi
Gomorrah and Sodom of overthrow G-d's as thus

and ye were like a firebrand snatched from the burning;

אוּן אִיר זײַט גֶעבליבן ווִי אַ שׁײַט אַרוֹיסגערִיסן
aroisgerisn shait a vi geblibn zait ir un
extracted chunk of wood a like remained are you and
פֿוּן אַ שׂרֵפה,
sreife a fun
fire a from

yet have ye not returned unto Me,
saith Hashem.

אוּן אִיר הָאָט זִיךְ נִישְׁט אוּמגֶעקֶערְט צוּ מִיר,
mir tsu umgekert nisht zich hot ir un
me to returned not selves have you and
זאָגְט ה׳.
Hashem zogt
Hashem says

12 Therefore thus will I do unto thee, O Yisroel;

יב דערוֹם ווִעל אִיךְ אַזוֹי טאָן צוּ דִיר , יִשְׂרָאֵל׃ –
Yisroel dir tsu ton azoi ich vel derum
Yisroel you(SG) to do thus I will therefore

and because I will do this unto thee, prepare

ווַייל אִיךְ ווִעל דאָס דאָזיקע טאָן צוּ דִיר ,
dir tsu ton dozike dos vel ich vail
you(SG) to do this the will I because

to meet Eloheicha,
O Yisroel.

בריט זיך אָן אַנטקעגן דיין ג-ט, יִשְׂרָאֵל.
Yisroel G-t dain antkegen on zich breit
Yisroel G-d your against on self prepare

13 For, hinei, He that formeth
the harim, and createth
the ruach,

ג וואָרעם זע, ער פֿורעמט די בערג, און
un berg di furemt er ze vorem
and mountains the forms he behold for

באַשאַפֿט דעם ווינט,
vint dem bashaft
wind the creates

and declareth unto man
what is his thought,

און ער זאָגט דעם מענטשן וואָס זיין טראַכטונג איז;
iz trachtung zain vos mentshn dem zogt er un
is intention his what man the tells he and

that maketh the shachar
darkness,

ער מאַכט פֿון פֿרימאָרגן פֿינצטערניש,
fintsternish frimorgn fun macht er
darkness morning of makes he

and treadeth upon the high
places of the earth,

און ער טרעט אויף די הייכן פֿון דער ערד;
erd der fun heichn di oif tret er un
earth the of heights the on treads he and

Hashem Elohei Tzva'os Shmo.

ה אלוקי צבָאוֹת איז זיין נאָמען.
nomen zain iz Tseva'ot Elokei Hashem
name his is of hosts the G-d of Hashem

5 Hear ye this word which I
take up against you, even
a kinah *(lamentation)*, O Bais
Yisroel.

ה הערט דאָס דאָזיקע וואָרט וואָס איך הייב אויף פֿאַר אַ
a far oif heib ich vos vort dozike dos hert
a for up raise I which word this the hear

קלאָגליד אויף אייך, איר הויז פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun hoiz ir aich oif kloglid
Yisroel of house you you over lamentation

2 The Betulat Yisroel
is fallen;

ב געפֿאַלן נישט מער אויפֿצושטיין
oiftsushtein mer nisht gefaln
to rise up more not fallen

she shall no more rise;

איז די יונגפֿרוי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel yungfroi di iz
Yisroel virgin the is

she is forsaken in her
own land;

זי ליגט אַנידערגעוואָרפֿן אויף איר ערד,
erd ir oif anidergevorfen ligt zi
land her on cast down lies she

there is none to raise
her up.

נישטאָ וועָר זאָל זי אויפֿשטעלן.
oifshteln zi zol ver nishto
raise up her shall who there is not

3 For thus saith Adonoi
Hashem:

ג וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה׳:
Hashem Adonoi gezogt hot azoi vorem
Hashem Adonoi said has thus for

The city that went out
by a thousand

די שטאָט וואָס פֿלעגט אַרויס מיט טויזנט,
toiznt mit arois flegt vos shtot di
thousand with go out used to which city the

will be left a hundred,

וועט בליַבן ביַי הונדערט,
hundert bai blaibn vet
hundred with remain will

and that which went forth
by an hundred

און די וואָס פֿלעגט אַרויס מיט הונדערט,
hundert mit arois flegt vos di un
hundred with go out used to which the one and

will be left ten, for
Bais Yisroel.

וועט בליַבן ביַי צען, פֿון דעם הויז פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem fun tsen bai blaibn vet
Yisroel of house the of ten with remain will

[4] For thus saith Hashem unto Bais Yisroel:

ד וואָרעם אַזוי האָט ה געזאָגט צום הויז פֿון יִשְׂרָאֵל׃
Yisroel fun hoiz tsum gezogt Hashem hot azoi vorem
Yisroel of house to said Hashem has thus for

Seek ye Me, and live;

זוכט מיך , און לעבט;
lebt un mich zucht
live and me seek

[5] But seek not Beit-El,

ה און איר זאָלט נישט זוכן בֵּית-אֵל,
Beis-El zuchn nisht zolt ir un
Beit-El seek not shall you and

nor enter into Gilgal,

און קיין גִּלְגָּל זאָלט איר נישט קומען ,
kumen nisht ir zolt Gilgal kein un
come not you shall Gilgal to and

and pass not to Be'er-Sheva;

און קיין באֵר-שֶׁבַע זאָלט איר נישט אַריבערגיין;
aribergein nisht ir zolt Beer-Sheva kein un
cross over not you shall Be'er-Sheva any and

for Gilgal shall surely go into golus,

וואָרעם גִּלְגָּל וועט אין גלות גיין ,
gein goles in vet Gilgal vorem
go exile in will Gilgal for

and Beit-El shall come to naught.

און בֵּית-אֵל וועט צו נישט ווערן .
vern nisht tsu vet Beis-El un
become nought to will Beit-El and

[6] Seek Hashem, and live;

ו זוכט ה , און לעבט;
lebt un Hashem zucht
live and Hashem seek

lest He break out like eish in Bais Yosef,

כדי ער זאָל נישט אויסברעכן ווי אַ פֿייַער אין הויז פֿון יוֹסף ,
Yosef fun hoiz in faier a vi oisbrechn nisht zol er kedei
Yosef of house in fire a like break out not shall he so that

and devour it, and there be none to quench it in Beit-El.

און עס וועט פֿאַרצערן, אַז קיין לעשער וועט נישט זיין פֿאַר בֵּית-אֵל;
Beis-El far zain nisht vet lesher kein az fartseren vet es un
Beit-El for be not will quencher any that devour will it and

[7] Ye who turn mishpat into wormwood,

ז די וואָס פֿאַרקערן געראַטיקייט אין ווערמוט ,
vermut in gerechtikeit farkern vos di
wormwood into righteousness turns who the one

and cast tzedakah to the ground.

און רעכטפֿאַרטיקייט לייגן זיי צו דער ערד .
erd der tsu zei leign rechtfartikeit un
ground the to they lay down justice and

[8] Seek Him that maketh the Pleiades and Orion,

ח דעם וואָס מאַכט דעם זיבנשטערן און
un zibnshtern dem macht vos dem
and pleiades the makes who the one

דעם אָריאָנשטערן,
orionshtern dem
Orion the

and turneth tzalmavet into boker,

און פֿאַרקערט טויטשאָטן אין פֿרימאָרגן,
frimorgn in toitshotn farkert un
morning into death shadow turns and

and maketh the yom into lailah;

און פֿאַרפֿינצטערט טאָג אין נאַכט;
nacht in tog farfintstert un
night into day darkens and

that calleth for the waters of the yam,

דעם וואָס רופֿט די וואַסערן פֿון ים ,
yam fun vasern di ruft vos dem
the sea of waters the calls who the one

and poureth them out upon the face of ha'aretz;

אוּן גִיסְט זִיי אוֹיס אוֹיפְן גֶעזִיכְט פוּן דֶער עֶרְד ,
erd der fun gezicht oifn ois zei gist un
earth the of face on the out them give and

Hashem Shmo;

ה אִיז זַיין נאָמען ;
nomen zain iz Hashem
name his is Hashem

9 Who causeth shod *(destruction)* to flash upon the strong,

ט דעם וואָס בליצט אַרויס אַ בראָך אוֹיפְן שטאַרקן,
shtarkn oifn broch a arois blitst vos dem
strong on the breach a out flashes who the one

and shod upon the fortified city.

אוּן אַ בראָך קומט אוֹיף דער פֿעסטונג.
festung der oif kumt broch a un
fortress the upon comes breach a and

10 They hate the mochiach *(reprover)* [of injustice] in the gate,

י זיי האָבן פֿיינט דעם וואָס מוסרט אין טויער,
toier in musert vos dem faint hobn zei
gate in rebukes who the one hate have they

and they abhor him that speaketh tamim *(uprightly)*.

אוּן דעם וואָס רעדט ערלעך פֿאַראומווערדיקן זיי .
zei farumverdikn erlech redt vos dem un
they despise honestly speaks who the one and

11 Forasmuch therefore as your treading is upon the poor,

יא דערום , ווייל איר טרעט אוֹיפְן אָרעמאַן ,
oreman oifn tret ir vail derum
poor person on the tread you because therefore

and ye take from him burdens of wheat;

אוּן אָפּגאָב פוּן תּבֿואה נעמט איר פוּן אים,
im fun ir nemt tvue fun opgob un
him from you take grain of tax and

ye have built batim *(houses)* of hewn stone,

האָט איר הייַזער פוּן גֶעהאַקטע שטיינער גֶעבויט,
geboit shteiner gehakte fun haizer ir hot
built stones chiseled of houses you have

but ye shall not dwell in them;

אוּן וועט אין זיי נישט ווינען ;
voinen nisht zei in vet un
dwell not them in will and

ye have planted pleasant kramim *(vineyards)*,

האָט איר גלוסטיקע ווייַנגערטנער גֶעפלאַנצט,
geflantst vaingertner glustike ir hot
planted vineyards pleasant you have

but ye shall not drink yayin of them.

אוּן וועט נישט טרינקען זייער ווייַן .
vain zeyer trinken nisht vet un
wine their drink not will and

12 For I have da'as of your manifold peysha'im

יב וואָרעם איך וויים , אייַערע פֿאַרברעכן זײַנען פֿיל ,
fil zainen farbrechn aiere veis ich vorem
many are transgressions your know I for

and your mighty chattaim *(sins)*;

אוּן שטאַרק אייַערע זינד ,
zind aiere shtark un
sins your strong and

they afflict the tzaddik, they take a bribe,

איר, וואָס דריקט דעם גערעכטן , וואָס נעמט שוחד ,
shochad nemt vos gerechtn dem drikt vos ir
a bribe take who righteous the oppress who you

and they turn aside the poor in the sha'ar *(gate, court)* from their right.

אוּן קריוודעט די אָבֿיונים אין טויער .
toier in evyonim di krivdet un
the gate in needy ones the wrong and

13 Therefore the maskil (*prudent*) shall keep silence in such times;

for it is an evil time.

14 Seek tov, and not rah,

that ye may live;

and so Hashem Elohei Tzva'os shall be with you,

just as ye say He is.

15 Hate the rah, and love the tov,

and establish mishpat in the sha'ar;

it may be that Hashem Elohei Tzava'os

will be gracious unto the she'erit Yosef.

16 Therefore Hashem Adonoi Elohei Tzva'os saith thus:

Wailing shall be in all rechovot;

and they shall cry in all the public squares,

Alas! Alas! And they shall call the ikkar (*farmer*) to mourning,

ג דערום שווײַגט דער
der shvaigt derum
the is silent therefore

פֿאַרשטאַנדיקער אין
in farshtandiker
in people with understanding

אַזאַ צײַט,
tsait aza
time such

ווואָרעם אַ בייזע צײַט איז דאָס.
dos iz tsait beize a vorem
this is time evil an for

ד זוכט גוטס און נישט שלעכטס ,
shlechts nisht un guts zucht
evil things not and good things seek

כּדי איר זאָלט לעבן,
lebn zolt ir kedei
live shall you so that

און ה׳ , אלוקי צבָאוֹת , ווועט זײַן מיט אײַך,
aich mit zain vet Tseva'ot Elokei Hashem un
you with be will of hosts the G-d of Hashem and

אַזוי ווי איר פֿאַרלאַנגט.
farlangt ir vi azoi
desire you as so

ט האָט פֿײַנט שלעכטס , און האָט ליב גוטס ,
guts lib hot un shlechts faint hot
good things love have and evil things hate have

און שטעלט אויף אין טויער גערעכטיקייט,
gerechtikeit toier in oif shtelt un
justice gate in up establish and

אפֿשר ווועט ה׳ , אלוקי צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei Hashem vet efsher
of hosts the G-d of Hashem will perhaps

לייַטזעליקן דעם איבערבלייַב פֿון יוֹסף .
Yosef fun iberblaib dem laitzelikn
Yosef of remnant the take pity on

יז פֿאַר ווואָר, אַזוי האָט גערעדט ה׳ , אלוקי
Elokei Hashem gezogt hot azoi vor far
the G-d of Hashem said has thus truly for

צבָאוֹת , אֲדֹנָי :
Adonoi Tseva'ot
Adonoi of hosts

אין אַלע מערק וועט זײַן אַ קלאָג ,
klog a zain vet merk ale in
lamentation a be will squares all in

און אין אַלע גאַסן וועט מען זאָגן : אָי ! אָי !
oi oi zogn men vet gasn ale in un
woe woe say one will streets all in and

און מע וועט רופֿן דעם אַקערמאַן צו
tsu akerman dem rufn vet me un
to plowman the call will one and

טרויער ,
troier
mourning

and such as are skillful of lamentation to wailing.

און צו קלאָג די געניטע
genite di klog tsu un
skilled ones the lamentation to and

אין יאָמערן.
yomern in
wailing in

[17] And in all kramim *(vineyards)* shall be wailing;

יז און אין אַלע ווײַנגערטנער וועט זײַן
zain vet vaingertner ale in un
be will vineyards all in and

אַ קלאָג ,
klog a
lamentation a

for I will pass through thee, saith Hashem.

אַז איך וועל דורכגיין צווישן דיר , זאָגט ה .
Hashem zogt dir tsvishn durchgein vel ich az
Hashem declares you(SG) among pass through will I when

[18] Hoy unto you that desire the Yom Hashem!

יח ווייַ , די וואָס באַגערן דעם טאָג פֿון ה !
Hashem fun tog dem bageren vos di vei
Hashem of day the desire who the ones woe

Why do ye seek it?

צו וואָס טויג אײַך דען דער טאָג פֿון ה ?
Hashem fun tog der den aich toig vos tsu
Hashem of day the then you worth what to

The Yom Hashem is choshech, and not ohr.

ער איז פֿינצטער און נישט ליכטיק.
lichtik nisht un fintster iz er
light not and dark is it

[19] As if a man did flee from an ari,

יט אַזוי ווי ווען אַ מענטש אַנטלויפֿט פֿון אַ לייב,
leib a fun antloift mentsh a ven vi azoi
lion a from flees man a when as so

and a dov met him;

און אים באַגעגענט אַ בער,
Beor a bagegent im un
bear a meets him and

or went into the bais,

און ער קומט אין הויז ,
hoiz in kumt er un
house into comes he and

and leaned his hand on the kir *(wall)*,

און לענט זײַן האַנט אָן דער וואַנט,
vant der on hant zain lent un
wall the on hand his leans and

and a nachash bit him.

און אַ שלאַנג ביַיסט אים אײַן.
ain im baist shlang a un
in him bites snake a and

[20] Shall not the Yom Hashem be choshech, and not ohr?

כ פֿאַר וואָר, חושך איז דער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog der iz choishech vor far
Hashem of day the is darkness truly for

און נישט ליכטיק,
lichtik nisht un
light not and

Even very dark, and no brightness in it?

און פֿינצטער און אָן אַ שימער אין אים.
im in shimer a on un fintster un
it in glimmer a without and dark and

[21] I hate, I despise your chagim *(religious festivals)*,

כא איך האָב פֿײַנט, איך פֿאַראַכט אײַערע יום-טובֿים ,
yom-tuvim aiere faracht ich faint hob ich
yontiffs your despise I hate have I

and I do not savor your atzerot *(solemn assemblies)*.

און איך קען נישט שמעקן אײַערע אײַנזאַמלונגען .
ainzamlungen aiere shmekn nisht ken ich un
assemblies your smell not can I and

22 Though ye offer Me olot

כב אַפִילו אַז איר ברענגט מיר אויף ברַאנדאָפּפֿער
brandopfer oif mir brengt ir az afile
burnt offerings up me bring you if even

and your minchot, I will not accept them;

און אײַערע שפּײַזאָפּפֿער , באַוויליק איך נישט,
nisht ich bavilik shpaizopfer aiere un
not I accept grain offerings your and

neither will I regard your choice shelamim *(peace offerings)*.

און אײַערע געשטאָפּטע פֿרידאָפּפֿער קוק איך נישט אָן.
on nisht ich kuk fridopfer geshtopte aiere un
on not I look peace offerings fattened your and

23 Take thou away from Me the noise of thy shirim *(songs)*;

כג טו אָפּ פֿון מיר די ברומונג פֿון דײַנע געזאַנגען ,
gezangen daine fun brumung di mir fun op tu
songs your of noise the me from away do

for I will not hear the melody of thy nevalim *(harps)*.

און דאָס שפּיל פֿון דײַנע גיטאַרן לאָמיך נישט הערן.
hern nisht lomich gitarn daine fun shpil dos un
hear not let me lyres your of playing the and

24 But let mishpat run down as mayim,

כד נאָר לאָז קוועלן ווי וואַסער גערעכטיקייט ,
gerechtikeit vaser vi kveln loz nor
righteousness water like flow let but

and tzedakah as a never failing stream.

און רעכטפֿאַרטיקייט ווי אַ שטראָם אַ שטאַרקער.
shtarker a shtrom a vi rechtfartikeit un
strong a stream a like justice and

25 Did ye offer unto Me zevakhim and minchah in the midbar arba'im shanah, O Bais Yisroel? 26 But ye have borne Sikkut your king and Kiyun your tzelamim, your star g-d, which ye made for yourselves.

כה האָט איר מיר שלאַכטאָפּפֿער און שפּײַזאָפּפֿער געבראַכט אין דער
der in gebracht shpaizopfer un shlachtopfer mir ir hot
the in brought grain offerings and sacrifices me you have

מדבר , פֿאַר די פֿערציק יאָר , איר הויז פֿון ישׂרָאֵל? כו דערום
derum Yisroel fun hoiz ir yor fertsik di far midber
therefore Yisroel of house you years forty the for wilderness

וועט איר טראָגן סכּות אײַער קיניג , און כּיִון , אײַערע געצנבילדער,
getsnbilder aiere Kiyon un kinig aier Sikut trogn ir vet
idol images your Kiyon and king your Sikkut carry you will

אײַער שטערנג-ט וואָס איר האָט אײַך געמאַכט . כז און איך וועל
aier shterng-t vos ir hot aich gemacht vel ich un
your star-g-d which you have yourselves made will I and

אײַך פֿאַרטרײַבן פֿון יענער זײַט , דַמֶּשֶׂק זאָגט ה – אלוקי
aich fartraiben fun yener zait Damesek zogt Hashem Elokei
you drive away that side Damascus says Hashem the G-d of

צְבָאוֹת איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz Tseva'ot
name his is of hosts

6 Hoy to them that are complacent in Tziyon,

ו וויי , די רואיקע אין צִיּוֹן ,
Tsiyon in ruike di vei
Tziyon in self secure the woe

and have their bitachon in Har Shomron,

און די זיכערע אויפֿן באַרג שומרון ,
Shomron barg oifn zichere di un
Shomron mount on secure ones the and

the notables of the foremost Goyim,

די באַרופֿענע פֿער פֿון די פֿעלקער,
felker di fun Peor barufene di
nations the of foremost renowned the

to whom Bais Yisroel comes!

וואָס זו זיי קומט דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל!
Yisroel fun hoiz dos kumt zei tsu vos
Yisroel of house the comes them to who

2 Pass ye unto Calneh, and see;

ב גייט אַריבער קיין כַּלנֵה , און זעט,
zet un Calneh kein ariber geit
see and Calneh to on the other side of go

and from thence go ye
to great Chamat;

און גייט פֿון דאָרט קיין גרויס חֲמָת ,
Chammat grois kein dort fun geit un
Chamat great to there from go and

then go down to Gat of the
Pelishtim *(Philistines)*;

און נידערט אין גַּת פֿון די פְּלִשְׁתִּים ;
Pelishtim di fun Gat in nidert un
Pelishtim the of Gat in go down and

be they better than these
mamlachot?

איז זיי בעסער פֿון די דאָזיקע קיניגרייַכן ?
kinigraichn dozike di fun beser zei iz
kingdoms these the than better they are

Or their territory more vast
than your territory?

צי איז זייער גרעסער פֿון אייַער גבֿולך?
gemark aier fun greser gemark zeyer iz tsi
border your than greater border their is whether

3 Ye that put far away
the Yom Rah,

ג איר וואָס שטויסט אָפּ דעם בייזן טאָג,
tog beizn dem op shtoist vos ir
day evil the away push who you

and cause the shevet
chamas to come near;

און רוקט צו דעם טראָן פֿון רויב !
roib fun tron dem tsu rukt un
robbery of throne the to move and

4 That lie upon beds
of ivory,

ד די וואָס ליגן אויף בעטן פֿון עלפֿנביין,
elfnbein fun betn oif lign vos di
ivory of beds on lie who the ones

and stretch themselves
upon their couches,

און אויסגעצויגן אויף זייערע געלעגערס,
gelegers zeyere oif oisgetsoign un
couches their on stretched out and

and eat the lambs out
of the tzon,

און עסן לעמער פֿון די שאָף ,
shof di fun lemer esen un
sheep the from lambs eat and

and the calves from
the stall;

און קעלבער פֿון שטאַל;
shtal fun kelber un
stall from calves and

5 Who prattle to the tune
of the nevel *(harp)*;

ה די וואָס צימבלען אויף דער גיטאַר –
gitar der oif tsimblen vos di
strings the on plays who the ones

like Dovid they invent
string instruments.

אַזוי ווי דָּוִד האָבן זיי זיך אויסגעטראַכט כְּלֵי-זֶמֶר ;
klei-zemer oisgetracht zich zei hobn Dovid vi azoi
musical instruments invented selves they have Dovid like so

6 That drink yayin in
sacrificial bowls,

ו די וואָס טרינקען אין שפּרענגבעקנס ווײַן ,
vain shprengbekns in trinken vos di
wine bowls in drink who the ones

and anoint themselves with the
finest ointments;

און מיט די בעסטע איילן זאַלבן זיי זיך ,
zich zei zalbn ailn beste di mit un
selves they anoint oils best the with and

but they are not grieved for the
shever Yosef *(ruin of Yosef)*.

און קימערן זיך נישט אום דעם בראָך פֿון יוֹסף .
Yosef fun broch dem um nisht zich kimern un
Yosef of breach the about not selves care and

7 Therefore now shall
they go

ז דערום וועלן זיי אַצונד פֿאַרטריבן ווערן
vern fartriben atsund zei veln derum
become driven out now they will therefore

into captivity at the head
of the golus,

פֿאַרויס פֿון אַלע פֿאַרטריבענע,
fartribene ale fun farois
exiles all of ahead

and the merry shouting of
the revellers will die.

און אָפּגעטאָן וועט ווערן דער ליאַרם פֿון די אויסגעצויגענע .
oisgetsoigene di fun liarem der vern vet opgeton un
stretched out ones the of noise the become will removed and

ח אֲדֹנָי ה הִשָּׁבַע געשוואָרן ביי זיך אליין, זאָגט ה
Hashem zogt alein zich bai geshvorn hot Hashem Adonoi
Hashem says alone self by sworn an oath has Hashem Adonoi

אלוקי צְבָאוֹת :
Tseva'ot Elokei
of hosts the G-d of

איך פֵּאֲרַאומוועךדיק דעם שטאָלץ פֿון יעקבּ ,
Yaakov fun shtolts dem farumverdik ich
Yaakov of pride the despise I

און זיינע פאַלאַצן האָב איך פֵּיינט געקראָגן.
gekrogn faint ich hob palatsn zaine un
gotten hate I have palaces his and

און איך וועל איבערגעטפֿערן די שטאָט מיט איר פֿולקייט!
fulkeit ir mit shtot di iberentfern vel ich un
fullness her with city the turn over will I and

ט און עס וועט זיין , אויב עס וועלן איבערבלייבן צען מענטשן אין
in mentshn tsen iberblaiben veln es oib zain vet es un
in men ten remain behind will there if be will it and

איין הויז , וועלן זיי שטאַרבן. י און אַז עמיצנס פֿעטער, און דער
der un feter emitsns az un shtarbn zei veln hoiz ein
the one and uncle someone's if and die they will house one

וואָס דאַרף אים פֿאַרברענען, וועט אים אויפֿהייבן כּדי אַרויסצוטראָגן
aroistsutrogn kedei oifheibn im vet farbrenen im darf vos
carry out in order to lift up him will burn up him needs who

דאָס געביין פֿון הויז , וועט ער זאָגן צו דעם וואָס אין וויינקל פֿון
fun vinkel in vos dem tsu zogn er vet hoiz fun gebein dos
of corner in who the one to say he will house from bones the

הויז : איז נאָך ווער דאָ מיט דיר ? און אַז יענער וועט זאָגן :
zogn vet yener az un dir mit do ver noch iz hoiz
say will that one if and you(SG) with here someone still is house

נײַן , נישטאָ ; און ער וועט זאָגן : שאַ ! וואָרעם מע טאָר נישט
nisht tor me vorem sha zogn vet er un nishto nain
not must one because hush say will he and there is not no

דאַכטן , בײַם נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen baim dachtn
Hashem of name by the mention

יא וואָרעם זע , ה באַפֿעלט ,
bafelt Hashem ze vorem
commands Hashem see for

און מע וועט צעהאַקן דאָס גרויסע הויז אין שטיקער,
shtiker in hoiz groise dos tsehakn vet me un
pieces in house great the break in pieces will one and

און דאָס קליינע הויז אויף שפּענדלעך .
shpendlech oif hoiz kleine dos un
splinters into house small the and

יב לויפֿן דען פֿערד איבער אַ פֿעלדז!
feldz a iber ferd den loifn
rock a over horses then run

צי אַקערט מען אים מיט רינדער?
rinder mit im men akert tsi
oxen with it they plowing or

וואָס איר האָט פֿאַרקערט געראַכטיקייט אין ביטערקרויט ,
biterkroit in gerechtikeit farkert hot ir vos
bitter poison into righteousness turned have you which

8 Adonoi Hashem hath sworn by Himself, saith Hashem Elohei Tzva'os:
I abhor the ga'on Ya'akov,
and hate his fortresses;
therefore will I deliver up the city with all that is therein.

9 And it shall come to pass, if there remain asarah anashim in one bais, they shall die.
10 And a man's relative shall take him up, and he that burieth him, to carry out the bones out of the bais, and shall say unto him still hiding inside, Is there yet any with thee? And he shall say, Not one. Then shall he say, Hold thy tongue; for the Shem Hashem is not to be invoked.

11 For, hinei, Hashem commandeth,

and He will strike the bais hagadol into ruins,

and the bais hakaton into pieces.

12 Do susim run upon the rock?

Do men plow there with oxen?

For ye have turned mishpat into poison,

and the p'ri of tzedakah
into wormwood;

13 Ye which rejoice over
what is worthless,

which say: Have we not
taken to us

horns by chazekeinu *(our own strength)*?

14 But, hineni, I will raise
up against you a
Goy *(Nation)*,
O Bais Yisroel, saith Hashem
Elohei Tzva'os;

and they shall afflict you
from the territory of
Chamat

unto the Wadi of the
Aravah.

אוֹן פְּרוכט פּוֹן רעכטפֿאַריקייט אין ווערמוט ;
vermut in rechtfarikeit fun frucht un
wormwood into righteousness of fruit and

ג איר וואָס פֿרייט זיך אום גאָרנישט,
gornisht um zich freit vos ir
nothing about selves rejoice who you

וואָס זאָגט: פֿאַר וואָר, מיט אונדזער שטאַרקייט
shtarkeit undzer mit vor far zogt vos
strength our with truly for say who

האָבן מיר זיך גענומען קַרְנַיִם .
karanaim genumen zich mir hobn
horns taken selves we have

ד פֿאַר וואָר, זע , איך שטעל אָן אויף אײַך אַ פֿאָלק ,
folk a aich oif on shtel ich ze vor far
people a you upon on set I behold truly for

איר הויז פּוֹן יִשְׂרָאֵל, זאָגט ה , אלוקי צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokei Hashem zogt Yisroel fun hoiz ir
of hosts the G-d of Hashem says Yisroel of house you

אוֹן זיי וועלן אײַך דריקן פּוֹן
fun drikn aich veln zei un
from oppress you will they and

ווו מע קומט קיין
kein kumt me vu
to comes one where

חֲמָת
Chammat
Chamat

ביז דעם טײַך פּוֹן דעם פּלוין.
ploin dem fun taich dem biz
plain the of river the even unto

ז אַזוי האָט מיר אֲדֹנָי ה געוויזן : ערשט ער האָט
hot er ersht gevizn Hashem Adonoi mir hot azoi
has he behold shown Hashem Adonoi me has thus

באַשאַפֿן אַ היישעריק אין אָנהייב אויפֿגיין פּוֹן דער
der fun oifgein onheib in heisherik a bashafn
the from rising beginning in locust a created

שפּעט-תּבֿואה, אוֹן זע , דאָס איז געווען די שפּעט-תּבֿואה
shpet-tvue di geven iz dos ze un shpet-tvue
latter growth the was is this behold and latter growth

נאָך דעם מלכס שניט . ב אוֹן עס איז געווען, אַז ער האָט
hot er az geven iz es un shnit melechs dem noch
has he when was is it and harvest king's the after

געענדיקט אויפֿעסן דאָס גראָז פּוֹן לאַנד, האָב איך געזאָגט:
gezogt ich hob land fun groz dos oifesn geendikt
said I have land of grass the eating up finished

; דיך איך בעט , פֿאַרגיב, אֲדֹנָי ה דו , ווי
dich bet ich fargib Adonoi du Hashem vi
you(SG) entreat I forgive Adonoi you Hashem how

ווי קען באַשטיין יעקבֿ , אַז ער איז אַזוי קליין?
klein azoi iz er az Yaakov bashtein ken vi
small so is he if Yaakov stand can how

7 Thus hath Adonoi Hashem showed unto me; and, hinei, He formed locusts in the beginning of the springing up of the second crop; and, hinei, it was the second crop after the mowing of the melech. 2 And it came to pass, that when they had made an end of eating the vegetation of ha'aretz, then I said:
O Adonoi Hashem,
forgive, I beseech
thee;
how shall Ya'akov
survive?
For he is
katon.

[3] Hashem relented for this:

It shall not be, saith
Hashem.

[4] Thus hath Adonoi Hashem
showed unto me; and,
hinei, Adonoi Hashem
called to punish with
eish, and it devoured
the tehom rabbah *(great deep)*, and did devour the
chelek *(portion)*. [5] Then said
I:
O Adonoi Hashem,
cease, I
beseech
thee;
how shall Ya'akov
survive?
For he is
katon.

[6] Hashem relented for this:

This also shall not be, saith
Adonoi Hashem.

[7] Thus He showed me;
and, hinei, Hashem stood
upon a chomah *(wall)* made
with a plumb line, and a
plumb line in His hand.
[8] And Hashem said unto
me: Amos, what seest thou?
And I said, A plumb line.
Then said Hashem:
Hineni, I will set a
plumb line
in the midst of My
people Yisroel;
I will not again
pass by them
anymore;

ג הָאָט ה חרטה געהאַט דערויף :
deroif gehat charote Hashem hot
thereon had relented Hashem has

דאָס וועט נישט געשען , האָט ה גענזאָגט.
gezogt Hashem hot geshen nisht vet dos
said Hashem has happen not will this

ד אַזוי האָט מיר אֲדֹנָי ה געוויזן : ערשט
ersht gevizn Hashem Adonoi mir hot azoi
behold shown Hashem Adonoi me has thus

אֲדֹנָי ה האָט אויסגערופֿן אַ קריג
krig a oisgerufn hot Hashem Adonoi
judgment a called for has Hashem Adonoi

דורך פַֿייַער, און עס האָט פֿאַרצערט דעם גרויסן
groisn dem fartsert hot es un faier durch
great the consumed has it and fire by

תְּהוֹם , און וואָלט פֿאַרצערט דאָס לאַנד. ה האָב
hob land dos fartsert volt un tehom
have land the consumed would and deep

איך גענזאָגט:
gezogt ich
said I

ה דו אֲדֹנָי , הער אויף , איך
ich oif her Adonoi du Hashem
I cease stop Adonoi you Hashem

בעט דיך ;
dich bet
you(SG) entreat

ווי קען באַשטיין יעקבֿ , אַז ער איז אַזוי קליין?
klein azoi iz er az Yaakov bashtein ken vi
small so is he if Yaakov stand can how

ו הָאָט ה חרטה געהאַט דערויף :
deroif gehat charote Hashem hot
thereon had regret Hashem has

דאָס אויך וועט נישט געשען , האָט אֲדֹנָי ה גענזאָגט.
gezogt Hashem Adonoi hot geshen nisht vet oich dos
said Hashem Adonoi has happen not will also this

ז אַזוי האָט ער מיר געוויזן : ערשט אֲדֹנָי שטייט אויף אַ
a oif shteit Adonoi ersht gevizn mir er hot azoi
a on stands Adonoi behold shown me he has thus

שנורגלייַכער מויער, און אין זיין האַנט איז אַ וואָגשנור .
vogshnur a iz hant zain in un moier shnurglaicher
cordmeasure a is hand his in and wall plumb

ח און ה האָט צו מיר געזאָגט: וואָס זעסטו ,
zestu vos gezogt mir tsu hot Hashem un
do you see what said me to has Hashem and

עָמוֹס? האָב איך געזאָגט: אַ וואָגשנור . האָט אֲדֹנָי
Adonoi hot vogshnur a gezogt ich hob Amos
Adonoi has cordmeasure a said I have Amos

גענזאָגט:
gezogt
said

זע , איך צי אַ וואָגשנור
vogshnur a tsi ich ze
cordmeasure a draw I behold

צווישן מײַן פֹאָלק יִשׂרָאֵל,
Yisroel folk main tsvishn
Yisroel people my among

איך וועל אים מער ווידער נישט פֿאַרגעבן.
fargebn nisht vider mer im vel ich
forgiven not again more him will I

9 And the high places of Yitzchak shall be desolate,

ט און די במות פֿון יצחק וועלן פֿאַרוויסט
farvist veln ytschk fun bamot di un
laid waste will Yitzchak of high places the and

ווערן ,
vern
become

and the mikdeshei Yisroel shall be laid waste;

און די הייליקטומען פֿון יִשׂרָאֵל וועלן חרוב ווערן ,
vern chorev veln Yisroel fun heiliktumen di un
become waste will Yisroel of sanctuaries the and

and I will rise against the Bais Yarov'am with the cherev.

און איך וועל אויפֿשטיין אויפֿן הויז פֿון יָרָבעָם
Yarovam fun hoiz oifn oifshtein vel ich un
Yarov'am of house on stand up will I and

מיטן שווערד.
shverd mitn
sword with

10 Then Amatzyah the kohen of Beit-El sent to Yarov'am Melech Yisroel, saying: Amos hath conspired against thee in the midst of Bais Yisroel; the land is not able to bear all his words. 11 For thus Amos saith:
Yarov'am shall die by the cherev,
and Yisroel shall surely be led away into the golus out of their own land.

י און אַמַציָה דער כֹהן פֿון בֵּית-אֵל האָט געשיקט צו יָרָבעָם דעם
dem Yarovam tsu geshikt hot Beis-El fun koyen der Amatsyah un
the Yarov'am to sent has Beit-El of kohen the Amatzyah and

מלך פֿון יִשׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: עָמוֹס האָט געמאַכט אַ בונט
bunt a gemacht hot Amos zogn tsu azoi Yisroel fun melech
conspiracy a made has Amos say to so Yisroel of king

אויף דיר צווישן די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל; דאָס לאַנד קען נישט
nisht ken land dos Yisroel fun kinder di tsvishn dir oif
not can land the Yisroel of children the among you(SG) against

אויסהאַלטן אַלע זײַנע רייד .יא וואָרעם עָמוֹס האָט אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi hot Amos vorem reid zaine ale oishaltn
said so has Amos for words his all endure

דורכן שווערד וועט שטאַרבן יָרָבעָם ,
Yarovam shtarbn vet shverd durchn
Yarov'am die will sword by the

און יִשׂרָאֵל וועט אין גלות
goles in vet Yisroel un
exile in will Yisroel and

אַוועק פֿון זײַן ערד.
erd zain fun avek
land his from away

12 Also Amatzyah said unto Amos: O thou seer, go, flee thee away into Eretz Yehudah, and there eat lechem, and prophesy there, 13 But prophesy not again any more at Beit-El; for it is the Mikdash Melech, and it is the Bais Mamlachah.

יב און אַמַציָה האָט געזאָגט צו עָמוֹס: זעער, גיי אַנטלויף דיר
dir antloif gei zeer Amosn tsu gezogt hot Amatsyah un
you(SG) flee go seer Amos to said has Amatzyah and

קיין לאַנד יהודה , און עס דאָרטן ברויט, און דאָרטן זאָלסטו נבֿיאות
nevies zolstu dortn un broit dortn es un Yehudah land kein
prophecies shall you there and bread there eat and Yehudah land to

זאָגן . יג אָבער אין בֵּית-אֵל זאָלסטו מער ווידער נבֿיאות נישט זאָגן
zogn nisht nevies vider mer zolstu Beis-El in ober zogn
say not prophecies again more shall you Beit-El in but say

וואָרעם עס איז אַ מלכס הייליקטום, און עס איז אַ הויז פֿון מלוכה .
meluche fun hoiz a iz es un heiliktum melechs a iz es vorem
kingdom of house a is it and holy king's a is it because

יד הָאָט געענטפֿערט עָמוֹס און האָט געזאָגט צו אַמַצְיָהן : נישט
nisht Amatsyahn tsu gezogt hot un Amos geentfert hot
not Amatzyah to said has and Amos answered has

קיין נבֿיא בין איך, און נישט קיין זון פֿון אַ נבֿיא בין איך,
ich bin novi a fun zun kein nisht un ich bin novi kein
I am prophet a of son any not and I am prophet any

נײַערט אַ פּאַסטוך פֿון רינדער בין איך, און אַ צוריכטער פֿון
fun tsurichter a un ich bin rinder fun pastuch a naiert
of gatherer a and I am live stock of shepherd a but

ווילדע פֿײַגן. טו און ה האָט מיך געגומען פֿון הינטער
hinter fun genumen mich hot Hashem un faign vilde
behind from taken me has Hashem and figs wild

די שאָף, און ה האָט צו מיר געזאָגט: גיי זאָג נבֿיאות
nevies zog gei gezogt mir tsu hot Hashem un shof di
prophecies say go said me to has Hashem and sheep the

צו מײַן פֿאָלק ישְׂרָאֵל. טז און אַצונד הער דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos her atsund un Yisroel folk main tsu
of word the pay heed now and Yisroel people my to

ה :
Hashem
Hashem

דו זאָגסט: זאָלסט נישט נבֿיאות זאָגן אויף ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel oif zogn nevies nisht zolst zogst du
and Yisroel against say prophecies not you(SG) shall say you

נישט דַרשען אויף דעם הויז פֿון יצחק .
ytschk fun hoiz dem oif darshen nisht
Yitzchak of house the against preach not

יז דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

דײַן וויַב וועט אין שטאָט אַ זונה זײַן ,
zain zoine a shtot in vet vaib dain
be prostitute a city in will wife your

און דײַנע זין און דײַנע טעכטער וועלן פֿאַלן דורכן שווערד,
shverd durchn faln veln techter daine un zin daine un
sword by the fall will daughters your and sons your and

און דײַן ערד וועט מיט אַ שנור צעטיילט ווערן ,
vern tseteilt shnur a mit vet erd dain un
become divided measuring cord a with will land your and

און דו וועסט שטאַרבן אויף אומריינער ערד,
erd umreiner oif shtarbn vest du un
land unclean on die will you and

און ישְׂרָאֵל וועט אין גלות אַוועק פֿון זײַן ערד.
erd zain fun avek goles in vet Yisroel un
land his from gone away exile in will Yisroel and

ח אַזוי האָט מיר אֲדֹנָי ה געוויזן : ערשט אַ קאָרב
korb a ersht gevizn Hashem Adonoi mir hot azoi
basket a behold shown Hashem Adonoi me has thus

זומעראויבס . ב און ער האָט צו מיר געזאָגט: וואָס זעסטו ,
zestu vos gezogt mir tsu hot er un zumeroibs
do you see what said me to has he and summer fruit

14 Then answered Amos, and said to Amatzyah: I was no navi, neither was I a ben navi; but I was a herder, and a dresser of sycamore-fig trees; 15 And Hashem took me as I followed the tzon, and Hashem said unto me: Go, prophesy unto My people Yisroel. 16 Now therefore hear thou the Devar Hashem: Thou sayest, Prophesy not against Yisroel, and drop not thy word against the Bais Yitzchak.

17 Therefore thus saith Hashem:
Thy isha shall be a zonah in the city,
and thy banim and thy banot shall fall by the cherev,
and thy land shall be divided by line;
and thou shalt die in an adamah temei'ah *(unclean land)*;
and Yisroel shall surely go forth of his land into golus *(exile)*.

8 Thus hath Adonoi Hashem showed unto me: and hinei a basket of kayitz *(summer fruit)*. 2 And Hashem said: Amos, what seest thou? And I said: A basket of kayitz *(summer*

fruit). Then said Hashem unto me:
The ketz (end) is come upon My people Yisroel;
I will not again pass by them [and spare them] anymore.

עָמוֹס? הָאָב איך געזאָגט: אַ קאָרב זומעראויבס . האָט ה צו מיר
Amos hob ich gezogt korb a zumeroibs hot Hashem tsu mir
Amos have I said basket a summer fruit has Hashem to me

געזאָגט:
gezogt
said

געקומען איז דער סוף אויף מיין פֹאָלק יִשְׂרָאֵל,
Yisroel folk main oif sof der iz gekumen
Yisroel people my upon end the is come

איך וועל אים מער ווידער נישט פֿאַרגעבן.
fargebn nisht vider mer im vel ich
forgive not again more him will I

[3] And the shirot of the heikhal shall turn to wailings in that Yom,
saith Adonoi Hashem;

ג און יאָמערן וועלן די געזאַנגען פֿון פּאַלאַץ אין יענעם טאָג,
tog yenem in palats fun gezangen di veln yomern un
day that in palace of songs the will wail and

זאָגט אֲדֹנָי ה ;
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi says

there shall be many dead bodies in every place;
they shall cast them forth. Silence!

פֿגרים וועלן זיין פֿיל ,
fil zain veln pegorim
many be will dead bodies

אין יעטוועדער אָרט וועט זיין אָנגעוואָרפֿן אַ שטילקייט.
shtilkeit a ongevorfn zain vet ort yetveder in
silence a cast be will place every in

[4] Hear this, O ye that swallow up the needy,
even to make the anivvei aretz (poor of the land) to fail,

ד הערט דאָס צו , איר וואָס ווילט איינשלינגען דעם אֶבְיוֹן ,
evyon dem ainshlingen vilt vos ir tsu dos hert
needy the swallow up want who you to this hear

און פֿאַרטיליקן די אָרימע פֿון לאַנד,
land fun orime di fartiliken un
land of poor the destroy and

[5] Saying, When will the Rosh Chodesh be over,
that we may sell grain?

ה אַזוי צו זאָגן : ווען וועט אַריבער ראָשׁ-חודש ,
rosh-choidesh ariber vet ven zogn tsu azoi
new moon over will when say to so

אַז מיר זאָלן פֿאַרקויפֿן תְּבוּאָה,
tvue farkoifen zoln mir az
grain sell shall we that

And Shabbos, that we may market wheat,
making the eifah (bushel) small, and the shekel great,

און שבת , אַז מיר זאָלן עפֿענען קאָרן,
korn efenen zoln mir az Shabbos un
corn open shall we that Shabbos and

צו פֿאַרקלענערן די אֵיפָה , און צו פֿאַרגרעסערן
fargresern tsu un eife di farklenern tsu
increase to and ephah the diminish to

דעם שֶׁקֶל ,
shekl dem
shekel the

and falsifying the balances by mirmah (deceit)?

און צו פֿאַרדרייען מיט פֿאַלשע וואָגשאָלן;
vogsholn falshe mit fardreyen tsu un
scales false with falsify to and

[6] That we may buy the poor for kesef,
and the needy for a pair of sandals;

ו כדי צו קויפֿן פֿאַר געלט די אָרימע,
orime di gelt far koifn tsu kedei
poor the money for buy to in order to

און דעם אֶבְיוֹן פֿאַר אַ פּאָר שיך ,
shich por a far evyon dem un
shoes pair a for needy the and

yea, and sell the sweepings with the wheat?

אוּן דעם אָפּפַאל פֿון קאָרן זאָלן מיר פֿאַרקויפֿן.
farkoifen mir zoln korn fun opfal dem un
sell we shall corn of refuse the and

7 Hashem hath sworn by the ga'on Ya'akov,

ז ה האָט געשוואָרן ביי דעם שטאָלץ פֿון יעקבֿ :
Yaakov fun shtolts dem bai geshvorn hot Hashem
Yaakov of pride the by sworn an oath has Hashem

Surely I will never forget any of their ma'asim.

אויב איך וועל אייביק פֿאַרגעסן אַלע זייערע מעשׂים!
meisim zeyere ale fargesen eibik vel ich oib
deeds their all forget forever will I if

8 Shall not ha'aretz *(the land)* tremble for this,

ח זאָל איבער דעם נישט ציטערן די ערד,
erd di tsiteren nisht dem iber zol
land the tremble not this over shall

and every one mourn that dwelleth therein?

אוּן טרויערן איטלעכער וואָס ווינט אויף אירֿ?
ir oif voint vos itlecher troiern un
it on resides who everyone mourn and

And the whole land shall rise like the Nile;

יאָ, זי וועט זיך אויפֿהייבן אין גאַנצן ווי דער טייַך,
taich der vi gantsn in oifheibn zich vet zi yo
river the like entirety in rise self will it yes

and heave and sink,

אוּן צערודערט ווערן אוּן זיך אַראָפּזעצן
aropzetsn zich un vern tserudert un
sink down self and become agitated and

as by the Nile of Mitzrayim.

ווי דער טייַך פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun taich der vi
Egypt of river the like

9 And it shall come to pass in that Yom,

ט אוּן עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

saith Adonoi Hashem,

זאָגט אֲדֹנָי ה ,
Hashem Adonoi zogt
Hashem Adonoi says

that I will cause the shemesh to go down at noon,

וועל איך מאַכן אונטערגיין די זון אין מיטן טאָג,
tog mitn in zun di untergein machn ich vel
day the middle in sun the go down make I will

and I will darken ha'aretz in the yom ohr *(day light)*;

אוּן פֿינצטער מאַכן די ערד אין העלן טאָג.
tog heln in erd di machn fintster un
day bright in earth the make dark and

10 And I will turn your chagim into mourning,

י אוּן איך וועל פֿאַרקערן אייַערע יום-טובֿים
yom-tuvim aiere farkern vel ich un
appointed festivals your turn will I and

אין טרויער ,
troier in
mourning into

and all your shirot into lamentation;

אוּן אַלע אייַערע געזאַנגען אין אַ קלאָג ,
klog a in gezangen aiere ale un
lamentation a into songs your all and

and I will bring up sackcloth upon all loins,

אוּן איך וועל אַרויפֿברענגען אויף אַלע לענדן זאַק ,
zak lendn ale oif aroifbrengen vel ich un
sackcloth loins all on bring up will I and

and baldness upon every rosh;

אוּן אויף איטלעכן קאָפּ אַ פּליך ,
plich a kop itlechn oif un
baldness a head every on and

and I will make it as the mourning of a yachid *(only son)*,

אוּן אִיךְ וועל עס מאַכן ווי דער טרויער
troier der vi machn es vel ich un
mourning the like make it will I and

נאָך אַן אײנאײנציקן ,
eineintsikn an noch
one and only a after

and the end thereof as a yom mar *(bitter day)*.

אוּן אִיר סוֹף, ווי אַ ביטערן טאָג.
tog bitern a vi sof ir un
day bitter a like end you and

[11] Hinei, the yamim come, saith Adonoi Hashem,

יא זע , טעג קומען , זאָגט אֲדֹנָי ה ,
Hashem Adonoi zogt kumen teg ze
Hashem Adonoi says come days behold

that I will send a ra'av *(famine)* in the land,

אוּן איך וועל שיקן אַ הונגער אין לאַנד,
land in hunger a shikn vel ich un
land in famine a send will I and

not a ra'av *(famine)* of lechem, nor a thirst for mayim,

נישט אַ הונגער נאָך ברויט, אוּן נישט אַ
a nisht un broit noch hunger a nisht
a not and bread after famine a not

דאָרשט נאָך וואַסער,
vaser noch dorsht
water after thirst

but of hearing the Divrei Hashem;

נייַערט צו הערן די ווערטער פֿון ג-ט.
G-t fun verter di hern tsu naiert
G-d of words the hear to but

[12] And they shall wander from yam to yam,

יב אוּן זיי וועלן וואָגלען פֿון ים צו ים ,
yam tsu yam fun voglen veln zei un
sea to sea from wander will they and

and from the tzafon *(north)* even to the mizrach *(east)*,

אוּן פֿון צָפֿון ביז מזרח ;
mizrech biz TSafon fun un
east unto north from and

they shall run to and fro to seek the Devar Hashem,

זיי וועלן אומוואַנדערן צו זוכן הס וואָרט,
vort Hashems zuchn tsu umvandern veln zei
word Hashem's seek to wander around will they

and shall not find it.

אוּן זיי וועלן נישט געפֿינען.
gefinen nisht veln zei un
find not will they and

[13] In that Yom shall the betulot hayafot *(fair virgins)*

יג אין יענעם טאָג וועלן חלשן די שיינע יונגפֿרויען
yungfroin sheine di chaleshn veln tog yenem in
virgins beautiful the faint will day that in

and bochurim faint for thirst.

אוּן די בחורים פֿון דאָרשט.
dorsht fun bochurim di un
thirst from young men the and

[14] They that swear by the sin of Shomron,

יד די וואָס שוועָרן בײַ דער זינד פֿון שומרון ,
Shomron fun zind der bai shvern vos di
Shomron of sin the by swear who the ones

and say: Chai Eloheicha, O Dan;

אוּן זאָגן : אַזוי ווי עס לעבט דײַן ג-ט, דָן !
Dan G-t dain lebt es vi azoi zogn un
Dan G-d your lives it as thus say and

and: The Derech Be'er-Sheva liveth;

אוּן : אַזוי ווי עס לעבט דער וועג באֵר-שֶׁבַע !
Beer-Sheva veg der lebt es vi azoi un
Be'er-Sheva way the lives it as thus and

even they shall fall, and never rise up again.

אוּן זיי וועלן פֿאַלן, אוּן וועלן מער נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht mer veln un faln veln zei un
rise not more will and fall will they and

9 I saw Adonoi standing by the mizbe'ach; and He said:

ט איך האָב געזען אֲדֹנָי שטיין אויפֿן מזבח , און ער האָט
hot er un mizbeyech oifn shtein Adonoi gezen hob ich
has he and altar on standing Adonoi seen have I

געזאָגט:
gezogt
said

Strike the pillar capitals, that the thresholds may shake;

שלאָג די זײַלנקעפּ , אַז די בײַשטידלעך זאָלן ציטערן ,
tsiteren zoln baishtidlech di az zailnkep di shlog
tremble shall doorposts the so that pillar-heads the strike

and smash them upon the heads of all;

און צעברעך זיי איבער זייערע אַלעמענס קעפּ ;
kep alemens zeyere iber zei tsebrech un
heads everyone's their over them break and

and I will slay the last of them with the cherev;

און זייער איבערבלײַב וועל איך הרגענען מיטן שווערד;
shverd mitn hargen ich vel iberblaib zeyer un
sword with the kill I will remnant their and

he that fleeth of them shall not get away,

נישט אַנטלויפֿן וועט פֿון זיי אַן אַנטלאָפֿענער,
antlofener an zei fun vet antloifn nisht
fugitive a them from will fleeing not

and he that escapeth of them shall not be delivered.

און נישט ראַטעוועט וועט זיך פֿון זיי אַן אַנטרונענער.
antrunener an zei fun zich vet rateven nisht un
fugitive an they of self will save not and

[2] Though they dig down to Sheol,

ב אַז זיי וועלן זיך פֿאַרגראָבן אין שְׁאוֹל,
Sheol in fargrobn zich veln zei az
Sheol in dig selves will they if

thence shall Mine hand take them;

וועט זיי פֿון דאָרטן אַרויסנעמען מײַן האַנט,
hant main aroisnemen dortn fun zei vet
hand my take out there from them will

though they climb up to Shomayim,

און אַז זיי וועלן אַרויפֿגיין אין הימל ,
himel in aroifgein veln zei az un
heaven to ascend will they if and

thence will I bring them down;

וועל איך זיי פֿון דאָרטן אַראָפּנידערן.
aropnideren dortn fun zei ich vel
bring down there from them I will

[3] And though they hide themselves in the summit of Carmel,

ג און אַז זיי וועלן זיך באַהאַלטן אויפֿן שפּיץ כַּרְמֶל ,
Karmel shpits oifn bahaltn zich veln zei az un
Carmel top on hide selves will they if and

I will search and take them out thence;

וועל איך פֿון דאָרטן אויפֿזוכן און זיי צונעמען ,
tsunemen zei un oifzuchn dortn fun ich vel
take them and search there from I will

and though they be hid

און אַז זיי וועלן זיך פֿאַרבאָרגן
farborgen zich veln zei az un
hide selves will they if and

from My sight in the bottom of the yam,

פֿון פּאַר מײַנע אויגן אויפֿן גרונט פֿון ים ,
yam fun grunt oifn oign maine far fun
the sea of bottom on eyes my before from

thence will I command the nachash,

וועל איך דאָרטן באַפֿעלן דער שלאַנג ,
shlang der bafeln dortn ich vel
serpent the command there I will

and he shall bite them;

און זי וועט זיי אײַנבײַסן.
ainbaisn zei vet zi un
bite them will she and

[4] And though they go into golus *(exile)* before their enemies,

ד און אַז זיי וועלן גיין אין גפֿאַנגנשאַפֿט
gefangenshaft in gein veln zei az un
captivity into go will they if and
, פֿאַר זייערע פֿיַינט
faint zeyere far
enemies their before

thence will I command the cherev, and it shall slay them;

וועל איך דאָרטן באַפֿעלן דער שוערד, און זי
zi un shverd der bafeln dortn ich vel
she and sword the command there I will
, וועט זיי הרגענ
hargen zei vet
kill them will

and I will set Mine eyes upon them

און איך וועל טאָן אויף זיי מיַין אויג
oig main zei oif ton vel ich un
eye my them upon do will I and

for rah, and not for tov.

. צום בייזן און נישט צום גוטן
gutn tsum nisht un beizn tsum
good to the not and evil to the

[5] And Adonoi Hashem HaTzva'os

ה וואָרעם אֲדֹנָי ה פֿון צְבָאוֹת
Tseva'ot fun Hashem Adonoi vorem
hosts of Hashem Adonoi for

is He that toucheth the land, and it shall melt,

איז דער וואָס רירט אָן די ערד און זי וואַקלט זיך ,
zich vaklt zi un erd di on rirt vos der iz
self trembles she and earth the on touches who the one is

and all that dwell therein shall mourn;

און אַלע ווויִנער אויף איר טרויערן;
troiern ir oif voiner ale un
mourn it on inhabitants all and

and it shall rise up wholly like the Nile;

און זי הייבט זיך אויף אין גאַנצן ווי דער טיַיך ,
taich der vi gantsn in oif zich heibt zi un
river the like all in up self raises she and

and sink like the Nile of Mitzrayim.

און זעצט זיך אַראָפּ ווי דער טיַיך פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun taich der vi arop zich zetst un
Egypt of river the like down self sets and

[6] It is He that buildeth his ma'alot *(stairs)* in Shomayim,

ו דער וואָס בויט אין הימל זיַינע אייבערקאַמערן ,
eiberkamern zaine himel in boit vos der
upper chambers his heaven in builds who the one

and hath founded His aguddah *(fitted together vault)* over Eretz;

און גרונטפֿעסט זיַין געוועלב אויף ערד ;
erd der oif gevelb zain gruntfest un
earth the on vault his founds and

He that calleth for the waters of the yam,

וואָס רופֿט די וואַסערן פֿון ים ,
yam fun vasern di ruft vos
the sea of waters the calls who

and poureth them out upon the face of ha'aretz;

און גיסט זיי אויס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד ;
erd der fun gezicht oifn ois zei gist un
earth the of face on the out them pours and

Hashem Shmo.

ה איז זיַין נאָמען .
nomen zain iz Hashem
name his is Hashem

[7] Are ye not as children of Ethiopia unto Me,

ז פֿאַר וואָר, אַזוי ווי די קינדער פֿון כּושים
Kushim fun kinder di vi azoi vor far
Ethiopians of children the like as truly for
, זיַט איר מיר
mir ir zait
to me you are

O Bnai Yisroel? saith Hashem.

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, זאָגט ה׳ .
Hashem zogt Yisroel fun kinder
Hashem declares Yisroel of children

Have not I brought up Yisroel out of Eretz Mitzrayim?

פֿאַר וואָר, איך האָב אויפֿגעבראַכט יִשְׂרָאֵל פֿון
fun Yisroel oifgebracht hob ich vor far
from Yisroel brought up have I truly for

לאַנד מִצְרַיִם ,
Mitsrayim land
Egypt land

And the Pelishtim *(Philistines)* from Caphtor,

און די פְּלִשְׁתִּים פֿון כַּפְתּוֹר ,
Kaftor fun Pelishtim di un
Caphtor from Pelishtim the and

and Aram from Kir?

און אֲרָם פֿון קיר.
Kir fun Aram un
Kir from Aram and

[8] Hinei, the eyes of Adonoi Hashem

ח זע , די אויגן פֿון אֲדֹנָי ה׳
Hashem Adonoi fun oign di ze
Hashem Adonoi of eyes the behold

are upon the mamlachah hachatta'ah,

זיַנען אויף דעם זינדיקן קיניגרייַך ,
kinigraich zindikn dem oif zainen
kingdom sinful the on are

and I will destroy it from off the face of ha'aretz;

און איך פַֿארטיליק עס פֿון געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht fun es fartilik ich un
earth the of face of it destroy I and

nevertheless I will not utterly destroy Bais Ya'akov,

אָבער פַֿארטילקען וועל איך נישט פַֿארטילקען דאָס
dos fartiliken nisht ich vel fartiliken ober
the destroy not I will destroy but

הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz
Yaakov of house

saith Hashem.

זאָגט ה׳ .
Hashem zogt
Hashem says

[9] For, hinei, I will command, and I will sift

ט וואָרעם זע , איך באַפֿעל און וועל לאָזן שאָקלען
shoklen lozn vel un bafel ich ze vorem
shake let will and command I behold for

Bais Yisroel among all Goyim,

דאָס הויז פֿון יִשְׂרָאֵל צווישן אַלע פֿעלקער,
felker ale tsvishn Yisroel fun hoiz dos
nations all among Yisroel of house the

like as grain is sifted in a sieve,

אַזוי ווי עס ווערט געשאָקלט אין אַ זיפּ ;
zip a in geshoklt vert es vi azoi
sieve a in shaken is it as just as

yet shall not the least grain fall upon ha'aretz.

אָבער נישט אַ קערנדל וועט פֿאַלן צו דער ערד .
erd der tsu faln vet kerendel a nisht ober
earth the to fall will grain a not but

[10] All the chatta'ei ami *(sinners of My people)* shall die by the cherev,

י דורכן שוואָרד וועלן שטאַרבן אַלע זינדיקע
zindike ale shtarbn veln shverd durchn
sinners all die will sword through the

פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun
people my of

which say: The ra'ah shall not overtake nor come to us.

וואָס זאָגן: נישט גענענען און זיך פֿעדערן אויף
oif federn zich un genenen nisht zogn vos
upon hasten self and approach not say who

אונדז וועט דאָס בייז.
beiz dos vet undz
evil the will us

11 In that Yom will I raise up

יא אין יענעם טאָג וועל איך אויפֿשטעלן
oifshteln ich vel tog yenem in
raise up I will day that in

the Sukkat Dovid that is fallen,

דאָס איינגעפֿאַלענע ביידל פֿון דָּוִד,
Dovid fun baidl aingefalene dos
Dovid of booth fallen the

and close up the breaches thereof;

און איך וועל פֿאַרמויערן אירע ברעכן,
brochn ire farmoiern vel ich un
breaches its wall up will I and

and I will raise up his ruins,

און זיינע חורבֿות וועל איך אויפֿשטעלן,
oifshteln ich vel churves zaine un
raise up I will ruins his and

and I will build it as in the yamei olam;

און וועל עס אויפֿבויען ווי אין אַמאָליקע טעג;
teg amolike in vi oifboien es vel un
days former in as build it will and

12 that they may possess the she'erit Edom and all the Goyim,

יב כדי עס זאָלן אַרבן דעם איבערבלייב פֿון
fun iberblaib dem arben zoln es kedei
of remnant the inherit shall it so that

אֱדוֹם און אַלע פֿעלקער
felker ale un Edom
nations all and Edom

which are called by Shmi,

די וואָס מײַן נאָמען ווערט גערופֿן אויף זיי,
zei oif gerufn vert nomen main vos di
them upon called is name my whom the ones

saith Hashem, that doeth this.

זאָגט ה׳, דער וואָס טוט דאָס דאָזיקע.
dozike dos tut vos der Hashem zogt
this the does who the one Hashem says

13 Hinei, the yamim are coming, saith Hashem,

יג זע, טעג קומען, זאָגט ה׳,
Hashem zogt kumen teg ze
Hashem says come days behold

that the plowman shall overtake the kotzer *(reaper)*,

און דער אַקערער וועט זיך אָנשטויסן מיט דעם שניטער,
shniter dem on onshtoisn zich vet akerer der un
reaper the with encounter self will plowman the and

and the treader of grapes him that soweth zera;

און דער טרויבנטרעטער מיט דעם זריעה-וואַרפֿער;
zerie-varfer dem on troibntreter der un
seed sower the with grape treader the and

and the mountains shall drop sweet wine,

און די בערג וועלן טריפֿן זאַפֿט,
zaft trifn veln berg di un
juice drip will mountains the and

and all the hills shall flow with it.

און אַלע הייכן וועלן צעגיין.
tsegein veln heichn ale un
melt will hills all and

14 And I will bring back the captives of My people Yisroel,

יד און איך וועל אומקערן די געפֿאַנגענשאַפֿט פֿון
fun gefangenshaft di umkeren vel ich un
of captivity the return will I and

מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל,
Yisroel folk main
Yisroel people my

and they shall build the
waste cities, and inhabt
them;

און זיי וועלן אָפּבויען פֿאַרוויסטע שטעט און
un shtet farviste opboien veln zei un
and cities desolate rebuild will they and

זיך באַזעצן,
bazetsn zich
settle selves

and they shall plant kramim
(vineyards), and drink the yayin
thereof;

און פֿלאַנצן ווײַנגערטנער און טרינקען
trinken un vaingertner flantsn un
drink and vineyards plant and

זייער ווײַן,
vain zeyer
wine their

they shall also make gannot, and
eat the p'ri of them.

און מאַכן גערטנער און עסן זייער פֿרוכט.
frucht zeyer esen un gertner machn un
fruit their eat and gardens make and

15 And I will plant them
upon their land,

טו און איך וועל זיי אײַנפֿלאַנצן אויף זייער ערד,
erd zeyer oif ainflantsn zei vel ich un
land their on plant them will I and

and they shall no more
be torn up

און זיי וועלן מער נישט אויסגעריסן ווערן
vern oisgerisn nisht mer veln zei un
be uprooted not more will they and

out of their land which I
have given them,

פֿון דער ערד וואָס איך האָב זיי געגעבן,
gegebn zei hob ich vos erd der fun
given them have I which land the from

saith Hashem Eloheicha.

זאָגט ה׳ דײַן גאָט.
G-t dain Hashem zogt
G-d your Hashem says

Ovadyah

עוֹבַדְיָה

1 The chazon *(vision)* of Ovadyah.
Thus saith Adonoi Hashem
concerning Edom:
We have heard a report from
Hashem,
and an envoy is sent among
the Goyim,
Arise ye, and let us rise up against
her *(Edom)* in battle.

א די זעונג פֿון עוֹבַדְיָהן .
Ovadyahn fun zeung di
Ovadyah of vision the

אַזוי האָט געזאָגט אֲדֹנָי ה אויף אֱדוֹם :
Edom oif Hashem Adonoi gezogt hot azoi
Edom about Hashem Adonoi said has thus

אַ הערונג האָבן מיר געהערט פֿון ה ,
Hashem fun gehert mir hobn herung a
Hashem from heard we have report a

און אַ שליח איז געשיקט צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn geshikt iz sheliech a un
nations the among sent is messenger a and

שטייט אויף, און לאָמיר אויפֿשטיין אין מלחמה אויף איר.
ir oif milchome in oifshtein lomir un oif shteit
her against war in rise up let us and up stand

2 Hinei, I have made thee small
among the Goyim;
thou art greatly despised.

ב זע , קליין מאַך איך דיך צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn dich ich mach klein ze
nations the among you(SG) I make small behold

פֿאַראַכט זייער ווערסטו .
verstu zeyer faracht
you become very despised

3 The zadon *(pride, presumption, arrogance)* of
thine lev *(heart)* hath deceived thee,
thou that dwellest in the
clefts of the rock,
whose habitation is high;
that saith in his lev:
Who shall bring me down
to the ground?

ג די מוטוויליקייט פֿון דיין האַרצן האָט
hot hartsn dain fun mutvilikeit di
has heart your of wilfulness the

דיך פֿאַרפֿירט,
farfirt dich
led astray you(SG)

דו וואָס רוסט אין די שפּאַלטן פֿון פֿעלדז,
feldz fun shpaltn di in rust vos du
rock of crevices the in dwell who you

אין דער הייך פֿון דיין ווינונג ;
voinung dain fun heich der in
dwelling your of height the in

וואָס זאָגסט אין דיין האַרצן:
hartsn dain in zogst vos
heart your in say who

ווער וועט מיך אַראָפּנידערן צו דער ערד ?
erd der tsu aropnideren mich vet ver
earth the to bring down me will who

4 Though thou exalt thyself to soar as the nesher,
and though thou set thy nest among
the kokhavim *(stars)*,
thence will I bring
thee down,

ד ווען דו זאָלסט זיך ווי אַן אָדלער דערהייבן,
derheibn odler an vi zich zolst du ven
lift up eagle an like self shall you if

און ווען דו מאַכסט צווישן שטערן דיין נעסט,
nest dain shtern tsvishn machst du ven un
nest your stars among make you if and

וועל איך פֿון דאָרטן דיך אַראָפּנידערן,
aropnideren dich dortn fun ich vel
bring down you(SG) there from I will

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[5] If ganavim *(thieves)* came to thee, if shodedei lailah *(robbers by night)* —

[ה] אויב גנבֿים וואָלטן געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen voltn ganovem oib
you(SG) to come would thieves if

אויב נאַכטרויבער –
nachtroiber oib
night robbers if

oh how art thou cut off!

ווי ביסטו פֿאַרשניטן געוואָרן! –
gevorn farshnitn bistu vi
become cut off are you how

— would they not have stolen only till they had enough?

וואָלטן זיי דאָך בלויז גענגבֿעט גענוג
genug gegnvet bloiz doch zei voltn
enough stolen only yet they would

פֿאַר זיך ;
zich far
selves for

If the grape gatherers came to thee,

אויב האַרבסטער וואָלטן געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen voltn harbster oib
you(SG) to come would harvesters if

would they not leave some grapes?

וואָלטן זיי דאָך אַ נאָכקלייב איבערגעלאָזט.
ibergelozt nochklaib a doch zei voltn
left over gleaning a yet they would

[6] How is Esav searched out!

[ו] ווי איז דורכגעזוכט געוואָרן עֵשָׂו ,
Esav gevorn durchgezucht iz vi
Esav become searched through is how

How are his hidden treasures pillaged!

אַנטפּלעקט געוואָרן זײַנע באַהעלטעניש!
baheltenishn zaine gevorn antplekt
hiding places his become revealed

[7] All the men of thy alliance

[ז] ביז צום גרענעץ האָבן זיי דיר באַלייט ,
baleit dir zei hobn gemark tsum biz
accompanied you(SG) they have border to the unto

have forced thee and brought thee even to the border;

אַלע דײַנע בונדסלײַט;
bundslait daine ale
allies your all

the anshei shlomecha *(the men that were at peace with thee)* have deceived thee, and prevailed against thee;

דיך פֿאַרפֿירט, דיך בײַגעקומען
baigekumen dich farfirt dich
prevailed you(SG) misled you(SG)

האָבן די גוטע פֿרײַנט דײַנע .
daine fraint gute di hobn
yours friends good the have

they that eat thy lechem *(bread)*

די וואָס האָבן דײַן ברויט געגעסן
gegesn broit dain hobn vos di
eaten bread your have who the ones

have laid a mazor *(net, trap)* under thee;

האָבן געשטעלט אַ נעץ אונטער דיר .
dir unter nets a geshtelt hobn
you(SG) under net a set have

there is none detecting it.

נישט געווען קיין פֿאַרשטאַנדיקייט אין אים.
im in farshtandikeit kein geven nisht
it in understanding any been not

[8] Shall I not in that day, saith Hashem,

[ח] פֿאַר וואָר , אין יענעם טאָג, זאָגט ה ,
Hashem zogt tog yenem in vor far
Hashem declares day that in surely for

even destroy the chachamim *(wise men)* out of Edom,

וועל איך אונטערברענגען די חכמים ,
chachomim di unterbrengen ich vel
wise men the destroy I will

פֿון אֱדוֹם ,
Edom fun
Edom from

and understanding out of the Har Esav?

און די פֿאַרשטאַנדיקייט, פֿון באַרג
barg fun farshtandikeit di un
hill country of from understanding the and

עֵשָׂו .
Esav
Esav

9 And thy gibborim *(mighty men)*, O Teman, shall be dismayed and lose courage,

ט און דיינע גיבורים , תֵּימָן , וועלן
veln Teman giborim daine un
will Teman warriors your and

צעברעכן ווערן ,
vern tsebrochn
become broken

to the end that every one of the Har Esav may be cut off by slaughter.

כדי איטלעכער זאָל פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn zol itlecher kedei
become cut off shall everyone so that

פֿון באַרג עֵשָׂו דורך טייטונג .
teitung durch Esav barg fun
slaughter through Esav hill country of from

10 For thy chamas against thy brother Ya'akov, bushah *(shame)* shall cover thee, and thou shalt be cut off l'olam *(for ever)*.

י פֿאַר דעם אומרעכט צו דיין ברודער יעקבֿ
Yaakov bruder dain tsu umrecht dem far
Yaakov brother your to injustice the for

וועט דיך אַ בושה באַדעקן,
badekn bushe a dich vet
cover shame a you(SG) will

און וועסט פֿאַרשניטן ווערן אויף אייביק.
eibik oif vern farshnitn vest un
ever for become cut off you(sg) will and

11 In the day that thou stood aloof on the other side, in the day that the zarim *(strangers)* carried away captive his forces, and foreigners entered into his gates, and cast lots for Yerushalayim, even thou wast as one of them.

יא אין דעם טאָג וואָס דו ביסט געשטאַנען
geshtanen bist du vos tog dem in
stood are you that day the in

פֿון ווייַטן ,
vaitn fun
distance from

אין דעם טאָג וואָס פֿרעמדע האָבן געפֿאַנגען
gefangen hobn fremde vos tog dem in
captured have foreigners that day the in

זײַן פֿאַרמעג ,
farmeg zain
possessions his

און ווילדפֿרעמדע זײַנען געקומען אין זײַנע טויערן,
toiern zaine in gekumen zainen vildfremde un
gates his into come are savage strangers and

און אויף ירושָׁלַיִם גורל געווואָרפֿן,
gevorfn goirl Yerushalayim oif un
casting lot Yerushalayim on and

ביסטו אויך געווען ווי אײנער פֿון זיי .
zei fun einer vi geven oich bistu
them of one like been also did you

[12] But thou shouldest not have gloated over the day

יב און דו האָסט נישט געזאָלט
gezolt nisht host du un
should have not have you and

צוזען דעם טאָג
tog dem tsuzen
day the watched

of thy brother in the day of his misfortune;

פֿון דײַן ברודער,
bruder dain fun
brother your of

neither shouldest thou have rejoiced over the Bnei Yehudah

אין טאָג פֿון זײַן אומגליק,
umglik zain fun tog in
calamity his of day in

in the day of their destruction;

און נישט געזאָלט זיך פֿרייען איבער די
di iber freyen zich gezolt nisht un
the over rejoice self you should have not and

קינדער פֿון יהודה ,
Yehudah fun kinder
Yehudah of children

neither shouldest thou have spoken proudly

אין טאָג פֿון זייער אונטערגאַנג,
untergang zeyer fun tog in
downfall their of day in

in the Yom Tzarah *(Day of Trouble)*.

און נישט געזאָלט גרייסן דײַן מויל ,
moil dain greisn gezolt nisht un
mouth your magnify you should have not and

אין טאָג פֿון נויט .
noit fun tog in
distress of day in

[13] Thou shouldest not have entered into the sha'ar Ami *(gate of My people)*

יג האָסט נישט געזאָלט קומען אין
in kumen gezolt nisht host
in come you should have not have

טויער פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun toier
people my of gate

in the day of their calamity;

אין טאָג פֿון זײַן בראָך ,
broch zain fun tog in
calamity his of day in

yea, thou shouldest not have looked down on their affliction

נישט געזאָלט צוזען , דו אויך,
oich du tsuzen gezolt nisht
also you watched you should not

זײַן אומגליק,
umglik zain
disaster his

in the day of their calamity,

אין טאָג פֿון זײַן בראָך ,
broch zain fun tog in
destruction his of day in

nor have laid hands on their substance

און נישט געזאָלט אויסשטרעקן די
di oisshtrekn gezolt nisht un
the stretch out you should have not and

האַנט אויף זײַן פֿאַרמעג ,
farmeg zain oif hant
possessions his on hand

in the day of their calamity;

אין טאָג פֿון זײַן בראָך .
broch zain fun tog in
calamity his of day in

[14] Neither shouldest thou have stood in the crossroads,

יד און האָסט נישט געזאָלט שטיין
shtein gezolt nisht host un
stand you should not have and

בײַם שייִדוועג ,
sheidveg baim
crossroads at

to cut off those of his that did escape;

צו פֿאַרשניידן זײַנע אַנטרונענע ,
antrunene zaine farshnaidn tsu
escaped ones his cut off to

neither shouldest thou have delivered up those of his that did survive

און נישט געזאָלט איבערענטפֿערן זײַנע
zaine iberentfern gezolt nisht un
his deliver up you should not and

געבליבענע ,
geblibene
remaining survivors

in the Yom Tzarah.

אין טאָג פֿון נויט .
noit fun tog in
distress of day in

[15] For the Yom Hashem is near upon all the Goyim:

טו וואָרעם נאָנט איז דער טאָג פֿון ה
Hashem fun tog der iz nont vorem
Hashem of day the is near for

אויף אַלע פֿעלקער;
felker ale oif
nations all on

as thou hast done, it shall be done unto thee:

וויִ דו האָסט געטאָן, וועט געטאָן ווערן צו דיר ,
dir tsu vern geton vet geton host du vi
you(SG) to be done will done have you as

thy reward shall return upon thine own head.

דײַן טוונג וועט זיך אומקערן אויף דײַן קאָפּ.
kop dain oif umkeren zich vet tuung dain
head your on return self will deed your

[16] For as ye have drunk upon My Har Kodesh *(Holy Mountain)*,

טז וואָרעם ווי איר האָט געטרונקען אויף מײַן
main oif getrunken hot ir vi vorem
my on drunk have you as for

הייליקן בארג ,
barg heilikn
mountain holy

so shall all the Goyim drink continually;

וועלן טרינקען אַלע פֿעלקער תּמיד ;
tamid felker ale trinken veln
always nations all drink will

yea, they shall drink, and they shall swallow down,

יאָ , זיי וועלן טרינקען און זופן ,
zupn un trinken veln zei yo
drink deeply and drink will they yes

and they shall be as though they had not been.

און ווערן ווי קיין מאָל נישט געווען .
geven nisht mol kein vi vern un
they have been not time any as become and

[17] But upon Mount Tziyon shall be deliverance,

יז אָבער אויף דעם בארג ציון וועט
vet Tsiyon barg dem oif ober
will Tziyon mount the upon but

זײַן אַן אַנטרינונג ,
antrinung an zain
deliverance a be

and there shall be kodesh *(holiness)*;

און ער וועט זײַן הייליק;
heilik zain vet er un
holy be will it and

and the Beis Ya'akov shall possess their inheritances.

און דאָס הויז פֿון יעקבֿ וועט אַרבן
arben vet Yaakov fun hoiz dos un
inherit will Yaakov of house the and

זייערע אַרבונגען .
arbungen zeyere
inheritance their

18 And the Beis Ya'akov shall be an eish *(fire)*,

יח און דאָס הויז פֿון יעקבֿ וועט זיין אַ פֿייַער,
faier a zain vet Yaakov fun hoiz dos un
fire a be will Yaakov of house the and

and the Beis Yosef a flame,

און דאָס הויז פֿון יוֹסף אַ פֿלאַם,
flam a Yosef fun hoiz dos un
flame a Yosef of house the and

and the Beis Esav for stubble,

און דאָס הויז פֿון עֵשָׂו צו שטרוי ,
shtroi tsu Esav fun hoiz dos un
stubble for Esav of house the and

and they shall kindle in them, and devour them;

און זיי וועלן זיי אָנצינדן און
un ontsindn zei veln zei un
and light them will they and

זיי פֿאַרצערן,
fartseren zei
devour them

and there shall not be any remaining of the Beis Esav;

און קיין איבערבלייַב וועט נישט זיין פֿון
fun zain nisht vet iberblaib kein un
from be not will remnant any and

דעם הויז פֿון עֵשָׂו ;
Esav fun hoiz dem
Esav of house the

for Hashem hath spoken.

וואָרעם ה האָט גערעדט.
geredt hot Hashem vorem
spoken has Hashem for

19 And they of the Negev shall possess Har Esav;

יט און די וואָס זיצן אין דרום וועלן אַרבן דעם באַרג עֵשָׂו ,
Esav barg dem arben veln dorem in vos di un
Esav mount the inherit will south in who the ones and

and they of the Shefelah, the Philistines;

און די וואָס זיצן אין דער נידערונג – די פֿלשתּים ;
Pelishtim di niderung der in vos di un
Pelishtim the descent the in who the ones and

and they shall possess the fields of Ephrayim,

און זיי וועלן אַרבן דאָס פֿעלד פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun feld dos arben veln zei un
Ephrayim of fields the inherit will they and

and the fields of Shomron;

און דאָס פֿעלד פֿון שומרון ;
Shomron fun feld dos un
Shomron of fields the and

and Binyamin shall possess Gil'ad.

און בנימין וועט אַרבן גִּלְעָד .
Gilad arben vet Binyamin un
Gil'ad inherit will Binyamin and

20 And those of the Golus of Bnei Yisroel

כ און די דאָזיקע פֿאַרטריבענע מחנה פֿון די
di fun machne fartribene dozike di un
the of camp exiled these the and

קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder
Yisroel of children

shall possess that of the Kena'anim, even unto Tzarphat;

וועלן ירשענען די כנענים ביז צָרְפַת ,
Tsarfat biz Kenaanim di yrsheanen veln
Tsarphat unto Kena'ani the inherit will

and those of the Golus of
Yerushalayim, which is in
Sepharad,

אוּן דִי פַאַרטרִיבּענע פוֹן יְרוּשָׁלַיִם
Yerushalayim fun fartribene di un
Yerushalayim of exiles the and

, וואָס אין סְפָרַד
Sefarad in vos
Sepharad in who

shall possess the cities
of the Negev.

וועלן אַרבן דִי שטעט פוֹן דָרוֹם .
dorem fun shtet di arben veln
south of cities the inherit will

[21] And Moshi'im *(Deliverers)*
shall come up on Mount
Tziyon

כא אוּן העלפֿער וועלן אַרויפֿגיין אויפֿן
oifn aroifgein veln helfer un
on the go up will saviors and

, בְאַרג צִיּוֹן
Tsiyon barg
Tziyon mount

to judge the Har Esav;

צוּ משפּטן דעם בְאַרג עֵשָׂו,
Esav barg dem mishpetn tsu
Esav hill country of the judge to

and HaMamlachah *(the Kingdom)*
shall be Hashem's.

אוּן דִי מלוכה וועט זיין בַיי ה .
Hashem bai zain vet meluche di un
Hashem for be will kingdom the and

Yonah

יוֹנָה

1 Now the Devar Hashem came unto Yonah ben Amittai, saying, [2] Arise, go to Nineveh, that ha'ir hagedolah *(great city)*, and preach against it; for their wickedness is come up before Me. [3] But Yonah rose up to run away unto Tarshish from the presence of Hashem, and went down to Yafo; and he found an oniyah going to Tarshish; so he paid the fare thereof, and went down into it, to go with them unto Tarshish from the presence of Hashem.

[4] But Hashem sent out a ruach gedolah *(great wind)* into the yam *(sea)*, and there was a sa'ar gadol *(mighty tempest)* in the yam, so that the oniyah was like to be broken. [5] Then the mariners were afraid, and cried every man unto his g-d, and cast forth the cargoes that were in the oniyah into the yam, to lighten it of them. But Yonah was gone down into the hold of the ship; and he lay, and was fast asleep. [6] So the shipmaster came to him, and said unto him, What meanest thou, O

א

אוּן דאָס וואָרט פֿוֹן ה׳ איז געווען צו יוֹנה דעם זון פֿוֹן
fun zun dem Yonah tsu geven iz Hashem fun vort dos un
of son the Yonah to was is Hashem of word the and

אַמִתַּי , זאָגן: [ב] שטיי אויף, גיי צו דער גרויסער שטאָט
shtot groiser der tsu gei oif shtei zogn tsu azoi Amittain
city great the to go up stand say to so Amittai

נינְוֵה , און רוף אויס אויף אים, וואָרעם זייער שלעכטיקייט איז
iz shlechtikeit zeyer vorem ir oif ois ruf un Nineveh
is wickedness their for it against out cry and Nineveh

אויפֿגעגאַנגען פֿאַר מיר. [ג] איז יוֹנה אויפֿגעשטאַנען צו אַנטלויפֿן קיין
kein antloifn tsu oifgeshtanen Yonah iz mir far oifgegangen
to flee to arose Yonah is me before come up

תַּרְשִׁישׁ פֿון פּנֵי ה׳ , און ער האָט גענידערט קיין יָפּוֹ , און
un Yafo kein genidert hot er un Hashem far fun Tarshish
and Yafo to gone down has he and Hashem before from Tarshish

האָט געפֿונען אַ שיף וואָס גייט קיין תַּרְשִׁישׁ ; האָט ער אָפּגעצאָלט איר לוין,
loin ir opgetsolt er hot Tarshish kein geit vos shif a gefunen hot
fare its paid he has Tarshish to go that ship a found has

און האָט גענידערט אין איר, כּדי צו גיין מיט זיי קיין תַּרְשִׁישׁ
Tarshish kein zei mit gein tsu kedei ir in genidert hot un
Tarshish to them with go to so that it into gone down has and

פֿון פּנֵי ה׳ .
Hashem far fun
Hashem before from

[ד] האָט ה׳ אָנגעוואָרפֿן אַ גרויסן ווינט אויפֿן ים , און עס
es un yam oifn vint groisn a ongevorfn Hashem hot
it and the sea upon wind great a cast Hashem has

איז געוואָרן אַ גרויסער שטורעם אויפֿן ים , און די שיף
shif di un yam oifn shturem groiser a gevorn iz
ship the and the sea upon storm great a having become is

האָט געהאַלטן בּיים צעברעכן צו ווערן . [ה] די האָבן
di hobn vern tsebrochn baim gehaltn hot
the have become broken in pieces at the point of was about to has

זיך דערשרָאקן, און זיי האָבן געשריען איטלעכער צו זיין
zain tsu itlecher geshrien hobn zei un dershrokn zich shiflait
his to each cried out have they and terrified selves ship people

שיפֿלייט, כּדי אין שיף, וואָס זאָבן די אַרײַנגעוואָרפֿן האָבן זיי און יוֹנה האָט אַרַאָפּגענידערט אין ווינקל פֿון שיף,
kedei in shif oifn vos zachn di araingevorfn hobn zei un G-t
so that in ship on the which things the thrown into have they and g-d

זיך לייכטער צו מאַכן . און האָט אַרַאָפּגענידערט אין ווינקל פֿון שיף,
shif vinkel in aropgenidert hot Yonah un machn tsu laichter zich
ship hold of in gone down has Yonah and make to lighten selves

און האָט זיך געלייגט אייַנגעשלאָפֿן. [ו] האָט דער עלטסטער פֿון די
di fun eltster der hot aingeshlofn iz un geleigt zich hot un
the of elder the has asleep is and lain down self has and

שיפֿלייט צו אים, און האָט געזאָגט: וואָס איז מיט דיר ,
dir mit iz vos gezogt hot un im tsu genent shiflait
you(SG) with is what said has and him to come near ship people

sleeper? Arise, call upon Eloheicha, if so be that HaElohim will think upon us, that we perish not.

7 And they said every one to his fellow, Come, and let us cast goralot *(lots)*, that we may have da'as for whose cause this ra'ah is upon us. So they cast goralot *(lots)*, and the goral *(lot)* fell upon Yonah. 8 Then said they unto him, Tell us, we pray thee, for whose cause ra'ah hazot *(this evil)* is upon us; What is thine occupation? And whence comest thou? What is thy country? And of what people art thou? 9 And he said unto them, Ivri anochi *(I am a Hebrew)*; and I fear Hashem, Elohei HaShomayim, which hath made the yam and the yabashah *(dry land)*. 10 Then were the men of yirah gedolah *(great terror)*, and said unto him: Why hast thou done this? For the men knew that he was running away from the presence of Hashem, because he had told them.

11 Then said they unto him, What shall we do unto thee, that the yam against us may be calm? For the yam did rage and was tempestuous. 12 And he said unto them, Take me up, and cast me

וואָס דו שלאָפֿסט? שטיי אויף און רוף צו דיין ג-ט, אפֿשר וועט זיך
zich vet efsher G-t dain tsu ruf un oif shtei shloftst du vos
self will perhaps G-d your to call and up stand sleep you what

האלקים באַדאַכטן אָן אונדז, און מיר וועלן נישט אונטערגיין.
untergein nisht veln mir un undz on badachtn HaElokim
decline not will we and us on consider G-d

ז און זיי האָבן געזאָגט איינער צום אַנדערן: קומט לאָמיר וואַרפֿן גורל,
goirl vorfn lomir kumt andern tsum einer gezogt hobn zei un
lot cast let us come another to one said have they and

כּדי מיר זאָלן וויסן איבער וועמען דאָס דאָזיקע בייז איז אויף אונדז. האָבן
hobn undz oif iz beiz dozike dos vemen iber visen zoln mir kedei
have us on is evil this the whom over know shall we so that

ח זיי געווארפֿן גורל, און דער גורל איז געפֿאַלן אויף יוֹנהן . האָבן זיי צו
tsu zei hobn Yonahn oif gefaln iz goirl der un goirl gevorfn zei
to they have Yonah on fell is lot the and lot cast they

אים געזאָגט: זאָג אונדז אַקאָרשט, דו איבער וועמען דאָס דאָזיקע בייז איז
iz beiz dozike dos vemen iber du akorsht undz zog gezogt im
is evil this the whom over you now us tell said him

אויף אונדז: וואָס איז דיין טאָן ? און פֿון וואַנען קומסטו ? וואָס
vos kumstu vanen fun un ton dain iz vos undz oif
what you come from where from and doing your is what us on

איז דיין לאַנד? און פֿון וואָסער פֿאָלק ביסטו ? ט האָט ער צו זיי
zei tsu er hot bistu folk voser fun un land dain iz
them to he has are you people what kind of from and land your is

געזאָגט: אַ עִבְרִי בין איך, ה דעם ג-ט פֿון די הימלען טו איך
ich tu himlen di fun G-t dem Hashem ich bin Ivri a gezogt
I do heavens the of G-d the Hashem I am Hebrew a said

. פֿאָרכטן , דעם וואָס האָט געמאַכט דעם ים און די יבשה
yaboshe di un yam dem gemacht hot vos dem forchtn
dry land the and the sea the made has who the one be in dread

י האָבן די מענטשן מורא געקראָגן אַ גרויס מורא, און זיי האָבן צו אים
im tsu hobn zei un moire grois a gekrogn moire mentshn di hobn
him to have they and fear great a gotten fear men the have

געזאָגט: וואָס האָסטו דאָ געטאָן? וואָרעם די מענטשן האָבן פֿאַרשטאַנען
farshtanen hobn mentshn di vorem geton do hostu vos gezogt
understood have men the because done here have you what said

אַז ער אַנטלויפֿט פֿון ה , אַז ער האָט דאָס זיי געזאָגט.
gezogt zei dos hot er az Hashem fun antloift er az
told them this has he that Hashem from fled away he that

יא האָבן זיי צו אים געזאָגט: וואָס זאָלן מיר טאָן מיט
mit ton mir zoln vos gezogt im tsu zei hobn
with do we shall what said him to they have

דיר , כּדי דער ים זאָל זיך אײַנשטילן פֿאַר אונדז?
undz far ainshtiln zich zol yam der kedei dir
us for be still self shall the sea the so that you(SG)

יב וואָרעם דער ים איז געוואָרן אַלץ שטורעמדיקער. האָט ער
er hot shturemdiker alts gevorn iz yam der vorem
he has tempestuous all becoming is the sea the because

צו זיי געזאָגט: הייבט מיך אויף און וואַרפֿט מיך אַרײַן אין
in arain mich vorft un oif mich heibt gezogt zei tsu
in into me throw and up me raise said them to

ים , און דער ים וועט זיך איינשטילן פֿאַר אײַך; ווָאָרעם איך
ich vorem aich far ainshtiln zich vet yam der un yam
I because you for be still self will sea the and the sea

וויים אַז איבער מיר איז דער דאָזיקער גרויסער שטורעם אויף
oif shturem groiser doziker der iz mir iber az veis
on storm great this the is me over that know

אײַך.
aich
you

[13] Nevertheless the men rowed hard to bring it to the yabashah; but they could not: for the yam did rage, and was tempestuous against them. [14] Wherefore they cried unto Hashem, and said, We beseech Thee, Hashem, we beseech Thee, let us not perish for this man's nefesh, and lay not upon us dahm naki *(innocent blood)*; for Thou, Hashem, hast done just as it pleased Thee.

[יג] און די מענטשן האָבן געדודערט זיך אומצוקערן צו
tsu umtsukeren zich gerudert hobn mentshn di un
to to return selves clamored have men the and

דער יבשה , אָבער זיי האָבן נישט געקענט, ווָאָרעם דער
der vorem gekent nisht hobn zei ober yaboshe der
the because able to not have they but dry ground the

ים האָט נאָכאַנאַנד געשטורעמט אַקעגן זיי . [יד] האָבן זיי
zei hobn zei akegn geshturemt nochanand hot yam
they have them against stormed continually has sea

געפֿוּן צו ה , און האָבן געזאָגט: מיר בעטן דיך ,
dich betn mir gezogt hobn un Hashem tsu gerufn
you(SG) beg we said have and Hashem to called

ה , לאָמיר נישט אונטערגיין פֿאַר דעם לעבן פֿון דעם
dem fun lebn dem far untergein nisht lomir Hashem
the of life the for decline not let us Hashem

דאָזיקן מענטשן , און זאָלסט נישט ברענגען אויף אונדז
undz oif brengen nisht zolst un mentshn dozikn
us on bring not you(SG) must and man this

אומשולדיק בלוט , ווָאָרעם דו ה , אַזוי ווי דו באַגערסט
bagerst du vi azoi Hashem du vorem blut umshuldik
desire you as so Hashem you because blood innocent

טוסטו .
tustu
are you doing

[15] So they took up Yonah, and cast him forth into the yam; and the yam ceased from her raging. [16] Then the men feared Hashem with a yirah gedolah, and offered a sacrifice unto Hashem, and vowed nedarim.

[טו] און זיי האָבן אויפֿגעהויבן יוֹנה , און האָבן אים אַרײַנגעוואָרפֿן
araingevorfn im hobn un Yonah oifgehoibn hobn zei un
thrown into him have and Yonah lifted up have they and

אין ים , און דער ים האָט זיך אָפּגעשטעלט פֿון
fun opgeshtelt zich hot yam der un yam in
from stood still self has the sea the and the sea in

זײַן שטורעמען. [טז] און די מענטשן האָבן מורא געהאַט
gehat moire hobn mentshn di un shturemen zain
had fear have men the and raging its

אַ גרויס מורא פֿאַר ה און זיי האָבן געשלאַכט אַ
a geshlacht hobn zei un Hashem far moire grois a
a sacrificed have they and Hashem before fear great a

שלאַכטאָפּפֿער צו ה , און גענומען אויף זיך
zich oif genumen un Hashem tsu shlachtopfer
selves on taken and Hashem to slaughter sacrifice

נדרים .
nedrim
vows

2 [1:17] Now Hashem had prepared a dag gadol *(great fish)* to swallow up Yonah. And Yonah was in the belly of the dag shloshah yamim and shloshah leilot *(three days and three nights)*. [2 2:1] Then Yonah davened unto Hashem Elohav from out of the dag's belly,
[3 2:2] And said,
I cried by reason
of mine
tzoros unto
Hashem,
He heard me;
out of the belly of
Sheol cried I,
and Thou heardest
my voice.

[4 2:3] For Thou hadst cast
me into the deep,
in the midst of the
yamim *(seas)*;
and the current swirled
about me;
all Thy billows and
Thy waves
passed over me.

[5 2:4] Then I said:
I am cast out of Thy
sight;

ב

און ה האָט אָנגעבריים אַ גרויסן פֿיש אינצושלינגען
aintsushlingen fish groisn a ongebreit hot Hashem un
to swallow fish great a prepared has Hashem and

יוֹנהן , און יוֹנה איז געווען אין די אינגעווייד פֿון פֿיש דריַ
drai fish fun ingeveid di in geven iz Yonah un Yonahn
three fish of innards the in was is Yonah and Yonah

טעג און דריַ נעכט . [ב.א] און יוֹנה האָט מתפלל געווען צו
tsu geven mispalel hot Yonah un necht drai un teg
to been praying has Yonah and nights three and days

ה זיַן ג-ט, פֿון די אינגעווייד פֿון דעם פֿיש. [ב.ב] און ער האָט
hot er un fish dem fun ingeveid di fun G-t zain Hashem
has he and fish the of innards the from G-d his Hashem

געזאָגט:
gezogt
said

איך האָב געפֿון פֿון מײַן נויט צו
tsu noit main fun gerufn hob ich
to distress my out of cried out have I

ה ,
Hashem
Hashem

און ער האָט מיר געענטפֿערט;
geentfert mir hot er un
answered me has he and

פֿון דעם בויך פֿון שְׁאוֹל האָב איך געשריען ,
geshrien ich hob Sheol fun boich dem fun
cried out I have Sheol of belly the from

האָסטו צוגעהערט מײַן קוֹל .
kol main tsugehert hostu
voice my listened to you have

[ד ג] וואָרעם האָסט מיך אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער
der in araingevorfn mich host vorem
the in thrown into me have for

טיפֿענישׁ,
tifenish
deep

אין האַרצן פֿון די ימען ,
yamen di fun hartsn in
seas the of heart in

און דער שטראָם האָט מיך אַרומגענומען ;
arumgenumen mich hot shtrom der un
embraced me has current the and

אַלע דײַנע וועלן און אינדן
daine ale veln un indn
your all undulating streams and waves

זײַנען אַריבערגעגאַנגען איבער מיר.
mir iber aribergegangen zainen
me over having passed are

[ה ד] און איך האָב געזעסט געזאָגט:
gezogt gevest hob ich un
said indeed have I and

איך בין פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר דײַנע אויגן;
oign daine far fun fartriben bin ich
eyes your before from driven out am I

yet I will look again

אָבער איך וועל ווידער נאָך קוקן
kukn noch vider vel ich ober
gaze yet again will I yet

toward Thy Heikhal Kodesh.

אויף דײַן הייליקן הֵיכל .
heichl heilikn dain oif
temple holy your on

6 2:5 The mayim compassed me about, even to the nefesh;

ה וואַסערן האָבן מיך אַרומגערינגלט
arumgeringlt mich hobn vasern
encircled me have waters

ביזן נפֶש ,
nefesh bizn
soul unto

the depth closed me round about,

דער תּהום האָט מיך אַרומגענומען ,
arumgenumen mich hot tehom der
embraced me has deep the

the seaweed were wrapped about my head.

טײַכגראָז איז געווען געוויקלט
geviklt geven iz taichgroz
wrapped having been is river grass

אַרום מײַן קאָפּ.
kop main arum
head my round

7 2:6 I went down to the bottoms of the mountains;

ז צו די גרונטן פֿון די בערג
berg di fun gruntn di tsu
mountains the of base the to

האָב איך געניידערט ,
genidert ich hob
gone down I have

ha'aretz with her bars closed behind me l'olam;

די ערד פֿאַר מיר אירע ריגלען אויף אייביק.
eibik oif riglen ire mir far erd di
ever for bars its me for earth the

yet hast Thou brought up my life from shachat *(corruption)*,

אָבער דו האָסט אויפֿגעבראַכט פֿון
fun oifgebracht host du ober
from brought up have you but

פֿאַרדאָרבנקייט מײַן לעבן,
lebn main fardorbenkeit
life my corruption

Hashem Elohai.

דו ה מײַן ג-ט.
G-t main Hashem du
G-d my Hashem you

8 2:7 When my nefesh fainted within me,

ח וען מײַן זעל איז געווען פֿאַרחלשט אין מיר,
mir in farchlsht geven iz zel main ven
me in faint was is soul my when

I remembered Hashem;

האָב איך אָן ה געדאַכט ,
gedacht Hashem on ich hob
remembered Hashem on I have

and my tefillah came unto Thee,

און מײַן תּפֿילה איז געקומען צו דיר ,
dir tsu gekumen iz tfile main un
you(SG) to having come is prayer my and

into Thine Heikhal Kodesh.

אין דײַן הייליקן הֵיכל .
heichl heilikn dain in
Heikhal holy your in

9 2:8 They that observe lying vanities

ט ח די וואָס האַלטן זיך אָן
di vos haltn zich on
who the ones on selves hold

פֿאַלשע נישטיקייטן
falshe nishtikeitn
false futile things

forsake their own chesed.

פֿאַרלאָזן זייער אייגענע חסדים ;
farlozen zeyer eigene chasadim
forsake their own loving kindnesses

10 2:9 But I will sacrifice unto Thee

י אָבער איך וועל צו דיר מקריבֿ זיין
ober ich vel tsu dir makrev zain
but I will you(SG) to sacrifice be

with the voice of todah;

מיט דעם קול פֿון דאַנקענישׁ ;
mit dem kol fun dankenish
with the voice of thanksgiving

I will pay that which I have vowed.

וואָס איך האָב אַ נדר געטאָן וועל איך באַצאָלן.
vos ich hob a neyder geton vel ich batsoln
what I have a vow done will I pay

Yeshu'ah *(Salvation)* is from Hashem.

. ה׳ בייַ איז ישועה די
Hashem bai iz yeshue di
Hashem from is salvation the

11 2:10 And Hashem spoke unto HaDag *(The Fish)*, and it vomited out Yonah upon the yabashah *(dry land)*.

יא ויאמר ה׳ אל הדג ויקא את יונה אל היבשה .
vayomer Hashem el hadag vayakei et Yonah el hayabashah
and he said Hashem unto the fish and he vomited out Yonah unto the dry ground

3 And the Devar Hashem came unto Yonah the second time, saying, 2 Arise, go unto Nineveh, that ir hagedolah, and preach unto it the preaching that I give thee.

ג ויהי דבר ה׳ אל יונה שנית לאמר ,
vayehi dvar Hashem el Yonah shenis leimor
and he was word Hashem unto Yonah second time saying

קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא אליה את הקריאה אשר אנכי דבר אליך .
kum loch el Nineveh ha'ir hagedolah vekra eleha et hakriah asher anochi dover eleicha
arise go unto Nineveh the city great and call unto her the preaching which I speak unto you(SG)

3 So Yonah arose, and went unto Nineveh, according to the Devar Hashem. Now Nineveh was an exceeding ir gedolah of a journey of shloshet yamim. 4 And Yonah began to enter into the city one day's journey, and he cried out and preached, and said, Yet arba'im yamim *(40 days)*, and Nineveh shall be overthrown.

ג ויקם יונה וילך אל נינוה כדבר ה׳ ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים .
vayakom Yonah vayelech el Nineveh kidvar Hashem uNineveh hayesah ir gedolah leilohim mehalach shloshes yamim
and he arose Yonah and he went unto Nineveh according to the word Hashem and Nineveh was city great to God walking three days

ד ויחל יונה לבוא בעיר מהלך יום אחד ויקרא ויאמר עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת .
vayachel Yonah lavo ba'ir mehalach yom echad vayikra vayomer od arbaim yom uNineveh nehpachas
and he began Yonah to enter in the city walking day one and he called out and he said yet forty days and Nineveh shall be overthrown

ה און די מענטשן פֿון נינוֵה האָבן געגלויבט אין אלקים, און זיי האָבן
hobn zei un Elokim in gegloibt hobn Nineveh fun mentshn di un
have they and G-d in believed have Nineveh of men the and

אויסגערופֿן אַ פֿאַסטטאָג, און האָבן זיך אָנגעטאָן אין זאַק פֿון זייער
zeyer fun zak in ongeton zich hobn un fasttog a oisgerufn
their from sackcloth on put on selves have and fast day a called for

גרעסטן ביז זייער קלענסטן. ו און די זאַך האָט דערגרייכט צום
tsum dergreicht hot zach di un klenstn zeyer biz grestn
to reached has thing the and least ones their unto great ones

מלך פֿון נינוֵה, און ער איז אויפֿגעשטאַנען פֿון זײַן טראָן, און האָט
hot un tron zain fun oifgeshtanen iz er un Nineveh fun melech
has and throne his from arose is he and Nineveh of king

אויסגעטאָן זײַן מאַנטל פֿון זיך, און האָט זיך צוגעדעקט מיט זאַק,
zak mit tsugedekt zich hot un zich fun mantl zain oisgeton
sackcloth with covered self has and self from mantle his taken off

און זיך געזעצט אויף אַש. ז און ער האָט גערופֿן אויסצוגאָנג
ongezogt un oisrufn gelozt hot er un ash oif gezetst zich un
ordered and calling out allowed has he and ashes in sat self and

אין נינוֵה אויף דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך און זײַנע גרויסע לײַט,
lait groise zaine un melech dem fun befel dem oif Nineveh in
people great his and king the of command the on Nineveh in

אַזוי זאָל: קיין מענטש און קיין בהמה, רינדער אָדער שאָף, זאָל
zol shof oder rinder beheime kein un mentsh kein zogn tsu azoi
shall sheep or live stock beast any and man any say to so

נישט פֿאַרזוכן דאָס מינדסטע; נישט זיי זאָלן זיך פֿיטערן, און נישט זיי
zei nisht un fitern zich zoln zei nisht mindste dos farzuchn nisht
they not and feeding selves shall they not least the taste not

זאָלן טרינקען וואַסער. ח מענטשן און בהמות זאָלן זײַן צוגעדעקט מיט
mit tsugedekt zain zoln beheimes un mentshn vaser trinken zoln
with covered be shall beasts and men water drinking shall

זאַק; און מע זאָל רופֿן צו אלקים מיט שטאַרקייט, און מע זאָל
zol me un shtarkeit mit Elokim tsu rufn zol me un zak
shall one and strength with G-d to call out shall one and sackcloth

זיך אומקערן איטלעכער פֿון זײַן שלעכטן וועג, און פֿון דעם אומרעכט
umrecht dem fun un veg shlechtn zain fun itlecher umkeren zich
injustice the from and way evil his from each turn back self

וואָס אין זיירע הענט. ט וער ווייס, אפֿשר ווידער וועט האלקים
HaElokim vet vider efsher veis ver hent zeyere in vos
G-d will again perhaps knows who hands their in which

חרטה האָבן, און זיך אָפּקערן פֿון זײַן גרימצאָרן, און מיר וועלן נישט
nisht veln mir un grimtsorn zain fun opkeren zich un hobn charote
not will we and wrath his from turn aside self and have regret

אונטערגיין.
untergein
decline

י האָט האלקים געזען זייערע מעשׂים, אַז זיי האָבן זיך
zich hobn zei az meisim zeyere gezen HaElokim hot
selves have they that deeds their seen G-d has

אומגעקערט פֿון זייער שלעכטן וועג, און ג-ט האָט חרטה געהאַט אויף
oif gehat charote hot G-t un veg shlechtn zeyer fun umgekert
on had relent has G-d and way evil their from turned

5 So the people of Nineveh had emunah in Elohim, and proclaimed a tzom, and put on sackcloth, from their gedolim even to their ketanim. 6 For word came unto HaMelech of Nineveh, and he arose from his kisse, and he laid aside his royal robe, and covered him with sackcloth, and sat in ashes.
7 And he caused it to be proclaimed and published throughout Nineveh by the decree of HaMelech and his gedolim, saying, Let neither man nor beast, herd nor flock, taste any thing; let them not eat, nor drink mayim; 8 But let man and beast be covered with sackcloth, and cry mightily unto Elohim; yea, let them turn every one from his evil way, and from the chamas that is in their hands. 9 Who can tell if HaElohim will turn and relent, and turn away from His fierce anger, that we perish not?

10 And HaElohim saw their ma'asim, that they shavu *(turned)* from their derech hara'ah; and HaElohim relented of hara'ah, that He had said that He would do

unto them; and He did it not.

דעם בייז ווּאָס ער האָט גערעדט זיי צו טאָן, און ער האָט עס נישט
nisht es hot er un ton tsu zei geredt hot er vos beiz dem
not it has he and do to them said has he which evil the

געטאָן.
geton
done

4 But it displeased Yonah with a ra'ah gedolah, and he was very angry. [2] And he davened unto Hashem, and said: I pray Thee, Hashem, was not this my saying, when I was yet in my country? Therefore I was quick to flee unto Tarshish before; for I had da'as that Thou art an EL CHANNUN V'RACHUM ERECH APAYIM V'RAV CHESED and relentest Thee of the ra'ah. [3] Therefore now, Hashem, take, I beseech Thee, my nefesh from me; for it is better for me to die than to live.

ד

און יוֹנהן האָט פֿאַרדראָסן אַ גרויס פֿאַרדראָסן , און אים האָט
hot im un fardros grois a fardrosn hot Yonahn un
has him and displeasure great a angered has Yonah and

געווען מתפלל צו ה , און ער האָט [ב] געענערגערט.
hot un Hashem tsu geven mispalel hot er un geergert
has and Hashem to was praying has he and annoyed

געזאָגט: איך בעט דיך , ה , זיינען דאָס נישט געווען מיינע
maine geven nisht dos zainen Hashem dich bet ich gezogt
my were not this are Hashem you(SG) entreat I said

ווערטער, וועז איך בין נאָך געווען אויף מיין ערד? דערום האָב איך זיך
zich ich hob derum erd main oif geven noch bin ich ven verter
self I have therefore land my on was yet am I when words

געפֿלעדערט צו אַנטלויפֿן קיין תַּרשִׁישׁ , ווייל איך האָב געוווסט אַז דו
du az gevust hob ich vail Tarshish kein antloifn tsu gefedert
you that known have I because Tarshish to flee to rose up early

ביסט אַ לייטזעליקער און דערבאַרעמדיקער אֵל , אײַנגעהאַלטן אין צאָרן , און
un tsorn in aingehaltn El derbaremdiker un laitzeliker a bist
and anger in slow G-d compassionate and gracious a are

רייַך אין געזאַנד , ה , [ג] און אַצונד חרטה אויף דעם בייז.
Hashem atsund un beiz dem oif charote host un genod in raich
Hashem now and evil the on regret have and grace in rich

נעם צו , איך בעט דיך , פֿון מיר מײַן נפֶשׁ , ווָאַרעם בעסער איך
ich beser vorem nefesh main mir fun dich bet ich tsu nem
I better because life my me from you(SG) entreat I to take

זאָל שטאַרבן, איידער איך זאָל לעבן.
lebn zol ich eider shtarbn zol
live shall I before die shall

[4] Then said Hashem: Doest thou well to be angry?

[5] So Yonah went out of the city, and sat on the east side of the city, and there made him a sukkah, and sat under it in the shadow, till he might see what would happen to the city. [6] And Hashem Elohim prepared a climbing gourd, and made it to come up over Yonah, that it might be a tzel *(shade)* over his rosh, to deliver him from his displeasure. So Yonah had simchah

[ד] האָט ה צו אים געזאָגט: ערגערט דיך גוט ?
gut dich ergert gezogt im tsu Hashem hot
good you(SG) anger said him to Hashem has

[ה] און יוֹנה איז אַרויסגעגאַנגען פֿון שטאָט, און האָט זיך געזעצט אין
in gezetst zich hot un shtot fun aroisgegangen iz Yonah un
in sat self has and city of having come out is Yonah and

מזרח פֿון שטאָט, און ער האָט זיך דאָרטן געמאַכט אַ בײַדל , און איז
iz un baidl a gemacht dortn zich hot er un shtot fun mizrech
is and booth a made there self has he and city of east

געזעסן אונטער אים אין שאָטן , ביז ער וועט זען וואָס וועט געשען מיט
mit geshen vet vos zen vet er biz shotn in im unter gezesn
with happen will what see will he until shadow in it under settled

דער שטאָט. [ו] האָט ה אֱלֹקים אָנגעבראַייט אַ ריצנבוים , און ער איז
iz er un ritsnboim a ongebreit Elokim Hashem hot shtot der
is he and castor a prepared G-d Hashem has city the

אויסגעוואַקסן איבער יוֹנהן צו זײַן אַ שאָטן איבער זײַן קאָפּ, כּדי
kedei kop zain iber shotn a zain tsu Yonahn iber oisgevaksn
so that head his over shadow a be to Yonah over springs up

gedolah about the climbing gourd.

אים אַרויסצונעמען פֿון זײַן בייז געמיט, און יוֹנה האָט זיך געפֿרייט
gefreit zich hot Yonah un gemit beiz zain fun aroistsunemen im
rejoiced self has Yonah and mood evil his from to deliver him

מיטן ריצנבוים אַ גרויס פֿרייד.
freid grois a ritsnboim mitn
joy great a castor with

[7] But HaElohim prepared a tola'at *(worm)* when the shachar *(dawn)* came the next day, and it chewed the climbing gourd that it withered. [8] And it came to pass, when the shemesh did arise, that Elohim prepared a vehement scorching east ruach *(wind)*; and the shemesh beat upon the rosh Yonah, that he grew faint, and wanted to die, and said, It is better for me to die than to live.

[ז] האָט האלקים אָנגעבריט אַ ווּאָרעם, ווען דער פֿרימאָרגן
frimorgn der ven vorem a ongebreit HaElokim hot
morning the when worm a prepared G-d has

איז אויפֿגעגאַנגען אויפֿן אַנדערן טאָג, און ער האָט צענאָגט דעם
dem tsenogt hot er un tog andern oifn oifgegangen iz
the gnawed has he and day another on dawning is

ריצנבוים , און ער איז פֿאַרטריקנט געוואָרן. [ח] און עס איז געווען, ווי
vi geven iz es un gevorn fartriknt iz er un ritsnboim
as was is it and become withered is it and castor

די זון איז אויפֿגעגאַנגען, אַזוי האָט אלקים אָנגעבריט אַ שטילן
shtiln a ongebreit Elokim hot azoi oifgegangen iz zun di
scorching a prepared G-d has so dawning is sun the

מזרח-ווינט , און די זון האָט געשלאָגן אויף יוֹנהס קאָפּ, און
un kop Yonahs oif geshlogn hot zun di un mizrech-vint
and head Yonah's on beat has sun the and east wind

ער איז פֿאַרחלשט געוואָרן, און האָט געבעטן אויף זיך דעם טויט ,
toit dem zich oif gebetn hot un gevorn farchlsht iz er
death the self on pleaded has and become faint is he

און האָט געזאָגט: בעסער איך זאָל שטאַרבן, איידער איך זאָל
zol ich eider shtarbn zol ich beser gezogt hot un
shall I before die shall I better said has and

לעבן.
lebn
live

[9] And Elohim said to Yonah: Doest thou well to be angry for the climbing gourd? And he said: I do well to be angry, even unto mot *(death)*.

[ט] האָט אלקים געזאָגט צו יוֹנהן : ערגערט דיך גוט וועגן
vegen gut dich ergert Yonahn tsu gezogt Elokim hot
concerning good you(SG) anger Yonah to said G-d has

דעם ריצנבוים ? האָט ער געזאָגט: מיך ערגערט גוט , ביז צום
tsum biz gut ergert mich gezogt er hot ritsnboim dem
to the unto good anger me said he has castor the

טויט .
toit
death

[10] Then said Hashem: Thou hast had pity on the climbing gourd, though thou hast not labored for it, neither madest it grow; which came up a ben lailah, and perished a ben lailah; [11] And should not I spare Nineveh, that ir hagedolah, wherein are more then sixscore thousand persons that

[י] האָט ה געזאָגט: דיר איז אַ שאָד אויף דעם ריצנבוים ,
ritsnboim dem oif shod a iz dir gezogt Hashem hot
castor the on pity a is you(SG) said Hashem has

וואָס נישט דו האָסט זיך אויף אים געמיט , און נישט דו האָסט
host du nisht un gemit im oif zich host du nisht vos
have you not and troubled it on self have you not which

אים אויפֿגעבראַכט; וואָס איז איבער נאַכט געוואָרן, און איבער נאַכט
nacht iber un gevorn nacht iber iz vos oifgebracht im
night over and become night over is which grown it

אונטערגעגאַנגען; [יא] און מיר זאָל נישט זײַן אַ שאָד אויף דער גרויסער
grusier der oif shod a zain nisht zol mir un untergegangen
great the on pity a be not shall me and gone down

שטאָט נינוֶה , וואָס אין איר זײַנען דאָ מער ווי צוועלף מאָל צען
tsen mol tsvelf vi mer do zainen ir in vos Nineveh shtot
ten time twelve than more here are you in which Nineveh city

cannot discern between their yamin *(right hand)* and their semol *(left hand)*; and also much cattle?

טויזנט מענטשן, וואָס וויסן נישט צווישן זייער רעכטער האַנט און
toiznt mentshn vos veisn nisht tsvishn zeyer rechter hant un
thousand men know which not between their right hand and

זייער לינקער, און אויך בהמות אַ סך?
linker zeyer un oich beheimes a sach
left their and also beasts many a

Michoh

מִיכָה

1 The Devar Hashem that came to Michah HaMorashti in the yamim of Yotam, Achaz, and Yechizkiyah, melachim of Yehudah, which he saw concerning Shomron and Yerushalayim:

א דאָס ווָאָרט פֿון ה ווָאָס איז געווען צו מִיכָה פֿון
fun Michahn tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
of Michah to was is that Hashem of word this

, יחזקיָה , אָחָז , יותָם פֿון טעג די אין , מוֹרֶשֶׁת
Yechizkiyah Achaz Yotam fun teg di in Moreshet
Yechizkiyah Achaz Yotam of days the in Moreshet

די מלכים פֿון יהודה , ווָאָס ער האָט געזען אויף
oif gezen hot er vos Yehudah fun mlochim di
about seen has he that which Yehudah of kings the

. שומרון און ירושָלַיִם
Yerushalayim un Shomron
Yerushalayim and Shomron

[2] Hear, all ye peoples;

ב הערט איר פֿעלקער אַלע,
ale felker ir hert
all nations you hear

hearken, O Eretz *(earth)*, and all that is therein;

פֿאַרנעם דו ערד און איר פֿולקייט;
fulkeit ir un erd du farnem
fullness its and earth you listen

and let Adonoi Hashem be witness against you,

און אֲדֹנָי ה ווועט זיין צום עדות קעגן אייַך,
aich kegen eides tsum zain vet Hashem Adonoi un
you against witness to the be will Hashem Adonoi and

Adonoi from His Heikhal Kodesh.

דער האַר פֿון זיין הייליקן הֵיכל .
heichl heilikn zain fun har der
Heikhal holy his from Lord the

[3] For, hinei, Hashem cometh forth out of His dwelling place,

ג ווָאָרעם זע , ה גייט אַרויס פֿון זיין אָרט ,
ort zain fun arois geit Hashem ze vorem
place his from out goes Hashem behold for

and will come down, and tread upon the high places of ha'aretz.

און וועט נידערן און טרעטן אויף די הייכן
heichn di oif tretn un nidern vet un
heights the on tread and descend will and

פֿון דער ערד .
erd der fun
earth the of

[4] And the mountains shall melt under Him,

ד און די בערג וועלן צעגיין אונטער אים ,
im unter tsegein veln berg di un
him under melt will mountains the and

and the valleys shall be split apart,

און די טאָלן וועלן זיך שפּאַלטן ,
shpaltn zich veln toln di un
split selves will valleys the and

like wax before the eish,

ווי ווָאַקס פֿאַרן פֿייַער ,
faier faran vaks vi
fire before the wax like

and like mayim that are poured down a steep place.

ווי ווָאַסער אויסגעגאָסן אין אַ נידערונג .
niderung a in oisgegosen vaser vi
descent a in poured out water like

[5] Because of the peysha *(transgression)* of Ya'akov is all this,

ה איבער דעם פֿאַרברעך פֿון יעקבֿ איז דאָס אַלץ ,
alts dos iz Yaakov fun farbrech dem iber
all this is Yaakov of transgression the over

and because of the chattot Bais Yisroel.
און איבער די זינד פֿון דעם הויז פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun hoiz dem fun zind di iber un
Yisroel of house the of sin the over and

What is the peysha of Ya'akov?
וואָר איז דער פֿאַרברעך פֿון יעקבֿ
Yaakov fun farbrech der iz ver
Yaakov of transgression the is who

Is it not Shomron?
אויב נישט שומרון ?
Shomron nisht oib
Shomron not if

And what are the high places of Yehudah?
און וואָר די בָּמות פֿון יהודה
Yehudah fun bamot di ver un
Yehudah of high places the who and

Are they not Yerushalayim?
אויב נישט ירושָׁלַיִם ?
Yerushalayim nisht oib
Yerushalayim not if

[6] Therefore I will make Shomron like a rubble heap of the sadeh,
ו דערום וועל איך מאַכן שומרון פֿאַר אַ
a far Shomron machn ich vel derum
a for Shomron make I will therefore

, פֿעלדהויפֿן
feldhoifn
heap in the field

and like a place for planting a kerem *(vineyard)*;
פֿאַר פֿלאַנצונגען פֿון ווײַנגערטנער.
vaingertner fun flantsungen far
vineyards of plantings for

and I will pour down the stones thereof into the valley,
און איך וועל שלײַדערן צום טאָל אירע שטיינער,
shteiner ire tal tsum shlaidern vel ich un
stones its valley to the hurl will I and

and I will lay bare her foundations.
און אירע גרונטפֿעסטן וועל איך אַנטפּלעקן.
antplekn ich vel gruntfestn ire un
reveal I will foundations its and

[7] And all the pesilim thereof shall be beaten to pieces,
ז און אַלע אירע געשניצטע געצן וועלן צעהאַקט ווערן ,
vern tsehakt veln getsn geshnitste ire ale un
become chopped will idols carved its all and

and all the etnan *(temple proceeds of cult prostitution)* shall be burned with the eish,
און אַלע אירע זונה-לוינען וועלן פֿאַרברענט
farbrent veln zoine-loinen ire ale un
burned up will harlot's wages its all and

ווערן אין פֿײַער,
faier in vern
fire in become

and all the idols thereof will I lay desolate;
און אַלע אירע געצנבילדער וועל איך מאַכן צו וויסט ;
vist tsu machn ich vel getsnbilder ire ale un
desolation to make I will idol images its all and

for she gathered of the etnan *(wage)* of a zonah,
וואָרעם פֿון זונה-לוין האָט זי זיי אויפֿגעקליבן,
oifgeklibn zei zi hot zoine-loin fun vorem
gathered them she has harlot's wage from because

and they shall revert to the etnan *(wage)* of a zonah.
און צו זונה-לוין זאָלן זיי ווידער ווערן .
vern vider zei zoln zoine-loin tsu un
become again they shall harlot's wage to and

[8] Therefore I will weep and wail,
ח דערויף וועל איך קלאָגן און יאָמערן,
yomern un klogn ich vel deroif
wail and bewail I will that's why

I will go barefoot and arom *(half-naked)*;
איך וועל אומגיין באָרוועס און נאַקעט,
naket un borves umgein vel ich
naked and barefoot walk around will I

I will wail like the jackals,

איך וועל מאַכן אַ קלאָג ווי די שאַקאַלן,
shakaln di vi klog a machn vel ich
jackals the like lamentation a make will I

and mourn like the ostriches.

און אַ טרויער ווי שטרויספֿויגלען.
shtroisfoiglen vi troier a un
ostriches like mourning a and

9 For her wound is incurable;

ט וואָרעם שווער זיַנען אירע שלעק,
shlek ire zainen shver vorem
blows its are severe for

for it is come unto Yehudah;

וואָרעם עס איז געקומען ביז יהודה ,
Yehudah biz gekumen iz es vorem
Yehudah unto come is it because

it is come unto the sha'ar ami
(gate of my people)

עס גרייכט ביזן טויער פֿון מײַן פֿאָלק ,
folk main fun toier bizn greicht es
people my of gate unto reaches it

even to Yerushalayim.

ביז ירושָלַיִם .
Yerushalayim biz
Yerushalayim unto

10 Declare ye it not at Gat,

י נישט דערציילן זאָלט איר אין גַּת ,
Gat in ir zolt dertseiln nisht
Gat in you shall tell not

weep ye not at all;

ווײַנען זאָלט איר נישט ווײַנען ;
veinen nisht ir zolt veinen
weep not you shall weep

at Beit L'aphrah *(House of Dust)* roll thyself in the aphar *(dust)*.

אין בֵּית-לְעָפְרָה אין שטויב טו זיך קײַקלען.
kaiklen zich tu shtoib in Beis-Laphrah in
roll self do dust in Beit L'aphrah in

11 Pass ye on your way, thou inhabitant of Shaphir,

יא גיי דיר אַוועק, באַווינערין פֿון
fun bavoinerin avek dir gei
of female inhabitant away yourself go

שָׁפִיר ,
Shaphir
Shaphir

in nakedness and shame;

נאַקעט צו שאַנד ;
shand tsu naket
shame to naked

the inhabitants of Tza'anan dare not come out.

נישט אַרויסגיין דערוועגט זיך די באַווינערין
bavoinerin di zich dervegt aroisgein nisht
female inhabitant the self dares go out not

פֿון צַעֲנָן
Tsaanan fun
Tza'anan of

Beit-Ha'etzel is in mourning;

אַ קלאָג איז אין בֵּית-אֵצֶל ;
beit-etsel in iz klog a
Beit-Ha'etzel in is lamentation a

it withdraws from you its support.

מע נעמט פֿון אײַך אָפּ זײַן באַשטאַנד.
bashtand zain op aich fun nemt me
support its away you from takes one

12 For the inhabitant of Marot waited anxiously for relief;

יב יָ , געאַנגסט נאָך גוטס האָט די באַווינערין
bavoinerin di hot guts noch geangst yo
female inhabitant the has good for yearned yes

פֿון מָרוֹת ,
Marot fun
Marot of

but rah *(evil)* came down from Hashem unto the sha'ar Yerushalayim.

אָבער גענידערט האָט בייז פֿון ה צום
tsum Hashem fun beiz hot genidert ober
to the Hashem from evil has descended but

. טויער פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun toier
Yerushalayim of gate

13 O thou inhabitant of Lakhish,

יג שפּאַן דעם רייַטוואָגן צו די לויפֿערד ,
loifferd di tsu raitvogn dem shpan
swift horses the to chariot the harness

באַווינערין פֿון לָכיש ;
Lachish fun bavoinerin
Lakhish of female inhabitant

harness the merkavah to the swift horses;

it was the reshit chattat *(beginning of sin)* to Bat Tziyon;

זי איז דער אָנהייב זינד געווען פֿאַר דער
der far geven zind onheib der iz zi
the for was sin beginning the is she

טאָכטער ציון ;
Tsiyon tochter
Tziyon daughter

for the transgressions of Yisroel

were found in thee.

ווּאָרעם ביַי דיר זיַנען געפֿונען געוואָרן
gevorn gefunen zainen dir bai vorem
become found are you(SG) by because

די פֿאַרברעכן פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun farbrechn di
Yisroel of transgressions the

14 Therefore shalt thou give shilluchim *(parting gifts)* to Moreshet-Gat;

יד דערום וועסטו געזענג-מתָּנות געבן
gebn gezeng-matonus vestu derum
give parting gifts will you(sg) therefore

צו מוֹרֶשֶׁת-גַּת ;
Moreshet-Gat tsu
Moreshet-Gat to

the batim *(houses)* of Achziv shall be a deception

די הייַזער פֿון אַכזיבּ וועלן ווערן צום אָפּנאַר
opnar tsum vern veln Achziv fun haizer di
deception to the become will Achziv of houses the

to the melachim of Yisroel.

פֿאַר די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di far
Yisroel of kings the for

15 Yet will I bring HaYoresh *(The Heir, the one who takes possession)* unto thee, O inhabitant of Mareshah;

טו איך וועל נאָך ברענגען אַ יורש אויף דיר ,
dir oif yoiresh a brengen noch vel ich
you(SG) upon heir an bring yet will I

באַווינערין פֿון מָרֵשָׁה ,
Mareshah fun bavoinerin
Mareshah of female inhabitant

the kavod Yisroel shall come unto Adullam.

ביז קיין עדוּלָם וועט קומען דער כּבֿוד פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun koved der kumen vet Adulam kein biz
Yisroel of glory the come will Adullam to until

16 Shave your head in mourning

טז מאַך דיר אַ פּליך און שער דיך אָפּ,
op dich sher un plich a dir mach
off yourself cut and baldness a yourself make

for the children who were your delight;

איבער דיַינע געצערטלטע קינדער ,
kinder getsertlte daine iber
children cherished your over

make yourselves as bald as the nesher *(vulture)*;

מאַך ברייט דיין פּליך ווי דער גייערפֿויגל,
geyerfoigl der vi plich dain breit mach
vulture the like baldness your wide make

for they are gone into the golus from thee.

וואָרעם זיי זיַנען אין גלות אַוועק פֿון דיר .
dir fun avek goles in zainen zei vorem
you(SG) from away exile in are they because

2 Hoy *(Woe)* to them that devise aven *(iniquity)*,

ב ווייַ צו די וואָס טראַכטן אומרעכט,
umrecht trachtn vos di tsu vei
injustice think who the ones to woe

and plot rah *(evil)* upon their mishkavim *(beds)*!

און אַרבעטן אויס בייז אויף זייערע געלעגערס!
gelegers zeyere oif beiz ois arbeten un
beds their on evil out work and

At ohr haboker they carry it out,

אין ליכט פֿון פֿרימאָרגן פֿירן זיי עס אויס,
ois es zei firn frimorgn fun licht in
out it they carry out morning of light in

because it is in the power of their hand.

ווייַל עס איז אין דער מאַכט פֿון זייער האַנט.
hant zeyer fun macht der in iz es vail
hand their of power the in is it because

[2] And they covet sadot, and seize them;

ב און זיי גלוסטן פֿעלדער און גזלען ,
gazlen un felder glustn zei un
rob and fields covet they and

and batim *(houses)*, and take them away;

און הייַזער און נעמען צו ;
tsu nemen un haizer un
to take and houses and

so they oppress a man and his bais,

און באָרויבן אַ מאַן מיט זיַין הויז ,
hoiz zain mit man a baroibn un
house his with man a rob and

even a man and his nachalah *(inheritance)*.

און אַ מענטשן מיט זיַין נחלה .
nachle zain mit mentshn a un
inheritance his with person a and

[3] Therefore thus saith Hashem:

ג דערום האָט ה אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

Hineni, against this mishpochah do I plan a ra'ah,

זע , איך טראַכט אויף דער דאָזיקער משפּחה אַ בייז
beiz a mishpoche doziker der oif tracht ich ze
evil an family this the upon plan I behold

from which ye shall not remove your tzavarot *(necks)*;

וואָס איר וועט נישט קענען אָפּטאָן דערפֿון
derfun opton kenen nisht vet ir vos
from it remove be able to not will you that

אייַערע העלדזער,
heldzer aiere
necks your

neither shall ye walk haughtily;

און איר וועט נישט גיין מיט אַן אויפֿגעהויבענעם קאָפּ,
kop oifgehoibenem an mit gein nisht vet ir un
head held high a with go not will you and

for an et ra'ah *(time of evil)* it is.

וואָרעם אַ בייזע צייַט וועט דאָס זיַין .
zain dos vet tsait beize a vorem
be this will time evil an because

[4] In Yom HaHu shall one take up a mashal against you,

ד אין יענעם טאָג וועט מען אויפֿהייבן אויף אייַך אַ שפּרוך ,
shpruch a aich oif oifheibn men vet tog yenem in
saying a you upon lift up they will day that in

and lament with a doleful lamentation,

און מע וועט קלאָגן אַ קלאָג פֿון באַקלאָגעניש,
baklogenish fun klog a klogn vet me un
bemoaning of lamentation a bewail will one and

and say: We are utterly ruined;

מע ווּעט זאָגן: פַֿאַרוויסטן פַֿאַרווּיסט זיַינען מיר געוואָרן;
gevorn mir zainen farvist farvistn zogn vet me
become we are wasted destroy say will one

He (Hashem) hath changed the chelek of Ami (*my People*);

דעם טייל פֿון מיַין פֿאָלק טוט ער בײַטן .
baitn er tut folk main fun teil dem
change he does people my of part the

how hath He (Hashem) removed it from me!

ווי טוט ער מיך דערווײַטערן!
dervaitern mich er tut vi
remove me he does how

To the shovev (*faithless, apostate*) He (Hashem) apportions our sadot.

דעם אַוועקרויבער צעטיילט ער אונדזערע פֿעלדער.
felder undzere er tseteilt avekroiber dem
fields our he divides robber the

[5] Therefore thou shalt have none that shall divide

ה פַֿאַר וואָר, קיינער פֿון דיר וועט נישט וואַרפֿן
vorfn nisht vet dir fun keiner vor far
cast not will you(SG) from anyone truly for

for you the land by lot in the Kahal Hashem.

אַ שנור לויט גורל אין דער עדה
eide der in goirl loit shnur a
congregation the in lot according to cord a

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

[6] Preach ye not, they preach;

ו איר זאָלט נישט דַרשען ! דַרשען זיי ;
zei darshen darshen nisht zolt ir
they preach preach not shall you

but if they do not preach concerning these things,

מע דאַרף נישט דַרשען צו די דאָזיקע,
dozike di tsu darshen nisht darf me
these the to preach not needs one

kellimot (*disgraces, reproaches*) will not be turned back.

וועט מען קיין חרפֿות נישט קריגן.
krign nisht charpus kein men vet
get not disgrace any one will

[7] O thou that art named Bais Ya'akov, is the Ruach of Hashem angry?

ז טו איך זיך דען בײַטן , הויז פֿון יעקבֿ ?
Yaakov fun hoiz baitn den zich ich tu
Yaakov of house change then self I do

Are these His doings?

צי איז קורץ געוואָרן דאָס רוּח פֿון ה ?
Hashem fun ruach dos gevorn kurts iz tsi
Hashem of Spirit the become short is whether

Do not My words do good to him that walketh uprightly?

זיַינען דאָס זיַינע טוונגען ?
tuungen zaine dos zainen
doings his this are

טוען נישט מיַינע וועָרטער גוטס מיט דעם וואָס גייט גלַיך ?
glaich geit vos dem mit guts verter maine nisht tuen
straight goes who the one with good words my not do

[8] Even of late Ami is risen up as an oyev (*enemy*);

ח אָבער מיַין פֿאָלק פֿון אַנוסטן שטעלט זיך אויף פֿאַר אַ פֿיַינט ;
faint a far oif zich shtelt anustn fun folk main ober
enemy an for up self sets recently from people my but

ye pull off the cloak from the garment

פֿון דעם וואָס קומט אַנטקעגן ציט איר קלַייד
kleid ir tsit antkegen kumt vos dem fun
garment you pulls against comes who the one from

און מאַנטל אַראָפּ,
arop mantl un
down mantle and

from them that pass by securely as men averse to milchamah *(war)*.

פֿון רויקע דורכגייער , אָפּגענייגטע
opgeneigte durchgeyer ruike fun
turned away passers-by quiet from

פֿון מלחמה .
milchome fun
war from

[9] The women of Ami have ye cast out from their pleasant homes;

ט די וויַבער פֿון מיַין פֿאָלק פֿאַרטרייַבט איר פֿון
fun ir fartraibt folk main fun vaiber di
from you dispossess people my of women the

זייער נחתדיקער היים ;
heim nechtdiker zeyer
home comfortable their

from their ollalim have ye taken away My glory l'olam.

פֿון זייערע עוֹלפֿעלעך נעמט איר אַוועק מיַין
main avek ir nemt eofelech zeyere fun
my away you take children their from

צירונג אויף אייביק.
eibik oif tsirung
ever for adornment

[10] Arise ye, and depart;

י שטייט אויף און גייט,
geit un oif shteit
go and up stand

for this is not the menuchah *(the place of rest)*;

וואָרעם נישטאָ דאָ קיין רוונג ,
ruung kein do nishto vorem
rest any here there is not because

because of the tameah *(defilement)* that brings sore destruction.

פֿון וועגן דער טומאה וואָס צעשטערט,
tseshtert vos tume der vegen fun
destroys that impurity the concerning from

און אַ שטאַרקע צעשטערונג .
tseshterung shtarke a un
destruction strong a and

[11] If a man, walking after the wind and sheker, do lie, saying:

יא אַז אַ מאַן וואָס גייט אום מיט ווינט און
un vint mit um geit vos man a az
and wind with about goes who man a if

ליגן, זאָל פֿעלשן :
felshn zol lign
deceive shall lies

I will prophesy unto thee of yayin and of strong drink;

איך וועל דיר דַרשענ פֿון ווייַן און פֿון טרונק,
trunk fun un vain fun darshen dir vel ich
drink of and wine of preach you(SG) will I

he shall even be the mattif *(preacher)* of Am HaZeh *(this people)*.

וואָלט ער ווערן אַ דַרשן בייַ דעם דאָזיקן פֿאָלק .
folk dozikn dem bai darshan a vern er volt
people this the among preacher a become he would

[12] I will surely assemble, O Ya'akov, all of thee;

יב זאַמלען איַנזאַמלען וועל איך דיך ,
dich ich vel ainzamlen zamlen
you(SG) I will gather together gather

יעקבֿ , אין גאַנצן ,
gantsn in Yaakov
entirely in Yaakov

I will surely gather the She'erit Yisroel;

קלייַבן אויפֿקלייַבן וועל איך דעם איבערבלייַב פֿון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun iberblaib dem ich vel oifklaibn klaibn
Yisroel of remnant the I will gather up collect

I will put them together like
the tzon of the pen,

איך וועל זיי צונויפטאָן אין איינעם ווי
vi einem in tsunoifton zei vel ich
like one in bring together them will I

שאָף אין געהעפּט,
geheft in shof
fold in sheep

like the eder *(flock)* in
the meadow;

ווי אַ סטאַדע אין איר פּיטערפּלאַץ ;
fiterplats ir in stade a vi
grazing place its in flock a like

they shall throng with
people.

זיי וועלן רוישן מיט מענטשן .
mentshn mit roishn veln zei
men with roar will they

13 The one who breaks through
comes up before them;

ג דער דורכברעכער גייט אַרויף זיי פֿאַרויס ,
farois zei aroif geit durchbrecher der
ahead of them up goes breaker the

they break through, and pass
through the sha'ar,

זיי ברעכן דורך און גייען ווייטער,
vaiter geyen un durch brechn zei
further go and through break they

and go out by it;

דורך דעם טויער און אַרויס דורך אים,
im durch arois un toier dem durch
it through out and gate the through

and their Melech goes
before them,

און זייער מלך גייט זיי פֿאַרויס ,
farois zei geit melech zeyer un
ahead of them goes king their and

and Hashem at their head.

און ה׳ איז זייער אָנפֿירער.
onfirer zeyer iz Hashem un
leader their is Hashem and

3 And I said:

ג און איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un
said have I and

Hear, O Rashei
Ya'akov,

הערט אַקאָרשט צו , איר קעפּ פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun kep ir tsu akorsht hert
Yaakov of heads you to now hear

and ye Ketzinim of
Bais Yisroel.

און האַרן פֿון הויז פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun hoiz fun harn un
Yisroel of house of lords and

Is it not for you to have da'as
of Mishpat *(Justice)*?

ליגט נישט אויף אייַך צו וויסן געראַנטיקייט?
gerechtikeit visen tsu aich oif nisht ligt
justice know to you upon not lies

2 Who hate the tov, and
love the rah;

ב איר וואָס האָט פֿײַנט גוטס און האָט ליב שלעכטס,
shlechts lib hot un guts faint hot vos ir
evil love have and good hate have who you

who tear off their skin
from off them,

וואָס גזלט זייער הויט פֿון זיי ,
zei fun hoit zeyer gazlt vos
them from skin their rob who

and their flesh from off
their atzamot *(bones)*;

און זייער פֿלייש פֿון זייערע ביינער;
beiner zeyere fun fleish zeyer un
bones their from flesh their and

3 Who also eat the flesh
of Ami,

ג און וואָס האָט געגעסן דאָס פֿלייש פֿון מיַין פֿאָלק ,
folk main fun fleish dos gegesn hot vos un
people my of flesh the eaten have who and

and flay their skin from
off them;

און זייער הויט פֿון זיי אָפּגעשונדן ,
opgeshundn zei fun hoit zeyer un
flayed them from skin their and

and they break their atzamot,
און זייערע ביינער צעבראָכן ,
tsebrochn beiner zeyere un
broken bones their and

and chop them in pieces, like for the pot,
און צעהאַקט אַזוי ווי אין אַ טאָפּ,
top a in vi azoi tsehakt un
pot a in like so chopped and

and like the basar within the caldron.
און ווי פֿלייש אין אַ קעסל .
kesl a in fleish vi un
cauldron a in flesh like and

4 Then shall they cry unto Hashem,
ד דערום וועלן זיי שרייַען צו ה ,
Hashem tsu shraien zei veln derum
Hashem to cry out they will therefore

but He will not hear them;
און ער וועט זיי נישט ענטפֿערן;
entfern nisht zei vet er un
answer not them will he and

He will even hide His face from them at that time,
און ער וועט פֿאַרבאָרגן זיַין פּנים פֿון זיי
zei fun ponem zain farborgen vet er un
them from face be hidden will he and
אין יענער צייַט,
tsait yener in
time that in

because of the evil way they behaved themselves in their doings.
אַזוי ווי זיי האָבן שלעכטס געטאָן אין זייערע מעשׂים.
meisim zeyere in geton shlechts hobn zei vi azoi
deeds their in done evil have they as so

5 Thus saith Hashem concerning the nevi'im that make Ami err, leading them astray,
ה אַזוי האָט גענזאָגט אויף די נביאים
neviim di oif gezogt Hashem hot azoi
prophets the upon said Hashem has so
וואָס פֿאַרפֿירן מיַין פֿאָלק ,
folk main farfiren vos
people my mislead who

the nevi'im that bite with their teeth, and preach: Shalom!
וואָס שרייַען : שלום ! וועמען זייערע ציין האָבן צו בייַסן,
baisn tsu hobn tsein zeyere ven sholem shraien vos
bite to have teeth their when peace cry who

And whoever putteth nothing into their mouths,
און דער וואָס גיט זיי נישט אין מויל
moil in nisht zei git vos der un
mouth in not them gives who the one and

v'kiddeshu milchamah *(they sanctify war)* against him.
ברייטן זיי אָן אויף אים אַ מלחמה .
milchome a im oif on zei breitn
war a him upon on they prepare

6 Therefore lailah shall be unto you, because of the chazon;
ו דערום וועט אייַך זיַין נאַכט, אָן אַ זעונג ,
zeung a on nacht zain aich vet derum
vision a without night be you will therefore

and choshech shall come upon you because of the soothsaying, the divination;
און אייַך וועט זיַין פֿינצטער, אָן
on fintster zain vet aich un
without dark be will you and
וואָרזאָגן ,
vorzogen
divination

and the shemesh shall go down over the nevi'im,
און אונטערגיין וועט די זון אויף די נבֿיאים ,
neviim di oif zun di vet untergein un
prophets the upon sun the will decline and

and hayom shall be dark over them.
און שוואַרץ וועט דער טאָג אויף זיי .
zei oif tog der vet vern shvarts un
them upon day the will become black and

[7] Then shall the chozim *(seers)* be ashamed,

ז און די זעער וועלן זיין צו שאַנד ,
shand tsu zain veln zeer di un
shame to be will seers the and

and the kosemim *(diviners)* blush in bushah;

און די וואָרזאָגער וועלן זיך שעמען ,
shemen zich veln vorzoger di un
be ashamed selves will diviners the and

yea, they shall all cover their safam *(mustache)*;

און זיי וועלן אַלע פַֿאַרדעקן זייערע
zeyere fardekn ale veln zei un
their conceal all will they and

אויבערשטע ליפּ,
lip oibershte
lip upper

ki ein ma'aneh Elohim *(for there is no answer of G-d)*.

ווייל קיין ענטפֿער פֿון אלקים וועט נישט זיין .
zain nisht vet Elokim fun entfer kein vail
be not will G-d from answer any because

[8] But truly I am full of ko'ach

ח אָבער פַֿאַר וואָר , איך בין פֿול
ful bin ich vor far ober
full am I truly for but

by the Ruach of Hashem, and of mishpat, and of gevurah *(might)*,

מיט כּוח דורך דעם גייסט פֿון ה ,
Hashem fun gaist dem durch koiech mit
Hashem of spirit the through power with

to preach unto Ya'akov his peysha,

און מיט גערעכטיקייט און גבֿורה ,
gevure un gerechtikeit mit un
might and righteousness with and

and to Yisroel his chattat.

צו זאָגן יעקבֿ זיין פַֿאַרברעך ,
farbrech zain Yaakovn zogn tsu
transgression his Yaakov tell to

און ישׂראֵל זיין זינד .
zind zain Yisroeln un
sin his Yisroel and

[9] Hear this, I pray you, ye Rashei Bais Ya'akov,

ט הערט דאָס צו אַקאָרשט, איר קעפּ פֿון דעם הויז פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun hoiz dem fun kep ir akorsht tsu dos hert
Yaakov of house the of heads you now to this hear

and Ketzinim of Bais Yisroel,

און האַרן פֿון הויז פֿון ישׂראֵל,
Yisroel fun hoiz fun harn un
Yisroel of house of lords and

that abhor mishpat,

וואָס פַֿאַראומווערדיקט גערעכטיקייט,
gerechtikeit farumverdikt vos
justice despise who

and twist kol haYesharah *(all the right, the straight)*.

און פַֿאַרדרייט אַלץ וואָס איז גלײַך ;
glaich iz vos alts fardreit un
straight is that all twist and

[10] Boneh Tziyon b'damim *(they build up Tziyon with blood)*,

י מע בויט ציון מיט בלוט ,
blut mit Tsiyon boit me
blood with Tziyon builds one

and Yerushalayim with avlah *(iniquity)*.

און ירושלַים מיט אומרעכט.
umrecht mit Yerushalayim un
injustice with Yerushalayim and

[11] Her Rashim judge for a bribe,

יא אירע קעפּ משפּטן פַֿאַר שוחד ,
shochad far mishpetn kep ire
a bribe for judge heads her

and her kohanim play the hireling moreh *(teacher)*,

און אירע כּהנים לערנען פַֿאַר געצאָלט ,
getsolt far lernen koyanim ire un
payment for teach kohanim her and

and her nevi'im are fortune-tellers for kesef;

און אירע נבֿיאים וואָרזאָגן פַֿאַר געלט .
gelt far vorzogen neviim ire un
money for divine prophets her and

yet will they lean upon Hashem? And say:

און זיי לענען זיך אויף ה , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Hashem oif zich lenen zei un
say to so Hashem upon selves lean they and

Is not Hashem among us?

פַֿאַר וואָר, ה איז צווישן אונדז,
undz tsvishn iz Hashem vor far
us among is Hashem truly for

No ra'ah will come upon us.

אויף אונדז וועט נישט קומען קיין בייז .
beiz kein kumen nisht vet undz oif
evil any come not will us upon

12 Therefore because of you, Tziyon shall be plowed as a sadeh,

יב דערום וועט איבער אייַך ציון וויַ אַ
a vi Tsiyon aich iber vet derum
a like Tziyon you over will therefore

פֿעלד צעאַקערט ווערן ,
vern tseakert feld
become plowed field

and Yerushalayim shall become a rubble heap,

און ירושָלַיִם וועט ווערן הויפֿנס,
hoifns vern vet Yerushalayim un
heaps become will Yerushalayim and

and the Har HaBeis shall become a mound of scrubs.

און דער באַרג פֿון הס הויז
hoiz Hashems fun barg der un
house Hashem's of mountain the and

– וואַלדיקע הייכן .
heichn valdike
heights wooded

4 But in the acharit hayamim *(the last days)* it shall come to pass,

ד און עס וועט זיַין אין סוף פֿון די טעג,
teg di fun sof in zain vet es un
days the of end in be will it and

that the Har Beis Hashem shall be established

וועט שטיין פֿעסט דער באַרג פֿון הס הויז ,
hoiz Hashems fun barg der fest shtein vet
house Hashem's of mountain the firm stand will

as the rosh heharim *(chief of mountains)*,

אויבנאָן פֿון די בערג ,
berg di fun oibnon
mountains the of at the top

and it shall be exalted above the hills;

און ער וועט זיַין דערהויבן איבער די הייכן ;
heichn di iber derhoibn zain vet er un
heights the above exalted be will it and

and amim *(peoples)* shall stream unto it.

און אומות וועלן צו אים שטראָמען.
shtromen im tsu veln umes un
stream it to will peoples and

2 And Goyim rabbim shall come, and say:

ב און פֿיל פֿעלקער וועלן גיין און וועלן זאָגן :
zogn veln un gein veln felker fil un
say will and go will nations many and

Come, and let us go up to the Har Hashem,

קומט און לאָמיר אַרויפֿגיין צום באַרג פֿון ה ,
Hashem fun barg tsum aroifgein lomir un kumt
Hashem of mountain to the go up let us and come

and to the Beis Elohei Ya'akov;

און צום הויז פֿון אלוקי יעקבֿ ,
Yaakov Elokei fun hoiz tsum un
Yaakov the G-d of of house to the and

and He *(Hashem)* will be moreinu of His drakhim *(ways)*,

און ער וועט אונדז לערנען פֿון זיַינע וועגן ,
vegen zaine fun lernen undz vet er un
ways his of teach us will he and

and we will walk in His orkhot *(ways)*;

און מיר וועלן גיין אין זיַנע שטעגן;
shtegn zaine in gein veln mir un
paths his in go will we and

for torah shall go forth from Tziyon,

ווָאָרעם פֿון צִיּוֹן וועט אַרויסגיין אַ תּורה ,
toyre a aroisgein vet Tsiyon fun vorem
Torah a go out will Tziyon from because

and the Devar Hashem from Yerushalayim.

און הס ווָאָרט פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun vort Hashems un
Yerushalayim from word Hashem's and

[3] And He shall judge among amim rabbim,

[ג] און ער וועט משפּטן צווישן פֿיל אומות ,
umes fil tsvishn mishpetn vet er un
peoples many between judge will he and

and Hashem will be mochiach *(arbitrator)* for Goyim atzumim afar off;

און אַנטשיידן איבער מאַכטיקע פֿעלקער
felker machtike iber antsheiden un
nations mighty over adjudicate and

ביז אין דער וויַט ;
vait der in biz
distance the in until

and they shall beat their charavot *(swords)* into plow blades,

און זיי וועלן איבערשמידן זייערע שווערדן
shverdn zeyere ibershmidn veln zei un
swords their forge over will they and

אויף אַקעראיִזנס,
akeraizns oif
plowshares into

and their khanitot *(spears)* into pruning knives;

און זייערע שפּיזן אויף צווייגמעסערס ;
tsvaigmesers oif shpizn zeyere un
pruning hooks into spears their and

And Goy el Goy *(nation against nation)* will not take up cherev *(sword)*,

אַ פֿאָלק קעגן אַ פֿאָלק וועט נישט
nisht vet folk a kegen folk a
not will nation a against people a

הייבן אַ שווערד,
shverd a heibn
sword a raise

neither shall they learn milchamah *(war)* any more.

און מע וועט נישט מער לערנען מלחמה .
milchome lernen mer nisht vet me un
war learn more not will one and

[4] But they shall sit every man

[ד] און זיי וועלן זיצן איטלעכער
itlecher zitsn veln zei un
each one sit will they and

under his gefen *(vine)* and under his te'enah *(fig tree)*;

אונטער זיַן ווַיַנשטאָק און אונטער
unter un vainshtok zain unter
under and vine his under

זיַן פֿייַגנבוים ,
faignboim zain
fig tree his

and none shall make them afraid;

און קיינער וועט נישט שרעקן ;
shrekn nisht vet keiner un
be afraid not will anyone and

for the mouth of Hashem Tzva'os hath spoken.

ווָאָרעם דאָס מויל פֿון ה צְבָאוֹת האָט גערעדט.
geredt hot Tseva'ot Hashem fun moil dos vorem
spoken has of hosts Hashem of mouth the because

[5] For Kol HaAmmim will walk

[ה] ווָאָרעם אַלע פֿעלקער מעגן גיין
gein megn felker ale vorem
go may nations all for

every one b'shem Elohav,

איטלעכס אין נאָמען פֿון זײַן ג-ט,
G-t zain fun nomen in itlecher
G-d his of name in each

and we will walk b'shem Hashem

אָבער מיר וועלן גיין אין נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen in gein veln mir ober
Hashem of name in go will we but

Eloheinu l'olam va'ed.

אלוקינו אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif Elokeinu
always and ever for our G-d

[6] In Yom HaHu, saith Hashem,

[ו] אין יענעם טאָג, זאָגט ה ,
Hashem zogt tog yenem in
Hashem declares day that in

will I gather that which is lame,

וועל איך איַינזאַמלען די וואָס הינקט,
hinkt vos di ainzamlen ich vel
limp that the ones gather together I will

and I will gather those which have been thrust out,

און צונויפֿקלײַבן די וואָס איז פֿאַרשטויסן ,
farshtoisen iz vos di tsunoifklaibn un
driven away is that the ones assemble and

and those that I have afflicted;

און די וועמען איך האָב שלעכטס געטאָן.
geton shlechts hob ich vemen di un
done evil have I whom the ones and

[7] And I will make that which is lame a She'erit *(remnant)*,

[ז] און איך וועל מאַכן די הינקעדיקע פֿאַר אַן איבערבלײַב,
iberblaib an far hinkedike di machn vel ich un
remnant a for lame the make will I and

v'hannahala'ah *(and that which is far removed)* a Goy atzum *(mighty nation)*;

און די דערוויַטערטע פֿאַר אַ
a far dervaiterte di un
a for removed the ones and

מאַכטיקן פֿאָלק ,
folk machtikn
people mighty

and Hashem shall reign over them in Har Tziyon

און ה וועט קיניגן איבער זיי
zei iber kinign vet Hashem un
them over reign will Hashem and

אויפֿן באַרג ציון
Tsiyon barg oifn
Tziyon mount on

me'attah ve'ad olam *(from henceforth, even for ever)*.

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

[8] And thou, O migdal eder *(tower of the flock)*, hill of Bat Tziyon,

[ח] און דו מִגדל-עֵדֶר , פֿעסטונגבאַרג
festungbarg Migdal-Eder du un
stronghold hill Migdal-Eder you and

פֿון טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter fun
Tziyon daughter of

unto thee shall it come,

צו דיר וועט עס אָנקומען ;
onkumen es vet dir tsu
come it will you(SG) to

even the hammemshalah harishonah *(former dominion)*;

יאָ , קומען וועט די פֿריִערדיקע ממשלה ,
memshole frierdike di vet kumen yo
dominion former the will come yes

the mamlachah *(kingdom)* shall come to Bat Yerushalayim.

די מלוכה פֿון טאָכטער ירושָלַיִם .
Yerushalayim tochter fun meluche di
Yerushalayim daughter of kingdom the

[9] Now why dost thou cry out aloud?

ט אַצונד נאָך וואָס שרייַסטו מיט געשרייען ?
geshreyen mit shraistu vos noch atsund
shouts with do you(sg) cry out why still now

Is there no melech in thee?

איז קיין מלך נישטאָ אין דיר ,
dir in nishto melech kein iz
you(SG) in there is not king any is

Is thy yo'eitz *(counselor)* perished?

איז דײַן בַּעַל-יוֹעץ אונטערגעגאַנגען,
untergegangen baal-yoets dain iz
gone down counsellor your is

For pangs have taken thee like a woman in labor.

וואָס ווייעניש האָט דיך אָנגענומען ווי אַ
a vi ongenumen dich hot veyenish vos
a like seized you(SG) has labor pain that

געווינערין ?
gevinerin
woman in labor

[10] Be in pain, and labor to bring forth, O Bat Tziyon,

י דרײַ זיך און האָב ווייען , טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter veyen hob un zich drai
Tziyon daughter pangs have and self turn

like a woman in labor;

אַזוי ווי אַ געווינערין ,
gevinerin a vi azoi
woman in labor a like so

for now shalt thou go forth out of the city,

וואָרעם אַצונד וועסטו אַרויסגיין פֿון דער שטאָט,
shtot der fun aroisgein vestu atsund vorem
city the from go out will you(sg) now because

and thou shalt dwell in the sadeh,

און וועסט ווינען אין פֿעלד,
feld in voinen vest un
field in dwell will and

and thou shalt go even to Babylon;

און וועסט קומען קיין בָּבֶל ;
Bavel kein kumen vest un
Bavel to come will and

there shalt thou be rescued;

דאָרטן וועסטו ניצול ווערן ,
vern nitsl vestu dortn
become saved will you(sg) there

there Hashem shall redeem thee

דאָרטן וועט דיך אויסלייזן ה
Hashem oisleizen dich vet dortn
Hashem redeem you(SG) will there

from the hand of thine oyvim *(enemies)*.

פֿון דער האַנט פֿון דײַנע פֿײַנט .
faint daine fun hant der fun
enemies your of hand the from

[11] Now also Goyim rabbim are gathered against thee,

יא און אַצונד האָבן זיך איינגעזאַמלט אויף
oif aingezamlt zich hobn atsund un
against gathered selves have now and

דיר פֿיל פֿעלקער,
felker fil dir
nations many you(SG)

that say: Let her be profaned and desecrated,

וואָס זאָגן : זאָל זי פֿאַרשוועבט ווערן ,
vern farshvecht zi zol zogn vos
become desecrated she shall say who

and let our eye gloat over Tziyon.

און זאָל אונדזער אויג זיך אָנקוקן אויף ציון .
Tsiyon oif onkukn zich oig undzer zol un
Tziyon upon look on self eye our shall and

[12] But they have no da'as of the machshevot Hashem *(thoughts of* Hashem*)*,

ב אָבער זיי ווייסן נישט די טראַכטונגען
trachtungen di nisht veisn zei ober
thoughts the not know they but
פֿון ה׳ ,
Hashem fun
Hashem of

neither have they binah *(understanding)* of His etzah *(divine plan)*;

און זיי פֿאַרשטייען נישט זיין באַראָט,
barot zain nisht farshteyen zei un
counsel his not understand they and

for He shall gather them like the sheaves into the threshing floor.

אַז ער האָט זיי איינגעזאַמלט ווי אַ
a vi aingezamlt zei hot er az
a like gathered them has he that
גאַרב אין דרעש-שיַיער .
dresh-shaier in garb
threshing floor in sheaf

[13] Arise and thresh, O Bat Tziyon;

ג שטיי אויף און דרעש, טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter dresh un oif shtei
Tziyon daughter thresh and up stand

for I will make thine keren *(horn)* barzel *(iron)*,

וואָרעם דיַין האָרן וועל איך מאַכן אייַזן,
aizn machn ich vel horn dain vorem
iron make I will horn your for

and I will make thy hooves bronze;

און דיַינע קלויען וועל איך מאַכן קופּער,
kuper machn ich vel kloien daine un
bronze make I will hooves your and

and thou shalt beat in pieces amim rabbim;

און וועסט צעשטויסן פֿיל פֿעלקער,
felker fil tseshtoisn vest un
nations many crush will and

and I will devote unto Hashem as cherem their ill-gotten gains,

און מאַכן חרם צו ה׳ זייער רויב ,
roib zeyer Hashem tsu cheirem machn un
plunder their Hashem to devoted make and

and their wealth unto Adon Kol HaAretz.

און זייער פֿאַרמעג צום האַר פֿון
fun har tsum farmeg zeyer un
of L-rd to the possessions their and
דער גאַנצער ערד .
erd gantser der
earth whole the

[14] [5:1] Now gather thyself in troops, O Bat Gedud *(Daughter of Troops)*;

ה.א איצט זאַמלט אייַך אייַן דיַינע חילות, אָ
o chilut daine ain aich zamlt itst
o hosts your in you gather now
דו טאָכטער פֿון חילות,
chilut fun tochter du
hosts of daughter you

a matzor *(siege)* hath been laid against us;

מען האָט אַ באַלאַגערונג איבער אונדז גענומען,
gemacht undz iber balagerung a hot men
made us over siege a has one

they shall strike the Shofet Yisroel

זיי וועלן דעם שופֿט פֿון ישׂראל
ysrl fun shoifet dem veln zei
Israel of judge the will they

with a rod upon the cheek.

שלאָגן אויף די באַקן מיט אַ רוט.
rut a mit bakn di oif shlogn
rod a with cheek the on strike

5 [5:2] But thou, Beit-Lechem Ephratah,

ה און דו , בית-לֶחֶם אין אֶפֿרָת ,
Efratah in Beis-Lechem du un
Ephratah in Beit-Lechem you and

though thou be little among the Alphei Yehudah *(Thousands of Yehudah)*,

וואָס קליין ביסטו צווישן די טויזנטן
toizntn di tsvishn bistu klein vos
thousands the among are you small that

, יהודה פֿון
Yehudah fun
Yehudah of

yet out of thee shall He come forth unto Me

פֿון דיר וועט מיר אַרויסגיין
aroisgein mir vet dir fun
go out me will you(SG) from

that is to be Moshel Yisroel;

דער וואָס וועט זיין אַ געוועלטיקער
geveltiker a zain vet vos der
ruler a be will which the one

איבער יִשְׂרָאֵל,
Yisroel iber
Yisroel over

whose goings forth have been mikedem *(from everlasting)*,

און זיין אָפּשטאַם איז פֿון אייביק,
eibik fun iz opshtam zain un
forever from is origin his and

mimei olam *(from the days of eternity)*.

פֿון די טעג פֿון אייביקייט.
eibikeit fun teg di fun
eternity of days the from

[2] 5:3 Therefore will He give them up,

ה.ג פֿאַר וואָר, ער וועט זיי איבערגעבן צו זייערע פֿיַנט
faint zeyere tsu ibergebn zei vet er vor far
enemies their to give over them will he truly for

until the Et Yoledah *(time when she who is in labor)* hath brought forth;

ביז דער צייט אין איר יוֹלֶדָה וועז
ven yoledah ir in tsait der biz
when woman in labor her in time the until

די פֿרוי געבורט ;
geburt froi di
gives birth woman the

then the rest of His Brethren

אָבער דער איבערבליַב פֿון זיַנע ברידער
brider zaine fun iberblaib der ober
brothers his of remnant the but

shall return unto Bnei Yisroel.

וועט זיך אומקערן מיט די קינדער
kinder di mit umkeren zich vet
children the with return selves will

פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun
Israel of

[3] 5:4 And He shall stand and shall shepherd in the strength of Hashem,

ג.ד און ער וועט אויפֿשטיין און פֿיטערן
fitern un oifshtein vet er un
shepherd and arise will he and

מיט מאַכט פֿון ה ,
Hashem fun macht mit
Hashem of power with

in the majesty of the Shem of Hashem Elohav,

מיטן נאָמען פֿון מאַיעסטעט פֿון ה זיין ג-ט;
G-t zain Hashem fun maiestet fun nomen mitn
G-d his Hashem of majesty of name with the

and they shall live;

און זיי וועלן זיצן רואיק ,
ruik zitsn veln zei un
peacefully sit will they and

for then shall He be great unto
the ends of ha'aretz.

וואָרעם ער וועט דענצמאָל זײַן גרויס ביז די
di biz grois zain dentsmol vet er vorem
the to great be then will he for

ערקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn
earth the of ends

4 5:5 And this shall be Shalom.
When the Assyrian shall
invade our land;
and when he shall set foot on
our armenot *(citadels)*,
then shall we raise against him
shivah ro'im *(seven shepherds)*,
and shmoneh nesikhei adam *(eight
leaders [tribal princes] of men)*.

ד ה און אַזאַ וועט זײַן דער שלום :
sholem der zain vet aza un
peace the be will such and

אַז אשור וועט קומען אין אונדזער לאַנד,
land undzer in kumen vet Ashur az
land our in come will Assyria when

און אַז ער וועט טרעטן אין אונדזערע פּאַלאַצן,
palatsn undzere in tretn vet er az un
palaces our in tread will he when and

וועלן מיר אויפֿשטעלן אויף אים זיבן פּאַסטוכער,
pastucher zibn im oif oifshteln mir veln
shepherds seven him against set up we will

און אַכט פֿירשטלעכע לײַט .
lait firshtleche acht un
people princely eight and

5 5:6 And they shall shepherd Eretz Ashur
(Assyria) with the cherev,

ה ו און זיי וועלן צעברעכן דאָס לאַנד
land dos tsebrechn veln zei un
land the break will they and

אשור מיטן שוואַרד,
shverd mitn Ashur
sword with the Assyria

and Eretz Nimrod at its gates;

און לאַנד נִמרוֹד מיט אירע אייגענע קלינגען.
klingen eigene ire mit Nimrod land un
blades own its with Nimrod land and

thus shall He deliver us
from the Assyrian,

און מע וועט אונדז מציל זײַן פֿון אשור ,
Ashur fun zain matsl undz vet me un
Assyria of be rescued us will one and

when he cometh into
our land,

אַז ער וועט קומען אין אונדזער לאַנד,
land undzer in kumen vet er az
land our into come will he when

and when he sets foot
within our borders.

און אַז ער וועט טרעטן אין אונדזער גבֿול .
gvul undzer in tretn vet er az un
territory our in tread will he when and

6 5:7 And the She'erit Ya'akov shall be in
the midst of many people

ז ו און דער איבערבלייַב פֿון יעקבֿ וועט זײַן
zain vet Yaakov fun iberblaib der un
be will Yaakov of remnant the and

צווישן די פֿיל אומות ,
umes fil di tsvishn
peoples many the among

like tal *(dew)* from Hashem, like the
showers upon the grass,

ווי טוי פֿון ה , ווי שפּרייַרעגן
shpreiregn vi Hashem fun toi vi
showers like Hashem from dew like

אויף גראָז,
groz oif
grass on

that doth not await
man's bidding,

וואָס האָפֿט נישט אויף אַ מענטשן ,
mentshn a oif nisht hoft vos
men a on not hope that

nor tarry for the bnei adam.

און ווארט נישט אויף מענטשנקינדער .
mentshnkinder oif nisht vort un
children of men on not waits and

7 5:8 And the She'erit Ya'akov shall be among the Goyim

ז ח און דער איבערבלייב פון יעקבֿ ווען
vet Yaakov fun iberblaib der un
will Yaakov of remnant the and

זיין צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn zain
nations the among be

in the midst of many people

אין מיטן פון די פֿיל אומות ,
umes fil di fun mitn in
peoples many the of midst in

like an aryeh among the beasts of the forest,

ווי אַ לייב צווישן די חיות פון וואַלד ,
vald fun chayes di tsvishn leib a vi
forest of the creatures the among lion a like

like a young lion among the edrei tzon *(flocks of sheep)*;

ווי אַ יונגלייב צווישן סטאַדעס שאָף ,
shof stades tsvishn yungleib a vi
sheep flocks of among young lion a like

who, if he go through, both treadeth down, and teareth in pieces,

וואָס אַז ער גייט דורך צעטרעט
tsetret durch geit er az vos
tramples through goes he when which

ער און פֿאַרצוקט ,
fartsukt un er
tears apart and he

and none can deliver.

און נישטאָ ווער זאָל מציל זיין .
zain matsl zol ver nishto un
be rescued shall who there is not and

8 5:9 Thine hand shall be lifted up upon thine adversaries,

ח ט דיין האַנט וועט זיין דערהויבן איבער
iber derhoibn zain vet hant dain
over lifted up be will hand your

דיינע דריקער ,
driker daine
oppressors your

and kol oyvecha *(all thine enemies)* shall be cut off.

און אַלע דיינע פֿיינט וועלן פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn veln faint daine ale un
become cut off will enemies your all and

9 5:10 And it shall come to pass in Yom HaHu, saith Hashem,

ט י און עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

זאָגט ה ,
zogt Hashem
declares

that I will cut off thy susim out of the midst of thee,

וועל איך פֿאַרשניידן דיינע פֿערד פון
fun ferd daine farshnaidn ich vel
from horses your cut off I will

צווישן דיר ,
dir tsvishn
you(SG) among

and I will destroy thy merkavot *(chariots)*;

און איך וועל אונטערברענגען דיינע רייטוועגן.
raitvegn daine unterbrengen vel ich un
chariots your destroy will I and

10 5:11 And I will cut off the cities of thy land,

י א און איך וועל פַֿארשניידן די שטעט
shtet di farshnaidn vel ich un
cities the cut off will I and

פון דײַן לאַנד,
land dain fun
land your of

and throw down all thy mivtzarim *(fortresses)*;

און צעשטערן אַלע דײַנע פֿעסטונגען .
festungen daine ale tseshtern un
strongholds your all destroy and

11 5:12 And I will cut off keshafim *(witchcrafts)* out of thine hand; n tsvishen dir,

י ב און איך וועל פַֿארשניידן די כישופֿן ,
kishefn di farshnaidn vel ich un
sorceries the cut off will I and

פון דײַן האַנט,
hant dain fun
hand your from

un vest zich mer nisht b
and thou shalt have no more sorcerers;

און בײַ דיר וועלן נישט זײַן קיין
kein zain nisht veln dir bai un
any be not will you(SG) by and

וואָרזאָגערס.
vorzogers
soothsayers

12 5:13 Thy graven images also will I cut off,

י ב י ג און איך וועל פַֿארשניידן דײַנע געשניצטע
geshnitste daine farshnaidn vel ich un
carved your cut off will I and

געצן
getsn
idols

and thy sacred pillars out of the midst of thee;

און דײַנע זײַלשטיינער פון צווישן דיר ,
dir tsvishn fun zailshteiner daine un
you(SG) among from sacred pillars your and

and lo tishtachaveh *(thou shalt no more bow down to, worship)* the work of thine hands.

און וועסט זיך מער נישט בוקן צום
tsum bukn nisht mer zich vest un
to the bow down not more self will and

ווערק פון דײַנע הענט .
hent daine fun verk
hands your of work

13 5:14 And I will pluck up thy Asherim out of the midst of thee;

י ד און איך וועל אויסרײַסן דײַנע געצנבײמער
getsnbeimer daine oisraisn vel ich un
Asherah your tear out will I and

פון צווישן דיר ;
dir tsvishn fun
you(SG) among from

so will I destroy thy cities.

און איך וועל פַֿארטיליקן דײַנע פֿײַנט .
faint daine fartiliken vel ich un
enemies your destroy will I and

14 5:15 And I will execute vengeance

י ד טו און איך וועל נקמה נעמען
nemen nekome vel ich un
take vengeance will I and

in anger and fury

מיט כּעס און מיט גרימצאָרן
grimtsorn mit un kaas mit
wrath fury with and anger with

upon the Goyim that were without mishma'at *(obedience)*.

פון די פֿעלקער וואָס האָבן נישט צוגעהערט.
tsugehert nisht hobn vos felker di fun
paid heed not have who nations the from

6 Hear ye now what Hashem saith:

ו הערט אַקאָרשט צו וואָס ה זאָגט :
zogt Hashem vos tsu akorsht hert
declares Hashem what to now hear

Arise, contend thou before heharim *(the mountains)*,

שטיי אויף, טענה פֿאַר די בערג ,
berg di far taine oif shtei
mountains the before argue up stand

and let the hills hear thy voice.

און זאָלן הערן די הייכן דיין קול .
kol dain heichn di hern zoln un
voice your heights the hear shall and

[2] Hear ye, O harim *(mountains)*, the riv Hashem *(dispute, case, lawsuit of* Hashem*)*;

ב הערט צו , איר בערג , דעם קריג
krig dem berg ir tsu hert
dispute the mountains you to hear

פֿון ה ,
Hashem fun
Hashem of

listen, ye enduring mosedei eretz *(foundations of the earth)*;

און איר מאַכטיקע , די גרונטפֿעסטן
gruntfestn di machtike ir un
foundations the mighty ones you and

פֿון דער ערד ;
erd der fun
earth the of

for Hashem hath a case against His people,

וואָרעם ה האָט אַ קריג מיט זיין פֿאָלק ,
folk zain mit krig a hot Hashem vorem
people his with dispute a has Hashem for

and He will contend with Yisroel.

און מיט ישׂראֵל וועט ער אַ ווידוח האָבן.
hobn vikuech a er vet Yisroel mit un
have argument an he will Yisroel with and

[3] O Ami *(My people)*, what have I done unto thee?

ג מיין פֿאָלק , וואָס האָב איך דיר געטאָן?
geton dir ich hob vos folk main
done you(SG) I have what people my

And wherein have I been a burden to thee?

און מיט וואָס האָב איך דיך מיד געמאַכט?
gemacht mid dich ich hob vos mit un
made weary you(SG) I have what with and

Testify against Me.

זאָג עדות אַקעגן מיר.
mir akegn eides zog
me against testimony tell

[4] For I brought thee up out of Eretz Mitzrayim,

ד וואָרעם איך האָב דיך אויפֿגעבראַכט פֿון
fun oifgebracht dich hob ich vorem
from brought up you(SG) have I for

לאַנד מִצרַים ,
Mitsrayim land
Egypt land

and redeemed thee out of the bais avadim *(house of slaves)*;

און פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט
knechtshaft fun hoiz dem fun un
slavery of house the from and

דיך אויסגעלייזט,
oisgeleizt dich
redeemed you(SG)

and sent before thee Moshe, Aharon, and Miryam.

און דיר פֿאַרויס געשיקט משהן ,
Mosheen geshikt farois dir un
Moshe sent ahead of you(SG) and

אַהרֹנען , און מִרְיָמען .
Miryamen un Aharonen
Miryam and Aaron

[5] O Ami *(My people)*, remember now

ה מײַן פֹאָלק , דערמאָן זיך אַקאָרשט
akorsht zich dermon folk main
now self remember people my

what Balak Melech Moav did plot,

וואָס בָּלָק דער מלך פֿון מוֹאָבּ
Moav fun melech der Balak vos
Moav of king the Balak what

האָט באַראָטן,
barotn hot
advised has

and what Balaam ben Be'or answered him

און וואָס אים האָט געענטפֿערט בִּלְעָם
Bilaam geentfert hot im vos un
Balaam answered has him what and

דער זון פֿון בעוֹרן ;
Beoren fun zun der
Be'or of son the

from Sheetim to Gilgal;

וואָס איך האָב געטאָן פֿון שִׁטִּים
Shitim fun geton hob ich vos
Sheetim from done have I what

ביז גִּלְגָּל ,
Gilgal biz
Gilgal until

that ye may have da'as of the tzidkot *(righteous acts of)* Hashem.

כּדי מע זאָל וויסן די געראָכטיקייט
gerechtikeit di visen zol me kedei
righteousness the know shall one so that

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

[6] With what shall I come before Hashem,

ו מיט וואָס זאָל איך קומען פֿאַר ה ,
Hashem far kumen ich zol vos mit
Hashem before come I shall what with

and bow myself before Elohei Marom *(G-d on High)*?

און מיך בייגן פֿאַר דעם אַלע
ale dem far beigen mich un
all the before bow myself and

העכסטן אלקים ?
Elokim hechstn
G-d highest

Shall I come before Him with olot *(burnt offerings)*,

זאָל איך קומען פֿאַר אים מיט בראַנדאָפּפֿער ,
brandopfer mit im far kumen ich zol
olah with him before come I shall

with calves a year old?

מיט קעלבער אייניאָריקע ?
einiorike kelber mit
one year old calves with

[7] Will Hashem be pleased with thousands of eilim *(rams)*,

ז וועט ה באַווילקן טויזנטן ווידערס ,
viders toizntn bavilikn Hashem vet
rams thousands approve Hashem will

or with ten thousand rivers of shemen *(olive oil)*?

צען טויזנטן טײַכן מיט איל?
eil mit taichn toizntn tsen
oil with rivers thousands ten

Shall I give my bechor *(firstborn)* for my peysha,

זאָל איך געבן מײַן בכור פֿאַר מײַן פֿאַרברעך ,
farbrech main far bechor main gebn ich zol
transgression my for firstborn my give I shall

the p'ri *(fruit)* of my beten for the chattat *(sin)* of my nefesh?

די פֿרוכט פֿון מײַן לײַב פֿאַר דער זינד פֿון מײַן זעל ?
zel main fun zind der far laib main fun frucht di
soul my of sin the for body my of fruit the

[8] He hath showed thee, O adam *(man)*, what is tov.

ח מע האָט דיר אָנגעזאָגט, מענטש, וואָס איז גוט ,
gut iz vos mentsh ongezogt dir hot me
good is what man told you(SG) has one

And what doth Hashem require of thee,

און וואָס ה פֿאַרלאַנגט פֿון דיר :
dir fun farlangt Hashem vos un
you(SG) from demands Hashem what and

but to do mishpat, and ahavat chesed,

נאָר בלויז טאָן גערעכטיקייט און ליב האָבן גענאָד,
genod hobn lib un gerechtikeit ton bloiz nor
grace have love and righteousness do merely only

and to walk humbly with Eloheicha?

און אומגיין שטיל פֿאַר דיין ג-ט.
G-t dain far shtil umgein un
G-d your before silently walk and

[9] Hashem's voice crieth unto the ir *(city)*:

ט האָרך! ה רופֿט צו דער שטאָט –
shtot der tsu ruft Hashem horch
city the to calls Hashem listen

To fear Thy Shem *(Name)* is wisdom;

און דער קלוגער וועט אַכטן אויף דיין נאָמען –
nomen dain oif achten vet kluger der un
name your to watch out will wise one the and

heed the rod and the One who appointed it.

הערט דעם שטעקן, און ווער דאָס האָט באַשערט .
bashert hot dos ver un shtekn dem hert
appointed has that who and rod the hear

[10] Are there yet the otzerot *(treasures)* of wickedness

י קען איך נאָכאָנאַנד פֿאַרגעסן דאָס הויז
hoiz dos fargesen nochanand ich ken
house the forget still I can

פֿון דעם אומגערעכטן,
umgerechtn dem fun
unjust the of

in the bais rasha *(the house of the wicked)*, and the scant measure, the too small eifah *(bushel)* which is accursed?

די שאַצן פֿון אומרעכט און די קאַרגע
karge di un umrecht fun shatsn di
scanty the and injustice of treasures the

מאָס די פֿאַרשאָלטענע?
farsholtene di mos
cursed the measure

[11] Shall I acquit the one with dishonest scales,

יא קען איך ריין מאַכן פֿאַר אומגערעכטע
umgerechte far machn rein ich ken
unjust for make tahor I can

וואָגשאָלן,
vogsholn
scales

and with the bag of mirmah *(deceitful)* weights?

און פֿאַר אַ בייטל מיט פֿאַלשע וואָגשטיינער?
vogshteiner falshe mit baitl a far un
weights false with bag a for and

[12] For the oisher *(the wealthy)* thereof are full of chamas *(violence)*,

יב וואָרעם אירע רייכע לייט זיינען
zainen lait raiche ire vorem
are people rich her for

פֿול מיט רויב ,
roib mit ful
robbery with full

and the inhabitants thereof have spoken sheker,

און אירע באַווינער רעדן פֿאַלש,
falsh redn bavoiner ire un
falsely speak inhabitants her and

and their leshon *(tongue)* is remiyah *(guile)* in their mouth.

און זייער צונג איז באַטרוג אין זייער מויל .
moil zeyer in batrug iz tsung zeyer un
mouth their in deceit is tongue their and

[13] Therefore also will I make thee sick in striking thee,

ג דערום האָב איך אויך דיך
dich oich ich hob derum
you(SG) also I have therefore
געשלאָגן ביז קראַנק,
krank biz geshlogn
sick until struck

in making thee desolate because of chattotecha.

דיך פֿאַרוויסט פֿאַר דיַינע זינד.
zind daine far farvist dich
sins your for laid waste you(SG)

[14] Thou shalt eat, but not be satisfied;

ד דו וועסט עסן און נישט זאַט ווערן ,
vern zat nisht un esen vest du
become satisfied not and eat will you

and thy emptiness remains in thee;

און דיַין הונגער וועט זיַין אין דיַינע אינגעווייד;
ingeveid daine in zain vet hunger dain un
innards your in be will hunger your and

and thou shalt put away but not save;

און וועסט טראָגעדיק ווערן , און נישט געווינען ,
gevinen nisht un vern trogedik vest un
give birth not and become pregnant will and

and that which thou deliverest will I give up to the cherev *(sword)*.

און וואָס דו וועסט געווינען וועל איך צום
tsum ich vel gevinen vest du vos un
to I will give birth will you what and
שווערד איבערגעבן.
ibergebn shverd
give over sword

[15] Thou shalt sow the zera, but thou shalt not reap the katzir *(harvest)*;

ט דו וועסט זייען , און נישט שניידן ,
shnaidn nisht un zeyen vest du
reap not and sow will you

thou shalt tread the zayit *(olives)*, but thou shalt not anoint thee with shemen *(olive oil)*;

דו וועסט טרעטן איילבערטן, און זיך
zich un eilbertn tretn vest du
self and olives tread will you
נישט זאַלבן מיט אייל,
eil mit zalbn nisht
oil with anoint not

and yayin shalt thou not drink.

און טרויבנזאַפֿט, און נישט טרינקען קיין ווייַן .
vain kein trinken nisht un troibnzaft un
wine any drink not and grape juice and

[16] For the chukkot Omri *(statutes of Omri)* are kept,

טז ווייַל אָפּגעהיט ווערן די מינהגים
minhogim di vern opgehit vail
customs the are guarded because
פֿון עָמרין ,
Omrien fun
Omri of

and kol ma'aseh Bais Ach'av *(all the works of the House of Ahab)*;

און אַל די טוענישן פֿון אַחאָבס הויז ,
hoiz Achavs fun tuenish di al un
house Ach'av's of doings the all and

and ye walk in their mo'atzot *(advise, counsel)*;

און איר זייַט געגאַנגען אין זייערע עצות ;
etsut zeyere in gegangen zait ir un
counsels their in having gone are you and

therefore, I should make thee a desolation,

דערום וועל איך דיך מאַכן
machn dich ich vel derum
make you(SG) I will therefore
פֿאַר אַ שרעק,
shrek a far
terror a for

and the inhabitants thereof an object of hissing;

און אירע באַווינער פֿאַר אַ שמוצערונג ;
shmutserung a far bavoiner ire un
mocking a for inhabitants her and

therefore ye shall bear the cherpah *(scorn, abuse, disgrace)* of Ami *(My people)*.

און די שאַנד פֿון מײַן פֿאָלק וועט
vet folk main fun shand di un
will people my of shame the and

איר טראָגן.
trogn ir
bear you

7 Woe is me! For I am become like a gathering of kayitz *(summer fruit)*,

ז ווייַ מיר, וואָס איך בין ווי בײַם נאָכזאַמל
nochzaml baim vi bin ich vos mir vei
gleaning at the like am I that me woe

פֿון זומער ,
zumer fun
summer of

like a gleaning of the vintage;

ווי בײַם נאָכקלײַב פֿון דער לעז !
lez der fun nochklaib baim vi
harvest the of gathering at the like

there is no grape cluster to eat,

נישטאָ אַ הענגל צום עסן ,
esen tsum hengl a nishto
eat to cluster a there is not

none of the early figs my nefesh desired.

אַן ערשטפֿרוכט וואָס מײַן זעל געלוסט.
gelust zel main vos ershtfrucht an
desires soul my that firstfruit a

[2] The chasid has disappeared from ha'aretz;

ב אונטערגעגאַנגען איז דער פֿרומער פֿון לאַנד ,
land fun frumer der iz untergegangen
land from pious one the is perished

and there is none yashar *(upright, straight)* among men;

און קיין רעכטפֿאַרטיקער צווישן מענטשן
mentshn tsvishn rechtfartiker kein un
men among upright person any and

איז נישטאָ ;
nishto iz
there is not is

they all lie in wait for dahm;

אַלע לויערן זיי אויף בלוט ,
blut oif zei loiern ale
blood for they lurk all

they hunt every man his brother with a net.

איינער דעם אַנדערן פֿאַנגען זיי אין נעץ .
nets in zei fangen andern dem einer
net in they track another the one

[3] That they may do evil with both hands skillfully,

ג אויף שלעכטס טאָן זײַנען די הענט
hent di zainen ton shlechts oif
hands the are doing evil for

וואָס דאַרפֿן גוטס טאָן;
ton guts darfn vos
do good need to that

the sar and the shofet asketh for a bribe;

דער שָׂרה פֿאַרלאַנגט, און דער ריכטער
richter der un farlangt srorh der
judge the and demands ruler the

איז פֿאַר באַצאָלט,
batsolt far iz
pay for is

and hagadol uttereth the evil of his nefesh *(soul)*;

אוּן דער גרוֹסיער מאַן, ער רעדט דִי
di redt er man grusier der un
the speaks he man great the and
געריקייט פוֹן זיין זעל;
zel zain fun gerikeit
soul his of desire

so they weave it.

אַזוי האָבן זיי עס פֿאַרדרייט.
fardreit es zei hobn azoi
twisted it they have thus

[4] The best of them is like a brier;

[ד] דער בעסטער פוֹן זיי איז ווי אַ דאָרן,
dorn a vi iz zei fun bester der
thorn a like is them of best the

the yashar *([most] upright)* is sharper than a thorn hedge;

דער רעכטפֿאַרטיקער, ערגער פוֹן אַ שטעכיקער
shtechiker a fun erger rechtfartiker der
prickly a than worse upright the
צאַם .
tsam
closed-in enclosure

the yom of thy watchmen and thy pekuddah *(visitation)* cometh;

דער טאָג פוֹן דיינע זעער, דיין רעכנשאַפֿט,
rechnshaft dain zeer daine fun tog der
reckoning your seers your of day the
איז געקומען ;
gekumen iz
come is

now shall their confusion follow.

אַצונד וועט געשען זייער צעטומלענישׁ .
tsetumlenish zeyer geshen vet atsund
confusion their happen will now

[5] Trust ye not in a re'a,

[ה] זאָלט איר נישט גלויבן אין אַ חבֿר ,
chever a in gloibn nisht ir zolt
friend a in believe not you shall

put ye not confidence in an alluf *(confidant)*;

זאָלט איר אייך נישט פֿאַרזיכערן אויף אַ
a oif farzichern nisht aich ir zolt
a in trust not yourselves you shall
גוטן פֿרײַנט;
fraint gutn
friend good

keep the doors of thy mouth from her

פוֹן דער וואָס ליגט אין דיין בוזעם,
buzem dain in ligt vos der fun
bosom your in lies who the one from

that lieth in thy kheyk *(bosom)*.

היט די טירן פוֹן דיין מויל .
moil dain fun tirn di hit
mouth your of doors the beware

[6] For the ben dishonoureth the av,

[ו] וואָרעם אַ זון באַנַוולט אַ פֿאָטער,
foter a banavlt zun a vorem
father a dishonors son a for

the bat riseth up against her em,

אַ טאָכטער שטעלט זיך קעגן איר מוטער,
muter ir kegen zich shtelt tochter a
mother her against self stands daughter a

the kallah against her chamot;

אַ שנור קעגן איר שוויגער ,
shviger ir kegen shnur a
mother-in-law her against daughter-in-law a

a man's enemies are the men of his own bais.

די שׂונאים פוֹן אַ מענטשן זיינען זייַנע הויזלייט .
hoizlait zaine zainen mentshn a fun sonem di
household members his are person a of enemies the

[7] Therefore I will look [in hope] for Hashem;

ז אָבער איך קוק אויס אויף ה ,
Hashem oif ois kuk ich ober
Hashem for out look I but

I will wait for Elohei Yishi *(the G-d of my Salvation)*; , איך האָר צום ה פֿון מײַן הילף
hilf main fun Hashem tsum har ich
salvation my of Hashem to wait for I

Elohai *(my G-d)* will hear me. מײַן ג-ט וועט מיך צוהערן .
tsuhern mich vet G-t main
hear me will G-d my

[8] Don't joyously gloat over me, O mine enemy;

ח נישט פֿרייען זאָלסטו זיך אויף מיר,
mir oif zich zolstu freyen nisht
me over self shall you rejoice not

מײַן שׂונאטע,
sonte main
enemy my

when I fall, I shall rise; אַז איך בין געפֿאַלן, וועל איך אויפֿשטיין,
oifshtein ich vel gefaln bin ich az
rise I will fallen am I when

when I sit in choshech, Hashem shall be ohr unto me. אַז איך זיץ אין פֿינצטערניש, איז ה
Hashem iz fintsternish in zits ich az
Hashem is darkness in sit I when

מיר אַ ליכט.
licht a mir
light a for me

[9] I will bear the wrath of Hashem, ט דעם צאָרן פֿון ה וועל איך טראָגן,
trogn ich vel Hashem fun tsorn dem
bear I will Hashem of anger the

because I have sinned against Him, ווײַל איך האָב געזינדיקט צו אים;
im tsu gezindikt hob ich vorem
him to sinned have I for

until He plead my case, ביז ער וועט קריגן מײַן קריג ,
krig main krign vet er biz
dispute my contest will he until

and execute mishpat for me; און וועט טאָן מײַן רעכט;
recht main ton vet un
right my do will and

He will bring me forth into the ohr, ער וועט מיך אַרויספֿירן אין ליכטיקייט ,
lichtikeit in aroisfirn mich vet er
light shine in lead out me will he

and I shall behold His tzedakah. איך וועל זען זײַן געראָעכטיקייט .
gerechtikeit zain zen vel ich
righteousness his see will I

[10] Then mine enemy shall see it, י און מײַן שׂונאטע וועט זען, און אַ בושה וועט זי באַדעקן,
badekn zi vet bushe a un zen vet sonte main un
cover she will shame a and see will enemy my and

and bushah *(shame)* shall cover her די וואָס זאָגט צו מיר: ווו איז ער, ה דײַן ג-ט?
G-t dain Hashem er iz vu mir tsu zogt vos di
G-d your Hashem he is where me to says who the one

which said unto me: Where is Hashem thy G-d? מײַנע אויגן וועלן זיך אָנזען אויף איר;
ir oif onzen zich veln oign maine
her upon look selves will eyes my

Mine eyes shall behold her;
now shall she be trodden down like the mire of the streets.

אַצונד וועט זי צעטראָטן ווערן ווי
vi vern tsetrotn zi vet atsund
like become trampled she will now

קויט פֿון די גאַסן .
gasn di fun koit
streets the of filth

11 In the yom that thy fences are to be built,

יא אַ טאָג וועט זיין צו בויען דיינע מויערן ,
moiern daine boien tsu zain vet tog a
walls your build to be will day a

in Yom HaHu *(that Day)* shall the chok *(prescribed limit, boundary)* be far away.

מעג יענער טאָג זיין זייער ווייט.
vait zeyer zain tog yener meg
far very be day that may

12 In that yom also it shall come into your possession

יב אַ טאָג וועט דאָס זיין ווען מע וועט
vet me ven zain dos vet tog a
will one when be this will day a

קומען צו דיר ,
dir tsu kumen
you(SG) to come

from Assyria and the cities of Egypt,

פֿון אשור און די שטעט פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun shtet di un Ashur fun
Egypt of cities the and Assyria from

even from Egypt to the Euphrates,

און פֿון מִצרַיִם און ביזן טיִיך ,
taich bizn un Mitsrayim fun un
river unto the and Egypt from and

from yam to yam, and from har to har.

און פֿון ים ביז ים , און פֿון בארג ביז בארג .
barg biz barg fun un yam biz yam fun un
mountain unto mountain from and the sea to the sea from and

13 Notwithstanding ha'aretz shall be desolate because of them that dwell therein,

יג און די ערד וועט זיין וויסט פֿאַר
far vist zain vet erd di un
for desolation be will earth the and

אירע באַווינער ,
bavoiner ire
inhabitants her

for the fruit of their doings.

פֿון וועגן דעם פֿרוכט פֿון זייערע מעשׂים.
meisim zeyere fun frucht dem vegen fun
deeds their of fruit the because of from

14 Tend as a shepherd Thy people with Thy staff,

יד פּיטער דיין פֿאָלק מיט דיין רוט,
rut dain mit folk dain fiter
rod your with people your feed

the tzon of Thine nachalah,

די שאָף פֿון דיין אַרב ,
arav dain fun shof di
inheritance your of sheep the

which dwell solitarily in the wood, in the midst of Carmel;

וואָס ווינען באַזונדער אַ וואַלד אין מיטן כַּרמֶל ;
Karmel mitn in vald a bazunder voinen vos
Carmel midst of in forest a separately dwell that

let them feed in Bashan and Gil'ad,

לאָזן זיי זיך פּיטערן אין בָּשָׁן און גִּלעָד ,
Gilad un Bashan in fitern zich zei lozn
Gil'ad and Bashan in pasture selves them let

as in days of old.

ווי אין די טעג פֿון אַמאָל.
amol fun teg di in vi
once of days the in like

15 According to the days of thy coming out of Eretz Mitzrayim

טו ווי אין די טעג פֿון דיין אַרויסגיין פֿון
fun aroisgein dain fun teg di in vi
from going out your of days the in like
לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land
Egypt land

will I show unto it marvellous things.

וועל איך אים ווונדער באַווייַזן .
bavaizn vunder im ich vel
show wonders it I will

16 The Goyim shall see and be ashamed at all their might;

טז פֿעלקער וועלן זען און זיך שעמען מיט
mit shemen zich un zen veln felker
with be ashamed selves and see will nations
אַל זייער גבֿורה ,
gevure zeyer al
might their all

they shall lay their hand upon their mouth,

זיי וועלן אַרויפֿטאָן די האַנט אויפֿן מויל ,
moil oifn hant di aroifton veln zei
mouth on the hand the put will they

their ears shall be deaf.

זייערע אויערן וועלן טויב ווערן .
vern toib veln oiern zeyere
become deaf will ears their

17 They shall lick the aphar *(dust)* like the nachash,

יז זיי וועלן לעקן דעם שטויב ווי אַ שלאַנג,
shlang a vi shtoib dem lekn veln zei
snake a like dust the lick will they

like crawlers that crawl on eretz *(ground)*

ווי די וואָס קריכן אויף דער ערד ;
erd der oif krichn vos di vi
earth the on creeps that the one like

they will come trembling out of their dens;

זיי וועלן ציטערן פֿון זייערע פֿעסטונגען ,
festungen zeyere fun tsiteren veln zei
strongholds their from tremble will they

they shall be afraid of Hashem Eloheinu,

צו ה אלוקינו וועלן זיי אַנגסטן,
angstn zei veln Elokeinu Hashem tsu
dread they will our G-d Hashem to

and shall turn in fear because of Thee.

און זיי וועלן מורא האָבן פֿאַר דיר .
dir far hobn moire veln zei un
you(SG) before have fear will they and

18 Mee El kamocha *(Who is a G-d like unto Thee)*, removing avon,

יח ווער איז אַן אֵל ווי דו , וואָס פֿאַרגיט זינד ,
zind fargit vos du vi El an iz ver
sin forgives who you like G-d a is who

and passing over peysha of the She'erit of His Nachalah? Hashem retaineth not His anger forever,

און גייט פֿאַרבײַ דעם פֿאַרברעך פֿון
fun farbrech dem farbai geit un
of transgression the passes over goes and
דעם איבערבלייַב פֿון זײַן אַרב ?
arav zain fun iberblaib dem
inheritance his of remnant the

because He delighteth in chesed.

ער האַלט נישט אויף אייביק זײַן צאָרן ,
tsorn zain eibik oif nisht halt er
anger his forever up not holds he
וואָרעם ער האָט ליב גענאָד .
genod lib hot er vorem
grace love has he for

19 He will turn again; He will have compassion upon us;

יט ער וועט אונדז ווידער דערבאַרעמען,
derbaremen vider undz vet er
have mercy again us will he

He will subdue avonoteinu *(our iniquities)*;

ער וועט פַֿאַרדריקן אונדזערע זינד;
zind undzere fardrikn vet er
sin our suppress will he

and tashlich *(thou wilt cast, throw)*

און וועסט אַרײַנוואַרפֿן אין די טיפֿענישן פֿון ים
yam fun tifenishn di in arainvarfen vest un
the sea of depths the in throw into will and

all their sins into the depths of the yam.

אַלע זייערע חטאָים .
chatoim zeyere ale
sins their all

20 Thou wilt give emes to Ya'akov,

כ וועסט וויַזן טרײַשאַפֿט צו יעקבֿן ,
Yaakovn tsu traishaft vaizn vest
Yaakov to faithfulness show will

and chesed to Avraham,

חֶסֶד צו אַבֿרהמען ,
Avrahamen tsu chesed
Avraham to kindness

as Thou hast sworn unto avoteinu from days of long ago.

ווי דו האָסט געשוואָרן אונדזערע עלטערן
eltern undzere geshvorn host du vi
fathers our sworn an oath have you as

פֿון די טעג פֿון פַֿאַרצײַטן .
fartsaitn fun teg di fun
ancient times of days the from

Nachum

נַחוּם

1 The burden concerning Nineveh. The sefer chazon *(book of the vision)* of Nachum of Elkosh.

א די נבֿואה אויף נינוֶה ; דאָס בוך פֿון דער זעונג פֿון
fun zeung der fun buch dos Nineveh oif nevue di
of vision the of book the Nineveh on oracle the

נַחום דעם אֶלקוֹשי .
Elkosh dem Nachum
Elkoshite the Nachum

[2] A jealous G-d and taking vengeance is Hashem;

ב א ג-ט אַן אֵל קַנּוֹא און אַ ראַכענעמער איז ה ,
Hashem iz rachenemer a un Kanno El an G-t a
Hashem is avenger an and jealous G-d an G-d a

an avenger is Hashem, Ba'al Chemah *(L-rd of Wrathful Fury)*;

ה איז אַ ראַכענעמער און פֿול מיט גרימצאָרן ,
grimtsorn mit ful un rachenemer a iz Hashem
wrath fury with full and avenger an is Hashem

Hashem will take vengeance on His adversaries,

ה איז זיך נוקם אָן זיַינע פֿיַינט ,
faint zaine on noikem zich iz Hashem
enemies his on avenges self is Hashem

and He reserveth wrath for His enemies.

און ער האַלט דעם כּעס צו זיַינע שׂונאים .
sonem zaine tsu kaas dem halt er un
enemies his to anger the holds he and

[3] Hashem is slow to anger,

ג ה איז אַיַנגעהאַלטן אין צאָרן ,
tsorn in aingehaltn iz Hashem
anger in slow is Hashem

and great in ko'ach,

און גרויס אין מאַכט,
macht in grois un
power in great and

and will not at all leave the guilty unpunished;

ער לאָזט נישט פֿרַיי, ער וועט זיכער נישט לאָזן די
di lozn nisht zicher vet er frai nisht lozt er
the let not surely will he free not let he

שולדיקע אומבאַשטראָפֿט.
umbashtroft shuldike
unpunished guilty

Hashem hath His way in the whirlwind and in the tempest,

ה – מיט ווינט און מיט שטורעם איז זיַן וועג,
veg zain iz shturem mit un vint mit Hashem
way his is storm with and wind with Hashem

and the anan *(clouds)* are the dust of His feet.

און וואָלקן דער שטויב פֿון זיַנע פֿיס.
fis zaine fun shtoib der volken un
feet his of dust the clouds and

[4] Hashem rebuketh the yam, and drieth it up,

ד ער שריַט אָן אויפֿן ים , און טריקנט אים אויס,
ois im triknt un yam oifn on shrait er
out it dries and sea on the at shouts he

and maketh all the neharot *(rivers)* run dry;

און אַלע טיַכן מאַכט ער טרוקן;
trukn er macht taichn ale un
dry he makes rivers all and

Bashan languisheth, and Carmel,

פֿאַרוועלקט וועלט דער בָּשָׁן און כַּרְמֶל ,
Karmel un Bashan der vert farvelkt
Carmel and Bashan the becomes withered

and the flower of the Levanon fadeth.

און די בליַונג פֿון לבָנון וועלט פֿאַרוועלקט.
farvelkt vert Levanon fun bliung di un
withered becomes Levanon of blossom the and

[5] The mountains quake before Hashem,

ה די בערג ציטערן פֿאַר אים,
im far tsiteren berg di
him before tremble mountains the

and the hills melt away,

און די טאָלן טוען זיך וואַקלען,
vaklen zich tuen toln di un
shake selves do valleys the and

and ha'aretz heaveth at His presence,

און די ערד וועט אויפֿגעטרייסלט פֿון זיין פּנים ,
ponem zain fun oifgetreislt vert erd di un
face his from shaken up becomes earth the and

yea, tevel *(the world)*, and all that dwell therein.

אי די וועלט אי אַלע ווויינער אין איר.
ir in voiner ale i velt di i
it in inhabitants all and world the both

[6] Who can stand before Hashem's fury?

ו פֿאַר זיין כּעס ווער קען זיך שטעלן?
shteln zich ken ver kaas zain far
stand self can who anger his before

And who can endure His charon af *(burning anger)*?

און ווער קען באַשטיין אין זיין גרימצאָרן ?
grimtsorn zain in bashtein ken ver un
wrath fury his in endure can who and

His chemah *(wrath)* is poured out like eish *(fire)*

זיין צאָרן גיסט זיך אויס ווי פֿייַער,
faier vi ois zich gist tsorn zain
fire like out self pours wrath his

and the tzurim *(rocks)* are rent in pieces before Him.

און די פֿעלדזן ווערן צעשטויסן פֿאַר אים.
im far tseshtoisn vern feldzn di un
him before broken become rocks the and

[7] Hashem is tov,

ז גוט איז ה ,
Hashem iz gut
Hashem is good

a maoz *(stronghold)* in the Yom Tzarah;

פֿאַר אַ פֿעסטונג אין טאָג פֿון נויט ;
noit fun tog in festung a far
distress of day in fortress a for

and Hashem knoweth them that take refuge in Him.

און ער ווייס די וואָס שיצן זיך אין אים.
im in zich shitsn vos di veis er un
him in selves take shelter who the ones knows he and

[8] But with an overwhelming flood

ח אָבער מיט אַ שטראָמיקער פֿלייצונג
fleitsung shtromiker a mit ober
flood flowing a with but

He will make an utter end of her site,

וועט ער מאַכן אַ פֿאַרלענדונג פֿון איר אָרט ,
ort ir fun farlendung a machn er vet
place her of destruction a make he will

and Hashem shall pursue His enemies into choshech.

און זיינע פֿיַינט וועט נאָכיאָגן פֿינצטערניש.
fintsternish nochyogn vet faint zaine un
darkness pursue will enemies his and

[9] Whatever plot ye against Hashem,

ט וואָס טראַכט איר אַקעגן ה ?
Hashem akegn ir tracht vos
Hashem against you think what

Hashem will make an utter end of anyone doing it;

אַ פֿאַרלענדונג וועט ער מאַכן ,
machn er vet farlendung a
make he will destruction a

tzarah *(affliction)* will not arise a second time.

די צרה וועט נישט אויפֿשטיין אַ צווייט מאָל.
mol tsveit a oifshtein nisht vet tsore di
time second a rise not will trouble the

[10] For while they be twisted together as sirim *(thorns)*,

י וואָרעם בעת זיי זיינען ווי דערנער איינגעפֿלאָכטענע,
aingeflochtene derner vi zainen zei beeis vorem
intertwined thorns like are they when for

and while they are drunken
as drunkards,

אוּן וויִ זיי שיכּורן פַֿאַרשיכּורטע,
farshikurte shikurn zei vi un
drunken drunkards them like and

they shall be devoured as
stubble fully dry.

וועלן זיי אין גאַנצן פַֿאַרצערט וועּרן וויִ
vi vern fartsert gantsn in zei veln
like become consumed entirety in they will

טרוקענע שטרוי.
shtroi trukene
straw dry

[11] There is one come out of thee,

יא פֿון דיר איז אַרויסגעקומען
aroisgekumen iz dir fun
come out is you(SG) from

that imagineth evil against Hashem,

דער וואָס טראַכט בייז אַקעגן ה׳,
Hashem akegn beiz tracht vos der
Hashem against evil thinks who the one

a yo'etz Beliya'al *(a counselor
of Beliya'al)*.

וואָס באַראָט נידערטרעכטיקייט.
nidertrechtikeit barot vos
wickedness advises who

[12] Thus saith Hashem:

יב אַזוי האָט ה׳ געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has thus

Though they are strong, and
likewise rabbim,

וויִ געזונט אוּן אַזוי פֿיל וויִ זיי זיַינען,
zainen zei vi fil azoi un gezunt vi
are they as many so and healthy as

yet shall they thus be cut down,
and he shall pass away.

אַזוי וועלן זיי פַֿאַרשניטן וועּרן אוּן פַֿאַרגיין;
fargein un vern farshnitn zei veln azoi
perish and become cut off they will so

Though I have afflicted thee
[O Yehudah],

הגם איך האָב דיך געפּיַניקט,
gepainikt dich hob ich hagam
afflicted you(SG) have I although

I will afflict thee no more.

וועל איך מער דיך נישט פּיַניקן.
painiken nisht dich mer ich vel
afflict not you(SG) more I will

[13] For now will I break his motah
(yoke) from off thee,

יג אוּן אַצונד וועל איך צעברעכן זײַן יאָכשטאַנג
yochshtang zain tsebrechn ich vel atsund un
yoke his break I will now and

פֿון דיר,
dir fun
you(SG) from

and will break thy fetters in pieces.

אוּן דיַינע בינדשטריק וועל איך צעריַיסן.
tseraisn ich vel bindshtrik daine un
tear off I will bonds your and

[14] And Hashem hath given a
command concerning thee,

יד אוּן ה׳ האָט באַפֿוילן וועגן דיר,
dir vegen bafoiln hot Hashem un
you(SG) concerning commanded has Hashem and

that no more of thy name be sown;

אַז פֿון דיַין נאָמען זאָל מער קיין זאָמען נישט זײַן;
zain nisht zomen kein mer zol nomen dain fun az
be not seed any more shall name your from that

out of the bais of thy g-ds will I cut off

פֿון הויז פֿון דיַין ג-טס וועל איך פַֿאַרשניַידן
farshnaidn ich vel g-ts dain fun hoiz fun
cut off I will g-ds your of house from

the pesel *(graven image)* and
the molten image;

געשניצטע אוּן געגאָסענע ג-צן;
g-tsn gegosene un geshnitste
idols poured and carved

I prepare thy kever *(grave)*;

איך וועל דיר אַ קבֿר מאַכן ,
machn keyver a dir vel ich
make tomb a you(SG) will I

for thou art vile.

ווייַל דו ביסט צו שאַנד געוואָרן.
gevorn shand tsu bist du vail
become shame to are you because

2 [1:15] Hinei, upon the mountains the feet of him that bringeth Besorah *(Good News)*,

ב זע אויף די בערג די פֿיס פֿון דעם
dem fun fis di berg di oif ze
the of feet the mountains the on behold

מבֿשר
mevaser
messenger of good news

that publisheth Shalom!

וואָס מאַכט הערן שלום !
sholem hern macht vos
peace hear makes who

O Yehudah, keep thy chagim,

פֿייַער , יהודה , דיינע פֿייערטעג,
faierteg daine Yehudah faier
firedays your Yehudah celebrate

fulfill thy nedarim;

באַצאָל דיינע נדרים ,
nedrim daine batsol
vows your pay

for the Beliya'al shall no more pass through thee;

וואָרעם מער וועט נישט דורכגיין אין דיר
dir in durchgein nisht vet mer vorem
you(SG) in pass through not will more for

דער נידערטרעכטיקער,
nidertrechtiker der
wicked one the

he is utterly cut off.

ער איז אין גאַנצן פֿאַרשניטן.
farshnitn gantsn in iz er
cut off entirety in is he

[2] [2:1] A shatterer is come up before thy face [O Nineveh];

ב.א אַ צעברעכער גייט אַרויף אַקעגן דיר ;
dir akegn aroif geit tsebrecher a
you(SG) against up goes destroyer a

guard thy fortress, watch the derech,

היט די פֿעסטונג. קוק אויס אויפֿן וועג,
veg oifn ois kuk festung di hit
way on the out look fortress the watch over

fortify thy loins, marshal all thy koach *(power)*.

פֿעסטיק די לענדן, שטאַרק זייער דיין כּוח . –
koiech dain zeyer shtark lendn di festik
strength your very strengthen loins the strengthen

[3] [2:2] For Hashem is about to restore the eminence of Ya'akov,

ב.ב וואָרעם ה קערט אום דעם שטאָלץ פֿון יעקבֿ
Yaakov fun shtolts dem um kert Hashem vorem
Yaakov of pride the back turns Hashem because

like the eminence of Yisroel;

ווי דעם שטאָלץ פֿון יִשׂרָאֵל;
Yisroel fun shtolts dem vi
Yisroel of pride the like

for plunderers have plundered them,

וואָרעם אויסלייידיקער האָבן זיי אויסגעלייידיקט,
oisgeleidikt zei hobn oisleidiker vorem
emptied they have emptiers for

and made their vine branches as shachat.

און זייער צווייגן פֿאַרדאָרבן.
fardorben tsvaign zeyere un
ruined branches their and

[4] [2:3] The mogen *(shield)* of his gibborim is made red,

ג דער שילד פֿון זיַנע גיבֿורים איז געוויטיקט,
geroitikt iz giborim zaine fun shild der
reddened is warriors his of shield the

the anshei chayil *(valiant men)*
are in scarlet;
די קריגסלײַט אין ווערמילפֿאַרב,
vermilfarb in krigslait di
crimson in warriors the

the chariot shall flash like fire
אין פֿײַערדיקן שטאָל די רײַטוועגן,
raitvegn di shtol faierdikn in
chariots the steel fiery in

in the day of its array,
אין טאָג פֿון זייער צוגרייטונג ;
tsugreitung zeyer fun tog in
preparation their of day in

and the spears shall be brandished.
און די ציפּרעסשפּיזן ווערן געפֿאָכט .
gefocht vern tsipresshpizn di un
brandished become cypress spears the and

5 2:4 The chariot shall rage in the streets,
ד דורך די גאַסן ווילדעווען די רײַטוועגן,
raitvegn di vildeven gasn di durch
chariots the rage streets the through

they shall jostle one against another in the rechovot,
זיי שטורעמען דורך די מערק ,
merk di durch shturemen zei
squares the through storm they

they shall seem like flaming torches,
זייער אָנבליק איז ווי פֿלאַמען,
flamen vi iz onblik zeyer
flames like is appearance their

they shall dart about like the lightnings.
ווי די בליצן לויפֿן זיי אום .
um zei loifn blitsn di vi
around they run lightning the like

6 2:5 He shall remember his mighty ones;
ה ער טראַכט אָן זײַנע מאַכטיקע ,
machtike zaine on tracht er
mighty ones his on thinks he

they stumble in their walk;
אָבער זיי ווערן געשטרויכלט אין זייער גאַנג;
gang zeyer in geshtroichlt vern zei ober
gait their in stumbled become they but

they shall make haste to the chomah *(wall)* of it,
מע אײַלט צו דער מויער,
moier der tsu ailt me
wall the to hurries one

and the defense shall be prepared.
און צוגעגרייט ווערט דער שירעמדאַך .
shiremdach der vert tsugegreit un
shelter the becomes prepared and

7 2:6 The sha'arei haneharot *(the gates of the rivers)* shall be thrown open,
ו די טויערן פֿון די טײַכן זײַנען געעפֿנט,
geefent zainen taichn di fun toiern di
opened are rivers the of gates the

and the heikhal *(palace)* reels.
און דער פּאַלאַץ ווערט צערונען .
tserunen vert palats der un
melted away becomes palace the and

8 2:7 Her golus *(exile)* is decreed, she shall be carried away,
ח זאָן די מלכּה ווערט אָן אָפּגעדעקטע אַוועקגענומען ,
avekgenumen opgedekte an vert malke di un
taken away uncovered one an becomes queen the and

her slave girls moaning like the kol yonim *(voice of doves)*,
און אירע דינסטן קלאָגן אַזוי ווי דער
der vi azoi klogn dinstn ire un
the like as mourn maid servants her and
קול פֿון טויבן ,
toibn fun kol
doves of voice

beating their breasts.
זיך קלאַפּנדיק אויף די הערצער.
hertser di oif klapndik zich
hearts the on striking selves

9 2:8 But Nineveh is like
a pool of mayim;

and her mayim is
draining away.

Stop, stop, shall they cry;

but no one turns back.

10 2:9 Take ye the plunder of kesef,
take the plunder of zahav;

for there is no end of
the treasures,

heaps of kol keli chemdah
(every delightful vessel).

11 2:10 She is empty, and
void, and stripped;

and the lev melteth,

and the knees give way,

bodies tremble,

and the faces of them
all grow pale.

12 2:11 Where is the ma'on
arayot *(den of lions)*,

and the feeding place of
the young lions,

where the aryeh, even
the lioness,

walked with their cubs, and none
made them afraid?

13 2:12 The aryeh did tear in pieces
enough for his cubs,

and strangled for his
lionesses,

ט ח אוּן נִינְוֵה אִיז ווִי אַ טַיִיך וואַסער
vaser taich a vi iz Nineveh un
water river a like is Nineveh and

פֿוּן זינט די טעג וואָס זי איז;
iz zi vos teg di zint fun
is she that days the since from

אָבער זיי אַנטלויפֿן: שטייט! שטייט!
shteit shteit antloifn zei ober
stop stop flee they but

אָבער קיינער קערט זיך נישט אום.
um nisht zich kert keiner ober
back not self turns anyone but

י ט רויבט זילבער, רויבט גאָלד,
gold roibt zilber roibt
gold plunder silver plunder

נישטאָ קיין שיעור צו דעם אויסשטאַט,
oisshtat dem tsu shieur kein nishto
equipment the to measure any there is not

אַ רייַכטום פֿון אַלע גלוסטיקע זאַכן.
zachn glustike ale fun raichtum a
things desirable all of wealth a

יא י זי ווערט פּוסט און וויסט און פֿאַרוויסט,
farvist un vist un pust vert zi
devastated and desolate and empty becomes she

און דאָס האַרץ ווערט צעגאַנגען,
tsegangen vert harts dos un
melted becomes heart the and

און אַ וואַקלעניש פֿון קני,
kni fun vaklenish a un
knees of trembling a and

און אַ ציטערניש אין אַלע לענדן;
lendn ale in tsiterenish a un
loins all in trembling a and

און זייערע אַלעמענס פּנימער נעמען אָן אַ פֿינצטערניש.
fintsternish a on nemen penemer alemens zeyere un
darkness a on take faces all their and

יב יא וווּ איז די ווויונונג פֿון די לייבן,
leibn di fun voinung di iz vu
lions the of dwelling the is where

וואָס איז געווען דער פֿיטערפּלאַץ פֿאַר יונגלייבן,
yungleibn far fiterplats der geven iz vos
young lions for feeding place the was is which

וואָס דאָרטן איז אומגעגאַנגען דער לייב, די לייבינטע,
leibinte di leib der umgegangen iz dortn vos
lioness the lion the walking about is there wherein

דאָס קליינע לייבל, און קיינער האָט נישט געשראָקן?
geshrokn nisht hot keiner un leibl kleine dos
frightened not has anyone and lion cub small the

יג יב דער לייב פֿלעגט פֿאַרצוקן גענוג פֿאַר זיַינע יונגע,
yunge zaine far genug fartsukn flegt leib der
young his for enough to tear used to lion the

און ווערגן פֿאַר זיַינע לייבינטעס,
leibintes zaine far vergn un
lioness his for strangle and

and filled his lairs
with prey,

און האָט אָנגעפֿילט מיט פֿאַרצוקונג זײַנע לעכער,
lecher zaine fartsukung mit ongefilt hot un
dens his prey with filled has and

and his dens with
torn flesh.

און זײַנע ווינונגען מיט פֿאַרצוקטע.
fartsukte mit voinungen zaine un
torn prey with dwellings his and

14 2:13 Hineni, I am against thee [O Nineveh], saith Hashem Tzva'os, and I will burn your chariots in the smoke, and the cherev shall devour thy young lions; and I will cut off thy prey from ha'aretz, and the voice of thy malachim *(messengers)* shall no more be heard.

יד ג זע , איך וועל קומען אויף דיר , זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt dir oif kumen vel ich ze
of hosts Hashem declares you(SG) upon come will I behold

און איך וועל פֿאַרברענען אויף רויך אירע רײַטווען, און דײַנע יונגלייבן
yungleibn daine un raitvegn ire roich oif farbrenen vel ich un
young lions your and chariots her smoke to burn up will I and

וועט פֿאַרצערן די שווערד; און איך וועל פֿאַרשנײַדן פֿון דער ערד דײַן
dain erd der fun farshnaidn vel ich un shverd di fartseren vet
your earth the from cut off will I and sword the devour will

רויב , און מער וועט נישט געהערט ווערן דער קול פֿון דײַנע
daine fun kol der vern gehert nisht vet mer un roib
your of voice the become heard not will more and plunder

שלוחים .
shluchim
messengers

3 Hoy *(woe)* to the ir damim *(bloody city)*!

ג וויי די בלוטיקע שטאָט,
shtot blutike di vei
city bloody the woe

It is all full of lies and
booty;

אין גאַנצן מיט פֿאַלשקייט, מיט רויב , אָנגעפֿילט!
ongefilt roib mit falshkeit mit gantsn in
filled plunder with falsehood with entirety in

no end to the plunder;

עס טוט זיך נישט אָפּ די פֿאַרצוקונג .
fartsukung di op nisht zich tut es
preying the away not self does it

2 The crack of the shot *(whip)*,

ב אַ קנאַל פֿון בײַטשן ,
baitshn fun knal a
whips of whip crack a

and the noise of the
rattling of the wheels,

און אַ רַעַש-געפּילדער פֿון רעדער,
reder fun raash-gepilder a un
wheels of noisy tumult a and

and of the prancing susim,

און פֿערד יאָגן ,
yogn ferd un
gallop horses and

and of the jolting
merkavah *(chariot)*;

און רײַטווען שפּרינגען ;
shpringen raitvegn un
leaping chariots and

3 The parash *(horsemen, cavalry)* charging,

ג רײַטער שטורעמען אַרויף,
aroif shturemen raiter
up storm charioteers

the flash of the cherev and
the glittering spear;

און פֿלאַם פֿון שווערד, און בליץ פֿון שפּיז ,
shpiz fun blits un shverd fun flam un
spear of flash and sword of flame and

and there is a multitude of slain, and
a great number of dead bodies;

און אַ סך דערשלאָגענע, און אַ הויפֿן פּגרים ,
pegorim hoifn a un dershlogene sach a un
dead bodies heap a and slain multitude a and

and there is no end of
their geviyot *(corpses)*;

און אָן שיעור טויטע לײַבער;
laiber toite shieur on un
bodies dead limit without and

they stumble over their geviyot;

און זיי שטרויכלען אָן זייערע טויטע לייַבער.
laiber toite zeyere on shtroichlen zei un
bodies dead their on stumble they and

4 Because of the multitude of the harlotries of the alluring zonah,

ד פֿון וועגן די פֿיל זנותן פֿון דער
der fun znusn fil di vegen fun
the of harlotries many the concerning from

וויל-חנעוודיקער זונה ,
zoine voil-chnevdiker
prostitute charming

the ba'alat keshafim *(the mistress of sorceries)*,

דער מיַנסטערין פֿון כישוף ,
kishef fun mainsterin der
witchcraft of mistress the

that enslaveth Goyim through her prostitutions,

וואָס פֿאַרקויפֿט פֿעלקער מיט אירע זנותן ,
znusn ire mit felker farkoift vos
harlotries her with nations sells who

and mishpochot through her keshafim;

און משפחות מיט אירע כישופֿן .
kishefn ire mit mishpoches un
sorceries her with families and

5 Hineni, I am against thee, saith Hashem Tzva'os;

ה זע , איך קום צו דיר , זאָגט ה
Hashem zogt dir tsu kum ich ze
Hashem declares you(SG) to come I behold

צבָאוֹת ,
Tseva'ot
of hosts

and I will lift thy skirts over thy faces,

און איך וועל אויפֿדעקן דיַינע ברעגן אויף דיַין פּנים ,
ponem dain oif bregn daine oifdekn vel ich un
face your on skirts your uncover will I and

and I will show the Goyim thy nakedness,

און וועל וויַזן די פֿעלקער דיַין נאַקעטקייט,
naketkeit dain felker di vaizn vel un
nakedness your nations the show will and

and the mamlachot thy shame.

און די קיניגרייַכן דיַין שאַנד .
shand dain kinigraichn di un
shame your kingdoms the and

6 And I (Hashem) will cast abominable filth upon thee,

ו און איך וועל אַרויפֿוואַרפֿן אויף דיר
dir oif aroifvarfn vel ich un
you(SG) upon throw will I and

אומווערדיקייטן,
umverdikeitn
filth

and make thee contemptibly vile, and will make thee a spectacle.

און וועל דיך פֿאַרמיוסן , און דיך
dich un farmioisn dich vel un
you(SG) and make detestable you(SG) will and

מאַכן ווי מיסט.
mist vi machn
dung like make

7 And it shall come to pass, that all they that look upon thee

ז און עס וועט זיַין , אַלע וואָס זעען דיך ,
dich zeen vos ale zain vet es un
you(SG) see who all be will it and

shall flee from thee, and say:

וועלן וויַכן פֿון דיר , און זאָגן :
zogn un dir fun vaichn veln
say and you(SG) from turn away will

Nineveh is in ruins; who will bemoan her?

פֿאַרוויסט געוואָרן איז נינוֵה ; ווער קען זי באַקלאָגן?
baklogn zi ken ver Nineveh iz gevorn farvist
mourn her can who Nineveh is become destroyed

From where shall I seek menachamim *(comforters)* for thee?

פֿון וואַנען זאָל איך זוכן טרייסטער
treister zuchn ich zol vanen fun
comforters seek I shall where from

פֿאַר דיר ?
dir far
you(SG) for

[8] Art thou better than No Amon *(Thebes)*,

ח ביסטו דען בעסער פֿון נאָ-אָמוֹן ,
No-Amon fun beser den bistu
No Amon than better then are you

that was situated on the Nile, that had the mayim round about it,

וואָס איז געזעסן צווישן טייַכן , מיט
mit taichn tsvishn gezesn iz vos
with rivers between situated is which

וואַסער אַרום איר;
ir arum vaser
her around water

whose rampart was the yam, and her waters were her chomah?

וואָס איר פֿעסטונג איז געווען דער ים ,
yam der geven iz festung ir vos
sea the was is fortress her whose

פֿון ים איז געווען איר מויער?
moier ir geven iz yam fun
wall her was is sea from

[9] Ethiopia and Mitzrayim were her strength, and it was boundless;

ט כּוש איז געווען אַ שטאַרקייט, און
un shtarkeit a geven iz Kush
and strength a was is Kush

מִצרַיִם אָן שיעור,
shieur on Mitsrayim
limit without Egypt

Put and Luvim *(Libya)* were her allies.

פּוט און לובֿים זיַינען געווען דיר צו הילף.
hilf tsu dir geven zainen Luvim un Put
help to you(SG) were are Libyans and Put

[10] Yet she went into golus,

י אָבער אויך זי איז אין גלות ,
goles in iz zi oich ober
exile in is she also but

she went into captivity;

אין געפֿאַנגענשאַפֿט איז זי געגאַנגען ;
gegangen zi iz gefangenshaft in
gone she is captivity in

her olalim also were dashed in pieces

אויך אירע קליינע קינדער זיַינען צעהאַקט געוואָרן
gevorn tsehakt zainen kinder kleine ire oich
become cut into pieces are children small her also

at the head of all the streets;

אין אַלע עק גאַסן ;
gasn ek ale in
streets end all in

and they cast goral *(lots)* for her honorable men,

און אויף אירע נִכבדים האָט מען גורל געוואָרפֿן,
gevorfn goirl men hot nichbdim ire oif un
cast lot one has honored ones her on and

and all her gedolim were bound in chains.

און אַלע אירע גרויסע לײַט זיַינען אין קייטן
keitn in zainen lait groise ire ale un
chains in are people great her all and

געשמידט געוואָרן.
gevorn geshmidt
become hammered

[11] Thou also shalt be drunken, thou shalt be hid,

יא דו אויך וועסט שיכּור ווערן , וועסט זיַין אַ געחלשטע,
gechlshte a zain vest vern shikur vest oich du
fainted a be will become drunk will also you

thou also shalt seek maoz
from the enemy.

דו אויך וועסט זוכן אַ באַשיצונג פֿון פֿיַינט .
faint fun bashitsung a zuchn vest oich du
enemy from shelter a seek will also you

12 All thy strongholds shall be like te'enim *(fig trees)* with the first ripe figs;

יב אַלע דיַינע פֿעסטונגען וועלן זיין ווי
vi zain veln festungen daine ale
like be will strongholds your all
פֿיַיגנבוימער מיט ערשטפֿיַיגן:
ershtfaign mit faignbeimer
first figs with fig trees

if they be shaken,

וואָס אַז זיי ווערן געטרייסלט,
getreislt vern zei az vos
shaken become they if which

they shall even fall into the peh *(mouth)* of the ochel *(eater)*.

פֿאַלן זיי דעם עסער אין מויל .
moil in eser dem zei faln
mouth in eater the they fall

13 Hinei, thy troops in the midst of thee are nashim *(women)*;

יג זע , דיַין פֿאָלק אין דיר זיַינען ווַיבער,
vaiber zainen dir in folk dain ze
women are you(SG) in people your behold

the gates of the land

אָפֿן געפֿנט גענוּאָרן פֿאַר דיַינע פֿיַינט
faint daine far gevorn geefent ofen
enemies your for become opened open

shall be set wide open unto thine enemies;

זיַינען די טויערן פֿון דיַין לאַנד,
land dain fun toiern di zainen
land your of gates the are

the eish shall devour thy *(gate)* bars.

פֿאַרצערט האָט אַ פֿיַיער דיַינע ריגלען.
riglen daine faier a hot fartsert
bars your fire a has consumed

14 Draw thee water for the matzor *(siege)*,

יד וואַסער פֿאַר באַלעגערונג שעפּ דיר אָן,
on dir shep balegerung far vaser
up yourself draw siege for water

fortify thy strongholds,

פֿאַרשטאַרק דיַינע פֿעסטונגען,
festungen daine farshtark
fortresses your strengthen

go unto clay, and tread the mortar,

גיי אין ליים און טרעט וואַפּנע,
vapne tret un leim in gei
lime tread and clay in go

repair the brickwork.

נעם אָן די ציגלפֿורעם .
tsiglfurem di on nem
brick mold the on take

15 There shall the eish devour thee,

טו דענצמאָל וועט דיך אַ פֿיַיער פֿאַרצערן,
fartseren faier a dich vet dentsmol
consume fire a you(SG) will then

the cherev shall consume thee,

אַ שוואַרד וועט דיך פֿאַרשניַידן;
farshnaidn dich vet shverd a
cut off you(SG) will sword a

it shall eat thee up like the grasshopper.

זי וועט דיך אויפֿעסן ווי דער היישעריק;
heisherik der vi oifesn dich vet zi
locust the like devour you(SG) will it

Make thyself many as the grasshopper,

מעגסט זיך מערן ווי דער היישעריק,
heisherik der vi mern zich megst
locust the as increase self you may

make thyself many as the arbeh *(locust)*.

מעגסט זיך מערן ווי דער גריל .
gril der vi mern zich megst
locust the like multiply self may

16 Thou hast multiplied thy merchants
more than the kokhavim of
HaShomayim;

but, like the locust, they strip the
land, then fly away.

17 Thy commanders are as
the swarming locusts,

and thy officials as the
great grasshoppers,

which camp in the hedges
on a cold day,

but when the shemesh
ariseth they flee away,

and their place is whereabouts
unknown.

18 Thy ro'im *(shepherds)*
slumber, O melech of
Ashur *(Assyria)*;

thy nobles sleep;

thy people are scattered
upon the mountains,

and no man gathereth
them.

19 There is no healing of thy shever
(fracture, injury);

thy wound is grievous;

all that hear the news
of thee

shall clap their hands
over thy fall;

טז הָאָסט געמערט דײַנע האַנדלסלײַט מײַן
main handlslait daine gemert host
my merchants your multiplied have
פֿון הימל – די שטערן פֿון
himel fun shtern di fun
heaven of stars the from
האָט דער יישעריק זיך אויסגעשפרייט
oisgeshpreit zich heisherik der hot
spread out self locust the has
און איז אַוועקגעפֿלויגן.
avekgefloign iz un
flown away is and

יז דײַנע געקרוינטע זײַנען ווי גרילן ,
griln vi zainen gekrointe daine
locusts like are crowned ones your
און דײַנע קאָמאַנדיר ווי אַ מחנה היישעריקן,
heisherikn machne a vi komandir daine un
locusts swarm a like commanders your and
וואָס לאַגערן אויף די פֿלויטן אין אַ קאַלטן טאָג;
tog kaltn a in ploitn di oif lagern vos
day cold a in fences the on encamp that
גייט אויף די זון , אַזוי פֿליען זיי אַוועק,
avek zei flien azoi zun di oif geit
away they fly so sun the up goes
און מע ווייסט נישט זייער אָרט וווּ זיי זײַנען .
zainen zei vu ort zeyer nisht veist me un
are they where place their not knows one and

יח איינגעשלאָפֿן זײַנען דײַנע פֿאַסטוכער, מלך
melech pastucher daine zainen aingeshlofn
king shepherds your are fallen asleep
פֿון אשור ,
Ashur fun
Assyria of
עס רוען דײַנע מאַכטיקע ,
machtike daine ruen es
mighty ones your rest it
צעשפּרייט אויף די בערג איז דײַן פֿאָלק ,
folk dain iz berg di oif tseshpreit
people your is mountains the on scattered
און נישטאָ ווער זאָל איינזאַמלען.
ainzamlen zol ver nishto un
gather shall who there is not and

יט נישטאָ קיין לינדערונג פֿאַר דײַן ברעכ ,
broch dain far linderung kein nishto
calamity your for relief any there is not
שווער איז דײַן ווונד ;
vund dain iz shver
wound your is severe
אַלע וואָס הערן דײַן הערונג,
herung dain hern vos ale
report your hear who all
קלאַפּן מיט די הענט אויף דיר ,
dir oif hent di mit klapn
you(SG) over hands the with clap

for upon whom hath not
thy wickedness
passed tamid
(continually)?

וואָרעם אויף וועמען איז נישט אַריבער
voremoifvemenizništariber
for over whom is not passed

תּמיד דיַין בייז?
tamiddainbeiz
always your evil

Chabakuk

חֲבַקּוּק

1 The burden which Chabakuk HaNavi did see.

א די נבֿואה וואָס חֲבַקּוּק דער נבֿיא האָט געזען.
gezen hot novi der Chabakuk vos nevue di
seen has prophet the Chabakuk that prophecy the

[2] Until when, Hashem, must I cry for help,

ב ביז וואַנען, ה , וועל איך רופֿן,
rufn ich vel Hashem vanen biz
call I will Hashem when until

and Thou wilt not hear?

און דו וועסט נישט הערן?
hern nisht vest du un
hear not will you and

Even cry out unto Thee: Chamas *(violence!)*,

שרייַען צו דיר געוואַלט,
gevalt dir tsu shraien
violence you(SG) to cry out

and Thou wilt not save?

און דו וועסט נישט העלפֿן?
helfn nisht vest du un
help not will you and

[3] Why dost Thou show me iniquity,

ג פֿאַר וואָס לאָזטו מיך זען אומרעכט,
umrecht zen mich loztu vos far
injustice see me you allow what for

and cause me to behold trouble?

און קוקסט-צו אומגליק?
umglik kukst-tsu un
calamity you look on and

For plundering and chamas are before me;

און רויב און גזלה זיַנען פֿאַר מיר,
mir far zainen gzeile un roib un
me before are stolen thing and plunder and

and there are those that raise up strife and contention.

און עס איז קריג , און שטרייַט הייבט זיך אויף.
oif zich heibt shtrait un krig iz es un
up self raises conflict and strife is it and

[4] Therefore the torah is slacked,

ד דערום איז אָפּגעשלאַפּט די תורה ,
toyre di opgeshlaft iz derum
Torah the slackened is therefore

and mishpat *(judgment)* doth never prevail;

און קיין מאָל קומט נישט אַרויס אַ משפּט ;
mishpot a arois nisht kumt mol kein un
judgment a out not comes time any and

for the rasha doth hem in the tzadik;

וויַל דער רשע רינגלט אַרום דעם צדיק ,
tsadik dem arum ringlt roshe der vail
righteous one the around surrounds wicked the because

therefore mishpat *(justice)* proceedeth perverted.

דערום קומט אַרויס דער משפּט פֿאַרדרייט.
fardreit mishpot der arois kumt derum
perverted judgment the out comes therefore

[5] [Hashem says]: Behold ye the Goyim, and regard,

ה זעט ביַי די פּעלקער און קוקט-צו,
kukt-tsu un felker di bai zet
look and nations the by see

and wonder marvelously;

און ווונדערן פֿאַרוווּנדערט אייַך ,
aich farvundert vundern un
yourselves be amazed wonder and

for I will work a work in your yamim which,

וואָרעם אַ טוונג טוט מען אין אייַערע טעג
teg aiere in men tut tuung a vorem
days your in one does deed a for

though it be told you, of it ye will have no emunah *(faith)*.

איר וועט נישט גלויבן , אַז עס וועט דערציילט ווערן .
vern dertseilt vet es az gloibn nisht vet ir
become told will it if believe not will you

[6] For, hineni, I raise up the Kasdim *(Chaldeans)*,

[ו] וואָרעם זעט, איך מאַך אויפֿשטיין די כַּשְׂדִים ,
Kasdim di oifshtein mach ich zet vorem
Kasdim the rise up make I see for

that Goy bitter and impetuous,

דאָס ביטערע און דאָס האַסטיקע פֹּאָלק ,
folk hastike dos un bitere dos
people hasty the and bitter the

which shall march far and wide over the earth,

וואָס גייט איבער דער ברייט פֿון דער ערד ,
erd der fun breit der iber geit vos
earth the of breadth the across go who

to confiscate the mishkanot *(dwelling places)* that are not their own.

צו אַרבן ווויינונגען נישט זיַינע .
zaine nisht voinungen arben tsu
his not dwellings inherit to

[7] They are terrible and dreadful;

[ז] פֹּאָרכטיק און מוראדיק איז ער,
er iz moiredik un forchtik
he is dreadful and fearful

their mishpat and their dignity shall proceed from themselves.

פֿון אים אַליין גייט אַרויס זיַין רעכט און זיַין מאַכט .
macht zain un recht zain arois geit alein im fun
power his and right his out goes alone him from

[8] Their susim also are swifter than the leopards,

[ח] און פֿלינקער פֿון לעמפּערטן זיַינען זיַנע פֿערד ,
ferd zaine zainen lempertn fun flinker un
horses his are leopards than swifter and

keener than the evening wolves;

און שאַרפֿער פֿון אָוונטוועלף ;
ovntvelf fun sharfer un
evening wolves than sharper and

and their parash *(cavalry)* shall charge ahead,

און זיַנע רייַטער פֿאַרשפּרייטן זיך ,
zich farshpreitn raiter zaine un
selves spread charioteers his and

and their parash shall come from afar;

יאָ , זיַנע רייַטער קומען פֿון דער ווייַטן ,
vaitn der fun kumen raiter zaine yo
distance the from come horsemen his yes

they shall fly as the nesher *(eagle)*, swooping to devour.

זיי פֿליען ווי אַן אָדלער וואָס אייַלט צו פֿאַרצערן.
fartseren tsu ailt vos odler an vi flien zei
devour to hurries that eagle an like fly they

[9] They shall come all for chamas;

[ט] זיי אַלע קומען אויף רויב,
roib oif kumen ale zei
prey for come all they

the swarm of their faces is directed forward,

דאָס ציען פֿון זייערע פּנימער איז פֿאַרויס צו ;
tsu farois iz penemer zeyere fun tsien dos
to forward is faces their of direction the

and they shall gather captives as the sand.

און ער זאַמלט ווי זאַמד געפֿאַנגענע.
gefangene zamd vi zamlt er un
captives sand as gathers he and

[10] And they shall scoff at the melachim,

[י] און ער שפּאָט פֿון מלכים ,
mlochim fun shpot er un
kings at mocks he and

and the roznim *(dignitaries)* shall be a scorn unto them;

און פֿירשטן זיַינען אַ שפּילכל ביַי אים;
im bai shpilchl a zainen firshtn un
him by plaything a are princes and

they shall laugh at every stronghold;

ער לאַכט פֿון איטלעכער פֿעסטונג,
festung itlecher fun lacht er
fortress every at laughs he

for they shall heap dirt *(earthen ramps)*, and take it.

וואָרעם ער שיט אָן ערד , און באַצווינגט זי.
zi batsvingt un erd on shit er vorem
it conquers and earth on heaps he for

11 Then they sweep on like the ruach *(wind)*,

יא דענצמאָל גייט אים אַריבער ווי דער ווינט,
vint der vi ariber im geit dentsmol
wind the like over him goes then

guilty men whose g-d is his own koach.

און ער טרעט איבער און פֿאַרשולדיקט ווערען ;
veren farshuldikt un iber tret er un
become becomes guilty and over treads he and

זיין דאָזיקער כּוח ווערט ביי אים צום ג-ט.
G-t tsum im bai vert koiech doziker zain
G-d to the him by becomes power this his

12 Art thou not mikedem *(from everlasting)*,

יב פֿאַר וואָר, דו ביסט דאָך פֿון אייביק אָן,
on eibik fun doch bist du vor far
on eternity from indeed are you truly for

Hashem Elohai *(my G-d)*, Kedoshi *(my Holy One)*?

ה מײַן ג-ט, מײַן הייליקער ,
heiliker main G-t main Hashem
Holy One my G-d my Hashem

We shall not die.

לאָמיר נישט אומקומען ;
umkumen nisht lomir
perish not let us

Hashem, Thou hast appointed them for mishpat;

ה , דו האָסט אים פֿאַר אַ משפּט געמאַכט,
gemacht mishpot a far im host du Hashem
made judgment a for him have you Hashem

O Tzur, Thou hast ordained them for reproof.

און דו , פֿעלדז, האָסט אים צו שטראָפֿן געשטעלט.
geshtelt shtrofn tsu im host feldz du un
set punish to him have rock you and

13 Thou art of eyes of tehor *(pureness)*, not to behold rah,

יג דײַנע אויגן זײַנען צו ריין צו זען שלעכטס ,
shlechts zen tsu rein tsu zainen oign daine
evil things see to tahor too are eyes your

and canst not look on wickedness;

און צוקוקן אומרעכט קענסטו נישט;
nisht kenstu umrecht tsukukn un
not can you injustice to look on and

why lookest Thou upon them that deal treacherously,

פֿאַר וואָס קוקסטו-צו די וואָס פֿעלשן ,
felshn vos di kukstu-tsu vos far
deal treacherously who the ones do you look why for

and holdest Thy tongue when the rasha devoureth the tzaddik,

שווײַגסט ווען דער רשע שלינגט אײַן
ain shlingt roshe der ven shvaigst
up swallows wicked the when are silent

the man that is more righteous than he?

דעם וואָס איז גערעכטער פֿון אים?
im fun gerechter iz vos dem
him than more righteous is who the one

14 And makest adam as the dagim of the yam,

יד און האָסט געמאַכט מענטשן ווי די פֿישן פֿון ים ,
yam fun fishn di vi mentshn gemacht host un
sea of the fish the like men made have and

as the creeping things, that have no moshel over them?

ווי שרצים אָן אַ געוועלטיקער איבער זיי ;
zei iber geveltiker a on shrotsim vi
them over ruler a without creeping things like

15 They take up all of them with a khakkah *(hook)*,

טו ער ציט זיי אַלע אַרויף מיט אַ וועגטקע ,
ventke a mit aroif ale zei tsit er
fishhook a with up all them draws he

they catch them in their net,

ער שלעפּט זיי אַרויף אין דער נעץ ,
nets der in aroif zei shlept er
net the in up them drags he

and gather them in their dragnet;

און ער זאַמלט זיי אין זײַן פַֿאַנגנעץ;
fangnets zain in ain zei zamlt er un
dragnet his in in them gathers he and

therefore they have simcha *(joy)* and are glad.

דערום פֿרייט ער זיך און קוועלט.
kvelt un zich er freit derum
exults and self he rejoices therefore

16 Therefore they make zevakhim *(sacrifices)* unto their net,

טז דערום שלאַכט ער צו זײַן נעץ,
nets zain tsu er shlacht derum
net his to he sacrifices therefore

and burn incense unto their dragnet;

און רייכערט צו זײַן פַֿאַנגנעץ,
fangnets zain tsu reichert un
dragnet his to burns incense and

because by them their portion is sumptuous,

ווײַל דורך זיי איז פֿעט זײַן חלק,
chelek zain fet iz zei durch vorem
portion his fat is them through for

and their food plenteous.

און זײַן עסן איז זאַפֿטיק.
zaftik iz esen zain un
juicy is food his and

17 Shall they therefore empty their net,

יז זאָל ער דערום אויסליידיקן זײַן נעץ,
nets zain oisleidikn derum er zol
net his empty out therefore he shall

and without mercy continually slay the Goyim?

און תּמיד הרגען פֿעלקער אָן דערבאַרעמונג?
derbaremung on felker hargen tamid un
mercy without nations kill continually and

2 I will stand upon my watch,

ב איך שטיי אויף מײַן וואַך,
vach main oif shtei ich
watch my on stand I

and set me upon the matzor *(rampart)*,

און איך שטעל זיך אויפֿן טורעם,
turem oifn zich shtel ich un
tower on the self place I and

and will watch to see what Hashem will speak to me,

און קוק צו זען וואָס ה׳ וועט מיט מיר רעדן,
redn mir mit vet Hashem vos zen tsu kuk un
speak me with will Hashem what see to watch and

and what He shall answer to my tokhakhah *(complaint)*.

און איך זאָל ענטפֿערן, אויף דער טענה צו מיר.
mir tsu taine der oif entfern zol ich un
me to complaint the on answer shall I and

2 And Hashem answered me, and said:

ב האָט מיר ה׳ געענטפֿערט און געזאָגט:
gezogt un geentfert Hashem mir hot
said and answered Hashem me has

Write the chazon,

פַֿאַרשרײַב די זעונג,
zeung di farshraib
vision the write

and make it plain upon tablets,

און פַֿאַרצייכן קלאָר אויף טאָוולען,
tovlen oif klor fartseichn un
tablets on clear record and

so that a herald may run with it.

כּדי מע זאָל עס גלויפֿיק לייענען.
leyenen geloifik es zol me kedei
read plainly it shall one so that

3 For the chazon is yet for a mo'ed *(an appointed time)*;

ג ווײַל די זעונג איז נאָך אויף אַ צײַט,
tsait a oif noch iz zeung di vorem
time a for yet is vision the because

it speaks of HaKetz *(the End)*, and does not lie;

און זי רעדט פֿון דעם קֵץ, און זאָגט נישט קיין ליגן;
lign kein nisht zogt un kets dem fun redt zi un
lie any not tells and end the of speaks it and

though it tarry, wait for him;

אויב ער וועט זיך זאַמען, טו האַרן אויף אים,
im oif harn tu zamen zich vet er oib
it for wait for, expect do delay self will it if

because he will surely come,
and will not tarry.

וואָרעם קומען וועט ער קומען, ער וועט נישט פֿאַרשפּעטיקן.
farshpetikn nisht vet er kumen er vet kumen vorem
be late not will it come it will come for

4 Hinei, his nashamah which is puffed up is not upright in him;

ד זע, האָפֿערדיק, נישט רעכטפֿאַרטיק, איז
iz rechtfartik nisht hoferdik ze
is upright not haughty behold

זײַן זעל אין אים,
im in zel zain
him in soul his

but the tzaddik shall live by his emunah.

אָבער דער גערעכטער לעבט מיט זײַן אמונה.
emune zain mit lebt gerechter der ober
faith his by lives righteous the but

5 Yea also, yayin is a boged *(betrayer, treacherous)*;

ה אוֹן פֿאַר וואָר, ווי דער ווײַן טוט פֿעלשן,
felshn tut vain der vi vor far un
deceive does wine the as truly for and

he is a proud man, never at rest,

אַזוי וועט דער שטאָלצער מענטש נישט אָנהאַלטן;
onhaltn nisht mentsh shtoltser der vet azoi
endure not man proud the will so

who enlargeth his appetite as Sheol;

דער וואָס מאַכט בריייט ווי די אונטערערד זײַן באַגער,
bager zain untererd di vi breit macht vos der
desire his sheol the as wide makes who the one

like Mavet, it cannot be satisfied,

אוֹן ער וועט ווי דער טויט נישט זאַט,
zat nisht toit der vi vet er un
satisfied not death the like will he and

but gathereth unto it kol HaGoyim,

אוֹן זאַמלט צו זיך אַלע פֿעלקער,
felker ale zich tsu zamlt un
nations all self to gathers and

and collecteth unto it kol HaAmim;

אוֹן קלײַבט צו זיך אַלע אומות.
umes ale zich tsu klaibt un
peoples all self to gathers and

6 Shall not all these take up a mashal against such,

ו פֿאַר וואָר, די אַלע וועלן אויפֿהייבן אַ משל אויף אים,
im oif mashal a oifheibn veln ale di vor far
him about proverb a raise will all the truly for

with mocking poem riddles against him,

אוֹן אַ שפּאָטרעטנעניש איבער אים,
im iber shpotretenish a un
him about taunting riddle a and

and say: Hoy *(Woe)* to him that increaseth that which is not his!

אוֹן מע וועט זאָגן: וויי, דער וואָס מערט
mert vos der vei zogn vet me un
increases who the one woe say will one and

– נישט-זײַנס
nisht-zains
not his

For how long? And to him that loadeth himself by the weight of pledges!

ביז וואַנען? – אוֹן לאָדט אויף זיך חובֿות!
choives zich oif lodt un vanen biz
debts self on loads and when until

7 Shall not thy biters *(charging neshekh)* arise suddenly

ז פֿאַר וואָר, פֿלוצלינג וועלן אויפֿשטיין
oifshtein veln plutsling vor far
rise up will suddenly truly for

דײַנע צינזמאָנער,
tsinzmoner daine
creditors your

and awake that shall oppress thee,
אוֹן דערוועקן וועלן זיך דיינע אויפטרייסלער,
oiftreisler daine zich veln dervekn un
tormentors your selves will awaken and

and thou shalt be for plunder unto them?
אוֹן וועסט ווערן צו רויב פַּאַר זיי .
zei far roib tsu vern vest un
them for plunder to become will and

8 Because thou hast plundered many Goyim,
ח ווייל דו האָסט באַרויבט פֿיל פֿעלקער,
felker fil baroibt host du vail
nations many plundered have you because

all the remnant of the Amim shall plunder thee;
וועלן דיך באַרויבן אַלע איבעריקע אומות ;
umes iberike ale baroibn dich veln
peoples remaining all plunder you(SG) will

because of [shefach] dahm, and for the chamas eretz,
פֿון וועגן מענטשנס בלוט , און דעם
dem un blut mentshns vegen fun
the and blood man's ways because of

אומרעכט צום לאַנד,
land tsum umrecht
land to the injustice

the city, and of all that dwell therein.
צו דער שטאָט און אַלע ווויינער אין איר.
ir in voiner ale un shtot der tsu
it in inhabitants all and city the to

9 Hoy *(Woe)* to him that coveteth an evil gain for his bais,
ט ווויי , דער וואָס האַוועט נאָך בייזן געווין
gevin beizn noch havet vos der vei
gain evil after covets who the one woe

פַּאַר זיין הויז ,
hoiz zain far
house his for

that he may set his ken *(nest)* on high,
צו מאַכן אין דער הייך זיין נעסט,
nest zain heich der in machn tsu
nest his height the in make to

that he may be delivered from the power of ruin!
ניצול צו ווערן פֿון דער האַנט פֿון בייז!
beiz fun hant der fun vern tsu nitsl
evil of hand the from become to saved

10 Thy counsel hast brought shame to thy bais
י האָסט באַראָטן שאַנד פַּאַר דיין הויז ;
hoiz dain far shand barotn host
house your for shame devised have

by cutting off amim rabbim and hast sinned against thy nashamah.
פַּאַרשניטן פֿיל פֿעלקער, און פַּאַרזינדיקט דיין זעל .
zel dain farzindikt un felker fil farshnitn
soul your sinned against and nations many cut off

11 For the even *(stone)* shall cry out of the wall,
יא וואָרעם אַ שטיין פֿון דער וואַנט וועט שרייַען ,
shraien vet vant der fun shtein a vorem
cry out will wall the from stone a for

and the beam out of the timber shall answer it.
און אַ באַלקן פֿון דעם האָלץ וועט אים ענטפֿערן.
entfern im vet holts dem fun balkn a un
answer him will wood the from beam a and

12 Hoy *(Woe)* to him that buildeth a town with [shefach] dahm,
יב ווויי , דער וואָס בויט אַ שטאָט מיט בלוט ,
blut mit shtot a boit vos der vei
blood with city a builds who the one woe

and foundeth a city by iniquity!
און שטעלט אויף אַ כּרך אויף אומרעכט!
umrecht oif krach a oif shtelt un
injustice on large city a up establishes and

13 Hinei, is it not from Hashem Tzva'os
יג פַּאַר וואָר, זע , עס איז פֿון ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun iz es ze vor far
of hosts Hashem from is it behold truly for

that the people shall labor
only to feed the eish,

אַז פַֿעלקער זאָלן זיך מאַטערן פַֿאַרן פַֿייַער,
faier faran matern zich zoln felker az
fire for the labor selves shall nations that

and the people shall weary
themselves in vain?

און אומות זאָלן זיך מיען אומנישט.
umnisht mien zich zoln umes un
in vain weary selves shall nations and

14 For the earth shall be
filled with the da'as of
the kavod Hashem,

יד וואָרעם די ערד וועט פֿול ווערן מיט
mit vern ful vet erd di vorem
with become full will earth the for

דער קענונג פֿון הס
Hashems fun kenung der
Hashem's of knowledge the

פּראַכט,
pracht
glory

as the waters cover
the yam.

אַזוי ווי די וואַסערן באַדעקן דעם ים .
yam dem badekn vasern di vi azoi
sea the cover waters the like as

15 Hoy *(Woe)* unto him that giveth
his neighbor drink,

טו ווויי , דער וואָס טרינקט אָן זיַין חבֿר !
chever zain on trinkt vos der vei
friend his to gives drink who the one woe

pressing thy bottle to him, and
makest him drunken also,

מישסט-צו דיַין גיפֿט , און מאַכסט אויך שיכּור,
shikur oich machst un gift dain mishst-tsu
drunk also make and venom your you add

that thou mayest look on
their nakedness!

כּדי צו קוקן אויף זייער נאַקעטקייט!
naketkeit zeyer oif kukn tsu kedei
nakedness their upon look to in order

16 Thou art filled with shame
instead of kavod;

טז האָסט זיך געזעטיקט מיט שאַנד אַנשטאָט כּבֿוד –
koved anshtot shand mit gezetikt zich host
honor instead of shame with satisfied self have

drink thou also, and let thy
foreskin be uncovered;

טרינק דו אויך און ווער אָפּגעדעקט.
opgedekt ver un oich du trink
uncovered become and also you drink

the kos of Hashem's right hand shall
be turned against thee,

אומדרייען וועט זיך צו דיר דער בעכער
becher der dir tsu zich vet umdreyen
cup the you(SG) to self will turn around

פֿון הס רעכטער האַנט,
hant rechter Hashems fun
hand right Hashem's of

and utter shame shall be
on thy kavod.

און קויט וועט זיַין אויף דיַין כּבֿוד .
koved dain oif zain vet koit un
honor your on be will filth and

17 For the chamas of the Levanon
shall cover thee,

יז וואָרעם דאָס אומרעכט צום לבֿנון וועט
vet Levanon tsum umrecht dos vorem
will Levanon to the injustice the for

דיך צודעקן ,
tsudekn dich
cover you(SG)

and the decimation of animals, by
which you terrorized them,

און די פֿאַרוויסטונג פֿון די חיות וואָס
vos chayes di fun farvistung di un
that creatures the of desolation the and

האָט זיי צעבראָכן ;
tsebrochn zei hot
broken them has

because of [shefach] dahm, and for the chamas eretz,

פֿון ווענן מענטשנס בלוט, און דעם
fun vegen mentshns blut un dem
because of concerning man's blood and the

אומרעכט צום לאַנד,
umrecht tsum land
injustice to the land

and to the city, and all that dwell therein.

צו דער שטאָט און אַלע ווויינער אין איר.
tsu der shtot un ale voiner in ir
to the city and all inhabitants in it

18 What profiteth the pesel *(graven image)*

יח וואָס נוצט דער געשניצטער גענץ,
vos nutst der geshnitster gets
what profits the carved idol

that the maker thereof hath shaped it;

אַז זײַן פֿורעמער האָט אים אויסגעשניצט?
az zain furemer hot im oisgeshnitst
that his former has it carved

the molten image, and moreh sheker,

וואָס דער געגאָסענער גענץ, און דער פֿאַלשער לערער,
vos der gegosener gets un der falsher lerer
what the molten idol and the false teacher

that the maker of his work trusteth therein,

אַז דער פֿורעמער פֿון זײַן פֿורעמונג האָט זיך פֿאַרזיכערט דערויף,
az der furemer fun zain furemung hot zich farzichert deroif
that the former of his formation has trusted self thereon

to make dumb elilim *(idols)*?

צו מאַכן אָפּגעטער שטומע?
tsu machn opgeter shtume
to make idols mute

19 Hoy *(woe)* unto him that saith to the wood: Awake;

יט ווויי, דער וואָס זאָגט צו אַ האָלץ: כאַפּ זיך אויף!
vei der vos zogt a tsu holts chap zich oif
woe the one who says to a wood catch self up

to the dumb even *(stone)*: Arise, it shall teach!

דערוועק דיך! צו אַ שטיין אַ שטומען. ער זאָל לערנען?
dervek dich! tsu a shtein a shtumen. er zol lernen
rouse yourself! to a stone a mute. he shall teach

Hinei, it is laid over with zahav and kesef,

זע, ער איז אײַנגעפֿאַסט אין גאָלד און זילבער,
ze, er iz in gold un zilber
behold, he is in encased gold and silver

and there is no ruach at all in it.

און אַ שום אָטעם איז אין אים נישטאָ.
un a shum otem iz in im nishto
and a any breath is in it not there

20 But Hashem is in His Heikhal Kodesh;

כ אָבער ה' איז אין זײַן הײליקן הֵיכל;
ober Hashem iz in zain heilikn heichl
but Hashem is in his holy temple

let kol ha'aretz keep silence before Him.

שטיל פֿאַר אים, די גאַנצע ערד!
shtil far im di gantse erd
silent before him the whole earth

3 A tefillah of Chabakuk HaNavi. On Shigionoth.

ג אַ תּפֿילה פֿון חֲבַקּוּק דעם נבֿיא אויף שִׁגְיוֹנוֹת.
a tfile fun Chabakuk dem novi oif Shigionot
a prayer of Chabakuk the prophet on Shigionoth

2 Hashem, I have heard Thy speech, and was afraid;

ב ה', איך האָב געהערט דײַן הערונג;
Hashem ich hob gehert dain herung
Hashem I have heard your report

איך שרעק מיך;
ich shrek mich
I fear myself

Hashem, revive Thy work in the midst of the shanim,

ה', לעב אויף דײַן ווערק אין די נאָנטע יאָרן,
Hashem leb oif dain verk in di nonte yorn
Hashem revive up your work in the near years

in the midst of the shanim make known;	אין די נאָנטע יאָרן מאַך עס באַקאַנט;
	bakant es mach yorn nonte di in
	known it make years near the in
in wrath remember mercy.	אין צאָרן געדענק אָן דערבאַרעמען.
	derbaremen on gedenk tsorn in
	mercy about remember wrath in
[3] G-d came from Teman,	ג אֱלוֹהַּ קומט פֿון תֵּימָן ,
	Teman fun kumt Eloah
	Teman from comes G-d
and HaKadosh from Mt Paran.	און דער הייליקער פֿון באַרג פּאָרָן.
	Paran barg fun heiliker der un
	Paran mount from Holy One the and
Selah.	סֶלָה .
	Selah
	Selah
His hod *(glory)* covered HaShomayim,	זײַן גלאַנץ באַדעקט די הימלען ,
	himlen di badekt glants zain
	heavens the covers glory his
and ha'aretz was full of His tehillah *(praise)*.	און מיט זײַן ליכטיקייט איז פֿול די ערד .
	erd di ful iz lichtikeit zain mit un
	earth the full is light shine his with and
[4] And His brightness was like the ohr;	ד און דער שימער איז ווי זונליכט ,
	zunlicht vi iz shimer der un
	sunlight like is radiance the and
He had rays of light flashing from His yad;	שטראַלן האָט ער פֿון זײַן זײַט;
	zait zain fun er hot shtraln
	side his from he has rays
and there was His power hidden.	און דאָרטן איז די באַהעלטעניש פֿון זײַן מאַכט.
	macht zain fun baheltenish di iz dortn un
	power his of hiding place the is there and
[5] Before Him went the dever *(plague)*,	ה אים פֿאַרויס גייט די פּעסט ,
	pest di geit farois im
	pestilence the goes ahead of him
and pestilence went forth at His feet.	און דער בליץ גייט אַרויס נאָך זײַנע פֿיס.
	fis zaine noch arois geit blits der un
	feet his after out goes lightning the and
[6] He stood, and measured ha'aretz;	ו ער שטייט אויף, און צעטרייסלט די ערד ,
	erd di tsetreislt un oif shteit er
	earth the shakes and up stands he
He beheld, and made the Goyim tremble;	ער גיט אַ קוק , און מאַכט שפרינגען די פֿעלקער,
	felker di shpringen macht un kuk a git er
	nations the leap makes and look a gives he
and the everlasting mountains were scattered,	און די אייביקע בערג ווערן צעפּיצלט ,
	tsepitslt vern berg eibike di un
	shattered become mountains everlasting the and
the perpetual hills did bow;	די אוראַלטע הייכן פֿאַלן אַנידער;
	anider faln heichn uralte di
	down fall heights ancient the
His ways are olam *(everlasting)*.	דאָס זײַנען זײַנע אייביקע וועגן .
	vegen eibike zaine zainen dos
	ways eternal his are these
[7] I saw the tents of Kushan in affliction;	ז אונטער אומגליק זע איך די געצעלטן פֿון כושן ,
	Kushan fun getseltn di ich ze umglik unter
	Kushan of tents the I behold affliction under

and the dwellings of Eretz Midyan did tremble.

די פַּאָרהאַנגען פֿון מִדְיָן-לאַנד ציטערן .
tsiteren Midyan-land fun forhangen di
tremble land of Midyan of curtains the

8 Was Hashem displeased against the rivers?

ח הָאָט אויף די טײַכן , ה ,
Hashem taichn di oif hot
Hashem rivers the on has

Was Thine anger against the rivers?

הָאָט אויף די טײַכן געגרימט דײַן צאָרן ?
tsorn dain gegrimt taichn di oif hot
anger your raged rivers the on has

Was Thy wrath against the yam,

צי איז אויף דעם ים דײַן כּעס ?
kaas dain yam dem oif iz tsi
wrath your sea the on is or

that Thou didst ride upon Thine susim

וואָס דו רײַטסט אויף דײַנע פֿערד ,
ferd daine oif raitst du vos
horses your on ride you that

and Thy merkavot of yeshu'ah *(salvation)*?

אויף דײַנע רײַטוועגן פֿון זיג ?
zig fun raitvegn daine oif
victory of chariots your on

9 Thy keshet *(bow)* was made bare.

ט בלויז אַנטבלויזט איז דײַן בויגן ,
boign dain iz antbloizt bloiz
bow your is made bare bare

Oathes were sworn over mattot *(rods, arrows)*.

באַשוואָרן די פֿײַלן פֿון דײַן וואָרט .
vort dain fun failn di bashvorn
word your of arrows the oaths were sworn over

Selah.

סֶלָה .
Selah
Selah

Thou didst cleave the earth with rivers.

אין טײַכן צעשפּאַלטסטו די ערד .
erd di tseshpaltstu taichn in
earth the you cleave rivers in

10 The harim *(mountains)* saw Thee, and they trembled;

י געזען דיך – ציטערן די בערג ,
berg di tsiteren dich gezen
mountains the tremble you(SG) seen

the overflowing of the water passed by;

אַ פֿלייצונג וואַסער איז אַריבערגעגאַנגען,
aribergegangen iz vaser fleitsung a
passed over is water flood a

the tehom *(deep)* uttered its voice,

דער תְּהוֹם האָט אַרויסגעלאָזט זײַן קוֹל ,
kol zain aroisgelozt hot tehom der
voice his uttered has deep the

and lifted up its hands on high.

ער האָט אויפֿגעהויבן אין דער הייך זײַנע הענט .
hent zaine heich der in oifgehoibn hot er
hands his height the in lifted up has he

11 The shemesh and yarei'ach stood still in their habitation;

יא די זון , די לבָנה , האָט זיך אָפּגעשטעלט
opgeshtelt zich hot levone di zun di
stood still self has moon the sun the

אין איר ווינונג ,
voinung ir in
habitation its in

at the ohr of Thine arrows they went,

פֿאַר דעם שײַן פֿון דײַנע פֿײַלן וואָס לויפֿן,
loifn vos failn daine fun shain dem far
run that arrows your of light the for

and at the lightning of Thy glittering spear.

פֿאַר דעם שימער פֿון דײַן בליצקן שפּיז .
shpiz blitsikn dain fun shimer dem far
spear flashing your of brightness the for

[12] Thou didst march through the land
in indignation,

יב מיט צאָרן שפּרייַזטו איבער דער ערד ,
erd der iber shpraiztu tsorn mit
earth the through you march anger with

Thou didst thresh the
Goyim in anger.

מיט כּעס דרעשסטו די אומות .
umes di dreshstu kaas mit
peoples the you thresh wrath with

[13] Thou wentest forth for the salvation
of Thy people,

יג ביסט אַרויס צו הילף דיין פֹאָלק ,
folk dain hilf tsu arois bist
people your salvation for gone forth are

even for deliverance of Thy Moshiach;

צו הילף דיין געזאַלבטן;
gezalbtn dain hilf tsu
anointed your salvation for

Thou crushed the rosh of the bais of the wicked,

האָסט צעהאַקט דעם קאָפּ, פֿון דעם
dem fun kop dem tsehakt host
the from head the crushed have

רשעס הויז ,
hoiz reshes
house wicked

Thou stripped him thigh to neck.

האָסט אויפֿגעדעקט דעם גרונט
grunt dem oifgedekt host
foundation the uncovered have

ביזן האַלדז.
haldz bizn
neck unto the

Selah.

סֶלָה .
Selah
Selah

[14] Thou didst pierce with his spears
the head of his horde;

יד האָסט צעלעכערט מיט זיַינע פֿיַילן דעם
dem failn zaine mit tselechert host
the arrows his with pierced have

קאָפּ פֿון זיַינע קריגערס,
krigers zaine fun kop
warriors his of head

they came out like a whirlwind to scatter me;

וואָס שטורעמען מיך צו צעשפּרייטן;
tseshpreitn tsu mich shturemen vos
scatter to me storm who

their rejoicing was like unto devouring
the aniyim *(the poor)* in secret.

וואָס זייער פֿרייד איז ווי אויפֿצוועסן דעם
dem oiftsuesn vi iz freid zeyer vos
the to devour like is joy their whose

אָרעמאַן אין פֿאַרבאָרגענעניש.
farborgenish in oreman
secret in poor person

[15] Thou didst walk through the yam
with Thine susim,

טו האָסט געטרעטן דעם ים מיט דיַינע פֿערד ,
ferd daine mit yam dem getretn host
horses your with sea the trodden have

through the heap of
mayim rabbim.

דעם שוים פֿון די גרויסע וואַסערן.
vasern groise di fun shoim dem
waters great the of foam the

[16] When I heard, my
heart trembled;

טז איך האָב געהערט, און מיַין לייַב האָט געציטערט,
getsitert hot laib main un gehert hob ich
trembled has body my and heard have I

my lips quivered at
the voice;

פֿון דעם קול האָבן מיַינע ליפּן געקלאַפּט;
geklapt lipn maine hobn kol dem fun
quivered lips my have voice the from

rottenness entered into my bones,
אַ פֿוילונג איז אַרײַן אין מײַנע ביינער,
beiner maine in arain iz foilung a
bones my into entered is rottenness a

and I trembled in myself,
און איך ציטער אויף מײַן אָרט׃
ort main oif tsiter ich un
place my on tremble I and

that I might wait patiently for the Yom Tzarah
אַז איך זאָל זײַן באַרוט אין טאָג פֿון נויט ,
noit fun tog in barut zain zol ich az
trouble of day in at rest be shall I that

to come on the nation invading us.
ווען מע קומט אויפֿן פֿאָלק אים צו באַפֿאַלן.
bafaln tsu im folk oifn kumt me ven
attack to it people upon comes one when

17 Although the etz te'enah shall not blossom,
יז פֿאַר וואָר, דער פֿײַגנבוים בליט נישט,
nisht blit faignboim der vor far
not blossoms fig tree the truly for

neither shall grape be on the gefen;
און נישטאָ קיין פֿרוכט אויף די ווײַנשטאָקן,
vainshtokn di oif frucht kein nishto un
vines the on fruit any there is not and

the labor of the olive shall fail,
געפֿעלשט האָט דער אײַנקום פֿון איילבערטבוים,
eilbertboim fun ainkum der hot gefelsht
olive tree of yield the has failed

and the fields shall yield no okhel;
און די פֿעלדער גיבן נישט קיין שפּײַז ,
shpaiz kein nisht gibn felder di un
food any not give fields the and

the tzon shall be cut off from the fold,
אָפּגעשניטן פֿון געהעפֿט איז די שאָף ,
shof di iz geheft fun opgeshnitn
sheep the is fold from cut off

and there shall be no herd in the stalls;
און נישטאָ קיין רינדער אין די שטאַלן,
shtaln di in rinder kein nishto un
stalls the in cattle any there is not and

18 Yet I will rejoice in Hashem,
יח אָבער איך וועל מיך פֿרייען מיט ה ,
Hashem mit freyen mich vel ich ober
Hashem with rejoice myself will I but

I will joy in the G-d of my salvation.
און לוסטיק זײַן מיט דעם ג-ט פֿון מײַן הילף .
hilf main fun G-t dem mit zain lustik un
salvation my of G-d the with be joyful and

19 Hashem Adonoi is my strength,
יט ה אֲדֹנָי איז מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main iz Adonoi Hashem
strength my is Adonoi Hashem

and He will make my feet like the feet of a deer,
און ער מאַכט מײַנע פֿיס ווי די הינדן ,
hindn di vi fis maine macht er un
deers the like feet my makes he and

and He will make me to walk upon mine high places.
און אויף מײַנע הייכן מאַכט ער מיך טרעטן.
tretn mich er macht heichn maine oif un
tread me he makes heights my on and

To the chief singer on my stringed instruments.
פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער. מיט מײַן סטרונעשפּיל .
struneshpil main mit gezangmaister dem far
stringed instruments my with choirmaster the for

Tzefanyah

צפַנְיָה

1 The Devar Hashem which came unto Tzephanyah ben Kushi, ben Gedalyah, ben Amaryah, ben Chizkiyah, in the yamim of Yoshiyahu *(Josiah)* ben Amon, Melech Yehudah.

א דאָס ווָאָרט פֿון ה ווָאָס איז געווען צו צפַנְיָה
Tsefanyah tsu geven iz vos Hashem fun vort dos
Tsefanyah to was is which Hashem of word the

דעם זון פֿון כושי , דעם זון פֿון גדַלְיָה , דעם זון
zun dem Gedalyah fun zun dem Kushi fun zun dem
son the Gedalyah of son the Kushi of son the

פֿון אֲמַרְיָה , דעם זון פֿון חִזקִיָהן , אין די טעג פֿון
fun Amaryah fun Chizkiyahn fun zun dem Amaryah fun
of Amaryah of Chizkiyah of son the Amaryah of

יאשִיָהו דעם זון פֿון אָמוֹנען , דעם מלך פֿון יהודה .
Yehudah fun melech dem Amonen fun zun dem Yoshiyah
Yehudah of king the Amon of son the Yoshiyah

[2] I will utterly sweep away

ב פַֿאַרלענדן וועל איך פַֿאַרלענדן אַלצדינג
altsding farlendn ich vel farlendn
everything destroy completely I will destroy completely

all things from off the adamah,

פֿון דעם געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht dem fun
earth the of face the from

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[3] I will sweep away Adam *(humankind)* and Behemah *(beast, animal, cattle)*;

ג איך וועל פַֿאַרלענדן מענטשן
mentshn farlendn vel ich
men destroy completely will I

און בהמות ,
beheimes un
beasts and

I will sweep away Oph HaShomayim *(Birds of the Air)*

איך וועל פַֿאַרלענדן די פֿויגלען
foiglen di farlendn vel ich
birds the destroy completely will I

פֿון הימל ,
himel fun
heaven of

and the Dagim of HaYam *(Fish of the Sea)*,

און די פֿישן פֿון ים ,
yam fun fishn di un
sea of the fish the and

and the michsholim *(stumbling blocks, what causes to fall into sin)* with the resha'im;

און די שטרויכלונגען אין איינעם מיט
mit einem in shtroichlungen di un
with one in stumbling blocks the and

די רשעים ;
reshoim di
wicked ones the

and I will cut off adam from off the adamah,

און איך וועל פַֿאַרשניידן דעם מענטשן פֿון געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht fun mentshn dem farshnaidn vel ich un
earth the of face from men the cut off will I and

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

[4] I will also stretch out Mine hand against Yehudah,

ד און איך וועל אויסשטרעקן מיַן האַנט אויף יהוּדה ,
Yehudah oif hant main oisshtrekn vel ich un
Yehudah upon hand my stretch out will I and

and against all the inhabitants of Yerushalayim;

און אויף אַלע באַווויינער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun bavoiner ale oif un
Yerushalayim of inhabitants all upon and

and I will cut off from this place

און איך וועל פֿאַרשניַידן פֿון דעם דאָזיקן אָרט
ort dozikn dem fun farshnaidn vel ich un
place this the from cut off will I and

the she'ar HaBa'al *(remnant of Ba'al)*,

דעם איבערבליַיב פֿון בַּעַל ,
Baal fun iberblaib dem
Ba'al of remnant the

and the shem *(name)* of the Kemarim *(the idolatrous priests)* with the [idolatrous] kohanim;

דעם נאָמען פֿון די פּריסטער
prister di fun nomen dem
idolatrous priests the of name the

מיט די כּהנים ;
koyanim di mit
kohanim the with

[5] And those that worship the Tz'va HaShomayim

ה און די וואָס בוקן זיך
zich bukn vos di un
selves bow down who the ones and

אויף די דעכער
decher di oif
rooftop the upon

(Army of Heaven, star g-ds) upon the rooftops;

צו דעם חיל פֿון הימל ,
himel fun cheil dem tsu
heaven of host the to

and those that worship and that swear [oaths] by Hashem,

און די וואָס אי זיי בוקן זיך
zich bukn zei i vos di un
selves bow down they both who the ones and

און שווערן צו ה ,
Hashem tsu shvern un
Hashem to swear and

but also swear by Milcom;

אי זיי שווערן ביַי מַלכָּם ;
Malkam bai shvern zei i
Milcom by swear they and

[6] And those that turned back from following Hashem;

ו און די וואָס טרעטן אָפּ פֿון
fun op tretn vos di un
of away tread who the ones and

הינטער ה ,
Hashem hinter
Hashem behind

and those that have not sought Hashem,

און וואָס זוכן נישט ה ,
Hashem nisht zuchn vos un
Hashem not seek who and

nor inquired of Him.

און פֿרעגן זיך נישט אויף אים.
im oif nisht zich fregn un
him upon not selves inquire and

[7] Hold thy peace *(keep silent)* at the presence of Adonai Hashem:

ז שטיל פֿאַר אֲדֹנָי
Adonoi far shtil
Adonoi before silent

ה !
Hashem
Hashem

for the Yom Hashem
is at hand;

ווארעם נאָנט איז דער טאָג פון ה ,
Hashem fun tog der iz nont vorem
Hashem of day the is near because

for Hashem hath prepared
a zevach *(sacrifice)*,

ווארעם ג-ט האָט אָנגעבריים אַ שלאַכטונג ,
shlachtung a ongebreit hot G-t vorem
slaughter a prepared has G-d because

Hashem hath consecrated
His guests.

פַאַרבעטן זיַינע גערופענע .
gerufene zaine farbeten
called ones his invited

[8] And it shall come to pass
in the Yom Zevach
Hashem,

ח און עס וועט זיַין אין דעם
dem in zain vet es un
the in be will it and

טאָג פון הס
Hashems fun tog
Hashem's of day

שלאַכטונג ,
shlachtung
slaughter

that I will punish the sarim *(princes)*,

וועל איך זיך רעכענען מיט די האַרן,
harn di mit rechenen zich ich vel
lords the with reckon self I will

and Bnei HaMelech,

און מיט דעם מלכס זין ,
zin melechs dem mit un
sons king's the with and

and all such as are
clothed with malbush
nochri *(foreign
apparel)*.

און מיט אַלע וואָס קלייַדן
kleidn vos ale mit un
dress who all with and

זיך אין פַרעמדלענדישע
fremdlendishe in zich
foreign in selves

קלייַדער.
kleider
clothes

[9] In the same Yom also will I visit to punish

ט און איך וועל זיך רעכענען אין יענעם טאָג
tog yenem in rechenen zich vel ich un
day that in reckon self will I and

all those that leap over the threshold,

מיט אַלע וואָס שפּרינגען איבערן שוועל ,
shvel ibern shpringen vos ale mit
threshold over the leap who all with

which fill their masters'
batim *(houses)* with chamas
(violence) and mirmah
(deceit).

וואָס פילן אָן דאָס הויז פון זייער האַר
har zeyer fun hoiz dos on filn vos
master their of house the on fill who

מיט אומרעכט און באַטרוג.
batrug un umrecht mit
deceit and injustice with

[10] And it shall come to pass in that
Yom, saith Hashem,

י און אין יענעם טאָג, זאָגט ה ,
Hashem zogt tog yenem in un
Hashem declares day that in and

that there shall be the noise
of a cry from Sha'ar
HaDagim,

וועט זיַין אַ קול פון געשריי פון
fun geshrei fun kol a zain vet
from crying of voice a be will

דעם פישטויער,
fishtoier dem
fish gate the

and a wail from the Second Quarter of the city,

און אַ יללה פֿון צווייטן שטאָטפֿערטל,
shtotfertl tsveitn fun yelole a un
district second from wailing a and

and a loud crash from the hills.

און אַ גרויסער בראָך פֿון די בערג .
berg di fun broch groiser a un
mountains the from destruction great a and

11 Howl, ye inhabitants of HaMakhtesh,

יא יאָמערט, איר באַווויינער פֿון מַכתֵּש ,
Machtesh fun bavoiner ir yomert
HaMakhtesh of inhabitants you wail

for all the merchants are cut down;

וואָרעם אומגעקומען איז דאָס גאַנצע האַנדלפֿאָלק ,
handlfolk gantse dos iz umgekumen vorem
trading people entire the is perished because

all they that weigh out kesef are cut off.

פֿאַרשניטן געוואָרן אַלע אָנגעלאָדענע מיט זילבער.
zilber mit ongelodene ale gevorn farshnitn
silver with loaded all become cut off

12 And it shall come to pass at that time,

יב און עס וועט זיין אין יענער צייַט,
tsait yener in zain vet es un
time that in be will it and

that I will search Yerushalayim with nerot *(lamps)*,

וועל איך דורכזוכן ירושָלַיִם מיט ליכט,
licht mit Yerushalayim durchzuchn ich vel
light with Yerushalayim search through I will

and visit to punish the [proud] men

און איך וועל זיך רעכענען מיט די לייַט
lait di mit rechenen zich vel ich un
people the with reckon self will I and

that are [complacently] settled on their lees;

וואָס גליווערן אויף זייערע הייוון,
heivn zeyere oif glivern vos
dregs their upon congeal who

that say in their lev: Hashem will not do tov,

וואָס זאָגן אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in zogn vos
hearts their in say who

neither will Hashem do rah.

נישט גוטס טאָן קען ה' און נישט שלעכטס טאָן.
ton shlechts nisht un Hashem ken ton guts nisht
do bad not and Hashem can do good not

13 Therefore their goods shall become a booty,

יג און זייער פֿאַרמעג וועט זיין צו רויב ,
roib tsu zain vet farmeg zeyer un
plunder to be will possessions their and

and their batim a desolation;

און זייערע הייַזער צו וויסט ;
vist tsu haizer zeyere un
desolation to houses their and

they shall also build batim, but not inhabit them;

און זיי וועלן בויען הייַזער, און
un haizer boien veln zei un
and houses build will they and

נישט באַווויינען,
bavoinen nisht
inhabit not

and they shall plant kramim *(vineyards)*, but not drink the yayin thereof.

און פֿלאַנצען ווייַנגערטנער, און נישט
nisht un vaingertner flantsen un
not and vineyards plant and

טרינקען זייער ווייַן .
vain zeyer trinken
wine their drink

[14] The Yom Hashem HaGadol is near,

יד נאָנט איז דער גרויסער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog groiser der iz nont
Hashem of day great the is near

near and hastening quickly;

נאָנט און געשווינט זייער;
zeyer geshvint un nont
very swift and near

the sound of the Yom Hashem is mar *(bitter)*;

האָרך! דער טאָג פֿון ה !
Hashem fun tog der horch
Hashem of day the listen

there the gibbor *(mighty man, warrior)* cries aloud.

ביטער שרייט דענצמאָל דער גיבור .
gibor der dentsmol shrait biter
warrior the then cries bitter

[15] That Yom is a Yom Evrah *(day of wrath)*,

טו אַ טאָג פֿון צאָרן איז יענער טאָג,
tog yener iz tsorn fun tog a
day that is wrath of day a

a Yom Tzarah and Metzukah *(a day of trouble and distress, pressure)*,

אַ טאָג פֿון נויט און קלעם ,
klem un noit fun tog a
pressure and distress of day a

a Yom of Sho'ah *(catastrophe)* and Meshoah *(desolation)*,

אַ טאָג פֿון וויסטקייט און פֿאַרווויסטונג,
farvistung un vistkeit fun tog a
devastation and ruin of day a

a Yom of Choshech and Afelah *(gloom)*,

אַ טאָג פֿון חושך און פֿינצטערניש,
fintsternish un choishech fun tog a
darkness and black darkness of day a

a Yom of Anan and Arafel *(thick darkness)*,

אַ טאָג פֿון וואָלקן און נעבל ,
nebl un volken fun tog a
thick fog and clouds of day a

[16] A Yom of the Shofar and Teruah *(battle cry)*

טז אַ טאָג פֿון שופֿר און שאַלונג
shalung un shoifer fun tog a
trumpet sound and shofar of day a

against the fortified cities,

אַקעגן די באַפֿעסטיקטע שטעט,
shtet bafestikte di akegn
cities fortified the against

and against the high battlements.

און אַקעגן די הויבע טורעמס.
turems hoiche di akegn un
towers high the against and

[17] And I will bring distress upon adam,

יז און איך וועל ענג מאַכן די מענטשן ,
mentshn di machn eng vel ich un
men the make narrow will I and

that they shall walk like ivrim,

און זיי וועלן אומגיין ווי בלינדע,
blinde vi umgein veln zei un
blind as go around will they and

because they have sinned against Hashem;

ווייל זיי האָבן צו ה געזינדיקט;
gezindikt Hashem tsu hobn zei vail
sinned Hashem to have they because

and their dahm shall be poured out like dust,

און זייער בלוט וועט פֿאַרגאָסן ווערן
vern fargosen vet blut zeyer un
become shed will blood their and

ווי שטויב,
shtoib vi
dust like

and their bowels like dung.

און זייער פֿלייש ווי מיסט.
mist vi fleish zeyer un
dung like flesh their and

[18] Neither their kesef nor their zahav

יח אַפילו זייער זילבער, אַפילו זייער גאָלד,
gold zeyer afile zilber zeyer afile
gold their even silver their even

shall be able to save them in the Yom Evrat Hashem

וועט זיי נישט קענען מציל זיין
zain matsl kenen nisht zei vet
be rescue be able to not them will

(Day of Hashem*'s Wrath)*;

אין טאָג פון הס צאָרן;
tsorn Hashems fun tog in
wrath Hashem's of day in

but kol ha'aretz *(the whole earth)* shall be devoured

און אין דעם פַיַיער פון זיין קִנאָה
kine zain fun faier dem in un
jealousy his of fire the in and

by the eish of Hashem's kina *(jealousy, zeal, passion)*;

וועט פַאַרצערט ווערן די גאַנצע ערד,
erd gantse di vern fartsert vet
earth whole the become consumed will

for He shall make a complete end, a terrible end,

וואָרעם אַ פַאַרלענדונג אַזש אַ שרעקלעכע,
shrekleche a azh farlendung a vorem
terrible a even destruction a because

of kol yoshvei ha'aretz *(all them that dwell on the earth)*.

וועט ער מאַכן פון אַלע באַווויינער
bavoiner ale fun machn er vet
inhabitants all of make he will

פון דער ערד.
erd der fun
earth the of

2 Gather yourselves together,

ב זאַמלט אייַך אין און פַאַרזאַמלט
farzamlt un ain aich zamlt
gather and in yourselves gather

אייַך,
aich
yourselves

yea, gather together, O shameful nation;

איר אומפַאַרשעמט פאָלק,
folk umfarshemt ir
people shameless you

[2] Before the decree brings forth,

ב איידער דער גזר ווערט געבאָרן
geborn vert gzar der eider
born becomes decree the before

before the day passes like the chaff,

ווי שפּרייַ פַאַרגייט דער טאָג
tog der fargeit shprei vi
day the passes chaff like

before the charon af Hashem comes upon you,

איידער עס קומט אויף אייַך דער גרימצאָרן
grimtsorn der aich oif kumt es eider
fierce anger the you upon come it before

פון ה',
Hashem fun
Hashem of

before the Yom Af Hashem *(Day of* Hashem*'s Anger)* comes upon you;

איידער עס קומט אויף אייַך דער טאָג
tog der aich oif kumt es eider
day the you upon comes it before

פון הס כּעס.
kaas Hashems fun
fury Hashem's of

[3] Seek ye Hashem, all ye anvei ha'aretz *(humble of the land)*,

ג זוכט ה , איר אַלע פַאַרליטענע
farlitene ale ir Hashem zucht
afflicted ones all you Hashem seek

פון לאַנד,
land fun
land of

which have wrought His mishpat;

וואָס האָט געטאָן זיין געזעץ;
gezets zain geton hot vos
law his done have who

seek tzedek, seek anavah *(meekness, humility)*;

זוכט ערלעכטיקייט , זוכט ענווות ,
anives zucht gerechtikeit zucht
humility seek righteousness seek

it may be ye shall be hid in the Yom Af Hashem.

אפֿשר וועט איר פַאַרבאָרגן ווערן אין
in vern farborgen ir vet efsher
in become hidden you will perhaps

טאָג פון הס כעס .
kaas Hashems fun tog
anger Hashem's of day

[4] For Azah *(Gaza)* shall be abandoned,

ד וואָרעם עזה וועט אַ פַאַרלאָזענע זיין ,
zain farlozene a vet Azah vorem
be abandoned an will Azah because

and Ashkelon a desolation;

און אַשקלון אַ וויסטענישׁ;
vistenish a Ashkelon un
wasteland a Ashkelon and

they shall drive out Ashdod in broad day,

אַשדוד , זי וועט מען אין מיטן
mitn in men vet zi Ashdod
the middle in be will she Ashdod

טאָג אַרויסטרייבן,
aroistraibn tog
driven out day

and Ekron shall be uprooted.

און עקרון וועט אויסגעריסן ווערן .
vern oisgerisn vet Ekron un
become uprooted will Ekron and

[5] Hoy *(Woe)* unto the inhabitants of the seacoast,

ה וויי , איר באַווינער פון דער
der fun bavoiner ir vei
the of inhabitants you woe

ים-געגנט ,
yam-gegent
sea region

the nation of the Keretim *(Cretans)*!

איר פאָלק פון כרתים !
Keretim fun folk ir
Keretim of people you

The Devar Hashem is against you,

דאָס וואָרט פון ה איז אויף אייַך,
aich oif iz Hashem fun vort dos
you upon is Hashem of word the

O Kena'an, eretz of the Pelishtim *(Philistines)*.

כנַעַן , דו לאַנד פון די פלשתים ;
Pelishtim di fun land du Kenaan
Pelishtim the of land you Kena'an

I will even destroy thee,

און איך וועל דיך אונטערברענגען
unterbrengen dich vel ich un
overthrow you(SG) will I and

that there no inhabitant remains.

אַז קיין באַווינער זאָל נישט זיין .
zain nisht zol bavoiner kein az
be not shall inhabitants any that

[6] And the seacoast
shall be
dwellings

[א] און די געגנט פֿון ים וועט זיין
zain vet yam fun gegent di un
be will the sea of region the and
פּיטערפּלעצער,
fiterpletser
pastures

and meadows for ro'im *(shepherds)*,
and pens for tzon.

לאָנקעס פַּאַר פּאַסטוכער, און געהעפֿטן
geheftn un pastucher far lonkes
folds and shepherds for meadows
פַּאַר שאָף,
shof far
sheep for

[7] And the coast shall be

[ז] און עס וועט זיין אַ חלק
chelek a zain vet es un
portion a be will it and

for the she'erit Bais Yehudah;

פַּאַר דעם איבערבלייַב פֿון דעם הויז
hoiz dem fun iberblaib dem far
house the of remnant the for
פֿון יהודה;
Yehudah fun
Yehudah of

they shall feed thereupon;

זיי וועלן זיך דערויף פּיטערן;
fitern deroif zich veln zei
pasture thereon selves will they

in the batim *(houses)* of Ashkelon shall
they lie down in the erev;

אין די הייזער פֿון אַשקלון וועלן זיי
zei veln Ashkelon fun haizer di in
they will Ashkelon of houses the in
הויערן אין אָוונט;
ovnt in hoiern
evening in crouch

for Hashem Eloheichem shall visit them,

וואָרעם ה זייער ג-ט וועט זיך
zich vet G-t zeyer Hashem vorem
self will G-d their Hashem because
דערמאָנען אָן זיי,
zei on dermonen
them on remember

and restore their fortunes.

און וועט אומקערן זייער געפֿאַנגנשאַפֿט.
gefangenshaft zeyer umkeren vet un
captivity their return will and

[8] I have heard the reproach of
Moav,

[ח] איך האָב געהערט די לעסטערונג
lesterung di gehert hob ich
reviling the heard have I
פֿון מוֹאָבּ,
Moav fun
Moav of

and the revilings of the Bnei Ammon,

און די זידלעריַען פֿון די קינדער
kinder di fun zidleraien di un
children the of insults the and
פֿון עַמוֹן,
Amon fun
Ammon of

whereby they have reproached My nation,

וואָס זיי האָבן געלעסטערט מיַין פֿאָלק,
folk main gelestert hobn zei vos
people my blasphemed have they that

and magnified themselves against their territory.

אוּן זיך געגרייסט אַקעגן זייער געמאַרק.
gemark zeyer akegn gegreist zich un
border their against boasted selves and

[9] Therefore as I live,

ט דערום אַזוי ווי איך לעב,
leb ich vi azoi derum
live I as so therefore

saith Hashem Tzva'os, Elohei Yisroel:

זאָגט ה' צבָאוֹת, אלוקי יִשְׂרָאֵל:
zogt Hashem Tseva'ot Elokei Yisroel
declares Hashem of hosts the G-d of Yisroel

Surely Moav shall be as Sodom,

אַז מוֹאָבּ וועט ווי סדוֹם ווערן,
vern Sodom vi vet Moav az
become Sodom like will Moav that

and the Bnei Ammon as Amora *(Gomorrah)*,

אוּן די קינדער פוֹן עַמוֹן ווי
vi Amon fun kinder di un
like Ammon of children the and

עַמוֹרָה,
Amora
Gomorrah

a place of weeds and salt pits,

אַ ווירטשאַפּט פוֹן דערנער, אוּן אַן
an un derner fun virtshaft a
an and thorns of enterprise an

אויסגראָבונג פוֹן זאַלץ,
zalts fun oisgrobung
salt of excavation

and desolation ad olam;

אוּן אַ וויסטעניש אויף אייביק;
eibik oif vistenish a un
ever for wasteland a and

the She'erit Ami shall plunder them,

דער איבערבלייַב פוֹן מיַין אומה וועט
vet ume main fun iberblaib der
will nation my of remnant the

זיי צעריבן,
tseroibn zei
plunder them

and the remnant of My nation shall possess them.

אוּן דער רעשט פוֹן מיַין פאָלק וועט
vet folk main fun resht der un
will people my of rest the and

זיי אַרבן.
arben zei
take possession they

[10] This shall they have in return for their ga'on *(pride)*,

י דאָס וועט זיי זיַין פַאַר זייער שטאָלץ,
shtolts zeyer far zain zei vet dos
pride their for be they will this

because they have reproached and magnified themselves

וואָס זיי האָבן געלעסטערט, אוּן
un gelestert hobn zei vos
and blasphemed have they which

זיך געגרייסט
gegreist zich
boasted selves

against the Am Hashem Tzva'os.

קעגן דער אומה פוֹן ה' צבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem fun ume der kegen
of hosts Hashem of nation the against

[11] Hashem will be terrible unto them;

יא מוראדיק איז ה' אַקעגן זיי,
zei akegn Hashem iz moiredik
them against Hashem is frightful

for He will reduce to nothing all the elohei ha'aretz *(g-ds of the land)*;

וואָרעם ער מאַכט איינגיין אַלע אָפּגעטער
opgeter ale aingein macht er vorem
idols all rot makes he because

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

and men shall worship Hashem, everyone from his place,

און בוקן וועלן זיך צו אים,
im tsu zich veln bukn un
him to selves will bow down and

איטלעכער פֿון זיַין אָרט ,
ort zain fun itlecher
place his from each one

even all the coasts and islands of the Goyim.

אַלע אינדזלען פֿון די פֿעלקער.
felker di fun indzelen ale
nations the of islands all

12 Ye Ethiopians also,

יב אויך איר כּושים ,
Kushim ir oich
Ethiopians you also

ye shall be slain by My cherev.

וועט זיַין דערשלאָגענע פֿון מיַין שווערד.
shverd main fun dershlogene zain vet
sword my of slain be will

13 And Hashem will stretch out His hand against the tzafon *(north)*,

יג און ער וועט אויסשטרעקן זיַין האַנט
hant zain oisshtrekn vet er un
hand his stretch out will he and

אַקעגן צפֿון ,
tsofn akegn
north against

and destroy Assyria;

און וועט אונטערברענגען אשור ,
Ashur unterbrengen vet un
Assyria overthrow will and

and will make Nineveh a desolation,

און מאַכן נינוֶה פֿאַר אַ וויסטענישׁ,
vistenish a far Nineveh machn un
wasteland a for Nineveh make and

a dry waste like a midbar.

אַ טריקענישׁ אַזוי ווי אַ מדבר .
midber a vi azoi trikenish a
wilderness a as so dry place a

14 And herds shall lie down in the midst of it,

יד און הויערן אין איר וועלן סטאַדעס,
stades veln ir in hoiern un
herds will her in crouch and

every beast of the Goy;

חיות פֿון יעטוועדער מין ;
min yetveder fun chayes
kind every of creatures

both the desert owl and the screech owl

אי דער פּעליקאַן אי דער זומפּבושל
zumpbushl der i pelikan der i
marsh bird the and pelican the and

will roost on her columns;

וועלן נעכטיקן אויף אירע
ire oif nechtikn veln
her on spend the night will

זיַילנקעפּ ;
zailnkep
pillar-capitals

their voice shall hoot in the windows;

קולות וועלן זינגען אין פֿענצטער,
fentster in zingen veln koiles
windows in sing will sounds

desolation shall be in the thresholds;

אַ חורבַן וועט זיין אויף דער שוועל ,
shvel der oif zain vet churvn a
threshold the on be will ruin a

the beams of cedar will be exposed.

וואָרעם איר צעדערוועלקט דעקט מען אָפּ.
op men dekt tsederverk ir vorem
off one covers cedarwork her because

15 This is HaIr HaAlizah *(the rejoicing city)* that dwelt carelessly,

טו דאָס איז די לוסטיקע שטאָט וואָס איז
iz vos shtot lustike di iz dos
is which city jubilant the is this
געזעסן אין זיכערקייט,
zicherkeit in gezesn
security in settled

that said in her lev:

וואָס האָט געזאָגט אין איר האַרצן:
hartsn ir in gezogt hot vos
heart her in said has that

I am, and there is none beside me;

איך, און אַחוץ מיר איז מער נישטאָ .
nishto mer iz mir achuts un ich
there is not more is me aside from and I

how is she become a desolation,

ווי איז זי געוואָרן צו וויסט ,
vist tsu gevorn zi iz vi
desolate to become she is how

a place for beasts to lie down in!

אַ הויעראָרט פַאַר חיות !
chayes far hoierort a
creatures for resting place a

Every one that passeth by her

איטלעכער וואָס גייט איר פַאַרבייַ ,
farbai ir geit vos itlecher
close by her goes who each one

shall hiss, and shake his fist.

וועט שמוצערן , וועט וויגן זיין האַנט.
hant zain vign vet shmutsern vet
hand his wave will hiss will

3 Hoy *(woe)* to her that is filthy and polluted,

ג וויי , די קויטיקע און אומווערדיקע,
umverdike un koitike di vei
unworthy and filthy the woe

to the oppressing city!

די דריקערישע שטאָט!
shtot drikerishe di
city oppressive the

2 She obeyed not the voice;

ב זי האָט נישט צוגעהערט דעם קול ,
kol dem tsugehert nisht hot zi
voice the paid heed not has she

she received not musar *(correction)*;

זי האָט נישט גענומען קיין מוסר ,
musar kein genumen nisht hot zi
discipline any taken not has she

her bitachon *(trust)* was not in Hashem;

זי האָט זיך נישט פַאַרזיכערט אויף
oif farzichert nisht zich hot zi
in trusted not self has she
ה ,
Hashem
Hashem

she drew not near to her G-d.

זי האָט זיך נישט דערנענטערט צו איר ג-ט.
G-t ir tsu dernentert nisht zich hot zi
G-d her to drawn near not self has she

3 Her sarim *(princes)* within her are roaring arayot;

ג אירע האַרן אין איר זיַנען לייבן ברומיקע,
brumike leibn zainen ir in harn ire
roaring lions are her in lords her

her shofetim are evening wolves;

אירע ריכטער זיַנען אָוונטוועלף ,
ovntvelf zainen richter ire
evening wolves are judges her

they leave nothing for the boker *(morning)*.

זיי לאָזן נישט אַ ביין ביז פֿרימאָרגן.
frimorgn biz bein a nisht lozn zei
morning until bone a not leave they

[4] Her nevi'im are arrogant,
anshei bogedot *(treacherous persons)*;

ד אירע נבֿיאים זיַנען לויזגעלאָזט,
loizgelozt zainen neviim ire
loose are prophets her

מענטשן אומגעטרייַ;
umgetraie mentshn
unfaithful men

her kohanim have profaned the kodesh,

אירע כּהנים פֿאַרשוועכן די הייליקייט,
heilikeit di farshvechn koyanim ire
holiness the profane kohanim her

they have done violence to the torah.

פֿאַרברעכן אַקעגן דער תּורה .
toyre der akegn farbrechn
Torah the against transgress

[5] Hashem Tzaddik is in the midst thereof;

ה דער גערעכטער איז אין איר מיט ,
mit ir in iz gerechter der Hashem
midst her in is righteous one the Hashem

He will do no injustice;

ער טוט נישט קיין אומרעכט;
umrecht kein nisht tut er
injustice any not does he

boker by boker doth Hashem dispense mishpat;

פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן לאָזט ער אַרויס
arois er lozt frimorgn in frimorgn
out he allows morning by morning

He faileth not;

זיַן גערעכטיקייט אין ליכט, נישט פֿאַרפֿעלט;
farfelt nisht licht in gerechtikeit zain
missing not light in righteousness his

but the unjust knoweth no boshet *(shame)*.

אָבער דער פֿאַרברעכער ווייס נישט
nisht veis farbrecher der ober
not knows rebellious the but

פֿון קיין בושה .
bushe kein fun
shame any of

[6] I have cut off the Goyim;

ו איך האָב פֿאַרשניטן פֿעלקער,
felker farshnitn hob ich
nations cut off have I

their towers are desolate;

פֿאַרוויסט געוואָרן זיַנען זייערע ווינקלען;
vinklen zeyere zainen gevorn farvist
corners their are become devastated

I made their streets waste,

איך האָב חרובֿ געמאַכט זייערע גאַסן ,
gasn zeyere gemacht chorev hob ich
streets their made ruins have I

that none passeth by;

אַז קיינער גייט נישט דורך ;
durch nisht geit keiner az
through not goes anyone that

their cities are destroyed,

צעשטערט זיַנען זייערע שטעט,
shtet zeyere zainen tseshtert
cities their are destroyed

so that there is no ish *(man)*, that there is no inhabitant.

אָן אַ מענטשן , אָן אַ באַווינער .
bavoiner a on mentshn a on
inhabitant an without man a without

[7] I said: Surely thou wilt fear Me,

ז האָב איך געטראַבט: וועסט געוויס
gevis vest getracht ich hob
a certainty will intended I have

מורא האָבן פֿאַר מיר,
mir far hobn moire
me before have fear

thou wilt accept musar *(correction, instruction)*;

וועסט אַ מוסר נעמען;
nemen musar a vest
take discipline a will

so that her dwelling place should not be cut off,

כּדי איר ווינונג זאָל נישט פֿאַרשניטן
farshnitn nisht zol voinung ir kedei
cut off not shall dwelling her so that

ווערן,
vern
become

despite everything for which I punished her;

לויט אַלץ וואָס איך האָב באַפֿוילן
bafoiln hob ich vos alts loit
commanded have I that all according to

וועגן איר;
ir vegen
her concerning

but they rose early,

אָבער זיי האָבן זיך געפֿעדערט
gefedert zich hobn zei ober
rose early selves have they but

and corrupted all their doings.

פֿאַרדאָרבן צו זיין אין אַלע זייערע מעשׂים.
meisim zeyere ale in zain tsu fardorben
deeds their all in be to corrupt

[8] Therefore wait ye upon Me, saith Hashem,

ח דערום ריכט זיך אויף מיר, זאָגט ה',
Hashem zogt mir oif zich richt derum
Hashem declares me for self prepare therefore

until the Yom that I rise up for a prey;

אויף דעם טאָג וואָס איך שטיי אויף צום רויב,
roib tsum oif shtei ich vos tog dem oif
plunder to the up stand I that day the for

My determination is to gather the Goyim,

וואָרעם מײַן משפּט איז אײַנצוזאַמלען די
di aintsuzamlen iz mishpot main vorem
the to gather is judgment my because

פֿעלקער
felker
nations

that I may assemble the mamlachot,

איך זאָל אויפֿקלײַבן די קיניגרייַכן,
kinigraichn di oifklaibn zol ich
kingdoms the gather up shall I

to pour upon them Mine indignation,

אויסצוגיסן אויף זיי מײַן כּעס,
kaas main zei oif oistsugisn
wrath my them upon to pour out

even all My charon af;

מײַן גאַנצן גרימצאָרן;
grimtsorn gantsn main
fierce anger entire my

for kol ha'aretz *(all the earth)* shall be devoured

וואָרעם אין דעם פֿײַער פֿון מײַן קנאָה
kine main fun faier dem in vorem
jealousy my of fire the in because

with the eish of My kina *(jealousy)*.

וועט פֿאַרצערט ווערן די גאַנצע ערד.
erd gantse di vern fartsert vet
earth entire the become consumed will

[9] For then will I restore to the people

ט וואָרעם דענצמאָל וועל איך איבערמאַכן
ibermachn ich vel dentsmol vorem
remake I will then because

די פֿעלקער
felker di
nations the

a safah berurah *(pure language, purified lip)*, that they may all call upon the Shem Hashem,

אַ ליפּ אַ ריינע, אַז זיי זאָלן אַלע רופֿן צום
tsum rufn ale zoln zei az reine a lip a
to the call all shall they that pure a lip a

נאָמען ה ,
Hashem nomen
Hashem name

to serve Him with shekhem echad *(one shoulder, one accord)*.

אים צו דינען אַזוי ווי איין מאַן.
man ein vi azoi dinen tsu im
man one like as serve to him

[10] From beyond the rivers of Ethiopia My suppliants,

י פֿון יענער זייַט טייַכן פֿון כּוש
Kush fun taichn zait yener fun
Kush of rivers side that from

even the daughter of My dispersed,

וועלן זיי ברענגען מײַנע בעטער ,
beter maine brengen zei veln
petitioners my bring they will

shall bring Mine minchah.

די טאָכטער פֿון מײַנע צעשפּרייטע, אַ מתּנה צו מיר.
mir tsu matone a tseshpraite maine fun tochter di
me to gift a dispersed my of daughter the

[11] In that Yom shalt thou not be ashamed

יא אין יענעם טאָג וועסטו זיך מער נישט שעמען
shemen nisht mer zich vestu tog yenem in
be ashamed not more self will you(sg) day that in

for all thy doings, wherein thou hast transgressed against Me;

וועגן אַלע דײַנע מעשׂים, וואָס דו האָסט
host du vos meisim daine ale vegen
have you that deeds your all concerning

פֿאַרבראָכן קעגן מיר,
mir kegen farbrochn
me against transgressed

for then I will take away out of the midst of thee

וואָרעם דענצמאָל וועל איך אָפּטאָן
opton ich vel dentsmol vorem
remove I will then because

them that rejoice in thy ga'avah *(pride)*,

פֿון צווישן דיר דײַנע שטאָלצלוסטיקע,
shtoltslustike daine dir tsvishn fun
proud boasters your you(SG) among from

and thou shalt no more be haughty

און וועסט זיך מער ווידער נישט גרייסן,
greisn nisht vider mer zich vest un
boast not again more self you(sg) will and

because of My Har Hakodesh.

אויף מײַן הייליקן באַרג .
barg heilikn main oif
mountain holy my on

[12] I will also leave in the midst of thee

יב און איך וועל איבערלאָזן אין דיר
dir in iberlozen vel ich un
you(SG) in leave behind will I and

an afflicted and poor people,

דאָס געדריקטע און אָרימע פֿאָלק ,
folk orime un gedrikte dos
people poor and oppressed the

and they shall take refuge in the Shem Hashem.

און זיי וועלן זיך באַשיצן אין דעם נאָמען ה .
Hashem nomen dem in bashitsn zich veln zei un
Hashem name the in seek refuge selves will they and

[13] The she'erit Yisroel shall not do iniquity,

ג דער איבערבלייַב פֿון יִשְׂרָאֵל וועט נישט טאָן קיין אומרעכט,
umrecht kein ton nisht vet Yisroel fun iberblaib der
injustice any do not will Yisroel of remnant the

nor speak lies;

און נישט רעדן קיין ליגן,
lign kein redn nisht un
lies any speak not and

neither shall a leshon tarmit *(tongue of deceitfulness)* be found in their mouth;

און אין זייער מויל וועט זיך נישט געפֿינען אַ צונג פֿון באַטרוג;
gefinen nisht zich vet moil zeyer in un
find not self will mouth their in and
batrug fun tsung a
deceit of tongue a

for they shall feed and lie down,

יָא, זיי וועלן זיך פֿיטערן און הויערן,
hoiern un fitern zich veln zei yo
lie down and pasture selves will they yes

and none shall make them afraid.

און קיינער וועט נישט שרעקן.
shrekn nisht vet keiner un
make afraid not will anyone and

[14] Sing, O Bat Tziyon;

ד זינג, טאָכטער ציון,
Tsiyon tochter zing
Tziyon daughter sing

shout, O Yisroel;

טוט שאַלן, יִשְׂרָאֵל;
Yisroel shaln tut
Yisroel sound out do

be glad and rejoice with all the lev,

פֿרייַ זיך און זיי לוסטיק פֿון גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn fun lustik zai un zich frei
heart whole from merry be and self rejoice

O Bat Yerushalayim.

טאָכטער ירושָלַיִם.
Yerushalayim tochter
Yerushalayim daughter

[15] Hashem hath taken away thy judgments,

טו ה טוט אָפּ דיַינע משפּטים,
mishpotim daine op tut Hashem
judgments your away with does Hashem

he hath cast out thine enemy.

ער ראַמט אָפּ דיַינע פֿיַינט;
faint daine op ramt er
enemies your away clears he

The Melech Yisroel, even Hashem, is in the midst of thee;

דער קיניג פֿון יִשְׂרָאֵל, ה, איז
iz Hashem Yisroel fun kinig der
is Hashem Yisroel of king the

צווישן דיר,
dir tsvishn
you(SG) among

thou shalt not fear evil any more.

זאָלסט מער נישט מורא האָבן
hobn moire nisht mer zolst
have fear not more you(SG) must

פֿאַר בייז.
beiz far
evil before

[16] In that Yom it shall be said to Yerushalayim:

טז אין יענעם טאָג וועט געזאָגט ווערן
vern gezogt vet tog yenem in
become said will day that in

צו ירושָלַיִם:
Yerushalayim tsu
Yerushalayim to

Fear thou not;

זאָלסט נישט מורא האָבן;
hobn moire nisht zolst
have fear not you(SG) must

and to Tziyon: Let not thine hands hang limp.

צִיּוֹן , נישט שלאַף ווערן זאָלן דײַנע הענט .
hent daine zoln vern shlof nisht Tsiyon
hands your shall become limp not Tziyon

17 Hashem thy G-d in the midst of thee is gibbor;

יז ה דײַן ג-ט איז צווישן דיר ,
dir tsvishn iz G-t dain Hashem
you(SG) among is G-d your Hashem

He will save,

אַ גיבור וואָס העלפֿט;
helft vos gibor a
saves who warrior a

He will rejoice over thee with simchah;

ער וועט זיך פֿרייען מיט שׂימחה
simche mit freyen zich vet er
joy with rejoice self will he

אויף דיר ,
dir oif
you(SG) upon

He will quiet [you] in His ahavah *(love)*,

ער וועט פֿאַרשווײַגן אין זײַן ליבשאַפֿט,
libshaft zain in farshvaign vet er
love his in be silent will he

He will joy over thee with singing.

ער וועט זיך פֿרייען אויף דיר
dir oif freyen zich vet er
you(SG) upon rejoice self will he

מיט געזאַנג .
gezang mit
singing with

18 They that mourn I will gather for the mo'ed *(time of the feast)*,

יח איך זאַמל אײַן די דערוויַטערטע
dervaiterte di ain zaml ich
removed ones the in gather I

פֿון אַ יום-טובֿ –
yom-tov a fun
festival a for

who are of thee [O Tziyon],

די וואָס זײַנען אַוועק פֿון דיר ,
dir fun avek zainen vos di
you(SG) from away are who the ones

to whom the cherpah *(reproach)* presses upon them.

וואָס דו האָסט געטראָגן וועגן
vegen getrogn host du vos
because of carried have you that

דעם שאַנד .
shand dem
shame the

19 Hinei, at that time I will undo all that afflict thee;

יט זע , איך רעכן זיך מיט אַלע דײַנע
daine ale mit zich rechn ich ze
your all with self reckon I behold

פֿײַניקער , אין יענער צײַט,
tsait yener in painiker
time that in tormentor

and I will save her that is lame,

און איך וועל העלפֿן די וואָס איז הינקעדיק,
hinkedik iz vos di helfn vel ich un
lame is who the ones save will I and

and gather her that was driven out;

און די פֿאַרשטויסענע וועל איך איַנזאַמלען ;
ainzamlen ich vel farshtoisene di un
gather together I will banished the and

and I will get them praise and fame

און איך וועל זיי מאַכן פַאַר אַ לויב
loib a far machn zei vel ich un
praise a for make them will I and

און פַאַר אַ שם ,
shem a far un
name a for and

in every land of their boshet *(shame)*.

די וואָס איבער דער גאַנצער ערד
erd gantser der iber vos di
earth whole the over who the ones

איז געווען זייער שאַנד .
shand zeyer geven iz
shame their was is

[20] At that time will I bring you again,

כ אין יענער צייַט וועל איך אייַך ברענגען,
brengen aich ich vel tsait yener in
bring you I will time that in

even in the time that I gather you;

און אין יענער צייַט טו איך אייַך אײַנזאַמלען ;
ainzamlen aich ich tu tsait yener in un
gather together you I do time that in and

for I will make you a shem and a tehillah

וואָרעם איך וועל אייַך מאַכן פַאַר אַ שם
shem a far machn aich vel ich vorem
name a for make you will I because

און פַאַר אַ לויב
loib a far un
praise a for and

among Kol Amei Ha'aretz *(all the peoples of the earth)*,

צווישן אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד ,
erd der fun felker ale tsvishn
earth the of nations all among

when I turn back your captivity and restore your fortunes

ווען איך קער אום אייַער געפַאַנגענשאַפֿט
gefangenshaft aier um ker ich ven
captivity your back turn I when

before your eyes, saith Hashem.

פַאַר אייַערע אויגן, זאָגט ה' .
Hashem zogt oign aiere far
Hashem declares eyes your before

Chaggai

חַגַי

1 In the second year of Daryavesh HaMelech, in the sixth month, in yom echad of the month, came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi unto Zerubavel ben Sh'altiel, Governor of Yehudah, and to Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, saying,

א אין צווייטן יאָר פֿון מלך דָּרְיָוֶשׁ , אין זעקסטן חודש ,
choidesh zekstn in Daryavesh melech fun yor tsveitn in
month sixth in Daryavesh king of year second in

אין ערשטן טאָג פֿון חודש , איז געווען דאָס ווארט פֿון ה
Hashem fun vort dos geven iz choidesh fun tog ershtn in
Hashem of word this was is month of day first in

דורך חַגַי דעם נבֿיא צו זרובבֶל דעם זון פֿון שְׁאַלתִּיאֵל,
Shaltieln fun zun dem Zerubavel tsu novi dem Chagai durch
Sh'altiel of son the Zerubavel to prophet the Chaggai through

דעם פֿירשט פֿון יהודה , און צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון יְהוֹצָדָק ,
Yehotsadakn fun zun dem Yehoshua tsu un Yehudah fun firsht dem
Yehotzadak of son the Yehoshua to and Yehudah of prince the

דעם כֹּהן-גָּדול , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi koyen-gadol dem
say to so kohen gadol the

ב אַזוי האָט גענזאָגט ה צְבָאוֹת , אַזוי צו זאָגן : דאָס דאָזיקע
dozike dos zogn tsu azoi Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
this the say to so of hosts Hashem said has thus

פֿאָלק זאָגט: די צייט איז נאָך נישט געקומען , די צייט אַז דאָס
dos az tsait di gekumen nisht noch iz tsait di zogt folk
the that time the come not yet is time the says people

הויז פֿון ה זאָל געבויט ווערן – [ג] איז דאָס ווארט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz vern geboit zol Hashem fun hoiz
Hashem of word the is become built shall Hashem of house

געווען דורך חַגַי דעם נבֿיא , אַזוי צו זאָגן : [ד] איז דאָס אייך אַ
a aich dos iz zogn tsu azoi novi dem Chagai durch geven
a you the is say to so prophet the Chaggai through was

צייט, איר זאָלט זיצן אין אייערע צוגעדעקטע הייזער , בעת דאָס דאָזיקע
dozike dos beeis haizer tsugedekte aiere in zitsn zolt ir tsait
this the while houses covered your in sit shall you time

הויז איז חרוב ? [ה] און אַצונד האָט ה צְבָאוֹת אַזוי גענזאָגט:
gezogt azoi Tseva'ot Hashem hot atsund un chorev iz hoiz
said so of hosts Hashem has now and ruins is house

נעמט אייך צום האַרצן אייערע וועגן : [ו] איר זייט פֿיל , און ברענגט
brengt un fil zeit ir vegen aiere hartsn tsum aich nemt
bring and much sow you ways your heart to the you take

אַרײַן ווינציק, איר עסט, אָבער נישט צו זאַט , איר טרינקט, אָבער
arain vintsik ir est ober nisht tsu zat ir trinkt ober
in little you eat but not to be satisfied you drink but

נישט געזונט זיך אָנצוטרינקען , איר קלײדט זיך , און קיינעם איז
iz keinem un zich kleidt ir ontsutrinken zich genug nisht
is anyone and self clothe you drink enough self enough not

נישט וואַרעם, און דער וואָס פֿאַרדינט, פֿאַרדינט אין אַ לעכערדיקן
lecherdikn a in fardint fardint vos der un varem nisht
leaky a in earns earns who the one and warm not

בײַטל.
baitl
purse

[2] Thus saith Hashem Tzva'os: This people say, The time is not come, the time that Beis Hashem should be built. [3] Then came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi, saying, [4] Is it time for you, O ye, to dwell in your paneled batim, and this Beis lie in ruins? [5] Now therefore thus saith Hashem Tzva'os; Consider your ways. [6] Ye have sown harbeh *(much)*, and bring in me'at *(little)*; ye eat, but ye have not enough; ye drink, but ye are not filled with drink; ye clothe yourselves, but there is no warming; and he that earneth wages earneth wages to put them into a purse of holes.

[7] Thus saith Hashem Tzva'os: Consider your ways. [8] Go up to the har *(mountain)*, and bring etz, and build HaBeis; and I will take pleasure in it, and I will be glorified, saith Hashem. [9] Ye looked for harbeh *(much)*, and, hinei, it came to me'at *(little)*; and when ye brought it home, I blew it away. Why? saith Hashem Tzva'os. Because of Mine Beis that is in ruins, and ye run every man for his own bais. [10] Therefore the Shomayim over you is stayed from dew, and Ha'Aretz is stayed from her fruit. [11] And I called for a drought upon ha'aretz, and upon the harim *(mountains)*, and upon the grain, and upon the new wine, and upon the oil, and upon that which ha'adamah bringeth forth, and upon ha'adam, and upon livestock, and upon all the labor of the hands.

[12] Then Zerubavel ben Sh'altiel, and Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, with kol she'erit HaAm, obeyed the voice of Hashem Eloheichem, and the words of Chaggai HaNavi, as Hashem Eloheichem had sent him, and the people did fear before Hashem. [13] Then spoke Chaggai malach Hashem with the message of Hashem unto the people,

ז אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : נעמט אײַך צום האַרצן אײַערע
aiere hartsn tsum aich nemt Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
your heart to the you take of hosts Hashem said has thus

ח וועגן . גייט אַרויף אין דעם געבערג , און איר זאָלט ברענגען האָלץ, און
un holts brengen zolt ir un geberg dem in aroif geit vegen
and wood bring shall you and mountain the in up go ways

בויט דאָס הויז , און איך וועל עס באַווילקן, און איך וועל געפֿעלכט
geerlecht vel ich un bavilikn es vel ich un hoiz dos boit
glorified will I and approve it will I and house the build

ט וועלן , זאָגט ה . איר ריכט זיך אויף פֿיל , ערשט עס
es ersht fil oif zich richt ir Hashem zogt vern
it behold much for self expect you Hashem declares become

וועלט ווינציק, און אַז איר ברענגט עס אַהיים, בלאָז איך עס אַוועק.
avek es ich bloz aheim es brengt ir az un vintsik vert
away it I blow home it bring you when and little becomes

איבער וואָס? זאָגט ה צְבָאוֹת ; איבער מײַן הויז וואָס איר
iz vos hoiz main iber Tseva'ot Hashem zogt vos iber
is which house my over of hosts Hashem declares what over

חרובֿ , בעת איר לויפֿט איטלעכער אין זײַן הויז . דערום האָבן
hobn derum hoiz zain in itlecher loift ir beeis chorev
have therefore house his in each one run you while destroyed

די הימלען איבער אײַך פֿאַרמיטן דעם טוי , און די ערד האָט פֿאַרמיטן
farmitn hot erd di un toi dem farmitn aich iber himlen di
withheld has earth the and dew the withheld you over heavens the

איר געווען. יא און איך האָב אויסגערופֿן אַ טריקענישׂ אויפֿן לאַנד, און
un land oifn trikenish a oisgerufn hob ich un geveks ir
and land on the drought a proclaimed have I and produce its

אויף די בערג , און אויף דער תּבֿואה, און אויפֿן ווײַן , און אויפֿן
oifn un vain oifn un tvue der oif un berg di oif
on the and wine on and grain the on and mountains the on

איל, און אויף וואָס נאָר די ערד ברענגט אַרויס, און אויפֿן מענטשן ,
eil un oifn vos nor di erd brengt arois oifn un mentshn
oil and on and only what earth the brings forth and on men

און אויף דער בהמה , און אויף יעטוועדער מי פֿון די הענט .
hent di fun mi yetveder oif un beheime der oif un
hands the of product every on and livestock the on and

יב האָט זרובבֿל דער זון פֿון שְׁאַלתּיאֵל, און יְהוֹשׁוּעַ דער זון פֿון
fun zun der Yehoshua un Shaltieln fun zun der Zerubavel hot
of son the Yehoshua and Sh'altiel of son the Zerubavel has

יהוֹצָדָק , דער כּהן-גָּדול , און דער גאַנצער איבערבלייַב פֿון דעם
dem fun iberblaib gantser der un koyen-gadol der Yehotsadakn
the of remnant entire the and kohen gadol the Yehotzadak

פֿאָלק , צוגעהערט צו דעם קול פֿון ה זייער ג-ט, און צו די
di tsu un G-t zeyer Hashem fun kol dem tsu tsugehert folk
the to and G-d their Hashem of voice the to paid heed people

ווערטער פֿון חַגַי נבֿיא , אַזוי ווי ה זייער ג-ט האָט אים
im hot G-t zeyer Hashem vi azoi novi dem Chagai fun verter
him has G-d their Hashem as so prophet the Chaggai of words

געשיקט; און דאָס פֿאָלק האָט מורא געהאַט פֿאַר ה . יג און חַגַי
geshikt; un dos folk hot gehat moire far Hashem . un Chagai
sent and people the has had fear before Hashem and Chaggai

דער שליח פֿון ה האָט געזאָגט אין דער שליחות פֿון
der sheliech fun Hashem hot gezogt in der shliches fun
messenger of Hashem has said the in message mission of

saying, I am with you, saith Hashem. 14 And Hashem stirred up the ruach of Zerubavel ben Sh'altiel, Governor of Yehudah, and the ruach of Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, and the ruach of kol she'erit HaAm; and they came and did work in the Beis of Hashem Tzva'os, Eloheichem, 15 In the four and twentieth yom of the sixth month, in the second year of Daryavesh HaMelech.

ג-ט צום פֹּאָלק , אזוי צו זאָגן : איך בין מיט אייך, זאָגט ה .
Hashem zogt aich mit bin ich zogn tsu azoi folk tsum G-t
Hashem declares you with am I say to so people to G-d

יד און ג-ט האָט דערוועקט דעם גייסט פֿון זרובבל דעם זון פֿון שְׁאַלתִּיאֵל,
Shaltieln fun zun dem Zerubavel fun gaist dem dervekt hot G-t un
Sh'altiel of son the Zerubavel of spirit the awakened has G-d and

דעם פֿירשט פֿון יהודה , און דעם גייסט פֿון יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון
fun zun dem Yehoshua fun gaist dem un Yehudah fun firsht dem
of son the Yehoshua of spirit the and Yehudah of prince the

יהוֹצָדָק , דעם כֹּהן-גָּדוֹל , און דעם גייסט פֿון גאַנצן איבערבלייַב
iberblaib gantsn fun gaist dem un koyen-gadol dem Yehotsadakn
remnant whole of spirit the and kohen gadol the Yehotzadak

פֿון דעם פֹּאָלק , און זיי זיינען געקומען , און האָבן געטאָן אַרבעט אויף
oif arbet geton hobn un gekumen zainen zei un folk dem fun
on work done have and come are they and people the of

דעם הויז פֿון ה צְבָאוֹת זייער ג-ט, טו אין פֿיר און צוואַנציקסטן
tsvantsikstn un fir in G-t zeyer Tseva'ot Hashem fun hoiz dem
twentieth and four in G-d their of hosts Hashem of house the

טאָג פֿון חודש , אין זעקסטן חודש , אין צווייטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor tsveitn in choidesh zekstn in choidesh fun tog
king of year second in month sixth in month of day

דָּרְיָוֶשׁ .
Daryavesh
Daryavesh

ב אין זיבעטן חודש , אין איין און צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש , איז
iz choidesh fun tog tsvantsikstn un ein in choidesh zibetn in
is month of day twentieth and one in month seventh in

דאָס ווארט פֿון ה געווען דורך חַגַי דעם נבֿיא , אַזוי
azoi novi dem Chagai durch geven Hashem fun vort dos
so prophet the Chaggai through was Hashem of word the

צו זאָגן : ב זאָג נאָר צו זרובבל דעם זון פֿון שְׁאַלתִּיאֵל, דעם פֿירשט פֿון
fun firsht dem Shaltieln fun zun dem Zerubavel tsu nor zog zogn tsu
of prince the Sh'altiel of son the Zerubavel to just say say to

יהודה , און צו יְהוֹשׁוּעַ דעם זון פֿון יהוֹצָדָק , דעם כֹּהן-גָּדוֹל ,
koyen-gadol dem Yehotsadakn fun zun dem Yehoshua tsu un Yehudah
kohen gadol the Yehotzadak of son the Yehoshua to and Yehudah

און צום איבערבלייַב פֿון פֹּאָלק , אַזוי צו זאָגן : ג ווער צווישן אייַך איז
iz aich tsvishn ver zogn tsu azoi folk fun iberblaib tsum un
is you among who say to so people of remnant to and

געבליבן , וואָס האָט געזען דאָס הויז אין זיין ערשטן פּראַכט? און
un pracht ershtn zain in hoiz dozike dos gezen hot vos geblibn
and glory first its in house this the seen has who remained

ווי קוקט איר עס אָן אַצונד ? איז עס נישט ווי גאָרנישט אין אייַערע אויגן?
oign aiere in gornisht vi nisht es iz atsund on es ir kukt vi
eyes your in nothing like not it is now at it you looks how

ד אָבער זיי שטאַרק אַצונד , זרובבל , זאָגט ה , און זיי שטאַרק,
shtark zai un Hashem zogt Zerubavel atsund shtark zai ober
strong be and Hashem declares Zerubavel now strong be but

יְהוֹשׁוּעַ זון פֿון יהוֹצָדָק , דו כֹּהן-גָּדוֹל , און זייט שטאַרק, דאָס
dos shtark zait un koyen-gadol du Yehotsadakn fun zun Yehoshua
the strong be and kohen gadol you Yehotzadak of son Yehoshua

גאַנצע פֹּאָלק פֿון לאַנד, זאָגט ה , און טוט, וואָרעם איך בין מיט
mit bin ich vorem tut un Hashem zogt land fun folk gantse
with am I for do and Hashem declares land of people entire

2 In the seventh month, in the one and twentieth yom of the month, came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi, saying: 2 Speak now to Zerubavel ben Sh'altiel, Governor of Yehudah, and to Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, and to the she'erit HaAm, saying: 3 Who is left among you that saw this Beis in her kavod harishon? And how do ye see it now? In comparison to it, is it not in your eyes as nothing? 4 Yet now chazak *(be strong)*, O Zerubavel, saith Hashem; and chazak *(be strong)*, O Yehoshua ben Yehotzadak, Kohen HaGadol; and chazak *(be*

strong), kol Am Ha'Aretz, saith Hashem, and work; for I am with you, saith Hashem Tzva'os. [5] According to the word that I covenanted with you when ye came out of Mitzrayim, so My Ruach remaineth among you; fear ye not. [6] For thus saith Hashem Tzva'os: Once more, it is a little while, and I will shake HaShomayim and Ha'Aretz and the yam *(sea)* and the kharavah *(arid land)*; [7] And I will shake kol Goyim, and the Chemdat kol HaGoyim *(desired of all nations)* shall come: and I will fill this Beis with kavod, saith Hashem Tzva'os. [8] The kesef is Mine, and the zahav is Mine, saith Hashem Tzva'os. [9] The kavod of this latter Beis shall be greater than of the former, saith Hashem Tzva'os: and in this place will I give shalom, saith Hashem Tzva'os.

[10] In the four and twentieth yom of the ninth month, in the second year of Daryavesh, came the Devar Hashem by Chaggai HaNavi, saying, [11] Thus saith Hashem Tzva'os; Ask now the kohanim concerning the torah, saying, [12] If one carry basar kodesh in the fold of his garment, and with his fold do touch lechem, or that

אִיךְ, זאָגט ה צְבָאוֹת , [ה] לויט דעם וואָרט וואָס איך האָב
hob ich vos vort dem loit Tseva'ot Hashem zogt aich
have I that word the according to of hosts Hashem declares you

געשלאָסן מיט אייך ביי אײַער אַרויסגיין פֿון מִצרַיִם ; און מײַן גײַסט,
gaist main un Mitsrayim fun aroisgein aier bai aich mit geshlosn
spirit my and Egypt from going out your at you with made

שטייט צווישן אײַך; איר זאָלט נישט מורא האָבן. [ו] וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט
gezogt hot azoi vorem hobn moire nisht zolt ir aich tsvishn shteit
said has thus because have fear not shall you you among stands

ה צְבָאוֹת : נאָך איין קליין ווײַלע , און איך שטורעם-אויף די
di shturem-oif ich un vaile klein ein noch Tseva'ot Hashem
the shake up I and brief period small one yet of hosts Hashem

הימלען און די ערד , און דעם ים און די יבשה . [ז] און איך וועל
vel ich un yaboshe di un yam dem un erd di un himlen
will I and dry land the and sea the and earth the and heavens

אויפֿשטורעמען אַלע פֿעלקער, און אָנקומען אַהער וועלן די געגלוסט פֿון אַלע
ale fun geglust di veln aher onkumen un felker ale oifshturemen
all of desired the will here come and nations all shake up

פֿעלקער, און איך וועל אָנפֿילן דאָס דאָזיקע הויז מיט פּראַכט, זאָגט
zogt pracht mit hoiz dozike dos onfiln vel ich un felker
declares glory with house this the fill will I and nations

ה צְבָאוֹת . [ח] מײַן איז דאָס זילבער, און מײַן איז דאָס גאָלד, זאָגט
zogt gold dos iz main un zilber dos iz main Tseva'ot Hashem
declares gold the is mine and silver the is mine of hosts Hashem

ה צְבָאוֹת . [ט] גרעסער וועט זײַן די פּראַכט פֿון דעם דאָזיקן לעצטן
letstn dozikn dem fun pracht di zain vet greser Tseva'ot Hashem
latter this the of glory the be will greater of hosts Hashem

הויז ווי פֿון דעם ערשטן, זאָגט ה צְבָאוֹת ; און אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in un Tseva'ot Hashem zogt ershtn dem fun vi hoiz
this the in and of hosts Hashem declares first the of than house

אָרט וועל איך געבן שלום , זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt sholem gebn ich vel ort
of hosts Hashem declares peace give I will place

[י] אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג אין נײַנטן חודש , אין צווייטן יאָר פֿון
fun yor tsveitn in choidesh naintn in tog tsvantsikstn un fir in
of year second in month ninth in day twentieth and four in

דָּרְיָוֶשׁ , איז דאָס וואָרט פֿון ה געווען דורך חַגַּי דעם
dem Chagai durch geven Hashem fun vort dos iz Daryaveshn
the Chaggai through was Hashem of word the is Daryavesh

נבֿיא , אַזוי צו זאָגן : [יא] אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת : פֿרעג אַקאָרשט
akorsht freg Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi novi
now ask of hosts Hashem said has so say to so prophet

די כֹּהֲנִים אַ דין, אַזוי צו זאָגן : [יב] אַז אַ מאַן וועט טראָגן הייליק פֿלייש
fleish heilik trogn vet man a az zogn tsu azoi din a koyanim di
flesh holy carry will man a if say to so law a kohanim the

אין ברעג פֿון זײַן קלייד , און וועט זיך אָנרירן מיט זײַן ברעג אָן ברויט,
broit on breg zain mit onrirn zich vet un kleid zain fun breg in
bread on edge his with touch self will and garment his of edge in

אָדער אָן געקעכטס, אָדער אָן ווײַן, אָדער אָן אייל, אָדער אָן וואָסער עס איז
iz es voser on oder eil on oder vain on oder gekechts on oder
is it whatever on or oil on or wine on or stew on or

עסנווואַרג, וועט עס הייליק ווערן ? כּהנים די געענטפֿערט האָבן און האָבן
hobn un koyanim di geentfert hobn vern heilik es vet esnvarg
have and kohanim the answered have become holy it will food

געזאָגט: נײַן ! [ג] האָט חַגַּי געזאָגט: אויב איינער וואָס איז אומריין פֿון אַ
a fun umrein iz vos einer oib gezogt Chagai hot nein gezogt
a from unclean is who one if said Chaggai has no said

טויטן , וועט זיך אָנרירן אָן אַל דעם דאָזיקן, וועט עס ווערן אומריין ?
umrein vern es vet dozikn dem al on onrirn zich vet toitn
unclean become it will this the all on touch self will dead person

האָבן געענטפֿערט די כּהנים און האָבן געזאָגט: עס וועט ווערן אומריין .
umrein vern vet es gezogt hobn un koyanim di geentfert hobn
unclean become will it said have and kohanim the answered have

[ד] האָט חַגַּי זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט: אַזוי איז דער דאָזיקער
doziker der iz azoi gezogt hot un opgerufn zich Chagai hot
this the is thus said has and responded self Chaggai has

עולם , און אַזוי איז דאָס דאָזיקע פֿאָלק פֿאַר מיר, זאָגט ה , און
un Hashem zogt mir far folk dozike dos iz azoi un oilem
and Hashem declares me before people this the is thus and world

אַזוי איז יעטוועדער טוונג פֿון זייערע הענט; און וואָס זיי זײַנען דאָרטן
dortn zainen zei vos un hent zeyere fun tuung yetveder iz azoi
there are they what and hands their of doing every is thus

מקריבֿ , איז אומריין . [ט] און אַצונד לייגט צו , איך בעט אײַך, אײַער האַרץ
harts aier aich bet ich tsu leigt atsund un umrein iz makrev
heart your you entreat I to place now and unclean is offering

פֿון היינטיקן טאָג אָן און ווײַטער. איידער מע האָט געלייגט אַ שטיין אויף
oif shtein a geleigt hot me eider vaiter un on tog haintikn fun
on stone a laid down has one before further and on day today's from

אַ שטיין אין דעם היכל פֿון ה , [ט] אַז מע פֿלעגט קומען
kumen flegt me az Hashem fun heichl dem in shtein a
come used to one when Hashem of outer sanctuary the in stone a

צו אַ הויפֿן פֿון צוואַנציק מאָס , פֿלעגט זיין צען; מע איז געקומען
gekumen iz me tsen zain flegt mos tsvantsik fun hoifn a tsu
come is one ten be used to measures twenty of heap a to

צום קעלטער אָנשעפּן פֿופֿציק פּורה , און עס פֿלעגט זיין צוואַנציק.
tsvantsik zain flegt es un puroh fuftsik onshepn kelter tsum
twenty be used to it and purah fifty to draw winepress to the

[י] איך האָב אײַך געשלאָגן מיט קאָרנבראַנד און מיט וועלקעניש און מיט
mit un velkenish mit un kornbrand mit geshlogn aich hob ich
with and mildew with and grain blight with struck you have I

האָגל אין אַל דער אַרבעט פֿון אײַערע הענט , אָבער איר האָט זיך נישט
nisht zich hot ir ober hent aiere fun arbet der al in hogel
not self have you but hands your of work the all in hail

געקערט צו מיר, זאָגט ה . [יח] לייגט צו , איך בעט אײַך, אײַער
aier aich bet ich tsu leigt Hashem zogt mir tsu gekert
your you entreat I to place Hashem declares me to turned

האַרץ פֿון היינטיקן טאָג אָן און ווײַטער; פֿון פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג אין
in tog tsvantsikstn un fir fun vaiter un on tog haintikn fun harts
in day twentieth and four from further and on day today's from heart

נײַנטן חודש , פֿון דעם טאָג אָן וואָס דער היכל פֿון ה
naintn choidesh fun dem tog on vos der heichl fun Hashem
ninth month from the that on day the of outer sanctuary Hashem

which is boiled, or yayin, or shemen *(olive oil)*, or any food, shall it thus be made kodesh? And the kohanim answered and said, Lo *(No)*. [13] Then said Chaggai, If one that is tamei *(unclean)* by a nefesh *(dead body)* touch any of these, shall it be tamei? And the kohanim answered and said, It shall be tamei. [14] Then answered Chaggai, and said, So is this people, and so is this nation before Me, saith Hashem; and so is every work of their hands; and that which they offer there is tamei *(unclean)*. [15] And now, I pray you, consider from this yom and onward, from before an even *(stone)* was laid upon an even *(stone)* in the Heikhal Hashem; [16] Since those yamim were, when one came to a heap of grain of twenty measures, there were but ten; when one came to the wine vat for to draw out fifty vessels, there were but twenty. [17] I struck you with blight and with mildew and with hail in all the labors of your hands; yet ye made not teshuvah to Me, saith Hashem. [18] Consider now from this yom and onward, from the four and twentieth yom of the ninth month, even from the yom that the Yesod *(Foundation)* of

the Heikhal Hashem was laid, consider it. [19] Is the seed still in the granary? As yet the gefen, and the [etz] te'enah, and the pomegranate, and etz hazayit *(olive tree)*, hath not brought forth. From this yom forth will I bless you.

[20] And again the Devar Hashem came unto Chaggai in the four and twentieth yom of the month, saying: [21] Speak to Zerubavel, Governor of Yehudah, saying, I will shake HaShomayim and Ha'Aretz; [22] And I will overthrow the throne of mamlachot *(kingdoms)*, and I will destroy the chozek *(strength)* of the mamlachot HaGoyim; and I will overthrow the merkavot, and those that ride in them; and the susim and their riders shall fall, every one by the cherev *(sword)* of achiv. [23] In that yom, saith Hashem Tzva'os, will I take thee, O Zerubavel ben Sh'altiel, Avdi *(My Servant)*, saith Hashem, and will make thee as a chotam *(signet ring)*; for I have chosen thee, saith Hashem Tzva'os.

איז געגרונטפֿעסט געוואָרן, לייגט צו אייער האַרץ. יט איז דען נאָך דאָ
do noch den iz harts aier tsu leigt gevorn gegruntfest iz
there still then is heart your to place become founded is

זאָמען אין שפּייכלער? און צו מאָל דער ווײַנשטאָק, און דער פֿײַגנבוים,
faignboim der un vainshtok der mol tsu un shpaichler in zomen
fig tree the and vine the time to and storehouse in seed

און דער מילגרוימבוים, און דער איילבערטבוים, האָט נישט געטראָגן;
getrogn nisht hot eilbertboim der un milgroimboim der un
borne not has olive tree the and pomegranate tree the and

פֿון הײַנטיקן טאָג אָן וועל איך בענטשן.
bentshn ich vel on tog haintikn fun
bless I will on day today's from

כ און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען אַ צווייט מאָל צו חַגַּי,
Chagaien tsu mol tsveit a geven iz Hashem fun vort dos un
Chaggai to time second a was is Hashem of word the and

כא אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש, אַזוי צו זאָגן: זאָג צו
tsu zog zogn tsu azoi choidesh fun tog tsvantsikstn un fir in
to say say to so month of day twentieth and four in

זרובבֿל דעם פֿירשט פֿון יהודה, אַזוי צו זאָגן: איך שטורעם-אויף
shturem-oif ich zogn tsu azoi Yehudah fun firsht dem Zerubavel
arouse I say to so Yehudah of prince the Zerubavel

די הימלען און די ערד. און איך וועל איבערקערן דעם טראָן פֿון
di himlen un di erd. un ich vel iberkern dem tron fun
the and heavens the and earth the overturn will I and throne of

מלוכות, און וועל פֿאַרטיליקן די שטאַרקייט פֿון די מלוכות פֿון די
di fun meluchut di fun shtarkeit di fartiliken vel un meluchut
the of kingdoms the of strength the destroy will and kingdoms

כב פֿעלקער, און וועל איבערקערן דעם רײַטוואָגן מיט זײַנע רײַטער, און
felker un raiter zaine mit raitvogn dem iberkern vel un
nations and charioteers its with chariot the overturn will and

נידערן וועלן פֿערד מיט זייערע רײַטער, אײנער דורכן אַנדערנס
anderns durchn einer raiter zeyere mit ferd veln nidern
another's through one charioteers their with horses will go down

כג שוועבֿרד. אין יענעם טאָג, זאָגט ה צבָאוֹת, וועל איך דיך
dich ich vel Tseva'ot Hashem zogt tog yenem in shverd
you(SG) I will of hosts Hashem declares day that in sword

נעמען, זרובבֿל זון פֿון שָׁאַלתִיאֵל, מײַן קנעכט, זאָגט ה,
Hashem zogt knecht main Shaltieln fun zun Zerubavel nemen
Hashem declares servant my Sh'altiel of son Zerubavel take

און איך וועל דיך מאַכן ווי אַ זיגלרינג, וואָרעם דיך האָב
hob dich vorem ziglring a vi machn dich vel ich un
have you(SG) for signet ring a like make you(SG) will I and

איך אויסדערווײַלט, זאָגט ה צבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem zogt oisderveilt ich
of hosts Hashem declares chosen I

Zecharyah

זְכַרְיָה

1 In the chodesh hashmini *(eighth month)*, in the shnat shtayim *(second year)* of Daryavesh, came the Devar Hashem unto Zecharyah ben Berechyah ben Iddo HaNavi, saying, [2] Hashem hath been very angry with your avot. [3] Therefore, say thou unto them:

Thus saith Hashem Tzva'os:

Return ye unto Me, saith Hashem Tzva'os,

and I will return to you, saith Hashem Tzva'os.

א אין אַבטן חודש , אין צווייטן יאָר פֿון דָריֶוֶשן , איז דאָס
dos iz Daryaveshn fun yor tsveitn in choidesh achten in
the is Daryavesh of year second in month the eighth in

וואָרט פֿון ה געווען צו זכַריָה , דעם זון פֿון בֶּרכיָה ,
Berechyah fun zun dem Zecharyah tsu geven Hashem fun vort
Berechyah of son the Zecharyah to been Hashem of word

דעם זון פֿון עִדוֹן , דעם נבִיא , אַזוי צו זאָגן : [ב] ה האָט
hot Hashem zogn tsu azoi novi dem Eden fun zun dem
has Hashem say to so prophet the Iddo of son the

געצערנט אויף אייַערע עלטערן אַ צערענונג . [ג] דערום זאָלסטו
zolstu derum tserenung a eltern aiere oif getsernt
shall you therefore furious anger a fathers your against been angry

זאָגן צו זיי :
zei tsu zogn
them to say

אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

קערט אייַך אום צו מיר, זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt mir tsu um aich kert
of hosts Hashem declares me to back yourselves turn

און איך וועל זיך אומקערן צו אייַך,
aich tsu umkeren zich vel ich un
you to turn back self will I and

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

[4] Do not be like your avot, unto whom the nevi'im harishonim preached, saying: Thus saith Hashem Tzva'os:

[ד] איר זאָלט נישט זיַין אַזוי ווי אייַערע עלטערן,
eltern aiere vi azoi zain nisht zolt ir
fathers your as so be not shall you

וואָס די פֿריִערדיקע נבִיאים האָבן צו זיי גערופֿן ,
gerufn zei tsu hobn neviim frierdike di vos
called out them to have prophets previous the who

אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
of hosts Hashem said has thus say to so

Turn ye now from your evil ways, and from your evil doings; but they did not hear, nor listen to Me, saith Hashem.

קערט אייַך אום פֿון אייַערע שלעכטע ווועגן
vegen shlechte aiere fun um aich kert
ways evil your from back yourselves turn

און אייַערע שלעכטע מעשׂים .
meisim shlechte aiere un
deeds evil your and

און זיי האָבן נישט געהערט
gehert nisht hobn zei un
heard not have they and

און נישט צוגעהאָרכט צו מיר, זאָגט ה .
Hashem zogt mir tsu tsugehorcht nisht un
Hashem declares me to paid attention to not and

[5] Your avot, where are they?

ה אייַערע עלטערן, ווו זיַינען זיי ?
zei zainen vu eltern aiere
they are where fathers your

And the nevi'im, do they live hal'olam *(forever)*?

און די נבֿיאים , לעבן זיי דען אייביק !
eibik den zei lebn neviim di un
forever indeed they live prophets the and

[6] But My devarim and My chukkim,

ו אָבער מיַינע ווערטער און מיַינע משפּטים
mishpotim maine un verter maine ober
judgments my and words my but

which I commanded My avadim hanevi'im,

וואָס איך האָב אָנגעזאָגט מיַינע קנעכט די נבֿיאים ,
neviim di knecht maine ongezogt hob ich vos
prophets the servants my commanded have I that

did they not overtake your avot?

פַֿאַר וואָר , זיי זיַינען אָנגעקומען אייַערע עלטערן,
eltern aiere ongekumen zainen zei vor far
fathers your overtake did they truly indeed

And they made teshuvah and said,

און זיי האָבן תּשובֿה געטאָן, און האָבן געזאָגט:
gezogt hobn un geton tshuvh hobn zei un
said have and done repentance have they and

Just as Hashem Tzva'os determined to do unto us,

אַזוי ווי ה צבֿאות האָט געטראַכט צו טאָן צו אונדז,
undz tsu ton tsu getracht hot Tseva'ot Hashem vi azoi
us to do to thought has of hosts Hashem as so

according to our ways, and according to our doings,

לויט אונדזערע וועגן און לויט
loit un vegen undzere loit
according to and ways our according to

אונדזערע מעשׂים,
meisim undzere
deeds our

so hath He dealt with us.

אַזוי האָט ער מיט אונדז געטאָן.
geton undz mit er hot azoi
done us with he has so

[7] Upon the four and twentieth yom of the eleventh chodesh, which is the chodesh Shevat, in the shnat shtayim of Daryavesh, came the Devar Hashem unto Zecharyah, ben Berechyah ben Iddo, HaNavi, saying,

ז אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג פֿון עלפֿטן חודש , דאָס איז
iz dos choidesh elftn fun tog tsvantsikstn un fir in
is this month eleventh of day twentieth and four in

חודש שבֿט , אין צווייטן יאָר פֿון דָּרְיָוֶשׁ , איז דאָס וואָרט פֿון
fun vort dos iz Daryaveshn fun yor tsveitn in sheyvet choidesh
of word the is Daryavesh of year second in Shevat month

ה געווען צו זכַרְיָה , דעם זון פֿון בֶּרֶכְיָהוּ , דעם זון פֿון
fun zun dem Berechyah fun zun dem Zecharyah tsu geven Hashem
of son the Berechyah of son the Zecharyah to been Hashem

עִדּוֹ, דעם נבֿיא , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi novi dem Idoen
say to so prophet the Iddo

[8] I had a vision by halailah, and, hinei, a man riding upon a sus adom *(a red-brown horse)*, and he stood among the myrtles that were in the hollow; and behind him there were susim: red-brown, sorrel, and white. [9] Then said I, O adoni, what are these?

ח איך האָב געזען בייַ נאַכט, ערשט אַ מאַן רייַט אויף אַ רויטן פֿערד,
ferd roitn a oif rait man a ersht nacht bai gezen hob ich
horse red a on rides man a behold night by seen have I

און ער שטייט צווישן די מירטן וואָס אין דער טיפֿענישׁ, און
un tifenish der in vos mirtn di tsvishn shteit er un
and hollow the in that myrtle trees the between stands he and

הינטער אים זיַינען געווען רויטע, געלרויטע, און ווייַסע פֿערד . ט האָב
hob ferd vaise un gelroite roite geven zainen im hinter
have horses white and sorrel red were are him behind

איך געזאָגט: וואָס זיַינען די דאָזיקע, מיַין האַר? האָט צו מיר געזאָגט
gezogt mir tsu hot har main dozike di zainen vos gezogt ich
said me to has lord my these the are what said I

דער מלאך וואָס האָט מיט מיר גערעדט: איך וועל דיר ווייַזן וואָס
vos vaizn dir vel ich geredt mir mit hot vos malach der
what show you(SG) will I spoken me with has that angel the

די דאָזיקע זיַנען . ט און דער מאַן וואָס איז געשטאַנען צווישן די
di dozike zainen un man der vos iz geshtanen tsvishn di
the these are and the man that is stood between the

מירטן , האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט זיַנען דאָס געזאָגט: די זיַנען
mirtn hot zich opgerufn un hot zainen dos gezogt di zainen
myrtle trees has self answered and has are these said the ones are

וואָס ה האָט געשיקט אַרומצוגיין אויף דער ערד . יא און זיי
vos Hashem hot geshikt arumtsugein oif der erd un zei
that Hashem has sent to go around on the earth and they

האָבן זיך אָפּגערופֿן צו דעם מלאך פֿון ה וואָס איז געשטאַנען
hobn zich opgerufn tsu dem malach fun Hashem vos iz geshtanen
have selves responded to the angel of Hashem that is stood

צווישן די מירטן , און האָבן געזאָגט: מיר זיַנען אַרומגעגאַנגען
tsvishn di mirtn un hobn gezogt mir zainen arumgegangen
between the myrtle trees and have said we are gone around

אויף דער ערד , ערשט די גאַנצע ערד זיצט רואיק . יב האָט זיך
oif der erd ersht di gantse erd zitst ruik hot zich
on the earth whole the earth sits peacefully has self

אָפּגערופֿן דער מלאך פֿון ה און האָט געזאָגט: ה צבָאוֹת ,
opgerufn der malach fun Hashem un hot gezogt Tseva'ot Hashem
answered the angel of Hashem and has said of hosts Hashem

ביז וואַנען וועסטו זיך נישט דערבאַרמען אויף ירושָלַיִם , און
biz vanen vestu zich nisht derbaremen oif Yerushalayim un
until when you(SG) will self not have mercy on Yerushalayim and

אויף די שטעט פֿון יהודה , וואָס דו האָסט שוין זיבעציק יאָר
oif di shtet fun Yehudah vos du host shoin zibetsik yor
on the cities of Yehudah that you have already seventy years

צערענען? יג און ה האָט געענטפֿערט דעם מלאך וואָס האָט מיט
tserenen un Hashem hot geentfert dem malach vos hot mit
be angry and Hashem has answered the angel that has with

מיר גערעדט, גוטע ווערטער, טרייסטווערטער . יד און דער מלאך וואָס
mir geredt gute verter treistverter un der malach vos
me spoken good words comforting words and the angel that

האָט מיט מיר גערעדט, האָט געזאָגט צו מיר: רוף אויס אַזוי צו זאָגן:
hot mit mir geredt hot gezogt tsu mir ruf ois azoi tsu zogn
has with me spoken has said to me out call so to say

אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot
thus has said Hashem of hosts

איך בין מקנא פַּאַר ירושָלַיִם
ich bin mekane far Yerushalayim
I am jealous for Yerushalayim

און וועגן ציון מיט אַ גרויס קנאָה .
un vegn Tsiyon mit a grois kine
and about Tziyon with a great jealousy

טו און אַ גרויס צאָרן צערן איך אויף
un a grois tsorn tsoarn ich oif
and a great anger am angry I against

די רואיקע פֿעלקער,
di ruike felker
the quiet self secure nations

And the malach that spoke with me said unto me, I will show thee what these are. 10 And the man that stood among the myrtles answered and said, These are they whom Hashem hath sent to patrol ha'aretz. 11 And they reported to the Malach Hashem that stood among the myrtles, and said, We have patrolled ha'aretz, and, hinei, kol ha'aretz is quiet, and at peace. 12 Then the Malach Hashem answered and said, O Hashem Tzva'os, until when wilt Thou withhold mercy on Yerushalayim and on the towns of Yehudah, against which Thou hast been angry these threescore and ten shanah? 13 And Hashem answered the Malach that spoke with me with devarim tovim and with comforting words. 14 So the malach that communed with me said unto me, Preach, saying:

Thus saith Hashem Tzva'os;
I have been jealous for Yerushalayim and for Tziyon with a kina gedolah *(great jealousy)*.

15 And I am very angry with the Goyim that are [self] secure;

for I was but a little angry,
וואָרעם איך האָב בלויז געצערנט אַ ביסל,
bisel a getsernt bloiz hob ich vorem
little a been angry only have I for

and they added to the ra'ah.
און זיי האָבן אונטערגעהאָלפֿן צום בייזן .
beizn tsum untergeholfn hobn zei un
evils to the helped along have they and

16 Therefore thus saith Hashem:
טז דערום האָט ה אַזוי גענאָגט:
gezogt azoi Hashem hot derum
said so Hashem has therefore

I am returning to Yerushalayim with rachamim;
איך קער זיך אום צו ירושָלַיִם
Yerushalayim tsu um zich ker ich
Yerushalayim to back self turn I

מיט דערבאַרעמונג;
derbaremung mit
compassion with

My Beis shall be rebuilt in her,
מײַן הויז וועט געבויט ווערן אין איר,
ir in vern geboit vet hoiz main
her in become built will house my

saith Hashem Tzva'os;
זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

and a measuring line shall be stretched forth upon Yerushalayim.
און אַ בוישנור וועט געצויגן ווערן
vern getsoign vet boishnur a un
be drawn will measuring cord a and

אויף ירושָלַיִם .
Yerushalayim oif
Yerushalayim on

17 Preach also, saying:
יז וויַטער רוף אויס אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi ois ruf vaiter
say to so out call further

Thus saith Hashem Tzva'os:
אַזוי האָט גענאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

My towns will overflow with tov;
מײַנע שטעט וועלן ווידער איבערפֿלייצן מיט
mit iberfleitsn vider veln shtet maine
with overflow again will towns my

גוטס ,
guts
good things

and Hashem shall yet comfort Tziyon,
און ה וועט נאָך טרייסטן צִיּוֹן ,
Tsiyon treistn noch vet Hashem un
Tziyon comfort yet will Hashem and

and shall yet choose Yerushalayim.
און וועט ווידער אויסדערווײלן ירושָלַיִם .
Yerushalayim oisderveilen vider vet un
Yerushalayim choose again will and

ב

2 1:18 Then I lifted up mine eyes, and saw, and hinei four keranot *(horns, powers)*!
2 1:19 And I said unto the malach that spoke with me, What are these? And he answered me,

און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן און האָב געזען, ערשט
ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn hob ich un
behold seen have and eyes my lifted up have I and

פֿיר הערנער. א.יט האָב איך געזאָגט צו דעם מלאך וואָס האָט
hot vos malach dem tsu gezogt ich hob herner fir
has that angel the to said I have horns four

מיט מיר גערעדט: וואָס זײַנען די דאָזיקע? האָט ער צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu er hot dozike di zainen vos geredt mir mit
said me to he has these the are what spoken me with

These are the keranot which have scattered Yehudah, Yisroel, and Yerushalayim.

3 1:20 And Hashem showed me arba'ah charashim *(four craftsmen)*. 4 1:21 Then said I, What come these to do? And he spoke, saying, These are the keranot which have scattered Yehudah, so that no man did lift up his head; but these [craftsmen] are come to terrify them, to throw down the karnot haGoyim, which lifted up their keren *(horn)* over Eretz Yehudah to scatter her.

5 2:1 I lifted up mine eyes again, and looked, and, hinei, a man with a measuring line in his hand! 6 2:2 Then said I: Whither goest thou? And he said unto me: To measure Yerushalayim, to see what is the breadth thereof, and what is the length thereof. 7 2:3 And, hinei, the malach that spoke with me went forth, and another malach went out to meet him, 8 2:4 And said unto him: Run, speak to this na'ar *(young man)* saying:

Yerushalayim shall
be inhabited like
unwalled cities
because of the multitude
of men and cattle
therein;

דאָס זײַנען די הערנער וואָס האָבן צעשפרייט יהודה , ישְׂרָאֵל, און
un Yisroel Yehudah tseshpreit hobn vos herner di zainen dos
and Yisroel Yehudah scattered have that horns the are these

ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

א.כ און ה האָט מיר געוויזן פֿיר מײַנסטערס . א.כא האָב איך
ich hob mainsters fir gevizn mir hot Hashem un
I have blacksmiths four shown me has Hashem and

געזאָגט: וואָס קומען די דאָזיקע טאָן? האָט ער געזאָגט אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi gezogt er hot ton dozike di kumen vos gezogt
say to so said he has do these the come what said

יענע זײַנען די הערנער וואָס האָבן צעשפרייט יהודה , אַזוי אַז קיינער
keiner az azoi Yehudah tseshpreit hobn vos herner di zainen yene
anyone that so Yehudah scattered have that horns the are these

האָט נישט געקענט אויפֿהייבן אַ קאָפּ, און די דאָזיקע זײַנען געקומען
gekumen zainen dozike di un kop a oifheibn gekent nisht hot
having come are these the and head a to lift up able not has

אויף זיי אַ שרעק אָנצוווארפֿן , אָפּצוהאַקן די הערנער פֿון די
di fun herner di optsuhakn ontsuvarfn shrek a zei oif
the of horns the to break off to throw down terror a them against

פֿעלקער וואָס האָבן אויפֿגעהויבן דעם ארץ קעגן לאַנד יהודה ,
Yehudah land kegen horn dem oifgehoibn hobn vos felker
Yehudah land against horn the lifted up have which nations

כדי עס צו צעשפרייטן.
tseshpreitn tsu es kedei
disperse to it so that

ב.א און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן און האָב געזען , ערשט אַ
a ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn hob ich un
a behold looked have and eyes my lifted up have I and

מאַן, און אין זײַן האַנט אַ מעסטשנור . ב.ב האָב איך געזאָגט: ווּוהין
vuhin gezogt ich hob mestshnur a hant zain in un man
where said I have measuring line a hand his in and man

גייסטו ? האָט ער צו מיר געזאָגט: צו מעסטן ירושָׁלַיִם ,
geistu Yerushalayim mestn tsu gezogt mir tsu er hot
are you going Yerushalayim measure to said me to he has

כדי צו זען ווייפֿל איז איר ברייט, און ווייפֿל איר לענג .
leng ir vifel un breit ir iz vifel zen tsu kedei
length her how much and width her is how much see to so that

ב.ג ערשט דער מלאך וואָס האָט מיט מיר גערעדט איז אַרויסגעגאַנגען ,
aroisgegangen iz geredt mir mit hot vos malach der ersht
having come out is spoken me with has which angel the behold

און אַן אַנדער מלאך איז אַרויסגעגאַנגען אים אַנטקעגן . ב.ד און ער
un an ander malach iz aroisgegangen im antkegen er un
and an other angel is come out having him to meet he and

האָט געזאָגט: לויף זאָג צו יענעם יונגמאַן אַזוי צו זאָגן:
hot gezogt loif zog tsu yenem yungman azoi tsu zogn
has said run to say that young man so to say

אָפֿן ווערט ווען ירושָׁלַיִם זײַן באַזעצט ,
ofen vet vent Yerushalayim zain bazetst
open will walls without Yerushalayim be inhabited

פֿון פֿיל מענטשן און בהמות אין איר.
fun fil mentshn un beheimes in ir
because of many men and beasts in it

9 2:5 For I, saith Hashem,

ב.ה אוֹן אִיךְ וועל אִיר זיַין , זאָגט ה ,
Hashem zogt zain ir vel ich un
Hashem declares be it will I and

will be unto her a chomat eish *(wall of fire)* round about,

אַ מויער פֿון פַֿיַיער רונד אַרום ,
arum rund faier fun moier a
round around fire of wall a

and will be the kavod in the midst of her.

אוֹן פַֿאַר אַ כּבֿוד וועל אִיך זיַין אִין אִיר מִיט .
mit ir in zain ich vel koved a far un
midst its in be I will glory a for and

10 2:6 Come, come, and flee

ב.ו העי, העי! אוֹן אַנטלויפֿט
antloift un hei hei
flee away and hey hey

out of the Eretz Tzafon, saith Hashem;

פֿון דעם לאַנד פֿון צפֿון , זאָגט ה ,
Hashem zogt tsofn fun land dem fun
Hashem declares north of land the from

for I have scattered you

וואָרעם אַזוי ווי די פֿיר ווינטן פֿון הימל
himel fun vintn fir di vi azoi vorem
heaven of winds four the as just for

like the Arbah Ruchot HaShomayim, saith Hashem.

האָב איך אײַך צעשפּרייט, זאָגט ה .
Hashem zogt tseshpreit aich ich hob
Hashem declares scattered you I have

11 2:7 Come, save thyself, O Tziyon,

ב.ז העי ציוֹן , אַנטרין,
antrin Tsiyon hei
flee Tziyon hey

thou that dwellest with the Bat Bavel.

דו וואָס ווינסט ביַי טאָכטער בָּבֶל .
Bavel tochter bai voinst vos du
Bavel daughter with dwell who you

12 2:8 For thus saith Hashem Tzva'os:

ב.ח וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
of hosts Hashem said has thus for

After Kavod *(Glory)* sent me

נאָך דעם כּבֿוד האָט ער מיך געשיקט
geshikt mich er hot koved dem noch
sent me he has glory the after

unto the Goyim who plundered you —

צו די פֿעלקער וואָס באַרויבן אײַך:
aich baroibn vos felker di tsu
you plundered that nations the to

the one that toucheth you

פַֿאַר וואָר, דער וואָס רירט אײַך אָן
on aich rirt vos der vor far
on you touches that the one truly for

toucheth the apple of His eye —

רירט אָן דעם שוואַרצאַפּל פֿון זיַין אויג.
oig zain fun shvartsapl dem on rirt
eye his of pupil the on touches

13 2:9 Hineni, I will surely raise Mine hand against them,

ב.ט וואָרעם זע , איך פַֿאָך מיַין האַנט
hant main fach ich ze vorem
hand my wave I behold for

אויף זיי ,
zei oif
them against

and they shall be plunder to their avadim;

אוֹן זיי וועלן ווערן אַ רויב צו די
di tsu roib a vern veln zei un
the ones to plunder a become will they and

וואָס האָבן זיי געדינט,
gedint zei hobn vos
served them have that

and ye shall know that
Hashem Tzva'os hath
sent me.

און איר וועט ווייסן אַז ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem az visen vet ir un
of hosts Hashem that know will you and

האָט מיך געשיקט.
geshikt mich hot
sent me has

14 2:10 Sing and rejoice, O Bat Tziyon;

ב.י זינג און פרייַ זיך , טאָכטער צִיּוֹן ,
Tsiyon tochter zich frei un zing
Tziyon daughter self rejoice and sing

for, hineni, I will come,

וואָרעם זע , איך קום ,
kum ich ze vorem
come I behold for

and I will dwell in the midst of
thee, saith Hashem.

און וועל רוען צווישן דיר , זאָגט ה .
Hashem zogt dir tsvishn ruen vel un
Hashem declares you(SG) among rest will and

15 2:11 And Goyim rabbim shall
be joined to Hashem
in Yom HaHu *(that
day)*,

ב.יא און פֿיל פֿעלקער וועלן זיך באַהעפֿטן
baheftn zich veln felker fil un
join selves will nations many and

אָן ג-ט אין יענעם טאָג,
tog yenem in G-t on
day that in G-d on

and shall be Ami *(My
People)*:

און זיי וועלן מיר זיין צום פֿאָלק ,
folk tsum zain mir veln zei un
people for a be me will they and

and I will dwell in the
midst of thee,

און איך וועל רוען אין דיין מיט ;
mit dain in ruen vel ich un
midst your in rest will I and

and thou shalt know that
Hashem Tzva'os hath
sent me unto thee.

און וועסט ווייסן אַז ה צְבָאוֹת האָט מיך
mich hot Tseva'ot Hashem az visen vest un
me has of hosts Hashem that know you(sg) will and

געשיקט צו דיר .
dir tsu geshikt
you(SG) to sent

16 2:12 And Hashem shall
inherit Yehudah as His
chelek

ב.יב און ה וועט אַרבן יהוּדה
Yehudah arben vet Hashem un
Yehudah inherit will Hashem and

פֿאַר זיין חלק ,
chelek zain far
portion his for

in the Admat HaKodesh *(Holy Land)*,

אויף דער הייליקער ערד,
erd heiliker der oif
land holy the on

and shall choose Yerushalayim again.

און וועט ווידער אויסדערווייַלן ירוּשָלַיִם .
Yerushalayim oisderveilen vider vet un
Yerushalayim choose again will and

17 2:13 Be silent, Kol Basar, before Hashem;

ב.יג שטיל יעטוועדער לייַב פֿאַר ה ,
Hashem far laib yetveder shtil
Hashem before flesh all silent

for He has roused Himself from
His Ma'on Kadosh *(holy
habitation)*.

וואָרעם ער וועקט זיך פֿון זיין
zain fun zich vekt er vorem
his from self stirs up he for

היילליקער ווינונג .
voinung heiliker
dwelling holy

3 And he showed me Yehoshua the Kohen HaGadol standing before the Malach Hashem, and HaSatan standing at his right hand to accuse him. [2] And Hashem said unto HaSatan, Hashem rebuke thee, O HaSatan; even Hashem that hath chosen Yerushalayim rebuke thee. Is not this a brand, a burning stick, snatched out of the eish? [3] Now Yehoshua was clothed with filthy garments, and stood before the malach. [4] And he answered and spoke unto those that stood before him, saying, Take away the filthy garments from him. And unto him he said, See, I have taken away thine avon *(iniquity, guilt)* from thee, and I will clothe thee with machalatzot *(extra fine, white clothing)*. [5] And I said, Let them set a tzanif tahor *(clean turban)*, upon his head. So they set a tzanif tahor upon his head, and clothed him with garments. And the Malach Hashem stood by. [6] And the Malach Hashem testified unto Yehoshua, saying:

[7] Thus saith Hashem Tzva'os:

If thou shalt walk in My ways,

and if thou shalt keep My charge,

ג

אוֹן עֶר הָאָט מִיר גְעוויזְן יְהוֹשׁוּעַ דעם כֹּהֵן-גָּדוֹל ווי עֶר שְׁטייט
shteit er vi koyen-gadol dem Yehoshua gevizn mir hot er un
stands he as kohen gadol the Yehoshua shown me has he and

פַֿאַר דעם מַלְאָךְ פֿוֹן ה , אוֹן דער שָׂטָן שְׁטייט אויף זיין
zain oif shteit stn der un Hashem fun malach dem far
his on stands Satan the and Hashem of angel the before

רעכטער זיַיט, אים צו פַֿאַרקלָאָגן. [2] הָאָט ה געזָאגְט צום שָׂטָן :
stn tsum gezogt Hashem hot farklogen tsu im zait rechter
Satan to said Hashem has accuse to him side right

ג-ט שרַיט אָן אויף דיר , שָׂטָן , יָא , ג-ט וואָס הָאָט אויסדערוויילט
oisderveilt hot vos G-t yo stn dir oif on shrait G-t
chosen has who G-d yes Satan you(SG) on on rebukes G-d

יְרוּשָׁלַיִם , שרַיט אָן אויף דיר ; איז נישט דער דאָזיקער אַ
a doziker der nisht iz dir oif on shrait Yerushalayim
a this one the not is you(SG) on on rebukes Yerushalayim

שַׂיִט אַרויסגעריסן פֿוֹן פַֿיַיער? [3] אוֹן יְהוֹשׁוּעַ איז געווען
geven iz Yehoshua un faier fun aroisgerisn shait
was is Yehoshua and fire from extracted chunk of wood

אָנגעטָאָן אין קויטיקע בגדים , אוֹן איז געשטאַנען פַֿאַרן מַלְאָךְ .
malach faran geshtanen iz un begadim koitike in ongeton
angel before the standing is and garments filthy in dressed

[4] הָאָט עֶר זיך אָפּגערופֿן אוֹן הָאָט געזָאגְט צו די וואָס זיַינען
zainen vos di tsu gezogt hot un opgerufn zich er hot
are that the ones to said has and answered self he has

געשטאַנען פַֿאַר אים, אַזוי צו זָאגְן : טוט אויס פֿוֹן אים די קויטיקע
koitike di im fun ois tut zogn tsu azoi im far geshtanen
filthy the him from out do say to so him before standing

בגדים . אוֹן צו אים הָאָט עֶר געזָאגְט: זע , איך הָאָב אָפּגענָאָמען פֿוֹן
fun opgeton hob ich ze gezogt er hot im tsu un begadim
from removed have I see said he has him to and garments

[5] הָאָב איך דיר דיַינע זינד , אוֹן וועל דיר אָנטָאָן מלבושים .
ich hob malbushem onton dir vel un zind daine dir
I have rich robes put on you(SG) will and iniquity your you(SG)

געזָאגְט: זָאל מען אים אָנטָאָן אַ ריינע הויב אויפֿן קָאָפּ. אוֹן זיי הָאָבן
hobn zei un kop oifn hoib reine a onton im men zol gezogt
have they and head on the turban clean a put on him them let said

אים אָנגעטָאָן די ריינע הויב אויפֿן קָאָפּ, אוֹן הָאָבן אים אָנגעקלייידט
ongekleidt im hobn un kop oifn hoib reine di ongeton im
clothed with him have and head on turban clean the put on him

בגדים ; אוֹן דער מַלְאָךְ פֿוֹן ה איז געשטאַנען דערבַיַי. [6] אוֹן דער
der un derbai geshtanen iz Hashem fun malach der un begadim
the and nearby standing is Hashem of angel the and garments

מַלְאָךְ פֿוֹן ה הָאָט געווָארנט יְהוֹשׁוּעַ , אַזוי צו זָאגְן :
zogn tsu azoi Yehoshuaen gevornt hot Hashem fun malach
say to so Yehoshua warned has Hashem of angel

[7] אַזוי הָאָט געזָאגְט ה צְבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

אויב אין מַיַינע וועגן וועסטו גיין ,
gein vestu vegen maine in oib
walk will you(sg) ways my in if

אוֹן אויב מַיַין היטונג וועסטו היטן,
hitn vestu hitung main oib un
keep will you(sg) charge my if and

then thou shalt also judge My Beis,

אוּן דוּ וועסְט אויךְ משפּטן מײַן הויז ,
hoiz main mishpetn oich vest du un
house my judge also will you and

and shalt also keep My courts,

אוּן וועסְט אויךְ היטן מײַנע הויפֿן ,
hoifn maine hitn oich vest un
courts my keep a watch over also you(sg) will and

and I will give thee ways

וועל איךְ דיר געבן צוטריט
tsutrit gebn dir ich vel
access give you(SG) I will

to walk among these standing here.

צווישן די דאָזיקע וואָס שטייען דאָ .
do shteyen vos dozike di tsvishn
here standing which these the ones among

[8] Hear now, O Yehoshua the Kohen HaGadol,

ח הער נאָר צו , יְהוֹשׁוּעַ כֹּהן-גָּדוֹל ,
koyen-gadol Yehoshua tsu nor her
kohen gadol Yehoshua to now pay heed

thou, and thy fellows that sit before thee,

– דוּ אוּן דײַנע חבֿרים וואָס זיצן פֿאַר דיר
dir far zitsn vos chaverim daine un du
you(SG) before sit who companions your and you

for they are Anshei Mofet *(men of portent)*;

– וואָרעם פֿאַר אַ צייכן מענטשן זײַנען זיי
zei zainen mentshn tseichn a far vorem
they are men sign a for because

for, hinei, I will bring forth Avdi Tzemach *(My Servant, the Branch)*.

וואָרעם זע , איךְ ברענג מײַן קנעכט
knecht main breng ich ze vorem
servant my bring I behold because

דעם צמח .
tsemach dem
tzemach the

[9] For hinei the even *(stone)* that I have set before Yehoshua;

ט וואָרעם אָט איז דער שטיין וואָס איךְ האָב
hob ich vos shtein der iz ot vorem
have I that stone the is behold because

געלייגט פֿאַר יְהוֹשׁוּעַן
Yehoshuaen far geleigt
Yehoshua before laid

upon one even *(stone)* shall be shivah einayim *(seven eyes)*;

אויף דעם איין שטיין זײַנען זיבן אויגן.
oign zibn zainen shtein ein dem oif
eyes seven are stone one the on

hineni, I will engrave the inscription thereof,

זע , איךְ קריץ אויס זײַן אויסקריצונג,
oiskritsung zain ois krits ich ze
engraving its out engrave I behold

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

and I will remove the avon *(iniquity, guilt)* of that land

אוּן איךְ וועל אָפּטאָן די זינד פֿון דעם
dem fun zind di opton vel ich un
the of sin the remove will I and

דאָזיקן לאַנד
land dozikn
land this

in Yom Echad.

אין איין טאָג.
tog ein in
day one in

[10] In Yom HaHu,

י אין יענעם טאָג, זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt tog yenem in
of hosts Hashem declares day that in

saith Hashem Tzva'os,

shall ye invite every man his neighbor
under the vine and under the fig tree.

וועט איר רופֿן איינער דעם אַנדערן
andern dem einer rufn ir vet
another the one call you will

אונטער אַ ווײַנשטאָק און אונטער אַ פֿײַגנבוים .
faignboim a unter un vainshtok a unter
fig tree a under and vine a under

4 And the malach that spoke with me returned, and awakened me, like a man that is wakened out of his sleep. [2] And he said unto me, What seest thou? And I said, I have looked, and hinei a menorat zahav, solid gold, with an oil vessel upon the top of it, and shivah nerot *(lamps)* thereon, and shivah tubes to the shivah nerot *(lamps)*, which are upon the top thereof: [3] And two zeytim *(olive trees)* by it, one upon the right side of the oil vessel, and the other upon the left side thereof. [4] So I answered and spoke to the malach that spoke with me, saying, What are these, adoni? [5] Then the malach that spoke with me answered and said unto me, Knowest thou not what these be? And I said, Lo *(no)*, adoni. [6] Then he answered and spoke unto me, saying, This is the Devar Hashem unto Zerubavel, saying:

Not by
might,
nor by
ko'ach
(power),
but by My
Ruach, saith

ד און דער מלאך וואָס האָט גערעדט מיט מיר, האָט זיך אומגעקערט,
umgekert zich hot mir mit geredt hot vos malach der un
returned self has me with spoken had that angel the and

און ער האָט מיך אויפֿגעוועקט, אַזוי ווי אַ מענטש ווערט
vert mentsh a vi azoi oifgevekt mich hot er un
becomes man a as like awakened me had he and

אויפֿגעוועקט פֿון זײַן שלאָף. ב און ער האָט צו מיר געזאָגט: וואָס
vos gezogt mir tsu hot er un shlof zain fun oifgevekt
what said me to has he and sleep his from awakened

זעסטו ? האָב איך געזאָגט: איך האָב געזען, ערשט אַ מנורה ,
menoyre a ersht gezen hob ich gezogt ich hob zestu
menorah a behold seen have I said I have do you see

אין גאַנצן פֿון גאָלד, און אויבן ביַי איר אַ בעקן, און אירע זיבן
zibn ire un bekn a ir bai oiben un gold fun gantsn in
seven its and bowl a it at at the top and gold of entirely in

לעמפּלעך אויף איר, מיט זיבן , יאָ זיבן רערן צו די לעמפּלעך וואָס
vos lemplech di tsu rern zibn yo zibn mit ir oif lemplech
that lamps the to pipes seven yes seven with it on lamps

ביַי איר אויבן . ג און צוויי איילבערטבײַמער לעבן איר, איינער פֿון דער
der fun einer ir lebn eilbertbeimer tsvei un oiben ir bai
the of the one it beside olive trees two and top it at

רעכטער זײַט פֿון דעם בעקן, און איינער פֿון זײַן לינקער זײַט. ד און איך
ich un zait linker zain fun einer un bekn dem fun zait rechter
I and side left its of one and bowl the of side right

האָב זיך אָפּגערופֿן און האָב געזאָגט צו דעם מלאך וואָס האָט מיט
mit hot vos malach dem tsu gezogt hob un opgerufn zich hob
with has who angel the to said have and answered self have

מיר גערעדט, אַזוי צו זאָגן : וואָס זײַנען די דאָזיקע, מײַן האַר? ה האָט
hot har main dozike di zainen vos zogn tsu azoi geredt mir
has lord my these the are what say to so spoken me

געענטפֿערט דער מלאך וואָס האָט מיט מיר גערעדט, און האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot un geredt mir mit hot vos malach der geentfert
to said has and spoken me with has who angel the answered

מיר: ווייסטו נישט וואָס די דאָזיקע זײַנען ? האָב איך געזאָגט: ניין ,
nein gezogt ich hob zainen dozike di vos nisht veistu mir
no said I have are these the what not you(sg) know me

מײַן האַר. ו האָט ער זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu gezogt hot un opgerufn zich er hot har main
to so me to said has and answered self he has lord my

זאָגן : דאָס איז דאָס וואָרט פֿון ה צו זרובבֿלן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Zerubaveln tsu Hashem fun vort dos iz dos zogn
say to so Zerubavel to Hashem of word the is this say

נישט מיט חיל און נישט מיט כּוח ,
koiech mit nisht un cheil mit nisht
power with not and might with not

נאָר מיט מײַן גײַסט, זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt gaist main mit nor
of hosts Hashem declares spirit my with but

Hashem
Tzva'os.

[7] Who art thou, O har hagadol *(great mountain)*, before Zerubavel?

ז ווער ביסטו , גרויסער באַרג ?
barg groiser bistu ver
mountain great are you who

Thou shalt become a plain;

פֿאַר זרובבֿלן וועסטו ווערן
vern vestu Zerubaveln far
become will you(sg) Zerubavel before

אַ גלייַכער פּלאַץ;
plats glaicher a
place level plain a

and he shall bring forth the even haroshah *(cornerstone)* thereof with shoutings, crying,

און ער וועט אַרויסברענגען דעם קאָפּשטיין
kopshtein dem aroisbrengen vet er un
capstone the bring forth will he and

מיט געשרייען :
geshreyen mit
shouts with

Chen, chen *(Grace, grace)* unto it.

חן , חן צו אים!
im tsu chein chein
it to grace grace

[8] Moreover the Devar Hashem came unto me, saying:

ח און דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר,
mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
me to was is Hashem of word the and

אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi
say to so

[9] The hands of Zerubavel have laid the Yesod *(foundation)* of this Beis;

ט די הענט פֿון זרובבֿלן האָבן געגרונטפֿעסט
gegruntfest hobn Zerubaveln fun hent di
founded have Zerubavel of hands the

דאָס דאָזיקע הויז ,
hoiz dozike dos
house this the

his hands shall also finish it;

און זיַינע הענט וועלן עס ענדיקן ,
endikn es veln hent zaine un
finish it will hands his and

then thou shalt know that Hashem Tzva'os hath sent me unto you.

און וועסט וויסן אַז ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem az visen vest un
of hosts Hashem that know you(sg) will and

האָט מיך געשיקט צו אייַך.
aich tsu geshikt mich hot
you to sent me has

[10] For who hath despised the Yom Ketannot *(day of small things)*?

י וואָרעם ווער נאָר עס האָט פֿאַראַכט ,
faracht hot es nor ver vorem
despised has it only who for

דעם טאָג פֿון קליינע אָנהייבן ,
onheibn kleine fun tog dem
beginnings small of day the

For they shall have simcha, and shall see

זיי וועלן זיך פֿרייען אַז זיי וועלן זען
zen veln zei az freyen zich veln zei
see will they when rejoice selves will they

the plumb line in the hand of Zerubavel

דאָס בליַישנור אין זרובבֿלס האַנט.
hant Zerubavels in blaishnur dos
hand Zerubavel's in plumbline the

with these shivah; they are the eyes of Hashem,

די דאָזיקע זיבן דאָס זיַנען די אויגן פֿון ה
Hashem fun oign di zainen dos zibn dozike di
Hashem of eyes the are these seven these the

which run to and fro throughout kol ha'aretz.

וואָס ווַאַנדערן איבער דער גאַנצער ערד .
erd gantser der iber vandern vos
earth whole the over wander which

[11] Then I replied by asking him, What are these two olive trees upon the right side of the menorah and upon the left side thereof? [12] And I asked again, and said unto him, What are these two branches of the zeytim which through the two golden spouts pour the gold-colored oil out of themselves? [13] And he answered me and said, Knowest thou not what these be? And I said, Lo *(no)*, adoni. [14] Then said he, These are the two bnei hayitzhar *(sons of oil)*, that stand by Adon Kol Ha'aretz.

יא האָב איך זיך אָפּגערופֿן און האָב צו אים געזאָגט: וואָס זיַנען די
di zainen vos gezogt im tsu hob un opgerufn zich ich hob
the are what said him to have and responded self I have

דאָזיקע צוויי איילבערטביימער אויף דער רעכטער זיַט פֿון דער מנורה
menoyre der fun zait rechter der oif eilbertbeimer tsvei dozike
menorah the of side right the on olive trees two these

און אויף איר לינקער זיַט? יב און איך האָב זיך אָפּגערופֿן אַ צווייט מאָל
mol tsveit a opgerufn zich hob ich un zait linker ir oif un
time second a replied self have I and side left its on and

און האָב געזאָגט צו אים: וואָס זיַנען די צוויי איילבערטצווייַגן וואָס
vos eilberttsvaign tsvei di zainen vos im tsu gezogt hob un
that olive branches two the are what him to said have and

לעבן די צוויי גילדערנע גיסרערן וואָס ליידיקן אַרויס פֿון זיך דאָס
dos zich fun arois leidikn vos gisrern gilderne tsvei di lebn
the selves from out empty that spouts golden two the beside

גילדערנע בוימל ? יג האָט ער געזאָגט צו מיר, אַזוי צו זאָגן : ווייסטו
veistu zogn tsu azoi mir tsu gezogt er hot boimel gilderne
you(sg) know say to so me to said he has oil golden

נישט וואָס די דאָזיקע זיַנען ? האָב איך געזאָגט: ניין , מיין האַר. יד האָט
hot har main nein gezogt ich hob zainen dozike di vos nisht
has lord my no said I have are these the what not

ער געזאָגט: דאָס זיַנען די צוויי געזאַלבטע וואָס שטייען לעבן דעם
dem lebn shteyen vos gezalbte tsvei di zainen dos gezogt er
the beside stand who anointed ones two the are these said he

האַר פֿון דער גאַנצער ערד .
erd gantser der fun har
earth whole the of Lord

ה 5 Then I turned, and lifted up mine eyes, and looked, and hinei a megillah flying! [2] And he said unto me: What seest thou? And I answered: I see a megillah flying; the length thereof is twenty cubits, and the breadth thereof ten cubits. [3] Then said he unto me:
This is ha'alah *(the curse)* that goeth forth over the face of kol ha'aretz;
for every ganav that stealeth shall be purged out according to what it

און איך האָב ווידער אויפֿגעהויבן מיַינע אויגן און האָב געזען, ערשט
ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn vider hob ich un
behold seen have and eyes my lifted up again have I and

אַ פֿליעדיקע מגילה . ב האָט ער צו מיר געזאָגט: וואָס זעסטו ?
zestu vos gezogt mir tsu er hot megile fliedike a
do you see what said me to he has scroll flying a

האָב איך געזאָגט: איך זע אַ פֿליעדיקע מגילה ; איר לענג צוואַנציק איַלן ,
ailn tsvantsik leng ir megile fliedike a ze ich gezogt ich hob
cubits twenty length its scroll flying a see I said I have

און איר ברייט צען איַלן . ג האָט ער צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu er hot ailn tsen breit ir un
said me to he has cubits ten width its and

דאָס איז די קללה וואָס גייט אַרויס
arois geit vos klole di iz dos
out goes that curse the is this

איבער דעם פּנים פֿון דער גאַנצער ערד ;
erd gantser der fun gezicht dem iber
earth whole the of face the over

וואָרעם איטלעכער וואָס גנבֿעט ,
ganvet vos itlecher vorem
steals who everyone because

says on one side of the megillah; and every perjurer that sweareth falsely shall be purged out according to what it says on the other side.

ווערט פֿון דאַנען אַוועקגעראַמט לויט איר,
vert fun danen avekgeramt loit ir
becomes from here cleared according to it

און איטלעכער וואָס שווערט פֿאַלש,
un itlecher vos shvert falsh
and everyone who swears falsely

ווערט פֿון דאַנען אַוועקגעראַמט לויט איר.
vert fun danen avekgeramt loit ir
becomes from here cleared according to it

[4] I will send it forth, saith Hashem Tzva'os,

[ד] איך האָב זי אַרויסגעלאָזט, זאָגט
zogt aroisgelozt zi hob ich
says released it have I

ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem
of hosts Hashem

and it shall enter into the bais haganav,

און זי וועט קומען אין הויז פֿון דעם גנבֿ ,
ganev dem fun hoiz in kumen vet zi un
thief the of house into come will it and

and into the bais of him that sweareth falsely biShmi *(by My Name)*;

און אין הויז פֿון דעם וואָס שווערט בײַ
bai shvert vos dem fun hoiz in un
by swears who the one of house into and

מײַן נאָמען צום פֿאַלשן,
falshn tsum nomen main
false to the name my

and it shall remain inside his bais,

און זי וועט בלײַבן אין זײַן הויז ,
hoiz zain in blaibn vet zi un
house his in remain will it and

and shall destroy it

און זי וועט עס פֿאַרלענדן
farlendn es vet zi un
consume it will it and

with the timber thereof and the stones thereof.

מיט זײַנע האָלצן און מיט זײַנע שטיינער.
shteiner zaine mit un holtsn zaine mit
stones its with and wood its with

[5] Then the malach that spoke with me came forward, and said unto me, Lift up now thine eyes, and see what is this that cometh into view. [6] And I said, What is it? And he said, This is the eifah *(measuring basket)* going out. He said moreover, This is their appearance throughout kol ha'aretz. [7] And, hinei, there was lifted up a lead cover; and there was an isha *(woman)* yoshevet *(sitting)* inside the eifah *(measuring basket)*! [8] And he said, This is HaRishah *(The*

[ה] און דער מלאך וואָס האָט געערעדט מיט מיר, איז אַרויסגעגאַנגען, און
un aroisgegangen iz mir mit geredt hot vos malach der un
and gone out is me with spoken has who angel the and

האָט צו מיר געזאָגט: הייב אַקאָרשט אויף דײַנע אויגן, און זע וואָס איז
iz vos ze un oign daine oif akorsht heib gezogt mir tsu hot
is what see and eyes your up now lift said me to has

דאָס דאָזיקע וואָס גייט אַרויס? [ו] האָב איך געזאָגט: וואָס איז דאָס? האָט ער
er hot dos iz vos gezogt ich hob arois geit vos dozike dos
he has this is what said I have out goes that this the

געזאָגט: דאָס איז די אֵיפֿה וואָס גייט אַרויס. און ער האָט געזאָגט: דאָס איז
iz dos gezogt hot er un arois geit vos eife di iz dos gezogt
is this said has he and out goes that ephah the is this said

זייער אָנבליק אין גאַנצן לאַנד – [ז] ערשט אַ רונד שטיק בלײַ האָט זיך
zich hot blai shtik rund a ersht land gantsn in onblik zeyer
self has lead piece disk a behold land whole in appearance their

אויפֿגעהויבן – און דאָס איז אַ פֿרוי וואָס זיצט אין דער אֵיפֿה . [ח] און ער
er un eife der in zitst vos froi a iz dos un oifgehoibn
he and ephah the in sits who woman a is this and lifted up

Wickedness). And he pushed her inside the eifah; and he pushed the lead cover over the mouth of the eifah.

9 Then lifted I up mine eyes, and looked, and, hinei, there came forth two nashim *(women)*, and the ruach *(wind)* was in their kenafayim *(wings)*; for they had kenafayim *(wings)* like the kenafayim of a stork: and they lifted up the eifah between ha'aretz and HaShomayim. 10 Then said I to the malach that spoke with me, Whither are these taking the eifah? 11 And he said unto me, To build it a bais in Eretz Shinar *(Babylon)*; and it shall be placed there and set upon its own base.

6 And I looked again, and lifted up mine eyes, and, hinei, there came arbah merkavot *(four chariots)* and they were coming out from between two harim *(mountains)*; and the harim were harim of nechoshet *(bronze)*. 2 In the merkavah harishonah were red-brown susim; and in the merkavah hashenit susim shechorim *(black horses)*; 3 And in the merkavah hashlishit susim levanim *(white horses)*; and in the merkavah harevi'it speckled, powerful susim. 4 Then I answered and said unto the malach that spoke with me, What are these, adoni? 5 And the malach answered and said unto

הָאָט געזאָגט: דאָס איז די שלעכטיקייט. און ער האָט זי אַרײַנגעוואָרפֿן אין
in araingevorfn zi hot er un shlechtikeit di iz dos gezogt hot
into cast into her has he and wickedness the is this said has

דער אֵיפֿה, און האָט אַרויפֿגעוואָרפֿן דאָס שטיק בלײַ אויף איר עפֿענונג.
efenung ir oif blai shtik dos aroifgevorfn hot un eife der
opening its on lead piece the cast up has and ephah the

ט און איך האָב אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן און האָב געזען, ערשט צוויי
tsvei ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn hob ich un
two behold seen have and eyes my lifted up have I and

וויַבער גייען אַרויס, און אַווינט איז אין זייערע פֿליגלען, און די פֿליגלען
fliglen di un fliglen zeyere in iz vint a un arois geyen vaiber
wings the and wings their in is wind a and out going women

בײַ זיי זײַנען ווי די פֿליגלען פֿון אַ שטאָרך; און זיי האָבן געטראָגן
getrogn hobn zei un shtorch a fun fliglen di vi zainen zei bai
carried have they and stork a of wings the like are them on

די אֵיפֿה צווישן ערד און הימל. י האָב איך געזאָגט צו דעם מלאך
malach dem tsu gezogt ich hob himel un erd tsvishn eife di
angel the to said I have heaven and earth between ephah the

וואָס האָט גערעדט מיט מיר: וווהין טראָגן זיי די אֵיפֿה? יא האָט ער
er hot eife di zei trogn vuhin mir mit geredt hot vos
he has ephah the they carry where me with spoken has who

געזאָגט צו מיר: איר צו בויען אַ הויז אין לאַנד שִׁנְעָר; און אַז עס וועט
vet es az un Shinar land in hoiz a boien tsu ir mir tsu gezogt
will it that and Shinar land in house a build to it me to said

צוגעבריים ווערן, וועט זי דאָרטן אַנידערגעשטעלט ווערן אויף איר אָרט.
ort ir oif vern anidergeshtelt dortn zi vet vern tsugebreit
place its on become set down there it will become prepared

ד און איך האָב ווידער אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן און האָב געזען, ערשט
ersht gezen hob un oign maine oifgehoibn vider hob ich un
behold seen have and eyes my lifted up again have I and

פֿיר רײַטוועגן גייען אַרויס פֿון צווישן צוויי בערג, און די
di un berg tsvei tsvishn fun arois geyen raitvegn fir
the and mountains two between from out going chariots four

בערג זײַנען קופּערנע. ב אין ערשטן רײַטוואָגן רויטע
roite raitvogn ershtn in berg kuperne zainen berg
red chariot first in mountains copper are mountains

פֿערד, און אין צווייטן רײַטוואָגן שוואַרצע פֿערד, ג און אין דריטן רײַטוואָגן
raitvogn dritn in un ferd shvartse raitvogn tsveitn in un ferd
chariot third in and horses black chariot second in and horses

וויַסע פֿערד, און אין פֿירטן רײַטוואָגן געשפּרענקלטע ברוינע פֿערד.
ferd broine geshprenklte raitvogn firtn in un ferd vaise
horses brown speckled chariot fourth in and horses white

ד האָב איך זיך אָפּגערופֿן און האָב געזאָגט צו דעם מלאך וואָס האָט
hot vos malach dem tsu gezogt hob un opgerufn zich ich hob
has who angel the to said have and responded self I have

מיט מיר גערעדט: וואָס זײַנען די דאָזיקע, מײַן האַר? ה האָט דער מלאך
malach der hot har main dozike di zainen vos geredt mir mit
angel the has lord my these the are what spoken me with

געענטפֿערט און האָט געזאָגט צו מיר: די דאָזיקע זײַנען די פֿיר ווינטן
vintn fir di zainen dozike di mir tsu gezogt hot un geentfert
winds four the are these the me to said has and answered

פֿון הימל, נאָך דעם ווי זיי האָבן זיך געשטעלט פֿאַר דעם האַר
har dem far geshtelt zich hobn zei vi dem noch himel fun
Lord the before stood selves have they as the after heaven of

me, These are the arba ruchot HaShomayim, which go forth from standing before Adon Kol HaAretz.
6 The one with the susim shechorim *(black horses)* go forth toward the eretz tzafon *(land of the north)*; and the levanim *(white ones)* go forth after them; and the speckled go forth toward the eretz hateyman *(land of the south)*. 7 And the powerful ones went forth, and strained to go around to and fro throughout ha'aretz; and He said, Get you hence, go to and fro throughout ha'aretz. So they went to and fro throughout ha'aretz.
8 Then called He to me, and spoke unto me, saying: Look, these that go toward the eretz tzafon have given rest to My Ruach in the eretz tzafon.
9 And the Devar Hashem came unto me, saying,
10 Take of them of the Golus, even of Cheldai, of Toviyah, and of Yedayah, which have arrived from Babylon, and thou go into the bais of Yoshiyah ben Tzephanyah; 11 Then take kesef and zahav, and make atarot *(crowns)*, and set them upon the rosh Yehoshua ben Yehotzadak, the Kohen HaGadol, 12 And speak unto him, saying:
Thus saith Hashem Tzva'os:
Hinei Ish, TZEMACH Shmo;
and out of his place yitzmach *(he*

פֹּון דער גאַנצער ערד . ו דער וואָס אין אים זיַנען די שוואַרצע פ�ערד
ferd shvartse di zainen im in vos der erd gantser der fun
horses black the are him in who the one earth whole the of

גייט אַרויס צום לאַנד פֹּון צפֹון , און די ווייסע זיַנען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen vaise di un tsofn fun land tsum arois geit
gone out are white the and north of land to out goes

נאָך זיי , און די געשפּרענקלטע זיַנען אַרויסגעגאַנגען צום לאַנד פֹּון
fun land tsum aroisgegangen zainen geshprenklte di un zei noch
of land to gone out are speckled the and them after

דָּרום . ז אויך די ברוינע זיַנען אַרויסגעגאַנגען, און זיי האָבן געוואָלט
gevolt hobn zei un aroisgegangen zainen broine di oich dorem
wanted have they and gone out are brown the also south

גיין אומוואַנדערן איבער דער ערד ; האָט ער געזאָגט: גייט וואַנדערט
vandert geit gezogt er hot erd der iber umvandern gein
wander go said he has earth the over wander around go

אום איבער דער ערד . און זיי האָבן אומגעוואַנדערט איבער דער
der iber umgevandert hobn zei un erd der iber um
the over wandered around have they and earth the over around

ערד . ח און ער האָט צוגעשריען צו מיר, און האָט געערעדט צו מיר, אַזוי
azoi mir tsu geredt hot un mir tsu tsugeshrien hot er un erd
so me to spoken has and me to called out has he and earth

צו זאָגן : זע, די וואָס זיַנען אַרויסגעגאַנגען צום לאַנד פֹּון צפֹון ,
tsofn fun land tsum aroisgegangen zainen vos di ze zogn tsu
north of land to the gone out are who the ones see say to

האָבן באַרוט מיַין רוּח אין לאַנד פֹּון צפֹון .
tsofn fun land in ruach main barut hobn
north of land in Spirit my given rest have

ט און דאָס וואָרט פֹּון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort dos un
say to so me to was is Hashem of word the and

י נעם פֹּון די גלות-לייַט, פֹּון כֶּלַדַי , פֹּון טוֹבִיָה , און פֹּון
fun un Toviyahn fun Cheldain fun goles-lait di fun nem
from and Toviyah from Cheldai from exiles the from take

יְדַעְיָה , וואָס זיַנען געקומען פֹּון בָּבֶל , און זאָלסט גיין אין
in gein zolst un Bavel fun gekumen zainen vos Yedayahn
in go you(SG) shall and Bavel from come are who Yedayah

דעם אייגענעם טאָג, און קומען אין הויז פֹּון יאשִיָה דעם זון פֹּון
fun zun dem Yoshiyah fun hoiz in kumen un tog eigenem dem
of son the Yoshiyah of house in come and day same the

צפַנְיָהן – יא זאָלסט נעמען זילבער און גאָלד, און מאַכן
machn un gold un zilber nemen zolst Tsefanyahn
make and gold and silver take you(SG) shall Tzephanyah

קרוינען, און אָנטאָן אויפֿן קאָפּ פֹּון יְהוֹשוּעַ דעם זון פֹּון יְהוֹצָדָק ,
Yehotsadakn fun zun dem Yehoshua fun kop oifn onton un kroinen
Yehotzadak of son the Yehoshua of head upon put on and crowns

דעם כֹּהן-גָּדול . יב און זאָלסט זאָגן צו אים, אַזוי צו זאָגן :
koyen-gadol dem un zolst zogn tsu azoi im tsu zogn
kohen gadol the and you(SG) shall say to so him to say

אַזוי האָט געזאָגט ה צְבָאוֹת , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
say to so of hosts Hashem said has thus

[Moshiach] shall sprout up),
and he shall build the Heikhal Hashem.

אָט איז דעם מאַן וואָס זײַן נאָמען איז צֶמַח ,
tsemach iz nomen zain vos man dem iz ot
Tzemach is name his whose man the is behold

און וואָס וועט אַרויסשפּראָצן פֿון זײַן אָרט ,
ort zain fun aroisshprotsn vet vos un
place his from spring up will who and

און ער וועט בויען דעם הֵיכל פֿון ה .
Hashem fun heichl dem boien vet er un
Hashem of temple the build will he and

13 It is he who shall build the Heikhal Hashem;

יג יָא , ער וועט בויען דעם הֵיכל פֿון ה ,
Hashem fun heichl dem boien vet er yo
Hashem of temple the build will he yes

and he shall carry hod *(majesty)*,

און ער וועט טראָגן דעם גלאַנץ,
glants dem trogn vet er un
glory the bear will he and

and shall sit and rule upon his throne;

און וועט זיצן און געוועלטיקן אויף זײַן טראָן ,
tron zain oif geveltikn un zitsn vet un
throne his upon rule and sit will and

and he shall be a kohen upon his throne;

און אַ כֹהן וועט זײַן בײַ זײַן טראָן ;
tron zain bai zain vet koyen a un
throne his by be will kohen a and

and the atzat shalom *(counsel of peace)* shall be between them both.

און אַ פֿרידלעכע באַראָטונג וועט זײַן
zain vet barotung fridleche a un
be will counsel peaceful a and

צווישן זיי ביידן .
beidn zei tsvishn
both them between

14 And the atarot *(crowns)* shall be to Chelem, and to Toviyah,

יד און די קרוינען זאָלן זײַן חֶלֶמען ,
Chelemen zain zoln kroinen di un
Chelem be shall crowns the and

און טוֹבִיָה ,
Toviyahn un
Toviyah and

and to Yedayah, and to Chen ben Tzephanyah,

און יְדַעְיָה , און *חֵן דעם זון
zun dem Chein un Yedayahn un
son the Chen and Yedayah and

פֿון צְפַנְיָה ,
Tsefanyahn fun
Tzephanyah of

for a memorial in the Heikhal Hashem.

פַּאַר אַ געדענקעניש אין דעם הֵיכל
heichl dem in gedechenish a far
temple the in memorial a for

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

15 And they that are far off shall come

טו און ווייַטע וועלן קומען ,
kumen veln vaite un
come will distant ones and

and build the Heikhal Hashem,

און וועלן בויען אין דעם הֵיכל פֿון ה ;
Hashem fun heichl dem in boien veln un
Hashem of temple the in build will and

and ye shall know that Hashem Tzva'os

און איר וועט וויסן אַז ה צְבָאוֹת
Tseva'ot Hashem az visen vet ir un
of hosts Hashem that know will you and

hath sent me unto you.

האָט מיך געשיקט צו איַך.
aich tsu geshikt mich hot
you to sent me has

And this shall come to pass, if ye will diligently obey

און עס וועט זיַין, אויב הערן וועט
vet hern oib zain vet es un
will hearing if be will it and

איר צוהערן
tsuhern ir
hear you

the kol *(voice)* Hashem Eloheichem.

צו דעם קול פֿון ה אלוקיכם .
Elokeichem Hashem fun kol dem tsu
your G-d Hashem of voice the to

7 And it came to pass in the shnat arba of Daryavesh HaMelech, that the Devar Hashem came unto Zecharyah in the fourth of the chodesh hateshi'i *(ninth month)*, even in Kislev; [2] And Beit-El had sent Sar-Etzer and Regem-Melech, and their men, to make entreaty for favor before Hashem, [3] And to speak unto the kohanim which were in the Beis Hashem Tzva'os, and to the nevi'im, saying, Should I mourn in the fifth month, hinnazer *(separating myself by fasting)*, as I have done these so many shanim? [4] Then came the Devar Hashem Tzva'os unto me, saying, [5] Speak unto kol Am Ha'Aretz, and to the kohanim, saying, When ye did a tzom and mourned in the fifth and seventh, even these past shivim shanah, did ye at all fast the tzom unto Me, even to Me? [6] And when ye did eat, and when ye did drink, did not ye eat for yourselves, and drink for yourselves? [7] Should ye not hear the devarim which

ז

און עס איז געווען אין פֿירטן יאָר פֿון מלך דָּריָוֶש , איז דאָס
dos iz Daryavesh melech fun yor firtn in geven iz es un
the is Daryavesh king of year fourth in was is it and

וואָרט פֿון ה געווען צו זכַרְיָהן אין פֿירטן טאָג פֿון ניַינטן
naintn fun tog firtn in Zecharyahn tsu geven Hashem fun vort
ninth of day fourth in Zecharyah to was Hashem of word

חודש , אין כִּסלֵו, ב וועָן בֵּית-אֵל, שַׂראֶצֶר , און רֶגֶם-מֶלֶך
Regem-Melech un saretser Beis-El ven Kislev in choidesh
Regem-Melech and Sar-Etzer Beit-El when Kislev in month

און זיַינע מענטשן, האָבן געשיקט צו בעטן פַּאר ה ,
Hashem far betn tsu geshikt hobn mentshn zaine un
Hashem before make entreaty to sent have people his and

ג און צו זאָגן צו די כהנים וואָס אין הויז פֿון ה צבָּאוֹת ,
Tseva'ot Hashem fun hoiz in vos koyanim di tsu zogn tsu un
of hosts Hashem of house in who kohanim the to say to and

און צו די נביִאים , אַזוי צו זאָגן: זאָל איך ווייַנען אין דעם פֿינפֿטן
finftn dem in veinen ich zol zogn tsu azoi neviim di tsu un
fifth the in weep I should say to so prophets the to and

חודש אָפּגעזונדערטערהייט , אַזוי וויַ איך האָב געטאָן שוין
shoin geton hob ich vi azoi opgezunderterheit choidesh
already done have I as so separating myself by fasting month

פֿון כַּמָה יאָרן? ד איז דאָס וואָרט פֿון ה צבָּאוֹת געווען צו
tsu geven Tseva'ot Hashem fun vort dos iz yorn kame fun
to was of hosts Hashem of word the is years several from

מיר, אַזוי צו זאָגן: ה זאָג צו דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון לאַנד, און צו די
di tsu un land fun folk gantsn dem tsu zog zogn tsu azoi mir
the to and land of people entire the to say say to so me

כהנים , אַזוי צו זאָגן: אַז איר האָט געפֿאַסט און געקלאָגט אין פֿינפֿטן
finftn in geklogt un gefast hot ir az zogn tsu azoi koyanim
fifth in lamented and fasted have you when say to so kohanim

און אין זיבעטן חודש שוין זיבעציק יאָר , האָט איר פֿאַסטן דען
den fasten ir hot yor zibetsik shoin choidesh zibetn in un
indeed fasting you have years seventy already month seventh in and

מיר געפֿאַסט? ו און אַז איר עסט, און אַז איר טרינקט, זיַט איר נישט
nisht ir zait trinkt ir az un est ir az un gefast mir
not you are drink you when and eats you when and fasted me

די וואָס עסט, און איר די וואָס טרינקט? ז דאָס זיַנען דאָך
doch zainen dos trinkt vos di ir un est vos di
indeed are these drink who the ones you and eat who the ones

די ווערטער וואָס ה האָט גערופֿן דורך די פֿריִערדיקע נביִאים ,
neviim frierdike di durch gerufn hot Hashem vos verter di
prophets former the through called has Hashem that words the

Hashem hath preached by the nevi'im harishonim, when Yerushalayim was inhabited and at ease, and the towns thereof round about her, when men inhabited the Negev and the Shefelah?

ווען ירושָלַיִם איז געווען באַזעצט און בשלווה , מיט אירע שטעט
shtet ire mit beshalve un bazetst geven iz Yerushalayim ven
cities its with in peace and inhabited was is Yerushalayim when

רונד אַרום איר, און דער דָרום און די נידערונג זיַנען געווען
geven zainen niderung di un dorem der un ir arum rund
were are lowland the and south the and it around round

באַזעצט .
bazetst
inhabited

[8] And the Devar Hashem came unto Zecharyah, saying:

ח און דאָס ווָארט פֿון ה איז געווען צו
tsu geven iz Hashem fun vort dos un
to was is Hashem of word the and

זכַרְיָהן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Zecharyahn
say to so Zecharyah

[9] Thus saith Hashem Tzva'os, saying:

ט אַזוי האָט געהאַט געזאָגט ה
Hashem gezogt gehat hot azoi
Hashem said had has thus

צְבָאוֹת , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Tseva'ot
say to so of hosts

Administer mishpat emes.

משפט אֱן אמתן משפט ,
mishpot emesn an mishpot
judgment true a judge

And let every man show chesed and rachamim to his brother;

און טוט חֶסֶד און דערבאַרעמונג איינער
einer derbaremung un chesed tut un
one mercy and kindness do and

מיטן אַנדערן,
andern mitn
other with the

[10] And oppress not the almanah, nor the yetomim,

י און אַן אַלמנה און אַ יתום ,
yosem a un almone an un
fatherless a and widow a and

the ger, nor the aniyim;

אַ פֿרעמדן און אַן אָרעמאַן ,
oreman an un fremdn a
poor person a and stranger a

and let none of you imagine ra'ah

זאָלט איר נישט דריקן ,
drikn nisht ir zolt
oppress not you shall

against his brother in your lev.

און איינער דעם אַנדערנס רעה
roe anderns dem einer un
evil other's the one and

זאָלט איר נישט טראַכטן אין אייַער האַרצן.
hartsn aier in trachtn nisht ir zolt
heart your in think on not you shall

[11] But they refused to heed,

יא אָבער זיי האָבן נישט געוואָלט האָרכן ,
horchn gevolt nisht hobn zei ober
pay attention wanted not have they but

and stubbornly stiffened their shoulders,

און זיי האָבן געקערט אַ ווידערשפעניקן רוקן ,
rukn vidershpenikn a gekert hobn zei un
back stubborn a turned have they and

stopped up their oznayim, that they not hear.

און זייערע אויערן האָבן זיי פֿאַרשטאָפּט
farshtopt zei hobn oiern zeyere un
stopped up they have ears their and

נישט צו הערן.
hern tsu nisht
hear to not

12 Yea, they made their hearts as shamir *(diamond)*,

יב און זייער האַרץ האָבן זיי געמאַכט אַזוי
azoi gemacht zei hobn harts zeyer un
so made they have heart their and

ווי דימענטשטיין ,
dimentshtein vi
diamond stone like

and would not yield in mishma'at *(obedience)* to the Torah and the devarim

נישט צו הערן די תורה און די
di un toyre di hern tsu nisht
the and Torah the hear to not

ווערטער
verter
words

which Hashem Tzva'os hath sent by His Ruach

וואָס ה צבָאוֹת האָט געשיקט
geshikt hot Tseva'ot Hashem vos
sent has of hosts Hashem that

מיט זיין רוּח
ruach zain mit
Spirit his with

through the hand of the nevi'im harishonim;

דורך די פֿריִערדיקע נביאים ;
neviim frierdike di durch
prophets former the through

therefore came a ketzef gadol *(great wrath)* from Hashem Tzva'os.

דערום איז געוואָרן אַ גרויסער צאָרן
tsorn groiser a gevorn iz derum
wrath great a become is therefore

פֿון ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem fun
of hosts Hashem from

13 Therefore it is come to pass,

יג און עס איז געווען:
geven iz es un
was is it and

that as He called, and they would not hear;

אַזוי ווי ער האָט גערופֿן, און זיי האָבן
hobn zei un gerufn hot er vi azoi
have they and called has he as thus

נישט צוגעהערט,
tsugehert nisht
paid heed not

so they called, and I would not hear,

אַזוי וועלן זיי רופֿן, און איך וועל
vel ich un rufn zei veln azoi
will I and call they will so

נישט צוהערן ,
tsuhern nisht
listen not

saith Hashem Tzva'os;

האָט געזאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem gezogt hot
of hosts Hashem said has

[14] But I dispersed them with a whirlwind

יד און איך וועל זיי צעשטורעמען
tseshturemen zei vel ich un
scatter them will I and
איבער אַלע פֿעלקער
felker ale iber
nations all over

among kol HaGoyim which they had not known.

וואָס זיי האָבן זיי נישט געקענט.
gekent nisht zei hobn zei vos
known not them have they that

Thus HaAretz was desolate after them,

, זיי אַזוי איז דאָס לאַנד וויסט געוואָרן נאָך
zei noch gevorn vist land dos iz azoi
them after became desolate land the is thus

that no man passed through nor returned;

אָן אַ גייער און אָן אַ קומער;
kumer a on un geyer a on
comer a without and goer a without

for they laid the Eretz Chemdat *(Desired Land)* desolate.

און זיי האָבן געמאַכט דאָס גלוסטיקע
glustike dos gemacht hobn zei un
pleasant the made have they and
לאַנד אַ וויסטעניש.
vistenish a land
wasteland a land

8 Again the Devar Hashem Tzva'os came to me, saying:

ח און דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos un
Hashem of word the and
צבָאוֹת איז געווען אַזוי צו
tsu azoi geven iz Tseva'ot
to so was is of hosts

זאָגן:
zogn
say

[2] Thus saith Hashem Tzva'os:

ב אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת:
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

I am jealous for Tziyon with kina gedolah *(great jealousy)*

איך בין מקנא פֿאַר ציון אַ גרויס
grois a Tsiyon far mekane bin ich
great a Tziyon for jealous am I
קנאָה ,
kine
jealousy

and I am jealous for her with chemah gedolah *(great fury)*.

און מיט גרויס גרימצארן איך בין
bin ich grimtsorn grois mit un
am I wrath fury great with and
מקנא פֿאַר איר.
ir far mekane
her for jealous

[3] Thus saith Hashem:

ג אַזוי האָט ה געזאָגט:
gezogt Hashem hot azoi
said Hashem has so

I will return unto Tziyon,

איך קער זיך אום קיין ציון ,
Tsiyon kein um zich ker ich
Tziyon to back self return I

and will dwell in the midst of Yerushalayim;

און איך וועל רוען אין ירושלַים ,
Yerushalayim in ruen vel ich un
Yerushalayim in rest will I and

and Yerushalayim shall be called Ir HaEmes;

און ירושָלַיִם וועט גערופֿן ווערן
un Yerushalayim vet gerufn vern
and Yerushalayim will called become

די שטאָט פֿון אמת,
di shtot fun emes
the city of truth

and Har Hashem Tzva'os, Har HaKodesh.

און דער באַרג פֿון ה צבָאוֹת ,
un der barg fun Hashem Tseva'ot
and the mountain of Hashem of hosts

דער הייליקער באַרג .
der heiliker barg
the holy mountain

[4] Thus saith Hashem Tzva'os:

ד אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot
so has said Hashem of hosts

Zekenim and zekenot shall yet dwell in the rechovot of Yerushalayim,

עס וועלן נאָך זיצן זקנים און
es veln noch zitsn zkeinim un
it will yet sit elderly men and

זקנות אין די גאַסן
zekeinus in di gasn
elderly women in the streets

פֿון ירושָלַיִם ,
fun Yerushalayim
of Yerushalayim

and every man with his staff in his hand me'rov yamim *(because of many days)*.

איטלעכער מיט זיין שטעקן אין זיין האַנט,
itlecher mit zain shtekn in zain hant
each with his staff in his hand

פֿון גרויס עלטער.
fun grois elter
from great old age

[5] And the rechovot of the city

ה און די גאַסן פֿון דער שטאָט
un di gasn fun der shtot
and the streets of the city

shall be full of yeladim and yeladot

וועלן זיין פֿול מיט ייִנגלעך און מיידלעך
veln zain ful mit yinglech un meidlech
will be full with boys and maidens

playing in the rechovot thereof.

וואָס שפּילן זיך אין אירע גאַסן .
vos shpiln zich in ire gasn
who play selves in her streets

[6] Thus saith Hashem Tzva'os:

ו אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
azoi hot gezogt Hashem Tseva'ot
thus has said Hashem of hosts

If it be marvellous in the eyes

אויב דאָס וועט זיין ווונדערלעך אין די אויגן
oib dos vet zain vunderlech in di oign
if this will be miraculous in the eyes

of the she'erit HaAm HaZeh in those days,

פֿון דעם איבערבלייַב פֿון דעם דאָזיקן פֿאָלק אין יענע טעג ,
fun dem iberblaib fun dem dozikn folk in yene teg
of the remnant of the this people in those days

should it also be marvellous in Mine eyes?

זאָל עס אויך אין מיַינע אויגן זיין ווונדערלעך?
zol es oich in maine oign zain vunderlech
shall it also in my eyes be miraculous

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
zogt Hashem Tseva'ot
declares Hashem of hosts

[7] Thus saith Hashem Tzva'os:

ז אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

Hineni, I will save My people from the eretz mizrach *(land of the east)*,

זע , איך העלף מײַן פֹאָלק , פֿון דעם
dem fun folk main helf ich ze
the out of people my help I see

לאַנד פֿון זונאויפֿגאַנג,
zunoifgang fun land
rising sun of land

and from the eretz of the setting sun;

און פֿון דעם לאַנד פֿון זון-אונטערגאַנג.
zun-untergang fun land dem fun un
setting sun of land the from and

[8] And I will bring them,

ח און איך וועל זיי ברענגען,
brengen zei vel ich un
bring them will I and

and they shall dwell in the midst of Yerushalayim;

און זיי וועלן ווינען אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in voinen veln zei un
Yerushalayim in dwell will they and

and they shall be My people,

און זיי וועלן זײַן מײַן פֹאָלק ,
folk main zain veln zei un
people my be will they and

and I will be their G-d,

און איך וועל זײַן זייער אלקים ,
Elokim zeyer zain vel ich un
G-d their be will I and

in emes and in tzedakah.

מיט אמת און מיט געראַכטיקייט .
gerechtikeit mit un emes mit
righteousness with and truth with

[9] Thus saith Hashem Tzva'os: Let your hands be strong, ye that hear in these days these devarim by the mouth of the nevi'im, on the yom that the Yesod of the Beis Hashem Tzava'os was laid, the Heikhal, that it may be built.

ט אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת : זאָלן געשטאַרקט זײַן אײַערע
aiere zain geshtarkt zoln Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
your be strengthened let of hosts Hashem said has thus

העכט , איר וואָס הערט אײַן אין די דאָזיקע טעג די דאָזיקע וועלכע פֿון
fun verter dozike di teg dozike di in ain hert vos ir hent
from words these the days these the in in hear who you hands

דעם מויל פֿון די נבִיאים וואָס זײַנען געווען אין דעם טאָג וואָס דאָס
dos vos tog dem in geven zainen vos neviim di fun moil dem
this that day the in were are who prophets the of mouth the

הויז פֿון ה צבָאוֹת , דער הֵיכל , איז געגרונטפֿעסט געוואָרן געבויט
geboit gevorn gegruntfest iz heichl der Tseva'ot Hashem fun hoiz
built become founded is temple the of hosts Hashem of house

צו ווערן . י ווָאָרעם פֿאַר יענע טעג איז קיין לוין פֿאַרן מענטשן
tsu vern . vorem far yene teg iz kein loin farn mentshn
become to because before those days is no wages for the men

נישט געווען, און קיין לוין פֿאַר דער בהמה איז נישט געווען, און פֿאַר דעם
dem far un geven nisht iz beheime der far loin kein un geven nisht
the for and been not is livestock the for hire any and been not

אַרויסגייער און פֿאַר דעם אַרײַנגייער איז נישט געווען קיין זיכערקייט פֿון
fun zicherkeit kein geven nisht iz araingeyer dem far un aroisgeyer
from security any been not is enterers the for and outgoers

דעם פֿײַנט , און איך פֿלעג מענטשן אײַנעם אויפֿן אַנדערן .
andern oifn einem mentshn ale onshikn fleg ich un faint dem
another on one men all set used to I and enemy the

[10] For before these days there was no sachar for man, nor any sachar for beast; neither was there any shalom to him that went out or came in because of the tzar *(oppressor)*; for I set all men every one against his neighbor.

[11] But now I will not be unto the she'erit HaAm HaZeh as in the former days, saith Hashem Tzva'os.

יא אָבער אַצונד וועל איך נישט זיין צו דעם איבערבליַיב פֹּון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun iberblaib dem tsu zain nisht ich vel atsund ober
this the of remnant the to be not I will now but

פֹּאָלק אַזוי ווי אין די פֿריִערדיקע טעג, זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt teg frierdike di in vi azoi folk
of hosts Hashem says days former the in as so people

12 For the zera is of shalom;

יב וואָרעם דער זאָמען פֹּון שלום וועט זיין ,
zain vet sholem fun zomen der vorem
be will peace of seed the for

the gefen shall yield her fruit,

אַז דער ווייַנשטאָק וועט געבן זיין פֿרוכט,
frucht zain gebn vet vainshtok der az
fruit its give will grapevine the that

and ha'aretz shall give her increase,

און די ערד וועט געבן איר געוועקס,
geveks ir gebn vet erd di un
yield its give will earth the and

and HaShomayim shall give their tal;

און די הימלען וועלן געבן זייער טוי ;
toi zeyer gebn veln himlen di un
dew their give will heavens the and

and I will cause the she'erit HaAm HaZeh

און איך וועל דעם איבערבליַיב פֹּון דעם דאָזיקן
dozikn dem fun iberblaib dem vel ich un
this the of remnant the will I and

פֹּאָלק ,
folk
people

to possess all these things for a nachalah.

מאַכן אַרבן אַל דאָס דאָזיקע.
dozike dos al arben machn
this the all inherit make

13 And it shall come to pass,

יג און עס וועט זיין ,
zain vet es un
be will it and

that as ye were a kelalah *(curse)* among the Goyim,

אַזוי ווי איר זייט געווען אַ קללה צווישן
tsvishn klole a geven zait ir vi azoi
among curse a were are you as just

די פֹּעלקער,
felker di
nations the

O Bais Yehudah, and Bais Yisroel;

איר הויז פֹּון יהודה און הויז פֹּון ישְׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz un Yehudah fun hoiz ir
Yisroel of house and Yehudah of house you

so will I save you,

אַזוי וועל איך אייַך העלפֿן,
helfn aich ich vel azoi
save you I will so

and ye shall be a brocha;

און איר וועט ווערן אַ ברכה ;
broche a vern vet ir un
blessing a become will you and

fear not, but let your hands be strong.

איר זאָלט נישט מורא האָבן; זאָלן געשטאַרקט
geshtarkt zoln hobn moire nisht zolt ir
strengthened let have fear not shall you

זיין אייַערע הענט .
hent aiere zain
hands your be

14 For thus saith Hashem Tzva'os:

יד וואָרעם אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi vorem
of hosts Hashem said has thus for

As I determined to bring rah on you,
אַזוי ווי איך האָב באַדאַכט אייַך
aich badacht hob ich vi azoi
you considered have I as just
שלעכטס צו טאָן,
ton tsu shlechts
do to evil things

when your avot provoked Me to wrath,
ווען אייַערע עלטערן האָבן מיך
mich hobn eltern aiere ven
me have fathers your when
דערצערנט ,
dertsernt
provoked to wrath

saith Hashem Tzava'os,
זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

and I relented not with rachamim:
און איך האָב נישט חרטה געהאַט,
gehat charote nisht hob ich un
had relent not have I and

15 So again have I determined in these days
טו אַזוי האָב איך ווידער באַדאַכט אין
in badacht vider ich hob azoi
in planned again I have so
די דאָזיקע טעג
teg dozike di
days these the

to do good unto Yerushalayim and to Bais Yehudah;
צו באַגיטיקן ירוּשָלַיִם און דאָס
dos un Yerushalayim bagitikn tsu
the and Yerushalayim do good to to
הויז פֿון יהוּדה ;
Yehudah fun hoiz
Yehudah of house

fear ye not.
איר זאָלט נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht zolt ir
have fear not shall you

16 These are the things that ye must do:
טז דאָס זײַנען די זאַכן וואָס איר זאָלט טאָן:
ton zolt ir vos zachn di zainen dos
do shall you that things the are these

Speak ye every man emes to his neighbor;
רעדט אמת איינער מיטן אַנדערן,
andern mitn einer emes redt
another with one truth speak

execute the judgment of mishpat shalom
אמת און אַ פֿרידלעכן משפּט
mishpot fridlechn a un emes
judgment peaceful a and truth

in your she'arim *(gates, courts)*;
טוט משפּטן אין אייַערע טויערן.
toiern aiere in mishpetn tut
gates your in judge do

17 And let none of you imagine ra'ah
יז און איינער דעם אַנדערנס רעה
roe anderns dem einer un
evil another's the one and

in your levavot against his neighbor;
זאָלט איר נישט טראַכטן אין אייַער האַרצן,
hartsn aier in trachtn nisht ir zolt
heart your in think on not you shall

and love no shevuat sheker *(false oath)*;
און קיין פֿאַלשע שבֿועה זאָלט איר נישט ליב האָבן,
hobn lib nisht ir zolt shvue falshe kein un
have love not you shall oath false any and

for all these are things that I hate,

וואָרעם דאָס אַלץ איז וואָס איך האָב פֿײַנט,
faint hob ich vos iz alts dos vorem
hate have I what is all this for

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem declares

18 And the Devar Hashem Tzva'os came unto me, saying: 19 Thus saith Hashem Tzva'os: The tzom of the fourth month, and the tzom of the fifth, and the tzom of the seventh, and the tzom of the tenth, shall be to the Bais Yehudah for sasson and simcha, and mo'adim tovim; therefore love emes and shalom.

יח און דאָס ווארט פֿון ה צבָאוֹת איז געווען צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geven iz Tseva'ot Hashem fun vort dos un
to so me to was is of hosts Hashem of word this and

יט זאָגן: אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת: דער תְּענית פֿון
firtn fun taanis der Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi zogn
fourth of fast the of hosts Hashem said has thus say

חודש , און דער תְּענית פֿון פֿינפֿטן, און דער תְּענית פֿון זיבעטן , און
un zibetn fun taanis der un finftn fun taanis der un choidesh
and seventh of fast the and fifth of fast the and month

דער תְּענית פֿון צענטן, וועט זיין דעם הויז פֿון יהודה פַֿאַר אַ פֿרייד
freid a far Yehudah fun hoiz dem zain vet tsentn fun taanis der
joy a for Yehudah of house to the be will tenth of fast the

און פַֿאַר אַ שׂימחה , און פַֿאַר יוֹם-טובִים ; נאָר האָט ליב אמת
emes lib hot nor yom-tuvim far un simche a far un
truth love have only appointed festivals for and gladness a for and

און שלום .
sholem un
peace and

20 Thus saith Hashem Tzva'os:

כ אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

It shall yet come to pass,

עס וועט נאָך געשען ,
geshen noch vet es
happen yet will it

that there shall come amim *(nations)*,

אַז קומען וועלן פֿעלקער
felker veln kumen az
nations will come that

and the inhabitants of many cities;

און באַווינער פֿון פֿיל שטעט;
shtet fil fun bavoiner un
cities many of inhabitants and

21 And the inhabitants of one city

כא און די באַווינער פֿון איין שטאָט
shtot ein fun bavoiner di un
city one of inhabitants the and

shall go to another, saying:

וועלן גיין צו דער אַנדערער, אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi anderer der tsu gein veln
say to so other the to go will

Let us go speedily to make entreaty before Hashem,

גיין לאָמיר גיין צו בעטן
betn tsu gein lomir gein
make supplication to go let us go

פַֿאַר ה ,
Hashem far
Hashem before

and to seek Hashem Tzva'os.

און צו זוכן דעם ה צבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem dem zuchn tsu un
of hosts Hashem the seek to and

I myself am going.

איך וויל אויך גיין .
gein oich vil ich
go also will I myself

[22] Yea, amim rabbim and Goyim powerful shall come

כב און קומען וועלן פֿיל אומות און
un umes fil veln kumen un
and peoples many will come and
מאַכטיקע פֿעלקער
felker machtike
nations mighty

to seek Hashem Tzva'os in Yerushalayim,

צו זוכן ה צבָאוֹת אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in Tseva'ot Hashem zuchn tsu
Yerushalayim in of hosts Hashem seek to

and to daven before Hashem.

און צו בעטן פֿאַר ג-ט.
G-t far betn tsu un
G-d before make supplication to and

[23] Thus saith Hashem Tzva'os:

כג אַזוי האָט געזאָגט ה צבָאוֹת :
Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi
of hosts Hashem said has thus

In those days it shall come to pass,

אין יענע טעג וועט געשען ,
geshen vet teg yene in
happen will days those in

that asarah anashim *(ten men)*

אַז אָננעמען וועלן צען מענטשן
mentshn tsen veln onnemen az
men ten will take hold of that

out of kol leshonot HaGoyim *(all the tongues of the nations)* shall take hold,

פֿון אַלערליי לשונות פֿון
fun leshoines alerlei fun
of language groups all kinds of from
די פֿעלקער –
felker di
nations the

even take hold of the hem of the robe of a Yehudi *(Jew)*,

אָננעמען דעם ברעג קלייד פֿון אַ יִידן ,
Yidn a fun kleid breg dem onnemen
Jew a of garment edge of the take hold of

saying: Let us go with you;

אַזוי צו זאָגן : לאָמיר גיין מיט אײַך,
aich mit gein lomir zogn tsu azoi
you with go let us say to so

for we have heard that Elohim is with you.

וואָרעם מיר האָבן געהערט אַז אלקים איז מיט אײַך.
aich mit iz Elokim az gehert hobn mir vorem
you with is G-d that heard have we for

9 The burden of the Devar Hashem

ט די נבֿואה פֿון הס וואָרט:
vort Hashems fun nevue di
word Hashem's of oracle the

against Eretz Chadrakh,

אין לאַנד חדרָך און דַמֶשֶׂק
Damesek un Chadrach land in
Damascus and Chadrakh land in

and Damascus its menuchah *(resting place)*;

וועט זײַן זײַן לאַגערונג –
lagerung zain zain vet
encampment its be will

for toward Hashem shall be the eyes of man

וואָרעם צו ג-ט איז דאָס אויג פֿון מענטשן ,
mentshn fun oig dos iz G-t tsu vorem
men of eyes the is G-d toward because

as of Kol Shivtei Yisroel *(all the tribes of Israel)*.

ווי פֿון אַלע שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל –
Yisroel fun shvotim ale fun vi
Yisroel of tribes all from as

[2] And Chamat at its border;

ב און אויך אין חַמָת וואָס גרענעצט זיך דערמיט,
dermit zich grenetst vos Chammat in oich un
with it self borders that Chamat in also and

Tzor and Tzidon, though it be very wise.

און אין צוֹר און צידון ווי זייער קלוג זי איז.
un iz zi klug zeyer vi Tsidon un Tsor in un
and is she wise very how Tzidon and Tzor in and

3 And Tzor did build herself a matzor *(stronghold)*,

ג און צוֹר האָט זיך אַ פֿעסטונג געבויט,
un Tsor hot zich a festung geboit
and Tzor has self a fortress built

and heaped up kesef like the dust,

און אָנגעקליבן זילבער ווי שטויב,
un shtoib vi zilber ongeklibn
and dust like silver accumulated

and fine gold like the mire of the streets.

און גינגאָלד ווי קויט פֿון די גאַסן .
un gingold vi koit fun di gasn
and fine gold like dirt from the streets

4 Hinei, Adonoi will cause it to be taken,

ד זע, אֲדֹנָי וועט זי פֿאַראָרימען,
ze Adonoi vet zi farorimen
see Adonoi will she impoverish

and He will strike her power on the yam;

און ער וועט שלײַדערן אין ים איר מאַכט,
un er vet shlaidern in yam ir macht
and he will hurl in the sea her power

and she shall be devoured with eish.

און זי וועט אין פֿײַער פֿאַרצערט ווערן .
un zi vet in faier fartsert vern
and she will in fire consumed become

5 Ashkelon shall see it, and fear;

ה אַשקלון וועט זען און וועט מורא האָבן,
Ashkelon vet zen un vet moire hobn
Ashkelon will see and will fear have

Azah *(Gaza)* also shall see it,

עזה – און זי וועט ציטערן זייער,
Azah un zi un vet tsiteren zeyer
Azah and she and will tremble very

and tremble greatly,

עקרון – וויַל צו שאַנד געוואָרן
Ekron un vail tsu shand gevorn
Ekron and because to become shame

איז איר אויסקוק ;
iz ir oiskuk
is her expectation

and Ekron; for her hope shall be put to shame;

און אונטערגיין וועט אַ מלך פֿון עזה ,
un untergein vet a melech fun Azah
and perish will a king from Azah

and Melech shall perish out of Azah *(Gaza)*,

and Ashkelon shall not be inhabited.

און אַשקלון וועט זיַן נישט
un Ashkelon vet zain nisht
and Ashkelon will be not

באַוווינט .
bavoint
inhabited

6 And mamzer shall dwell in Ashdod,

ו און אַ ממזר-פֿאָלק וועט זיצן אין אַשדוד ,
un a memzr-folk vet zitsn in Ashdod
and a mamzer-people will sit in Ashdod

and I will cut off the ga'on *(pride)* of the Pelishtim *(Philistines)*.

און איך וועל פֿאַרשניַדן דעם שטאָלץ
un ich vel farshnaidn dem shtolts
and I will cut off the pride

פֿון די פּלשתּים .
fun di Pelishtim
from the Pelishtim

[7] And I will take away his dahm out of his mouth,

ז און איך וועל אָפּטאָן זײַן בלוט פֿון
fun blut zain opton vel ich un
out of blood his remove will I and

זײַן מויל ,
moil zain
mouth his

and his abominations from between his teeth;

און זײַנע אומווערדיקייטן פֿון
fun umverdikeitn zaine un
from abominable practices his and

צווישן זײַנע ציין ,
tsein zaine tsvishn
teeth his between

but he will also remain to Eloheinu,

און ער אויך וועט בלײַבן בײַ אלוקינו ;
Elokeinu bai blaibn vet oich er un
our G-d with remain will also he and

and he shall be as a tribe prince in Yehudah,

און ער וועט זײַן ווי אַ פֿירשט אין יהודה ,
Yehudah in firsht a vi zain vet er un
Yehudah in prince a like be will he and

and Ekron like the Yevusi *(Jebusite)*.

און עֶקרון וועט זײַן ווי דער יבֿוסי .
Yevusi der vi zain vet Ekron un
Yevusi the like be will Ekron and

[8] And I will encamp about Mine Bais against military power,

ח און איך וועל לאָגערן אַרום מײַן
main arum lagern vel ich un
my around encamp will I and

הויז אַקעגן חיל ,
cheil akegn hoiz
army against house

because of him that goes maurading to and fro;

אַקעגן גייער און אַקעגן קומער,
kumer akegn un geyer akegn
comer against and goer against

and no oppressor shall pass through them any more;

און מער וועט נישט דורכגיין דורך
durch durchgein nisht vet mer un
through pass through not will more and

זיי קיין דריקער ;
driker kein zei
oppressor any them

for now I am keeping watch with Mine eyes.

וואָרעם אַצונד האָב איך געזען מיט
mit gezen ich hob atsund vorem
with seen I have now for

מײַנע אויגן.
oign maine
eyes my

[9] Rejoice greatly, O Bat Tziyon;

ט פֿרײַ זיך זייער, טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter zeyer zich frei
Tziyon daughter very self rejoice

shout, O Bat Yerushalayim;

שאַל , טאָכטער ירושלַיִם ,
Yerushalayim tochter shal
Yerushalayim daughter shout

hinei, thy Melech cometh unto thee,

זע , דײַן מלך וועט קומען צו דיר ,
dir tsu kumen vet melech dain ze
you(SG) to come will king your see

tzaddik, and having Salvation;

אַ גערעכטער און אַ זיגער איז ער;
er iz ziger a un gerechter a
he is victor a and righteous one a

oni *(lowly, meek)*, and
riding upon a chamor,

אַן ענוו , און רײַט אויף אַן אייזל ,
eizl an oif rait un onev an
donkey a on rides and meek person a

even upon a colt the foal
of a donkey.

אויף אַ יונגן זון פֿון אַן אייזעלין .
eizelin an fun zun yungn a oif
female donkey a of son young a on

10 And I will cut off the chariot from
Ephrayim,

י און איך וועל פֿאַרשניידן אַ רײַטוואָגן
raitvogn a farshnaidn vel ich un
chariot a cut off will I and

פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun
Ephrayim from

and the war horse from Yerushalayim,

און אַ פֿערד פֿון ירושלַיִם ,
Yerushalayim fun ferd a un
Yerushalayim from horse a and

and the battle bow shall be cut
off.

און פֿאַרשניטן וועט ווערן דער בויגן
boign der vern vet farshnitn un
bow the become will cut off and

פֿון מלחמה ;
milchome fun
war of

He shall proclaim shalom unto the Goyim;

און ער וועט רעדן שלום צו די פֿעלקער,
felker di tsu sholem redn vet er un
nations the to peace speak will he and

and His dominion shall be from yam even to yam,

און זײַן געוועלטיקונג וועט זײַן פֿון
fun zain vet geveltikung zain un
from be will dominion his and

ים ביז ים ,
yam biz yam
sea unto sea

and from the River even to
the ends of ha'aretz.

און פֿון טײַך ביז די עקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn di biz taich fun un
earth the of ends the unto river from and

11 As for thee also, by the
dahm of thy Brit

יא יאָ דו – פֿאַר דעם בלוט פֿון דײַן ברית ,
bris dain fun blut dem far du yo
covenant your of blood the for you indeed

I release thy prisoners

לאָז איך אַרויס דײַנע געפֿאַנגענע
gefangene daine arois ich loz
prisoners your out I let

out of the pit wherein
is no mayim.

פֿון דער גרוב אָן וואַסער דרינען .
drinen vaser on grub der fun
therein water without pit the from

12 Return to the stronghold,

יב קערט אײַך אום צו באַפֿעסטיקייט,
bafestikeit tsu um aich kert
stronghold to around yourselves return

ye prisoners of tikvah
(hope);

איר געפֿאַנגענע פֿון האָפֿענונג;
hofenung fun gefangene ir
hope of prisoners you

even today do I proclaim

נאָך הײַנט זאָג איך אָן:
on ich zog haint noch
on I say today still

that I will repay double
unto thee;

טאָפּל וועל איך דיר אומקערן .
umkeren dir ich vel topl
turn back you(SG) I will double

[13] I will bend Yehudah as I bend My keshet *(bow)*,

יג וואָרעם איך שפּאַן מיר אָן יהודה ,
Yehudah on mir shpan ich vorem
Yehudah on me harness I for

fill it with Ephrayim,

וויי אַ בויגן צי איך אָן אפֿרים ,
Efrayim on ich tsi boign a vi
Ephrayim bend I or bow a like

and I will rouse thy banim, O Tziyon,

און איך וועל דערוועקן דיַינע קינדער , צִיּוֹן ,
Tsiyon kinder daine dervekn vel ich un
Tziyon children your awaken will I and

against thy banim, O Yavan *(Greece)*,

אויף דיַינע קינדער , יָוָן ,
Yavan kinder daine oif
Yavan children your against

and make thee like the cherev *(sword)* of a gibbor *(mighty man)*.

און איך וועל דיך מאַכן ווי די
di vi machn dich vel ich un
the like make you(SG) will I and

שוווערד פֿון אַ גיבור .
gibor a fun shverd
warrior a of sword

[14] And Hashem shall be seen over them,

יד און ה וועט זיך באַוויַיזן איבער זיי ,
zei iber bavaizn zich vet Hashem un
them over appear self will Hashem and

and his arrow shall go forth as the lightning;

און אַרויסגיין ווי אַ בליץ וועט זיַין פֿייל ;
fail zain vet blits a vi aroisgein un
arrow be will lightning a like go forth and

and Adonoi Hashem shall sound the shofar,

און אֲדֹנָי ה וועט בלאָזן אין שופֿר ,
shoifer in blozn vet Hashem Adonoi un
shofar in blow will Hashem Adonoi and

and shall march forth with storms of the south.

און וועט קומען מיט שטורעמס פֿון דָּרום .
dorem fun shturems mit kumen vet un
south from storms with come will and

[15] Hashem Tzva'os shall shield them;

טו ה צְבָאוֹת וועט זיי באַשירעמען,
bashiremen zei vet Tseva'ot Hashem
shield them will of hosts Hashem

and they shall devour, and subdue with sling stones;

און זיי וועלן פֿאַרצערן, און צעטרעטן
tsetretn un fartseren veln zei un
trample and consume will they and

די שלייַדער-שטיינער,
shlaider-shteiner di
sling-stones the

and they shall drink, and shall roar as through yayin;

און זיי וועלן טרינקען און טומלען
tumlen un trinken veln zei un
make noise and drink will they and

ווי פֿון ווַיין ,
vain fun vi
wine from like

and they shall be full like a bowl,

און זיי וועלן פֿול זיַין ווי די בעקנס,
bekns di vi zain ful veln zei un
bowls the like be full will they and

like the corners of the mizbe'ach.

ווי די ווינקלען פֿון מזבח .
mizbeyech fun vinklen di vi
altar of corners the like

[16] And Hashem Eloheihem shall save them in Yom HaHu

יז און ה זייער ג-ט וועט זיי
zei vet G-t zeyer Hashem un
them will G-d their Hashem and

העלפֿן אין יענעם טאָג,
tog yenem in helfn
day that in save

as the tzon of His people;

וויִ שאָף – זיַין פֿאָלק ;
folk zain shof vi
people his sheep like

for they shall be as the jewels of a crown,

וואָרעם וויִ קרוינשטיינער גלאַנציקע
glantsike kroinshteiner vi vorem
gleaming crown jewels like for

sparkling in His land.

וועלן זיי זיַין אויף זיַין ערד .
erd zain oif zain zei veln
earth his on be they will

[17] For how great is its goodness,

יז פֿאַר וואָר, וואָס פֿאַר אַ ווויילקייט וועט זיַין זייערס!
zeyers zain vet voilkeit a far vos vor far
theirs be will goodness a for what truly for

and how great is its beauty!

און וואָס פֿאַר אַ שיינקייט וועט זיַין זייערס!
zeyers zain vet sheinkeit a far vos un
theirs be will loveliness a for what and

Grain shall make the bochurim thrive,

וויִ קאָרן די בחורים ,
bochurim di korn vi
young men the grain like

and tirosh, the betulot.

וויִ ווייַן וואָס טוט יירן די יונגפֿרויען .
yungfroin di yirn tut vos vain vi
young women the cheer does that wine like

10 Ask ye of Hashem rain in the time of the latter rain;

י בעט ביַי ה רעגן אין דער צייַט
tsait der in regn Hashem bai bet
time the in rain Hashem from entreat

פֿון שפּעטרעגן,
shpetregn fun
latter rain of

from Hashem who makes the storm clouds,

ביַי ה וואָס מאַכט בליצן ;
blitsn macht vos Hashem bai
lightning makes who Hashem from

and gives them showers of rain,

און ער וועט זיי געבן אַ גוסרעגן ,
gusregn a gebn zei vet er un
abundant rain a give them will he and

to every one esev in the sadeh.

איטלעכן – גראָז אויפֿן פֿעלד.
feld oifn groz itlechn
field on the grass each one

[2] For the terafim *(idols)* have spoken aven *(deceit, nothing)*,

ב וואָרעם די תּרפֿים האָבן גערעדט
geredt hobn trofim di vorem
spoken have idols the for

נישטיקייט ,
nishtikeit
worthlessness

and the diviners envision sheker,

און די וואָרזאָגער האָבן געזען ליגן,
lign gezen hobn vorzoger di un
lies seen have fortune-tellers the and

and have told false chalomot *(dreams)*;

און די חלומות רעדן פֿאַלש,
falsh redn chaloimes di un
falsely speak dreams the and

hevel is their comfort;

נישטיק טוען זיי טרייסטן.
treistn zei tuen nishtik
comfort they do nothing

therefore the people wander like sheep,

דערום האָבן זיי אומגעוואַנדערט
umgevandert zei hobn derum
wandered around they have therefore

אַזוי ווי שאָף,
shof vi azoi
sheep like so

oppressed for lack of a ro'eh *(shepherd)*.

זיי פלאָגן זיך, ווייַל קיין פאַסטוך
pastuch kein vail zich plogn zei
shepherd any because selves plague they

איז נישטאָ.
nishto iz
there is none is

[3] Mine anger was kindled against the ro'im *(shepherds)*,

ג אויף די פאַסטוכער גרימט מייַן צאָרן,
tsorn main grimt pastucher di oif
anger my rages shepherds the against

and I punished the attudim *(he-goats, leaders)*;

און מיט די בעק ווועל איך זיך
zich ich vel bek di mit un
self I will male goats the with and

אָפּרעכענען;
oprechenen
reckon

for Hashem Tzva'os hath visited His eder *(flock)*,

ווואָרעם ה צבָאוֹת האָט געדאַכט
gedacht hot Tseva'ot Hashem vorem
remembered has of hosts Hashem for

אָן זיין סטאַדע,
stade zain on
flock his about

Bais Yehudah,

דעם הויז פֿון יהודה,
Yehudah fun hoiz dem
Yehudah of house the

and hath made them like His majestic war horse.

און מאַכט זיי ווי זיין פּראַכטפֿערד אין מלחמה.
milchome in prachtferd zain vi zei macht un
war in stately horse his like them makes and

[4] From him will come forth the Pinnah *(Cornerstone)*,

ד פֿון אים דער ווינקלשטיין,
vinkelshtein der im fun
cornerstone the him from

from him, the Yated *(Tent Peg)*,

פֿון אים דאָס פֿלעקל,
flekl dos im fun
peg the him from

from him, the Keshet Milchamah *(battle bow)*,

פֿון אים דער בויגן פֿון מלחמה,
milchome fun boign der im fun
war of bow the him from

from him every ruler.

פֿון אים וועט אַרויסגיין יעטוועדער
yetveder aroisgein vet im fun
every go out will him from

געוואלטיקער באַגלייַך.
baglaich geveltiker
alike ruler

[5] Together they shall be like gibborim,

ה און זיי וועלן זיין ווי גיבורים
giborim vi zain veln zei un
warriors like be will they and

which tread down their enemies in the mire of the streets in the milchamah;

וואָס טרעטן דעם קויט פֿון די גאַסן
gasn di fun koit dem tretn vos
streets the of mire the tread who

אין מלחמה ,
milchome in
war in

and they shall fight, because Hashem is with them,

און זיי וועלן בייקומען , וואָרעם ה
Hashem vorem baikumen veln zei un
Hashem for prevail will they and

וועט זיין מיט זיי ,
zei mit zain vet
them with be will

and they shall overthrow the riders on susim.

און די רייטער אויף פֿערד וועלן
veln ferd oif raiter di un
will horses on riders the and

פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt
become ashamed

6 And I will strengthen the Bais Yehudah,

ו און איך וועל שטאַרקן דאָס הויז
hoiz dos shtarkn vel ich un
house the strengthen will I and

פֿון יהודה ,
Yehudah fun
Yehudah of

and I will save the Bais Yosef,

און דאָס הויז פֿון יוסף וועל איך העלפֿן,
helfn ich vel Yosef fun hoiz dos un
save I will Yosef of house the and

and I will restore them; for I have rachamim upon them;

און איך וועל זיי אומקערן, וואָרעם איך
ich vorem umkeren zei vel ich un
I for return them will I and

טו זיי דערבאַרעמען;
derbaremen zei tu
have mercy them do

and they shall be as though I had not rejected them;

און זיי וועלן זיין ווי איך וואָלט זיי
zei volt ich vi zain veln zei un
them would I as be will they and

קיין מאָל נישט פֿאַרלאָזט,
farlozt nisht mol kein
forsaken not time any

for I am Hashem Eloheihem, and I will answer them.

וואָרעם איך בין ה זייער ג-ט, און
un G-t zeyer Hashem bin ich vorem
and G-d their Hashem am I for

וועל זיי ענטפֿערן.
entfern zei vel
answer them will

7 And they of Ephrayim shall be like a gibbor *(mighty man)*,

ז און אפֿרים וועט זיין ווי אַ גיבור ,
gibor a vi zain vet Efrayim un
warrior a like be will Ephrayim and

and their lev shall have simcha as through yayin;

און זייער האַרץ וועט זיין פֿרייליך
freilech zain vet harts zeyer un
joyful be will heart their and

ווי פֿון ווין ;
vain fun vi
wine from as

yea, their banim shall see, and have simcha,

אוּן זִייערע זִין וועלן זען אוּן זִיך
zich un zen veln zin zeyere un
selves and see will sons their and

פֿרייען,
freyen
rejoice

and their lev shall rejoice in Hashem.

. ה זִייער האַרץ וועט זִיין לוסטיק מיט
Hashem mit lustik zain vet harts zeyer
Hashem with merry be will heart their

[8] I will whistle for them, and I will gather them in;

ח איך וועל שמוצערן צו זיי , אוּן וועל
vel un zei tsu shmutsern vel ich
will and them to whistle will I

זיי , איַנזאַמלען
ainzamlen zei
gather together them

for I have redeemed them;

וואָרעם איך טו זיי אויסלייזן;
oisleizen zei tu ich vorem
redeem them do I for

and they shall multiply as they have multiplied.

אוּן זיי וועלן זִיך מערן ווי זיי האָבן
hobn zei vi mern zich veln zei un
have they as increase selves will they and

זִיך געמערט .
gemert zich
multiplied selves

[9] And I will sow them among the peoples;

ט יאָ , איך וועל זיי צעזייען צווישן
tsvishn tsezeyen zei vel ich yo
among sow them will I yes

די פֿעלקער,
felker di
nations the

and they shall remember Me in far countries;

אָבער אין די ווייַטענישן וועלן זיי
zei veln vaitenishn di in ober
they will far places the in but

מיך דערמאָנען,
dermonen mich
remember me

and they shall survive and live with their banim,

, אוּן זיי וועלן דערלעבן מיט זייערע קינדער
kinder zeyere mit derlebn veln zei un
children their with live will they and

and they will return.

אוּן וועלן זִיך אומקערן.
umkeren zich veln un
return selves will and

[10] I will bring them back again also out of Eretz Mitzrayim,

י אוּן איך וועל זיי אומקערן פֿון
fun umkeren zei vel ich un
from bring back them will I and

לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land
Egypt land

and gather them out of Assyria;

אוּן פֿון אשור וועל איך זיי
zei ich vel Ashur fun un
them I will Assyria from and

איַנזאַמלען ;
ainzamlen
gather together

and I will bring them into the Eretz Gil'ad and Levanon;

און קיין לאַנד גִלְעָד און לְבָנוֹן וועל
vel Levanon un Gilad land kein un
will Levanon and Gil'ad land to and

איך זיי ברענגען,
brengen zei ich
bring them I

until no more room shall be found for them.

און עס וועט זיי נישט קלעקן.
klekn nisht zei vet es un
suffice not them will it and

[11] And He shall pass through the yam of tzarah,

יא און אַן אַנגסט וועט אַריבערגיין איבערן ים,
yam ibern aribergein vet angst an un
sea over the pass over will distress a and

and shall strike the waves in the yam,

און ער וועט שלאָגן וועלן אויפֿן ים,
yam oifn veln shlogn vet er un
sea on the waves strike will he and

and all the depths of the Nile shall dry up;

און אויסגעטריקנט וועלן ווערן אַלע טיפֿענישן פֿון נילוס,
Nilus fun tifenishn ale vern veln oisgetriknt un
Nile of depths all become will dried up and

and the ga'on *(pride)* of Assyria shall be cast down,

און גענידערט וועט ווערן דער
der vern vet genidert un
the become will brought down and

שטאָלץ פֿון אשור,
Ashur fun shtolts
Assyria of pride

and the shevet *(scepter)* of Mitzrayim shall depart.

און דער צעפּטער פֿון מִצְרַיִם וועט
vet Mitsrayim fun tsepter der un
will Egypt of sceptre the and

אָפּגעטאָן ווערן.
vern opgeton
become removed

[12] And I will strengthen them in Hashem;

יב און איך וועל זיי שטאַרקן מיט ה',
Hashem mit shtarkn zei vel ich un
Hashem with strengthen them will I and

and they shall walk in Shmo *(His Name)*, saith Hashem.

און אין זײַן נאָמען וועלן זיי גיין,
gein zei veln nomen zain in un
go they will name his in and

זאָגט ה'.
Hashem zogt
Hashem declares

11 Open thy delatot *(gates)*, O Levanon,

יא עפֿן, לְבָנוֹן, דײַנע טירן,
tirn daine Levanon efen
doors your Levanon open

that the eish *(fire)* may devour thy cedars.

און זאָל אַ פֿײַער פֿאַרצערן דײַנע צעדערן;
tsedern daine fartseren faier a zol un
cedar trees your devour fire a let and

[2] Wail, O cypress, for the cedar is fallen;

ב יאָמער, ציפּרעס, ווָאָרעם דער צעדער איז געפֿאַלן,
gefaln iz tseder der vorem tsipres yomer
fallen is cedar the for cypress wail

the mighty is despoiled;

ווײַל די מאַכטיקע זײַנען פֿאַרוויסט געוואָרן;
gevorn farvist zainen machtike di vail
become laid waste are mighty ones the because

wail, O ye oaks of Bashan;

יאָמערט, אייכנבוים פֿון בָּשָׁן,
Bashan fun eichnbeimer yomert
Bashan of terebinths wail

for the dense forest
is toppled.

וואָרעם דער פֿעסטער וואַלד איז . גענידערט
genidert iz vald fester der vorem
brought down is forest dense the for

[3] Hear the sound of the wailing of the
ro'im *(shepherds)*;

ג האָרך! אַ יללה פֿון די פּאַסטוכער,
pastucher di fun yelole a horch
shepherds the of wailing a listen

for their glory is destroyed;

וואָרעם פֿאַרוויסט געוואָרן איז זייער פּראַכט.
pracht zeyer iz gevorn farvist vorem
glory their is become laid waste for

the sound of the roaring
of young lions;

האָרך! אַ געבריל פֿון יונגלייבן ,
yungleibn fun gebril a horch
young lions of roaring a listen

for the ga'on of the Yarden
(Jordan) is laid waste.

וואָרעם פֿאַרוויסט געוואָרן איז דאָס געוועלד פֿון ירדן .
Yarden fun geveld dos iz gevorn farvist vorem
Yarden of undergrowth the is become laid waste for

[4] Thus Hashem Elohai
said: Shepherd the tzon
haharegah *(the flock marked
for slaughter)*; [5] Whose
buyers slaughter them,
and hold themselves
not guilty; and they that
sell them say, Baruch
Hashem, I have become
rich! And their own ro'im
(shepherds) spare them
not. [6] Nor will I any more
pity the yoshvei ha'aretz
*(the inhabitants of the
land)*, saith Hashem; and
hinei, I will deliver the
men every one into his
neighbor's hand, and into
the power of his melech;
and they shall strike
ha'aretz, and out of their
hand I will not deliver
them.

ד אַזוי האָט געזאָגט ה מײַן ג-ט: פֿיטער די שאָף פֿון
fun shof di fiter G-t main Hashem gezogt hot azoi
of sheep the shepherd G-d my Hashem said has thus

טייטונג , ה וואָס זייערע קויפֿער טייטן זיי , און ווערן נישט שולדיק,
shuldik nisht vern un zei teitn koifer zeyere vos teitung
guilty not become and them kill buyers their that slaughter

און זייערע פֿאַרקויפֿער זאָגן : ברוך ה , וואָרעם איך ווער
ver ich vorem Hashem Baruch zogn farkoifer zeyere un
become I for Hashem blessed be say sellers their and

ריַך ; און זייערע פּאַסטוכער דערבאַרעמען זיך נישט אויף זיי . ו וואָרעם
vorem zei oif nisht zich derbaremen pastucher zeyere un raich
for them on not selves have mercy shepherds their and rich

איך וועל זיך נישט מער דערבאַרעמען אויף די באַווינער פֿון לאַנד ,
land fun bavoiner di oif derbaremen mer nisht zich vel ich
the land of inhabitants the on have mercy more not self will I

זאָגט ה , און זע , איך ענטפֿער איבער דעם מענטשן ,
mentshn dem iber entfer ich ze un Hashem zogt
men the over into the hand deliver I see and Hashem declares

איטלעכן אין דער האַנט פֿון זיַין חבֿר , און אין דער האַנט פֿון זיַין
zain fun hant der in un chever zain fun hant der in itlechn
his of hand the in and neighbor his of hand the in each one

מלך , און זיי וועלן צעשטויסן דאָס לאַנד, און איך וועל נישט מציל
matsl nisht vel ich un land dos tseshtoisn veln zei un melech
deliver not will I and land the crush will they and king

זיַין פֿון זייער האַנט.
hant zeyer fun zain
hand their from be

[7] So I did shepherd
the tzon haharegah
*(the flock marked for
slaughter)*, even aniyei
hatzon *(the poor of
the flock)*. And I took
unto me two maklot
(staffs); the one I called
No'am *(gracious care)*,
and the other I called

ז און איך האָב געפֿיטערט די שאָף פֿון טייטונג , פֿאַר וואָר, די
di vor far teitung fun shof di gefitert hob ich un
the truly for slaughter of sheep the shepherded have I and

אָרימסטע פֿון די שאָף , און איך האָב מיר גענומען צוויי שטעקנס, איינעם
einem shtekens tsvei genumen mir hob ich un shof di fun orimste
one staffs two taken me have I and sheep the of poorest

האָב איך גערופֿן חֵן , און איינעם האָב איך גערופֿן פֿאַרבינדונג , און איך
ich un farebendung gerufn ich hob einem un chein gerufn ich hob
I and union called I have one and grace called I have

האָב געפֿיטערט די שאָף . ח און איך האָב פֿאַרטיליקט די דריַי פּאַסטוכער
pastucher drai di fartilikt hob ich un shof di gefitert hob
shepherds three the eliminated have I and sheep the shepherded have

Chovelim *(bindings)*; and I did shepherd the tzon *(flock)*. [8] Shloshet haro'im *(three of the shepherds)* also I disposed of in one month; and my nefesh wearied of them, and their nefesh also abhorred me. [9] Then said I, I will not shepherd you; that which dieth, let it die; and that which is to be cut off, let it be cut off; and let those that are left eat every one the basar of another. [10] And I took my staff, even No'am, and I broke it asunder, breaking off my Brit *(covenant)* which I had made with kol ha'amim *(all the peoples)*. [11] And it was broken on that day; and so the aniyei hatzon *(poor of the flock)*, who were the shomrim giving heed to me, perceived that this was the Devar Hashem. [12] And I said unto them, If ye think tov, give me my sachar *(price)*; and if not, refrain. So they weighed out for my sachar *(price)* shloshim kesef *(thirty pieces of silver)*. [13] And Hashem said unto me, Throw it unto the yotzer *(potter)*; the magnificent price that I was priced of them. So I took the shloshim hakesef, and threw them to the yotzer *(potter)* in the Beis Hashem. [14] Then I broke my second

אין איין חודש . און מײַן זעל איז געוואָרן אומגעדולדיק מיט זיי , און
un zei mit umgeduldik gevorn iz zel main un choidesh ein in
and them with impatient become is soul my and month one in

אויך זייער זעל האָט זיך געעקלט מיט מיר. ט און איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un mir mit geeklt zich hot zel zeyer oich
said have I and me with loathed self has soul their also

איך וועל אײַך נישט פּיטערן ;
fitern nisht aich vel ich
shepherd not you will I

די וואָס שטאַרבט, זאָל שטאַרבן,
shtarbn zol shtarbt vos di
die shall dies that the

און די וואָס ווערט פֿאַרטיליקט, זאָל פֿאַרטיליקט ווערן ,
vern fartilikt zol fartilikt vert vos di un
become eliminated shall eliminated becomes that the and

און די איבעריקע זאָלן עסן איינע דער אַנדערנס פֿלייש.
fleish anderns der eine esen zoln iberike di un
flesh other's the one eat let remaining ones the and

ו און איך האָב געזומען מײַן שטעקן חֶן , און האָב אים צעהאַקט,
tsehakt im hob un chein shtekn main genumen hob ich un
broken it have and grace staff my taken have I and

כּדי צו פֿאַרשטערן מײַן ברית וואָס איך האָב געשלאָסן מיט
mit geshlosn hob ich vos bris main farshtern tsu kedei
with established have I that covenant my frustrate to in order to

אַלע פֿעלקער. יא און ער איז פֿאַרשטערט געוואָרן אין יענעם טאָג, און די
di un tog yenem in gevorn farshtert iz er un felker ale
the and day that in become annulled is it and nations all

אָרימסטע פֿון שאָף וואָס האָבן זיך געהאַלטן אָן מיר, האָבן געוווסט
gevust hobn mir on gehaltn zich hobn vos shof fun orimste
known have me onto held selves have who sheep of poorest

זיכער אַז דאָס איז דאָס וואָרט פֿון ה . יב און איך האָב צו זיי
zei tsu hob ich un Hashem fun vort dos iz dos az zicher
them to have I and Hashem of word the is this that surely

געזאָגט: אויב עס איז גוט אין אײַערע אויגן, גיט מיר מײַן לוין , און אויב
oib un loin main mir git oign aiere in gut iz es oib gezogt
if and wages my me give eyes your in good is it if said

נישט, פֿאַרמײַדט אײַך . האָבן זיי אָפּגעווויגן מײַן לוין דרײַסיק
draisik loin main opgevoign zei hobn aich farmaidt nisht
thirty wages my weighed out they have yourselves forbear not

זילבערשטיק . יג האָט ג-ט געזאָגט צו מיר: ווארף אים אַרײַן אין דער
der in arain im vorf mir tsu gezogt G-t hot zilbershtik
the in into it throw me to said G-d has pieces of silver

שאַצקאַמער, דעם שיינעם ווערט וואָס איך בין ווערט בײַ זיי . און איך
ich un zei bai vert bin ich vos vert sheinem dem shatskamer
I and them to worth am I that worth beautiful the treasury

האָב גענומען די דרײַסיק זילבערשטיק , און האָב עס אַרײַנגעוואָרפֿן אין
in araingevorfn es hob un zilbershtik draisik di genumen hob
in thrown into it have and pieces of silver thirty the taken have

הויז פֿון ה , אין דער שאַצקאַמער. יד און איך האָב צעהאַקט מײַן
main tsehakt hob ich un shatskamer der in Hashem fun hoiz
my broken have I and treasury the in Hashem of house

צווייטן שטעקן, פַֿאַרבינדונג , כדי צו פַֿאַרשטערן די ברידערשאַפֿט
bridershaft di farshtern tsu kedei farebendung shtekn tsveitn
brotherhood the frustrate to in order to union staff second

צווישן יהודה און צווישן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel tsvishn un Yehudah tsvishn
Yisroel between and Yehudah between

staff, called Chovelim, breaking off the achavah *(brotherhood)* between Yehudah and Yisroel.

טו און ה האָט צו מיר געזאָגט: נעם דיר נאָך די כלים
keilim di noch dir nem gezogt mir tsu hot Hashem un
implements the yet yourself take said me to has Hashem and

15 And Hashem said unto me, Take unto thee yet the keli *(implements)* of a foolish ro'eh *(shepherd)*.

טז וואָרעם זע , איך שטעל אויף אַ פֿאַסטוך . פֿון נאַרישן פֿאַסטוך
in pastuch a oif shtel ich ze vorem pastuch narishn a fun
in shepherd a up set up I see for shepherd foolish a of

16 For, hinei, I will raise up a ro'eh in ha'aretz, which shall not care for the dying, nor look for the na'ar *(young one)*, nor heal that which is injured, nor feed the healthy; but he shall eat the basar of the choice, and tear off their hooves.

די לאַנד , וואָס אום די פֿאַרטילקטע וועט ער זיך נישט קימערן;
di kimern nisht zich er vet fartilikte di um vos land
the care not self he will eliminated ones the about who the land

יונגע וועט ער נישט זוכן , און די צעבראָכענע וועט ער נישט
yunge nisht er vet tsebrochene di un oifzuchn nisht er vet
young ones not he will broken ones the and seek not he will

היילן, די געזונטע וועט ער נישט שפּייזן , און דאָס פֿלייש פֿון דער
der fun fleish dos un shpaizn nisht er vet gezunte di heiln
the of flesh the and feed not he will healthy ones the heal

פֿעטער וועט ער אויפֿעסן, און זייערע קלויען וועט ער צעקנאַקן.
tseknakn er vet kloien zeyere un oifesn er vet feter
tear he will hooves their and devour he will fat one

17 Hoy *(woe)* to the worthless ro'eh *(shepherd)*

יז ווי צו דעם נישטיקן פֿאַסטוך ,
pastuch nishtikn dem tsu vei
shepherd worthless the to woe

that deserteth the tzon!

וואָס פֿאַרלאָזט די שאָף !
shof di farlozt vos
sheep the abandons who

May the cherev *(sword)* be upon his zero'a *(arm)*,

אַ שוועָרד אויף זײַן אָרעם,
orem zain oif shverd a
arm his upon sword a

and upon his right eye;

און אויף זײַן רעכטן אויג!
oig rechtn zain oif un
eye right his upon and

let his zero'a wither away,

זײַן אָרעם זאָל דאַרן אײַנגעדאַרט ווערן ,
vern aingedart daren zol orem zain
become utterly wither wither shall arm his

and his right eye be utterly extinguished.

און זײַן רעכטע אויג זאָל טונקל פֿאַרטונקלט ווערן !
vern fartunklt tunkel zol oig recht zain un
become utterly dim darkly shall eye right his and

12 The burden of the Devar Hashem concerning Yisroel: Saith Hashem, who stretcheth forth Shomayim, and layeth the yesod aretz, and formeth the ruach adam within him.

יב די נבֿואה פֿון הס וואָרט אויף יִשְׂרָאֵל:
Yisroel oif vort Hashems fun nevue di
Yisroel about word Hashem's of oracle the

אַזוי זאָגט ה , וואָס האָט אויסגעשפּרייט די הימלען , און
un himlen di oisgeshpreit hot vos Hashem zogt azoi
and heavens the stretched out has who Hashem says thus

געגרונטפֿעסט די ערד , און געפֿורעמט דעם גײַסט פֿון מענטשן אין אים.
im in mentshn fun gaist dem gefuremt un erd di gegruntfest
him in man of spirit the formed and earth the founded

2 Hinei, I will make Yerushalayim a cup of

ב זע , איך מאַך ירושָׁלַיִם פֿאַר אַ בעכער פֿון פֿאַרטומלענישפֿאַר
far fartumlenish fun becher a far Yerushalayim mach ich ze
for reeling of cup a for Yerushalayim make I behold

reeling unto kol ha'amim *(all the peoples)* round about, when they shall be in the siege both against Yehudah and against Yerushalayim. [3] And on Yom HaHu will I make Yerushalayim an even ma'amasah *(a burdensome stone)* for kol ha'amim: all that burden themselves with it shall be cut in pieces, though kol Goyei Ha'Aretz be gathered together against her. [4] In Yom HaHu, saith Hashem, I will strike every sus with panic, and his rider with madness; and I will open mine eyes upon the Bais Yehudah, and will strike every sus of the people with blindness. [5] And the Aluphei Yehudah *(leaders of Yehudah)* shall say in their lev, The yoshvei Yerushalayim are my strength in Hashem Tzva'os Eloheihem.

[6] In Yom HaHu will I make the Aluphei Yehudah like a fire pot in the woods, and like a torch of eish in the omer *(sheaves)*; and they shall devour kol haAm round about, on the right hand and on the left; and Yerushalayim shall be inhabited again in her own site, even in Yerushalayim. [7] Hashem also shall save the oholei Yehudah *(tents of Yehudah)* first, that the glory of the Bais Dovid and the glory of the inhabitants of Yerushalayim do not magnify themselves

אַלע אומות רונד אַרום; און אויך יהודה וועט מוזן זיין אין
in zain muzn vet Yehudah oich un arum rund umes ale
in be must will Yehudah also and round around peoples all

באַלעגערונג אויף ירושָלַיִם. [ג] און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועל
vel tog yenem in zain vet es un Yerushalayim oif balegerung
will day that in be will it and Yerushalayim against siege

איך מאַכן ירושָלַיִם אַ לאַסטשטיין פַּאַר אַלע אומות, אַלע
ale umes ale far lastshtein a Yerushalayim machn ich
all nations all for burdensome stone a Yerushalayim make I

וואָס לאָדן זיך אויף זיך וועלן זיך וווּנדן אָנרײַסן; און איינזאַמלען
ainzamlen un onraisn vundn zich veln zich oif zi lodn vos
gather together and tear wound selves will selves upon it lift who

וועלן זיך אַקעגן איר אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד. [ד] אין יענעם טאָג,
tog yenem in erd der fun felker ale ir akegn zich veln
day that in earth the of nations all her against selves will

זאָגט ה, וועל איך שלאָגן איטלעך פֿערד מיט צעדולטקייט, און
un tsedultkeit mit ferd itlech shlogn ich vel Hashem zogt
and disturbance with horse every strike I will Hashem declares

זיין רײַטער מיט משוגעת; און אויף דעם הויז פֿון יהודה
Yehudah fun hoiz dem oif un meshugas mit raiter zain
Yehudah of house the on and insanity with horseback rider its

וועל איך האַלטן אָפֿן מײַנע אויגן. און איטלעך פֿערד פֿון די אומות
umes di fun ferd itlech un oign maine ofen haltn ich vel
nations the of horse every and eyes my open keep I will

וועל איך שלאָגן מיט בלינדקייט. [ה] און די פֿירשטן פֿון יהודה וועלן
veln Yehudah fun firshtn di un blindkeit mit shlogn ich vel
will Yehudah of leaders the and blindness with strike I will

זאָגן אין זייער האַרצן: אַ שטאַרקייט זײַנען צו מיר די באַווינער פֿון
fun bavoiner di mir tsu zainen shtarkeit a hartsn zeyer in zogn
of inhabitants the me to are strength a hearts their in say

ירושָלַיִם, דורך ה צבָאוֹת זייער ג-ט.
G-t zeyer Tseva'ot Hashem durch Yerushalayim
G-d their of hosts Hashem through Yerushalayim

[ו] אין יענעם טאָג וועל איך מאַכן די פֿירשטן פֿון יהודה ווי אַ
a vi Yehudah fun firshtn di machn ich vel tog yenem in
a like Yehudah of leaders the make I will day that in

פַּײַערטאָפּ צווישן האָלץ, און ווי אַ בראַנדהאָלץ צווישן גאַרבן, און זיי
zei un garbn tsvishn brandholts a vi un holts tsvishn faiertop
they and sheaves among firebrand a like and wood among firepan

וועלן פֿאַרצערן אויף רעכטס און אויף לינקס אַלע אומות רונד אַרום;
arum rund umes ale links oif un rechts oif fartseren veln
round around nations all the left on and the right on devour will

און ירושָלַיִם וועט ווידער זיצן אויף איר אָרט – אין ירושָלַיִם.
Yerushalayim in ort ir oif zitsn vider vet Yerushalayim un
Yerushalayim in place its on sit again will Yerushalayim and

[ז] און ה וועט העלפֿן די געצעלטן פֿון יהודה צום ערשטן,
ershtn tsum Yehudah fun getseltn di helfn vet Hashem un
first to the Yehudah of tents the save will Hashem and

כדי די פּראַכט פֿון דעם הויז פֿון דָוִד, און די פּראַכט פֿון
fun pracht di un Dovid fun hoiz dem fun pracht di kedei
of glory the and Dovid of house the of glory the so that

די באַווינער פֿון ירושָלַיִם, זאָל זיך נישט גרײַסן איבער
iber greisn nisht zich zol Yerushalayim fun bavoiner di
over boast not self shall Yerushalayim of inhabitants the

against Yehudah. 8 In Yom Hahu shall Hashem defend the inhabitants of Yerushalayim; and he that is feeble among them in Yom Hahu shall be like Dovid; and the Bais Dovid shall be like Elohim, like the Malach Hashem before them. 9 And it shall come to pass in Yom Hahu, that I will seek to destroy kol HaGoyim that attack Yerushalayim.

10 And I will pour upon the Bais Dovid, and upon the inhabitants of Yerushalayim, the Ruach *(Spirit)* of Chen *(grace)* and of Tachanunim *(supplications for favor)*; and they shall look upon Me whom they have pierced, and they shall mourn for Him *(Moshiach)* as one mourneth for his yachid *(only son)*, and shall grieve in bitterness for him, as one that is in bitterness for his bechor *(firstborn)*. 11 In Yom Hahu shall there be a great mourning in Yerushalayim, as the mourning of Hadad-Rimmon in the valley of Megiddo. 12 And ha'aretz shall mourn, all mishpochot apart; the mishpachat Bais Dovid apart, and their wives apart; the mishpachat Bais Natan apart, and their wives apart; 13 The mishpachat Bais Levi apart, and their wives apart; the mishpachat

ח יהודה . אין יענעם טאָג וועט ה באַשירעמען די באַווויינער פֿון
Yehudah in that day will Hashem protect the bashiremen di bavoiner fun
Yehudah in that day will Hashem protect the inhabitants of

ירושָלַיִם , און דער געפֿאַלענער צווישן זיי וועט אין יענעם טאָג
Yerushalayim un der gefalener tsvishn zei vet in yenem tog
Yerushalayim and the one fallen among them will in that day

זיין ווי דָוִד , און דאָס הויז פֿון דָוִד ווי אלקים, און ווי דער
zain vi Dovid , un dos hoiz fun Dovid vi Elokim, un vi der
be like Dovid, and the house of Dovid like G-d, and like the

מלאך פֿון ה פֿאַר זיי . ט און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועל
malach fun Hashem far zei . es un vet zain in yenem tog, vel
Angel of Hashem before them. and it will be in that day, will

ירושָלַיִם . איך זוכן צו פֿאַרטילקן אַלע פֿעלקער וואָס קומען אויף
Yerushalayim . ich tsu zuchn fartiliken ale felker vos kumen oif
I seek to destroy all nations who come against Yerushalayim

י און איך וועל אויסגיסן אויף דעם הויז פֿון דָוִד , און אויף די
vel ich un oisgisen oif dem hoiz fun Dovid , un oif di
I will and pour out on the house of Dovid, and on the

באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , דעם רוּחַ פֿון חֵן און גענעטן ,
bavoiner fun Yerushalayim , dem ruach fun chein un gebetn ,
inhabitants of Yerushalayim, the Spirit of grace and supplication,

און זיי וועלן אויף מיר קוקן וועמען זיי האָבן דורכגעשטאָכן , און זיי
un zei veln kukn oif mir , vemen zei hobn durchgeshtochn un zei
and they will look on me, whom they have pierced, and they

וועלן איבער אים קלאָגן אַזוי ווי מע קלאָגט איבער אַן איינאיינציקן , און
veln iber im klogn azoi vi me klogt iber an eineintsikn un
will over him wail as one wails over an only one, and

זיי וועלן זיין אין ביטערקייט איבער אים, אַזוי ווי מע איז אין ביטערקייט
zei veln zain in biterkeit iber im, azoi vi me iz in biterkeit
they will be in bitterness over him, as one is in bitterness

וועגן אַ בכור . יא אין יענעם טאָג וועט גרויס זיין די קלאָג
vegen a bocher . a land vet tog yenem in zain grois di klog
concerning a first-born. a land will in that day be great the lamentation

אין ירושָלַיִם , אַזוי ווי די קלאָג פֿון הַדַד-רִמּוֹן אין
Yerushalayim in azoi vi di klog fun Hadad-Rimmon in
Yerushalayim in as just the lamentation of Hadad-Rimmon in

טאָל מגִדּוֹן . יב און דאָס לאַנד וועט קלאָגן משפּחות משפּחות
tal Megiddoen . dos un land vet klogn mishpoches mishpoches
valley of Megiddo. and the land will bewail families families

באַזונדער; די משפּחות פֿון דעם הויז פֿון דָוִד באַזונדער, און זייערע
bazunder; di mishpoches fun dem hoiz fun Dovid bazunder, un zeyere
separately; the families of the house of Dovid separately, and their

ווייבער באַזונדער; די משפּחה פֿון דעם הויז פֿון נָתָן באַזונדער,
vaiber bazunder; di mishpoche fun dem hoiz fun Natan bazunder,
wives separately; the family of the house of Natan separately,

און זייערע ווייבער באַזונדער; יג די משפּחה פֿון דעם הויז פֿון לֵוִי
un zeyere vaiber bazunder; di mishpoche fun dem hoiz fun Levi
and their wives separately; the family of the house of Levi

באַזונדער, און זייערע ווייבער באַזונדער; די משפּחה פֿון דעם שִׁמְעִי
bazunder, un zeyere vaiber bazunder; di mishpoche fun dem Shimei
separately, and their wives separately; the family of the Shimei

Shime'i apart, and their wives apart; 14 All the mishpochot that remain, all mishpochot apart, and their wives apart.

13 In Yom HaHu there shall be a makor *(fountain)* opened to the Bais Dovid and to the inhabitants of Yerushalayim for sin and for niddah *(impurity)*.

2 And in Yom HaHu it shall come to pass, saith Hashem Tzva'os, that I will cut off the shmot *(names)* of the atzabim *(idols)* out of ha'aretz, and they shall no more be remembered; and also I will cause the nevi'im and the ruach hatum'ah *(unclean spirit)* to pass from ha'aretz. 3 And it shall come to pass, that if any shall still prophesy, then his av and his em that bore him shall say unto him, Thou shalt not live; for thou speakest sheker b'Shem Hashem; and his av and his em that bore him shall thrust him through when he prophesieth.

4 And in Yom HaHu it shall come to pass, that the nevi'im shall be ashamed, every one of his chizzayon *(vision, revelation)*, when he hath prophesied; neither shall they wear an adderet se'ar *(garment of hair, hairy mantle)* to deceive; 5 But

באַזונדער , און זייערע ווײַבער באַזונדער ; ד אַלע משפחות וואָס זיינען
zainen vos mishpoches ale bazunder vaiber zeyere un bazunder
are that families all separately wives their and separately
געבליבן , משפחות משפחות באַזונדער , און זייערע ווײַבער באַזונדער .
bazunder vaiber zeyere un bazunder mishpoches mishpoches geblibn
separately wives their and separately families families remained

יג אין יענעם טאָג וועט זיך עפֿענען אַ קוואַל
kval a efenen zich vet tog yenem in
fountain a open self will day that in

פֿאַר דעם הויז פֿון דָּוִד , און פֿאַר די באַווויינער
bavoiner di far un Dovid fun hoiz dem far
inhabitants the for and Dovid of house the for

פֿון ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun
Yerushalayim of

פֿאַר זינד און פֿון וואָס איז אומריין .
umrein iz vos fun un zind far
unclean is what from and sin for

ב און עס וועט זיין אין יענעם טאָג,
tog yenem in zain vet es un
day that in be will it and

זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

וועל איך פֿאַרשניידן די נעמען פֿון די געצנבילדער,
getsnbilder di fun nemen di farshnaidn ich vel
idol images the of names the cut off I will

פֿון לאַנד ,
land fun
the land of

און זיי וועלן מער נישט געדאַכט ווערן ;
vern gedacht nisht mer veln zei un
become remembered not longer will they and

און אויך די נבֿיאים און דעם גײַסט פֿון אומריינקייט
umreinkeit fun gaist dem un neviim di oich un
uncleanness of spirit the and prophets the also and

וועל איך אָפּשאַפֿן פֿון לאַנד .
land fun opshafen ich vel
the land from remove I will

ג און עס וועט זיין , אַז עמיצער וועט נאָך אַלץ נבֿיאות זאָגן , וועלן
veln zogn nevies alts noch vet emitser az zain vet es un
will say prophesy all still will someone if be will it and

זאָגן צו אים זיין פֿאָטער און מוטער וואָס האָבן אים געבאָרן :
geborn im hobn vos muter zain un foter zain im tsu zogn
given birth to him have who mother his and father his him to say

טאָרסט נישט בליַבן לעבן, ווארעם ליגן האָסטו געזאָגט אין נאָמען פֿון
fun nomen in gezogt hostu lign vorem lebn blaibn nisht torst
of name in said have you lies because alive remain not you must

ה ; און זיין פֿאָטער און מוטער וואָס האָבן אים
geborn im hobn vos muter zain un foter zain un Hashem
given birth to him have who mother his and father his and Hashem

געבאָרן ,
וועלן אים שטעכן , אַז ער וועט נבֿיאות זאָגן . ז און עס וועט זיין
zain vet es un zogn nevies vet er az shtechn im veln
be will it and say prophesy will he when pierce him will

he shall say, I am no navi, I am an ish oved adamah *(a man who works the soil)*; for land I owned from my youth.

אין יענעם טאָג, וועלן זיך די נבֿיאים שעמען איטלעכער מיט
mit itlecher shemen neviim di zich veln tog yenem in
with each one be ashamed prophets the selves will day that in

זיין זעונג , וועַן ער וועט נבֿיאות זאָגן ; און זיי וועלן נישט אָנטאָן
onton nisht veln zei un zogn nevies vet er ven zeung zain
put on not will they and say prophesy will he when vision his

אַ האָריקן מאַנטל כּדי צו נאַרן. ה און ער וועט זאָגן : נישט קיין
kein nisht zogn vet er un narn tsu kedei mantl horikn a
any not say will he and fool to in order to mantle hairy a

נבֿיא בין איך, איך בין אַ פּויער , וואָרעם מען האָט מיך
mich hot men vorem poier a bin ich ich bin novi
me have they because peasant farmer a am I I am prophet

געלערנט בהמות צו היטן פֿון מיין יוגנט אָן. ו און אַז מע וועט זאָגן
zogn vet me az un on yugnt main fun hitn tsu beheimes gelernt
say will one if and on youth my from keep to beasts taught

צו אים: וואָס זיַנען די דאָזיקע וווּנדן צווישן דיַינע הענט ? וועט ער
er vet hent daine tsvishn vundn dozike di zainen vos im tsu
he will hands your between wounds these the are what him to

זאָגן : דאָס האָב איך געקריגן געשלאָגן אין הויז פֿון מיַינע גוטע פֿרַיינט.
fraint gute maine fun hoiz in geshlogn gekrign ich hob dos zogn
friends good my of house in struck received I have this say

[7] Awake, O Cherev *(sword)*, against My Ro'eh,

ז דערוועק זיך , שוווערד, אויף מיַין פּאַסטוך ,
pastuch main oif shverd zich dervek
shepherd my against sword self awake

against the Gever *(man)* that is My Amit *(fellow, intimate companion, associate)*,

און אויף דעם מאַן וואָס איך האָב
hob ich vos man dem oif un
have I whom man the against and

מיר צוגעחבֿרט !
tsugechvrt mir
befriended me

saith Hashem Tzva'os;

זאָגט ה צבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem declares

strike the Ro'eh *(shepherd)*, and the Tzon *(sheep, flock)* shall be scattered;

שלאָג דעם פּאַסטוך , און די שאָף זאָלן
zoln shof di un pastuch dem shlog
shall sheep the and shepherd the strike

צעשפּרייט ווערן ;
vern tseshpreit
become scattered

and I will turn Mine hand upon the tzo'arim *(little ones)*;

און איך וועל קערן מיַין האַנט אויף
oif hant main kern vel ich un
against hand my turn will I and

די יונגען .
yungen di
young the

[8] And it shall come to pass, that in kol ha'aretz, saith Hashem,

ח און עס וועט געשען אין גאַנצן לאַנד,
land gantsn in geshen vet es un
land whole in happen will it and

זאָגט ה ;
Hashem zogt
Hashem declares

two-thirds therein shall be cut off and die;

צוויי טיילן דערין וועלן פֿאַרשניטן ווערן
vern farshnitn veln derin teiln tsvei
become cut off will therein parts two

און פֿאַרגיין,
fargein un
perish and

but one-third shall remain therein.

און אַ דריט-חלק וועט בלײַבן דערין .
derin blaibn vet drit-chelek a un
therein remain will third part a and

[9] And I will bring the one-third through the eish,

ט און איך וועל ברענגען דעם דריט-חלק
drit-chelek dem brengen vel ich un
third part the bring will I and

אין פֿײַער,
faier in
fire in

and will refine them as kesef is refined,

און וועל זיי לײַטערן ווי מע לײַטערט
laitert me vi laitern zei vel un
refines one as refine them will and

זילבער,
zilber
silver

and will test them as zahav is tested;

און וועל זיי פּרובֿן ווי מע פּרובֿט גאָלד;
gold pruvet me vi pruvn zei vel un
gold tests one as test them will and

they shall call biShmi *(on My Name)*,
and I will hear them;

ער וועט רופֿן מײַן נאָמען, און איך
ich un nomen main rufn vet er
I and name my call will he

וועל אים ענטפֿערן;
entfern im vel
answer him will

I will say: This is My people;

איך זאָג: ער איז מײַן פֿאָלק,
folk main iz er zog ich
people my is he say I

and they shall say: Hashem
is Elohai.

און ער וועט זאָגן: ה׳ איז מײַן ג-ט.
G-t main iz Hashem zogn vet er un
G-d my is Hashem say will he and

יד

14 Hinei, a day cometh for Hashem, when the plunder taken from thee shall among thee be divided. [2] For I will gather kol HaGoyim against Yerushalayim for milchamah *(battle, war)*; and HaIr *(the city, Yerushalayim)* shall be taken, and the batim *(houses)* plundered, and the women ravished; and half of HaIr shall go forth into the Golus

זע, אַ טאָג קומט בײַ ה׳, און דײַן רויב וועט
vet roib dain un Hashem bai kumt tog a ze
will plunder your and Hashem for comes day a behold

צעטיילט ווערן אין דיר. ב און איך וועל אײַנזאַמלען
ainzamlen vel ich un dir in vern tseteilt
gather together will I and you(SG) in become divided

אַלע פֿעלקער קיין ירושָלַיִם אויף מלחמה; און די שטאָט וועט
vet shtot di un milchome oif Yerushalayim kein felker ale
will city the and war for Yerushalayim to nations all

באַצוווּנגען ווערן, און די הײַזער וועלן צערויבט ווערן, און די
di un vern tseroibt veln haizer di un vern batsvungen
the and become plundered will houses the and become captured

ווײַבער וועלן געשענדט ווערן; און אַ האַלבע שטאָט וועט אין גלות אַוועק,
avek goles in vet shtot halbe a un vern geshendt veln vaiber
away exile in will city half a and become violated will women

אָבער דער רעשט פֿון דעם פֿאָלק וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן פֿון
fun vern farshnitn nisht vet folk dem fun resht der ober
from become cut off not will people the of rest the but

(exile), and the rest of the people shall not be cut off from HaIr. 3 Then shall Hashem go forth, and fight against those Goyim, as He fights in the Yom Krav (day of battle). 4 And in Yom HaHu, His raglayim (feet) shall stand upon the Mount of Olives, which is east of Yerushalayim, and the Mount of Olives shall be split in two from east to west by a gey gedolah me'od (a very great valley), with half of the mountain moving to the north, and half of it to the south. 5 And ye shall flee to the gey (valley) in the mountains; for the gey (valley) of the harim (mountains) shall extend unto Atzel; yea, ye shall flee, just as ye fled from before the ra'ash (earthquake) in the days of Uziyah Melech Yehudah; and Hashem Elohai shall come, and kol Kedoshim (all the holy ones) with Thee. 6 And it shall come to pass in Yom HaHu, that there shall no longer be cold or frost: 7 But it shall be Yom Echad, known to Hashem, with no Yom, nor Lailah; but it shall come to pass, that at erev it shall be ohr.

שטאָט. ג און ה וועט אַרויסגיין, און וועט מלחמה האַלטן מיט
shtot un Hashem vet aroisgein un vet milchome haltn mit
city and Hashem will go forth and will war wage with

יענע פֿעלקער, ווי בעת זיין מלחמה האַלטן אין טאָג פֿון שטרײַט.
yene felker vi beeis zain milchome haltn in tog fun shtrait
those nations as during his war waging in day of conflict

ד און זײַנע פֿיס וועלן שטיין אין יענעם טאָג אויפֿן הַר-הַזֵּיתִים, וואָס
un zaine fis veln shtein in yenem tog oifn har-hazeitim vos
and his feet will stand in that day on Mount of Olives which

פֿאַר ירושָׁלַיִם פֿון מזרח, און דער הַר-הַזֵּיתִים וועט זיך
far Yerushalayim fun mizrech der un har-hazeitim vet zich
before Yerushalayim from east the and Mount of Olives will self

שפּאַלטן איבער העלפֿט, צו מזרח און צו מערבֿ, אויף זייער אַ
shpaltn iber helft tsu mizrech un tsu mayrev oif zeyer a
split in half to the east and to the west into a very a

גרויסן טאָל; און אַ העלפֿט באַרג וועט זיך אַוועקרוקן קיין
groisn tal; un a helft barg vet zich avekrukn kein
large valley and a half mountain will self move away toward

צפֿון, און אַ העלפֿט פֿון אים קיין דָּרום. ה און איר וועט
tsofn un a helft fun im kein dorem. ir un vet
north the and a half of it toward the south. you and will

אַנטלויפֿן צום טאָל פֿון די בערג, וואָרעם דער טאָל פֿון די
antloifn tsum tal fun di berg, vorem der tal fun di
flee to the valley of the mountains, for the valley of the

בערג וועט גרייכן ביז אָצַל; און איר וועט לויפֿן ווי איר זײַט
berg vet greichn biz Atsel; un ir vet loifn vi ir zait
mountains will reach unto Atzel; and you will run as you were

געלאָפֿן פֿון דער ערדציטערניש אין די טעג פֿון עוּזִיָּה דעם מלך פֿון
gelofn fun der erdtsiternish in di teg fun Uziyah dem melech fun
fled from the earthquake in the days of Uziyah the king of

יהודה; און ה מײַן ג-ט וועט קומען, און אַלע הייליקע מיט
Yehudah; un Hashem main G-t vet kumen, un ale heilike mit
Yehudah and Hashem my G-d will come, and all holy ones with

דיר.
dir
you(SG)

ו און עס וועט זײַן: אין יענעם טאָג וועט נישט זײַן קיין ליכטיקייט, נײַערט אַ
un es vet zain nisht tog yenem in zain vet es un a
and it will be not day that in be will it and a

שוועריקייט און פֿאַרגליווערטקייט. ז און עס וועט זײַן איין לאַנגער טאָג, וואָס
shverkeit un farglivertkeit. un es vet zain ein langer tog, vos
gloom and congealing. and it will be one long day, which

וועט זײַן באַווווסט ווי הס טאָג, נישט טאָג און נישט נאַכט; אָבער עס
vet zain bavust vi Hashems tog nisht un nacht nisht tog, ober es
will be known as Hashem's day not day and not night but it

וועט זײַן, צו אָוונטצײַט וועט ווערן ליכטיק.
vet zain, tsu ovnttsait vet vern lichtik.
will be at evening time will become light

ח אוֹן עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועלן אַרויסגיין לעבעדיקע וואַסערן
vasern lebedike aroisgein veln tog yenem in zain vet es un
waters living go forth will day that in be will it and

פֿון ירושָׁלַיִם, העלפֿט פֿון זיי צום פֿעדערשטן ים, אוֹן העלפֿט
helft un yam federshtn tsum zei fun helft Yerushalayim fun
half and sea eastern to the them of half Yerushalayim from

פֿון זיי צום הינטערשטן ים; אום זומער אוֹן אום ווינטער וועט עס
es vet vinter um un zumer um yam hintershtn tsum zei fun
it will winter at and summer at sea western to the them of

זיין.
zain
be

ט אוֹן ה וועט זיין צום מלך איבער דער גאַנצער
gantser der iber melech tsum zain vet Hashem un
whole the over king for a be will Hashem and

ערד; אין יענעם טאָג וועט זיין איין ה, אוֹן זיין נאָמען
nomen zain un Hashem ein zain vet tog yenem in erd
name his and Hashem one be will day that in earth

איינער.
einer
one

י דאָס גאַנצע לאַנד וועט פֿאַרקערט ווערן ווי דער פּלוין, פֿון גֶּבַע
Geva fun ploin der vi vern farkert vet land gantse dos
Geva from plain the like become turned will land whole the

ביז רִמּוֹן, אין דָּרום פֿון ירושָׁלַיִם; אוֹן זי וועט זיצן דערהויבן
derhoibn zitsn vet zi un Yerushalayim fun dorem in Rimmon biz
exalted sit will it and Yerushalayim of the south in Rimmon unto

אויף איר אָרט, פֿון דעם טויער פֿון בנימין ביז דעם אָרט פֿון
fun ort dem biz Binyamin fun toier dem fun ort ir oif
of place the unto Binyamin of gate the from place its in

ערשטן טויער, ביז דעם ווינקלטויער, אוֹן פֿון דעם טורעם פֿון חֲנַנְאֵל
Chananel fun turem dem fun un vinkltoier dem biz toier ershtn
Chanan'el of tower the from and corner gate the unto gate first

ביז דעם מלכס קעלטערן. יא אוֹן זיי וועלן זיצן דערין, אוֹן קיין
kein un derin zitsn veln zei un keltern melechs dem biz
any and in it dwell will they and winepresses king's the unto

פֿאַרווויסטונג וועט מער נישט זיין, אוֹן ירושָׁלַיִם וועט זיצן אין
in zitsn vet Yerushalayim un zain nisht mer vet farvistung
in dwell will Yerushalayim and be not no longer will destruction

זיכערקייט.
zicherkeit
security

יב אוֹן דאָס וועט זיין די פּלאָגע וואָס ה וועט פּלאָגן אַלע
ale plogn vet Hashem vos plog di zain vet dos un
all plague will Hashem which plague the be will this and

אומות וואָס זיינען אַרויס אין קריג אויף ירושָׁלַיִם: זייער פֿלייש
fleish zeyer Yerushalayim oif krig in arois zainen vos umes
flesh their Yerushalayim against war in gone out are who peoples

וועט צעקריכן ווי זיי שטייען אויף זייערע פֿיס, אוֹן זייערע אויגן וועלן
veln oign zeyere un fis zeyere oif shteyen zei vi tsekrichn vet
will eyes their and feet their on stand they while rot away will

8 And it shall be in Yom HaHu, that mayim chayyim *(living waters)* shall go out from Yerushalayim; half toward the eastern sea, and half toward the western sea; in kayitz *(summer)* and in khoref *(winter)* shall it be.

9 And Hashem shall be Melech Al Kol HaAretz *(King over all the earth)*; in Yom HaHu *(in that day)* shall be echad Hashem, and Shmo Echad.

10 And kol ha'aretz shall be made like the Aravah from Geva to Rimmon in the Negev. Yerushalayim shall be lifted up, and inhabited in her place, from Sha'ar Binyamin unto the place of the Sha'ar Harishon *(the first gate)*, unto the Corner Gate; and from the Migdal Chanan'el unto the king's wine presses.

11 And men shall inhabit her, and there shall be no more cherem *(utter destruction, holy war)*; but Yerushalayim shall be inhabited labetach *(in confidence, security)*.

12 And this shall be the magefah *(plague)* wherewith Hashem will strike kol ha'amim *(all the peoples)* that have fought against Yerushalayim; their basar shall rot while

they stand upon their feet, and their eyes shall rot in their sockets, and their tongue shall rot in their mouth.

13 And in Yom HaHu it shall come to pass, that there shall be among them a mehumat Hashem *(a panic from Hashem)*, and they shall seize every one the hand of his neighbor, and the hand of each shall rise up against the hand of his neighbor. 14 And Yehudah also shall fight at Yerushalayim; and the wealth of kol HaGoyim round about shall be gathered together, zahav, and kesef, and apparel, in great abundance. 15 And so shall be the magefat hasus *(plague on the horse)*, on the mule, on the camel, and on the donkey, and on all the beasts that shall be in those camps, like this magefah *(plague)*.

16 And it shall come to pass, that all who are left of kol HaGoyim which came against Yerushalayim shall even go up from year to year to worship HaMelech, Hashem Tzva'os, and to keep Chag HaSukkot.

17 And it shall be, that whosoever will not make this aliyah from the mishpekhot ha'aretz unto Yerushalayim to worship HaMelech,

צעקריכן אין זייערע לעכער, און זייער צונג וועט צעקריכן אין זייער
zeyer in tsekrichn vet tsung zeyer un lecher zeyere in tsekrichn
their in rot away will tongue their and sockets their in rot away

מויל .
moil
mouth

יג און עס וועט זיין אין יענעם טאָג, וועט וועלן אויף זיי אַ גרויסע
groise a zei oif vern vet tog yenem in zain vet es un
great a them upon become will day that in be will it and

מהומה פֿון ה , און זיי וועלן אָנכאַפּן איינער דעם אַנדערנס
anderns dem einer onchapn veln zei un Hashem fun mehume
other's the one overcome will they and Hashem from panic

האַנט, און איינעמס האַנט וועט זיך אויפֿהייבן קעגן אַנדערנס האַנט. יד און
un hant anderns kegen oifheibn zich vet hant einems un hant
and hand another's against lift up self will hand one's and hand

אויך יהודה וועט מלחמה האָלטן אויף ; ירושָלַיִם און איינגעזאַמלט
aingezamlt un Yerushalayim oif haltn milchome vet Yehudah oich
gathered and Yerushalayim against wage war will Yehudah also

וועט ווערן דער פֿאַרמעג פֿון אַלע פֿעלקער רונד אַרום , גאָלד און
un gold arum rund felker ale fun farmeg der vern vet
and gold round around nations all of wealth the become will

זילבער און קלייד־ער זייער פֿיל . טו און אַזוי אויך וועט זיין די פּלאָג
plog di zain vet oich azoi un fil zeyer kleider un zilber
plague the be will also so and much very apparel and silver

פֿונעם פֿערד, פֿונעם מוילאייזל, פֿונעם קעמל, און פֿונעם אייזל , און פֿון
fun un eizl funem un kemel funem moileizl funem ferd funem
of and donkey of the and camel of the mule of the horse of the

איטלעכער בהמה וואָס וועט זיין אין יענע מחנות – אַזוי ווי די דאָזיקע
dozike di vi azoi machnus yene in zain vet vos beheime itlecher
this the like just camps those in be will that beast every

פּלאָג .
plog
plague

טז און עס וועט זיין , איטלעכער וואָס איז געבליבן פֿון אַלע פֿעלקער וואָס
vos felker ale fun geblibn iz vos itlecher zain vet es un
who nations all from left is who everyone be will it and

זיינען געקומען אויף ירושָלַיִם , וועט אַרויפֿגיין יאָר פֿאַר יאָר זיך צו
tsu zich yor far yor aroifgein vet Yerushalayim oif gekumen zainen
to self year to year go up will Yerushalayim against come are

בוקן צו דעם קיניג, ה צְבָאוֹת , און צו האַלטן דעם יום־טובֿ
yom-tov dem haltn tsu un Tseva'ot Hashem kinig dem tsu bukn
festival the observe to and of hosts Hashem king the to bow down

פֿון סוכּות . יז און עס וועט זיין , ווער פֿון די משפּחות פֿון דער
der fun mishpoches di fun ver zain vet es un Sukkot fun
the of families the from whoever be will it and Sukkot of

ערד עס וועט נישט אַרויפֿגיין קיין ירושָלַיִם זיך צו בוקן צו דעם
dem tsu bukn tsu zich Yerushalayim kein aroifgein nisht vet es erd
the to bow down to self Yerushalayim to go up not will it earth

קיניג, ה צְבָאוֹת , וועט אויף זיי נישט זיין קיין רעגן; יח און אויב
oib un regn kein zain nisht zei oif vet Tseva'ot Hashem kinig
if and rain any be not them on will of hosts Hashem king

Hashem Tzva'os, even upon them shall be no geshem *(rain)*. [18] And if the mishpakhat Mitzrayim go not up, and come not, upon them shall fall the magefah *(plague)* wherewith Hashem will strike the Goyim that come not up to keep Chag HaSukkot. [19] This shall be the punishment of Mitzrayim, and the punishment of kol HaGoyim that come not up to keep Chag HaSukkot.

[20] In Yom HaHu shall there be upon the metzillot *(bells)* of the susim, kodesh l'hashem; and the sirot *(cooking pots)* in the Beis Hashem shall be like the mizrakim *(libation bowls)* before the mizbe'ach. [21] Yea, every siyr *(pot)* in Yerushalayim and in Yehudah shall be kodesh l'hashem tzva'os: and all the zovechim *(the ones sacrificing)* shall come and take of them, and they shall cook in them; and in Yom HaHu there shall be no more Kena'ani *(Canaanite, merchant)* in the Beis Hashem Tzva'os.

די משפחה פֿון מִצרַיִם וועט נישט אַרויפֿגיין, און קומט נישט, וועט
vet nisht kumt un aroifgein nisht vet Mitsrayim fun mishpoche di
will not come and go up not will Egypt of family the

אויף זיי וועלן נישט באַקומען קיין רעגן; דאָס וועט זיין די פּלאָג וואָס
vos plog di zain vet dos regn kein bakumen nisht veln zei oif
which plague the be will this rain any obtain not will them on

ה וועט פּלאָגן די פֿעלקער וואָס נישט וועלן אַרויפֿגיין צו האַלטן דעם
dem haltn tsu aroifgein nisht veln vos felker di plogn vet Hashem
the hold to go up not will which nations the plague will Hashem

יום-טובֿ פֿון סוכּות. [19] דאָס וועט זיין די שטראָף פֿון מִצרַיִם, און
un Mitsrayim fun shtrof di zain vet dos Sukkot fun yom-tov
and Egypt of punishment the be will this Sukkot of festival

די שטראָף פֿון אַלע פֿעלקער וואָס נישט וועלן אַרויפֿגיין צו האַלטן
haltn tsu aroifgein nisht veln vos felker ale fun shtrof di
observe to go up not will which nations all of punishment the

דעם יום-טובֿ פֿון סוכּות.
Sukkot fun yom-tov dem
Sukkot of festival the

[20] אין יענעם טאָג וועט אויף די גלעקלעך פֿון די פֿערד שטיין
shtein ferd di fun gleklech di oif vet tog yenem in
stand horses the of bells the upon will day that in

הייליק צו ג-ט; און די טעפּ אין הס הויז וועלן זיין אַזוי
azoi zain veln hoiz Hashems in tep di un G-t tsu heilik
like be will house Hashem's in pots the and G-d to holy

ווי די שפּרענגבעקנס וואָס פֿאַרן מזבח. [21] און יעטווועדער
vi di shprengbekns vos faran mizbeyech un yetveder
as the sprinkling basins which before altar and every

טאָפּ אין ירושָלַיִם און אין יהודה וועט זיין הייליק צו ה
Hashem tsu heilik zain vet Yehudah in un Yerushalayim in top
Hashem to holy be will Yehudah in and Yerushalayim in pot

צבָאוֹת, און אַלע וואָס קומען וועלן שלאַכטאָפּפֿער אַ ברענגען
Tseva'ot un ale vos kumen veln shlachtopfer a brengen
of hosts and all who come will slaughter sacrifice a bring

מער ווועט עס זיי; און נעמען פֿון זיי, און קאָכן אין זיי
mer vet es un zei in kochn un zei fun nemen un
no longer will it and them in cook and them from take and

ה צבָאוֹת אין יענעם טאָג.
Hashem fun Tseva'ot in yenem tog
Hashem of hosts in that day

נישט זיין קיין ענדלער אין הויז
yenem in Tseva'ot Hashem fun hoiz in hendler kein zain nisht
that in of hosts Hashem of house in merchant any be not

Malachi

מַלְאָכִי

א דִּי נְבוּאָה פּוֹן הָס וואָרט צוּ יִשְׂרָאֵל דּוּרְך מַלְאָכִין׃
di nevue fun Hashems vort tsu Yisroel durch Malachien
the burden of Hashem's word to Israel through Malachi

1 The burden of the Devar Hashem to Yisroel by Malachi.

ב אִיךְ הָאָב אַייךְ לִיב גְעהַאט, זָאגְט ה׳.
ich hob aich lib gehat, zogt Hashem
I have you love had, declares Hashem

[2] I have loved you, saith Hashem.

אוּן אִיר זָאגְט: מִיט וואָס הָאסְטוּ אוּנדז לִיב גְעהַאט?
un ir zogt: mit vos hostu undz lib gehat?
and you say: with what have you us love had?

Yet ye say: Wherein hast Thou loved us?

אִיז נִישְׁט עֵשָׂו יַעֲקֹבס אַ ברודער? זָאגְט
Esav nisht iz a bruder Yaakovs zogt
Esav not is a brother Jacob's declares

Was not Esav Ya'akov's brother? saith Hashem;

ה׳,
Hashem
Hashem

פּוֹן דערוועגן הָאָב אִיךְ יַעֲקֹבן לִיב גְעהַאט,
fun dervegn hob ich Yaakovn lib gehat,
from that about have I Jacob love had,

yet I loved Ya'akov,

ג אוּן עֵשָׂוון הָאָב אִיךְ פַיינְט גְעהַאט,
un Esavn hob ich faint gehat,
and Esav have I hate had,

[3] But I hated Esav,

אוּן גְעמַאכְט זַיינְע בערג אַ וויסְטְעניש,
un zaine gemacht berg a vistenish,
and his mountains made a wasteland,

and his mountains and his nachalah I laid waste

אוּן זַיין נחלה פַּאר מִדְבַּר-שַׁאקַאלן.
un zain nachle far midber-shakaln
and his inheritance for desert jackals

into wasteland for the jackals of the midbar.

ד אוֹיב אֱדוֹם זָאגְט:
oib Edom zogt:
if Edom says:

[4] Whereas Edom saith:

מִיר זַיינען צעשטערט גְעוואָרן,
mir zainen tseshtert gevorn,
we are destroyed become

We are dashed to pieces,

אָבער מִיר וועלן ווידער אָפּבויען די חורבות,
ober mir veln vider opboien di churves,
but we will again rebuild the ruins,

but we will return and rebuild the ruins;

אַזוי גְעזָאגְט ה׳ צְבָאוֹת:
azoi gezogt Hashem Tseva'ot
thus said Hashem of hosts

thus saith Hashem Tzva'os:

זיי וועלן בויען, אוּן איך וועל צעשטערן,
zei veln boien, un ich vel tseshtern,
they will build, and I will destroy,

They may build, but I will throw down;

אוּן מע וועט זיי רופן דער גְעמַארק
un me vet zei rufn der gemark
and one will call them the territory

and they shall call them, Gevul Rishah *(territory of wickedness)*,

פּוֹן שלעכטיקייט,
fun shlechtikeit,
of wickedness

and the people against whom Hashem hath indignation ad olam *(for ever)*.

און דאָס פֹאָלק וואָס ה׳ האָט פֿאַרשאָלטן
farsholten hot Hashem vos folk dos un
cursed has Hashem that people the and
אויף אייביק.
eibik oif
ever for

[5] And your eyes shall see,

ה׳ און אייַערע אויגן וועלן זען,
zen veln oign aiere un
see will eyes your and

and ye shall say:

און איר וועט זאָגן:
zogn vet ir un
say will you and

Hashem is gadol *(great)* even beyond the Gevul Yisroel.

ה׳ איז גרויס אַריבער דעם גרענעץ פֿון
fun gemark dem ariber grois iz Hashem
of border the beyond great is Hashem
ישׂראל.
Yisroel
Israel

[6] A ben honoreth his av,

א זון גיט כּבֿוד אַ פֿאָטער,
foter a koved git zun a
father a honor gives son a

and an eved his adon;

און אַ קנעכט זײַן האַר;
har zain knecht a un
lord his servant a and

if then I be an Av,

איז אויב איך בין אַ פֿאָטער,
foter a bin ich oib iz
father a am I if it is

where is Mine honor?

וווּ איז מײַן כּבֿוד?
koved main iz vu
honor my is where

And if I be Adonim,

און אויב איך בין אַ האַר,
har a bin ich oib un
lord a am I if and

where is My reverence?

וווּ איז די מורא פֿאַר מיר?
mir far moire di iz vu
me before fear the is where

saith Hashem Tzva'os unto you, O kohanim,

זאָגט ה׳ צבֿאות צו אײַך, כֹּהנים,
koyanim aich tsu Tseva'ot Hashem zogt
kohanim you to of hosts Hashem says

that despise My Name.

וואָס זײַט מבֿזה מײַן נאָמען.
nomen main mevaze zait vos
name my despise are who

But ye say: Wherein have we despised Thy name?

און איר זאָגט: מיט וואָס זינען מיר מבֿזה
mevaze mir zainen vos mit zogt ir un
despising we are what with say you and
דײַן נאָמען?
nomen dain
name your

[7] Ye offer lechem mego'al *(defiled food)* upon Mine mizbe'ach;

ז איר ברענגט אויף מײַן מזבח אומווערדיקע
umverdike mizbeyech main oif brengt ir
unworthy altar my on bring you
שפּײַז.
shpaiz
food

and ye say: Wherein have we defiled Thee?

און איר זאָגט: מיט וואָס האָבן מיר דיך
un ir zogt mit vos hobn mir dich
and you say with what have we you(SG)
פֿאַראומווערדיקט?
farumverdikt
desecrated

In that ye say: The shulchan of Hashem is to be despised.

מיט אייַער זאָגן : דער טיש פֿון ה
mit aier zogn der tish fun Hashem
with your saying the table of food of Hashem
איז נימאס .
iz nimes
is despised

8 And when ye offer the blind animal for sacrifice,

ח און אַז איר ברענגט אַ בלינדס קָרבָּן צו
un az ir brengt a blinds korben tsu
and when you bring a blind korban to
שלאַכטן,
shlachtn
sacrifice

is it not rah?

איז קיין בייז נישט!
iz kein beiz nisht
is there any evil not

And when ye offer the lame and diseased,

און אַז איר ברענגט אַ הינקעדיקס און אַ קראַנקס,
un az ir brengt a hinkediks un a kranks
and when you bring a lame one and a sick one

is it not rah?

איז קיין בייז נישט!
iz kein beiz nisht
is any evil not

Offer it now unto thy governor;

געבן עס אַקאָרשט צו דיין פֿירשט,
genen es akorsht tsu dain firsht
bring close it now to your prince

will he be pleased with thee,

צי ער וועט דיך באַווילקן,
tsi er vet dich bavilikn
whether he will you(SG) accept

or receive thee?

אָדער וועט דיך אויפֿנעמען?
oder vet dich oifnemen
or will you(SG) receive

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
zogt Hashem Tseva'ot
says Hashem of hosts

9 And now, I pray you, beseech G-d

ט און אַצונד בעט אַקאָרשט ביי אֵל ,
un atsund bet akorsht bai El
and now ask just by G-d

that He will be gracious unto us;

ער זאָל אונדז לייטזעליקן !
er zol undz laitzelikn
he should us take pity on

with such offerings from your hand,

דורך אייַער האַנט איז דאָס געשען ;
durch aier hant iz dos geshen
through your hand is this happened

will He receive you?

קען ער אויפֿנעמען דעם פּנים פֿון עמיצן פֿון אייַך?
ken er oifnemen dem ponem fun emitsn fun aich
can he accept the face of anyone from you

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
zogt Hashem Tseva'ot
says Hashem of hosts

[10] Who is there even among you that would shut the dlatayim of the Beis Hamikdash

י וואָלט גאָר ווער פֿון אייך צושליסן
tsushlisen aich fun ver gor volt
close you from who even would
, די טירן
tirn di
doors the

so that eish would not be kindled on Mine mizbe'ach in vain?

און איר זאָלט נישט אָנצינדן פֿייַער אויף
oif faier ontsindn nisht zolt ir un
on fire kindle not should you and
! אומזיסט מזבח מיַן
umzist mizbeyech main
for nothing altar my

There is no chefetz *(pleasure)* to Me with you,

איך וויל אייַך נישט האָבן,
hobn nisht aich vil ich
have not you want I

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

neither will I accept a minchah at your hand.

און וועל נישט באַווילקן קיין קָרבָּן
korben kein bavilikn nisht vel un
korban any accept not will and
.פֿון אייַער האַנט
hant aier fun
hand your from

[11] For from the rising of the shemesh even unto the going down of the same

יא וואָרעם פֿון אויפֿגאַנג פֿון דער זון
zun der fun oifgang fun vorem
sun the of rising from because
און ביז איר אונטערגאַנג
untergang ir biz un
setting its unto and

My name shall be gadol among the Goyim;

איז מיַן נאָמען גרויס צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn grois nomen main iz
nations the among great name my is

and in every place incense shall be offered unto My name,

און אין איטלעכן אָרט וועט ווייַרעך
vairech vert ort itlechn in un
incense shall be place every in and
געבראַכט צו מיַן נאָמען
nomen main tsu gebracht
name my to brought

and a minchah tehorah;

און שפּייַזאָפּפֿער ריינע;
reine shpaizopfer un
pure minchah and

for My name shall be gadol among the Goyim,

ווייַל מיַן נאָמען איז גרויס צווישן
tsvishn grois iz nomen main vail
among great is name my because
די פֿעלקער,
felker di
nations the

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[12] But ye have committed chillul Hashem *(desecration of the Name)*, in that ye say:

יב און איר פֿאַרשוועכט אים מיט אייַער זאָגן :
zogn aier mit im farshvecht ir un
saying your with it profaned you and

The shulchan Adonoi is mego'al *(defiled)*;

דער טיש פֿון אֲדֹנָי איז אומווערדיק,
umverdik iz Adonoi fun tish der
unworthy is Adonoi of table of food the

and the fruit, even the food thereof, is contemptible.

און זײַן פֿרוכט, זײַן שפּײַז, איז נימאס .
nimes iz shpaiz zain frucht zain un
despised is food his fruit his and

13 Ye said also: Hinei, what a burden it is!

יג און איר זאָגט: זע , וואָס פֿאַר אַ טירחא!
tirch a far vos ze zogt ir un
burden a for what behold say you and

And ye have sniffed scornfully at it,

און איר בלאָזט דערויף ,
deroif blozt ir un
thereon blow you and

saith Hashem Tzva'os;

זאָגט ה צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

and ye brought that which was injured,

און איר ברענגט אַ געגזלט,
gegzlt a brengt ir un
stolen a bring you and

and the lame, and the diseased;

און אַ הינקעדיקס און אַ קראַנקס;
kranks a un hinkediks a un
sick one a and lame one a and

thus ye brought a minchah;

און אַז איר ברענגט דעם קָרְבָּן ,
korben dem brengt ir az un
korban the bring you when and

should I accept this of your hand?

זאָל איך אים באַווילקן פֿון אײַער האַנט?
hant aier fun bavilikn im ich zol
hand your from accept it I shall

saith Hashem.

זאָגט ה .
Hashem zogt
Hashem says

14 But cursed be the nokhel *(cheat, swindler, charlatan)*, which hath in his flock a male,

יד און פֿאַרשאָלטן זאָל זײַן דער ליסטיקער,
listiker der zain zol farsholten un
crafty one the be shall cursed and

וואָס אין זײַן סטאַדע איז דאָ אַ זָכָר ,
zocher a do iz stade zain in vos
male a there is flock his in who

and voweth, and sacrificeth unto Hashem the one being blemished;

און ער איז מנדר און שלאַכט אַ
a shlacht un mender iz er un
a sacrifices and vow is he and

געפֿעלערטס צו אֲדֹנָי ;
Adonoi tsu gefelerts
Adonoi to defective one

for I am a Melech Gadol,

וואָרעם אַ גרויסער קיניג בין איך,
ich bin kinig groiser a vorem
I am king great a because

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

and My name is to be feared among the Goyim.

און מײַן נאָמען איז פֿאַרכטיק צווישן
tsvishn forchtik iz nomen main un
among awesome is name my and

די פֿעלקער.
felker di
nations the

2 And now, O ye kohanim, this mitzvah is for you:

ב און אַצונד , צו אײַך איז דער דאָזיקער אָנזאָג , איר
un atsund , tsu aich iz der doziker onzog , ir
and now , to you is the this command , you

כהנים :
koyanim
kohanim

[2] If ye will not hear,

ב אויב איר וועט נישט צוהערן ,
oib ir vet nisht tsuhern ,
if you will not listen ,

and if ye will not take it to lev,

און אויב איר וועט נישט אַרײַננעמען אין האַרצן ,
un oib ir vet nisht arainnemen in hartsn ,
and if you will not take in heart ,

to give kavod unto My name,

צו געבן כּבֿוד צו מײַן נאָמען ,
tsu gebn koved tsu main nomen ,
to give honor to my name ,

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה׳ צבֿאות ,
zogt Hashem Tseva'ot ,
says Hashem of hosts ,

I will even send a me'erah *(curse)* upon you,

וועל איך אָנשיקן אויף אײַך אַ קללה ,
vel ich onshikn oif aich a klole ,
will I send upon you a curse ,

and I will curse your brakhot; yea,

און איך וועל פֿאַרשילטן אײַערע גערעטענישן ,
un ich vel farshiltn aiere geretenishn ,
and I will curse your produce ,

I have cursed them already,

יאָ , איך טו זיי פֿאַרשילטן ,
yo , ich tu zei farshiltn ,
yes , I do them curse ,

because ye do not take it to lev.

ווײַל איר נעמט נישט צום האַרצן .
vail ir nemt nisht tsum hartsn .
because you take not to the heart .

[3] Hineni, I am rebuking your zera,

ג זעט, איך וועל אָנשרײַען בײַ אײַך אויף דער זריעה ;
zet , ich vel onshraien bai aich oif der zerie ;
see , I will rebuke by you on the seed ;

and I will spread dung upon your faces,

און איך וועל צעשיטן מיסט אויף אײַערע פּנימער ,
un ich vel tseshitn mist oif aiere penemer ,
and I will scatter dung on your faces ,

even the dung of your chagim;

דעם מיסט פֿון אײַערע יום-טובֿ-קָרבֿנות ;
dem mist fun aiere yom-tov-korbones ;
the dung of your festival offerings ;

and it will take you away with it.

און מע וועט אײַך אַוועקטראָגן מיט אים .
un me vet aich avektragen mit im .
and one will carry away you with it .

[4] And ye shall have da'as

ד און איר וועט וויסן
un ir vet visen
and you will know

that I have sent this mitzvah unto you,

אַז איך האָב אײַך געשיקט דעם דאָזיקן אָנזאָג ,
az ich hob aich geshikt dem dozikn onzog ,
that I have sent you the this command ,

that My brit might continue with Levi,

כּדי מײַן ברית זאָל בלײַבן מיט לֵוִי ,
kedei main bris zol blaibn mit Levi ,
so that my covenant shall remain with Levi ,

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה׳ צבֿאות .
zogt Hashem Tseva'ot .
says Hashem of hosts .

[5] My brit was with him of chayyim and shalom;

ה מײַן ברית איז מיט אים געווען אויף לעבן און פֿריד,
main bris iz mit im geven oif lebn un frid
my covenant is with him been for life and peace

and I gave them to him

און איך האָב זיי אים געגעבן,
un ich hob zei im gegebn
and I have them him given

that he might fear Me; so he feared Me,

אויף מורא, און ער האָט פֿאַר מיר מורא געהאַט,
oif moire un er hot far mir moire gehat
for fear and he has for me fear had

and stood in reverence before My name.

און פֿאַר מײַן נאָמען האָט ער געאַנגסט.
un far main nomen hot er geangst
and for my name has he feared

[6] Torat emes was in his mouth,

ו די תּורה פֿון אמת איז געווען אין זײַן מויל,
di toyre fun emes iz geven in zain moil
the Torah of truth is been in his mouth

and iniquity was not found on his lips:

און קיין אומרעכט האָט זיך נישט געפֿונען אויף זײַנע לִיפּן;
un kein umrecht hot zich nisht gefunen oif zaine lipn
and any injustice has self not found on his lips

he walked with Me in shalom and yashrus,

אין פֿריד און אין רעכטפֿאַרטיקייט איז ער מיט מיר געגאַנגען,
in frid un in rechtfartikeit iz er mit mir gegangen
in peace and in righteousness is he with me having gone

and did turn rabbim *(many)* away from avon *(iniquity)*.

און פֿיל האָט ער אָפּגעקערט פֿון זינד.
un fil hot er opgekert fun zind
and many has he turned away from sin

[7] For the kohen's lips should preserve da'as,

ז וואָרעם די ליפּן פֿון כהן דאַרפֿן היטן קענטשאַפֿט,
vorem di lipn fun koyen darfn hitn kenshaft
because the lips of kohen need keep a watch over knowledge

and they should seek torah at his mouth:

און די תּורה דאַרף מען זוכן פֿון זײַן מויל,
un di toyre darf men zuchn fun zain moil
and the Torah needs one seek from his mouth

for he is the malach Hashem Tzva'os.

ווײַל דער שליח פֿון ה צבָאוֹת איז ער.
vail der sheliech fun Hashem Tseva'ot er iz
because the messenger of Hashem of hosts he is

[8] But ye are departed out of HaDerech;

ח אָבער איר האָט זיך אָפּגעקערט פֿון וועג,
ober ir hot zich opgekert fun veg
but you have self turned away from way

ye have caused rabbim to fall into a michshol *(stumbling block)* at the torah *(teaching)*;

איר האָט געמאַכט שטרויכלען פֿיל אין דער תּורה,
ir hot gemacht shtroichlen fil in der toyre
you have made stumble many in the Torah

ye have corrupted the Brit of Levi,

איר האָט פֿאַרדאָרבן דעם ברית פֿון לֵוִי ,
Levi fun bris dem fardorben hot ir
Levi of covenant the corrupted have you

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[9] Therefore have I also made you

ט דערום האָב איך אויך אײַך געמאַכט
gemacht aich oich ich hob derum
made you also I have therefore

contemptible and shefalim before kol HaAm

ניבֿזה און שָׁפָל בײַ דעם גאַנצן פֿאָלק ,
folk gantsn dem bai shofl un nivze
people whole the by low and despised

because ye have not been shomrim of darkhei of Me,

וועדליק ווי איר היט נישט מײַנע
maine nisht hit ir vi vedlik
my not watch over you how according to

וועגן ,
vegen
ways

but have shown partiality in torah.

און שאַנעווועט מענטשן אין געזעץ.
gezets in mentshn shanevet un
law in men respect and

[10] Have we not all Av Echad?

י איז נישט איין פֿאָטער בײַ אונדז אַלעמען?
alemen undz bai foter ein nisht iz
all us by father one not is

Hath not El Echad created us?

האָט אונדז נישט איין אֵל באַשאַפֿן?
bashafn El ein nisht undz hot
created G-d one not us has

Why do we commit chillul Brit Avoteinu

פֿאַר וואָס זאָלן מיר פֿעלשן אײנער אָן
on einer felshn mir zoln vos far
without one be unfaithful we shall what for

אַנדערן ,
andern
another

by every man breaking faith with his brother?

צו פֿאַרשוועכן דעם ברית פֿון אונדזערע עלטערן?
eltern undzere fun bris dem farshvechn tsu
fathers our of covenant the profane to

[11] Yehudah hath broken faith,

יא געפֿעלשט האָט יהודה ,
Yehudah hot gefelsht
Yehudah has been unfaithful

and a toeva *(abomination)* is committed

און אומווערדיקייט איז געטאָן געוואָרן
gevorn geton iz umverdikeit un
become done is unworthiness and

in Yisroel and in Yerushalayim;

אין יִשְׂרָאֵל און אין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim in un Yisroel in
Yerushalayim in and Yisroel in

for Yehudah hath committed chillul against

וואָרעם פֿאַרשוועכט האָט יהודה
Yehudah hot farshvecht vorem
Yehudah has profaned because

the Beis Hamikdash Hashem loves,

די הייליקייט פֿון ה וואָס ער האָט ליב געהאַט,
gehat lib hot er vos Hashem fun heilikeit di
had love has he that Hashem of holiness the

by marrying the bat el nekhar.

און האָט באַמאַנט די טאָכטער פֿון אַ פֿרעמדן ג-ט.
G-t fremdn a fun tochter di bamant hot un
G-d foreigner a of daughter the married has and

[12] May Hashem cut off from the ohalim of Ya'akov the man that doeth this,

יב ה וועט פֿאַרשניידן ביי דעם מאַן וואָס
vos man dem bai farshnaidn vet Hashem
who man the by cut off will Hashem

טוט דאָס,
dos tut
this does

being awake and aware,

אַ רופֿער און ענטפֿערער פֿון די געצעלטן פֿון יעקבֿ ,
Yaakov fun getseltn di fun entferer an un rufer a
Yaakov of tents the from answerer an and caller a

yet who offereth a minchah unto Hashem Tzva'os.

און דעם וואָס ברענגט אַ קָרבָּן צו
tsu korben a brengt vos dem un
to korban a brings who the one and

ה צבָּאוֹת .
Tseva'ot Hashem
of hosts Hashem

[13] And this too have ye done,

יג און צווייטנס טוט איר אָט וואָס:
vos ot ir tut tsveitns un
what this you does secondly and

covering the mizbe'ach of Hashem with tears,

איר באַדעקט דעם מזבח פֿון ה
Hashem fun mizbeyech dem badekt ir
Hashem of altar the cover you

מיט טרערן.
trern mit
tears with

with weeping, and with crying out,

מיט געווין און מיט זיפֿצעניש ,
ziftsenish mit un gevein mit
sighing with and weeping with

because that He regardeth not the minchah any more,

ביז ער קען זיך מער נישט קערן
kern nisht mer zich ken er biz
turn not more self can he until

צום קָרבָּן ,
korben tsum
korban to the

nor receiveth it with ratzon *(good will)* at your hand.

און אים אָננעמען מיט באַווילקונג
bavilikung mit onnemen im un
favor with accept it and

פֿון אייַער האַנט.
hant aier fun
hand your from

[14] Yet ye say: Wherefore?

יד און איר זאָגט: פֿאַר וואָס? –
vos far zogt ir un
what for say you and

Because Hashem hath been ed *(witness)*

ווייַל ה איז עדות
eides iz Hashem vail
witness is Hashem because

between thee and the wife of thy youth,

צווישן דיר און דער וויַב פֿון דיַין יוגנט ,
yugnt dain fun vaib der un dir tsvishn
youth your of wife the and you(SG) between

against whom thou hast dealt treacherously, breaking faith:

וואָס דו האָסט געפֿעלשט אָן איר,
ir on gefelsht host du vos
her on been unfaithful have you whom

yet is she thy chaveret,

הגם זי איז דיַין חבֿרטע ,
chaverte dain iz zi hagam
companion your is she although

and the wife of thy brit.

און די ווײַב פֿון דײַן ברית .
bris dain fun vaib di un
covenant your of wife the and

15 And did not Hashem make echad?

טו און קיין איינער וועט דאָס נישט טאָן
ton nisht dos vet einer kein un
do not this will one any and

And the remnant of the ruach is Hashem's.

וואָס האָט אַן איבערבלײַב פֿון גײַסט.
gaist fun iberblaib an hot vos
spirit of remnant a has who

And why echad?

וואָרעם וואָס פֿאַרלאַנגט יעטוועדער איינער?
einer yetveder farlangt vos vorem
one every demands what because

That He might seek zera Elohim.

אַ זאָמען פֿון אלקים .
Elokim fun zomen a
G-d from seed a

Therefore be shomer of your ruach,

דערום זאָלט איר זײַן אָפּגעהיט אין אײַער גײַסט,
gaist aier in opgehit zain ir zolt derum
spirit your in careful be you shall therefore

and let none deal treacherously against the wife of his youth.

און אָן דער ווײַב פֿון זײַן יוגנט זאָל
zol yugnt zain fun vaib der on un
shall youth his of wife the against and

מען נישט פֿעלשן .
felshn nisht men
be unfaithful not one

16 For Hashem Elohei Yisroel saith

טז וואָרעם איך האָב פֿײַנט שיידונג ,
sheidung faint hob ich vorem
divorce hate have I because

that He hateth putting away:

זאָגט ה׳ אלוקי ישׂראל,
Yisroel Elokei Hashem zogt
Yisroel the G-d of Hashem says

for it covereth one's garment with chamas *(violence)*,

און דעם וואָס באַדעקט זײַן קלייד
kleid zain badekt vos dem un
garment his covers who the one and

מיט אומרעכט,
umrecht mit
injustice with

saith the Hashem Tzva'os:

זאָגט ה׳ צבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

therefore, be shomer of your ruach,

דערום זאָלט איר זײַן אָפּגעהיט אין
in opgehit zain ir zolt derum
in careful be you shall therefore

אײַער גײַסט,
gaist aier
spirit your

that ye deal not treacherously, breaking faith.

אַז איר זאָלט נישט פֿעלשן .
felshn nisht zolt ir az
be unfaithful not shall you that

17 Ye have wearied Hashem with your devarim.

יז איר האָט מיד gemacht מיט ה׳
mit Hashem gemacht mid hot ir
with Hashem made weary have you

אײַערע רייד ,
reid aiere
words your

Yet ye say: Wherein have we wearied Him?

און איר זאָגט: מיט וואָס האָבן מיר מיד געמאַכט?
gemacht mid mir hobn vos mit zogt ir un
made weary we have what with say you and

When ye say: Everyone that doeth rah

מיט אײַער זאָגן : איטלעכער וואָס טוט בייז,
beiz tut vos itlecher zogn aier mit
evil does who every saying your with

is tov in the sight of Hashem,

איז גוט אין די אויגן פֿון ה׳,
Hashem fun oign di in gut iz
Hashem of eyes the in good is

and in them Hashem finds chafetz;

און זיי וויל ער האָבן;
hobn er vil zei un
have he wants them and

or: Where is Elohei HaMishpat?

אָדער, ווו איז דער אלקים פֿון גערעכטיקייט?
gerechtikeit fun Elokim der iz vu oder
righteousness of G-d the is where or

3 Hineni, I will send malachi,

ג זע, איך שיק מײַן שליח,
sheliech main shik ich ze
messenger my send I behold

and he shall prepare the Derech before me:

און ער וועט אָפּראַמען דעם וועג פֿאַר מיר,
mir far veg dem opramen vet er un
me for way the clear will he and

and HaAdon *(the L-rd)* [Moshiach], whom ye seek,

און פּלוצלינג וועט קומען צו זײַן הֵיכל
heichl zain tsu kumen vet plutsling un
temple his to come will suddenly and

shall suddenly come to His Heikhal,

הָאָדוֹן וועמען איר זוכט;
zucht ir vemen HaAdon
seek you whom HaAdon

even the Malach HaBrit, in whom ye have chafetz *(delight)*:

און דער שליח פֿון ברית וועמען
vemen bris fun sheliech der un
whom covenant of messenger the and

איר באַגערט,
bagert ir
desires you

hinei, He is coming, saith Hashem Tzva'os.

אָט קומט ער, זאָגט ה׳ צבָאוֹת.
Tseva'ot Hashem zogt er kumt ot
of hosts Hashem says he comes here

[2] But who may abide the Yom Bo'o *(day of His coming)*?

ב און ווער קען אויסהאַלטן דעם טאָג
tog dem oishaltn ken ver un
day the endure can who and

פֿון זײַן קומען?
kumen zain fun
coming his of

Who shall stand when He appeareth?

און ווער איז דער וואָס קען באַשטיין,
bashtein ken vos der iz ver un
stand can who the is who and

ווען ער באַווײַזט זיך?
zich bavaizt er ven
self appears he when

For He is like a refiner's eish,

ווָאָרעם ער איז ווי פֿײַער פֿון דעם שמעלצער,
shmeltser dem fun faier vi iz er vorem
smelter the of fire like is he because

and like fullers' soap:

און ווי לויג פֿון וועשער.
vesher fun loig vi un
washer of lye like and

[3] And He shall sit as a refiner and purifier of kesef;

ג און ער וועט זיצן ווי אַ שמעלצער און
un shmeltser a vi zitsn vet er un
and smelter a like sit will he and

אַ ריניקער פֿון זילבער,
zilber fun reiniker a
silver of purifier a

and He shall purify the Bnei Levi,

און וועט ריניקן די קינדער פֿון לֵוִי ,
Levi fun kinder di reiniken vet un
Levi of children the purify will and

and purge them as zahav and kesef,

און זיי לייטערן ווי גאָלד און ווי זילבער;
zilber vi un gold vi laitern zei un
silver like and gold like refine them and

that they may offer unto Hashem

און זיי וועלן ברענגען צו ה
Hashem tsu brengen veln zei un
Hashem to bring will they and

an offering in tzedakah.

קָרְבָּנוֹת אין גערעכטיקייט .
gerechtikeit in korbones
righteousness in offerings

[4] Then shall the offering of Yehudah and Yerushalayim

ד און אָנגענעלייגט וועט זיין ביי ה
Hashem bai zain vet ongeleigt un
Hashem by be will pleasant and

be pleasing unto Hashem,

דער קָרְבָּן פֿון יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim un Yehudah fun korben der
Yerushalayim and Yehudah of korban the

as in the yamei olam *(days of old)*,

ווי אין די טעג פֿון אַמאָל,
amol fun teg di in vi
once of days the in like

and as in shanim kadmoniyyot *(former years)*.

און ווי אין פֿאַרצייטיקע יאָרן .
yorn fartsaitike in vi un
years ancient in like and

[5] And I will come near to you for mishpat;

ה און איך וועל גענענען צום משפּט
mishpot tsum genenen vel ich un
judgment to the approach will I and

אויף אייַך,
aich oif
you upon

and I will be a swift ed *(witness)*

און איך וועל זיין אַ שנעלער עדות ,
eides shneler a zain vel ich un
witness swift a be will I and

against the mekhashfim *(sorcerers)*, and against the mena'afim *(adulterers)*,

אַקעגן די מכשפֿים , און אַקעגן
akegn un mechashfim di akegn
against and sorcerers the against

די נואָפֿים ,
nofim di
adulterers the

and against false swearers,

און אַקעגן די וואָס שווערן פֿאַלש,
falsh shvern vos di akegn un
false swear who the ones against and

and against those that oppress the hireling in his wages,

און אַקעגן די וואָס רויבן דעם
dem roibn vos di akegn un
the rob who the ones against and

לוינאַרבעטער פֿון זיין לוין ,
loin zain fun loinarbeter
wage his from wage worker

the almanah *(widow)*, and the fatherless,
די אַלמנה און דעם יתום ,
yosem dem un almone di
fatherless the and widow the

and that turn aside the ger from his right,
און קריוודען דעם פרעמדן ,
fremdn dem krivden un
stranger the wrong and

and fear not Me,
און האָבן נישט קיין מורא פַאר מיר,
mir far moire kein nisht hobn un
me before fear any not have and

saith Hashem Tzva'os.
זאָגט ה צבָּאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[6] For I am Hashem, I change not;
[ו] אָבער איך ה׳ ענדער זיך נישט,
nisht zich ender Hashem ich ober
not self change Hashem I but

therefore ye Bnei Ya'akov are not consumed.
און איר קינדער פון יעקבֿ וועט נישט פַארלענדט ווערן .
vern farlendt nisht vet Yaakov fun kinder ir un
become consumed not will Yaakov of children you and

[7] Even from the yamei avoteichem
[ז] פון די טעג פון אייַערע עלטערן אָן
on eltern aiere fun teg di fun
on fathers your of days the from

ye are gone away from Mine chukkim,
האָט איר זיך אָפגעקערט פון מיַינע געזעצן ,
gezetsn maine fun opgekert zich ir hot
laws my from turned away self you have

and have not been shomer over them.
און זיי נישט געהיט ;
gehit nisht zei un
guarded not them and

Return unto Me, and I will return unto you,
קערט אייַך אום צו מיר, און איך וועל
vel ich un mir tsu um aich kert
will I and me to back yourselves turn
זיך אומקערן צו אייַך,
aich tsu umkeren zich
you to return self

saith Hashem Tzva'os.
זאָגט ה צבָּאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

But ye said: Wherein shall we return?
אָבער איר זאָגט: וועגן וואָס זאָלן מיר זיך אומקערן?
umkeren zich mir zoln vos vegen zogt ir ober
return selves we shall what about say you but

[8] Will a man rob G-d?
[ח] צי דאַרף אַ מענטש באַרויבן אלקים ,
Elokim baroibn mentsh a darf tsi
G-d rob man a needs whether

Yet ye have robbed Me.
וואָס איר באַרויבט מיך ?
mich baroibt ir vos
me rob you what

But ye say: Wherein have we robbed Thee?
און איר זאָגט: אין וואָס באַרויבן מיר דיך ?
dich mir baroibn vos in zogt ir un
you(SG) we rob what in say you and

In ma'aser *(tithes)* and terumah *(offerings, contributions)*.
אין דעם מעשׂר און דער אָפשיידונג .
opsheidung der un maiser dem in
offering the and tithe the in

[9] Ye are cursed with a me'erah *(curse)*;
[ט] איר זייַט מיט אַ קללה פַארשאָלטן,
farsholten klole a mit zait ir
cursed curse a with are you

for ye have robbed Me,

פֿון דעסט וועגן באַרויבט
baroibt vegen dest fun
rob because of nevertheless from

איר מיך ,
mich ir
me you

even this whole Goy *(nation)*.

דאָס גאַנצע פֿאָלק .
folk gantse dos
people whole the

[10] Bring ye kol hama'aser *(all the tithes)* into the Beis HaOtzar *(House of the Treasury)*,

ברענגט דעם גאַנצן מעשׂר אין שאַצהויז ,
shatshoiz in maiser gantsn dem brengt
treasury into tithe entire the bring

that there may be teref *(food)* in Mine Beis,

און זאָל זיין שפּיַז אין מיין הויז ,
hoiz main in shpaiz zain zol un
house my in food be shall and

and prove Me now herewith,

און פּרווט מיך אַקאָרשט דערמיט ,
dermit akorsht mich pruvet un
with this now me test and

saith Hashem Tzva'os,

זאָגט ה צבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

if I will not open you the windows of Shomayim,

אויב איך וועל אייַך נישט עפֿענען די
di efenen nisht aich vel ich oib
the open not you will I if

פֿענצטער פֿון הימל ,
himel fun fentster
heaven of windows

and pour you out a brocha,

און וועל אייַך נישט אַראָפּגיסן אַ ברכה
broche a aropgisn nisht aich vel un
blessing a pour down not you will and

that there shall not be room enough to receive it.

ביז איבער גענוג .
genug iber biz
enough over until

[11] And I will rebuke the devourer for your sakes,

יא און איך וועל אָנשרייַען פֿון אייַערטוועגן
aiertvegn fun onshraien vel ich un
your account for rebuke will I and

אויף דעם פֿאַרצערער,
fartserer dem oif
devourer the upon

and he shall not destroy the p'ri ha'adamah;

און ער וועט אייַך נישט פֿאַרוויסטן די
di farvistn nisht aich vet er un
the destroy not you will he and

פֿרוכט פֿון דער ערד ,
erd der fun frucht
earth the of fruit

neither shall your gefen cast her fruit before the time in the sadeh,

און אייַער וויַנשטאָק וועט נישט פֿאַרוואַרפֿן
farvorfen nisht vet vainshtok aier un
cast off not will vine your and

אין פֿעלד,
feld in
field in

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[12] And kol HaGoyim shall call you blessed;

יב און אַלע פֿעלקער וועלן אײַך שאַצן גליקלעך,
gliklech shatsn aich veln felker ale un
happy deem you will nations all and

for ye shall be an Eretz Chefetz,

וואָרעם איר וועט זײַן אַ געוויינטשט לאַנד,
land gevintsht a zain vet ir vorem
land blessed a be will you because

saith Hashem Tzva'os.

זאָגט ה צבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[13] Your devarim have been harsh against Me,

יג פֿאַרשײַט זײַנען אײַערע רײד קעגן מיר,
mir kegen reid aiere zainen farshait
me against words your are harsh

saith Hashem. Yet ye say:

זאָגט ה . און איר זאָגט:
zogt ir un Hashem zogt
say you and Hashem says

What have we spoken so much against Thee?

וואָס האָבן מיר גערעדט אַקעגן דיר ?
dir akegn geredt mir hobn vos
you(SG) against spoken we have what

[14] Ye have said: Avod Elohim is vain;

יד איר האָט געזאָגט: אומזיסט איז דינען אלקים ,
Elokim dinen iz umzist gezogt hot ir
G-d serving is for nothing said have you

and what profit is it that we have been shomer over His mishmeret,

און וואָס קומט אַרויס אַז מיר האָבן
hobn mir az arois kumt vos un
have we that out comes what and

געהיט זײַן היטונג,
hitung zain gehit
charge his kept

and that we have walked as mourners

און אַז מיר זײַנען אומגעגאַנגען פֿינצטער
fintster umgegangen zainen mir az un
dark gone are we that and

before Hashem Tzva'os?

פֿון וועגן ה צבָאוֹת ?
Tseva'ot Hashem vegen fun
of hosts Hashem account of on

[15] And now we call the zedim *(proud)* happy;

טו איז, אַצונד שאַצן מיר גליקלעך די
di gliklech mir shatsn atsund iz
the happy we deem now is

מוטוויליקע;
mutvilike
arrogant

yea, they that work rishah *(wickedness)* are set up;

יא , אויפֿגעריכט געוואָרן זײַנען די
di zainen gevorn oifgericht yo
the ones are become built up yes

וואָס טוען שלעכטס,
shlechts tuen vos
evil do who

yea, they that tempt Elohim even go free.

יא , זיי האָבן געפּרוווט אלקים , און
un Elokim gepruvet hobn zei yo
and G-d tested have they yes

זײַנען אַנטרונען געוואָרן .
gevorn antrunen zainen
become escaped are

[16] Then they that feared Hashem

טז דענס מאָל האָבן די פֿאַרכטיקע פֿון ה
Hashem fun forchtike di hobn mol dens
Hashem of fearful the have time then

spoke often one to another;
געדעדט איינער צום אַנדערן,
andern tsum einer geredt
other to the one spoken

and Hashem paid heed, and heard it,
און ג-ט האָט פֿאַרנומען און צוגעהערט,
tsugehert un farnumen hot G-t un
listened and heeded has G-d and

and a Sefer Zikaron *(book of remembrance)* was written before Him
און אַ בוך פֿון דערמאָנונג איז אָנגעשריבן
ongeshriben iz dermonung fun buch a un
written is remembrance of book a and
געווארן ביי אים,
im bai gevorn
him by become

for them that feared Hashem,
פֿאַר די וואָס פֿאָרכטן ה׳,
Hashem forchtn vos di far
Hashem be in dread who the ones for

and that meditated upon Shmo *(His Name)*.
און טראַכטן אָן זײַן נאָמען.
nomen zain on trachtn un
name his on think on and

17 And they shall be Mine,
יז און זיי וועלן מיר זײַן אַ טײַער אייגנס,
eigens taier a zain mir veln zei un
possession precious a be me will they and

saith Hashem Tzva'os,
זאָגט ה׳ צבָאוֹת,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

in that Yom when I make up My segullah *(special treasure, possession)*;
אין דעם טאָג וואָס איך באַשער;
basher ich vos tog dem in
ordain I that day the in

and I will spare them,
און איך וועל זיך דערבאַרעמען אויף זיי,
zei oif derbaremen zich vel ich un
them on have mercy self will I and

as a man spareth his own ben haoved oto *(son that serveth him)*.
ווי אַ מאַן דערבאַרעמט זיך אויף זײַן
zain oif zich derbaremt man a vi
his on self has mercy man a as
זון וואָס דינט אים.
im dint vos zun
him serves who son

18 Then shall ye return,
יח און איר וועט ווידער איינזען
ainzen vider vet ir un
see again will you and

and discern between the tzaddik and the rasha,
צווישן דעם צדיק און דעם רשע,
roshe dem un tsadik dem tsvishn
wicked the and righteous the between

between oved Elohim *(him that serveth G-d)*
צווישן דעם וואָס דינט אלקים,
Elokim dint vos dem tsvishn
G-d serves who the one between

and him that serveth Him not.
און דער וואָס דינט אים נישט.
nisht im dint vos der un
not him serves who the one and

19 4:1 For, hinei, HaYom bah *(the day cometh)*,
ד.א וואָרעם זע, דער טאָג קומט,
kumt tog der ze vorem
comes day the behold because

that shall burn as an oven;
ער ברענט ווי אַן אויוון,
oivn an vi brent er
oven an like burns it

and kol zedim *(all the proud)*, yea, and all that do wickedly,
און אַלע מוטווילִיקע און אַלע וואָס טוען שלעכטס
shlechts tuen vos ale un mutvilike ale un
evil do who all and arrogant all and

shall be stubble;
וועלן זיין שטרוי,
shtroi zain veln
straw be will

and HaYom that cometh shall burn them up,
און אָנצינדן וועט זיי דער טאָג וואָס קומט ,
kumt vos tog der zei vet ontsindn un
comes that day the them will burn and

saith Hashem Tzva'os,
זאָגט ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

that it shall leave them neither shoresh *(root)* nor anaf *(branch)*.
אַז ער וועט זיי נישט איבערלאָזן
iberlozen nisht zei vet er az
leave not them will he that

אַ וואָרצל אָדער אַ צווייג .
tsvaig a oder vortsel a
branch a or root a

[20] [4:2] But unto you that fear My name shall the Shemesh Tzedakah *(sun of righteousness)* arise
ד.ב אָבער אייך, וואָס האָט מורא פַֿאַר מיין נאָמען ,
nomen main far moire hot vos aich ober
name my before fear have who you but

וועט אויפֿגיין די זון פֿון גערעכטיקייט
gerechtikeit fun zun di oifgein vet
righteousness of sun the rise will

with healing in his wings;
מיט היילונג אין אירע פֿליגלען;
fliglen ire in heilung mit
wings its in healing with

and ye shall go forth,
און איר וועט אַרויסגיין
aroisgein vet ir un
go out will you and

and grow up as calves of the stall.
און וועט שפרינגען ווי קעלבער פֿון שטאַל.
shtal fun kelber vi shpringen vet un
stall from calves like leap will and

[21] [4:3] And ye shall trample down the resha'im;
ד.ג און איר וועט צודריקן די רשעים ,
reshoim di tsudrikn vet ir un
wicked the trample will you and

for they shall be ashes under the soles of your feet
וואָרעם זיי וועלן זיין אַש אונטער
unter ash zain veln zei vorem
under ashes be will they because

אייַערע פֿוסטריט
fustrit aiere
foot sole your

in HaYom that I shall do this,
אין דעם טאָג וואָס איך באַשער,
basher ich vos tog dem in
ordain I that day the in

saith Hashem Tzva'os.
זאָגט ה צְבָאוֹת .
Tseva'ot Hashem zogt
of hosts Hashem says

[22] [4:4] Remember ye the Torat Moshe Avdi,
ד.ד געדענקט די תּורה פֿון מיין
main fun toyre di gedenkt
my of Torah the remember

קנעכט משהן ,
Mosheen knecht
Moshe servant

which I commanded unto him in Chorev for kol Yisroel,

וואָס איך האָב אים באַפוילן אין חוֹרֵב
Chorev in bafoiln im hob ich vos
Chorev in commanded him have I that

פַּאַר גאַנץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants far
Yisroel all for

with the chukkim *(statutes)* and mishpatim *(judgments)*.

חוקים און געזעצן .
gezetsn un chukkim
laws and statutes

23 4:5 Hinei,

ד.ה זעט, איך שיק צו אייַך אֵלִיָהוּ הנבֿיא ,
hanovi Eliyahu aich tsu shik ich zet
the prophet Eliyahu you to send I see

I will send you Eliyahu HaNavi

איידער עס קומט דער טאָג פֿון ה ,
Hashem fun tog der kumt es eider
Hashem of day the come it before

before the coming of the great and dreadful Yom Hashem;

דער גרויסער און דער מוֹראדיקער.
mordiker der un groiser der
fearful the and great the

24 4:6 And he shall turn the lev-avot to the banim,

ד.ו און ער וועט אומקערן דאָס האַרץ פֿון די
di fun harts dos umkeren vet er un
the of heart the return will he and

אָבֿות צו די קינדער ,
kinder di tsu avot
children the to fathers

and the lev-banim to their avot,

און דאָס האַרץ פֿון די קינדער צו זייערע אָבֿות ,
avot zeyere tsu kinder di fun harts dos un
fathers their to children the of heart the and

lest I come and strike the earth with cherem.

כּדי איך זאָל נישט קומען ,
kumen nisht zol ich kedei
come not shall I so that

און שלאָגן די ערד מיט אַ חרם .
cheirem a mit erd di shlogn un
cherem a with earth the strike and

Tehillim

תְּהִלִּים

1 Blessed is the ish that
walketh not

א
ווויל צו דעם מענטשן וואָס איז נישט געגאַנגען
voil tsu dem mentshn vos iz nisht gegangen
blessed to the man who is not gone

in the Etzah *(counsel, scheme)*
of the Resha'im,

אין דער עצה פֿון די רשעים .
in der eitse fun di reshoim
in the counsel of the wicked

nor standeth in the Derech
Chatta'im,

און אויף דעם וועג פֿון די זינדיקע, איז ער נישט געשטאַנען,
un oif dem veg fun di zindike iz er nisht geshtanen
and on the way of the sinners is he not stood

nor sitteth in the Moshav *(seat)*
of the Leitzim .

און אין דער זיצונג פֿון די שפּעטער איז ער נישט געזעסן.
un in der zitsung fun di shpeter iz er nisht gezesn
and in the sitting of the scoffers is he not seated

[2] But his delight is in the
Torat Hashem;

ב
נײַערט צו דער תּורה פֿון ה איז זײַן באַגער ,
naiert tsu der toyre fun Hashem iz zain bager
but rather to the Torah of Hashem is his longing

and in His torah doth he meditate
yomam v'lailah.

און אָן זײַן תּורה טראַכט ער טאָג און נאַכט.
un on zain toyre tracht er tog un nacht
and on his Torah meditates he day and night

[3] And he shall be like an etz planted
by the streams of mayim,

ג
און ער וועט זײַן ווי אַ בוים געפֿלאַנצט בײַ
un er vet zain vi a boim geflantst bai
and he will be like a tree planted beside

בעכן וואַסער,
bechn vaser
streams of water

that bringeth forth its p'ri
in its season;

וואָס גיט זײַן פֿרוכט אין זײַן צײַט,
vos git zain frucht in zain tsait
that gives its fruit in its time

the leaf thereof also shall not wither;

און זײַן בלאַט וועט נישט פֿאַרוועלקט;
un zain blat vet nisht farvelkt
and its leaf shall not be withered

and whatsoever he doeth
shall prosper.

און אין אַלץ וואָס ער טוט וועט ער באַגליקן.
un in alts vos er tut vet er baglikn
and in all that he does will he succeed

[4] The Resha'im are not so,

ד
נישט אַזוי זײַנען די רשעים ;
nisht azoi zainen di reshoim
not so are the wicked ones

but are like the chaff which the
ruach driveth away.

נײַערט ווי דער שפּרײַ וואָס אַ ווינט פֿאַרײַאָגט אים,
naiert vi der shprei vos a vint faryogt im
but like the chaff which a wind drives away it

[5] Therefore the Resha'im shall not
stand in the Mishpat,

ה
דערום וועלן די רשעים נישט באַשטיין
derum veln di reshoim nisht bashtein
therefore will the wicked ones not stand

, משפּט פֿאַרן
mishpot faran
judgment before the

nor Chatta'im *(sinners)* in the Adat Tzaddikim.

אוּן דִי זִינדִיקע אִין דער עדה פוֹן דִי צדיקים ,
tsadikim di fun eide der in zindike di un
righteous the of congregation the in sinners the and

[6] For Hashem knoweth the Derech Tzaddikim, but the Derech Resha'im shall perish.

[ו] ווָאַרעם ה מערקט דעם וועג פוֹן דִי צדיקים ,
tsadikim di fun veg dem merkt Hashem vorem
righteous the of way the knows Hashem because

אוּן דער וועג פוֹן דִי רשעים וועט אונטערגיין.
untergein vet reshoim di fun veg der un
go under will wicked ones the of way the and

2 Why do the Goyim rage,

ב פַאַר וואָס רודערן דִי פֹעלקער,
felker di rudern vos far
nations the rage what for

and the Amim *(peoples)* imagine a vain thing?

אוּן דִי אומות טוען ברומען אומנישט ?
umnisht brumen tuen umes di un
for nothing mutter do peoples the and

[2] The Malchei Eretz rise up in rebellion,

[ב] דִי מלכים פוֹן דער ערד שטעלן זיך אויף,
oif zich shteln erd der fun mlochim di
on selves set earth the of kings the

and the rulers take counsel together

אוּן דִי פִירשטן עצהן זיך אין איינעם
einem in zich eitsen firshtn di un
together in selves take counsel princes the and

against Hashem and against His Moshiach, saying,

אויף ה אוּן אויף זיין געזאַלבטן :
gezalbtn zain oif un Hashem oif
Anointed one his against and Hashem against

[3] Let us break their chains asunder,

[ג] לאָמיר צעריִיסן זייערע בינד ,
bind zeyere tseraisn lomir
fetters their tear apart let us

and cast away their fetters from us.

אוּן אַראָפוואַרפֿן פוֹן אונדז זייערע שטריק.
shtrik zeyere undz fun aropvarfen un
cords their us from cast off and

[4] He that sitteth enthroned in Shomayim laughs;

[ד] דער וואָס זיצט אין הימל לאַכט ,
lacht himel in zitst vos der
laughs heaven in sits who the one

Adonoi hath them in derision.

אֲדֹנָי טוט שפּעטן פוֹן זיי .
zei fun shpetn tut Adonoi
them at mock does Adonoi

[5] Then shall He speak unto them in His wrath,

[ה] דענצמאָל וועט ער רעדן צו זיי אין זיין כּעס ,
kaas zain in zei tsu redn er vet dentsmol
anger his in them to speak he will then

and distress them in His hot displeasure.

אוּן אין זיין גרימצאָרן וועט ער זיי דערשרעקן:
dershrekn zei er vet grimtsorn zain in un
terrify them he will fierce anger his in and

[6] I have set Malki *(My King)* upon Tziyon, My Har Kodesh.

[ו] דאָס האָב איך דאָך אויפֿגעשטעלט מיין מלך
melech main oifgeshtelt doch ich hob dos
king my established indeed I have this

אויף צִיוֹן מיין הייליקן באַרג .
barg heilikn main Tsiyon oif
mountain holy my Tziyon upon

[7] I will declare the chok *(decree)*:

[ז] לאָמיר דערציילן פוֹן דער באַשערונג :
basherung der fun dertseiln lomir
decree the of tell let me

Hashem hath said unto me,

ה האָט מיר געזאָגט:
gezogt mir hot Hashem
said to me has Hashem

Thou art Beni *(My Son)*;

מײַן זון ביסטו ,
bistu zun main
are you son my

HaYom *(today)* I have begotten thee.

איך האָב הײַנט דיך געבאָרן .
geborn dich haint hob ich
begotten you(SG) today have I

[8] Ask of Me, and I shall give thee the Goyim for thine nachalah,

ח בעט בײַ מיר, און איך וועל געבן פֿאַר
far felker gebn vel ich un mir bai bet
for nations give will I and me of ask

דײַן אַרב ,
arav dain
inheritance your

and the uttermost parts of ha'aretz for thy possession.

און פֿאַר דײַן אייגנטום די עקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn di eigentum dain far un
earth the of ends the possession your for and

[9] Thou shalt rule them with a shevet barzel;

ט וועסט זיי צעברעכן מיט אַן אײַזערנער רוט,
rut aizerner an mit tsebrechn zei vest
rod iron an with break them you(sg) will

thou shalt dash them in pieces like a potter's vessel.

ווי אַ טעפּערגעפֿעס זיי צעפּיצלען .
tsepitslen zei tepergefes a vi
dash in pieces them potter's vessel a like

[10] Have seichel now therefore, O ye Melachim;

י און אַצונד , איר מלכים , באַטראַכט,
batracht mlochim ir atsund un
consider kings you now and

be warned, ye Shoftei Aretz.

לאָזט אײַך לערנען, איר ריכטער פֿון דער ערד .
erd der fun richter ir lernen aich lozt
earth the of judges you learn yourselves let

[11] Serve Hashem with fear,

יא דינט ה מיט מורא ,
moire mit Hashem dint
fear with Hashem serve

and rejoice with trembling.

און שוידערט אין ציטערניש .
tsiterenish in shoidert un
trembling with rejoice and

[12] Kiss the Bar *(Ben, Son)*, lest he be angry,

יב קישט דעם זון , כדי ער זאָל נישט צערענען ,
tserenen nisht zol er kedei zun dem kisht
be angry not shall he so that son the kiss

and ye perish from the Derech,

און איר וועט אומקומען פֿון דעם וועג,
veg dem fun umkumen vet ir un
way the from perish will you and

for his wrath can flare up in a moment.

אַז זײַן כּעס וועט זיך אָנצינדן באַלד ;
bald ontsindn zich vet kaas zain az
quickly burn self will anger his when

Ashrei are all they that take refuge in him.

ווויל איז צו אַלע וואָס שיצן זיך אין אים.
im in zich shitsn vos ale tsu iz voil
him in selves take shelter who all to is blessed

א אַ מיזמור פֿון דָוִדן , ווען ער
er ven Dovidn fun mizmor a
he when Dovid of psalm a
אין אַנטלאָפֿן פֿון זיין זון אַבְשָׁלוֹמען .
Avshalomen zun zain fun antlofn iz
Avshalom son his from fled has

[1] *(A psalm of Dovid, when he fled from Avshalom bno)*

3 Hashem, how are they increased that are my foes!

ג ה , ווי פֿיל זיינען מיינע פֿיינט !
faint maine zainen fil vi Hashem
enemies my are many how Hashem

Many are they that rise up against me.

פֿיל די וואָס שטייען אָן אויף מיר!
mir oif on shteyen vos di fil
me upon against stand who the ones many

[3][2] Many there be which say of my nefesh,

ב פֿיל זאָגן אויף מיין זעל :
zel main oif zogn fil
soul my on say many

There is no yeshu'ah for him in Elohim. *Selah*

נישטאָ פֿאַר אים קיין הילף ביי אלקים . סֶלָה .
Selah Elokim bai hilf kein im far nishto
Selah G-d by help any him for there is not

[4][3] But Thou, Hashem, art a mogen around me;

ד אָבער דו ה ביסט אַ שילד פֿאַר מיר,
mir far shild a bist Hashem du ober
me for shield a are Hashem you but

my kavod, and the One who lifts up mine head.

מיין כּבֿוד און דער דערהייבער פֿון מיין קאָפּ.
kop main fun derheiber der un koved main
head my of who lifts up the one and glory my

[5][4] I cried unto Hashem with my voice,

ה מיט מיין קול טו איך רופֿן צו ה ,
Hashem tsu rufn ich tu kol main mit
Hashem to call I do voice my with

and He heard me out of His Har Kodesh. *Selah*

און ער ענטפֿערט מיר פֿון זיין הייליקן באַרג . סֶלָה .
Selah barg heilikn zain fun mir entfert er un
Selah mountain holy his from me answers he and

[6][5] I laid me down and slept;

ו איך לייג זיך און שלאָף אײַן,
ain shlof un zich leig ich
in sleep and self lie down I

I awaked, for Hashem sustains me.

איך וואַך אויף, ווײַל ה לענט מיך אונטער.
unter mich lent Hashem vail oif vach ich
under me sustains Hashem because up wake I

[7][6] I will not be afraid of ten thousands of am *(people)*,

ז איך האָב נישט מורא פֿאַר צענטויזנטן פֿאָלק ,
folk tsentoizntn far moire nisht hob ich
people ten thousands before fear not have I

that have set themselves against me round about.

וואָס האָבן רונד אַרום זיך אָנגעזעצט אויף מיר.
mir oif ongezetst zich arum rund hobn vos
me upon encamped selves round around have which

[8][7] Arise, Hashem; hoshieini *(save me)*, O Elohai;

ח שטיי אויף, ה , העלף מיך מיין ג-ט,
G-t main mich helf Hashem oif shtei
G-d my me help Hashem up stand

for Thou hast struck all mine enemies upon the cheekbone;

וואָרעם האָסט געשלאָגן אַלע מײַנע פֿײַנט
faint maine ale geshlogn host vorem
enemies my all struck have you for

אויף דער באַק ,
bak der oif
cheek the on

Thou hast broken the teeth of the resha'im.

די ציין פֿון די רשעים האָסטו צעבראָכן .
tsebrochn hostu reshoim di fun tsein di
broken have you wicked ones the of teeth the

9 8 HaYeshuah *(salvation)* belongeth unto Hashem;

ט ח ביַי ה איז די הילף ;
hilf di iz Hashem bai
salvation the is Hashem by

the Birkhat *(blessing)* of Thee is upon Thy people. *Selah*

זאָל קומען דײַן ברכה אויף דײַן פֿאָלק ! סֶלָה .
Selah folk dain oif broche dain kumen zol
Selah people your on blessing your come may

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט
mit gezangmaister dem far
with choirmaster the for

1 *(For the one directing. With stringed instruments. Mizmor Dovid)*

סטרונעשפּיל ; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a struneshpil
Dovid of psalm a stringed instruments

ד

4 Hear me when I call, Elohei tzidki *(O G-d of my righteousness)*;

אַז איך רוף, ענטפֿער מיר, דו ג-ט פֿון מײַן גערעכטער;
gerechter main fun G-t du mir entfer ruf ich az
right my of G-d you me answer call I when

Thou hast relieved me when I was in distress;

אין ענגעניש זאָלסטו מיר דערברייטערן;
derbreitern mir zolstu engenish in
enlarge me shall you distress in

channeini, and hear my tefillah.

לייַזטעליק מיך , און הער צו מײַן תּפֿילה.
tfile main tsu her un mich laitzelik
prayer my to pay heed and me be gracious

3 2 O ye Bnei Ish,

ג ב איר מענטשנקינדער ,
mentshnkinder ir
children of men you

how long will ye turn my kavod into shame?

ביז וואַנען וועט מײַן כּבֿוד צו שאַנד זײַן ,
zain shand tsu koved main vet vanen biz
be shame to glory my will when until

How long will ye love delusion,

וועט איר ליב האָבן נישטיקייט,
nishtikeit hobn lib ir vet
vanity have love you will

and seek kazav *(lie, falsehood)*? Selah

וועט איר זוכן ליגן? סֶלָה .
Selah lign zuchn ir vet
Selah lies seek you will

4 3 But know that Hashem hath set apart the chasid for Himself;

ד ג אָבער זײַט וויסן , אַז ה׳ שיידט
sheidt Hashem az visen zait ober
sets apart Hashem that know be but

אָפּ זײַן פֿרומען ,
frumen zain op
pious one his apart

Hashem will hear when I call unto Him.

ה וועט הערן אַז איך וועל רופֿן צו אים.
im tsu rufn vel ich az hern vet Hashem
him to call will I when hear will Hashem

5 4 Tremble, yet sin not;

ד ציטערט און איר זאָלט נישט זינדיקן,
zindikn nisht zolt ir un tsitert
sin not shall you and tremble

commune with your own levav upon your mishkav,

באַקלערט אין אייַער האַרצן אויף אייַער געלעגער,
geleger aier oif hartsn aier in baklert
bed your upon heart your in consider

and be still. *Selah*

און ווערט אַנטשוויגן . סֶלָה .
Selah antshvigen vert un
Selah silent become and

6 5 Offer the zivkhei-tzedek,

ה שלאַכט שלאַכטאָפֿער פֿון גערעכטיקייט,
gerechtikeit fun shlachtopfer shlacht
justice of slaughter sacrifice sacrifice

and put your trust in Hashem.

און פֿאַרזיכערט אייַך אויף ה .
Hashem oif aich farzichert un
Hashem upon yourselves trust and

7 6 There be many that say, Who will show us any tov?

ו פֿיל זאָגן : ווער וועט אונדז ווייַזן גוטס ?
guts vaizn undz vet ver zogn fil
good thing show us will who say many

Hashem, lift Thou up the ohr of Thy countenance upon us.

ה , הייב דאָס ליכט פֿון דיַין פּנים אויף אונדז.
undz oif ponem dain fun licht dos heib Hashem
us upon face your of light the lift up Hashem

8 7 Thou hast put simcha in my lev,

ז האָסט מיר געגעבן מער שׂימחה אין האַרצן,
hartsn in simche mer gegebn mir host
heart in joy more given me have you

more than in the time that their dagan and their tirosh increased.

ווי בעת זייער תּבואה און זייער
zeyer un tvue zeyer beeis vi
their and crop their at the time of than

ווייַן זיַינען פֿיל .
fil zainen vain
much are wine

9 8 In shalom I will both lay me down, and sleep,

ח בשלום ווי איך לייג זיך אַזוי שלאָף איך אייַן,
ain ich shlof azoi zich leig ich vi besholem
in I sleep so self lie down I as in peace

for Thou alone, Hashem, makest me dwell in safety.

ווואָרעם דו ה מאַכסט מיך ווויינען
voinen mich machst Hashem du vorem
dwell me make Hashem you because

באַזונדער אין זיכערקייט.
zicherkeit in bazunder
security in separately

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער אויף
oif gezangmaister dem far
on choirmaster the for

נחילות ; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a nechiles
Dovid of psalm a wind instruments

[1] (For the one directing. For the flutes. Mizmor Dovid)

5

ה פַֿאַרנעם מײַנע ווערטער, ה .
Hashem verter maine farnem
Hashem words my listen

Give ear to my words, Hashem,

מערק מײַן זיפֿצעניש .
ziftsenish main merk
sighing my mark

consider my meditation.

ב [2] האָרך צום קול פֿון מײַן געשרײַ, מײַן
main geshrei main fun kol tsum horch
my cry my of voice to the listen

קיניג און מײַן ג-ט,
G-t main un kinig
G-d my and king

[3] Pay heed unto the voice of my cry, Malki v'Elohai;

וואָרעם צו דיר טו איך בעטן.
betn ich tu dir tsu vorem
pray I do you(SG) to for

for unto Thee will I daven.

ג [3] פֿרימאָרגנס הער צו מײַן קול ,
kol main tsu her frimorgns Hashem
voice my to pay heed in the morning Hashem

[4] My voice shalt Thou hear in the boker, Hashem;

פֿרימאָרגנס טענה איך צו דיר , און קוק אויס.
ois kuk un dir tsu ich taine frimorgns
out look and you(SG) to I plead in the morning

in the boker will I bring my prayer before Thee as a spiritual sacrifice and wait for an answer.

ד [4] וואָרעם נישט אַן אֵל וואָס ווײל אומרעכט ביסטו ,
bistu umrecht vil vos El an nisht vorem
are you injustice wants who G-d a not for

[5] For Thou art not El that hath pleasure in resha;

ביַי דיר קען נישט וויַילן קיין שלעכטס .
shlechts kein vailn nisht ken dir bai
evil thing any dwell not can you(SG) with

neither shall rah dwell with Thee.

ה [5] פֿראָלער קענען נישט שטיין פֿאַר דײַנע אויגן,
oign daine far shtein nisht kenen proler
eyes your before stand not can boasters

[6] The holelim *(arrogant)* shall not stand in Thy sight;

האָסט פֿײַנט אַלע טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer ale faint host
injustice of doers all hate have you

Thou hatest all workers of iniquity.

ז [6] ברענגסט אונטער די וואָס רעדן ליגן;
lign redn vos di unter brengst
lies speak who the ones under bring

[7] Thou shalt destroy them that speak kazav *(falsehood)*;

דעם מאַן פֿון בלוט און באַטרוג פֿאַראומווערדיקט ה .
Hashem farumverdikt batrug un blut fun man dem
Hashem abhors deceit and blood of man the

Hashem will abhor the ish damim u'mirmah *(bloody and deceitful man)*.

ח [7] אָבער איך וועל קומען
kumen vel ich ober
come will I but

[8] But as for me, I will come

into Thy Bais in the multitude of Thy chesed;

אין דײַן הויז דורך דײַן גרויס גענאָד,
genod grois dain durch hoiz dain in
grace great your through house your in

and in Thy fear will I bow down

איך וועל מיך בוקן אין דײַן הייליקן הֵיכל
heichl heilikn dain in bukn mich vel ich
Heikhal holy your in bow down myself will I

toward Thy Heikhal Kodesh.

צוויישן דײַנע פַּאָרכטער.
forchter daine tsvishn
fearers your among

9 8 Lead me, Hashem, in Thy tzedakah

ט ח ה , פֿיר מיך אין דײַן גערעכטיקייט
gerechtikeit dain in mich fir Hashem
righteousness your in me lead Hashem

because of mine enemies;

פֿון וועגן מײַנע לויערער,
loierer maine vegen fun
enemies my account of of

make Thy Derech straight before my face.

מאַך גלײַך דײַן וועג פֿאַר מיר.
mir far veg dain glaich mach
me before way your straight make

10 9 For there is nothing trustworthy in their mouth;

י וואָרעם נישטאָ אין זייער מויל קיין ריכטיקייט ,
richtikeit kein moil zeyer in nishto vorem
righteouness any mouth their in there is not for

their inwardness is a corruptible abyss;

זייער אינגעווייד איז אַן אונטערגאַנג,
untergang an iz ingeveid zeyer
ruin a is innard part their

their throat is an open kever;

אַן אָפֿענער קבֿר איז זייער קעל ;
kel zeyer iz keyver ofener an
throat their is grave open an

they speak smooth deceit with their leshon.

זייער צונג מאַכן זיי גלאַט .
glat zei machn tsung zeyer
smooth they make tongue their

11 10 Punish them, Elohim;

יא י פֿאַרמשפּט זיי אלקים ,
Elokim zei farmishpet
G-d them judge

let them fall by their own intrigues;

זאָלן זיי פֿאַלן דורך זייערע באַראָטן;
barotn zeyere durch faln zei zoln
counsels their by fall they may

in the multitude of their peysha'im cast them out;

פֿאַרשטויס זיי פֿאַר זייערע פֿיל פֿאַרברעכן ,
farbrechn fil zeyere far zei farshtois
transgressions many their for them cast out

for they have rebelled against Thee.

. וויַיל זיי האָבן ווידערשפּעניקט אָן דיר
dir on vidershpenikt hobn zei vail
you(SG) against rebelled have they because

12 11 But let all those that take refuge in Thee rejoice;

יב יא און אַלע וואָס שיצן זיך אין דיר ,
dir in zich shitsn vos ale un
you(SG) in selves take shelter who all and

וועלן זיך פֿרייען,
freyen zich veln
rejoice selves will

let them shout for joy l'olam,

אייביק וועלן זיי זינגען , וואָרעם וועסט זיי באַשירעמען,
bashiremen zei vest vorem zingen zei veln eibik
shield them you(sg) will for sing they will forever

and spread Thou protection over them that they be joyful in Thee,

who love Shemecha *(Thy Name)*.

13 12 For Thou, Hashem, wilt bless the Tzaddik;

with ratzon *(favor)* wilt Thou encompass him as with a tzinnah *(large rectangular shield)*.

און די ליבהאָבער פֿון דיין נאָמען
nomen dain fun libhober di un
name your of devotees the ones and

וועלן זיין לוסטיק מיט דיר .
dir mit lustik zain veln
you(SG) with joyful be will

יג יב ווארעם דו בענטשסט דעם צדיק , ה ,
Hashem tsadik dem bentshst du vorem
Hashem righteous one the bless you because

ווי אַ שילד מיט גוטווילקייט רינגלסטו אים אַרום .
arum im ringlstu gutvilikeit mit shild a vi
round him surround favour with shield a like

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער, מיט סטרונעשפיל , אויף
oif struneshpil mit gezangmaister dem far
on stringed instruments with choirmaster the for

שמינית ; אַ מיזמור פֿון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a shminit
Dovid of psalm a Sheminit

1 *(For the one directing. With stringed instruments. Al HaSheminit. Mizmor Dovid)*

6 Hashem, rebuke me not in Thine anger,

neither chasten me in Thy hot displeasure.

3 2 Have mercy upon me, Hashem;

for I am weak:

Hashem, heal me;

for my atzmot are shaking.

4 3 My nefesh is also much shaken;

but Thou, Hashem, ad mosai *(how much longer)*?

5 4 Turn, Hashem, deliver my nefesh;

hoshieini *(save me)* for the sake of Thy chesed.

ו נישט אין דיין כּעס זאָלסטו מיך מוסרן , ה ,
Hashem musern mich zolstu kaas dain in nisht
Hashem rebuke me shall you anger your in not

און נישט אין דיין גרימצאָרן זאָלסטו מיך שטראָפֿן .
shtrofn mich zolstu grimtsorn dain in nisht un
punishment me shall you wrath fury your in not and

ג ב לייַטזעליק מיך , ה ,
Hashem mich laitzelik
Hashem me be gracious

וואָרעם איך וער פַֿארשניטן,
farshnitn ver ich vorem
feeble am becoming I for

היל מיך , ה ,
Hashem mich heil
Hashem me heal

וואָרעם מיַנע ביינער זיַנען דערשראָקן,
dershrokn zainen beiner maine vorem
terrified are bones my because

ד ג און מיַן זעל איז דערשראָקן זייער,
zeyer dershrokn iz zel main un
very terrified is soul my and

און דו ה , ביז וואַנען?
vanen biz Hashem du un
when until Hashem you and

ה ד קער זיך אום , ה , דערלייז מיַן זעל,
zel main derleiz Hashem um zich ker
soul my deliver Hashem around self turn

העלף מיך פֿון וועגן דיין גענאָד.
genod dain vegen fun mich helf
grace your account of on me help

[6][5] For in mavet there is no remembrance of Thee;

ה וואָרעם נישטאָ אין טויט דיין דערמאָנונג ,
dermonung dain toit in nishto vorem
memorial your death in there is not because

in Sheol who shall give Thee thanks?

אין שְׁאוֹל וועד וועט דיך לויבן ?
loibn dich vet ver Sheol in
praise you(SG) will who Sheol in

[7][6] I am weary with my groaning;

ו איך בין מיד פֿון מײַן זיפֿצן ,
ziftsn main fun mid bin ich
groaning my from weary am I

all the lailah flood I my mittah with weeping;

איך באַוואַש אַלע נאַכט מײַן געלעגער,
geleger main nacht ale bavash ich
bed my night all wash I

I water my couch with my tears.

איך מאַך צעגיין אין מײַנע טרערן מײַן בעט.
bet main trern maine in tsegein mach ich
bed my tears my in drench make I

[8][7] Mine eye is consumed because of ka'as *(grief)*;

ז מאַט געווואָרן פֿון קומער איז מײַן אויג,
oig main iz kumer fun gevorn mat
eye my is grief from become worn out

it groweth old because of all mine enemies.

אַלט געווואָרן פֿון וועגן אַלע מײַנע פֿײַנט .
faint maine ale vegen fun gevorn alt
enemies my all account of of become old

[9][8] Depart from me, all ye workers of iniquity;

ח קערט אײַך אָפּ פֿון מיר, אַלע
ale mir fun op aich kert
all me from away yourselves turn

טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer
injustice of doers

for Hashem hath heard the voice of my weeping.

וואָרעם ה האָט געהערט דעם קול פֿון מײַן געוויין .
gevein main fun kol dem gehert hot Hashem vorem
weeping my of voice the heard has Hashem for

[10][9] Hashem hath heard my techinnah *(supplication)*;

ט ה האָט געהערט מײַן געבעט,
gebet main gehert hot Hashem
prayer my heard has Hashem

Hashem will receive my tefillah *(prayer)*.

ה נעמט אָן מײַן תּפֿילה.
tfile main on nemt Hashem
prayer my receives accepts Hashem

[11][10] Let all mine oyevim be ashamed and much troubled;

י פֿאַרשעמט און דערשראָקן זייער
zeyer dershrokn un farshemt
very terrified and ashamed

let them turn back and suddenly be ashamed.

וועלן וועלן אַלע מײַנע פֿײַנט ;
faint maine ale vern veln
enemies my all become will

זיי וועלן אָפּטרעטן פֿאַרשעמט אין אַ רגע .
rege a in farshemt optretn veln zei
moment a in ashamed beat a retreat will they

א אַ שִׁגָּיוֹן פֿון דָּוִדן , וואָס ער האָט געזונגען צו
tsu gezungen hot er vos Dovidn fun shigoen a
to sang has he which Dovid of Shigionoth a

[1] *(Shiggayon of Dovid, which he sang unto Hashem, regarding Kush of Binyamin)*

ה פֿון וועגן כּוּש דעם בנימינער .
Binyaminer dem Kush vegen fun Hashem
man of Binyamin the Kush account of on Hashem

ז

7 Hashem Elohai, in Thee do I seek refuge;

ה מײַן ג-ט, אין דיר האָב איך מיך געשיצט ,
geshitst mich ich hob dir in G-t main Hashem
have taken shelter myself I have you(SG) in G-d my Hashem

hoshieini *(save me)* from all them that persecute me, and deliver me;

העלף מיר פֿון אַלע מײַנע נאָכיאָגער , און
un nochyoger maine ale fun mich helf
and pursuers my all from me help

זײַ מיר מציל ,
matsl mich zai
Deliverer me be

ב [2] [3] Lest he tear my nefesh like a lion, rending it in pieces,

מע זאָל נישט פֿאַרצוקן ווי אַ לייב מײַן
main leib a vi fartsukn nisht zol me
my lion a like to tear not shall one

זעל , צעריסן ,
tseraisn zel
be torn apart soul

while there is none to rescue.

און קיינער זאָל נישט מציל זײַן .
zain matsl nisht zol keiner un
be deliver not shall anyone and

ג [3] [4] Hashem Elohai, if I have done this; if there be guilt in my hands;

ה מײַן ג-ט, אויב איך האָב אַזוי וואָס געטאָן,
geton vos azoi hob ich oib G-t main Hashem
done that which so have I if G-d my Hashem

אויב אומרעכט איז דאָ אין מײַנע הענט ,
hent maine in do iz umrecht oib
hands my in here is injustice if

ד [4] [5] If I have recompensed with evil him that held out shalom unto me;

אויב איך האָב געטאָן בייז מײַן גוטן פֿרײַנט,
fraint gutn main beiz geton hob ich oib
friend good my evil done have I if

or, without cause plundered my opposers,

אָדער באַרויבט צו מאָל מײַן אומזיסטיקן פֿײַנט ,
faint umzistikn main mol tsu baroibt oder
enemy without cause my time at plundered or

ה [5] [6] Then let the enemy persecute my nefesh, and take it;

זאָל דער שׂונא מיך נאָכיאָגן און דערגרייכן ,
dergreichn un nochyogn mich soine der zol
reach and pursue me enemy the let

yea, let him tread down my life to the earth,

און טרעטן צו דער ערד מײַן לעבן,
lebn main erd der tsu tretn un
life my earth the to tread and

and lay mine kavod to sleep in the dust.

און מײַן כּבֿוד אין שטויב לייגן .
leign shtoib in koved main un
put dust in glory my and

Selah סֶלָה

7 6 Arise, Hashem, in Thine anger,

ז שטיי אויף, ה , אין דיין כעס ,
kaas dain in Hashem oif shtei
anger your in Hashem up stand

lift up Thyself because of the rage of mine enemies;

דערהייב דיך אין גרימצאָרן קעגן מײַנע פֿײַנט ,
faint maine kegen grimtsorn in dich derheib
enemies my against wrath in you(SG) lift up

awake, o my El, to the mishpat Thou hast decreed.

און דערוועק פַֿאַר מיר דעם משפט וואָס
vos mishpot dem mir far dervek un
which judgment the me for awake and

דו האָסט אָנגעזאָגט .
ongezogt host du
appointed have you

8 7 So let the Adat l'Umim surround Thee;

ח און ווי די עדה פֿון די פֿעלקער דיך
dich felker di fun eide di vi un
you(SG) nations the of assembly the as and

רינגלט אַרום ,
arum ringlt
round surround

and over it return Thou on high.

קער זיך אום איבער איר צו דער הייך .
heich der tsu ir iber um zich ker
High the to it over back self turn

9 8 Hashem shall judge the people;

ט ה , וואָס משפּטסט די פֿעלקער,
felker di mishpetst vos Hashem
nations the judges who Hashem

judge me, Hashem, according to my tzedek,

משפט מיך , ה , לויט מײַן גערעכטיקייט
gerechtikeit main loit Hashem mich mishpot
righteousness my according to Hashem me judge

and according to mine integrity that is in me.

און לויט מײַן ערלעכקייט אין מיר.
mir in erlechkeit main loit un
me in integrity my according to and

10 9 Oh let the wickedness of the resha'im come to an end;

י זאָל שוין זיך עקן דאָס ביז פֿון די רשעים ,
reshoim di fun beiz dos ekn zich shoin zol
wicked ones the of evil the end self already let

but make the tzaddik secure;

און דו זאָלסט אויפֿריכטן דעם צדיק ;
tsadik dem oifrichtn zolst du un
righteous one the establish you(SG) must you and

for the Elohim Tzaddik trieth the minds and hearts.

וואָרעם דו פֿרוווסט די הערצער און נירן ,
nirn un hertser di pruvst du vorem
kidneys and hearts the test you because

אלקים דו גערעכטער.
gerechter du Elokim
righteous you G-d

11 10 My mogen *(shield)* is Elohim,

יא י מײַן באַשיץ איז אויף אלקים ;
Elokim oif iz bashits main
G-d upon is protection my

Moshi'a of the upright in heart.

ער העלפֿט די רעכטפֿאַרטיקע הערצער.
hertser rechtfartikn di helft er
hearts upright the ones helps he

12 11 Elohim is a Shofet Tzaddik,

יב יא אלקים איז אַ גערעכטער ריכטער,
richter gerechter a iz Elokim
judge righteous a is G-d

and El expresses wrath kol yom.

אוּן אַ צערנדיקער אֵל אַלע טאָג.
tog ale El tserndiker a un
day every G-d wrathful a and

[13 12] If He relent not, He will sharpen His cherev;

יג יב פַֿאַר וואָר, ער שלײַפֿט נאָכאַנאַנד זײַן שוועָרד,
shverd zain nochanand shlaift er vor far
sword his continually sharpen he truly for

He hath bent His keshet *(bow)* and made it ready.

ער שפּאַנט זײַן בויגן אוּן שטעלט אים אָן.
on im shtelt un boign zain shpant er
on it stands and bow his stretches he

[14 13] He hath also prepared for Him the instruments of mavet;

יד יג אוּן ער גרייט זיך אָן געצײַג פֿון טויט,
toit fun getsaig on zich greit er un
death of weapon on self prepare he and

He ordaineth His flaming khitzim *(arrows)*.

ער מאַכט ברענעדיק שאַרף זײַנע פֿײַלן.
failn zaine sharf brenedik macht er
arrows his sharp burning makes he

[15 14] Hinei, he travaileth with iniquity,

טו יד זע, ער אַנטפֿאַנגט אומרעכט,
umrecht antfangt er ze
injustice conceivcs he behold

and hath conceived trouble, and brought forth falsehood.

אוּן ער טראָגט אומגליק, אוּן געבערט ליגן.
lign gebert un umglik trogt er un
lies gives birth and calamity bears he and

[16 15] He makes a pit, and digs it,

טז טו ער גראָבט אַ גרוב אוּן הוילט זי אויס,
ois zi hoilt un grub a grobt er
out it digs out and pit a digs he

and is fallen into the shachat *(pit)* which he made.

אוּן פֿאַלט אין דעם אָפּגרונט וואָס ער מאַכט,
macht er vos opgrunt dem in falt un
makes he which pit the in falls and

[17 16] His trouble shall return upon his own rosh,

יז טז זײַן אומרעכט וועט זיך אומקערן אויף זײַן קאָפּ,
kop zain oif umkeren zich vet umrecht zain
head his on return self will injustice his

and his chamas shall come down upon his own kodkod *(crown of the head)*.

אוּן אויף זײַן שאַרבן וועט נידערן
nidern vet sharbn zain oif un
go down will cranium his on and

זײַן פֿאַרברעך.
farbrech zain
transgression his

[18 17] I will give thanks to Hashem according to His tzedek;

יח יז איך וועל לויבן ה' לויט זײַן גערעכטיקייט,
gerechtikeit zain loit Hashem loibn vel ich
righteousness his according to Hashem praise will I

and will sing praise to the Shem of Hashem Elyon.

אוּן באַזינגען דעם נאָמען פֿון ה' דעם עליון.
Elyon dem Hashem fun nomen dem bazingen un
Most High the Hashem of name the sing praises and

א פַּאַר דעם געזאַנגמייַסטער, אויף גִּתִּית ; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a gitit oif gezangmaister dem far
Dovid of psalm a Gittith upon choirmaster the for

[1] *(For the one directing. According to the gittit. Mizmor of Dovid)*

8

ח ה אונדזער האַר ,
har undzer Hashem
master our Hashem

Hashem Adoneinu,

וויִ פּראַכטיק איז דיַין נאָמען אויף דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der oif nomen dain iz prachtik vi
earth whole the upon name your is glorious how

how excellent is Shimecha in kol ha'aretz,

אַז דער לויב פֿון דיַין גלאַנץ איז
iz glants dain fun loib der az
is majestic splendor your of praise the that

איבער די הימלען !
himlen di iber
heavens the above

Who hast set Thy glory above HaShomayim.

ג ב פֿון דעם מויל פֿון עופּעלעך און זויגעדיקע
zoigedike un eyfelech fun moil dem fun
nursing babies and little ones of mouth the from

[3] [2] Out of the mouth of olelim and infants

האָסטו באַפֿעסטיקט דיַין מאַכט;
macht dain bafestikt hostu
might your established have you

hast Thou established strength

פֿון וועגן דיַינע פֿיַינט –
faint daine vegen fun
enemies your because of of

because of Thine enemies,

כּדי שטיל צו מאַכן דעם שׂונא און ראַכענעמער.
rachenemer un soine dem machn tsu shtil kedei
avenger and enemy the make to quiet so that

that Thou mightest still the enemy and the avenger.

ד ג אַז איך זע די הימלען , דאָס ווערק
verk dos himlen di ze ich az
work the heavens the look at I when

[4] [3] When I consider Thy heavens, the ma'asim of Thy fingers,

פֿון דיַינע פֿינגער,
finger daine fun
fingers your of

די לבֿנה און שטערן וואָס דו האָסט אויפֿגעשטעלט –
oifgeshtelt host du vos shtern un levone di
established have you which stars and moon the

the yarei'ach and the kokhavim, which Thou hast ordained;

ה ד וואָס איז אַ מענטש, אַז דו זאָלסט
zolst du az mentsh a iz vos
you(SG) should you that man a is what

[5] [4] What is enosh *(mankind)*, that Thou art mindful of him?

אים געדענקען ?
gedenken im
remember him

און אַ מענטשנקינד , אַז דו זאָלסט
zolst du az mentshnkind a un
you(SG) should you that son of man a and

And the ben adam, that Thou visitest him?

אים דערמאָנען ?
dermonen im
be minful of him

[6][5] For Thou hast made him a little lower than elohim,

ו ווּאָרעם האָסט אים געמאַכט שיר נישט
nisht shir gemacht im host vorem
not little made him you have for

מינער פֿון אלקים,
Elokim fun miner
G-d than less

and hast crowned him with kavod and hadar.

און מיט כּבֿוד און שיינקייט באַקריינסטו אים.
im bakreinstu sheinkeit un koved mit un
him you crowned beauty and glory with and

[7][6] Thou madest him to have dominion over the ma'asim of Thy hands;

ז מאַכסט אים געוועלטיקן איבער די ווערק פֿון דיַינע הענט,
hent daine fun verk di iber geveltikn im machst
hands your of works the over rule him make

Thou hast put all things under his feet:

אַלצדינג האָסטו געלייגט אונטער זיַינע פֿיס;
fis zaine unter geleigt hostu altsding
feet his under laid have you everything

[8][7] All sheep and oxen,

ח שאָף און רינדער אַלע,
ale rinder un shof
all oxen and sheep

yea, and the behemot sadeh;

און אַפֿילו חיות פֿון פֿעלד;
feld fun chayes afile un
field of beasts even and

[9][8] The fowl of the air, and the dag *(fish)* of the yam,

ט דעם פֿויגל פֿון הימל, און די פֿישן פֿון ים –
yam fun fishn di un himel fun foigel dem
the sea of fish the and heaven of bird the

and whatsoever passeth through the paths of the seas.

ווּאָס נאָר עס ציט דורך די שטעגן פֿון ימען.
yamen fun shtegn di durch tsit es nor vos
seas of paths the through moves it just that which

[10][9] Hashem Adoneinu,

י ה אונדזער האַר,
har undzer Hashem
Master our Hashem

how excellent is Shimecha in kol ha'aretz!

ווי פֿראַכטיק איז דיַין נאָמען אויף דער גאַנצער ערד!
erd gantser der oif nomen dain iz prachtik vi
earth whole the on name your is glorious how

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
on choirmaster the for

[1] *(For the one directing. To The Death of the Son. Mizmor of Dovid)*

מות-לַבֵּן ; אַ מיזמור פֿון דָּוִד.
Dovidn fun mizmor a mut-laben
Dovid of psalm a Muth-labben

ט

9 I will give thanks to Thee, Hashem, with kol lev of me;

איך וועל לויבן ה מיט מיַין גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn main mit Hashem loibn vel ich
heart whole my with Hashem praise will I

I will show forth all Thy marvellous works.

איך וועל דערציילן אַלע דיַינע וווּנדער.
vunder daine ale dertseiln vel ich
wonders your all tell will I

[3][2] I will be glad and rejoice in Thee;

ב איך וועל זיך פֿרייען און לוסטיק זיַין מיט דיר,
dir mit zain lustik un freyen zich vel ich
you(SG) with be joyful and rejoice self will I

I will sing praise to Thy Shem,
O Thou Elyon.

איך וועל באַזינגען דײַן נאָמען, דו עליון ;
Elyon du nomen dain bazingen vel ich
Most High you name your sing praises to will I

[4 3] When mine oyevim are
turned back,

ד ג ווען מײַנע פֿײַנט קערן זיך אַהינטער,
ahinter zich kern faint maine ven
backward selves turn enemies my when

they shall fall and perish at
Thy presence.

וועלן געשטרויכלט און גייען אונטער פֿאַר דיר ,
dir far unter geyen un geshtroichlt vern
you(SG) before under go and stumbled are

[5 4] For Thou hast maintained my
mishpat and my cause;

ה ד וואָרעם האָסט געטאָן מײַן משפּט און מײַן רעכט,
recht main un mishpot main geton host vorem
right my and judgment my done you have for

Thou as Shofet Tzedek dost
sit on the kisse.

האָסט זיך געזעצט אויפֿן טראָן , דו ריכטער גערעכטער.
gerechter richter du tron oifn gezetst zich host
righteous judge you throne on the sat down self have

[6 5] Thou hast rebuked the Goyim,

ו ה האָסט אָנגעשריען אויף די פֿעלקער,
felker di oif ongeshrien host
nations the against rebuked you have

Thou hast destroyed the wicked,

האָסט אונטערגעבראַכט דעם רשע ,
roshe dem untergebracht host
wicked the brought under you have

Thou hast blotted out their
shem l'olam va'ed.

זייער נאָמען האָסטו אויסגעמעקט אויף אייביק
eibik oif oisgemekt hostu nomen zeyer
ever for blotted out have you name their

און שטענדיק .
shtendik un
everlasting and

[7 6] Choravot lanetzach *(endless ruins)*
have come to the enemy:

ז ו דו פֿײַנט , פֿאַרלענדט זײַנען די חורבֿות
churves di zainen farlendt faint du
ruins the are come to an end enemy you

אויף תּמיד ;
tamid oif
perpetually for

and Thou hast rooted out cities;

און שטעט האָסטו אויסגעריסן,
oisgerisn hostu shtet un
uprooted have you cities and

their memory is perished with them.

זייער זֵכר איז אונטערגעגאַנגען,
untergegangen iz zocher zeyer
gone down is remembrance their

[8 7] But Hashem shall reign l'olam;

ח ז אָבער ה׳ וועט אייביק בלײַבן ,
blaibn eibik vet Hashem ober
remain ever will Hashem but

He hath established His kisse
(throne) for mishpat.

ער שטעלט אויף צום משפּט זײַן טראָן ;
tron zain mishpot tsum oif shtelt er
throne his judgment to the for sets he

[9 8] And He shall judge the tevel
(world) in tzedek,

ט ח און ער וועט משפּטן די וועלט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit velt di mishpetn vet er un
righteousness with world the judge will he and

He shall govern the nations
with justice.

ער וועט דָן זײַן די פֿעלקער מיט יושר .
yoisher mit felker di zain Dan vet er
equity with nations the be judge will he

[10] [9] Hashem also will be a refuge for the oppressed,

ט און ה ווּעט זיין אַ פֿעסטונג דעם גענדריקטן ,
gedriktn dem festung a zain vet Hashem un
oppressed to the stronghold a be will Hashem and

a stronghold in times of tzoros.

אַ פֿעסטונג אין צייטן פֿון נויט .
noit fun tsaitn in festung a
need of times in stronghold a

[11] [10] And they that know Shemecha will put their trust in Thee;

י און פֿאַרזיכערן וועלן זיך אויף דיר די
di dir oif zich veln farzichern un
the ones you(SG) on selves will trust and

וואָס קענען דיין נאָמען ,
nomen dain kenen vos
name your know who

for Thou, Hashem, hast not forsaken them that seek Thee.

וואָרעם דו פֿאַרלאָזט נישט די וואָס זוכן
zuchn vos di nisht farlozt du vorem
seek who the ones not forsake you for

דיך , ה .
Hashem dich
Hashem you(SG)

[12] [11] Sing praises to Hashem, enthroned in Tziyon;

יא זינגט צו ה , באַווינער פֿון ציון ,
Tsiyon fun bavoiner Hashem tsu zingt
Tziyon of inhabitants Hashem to sing

declare among the nations His deeds.

דערציילט צווישן די פֿעלקער זיינע מעשׂים .
meisim zaine felker di tsvishn dertseilt
deeds his nations the among tell

[13] [12] When He avenges dahm, He remembereth them;

יב וואָרעם דער אויפֿמאַנער פֿון בלוט געדענקט זיי ,
zei gedenkt blut fun oifmoner der vorem
them remembers blood of avenger the because

He forgetteth not the cry of the aniyim *(humble, afflicted, the helpless ones)*.

ער פֿאַרגעסט נישט דאָס געשרייַ פֿון
fun geshrei dos nisht fargest er
of cry the not forgets he

די פֿאַרליטענע.
farlitene di
afflicted the

[14] [13] Have mercy upon me,

יג לייַטזעליק מיך , ה ,
Hashem mich laitzelik
Hashem me be gracious

Hashem; consider my sufferings which I suffer of them that hate me,

זע מיין פּיין פֿון מיַינע פֿיַינט ,
faint maine fun pain main ze
enemies my from affliction my behold

Thou that liftest me up from the sha'arei mavet *(gates of death)*;

מיַין דערהייבער פֿון די טויערן פֿון טויט ;
toit fun toiern di fun derheiber main
death of gates the from lifter up my

[15] [14] That I may show forth all Thy praise in the Sha'arei Bat Tziyon.

טו כּדי איך זאָל דערציילן אַל דיין לויב ,
loib dain al dertseiln zol ich kedei
praise your all tell shall I so that

I will rejoice in Thy Yeshu'ah *(salvation)*.

אין די טויערן פֿון טאָכטער ציון מיך
mich Tsiyon tochter fun toiern di in
me Tziyon daughter of gates the in

פֿרייען מיט דיין הילף .
hilf dain mit freyen
salvation your in rejoice

16 15 The Goyim are sunk down

טז טו אײַנגעזונקען זײַנען די פֿעלקער,
felker di zainen aingezunken
nations the are sunk down

in the shachat *(pit)* that they dug;

אין דער גרוב וואָס זיי האָבן געמאַכט,
gemacht hobn zei vos grub der in
made have they which pit the in

in the reshet *(net)* which they hid

אין דער נעץ וואָס זיי האָבן באַהאַלטן
bahaltn hobn zei vos nets der in
hidden have they which net the in

is their own foot caught.

איז באַצוווּנגען זייער פֿוס.
fus zeyer batsvungen iz
foot their snared is

17 16 Hashem is known by the mishpat which He executeth;

יז טז ה׳ איז באַווּוסט געוואָרן, ער האָט
hot er gevorn bavust iz Hashem
has he become known is Hashem

אַ משפּט געטאָן –
geton mishpot a
done judgment a

the wicked is snared in the work of his own hands.

אין דעם ווערק פֿון זײַנע הענט איז געשטרויכלט
geshtroichlt iz hent zaine fun verk dem in
stumbled is hands his of work the in

רשע דער געוואָרן .
roshe der gevorn
wicked one the become

Higgayon. *Selah*

הִגָּיוֹן סֶלָה .
Selah Higayon
Selah Higgayon

18 17 The resha'im shall be turned into Sheol,

יח יז די רשעים וועלן אָנקומען אין שְׁאוֹל –
Sheol in onkumen veln reshoim di
Sheol in arrive will wicked ones the

and all the Goyim that forget Elohim.

אַלע פֿעלקער וואָס פֿאַרגעסן אָן אלקים .
Elokim on fargesen vos felker ale
G-d on forget who nations all

19 18 For the needy shall not always be forgotten;

יט יח וואָרעם נישט שטענדיק וועט פֿאַרגעסן
fargesen vet shtendik nisht vorem
forgotten will always not for

זײַן דער אבֿיון ,
evyon der zain
needy the be

the tikveh of the poor shall not perish forever.

די האָפֿענונג פֿון די אָרימע וועט נישט
nisht vet orime di fun hofenung di
not will poor the of hope the

פֿאַרלאָרן זײַן אויף אייביק.
eibik oif zain farlorn
ever for be lost

20 19 Arise, Hashem; let not enosh *(mankind)* prevail;

כ יט שטיי אויף, ה׳ , זאָל דער מענטש
mentsh der zol Hashem oif shtei
man the shall Hashem up stand

נישט פֿאַרשטײַ זײַן ,
zain farshait nisht
be prevail not

let the Goyim be judged in Thy sight.

זאָלן געמשפט ווערן די פֿעלקער
felker di vern gemishpet zoln
nations the be judged shall

פֿאַר דיר .
dir far
you(SG) before

[21] [20] Put them in terror, Hashem; that the Goyim may know themselves to be but enosh.

כא ב טו , ה , אַ מורא אויף זיי ;
zei oif moire a Hashem tu
them on fear a Hashem make

Selah

זאָלן ווייסן די פֿעלקער אַז זיי זיינען
zainen zei az felker di visen zoln
are they that nations the know shall

נאָר מענטשן .
mentshn nor
men only

סֶלָה

10 Why standest Thou afar off, Hashem?

י פֿאַר ווואָס , ה , שטייסטו פֿון
fun shteistu Hashem vos far
from you stand Hashem what for

דער ווייַטן ,
vaitn der
distance the

Why hidest Thou Thyself in times of tzoros?

פֿאַרהוילסטו זיך אין צייַטן פֿון נויט ?
noit fun tsaitn in zich farhoilstu
trouble of times in self do you hide

[2] The reshah in his ga'avah *(haughtiness)* doth persecute the ani *(poor)*;

ב מיט גאווה פֿון רשע יאָגט מען
men yogt roshe fun gaive mit
they pursues wicked one of pride with

דעם אָרעמאַן ;
oreman dem
poor person the

let them be caught in the devices that they have schemed.

זאָלן זיי געכאַפּט ווערן אין די פּלענער ווואָס
vos plener di in vern gechapt zei zoln
which plans the in be caught they may

זיי האָבן אויסגעקלערט!
oisgeklert hobn zei
devised have they

[3] For the reshah boasteth of his ta'avat nefesh *(soul's lust)*,

ג וואָרעם דער רשע פֿראָלט אין דער
der in prolt roshe der vorem
the in boasts wicked one the because

תּאווה פֿון זיַין זעל ,
zel zain fun teive
soul his of desire

and blesseth the covetous, whom Hashem abhorreth.

און דער גייציקער רימט זיך : ער שפּאָט
shpot er zich rimt geitsiker der un
scoffs he self boasts covetous the and

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem at

[4] The reshah, through the pride of his countenance, will not seek after Him;

ד דער רשע זאָגט אין דעם שטאָלץ פֿון
fun shtolts dem in zogt roshe der
of pride the in says wicked one the

זײַן פּנים : מע מאָנט נישט ;
nisht mont me ponem zain
there is no seeking they face his

Elohim is not in all his thoughts.

נישטאָ קיין אלקים , זײַנען אַלע זײַנע
zaine ale zainen Elokim kein nishto
his all are G-d any not

טראַכטונגען .
trachtungen
thoughts

[5] His ways are always prosperous;

ה זײַנע וועגן באַגליקן צו יעטוועדער צײַט ,
tsait yetveder tsu baglikn vegen zaine
time every at succeed ways his

Thy mishpatim are on high, out of his sight;

וויַיט איבער אים זײַנען דײַנע משפּטים ;
mishpotim daine zainen im iber vait
judgments your are him above far

as for all his enemies, he sneers at them.

אַלע זײַנע פֿײַנט – ער בלאָזט אויף זיי .
zei oif blozt er faint zaine ale
them at puffs at he enemies his all

[6] He hath said in his lev, I shall not be shaken;

ו ער זאָגט אין זײַן האַרצן : איך וועל
vel ich hartsn zain in zogt er
will I heart his in says he

נישט אומפֿאַלן ,
umfaln nisht
fall not

throughout all generations I shall never be in trouble.

אויף דור-דורות נישט
oif dor-doires nisht
for generation after generation not

זײַן אין קיין בייז .
beiz kein in zain
evil any in be

[7] His mouth is full of cursing and deceit and fraud;

ז מיט קללות איז פֿול זײַן מויל , און מיט
mit kloles iz ful zain moil un mit
with curses is full his mouth and with

באַטרוג און דריקונג ,
drikung un batrug
oppression and deceit

under his leshon *(tongue)* is trouble and iniquity.

אונטער זײַן צונג איז אומרעכט און
un umrecht iz tsung zain unter
and iniquity is tongue his under

פֿאַרברעכן .
farbrechn
crimes

[8] He sitteth in the lurking places of the villages;

ח ער זיצט אין לויער פֿון די געהעפֿטן ,
geheftn di fun loier in zitst er
villages the of ambush in sits he

in the places for ambush doth he murder the naki *(innocent)*;

אין פֿאַרבאָרגענישן הרגעט ער דעם אומשולדיקן ;
umshuldikn dem er harget farborgenishn in
innocent the he kills secret places in

זיַינע אויגן לאָקערן אויפֿן אומגליקלעכן. his eyes are secretly set against the poor.
umgliklechn oifn lakern oign zaine
wretched on the lie in wait eyes his

ט ער לויערט אין פֿאַרבאָרגעניש ווי [9] He lieth in wait secretly as a lion in his den;
vi farborgenish in loiert er
like secret in lies in wait he

אַ לייב אין זיַין צודעק,
tsudek zain in leib a
thicket his in lion a

ער לויערט צו כאַפּן דעם אָרעמאַן; he lieth in wait to catch the poor;
oreman dem chapn tsu loiert er
poor person the catch to lies in wait he

ער כאַפּט דעם אָרעמאַן, אַז ער ציט he doth catch the poor when he draweth
tsit er az oreman dem chapt er him into his reshet.
draws he when poor person the seizes he

אים אין זיַין נעץ.
nets zain in im
snare his in him

י ער דריקט זיך, ער בייגט זיך, [10] He crouches, and stoops,
zich beigt er zich drikt er
self bows he self crouches he

ביז די אומגליקלעכע פֿאַלן אין זיַינע קלויען. that the poor may fall by his atzum *(might)*.
kloien zaine in faln umglikleche di biz
claws his in fall helpless the until

יא ער זאָגט אין זיַין האַרצן: פֿאַרגעסן האָט אַל; [11] He hath said in his lev, El hath forgotten;
El hot fargesen hartsn zain in zogt er
G-d has forgotten heart his in says he

ער האָט פֿאַרבאָרגן זיַין פּנים, ער וועט He hideth his face; He will never see it.
vet er ponem zain farborgen hot er
will he face his hidden has he

אויף אייביק נישט זען.
zen nisht eibik oif
see not ever for

יב שטיי אויף ה', אַל, הייב אויף [12] Arise, Hashem;
oif heib El Hashem oif shtei
up lift G-d Hashem up stand

דיַין האַנט,
hant dain
hand your

זאָלסט נישט פֿאַרגעסן די געדריקטע. O El, lift up Thine yad; forget not the aniyim.
gedrikte di fargesen nisht zolst
oppressed the forget not you(SG) must

יג פֿאַר וואָס לעסטערט דער רשע [13] For why doth the reshah renounce Elohim?
roshe der lestert vos far
wicked one the blasphemes what for

אלקים,
Elokim
G-d

זאָגט אין זיַין האַרצן: דו מאָנסט נישט? He hath said in his lev, Thou wilt not
nisht monst du hartsn zain in zogt call me to account.
not require you heart his in declares

[14] Thou hast seen it; for Thou beholdest trouble and ka'as *(grief)*,

יד דו האָסט געזען; וואָרעם דו קוקסט
kukst du vorem gezen host du
look you because seen have you
צו ליַיד און קומער,
kumer un laid tsu
sorrow and affliction at

to requite it with Thy yad;

כדי זיי צו פַאַרגלעטן מיט דיַין האַנט.
hant dain mit fargletn tsu zei kedei
hand your with requite to them so that

the helpless committeth himself unto Thee;

אויף דיר פַאַרלאָזט זיך דער
der zich farlozt dir oif
the self trusts you(SG) on
אומגליקלעכער,
umgliklecher
helpless

Thou art the Ozer *(helper)* of the yatom *(orphan)*.

דעם עלנדן ביסט דו געווען אַ העלפֿער.
helfer a geven du bist elndn dem
helper a been you you are poor one to the

[15] Break Thou the zero'a of the reshah and the evil man;

טו צעברעך דעם אָרעם פֿון דעם רשע,
roshe dem fun orem dem tsebrech
wicked the of arm the break

call to account his wickedness

און ביַים שלעכטן זאָלסטו זוכן
zuchn zolstu shlechtn baim un
seek shall you wicked from the and
זיַין בייז
beiz zain
evil his

that would not be found out.

ביז וועסט מער נישט געפֿינען.
gefinen nisht mer vest biz
find not more you(sg) will until

[16] Hashem is Melech olam va'ed;

טז ה׳ איז אַ מלך אייביק און שטענדיק,
shtendik un eibik melech a iz Hashem
always and forever king a is Hashem

the Goyim are perished out of His land.

די פֿעלקער גייען אונטער פֿון זיַין לאַנד.
land zain fun unter geyen felker di
land his from under go nations the

[17] Hashem, Thou hast heard the desire of the aniyim;

יז דאָס קרעכצן פֿון די פַאַרליטענע האָסטו
hostu farlitene di fun krechtsn dos
you have afflicted ones the of groaning the
צוגעהערט, ה׳;
Hashem tsugehert
Hashem paid heed

Thou wilt strengthen their lev, Thou wilt cause Thine ear to hear;

פֿעסטיקסט זייער האַרץ, נייגסט
naigst harts zeyer festikst
you incline heart their you strengthen
צו דיַין אויער;
oier dain tsu
ear your to

[18] To judge the yatom *(orphan)* and the oppressed,

יח צו טאָן רעכט דעם יתום און
un yosem dem recht ton tsu
and fatherless to the right do to

דעם געדריקטן;
gedriktn dem
oppressed to the

that enosh of the earth may no more strike terror.

אַז קיין מענטש פֿון דער ערד זאָל
zol erd der fun mentsh kein az
shall earth the from man any so that

מער נישט שרעקן.
shrekn nisht mer
terrify not more

[1] *(For the one directing. Of Dovid)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, פֿון דָּוִדן.
Dovidn fun gezangmaister dem far
Dovid of choirmaster the for

11

In Hashem do I take refuge;

יא

א אין ה טו איך מיך שיצן;
shitsn mich ich tu Hashem in
take shelter myself I do Hashem in

how say ye to my nefesh,

ווי קענט איר זאָגן צו מײַן זעל:
zel main tsu zogn ir kent vi
soul my to say you can how

Flee as a bird to your mountain?

אַנטלויף! צו אײַער בארג, איר פֿויגלען?
foiglen ir barg aier tsu antloif
birds you mountain your to flee

[2] For, hinei, the resha'im bend their bow,

ב וואָרעם זע, די רשעים
reshoim di ze vorem
wicked ones the behold because

שפּאַנען דעם בויגן,
boign dem shpanen
bow the stretch

they make ready their arrow upon the string,

זיי האָבן אָנגעשטעלט זייער פֿײַל
fail zeyer ongeshtelt hobn zei
arrow their placed have they

אויפֿן שטריקל,
shtrikl oifn
string on the

that they may secretly shoot at the yishrei lev *(upright in heart)*.

צו שיסן אין דער פֿינצטער די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di fintster der in shisn tsu
upright the darkness the in shoot to

הערצער
hertser
hearts

[3] If the foundations be destroyed,

ג אַז די גרונטזײַלן וועלן צעשטערט,
tseshtert vern gruntzailn di az
destroyed become foundations the if

what can the tzaddik do?

וואָס קענען די צדיקים טאָן?
ton tsadikim di kenen vos
do righteous the can what

[4] Hashem is in His Heikhal Kodesh,

ד ה איז אין זײַן היליקן הֵיכל ,
heichl heilikn zain in iz Hashem
Heikhal holy his in is Hashem

Hashem's kisse is in Shomayim;

ה – זײַן טראָן איז אין הימל ;
himel in iz tron zain Hashem
heaven in is throne his Hashem

His eyes examine,

זײַנע אויגן זעען,
zeen oign zaine
see eyes his

His eyelids try, Bnei Adam.

זײַנע ברעמען פרווון די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di pruvn bremen zaine
children of men the test eyelids his

[5] Hashem trieth the tzaddik,

ה פרווט דעם צדיק ,
tsadik dem pruvet Hashem
righteous one the tests Hashem

but the resha'im and him that loveth chamas *(violence)*

אָבער דער רשע און דעם וואָס
vos dem un roshe der ober
who the one and wicked the but

האָט ליב רויב ,
roib lib hot
plunder love has

His Nefesh hateth.

האָט פַיינט זײַן זעל .
zel zain faint hot
soul his hate has

[6] Upon the resha'im He shall rain snares,

ו ער וועט מאַכן רעגענען אויף די רשעים
reshoim di oif regenen machn vet er
wicked ones the on rain make will he

eish and gofrit,

קוילן, פַיער, און שוועבל;
shvebl un faier koiln
sulfur and fire coals

and a burning wind;

און אַ ברענעדיקער ווינט
vint brenediker a un
wind burning a and

this shall be the portion of their kos *(cup)*.

איז זייער צוגעטיילטער כּוס.
kos tsugeteilter zeyer iz
cup allotted their is

[7] For Hashem is tzaddik *(righteous)*,
Hashem loveth tzedakot;
His countenance doth behold the yashar *(upright)*.

ז וואָרעם גערעכט איז ה , די
di Hashem iz gerecht vorem
the Hashem is righteous for

רעכטפַארטיקע וועלן זען זײַן פנים .
ponem zain zen veln rechtfartikn
face his see will upright

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
according to the choirmaster the for

שמינית ; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a shminit
Dovid of psalm a Sheminit

[1] (For the one directing. According to the Sheminit. Mizmor Dovid)

יב 12

העלף, ה , וואָרעם געענדיקט האָבן
hobn geendikt vorem Hashem helf
have ceased because Hashem help

זיך די פֿרומע ,
frume di zich
pious faithful the self

Help, Hashem; for the chasid is no more;

וואָרעם אויסגעאַנגען זײַנען די געטרײַע
getraie di zainen oisgegangen vorem
faithful ones the are disappeared because

פֿון מענטשנקינדער .
mentshnkinder di fun
children of men the from

for the emunim *(faithful ones)* vanish from among Bnei Adam.

ב ג פַֿאַלש רעדן זיי איינער מיטן אַנדערן,
andern mitn einer zei redn falsh
another with one they speak false

[2] [3] They speak vanity every one with his re'a *(neighbor)*;

מיט אַ גלאַטער ליפּ, מיט אַ צוויײַקן
tsveyikn a mit lip glater a mit
double a with lip smooth a with

האַרצן רעדן זיי .
zei redn hartsn
they speak heart

with flattering lips and with a double heart do they speak.

ד ג ה זאָל פֿאַרשניידן אַלע גלאַטע ליפּן,
lipn glate ale farshnaidn zol Hashem
lips smooth all cut off shall Hashem

[3] [4] Hashem shall cut off all flattering lips,

די צונג וואָס רעדט גרויס!
grois redt vos tsung di
great speaks which tongue the

and the leshon that speaketh gedolot;

ה ד די וואָס זאָגן : מיט אונדזער צונג
tsung undzer mit zogn vos di
tongue our with says who the one

זײַנען מיר שטאַרק,
shtark mir zainen
strong we are

[4] [5] Who have said, With leshoneinu *(our tongue)* will we prevail;

אונדזערע ליפּן זײַנען מיט אונדז, ווער
ver undz mit zainen lipn undzere
who us with are lips our

איז אונדז אַ האַר ?
har a undz iz
master a us is

our lips are our own: who is Adon over us?

[6][5] For the oppression of the aniyim,

ה פֿון וועגן דער באַרויבונג פֿון
fun baroibung der vegen fun
of robbery the account of on

די אָרימע,
orime di
poor the

for the groaning of the needy,

פֿון וועגן דעם קרעכצן פֿון די
di fun krechtsn dem vegen fun
the of groan the account of on

באַדערפֿטיקע,
baderftike
needy

now will I arise, saith Hashem;

; ה זאָגט אויפֿשטיין, איך וועל אַצונד
Hashem zogt oifshtein ich vel atsund
Hashem declares stand up I will now

I will set him in safety from him that sneers at him.

איך וועל באַשערן מיט הילף דעם
dem hilf mit bashern vel ich
the one salvation with provide will I

וואָס מע בלאָזט אויף אים.
im oif blozt me vos
him on blows one who

[7][6] The words of Hashem are amarot tehorot *(pure words)*;

ו די ווערטער פֿון ה זיַינען
zainen Hashem fun verter di
are Hashem of words the

ריינע ווערטער,
verter reine
words pure

as kesef refined in the furnace on the earth,

זילבער געשמאָלצן אין אַ
zilber geshmoltsn in a
silver which has been refined in a

טיגל אויף דער ערד ,
erd der oif tigl
earth the on furnace

purified seven times.

זיבן מאָל געלייַטערט.
gelaitert mol zibn
refined times seven

[8][7] Thou shalt be shomer over them, Hashem,

ז דו ה וועסט זיי היטן ,
hitn zei vest Hashem du
keep a watch over them will Hashem you

Thou shalt preserve him from this generation forever.

וועסט זיי אייביק באַהיטן פֿון
fun bahitn eibik zei vest
from preserve forever them will

דאָזיקן דור .
dor dozikn
generation this

[9][8] The resha'im strut on every side,

ח אומעטום גייען אום די רשעים ,
reshoim di um geyen umetum
wicked ones the about go everywhere

when the vilest among the Bnei Adam are exalted.

ווען געמיינקייט ווערט דערהויבן ביי
bai derhoibn vert gemeinkeit ven
by exalted shall be vileness when

די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di
children of men the

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

13 How long wilt Thou forget me, Hashem? Netzach *(forever)*?

יג ביז וואַנען, ה , וועסטו מיך
mich vestu Hashem vanen biz
me will you(sg) Hashem when until

תּמיד פַֿאַרגעסן?
fargesen tamid
forget continually

How long wilt Thou hide Thy face from me?

ביז וואַנען וועסטו פַֿאַרבאָרגן דיַין
dain farborgen vestu vanen biz
your hide will you(sg) when until

פּנים פֿון מיר?
mir fun ponem
me from face

[3 2] How long shall I take counsel in my nefesh,

ב ביז וואַנען וועל איך האַלטן עצות ביַי זיך ,
zich bai etsut haltn ich vel vanen biz
self by counsel hold I will when until

having sorrow in my lev daily?

מיט קומער אין מיַין האַרצן דורכן טאָג?
tog durchn hartsn main in kumer mit
day through the heart my in sorrow with

How long shall mine oyev be exalted over me?

ביז וואַנען וועט מיַין פֿיַינט זיך
zich faint main vet vanen biz
selves enemies my will when until

דערהייבן אויף מיר?
mir oif derheibn
me over lift up

[4 3] Consider and hear me, Hashem Elohai;

ד ג קוק-צו , ענטפֿער מיר, ה מיַין ג-ט,
G-t main Hashem mir entfer kuk-tsu
G-d my Hashem me answer look to

enlighten mine eyes, lest I sleep the sleep of mavet;

דערלייַכט מיַינע אויגן, איך זאָל נישט
nisht zol ich oign maine derlaicht
not let I eyes my give light to

אייַנשלאָפֿן צום טויט ;
toit tsum ainshlofn
death to the fall asleep

[5 4] Lest mine oyev say,

ה ד מיַין פֿיַינט זאָל נישט זאָגן :
zogn nisht zol faint main
say not shall enemies my

I have prevailed against him;

איך בין אים בייַגעקומען ;
baigekumen im bin ich
overcome him am I

and those that trouble me rejoice

מײַנע שׂונאים זאָלן זיך נישט פֿרייען,
freyen nisht zich zoln sonem maine
rejoice not selves shall enemies my

when I am defeated.

אַז איך וועל אומפֿאַלן.
umfaln vel ich az
fall down will I when

[6][5] But I have trusted in Thy chesed;

ו ה אָבער איך פֿאַרזיכער מיך אויף
oif mich farzicher ich ober
on me trust I but

דײַן חֶסֶד ;
chesed dain
kindness your

my lev shall rejoice in Thy Yeshu'ah *(salvation)*.

מײַן האַרץ וועט זיך פֿרייען מיט
mit freyen zich vet harts main
with rejoice self will heart my

דײַן הילף ;
hilf dain
salvation your

[6] I will sing unto Hashem,

ז איך וועל זינגען צו ה ,
Hashem tsu zingen vel ich
Hashem to sing will I

because He hath dealt bountifully with me.

וואָס ער האָט מיר גוטס געטאָן.
geton guts mir hot er vos
done good things me has he that

[1] *(For the one directing. Of Dovid)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דָּוִד .
Dovidn fun gezangmaister dem far
Dovid of choirmaster the for

יד

14 The naval *(fool)* hath said in his lev, There is no Elohim.

א דער נאַר זאָגט אין זײַן האַרצן:
hartsn zain in zogt nor der
heart his in declares fool the

נישטאָ קיין אלקים !
Elokim kein nishto
G-d any there is not

They are corrupt, they have done abominable works,

פֿאַרדאָרבן זײַנען זיי , אומווערדיק
umverdik zei zainen fardorben
abominable they are corrupted

באַגייען זיי זיך ,
zich zei bageyen
selves they behave

ein oseh tov *(there is none that doeth good)*.

קיינער טוט נישט קיין גוטס.
guts kein nisht tut keiner
good any not does no one

[2] Hashem looked down from Shomayim upon Bnei Adam,

ב ה האָט פֿון הימל געלוגט אויף
oif gelugt himel fun hot Hashem
upon looked heaven from has Hashem

די מענטשנקינדער ,
mentshnkinder di
children of men the

to see if there is any with seichel,
that seeketh Elohim.

צו זען אויב פַֿאַראַן אַ
a faran oib zen tsu
a there is if see to

ווָאס פַֿאַרשטאַנדיקער
vos farshtandiker
who person with understanding

זוכט אלקים.
Elokim zucht
G-d seeks

[3] They are all turned aside, they are all
together become corrupt;

[ג] איטלעכער איז אָפּגעקערט , אַלע זיַינען
zainen ale opgekert iz itlecher
are all turned aside is each one

זיי פַֿאַרדאָרבן,
fardorben zei
corrupted they

there is none that doeth tov, no, not one.

קיינער טוט נישט קיין גוטס, נישט
keiner tut nisht kein guts nisht
no one does not any good there is not

צו מאָל איינער.
einer mol tsu
one once to

[4] Have all the workers of iniquity no da'as?

[ד] פַֿאַר וואָר, דערשפּירן וועלן אַלע טוער
vor far dershpirn veln ale tuer
for truly perceive will all doers

פֿון אומרעכט,
umrecht fun
injustice of

Who eat up my people as they eat lechem,

די ווָאס עסן מײַן פֿאָלק ווי מע
di vos esen main folk vi me
the one who eats my people as one

עסט ברויט,
broit est
bread eats

and call not upon Hashem.

די ווָאס רופֿן נישט ה .
di vos rufn nisht Hashem
the one who calls upon not Hashem

[5] There they shall be in great dread,

[ה] אָן אַנגסטן זיי אין אַנגסט,
on angstn zei in angst
there fear they fear in

for Elohim is with the dor tzaddik.

וואָרעם אלקים איז מיט דעם גערעכטן
vorem Elokim iz mit dem gerechtn
because G-d is with the righteous

דור .
dor
generation

[6] Would ye confound the etzah *(counsel, plan)* of the oni *(poor)*,

[ו] די טראַכטונג פֿון אָרעמאַן מאַכט
di trachtung fun oreman macht
the counsel of poor person makes

איר צו שאַנד,
ir tsu shand
you to shame

for Hashem is indeed his refuge!

אָבער ה איז זײַן באַשיצונג .
bashitsung zain iz Hashem ober
refuge his is Hashem but

[7] Oh that the Yeshu'ah *(salvation)* of Yisroel were come out of Tziyon!

ז ווען קומט פֿון צִיּון די ישועה
yeshue di Tsiyon fun kumt ven
salvation the Tziyon from comes when

פֿון יִשְׂרָאֵל!
Yisroel fun
Yisroel of

When Hashem turns misfortune and brings back the captives of His people,

ווען ה קערט אום די געפֿאַנגענשאַפֿט
gefangenshaft di um kert Hashem ven
captivity the back turns Hashem when

פֿון זײַן פֿאָלק ,
folk zain fun
people his of

Ya'akov shall rejoice, and Yisroel shall be glad.

וועט לוסטיק זײַן יעקבֿ , וועט זיך
zich vet Yaakov zain lustik vet
self will Yaakov be joyful will

פֿרייען יִשְׂרָאֵל.
Yisroel freyen
Yisroel rejoice

א אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

[1] *(Mizmor Dovid)*

15

Hashem, who shall abide in Thy Ohel?

טו

א ה , ווער קען ווינען אין
in voinen ken ver Hashem
in dwell can who Hashem

דײַן געצעלט?
getselt dain
tent your

Who shall dwell in Thy Har Kodesh?

ווער קען רוען אויף דײַן הייליקן בארג ?
barg heilikn dain oif ruen ken ver
mountain holy your on rest can who

[2] He that walketh blamelessly, and worketh tzedek,

ב דער וואָס גייט ערלעך און
un erlech geit vos der
and blamelessly goes who the one

טוט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit tut
righteousness does

and speaketh emes from his lev.

און רעדט אמת אין זײַן האַרצן;
hartsn zain in emes redt un
heart his in truth speaks and

[3] He that backbiteth not with his leshon,

ג נישט געטראָגן קיין רכילות
rechiles kein getrogn nisht
malicious gossip any carried not

אויף זײַן צונג ,
tsung zain oif
tongue his on

nor doeth ra'ah to his re'a *(neighbor)*,

נישט געטאָן זײַן חבֵר קיין רָעה,
roeh kein chever zain geton nisht
evil any neighbor his done not

nor taketh up a slur to discredit his neighbor.

און נישט טראָגן קיין שאַנד אויף
oif shand kein trogn nisht un
on shame any carry not and

זײַן נאָנטן ;
nontn zain
neighbor his

[4] In whose eyes a vile person is despicable;

[ד] דער ניבֿזה איז פֿאַראַכט
faracht iz nivze der
despised is contemptible person the

אין זײַנע אויגן,
oign zaine in
eyes his in

but he honoreth them that fear Hashem.

און די יראי ה גיט ער כּבֿוד ;
koved er git Hashem yirei di un
honor he gives Hashem who fear the ones and

He that sweareth to his own hurt,
and changeth not.

ער האָט געשוואָרן זיך צום בייזן ,
beizn tsum zich geshvorn hot er
evil to self sworn an oath has he

און ענדערט נישט;
nisht endert un
not changes and

[5] He that putteth not out his kesef to neshekh *(usury)*,

[ה] זײַן געלט האָט ער נישט געגעבן
gegebn nisht er hot gelt zain
given not he has money his

אויף צינדזן ,
tsindzn oif
interest on

nor taketh bribes against the naki *(innocent)*.
He that doeth these things shall never be shaken.

און שוחד קעגן אַן אומשולדיקן
umshuldikn an kegen shochad un
innocent an against a bribe and

נישט גענומען ;
genumen nisht
taken not

דער וואָס טוט דאָס וועט קיין מאָל
mol kein vet dos tut vos der
time any will this does that the one

נישט אומפֿאַלן .
umfaln nisht
fall down not

א אַ מִכתָם פֿון דָוִדן .
Dovidn fun miktam a
Dovid of a

[1] *(A mikhtam of Dovid)*

16

טז

א בֵאהִיט מִיך , אֵל ,
El mich bahit
G-d me protect

Be shomer over me, O El:

for in Thee do I hide myself.

וואָרעם איך האָב מִיך
mich hob ich vorem
me have I because

באַשיצט אין דיר .
dir in bashitst
you(SG) in hid myself, taken shelter

[2] I said unto Hashem, Thou art Adonoi of me;

ב האָסט געזאָגט צו ה : אֲדֹנָי ביסטו ,
bistu Adonoi Hashem tsu gezogt host
are you Adonoi Hashem to said I have

besides Thee I have no good.

מײַן גוטס איז בלויז בײַ דיר .
dir bai bloiz iz guts main
you(SG) with only is goodness my

[3] But to the Kedoshim that are in ha'aretz,

ג די הייליקע וואָס זײַנען אויף דער ערד ,
erd der oif zainen vos heilike di
earth the on are which holy ones the

they are the glorious ones, in whom is all my delight.

זיי זײַנען די פֿירשטן וואָס אַל מײַן זיי
main al vos firshtn di zainen zei
my all which princes the are they

באַגער איז צו זיי .
zei tsu iz bager
them to is desire

[4] Their sorrows shall be multiplied that hasten after other g-ds;

ד זאָלן מערן זייערע געצן די וואָס
vos di getsn zeyere mern zoln
who the ones idols their increase shall

אײַלן צו אַן אַנדערן ;
andern an tsu ailn
another an to hurry

their nesakhim *(drink offerings)* of dahm will I not offer,

איך וועל נישט גיסן זייערע גיסאָפּפֿער
gisopfer zeyere gisn nisht vel ich
drink offering their pour not will I

פֿון בלוט ,
blut fun
blood of

nor take up their shmot *(names)* on my lips.

און נישט נעמען זייערע נעמען אויף
oif nemen zeyere nemen nisht un
on names their take not and

מײַנע ליפּן .
lipn maine
lips my

[5] Hashem is the chelek *(allotted share)* of mine inheritance and of my kos *(cup)*;

ה איז מײַן באַשערטער טייל
teil basherter main iz Hashem
part destined my is Hashem

און מײַן בעכער;
becher main un
cup my and

Thou maintainest my goral *(lot, allotment by the divine will)*.

דו האַלטסט אויף מײַן גורל.
goirl main oif haltst du
lot my on maintain you

[6] The boundary lines are fallen unto me in pleasant places;

ו חלקים זײַנען מיר צוגעפֿאַלן ליבלעכע,
libleche tsugefaln mir zainen chalokim
lovely fallen to me are portions

yea, I have a goodly nachalah *(inheritance)*.

יָא, אַ שיינע נחלה איז מיר
mir iz nachle sheine a yo
for me is inheritance beautiful a yes

אָנגעקומען.
ongekumen
arrived

[7] I will bless Hashem, Who hath given me counsel;

ז איך לויב ה, וואָס ער האָט מיר געראָטן,
gerotn mir hot er vos Hashem loib ich
advised me has he that Hashem praise I

my mind also instructs me in the night seasons.

יָא, אין די נעכט האָבן מיך מײַנע
maine mich hobn necht di in yo
my me have nights the in yes

נירן גענערנט.
gelernt nirn
taught kidneys

[8] I have set Hashem always before me;

ח איך האַלט ה פֿאַר מיר תּמיד,
tamid mir far Hashem halt ich
continually me before Hashem hold I

because He is at my right hand, I shall not be shaken.

וואָרעם אַז ער איז בײַ מײַן רעכטער האַנט,
hant rechter main bai iz er az vorem
hand right my at is he that because

וועל איך נישט אומפֿאַלן.
umfaln nisht ich vel
fall down not I will

[9] Therefore my lev is glad, and my kavod rejoiceth;

ט דערום איז פֿרײלעך מײַן האַרץ, און
un harts main freilech iz derum
and heart my joyful is therefore

לוסטיק מײַן זעל,
zel main lustik
soul my joyful

my basar also shall dwell securely.

אויך מײַן לײַב רוט אין זיכערקייט.
zicherkeit in rut laib main oich
security in rests body my also

[10] For Thou wilt not abandon my nefesh in Sheol;

י וואָרעם דו וועסט נישט איבערלאָזן
iberlozen nisht vest du vorem
leave behind not will you because

מײַן נפֿש אין דעס שְׁאוֹל,
Sheol des in nefesh main
Sheol the in soul my

neither wilt Thou allow Thine Chasid
to see shachat

(corruption, the pit, the grave, the abyss of corruption).

[11] Thou wilt show me the Orach Chayyim
(the path of life);

in Thy presence is fulness of joy,

at Thy right hand there are pleasures
netzach (for evermore).

דו ווּעסט נישט לאָזן דײַן חָסִיד
chosid dain lozn nisht vest du
holy one your let not will you

זען די פַֿארדאָרבנקייט.
fardorbenkeit di zen
shachat the see

יא ווּעסט מיך מאַכן ווּיסן
visen machn mich vest
known make to me you(sg) will

דעם ווּעג פֿון לעבן;
lebn fun veg dem
life of way the

אַ זעטיקייט פֿון פּנים פֿאַר דײַן איז פֿרײדן
ponem dain far iz freidn fun zetikeit a
face your before is joy of fullness a

תּענוגים אין דײַן רעכטער האַנט אייביק.
eibik hant rechter dain in tenugim
forever hand right your in pleasures

[1] (Tefillah of Dovid)

א אַ תּפֿילה פֿון דָּוִדן.
Dovidn fun tfile a
Dovid of prayer a

17 Hear the tzedek (righteous plea of a just cause), Hashem,

attend unto my cry,

give ear unto my tefillah, that goeth not
out of lips of mirmah (deceit).

[2] Let my mishpat (right) come forth
from Thy presence;

let Thine eyes behold the things that are right.

[3] Thou hast probed mine lev;

Thou hast visited me in the lailah;

יז א הער צו, ה, גערעכטיקייט,
gerechtikeit Hashem tsu her
righteousness Hashem to pay heed

האָרך צו מײַן געשרייַ,
geshrei main tsu horch
cry my to listen

פֿאַרנעם מײַן תּפֿילה פֿון ליפּן
lipn fun tfile main farnem
lips from prayer my pay attention

אָן פֿאַלשקייט.
falshkeit on
falsehood without

ב פֿון פֿאַר דיר זאָל מײַן
main zol dir far fun
my shall you(SG) before from

משפּט אַרויסגיין,
aroisgein mishpot
go out judgment

דײַנע אויגן זאָלן זען די ריכטיקייט.
richtikeit di zen zoln oign daine
correctness the see shall eyes your

ג האָסט געפּרוווט מײַן האַרץ,
harts main gepruvet host
heart my tested you have

האָסט נאָכגעזוכט ביי נאַכט,
nacht bai nochgezucht host
night at searched you have

Thou hast tested me and shalt find nothing;

הָאָסט מיך געלייטערט, און נישט געפֿונען
gefunen nisht un gelaitert mich host
found not and refined me you have

I am purposed that my mouth shall not transgress.

איך זאָל טראַכטן וואָס דאַרף נישט
nisht darf vos trachtn zol ich
not required that which think on shall I

אַריבער מײַן מויל .
moil main ariber
mouth my overstep

[4] Concerning the works of men,

[ד] אין מעשׂים פֿון מענטשן ,
mentshn fun meisim in
men of deeds in

by the Devar of Thy lips

האָב איך, לויטן וואָרט פֿון דײַנע ליפּן,
lipn daine fun vort loitn ich hob
lips your of word according to I have

I have kept myself from the paths of the cruel.

מיך געהיט פֿון די וועגן פֿון
fun vegen di fun gehit mich
of paths the from guarded me

דעם פֿאַרשײַטן.
farshaitn dem
cruel the

[5] Uphold my goings in Thy paths,

[ה] מײַנע טריט האָבן זיך געהאַלטן
gehaltn zich hobn trit maine
kept selves have steps my

אָן דײַנע שטעגן,
shtegn daine on
paths your on

that my footsteps stumble not.

נישט אויסגעגליטשט האָבן זיך מײַנע פֿיס.
fis maine zich hobn oisgeglitsht nisht
feet my selves have slipped not

[6] I have called upon Thee, for Thou wilt hear me, O El;

[ו] איך האָב דיך געפֿן, וואָרעם דו
du vorem gerufn dich hob ich
you because called you(SG) have I

וועסט מיר ענטפֿערן, אֵל ;
El entfern mir vest
G-d answer me will

incline Thine ear unto me, and hear my prayer.

נײַג דײַן אויער צו מיר, הער
her mir tsu oier dain naig
pay heed me to ear your incline

צו מײַן וואָרט.
vort main tsu
word my to

[7] Show Thy marvellous chesed,

[ז] מאַך וווּנדערלעך דײַנע חסדים ,
chasadim daine vunderlech mach
loving kindnesses your miraculous make

O Thou Moshi'a Who saves by Thy right hand

דו וואָס העלפֿסט די וואָס
vos di helfst vos du
that the ones help who you

זיך שיצן
zich shitsn
selves take shelter

them which put their trust in Thee from those that rise up against them.

פֿון אָנפֿאַלער אין דײַן רעכטער האַנט.
hant rechter dain in onfaler fun
hand right your in attacker from

8 Be shomer over me as the apple of Thy eye;

ח היט מיך ווי אַ שוואַרצאַפּל פֿון אויג,
oig fun shvartsapl a vi mich hit
eye of pupil a as me watch over

hide me in the shadow of Thy wings,

אין שאָטן פֿון דײַנע פֿליגלען זאָלסטו
zolstu fliglen daine fun shotn in
shall you wings your of shadow in

מיך פֿאַרבאָרגן
farborgen mich
hide me

9 From the resha'im that oppress me,

ט פֿון די רשעים וואָס באַרויבן מיך ,
mich baroibn vos reshoim di fun
me rob that wicked ones the from

from my deadly enemies threatening my nefesh, who surround me.

מײַנע שׂונאים אום לעבן וואָס רינגלען
ringlen vos lebn um sonem maine
surround that near around enemies my

מיך אַרום .
arum mich
around me

10 They have closed up callously and mercilessly against me;

י זייער פֿעט האַרץ האָבן זיי פֿאַרשלאָסן,
farshlosn zei hobn harts fet zeyer
shut they have heart fat their

with their mouth they speak with ge'ut *(pride)*.

מיט זייער מויל רעדן זיי האָפֿערדיק.
hoferdik zei redn moil zeyer mit
proudly they speak mouth their with

11 At every step they have surrounded me;

יא אויף אונדזער טריט האָבן זיי אַצונד
atsund zei hobn trit undzer oif
now they have steps our on

אונדז אַרומגערינגלט,
arumgeringlt undz
surrounded us

their purpose is to strike down to ha'aretz;

זייערע אויגן שטעלן זיי אָן אונדז צו
tsu undz on zei shteln oign zeyere
to us on they set eyes their

ניַגן צו דער ערד .
erd der tsu naign
earth the to crouch down

12 Like aryeh eager to tear his prey,

יב ער איז געגליכן צו אַ לייב וואָס גלוסט
glust vos leib a tsu geglichn iz er
desires that lion a to likened is he

צו פֿאַרצוקן,
fartsukn tsu
devour to

and like a young lion lurking in ambush.

און צו אַ יונגלייב וואָס זיצט אין
in zitst vos yungleib a tsu un
in sit that young lion a to and

פֿאַרבאָרגענישן.
farborgenishn
hidden places

[13] Arise, Hashem, confront him, cast him down;

יג שטיי אויף, ה , גיי אים אַקעגן ,
akegn im gei Hashem oif shtei
against him go Hashem up stand

וואַרף אים אַנידער,
anider im vorf
down him cast

deliver my nefesh from the resha
with Thy cherev;

מאַך אַנטרינען מײַן זעל פֿון דעם רשע
roshe dem fun zel main antrinen mach
wicked the from soul my escape make

מיט דײַן שוווערד,
shverd dain mit
sword your with

[14] From men with Thy yad, Hashem,

יד פֿון מענטשן , ה , מיט דײַן האַנט –
hant dain mit Hashem mentshn fun
hand your with Hashem men from

from men of the world, whose portion
is in this life,

פֿון מענטשן פֿון דער וועלט, וואָס זייער
zeyer vos velt der fun mentshn fun
their that world the of men from

חלק איז בײַם לעבן,
lebn baim iz chelek
life with the is portion

and with Thy treasures Thou fillest their belly;

און מיט דײַן שאַץ פֿילסטו אָן זייער בויך ;
boich zeyer on filstu shats dain mit un
belly their on you fill treasure your with and

they are satisfied with children,

זאָט זײַנען זייערע קינדער ,
kinder zeyere zainen zat
children their are satisfied

and leave their abundance to their babes.

און זיי לאָזן זייער שפֿע צו
tsu shefe zeyer lozn zei un
to abundance their leave they and

זייערע יונגע .
yunge zeyere
young ones their

[15] As for me, in tzedek I will behold Thy face;

טו איך אָבער וועל זען דײַן פּנים
ponem dain zen vel ober ich
face your see will however I

אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in
righteousness in

I shall be satisfied, when I awake, with
Thy temunah *(form)*.

איך וועל מיך זעטן אויפֿן וואַכן
vachn oifn zetn mich vel ich
awaking on be satisfied me will I

אין דײַן געשטאַלט.
geshtalt dain in
form your in

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דעם קנעכט פֿון
fun knecht dem fun gezangmaister dem far
of servant the from choirmaster the for

ה , פֿון דָּוִדן , ווָאס האָט געריעדט צו
tsu geredt hot vos Dovidn fun Hashem
to spoken has who Dovid from Hashem

ה די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן געזאַנג אין
in gezang dozikn dem fun verter di Hashem
in song this the of words the Hashem

דעם טאָג ווָאס ה האָט אים מציל
matsl im hot Hashem vos tog dem
rescued him has Hashem that day the

געווען פֿון דער האַנט פֿון אַלע
ale fun hant der fun geven
all of hand the from having been

זײַנע פֿײַנט , און פֿון דער מאַכט
macht der fun un faint zaine
power the from and enemies his

[1] (For the one directing. Of Dovid Eved Hashem who sang to Hashem the lyrics of this shirah on the day Hashem delivered him from the hand of all his oyevim and from the hand of Sha'ul; [2] and he said)

פֿון שָׁאוּל . ב און ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er un Shauln fun
said has he and Sha'ul of

יח

18 I will love Thee, Hashem, my strength.

א איך האָב דיך ליב , ה
Hashem lib dich hob ich
Hashem love you(SG) have I

מײַן שטאַרקייט;
shtarkeit main
strength my

[3 2] Hashem is my rock, and my fortress,

ג ב ה איז מײַן פֿעלדז און מײַן פֿעסטונג,
festung main un feldz main iz Hashem
fortress my and rock my is Hashem

and my deliverer;

און דער ווָאס מאַכט מיך אַנטרינען.
antrinen mich macht vos der un
escape me makes who the one and

Eli my Tzur *(rock)*, in whom I take refuge;

מײַן אֵל איז מײַן פֿעלדז ווָאס איך
ich vos feldz main iz El main
I who rock my is G-d my

שיץ מיך אין אים,
im in mich shits
him in me take shelter

my mogen, and the keren of my salvation, and my misgav *(high place as a refuge)*.

מײַן שילד און דער האָרן פֿון מײַן
main fun horn der un shild main
my of horn the and shield my

הילף , מײַן טורעם.
turem main hilf
tower my salvation

[4 3] I will call upon Hashem, Who is worthy to be praised;

ד ג איך רוף : ברוך ה !
Hashem Baruch ruf ich
Hashem Baruch call upon I

so shall I be saved from mine oyevim.

אוּן פֿוּן מײַנע פֿײַנט ווער איך געהאָלפֿן .
geholfn ich ver faint maine fun un
am saved I whom enemies my from and

5 4 The chevlei mavet entangled me,

ד אַרומגערינגלט האָבן מיך שטריק פֿון שְׁאוֹל,
Sheol fun shtrik mich hobn arumgeringlt
Sheol of ropes me have encircled

and the floods of Beliya'al terrorized me.

אוּן טײַכן פֿוּן אונטערגאַנג האָבן מיך
mich hobn untergang fun taichn un
me have downfall of rivers and

געשראָקן .
geshrokn
frightened

6 5 The chevlei Sheol snaked around me;

ה שטריק פֿוּן אונטערערד האָבן מיך
mich hobn untererd fun shtrik
me have sheol of cords

אַרומגעקניפּט,
arumgeknipt
bound

the snares of mavet confronted me.

אַקעגנגעקומען זײַנען מיר נעצן פֿוּן טויט .
toit fun netsn mir zainen akegngekumen
death of snares me are encountered

7 6 In my distress I called upon Hashem,

ו האָב איך אין מײַן נויט גערופֿן
gerufn noit main in ich hob
called to distress my in I have

צו ה ,
Hashem tsu
Hashem to

and cried unto Elohai;

אוּן צו מײַן ג-ט האָב איך געשריִען;
geshrien ich hob G-t main tsu un
cried I have G-d my to and

He heard my voice out of His Heikhal,

האָט ער געהערט פֿון זײַן הֵיכל מײַן קוֹל ,
kol main heichl zain fun gehert er hot
voice my temple his from heard he has

and my cry came before Him, even into His ears.

אוּן מײַן געשריי פֿאַר אים איז געקומען
gekumen iz im far geshrei main un
come is him before cry my and

אין זײַנע אויערן.
oiern zaine in
ears his in

8 7 Ha'aretz shook and trembled;

ח ז אוּן געשאָקלט אוּן געוואַקלט האָט
hot gevaklt un geshoklt un
has swayed and shaken and

זיך די ערד ,
erd di zich
earth the self

the foundations also of the mountains quaked

אוּן די גרונטפֿעסטן פֿון די בערג
berg di fun gruntfestn di un
mountains the of foundations the and

האָבן געציטערט;
getsitert hobn
trembled have

and were shaken, because He was angry.

זיך געשאָקלט, וויַיל ער האָט געצערנט .
getsernt hot er vail geshoklt zich
been angry has he because shaken selves

[9][8] Smoke went up from His nostrils,

ט ח אַ רויך איז אויפֿגעגאַנגען אין זיַין נאָז ,
noz zain in oifgegangen iz roich a
nose his in going up is smoke a

and eish out of His mouth devoured;

און פֿון זיַין מויל האָט אַ פֿיַיער פֿאַרצערט;
fartsert faier a hot moil zain fun un
consumed fire a has mouth his from and

coals were kindled by it.

קוילן האָבן געברענט פֿון אים.
im fun gebrent hobn koiln
it from burned have coals

[10][9] He parted Shomayim, and descended,

י ט און ער האָט געניגט דעם הימל
himel dem geneigt hot er un
heaven the bowed has he and

און גענידערט ,
genidert un
descended and

and dark clouds were under His feet.

מיט אַ נעבל אונטער זיַינע פֿיס.
fis zaine unter nebl a mit
feet his under fog a with

[11][10] And He rode upon a keruv *(cherub)*, and did fly;

יא י און ער איז געריטן אויף אַ כרובֿ
kruv a oif geritn iz er un
Keruv a on riding is he and

און געפֿלויגן,
gefloign un
flew and

yea, He soared upon the wings of the ruach.

און געשוועבט אויף פֿליגלען פֿון ווינט .
vint fun fliglen oif geshvebt un
wind of wings on hovered and

[12][11] He made choshech His secret place;

יב יא ער האָט געמאַכט פֿינצטערניש זיַין
zain fintsternish gemacht hot er
his darkness made has he

באַהעלטעניש,
baheltenish
hiding place

His sukkah round about Him

זיַין ביידל אַרום אים –
im arum baidl zain
him around tent his

was dark waters and thick clouds of the skies.

אַ חושך פֿון וואַסערן, וואָלקנס געדיכטע.
gedichte volkens vasern fun choishech a
thick clouds waters of darkness a

[13][12] Out of the brightness that was before Him there broke through

יג יב פֿון דעם שימער פֿאַר אים זיַינען
zainen im far shimer dem fun
are him before radiance the out of

זיַנע וואָלקנס צעגאַנגען
tsegangen volkens zaine
dispersed clouds his

barad *(hailstones)* and coals of eish out of His clouds.

אין האָגל און פֿיַיערקוילן.
faierkoiln un hogel in
fiery coals and hail in

[14] [13] Hashem also thundered in Shomayim,

יד יג און געדונערט אין הימל האָט ה ,
Hashem hot himel in gedunert un
Hashem has heaven in thundered and

and Elyon gave His voice

און דער עליון האָט אַרויסגעלאָזט
aroisgelozt hot Elyon der un
let out has Most High the and

זײַן קול ,
kol zain
voice his

amid barad and coals of eish.

מיט האָגל און פַֿייַערקויל.ן
faierkoiln un hogel mit
fiery coals and hail with

[15] [14] Yea, He sent out His khitzim *(arrows)*,
and scattered them;

טו יד און ער האָט אַרויסגעשיקט זײַנע פֿיַלן
failn zaine aroisgeshikt hot er un
arrows his sent out has he and

און זיי צעשפּרייט,
tseshpreit zei un
scattered them and

and He shot out great lightning bolts,
and did put them to rout.

און בליצן געשאָסן, און זיי
zei un geshosn blitsn un
them and shot lightnings and

פֿאַרטומלט .
fartumlt
caused confusion

[16] [15] Then the channels of waters were exposed,

טז טו און די גראָבנס פֿון וואַסערן האָבן
hobn vasern fun grobns di un
have waters of ravines the and

זיך באַוויזן ,
bavizn zich
exposed selves

and the foundations of the tevel *(world)*
were laid bare

און די גרונטפֿעסטן פֿון דער וועלט זײַנען
zainen velt der fun gruntfestn di un
are world the of foundations the and

געוואָרן, אַנטפּלעקט
gevorn antplekt
become uncovered

at Thy rebuke, Hashem,

פֿון דײַן אָנגעשריי, ה ,
Hashem ongeshrei dain fun
Hashem rebuke your at

at the blast of the ruach of Thy nostrils.

פֿון דעם אָטעמבלאָז פֿון דײַן נאָז .
noz dain fun otembloz dem fun
nose your from puff of breath the from

[17] [16] He sent from on high, He took hold of me,

יז טז ער האָט אויסגעשטרעקט פֿון דער
der fun oisgeshtrekt hot er
the from stretched out has he

הייך און מיך גענומען ,
genumen mich un heich
took me and height

He drew me out of mayim rabbim *(many waters)*.

מיך אַרויסגעצויגן פֿון וואַסערן גרויס.
groise vasern fun aroisgetsoign mich
great waters from drew out me

[18 17] He delivered me from my strong oyev,

יח יז ער האָט מיך מציל געווען פֿון
fun geven matsl mich hot er
from was rescued me has he

מײַן מאַכטיקן פֿײַנט ,
faint machtikn main
enemy mighty my

and from them which hated me;

און פֿון מײַנע שׂונאים,
sonem maine fun un
haters my from and

for they were too strong for me.

ווען זיי זײַנען געווען שטאַרקער פֿון מיר.
mir fun shtarker geven zainen zei ven
me than stronger were are they when

[19 18] They confronted me in the day of my calamity;

יט יח זיי זײַנען מיר אַקעגנגעקומען אין
in akegngekumen mir zainen zei
in confronted me are they

טאָג פֿון מײַן ברוך ,
broch main fun tog
calamity my of day

but Hashem was my stay.

אָבער ה׳ איז מיר צום אָנלען געווען.
geven onlen tsum mir iz Hashem ober
was support to the me is Hashem but

[20 19] He brought me forth also into a place merkhav *(spacious)*;

כ יט און ער האָט מיך אַרויסגעפֿירט אין
in aroisgefirt mich hot er un
in led out me has he and

דערבריייטערניש,
derbreiternish
open place

He delivered me, because He delighted in me.

מיך אַרויסגעצויגן , ווײַל ער האָט
mich aroisgetsoign vail er hot
me brought out because he has

מיך באַגערט.
bagert mich
pleased me

[21 20] Hashem dealt with me according to my tzedek;

כא כ ה׳ האָט מיר פֿאַרגאָלטן לויט
loit fargoltn mir hot Hashem
according to rewarded me has Hashem

מײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit main
righteousness my

according to the cleanness of my hands hath He recompensed me.

לויט דער רײנקייט פֿון מײַנע הענט
hent maine fun reinkeit der loit
hands my of purity the according to

האָט ער מיר אומגעקערט.
umgekert mir er hot
returned me he has

[22 21] For I have been shomer regarding the Darkhei Hashem,

כב כא וואָרעם איך האָב גאָר דיי
di gehit hob ich vorem
the guarded have I because

וועגן פֿון ה׳ ,
Hashem fun vegen
Hashem of ways

and have not wickedly departed from Elohai.

און נישט פֿאַרבראָכן אַקעגן מײַן ג-ט.
G-t main akegn farbrochn nisht un
G-d my against transgressed not and

[23] [22] For all His mishpatim were before me,

כג כב וואָרעם אַלע זײַנע געזעצן זײַנען
zainen gezetsn zaine ale vorem
are laws his all because

פֿאַר מיר,
mir far
me before

and I did not put away His chukkot from me.

און זײַנע חוקים טו איך נישט אָפּ
op nisht ich tu chukkim zaine un
away not I do statutes his and

פֿון מיר.
mir fun
me from

[24] [23] I was also tamim *(blameless)* before Him,

כד כג און איך בין געווען צו אים גאַנץ,
gants im tsu geven bin ich un
whole him to was am I and

and I kept myself from mine avon.

און האָב מיך געהיט פֿון מײַן זינדיקייט.
zindikeit main fun gehit mich hob un
sinfulness my from guarded me have and

[25] [24] Therefore hath Hashem recompensed me according to my tzedek,

כה כד דערום האָט מיר ה אומגעקערט
umgekert Hashem mir hot derum
returned Hashem me has therefore

לויט מײַן געראַטקייט,
gerechtikeit main loit
righteousness my according to

according to the cleanness of my hands before His eyes.

לויט דער ריינקייט פֿון מײַנע הענט
hent maine fun reinkeit der loit
hands my of purity the according to

פֿאַר זײַנע אויגן.
oign zaine far
eyes his before

[26] [25] With the chasid Thou wilt show Thyself chesed;

כו כה מיט דעם גענאָדיקן ווײַזטו
vaiztu genodikn dem mit
you show gracious the with

זיך גענאָדיק,
genodik zich
gracious self

with a perfect man Thou wilt show Thyself perfect;

מיט דעם ערלעכן מאַן ווײַזטו זיך ערלעך.
erlech zich vaiztu man erlechn dem mit
honest self you show man honest the with

[27] [26] With the pure Thou wilt show Thyself pure;

כז כו מיט דעם ריינעם ווײַזטו זיך ריין,
rein zich vaiztu reinem dem mit
tahor self you show pure the with

and with the ikesh *(crooked, perverted, false)* Thou wilt show Thyself shrewd.

און מיט דעם קרומען ווײַזטו זיך
zich vaiztu krumen dem mit un
self you show crooked the with and

פֿאַרדרייט.
fardreit
complicated

כח כז וואָרעם דאָס אָרימע פֿאָלק טוסטו העלפֿן,
helfn tustu folk orime dos vorem
save you do people poor this because

[28] [27] For Thou wilt save the ani *(poor)*;

און הויכע אויגן דערנידערסטו .
derniderstu oign hoiche un
you bring down eyes high and

but wilt bring down low haughty looks.

כט כח וואָרעם דו מאַכסט לייַכטן מײַן ליכט;
licht main laichtn machst du vorem
light my light up make you for

[29] [28] For Thou wilt light my ner;

ה מײַן ג-ט באַשיינט מײַן
main bashaint G-t main Hashem
my illuminates G-d my Hashem

Hashem Elohai will enlighten my choshech.

פֿינצטערניש.
fintsternish
darkness

ל כט וואָרעם מיט דיר לויף איך
ich loif dir mit vorem
I run you(SG) with because

קעגן אַ מחנה ,
machne a kegen
legion a against

[30] [29] For by Thee have I scattered a troop;

און מיט מײַן ג-ט שפּרינג איך אַ
a ich shpring G-t main mit un
a I leap G-d my with and

and by Elohai have I leaped over a wall.

מויער אַריבער.
ariber moier
over wall

לא ל הָאֵל – זײַן וועג איז גאַנץ ;
gants iz veg zain HaEl
whole is way his the G-d

[31] [30] As for El, His derech is tamim *(perfect)*;

דאָס וואָרט פֿון ה איז געלייַטערט;
gelaitert iz Hashem fun vort dos
refined is Hashem of word the

the word of Hashem is tzerufah *(tested and proved flawless, inerrant)*;

ער איז אַ שילד פֿאַר אַלע וואָס שיצן
shitsn vos ale far shild a iz er
take shelter who all for shield a is he

He is a mogen to all those that take refuge in Him.

זיך אין אים.
im in zich
him in selves

לב לא וואָרעם וער איז אֱלוֹהַּ אויסער ה ?
Hashem oiser Eloah iz ver vorem
Hashem except G-d is who for

[32] [31] For who is Elohim besides Hashem?

און וער אַ פֿעלדז אַחוץ אלוקינו ?
Elokeinu achuts feldz a ver un
our G-d aside from rock a who and

Or who is Tzur but Eloheinu?

לג לב הָאֵל וואָס באַגורט מיך מיט שטאַרקייט,
shtarkeit mit mich bagurt vos HaEl
strength with me girds that the G-d

[33] [32] It is El that armeth me with chayil,

און מאַכט גלייַך מײַן וועג.
veg main glaich macht un
way my straight makes and

and maketh my derech tamim *(perfect)*.

34 33 He maketh my raglayim like deer feet,

לד לג ער מאַבט מײַנע פֿיס גלײַך
glaich fis maine macht er
like that feet my makes he

ווי די הינדן ,
hindn di vi
deer the as

and setteth me upon my high places.

און אויף מײַנע הייכן טוט ער מיך שטעלן.
shteln mich er tut heichn maine oif un
set me he does heights my on and

35 34 He traineth my hands for milchamah,

לה לד ער לערנט מײַנע הענט צו מלחמה ,
milchome tsu hent maine lernt er
war to hands my trains he

so that a keshet-nechushah mine arms can bend.

און אַ קופֿערנעם בויגן בייגן אַראָפּ
arop beigen boign kupernem a un
down bend bow copper a and

מײַנע אָרעמס.
orems maine
arms my

36 35 Thou hast also given me the mogen of Thy salvation;

לו לה און האָסט מיר געגעבן דעם שילד
shild dem gegebn mir host un
shield the given me you have and

פֿון דײַן הילף ,
hilf dain fun
salvation your of

and Thy right hand hath held me up,

און דײַן רעכטע האַנט לענט מיך אונטער,
unter mich lent hant rechte dain un
under me lean hand right your and

and Thy lowliness hath made me great.

און דײַן מילדקייט טוט מיך גרייסן .
greisn mich tut mildkeit dain un
magnify me does gentleness your and

37 36 Thou hast made rakhav *(broad)* the place for my footsteps under me,

לז לו האָסט דערברייטערט מײַן טריט
trit main derbreitert host
feet my enlarged you have

אונטער מיר,
mir unter
me under

that my ankles did not turn.

און נישט אויסגעגליטשט האָבן זיך
zich hobn oisgeglitsht nisht un
self have slip not and

מײַנע קנעכלעך .
knechlech maine
ankles my

38 37 I have pursued mine oyevim, and overtaken them;

לח לז איך האָב געיאָגט מײַנע פֿײַנט
faint maine geyogt hob ich
enemies my pursued have I

און זיי דערגרייכט,
dergreicht zei un
overtaken them and

neither did I turn back till they were consumed.

און זיך נישט אומגעקערט ביז איך האָב
hob ich biz umgekert nisht zich un
have I until turned back not self and

זיי פַֿאַרלענדט.
farlendt zei
destroyed them

39 38 I have crushed them that they were not able to rise;

לט לח
אַז , צעהאַקט זיי האָב איך
az tsehakt zei hob ich
that cut into pieces them have I

זיי קענען נישט אויפֿשטיין;
oifshtein nisht kenen zei
stand up not can they

they are fallen under my raglayim.

זיי זיַינען געפֿאַלן אונטער מיַינע פֿיס.
fis maine unter gefaln zainen zei
feet my under fallen are they

40 39 For Thou hast armed me with chayil unto the milchamah;

מ לט
און האָסט מיך באַגורט מיט
mit bagurt mich host un
with girded me you have and

שטאַרקייט פֿאַר מלחמה ,
milchome far shtarkeit
war for strength

Thou hast made bow down under me those that rose up against me.

האָסט געבייגט מיַינע קעגנשטייער
kegnshteyer maine gebeigt host
opponents my made bow have

אונטער מיר.
mir unter
me under

41 40 Thou hast also given me the necks of mine oyevim;

מא מ
און מיַינע פֿיַינט האָסטו געמאַכט
gemacht hostu faint maine un
made have you enemies my and

מיטן נאַקן צו מיר,
mir tsu nakn mitn
me to neck with

that I might destroy them that hate me.

און מיַינע שׂונאים , זיי האָב איך פֿאַרשניטן.
farshnitn ich hob zei sonem maine un
cut off I have them enemies my and

42 41 They cried for help, but there was no Moshi'a to save them,

מב מא
זיי האָבן געשריִען, און קיין העלפֿער
helfer kein un geshrien hobn zei
helper any and cried have they

איז נישט געווען,
geven nisht iz
was they are not is

even unto Hashem, but He answered them not.

צו ה – און ער האָט זיי נישט
nisht zei hot er un Hashem tsu
not them has he and Hashem to

געענטפֿערט.
geentfert
answered

43 42 Then did I beat them small as the dust before the ruach;

מג מב און איך האָב זיי צעריבן ווי
vi tseribn zei hob ich un
as ground them have I and
שטויב פַֿאַרן ווינט,
vint faran shtoib
wind before dust

I did empty them out as the dirt in the chutzot *(streets)*.

ווי גאַסנקויט זיי אַרויסגעווארפֿן.
aroisgevorfn zei gasnkoit vi
thrown out they street dirt as

44 43 Thou hast delivered me from the strivings of the people;

מד מג האָסט מיך געמאַכט אַנטרינען פֿון
fun antrinen gemacht mich host
from escape made me have
די קריג פֿון פֿאָלק,
folk fun krig di
people of strife the

and Thou hast made me the Rosh *(head)* of the Goyim *(nations)*;

האָסט מיך געמאַכט פַֿאַר דעם קאָפּ
kop dem far gemacht mich host
head the for made me have
פֿון די אומות ;
umes di fun
peoples the of

an Am *(people)* whom I have not known shall serve me.

אַ פֿאָלק וואָס איך קען נישט טוט
tut nisht ken ich vos folk a
does not know I which people a
מיר דינען,
dinen mir
serve me

45 44 As soon as they hear of me, they shall obey me;

מה מד פֿון הערן מיטן אויער געהאָרכן
gehorchn oier mitn hern fun
obey ear with hearing from
זיי מיר;
mir zei
me they

the Bnei Nekhar *(foreigners)* shall submit themselves unto me.

די קינדער פֿון פֿרעמדן גייען אין
ain geyen fremdn fun kinder di
in go foreigner of children the
פַֿאַר מיר.
mir far
me before

46 45 The Bnei Nekhar shall fade away,

מו מה די קינדער פֿון דעם פֿרעמדן
fremdn dem fun kinder di
foreigner the of children the
ווערן פַֿאַרוועלקט,
farvelkt vern
withered become

and come forth trembling out of their misgerot *(stongholds, fastnesses, secure places)*.

און זיי קומען ציטערנדיק אַרויס פֿון
fun arois tsiterendik kumen zei un
of out trembling come they and
זייערע פֿעסטונגען .
festungen zeyere
strongholds their

[47] [46] Hashem chai; and baruch be my Tzur;

מז מו עס לעבט ה , און געלויבט
geloibt un Hashem lebt es
praised and Hashem lives is

איז מײַן פֿעלדז,
feldz main iz
rock my is

and let the Elohei of my salvation be exalted.

און דערהויבן איז דער אלקים פֿון
fun Elokim der iz derhoibn un
of G-d the is exalted and

מײַן הילף ;
hilf main
salvation my

[48] [47] It is El that avengeth me,

מח מז הָאֵל וואָס גיט מיר נקמות
nkmut mir git vos HaEl
vengeance me gives who the G-d

and subdueth the nations under me.

און אונטערטעניקט די אומות אונטער מיר.
mir unter umes di untertenikt un
me under peoples the subdues and

[49] [48] He saveth me from mine oyevim;

מט מח ער מאַבט מיך אַנטרינען פֿון
fun antrinen mich macht er
from escape me makes he

מײַנע פֿײַנט ;
faint maine
enemies my

yea, Thou liftest me up above those that rise up against me;

יאָ , איבער מײַנע קעגנשטייער
kegnshteyer maine iber yo
opponents my over yes

דערהייבסטו מיך ,
mich derheibstu
me you(sg) exalt

Thou hast delivered me from the ish chamas.

פֿון דעם רויבמענטשן ביסטו מיך מציל.
matsl mich bistu roibmentshn dem fun
saved me are you violent men the from

[50] [49] Therefore will I give thanks unto Thee, Hashem, among the Goyim,

נ מט דערום לויב איך דיך , ה ,
Hashem dich ich loib derum
Hashem you(SG) I praise therefore

צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

and sing praises unto Shimecha.

און צו דיין נאָמען טו איך זינגען .
zingen ich tu nomen dain tsu un
sing I do name your to and

[51] [50] Great deliverance giveth He to His Melech;

נא נ ער גרייסט די ישועות פֿון
fun yeshues di greist er
of saving acts the magnifies he

זײַן מלך ,
melech zain
king his

and showeth chesed to His Moshiach,

און ער טוט חֶסֶד מיט זײַן געזאַלבטן,
gezalbtn zain mit chesed tut er un
anointed his with kindness does he and

to Dovid, and to his Zera ad olam.

מיט דָּוִדן און מיט זײַן זאָמען ביז אייביק.
eibik biz zomen zain mit un Dovidn mit
ever for seed his with and Dovid with

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

19 HaShomayim declare the kavod of G-d;

יט די הימלען דערציילן דעם כּבֿוד פֿון אֵל ,
El fun koved dem derzeiln himlen di
G-d of glory the proclaim heavens the

and the raki'a *(firmament)* showeth His handiwork.

און די ווערק פֿון זײַנע הענט זאָגט
zogt hent zaine fun verk di un
declares hands his of work the and

דער הימלוועלב אָן.
on himlvelb der
on heaven the

[3][2] Yom unto yom uttereth speech,

ב אַ טאָג צו אַ טאָג רעדט אַ ווּאָרט,
vort a redt tog a tsu tog a
word a speaks day a to day a

and lailah unto lailah showeth da'as.

און אַ נאַכט צו אַ נאַכט גיט צו וויסן ,
visen tsu git nacht a tsu nacht a un
know to gives night a to night a and

[4][3] There is no speech nor devarim *(language)*, where their voice is not heard.

ג נישטאָ אַ ווּאָרט און נישטאָ קיין געשעעניש ,
gesheenishn kein nishto un vort a nishto
happening any not and word a not

זיי ווידער-קול ווערט נישט געהערט;
gehert nisht vert vider-kol zeyer vu
heard not shall be echo their where

[5][4] Their measuring line is gone out through kol ha'aretz,

ד איבער דער גאַנצער ערד גייט אַרויס
arois geit erd gantser der iber
out goes earth whole the over

זייער קלאַנג,
klang zeyer
sound their

and their words to the end of the tevel *(world)*.

און ביז עק וועלט זייערע רייד .
reid zeyere velt ek biz un
words their world end unto and

In them hath He set an ohel for the shemesh,

פַֿאַר דער זון האָט ער געמאַכט אַ
a gemacht er hot zun der far
a made he has sun the for

געצעלט אין זיי ;
zei in getselt
them in tent

[6][5] Which is like a choson coming out of his chuppah,

ה און ער גייט אַרויס ווי אַ חתן
chosen a vi arois geit er un
groom a as out goes he and

פֿון זײַן קאַמער .
kamer zain fun
chamber his from

and rejoiceth as a gibbor to run a race.

ער פַֿרייט זיך ווי אַ גיבור צו
tsu gibor a vi zich freit er
to strong man a as self rejoices he

לויפֿן דעם וועג.
veg dem loifn
way the run

[7][6] Its going forth is from the end of HaShomayim,

ז[1] פֿון עק פֿון די הימלען איז זײַן אויסגאַנג,
oisgang zain iz himlen di fun ek fun
going out his is heavens the of end from

and its circuit unto the ends of it;

און זײַן אַרומדרייַ איז ביז זייערע עקן,
ekn zeyere biz iz arumdrei zain un
end their unto is circuit his and

and there is nothing hid from the heat thereof.

און נישטאָ קיין פֿאַרבאָרגנס פֿון זײַן היץ.
hits zain fun farborgns kein nishto un
heat his from hidden things any not and

[8][7] The torah of Hashem is temimah,

ח[2] די תּורה פֿון ה איז גאַנץ,
gants iz Hashem fun toyre di
perfect is Hashem of instruction the

converting the nefesh,

זי באַקערט די נשמה;
neshome di bakert zi
soul the converts it

the edut of Hashem is ne'emanah,

דער צייגנים פֿון ה איז זיכער,
zicher iz Hashem fun tseignim der
sure is Hashem of testimony the

making wise the simple.

ער מאַכט קלוג דעם נאַרן.
narn dem klug macht er
fools the wise makes he

[9][8] The precepts of Hashem are yasharim *(right)*,

ט[3] די באַפֿעלן פֿון ה זײַנען
zainen Hashem fun bafeln di
are Hashem of precepts the

רעכטפֿאַרטיק,
rechtfartik
upright

rejoicing the lev;

זיי דערפֿרייען דאָס האַרץ;
harts dos derfreyen zei
heart the gladden they

the mitzvat Hashem is bara *(clear, pure)*,

דאָס געבאָט פֿון ה איז לויטער,
loiter iz Hashem fun gebot dos
pure is Hashem of commandments the

enlightening the eyes.

עס מאַכט ליכטיק די אויגן.
oign di lichtik macht es
eyes the clear makes it

[10][9] The yirat Hashem *(fear of the L-rd)* is tehorah *(clean)*,

י[4] די מורא פֿאַר ה איז ריין,
rein iz Hashem far moire di
tahor is Hashem before fear the

enduring forever;

זי באַשטייט אויף אייביק;
eibik oif bashteit zi
ever for endures it

the mishpatim of Hashem are emes

די משפּטים פֿון ה זײַנען אמת,
emes zainen Hashem fun mishpotim di
true are Hashem of judgments the

and righteous altogether.

זיי זיַינען אַלע גערעכט ;
zei zainen ale gerecht
they are all righteous

[11] [10] More to be desired are they than zahav,

יא י זיי זיַינען גלוסטיקער פֿון גאָלד,
zei zainen glustiker fun gold
they are more desirable than gold

yea, than much fine gold;

און פֿון גינגאָלד אַ סך ,
un fun gingold a sach
and than pure gold a much

sweeter also than devash and the honeycomb.

און זיסער פֿון האָניק, און טריפֿהאָניק .
un ziser fun honik un trifhonik
and sweeter than honey and honeycomb

[12] [11] Moreover by them is Thy eved warned;

יב יא אויך דיַין קנעכט ווערט געוואָרנט
oich dain knecht vert gevornt
also your servant shall be warned

אין זיי ;
in zei
in them

and in being shomer over them there is great reward.

אין היטן זיי איז גרויס שׂכר פֿאַראַן .
in hitn zei iz grois sachar faran
in them keeping they is great reward there

[13] [12] Who can discern his errors?

יג יב פֿאַרשטעהן ווער קען מערקן ?
farzeen ver ken merkn
errors who can perceive

Cleanse Thou me from nistarot *(secret ones)*.

פֿון פֿאַרבאָרגענע טו מיך רייניקן .
fun farborgene tu mich reiniken
from hidden do me cleanse

[14] [13] Keep back Thy eved also from presumptuous sins;

יד יג אויך פֿאַרמייד דיַין קנעכט פֿון
oich farmaid dain knecht fun
also withhold your servant from

מוטווויליקע ,
mutvilike
willful ones

let them not have dominion over me;

זיי זאָלן נישט געווינען איבער מיר;
zei zoln nisht geveltikn iber mir
they shall not rule over me

then shall I be upright,

דעמצמאָל וועל איך זיַין גאַנץ ,
dentsmol vel ich zain gants
then will I be whole

and I shall be innocent from the peysha rav *(great transgression)*.

און וועל ריין זיַין פֿון פֿאַרברעך אַ סך .
un vel rein zain fun farbrech a sach
and will tahor be from transgression a many

[15] [14] Let the words of my mouth, and the meditation of my lev,

טו יד זאָלן זיַין צו באַווילקונג די ווערטער
zoln zain tsu bavilikung di verter
shall be to approved the words

פֿון מיַין מויל ,
fun main moil
of my mouth

be acceptable in Thy sight,

אוּן דִי טְרַאכְטוּנְג פוֹן מַיִן הַאַרְצְן
hartsn main fun trachtung di un
heart my of meditation the and

פַאר דִיר ,
dir far
you(SG) before

O Hashem, my Tzur *(rock)*, and Go'ali *(my Redeemer)*.

ה מַיִן פֶעלְדְז, אוּן מַיִן דערלייזער.
derleizer main un feldz main Hashem
redeemer my and rock my Hashem

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

א פַאר דעם געזאַנגמייסטער; אַ מִזְמוֹר פוֹן דָּוִדְן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

20 Hashem hear thee in the Yom Tzarah *(day of trouble)*;

ב ה וועט דיר ענטפֶערְן אין
in entfern dir vet Hashem
in answer you(SG) will Hashem

טאָג פוֹן נויט ,
noit fun tog
trouble of day

the Shem Elohei Ya'akov set thee up on high;

דִיךְ וועט שטאַרקן דער נאָמען פוֹן
fun nomen der shtarkn vet dich
of name the strengthen will you(SG)

אלוקי יעקבְּ .
Yaakov Elokei
Yaakov the G-d of

[3][2] Send thee help from the Kodesh *(Holy Sanctuary)*,

ג ב ער וועט שיקן דִיר הילף פוֹן הייליקטום,
heiliktum fun hilf dain shikn vet er
holy from salvation your send will he

and strengthen thee out of Tziyon;

אוּן פוֹן צִיוֹן וועט ער דִיךְ
un fun Tsiyon vet er dich
and from Tziyon will he you(SG)

אונטערלענען.
unterlenen
support

[4][3] Remember all thy minchot,

ד ג ער וועט אַבטן אויף אַלע דיינע שפּייזאָפּפֶער,
shpaizopfer daine ale oif achten vet er
minchah your all on regard will he

and accept thy olat;

אוּן דאָס פעטס פוֹן דַיִן בראַנדאָפּפֶער
brandopfer dain fun fets dos un
olah your of fat the and

וועט ער אָננעמען .
onnemen er vet
accept he will

Selah סֶלָה

[5][4] Grant thee according to thine own levav,

ה ד ער וועט דיר געבן לויט
loit gebn dir vet er
according to give you(SG) will he

דײַן האַרצן,
hartsn dain
heart your

and fulfil kol etzah *(plan, counsel)* of thine.

און דײַן יעטוועדער בארָאט וועט ער דערפֿילן.
derfiln er vet barot yetveder dain un
fulfill he will purpose every your and

[6][5] We will shout for joy at thy Yeshu'ah *(salvation)*,

ו ה מיר וועלן זינגען אין דײַן ישועה ,
yeshue dain in zingen veln mir
salvation your in sing will we

and in the Shem of Eloheinu we will lift up our banners;

און אין נאָמען פֿון אלוקינו וועלן מיר
mir veln Elokeinu fun nomen in un
we will our G-d of name in and

אַ פֿאָן הייבן ;
heibn fon a
lift up standard a

Hashem grant all thy requests.

ה וועט דערפֿילן אַלע דײַנע פֿאַרלאַנגען.
farlangen daine ale derfiln vet Hashem
requests your all fulfill will Hashem

[7][6] Now I have da'as that Hashem hoshi'a *(He saves)* His Moshiach;

ז ו אַצונד ווייס איך אַז ה העלפֿט
helft Hashem az ich veis atsund
saves Hashem that I know now

זײַן געזאַלבטן,
gezalbtn zain
anointed his

He will answer him from His Sh'mei Kodesh *(Holy Heaven)*

ער וועט אים ענטפֿערן פֿון זײַן הייליקן הימל ,
himel heilikn zain fun entfern im vet er
heaven holy his from answer him will he

with the saving strength of His right hand.

מיט די באַהילפֿיקע גבֿורות פֿון
fun gevuros bahilfike di mit
of mighty acts saving the with

זײַן רעכטער האַנט.
hant rechter zain
hand right his

[8][7] Some trust in chariots, and some susim:

ח ז די מיט רײַטוועגן, און די
di un raitvegn mit di
the ones and chariots with the ones

מיט פֿערד ,
ferd mit
horses with

but we will trust in the Shem Hashem Eloheinu.

אָבער מיר וועלן דערמאָנען נאָמען דעם
nomen dem dermonen veln mir ober
name the remember will we but

פֿון ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem fun
our G-d Hashem of

[9][8] They are brought down and fallen,

ט ח זיי בייגן זיך און פֿאַלן,
faln un zich beigen zei
fall and selves bow down they

but we are risen up, and stand firm.

און מיר הייבן זיך און שטעלן זיך ווידער.
vider zich shteln un zich heibn mir un
again selves stand and selves raise we and

[10 9] Hoshi'ah, Hashem, HaMelech!

ט העלף דו, ה׳ !
Hashem du helf
Hashem you deliver

May He hear us on the day when we call.

זאָל דער קיניג אונדז ענטפֿערן אין טאָג
tog in entfern undz kinig der zol
day in answer us king the may

וואָס מיר רופֿן.
rufn mir vos
call we that

א לַמְנַצֵּחַ; מִזְמוֹר לְדָוִד.
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

21 כא

Melech shall have simcha in Thy strength, Hashem;

ה׳, מיט דיין שטאַרקייט
shtarkeit dain mit Hashem
strength your with Hashem

פֿרייט זיך דער מלך,
melech der zich freit
king the self rejoice

and in Thy Yeshu'ah *(salvation)* how greatly shall he rejoice!

און מיט דיין הילף ווי זייער
zeyer vi hilf dain mit un
very much how salvation your with and

לוסטיק איז ער!
er iz lustik
he is joyful

[3 2] Thou hast given him the desire of his lev,

ב תַּאֲוַת לִבּוֹ נָתַתָּה לּוֹ
דעם באַגער פֿון זיין האַרצן האָסטו
hostu hartsn zain fun bager dem
have you heart his of desire the

אים געגעבן,
gegebn im
given him

and hast not withheld the request of his lips.

און דעם פֿאַרלאַנג פֿון זיינע ליפּן האָסטו
hostu lipn zaine fun farlang dem un
have you lips his of request the and

נישט פֿאַרמיטן.
farmitn nisht
withheld not

Selah סֶלָה

[4 3] For Thou meeteth him with the birkhot tov;

ג כִּי תְקַדְּמֶנּוּ בִּרְכוֹת טוּב
וואָרעם דו טראָגסט אים אַנטקעגן
antkegen im trogst du vorem
to meet him bear you for

ברכות פֿון גוטס,
guts fun broches
goodness of blessings

Thou settest an ateret of pure gold on his head.

טוסט אָן אויף זײַן קאָפּ פֿון
fun kop zain oif on tust
of head his on on you are doing

גינגאָלד אַ קרוין .
kroin a gingold
crown a pure gold

5 4 He asked Chayyim of Thee, and Thou gavest it him,

ה ד לעבן האָט ער געבעטן בײַ דיר ,
dir bai gebetn er hot lebn
you(SG) from entreated he has life

האָסטו אים געגעבן;
gegebn im hostu
given him have you

even length of yamim olam va'ed;

אַריכת-ימים אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif aricht-yamim
always and ever for length of days

6 5 Gadol is his kavod in Thy Yeshu'ah *(salvation)*;

ו ה גרויס איז זײַן כּבֿוד דורך דײַן הילף ,
hilf dain durch koved zain iz grois
salvation your by glory his is great

hod v'hadar hast Thou bestowed upon him.

גלאַנץ און שיינקייט טוסטו
tustu sheinkeit un glants
are you doing splendor and glory

אויף אים אַרויף.
aroif im oif
upon him on

7 6 For Thou hast made him birkhot forever;

ז ו וואָרעם דו מאַכסט אים פֿאַר אַ
a far im machst du vorem
a for him make you for

בענטשונג אויף אייביק,
eibik oif bentshung
ever for blessing

Thou hast made him exceeding glad with simcha in Thy presence.

דערפֿרייסט אים מיט שׂימחה פֿאַר
far simche mit im derfreist
before joy with him rejoice

דײַן פּנים .
ponem dain
face your

8 7 For HaMelech trusteth in Hashem,

ח ז וואָרעם דער מלך פֿאַרזיכערט זיך
zich farzichert melech der vorem
self trusts king the for

אויף ה ,
Hashem oif
Hashem on

and through the chesed of Elyon he shall not be moved.

און דורך דעם חֶסֶד פֿון עליון
Elyon fun chesed dem durch un
Most High of kindness the by and

וועט ער נישט אומפֿאַלן .
umfaln nisht er vet
fall down not he will

9 8 Thine yad shall find out all thine enemies;

ט ח דַיִן האַנט וועט דערגרייכן אַלע
ale dergreichn vet hant dain
all reach will hand your

דַיינַע פַיַינט ,
faint daine
enemies your

thy right hand shall find out those that hate thee. .דַיִן רעכטע וועט דערגרייכן דַיינַע שׂונאים
sonem daine dergreichn vet rechte dain
haters your reach will right hand your

10 9 Thou shalt make them like an oven of eish in the time of thine presence;

י וועסט זיי מאַכן ווי אַ פַיַיעראויוון אין
in faieroivn a vi machn zei vest
in fiery oven a as make them will

צַיַיט פון דַיִן צאָרן;
tsorn dain fun tsait
anger your of time

Hashem shall swallow them up in His wrath, ,ה וועט זיי אומברענגען אין זַיִן כּעס
kaas zain in umbrengen zei vet Hashem
wrath his in destroy them will Hashem

and the eish shall devour them. .און אַ פַיַיער וועט זיי פַאַרצערן
fartseren zei vet faier a un
devour them will fire a and

11 10 Their fruit shalt Thou destroy from ha'aretz,

יא י זייער פרוכט וועסטו אונטערברענגען
unterbrengen vestu frucht zeyer
destroy will you(sg) fruit their

פון דער ערד ,
erd der fun
earth the from

and their zera from among Bnei Adam. .און זייער זאָמען פון מענטשנקינדער
mentshnkinder fun zomen zeyer un
children of men from seed their and

12 11 For they intended ra'ah against Thee;

יב יא וואָרעם זיי האָבן אָנגעצויגן
ongetsoign hobn zei vorem
strung together have they for

; דיר קעגן שלעכטס
dir kegen shlechts
you(SG) against evil things

they devised a plot, which they are not able to perform. ,וועלן זיי האָבן געטראַכט בייזע געדאַנקען
veln gedanken beize getracht hobn zei
will scheme evil devised have they

.זיי נישט אויספירן
oisfirn nisht zei
prevail not they

13 12 Ki *(therefore)* shalt Thou make them turn their backs,

יג יב וואָרעם וועסט זיי מאַכן
machn zei vest vorem
make them you(sg) will for

,אומקערן דעם רוקן
rukn dem umkeren
back the turn back

when Thou shalt aim Thine bowstrings at their faces.

מיט דיַינע בויגנשטריק וועסטו צילן
tsiln vestu boignshtrik daine mit
take aim at will you(sg) bowstring your with

אויף זייער פּנים .
ponem zeyer oif
face their on

[14] [13] Be Thou exalted, Hashem, in Thine Own Strength;

ג׳ יד דערהייב דיך , ה , אין
in Hashem dich derheib
in Hashem you(SG) exalt

דיַין שטאַרקייט;
shtarkeit dain
strength your

so will we sing and praise Thy gevurah *(power)*.

מיר וועלן זינגען און לויבן דיַין גבֿורה .
gevure dain loibn un zingen veln mir
might your praise and sing will we

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אויף
oif gezangmaister dem far
on choirmaster the for

[1] *(For the one directing. To the Deer of the Dawn. Mizmor Dovid)*

אַיֶלֶת-הַשַּׁחַר . אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a Ayelet-HaShachar
Dovid of psalm a Deer of the Dawn

22

Eli, Eli, lamah azavtani?

כב מײַן אֵל , מײַן אֵל , פַֿאַר וואָס
vos far El main El main
what for G-d my G-d my

האָסטו מיך פֿאַרלאָזן?
farlozen mich hostu
forsaken me have you

Why art Thou so far from my yeshu'ah, and from the words of my groaning?

ווייַט פֿון מײַן הילף זיַינען די ווערטער
verter di zainen hilf main fun vait
words the are help my from far

פֿון מײַן געשריי .
geshrei main fun
cry my of

[3] [2] Elohai, I cry yomam, but Thou hearest not;

ג׳ ב אָ מײַן ג-ט , איך רוף בײַ טאָג, און
un tog bai ruf ich G-t main o
and day by call I G-d my o

דו ענטפֿערסט נישט,
nisht entferst du
not answer you

and v'lailah, and am not silent.

און בײַ נאַכט אויך איז קיין
kein iz oich un nacht bai un
any is also and night by and

שטילונג צו מיר.
mir tsu shtilung
me to rest

[4] [3] But Atah Kadosh,

ד׳ ג דו ביסט דאָך דער הייליקער ,
heiliker der doch bist du
Holy One the still are you

O Thou enthroned on the tehillot Yisroel.

וואָס טראָנט אויף די לויבגעזאַנגען
vos tront oif di loibgezangen
who sits enthroned upon the praises

פֿון יִשְׂרָאֵל.
fun Yisroel
of Yisroel

ה ד 5 4 Avoteinu trusted in Thee;

אויף דיר האָבן זיך פֿאַרזיכערט
oif dir hobn zich farzichert
upon you(SG) have selves trusted

אונדזערע עלטערן,
undzere eltern
our fathers

they had bitachon, and Thou didst deliver them.

זיך פֿאַרזיכערט, און דו האָסט
zich farzichert un du host
selves trusted and you have

זיי דערלייזט.
zei derleizt
them redeemed

ו ה 6 5 They cried unto Thee, and were delivered;

צו דיר האָבן זיי געשריען, און
tsu dir hobn zei geshrien un
to you(SG) have they cried out and

אַנטרונען געוואָרן,
antrunen gevorn
escaped become

they had bitachon in Thee, and were not disappointed.

אויף דיר זיך פֿאַרזיכערט, און
oif dir zich farzichert un
upon you(SG) selves trusted and

נישט פֿאַרשעמט געוואָרן.
nisht farshemt gevorn
not ashamed become

ז ו 7 6 But I am a tola'at, and no ish;

אָבער איך בין אַ וואָרעם און נישט
ober ich bin a vorem un nisht
but I am a worm and not

קיין מענטש,
kein mentsh
any man

a reproach of men, and despised of the people.

אַ חרפּה פֿאַר לײַט, און פֿאַראַכט
a charpe far lait un faracht
a disgrace before people and despised

פֿון פֿאָלק.
fun folk
of people

ח ז 8 7 All they that see me mock me;

אַלע וואָס זען מיך, לאַכן פֿון מיר,
ale vos zeen mich, lachn fun mir
all who see me laugh at me

they shoot out the lip, they shake the rosh, saying,

זיי ציען מיט דער ליפּ, זיי
zei tsien mit der lip zei
they draw out with the lip they

שאָקלען דעם קאָפּ:
shoklen dem kop
shake the head

[9][8] He trusted in Hashem;

ט ח זאָל ער זיך אַרויפֿלייגן אויף ה ,
Hashem oif aroifleigen zich er zol
Hashem upon cast self he let

ער זאָל אים דערלייזן,
derleizn im zol er
deliver him shall he

let Hashem rescue him; let Him deliver him, since He delights in him.

אים מציל זײַן , אויב ער טוט אים באַגערן .
bageren im tut er oib zain matsl im
desire him does he if be save him

[10][9] But Thou art He that took me out of the womb;

י ט פֿאַר וואָר, דו האָסט מיך אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign mich host du vor far
drawn out me have you truly for

פֿון מוטערלײַב ,
muterlaib fun
mother's womb from

Thou didst make me trust when I was upon the breasts of immi.

מיך פֿאַרזיכערט אויף מײַן מוטערס ברוסט.
brust muters main oif farzichert mich
breast mother's my on made secure me

[11][10] I was cast upon Thee from the womb;

יא י אויף דיר בין איך אַרויפֿגעוואָרפֿן
aroifgevorfn ich bin dir oif
cast I am you(SG) upon

פֿון געבערמוטער אָן,
on gebermuter fun
on birth from

Thou art Eli from the womb of immi.

פֿון מײַן מוטערלײַב אָן ביסט
bist on muterlaib main fun
are on mother's womb my from

דו מײַן אֵל .
El main du
G-d my you

[12][11] Be not far from me;

יב יא נישט דערווײַטער זיך פֿון מיר, וואָרעם
vorem mir fun zich dervaiter nisht
because me from self distance not

די נויט איז נאָנט,
nont iz noit di
near is trouble the

for tzoros is near; and there is none to help.

וואָרעם נישטאָ ווער זאָל העלפֿן.
helfn zol ver nishto vorem
help shall who there is not for

[13][12] Parim rabbim *(many bulls)* have encompassed me;

יג יב אַרומגערינגלט האָבן מיך אָקסן פֿיל ,
fil oksen mich hobn arumgeringlt
many bulls me have encircled

strong bulls of Bashan have beset me round about.

בולן פֿון באָשָׁן זײַנען מיך באַפֿאַלן אַרום .
arum bafaln mich zainen Bashan fun buln
around befallen me are Bashan of bulls

[14][13] They opened wide their mouths upon me,

יד יג זיי האָבן אויפֿגעשפּאַרט זייער
zeyer oifgeshpart hobn zei
their opened wide have they

מויל אויף מיר,
mir oif moil
me upon mouth

like an aryeh roaring and tearing prey.

יד טו ווי אַ לייב וואָס פֿאַרצוקט און ברומט.
brumt un fartsukt vos leib a vi
roars and tears apart that lion a like

15 14 I am poured out like mayim,

טו יד ווי וואַסער בין איך צערונען געוואָרן,
gevorn tserunen ich bin vaser vi
become poured out I am water like

and all my atzmot are out of joint;

און אַלע מײַנע ביינער האָבן זיך צעשאָטן ;
tseshotn zich hobn beiner maine ale un
separated selves have bones my all and

my lev is like wax;

מײַן האַרץ איז געוואָרן ווי וואַקס,
vaks vi gevorn iz harts main
wax like become is heart my

it is melted away within me.

צעגאַנגען אין מײַנע אינגעווייד.
ingeveid maine in tsegangen
innards my in melted

16 15 My ko'ach is dried up like baked clay;

טז טו אויסגעטריקנט ווי אַ שאַרבן איז
iz sharbn a vi oisgetriknt
is potsherd a like dried up

מײַן כּוח ,
koiech main
strength my

and my leshon cleaveth to my jaws;

און מײַן צונג איז צוגעקלעפּט צו
tsu tsugeklept iz tsung main un
to stuck is tongue my and

מײַן גומען ;
gumen main
palate my

and Thou layest me in the aphar mavet *(dust of death)*.

און אין דעם שטויב פֿון טויט טוסטו
tustu toit fun shtoib dem in un
you put death of dust the in and

מיך לייגן .
leign mich
lay down me

17 16 For kelavim have surrounded me;

יז טז ווארעם אַרומגעראינגלט האָבן מיך הינט,
hint mich hobn arumgeringlt vorem
dogs me have encircled because

the Adat Mere'im *(congregation of evil men)* have enclosed me;

אַ באַנדע שלעכטסטוער האָט מיך
mich hot shlechtstuer bande a
me has evildoers band a

אַרומגענומען ,
arumgenumen
surrounded

KA'ARU YADAI V'RAGELAI *(they pierced my hands and my feet)*.

זיי האָבן מײַנע הענט און מײַנע פֿיס
fis maine un hent maine hobn zei
feet my and hands my have they

דורכגעשטאָכן .
durchgeshtochn
pierced

18 17 I can count all my atzmot;

יח יז איך קען איבערציילן אַלע מײַנע ביינער;
beiner maine ale ibertseilen ken ich
bones my all count can I

the people stare and gloat at me.

זיי גלאָצן, זיי קוקן אויף מיר.
mir oif kukn zei glotsn zei
me upon gaze they stare they

[19] [18] They divide up my garments among them,

יט יח זיי צעטיילן מײַנע בגדים
begadim maine tseteiln zei
garments my dividing up they

צווישן זיך,
zich tsvishn
selves among

and for my clothing they cast goral *(lots)*.

און אויף מײַן מלבוש וואַרפֿן זיי גורל.
goirl zei vorfn malbesh main oif un
lot they cast clothing my upon and

[20] [19] But be not Thou far from me, Hashem;

כ יט אָבער דו ה׳, זאָלסט
zolst Hashem du ober
you(SG) must Hashem you but

זיך נישט דערווײַטערן,
dervaitern nisht zich
be far from not self

O my strength, hasten Thee to help me.

מײַן שטאַרקייט, אײַל מיר צו הילף.
hilf tsu mir ail shtarkeit main
help to me hurry strength my

[21] [20] Deliver my nefesh from the cherev,

כא כ זײַ מציל פֿון שוועבד מײַן זעל,
zel main shverd fun matsl zai
soul my sword from saved be

my yechid *(only one, only)* nefesh from the power of the kelev *(dog)*.

פֿון דער מאַכט פֿון הונט מײַן אײנאײניקע.
eineintsike main hunt fun macht der fun
one and only my dog of might the from

[22] [21] Hoshieini from the mouth of the aryeh;

כב כא העלף מיך פֿון דעם לייבס מויל,
moil leibs dem fun mich helf
mouth lion's the from me help

for Thou hast heard me from the karnayim of the wild bulls.

און פֿון די הערנער פֿון ווילדטירן.
vizltirn fun herner di fun un
wild oxen of horns the from and

זאָלסטו מיר ענטפֿערן.
entfern mir zolstu
answer me shall you

[23] [22] I will declare Thy Shem unto my Achim;

כג כב איך וועל דערציילן דײַן נאָמען צו
tsu nomen dain dertseiln vel ich
to name your tell will I

מײַנע ברידער,
brider maine
brothers my

in the midst of the Kahal will I praise Thee.

אין געזעמל וועל איך דיך לויבן:
loibn dich ich vel gezeml in
praise you(SG) I will assembly in

[24] [23] Ye that fear Hashem, praise Him;

כד כג איר יראי ה׳, הַלְלוּהוּ,
Hashem halalu Hashem yirei ir
the L-rd praise Hashem who fear you

all ye Zera Ya'akov, give Him kavod;

אַל דער זאָמען פֿון יעקבֿ, גיט אים כּבֿוד,
koved im git Yaakov fun zomen der al
honor him give Yaakov of seed the all

and fear Him, all ye Zera Yisroel.

אוּן הָאָט מוֹרא פַֿאַר אִים, אַל דער
der al im far moire hot un
the all him before fear have and
זאָמען פוֹן יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun zomen
Yisroel of seed

[25] [24] For He hath not despised

כה כד וואָרעם עָר פַֿאַראַכט נישט
nisht faracht er vorem
not despises he because

nor disdained the enut ani *(affliction of the afflicted)*;

אוּן פַֿאַראומווערדיקט נישט די פּיין
pain di nisht farumverdikt un
pain the not abhors and
פוֹן אָרעמאַן ,
oreman fun
poor person of

neither hath He hid His face from him;

אוּן עָר פַֿאַרבאָרגט נישט זיין פּנים פוֹן אים,
im fun ponem zain nisht farborgt er un
him from face his not hides he and

but when he cried unto Him, He heard.

אוּן אַז עָר שרייט צו אים, הערט עָר צו .
tsu er hert im tsu shrait er az un
to he hears him to cries he when and

[26] [25] My tehillah shall be from Thee in the Kahal Rav;

כו כה פוֹן דיר וועט זיין מיין לויב
loib main zain vet dir fun
praise my be will you(SG) from
אין אַ גרויס געזעמל ;
gezeml grois a in
assembly great a in

I will fulfill my nedar before them that fear Him.

איך וועל באַצאָלן מיינע נדרים אַנטקעגן
antkegen nedrim maine batsoln vel ich
facing vows my pay will I
פַֿאַר זיינע פַֿאָרכטער.
forchter zaine far
fearers his before

[27] [26] The anavim *(meek)* shall eat and be satisfied;

כז כו עסן וועלן די גענדריקטע אוּן זאַט זיין ,
zain zat un gedrikte di veln esen
be satisfied and oppressed the will eat

they that seek Him shall praise Hashem.

לויבן וועלן ה' די וואָס זוכן אים;
im zuchn vos di Hashem veln loibn
him seek who the ones Hashem will praise

Let your levav live forever!

זאָל אויפֿלעבן אייער האַרץ אויף אייביק!
eibik oif harts aier oiflebn zol
ever for heart your live let

[28] [27] All the ends of HaAretz shall remember

כח כז באַקלערן וועלן זיך , אוּן זיך
zich un zich veln baklern
selves and selves will remember
אומקערן צו ה' ,
Hashem tsu umkeren
Hashem to turn back

and turn unto Hashem;

אַלע עקן פוֹן דער ערד ;
erd der fun ekn ale
earth the of ends all

and all the mishpechot of the Goyim

און בוקן וועלן זיך פַֿאר דיר
un bukn veln zich far dir
and bow down will selves before you(SG)

shall bow down in worship before Thee.

אַלע משפּחות פֿון די פֿעלקער.
ale mishpoches fun di felker
all families of the nations

[29] [28] For the Meluchah is Hashem's:

כט כח ווָאָרעם די מלוכה איז הס ,
vorem di meluche iz Hashems
because the kingdom is Hashem's

and He is the Moshel over the Goyim.

און ער געוועלטיקט איבער די פֿעלקער.
un er geveltikt iber di felker
and he rules over the nations

[30] [29] All they that thrive upon HaAretz

ל כט עסן אַלע פֿעטסן פֿון לאַנד,
esen ale fetsn fun land
eat all fat ones of land

shall eat and worship;

און זיך בוקן , קניִען פַֿאַר אים,
un zich bukn knien far im
and selves bow down kneel before him

all they that go down to the aphar *(dust)*
shall bow before Him;

וועלן אַלע וואָס האָבן אין שטויב גענידערט ,
veln ale vos hobn in shtoib genidert
will all who have in dust descended

even he who cannot keep alive his own nefesh.

און זייער זעל נישט דערהאַלטן געקענט .
un zeyer zel nisht derhaltn gekent
and their soul not kept alive been able

[31] [30] Zera shall serve Him;

לא ל אַ זאָמען וועלן אים דינען ,
a zomen veln im dinen
a seed will him serve

it shall be told to the generation to come
concerning Adonoi.

פֿון אֲדֹנָי וועט דערציילט ווערן דעם
fun Adonoi vet dertseilt vern dem
of Adonoi will told be the

דור .
dor
generation
קומעדיקן
kumedikn
coming

[32] [31] They shall come, and shall declare His tzedek

לב לא מע וועט קומען און אָנזאָגן זײַן
me vet kumen un onzogen zain
one will come and declare his

, גערעכטיקייט
gerechtikeit
righteousness

unto an Am Nolad *(a future people that shall be born)*,
that He hath done this.

דעם פֿאָלק וואָס וועט געבאָרן ווערן – אַז
dem folk vos vet geborn vern az
the people who will born be that

.ער האָט עס געטאָן
er hot es geton
he has it done

[1] *(Mizmor of Dovid)*

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

23

כג

א ה איז מײַן פּאַסטוך ,
pastuch main iz Hashem
Hashem is my Ro'eh *(Shepherd)*; shepherd my is Hashem

I shall not lack. מיר וועט נישט פֿעלן.
feln nisht vet mir
lack not will me

[2] He maketh me to lie down in green pastures; ב אויף גראָזיקע פֿיטערפּלעצער מאַכט
macht fiterpletser grozike oif
makes pastures grassy on

ער מיך לייגן ,
leign mich er
put me he

He leadeth me beside the mei menuchot *(tranquil waters)*. בײַ רויִקע וואַסערן טוט ער מיך פֿירן.
firn mich er tut vasern ruike bai
lead me he does waters quiet by

[3] He restoreth my nefesh; ג ער דערקוויקט מײַן זעל ;
zel main derkvikt er
soul my refreshes he

He guideth me in the paths of tzedek l'ma'an Shmo ער פֿירט מיך אין ריכטיקע שטעגן
shtegn richtike in mich firt er
paths right in me leads he

(righteousness for the sake of His Name). פֿון וועגן זײַן נאָמען .
nomen zain vegen fun
name his sake of for

[4] Yea, though I walk through the Gey Tzalmavet *(Valley of the Shadow of Death)*, ד אַפֿילו אַז איך גיי אין טאָל פֿון
fun tal in gei ich az afile
of valley of in go I though even

טויטשאָטן ,
toitshotn
death shadow

I will fear no rah *(evil)*; האָב איך נישט מורא פֿאַר בייז ,
beiz far moire nisht ich hob
evil before fear not I have

for Thou art with me; וואָרעם דו ביסט מיט מיר ;
mir mit bist du vorem
me with are you because

Thy shevet *(rod)* and Thy staff they comfort me. דײַן רוט און דײַן שטעקן, זיי טוען
tuen zei shtekn dain un rut dain
do they staff your and rod your

מיך טרייסטן.
treistn mich
comfort me

[5] Thou preparest a shulchan before me ה דו גרייטסט פֿאַר מיר אַ טיש
tish a mir far greitst du
table of food a me for prepare you

in the presence of mine enemies:

אַנטקעגן מײַנע פַּײַנט ;
faint maine antkegen
enemies my facing

Thou anointest my head with shemen *(olive oil)*;

האָסט באַזאַלבט מיט אייל מײַן קאָפּ,
kop main eil mit bazalbt host
head my oil with anoint you have

my kos runneth over.

מײַן כּוס לויפֿט אַריבער.
ariber loift kos main
over running cup my

[6] Surely tov and chesed shall follow me

[ו] נאָר גוטס און געזאָד ווערן מיר נאָכגיין
nochgein mir veln genod un guts nor
follow me will grace and goodness but

kol y'mei chaiyyai *(all the days of my life)*:

אַלע טעג פֿון מײַן לעבן,
lebn main fun teg ale
life my of days all

and I will dwell in the Bais Hashem

און איך וועל זיצן אין הס הויז
hoiz Hashems in zitsn vel ich un
house Hashem's in sit will I and

l'orech yamim *(for length of days, whole life long, forever)*.

אויף לאַנגע טעג.
teg lange oif
days length for

[1] *(Mizmor of Dovid)*

[א] מיזמור . אַ דָּוִדן פֿון
mizmor a Dovidn fun
psalm a Dovid of

24 כד

Ha'aretz is Hashem's, and the fullness thereof;

[א] הס איז די ערד און איר פֿולקייט,
fulkeit ir un erd di iz Hashems
fullness its and earth the is Hashem's

the tevel *(world)*, and they that dwell therein.

די וועלט און די ווויניער אין איר.
ir in voiner di un velt di
it in inhabitants the and world the

[2] For He hath founded it upon the yamim *(seas)*,

[ב] וואָרעם ער האָט זי אויף ימען געגרונטפֿעסט,
gegruntfest yamen oif zi hot er vorem
founded seas on it has he for

and established it upon the waters.

און האָט זי אויף טײַכן געשטעלט .
geshtelt taichn oif zi hot un
established rivers on it has and

[3] Who shall ascend the Har Hashem?

[ג] ווער קען אַרויפֿגיין אויף דעם באַרג
barg dem oif aroifgein ken ver
hill the on go up can who

פֿון ה ?
Hashem fun
Hashem of

Or who shall stand in His Makom Kodesh?

און ווער קען שטיין אין זײַן הייליקן אָרט ?
ort heilikn zain in shtein ken ver un
place holy his in stand can who and

[4] He that hath clean hands, and a bar levav *(pure heart)*;

ד דער וואָס האָט ריינע הענט און
un hent reine hot vos der
and hands clean has who the one

אַ לויטער האַרץ,
harts loiter a
heart pure a

who hath not lifted up his nefesh unto shahv *(vanity)*,

וואָס האָט מיך נישט דערמאָנט
dermont nisht mich hot vos
remembered not me has who

צום פַאַלשן ,
falshn tsum
falsehood to the

nor sworn l'mirmah *(deceitfully)*.

און נישט געשוואָרן מיט באַטרוג.
batrug mit geshvorn nisht un
deceit with sworn an oath not and

[5] He shall receive the brocha *(blessing)* from Hashem,

ה ער וועט קריגן אַ ברכה פֿון ,
Hashem fun broche a krign vet er
Hashem from blessing a get will he

and tzedakah from Elohei Yisho *(the G-d of his Salvation)*.

און גענאָד פֿון דעם אלקים פֿון
fun Elokim dem fun genod un
of G-d the from grace and

זײַן הילף .
hilf zain
salvation his

[6] This is the generation of them that seek Him,

ו דאָס איז דער דור פֿון די
di fun dor der iz dos
the ones of generation the is this

וואָס פַאָרשן אים,
im forshn vos
him seek that

that seek Thy face, O Ya'akov.

וואָס זוכן דײַן פּנים אָ יעקבֿ .
Yaakov o ponem dain zuchn vos
Yaakov o face your seek that

Selah סֶלָה

[7] Lift up your heads, O ye she'arim;

ז הייבט אויף, איר טויערן, אײַערע קעפּ ,
kep aiere toiern ir oif heibt
heads your gates you up raise

און הייבט אײַך אויף, איר
ir oif aich heibt un
you up you raise and

and be ye lifted up, ye Pitchei Olam *(everlasting doorways)*;

אייביקע טירן ,
tirn eibike
doors everlasting

and Melech HaKavod shall come in.

און זאָל אַרײַנגיין דער קיניג פֿון פּראַכט.
pracht fun kinig der araingein zol un
glory of king the go in shall and

[8] Who is this Melech HaKavod?

ח ווער איז דער קיניג פֿון פּראַכט?
pracht fun kinig der iz ver
glory of king the is who

Hashem strong and mighty,

ה דער שטאַרקער און דער גיבור ,
gibor der un shtarker der Hashem
mighty the and strong the Hashem

Hashem Gibbor Milchamah.

ה דער גיבור פֿון מלחמה .
milchome fun gibor der Hashem
battle in mighty the Hashem

9 Lift up your heads, O ye she'arim;

ט הייבט אויף, איר טויערן, אייַערע קעפּ ,
kep aiere toiern ir oif heibt
heads your gates you up raise

even lift them up, ye Pitchei Olam;

און הייבט אויף, איר אייביקע טירן ,
tirn eibike ir oif heibt un
doors everlasting you up raise and

and Melech HaKavod shall come in.

און זאָל אַרײַנגיין דער קיניג פֿון פּראַכט.
pracht fun kinig der araingein zol un
glory of king the enter shall and

10 Who is this Melech HaKavod?

י ווער איז דער קיניג פֿון פּראַכט?
pracht fun kinig der iz ver
glory of king the is who

Hashem Tzva'os, He is Melech HaKavod.

ה צבָאות , ער איז דער קיניג פֿון פּראַכט.
pracht fun kinig der iz er Tseva'ot Hashem
glory of king the is he of hosts Hashem

Selah סֶלָה

א פֿון דָּוִד .
Dovidn fun
Dovid of

1 *(Of Dovid)*

כה

25 *Aleph* Unto Thee, Hashem, do I lift up my nefesh.

א צו דיר , ה , הייב
heib Hashem dir tsu
lift Hashem you(SG) to

איך אויף מײַן זעל .
zel main oif ich
soul my up I

2 *Bais* O Elohai, I trust in Thee:

ב מײַן ג-ט, אויף דיר פֿאַרזיכער איך מיך ,
mich ich farzicher dir oif G-t main
myself I trust you(SG) on G-d my

let me not be ashamed,

לאָמיך נישט פֿאַרשעמט ווערן,
vern farshemt nisht lomich
be ashamed not let me

let not mine oyevim triumph over me.

זאָלן נישט קוועלן אויף מיר מײַנע פֿײַנט .
faint maine mir oif kveln nisht zoln
enemies my me over rejoice not shall

3 *Gimel* Yea, let none that wait hoping in Thee be ashamed;

ג יאָ , אַלע וואָס האָפֿן אויף דיר זאָלן
zoln dir oif hofn vos ale yo
shall you(SG) on wait who all yes

נישט פֿאַרשעמט ווערן;
vern farshemt nisht
be ashamed not

let them be ashamed which transgress without cause.

פַֿאַרשעמט וועלן זאָלן די וואָס
farshemt vern zoln di vos
ashamed shall be the ones who
פַֿעלשן פַֿאַר גאָרנישט.
felshn far gornisht
unfaithful for nothing

[4] *Dalet* Show me Thy ways, Hashem;

ד דיַינע וועגן , ה , מאַך מיך וויסן ,
daine vegen Hashem mach mich visen
your ways Hashem make me know

teach me Thy paths.

דיַינע שטעגן לערן מיך .
daine shtegn lern mich
your paths teach me

[5] *Heh Vav* Lead me in Thy emes, and teach me;

ה פֿיר מיך אין דיַין אמת, און לערן מיך ,
fir mich in dain emes, un lern mich
lead me in your truth and teach me

for Thou art the Elohei of my Salvation;

וואָרעם דו ביסט דער אלקים פֿון
vorem du bist der Elokim fun
for you are the G-d of
מיַין הילף ;
main hilf
my salvation

on Thee do I wait kol hayom.

צו דיר האָב איך געהאָפֿט אַ גאַנצן טאָג.
tsu dir hob ich gehoft a gantsn tog
to you(SG) have I hoped a whole day

[6] *Zayin* Remember, Hashem, Thy rachamim and Thy lovingkindnesses;

ז דערמאָן , ה , דיַין דערבאַרעמונג
dermon Hashem dain derbaremung
remember Hashem your compassion
און דיַינע חסדים ,
un daine chasadim
and your loving kindnesses

for they have ever been of old.

וואָרעם זיי זיַינען פֿון אייביק אָן.
vorem zei zainen fun eibik on
for they are from ever on

[7] *Chet* Remember not the chattot of my youth,

ח די זינד פֿון מיַין יוגנט און מיַינע
di zind fun main yugnt un maine
the sin of my youth and my
פֿאַרברעכן
farbrechn
transgressions

nor my peysha'im;

זאָלסטו נישט דערמאָנען;
zolstu nisht dermonen
may you(SG) not remember

according to Thy chesed remember Thou me

לויט דיַין חֶסֶד דערמאָן
loit dain chesed dermon
according to your kindness remember
זיך דו אָן מיר,
zich du on mir
self you on me

for the sake of Thy goodness, Hashem.

פֿון וועגן דיַין גוטסקייט, ה .
fun vegen dain gutskeit Hashem
for of sake your goodness Hashem

[8] *Tet* Tov and yashar is Hashem;

ח גוט און רעכטפֿאַרטיק איז ה ,
Hashem iz rechtfartik un gut
Hashem is upright and good

therefore will He teach chatta'im in the Derech.

דערום אויסלערנט ער די זינדיקע דעם וועג.
veg dem zindike di er oislernt derum
way the sinners the he teaches therefore

[9] *Yod* The meek will He guide in mishpat;

ט ער פֿירט די שטילע אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in shtile di firt er
righteousness in quiet the leads he

and the aniyim will He teach His way.

און לערנט די שטילע זיַין וועג.
veg zain shtile di lernt un
way his quiet the teaches and

[10] *Kaph* All the paths of Hashem are chesed and emes

י אַלע וועגן פֿון ה זיַינען חֶסֶד
chesed zainen Hashem fun vegen ale
kindness are Hashem of paths all

און טרייַשאַפֿט
traishaft un
faithfulness and

unto such as keep His Brit *(covenant)* and His Edot *(covenant demands, urgings, reminders, testimonies)*.

צו די וואָס היטן זיַין ברית
bris zain hitn vos di tsu
covenant his keep who the ones to

און זיַינע צייגנים .
tseignim zaine un
testimonies his and

[11] *Lamed* For the sake of Thy Shem, Hashem,

יא פֿון וועגן דיַין נאָמען , ה ,
Hashem nomen dain vegen fun
Hashem name your sake of for

pardon mine iniquity; for it is great.

זאָלסטו פֿאַרגעבן מיַין זינד , וואָרעם
vorem zind main fargebn zolstu
because sin my forgive shall you

זי איז גרויס.
grois iz zi
great is it

[12] *Mem* What man is he that feareth Hashem?

יב ווער נאָר אַ מאַן וואָס פֿאָרכט ה ,
Hashem forcht vos man a nor ver
Hashem fears who man a only who

Him shall He teach in the Derech that he shall choose.

וועט ער אים ווייַזן דעם וועג וואָס ער
er vos veg dem vaizn im er vet
he that path the show him he will

זאָל ווייַלן.
veiln zol
will should

[13] *Nun* His nefesh *(soul)* shall dwell in prosperity;

יג זיַין זעל וועט רוען אין גוטס ,
guts in ruen vet zel zain
goodness in rest will soul his

and his zera shall inherit the earth.

און זיַין זאָמען וועט אַרבן דאָס לאַנד.
land dos arben vet zomen zain un
land the inherit will seed his and

[14] *Samech* The secret of Hashem is with them that fear Him;

יד הס פַּאַרטרויטקייט איז מיט
Hashems fartroitkeit iz mit
Hashem's secret confiding advice is with

די וואָס פַּאָרכטן אים,
di vos forchtn im
the who dread him in

and He will show them His Brit *(covenant)*.

און זיין ברית , כדי זיי
un zain bris kedei zei
and his covenant in order to them

צו לערנען.
tsu lernen
to teach

[15] *Ayin* Mine eyes are ever toward Hashem;

טו מײַנע אויגן זײַנען תּמיד צו ה ,
maine oign zainen tamid tsu Hashem
my eyes are continually to Hashem

for He shall pluck my feet out of the reshet *(net)*.

וואָרעם ער ציט אַרויס פֿון נעץ מײַנע פֿיס.
vorem er tsit arois fun nets maine fis
because he pulls out of snare my feet

[16] *Peh* Turn Thee unto me, and be gracious unto me;

טז קער זיך צו מיר, און לײַטזעליק מיך ,
ker zich tsu mir un laitzelik mich
turn self to me and be gracious me

for I am yachid *(alone, lonely)* and afflicted.

וואָרעם עלנד און אָרים בין איך.
vorem elnd un orim bin ich
because elend and poor am I

[17] *Tzade* The tzoros of my lev are multiplied;

יז די צרות פֿון מײַן האַרצן האָבן
di tsores fun main hartsn hobn
the troubles of my heart have

זיך אויסגעבריט,
zich oisgebreit
selves enlarged

O bring Thou me forth out of my distresses.

פֿון מײַנע דריקענישן צי מיך אַרויס.
fun maine drikenishn tsi mich arois
out of my distresses journey me out

[18] *Resh* Look upon mine affliction and my pain;

יח זע מײַן פּײַן און מײַן מאַטערניש,
ze main pain un main maternish
behold my affliction and my hardship

and take away all my chattot.

און פֿאַרגיב אַלע מײַנע זינד.
un fargib ale maine zind
and forgive all my sin

[19] *Resh* Look upon mine enemies;

יט זע ווי מײַנע שׂונאים זײַנען פֿיל ,
ze vi maine sonem zainen fil
behold as my enemies are many

for they are increased; and they hate me with sinas chamas.

און די אומגערעכטע פֿײַנטשאַפֿט וואָס
un di umgerechte faintshaft vos
and the unrighteous enmity which

זיי האָבן מיך פֿײַנט.
zei hobn mich faint
they have me hated

[20] *Shin* Be shomer over my nefesh, and deliver me;

כ היט מײַן זעל און זיי מיך מציל ,
hit main zel un zai mich matsl
beware my soul and be me rescued

let me not be ashamed; for I take refuge in Thee.

לְאָמִיך נישט פַֿארשעמט וועֶרן , וויַל איך
ich vail vern farshemt nisht lomich
I because become ashamed not let me

. דיר אין מיך שיץ
dir in mich shits
you(SG) in me take shelter

[21] *Tav* Let tohm *(integrity, guilelessness)* and uprightness preserve me;

כא זאָל ערלעכקייט און רעכטפֿאַרטיקייט
rechtfartikeit un erlechkeit zol
uprightness and integrity shall

, מיך באַהיטן
bahitn mich
preserve me

for I wait on Thee.

. דיר צו האָפֿן איך טו וואָרעם
dir tsu hofn tu ich vorem
you(SG) to wait do I because

[22] Redeem Yisroel, O Elohim,

כב דערלייז, אלקים , יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokim derleiz
Yisroel G-d deliver

out of all his tzoros.

. פֿון אַלע זיַנע צרות
tsores zaine ale fun
troubles his all of

[1] *(Of Dovid)*

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

26

Vindicate me, Hashem;

כו א טו מיר רעכט, ה ,
Hashem recht mir tu
Hashem right me do

for I have walked in mine tohm *(guilelessness)*;

וואָרעם איך בין געגאַנגען אין
in gegangen bin ich vorem
in having gone am I because

מיַן ערלעכקייט,
erlechkeit main
integrity my

I have trusted also in Hashem without wavering.

און איך האָב מיך פֿאַרזיכערט אויף
oif farzichert mich hob ich un
upon trusted myself have I and

ה , זיך נישט געוואַקלט.
gevaklt nisht zich Hashem
wavered not self Hashem

[2] Examine me, Hashem, and prove me;

ב פּרוּוו מיך , ה , און פּרוביר מיך ,
mich prubir un Hashem mich pruv
me try and Hashem me test

try my heart and my mind.

ליַטער מיַנע נירן און מיַן האַרץ.
harts main un nirn maine laiter
heart my and kidneys my refine

[3] For Thy chesed is before mine eyes;

ג וואָרעם דיַן חֶסֶד איז פֿאַר מיַנע אויגן,
oign maine far iz chesed dain vorem
eyes my before is kindness your because

and I have walked in Thy emes.

און איך גיי אין דיַין אמת.
emes dain in gei ich un
truth your in go I and

[4] I do not sit with metei-shav *(men of vanity)*,

ד איך בין נישט געזעסן מיט פַּאַלשע מענטשן,
mentshn falshe mit gezesn nisht bin ich
men false with sat not am I

neither will I go in with dissemblers.

און מיט פַּאַרשטעלטע קום איך
ich kum farshtelte mit un
I come hypocrites with and

נישט צונויף.
tsunoif nisht
together not

[5] I have hated the kehal mere'im *(congregation of evil doers)*;

ה איך האָב פַּיינט דאָס געזעמל פון
fun gezeml dos faint hob ich
of company the hated have I

שלעכטסטוער,
shlechtstuer
evildoers

and will not sit with the resha'im.

און מיט רשעים טו איך נישט זיצן.
zitsn nisht ich tu reshoim mit un
sit not I do wicked ones with and

[6] I will wash mine hands in nikkayon *(innocency, cleanness, freedom from punishment)*;

ו איך וואַש אין ריינקייט מיַינע הענט,
hent maine reinkeit in vash ich
hands my purity in wash I

so will I encompass Thine Mizbe'ach, Hashem;

און איך גיי אַרום דיַין מזבח, ה',
Hashem mizbeyech dain arum gei ich un
Hashem altar your round go I and

[7] That I may publish with the voice of todah,

ז צו לאָזן הערן אַ קול פון דאַנק,
dank fun kol a hern lozn tsu
thanksgiving of voice a hear let to

and tell of all Thy wondrous works.

און צו דערציילן אַלע דיַינע וווּנדער.
vunder daine ale dertseiln tsu un
wonders your all tell to and

[8] Hashem, I have loved the ma'on of Thy Bais,

ח ה', איך האָב ליב די וווינונג
voinung di lib hob ich Hashem
dwelling the love have I Hashem

פון דיַין הויז,
hoiz dain fun
house your of

and the Mishkan where Thine kavod dwelleth.

און דעם אָרט פון דער רוּונג פון דיַין כּבֿוד.
koved dain fun ruung der fun ort dem un
glory your of resting the of place the and

[9] Take not away my nefesh with chatta'im *(sinners)*,

ט זאָלסט נישט איַינטאָן מיט
mit ainton nisht zolst
with gather not you(SG) must

זינדיקע מיַין זעל,
zel main zindike
soul my sinners

nor my Chai *(life)* with anshei damim;

און מיט בלוטיקע לייַט מיַין לעבן,
lebn main lait blutike mit un
life my people bloody with and

[10] In whose hands is zimmah *(wicked plans)*,

and their right hand is full of shochad *(bribery)*.

[11] But as for me, I will walk in mine integrity;

redeem me, v'chaneini *(and be merciful and gracious unto me)*.

[12] My regel standeth on level ground;

in the great assemblies unto Hashem will I render brocha.

י וואָס אין זייערע הענט איז ליסטיקייט,
listikeit iz hent zeyere in vos
cunning is hands their in who

און זייער רעכטע איז פֿול שוחד .
shochad ful iz rechte zeyer un
bribery full is right hand their and

יא אָבער איך גיי אין מײַן ערלעכקייט;
erlechkeit main in gei ich ober
integrity my in go I but

לייז מיך אויס, און לײַטזעליק מיך .
mich laitzelik un ois mich leiz
me be gracious and out me redeem

יב ווען מײַן פֿוס שטייט אויף גלײַכן ,
glaichn oif shteit fus main ven
level ground on stands foot my when

וועל איך אין געזעמלען לויבן ה .
Hashem loibn gezemlen in ich vel
Hashem praise assemblies in I will

[1] *(Of Dovid)*

א פֿון דָּוִד .
Dovidn fun
Dovid of

27

[1] Hashem is my ohr and Yishi *(my Salvation)*;

whom shall I fear?

Hashem is the ma'oz *(stronghold)* of my life;

of whom shall I be afraid?

[2] When the resha'im,

even mine enemies and my foes,

came upon me to devour my basar,

they stumbled and fell.

כז

א ה איז מײַן ליכט און
un licht main iz Hashem
and light my is Hashem

מײַן הילף ,
hilf main
salvation my

פֿאַר וועמען זאָל איך מורא האָבן?
hobn moire ich zol vemen far
have fear I shall whom before

ה איז די פֿעסטונג פֿון מײַן לעבן,
lebn main fun festung di iz Hashem
life my of fortress the is Hashem

פֿאַר וועמען זאָל איך אַנגסטן?
angstn ich zol vemen far
dread I shall whom before

ב אַז די שלעכטסטוער געגנען צו מיר
mir tsu genenen shlechtstuer di az
me to approach evildoers the when

צו עסן מײַן פֿלייש –
fleish main esen tsu
flesh my eat to

מײַנע דריקער און מײַנע פֿײַנט –
faint maine un driker maine
enemies my and oppressors my

וועלן זיי געשטרויכלט און פֿאַלן.
faln un geshtroichlt zei vern
fall and stumbled they become

[3] Though an army should encamp against me,

ג אַז אַ מחנה זאָל לאַגערן אויף מיר,
mir oif lagern zol machne a az
me against encamp shall legion a when

my lev shall not fear;

וועט נישט מורא האָבן מײַן האַרץ;
harts main hobn moire nisht vet
heart my have fear not will

though milchamah should break out against me,

אַז אַ מלחמה זאָל אָנשטיין אויף מיר,
mir oif onshtein zol milchome a az
me on stand on shall war a when

in this will I be confident.

בין איך פֿון דעסט וועגן זיכער.
zicher vegen dest fun ich bin
sure concerning this from I am

[4] One thing have I asked of Hashem,

ד איינס האָב איך פֿאַרלאַנגט פֿון ה׳,
Hashem fun farlangt ich hob eins
Hashem from requested I have one

that will I seek after:

דאָס טו איך בעטן:
betn ich tu dos
ask I do this

that I may dwell in the Bais Hashem

איך זאָל זיצן אין הויז פֿון ה׳
Hashem fun hoiz in zitsn zol ich
Hashem of house in sit shall I

all the days of my life,

אַלע טעג פֿון מײַן לעבן,
lebn main fun teg ale
life my of days all

to behold the gracefulness of Hashem,

צו זען די ליבלעכקייט פֿון ה׳,
Hashem fun liblechkeit di zen tsu
Hashem of loveliness the see to

and to inquire in His Heikhal.

און זיך צו פֿאָרזען אין זײַן הֵיכל.
heichl zain in federn tsu zich un
temple his in inquire to oneself and

[5] For in the Yom Ra'ah *(day of evil)*

ה וואָרעם ער באַהאַלט מיך אין זײַן בײַדל,
baidl zain in mich bahalt er vorem
booth his in me hides he because

He shall keep me safe in His Sukkah;

אין דעם טאָג פֿון בייז,
beiz fun tog dem in
evil of day the in

in the shelter of His Ohel shall He conceal me;

ער פֿאַרבאָרגט מיך אין דער פֿאַרבאָרגענישׁ
farborgenish der in mich farborgt er
secret the in me hides he

פֿון זײַן געצעלט,
getselt zain fun
tent his of

He shall set me up upon a Tzur *(rock)*.

אויף אַ פֿעלדז טוט ער מיך דערהייבן.
derheibn mich er tut feldz a oif
lift up me he does rock a upon

[6] And now shall mine head be lifted up

ו און אַצונד וועט זיך הייבן מײַן קאָפּ
kop main heibn zich vet atsund un
head my lift up self will now and

above mine enemies around about me;

איבער מײַנע פֿײַנט רונד אַרום מיר,
mir arum rund faint maine iber
me round around enemies my above

therefore will I offer in His Ohel sacrifices with shouts of joy;

און איך וועל שלאַכטן אין זײַן געצעלט
getselt zain in shlachtn vel ich un
tent his in sacrifice will I and
שלאַכטאָפּפֿער מיט געשאַל,
geshal mit shlachtopfer
shout with slaughter sacrifice

I will sing, yea, I will make music unto Hashem.

איך וועל זינגען און שפּילן צו ה׳ .
Hashem tsu shpiln un zingen vel ich
Hashem to play music and sing will I

[7] Shema, Hashem, when I call with my voice;

ז הער , ה׳ , מײַן קול – טו
tu kol main Hashem her
do voice my Hashem pay heed
איך רופֿן –
rufn ich
call I

chaneini also upon me, and answer me.

און לייַטזעליק מיך , און ענטפֿער מיר.
mir entfer un mich laitzelik un
me answer and me be gracious and

[8] When my lev said of Thee, Seek ye My face,

ח מײַן האַרץ זאָגט פֿאַר דיר :
dir far zogt harts main
you(SG) before declares heart my
זוכט מײַן פּנים !
ponem main zucht
face my seek

my lev said unto Thee, Thy face, Hashem, will I seek.

דײַן פּנים , ה׳ , טו איך זוכן .
zuchn ich tu Hashem ponem dain
seek I do Hashem face your

[9] Hide not Thy face far from me;

ט זאָלסט נישט פֿאַרבאָרגן דײַן
dain farborgen nisht zolst
your hide not may you(SG)
פּנים פֿון מיר,
mir fun ponem
me from face

turn not Thy eved away in anger;

זאָלסט נישט אָפּנייגן אין צאָרן
tsorn in opnaign nisht zolst
anger in turn away not may you(SG)
דײַן קנעכט ;
knecht dain
servant your

Thou hast been my ezer; leave me not,

ביסט מײַן הילף געווען, זאָלסט
zolst geven hilf main bist
you(SG) must been salvation my are
מיך נישט אַוועקווארפֿן,
avekvarfn nisht mich
cast away not me

neither forsake me, Elohei Yishi *(G-d of my Salvation)*.

און זאָלסט מיך נישט פֿאַרלאָזן,
farlozen nisht mich zolst un
forsake not me may you(SG) and
אלקים פֿון מײַן ישועה .
yeshue main fun Elokim
salvation my of G-d

[10] When avi and immi forsake me,

י אֲפִילוּ מײַן פַֿאטער און מײַן מוטער
muter main un foter main afile
mother my and father my even if
זאָלן מיך פֿאַרלאָזן,
farlozen mich zoln
forsake me shall

then Hashem will take me up.

וועט אָבער ה מיך אַרײַננעמען .
arainnemen mich Hashem ober vet
take in me Hashem but will

[11] Teach me Thy Derech, Hashem,

יא וויַז מיר, ה , דײַן וועג,
veg dain Hashem mir vaiz
way your Hashem me show

and lead me in a plain path,

און פֿיר מיך אין גלײַכן שטעג,
shteg glaichn in mich fir un
path straight in me lead and

because of mine enemies.

פֿון וועגן מײַנע לויערער.
loierer maine vegen fun
lurkers my account of on

[12] Deliver me not over unto the desire of mine enemies;

יב זאָלסט מיך נישט געבן אויף דעם
dem oif gebn nisht mich zolst
the to give not me may you(SG)
באַראָט פֿון מײַנע פֿײַנט ;
faint maine fun barot
enemies my of desire

for edei sheker are risen up against me,

וואָרעם פֿאַלשע עדות זײַנען
zainen eides falshe vorem
are witnesses false because
אויפֿגעשטאַנען קעגן מיר,
mir kegen oifgeshtanen
me against risen up

and such as breathe out chamas.

און דער וואָס אָטעמט מיט אומרעכט.
umrecht mit otemt vos der un
injustice with breathes out who the one and

[13] Did I not believe to see Hashem's goodness

יג ווען איך וואָלט נישט געגלויבט צו זען דאָס
dos zen tsu gegloibt nisht volt ich ven
the see to believed not would I if
גוטס פֿון ה ,
Hashem fun guts
Hashem of good things

in the Eretz Chayyim!

אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע! –
lebedike di fun land in
living the of land in

[14] Wait for Hashem: Chazak!

יד האָף צו ה , זײַ שטאַרק,
shtark zai Hashem tsu hof
strong be Hashem to hope

And strengthen thine lev.

און זאָל פֿעסט זײַן דײַן האַרץ;
harts dain zain fest zol un
heart your be resolute shall and

Wait, I say, for Hashem.

יאָ, האָף צו ה .
Hashem tsu hof yo
Hashem to hope yes

א פֹּון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

[1] *(Of Dovid)*

כח

28

א צו דיר , ה , טו איך
ich tu Hashem dir tsu
I do Hashem you(SG) to

Unto Thee will I cry, Hashem my Tzur;

רופֿן; מײַן פֿעלדז,
feldz main rufn
rock my call

do not turn a deaf ear to me:

זאָלסט נישט טויב זײַן צו מיר,
mir tsu zain toib nisht zolst
me to be deaf not may you(SG)

lest, if Thou be silent to me,

וואָרעם אַז דו וועסט שווײַגן צו מיר,
mir tsu shvaign vest du az vorem
me to keep silent will you that because

I become like them that go down into the pit.

וועל איך זײַן געגליכן צו די
di tsu geglichn zain ich vel
the ones to likened be I will

געניידערטע אין גרוב.
grub in geniderte
pit into those who descended

ב הער דעם קול פֿון מײַן געבעט, אַז
az gebet main fun kol dem her
when prayer my of voice the pay heed

[2] Shema *(hear)* kol *(voice)* of my supplications, when I cry unto Thee,

איך שרײַ צו דיר ,
dir tsu shrai ich
you(SG) to cry aloud I

when I lift up my hands toward Thy Devir Kodesh

אַז איך הייב אויף מײַנע הענט
hent maine oif heib ich az
hands my up lift I when

(Innermost Sanctuary, Kodesh HaKodashim).

צו דײַן הײליקן הֵיכל .
heichl heilikn dain tsu
temple holy your to

ג זאָלסט מיך נישט אַוועקצִיִען מיט
mit avektsien nisht mich zolst
with drag away not me may you(SG)

[3] Draw me not away with the resha'im,

די רשעים ,
reshoim di
wicked ones the

and with the workers of iniquity,

און מיט די טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer di mit un
injustice of doers the with and

which speak shalom to their neighbors,

וואָס רעדן שלום מיט זייערע חבֿרים ,
chaverim zeyere mit sholem redn vos
companions their with peace speak who

but malice is in their hearts.

און בייז איז אין זייער האַרצן.
hartsn zeyer in iz beiz un
heart their in is evil and

[4] Give to them according to their deeds,

ד גִּיב זיי לויט זייער ווערק,
verk zeyer loit zei gib
work their according to them give

and according to the wickedness of their endeavors;

און לויט דער שלעכטיקייט פֿון
fun shlechtikeit der loit un
of wickedness the according to and

זייערע מעשׂים;
meisim zeyere
deeds their

give them after the work of their hands;

לויט דער טוּונג פֿון זייערע
zeyere fun tuung der loit
their of doing the according to

הענט גיב זיי ,
zei gib hent
them give hands

render to them their gemul *(deserts)*.

קער זיי אום זייער פֿאַרגעלטונג.
fargeltung zeyer um zei ker
recompense their back them return

[5] Because they regard not the Pe'ulot Hashem,

ה ווײַל זיי אַכטן נישט אויף די
di oif nisht achten zei vail
the to not regard they because

ווערק פֿון ה׳ ,
Hashem fun verk
Hashem of work

nor the Ma'aseh of His hands,

און אויף דער טוּונג פֿון זײַנע הענט ,
hent zaine fun tuung der oif un
hands his of doing the to and

He shall tear them down, and not build them up.

ווועט ער זיי צעשטערן און זיי
zei un tseshtern zei er vet
them and destroy them he will

נישט אויפֿבויען.
oifboien nisht
build up not

[6] Baruch Hashem,

ו ברוך ה׳ ,
Hashem Baruch
Hashem Baruch

because He hath heard the kol *(voice)* of my supplications.

ווײַל ער האָט געהערט דעם קול
kol dem gehert hot er vorn
voice the heard has he because

פֿון מײַנע געבעטן.
gebetn maine fun
prayers my of

[7] Hashem is my strength and my mogen;

ז ה׳ איז מײַן שטאַרקייט און מײַן שילד ,
shild main un shtarkeit main iz Hashem
shield my and strength my is Hashem

my lev trusts in Him,

אויף אים האָט זיך פֿאַרזיכערט מײַן האַרץ,
harts main farzichert zich hot im oif
heart my trusted self has him on

and I am helped;

און איך בין געהאָלפֿן געוואָרן.
gevorn geholfn bin ich un
become helped am I and

therefore my lev greatly rejoiceth;

דערום איז לוסטיק מײַן האַרץ,
harts main lustik iz derum
heart my joyful is therefore

and with my song will I thank Him.

און מיט מײַן געזאַנג טו איך אים דאַנקען.
danken im ich tu gezang main mit un
thank him I do song my with and

[8] Hashem is their oz *(strength)*,

ח ה איז זיי אַ שטאַרקייט,
shtarkeit a zei iz Hashem
strength a them is Hashem

and He is the Ma'oz Yeshu'ot *(saving refuge)* of His Moshiach.

און אַ פֿעסטונג פֿון הילף איז ער
er iz hilf fun festung a un
he is salvation of fortress a and

זײַן געזאַלבטן.
gezalbtn zain
anointed his

[9] Save Thy people, and bless Thine nachalah;

ט העלף דײַן פֿאָלק, און בענטש דײַן
dain bentsh un folk dain helf
your bless and people your help

, אַרב
arav
inheritance

shepherd them also, and carry them ad olam.

און פֿיטער זיי , און טראָג זיי
zei trog un zei fiter un
them carry and them shepherd and

אויף אייביק.
eibik oif
ever for

[1] *(Mizmor of Dovid)*

א מיזמור פֿון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

29

Ascribe unto Hashem, O ye bnei elim *(sons of the mighty)*,

כט

א גיט צו ה , איר מאַכטיקע ,
machtike ir Hashem tsu git
mighty ones you Hashem to give

ascribe unto Hashem kavod and oz *(strength)*.

גיט צו ה כּבֿוד און שטאַרקייט,
shtarkeit un koved Hashem tsu git
strength and glory Hashem to give

[2] Ascribe unto Hashem the Kavod Shmo;

ב גיט צו ה דעם כּבֿוד פֿון זײַן נאָמען ,
nomen zain fun koved dem Hashem tsu git
name his of glory the Hashem to give

worship Hashem in the Hadrat Kodesh *(beauty of holiness)*.

בוקט זיך צו ה מיט הייליקן
heilikn mit Hashem tsu zich bukt
holy with Hashem to selves bow

אָפּשיַי .
opshai
adornment

[3] The voice of Hashem is upon the waters;

ג דער קול פֿון ה איז אויף די וואַסערן,
vasern di oif iz Hashem fun kol der
waters the upon is Hashem of voice the

El HaKavod thundereth;

דער אֵל פֿון פּראַכט טוט דונערן ,
dunern tut pracht fun El der
thunder does glory of G-d the

Hashem is over the mayim rabbim.

ה – אויף וואַסערן גרויסע.
groise vasern oif Hashem
great waters upon Hashem

[4] The voice of Hashem is in Ko'ach;

ד דער קול פון ה איז מיט מאַכט,
macht mit iz Hashem fun kol der
power with is Hashem of voice the

the voice of Hashem is in hadar *(majesty)*.

דער קול פון ה איז מיט שיינקייט ,
sheinkeit mit iz Hashem fun kol der
beauty with is Hashem of voice the

[5] The voice of Hashem breaketh the cedars;

ה דער קול פון ה צעברעכט צעדערן ,
tsedern tsebrecht Hashem fun kol der
cedar trees shatters Hashem of voice the

Hashem breaketh the cedars of the Levanon.

און ה צעברעכט די צעדערן
tsedern di tsebrecht Hashem un
cedar trees the breaks Hashem and

פון לבנון .
Levanon fun
Levanon of

[6] He maketh them also to skip like an egel *(calf)*;

ו און ער מאַכט זיי שפּרינגען ווי אַ קאַלב,
kalb a vi shpringen zei macht er un
calf a like leap them makes he and

Levanon and Siryon, like a young reimim *(wild ox)*.

לבנון און שִׂריון , ווי אַ יונג ווי‌זלטיר.
vizltir yung a vi Siryon un Levanon
wild ox young a like Siryon and Levanon

[7] The voice of Hashem hews out with flashes of eish.

ז דער קול פון ה האַקט אויס
ois hakt Hashem fun kol der
out chops Hashem of voice the

פלאַמען פֿייַער.
faier flamen
fire flames

[8] The voice of Hashem shaketh the midbar;

ח דער קול פון ה מאַכט ציטערן
tsiteren macht Hashem fun kol der
tremble makes Hashem of voice the

דעם מדבר ,
midber dem
wilderness the

Hashem shaketh the Midbar Kadesh.

ה מאַכט ציטערן דעם מדבר
midber dem tsiteren macht Hashem
wilderness the tremble makes Hashem

פון קָדֵשׁ .
Kadesh fun
Kadesh of

[9] The voice of Hashem causes the deer to calve,

ט דער קול פון ה מאַכט הינדינס
hindins macht Hashem fun kol der
deer makes Hashem of voice the

געבערן
gebern
to give birth

and strips bare the ye'arot *(forests)*;

און טוט וועלדער אַנטבלויזן;
antbloizn velder tut un
strip bare forests does and

and in His Heikhal doth everyone say, Kavod!

און אין זיין הֵיכל זאָגט איטלעכער:
itlecher zogt heichl zain in un
everyone declares temple his in and

פּראַכטיק!
prachtik
glory

[10] Hashem sitteth upon the mabbul *(flood)*;

ה׳ האָט בײַם מבול געטראָנט ,
getront mabl baim hot Hashem
sat enthroned flood during the has Hashem

yea, Hashem sitteth enthroned as Melech l'olam.

און ה טראָנט ווי אַ מלך
melech a vi tront Hashem un
king a as sits enthroned Hashem and

אויף אייביק.
eibik oif
ever for

[11] Hashem will give oz *(strength)* unto His people;

יא ה׳ וועט זיין פֹּאָלק געבן שטאַרקייט,
shtarkeit gebn folk zain vet Hashem
strength give people his will Hashem

Hashem will bless His people with shalom.

ה׳ וועט בענטשן זיין פֹּאָלק
folk zain bentshn vet Hashem
people his bless will Hashem

מיט שלום .
sholem mit
peace with

א אַ מיזמור ; אַ געזאַנג צו דער
der tsu gezang a mizmor a
the for song a psalm a

באַניַיונג פֿון הֵיכל פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun heichl fun banaiung
Dovid of temple of dedicating

[1] *(Mizmor. Shir Chanukat HaBeis. Of Dovid)*

30 I will exalt Thee, Hashem, for Thou hast lifted me up,

ל איך דערהייב דיך , ה׳ , וואָרעם
vorem Hashem dich derheib ich
because Hashem you(SG) exalt I

האָסט מיך אויפֿגעריכט,
oifgericht mich host
lifted up me you have

and hast not made my foes to gloat over me.

און נישט דערפֿרייט מײַנע פֿײַנט איבער מיר.
mir iber faint maine derfreit nisht un
me over enemies my gladdened not and

[3 2] Hashem Elohai, I cried unto Thee,

ג ב ה׳ מײַן ג-ט, איך האָב געשריען
geshrien hob ich G-t main Hashem
cried out have I G-d my Hashem

, דיר צו
dir tsu
you(SG) to

and Thou hast healed me.

און האָסט מיך געהיילט.
geheilt mich host un
healed me you have and

[4 3] Hashem, Thou hast brought up my nefesh from Sheol;

ד ג ה , האָסט אַרויפֿגעבראַכט
aroifgebracht host Hashem
brought up you have Hashem

פֿון שְׁאוֹל מײַן זעל,
zel main Sheol fun
soul my Sheol from

Thou hast kept me alive, that I should not go down to the pit.

האָסט מיך אויפֿגעלעבט , איך זאָל
zol ich oifgelebt mich host
shall I brought to life me you have

נישט נידערן אין גרוב.
grub in nidern nisht
pit in go down not

[5 4] Sing unto Hashem, O ye chasidim of His,

ה ד זינגט צו ה , זײַנע פֿרומע ,
frume zaine Hashem tsu zingt
faithful followers his Hashem to sing

and give thanks to His Zekher Kodesh.

און דאַנקט זײַן הייליקער געדעכטניש .
gedechenish heiliker zain dankt un
memory holy his give thanks and

[6 5] For His anger endureth but a rega;

ו ה ווָאָרעם אַ רגע איז זײַן צאָרן,
tsorn zain iz rege a vorem
anger his is moment a because

in His favor is Chayyim;

אַ לעבן זײַן גוטווילקייט.
gutvilikeit zain lebn a
favor his lifetime a

weeping may endure for an erev,

איבער נאַכט בליַבט געווײַן ,
gevein blaibt nacht iber
weeping remains night over

but joy cometh in the boker.

און פֿרימאָרגנס איז געזאַנג .
gezang iz frimorgns un
joyful singing is in the morning and

[7 6] And in my shalvah *(security)* I said,

ז ו און איך האָב געוועסט געזאָגט אין
in gezogt gevest hob ich un
in said been have I and

שלווה : מײַן
shalve main
tranquility my

I shall never be moved.

איך וועל נישט אומפֿאַלן קיין מאָל.
mol kein umfaln nisht vel ich
time any fall down not will I

[8 7] Hashem, by Thy favor

ח ז אין דײַן גוטווילקייט, ה ,
Hashem gutvilikeit dain in
Hashem favor your in

Thou hast made my mountain to stand firm;

האָסטו געהאַט אויפֿגעשטעלט פֿעסט
fest oifgeshtelt gehat hostu
firmly established had you have

– מײַן באַרג
barg main
mountain my

Thou didst hide Thy face,

הָאָסטו פַֿאַרבאָרגן דַיִן פנים ,
ponem dain farborgen hostu
face your hidden have you

and I was troubled.

און איך בין דערשראָקן געוואָרן.
gevorn dershrokn bin ich un
become terrified am I and

[9][8] I cried to Thee, Hashem;

ט ח צו דיר , ה , פַֿלעג איך רופֿן,
rufn ich fleg Hashem dir tsu
call I used to Hashem you(SG) to

and unto Adonoi I made supplication.

און צו אֲדֹנָי פַֿלעג איך בעטן:
betn ich fleg Adonoi tsu un
pray I used to Adonoi to and

[10][9] What profit is there in my dahm,

י ט וואָסער געווין איז אין מײַן בלוט ,
blut main in iz gevin voser
blood my in is profit what

in my going down into the pit?

אַז איך וועל נידערן אין גרוב?
grub in nidern vel ich az
pit into go down will I if

Shall the aphar *(dust)* praise Thee?

קען דיך לויבן דער שטויב?
shtoib der loibn dich ken
dust the praise you(SG) can

Shall it declare Thy emes?

קען ער דערציילן דײַן אמת?
emes dain dertseiln er ken
truth your declare he can

[11][10] Shema, Hashem, and channeini;

יא י הער , ה , און לייַטזעליק מיך ,
mich laitzelik un Hashem her
me be gracious and Hashem pay heed

Hashem, be Thou my helper.

ה , זײַ מיר אַ העלפֿער.
helfer a mir zai Hashem
helper a to me be Hashem

[12][11] Thou hast turned for me my mourning into dancing;

יב יא האָסטו מיר פַֿאַרקערט מײַן
main farkert mir hostu
my turned for me you have

קלאָג אין טאַנץ ,
tants in klog
dancing into lamentation

Thou hast put off my sackcloth,

האָסט אָפּגעבונדן מײַן זאַקקלייד,
zakkleid main opgebundn host
sackcloth my unbound you have

and girded me with simcha;

און מיך אָנגעגורט מיט פֿרייד;
freid mit ongegurt mich un
joy with girded up me and

[13][12] That kavod *(my glory, my soul)* may sing praise to Thee, and not be silent.

יג יב דערום וועט דיך באַזינגען די זעל,
zel di bazingen dich vet derum
soul the sing you will therefore

און נישט שווײַגן .
shvaign nisht un
keep silent not and

Hashem Elohai, I will give thanks
unto Thee l'olam.

ה מײַן ג-ט, אײביק וועל איך
ich vel eibik G-t main Hashem
I will forever G-d my Hashem

. דאַנקען דיר
danken dir
give thanks to you(SG)

[1] *(For the one directing. Mizmor Dovid)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

31

In Thee, Hashem, do I take refuge;

לא
אין דיר , ה , טו איך
ich tu Hashem dir in
I do Hashem you(SG) in

, מיך שיצן
shitsn mich
take shelter me

let me never be put to shame;

לאָמיך נישט פֿאַרשעמט ווערן קיין מאָל;
mol kein vern farshemt nisht lomich
time any become ashamed not let me

deliver me in Thy tzedakah.

אין דײַן געראַטטקייט מאַך מיך אַנטרינען.
antrinen mich mach gerechtikeit dain in
escape me make righteousness your in

[3] [2] Incline Thine ear to me;

ב ג נײַג צו דײַן אויער צו מיר,
mir tsu oier dain tsu naig
me to ear your to incline

deliver me speedily;

זײַ מיך מציל געשווינט;
geshvint matsl mich zai
swift rescued me be

be Thou for me a Tzur Ma'oz,

זײַ מיר פֿאַר אַ פֿעלדז פֿון באַשיצונג ,
bashitsung fun feldz a far mir zai
shelter of rock a for me be

a Bais Metzudot *(fortress)* to save me.

פֿאַר אַ באַפֿעסטיקט הויז מיך צו העלפֿן.
helfn tsu mich hoiz bafestikt a far
save to me house fortified a for

[4] [3] For Thou art my Sela *(rock)* and my
Metzudah *(fortress)*;

ד ג ווארעם דו ביסט מײַן פֿעלדז און
un feldz main bist du vorem
and rock my are you because

מײַן פֿעסטונג,
festung main
fortress my

therefore for the sake of Thy Name,
lead me, and guide me.

און פֿון דײַן נאָמען וועגן זאָלסטו
zolstu vegen nomen dain fun un
shall you account of name your on and

מיך פֿירן און מיך באַלייטן.
baleitn mich un firn mich
guide me and lead me

[5] [4] Pull me out of the reshet *(trap, net)*

ה ד זאָלסט מיך אַרויסציען פֿון דער נעץ
nets der fun aroistsien mich zolst
net the of bring out me you(SG) must

that they have laid for me;

וואָס זיי האָבן מיר אונטערגעלייגט,
untergeleigt mir hobn zei vos
placed under me have they which

for Thou art my ma'oz *(stronghold)*.

וואָרעם דו ביסט מײַן באַשיצונג ,
bashitsung main bist du vorem
stronghold my are you because

6 5 Into Thine yad I commit my ruach;

ו ה אין דײַן האַנט גיב איך איבער מײַן גײַסט;
gaist main iber ich gib hant dain in
spirit my over I give hand your in

Thou hast redeemed me, Hashem El Emes.

וועסט מיך אויסלייזן, ה , דו
du Hashem oisleizen mich vest
you Hashem redeem me will

אֵל געטרייַער.
getraier El
faithful G-d

7 6 I hate them that are the shomrim of lying vanities;

ז ו איך האָב פֿײַנט די וואָס האַלטן זיך
zich haltn vos di faint hob ich
selves hold who the ones hated have I

אָן פֿאַלשע נישטיקייטן ,
nishtikeitn falshe on
futile things false on

but I trust in Hashem.

וואָרעם איך האָב מיך אויף ה
Hashem oif mich hob ich vorem
Hashem on me have I because

פֿאַרזיכערט.
farzichert
trusted

8 7 I will be glad and rejoice in Thy chesed;

ח ז איך פֿרייַ זיך און בין לוסטיק מיט
mit lustik bin un zich frei ich
with joyful am and self rejoice I

דײַן חֶסֶד ,
chesed dain
kindness your

for Thou hast seen my affliction;

וואָרעם האָסט געזען מײַן פּײַן ,
pain main gezen host vorem
affliction my seen you have because

Thou hast known the tzoros *(troubles)* of my nefesh;

האָסט געמערקט די צרות
tsores di gemerkt host
troubles the taken note of you have

פֿון מײַן זעל.
zel main fun
soul my of

9 8 And hast not shut me up into the yad of the oyev *(enemy)*;

ט ח און האָסט מיך נישט איבערגעענטפֿערט
ibergeentfert nisht mich host un
delivered not me have and

Thou hast set my feet in a merkhav

אין דער האַנט פֿונעם פֿײַנט ;
faint funem hant der in
enemies of the hand the in

(large place, spacious or broad place).

האָסט געשטעלט מײַנע פֿיס אין דערברייטערניש.
derbreiternish in fis maine geshtelt host
open place in feet my stood have

[10 9] Channeni, Hashem, for I am in tzoros;

ט לַיי֫טזעליק מיך , ה , ווָארעם
vorem Hashem mich laitzelik
because Hashem me be gracious

, מיר איז ענג
eng iz mir
restricted be to me

mine eye is consumed with ka'as *(grief)*,

מאַט געוואָרן פֿון ערגערניש איז מײַן אויג,
oig main iz ergernish fun gevorn mat
eye my is vexation from become weak

my nefesh and my beten.

מײַן זעל און מײַן לײַב .
laib main un zel main
body my and soul my

[11 10] For my life is spent with grief,

י ווָארעם פֿאַרגאַנגען איז אין קומער
kumer in iz fargangen vorem
sorrow in is passed because

מײַן לעבן,
lebn main
life my

and my years with groaning;

און מײַנע יאָרן אין זיפֿצענישׂ ;
ziftsenish in yorn maine un
sighing in years my and

my ko'ach faileth because of mine avon *(iniquity)*,

אָפּגעפֿאַלן פֿון וועגן מײַנע זינד
zind maine vegen fun opgefaln
sin my account of on fallen away

איז מײַן כּוח ,
koiech main iz
strength my is

and my atzmot waste away.

און מײַנע ביינער זײַנען מאַט געוואָרן .
gevorn mat zainen beiner maine un
become weak are bones my and

[12 11] I was a cherpah *(reproach, scorn, disgrace)* among all mine enemies,

יא פֿון וועגן אַלע מײַנע פֿײַנט בין
bin faint maine ale vegen fun
am enemies my all account of on

איך געוואָרן צו חרפּה ,
charpe tsu gevorn ich
shame to become I

but especially among my shchenim *(neighbors)*,

און בײַ מײַנע שכנים , ביז גאָר ,
gor biz shecheynim maine bai un
utmost until neighbors my by and

and a dread to mine acquaintance;

און אַ גרויל בײַ מײַנע באַקאַנטע ;
bakante maine bai groil a un
acquaintances my with terror a and

they that did see me outside fled from me.

די וואָס זעען מיך אין גאַס ,
gas in mich zeen vos di
street in me see who the ones

וויַכן פֿון מיר.
mir fun vaichn
me from turn away

[13] [12] I am forgotten like a dead man out of mind;

יג יב אִיך בִּין פַֿאַרגעסן געוואָרן ווי אַ
a vi gevorn fargesen bin ich
a like become forgotten am I

טויטער אויסן האַרצן,
hartsn oisn toiter
heart out of dead person

I am like a keli oved *(broken vessel)*.

איך בין געוואָרן ווי אַ פַֿאַרדאָרבן געפֿעס.
gefes fardorben a vi gevorn bin ich
vessel ruined a like become am I

[14] [13] For I have heard the dibbah *(evil report, slander)* of many;

יד יג וואָרעם איך האָב געהערט דאָס
dos gehert hob ich vorem
the heard have I because

– פֿיל פֿון גערייד
fil fun gereid
many of talk

terror was on every side;

; אַ שרעק רונד אַרום
arum rund shrek a
round around terror a

while they conspire against me,

אַז זיי עצהן זיך מיט אַנאַנדער
anander mit zich eetshn zei az
each other with selves counsel they that

אויף מיר,
mir oif
me upon

they plot to take my nefesh.

. טראַכטן זיי מײַן לעבן צו נעמען
nemen tsu lebn main zei trachtn
take to life my they think on

[15] [14] But I trust in Thee, Hashem;

טו יד אָבער איך פַֿאַרזיכער מיך אויף
oif mich farzicher ich ober
upon myself trust I but

, ה , דיר
Hashem dir
Hashem you(SG)

I said, Thou art Elohai.

. איך זאָג: מײַן ג-ט ביסט דו
du bist G-t main zog ich
you are G-d my say I

[16] [15] My times are in Thy yad;

טז טו אין דײַן האַנט זײַנען מײַנע צײַטן,
tsaitn maine zainen hant dain in
times my are hand your in

deliver me from the yad of mine oyevim *(enemies)*,

זײַ מיך מציל פֿון דער האַנט פֿון
fun hant der fun matsl mich zai
of hand the from saved me be

מײַנע פֿײַנט ,
faint maine
enemies my

and from them that persecute me.

. און פֿון מײַנע נאָכיאָגער
nochyoger maine fun un
pursuers my from and

[17] [16] Make Thy face to shine upon Thy eved;

יז טז דערלַיכט דַיִן פָּנִים אויף
oif ponem dain derlaicht
upon face your give light to

דַיִן קנעכט ,
knecht dain
servant your

hoshi'eini *(save me)* for the sake of Thy chesed.

העלף מיך אין דַיִן גענאָד.
genod dain in mich helf
grace your in me help

[18] [17] Let me not be put to shame, Hashem;

יח יז ה , נישט לאָמיך פַאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt lomich nisht Hashem
become ashamed let me not Hashem

for I have called upon Thee;

ווָאָרעם איך האָב דיך געפֿרופֿן;
gerufn dich hob ich vorem
called you(SG) have I because

let the resha'im be put to shame,

זאָלן פַאַרשעמט ווערן די רשעים ,
reshoim di vern farshemt zoln
wicked ones the become ashamed shall

and let them keep silent in Sheol.

זאָלן זיי אַנטשוויגן ווערן אין שְׁאוֹל.
Sheol in vern antshvigen zei zoln
Sheol in become silent they shall

[19] [18] Let the siftei sheker *(lying lips)* be put to silence;

יט יח זאָלן שטום ווערן די ליפּן פֿון ליגן,
lign fun lipn di vern shtum zoln
lies of lips the become dumb shall

which speak insolent things with ga'avah *(pride)*

ווָאָס רעדן אויפֿן צדיק פַאַרשײַט ,
farshait tsadik oifn redn vos
impudently righteous one upon speak which

and contemptuously against the tzaddik.

מיט גאווה און פַאַראַכטעניש.
farachtenish un gaive mit
contempt and pride with

[20] [19] Oh how great is Thy goodness,

כ יט ווי גרויס איז דַיִן גוטס ,
guts dain iz grois vi
goodness your is great how

which Thou hast stored up for them that fear Thee;

ווָאָס דו האָסט באַהאַלטן פַאַר די
di far bahaltn host du vos
the ones for preserved have you which

דיך פַאָרכטן ווָאָס ,
dich forchtn vos
you(SG) be in dread who

which Thou hast wrought for them that take refuge in Thee

שיצן ווָאָס די פַאַר געמאַכט
shitsn vos di far gemacht
take shelter who the ones for made

זיך אין דיר
dir in zich
you(SG) in selves

before the Bnei Adam!

אַקעגן די מענטשנקינדער !
mentshnkinder di akegn
children of men the before

[21] [20] Thou shalt hide them b'seter *(in the shelter)* of Thy presence

כא ב פַֿארבאָרגסט זיי אין דער פַֿארבאָרגעניש
farborgst zei in der farborgenish
hide them in the secret

פַֿון דײַן פּנים ,
ponem dain fun
face your of

from the intrigues of ish;

פַֿון די באַנדעס מענטשן ;
mentshn bandes di fun
men bands the from

Thou shalt keep them safe in a sukkah

באַהאַלטסט זיי אין אַ בײַדל ,
baidl a in zei bahaltst
booth a in them keep

from the riv l'shonot *(the strife of tongues, contentious lashon hora, backbiting, slander)*.

פַֿון דעם קריג פַֿון די צינגער .
tsinger di fun krig dem fun
tongues the of strife the from

[22] [21] Baruch Hashem! For He hath showed me

כב כא ברוך ה , וואָס האָט
hot vos Hashem Baruch
has who Hashem Baruch

וווּנדערלעך באַוויזן
bavizn vunderlech
appeared wonderfully

His wondrous chesed in an Ir Matzor *(besieged city)*.

זײַן חֶסֶד צו מיר אין דער באַלעגערטער
balegerter der in mir tsu chesed zain
besieged the in me to kindness his

שטאָט.
shtot
city

[23] [22] For I said in my haste,

כג כב און איך האָב געזאָגט געוועסט אין מײַן האַסט:
in gezogt gevest hob ich un
in said been have I and

hast main
haste my

I am cut off from before Thine eyes;

איך בין פַֿארשניטן פַֿון קעגן דײַנע אויגן.
oign daine kegen fun farshnitn bin ich
eyes your before from cut off am I

nevertheless Thou heardest the voice of my tachanun *(supplications)*

אָבער האָסט געהערט דעם קול פַֿון
fun kol dem gehert host ober
of voice the heard have but

מײַנע געבעטן,
gebetn maine
prayers my

when unto Thee I cried for help.

אַז איך האָב געשריען צו דיר .
dir tsu geshrien hob ich az
you(SG) to cried have I when

[24] [23] O love Hashem, all ye His Chasidim;

כד כג האָט ליב ה , איר אַלע זײַנע
zaine ale ir Hashem lib hot
his all you Hashem love has

פֿרומע ;
frume
faithful ones

for Hashem preserveth the emunim
(the faithful ones),

דִי געטרייַע טוט אָפּהיטן ה ,
Hashem ophiten tut getraie di
Hashem preserve does faithful the

but He pays back in full the oseh ga'avah
(the one acting in pride, haughtily).

און באַצאָלט מיט אַן איבערמאָס דעם
dem ibermos an mit batsolt un
the one abundance an with repays and

וואָס טוט האָפֿערדיק.
hoferdik tut vos
proudly does who

[25] [24] Chazak! Be strong, let your levav
take courage,

כה כד זייט שטאַרק, און זאָל פֿעסט
fest zol un shtark zait
resolute shall and strong be

זײַן אייַער האַרץ,
harts aier zain
heart your be

all ye that hope in Hashem.

איר אַלע וואָס האָפֿט צו ה .
Hashem tsu hoft vos ale ir
Hashem to hope who all you

א פֿון דָוִדן אַ באַטראַכטונג.
batrachtung a Dovidn fun
meditation a Dovid of

[1] *(Of Dovid. A maskil)*

לב

32 Ashrei is he whose peysha
(rebellion) is forgiven,

א ווויל צו דעם וואָס זײַן
zain vos dem tsu voil
his who the one to blessed

פֿאַרגעבן, איז פֿאַרברעך
fargebn iz farbrech
forgiven is transgression

whose chata'ah *(sin)* is covered.

וואָס זײַן חטא ווערט פֿאַרדעקט.
fardekt vert chet zain vos
covered becomes sin his who

[2] Ashrei is the adam unto whom Hashem
imputeth not avon *(iniquity)*,

ב ווויל צו דעם מענטשן וואָס ה
Hashem vos mentshn dem tsu voil
Hashem who man the to blessed

רעכנט אים נישט קיין זינד ,
zind kein nisht im rechnt
sin any not him reckons

and in whose ruach there is no remiyyah
(guile, deceit).

און אין זײַן גײַסט איז נישטאָ קיין באַטרוג.
batrug kein nishto iz gaist zain in un
deceit any there is not is spirit his in and

[3] When I kept silent, my atzmot wasted away

ג אַז איך האָב געשווויגן , האָבן
hobn geshvigen hob ich az
have remained silent had I when

מײַנע ביינער געפֿוילט,
gefoilt beiner maine
rotted bones my

through my groaning kol hayom *(all the day)*.

פֿון מײַן קרעכצן אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a krechtsn main fun
day whole a groaning my from

[4] For yomam valailah Thy yad was heavy upon me;

ד וואָרעם טאָג און נאַכט פֿלעגט שווער
shver flegt nacht un tog vorem
heavy used to night and day because

זײַן אויף מיר דײַן האַנט,
hant dain mir oif zain
hand your me on be

my strength was sapped as by the droughts of kayitz *(summer)*.

מײַן זאַפֿט איז פֿאַרביטן געוואָרן ווי אין
in vi gevorn farbaiten iz zaft main
in like become changed is sap my

פֿאַרטריקנטע זומעראויפּס .
zumeroips fartriknte
summer droughts dried up

Selah סֶלָה

[5] I acknowledge my chattat unto Thee,

ה האָב איך דיך געלאָזט וויסן מײַן חטא,
chet main visen gelozt dich ich hob
sin my know let you(SG) I have

and mine avon *(iniquity)* have I not covered up.

און מײַן זינד האָב איך נישט פֿאַרדעקט.
fardekt nisht ich hob zind main un
covered not I have sin my and

I said, I will confess my peysha'im *(rebellions)* unto Hashem;

איך האָב געזאָגט: איך וועל זיך מודה
moide zich vel ich gezogt hob ich
confess self will I said have I

זײַן אויף מײַנע
maine oif zain
my upon be

and Thou forgavest the avon *(iniquity)* of my chattat.

פֿאַרברעכן צו ה ;
Hashem tsu farbrechn
Hashem to transgressions

Selah

און דו האָסט פֿאַרגעבן די שולד פֿון
fun shuld di fargebn host du un
of guilt the forgiven have you and

מײַן זינד . סֶלָה .
Selah zind main
Selah sin my

[6] Therefore shall every Chasid pray unto Thee

ו אויף דעם זאָל איטלעכער פֿרומער
frumer itlecher zol dem oif
pious one every shall this upon

מתפּלל זײַן צו דיר ,
dir tsu zain mispalel
you(SG) to be pray

in a time when Thou mayest be found;

אין דער צײַט וואָס מע קען דיך געפֿינען:
gefinen dich ken me vos tsait der in
find you(SG) can one when time the in

surely in the floods of mayim rabbim

אַז די גרויסע וואַסערן פֿלייצן איבער,
iber fleitsn vasern groise di az
over surge waters great the when

they shall not overtake him.

זאָלן זיי צו אים אָבער נישט דערגרייכן .
dergreichn nisht ober im tsu zei zoln
overtake not but him to they shall

[7] Thou art my seter *(hiding place, shelter)*;

ז דו ביסט מײַן פַֿארבאָרגענish,
farborgenish main bist du
secret my are you

Thou shalt preserve me from tzoros;

פֿון דעם פֿײַנט באַהיטסטו מיך ;
mich bahitstu faint dem fun
me you keep enemy the from

Thou shalt envelop me with songs of deliverance.

מיט געזאַנגען פֿון אַנטרינונג
antrinung fun gezangen mit
deliverance of songs with

Selah

רינגלסטו מיך אַרום . סֶלָה .
Selah arum mich ringlstu
Selah round me you surround

[8] I will instruct thee and teach thee in the Derech which thou shalt go;

ח איך וועל דיך קלוג מאַכן
machn klug dich vel ich
make wise you(SG) will I

I will counsel thee with Mine eye.

און דיר ווײַזן דעם וועג וואָס דו
du vos veg dem vaizn dir un
you which way the show you(SG) and

זאָלסט גיין ,
gein zolst
go you(SG) must

איך וועל האַלטן מײַן אויג אויף דיר .
dir oif oig main haltn vel ich
you(SG) upon eye my hold will I

[9] Be ye not like the sus, or like the pered *(mule)*, which have no binah;

ט איר זאָלט נישט זײַן ווי אַ פֿערד, ווי אַ
a vi ferd a vi zain nisht zolt ir
a like horse a like be not shall you

מויל־אייזל, אָן פֿאַרשטאַנד ,
farshtand on moileizl
understanding without mule

whose mouth must be harnessed with bit and bridle,

וואָס מיט צאַם און גביס מוז מען
men muz gebis un tsam mit vos
one must harnass bit and bridle with which

אײַנהאַלטן זײַן אימפּעט ,
impet zain ainhaltn
impetuosity its hold in

else they come not near thee.

אַז מע זאָל נישט קענען גענענען
genenen kenen nisht zol me az
approach be able to not shall one so that

צו דיר .
dir tsu
you(SG) to

[10] Many sorrows shall be to the resha'im,

י פֿיל ווייטאָגן האָט דער רשע ,
roshe der hot veitogn fil
wicked one the has sorrows many

but he that trusteth in Hashem,

אָבער דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך
zich farzichert vos der ober
self trusts who the one but

אויף ה' ,
Hashem oif
Hashem in

chesed shall envelop and cover him.

אים וועט אַרומרינגלען געגנאָד.
genod arumringlen vet im
grace surround will him

[11] Be glad in Hashem, and rejoice, ye tzaddikim;

יא פֿרייט זיך מיט ה' , און זייַט
zait un Hashem mit zich freit
be and Hashem with selves rejoice

, צדיקים לוסטיק,
tsadikim lustik
righteous ones joyful

and shout for joy, all ye yishrei lev *(upright in heart)*.

און זינגט, אַלע רעכטפֿאַרטיקע הערצער.
hertser rechtfartikn ale zingt un
hearts upright all sing and

33

Sing with joy in Hashem, O ye tzaddikim;

לג

פֿרייט זיך צדיקים ,
tsadikim zich freit
righteous ones selves rejoice

מיט ה' ,
Hashem mit
Hashem with

for tehillah is fitting for the yesharim *(upright ones)*.

שיין פֿאַר דיר רעכטפֿאַרטיקע איז לויבונג .
loibung iz rechtfartikn di far shein
praise is upright the for beautiful

[2] Hodu l'Hashem with kinnor *(harp)*;

ב גיט אַ דאַנק צו ה' אויף אַ האַרף,
harf a oif Hashem tsu dank a git
harp a on Hashem to thanksgiving a give

make music unto Him with the ten stringed nevel *(lyre)*.

אויף אַ גיטאַר פֿון צען
tsen fun gitar a oif
ten of stringed instrument a on

סטרונעס שפּילט צו אים.
im tsu shpilt strunes
him to play strings

[3] Sing unto Him a shir chadash *(new song)*;

ג זינגט צו אים אַ ניי געזאַנג,
gezang nai a im tsu zingt
song new a him to sing

play skillfully with a teru'ah *(shout of joy)*.

שפּילט ווויל מיט גרויס געשאַל .
geshal mit voil shpilt
shouting with well play

[4] For the Devar Hashem is yashar;

ד וואָרעם רעכטפֿאַרטיק איז דאָס וואָרט
vort dos iz rechtfartik vorem
word the is upright because

פֿון ה'
Hashem fun
Hashem of

and kol ma'aseihu *(all His deeds)* are done in emunah *(faithfulness)*.

און זיין יעטוועדער טוונג איז מיט
mit iz tuung yetveder zain un
with is action every his and

טרייַשאַפֿט .
traishaft
faithfulness

[5] He loveth Tzedakah and Mishpat;

ה ער האָט ליב רעכט און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un recht lib hot er
righteousness and justice love has he

ha'aretz is full of the chesed Hashem.

מיט דעם חֶסֶד פֿון ה איז
iz Hashem fun chesed dem mit
is Hashem of kindness the with

פֿול די ערד .
erd di ful
earth the full

[6] By the Devar Hashem were Shomayim made;

[ו] דורך דעם וואָרט פֿון ה זיינען די
di zainen Hashem fun vort dem durch
the are Hashem of word the by

הימלען געמאַכט געוואָרן,
gevorn gemacht himlen
become made heavens

and all the tz'va *(host)* of them by the ruach *(breath)* of His mouth.

און דורך דעם רוּחַ פֿון זיין מויל
moil zain fun ruach dem durch un
mouth his of breath the by and

זייער גאַנצער חיל .
cheil gantser zeyer
host entire their

[7] He gathereth the mey hayam *(waters of the sea)* like a mound;

[ז] ער זאַמלט ווי אַ סטויג די וואַסערן פֿון ים ,
yam fun vasern di stoig a vi zamlt er
the sea of waters the pile a as gathers he

He layeth up the tehomot *(ocean depths)* in otzarot *(storehouses, vaults)*.

ער טוט אַריין אין שפּייכלערס די תְּהומען .
tehomen di shpaichlers in arain tut er
depths the storehouses in in puts he

[8] Let kol ha'aretz fear Hashem;

[ח] מורא פֿאַר ה האָט די גאַנצע ערד ,
erd gantse di hot Hashem far moire
earth whole the has Hashem for let fear

let kol yoshvei tevel *(all the inhabitants of the world)* stand in awe of Him.

פֿאַר אים פֿאָרכטן אַלע באַווויינער
bavoiner ale forchtn im far
inhabitants all let be in dread him for

פֿון דער וועלט.
velt der fun
world the of

[9] For He spoke, and it was done;

[ט] וואָרעם ער זאָגט , און עס געשעט ,
geshet es un zogt er vorem
happens it and declares he because

He commanded, and it stood firm.

ער באַפֿעלט , און עס באַשטייט.
bashteit es un bafelt er
stands it and commands he

[10] Hashem annuls the atzat Goyim *(plan of the Goyim)*;

[י] ה פֿאַרשטערט דעם באַראָט
barot dem farshtert Hashem
counsel the frustrates Hashem

פֿון די פֿעלקער,
felker di fun
nations the of

He foils the machsh'vot Amim *(schemes of the peoples)*.

ער פֿאַרווערט די מחשבֿות פֿון די אומות .
umes di fun machshoves di farvert er
peoples the of thoughts the thwarts he

[11] The atzat Hashem standeth firm l'olam,

יא דער באַראָט פֿון ה וועט אויף
oif vet Hashem fun barot der
for will Hashem of counsel the
אייביק באַשטיין,
bashtein eibik
stand ever

the machsh'vot of His lev l'dor va'dor *(from generation to generation)*.

די טראַכטונגען פֿון זיין האַרצן אויף
oif hartsn zain fun trachtungen di
for heart his of thoughts the
דור-דורות .
dor-doires
generations

[12] Ashrei is the Goy whose Elohav is Hashem;

יב ווויל צו דעם פֿאָלק וואָס ה
Hashem vos folk dem tsu voil
Hashem whose nation the to blessed
איז זיין ג-ט,
G-t zain iz
G-d its is

and HaAm whom He hath chosen for His own nachalah.

צו דער אומה וואָס ער האָט געוויילט
geveilt hot er vos ume der tsu
chosen has he which nation the to
זיך צום אַרב .
arav tsum zich
inheritance for self

[13] Hashem looketh down from Shomayim:

יג פֿון הימל לוגט ה ,
Hashem lugt himel fun
Hashem looks heaven from

He beholdeth kol Bnei HaAdam.

ער זעט אַלע מענטשנקינדער ;
mentshnkinder ale zet er
children of men all sees he

[14] From the place of His habitation,

יד פֿון דעם אָרט פֿון זיין ווינונג
voinung zain fun ort dem fun
dwelling his of place the from

He looketh upon kol yoshvei ha'aretz.

באַטראַכט ער אַלע באַווויינער פֿון דער ערד ;
erd der fun bavoiner ale er batracht
earth the of inhabitants all he observes

[15] He formeth their hearts yachad;

טו ער וואָס פֿורעמט זייער אַלעמענס האַרץ,
harts alemens zeyer furemt vos er
heart everyone's their forms who he

He considereth all their ma'asim *(deeds)*.

וואָס פֿאַרשטייט אַלע זייערע מעשׂים .
meisim zeyere ale farshteit vos
deeds their all understands who

[16] There is no melech saved by the multitude of an army;

טז אַ מלך ווערט נישט געהאָלפֿן
geholfn nisht vert melech a
saved not shall be king a
דורך פֿיל חיל ,
cheil fil durch
host much by

a gibbor is not delivered by rav ko'ach.

אַ גיבור וועט נישט ניצול דורך
durch nitsl nisht vert gibor a
by saved not shall be warrior a

; גרויס כּוֹח
koiech grois
strength great

[17] A sus is a sheker *(vain, false thing)* for teshu'ah *(deliverance, salvation, safety)*;

יז אַן אָפּנאַר איז דער פֿערד פֿאַר הילף ,
hilf far ferd der iz opnar an
salvation for horse the is deception a

neither shall it save any by its great strength.

און מיט זײַן גרויס כּוֹח וועט ער
er vet koiech grois zain mit un
it will strength great its with and

נישט מאַכן אַנטרינען.
antrinen machn nisht
escape make not

[18] Hinei, the eye of Hashem is upon them that fear Him,

יח זע , דאָס אויג פֿון ה איז אויף
oif iz Hashem fun oig dos ze
on is Hashem of eye this behold

,די וואָס פֿאָרכטן אים
im forchtn vos di
him be in dread who the ones

upon them that hope in His chesed;

אויף די וואָס האָפֿן צו זײַן חֶסֶד ,
chesed zain tsu hofn vos di oif
kindness his to wait who the ones on

[19] To deliver their nefesh from mavet *(death)*,

יט מציל צו זײַן פֿון טויט זייער זעל ,
zel zeyer toit fun zain tsu matsl
soul their death from be to save

and to keep them alive in ra'av *(famine)*.

און זיי צו דערהאַלטן אין הונגער.
hunger in derhaltn tsu zei un
famine in preserve to them and

[20] Our nefesh waiteth for Hashem;

כ אונדזער זעל האָט געהאַרט אויף ה ,
Hashem oif gehart hot zel undzer
Hashem on waited has soul our

He is ezreinu *(our help)* and moginneinu *(our shield)*.

אונדזער הילף און אונדזער שילד איז ער.
er iz shild undzer un hilf undzer
he is shield our and help our

[21] For libeinu *(our heart)* shall rejoice in Him,

כא וואָרעם מיט אים פֿרייט זיך
zich freit im mit vorem
self rejoices him with because

,אונדזער האַרץ
harts undzer
heart our

because we have trusted b'Shem Kadsho *(in His holy Name)*.

וואָרעם אויף זײַן הייליקן נאָמען האָבן
hobn nomen heilikn zain oif vorem
have name holy his on because

מיר זיך פֿאַרזיכערט.
farzichert zich mir
trusted selves we

[22] Let Thy chesed, Hashem, be upon us,

כב זאָל דײַן חֶסֶד , ה , זײַן אויף אונדז,
undz oif zain Hashem , chesed dain zol
us on be Hashem kindness your let

even as we have hoped in Thee.

. דיר צו געהאָפּט האָבן מיר ווי אַזוי
dir tsu gehoft hobn mir vi azoi
you(SG) in hoped have we as just as

א פֿון דָּוִד ; ווען ער האָט געביטן זײַן
zain gebitn hot er ven Dovidn fun
his altered has he when Dovid of

שִׂכל פֿאַר אַבִימֶלֶךְ , און ער האָט
hot er un Avimelechn far seichel
has he and Avimelech before reason

[1] *(Of Dovid, when he feigned insanity before Avimelech, who drove him away, and he went out)*

אים אַרויסגעטריבן, און ער איז אַוועק.
avek iz er un aroisgetribn im
left is he and driven out him

34

לד

I will make a bracha of praise unto Hashem at all times;

איך בענטש ה אין יעטוועדער צײַט,
tsait yetveder in Hashem bentsh ich
time all in Hashem bless I

His praise shall continually be in my mouth.

תּמיד איז זײַן לויב אין
in loib zain iz tamid
in praise his is continually

מײַן מויל .
moil main
mouth my

[3 2] My nefesh shall make its boast in Hashem;

ב מיט ה רימט זיך מײַן זעל;
zel main zich rimt Hashem mit
soul my self boasts Hashem in

the anavim *(humble)* shall hear thereof, and be glad.

די געדריקטע וועלן הערן און זיך פֿרייען.
freyen zich un hern veln gedrikte di
rejoice selves and hear will oppressed the

[4 3] O magnify Hashem with me,

ג גרייסט ה מיט מיר,
mir mit Hashem greist
me with Hashem magnify

and let us exalt Shmo together.

. און לאָמיר דערהייבן זײַן נאָמען אין אײנעם
einem in nomen zain derheibn lomir un
together in name his exalt let us and

[5 4] I sought Hashem, and He heard me,

ד איך האָב גענזוכט ה , און ער
er un Hashem gezucht hob ich
he and Hashem sought have I

האָט מיר געענטפֿערט,
geentfert mir hot
heard me has

and delivered me from all my fears.

און פֿון אַלע מײַנע שרעקענישן האָט
hot shrekenishn maine ale fun un
has fears my all from and

ער מיך מציל געווען.
geven matsl mich er
been delivered me he

[6][5] They looked unto Him, and were radiant;

ה זיי האָבן געקוקט צו אים, און האָבן
hobn un im tsu gekukt hobn zei
have and him to looked have they

אויפגעלוכטן ,
oifgeluchtn
begun to shine

and their panim were not ashamed.

און זייערע פנימער וועלן נישט פאַרשעמט
farshemt nisht veln penemer zeyere un
ashamed not will faces their and

ווערן .
vern
become

[7][6] The oni *(poor man)* cried, and Hashem heard him,

ו אָט האָט אַן אָרעמאַן גערופן , און
un gerufn oreman an hot ot
and called out poor person an has here

ה האָט צוגעהערט,
tsugehert hot Hashem
paid heed has Hashem

and saved him out of all his tzoros.

און פון אַלע זיַינע צרות אים געהאָלפן.
geholfn im tsores zaine ale fun un
saved him troubles his all from and

[8][7] The Malach Hashem encampeth round about them that fear Him,

ז דער מלאך פון ה לאַגערט
lagert Hashem fun malach der
encamps Hashem of Angel the

אַרום זיַינע פאָרכטער,
forchter zaine arum
fearers his round

and delivereth them.

און ער טוט זיי דערלייזן.
derleizn zei tut er un
redeem them does he and

[9][8] O taste and see that Hashem is tov;

ח באַטראַכט און זעט אַז ה איז גוט ;
gut iz Hashem az zet un batracht
good is Hashem that see and taste

ashrei is the man that taketh refuge in Him.

וויויל צו דעם מאַן וואָס שיצט זיך אין אים.
im in zich shitst vos man dem tsu voil
him in self trusts who man the to blessed

[10][9] O fear Hashem, ye His Kedoshim;

ט פאָרכט ה , איר זיַינע הייליקע ,
heilike zaine ir Hashem forcht
holy ones his you Hashem fear

for there is no lack to them that fear Him.

וואָרעם זיַינע פאָרכטער וועט נישט פעלן.
feln nisht vet forchter zaine vorem
lack not will fearers his because

[11][10] The young lions do lack, and suffer hunger;

י יונגלייבן דאַרן און הונגערן ,
hungern un daren yungleibn
hunger and are needy young lions

but they that seek Hashem shall not lack any good thing.

אָבער די וואָס זוכן ה
Hashem zuchn vos di ober
Hashem seek who the ones but

פעלט נישט כָּל-טוֹב .
kol-tov nisht felt
any good not lack

[12] [11] Come, ye banim, pay heed unto me;

יב יא קומט, קינדער, הערט מיר צו,
tsu mir hert kinder kumt
to me listen children come

I will teach you the fear of Hashem.

מורא פַּאַר ה׳ וועל איך אייך לערנען.
lernen aich ich vel Hashem far moire
teach you I will Hashem before fear

[13] [12] What ish is he that desireth chayyim,

יג יב ווער נאָר אַ מאַן וואָס ווייל לעבן,
lebn vil vos man a nor ver
to live wants who man a only who

and loveth many days, that he may see tov?

וואָס גאַרט טעג צו זען גוטס,
guts zen tsu teg gart vos
good things see to days desires who

[14] [13] Keep thy tongue from rah,

יד יג היט דיין צונג פֿון שלעכטס,
shlechts fun tsung dain hit
evil things from tongue your watch over

and thy lips from speaking mirmah.

און דיין ליפּן פֿון רעדן באַטרוג.
batrug redn fun lipn daine un
deceit speaking from lips your and

[15] [14] Depart from rah, and do tov;

טו יד קער זיך אָפּ פֿון שלעכטס,
shlechts fun op zich ker
evil things from away self turn

און טו גוטס,
guts tu un
good things do and

seek shalom, and pursue it.

זוך שלום און יאָג זיך נאָך אים.
im noch zich yog un sholem zuch
it after self pursue and peace seek

[16] [15] The eyes of Hashem are upon the tzaddikim,

טז טו די אויגן פֿון ה׳ זיַנען אויף
oif zainen Hashem fun oign di
on are Hashem of eyes the

די צדיקים,
tsadikim di
righteous the

and His ears open to their cry.

און זיַנע אויערן אויף זייער געשרייַ.
geshrei zeyer oif oiern zaine un
cry their on ears his and

[17] [16] The face of Hashem is against them that do rah,

יז טז דער פּנים פֿון ה׳ איז קעגן
kegen iz Hashem fun ponem der
against is Hashem of face the

די שלעכטסטוער.
shlechtstuer di
evildoers the

to cut off the zekher *(remembrance)* of them from ha'aretz.

צו פַּאַרשניַידן פֿון דער ערד זייער
zeyer erd der fun farshnaidn tsu
their earth the from cut off to

געדעכעניש.
gedechenish
memory

[18] [17] The tzaddikim cry, and Hashem heareth,

יח יז זיי האָבן געשריִען, און ה
Hashem un geshrien hobn zei
Hashem and cried have they

האָט זיי צוגעהערט,
tsugehert zei hot
paid heed them has

and delivereth them out of all their tzoros.

און פֿון אַלע זייערע צרות זיי
zei tsores zeyere ale fun un
them troubles their all from and

מציל געווען.
geven matsl
been rescued

[19] [18] Hashem is near unto them whose lev is broken;

יט יח ה איז נאָנט צו די צעברָאכענע
tsebrochene di tsu nont iz Hashem
broken the to near is Hashem

הערצער,
hertser
hearts

and saveth such whose ruach is contrite.

און די דערשלָאגענע געמיטער טוט ער העלפֿן.
helfn er tut gemiter dershlogene di un
save he does spirits crushed the and

[20] [19] Many are the afflictions of the tzaddik;

כ יט פֿיל זיִנען די אומגליקן פֿון
fun umglikn di zainen fil
of afflictions the are many

צדיק ,
tsadik
righteous one

but Hashem delivereth him out of them all.

אָבער פֿון זיי אַלע וועט אים מציל
matsl im vet ale zei fun ober
deliver him will all them from but

זיִן ה .
Hashem zain
Hashem be

[21] [20] He keepeth shomer over all his bones;

כא כ ער היט אָפּ אַלע זיִנע ביינער,
beiner zaine ale op hit er
bones his all off watch over he

not one of them is broken.

נישט אַן אייניציקער פֿון זיי ווערט
vert zei fun eintsiker an nisht
becomes them of single one a not

צעברָאכן .
tsebrochn
broken

[22] [21] Evil shall slay the resha'im;

כב כא דער רשע וועט טייטן דאָס בייז,
beiz dos teitn vet roshe der
evil the slay will wicked one the

and they that hate the tzaddik shall be desolate.

און די שׂונאים פֿון צדיק וועלן
veln tsadik fun sonem di un
will righteous one of enemies the and

ווערן פֿאַרוויסט .
vern farvist
become destroyed

[23] [22] Hashem redeemeth the nefesh of His avadim;

כג כב ה לייזט אויס די זעל
zel di ois leizt Hashem
soul the out redeems Hashem

, קנעכט זיַנע פון
knecht zaine fun
servants his of

and none of them that take refuge in Him shall be condemned.

און נישט פַּאַרווייסט ווערן וועלן אַלע וואָס
vos ale veln vern farvist nisht un
who all will become destroyed not and

.שיצן זיך אין אים
im in zich shitsn
him in selves take shelter

א פון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid from

[1] *(Of Dovid)*

35

לה

Contend, Hashem, with them that contend with me;

א קריג, ה , מיט מיַנע קריגער ,
kriger maine mit Hashem krig
contenders my with Hashem war

fight against them that fight against me.

.שטרייַט מיט מיַנע שטרייַטער
shtraiter maine mit shtrait
fighters my with fight

[2] Take hold of mogen and tzinnah *(large shield)*

ב נעם אָן אַ שילד און אַ קליין שילד ,
shild klein a un shild a on nem
shield small a and shield a up take

and arise to my aid.

און שטיי אויף מיר צו הילף.
hilf tsu mir oif shtei un
help to me up stand and

[3] Draw out also the khanit *(spear)*,

ג און צי אַרויס דעם שפּיז און די האַק
hak di un shpiz dem arois tsi un
battle-axe the and spear the out draw and

and block the way against them that persecute me;

;אַקעגן מיַינע נאָכיאָגער
nochyoger maine akegn
pursuers my against

say unto my nefesh,

זאָג צו מיַין זעל:
zel main tsu zog
soul my to say

I am Thy Yeshu'ah *(salvation)*.

.דיַין ישועה בין איך
ich bin yeshue dain
I am salvation your

[4] Let them be put to shame and disgraced

ד זאָלן פַּאַרשעמט און צו שאַנד ווערן
vern shand tsu un farshemt zoln
become shame to and ashamed may

that seek after my nefesh;

;די וואָס זוכן מיַין לעבן
lebn main zuchn vos di
life my seek who the ones

let a rout in retreat be theirs

זאָלן אָפּטרעטן אַהינטער און
zoln optretn ahinter un
may they beat a retreat backward and

זיך שעמען
zich shemen
be ashamed selves

and let them be brought to dismay
that plot my ruin.

די וואָס טראַכטן מיר בייז.
di vos trachtn mir beiz
the ones who think on me evil

[5] Let them be like motz *(chaff)* before the ruach;

ה זאָלן זיי זיין ווי שפּריי פֿאַרן ווינט,
zoln zei zain vi shprei faran vint
may they be like chaff before the wind

and let the Malach Hashem drive them away.

און דער מלאך פֿון ה זאָל
un der malach fun Hashem zol
and the Angel of Hashem shall

זיי שטויסן.
zei shtoisn
them push

[6] Let their derech be choshech and slippery;

ו זאָל זייער ווענ זיין חושך און גליטשיק,
zol zeyer veg zain choishech un glitshik
may their way be darkness and slippery

and let the Malach Hashem pursue them.

און דער מלאך פֿון ה זאָל
un der malach fun Hashem zol
and the Angel of Hashem shall

זיי יאָגן.
zei yogn
them pursue

[7] For without cause have they hid for me

ז וואָרעם פֿאַר אומזיסט האָבן זיי מיר
vorem far umzist hobn zei mir
because for in vain have they me

אונטערגעלייגט
untergeleigt
placed under

their reshet *(net)* in a shachat *(pit)*,

זייער נעץ פֿון אונטערגאַנג,
zeyer nets fun untergang
their net of destruction

which without cause they dug for my nefesh.

אויף פֿאַר אומזיסט האָבן זיי גערוים
oif far umzist hobn zei gegrobn
for for in vain have they dug

מײַן זעל.
main zel
my soul

[8] Let sho'ah *(disaster)* come upon him unawares;

ח זאָל קומען אויף אים אַ ברוך
zol kumen oif im a broch
let come upon him a destruction

אומגעריכט,
umgericht
unexpected

and let his own reshet *(net)* that he hath hid ensnare him;

אוּן זײַן נעץ וואָס ער האָט אונטערגעלייגט
untergeleigt hot er vos nets zain un
placed under has he which net his and

זאָל אים באַצווינגען;
batsvingen im zol
ensnare him shall

into that very sho'ah let him fall.

מיט שטורעם זאָל ער פַֿאַלן דערין.
derin faln er zol shturem mit
therein fall he may storm with

9 And my nefesh shall rejoice in Hashem;

ט אוּן מײַן זעל וועט זיך פֿרייען מיט ה',
Hashem mit freyen zich vet zel main un
Hashem with rejoice self will soul my and

it shall be joyful in His Yeshu'ah *(salvation)*.

זי וועט לוסטיק זײַן מיט זײַן ישועה.
yeshue zain mit zain lustik vet zi
salvation his with be joyful will it

10 All my atzmot shall say,

י אַלע מײַנע ביינער וועלן זאָגן:
zogn veln beiner maine ale
say will bones my all

Hashem, mi khamocha *(who is like Thee)*,

ווער אַזוי ווי דו, ה',
Hashem du vi azoi ver
Hashem you like thus who

Who deliverest the oni *(poor)* from him that is too strong for him,

איז מציל דעם אָרעמאַן פֿון דעם
dem fun oreman dem matsl iz
the from poor man the to save is

שטאַרקערן פֿון אים,
im fun shtarkern
him than stronger

yes, the oni and the evyon *(needy)* from him that despoileth him?

יא, דעם אָרעמאַן אוּן דעם אבֿיון פֿון
fun evyon dem un oreman dem yo
from needy the and poor man the yes

דעם וואָס באַגזלט אים.
im bagzlt vos dem
him robs who the one

11 Edei chamas *(witnesses of violence, false witnesses)* rise up;

יא פַֿאַלשע עדות שטייען אויף,
oif shteyen eides falshe
up stand witnesses false

they lay to my charge things, questioning me of that which I have no da'as.

וואָס איך וויס נישט פֿרעגן זיי מיך.
mich zei fregn nisht veis ich vos
me they ask not know I what

12 They repay me ra'ah for tovah

יב זיי צאָלן מיר אַ רָעה פַֿאַר אַ טובֿה,
toive a far roeh a mir tsoln zei
good a for evil an me pay they

to the forlornness of my nefesh.

פַֿאַריתומט איז מײַן זעל.
zel main iz faryosemt
soul my is orphaned

13 But as for me, when they were choleh *(ill)*,

יג אוּן איך, אַז זיי זײַנען קראַנק געווען,
geven krank zainen zei az ich un
been ill are they when I and

my clothing was sackcloth;

איז מײַן אָנקלייד געווען זאַק,
zak geven onkleid main iz
sackcloth having been clothing my is

I humbled my nefesh with tzom *(fasting)*;

איך האָב געפּיניקט מיט פּאַסטן מײַן ליַב ;
laib main fasten mit gepainikt hob ich
body my fasting with afflicted have I

and my tefillah *(prayer)* turned back on mine own kheyk *(bosom)*.

און מײַן תּפֿילה – זאָל עס אָנקומען
onkumen es zol tfile main un
return it would prayer my and

אין מײַן בוזעם !
buzem main in
bosom my in

14 I went about as though

יד ווי בײַ אַ חבֿר , ווי בײַ אַ
a bai vi chever a bai vi
a with like friend a with like

ברודער מײַנעם ,
mainem bruder
mine brother

he had been my re'a or ach;

בין איך אַרומגעגאַנגען ,
arumgegangen ich bin
walked around I am

I bowed in sadness,

ווי אין טרויער נאָך אַ מאַמען ,
mamen a noch troier in vi
mother a after mourning in like

as one that mourneth for his em.

פֿינצטער געבויגן בין איך געווען.
geven ich bin geboign fintster
been I am bent down darkly

15 But at mine stumbling they rejoiced, and gathered themselves together;

טו אָבער אַז איך פּאַל, פֿרייען זיי זיך ,
zich zei freyen fal ich az ober
selves they rejoice fall I when but

און קליַבן זיך אויף;
oif zich klaibn un
up selves gather and

yes, the attackers gathered themselves together against me, and I had no da'as;

עס קליַבן זיך אַרום מיר שלעגער
shleger mir arum zich klaibn es
smiters me around selves gather it

ווואָס איך קען נישט;
nisht ken ich vos
not know I whom

they did tear at me, and ceased not:

זיי ריַסן און הערן נישט אויף.
oif nisht hern un raisn zei
up not stop and tear at they

16 Like chanef *(hypocritical)* mockers at cake,

טז מיט פּאַלשע רכילות-געשפּעטן
rechiles-geshpetn falshe mit
gossip-mockers false with

they gnashed upon me with their teeth.

קריצן זיי אויף מיר זייערע ציין .
tsein zeyere mir oif zei kritsn
teeth their me upon they gnash

17 Adonoi, how long wilt Thou look on?

יז אֲדֹנָי , ווי לאַנג ווועסטו צוזען ?
tsuzen vestu lang vi Adonoi
look on will you(sg) long how Adonoi

Rescue my nefesh from their destructions,

נעם אַוועק מײַן זעל פֿון זייערע
zeyere fun zel main avek nem
their from soul my away take
פֿאַרוויסטונגען,
farvistungen
destructions

my yechidah *(only one, my life)* from the lions.

פֿון די יונגלייבן מײַן אײנאײנציקע.
eineintsike main yungleibn di fun
one and only my young lions the from

18 I will give Thee thanks in the kahal rav *(great congregation)*;

יח איך וועל דיר דאַנקען אין אַ
a in danken dir vel ich
a in thank you(SG) will I
גרויס געזעמל,
gezeml grois
assembly great

I will praise Thee among the mighty throng.

אין פֿיל פֿאָלק וועל איך דיך לויבן.
loibn dich ich vel folk fil in
praise you(SG) I will people many in

19 Let not them that are mine oyevim

יט זאָלן זיך נישט פֿרייען איבער מיר
mir iber freyen nisht zich zoln
me over rejoice not selves let

gloat over me;

די וואָס זײַנען מיר פֿײַנט
faint mir zainen vos di
enemies me are who the ones
פֿאַר גאָרנישט;
gornisht far
nothing for

neither let them wink with the eye

מײַנע אומזיסטיקע שׂונאים
sonem umzistike maine
enemies in vain my

that have sinas chinom *(baseless hatred)* toward me.

וואָס ווינקען מיטן אויג.
oig mitn vinken vos
eye with wink who

20 For they speak not shalom,

כ וואָרעם אומשׁלום רעדן זיי ,
zei redn umsholum vorem
they speak not peace because

but they scheme divrei mirmot *(deceitful matters)*

און קענען די שטילע פֿון דער ערד
erd der fun shtile di kegen un
earth the of quiet the against and

against the rigei eretz *(them that are quiet in the land)*.

טראַכטן זיי אויס פֿאַלשע שטיק.
shtik falshe ois zei trachtn
things false out they think on

21 Yea, they opened their mouth wide against me,

כא און זיי עפֿענען ברייט זייער מויל
moil zeyer breit efenen zei un
mouth their wide open they and
אויף מיר;
mir oif
me upon

and said, Aha, aha, our eye hath seen it.

זיי זאָגן: אַהאַ! אַהאַ! אונדזער אויג
oig undzer aha aha zogn zei
eye our aha aha say they

האָט דערלעבט.
derlebt hot
seen has

22 This Thou hast seen, Hashem;

כב דו האָסט געזען, ה׳, זאָלסטו
zolstu Hashem gezen host du
may you(SG) Hashem seen have you

נישט פַּאַרשווייַגן;
farshvaign nisht
be silent not

keep not silent; Adonoi, be not far from me.

אֲדֹנָי, זאָלסט זיך נישט
Adonoi zolst zich nisht
Adonoi must self not

דערווייַטערן פֿון מיר.
mir fun dervaitern
me from be far from

23 Stir up Thyself, and awake to my mishpat,

כג דערוועק דיך און וואַך אויף צו
tsu oif vach un dich dervek
to up wake and yourself awake

מײַן משפּט,
mishpot main
judgment my

even to my cause, Elohai and Adonoi.

צו מײַן קריג, מײַן ג-ט און אֲדֹנָי.
Adonoi un G-t main krig main tsu
Adonoi and G-d my fight my to

24 Vindicate me, Hashem Elohai, according to Thy tzedakah;

כד משפּט מיך לויט דײַן
dain loit mich mishpot
your according to me judge

געראָכטיקייט, ה׳ מײַן ג-ט,
G-t main Hashem gerechtikeit
G-d my Hashem righteousness

and let them not gloat over me.

און זאָלן זיי זיך נישט פֿרייען איבער מיר.
mir iber freyen nisht zich zei zoln un
me over rejoice not selves they may and

25 Let them not say in their lev,

כה זאָלן זיי נישט זאָגן אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in zogn nisht zei zoln
hearts their in say not they may

Ah, so would we have it;

אַהאַ! אונדזער באַגער!
bager undzer aha
desire our aha

let them not say,

זאָלן זיי נישט זאָגן:
zogn nisht zei zoln
say not they may

We have swallowed him up.

מיר האָבן אים אײַנגעשלונגען!
aingeshlungen im hobn mir
swallowed up him have me

[26] Let them be put to shame and brought to confusion together

כו זאָלן פַֿארשעמט אוּן צוּ שאַנד ווערן
vern shand tsu un farshemt zoln
become shame to and ashamed may
אין איינעם
einem in
together in

that gloat at mine ra'ah *(disaster, distress)*;

די וואָס פַֿרייען זיך אויף מײַן אומגליק;
umglik main oif zich freyen vos di
calamity my on selves rejoice who the ones

let them be clothed with boshet *(shame)* and kelimah *(dishonor, disgrace)*

זאָלן באַקלײדט ווערן מיט בושה
bushe mit vern bakleidt zoln
shame with become clothed may
אוּן שמאַך
shmach un
disgrace and

that exalt themselves against me.

די וואָס גרייסן זיך איבער מיר.
mir iber zich greisn vos di
me over selves magnify who the ones

[27] Let them sing for joy, and be glad,

כז זאָלן זינגען אוּן זיך פַֿרייען
freyen zich un zingen zoln
rejoice selves and sing may

that favor my tzedek *(righteousness, vindication)*;

די וואָס באַגערן מײַן געראַכטיקייט;
gerechtikeit main bageren vos di
righteousness my desire who the ones

yes, let them say tamid *(continually)*, Let Hashem be magnified,

אוּן זאָלן זיי תּמיד זאָגן: געגרייסט
gegreist zogn tamid zei zoln un
blessed say continually they may and
זאָל זײַן ה׳,
Hashem zain zol
Hashem be shall

which hath pleasure in the shalom *(welfare)* of His eved.

וואָס באַגערט דעם פֿריד פֿון זײַן קנעכט.
knecht zain fun frid dem bagert vos
servants his of peace the pleased who

[28] And my leshon *(tongue)* shall speak of Thy tzedek *(righteousness)*

כח אוּן מײַן צונג וועט רעדן דײַן
dain redn vet tsung main un
your speak of will tongue my and
גערעכטיקייט,
gerechtikeit
righteousness

and of Thy tehillah *(praise)* kol hayom *(all the day)*.

אַ גאַנצן טאָג דײַן לויב.
loib dain tog gantsn a
praise your day whole a

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דעם
dem fun gezangmaister dem far
the from choirmaster the for

קנעכט פֿון ה , פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun Hashem fun knecht
Dovid from Hashem of servant

[1] *(For the one directing. Of Dovid, the eved Hashem)*

לו

36 Peysha *(transgression)* speaketh to the rashah *(wicked)* within my lev,

די זינד רעדט צום רשע – קלער
kler roshe tsum redt zind di
reflect wicked to speaks sin the

איך אין האַרצן;
hartsn in ich
heart in I

that there is no pachad Elohim *(fear of G-d)* before his eyes.

נישטאָ ג-טס מורא פֿאַר זײַנע אויגן.
oign zaine far moire G-ts nishto
eyes his before fear G-d's there is no

ב ג [2][3] For he flattereth himself in his own eyes,

ווארעם צו פֿיל חֲנפֿעט זי אים
im zi chanfet fil tsu vorem
him it flatters much too because

אין זײַנע אויגן,
oign zaine in
eyes his in

until his avon *(iniquity)* be found to be hateful.

אז ער זאָל קענען פֿײַנט האָבן זײַן
zain hobn faint kenen zol er az
his have hate be able to may he that

פֿאַרברעך .
farbrech
transgression

ג ד [3][4] The words of his mouth are iniquity and mirmah *(deceit)*;

די ווערטער פֿון זײַן מויל זײַנען
zainen moil zain fun verter di
are mouth his of words the

אומרעכט און באַטרוג,
batrug un umrecht
deceit and injustice

he hath ceased to be wise, and to do tov *(good)*.

ער האָט אויפֿגעהערט פֿאַרשטיין
farshtein oifgehert hot er
to understand ceased has he

צו טאָן גוטס.
guts ton tsu
good do to

ד ה [4][5] He deviseth evil upon his mishkav *(bed)*;

אומרעכט טראַכט ער אויף זײַן געלעגער,
geleger zain oif er tracht umrecht
bed his on he plots injustice

he setteth himself in a derech that is not tov;

ער שטייט אויפֿן נישט גוטן ווועג,
veg gutn nisht oifn shteit er
way good not on the stands he

he abhorreth not rah.

דאָס בייז ווערט אים נישט נעמאס .
nems nisht im vert beiz dos
repulsive not him becomes evil the

[6][5] Thy chesed, Hashem, is in HaShomayim;

ו ה , ביז אין די הימלען איז
iz himlen di in biz Hashem
is heavens the in until Hashem

, חֶסֶד דַיִן
chesed dain
lovingkindness your

and Thy emunah *(faithfulness)* reacheth unto the clouds.

דַיִן טרַיישאַפט ביז די וואָלקן.
volken di biz traishaft dain
cloud the until faithfulness your

[7][6] Thy tzedakah is like the great mountains;

ז דַיִן גערעכטיקייט איז ווי די
di vi iz gerechtikeit dain
the like is righteousness your

, מאַכטיקע בערג
berg machtike
mountains mighty

Thy mishpatim are tehom rabbah *(a great deep)*;

; תְּהוֹם גרויסער דער ווי משפּטים דַיִנע
tehom groiser der vi mishpotim daine
deep great the like judgments your

Hashem, Thou preservest adam *(man)* and behemah *(beast)*.

מענטשן און בהמות טוסטו העלפֿן,
helfn tustu beheimes un mentshn
help you do beasts and men

. ה
Hashem
Hashem

[8][7] How precious is Thy chesed, O Elohim!

ח ווי טײַער איז דַיִן חֶסֶד ,
chesed dain iz taier vi
lovingkindness your is precious how

, אלקים
Elokim
G-d

Therefore the Bnei Adam find refuge

און די מענטשנקינדער שיצן זיך
zich shitsn mentshnkinder di un
selves take shelter children of men the and

under the shadow of Thy wings.

אין שאָטן פֿון דַיִנע פֿליגלען.
fliglen daine fun shotn in
wings your of shadow in

[9][8] They shall be abundantly satisfied with the abundance of Thy Beis;

ט זיי זעטן זיך מיט דער פֿעטקייט
fetkeit der mit zich zetn zei
fatness the with selves satisfy they

, פֿון דַיִן הויז
hoiz dain fun
house your of

and Thou shalt give them to drink of Thy river of delight.

און פֿון דעם טײַך פֿון דַיִנע תּענוגים
tenugim daine fun taich dem fun un
pleasures your of river the from and

. אָן זיי טרינקסטו
on zei trinkstu
on them give to drink

[10] [9] For with Thee is the Makor Chayyim *(fountain of life)*;

ט וואָרעם ביַי דיר איז דער
der iz dir bai vorem
the is you(SG) with because
קוואַל פֿון לעבן,
lebn fun kval
life of spring

in Thy Ohr shall we see ohr.

אין דײַן ליכט זעען מיר ליכטיקייט.
lichtikeit mir zeen licht dain in
light we see light your in

[11] [10] O continue Thy chesed unto them that know Thee;

י צי אויס דײַן חֶסֶד צו די
di tsu chesed dain ois tsi
the ones to lovingkindness your out draw
וואָס קענען דיך ,
dich kenen vos
you(SG) know who

and Thy tzedakah to the yishrei lev *(the ones upright of heart)*.

און דײַן גערעכטיקייט צו די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di tsu gerechtikeit dain un
upright the to righteousness your and
הערצער.
hertser
hearts

[12] [11] Let not the regel ga'avah *(foot of pride)* come against me,

יא זאָל נישט צוקומען צו מיר דער
der mir tsu tsukumen nisht zol
the me to come not let
פֿוס פֿון גאווה,
gaive fun fus
pride of foot

and let not the yad of the resha'im drive me away.

און די האַנט פֿון רשעים זאָל מיך
mich zol reshoim fun hant di un
me let wicked ones of hand the and
נישט פֿאַרוואָגלען.
farvoglen nisht
drive away not

[13] [12] There are the po'alei aven *(workers of iniquity)* fallen;

יב אָן זײַנען געפֿאַלן די טוער
tuer di gefaln zainen on
doers the fallen are there
פֿון אומרעכט,
umrecht fun
injustice of

they are thrown down, and shall not be able to rise.

זיי זײַנען אַנידערגעשטויסן, און קענען
zei zainen anidergeshtoisn un kenen
they are thrust down and can
נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht
rise up not

[1] *(Of Dovid)*

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

37

Fret not thyself because of re'im *(evildoers)*;

לז א זאָלסט זיך נישט ערגערן וועגן
zolst zich nisht ergern vegen
may you(SG) self not fret because of

די שלעכטסטוער,
di shlechtstuer
the evildoers

neither have thou kina *(jealousy, envy)* of the workers of iniquity.

זאָלסט נישט מקנא זיין די
zolst nisht mekane zain di
may you(SG) not envy be the ones

וואָס טוען אומרעכט.
vos tuen umrecht
who do injustice

[2] For they shall soon be cut down like the khatzir *(grass)*,

ב וואָרעם גיך ווי גראָז וועלן זיי
vorem gich vi groz veln zei
because quickly like grass will they

פֿאַרשניטן ווערן ,
farshnitn vern
be cut off become

and wither as the green desheh *(herb, plant)*.

און ווי גרינע קרייטעכץ וועלן זיי
un vi grine kraitechts veln zei
and like green plant will they

פֿאַרוועלקט ווערן .
farvelkt vern
withered become

[3] Trust in Hashem, and do tov;

ג פֿאַרזיכער זיך אויף ה , און טו גוטס,
farzicher zich oif Hashem un tu guts
trust self on Hashem and do good

so shalt thou dwell in the Eretz *(land)*, ure'eh emunah *(and thou be pastured securely)*.

זיץ רויק אין לאַנד, און היט
zits ruik in land un hit
sit peacefully in land and keep watch

אָפּ וואָרהאַפֿטיקייט,
op vorhaftikeit
over truth

[4] Delight thyself also in Hashem,

ד און קוויק זיך מיט ה ,
un kvik zich mit Hashem
and delight self with Hashem

and He shall give thee the desires of thine lev.

און ער וועט דיר געבן די פֿאַרלאַנגען
un er vet dir gebn di farlangen
and he will you(SG) give the desires

פֿון דיין האַרצן.
fun dain hartsn
of your heart

[5] Commit thy derech *(road, way)* unto Hashem;

ה פֿאַרלאָז אויף ה דיין וועג,
farloz oif Hashem dain veg
entrust to Hashem your way

trust also in Him; and He shall bring it to pass.

אוּן פַֿאַרזיכער זיך אויף אים, אוּן ער וועט טאָן.
ton vet er un im oif zich farzicher un
do will he and him on self trust and

[6] And He shall bring forth thy tzedakah *(righteousness)* as the ohr *(light)*,

ו אוּן ער וועט אַרויסבערענגען ווי דאָס ליכט
licht dos vi aroisbrengen vet er un
light the like bring forth will he and

דַיִן גערעכטיקייט,
gerechtikeit dain
righteousness your

and thy mishpat *(justice)* as the tzohorayim *(noonday)*.

אוּן דַיִן משפּט ווי דער מיטן טאָג.
tog mitn der vi mishpot dain un
day mid the like judgment your and

[7] Rest in Hashem, and wait patiently for Him;

ז האַר צו ה , אוּן האָף צו אים,
im tsu hof un Hashem tsu har
him to hope and Hashem to wait for

fret not thyself because of him who prospereth in his derech,

זאָלסט זיך נישט ערגערן ווועגן
vegen ergern nisht zich zolst
because of get angry not self you(SG) shall

דעם וואָס איז מצליח
matsliech iz vos dem
successful is who the one

אויף זַיִן ווועג,
veg zain oif
way his on

because of the ish who bringeth wicked schemes to pass.

ווועגן דעם מאַן וואָס טוט ליסטיקייטן.
listikeitn tut vos man dem vegen
cunning does who man the because of

[8] Cease from anger, and forsake chemah *(wrath)*;

ח לאָז אָפּ פֿון כּעס , אוּן פַֿאַרלאָז גרימצאָרן;
grimtsorn farloz un kaas fun op loz
wrath abandon and anger from off leave

fret not thyself in any wise to do rah.

זאָלסט זיך נישט ערגערן ; דאָס
dos ergern nisht zich zolst
this get angry not self you(SG) shall

פֿירט בלויז צום בייזן .
beizn tsum bloiz firt
evil to the only leads

[9] For evildoers shall be cut off;

ט וואָרעם די שלעכטסטוער וועלן
veln shlechtstuer di vorem
will evildoers the because

פַֿאַרשניטן ווערן ,
vern farshnitn
become be cut off

but those that wait upon Hashem, they shall inherit the Eretz *(land)*.

אוּן די וואָס האָפֿן צו ה , זיי
zei Hashem tsu hofn vos di un
they Hashem to wait who the ones and

ווועלן אַרבן דאָס לאַנד.
land dos arben veln
land the inherit will

[10] For yet a little while, and the rasha shall not be;

י און נאָך אַ קליין וויַלע , און דער
der un vaile klein a noch un
the and brief period little a yet and

רשע וועט נישט זיַן ,
zain nisht vet roshe
be not will wicked

yes, thou shalt watch his place, and he will not be.

און וועסט זיך אומקוקן אויף זיַן
zain oif umkukn zich vest un
his at look around self you(sg) will and

אָרט , און ער איז נישטאָ .
nishto iz er un ort
not there is he and place

[11] But the anavim *(meek ones)* shall inherit Eretz;

יא אָבער די געדריקטע וועלן אַרבן דאָס לאַנד ,
land dos arben veln gedrikte di ober
land the inherit will oppressed the but

and shall delight themselves in rov shalom *(great peace)*.

און וועלן זיך קוויקן מיט גרויס פֿריד .
frid grois mit kvikn zich veln un
peace great with delight selves will and

[12] The rasha plotteth against the tzaddik,

יב דער רשע טראַכט בייז קעגן
kegen beiz tracht roshe der
against evil plots wicked the

צדיק ,
tsadik
righteous one

and gnasheth upon him with his teeth.

און ער קריצט אויף אים זיַנע ציין .
tsein zaine im oif kritst er un
teeth his him on gnashes he and

[13] Adonoi shall laugh at him,

יג אֲדֹנָי לאַכט פֿון אים ,
im fun lacht Adonoi
him at laughs Adonoi

for He seeth that his yom is coming.

ווָאָרעם ער זעט אַז זיַן טאָג וועט קומען .
kumen vet tog zain az zet er vorem
come will day his that sees he because

[14] The resha'im have drawn out the cherev,

יד די רשעים ציִען אַרויס די שווערד ,
shverd di arois tsien reshoim di
sword the out draw out wicked ones the

and have bent their keshet,

און שפּאַנען זייער בויגן ,
boign zeyer shpanen un
bows their bend and

to cast down the oni *(poor)* and evyon *(needy)*,

צו מאַכן פֿאַלן דעם אָרעמאַן און
un oreman dem faln machn tsu
and poor person the fall make to

דעם אבֿיון ,
evyon dem
needy the

and to slay such as be yishrei derech *(upright ones on the road, that walk uprightly)*.

צו שעכטן די וואָס זייער וועג
veg zeyer vos di shechtn tsu
way their who the ones slaughter to

איז גלַיִך .
glaich iz
straight is

15 Their cherev shall enter into their own lev,

טו וועט זייער שוווערד אַריין אין זייער האַרצן,
hartsn zeyer in arain shverd zeyer vet
heart their in enter sword their will

and their keshatot *(bows)* shall be broken.

. און זייערע בויגנס וועלן צעברעכן ווערן
vern tsebrochn veln boigns zeyere un
become broken will bows their and

16 A little that a tzaddik hath

טז בעסער דאָס ביסל ביים צדיק ,
tsadik baim bisel dos beser
righteous one with the little the better

is better than the riches of resha'im rabbim.

. אַיידער די שפּע פֿון פֿיל רשעים
reshoim fil fun shefe di eider
wicked ones many of abundance the than

17 For the zero'ot *(arms, powers)* of the resha'im shall be broken;

יז וואָרעם די אָרעמס פֿון די רשעים
reshoim di fun orems di vorem
wicked ones the of arms the for

וועלן צעברעכן ווערן ,
vern tsebrochn veln
become broken will

but Hashem upholdeth the tzaddikim.

. אָבער די צדיקים לענט אונטער ה
Hashem unter lent tsadikim di ober
Hashem under lean righteous the but

18 Hashem knoweth the yamim of the temimim *(blameless ones)*;

יח ה מערקט די טעג פֿון די
di fun teg di merkt Hashem
the of days the knows Hashem

אומשולדיקע,
umshuldike
innocent

and their nachalah *(inheritance)* shall be l'olam *(forever)*.

.און זייער אַרב וועט זיין אויף אייביק
eibik oif zain vet arav zeyer un
ever for be will inheritance their and

19 They shall not be put to shame in time of evil;

יט זיי וועלן נישט פֿאַרשעמט ווערן
vern farshemt nisht veln zei
become ashamed not will they

אין צייַט פֿון בייז,
beiz fun tsait in
evil of time in

and in the days of famine yisba'u *(they shall be satisfied, enjoy plenty)*.

און אין טעג פֿון הונגער וועלן זיי
zei veln hunger fun teg in un
they will famine of days in and

זאַט זיין .
zain zat
be satisfied

20 But the resha'im shall perish,

כ וואָרעם די רשעים וועלן אונטערגיין,
untergein veln reshoim di vorem
disappear will wicked ones the for

and the oyvei Hashem *(enemies of Hashem)*

און די פֿיַינט פֿון ה
Hashem fun faint di un
Hashem of enemies the and

shall be like the glory of the meadows;

אַזוי ווי קעסטלעכע פּעטע שאָף ;
shof fete kestleche vi azoi
sheep fat precious as like

they shall disappear like ashan *(smoke)*, they shall vanish.

זיי פַאַרגייען, אין רויך פַאַרגייען זיי .
zei fargeyen roich in fargeyen zei
they pass away smoke in pass away they

21 The rasha borroweth, and repayeth not;

כא דער רשע לייַט און באַצאָלט נישט,
nisht batsolt un lait roshe der
not repays and borrows wicked the

but the tzaddik showeth chonen *(generosity)*, and giveth.

און דער צדיק לייַטזעליקט און גיט .
git un laitzelikt tsadik der un
gives and is gracious righteous one the and

22 For such as be blessed of Him shall inherit Eretz;

כב וואָרעם זיינע געבענטשטע ארבן דאָס לאַנד,
land dos arben gebentshte zaine vorem
land the inherit blessed his for

and they that be cursed of Him shall be cut off.

און זיַנע פַאַרשאָלטענע ווערן פַאַרשניטן.
farshnitn vern farsholtene zaine un
cut off become cursed his and

23 The steps of a gever *(man)* konanu *(are ordered, made firm)* by Hashem

כג פון ה ווערן אָנגעשטעלט די
di ongeshtelt vern Hashem fun
the established become Hashem from

טריט פון מענטשן ,
mentshn fun trit
men of steps

and He delighteth in his derech.

און ער באַוויליקט זיַין וועג.
veg zain bavilikt er un
way his approves he and

24 Though he stumble, he shall not utterly fall;

כד אַז ער פאַלט, בלייַבט ער נישט ליגן ,
lign nisht er blaibt falt er az
lying not he remains falls he if

for Hashem upholdeth him with His yad *(hand, power)*.

וואָרעם ה לענט אונטער זיַין האַנט.
hant zain unter lent Hashem vorem
hand his under sustains Hashem because

25 I have been na'ar *(young)*,

כה איך בין יונג געווען און בין
bin un geven yung bin ich
am and having been young am I

, אַלט געוואָרן
gevorn alt
having become old

and now am old; yet I have not seen the tzaddik forsaken,

און איך האָב נישט געזען אַ צדיק
tsadik a gezen nisht hob ich un
righteous one a seen not have I and

פַאַרלאָזן,
farlozen
forsaken

nor his zera begging lechem.

און זיַין זאָמען בעטלענדיק ברויט.
broit betlendik zomen zain un
bread begging seed his and

26 He is ever chonen *(generous, merciful)*, and lendeth;

כו אַ גאַנצן טאָג איז ער לייַטזעליק
laitzelik er iz tog gantsn a
be gracious he is day whole a

און אַנטלייַט,
antlait un
lends and

and his zera is blessed.

אוּן זַיין זאָמען איז אַ בענטשונג .
bentshung a iz zomen zain un
blessing a is seed his and

[27] Depart from rah, and do tov;

כז קער זיך אָפּ פֿון שלעכטס, אוּן טו גוטס,
guts tu un shlechts fun op zich ker
good do and evil from away self turn

and dwell l'olam *(for evermore)*.

אוּן בלייַב רוּען אויף אייביק.
eibik oif ruen blaib un
ever for dwelling remain and

[28] For Hashem loveth mishpat,

כח ווָאַרעם ה האָט ליב גערעכטיקייט ,
gerechtikeit lib hot Hashem vorem
righteousness love has Hashem because

and forsaketh not His chasidim;

אוּן פֿאַרלאָזט נישט זיַינע פֿרומע ;
frume zaine nisht farlozt un
faithful his not forsaken and

they are preserved l'olam;

אייביק ווערן זיי אָפּגעהיט,
opgehit zei vern eibik
guarded they become forever

but the zera resha'im shall be cut off.

אָבער דער זאָמען פֿון די רשעים
reshoim di fun zomen der ober
wicked ones the of seed the but

ווערט פֿאַרשניטן.
farshnitn vert
cut off shall be

[29] The tzaddikim shall inherit Eretz,

כט די צדיקים ווועלן אַרבן דאָס לאַנד,
land dos arben veln tsadikim di
land the inherit will righteous the

and dwell therein forever.

אוּן ווועלן ווויינען דערויף שטענדיק.
shtendik deroif voinen veln un
always thereon dwell will and

[30] The mouth of the tzaddik speaketh chochmah,

ל דאָס מויל פֿון דעם צדיק
tsadik dem fun moil dos
righteous one the of mouth the

לאָזט אַרויס חכמה ,
chochme arois lozt
wisdom out lets

and his leshon uttereth mishpat.

אוּן זַיין צונג רעדט גערעכטיקייט .
gerechtikeit redt tsung zain un
righteousness speaks tongue his and

[31] The torat Elohav is in his lev;

לא די תורה פֿון זַיין ג-ט איז אין זַיין האַרצן,
hartsn zain in iz G-t zain fun toyre di
heart his in is G-d his of Torah the

no steps of his shall slip.

זַיינע טריט גליטשן זיך נישט אויס.
ois nisht zich glitshn trit zaine
out not selves slip steps his

[32] The rashah lieth in wait to ambush the tzaddik, ,

לב דער רשע קוקט אויס אויפֿן צדיק
tsadik oifn ois kukt roshe der
righteous one on the out looks wicked the

and seeketh to slay him.

אוּן זוכט אים צו טייטן.
teitn tsu im zucht un
slay to him seek and

[33] Hashem will not leave him in his yad *(hand, power)*,

לג ה וועט אים נישט איבערלאָזן
iberlozen nisht im vet Hashem
leave not him will Hashem

אין זײַן האַנט,
hant zain in
hand his in

nor condemn him b'hishshafto *(when he is judged, brought to trial)*.

אַז , מאַכן שולדיק אים לאָזן נישט און
az machn shuldik im lozn nisht un
when make guilty him let not and

ער ווערט גענומשפּט .
gemishpet vert er
judged becomes he

[34] Wait on Hashem, and be shomer over His Derech,

לד האָף צו ה , און היט זײַן וועג,
veg zain hit un Hashem tsu hof
way his keep and Hashem in hope

and He shall exalt thee to inherit Eretz;

און ער וועט דיך דערהייבן צו
tsu derheibn dich vet er un
to exalt you(SG) will he and

אַרבן דאָס לאַנד;
land dos arben
land the inherit

when the resha'im are cut off, thou shalt see it.

וועסט צוזען ווי די רשעים
reshoim di vi tsuzen vest
wicked ones the how see you(sg) will

ווערן פֿאַרשניטן.
farshnitn vern
cut off become

[35] I have seen the violently powerful rashah,

לה איך האָב געזען דעם רשע מאַכטיק,
machtik roshe dem gezen hob ich
mighty wicked the seen have I

spreading himself like an indigenous green tree.

און צעשפּרייט ווי אַ צווייגהאַפֿטיקער
tsvaighaftiker a vi tseshpreit un
branchy a like spread out and

אַלטגעזעסענער בוים ;
boim altgezesener
tree native

[36] Yet he passed away,

לו אָבער מע איז פֿאַרביַיגעגאַנגען,
farbaigegangen iz me ober
passed by is one yet

and, hinei, he was no more;

ערשט ער איז נישטאָ,
nishto iz er ersht
not is he behold

yes, I sought him,

און איך האָב אים געזוכט ,
gezucht im hob ich un
sought him have I and

but he could not be found.

און ער איז נישט געווען צו געפֿינען.
gefinen tsu geven nisht iz er un
find to having been not is he and

[37] Mark the blameless man, and observe the yashar *(upright)*;

לז באַטראַכט דעם אומשולדיקן, און זע
ze un umshuldikn dem batracht
behold and blameless the consider

דעם רעכטפֿאַרטיקן,
rechtfartikn dem
upright the

for the end of that ish is shalom.

. אַז דער סוף פֿון איטלעכן איז אַ גליקלעכער
gliklecher a iz itlechn fun sof der az
peaceful one a is each one of end the that

[38] But the poshe'im *(rebels, transgressors)* shall be made shmad together;

לח און די פֿאַרברעכער ווערן פֿאַרטיליקט
fartilikt vern farbrecher di un
destroyed become rebellious the and

אין איינעם,
einem in
one in

the latter end of the resha'im shall be cut off.

דער סוף פֿון די רשעים ווערט
vert reshoim di fun sof der
shall be wicked ones the of end the

פֿאַרשניטן.
farshnitn
cut off

[39] But the Teshu'at Tzaddikim *(Salvation of the Righteous)* is of Hashem;

לט אָבער די הילף פֿון די צדיקים
tsadikim di fun hilf di ober
righteous the of salvation the but

איז פֿון ה ,
Hashem fun iz
Hashem of is

He is their ma'oz *(stronghold, refuge)* in the time of tzoros.

זייער פֿעסטונג אין צייַט פֿון נויט .
noit fun tsait in festung zeyer
distress of time in fortress their

[40] And Hashem helps them, and delivers them;

מ און ה שטייט זיי בי, און
un bai zei shteit Hashem un
and by them stand Hashem and

מאַכט זיי אַנטרינען,
antrinen zei macht
escape them makes

He shall deliver them from the resha'im, and save them,

ער מאַכט זיי אַנטרינען פֿון די
di fun antrinen zei macht er
the from escape them makes he

רשעים , און העלפֿט זיי ,
zei helft un reshoim
them helps and wicked ones

because they take refuge in Him.

. וויַל זיי האָבן זיך געשיצט אין אים
im in geshitst zich hobn zei vail
him in taken shelter selves have they because

[1] *(Mizmor Dovid. For the memorial portion of the mincha)*

א אַ מיזמור פֿון דָוִדן , אויף אַ דערמאָנונג .
dermonung a oif Dovidn fun mizmor a
memorial a upon Dovid of psalm a

לח

38 Hashem, rebuke me not in Thy wrath;

נישט אין דיַין כּעס , ה ,
Hashem kaas dain in nisht
Hashem anger your in not

זאָלסטו מיך מוסרן ,
musern mich zolstu
rebuke me may you(SG)

neither chasten me in Thy hot displeasure.

און אין דיַין גרימצאָרן זאָלסטו
zolstu grimtsorn dain in un
may you(SG) wrath your in and

מיך שטראָפֿן.
shtrofn mich
punish me

[3] [2] For Thine khitzim *(arrows)* pierce me,

ב וואָרעם דיַינע פֿיַילן האָבן געניידערט
genidert hobn failn daine vorem
gone down have arrows your because

אין מיר,
mir in
me in

and Thy Yad presseth upon me.

און אויף מיר האָט געניידערט דיַין האַנט.
hant dain genidert hot mir oif un
hand your gone down has me upon and

[4] [3] There is no health in my basar

ג נישטאָ קיין גאַנץ גליד
glid gants kein nishto
member whole any there is not

אין מיַין לייַב
laib main in
body my in

because of Thine anger;

פֿון וועגן דיַין צאָרן ,
tsorn dain vegen fun
anger your because of from

neither is there any shalom in my atzmot

נישטאָ קיין פֿריד אין מיַינע ביינער
beiner maine in frid kein nishto
bones my in peace any there is not

because of my chattat.

פֿון וועגן מיַין חטא.
chet main vegen fun
sin my because of from

[5] [4] For mine avonot *(iniquities)* are gone over mine head;

ד וואָרעם מיַינע זינד גייען איבער מיַין קאָפּ ,
kop main iber geyen zind maine vorem
head my over goes sin my because

as a weighty massa *(burden)* they are too heavy for me.

וי אַ שוועָרע משׂא זיַינען זיי צו
tsu zei zainen mase shvere a vi
too they are burden heavy a like

שוועָר פֿאַר מיר.
mir far shver
me for heavy

[6][5] My chaburot *(wounds)* are foul and festering

ה עס פֿוילן, עס איִטערן מײַנע ווונדן
vundn maine aitern es foiln es
wounds my festers it rots it

because of my wicked folly.

פֿון ווועגן מײַן נאַרישקייט;
narishkeit main vegen fun
folly my because of from

[7][6] I am bent down;

ו איך בין צעקרימט, איך בין געבויגן
geboign bin ich tsekrimt bin ich
bent down am I bent am I

ביז גאָר ,
gor biz
completely until

I am brought low ad me'od; I go about mourning all day long.

ז אַ גאַנצן טאָג גיי איך אום פֿינצטער.
fintster um ich gei tog gantsn a
dark around I go day whole a

[8][7] For my loins are filled with burning;

ח וואָרעם מײַנע לענדן זײַנען פֿול
ful zainen lendn maine vorem
full are loins my because

מיט בראַנד ,
brand mit
burning with

and there is no health in my basar.

ט און נישטאָ קיין גאַנץ גליד
glid gants kein nishto un
member whole any there is not and

אין מײַן לײַב .
laib main in
body my in

[9][8] I am feeble and broken ad me'od;

ח איך בין באַנומען און דערשלאָגן
dershlogn un banumen bin ich
crushed and numb am I

ביז גאָר ,
gor biz
completely until

I have groaned by reason of the disquietness of my lev.

איך שרײַ פֿון דער ברומונג פֿון מײַן האַרצן.
hartsn main fun brumung der fun shrai ich
heart my of roaring the from cry I

[10][9] Adonoi, all my ta'avah *(desire, longing)* is before Thee;

י אֲדֹנָי , אַל מײַן קרעכצן איז
iz krechtsn main al Adonoi
is sighing my all Adonoi

פֿאַר דיר ,
far dir
you(SG) before

and my groaning is not hid from Thee.

און מײַן זיפֿצן איז פֿון דיר
dir fun iz ziftsn main un
you(SG) from is sighing my and

נישט פֿאַרבאָרגן.
farborgen nisht
hidden not

[11][10] My lev panteth,

יא מײַן האַרץ שווינדלט,
shvindlt harts main
trembles heart my

my ko'ach faileth me;

מײַן כֹּוח האָט מיך פֿאַרלאָזט;
farlozt mich hot koiech main
forsaken me has strength my

as for the ohr of mine eyes,

און דאָס ליכט פֿון מײַנע אויגן,
oign maine fun licht dos un
eyes my of light the and

it also is gone from me.

דאָס אויך איז בײַ מיר מער נישטאָ .
nishto mer mir bai iz oich dos
not there more me by is also this

[12] [11] My loved ones and my re'a

יב יא מײַנע גוטע פֿרײַנט און מײַנע חבֿרים
chaverim maine un fraint gute maine
companions my and friends good my

stand aloof from my nega;

שטייען אַוועק פֿון מײַן פּלאָג ,
plog main fun avek shteyen
plague my from away stand

and my neighbors stand afar off.

און מײַנע נאָנטע שטייען פֿון
fun shteyen nonte maine un
from stand near ones my and

דער ווײַטן .
vaitn der
distance the

[13] [12] They also that seek after my nefesh lay snares for me;

יג יב און נעמען לייגן די וואָס
vos di leign netsn un
who the ones put nets and

זוכן מײַן לעבן,
lebn main zuchn
life my seek

and they that seek my hurt speak of ruin,

און די וואָס זײַנען מיר אויסן
oisn mir zainen vos di un
seeking me are who the ones and

בייז רעדן אומגליקן,
umglikn redn beiz
disasters speak hurt

and plot mirmot *(deceptions, deceits)* all the day long.

און באַטרוגן טראַכטן זיי אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a zei trachtn batrugn un
day whole a they think on deceits and

[14] [13] But I, like a cheresh *(deaf man)*, heard not;

יד יג און איך בין ווי אַ טויבער ,
toiber a vi bin ich un
deaf person a like am I and

איך הער נישט,
nisht her ich
not hear I

and I was like a mute that openeth not his mouth.

און ווי אַ שטומער וואָס עפֿנט
efent vos shtumer a vi un
opens who mute person a like and

נישט זײַן מויל .
moil zain nisht
mouth his not

15 14 Thus I was like an ish that heareth not,

טו יד יָאָ, איך בין ווי אַ מענטש וואָס
vos mentsh a vi bin ich yo
who person a like am I yes
הערט נישט,
nisht hert
not hears

and in whose mouth are no tokhachot *(reproofs)*.

און אין זיין מויל זיינען קיין טענות נישטאָ.
nishto tainus kein zainen moil zain in un
not claims any are mouth his in and

16 15 For I wait for Thee, Hashem;

טז טו וואָרעם צו דיר , ה ,
Hashem dir tsu vorem
Hashem you(SG) to because
טו איך האָפֿן;
hofn ich tu
wait I do

Thou wilt hear, Adonoi Elohai.

דו ווועסט ענטפֿערן, אֲדֹנָי מײַן ג-ט.
G-t main Adonoi entfern vest du
G-d my Adonoi answer will you

17 16 For I said,

יז טז וואָרעם איך זאָג:
zog ich vorem
say I because

Hear me, lest otherwise they should gloat over me;

זאָלן זיי נישט דערפֿרייט ווערן איבער מיר;
mir iber vern derfreit nisht zei zoln
me over become rejoice not they shall

when my regel slippeth,

אַז מײַן פֿוס גליטשט זיך אויס,
ois zich glitsht fus main az
out self slips foot my when

they magnify themselves against me.

גרייסן זיי זיך איבער מיר.
mir iber zich zei greisn
me over selves they magnify

18 17 For I am ready to fall,

יח יז וואָרעם איך בין אָנגעברייט צום פֿאַלן,
faln tsum ongebreit bin ich vorem
fall to prepared am I because

and my sorrow is before me tamid.

און מײַן וויטאָג איז אַנטקעגן מיר תּמיד .
tamid mir antkegen iz veitog main un
continually me opposite is pain my and

19 18 For I will declare mine avon;

יט יח וואָרעם איך גיב צו מײַן זינד,
zind main tsu gib ich vorem
sin my to give I because

I will be in anguish over my chattat.

איך בין באַקומערט וועגן מײַן חטא.
chet main vegen bakumert bin ich
sin my concerning worried am I

20 19 But mine oveyim are chayyim *(vigorous)*, and they are strong;

כ יט און מײַנע פֿײַנט אום לעבן
lebn um faint maine un
life around enemies my and
זיינען שטאַרק,
shtark zainen
strong are

and they that hate me sheker *(wrongfully)* are multiplied.

און פֿיל מײַנע שׂונאים פֿאַר גאָרנישט.
gornisht far sonem maine fil un
nothing for haters my many and

[21] [20] They also that repay ra'ah for tovah
are mine adversaries;

כא כ און די וואָס באַצאָלן אַ רָעה
roeh a batsoln vos di un
evil a repay who the ones and

פַֿאַר אַ טובֿה,
toive a far
good a for

because I pursue the thing that is tov.

פַֿיינטן מיך פַֿאַר מײַן נאָביאָגן גוטס.
guts nochyogn main far mich faintn
good pursuing my for me oppose

[22] [21] Forsake me not, Hashem Elohai;

כב כא נישט פַֿאַרלאָזן זאָלסטו
zolstu farlozen nisht
may you(SG) forsake not

מיך , ה ,
Hashem mich
Hashem me

be not far from me.

נישט דערווײַטערן זאָלסטו זיך פֿון
fun zich zolstu dervaitern nisht
from self shall you be far from not

מיר, מײַן ג-ט.
G-t main mir
G-d my me

[23] [22] Make haste to help me,

כג כב אײַל מיר צו הילף,
hilf tsu mir ail
help to me hurry

Adonoi Teshuati *(L-rd of my salvation)*.

אֲדֹנָי מײַן ישועה .
yeshue main Adonoi
salvation my Adonoi

א לַמְנַצֵּחַ, לִדְוִד מִזְמוֹר אָ ; יְדוּתוּן .
א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, פַֿאַר
far gezangmaister dem far
for choirmaster the for

Dovidn fun mizmor a Yedutun .
Dovid from psalm a Yedutun

[1] *(For the one directing, even to Yedutun. Mizmor Dovid)*

לט

39 I said, I will be shomer over my ways,

איך האָב געזאָגט: איך וועל היטן
hitn vel ich gezogt hob ich
keep will I said have I

מײַנע וועגן
vegen maine
ways my

that I sin not with my leshon;

פֿון צו זינדיקן מיט מײַן צונג ;
tsung main mit zindikn tsu fun
tongue my with sin to from

I will be shomer over my mouth with a muzzle,

איך וועל האַלטן אַ שלאָס אויף מײַן מויל ,
moil main oif shlos a haltn vel ich
mouth my on lock a hold will I

while the rashah is before me.

בעת דער רשע איז פַֿאַר מיר.
mir far iz roshe der beeis
me before is wicked one the while

[3][2] I was dumb with silence,

ג ב איך בין שטיל אַנטשטומט געווען,
geven antshtumt shtil bin ich
been muted quiet am I

I held my peace for the sake of tov;

איך האָב געשוויגן , אָן גוטס,
guts on geshvigen hob ich
good without been silent have I

and my distress grew severe.

און מײַן ווייטאָג איז געווען אײַנגעהאַלטן.
aingehaltn geven iz veitog main un
held in been is pain my and

[4][3] My lev became hot within me;

ד ג איז מײַן האַרץ אין מיר הייס געוואָרן,
gevorn heis mir in harts main iz
become hot me in heart my is

while I was musing the eish burned;

האָט אין מײַן געמיט זיך אַ פַּײַער צעברענט;
tsebrent faier a zich gemit main in hot
burned fire a self spirit my in has

then I spoke with my leshon:

האָב איך גערעדט מיט מײַן צונג :
tsung main mit geredt ich hob
tongue my with spoken I have

[5][4] Hashem, make me to know mine end,

ה ד לאָז מיך וויסן , ה , מײַן סוף,
sof main Hashem visen mich loz
end my Hashem know me let

and the measure of my yamim, what it is;

און די מאָס פֿון מײַנע טעג , וואָס זי איז,
iz zi vos teg maine fun mos di un
is it what days my of measure the and

that I may have da'as of how chadel *(fleeting, frail)* I am.

לאָמיך וויסן ווי פֿאַרגייַק איך בין.
bin ich fargEik vi visen lomich
am I transient how know let me

[6][5] Hinei, Thou hast made my yamim as a handbreadth,

ו ה זע , ווי אַ שפּאַן האָסטו
hostu shpan a vi ze
have you span a like behold

געמאַכט מײַנע טעג,
teg maine gemacht
days my made

and mine lifespan is as nothing before Thee;

און מײַן געדויער איז ווי גאָרנישט
gornisht vi iz gedoier main un
nothing like is duration my and

קעגן דיר ;
dir kegen
you(SG) before

verily kol adam stand as kol hevel *(altogether vanity)*.

פֿאַר וואָר, אַ בלויזער הויך וואָס באַשטייט
bashteit vos hoich bloizer a vor far
issues that breath mere a truly for

איז איטלעכער מענטש.
mentsh itlecher iz
man every is

Selah סֶלָה

[7 6] Surely every ish walketh in a tzel *(shadow)*;

ז בלויז ווי אַן אָפּדוכט גייט אום
um geit opducht an vi bloiz
around goes shadow a like only

דער מענטש,
mentsh der
man the

surely they are in turmoil in vain;

בלויז אומנישט טומלען זיי ;
zei tumlen umnisht bloiz
they bustle in vain only

he heapeth up riches, and hath no da'as of who shall gather them.

ער קלײַבט, און ער ווייס נישט וועמ דאָס
dos ver nisht veis er un klaibt er
that who not knows he and gathers he

וועט איינזאַמלען .
ainzamlen vet
collect together will

[8 7] And now, Adonoi, what do I wait for?

ח און אַצונד, וואָס זאָל איך האָפֿן ,
hofn ich zol vos atsund un
hope for I shall what now and

אָ אֲדֹנָי ?
Adonoi o
Adonoi o

My hope is in Thee.

מײַנע האָפֿענונג איז צו דיר .
dir tsu iz hofenung maine
you(SG) to is hope my

[9 8] Save me from all my peysha'im;

ט זײַ מיך מציל פֿון אַלע מײַנע
maine ale fun matsl mich zai
my all from save me be

פֿאַרברעכן ;
farbrechn
transgressions

make me not the reproach of the foolish.

זאָלסט מיך נישט מאַכן
machn nisht mich zolst
make not me may you(SG)

צום שפּאָט פֿון דעם
dem fun shpot tsum
the of laughing stock to the

נידערטרעכטיקן.
nidertrechtikn
base

[10 9] I was silent, I opened not my mouth;

י איך בין שטום, איך עפֿן נישט מײַן מויל ,
moil main nisht efen ich shtum bin ich
mouth my not open I mute am I

because Atah *(Thou)* did it.

וואָרעם דו האָסט עס געטאָן.
geton es host du vorem
done it have you because

[11 10] Remove Thy nega *(stroke, scourge)* away from me;

יא טו אָפּ פֿון מיר דײַן פּלאָג ,
plog dain mir fun op tu
plague your me from away remove

I am consumed by the blow of Thine yad.

פֿון דעם שטרײַט פֿון דײַן האַנט ווער
ver hant dain fun shtrait dem fun
become hand your of strife the from
איך פֿאַרלענדט.
farlendt ich
consumed I

[12 11] When Thou with rebukes dost correct man for avon *(iniquity)*,

יב יא וואָלסטו מיט שטראָפֿריידן געמוסרט
gemusert shtrofreid mit volstu
chastise discipline with would you
דעם מענטשן פֿאַר זינד!
zind far mentshn dem
sin for man the

Thou makest his beauty to consume away like a moth:

אָבער מאַכסט צעקריכן ווי מאָל
moil vi tsekrichn machst ober
moth like rot away make but
זײַן שיינקייט.
sheinkeit zain
beauty his

surely kol adam are hevel *(vanity)*.

בלויז אַ הויך איז איטלעכער מענטש.
mentsh itlecher iz hoich a bloiz
man every is breath a only

Selah סֶלָה

[13 12] Hear my tefillah, Hashem, and give ear unto my cry;

יג יב הער צו מײַן תּפֿילה, ה׳,
Hashem tfile main tsu her
Hashem prayer my to pay heed
און מײַן געשרײַ פֿאַרנעם;
farnem geshrei main un
receive cry my and

hold not Thy peace at my weeping;

אויף מײַן טרער זאָלסטו נישט שווײַגן;
shvaign nisht zolstu trer main oif
keep silent not shall you tears my on

for I am a ger with Thee,

ווארעם אַ פֿרעמדער בין איך בײַ דיר,
dir bai ich bin fremder a vorem
you(SG) with I am stranger a because

and a sojourner, as were all my Avot.

אַן איינגעוואַנדערטער ווי אַלע מײַנע עלטערן.
eltern maine ale vi aingevanderter an
fathers my all like sojourner a

[14 13] O spare me from Thy frown, that I may recover strength,

יד יג קוק אַוועק פֿון מיר, און לאָמיך
lomich un mir fun avek kuk
let me and me from away look
זיך אויפֿמונטערן,
oifmuntern zich
cheer up self

before I depart, v'eineni *(and I be no more)*.

אײדער איך וועל אַוועקגיין און מער נישט זײַן.
zain nisht mer un avekgein vel ich eider
be not more and go away will I before

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דָּוִדן אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun gezangmaister dem far
psalm a Dovid from choirmaster the for

[1] *(For the one directing, Of Dovid. Mizmor)*

40

מ

I waited patiently for Hashem;

האָפֿן געהאָפֿט האָב איך אויף ה ,
Hashem oif ich hob gehoft hofn
Hashem upon I have hoped hoping

and He inclined unto me,

און ער האָט זיך געניגט צו מיר,
mir tsu geneigt zich hot er un
me to inclined self has he and

and heard my cry.

און צוגעהערט מײַן געשריי .
geshrei main tsugehert un
cry my listened to and

[3][2] Hashem brought me up also out of a horrible pit,

ב און ער האָט מיך אַרויפֿגעבראַכט פֿון
fun aroifgebracht mich hot er un
from brought up me has he and

דער ווּיסטער גרוב,
grub vister der
pit desolate the

out of the miry clay,

פֿון דעם זומפּיקן לײַם,
leim zumpikn dem fun
clay muddy the from

and set my feet upon a rock,

און ער האָט געשטעלט אויף אַ פֿעלדז
feldz a oif geshtelt hot er un
rock a upon set has he and

מײַנע פֿיס,
fis maine
feet my

and established my goings.

ער האָט באַפֿעסטיקט מײַנע טריט.
trit maine bafestikt hot er
steps my made firm has he

[4][3] And He hath put a shir chadash in my mouth,

ג און ער האָט געגעבן אין מײַן מויל
moil main in gegebn hot er un
mouth my in given has he and

אַ נײַ געזאַנג,
gezang nai a
song new a

even tehillah *(hymn of praise)* unto Eloheinu;

אַ לויב צו אלוקינו .
Elokeinu tsu loib a
our G-d to praise a

many shall see it, and fear,

פֿיל ווּעלן זען און ווּעלן פֿאָרכטן ,
forchtn veln un zen veln fil
be in dread will and see will many

and shall trust in Hashem.

און ווּעלן זיך פֿאַרזיכערן אויף ה .
Hashem oif farzichern zich veln un
Hashem upon trust selves will and

5 4 Ashrei is that man that maketh
Hashem his trust,

ה ד געבענטשט איז דער מענטש וואָס האָט
hot vos mentsh der iz gebentsht
has who man the is blessed

געמאַכט ה זיין פֿאַרזיכערונג,
farzicherung zain Hashem gemacht
reliance his Hashem made

and looketh not to the proud ones,

און זיך נישט געווענדט צו די האָפֿערדיקע,
hoferdike di tsu gevendt nisht zich un
proud the to turned not self and

nor such as turn aside to lies *(false g-ds)*.

און צו די וואָס קערן זיך אָפּ
op zich kern vos di tsu un
away self turn who the ones to and

צו פֿאַלשקייט.
falshkeit tsu
falsehood to

6 5 Many, O Hashem Elohai,

ו ה פֿיל האָסטו אויפֿגעטאָן, ה
Hashem oifgeton hostu fil
Hashem done you have many

– מיין ג-ט
G-t main
G-d my

are Thy wonderful works which Thou hast done,

דיינע וונדער און דיינע טראַכטונגען
trachtungen daine un vunder daine
thoughts your and wonders your

and Thy thoughts which are to us-ward;

; וועגן אונדזערט פֿון
vegen undzerent fun
account our of

they cannot be recounted unto Thee;

. דיר צו גלייכן קיין נישטאָ
dir tsu glaichn kein nishto
you(SG) to equal any there is not

if I would declare and speak of them,

, זאָל איך דערציילן און זאָגן
zogn un dertseiln ich zol
say and tell I shall

they are more than can be numbered.

. זיינען זיי צו פֿיל אויסצורעכענען
oistsurechenen fil tsu zei zainen
to count many too they are

7 6 Zevach and minchah Thou didst not desire;

ז ו שלאַכטאָפּפֿער און שפּייַזאָפּפֿער האָסט
host shpaizopfer un shlachtopfer
have minchah and slaughter sacrifice

דו נישט פֿאַרלאַנגט,
farlangt nisht du
demanded not you

mine ears hast Thou pierced;

אָבער מיינע אויערן האָסטו דו
du hostu oiern maine ober
you have you ears my but

– אויפֿגעמאַכט
oifgemacht
opened

olah *(burnt offering)* and chata'ah *(sin offering)* hast Thou not required.

ברַאנדאָפּפֿער און זינדאָפּפֿער פֿאַרלאַנגסטו
farlangstu zindopfer un brandopfer
you demand sin offering and olah

נישט.
nisht
not

8 7 Then said I, Hinei, I come;

ח ז דערום האָב איך געזאָגט: זע ,
ze gezogt ich hob derum
behold said I have therefore

איך בין געקומען ,
gekumen bin ich
come am I

in the megillat sefer it is written of me,

אין די מגלה פֿון דעם ספֿר איז וועגן
vegen iz sefer dem fun megale di in
concerning is book the of scroll the in

מיר געשריבן .
geshribn mir
written me

9 8 I delight to do Thy will, O Elohai;

ט ח צו טאָן דײַן רָצון , מײַן ג-ט, האָב
hob G-t main rotsn dain ton tsu
have G-d my will your do to

איך באַגערט,
bagert ich
desired I

yea, Thy torah is within my heart.

. און דײַן תורה איז אין מײַנע אינגעוויידע
ingeveid maine in iz toyre dain un
innermost parts my in is Torah your and

10 9 I have preached tzedek in the kahal rav *(great congregation)*;

י ט איך האָב מבשר זײַן
hob ich mevaser zain
have I publish good news his

געזעמל ; גרויס אַ אין גערעכטיקייט
gezeml grois a in gerechtikeit
assembly great a in righteousness

hinei, I have not restrained my lips,

זע , מײַנע ליפּן טו איך נישט פֿאַרמײַדן;
ze maine lipn tu ich nisht farmaidn
behold my lips do I not withhold

O Hashem, Thou knowest.

ה , דו ווייסט דאָך .
doch veist du Hashem
indeed know you Hashem

11 10 I have not hid thy tzedek within my lev;

יא י דײַן גערעכטיקייט האָב איך נישט
nisht ich hob gerechtikeit dain
not I have righteousness your

פֿאַרדעקט אין מײַן האַרצן,
hartsn main in fardekt
heart my in hidden

I have declared Thy emunah *(faithfulness)* and Thy teshuah *(salvation)*;

דײַן טרײַשאַפֿט און דײַן הילף
hilf dain un traishaft dain
salvation your and faithfulness your

האָב איך דערציילט;
dertseilt ich hob
told I have

I have not concealed Thy chesed

איך האָב נישט פֿאַרהוילן דײַן גענאָד
genod dain farhoiln nisht hob ich
grace your concealed not have I

and Thy emes from the kahal rav.

און דײַן אמת פֿאַרן גרויסן געזעמל .
gezeml groisn faran emes dain un
assembly great before truth your and

[12] [11] Withhold not Thou thy rachamim from me, O Hashem;

יב יא נישט פֿאַרמײַדן זאָלסטו דו , ה ,
Hashem du zolstu farmaidn nisht
Hashem you shall you withhold not

דײַן דערבאַרעמונג פֿון מיר,
mir fun derbaremung dain
me from compassion your

let Thy chesed and Thy emes continually preserve me.

דײַן גענאָד און דײַן אמת זאָלן מיך
mich zoln emes dain un genod dain
me shall truth your and grace your

תּמיד באַהיטן.
bahitn tamid
guard continually

[13] [12] For innumerable evils have compassed me about;

יג יב וואָרעם אַרומגערינגלט האָבן מיך בייזן
beizn mich hobn arumgeringlt vorem
evil me have encircled because

אַזש אָן צאָל ,
tsol on azh
number without so

mine avonot *(iniquities)* have overtaken me,

דערגרייכט האָבן מיך מײַנע זינד ,
zind maine mich hobn dergreicht
sins my me have overtaken

so that I am not able to look up;

אַז איך קען נישט זען;
zen nisht ken ich az
see not can I so that

they are more than the hairs of mine head;

זיי זײַנען מער ווי די האָר פֿון מײַן קאָפּ,
kop main fun hor di vi mer zainen zei
head my of hair the than more are they

therefore my lev faileth me.

און מײַן האַרץ האָט מיך פֿאַרלאָזן.
farlozen mich hot harts main un
left me has heart my and

[14] [13] Be pleased, O Hashem, to deliver me;

יד יג באַווילק , ה , מיך מציל צו זײַן ,
zain tsu matsl mich Hashem bavilk
be to saved me Hashem be willing

O Hashem, make haste to help me.

ה , אײַל מיר צו הילף.
hilf tsu mir ail Hashem
help to me make haste Hashem

[15] [14] Let them be ashamed and mutually confounded

טו יד זאָל פֿאַרשעמט און צו שאַנד
shand tsu un farshemt zol
shame to and be ashamed shall

ווערן אין איינעם
einem in vern
one in become

that seek after my nefesh to destroy it;

די וואָס זוכן מײַן לעבן, עס
es lebn main zuchn vos di
it life my seek who the ones

אומצוברענגען ;
umtsubrengen
to destroy

let them be driven backward and put to shame

זאָלן אָפּטרעטן אַהינטער און זיך
zich un ahinter optretn zoln
selves and backward beat a retreat shall

שעמען
shemen
be ashamed

that wish me evil.

די וואָס ווינטשן מיר בייז .
beiz mir vintshn vos di
evil me wish who the ones

[16] [15] Let them be appalled because of their boshet *(shame)*

טז טו זאָלן באַנומען ווערן פֿון
fun vern banumen zoln
from become be amazed shall

וועגן זייער שאַנד
shand zeyer vegen
shame their account of

that say unto me, Aha, aha.

די וואָס זאָגן אויף מיר: אַהאַ! אַהאַ!
aha aha mir oif zogn vos di
aha aha me upon say who the ones

[17] [16] Let all those that seek Thee

יז טז זאָלן זײַן לוסטיק און זיך פֿרייען
freyen zich un lustik zain zoln
rejoice selves and joyful be shall

מיט דיר
dir mit
you(SG) with

rejoice and be glad in Thee;

אַלע וואָס זוכן דיך ;
dich zuchn vos ale
you(SG) seek who all

let such as love Thy teshuah say continually:

זאָלן תּמיד זאָגן: געגרייסט זאָל
zol gegreist zogn tamid zoln
shall exalted say continually shall

זײַן ה !
Hashem zain
Hashem be

Hashem be magnified!

די וואָס האָבן ליב דײַן ישועה .
yeshue dain lib hobn vos di
salvation your love have who the ones

[18] [17] But I am poor and needy;

יח יז און איך אָרימער און באַדערפֿטיקער –
baderftiker un orimer ich un
needy and poor man I and

yet Adonoi thinketh upon me;

זאָל אֲדֹנָי דאָס מיר צורעכענען .
tsurechenen mir dos Adonoi zol
think of me this Adonoi shall

Thou art my ezer and my deliverer;

דו ביסט מײַן הילף , און דער וואָס
vos der un hilf main bist du
who the one and salvation my are you

מאַכט מיך אַנטרינען;
antrinen mich macht
escape me makes

make no tarrying, O Elohai.

אָ מײַן ג-ט, זאָלסט זיך נישט זאַמען.
zamen nisht zich zolst G-t main o
delay not self may you(SG) G-d my o

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

[1] *(For the one directing, Mizmor of Dovid)*

41 מא

Blessed is he that considereth the helpless;

ווויל צו דעם וואָס גיט
git vos dem tsu voil
gives who the one to blessed

אַכט אויפֿן אָרעמאַן !
oreman oifn acht
poor person on the attention

Hashem will deliver him in time of ra'ah *(evil, trouble)*.

אין טאָג פֿון בייז וועט אים ה
Hashem im vet beiz fun tog in
Hashem him will evil of day in

מאַכן אַנטרינען.
antrinen machn
escape make

[3 2] Hashem will be shomer over him, and keep him alive;

ג ב ה וועט אים באַהיטן און
un bahitn im vet Hashem
and preserve him will Hashem

אים לאָזן לעבן,
lebn lozn im
live let him

and he shall be blessed in ha'aretz;

און ער וועט זיין באַגליקט אין לאַנד;
land in baglikt zain vet er un
land in prospered be will he and

and Thou wilt not surrender him

און וועסט אים נישט איבערגעבן
ibergebn nisht im vest un
give over not him will and

unto the desire of his enemies.

אויף דעם באַראָט פֿון זײַנע פֿײַנט .
faint zaine fun barot dem oif
enemies his of desire the on

[4 3] Hashem will support him upon the sickbed;

ד ג ה וועט אים אונטערלענען אויפֿן
oifn unterlenen im vet Hashem
on the sustain him will Hashem

קראַנקן בעט;
bet krankn
bed sick

in his illness, all his bedridden languishing
Thou wilt change.

די גאַנצע ציַיט פֿון זיַין ליגן פֿאַרנעמסטו
farnemstu lign zain fun tsait gantse di
you attend lying his of time whole the

זיך מיט זיַין קראַנקשאַפֿט.
krankshaft zain mit zich
illness his with self

5 4 I said, Hashem, channeni *(be gracious unto me)*;

ד איך זאָג: ה׳, לייַטזעליק מיך,
mich laitzelik Hashem zog ich
me be gracious to Hashem say I

heal my nefesh; for I have sinned against Thee.

היל מיַין זעל, ווארעם איך האָב געזינדיקט
gezindikt hob ich vorem zel main heil
sinned have I because soul my heal

צו דיר.
dir tsu
you(SG) to

6 5 Mine enemies speak rah *(evil)* of me:

ה מיַינע פֿיַינט רעדן שלעכטס
shlechts redn faint maine
evil things speak enemies my

מיר: ווענען
mir vegen
me concerning

When will he die, and shmo *(his name)* perish?

ווען וועט ער שטאַרבן, און זיַין נאָמען
nomen zain un shtarbn er vet ven
name his and die he will when

זאָל אונטערגיין!
untergein zol
perish shall

7 6 And if one cometh to see me, he speaketh falsely;

ו און אַז עמעצער קומט זען,
zen kumt emetser az un
to see comes someone when and

רעדט ער פֿאַלש,
falsh er redt
falsely he speaks

his lev gathereth wickedness to itself;

זיַין האַרץ זאַמלט אָן אין זיך בייז;
beiz zich in on zamlt harts zain
evil self in in gathers heart his

when he goeth lachutz *(outside, around)* he telleth it.

גייט ער אַרויס אין גאַס, רעדט ער דערפֿון.
derfun er redt gas in arois er geit
thereof he speaks street in out he goes

8 7 All that hate me whisper together against me;

ז אין איינעם סודעון זיך אויף מיר
mir oif zich soden einem in
me against selves conspire one in

אַלע מיַינע שׂונאים,
sonem maine ale
haters my all

against me do they devise my hurt.

זיי טראַכטן ווענען מיר בייז קעגן מיר:
mir kegen beiz mir vegen trachtn zei
me against evil me concerning think on they

9 8 A thing of beliya'al *(a wicked fate)*, say they, cleaveth fast unto him,

ח אַ בייזע זאַך איז אויסגעגאָסן אויף אים,
im oif oisgegosen iz zach beize a
him on poured out is thing evil an

that when he lieth he shall rise up no more.

און ווי ער האָט זיך געלייגט , ווועט ער
er vet geleigt zich hot er vi un
he will lain down self has he as and
מער נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht mer
rise up not more

[10 9] Yea, mine own ish shalom *(familiar friend, close friend)*, in whom I trusted,

ט אַפֿילו מײַן גוטער פֿרײַנד וואָס איך האָב
hob ich vos fraint guter main afile
have I who friend good my even
מיך פֿאַרזיכערט אויף אים,
im oif farzichert mich
him on trusted myself

which did eat of my lechem, hath lifted up his heel against me.

דער וואָס עסט מײַן ברויט, הייבט אויף
oif heibt broit main est vos der
up raises bread my eats who the one
אַ פֿוס אויף מיר.
mir oif fus a
me against foot a

[11 10] But Thou, O Hashem, channeni *(be gracious, merciful unto me)*,

י אָבער דו ה׳ לייַטזעליק מיך ,
mich laitzelik Hashem du ober
me be gracious to Hashem you but

and raise me up, that I may repay them.

און ריכט מיך אויף, און לאָמיך זיי
zei lomich un oif mich richt un
them let me and up me raise and
אָפּצאָלן .
optsolen
repay

[12 11] By this I know that Thou favorest me,

יא דערמיט וועל איך וויסן אַז דו
du az visen ich vel dermit
you that know I will in this way
באַגערסט מיך ,
mich bagerst
me you desire

because mine enemy doth not triumph over me.

וואָס נישט שאָלן וועט מײַן פֿײַנט
faint main vet shaln nisht vos
enemy my will triumph not that
איבער מיר.
mir iber
me over

[13 12] And as for me, Thou upholdest me in mine integrity,

יב און איך – אין מײַן ערלעכקייט וועסטו
vestu erlechkeit main in ich un
will you(sg) integrity my in I and
מיך אויפֿהאַלטן,
oifhaltn mich
uphold me

and settest me before Thy face l'olam *(forever)*.

און וועסטו מיך לאָזן שטיין פֿאַר
far shtein lozn mich vestu un
before stand let me will you(sg) and
דיר אייביק .
eibik dir
forever you(SG)

[14 13] Baruch Hashem Elohei Yisroel

יד יג ברוך ה אלוקי ישְׂרָאֵל
Yisroel Elokei Hashem Baruch
Yisroel the G-d of Hashem Baruch

m'haolam v'ad haolam.

פון אייביק און ביז אייביק .
eibik biz un eibik fun
eternity until and eternity from

Omein and Omein.

אָמן און אָמן !
Omein un Omein
amen and amen

א פַאר דעם געזאַנגמייסטער; אַ באַטראַכטונג
batrachtung a gezangmaister dem far
meditation a choirmaster the for

פון די קינדער פון קֹרַח .
Korach fun kinder di fun
Korach of children the of

[1] *(For the one directing, Maskil, for the Bnei Korach)*

42 מב

As the deer panteth after the water brooks,

ווי אַ הינד לעכצט נאָך
noch lechtst hind a vi
after pants deer a like

בעכן וואַסער,
vaser bechn
water streams of

so panteth my nefesh after Thee, O Elohim.

אזוי לעכצט מײַן זעל נאָך דיר , אלקים .
Elokim dir noch zel main lechtst azoi
G-d you(SG) after soul my pants so

[3 2] My nefesh thirsteth for Elohim,

ג ב מײַן זעל טוט דאָרשטן נאָך אלקים ,
Elokim noch dorshtn tut zel main
G-d after thirst does soul my

for El Chai.

נאָך דעם לעבעדיקן אֵל :
El lebedikn dem noch
G-d living the after

When shall I come and appear before Elohim?

ווען וועל איך קומען , און זיך ווײַזן
vaizn zich un kumen ich vel ven
appear self and come I will when

פַאַר אלקים ?
Elokim far
G-d in front of

[4 3] My tears have been my lechem yomam valailah,

ד ג מײַן טרער איז געוואָרן מײַן
main gevorn iz trer main
my having become are tears my

נאַכט, טאָג און נאַכט שפּײַז
nacht un tog shpaiz
night and day food

while they continually say unto me,

אַז מע זאָגט מיר אַ גאַנצן טאָג:
tog gantsn a mir zogt me az
day whole a to me declares one when

Where is Eloheicha?

ג-ט דײַן איז ווו ?
G-t dain iz vu
G-d your is where

5 4 When I remember these things,

ה ד דאָס טו איך דערמאָנען,
dermonen ich tu dos
remember I do this

I pour out my nefesh within me;

און גיס אויס מײַן זעל אין מיר:
mir in zel main ois gis un
me in soul my out pour and

for I had gone with the multitude,

ווי איך פֿלעג דורכגיין מיט
mit durchgein fleg ich vi
with pass through used to I how

אַן עולם ,
oilem an
multitude a

I went with them to the Beis Elohim

זיי פֿירן צום הויז פֿון אלקים
Elokim fun hoiz tsum firn zei
G-d of house to the lead them

with the voice of rinnah and todah,

מיט אַ קול פֿון געזאַנג און לויב ,
loib un gezang fun kol a mit
praise and song of voice a with

with the multitude keeping Chag *(holy day, pilgrim feast)*.

אַ יום-טובֿדיק געזעמל .
gezeml yom-tuvdik a
assembly feast day a

6 5 Why art thou cast down, O my nefesh?

ו ה וואָס ביסטו געבויגן מײַן זעל ,
zel main geboign bistu vos
soul my bent down are you why

And why groanest thou within me?

און טוסט ברומען אין מיר?
mir in brumen tust un
me in groan do you and

Hope thou in Elohim; for I shall yet give Him thanks,

האָף צו אלקים , וואָרעם איך וועל
vel ich vorem Elokim tsu hof
will I because G-d in hope

אים נאָך לויבן
loibn noch im
praise yet him

for He is the yeshu'ah *(salvation)* of my countenance and Elohai.

פּנים . פֿון זײַן הילף דער פֿאַר
ponem zain fun hilf der far
countenance his of salvation the for

7 6 My nefesh is cast down within me;

ז ו מײַן ג-ט, מײַן זעל איז געבויגן אין מיר,
mir in geboign iz zel main G-t main
me in bent down is soul my G-d my

therefore will I remember Thee

וואָרעם איך טו דיך דערמאָנען,
dermonen dich tu ich vorem
remember you(SG) do I therefore

from Eretz Yarden, and from Chermon's peaks,

פֿון ירדן-לאַנד און די חֶרמוֹנס ,
Chermons di un Yarden-land fun
Chermons the and Yarden land from

from Har Mitzar.

פֿון דעם באַרג מִצעָר .
Mitsar barg dem fun
Mitzar mountain the from

8 7 Tehom el Tehom *(oceanic deep unto oceanic deep)* calleth

ח ז תהום צו תהום טוט רופֿן
rufn tut tehom tsu tehom
call does deep to deep

at the noise of Thy waterfalls;

אין דעם קוֹל פֿון דײַנע וואַסערפֿאַלן;
vaserfaln daine fun kol dem in
waterfalls your of voice the in

all Thy breakers and Thy billows

אַלע דײַנע אינדן און דײַנע ווועלן
veln daine un indn daine ale
billows your and waves your all

are passed over me.

זײַנען אַריבער אויף מיר.
mir oif ariber zainen
me on over are

[9][8] Yet Hashem will command His chesed by day,

ט ח בײַ טאָג באַפֿעלט ה׳ זײַן חֶסֶד ,
chesed zain Hashem bafelt tog bai
kindness his Hashem commands day by

and in the night His shir *(song)* shall be with me,

און בײַ נאַכט איז זײַן געזאַנג מיט מיר,
mir mit gezang zain iz nacht bai un
me with song his is night by and

my tefillah *(prayer)* unto the El Chayyai *(G-d of my life)*.

אַ תּפֿילה צו דעם אֵל פֿון מײַן לעבן.
lebn main fun El dem tsu tfile a
life my of G-d the to prayer a

[10][9] I will say unto El Sali *(G-d my Rock)*,

י ט איך זאָג צו אֵל מײַן פֿעלדז׃
feldz main El tsu zog ich
rock my G-d to say I

Why hast Thou forgotten me?

פֿאַר וואָס האָסטו מיך פֿאַרגעסן?
fargesen mich hostu vos far
forgotten me have you what for

Why go I mourning

פֿאַר וואָס מוז איך פֿינצטער אומגיין
umgein fintster ich muz vos far
go around dark I must what for

because of the oppression of the oyev *(enemy)*?

פֿון וועגן דער דריקונג פֿון שׂונא ?
soine fun drikung der vegen fun
enemy of oppression the account of on

[11][10] As with the crushing of my atzamot *(bones)*,

יא י מיט רציחה אַזש אין מײַנע ביינער
beiner maine in azh retsiche mit
bones my in as if murder with

mine tzorer *(vexers, harassers)* reproach me;

לעסטערן מיך מײַנע פֿײַנט ,
faint maine mich lestern
enemies my me insult

while they say all day long unto me,

אַז זיי זאָגן צו מיר אַ גאַנצן טאָג׃
tog gantsn a mir tsu zogn zei az
day whole a me to say they when

Where is Eloheicha?

ווו איז דײַן ג-ט?
G-t dain iz vu
G-d your is where

[12][11] Why art thou cast down, O my nefesh?

יב יא ,וואָס ביסטו געבויגן מײַן זעל
zel main geboign bistu vos
soul my bent down are you why

And why art thou disquieted within me?

און וואָס טוסטו ברומען אין מיר?
mir in brumen tustu vos un
me in groan do you why and

Hope thou in *(wait for)* Elohim;

האָף צו אלקים , וואָרעם איך וועל אים
im vel ich vorem Elokim tsu hof
him will I because G-d to hope

נאָך לויבן –
loibn noch
praise yet

for I shall yet give Him thanks,
for He is the yeshu'ah *(salvation)* of my countenance and Elohai.

די הילף פֿון מײַן פּנים , און מײַן ג-ט.
G-t main un ponem main fun hilf di
G-d my and face my of help the

43

Vindicate me, O Elohim,

מג

טו מיר רעכט, אלקים ,
Elokim recht mir tu
G-d right me do

and plead my cause against a nation lo chasid;

און קריג מײַן קריג קעגן
kegen krig main krig un
against dispute my dispute and

פֿאָלק אומדערבאַרעמדיק;
umderbaremdik folk
merciless people

O deliver me from the ish mirmah v'avlah

פֿון דעם מאַן פֿון באַטרוג און אומרעכט
umrecht un batrug fun man dem fun
injustice and deceit of man the of

(deceitful and unjust man).

זאָלסטו מיך מאַכן אַנטרינען.
antrinen machn mich zolstu
escape make me shall you

[2] For Thou art the Elohei Ma'oz of me.

ב דו ביסט דאָך דער אלקים פֿון
fun Elokim der doch bist du
of G-d the indeed are you

מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main
strength my

Why dost Thou cast me off?

פֿאַר וואָס האָסטו מיך פֿאַרלאָזן?
farlozen mich hostu vos far
forsaken me have you which for

Why must I go mourning

פֿאַר וואָס מוז איך פֿינצטער אומגיין
umgein fintster ich muz vos far
walk dark I must which for

because of the oppression of the oyev?

פֿון וועגן דער דריקונג פֿון שׂונא ?
soine fun drikung der vegen fun
enemy of oppression the concerning of

[3] O send out Thy Ohr and Thy Emes;

ג שיק דײַן ליכט און דײַן אמת,
emes dain un licht dain shik
truth your and light your send

let them guide me;

זיי זאָלן מיך פֿירן;
firn mich zoln zei
lead me shall they

let them bring me unto Thy Har Kodesh,

זיי זאָלן מיך ברענגען צו דײַן
dain tsu brengen mich zoln zei
your to bring me shall they

הייליקן באַרג ,
barg heilikn
mount holy

and to Thy Mishkan.

אוּן צוּ דִי וווינונגען דַיינע.
daine voinungen di tsu un
your dwellings the to and

[4] Then will I go unto the Mizbe'ach of Elohim,

ד אוּן לאָמִיך קומען צוּם מזבח
mizbeyech tsum kumen lomich un
altar to come let me and

פֿוּן אלקים,
Elokim fun
G-d of

unto El my exceeding joy;

צוּ אֵל, דער פֿרייד פֿוּן מַיִן לוסטיקייט;
lustikeit main fun freid der El tsu
gladness my of joy the G-d to

yea, upon the kinnor will I praise Thee,

אוּן לאָמִיך דִיך לויבן אויף אַ האַרף,
harf a oif loibn dich lomich un
harp a on praise you(SG) let me and

O Elohim Elohai.

אלקים מַיִן ג-ט.
G-t main Elokim
G-d my G-d

[5] Why art thou cast down, O my nefesh?

ה וואָס ביסטו געבויגן מַיִן זעל,
zel main geboign bistu vos
soul my bent down are you which

And why art thou disquieted within me?

אוּן וואָס טוסטו ברומען אין מיר?
mir in brumen tustu vos un
me in roars are you doing which and

Hope in Elohim; for I shall yet praise Him,

האָף צוּ אלקים, וואָרעם איך וועל אים
im vel ich vorem Elokim tsu hof
him will I because G-d to hope

נאָך לויבן –
loibn noch
praise after

Who is the Yeshu'ot of my countenance,
and Elohai.

דִי הילף פֿוּן מַיִן פּנים, אוּן מַיִן ג-ט.
G-t main un ponem main fun hilf di
G-d my and face my of salvation the

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; פֿוּן דִי
di fun gezangmaister dem far
the of choirmaster the for

קינדער פֿוּן קֹרַח אַ באַטראַכטונג.
batrachtung a Korach fun kinder
meditation a Korah of children

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. A maskil)*

מד

44 We have heard with our oznayim,
O Elohim,

אלקים, מיט אונדזערע אויערן
oiern undzere mit Elokim
ears our with G-d

האָבן מיר געהערט,
gehert mir hobn
heard me have

Avoteinu have told us,

אונדזערע עלטערן האָבן אונדז דערציילט,
dertseilt undz hobn eltern undzere
told us have fathers our

what po'al *(work)* Thou hast wrought in their days,

די טוּונג וואָס דו האָסט געטאָן אין
in geton host du vos tuung di
in done have you which action the

זייערע טעג,
teg zeyere
days their

in the times of old.

אין די טעג פֿון פֿאַרצייטן .
fartsaitn fun teg di in
ancient times of days the in

3 2 How Thou didst drive out the Goyim with Thy Yad,

ג ב דו מיט דיין האַנט האָסט פֿעלקער
felker host hant dain mit du
nations have hand your with you

פֿאַרטריבן,
fartriben
driven out

but plantedst them;

און זיי האָסטו איינגעפֿלאַנצט,
aingeflantst hostu zei un
planted have you them and

how Thou didst afflict the peoples,

האָסט צעבראָכן אומות ,
umes tsebrochn host
peoples shattered have

but for them Thou madest room.

און זיי האָסט דו אַוועקגעשיקט.
avekgeshikt du host zei un
sent off you have them and

4 3 For they got not eretz in possession by their own cherev,

ד ג וואָרעם נישט מיט זייער שווערד האָבן זיי
zei hobn shverd zeyer mit nisht vorem
they have sword their with not because

געאַרבט דאָס לאַנד,
gearbt dos land
took possession of land this

neither did their own zero'a save them,

און נישט זייער אָרעם האָט זיי געהאָלפֿן,
geholfn zei hot orem zeyer nisht un
saved they has arm their not and

but Thy Yamin *(Right Hand)*, and Thine Zero'a,

נאָר דיין רעכטע האַנט און דיין אָרעם,
orem dain un hant rechte dain nor
arm your and hand right your but

and the ohr *(light)* of Thy countenance,

און דאָס ליכט פֿון דיין פּנים ,
ponem dain fun licht dos un
face your of light this and

because Thou favored them.

ווייל דו האָסט זיי באַווילקט.
bavilikt zei host du vail
approved they have you because

5 4 Thou art my Melech, O Elohim;

ה ד דו ביסט מיין קיניג, אלקים;
Elokim kinig main bist du
G-d king my are you

command yeshu'ot *(deliverances)* for Ya'akov.

באַפֿעל די ישועה פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun yeshue di bafel
Yaakov of salvation the command

6 5 Through Thee will we push down our enemies;

ו ה מיט דיר שטויסן מיר אונדזערע פֿיינט ,
faint undzere mir shtoisn dir mit
enemies our me gore you(SG) with

through Thy Shem will we trample them under that rise up against us.

מיט דיַין נאָמען צעטרעטן מיר אונדזערע
undzere mir tsetretn nomen dain mit
our me trampled name your with
קעגנשטייער.
kegnshteyer
opponents

7 6 For I will not trust in my keshet *(bow)*,

ז וואָרעם נישט אויף מיַין בויגן
boign main oif nisht vorem
bow my on not because
פַֿאַרזיכער איך מיך ,
mich ich farzicher
me I trust

neither shall my cherev save me.

און מיַין שוועָרד קען מיך נישט העלפֿן.
helfn nisht mich ken shverd main un
save not me can sword my and

8 7 But Thou hast saved us from tzareinu *(our enemies)*,

ח ניַיערט דו האָסט אונדז געהאָלפֿן פֿון
fun geholfn undz host du naiert
of saved us have you but
אונדזערע פַֿיַינט ,
faint undzere
enemies our

and hast put them to shame that hated us.

און אונדזערע שׂונאים צו שאַנד געמאַכט.
gemacht shand tsu sonem undzere un
made shame to enemies our and

9 8 In Elohim we boast kol hayom,

ט מיט אלקים האָבן מיר זיך גערימט
gerimt zich mir hobn Elokim mit
praised self me have G-d with
אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a
day all a

and praise Thy Shem l'olam *(forever)*.

און דיַין נאָמען לויבן מיר אייביק.
eibik mir loibn nomen dain un
ever me praise name your and

Selah סֶלָה

10 9 But Thou hast cast off, and disgraced us;

י אָבער האָסט פַֿאַרלאָזן און פַֿאַרשעמט אונדז,
undz farshemt un farlozen host ober
us ashamed and forsaken have but

and goest not forth with tzivoteinu *(our armies)*.

און גיַיסט נישט אַרויס מיט אונדזערע מחנות .
machnus undzere mit arois nisht gaist un
legions our with out not spirit and

11 10 Thou makest us to turn back from before the tzar *(enemy)*;

יא מאַכסט אונדז צוריקגיין פַֿאַרן פַֿיַינט ,
faint faran tsurikgein undz machst
enemies for the back us make

and they which hate us have taken plunder for themselves.

און אונדזערע שׂונאים רויבן זיך אָן.
on zich roibn sonem undzere un
on self plunder enemies our and

12 11 Thou hast given us up like tzon appointed for food;

יב יא האָסט אונדז אָפּגעגעבן ווי שאָף צום עסן ,
esen tsum shof vi opgegebn undz host
eat to sheep as given back us have

and hast scattered us among the Goyim.

אוּן צווישׁן דִי פֹּעלקער הָאָסטוּ
hostu felker di tsvishn un
have you nations the among and

אונדז צעשפּרייט.
tseshpreit undz
scattered us

[13] [12] Thou sellest Amecha *(Thy People)* for a mere nothing,

יג יב הָאָסט פֿאַרקויפֿט דיין אומה פֿאַר
far ume dain farkoift host
for nation your sold have

שפּאָטגעלט,
shpotgelt
a pittance

and art not enriched by their price.

אוּן הָאָסט נישט הויך געשטעלט זייער מקח .
mekh zeyer geshtelt hoich nisht host un
price their stood high not have and

[14] [13] Thou makest us a cherpah *(reproach)* to our shchenim *(neighbors)*,

יד יג מאַכסט אונדז צו חרפּה ביַי אונדזערע
undzere bai charpe tsu undz machst
our by disgrace to us make

שכנים ,
shecheynim
neighbors

a scorn and a derision to them that are all around us.

אַ געלעכטער אוּן אַ שפּאָט
a un gelechter a shpot
a and laughable a makes a laughing stock

ביַי אונדזערע אַרומיקע .
arumike undzere bai
ones around our by

[15] [14] Thou makest us a mashal *(byword)* among the Goyim,

טו יד מאַכסט אונדז פֿאַר אַ שפּריכוואָרט
shprichvort a far undz machst
proverb a for us make

צווישׁן דִי פֹּעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

a shaking of the rosh among the peoples.

אַ קאָפּשאָקלענישׁ צווישׁן דִי אומות .
umes di tsvishn kopshoklenish a
peoples the among a

[16] [15] Kol hayom my dishonor is continually before me,

טז טו אַ גאַנצן טאָג איז מיַין שאַנד
shand main iz tog gantsn a
shame my is day all a

אַנטקעגן מיר,
mir antkegen
me to meet

and the shame of my face hath covered me,

אוּן דִי בושה פֿוּן מיַין פּנים הָאָט
hot ponem main fun bushe di un
has face my of shame the and

מיך באַדעקט,
badekt mich
covered me

[17] [16] At the voice of him that reproacheth and revileth;

יז טז פֿוּן קוֹל פֿוּן דעם לעסטערער אוּן שענדער,
shender un lesterer dem fun kol fun
revilers and insulters the of voice of

by reason of the oyev *(enemy)* and avenger.

פֿון וועגן דעם פֿײַנט און דעם
fun vegen dem faint un dem
of concerning the enemies and the
ראַכענעמער.
rachenemer
avenger

[18] [17] All this is come upon us;

יח יז דאָס אַלץ איז געקומען אויף אונדז,
dos alts iz gekumen oif undz
this all that is having come on us

yet have we not forgotten Thee,

, דיר אָבער מיר האָבן נישט פֿאַרגעסן אָן
ober mir hobn nisht fargesen on dir
but me have not forget on you(SG)

neither have we dealt falsely in Thy Brit.

. ברית דײַן אָן נישט גענייקנט און
bris dain on geleiknt nisht un
covenant your on denied not and

[19] [18] Libenu *(our heart)* is not turned back,

יט יח נישט אָפּגעקערט אַהינטער האָט
hot ahinter opgekert nisht
has backward turned away not
זיך אונדזער האַרץ,
harts undzer zich
heart our self

neither have our steps departed from Thy way;

אַז אונדזערע טריט זאָלן זיך אָפּנייגן
opnaign zich zoln trit undzere az
deviate self shall feet our that
פֿון דײַן שטעג;
shteg dain fun
path your of

[20] [19] Though Thou hast crushed us in the makom *(place, home, haunt)* of jackals,

כ יט הגם דו האָסט אונדז פֿאַרשטויסן
farshtoisen undz host du hagam
banish us have you though
אין אַן אָרט פֿון שאַקאַלן,
shakaln fun ort an in
jackals of place an in

and covered us with the tzalmavet *(shadow of death)*.

. טויטשאָטן מיט איבערגעדעקט אונדז און
toitshotn mit ibergedekt undz un
death shadow with covered with us and

[21] [20] If we have forgotten the Shem of Eloheinu,

כא כ אויב מיר וואָלטן פֿאַרגעסן אָן דעם
oib mir voltn fargesen on dem
if me have would forget on the
נאָמען פֿון אלוקינו ,
Elokeinu fun nomen
our G-d of name

or stretched out our palms to an el zar *(foreign g-d)*;

און אויסגעשפרייט אונדזערע הענט צו
un oisgeshpreit undzere hent tsu
and spread out our hands to
אַ פֿרעמדן ג-ט,
a fremdn G-t
a foreigner G-d

[22] [21] Shall not Elohim search this out?

כב כא וואָלט דען אלקים דאָס נישט אויספֿאָרשן?
volt den Elokim dos nisht oisforshn
then would G-d this not investigate

For He knoweth the secrets of the lev.

וואָרעם ער ווייס די פֿאַרבאָרגענישן
farborgenishn di veis er vorem
hidden places the know he because

פֿון האַרצן.
hartsn fun
heart of

[23] [22] Yes, for Thy sake are we killed kol hayom;

כג כב יאָ, איבער דיר ווערן מיר
mir vern dir iber yo
me become you(SG) over yes

געהרגעט אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a geharget
day all a killed

we are counted as tzon *(sheep)* for the tivchah *(slaughter)*.

מיר ווערן געלעכנט ווי שאָף צו
tsu shof vi gerechnt vern mir
to sheep as considered become me

דער שחיטה .
shechite der
slaughter the

[24] [23] Awake. Why sleepest Thou, Adonoi?

כד כג דערוועק דיך, פֿאַר וואָס
vos far dich dervek
which for you(SG) awake

שלאָפֿסטו, אָ אַדֹנָי ?
Adonoi o shlofstu
Adonoi o sleep

Arise, cast us not off lanetzach *(forever)*.

וואַך אויף, זאָלסט אונדז נישט
nisht undz zolst oif vach
not us you(SG) must on guard

פֿאַרלאָזן אויף אייביק.
eibik oif farlozen
ever on forsaken

[25] [24] Why hidest Thou Thy face,

כה כד פֿאַר וואָס פֿאַרבאָרגסטו דיין פּנים ,
ponem dain farborgstu vos far
face your borrow which for

and forgettest our oni *(misery, affliction)* and our oppression?

פֿאַרגעסט אונדזער פּיין און אונדזער
undzer un pain undzer fargest
our and affliction our forget

קלעם ?
klem
tight situation

[26] [25] For our nefesh is bowed down to the aphar *(dust)*;

כו כה וואָרעם געבויגן צום שטויב
shtoib tsum geboign vorem
dust to bent down because

איז אונדזער זעל ,
zel undzer iz
soul our is

our beten *(belly, body)* has deveykus with the dirt.

באַהעפֿט צו דער ערד איז אונדזער ליַב .
laib undzer iz erd der tsu baheft
body our is earth the to joined

[27] [26] Arise for our help,

כז כו שטיי אויף אונדז צו הילף,
hilf tsu undz oif shtei
help to us up stand

and redeem us for the sake of Thy chesed.

און לייז אונדז אויס פֿון וועגן
un leiz undz ois fun vegen
and redeem us out on account of

דײַן גענאָד.
dain genod
your grace

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אויף שׁוֹשַׁנִּים , פֿון
far dem gezangmaister oif Sheshanim fun
for the choirmaster upon lilies of

די קינדער פֿון קֹרַח ; אַ
di kinder fun Korach a
the children of Korach a

[1] (For the one directing upon Shoshannim, for the Bnei Korach. A Maskil. Shir yedidot a love song)

באַטראַכטונג, אַ געזאַנג פֿון לִיבשאַפֿט.
batrachtung a gezang fun libshaft
meditation a song of love

45

מה

My lev is stirred with davar tov;

עס יִירט מײַן האַרץ מיטן
es yirt main harts mitn
it stirs my heart with the

שיינעם וואָרט,
sheinem vort
beautiful word

I speak my verses to HaMelech;

איך וועל פֿירזאָגן מײַנע לידער צום מלך ;
ich vel firzogn maine lider tsum melech
I will recite my songs to the king

my leshon (tongue) is the et (pen, stylus)

מײַן צונג איז די פּען
main tsung iz di pen
my tongue is the pen

of a sofer mahir (ready scribe, skillful writer).

פֿון אַ שרײַבער אַ פֿלינקן.
fun a shraiber a flinkn
of a scribe a quick

[3] [2] Thou art fairer than Bnei Adam;

ג ב ביסט שענער פֿון אַלע
bist shener fun ale
you are more beautiful than all

מענטשנקינדער ,
mentshnkinder
children of men

chen (grace, favor) is poured upon Thy sfatayim (lips);

חן איז אויסגעגאָסן אויף דײַנע ליפּן,
chein iz oisgegosen oif daine lipn
grace is poured out upon your lips

therefore Elohim hath blessed Thee l'olam.

וויַל אלקים האָט דיך געבענטשט
vail Elokim hot dich gebentsht
because G-d has you(SG) blessed

אויף אייביק.
oif eibik
for ever

4 3 Gird Thy cherev upon Thy side, O Gibbor,

ד ג גורט אָן דַיִן שווערד אויפֿן לענד,
lend oifn shverd dain on gurt
hip upon sword your on gird

דו גיבור ,
gibor du
warrior you

with Thy hod *(glory, splendor)* and Thy hadar *(majesty)*.

דַיִן גלאַנץ און דַיִן פּראַכט.
pracht dain un glants dain
glory your and splendor your

5 4 And in Thy hadar *(majesty)* ride forth victoriously

ה ד און אין דַיִן פּראַכט באַגליק ,
baglik pracht dain in un
successfully majesty your in and

רַיט אַרויס,
arois rait
forth ride

for the sake of emes and anavah and tzedek;

פֿון וועגן אמת און מילדקייט און
un mildkeit un emes vegen fun
and humility and truth account of on

גערעכטיקייט ,
gerechtikeit
righteousness

and Thy Yamin *(Right Hand)* shall guide Thee to nora'ot *(things of awe)*.

און זאָל דיר דַיִן רעכטע האַנט
hant rechte dain dir zol un
hand right your to you(SG) shall and

באַווייַזן. פֿאָרכטיקס
bavaizn forchtiks
show fearsome things

6 5 Thine khitzim *(arrows)* are sharp

ו ה דיינע פֿיַלן געשאַרפֿטע –
gesharfte failn daine
sharpened arrows your

in the lev oyvei HaMelech *(in the heart of the King's enemies)*;

פֿעלקער זאָלן פֿאַלן אונטער דיר –
dir unter faln zoln felker
you(SG) under fall shall nations

the Amim *(nations)* fall under Thee.

אין האַרצן פֿון מלכס פֿיַינט !
faint melechs fun hartsn in
enemies king's of hearts in

7 6 Thy kisse *(throne)*, O Elohim,

ז ו דַיִן טראָן , אָ אלקים ,
Elokim o tron dain
G-d o throne your

is olam va'ed;

איז אויף אייביק און שטענדיק,
shtendik un eibik oif iz
always and ever for is

the shevet *(sceptre)* of Thy Malchut

אַ צעפּטער פֿון יושר
yoisher fun tsepter a
uprightness of sceptre a

is a shevet of uprightness.

איז דער צעפּטער פֿון דַיִן מלוכה .
meluche dain fun tsepter der iz
kingdom your of sceptre the is

[8][7] Thou lovest tzedek, and hatest resha;

ח ז האָסט ליב געהאַט געערעטיקייט , און
un gerechtikeit gehat lib host
and righteousness had love you have

פַֿיינט געהאַט אומרעכט,
umrecht gehat faint
injustice had hate

therefore Elohim, Eloheicha, hath anointed Thee

דערום האָט דיך אלקים , דיין
dain Elokim dich hot derum
your G-d you(SG) has therefore

ג-ט , געזאַלבט
gezalbt G-t
anointed G-d

with shemen sasson *(the oil of gladness)* above Thy chaverim.

מיט אייל פֿון פֿרייד, איבער דיינע חבֿרים .
chaverim daine iber freid fun eil mit
companions your over joy of oil with

[9][8] All Thy robes smell of myrrh, and aloes, and cassia;

ט ח מירע און אַלאָען, קאַנייליַן זיַינען
zainen kaneiln lahen un mire
are cinnamon aloes and myrrh

אַלע דיַינע קלייַדער ,
kleider daine ale
garments your all

out of ivory heikhalim, stringed instruments have made Thee glad.

פֿון העלפֿאַנדבין-פּאַלאַצן דערפֿרייען דיך
dich derfreyen helfandbein-palatsn fun
you(SG) gladden ivory-palaces from

סטרונעס .
strunes
stringed instruments

[10][9] Banot Melachim were among Thy ladies of honor;

י ט טעכטער פֿון מלכים זיַינען צווישן
tsvishn zainen mlochim fun techter
among are kings of daughters

דיַינע גליבטע ,
gelibte daine
beloved ones your

upon Thy Yamin *(Right Hand)*

דיר צו רעכטס שטייט
shteit rechts tsu dir
stands right to to you(SG)

is stationed the Shegal *(Queen consort, spouse of the reigning monarch)* in golden jewelry of Ophir.

די מלכה אין גינגאָלד פֿון אוֹפֿיר.
Ofir fun gingold in malke di
Ophir of pure gold in queen the

[11][10] Pay heed, O Bat *(daughter)*, and consider, and incline thine ear;

יא י העָר , טאָכטער, און זע , און
un ze un tochter her
and behold and daughter pay heed

נייג צו דיַין אויער,
oier dain tsu naig
ear your to incline

forget also thine own people, and thy Bais Avi;

און פֿאַרגעס דיַין פֿאָלק , און דאָס הויז
hoiz dos un folk dain farges un
house the and people your forget and

פֿון דיַין פֿאָטער,
foter dain fun
father your of

יב יא אוּן דער מלך וועט גלוסטן דיין שיינקייט ;
sheinkeit dain glustn vet melech der un
beauty your desire will king the and

וואָרעם ער איז דיין האַר , דערום
derum har dain iz er vorem
therefore master your is he because

בוק זיך צו אים.
im tsu zich buk
him to self bow down

יג יב אוּן , טאָכטער פוֹן צוֹר , די ריִכסטע
raichste di Tsor fun tochter un
richest the Tzor of daughter and

פוֹן פֿאָלק
folk fun
people of

וועלן בעטן דיין לייִטזעליקייט מיט מִנְחָה .
minche mit laitzelikeit dain betn veln
gift with favor your ask will

יד יג לויטער פּראַכט איז די בת-מלכה
bt-malke di iz pracht loiter
king's daughter the is splendor pure

אינעווייניק אין פּאַלאַץ,
palats in ineveinik
palace in within

פוֹן געקעסטלטן גאָלדוועב איר מלבוש .
malbesh ir goldveb gekestltn fun
garment her gold cloth woven of

טו יד אויף געשטיקטע געוואַנטן ווערט זי
zi vert gevantn geshtikte oif
she is robes embroidered in

צום מלך געפֿירט;
gefirt melech tsum
led king to the

הינטער איר יונגפֿרויען, חבֿרטעס אירע,
ire chavertes yungfroin ir hinter
her lady companions virgins her behind

וועלן דיר געבראַכט.
gebracht dir vern
brought to you(SG) are

טז טו זיי וועלן געפֿירט מיט פֿריידן
freidn mit gefirt vern zei
joy with led are they

אוּן לוסטיקייט,
lustikeit un
gladness and

זיי קומען אין פּאַלאַץ פוֹן מלך .
melech fun palats in kumen zei
king of palace into come they

12 11 Then shall HaMelech be enthralled with thy beauty;

since He is thy Adon, hishtachavi lo *(bow to Him)*.

13 12 And the Bat Tzor *(Tyre)* shall be there with a minchah *(gift)*;

even the ashirim *(rich ones)* among the people shall entreat thy favor.

14 13 The Bat Melech is all glorious within;

her clothing is zahav embroidered.

15 14 She shall be brought unto HaMelech in woven apparel;

the betulot *(virgins)*, her companions that follow her, shall be brought unto Thee.

16 15 With simchah and gladness shall they be led forth;

they shall enter into the Heikhal Melech.

[17 16] Instead of thy avot shall be thy sons,

יז טז אַנשטאָט דיינע פֿאָטערס ווועלן
veln foters daine anshtot
will fathers your in place of

זיין דיינע זין ;
zin daine zain
sons your be

whom thou mayest make sarim *(princes)* in kol ha'aretz.

וועסט זיי אויפֿזעצן פֿאַר האַרן
harn far oifzetsn zei vest
lords for set up them you(sg) will

אין גאַנצן לאַנד.
land gantsn in
land entire in

[18 17] I will make Thy Shem to be remembered kol dor vador;

יח יז איך וועל מאַכן דערמאָנען דיין נאָמען
nomen dain dermonen machn vel ich
name your remember make will I

אויף אַלע דור-דורות ,
dor-doires ale oif
generations all in

therefore shall the Amim *(nations)* praise Thee l'olam va'ed.

דערום וועלן פֿעלקער דיך לויבן
loibn dich felker veln derum
praise you(SG) nations will therefore

אויף אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik oif
always and ever for

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; פֿון די קינדער
kinder di fun gezangmaister dem far
children the of choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. Al-alamot. Shir)*

פֿון קֹרַח ; אויף עַלָמוֹת ; אַ ליד .
lid a Alamot oif Korach fun
song a alamot upon Korach of

46

מו

Elohim is our refuge and strength,

אלקים איז אונדז אַ באַשיצונג
bashitsung a undz iz Elokim
shelter a to us is G-d

און אַ שטאַרקייט,
shtarkeit a un
strength a and

a very present help in tzoros.

אַ הילף אין צרות , גרינג צו געפֿינען.
gefinen tsu gring tsores in hilf a
find to easy troubles in help a

[3 2] Therefore we will not fear,

ג ב דערום וועלן מיר נישט מורא האָבן,
hobn moire nisht mir veln derum
have fear not we will therefore

though eretz be shaken,

וועלן די ערד זאָל זיך בייטן ,
baitn zich zol erd di ven
change self may earth the when

and though the harim *(mountains)* fall

און וועלן די בערג זאָלן אומפֿאַלן
umfaln zoln berg di ven un
fall down shall mountains the when and

into the lev yamim *(heart of the seas)*;

אין האַרצן פֿון ים .
yam fun hartsn in
sea of the heart in

[4][3] Though the mayim thereof roar and be troubled,

ד ג מעגן ברומען , מעגן שוימען
shoimen megn brumen megn
foam may roar may
זײַנע וואַסערן,
vasern zaine
waters its

though the harim shake with the surging thereof.

מעגן ציטערן די בערג פֿאַר
far berg di tsiteren megn
for mountains the tremble may
זײַן הויכקייט .
hoichkeit zain
loftiness its

Selah סֶלָה

[5][4] There is a nahar *(river)*, the streams whereof shall make glad the Ir Elohim,

ה ד אַ טײַך איז דאָ , וואָס זײַנע שטראָמען
shtromen zaine vos do iz taich a
streams its which here is river a
דערפֿרייען די שטאָט פֿון אלקים ,
Elokim fun shtot di derfreyen
G-d of city the gladden

the Kedosh Mishkenei Elyon *(the holy dwelling of the Most High)*.

די הייליקסטע ווינונג פֿון עליון .
Elyon fun voinung heilikste di
Most High of dwelling holiest the

[6][5] Elohim is in the midst of it; it shall not be moved;

ו ה אלקים איז אין איר מיטן , זי וועט
vet zi mitn ir in iz Elokim
will she midst her in is G-d
נישט אומפֿאַלן,
umfaln nisht
fall not

Elohim shall help it at early boker.

אלקים וועט זי העלפֿן אַקעגן פֿרימאָרגן .
frimorgn akegn helfn zi vet Elokim
early morning against help her will G-d

[7][6] The Goyim raged, the kingdoms totter;

ז ו פֿעלקער האָבן געטומלט, קיניגרײַכן
kinigraichn getumlt hobn felker
kingdoms raged have nations
זײַנען אומגעפֿאַלן;
umgefaln zainen
fallen are

He uttered His voice, eretz melted.

ער האָט אַרויסגעלאָזט זײַן קול , טוט
tut kol zain aroisgelozt hot er
does voice his let out has he
זיך וואַקלען די ערד .
erd di vaklen zich
earth the totter self

[8][7] Hashem Tzva'os is with us;

ח ז מיט אונדז איז ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem iz undz mit
of hosts Hashem is us with

Elohei Ya'akov is our stronghold.

אַ פֿעסטונג איז אונדז דער אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei der undz iz festung a
Yaakov the G-d of the to us is fortress a

Selah סֶלָה

[9][8] Come, behold the works of Hashem,

ט ח גייט זעט די אויפֿטוען פֿון ה ,
Hashem fun oiftuen di zet geit
Hashem of deeds the see go

what desolations He hath made in ha'aretz.

וואָס האָט געמאַכט פֿאַרוויסטונגען אין לאַנד.
land in farvistungen gemacht hot vos
land in desolations made has who

[10][9] He maketh milchamot to cease unto the end of ha'aretz;

ט ער מאַכט אויפֿהערן מלחמות ביזן
bizn milchomes oifhern macht er
unto the wars cease makes he

ערד , דער פֿון עק
erd der fun ek
earth the of end

He breaketh the keshet *(bow)*, and cutteth the khanit *(spear)*;

דעם בויגן צעברעכט ער, און טוט
tut un er tsebrecht boign dem
does and he breaks bow the

צעהאַקן דעם שפּיז;
shpiz dem tsehakn
spear the break in pieces

He burneth the chariots in the eish.

רייַטוועגן פֿאַרברענט ער אין פֿייַער.
faier in er farbrent raitvegn
fire in he burned up chariots

[11][10] Be still, and know that I am Elohim:

י לאָזט אָפּ , און זייַט וויסן אַז
az visen zait un op lozt
that know be and cease let

אלקים , איך בין
Elokim bin ich
G-d am I

I will be exalted among the Goyim,

איך בין דערהויבן צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn derhoibn bin ich
nations the among exalted am I

I will be exalted in ha'aretz.

דערהויבן אויף דער ערד .
erd der oif derhoibn
earth the on exalted

[12][11] Hashem Tzva'os is with us;

יב יא ה צבָאוֹת איז מיט אונדז,
undz mit iz Tseva'ot Hashem
us with is of hosts Hashem

Elohei Ya'akov is our stronghold.

אַ פֿעסטונג איז אונדז דער אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei der undz iz festung a
Yaakov G-d of the to us is fortress a

Selah סֶלָה

א פַֿאר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון די
di fun gezangmaister dem far
the of choirmaster the for
קינדער פֿון קֹרַח אַ מיזמור .
mizmor a Korach fun kinder
psalm a Korach of children

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. A Mizmor)*

מז

47

קלאַפּט די הענט , אַלע פֿעלקער,
felker ale hent di klapt
nations all hands the clap

O clap your hands, all ye nations;

שאַלט צו אלקים מיט אַ קול
kol a mit Elokim tsu shalt
voice a with G-d to shout

shout unto Elohim with the voice of joy.

פֿון געזאַנג .
gezang fun
song of

ב ג ווארעם ה דער עליון
Elyon der Hashem vorem
Most High the Hashem because
איז פֿאַרכטיק,
forchtik iz
awesome is

[2] [3] For Hashem Elyon is awesome;

He is Melech Gadol over kol ha'aretz.

אַ גרויסער מלך איבער דער גאַנצער ערד .
erd gantser der iber melech groiser a
earth whole the over king great a

ג ד ער אונטערטעניקט פֿעלקער אונטער אונדז,
undz unter felker untertenikt er
us under nations subdues he

[3] [4] He shall subdue the peoples under us,

and the nations under our raglayim.

און אומות אונטער אונדזערע פֿיס.
fis undzere unter umes un
feet our under peoples and

ד ה ער ווײלט אונדז אויס אונדזער נחלה ,
nachle undzer ois undz veilt er
inheritance our out for us chooses he

[4] [5] He shall choose nachalateinu for us,

the ga'on Ya'akov *(pride, glory of Jacob)*
whom He loves.

דעם הערליכקייט פֿון יעקבֿ ווען ער האָט ליב .
lib hot er vos Yaakov fun herlichkeit dem
love has he who Yaakov of glory the

Selah סֶלָה

ו ה אלקים איז אויפֿגעגאַנגען מיט שאַלונג ,
shalung mit oifgegangen iz Elokim
shouting with dawning is G-d

[5] [6] Elohim is ascended with a shout of joy,

Hashem with the sound of a shofar.

ה מיט קול פֿון שופֿר .
shoifer fun kol mit Hashem
shofar of voice with Hashem

ז ו זינגט צו אלקים , זינגט,
zingt Elokim tsu zingt
sing G-d to sing

[6] [7] Sing praises to Elohim, sing praises;

sing praises unto Malkeinu, sing praises.

זינגט צו אונדזער מלך , זינגט.
zingt melech undzer tsu zingt
sing king our to sing

8 7 For Melech kol ha'aretz is He;

ח ז ווָאָרעם אלקים איז דער מלך פון
fun melech der iz Elokim vorem
of king the is G-d because

דער גאַנצער ערד ;
erd gantser der
earth whole the

sing ye praises with understanding.

זינגט מיט באַטראַכט .
batracht mit zingt
understanding with sing

9 8 Elohim reigneth over the Goyim;

ט ח אלקים קיניגט איבער די פעלקער,
felker di iber kinigt Elokim
nations the over reigns G-d

Elohim sitteth upon the Kisse Kadsho.

אלקים זיצט אויף זיין הייליקן טראָן .
tron heilikn zain oif zitst Elokim
throne holy his on sits G-d

10 9 The princes of the nations are gathered together,

י ט די פירשטן פון די אומות האָבן זיך
zich hobn umes di fun firshtn di
selves have peoples the of princes the

איינגעזאַמלט ,
aingezamlt
gathered together

even the Am Elohei Avraham;

דאָס פאָלק פון דעם אלקים פון אברהם ;
Avraham fun Elokim dem fun folk dos
Avraham of G-d the of people the

for the moginei Eretz *(shields of the Earth)* belong unto Elohim;

ווָאָרעם צו אלקים זיינען די שילדן
shildn di zainen Elokim tsu vorem
shields the are G-d to because

פון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

He is greatly exalted.

ער איז זייער דערהויבן.
derhoibn zeyer iz er
exalted very is he

א אַ געזאַנג ; אַ מיזמור פון די קינדער פון קרח .
Korach fun kinder di fun mizmor a gezang a
Korach of children the of psalm a song a

1 *(Shir. Mizmor. Of the Bnei Korach)*

מח 48

Gadol is Hashem,

גרויס איז ה ,
Hashem iz grois
Hashem is great

and greatly to be praised in the Ir Eloheinu,

און זייער געלויבט אין דער שטאָט
shtot der in geloibt zeyer un
city the in praised very and

פון אלוקינו ,
Elokeinu fun
our G-d of

in His Har Kodesh.

אויף זײַן הייליקן בארג .
barg heilikn zain oif
mountain holy his on

[3 2] Yafeh in its loftiness, the joy of kol ha'aretz,

ב ג שיין דערהייבט, די פֿרייד פֿון
fun freid di derheicht shein
of joy the exalted beautiful

דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der
earth whole the

is Mount Tziyon, on the sides of the north,

איז דער בארג ציון אין די עקן פֿון צפֿון ,
tsofn fun ekn di in Tsiyon barg der iz
north of ends the in Tziyon mount the is

the City of Melech Rav.

די שטאָט פֿון דעם גרויסן מלך .
melech groisn dem fun shtot di
king great the of city the

[4 3] Elohim is in her citadels,

ד ג אלקים אין אירע ציטאַדעלן
tsitadeln ire in Elokim
citadels its in G-d

known as her fortress.

איז באַקאַנט פֿאַר אַ פֿעסטונג.
festung a far bakant iz
fortress a for known is

[5 4] For, hinei, the melachim were assembled,

ה ד ווארעם זע , מלכים האָבן
hobn mlochim ze vorem
have kings behold because

זיך איינגעזאַמלט,
aingezamlt zich
assembled selves

they advanced together.

זיי זיינען אַריבערגעקומען אין איינעם .
einem in aribergekumen zainen zei
together in passed by are they

[6 5] They saw, and ken *(thus)* they marvelled;

ו ה ווי זיי האָבן געזען , אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi gezen hobn zei vi
they have so seen have they when

, גענגאַפֿט
gegaft
gaze open-mouthed

they were troubled, and fled.

דערשראָקענע האָבן זיי אַוועקגעאיילט.
avekgeailt zei hobn dershrokene
hurried away they have frightened

[7 6] Trembling took hold upon them sham *(there)*,

ז אַ ציטערניש האָט זיי אָנגענומען דאָרטן,
dortn ongenumen zei hot tsiterenish a
there seized them has trembling a

and pain, as of a woman in labor.

אַ ווייַעניש ווי אַ געווינערין .
gevinerin a vi veyenish a
woman in labor a like labor pain a

[8 7] Thou breakest the ships of Tarshish

ח ז מיט אַ מזרח-ווינט האָסטו צעבראָכן
tsebrochn hostu mizrech-vint a mit
broken you have east wind an with

with an east wind.

די שיפֿן פֿון תַּרְשִׁישׁ .
Tarshish fun shifn di
Tarshish of ships the

[9][8] As we have heard, so have we seen

ט ח ווי מיר האָבן געהערט, אַזוי האָבן מיר געזען,
gezen mir hobn azoi gehert hobn mir vi
seen we have so heard have we as

in the Ir Hashem Tzva'os,

אין דער שטאָט פֿון ה צבָאוֹת,
Tseva'ot Hashem fun shtot der in
of hosts Hashem of city the in

in the Ir Eloheinu;

אין דער שטאָט פֿון אלוקינו;
Elokeinu fun shtot der in
our G-d of city the in

Elohim will establish it ad olam.

אלקים זאָל זי אויפֿהאַלטן ביז אייביק.
eibik biz oifhaltn zi zol Elokim
forever until establish it shall G-d

Selah סֶלָה

[10][9] We meditate on Thy chesed, O Elohim,

י ט מיר האָבן געטראַכט, אלקים, אָן דיין
dain on Elokim getracht hobn mir
your on G-d thought have we

חֶסֶד,
chesed
lovingkindness

in the midst of Thy Heikhal.

אין דער מיטן פֿון דיין היכל.
heichl dain fun mitn der in
temple your of midst the in

[11][10] According to Thy Shem, O Elohim,

יא י אַזוי ווי דיין נאָמען, אלקים,
Elokim nomen dain vi azoi
G-d name your as according to

so is Thy tehillah unto the ends of ha'aretz;

אַזוי איז דיין לויב ביז די עקן
ekn di biz loib dain iz azoi
ends the unto praise your is so

פֿון דער ערד;
erd der fun
earth the of

Thy right hand is full of tzedek.

פֿול מיט גערעכטיקייט איז דיין רעכטע האַנט.
hant rechte dain iz gerechtikeit mit ful
hand right your is righteousness with full

[12][11] Let Mount Tziyon rejoice,

יב יא זאָל זיך פֿרייען דער באַרג ציון,
Tsiyon barg der freyen zich zol
Tziyon mount the rejoice self let

let the Banot Yehudah *(Daughters of Judah)* be glad,

זאָלן לוסטיק זיין די טעכטערשטעט
techtershtet di zain lustik zoln
daughter towns the be joyful let

פֿון יהודה,
Yehudah fun
Yehudah of

because of Thy mishpatim.

פֿון וועגן דיינע משפּטים.
mishpotim daine vegen fun
judgments your account of on

[13] [12] Walk about Tziyon, and go around her;

יג יב גייט אַרום ציון , און רינגלט
ringlt un Tsiyon arum geit
encircle and Tziyon around go

זי אַרום ,
arum zi
around her

count the towers thereof.

ציילט איבער אירע טורעמס.
turems ire iber tseilt
towers her over count

[14] [13] Mark ye well her ramparts,

יד יג טוט אַכט אויף אירע מויער ,
moier ire oif acht tut
defense walls her to attention do

consider her citadels;

גייט דורך אירע פּאַלאַצן;
palatsn ire durch geit
palaces her through go

that ye may tell it to the dor acharon.

כּדי איר זאָלט דערציילן דעם שפּעטערדיקן
shpeterdikn dem dertseiln zolt ir kedei
later the tell may you so that

דור ,
dor
generation

[15] [14] For this Elohim is Eloheinu olam vaed;

טו יד אַז דאָס איז אלקים , אלוקינו ,
Elokeinu Elokim iz dos az
our G-d G-d is this that

אייביק און שטענדיק;
shtendik un eibik
always and forever

He will be our guide even unto death.

ער וועט אונדז פּירן ביז אייביקייט.
eibikeit biz firn undz vet er
eternity until lead us will he

א פַּאַר דעם געזאַנגמייסטער; פּון די
di fun gezangmaister dem far
the of choirmaster the for

קינדער פּון קרח ; אַ מיזמור .
mizmor a Korach fun kinder
psalm a Korach of children

[1] *(For the one directing. A Mizmor for the Bnei Korach)*

49

מט

Hear this, kol HaAmim;

הערט דאָס צו , אַלע פּעלקער,
felker ale tsu dos hert
nations all to this hear

give ear, all ye inhabitants of the cheled *(world, duration)*:

פַּאַרנעמט , אַלע באַווויינער
bavoiner ale farnemt
inhabitants all pay attention

פּון דער וועלט,
velt der fun
world the of

3 2 Bnei Adam and bnei ish,

ג ב סַיי אַזוי מענטשן , סַיי
sai mentshn azoi sai
whether men so whether
, אָנגעזעענע לײַט
lait ongezeene
people noble

ashir *(rich)* and evyon *(poor)* alike,

ריַיך און אָרים אין איינעם.
einem in orim un raich
one in poor and rich

4 3 My mouth shall speak chochmot;

ד ג מײַן מויל וועט רעדן חכמה ,
chochme redn vet moil main
wisdom speak will mouth my

and the meditation of my lev tevunot *(understanding)*.

און די טראַכטונג פֿון מײַן האַרצן וועט
vet hartsn main fun trachtung di un
will heart my of meditation the and
זײַן פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit zain
understanding be

5 4 I will incline mine ear to a mashal;

ה ד איך וועל נײַגן צו אַ משל מײַן אויער,
oier main mashal a tsu naign vel ich
ear my proverb a to incline will I

I will disclose my dark saying upon the kinnor *(harp)*.

איך וועל אָנהייבן מיט אַ האָרף מײַן רעטענש.
retenish main harf a mit onheibn vel ich
riddle my harp a with begin will I

6 5 Why should I fear in the days of rah,

ו ה פֿאַר וואָס זאָל איך מורא האָבן אין
in hobn moire ich zol vos far
in have fear I shall what for
די טעג פֿון בייז,
beiz fun teg di
evil of days the

when the avon *(iniquity)* of my akev *(supplanters, deceivers)* surrounds me?

וועז די זינד פֿון מײַנע טרעטער רינגלט
ringlt treter maine fun zind di ven
circles treaders my of sin the when
מיך אַרום ?
arum mich
around me

7 6 They that trust in their chayil *(wealth)*,

ז ו די וואָס פֿאַרזיכערן זיך אויף
oif zich farzichern vos di
on selves trust who the ones
זייער פֿאַרמעג ,
farmeg zeyer
possessions their

and boast themselves in the rov of their oshir *(riches)*;

. זיך זיי גרויס עשירות רימען זייער מיט און
zich zei rimen eshires grois zeyer mit un
selves they boast riches great their with and

8 7 A brother cannot by any means redeem ish *(man)*,

ח ז נישט אויסקויפֿן אַ ברודער קען אַ
a ken bruder a oiskoifn nisht
a can brother a to ransom not
מענטש אויסקויפֿן ,
oiskoifn mentsh
to ransom man

nor give to Elohim a kofer *(ransom)* for him —

נישט געבן אלקים אַן אויסלייז פַֿאַר זיך ;
zich far oisleiz an Elokim gebn nisht
self for ransom a G-d give not

9 8 For the pidyon of their nefesh is costly,

ט ח און ווי ווערדיק עס זאָל זיַן דער
der zain zol es verdik vi un
the be would it precious how and

אויסקויף פַֿאַר זייער זעל ,
zel zeyer far oiskoif
soul their for redemption

and is forever beyond their power to pay —

איז אויף אייביק פַֿאַרמיַדן,
farmaidn eibik oif iz
fails ever for is

10 9 That he should live on lanetzach,

י ט וואָס ער זאָל שטענדיק אַלץ לעבן,
lebn alts shtendik zol er vos
live always continually would he that

and not see shachat *(corruption, decay, the pit)*.

ער זאָל נישט אָנזען די גרוב.
grub di onzen nisht zol er
pit the see not would he

11 10 For he seeth that chachamim die,

יא י וואָרעם מע זעט אַז חכמים שטאַרבן,
shtarbn chachomim az zet me vorem
die wise men that see one because

likewise the kesil *(foolish)* and the ba'ar *(brutish, senseless person, dolt)* perish,

אַזוי ווי דער נאַר און דער פַֿאַרגרעבטער
fargrebter der un nor der vi azoi
ignorant one the and fool the as so

גייען אונטער,
unter geyen
under go

and leave their chayil *(wealth)* to others.

און זיי לאָזן איבער צו אַנדערע זייער
zeyer andere tsu iber lozn zei un
their others to over leave they and

. פַֿאַרמעג
farmeg
possessions

12 11 Their inward thought is

יב יא זיי טראַכטן בייַ זיך ,
zich bai trachtn zei
selves by think on they

that their batim *(houses)* shall continue l'olam,

זייערע הייַזער זיַנען אויף אייביק,
eibik oif zainen haizer zeyere
ever for are houses their

and their mishkenot *(dwelling places)* l'odor vador;

זייערע ווינונגען אויף
oif voinungen zeyere
for dwellings their

; דור-דורות
dor-doires
generation after generation

they call their lands by their shmot *(names)*.

זיי רופֿן לענדער אויף זייערע נעמען .
nemen zeyere oif lender rufn zei
names their after lands call they

13 12 Nevertheless adam in his pomp endureth not;

יג יב אָבער דער מענטש בלייַבט נישט אין גדולה,
gdulh in nisht blaibt mentsh der ober
honor in not remains man the but

he is like the behemot *(beasts)* that perish.

ער איז געגליכן צו בהמות וואָס
vos beheimes tsu geglichn iz er
which beasts to likened is he

וועלן פֿאַרשניטן.
farshnitn vern
destroyed are

14 13 This is their derech, kesel *(folly, imprudent confidence)* is theirs;

יד יג דאָס איז דער וועג פֿון די וואָס
vos di fun veg der iz dos
who the ones of way the is this

זיינען בטוח ביי זיך ,
zich bai batuach zainen
selves in confident are

and the fate after them of those who approve their words.

און פֿון זייערע נאָכגייער וואָס קוועלן
kveln vos nochgeyer zeyere fun un
delight who followers their of and

פֿון זייערע רייד .
reid zeyere fun
words their in

Selah סֶלָה

15 14 Like tzon they are destined for She'ol;

טו יד מע לייגט זיי ווי שאָף אין דער שְׁאוֹל,
Sheol der in shof vi zei leigt me
Sheol the in sheep like them puts one

mavet shall pasture them;

דער טויט טוט זיי פֿיטערן;
fitern zei tut toit der
pasture them does death the

and the yesharim *(upright ones)* shall have dominion over them in the boker;

און איין פֿרימאָרגן – טרעטן די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di tretn frimorgn ein un
upright the tread morning one and

איבער זיי ;
zei iber
them over

and their tzir *(form)* shall waste away to Sheol,

און זייער געשטאַלט איז פֿאַר דער שְׁאוֹל
Sheol der far iz geshtalt zeyer un
Sheol the for is form their and

צום פֿאַרפֿוילן,
farfoiln tsum
decay to

so there is no dwelling place for it.

נישטאָ קיין וווינונג פֿאַר איר.
ir far voinung kein nishto
it for dwelling any there is not

16 15 But Elohim will redeem my nefesh from the yad *(hand, power)* of Sheol;

טז טו אָבער אלקים וועט אויסלייזן מײַן זעל
zel main oisleizen vet Elokim ober
soul my redeem will G-d but

פֿון דער מאַכט פֿון שְׁאוֹל,
Sheol fun macht der fun
Sheol of power the from

for He shall receive me.

וואָרעם ער וועט מיך אַרויסנעמען.
aroisnemen mich vet er vorem
take out me will he because

Selah סֶלָה

יז טז זאָלסט נישט מורא האָבן אַז
zolst nisht moire hobn az
you(SG) must not fear have that

עמעצער ווערט אַן עושר ,
emetser vert an oysher
someone becomes a man rich

אַז די רייַכקייט פֿון זיין הויז
az di raichkeit fun zain hoiz
that the wealth of his house

ווערט גענומען ,
genumen vert
taken shall be

יח יז וואָרעם בייַ זיין טויט ווען ער
vorem bai zain toit ven er
because at his death will he

גאָרנישט מיטנעמען ,
mitnemen gornisht
take with nothing

זיין רייַכקייט ווען נישט נידערן נאָך אים .
zain raichkeit ven nisht nidern noch im
his wealth will not go down after him

יט יח הגם בייַ זיין לעבן פֿלעגט
hagam bai zain lebn flegt
although during his life used to

ער איינרעדן זיין זעל :
er zain ainredn zel
he his convince soul

מע ווען דיך נאָך לויבן אַז דו
me ven dich noch loibn az du
one will still praise that you(SG)

ווען זיך ווויל טאָן .
ven zich voil ton
will self do well

כ יט זי ווען אָנקומען צו דעם דור
zi ven onkumen tsu dem dor
she will arrive to the generation

פֿון זיינע עלטערן ,
fun zaine eltern
of his fathers

ווואָס ווועלן אויף אייביק נישט אָנזען דעם שיין .
vos veln oif eibik nisht onzen dem shain
who will for ever not see the light

כא כ אַ מענטש אין גדולה ווואָס פֿאַרשטייט
a mentsh in gdulh vos farshteit
a man in honor who understands

נישט ,
nisht
not

17 16 Be not thou afraid when one is made an ish oishir,

when the kavod of his bais is increased;

18 17 For in his mot *(death)*, he shall carry nothing away;

his kavod *(glory, wealth)* shall not descend after him.

19 18 Though his nefesh during his life yevarech *(he blessed)* —

for they praise thee when thou doest well for thyself —

20 19 He shall go to the dor *(generation)* of his avot;

they shall never see ohr *(light)*.

21 20 Adam that is in his pomp, and understandeth not,

is like the behemot *(beasts)* that perish.

איז געגליכן צו בהמות וואָס ווערן פַֿארשניטן.
farshnitn vern vos beheimes tsu geglichn iz
destroyed are that beasts to likened is

[1] *(Mizmor of Asaph)*

א אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun mizmor a
Asaph of psalm a

50 El Elohim, even Hashem, hath spoken, and called Eretz

נ דער אֵל פֿון ג-טער, ה׳ האָט געזעדט
geredt hot Hashem g-ter fun El der
spoken has Hashem g-ds of G-d the

און גערופֿן די ערד,
erd di gerufn un
earth the called and

from the mizrach shemesh *(rising of sun)* unto the going down thereof.

פֿון אויפֿגאַנג פֿון דער זון ביז איר
ir biz zun der fun oifgang fun
its until sun the of rising from

אונטערגאַנג.
untergang
setting

[2] Out of Tziyon, the perfection of yofi *(beauty)*, Elohim shineth forth.

ב פֿון צִיּון דער קרוין פֿון שיינקייט,
sheinkeit fun kroin der Tsiyon fun
beauty of crown the Tziyon out of

האָט אַרויסגעשיינט אלקים .
Elokim aroisgeshaint hot
G-d shined forth has

[3] Eloheinu shall come, and shall not keep silent; an eish shall devour before Him, and it shall be tempestuous me'od round about Him.

ג אלוקינו קומט , און ער שוויגט נישט,
nisht shvaigt er un kumt Elokeinu
not is silent he and comes our G-d

אים פֿאַרוויס פֿאַרצערט אַ פֿייַער,
faier a fartsert farois im
fire a consumes ahead of him

און אַרום אים טוט שטורעמען
shturemen tut im arum un
tempetuous storms does him round and

געוואַלטיק.
gevaltik
immense

[4] He shall summon Shomayim from above, and ha'aretz, that He may judge His people.

ד ער רופֿט צו די הימלען פֿון אויבן ,
oiben fun himlen di tsu ruft er
above from heavens the to summon he

און צו דער ערד , כדי צו משפטן
mishpetn tsu kedei erd der tsu un
judge to so that earth the to and

זיַין פֿאָלק :
folk zain
people his

[5] Gather My chasidim together unto Me;

ה זאַמלט מיר איַין מיַינע פֿרומע ,
frume maine ain mir zamlt
pious faithful my in me gather

those that have cut a Brit *(covenant)* with Me by zevach *(blood sacrifice)*.

די וואָס שליסן מײַן ברית
bris main shlisn vos di
covenant my establish who the ones

איבער שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer iber
slaughter sacrifice over

6 And Shomayim shall declare His tzedek;

ו און די הימלען זאָגן אָן זײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit zain on zogn himlen di un
righteousness his on say heavens the and

for Elohim Shofet hu.

וואָרעם אלקים , ער איז אַ ריכטער.
richter a iz er Elokim vorem
judge a is he G-d because

Selah סֶלָה

7 Hear, O My people, and I will speak;

ז הער מײַן פֿאָלק , און איך וועל רעדן ,
redn vel ich un folk main her
speak will I and people my pay heed

O Yisroel, and I will testify against thee;

יִשְׂרָאֵל , און איך וועל דיך וואָרענען:
vorenen dich vel ich un Yisroel
warn you(SG) will I and O Yisroel

I am Elohim, even Eloheicha.

אלקים דײַן ג-ט בין איך.
ich bin G-t dain Elokim
I am G-d your G-d

8 I will not reprove thee for thy zevakhim.

ח נישט אום דײַנע שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer daine um nisht
slaughter sacrifices your because of not

וועל איך דיך שטראָפֿן;
shtrofn dich ich vel
punish you(SG) I will

And thy olot are before Me tamid.

דײַנע בראַנדאָפּפֿער זײַנען דאָך
doch zainen brandopfer daine
indeed are olot your

תּמיד פֿאַר מיר.
mir far tamid
me before continually

9 I will accept no par *(bull)* from thy bais,

ט איך וויל נישט נעמען פֿון דײַן הויז
hoiz dain fun nemen nisht vil ich
house your of take not will I

קיין אָקס,
oks kein
ox any

nor he-goats out of thy folds.

פֿון דײַנע שטאַלן קיין בעק .
bek kein shtaln daine fun
male goat any stalls your from

10 For every beast of the ya'ar *(forest)* is Mine,

י וואָרעם מײַן איז יעטוועדער חיה
chaye yetveder iz main vorem
beast every is mine because

פֿון וואַלד,
vald fun
forest of the

and the behemot upon a thousand hills.

די בהמות אויף טויזנט בערג.
di beheimes oif toiznt berg
the cattle on thousand hills

11 I know kol oph *(every bird)* of the harim;

יא איך קען יעטוועדער פֿויגל פֿון די
ich ken yetveder foigel fun di
I know every bird of the

, בערג
berg
mountains

and the animals of the wild are Mine.

און די ווידמענונג פֿון פֿעלד איז בײַ מיר.
un di vidmenung fun feld iz bai mir
and the living things of field is by me

12 If I were hungry, I would not tell thee;

יב אַז איך זאָל הונגעריק זײַן , וואָלט איך
az ich zol zain hungerik vel ich
if I would be hungry will I

דיר נישט זאָגן ,
dir nisht zogn
you(SG) not tell

for the tevel is Mine, and the fulness thereof.

וואָרעם מײַן איז די וועלט און איר פֿולקייט.
vorem main iz di velt un ir fulkeit
because mine is the world and its fullness

13 Will I eat the basar of bulls,

יג צי עס איך דאָס פֿלייש פֿון אָקסן?
tsi es ich dos fleish fun oksen
yes? no? eat I the flesh of oxen

or drink the dahm of goats?

אָדער דאָס בלוט פֿון בעק טו
oder dos blut fun bek tu
or the blood of male goats do

איך טרינקען?
trinken ich
drink I

14 Sacrifice unto Elohim todah;

יד שלאַכט צו אלקים אַ דאַנקאָפּפֿער ,
shlacht tsu Elokim a dankopfer
offer to G-d a thank offering

and pay thy nedarim *(vows, pledges)* unto Elyon;

און באַצאָל עליון אויבערשטער
un batsol Elyon Oibershter
and pay Most High Oybershter

דיינע נדרים .
daine nedrim
your vows

15 And call upon Me in the Yom Tzarah;

טו און רוף מיך אין טאָג פֿון נויט ,
un ruf mich in tog fun noit
and call upon me in day of distress

I will deliver thee, and thou shalt glorify Me.

וועל איך דיך דערלייזן, און דו
vel ich dich derleizn un du
will I you(SG) redeem and you

וועסט מיך ערלעכן.
vest mich erlechn
will me honor

16 But unto the rasha, Elohim saith,

טז און צום רשע האָט אלקים געזאָגט:
un tsum roshe hot Elokim gezogt
and to the wicked has G-d said

What right hast thou to declare My chukkot,

ווי קומסטו צו דערציילן מײַנע געזעצן ,
vi kumstu tsu dertseiln maine gezetsn
how you come to tell my statutes

or that thou shouldest take My Brit in thy mouth? ?

און נעמען מײַן ברית אויף דײַן מויל
un nemen main bris oif dain moil
and take my covenant upon your mouth

17 Seeing thou hatest musar *(correction)*,

יזאַז דו האָסט פֿײַנט מוסר ,
az du host faint musar
if you have hatred instruction

and casteth My devarim behind thee.

און האָסט געוואָרפֿן מײַנע ווערטער
un host gevorfn maine verter
and have cast my words

הינטער דיר .
hinter dir
behind you(SG)

18 When thou sawest a ganav *(thief)*,

יחאַז דו האָסט געזען אַ גנבֿ ,
az du host gezen a ganev
when you have seen a thief

then thou consentedst with him,

האָסטו זיך געפֿרײַנטלט מיט אים,
hostu zich gefraintlt mit im
have you rejoiced self with him

and hast taken thy chelek *(lot)* with mena'afim *(adulterers)*.

און מיט נואַפֿים איז געווען דײַן טייל.
un mit nofim iz geven dain teil
and with adulterers is was your part

19 Thou lettest loose thy mouth to ra'ah,

יטדײַן מויל האָסטו לויז געלאָזט
dain moil hostu loiz gelozt
your mouth have you release allowed

צום בייזן ,
tsum beizn
to the evil

and thy leshon frameth mirmah *(deceit)*.

און דײַן צונג פֿלעכט באַטרוג.
un dain tsung flecht batrug
and your tongue weaves deceit

20 Thou sittest and speakest against thy brother;

כזיצסטו, באַרעדסטו דײַן ברודער,
zitsstu baredstu dain bruder
you sit you speak against your brother

thou slanderest thine own ben immecha.

דעם זון פֿון דײַן מוטער באַנַוולסטו .
dem zun fun dain muter banavlstu
the son of your mother you slander

21 These things hast thou done, and I kept silent;

כאדאָס האָסטו געטאָן, און איך האָב
dos hostu geton un ich hob
this have you done and I have

געזאָלט שווײַגן ?
gezolt shvaign
had keep silent

thou thoughtest that I was altogether like thee;

האָסטו געדאַכט , זײַן ווי דו וועל איך זײַן ;
hostu gedacht zain vi du vel ich zain
have you supposed be like you will I be

but I will reprove thee, and set the charge before thine eyes.

וועל איך דיך שטראָפֶן, און דיר
dir un shtrofn dich ich vel
you(SG) and punish you(SG) I will

לייגן פַֿאַר דיַינע אויגן.
oign daine far leign
eyes your before put

22 Now consider this, ye that forget Elo'ah *(G-d)*,

כב מערקט דאָס אַקאָרשט, איר וואָס
vos ir akorsht dos merkt
who you now this take note

פַֿאַרגעסט אָן אֱלוֹהַּ,
Eloah on fargest
Eloha on forget

lest I tear you to pieces, and there be none to rescue.

כדי איך זאָל נישט פַֿאַרצוקן, און קיינער
keiner un fartsukn nisht zol ich kedei
anyone and tear apart not should I lest

וועט נישט מציל זיַין.
zain matsl nisht vet
be deliver not will

23 Whoso offereth todah glorifieth Me;

כג דער וואָס שלאַכט אַ דאַנקאָפּפֿער,
dankopfer a shlacht vos der
thank offering a sacrifices who the one

ערלעכט מיך,
mich erlecht
me honors

and to him that ordereth his derech aright

אָבער דעם וואָס באַטראַכט דעם וועג,
veg dem batracht vos dem ober
way the considers who the one however

will I show the Salvation of Elohim.

אים וועל איך ווייַזן די ישועה פֿון אלקים.
Elokim fun yeshue di vaizn ich vel im
G-d of salvation the show I will him

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִד,
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

ב וועַן נָתָן דער נבֿיא איז געקומען צו אים,
im tsu gekumen iz novi der Natan ven
him to come is prophet the Natan when

1 (For the one directing. Mizmor Dovid. 2 When Natan HaNavi confronted him after he went into Bat-Sheva)

נאָך דעם ווי ער איז געקומען צו בַּת-שֶׁבַע.
Bat-Shevaen tsu gekumen iz er vi dem noch
Bat-Sheva to come is he that the after

נא

51 Have mercy upon me, O Elohim, according to Thy chesed;

לייַטזעליק מיך, אלקים,
Elokim mich laitzelik
G-d me be gracious to

לויט דיַין חֶסֶד,
chesed dain loit
kindness your according to

according unto the multitude of Thy rachamim blot out my peysha'im *(transgressions, rebellions)*.

לויט דַיין גרויס דערבאַרעמונג מעק
loit dain grois derbaremung mek
your according to great compassion erase

. פַאַרברעכן מײַנע אָפּ
farbrechn maine op
transgressions my out

4 2 Wash me thoroughly from mine avon *(iniquity)*,

ד ב וואַש מיך אָפּ אין גאַנצן
gantsn in op mich vash
entirely in thoroughly me wash

, זינד מײַן פֿון
zind main fun
iniquity my from

and cleanse me from my chattat *(sin)*.

. און פֿון מײַן חטא טו מיך רייניקן
reiniken mich tu chet main fun un
cleanse me do sin my from and

5 3 For I acknowledge my peysha'im *(transgressions, rebellions)*;

ג וואָרעם איך וויס מײַנע פַאַרברעכן ,
farbrechn maine veis ich vorem
transgressions my know I because

and my chattat *(sin)* is ever before me.

. און מײַן חטא איז מיר תּמיד אַנטקעגן
antkegen tamid mir iz chet main un
against always me is sin my and

6 4 Against Thee, Thee only, have I sinned,

ד צו דיר אַליין האָב איך געזינדיקט,
gezindikt ich hob alein dir tsu
sinned I have alone you(SG) to

and done the rah in Thy sight;

און וואָס איז שלעכט אין דײַנע אויגן
oign daine in shlecht iz vos un
eyes your in evil is what and

האָב איך געטאָן;
geton ich hob
done I have

that Thou mightest be found just when Thou speakest,

דערום ביסטו רעכטפֿאַרטיק אין
in rechtfartik bistu derum
in upright you are therefore

, דײַן רעדן
redn dain
speech your

and be blameless when Thou judgest.

. ביסטו גערעכט אין דײַן משפּטן
mishpetn dain in gerecht bistu
judgment your in right you are

7 5 Surely, I was brought forth in avon;

ה ז , אין זינד בין איך געבאָרן געוואָרן,
gevorn geborn ich bin zind in ze
was born I am iniquity in behold

and in chet did immi conceive me.

און אין חטא האָט מיך מײַנע מוטער
muter maine mich hot chet in un
mother my me has sin in and

.פַאַרשוואַנגערן
farshvengern
conceived

8 6 Surely Thou desirest emes in the inward parts;

ו ח , נירן די אין דאָך באַגערסטו אמת
nirn di in doch bagerstu emes
kidneys the in indeed you desire truth

and in the inmost place Thou shalt make me to know chochmah.

טאָ לערן מיך חכמה ווו עס
es vu chochme mich lern to
it where wisdom me teach then

איז פֿאַרהוילן.
farhoiln iz
hidden is

[9 7] Purge me with ezov *(hyssop)*,

ט ז זאָלסט מיך רייניקן מיט אֵזוֹבּ-גראָז,
ezov-groz mit reiniken mich zolst
hyssop with cleanse me you(SG) shall

and I shall be tahor;

אַז איך זאָל ריין ווערן ,
vern rein zol ich az
become tahor shall I so that

wash me,

זאָלסט מיך וואַשן,
vashn mich zolst
wash me you(SG) shall

and I shall be whiter than sheleg *(snow)*.

ביז ווייסער פֿון שניי זאָל איך ווערן .
vern ich zol shnei fun vaiser biz
become I shall snow than whiter until

[10 8] Make me to hear sasson and simchah;

ח י זאָלסט מיך מאַכן הערן פֿרייד
freid hern machn mich zolst
joy hear make me you(SG) shall

און לוסטיקייט;
lustikeit un
gladness and

that the atzmot which Thou hast broken may rejoice.

זאָלן דערפֿרייט ווערן די ביינער וואָס
vos beiner di vern derfreit zoln
that bones the become gladden shall

דו האָסט צעדריקט.
tsedrikt host du
crushed have you

[11 9] Hide Thy face from my chatta'im,

ט יא פֿאַרבאָרג דיין פּנים פֿון מיינע חטאָים ,
chatoim maine fun ponem dain farborg
sins my from face your hide

and blot out all mine avonot.

און אַלע מיינע זינד פֿאַרמעק.
farmek zind maine ale un
blot out iniquities my all and

[12 10] Bara in me a lev tahor, O Elohim;

יב י אַ ריין האַרץ באַשאַף אין מיר, אָ אלקים ,
Elokim o mir in bashaf harts rein a
G-d o me in create heart tahor a

and renew a ruach nekhon *(steadfast spirit)* within me.

און אַ פֿעסט גייסט באַנייַ אין מיר.
mir in banai gaist fest a un
me in renew spirit steadfast a and

[13 11] Cast me not away from Thy presence;

יג יא זאָלסט מיך נישט אַוועקווארפֿן
avekvarfn nisht mich zolst
cast away not me may you(SG)

, דיר פֿון
dir fun
you(SG) from

and take not Thy Ruach Hakodesh from me.

אוּן דַיִין רוּחַ הקדש זאָלסטו נישט
nisht zolstu hkdsh ruach dain un
not may you(SG) Holy Spirit your and

מִיר פֿוּן אַוועקנעמען.
mir fun aveknemen
me from take away

14 12 Restore unto me the sasson of Thy salvation;

יד יב קער מיר אום די פֿרייד פֿוּן דַיִין הילף ,
hilf dain fun freid di um mir ker
salvation your of joy the back me turn

and uphold me with a ruach nedivah *(a willing spirit)*.

אוּן אַ פֿרַיִי גַייסט זאָלסטו מיר שענקען .
shenken mir zolstu gaist frai a un
grant me may you(SG) spirit willing a and

15 13 Then will I teach poshe'im *(transgressors)* Thy drakhim;

טו יג איך וועל לערנען פֿאַרברעכער דַיִנע וועגן ,
vegen daine farbrecher lernen vel ich
ways your rebellious teach will I

and chatta'im *(sinners)* shall be converted unto Thee.

אוּן זינדיקע וועלן זיך אומקערן צו דיר .
dir tsu umkeren zich veln zindike un
you(SG) to return selves will sinners and

16 14 Save me from damim *(bloodguiltiness)*,

טז יד זַיי מיך מציל פֿוּן בלוטיקייט ,
blutikeit fun matsl mich zai
bloodiness from rescued me be

O Elohim, Thou Elohei Teshuati;

אלקים , דו אלקים פֿוּן מַיִן הילף ;
hilf main fun Elokim du Elokim
salvation my of G-d you O G-d

and my leshon shall sing aloud of Thy tzedakah.

זאָל מַיִן צונג זינגען דַיִין גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain zingen tsung main zol
righteousness your sing tongue my shall

17 15 Adonoi, open Thou my lips;

יז טו אָ אֲדֹנָי , מַיִנע ליפּן זאָלסטו עפֿענען,
efenen zolstu lipn maine Adonoi o
open may you(SG) lips my Adonoi o

and my mouth shall show forth Thy tehillah *(praise)*.

אוּן זאָל מַיִן מויל דערציילן דַיִין לויב .
loib dain dertseiln moil main zol un
praise your declare mouth my may and

18 16 For Thou desirest not zevach *(sacrifice)*;

יח טז וואָרעם באַגערסט נישט אַ
a nisht bagerst vorem
a not you desire because

שלאַכטאָפּפֿער אַז איך זאָל געבן,
gebn zol ich az shlachtopfer
give shall I that slaughter sacrifice

else would I give it; Thou delightest not in olah *(burnt offering)*.

אַ ברַאנדאָפּפֿער ווילסטו נישט.
nisht vilstu brandopfer a
not do you want olah an

19 17 The zivkhei Elohim are a ruach nishbarah *(broken spirit)*;

יט יז די שלאַכטאָפּפֿער פֿוּן אלקים
Elokim fun shlachtopfer di
G-d of slaughter sacrifice the

זַיינען אַ צעברָאכן גַייסט,
gaist tsebrochn a zainen
spirit broken a are

a broken and contrite lev, O Elohim,
Thou wilt not despise.

אַ צעברָאכן און דערשלאָגן האַרץ, אלקים,
Elokim harts dershlogn un tsebrochn a
G-d heart contrite and broken a

פֿאַראַכטסטו נישט.
nisht farachtstu
not you despise

20 18 Do good in Thy good pleasure unto Tziyon;

כ יח באַגיטיק אין דיַין באַווילקונג ציִון,
Tsiyon bavilikung dain in bagitik
Tziyon favor your in do good

build Thou the chomot Yerushalayim.

בויען זאָלסטו די מויערן פֿון
fun moiern di zolstu boien
of walls the may you(SG) build

ירושָלַיִם.
Yerushalayim
Yerushalayim

21 19 Then shalt Thou be pleased with zivkhei tzedek *(true sacrifices, sacrifices of righteousness)*,

כא יט דענצמאָל וועסטו באַגערן
bageren vestu dentsmol
desire will you(sg) then

שלאַכטאָפּפֿער פֿון גערעכטיקייט,
gerechtikeit fun shlachtopfer
righteousness of slaughter sacrifice

with olah *(burnt offering)* and whole burnt offering;

ברַאנדאָפּפֿער און גאַנצאָפּפֿער;
gantsopfer un brandopfer
whole offering and olah

then shall they offer parim *(bulls)* upon Thine Mizbe'ach.

דענצמאָל וועט מען אויפֿברענגען אָקסן
oksen oifbrengen men vet dentsmol
bulls offer up they will then

אויף דיַין מזבח.
mizbeyech dain oif
altar your on

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער; אַ באַטראַכטונג פֿון
fun batrachtung a gezangmaister dem far
from meditation a choirmaster the for

דָּוִדן, ב ווען דואֵג דער אֲדוֹמי איז געקומען,
gekumen iz Adomi der Doeg ven Dovidn
come is Edomi the Do'eg when Dovid

און האָט דערציילט שָׁאוּלן, און אים אָנגעזאָגט:
ongezogt im un Shauln dertseilt hot un
reported to him and Sha'ul told has and

דָּוִד איז געקומען אין אֲחִימֶלֶכס הויז.
hoiz Achimelechs in gekumen iz Dovid
house Achimelech's in come is Dovid

1 (For the one directing. A maskil of Dovid. 2 When Do'eg HaAdomi the Edomite went to Sha'ul and said to him, Dovid has gone to Bais Achimelech)

52 Why boastest thou thyself in ra'ah, O gibbor?

נב וואָס פּראָלסטו זיך מיט בייז,
beiz mit zich prolstu vos
evil with self do you boast what

דו מאַכטיקער?
machtiker du
mighty one you

The chesed El is kol hayom.

דער חֶסֶד פֿון אֵל איז אַלע טאָג.
der chesed fun El iz ale tog
the kindness of G-d is whole day

[4 2] The leshon *(tongue)* deviseth treachery;

ד ב אומגליקן טראַכט דיין צונג ,
umglikn tracht dain tsung
thinks bad things your tongue

like a sharp ta'ar *(razor)*, working remiyyah *(deceit)*.

ווי אַ שאַרפֿער גאָלמעסער וואָס אַרבעט
vi a sharfer golmeser vos arbet
like a sharper razor that works

פֿאַלש .
falsh
falsehood

[5 3] Thou lovest rah more than tov;

ה ג האָסט ליב בייז מער ווי גוטס,
host lib beiz mer vi guts
you have love evil more than good

and sheker rather than to speak tzedek.

ליגן איידער רעדן גערעכטיקייט .
lign eider redn gerechtikeit
lying before speaking righteousness

Selah סֶלָה

[6 4] Thou lovest all devouring words,

ו ד האָסט ליב אַלע גערייד פֿון צעשטערונג,
host lib ale gereid fun tseshterung
you have love all speech of destruction

O thou leshon mirmah *(deceitful tongue)*.

דו צונג פֿון באַטרוג.
du tsung fun batrug
you tongue of deceit

[7 5] El shall likewise demolish thee for netzach *(eternity)*,

ז ה וועט אויך אֵל דיך צעברעכן
vet oich El dich tsebrechn
will also G-d you(SG) break

אויף אייביק,
oif eibik
for ever

He shall break thee, and pluck thee out of thy ohel,

דיך אַרויסשאַרן און אַרויסרייַסן
dich aroissharn un aroisraisn
you(SG) uproot and pull out

פֿון געצעלט,
fun getselt
from tent

and uproot thee out of the Eretz Chayyim.

און דיך אויסוואָרצלען פֿון לאַנד
un dich oisvortselen fun land
and you(SG) root out from land

פֿון די לעבעדיקע.
fun di lebedike
from the living

Selah סֶלָה

[8][6] The tzaddikim also shall see, and fear,

ח[ו] און די צדיקים וועלן זען און
un zen veln tsadikim di un
and see will righteous the and

וועלן פַֿארכטן ,
forchtn veln
be in dread will

and shall laugh at him:

און זיי וועלן לאַכן איבער אים:
im iber lachn veln zei un
him over laugh will they and

[9][7] Hinei, this is the gever *(man)* that made not Elohim his ma'oz;

ט[ז] אָן איז דער מאַן וואָס נישט גענעמאַכט
gemacht nisht hot vos man der iz on
made not has that man the is here

אלקים פַֿאַר זיין פֿעסטונג,
festung zain far Elokim
fortress his for G-d

but trusted in the abundance of his osher *(riches)*,

און האָט זיך פַֿארזיכערט אויף זיין
zain oif farzichert zich hot un
his in trusted self has and

גרויס עשירות;
eshires grois
riches great

and strengthened himself in his treachery.

וואָס איז פַֿארשיט געווען אין זיין געריקייט .
gerikeit zain in geven farshait iz vos
evil desire his in was arrogant is who

[10][8] But I am like a green zayit *(olive tree)*

י[ח] אָבער איך בין ווי אַ צוויגהאַפֿטיקער
tsvaighaftiker a vi bin ich ober
branchy a like am I but

איילבערטבוים
eilbertboim
olive tree

in the Beis Elohim;

אין דעם הויז פֿון אלקים ,
Elokim fun hoiz dem in
G-d of house the in

I trust in the chesed Elohim olam va'ed.

איך פַֿארזיכער מיך אויף ג-טס חֶסֶד
chesed G-ts oif mich farzicher ich
kindness G-d's upon myself trust I

אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik
always and forever

[11][9] I will give Thee thanks l'olam, because Thou hast done it;

יא[ט] איך וועל אייביק דיר דאַנקען, וואָס
vos danken dir eibik vel ich
that thank you(SG) forever will I

דו האָסט זיך איינגעשטעלט,
aingeshtelt zich host du
taken action self have you

and I will wait on Shimecha;

און איך וועל האָפֿן צו דיין נאָמען
nomen dain tsu hofn vel ich un
name your to wait will I and

וויַיל ער איז גוט ,
gut iz er vail
good is it because

for it is tov before Thy chasidim.

אַנטקעגן פַּאַר דיינע פרומע .
frume daine far antkegen
pious faithful your before facing

א פַּאַר דעם געזאַנגמייסטער; אויף מַחלַת ; אַ
a Machalat oif gezangmaister dem far
a mach'alat on choirmaster the for

[1] *(For the one directing. According to mach'alat. Maskil of Dovid)*

באַטראַכטונג פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun batrachtung
Dovid of meditation

53 The naval *(fool)* hath said in his lev,
Ein Elohim *(There is no G-d)*.

נג דער נאַר זאָגט אין זיין האַרצן:
hartsn zain in zogt nor der
heart his in declares fool the

נישטאָ קיין אלקים !
Elokim kein nishto
G-d any there is not

Corrupt are they, and they do abominable iniquity;

פַֿאַרדאָרבן זיינען זיי , און מיאוסע
miuse un zei zainen fardorben
abominable and they are corrupt

אומרעכט טוען זיי ;
zei tuen umrecht
they do injustice

there is none that doeth tov.

קיינער טוט נישט קיין גוטס.
guts kein nisht tut keiner
good any not does anyone

[3 2] Elohim looked down from Shomayim upon Bnei Adam,

ג ב אלקים האָט פֿון הימל געלוגט אויף
oif gelugt himel fun hot Elokim
on looked heaven from has G-d

די מענטשנקינדער ,
mentshnkinder di
children of men the

to see if there were any of seichel, that did seek Elohim.

צו זען אויב פַֿאַראַן אַ
a faran oib zen tsu
a there is if see to

פַֿאַרשטאַנדיקער וואָס
farshtandiker vos
person with understanding who

זוכט אלקים .
Elokim zucht
G-d seeks

[4 3] Every one of them has fallen away; they are altogether perverse;

ד ג איטלעכער איז אָפּגעפֿאַלן , זיינען
itlecher iz opgefaln , zainen
each one is fallen away , are

אַלע זיי פַֿאַרדאָרבן,
ale zei fardorben
all they corrupt

there is none that doeth tov, no, not echad *(one)*.

קיינער טוט נישט קיין גוטס, נישט
nisht guts kein nisht tut keiner
not good any not does anyone

צו מאָל איינער.
einer mol tsu
one time even

5 4 Have the workers of iniquity no da'as?

ה ד פַֿאַר וואָר, האָט דען קיינער נישט
nisht keiner den hot vor far
not anyone then has truly for

פַֿאַרשטאַנען פון די וואָס
vos di fun farshtanen
who the ones of understood

טאָן אומרעכט,
umrecht ton
injustice do

Who eat up My people as they eat lechem; they have not called upon Elohim.

וועלכע עסן מיין פֿאָלק אַזוי ווי זיי עסן
esen zei vi azoi folk main esen velche
eat they as just people my eat who

ברויט, און רופֿן נישט צו אלקים?
Elokim tsu nisht rufn un broit
G-d to not call and bread

6 5 There were they in great pachad *(fear)*, pachad such as never was;

ו ה אָן אַנגסטן זיי אין אַנגסט, וווּ
vu angst in zei angstn on
where fear in they fear without

קיין אַנגסט איז נישט געווען,
geven nisht iz angst kein
was not is fear any

for Elohim hath scattered the atzmot of him that encampeth against thee;

וואָרעם אלקים האָט צעשאָטן די ביינער
beiner di tseshotn hot Elokim vorem
bones the scattered has G-d because

פון דיין באַלעגערער;
balegerer dain fun
besieger your of

thou hast put them to shame, because Elohim hath rejected them.

האָסט זיי געמאַכט צו שאַנד, וויַיל
vail shand tsu gemacht zei host
because shame to made they have

אלקים האָט זיי פֿאַראַכט.
faracht zei hot Elokim
despised them has G-d

7 6 Oh that the Yeshu'at Yisroel would come out of Tziyon!

ז ווען קומט פון ציון די ישועה
yeshue di Tsiyon fun kumt ven
salvation the Tziyon from comes when

פון ישׂראל?
Yisroel fun
Yisroel of

When Elohim bringeth back the captivity of Amo *(His people)*,

ווען אלקים קערט אום די געפֿאַנגנשאַפֿט
gefangenshaft di um kert Elokim ven
captivity the back turns G-d when

פון זיין פֿאָלק,
folk zain fun
people his of

Ya'akov shall rejoice, and Yisroel shall be glad.

וועט לוסטיק זיין יעקבּ , וועט זיך
zich vet Yaakov zain lustik vet
self will Yaakov be joyful will
פֿרייען יִשְׂרָאֵל.
Yisroel freyen
Yisroel rejoice

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט
mit gezangmaister dem far
with choirmaster the for
סטרונעשפּיל ; אַ באַטראַכטונג פֿון דָּוִדן ,
Dovidn fun batrachtung a struneshpil
Dovid of meditation a stringed instruments
ב וועז די זיפֿער זײַנען געקומען ,
gekumen zainen Zifer di ven
having come are Ziphim the when
און האָבן געזאָגט צו שָׁאוּל : פַֿאַר
far Shauln tsu gezogt hobn un
for Sha'ul to said have and
וואָר , דָּוִד באַהאַלט זיך בײַ אונדז.
undz bai zich bahalt Dovid vor
us with self hides Dovid indeed

[1] *(For the director. With stringed instruments. A maskil. For Dovid,* [2] *when the Ziphim came and said to Sha'ul, Dovid is in hiding among us)*

54 נד

Hoshieini *(save me)*, O Elohim,
by Shimecha,

אלקים , מיט דײַן נאָמען טו מיך העלפֿן,
helfn mich tu nomen dain mit Elokim
save me do name your with G-d

and vindicate me by Thy gevurah *(might, power)*.

און מיט דײַן גבֿורה זאָלסטו זיך
zich zolstu gevure dain mit un
self you shall power your with and
אָנגענעמען פַֿאַר מיר.
mir far onnemen
me for undertake

[4] [2] Hear my tefillah, O Elohim;

ד ב אלקים , הער צו מײַן תּפֿילה,
tfile main tsu her Elokim
prayer my to pay heed G-d

give ear to the words of my mouth.

פַֿאַרנעם די ווערטער פֿון מײַן מויל .
moil main fun verter di farnem
mouth my of words the heed

[5] [3] For zarim *(strangers)* are risen up against me,

ה ג וואָרעם פֿרעמדע זײַנען אָנגעשטאַנען
ongeshtanen zainen fremde vorem
stood up against are foreigners because
אויף מיר,
mir oif
me on

and oppressors seek after my nefesh;

און געוואַלטטוער זוכן מײַן לעבן;
lebn main zuchn gevalttuer un
life my seek oppressors and

they have not set Elohim before them.

זיי האַלטן נישט אלקים אַנטקעגן זיך .
zich antkegen Elokim nisht haltn zei
selves facing G-d not hold they

Selah סֶלָה

ד זע , אלקים איז מיר אַ העלפֿער,
helfer a mir iz Elokim ze
helper a to me is G-d behold

Adonoi is with them that uphold my nefesh. אֲדֹנָי איז דער אונטערלענער פֿון מײַן נפֶשׁ .
nefesh main fun unterlener der iz Adonoi
soul my of supporter the is Adonoi

[4][6] Hinei, Elohim is mine Ozer *(helper)*;

ה זאָל ער אומקערן דאָס בייז אויף
oif beiz dos umkeren er zol
upon evil the return he may

מײַנע לויערער;
loierer maine
lurkers my

in Thy emes cut them off. אין דײַן טרײַשאַפֿט פֿאַרשנײַד זיי .
zei farshnaid traishaft dain in
them cut off faithfulness your in

[5][6] He shall recompense the rah *(evil)* unto mine enemies;

ו מיט ווילקייט וועל איך שלאַכטן
shlachtn ich vel vilkeit mit
sacrifice I will willingness with

צו דיר ,
dir tsu
you(SG) to

I will praise Shimecha, Hashem; for it is tov *(good)*. וועל לויבן דײַן נאָמען , ה , וואָרעם
vorem Hashem nomen dain loibn vel
for Hashem name your praise will

ער איז גוט .
gut iz er
good is he

[6][7] For He hath delivered me out of all my tzoros; ז וואָרעם פֿון יעטוועדער צרה האָט
hot tsore yetveder fun vorem
has trouble every from for

ער מיך מציל געווען,
geven matsl mich er
been rescued me he

and mine eye hath looked in triumph upon mine oyevim *(enemies.)* און מײַן אויג האָט זיך אָנגעזען אויף
oif ongezen zich hot oig main un
upon looked self has eye my and

מײַנע פֿײַנט .
faint maine
enemies my

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט
mit gezangmaister dem far
with choirmaster the for

סטרונעשפּיל ; אַ באַטראַכטונג פֿון דָּוִד .
struneshpil a batrachtung fun Dovidn
stringed instruments a meditation of Dovid

[1] *(For the one directing. With Neginos. Maskil of Dovid)*

נה 55

פַֿאַרנעם, אלקים, מײַן תּפֿילה,
farnem Elokim main tfile
accept G-d my prayer

Give ear to my tefillah, O Elohim;

און זאָלסט זיך נישט פַֿאַרהויליען
un zolst zich nisht farhoiln
and you(SG) may self not hide

and veil not Thyself from my techinnah *(supplication)*.

פֿון מײַן געבעט.
fun main gebet
from my prayer

ב [2] האָרך צו מיר, און ענטפֿער מיר;
horch tsu mir un entfer mir
listen to me and answer me

[3] Attend unto me, and hear me;

איך לויף אום אין מײַן קלאָג ,
ich loif um in main klog
I run about in my complaint

און איך ברום ,
un ich brum
and I groan

I wander restlessly in my si'ach *(anxiety)*, and aloud I groan;

ג פֿון דעם קול פֿון פֿײַנט ,
fun dem kol fun faint
from the voice of the enemy

[4] [3] Because of the voice of the oyev *(enemy)*,

פֿון וועגן דער דריקונג פֿון
fun vegen der drikung fun
from the concerning the oppression of

רשע דעם ;
roshe dem
wicked the

because of the oppression of the rasha *(evildoer)*;

וואָרעם זיי ברענגען אויף מיר אומגליק,
vorem zei brengen oif mir umglik
because they bring on me calamity

for they cast aven *(iniquity)* upon me,

און מיט צאָרן טוען זיי מיך פֿײַנטן.
un mit tsorn tuen zei faintn mich
and with anger do they hate me

and in af *(wrath, anger)* cherish their malice against me.

ד [5] [4] מײַן האַרץ צאַפּלט אין מיר,
main harts tsaplt in mir
my heart trembles within me

My lev writhes within me;

און טויטשרעקן זײַנען אָנגעפֿאַלן
un toitshrekn zainen ongefaln
and terrors of death are fallen

and the terrors of mavet are fallen upon me.

אויף מיר.
oif mir
upon me

[6][5] Yirah va'ra'ad *(fear and trembling)* are come upon me,

ה אַ מורא און אַ ציטערניש קומט אויף מיר,
mir oif kumt tsiterenish a un moire a
me upon comes trembling a and fear a

and pallatzut *(horror, shuddering)* overwhelmed me.

און אַ שוידער האָט מיך באַדעקט.
badekt mich hot shoider a un
covered me has shudder a and

[7][6] And I said, Oh that I had wings like a yonah!

ו און איך זאָג: ווער גיט מיר פֿליגלען
fliglen mir git ver zog ich un
wings me gives who say I and

ווי אַ טויב,
toib a vi
dove a like

For then would I fly away and be at rest.

איך וואָלט אַוועקגעפֿלויגן און געוואָרט.
gerut un avekgefloign volt ich
rest and fly away would I

[8][7] Hinei, then would I flee far off

ז אָט וואָלט איך אַוועקגעוואָגלט
avekgevoglt ich volt ot
have wandered away I would behold

וויַיט ,
vait
far away

and lodge in the midbar.

איך וואָלט געווויילט אין דער מדבר .
midber der in gevailt volt ich
wilderness the in sojourn would I

Selah סֶלָה

[9][8] I would hasten to my place of shelter

ח איך וואָלט מיר געאיילט צו אַן אַנטרינונג
antrinung an tsu geailt mir volt ich
refuge a to hurried me would I

from the ruach so'ah *(wind of the tempest)* and storm.

פֿון רייסיקן ווינט, פֿונעם שטורעם.
shturem funem vint raisikn fun
storm from the wind rushing from

[10][9] Destroy, Adonoi, and confuse their leshon;

ט צעמיש , אֲדֹנָי , צעטייל זייער שפּראַך ,
shprach zeyer tseteil Adonoi tsemish
language their divide Adonoi confuse

for I see chamas *(violence)* and riv *(strife)* in the Ir *(city)*.

וואָרעם איך האָב געזען רויב און
un roib gezen hob ich vorem
and violence seen have I because

קריג אין שטאָט.
shtot in krig
city in strife

[11][10] Yomam and lailah they go about her upon the chomot thereof;

י טאָג און נאַכט רינגלען זיי זיי אַרום
arum zi zei ringlen nacht un tog
round it they go around night and day

אויף אירע מויערן ,
moiern ire oif
walls its on

aven also and amal are in the midst of her.

און אומרעכט און אומגליק איז אין איר מיטן .
mitn ir in iz umglik un umrecht un
midst her in is trouble and injustice and

[12 11] Ruin is in the midst thereof;

יא פַֿאַרברעכן זיינען אין איר מיטן ,
mitn ir in zainen farbrechn
midst her in are crimes

oppression and mirmah *(guile, fraud, deceit)* depart not from her rechov.

און פֿון איר מאַרק טוט זיך נישט אָפּ
op nisht zich tut mark ir fun un
depart not self does square her from and

דריקונג און באַטרוג.
batrug un drikung
deceit and oppression

[13 12] For it was not an oyev *(enemy)* that reproached me;

יב ווארעם נישט אַ פֿיַינט טוט מיך
mich tut faint a nisht vorem
me does enemy an not for

– לעסטערן
lestern
scorn

then I could bear it;

דאָס וואָלט איך פֿאַרטראָגן;
fartrogen ich volt dos
endure I would that

neither was it he that had sinah *(hatred)* for me that did exalt himself against me;

נישט מײַן שׂונא האָט זיך געגרייסט
gegreist zich hot soine main nisht
magnified self has hater my not

– איבער מיר
mir iber
me over

then I could have hid myself from him;

פֿון אים וואָלט איך מיך פֿאַרבאָרגן;
farborgen mich ich volt im fun
hide myself I would him from

[14 13] But it was thou, an enosh *(a man)* equally,

יג נאָר דו , אַ מענטש מײַן גלײַכן ,
glaichn main mentsh a du nor
equal my man a you but

my aluf *(intimate, friend)*, and me'yuda'i *(deep acquaintance, familiar friend)*.

מײַן חבֿר און מײַן באַקענטער ,
bakenter main un chever main
acquaintance my and companion my

[15 14] Together we took sweet sod *(intimate conversation, fellowship, counsel)*,

יד וואָס ביַינאַנד פֿלעגן מיר זיס
zis mir flegn bainand vos
sweetly we would together who

, זיך סוֹדען
soden zich
share secrets ourselves

and walked unto the Beis Elohim with the throng.

. גיין אין דעם הויז פֿון אלקים מיט געזעמל
gezeml mit Elokim fun hoiz dem in gein
assembly with G-d of house the in go

[16 15] Let mavet seize upon them,

טו זאָל ער אָנרייצן דעם טויט אויף זיי ,
zei oif toit dem onreitsn er zol
them on death the incite it let

and let them go down chayyim into Sheol;

זאָלן זיי נידערן לעבעדיקערהייט אין שְׁאוֹל!
Sheol in lebedikerheit nidern zei zoln
Sheol in alive go down they shall

for ra'ot *(evils)* are in their dwellings,
and among them.

וואָרעם ביי איז אין זייער ווויונונג ,
voinung zeyer in iz beiz vorem
dwelling their in is evil because

צווישן זיי .
zei tsvishn
them among

[17] [16] As for me, I will call upon Elohim;

יז טז איך וועל רופֿן צו אלקים ,
Elokim tsu rufn vel ich
G-d to call will I

and Hashem shall save me.

און ה וועט מיך העלפֿן.
helfn mich vet Hashem un
save me will Hashem and

[18] [17] Erev, and boker, and at tzohorayim *(noon)*,

יח יז אָוונט און פֿרימאָרגן און מיטן טאָג
tog mitn un frimorgn un ovnt
day mid and morning and evening

will I pray, and cry aloud;

וועל איך קלאָגן און וועל ברומען ,
brumen vel un klogn ich vel
groan will and bewail I will

and He shall hear my kol *(voice)*.

און ער טוט הערן מיין קול .
kol main hern tut er un
voice my hear does he and

[19] [18] He hath redeemed my nefesh in shalom

יט יח ער טוט אויסלייזן בשלום מיין זעל ,
zel main besholem oisleizen tut er
soul my in peace redeem does he

from the battle that was against me;

מע זאָל נישט גענענען צו מיר,
mir tsu genenen nisht zol me
me to come near not shall that one

for there were rabbim against me.

הגם זיי זיינען פֿיל קעגן מיר.
mir kegen fil zainen zei hagam
me against many are they although

[20] [19] El *(G-d)* shall hear, and afflict them,

כ יט אֵל וועט הערן און וועט זיי
zei vet un hern vet El
them will and hear will G-d

אונטערטעניק מאַכן –
machn untertenik
make humbled

even He that abideth kedem *(of old, forever)*.

דער וואָס טראָנט פֿון אייביק אָן.
on eibik fun tront vos der
on eternity from sits enthroned who the one

Selah סֶלָה

Because they do not change,

וואָרעם נישטאָ קיין אָפּבייט בײַ זיי ,
zei bai opbait kein nishto vorem
them with change any there is not for

therefore they fear not Elohim.

און זיי האָבן נישט מורא פֿאַר אלקים .
Elokim far moire nisht hobn zei un
G-d before fear not have they and

[21] [20] He hath laid his hands on such

כא כ ער שטרעקט אויס זיַינע הענט
hent zaine ois shtrekt er
hand his out stretches he

as are at shalom with him;

אויף די וואָס זיַנען אין שלום
sholem in zainen vos di oif
peace in are who the ones against

מיט אים,
im mit
him with

he hath broken his Brit.

ער פַּאַרשוועכט זיַין ברית .
bris zain farshvecht er
covenant his profaned he

[22] [21] The words of his mouth were smoother than butter,

כב כא גלאַט זיַנען די שמאַנטיקע רייד
reid shmantike di zainen glat
words buttery the are smooth

פֿון זיַין מויל ,
moil zain fun
mouth his of

but war was in his lev;

און זיַין האַרץ איז מלחמה ;
milchome iz harts zain un
war is heart his and

his devarim were softer than shemen,

ווייכער פֿון בוימל זיַנען זיַנע ווערטער,
verter zaine zainen boimel fun veicher
words his are olive oil than softer

yet they were drawn swords.

אָבער זיי זיַנען שוועכט בלויז.
bloize shverdn zainen zei ober
drawn swords are they but

[23] [22] Cast thy burden upon Hashem,

כג כב וואַרף אויף ה דיַין לאַסט ,
last dain Hashem oif vorf
burden your Hashem on cast

and He shall sustain thee;

און ער וועט דיך פַּאַרזאָרגן;
farzorgen dich vet er un
sustain you(SG) will he and

He shall never suffer the tzaddik to be moved.

ער וועט קיין מאָל נישט לאָזן פַּאַלן דעם
dem faln lozn nisht mol kein vet er
the fall let not time any will he

צדיק .
tsadik
righteous one

[24] [23] But Thou, O Elohim, shalt bring them down into the pit of shachat;

כד כג אָבער דו אלקים וועסט זיי נידערן
nidern zei vest Elokim du ober
bring down them will G-d you but

אין קבֿר-גרוב ,
keyver-grub in
pit in

anshei damim umirmah *(bloody and deceitful men)*

די לייַט פֿון בלוט און באַטרוג
batrug un blut fun lait di
deceit and blood of people the

shall not live out half their yamim;

וועלן נישט אויסלעבן האַלב זייערע טעג ;
teg zeyere halb oislebn nisht veln
days their half live out not will

but I will trust in Thee.

און איך וועל מיך פַּאַרזיכערן אויף דיר .
dir oif farzichern mich vel ich un
you(SG) on trust myself will I and

א פַּאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף יוֹנהס אֵלֶם
elem Yonahs oif gezangmaister dem far
mute Yonah's upon choirmaster the for

רחוֹקים ; פֿון דָּוִדן , אַ מִכתָּם , ווען די
di ven miktam a Dovidn fun rechokim
the when poem a Dovid of faraway ones

פְּלִשתִּים האָבן אים געכאַפּט אין גַּת .
Gat in gechapt im hobn Pelishtim
Gat in captured him have Pelishtim

[1] *(For the director. Set to The Silent, Distant Yonah. Of Dovid. A mikhtam — when the Pelishtim seized him in Gat)*

56

נו

Channeni *(be merciful)* unto me, O Elohim:

לַייטזעליק מיך , אלקים ,
Elokim mich laitzelik
G-d to me be gracious

for enosh *(man)* tramples upon me;

ווָאָרעם אַיַנשלינגען וויל מיך אַ מענטש;
mentsh a mich vil ainshlingen vorem
man a me will swallow up because

kol hayom they press their attack against me.

אַ גאַנצן טאָג דריקט ער מיך שטרַייטנדיק.
shtraitndik mich er drikt tog gantsn a
fighting me he oppresses day entire an

[3][2] Mine adversaries kol hayom trample me;

ב אַיַנשלינגען ווילן מיך מײַנע לויערער
loierer maine mich viln ainshlingen
lurkers my me want swallow up

אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a
day entire an

for they be rabbim that fight against me, Marom *(Most High)*.

יאָ פֿיל , דו העכסטער, שטרַייטן אויף מיר.
mir oif shtraitn hechster du fil yo
me against strive most high you many yes

[4][3] What time I am afraid,

ג דעם טאָג וואָס איך האָב מורא
moire hob ich vos tog dem
fear have I that day the

I will trust in Thee.

פַּאַרזיכער איך מיך אויף דיר .
dir oif mich ich farzicher
you(SG) on myself I trust

[5][4] In Elohim I will praise His Word.

ד אויף אלקים וואָס זײַן וואָרט טו איך לויבן ,
loibn ich tu vort zain vos Elokim oif
praise I do word his whose G-d on

In Elohim I have put my trust;

אויף אלקים האָב איך מיך פַּאַרזיכערט,
farzichert mich ich hob Elokim oif
trusted myself I have G-d on

I will not fear

איך האָב נישט קיין מורא ;
moire kein nisht hob ich
fear any not have I

what basar can do unto me.

וואָס קען אַ בשר-ודם מיר טאָן?
ton mir besor-vedam a ken vos
do to me flesh and blood a can what

[6][5] Kol hayom they twist my words;

ה אַ גאַנצן טאָג קריוודען זיי מײַנע טענות,
tainus maine zei krivden tog gantsn a
claims my they twist day entire an

all their machsh'vot *(thoughts)* are against me for rah *(evil)*.

אַלע זייערע מחשבֿות זיינען צום
tsum zainen machshoves zeyere ale
for the are thoughts their all

בייזן אויף מיר.
mir oif beizn
me against evil

7 6 They gather themselves together, they hide themselves,

ז זיי קלייבן זיך אויף , זיי
zei oif zich klaibn zei
they against selves gather they

באַהאַלטן זיך ,
zich bahaltn
selves hide

they are shomer over my steps,

זיי היטן מיינע פֿוסטריט,
fustrit maine hitn zei
footsteps my keep a watch over they

when they wait for my nefesh.

אַזוי ווי זיי קוקן אויס אויף מיין זעל.
zel main oif ois kukn zei vi azoi
soul my onto out look they like as

8 7 Shall they escape by iniquity?

ח פֿאַר דעם אומרעכט שלייַדער זיי אַרויס,
arois zei shlaider umrecht dem far
out them throw injustice the for

In Thine anger cast down the amim *(peoples)*, O Elohim.

אין צאָרן די פֿעלקער וואַרף אַנידער, אלקים.
Elokim anider vorf felker di tsorn in
G-d down throw nations the anger in

9 8 Thou hast acted as a sofer, recording my wanderings;

ט האָסט פֿאַרצייכנט מיין וואַגלענישׁ ,
voglenish main fartseichnt host
wandering my recorded you have

put Thou my tears into Thy wineskin;

טו אַריין מיין טרער אין דיין לאָגל;
logl dain in trer main arain tu
skin your in tears my into do

are they not in Thy Sefer *(Book)*?

פֿאַר וואָר, זיי זיינען אין דיין בוך .
buch dain in zainen zei vor far
book your in are they truly for

10 9 On the day when I cry unto Thee,

י דעמצמאָל וועלן מיינע פֿיַינט זיך
zich faint maine veln dentsmol
selves enemies my will then

אומקערן אַהינטער
ahinter umkeren
backward turn back

then shall mine oyevim turn back;

אין דעם טאָג וואָס איך וועל רופֿן;
rufn vel ich vos tog dem in
call will I when day the in

of this I have da'as; for Elohim is for me.

דאָס ווייס איך אַז פֿאַר מיר.
mir far iz Elokim az ich veis dos
me for is G-d that I know this

11 10 In Elohim will I praise His Word;

יא אויף אלקים וואָס זיין וואָרט טו איך לויבן ,
loibn ich tu vort zain vos Elokim oif
praise I do word his whose G-d on

in Hashem will I praise His Word.

אויף ה וואָס זיין וואָרט טו איך לויבן ,
loibn ich tu vort zain vos Hashem oif
praise I do word his whose Hashem on

[12] [11] In Elohim have I put my trust;

יב יא אויף אלקים האָב איך מיך פַֿארזיכערט,
farzichert mich ich hob Elokim oif
trusted myself I have G-d on

I will not be afraid.

איך האָב נישט קיין מורא;
moire kein nisht hob ich
fear any not have I

What can adam do unto me?

וואָס קען אַ מענטש מיר טאָן?
ton mir mentsh a ken vos
do me man a can what

[13] [12] Thy nederim are upon me, O Elohim;

יג יב איך נעם אויף מיר, אלקים, נדרים
nedrim Elokim mir oif nem ich
vows G-d me upon take I

צו דיר ,
dir tsu
you(SG) to

I will render todot *(thank offerings)* unto Thee.

איך וועל אָפּצאָלן דאַנקאָפּפֿער צו דיר ;
dir tsu dankopfer optsolen vel ich
you(SG) to thank offerings pay will I

[14] [13] For Thou hast delivered my nefesh from mavet *(death)*.

יד יג וואָרעם האָסט מציל געווען מײַן
main geven matsl host vorem
my been rescued you have because

זעל פֿון טויט ,
toit fun zel
death from soul

Wilt not Thou deliver my feet from stumblimg,

פַֿאַר וואָר, מײַנע פֿיס פֿון שטרויכלונג ,
shtroichlung fun fis maine vor far
stumbling from feet my truly indeed

that I may walk before Elohim

כּדי אַרומצוגיין פַֿאַר אלקים
Elokim far arumtsugein kedei
G-d before to go around so that

in the Ohr HaChayyim *(the light of the living)*?

אין דעם ליכט פֿון לעבן.
lebn fun licht dem in
life of light the in

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַל-תַּשְׁחֵת ;
al-tashchet gezangmaister dem far
Do Not Destroy *choirmaster* *the* *for*

פֿון דָּוִד אַ מִכְתָּם , וועָן ער איז
iz er ven miktam a Dovidn fun
is he when a Dovid from

אַנטלאָפֿן פֿון שָׁאוּל אין דער הייל.
heil der in Shauln fun antlofn
cave the in Sha'ul from fled

[1] *(For the one directing. Set to Do Not Destroy. Mikhtam of Dovid, when he had fled from Sha'ul into the me'arah cave)*

57

Channeni, O Elohim, channeni;

נז

לַיְיטזעליק מיך , אלקים, לַיְיטזעליק
laitzelik Elokim mich laitzelik
be gracious G-d to me be gracious

מיך ,
mich
to me

for my nefesh taketh refuge in Thee;

וואָרעם אין דיר האָט זיך געשיצט
geshitst zich hot dir in vorem
taken shelter self has you(SG) in because

מײַן זעל,
zel main
soul my

yes, in the tzel *(shadow)* of Thy wings
will I make my refuge,

און אין שאָטן פֿון דײַנע פֿליגלען וועל
vel fliglen daine fun shotn in un
will wings your of shadow in and

איך מיך שיצן
shitsn mich ich
take shelter myself I

until these devastations pass by.

ביז די אומגליקן וועלן אַריבער .
ariber veln umglikn di biz
pass over will afflictions the until

3 2 I will cry out unto Elohim Elyon;

ג ב איך וועל רופֿן צו אלקים עליון
Elyon Elokim tsu rufn vel ich
Most High G-d to call will I

אויבערשטער,
Oibershter
Oybershter

unto El that fulfilleth all things for me.

צו אֵל וואָס פֿירט אויס פֿאַר מיר.
mir far ois firt vos El tsu
me for out leads who G-d to

4 3 He shall send from Shomayim,

ד ג ער וועט שיקן פֿון הימל , און
un himel fun shikn vet er
and heaven from send will he

מיך העלפֿן,
helfn mich
rescue me

and save me from the disgrace of him
that would swallow me up.

מעג לעסטערן דער וואָס ווײַל מיך
mich vil vos der lestern meg
me wants who the one scorn may

איַנשלינגען ,
ainshlingen
swallow up

Selah סֶלָה;

Elohim shall send forth His chesed
(lovingkindness) and His emes *(truth)*.

אלקים וועט שיקן זײַן חֶסֶד און
un chesed zain shikn vet Elokim
and kindness his send will G-d

זײַן טרײַשאַפֿט .
traishaft zain
faithfulness his

5 4 My nefesh is among lions,

ה ד מײַן זעל איז צווישן לייבן,
leibn tsvishn iz zel main
lions among is soul my

and I lie even among them that
devour Bnei Adam,

איך ליג צווישן מענטשנקינדער לָהוטע ;
lohute mentshnkinder tsvishn lig ich
burning children of men among lie I

whose shinayim *(teeth)* are spears and khitzim *(arrows)*,

זייערע ציין זינען שפיזן און פֵיַלן ,
failn un shpizn zainen tsein zeyere
arrows and spears are teeth their

and their leshon a sharp cherev.

און זייער צונג אַ שוועֶרד אַ שאַרפּע.
sharfe a shverd a tsung zeyer un
sharp a sword a tongue their and

6 5 Be Thou exalted, O Elohim, above Shomayim;

ו ה דערהייב דיך איבער די הימלען , אלקים ,
Elokim himlen di iber dich derheib
G-d heavens the above yourself lift up

let Thy kavod be above kol ha'aretz.

איבער דער גאַנצער ערד זאָל זיין דיין כּבֿוד .
koved dain zain zol erd gantser der iber
glory your be shall earth whole the above

7 6 They have prepared a reshet *(net)* for my steps;

ז ו אַ נעץ האָבן זיי אָנגעברייט פֿאַר
far ongebreit zei hobn nets a
for prepared they have net a

מיַינע טריט,
trit maine
steps my

my nefesh is bowed down;

מע האָט איינגעבויגן מיַין זעל;
zel main aingeboign hot me
soul my stooped has one

they have dug a pit before me,

זיי האָבן גענראָבן פֿאַר מיר אַ גרוב,
grub a mir far gegrobn hobn zei
pit a me for dug have they

into the midst whereof they are fallen themselves.

זיַינען זיי אַליין אַרייַנגעפֿאַלן אין איר.
ir in araingefaln alein zei zainen
it in fallen into themselves they are

Selah סֶלָה

8 7 My lev is nachon *(steadfast)*, O Elohim, my lev is nachon;

ח ז פֿעסט איז מיַין האַרץ, אלקים ,
Elokim harts main iz fest
G-d heart my is steadfast

פֿעסט איז מיַין האַרץ,
harts main iz fest
heart my is steadfast

I will sing and make music.

איך וועל זינגען און שפּילן .
shpiln un zingen vel ich
play music and sing will I

9 8 Awake, my kavod *(glory, soul, life)*;

ט ח דערוועק דיך , מיַין זעל ,
zel main dich dervek
soul my yourself awake

awake, nevel and kinnor;

דערוועק דיך , גיטאַר און האַרף;
harf un gitar dich dervek
harp and strings yourself awake

I myself will awake the shachar *(dawn)*.

לאָמיך אויפֿוועקן דעם באַגינען .
baginen dem oifvekn lomich
dawn the awake let me

[10 9] I will give thanks unto Thee, Adonoi,
among the peoples;

י ט איך וועל דיך לויבן צווישן די
di tsvishn loibn dich vel ich
the among praise you(SG) will I

פֿעלקער, אָ אֲדֹנָי ,
Adonoi o felker
Adonoi o nations

I will sing of Thee among the peoples.

איך וועל דיך באַזינגען צווישן די אומות .
umes di tsvishn bazingen dich vel ich
peoples the among sing you(SG) will I

[11 10] For Thy chesed is gadol unto Shomayim,

יא י וואָרעם גרויס ביז די הימלען איז
iz himlen di biz grois vorem
is heavens the unto great because

דײַן חֶסֶד ,
chesed dain
kindness your

and Thy emes unto the heights.

און ביז די וואָלקן דײַן טרײשאַפֿט .
traishaft dain volken di biz un
faithfulness your clouds the unto and

[12 11] Be Thou exalted, O Elohim, above Shomayim;

יב יא דערהייב דיך איבער די הימלען ,
himlen di iber dich derheib
heavens the above yourself lift up

אלקים ,
Elokim
G-d

let Thy kavod be above kol ha'aretz *(all the earth)*.

איבער דער גאַנצער ערד זאָל זײַן דײַן כּבֿוד .
koved dain zain zol erd gantser der iber
glory your be shall earth whole the above

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַל-תַּשְׁחֵת ;
al-tashchet gezangmaister dem far
Do Not Destroy choirmaster the for

[1] (For the one directing. Set to Do Not Destroy. Mikhtam Dovid)

פֿון דָּוִד אַ מִכְתָּם .
miktam a Dovidn fun
Michtam a Dovid from

58 נח

Do ye indeed in silence speak righteousness?

זענט איר ניט שטום דעם איר זאָלט
zolt ir dem shtum nit ir zent
shall you that which silent not you are

רעדן ? גערעכטיקייט פֿון
redn gerechtikeit fun
speak righteousness out of

Do ye judge uprightly, O ye Bnei Adam?

אין אמת משפּטים טוט איר, מענטשנקינדער ?
mentshnkinder ir tut mishpotim emes in
children of men you do judgments truth in

[3 2] No, in lev *(heart)* ye work wickedness;

ג ב יאָ , אין האַרצן אַרבעט איר אויס
ois ir arbet hartsn in yo
out you work heart in yes

, פֿאַרברעכן
farbrechn
transgressions

ye weigh out the chamas *(violence)* of your hands in Ha'Aretz.

אויף דער ערד פֿירט איר דורך דאָס
dos durch ir firt erd der oif
the through you lead earth the on

אומרעכט פֿון אײַערע הענט.
hent aiere fun umrecht
hands your of injustice

ד ג 4 3 The resha'im are perverted from the rekhem *(womb)*;

די רשעים זײַנען אָפּגעקערט
opgekert zainen reshoim di
turned aside are wicked ones the

פֿון טראַכט אָן,
on tracht fun
on womb from

gone astray from birth are they, speaking kazav *(lie, falsehood)*.

פֿון מוטערלײַב אָן בלאָנדזשען
blondzhen on muterlaib fun
go astray on mother's womb from

די ליגנזאָגערס.
lignzogers di
lie sayers the

ה ד 5 4 Their venom is like the venom of a nachash;

אַ גיפֿט איז בײַ זיי גלײַך ווי
vi glaich zei bai iz gift a
like equal them with is venom a

גיפֿט פֿון אַ שלאַנג;
shlang a fun gift
snake a of venom

they are like the deaf adder that stoppeth its ear;

ווי דער טויבער נאָטער וואָס פֿאַרשטאָפּט
farshtopt vos noter toiber der vi
stopped up that adder deaf the like

זײַן אויער,
oier zain
ear his

ו ה 6 5 That it may not pay heed to the voice of charmers,

וואָס הערט נישט צו דעם קול
kol dem tsu nisht hert vos
voice the to not hears which

פֿון באַשוואָרער,
bashverer fun
charmer of

casting spells ever so cunningly.

פֿון דעם קליגסטן שפּרעכער פֿון
fun shprecher kligstn dem fun
of speaker most clever the of

שפּרוכן.
shpruchn
incantations

ז ו 7 6 Break their teeth, O Elohim, in their mouth;

אלקים, צעברעך זייערע ציין אין
in tsein zeyere tsebrech Elokim
in teeth their break G-d

זייער מויל,
moil zeyer
mouth their

tear out the fangs of the young lions, Hashem.

דִי בַאַקצַיין פֿון דִי יונגלייבן האַק
hak yungleibn di fun baktsein di
hack young lions the of molars the

אויס, ה .
Hashem ois
Hashem out

[8][7] Let them melt away like draining mayim;

ח[ז] זאָלן זיי צעגיין ווי וואַסער וואָס
vos vaser vi tsegein zei zoln
that water like melt they shall

צעלויפֿט זיך ;
zich tseloift
self flows

when he bendeth his bow to shoot his khitzim *(arrows)*, let them be crumbled to pieces.

שפּאַנט ער זיַין פֿיַילן , זאָלן זיי ווי
vi zei zoln failn zaine er shpant
as they shall arrows his he stretches

אָפּגעשניטן ווערן .
vern opgeshnitn
become cut off

[9][8] As a snail which melteth, let every one of them pass away;

ט[ח] ווי אַ צעקראָבענע שנעק זאָל ער פֿאַרגיין,
fargein er zol shnek tsekrochene a vi
perish he shall snail crawling a like

like the stillborn child of an isha, that they may not see the shemesh.

ווי אַ מפּיל , ווי אַ קראָט, וואָס
vos krot a vi mapl a vi
that toad a like miscarriage a like

האָבן די זון נישט געזען .
gezen nisht zun di hobn
seen not sun the has

[10][9] Before your sirot *(pots)* can feel the burning thorns,

י[ט] איידער אייַערע טעפּ וועלן דערשפּירן
dershpirn veln tep aiere eider
feel will pots your before

די דערנער,
derner di
thorns the

may He with a whirlwind blow them away, both green and dry alike.

זאָל ער עס אַוועקשטורעמען, דאָס רויע
roie dos avekshturemen es er zol
raw the sweep away it he shall

וויו דאָס צוגעברענטע.
tsugebrente dos vi
burned the as

[11][10] The tzaddik shall rejoice when he seeth the vengeance;

יא[י] דער צדיק וועט זיך פֿרייען,
freyen zich vet tsadik der
rejoice self will righteous one the

אַז ער זעט נקמה ,
nekome zet er az
vengeance sees he when

he shall wash feet in the dahm harasha.

זיַינע טריט וועט ער וואַשן אין בלוט
blut in vashn er vet trit zaine
blood in wash he will steps his

פֿון דעם רשע .
roshe dem fun
wicked the of

[12 11] So that adam shall say, Verily there is a reward for the tzaddik;

יב יא אוֹן מענטשן וועלן זאָגן: יָאָ, עס איז
iz es yo zogn veln mentshn un
is there yes say will men and
צדיק ; פַּאַרן פֿרוכט אַ דאָ
tsadik faran frucht a do
righteous one for the fruit a here

verily yesh Elohim Shofetim ba'aretz *(there is a G-d that judgeth in the earth)*.

יָאָ, פַּאַראַן אַ אלקים וואָס משפט
mishpot vos Elokim a faran yo
judges that G-d a there is yes
אויף דער ערד .
erd der oif
earth the on

א פַּאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַל-תַּשחֵת ;
al-tashchet gezangmaister dem far
Do Not Destroy choirmaster the for
פֿון דָּוִדן אַ מִכתָּם , וועָן שָׁאוּל
Shaul ven miktam a Dovidn fun
Sha'ul when Michtam a Dovid from
האָט געשיקט, און מע האָט גענהיט
gehit hot me un geshikt hot
guarded have one and sent has
דאָס הויז , כּדי אים צו טייטן.
teitn tsu im kedei hoiz dos
kill to him in order to house the

[1] *(For the one directing. Set to Do Not Destroy. Mikhtam Dovid. When Sha'ul sent and they watched Dovid's bais to kill him)*

59 נט

Save me from mine enemies, O Elohai;

זַיי מיך מציל פֿון מַיינע
maine fun matsl mich zai
my from rescue me be
פַֿיַינט , מַיין ג-ט,
G-t main faint
G-d my enemies

protect me from them that rise up against me.

פֿון די וואָס שטייען אָן אויף מיר
mir oif on shteyen vos di fun
me on up stand who the ones from
זאָלסטו מיך באַשיצן .
bashitsn mich zolstu
shelter me may you(SG)

[3 2] Deliver me from the po'alei aven *(workers of iniquity)*,

ג ב זַיי מיך מציל פֿון די וואָס
vos di fun matsl mich zai
who the ones from rescue me be
טוען אומרעכט,
umrecht tuen
injustice do

and save me from anshei damim *(bloody men)*.

און פֿון בלוטיקע לייַט טו מיך העלפֿן.
helfn mich tu lait blutike fun un
help me do people bloody from and

ד ג וואָרעם זע , זיי האָבן געלויערט
geloyert hobn zei ze vorem
set an ambush have they behold because

אויף מײַן זעל ;
zel main oif
soul my on

עס קלײַבן זיך די פֿאַרשײַטע אויף מיר ;
mir oif farshaite di zich klaibn es
me against accursed ones the selves gather it

נישט פֿאַר מײַן פֿאַרברעך און נישט
nisht un farbrech main far nisht
not and transgression my for not

פֿאַר מײַן חטא, ה .
Hashem chet main far
Hashem sin my for

ה ד אָן אַ זינד פֿון מיר, לויפֿן זיי
zei loifn mir fun zind a on
they run me from sin a without

און בריטן זיך אָן ;
on zich breitn un
out selves deploy and

דערוועק זיך מיר אַנטקעגן , און זע .
ze un antkegen mir zich dervek
see and to meet to me self awake

ו ה דו ביסט דאָך ה אלקים צבָאוֹת ,
Tseva'ot Elokim Hashem doch bist du
of hosts G-d Hashem indeed are you

אלוקי ישׂרָאֵל,
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

וואַך אויף זיך צו רעכענען מיט אַלע פֿעלקער ;
felker ale mit rechenen tsu zich oif vach
nations all with reckon to self up wake

נישט לײַטזעליקן זאָלסטו אַלע
ale zolstu laitzelikn nisht
all may you(SG) take pity on not

אומגערעכטע פֿעלשער.
felsher umgerechte
traitors unrighteous

Selah סֶלָה

ז ו אַלע אָוונט קומען זיי ווידער,
vider zei kumen ovnt ale
again they come evening all

זיי ווויען ווי אַ הונט,
hunt a vi voien zei
dog a like howl they

און דרייען זיך אום אין שטאָט.
shtot in um zich dreyen un
city in around selves prowl and

4 3 For, hinei, they lie in wait for my nefesh;

the fierce stir up strife against me;

not for my peysha, nor for my chattat, Hashem.

5 4 They run and prepare themselves without my avon *(wrong, fault)*;

awake to help me, and see.

6 5 Thou therefore, Hashem Elohim Tzva'os,

Elohei Yisroel,

rouse Thyself to visit kol HaGoyim;

be not merciful to any bogedei aven *(wicked boged)*.

7 6 They return at erev;

they growl like a kelev *(dog)*,

and prowl around the Ir.

[8][7] Hinei, they belch out with their mouth;

ח ז זע , זיי גיַיווערען מיט זייער מויל ;
moil zeyer mit gaiveren zei ze
mouth their with gush they behold

charavot *(swords)* are in their sfatot *(lips)*;

שווערדן זיַנען אין זייערע ליפּן;
lipn zeyere in zainen shverdn
lips their in are swords

for who, say they, doth hear?

ווָאֶרעם : ווער הערט דען ?
den hert ver vorem
indeed hears who because

[9][8] But Thou, Hashem, shalt laugh at them;

ט ח אָבער דו ה טוסט לאַכן פֿון זיי ,
zei fun lachn tust Hashem du ober
them at laugh do you Hashem you but

Thou shalt have all the Goyim in derision.

טוסט שפּאָטן פֿון אַלע פֿעלקער.
felker ale fun shpotn tust
nations all at mock you do

[10][9] O my Strength, I will be shomer to watch for Thee;

י ט מײַן שטאַרקייט, אויף דיר
dir oif shtarkeit main
you(SG) on strength O my

וועל איך וואַרטן;
vartn ich vel
wait I will

for Elohim is my stronghold.

וואָרעם אלקים איז מײַן פֿעסטונג.
festung main iz Elokim vorem
fortress my is G-d because

[11][10] The G-d of my chesed shall come to meet me;

יא י דער ג-ט פֿון מײַן גענאָד וועט מיר
mir vet genod main fun G-t der
me will grace my of G-d the

אַנטקעגן קומען ,
kumen antkegen
come to meet

Elohim shall let me see the end of my shorer *(watchers)*.

אלקים וועט מיך לאָזן זען אויף מײַנע לויערער.
loierer maine oif zen lozn mich vet Elokim
lurkers my on see let me will G-d

[12][11] Slay them not, lest my people forget;

יב יא נישט הרגען זאָלסטו זיי , כּדי
kedei zei zolstu hargen nisht
so that them may you(SG) kill not

מײַן פֿאָלק זאָל נישט פֿאַרגעסן;
fargesen nisht zol folk main
forget not shall people my

scatter them by Thy power;

צעטרייסל זיי מיט דיַין מאַכט, און
un macht dain mit zei tsetreisl
and power your with them scatter

וואַרף זיי אַנידער,
anider zei vorf
down them throw

and bring them down, Adonoi mogineinu *(our Shield)*.

אָ אֲדֹנָי אונדזער שילד .
shild undzer Adonoi o
shield our Adonoi o

[13] [12] For the chattat of their mouth and the davar of their sfatayim,

יג יב פַֿאַר דער זינד פֿון זייער מויל , דעם
dem moil zeyer fun zind der far
the mouth their of sin the for

גערייד פֿון זייערע ליפּן,
lipn zeyere fun gereid
lips their of speech

let them even be caught in their ga'on *(pride)*;

זאָלן זיי באַצוונגען ווערן אין זייער גאווה,
gaive zeyer in vern batsvungen zei zoln
pride their in become snared they may

and for the cursing and lying which they speak.

און פַֿאַר די קללות און פַֿאַר די ליגנס
ligns di far un kloles di far un
lies the for and curses the for and

וואָס זיי רעדן .
redn zei vos
speak they which

[14] [13] Consume them in chemah *(wrath)*,

יד יג פַֿאַרלענד אין גרימצאָרן ,
grimtsorn in farlend
wrath in destroy

consume them, till they are no more;

פַֿאַרלענד אַז זיי זאָלן מער נישט זיין ,
zain nisht mer zoln zei az farlend
be not more shall they so that destroy

and let them know that Elohim ruleth in Ya'akov

און זאָל מען וויסן אַז אלקים געוועלטיקט
geveltikt Elokim az visen men zol un
rules G-d that know they may and

אין יעקבֿ ,
Yaakov in
Yaakov in

unto the ends of ha'aretz.

ביז די עקן פֿון דער ערד .
erd der fun ekn di biz
earth the of ends the unto

Selah סֶלָה

[15] [14] And at erev let them return;

טו יד יאָ , אַלע אָוונט קומען זיי ווידער,
vider zei kumen ovnt ale yo
again they come evening all yes

and let them growl like a kelev,

זיי ווויען ווי אַ הונט,
hunt a vi voien zei
dog a like howl they

and prowl around the Ir.

און דרייען זיך אום אין שטאָט.
shtot in um zich dreyen un
city in around selves prowl and

[16] [15] Let them wander up and down for okhel *(food)*,

טז טו זיי וואַנדערן אַרום צו פַֿאַרצערן,
fartseren tsu arum vandern zei
devour to around go they

and howl if they be not satisfied.

און בלייַבן אַ גאַנצע נאַכט ביז זיי
zei biz nacht gantse a blaibn un
they as night whole a remain and

ווערן נישט זאַט .
zat nisht vern
sated not become

[17] [16] But I will sing of Thy oz;

יז טז אָבער איך וועל באַזינגען דיין שטאַרקייט,
shtarkeit dain bazingen vel ich ober
strength your sing will I but

yes, I will sing aloud of Thy chesed in the boker;

און וועל שאַלן פֿרימאָרגנס דיין חֶסֶד .
chesed dain frimorgns shaln vel un
kindness your in the morning shout will and

for Thou hast been my stronghold

וואָרעם דו ביסט מיר געווען אַ פֿעסטונג,
festung a geven mir bist du vorem
fortress a have been to me are you because

and refuge in the day of my tzoros.

און אַן אַנטרינונג אין טאָג פֿון מײַן נויט .
noit main fun tog in antrinung an un
distress my of day in refuge a and

[18] [17] Unto Thee, O my Strength, will I sing;

יח יז מײַן שטאַרקייט, צו דיר וועל
vel dir tsu shtarkeit main
will you(SG) to strength my

, איך זינגען
zingen ich
sing I

for Elohim is my strongold, and the Elohim of my chesed.

וואָרעם אלקים איז מײַן פֿעסטונג, דער
der festung main iz Elokim vorem
the fortress my is G-d because

אלקים פֿון מײַן גענאָד.
genod main fun Elokim
grace my of G-d

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אויף שושַן-עדות ; אַ
a Shushan-eides oif gezangmaister dem far
a Shushan Edut on choirmaster the for

מִכתָּם פֿון דָּוִדן , ב ווען ער לערנונג פַֿאַר אַ
er ven lernung a far Dovidn fun miktam
he when teaching a for Dovid of Michtam

האָט מלחמה געהאַלטן מיט אֲרַם-נַהֲרַיִם
Aram-Naharayim mit gehaltn milchome hot
Aram Naharayim with waged war has

און אַרָם פֿון צוֹבָה , און יוֹאָבּ האָט זיך
zich hot Yoav un Tsovah fun Aram un
self has Yoav and Tsovah of Aram and

אומגעקערט, און האָט געשלאָגן פֿון אֱדוֹם
Edom fun geshlogn hot un umgekert
Edom of struck down has and returned

אין טאָל פֿון זאַלץ צוועלף טויזנט .
toiznt tsvelf zalts fun tal in
thousand twelve salt of valley in

[1] (For the one directing. Set to The Shushan of the Edut. Mikhtam Dovid to instruct. [2] When he fought Aram Naharayim and Aram Tzovah and when Yoav returned and struck down 12,000 of Edom in the Gey Melach)

60 O Elohim, Thou hath rejected us, scattered us;

ס אלקים , האָסט אונדז פַֿאַרלאָזט,
farlozt undz host Elokim
forsaken us have you G-d

האָסט אונדז צעברָאכן ;
tsebrochn undz host
broken us have you

Thou hast been angry; O restore us!

זאָלסטו אונדז, אויף גענערנט האָסט
zolstu undz oif getsernt host
may you(SG) us upon been angry have you
אונדז ווידער אויפֿריכטן.
oifrichtn vider undz
raise up again us

ד ב האָסט אויפֿגעשטורעמט די ערד,
erd di oifgeshturemt host
earth the shook have you
האָסט זי צעשפּאָלטן;
tseshpolten zi host
split it have you

4 2 Thou hast made eretz to tremble; Thou hast torn it asunder,

heal the fractures thereof; for it tottereth.

היל אירע ברעכן, ווארעם זי וואַקלט זיך.
zich vaklt zi vorem brochn ire heil
self totters it because breaches its heal

ה ג האָסט געמאַכט זען דיין פֿאָלק
folk dain zen gemacht host
people your to see made have you
שווערע ליידן,
laidn shvere
suffering severe

5 3 Thou hast showed Thy people kashah *(hard times)*;

Thou hast made us to drink the yayin of tarelah *(bewilderment, reeling)*.

האָסט אונדז אָנגעטרונקען מיט ווײַן
vain mit ongetrunken undz host
wine with made drunk us have you
פֿון פֿאַרטומלעניש.
fartumlenish fun
reeling of

ו ד גיב דיינע פֿאָרכטער אַ פֿאָן,
fon a forchter daine gib
standard a fearers your give

6 4 Thou hast set up a nes *(banner)* to them that fear Thee,

that it may be unfurled on account of the truth.

זיך איינצוזאַמלען פֿאַרן אמת.
emes faran aintsuzamlen zich
truth for the to gather selves

Selah סֶלָה

ז ה כדי דיינע באַליבטע זאָלן
zoln balibte daine kedei
may beloved ones your so that
דערלייזט ווערן,
vern derleizt
become redeemed

7 5 That Thy Yedidot *(beloved ones)* may be saved;

save with Thy Yamin *(Right Hand)* and hear me.

העלף מיט דיין רעכטער האַנט, און
un hant rechter dain mit helf
and hand right your with help
ענטפֿער מיר.
mir entfer
me answer

ח ו אלקים האָט גערעדט אין זײַן הייליקייט,
heilikeit zain in geredt hot Elokim
holiness his in spoken has G-d

8 6 Elohim hath spoken in His Kodesh *(Holiness)*;

I will exult,

אַז איך וועל דערפרייט ווערן;
vern derfreit vel ich az
be rejoice will I that

I will parcel Shechem as chelek,

איך וועל צעטיילן שכֶם ,
Shechem tseteiln vel ich
Shechem divide will I

and measure out the Valley of Sukkot.

און דעם טאָל סוכּות וועל איך
ich vel Sukkot tal dem un
I will Sukkot valley of the and

אויסמעסטן .
oismestn
measure out

9 7 Gil'ad is Mine, and Menasheh is Mine;

ט ז מײַן איז גִלְעָד , און מײַן איז מנַשֶׁה ,
Menasheh iz main un Gilad iz main
Menasheh is mine and Gil'ad is mine

Ephrayim also is the ma'oz of Mine Rosh;

און אפֿרים איז דער קיוועך פֿון מײַן קאָפּ;
kop main fun kiver der iz Efrayim un
head my of helmet the is Ephrayim and

Yehudah is My Mekhokek *(prescriber of laws, lawgiver, staff of command)*.

יהודה איז מײַן צעפּטער.
tsepter main iz Yehudah
sceptre my is Yehudah

10 8 Moav is My washpot;

י ח מוֹאָבּ איז מײַן וואַשטאָפּ ;
vashtop main iz Moav
wash basin my is Moav

over Edom will I cast My sandal;

אויף אֱדוֹם וואַרף איך מײַן שוך ;
shuch main ich vorf Edom oif
sandal my I throw Edom upon

over Philistia I shout in triumph.

איבער מיר, פּלֶשֶׁת , וועסטו שרײַען .
shraien vestu Peleshet mir iber
cry out will you(sg) Philistia me over

11 9 Who will bring me to the Ir Matzon *(city of fortification)*?

יא ט וועך ברענגט מיך צו דער באַפֿעסטיקטער
bafestikter der tsu mich brengt ver
fortified the to me brings who

שטאָט?
shtot
city

Who will bring me to Edom?

וועך טוט מיך פֿירן קיין אֱדוֹם ?
Edom kein firn mich tut ver
Edom to lead me does who

12 10 Wilt not Thou, O Elohim, which hadst cast us off?

יב י פֿאַר וואָר, דו אלקים האָסט
host Elokim du vor far
you have G-d you truly for

אונדז פֿאַרלאָזט,
farlozt undz
forsaken us

And Thou, O Elohim, which didst not go out with tzivoteinu *(our armies)*?

און גײַסט נישט אַרויס, אלקים , מיט
mit Elokim arois nisht gaist un
with O G-d out not goes and

אונדזערע מחנות .
machnus undzere
legions our

[13 11] Give us help against the enemy;

יג יא גיב אונדז הילף קעגן דעם פַיִינט ,
faint dem kegen hilf undz gib
enemies the against salvation us give

for vain is the teshuat adam *(help, salvation of or from Man)*.

וואָרעם נישטיק איז די ישועה
yeshue di iz nishtik vorem
salvation the is worthless because

פון אַ מענטשן .
mentshn a fun
human a of

[14 12] In Elohim shall we obtain the victory;

יד יב מיט אלקים וועלן מיר אויפטאָן
oifton mir veln Elokim mit
accomplish we will G-d with

גבורות ,
gevuros
mighty acts

for He it is that shall tread down tzareinu *(our enemies, oppressors)*.

און ער וועט צעטרעטן אונדזערע פַיִינט .
faint undzere tsetretn vet er un
enemies our trample will he and

א פַאַר דעם געזאַנגמייסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
upon choirmaster the for

[1] *(For the one directing. With stringed instruments. Of Dovid)*

סטרונעשפיל ; פון דָוִדן .
Dovidn fun struneshpil
Dovid from stringed instruments

61

סא

Hear my cry, Elohim;

הער צו , אלקים , מײַן געשריי ,
geshrei main Elokim tsu her
cry my G-d to pay heed

attend unto my tefillah.

פַאַרנעם מײַן תּפילה.
tfile main farnem
prayer my accept

[3 2] From the end of ha'aretz will I call unto Thee,

ג ב פון עק פון דער ערד רוף איך
ich ruf erd der fun ek fun
I call earth the of end from

, דיר צו
dir tsu
you(SG) to

when my lev is overwhelmed;

וען מײַן האַרץ פַאַרגייט;
fargeit harts main ven
faints heart my when

lead me to the Tzur

אויף דעם פַעלדז וואָס איז צו הויך פַאַר מיר,
mir far hoich tsu iz vos feldz dem oif
me for high too is that rock the upon

that is higher than I.

זאָלסטו מיך אַרויפֿפֿירן.
aroiffirn mich zolstu
lead me may you(SG)

[4][3] For Thou hast been a refuge for me,

ד ג וואָרעם דו ביסט מיר געווען
geven mir bist du vorem
have been to me are you because

, אַ באַשיצונג
bashitsung a
refuge a

and a migdal oz *(tower of strength)* from the enemy.

. אַ טורעם פֿון שטאַרקייט אַקעגן דעם פֿײַנט
faint dem akegn shtarkeit fun turem a
enemy the against strength of tower a

[5][4] I will abide in Thy ohel forever;

ה ד איך וועל אייביק ווויינען אין דײַן געצעלט.
getselt dain in voinen eibik vel ich
tent your in dwell forever will I

I will take refuge in the covert of Thy wings.

איך וועל מיך שיצן אין דער
der in shitsn mich vel ich
the in take shelter me will I

פֿאַרבאָרגעניש פֿון דײַנע פֿליגלען.
fliglen daine fun farborgenish
wings your of secret

Selah סֶלָה

[6][5] For Thou, Elohim, hast heard my nederim;

ו ה וואָרעם דו , אלקים , האָסט צוגעהערט
tsugehert host Elokim du vorem
listened have G-d you because

; צו מײַנע נדרים
nedrim maine tsu
vows my to

Thou hast given me the yerushat yirei Shemecha

האָסט געגעבן די אַרב
arav di gegebn host
inheritance the given have

(inheritance of those that fear Thy Name).

. פֿון די וואָס פֿאָרכטן דײַן נאָמען
nomen dain forchtn vos di fun
name your be in dread that the ones of

[7][6] Thou wilt prolong days of the Melech,

ז ו טעג צו די טעג פֿון דעם מלך
melech dem fun teg di tsu teg
king the of days the to days

, זאָלסטו צולייגן
tsuleigen zolstu
add may you(SG)

and his shanot dor vador.

זײַנע יאָרן זאָלן זײַן ווי אַ דור
dor a vi zain zoln yorn zaine
generation a like be shall years his

. אויף אַ דור
dor a oif
generation a upon

[8][7] He shall abide before Elohim forever;

ח ז טראָנען זאָל ער אייביק פֿאַר אלקים ;
Elokim far eibik er zol tronen
G-d before forever he may enthroned

O appoint chesed and emes, to preserve him.

גענאָד און טרייַשאַפֿט באַשער, זיי
zei basher traishaft un genod
they ordain faithfulness and grace

זאָלן אים היטן.
hitn im zoln
keep him may

9 8 So will I sing praise unto Shimecha forever,

ט ח אַזוי וועל איך באַזינגען דיין
dain bazingen ich vel azoi
your sing praises to I will so

נאָמען אויף אייביק,
eibik oif nomen
ever for name

that I may yom yom *(daily)* perform my nederim.

ווען איך באַצאָל מיינע נדרים טאָגטעגלעך.
togteglech nedrim maine batsol ich ven
daily vows my pay I when

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייַסטער, פַֿאַר
far gezangmaister dem far
for choirmaster the for

1 (For the one directing. According to Yedutun. Mizmor of Dovid)

ידותון ; אַ מיזמור פֿון דָּוִד .
Dovidn fun mizmor a Yedutun
Dovid from psalm a Yedutun

62 סב

Truly my nefesh waiteth silently upon Elohim;

נאָר צו אלקים טוט האָרן מיין זעל ,
zel main harn tut Elokim tsu nor
soul my wait does G-d to but

from Him cometh my Yeshu'ah *(salvation)*.

פֿון אים איז מיין הילף .
hilf main iz im fun
salvation my is him from

3 2 Truly He is my Tzur and my Yeshu'ah *(salvation)*;

ג ב נאָר ער איז מיין פֿעלדז און מיין הילף ,
hilf main un feldz main iz er nor
salvation my and rock my is he but

He is my stronghold; I shall not be greatly shaken.

מיין פֿעסטונג, איך זאָל זיך נישט
nisht zich zol ich festung main
not self shall I fortress my

אויסגליטשן שטאַרק.
shtark oisglitshn
greatly slip

4 3 How long will ye rush to attack an ish?

ד ג ביז וואַנען וועט איר אָנפֿאַלן אויף
oif onfaln ir vet vanen biz
upon fall upon you will when until

אַ מענטשן ?
mentshn a
men a

To thrust at, all of you,

איר אַלע טוט הרגען
hargen tut ale ir
slay do all you

as at a leaning kir *(wall)*,

ווי אַ וואַנט אַן איינגעבויגענע,
aingeboigene an vant a vi
bent a wall a like

and as at a tottering gader *(fence)*.

ווי אַ מויער אַן אומגעפאַלענע.
umgefalene an moier a vi
fallen a wall a like

[5 4] Truly they consult to bring down a person of prominence;

ה ד רַק זיי עֵצהן זיך פֿון זיין
zain fun zich eetshn zei rak
its from selves counsel they only

הויבקייט אים אַראָפּצושטויסן;
aroptsushtoisn im hoichkeit
push down him height

they delight in kazav *(lie, falsehood, deceptive thing)*;

זיי האָבן הנאה פֿון ליגן;
lign fun hanoe hobn zei
lies from pleasure have they

they make a brocha with their mouth,

מיט זייער מויל בענטשן זיי ,
zei bentshn moil zeyer mit
they bless mouth their with

but they curse inwardly.

און אין זיך שילטן זיי .
zei shiltn zich in un
they curse selves in and

Selah סֶלָה

[6 5] Truly in Elohim wait silently, my nefesh,

ו ה נאָר צו אלקים , טו האַרן, מיין זעל ,
zel main harn tu Elokim tsu nor
soul my wait do G-d to but

for my tikvah *(hope)* is from Him.

וואָרעם פֿון אים איז מיין האָפֿונג.
hofung main iz im fun vorem
hope my is him from because

[7 6] Truly He is my Tzur and my Yeshu'ah *(salvation)*;

ז ו נאָר ער איז מיין פֿעלדז און מיין הילף ,
hilf main un feldz main iz er nor
salvation my and rock my is he but

He is my stronghold; I shall not be shaken.

מיין פֿעסטונג, איך זאָל זיך נישט אויסגליטשן.
oisglitshn nisht zich zol ich festung main
slip not self shall I fortress my

[8 7] In Elohim is my salvation and my Kavod:

ח ז ביי אלקים איז מיין הילף און
un hilf main iz Elokim bai
and salvation my is G-d by

מיין כּבֿוד ;
koved main
glory my

the Tzur of my strength, and my refuge, is in Elohim.

דער פֿעלדז פֿון מיין שטאַרקייט, מיין
main shtarkeit main fun feldz der
my strength my of rock the

באַשיצונג איז אין אלקים .
Elokim in iz bashitsung
G-d in is shelter

[9 8] Trust in Him at all time ye people,

ט ח פֿאַרזיכערט אייך אויף אים אין
in im oif aich farzichert
in him on yourselves trust

יעטוועדער צייט, איר פֿאָלק ,
folk ir tsait yetveder
people you time every

pour out your lev before Him;

גיסט אויס פַּאַר אים אײַער האַרץ;
harts aier im far ois gist
heart your him before out pour

Elohim is a refuge for us.

אלקים איז אונדז אַ באַשיצונג .
bashitsung a undz iz Elokim
refuge a us is G-d

Selah סֶלָה

[10 9] Truly Bnei Adam *(those of low estate)* are hevel *(vanity)*,

ט בלויז אַ הויך זײַנען די מענטשנקינדער ,
mentshnkinder di zainen hoich a bloiz
children of men the are breath a only

and Bnei Ish *(those who are highborn)* are kazav *(a lie)*;

אַן אָפּגאַר די אָנגעזעענע לײַט ;
lait ongezeene di opnar an
people noble the deception an

they go up in the balances;

ווען מע זאָל אויף אַ וואָגשאָל אַרויפֿלייגן ,
aroifleigen vogshol a oif zol me ven
lay upon scale a on shall one when

they are altogether lighter than hevel *(vanity)*.

זײַנען זיי אין איינעם אַ הויך .
hoich a einem in zei zainen
vapor a one in they are

[11 10] Trust not in oshek *(oppression, extortion)*

י איר זאָלט אײַך נישט פֿאַרזיכערן
farzichern nisht aich zolt ir
trust not yourselves shall you

אויף רויב ,
roib oif
plunder on

and become not vain in gazel *(the thing taken as plunder)*;

און נישט נאַרן אויף גזלה זאָלט
zolt gzeile oif narn nisht un
shall stolen thing on fool not and

איר אײַך .
aich ir
yourselves you

if riches increase,

אַז דער פֿאַרמעג וואַקסט ,
vakst farmeg der az
springs up wealth the that

set not your lev upon them.

זאָלט איר נישט לייגן קיין אַכט .
acht kein leign nisht ir zolt
attention any put not you shall

[12 11] Elohim hath spoken once;

יא איין מאָל האָט אלקים געredt,
geredt Elokim hot mol ein
spoken G-d has time one

twice have I heard this;

צוויי מאָל האָב איך דאָס געהערט,
gehert dos ich hob mol tsvei
heard this I have times two

that oz *(strength)* belongeth unto Elohim.

אַז שטאַרקייט איז ביי אלקים .
Elokim bai iz shtarkeit az
G-d with is strength that

[13 12] Also unto Thee, Adonoi, belongeth chesed;

יב און ביי דיר , אָ אֲדֹנָי , איז גענאָד,
genod iz Adonoi o dir bai un
grace is Adonoi o you(SG) with and

for Thou renderest to ish *(every man)*
according to his ma'asim *(deeds)*.

ווארעם דו באצאלסט איטלעכן לויט
loit itlechn batsolst du vorem
according to each repay you because
זיינע מעשׂים.
meisim zaine
deeds his

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן , ווען ער איז
iz er ven Dovidn fun mizmor a
is he when Dovid of psalm a
געווען אין דער מדבר פֿון יהוּדה .
Yehudah fun midber der in geven
Yehudah of desert the in been

[1] *(Mizmor Dovid. When he was in the midbar Yehudah)*

סג

63 O Elohim,

אלקים, דו ביסט אלי ,
eli bist du Elokim
my God are you G-d

Thou art Eli;

דיך טו איך זוכן ;
zuchn ich tu dich
seek I do you(SG)

early will I seek Thee;

נאָך דיר דאָרשט מיין זעל,
zel main dorsht dir noch
soul my thirsts you(SG) after

my nefesh thirsteth for Thee;

צו דיר גענלוסט מיין לייב ,
laib main gelust dir tsu
body my longs you(SG) to

my basar longeth for Thee in a dry
and thirsty land,

אין אַ לאַנד פֿון טריקענישׁ ,
trikenish fun land a in
dry ground of land a in

where no mayim is,

און אַ פֿאַרשמאַכטער אָן וואַסער.
vaser on farshmachter a un
water without parched a and

[3][2] To see Thy oz *(might, power)* and Thy kavod,

ג ב אַזוי האָב איך אויסגעקוקט אויף דיר ,
dir oif oisgekukt ich hob azoi
you(SG) upon looked out I have so

as I have beheld Thee in the Kodesh *(holy
place, sanctuary, Mikdash)*.

אין הייליקטום צו זען דיין שטאַרקייט
shtarkeit dain zen tsu heiliktum in
strength your see to holy in
און דיין כּבֿוד .
koved dain un
glory your and

[4][3] Because Thy chesed is better than chayyim,

ד ג ווארעם דיין חֶסֶד איז בעסער פֿון לעבן;
lebn fun beser iz chesed dain vorem
life than better is kindness your because

my lips shall praise Thee.

מיינע ליפּן וועלן דיך לויבן .
loibn dich veln lipn maine
praise you(SG) will lips my

5 4 Thus will I bless Thee while I live;

ה ד אַזוי וועל איך דיך בענטשן
bentshn dich ich vel azoi
bless you(SG) I will so
דורך מײַן לעבן;
lebn main durch
life my through

I will lift up my hands b'Shimcha *(in Thy Name.)*

אין דײַן נאָמען וועל איך אויפהייבן
oifheibn ich vel nomen dain in
lift up I will name your in
מײַנע הענט.
hent maine
hands my

6 5 My nefesh shall be satisfied as with chelev *(fat)* and deshen *(abundance)*;

ו ה ווי מיט פעטס און מאַרך איז
iz march un fets mit vi
is marrow and fat with as
זאַט מײַן זעל,
zel main zat
soul my satisfied

and my mouth shall praise Thee with lips of joyful singing;

און מיט זינגעדיקע ליפן טוט לויבן
loibn tut lipn zingedike mit un
praise does lips singing with and
מײַן מויל,
moil main
mouth my

7 6 When I remember Thee upon my bed,

ז ו אַז איך דערמאָן דיך אויף
oif dich dermon ich az
on you(SG) remember I that
מײַן געלעגער,
geleger main
bed my

and meditate on Thee in the ashmurot *(night watches)*.

אַז איך טראַכט אָן דיר אין די
di in dir on tracht ich az
the in you(SG) on think I that
וואַכן פון דער נאַכט.
nacht der fun vachn
night the of watches

8 7 Because Thou hast been my help,

ח ז ווארעם ביסט מיר אַ הילף געווען,
geven hilf a mir bist vorem
been help a me are because

therefore in the tzel *(shadow)* of Thy wings will I sing with joy.

און אין שאָטן פון דײַנע פֿליגלען טו
tu fliglen daine fun shotn in un
do wings your of shadow in and
איך זינגען.
zingen ich
sing I

9 8 My nefesh followeth hard after Thee;

ט ח מײַן זעל איז באַהעפט נאָך דיר;
dir noch baheft iz zel main
you(SG) after joined is soul my

Thy Yamin *(Right Hand)* upholdeth me.

דײַן רעכטע האַנט לענט מיך אונטער.
unter mich lent hant rechte dain
under me supports hand right your

[10] [9] But those that seek my nefesh, to destroy it,

ט אוּן דִי וואָס זוכן מײַן זעל
un di vos zuchn main zel
and the ones that seek my soul

אויף אומצובערענגען ,
oif umtsubrengen
in order to destroy

shall go into the abysses of ha'aretz.

וועלן אַרײַן אין די טיפֿענישן פֿון דער ערד .
veln arain in di tifenishn fun der erd
will enter into the depths of the earth

[11] [10] They deliver him into the power of the cherev;

י מע וועט זיי שלײַדערן אין מאַכט
me vet zei shlaidern in macht
one will them hurl in power

פֿון דער שוועדר;
fun der shverd
of the sword

they shall be a portion for jackals.

דער חלק פֿון פֿיקס וועלן זיי זײַן .
der chelek fun fiks veln zei zain
the portion for jackals will they be

[12] [11] But HaMelech shall rejoice in Elohim;

יא אָבער דער מלך וועט זיך פֿרייען
ober der melech vet zich freyen
but the king will self rejoice

מיט אלקים ;
mit Elokim
with G-d

every one that sweareth by Him shall glory;

רימען וועט זיך איטלעכער וואָס שווערט
rimen vet zich itlecher vos shvert
glory will self everyone that swears

ביַי אים;
bai im
by him

but the mouth of them that speak sheker shall be stopped.

וואָרעם פֿאַרשטאָפּט ווערן וועט דאָס
vorem farshtopt vern vet dos
because stopped become will the

מויל פֿון די ליגנזאָגער.
moil fun di lignzoger
mouth of the liars

[1] *(For the one directing. Mizmor of Dovid)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
far dem gezangmaister a mizmor fun Dovidn
for the choirmaster a psalm from Dovid

סד

64 Hear my voice, O Elohim, in my si'akh *(complaint)*;

הער צו , אלקים , מײַן קול אין
her tsu , Elokim , main kol in
hear to G-d my voice in

מײַן קלאָג ;
main klog
my lamentation

preserve my life from the pachad *(terror)* of the oyev *(enemy)*.

פֿון דער אַנגסט פֿון פֿײַנט זאָלסטו
zolstu faint fun angst der fun
may you(SG) enemy of fear the from
באַהיטן מײַן לעבן.
lebn main bahitn
life my guard

3 2 Hide me from the sod *(secret counsel, conspiracy)* of the re'im;

ג ב זאָלסט מיך פֿאַרבאָרגן פֿון דעם
dem fun farborgen mich zolst
the from hide me may you(SG)
באַראָט פֿון די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di fun barot
evildoers the of counsel

from the rigshah *(insurrection, noisy crowd, assembly)* of the workers of iniquity;

פֿון דעם טומל פֿון די וואָס
vos di fun tuml dem fun
who the ones of tumult the from
וועלכן אומרעכט;
umrecht verkn
injustice work

4 3 Who whet their tongue like a cherev,

ד ג וואָס האָבן געשאַרפֿט ווי אַ שווערד
shverd a vi gesharft hobn vos
sword a like sharpened have who
זייער צונג ,
tsung zeyer
tongue their

and aim their khitzim *(arrows)*, even davar mar *(bitter words)*;

געשפּאַנט זייער פֿײַל – אַ גיפֿטיק ווואָרט,
vort giftik a fail zeyer geshpant
word poisonous a arrow their bent

5 4 That they may shoot in secret at the tam *(innocent)*;

ה ד צו שיסן אין פֿאַרבאָרגענישן דעם
dem farborgenishn in shisn tsu
the hidden places in shoot to
אומשולדיקן;
umshuldikn
innocent

pitom *(suddenly)* do they shoot at him, and fear not.

פּלוצלינג שיסן זיי אים, און האָבן
hobn un im zei shisn plutsling
have and him they shoot suddenly
נישט מורא.
moire nisht
fear not

6 5 They encourage themselves in a davar rah *(an evil plan)*;

ו ה זיי שטאַרקן אײנאַנדער אין דער
der in einander shtarkn zei
the in one another strengthen they
בייזער זאַך ;
zach beizer
thing evil

they speak in order to set mokshim *(snares, hidden traps)*;

זיי רעדן אָפּ אונטערצולייגן נעצן ;
netsn untertsuleign op redn zei
nets to lay down about speak they

they say, Who shall see them?

זיי זאָגן , ווער קען זיי זען.
zen zei ken ver zogn zei
see them can who say they

7 6 Or search out their iniquities?

ז ו זיי זוכן אויס פֿאַרברעכן ,
farbrechn ois zuchn zei
transgressions out seek they

They have accomplished a cunningly devised plot;

זיי האָבן דורכגעמאַכט אַ גרונטיקע
gruntike a durchgemacht hobn zei
thorough a completed have they

זוכענישׁ ;
zuchenish
search

for the mind of ish *(man)* and the lev *(heart)* are deep.

און די אינעווייניקייט פֿון איטלעכן און
un itlechn fun ineveinikeit di un
and each one of inward part the and

דאָס האַרץ איז טיף .
tif iz harts dos
deep is heart the

8 7 But Elohim shall shoot at them with a khetz *(arrow)*;

ח ז אָבער אלקים שיסט אויף זיי
zei oif shist Elokim ober
them at shoots G-d but

פֿלוצלינג אַ פֿײַל ;
fail a plutsling
arrow a suddenly

pitom *(suddenly)* shall their wounds be.

עס געשעען זייערע שלעק.
shlek zeyere gesheen es
blows their happen it

9 8 So the leshon of them will bring ruin upon them;

ט ח און מע מאַכט זייער צונג אַ
a tsung zeyer macht me un
a tongue their makes one and

שטרויכלונג פֿאַר זיי אַליין ;
alein zei far shtroichlung
themselves them for stumbling block

all that see them shall shake their head.

אויפֿגעטרייסלט ווערן אַלע וואָס קוקן
kukn vos ale vern oifgetreislt
gaze who all become scattered

אויף זיי .
zei oif
them on

10 9 And kol adam shall fear,

י ט און אַלע מענטשן האָבן מורא ,
moire hobn mentshn ale un
fear have men all and

and shall declare the po'al Elohim *(work of G-d)*;

און דערציילן דאָס ווערק פֿון אלקים ,
Elokim fun verk dos dertseiln un
G-d of work the tell and

for they shall ponder His ma'aseh.

און זײַן טוונג פֿאַרשטייען זיי .
zei farshteyen tuung zain un
they understand action his and

11 10 The tzaddik shall be glad in Hashem,
and shall take refuge in Him;

יא דער צדיק פֿרייט זיך
der tsadik freit zich
the righteous one rejoices self
מיט ה׳ , און טוט זיך
mit Hashem un tut zich
with Hashem and does self
שיצן אין אים,
shitsn in im
take shelter in him

and all the yishrei lev *(upright of heart)* shall glory.

און עס רימען זיך אַלע רעכטפֿאַרטיקע
un es rimen zich ale rechtfartikn
and it glory selves all upright
הערצער.
hertser
hearts

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער;
far dem gezangmaister
for the choirmaster

אַ מיזמור ; פֿון דָּוִדן אַ געזאַנג .
a mizmor ; fun Dovidn a gezang
a psalm from Dovid a song

1 *(For the one directing. Mizmor Dovid. Shir)*

65 Tehillah *(praise)* is due Thee, O Elohim, in Tziyon;

סה אויף דיר , אלקים , האַרט
oif dir Elokim hart
upon you(SG) G-d is due
לויב אין צִיּון ,
loib in Tsiyon
praise in Tziyon

And unto Thee shall the neder *(vow)* be performed.

און צו דיר וועלן נדרים געצאָלט.
un tsu dir vern nedrim getsolt
and to you(SG) are vows paid

3 2 O Thou that hearest tefillah *(prayer)*,

ב דו וואָס הערסט צו אַ תּפִלה,
du vos herst tsu a tfile
you who hear to a prayer

unto Thee shall kol basar come.

צו דיר קומען אַלע לייַבער .
tsu dir kumen ale laiber
to you(SG) come all flesh(PL)

4 33 Divrei avonot *(instances of iniquity)* overwhelm me;

ג די זינדיקע מעשׂים זיַנען צו מיר;
di zindike meisim zainen tsu mir
the sinful deeds are too me
שטאַרק פֿאַר
shtark far
strong for

as for peysha'einu *(our transgressions)*, Thou hast made kapporah for them.

אונדזערע פֿאַרברעכן , זיי זאָלסט
undzere farbrechn zei zolst
our transgressions them may you(SG)
זיַין מכפּר .
zain mechaper
be expiate you

5 4 Ashrei is the one whom Thou choosest,

ה ד ווויל צו דעם וואָס דו וויילסט
veilst du vos dem tsu voil
choose you who the one to blessed

and causest to come near unto Thee,

און דערנענטערסט,
dernenterst un
bring near and

that he may dwell in Thy khatzerot;

ער זאָל רוען אין דיַינע הויפֿן .
hoifn daine in ruen zol er
courtyards your in rest shall he

we shall be satisfied with the tov of Thy Beis,

לאָמיר זיך זעטן מיט דעם
dem mit zetn zich lomir
the with be satisfied ourselves let us

גוטס פֿון דיַין הויז ,
hoiz dain fun guts
house your from good things

even of Thy Heikhal Kodesh.

מיט דער הייליקייט פֿון דיַין הֵיכל .
heichl dain fun heilikeit der mit
temple your of holiness the with

6 5 By nora'ot *(awesome deeds, awe-inspiring things)* of tzedek *(justice)* wilt Thou answer us,

ו ה מיט פֿאַרכטיקע ווונדער ענטפֿערסטו
entferstu vunder forchtike mit
you answer wonders awesome with

אונדז אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in undz
righteousness in us

O Elohei Yish'einu *(G-d of our salvation)*;

דו אלקים פֿון אונדזער הילף ,
hilf undzer fun Elokim du
salvation our of G-d you

Who art the hope of all the ends of eretz,

דו פֿאַרזיכערונג פֿון אַלע עקן ערד ,
erd ekn ale fun farzicherung du
earth ends all of assurance you

and of them that are on the farthest seas;

און פֿון ימען ווייַטע ;
vaite yamen fun un
distant seas from and

7 6 Which by His ko'ach established the harim *(mountains)*,

ז ו דער וואָס באַפֿעסטיקט די בערג
berg di bafestikt vos der
mountains the establishes who the one

מיט זיַין כּוח ,
koiech zain mit
strength his with

being girded with gevurah;

דער וואָס איז באַגורט מיט גבֿורה ;
gevure mit bagurt iz vos der
might with girded is who the one

8 7 Which stilleth the roar of the seas,

ח ז דער וואָס שטילט אַיַין די ברומונג
brumung di ain shtilt vos der
roaring the down stills who the one

פֿון די ימען ,
yamen di fun
seas the of

the roar of their waves, and the tumult of the Amim *(peoples, nations)*.

די ברומונג פֿון זייערע אינדן, און דעם
dem un indn zeyere fun brumung di
the and waves their of roaring the
טומל פֿון די פֿעלקער,
felker di fun tuml
nations the of tumult

9 8 They also that dwell in the uttermost parts are afraid at Thy otot *(signs)*;

ט ח ביז די באַווינער פֿון ווייַטע עקן האָבן
hobn ekn vaite fun bavoiner di biz
have ends distant of inhabitants the until
מורא פֿאַר דיַינע צייכנס ;
tseichns daine far moire
signs your at fear

Thou makest the outgoing exits of boker and erev to resound with joy.

די אַרויסגענג פֿון פֿרימאָרגן און אָוונט
ovnt un frimorgn fun aroisgeng di
evening and morning of outgoings the
מאַכסטו זינגען .
zingen machstu
sing you make

10 9 Thou visitest ha'aretz, and waterest it;

י ט דערמאָנסט זיך אָן דער ערד און
un erd der on zich dermonst
and earth the of self you remember
באַוואַסערסט זי,
zi bavaserst
it water

Thou greatly enrichest it with the peleg Elohim *(fountain of G-d)*,

מאַכסט זי שֶׂפַּעדיק רייַך ,
raich shefedik zi machst
rich abundant it you make

which is full of mayim;

פֿון דעם טיַיך פֿון אלקים פֿול מיט וואַסער;
vaser mit ful Elokim fun taich dem fun
water with full G-d of river the from

Thou preparest them dagan *(grain)*, for so Thou didst prepare it.

בריטסט אָן זייער קאָרן, וואָרעם
vorem korn zeyer on breitst
because grain their on you provide
בריטסט זי צו ריכטיק ;
richtik tsu zi breitst
properly to it you provide

11 10 Thou waterest the furrows thereof abundantly;

י א טרינקסט אָן אירע בייטן ,
beitn ire on trinkst
furrows its down you water

Thou settlest the ridges thereof;

זעצסט אַראָפּ אירע גרודעס,
grudes ire arop zetsst
clods its down you settle

Thou makest it soft with showers;

מאַכסט זי ווייך מיט שפּרייַרעגן ,
shpreiregn mit veich zi machst
showers with soft it you make

Thou blessest the tzemach *(sprout, branch)*, thereof.

בענטשסט איר שפּראָצונג .
shprotsung ir bentshst
growth its you bless

12 11 Thou crownest shnat tovatecha *(the year with Thy goodness, bounty)*;

יב יא האָסט געקרײנט דאָס יאָר מיט
mit yor dos gekreint host
with year the crowned you have

דײַן גוטס ,
guts dain
good things your

and Thy paths drip with plenty.

און דײַנע שטעגן טריפֿן מיט פֿעטקייט.
fetkeit mit trifn shtegn daine un
fatness with drip paths your and

13 12 They drip upon the pastures of the midbar;

יג יב עס טריפֿן די פֿיטערפּלעצער פֿון
fun fiterpletser di trifn es
of pastures the drip there

מדבר ,
midber
wilderness

and the hills are enrobed with gladness.

און פֿרייד גורטן אָן די הייכן .
heichn di on gurtn freid un
heights the on gird joy and

14 13 The meadows are clothed with tzon;

יד יג די לאָנקעס באַקלײדן זיך מיט שאָף ,
shof mit zich bakleidn lonkes di
sheep with selves clothe meadows the

the amakim *(valleys)* also are covered over with grain;

און די טאָלן וויקלען זיך אין תּבֿואה;
tvue in zich viklen toln di un
grain in selves wrap valleys the and

they shout for joy, they also sing.

זיי שאַלן און זיי זינגען .
zingen zei un shaln zei
sing they and shout they

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; אַ געזאַנג , אַ מיזמור .
mizmor a gezang a gezangmaister dem far
psalm a song a choirmaster the for

1 *(For the one directing. Shir. Mizmor)*

סו

66 Make a joyful shout unto Elohim, kol HaAretz;

א שאַלט צו אלקים , די גאַנצע ערד ,
erd gantse di Elokim tsu shalt
earth whole the G-d to shout out

2 Sing forth the kavod Shmo;

ב באַזינגט די פּראַכט פֿון זײַן נאָמען ,
nomen zain fun pracht di bazingt
name his of glory the sing praises

make kavod *(glorious)* His tehillah *(praise)*.

מאַכט פּראַכטיק זײַן לויב .
loib zain prachtik macht
praise his glorious make

3 Say unto Elohim, How norah *(awesome)* art Thou in Thy ma'asim *(works)*!

ג זאָגט צו אלקים : ווי פֿאַרכטיק איז
iz forchtik vi Elokim tsu zogt
is awesome how G-d to say

דײַן ווערק!
verk dain
work your

Through the greatness of Thy oz *(might)* shall Thine oyevim cower before Thee.

דורך דיין גרויס שטאַרקייט גייען אײַן
ain geyen shtarkeit grois dain durch
in go strength great your through

פֿאַר דיר דיינע פֿיַינט .
faint daine dir far
enemies your you(SG) before

[4] Kol ha'aretz shall prostrate before Thee,

[ד] די גאַנצע ערד זאָל זיך בוקן
bukn zich zol erd gantse di
bow down self may earth whole the

צו דיר
dir tsu
you(SG) to

and shall sing unto Thee;

און זינגען צו דיר ;
dir tsu zingen un
you(SG) to sing and

they shall sing praise to Shimecha.

זיי זאָלן באַזינגען דיין נאָמען .
nomen dain bazingen zoln zei
name your sing praises shall they

Selah סֶלָה

[5] Come and see the works of Elohim;

[ה] קומט און זעט די מעשׂים פֿון אלקים ;
Elokim fun meisim di zet un kumt
G-d of deeds the see and come

He is norah *(awesome)* in deed toward Bnei Adam.

ער איז פֿאַרכטיק אין טוונג פֿאַר די
di far tuung in forchtik iz er
the before doing in awesome is he

מענטשנקינדער .
mentshnkinder
children of men

[6] He turned the yam into yabashah *(dry land)*;

[ו] ער האָט פֿאַרקערט דעם ים אין
in yam dem farkert hot er
into the sea the turned into has he

יבשה ,
yaboshe
dry ground

they passed through the nahar on regel;

צו פֿוס זיַינען זיי אַריבער דעם טיַיך ;
taich dem ariber zei zainen fus tsu
river the across they are foot to

there did we rejoice in Him.

דעמצמאָל האָבן מיר זיך געפֿרייט
gefreit zich mir hobn dentsmol
rejoiced ourselves we have then

מיט אים .
im mit
him with

[7] He ruleth by His gevurah *(power)* olam *(forever)*;

[ז] ער געוועלטיקט מיט זיַין גבֿורה אייביק ,
eibik gevure zain mit geveltikt er
eternal might his with has wrought he

His eyes are a watchman's eyes over the Goyim;

זיַינע אויגן קוקן אויף די פֿעלקער ;
felker di oif kukn oign zaine
nations the upon gaze eyes his

let not the sorerim *(rebellious ones)* exalt themselves.

זאָלן די אָפּקערער זיך נישט דערהייבן.
derheibn nisht zich opkerer di zoln
rise up not selves defiant the may

Selah סֶלָה

[8] Barchu Eloheinu, Amim,

ח לויבט, איר פֿעלקער, אלוקינו,
Elokeinu felker ir loibt
our G-d nations you praise

and make the kol *(sound)* of His tehillah *(praise)* to be heard.

און לאָזט הערן דעם קול פֿון זיין לויב;
loib zain fun kol dem hern lozt un
praise his of voice the hear let and

[9] He is the One who set nafsheinu in chayyim

ט דער וואָס דערהאַלט אונדזער זעל
zel undzer derhalt vos der
soul our preserves who the one

בײַם לעבן,
lebn baim
life in the

and does not permit ragleinu *(our foot)* to slip.

און האָט נישט געלאָזט זיך אויסגליטשן
oisglitshn zich gelozt nisht hot un
slip away self allowed not has and

אונדזער פֿוס.
fus undzer
foot our

[10] For Thou, Elohim, hath tested us and hast proved us;

י וואָרעם האָסט אונדז געפּרוווט, אלקים;
Elokim gepruvet undz host vorem
G-d tested us you have because

Thou hast put us in the crucible's refining and refined us as kesef.

האָסט אונדז געלייטערט ווי מע לייטערט זילבער.
zilber laitert me vi gelaitert undz host
silver refines one as refined us have

[11] Thou broughtest us into the metzudah *(prison)*;

יא האָסט אונדז געבראַכט אין אַ פֿעסטונג נעץ,
nets festung a in gebracht undz host
net fortress a into brought us you have

Thou laidst a mu'akah *(burden)* upon our loins.

האָסט אַרויפֿגעטאָן אַ דריקונג אויף
oif drikung a aroifgeton host
on pressure a placed you have

אונדזערע לענדן.
lendn undzere
loins our

[12] Thou hast caused enosh *(mankind)* to ride over rosheinu *(our head)*;

יב האָסט געלאָזט רײַטן אַ מענטשן
mentshn a raitn gelozt host
man a ride over allowed you have

אויף אונדזער קאָפּ,
kop undzer oif
head our on

we went through eish and through mayim;

מיר זײַנען gekumen אין פֿײַער און אין וואַסער,
vaser in un faier in gekumen zainen mir
water in and fire in come are me

but Thou broughtest us out into plenty.

אָבער דו האָסט אונדז אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign undz host du ober
drawn out us have you but

אין זעטיקייט.
zetikeit in
dryness into

13 I will come into Thy Beis with olot;

יג איך וועל קומען אין דַיִן הויז מיט
mit hoiz dain in kumen vel ich
with house your into come will I

בראַנדאָפּפֿער,
brandopfer
olah

I will fulfill for Thee my nedarim,

איך וועל דיר באַצאָלן מײַנע נדרים ,
nedrim maine batsoln dir vel ich
vows my perform to you(SG) will I

14 Which my sfatayim have uttered,

יד וואָס מײַנע ליפּן האָבן אַרויסגעלאָזט,
aroisgelozt hobn lipn maine vos
let out have lips my what

and my mouth hath spoken, when I was in tzoros.

און מײַן מויל האָט צוגעזאָגט אין
in tsugezogt hot moil main un
in promised has mouth my and

מײַן נויט .
noit main
distress my

15 I will offer unto Thee olot mekhim *(burnt offerings of fat animals)*,

טו פֿעטע בראַנדאָפּפֿער וועל איך דיר
dir ich vel brandopfer fete
for you(SG) I will olah fat

אויפֿברענגען,
oifbrengen
offer up

with the ketoret *(incense, offering)* of rams;

מיט דעמפֿונג פֿון ווידערס;
viders fun demfung mit
rams of smoking with

I will offer bakar with goats.

איך וועל מאַכן רינדער מיט בעק .
bek mit rinder machn vel ich
male goats with cattle make will I

Selah סֶלָה

16 Come and hear, Kol Yirei Elohim,

טז קומט הערט, אַלע יראי ה ,
Hashem yirei ale hert kumt
Hashem fearers of all hear come

and I will declare what He hath done for my nefesh.

און איך וועל דערציילן וואָס ער האָט
hot er vos dertseiln vel ich un
has he what tell will I and

געטאָן צו מײַן זעל .
zel main tsu geton
soul my for done

17 I cried unto Him with my mouth,

יז איך האָב געראופֿן צו אים מיט מײַן מויל ,
moil main mit im tsu gerufn hob ich
mouth my with him to called have I

and He was extolled with my leshon.

און ער איז געווען דערהויבן אויף
oif derhoibn geven iz er un
on exalted having been is he and

מײַן צונג .
tsung main
tongue my

[18] If I regard avon *(iniquity, sin)* in my lev,

יח ווען איך וואָלט אויסגעווײַלט אומרעכט
umrecht oisgeveilt volt ich ven
injustice chosen would I when

אין מײַן האַרצן,
hartsn main in
heart my in

Adonoi will not hear me;

וואָלט נישט צוגעהערט אֲדֹנָי .
Adonoi tsugehert nisht volt
Adonoi paid heed not would

[19] But surely Elohim hath heard me;

יט אָבער אלקים האָט צוגעהערט,
tsugehert hot Elokim ober
paid heed has G-d but

He hath attended to the kol tefillati *(voice of my prayer)*.

ער האָט פֿאַרנומען דעם קול פֿון מײַן תּפֿילה.
tfile main fun kol dem farnumen hot er
prayer my of voice the accepted has he

[20] Baruch Elohim, Who hath not turned away my tefillah,

כ געלויבט איז אלקים וואָס ער האָט נישט
nisht hot er vos Elokim iz geloibt
not has he who G-d is praised

אָפּגעטאָן מײַן תּפֿילה,
tfile main opgeton
prayer my removed

nor His chesed from me.

און זײַן חֶסֶד פֿון מיר.
mir fun chesed zain un
me from kindness his and

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, מיט
mit gezangmaister dem far
with choirmaster the for

[1] *(For the one directing. On Neginot. With stringed instruments. Mizmor. Shir)*

סטרונעשפּיל ; אַ מיזמור , אַ געזאַנג .
gezang a mizmor a struneshpil
song a psalm a stringed instruments

67 Elohim be channun *(gracious)* unto us, and put a brocha upon us;

סז אלקים זאָל אונדז לייַטזעליקן און
un laitzelikn undz zol Elokim
and take pity on us may G-d

אונדז בענטשן,
bentshn undz
bless us

and may He make His face to shine upon us.

ער זאָל דערלייַכטן זײַן פּנים אויף אונדז,
undz oif ponem zain derlaichtn zol er
us on face his make shine may he

Selah סֶלָה,

ג ב כְּדֵי מע זאָל וויסן אויף דער
der oif visen zol me kedei
the upon know may one so that

ערד דײַן וועג,
veg dain erd
way your earth

[3 2] That Thy Derech may be known upon HaAretz,

Thy Yeshu'ah *(salvation)* among kol Goyim.

צווישן אַלע פֹעלקער דײַן ישועה .
yeshue dain felker ale tsvishn
salvation your nations all among

ד ג לויבן וועלן דיך די פֹעלקער, אָ אלקים ,
Elokim o felker di dich veln loibn
G-d o nations the you(SG) will praise

[4 3] Let the Amim praise Thee, O Elohim;

let kol Amim praise Thee.

לויבן וועלן דיך די פֹעלקער אַלע.
ale felker di dich veln loibn
all nations the you(SG) will praise

ה ד זיך פֿרייען און זינגען וועלן די אומות ,
umes di veln zingen un freyen zich
peoples the will sing and rejoice selves

[5 4] O let the peoples be glad and sing for joy,

for Thou shalt judge the people righteously,

וואָרעם דו משפּטסט די פֹעלקער
felker di mishpetst du vorem
nations the judge you because

מיט יושר ,
yoisher mit
equity with

and govern the peoples upon HaAretz.

און די אומות , זיי פֿירסטו אויף
oif firstu zei umes di un
upon you lead them peoples the and

דער ערד .
erd der
earth the

Selah סֶלָה

ו ה לויבן וועלן דיך די פֹעלקער, אָ אלקים ,
Elokim o felker di dich veln loibn
G-d o nations the you(SG) will praise

[6 5] Let the people praise Thee, O Elohim;

let kol Amim praise Thee.

לויבן וועלן דיך די פֹעלקער אַלע.
ale felker di dich veln loibn
all nations the you(SG) will praise

ז ו די ערד גיט איר פֿרוכט,
frucht ir git erd di
fruit her gives earth the

[7 6] Then shall eretz yield her yevul *(increase, produce, harvest)*;

and Elohim, even Eloheinu, shall put a brocha upon us.

בענטשן וועט אונדז אלקים אלוקינו ,
Elokeinu Elokim undz vet bentshn
our G-d G-d us will bless

ח ז בענטשן וועט אונדז אלקים
Elokim undz vet bentshn
G-d us will bless

[8 7] Elohim shall bless us;

and kol afsei aretz *(all the ends of the earth)* shall fear Him.

אוֹן אִים וועלן פַֿאָרכטן אַלע עקן
ekn ale forchtn veln im un
ends all be in dread will him and
פֿון דער ערד .
erd der fun
earth the of

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער;
gezangmaister dem far
choirmaster the for
פֿון דָּוִדן אַ מיזמור , אַ געזאַנג .
gezang a mizmor a Dovidn fun
song a psalm a Dovid of

[1] *(For the one directing. Of Dovid. Mizmor. Shir)*

סח

68 Let Elohim arise, let His oyevim be scattered;

אלקים וועט אויפֿשטיין, וועלן צעשפּרייט
tseshpreit veln oifshtein vet Elokim
scattered will stand up will G-d
וועלן זײַנע פֿײַנט ,
faint zaine vern
enemies his become

let them also that hate Him flee before Him.

אוֹן זײַנע שׂונאים וועלן אַנטלויפֿן פַֿאַר אים .
im far antloifn veln sonem zaine un
him before flee will haters his and

ב [2] As ashan *(smoke)* is blown away,

ג וויִ רויך וועסטו צעטריבן , וועסטו
vestu tsetribn vert roich vi
will you(sg) driven away is smoke like
זיי צעטרײַבן ;
tsetraibn zei
drive away them

so drive them away; as wax melteth before the eish,

וויִ וואַקס צעגייט פַֿאַר פַֿײַער,
faier far tsegeit vaks vi
fire before melts wax like

so let the resha'im perish at the presence of Elohim.

וועלן אונטערגיין די רשׁעים פַֿאַר אלקים .
Elokim far reshoim di untergein veln
G-d before wicked ones the go under will

ד [3] But let the tzaddikim have simchah;

ג אוֹן די צדיקים וועלן זיך פֿרייען;
freyen zich veln tsadikim di un
rejoice selves will righteous ones the and

let them rejoice before Elohim;

זיי וועלן זײַן לוסטיק פַֿאַר אלקים ,
Elokim far lustik zain veln zei
G-d before joyful be will they

and, let them rejoice with simchah.

אוֹן קוועלן מיט שׂימחה.
simche mit kveln un
joy with gush and

ה [4] Sing unto Elohim,

ד זינגט צו אלקים , באַזינגט זײַן נאָמען ,
nomen zain bazingt Elokim tsu zingt
name his sing praises G-d to sing

sing praises to Shmo;

דערהייבט דעם וואָס רײַט דורך
durch rait vos dem derheibt
through rides who the one exalt

די הימלען –
himlen di
heavens the

extol Him that rideth on the clouds
by Shmo Hashem,

ה איז זײַן נאָמען –
nomen zain iz Hashem
name his is Hashem

and rejoice before Him.

און פֿרייט זיך פֿאַר אים.
im far zich freit un
him before selves rejoice and

6 5 Avi yetomim *(father of orphans)*, and a dayan *(judge)* of almanot *(widows)*,

ה דער פֿאָטער פֿון יתומים , און דער
der un yesoimim fun foter der
the and fatherless of father the

ריכטער פֿון אַלמנות ,
almones fun richter
widows of judge

is Elohim in His Ma'on Kodesh.

איז אלקים אין זײַן הייליקער ווינונג .
voinung heiliker zain in Elokim iz
dwelling holy his in G-d is

7 6 Elohim setteth the yechidim *(alone ones)* in a family;

ו אלקים באַזעצט די עלנדע אין אַ היים ,
heim a in elnde di bazetst Elokim
home a in lonely the settles G-d

He bringeth out those which are asirim *(prisoners, those bound with chains)*;

ער ברענגט אַרויס די געפֿאַנגענע אין
in gefangene di arois brengt er
in prisoners the out brings he

גליק ;
glik
good fortune

but the sorerim *(rebels)* dwell in a dry land.

נאָר די אָפּקערער בלײַבן אין טריקענישׁ.
trikenish in blaibn opkerer di nor
dryness in remain defiant the but

8 7 O Elohim, when Thou wentest forth before Thy people,

ח ז אלקים , אַז דו ביסט אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen bist du az Elokim
gone out are you when G-d

פֿאַרויס פֿאַר דײַן פֿאָלק ,
folk dain far farois
people your before ahead of

when Thou didst march through the wilderness;

אַז דו האָסט געשפּרייזט דורך
durch geshpraizt host du az
through strode have you when

דער וויסטעניש,
vistenish der
wasteland the

Selah; סֶלָה,

9 8 Eretz shook, Shomayim also poured rain at the presence of Elohim;

ט ח הָאָט די ערד געציטערט, אויך די הימלען
himlen di oich getsitert erd di hot
heavens the also trembled earth the has

האָבן געטריפט פַאר אלקים;
Elokim far getrift hobn
G-d before dripped have

even Sinai itself was moved at the presence of Elohim, Elohei Yisroel.

דער דאָזיקער סיני – פַאר אלקים,
Elokim far Sinai doziker der
G-d before Sinai this one the

אלוקי ישׂראל.
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

10 9 Thou, O Elohim, didst send a plentiful geshem *(rain)*,

י ט אַ רעגן פון שפע האָסטו
hostu shefe fun regn a
you have abundance of rain a

אַראָפגעזיפט, אלקים,
Elokim aropgezipt
G-d poured down

whereby Thou didst restore Thine nachalah, when it was parched.

אַז דיין נחלה איז פַארשמאַכט געווען,
geven farshmacht iz nachle dain az
been weakened is inheritance your when

האָסטו זי אויפגעריכט.
oifgericht zi hostu
restored it you have

11 10 Thy congregation hath dwelt therein;

יא י דיין סטאדע האָט זיך באַזעצט דערין;
derin bazetst zich hot stade dain
therein settled self has flock your

Thou, O Elohim, hast prepared of Thy bounty for the oni.

האָסטו אין דיין גוטסקייט, אלקים,
Elokim gutskeit dain in hostu
G-d goodness your in you have

אָנגעברייט פַאר די אָרימע.
orime di far ongebreit
poor the for prepared

12 11 Adonoi gave the word;

יב יא אֲדֹנָי האָט געגעבן דאָס ווארט –
vort dos gegebn hot Adonoi
word the given has Adonoi

rav *(great)* was the tzava *(company, army)* of the mevaserot *(heralds, those that published it, the evangelists)*.

מבשׂרות אַ גרויסע מחנה.
machne groise a mevaserot
legion great a those who bring good news

13 12 Melachim of tzeva'ot *(armies)* shall flee, they flee;

יג יב מלכים פון מחנות לויפן-אַנטלויפן,
loifn-antloifn machnus fun mlochim
flee armies of kings

and she that tarried at home shall divide the plunder.

און די שטובזיצערין טיילט רויב.
roib teilt shtubzitserin di un
plunder divides house sitter the and

14 13 Though ye have lain among the sheepfolds,

יד יג די צווישן ליגן איר ווילט צי
di tsvishn lign ir vilt tsi
the among lie you will though

שאָפגעהעפטן?
shofgeheftn
sheepfolds

yet shall ye be as the wings of a yonah
covered with kesef,

די פֲלִיגלען פֿון דער טויב זיַינען מיט
mit zainen toib der fun fliglen di
with are dove the of wings the

זילבער באַדעקט,
badekt zilber
covered silver

and her feathers with glistening gold.

און אירע פֲלעדערן מיט גלענצענדיק גאָלד.
gold glentsendik mit fledern ire un
gold glistening with feathers its and

15 14 When Shaddai scattered melachim therein,

טו יד אַז שַׁדַי האָט צעשפרייט די
di tseshpreit hot Shaddai az
the scattered has Shaddai that

מלכים אין איר,
ir in mlochim
it in kings

it was white as snow in Tzalmon.

האָט עס געשנייט אויף צלמון .
Tsalmon oif geshneit es hot
Tzalmon on snowed it has

16 15 The Har Elohim is the Har Bashan;

טז טו אַ באַרג פֿון אלקים איז באַרג בָּשָׁן ,
Bashan barg iz Elokim fun barg a
Bashan mount is G-d of mountain a

a mountain of peaks is the Har Bashan.

אַ באַרג פֿון שפּיצן איז באַרג בָּשָׁן .
Bashan barg iz shpitsn fun barg a
Bashan mount is peaks of mountain a

17 16 Why gaze ye in envy, ye many-peaked harim?

יז טז וואָס קוקט איר קרום , איר
ir krum ir kukt vos
you enviously you look which

פֿילשפּיציקע בערג ,
berg filshpitsike
mountains many peaked

This is the har which Elohim hath
chosen to dwell in;

אויף דעם באַרג וואָס אלקים האָט
hot Elokim vos barg dem oif
has G-d which mountain the on

פֿאַר זיין ווינונג געגלוסט,
geglust voinung zain far
desired dwelling his for

indeed, Hashem will dwell in it
lanetzach *(forever)*.

ווו ה וועט אויך רוען אויף אייביק?
eibik oif ruen oich vet Hashem vu
ever for dwell also will Hashem where

18 17 The merkavot of Elohim are myriads,

יח יז די רײַטוועגן פֿון אלקים זיַינען
zainen Elokim fun raitvegn di
are G-d of chariots the

צענטויזנטן ,
tsentoizntn
ten thousands

a thousand thousands;

טויזנטן אויף טויזנטן ;
toizntn oif toizntn
thousands upon thousands

Adonoi is among them, as in Sinai,
in kodesh *(holiness)*.

אֲדֹנָי איז צווישן זיי ווי אויף סיני
Sinai oif vi zei tsvishn iz Adonoi
Sinai on like them among is Adonoi
אין הייליקייט.
heilikeit in
holiness in

[19] [18] Thou hast ascended on marom *(high)*,

יט יח ביסט אַרויפֿגעגאַנגען אין דער הייך ,
heich der in aroifgegangen bist
height the in having gone up you are

Thou hast led captivity captive;

האָסט געפֿאַנגען אַ גענפֿאַנג ,
gefang a gefangen host
captivity a captured you have

Thou hast received mattanot among adam;

האָסט גענומען מתּנות אין מענטשן ;
mentshn in matonus genumen host
men among gifts taken you have

yes, even from the sorerim *(the rebellious)* also,
that Hashem Elohim might dwell.

אַז אויך צווישן די אָפּקערער זאָל רוען
ruen zol opkerer di tsvishn oich az
dwell shall defiant the among even that
ה אלקים .
Elokim Hashem
G-d Hashem

[20] [19] Baruch Adonoi,

כ יט געלויבט איז אֲדֹנָי ,
Adonoi iz geloibt
Adonoi is praised

Who yom yom bears us up,

טאָג פֿאַר טאָג טוט ער אונדז טראָגן;
trogn undz er tut tog far tog
bear us he does day for day

even HaEl Yeshu'ateinu *(the G-d of our salvation)*.

אֵל איז אונדזער ישועה .
yeshue undzer iz El
salvation our is G-d

Selah סֶלָה

[21] [20] Our G-d is a G-d who saves;

כא כ הָאֵל איז אונדז אַן אֵל פֿון ישועות ,
yeshues fun El an undz iz HaEl
saving acts of G-d a to us is the G-d

and from Hashem Adonoi come escapes
from mavet *(death)*.

און ביי ה אֲדֹנָי זיינען די
di zainen Adonoi Hashem bai un
the are Adonoi Hashem with and
אויסוועגן פֿון טויט .
toit fun oisvegn
death from exits

[22] [21] But Elohim shall shatter the rosh
of His oyevim,

כב כא פַּאר וואָר, אלקים וועט צעלעכערן דעם
dem tselechern vet Elokim vor far
the wound will G-d truly for
קאָפּ פֿון זיַינע פֿיַינט ,
faint zaine fun kop
enemies his of head

and the hairy kodkod *(crown of the head, scalp)* of such a one as continueth on in his trespasses.

דעם האָריקן שאַרבן פֿון דעם וואָס
vos dem fun sharbn horikn dem
who the one of cranium hairy the

גייט אין זיַינע זינד.
zind zaine in geit
sin his in goes on

כג כב אֲדֹנָי זאָגט : פֿון בָּשָׁן וועל
vel Bashan fun zogt Adonoi
will Bashan from declares Adonoi

איך אומקערן ,
umkeren ich
bring back I

I will bring back from the depths of the sea;

איך וועל אומקערן פֿון די טיפֿענישן
tifenishn di fun umkeren vel ich
depths the from bring back will I

ים פֿון ;
yam fun
the sea of

כד כג That thy regel may be bathed in dahm,

כדי זאָלסט טונקען אין
kedei zolst tunken in
so that you(SG) shall dip in

בלוט דיַין פֿוס,
fus dain blut
foot your blood

that the leshon of thy klavim *(dogs)* may partake of the oyevim.

די צונג פֿון דיַינע הינט זאָל האָבן איר
ir hobn zol hint daine fun tsung di
its have shall dogs your of tongue the

חלק פֿון די פֿיַינט .
faint di fun chelek
enemies the from portion

כה כד They have seen Thy processions, O Elohim;

מע קוקט-צו דיַינע גייונגען , אלקים,
Elokim geiungen daine kukt-tsu me
G-d goings your look at they

even the goings of my G-d, my Melech, in the Kodesh.

די גייונגען צו מיַין אַל , מיַין קיניג,
kinig main El main tsu geiungen di
king my G-d my to goings the

אין הייליקטום.
heiliktum in
holy in

כו כה The sharim *(singers)* went before, the nogenim *(players on instruments)* followed after;

נאָך , זינגער די גייען פֿאַרויס
noch zinger di geyen farois
after singers the go ahead

דעם די שפּילער ,
shpiler di dem
musician the that

among them were the alamot *(young unmarried virgins)* playing timbrels.

אין מיטן פֿון יונגפֿרויען וואָס פּויקלען .
poiklen vos yungfroin fun mitn in
play timbrels who virgins of midst in

כז כו Barchu Elohim in the congregations,

אין געזעמלען לויבט אלקים ,
Elokim loibt gezemlen in
G-d praise assemblies in

even Hashem, out of the Makor Yisroel *(Fountain of Israel)*.

לויבט דעם האַר ה , איר פֿון
fun ir Hashem har dem loibt
out of you Hashem L-rd the praise

קוואַל פֿון ישׂרָאֵל.
Yisroel fun kval
Yisroel of fountain

[28] [27] There is Binyamin, the youngest at the head;

כח כז אָן איז בנימין דער יִינגסטער,
yingster der Binyamin iz on
youngest the Binyamin is here

זייער געוועלטיקער,
geveltiker zeyer
ruler their

the sarim *(princes)* of Yehudah and the throng of them,

די האַרן פֿון יהודה מיט זייער מחנה ,
machne zeyer mit Yehudah fun harn di
legion their with Yehudah of princes the

the sarim *(princes)* of Zevulun, and the sarim *(princes)* of Naphtali.

די האַרן פֿון זבֿולון , די האַרן
harn di Zevulun fun harn di
princes the Zevulun of princes the

פֿון נַפְתָּלי .
Naftali fun
Naphtali of

[29] [28] Eloheicha hath commanded thy oz;

כט כח דיין ג-ט זאָל באַפֿעלן דיין שטאַרקייט;
shtarkeit dain bafeln zol G-t dain
strength your command shall G-d your

strengthen, O Elohim, that which Thou hast wrought for us.

שטאַרק זיך , אלקים , דו וואָס האָסט
host vos du Elokim zich shtark
have who you G-d self strengthen

געטאָן פֿאַר אונדז.
undz far geton
us for done

[30] [29] Because of Thy Heikhal at Yerushalayim

ל כט פֿון דיין היכל אין ירושָׁלַיִם ;
Yerushalayim in heichl dain fun
Yerushalayim in temple your from

shall melachim bring offerings unto Thee.

זאָלן מלכים דיר ברענגען מתּנות .
matonus brengen dir mlochim zoln
gifts bring for you(SG) kings shall

[31] [30] Rebuke the chayat *(beasts)* of the kaneh *(reeds)*,

לא ל שריַי אָן אויף דער חיה פֿונעם
funem chaye der oif on shrai
of the beast the upon at rebuke

וואַסערראָר,
vaserror
reed marsh

the adat *(herd)* of bulls,

אויפֿן געזעמל אָקסן מיט די
di mit oksen gezeml oifn
the with bulls assembly in the

קעלבער-פֿעלקער ,
kelber-felker
calves of the peoples

with the agalim *(calves)* of the nations,

זיי זאָלן זיך צו די פֿיס ווואַרפֿן מיט
mit vorfn fis di tsu zich zoln zei
with cast feet the to selves shall they

זילבערשטיקער;
zilbershtiker
pieces of silver

till every one prostrate himself with ingots of kesef; He scatters the people that delight in wars.

ער זאָל צעשפּרייטן די אומות ווואָס
vos umes di tseshpreitn zol er
who peoples the scatter shall he

באַגערן מלחמות .
milchomes bageren
wars desire

32 31 Magnates shall come out of Mitzrayim;

לב לא שׂרים זאָלן קומען פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun kumen zoln srores
Egypt from come shall princes

Ethiopia shall soon stretch out her hands unto Elohim.

כּוש זאָל אויסשטרעקן אירע הענט
hent ire oisshtrekn zol Kush
hands its stretch out shall Kush

צו אלקים .
Elokim tsu
G-d to

33 32 Sing unto Elohim, ye mamlechot of ha'aretz;

לג לב איר קיניגרייַכן פֿון דער ערד ,
erd der fun kinigraichn ir
earth the of kingdoms you

זינגט צו אלקים ,
Elokim tsu zingt
G-d to sing

O sing praises unto Adonoi.

שפּילט צו אֲדֹנָי ,
Adonoi tsu shpilt
Adonoi to play

Selah סֶלָה;

34 33 To Him that rideth upon the skies of Shomayim of old;

לד לג צו דעם וואָס רייַט אויף די אוראַלטע
uralte di oif rait vos dem tsu
ancient the on rides who the one to

הימלען פֿון די הימלען ;
himlen di fun himlen
heavens the of heavens

lo, He doth send out His voice, and that a kol oz *(mighty voice)*.

זע , ער לאָזט אַרויס זיין קול , אַ
a kol zain arois lozt er ze
a voice his out lets he behold

מאַכטיקן קול .
kol machtikn
voice mighty

35 34 Ascribe ye oz *(power)* unto Elohim;

לה לד גיט שטאַרקייט צו אלקים ;
Elokim tsu shtarkeit git
G-d to strength give

His majesty is over Yisroel,

איבער ישׂראל איז זיין גרויסקייט,
groiskeit zain iz Yisroel iber
greatness his is Yisroel over

and His oz is in the skies.

אוֹן זַיִן שטאַרקייט אין די וואָלקנס.
volkens di in shtarkeit zain un
clouds the in strength his and

[36 35] O Elohim, Thou art norah *(awesome, terrible)* out of Thy Mikdashim;

לו לה אֱלֹקִים איז פֿאָרכטיק פֿון דַיינע
daine fun forchtik iz Elokim
your from awesome is G-d

הייליקטומען;
heiliktumen
sanctuaries

the El *(G-d)* of Yisroel is He that giveth oz and strength unto His people.

אֵל פֿון יִשְׂרָאֵל, ער גיט שטאַרקייט און
un shtarkeit git er Yisroel fun El
and strength gives he Yisroel of G-d

מאַכט צום פֿאָלק;
folk tsum macht
people to power

Baruch Elohim.

געלויבט איז אלקים.
Elokim iz geloibt
G-d is praised

[1] *(For the one directing. Al Shoshanim. Of Dovid)*

א פַֿאַר דעם געזאַנגמייסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
according to choirmaster the for

שׁוֹשַׁנִּים ; פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun Sheshanim
Dovid from lilies

69

Hoshi'eini, O Elohim;

סט העלף מיר, אלקים,
Elokim mich helf
G-d me help

for the mayim are come unto my nefesh.

וואָרעם דאָס וואַסער איז געקומען
gekumen iz vaser dos vorem
having come is water the because

ביז דער האַלדז.
haldz der biz
neck the up to

[3 2] I sink in deep mire,

ג ב איך בין איַנגעזונקען אין אַ טיפֿן זומפּ,
zump tifn a in aingezunken bin ich
swamp deep a into sunk am I

where there is no standing;

און נישטאָ קיין באַשטאַנד ;
bashtand kein nishto un
standing place any there is not and

I am come into the depths of the mayim,

איך בין געקומען אין טיפֿע וואַסערן,
vasern tife in gekumen bin ich
waters deep into having come am I

where the floods overflow me.

און דער שטראָם האָט מיך פֿאַרפֿלייצט .
farfleitst mich hot shtrom der un
overwhelmed me has stream the and

[4 3] I am weary of my crying out;

ד ג איך בין מיד פֿון מײַן רופֿן ,
rufn main fun mid bin ich
calling out my from weary am I

my garon *(throat)* is dry;

מײַן קעל איז פַֿאַרטריקנט,
fartriknt iz kel main
dry is throat my

mine eyes fail while I wait for Elohai.

די אויגן גייען מיר אויס האַרנדיק
harndik ois mir geyen oign di
waiting out me go eyes the

אויף מײַן ג-ט.
G-t main oif
G-d my on

5 4 They that have sinas chinom *(baseless hatred)* toward me

ה ד מער ווי די האָר פֿון מײַן קאָפּ
kop main fun hor di vi mer
head my of hairs the than more

are more than the hairs of mine rosh;

זײַנען מײַנע אומזיסטיקע שׂונאים;
sonem umzistike maine zainen
haters baseless my are

they that would destroy me,

שטאַרק זײַנען מײַנע פַֿאַרטיליקער, מײַנע
maine fartiliker maine zainen shtark
my destroyers my are strong

פֿײַנט פַֿאַר גאָרנישט;
gornisht far faint
nothing for enemies

being mine oyevim *(enemies)* sheker *(baselessly)* are mighty;

וואָס איך האָב נישט געגזלט
gegzlt nisht hob ich vos
stolen not have I what

then I restored that which I did not steal.

מוז איך דערום אָפּגעבן.
opgebn derum ich muz
repay therefore I must

6 5 O Elohim, Thou knowest my folly;

ו ה אלקים, דו ווייסט מײַן נאַרישקייט,
narishkeit main veist du Elokim
folly my know you G-d

and my ashmot *(guiltinesses)* are not hid from Thee.

און מײַנע פַֿאַרשולדיקונגען זײַנען פֿון
fun zainen farshuldikungen maine un
from are guilt my and

דיר נישט פַֿאַרהוילן.
farhoiln nisht dir
hidden not you(SG)

7 6 Let not them that wait on Thee,

ז ו זאָלן נישט אין ביוש בלײַבן דורך
durch blaibn biesh in nisht zoln
through remain shame in not may

מיר דײַנע האָפֿער ,
hofer daine mir
people who hope your me

Adonoi Hashem Tzva'os, be ashamed because of me;

דו אֲדֹנָי ה צְבָאוֹת ;
Tseva'ot Hashem Adonoi du
of hosts Hashem Adonoi you

let not those that seek Thee be disgraced because of me,

זאָלן נישט פַֿאַרשעמט ווערן דורך
durch vern farshemt nisht zoln
through become ashamed not may

מיר דײַנע זוכער ,
zucher daine mir
seekers your me

O Elohei Yisroel.

אלוקי ישראל.
Yisroel Elokei
Yisroel the G-d of

[8] [7] Because for Thy sake I have borne cherpah;

ח [ז] וואָרעם פֿון דיינעט וועגן האָב איך
ich hob vegen dainet fun vorem
I have sake your for because

געליטן חרפה,
charpe gelitn
shame suffered

shame hath covered my face.

אַ שאַנד האָט באַדעקט מײַן פּנים.
ponem main badekt hot shand a
face my covered has shame a

[9] [8] I am become a stranger unto my achim,

ט [ח] פֿאַרפֿרעמדט בין איך געווואָרן צו
tsu gevorn ich bin farfremdt
to become I am alienated

מײַנע ברידער,
brider maine
brothers my

and a nochri *(foreigner)* unto the bnei immi *(sons of my mother)*.

און ווילדפֿרעמד צו די זין פֿון מײַן מוטער.
muter main fun zin di tsu vildfremd un
mother my of sons the to foreign and

[10] [9] For kinas Beitcha *(zeal for Thy House)* hath consumed me;

י [ט] וואָרעם דער צאָרן פֿאַר דײַן הויז
hoiz dain far tsorn der vorem
house your for zeal the because

האָט מיך געגעסן,
gegesn mich hot
consumed me has

and the cherpot of them that scorned Thee are fallen upon me.

און די לעסטערונגען פֿון דײַנע לעסטערער
lesterer daine fun lesterungen di un
insulters your of insults the and

זײַנען געפֿאַלן אויף מיר.
mir oif gefaln zainen
me on fallen are

[11] [10] When I wept, and chastened my nefesh in the tzom *(fast)*,

יא [י] און האָב איך אויסגעוויינט אין פֿאַסטן
fasten in oisgeveint ich hob un
fasting in wept I have and

מײַן זעל,
zel main
soul my

that became my cherpot *(reproaches)*.

איז דאָס מיר צו לעסטערונג געווואָרן.
gevorn lesterung tsu mir dos iz
has become reproach to to me this is

[12] [11] I made sackcloth also my garment;

יב [יא] און האָב איך געמאַכט זאַק
zak gemacht ich hob un
sackcloth made I have and

מײַן קלייד,
kleid main
garment my

and I became a mashal *(byword)* to them.

בין איך ביי זיי צום שפריכוואָרט
shprichvort tsum zei bai ich bin
byword to the them by I am

געוואָרן .
gevorn
have become

[13] [12] They that sit in the sha'ar *(gate)* speak against me;

יג יב עס רעדן פֿון מיר די טויערזיצער,
toierzitser di mir fun redn es
gate-sitters the me of speak it

and I was the neginot *(drinking songs)* of the drunkards.

און איך בין דאָס געזאַנג פֿון די ווײַנטרינקער .
vaintrinker di fun gezang dos bin ich un
wine-drinkers the of song the am I and

[14] [13] But as for me, may my tefillah be unto Thee, Hashem,

יד יג אָבער איך – מײַן תּפֿילה צו דיר ,
dir tsu tfile main ich ober
you(SG) to prayer my I but

ה , איז:
iz Hashem
is Hashem

in an et ratzon *(acceptable time, time of favor)*;

אַ שעה פֿון באַווילליקונג;
bavilikung fun sheh a
favor of hour an

O Elohim, in the multitude of Thy chesed hear me,

אלקים , אין דײַן גרויס גענאָד
genod grois dain in Elokim
grace great your in G-d

in the emes of Thy salvation.

ענטפֿער מיר מיט דײַן אמתער ישועה .
yeshue emeser dain mit mir entfer
salvation true your with me answer

[15] [14] Save me out of the teet *(mire, clay, soil)*

טו יד זײַ מיך מציל פֿון דעם ליים,
leim dem fun matsl mich zai
clay the from deliver me be

and let me not sink;

אַז איך זאָל נישט איינגעזונקען ווערן ;
vern aingezunken nisht zol ich az
become sunk not may I that

let me be saved from them that hate me,

לאָמיך ניצול ווערן פֿון מײַנע פֿײַנט ,
faint maine fun vern nitsl lomich
enemies my from become saved let me

and out of the depths of the mayim.

און פֿון די טיפֿע וואַסערן.
vasern tife di fun un
waters deep the from and

[16] [15] Let not the floodwaters overflow me,

טז טו לאָז מיך נישט פֿאַרפֿלייצן דער
der farfleitsn nisht mich loz
the overflow not me let

שטראָם וואַסער,
vaser shtrom
water stream

neither let the deep swallow me up,

און לאָז מיך נישט איינשלינגען די טיפֿענישן,
tifenish di ainshlingen nisht mich loz un
deep the swallowed up not me let and

and let not the be'er *(pit)* shut her mouth upon me.

אוּן לאָז נישט צומאַכן די גרוב איר
ir grub di tsumachn nisht loz un
its pit the shut not let and

מויל איבער מיר.
mir iber moil
me over mouth

[17] [16] Hear me, Hashem, for Thy chesed is tov;

יז טז ענטפֿער מיר, ה׳ , ווָאָרעם גוט
gut vorem Hashem mir entfer
good because Hashem me answer

איז דַיין חֶסֶד ;
chesed dain iz
kindness your is

turn unto me according to the multitude of Thy rachamim;

לויט דַיין גרויס דערבאַרעמונג
derbaremung grois dain loit
compassion great your according to

קער זיך צו מיר.
mir tsu zich ker
me to self turn

[18] [17] And hide not Thy face from Thy eved;

יח יז אוּן זאָלסט נישט פֿאַרבאָרגן דַיין
dain farborgen nisht zolst un
your hide not may you(SG) and

פּנים פֿון דַיין קנעכט ,
knecht dain fun ponem
servant your from face

for I am in tzoros. Hear me speedily.

ווָאָרעם מיר איז ענג ; ענטפֿער
entfer eng iz mir vorem
answer distress is to me because

מיר גיך .
gich mir
quickly me

[19] [18] Draw near unto my nefesh, and make the go'el redemption of it;

יט יח געַנען צו מַיין זעל , לייז זי אויס,
ois zi leiz zel main tsu genen
out it redeem soul my to draw near

deliver me because of mine oyevim *(enemies)*.

קויף מיך אויס פֿון ווענגן
vegen fun ois mich koif
account of on out me buy back

מַיינע פַֿיינט .
faint maine
enemies my

[20] [19] Thou hast known the cherpah *(scorn)* I bear, and my shame, and my dishonor;

כ יט דו ווייסט מַיין חרפה אוּן מַיין בושה
bushe main un charpe main veist du
shame my and shame my know you

אוּן מַיין שאַנד ,
shand main un
disgrace my and

mine adversaries are all before Thee.

פַֿאר דיר זיַינען אַלע מַיינע דריקער .
driker maine ale zainen dir far
oppressors my all are you(SG) before

כא כ אַ חרפה צעברעכט מײַן האַרץ, און
un harts main tsebrecht charpe a
and heart my breaks shame a

איך בין חרוּבֿ ;
chorev bin ich
desolate am I

[21] [20] Reproach hath broken my lev; and I have sickness as unto death;

און איך האָב גערוּפֿן אויף באַדויער,
badoier oif gehoft hob ich un
pity for hoped have I and

און נישטאָ ,
nishto un
there is none and

and I looked for some to take pity, but there was none;

כב כא און זיי האָבן אַרײַנגעטאָן גיפֿט
gift araingeton hobn zei un
poison put have they and

אין מײַן שפּײַז ,
shpaiz main in
food my in

און פֿאַר מײַן דאָרשט גיבן זיי מיר
mir zei gibn dorsht main far un
me they give thirst my for and

טרינקען עסיק .
esik trinken
vinegar to drink

and in my tzamah *(thirst)* they gave me chometz *(vinegar)* to drink.

כג כב זאָל זייער טיש וואָס פֿאַר
far vos tish zeyer zol
before which table of food their may

זיי , וועלן פֿאַר אַ נעץ ,
nets a far vern zei
net a for become them

[22] [21] They gave me also gall in my food;

and in my tzamah *(thirst)* they gave me chometz *(vinegar)* to drink.

[23] [22] Let their shulchan become a pach *(snare, trap)* before them;

and that which should have been for their shlomim *(peacefulnesses)*, let it become a mokesh *(trap)*.

כד כג זאָלן זייערע אויגן פֿינצטער וועלן
vern fintster oign zeyere zoln
become dark eyes their may

נישט צו זען ,
zen tsu nisht
see to not

[24] [23] Let their eyes be darkened, that they see not;

and make their loins shake tamid.

כה כד גיס אויס אויף זיי דײַן כּעס ,
kaas dain zei oif ois gis
anger your them upon out pour

און זייערע לענדן מאַך וואַקלען תּמיד .
tamid vaklen mach lendn zeyere un
continually tremble make loins their and

[25] [24] Pour out Thine indignation upon them,

and let Thy charon af *(burning wrath)* overtake them.

און דײַן גרימצאָרן זאָל זיי דערגרייכן .
dergreichn zei zol grimtsorn dain un
overtake them shall wrath your and

כו כה זאָל זייער ישובֿ זיין פֿאַרוויסט,
farvist zain yashuv zeyer zol
desolate be habitation their may

אין זייערע געצעלטן זאָל נישט זיין
zain nisht zol getseltn zeyere in
be not shall tents their in

קיין באַווינער .
bavoiner kein
inhabitant any

כז כו ווארעם דעם וואָס דו האָסט
host du vos dem vorem
have you who the one because

געשלאָגן רודפֿן זיי ,
zei roidefn geshlogn
they pursue struck

און פֿון דעם וויי‌טאָג פֿון דיינע פֿאַרוווּנדטע
farvundte daine fun veitog dem fun un
wounded your of pain the of and

דערציילן זיי זיך .
zich zei dertseiln
selves they tell

כח כז לייג צו זינד אויף זייער זינד ,
zind zeyer oif zind tsu leig
sin their upon sin to add

און זאָלן זיי נישט צוקומען צו דיין
dain tsu tsukumen nisht zei zoln un
your to come not they may and

געראַכטיקייט .
gerechtikeit
righteousness

כט כח זאָלן זיי אויסגעמעקט ווערן פֿון
fun vern oisgemekt zei zoln
from become blotted out they may

בוך פֿון די לעבעדיקע,
lebedike di fun buch
living the of book

און מיט די גערעכטע זאָלן זיי נישט
nisht zei zoln gerechte di mit un
not they may righteous the with and

פֿאַרשריבן ווערן .
vern farshribn
become written down

ל כט אָבער איך בין אָרעם און צעוויי‌טאָקט,
tseveitokt un orim bin ich ober
afflicted and poor am I but

זאָל דיין הילף , אלקים , מיך דערהייבן .
derheichn mich Elokim hilf dain zol
raise up me G-d salvation your may

26 25 Let their habitation be desolate;

and let none dwell in their ohalim.

27 26 For they persecute him whom Thou hast struck;

and they tell of the makh'ov *(pain, grief)* of those whom Thou hast wounded.

28 27 Add avon *(iniquity)* unto their avon;

and let them not come into Thy tzedakah.

29 28 Let them be blotted out of the Sefer Chayyim,

and not be recorded with the tzaddikim.

30 29 But I am ani *(poor)* and in pain;

let Thy Yeshu'ah *(salvation)*, O Elohim, set me up on high.

[31] [30] I will praise Shem Elohim b'shir *(in song)*,

לא ל איך וועל רימען דעם נאָמען פֿון
fun nomen dem rimen vel ich
of name the glory will I
אלקים מיט געזאַנג,
gezang mit Elokim
song with G-d

and will magnify Him with todah *(thanksgiving)*.

און וועל אים גרייסן מיט לויב .
loib mit greisn im vel un
praise with magnify him will and

[32] [31] This also shall please Hashem better than shor *(ox)*

לב לא און דאָס וועט זיין בעסער ביַי ה
Hashem bai beser zain vet dos un
Hashem by better be will this and

or bull that hath keren *(horn)* and parsah *(hoof)*.

ווי אַן אָקס אָדער יונגער אָקס
oks yunger oder oks an vi
ox young or ox an than
באַהאָרנט, באַקלויט.
bakloit bahornt
hoofed horned

[33] [32] Those that have anavah *(meekness, humility)* shall see this, and have simchah;

לג לב זאָלן זען די געדריקטע, און זיך פֿרייען;
freyen zich un gedrikte di zen zoln
rejoice selves and oppressed the see may

and your lev shall live that seek Elohim.

איר וואָס זוכט אלקים, זאָל אויפֿלעבן
oiflebn zol Elokim zucht vos ir
revive may G-d seek who you
אייער האַרץ!
harts aier
heart your

[34] [33] For Hashem heareth the evyonim *(needy ones, poor)*,

לד לג וואָרעם ה הערט צו די
di tsu hert Hashem vorem
the to listens Hashem because
באַדערפֿטיקע,
baderftike
needy

and despiseth not His prisoners.

און זיינע געפֿאַנגענע טוט ער נישט פֿאַראַכטן.
farachten nisht er tut gefangene zaine un
despise not he does prisoners his and

[35] [34] Let the Shomayim va'Aretz praise Him,

לה לד לויבן וועלן אים הימל און ערד ,
erd un himel im veln loibn
earth and heaven him will praise

the seas, and every thing that moveth therein.

די ימען און אַלץ וואָס ווידמענט
vidment vos alts un yamen di
swarms which all that and seas the
אין זיי .
zei in
them in

[36] [35] For Elohim yoshi'a *(will save)* Tziyon,

לו לה וואָרעם אלקים וועט העלפֿן ציון ,
Tsiyon helfn vet Elokim vorem
Tziyon save will G-d because

and will build the cities of Yehudah;

און וועט בויען די שטעט פֿון יהודה ,
Yehudah fun shtet di boien vet un
Yehudah of cities the build will and

that they may dwell there, and have it in possession.

אוּן זיי וועלן זיך דאָרטן באַזעצן,
bazetsn dortn zich veln zei un
settle there selves will they and

אוּן זי יַרשען.
yarshen zi un
inherit it and

37 36 The zera also of His avadim shall inherit it;

לו לז אוּן דער זאָמען פֿון זיינע קנעכט
knecht zaine fun zomen der un
servants his of seed the and

וועט זי אַרבן,
arben zi vet
inherit it will

and they that love Shmo shall dwell therein.

אוּן די ליבהאָבער פֿון זיין נאָמען וועלן
veln nomen zain fun libhober di un
will name his of devotees the and

ווינען אין איר.
ir in voinen
it in dwell

א לַמְנַצֵּחַ; *gezangmaister dem far*
choirmaster the for

1 *(For the one directing. Mizmor of Dovid. For the memorial portion of the minchah)* מִזְמוֹר לְדָוִד, לְהַזְכִּיר.
dermonung a oif Dovidn fun
memorial a for Dovid from

70 Make haste, Elohim, to deliver me;

ע אֱלֹקים, מיך מציל צו זיין,
zain tsu matsl mich Elokim
be to rescuer me G-d

make haste to help me, Hashem.

ה, צו מיין הילף, טו איילן.
ail tu hilf main tsu Hashem
haste make salvation my to Hashem

3 2 Let them have bushah and be confounded

ג ב יֵבֹשׁוּ וְיַחְפְּרוּ יַחְדָּו מְבַקְשֵׁי נַפְשִׁי;
vern shand tsu un farshemt zoln
become shame to and ashamed may

that seek my nefesh;

די וואָס זוכן מיין לעבן;
lebn main zuchn vos di
life my seek who the ones

let them be turned back, and be put to confusion,

זאָלן אָפּטרעטן אַהינטער אוּן
un ahinter optretn zoln
and backward beat a retreat may they

שעמען זיך
shemen zich
be ashamed selves

that desire my hurt.

די וואָס וינטשן מיר בייז.
beiz mir vintshn vos di
evil me wish who the ones

[4][3] Let them be turned back for a reward of their bushah

ד ג זאָלן זיך צוריקקערן פֿון וועגן
zoln zich tsurikkern fun vegen
may they turn back selves on account of

זייער שאַנד
zeyer shand
their disgrace

that say, Aha, aha.

די וואָס זאָגן: אַהאַ! אַהאַ!
di vos zogn aha aha
the ones who say aha aha

[5][4] Let all those that seek Thee

ה ד זאָלן לוסטיק זיַן און זיך
zoln lustik zain un zich
may they be joyful and selves

פֿרייען מיט דיר
freyen mit dir
rejoice with you(SG)

rejoice and have simcha in Thee;

אַלע וואָס זוכן דיך .
ale vos zuchn dich
all who seek you(SG)

and let such as love Thy Yeshu'ah *(salvation)* say continually:

און זאָלן תּמיד זאָגן: געגרייסט
un zoln tamid zogn gegreist
and may they continually say magnified

זאָל זיַן ג-ט!
zol zain G-t
shall be G-d

Let Elohim be magnified.

די וואָס האָבן ליב דיַין ישועה .
di vos hobn lib dain yeshue
the ones who have love your salvation

[6][5] But I am poor and needy;

ו ה אָבער איך בין אָרעם און
ober ich bin orim un
but I am poor and

באַדערפֿטיק ,
baderftik
oppressed and needy

make haste unto me, Elohim;

אלקים , טו אייַלן צו מיר;
Elokim tu ailn tsu mir
G-d make haste to me

Thou art my help and my deliverer.

דו ביסט מיַן הילף , און דער וואָס
du bist main hilf un der vos
you are my salvation and the one who

מאַכט מיך אַנטרינען;
macht mich antrinen
makes me escape

Hashem, make no delay.

ה , זאָלסט זיך נישט זאַמען .
Hashem zolst zich nisht zamen
Hashem may you(SG) self not delay

71 In Thee, Hashem, do I put my trust;

עא אין דיר , ה , טו איך
in dir Hashem tu ich
in you(SG) Hashem do I

מיך שיצן ,
mich shitsn
myself take shelter

let me not be put to shame l'olam.

לְאָמִיך קיין מאָל נישט פַֿארשעמט וועֶרן .
vern farshemt nisht mol kein lomich
become ashamed not time any let me

[2] Deliver me in Thy tzedakah,

ב אין דַיִן געֶרעטיקייט זאָלסטו מיך
mich zolstu gerechtikeit dain in
me shall you righteousness your in

מציל זַיִן ,
zain matsl
be rescue

and cause me to escape; incline Thine ear unto me,

און מיך מאַכן אַנטרינען;
antrinen machn mich un
escape make me and

and hoshi'eini *(save me)*.

נִיג צו דַיִן אויער צו מיר, און העלף מיך .
mich helf un mir tsu oier dain tsu naig
me help and me to ear your to incline

[3] Be Thou Tzur Ma'on *(a rock of habitation)*,

ג זיי מיר פַֿאַר אַ פֿעלדז פון באַשיצונג
bashitsung fun feldz a far mir zai
shelter of rock a for to me be

whereunto I may resort tamid *(continually)*;

; קומען צו תּמיד וווהין
kumen tsu tamid vuhin
come to continually where

Thou hast given commandment to save me;

באַשעֶר מיר צו העלפֿן,
basher helfn tsu mir
inscribe into s.o.'s destiny save to me

for Thou art my rock and my fortress.

וואָרעם דו ביסט מיַן פֿעלדז און
un feldz main bist du vorem
and rock my are you because

מיַן פֿעסטונג.
festung main
fortress my

[4] Deliver me, O Elohai, out of the yad of the rasha,

ד מיַן ג-ט, מאַך מיך אַנטרינען פון
fun antrinen mich mach G-t main
from escape me make G-d my

דער האַנט פון רשע ,
roshe fun hant der
wicked one of hand the

out of the palm of the unrighteous and cruel man.

פון פֿויסט פון דעם פֿאַרברעכער
farbrecher dem fun foist fun
rebellious the of fist from

און דריקער .
driker un
oppressor and

[5] For Thou art my tikveh *(hope)*, Adonoi Hashem;

ה וואָרעם דו ביסט מיַן האָפֿענונג,
hofenung main bist du vorem
hope my are you because

אֲדֹנָי ה ,
Adonoi Hashem
Adonoi Hashem

Thou art my trust from my youth.

מיַן פֿאַרזיכערונג פון מיַן יוגנט אָן.
on yugnt main fun farzicherung main
on youth my from security my

[6] By Thee have I been upheld from the beten *(womb)*;

א אויף דיר האָב איך זיך אָנגעלענט
oif dir hob ich zich ongelent
upon you(SG) have I self leaned

, מוטערלייַב פֿון
fun muterlaib
from mother's womb

Thou art He that took me out of the womb of immi;

פֿון מײַן מוטערס אינגעווייד האָסט דו
fun main muters ingeveid host du
from my mother's innards have you

; מיך אַרויסגעצויגן
mich aroisgetsoign
me drawn out

my tehillah *(praise)* shall be of Thee tamid *(continually)*.

. מײַן לויב איז תּמיד פֿון דיר
main loib iz tamid fun dir
my praise is continually of you(SG)

[7] I am as a mofet *(portent)* unto rabbim *(many)*;

ז ווי אַ בייזווונדער בין איך געווואָרן בײַ פֿיל ,
vi a beizvunder bin ich gevorn bai fil
like a portent am I become to many

but Thou art my strong refuge.

. אָבער דו ביסט מײַן שטאַרקע באַשיצונג
ober du bist main shtarke bashitsung
but you are my strong shelter

[8] Let my mouth be filled with Thy tehillah *(praise)*

ח מײַן מויל איז אָנגעפֿילט מיט דײַן לויב ,
main moil iz ongefilt mit dain loib
my mouth is filled with your praise

and with Thy tiferet *(glory)* kol hayom.

. אַ גאַנצן טאָג מיט דײַן רימונג
a gantsn tog mit dain rimung
a whole day with your glory

[9] Cast me not off in the time of ziknah *(old age)*;

ט זאָלסט מיך נישט אַוועקווארפֿן
zolst mich nisht avekvarfn
may you(SG) me not cast away

, אין צײַט פֿון זקנה
in tsait fun ziknh
in time of old age

forsake me not when my ko'ach faileth.

אַז מײַנע כּוחות גייען אויס, זאָלסטו
az maine koiches geyen ois zolstu
when my strength goes out shall you

.מיך נישט פֿאַרלאָזן
mich nisht farlozen
me not forsake

[10] For mine oyevim speak against me;

י וואָרעם מײַנע פֿײַנט רעדן וועגן מיר,
vorem maine faint redn vegen mir
because my enemies speak concerning me

and they that lay in wait for my nefesh conspire together,

און די לויערער אויף מײַן זעל עצהן
un di loierer oif main zel eetshn
and the ambushers for my soul counsel

,זיך אין איינעם
zich in einem
selves in one

[11] Saying, Elohim hath forsaken him;

יא אַזוי צו זאָגן: אלקים האָט אים פֿאַרלאָזן;
azoi tsu zogn Elokim hot im farlozen
so to say G-d has him forsaken

persecute and lay hold of him;

יאָגט נאָך און כאַפּט אים,
im chapt un noch yogt
him seize and after pursues

for there is none to rescue him.

וואָרעם נישטאָ וועד זאָל מציל זיין .
zain matsl zol ver nishto vorem
be rescue shall who there is not because

[12] O Elohim, be not far from me;

יב אלקים , זאָלסט זיך נישט
nisht zich zolst Elokim
not self may you(SG) G-d

דערווייטערן פֿון מיר;
mir fun dervaitern
me from be far from

O Elohai, make haste for my help.

מײַן ג-ט, אײַל מיר צו הילף.
hilf tsu mir ail G-t main
help to me make haste G-d my

[13] Let them be ashamed and consumed

יג זאָלן פֿאַרשעמט וועדן , זאָלן אויסגיין
oisgein zoln vern farshemt zoln
go out shall become ashamed shall

that are adversaries to my nefesh;

די שׂונאים פֿון מײַן לעבן;
lebn main fun sonem di
life my of enemies the

let them be covered with cherpah *(reproach)* and dishonor

זאָלן באַדעקט וועדן מיט חרפּה און שאַנד
shand un charpe mit vern badekt zoln
shame and disgrace with become covered shall

that seek my hurt.

די וואָס זוכן מיר בייז .
beiz mir zuchn vos di
evil me seek who the ones

[14] But I will hope tamid *(continually)*,

יד אָבער איך וועל תּמיד האָפֿן,
hofn tamid vel ich ober
wait continually will I but

and will yet give tehillah to Thee more and more.

און וועל נאָך צולייגן צו אַל דיין לויב .
loib dain al tsu tsuleigen noch vel un
praise your all to add yet will and

[15] My mouth shall proclaim Thy tzedakah

טו מײַן מויל וועט דערציילן דיין
dain dertseiln vet moil main
your tell will mouth my

, געראַכטיקייט
gerechtikeit
righteousness

and Thy Teshuah *(salvation)* kol hayom;

אַ גאַנצן טאָג דיין הילף ;
hilf dain tog gantsn a
salvation your day whole a

for I know not the limits thereof.

וואָרעם איך קען נישט אויסדערציילן.
oisdertseilen nisht ken ich vorem
enumerate not can I because

[16] I will come in the gevurot *(mighty acts)* of Adonoi Hashem;

טז איך וועל קומען מיט די גבֿורות פֿון
fun gevuros di mit kumen vel ich
of might the with come will I

, ה אֲדֹנָי
Hashem Adonoi
Hashem Adonoi

I will make mention of Thy tzedakah,
even of Thine only.

איך וועל דערמאָנען דיין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit dain dermonen vel ich
righteousness your remember will I

דיינע אַליין .
alein daine
alone yours

[17] O Elohim, Thou hast taught me from my youth;

יז אלקים , האָסט מיך געלערנט פֿון
fun gelernt mich host Elokim
from taught me has G-d

מיין יוגנט אָן,
on yugnt main
on youth my

and hitherto have I declared Thy nifle'ot
(wondrous works).

און ביז אַהער דערציילד איך דיינע וווּנדער .
vunder daine ich dertseil aher biz un
wonders your I tell here until and

[18] Now also when I am in ziknah *(old age)*

יח און אויך ביז זקנה און גראָער
groer un ziknh biz oich un
grayheaded and old age until also and

עלטער , אלקים ,
Elokim elter
G-d old age

and grayheaded, O Elohim, forsake me not;

זאָלסטו מיך נישט פֿאַרלאָזן,
farlozen nisht mich zolstu
forsake not me may you(SG)

until I have declared Thy zero'a unto
this generation,

ביז איך וועל דערציילן דיין מאַכט צום
tsum macht dain dertseiln vel ich biz
to power your tell will I until

דור ,
dor
generation

אַנדערן
andern
another

and Thy gevurah to everyone that is to come.

צו איטלעכן וואָס וועט קומען , דיין גבֿורה .
gevure dain kumen vet vos itlechn tsu
might your come will which each to

[19] Thy tzedakah also, O Elohim, is ad
marom *(to the heights)*.

יט יאָ , דיין גערעכטיקייט , אלקים ,
Elokim gerechtikeit dain yo
G-d righteousness your yes

איז ביזן הימל ,
himel bizn iz
heaven unto is

Thou Who hast done gedolot *(great things)*;

דו וואָס האָסט אויפֿגעטאָן גרויס .
grois oifgeton host vos du
great things accomplished have who you

O Elohim, mi khamocha *(who is like unto Thee)*?

אלקים , ווער איז דיין גלייכן ?
glaichn dain iz ver Elokim
equal your is who G-d

[20] Thou, which hast showed me great
and severe tzoros,

כ דו וואָס האָסט מיך געלאָזט זען פֿיל
fil zen gelozt mich host vos du
many see let me have who you

צרות און בייזן ,
beizn un tsores
evil and troubles

shalt revive me again,

וועסט ווידער מיך אויפֿלעבן,
oiflebn mich vider vest
revive me again will

and shalt bring me up again

און פֿון די תּהומען פֿון דער ערד
erd der fun tehomen di fun un
earth the of depths the from and

from the tehomot *(abysses)* of ha'aretz.

וועסטו ווידער מיך אויפֿברענגען.
oifbrengen mich vider vestu
bring up me again will you(sg)

[21] Thou shalt increase my gedolah,

כא וועסט מערן מײַן גדולה,
gdulh main mern vest
honor my increase will

and comfort me on every side.

און וועסט ווידער מיך טרייסטן.
treistn mich vider vest un
comfort me again will and

[22] I will also praise Thee with the nevel *(lyre)*,

כב דרומעך וועל איך דיך לויבן אויף
oif loibn dich ich vel drumech
on praise you(SG) I will Therefore

– גיטאַר אַ
gitar a
stringed instrument a

even Thy emes, O Elohai;

דײַן געטרײשאַפֿט, מײַן ג-ט;
G-t main getraishaft dain
G-d my faithfulness your

unto Thee will I sing with the kinnor *(harp)*,

איך וועל שפּילן צו דיר אויף אַ האַרף,
harf a oif dir tsu shpiln vel ich
harp a on you(SG) to play music will I

O Thou Kadosh Yisroel.

דו הייליקער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun heiliker du
Yisroel of Holy One you

[23] My lips shall shout for joy

כג מײַנע ליפּן וועלן זינגען ,
zingen veln lipn maine
sing will lips my

when I sing unto Thee;

אַז איך וועל שפּילן צו דיר ,
dir tsu shpiln vel ich az
you(SG) to play music will I when

and my nefesh, which Thou hast purchased for redemption.

און מײַן זעל וואָס דו האָסט אויסגעלייזט.
oisgeleizt host du vos zel main un
redeemed have you which soul my and

[24] My leshon also shall tell of Thy tzedakah kol hayom;

כד אויך מײַן צונג אַ גאַנצן טאָג
tog gantsn a tsung main oich
day whole a tongue my also

for they are brought unto shame,

וועט רעדן דײַן געראַכטיקייט ,
gerechtikeit dain redn vet
righteousness your speak will

they are humiliated that seek my hurt.

וואָרעם פֿאַרשעמט, וואָרעם צו שאַנד ווערן
vern shand tsu vorem farshemt vorem
become shame to because ashamed because

די וואָס זוכן מיר בייז.
beiz mir zuchn vos di
evil me seek who the ones

א פֻּן שלמהן .
Shlomoen fun
Sh'lomo from

[1] (Of Sh'lomo)

72

עב

א אלקים , גיב דיַנע משפטים
mishpotim daine gib Elokim
judgments your give G-d

צום מלך ,
melech tsum
king to the

Give HaMelech Thy mishpatim, O Elohim,

and Thy tzedakah unto the Ben Melech.

און דיַן געַרעכטיקייט צום מלכס זון ;
zun melechs tsum gerechtikeit dain un
son king's to righteousness your and

[2] He shall judge Thy people with tzedek,

ב ער זאָל משפטן דיַין פֹּאָלק מיט
mit folk dain mishpetn zol er
with people your judge shall he

רעכטפַֿאַרטיקייט,
rechtfartikeit
uprightness

and Thy poor with mishpat.

און דיַינע אָרימע לויט רעכט.
recht loit orime daine un
right according to poor your and

[3] The harim *(mountains)* shall bear shalom to the people,

ג די בערג זאָלן טראָגן שלום
sholem trogn zoln berg di
peace bear shall mountains the

צום פֹּאָלק ,
folk tsum
people to the

and geva'ot *(hills)* in tzedakah.

און די הייכן – דורך געַרעכטיקייט .
gerechtikeit durch heichn di un
righteousness by little hills the and

[4] He shall judge the poor of the people;

ד ער זאָל משפטן די אָרימע פֹּון פֹּאָלק ,
folk fun orime di mishpetn zol er
people of poor the judge shall he

yoshia *(He shall save)* the bnei evyon *(children of the needy)*,

ער זאָל העלפֿן די קינדער פֹּון אבֿיון ,
evyon fun kinder di helfn zol er
the needy of children the help shall he

and shall break in pieces the oppressor.

און צעדריקן דעם רויבער.
roiber dem tsedrikn un
robber the crush and

[5] They shall fear Thee as long as the shemesh and yarei'ach endure,

ה מע זאָל דיך פֹּאָרכטן ווי לאַנג
lang vi forchtn dich zol me
long as be in dread you(SG) shall they

די זון וועט זיַן ,
zain vet zun di
be will sun the

dor dorim *(throughout all generations)*.

אוּן אַזוי ווי די לְבָנה , אויף
oif levone di vi azoi un
upon moon the as so and

דור-דורות .
dor-doires
throughout generations

[6] He shall come down like matar *(rain)* upon the mown field,

ו ער זאָל נידערן ווי רעגן אויף
oif regn vi nidern zol er
upon rain like descend shall he

געשניטן גראָז ,
groz geshnitn
grass mown

as showers watering eretz.

ווי שפּרייערגן וואָס באַגיסט די ערד .
erd di bagist vos shpreiregn vi
earth the water that showers like

[7] In his yamim shall the tzaddik flourish;

ז בליִען אין זײַנע טעג זאָל דער צדיק ,
tsadik der zol teg zaine in blien
righteous the shall days his in flourish

and abundance of shalom so long as the yarei'ach endureth.

אוּן אַ שפֿע פֿון פֿריד ביז די
di biz frid fun shefe a un
the until peace of abundance an and

לְבָנה וועט מער נישט זײַן .
zain nisht mer vet levone
be not more will moon

[8] He shall have dominion also from yam to yam,

ח אוּן ער זאָל געוועלטיקן פֿון ים ביז ים ,
yam biz yam fun geveltikn zol er un
sea unto sea from rule shall he and

and from nahar *(Euphrates river)* unto the afsei eretz *(the ends of the earth)*.

אוּן פֿון דעם טײַך ביז די עקן
ekn di biz taich dem fun un
ends the unto river the from and

פֿון דער ערד .
erd der fun
earth the of

[9] They that dwell in the desert shall bow before him;

ט פֿאַר אים זאָלן קניִען די מדבר-לײַט ,
midber-lait di knien zoln im far
desert people the bow down shall him before

and his oyevim *(enemies)* shall lick the aphar *(dust)*.

אוּן זײַנע פֿײַנט זאָלן לעקן דעם שטויב.
shtoib dem lekn zoln faint zaine un
dust the lick shall enemies his and

[10] The melachim of Tarshish and of the iyim *(islands)* shall bring minchah *(tribute)*;

י די מלכים פֿון תַּרְשִׁישׁ אוּן די אינדזלען
indzelen di un Tarshish fun mlochim di
islands the and Tarshish of kings the

זאָלן מְנָחָה ברענגען ,
brengen minche zoln
bring tribute shall

the melachim of Sheva and Seva shall offer gifts.

די מלכים פֿון שְׁבָא אוּן סְבָא זאָלן
zoln Seva un Sheva fun mlochim di
shall Seva and Sheva of kings the

מַתָּנות ברענגען .
brengen matonus
bring gifts

[11] Kol melachim shall fall down before him;

יא אוֹן בוקן זאָלן זיך פַֿאַר
far zich zoln bukn un
before selves shall bow down and
, אים אַלע מלכים
mlochim ale im
kings all him

kol Goyim shall serve him.

.אַלע פֿעלקער זאָלן אים דינען
dinen im zoln felker ale
serve him shall nations all

[12] For he shall deliver the evyon *(needy)* when he crieth;

יב וואָרעם ער וועט מציל זיין דעם
dem zain matsl vet er vorem
the be deliver will he because
,אבֿיון וואָס שרייט
shrait vos evyon
cry who needy

the oni *(poor, afflicted)* also, and him that hath no ozer *(helper)*.

און דעם אָרעמאַן וואָס האָט נישט
nisht hot vos oreman dem un
not has who poor man the and
.קיין העלפֿער
helfer kein
helper any

[13] He shall pity the weak and evyon *(needy)*,

יג ער וועט זיך דערבאַרעמען אויפֿן
oifn derbaremen zich vet er
on the have mercy self will he
, אָרעמאַן און אבֿיון
evyon un oreman
needy and poor man

and yoshi'a *(he shall save)* the nefashot of the evyonim *(needy)*.

און די נפֿשות פֿון די אבֿיונים
evyonim di fun nefoshes di un
needy ones the of souls the and
.וועט ער העלפֿן
helfn er vet
save he will

[14] He shall be the Go'el Redeemer of their nefesh from deceit and chamas;

יד פֿון דריקונג און פֿון רויב וועט
vet roib fun un drikung fun
will violence from and oppression from
, ער אויסלייזן זייער זעל
zel zeyer oisleizen er
soul their redeem he

and precious shall their dahm be in his sight.

און טייַער וועט זיין זייער בלוט
blut zeyer zain vet taier un
blood their be will precious and
.אין זייַנע אויגן
oign zaine in
eyes his in

[15] And he shall live,

טו דערום זאָל ער לעבן,
lebn er zol derum
live he shall therefore

and to him shall be given of the zahav of Sheva;

און מע זאָל אים געבן פֿון דעם
dem fun gebn im zol me un
the of give him shall they and

גאָלד פֿון שבאָ;
Sheva fun gold
Sheva of gold

and prayer shall be for him continually;

און מע זאָל מתפלל זיין פֿאַר אים
im far zain mispalel zol me un
him for be pray shall they and

תּמיד ,
tamid
continually

and daily shall a brocha be made on him.

אַ גאַנצן טאָג זאָל מען אים בענטשן.
bentshn im men zol tog gantsn a
bless him they shall day whole a

[16] There shall be an abundance of grain on ha'aretz

טז ער זאָל זיין ווי אַ געטרעטעניש פֿון
fun geretenish a vi zain zol er
of abundance an like be shall he

תּבֿואה אין לאַנד,
land in tvue
land in grain

upon the top of the harim *(mountains)*;

אויף די שפּיץ בערג זאָל רוישן
roishn zol berg shpits di oif
rustle shall mountains the top of the upon

ווי דער לבֿנון זיין פֿרוכט;
frucht zain Levanon der vi
fruit his Levanon the like

the fruit thereof shall shake Levanon;

און זיי זאָלן שפּראָצן פֿון דער שטאָט
shtot der fun shprotsn zoln zei un
city the from spring up shall they and

and they of the city shall flourish like esev ha'aretz.

אַזוי ווי גראָז פֿון דער ערד.
erd der fun groz vi azoi
earth the from grass like so

[17] Shmo *(His Name)* shall endure l'olam;

יז זיין נאָמען זאָל זיין אייביק,
eibik zain zol nomen zain
eternal be shall name his

Shmo shall be continued as long as the shemesh;

אַזוי לאַנג ווי די זון זאָל בליִען זיין נאָמען,
nomen zain blien zol zun di vi lang azoi
name his endure shall sun the as long so

and men shall be blessed in him;

און מע זאָל זיך בענטשן מיט אים;
im mit bentshn zich zol me un
him with bless selves shall they and

kol Goyim shall call him blessed.

אַלע פֿעלקער זאָלן אים רימען.
rimen im zoln felker ale
praise him shall nations all

[18] Baruch Hashem Elohim, Elohei Yisroel,

יח ברוך ה אלקים, אלוקי יִשׂרָאֵל,
Yisroel Elokei Elokim Hashem Baruch
Yisroel the G-d of G-d Hashem Baruch

who only doeth nifla'ot *(wondrous things)*.

וואָס ער אַליין טוט ווונדער;
vunder tut alein er vos
wonders does alone he who

[19] And baruch Shem kevodo l'olam *(and blessed be His Glorious Name forever)*;

יט און געלויבט זײַן פֿראַכטיקער נאָמען
nomen prachtiker zain geloibt un
name glorious be praised and
אויף אייביק;
eibik oif
ever for

and let the whole earth be filled with His glory.

און די גאַנצע ערד זאָל אָנגעפֿילט ווערן
vern ongefilt zol erd gantse di un
become filled shall earth whole the and
מיט זײַן פֿראַכט.
pracht zain mit
glory his with

Omein, and Omein.

אָמן און אָמן !
Omein un Omein
amen and amen

[20] The tefillot Dovid Ben Yishai are ended.

כ געענדיקט די תּפֿילות פֿון דָּוִד
dem Dovid fun tfilut di geendikt
the Dovid of prayers the finished
זון פֿון ישַׁי .
Yishaien fun zun
Yishai of son

[1] *(Mizmor of Asaph)*

א אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun mizmor a
Asaph from psalm a

73

Truly Elohim is tov to Yisroel,

עג

א פֿאַר וואָר , אלקים איז גוט
gut iz Elokim vor far
good is G-d indeed for
צו ישְׂרָאֵל,
Yisroel tsu
Yisroel to

even to the barei levav *(pure of heart)*.

צו די וואָס האָבן אַ ריין האַרץ.
harts rein a hobn vos di tsu
heart tahor a have who the ones to

[2] But as for me, my raglayim had almost stumbled;

ב און איך – מײַנע פֿיס האָבן כּמעט
kemat hobn fis maine ich un
almost have feet my I and
זיך געבייגט,
gebeigt zich
bent self

my steps had well near slipped.

שׁיער זיך נישט אויסגעגליטשט האָבן
hobn oisgeglitsht nisht zich shier
have slipped not self almost
מײַנע טריט.
trit maine
steps my

[3] For I had kina *(envy)* of the holelim *(arrogant ones)*,

ג וואָרעם איך האָב מקנא געווען די
di geven mekane hob ich vorem
the been envy have I because
מוטווויליקע,
mutvilike
arrogant

when I saw the shalom of the resha'im.

אַז דאָס גליק פֿון די רשעים
reshoim di fun glik dos az
wicked ones the of good fortune the that
פֿלעג איך זען.
zen ich fleg
see I used to

[4] For there are no chartzubot *(fetters, bonds, pains)* in their mot;

ד וואָרעם זיי האָבן נישט קיין יסורים ,
yesurim kein nisht hobn zei vorem
sufferings any not have they because

healthy is their belly.

און זייער לייַב איז געזונט .
gezunt iz laib zeyer un
healthy is body their and

[5] They are not in amal *(trouble)* as enosh;

ה די מאַטערניש פֿון ליַטן האָבן זיי נישט,
nisht zei hobn laitn fun maternish di
not they have people of pangs the

neither are they plagued like adam.

און זיי ווערן נישט געפלאָגט אַזוי
azoi geplogt nisht vern zei un
like afflicted not become they and
ווי מענטשן .
mentshn vi
men as

[6] Therefore ga'avah encircleth them like a chain necklace;

ו דערום איז גאווה זייער האַלדזבאַנד,
haldzband zeyer gaive iz derum
neckband their pride is therefore

chamas enwraps them like a garment.

ווי אַן אָנטועכץ וויקלט זיי אויף אומרעכט.
umrecht ain zei viklt ontuechts an vi
injustice in they wrap necklace a like

[7] Their eyes bulge with chelev;

ז פֿון פֿעטס קריכן אַרויס זייערע אויגן,
oign zeyere arois krichn fets fun
eyes their out creeps fat in

they have more than levav could imagine.

די פֿאַרוועלטלעכונג פֿון האַרצן לויפֿן איבער.
iber loifn hartsn fun farvelenishn di
over run hearts of wasting the

[8] They mock, and speak wickedly concerning oshek *(oppression)*;

ח זיי שפּעטן און רעדן מיט בייזקייט רויב ,
roib beizkeit mit redn un shpetn zei
plunder malice with speak and mock they

they speak from marom *(on high)*.

פֿון אויבן אַראָפּ רעדן זיי .
zei redn arop oiben fun
they speak down above from

[9] They set their mouth against Shomayim,

ט זיי שטעלן אָן קעגן הימל זייער מויל ,
moil zeyer himel kegen on shteln zei
mouth their heaven against on set they

and their leshon stalketh in ha'aretz.

און זייער צונג גייט אום אויף דער ערד .
erd der oif um geit tsung zeyer un
earth the upon around go tongue their and

[10] Therefore their people return here;

י דערום קערט זיך זיַן פֹּאָלק אַהין צו ,
tsu ahin folk zain zich kert derum
to there people his selves turn therefore

and mayim to the full are swallowed down by them.

וואָרעם וואַסער פֿון שפֿע ווערט
vert shefe fun vaser vorem
shall be abundance of water because

געזופֿט ביַי זיי .
zei bai gezupt
them by sucked up

[11] And they say, How doth El *(G-d)* know?

יא און זיי זאָגן : ווי קען אֵל וויסן ?
visen El ken vi zogn zei un
know G-d can how say they and

And is there knowledge in Elyon?

און : איז דען דאָ וויסן ביַים
baim visen do den iz un
in the presence known here then is and

עליון אויבערשטער?
Oibershter Elyon
Oybershter Most High

[12] Hinei, these are the resha'im;

יב זע , דאָס זיַנען די רשעים ,
reshoim di zainen dos ze
wicked ones the are these behold

at ease olam, they increase in riches.

און אייביק בשלווה , מערן זיי
zei mern beshalve eibik un
they increase at peace forever and

גוטס .
guts
good things

[13] Surely in vain have I cleansed my lev,

יג בלויז אומנישט האָב איך געלייטערט
gelaitert ich hob umnisht bloiz
purified I have in vain only

מיַן האַרץ,
harts main
heart my

and washed my hands in innocency.

און געוואַשן אין ריינקייט מיַנע העניט ;
hent maine reinkeit in gevashn un
hands my purity in washed and

[14] For kol hayom have I been plagued,

יד וואָרעם איך בין געווען געפּלאָגט
geplogt geven bin ich vorem
afflicted having been am I because

אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a
day whole a

and chastened in the bekarim *(mornings)*.

און אַלע פֿרימאָרגן איז געווען
geven iz frimorgn ale un
having been is morning all and

מיַן שטראָף .
shtrof main
punishment my

15 If I say, I will speak thus;

טו אַז איך וואָלט געזאָגט: איך וועל
vel ich gezogt volt ich az
will I said would have I if

רעדן אַזוי,
azoi redn
so speak

hinei, I would have dealt faithlessly with the dor banecha *(the generation of Thy children)*.

וואָלט איך דאָך אָן דעם דור פֿון
fun dor dem on doch ich volt
of generation the without indeed I would

דיינע קינדער געפֿעלשט .
gefelsht kinder daine
dealt faithlessly children your

16 When I thought to comprehend this,

טז אָבער אַז איך האָב זיך פֿאַרטראַכט
fartracht zich hob ich az ober
thought about self have I that but

דאָס צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu dos
understand to this

it was amal *(difficulty)* in my eyes;

איז דאָס געווען אומרעכט אין מיינע אויגן.
oign maine in umrecht geven dos iz
eyes my in unjust having been this is

17 Until I went into the Mikdeshei El;

יז ביז איך בין געקומען אין די
di in gekumen bin ich biz
the in come am I until

הייליקטומען פֿון אֵל :
El fun heiliktumen
G-d of holy places

then I had binah *(understanding)* of their *(the wicked's)* destiny.

האָב איך פֿאַרשטאַנען זייער סוף.
sof zeyer farshtanen ich hob
end their understood I have

18 Surely Thou didst set them in slippery places;

יח פֿאַר וואָר , אויף אַ גליטש
glitsh a oif vor far
slippery place a on indeed for

שטעלסטו זיי ,
zei shtelstu
they stand

Thou castedst them down into mashu'ot *(ruins, destruction)*.

וואַרפֿסט זיי אַראָפּ צום אונטערגאַנג.
untergang tsum arop zei varfst
ruin to down them you throw

19 How are they brought into desolation, as in a rega *(moment)*!

יט ווי ווערן זיי צו וויסט אין אַ רגע !
rege a in vist tsu zei vern vi
moment a in waste to they become how

They are utterly consumed with balahot *(terrors)*.

זיי ענקן זיך , זיי ווערן פֿאַרלענדט
farlendt vern zei zich ekn zei
utterly consumed become they selves end they

פֿון שרעקענישן .
shrekenishn fun
terrors from

כ ווי אַ חלום אַז מע כאַפּט
chapt me az cholem a vi
catches up one that dream a like
זיך אויף,
oif zich
on oneself

[20] As a chalom when one awaketh;

אַזוי, אֲדֹנָי , וואַכנדיק , פֿאַראַכטסטו
farachtstu vachndik Adonoi azoi
you despise awake Adonoi so
זייער בילד .
bild zeyer
image their

so, Adonoi, when Thou art aroused, Thou shalt despise their tzelem *(shadowy form)*.

כא יאָ , מײַן האַרץ פֿלעגט זײַן פֿאַרזויערט,
farzoiert zain flegt harts main yo
sick be used to heart my yes
און אין די נירן פֿלעגט מיר שטעכן ;
shtechn mir flegt nirn di in un
pierce me used to kidneys the in and

[21] Thus my levav was grieved,

and I was pricked in my mind.

כב וויַל איך בין געווען פֿאַרגרעבט,
fargrebt geven bin ich vail
stupid having been am I because
און פֿלעג נישט וויסן ;
visen nisht fleg un
know not used to and

[22] So senseless was I, and ignorant;

כג אָבער איך בין תּמיד בײַ דיר ,
dir bai tamid bin ich ober
you(SG) with continually am I but
דו האַלטסט מיך בײַ דער רעכטער האַנט.
hant rechter der bai mich haltst du
hand right the by me hold you

ווי אַ בהמה בין איך געווען
geven ich bin beheime a vi
having been I am beast a like
פֿאַר דיר .
dir far
you(SG) before

I was like behemot before Thee.

[23] Nevertheless I am with Thee tamid *(always)*;

Thou hast taken hold of me by my yamin.

כד מיט דײַן עצה וועסטו מיך פֿירן,
firn mich vestu eitse dain mit
lead me will you(sg) counsel your with
און צו כּבֿוד וועסטו מיך ברענגען.
brengen mich vestu koved tsu un
bring me will you(sg) glory to and

[24] Thou shalt guide me with Thy etzah *(counsel)*,

and afterward take me to kavod *(glory)*.

כה וועמען נאָך האָב איך אין הימל ?
himel in ich hob noch vemen
heaven in I have else whom
און צו דיר באַגער איך נישט קיינעם
keinem nisht ich bager dir tsu un
anyone not I desire you(SG) to and
אויף דער ערד .
erd der oif
earth the upon

[25] Whom have I in Shomayim but Thee?

And there is none upon HaAretz that I desire beside Thee.

[26] My flesh and my levav may fail;

כו מַיִן לֵיַב אוּן מַיִן הָאַרץ גייט אוּיס,
ois geit harts main un laib main
out go heart my and body my

but Elohim is the Tzur of my levav,
and my chelek l'olam.

דער פַּעלדז פוּן מַיִן הָאַרצן אוּן מַיִן
main un hartsn main fun feldz der
my and heart my of Rock the

חלק איז אייביק אלקים .
Elokim eibik iz chelek
G-d forever is portion

[27] For, hinei, they that are far from
Thee shall perish;

כז וואָרעם , זע די וויַיטע פוּן
fun vaite di ze vorem
from distancing the ones behold because

דיר וועלן אונטערגיין,
untergein veln dir
decline will you(SG)

Thou hast destroyed all them that go
zoneh *(a-whoring)* from Thee.

דו פַּאַרשניַידסט איטלעכן וואָס קערט
kert vos itlechn farshnaidst du
turn back which each cut off you

זיך אָפּ פוּן דיר פַּאַר
far dir fun op zich
for you(SG) from away selves

הורדום .
hurdum
whoredom

[28] But kiravat Elohim *(drawing near to
Elohim)* is tov for me;

כח אָבער איך – די נאָנטקייט פוּן אלקים
Elokim fun nontkeit di ich ober
G-d of nearness the I but

איז מַיִן גוטס,
guts main iz
good my is

I make in Adonoi Hashem my refuge,

איך האָב געמאַכט אין אֲדֹנָי ה
Hashem Adonoi in gemacht hob ich
Hashem Adonoi in made have I

מַיִן באַשיצונג ,
bashitsung main
shelter my

that I may declare all Thy deeds.

כדי צו דערציילן וועגן אַלע
ale vegen dertseiln tsu kedei
all about tell to in order to

דַיִינע ווערק.
verk daine
work your

א אַ באַטראַכטונג פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun batrachtung a
Asaph from meditation a

[1] *(A Maskil of Asaph)*

עד

74

א פַֿאַר וואָס, אלקים, האָסטו אונדז
undz hostu Elokim vos far
us have you G-d what for

O Elohim, why hast Thou cast us off lanetzach?

פַֿאַרלאָזן אויף אייביק?
eibik oif farlozen
ever for forsaken

Why doth Thine anger smoke against the tzon *(sheep)* of Thy mireh *(pasture)*?

פַֿאַר וואָס ברענט דיַין צאָרן אויף די
di oif tsorn dain brent vos far
the upon anger your burns what for

שאָף פֿון דיַין פֿיטערונג?
fiterung dain fun shof
pasture your of sheep

ב דערמאָן זיך אָן דיַין עדה וואָס
vos eide dain on zich dermon
which congregation your on self remember

[2] Remember Thy Edah *(congregation)*, which Thou hast purchased of old;

דו האָסט אויסגעקויפֿט אַ מאָל,
mol a oisgekoift host du
time a ransomed have you

ג שבֿט צום אויסגעלייזט האָסט דו וואָס
sheyvet tsum oisgeleizt host du vos
tribe to the redeemed have you which

the shevet *(tribe with tribal-racial distinctness)* of Thine nachalah, which Thou hast redeemed:

פֿון דיַין ארב ;
arav dain fun
possession your of

אָן דעם באַרג ציון וואָס דו האָסט
host du vos Tsiyon barg dem on
have you which Tziyon mount the on

this Har Tziyon, wherein Thou hast dwelt.

אויף אים געוווינט.
gerut im oif
rested it on

ד הייב אויף דיַינע טריט צו די
di tsu trit daine oif heib
the toward steps your up lift

[3] Lift up Thy footsteps unto the mashu'ot netzach *(perpetual ruins)*;

אייביקע חורבֿות ;
churves eibike
ruins eternal

ה אַלץ האָט צעברָאכן דער שׂונא
soine der tsebrochn hot alts
enemy the broken has everything

even all that the oyev hath done wickedly in the Kodesh.

אין הייליקטום.
heiliktum in
holy in

[4] Thine enemies roar in the midst of Thy Mo'ed *(place of meeting)*;

ד דיינע פיינט האָבן געברילט אין מיטן
mitn in gebrilt hobn faint daine
midst in roared have enemies your

, זאַמלאָרט דיין פון
zamlort dain fun
assembly place your of

they set up their banners for otot *(signs)*.

זייערע צייכנס האָבן זיי אויפגעשטעלט
oifgeshtelt zei hobn tseichns zeyere
set up they have signs their

. פאַר צייכנס
tseichns far
signs for

[5] It had been as though one lifted up

ה עס האָט זיך געדאַכט , ווי מע וואָלט
volt me vi gedacht zich hot es
would one as supposed self has it

אויפהייבן אין דער הייך
heich der in oifheibn
height the in lift up

kardumim *(axes)* upon the thicket of etz.

העק אויפן געצווייג פון אַ בוים .
boim a fun getsvaig oifn hek
tree a of branch on axes

[6] But now they break down the carved panels

ו און אָט האָבן זיי אירע געשניצן
geshnitsn ire zei hobn ot un
carved panels their they have behold and

, מיט אַנאַנדער
anander mit
each other with

at once with hammers and chisels.

מיט אַ ברעכאייזן און האַמערס צעהאַקט .
tsehakt hamers un brechaizn a mit
cut into pieces hammers and crowbar a with

[7] They have set ablaze Thy Mikdash, burning it to the ground;

ז זיי האָבן אָנגעצונדן אין פַיַער דיין
dain faier in ongetsundn hobn zei
your fire in kindled have they

, מקדש
mikdash
sanctuary

they have brought chillul to the Mishkan Shemecha *(the dwelling place of Thy Name)*.

צו דער ערד האָבן זיי פאַרשוועכט די
di farshvecht zei hobn erd der tsu
the desecrated they have ground the to

. ווינונג פון דיין נאָמען
nomen dain fun voinung
name your of dwelling

[8] They said in their hearts,

ח זיי האָבן געזאָגט אין זייער האַרצן:
hartsn zeyer in gezogt hobn zei
hearts their in said have they

Let us crush them altogether;

לאָמיר זיי פאַרטיליקן אין איינעם ;
einem in fartiliken zei lomir
all at once in destroy them let us

they have burned up all the Mo'adei El in HaAretz.

זיי האָבן פֿאַרברענט אַלע זאַמלערטער
zamlerter ale farbrent hobn zei
gathering places all burned up have they

פֿון אֵל אין לאַנד.
land in El fun
land in G-d of

[9] We see not our otot *(signs)*;

ט אונדזערע צייכנס זען מיר נישט,
nisht mir zeen tseichns undzere
not we see signs our

there is no longer any navi;

נישטאָ מער קיין נבֿיא ,
novi kein mer nishto
prophet any more there is not

neither is there among us any that knoweth ad mah *(until when)*.

און נישטאָ ביַי אונדז וועד זאָל
zol ver undz bai nishto un
may who us with there is not and

וויסן ביז וואַנען.
vanen biz visen
when until know

[10] O Elohim ad mosai, *(how long)* shall the adversary revile?

י ביז וואַנען, אלקים , וועט לעסטערן
lestern vet Elokim vanen biz
insult will G-d when until

דער פֿיַינט ?
faint der
enemy the

Shall the oyev *(enemy)* blaspheme Thy Shem lanetzach *(forever)*?

וועט שענדן דער שׂונא דיַין נאָמען
nomen dain soine der shendn vet
name your hater the disgrace will

נאָכאַנאַנד ?
nochanand
continually

[11] Why withdrawest Thou Thy Yad, even Thy Yamin *(Right Hand)*?

יא פֿאַר וואָס האַלטסטו צוריק דיַין
dain tsurik haltstu vos far
your back do you withhold what for

רעכטע האַנט, דיַין
rechte dain hant
right your hand

Take it out of Thy Kheyk *(bosom)* and destroy.

צי זי אַרויס פֿון דיַין בוזעם , פֿאַרלענד.
farlend buzem dain fun arois zi tsi
destroy bosom your of out it yes? no?

[12] For Elohim is my Melech mikedem *(from of old)*,

יב אלקים איז דאָך מײַן קיניג פֿון
fun kinig main doch iz Elokim
from king my indeed is G-d

אייביק אָן,
on eibik
on forever

working Yeshu'ah *(salvation)* in the midst of Ha'Aretz.

ער טוט ישועות אין לאַנד.
land in yeshues tut er
land in saving acts does he

[13] Thou didst divide the yam by Thy oz *(power)*;

יג דו האָסט צעברעקלט מיט דיין
dain mit tsebreklt host du
your with shattered have you
שטאַרקייט דעם ים ,
yam dem shtarkeit
sea the strength

Thou didst break the heads of the sea serpents in the waters.

האָסט צעבראָכן די קעפ פֿון די
di fun kep di tsebrochn host
the of heads the broken have
שלענג אויפֿן וואַסער.
vaser oifn shleng
water on the serpents

[14] Thou didst break the head of Leviathan in pieces,

יד דו האָסט צעהאַקט די קעפ
kep di tsehakt host du
heads the cut into pieces have you
פֿון לִוְיָתָן ,
lioiotn fun
Leviathan of

and gavest him to be ma'akhal *(food)* to the people inhabiting the wilderness.

אים געגעבן פֿאַר שפּײַז צום פֿאָלק ,
folk tsum shpaiz far gegebn im
people to food for gave him
צו מדבר-לײַט .
midber-lait tsu
desert people to

[15] Thou didst break open the fountain and the flood;

טו דו האָסט געשפּאָלטן קוואַלן און טײַכן ,
taichn un kvaln geshpoltn host du
rivers and springs split have you

Thou driedst up mighty naharot *(rivers)*.

דו האָסט אויסגעטריקנט מאַכטיקע שטראָמען.
shtromen machtike oisgetriknt host du
streams mighty dried up have you

[16] The yom is Thine, the lailah also is Thine;

טז דײַן איז דער טאָג, דײַן אויך די נאַכט,
nacht di oich dain tog der iz dain
night the also yours day the is yours

Thou hast prepared the ma'ohr *(luminary, moon)* and the shemesh.

דו האָסט אָנגעבראַכט לבֿנה און זון .
zun un levone ongebreit host du
sun and moon made ready have you

[17] Thou hast set all the boundaries of Eretz;

יז דו האָסט אויפֿגעשטעלט אַלע גרענעצן פֿון דער ערד ;
gemarkn ale oifgeshtelt host du
borders all set up have you
erd der fun
earth the of

Thou hast made kayitz *(summer)* and choref *(winter)*.

זומער און ווינטער, זיי האָסט דו באַשאַפֿן.
bashafn du host zei vinter un zumer
created you have them winter and summer

[18] Remember this, that the oyev *(enemy)* hath reproached Hashem,

יח דערמאָן זיך אָן דעם, ווי דער פֿײַנט
faint der vi dem on zich dermon
enemy the how this unto self remember
האָט געלעסטערט ה ,
Hashem gelestert hot
Hashem blasphemed has

and that the am naval *(foolish people)*
have blasphemed Shimcha.

און דאָס נידערטרעכטיקע פֿאָלק האָט
hot folk nidertrechtike dos un
has people vile this and
.געשענדט דײַן נאָמען
nomen dain geshendt
name your dishonored

[19] O deliver not the nefesh of Thy turtledove
unto the wild beast;

יט זאָלסט נישט איבערגעבן צו אַ חיה
chaye a tsu ibergebn nisht zolst
beast a to give over not may you(SG)
,די זעל פֿון דײַן טורטלטויב
turtltoib dain fun zel di
turtledove your of soul the

forget not the life of Thy aniyim *(poor)*
lanetzach *(forever)*.

זאָלסט נישט פֿאַרגעסן אויף אייביק דאָס
dos eibik oif fargesen nisht zolst
the ever for forget not may you(SG)
.לעבן פֿון דײַנע אָרימע
orime daine fun lebn
afflicted your of life

[20] Have regard unto the Brit *(covenant)*;

כ קוק זיך אום אויף דעם ברית ,
bris dem oif um zich kuk
covenant the on around self look

for the dark places of the earth

וואָרעם די פֿינצטערעווינקלען פֿון דער ערד
erd der fun vinklen fintstere di vorem
earth the of corners dark the because

are full of the habitations of chamas.

זײַנען פֿול מיט ווויונגען פֿון רויב .
roib fun voinungen mit ful zainen
plunder of dwellings with full are

[21] O let not the oppressed return in shame;

כא זאָל דער גערשלאָגענער זיך נישט
nisht zich geshlogener der zol
not self one who is struck the may
,אומקערן פֿאַרשעמט
farshemt umkeren
ashamed turn back

let the oni and evyon praise Thy Shem.

זאָל דער אָרעמאַן און דער אביון
evyon der un oreman der zol
needy one the and poor person the may
.לויבן דײַן נאָמען
nomen dain loibn
name your praise

[22] Arise, O Elohim, fight for Thine Own cause;

כב שטיי אויף, אלקים , קריג דײַן קריג,
krig dain krig Elokim oif shtei
fight your fight G-d up stand

remember how the naval *(foolish man)*
revileth Thee kol hayom.

געדענק דײַן לעסטערונג פֿון דעם
dem fun lesterung dain gedenk
the of reviling your remember
.נידערטרעכטיקן אַ גאַנצן טאָג
tog gantsn a nidertrechtikn
day whole a base

כג זאָלסט נישט פֿאַרגעסן דעם ליאַרעם
liarem dem fargesen nisht zolst
uproar the forget not may you(SG)

פֿון דיַינע פֿיַינט ,
faint daine fun
enemies your of

[23] Forget not the kol *(voice)* of Thine enemies,

the tumult of those against Thee that rises up tamid *(continually)*.

דעם טומל פֿון דיַינע קעגנשטייער וואָס
vos kegnshteyer daine fun tuml dem
who opponents your of tumult the

גייט אויף נאָכאַנאַנד .
nochanand oif geit
continually up go

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַל-תַּשְׁחֵת ;
al-tashchet gezangmaister dem far
Do Not Destroy choirmaster the for

אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן , אַ געזאַנג .
gezang a ASafn fun mizmor a
song a Asaph from psalm a

[1] *(For the one directing. Set to Do Not Destroy. Mizmor Asaph. Shir)*

75

Hodinu l'cha Elohim *(Unto thee, Elohim, do we give thanks)*.

Hodinu; that Thy Shem is near

Thy wondrous works declare.

[3 2] I shall seize the mo'ed *(appointed time)*,

I will judge uprightly.

[4 3] Eretz and all the inhabitants thereof are dissolving;

I, even I, hold up the ammudim *(pillars)* of it.

עה מיר לויבן דיך , אלקים , מיר לויבן ,
loibn mir Elokim dich loibn mir
praise we G-d you(SG) praise we

און נאָנט איז דיַין נאָמען ;
nomen dain iz nont un
name your is near and

מע דערציילט דיַינע וווּנדער .
vunder daine dertseilt me
wonders your declares one

ג ב אַז איך נעם אַ צייַט ,
tsait a nem ich az
time a take I when

טו איך משפּטן מיט יושר .
yoisher mit mishpetn ich tu
equity with judge I do

ד ג מעגן זיך וואַקלען די ערד און
un erd di vaklen zich megn
and earth the totter selves may

אַלע אירע באַווויינער ,
bavoiner ire ale
inhabitants her all

איך טו באַפֿעסטיקן אירע זיַילן .
zailn ire bafestikn tu ich
pillars its establish do I

Selah סֶלָה

5 4 I said unto the hollelim *(arrogant)*,
Deal not boastfully;

ה ד איך זאָג צו די מוטווילִיקע: איר זאָלט
zolt ir mutvilike di tsu zog ich
shall you arrogant the to say I

נישט מוטווילִיקן ,
mutvilikn nisht
act arrogantly not

and to the resha'im, Lift not up the keren;

און צו די רשעים : איר זאָלט נישט
nisht zolt ir reshoim di tsu un
not shall you wicked ones the to and

אויפהייבן דעם האָרן.
horn dem oifheibn
horn the lift up

6 5 Lift not up your keren on high;

ו ה איר זאָלט נישט אויפהייבן אין דער
der in oifheibn nisht zolt ir
the in lift up not shall you

הייך אַיער האָרן,
horn aier heich
horn your height

speak not with a stiff neck.

נישט רעדן מיט אַ פַֿארשַׂיטן האַלדז.
haldz farshaitn a mit redn nisht
neck stiff a with speak not

7 6 For promotion cometh lo *(not)* from the east,

ז ווָאָרעם נישט פֿון מזרח אָדער
oder mizrech fun nisht vorem
or east from not because

פֿון מערבֿ ,
mayrev fun
west from

nor from the west, nor from the desert.

און נישט פֿון מדבר , קומט
kumt midber fun nisht un
comes wilderness from not and

דערהייבונג .
derheichung
elevation

8 7 But Elohim is the Shofet;

ח ז נאָר אלקים איז דער ריכטער:
richter der iz Elokim nor
judge the is G-d but

He bringeth down one, and setteth up another.

דעם דערנידערט ער, און דעם
dem un er dernidert dem
the one and he brings low the one

דערהייבט ער.
er derheicht
he exalts

9 8 For in the yad Hashem there is a kos,

ט ח ווָאָרעם אַ כּוס איז אין דער האַנט
hant der in iz kos a vorem
hand the in is cup a because

פֿון ה ,
Hashem fun
Hashem of

and the yayin is foaming; full of mixture;

מיט ווײַן ווָאָס שוימט , מיט מישגעטראַנק פֿול,
ful mishgetrank mit shoimt vos vain mit
full mixed drink with foams that wine with

and He poureth out of the same;

און ער גיסט אָן דערפֿון;
derfun on gist er un
thereof out pours he and

but the dregs thereof, all rishei aretz
(wicked of the earth)

בלויז די הייוון דערפֿון זופֿן-טרינקען
zupn-trinken derfun heivn di bloiz
slurp drink thereof dregs the only

shall drain them down, and drink them.

אַלע רשעים פֿון דער ערד .
erd der fun reshoim ale
earth the of wicked ones all

[10 9] But I will proclaim l'olam;

ט אָבער איך וועל אייביק דערציילן,
dertseiln eibik vel ich ober
tell forever will I but

I will sing zemirot to Elohei Ya'akov.

איך וועל זינגען צום אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei tsum zingen vel ich
Yaakov the G-d of to sing will I

[11 10] All the karnayim of the resha'im
also will I cut off;

י און אַלע הערנער פֿון די רשעים
reshoim di fun herner ale un
wicked ones the of horns all and

וועל איך אָפּהאַקן;
ophakn ich vel
cut off I will

but the karnayim of the tzaddik shall be exalted.

דערהייבט וועלן ווערן די הערנער פֿון
fun herner di vern veln derheicht
of horns the become will exalted

די צדיקים .
tsadikim di
righteous the

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער,
gezangmaister dem far
choirmaster the for

מיט סטרונעשפּיל ;
struneshpil mit
stringed instruments with

[1] (For the one directing. On stringed instruments. Mizmor of Asaph. Shir)

אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן , אַ געזאַנג .
gezang a ASafn fun mizmor a
song a Asaph from psalm a

76

In Yehudah is Elohim known;

עו באַקאַנט אין יהודה איז אלקים ,
Elokim iz Yehudah in bakant
G-d is Yehudah in known

Shmo is gadol in Yisroel.

גרויס איז זײַן נאָמען אין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in nomen zain iz grois
Yisroel in name his is great

[3 2] In Shalem also is His Sukkah,

ב און אין שָׁלֵם איז זײַן בײַדל ,
baidl zain iz Shalem in un
booth his is Shalem in and

and His Ma'on *(dwelling place)* in Tziyon.

און זײַן ווינונג אין צִיּוֹן .
Tsiyon in voinung zain un
Tziyon in habitation his and

ד ג דאָרטן האָט ער צעבראָכן די בליציקע
blitsike di tsebrochn er hot dortn
flashing the broken he has there

פַּיילן פֿון בויגן ,
boign fun failn
bow of arrows

[4 3] There He broke the flashing arrows,

the mogen, and the cherev, and the milchamah.

דעם שילד און די שווערד און מלחמה .
milchome un shverd di un shild dem
war and sword the and shield the

Selah סֶלָה

ה ד ליכטיק ביסטו , מאַכטיקער ,
machtiker bistu lichtik
mighty one are you radiant

[5 4] Thou art more glorious and adir *(majestic)*

than the mountains of prey.

פֿון די בערג פֿון פֿאַרצוקונג ;
fartsukung fun berg di fun
prey of mountains the than

ו ה די שטאַרק-האַרציקע זענען באַרויבט ,
baroibt zenen shtark-hartsike di
robbed are stout hearted the

[6 5] The stouthearted are plundered;

now their last sleep they sleep;

זיי האָבן אײַנגעשלאָפֿן אין זייער שלאָף ;
shlof zeyer in aingeshlofn hobn zei
sleep their in asleep have they

and none of the anshei chayil can find their hands.

און אַלע העלדן האָבן נישט געקענט
gekent nisht hobn heldn ale un
able not have heroes all and

געפֿינען זייערע הענט .
hent zeyere gefinen
hands their find

ז ו פֿון דײַן אָנגעשריי , אלוקי יעקבֿ ,
Yaakov Elokei ongeshrei dain fun
Yaakov G-d of rebuke your at

[7 6] At Thy rebuke, O Elohei Ya'akov,

both the merkavah and sus are cast into a dead sleep.

איז אַנטשלומערט געוואָרן אי רײַטער
raiter i gevorn antshlumert iz
charioteers both become fallen asleep is

אי פֿערד .
ferd i
horses and

ח ז דו ביסט פֿאָרכטיק , דו ,
du forchtik bist du
you awesome are you

[8 7] Thou, even Thou, art to be feared;

and who may stand in Thy sight

און ווער קען באַשטיין פֿאַר דיר ,
dir far bashtein ken ver un
you(SG) before stand can who and

when once Thou art angry?

ווי באַלד דו ביסט אין כּעס ?
kaas in bist du bald vi
anger in are you from the start when

[9][8] Thou didst pronounce din *(sentence, judgment)* from Shomayim;

ט ח פַֿון הימל האָסטו געלאָזט
gelozt hostu himel fun
let have you heaven from

הערן אַ דין ,
din a hern
decree a hear

Eretz feared, and was still,

די ערד האָט מורא געקריגן און איז
iz un gekrign moire hot erd di
is and received fear has earth the

שטיל געוואָרן ,
gevorn shtil
become quiet

[10][9] When Elohim arose to mishpat,

י ט אַז אלקים איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz Elokim az
risen up is G-d that

צום משפּט ,
mishpot tsum
judgment for the

to save all the meek of Eretz.

צו העלפֿן אַלע געדריקטע פֿון דער ערד .
erd der fun gedrikte ale helfn tsu
earth the of oppressed all save to

Selah סֶלָה

[11][10] Surely the chamat adam *(the wrath of man)* shall praise Thee;

יא י פֿאַר וואָר , די גרימצאָרנדיקע
grimtsorndike di vor far
furious human wrath the truly for

וועלן דיך לויבן ,
loibn dich veln
praise you(SG) will

the she'erit *(remnant, survivor)* of wrath shalt Thou restrain.

דעם איבערבלייַב פֿון גרימצאָרן וועסטו
vestu grimtsorn fun iberblaib dem
will you(sg) wrath of remnant the

איינצאַמען .
aintsamen
gather

[12][11] Make neder *(vow)*, and pay unto Hashem Eloheichem;

יב יא טוט אַ נדר און באַצאָלט צו
tsu batsolt un neyder a tut
to pay and vow a do

ה׳ אלוקיכם ;
Elokeichem Hashem
your G-d Hashem

let all that be around Him bring gifts unto Him that ought to be feared.

אַלע אַרום אים זאָלן ברענגען מתּנות
matonus brengen zoln im arum ale
gifts bring shall him around all

צום געפֿאָרכטן .
geforchtn tsum
feared one to the

[13][12] He shall cut short the ruach of negidim *(nobles)*;

יג יב ער האָלט איין דאָס געמיט פֿון פֿירשטן ,
firshtn fun gemit dos ain halt er
rulers of spirit the in hold he

He is fearsome to the Malkhei-Aretz
(Kings of the Earth).

ער איז פַֿאָרכטיק פַֿאַר אַלע מלכים
mlochim ale far forchtik iz er
kings all before awesome is he

פֿון דער ערד .
erd der fun
earth the of

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, פַֿאַר
far gezangmaister dem far
for choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Set to Yedutun. Mizmor of Asaph)*

ידותון ; פֿון אָסָפֿן אַ מיזמור .
mizmor a ASafn fun Yedutun
psalm a Asaph from Yedutun

עז 77

I cried unto Elohim with my voice,

מײַן קול איז צו אלקים, און
un Elokim tsu iz kol main
and G-d to is voice my

איך שרײַ ,
shrai ich
cry aloud I

even unto Elohim with my voice;
and He gave ear unto me.

מײַן קול איז צו אלקים, און
un Elokim tsu iz kol main
and G-d to is voice my

פַֿארנעם צו מיר.
mir tsu farnem
me to listen

[3] [2] In my yom tzoros *(day of trouble)*
I sought Adonoi;

ב אין טאָג פֿון מײַן נויט זוך איך אֲדֹנָי ,
Adonoi ich zuch noit main fun tog in
Adonoi I seek distress my of day in

my hand was stretched up in the lailah,
and ceased not;

מײַן האַנט איז אויסגעשטרעקט בײַ נאַכט
nacht bai oisgeshtrekt iz hant main
night at stretched out is hand my

אָן אויפֿהער,
oifher on
cease without

my nefesh refused to be comforted.

מײַן זעל ווײל זיך נישט טרייסטן .
treistn nisht zich vil zel main
to comfort not self wants soul my

[4] [3] I remembered Elohim, and groaned;

ג ד אַז איך דערמאָן זיך , אלקים ,
Elokim zich dermon ich az
G-d self remember I when

טו איך ברומען ,
brumen ich tu
groan I do

I pondered, and my ruach was overwhelmed.

איך קלאָג , און מײַן גײַסט פַֿאַרגייט זיך .
zich fargeit gaist main un klog ich
self fades spirit my and lament I

Selah סֶלָה

[5][4] Thou holdest mine eyelids awake;

ה ד דו האַלטסט צו די ברעמען פֿון
fun bremen di tsu haltst du
of eyelids the to hold you
מײַנע אויגן;
oign maine
eyes my

I am so troubled that lo adaber *(I cannot speak)*.

איך בין צערודערט און קען נישט רעדן .
redn nisht ken un tserudert bin ich
speak not can and troubled am I

[6][5] I have considered the yamim mikedem *(days of old)*,

ו ה איך טראַכט אָן די טעג פֿון אַ מאָל,
mol a fun teg di on tracht ich
time a of days the on think I

the shnot olamim *(years long past)*.

אָן די יאָרן פֿון פֿאַרצײַטן .
fartsaitn fun yorn di on
olden times of years the on

[7][6] I called to remembrance my neginah balailah *(song in the night)*;

ז ו איך דערמאָן זיך מײַן געזאַנג בײַ נאַכט,
nacht bai gezang main zich dermon ich
night at song my self remember I

I communed with mine own lev;

איך רעד מיט מײַן האַרצן,
hartsn main mit red ich
heart my with speak I

and my ruach pondered with diligent search.

און עס פֿאָרשט מײַן גײַסט:
gaist main forsht es un
spirit my probes it and

[8][7] Will Adonoi cast off forever?

ח ז וועט אויף אייביק אֲדֹנָי פֿאַרלאָזן,
farlozen Adonoi eibik oif vet
forsake Adonoi ever for will

And will He show favor no more?

און וועט מער נישט באַווײַזן חסד?
vider bavilikn nisht mer vet un
again accept not more will and

[9][8] Is His chesed passed away forever?

ט ח איז אויסגעגאַנגען אויף אייביק זײַן חֶסֶד ?
chesed zain eibik oif oisgegangen iz
kindness his ever for used up is

Is His promise at an end l'dor vador?

איז דער צוזאָג געענדיקט אויף
oif geendikt tsuzog der iz
for finished promise the is
דור-דורות ?
dor-doires
throughout generations

[10][9] Hath El *(G-d)* forgotten to be channot *(gracious)*?

י ט האָט פֿאַרגעסן צו לײַטזעליקן אֵל ?
El laitzelikn tsu fargesen hot
G-d take pity on to forgotten has

Hath He in anger shut up His rachamim *(mercy)*?

צי האָט ער אין צאָרן פֿאַרשלאָסן זײַן
zain farshlosn tsorn in er hot tsi
his locked anger in he has or
רַחֲמָנוּת ?
rachmones
mercies

Selah סֶלָה

11 10 And I said, This is my affliction;

יא י דאָך האָב איך געזאָגט: דאָס איז
iz dos gezogt ich hob doch
is this said I have indeed
מײַן צרה ,
tsore main
trouble my

but the shanot of the Yemin Elyon *(Right Hand of the Most High)* can be changed.

אָבער עס קענען זיך ענדערן די יאָרן פֿון דער
der fun yorn di endern zich kenen es ober
the of years the change self can it but
רעכטער האַנט פֿונעם העכסטן .
hechstn funem hant rechter
most high of the hand right

12 11 I will remember the deeds of Hashem;

יב יא איך דערמאָן די אויפֿטוען פֿון ה ,
Hashem fun oiftuen di dermon ich
Hashem of deeds the remember I

surely I will remember Thy wonders mikedem *(of old, of long ago)*.

יאָ , איך דערמאָן דײַנע וווּנדער פֿון
fun vunder daine dermon ich yo
from wonders your remember I yes
פֿאַרצײַטן .
fartsaitn
ancient times

13 12 I will meditate also on kol po'al *(all work)* of Thine,

יג יב און איך טראַכט אָן אַל דײַן וועֶרק,
verk dain al on tracht ich un
work your all on think I and

and consider Thy mighty deeds.

און אָן דײַנע טוּונגען טו איך קלערן.
klern ich tu tuungen daine on un
reflect I do deeds your on and

14 13 Thy Derech, O Elohim, is bakodesh *(in holiness)*.

יד יג אלקים , אין הייליקייט איז דײַן וועג;
veg dain iz heilikeit in Elokim
way your is holiness in G-d

Who is so gadol El as Elohim?

וואָר איז אַ גרויסער אֵל ווי אלקים ?
Elokim vi El groiser a iz ver
G-d like G-d great a is who

15 14 Thou art HaEl oseh peleh *(the G-d that doest wonders)*;

טו יד דו ביסט הָאֵל וואָס טוט וווּנדער ,
vunder tut vos HaEl bist du
wonders does who the G-d are you

Thou hast declared Thy oz *(strength)* among the amim *(peoples, nations)*.

האָסט געלאָזט וויסן צווישן די
di tsvishn visen gelozt host
the among known let you have
פֿעלקער דײַן שטאַרקייט.
shtarkeit dain felker
strength your nations

16 15 Thou hast with Thine zero'a *(strong arm)* redeemed Thy people,

טז טו האָסט אויסגעלייזט מיטן אָרעם
orem mitn oisgeleizt host
arm with redeemed you have
דײַן פֿאָלק ,
folk dain
people your

the Bnei Ya'akov and Yosef.

די קינדער פֿון יעקבֿ און יוֹסף .
Yosef un Yaakov fun kinder di
Yosef and Yaakov of children the

Selah סֶלָה

[17] [16] The mayim saw Thee, O Elohim,

יז טז געזען האָבן דיך די וואַסערן, אלקים ,
Elokim vasern di dich hobn gezen
G-d waters the you(SG) have seen

the mayim saw Thee; they were afraid;

געזען האָבן דיך די וואַסערן, האָבן
hobn vasern di dich hobn gezen
have waters the you(SG) have seen

זיי ווייען געקריגן ,
gekrign veyen zei
received anguish they

the tehomot *(ocean depths)* also writhed.

און געציטערט האָבן די תהומען .
tehomen di hobn getsitert un
depths the have trembled and

[18] [17] The clouds poured down mayim;

יח יז געפֿלייצט וואַסער האָבן די וואָלקנס,
volkens di hobn vaser gefleitst
clouds the have water gushed

the skies resounded in thunder;

אַ קול האָבן אַרויסגעלאָזט די הימלען ,
himlen di aroisgelozt hobn kol a
heavens the let out have voice a

Thine khitzim *(arrows)* also went forth.

און דיַינע פֿיַילן זיַינען אומגעלאָפֿן.
umgelofn zainen failn daine un
ran about are arrows your and

[19] [18] The voice of Thy thunder was in the galgal *(whirlwind)*;

יט יח דער קול פֿון דיַין דונער איז געווען
geven iz duner dain fun kol der
been is thunder your of voice the

אין דעם ווירבל-ווינט,
virbl-vint dem in
whirlwind the in

the lightning lit up the tevel *(world)*;

בליצן האָבן באַלוכטן די וועלט,
velt di baluchtn hobn blitsn
world the lit up have lightnings

ha'aretz trembled and quaked.

געציטערט און געשטורעמט האָט די ערד .
erd di hot geshturemt un getsitert
earth the has stormed and trembled

[20] [19] Thy derech is in the yam *(sea)*,

כ יט דורכן ים איז געווען דיַין וועג,
veg dain geven iz yam durchn
way your was is the sea through

and Thy path is through the mayim rabbim *(great waters)*,

און דיַין שטעג דורך וואַסערן גרויסע,
groise vasern durch shteg dain un
great waters through path your and

and Thy footsteps are not to be discerned.

און דיַינע טריט זיַינען נישט געמערקט געוואָרן .
gevorn gemerkt nisht zainen trit daine un
become noticed not are steps your and

[21] [20] Thou didst lead Thy people like a tzon *(flock)*

כא כ האָסט געפֿירט אַזוי ווי שאָף
shof vi azoi gefirt host
sheep like so guided you have

דיַין פֿאָלק ,
folk dain
people your

by the yad Moshe and Aharon.

דורך דער האַנט פֿון משהן און
un Mosheen fun hant der durch
and Moshe of hand the through
אַהרֹנען .
Aharonen
Aaron

[1] *(Maskil of Asaph)*

א אַ באַטראַכטונג פֿון אָסָפֿן .
ASafn fun batrachtung a
Asaph of meditation a

78

עח

Give ear, O my people, to my torah;

א פֿאַרנעם , מײַן פֿאָלק ,
folk main farnem
people my pay attention
מײַן לערנונג ,
lernung main
teaching my

incline your ears to the words of my mouth.

נײַגט אײַער אויער צו די ווערטער
verter di tsu oier aier naigt
words the to ear your incline
פֿון מײַן מויל .
moil main fun
mouth my of

[2] I will open my mouth in a mashal;

ב איך וועל עפֿענען מיט אַ משל מײַן מויל ,
moil main mashal a mit efenen vel ich
mouth my proverb a with open will I

I will utter dark sayings from of old,

איך וועל רעדן רעטענישן פֿון פֿאַרצײַטן .
fartsaitn fun retenishn redn vel ich
ancient times from riddles speak will I

[3] Which we have heard and known,

ג וואָס מיר האָבן געהערט און מיר ווייסן ,
veisn mir un gehert hobn mir vos
know we and heard have we what

and Avoteinu have told us.

און אונדזערע עלטערן האָבן אונדז דערציילט ,
dertseilt undz hobn eltern undzere un
told us have fathers our and

[4] We will not hide them from their banim,

ד וועלן מיר נישט פֿאַרהוילן פֿון זייערע קינדער ;
kinder zeyere fun farhoiln nisht mir veln
children their from hide not we will

recounting to the dor acharon

דערציילנדיק דעם שפּעטערדיקן דור
dor shpeterdikn dem dertseilndik
generation later the telling

the tehillot Hashem, and His power,

די לויבן פֿון ה׳ און זײַן שטאַרקייט ,
shtarkeit zain un Hashem fun loibn di
strength his and Hashem of praises the

and His nifla'ot *(wonderful works)* that He hath done.

און זײַנע וווּנדער וואָס ער האָט געטאָן .
geton hot er vos vunder zaine un
done has he that wonders his and

[5] For He established edut in Ya'akov,

ה וואָרעם ער האָט אויפֿגעשטעלט אַ
a oifgeshtelt hot er vorem
a established has he for

צייגנים אין יעקבֿ ,
Yaakov in tseignim
Yaakov in testimony

set torah in Yisroel,

און אַ תורה געמאַכט אין יִשְׂרָאֵל,
Yisroel in gemacht toyre a un
Yisroel in made Torah a and

which He commanded Avoteinu,

וואָס ער האָט באַפֿוילן אונדזערע עלטערן,
eltern undzere bafoiln hot er vos
fathers our commanded has he that

that they should make them known to their banim;

זיי צו מאַכן וויסן זייערע קינדער ;
kinder zeyere visen machn tsu zei
children their known make to them

[6] So that the dor acharon might know them,

ו כּדי וויסן זאָל דער שפּעטערדיקער
shpeterdiker der zol visen kedei
later the shall know so that

דור ,
dor
generation

even the banim which should be born;

די קינדער וואָס וועלן געבאָרן ווערן ;
vern geborn veln vos kinder di
become born will who children the

who should arise and recount them to their banim;

זיי זאָלן אויפֿשטיין און דערציילן
dertseiln un oifshtein zoln zei
tell and arise shall they

זייערע קינדער .
kinder zeyere
children their

[7] That they might put their confidence in Elohim,

ז און זיי זאָלן לייגן אויף אלקים זייער
zeyer Elokim oif leign zoln zei un
their G-d on put shall they and

בטחון ,
bitochen
confidence

and not forget the ma'allei El *(works of G-d)*,

און נישט פֿאַרגעסן די אויפֿטוען פֿון אֵל ,
El fun oiftuen di fargesen nisht un
G-d of deeds the forget not and

but keep His mitzvot;

און זײַנע געבאָט זאָלן זיי היטן;
hitn zei zoln gebot zaine un
keep they shall commandments his and

[8] And might not be as their Avot,

ח און זיי זאָלן נישט זײַן ווי זייערע עלטערן,
eltern zeyere vi zain nisht zoln zei un
fathers their like be not shall they and

a dor sorer u'moreh *(stubborn and rebellious generation)*;

אַ דור אָפּגעקערט און ווידערשפּעניק,
vidershpenik un opgekert dor a
rebellious and turned away generation a

a generation that set not its lev aright,

אַ דור וואָס האָט נישט געפֿעסטיקט
a dor vos hot nisht gefestikt
a generation that has not steadied

זײַן האַרץ,
zain harts
its heart

and whose ruach was not faithful to G-d.

און נישט געטרײַ געווען איז זײַן
un nisht getrai geven iz zain
and not faithful having been is its

גײַסט צו אֵל .
gaist tsu El
spirit to G-d

9 The Bnei Ephrayim, being armed, and shooting keshet *(the bows)*,

ט די קינדער פֿון אפֿרים , באַוואָפֿנטע
di kinder fun Efrayim bavofnte
the children of Ephrayim armed

בויגן-שיסער ,
boign-shiser
bow-shooters

turned back in the day of battle.

האָבן זיך אומגעקערט אין טאָג פֿון מלחמה .
hobn zich umgekert in tog fun milchome
have selves turned back in day of battle

10 They kept not the Brit Elohim,

י זיי האָבן נישט געהיט דעם ברית
zei hobn nisht gehit dem bris
they have not guarded the covenant

פֿון אלקים ,
fun Elokim
of G-d

and refused to walk in His torah;

און אין זײַן תּורה נישט געוואָלט גיין .
un in zain toyre nisht gevolt gein
and in his Torah not wanted go

11 And forgot His works,

יא און זיי האָבן פֿאַרגעסן זײַנע טוונגען ,
un zei hobn fargesen zaine tuungen
and they have forgotten his deeds

and His nifla'ot *(wonders)* that He had shown them.

און זײַנע וווּנדער וואָס ער האָט זיי באַוויזן.
un zaine vunder vos er hot zei bavizn
and his wonders that he has them shown

12 Peleh *(marvellous things)* did He in the sight of their avot,

יב אַנטקעגן פֿאַר זייערע עלטערן האָט
antkegen far zeyere eltern hot
facing before their fathers has

ער געטאָן וווּנדער ,
er geton vunder
he done wonders

in Eretz Mitzrayim, in the sadeh *(area)* of Tzoan.

אין לאַנד מִצרַיִם , אין פֿעלד פֿון צוֹעַן .
in land Mitsrayim in feld fun Tsoan
in land Egypt in field of Tzoan

13 He divided the yam, and caused them to pass through;

יג ער האָט געשפּאָלטן דעם ים , און
er hot geshpoltn dem yam un
he has split open the sea and

זיי אַריבערגעפֿירט,
zei aribergefirt
they led across

and He made the mayim to stand like a heap.

און אויפֿגעשטעלט די וואַסערן ווי אַ סטויג.
stoig a vi vasern di oifgeshtelt un
wall a like waters the set up and

14 In the daytime also He led them with an anan,

יד און ער האָט זיי גענפֿירט מיט אַ
a mit gefirt zei hot er un
a with guided them has he and

וואָלקן בײַ טאָג,
tog bai volken
day by cloud

and all the lailah with an ohr of eish.

און די גאַנצע נאַכט מיט אַ פֿײַערדיקן ליכט.
licht faierdikn a mit nacht gantse di un
light fiery a with night whole the and

15 He split the rocks in the midbar,

טו ער האָט געשפּאָלטן פֿעלדזן אין מדבר ,
midber in feldzn geshpoltn hot er
wilderness in rocks split open has he

and gave them drink as out of the great tehomot.

און זיי אָנגעטרונקען זאַט ווי
vi zat ongetrunken zei un
like satisfied given to drink them and

פֿון תהומען .
tehomen fun
depths from

16 He brought streams also out of the rock,

טז און ער האָט אַרויסגעצויגן פֿלוסן
flusn aroisgetsoign hot er un
streams of water drawn out has he and

פֿון פֿעלדז,
feldz fun
rock from

and caused mayim to run down like rivers.

און געמאַכט נידערן וואַסער ווי שטראָמען.
shtromen vi vaser nidern gemacht un
streams like water flow down made and

17 And they sinned yet more against Him

יז אָבער זיי האָבן נאָך וויטער געזינדיקט
gezindikt vaiter noch hobn zei ober
sinned further yet have they but

צו אים,
im tsu
him to

by provoking Elyon in the wilderness.

צו ווידערשפּעניקן דעם עליון
Elyon dem vidershpenikn tsu
Most High the rebel against to

אויבערשטער אין דער ווּיסטע .
viste der in Oibershter
wilderness the in the most high

18 And they tested G-d by their lev

יח און זיי האָבן געפּרוווט אל אין זייער האַרצן,
hartsn zeyer in El gepruvet hobn zei un
heart their in G-d tested have they and

by demanding ochel for their lust.

צו פֿאַרלאַנגען עסן פֿאַר זייער געלוסט .
gelust zeyer far esen farlangen tsu
appetite their for food demand to

19 And they spoke against Elohim;

יט און זיי האָבן גערעדט קעגן אלקים ,
Elokim kegen geredt hobn zei un
G-d against spoken have they and

they said, Can G-d spread a shulchan in the midbar?

געזאָגט: קען אֵל גרייטן אַ טיש
gezogt ken El greitn a tish
said can G-d prepare a table of food

אין דער מדבר ?
in der midber
in the wilderness

[20] Behold, He struck the Tzur, that the mayim gushed out,

כ יֶאָ , ער האָט געשלאָגן דעם פֿעלדז, און
yo er hot geshlogn dem feldz un
yes he has struck the rock and

וואַסער איז געפֿלאָסן ,
vaser iz geflosn
water is flowed out

and the streams overflowed;

און טיִכן האָבן געפֿלייצט,
un taichn hobn gefleitst
and streams have gushed

can He give lechem also?

וועט ער אויך קענען ברויט געבן?
vet er oich kenen broit gebn
will he also be able to bread give

Can He provide meat for His people?

צי וועט ער אָנבריִטן פֿלייש פֿאַר זיַין פֿאָלק ?
tsi vet er onbreitn fleish far zain folk
or will he provide flesh for his people

[21] Therefore Hashem heard this, and was in wrath;

כא דערום האָט ה׳ געהערט, און
derum hot Hashem gehert un
therefore has Hashem heard and

איז אין כּעס געוואָרן,
iz in kaas gevorn
is in anger become

so an eish was kindled against Ya'akov,

און אַ פֿיַער האָט זיך אָנגעצונדן אין יעקבֿ ,
un a faier hot zich ongetsundn in Yaakov ,
and a fire has self kindled in Yaakov

and anger also came up against Yisroel;

און פֿאַר וואָר, אַ צאָרן איז אויפֿגעגאַנגען
un far vor a tsorn iz oifgegangen
and for truly a anger is dawning

אין ישׂרָאֵל;
in Yisroel
in Yisroel

[22] Because they believed not in Elohim,

כב וויַל זיי האָבן נישט געגלויבט אין אלקים ,
vail zei hobn nisht gegloibt in Elokim ,
because they have not believed in G-d

and trusted not in His Yeshu'ah *(salvation)*;

און זיך נישט פֿאַרזיכערט אויף זיַין הילף.
un zich nisht farzichert oif zain hilf
and selves not trusted on his help

[23] Though He had commanded the clouds from above,

כג און ער האָט באַפֿוילן די וואָלקנס
un er hot bafoiln di volkens
and he has commanded the clouds

פֿון אויבן ,
fun oiben
from above

and opened the daletei Shomayim *(doors of heaven)*,

און די טירן פֿון הימל געעפֿנט.
un di tirn fun himel geefent
and the doors of heaven opened

[24] And had rained down manna upon them to eat,

כד און ער האָט געמאַכט רעגענען אויף זיי
zei oif regenen gemacht hot er un
them on rain made has he and

מַן צום עסן ,
esen tsum man
eating to the manna

and had given them of the bread of Shomayim.

און הימל-תּבֿואה זיי געגעבן .
gegebn zei himel-tvue un
given them heaven-grain and

[25] Ish did eat the bread of angels;

כה ברויט פֿון מלאָכים האָט איטלעכער געגעסן,
gegesn itlecher hot malachim fun broit
eaten each one has angels of bread

He sent them lechem to the full.

שפּײַז צו זאַט האָט ער זיי
zei er hot zat tsu shpaiz
them he has satiation to food

אַראָפּגעשיקט.
aropgeshikt
sent down

[26] He caused an east wind to blow from Shomayim;

כו ער האָט געמאַכט ציען דעם מזרח-ווינט
mizrech-vint dem tsien gemacht hot er
east wind the move made has he

אין הימל ,
himel in
heaven in

and by His oz He brought in the south wind.

און געטריבן מיט זײַן שטאַרקייט דעם
dem shtarkeit zain mit getribn un
the strength his with driven and

דָּרום-ווינט .
dorem-vint
south-wind

[27] He rained meat also upon them like aphar,

כז און ער האָט געמאַכט רעגענען אויף זיי
zei oif regenen gemacht hot er un
them on rain made has he and

פֿלייש ווי שטויב,
shtoib vi fleish
dust like flesh

and winged fowls like the chol *(sand)* of the sea;

און ווי זאַמד פֿון די ימען פֿויגלען
foiglen yamen di fun zamd vi un
birds seas the of sand like and

געפֿליגלטע.
gefliglte
winged

[28] And He let it fall in the midst of their machaneh,

כח און ער האָט עס געלאָזט פֿאַלן אין מיטן
mitn in faln gelozt es hot er un
midst in fall let it has he and

פֿון זייער לאַגער,
lager zeyer fun
camp their of

all around their mishkenot *(habitations)*.

רונד אַרום זייערע ווינונגען .
voinungen zeyere arum rund
dwellings their round around

[29] So they did eat, and were well filled;

כט און זיי האָבן געגעסן, און זיַנען
zainen un gegesn hobn zei un
are and eaten have they and

איבערזאַט געוואָרן,
gevorn iberzat
become overfull

for He gave them their own ta'avah *(evil desire)*.

און זייער תאווה האָט ער זיי געברַאַכט.
gebracht zei er hot teive zeyer un
brought them he has desire their and

[30] They were not estranged from their ta'avah.

ל נאָך האָבן זיי זיך נישט געהאַט
gehat nisht zich zei hobn noch
had not selves they have yet

אָפּגעעקלט פֿון זייער תאווה,
teive zeyer fun opgeeklt
desire their from disgusted

But while their food was yet in their mouths,

זייער שפּייַז איז נאָך געווען אין
in geven noch iz shpaiz zeyer
in having been yet is food their

זייער מויל ,
moil zeyer
mouth their

[31] The Af Elohim *(wrath of G-d)* came upon them,

לא און דער צאָרן פֿון אלקים איז אויפֿגעגאַנגען
oifgegangen iz Elokim fun tsorn der un
dawning is G-d of anger the and

קעגן זיי ,
zei kegen
them against

and slaughtered the stoutest of them,

און ער האָט געהרגעט פֿון זייערע שטאַרקסטע,
shtarkste zeyere fun geharget hot er un
strongest their of killed has he and

and cut down the bochurim of Yisroel.

און די יונגעלייַט פֿון ישׂרָאֵל אַנידערגעלייגט.
anidergeleigt Yisroel fun yungelait di un
struck down Yisroel of young men the and

[32] For all this they sinned still,

לב ביַי אַלעם דעם האָבן זיי ווידער געזינדיקט,
gezindikt vider zei hobn dem alem bai
sinned again they have this all with

and believed not in His nifla'ot *(wondrous works)*.

און נישט געגלויבט אין זיַנע ווונדער .
vunder zaine in gegloibt nisht un
wonders his in believed not and

[33] Therefore their yamim did He consume in hevel *(futility, vanity)*

לג און ער האָט פֿאַרלענדט ווי אַ הויך
hoich a vi farlendt hot er un
breath a like destroyed has he and

זייערע טעג ,
teg zeyere
days their

and their shanim in terror.

און זייערע יאָרן אין אַ בהלה .
behole a in yorn zeyere un
terror a in years their and

[34] When He slaughtered them, then they sought Him;

לד אַז ער האָט זיי געהרגעט, פלעגן
flegn geharget zei hot er az
would slain them has he when
זיי אים זוכן ,
zuchn im zei
seek him they

and they returned and inquired diligently after G-d.

און פלעגן זיך אומקערן, און פאָרשן אל .
El forshn un umkeren zich flegn un
G-d seek and return selves would and

[35] And they remembered that Elohim was their Tzur,

לה און זיי האָבן זיך דערמאָנט אַז
az dermont zich hobn zei un
that remembered selves have they and
אלקים איז זייער פעלדז,
feldz zeyer iz Elokim
rock their is G-d

and the El Elyon their Go'el *(Redeemer)*.

און אל עליון איז זייער אויסלייזער.
oisleizer zeyer iz Elyon El un
redeemer their is Most High G-d and

[36] Nevertheless they did flatter Him with their mouth,

לו און זיי האָבן אים איבערגעבעטן
ibergebetn im hobn zei un
flattered him have they and
מיט זייער מויל ,
moil zeyer mit
mouth their with

and they lied unto Him with their leshon.

און מיט זייער צונג פלעגן זיי
zei flegn tsung zeyer mit un
they would tongue their with and
אים ליגן זאָגן .
zogn lign im
say lies him

[37] For their lev was not right with Him,

לז אָבער זייער האַרץ איז נישט געווען
geven nisht iz harts zeyer ober
been not is heart their but
פעסט מיט אים,
im mit fest
him with resolute

neither were they faithful in His Brit.

און זיי זיינען נישט געטריי געווען
geven getrai nisht zainen zei un
been faithful not are they and
אין זיין ברית .
bris zain in
covenant his in

[38] But He, being full of compassion,

לח נאָר ער איז אַ דערבאַרעמער ,
derbaremer a iz er nor
compassionate a is he but

made kapporah for their avon and destroyed them not;

ער איז מכפר אויף זינד , און ברענגט
brengt un zind oif mechaper iz er
brings and sin for expiate is he
נישט אום ,
um nisht
back not

and He many times turned His anger away,

און ער האָלט אַ סך אָפּ זיין כּעס ,
kaas zain op sach a halt er un
anger his back lot a holds he and

and did not stir up all His wrath.

און דערוועקט נישט זיין גאַנצן גרימצאָרן .
grimtsorn gantsn zain nisht dervekt un
wrath entire his not awakens and

39 For He remembered that they were but basar;

לט און ער האָט זיך דערמאָנט אַז
az dermont zich hot er un
that remembered self has he and

זיי זיינען פֿלייש,
fleish zainen zei
flesh are they

a ruach *(wind)* that passeth away, and cometh not again.

אַ הויך וואָס פֿאַרגייט , און
un fargeit vos hoich a
and passes away which breath a

קערט נישט אום .
um nisht kert
back not returns

40 How oft did they provoke Him in the midbar,

מ ווי‌פֿל מאָל האָבן זיי אים
im zei hobn mol vifel
him they have times how many

ווידערשפּעניקט אין מדבר ,
midber in vidershpenikt
wilderness in rebelled against

and grieve Him in the desert!

אים געקרענקט אין דער וויסטע!
viste der in gekrenkt im
desert the in grieved him

41 Again and again they turned back and tested G-d,

מא און ווידער האָבן זיי געפּרוווט אֵל ,
El gepruvet zei hobn vider un
G-d tested they have again and

and imposed limits on Kadosh Yisroel.

און דעם הייליקן פֿון יִשְׂרָאֵל געערגערט.
geergert Yisroel fun heilikn dem un
provoked Yisroel of Holy One the and

42 They remembered not His Yad *(Hand, Power)*,

מב זיי האָבן נישט געדאַכט אָן זיין האַנט,
hant zain on gedacht nisht hobn zei
hand his on remembered not have they

nor the yom *(day)* when He redeemed them from the enemy.

אָן דעם טאָג וואָס ער האָט זיי אויסגעלייזט
oisgeleizt zei hot er vos tog dem on
redeemed them has he that day the on

פֿון פֿיַינט
faint fun
enemy from

43 How He had wrought His otot in Mitzrayim,

מג ווי ער האָט געמאַכט זיינע צייכנס
tseichns zaine gemacht hot er vi
signs his made has he how

אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in
Egypt in

and His mofetim in the area of Tzoan.

און זיַינע וווּנדער אין פֿעלד פֿון צוֹעַן ;
Tsoan fun feld in vunder zaine un
Tzoan of field in wonders his and

[44] And had turned their rivers into dahm;

מד און פַֿאַרקערט אין בלוט זייערע טיַכן ,
taichn zeyere blut in farkert un
rivers their blood into turned and

and their streams, that they could not drink.

און זייערע פַֿלוסן , זיי זאָלן נישט
nisht zoln zei flusn zeyere un
not shall they streams their and

קענען טרינקען.
trinken kenen
drink be able to

[45] He sent swarms of flies among them,

מה ער האָט אָנגעשיקט אויף זיי אַ
a zei oif ongeshikt hot er
a them upon sent has he

שוואָרעם פַֿליגן
flign shvorem
flies swarm

which devoured them;

וואָס האָט זיי אויפֿגעגעסן,
oifgegesn zei hot vos
devoured them has that

and tzfarde'a *(frogs)*, which destroyed them.

און די פַֿרעָשע וואָס האָט זיי פַֿאַרוויסט .
farvist zei hot vos frosh di un
laid waste them has that frogs the and

[46] He gave also their crop unto the grasshopper,

מו און ער האָט איבערגעגעבן צום גריל
gril tsum ibergegebn hot er un
caterpillar to the given over has he and

זייער געוועקס,
geveks zeyer
yield their

and their produce unto the arbeh *(locust)*.

און זייער מי צום היישעריק.
heisherik tsum mi zeyer un
locust to the labor their and

[47] He destroyed their gefen with barad *(hail)*,

מז ער האָט געטייט מיט האָגל
hogel mit geteit hot er
hail with caused to die has he

זייער ווַיַנשטאָק,
vainshtok zeyer
vines their

and their fig trees with frost.

און זייערע ווילדע פַֿייגנבוימער מיט פַֿראָסט.
frost mit faignbeimer vilde zeyere un
frost with fig trees wild their and

[48] He gave up their cattle also to the barad *(hail)*,

מח און ער האָט איבערגעענטפֿערט צום
tsum ibergeentfert hot er un
to the delivered has he and

האָגל זייער פֿיך ,
fich zeyer hogel
livestock their hail

and their livestock herds to hot thunderbolts.

און זייערע סטאַדעס צו בליצן .
blitsn tsu stades zeyere un
lightning to flocks their and

[49] He cast upon them His charon af,

מט ער האָט אָנגעשיקט אויף זיי דעם
dem zei oif ongeshikt hot er
the them upon sent has he

, ברַאנד פֿון זײַן צאָרן
tsorn zain fun brand
anger his of burning

evrah *(wrath)*, and za'am *(indignation)*, and tzarah,

, כּעס און גרימצאָרן און ליַיד
laid un grimtsorn un kaas
distress and fury and wrath

by sending malachim ra'im among them.

. אַן אָנשיקענישׁ פֿון בייזע שלוחים
shluchim beize fun onshikenish an
messengers evil of sending plague a

[50] He made a way for His anger;

נ ער האָט גענאַכט אַ וועג פֿאַר זײַן צאָרן,
tsorn zain far veg a gemacht hot er
anger his for way a made has he

He spared not their nefesh from mavet *(death)*,

ער האָט נישט פֿאַרמיטן פֿון טויט זייער זעל,
zel zeyer toit fun farmitn nisht hot er
soul their death from withheld not has he

but gave their beasts over to the dever *(plague)*;

און ער האָט איבערגעענטפֿערט זייער
zeyer ibergeentfert hot er un
their delivered has he and

. לעבן צו פּעסט
pest tsu lebn
pestilence to life

[51] And struck all the bechor in Mitzrayim;

נא און ער האָט געשלאָגן יעטוועדער
yetveder geshlogn hot er un
every struck has he and

, בכוֹר אין מִצרַיִם
Mitsrayim in bechor
Egypt in firstborn

the reshit *(first fruit)* of their strength in the ohalim of Cham;

די ערשטלינגען פֿון קראַפֿט, אין די
di in kraft fun ershtlingen di
the in strength of firstfruits the

. געצעלטן פֿון חָם
Cham fun getseltn
Cham of tents

[52] But made His own people to go forth like tzon,

נב און ער האָט געמאַכט ציען ווי
vi tsien gemacht hot er un
like to set out made has he and

, שאָף זײַן פֿאָלק
folk zain shof
people his sheep

and guided them in the midbar like an eder *(flock)*.

. מדבר אין סטאַדע אַ ווי געפֿירט זיי אין
midber in stade a vi gefirt zei un
wilderness in flock a like guided them and

[53] And He led them in safety, so that they had no terror;

נג און ער האָט זיי באַלייט אין זיכערקייט,
zicherkeit in baleit zei hot er un
security in escorted them has he and

, אָן זיי האָבן נישט געאַנגסט
geangst nisht hobn zei un
feared not have they and

but the yam overwhelmed their oyevim.

און זייערע פֿײַנט האָט צוגעדעקט
un zeyere faint hot tsugedekt
and their enemies has covered

דער ים .
der yam
the sea

54 And He brought them to His gevul kadosh *(His holy border)*,

נד און ער האָט זיי געבראַכט צו זײַן
un er hot zei gebracht tsu zain
and he has them brought to his

הייליקן געמאַרק,
heilikn gemark
holy border

even to this Har, which His Yamin had purchased.

צו דעם באַרג וואָס זײַן רעכטע האַנט
tsu dem barg vos zain rechte hant
to the mountain that his right hand

האָט זיך געקויפֿט .
hot zich gekoift
has self acquired

55 He cast out the Goyim also before them,

נה און ער האָט פֿאַרטריבן פֿון פֿאַר
un er hot fartriben fun far
and he has driven out from before

זיי פֿעלקער,
zei felker
them nations

and divided by measure a nachalah for them,

און זיי אויסגעוואָרפֿן מיט אַ מעסטשנור
un zei oisgevorfn mit a mestshnur
and them allotted with a measuring line

פֿאַר אַ נחלה ;
far a nachle
for an inheritance

and made the Shivtei Yisroel

און געמאַכט רוען אין זייערע געצעלטן
un gemacht ruen in zeyere getseltn
and made dwell in their tents

to dwell in their ohalim.

די שבֿטים פֿון ישׂראל .
di shvotim fun Yisroel
the tribes of Yisroel

56 Yet they tested and provoked Elohim Elyon,

נו אָבער זיי האָבן געפּרוווט און
ober zei hobn gepruvet un
but they have tested and

ווידערשפּעניקט אלקים דעם
vidershpenikt Elokim dem
rebelled against the G-d

עליון ,
Elyon
Most High

and were not shomer over His edot;

און זײַנע צייגנים האָבן זיי
un zaine tseignim hobn zei
and his testimonies have they

נישט געהיט .
nisht gehit
not guarded

[57] But turned back, and dealt unfaithfully like their avot;

נז און זיי האָבן זיך אָפּגעקערט און
un opgekert zich hobn zei un
and turned away selves have they and
געפֿעלשט ווי זייערע עלטערן,
eltern zeyere vi gefelsht
fathers their like been unfaithful

they turned like a treacherous keshet.

זיי זײַנען פֿאַרקערט געוואָרן ווי
vi gevorn farkert zainen zei
like become turned aside are they
אַ פֿאַלשער בויגן .
boign falsher a
bow false a

[58] For they provoked Him to anger with their high places,

נח און זיי האָבן אים דערצערנט מיט
mit dertsernt im hobn zei un
with provoked to wrath him have they and
קנאָה מיט זייערע במות ,
bamot zeyere mit kine
high places their with jealousy

and moved Him to jealousy with their pesilim.

און מיט זייערע געצן אים דערבייזערט
derbeizert im getsn zeyere mit un
made angry him idols their with and
מיט קינאה .
kineh mit
jealousy with

[59] When Elohim heard this, He was in wrath,

נט האָט אלקים געהערט און איז אין
in iz un gehert Elokim hot
in is and heard G-d has
כּעס געוואָרן,
gevorn kaas
become anger

and greatly abhorred Yisroel;

און ער האָט זייער פֿאַראַכט ישׂראל.
Yisroel faracht zeyer hot er un
Yisroel despised very much has he and

[60] So that He forsook the Mishkan of Shiloh,

ס און ער האָט אַוועקגעוואָרפֿן דעם
dem avekgevorfen hot er un
the cast off has he and
משכּן פֿון שילו ,
Shiloh fun mishkn
Shiloh of Tabernacle

the Ohel which He placed among adam *(men)*;

דאָס געצעלט וואָס ער האָט געמאַכט רוען
ruen gemacht hot er vos getselt dos
to dwell made has he that tent the
צווישן מענטשן .
mentshn tsvishn
men among

[61] And delivered His oz *(strength)* into captivity,

סא און ער האָט געגעבן אין געפֿאַנגנשאַפֿט
gefangenshaft in gegebn hot er un
captivity into given has he and
זײַן שטאַרקייט,
shtarkeit zain
strength his

and His tiferet into the hand of the enemy.

און זײַן פּראַכט אין דער האַנט פֿון פֿײַנט .
faint fun hant der in pracht zain un
enemy of hand the in glory his and

62 He gave His people over also unto the cherev;

סב און ער האָט איבערגעענטפֿערט צום
tsum ibergeentfert hot er un
to the delivered has he and

שוואַרד זײַן פֿאָלק ,
folk zain shverd
people his sword

and was in wrath with His nachalah.

און האָט אויף זײַן נחלה געצערנט .
getsernt nachle zain oif hot un
been angry inheritance his upon has and

63 The eish consumed their bochurim;

סג זייערע בחורים האָט פֿאַרצערט אַ פֿײַער,
faier a fartsert hot bochurim zeyere
fire a consumed has young men their

and their betulot had no wedding celebration.

און זייערע יונגפֿרויען זײַנען געבליבן
geblibn zainen yungfroin zeyere un
remained are virgins their and

אָן אַ חתונה-ליד .
chasuna-lid a on
wedding song a without

64 Their kohanim fell by the cherev;

סד זייערע כּהנים זײַנען געפֿאַלן
gefaln zainen koyanim zeyere
fallen are kohanim their

דורכן שוואַרד,
shverd durchn
sword by the

and their almanot made no lamentation.

און זייערע אַלמנות פֿלעגן צו מאָל
mol tsu flegn almones zeyere un
time at would widows their and

נישט באַווײַנען.
baveinen nisht
mourn not

65 Then Adonoi awaked as one from sleep,

סה אָבער אֲדֹנָי האָט אויפֿגעוואַכט ווי
vi oifgevacht hot Adonoi ober
like awakened has Adonoi but

אַ שלאָפֿעדיקער,
shlofediker a
sleeper a

and like a gibbor that shouteth from yayin.

אַזוי ווי אַ גיבור ווָאס ניכטערט זיך
zich nichtert vos gibor a vi azoi
self sobers up which warrior a like as

אויס פֿון ווײַן .
vain fun ois
wine from out

66 And He struck down His enemies behind;

סו און ער האָט צוריקגעשלאָגן זײַנע פֿײַנט ;
faint zaine tsurikgeshlogn hot er un
enemies his beaten back has he and

He put them to cherpat olam *(perpetual reproach)*.

אַן אייביקע שאַנד ער זיי געגעבן .
gegebn zei er hot shand eibike an
given them he has shame everlasting an

[67] Moreover He rejected the Ohel Yosef,

סז אָבער ער האָט פֿאַראַכט דאָס געצעלט
getselt dos faracht hot er ober
tent the despised has he but

פֿון יוֹסף ,
Yosef fun
Yosef of

and chose not the Shevet Ephrayim;

און דעם שבֿט אפֿרים נישט
nisht Efrayim sheyvet dem un
not Ephrayim tribe the and

אויסדערווײלט;
oisderveilt
chosen

[68] But chose the Shevet Yehudah,

סח נאָר אויסדערווײלט דעם שבֿט יהודה ,
Yehudah sheyvet dem oisderveilt nor
Yehudah tribe the chosen but

Har Tziyon which He loved.

דעם באַרג ציון וואָס ער האָט ליב .
lib hot er vos Tsiyon barg dem
loved has he that Tziyon mountain the

[69] And He built His Mikdash like heavenly heights,

סט און ער האָט געבויט ווי די הימלען
himlen di vi geboit hot er un
heavens the like built has he and

זײַן מִקדָש ,
mikdash zain
sanctuary his

like Eretz which He hath established l'olam.

ווי די ערד וואָס ער האָט געגרונטפֿעסט
gegruntfest hot er vos erd di vi
founded has he that earth the like

אויף אייביק.
eibik oif
ever for

[70] He chose Dovid also His Eved,

ע און ער האָט אויסדערווײלט דָוִד
Dovid oisderveilt hot er un
Dovid chosen has he and

זײַן קנעכט ,
knecht zain
servant his

and took him from the mikhle'ot tzon *(sheepfolds)*;

און אים גענומען פֿון די שאָפֿגעהעפֿטן.
shofgehefṭn di fun genumen im un
sheepfolds the from taken him and

[71] From following the nursing ewes
He brought him

עא פֿון הינטער די מילכשעפֿסן האָט
hot milchshepsn di hinter fun
has nursing ewes the behind from

ער אים געבראַכט
gebracht im er
brought him he

to shepherd Ya'akov His people,

צו פֿיטערן יעקבֿ זײַן פֿאָלק ,
folk zain Yaakov fitern tsu
people his Yaakov shepherd to

and Yisroel His nachalah.

און ישׂראֵל זײַן אַרב .
arav zain Yisroel un
inheritance his Yisroel and

[72] So he shepherded them according to the tohm *(integrity, guilelessness)* of his lev;

ע֣ב עֶר הָאָט זיי געפֿיטערט לויט דער
der loit gefitert zei hot er
the according to shepherded them has he

ערלעכקייט פֿון זײַן האַרצן,
hartsn zain fun erlechkeit
heart his of integrity

and led them by the skillfulness of his hands.

און מיט דער פֿאַרשטאַנדיקייט פֿון זײַנע
zaine fun farshtandikeit der mit un
his of skillfulness the with and

הענט זיי געפֿירט.
gefirt zei hent
guided them hands

[1] *(A Mizmor.Of Asaph)*

א֣ אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן.
ASafn fun mizmor a
Asaph of psalm a

79 עט

O Elohim, the Goyim are come into Thine Nachalah;

א֣ אלקים, פֿעלקער זײַנען געקומען
gekumen zainen felker Elokim
come are nations G-d

אין דײַן ארב;
arav dain in
inheritance your into

Thy Heikhal Kodesh have they defiled;

זיי האָבן פֿאַראומרייניקט דײַן הייליקן היכל,
heichl heilikn dain farumreinikt hobn zei
temple holy your defiled have they

they have reduced Yerushalayim to rubble.

זיי האָבן געמאַכט ירושָלַיִם פֿאַר
far Yerushalayim gemacht hobn zei
for Yerushalayim made have they

הויפֿנס.
hoifns
heaps of ruins

[2] The dead bodies of Thy avadim have they given

ב֣ זיי האָבן געגעבן די טויטע לײַבער
laiber toite di gegebn hobn zei
flesh(PL) dead the given have they

פֿון דײַנע קנעכט
knecht daine fun
servants your of

to be food unto the oph HaShomayim,

פֿאַר שפּײַז צו דעם פֿויגל פֿון הימל,
himel fun foigel dem tsu shpaiz far
heaven of birds the to food for

the basar of Thy Chasidim, unto the beasts of the earth.

דאָס פֿלייש פֿון דײַנע פֿרומע צו דער
der tsu frume daine fun fleish dos
the to pious faithful your of flesh the

חיה פֿון דער ערד.
erd der fun chaye
earth the of beast

[3] Their shefach dahm *(shedding of blood)* is like mayim all around Yerushalayim;

ג זיי האָבן פֿאַרגאָסן זייער בלוט אַזוי ווי
vi azoi blut zeyer fargosen hobn zei
like so blood their shed have they

, ירושָלַיִם אַרום ,וואַסער
Yerushalayim arum vaser
Yerushalayim around water

and there is none to bury them.

.און נישט געווען קיין באַגרעבער
bagreber kein geven nisht un
burier any been there is not and

[4] We are become a reproach to our shekhenim *(neighbors)*,

ד מיר זיַנען געוואָרן אַ חרפה ביַי
bai charpe a gevorn zainen mir
with disgrace a become are we

, שכנים אונדזערע
shecheynim undzere
neighbors our

a scorn and derision to them that are around us.

אַ געלעכטער און אַ שפּאָט
a gelechter un a shpot
a laughable and a laughing stock

. ארומיקע אונדזערע ביַי
arumike undzere bai
surrounding ones our with

[5] How long, Hashem? Wilt Thou be angry lanetzach *(forever)*?

ה ביז ווען ה' וועסטו
biz ven Hashem vestu
until when Hashem will you(sg)

?איביק אויף זיַין צערנען
eibik oif tserenen
ever for be angry

Shall Thy kina *(jealousy)* burn like eish?

?וועט ברענען ווי פֿיַער דיַין קנאָה צאָרן
tsorn kine dain faier vi brenen vet
wrath jealousy your fire like burn will

[6] Pour out Thy wrath upon the Goyim

ו גיס אויס דיַין גרימצאָרן אויף די פֿעלקער
felker di oif grimtsorn dain ois gis
nations the on wrath your out pour

that have no da'as of Thee,

,וואָס קענען דיך נישט
nisht dich kenen vos
not you(SG) know that

and upon the mamlachot

און אויף די קיניגרייַכן
kinigraichn di oif un
kingdoms the upon and

that have not called upon Thy Shem.

.וואָס רופֿן נישט דיַין נאָמען
nomen dain nisht rufn vos
name your not call that

[7] For they have devoured Ya'akov,

ז וואָרעם מע האָט אויפֿגעגעסן יעקבֿ ,
Yaakov oifgegesn hot me vorem
Yaakov devoured has one because

and laid waste his naveh *(home)*.

.און זיַין ווינונג האָבן זיי פֿאַרוויסט
farvist zei hobn voinung zain un
laid waste they have dwelling his and

[8] O remember not against us avonot rishonim *(former iniquities)*;

ח זאָלסט אונדז נישט דערמאָנען די
di dermonen nisht undz zolst
the remember not us you(SG) must

זינד פֿון די פֿריִערדיקע,
frierdike di fun zind
former the of sin

let Thy rachamim speedily come to us;

גיך זאָל אונדז אַנטקעגן קומען
kumen antkegen undz zol gich
come to meet us shall quickly

דײַן דערבאַרעמונג,
derbaremung dain
compassion your

for we are brought very low.

ווײַל מיר זײַנען גענפֿאַלן זייער.
zeyer gefaln zainen mir vorem
very fallen are we because

[9] Help us, O Elohei Yisheinu, *(G-d of our salvation)*,

ט שטיי אונדז בײַ, אלקים פֿון אונדזער הילף ,
hilf undzer fun Elokim bai undz shtei
salvation our of G-d by us stand

for the kavod of Thy Shem;

צוליב דעם כּבֿוד פֿון דײַן נאָמען ,
nomen dain fun koved dem tsulib
name your of honor the for sake of

and deliver us, and make kapporah for our sins,

און זײַ אונדז מציל , און זײַ מכפּר
mechaper zai un matsl undz zai un
expiate be and rescuer to us be and

אויף אונדזערע זינד ,
zind undzere oif
sin our for

for Thy Name's sake.

פֿון וועגן דײַן נאָמען .
nomen dain vegen fun
name your account of on

[10] Why should the Goyim say, Where is Eloheihem?

י נאָך וואָס זאָלן זאָגן די פֿעלקער:
felker di zogn zoln vos noch
nations the say shall what after

ווו איז זייער ג-ט?
G-t zeyer iz vu
G-d their is where

Let there be known among the Goyim in our sight,

זאָל באַווויסט ווערן צווישן די פֿעלקער
felker di tsvishn vern bavust zol
nations the among become known let

פֿאַר אונדזערע אויגן
oign undzere far
eyes our before

vengeance for the shefach dahm of Thy avadim.

די נקמה פֿאַר דעם פֿאַרגאָסענעם
fargosenem dem far nekome di
shed the for vengeance the

בלוט פֿון דײַנע קנעכט .
knecht daine fun blut
servants your of blood

11 Let the groaning of the asir *(prisoner)* come before Thee;

יא זאָל קומען פֿאַר דיר דאָס קרעכצן
krechtsn dos dir far kumen zol
cry this you(SG) before come let

פֿון געפֿאַנגענעם,
gefangenem fun
prisoners of

according to the greatness of Thy Zero'a

לויט דער גרויסקייט פֿון דיַין אָרעם
orem dain fun groiskeit der loit
arm your of greatness the according to

preserve Thou those that are Bnei Temutah *(sons of death)*;

לאָז לעבן די אָנגעבריטע צום טויט ,
toit tsum ongebreite di lebn loz
death to condemned the live let

12 And repay unto our shekhenim *(neighbors)* sevenfold into their kheyk

יב און קער אום אונדזערע שכנים
shecheynim undzere um ker un
neighbors our back turn and

זיבנפֿאַכיק אין זייער בוזעם ,
buzem zeyer in zibnfachik
bosom their in sevenfold

their reproach, wherewith they have reproached Thee, Adonoi.

זייער לעסטערונג וואָס זיי האָבן דיך
dich hobn zei vos lesterung zeyer
you(SG) have they that reviling their

געלעסטערט, אֲדֹנָי .
Adonoi gelestert
Adonoi blasphemed

13 So we Thy people and tzon of Thy pasture

יג און מיר, דיַין פֿאָלק , און די שאָף
shof di un folk dain mir un
sheep the and people your we and

פֿון דיַין פּיטערונג,
fiterung dain fun
pasture your of

will give Thee thanks l'olam *(forever)*;

וועלן דיר דאַנקען אויף אייביק,
eibik oif danken dir veln
ever for give thanks to you(SG) will

we will show forth Thy praise l'dor vador.

אויף דור-דורות וועלן מיר
oif dor-doires veln mir
on throughout generations will we

דערציילן דיַין לויב .
loib dain dertseiln
praise your declare

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף
oif gezangmaister dem far
upon choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Set to The Lilies of the Edut. Of Asaph. Mizmor.)*

שׁוֹשַׁנִּים-עדות ; פֿון אָסָפֿן אַ מיזמור .
mizmor a ASafn fun Sheshanim-eides
psalm a Asaph from lilies of the Edut

80

פ דו פֿאַסטוך פֿון ישׂרָאֵל, פַֿארנעם;
farnem Yisroel fun pastuch du
give ear Yisroel of shepherd you

Give ear, O Ro'eh Yisroel,

Thou that leadest Yosef like a tzon;

דו וואָס פֿירסט אַזוי ווי שאָף יוֹסף ,
Yosef shof vi azoi first vos du
Yosef sheep like so lead who you

Thou that art enthroned between the Keruvim, shine forth.

דו וואָס זיצסט איבער די כּרוּבֿים ,
kruvim di iber zitsst vos du
Keruvim the above sit who you

שײַן אַרויס.
arois shain
forth shine

ג ב פַֿארויס פַֿאַר אפֿרים און בנימין
Binyamin un Efrayim far farois
Binyamin and Ephrayim before ahead of

[3] [2] Before Ephrayim and Binyamin and Menasheh,

און מנשֶׁה
Menasheh un
Menasheh and

Stir up Thy gevurah *(might)*, and come and save us.

דערוועק דײַן גבֿורה , און קום אונדז צו הילף.
hilf tsu undz kum un gevure dain dervek
help to us come and might your rouse

ד ג אלקים , ריכט אונדז ווידער אויף,
oif vider undz richt Elokim
up again us restore G-d

[4] [3] Turn us again, O Elohim,

and cause Thy face to shine that we may be saved.

און דערלייכט דײַן פּנים , אַז
az ponem dain derlaicht un
so that face your cause to shine and

מיר זאָלן געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn zoln mir
become saved shall we

ה ד ה דו אלקים צבָֿאות ,
Tseva'ot Elokim du Hashem
of hosts G-d you Hashem

[5] [4] Hashem Elohim Tzva'os,

ביז ווַאנען ווועסטו צערנען אויף
oif tserenen vestu vanen biz
against be angry will you(sg) when until

ad mosai *(how long)* wilt Thou be angry against the tefillat amecha *(prayer of Thy people)*?

דער תּפֿילה פֿון דײַן פֿאָלק ?
folk dain fun tfile der
people your of prayer the

ה האָסט זיי געשפּייזט מיט ברויט
broit mit geshpaizt zei host
bread with fed them you have

פֿון טרערן,
trern fun
tears of

and givest them dima'ot *(tears)* to drink in great measure.

און זיי געמאַכט טרינקען עמערסוויַז טרערן.
trern emersvaiz trinken gemacht zei un
tears by buckets drink made them and

ו [6][5] Thou makest us a madon *(strife, contention)* unto shcheneinu *(our neighbors)*,

מאַכסט אונדז צום שטרייט בײַ
bai shtrait tsum undz machst
with conflict to the us you make

אונדזערע שכנים ,
shecheynim undzere
neighbors our

and oyveinu *(our enemies)* mock us.

און אונדזערע שׂונאים לאַכן זיך אָן.
on zich lachn sonem undzere un
at selves laugh enemies our and

ח [8][7] Turn us again, O Elohim Tzva'os,

אלקים פֿון צבָּאוֹת , ריכט אונדז
undz richt Tseva'ot fun Elokim
us restore hosts of G-d

ווידער אויף,
oif vider
up again

and cause Thy face to shine that we may be saved.

און דערלייכט דיין פּנים , אַז
az ponem dain derlaicht un
so that face your cause to shine and

מיר זאָלן געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn zoln mir
become saved shall we

ט [9][8] Thou hast brought a gefen *(vine)* out of Mitzrayim;

אַ ווײַנשטאָק האָסטו אַרויסגעצויגן
aroisgetsoign hostu vainshtok a
brought out have you vine a

פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun
Egypt from

Thou hast drove out Goyim, and planted it.

האָסט פֿאַרטריבן פֿעלקער, און אים
im un felker fartriben host
it and nations driven out you have

אײַנגעפֿלאַנצט.
aingeflantst
planted

י [10][9] Thou preparedst room before it,

האָסט אָפּגעראַמט פֿאַר אים,
im far opgeramt host
it for cleared you have

and didst cause it to take deep root,

און ער האָט אײַנגעוואָרצלט זײַנע וואָרצלען,
vortselen zaine aingevortslt hot er un
roots its take root has it and

and it filled the eretz.

און אָנגעפֿילט דאָס לאַנד.
land dos ongefilt un
land the filled and

[11] [10] The harim were covered with the tzel *(shadow)* of it,

יא י דִּי בְּעֶרְג זַיִנען פַֿאַרדעקט געוואָרן
gevorn fardekt zainen berg di
become covered are mountains the

, שָׂאטָן זַיִן פֿון
shotn zain fun
shadow its from

and the branches thereof were like the mighty cedars.

און זַיִנע צוויַיגן זַיִנען געווען צעדערן
tsedern geven zainen tsvaign zaine un
cedars were are branches its and

. אֵל פֿון
El fun
G-d i.e., highest of

[12] [11] It sent out its branches unto the yam *(sea)*,

יב יא ער האָט אַרויסגעלאָזט זַיִנע ריטער
riter zaine aroisgelozt hot er
shoots its sent out has it

, ביז צום ים
yam tsum biz
sea to the unto

and its shoots unto the Nahar *(river)*.

. און ביז צום טַיִך זַיִנע שפּראָצן
shprotsn zaine taich tsum biz un
sprouts its river to the unto and

[13] [12] Lammah *(why)* hast Thou then broken down her walls,

יג יב פַֿאַר וואָס האָסטו צעברָאכן
tsebrochn hostu vos far
broken down have you what for

, זַיִנע צאַמען
tsamen zaine
walls its

so that all they which pass by the derech do pluck her?

? אַז אַלע וועגגייער זאָלן אים אַרומקלַיבן
arumklaibn im zoln veggeyer ale az
pluck it shall passersby all so that

[14] [13] The chazir *(wild boar)* out of the forest doth lay it waste,

יד יג דער חזר פֿון וואַלד פֿרעסט אים אָפּ,
op im prest vald fun chezr der
up it eats forest from boar the

and the beasts of the sadeh doth devour it.

און די ווידמענונג פֿון פֿעלד פֿיטערט
fitert feld fun vidmenung di un
feeds field of wild beast the and

. זיך אויף אים
im oif zich
it on self

[15] [14] Shuv nah *(return now)*, we beseech Thee, O Elohim Tzva'os;

טו יד אלקים פֿון צבָאוֹת , קער זיך אום ,
um zich ker Tseva'ot fun Elokim
back self turn hosts of G-d

, דיך בעט איך
dich bet ich
you(SG) entreat I

look down from Shomayim, and behold, and visit gefen zot *(this vine)*;

לוג פֿון הימל און זע , און גיב
gib un ze un himel fun lug
give and see and heaven from look down

, אויפֿן דאָזיקן ווַיַנשטאָק
vainshtok dozikn oifn acht
vine this on attention

[16 15] And the stock which Thy Yamin *(Right Hand)* hath planted,

טז טו און באַפֿעסטיק דאָס וואָס דײַן
dain vos dos bafestik un
your which that strengthen and
רעכטע האָט אײַנגעפֿלאַנצט,
aingeflantst hot rechte
planted has right hand

and the Ben that Thou madest strong for Thyself.

און דערהייב דעם צווײַג וואָס דו האָסט
host du vos tsvaig dem derheib un
have you which branch the uphold and
דיר שטאַרק געמאַכט.
gemacht shtark dir
made strong yourself

[17 16] It is burned with eish, it is cut down;

יז טז ער איז פֿון פֿײַער פֿאַרברענט, ער
er farbrent faier fun iz er
it burned up fire from is it
איז אָפּגעשניטן;
opgeshnitn iz
cut off is

they perish at the ge'arah *(rebuke)* of Thy countenance.

פֿון דעם בייזער פֿון דײַן פּנים
ponem dain fun beizer dem fun
countenance your of indignation the from
גייען זיי אונטער.
unter zei geyen
under they go

[18 17] Let Thy Yad be upon the Ish Yeminecha *(the Man of your Right Hand)*,

יח יז זאָל דײַן האַנט זײַן אויף דעם מאַן
man dem oif zain hant dain zol
man the upon be hand your let
פֿון דײַן רעכטער האַנט,
hant rechter dain fun
hand right your of

upon the Ben Adam whom Thou madest strong for Thyself.

אויף דעם מענטשנקינד וואָס דו האָסט
host du vos mentshnkind dem oif
have you who son of man the upon
דיר שטאַרק געמאַכט,
gemacht shtark dir
made strong yourself

[19 18] So will we never turn back from Thee;

יט יח אַז מיר זאָלן זיך נישט
nisht zich zoln mir az
not ourselves shall we so that
אָפּקערן פֿון דיר;
opkeren fun dir
you(SG) from turn away

revive us, and we will call upon Thy Shem.

זאָלסט אונדז אויפֿלעבן, אַז מיר
oiflebn undz zolst mir az
revive us may you(SG) we so that
רופֿן דײַן נאָמען.
nomen dain rufn
name your call

[20 19] Turn us again, Hashem Elohim Tzva'os;

כ יט ה דו אלקים פון צבָאוֹת ,
Tseva'ot fun Elokim du Hashem
hosts of G-d you Hashem

ריכט אונדז ווידער אויף,
oif vider undz richt
up again us restore

cause Thy face to shine that we may be saved.

דערלייכט דיין פנים , אז מיר
mir az ponem dain derlaicht
we so that face your cause to shine

זאלן געהאָלפֿן ווערן .
vern geholfn zoln
become saved shall

[1] *(For the one directing. On the gittis. Of Asaph)*

א פאר דעם געזאנגמייסטער, אויף גתית ; פון אָסָפֿן .
ASafn fun gitit oif gezangmaister dem far
Asaph from Gittis on choirmaster the for

81

פא

Sing with joy unto Elohim uzeinu *(our strength)*;

זינגט צו אלקים אונדזער שטאַרקייט,
shtarkeit undzer Elokim tsu zingt
strength our G-d to sing

make a joyful noise unto Elohei Ya'akov.

שאַלט צו דעם אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei dem tsu shalt
Yaakov G-d of the to shout out

[3 2] Begin a song, and bring hither the tambourine,

ב הייבט אויף אַ געזאַנג , און שפּילט
shpilt un gezang a oif heibt
play and song a up raise

אויף אַ פויק ,
poik a oif
drum a on

the pleasant kinnor *(harp)* with the nevel *(lyre)*.

אויף אַ זיסער האַרף מיט אַ גיטאַר .
gitar a mit harf ziser a oif
stringed instrument a with harp sweet a on

[4 3] Blow the shofar at Rosh Chodesh,

ג בלאָזט אַ שופֿר אום ראָש-חודש ,
rosh-choidesh um shoifer a blozt
new moon at shofar a blow

at the full moon, on Yom Chageinu.

אין פֿולער לבֿנה צו אונדזער יום-טובֿ .
yom-tov undzer tsu levone fuler in
Yontev our to moon full in

[5 4] For this was a chok for Yisroel,

ד וואָרעם דאָס איז אַ חוק פֿאַר ישׂרָאֵל,
Yisroel far chok a iz dos vorem
Yisroel for statute a is this because

and a mishpat of the Elohei Ya'akov.

אַ געזעץ פֿון דעם אלוקי יעקבֿ .
Yaakov Elokei dem fun gezets a
Yaakov G-d of the of law a

[6 5] This He ordained in Yosef for an edut,

ה אַן צייגנים אין יוסף האָט ער עס געמאַכט,
gemacht es er hot Yosef in tseignim an
made it he has Yosef in witnesses a

when He went out over Eretz Mitzrayim;

אַז ווען ער איז אַרויס אויף לאַנד מִצרַיִם ,
Mitsrayim land oif arois iz er ven az
Egypt land over out is he when that

where a language of one not known did I hear.

הָאָב איך אַ שפּראַך מיר אומבאַקאַנט געהערט.
gehert umbakant mir shprach a ich hob
heard unknown me language a I have

7 6 I removed his shekhem *(shoulder)* from the burden;

ז איך האָב אָפּגעטאָן זיין רוקן פֿון לאַסט ,
last fun rukn zain opgeton hob ich
burden from back his removed have I

his hands were delivered from the basket.

זיינע הענט זאָלן אַוועק פֿון דעם
dem fun avek zoln hent zaine
the from gone away shall hands his

טראָגקאָרב .
trogkorb
carrying basket

8 7 In tzoros thou calledst, and I delivered thee;

ח הָאָסט געפֿרופֿן אין נויט , און איך
ich un noit in gerufn host
I and trouble in called you have

, אַרויסגעצויגן האָב דיך
aroisgetsoign dich hob
brought out you(SG) have

I answered thee in the seter ra'am *(secret place of thunder)*;

איך האָב דיר געענטפֿערט פֿון דער
der fun geentfert dir hob ich
the from answered you(SG) have I

דונער פֿון פֿאַרבאָרגענישׁ .
duner fun farborgenish
thunder of secret

I tested thee at the waters of Merivah. Selah

איך האָב דיך געפּרוּווט בייַ די וואַסערן
vasern di bai gepruvet dich hob ich
waters the at tested you(SG) have I

סֶלָה . מריבֿה פֿון .
Selah Merivah fun
Selah Merivah of

9 8 Shema, O My people, and I will admonish thee;

ט הער , מיין פֿאָלק , און איך וועל
vel ich un folk main her
will I and people my pay heed

, דיך וואָרענען
vorenen dich
admonish you(SG)

O Yisroel, if thou wilt pay heed unto Me;

יִשׂרָאֵל , ווען דו זאָלסט מיר צוהערן !
tsuhern mir zolst du ven Yisroel
listen to me you(SG) should you if Yisroel

10 9 There shall no el zar *(strange, foreign g-d)* be among thee;

י קיין אֵל זָר זאָל נישט זיין
zain nisht zol zar El kein
be not shall strange g-d any

, דיר בייַ
dir bai
you(SG) with

neither shalt thou worship any el nechar *(foreign g-d)*.

און זאָלסט זיך נישט בוקן
bukn nisht zich zolst un
bow down not self you(SG) shall and

צו קיין פֿרעמדן ג-ט.
G-t fremdn kein tsu
g-d foreigner any to

[11] [10] I am Hashem Eloheicha

יא יׄ אִיךְ בִּין ה׳ דַיִן ג-ט׳,
G-t dain Hashem bin ich
G-d your Hashem am I

Who brought thee out of Eretz Mitzrayim;

וואָס הָאָט דִיךְ אוֹיפֿגעבראַכט פֿון
fun oifgebracht dich hot vos
from brought up you(SG) has who

לאַנד מִצְרַיִם ;
Mitsrayim land
Egypt land

open thy mouth wide, I will fill it.

מאַך אויף בריי דַיִן מויל און איך
ich un moil dain breit oif mach
I and mouth your wide up make

וועל עס אָנפֿילן.
onfiln es vel
fill it will

[12] [11] But My people would not pay heed to My voice;

יב יאָ אָבער מַיִן פֿאָלק האָט נישט צוגעהערט
tsugehert nisht hot folk main ober
paid heed not has people my but

צו מַיִן קוֹל ,
kol main tsu
voice my to

and Yisroel would have none of Me.

און יִשְׂרָאֵל האָט נישט איינגעווילקט צו מיר.
mir tsu aingevilikt nisht hot Yisroel un
me to consented not has Yisroel and

[13] [12] So I gave them up

יג יב און איך האָב אים פֿרַיי געלאָזט
gelozt frai im hob ich un
allowed free him have I and

unto their own hearts' sherirut *(stubbornness)*;

אין דער איינגעשפאַרטקייט פֿון
fun aingeshpartkeit der in
of the stubborn inclinations the in

זַיִן האַרצן,
hartsn zain
heart his

and they walked in their own mo'atzot *(counsels)*.

זיי זאָלן גיין לויט זייערע באַראָטן.
barotn zeyere loit gein zoln zei
counsels their according to go shall they

[14] [13] Oh that My people had paid heed unto Me,

יד יג וועלן מיַן פֿאָלק וואָלט צוהערן צו מיר,
mir tsu tsuhern volt folk main ven
me to listen would people my if

and Yisroel had walked in My ways!

וועלן יִשְׂרָאֵל וואָלט אין מיַנע וועגן גיין !
gein vegen maine in volt Yisroel ven
go ways my in would Yisroel if

[15] [14] I should soon have subdued their oyevim

טו יד איך וואָלט גיך אונטערטעניקט
untertenikt gich volt ich
subdue quickly would I

זייערע פֿיַינט ,
faint zeyere
enemies their

and turned My Yad *(hand, power)* against their adversaries.

און אויף זייערע דריקער געקערט מיַן האַנט.
hant main gekert driker zeyere oif un
hand my turned oppressors their on and

[16] [15] The haters of Hashem should have cringed before Him;

טז טו די שׂונאים פֿון ה וואָלטן
voltn Hashem fun sonem di
would have Hashem of haters the
איינגעגאַנגען פֿאַר אים,
im far aingegangen
him before submitted

their et *(time, fate, punishment)* endures l'olam.

און זייער שטראָף וואָלט געווען
geven volt shtrof zeyer un
have been would punishment their and
אייביק.
eibik
eternal

[17] [16] He would have fed them also with the finest of the chittah *(wheat)*;

יז טז און אים וואָלט מען געשפּייזט מיט
mit geshpaizt men volt im un
with fed one would him and
דעם פֿעטסט פֿון ווייץ;
veits fun fets dem
wheat of fat the

and with devash *(honey)* from the Tzur would I have satisfied thee.

און פֿון פֿעלדז דיך וואָלט איך מיט
mit ich volt dich feldz fun un
with I would you(SG) rock from and
האָניק געזעטיקט.
gezetikt honik
satisfied honey

א אַ מיזמור פֿון אָסָפֿן.
ASafn fun mizmor a
Asaph from psalm a

[1] *(Mizmor of Asaph)*

82

פב

Elohim standeth in the Adat El;

א אלקים שטייט אין דער עדה
eide der in shteit Elokim
congregation the in stands G-d
פֿון אֵל,
El fun
G-d of

He judgeth among the elohim.

אין דער מיטן פֿון די אלקים משפּט ער.
er mishpot Elokim di fun mitn der in
he judges g-ds the of midst the in

[2] Ad mosai *(How long)* will ye judge unjustly,

ב ביז וואָנען וועט איר משפּטן אומגערעכט,
umgerecht mishpetn ir vet vanen biz
unjustly judge you will when until

and show partiality to the resha'im?

און שוינען דעם פּנים פֿון די רשעים?
reshoim di fun ponem dem shoinen un
wicked ones the of face the favor and

Selah סֶלָה

[3] Defend the poor and yatom *(fatherless)*;

ג טוט רעכט דעם אָרעמאַן און דעם יתום,
yosem dem un oreman dem recht tut
fatherless the and destitute the right do

do justice to the oni *(afflicted)* and needy.

דעם געדריקטן און דעם באַדערפֿטיקן
baderftikn dem un gedriktn dem
needy the and oppressed the

מאַכט גערעכט.
gerecht macht
right make

4 Deliver the poor and needy;

ד מאַכט אַנטרינען דעם אָרעמאַן און
un oreman dem antrinen macht
and destitute the escape make

דעם אבֿיון ,
evyon dem
needy the

rid them out of the yad resha'im.

פֿון דער האַנט פֿון די רשעים
reshoim di fun hant der fun
wicked ones the of hand the out of

זייט מצֿיל .
matsl zait
rescuing be

5 They know not, neither will they understand;

ה זיי ווייסן נישט, און זיי פֿאַרשטייען נישט,
nisht farshteyen zei un nisht veisn zei
not understand they and not know they

they walk on in choshech;

אין פֿינצטערניש גייען זיי אום ;
um zei geyen fintsternish in
to and fro they go darkness in

all the foundations of ha'aretz are shaken.

אַלע גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד פֿאַלן אום .
um faln erd der fun gruntfestn ale
down fall land the of foundations all

6 I have said, elohim ye are;

ו איך וואָלט געזאָגט, אלקים זייט איר,
ir zait Elokim gezogt volt ich
you are g-ds said would have I

and all of you are Bnei HaElyon.

און זיי פֿון דעם עליון זייט איר אַלע.
ale ir zait Elyon dem fun zin un
all you are Most High the of sons and

7 But ye shall die like adam,

ז אָבער אַזוי ווי אַ מענטש וועט איר שטאַרבן,
shtarbn ir vet mentsh a vi azoi ober
die you will man a as so but

and fall like one of the sarim *(princes)*.

און ווי איינער פֿון די האַרן וועט איר פֿאַלן.
faln ir vet harn di fun einer vi un
fall you will lords the of one as and

8 Arise, Elohim, judge ha'aretz;

ח שטיי אויף, אלקים, משפט די ערד ,
erd di mishpot Elokim oif shtei
earth the judge G-d up stand

for Thou shalt inherit kol HaGoyim.

וואָרעם אַלע פֿעלקער זיינען דיין אַרב .
arav dain zainen felker ale vorem
inheritance your are nations all because

[1] *(Shir. Mizmor of Asaph)*

א אַ געזאַנג, אַ מיזמור פ�ון אָסָפֶן.
ASafn fun mizmor a gezang a
Asaph from psalm a song a

83

פג

[1] Keep not Thou silent, O Elohim;

אלקים, נישט זיי שטיל,
shtil zai nisht Elokim
silent be not G-d

hold not Thy peace, and be not still, O El *(G-d)*.

זאָלסט נישט פַֿארשווײַגן און
un farshvaign nisht zolst
and be silent not may you(SG)

נישט רוען, אֵל.
El ruen nisht
G-d rest not

[3] [2] For, hinei, Thine oyevim are in tumult;

ב ווָאָרעם זע, דײַנע פֵֿײַנט טומלען,
tumlen faint daine ze vorem
clamor enemies your behold because

and they that hate Thee have lifted up the rosh.

און דײַנע שׂונאים הייבן אויף דעם קאָפּ.
kop dem oif heibn sonem daine un
head the up raise haters your and

[4] [3] They lay out a crafty conspiracy against Amecha *(Thy people)*,

ג אַקעגן דײַן פֹֿאָלק סוֹדען זיי
zei soden folk dain akegn
they conspire people your against

זיך ליסטיק,
listik zich
cunningly selves

and plot against Tzefunecha *(Thy sheltered, protected, hidden ones)*.

און זיי עֵצהן זיך אַקעגן דײַנע
daine akegn zich eetshn zei un
your against selves counsel they and

באַשיצטע.
bashitste
protected ones

[5] [4] They have said: Come,

ד זיי האָבן געזאָגט: קומט,
kumt gezogt hobn zei
come said have they

and let us cut them off from being a goy *(nation)*;

און לאָמיר זיי פַֿארטיליקן פֿון זײַן
zain fun fartiliken zei lomir un
being from destroy them let us and

אַ פֹֿאָלק,
folk a
people a

that the shem Yisroel may be no more remembered.

אַז מער זאָל נישט געדאַכט ווערן
vern gedacht nisht zol mer az
be remembered not shall more so that

דער נאָמען יִשׂרָאֵל.
Yisroel nomen der
Yisroel name the

[6][5] For they have plotted together with one lev;

ה וואָרעם זיי האָבן געהאַלטן אַן עצה
eitse an gehaltn hobn zei vorem
counsel a held have they because

מיט איין האַרצן,
hartsn ein mit
heart one with

they cut a brit against Thee;

קעגן דיר אַ ברית טוען
tuen bris a dir kegen
do covenant a you(SG) against

זיי שליסן .
shlisn zei
establish they

[7][6] The ohalim Edom, and the Yishm'elim;

ז די געצעלטן פֿון אֱדוֹם , און די יִשְׁמָעֵאלים ,
Yishmaelim di un Edom fun getseltn di
Yishm'elim the and Edom of tents the

of Moav, and the Hagerim;

מוֹאָבּ, און די הַגרים ;
Hagarim di un Moav
Hagerim the and Moav

[8][7] Geval, and Ammon, and Amalek;

ח גבל , און עַמּון , און עֲמָלֵק ,
Amalek un Amon un Geval
Amalek and Ammon and Geval

Peleshet *(Philistia)* with the inhabitants of Tzor;

פְּלֶשֶׁת מיט די באַווויִנער פֿון צוֹר .
Tsor fun bavoiner di mit Peleshet
Tzor of inhabitants the with Philistia

[9][8] Assyria also is joined with them;

ט אויך אשור האָט זיך באַהעפֿט מיט זיי ;
zei mit baheft zich hot Ashur oich
them with joined self has Assyria also

they are the zero'a *(strong arm)* of the Bnei Lot.

זיי זיַנען אַן אָרעם צו די קינדער פֿון לוֹט.
Lot fun kinder di tsu orem an zainen zei
Lot of children the to arm an are they

Selah סֶלָה

[10][9] Do unto them as unto Midyan;

י טו צו זיי אַזוי וויִ צו מִדְיָן ,
Midyan tsu vi azoi zei tsu tu
Midyan to like so them to do

as to Sisra, as to Yavin, at the Wadi Kishon;

וויִ צו סיסראן, וויִ צו יָבִין בַּיִם
baim Yavinen tsu vi Sisraen tsu vi
at the Yavin to as Sisra to as

טַיִך קישון ,
Kishon taich
Kishon river

[11][10] Which became shmad at Ein-Dor;

יא וואָס זיַנען פַֿארטילקט געוואָרן
gevorn fartilikt zainen vos
become exterminated are who

אין עֵין-דאָר,
Ein-Dor in
Ein-Dor in

they became like domen *(dung, fertilizer)* for ha'adamah.

געוואָרן ווי מיסט אויף דער ערד .
erd der oif mist vi gevorn
earth the on dung as becoming

[12] [11] Make their nobles like Orev, and like Ze'ev;

יא מאַך זייערע אַדלליִיט ווי
vi adllait zeyere mach
like leading people their make

עוֹרֵב און ווי זאבֿ ,
Zeev vi un Orev
Ze'ev like and Orev

yes, all their princes like Zevach, and like Tzalmunna;

און ווי זֶבַח און ווי צלמונע ,
teslmune vi un Zevach vi un
Tzalmunna like and Zevach like and

אַלע זייערע פִירשטן;
firshtn zeyere ale
princes their all

[13] [12] Who said, Let us take possession for ourselves

יב די וואָס זאָגן : לאָמיר ירַשען
yarshen lomir zogn vos di
take possession let us say who the ones

פַאַר אונדז
undz far
us for

of the pasturelands of Elohim.

די ווינונגען פֿון אלקים .
Elokim fun voinungen di
G-d of dwellings the

[14] [13] O Elohai, make them like galgal *(tumbleweed)*;

יג מײַן ג-ט, מאַך זיי ווי ווירבלשטויב ,
virblshtoib vi zei mach G-t main
whirlwind dust as them make G-d my

like chaff before the ruach *(wind)*.

ווי שפּריי פַאַרן ווינט .
vint faran shprei vi
wind before the chaff as

[15] [14] As the eish consumeth the forest,

יד ווי אַ פֿײַער וואָס פַאַרברענט אַ וואַלד,
vald a farbrent vos faier a vi
forest a burns up that fire a like

and as the flame setteth ablaze harim;

און ווי אַ פֿלאַם וואָס צעפֿלאַקערט
tseflakert vos flam a vi un
sets ablaze that flame a like and

די בערג ,
berg di
mountains the

[16] [15] So pursue them with Thy sa'ar *(tempest, storm)*,

טו אַזוי זאָלסטו זיי נאָכיאָגן
nochyogn zei zolstu azoi
pursue them may you(SG) so

מיט דײַן שטורעם,
shturem dain mit
storm your with

and make them afraid with Thy storm.

און מיט דײַן געוויטער זיי דערשרעקן.
dershrekn zei geviter dain mit un
terrify them tempest your with and

[17] [16] Fill their faces with shame;

טז פֿיל זייער פּנים מיט שאַנד ,
shand mit ponem zeyer fil
shame with faces their fill

that they may seek Shimcha, Hashem.

אַז זיי זאָלן זוכן דײַן נאָמען , ה .
Hashem nomen dain zuchn zoln zei az
Hashem name your seek shall they that

[18 17] Let them be put to shame and dismayed adei ad *(forever)*;

יח יז זאָלן זיי פַּאַרשעמט און דערשראָקן
dershrokn un farshemt zei zoln
terrified and ashamed they may
וועַרן אויף אייביק,
eibik oif vern
ever for become

yes, let them perish in disgrace;

און זאָלן זיי צו שאַנד וועַרן
vern shand tsu zei zoln un
become shame to they may and
און אונטערגיין.
untergein un
decline and

[19 18] Let them have da'as that Thou alone, Shimcha Hashem,

יט יח און זאָלן זיי וויסן אַז דו אַליין וואָס
vos alein du az visen zei zoln un
that alone you that know they may and
דײַן נאָמען איז ה׳,
Hashem iz nomen dain
Hashem is name your

art Elyon al kol HaAretz.

ביסט דער עליון איבער דער גאַנצער ערד.
erd gantser der iber Elyon der bist
earth whole the over Most High the are

א פַֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף גִּתִּית; פֿון
fun gitit oif gezangmaister dem far
from Gittis upon choirmaster the for

[1] *(For the one directing. On the gittit. Mizmor for the Bnei Korach)*

די קינדער פֿון קֹרַח אַ מיזמור.
mizmor a Korach fun kinder di
psalm a Korah of children the

84

פד

How yedidot *(lovely)* are thy mishkanot,

ווי ליבלעך זײַנען דײַנע ווינונגען,
voinungen daine zainen liblech vi
dwellings your are lovely how

O Hashem Tzva'os!

צְבָאוֹת ה׳!
Tseva'ot Hashem
of hosts Hashem

[3 2] My nefesh longeth, yea, even fainteth

ג ב מײַן זעל גאַרט און גייט אויס
ois geit un gart zel main
out goes and longs soul my

for the khatzrot Hashem *(courts of Hashem)*;

נאָך די הויפֿן פֿון ה׳;
Hashem fun hoifn di noch
Hashem of courts the after

my lev and my basar

מײַן האַרץ און מײַן לײַב זינגען
zingen laib main un harts main
sing body my and heart my

crieth out for El Chai.

צום לעבעדיקן אֵל.
El lebedikn tsum
G-d living to the

[4 3] Yea, the sparrow hath found a bais,

ד ג אַפֿילו אַ שפּערל געפֿינט אַ היים,
heim a gefint shperl a afile
home a finds sparrow a even

and the swallow a ken *(nest)* for herself,

און אַ שוואַלב אַ נעסט פַֿאַר זיך ,
zich far nest a shvalb a un
self for nest a swallow a and

where she may lay her young,

ווּ זי טוט אַהין אירע יונגע ,
yunge ire ahin tut zi vu
young her there puts she where

even Thine mizbechot,

ביַי דיַינע מזבחות , ה צְבָאוֹת ,
Tseva'ot Hashem mizbeyches daine bai
of hosts Hashem altars your by

O Hashem Tzva'os Malki v'Elohai.

מיַין קיניג און מיַין ג-ט.
G-t main un kinig main
G-d my and king my

5 4 Ashrei are they that dwell in Thy Beis;

ד ווויל צו די וואָס זיצן אין
in zitsn vos di tsu voil
in sit who the ones to blessed

דיַין הויז ;
hoiz dain
house your

they are ever praising Thee.

תּמיד וועלן זיי דיך לויבן .
loibn dich zei veln tamid
praise you(SG) they will continually

Selah סֶלָה

6 5 Ashrei is the adam whose oz *(strength)* is in Thee;

ה ווויל צו די מענטשן וואָס זייער
zeyer vos mentshn di tsu voil
their whose men the to blessed

שטאַרקייט איז אין דיר ,
dir in iz shtarkeit
you(SG) in is strength

in whose lev are their highways to Tziyon.

וואָס דיַינע וועגן זיַינען אין זייער האַרצן.
hartsn zeyer in zainen vegen daine vos
hearts their in are ways your who

7 6 Who passing through the valley of Baca *(weeping)*

ו דורכגייענדיק דעם טאָל בָּכָא ,
bocho tal dem durchgeyendik
Baca valley of the passing through

make it a ma'ayon *(spring, fountain)*;

מאַכן זיי אים פַֿאַר אַ קוואַל ;
kval a far im zei machn
spring a for it they make

the moreh *(early rain)* also covereth it with berakhot *(blessings)*.

יאָ , אַ פרירעגן באַקליידט אים מיט ברכות .
broches mit im bakleidt friregn a yo
blessings with it covers early rain an yes

8 7 They go from strength to strength,

ח ז זיי גייען פֿון שטאַרקייט צו שטאַרקייט,
shtarkeit tsu shtarkeit fun geyen zei
strength to strength from go they

every one of them who appeareth before Elohim in Tziyon.

זיי ווערן זיך פַֿאַר אלקים אין ציון .
Tsiyon in Elokim far zich vaizn zei
Tziyon in G-d before selves appear they

9 8 O Hashem Elohim Tzva'os, hear my tefillah;

ט ח ה דו אלקים פון צבָאות ,
Tseva'ot fun Elokim du Hashem
of hosts of G-d you Hashem

העָר צו מײַן תפִּילה,
tfile main tsu her
prayer my to pay heed

give ear, O Elohei Ya'akov.

פַּאַרנעם, דו אלוקי יעקבָּ .
Yaakov Elokei du farnem
Yaakov the G-d of you accept

Selah סֶלָה

10 9 Behold mogineinu *(our shield)*, O Elohim,

י ט אלקים אונדזער שילד, זע ,
ze shild undzer Elokim
behold shield our G-d

and look upon the face of Thine Moshiach.

און קוק אויף דעם פנים פון דײַן
dain fun ponem dem oif kuk un
your of face the upon look and

געזאַלבטן .
gezalbtn
Anointed one

11 10 For a yom in Thy khatzrot is better

יא י ווָאַרעם בעסער אַ טאָג אין דײַנע הויפֿן
hoifn daine in tog a beser vorem
courts your in day a better because

than a thousand.

איידער טויזנט ;
toiznt eider
thousand than

I had rather be a doorkeeper in the Beis Elohai,

איך וואָלט אויסגעווײלט שטיין בײַם
baim shtein oisgeveilt volt ich
at standing chosen would I

שוועל אין הויז פון מײַן ג-ט,
G-t main fun hoiz in shvel
G-d my of house in threshold

than to dwell in the ohalim resha *(tents of wickedness)*.

איידער ווינען אין געצעלטן פון אומרעכט.
umrecht fun getseltn in voinen eider
injustice of tents in dwelling before

12 11 For Hashem Elohim is a shemesh and a mogen;

יב יא ווָאַרעם אַ זון און אַ שילד איז
iz shild a un zun a vorem
is shield a and sun a because

ה אלקים,
Elokim Hashem
G-d Hashem

Hashem will give chen and kavod;

חן און כּבֿוד גיט ה ;
Hashem git koved un chein
Hashem gives honor and grace

no good thing will He withhold

ער פֿאַרמײַדט נישט קיין גוטס
guts kein nisht farmaidt er
good any not withholds he

from the holekhim b'tamim *(them that walk uprightly)*.

פון די וואָס גייען אין ערלעכקייט.
erlechkeit in geyen vos di fun
integrity in go who the ones from

[13 12] O Hashem Tzva'os, ashrei is the adam

יג יב ה צְבָאוֹת , ווויל צו
tsu voil Tseva'ot Hashem
to blessed of hosts Hashem

דעם מענטשן
mentshn dem
men the

bote'ach *(man that trusteth, hath confident faith)* in Thee.

ווואָס פַאַרזיכערט זיך אויף דיר .
dir oif zich farzichert vos
you(SG) on self trusts who

א פַאַר דעם געזאַנגמייַסטער; פון די
di fun gezangmaister dem far
the from choirmaster the for

קינדער פון קֹרַח אַ מיזמור .
mizmor a Korach fun kinder
psalm a Korach of children

[1] *(For the one directing. Of the Bnei Korach. Mizmor)*

85

Hashem, Thou hast been favorable unto Thy land;

פה

האָסט באַווילליקט, ה ,
Hashem bavilikt host
Hashem favored you have

דיין לאַנד,
land dain
land your

Thou hast brought back the captivity of Ya'akov.

האָסט אומגעקערט די געפאַנגנשאַפט
gefangenshaft di umgekert host
captivity the turned back you have

פון יעקבֹ .
Yaakov fun
Yaakov of

[3 2] Thou hast forgiven the avon *(iniquity)* of Amecha *(Thy people)*;

ג ב האָסט פַאַרגעבן די זינד פון דיין פאָלק ,
folk dain fun zind di fargebn host
people your of sin the forgiven you have

Thou hast covered all their chattat *(sin)*.

האָסט פַאַרדעקט זייערע אַלע חטאִים .
chatoim ale zeyere fardekt host
sins all their covered you have

Selah סֶלָה

[4 3] Thou hast withdrawn all Thy wrath;

ד ג האָסט אַיינגעטאָן אַל דיין רוגז ,
roiges dain al aingeton host
wrath your all put away you have

Thou hast turned from Thine charon af.

האָסט זיך אָפּגעקערט פון דיין
dain fun opgekert zich host
your from turned away self you have

גרימצאָרן .
grimtsorn
fiery wrath

5 4 Turn us, O Elohei Yisheinu *(G-d of our salvation)*,

ה ד ריכט אונדז ווידער אויף, אלקים פֿון
fun Elokim oif vider undz richt
of G-d up again us raise
, אונדזער הילף
hilf undzer
salvation our

and put away Thine ka'as *(anger)* toward us.

און פֿאַרשטער דײַן כּעס קעגן אונדז.
undz kegen kaas dain farshter un
us against anger your remove and

6 5 Wilt Thou be angry with us l'olam?

ו ה צי אויף אייביק וועסטו
vestu eibik oif tsi
will you(sg) ever for yes? no?
צערנען אויף אונדז?
undz oif tserenen
us on be angry

Wilt Thou draw out Thine anger l'dor vador?

וועסטו צִיען דײַן כּעס אויף
oif kaas dain tsien vestu
on anger your draw out will you(sg)
? דור-דורות
dor-doires
throughout generations

7 6 Wilt Thou not revive us again;

ז ו צי וועסטו אונדז נישט
nisht undz vestu tsi
not us will you(sg) yes? no?
אויפֿלעבן וויידער,
vider oiflebn
again revive

that Amecha *(Thy people)* may rejoice in Thee?

אַז דײַן פֿאָלק זאָל זיך פֿרייען
freyen zich zol folk dain az
rejoice selves shall people your that
? דיר מיט
dir mit
you(SG) with

8 7 Show us chasdecha *(Thy chesed, kindness, steadfast love)*, Hashem,

ח ז וויַז אונדז, ה , דײַן חֶסֶד ,
chesed dain Hashem undz vaiz
lovingkindness your Hashem us show

and grant us Thy salvation.

און דײַן הילף זאָלסטו אונדז געבן.
gebn undz zolstu hilf dain un
give us may you(SG) salvation your and

9 8 I will hear what HaEl Hashem will say;

ט ח איך הער וואָס הָאֵל ה רעדט ;
redt Hashem HaEl vos her ich
speaks Hashem the G-d what hear I

for He will speak shalom unto His people,
and to His Chasidim;

פֿאַר וואָר, ער רעדט פֿריד פֿאַר זײַן פֿאָלק
folk zain far frid redt er vor far
people his for peace speaks he truly for
; פֿרומע
frume
pious faithful
און פֿאַר זײַנע
zaine far un
his for and

but let them not turn again to folly.

נאָר זיי זאָלן זיך נישט אומקערן
umkeren nisht zich zoln zei nor
turn back not selves may they but
צו נאַרישקייט.
narishkeit tsu
folly to

[10 9] Surely His salvation is karov *(near)* them that fear Him;

ט׳ גאָר נאָנט צו זיַינע פֿאָרכטער איז
iz forchter zaine tsu nont gor
is fearers his to near really
, זיַין ישועה
yeshue zain
salvation his

that kavod may dwell in Artzeinu *(our land)*.

כדי כּבֿוד זאָל רוען אין אונדזער לאַנד.
land undzer in ruen zol koved kedei
land our in rest may glory so that

[11 10] Chesed and emes will meet together;

י׳ א׳ געגאָנגען, זיך האָבן אמת און באַגעגענט
bagegent zich hobn emes un genod
met selves have truth and grace

tzedek and shalom will kiss each other.

געראַכטיקייט און שלום האָבן זיך
zich hobn sholem un gerechtikeit
selves have peace and righteousness
צעקושט.
tsekusht
kissed

[12 11] Emes shall titzmach *(sprout forth)* out of ha'aretz;

י״ב י״א , ערד דער פֿון שפּראָצט אמת
erd der fun shprotst emes
earth the from spring up truth

and tzedek shall look down from Shomayim.

. הימל פֿון לוגט גערעכטיקייט און
himel fun lugt gerechtikeit un
heaven from gazes down righteousness and

[13 12] Yes, Hashem shall give that which is tov;

י״ג י״ב , יאָ ה וועט געבן גוטס,
guts gebn vet Hashem yo
good give will Hashem yes

and Artzeinu *(our land)* shall yield her yevul *(increase, produce)*.

און אונדזער לאַנד וועט געבן איר פֿרוכט.
frucht ir gebn vet land undzer un
fruit its give will land our and

[14 13] Tzedek shall go before Him;

י״ד י״ג , געראַכטיקייט וועט גיין אים פֿאַרויס
farois im gein vet gerechtikeit
ahead of him go will righteousness

and shall set us in the Derech of His steps.

און קירעוועט אין וועג זיַינע טריט.
trit zaine veg in kireven un
steps his way in direct and

א אַ תְּפִלָּה לְדָוִד .
Dovidn fun tfile a
Dovid of prayer a

[1] (A tefillah of Dovid)

86

פו

א נִיֵּג צוֹ , ה , דַיִן אוֹיעֶר,
oier dain Hashem tsu naig
ear your Hashem to incline

Incline Thine ear, Hashem; hear me;

ענטפַּער מִיר,
mir entfer
me answer

for I am ani (poor) and evyon (needy).

וואָרעם אָרִים אוּן באַדערפטיק בִּין אִיךְ.
ich bin baderftik un orim vorem
I am needy and poor because

[2] Be shomer over my nefesh;

ב באַהִיט מַיִן זעל וואָרעם אִיךְ בִּין פְּרוּם ,
frum bin ich vorem zel main bahit
devout am I because soul my guard

for I am chasid; O Thou Elohai, save Thy eved that trusteth in Thee.

העלף, דוּ מַיִן ג-ט, דַיִן קנעכט וואָס
vos knecht dain G-t main du helf
who servant your G-d my you help

פַאַרזיכערט זִיךְ אויף דִיר .
dir oif zich farzichert
you(SG) in self trusts

[3] Channeni (be merciful) unto me, Adonoi;

ג לַייטזעליק מִיךְ , אֲדֹנָי ,
Adonoi mich laitzelik
Adonoi me be gracious

for I cry unto Thee kol hayom.

וואָרעם צוֹ דִיר רוּף אִיךְ אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a ich ruf dir tsu vorem
day entire an I call you(SG) to because

[4] Samei'ach (rejoice) the nefesh of Thy eved;

ד דערפַרייִ די זעל פוּן דַיִן קנעכט ,
knecht dain fun zel di derfrei
servant your of soul the gladden

for unto Thee, Adonoi, do I lift up my nefesh.

וואָרעם צוֹ דִיר , אֲדֹנָי , הייב אִיךְ
ich heib Adonoi dir tsu vorem
I lift Adonoi you(SG) to because

אויף מַיִן נֶפֶשׁ .
nefesh main oif
soul my up

[5] For Thou, Adonoi, art tov, and ready to forgive;

ה וואָרעם דוּ , אֲדֹנָי , ביסט גוט
gut bist Adonoi du vorem
good are Adonoi you because

אוּן פַאַרגעביק,
fargebik un
forgiving and

and plenteous in chesed unto all them that call upon Thee.

אוּן פִילגענאָדיק צוֹ אַלע וואָס
vos ale tsu filgenodik un
who all to abundant in mercy and

רופֶן דִיךְ .
dich rufn
you call out

[6] Give ear, Hashem, unto my tefillah *(prayer)*;

י פַֿאַרנעם, ה , מײַן תּפֿילה,
tfile main Hashem farnem
prayer my Hashem listen

and attend to the voice of my techinnot *(supplications)*.

און האָרך צו דעם קול פֿון מײַנע
maine fun kol dem tsu horch un
my of voice the to listen and

געבעטן .
gebetn
supplications

[7] In my yom tzoros I will call upon Thee;

יא אין טאָג פֿון נויט רוף איך דיך ,
dich ich ruf noit fun tog in
you I call trouble of day in

for Thou wilt answer me.

וואָרעם דו וועסט מיר ענטפֿערן.
entfern mir vest du vorem
answer me will you because

[8] Ein kamocha vaelohim *(there is none like Thee among the g-ds)*, Adonoi;

ח נישטאָ אַזאַ ווי דו , אֲדֹנָי ,
Adonoi du vi aza nishto
Adonoi you as like there is not

צווישן די ג-טער,
g-ter di tsvishn
g-ds the among

nor are there any ma'asim like Thine.

און נישטאָ אַזוי ווי דײַנע מעשׂים.
meisim daine vi azoi nishto un
works your as such there is not and

[9] Kol Goyim whom Thou hast made

ט אַלע פֿעלקער וואָס דו האָסט געמאַכט,
gemacht host du vos felker ale
made have you that nations all

shall come and worship before Thee, Adonoi;

וועלן קומען און זיך בוקן פֿאַר
far bukn zich un kumen veln
before bow down selves and come will

דיר , אֲדֹנָי ,
Adonoi dir
Adonoi you(SG)

and shall glorify Shimcha.

און געבן כּבֿוד צו דײַן נאָמען.
nomen dain tsu koved gebn un
name your to glory give and

[10] For Thou art gadol, and doest nifla'ot *(wondrous things)*;

י וואָרעם גרויס ביסטו , און טוסט
tust un bistu grois vorem
you are doing and are you great because

וווּנדער ,
vunder
wonders

Thou alone art Elohim.

דו אלקים אַליין.
alein Elokim du
alone G-d you

[11] Teach me Thy Derech, Hashem;

יא לערן מיך , ה , דײַן וועג,
veg dain Hashem mich lern
way your Hashem me teach

I will walk in Thy emes;

איך זאָל גיין אין דײַן אמת,
emes dain in gein zol ich
truth your in walk shall I

Yachad *(make undivided)* levavi *(my heart)* to fear Thy Shem.

אײנציק מײַן האַרץ צו פֿאָרכטן
forchtn tsu harts main eintsik
be in dread to heart my unite
דײַן נאָמען .
nomen dain
name your

[12] I will praise Thee, Adonoi Elohai, with all my lev;

י"ב איך וועל דיך לויבן , אֲדֹנָי מײַן ג-ט ,
G-t main Adonoi loibn dich vel ich
G-d my Adonoi praise you(SG) will I
מיט מײַן גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn main mit
heart whole my with

and I will glorify Shimecha l'olam.

און ערלעכן דײַן נאָמען אויף אייביק.
eibik oif nomen dain erlechn un
ever for name your honor and

[13] For gadol is Thy chesed toward me;

י"ג וואָרעם גרויס איז דײַן חֶסֶד
chesed dain iz grois vorem
lovingkindness your is great because
צו מיר,
mir tsu
me to

and Thou hast saved my nefesh from the lowermost Sheol.

און האָסט מציל געווען מײַן זעל
zel main geven matsl host un
soul my been rescued you have and
פֿון דער טיפֿער שְׁאוֹל.
Sheol tifer der fun
Sheol deep the from

[14] O Elohim, the zedim *(arrogant ones, proud, insolent ones)* are risen up against me,

י"ד אֱלֹקים , מוטווילִיקע זײַנען אָנגעשטאַנען
ongeshtanen zainen mutvilike Elokim
stood up are wanton G-d
אויף מיר,
mir oif
me against

and the adat aritzim *(band of violent men)* seek my nefesh;

און אַ באַנדע געוואַלטטוער זוכן מײַן לעבן,
lebn main zuchn gevalttuer bande a un
life my seek oppressors gang a and

and have not set Thee before them.

און זיי האַלטן דיך נישט אַנטקעגן זיך .
zich antkegen nisht dich halt zei un
selves facing not you(SG) hold they and

[15] But Thou, Adonoi, art El Rachum and Channun,

ט"ו אָבער דו , אֲדֹנָי , ביסט אַ דערבאַרעמדיקער
derbaremdiker a bist Adonoi du ober
compassionate a are Adonoi you but
און לַייטזעליקער אֵל ,
El laitzeliker un
G-d gracious and

slow to anger, and plenteous in chesed and emes.

אַיַנגעהאַלטן אין צאָרן און רַייך אין גענאָד
genod in raich un tsorn in aingehaltn
grace in rich and anger in slow
און טרַייַשאַפֿט .
traishaft un
faithfulness and

[16] O turn unto me, and be gracious upon me;

give Thy oz *(strength)* unto Thy eved,

and save the ben amatecha *(the son of Thy handmaid)*.

[17] Show me an ot *(sign)* for tovah;

that they which hate me may see it, and be put to shame;

because Thou, Hashem, hast helped me, and comforted me.

טז קער זיך צו מיר, און לייַטזעליק מיך ,
mich laitzelik un mir tsu zich ker
to me be gracious and me to self turn

גיב דיַין שטאַרקייט צו דיַין קנעכט ,
knecht dain tsu shtarkeit dain gib
servant your to strength your give

און העלף דעם זון פֿון דיַין דינסט .
dinst dain fun zun dem helf un
maidservant your of son the help and

יז מאַך מיר אַ צייכן צום גוטן ,
gutn tsum tseichn a mir mach
good for the sign a me make

און זאָלן זען מײַנע שׂונאים און
un sonem maine zen zoln un
and haters my see shall and

פֿאַרשעמט ווערן ,
vern farshemt
become ashamed

אַז דו ה׳ האָסט מיך געהאָלפֿן
geholfn mich host Hashem du az
saved me have Hashem you that

און מיך getreist.
getreist mich un
consoled me and

[1] *(Of the Bnei Korach. A mizmor. A shir)*

א פֿון די קינדער פֿון קֹרַח אַ מיזמור ; אַ ליד .
lid a mizmor a Korach fun kinder di fun
song a psalm a Korach of children the from

87

On the Harei Kodesh *(Holy Mountain)* stands His foundation.

[2] Hashem loveth the sha'arei Tziyon

more than all the mishkenot Ya'akov.

[3] Glorious things are spoken of thee,

O Ir HaElohim.

פז

א זײַן גרונטפֿעסט איז אויף די
di oif iz gruntfest zain
the on is foundation his

הייליקע בערג .
berg heilike
mountain holy

ב ה׳ האָט ליב די טויערן פֿון צִיּוֹן
Tsiyon fun toiern di lib hot Hashem
Tziyon of gates the love has Hashem

מער פֿון אַלע ווינונגען פֿון יעקבֿ .
Yaakov fun voinungen ale fun mer
Yaakov of dwellings all than more

ג פֿראַכטיקס ווערט גערעדט פֿון דיר ,
dir fun geredt vert prachtiks
you(SG) of spoken is glory

דו שטאָט פֿון אלקים .
Elokim fun shtot du
G-d of city you

Selah סֶלָה

[4] To them that know me, I will make mention of Rachav and Babylon;

ד איך דערמאָן רַהַב און בָּבֶל פַֿאר
far Bavel un rahav dermon ich
before Bavel and Rahav remember I

; מײַנע באַקענטע
bakente maine
acquaintances my

hinei, Philistia, and Tzor, with Ethiopia:

: אָט איז פּלֶשֶׁת , און צור מיט כּוש
Kush mit Tsor un Peleshet iz ot
Kush with Tzor and Philistia is behold

this man was born there.

. דער דאָזיקער איז אין איר געבאָרן געוואָרן
gevorn geborn ir in iz doziker der
become born her in is this one the

[5] But of Tziyon it shall be said,

ה אָבער פֿון ציון ווערט געזאָגט:
gezogt vert Tsiyon fun ober
said shall be Tziyon of but

This one and that one were born in her;

דער און יענער איז דאָרטן
dortn iz yener un der
there is that one and this one

, געבאָרן געוואָרן
gevorn geborn
become born

and Elyon Himself shall establish it.

. און דער עליון אַליין באַפֿעסטיקט זי
zi bafestikt alein Elyon der un
it establish alone Most High the and

[6] Hashem shall register, when He writeth up the people,

ו ה ציילט ביים פֿאַרשרײַבן
farshraibn baim tseilt Hashem
registration at the counts Hashem

: די פֿעלקער
felker di
nations the

that this one was born there.

. דער דאָזיקער איז דאָרטן געבאָרן געוואָרן
gevorn geborn dortn iz doziker der
become born there is this one the

Selah סֶלָה

[7] The sharim *(ones singing)* as well as the cholelim *(players on instruments)* shall be there;

ז יאָ , אַזוי ווי די זינגער ווי אַזוי אויך
oich azoi vi zinger di vi azoi yo
also so so singers the as so yes

; די טענצער זאָגן
zogn tentser di
say dancers the

all my fountains are in thee.

. אַלע מײַנע ברונעם זענען אין דיר ציון
Tsiyon dir in zenen brunem maine ale
Tziyon you(SG) in are well my all

א אַ גענאַנג ; אַ מיזמור פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun mizmor a gezang a
of children the of psalm a song a

קֹרַח ; פַּאַר דעם געזאַנגמײַסטער, אויף מַחלַת
Machalat oif gezangmaister dem far Korach
Machalat upon choirmaster the for Korach

לְעַנוֹת ; אַ באַטראַכטונג פֿון הֵימָן דעם אֶזרָחי .
Ezrachi dem Heman fun batrachtung a Le'Anot
Ezrachi the Heman of meditation a le'annot

[1] *(Shir. Mizmor of the Bnei Korach. For the one directing. According to Machalat le'annot. Maskil of Heman the Ezrachi)*

פח

88

ה דו אלקים פֿון מײַן
main fun Elokim du Hashem
my of G-d you Hashem

Hashem Elohei Yeshu'ati *(G-d of my salvation)*,

הילף ,
hilf
salvation

בעת איך שרײַ בײַ נאַכט פֿאַר דיר ,
dir far nacht bai shrai ich beeis
you(SG) before night by cry aloud I when

I have cried out yom valailah before Thee.

ג ב זאָל קומען מײַן תּפֿילה פֿאַר דיר ;
dir far tfile main kumen zol
you(SG) before prayer my come may

[2] [3] Let my tefillah come before Thee;

נײַג דײַן אויער צו מײַן רוף.
ruf main tsu oier dain naig
call my to ear your incline

incline Thine ear unto my cry.

ד ג ווארעם זאַט מיט אומגליקן איז מײַן זעל ,
zel main iz umglikn mit zat vorem
soul my is afflictions with full because

[4] [3] For my nefesh is full of troubles;

און מײַן לעבן האָט צו דער שְׁאוֹל דערגרייכט.
dergreicht Sheol der tsu hot lebn main un
reached Sheol the to has life my and

and my life draweth near unto Sheol.

ה ד איך ווער גערעכנט מיט
mit gerechnt ver ich
with reckoned am I

[5] [4] I am counted with them that go down into the bor *(pit)*;

געניידערטע אין גרוב,
grub in geniderte
pit in those who descended

איך בין געווארן ווי אַ מענטש אָן כּוֹח ,
koiech on mentsh a vi gevorn bin ich
strength without man a as become am I

I am like a gever *(man)* that hath no strength;

ו ה אַן אָפּגעזונדערטער צווישן מתים ;
meisim tsvishn opgezunderter an
dead men among separated a

[6] [5] Free among the mesim,

ווי דערשלאָגענע וואָס ליגן אין קבֿר ,
keyver in lign vos dershlogene vi
grave in lie who slain like

like the slain that lie in the kever,

וואָס דו דערמאָנסט זיי נישט מער ,
mer nisht zei dermonst du vos
anymore not them you remember you whom

whom Thou rememberest no more;

and nigzaru *(they are cut off, excluded)* from Thy Yad *(hand, power, care)*.

און זיי זיַינען פֿון דיין האַנט אָפּגעשניטן.
opgeshnitn hant dain fun zainen zei un
cut off hand your from are they and

[7 6] Thou hast laid me in the lowest bor *(pit)*,

ז׳ האָסט מיך אַריַינגעטאָן אין דער
der in araingeton mich host
the in put me have

אונטערשטער גרוב.
grub untershter
pit lowest

in darkness, in the deeps.

אין פֿינצטערנישן, אין טיפֿענישן.
tifenishn in fintsternishn in
depths in darkness in

[8 7] Thy wrath lieth hard upon me,

ח׳ אויף מיר האָט זיך אָנגעלייגט דיַין
dain ongeleigt zich hot mir oif
your laid self has me upon

גרימצאָרן,
grimtsorn
wrath

and Thou hast overwhelmed me with kol mishbarecha *(all Thy waves, breakers)*.

און אַלע דיַינע אינדן דריקסטו אויף מיר.
mir oif drikstu indn daine ale un
me upon you press waves your all and

Selah סֶלָה

[9 8] Thou hast estranged mine acquaintances far from me;

ט׳ האָסט דערווייטערט מיַינע
maine dervaitert host
my distanced you have

באַקענטע פֿון מיר,
mir fun bakente
me from acquaintances

Thou hast made me to'evot unto them;

האָסט מיך געמאַכט אַן אומווערדיקייט
umverdikeit an gemacht mich host
abomination an made me you have

; זיי בַּיי
zei bai
they with

I am shut up, and I cannot escape.

איך בין אַיַינגעשפּאַרט און קען נישט אַרויסגיין.
aroisgein nisht ken un aingeshpart bin ich
go out not can and confined am I

[10 9] Mine eye groweth dim by reason of oni *(affliction)*;

י׳ מיַין אויג שמאַכט פֿון פּיַין ;
pain fun shmacht oig main
affliction from languishes eye my

Hashem, I have called daily upon Thee,

איך האָב דיך גערופֿן, ה׳, אַלע טאָג,
tog ale Hashem gerufn dich hob ich
day every Hashem called you(SG) have I

I have stretched up my hands unto Thee.

איך האָב אויסגעשפּרייט צו דיר
dir tsu oisgeshpreit hob ich
you(SG) to stretched out have I

מיַינע הענט.
hent maine
hands my

[11] [10] Wilt Thou show wonders to the mesim?

יא וועסטו פַּאַר מתים טאָן וווּנדער ?
vestu far meisim ton vunder
will you(sg) before dead men do wonders

Shall the lifeless arise and praise Thee?

צי די טויטע וועלן אויפֿשטיין
tsi di toite veln oifshtein
yes? no? the dead will rise up

דיך לויבן ?
dich loibn
you(SG) praise

Selah סֶלָה

[12] [11] Shall Thy chesed be declared in the kever?

יב וועט דערציילט ווערן אין קבֿר דיַין
vet dertseilt vern in keyver dain
will told be in grave your

חֶסֶד ?
chesed
lovingkindness

Or Thy emunah in Avaddon?

דיַין טרייַשאַפֿט אין אונטערגאַנג?
dain traishaft in untergang
your faithfulness in destruction

[13] [12] Shall Thy wonders be known in the choshech?

יג וועלן באַקאַנט ווערן אין דער פֿינצטערניש
veln bakant vern in der fintsternish
will known become in the darkness

דיַינע וווּנדער ?
daine vunder
your wonders

And Thy tzedakah in the Eretz Neshiyyah *(land of forgetfulness, oblivion)*?

און דיַין געראַטעוועט אין לאַנד פֿון
un dain gerechtikeit in land fun
and your righteousness in land of

פֿאַרגעסונג ?
fargesung
forgetfulness

[14] [13] But unto Thee have I cried, Hashem;

יד ואָבער איך, צו דיר , ה , שרייַ איך,
ober ich tsu dir Hashem shrai ich
but I to you(SG) Hashem call I

and in the boker shall my tefillah come before Thee.

און אין פֿרימאָרגן קומט פֿאַר
un in frimorgn kumt far
and in every morning before come

דיר מײַן תּפֿילה.
dir main tfile
you(SG) my prayer

[15] [14] Hashem, why castest Thou off my nefesh?

טו ה , פֿאַרלאָזסטו פֿאַר וואָס
Hashem farlozstu vos far
Hashem do you abandon what for

מײַן זעל ?
main zel
my soul

Why hidest Thou Thy face from me?

פֿאַרבאָרגסטו דיַין פּנים פֿון מיר?
farborgstu dain ponem fun mir
do you hide your face from me

[16] [15] I am afflicted and govei'a *(one being close to death)* from my youth up;

טז טו איך בין געדריקט און גיי איַן
ain gei un gedrikt bin ich
inward go and oppressed am I
פֿון יוגנט אָן,
on yugnt fun
on youth from

while I suffer Thy terrors I am distraught.

איך טראָג דיַין אימה, איך בין צעדולט .
tsedult bin ich eime dain trog ich
shattered am I terror your carry I

[17] [16] Thy charon *(fierce wrath)* goeth over me;

יז טז איבער מיר איז דיַין גרימצאָרן אַריבער ,
ariber grimtsorn dain iz mir iber
passed over wrath your is me over

Thy terrors have flayed me.

דיַינע שרעקענישן האָבן מיך פֿאַרשניטן.
farshnitn mich hobn shrekenishn daine
cut off me have terrors your

[18] [17] They came round about me daily like mayim;

יח יז זיי האָבן מיך אַרומגערינגלט ווי אַ
a vi arumgeringlt mich hobn zei
a like encircled me have they
וואַסער אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a vaser
day whole a water

they close in, engulfing me.

זיי האָבן אין איינעם מיך אַרומגענומען .
arumgenumen mich einem in hobn zei
engulfed me as one in have they

[19] [18] Ohev *(lover)* and re'a *(companion)* hast Thou estranged from me,

יט יח האָסט דערווייטערט פֿון מיר אַ גוטן
gutn a mir fun dervaitert host
good a me from distanced have
פֿריַינט און אַ חבֿר ,
chever a un fraint
companion a and friend

and mine acquaintances have become darkness.

מיַין באַקענטשאַפֿט איז די פֿינצטערניש.
fintsternish di iz bakentshaft main
darkness the is acquaintance my

[1] *(A maskil of Eitan the Ezrachi)*

א אַ באַטראַכטונג פֿון אֵיתָן דעם אֶזְרָחִי .
Ezrachi dem Eitan fun batrachtung a
Ezrachi the Eitan of meditation a

89 I will sing of the mercies of Hashem olam;

פט

די חסדים פֿון ה וועל
vel Hashem fun chasadim di
will Hashem of mercies the
איך אייביק זינגען ,
zingen eibik ich
sing ever I

with my mouth will I make known

אויף דור-דורות וועל איך
oif dor-doires vel ich
on throughout generations will I
באַקאַנט מאַכן
machn bakant
make known

Thy emunah *(faithfulness)* to dor vador.

דַיין טרַיישאַפּט מיט מַיין מויל .
moil main mit traishaft dain
mouth my with faithfulness your

[3 2] For I have said: Chesed shall be built up olam;

ג ב וואָרעם איך זאָג: אויף אייביק געבויט
geboit eibik oif zog ich vorem
built ever for say I for

איז די גענאָד,
genod di iz
grace the is

Thy emunah *(faithfulness)* shalt Thou establish in Shomayim itself.

די הימלען , אין זיי האָסטו באַפעסטיקט
bafestikt hostu zei in himlen di
established have you them in heavens the

דַיין טרַיישאַפּט :
traishaft dain
faithfulness your

[4 3] I have made a Brit with My Bechir *(Chosen one)*,

ד ג איך האָב געשלאָסן אַ בריתּ צו
tsu bris a geshlosn hob ich
with covenant a established have I

מַיין אויסדערוויילטן,
oisderveiltn main
chosen my

I have sworn unto Dovid Avdi,

איך האָב געשוואָרן צו דָוִד
Dovid tsu geshvorn hob ich
Dovid to sworn an oath have I

מַיין קנעכט :
knecht main
servant my

[5 4] Thy Zera will I establish ad olam,

ה ד אויף אייביק וועל איך אויפֿשטעלן דַיין זאָמען ,
zomen dain oifshteln ich vel eibik oif
seed your raise up I will ever for

and build up thy kisse to dor vador.

און אויף דור-דורות וועל איך
ich vel dor-doires oif un
I will throughout generations on and

אויפֿבויען דַיין טראָן .
tron dain oifboien
throne your build up

Selah סֶלָה

[6 5] And Shomayim shall praise Thy wonders, O Hashem;

ו ה און די הימלען לויבן דַיינע
daine loibn himlen di un
your praise heavens the and

וווּנדער , ה ,
Hashem vunder
Hashem wonders

Thy emunah *(faithfulness)* also in the Kahal Kedoshim.

אויך דַיין טרַיישאַפּט אין דער אינזאַמלונג
ainzamlung der in traishaft dain oich
assembly the in faithfulness your also

פֿון די הייליקע .
heilike di fun
holy ones the of

[7][6] For who in the heavens can be compared unto Hashem?

ז וואָרעם וועד אין הימל קען זיך
zich ken himel in ver vorem
self can heaven in who because

גלייַכן צו ה ?
Hashem tsu glaichn
Hashem to equal

Who among the bnei elim can be likened unto Hashem?

וועד איז געגליכן צו ה צווישן
tsvishn Hashem tsu geglichn iz ver
among Hashem to likened is who

די מאַכטיקע?
machtike di
mighty the

[8][7] G-d is greatly to be feared in the sod Kedoshim *(council of the holy ones)*,

ח אֵל איז פֿאָרכטיק זייער אין דעם באַראָט
barot dem in zeyer forchtik iz El
council the in very awesome is G-d

פֿון די הייליקע ,
heilike di fun
holy ones the of

and is awesome over all them that are around Him.

און מוראדיק פֿאַר אַלע זיַנע אַרומיקע .
arumike zaine ale far moiredik un
ones around his all before frightful and

[9][8] Hashem Elohei Tzva'os,

ט ה דו אלוקי צבָּאוֹת ,
Tseva'ot Elokei du Hashem
hosts G-d of you Hashem

who is like Thee, O Mighty One, Hashem?

וועד איז אַזוי שטאַרק ווי דו , ג-ט?
G-t du vi shtark azoi iz ver
G-d you like strong so is who

Thy emunah also surrounds Thee!

און דיַינע געטרייַע זיַנען רונד
rund zainen getraie daine un
round are faithful ones your and

אַרום דיר .
dir arum
you(SG) around

[10][9] Thou rulest the raging of the yam;

י דו געוועלטיקסט איבער דער שטאָלצן ים ,
yam shtoltsn der iber geveltikst du
sea proud the over rule you

when the waves thereof arise, Thou stillest them.

אַז זיַנע וועלן הייבן זיך , טוסט
tust zich heibn veln zaine az
do selves lift up waves its when

דו זיי אַיַנשטילן.
ainshtiln zei du
quiet them you

[11][10] Thou hast broken Rachav in pieces, as one that is slain;

יא דו האָסט צעדריקט ווי אַ דערשלאָגענעם,
dershlogenem a vi tsedrikt host du
slain one a like crushed have you

רַהַב ,
rahav
Rahav

Thou hast scattered Thine oyevim with Thy strong Zero'a.

מיט דַיִן שטאַרקן אָרעם האָסטו צעשפּרייט
tseshpreit hostu orem shtarkn dain mit
scattered have you arm strong your with

דַיִנע פַיַינט .
faint daine
enemies your

12 11 Shomayim are Thine, Eretz also is Thine;

יב יא דַיִן איז דער הימל , דַיִן אויך די ערד ;
erd di oich dain himel der iz dain
earth the also yours heaven the is yours

as for the tevel *(world)* and the fulness thereof, Thou hast founded them.

די וועלט און איר פֿולקייט, זיי האָסט
host zei fulkeit ir un velt di
have them fullness its and world the

דו געגרונטפֿעסט.
gegruntfest du
founded you

13 12 The tzafon *(north)* and the yamin *(south)* Thou hast created them;

יג יב צפֿון און דָרום – זיי האָסט
host zei dorem un tsofn
have them south and north

דו באַשאַפֿן,
bashafn du
created you

Tavor and Chermon shall sing for joy in Thy Shem.

תָּבוֹר און חֶרמוֹן זינגען פֿון דַיִן נאָמען .
nomen dain fun zingen Chermon un Tavor
name your of sing Chermon and Tavor

14 13 Thou hast a mighty Zero'a;

יד יג דו האָסט אַן אָרעם מיט גבֿורה ,
gevure mit orem an host du
might with arm an have you

strong is Thy Yad, and exalted is Thy Yamin.

דַיִן האַנט איז שטאַרק, דַיִן רעכטע
rechte dain shtark iz hant dain
right hand your strong is hand your

איז דערהויבן.
derhoibn iz
lifted up is

15 14 Tzedek and mishpat are the foundation of Thy kisse;

טו יד רעכט און גערעכטיקייט זיַינען דאָס
dos zainen gerechtikeit un recht
the are righteousness and right

געשטעל פֿון דַיִן טראָן ,
tron dain fun geshtel
throne your of foundation

chesed and emes shall go before Thy face.

געניאָד און אמת זיַינען פֿאַר דַיִן פּנים .
ponem dain far zainen emes un genod
face your before are truth and grace

16 15 Ashrei is the people that know the joyful sound;

טז טו ווויל צו דעם פֿאָלק וואָס ווייס
veis vos folk dem tsu voil
know who people the to blessed

דַיִן לייַטזעליקייט,
laitzelikeit dain
grace your

they shall walk, Hashem, in the ohr *(light)* of Thy countenance.

וואָס גייען , ה , אין ליכט פֿון
fun licht in Hashem geyen vos
of light in Hashem go who

דײַן פּנים .
ponem dain
countenance your

[17] [16] In Thy Shem shall they rejoice kol hayom;

יז טז מיט דײַן נאָמען פֿרייען זיי זיך
zich zei freyen nomen dain mit
selves they rejoice name your with

אַ גאַנצן טאָג,
tog gantsn a
day whole a

and in Thy tzedakah shall they be exalted.

און דורך דײַן גערעכטיקייט ווערן
vern gerechtikeit dain durch un
become righteousness your through and

זיי דערהויבן.
derhoibn zei
exalted they

[18] [17] For Thou art the tiferet *(splendor, glory)* of their strength;

יח יז וואָרעם דו ביסט די פּראַכט פֿון
fun pracht di bist du vorem
of glory the are you because

זייער שטאַרקייט,
shtarkeit zeyer
strength their

and in Thy favor our keren shall be exalted.

און דורך דײַן גוטווילקייט ווערט
vert gutvilikeit dain durch un
becomes favor your through and

דערהויבן אונדזער האָרן.
horn undzer derhoibn
horn our exalted

[19] [18] For Hashem is our mogen;

יט יח וואָרעם ה , ער איז אונדזער שילד ,
shild undzer iz er Hashem vorem
shield our is he Hashem because

and the Kadosh Yisroel is Malkeinu *(our king)*.

און דער הייליקער פֿון ישׂראל, ער איז
iz er Yisroel fun heiliker der un
is he Yisroel of Holy One the and

אונדזער קיניג .
kinig undzer
king our

[20] [19] Then Thou spoke in chazon *(vision)* to Thy chasidim,

כ יט האָסט אַ מאָל אין אַ זעונג גערעדט צו
tsu geredt zeung a in mol a host
to spoken vision a in time a have

דײַנע פֿרומע ,
frume daine
pious faithful your

and saidst, I have laid ezer *(help)* upon one that is mighty;

און האָסט געזאָגט: איך האָב אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton hob ich gezogt host un
placed have I said have and

הילף אויף אַ גיבור,
gibor a oif hilf
hero a on salvation

I have exalted one chosen out of the people.

איך האָב דערהויבן אַן אויסדערוויילטן
oisderveiltn an derhoibn hob ich
chosen one a exalted have I

פֿון פֿאָלק .
folk fun
people of the

[21] [20] I have found Dovid Avdi;

כא כ איך האָב געפֿונען דָּוִד מײַן קנעכט ,
knecht main Dovid gefunen hob ich
servant my Dovid found have I

with My shemen kadosh *(holy oil)* meshachtiv *(I anointed him)*;

איך האָב מיט מײַן הייליקן אייל אים געזאַלבט;
gezalbt im eil heilikn main mit hob ich
anointed him oil holy my with have I

[22] [21] With whom My yad shall be established;

כב כא אַז מײַן האַנט זאָל זײַן פֿעסט מיט אים,
im mit fest zain zol hant main az
him with firm be shall hand my that

Mine zero'a also shall strengthen him.

און מײַן אָרעם זאָל אים שטאַרקן .
shtarkn im zol orem main un
strengthen him shall arm my and

[23] [22] The oyev *(enemy)* shall not ensnare him;

כג כב קיין פֿײַנט זאָל נישט מאָנען
monen nisht zol faint kein
exact tribute not shall enemies any

פֿון אים,
im fun
him from

nor the ben avlah *(son of wickedness)* afflict him.

און קיין באַוולער זאָל אים נישט פּיניקן .
painiken nisht im zol baevler kein un
afflict not him shall evildoer any and

[24] [23] And I will beat down his tzar before his face,

כד כג און איך וועל צעשטויסן זײַנע דריקער
driker zaine tseshtoisn vel ich un
oppressors his crush will I and

פֿון פּאַר אים,
im far fun
him before from

and strike down them that hate him.

און זײַנע שׂונאים וועל איך שלאָגן .
shlogn ich vel sonem zaine un
strike I will haters his and

[25] [24] But My emunah *(faithfulness)* and My chesed shall be with him;

כה כד און מײַן טרײַשאַפֿט און מײַן חֶסֶד
chesed main un traishaft main un
kindness my and faithfulness my and

וועלן זײַן מיט אים,
im mit zain veln
him with be will

and in My Shem shall his keren be exalted.

און דורך מײַן נאָמען וועט דערהויבן
derhoibn vet nomen main durch un
exalted will name my by and

ווערן זײַן האָרן.
horn zain vern
horn his become

[26] [25] I will set his yad also upon the yam,

כה כו און איך וועל אַרויפֿטאָן אויפֿן
oifn aroifton vel ich un
on the put will I and
ים זײַן האַנט,
hant zain yam
hand his sea

and his yamin upon the neharot *(rivers)*.

און אויף די טײַכן זײַן רעכטע .
rechte zain taichn di oif un
right hand his rivers the on and

[27] [26] He shall cry out unto Me, Thou art Avi, Eli,

כז כו ער וועט מיך רופֿן: מײַן פֿאָטער ביסטו ,
bistu foter main rufn mich vet er
are you father my call me will he

and the Tzur of my Yeshu'ah *(salvation)*.

מײַן ג-ט, און דער פֿעלדז פֿון מײַן הילף ;
hilf main fun feldz der un G-t main
salvation my of rock the and G-d my

[28] [27] Also I will make him My Bechor,

כח כז אויך איך וועל אים מאַכן פֿאַרן בכור ,
bechor faran machn im vel ich oich
firstborn for the make him will I also

elyon *(most exalted)* of the Malkhei Aretz.

פֿאַרן אויבערשטער איבער די מלכים
mlochim di iber Oibershter faran
kings the over most high for the
פֿון דער ערד .
erd der fun
earth the of

[29] [28] My chesed will I be shomer over for him forevermore,

כט כח אויף אייביק וועל איך אים היטן
hitn im ich vel eibik oif
keep him I will ever for
מײַן חֶסֶד ,
chesed main
kindness my

and My Brit shall stand unfailing with him.

און מײַן ברית וועט אים בלײַבן געטרײַ .
getrai blaibn im vet bris main un
faithful remain him will covenant my and

[30] [29] His zera also will I make to endure forever,

ל כט און איך וועל אָנהאַלטן שטענדיק
shtendik onhaltn vel ich un
always maintain will I and
זײַן זאָמען ,
zomen zain
seed his

and his kisse as the days of Shomayim.

און זײַן טראָן ווי די טעג פֿון די הימלען .
himlen di fun teg di vi tron zain un
heavens the of days the like throne his and

[31] [30] If his banim forsake My torah,

לא ל אַז זײַנע קינדער וועלן פֿאַרלאָזן
farlozen veln kinder zaine az
abandon will children his if
מײַן תּורה ,
toyre main
instruction my

walk not in My mishpatim,

און אין מײַנע געזעצן וועלן זיי נישט גיין ;
gein nisht zei veln gezetsn maine in un
go not they will laws my in and

[32] [31] If they violate My chukkot,

לב לא אַז מײַנע חוקים וועלן זיי פֿאַרשוועכן,
farshvechn zei veln chukkim maine az
violate they will statutes my if

and are not shomer over My mitzvot;

און מײַנע געבאָט וועלן זיי
zei veln gebot maine un
they will commandments my and

נישט היטן;
hitn nisht
keep not

[33] [32] Then will I visit their peysha with shevet *(rod)*,

לג לב וועל איך שטראָפֿן מיט אַ רוט זייער
zeyer rut a mit shtrofn ich vel
their rod a with punish I will

פֿאַרברעך ,
farbrech
transgression

and their avon *(iniquity)* with stripes.

און מיט פּלאָגן זייער זינד .
zind zeyer plogn mit un
sin their plagues with and

[34] [33] Nevertheless My chesed will I not utterly take from him,

לד לג אָבער מײַן חֶסֶד וועל איך נישט
nisht ich vel chesed main ober
not I will kindness my but

פֿאַרשטערן פֿון אים,
im fun farshtern
him from put an end

nor suffer My emunah *(faithfulness)* to fail.

און נישט פֿעלשן אָן מײַן טרײַשאַפֿט .
traishaft main on felshn nisht un
faithfulness my without falsify not and

[35] [34] My Brit will I not violate,

לה לד איך וועל נישט פֿאַרשוועכן מײַן ברית ,
bris main farshvechn nisht vel ich
covenant my violate not will I

nor alter the thing that is gone out of My lips.

און דעם אַרויסלאָז פֿון מײַנע ליפּן וועל
vel lipn maine fun aroisloz dem un
will lips my of release the and

איך נישט בײַטן .
baitn nisht ich
change not I

[36] [35] Once have I sworn by My Kodesh;

לו לה איין מאָל האָב איך געשוואָרן
geshvorn ich hob mol ein
sworn an oath I have time one

אין מײַן הייליקייט:
heilikeit main in
holiness my in

I will not lie unto Dovid.

אויב איך וועל פֿעלשן אָן דָּוִדן !
Dovidn on felshn vel ich oib
Dovid on be unfaithful will I if

[37] [36] His zera shall endure l'olam,

לז לו זײַן זאָמען זאָל זײַן אייביק ,
eibik zain zol zomen zain
forever be shall seed his

and his kisse as the shemesh before Me.

און זײַן טראָן ווי די זון פֿאַר מיר.
mir far zun di vi tron zain un
me before sun the like throne his and

38 37 It shall be established olam as the yarei'ach,

לח לז אַזוי ווי די לבָּנה זאָל ער
er zol levone di vi azoi
he shall moon the like just as

אייביק באַשטיין,
bashtein eibik
endure ever

and as an ed ne'eman *(a faithful witness)* in the heavens.

און ווי אַ געטרייַער עדות אין הימל .
himel in eides getraier a vi un
heaven in witness faithful a like and

Selah סֶלָה

39 38 But Thou hast cast off and abhorred,

לט לח אָבער דו האָסט פֿאַרלאָזן און פֿאַראַכט,
faracht un farlozen host du ober
despised and forsaken have you but

Thou hast been in wrath with Thine Moshiach.

האָסט זיך פֿאַרצאָרנט אויף דיַין געזאַלבטן.
gezalbtn dain oif fartsornt zich host
anointed your with become angry self have

40 39 Thou hast made void the Brit of Thy eved;

מ לט האָסט אַוועקגעוואָרפֿן דעם ברית
bris dem avekgevorfen host
covenant the cast off you have

פֿון דיַין קנעכט ,
knecht dain fun
servant your of

Thou hast profaned his nezer *(diadem)* to the ground.

האָסט פֿאַרשוועכט צו דער ערד
erd der tsu farshvecht host
ground the to brought low you have

זיַין קרוין .
kroin zain
crown his

41 40 Thou hast broken down all his gederot *(hedges)*;

מא מ האָסט צעבראָכן אַלע זיַינע צאַמען ,
tsamen zaine ale tsebrochn host
fences his all broken you have

Thou hast brought his strongholds to ruin.

האָסט גענומען פֿון זיַינע פֿעסטונגען אַ תּל .
tel a festungen zaine fun gemacht host
heap a strongholds his of made have

42 41 All that pass by the derech plunder him;

מב מא צעריבט האָבן אים אַלע וועגגייער ,
veggeyer ale im hobn tseroibt
passersby all him have plundered

he is a cherpah *(reproach)* to his shchenim.

ער איז געוואָרן אַ חרפה בייַ זיַינע
zaine bai charpe a gevorn iz er
his with disgrace a become is he

שכנים .
shecheynim
neighbors

43 42 Thou hast exalted the yamin of his adversaries;

מג מב האָסט דערהויבן די רעכטע האַנט
hant rechte di derhoibn host
hand right the lifted up you have

פֿון זיַינע דריקער ,
driker zaine fun
oppressors his of

Thou hast made all his oyevim to rejoice.

האָסט דערפֿרייט אַלע זײַנע פֿײַנט .
faint zaine ale derfreit host
enemies his all gladdens you have

מד מג
[44] [43] Thou hast also turned back the edge of his cherev,

אויך האַלטסטו צוריק דעם שאַרף
sharf dem tsurik haltstu oich
edge the back do you hold also

פֿון זײַן שווערד
shverd zain fun
sword his of

and hast not made him to stand in the milchamah.

און האָסט אים נישט געלאָזט אויפֿשטיין
oifshtein gelozt nisht im host un
to stand up allowed not him have and

אין מלחמה .
milchome in
war in

מה מד
[45] [44] Thou hast made his glory to cease,

האָסט פֿאַרשטערט זײַן לויטערקייט,
loiterkeit zain farshtert host
purity his ended you have

and cast his kisse down to the ground.

און געשלײדערט זײַן טראָן צו דער ערד .
erd der tsu tron zain geshlaidert un
ground the to throne his flung and

מו מה
[46] [45] The days of his youth hast thou shortened;

האָסט געקירצט די טעג פֿון
fun teg di gekirtst host
of days the shortened you have

זײַן יוגנט ,
yugnt zain
youth his

Thou hast covered him with bushah *(shame)*.

האָסט אים מיט בושה באַדעקט.
badekt bushe mit im host
covered shame with him you have

Selah סֶלָה

מז מו
[47] [46] How long, Hashem? Wilt Thou hide Thyself lanetzach *(forever)*?

ביז ווַאַנען, ה , וועסטו זיך
zich vestu Hashem vanen biz
self will you(sg) Hashem when until

פֿאַרבאָרגן נאָכאַנאַנד ?
nochanand farborgen
continually hide

Shall Thy wrath burn like eish?

וועט ברענען ווי אַ פֿײַער דײַן גרימצאָרן ?
grimtsorn dain faier a vi brenen vet
wrath your fire a like burn will

מח מז
[48] [47] Remember how short my time is.

געדענק , וואָס איז מײַן געדויער ;
gedoier main iz vos gedenk
duration my is what remember

For what vanity hast Thou created kol bnei adam?

צו וואָס פֿאַר נישטיקייט דו האָסט
host du nishtikeit far vos tsu
have you worthlessness for what to

באַשאַפֿן אַלע מענטשנקינדער .
mentshnkinder ale bashafn
children of men all created

מט מח וואָס מענטש קען לעבן און
un lebn ken mentsh voser
and live can man what kind of

נישט זען דעם טויט ?
toit dem zen nisht
death the see not

[49] [48] What gever is he that liveth, and shall not see mavet?

מאַכן אַנטרינען זיין זעל פֿון דער
der fun zel zain antrinen machn
the from soul his escape make

האַנט פֿון דער שְׁאוֹל?
Sheol der fun hant
Sheol the of hand

Shall he deliver his nefesh from the yad Sheol *(power of Sheol)*?

Selah סֶלָה

נ מט [50] [49] Adonoi, where are Thy former lovingkindnesses,

וווּ זיינען דיינע פֿריערדיקע
frierdike daine zainen vu
former your are where

, אֲדֹנָי , חסדים
Adonoi chasadim
Adonoi mercies

which Thou didst swear unto Dovid in Thy emunah?

וואָס דו האָסט געשוואָרן אין דָּוִד
in Dovidn geshvorn host du vos
in to Dovid sworn have you that

דיין טרייַשאַפֿט ?
traishaft dain
faithfulness your

נא נ [51] [50] Remember, Adonoi, the reproach of Thy avadim;

געדענק , אֲדֹנָי , די לעסטערונג
lesterung di Adonoi gedenk
reviling the Adonoi remember

, פֿון דיינע קנעכט
knecht daine fun
servants your of

how I do bear in my kheyk *(bosom)* the reproach of all rabbim amim *(many peoples)*;

וואָס איך טראָג אין מײַן בוזעם פֿון אַל
al fun buzem main in trog ich vos
all from bosom my in carry I that

די פֿיל פֿעלקער;
felker fil di
nations many the

נב נא [52] [51] Wherewith Thine oyevim have reproached, Hashem;

וואָס דיינע פֿיַינט , ה , לעסטערן,
lestern Hashem faint daine vos
scorn Hashem enemies your which

wherewith they have reproached the ikkevot *(footsteps)* of Thine Moshiach.

וואָס זיי לעסטערן די טריט פֿון
fun trit di lestern zei vos
of steps the scorn they which

דיין געזאַלבטן.
gezalbtn dain
anointed your

נג נב [53] [52] Baruch Hashem l'olam.

ברוך ה אייביק ,
eibik Hashem Baruch
forever Hashem Baruch

Omein and Omein.

אָמֵן אוּן אָמֵן !
Omein un Omein
amen and amen

[1] *(Tefillah of Moshe, ish HaElohim)*

א תְּפִלָּה פֿון משה דעם מאַן פֿון ג-ט .
G-t fun man dem Moshe fun tfile a
G-d of man the Moshe of prayer a

צ

90 Adonoi, Thou hast been our ma'on *(dwelling place)* b'dor vador.

א אֲדֹנָי , דו ביסט אונדז געווען
geven undz bist du Adonoi
having been us are you Adonoi

באַשיצונג אין אַלע דורות .
doires ale in bashitsung
generations all in refuge

[2] Before the harim were brought forth,

ב איידער די בערג זיינען געבאָרן געוואָרן ,
gevorn geborn zainen berg di eider
become born are mountains the before

or ever Thou hadst formed eretz and the tevel *(inhabited world)*,

ערד די באַשאַפֿן האָסט דו און
erd di bashafn host du un
earth the created have you and

וועלט ,די און
velt di un
world the and

even from olam ad olam,

אייביקייט ביז אייביקייט ,פֿון און
eibikeit biz eibikeit fun un
eternity unto eternity from and

Thou art El *(G-d)*.

ביסט דו אֵל .
El du bist
G-d you are

[3] Thou turnest enosh to dakka *(dust)*;

ג ברענגסט דעם מענטשן ביז דערשלאָגנקייט ,
dershlognkeit biz mentshn dem brengst
destruction unto men the bring

and sayest, Shuvu, ye Bnei Adam.

איר , תּשובֿה טוט זאָגסט: און
ir tshuvh tut zogst un
you repentance make say and

מענטשנקינדער .
mentshnkinder
children of men

[4] For an elef shanim in Thy sight

ד וואָרעם טויזנט יאָר איז אין דיין אויגן
oign daine in iz yor toiznt vorem
eyes your in is years thousand because

are but as yom etmol *(yesterday)* when it is past,

ווי דער נעכטיקער טאָג, ווען ער
er ven tog nechtiker der vi
it when day yesterday's the like

איז פֿאַרגאַנגען,
fargangen iz
expired is

and as an ashmurah *(watch, division of time)* in the lailah.

און ווי אַ וואַך אין דער נאַכט .
nacht der in vach a vi un
night the in watch a like and

[5] Thou carriest them away as with a flood;

ה שטראָמסט זיי אַוועק,
avek zei shtromst
away them you sweep

they are as a sheinah *(sleep)*;

; זיי ווערן דרעמל אַ וי
zei vern dreml a vi
they become dream a like

in the boker they are like khatzir *(grass)* which withereth.

אין פֿרימאָרגן ווי גראָז געוואַקסן,
gevaksn groz vi frimorgn in
grown grass like morning in

[6] In the boker it flourisheth, and groweth up;

ו אין פֿרימאָרגן געבליט און געוואַקסן –
gevaksn un geblit frimorgn in
grown and bloomed morning in

in the erev it is cut down, and drieth up.

.צום אָוונט אָפּגעשניטן און פֿאַרדאַרט
fardart un opgeshnitn ovnt tsum
withered and cut down evening to the

[7] For we are consumed by Thine anger,

ז וואָרעם מיר ווערן פֿאַרלענדט אין
in farlendt vern mir vorem
in consumed become we because

, דײַן כּעס
kaas dain
anger your

and by Thy chemah are we troubled.

.און אין דײַן גרימצאָרן ווערן מיר פֿאַרכאַפּט
farchapt mir vern grimtsorn dain in un
seized we become wrath your in and

[8] Thou hast set avonoteinu before Thee,

ח האָלטסט אונדזערע זינד אַנטקעגן דיר ,
dir antkegen zind undzere haltst
you(SG) facing sin our you hold

our secret sins in the ohr of Thy countenance.

אונדזערע פֿאַרבאָרגענישן פֿאַרן ליכט
licht faran farborgenishn undzere
light before the hidden things our

. פּנים פֿון דײַן
ponem dain fun
face your of

[9] For kol yameinu are passed away in Thy evrah *(fury)*;

ט וואָרעם אַלע אונדזערע טעג פֿאַרגייען
fargeyen teg undzere ale vorem
pass away days our all for

אין דײַן גרימצאָרן ,
grimtsorn dain in
wrath your in

we spend shaneinu *(our years)* like a sigh.

.מיר ענדיקן אונדזערע יאָרן אַזוי ווי אַ הויך
hoich a vi azoi yorn undzere endikn mir
sigh a like so years our finish we

[10] The yamim of shnoteinu *(our years, life)* are threescore shanah and ten;

י די טעג פֿון אונדזערע יאָרן , זיי
zei yorn undzere fun teg di
they years our of days the

זיבעציק זיינען יאָר ,
yor zibetsik zainen
years seventy are

and if by reason of gevurot they are fourscore shanah,

און אַז אין גבֿורה , איז אַכציק יאָר ;
yor achtsik iz gevure in az un
years eighty is strength in if and

yet is their boast amal *(trouble, toil)* and sorrow;

און זייער שטאָלץ איז מאַטערניש און אומגליק;
umglik un maternish iz shtolts zeyer un
calamity and trouble is pride their and

for it is soon cut off, and we fly away.

וואָרעם גיך פֿאַרגייט עס, און מיר
mir un es fargeit gich vorem
we and it passes quickly because

פֿליִען אַוועק.
avek flien
away fly

11 Who has da'as of the oz *(power)* of Thine anger?

יא וער פֿאַרשטייט די מאַכט פֿון דיין כּעס,
kaas dain fun macht di farshteit ver
anger your of power the understands who

Thy evrah is as great as Thy yirah *(fear of, reverence owed G-d)*.

אַז ווי דיין מוֹראדיקייט אַזוי איז
iz azoi mordikeit dain vi az
is so fearfulness your like that

דיין גרימצאָרן?
grimtsorn dain
wrath your

12 So teach us to number yameinu,

יב לערן אונדז ריכטיק צו ציילן
tseiln tsu richtik undz lern
number to properly us teach

אונדזערע טעג,
teg undzere
days our

that we may apply levav unto chochmah.

כּדי מיר זאָלן קריגן אַ האַרץ פֿון חכמה.
chochme fun harts a krign zoln mir kedei
wisdom of heart a get shall me so that

13 Shuvah, Hashem. Ad mosai?

יג קער זיך אום, ה – ווי
vi Hashem um zich ker
how Hashem around self turn

לאַנג נאָך? –
noch lang
yet long

Have compassion on Thy avadim.

און דערבאַרים זיך אויף דיינע קנעכט.
knecht daine oif zich derbarim un
servants your on self have mercy and

14 O satisfy us baboker with Thy chesed;

יד זעטיק אונדז אין פֿרימאָרגן מיט דיין חֶסֶד,
chesed dain mit frimorgn in undz zetik
kindness your with morning in us satisfy

that we may sing for joy and be glad kol yameinu *(all our days)*.

כּדי מיר זאָלן זינגען און זיין פֿריילעך
freilech zain un zingen zoln mir kedei
joyful be and sing shall we so that

אין אַלע אונדזערע טעג.
teg undzere ale in
days our all in

15 Make us glad according to the days wherein Thou hast afflicted us,

טו דערפֿריי אונדז ווי די טעג וואָס דו
du vos teg di vi undz derfrei
you that days the like us gladden

האָסט אונדז געפּיניקט,
gepainikt undz host
afflicted us have

and the years wherein we have seen ra'ah.

די יאָרן וואָס מיר האָבן געזען בייז.
beiz gezen hobn mir vos yorn di
evil seen have we that years the

[16] Let Thy work appear unto Thy avadim,

ט״ז זאָל באַוויזן ווערן דיין טוונג צו
tsu tuung dain vern bavizn zol
to work your be shown let

דיינע קנעכט,
knecht daine
servants your

and Thy glory unto their banim.

און דיין פּראַכט אויף זייערע קינדער.
kinder zeyere oif pracht dain un
children their upon glory your and

[17] And let the no'am *(favor, delightfulness)* of Adonoi Eloheinu be upon us;

י״ז און זאָל די ליבלעכקייט פֿון אֲדֹנָי
Adonoi fun liblechkeit di zol un
Adonoi of delightfulness the let and

אלוקינו זיין אויף אונדז;
undz oif zain Elokeinu
us upon be our G-d

and establish Thou the ma'aseh yadeinu upon us;

און באַפֿעסטיק פֿאַר אונדז דאָס ווערק
verk dos undz far bafestik un
work the us for establish and

פֿון אונדזערע הענט,
hent undzere fun
hands our of

yes, the ma'aseh yadeinu establish Thou it.

יאָ, דאָס ווערק פֿון אונדזערע הענט,
hent undzere fun verk dos yo
hands our of work the yes

באַפֿעסטיק עס.
es bafestik
it establish

צא 91

He that dwelleth in the seter Elyon *(covering, hiding place of the Most High)*

דו וואָס זיצסט אין דער פֿאַרבאָרגענישׂ
farborgenish der in zitsst vos du
secret place the in sit who you

פֿון עליון,
Elyon fun
Most High of the

shall abide under the tzel Shaddai *(shadow of the Almighty)*.

וואָס אין שאָטן פֿון שַׁדַּי ווייַלסטו,
vailstu Shaddai fun shotn in vos
you dwell Shaddai of shadow in who

[2] I will say of Hashem, He is my refuge and my fortress;

ב׳ איך זאָג אויף ה׳ מײַן באַשיצונג
bashitsung main Hashem oif zog ich
shelter my Hashem about say I

און מײַן פֿעסטונג
festung main un
fortress my and

Elohai *(my G-d)*; in Him will I trust.

מײַן ג-ט, וואָס איך פֿאַרזיכער זיך אויף אים,
im oif zich farzicher ich vos G-t main
him on self trust I whom G-d my

[3] Surely He shall save thee from the pach yakosh *(deadly snare of the fowler)*,

ג אַז ער וועט דיך מציל זיין פֿון
fun zain matsl dich vet er az
from be rescue you(SG) will he that
פֿויגלפֿאַנגערס נעץ,
nets foiglfangers
net bird-catcher's

and from the devastating dever *(plague)*.

פֿון דער פּעסט פֿון פֿאַרטיליקונג.
fartilikung fun pest der fun
destruction of pestilence the from

[4] He shall cover thee with His evrah *(pinion, flight feathers)*,

ד מיט זיין פֿלעדער וועט ער דיך
dich er vet fleder zain mit
you(SG) he will feathers his with
באַשירעמען,
bashiremen
shield

and under His kenafayim *(wings)* shalt thou find defense;

און אונטער זיינע פֿליגלען וועסטו
vestu fliglen zaine unter un
will you(sg) wings his under and
זיך שיצן ;
shitsn zich
take shelter self

His Emes shall be thy shield and buckler.

אַ שילד און אַ שילד איז זיין טרייַשאַפֿט .
traishaft zain iz shild a un shild a
faithfulness his is buckler a and shield a

[5] Thou shalt not be afraid of the pachad *(terror)* by lailah;

ה וועסט נישט מורא האָבן פֿאַר אַ
a far hobn moire nisht vest
a for have fear not you(sg) will
שרעק פֿון דער נאַכט,
nacht der fun shrek
night the of terror

nor of the khetz *(arrow)* that flieth yomam *(by day)*;

פֿאַר אַ פֿייל וואָס פֿליט ביַי טאָג;
tog bai flit vos fail a far
day by flies that arrow an for

[6] Nor for the dever *(plague)* that walketh in darkness;

ו פֿאַר אַ פּעסט וואָס גייט אום
um geit vos pest a far
around goes that pestilence a for
אין דער פֿינצטער,
fintster der in
darkness the in

nor for the ketev *(pestilence, destruction)* that destroyeth at tzohorayim *(noon)*.

פֿאַר אַ מגפֿה וואָס פֿאַרוויסט
farvist vos mageyfe a far
lays waste that pestilence a before
אין מיטן טאָג.
tog mitn in
day mid in

[7] An elef *(thousand)* may fall at thy side,

ז דיר פֿון זיַיט וועלן פֿאַלן טויזנט ,
toiznt faln veln zait fun dir
thousand fall will side from you(SG)

and ten thousand at thy yamin *(right hand)*;

און צען טויזנט פֿון דיַין רעכטער האַנט,
hant rechter dain fun toiznt tsen un
hand right your of thousand ten and

but it shall not come near thee.

צו דיר וועט עס נישט געענען .
genenen nisht es vet dir tsu
come near not it will you(SG) to

8 Only with thine eyes shalt thou behold

ח בלויז מיט דיינע אויגן וועסטו אָנקוקן ,
onkukn vestu oign daine mit bloiz
look on will you(sg) eyes your with only

and see the shillumah *(recompense, retribution)* of the resha'im.

און די באַצאָלונג פֿון די רשעים
reshoim di fun batsolung di un
wicked ones the of payment the and

וועסטו זען .
zen vestu
see will you(sg)

9 Because thou hast made Hashem, which is my refuge,

ט ווייל דו האָסט געזאָגט: ה
Hashem gezogt host du vail
Hashem said have you because

איז מײַן באַשיצונג ,
bashitsung main iz
refuge my is

even Elyon, thy ma'on *(habitation, dwelling)*,

געמאַכט דעם עליון פֿאַר דײַן
dain far Elyon dem gemacht
your for Most High the made

באַשירעמונג .
bashiremung
shelter

10 There shall no ra'ah *(evil, disaster)* befall thee,

י דיך וועט נישט טרעפֿן קיין בייז ,
beiz kein trefn nisht vet dich
evil any befall not will you(SG)

neither shall any nega come near thy ohel.

און קיין פּלאָג וועט נישט געענען
genenen nisht vet plog kein un
approach not will plague any and

צו דײַן געצעלט.
getselt dain tsu
tent your to

11 For He shall give charge to His malachim *(angels)* concerning thee,

יא ווארעם זיינע מלאָכים וועט ער באַפֿעלן
bafeln er vet malachim zaine vorem
command he will angels his because

, וועגן דיר
dir vegen
you(SG) concerning

to be shomer over thee in kol drakhim of thee.

דיך צו היטן אין אַלע דײַנע וועגן .
vegen daine ale in hitn tsu dich
ways your all in keep to you(SG)

12 They shall bear thee up on their palms,

יב אויף די הענט וועלן זיי דיך טראָגן,
trogn dich zei veln hent di oif
bear you(SG) they will hands the on

lest thou dash thy regel against an even *(stone)*.

טאָמער וועסטו אָפּשלאָגן אָן אַ
a on opshlogn vestu tomer
a against dash will you(sg) lest

שטיין דײַן פֿוס .
fus dain shtein
foot your stone

[13] Thou shalt tread upon the lion and adder;

ג אויף לייבן און פיפערנאָטערס וועסטו
vestu pipernoters un leibn oif
will you(sg) vipers and lions upon
, שפּרייזן
shpraizn
tread

the young lion and the tannin *(serpent)* shalt thou trample under foot.

. שלאַנג און יונגלייבן צעטרעטן וועסט
shlang un yungleibn tsetretn vest
serpent and young lions trample you will

[14] Because he hath set his longing upon Me, therefore will I rescue him;

ד ווייל ער האָט געגלוסט צו מיר, וועל
vel mir tsu geglust hot er vail
will me to set his love has he because
;איך אים מאַכן אַנטרינען
antrinen machn im ich
escape make him I

I will set him on high, because he hath da'as of Shmi *(My Name)*.

איך וועל אים דערהייכן , וויל ער
er vail derheichn im vel ich
he because elevate him will I
. קען מײַן נאָמען
nomen main ken
name my knows

[15] He shall call upon Me, and I will answer him;

טו ער וועט מיך רופֿן, און איך וועל
vel ich un rufn mich vet er
will I and call me will he
אים ענטפֿערן,
entfern im
answer him

I will be with him in tzoros;

איך וועל זײַן מיט אים אין אַ צרה ,
tsore a in im mit zain vel ich
trouble a in him with be will I

I will deliver him, and honor him.

איך וועל אים דערלייזן, און אים ברענגען
brengen im un derleizn im vel ich
bring him and redeem him will I
. צו כּבֿוד
koved tsu
glory to

[16] With orech yamim *(length of days, long life)* will I satisfy him,

and show him My Yeshu'ah *(salvation)*.

טז מיט לאַנגע יאָרן וועל איך אים זעטן ,
zetn im ich vel yorn lange mit
satisfy him I will years long with
. הילף מײַן ווייזן אים וועל און
hilf main vaizn im vel un
salvation my show him will and

א מִזְמוֹר ; אַ געזאַנג פַֿאַר דעם טאָג פֿון שבת .
Shabbos fun tog dem far gezang a mizmor a
Shabbos of day the for song a psalm a

[1] (Mizmor. Shir. For Shabbos)

92

צב גוט איז צו לויבן ה ,
Hashem loibn tsu iz gut
Hashem praise to is good

It is tov to give thanks unto Hashem,

און זינגען צו דיַין נאָמען ,
nomen dain tsu zingen un
name your to sing and

and to make music unto Thy Shem, O Elyon;

דו עליון ;
Elyon du
Most High you

ב [3][2] צו דערציילן אין פֿרימאָרגן דיַין
dain frimorgn in dertseiln tsu
your every morning in tell to

[2] To proclaim Thy chesed in the boker,

חֶסֶד
chesed
lovingkindness

און דיַין טרייַשאַפֿט אין די נעכט ,
necht di in traishaft dain un
nights the in faithfulness your and

and Thy emunah baleilot,

ג [4][3] אויף אַ צענסטרונע און
un tsenstrune a oif
and ten-stringed zither a upon

[3] Upon a ten-stringed instrument, and upon the nevel *(lyre)*;

אויף אַ גיטאַר ,
gitar a oif
guitar a upon

מיט פֿאַרטראַכטונג אויף דער האַרף .
harf der oif fartrachtung mit
harp the on melody with

to the melody of the kinnor *(harp)*.

ד [5][4] ווָאָרעם האָסט מיך דערפֿרייט ,
derfreit mich host vorem
gladden me you have because

[4] For Thou, Hashem, hast made me glad through Thy work;

ה , מיט דיַין ווערק ,
verk dain mit Hashem
work your with Hashem

איך זינג ווועגן די מעשׂים פֿון
fun meisim di vegen zing ich
of deeds the concerning sing I

I will joy in the works of Thy hands.

דיַינע הענט .
hent daine
hands your

ה [6][5] ווי גרויס זיַנען דיַינע מעשׂים , ה !
Hashem meisim daine zainen grois vi
Hashem deeds your are great how

[5] Hashem, how great are Thy works!

And Thy machshe'vot *(thoughts)* are very deep.

טיף ביז גאָר זיַינען דיַינע
daine zainen gor biz tif
your are very much unto deep

.טראַכטונגען
trachtungen
thoughts

[7 6] An ish ba'ar *(brutish, senseless man, dolt)* knoweth not;

ז דער בהֵמישער מענטש ווייס נישט,
nisht veis mentsh beheimisher der
not knows man beastly the

neither doth a kesil *(fool)* understand this.

און דער נאַר פַֿאַרשטייט דאָס נישט.
nisht dos farshteit nor der un
not this understands fool the and

[8 7] When the resha'im spring up like the esev *(grass)*,

ח אַז די רשעים שפּראָצן ווי גראָז,
groz vi shprotsn reshoim di az
grass like spring up wicked ones the that

and when all the workers of iniquity do flourish,

און עס בלִיִען אַלע טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer ale blien es un
injustice of doers all blooms it and

it is that they shall be destroyed adei-ad *(forever)*.

איז דאָס כּדאי זיי זאָלן פֿאַרטיליקט
fartilikt zoln zei kedi dos iz
destroyed shall they fitting this is

ווערן אויף אייביק.
eibik oif vern
ever for become

[9 8] But Thou, Hashem, art exalted l'olam.

ט אָבער דו ביסט דערהויבן אויף
oif derhoibn bist du ober
for exalted are you but

.ה ,אייביק
Hashem eibik
Hashem ever

[10 9] For, hinei, Thine enemies, Hashem,

י וואָרעם אָט דיַינע פֿיַינט , ה ,
Hashem faint daine ot vorem
Hashem enemies your behold because

for, hinei, Thine enemies shall perish;

וואָרעם אָט דיַינע פֿיַינט וועלן אונטערגיין,
untergein veln faint daine ot vorem
decline will enemies your behold because

all the workers of iniquity shall be scattered.

צעשפּרייט וועלן ווערן אַלע טוער
tuer ale vern veln tseshpreit
doers all become will scattered

.פֿון אומרעכט
umrecht fun
injustice of

[11 10] But my keren shalt Thou exalt like the keren of a re'eim *(wild ox)*;

יא און האָסט דערהייכט ווי ביַי אַ
a bai vi derheicht host un
a with like exalted you have and

וויזלטיר מיַין האָרן;
horn main vizltir
horn my wild ox

I shall be anointed with fresh shemen.

.איך האָב מיך באָזאַלבט מיט פֿרישן אייל
eil frishn mit bazalbt mich hob ich
oil fresh with anointed myself have I

[12] [11] Mine eye also shall look on mine foes,

יב יא און מײַן אויג האָט זיך אָנגעזען
ongezen zich hot oig main un
looked self has eye my and
אויף מײַנע לויערער ;
loierer maine oif
ambushers my on

and mine ears shall hear of the resha'im

אויף די שלעכטסטוער וואָס שטייען
shteyen vos shlechtstuer di oif
stand who evildoers the upon
אָן אויף מיר,
mir oif on
me upon before

that rise up against me.

הערן מײַנע אויערן זיך אָן.
on zich oiern maine hern
on selves ears my hear

[13] [12] The tzaddik shall flourish like the palm tree;

יג יב דער צדיק וועט בליִען
blien vet tsadik der
flourish will righteous one the
ווי אַ טייטלבוים,
teitlboim a vi
palm tree a like

he shall grow like a cedar in Levanon.

ווי אַ צעדערבוים אין לבנון וועט ער וואַקסן.
vaksn er vet Levanon in tsederboim a vi
grow he will Levanon in cedar tree a like

[14] [13] Those that are planted in the Beis Hashem

יד יג אײַנגעפלאַנצט אין הויז פֿון ה' ,
Hashem fun hoiz in aingeflantst
Hashem of house in planted

shall flourish in the khatzerot Eloheinu *(courts of our G-d)*.

אין די הויפֿן פֿון אלוקינו וועלן זיי בליִען .
blien zei veln Elokeinu fun hoifn di in
flourish they will our G-d of courts the in

[15] [14] They shall still bear forth fruit in old age;

טו יד זיי וועלן נאָך שפּראָצן אין
in shprotsn noch veln zei
in produce shoots yet will they
גראָער עלטער,
elter groer
old age grayheaded

they shall be deshenim *(stalwart, vigorous)* and ra'ananim *(luxuriant, fresh)*;

פֿעט און זאַפֿטיק וועלן זיי זיין ;
zain zei veln zaftik un fet
be they will juicy and fat

[16] [15] To proclaim that Hashem is yashar;

טז טו צו דערציילן אַז ה' איז
iz Hashem az dertseiln tsu
is Hashem that tell to
רעכטפֿאַרטיק,
rechtfartik
upright

He is my Tzur, and there is no unrighteousness in Him.

מײַן פֿעלדז וואָס קיין אומרעכט איז אין
in iz umrecht kein vos feldz main
in is injustice any that rock my
אים נישטאָ .
nishto im
there is not him

93

צג

ה טוט קיניגן ;
kinign tut Hashem
reign does Hashem

Hashem reigneth,

ער האָט זיך מיט גרויסקייט באַקלייידט;
bakleidt groiskeit mit zich hot er
clothed greatness with self has he

He is robed with majesty;

ה האָט זיך אָנגעקלייידט,
ongekleidt zich hot Hashem
clothed self has Hashem

Hashem is clothed with strength,

מיט שטאַרקייט זיך אָנגעגורט ;
ongegurt zich shtarkeit mit
girded up self strength with

wherewith He hath girded Himself;

אויך איז באַפעסטיקט די וועלט,
velt di bafestikt iz oich
world the established is also

the tevel *(world)* also is established,

זי זאָל זיך נישט וואַקלען.
vaklen nisht zich zol zi
totter not self shall she

that it cannot be moved.

ב פֿעסט שטייט דיין טראָן פֿון אַ מאָל,
mol a fun tron dain shteit fest
time a from throne your stands firmly

[2] Thy kisse is established of old;

פֿון אייביק אָן ביסטו .
bistu on eibik fun
are you on ever for

Thou art me'olam *(from everlasting)*.

ג די טיַכן , ה , האָבן אויפֿגעהויבן,
oifgehoibn hobn Hashem taichn di
lifted up have Hashem rivers the

[3] The floods have lifted up, Hashem,

די טיַכן האָבן אויפֿגעהויבן זייער קול ;
kol zeyer oifgehoibn hobn taichn di
voice their lifted up have rivers the

the floods have lifted up their voice;

די טיַכן הייבן אויף זייער געוויש .
geroish zeyer oif heibn taichn di
roar their up raise rivers the

the floods lift up their waves.

ד מער פֿון די קולות פֿון וואַסערן גרויסע,
groise vasern fun koiles di fun mer
great waters of sounds the than more

[4] Hashem on high is mightier

פֿון מאַכטיקע אינדן פֿון ים ,
yam fun indn machtike fun
sea of the waves mighty of

than the noise of mayim rabbim,

איז מאַכטיק ה אין דער הייך .
heich der in Hashem machtik iz
height the in Hashem mighty is

yea, than the mighty waves of the yam.

ה דיינע צייגנים זיַנען זיכער ביז
biz zicher zainen tseignim daine
unto sure are testimonies your

[5] Thy testimonies are very sure;

גאָר ;
gor
completely

פֿאַר דיין הויז פּאַסט זיך הייליקייט, ה ,
Hashem heilikeit zich past hoiz dain far
Hashem holiness self suits house your for

Kodesh becometh Thine Beis, Hashem,

forever.

אויף אייביקע טעג.
teg eibike oif
days everlasting for

צד

94 Hashem G-d, to whom vengeance belongeth;

ה דו אֵל פֿון נקמות ,
nkmut fun El du Hashem
vengeance of G-d you Hashem

O G-d, to whom vengeance belongeth, show Thyself.

ה פֿון נקמות , שיין אַרויס!
arois shain nkmut fun Hashem
forth shine vengeance of Hashem

[2] Rise up, Thou Shofet HaAretz;

ב דערהייב זיך , דו ריכטער פֿון דער ערד ,
erd der fun richter du zich derheib
earth the of judge you self lift up

render gemul *(recompense, desert)* to the ge'im *(proud ones)*.

קער אום פֿאַרגעלטונג צו די שטאָלצע.
shtoltse di tsu fargeltung um ker
proud the to recompense back turn

[3] Ad mosai, Hashem, shall the resha'im,

ג ביז וואַנען וועלן די רשעים , ה ,
Hashem reshoim di veln vanen biz
Hashem wicked ones the will when until

how long shall the resha'im triumph?

ביז וואַנען וועלן די רשעים
reshoim di veln vanen biz
wicked ones the will when until

זיך פֿרייען?
freyen zich
rejoice selves

[4] How long shall they utter and speak malicious lies?

ד זיי גאַווערן , זיי רעדן פֿאַרשייט ,
farshait redn zei gavern zei
impudently speak they pour out they

And all the po'alei aven *(workers of iniquity)* glorify themselves?

זיי רימען זיך , אַלע טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer ale zich rimen zei
injustice of doers all selves boast they

[5] They crush Thy people, Hashem,

ה דיין פֿאָלק , ה , צעדריקן זיי ,
zei tsedrikn Hashem folk dain
they crush Hashem people your

and afflict Thine nachalah.

און זיי פּייניקן דיין ארב .
arav dain painiken zei un
inheritance your afflict they and

[6] They slay the almanah and the ger,

ו די אַלמנה און דעם פֿרעמדן הרגען זיי ,
zei hargen fremdn dem un almone di
they kill foreigner the and widow the

and murder the yetomim *(fatherless, orphans)*.

און יתומים טייטן זיי .
zei teitn yesoimim un
they kill fatherless and

[7] Yet they say, Hashem shall not see,

ז און זיי זאָגן : ה וועט נישט זען ,
zen nisht vet Hashem zogn zei un
see not will Hashem say they and

neither shall the Elohei Ya'akov regard it.

און דער אלוקי יעקבֿ וועט נישט מערקן .
merkn nisht vet Yaakov Elokei der un
perceive not will Yaakov G-d of the and

[8] Understand, ye brutish among the people;

ח באַטראַכט , איר פֿאַרגרעבטע אין פֿאָלק ,
folk in fargrebte ir batracht
people among brutish you consider

and ye kesilim *(fools)*, when will ye get seichel?

אוֹן אִיר נאַרן, וועַן וועט אִיר קלוג ווערן ?
vern klug ir vet ven narn ir un
become wise you will when fools you and

[9] He that planted the ozen *(ear)*, shall He not hear?

ט דער וואָס פֿלאַנצט דאָס אויער, צי
tsi oier dos flantst vos der
yes? no? ear the plants who the one

וועט ער נישט הערן?
hern nisht er vet
hear not he will

He that formed the ayin *(eye)*, shall He not see?

דער וואָס פֿורעמט דאָס אויג, צי
tsi oig dos furemt vos der
yes? no? eye the forms who the one

וועט ער נישט זען?
zen nisht er vet
see not he will

[10] He that chastiseth the Goyim, shall not He reprove?

י דער וואָס וואָרנט די פֿעלקער, צי
tsi felker di vornt vos der
yes? no? nations the warns who the one

וועט ער נישט שטראָפֿן?
shtrofn nisht er vet
punish not he will

He that is the melamed *(teacher)* of da'as to adam?

ער וואָס לערנט דעם מענטשן וויסן .
visen mentshn dem lernt vos er
to know men the teaches who he

[11] Hashem knoweth the machshevot *(thoughts)* of adam,

יא ה ווייס די מחשבֿות פֿון
fun machshoves di veis Hashem
of thoughts the knows Hashem

דעם מענטשן ,
mentshn dem
men the

that they are hevel *(vanity, futile)*.

אַז זיי זיַנען נישטיק.
nishtik zainen zei az
vain are they that

[12] Ashrei *(blessed)* is the gever whom Thou chastenest, Hashem,

יב ווויל איז דעם מאַן וואָס ה
Hashem vos man dem iz voil
Hashem whom man the is blessed

שטראָפֿט,
shtroft
chastises

and teachest him out of Thy torah;

און פֿון דיַין תּורה טוסטו אים לערנען;
lernen im tustu toyre dain fun un
teach him you do Torah your from and

[13] That Thou mayest grant him relief from the days of rah,

יג כּדי אים צו באַרואיקן פֿון בייז ,
beiz fun teg in baruyen tsu im kedei
evil of days in give rest to him so that

until a shachat *(pit)* is dug for the rasha.

ביז אַ גרוב וועט געגראָבן ווערן פֿאַר רשע .
roshe faran vern gegrobn vet grub a biz
wicked for the be dug will pit a until

14 For Hashem will not cast off His people,

יד וואָרעם ה וועט נישט אַוועקוואַרפֿן
avekvarfn nisht vet Hashem vorem
cast away not will Hashem because

זײַן פֿאָלק ,
folk zain
people his

neither will He forsake His nachalah.

און זײַן אַרב נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht arav zain un
forsake not inheritance his and

15 But mishpat shall revert unto tzedek;

טו וואָרעם צום גערעכטן וועט זיך
zich vet gerechtn tsum vorem
self will righteous to the because

אומקערן דאָס רעכט,
recht dos umkeren
right this revert

and all the yishrei lev *(upright in heart)* shall follow after it.

און נאָך אים וועלן גיין אַלע רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn ale gein veln im noch un
upright all go will it after and

הערצער.
hertser
hearts

16 Who will rise up for Me against the evildoers?

טז ווער וועט אויפֿשטיין פֿאַר מיר אַקעגן
akegn mir far oifshtein vet ver
against me for stand up will who

די שלעכטסטוער?
shlechtstuer di
evildoers the

Or who will take a stand for Me against the po'alei aven *(workers of iniquity)*?

ווער וועט זיך שטעלן פֿאַר מיר אַקעגן
akegn mir far shteln zich vet ver
against me for stand self will who

די טוער פֿון אומרעכט?
umrecht fun tuer di
iniquity of doers the

17 Unless Hashem had been my help,

יז ווען נישט ה ווּאָלט מיר אַ הילף געווען,
geven hilf a mir volt Hashem nisht ven
been help a me would Hashem not if

my nefesh had almost dwelt in dumah *(silence)*.

וואָלט שיר געזעסן אין שטילן קבֿר
keyver shtiln in gerut shir volt
tomb silence in rest almost would

מײַן זעל .
zel main
soul my

18 When I said, My regel *(foot)* slippeth,

יח ווען איך זאָג: מײַן פֿוס גליטשט זיך אויס,
ois zich glitsht fus main zog ich ven
out self slips foot my say I when

Thy chesed, Hashem, held me up.

לענט מיך אונטער, ה , דײַן
dain Hashem unter mich lent
your Hashem under me uphold

חֶסֶד .
chesed
lovingkindness

[19] In the multitude of my anxieties within me

יט בְּיִ֤ מִיֲּנַ֨ע פִּ֘יל זְאָרגענישן אִ֪ין מִ֫יר,
mir in zorgenishn fil maine bai
me within anxieties many my in

Thy comforts delight my nefesh.

קוויקן דיַינע טרייסטונגען מִ֥ין זעל׃
zel main treistungen daine kvikn
soul my comforts your revive

[20] Shall the kisse of corruption have chavurah *(fellowship)* with Thee,

כ קען זיך חבֿרן צו דיר דער
der dir tsu Chevron zich ken
the you(SG) to join self can

טראָן פֿון פֿאַרברעכן,
farbrechn fun tron
crimes of throne

those, which deviseth evil by a chok *(statute)*?

וואָס פֿורעמט אומגליק דורך גזעזען?
gezets durch umglik furemt vos
law by calamity forms which

[21] They band together against the nefesh of the tzaddik,

כא זיי קלייַבן זיך אויף דעם נפֿש
nefesh dem oif zich klaibn zei
soul the against selves gather they

פֿון צדיק ,
tsadik fun
the righteous of

and condemn dahm naki *(innocent blood)*.

און אומשולדיק בלוט פֿאַרמשפּטן זיי .
zei farmishpeten blut umshuldik un
they judge blood innocent and

[22] But Hashem is my stronghold;

כב אָבער ה איז מיר געווען פֿאַר
far geven mir iz Hashem ober
for been for me is Hashem but

אַ פֿעסטונג ,
festung a
stronghold a

and Elohai is the Tzur of my refuge.

און מִין ג-ט צום פֿעלדז פֿון מִין
main fun feldz tsum G-t main un
my of rock to the G-d my and

באַשיצונג .
bashitsung
refuge

[23] And He shall turn back upon them their own iniquity,

כג און ער האָט אומגעקערט אויף זיי
zei oif umgekert hot er un
them on turned back has he and

זייער אומרעכט,
umrecht zeyer
iniquity their

and shall destroy them for their own wickedness;

און דורך זייער בייז טוט ער זיי פֿאַרשניידן;
farshnaidn zei er tut beiz zeyer durch un
cut off them he does evil their by and

Hashem Eloheinu shall destroy them.

פֿאַרשניידן טוט זיי ה אלוקינו .
Elokeinu Hashem zei tut farshnaidn
our G-d Hashem them does cut off

95

O come, let us sing unto Hashem;

צה קומט, לאָמיר זינגען צו ה ,
Hashem tsu zingen lomir kumt
Hashem to sing let us come

let us make a joyful noise to the
Tzur of our salvation.

לאָמיר שאַלן צום פֿעלדז פֿון
fun feldz tsum shaln lomir
of rock to shout let us

. הילף אונדזער
hilf undzer
salvation our

[2] Let us come before His presence with todah,

[ב] לאָמיר קומען פֿאַר זײַן פּנים
ponem zain far kumen lomir
face his before come let us

, דאַנק מיט
dank mit
thanksgiving with

and extol Him with zemirot *(joyful songs)*.

מיט געזאַנגען לאָמיר שאַלן צו אים.
im tsu shaln lomir gezangen mit
him to shout let us songs with

[3] For Hashem is El Gadol,

[ג] וואָרעם אַ גרויסער אֵל איז ה ,
Hashem iz El groiser a vorem
Hashem is G-d great a because

and Melech Gadol above kol elohim *(g-ds)*.

,און אַ גרויסער מלך איבער אַלע ג-טער
g-ter ale iber melech groiser a un
g-ds all over king great a and

[4] In His yad are the deep places of ha'aretz;

[ד] וואָס אין זײַן האַנט זײַנען די גרונטן
gruntn di zainen hant zain in vos
foundations the are hand his in who

, ערד דער פֿון
erd der fun
earth the of

the peaks of the harim are His also.

און די הייכן פֿון די בערג
berg di fun heichn di un
mountains the of heights the and

; זײַנען זײַנע
zaine zainen
his are

[5] The yam is His, and He made it;

[ה] וואָס דער ים איז זײַנער , און ער
er un zainer iz yam der vos
he and his own is the sea the who

; האָט אים געמאַכט
gemacht im hot
made it has

and His hands formed the yabashah *(dry land)*.

. און די יבשה האָבן געפֿורעמט זײַנע הענט
hent zaine gefuremt hobn yaboshe di un
hands his formed have dry land the and

[6] O come, let us worship and bow down;

[ו] קומט, לאָמיר זיך בוקן און בייגן ,
beigen un bukn zich lomir kumt
bend and bow down selves let us come

let us kneel before Hashem Oseinu *(our Maker)*.

לאָמיר קניען פֿאַר ה אונדזער
undzer Hashem far knien lomir
our Hashem before kneel let us

.באַשעפֿער
Bashefer
Creator

[7] For He is Eloheinu;

ז וואָרעם ער איז אלוקינו ,
Elokeinu iz er vorem
our G-d is he because

and we are the people of His pasture,

און מיר דאָס פֿאָלק פֿון זיין פּיטערונג,
fiterung zain fun folk dos mir un
pasture his of people the we and

and the tzon of His yad.

און די שאָף פֿון זיין האַנט;
hant zain fun shof di un
hand his of sheep the and

Today if ye will hear His voice,

וועַן איר וואָלט היינט צוהערן צו זיין קול !
kol zain tsu tsuhern haint volt ir ven
voice his to listen today would you when

[8] Harden not your lev, as in Merivah,

ח מאַכט נישט האַרט אייער האַרץ ווי
vi harts aier hart nisht macht
like heart your hard not make

ביי מריבה ,
Merivah bai
Merivah at

and as in the Yom Massah in the midbar;

ווי אין טאָג פֿון מַסָּה אין דער מדבר ,
midber der in Massah fun tog in vi
wilderness the in Massah of day in like

[9] When your avot tested Me,

ט בעת אייַערע עלטערן האָבן מיך געפרוווט,
gepruvet mich hobn eltern aiere beeis
tested me have fathers your when

tried Me, and saw My work.

מיך פֿראָבירט, הגם זיי האָבן
hobn zei hagam probirt mich
have they though tried me

געזען מיין ווערק.
verk main gezen
work my seen

[10] Arba'im shanah was I grieved with this generation,

י פֿערציק יאָר האָב איך מיך געעקלט
geeklt mich ich hob yor fertsik
loathed myself I have years forty

מיטן דור ,
dor mitn
generation with the

and said, It is a people that do stray in their lev,

און האָב געזאָגט: אַ פֿאָלק מיט פֿאַרפֿירטע
farfirte mit folk a gezogt hob un
erring with people a said have and

הערצער זיינען זיי ,
zei zainen hertser
they are hearts

and they have no da'as of My ways;

און זיי ווייסן נישט מיינע ווענ ;
vegen maine nisht veisn zei un
ways my not know they and

[11] Unto whom I swore an oath in My wrath

יא וואָס דערום האָב איך געשוואָרן
geshvorn ich hob derum vos
sworn an oath I have therefore what

אין מיין צאָרן ,
tsorn main in
anger my in

that they should not enter into My menuchah. ! רוּונג מַיִן אִין קוּמען ולען וועב זיי אויב
ruung main in kumen veln zei oib
resting place my in come will they if

96

O sing unto Hashem a shir chadash; זינגט צו ה אַ ניַי געזאַנג, צו
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

sing unto Hashem, kol ha'aretz. זינגט צו ה , די גאַנצע ערד .
erd gantse di Hashem tsu zingt
earth whole the Hashem to sing

2 Sing unto Hashem, barakhu Shmo, ב זינגט צו ה , בענטשט זיַין נאָמען ,
nomen zain bentsht Hashem tsu zingt
name his bless Hashem to sing

show forth His Yeshu'ah *(salvation)* from day to day. זייט מבַשֵּׂר פֿון טאָג צו טאָג ישועה זיַין .
yeshue zain tog tsu tog fun mevaser zeit
salvation his day to day from herald be

3 Declare His kavod among the Goyim, ג דערציילט צווישן די פֿעלקער זיַין כּבֿוד ,
koved zain felker di tsvishn dertseilt
glory his nations the among tell

His nifle'ot *(marvelous deeds)* among all peoples. צווישן אַלע אומות זיַינע וווּנדער .
vunder zaine umes ale tsvishn
wonders his peoples all among

4 For Hashem is gadol, and me'od to be praised; ד וואָרעם גרויס איז ה , און
un Hashem iz grois vorem
and Hashem is great because

זייער געלויבט,
geloibt zeyer
praised very much

He is to be feared above all elohim. ער איז פֿאָרכטיק איבער אַלע ג-טער;
g-ter ale iber forchtik iz er
g-ds all over awesome is he

5 For kol elohei HaAmim are elilim *(idols)*; ה וואָרעם די ג-טער פֿון אַלע פֿעלקער
felker ale fun g-ter di vorem
nations all of g-ds the because

זיַנען נישטיק ,
nishtik zainen
worthless are

but Hashem made Shomayim. און ה האָט די הימלען געמאַכט .
gemacht himlen di hot Hashem un
made heavens the has Hashem and

6 Hod and hadar are before Him; ו גלאַנץ און שיינקייט זיַינען פֿאַר
far zainen sheinkeit un glants
before are beauty and glory

זיַין פּנים ,
ponem zain
countenance his

oz and tiferet are in His Mikdash. שטאַרקייט און פּראַכט אין זיַין מִקדָּש .
mikdash zain in pracht un shtarkeit
sanctuary his in glory and strength

[7] Render unto Hashem, O ye mishpekhot of the nations,

ז גִּיטּ צוֹ ה , אִיר משפּחות
mishpoches ir Hashem tsu git
families you Hashem to give

פֿון די פֿעלקער,
felker di fun
nations the of

render unto Hashem kavod and oz.

גִּיטּ צוֹ ה כּבֿוד אוֹן שטאַרקייט.
shtarkeit un koved Hashem tsu git
might and glory Hashem to give

[8] Render unto Hashem the kavod due unto Shmo;

ח גִּיטּ צוֹ ה דעם כּבֿוד פֿון זײַן נאָמען ,
nomen zain fun koved dem Hashem tsu git
name his of glory the Hashem to give

bring a minchah, and come into His khatzerot *(courtyards)*.

ברענגט אַ מִנְחָה , אוֹן קומט אין זײַנע הויפֿן .
hoifn zaine in kumt un minche a brengt
courts his into come and gift a bring

[9] O worship Hashem in the hadrat Kodesh;

ט בוקט זיך צוֹ ה מיט הייליקן
heilikn mit Hashem tsu zich bukt
holy with Hashem to self worship

אָפּשיי ,
opshai
reverence

fear before Him, kol ha'aretz.

ציטערט פֿאַר אים, די גאַנצע ערד .
erd gantse di im far tsitert
earth whole the him before tremble

[10] Say among the Goyim that Hashem reigneth;

י זאָגט צווישן די פֿעלקער: ה
Hashem felker di tsvishn zogt
Hashem nations the among declare

טוט קיניגן ;
kinign tut
reign does

the tevel also is established that it shall not be moved;

אויך איז באַפֿעסטיקט די וועלט, זי זאָל
zol zi velt di bafestikt iz oich
shall it world the established is also

זיך נישט וואַקלען,
vaklen nisht zich
totter not self

He shall judge the Amim bemeysharim *(in equity, in uprightness)*.

ער וועט משפּטן די פֿעלקער מיט יושר .
yoisher mit felker di mishpetn vet er
equity with nations the judge will he

[11] Let Shomayim rejoice, and let ha'aretz be glad;

יא זאָל זיך פֿרייען די הימלען , און זאָל
zol un himlen di freyen zich zoln
let and heavens the rejoice selves let

לוסטיק זײַן די ערד ,
erd di zain lustik
earth the be joyful

let the yam roar, and the fullness thereof.

זאָל דונערן דער ים מיט זײַן פֿולקייט.
fulkeit zain mit yam der dunern zol
fullness its with sea the roar let

[12] Let the sadeh be jubilant, and all that is therein;

יב זאָל פֿרײלעך זײַן דאָס פֿעלד און
un feld dos zain freilech zol
and field the be joyful let
; אַלץ וואָס דערין
derin vos alts
therein that all

then shall kol atzei ya'ar *(all the trees of the forest)* sing for joy

;דענצמאָל זאָלן זינגען אַלע ביימער פֿון וואַלד
vald fun beimer ale zingen zoln dentsmol
forest of trees all sing shall then

[13] Before Hashem; for He cometh,

יג פֿאַר ה , וואָרעם ער קומט ,
kumt er vorem Hashem far
comes he for Hashem before

for He cometh to judge ha'aretz;

; וואָרעם ער קומט משפּטן די ערד
erd di mishpetn kumt er vorem
earth the to judge comes he for

He shall judge tevel betzedek *(world in righteousness)*,

ער וועט משפּטן די וועלט מיט
mit velt di mishpetn vet er
with world the judge will he
, גערעכטיקייט
gerechtikeit
righteousness

and Amim with His emunah *(truth)*.

.און די פֿעלקער מיט זײַן וואָרהאַפֿטיקייט
vorhaftikeit zain mit felker di un
truth his with nations the and

97

Hashem reigneth; let ha'aretz rejoice;

צז

ה טוט קיניגן , זאָל לוסטיק
lustik zol kinign tut Hashem
joyful let reign does Hashem
, זײַן די ערד
erd di zain
earth the be

let the multitude of isles thereof be glad.

.זאָלן זיך פֿרייען די פֿיל אינדזלען
indzelen fil di freyen zich zoln
islands many the rejoice selves let

[2] Anan and darkness are round about Him;

ב וואָלקן און נעבל זײַנען אַרום אים ,
im arum zainen nebl un volken
him around are thick cloud and clouds

tzedek and mishpat are the foundation of His kisse.

רעכט און גערעכטיקייט דאָס געשטעל
geshtel dos gerechtikeit un recht
foundation the righteousness and right
. פֿון זײַן טראָן
tron zain fun
throne his of

[3] Eish goeth before Him,

ג אַ פֿײַער גייט אים פֿאַרויס ,
farois im geit faier a
ahead of him goes fire a

and burneth up His enemies on every side.

. און פֿאַרברענט רונד אַרום זײַנע פֿײַנט
faint zaine arum rund farbrent un
enemies his around round burns up and

[4] His lightnings light up the tevel;

ד זײַנע בליצן באַלײַכטן די וועלט;
velt di balaichtn blitsn zaine
world the lights up lightning flashing his

ha'aretz saw, and trembled.

עס זעט די ערד , און זי ציטערט .
tsitert zi un erd di zet es
trembles it and earth the sees it

[5] The harim melted like wax at the presence of Hashem,

ה די בערג צעגייען ווי ווַאקס
vaks vi tsegeyen berg di
wax like melt mountains the

פַּאַר ה ,
Hashem far
Hashem before

at the presence of Adon kol HaAretz.

פַּאַר דעם האַר פֿון דער גאַנצער ערד .
erd gantser der fun har dem far
earth whole the of master the before

[6] HaShomayim declare His tzedek,

ו די הימלען דערציילן זײַן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit zain dertseiln himlen di
righteousness his tell heavens the

and kol ha'amim see His kavod.

און אַלע פֿעלקער זעען זײַן כּבֿוד .
koved zain zeen felker ale un
glory his see nations all and

[7] Shamed be all they that serve pesel,

ז צו שאַנד ווערן אַלע געצנדינער ,
getsndiner ale vern shand tsu
idol worshippers all become shame to

that boast themselves of elilim;

וואָס רימען זיך מיט נישטיקייטן ;
nishtikeitn mit zich rimen vos
futile things with selves glory that

kol elohim *(all g-ds)* cast themselves down to Him.

עס בוקן זיך צו אים אַלע ג-טער.
g-ter ale im tsu zich bukn es
g-ds all him to selves bow down it

[8] Tziyon heard, and was glad;

ח צִיּון הערט און זי פֿרייט זיך ,
zich freit zi un hert Tsiyon
self rejoices she and hears Tziyon

and the banot Yehudah rejoiced

און לוסטיק זײַנען די טעכטערשטעט
techtershtet di zainen lustik un
daughter towns the are joyful and

פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun
Yehudah of

because of Thy mishpatim, Hashem.

פֿון וועגן דײַנע משפּטים , ה .
Hashem mishpotim daine vegen fun
Hashem judgments your account of on

[9] For Thou, Hashem, art Elyon *(Most High)* above kol ha'aretz;

ט וואָרעם דו ה ביסט דער עליון
Elyon der bist Hashem du vorem
Most High the are Hashem you because

איבער דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der iber
earth whole the over

Thou art exalted far above kol elohim *(all g-ds)*.

הויך דערהויבן איבער אַלע ג-טער.
g-ter ale iber derhoibn hoich
g-ds all over exalted high

[10] Ye that love Hashem, hate rah;

י איר ליבהאָבער פֿון ה , האָט
hot Hashem fun libhober ir
have Hashem of devotees you

פֿײַנט שלעכטס !
shlechts faint
evil things hate

He preserveth the nefashot of His chasidim;

ער היט די נפֿשות פֿון זײַנע פֿרומע ,
frume zaine fun nefoshes di hit er
pious faithful his of souls the keeps he

He delivereth them out of the yad resha'im.

פֿון דער האַנט פֿון רשעים איז
iz reshoim fun hant der fun
is wicked ones of hand the from

ער זיי מציל .
matsl zei er
rescued them he

[11] Ohr dawns for the tzaddik,

יא אַ ליכט איז פֿאַרזייט פֿאַרן צדיק ,
tsadik faran farzeit iz licht a
righteous one for the planted is light a

and simchah for the yishrei lev *(upright in heart)*.

און פֿאַר די רעכטפֿאַרטיקע הערצער אַ פֿרייד.
freid a hertser rechtfartikn di far un
joy a hearts upright the for and

[12] Rejoice in Hashem, ye tzaddikim;

יב פֿרייט זיך , איר צדיקים ,
tsadikim ir zich freit
righteous ones you selves rejoice

מיט ה ,
Hashem mit
Hashem with

and give thanks at the remembrance of His kodesh *(holiness)*.

און דאַנקט זײַן הייליקער
heiliker zain dankt un
holy his give thanks to and

געדעכטניש .
gedechenish
remembrance

[1] *(A Mizmor)*

א אַ מיזמור .
mizmor a
psalm a

צח

98 O sing unto Hashem a shir chadash;

א זינגט צו ה אַ ניַ געזאַנג ,
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

for He hath done marvellous things;

וואָרעם ווונדער האָט ער געטאָן;
geton er hot vunder vorem
done he has wonders because

His right hand, and His zero'a kodesh,

זײַן רעכטע האַנט האָט אים געהאָלפֿן,
geholfn im hot hant rechte zain
helped him has hand right his

hath gotten Him victory.

און זײַן הייליקער אָרעם.
orem heiliker zain un
arm holy his and

[2] Hashem hath made known His Yeshu'ah *(salvation)*;

ב ה האָט געלאָזט וויסן זײַן ישועה ,
yeshue zain visen gelozt hot Hashem
salvation his know let has Hashem

His tzedek hath He openly showed

פֿאַר די אויגן פֿון פֿעלקער
felker fun oign di far
nations of eyes the before

in the sight of the Goyim.

האָט ער אָנטפּלעקט זײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit zain antplekt er hot
righteousness his revealed he has

[3] He hath remembered His chesed

ג ער האָט געדאַכט אָן זײַן חֶסֶד
chesed zain on gedacht hot er
lovingkindness his on remembered has he

and His emes toward the Bais Yisroel;

און זײַן טרײַשאַפֿט צו דעם הויז
hoiz dem tsu traishaft zain un
house the to faithfulness his and

פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun
Yisroel of

all the ends of ha'aretz

אַלע עקן פֿון דער ערד האָבן געזען
gezen hobn erd der fun ekn ale
seen have earth the of ends all

have seen the Yeshu'at Eloheinu *(salvation of our G-d)*.

די ישועה פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun yeshue di
our G-d of salvation the

[4] Make a joyful noise unto Hashem, kol ha'aretz;

ד שאַלט צו ה , די גאַנצע ערד ,
erd gantse di Hashem tsu shalt
earth whole the Hashem to shout

make a loud noise, and rejoice, and sing praise.

ברעכט אויס און זינגט און שפּילט .
shpilt un zingt un ois brecht
play music and sing and out break

[5] Sing unto Hashem with the kinnor;

ה שפּילט צו ה אויף אַ האַרף,
harf a oif Hashem tsu shpilt
harp a on Hashem to play music

with the kinnor, and the voice of singing.

אויף אַ האַרף מיט אַ קול פֿון געזאַנג .
gezang fun kol a mit harf a oif
song of voice a with harp a on

[6] With trumpets and sound of the shofar

ו מיט טרומייטן און אַ קול פֿון שופֿר
shoifer fun kol a un trumeitn mit
shofar of sound a and trumpets with

make a joyful noise before HaMelech Hashem.

שאַלט פֿאַר ה דעם מלך .
melech dem Hashem far shalt
king the Hashem before shout

[7] Let the yam roar, and the fullness thereof;

ז זאָל דונערן דער ים מיט זײַן פֿולקייט,
fulkeit zain mit yam der dunern zol
fullness its with sea the roar let

the tevel, and they that dwell therein.

די וועלט און די ווינער אין איר.
ir in voiner di un velt di
it in inhabitants the and world the

[8] Let the floods clap their hands;

ח די טײַכן זאָלן קלאַפּן די הענט ,
hent di klapn zoln taichn di
hands the clap shall rivers the

let the harim be joyful together

דִי בערג זאָלן זינגען אין אייניעם ;
di berg zoln zingen in einem
the mountains shall sing in together

[9] Before Hashem; for He cometh to judge ha'aretz;

ט פַֿאַר ה , ווָאָרעם ער קומט
far Hashem because er kumt
before Hashem because he comes

משפּטן די ערד ;
mishpetn di erd
to judge the earth

with tzedek shall He judge the tevel,

ער וועט משפּטן די וועלט מיט
er vet mishpetn di velt mit
he will judge the world with

גערעכטיקייט ,
gerechtikeit
righteousness

and the people with meisharim *(uprightness)*.

און די פֿעלקער מיט יושר .
un di felker mit yoisher
and the nations with equity

99

Hashem reigneth;

צט ה טוט קיניגן ,
Hashem tut kinign
Hashem does reign

let the nations tremble;

זאָלן ציטערן די פֿעלקער;
zoln tsiteren di felker
let tremble the nations

He sitteth between the keruvim;

ער טראָנט איבער די כּרובֿים ,
er tront iber di kruvim
he sits enthroned over the Keruvim

let ha'aretz be shaken.

זאָל זיך וואַקלען די ערד .
zol zich vaklen di erd
may self totter the earth

[2] Hashem is great in Tziyon;

ב ה איז גרויס אין צִיּון ,
Hashem iz grois in Tsiyon
Hashem is great in Tziyon

and He is high above all the nations.

און ער איז דערהויבן איבער אַלע פֿעלקער.
un er iz derhoibn iber ale felker
and he is exalted over all nations

[3] Let them praise Thy Shem gadol v'nora;

ג זאָלן זיי לויבן דַיִן גרויסן און
zoln zei loibn dain groisn un
they shall praise your great and

פֿאַרכטיקן נאָמען
nomen forchtikn
name awesome

for it is kadosh.

– הייליק איז ער! –
heilik iz er
holy is he

[4] The Mighty King also loveth mishpat;

ד און די שטאַרקייט פֿון דעם מלך וואָס
un di shtarkeit fun dem melech vos
and the strength of the king that

האָט ליב גערעכטיקייט .
hot lib gerechtikeit
has love righteousness

Thou dost establish equity,

דו האָסט אויפֿגעשטעלט יושר ,
yoisher oifgeshtelt host du
uprightness established have you

Thou executest mishpat and tzedakah in Ya'akov.

רעכט און גערעכטיקייט האָסטו אין
in hostu gerechtikeit un recht
in have you righteousness and right

יעקבֿ געטאָן.
geton Yaakov
done Yaakov

5 Exalt ye Hashem Eloheinu,

ה דערהייבט ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem derheibt
our G-d Hashem lifts up

and worship at His footstool; for He is kadosh.

און בוקט זיך צו זײַן פֿוסבענקל
fusbenkel zain tsu zich bukt un
footstool his at self worship and

– הייליק איז ער!
er iz heilik
he is holy

6 Moshe and Aharon among His kohanim,

ו משה און אַהרן זײַנען געווען צווישן
tsvishn geven zainen Aharon un Moshe
among were are Aaron and Moshe

זײַנע כֹּהנים ,
koyanim zaine
kohanim his

and Shmuel among them that call upon Shmo;

און שמואֵל צווישן די וואָס
vos di tsvishn Shmuel un
that the ones among Shmuel and

רופֿן זײַן נאָמען ;
nomen zain rufn
name his cry

they called upon Hashem,

זיי פֿלעגן רופֿן צו ה ,
Hashem tsu rufn flegn zei
Hashem to call would they

and He answered them.

און ער פֿלעגט זיי ענטפֿערן.
entfern zei flegt er un
answer them would he and

7 He spoke unto them in the ammud anan *(pillar of cloud)*;

ז אין אַ וואָלקנזײַל פֿלעגט ער רעדן צו זיי ;
zei tsu redn er flegt volknzail a in
them to speak he would pillar of cloud a in

they were shomer over His statutes,

זיי האָבן געהיט זײַנע צייגנים ,
tseignim zaine gehit hobn zei
testimony his guarded have they

and the chok *(ordinance)* that He gave them.

און דאָס געזעץ וואָס ער האָט זיי געגעבן .
gegebn zei hot er vos gezets dos un
given them has he that law the and

8 Thou answeredst them, Hashem Eloheinu;

ח ה אלוקינו , דו האָסט זיי
Elokeinu Hashem du host zei
our G-d Hashem you have them

געענטפֿערט:
geentfert
answered

Thou wast El *(G-d)* that forgavest them,

אַ פַֿארגעביקער אֵל ביסטו זיי געווען,
geven zei bistu El fargebiker a
was them are you G-d forgiving a

though Thou tookest vengeance of their misdeeds.

און האָסט זיך נוקם געווען פֿון
fun geven noikem zich host un
of been vengeance self have and

זייערע וועגן .
vegen zeyere
ways their

[9] Exalt Hashem Eloheinu,

ט דערהייבט ה׳ אלוקינו ,
Elokeinu Hashem derheibt
our G-d Hashem lifts up

and worship at His Har Kodesh;

און בוקט זיך צו זײַן הייליקן באַרג ,
barg heilikn zain tsu zich bukt un
mountain holy his to self worship and

for Hashem Eloheinu is kadosh.

ווײַל הייליק איז ה׳ אלוקינו .
Elokeinu Hashem iz heilik vorem
our G-d Hashem is holy because

[1] *(Mizmor l'todah)*

א אַ מיזמור פֿון דאַנקגעבונג .
dankgebung fun mizmor a
thanksgiving of psalm a

100

ק

Make a joyful shout unto Hashem, all ye lands.

א שאַלט צו ה׳ , די גאַנצע ערד .
erd gantse di Hashem tsu shalt
earth whole the Hashem to shout out

[2] Serve Hashem with simchah;

ב דינט ה׳ מיט שׂימחה,
simche mit Hashem dint
joy with Hashem serve

come before His presence with joyful singing.

קומט פֿאַר אים מיט געזאַנג .
gezang mit im far kumt
song with him before come

[3] Know ye that Hashem He is Elohim;

ג ווייסט אַז ה׳ , ער איז אלקים ;
Elokim iz er Hashem az veist
G-d is he Hashem that know

it is He that hath made us, and not we ourselves,

ער האָט אונדז באַשאַפֿן, און זײַנען מיר,
mir zainen zaine un bashafn undz hot er
we are his and created us has he

His people, the tzon of His pasture.

זײַן פֿאָלק , און די שאָף פֿון זײַן פֿיטערונג.
fiterung zain fun shof di un folk zain
pasture his of sheep the and people his

[4] Enter into His she'arim *(gates)* with todah,

ד קומט אין זײַנע טויערן מיט דאַנק ,
dank mit toiern zaine in kumt
thanksgiving with gates his into come

and into His khatzerot *(courts)* with tehillah;

אין זײַנע הויפֿן מיט לויב ;
loib mit hoifn zaine in
praise with courts his into

be thankful unto Him, and bless Shmo.

גיט אַ דאַנק צו אים, בענטשט
bentsht im tsu dank a git
bless him to thanksgiving a gives

זײַן נאָמען .
nomen zain
name his

[5] For Hashem is good;

ה ווָאָרעם ה איז גוט ,
gut iz Hashem vorem
good is Hashem because

His chesed is l'olam;

אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד ,
chesed zain iz eibik oif
lovingkindness his is ever for

and His emunah *(faithfulness)* endureth dor vador.

און ביז דור-דורות זײַן
biz un dor-doires zain
unto and throughout generations his

טרײַשאַפֿט .
traishaft
faithfulness

[1] *(Of Dovid. Mizmor)*

א אַ מיזמור פֿון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

101

I will sing of chesed and mishpat;

קא

א געגאָנגען , איך באַזינגען
bazingen ich
sing I

א געגאָנגען און גערעכטיקייט וועל
vel gerechtikeit un genod
will righteousness and grace

unto Thee, Hashem, will I sing.

צו דיר ה וועל איך זינגען .
zingen ich vel Hashem dir tsu
sing I will Hashem you(SG) to

[2] I will study the derech tamim.

ב איך אַכט אויפֿן ערלעכן וועג;
veg erlechn oifn acht ich
way straightforward on the consider I

O when wilt Thou come unto me?

ווען וועסטו קומען צו מיר?
mir tsu kumen vestu ven
me to come will you(sg) when

I will walk within my bais

איך גיי אום אין מײַן הויז
hoiz main in um gei ich
house my in about go I

with tam levav.

אין דער ערלעכקייט פֿון מײַן האַרצן.
hartsn main fun erlechkeit der in
heart my of uprightness the in

[3] I will set no devar beliyya'al

ג איך האַלט נישט פֿאַר מײַנע אויגן
oign maine far nisht halt ich
eyes my before not hold I

before mine eyes;

אַ נידערטרעכטיקע זאַך ;
zach nidertrechtike a
thing vile a

I hate the work of them that fall away;

דאָס טאָן פֿון די אָפּקערערס האָב
hob opkerers di fun ton dos
have turners away the of doing the

איך פֿיינט,
faint ich
hated I

it shall not cleave to me.

עס טוט זיך נישט באַהעפֿטן אָן מיר.
mir on baheftn nisht zich tut es
me to join not self does it

[4] A lev ikkesh *(perverse heart)* shall be far from me;

[ד] אַ קרום האַרץ איז אָפּגעטאָן פֿון מיר,
mir fun opgeton iz harts krum a
me from removed is heart perverse a

I will not tolerate rah.

פֿון שלעכטיקייט ווייס איך נישט.
nisht ich veis shlechtikeit fun
not I know wickedness of

[5] The one who slandereth ba'seter *(in secret)* his neighbor,

[ה] דער ווָאָס באַרעדט אין פֿאַרבאָרגענישׁ
farborgenish in baredt vos der
secret in slanders that the one

זײַן חבֿר,
chever zain
neighbor his

him will I destroy;

אים האַק איך אָפּ;
op ich hak im
off I cut him

him that hath haughty einayim *(eyes)* and a proud levav

דער ווָאָס האָט אָפּערדיקע אויגן און
un oign hoferdike hot vos der
and eyes proud has who the one

אַ שטאָלץ האַרץ,
harts shtolts a
heart arrogant an

will I not endure.

אים קען איך נישט לײַדן.
laidn nisht ich ken im
tolerate not I can him

[6] Mine eyes shall be upon the ne'emenei eretz *(faithful of the land)*,

[ו] מײַנע אויגן זײַנען אויף די געטרייַע פֿון לאַנד,
land fun getraie di oif zainen oign maine
land of faithful the upon are eyes my

that they may dwell with me;

זיי זאָלן זיצן מיט מיר;
mir mit zitsn zoln zei
me with sit shall they

he that walketh in a derech tamim,

דער ווָאָס גייט אויפֿן וועג פֿון ערלעכקייט,
erlechkeit fun veg oifn geit vos der
integrity of road on the goes that the one

he shall minister to me.

ער איז אין מײַן דינסט.
dinst main in iz er
service my in is he

[7] He that worketh remiyyah *(deceit)*

[ז] אין מײַן הויז טאָר נישט זיצן
zitsn nisht tor hoiz main in
sit not may house my in

shall not dwell within my bais;

דער וואָס באַגייט באַטרוג; דער
der batrug bageit vos der
the one deceit commits who the one

וואָס רעדט ליגנס
ligns redt vos
lies speaks who

he that speaketh shekarim *(falsehoods, lies)*

דער וואָס רעדט ליגנס
ligns redt vos der
lies speaks who the one

shall not continue in my presence.

קען נישט באַשטיין פֿאַר מײַנע אויגן.
oign maine far bashtein nisht ken
eyes my before stand not can

[8] In the bokerim I will destroy

ח אַלע פֿרימאָרגן פֿאַרשנײַד איך
ich farshnaid frimorgn ale
I cut off morning all

all rishei eretz *(wicked ones of the land)*;

אַלע רשעים פֿון לאַנד,
land fun reshoim ale
land of wicked ones all

that I may cut off all doers of evil

כדי צו פֿאַרשנײַדן פֿון הס שטאָט
shtot Hashems fun farshnaidn tsu kedei
city Hashem's from cut off to so that

from the Ir Hashem.

אַלע טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer ale
iniquity of doers all

א אַ תּפֿילה פֿאַר דעם געדריקטן ווען
ven gedriktn dem far tfile a
when oppressed the for prayer a

ער פֿאַרגײט זיך , און ער גיסט
gist er un zich fargeit er
pours he and self grows weak he

[1] *(A tefillah of one afflicted; when he is faint, he pours out his si'akh complaint before Hashem)*

אויס פֿאַר ה זײַן קלאָג .
klog zain Hashem far ois
complaint his Hashem before out

קב

102

Hear my tefillah, Hashem,

תּפֿילה, מײַן צו ער , ה
tfile main tsu her Hashem
prayer my to listen Hashem

and let my cry for help
come unto Thee.

קומען זאָל מײַן געשרײַ און
kumen zol geshrei main un
come shall cry my and

צו דיר .
dir tsu
you(SG) to

[3 2] Hide not Thy face from me in the yom tzar *(day of distress)*;

ג ב זאָלסט נישט פֿאַרבאָרגן דײַן
dain farborgen nisht zolst
your hide not you(SG) must

פּנים פֿון מיר,
mir fun ponem
me from face

incline Thine ear unto me;

אין טאָג פֿון מײַן נויט נײַג דײַן
dain naig noit main fun tog in
your incline trouble my of day on

אויער צו מיר,
mir tsu oier
me to ear

in the yom when I call, answer me speedily.

אין טאָג וואָס איך רוף, ענטפֿער מיר גיך .
gich mir entfer ruf ich vos tog in
quickly me answer call I that day on

[4 3] For my yamim are consumed like ashan *(smoke)*,

ד ג וואָרעם אַזוי ווי רויך פֿאַרגייען
fargeyen roich vi azoi vorem
pass away smoke as so because

מײַנע טעג,
teg maine
days my

and my atzmot burn like a furnace.

און מײַנע ביינער זײַנען ווי אַן אויוון צעברענט.
tsebrent oivn an vi zainen beiner maine un
charred oven an like are bones my and

[5 4] My lev is struck, and withered like esev;

ה ד צעקלאַפּט ווי גראָז און פֿאַרטריקנט
fartriknt un groz vi tseklapt
dried up and grass like beaten

איז מײַן האַרץ,
harts main iz
heart my is

so that I forget to eat my lechem.

וואָרעם איך פֿאַרגעס צו עסן מײַן ברויט.
broit main esen tsu farges ich vorem
bread my eat to forget I because

[6 5] By reason of the voice of my groaning

ו ה פֿון וועגן די קולות פֿון
fun koiles di vegen fun
of sounds the account of on

מײַן קרעכצן
krechtsn main
groaning my

my atzmot have deveykus to my basar.

איז מײַן געביין צוגעקלעפּט צו מײַן הויט.
hoit main tsu tsugeklept gebein main iz
skin my to stick bones my is

[7 6] I am like a bird of the midbar;

ז ו איך בין געגליכן צו אַ פּעליקאַן פֿון מדבר ,
midber fun pelikan a tsu geglichn bin ich
desert of pelican a to likened am I

I am like an owl of the desert.

איך בין געוואָרן ווי אַן אייַל פֿון די חורבֿות .
churves di fun ail an vi gevorn bin ich
ruins the of owl an like become am I

[8 7] I keep watch, and am like a tzippor *(bird)*

ח ז איך בין וואַך נאָכאַנאַנד און בין געוואָרן
gevorn bin un nochanand vach bin ich
become am and continually awake am I

alone upon the gag *(housetop, roof)*.

ווי אַן עלנדער פֿויגל אויף אַ דאַך .
dach a oif foigel elnder an vi
roof a on bird solitary a like

[9][8] Mine oyevim *(enemies)* reproach me kol hayom;

ט ח אַ גאַנצן טאָג לעסטערן מיך
mich lestern tog gantsn a
me taunt day whole a

מײַנע פֿײַנט ,
faint maine
enemies my

and they that revile me curse by me.

די וואָס ווילדעווען קעגן מיר,
mir kegen vildeven vos di
me against rage who the ones

שילטן זיך מיט מיר.
mir mit zich shiltn
me with selves curse

[10][9] For I have eaten ashes like lechem,

י ווָאָרעם אַש האָב איך אַזוי ווי ברויט געגעסן,
gegesn broit vi azoi ich hob ash vorem
eaten bread as so I have ashes because

and mingled my drink with tears.

און מײַנע געטראַנקען האָב איך מיט
mit ich hob getranken maine un
with I have drinks my and

געוויין געמישט.
gemisht gevein
mixed weeping

[11][10] Because of Thine za'am *(indignation)* and Thy ketsef *(wrath, anger)*;

יא פֿון וועגן דײַן כּעס און דײַן צאָרן;
tsorn dain un kaas dain vegen fun
fury your and anger your account of on

for Thou hast lifted me up, and cast me down.

וואָרעם האָסט מיך אויפֿגעהויבן און
un oifgehoibn mich host vorem
and lifted up me you have because

מיך אַוועקגעשלײַדערט.
avekgeshlaidert mich
cast me down me

[12][11] My days are like a tzel *(shadow)* that lengtheneth;

יב יא מײַנע טעג זײַנען ווי אַ שאָטן
shotn a vi zainen teg maine
shadow a like are days my

וואָס ניגט זיך ,
zich naigt vos
self declines that

and I am withered like esev *(grass)*.

און אַזוי ווי גראָז טריקן איך אײַן.
ain ich trikn groz vi azoi un
up I dry grass as just as and

[13][12] But Thou, Hashem, shall endure l'olam;

יג יב אָבער דו ה טראָנסט
tronst Hashem du ober
sits enthroned Hashem you but

אויף אייביק,
eibik oif
ever for

and Thy memory unto dor vador.

און דײַן געדעכטעניש איז אויף
oif iz gedechenish dain un
for is memory your and

דור-דורות .
dor-doires
throughout generations

[14] [13] Thou shalt arise, and have mercy upon Tziyon;

יד יג דו וועסט אויפֿשטיין און זיך דערבאַרעמען
derbaremen zich un oifshtein vest du
have mercy self and rise up will you
, אויף ציון
Tsiyon oif
Tziyon on

for the time to favor her,

וואָרעם עס איז צייט זי צו לייטזעליקן,
laitzelikn tsu zi tsait iz es vorem
favor to her time is it because

the mo'ed *(set time, appointed time)* has come.

וואָרעם געקומען איז די שעה.
sheh di iz gekumen vorem
hour the is having arrived because

[15] [14] For Thy avadim cherish her avanim *(stones)*,

טו יד וואָרעם דיינע קנעכט גאַרן נאָך
noch gorn knecht daine vorem
after yearn servants your because
, אירע שטיינער
shteiner ire
stones her

and pity her aphar.

און איר שטויב האָבן זיי ליב .
lib zei hobn shtoib ir un
loved they have dust her and

[16] [15] So the Goyim shall fear the Shem Hashem,

טז טו און די פֿעלקער וועלן פֿאָרכטן דעם
dem forchtn veln felker di un
the be in dread will nations the and
, נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen
Hashem of name

and all the melachim of ha'aretz will revere Thy glory.

און אַלע מלכים פֿון דער ערד דיין פּראַכט,
pracht dain erd der fun mlochim ale un
glory your earth the of kings all and

[17] [16] When Hashem shall build up Tziyon,

יז טז וועז ה האָט אויפֿגעבויט ציון ,
Tsiyon oifgeboit hot Hashem ven
Tziyon built up has Hashem when

He shall appear in His Kavod.

זיך באַווייזן אין זיין פּראַכט;
pracht zain in bavizn zich
glory his in appears self

[18] [17] He will regard the tefillah of the destitute,

יח יז זיך געקערט צו דער תּפֿילה פֿון
fun tfile der tsu gekert zich
of prayer the to turned self
, דעם עלנדן
elndn dem
destitute the

and not despise their tefillah.

און נישט פֿאַראַכט זייער תּפֿילה.
tfile zeyer faracht nisht un
prayer their despised not and

[19] [18] This shall be written for a dor acharon *(future generation)*;

יט יח דאָס וועט פֿאַרשריבן ווערן פֿאַר
faran vern farshribn vet dos
for the be written down will this
, דור שפּעטערדיקן
dor shpeterdikn
generation later

and the people which shall be created shall praise Hashem.

און דאָס פֹאלק ווָאס ווועט באַשאַפֿן ווערן,
vern bashafn vet vos folk dos un
be created will that people the and

ווועט לויבן ה .
Hashem loibn vet
Hashem praise will

20 19 For He hath looked down from the height of His Kodesh;

כ יט ווָארעם ער האָט אַראָפּגעקוקט פֿון
fun aropgekukt hot er vorem
from looked down has he because

זײַן הייליקער הייך ;
heich heiliker zain
height holy his

from Shomayim did Hashem behold Eretz;

ה האָט פֿון הימל געלוגט
gelugt himel fun hot Hashem
looked heaven from has Hashem

אויף דער ערד ,
erd der oif
earth the on

21 20 To hear the groaning of the asir *(prisoner)*;

כא כ צו הערן דאָס קרעכצן פֿון געפֿאַנגענעם ,
gefangenem fun krechtsn dos hern tsu
the prisoner of groaning the hear to

to release those that are bnei temutah (men death);

פֿריַי צו מאַכן די אָנגעבראַכטע צום טויט .
toit tsum ongebreite di machn tsu frai
death to the destined the make to to free

22 21 To declare the Shem Hashem in Tziyon,

כב כא כדי מע זאָל דערציילן אין ציִון
Tsiyon in dertseiln zol me kedei
Tziyon in tell shall one so that

הס נאָמען ,
nomen Hashems
name Hashem's

and His tehillah *(praise)* in Yerushalayim;

און זײַן לויב אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in loib zain un
Yerushalayim in praise his and

23 22 When the peoples are gathered together in assembly,

כג כב וועַן די פֿעלקער זאַמלען זיך
zich zamlen felker di ven
selves gather nations the when

אַיין אין איינעם,
einem in ain
one in in

and the mamlachot *(kingdoms)*, to serve Hashem.

און די קיניגרייַכן צו דינען ה .
Hashem dinen tsu kinigraichn di un
Hashem serve to kingdoms the and

24 23 He bowed down my ko'ach in the derech;

כד כג ער האָט אָפּגעשלאָפּט אין וועג
veg in opgeshlaft hot er
way in weakened has he

מײַן כּוח ,
koiech main
strength my

He cut short my yamim.

ער האָט געקירצט מײַנע טעג .
teg maine gekirtst hot er
days my shortened has he

כה כד
איך זאָג: מײַן ג-ט,
G-t main zog ich
G-d my say I

[25] [24] I said, O my G-d,

take me not away in the midst of my yamim;

זאָלסט מיך נישט אַוועקנעמען אין
in aveknemen nisht mich zolst
in take away not me may you(SG)
העלפֿט פֿון מײַנע טעג,
teg maine fun helft
days my of half

Thy years are dor dorim *(throughout all generations)*.

דו ווּאָס אויף דור-דורות
dor-doires oif vos du
throughout generations for who you
זײַנען דײַנע יאָרן.
yorn daine zainen
years your are

כו כה
לאַנג צוריק האָסטו די ערד
erd di hostu tsurik lang
earth the have you ago long
געגרונטפֿעסט,
gegruntfest
founded

[26] [25] Of old hast Thou laid the foundation of ha'aretz;

and Shomayim is the ma'aseh *(work)* of Thy hands.

און דאָס ווערק פֿון דײַנע הענט זײַנען
zainen hent daine fun verk dos un
are hands your of work the and
די הימלען.
himlen di
heavens the

כז כו
זיי וועלן אונטערגיין, אָבער דו
du un untergein veln zei
you and decline will they
וועסט באַשטיין,
bashtein vest
endure will

[27] [26] They shall perish, but Thou shalt remain;

and all of them shall wear out like a beged *(garment)*;

יאָ, זיי אַלע וועלן ווי אַ בגד צעקריכן,
tsekrichn beged a vi veln ale zei yo
rot away garment a like will all they yes

like a vesture shalt Thou change them, and they shall be changed;

ווי אַ מלבוש וועסטו זיי בײַטן,
baitn zei vestu malbesh a vi
alter them will you(sg) garment a like
און זיי וועלן פֿאַרגיין;
fargein veln zei un
perish will they and

כח כז
אָבער דו ביסט דער אייגענער,
eigener der bist du ober
same the are you but

[28] [27] But Thou art the same,

and Thy shanot *(years)* shall have no end.

און דײַנע יאָרן וועלן זיך נישט ענדיקן.
endikn nisht zich veln yorn daine un
finish not selves will years your and

[29] [28] The children of Thy avadim shall dwell,

כט כח דִּי קִינדער פּוֹן דַיינַע קנעכט
knecht daine fun kinder di
servants your of children the

וועלן בלַיבן ,
blaibn veln
remain will

and their zera shall be established before Thee.

אוּן זייער זאָמען וועט שטיין פֿעסט
fest shtein vet zomen zeyer un
resolute stand will offspring their and

פֿאַר דיר .
far dir
before you(SG)

[1] *(Of Dovid)*

א פּוֹן דָוִדן .
Dovidn fun
Dovid from

103

Barachi *(Bless)* Hashem, O my nefesh;

א קג לויב , מַיין זעל , ה ,
Hashem zel main loib
Hashem soul my praise

and all that is within me,
bless His Shem kodesh.

אוּן אַלע מַיינע אינגעווייד ,
ingeveid maine ale un
innermost being my all and

זַיין הייליקן נאָמען .
nomen heilikn zain
name holy his

[2] Barachi Hashem, O my nefesh,

ב לויב ה , מַיין זעל ,
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

and forget not all His gmulim *(benefits)*;

אוּן זאָלסט נישט פֿאַרגעסן אַלע
ale fargesen nisht zolst un
all forget not may you(SG) and

זַיינע טובֿות ;
toivus zaine
goodness his

[3] Who forgiveth all thine avonim *(iniquities)*;

ג דער וואָס פֿאַרגיט אַל די זינד דַיינע ,
daine zind di al fargit vos der
your sins the all forgives who the one

Who healeth all thy diseases;

וואָס היילט אַלע קראַנקשאַפֿטן דַיינע ;
daine krankshaftn ale heilt vos
your illnesses all heals who

[4] Who is the Go'el *(Redeemer)* of thy life from shachat *(corruption, pit, grave)*;

ד וואָס לייזט אויס פּוֹן גרוב דַיין לעבן ,
lebn dain grub fun ois leizt vos
life your pit from out redeems who

Who crowneth thee with chesed and rachamim;

וואָס קריינט דיך מיט גענאָד אוּן
un genod mit dich kreint vos
and grace with you(SG) crowns who

דערבאַרעמונג ;
derbaremung
compassion

[5] Who satisfieth thy mouth with tov;

ה וואָס זעטיקט מיט גוטס דיין עלטער,
elter dain guts mit zetikt vos
old age your good things with satisfies who

so that thy ne'urim is made chadash
like the nesher.

ווי אַן אָדלער באַנייט זיך די יוגנט דיינע.
daine yugnt di zich banait odler an vi
your youth the self renews eagle an like

[6] Hashem executeth tzedakot

ו ה טוט גערעכטיקייטן,
gerechtikeitn tut Hashem
righteousness does Hashem

and mishpatim for all that are oppressed.

און רעכט צו אַלע גערדריקטע.
gedrikte ale tsu recht un
oppressed all to right and

[7] He made known His drakhim unto Moshe,

ז ער האָט געלאָזט וויסן משהן זיינע ווענ,
vegen zaine Mosheen visen gelozt hot er
ways his Moshe know allowed has he

His deeds unto the Bnei Yisroel.

די קינדער פֿון ישׂראל זיינע מעשׂים.
meisim zaine Yisroel fun kinder di
works his Yisroel of children the

[8] Hashem is rachum and channun,

ח ה איז דערבאַרעמדיק און לייטזעליק,
laitzelik un derbaremdik iz Hashem
gracious and merciful is Hashem

slow to anger, and plenteous in chesed.

איינגעהאַלטן אין צאָרן און רייך אין גענאָד.
genod in raich un tsorn in aingehaltn
grace in rich and anger in slow

[9] He will not strive l'netzach;

ט נישט שטענדיק וועט ער קריגן,
krign er vet shtendik nisht
contend he will always not

neither will He keep His anger l'olam.

און נישט אייביק וועט ער האַלטן אַ כּעס.
kaas a haltn er vet eibik nisht un
wrath a keep he will forever not and

[10] He hath not dealt with us according
to chata'einu *(our sins)*;

י נישט לויט אונדזערע חטאָים
chatoim undzere loit nisht
sins our according to not

האָט ער אונדז געטאָן,
geton undz er hot
done us he has

nor repaid us according to avonoteinu
(our iniquities).

און נישט לויט אונדזערע זינד האָט
hot zind undzere loit nisht un
has sin our according to not and

ער אונדז פֿאַרגאָלטן.
fargoltn undz er
repaid us he

[11] For as Shomayim is high above ha'aretz,

יא וואָרעם ווי דער הימל איז הויך
hoich iz himel der vi vorem
high is heaven the like because

איבער דער ערד,
erd der iber
earth the above

so great is His chesed toward them that fear Him.

אַזוי איז שטאַרק זײַן חֶסֶד צו די
di tsu chesed zain shtark iz azoi
the ones to kindness his strong is so
וואָס פֿאָרכטן אים.
im forchtn vos
him be in dread who

[12] As far as the mizrach *(east)* is from the ma'arav *(west)*,

יב ווי מזרח איז ווײַט פֿון מערבֿ ,
mayrev fun vait iz mizrech vi
west from far is east like

so far hath He removed peysha'einu *(our transgressions)* from us.

אַזוי האָט ער דערווײַטערט פֿון אונדז
undz fun dervaitert er hot azoi
us from distanced he has so
אונדזערע פֿאַרברעכן .
farbrechn undzere
transgressions our

[13] As an av has compassion on banim

יג ווי אַ פֿאָטער דערבאַרעמט זיך
zich derbaremt foter a vi
self has compassion father a like
אויף זײַנע קינדער ,
kinder zaine oif
children his on

so Hashem has compassion on them that fear Him.

אַזוי דערבאַרעמט זיך ה' אויף
oif Hashem zich derbaremt azoi
on Hashem self has compassion so
די וואָס פֿאָרכטן אים.
im forchtn vos di
him be in dread who the ones

[14] For He has da'as of yitzreinu *(our nature)*;

יד וואָרעם ער ווייס אונדזער באַשאַפֿונג,
bashafung undzer veis er vorem
creation our knows he because

He remembereth that aphar anachnu *(dust we are)*.

ער געדענקט אַז מיר זײַנען שטויב.
shtoib zainen mir az gedenkt er
dust are we that remembers he

[15] As for enosh *(mankind)*, his yamim are like khatzir *(green grass, herbage)*;

טו דער מענטש – אַזוי ווי גראָז זײַנען
zainen groz vi azoi mentsh der
are grass as like man the
זײַנע טעג ,
teg zaine
days his

like tzitz hasadeh *(a flower of the field)*, so he flourisheth.

ווי אַ שפּראָצונג פֿון פֿעלד, אַזוי
azoi feld fun shprotsung a vi
so field from growth a like
שפּראָצט ער.
er shprotst
he springs up

[16] For the ruach *(wind)* passeth over it, and it is gone;

טז וואָרעם אַווינט גייט אַריבער אויף
oif ariber geit vint a vorem
on over goes on wind a because
אים, און ער איז נישטאָ ,
nishto iz er un im
no more is he and him

and the place thereof shall remember it no more.

אוּן זַיִן אָרט דערקענט אִים נִישט מער.
un zain ort derkent im nisht mer
and his place knows him no more

17 But the chesed Hashem is me'olam v'ad olam *(from everlasting to everlasting)*

יזאָבער דער חֶסֶד פֿוּן ה׳ אִיז
ober der chesed fun Hashem iz
but the kindness of Hashem is

פֿוּן אייביק ביז אייביק
fun eibik biz eibik
for forever unto ever

upon them that fear Him,

אוֹיף די וואָס פַֿארכטן אִים,
oif di vos forchtn im
on the ones who be in dread him

and His tzedakah unto bnei banim;

אוּן זַיִן גערעכטיקייט צוּ קינדס-קינדער ;
un zain gerechtikeit tsu kinds-kinder
and his justice to children's children

18 To such as are shomer over His Brit,

יחצוּ די וואָס היטן זַיִן ברית
tsu di vos hitn zain bris
to the ones who keep his covenant

and to those that remember His precepts to do them.

אוּן צוּ די וואָס געדענקען זַיִנע
un tsu di vos gedenken zaine
and to the ones who remember his

באַפֿעלן זיי צוּ טאָן.
bafeln zei tsu ton
precepts they to do

19 Hashem hath established His kisse *(throne)* in Shomayim;

יטה׳ האָט אין הימל אויפֿגעשטעלט
Hashem hot in himel oifgeshtelt
Hashem has in heaven set up

זַיִן טראָן ,
zain tron
his throne

and His malchut ruleth over all.

אוּן זַיִן מלוכה געוועלטיקט איבער אַלץ.
un zain meluche geveltikt iber alts
and his kingdom rules over all

20 Barachu Hashem, ye His malachim,

כלויבט ה׳ , זַיִנע מלאָכים ,
loibt Hashem zaine malachim
praise Hashem his angels

gibborei ko'ach *(mighty ones of power)*, that do His bidding,

איר שטאַרקע גיבורים וואָס טוט זַיִן וואָרט,
ir shtarke giborim vos tut zain vort
you strong mighty ones who do his word

paying heed unto the voice of His Davar.

ביַים הערן דעם קוֹל פֿוּן זַיִן וואָרט.
baim hern dem kol fun zain vort
at the hearing of voice the his word

21 Barachu Hashem, all ye His Tzivos;

כאלויבט ה׳ , אַלע זַיִנע חיילות,
loibt Hashem ale zaine cheilut
praise Hashem all his hosts

ye mesharetim *(ministers)* of His, that do His ratzon *(will)*.

זַיִנע משרתים וואָס טוט זַיִן רָצון .
zaine meshoresim vos tut zain rotsn
his ministers who do his will

22 Barachu Hashem, all His ma'asim

כבלויבט ה׳ , אַלע זַיִנע ווערק,
loibt Hashem ale zaine verk
praise Hashem all his works

in all places of His memshalet *(dominion)*;

אין אַלע ערטער פֿון זיין געוועלטיקייט;
geveltikeit zain fun erter ale in
rule his of places all in

Barachi Hashem, O my nefesh.

לויב ה , מײַן זעל.
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

104

Barachi *(bless)* Hashem, O my nefesh.

קד

לויב ה , מײַן זעל;
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

Hashem Elohai, Thou art
gadol me'od;

ה מײַן ג-ט, ביסט
bist G-t main Hashem
you are G-d my Hashem

גרויס ביז גאָר ,
gor biz grois
utmost unto great

Thou art clothed with hod *(honor)* and
hadar *(majesty)*.

אין גלאַנץ און שיינקייט ביסטו אָנגעקלײדט.
ongekleidt bistu sheinkeit un glants in
clothed are you beauty and splendor in

[2] Who coverest Thyself with ohr *(light)*
as with a garment;

ב דער וואָס וויקלט זיך אין ליכט
licht in zich viklt vos der
light in self wraps who the one

ווי אין אַ מאַנטל,
mantl a in vi
mantle a in like

Who stretchest out Shomayim like
a tent *(curtain)*;

וואָס שפּרייט אויס די הימלען ווי אַ פֿאָרהאַנג.
forhang a vi himlen di ois shpreit vos
curtain a like heavens the out spreads who

[3] Who layeth the beams of His aliyyot
(upper rooms) on the mayim;

ג וואָס באַלקנט מיט וואַסער זײַנע
zaine vaser mit balknt vos
his water with lays beams who

אײבערשטובן ;
eibershtubn
upper chambers

Who maketh the clouds His merkavah;

וואָס מאַכט וואָלקנס פֿאַר זײַן רײַטוואָגן,
raitvogn zain far volkens macht vos
chariot his for clouds makes who

Who walketh upon the wings of the ruach *(wind)*;

וואָס גייט אויף די פֿליגלען פֿון ווינט.
vint fun fliglen di oif geit vos
wind of wings the on goes who

[4] Who maketh ruchot *(spirits, winds)*
His malachim;

ד וואָס מאַכט זײַנע שלוחים די ווינטן ,
vintn di shluchim zaine macht vos
winds the messengers his makes who

His mesharetim *(ministers)*, flaming eish.

זײַנע משרתים – פֿלאַקערעק פֿײַער.
faier flakerik meshoresim zaine
fire flaming servants his

[5] Who laid the mekhonim *(foundations)*
of ha'aretz,

ה ער האָט געגרונטפֿעסט די ערד אויף
oif erd di gegruntfest hot er
on earth the founded has he

אירע געשטעלן ,
geshteln ire
foundations its

that it should not move out of place olam va'ed.

זי זאָל זיך נישט וואַקלען, אייביק
zi zol zich nisht vaklen eibik
it shall self not totter forever

און שטענדיק.
un shtendik
and always

[6] Thou coveredst it with the tehom *(deep)* as with a garment;

[ו] דעם תּהום, אים האָסטו ווי אַ קלייד
dem tehom im hostu vi a kleid
the deep it have you like a garment

איבערגעדעקט;
ibergedekt
covered

the mayim stood above the harim *(mountains)*.

איבער די בערג זיַנען געשטאַנען
iber di berg zainen geshtanen
over the mountains are stood

די וואַסערן.
di vasern
the waters

[7] At Thy ga'arah *(rebuke)* they fled;

[ז] פֿון דיַין אָנגעשריי זיַנען זיי אַנטלאָפֿן,
fun dain ongeshrei zainen zei antlofn
from your rebuke are they fled

at the voice of Thy thunder they hasted away.

פֿון קול פֿון דיַין דונער האָבן זיי
fun kol fun dain duner hobn zei
from voice of your thunder have they

אַוועקגעאיילט –
avekgeailt
hurried away

[8] The harim *(mountains)* go up;

[ח] בערג האָבן זיך אויפֿגעהויבן,
berg hobn zich oifgehoibn
mountains have selves lifted up

the beka'ot *(valleys)* go down

טאָלן האָבן געניידערט –
toln hobn genidert
valleys have gone down

unto the makom *(place)* which Thou hast assigned for them.

צו דעם אָרט וואָס דו האָסט געגרונטפֿעסט
tsu dem ort vos du host gegruntfest
to the place that you have established

פֿאַר זיי .
far zei
for them

[9] Thou hast set a boundary that they may not pass over;

[ט] האָסט געמאַכט אַ גבֿול וואָס זיי
host gemacht a gvul vos zei
you have made a boundary that they

זאָלן נישט אַריבערגיין,
zoln nisht aribergein
may not cross over

that they return not to cover ha'aretz.

כּדי זיי זאָלן נישט ווידער באַדעקן
kedei zei zoln nisht vider badekn
so that they shall not again cover

די ערד .
di erd
the earth

[10] He sendeth the ma'ayanim *(springs)* into the ravines,

י ער איז דער וואָס שיקט קוואַלן
kvaln shikt vos der iz er
springs sends who the one is he
, אין די טאָלן
toln di in
valleys the in

which run among the harim.

. זיי זאָלן גיין צווישן די בערג
berg di tsvishn gein zoln zei
mountains the between go may they

[11] They give drink to every beast of the sadeh;

יא זיי טרינקען אָן אַלע חיות פֿון פֿעלד,
feld fun chayes ale on trinken zei
field of creatures all on drink they

the pera'im *(donkeys)* quench their thirst.

. די וואַלדאייזלען שטילן זייער דאָרשט
dorsht zeyer shtiln valdeizlen di
thirst their quench wild donkeys the

[12] By them shall the oph HaShomayim have their habitation,

יב לעבן זיי רוען די פֿויגלען פֿון הימל ,
himel fun foiglen di ruen zei lebn
heaven of birds the rest them near

which sing among the branches.

פֿון זיי צווישן די צווײַגן גיבן
zei gibn tsvaign di tsvishn fun
they give branches the among from
. אַרויס אַ קול
kol a arois
voice a out

[13] He watereth the harim from His aliyyot *(upper rooms)*;

יג ביסט דער וואָס טרינקט אָן די
di on trinkt vos der bist
the on waters who the one you are
; בערג פֿון זײַנע אייבערשטובן
eibershtubn zaine fun berg
upper chambers his of mountains

ha'aretz is satisfied with the p'ri *(fruit)* of Thy ma'asim.

פֿון דער פֿרוכט פֿון דײַנע טוונגען ווערט
vert tuungen daine fun frucht der fun
shall be doings your of fruit the from
. ערד די געזעטיקט
erd di gezetikt
earth the satisfied

[14] He causeth the khatzir *(grass)* to grow for the behemah,

יד ער מאַכט שפּראָצן גראָז פֿאַר דער בהמה ,
beheime der far groz shprotsn macht er
animals the for grass spring up makes he

and esev for the avodas ha'adam;

און היי פֿאַר די אַרבעטפֿי פֿון דעם מענטשן ,
mentshn dem fun arbetfi di far hei un
man the of work-feet the for hay and

that he may bring forth lechem out of ha'aretz;

; כּדי אַרויסצוציען ברויט פֿון דער ערד
erd der fun broit aroistsutsien kedei
earth the from bread to bring so that

[15] And yayin that maketh glad levav enosh,

טו און ווײַן וואָס דערפֿרייט דעם
dem derfreit vos vain un
the gladdens that wine and
, מענטשנס האַרץ
harts mentshns
heart man's

and shemen to make panim *(faces)* to shine,

צו מאַכן גלאַנצן דעם פנים מער ווי איל;
eil vi mer ponem dem glantsn machn tsu
oil than more face the radiant make to

and lechem which strengtheneth levav enosh.

און ברויט וואָס לענט אונטער דעם
dem unter lent vos broit un
the under sustains which bread and

מענטשנס האַרץ.
harts mentshns
heart man's

16 The trees of Hashem are full of sap *(satisfied)*,

טז די ביימער פֿון ה זעטן זיך אָן,
on zich zetn Hashem fun beimer di
on selves satisfy Hashem of trees the

the arazim *(cedars)* of Levanon, which He hath planted;

די צעדערן פֿון לבֿנון וואָס ער
er vos Levanon fun tsedern di
he that Levanon of cedar trees the

האָט געפֿלאַנצט,
geflantst hot
planted has

17 Where the tzipporim *(birds)* make their nests;

יז וואָס דאָרטן נעסטן די פֿויגלען;
foiglen di nestn dortn vos
birds the nest there that

as for the khasidah *(stork)*, the beroshim *(cypresses)* are her bais.

דער שטאָרך, זיין הויז זיינען ציפּרעסן.
tsipresn zainen hoiz zain shtorch der
cypresses are house its stork the

18 The high hills are a makhseh *(refuge, shelter)* for the wild goats;

יח די הויכע בערג זיינען פֿאַר
far zainen berg hoiche di
for are mountains high the

די שטיינבעק,
shteinbek di
stone-bucks the

and the rocks for the gophers.

די פֿעלדזן אַ באַשיצונג פֿאַר די קיניגלס.
kinigls di far bashitsung a feldzn di
rock badgers the for shelter a rocks the

19 He appointed the yarei'ach for mo'adim;

יט ער האָט געמאַכט די לבֿנה פֿאַר די צייַטן;
tsaitn di far levone di gemacht hot er
times the for moon the made has he

the shemesh knoweth the place of its going down.

די זון ווייס איר אונטערגאַנג.
untergang ir veis zun di
setting its knows sun the

20 Thou makest choshech, and it is lailah;

כ מאַכסט פֿינצטערניש, און עס
es un fintsternish machst
it and darkness you make

ווערט נאַכט,
nacht vert
night becomes

wherein all the beasts of the ya'ar *(forest)* do creep forth.

אין איר ווידמענען זיך אַלע חיות פֿון פֿעלד.
feld fun chayes ale zich vidmenen ir in
field of animals all selves devote it in

21 The young lions roar after their teref *(prey)*,

כא די יונגלייבן ברילן נאָך רויב,
roib noch briln yungleibn di
prey after roar young lions the

and seek their okhel from G-d.

אוֹן בעטן פּוֹן אֵל זייער שפּייז .
shpaiz zeyer El fun betn un
food their G-d of beg and

[22] The shemesh ariseth, they retreat,

כב גייט אויף די זון , ווערן זיי אײַנגעטאָן,
aingeton zei vern zun di oif geit
withdraw they become sun the up goes

and lay themselves down in their me'onot *(dwelling places, dens, homes)*.

אוֹן זיי הויערן אין זייערע נאָרעס.
nores zeyere in hoiern zei un
hole their in crouch they and

[23] Adam goeth forth unto his work

כג גייט אַרויס דער מענטש צו זײַן ווערק,
verk zain tsu mentsh der arois geit
work his to man the out goes

and to his avodah *(labor, service)* until erev.

אוֹן צו זײַן אַרבעט ביז אָוונט .
ovnt biz arbet zain tsu un
evening until labor his to and

[24] Hashem, how manifold are Thy ma'asim!

כד ווי פֿיל זײַנען דײַנע ווערק, ה׳ !
Hashem verk daine zainen fil vi
Hashem works your are many how

In chochmah *(wisdom)* hast Thou made them all;

זיי אַלע האָסטו מיט חכמה געמאַכט;
gemacht chochme mit hostu ale zei
made wisdom with you have all they

ha'aretz is full of Thy riches.

די גאַנצע ערד איז פֿול מיט דײַן
dain mit ful iz erd gantse di
your with full is earth whole the

אייגנס .
eigens
purchased property

[25] So is this gadol *(great)* and rekhav *(wide, spacious)* yam *(sea)*,

כה אָן איז דער ים , גרויס און בריים,
breit un grois yam der iz on
wide and great sea the is on

wherein are remes *(creeping things)*,

דאָרט איז אַ ווידמענונג אָן אַ צאָל ,
tsol a on vidmenung a iz dort
number a without stirring a is there

innumerable swarming chayyot *(creatures)*, ketanot and gedolot.

חיות גרויסע מיט קליינע.
kleine mit groise chayes
small with great creatures

[26] There go the oniyyot *(ships)*;

כו דאָרט גייען אום שיפֿן;
shifn um geyen dort
ships about go there

there is that Leviathan, whom Thou hast made lesakhek *(to play, to sport, to frolic)* therein.

דער לִוְיָתָן וואָס דו האָסט באַשאַפֿן
bashafn host du vos lioiotn der
created have you that Leviathan the

זיך צו שפּילן דערין .
derin shpiln tsu zich
therein play to self

[27] These wait all upon Thee;

כז זיי אַלע קוקן אויס צו דיר ,
dir tsu ois kukn ale zei
you(SG) to out gaze all they

that Thou mayest give them their ochel *(food)* in due season.

צו געבן זייער שפּייז אין איר צײַט.
tsait ir in shpaiz zeyer gebn tsu
time its in food their give to

כח גיסטו זיי , קלייבן זיי אויף,
oif zei klaibn zei gistu
up they gather them you give

[28] That Thou givest them they gather;

עפֿנסט דיין האַנט, זעטן זיי זיך
zich zei zetn hant dain efnst
selves they satisfy hand your you open

Thou openest Thine yad, they are satisfied with tov.

. מיט גוטס
guts mit
good things with

כט פֿאַרבאָרגסטו דיין , פּנים וועלן
vern ponem dain farborgstu
become face your do you hide

[29] Thou hidest Thy face, they are troubled;

זיי פֿאַרכאַפּט,
farchapt zei
dismayed they

טוסט איין זייער אָטעם, פֿאַרגייען זיי ,
zei fargeyen otem zeyer ain tust
they pass away breath their in you do

Thou takest away their ruach, they expire,

און קערן זיך אום צו זייער שטויב.
shtoib zeyer tsu um zich kern un
dust their to back selves return and

and return to their aphar.

ל דו שיקסט אַרויס דיין רוּח , אַזוי
azoi ruach dain arois shikst du
so Spirit your out send you

[30] Thou sendest forth Thy Ruach, they are created;

וועלן זיי באַשאַפֿן,
bashafn zei vern
created they become

און דו באַניַיסט דעם פּנים פֿון דער ערד .
erd der fun ponem dem banaist du un
earth the of face the renew you and

and Thou renewest the face of adamah *(earth)*.

לא זאָל דער כּבֿוד פֿון ה זיין
zain Hashem fun koved der zol
be Hashem of glory the may

[31] The Kavod Hashem shall endure l'olam;

אויף אייביק!
eibik oif
ever for

זאָל ה זיך פֿרייען מיט זיַינע ווערק!
verk zaine mit freyen zich Hashem zol
work his with rejoice self Hashem may

Hashem shall rejoice in His ma'asim *(works)*.

לב דער וואָס קוקט אָן די ערד ,
erd di on kukt vos der
earth the upon looks that the one

[32] He looketh on ha'aretz, and it trembleth;

און זי ציטערט ,
tsitert zi un
trembles it and

וואָס רירט אָן די בערג , און
un berg di on rirt vos
and mountains the on touches who

He toucheth the harim, and they smoke.

זיי רייכערן .
reichern zei
smoke they

[33] I will sing unto Hashem as long as I live;

לג איך וועל זינגען צו ה׳ כּל-זמן
kol-zman Hashem tsu zingen vel ich
as long as Hashem to sing will I

איך לעב,
leb ich
live I

I will sing praise to Elohai while I have my being.

איך וועל שפּילן צו מײַן ג-ט ווי
vi G-t main tsu shpiln vel ich
as G-d my to play music will I

לאַנג איך בין.
bin ich lang
am I long as

[34] May my si'akh *(musing, meditation)* be acceptable to Him;

לד זאָל אים געזיסט זײַן מײַן רעדן ;
redn main zain gezist im zol
speech my be sweet to him may

I will have simchah in Hashem.

איך פֿרײַ זיך מיט ה׳ .
Hashem mit zich frei ich
Hashem with self rejoice I

[35] Let the chatta'im *(sinners)* be consumed from ha'aretz,

לה זאָלן די זינדיקע פֿאַרלענדט ווערן
vern farlendt zindike di zoln
become destroyed sinners the may

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the from

and let the resha'im *(wicked)* be no more.

און די רשעים זאָלן מער נישט זײַן .
zain nisht mer zoln reshoim di un
be not more may wicked ones the and

Baruch Hashem, O my nefesh.

לויב ה׳ , מײַן זעל ,
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

Praise Hashem!

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

קה 105

O give thanks unto Hashem; call upon Shmo;

גיט אַ דאַנק צו ה׳ ,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

רופֿט זײַן נאָמען ,
nomen zain ruft
name his call upon

make known His deeds among the amim.

לאָזט וויסן צווישן די פֿעלקער זײַנע טוונגען .
tuungen zaine felker di tsvishn visen lozt
deeds his nations the among know let

[2] Sing unto Him, sing praise unto Him;

ב זינגט צו אים, שפּילט צו אים,
im tsu shpilt im tsu zingt
him to play him to sing

talk ye of all His nifle'ot *(wondrous works)*.

רעדט פֿון אַלע זײַנע וווּנדער .
vunder zaine ale fun redt
wonders his all concerning speak

[3] Glory ye in the Shem Kadosh of Him;

ג רימט אײַך מיט זײַן
zain mit aich rimt
his in yourselves boast about

הייליקן נאָמען;
nomen heilikn
name holy

let the lev of them that seek Hashem be glad.

זאָל זיך פֿרייען דאָס האַרץ פֿון די
di fun harts dos freyen zich zol
the ones of heart the rejoice selves let

זוכן ה׳ וואָס .
Hashem zuchn vos
Hashem seek who

[4] Seek Hashem, and His oz *(strength)*;

ד פֿאָרשט ה׳ און זײַן שטאַרקייט,
shtarkeit zain un Hashem forsht
strength his and Hashem seek

seek His face tamid.

זוכט זײַן פּנים תּמיד .
tamid ponem zain zucht
always face his seek

[5] Remember His nifla'ot *(marvellous works)* that He hath done;

ה דערמאָנט זײַנע וווּנדער וואָס
vos vunder zaine dermont
which wonders his remember

ער האָט געטאָן,
geton hot er
done has he

His mofetim *(wonders)*, and the mishpatim of His mouth;

זײַנע צייכנס , און די משפּטים
mishpotim di un tseichns zaine
judgments the and signs his

פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun
mouth his of

[6] O ye zera Avraham His eved,

ו איר זאָמען פֿון אַבֿרהם זײַן קנעכט ,
knecht zain Avraham fun zomen ir
servant his Avraham of seed you

ye Bnei Ya'akov His Bechirim *(chosen ones)*.

איר קינדער פֿון יעקבֿ , זײַנע אויסדערווײלטע.
oisderveilte zaine Yaakov fun kinder ir
elect his Yaakov of children you

[7] He is Hashem Eloheinu;

ז ער איז ה׳ אלוקינו ,
Elokeinu Hashem iz er
our G-d Hashem is he

His mishpatim are in kol ha'aretz.

איבער דער גאַנצער ערד זײַנען זײַנע
zaine zainen erd gantser der iber
his are earth whole the over

משפּטים .
mishpotim
judgments

[8] He hath remembered His Brit l'olam,

ח ער געדענקט אייביק זײַן ברית ,
bris zain eibik gedenkt er
covenant his forever remembers he

the Dvar which He commanded to an elef dor *(a thousand generations)*,

דאָס וואָרט וואָס ער האָט באַפּוילן אויף
oif bafoiln hot er vos vort dos
unto commanded has he which word the

; דורות טויזנט
doires toiznt
generations thousand

[9] Which Brit He made with Avraham,

ט וואָס ער האָט געשלאָסן מיט אַבֿרהמען ,
Avrahamen mit geshlosn hot er vos
Avraham with establish did he that

and His shevu'ah *(oath)* unto Yitzchak;

און זײַן שבֿועה צו יצחק .
ytschkn tsu shvue zain un
Yitzchak to oath his and

[10] And confirmed the same unto Ya'akov for a chok *(decree)*,

י און ער האָט עס אויפֿגעשטעלט פֿאַר אַ
a far oifgeshtelt es hot er un
a for set up it has he and

חוק צו יעקבֿ ,
Yaakov tsu chok
Yaakov to statute

and to Yisroel as Brit Olam;

פֿאַר אַן אייביקן ברית צו ישׂראֵל,
Yisroel tsu bris eibikn an far
Yisroel to covenant everlasting an for

[11] Saying, Unto thee will I give Eretz Kena'an,

יא אַזוי צו זאָגן : דיר וועל איך געבן
gebn ich vel dir zogn tsu azoi
give I will you(SG) say to so

דאָס לאַנד כּנַען ,
Kenaan land dos
Kena'an land the

the chevel *(lot, portion)* of your nachalah.

דעם טייל פֿון אײַער נחלה .
nachle aier fun teil dem
inheritance your of share the

[12] When they were but few in mispar *(number)*,

יב אַז איר זײַט געווען מענטשן געציילטע ,
getseilte mentshn geven zait ir az
few in number men were are you that

very few, and gerim *(strangers)* in it.

ווינציק און פֿרעמדע דערין ,
derin fremde un vintsik
therein foreign and few

[13] When they went from one goy *(nation)* to another,

יג און זיי זײַנען אומגעגאַנגען פֿון
fun umgegangen zainen zei un
from walking about are they and

פֿאָלק צו פֿאָלק ,
folk tsu folk
people to people

from one mamlachah *(kingdom)* to am acher *(another people)*;

און פֿון איין קיניגרײַך צו אַן אַנדער אומה ,
ume ander an tsu kinigraich ein fun un
nation other an to kingdom one from and

[14] He permitted no adam to oppress them;

יד האָט ער נישט געלאָזן אַ מענטשן
mentshn a gelozn nisht er hot
man a let not he did

זיי דריקן ,
drikn zei
oppress them

and He reproved melachim for their sakes;

אוּן הָאָט געשטראָפֿט מלכים
mlochim geshtroft hot un
kings punish did and

: זיי וועגן
zei vegen
them for the sake of

15 Saying, Touch not Mine meshichim *(anointed ones, My Messianics)*,

טו איר זאָלט נישט אָנרירן מײַנע , געזאַלבטע
gezalbte maine onrirn nisht zolt ir
anointed ones my touch not shall you

and do My nevi'im no harm.

אוּן מײַנע נבֿיאים זאָלט איר נישט בייז טאָן.
ton beiz nisht ir zolt neviim maine un
do evil not you shall prophets my and

16 Moreover He called for a ra'av *(famine)* upon ha'aretz;

טז אוּן ער האָט געפֿרופֿן אַ הונגער אויפֿן לאַנד,
land oifn hunger a gerufn hot er un
land upon the famine a call did he and

He broke the kol matteh *(whole staff of, all supply of)* lechem.

יעטוועדער אונטערלען פֿון ברויט האָט
hot broit fun unterlen yetveder
did bread of support every

ער צעבראָכן .
tsebrochn er
break he

17 He sent an ish before them, even Yosef,

יז ער האָט זיי פֿאַרויס געשיקט אַ מאַן:
man a geshikt farois zei hot er
man a send ahead of them did he

who was sold as an eved *(slave)*;

פֿאַר אַ קנעכט איז פֿאַרקויפֿט געוואָרן יוֹסף .
Yosef gevorn farkoift iz knecht a far
Yosef become sold is slave a for

18 Whose regel they hurt with the kevel *(shackle)*;

יח מע האָט געפּײַניקט אין קייטן זײַן פֿוס,
fus zain keitn in gepainikt hot me
foot his chains in afflict did one

his nefesh was laid in barzel;

אין אײַזן איז אַרײַנגעטאָן געוואָרן זײַן נשמה ;
neshome zain gevorn araingeton iz aizn in
soul his become put on is iron in

19 Until the time that his dvar *(prophecy, word)* came to pass;

יט ביז דער צײַט וואָס זײַן וואָרט איז געשען ,
geshen iz vort zain vos tsait der biz
happen is word his that time the until

the Imrat Hashem *(revelation, word of G-d)*, had tested him.

האָט דער באַפֿעל פֿון ה׳ אים געפּרוווט.
gepruvet im Hashem fun befél der hot
test him Hashem of command the has

20 The Melech sent and released him,

כ דער מלך האָט געשיקט און אים
im un geshikt hot melech der
him and send did king the

לויז גענאָזט,
gelozt loiz
allowed release

the Moshel Amim, and set him free.

דער געוועלטיקער פֿון פֿעלקער – און
un felker fun geveltiker der
and peoples of ruler the

אים פֿרײַ געמאַכט.
gemacht frai im
made free him

[21] He made him adon of his bais,

כא ער האָט אים געמאַכט פַֿאַר אַ האַר
har a far gemacht im hot er
lord a for made him has he

, איבער זײַן הויז
hoiz zain iber
house his over

and moshel of all his possessions;

און פַֿאַר אַ געוועלטיקער איבער זײַן גאַנצן
gantsn zain iber geveltiker a far un
all his over ruler a for and

, אייגנס
eigens
purchased property

[22] To bind his sarim *(princes)* at his pleasure;

כב צו בינדן זײַנע האַרן לויט
loit harn zaine bindn tsu
according to princes his tie to

זײַן באַראָט,
barot zain
counsel his

and teach his zekenim chochmah.

און זײַנע עלטסטע זאָל ער קליגן .
klign er zol eltste zaine un
make wise he would elders his and

[23] Yisroel also came into Mitzrayim;

כג און ישׂראֵל איז געקומען קיין מִצרַיִם .
Mitsrayim kein gekumen iz Yisroel un
Egypt to come is Yisroel and

thus Ya'akov sojourned in Eretz Cham.

און יעקבֿ האָט זיך אויפֿגעהאַלטן
oifgehaltn zich hot Yaakov un
temporarily stayed self has Yaakov and

אין לאַנד חָם .
Cham land in
Cham land in

[24] And He increased Amo *(His people)* greatly;

כד און ער האָט זייער געפֿרוכפּערט זײַן פֿאָלק ,
folk zain gefruchpert zeyer hot er un
people his made fruitful very did he and

and made them stronger than their enemies.

און זיי געמאַכט שטאַרקער פֿון
fun shtarker gemacht zei un
than stronger made them and

זייערע דריקער .
driker zeyere
oppressors their

[25] He turned their lev to hate Amo,

כה ער האָט פֿאַרקערט זייער האַרץ פֿײַנט
faint harts zeyer farkert hot er
to hate heart their turn did he

צו האָבן זײַן פֿאָלק ,
folk zain hobn tsu
people his have to

to deal cunningly with His avadim.

זיך צו קליגן אַקעגן
akegn klign tsu zich
against deal cunningly to selves

זײַנע קנעכט .
knecht zaine
servants his

[26] He sent Moshe His Eved;

כו ער האָט געשיקט משה זײַן קנעכט ,
knecht zain Moshe geshikt hot er
servant his Moshe send did he

and Aharon whom He had chosen.

אַהרֹנען וועמען ער האָט אויסדערווײלט.
oisderveilt hot er vemen Aharonen
choose did he whom Aaron

[27] They showed His Otot *(signs)* among them,

כז האָבן זיי געמאַכט צווישן זיי די
di zei tsvishn gemacht zei hobn
the them among perform they did

זאַכן פֿון זײַנע צייכנס ,
tseichns zaine fun zachn
signs his of things

and mofetim *(wonders)* in Eretz Cham.

און וווּנדער אין לאַנד פֿון חָם .
un vunder in land fun Cham
and wonders in land of Cham

[28] He sent choshech, and made it dark;

כח ער האָט אָנגעשיקט פֿינצטערניש און
un fintsternish ongeshikt hot er
and darkness send forth did he

פֿינצטער געמאַכט;
gemacht fintster
made dark

and they rebelled not against His Devar.

און זיי האָבן נישט ווידערשפּעניקט זײַן וואָרט.
vort zain vidershpenikt nisht hobn zei un
word his rebel not did they and

[29] He turned their mayim into dahm,

כט ער האָט פֿאַרקערט זייערע וואַסערן אין בלוט ,
blut in vasern zeyere farkert hot er
blood into waters their turn did he

and made their dag *(fish)* die.

און האָט געטייט זייערע פֿיש.
un hot zeyere geteit fish
and did their caused to die fish

[30] Their land brought forth tzfarde'im *(frogs)* in abundance,

ל זייער לאַנד האָט געווימלט פֿרעש,
zeyer land hot gevidmet fresh
their land did teem frogs

even in the chadarim *(rooms)* of their melachim.

ביז אין די קאַמערן פֿון זייערע מלכים .
biz in di kamern fun zeyere mlochim
unto in the chambers of their kings

[31] He spoke, and there came arov *(flies)*,

לא ער האָט געהייסן , און אַ געמיש
geheisn hot er un a gemish
command did he and a swarm of

פֿליגן איז געקומען ,
flign iz gekumen
flies is come

and kinim *(lice)* in all their territory.

אומגעציפֿער אין זייער גאַנצן געמאַרק.
umgetsifer in zeyer gantsn gemark
gnats in their whole border

[32] He gave them barad *(hail)* for geshem *(rain)*,

לב ער האָט געגעבן אַנשטאָט זייערע
anshtot gegebn hot er zeyere
in place of give did he their

רעגנס האָגל,
regns hogel
rain hail

and eish of lightning in their land.

אַ פְלאַמפּײַער אין זייער לאַנד.
land zeyer in flamfaier a
land their in flaming fire a

[33] He struck down their gefen also and their te'enah *(fig tree)*;

לג און ער האָט אײַנגעשלאָגן זייער ווײַנשטאָק
vainshtok zeyer aingeshlogn hot er un
grapevine their pound down did he and

און זייער פֿײַגנבוים ,
faignboim zeyer un
fig tree their and

and broke the trees of their territory.

און אויסגעבראָכן די בײימער פֿון
fun beimer di oisgebrachn un
of trees the broke down and

זייער גענאַרק.
gemark zeyer
territory their

[34] He spoke, and the arbeh *(locusts)* came,

לד ער האָט גערעדט , און אַ היישעריק
heisherik a un geheisn hot er
locust a and command did he

איז געקומען ,
gekumen iz
come is

and grasshoppers, and that without number,

און אַ גראָזפֿרעסער אַזש אָן אַ צאָל ;
tsol a on azh grozfreser a un
number a without even grass-eater a and

[35] And did eat up all the esev *(herbs)* in their land,

לה און ער האָט אויפֿגעגעסן יעטוועדער
yetveder oifgegesn hot er un
every devour did he and

קרײַטעכץ אין זייער לאַנד,
land zeyer in kraitechts
land their in plant

and devoured their p'ri adamah *(fruit of the ground)*.

און אויפֿגעגעסן די פֿרוכט פֿון זייער ערד .
erd zeyer fun frucht di oifgegesn un
ground their of fruit the devoured and

[36] He struck down also kol bechor in their land,

לו און ער האָט געשלאָגן יעטוועדער בכור
bechor yetveder geshlogn hot er un
firstborn every strike did he and

אין זייער לאַנד,
land zeyer in
land their in

the reshit *(firstfruit)* of all their strength.

די ערשטלינגען פֿון אַל זייער קראַפֿט .
kraft zeyer al fun ershtlingen di
strength their all of firstfruits the

[37] He brought them forth also with kesef and zahav;

לז און האָט זיי אַרויסגעצויגן מיט
mit aroisgetsoign zei hot un
with bring out them did and

זילבער און גאָלד;
gold un zilber
gold and silver

and there was not one stumbling among His Shvatim *(tribes)*.

אוּן נִישְׁט גְעווֹען צְווישְׁן זַיינֶע שִׁבְּטִים
shvotim zaine tsvishn geven nisht un
tribes his among was not and
. אַ שְׁטְרוֹיכְלֹעֶר
shtroichler a
stumbling one a

38 Mitzrayim was glad when they departed;

לח מִצְרַיִם הָאָט זִיךְ גֶעפְֿרֵייט מִיט
mit gefreit zich hot Mitsrayim
with rejoice self did Egypt
, זַייעֶר אַרוֹיסְגֵיין
aroisgein zeyer
going out their

for the pachad *(terror, dread)* of them had fallen upon them.

. זיי זייעֶר שְׁרֶעק אִיז גֶעפְֿאַלְן אוֹיף וואָרעם
zei oif gefaln iz shrek zeyer vorem
them on fallen is fear their because

39 He spread an anan for a curtain;

לט עֶר הָאָט פְֿאַרְשְׁפְֿרֵייט אַ וואָלְקֶן צוּם
tsum volken a farshpreit hot er
for the cloud a spread out did he
, צוּדֶעק
tsudek
covering

and eish to give light in the lailah.

. אוּן אַ פְֿיַיעֶר צוּ לֵיכְטְן בֵּיי נאַכְט
nacht bai laichtn tsu faier a un
night by shine light to fire a and

40 The people asked, and He brought slav *(quails)*,

מ מֵע הָאָט פְֿאַרלאַנגְט, אוּן עֶר הָאָט
hot er un farlangt hot me
did he and demand did they
, גֶעבראַכְט וואַכְטלְפְֿוֹיגְלְען
vachtlfoiglen gebracht
quail birds bring

and satisfied them with the lechem Shomayim.

אוּן מִיט בְּרוֹיט פְֿוּן הִימֶל פְֿלֶעגְט
flegt himel fun broit mit un
used to heaven from bread with and
. עֶר זִיי זעטְן
zetn zei er
satisfy them he

41 He opened the Tzur, and the mayim gushed out;

מא עֶר הָאָט גֶעעפְֿנְט אַ צוּר , אוּן וואַסֶער
vaser un Tsur a geefent hot er
water and Tzur a open did he
, אִיז פְֿלִיוֹכְען
pliuchen iz
gush forth is

it ran in the dry places like a nahar.

. גְעגאַנְגען ווי אַ טַיִך דוּרְך די טְרִיקְעְנִישְׁן
trikenishn di durch taich a vi gegangen
dry places the through river a like went

42 For He remembered His Davar Kadosh,

מב וואָרעם עֶר הָאָט גֶעדאַכְט אָן זַיין
zain on gedacht hot er vorem
his on remember did he because
הֵייליקְן צוּזאָג
tsuzog heilikn
promise holy

and Avraham His eved.

צו אַבְרָהָם זַיִן קנעכט .
knecht zain Avraham tsu
servant his Avraham to

43 And He brought forth His people with sasson,

מג און ער האָט אַרויסגעטוּיגן זַיִן
zain aroisgetsoign hot er un
his bring out did he and

פֹּאָלק מיט פֿרייד,
freid mit folk
joy with people

and His chosen with joyful shouts;

מיט געזאַנג זַיִנע אויסדערווײלטע.
oisderveilte zaine gezang mit
elect his song with

44 And gave them the lands of the Goyim;

מד און ער האָט זיי געגעבן די לענדער
lender di gegebn zei hot er un
lands the give them did he and

פֹון פֹעלקער,
felker di fun
nations the of

and they inherited the amal *(labor, toil)* of the amim;

און די מי פֹון די אומות האָבן
hobn umes di fun mi di un
did peoples the of toil the and

זיי געֵירשעט;
geyarshet zei
inherit they

45 That they might be shomer over His chukkot,

מה כדי זיי זאָלן האַלטן זַיִנע געזעצן ,
gezetsn zaine haltn zoln zei kedei
laws his observe should they so that

and observe His torot *(laws)*.

און זַיִנע לערנונגען זאָלן זיי היטן.
hitn zei zoln lernungen zaine un
keep they shall torah his and

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

106

Praise Hashem!

קו הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

O give thanks unto Hashem;
for He is tov;

גיט אַ דאַנק צו ה ,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem
good is he for

for His chesed endureth l'olam.

וואָרעם אויף אייביק איז זַיִן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
kindness his is ever for for

2 Who can speak of the gevurot *(mighty acts)* of Hashem?

ב ווער קען אויסרעדן די גבֿורות
gevuros di oisredn ken ver
mighty acts the utter can who

פֹון ה ?
Hashem fun
Hashem of

Who can show forth all His tehillah *(praise)*?

מאַכן הערן זיין גאַנצן לויב ?
loib gantsn zain hern machn
praise entire his heard make

[3] Ashrei *(happy, blessed)* are they who are shomrei mishpat,

ג ווויל צו די וואָס היטן געראעכטיקייט ,
gerechtikeit hitn vos di tsu voil
righteousness keep who the ones to blessed

and he that doeth tzedakah at all times.

צו דעם וואָס טוט רעכט אין יעטוועדער צייַט.
tsait yetveder in recht tut vos dem tsu
time every in right does who the to

[4] Remember me, Hashem, with the favor that Thou bearest unto Thy people;

ד געדענק מיך , ה , וועז דו
du ven Hashem mich gedenk
you when Hashem me remember

באַוויליקסט דיַין פֹאָלק ,
folk dain bavilikst
people your grant favor to

O visit me with Thy Yeshu'ah *(salvation)*;

דערמאָן מיך אין דיַין הילף ;
hilf dain in mich dermon
salvation your in me remember

[5] That I may see the good of Bechireicha *(Thy chosen ones)*,

ה כדי איך זאָל זען דאָס גוטס
guts dos zen zol ich kedei
good things the see shall I so that

פֹון דיַינע אויסדערווייל טע,
oisderveilte daine fun
elect your of

that I may rejoice in the simchah of Thy nation,

זיך פֿרייען אין דער פֿרייד פֹון דיַין פֹאָלק ,
folk dain fun freid der in freyen zich
people your of joy the in rejoice self

that I may glory with Thine nachalah *(the people of Thy inheritance)*.

זיך רימען אין אייגעם מיט דיַין אַרב .
arav dain mit einem in rimen zich
inheritance your with together in glory self

[6] We have sinned with Avoteinu,

ו מיר האָבן געזינדיקט אַזוי ווי אונדזערע עלטערן,
eltern undzere vi azoi gezindikt hobn mir
fathers our like so sinned have we

we have committed iniquity, we have done wickedly.

מיר האָבן פֿאַרברָאכן , מיר האָבן
hobn mir farbrochn hobn mir
have we transgressed have we

שלעכטס געטאָן.
geton shlechts
done wickedness

[7] Avoteinu had no seichal concerning Thy nifla'ot *(wonders)* in Mitzrayim;

ז אונדזערע עלטערן אין מִצרַיִם האָבן נישט
nisht hobn Mitsrayim in eltern undzere
not did Egypt in fathers our

באַטראַכט דיַינע וווּנדער ,
vunder daine batracht
wonders your consider

they remembered not the multitude of Thy mercies

זיי האָבן נישט געדאַכט אָן דיַינע
daine on gedacht nisht hobn zei
your on remember not did they

, חסדים פֿיל
chasadim fil
mercies many

but provoked Him at the yam, even at the Yam Suf.

און האָבן ווידערשפּעניקט בײַם ים ,
yam baim vidershpenikt hobn un
sea at the rebel did and

בײַם ים-סוף .
Yam-Suf baim
Yam Suf at the

[8] Nevertheless He saved them for the sake of Shmo,

ח אָבער ער האָט זיי געהאָלפֿן פֿון
fun geholfn zei hot er ober
for saved them has he nevertheless

זײַן נאָמען ,וועגן
vegen nomen zain
sake name his

that He might make His gevu'rot *(mighty power)* to be known.

כּדי צו לאָזן ווײַזן זײַן גבֿורה .
gevure zain visen lozn tsu kedei
might his known let to so that

[9] He rebuked the Yam Suf also, and it dried up;

ט און ער האָט אָנגעשריען אויפֿן ים-סוף ,
Yam-Suf oifn ongeshrien hot er un
Yam Suf upon rebuked has he and

,און ער איז געוואָרן טרוקן
trukn gevorn iz er un
dry become is it and

so He led them through the tehomot, as through the midbar.

און ער האָט זיי געפֿירט דורך די
di durch gefirt zei hot er un
the through led them has he and

תּהומען ווי דורך אַ סטעפּ .
step a durch vi tehomen
steppe a through like depths

[10] And He saved them from the yad of him that hated them,

י און ער האָט זיי געהאָלפֿן פֿון דעם
dem fun geholfn zei hot er un
the from saved them has he and

,שׂונאס האַנט
hant soines
hand hater's

and He acted to make the go'el redemption from the yad of the oyev *(enemy)*.

און זיי אויסגעלייזט פֿון דער האַנט
hant der fun oisgeleizt zei un
hand the from delivered them and

פֿון פֿײַנט .
faint fun
enemy of

[11] And the mayim covered their enemies;

יא און די וואַסערן האָבן צוגעדעקט
tsugedekt hobn vasern di un
covered have waters the and

זייערע דריקער ,
driker zeyere
oppressors their

there was not echad *(one)* of them left surviving.

נישט אַן איינציקער פֿון זיי איז געבליבן .
geblibn iz zei fun eintsiker an nisht
left is them of single one a not

[12] Then believed they in His Devarim;

יב און זיי האָבן געגלויבט אין זײַנע ווערטער ,
verter zaine in gegloibt hobn zei un
words his in believed have they and

they sang His tehillah.

זיי האָבן געזונגען זײַן לויב .
loib zain gezungen hobn zei
praise his sung have they

13 Then they hurried, they forgot His ma'asim;

יג גיך האָבן זיי פֿאַרגעסן זײַנע טוונגען ;
tuungen zaine fargesen zei hobn gich
works his forgotten they have quickly

they waited not for His etzah *(counsel, advice, wisdom)*;

זיי האָבן נישט געהאַרט אויף זײַן עצה .
eitse zain oif gehart nisht hobn zei
counsel his for wait not did they

14 But lusted exceedingly in the midbar,

יד און זיי האָבן געגלוסט אַ גלוסטונג אין
in glustung a geglust hobn zei un
in lust a lusted have they and

דער מדבר ,
midber der
wilderness the

and tempted G-d in the desert.

און געפֿרוווט אֵל אין דער וויסטע.
viste der in El gepruvet un
desert the in G-d tested and

15 And He gave them their she'elah *(request)*;

טו און ער האָט זיי געגעבן זייער פֿאַרלאַנג,
farlang zeyer gegebn zei hot er un
request their given them has he and

but sent leanness into their nefesh.

אָבער ער האָט געשיקט אַ מאָגערקייט אין
in mogerkeit a geshikt hot er ober
into thinness a sent has he but

זייער נשמות .
neshomes zeyer
souls their

16 They envied Moshe also in the machaneh,

טז און זיי האָבן זיך מקנא געווען
geven mekane zich hobn zei un
been envious selves have they and

אָן משהן אין לאַגער,
lager in Mosheen on
camp in Moshe against

and Aharon the kadosh Hashem *(Aharon the holy one of* Hashem*)*.

און אָן אַהרן דעם הייליקן פֿון ה .
Hashem fun heilikn dem Aharon on un
Hashem of holy one the Aaron on and

17 Eretz opened and swallowed up Datan

יז האָט די ערד זיך געעפֿנט, און
un geefent zich erd di hot
and opened self earth the has

אײַנגעשלונגען דָתָן ,
Dotanen aingeshlungen
Datan swallowed up

and covered over the Adat Aviram *(the company of Aviram)*.

און צוגעדעקט דאָס עזעמל פֿון אַבִירָמען .
Aviramen fun gezeml dos tsugedekt un
Aviram of assembly the covered and

18 And an eish was kindled in their edah *(assembly)*;

יח און אַ פֿײַער האָט זיך אָנגעצונדן
ongetsundn zich hot faier a un
burning self has fire a and

אין זייער עזעמל ,
gezeml zeyer in
assembly their in

the flame burned up the resha'im.

אַ פֿלאַם האָט פֿאַרברענט די רשעים .
reshoim di farbrent hot flam a
wicked ones the burned up has flame a

19 They made an egel *(a calf)* in Chorev,

יט זיי האָבן געמאַכט אַ קאַלב אין חוֹרֵב ,
Chorev in kalb a gemacht hobn zei
Chorev in calf a made have they

and worshiped a massekhah *(molden image)*.

און זיך געבוקט צו אַ געגאָסענעם געץ.
gets gegosenem a tsu gebukt zich un
idol molten a to bowed selves and

20 Thus they exchanged their kavod

כ און זיי האָבן פֿאַרביטן זייער כּבֿוד
koved zeyer farbaiten hobn zei un
glory their switched have they and

אויף דער געשטאַלט
geshtalt der oif
form the for

for a tavnit shor *(likeness of an ox)* that eateth esev *(grass)*.

פֿון אַן אָקס וואָס עסט גראָז.
groz est vos oks an fun
grass eats which ox an of

21 They forgot G-d their Moshi'a,

כא זיי האָבן פֿאַרגעסן אָן אֵל זייער העלפֿער,
helfer zeyer El on fargesen hobn zei
helper their G-d on forget did they

Who had done gedolot in Mitzrayim;

וואָס האָט געטאָן גרויסע זאַכן אין מִצרַיִם ,
Mitsrayim in zachn groise geton hot vos
Egypt in things great done has who

22 Nifla'ot *(wondrous works)* in Eretz Cham,

כב וונדער אין לאַנד פֿון חָם ,
Cham fun land in vunder
Cham of land in wonders

and nora'ot *(awesome things)* by the Yam Suf.

פֿאָרכטיקע זאַכן בייַם ים-סוף .
Yam-Suf baim zachn forchtike
Yam Suf at the things awesome

23 Therefore He said that He would destroy them,

כג און ער האָט געוואָלט זיי פֿאַרטיליקן,
fartiliken zei gevolt hot er un
destroy them wanted has he and

had not Moshe His bechir *(chosen one)*

ווען נישט משה זיין אויסדערווייל‌טער
oisderveilter zain Moshe nisht ven
chosen one his Moshe not when

stood before Him in the peretz *(breach)*,

וואָלט זיך געשטעלט פֿאַר אים אין
in im far geshtelt zich volt
in him before stood self would

דעם בראָך ,
broch dem
breach the

to turn away His wrath, lest He should destroy them.

אָפּצוהאַלטן זיין גרימצאָרן פֿון אומברענגען.
umbrengen fun grimtsorn zain optsuhaltn
destroying from wrath his to restrain

24 Then they despised the eretz chemdah *(desirable land)*;

כד און זיי האָבן פֿאַראַכט דאָס גלוסטיקע לאַנד,
land glustike dos faracht hobn zei un
land pleasant the despised have they and

they believed not His Devar;

נישט געגלויבט אין זיין וואָרט.
vort zain in gegloibt nisht
word his in believed not

כה אוּן זיי האָבן געמורמלט אין
in gemurmlt hobn zei un
in murmured have they and

זייערע געצעלטן,
getseltn zeyere
tents their

[25] But murmured in their ohalim,

and paid heed not unto the kol *(voice)* of Hashem. נישט צוגעהערט צו דעם קוֹל פוֹן ה .
Hashem fun kol dem tsu tsugehert nisht
Hashem of voice the to paid heed not

כו אוּן ער האָט אויפגעהויבן זיין האַנט
hant zain oifgehoibn hot er un
hand his lifted up has he and

, זיי וועגן
zei vegen
them on account of

that He would overthrow them in the midbar; זיי צו מאַכן פאַלן אין דער מדבר ,
midber der in faln machn tsu zei
wilderness the in fall make to them

כז אוּן צעווואַרפן זייער זאָמען צווישן
tsvishn zomen zeyer tsevarfn un
among seed their to scatter and

די פעלקער,
felker di
nations the

[27] To make their zera fall also among the Goyim,

and to scatter them among the aratzot *(lands)*. אוּן זיי צעשפרייטן אין די לענדער.
lender di in tseshpreitn zei un
lands the in disperse them and

כח אוּן זיי האָבן זיך באַהעפט אָן
on baheft zich hobn zei un
on joined selves have they and

דעם בַּעַל פּוֹן פּעוֹר,
Peor fun Baal dem
Pe'or of Ba'al the

[28] They joined themselves also unto Ba'al-Pe'or,

and ate the zivkhei mesim *(sacrifices offered to the dead)*. אוּן געגעסן שלַאַכטאָפּפער צו טויטע .
toite tsu shlachtopfer gegesn un
the dead to sacrifices eaten and

כט אוּן זיי האָבן דערכּעסט מיט
mit derkaast hobn zei un
with angered have they and

זייערע מעשׂים,
meisim zeyere
deeds their

[29] Thus they provoked Him to anger with their inventions;

and the magefah *(plague)* broke out among them. אוּן אַ מגפּה האָט אויסגעבראָכן צווישן זיי .
zei tsvishn oisgebrachn hot mageyfe a un
them among broken out has plague a and

ל אוּן פינְחס איז אויפגעשטאַנען, אוּן האָט
hot un oifgeshtanen iz Pinchas un
has and stood up is Pinchas and

אַ משפּט געטאָן,
geton mishpot a
done judgment a

[30] Then stood up Pinchas, and interposed;

and so the magefah *(plague)* was halted.

און די מגפה איז פֿאַרהאַלטן געוואָרן.
gevorn farhaltn iz mageyfe di un
become stopped is plague the and

31 And that was counted unto him for tzedakah

לא און עס איז אים געערכנט געוואָרן
gevorn gerechnt im iz es un
become reckoned to him is it and

צו גערעכטיקייט,
gerechtikeit tsu
righteousness to

l'dor vador ad olam.

אויף דור-דורות ביז אייביק.
eibik biz dor-doires oif
forever unto throughout generations for

32 They angered Him also at the waters of Merivah,

לב און זיי האָבן דערצערנט בײַ די
di bai dertsernt hobn zei un
the by provoked have they and

וואַסערן פֿון מריבֿה,
Merivah fun vasern
Merivah of waters

so that it went ill with Moshe on their account;

און משהן איז געשען בייז פֿון
fun beiz geshen iz Mosheen un
on evil happened is Moshe and

זיי; וועגן
zei vegen
them account of

33 Because they provoked his ruach

לג וואָרעם זיי האָבן פֿאַרביטערט זײַן רוּחַ,
ruach zain farbitert hobn zei vorem
spirit his embittered have they because

and he spoke unadvisedly with his sfatayim *(lips)*.

און ער האָט זיך אַרויסגערעדט מיט זײַנע ליפּן.
lipn zaine mit aroisgeredt zich hot er un
lips his with spoken out self has he and

34 They did not destroy the amim *(peoples)*,

לד זיי האָבן נישט פֿאַרטיליקט די פֿעלקער,
felker di fartilikt nisht hobn zei
nations the destroyed not have they

as Hashem commanded them;

אַזוי ווי ה׳ האָט זיי אָנגעזאָגט.
ongezogt zei hot Hashem vi azoi
ordered they has Hashem as so

35 But they mingled with the Goyim,

לה און זיי האָבן זיך געמישט מיט
mit gemisht zich hobn zei un
with mixed selves have they and

די פֿעלקער,
felker di
nations the

and learned their ma'asim *(works, customs)*.

און זיך אָפּגעלערנט זייערע מעשׂים.
meisim zeyere opgelernt zich un
deeds their learned selves and

36 And they served their atzabim *(idols)*;

לו און זיי האָבן געדינט זייערע געצנבילדער,
getsnbilder zeyere gedint hobn zei un
idol images their served have they and

which were a mokesh *(snare)* unto them.

ווָאס זיַינען געווָארן אַ שטרויכלונג
shtroichlung a gevorn zainen vos
stumbling block a become are which

פַּאַר זיי .
zei far
them for

[37] And they sacrificed their banim

לז און זיי האָבן געשלאַכט זייערע זין
zin zeyere geshlacht hobn zei un
sons their sacrificed have they and

and their banot unto shedim *(demons)*,

און זייערע טעכטער צו די שֵׁדים ,
Shedim di tsu techter zeyere un
demons the to daughters their and

[38] And they shed dahm naki *(innocent blood)*,

לח און האָבן פַּאַרגאָסן אומשולדיק בלוט ,
blut umshuldik fargosen hobn un
blood innocent shed have and

even the dahm of their banim and of their banot,

דאָס בלוט פון זייערע זין און זייערע
zeyere un zin zeyere fun blut dos
their and sons their of blood the

טעכטער ,
techter
daughters

whom they sacrificed unto the atzabei Kena'an *(idols of Canaan)*;

וואָס זיי האָבן געשלאַכט צו די
di tsu geshlacht hobn zei vos
the to sacrificed have they which

געצנבילדער פון כְּנַעַן ;
Kenaan fun getsnbilder
Kena'an of idol images

and HaAretz was polluted with blood-guilt.

און דאָס לאַנד איז זינדיק געווָארן
gevorn zindik iz land dos un
become defiled is land the and

דורך בלוט .
blut durch
blood through

[39] Thus they made themselves tameh with their own ma'asim,

לט און זיי זיַינען געווָארן אומריין דורך
durch umrein gevorn zainen zei un
through unclean become are they and

זייערע מעשׂים ,
meisim zeyere
deeds their

and went a-whoring with their own inventions.

און פַּאַרפֿירט געווָארן אין זייערע טוונגען .
tuungen zeyere in gevorn farfirt un
doings their in become led astray and

[40] Therefore was the wrath of Hashem kindled against His people,

מ און דער צאָרן פון ה׳ האָט געגרימט
gegrimt hot Hashem fun tsorn der un
burned has Hashem of anger the and

אויף זיַין פַּאָלק ,
folk zain oif
people his against

insomuch that He abhorred His own nachalah.

און ער האָט פַּאַראומווערדיקט זיַין אַרב .
arav zain farumverdikt hot er un
inheritance his abhorred has he and

41 And He gave them into the yad Goyim;

מא און ער האָט זיי געגעבן אין דער
der in gegebn zei hot er un
the in given them has he and
האַנט פֿון די פֿעלקער,
felker di fun hant
nations the of hand

and they that hated them ruled over them.

און זייערע שׂונאים האָבן געוועלטיקט
geveltikt hobn sonem zeyere un
ruled have enemies their and
איבער זיי .
zei iber
them over

42 Their oyevim also oppressed them,

מב און זייערע פֿיַינט האָבן זיי געדריקט ,
gedrikt zei hobn faint zeyere un
oppressed them have enemies their and

and they were brought into subjection under their yad.

און זיי זיַינען אונטערטעניק געוואָרן
gevorn untertenik zainen zei un
become humbled are they and
אונטער זייער האַנט.
hant zeyer unter
hand their under

43 Many times did He deliver them;

מג פֿיל מאָל פֿלעגט ער זיי מציל זיַין ,
zain matsl zei er flegt mol fil
be deliver them he used to times many

but they provoked Him with their etzah *(counsel)*,

אָבער זיי פֿלעגן ווידערשפּעניקן אין
in vidershpenikn flegn zei ober
in rebel against would they but
זייער באַראָט,
barot zeyer
counsel their

and so perished in their avon *(iniquity)*.

און זיַינען אַראָפּגעקומען דורך זייער זינד .
zind zeyer durch aropgekumen zainen un
sin their through come down are and

44 Nevertheless He regarded their affliction,

מד און ער האָט צוגעזען זייער נויט ,
noit zeyer tsugezen hot er un
distress their looked upon has he and

when He heard their rinnah *(cry of grief)*;

אַז ער האָט געהערט זייער געשרייַ .
geshrei zeyer gehert hot er az
cry their heard has he when

45 And He remembered for their sake His Brit,

מה און ער האָט זיי געדענקט
gedenkt zei hot er un
remembered them has he and
זיַין ברית ,
bris zain
covenant his

and relented according to the multitude of His chasadim *(lovingkindnesses)*.

און זיך באַדאַכט לויט זיַין
zain loit badacht zich un
his according to relented self and
גרויס גענאָד.
genod grois
grace great

[46] He made them also to be pitied with rachamim

by all those that carried them away as captives.

[47] Hoshieini *(save us)*, Hashem Eloheinu,

and gather us from among the Goyim,

to give thanks unto Thy Shem Kadosh,

and to glory in Thy tehillah *(praise)*.

[48] Baruch Hashem Elohei Yisroel

min haOlam v'ad haOlam;

and let kol HaAm say, Omein.

Praise Hashem!

107 O give thanks unto Hashem, for He is tov;

ki l'olam chasdo *(for His mercy endureth forever)*.

[2] Let the Geulei Hashem *(the redeemed of Hashem)* say so,

whom He hath redeemed from the yad tzar;

[3] And gathered them out of the lands,

מו און ער האָט זיי געגעבן דערבאַרעמונג
derbaremung gegebn zei hot er un
compassion given them has he and

ביי אַלע זייערע פֿאַנגער.
fanger zeyere ale bai
captors their all by

מז העלף אונדז, ה׳ אלוקינו,
Elokeinu Hashem undz helf
our G-d Hashem us help

און זאַמל אונדז איין פֿון די פֿעלקער,
felker di fun ain undz zaml un
nations the from together us gather and

צו דאַנקען דיין הייליקן נאָמען,
nomen heilikn dain danken tsu
name holy your thank to

זיך צו רימען מיט דיין לויב.
loib dain mit rimen tsu zich
praise your with boast to ourselves

מח ברוך ה׳ אלוקי ישׂראל
Yisroel Elokei Hashem Baruch
Yisroel the G-d of Hashem Baruch

פֿון אייביקייט און ביז אייביקייט,
eibikeit biz un eibikeit fun
eternity unto and eternity from

און זאָל דאָס גאַנצע פֿאָלק זאָגן: אָמן!
Omein zogn folk gantse dos zol un
amen say people entire the shall and

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
Hashem praise

קז

גיט אַ דאַנק צו ה׳,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

וואָרעם ער איז גוט,
gut iz er vorem
good is he because

וואָרעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד,
chesed zain iz eibik oif vorem
kindness his is ever for because

ב זאָלן זאָגן די אויסגעלייזטע פֿון ה׳,
Hashem fun oisgeleizte di zogn zoln
Hashem of redeemed the say shall

וואָס ער האָט זיי אויסגעלייזט פֿון דער
der fun oisgeleizt zei hot er vos
the from redeemed them has he whom

האַנט פֿיַינט,
faint fun hant
enemy of the hand

ג און פֿון די לענדער זיי איַינגעזאַמלט,
aingezamlt zei lender di fun un
gathered them lands the from and

from the mizrach *(east)*, and from the ma'arav *(west)*,

פֹּון מזרח און פֹּון מערבּ ,
mayrev fun un mizrech fun
west from and east from

from the tzafon *(north)*, and from the yam *(sea)*.

פֹּון צפֹון און פֹּון ים .
yam fun un tsofn fun
the sea from and north from

4 They wandered in the midbar in a desolate region;

ד זיי האָבן געבלאָנדזשעט אין מדבר
midber in geblondzhet hobn zei
wilderness in wandered have they

אויף אַ וויסטן וועג,
veg vistn a oif
way desolate a on

they found no derech to an ir moshav *(inhabited city)*.

קיין שטאָט פֹּון ישוּבּ נישט געפֹונען .
gefunen nisht Yishuv fun shtot kein
found not habitation of city any

5 Re'evim *(hungry)* and tzeme'im *(thirsty)*,

ה הונגעריקע און דאָרשטיקע,
dorshtike un hungerike
thirsty and hungry

their nefesh fainted within them.

איז זייער זעל געוועזן פֿאַרחלשט אין זיי .
zei in farchlsht geven zel zeyer iz
them in faint having been soul their is

6 Then they cried unto Hashem in their tzoros,

ו האָבן זיי געשריען צו ה אין
in Hashem tsu geshrien zei hobn
in Hashem to cried they have

זייער נויט ,
noit zeyer
trouble their

and He delivered them out of their distresses.

און ער האָט זיי מציל געווען פֹּון
fun geven matsl zei hot er un
from been rescued them has he and

זייער קלעם .
klem zeyer
distresses their

7 And He led them forth by the derech yesharah,

ז און ער האָט זיי געפֿירט אויף אַ גלייכן וועג,
veg glaichn a oif gefirt zei hot er un
way straight a on guided them has he and

that they might go to an ir moshav.

צו קומען צו אַ שטאָט פֹּון ישוּבּ .
Yishuv fun shtot a tsu kumen tsu
habitation of city a to come to

8 Oh that men would praise Hashem for His chesed,

ח זיי דאַרפֿן דאַנקען ה פֿאַר
far Hashem danken darfn zei
for Hashem thank need to they

זיין חֶסֶד ,
chesed zain
kindness his

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

און פֿאַר זיינע וווּנדער צו די
di tsu vunder zaine far un
the to wonders his for and

מענטשנקינדער .
mentshnkinder
children of men

[9] For He satisfieth the longing nefesh,

ט וואָרעם ער האָט געזעטיקט די
di gezetikt hot er vorem
the satisfied has he because

פֿאַרשמאַכטע זעל,
zel farshmachte
soul languishing

and filleth the hungry nefesh with the tov.

און די הונגעריקע זעל האָט ער אָנגעפֿילט
un di hungerike zel hot er ongefilt
and the hungry soul has he filled

מיט גוטס.
mit guts
with good things

[10] Such as sit in choshech and in tzalmavet,

י די וואָס זיַנען געזעסן אין פֿינצטערניש
di vos zainen gezesn in fintsternish
the who are sitting in darkness

און טויטשאָטן,
un toitshotn
and death shadow

being bound in oni and barzel *(iron)*;

– אייַזן און פּיַין אין געקייט
aizn un pain in gekeit
iron and affliction in bound

[11] Because they rebelled against the words of G-d,

יא ווייַל זיי האָבן וויידערשפּעניקט די
vail zei hobn vidershpenikt di
because they have rebelled against the

ווערטער פֿון אַל,
El fun verter
G-d of words

and despised the atzat Elyon *(counsel of the Most High)*;

און די עצה פֿון דעם עליון
un di eitse fun dem Elyon
and the counsel of the Most High

געלעסטערט;
gelestert
despised

[12] Therefore He brought down their lev with amal *(toil)*;

יב און ער האָט אונטערטעניקט מיט
un er hot untertenikt mit
and he has subdued with

לייַד זייער האַרץ;
laid zeyer harts
suffering their heart

they stumbled, and there was no ozer *(helper)*.

זיי זיַנען געשטרויכלט גלייך, און נישט
zei zainen geshtroichlt gevorn un nisht
they are stumbled become and not

געווען קיין העלפֿער –
geven kein helfer
having been any helper

[13] Then they cried out unto Hashem in their tzoros,

יג האָבן זיי געשריִען צו ה אין
hobn zei geshrien tsu Hashem in
have they cried to Hashem in

זייער נויט,
zeyer noit
their trouble

and He saved them out of their distresses.

אוּן עֶר הָאָט זִיי גֶעהאָלפֶן פוּן זֵייעֶר
zeyer fun geholfn zei hot er un
their from saved them has he and

קלעם .
klem
distresses

14 He brought them out of choshech and tzalmavet,

יד עֶר הָאָט זִיי אֲרויסגֶעצויגֶן פוּן פִינצטֶרנִיש
fintsternish fun aroisgetsoign zei hot er
darkness from brought out them has he

אוּן טויטשאָטֶן ,
toitshotn un
death shadow and

and broke apart their chains.

אוּן זֵייעֶר בִינדשטרִיק הָאָט עֶר צעריסֶן.
tserisn er hot bindshtrik zeyere un
broken he has chains their and

15 Oh that men would praise Hashem for His chesed,

טו זִיי דאַרפֶן דאַנקֶען ה פַּאַר
far Hashem danken darfn zei
for Hashem thank need to they

זַיין חֶסֶד ,
chesed zain
kindness his

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

אוּן פַּאַר זַיינֶע וווּנדֶער צוּ דִי
di tsu vunder zaine far un
the to wonders his for and

מענטשנקינדער .
mentshnkinder
children of men

16 For He hath broken down the dlatot nechoshet,

טז וואָרעם עֶר הָאָט צעברָאכֶן דִי
di tsebrochn hot er vorem
the broken has he because

קופּערנֶע טִירֶן ,
tirn kuperne
doors bronze

and cut asunder the bars of barzel *(iron)*.

אוּן דִי אַיזֶערנֶע ריגלֶען צעהאַקט .
tsehakt riglen aizerne di un
cut into pieces bars iron the and

17 Fools because of their derech peysha,

יז נאַרן הָאבֶן פַּאַר זֵייעֶר זִינדִיקן וועג
veg zindikn zeyer far hobn narn
way sinful their for have fools

and because of their avonot *(iniquities)*, were afflicted.

אוּן פַּאַר זֵייעֶרע פַּאַרברעכֶן גֶעליטֶן ;
gelitn farbrechn zeyere far un
suffered transgressions their for and

18 Their nefesh abhorreth all manner of ochel *(food)*;

יח זֵייעֶר זעל הָאָט זִיך גֶעעקלט מִיט
mit geeklt zich hot zel zeyer
with loathed self has soul their

איטלעכֶער שפַּייז ,
shpaiz itlecher
food all

and they drew near unto the sha'arei mavet *(gates of death)*.

אוּן זיי האָבן דערגרייכט ביז די
di biz dergreicht hobn zei un
the unto has reached have they and
טויערן פֿון טויט .
toit fun toiern
death of gates

[19] Then they cried unto Hashem in their tzoros,

יט האָבן זיי געשריען צו ה אין
in Hashem tsu geshrien zei hobn
in Hashem to cried they have
זייער נויט ,
noit zeyer
trouble their

and He saveth them out of their distresses.

אוּן ער האָט זיי געהאָלפֿן פֿון זייער
zeyer fun geholfn zei hot er un
their from saved them has he and
קלעם .
klem
distresses

[20] He sent His Davar, and healed them,

כ ער האָט געשיקט זיין ווארט אוּן זיי געהיילט,
geheilt zei un vort zain geshikt hot er
healed them and word his sent has he

and delivered them from their destructions.

אוּן געמאַכט אַנטרינען פֿון זייערע קבֿרים .
kvorim zeyere fun antrinen gemacht un
graves their from deliverance made and

[21] Oh that men would praise Hashem for His chesed,

כא זיי דאַרפֿן דאַנקען ה פֿאַר
far Hashem danken darfn zei
for Hashem thank need to they
זיין חֶסֶד ,
chesed zain
kindness his

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

אוּן פֿאַר זיינע ווונדער צו די
di tsu vunder zaine far un
the to wonders his for and
מענטשנקינדער .
mentshnkinder
children of men

[22] And let them sacrifice the zivkhei todah *(sacrifices of thanksgiving)*,

כב אוּן זיי דאַרפֿן שלאַכטן דאַנקאָפּפֿער ,
dankopfer shlachtn darfn zei un
thank offerings sacrifice need to they and

and recount His works with joyful singing.

אוּן דערציילן זיינע מעשׂים מיט געזאַנג .
gezang mit meisim zaine dertseiln un
joyful singing with works his declare and

[23] They that go down to the yam in oniyot *(ships)*,

כג די וואָס נידערן אין שיפֿן
shifn in nidern vos di
ships in go down who the ones
אויפֿן ים ,
yam oifn
the sea on

that do business on mayim rabbim *(great waters)*;

די ווָאס טוען מסחר אויף
oif mischar tuen vos di
on business do who the ones

גרויסע ווַאסערן,
vasern groise
waters great

[24] These have seen the ma'asei Hashem,

כד זיי האָבן געזען די מעשׂים פֿון ה ,
Hashem fun meisim di gezen hobn zei
Hashem of works the seen have they

and His nifla'ot *(wonders)* in the deep.

און זיַנע ווונדער אויף דער טיפֿעניש.
tifenish der oif vunder zaine un
deep the on wonders his and

[25] For He commandeth,

כה וואָרעם ער האָט געהייסן
geheisn hot er vorem
commanded has he because

and raiseth up a ruach sa'arah *(stormy wind)*,

און געמאַכט אויפֿשטיין אַ שטורעמווינט,
shturemvint a oifshtein gemacht un
windstorm a arise made and

which lifteth up the galim *(waves)* thereof.

ווָאס האָט אויפֿגעהויבן זיַנע אינדן .
indn zaine oifgehoibn hot vos
waves its lifted up has which

[26] They mount up to Shomayim,

כו זיי זיַנען אַרויף ביזן הימל ,
himel bizn aroif zainen zei
heaven unto the up are they

they went down again to the tehomot *(depths)*;

געניידערט ביז די תּהומען ,
tehomen di biz genidert
depths the unto gone down

their nefesh melted in ra'ah *(peril, trouble)*.

זייער זעל איז צעגאַנגען פֿון אַנגסט.
angst fun tsegangen iz zel zeyer
fear from melted is soul their

[27] They reeled and staggered like a shikkor,

כז זיי האָבן זיך גערדרייט און געוואָרפֿן
gevorfn un gedreit zich hobn zei
staggered and reeled selves have they

ווי אַ שיכּורער ,
shikurer a vi
drunkard a like

and were at their wit's end.

און זייער גאַנצע חכמה איז צעמישט
tsemisht iz chochme gantse zeyer un
swallowed up is wisdom whole their and

געוואָרן.
gevorn
become

[28] Then they cried unto Hashem in their tzoros,

כח האָבן זיי געשריען צו ה אין
in Hashem tsu geshrien zei hobn
in Hashem to cried they have

זייער נויט ,
noit zeyer
trouble their

and He brought them out of their distresses.

אוּן עֶר הָאָט זיי אַרויסגעצויגן פֿוּן
fun aroisgetsoign zei hot er un
of brought out them has he and
זייער קלעם .
klem zeyer
distresses their

[29] He made the sa'arah *(storm)* a calm,

כט עֶר הָאָט אײַנגעשטעלט דעם שטורעם
shturem dem aingeshtelt hot er
storm the taken action has he
אין שטילקייט,
shtilkeit in
calm in

so that the galim *(waves)* thereof were still.

אוּן אַנטשוויגן געוואָרן זײַנען די אינדן .
indn di zainen gevorn antshvigen un
waves the are become silent and

[30] Then were they glad because they were quiet;

ל אוּן זיי האָבן זיך געפֿרייט וואָס זיי
zei vos gefreit zich hobn zei un
they that rejoiced selves have they and
זײַנען אײַנגעשטילט,
aingeshtilt zainen
quiet are

so He brought them unto their makhoz chefetz *(desired haven, city, district, boundary)*.

אוּן עֶר הָאָט זיי געפֿירט צו דעם באָרטן
bortn dem tsu gefirt zei hot er un
harbor the to guided them has he and
פֿוּן זייער באַגער.
bager zeyer fun
desire their of

[31] Oh that men would praise Hashem for His chesed,

לא זיי דאַרפֿן דאַנקען ה׳ פֿאַר
far Hashem danken darfn zei
for Hashem thank need to they
זײַן חֶסֶד ,
chesed zain
kindness his

and for His nifla'ot *(wonderful works)* to the Bnei Adam!

אוּן פֿאַר זײַנע וווּנדער צו די
di tsu vunder zaine far un
the to wonders his for and
מענטשנקינדער .
mentshnkinder
children of men

[32] Let them exalt Him also in the Kehal Am,

לב אוּן זיי דאַרפֿן אים דערהייבן אין דער
der in derheibn im darfn zei un
the in exalt him need to they and
אײַנזאַמלונג פֿוּן פֿאָלק ,
folk fun ainzamlung
people of congregation

and praise Him in the moshav zekenim *(council of the elders)*.

אוּן אין דער זיצונג פֿוּן די עלטסטע
eltste di fun zitsung der in un
elders the of assembly the in and
אים לויבן .
loibn im
praise him

[33] He turneth neharot *(rivers)* into a midbar,

לג ער מאַכט שטראָמען פַֿאַר אַ מדבר ,
midber a far shtromen macht er
wilderness a for streams makes he

and the springs of water into dry ground;

און אויסגאַנגען וואַסער פַֿאַר אַ דאָרשטעניש;
dorshtenish a far vaser oisgangen un
thirsty land a for water springs and

[34] An eretz p'ri *(fruitful land)* into salt wasteland,

לד אַ פרוכטיק לאַנד פַֿאַר אַ זאַלצוויסטעניש,
zaltsvistenish a far land fruchtik a
barrenness a for land fruitful a

because of the wickedness of them that dwell therein.

פַֿון וועגן דער שלעכטיקייט פַֿון די
di fun shlechtikeit der vegen fun
the ones of wickedness the account of on

ווויִנער אין איר.
ir in voiner
it in the dwellers

[35] He turneth the midbar into an agam *(pool, lake)* of mayim,

לה ער מאַכט אַ מדבר פַֿאַר אַ טייִך וואַסער,
vaser taich a far midber a macht er
water pool a for wilderness a makes he

and dry ground into springs of water.

און אַ טרוקן לאַנד פַֿאַר אויסגאַנגען וואַסער.
vaser oisgangen far land trukn a un
water springs for land dry a and

[36] And there He maketh the hungry to dwell,

לו און ער באַזעצט דאָרטן די הונגעריקע ,
hungerike di dortn bazetst er un
the hungry the there settles he and

that they may found an ir moshav *(an inhabited city)*;

און זיי שטעלן אויף אַ שטאָט פַֿון יִשובֿ .
Yishuv fun shtot a oif shteln zei un
habitation of city a for set they and

[37] And sow the sadot, and plant kramim,

לז און זיי פַֿאַרזייען פֿעלדער, און פֿלאַנצן
flantsn un felder farzeyen zei un
plant and fields sow they and

וויִנגערטנער,
vaingertner
vineyards

and acquire p'ri tevu'ah *(fruits of increase)*.

וואָס ברענגען פרוכט צום אײַנקום .
ainkum tsum frucht brengen vos
increase to the fruit bring which

[38] He made a brocha on them also, so that they are multiplied greatly;

לח און ער בענטשט זיי , און זיי מערן
mern zei un zei bentsht er un
increase they and them bless he and

זיך זייער ,
zeyer zich
very much selves

and He doth not permit their behemah to decrease.

און ער לאָזט נישט זייערע בהמות
beheimes zeyere nisht lozt er un
livestock their not lets he and

זײַן ווינציק.
vintsik zain
few be

[39] Again, they are diminished and brought low through otzer *(oppression)*,

לט און אַנדערע וועלן געמינערט
un andere vern geminert
and another become diminished
און געבויגן ,
un geboign
and bent down

ra'ah *(calamity, peril, trouble)* and yagon *(sorrow, grief)*.

פֿון דער דריקעניש פֿון אומגליק און קומער.
fun der drikenish fun umglik un kumer
from the distress of calamity and sorrow

[40] He poureth contempt upon nedivim *(nobles)*,

מ ער גיסט אויס פֿאַראַכטונג אויף פֿירשטן,
er gist ois farachtung oif firshtn
he pours out contempt on princes

and causeth them to wander in the wilderness, where there is no derech.

און מאַכט זיי בלאָנדזשען אין אַ ווייסטע
un macht zei blondzhen in a veste
and makes them wander in a desert
אָן וועג .
on a veg
without a road

[41] Yet setteth He the evyon *(needy)* up above oni *(affliction)*,

מא און ער הייבט אויף דעם אבֿיון פֿון
un er heibt oif dem evyon fun
and he raises up the needy from
אָרימקייט,
orimkeit
poverty

and maketh him mishpekhot like a tzon *(flock)*.

און מאַכט ווי שאָף זיינע משפּחות .
un macht vi shof zaine mishpoches
and makes like flocks his families

[42] The yesharim *(upright ones)* shall see it, and rejoice with simchah;

מב די רעכטפֿאַרטיקע זעען און פֿרייען זיך ,
di rechtfartikn zeen un freyen zich
the upright see and rejoice selves

and all iniquity shall shut its mouth.

און איטלעך אומרעכט מאַכט צו צומאַכן
un itlech umrecht macht tsu tsumachn
and every injustice makes to shut
זײַן מויל .
zain moil
his mouth

[43] Whosoever is chacham, and will be shomer over these things,

מג ווער עס איז קלוג, זאָל מערקן דאָס דאָזיקע,
ver es iz klug zol merkn dos dozike
who it is wise shall perceive the this

even they shall understand the chasdei Hashem *(lovingkindnesses of* Hashem).

און זאָלן זיי באַטראַכטן די חסדים
un zoln zei batrachtn di chasadim
and shall they consider the mercies
פֿון ה .
fun Hashem
of Hashem

א אַ געזאַנג, אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezang a
Dovid of psalm a song a

[1] *(Shir. Mizmor of Dovid)*

קח

108

O Elohim, my lev is nachon;

פֿעסט איז מײַן האַרץ, אלקים ,
Elokim harts main iz fest
G-d heart my is resolute

I will sing and make music,

איך וועל זינגען און שפּילן ,
shpiln un zingen vel ich
play music and sing will I

even with my kavod *(glory, soul)*.

יאָ, מיט מײַן זעל .
zel main mit yo
soul my with yes

[3][2] Awake, nevel and kinnor;

ב דערוועק דיך , גיטאַר און האַרף;
harf un gitar dich dervek
harp and strings you(SG) awake

I will awaken the shachar *(dawn)*.

לאָמיך אויפֿוועקן דעם באַגינען .
baginen dem oifvekn lomich
dawn the awake let me

[4][3] I will praise Thee, Hashem, among the peoples;

ג איך וועל דיך לויבן , ה ,
Hashem loibn dich vel ich
Hashem praise you(SG) will I

צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

and I will sing praises unto Thee among the nations.

און דיך באַזינגען צווישן די אומות .
umes di tsvishn bazingen dich un
peoples the among sing you(SG) and

[5][4] For Thy chesed is gadol above Shomayim;

ד ווארעם גרויס איבער די הימלען
himlen di iber grois vorem
heavens the above great because

, חֶסֶד דײַן איז
chesed dain iz
kindness your is

and Thy emes reacheth unto the clouds.

און ביז די וואָלקן דײַן טרײַשאַפֿט .
traishaft dain volken di biz un
faithfulness your cloud the until and

[6][5] Be Thou exalted, Elohim, above Shomayim;

ה דערהייב דיך איבער די הימלען , אלקים ,
Elokim himlen di iber dich derheib
G-d heavens the over yourself exalt

and Thy kavod above kol ha'aretz;

און איבער דער גאַנצער ערד זאָל
zol erd gantser der iber un
shall earth whole the over and

זײַן דײַן כּבֿוד .
koved dain zain
honor your be

[7][6] That Thy beloved may be delivered;

ז כְּדֵי דיינע באַליבטע זאָלן דערלייזט
derleizt zoln balibte daine kedei
redeemed shall beloved your so that

ווערן ,
vern
become

hoshiah *(save)* with Thy Yamin, and answer me.

העלף מיט דיין רעכטער האַנט, און
un hant rechter dain mit helf
and hand right your with help

ענטפֿער מיר.
mir entfer
me answer

[8][7] Elohim hath spoken in His Kodesh;

ח אלקים האָט גערעדט אין זיין הייליקייט,
heilikeit zain in geredt hot Elokim
holiness his in spoken has G-d

I will rejoice,

אַז איך וועל דערפֿרייט ווערן ;
vern derfreit vel ich az
become greatly rejoice will I that

I will divide Shechem,

איך וועל צעטיילן שכֶם ,
Shechem tseteiln vel ich
Shechem divide will I

and measure out the Valley of Sukkot.

און דעם טאָל סוכּות וועל איך
ich vel Sukkot tal dem un
I will Sukkot valley of the and

אויסמעסטן .
oismestn
measure out

[9][8] Gil'ad is Mine; Menasheh is Mine;

ט מײַן איז גִלעָד , מײַן איז מנַשֶּה ,
Menasheh iz main Gilad iz main
Menasheh is mine Gil'ad is mine

Ephrayim also is the maoz of Mine rosh;

און אפֿרים איז דער קיווער פֿון מײַן קאָפּ;
kop main fun kiver der iz Efrayim un
head my of helmet the is Ephrayim and

Yehudah is My mechokek *(lawgiver)*;

יהודה איז מײַן צעפּטער.
tsepter main iz Yehudah
sceptre my is Yehudah

[10][9] Moav is My washbasin;

י מוֹאָב איז מײַן וואַשטאָפּ ,
vashtop main iz Moav
wash basin my is Moav

over Edom will I toss My na'al *(sandal)*;

אויף אֱדוֹם וואַרף איך מײַן שוך ,
shuch main ich vorf Edom oif
sandal my I throw Edom on

over Philistia will I shout in triumph.

איבער פּלֶשֶׁת טו איך שאַלן.
shaln ich tu Peleshet iber
shout I do Philistia over

[11][10] Who will bring me into the fortified city?

יא ווער ברענגט מיך צו דער באַפֿעסטיקטער
bafestikter der tsu mich brengt ver
fortified the to me brings who

שטאָט,
shtot
city

Who will lead me into Edom?

וועֶר פִּירט מיך קיין אֱדוֹם ?
Edom kein mich firt ver
Edom toward me leads who

[12] [11] Wilt not Thou, Elohim, Who hast cast us off?

יב יא פַאַר וואָר, אלקים, האָסט אונדז
undz host Elokim vor far
us you have G-d truly for

פַאַרלאָזט,
farlozt
forsaken

And wilt not Thou, Elohim, go forth with our Tzivos?

און גייסט נישט אַרויס, אלקים, מיט
mit Elokim arois nisht geist un
with O G-d out not go and

אונדזערע מחנות .
machnus undzere
armies our

[13] [12] Give us help against the enemy;

יג יב גיב אונדז הילף קעגן דעם פֵיַינט ,
faint dem kegen hilf undz gib
enemies the against help us give

for vain is the teshuat adam *(help of man)*.

וואָרעם נישטיק איז די ישועה
yeshue di iz nishtik vorem
salvation the is worthless because

פון אַ מענטשן .
mentshn a fun
men a of

[14] [13] Through Elohim we shall do valiantly;

יד יג מיט אלקים וועלן מיר אויפטאָן
oifton mir veln Elokim mit
accomplish we will G-d with

גבורות ,
gevuros
mighty acts

for He it is that shall tread down our enemies.

און ער וועט צעטרעטן אונדזערע פֵיַינט .
faint undzere tsetretn vet er un
enemies our trample down will he and

א פַאַר דעם געזאַנגמייסטער; פון דָוִדן אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun gezangmaister dem far
psalm a Dovid of choirmaster the for

[1] *(For the one directing. Of Dovid. Mizmor)*

קט 109

Hold not Thy peace, O Elohei tehillati *(G-d of my praise)*;

א אלקים פון מיין לויב , זאָלסט
zolst loib main fun Elokim
may you(SG) praise my of G-d

נישט שווייגן .
shvaign nisht
keep silent not

[2] For the mouth of the rasha *(wicked)* and the mouth of the mirmah *(deceit)*

ב וואָרעם אַ בייז מויל און אַ מויל
moil a un moil beiz a vorem
mouth a and mouth evil a because

פון באַטרוג
batrug fun
deceit of

are opened against me;

האָבן זיי געעפֿנט אויף מיר;
mir oif geefent zei hobn
me against opened they have

they have spoken against me with a leshon sheker *(a lying tongue)*.

זיי האָבן גערעדט צו מיר מיט אַ
a mit mir tsu geredt hobn zei
a with me to spoken have they

צונג פֿון ליגן .
lign fun tsung
lying of tongue

[3] They surrounded me also with divrei sinah *(words of hatred)*;

[ג] און מיט רייד פֿון שׂינאה האָבן זיי
zei hobn sine fun reid mit un
they have hatred of words with and

מיך אַרומגערינגלט,
arumgeringlt mich
encircled me

and attacked me without cause.

און געשטריטן קעגן מיר פֿאַר אומזיסט,
umzist far mir kegen geshtritn un
nothing for me against struggled and

[4] In return for my ahavah they are my adversaries;

[ד] פֿאַר מײַן ליבשאַפֿט פֿײַנטן זיי מיך ,
mich zei faintn libshaft main far
me they oppose love my for

but I give myself unto tefillah *(prayer)*.

בעת איך בין לויטער געבעט.
gebet loiter bin ich beeis
prayer pure am I while

[5] Thus they have laid upon me ra'ah for tovah,

[ה] און זיי האָבן מיר אָפּגעטאָן אַ רָעה
roeh a opgeton mir hobn zei un
evil an done to me have they and

פֿאַר אַ טובֿה,
toive a far
good a in place of

and sinah for my ahavah.

און שׂינאה פֿאַר מײַן ליבשאַפֿט.
libshaft main far sine un
love my in place of hatred and

[6] Set Thou a rasha *(wicked man)* over him;

[ו] זעץ אָן אויף אים אַ רשׁע ,
roshe a im oif on zets
wicked a him over up set

and let Satan *(the Accuser)* stand at his yamin *(right hand)*.

און אַן אָנקלאָגער זאָל שטיין בײַ
bai shtein zol onkloger an un
at stand let him accuser an and

זײַן רעכטער זײַט.
zait rechter zain
side right his

[7] When he shall be tried, let him be in the judgment condemned;

[ז] אַז ער ווערט געמשפּט , זאָל ער
er zol gemishpet vert er az
he may judged shall be he when

אַרויסגיין שולדיק,
shuldik aroisgein
guilty go out

and let his tefillah *(prayer)* become sin.

און זײַן תּפֿילה זאָל ווערן צו זינד .
zind tsu vern zol tfile zain un
sin to become shall prayer his and

[8] Let his yamim be few;

ח זײַנע טעג זאָלן ווינציק,
vintsik zain zoln teg zaine
few be may they days his

and let another take his pekuddah.

זײַן אָפּגעשפּאָרטס זאָל צונעמען אַן אַנדערער.
anderer an tsunemen zol opgeshports zain
other an take may office his

[9] Let his banim be yetomim,

ט זײַנע קינדער זאָלן ווערן יתומים ,
yesoimim vern zoln kinder zaine
fatherless become may they children his

and his isha an almanah.

און זײַן ווײַב אַן אַלמנה .
almone an vaib zain un
widow a wife his and

[10] Let his banim be continually vagabonds, and beg;

י און וואָגלען זאָלן וואַגלען זײַנע
zaine voglen zoln voglen un
his wander may they wandering and

קינדער , און בעטלען,
betlen un kinder
beg and children

let them seek from their ruins.

און זוכן ברויט פֿון זייערע חורבֿות אַרויס.
arois churves zeyere fun broit zuchn un
going ruined their from food seek and

[11] Let the nosheh *(creditor)* seize all that he hath;

יא פֿאַרנעמען זאָל אַ בַּעַל-חוֹב אַלץ
alts baal-choiv a zol farnemen
all that creditor a may seize

וואָס ער האָט,
hot er vos
has he which

and let the zarim *(strangers)* plunder his labor.

און פֿרעמדע זאָלן אַוועקרויבן
avekroiben zoln fremde un
plunder may they foreigners and

זײַן מי .
mi zain
product his

[12] Let there be none to extend chesed unto him;

יב קיינער זאָל נישט ניגן צו אים גענאָד,
genod im tsu naign nisht zol keiner
grace him to incline not let no one

neither let there be any to favor his yetomim.

און קיינער זאָל נישט ליַטזעליקן זײַנע
zaine laitzelikn nisht zol keiner un
his take pity on not let no one and

יתומים .
yesoimim
fatherless children

[13] Let his posterity be cut off;

יג זײַן נאָכקום זאָל פֿאַרשניטן ווערן ;
vern farshnitn zol nochkum zain
become they be cut off may posterity his

and in the dor acher *(generation following)* let their shem be blotted out.

אין אַנדער דור זאָל זייער נאָמען
nomen zeyer zol dor ander in
name their may generation another in

זײַן אויסגעמעקט.
oisgemekt zain
blotted out be

14 Let the avon of his avot be remembered before Hashem;

יד זאָל די זינד פֿון זײַנע פֿאָטערס דערמאָנט
dermont foters zaine fun zind di zol
remembered father's his of sin the may
, ה פֿאַר ווערן
Hashem far vern
Hashem before be

and let not the chattat immo be blotted out.

און דער חטא פֿון זײַן מוטער זאָל נישט
nisht zol muter zain fun chet der un
not may mother his of sin the and
; ווערן פֿאַרמעקט
vern farmekt
become be blotted out

15 Let them be before Hashem tamid,

טו זיי זאָלן זײַן אַנטקעגן ה
Hashem antkegen zain zoln zei
Hashem facing be may they they
, תּמיד
tamid
continually

that He may cut off the memory of them from ha'aretz.

און ער זאָל פֿאַרשנײַדן פֿון דער ערד
erd der fun farshnaidn zol er un
earth the from cut off may he and
. זייער געדעכטניש
gedechenish zeyer
memory their

16 Because he remembered not to show chesed,

טז פֿאַר וואָס ער האָט נישט געדאַכט
gedacht nisht hot er vos far
remembered not has he which for
, חֶסֶד צו טאָן
chesed ton tsu
lovingkindness do to

but persecuted the ish oni and the evyon,

און ער האָט געדודפֿט דעם אָרעמאַן
oreman dem geroideft hot er un
poor person the pursue has he and
, און דעם אבֿיון
evyon dem un
needy the and

that he might even slay the nikheh levav *(broken-hearted person)*.

און דעם וואָס זײַן האַרץ איז באַטריבט,
batribt iz harts zain vos dem un
grieved is heart his who the one and
. צו טייטן
teitn tsu
to kill to

17 As he loved kelalah *(cursing)*,

יז יאָ, ער האָט ליב געהאַט די קללה,
klole di gehat lib hot er yo
curse the had love has he yes

so it came on him;

; טאָ זאָל זי אים אָנקומען
onkumen im zi zol to
draw near to him it shall then

as he delighted not in brocha *(blessing)*,

, און ער האָט נישט געווונטשן קיין ברכה
broche kein gevuntshn nisht hot er un
blessing any wish not has he and

so it was far from him.

טאָ זאָל זי ווייַט זיין פֿון אים.
im fun zain vait zi zol to
him from be far it shall then

18 As he clothed himself with kelalah as with his garment,

יח און ער האָט אָנגעטאָן די קללה ווי
vi klole di ongeton hot er un
as curse the put on has he and

זיַין קלייד ,
kleid zain
garment his

so let it come into his inward parts like mayim,

טאָ זאָל זי אַרײַן ווי וואַסער אין זיַינע
zaine in vaser vi arain zi zol to
his into water as enter it let then

אינגעווייד,
ingeveid
innards

and like shemen into his atzmot.

און ווי אייל אין זיַינע ביינער.
beiner zaine in eil vi un
bones his into oil as and

19 Let it be unto him like a beged which covereth him,

יט זאָל זי אים זיַין ווי אַ בגד
beged a vi zain im zi zol
garment a like be to him it may

וואָס ער טוט אָן,
on tut er vos
on puts he which

and for a belt wherewith he is girded tamid *(continually)*.

און פֿאַר אַ גאַרטל זאָל ער עס אָנגורטן
ongurtn es er zol gartel a far un
wear it he may belt a for and

תּמיד .
tamid
continually

20 This is the reward of mine adversaries from Hashem,

כ דאָס זאָל זיַין דער לוין פֿון ה
Hashem fun loin der zain zol dos
Hashem of wage the his shall this

צו מיַינע שׂונאים ,
sonem maine tsu
enemies my to

and of them that speak rah against my nefesh.

און צו די וואָס רעדן בייז אַקעגן
akegn beiz redn vos di tsu un
against evil speak which the to and

מיַין זעל.
zel main
soul my

21 But Thou O Hashem Adonoi, do with me for the sake of Thy Name;

כא און דו ה אֲדֹנָי , טו מיט מיר
mir mit tu Adonoi Hashem du un
me with do Adonoi Hashem you and

פֿון דיַין נאָמען וועגן ,
vegen nomen dain fun
concerning name your of

because Thy chesed is tov, deliver Thou me.

וויַל דיין חֶסֶד איז גוט ,
vail dain chesed iz gut
your because lovingkindness is good
זיַי מיך מציל .
zai mich matsl
be me rescued

[22] For I am oni and evyon,

כב וואָרעם אָרים און באַדערפֿטיק
vorem orim un baderftik
because poor and needy oppressed
בין איך,
bin ich
am I

and my lev is wounded within me.

.און מיַן האַרץ איז צעלעכערט אין מיר
un main harts iz tselechert in mir
and my heart is pierced in me

[23] I am gone like a lengthening tzel *(shadow)*;

כג אַזוי ווי אַ שאָטן ווען ער נייַגט
azoi vi a shotn ven er naigt
so as a shadow when he incline
זיך , פֿאַרגיי איך,
zich fargei ich
self disappears I

I am shaken off like the arbeh.

איך בין אָפּגעטרייסלט געוואָרן
bin ich opgetreislt gevorn
am I shaken off having become
וויַ אַ היישעריק.
vi a heisherik
as a locust

[24] My knees are weak from a tzom;

כד מיַנע קני שטרויכלען פֿון פֿאַסטן,
maine kni shtroichlen fun fasten
my knees stumble of fast
און מיַן לייַב איז אָפּגעצערט, אָן פֿעטקייט.
un main laib iz opgetsert on fetkeit
and my body is wasted on fatness

and my basar faileth of fatness.

[25] I became also a cherpah *(reproach)* unto them;

כה און איך בין געוואָרן אַ
un ich bin gevorn a
and I am become a
חרפּה ביַי זיי ,
charpe bai zei
disgrace by they

when they looked upon me, they shaked their heads.

אַז זיי זעען מיך , שאָקלען זיי זייער קאָפּ.
az zei zeen mich shoklen zei zeyer kop
that they see me shake they their head

[26] Help me, O Hashem Elohai;

כו שטיי מיר בייַ, ה מיַן ג-ט,
shtei mir bai Hashem main G-t
stand me by Hashem my G-d

O hoshi'eini *(save me)* according to Thy chesed;

העלף מיך לויט דיַן גענאָד.
helf mich loit dain genod
help me according to your grace

[27] That they may know that this is Thy Yad;

כז און זאָלן זיי וויסן אַז דאָס איז דיַן האַנט,
un zoln zei visen az dos iz dain hant
and shall they know that this is your hand

that Thou, Hashem, hast done it.

אַז דו , ה , האָסט דאָס געטאָן.
az du , Hashem , host dos geton.
you that Hashem have this done

28 Let them make kelalah *(curse)*, but do Thou make brocha;

כח זאָלן זיי שילטן, און דו זאָלסט
zoln zei shiltn, un du zolst
shall they curse and you must(SG)

בענטשן;
bentshn;
bless

when they arise, let them be ashamed;

אַז זיי שטייען אויף, זאָלן זיי
az zei shteyen oif, zoln zei
that they standing on shall they

פַֿארשעמט ווערן ,
farshemt vern ,
ashamed become

but let Thy eved rejoice.

און דיַין קנעכט זאָל זיך פֿרייען.
un dain knecht zol zich freyen.
and your servants shall self rejoice

29 Let mine adversaries be clothed with shame,

כט זאָלן מיַינע פֿיַינט זיך באַקליידן
zoln maine faint zich bakleidn
shall my enemies self clothe

מיט שאַנד ,
mit shand ,
with shame

and let them cover themselves with their own shame, as with a me'il *(cloak)*.

און אָנטאָן ווי אַ מאַנטל זייער בושה .
un onton vi a mantl zeyer bushe .
and put on as a mantle their shame

30 I will greatly praise Hashem with my mouth;

ל איך וועל גענג גרויס דאַנק צו
ich vel gebn grois dank tsu
I will give great thanksgiving to

ה מיט מיַין מויל ,
Hashem mit main moil ,
Hashem with my mouth

and, I will praise Him among the multitude.

און צווישן פֿיל מענטשן וועל איך
un tsvishn fil mentshn vel ich
and among many men will I

אים לויבן .
im loibn .
him praise

31 For He shall stand at the yamin *(right hand)* of the evyon *(needy)*,

לא ווָאָרעם ער שטייט ביַי דער רעכטער
vorem er shteit bai der rechter
because he stand by the right

האַנט פֿון באַדערפֿטיקן,
hant fun baderftikn,
hand of needy

to save him from those that judge with condemnation his nefesh.

צו העלפֿן פֿון די וואָס פֿאַרמשפּטן
tsu helfn fun di vos farmishpeten
to save of the which judge

זיַין זעל .
zain zel .
his soul

א פֶֽן דָּוִדן אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun
psalm a Dovid of

[1] *(Of Dovid. Mizmor)*

קי 110

א ה זאָגט צו מײַן האַר:
har main tsu zogt Hashem
Lord my to declares Hashem

Hashem said unto Adoni,

זיץ בײַ מײַן רעכטער האַנט,
hant rechter main bai zits
hand right my at sit

Sit thou at My right hand,

ביז איך וועל מאַכן דײַנע פֵיַנט
faint daine machn vel ich biz
enemies your make will I until

until I make thine enemies

פַֽאַר אַ בענקל צו דײַנע פֵיס.
fis daine tsu benkl a far
feet your for little bench a for

a footstool for thy feet.

ב דעם צעפּטער פֶֽן דײַן מאַכט
macht dain fun tsepter dem
might your of sceptre the

[2] Hashem shall stretch forth

וועט ה אויסשטרעקן פֶֽן צִיּוֹן ;
Tsiyon fun oisshtrekn Hashem vet
Tziyon from stretch out Hashem will

the rod of thy might out of Tziyon;

געוואלטיק צווישן דײַנע פֵיַנט .
faint daine tsvishn geveltik
enemies your among rule

rule thou in the midst of thine enemies.

ג דײַן פֶֽאָלק באָט זיך אָן אין טאָג פֶֽן
fun tog in on zich bot folk dain
of day in on self offer people your

[3] Thy people, willing in the Day of thy Army,

דײַן מלחמה ;
milchome dain
conflict your

אין הייליקער שיינקייט ,
sheinkeit heiliker in
beauty holy in

will be arrayed in the splendor of kodesh *(holiness)*;

פֶֽן טראַכט פֶֽן באַגינען ,
baginen fun tracht fun
dawn of womb from

from the womb of the dawn,

קומט דיר דער טוי פֶֽן דײַן יוגנט .
yugnt dain fun toi der dir kumt
youth your of dew the to you(SG) come

cometh to thee thy young men as the tal *(dew)*.

ד ה האָט געשוואָרן , און וועט
vet un geshvorn hot Hashem
will and sworn an oath has Hashem

[4] Hashem hath sworn, and will not relent,

נישט חרטה האָבן:
hobn charote nisht
have relent not

ביסט אַ כֹהן אויף אייביק,
eibik oif koyen a bist
ever for kohen a you are

Thou art a kohen l'olam al divrati Malki-Tzedek

(kohen forever in respect to the order of Malki-Tzedek).

אויפֿן שטייגער פֿון מַלכּי-צֶדֶק .
Malki-Tsedek fun shteiger oifn
Malki-Tzedek of manner in the

[5] Adonoi at thy right hand shall dash melachim *(kings)*

ה אֲדֹנָי בִּיי דיין רעכטער האַנט
hant rechter dain bai Adonoi
hand right your by Adonoi

in pieces in the Yom Afo *(Day of His Wrath)*.

צעהאַקט מלכים אין טאָג פֿון
fun tog in mlochim tsehakt
of day in kings cut into pieces

זײַן צאָרן .
tsorn zain
anger his

[6] He shall judge among the Goyim,

ו ער וועט טאָן אַ משפּט צווישן די פֿעלקער;
felker di tsvishn mishpot a ton vet er
nations the among judgment a do will he

He shall heap up geviyyot *(corpses)*;

ער פֿילט אָן מיט טויטע לײַבער ;
laiber toite mit on filt er
flesh(PL) dead with up fill he

He shall dash in pieces Rosh *(Head)*; al Eretz Rabbah *(over Great, Whole Earth)*.

ער צעהאַקט קעפּ אויף אַ ברייטן לאַנד.
land breitn a oif kep tsehakt er
land spacious a on heads cut into pieces he

[7] Of the brook in the Derech shall he drink;

ז פֿון באַך אויפֿן וועג וועט ער טרינקען;
trinken er vet veg oifn bach fun
drink he will way on brook from

therefore shall he lift up as victor the Rosh.

דערום וועט ער אויפֿהייבן דעם קאָפּ.
kop dem oifheibn er vet derum
head the lift up he will therefore

111

Praise Hashem.

קיא

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

I will praise Hashem with kol levav,

איך וועל לויבן ה מיטן
mitn Hashem loibn vel ich
with Hashem praise will I

גאַנצן האַרצן ,
hartsn gantsn
the heart all

in the Sod *(company, council)* of the Yesharim *(upright ones)*, and in the Edah *(assembly)*.

אין אַ געזעמל פֿון רעכטפֿאַרטיקע און
un rechtfartikn fun gezeml a in
and upright of company a in

אַן עדה .
eide an
assembly an

[2] The ma'asei Hashem are gedolim,

ב די ווערק פֿון ה זיינען גרויס,
grois zainen Hashem fun verk di
great are Hashem of works the

derushim *(sought out, pondered)* of all them that have delight therein.

זיי ווערן געפֿאָרשט פֿון אַלע וואָס
vos ale fun geforsht vern zei
who all of investigated become they

גאַרן זיי .
zei gorn
them desire

[3] His po'al *(deed, work)* is glorious and majestic;

ג פּראַבט און שיינקייט איז זיין טוונג ,
tuung zain iz sheinkeit un pracht
action his is beautiful and glorious

and His tzedakah *(righteousness)* endureth forever.

און זיין געראַטקייט באַשטייט אויף אייביק.
eibik oif bashteit gerechtikeit zain un
ever for endures righteousness his and

[4] He hath caused His nifla'ot *(wonderful works)* to be remembered;

ד ער האָט געמאַכט אַן אָנדענק פַּאַר
far ondenk an gemacht hot er
for memorial a made has he

זיַנע וווּנדער ;
vunder zaine
wonders his

Hashem is channun *(gracious)* and rachum *(compassionate)*.

ה איז דערבאַרעמדיק און לייַטזעליק .
laitzelik un derbaremdik iz Hashem
gives grace and merciful is Hashem

[5] He hath given food unto them that fear Him;

ה ער גיט שפּייַז צו די וואָס
vos di tsu shpaiz git er
who the ones to food gives he

פַּאָרכטן אים,
im forchtn
him be in dread

He will be mindful of His Brit *(covenant)* l'olam.

ער געדענקט אויף אייביק זיין ברית .
bris zain eibik oif gedenkt er
covenant his ever for remembers he

[6] He hath showed His people the ko'ach of His works,

ו די שטאַרקייט פון זיַנע ווערק האָט ער
er hot verk zaine fun shtarkeit di
he has works his of strength the

געוויזן זיין פַּאָלק ,
folk zain gevizn
people his shown

that He may give them the nachalat Goyim.

כדי זיי צו געבן די אַרב
arav di gebn tsu zei kedei
inheritance the give to them so as

פון די פעלקער.
felker di fun
nations the of

[7] The works of His hands are emes and mishpat;

ז די ווערק פון זיַנע הענט זיַנען אמת
emes zainen hent zaine fun verk di
truth are hands his of works the

און גערעכטיקייט ,
gerechtikeit un
righteousness and

all His pikkudim *(precepts, commands)* are ne'emanim *(sure, trustworthy ones)*.

זיכער זיַנען אַלע זיַנע באַפֿעלן ;
bafeln zaine ale zainen zicher
commands his all are sure

[8] They stand fast la'ad l'olam *(forever and ever)*,

ח אויפֿגעהאַלטן אויף אייביק און שטענדיק,
shtendik un eibik oif oifgehaltn
always and ever for sustained

and are done in emes and yashar *(uprightness)*.

געמאַכט מיט אמת און יושר .
yoisher un emes mit gemacht
equity and truth with done

[9] He sent redemption unto His people;

ט אַן אויסלייזונג האָט ער געשיקט צו
tsu geshikt er hot oisleizung an
to sent he has redemption a

זײַן פֹאָלק ;
folk zain
people his

He hath ordained His Brit *(covenant)* l'olam *(forever)*;

ער האָט באַפֹוילן אויף אייביק זײַן ברית ;
bris zain eibik oif bafoiln hot er
covenant his ever for commanded has he

Kadosh *(holy)* and Nora *(awesome, reverend)* is Shmo.

הייליק און פֿאַרכטיק איז זײַן נאָמען .
nomen zain iz forchtik un heilik
name his is awesome and holy

[10] The fear of Hashem is the reshit chochmah;

י דער אָנהייב פֿון חכמה איז מורא
moire iz chochme fun onheib der
fear is wisdom of beginning the

פֿאַר ה ;
Hashem far
Hashem for

seichel tov have all they that live by it;

ווילפֿאַרשטאַנדיקייט איז בײַ אַלע
ale bai iz voilfarshtandikeit
all in is a good understanding

וואָס טוען דאָס.
dos tuen vos
this do who

His tehillah *(praise)* endureth forever.

זײַן לויב באַשטייט אייביק.
eibik bashteit loib zain
ever endures praise his

112

Praise Hashem.

קיב

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

Ashrei is the ish that feareth Hashem,

ווויל צו דעם מאַן וואָס האָט
hot vos man dem tsu voil
has who man the to blessed

מורא פֿאַר ה ,
Hashem far moire
Hashem for fear

that delighteth greatly in His mitzvot.

וואָס נאָך זײַנע געבאָט טוט
tut gebot zaine noch vos
does commandments his after who

זייער גאַרן .
zeyer gorn er
very much desire he

[2] His zera shall be gibbor ba'aretz;

ב מאַכטיק אין לאַנד וועט זײַן קינדער ;
kinder zain zain vet land in machtik
children his be will land in mighty

the dor *(generation)* of the Yesharim *(upright ones)* shall be blessed.

דער דור פֿון די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di fun dor der
upright the of generation the

וועט זײַן געבענטשט.
gebentsht zain vet
blessed be will

[3] Wealth and osher *(riches)* shall be in his bais;

ג גוטס און עשירות איז ביי
bai iz eshires un guts
with is wealth and good things

אים אין הויז ,
hoiz in im
house in him

and his tzedakah endureth forever.

און זײַן געראַטקייט באַשטייט אויף אייביק.
eibik oif bashteit gerechtikeit zain un
ever for endures righteousness his and

[4] Unto the Yesharim *(upright ones)* there ariseth ohr in the choshech;

ד ער שײַנט פֿאַר די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di far shaint er
upright the in front of shines he

ווי אַ ליכט אין דער פֿינצטער,
fintster der in licht a vi
dark the in light a as

he is channun, and rachum, and tzaddik.

ער איז לייַטזעליק און דערבאַרעמדיק
derbaremdik un laitzelik iz er
compassionate and gracious is he

און גערעכט .
gerecht un
righteous and

[5] A tov ish is generous, and lendeth;

ה גוט איז דער מאַן וואָס איז לייַטזעליק
laitzelik iz vos man der iz gut
be gracious is who man the is good

און לייַט ,
lait un
lends and

he will guide his affairs with mishpat.

וואָס פֿירט זײַנע זאַכן מיט גערעכטיקייט.
gerechtikeit mit zachn zaine firt vos
justice with affairs his leads who

[6] Surely he shall never falter;

ו וואָרעם ער וועט קיין מאָל נישט אומפֿאַלן ;
umfaln nisht mol kein vet er vorem
be moved not time any will he for

the tzaddik shall be in remembrance olam *(forever)*.

צו אייביקער געדעכטעניש וועט זײַן
zain vet gedechenish eibiker tsu
be will memory perpetual in

דער צדיק .
tsadik der
righteous one the

[7] He shall not be afraid of mishmu'ah ra'ah *(news of misfortune, evil tidings)*;

ז פֿאַר אַ בייזער בשׂורה האָט ער נישט מורא ,
moire nisht er hot besoire beizer a far
fear not he has news evil a for

his lev is nachon *(steadfast)*, trusting in Hashem.

פֿעסט איז זײַן האַרץ, ער איז בטוח
batuach iz er harts zain iz fest
confident is he heart his is resolute

אויף ה .
Hashem oif
Hashem on

[8] His lev is samuch *(sustained)*, he shall not be afraid,

ח זיכער איז זיַין האַרץ, ער האָט נישט
nisht hot er harts zain iz zicher
not has he heart his is sure

קיין מורא,
moire kein
fear any

until he look in triumph upon his foes. . פֿיַינט זיַינע אויף אָן זיך זעט ער ביז
faint zaine oif on zich zet er biz
enemies his over on for self regards he until

[9] He hath contributed freely, he hath given to the evyonim *(needy)*;

ט ער גיט פֿונאַנדער, ער טיילט
git er funander teilt er
gives he abroad distributes he

די באַדערפֿטיקע,
baderftike di
poor the

his tzedakah endureth forever; זיַין צדקה באַשטייט אויף אייביק;
eibik oif bashteit tsedoke zain
ever for endures righteousness his

his keren shall be lifted up in kavod. . זיַין האָרן וועט דערהויבן זיַין אין כּבֿוד
koved in zain derhoibn vet horn zain
honor in be exalted will horn his

[10] The rasha shall see it, and be incensed; י דער רשע וועט זען און זיך ערגערן,
ergern zich un zen vet roshe der
get angry self and see will wicked the

he shall gnash his teeth, and waste away; זיַינע ציין וועט קריצן און וועט
vet un kritsn er vet tsein zaine
will and gnash he will teeth his

צעגאַנגען ; וועלן
vern tsegangen
become melted away

the ta'avot resha'im *(desire of the wicked ones)* shall come to nothing. דער באַגער פֿון די רשעים וועט
vet reshoim di fun bager der
will wicked ones the of desire the

אונטערגיין.
untergein
disappear

113

Praise ye Hashem. . הַלְלוּ יָהּ קיג
Hashem halalu
the L-rd praise

Praise O ye avadim of Hashem, , לויבט, איר קנעכט פֿון ה
Hashem fun knecht ir loibt
Hashem of servants you praise

praise the Shem of Hashem. . לויבט דעם נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen dem loibt
Hashem of name the praise

[2] Blessed be the Shem of Hashem ב זאָל געבענטשט זיַין דער נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen der zain gebentsht zol
Hashem of name the be blessed shall

from this time forth and forevermore. . פֿון אַצונד און ביז אייביק
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

[3] From the rising of the shemesh unto the going down of the same

ג פֹּון אויפגאַנג פֹון דער זון ביז
biz zun der fun oifgang fun
until sun the of rising from
איר אונטערגאַנג
untergang ir
setting its

the Shem of Hashem is to be praised.

ווערט געלויבט דער נאָמען פֹון ה .
Hashem fun nomen der geloibt vert
Hashem of name the praised shall be

[4] Hashem is high above kol Goyim,

ד ה איז דערהויבן איבער אַלע פֹעלקער,
felker ale iber derhoibn iz Hashem
nations all above exalted is Hashem

and His kavod above HaShomayim.

איבער די הימלען איז זײַן פּראַכט.
pracht zain iz himlen di iber
glory his is heavens the above

[5] Who is like unto Hashem Eloheinu,

ה ווער איז ווי ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem vi iz ver
our G-d Hashem like is who

Who dwelleth on high,

וואָס טראָגט אין דער הייך ?
heich der in tront vos
height the in sits enthroned who

[6] Who stoopeth down to behold the things

ו וואָס קוקט אַראָפּ טיף
tif arop kukt vos
deep down look who

that are in Shomayim, and in ha'aretz!

אויף די הימלען און אויף דער ערד .
erd der oif un himlen di oif
earth the on and heavens the on

[7] He raiseth up the poor out of the aphar *(dust)*,

ז ער שטעלט אויף פֹון שטויב דעם , אָרעמאַן
oreman dem shtoib fun oif shtelt er
poor person the dust from up raises he

and lifteth the needy out of the ash heap;

פֹון מיסטן דערהייבט ער דעם אבֿיון ,
evyon dem er derheibt mistn fun
needy the he lifts up refuse heap from

[8] That he may seat him with princes,

ח צו זעצן מיט פֿירשטן,
firshtn mit zetsn tsu
princes with sit to

even with the princes of amo *(His people)*.

מיט די פֿירשטן פֹון זײַן פֹאָלק .
folk zain fun firshtn di mit
people his of leaders the with

[9] He settleth the akeret *(barren woman)* in her bais

ט ער מאַכט די עקרה זיצן אין הויז
hoiz in zitsn akore di macht er
house in dwell barren the makes he

to be a happy em of banim.

אַ פֿרײלעכע מוטער פֹון קינדער .
kinder fun muter freileche a
children of mother joyous a

Praise ye Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

114

When Yisroel went out of Mitzrayim,

קיד

אַז יִשְׂרָאֵל איז אַרויס פֿון
fun arois iz Yisroel az
from out is Yisroel when

מִצְרַיִם ,
Mitsrayim
Egypt

Bais Ya'akov from a people of foreign tongue,

דאָס הויז פֿון יעקבֿ פֿון אַ
a fun Yaakov fun hoiz dos
a from Yaakov of house the

ווילדשפּראַכיקן פֿאָלק ,
folk vildshprachikn
people foreign speaking

[2] Yehudah was His kodesh *(sanctuary)*,

[ב] איז יהודה געוואָרן פֿאַר
far gevorn Yehudah iz
for having become Yehudah is

זײַן הייליקטום,
heiliktum zain
sanctuary his

and Yisroel His dominion.

יִשְׂרָאֵל זײַן געוועלטיקונג.
geveltikung zain Yisroel
dominion his Yisroel

[3] The yam saw it, and fled;

[ג] דער ים האָט דערזען און איז אַנטלאָפֿן,
antlofn iz un derzen hot yam der
fled has and seen has sea the

Yarden was driven back.

דער יַרדן האָט אָפּגעטראָטן אַהינטער .
ahinter opgetrotn hot Yarden der
backward stepped off has Yarden the

[4] The harim skipped like rams,

[ד] די בערג זײַנען געשפּרונגען
geshprungen zainen berg di
leapt have mountains the

ווי ווידערס,
viders vi
rams like

and the little hills like lambs.

די הייכן ווי יונגע שאָף .
shof yunge vi heichn di
sheep young like hills the

[5] What ailed thee, O thou yam, that thou didst flee?

[ה] וואָס איז דיר , ים , וואָס דו לויפֿסט?
loifst du vos yam dir iz vos
run you why o Sea to you(SG) is what

Thou Yarden, that thou wast driven back?

דו יַרדן , וואָס דו טרעטסט אָפּ אַהינטער ?
ahinter op tretst du vos Yarden du
backward away step you why Yarden you

[6] Ye harim, that ye skipped like rams;

[ו] איר בערג , וואָס איר שפּרינגט
shpringt ir vos berg ir
leapt you why mountains you

ווי ווידערס?
viders vi
rams like

and ye little hills, like lambs?

איר הייכן – ווי יונגע שאָף ?
shof yunge vi heichn ir
sheep young like heights you

[7] Tremble, thou earth, at the presence of Hashem,

ז פַּאַר אָדוֹן , טו ציטערן , ערד ,
erd tsiteren tu Adon far
o earth tremble do the L-rd before

at the presence of Elohei Ya'akov;

פַּאַר דעם אֱלוֹהַּ פון יעקבֿ ,
Yaakov fun Eloah dem far
Yaakov of Almighty One the before

[8] Which turned the rock into a pool of mayim,

ח וואָס פַּאַרקערט דעם פַּעלדז אין אַ
a in feldz dem farkert vos
a into rock the turned who

טַיִך וואַסער,
vaser taich
water river of

the flint into a spring of mayim.

קיזלשטיין אין אַ וואַסערקוואַל.
vaserkval a in kizlshtein
water spring a into flint stone

115

קטו

Not unto us, Hashem, not unto us,

נישט אונדז, ה , נישט אונדז,
undz nisht Hashem undz nisht
to us not Hashem to us not

but unto Thy Shem give kavod,

נַיערט דַיין נאָמען גיב כּבֿוד ,
koved gib nomen dain naiert
honor give name your but

for the sake of Thy chesed,

פון וועגן דַיין חֶסֶד ,
chesed dain vegen fun
lovingkindness your sake of for

and for Thy emes.

פון וועגן דַיין טרַיישאַפט .
traishaft dain vegen fun
faithfulness your sake of for

[2] Why should the Goyim say,

ב פַּאַר וואָס זאָלן זאָגן די פעלקער:
felker di zogn zoln vos far
nations the say should why for

Where is now their Elohim?

ווו אַקאָרשט איז זייער ג-ט?
G-t zeyer iz akorsht vu
G-d their is now where

[3] But Eloheinu is in Shomayim;

ג אָבער אלוקינו איז אין הימל ,
himel in iz Elokeinu ober
heaven in is our G-d but

He hath done whatsoever He hath pleased.

אַלץ וואָס ער באַגערט, טוט ער.
er tut bagert er vos alts
he does pleased he which all that

[4] Their atzabim *(idols)* are kesef and zahav,

ד זייערע געצנבילדער זיַנען זילבער און גאָלד,
gold un zilber zainen getsnbilder zeyere
gold and silver are idol images their

the ma'aseh *(work)* of the hands of adam.

דאָס ווערק פון אַ מענטשנס הענט .
hent mentshns a fun verk dos
hands man's a of work the

[5] Peh *(mouth)* they have, but they speak not;

ה זיי האָבן אַ מויל און רעדן נישט,
nisht redn un moil a hobn zei
not speak and mouth a have they

einayim *(eyes)* have they, but they see not;

זיי האָבן אויגן און זעען נישט;
nisht zeen un oign hobn zei
not see and eyes have they

[6] Oznayim *(ears)* they have, but they hear not;

ו זיי האָבן אויערן און הערן נישט,
nisht hern un oiern hobn zei
not hear and ears have they

af *(nose)* have they, but they smell not;

זיי האָבן אַ נאָז און שמעקן נישט;
nisht shmekn un noz a hobn zei
not smell and nose a have they

[7] They have hands, but they handle not;

ז הענט ביַי זיי , אָבער זיי קענען
kenen zei ober zei bai hent
can they but them with hands

נישט אָנטאַפּן,
ontapn nisht
feel not

raglayim *(feet)* have they, but they walk not;

פֿיס ביַי זיי , אָבער זיי גייען נישט;
nisht geyen zei ober zei bai fis
not walk they but them with feet

neither speak they through their garon *(throat)*.

זיי טוען נישט אַ הויך מיט זייער קעל .
kel zeyer mit hoich a nisht tuen zei
throat their with breath a not do they

[8] They that make them will be like them;

ח זאָלן ווערן ווי זיי די ווָאס
vos di zei vi vern zoln
who the ones them like become shall

מאַכן זיי ,
zei machn
them make

so is kol asher bote'ach *(every one that trusteth)* in them.

איטלעכער ווָאס פֿאַרזיכערט זיך אויף זיי .
zei oif zich farzichert vos itlecher
them on self trusted who each

[9] O Yisroel, trust thou in Hashem.

ט יִשְׂרָאֵל , פֿאַרזיכער זיך אויף ה .
Hashem oif zich farzicher Yisroel
Hashem on self trust O Yisroel

He is their ezrah *(help)* and their mogen.

ער איז זייער הילף און זייער שילד .
shild zeyer un hilf zeyer iz er
shield their and salvation their is he

[10] O Bais Aharon, trust thou in Hashem;

י הויז פֿון אַהרן , פֿאַרזיכערט אייַך
aich farzichert Aharon fun hoiz
you trust Aaron of house

אויף ה .
Hashem oif
Hashem on

He is their ezrah *(help)* and their mogen.

ער איז זייער הילף און זייער שילד .
shild zeyer un hilf zeyer iz er
shield their and salvation their is he

[11] The ones fearing Hashem, trust in Hashem;

יא איר פֿאָרכטער פֿון ה , פֿאַרזיכערט
farzichert Hashem fun forchter ir
trust Hashem of fearers you

אייַך אויף ה .
Hashem oif aich
Hashem on you

He is their ezrah *(help)* and their mogen *(shield)*.

ער איז זייער הילף און זייער שילד .
shild zeyer un hilf zeyer iz er
shield their and salvation their is he

[12] Hashem hath been mindful of us; Yevarech.

יב ה׳ האָט געדאַכט אָן אונדז,
undz on gedacht hot Hashem
us about remembered has Hashem

ער וועט בענטשן,
bentshn vet er
bless will he

Yevarech es Bais Yisroel;

ער וועט בענטשן דאָס הויז פֿון ישׂרָאֵל,
Yisroel fun hoiz dos bentshn vet er
Yisroel of house the bless will he

Yevarech es Bais Aharon.

ער וועט בענטשן דאָס הויז פֿון אַהרֹן .
Aharon fun hoiz dos bentshn vet er
Aaron of house the bless will he

[13] Yevarech Yirei Hashem *(He will bless those who fear* Hashem*)*,

יג ער וועט בענטשן די וואָס
vos di bentshn vet er
who the ones bless will he

פֿאָרכטן ה׳ ,
Hashem forchtn
Hashem be in dread

the ketanim with the gedolim.

די קליינע אַזוי ווי די גרויסע.
groise di vi azoi kleine di
great the as just small the

[14] May Hashem give you increase,

יד ה׳ וועט אייך מערן ,
mern aich vet Hashem
increase you will Hashem

upon you and your banim.

אייַך און אייַערע קינדער .
kinder aiere un aich
children your and you

[15] May a barukhah be upon you by Hashem,

טו געבענטשט זאָלט איר זיין פֿון ה׳ ,
Hashem fun zain ir zolt gebentsht
Hashem from be you may blessed

Oseh Shomayim va'Aretz *(Maker of Heaven and Earth)*.

דעם באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer dem
earth and heaven of Creator the

[16] The heavens, even Shomayim, is Hashem's,

טז די הימלען זיינען די הימלען פֿון ה׳ ,
Hashem fun himlen di zainen himlen di
Hashem of heavens the are heavens the

but HaAretz He gave to the Bnei Adam.

אָבער די ערד האָט ער געגעבן צו די
di tsu gegebn er hot erd di ober
the to given he has earth the but

מענטשנקינדער .
mentshnkinder
children of men

[17] The mesim *(dead ones)* praise not Hashem,

יז נישט די טויטע וועלן לויבן ה׳ ,
Hashem loibn veln toite di nisht
Hashem praise will dead the not

neither do any that descend into Dumah *(the silent)*.

און נישט די אַלע וואָס נידערן
nidern vos ale di nisht un
go down who all the ones not and

אין שטילן קבֿר .
keyver shtiln in
tomb silence in

[18] But we will bless Hashem

יח אָבער מיר וועלן בענטשן ה ,
Hashem bentshn veln mir ober
Hashem bless will we but

from this time forth v'ad olam *(and to forevermore)*.

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

116

קטז

I love Hashem, because He hath heard

איך ליב ה
Hashem lib ich
Hashem love I

my kol *(voice)*, even my techinnah.

ווײַל ער האט געהערט מײַן
main gehert ht er vail
my heard had he because

קוֹל און מײַנע געבעטן .
gebetn maine un kol
requests my and voice

[2] Because He hath inclined His ozen *(ear)* unto me,

ב ווײַל ער האָט געניגט זײַן אויער צו מיר,
mir tsu oier zain geneigt hot er vail
me to ear his inclined has he because

therefore will I call upon Him while I have days.

דערום אין מײַנע טעג וועל איך אים
im ich vel teg maine in derum
to him I will days my in therefore

רופֿן .
rufn
will call out

[3] Chevlei mavet *(pangs of death)* encompassed me,

ג אַרומגערינגלט האָבן מיך די שטריק
shtrik di mich hobn arumgeringlt
cords the me have encircled

פֿון טויט ,
toit fun
death of

and the metzarei She'ol *(confines, straitnesses of She'ol)* have caught up with me and found me;

און אַנגסטן פֿון שְׁאוֹל האָבן מיך געטראָפֿן ;
getrofn mich hobn Sheol fun angstn un
encountered me have Sheol of terrors and

tzoros and yagon *(sorrow)* I found.

לײַד און קומער האָב איך געטראָפֿן .
getrofn ich hob kumer un laid
encountered I have sorrow and affliction

[4] Then called I b'Shem Hashem:

ד האָב איך דעם נאָמען פֿון ה געפֿרופֿן:
gerufn Hashem fun nomen dem ich hob
called Hashem of name the I have

O Hashem, save my nefesh!

איך בעט דיך , ה , מאַך
mach Hashem dich bet ich
make o Hashem you(SG) entreat I

אַנטרינען מײַן זעל .
zel main antrinen
soul my to escape

[5] Channun *(gracious)* is Hashem, and tzaddik;

ה לײַטזעליק איז ה און גערעכט ,
gerecht un Hashem iz laitzelik
righteous and Hashem is be gracious to

yes, Eloheinu is merciful.

און אלוקינו איז דערבאַרעמדיק.
derbaremdik iz Elokeinu un
compassionate is our G-d and

[6] Hashem is shomer over the petayim *(simple-hearted, helpless)*;

ו ה פֿאַרהיט די אומגעניטע ;
umgenite di farhit Hashem
inexperienced the protects Hashem

I was in need and li yehoshia *(me He saved)*.

איך בין געווען געפֿאַלן, און ער
er un gefaln geven bin ich
he and fallen having been am I

האָט מיך געהאָלפֿן.
geholfn mich hot
saved me has

[7] Return, my nefesh, to thy menuchah *(rest, resting place)*;

ז קער זיך אום, מײַן זעל, צו דײַן
dain tsu zel main um zich ker
your to soul my back self turn

רוּיקייט .
roikeit
tranquillity

for Hashem hath dealt bountifully with thee.

ווארעם ה האָט דיר
dir hot Hashem vorem
for you(SG) has Hashem because

גוטס געטאָן.
geton guts
done good things

[8] For Thou hast saved my nefesh from mavet *(death)*,

ח ווארעם האָסט אַרויסגעצויגן מײַן
main aroisgetsoign host vorem
my brought out you have because

זעל פֿון טויט ,
toit fun zel
death from soul

mine eye from dimah *(tears)*,

פֿון טרערן מײַן אויג,
oig main trern fun
eye my tears from

and mine regel *(foot)* from stumbling.

מײַן פֿוס פֿון שטרויכלונג .
shtroichlung fun fus main
stumbling block from foot my

[9] I will walk before Hashem

ט איך וועל אומגיין פֿאַר ה
Hashem far umgein vel ich
Hashem before walk will I

in the Artzot HaChayim *(the Land of the Living)*.

אין די לענדער פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun lender di in
living the of lands the in

[10] He'emaneti *(I believed)*;

י איך האָב געגלויבט, ווען איך האָב געredt:
geredt hob ich ven gegloibt hob ich
spoken have I when believed have I

therefore have I spoken; I was greatly afflicted.

איך בין געפּלאָגט געווען זייער .
zeyer geven geplogn bin ich
very much having been afflicted am I

[11] I said in my chafaz *(haste, alarm, consternation)*,

יא איך האָב געזאָגט אין מײַן אַנגסט:
angst main in gezogt hob ich
fear my in said have I

Kol HaAdam Kozev *(all men are liars)*.

אַלע מענטשן זײַנען פֿאַלש.
falsh zainen mentshn ale
false are men all

12 How shall I repay Hashem

יב ווי זאָל איך אָפּצאָלן ה
Hashem optsolen ich zol vi
Hashem repay I shall how

for all His benefits to me?

אַלע זײַנע טובֿות צו מיר?
mir tsu toivus zaine ale
me to goodness his all

13 I will raise the Kos Yeshu'ot *(the Cup of Salvation)*,

יג דעם כּוס פֿון ישועות וועל איך אויפֿהייבן,
oifheibn ich vel yeshues fun kos dem
lift up I will saving acts of cup the

and call upon Hashem b'Shem *(by Name)*.

און דעם נאָמען פֿון ה וועל איך רופֿן,
rufn ich vel Hashem fun nomen dem un
call I will Hashem of name the and

14 I will fulfill my nederim *(vows)* unto Hashem now

יד מײַנע נדרים צו ה וועל איך באַצאָלן
batsoln ich vel Hashem tsu nedrim maine
repay I will Hashem to vows my

in the presence of all His people.

אַנטקעגן פּאַר זײַן גאַנצן פֿאָלק.
folk gantsn zain far antkegen
people whole his before facing

15 Precious in the eyes of Hashem

טו שווער אין די אויגן פֿון ה
Hashem fun oign di in shver
Hashem of eyes the in heavy

is the mavet of His Chasidim.

איז דער טויט פֿון זײַנע פֿרומע.
frume zaine fun toit der iz
pious faithful his of death the is

16 O Hashem, truly I am Thy eved;

טז איך בעט דיך , ה , וואָרעם
vorem Hashem dich bet ich
because o Hashem you(SG) entreat I

איך בין דײַן קנעכט,
knecht dain bin ich
servant your am I

I am Thy eved, ben amatecha *(the son of Thy maid servant)*;

איך בין דײַן קנעכט, דער זון פֿון דײַן
dain fun zun der knecht dain bin ich
your of son the servant your am I

דינסט ;
dinst
female servant

Thou hast removed my chains.

האָסט לויזגעמאַכט מײַנע בינדשטריק.
bindshtrik maine loizgemacht host
binding ropes my loosed you have

17 I will sacrifice to Thee the zevach todah *(the thanksgiving offering)*

יז איך וועל שלאַכטן צו דיר אַ
a dir tsu shlachtn vel ich
a you(SG) to sacrifice will I

דאַנקאָפּפֿער ,
dankopfer
thank offering

and will call on the Shem Hashem.

און דעם נאָמען פֿון ה וועל איך רופֿן.
rufn ich vel Hashem fun nomen dem un
call I will Hashem of name the and

[18] I will fulfill my nederim to Hashem now

יח מיינע נדרים צו ה וועל איך באַצאָלן
batsoln ich vel Hashem tsu nedrim maine
perform I will Hashem to vows my

in the presence of all His people.

אַנקעגן פֿאַר זיין גאַנצן פֿאָלק ,
folk gantsn zain far ankegn
people entire his before in presence of

[19] In the khatzerot Beis Hashem,

יט אין די הויפֿן פֿון הס הויז ,
hoiz Hashems fun hoifn di in
house Hashem's of courtyards the in

in the midst of thee, O Yerushalayim.

אין מיטן פֿון דיר , ירושָלַיִם .
Yerushalayim dir fun mitn in
Yerushalayim you(SG) of midst in

Praise ye Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

117

O praise Hashem, all ye Goyim;

קיז לויבט ה , אַלע פֿעלקער,
felker ale Hashem loibt
nations all Hashem praise

praise Him, all ye peoples.

גיט אַ שבַּח צו אים, אַלע אומות ,
umes ale im tsu shevech a git
peoples all him to praise a give

[2] For His chesed is mighty toward us;

ב וואָרעם שטאַרק איז זיין חֶסֶד
chesed zain iz shtark vorem
lovingkindness his is powerful for

אויף אונדז,
undz oif
us upon

and the Emes Hashem endureth l'olam *(forever)*.

און די טרייַשאַפֿט פֿון ה איז
iz Hashem fun traishaft di un
is Hashem of faithfulness the and

אויף אייביק.
eibik oif
ever for

Praise ye Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

118

O give thanks unto Hashem;
for He is tov;

קיח גיט אַ דאַנק צו ה ,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem
good is he because

Ki l'olam chasdo *(for His mercy endureth forever)*.

וואָרעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[2] Let Yisroel now say,

ב זאָל נון זאָגן יִשְׂרָאֵל:
Yisroel zogn Nun zol
Yisroel say now let

Ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[3] Let the Bais Aharon now say,

ג זאָל נון זאָגן דאָס הויז פֿון אַהרן :
Aharon fun hoiz dos zogn Nun zol
Aaron of house the say now let

Ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[4] Let them now that fear Hashem say,

ד זאָלן נון זאָגן די וואָס פֿאָרכטן
forchtn vos di zogn Nun zoln
be in dread who the ones say now let

ה :
Hashem
Hashem

Ki l'olam chasdo.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[5] I called upon Hashem in distress;

ה פֿון ענגעניש האָב איך גערופֿן ה ,
Hashem gerufn ich hob engenish fun
Hashem called for I have distress from

Hashem answered me, and set me in a broad place.

האָט ה מיר געענטפֿערט מיט
mit geentfert mir Hashem hot
with answered me Hashem has

דער בריייטערניש.
breiternish der
broadness the

[6] Hashem is on my side;

ו ה איז מיט מיר, איך האָב נישט
nisht hob ich mir mit iz Hashem
not have I me with is Hashem

קיין מורא ,
moire kein
fear any

I will not fear; what can adam do unto me?

וואָס קען אַ מענטש מיר טאָן?
ton mir mentsh a ken vos
do to me man a can what

[7] Hashem taketh my part through them that help me;

ז ה איז מיר מײַן העלפֿער,
helfer main mir iz Hashem
helper my to me is Hashem

therefore shall I see my desire upon them that hate me.

און איך וועל זען אויף מײַנע שׂונאים .
sonem maine oif zen vel ich un
enemies my off see will I and

[8] It is better to trust in Hashem

ח בעסער זיך באַשיצן אין ה ,
Hashem in bashitsn zich beser
Hashem in to shelter self better

than to put confidence in adam.

אַיידער זיך פֿאַרזיכערן אויף אַ מענטשן .
mentshn a oif farzichern zich eider
man a on to trust self than

[9] It is better to trust in Hashem

ט בעסער זיך באַשיצן אין ה ,
Hashem in bashitsn zich beser
Hashem in to shelter self better

than to put confidence in nedivim *(nobles)*.

אַיידער זיך פֿאַרזיכערן אויף פֿירשטן.
firshtn oif farzichern zich eider
princes on to trust self than

[10] All Goyim surrounded me;

י אַלע פֿעלקער האָבן מיך אַרומגערינגלט;
arumgeringlt mich hobn felker ale
encircled me have nations all

but in the Shem Hashem will I cut them off.

מיט דעם נאָמען פֿון ה אָבער
ober Hashem fun nomen dem mit
however Hashem of name the with

וועל איך זיי פֿאַרשניידן.
farshnaidn zei ich vel
cut off them I will

[11] They surrounded me; yes, they compassed me about;

יא זיי האָבן מיך אַרומגערינגלט, יאָ
yo arumgeringlt mich hobn zei
yes encircled me have they

אַרומגערינגלט האָבן זיי מיך;
mich zei hobn arumgeringlt
me they have encircled

but in the Shem Hashem I will cut them off.

מיט דעם נאָמען פֿון ה אָבער
ober Hashem fun nomen dem mit
however Hashem of name the with

וועל איך זיי פֿאַרשניידן.
farshnaidn zei ich vel
cut off them I will

[12] They compassed me about like devorim *(bees)*;

יב זיי האָבן מיך אַרומגערינגלט ווי בינען;
binen vi arumgeringlt mich hobn zei
bees like encircled me have they

they are extinguished like the eish of kotzim *(thorns)*;

זיי זיינען פֿאַרלאָשן געוואָרן
gevorn farloshn zainen zei
having become extinguished are they

ווי פֿייַער פֿון דערנער;
derner fun faier vi
thorns of fire as

for in the Shem Hashem I will cut them off.

פֿאַר וואָר, מיט דעם נאָמען פֿון ה
Hashem fun nomen dem mit vor far
Hashem of name the with truly for

וועל איך זיי פֿאַרשניידן.
farshnaidn zei ich vel
cut off them I will

[13] Thou hast hard pushed at me that I fell;

יג שטויסן האָסטו מיך געשטויסן
geshtoisn mich hostu shtoisn
pushed me have you push

צום פֿאַלן,
faln tsum
fall unto the

but Hashem helped me.

אָבער ה האָט מיך געהאָלפֿן.
geholfn mich hot Hashem ober
helped me has Hashem but

[14] Hashem is my oz *(strength)* and zimrah *(song)*,

יד מײַן שטאַרקייט און געזאַנג איז ה,
Hashem iz gezang un shtarkeit main
Hashem is song and strength my

and He is become my Yeshu'ah *(salvation)*.

און ער איז מיר געווען אַ ישועה.
yeshue a geven mir iz er un
salvation a become for me is he and

15 The voice of rejoicing and Yeshu'ah *(salvation)*
טו אַ קול פֿון געזאַנג און ישועה
yeshue un gezang fun kol a
salvation and song of sound a

is in the ohalim of the tzaddikim;
איז אין די געצעלטן פֿון די צדיקים ;
tsadikim di fun getseltn di in iz
righteous the of tents the in is

the Yamin Hashem doeth valiantly.
די רעכטע האַנט פֿון ה טוט גבֿורות .
gevuros tut Hashem fun hant rechte di
mighty acts does Hashem of hand right the

16 The Yamin Hashem is exalted;
טז די רעכטע האַנט פֿון ה איז דערהויבן,
derhoibn iz Hashem fun hant rechte di
exalted is Hashem of hand right the

the Yamin Hashem doeth valiantly.
די רעכטע האַנט פֿון ה טוט גבֿורות .
gevuros tut Hashem fun hant rechte di
mighty acts does Hashem of hand right the

17 I shall not die, but live,
יז איך וועל נישט שטאַרבן נאָר לעבן,
lebn nor shtarbn nisht vel ich
live but die not will I

and declare the ma'asim *(works)* of Hashem.
און דערציילן די מעשׂים פֿון ה .
Hashem fun meisim di dertseiln un
Hashem of deeds the tell and

18 Hashem hath hard chastened me severely;
יח שטראָפֿן געשטראָפֿט האָט מיך ה ,
Hashem mich hot geshtroft shtrofn
Hashem me has punished to punish

but He hath not given me over unto mavet *(death)*.
אָבער צום טויט האָט ער מיך נישט געגעבן .
gegebn nisht mich er hot toit tsum ober
given not me he has death to but

19 Open to me the sha'arei tzedek;
יט עפֿנט מיר די טויערן פֿון גערעכטיקייט ,
gerechtikeit fun toiern di mir efent
righteousness of gates the for me open

I will go through them, and I will praise Hashem;
איך וועל אַריַינגיין אין זיי , איך וועל
vel ich zei in araingein vel ich
will I them in enter will I

דאַנקען ה .
Hashem danken
Hashem thank

20 This is the sha'ar of Hashem,
כ דאָס איז דער טויער פֿון ה ,
Hashem fun toier der iz dos
Hashem of gate the is this

into which the tzaddikim shall enter.
די גערעכטע זאָלן אַריַינגיין אין אים.
im in araingein zoln gerechte di
it in enter shall righteous the

21 I will praise Thee;
כא איך דאַנק דיר , וואָרעם האָסט
host vorem dir dank ich
have for you(SG) thank I

מיר געענטפֿערט,
geentfert mir
answered me

for Thou hast heard me, and art become my Yeshu'ah *(salvation)*.
און ביסט מיר געווען אַ ישועה .
yeshue a geven mir bist un
salvation a become to me you are and

[22] The Even *(Stone)* which the Bonim *(Builders)* rejected

כב דער שטיין וואָס די בוימײַנסטערס
boimainsters di vos shtein der
builders the which stone the
האָבן פֿאַרוואַרפֿן,
farvorfen hobn
rejected have

has become the Rosh Pinnah *(Cornerstone)*.

איז געוואָרן צום הויפּט פֿונעם ווינקל.
vinkel funem hoipt tsum gevorn iz
corner of the head for the having become is

[23] This is Hashem's doing;

כג פֿון ה׳ איז דאָס געשען,
geshen dos iz Hashem fun
happened this has Hashem from

it is marvellous in our eyes.

וווּנדערלעך איז עס אין אונדזערע אויגן.
oign undzere in es iz vunderlech
eyes our in it is miraculous

[24] This is the yom which Hashem hath made;

כד דאָס איז דער טאָג וואָס ה׳
Hashem vos tog der iz dos
Hashem which day the is this
האָט געמאַכט,
gemacht hot
made has

let us rejoice and be glad in it.

לאָמיר לוסטיק זײַן און זיך פֿרייען אין אים.
im in freyen zich un zain lustik lomir
him in rejoice self and be joyful let us

[25] Save now, we beseech Thee, Hashem;

כה איך בעט דיך, ה׳, העלף
help Hashem dich bet ich
help o Hashem you(SG) entreat I
אַנטקעגנקומען!
antkegenkumen
come toward

Hashem, we beseech thee, send now prosperity.

איך בעט דיך, ה׳,
Hashem dich bet ich
o Hashem you(SG) entreat I
נון! באַגליק
Nun baglik
now you will succeed

[26] Baruch habah b'Shem Hashem;

כו געבענטשט דער וואָס קומט אין
in kumt vos der gebentsht
in comes who the one blessed
נאָמען פֿון ה׳!
Hashem fun nomen
Hashem of name

we have blessed you from the Beis Hashem.

מיר בענטשן אײַך פֿון הס׳ הויז.
hoiz Hashems fun aich bentshn mir
house Hashem's from you bless we

[27] Hashem is G-d, Who hath showed us light;

כז ה׳ איז אֵל, און ער האָט אונדז
undz hot er un El iz Hashem
for us has he and G-d is Hashem
דערלוכטן;
derluchtn
shed light

bind the chag *(festival offering)* with cords,

פַלעכט אַ טאַנץ מיט צוויַגן
tsvaign mit tants a flecht
branches with dance a weaves

even until the karnot of the Mizbe'ach.

ביז די הערנער פון מזבח .
mizbeyech fun herner di biz
altar of horns the until

28 Thou art my G-d, and I will praise Thee;

כח מיַן ג-ט ביסטו , און איך וועל
vel ich un bistu G-t main
will I and are you G-d my

דיר דאַנקען;
danken dir
thank you(SG)

Thou art Elohai, I will exalt Thee.

מיַן ג-ט – וועל איך דיך דערהייבן.
derheibn dich ich vel G-t main
exalt you(SG) I will G-d my

29 O give thanks unto Hashem; for He is tov;

כט גיט אַ דאַנק צו ה ,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem
good is he for

ki l'olam chasdo *(for His mercy endureth forever)*.

וואָרעם אויף אייביק איז זיַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

ALEF

א אַ

קיט

119 Ashrei are the blameless ones in the derech,

וויל צו די וואָס זייער
zeyer vos di tsu voil
their who the ones to blessed

וועג איז ערלעך ,
erlech iz veg
blameless is way

who walk in the torat Hashem.

וואָס גייען אין דער תורה פון ה .
Hashem fun toyre der in geyen vos
Hashem of instruction the in walk who

2 Ashrei are they that keep His edot *(testimonies)*,

ב וויל צו די וואָס היטן זיַנע
zaine hitn vos di tsu voil
his keeps who the one to blessed

צייגנים ,
tseignim
testimony

and that seek Him with kol lev.

וואָס זוכן אים מיטן גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn mitn im zuchn vos
heart all the with him seeks who

3 They also do no iniquity;

ג און זיי טוען נישט קיין אומרעכט,
umrecht kein nisht tuen zei un
injustice any not do they and

they walk in His drakhim.

זיי גייען אין זיַנע וועגן .
vegen zaine in geyen zei
ways his in walk they

[4] Thou hast commanded us to be diligently shomer

ד האָסט געבאָטן דיינע באַפֿעלן ,
bafeln daine gebotn host
commands your ordered you have

over Thy pikkudim *(precepts)*.

זייער . אָפּצוהיטן זיי
zeyer optsuhiten zei
very much to hold fast to them

[5] O that my drakhim were directed

ה הלוואַי זאָלן פֿעסט זיין מײַנע וועגן ,
vegen maine zain fest zoln halevay
ways my be resolute may if only

to be shomer over Thy chukkim *(statutes)*!

צו היטן דיינע געזעצן !
gezetsn daine hitn tsu
laws your keep to

[6] Then shall I not be ashamed,

ו דענצמאָל וועל איך זיך נישט שעמען .
shemen nisht zich ich vel dentsmol
be ashamed not self I will then

when I have respect unto all Thy mitzvot.

ווען איך קוק אויף אַלע דיינע
daine ale oif kuk ich ven
your all upon look I when

גאָטן .
gebot
commandments

[7] I will praise Thee with yosher levav *(uprightness of heart)*

ז איך וועל דיך לויבן מיט רעכטפֿאַרטיקייט
rechtfartikeit mit loibn dich vel ich
uprightness with praise you(SG) will I

פֿון האַרצן,
hartsn fun
heart of

when I shall have learned Thy righteous mishpatim *(ordinances)*.

ווען איך לערן דיינע גערעכטע משפּטים .
mishpotim gerechte daine lern ich ven
judgments righteous your learn I when

[8] I will keep Thy chukkim;

ח דיינע געזעצן וועל איך היטן;
hitn ich vel gezetsn daine
keep I will laws your

זאָלסט מיך נישט פֿאַרלאָזן ביז גאָר .
gor biz farlozen nisht mich zolst
utmost until forsake not me may you(SG)

O forsake me not utterly.

BEIS

ב

[9] How shall a na'ar cleanse his way?

ט מיט וואָס קען אַ יונגער מענטש האַלטן
haltn mentsh yunger a ken vos mit
keep man young a can what with

רײַן זײַן וועג?
veg zain rein
way his tahor

By being shomer thereto according to Thy Davar *(Word)*.

צו זײַן אָפּגעהיט לויט דײַן וואָרט.
vort dain loit opgehit zain tsu
word your according to careful be to

[10] With my kol lev have I sought Thee;

י מִיט מײַן גאַנצן האַרצן האָב איך
ich hob hartsn gantsn main mit
I have heart whole my with

; דיך געזוכט
gezucht dich
sought you(SG)

O let me not wander from Thy mitzvot.

לאָז מיך נישט אַוועקבלאָנדזשען פֿון
fun avekblondzhen nisht mich loz
from wander away not me let

. דײַנע געבאָט
gebot daine
commandments your

[11] Thy word have I hid in my lev,

יא אין מײַן האַרצן האָב איך באַהאַלטן
bahaltn ich hob hartsn main in
hidden I have heart my in

,דײַן וואָרט
vort dain
word your

lema'an *(so that)* I might not sin against Thee.

. דיר צו זינדיקן נישט זאָל איך כּדי
dir tsu zindikn nisht zol ich kedei
you(SG) against sin not may I so that

[12] Baruch atah, Adonoi (Hashem);

יב געלויבט ביסטו , ה ;
Hashem bistu geloibt
Hashem are you praised

teach me Thy chukkim.

. לערן מיך דײַנע געזעצן
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

[13] With my sfatayim *(lips)* have I declared

יג מיט מײַנע ליפּן האָב איך דערציילט
dertseilt ich hob lipn maine mit
told I have lips my with

all the mishpatim of Thy mouth.

. אַלע משפּטים פֿון דײַן מויל
moil dain fun mishpotim ale
mouth your of judgments all

[14] I have rejoiced in the derech of Thy edot *(testimonies)*,

יד מיט דעם וועג פֿון דײַנע צייגנים
tseignim daine fun veg dem mit
testimony your of way the with

האָב איך מיך געפֿרייט
gefreit mich ich hob
rejoiced me I have

as much as in all riches.

.ווי מיט אַלע עשירות
eshires ale mit vi
wealth all with as

[15] I will meditate in Thy pikkudim,

טו איך טראַכט אָן דײַנע באַפֿעלן ,
bafeln daine on tracht ich
commands your on meditates I

and consider Thy orkhot *(paths)*.

. און איך קוק אויף דײַנע וועגן
vegen daine oif kuk ich un
ways your at look I and

[16] I will delight myself in Thy chukkim;

טז מיט דײַנע געזעצן קוויק איך מיך ,
mich ich kvik gezetsn daine mit
myself I delight laws your with

איך פַֿארגעס נישט דײַן וואָרט.
vort dain nisht farges ich
word your not forget I

I will not forget Thy Davar.

GIMEL

ג

יז
[17] Deal bountifully with Thy eved, that I may live,

באַשער דײַן קנעכט,
basher knecht dain
servant your inscribe into s.o.'s destiny

איך זאָל לעבן,
lebn zol ich
live may I

and be shomer over Thy Davar.

און איך וועל היטן דײַן וואָרט.
vort dain hitn vel ich un
word your keep will I and

יח
[18] Open Thou mine eyes,

אַנטפּלעק מײַנע אויגן, איך זאָל זען
zen zol ich oign maine antplek
see may I eyes my unveil

that I may behold nifla'ot out of Thy torah.

די וווּנדער פֿון דײַן תּורה .
toyre dain fun vunder di
instruction your of wonders the

יט
[19] I am a ger on ha'aretz;

אַ פֿרעמדער בין איך אויף דער ערד ;
erd der oif ich bin fremder a
earth the on I am stranger a

hide not Thy mitzvot from me.

נישט פֿאַרבאָרג פֿון מיר דײַנע
daine mir fun farborg nisht
your me from hide not

געבאָט .
gebot
commandments

כ
[20] My nefesh is shattered with ta'avah

צעבראָכן איז מײַן זעל פֿון גלוסטעניש
glustenish fun zel main iz tsebrochn
desire from soul my is broken

for Thy mishpatim at all times.

נאָך דײַנע משפּטים אין יעטוועדער צײַט.
tsait yetveder in mishpotim daine noch
time every in judgments your after

כא
[21] Thou hast rebuked the zedim *(arrogant ones)* that are arurim *(cursed ones)*,

שרײַסט אָן אויף די פֿאַרשאָלטענע
farsholtene di oif on shraist
cursed the on against cry aloud

מוטווילקע,
mutvilike
arrogant

which do wander from Thy mitzvot.

וואָס בלאָנדזשען אַוועק פֿון דײַנע
daine fun avek blondzhen vos
your from away go astray who

געבאָט .
gebot
commandments

כב
[22] Remove from me cherpah *(reproach)* and contempt;

קײַקל אַראָפּ פֿון מיר שאַנד און בזיון ,
bizoyn un shand mir fun arop kaikl
contempt and shame me from off roll

for I have kept Thy edot *(testimonies)*.

וואָרעם דײַנע צייגנים האָב איך געהיט.
gehit ich hob tseignim daine vorem
kept I have testimony your for

[23] Though sarim *(princes)* also sit and speak slander against me,

כג הגם האַרן זיצן און רעדן קעגן מיר,
mir kegen redn un zitsn harn hagam
me against speak and sit lords though

yet Thy eved meditates on Thy chukkim.

טראַכט דײַן קנעכט אָן דײַנע געזעצן ,
gezetsn daine on knecht dain tracht
laws your on servant your meditates

[24] Thy edot *(testimonies)* also are my delight

כד יאָ , דײַנע צייגנים זײַנען מײַן קוויקונג ,
kvikung main zainen tseignim daine yo
delight my are testimonies your yes

and anshei atzati *(my counsellors)*.

די עצה-געבער מײַנע .
maine eitse-geber di
my counsel-givers the ones

DALET

ד

[25] My nefesh has deveykus unto the aphar;

כה באַהעפֿט צום שטויב איז מײַן זעל ;
zel main iz shtoib tsum baheft
soul my is dust to joined

revive Thou me according to Thy Davar.

לעב מיך אויף לויט דײַן וואָרט.
vort dain loit oif mich leb
word your according to upon me revive

[26] I have recounted my drakhim, and Thou heardest me;

כו איך האָב דערציילט מײַנע וועגן ,
vegen maine dertseilt hob ich
ways my told have I

teach me Thy chukkim.

און דו האָסט מיר געענטפֿערט.
geentfert mir host du un
heard me have you and

לערן מיך דײַנע געזעצן .
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

[27] Make me to understand the derech of Thy pikkudim;

כז דעם וועג פֿון דײַנע באַפֿעלן מאַך
mach bafeln daine fun veg dem
make commands your of way the

מיך פֿאַרשטיין ,
farshtein mich
understand me

so shall I meditate on Thy nifla'ot.

און איך וועל רעדן פֿון דײַנע וווּנדער .
vunder daine fun redn vel ich un
wonders your concerning words will I and

[28] My nefesh drops with heavy sorrow;

כח מײַן זעל טרערט פֿון קומער ;
kumer fun trert zel main
sorrow from weeps soul my

strengthen Thou me according unto Thy Davar.

ריכט מיך אויף לויט דײַן וואָרט.
vort dain loit oif mich richt
word your according to up me raise

[29] Remove from me the derech sheker;

כט דעם וועג פֿון ליגן טו אָפּ פֿון מיר ,
mir fun op tu lign fun veg dem
me from away do lies of way the

and graciously grant me Thy torah.

אוּן מִיט דַיִין תּוֹרה לַיְיטזעליק מִיך .
un mit dain toyre laitzelik mich
and with your instruction be gracious to me

[30] I have chosen the derech emunah;

ל דֶעם דֶרֶך אֱמוּנה הָאָב אִיך
dem derech emune hob ich
the way of faithfulness have I

אויסגעוויילט,
oisgeveilt
chosen

thy mishpatim have I accounted worthy.

דַיִינע מִשפָּטִים הָאָב אִיך געהאַלטן פַֿאַר מִיר.
daine mishpotim hob ich gehaltn far mir
your judgments have I held up before me

[31] I have deveykus with Thy edot *(testimonies)*;

לא אִיך בִּין באַהעפֿט אָן דַיִינע צייגנים ;
ich bin baheft on daine tseignim
I am joined to your testimonies

Hashem, let me not be ashamed.

ה , זאָלסט מִיך נישט
Hashem zolst mich nisht
o Hashem may you(SG) me not

פַֿאַרשעמען.
farshemen
reproach

[32] I will run the derech of Thy mitzvot,

לב אִין דעם וועג פֿון דַיִינע געבאָט
in dem veg fun daine gebot
in the way of your commandments

טו איך לויפֿן,
tu ich loifn
do I run

for Thou shalt set my lev free.

וואָרעם דו דערבריייטערסט מִין הארץ.
vorem du derbreiterst main harts
because you widen my heart

HEH ה

[33] Teach me, Hashem, the derech of Thy chukkim;

לג לערן מיך , ה , דעם וועג פֿון
lern mich Hashem dem veg fun
teach me Hashem the way of

דַיִינע געזעצן ,
daine gezetsn
your laws

and I shall keep it unto the end.

אוּן איך וועל אים היטן ביז לעצט .
un ich vel im hitn biz letst
and I will keep them until the very end

[34] Give me understanding, and I shall keep Thy torah;

לד מאַך מיך פֿאַרשטיין , כּדי איך זאָל
mach mich farshtein kedei ich zol
make me understand so that I shall

תּוֹרה , דַיִין היטן
toyre dain hitn
instruction your keep

yes, I shall be shomer over it with my kol lev.

אוּן זי האַלטן מִיטן גאַנצן האַרצן .
un zi haltn mitn gantsn hartsn
and it hold with all the heart

[35] Make me to go in the path of Thy mitzvot;

לה פַּיר מיך אין דעם שטעג פֿון דיינע
daine fun shteg dem in mich fir
your of path the in me lead
געבאָט ,
gebot
commandments

for therein do I delight.

וואָרעם נאָך אים האָב איך געגאַרט .
gegart ich hob im noch vorem
yearned for I have it after for

[36] Incline my lev unto Thy edot,

לו נײַג מײַן האַרץ צו דײַנע צייגנים ,
tseignim daine tsu harts main naig
testimonies your to heart my incline

and not to betza *(covetousness, selfish gain)*.

און נישט צו גײַצייקייט .
gaitsikeit tsu nisht un
gain to not and

[37] Turn away mine eyes from beholding shav *(vanity)*;

לז נעם אַוועק מײַנע אויגן פֿון קוקן
kukn fun oign maine avek nem
looking of eyes my away take
אויף נישטיקייט ;
nishtikeit oif
worthlessness upon

and revive Thou me in Thy derech.

אין דײַנע וועגן לעב מיך אויף.
oif mich leb vegen daine in
on me revive ways your in

[38] Establish Thy word unto Thy eved,

לח זײַ מקיים צו דײַן קנעכט דײַן צוזאָג
tsuzog dain knecht dain tsu mekayem zai
promise your servant your to fulfilled be

which is for the fear of Thee.

וואָס צו דײַנע פֿאָרכטער.
forchter daine tsu vos
fearers your for which is

[39] Turn away my cherpah *(reproach)* which I fear;

לט טו אָפּ מײַן שאַנד וואָס איך שרעק
shrek ich vos shand main op tu
terror I which shame my away do
, מיך דערפֿאַר
derfar mich
because of it to me

for Thy mishpatim are tovim.

וואָרעם דײַנע משפּטים זײַנען גוט .
gut zainen mishpotim daine vorem
good are judgments your because

[40] Hinei, I have longed after Thy precepts;

מ זע , איך האָב געשמאַכט נאָך
noch geshmacht hob ich ze
after longed for have I behold
דײַנע באַפֿעלן ;
bafeln daine
commands your

אין דַיִן געַרעבטיקייט לעב מיך אויף.
oif mich leb gerechtikeit dain in
on me revive righteousness your in

revive me in Thy tzedakah.

VAV ו

41 Let Thy chasadim come also unto me, Hashem,

מא און זאָלן קומען דיַינע
daine kumen zoln un
your come may they and

חסדים אויף מיר, ה ,
chasadim oif mir Hashem
loving kindnesses on me Hashem o

even Thy Teshu'ah *(salvation)*, according to Thy word.

דיַין הילף לויט דיַין צוזאָג ,
dain hilf loit dain tsuzog
your salvation according to your promise

42 So shall I have wherewith to answer him that reproacheth me;

מב אַז איך זאָל קענען ענטפֿערן מיַין
az ich zol kenen entfern main
so that I shall be able to answer my

לעסטערער אַ וואָרט;
vort a lesterer
word a insulters

for I trust in Thy Davar.

וואָרעם איך האָב מיך פֿאַרזיכערט
vorem ich hob mich farzichert
for I have myself trusted

אויף דיַין וואָרט.
oif dain vort
on your word

43 And take not the devar emes

מג און זאָלסט נישט אָפּרייַסן אין גאַנצן
un zolst nisht opraisn in gantsn
and may you(SG) not detach in entirety

utterly out of my mouth;

פֿון מיַין מויל דאָס וואָרט פֿון אמת,
fun main moil dos vort fun emes
from my mouth the word of truth

for I have hoped in Thy mishpatim.

וואָרעם אויף דיַינע משפּטים האָב
vorem oif daine mishpotim hob
because on your judgments have

איך געהאַרט.
ich gehart
I waited

44 So shall I be shomer over Thy torah

מד און איך וועל תּמיד היטן דיַין
un ich vel tamid hitn dain
and I will continually keep your

תּורה ,
toyre
instruction ,

tamid l'olam va'ed.

אויף אייביק און שטענדיק.
oif eibik un shtendik
for ever and always

45 And I will walk freely in a wide place;

מה און לאָמיך אומגיין אין דערברייטערניש
un lomich umgein in derbreiternish
and let me walk in open place

for I seek Thy pikkudim.

וואָרעם דײַנע באַפֿעלן האָב איך געזוכט .
gezucht ich hob bafeln daine vorem
sought I have commands your for

[46] I will speak of Thy edot *(testimonies)*
also before melachim,

מו און איך וועל רעדן פֿון דײַנע צייגנים
tseignim daine fun redn vel ich un
testimonies your of speak will I and

פֿאַר מלכים ,
mlochim far
kings before

and will not be ashamed.

און איך וועל מיך נישט שעמען .
shemen nisht mich vel ich un
be ashamed not myself will I and

[47] And I will delight myself in Thy mitzvot,

מז און איך וועל מיך קוויקן מיט דײַנע
daine mit kvikn mich vel ich un
your with delight myself will I and

געבאָט
gebot
commandments

which I love.

וואָס איך האָב ליב .
lib hob ich vos
love have I which

[48] My palms also will I lift up unto Thy mitzvot,

מח און איך וועל אויפֿהייבן מײַנע הענט
hent maine oifheibn vel ich un
hands my lift up will I and

צו דײַנע געבאָט
gebot daine tsu
commandments your to

which I love;

וואָס איך האָב ליב ,
lib hob ich vos
love have I which

and I will meditate on Thy chukkim.

און איך וועל טראַכטן אָן דײַנע געזעצן .
gezetsn daine on trachtn vel ich un
laws your on think on will I and

ZAYIN ז

[49] Remember the davar to Thy eved,

מט געדענק דאָס וואָרט צו דײַן קנעכט ,
knecht dain tsu vort dos gedenk
servant your to word the remember

on which Thou hast made me hope.

וועלכ דו האָסט מיך
vedlik du host mich
according to what you have me

געמאַכט האָפֿן.
hofn gemacht
made wait

[50] This is my comfort in my oni *(affliction)*;

נ דאָס איז מײַן טרייסט אין מײַן פּײַן ,
pain main in treist main iz dos
affliction my in comfort my is this

for Thy word hath revived me.

וואָס דײַן צוזאָג לעבט מיך אויף.
oif mich lebt tsuzog dain vos
on to me gives life promise your which

51 The zedim *(arrogant ones)* have had me greatly in derision;

נא די מוטוויליקע האָבן געשפּעט פֿון
fun geshpet hobn mutvilike di
concerning mockery have arrogant the

מיר זייער –
zeyer mir
very much me

yet have I not turned aside from Thy torah.

פֿון דיין תּורה האָב איך זיך
zich ich hob toyre dain fun
self I have instruction your from

נישט אָפּגענייגט.
opgeneigt nisht
deviate not

52 I remembered Thy mishpatim from of old, Hashem;

נב איך האָב געדאַכט , ה , אָן דיינע
daine on Hashem gedacht hob ich
your on o Hashem remembered have I

משפּטים פֿון אייביק אָן,
on eibik fun mishpotim
on of old from judgments

and have comforted myself.

און איך האָב מיך געטרייסט .
getreist mich hob ich un
comforted myself have I and

53 Zalafah *(indignation)* hath taken hold upon me

נג אַ ברענעדיקער צאָרן האָט מיך אָנגענומען ,
ongenumen mich hot tsorn brenediker a
grasped me has anger burning a

because of the resha'im that forsake Thy torah.

פֿון וועגן די רשעים
reshoim di vegen fun
wicked ones the concerning because of

וואָס פֿאַרלאָזן דיין תּורה .
vos farlozen dain toyre
instruction your forsaken who have

54 Thy chukkim have been my zemirot *(songs)*

נד געזאַנגען זיינען מיר געווען
geven mir zainen gezangen
having been for me are songs

דיינע געזעצן
gezetsn daine
laws your

in the bais of my pilgrimage.

אין הויז פֿון מיין פֿאַרפֿרעמדטקייט.
farfremdtkeit main fun hoiz in
strangerhood my of house in the

55 I have remembered Thy Shem, Hashem, in the lailah,

נה איך האָב דערמאָנט ביי נאַכט דיין
dain nacht bai dermont hob ich
your night by remembered have I

נאָמען , ה ,
Hashem nomen
o Hashem name

and have been shomer over Thy torah.

און איך האָב געהיט דיין תּורה .
toyre dain gehit hob ich un
instruction your kept have I and

56 Zot hayetah li *(this has been to me)*,

נו דאָס האָב איך געהאַט:
gehat ich hob dos
had I have this

וואָס איך האָב געהאַלטן דײַנע באַפֿעלן .
bafeln daine gehaltn hob ich vos
commands your kept have I which

because I kept Thy pikkudim *(precepts)*.

CHET ח

[57] Thou art my chelek, Hashem;

נז מײַן טייל, ה׳ , האָב איך געזאָגט,
gezogt ich hob Hashem teil main
said I have Hashem part my

I have said I would be shomer over Thy words.

איז צו היטן דײַנע ווערטער.
verter daine hitn tsu iz
words your keep to is

[58] I sought Thy Face with my kol lev;

נח איך האָב געבעטן בײַ דיר מיטן
mitn dir bai gebetn hob ich
with you(SG) by entreated have I

גאַנצן האַרצן :
hartsn gantsn
the heart all

be gracious unto me according to Thy word.

לײַטזעליק מיך לויט דײַן צוזאָג .
tsuzog dain loit mich laitzelik
promise your according to to me be gracious

[59] I thought on my drakhim,

נט איך האָב באַרעכנט מײַנע וועגן ,
vegen maine barechnt hob ich
ways my thought about have I

and turned my feet unto Thy edot *(testimonies)*.

און געקערט מײַנע פֿיס צו דײַנע צייגנים .
tseignim daine tsu fis maine gekert un
testimonies your to feet my turned and

[60] I made haste,

ס איך האָב זיך געאײַלט און נישט געזאַמט
gezamt nisht un geailt zich hob ich
lingered not and hurried self have I

and delayed not to be shomer over Thy mitzvot.

צו היטן דײַנע געבאָט .
gebot daine hitn tsu
commandments your keep to

[61] The ropes of the resha'im have bound me;

סא די שטריק פֿון די רשעים האָבן
hobn reshoim di fun shtrik di
have wicked ones the of cords the

מיך אַרומגעקניפּט –
arumgeknipt mich
bound me

but I have not forgotten Thy torah.

דײַן תורה האָב איך נישט פֿאַרגעסן .
fargesen nisht ich hob toyre dain
forgotten not I have instruction your

[62] At midnight I will rise to give thanks unto Thee

סב האַלבע נאַכט שטיי איך אויף דיר
dir oif ich shtei nacht halbe
you(SG) to I arise night mid

צו דאַנקען
danken tsu
thank to

because of Thy righteous mishpatim.

פֿאַר דײַנע גערעכטע משפּטים .
mishpotim gerechte daine far
judgments righteous your for

[63] I am a chaver of all them that fear Thee,

סג אַ חבֵר בין איך צו אַלע ווָאס
vos ale tsu ich bin chever a
who all to I am neighbor a

, דיך פַֿאָרכטן
dich forchtn
you(SG) be in dread

and of them that are shomer over Thy pikkudim. . און צו די ווָאס היטן דיַינע באַפֿעלן
bafeln daine hitn vos di tsu un
commands your keep who the ones to and

[64] Ha'aretz, Hashem, is full of Thy chesed; סד דיַין חֶסֶד , ה , איז פֿול די ערד ;
erd di ful iz Hashem chesed dain
earth the full is o Hashem kindness your

לערן מיך דיַינע געזעצן .
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

teach me Thy chukkim.

TET

ט

[65] Thou hast dealt well with Thy eved, Hashem,

סה האָסט געטאָן גוטס מיט דיַין
dain mit guts geton host
your with good things done you have

, ה , קנעכט
Hashem knecht
o Hashem servant

according unto Thy word. לויט דיַין ווָאָרט.
vort dain loit
word your according to

[66] Teach me good judgment and da'as; סו ווויל‌פֿאַרשטאַנדיקייט און וויסן
visen un voilfarshtandikeit
knowledge and a good understanding

, לערן מיך
mich lern
me teach

for I have believed in Thy mitzvot. וואָרעם איך גלויב אין דיַינע געבאָט .
gebot daine in gloib ich vorem
commandments your in believe I because

[67] Before I was afflicted I went astray; סז איידער איך האָב געליטן פֿלעג איך פֿאַרזען,
farzen ich fleg gelitn hob ich eider
stray I used to afflicted was I before

but now have I been shomer over Thy word. אָבער אַצונד טו איך היטן דיַין ווָאָרט.
vort dain hitn ich tu atsund ober
word your keep I do now but

[68] Thou art tov, and doest tov; סח אַ גוטער ביסטו און אַ באַגיטיקער ;
bagitiker a un bistu guter a
doer of good a and are you good a

teach me Thy chukkim. לערן מיך דיַינע געזעצן .
gezetsn daine mich lern
laws your me teach

[69] The zedim *(arrogant ones)* have forged a sheker against me;

סט די מוטוויליקע האָבן אָנגעשמירט
ongeshmirt hobn mutvilike di
on smeared have arrogant the
אויף מיר ליגן;
lign mir oif
lies me on

but I will keep Thy pikkudim with my kol lev.

איך היט מיטן גאַנצן האַרצן דיינע
daine hartsn gantsn mitn hit ich
your the heart all with keep I
באַפֿעלן .
bafeln
commands

[70] Their lev is callous like chelev;

ע פֿאַרשטאָפּט ווי פֿעטס איז זייער האַרץ;
harts zeyer iz fets vi farshtopt
heart their is fats just as stopped up

I delight in Thy torah.

איך האָב מיך געקוויקט מיט דיין
dain mit gekvikt mich hob ich
your with quickened myself have I
תורה .
toyre
instruction

[71] It is tov for me that I have been afflicted

עא ווויל איז צו מיר וואָס איך בין
bin ich vos mir tsu iz voil
am I that which me to is good
געפּיניקט געוואָרן ,
gevorn gepainikt
having become afflicted

l'ma'an *(in order that)* I might learn Thy chukkim.

כדי איך זאָל לערנען דיינע געזעצן .
gezetsn daine lernen zol ich kedei
laws your learn may I so that

[72] The torah of Thy mouth is better unto me

עב מיר איז בעסער די תורה
toyre di beser iz mir
instruction the better is for me
פֿון דיין מויל
moil dain fun
mouth your of
איידער טויזנטן גאָלד און זילבער.
zilber un gold toizntn eider
silver and gold thousands than

than thousands of zahav and kesef.

YOD י

[73] Thy hands have made me and established me:

עג דיינע הענט האָבן מיך געשאַפֿן און
un geshafn mich hobn hent daine
and created me have hands your
מיך געפֿורעמט;
gefuremt mich
formed me

give me understanding, that I may learn Thy mitzvot.

מאַך מיך פֿאַרשטיין , כּדי איך זאָל
zol ich kedei farshtein mich mach
may I so that understand me make
לערנען דיינע געבאָט .
gebot daine lernen
commandments your teach

74 They that fear Thee will be glad when they see me;

עד דיינע פֿאָרכטער וועלן מיך זען און
un zen mich veln forchter daine
and see me will fearers your
זיך פֿרייען,
freyen zich
rejoice self

for I have hoped in Thy Davar.

וואָרעם אויף דיין וואָרט האָב איך געהאַרט.
gehart ich hob vort dain oif vorem
waited I have word your on because

75 I know, Hashem, Thy mishpatim are tzedek,

עה איך וויס , ה , אַז גערעכט
gerecht az Hashem veis ich
righteous that o Hashem know I
זיינען דיינע משפּטים ,
mishpotim daine zainen
judgments your are

and Thou in emunah *(faithfulness)* hast afflicted me.

און אויס טרייַשאַפֿט האָסטו מיך
mich hostu traishaft ois un
me have you faithfulness out of and
געפּייניקט.
gepainikt
afflicted

76 Let now Thy chesed be for my comfort,

עו זאָל זיין , איך בעט דיך , דיין
dain dich bet ich zain zol
your you(SG) entreat I be shall
חֶסֶד מיך צו טרייסטן,
treistn tsu mich chesed
comfort to to me kindness

according to Thy word unto Thy eved.

אַזוי ווי דיין צוזאָג צו דיין קנעכט .
knecht dain tsu tsuzog dain vi azoi
servant your to promise your as just

77 Let Thy rachamim come unto me, that I may live:

עז זאָל קומען אויף מיר דיין דערבאַרעמונג,
derbaremung dain mir oif kumen zol
compassion your me on come may
כּדי איך זאָל לעבן,
lebn zol ich kedei
life shall I so that

for Thy torah is my delight.

וואָרעם דיין תּורה איז מײַן קוויקונג .
kvikung main iz toyre dain vorem
delight my is instruction your for

78 Let the zedim *(arrogant ones)* be ashamed;

עח זאָלן פֿאַרשעמט ווערן די מוטווילקע,
mutvilike di vern farshemt zoln
arrogant the become ashamed may

for they dealt perversely with me without a cause:

ווייל זיי האָבן מיך געקריוודעט אומנישט;
umnisht gekrivdet mich hobn zei vail
in vain wronged me have they because

but I will meditate on Thy pikkudim *(percepts)*.

איך וועל טראַכטן אָן דיַינע באַפֿעלן .
bafeln daine on trachtn vel ich
commands your on think on will I

[79] Let those that fear Thee turn unto me,

עט זאָלן זיך קערן צו מיר די וואָס
vos di mir tsu kern zich zoln
who the ones me to turn self may

פֿאָרכטן דיך ,
dich forchtn
you(SG) be in dread

and those that have known Thy edot.

און די וואָס וויסן דיַינע צייגנים .
tseignim daine veisn vos di un
testimonies your know who the ones and

[80] Let my lev be tamim *(blameless, complete)* in Thy chukkim;

פ זאָל מײַן האַרץ זײַן גאַנץ אין דיַינע געזעצן ,
gezetsn daine in gants zain harts main zol
laws your in whole be heart my may

כּדי איך זאָל נישט פֿאַרשעמט ווערן .
vern farshemt nisht zol ich kedei
become ashamed not may I so that

that I be not ashamed.

Kaf כ

[81] My nefesh fainteth for Thy salvation:

פא מײַן זעל גייט אויס נאָך דיַין הילף ,
hilf dain noch ois geit zel main
salvation your after out go soul my

but I hope in Thy davar.

אויף דיַין וואָרט טו איך האַרן.
harn ich tu vort dain oif
wait I do word your on

[82] Mine eyes fail for Thy word saying,

פב מײַנע אויגן גיען אויס נאָך דיַין צוזאָג ,
tsuzog dain noch ois geyen oign maine
promise your after out go eyes my

Mosai *(when)* wilt Thou comfort me?

אַזוי צו זאָגן : וועסטו ven vestu
zogn tsu azoi
will you(sg) when say to so

מיך טרייסטן?
treistn mich
comfort me

[83] For I am become like a wineskin in the smoke;

פג הגם איך בין געוואָרן ווי
vi gevorn bin ich hagam
like having become am I though

אַ לאָגל אין רויך ,
roich in logl a
smoke in skin a

yet do I not forget Thy chukkim.

האָב איך דיַינע געזעצן נישט פֿאַרגעסן .
fargesen nisht gezetsn daine ich hob
forgotten not laws your I have

[84] How many are the days of Thy eved?

פד ווי פֿיל זיַינען די טעג פֿון דיַין קנעכט ?
knecht dain fun teg di zainen fil vi
servant your of days the are many how

Mosai wilt Thou execute mishpat on them that persecute me?

וועַן וועסטו אַ משפט טאָן אויף
ven vestu a mishpot ton oif
when you(sg) will a judgment do on

מײַנע נאָכיאָגער ?
nochyoger maine
pursuers my

85 The zedim *(arrogant ones)* have dug pits for me,

פה די מוטווויליקע האָבן מיר געגראָבן גריבער,
di mutvilike hobn mir gegrobn griber
the arrogant have for me dug pits

which are not in accordance with Thy torah.

וואָס איז נישט לויט דײַן תּורה .
vos iz nisht loit dain toyre
which is not according to your instruction

86 All Thy mitzvot are faithful:

פו אַלע דײַנע געבאָט זײַנען
ale daine gebot zainen
all your commandments are

וואָרהאַפֿטיק;
vorhaftik
faithful

they persecute me wrongfully; help Thou me.

אומנישט האָבן זיי מיך גערודפֿט; העלף מיך .
umnisht hobn zei mich geroidefט helf mich
in vain have they me pursue help me

87 They had almost consumed me ba'aretz;

פז זיי האָבן מיך שיר פֿאַרלענדט
zei hobn mich shir farlendt
they have me almost destroyed

אויף דער ערד ,
oif der erd
on the earth

but I forsook not Thy pikkudim.

אָבער איך האָב נישט פֿאַרלאָזן דײַנע
ober ich hob nisht farlozen daine
but I have not forsaken your

באַפֿעלן .
bafeln
commands

88 Revive me after Thy chesed;

פח לעב מיך אויף לויט דײַן
leb mich oif loit dain
as i live me on according to your

חֶסֶד ,
chesed
lovingkindness

so shall I be shomer over the edut of Thy mouth.

אוֹן אִיךְ וועל הִיטן דעם צייגנים
tseignim dem hitn vel ich un
testimonies the keep will I and

פּוֹן דַיִן מוּיל .
moil dain fun
mouth your of

Lamed

ל

89 Forever, Hashem, Thy Davar is settled

פּ אוּיף אייביק, ה ,
Hashem eibik oif
o Hashem ever for

and stands firm in Shomayim.

בַּאַשטייט דַיִן וואָרט אין הימל .
himel in vort dain bashteit
heaven in word your endures

90 Thy emunah *(faithfulness)* is to all generations:

צ אויף דור-דורות איז דַיִן
oif dor-doires iz dain
on throughout generations is your

טרַיישאַפט ;
traishaft
faithfulness

Thou hast established eretz, and it stands enduring.

האָסט בַּאַפעסטיקט די ערד , און זי שטייט.
shteit zi un erd di bafestikt host
stands it and earth the established you have

91 They continue enduring to this day according to Thine mishpatim:

צא לויט דַיינע געזעצן שטייען
shteyen gezetsn daine loit
standing laws your according to

זיי הַיינט ,
haint zei
today they

for all things are Thy avadim.

וואָרעם אַלע זאַכן זַיינען דַיינע קנעכט .
knecht daine zainen zachn ale vorem
servants your are things all for

92 Unless Thy torah had been my delight,

צב וועֶן נישט דַיִן תּורה איז
iz toyre dain nisht ven
is instruction your not when

מַיִן קוויקונג ,
kvikung main
delight my

I should then have perished in mine oni.

וואָלט איך אונטערגעגאַנגען אין
in untergegangen ich volt
in gone under I would have

מַיִן פַּיִן .
pain main
affliction my

93 I will never forget Thy pikkudim:

צג איך וועל אייביק נישט פַּאַרגעסן דַיינע
daine fargesen nisht eibik vel ich
your forget not ever will I

באַפֿעלן ,
bafeln
command

for with them Thou hast revived me.

וואָרעם מיט זיי האָסטו מיך
mich hostu zei mit vorem
me have you them with because

אויפֿגעלעבט .
oifgelebt
brought to life

94 I am Thine, save me:

צד דיינער בין איך, העלף מיך ,
mich helf ich bin dainer
me help I am yours

for I have sought out Thy pikkudim.

וואָרעם דיינע באַפֿעלן האָב איך געפֿאָרשט.
geforsht ich hob bafeln daine vorem
sought I have commands your for

95 The resha'im have waited for me to destroy me:

צה די רשעים האָבן אויסגעקוקט אויף
oif oisgekukt hobn reshoim di
on scrutinized have wicked ones the

מיר, מיך אונטערצוברענגען;
untertsubrengen mich mir
bring under me me

but I will think on Thy edot.

איך קליג מיך אין דיינע צייגנים .
tseignim daine in mich klig ich
testimonies your in myself clever I

96 I have seen an end of all perfection:

צו יעטוועדער שטרעבונג האָב איך
ich hob shtrebung yetveder tsu
I have endeavour every to

געזען אַן ענד –
end an gezen
end an seen

דיינע געבאָט זיינען ברייט
breit zainen gebot daine
broad are commandments your

ביז גאָר .
gor biz
utterly until

but Thy mitzvah is boundless.

Mem מ

97 O how I love Thy torah!

צז ווי ליב איך האָב דיין תורה !
toyre dain hob ich lib vi
instruction your have I love how

It is my meditation kol hayom.

אַ גאַנצן טאָג איז זי מיין טראַכטונג .
trachtung main zi iz tog gantsn a
meditation my it is day all a

98 Thou through Thy mitzvot hast made me wiser than mine enemies:

צח קליגער פֿון מיינע פֿיינט מאַכן מיך
mich machn faint maine fun kliger
me make enemies my than wiser

, געבאָט דיינע
gebot daine
commandments your

for they are ever with me.

וואָרעם זיי זיינען אייביק ביי מיר.
mir bai eibik zainen zei vorem
me with ever are they for

[99] I have more understanding than every melamed of mine:

צט פֹּון אַלע מײַנע לערער בין איך
ich bin lerer maine ale fun
I am teachers my all than
, פַֿארשטאַנדיקער
farshtandiker
person with understanding

for Thy edot are my meditation.

ווָאָרעם דײַנע צייגנים זײַנען מײַן
main zainen tseignim daine vorem
my are testimonies your for
. טראַכטונג
trachtung
meditation

[100] I understand more than the zekenim,

ק מער פֹּון זקנים פֿאַרשטיי איך,
ich farshtei zkeinim fun mer
I understand elders than more

for I keep Thy pikkudim.

ווײַל דײַנע באַפֿעלן האָב איך געהאַלטן.
gehaltn ich hob bafeln daine vail
held I have commands your because

[101] I have refrained my feet from every orakh rah,

קא פֹּון יעטוועדער בייזן וועג פֿאַרמײַד
farmaid veg beizn yetveder fun
withhold way evil every from
איך מײַנע פֿיס,
fis maine ich
feet my I

in order that I might be shomer over Thy Devar.

כּדי איך זאָל היטן דײַן ווָאָרט.
vort dain hitn zol ich kedei
word your keep may I so that

[102] I have not departed from Thy mishpatim:

קב פֹּון דײַנע געזעצן האָב איך נישט
nisht ich hob gezetsn daine fun
not I have laws your from
, אָפּגעקערט
opgekert
turned away

for Thou hast taught me.

ווָאָרעם דו האָסט מיך געלערנט.
gelernt mich host du vorem
taught me have you because

[103] How sweet are Thy words unto my palate!

קג ווי זיס זײַנען דײַנע ווערטער
verter daine zainen zis vi
words your are sweet how
צו מײַן גומען ,
gumen main tsu
palate my to

Sweeter than devash to my mouth!

מער פֹּון האָניק פֿאַר מײַן מויל !
moil main far honik fun mer
mouth my to honey than more

[104] Through Thy pikkudim I get understanding:

קד פֹּון דײַנע באַפֿעלן ווער איך
ich ver bafeln daine fun
I become commands your from
, פֿאַרשטאַנדיק
farshtandik
understanding

דערום האָב איך פַֿיינט יעטוועדער
yetveder faint ich hob derum
every hate I have therefore

וועג פֿון ליגן.
lign fun veg
lies of way

therefore I hate every orakh sheker.

Nun נ

קה אַ ליכט פַֿאַר מײַן פֿוס איז דײַן וואָרט,
vort dain iz fus main far licht a
word your is feet my for light a

105 Thy word is a ner unto my feet,

און אַ ליכטיקייט פַֿאַר מײַן שטעג.
shteg main far lichtikeit a un
path my for source of light a and

ohr unto my path.

קו איך האָב גענומען , און האָב
hob un geshvorn hob ich
have and sworn an oath have I

, מקיים געווען
geven mekayem
having been fulfill

106 I have sworn a shevuah, and I will perform it,

צו היטן דײַנע גערעכטע משפּטים .
mishpotim gerechte daine hitn tsu
judgments righteous your keep to

that I will keep Thy righteous mishpatim.

קז איך בין גענדריקט ביז גאָר ,
gor biz gedrikt bin ich
utmost until pressed am I

107 I am afflicted very much:

ה , לעב מיך אויף לויט
Hashem leb mich oif loit
o Hashem revive me on according to

דײַן וואָרט.
vort dain
word your

revive me, Hashem, according unto Thy word.

קח די פֿרײַגאָבן פֿון מײַן
di fraigobn fun main
the voluntary offerings from my

מויל באַווילק, איך בעט
moil bavilik ich bet
mouth accept I entreat

, ה , דיך
Hashem dich
o Hashem you(SG)

108 Accept the nidvot of my mouth, O Hashem,

און דײַנע משפּטים לערן מיך .
mich lern mishpotim daine un
to me teach judgments your and

and teach me Thy mishpatim.

קט מײַן נפֿש איז תּמיד אין מײַן האַנט,
hant main in tamid iz nefesh main
hand my in continually is life my

109 My nefesh is continually in my yad:

yet do I not forget Thy torah.

אָבער דײַן תּורה האָב איך נישט
ober dain toyre hob ich nisht
but your instruction have I not

פַֿארגעסן.
fargesen
forgotten

110 The resha'im have laid a pach for me:

קי די רשעים האָבן מיר אַ
di reshoim hobn mir a
the wicked ones have for me a

פּאַסטקע געשטעלט,
pastke geshtelt
trap stood

yet I erred not from Thy pikkudim.

אָבער פֿון דײַנע באַפֿעלן האָב איך
ober fun daine befeln hob ich
but from your commands have I

נישט אַוועקגעבלאָנדזשעט.
nisht avekgeblondzhet
not gone astray

111 Thy edot have I taken as a heritage forever:

קיא איך האָב גענומען דײַנע צייגנים פֿאַר
ich hob gemacht daine tseignim far
I have made your testimonies for

, מײַן אייביקער אַרב
main eibiker arav
my perpetual inheritance

for they are the sasson lev of me.

ווארעם זיי זײַנען די פֿרייד פֿון מײַן האַרצן.
vorem zei zainen di freid fun main hartsn
because they are the joy of my heart

112 I have inclined mine lev to perform Thy chukkim forever,

קיב איך האָב גענייגט מײַן האַרץ צו
ich hob geneigt main harts tsu
I have inclined my heart to

טאָן דײַנע געזעצן
ton daine gezetsn
do your laws

. תּמיד ביז לעצט
tamid biz letst
continually until the very end

even unto the end.

Samech ס

113 I hate the double-minded:

קיג צוויפֿלער האָב איך פֿײַנט ,
tsveifler hob ich faint
doubters have I hatred

but Thy torah do I love.

. נאָר דײַן תּורה האָב איך ליב
nor dain toyre hob ich lib
but your instruction have I love

114 Thou art my seter *(hiding place)* and my mogen:

קיד מײַן פֿאַרבאָרגעניש און מײַן
main farborgenish un main
my secret and my

, שילד ביסטו
shild bistu
shield are you

I hope in Thy Devar.

אויף דיין ווארט טו איך האַרן .
oif dain vort tu ich harn
on your word do I wait for, expect

115 Depart from me, ye evildoers:

קטו קערט איך פֿון מיר, איר
kert aich fun mir ir
turn I away you me you

שלעכטסטוער,
shlechtstuer
evildoers

for I will keep the mitzvot of Elohai.

כּדי איך זאָל היטן די געבאָט
kedei ich zol hitn di gebot
so that I may keep the commandments

פֿון מיין ג-ט.
fun main G-t
of my G-d

116 Uphold me according unto Thy imrah, that I may live:

קטז האַלט מיך אויף לויט דיין צוזאָג ,
halt mich oif loit dain tsuzog
hold me on according to your word

כּדי איך זאָל לעבן,
kedei ich zol lebn
so that I may live

and let me not be ashamed from my hope.

און לאָז מיך נישט פֿאַרשעמט ווערן
un loz mich nisht farshemt vern
and let me not become ashamed

אין מיין האָפֿענונג.
in main hofenung
in my hope

117 Hold Thou me up, and I shall be safe:

קיז לען מיך אונטער, און לאָמיך
len mich unter un lomich
support me under and let me

געהאָלפֿן ווערן ,
geholfn vern
saved become

and I will have respect unto Thy chukkim continually.

און איך וועל מיך תּמיד
un ich vel mich tamid
and I will myself continually

פֿאַרנעמען מיט דיינע גזעצן .
farnemen mit daine gezetsn
pay attention to with your laws

118 Thou hast rejected all them that err from Thy chukkim:

קיח פֿאַראַכטסט אַלע וואָס בלאָנדזשען אַוועק
farachtst ale vos blondzhen avek
you despise all who go astray away

פֿון דיינע גזעצן ,
fun daine gezetsn
from your laws

for their deceitfulness is sheker *(falsehood)*.

וואָרעם אומזיסט איז זייער אָפּנאַרענישן.
vorem umzist iz zeyer opnarenish
because for nothing is their foolishness

[119] Thou puttest away all resha'im of eretz like dross;

קיט ווי פסולת שאַפֿסטו אָפּ אַלע רשעים
reshoim ale op shafstu psoles vi
wicked ones all away you put dross as

פֿון דער ערד ,
erd der fun
earth the from

therefore I love Thy edot.

. דערום האָב איך ליב דיינע צייגנים
tseignim daine lib ich hob derum
testimonies your love I have therefore

[120] My basar trembleth for fear of Thee;

קכ מײַן לייב שוידערט פֿון אַנגסט
angst fun shoidert laib main
fear from tremble body my

פֿאַר דיר ,
dir far
you(SG) for

and I am afraid of Thy mishpatim.

און פֿאַר דיינע משפּטים האָב איך מורא .
moire ich hob mishpotim daine far un
fear I have judgments your for and

AYIN ע

[121] I have done mishpat and tzedek;

קכא איך האָב געטאָן רעכט און גערעכטיקייט ;
gerechtikeit un recht geton hob ich
righteousness and justice done have I

leave me not to mine oppressors.

זאָלסט מיך נישט איבערלאָזן צו
tsu iberlozen nisht mich zolst
to leave over not me may you(SG)

מײַנע דריקער .
driker maine
oppressors my

[122] Be surety for Thy eved for good;

קכב שטעל זיך אײַן פֿאַר דיין קנעכט
knecht dain far ain zich shtel
servant your for in self stand

צום גוטן ,
gutn tsum
good for

let not the zedim *(arrogant ones)* oppress me.

אַז מיך זאָלן נישט דריקן די מוטווילעקע.
mutvilike di drikn nisht zoln mich az
arrogant the oppress not may me that

[123] Mine eyes fail for Thy Yeshu'ah *(salvation)*,

קכג מײַנע אויגן גייען אויס נאָך דיין הילף ,
hilf dain noch ois geyen oign maine
salvation your after out go eyes my

and for the word of Thy tzedakah.

און נאָך דעם וואָרט פֿון דיין גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain fun vort dem noch un
righteousness your of word the after and

[124] Deal with Thy eved according unto Thy chesed,

קכד טו מיט דיין קנעכט לויט
loit knecht dain mit tu
according to servant your with do

, חֶסֶד דיין
chesed dain
lovingkindness your

and teach me Thy chukkim.

אוּן דַיינַע געזעצן לערן מִיך .
mich lern gezetsn daine un
me teach laws your and

125 I am Thy eved;

קכה דַיין קנעכט בין אִיך; מאַך מִיך
mich mach ich bin knecht dain
me make I am servant your

פַאַרשטיין ,
farshtein
understand

give me understanding, that I may know Thy edot *(testimonies)*.

כדי איך זאָל וויסן דַיינַע צייגנים .
tseignim daine visen zol ich kedei
testimonies your know may I so that

126 It is time for Thee, Hashem, to work;

קכו עס איז צַיִט פַאַר ה צו טאָן;
ton tsu Hashem far tsait iz es
do to Hashem for time is it

for they have made void Thy torah.

זיי האָבן פַאַרשטערט דַיין תּורה .
toyre dain farshtert hobn zei
instruction your broken have they

127 Therefore I love Thy mitzvot above zahav;

קכז פַאַר וואָר, איך האָב ליב דַיינַע
daine lib hob ich vor far
your love have I truly for

געבאָט ,
gebot
commandments

yes, above fine gold.

מער פון גאָלד און פון גינגאָלד .
gingold fun un gold fun mer
pure gold than and gold than more

128 Therefore I esteem right all Thy pikkudim concerning all things;

קכח דערום האַלט איך פַאַר ריכטיק אַלע
ale richtik far ich halt derum
all correct for I hold therefore

כלערליי באַפֿעלן ;
bafeln kolerlei
commands kinds of various

and I hate every orakh sheker.

יעטוועדער וועג פון ליגן האָב איך פַיינט .
faint ich hob lign fun veg yetveder
hatred I have lies of way every

PEH פ

129 Thy edot *(testimonies)* are wonderful;

קכט וונדערלעך זיינען דַיינַע צייגנים ,
tseignim daine zainen vunderlech
testimonies your are miraculous

therefore doth my nefesh keep them.

דערום היט זיי מיין זעל .
zel main zei hit derum
soul my them keeps therefore

130 The petach *(entrance, doorway)* of Thy words giveth light;

קל די אַנטפלעקונג פון דַיינַע ווערטער
verter daine fun antplekung di
words your of opening the

מאַכט ליכטיק,
lichtik macht
light makes

it giveth understanding unto the simple.

זי מאַכט פֿאַרשטאַנדיק דעם נאַרן.
narn dem farshtandik macht zi
fools the understanding makes it

131 I opened my mouth, and panted;

קלא איך האָב אויפֿגעשפּאַרט מײַן מויל
moil main oifgeshpart hob ich
mouth my opened have I

, גערלעכצט און
gelechtst un
thirsted, longed for and

for I longed for Thy mitzvot.

ווארעם נאָך דײַנע גאָבאָט
gebot daine noch vorem
commandments your yet because

. האָב איך גענאַרט
gegart ich hob
longed for I have

132 Look Thou upon me, and be merciful unto me,

קלב קער זיך צו מיר, און לייַטזעליק מיך ,
mich laitzelik un mir tsu zich ker
to me give grace and me to self turn

as Thy manner is unto those that love Shimcha.

ווי עס איז רעכט צו די וואָס האָבן
hobn vos di tsu recht iz es vi
have who the ones to right is it as

. ליב דײַן נאָמען
nomen dain lib
name your loved

133 Order my footsteps in Thy imrah;

קלג פֿעסטיק מײַנע טריט מיט
mit trit maine festik
along with feet my strengthen

דײַן וואָרט,
vort dain
word your

and let not any iniquity have dominion over me.

און לאָז נישט געוועלטיקן איבער מיר
mir iber geveltikn nisht loz un
me over rule not let and

.קיין אומרעכט
umrecht kein
iniquity any

134 Redeem me from the oppression of adam;

קלד לייז מיך אויס פֿון דער דריקונג
drikung der fun ois mich leiz
oppression the from out me redeem

, פֿון מענטשן
mentshn fun
men of

so will I keep Thy pikkudim.

. כּדי איך זאָל היטן דײַנע באַפֿעלן
bafeln daine hitn zol ich kedei
commands your keep shall I so that

135 Make Thy face to shine upon Thy eved;

קלה דערלייַכט דײַן פּנים אויף
oif ponem dain derlaicht
upon face your give light to

, דײַן קנעכט
knecht dain
servant your

and teach me Thy chukkim.

אוּן לֶעֶרְן מִיךְ דַיְינַע גְעזֶעצְן .
gezetsn daine mich lern un
laws your me teach and

136 Rivers of waters run down mine eyes,

קלו בְּעכְן וואַסֶער הָאבְן פַֿאַרגאָסְן
fargosen hobn vaser bechn
shed have water streams of

מַיְינַע אוֹיגְן,
oign maine
eyes my

אִיבֶּעַר דִי וואָס הָאבְן נִישְׁט גְעהִיט
gehit nisht hobn vos di iber
observed not have who the ones over

דַיְין תּוֹרָה .
toyre dain
instruction your

for they are not shomer over Thy torah.

TZADDI צ

137 Righteous art Thou, Hashem,

קלז גְעֶרעכְט בִּיסְטוּ , ה ,
Hashem bistu gerecht
o Hashem are you righteous

and yashar are Thy mishpatim.

אוּן רֶעכְטפַֿאַרטִיק זַיְינְען דַיְינַע מִשְׁפָּטִים .
mishpotim daine zainen rechtfartik un
judgments your are upright and

138 Thy edot *(testimonies)* that Thou hast commanded are tzedek

קלח הָאסְט בְּאַפֹוילְן מִיט גְעֶרעכְטִיקְייט
gerechtikeit mit bafoiln host
righteousness with commanded you have

דַיְינַע צַייגְנִים ,
tseignim daine
testimonies your

and emunah me'od *(very faithful)*.

אוּן מִיט גְעטרֵייאַפְֿט בִּיז גָאָר .
gor biz getraishaft mit un
utmost to the faithfulness with and

139 My zeal hath consumed me,

קלט מִיךְ הָאט אוּמגְעבְּרַאכְט מַיְין עֶרגֶערְנִיש
ergernish main umgebracht hot mich
vexation my destroyed has me

because mine enemies have forgotten Thy devarim.

וויַיל מַיְינַע פֵֿיַינְט הָאבְן פַֿאַרגֶעסְן
fargesen hobn faint maine vail
forgotten have enemies my because

דַיְינַע וועֶרטֶער.
verter daine
words your

140 Thy word is very tested;

קמ גְעלַייטֶערְט אִיז דַיְין וואָרְט בִּיז גָאָר ,
gor biz vort dain iz gelaitert
utmost to the word your is refined

therefore Thy eved loveth it.

אוּן דַיְין קנֶעכְט הָאט עֶס לִיב .
lib es hot knecht dain un
love it has servant your and

141 I am small and despised;

קמא קְלַיין בִּין אִיךְ אוּן פַֿאַרַאכְט –
faracht un ich bin klein
despised and I am small

yet do not I forget Thy pikkudim.

דַיינַע באַפֿעלן האָב איך נישט פֿאַרגעסן .
fargesen nisht ich hob bafeln daine
forgotten not I have commands your

142 Thy tzedakah is tzedek l'olam,

קמב דַיין גערעכטיקייט איז אייביק
eibik iz gerechtikeit dain
forever is righteousness your

, גערעכט
gerecht
righteousness

and Thy torah emes.

און דַיין תּורה איז אמת .
emes iz toyre dain un
truth is instruction your and

143 Tzoros and anguish have taken hold on me;

קמג נויט און אַנגסט האָבן מיך
mich hobn angst un noit
me have anguish and distress

– געטראָפֿן
getrofn
encountered

yet Thy mitzvot are my delight.

דַיינַע געבאָט זײַנען מײַנע
daine gebot zainen maine
your commandments are my

קוויקונגען .
kvikungen
delight

144 The tzedek of Thy edot is l'olam;

קמד גערעכט זײַנען דַיינַע צייגנים
tseignim daine zainen gerecht
testimonies your are righteous

אויף אייביק ;
eibik oif
eternity to

מאַך מיך פֿאַרשטיין , כּדי איך זאָל לעבן.
lebn zol ich kedei farshtein mich mach
live may I so that understand me make

give me understanding, and I shall live.

KOPH

ק

145 I cried with my kol lev;

קמה איך האָב געפֿוסן מיטן גאַנצן האַרצן;
hartsn gantsn mitn gerufn hob ich
heart all the with called have I

hear me, Hashem; I will keep Thy chukkim.

ענטפֿער מיר, ה ; דַיינַע געזעצן
gezetsn daine Hashem mir entfer
laws your o Hashem me answer

וועל איך האַלטן.
haltn ich vel
hold I will

146 I cried unto Thee;

קמו איך רוף דיך , העלף מיך ,
mich helf dich ruf ich
me help you(SG) call I

save me, and I shall be shomer over Thy edot *(testimonies)*.

און איך וועל היטן דַיינַע צייגנים .
tseignim daine hitn vel ich un
testimonies your keep will I and

147 I rose before the dawn, and cried out for help;

קמז איך האָב מיך געפֿעדערט באַגינען
baginen gefedert mich hob ich
dawn rose early me have I

;אוּן געשריִען
geshrien un
cried and

I hoped in Thy Davar.

.אויף דיַין וואָרט האָב איך געהאַרט
gehart ich hob vort dain oif
waited I have word your on

148 Mine eyes are awake through the ashmurot *(night watches)*,

קמח מיַינע אויגן זיַינען פֿאַרויסגעלאָפֿן
faroisgelofn zainen oign maine
anticipated have eyes my

, די נאַכטוואַכן
nachtvachn di
night watches the

that I might meditate on Thy word.

.צו טראַכטן אָן דיַין וואָרט
vort dain on trachtn tsu
word your on think on to

149 Hear my voice according unto Thy chesed;

קמט הער צו מיַין קול לויט
loit kol main tsu her
according to voice my to listen

, דיַין חֶסֶד
chesed dain
lovingkindness your

Hashem, revive me according to Thy mishpat.

ה , לעב מיך אויף אַזוי
azoi oif mich leb Hashem
according to on me revive o Hashem

.ווי דיַין שטייגער
shteiger dain vi
custom your how

150 They draw near that follow after wicked schemes;

קנ עס געגענען די וואָס יאָגן
yogn vos di genenen es
pursue who the ones comes near it

;זיך נאָך שענדלעכקייט
shendlechkeit noch zich
shamefulness after self

they are far from Thy torah.

.פֿון דיַין תּורה זיַינען זיי וויַט
vait zei zainen toyre dain fun
far they are instruction your from

151 Thou art karov *(near)*, Hashem;

קנא דו ביסט נאָענט, ה ,
Hashem nont bist du
Hashem near are you

and all Thy mitzvot are emes.

.און אַלע דיַינע געבאָט זיַינען אמת
emes zainen gebot daine ale un
true are commandments your all and

152 Concerning Thy edot *(testimonies)*,

קנב פֿון לאַנג אָן האָב איך געווווסט
gevust ich hob on lang fun
known I have onwards long ago from

, פֿון דיַינע צייגנים
tseignim daine fun
testimonies your concerning

אַז דו האָסט זיי אויף אייביק געגרונטפֿעסט.
gegruntfest eibik oif zei host du az
founded ever for them have you that

I have known of old that Thou hast founded them forever.

RESH

ר

153 Consider mine oni *(affliction)*, and deliver me;

קנג זע מײַן פּײַן , און דערלייז מיך ,
mich derleiz un pain main ze
me deliver and affliction my see

for I do not forget Thy torah.

וואָרעם דײַן תּורה האָב איך
ich hob toyre dain vorem
I have instruction your for

נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht
forgotten not

154 Plead my cause; for me make go'el redemption;

קנד קריג מײַן קריג , און לייז מיך אויס,
ois mich leiz un krig main krig
out me redeem and cause my fight

revive me according to Thy word.

לויט דײַן צוזאָג לעב מיך אויף.
oif mich leb tsuzog dain loit
on me revive promise your according to

155 Yeshu'ah *(salvation)* is far from the resha'im,

קנה ווײַט איז פֿון רשעים הילף ,
hilf reshoim fun iz vait
salvation wicked ones from is far

for they seek not Thy chukkim.

ווײַל דײַנע געזעצן זוכן זיי נישט.
nisht zei zuchn gezetsn daine vail
not they seek laws your for

156 Great are Thy rachamim, Hashem;

קנו דײַן דערבאַרעמונג איז גרויס, ה ;
Hashem grois iz derbaremung dain
o Hashem great is compassion your

revive me according to Thy mishpatim.

לעב מיך אויף אַזוי ווי
vi azoi oif mich leb
according to just as on to me give life

דײַן געזעצן.
gezetsn dain
laws your

157 Many are my persecutors and mine enemies;

קנז פֿיל זײַנען מײַנע נאָכיאָגער און
un nochyoger maine zainen fil
and pursuers my are many

מײַנע דריקער –
driker maine
oppressors my

yet do I not turn aside from Thy edot.

פֿון דײַנע צייגנים האָב איך זיך
zich ich hob tseignim daine fun
self I have testimonies your from

נישט אָפּגענייגט.
opgeneigt nisht
deviate not

158 I beheld the bogedim, and was grieved,

קנח איך האָב געזען די פֿעלשער און איך
ich un felsher di gezen hob ich
I and treacherous the seen have I

האָב געהאַט אַן עקל צו זיי ,
zei tsu ekl an gehat hob
they to loathing a had have

because they were not shomer over Thy word.

. וואָס האָבן דיין וואָרט נישט געהיט
gehit nisht vort dain hobn vos
observed not word your have which

159 Consider how I love Thy pikkudim;

קנט זע אַז דיינע באַפֿעלן האָב איך ליב ;
lib ich hob bafeln daine az ze
love I have commands your that see

revive me, Hashem, according to Thy chesed.

ה , לעב מיך אויף לויט
loit oif mich leb Hashem
according to on to me give life o Hashem

. חֶסֶד דיין
chesed dain
lovingkindness your

160 Thy word is emes from the beginning;

קס דער עיקר פֿון דיין וואָרט איז אמת ,
emes iz vort dain fun iker der
truth is word your of essence the

און אויף אייביק איז אַל דיין גערעכטער
gerechter dain al iz eibik oif un
righteous your all is ever for and

and every one of Thy righteous mishpatim endureth forever.

משפט .
mishpot
judgment

SHIN ש

161 Sarim *(princes)* have persecuted me without a cause;

קסא האַרן האָבן מיך גערודפֿט פֿאַר אומזיסט ,
umzist far geroidefft mich hobn harn
nothing for pursue me have princes

but my lev standeth in awe of Thy Davar.

אָבער פֿאַר דיינע ווערטער האָט
hot verter daine far ober
has words your in front of but

געאַנגסט מיין האַרץ.
harts main geangst
heart my feared

162 I rejoice at Thy imrah *(word)*,

קסב איך פֿרייי זיך איבער דיין וואָרט ,
vort dain iber zich frei ich
word your over self rejoice I

as one that findeth great plunder.

. ווי איינער וואָס געפֿינט אַ סך רויב
roib sach a gefint vos einer vi
plunder lot of a finds who one as

163 I hate and abhor sheker;

קסג ליגן האָב איך פֿיינט און פֿאַראומווערדיק ,
farumverdik un faint ich hob lign
despised and hated I have lies

but Thy torah do I love.

. תּוֹרה דיין האָב איך ליב
lib ich hob toyre dain
love I have instruction your

164 Shevah times a day do I praise Thee

קסד זִיבֶן מאָל אַ טאָג לויב איך דיך
dich ich loib tog a mol zibn
you(SG) I praise day a times seven

because of Thy righteous mishpatim.

פַֿאַר דיַינע גערעכטע משפּטים .
mishpotim gerechte daine far
judgments righteous your for

165 Great shalom have they which love Thy torah;

קסה גרויס פַֿריד איז פַֿאַר די ליבהאָבער
libhober di far iz frid grois
devotees the for is peace great

פֿון דיַין תּורה ,
toyre dain fun
instruction your of

nothing shall cause them to stumble.

און נישטאָ פַֿאַר זיי קיין
kein zei far nishto un
any them for there is not and

שטרויכלונג .
shtroichlung
stumbling block

166 Hashem, I have hoped for Thy Yeshu'ah *(salvation)*,

קסו איך האָב אויסגעקוקט אויף דיַין
dain oif oisgekukt hob ich
your for looked out have I

ה , הילף ,
Hashem hilf
o Hashem salvation

and do Thy mitzvot.

און דיַינע געבאָט האָב איך געטאָן.
geton ich hob gebot daine un
done I have commandments your and

167 My nefesh is shomer over Thy edot *(testimonies)*;

קסז מײַן זעל האָט געהיט דיַינע צייגנים ,
tseignim daine gehit hot zel main
testimonies your guarded has soul my

and I love them exceedingly.

און איך האָב זיי ליב זייער .
zeyer lib zei hob ich un
very much loved them have I and

168 I have kept Thy pikkudim and Thy edot;

קסח איך האָב געהיט דיַינע באַפֿעלן און
un bafeln daine gehit hob ich
and commands your kept have I

דיַינע צייגנים ,
tseignim daine
testimonies your

for all my ways are before Thee.

וואָרעם אַלע מײַנע וועגן זײַנען
zainen vegen maine ale vorem
are ways my all for

פֿאַר דיר .
dir far
you(SG) before

TAV

ת

169 Let my cry come near before Thee, Hashem;

קסט זאָל געניגען מײַן געשרײ פֿאַר
far geshrei main genenen zol
before cry my approach may

דיר , ה ;
Hashem dir
o Hashem you(SG)

give me understanding according to Thy Davar.

מאַך מיך פֿאַרשטיין , לויט
loit farshtein mich mach
according to understand me make

דײַן וואָרט.
vort dain
word your

170 Let my techinnah come before Thee;

קע זאָל קומען מײַן געבעט פֿאַר דיר ;
dir far gebet main kumen zol
you(SG) before prayer my come shall

deliver me according to Thy word.

זײ מיך מציל לויט דײַן צוזאָג .
tsuzog dain loit matsl mich zai
promise your according to rescuing to me be

171 My lips shall utter tehillah,

קעא מײַנע ליפּן וועלן שטראָמען מיט לויב ,
loib mit shtromen veln lipn maine
praise with stream will lips my

when Thou hast taught me Thy chukkot.

אַז דו וועסט מיך לערנען דײַנע געזעצן .
gezetsn daine lernen mich vest du az
laws your teach me will you when

172 My leshon shall speak of Thy word;

קעב מײַן צונג וועט זינגען דײַן וואָרט,
vort dain zingen vet tsung main
word your sing will tongue my

for all Thy mitzvot are tzedek.

וואָרעם אַלע דײַנע געבאָט
gebot daine ale vorem
commandments your all for

זײַנען גערעכטיקייט.
gerechtikeit zainen
justice are

173 Let Thine Yad help me;

קעג זאָל דײַן האַנט זײַן מיר צו הילף ,
hilf tsu mir zain hant dain zol
salvation for for me be hand your let

for I have chosen Thy pikkudim.

וואָרעם דײַנע באַפֿעלן האָב איך
ich hob bafeln daine vorem
I have commands your for

אויסדערוויילט.
oisderveilt
chosen

[174] I have longed for Thy Yeshu'ah *(salvation)*, Hashem;

קעד איך האָב געשמאַכט נאָך דיין
dain noch geshmacht hob ich
your after longed for have I

, ה , ישועה
Hashem yeshue
Hashem salvation

and Thy torah is my delight.

און דיין תורה איז מיין קוויקונג.
kvikung main iz toyre dain un
delight my is instruction your and

[175] Let my nefesh live, and it shall praise Thee;

קעה זאָל לעבן מיין זעל, און דיך לויבן,
loibn dich un zel main lebn zol
praise you(SG) and soul my live may

and let Thy mishpatim sustain me.

און זאָלן דיינע משפטים מיך העלפֿן.
helfn mich mishpotim daine zoln un
save me judgments your let and

[176] I have gone astray like a seh oved *(lost sheep)*;

קעו איך האָב געבלאָנדזשעט ווי אַ
a vi geblondzhet hob ich
a as wandered have I

פֿאַרלאָרענע שאָף;
shof farlorene
sheep lost

seek Thy eved; for I do not forget Thy mitzvot.

זוך אויף דיין קנעכט, ווארעם דיינע
daine vorem knecht dain oif zuch
your because servant your at seek

געבאָט האָב איך
gebot hob ich
commandments have I

נישט פֿאַרגעסן.
fargesen nisht
forgotten not

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot — Song of Ascents)*

קכ 120

א אין מיין נויט האָב איך
ich hob noit main in
I have distress my in

In my tzoros I cried unto Hashem,

געפֿופֿן צו ה ,
Hashem tsu gerufn
Hashem to called

and He heard me.

און ער האָט מיר געענטפֿערט.
geentfert mir hot er un
answered me has he and

[2] Save my nefesh, Hashem, from sefat sheker *(lying lips)*,

ב ה , זיי מציל מיין זעל פֿון
fun zel main matsl zai Hashem
from soul my rescued be o Hashem

דער ליפּ פֿון ליגן,
lign fun lip der
lies of lip the

and from lashon remiyyah *(a tongue of deceit)*.

פֿון דער צונג פֿון באַטרוג.
batrug fun tsung der fun
deceit of tongue the from

3 What shall be given unto thee?

ג וואָס וועט מען דיר געבן, און וואָס
vos un gebn dir men vet vos
what and give you(SG) they will what

וועט מען דיר צולייגן,
tsuleigen dir men vet
add you(SG) they will

Or what shall be done unto thee, thou lashon remiyyah?

דו צונג פֿון באַטרוג?
batrug fun tsung du
deceit of tongue you

4 Sharp khitzim *(arrows)* of the gibbor,

ד שאַרפֿע גיבור-פֿיַילן,
gibor-failn sharfe
arrows of the warrior sharp

with burning *(charcoal)* coals of the broom plant.

מיט קוילן פֿון בעזעמביימלעך.
bezembeimlech fun koiln mit
little broom trees from hot coals with

5 Woe is me, that I sojourn in Meshech,

ה ווייַ מיר, וואָס איך האַלט זיך אויף
oif zich halt ich vos mir vei
on self hold I who to me woe

אין מֶשֶׁך,
Meshech in
Meshech in

that I dwell in the ohalim of Kedar!

וואָס איך וווין בייַ די געצעלטן פֿון קֵדָר.
Kedar fun getseltn di bai voin ich vos
Kedar of tents the with dwell I who

6 My nefesh hath long dwelt

ו לאַנג האָט זיך אָנגעווויינט מײַן זעל
zel main ongevoint zich hot lang
soul my resided among self has long

with him that hateth shalom.

בייַ דעם שׂונא פֿון שלום.
sholem fun soine dem bai
peace of enemy the with

7 I am for shalom;

ז איך בין לויטער שלום,
sholem loiter bin ich
peace nothing but am I

but when I speak, they are for milchamah *(war)*.

אָבער אַז איך רעד, זיַינען זיי
zei zainen red ich az ober
they are speak I when but

פֿאַר מלחמה.
milchome far
war for

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] (Shir HaMa'alot)

121 קכא

א איך הייב אויף מײַנע אויגן
oign maine oif heib ich
eyes my up lift I

I will lift up mine eyes unto the harim (hills),

צו די בערג:
berg di tsu
hills the to

ב פֿון וואַנען וועט קומען מײַן הילף ?
hilf main kumen vet vanen fun
salvation my come will where from

from whence cometh ezri (my help).

ב מײַן הילף איז פֿון ה ,
Hashem fun iz hilf main
Hashem from is salvation my

[2] Ezri (my help) cometh from Hashem,

דעם באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer dem
earth and heaven of Creator the

Oseh Shomayim va'Aretz.

ג נישט לאָזן וועט ער זיך אויסגליטשן דײַן פֿוס;
fus dain oisglitshn zich er vet lozn nisht
foot your slip self he will let not

[3] He will not allow thy regel to slip;

נישט שלומערן וועט דײַן היטער .
hiter dain vet shlumern nisht
guardian your will slumber not

He that is shomer over thee will not slumber.

ד זע , עס שלומערט נישט און
un nisht shlumert es ze
and not slumbers there behold

[4] Hinei, He that is shomer over Yisroel

שלאָפֿט נישט
nisht shloft
not sleeps

shall neither slumber nor sleep.

דער היטער פֿון ישׂראל.
Yisroel fun hiter der
Yisroel of guardian the

ה ה איז דײַן היטער,
hiter dain iz Hashem
keeper your is Hashem

[5] Hashem is the One shomer over thee;

ה איז דײַן שאָטן בײַ דײַן
dain bai shotn dain iz Hashem
your by shadow your is Hashem

Hashem is thy shade upon thy right hand.

רעכטער האַנט;
hant rechter
hand right

ו בײַ טאָג וועט די זון דיך נישט שלאָגן,
shlogn nisht dich zun di vet tog bai
strike not you(SG) sun the will day by

[6] The shemesh shall not strike thee by day,

און נישט בײַ נאַכט די לבֿנה .
levone di nacht bai nisht un
moon the night by not and

nor the yarei'ach by night.

[7] Hashem shall preserve thee from kol rah;

ז ה׳ ווועט דיך באַהיטן פֿון
fun bahitn dich vet Hashem
from preserve you(SG) will Hashem
,אַלעם בייז
beiz alem
evil all that is

He shall preserve thy nefesh.

.ער ווועט באַהיטן דײַן זעל
zel dain bahitn vet er
life your preserve will he

[8] Hashem shall be shomer over thy going out and thy coming in

ח ה׳ ווועט היטן דײַן
dain hitn vet Hashem
your keep a watch over will Hashem
,גיין און דײַן קומען
kumen dain un gein
coming your and going

from this time forth, and even v'ad olam.

.פֿון אַצונד און ביז אייביק
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

[1] *(Shir HaMa'alot Song of Ascents, of Dovid)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָוִדן .
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

122

קכב

I was glad when they said unto me,

א איך פֿרײַ זיך אַז מע
me az zich frei ich
someone when self rejoice I
:זאָגט מיר
mir zogt
to me says

Let us go into the Bais Hashem.

.לאָמיר גיין אין הויז פֿון ה׳
Hashem fun hoiz in gein lomir
Hashem of house in go let us

[2] Our feet shall stand within thy she'arim,

ב אונדזערע פֿיס שטייען
shteyen fis undzere
standing feet our

O Yerushalayim.

.אין דײַנע טויערן, ירושָלַיִם
Yerushalayim toiern daine in
Yerushalayim gates your in

[3] Yerushalayim is built as an Ir

ג ירושָלַיִם וואָס איז אויפֿגעבויט
oifgeboit iz vos Yerushalayim
built is which Yerushalayim
ווי אַ שטאָט
shtot a vi
city a as

bound firmly together;

;וואָס איז זיך באַהעפֿט אין איינעם
einem in baheft zich iz vos
one into joined self is which

[4] That is where the Shevatim *(tribes)* go up,

ד וואָס אַהין גייען אַרויף די שבֿטים ,
shvotim di aroif geyen ahin vos
tribes the up go there which

the Shivtei Hashem,

די שבטים פון ה ,
Hashem fun shvotim di
Hashem of tribes the

according to the edut l'Yisroel *(the statute to Yisroel)*,

פאר אן צייגנים צו ישׂראל,
Yisroel tsu tseignim an far
Yisroel to testimony a for

to give thanks unto the Shem of Hashem.

צו דאנקען דעם נאמען פון ה .
Hashem fun nomen dem danken tsu
Hashem of name the thank to

[5] For there are set kise'ot l'mishpat *(thrones of judgment)*,

ה ווארעם דארטן שטייען טראנען פון משפט ,
mishpot fun tronen shteyen dortn vorem
judgment of thrones stand there for

the kise'ot of the Bais Dovid.

די טראנען פון דוד׳ס הויז .
hoiz Dovids fun tronen di
house Dovid's of thrones the

[6] Sha'alu shalom Yerushalayim *(pray for the peace of Jerusalem)*;

ו בעט פאר דעם שלום פון ירושלים ;
Yerushalayim fun sholem dem far bet
Yerushalayim of peace the for entreat

they shall prosper that love thee.

זאלן אין שלווה זיין אלע דיינע ליבהאבער.
libhober daine ale zain shalve in zoln
devotees your all be peace in shall

[7] Shalom be within thy wall,

ז זאל זיין שלום אין דיין מויער,
moier dain in sholem zain zol
wall your in peace be may

and security within thy citadels.

שלווה אין דיינע פאלאצן.
palatsn daine in shalve
palaces your in peace

[8] L'ma'an *(for the sake of)* my achim and companions,

ח פון וועגן מיינע ברידער און
un brider maine vegen fun
and brothers my ways because of

מיינע חברים
chaverim maine
companions my

I will now say, Shalom be within thee.

לאמיך זאגן : שלום אין דיר !
dir in sholem zogn lomich
you(SG) within peace say let me

[9] L'ma'an the Bais Hashem Eloheinu

ט פון וועגן דעם הויז פון
fun hoiz dem vegen fun
of house the account of on

ה אלוקינו
Elokeinu Hashem
our G-d Hashem

I will seek thy tov.

ווינטש איך דיר גוטס .
guts dir ich vintsh
good things you(SG) I wish

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] (*Shir HaMa'alot Song of Ascents*)

קכג

123

א צו דיר הייב איך אויף
oif ich heib dir tsu
up I lift you(SG) to

Unto Thee lift I up mine eyes,

מײַנע אויגן,
oign maine
eyes my

O Thou that dwellest in Shomayim.

דו וואָס טראָנסט אין די הימלען.
himlen di in tronst vos du
heavens the in sits enthroned who you

ב זע, ווי די אויגן פֿון קנעכט צו דער
der tsu knecht fun oign di vi ze
the to servants of eyes the as behold

האַנט פֿון זייער האַר,
har zeyer fun hant
master their of hand

[2] Hinei, as the eyes of avadim look unto the yad adoneihem,

and as the eyes of a shifchah *(maiden)* unto the yad of her gevirah;

ווי די אויגן פֿון אַ דינסט צו דער
der tsu dinst a fun oign di vi
the to female servant a of eyes the as

האַנט פֿון איר האַרינטע,
harinte ir fun hant
mistress her of hand

so our eyes wait upon Hashem Eloheinu,

אַזוי זײַנען אונדזערע אויגן צו
tsu oign undzere zainen azoi
toward eyes our are so

ה׳ אלוקינו,
Elokeinu Hashem
our G-d Hashem

until He have channun *(favor, grace)* upon us.

ביז ער וועט אונדז לייַטזעליקן.
laitzelikn undz vet er biz
take pity on us will he until

ג לייַטזעליק אונדז, ה׳, לייַטזעליק אונדז,
undz laitzelik Hashem undz laitzelik
to us be gracious Hashem to us be gracious

[3] Channenu Hashem, channenu;

for we are more than sated with buz *(contempt)*.

ווארעם איבערזאַט זײַנען מיר מיט פֿאַראַכטונג.
farachtung mit mir zainen iberzat vorem
contempt with we are overfull for

ד איבערזאַט איז אונדזער זעל
zel undzer iz iberzat
soul our is overfull

[4] Nafsheinu *(our nefesh)* is more than sated with the scorn of those that are at ease,

and with the buz *(contempt)* of the g'eiyonim *(proud ones, arrogant ones)*.

מיט דעם געשפּעט פֿון די רויקע,
ruike di fun geshpet dem mit
at ease the ones of mockery the with

מיט דער פֿאַראַכטונג פֿון די האָפֿערדיקע דריקער.
driker hoferdike di fun farachtung der mit
oppressors proud the of contempt the with

[1] (Shir HaMa'alot Song of Ascents, of Dovid)

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

קכד

124 If it had not been Hashem Who was lanu (for us, on our side),

א ווען נישט ה׳ וואָס איז געווען
geven iz vos Hashem nisht ven
having been is which Hashem not if

מיט אונדז –
undz mit
us with

now may Yisroel say;

זאָל נון זאָגן יִשְׂרָאֵל –
Yisroel zogn Nun zol
Yisroel say now shall

[2] If it had not been Hashem Who was lanu,

ב ווען נישט ה׳ וואָס איז געווען מיט אונדז,
undz mit geven iz vos Hashem nisht ven
us with having been is which Hashem not if

when adam (man) rose up against us;

בעת מענטשן זיינען אויפֿגעשטאַנען אויף אונדז,
undz oif oifgeshtanen zainen mentshn beeis
us upon arisen are men while

[3] Then they had swallowed us up chayyim (alive);

ג דענצמאָל וואָלטן זיי אונדז לעבעדיקערהייט
lebedikerheit undz zei voltn dentsmol
alive us they would have then

איינגעשלונגען ,
aingeshlungen
swallowed up

when their wrath was kindled against us;

ווען זייער צאָרן האָט געגרימט אויף אונדז;
undz oif gegrimt hot tsorn zeyer ven
us against burn did anger their when

[4] Then the mayim would have overwhelmed us,

ד דענצמאָל וואָלטן אונדז די וואַסערן פֿאַרפֿלייצט ,
farfleitst vasern di undz voltn dentsmol
overwhelmed waters the us would have then

the torrent would have swept over nafsheinu (our nefesh);

דער טײַך וואָלט אַריבערגעגאַנגען איבער אונדזער זעל ;
zel undzer iber aribergegangen volt taich der
soul our over having passed would river the

[5] Then the mayim hazedonim (treacherous waters)

ה דענצמאָל וואָלטן אַריבער איבער אונדזער זעל
zel undzer iber ariber voltn dentsmol
soul our over over would have then

would have swept over nafsheinu (our nefesh).

די מוטוויליקע וואַסערן.
vasern mutvilike di
waters arrogant the

[6] Baruch Hashem,

ו ברוך ה׳ ,
Hashem Baruch
Hashem blessed be

Who hath not given us up

וואָס ער האָט אונדז נישט געגעבן
gegebn nisht undz hot er vos
given not us has he who

as a prey to their shinayim (teeth).

פֿאַר רויב צו זייערע ציין .
tsein zeyere tsu roib far
teeth their to prey for

[7] Nafsheinu *(our nefesh)* is escaped as a tzippor *(bird)*

out of the pach *(snare of the fowlers)*;

the pach is broken,

and we are escaped.

[8] Ezreinu *(our help)* B'Shem Hashem

Oseh Shomayim vaAretz.

ז אונדזער זעל איז אַנטרונען געוואָרן ווי אַ פֿויגל
foigel a vi gevorn antrunen iz zel undzer
bird a as having become escape is soul our

פֿון די פֿאַנגערס פֿאַסטקע;
pastke fangers di fun
trap captor's the from

די פֿאַסטקע איז צעבראָכן , געוואָרן
gevorn tsebrochn iz pastke di
having become broken is trap the

און מיר זיַנען אַנטרונען געוואָרן .
gevorn antrunen zainen mir un
having become escaped are we and

ח אונדזער הילף איז אין נאָמען פֿון ה ,
Hashem fun nomen in iz hilf undzer
Hashem of name in is salvation our

דעם באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer dem
earth and heaven of Creator the

[1] *(Shir HaMa'alot Song of Ascents)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

125 קכה

They that trust in Hashem

shall be as Mount Tziyon, which is immoveable,

and abideth l'olam.

[2] As harim *(the mountains)* surround Yerushalayim,

so Hashem surrounds His people

from henceforth v'ad olam *(and to forever)*.

[3] For the shevet *(scepter)* of the resha shall not rest

upon the goral *(allotment, property)* of the tzaddikim;

א די וואָס פֿאַרזיכערן זיך אויף ה
Hashem oif zich farzichern vos di
Hashem on self trust who the ones

זיַנען אַזוי ווי בארג צִיּון , וואָס
vos Tsiyon barg vi azoi zainen
which Tziyon mount like just are

רירט זיך נישט;
nisht zich rirt
not self moves

אייביק פֿאַרבלייַבט ער.
er farblaibt eibik
it remains forever

ב ירושָלַיִם – אַרום איר זיַנען בערג ,
berg zainen ir arum Yerushalayim
mountains are you round Yerushalayim

און ה איז אַרום זיַין פֿאָלק ,
folk zain arum iz Hashem un
people his round is Hashem and

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

ג וואָרעם דער שטעקן פֿון שלעכטיקייט וועט נישט רוען
ruen nisht vet shlechtikeit fun shtekn der vorem
remain not will wickedness of staff the because

אויף דעם גורל פֿון די גערעכטע ,
gerechte di fun goirl dem oif
righteous the of fate the on

lest the tzaddikim put forth
their hands unto iniquity.

כְּדֵי דִי גערעכטע זאָלן נישט אויסשטרעקן
oisshtekn nisht zoln gerechte di kedei
stretch out not shall righteous the so that

אין אומגערעכטיקייט זייערע הענט.
hent zeyere umgerechtikeit in
hands their unrighteousness into

[4] Do good, Hashem, unto the tovim,
and to them that are upright
in their hearts.

ד בְּאַגִיטִיק, ה׳ , דִי גוטע,
gute di Hashem bagitik
good the Hashem do good

און דִי וואָס זיַינען רעכטפֿאַרטיק אין זייערע הערצער.
hertser zeyere in rechtfartik zainen vos di un
hearts their in upright are who the ones and

[5] As for such as turn aside unto
their crooked ways,

ה אָבער דִי וואָס נִיגן זיך אויף זייערע
zeyere oif zich naign vos di ober
their on self incline who the ones but

קרומע וועגן ,
vegen krume
ways circuitous

Hashem shall turn them away with
the workers of iniquity;

זיי וועט ה׳ אַוועקפֿירן מיט דִי טוער פֿון אומרעכט.
umrecht fun tuer di mit avekfiren Hashem vet zei
injustice of doers the with away lead Hashem will them

but shalom shall be upon Yisroel.

שלום אויף ישְׂרָאֵל!
Yisroel oif sholem
Yisroel on peace

א אַ געזאַנג פֿון דִי אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot Song of Ascents)*

קכו

126 When Hashem brought
the return of the
captivity of Tziyon,

א אַז ה׳ האָט אומגעקערט דִי
di umgekert hot Hashem az
the returned has Hashem when

אומקערונג פֿון צִיּוֹן ,
Tsiyon fun umkerung
Tziyon from people captured

we were like the cholemim
(them that dream).

זיַינען מיר געווען ווי אין חלום .
cholem in vi geven mir zainen
dream in as having been we were

[2] Then was our mouth filled
with laughter,

ב דעמצמאָל איז פֿול געוואָרן אונדזער מויל
moil undzer gevorn ful iz dentsmol
mouth our having become full is then

מיט געלעכטער,
gelechter mit
laughter with

and leshoneinu *(our tongue)* with
rinnah *(joyful song)*;

און אונדזער צונג מיט געזאַנג;
gezang mit tsung undzer un
song with tongue our and

then said they among the Goyim,

דעמצמאָל האָט מען געזאָגט צווישן דִי פֿעלקער:
felker di tsvishn gezogt men hot dentsmol
nations the among said they have then

Hashem hath done great things for them.

גרויס געטאָן האָט ה מיט די דאָזיקע.
dozike di mit Hashem hot geton grois
these the with Hashem has done great

3 Hashem hath done great things for us;

ג גרויס געטאָן האָט ה מיט אונדז,
undz mit Hashem hot geton grois
us with Hashem has done great

whereof we are glad.

מיר זײַנען דערפֿרייט געוואָרן .
gevorn derfreit zainen mir
having become gladden are we

4 Return our captivity and restore our fortunes, Hashem,

ד ברענג צוריק, ה , אונדזער געפֿאַנגנשאַפֿט,
gefangenshaft undzer Hashem tsurik breng
captivity our Hashem back bring

like torrents in the Negev.

ווי שטראָמען אין טרוקענעם לאַנד.
land trukenem in shtromen vi
land dry in streams like

5 They that sow in dimah *(tears)*

ה די וואָס זייען מיט טרערן,
trern mit zeyen vos di
tears with sow who the ones

shall reap in rinnah *(joyful song)*.

זאָלן שניידן מיט געזאַנג .
gezang mit shnaidn zoln
song with reap shall

6 He that goeth forth and weepeth,

ו גיין גייט און ווײנט
veint un geit gein
weeps and he goes going

bearing meshek hazara *(seed to be sown)*

דער וואָס טראָגט דעם אויסשיט פֿון זריעה,
zerie fun oisshit dem trogt vos der
seed of outscattering the carries who the one

shall doubtless come again with rinnah,

אָבער קומען זאָל קומען מיט געזאַנג
gezang mit kumen zol kumen ober
song with he come shall coming but

bearing his alummot *(sheaves)*.

דער וואָס טראָגט זײַנע גאַרבן .
garbn zaine trogt vos der
sheaves his carries who the one

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון שלמהן .
Shlomoen fun aroifgangen di fun gezang a
Sh'lomo of going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot, of Sh'lomo)*

קכז

127 א אַז ה בויט נישט אַ הויז ,
hoiz a nisht boit Hashem az
house a not builds Hashem if

ExceptHashem build the bais,

they that build it labor in vain;

אומזיסט מײַען זיך זײַנע בויערס אויף אים;
im oif boiers zaine zich mien umzist
it about builders its self trouble for nothing

except Hashem is shomer over the city,

אַז ה היט נישט אַ שטאָט,
shtot a nisht hit Hashem az
city a not watch over Hashem if

the shomair *(watchman)* stands guard in vain.

אומזיסט וואַכט דער שומר .
shoimer der vacht umzist
guard the stays awake for nothing

[2] It is vain for you to rise up early,

ב אומזיסט אײַך, איר ווָאס פֿעדערט אײַך
umzist aich ir vos federt aich
you for no reason you who hasten yourselves

אויפֿצושטיין,
oiftsushtein
to rise up

to sit up late,

ווָאס זיצט-אויף שפּעט,
vos zitst-oif shpet
who stay on later

to eat the lechem ha'atzavim *(bread of toils)*;

ווָאס עסט ברויט מיט מאַטערנish;
vos est broit mit maternish
who eat food with hardship

for so He giveth his beloved sleep.

אַזוי ווָאס גיט ער זײַן באַליבטן אין שלאָף.
azoi vos git er zain balibtn in shlof
in this way which he gives his beloved in sleep

[3] Hinei, banim are nachalat Hashem;

ג זע, די אַרב פֿון ה' זײַנען קינדער,
ze di arav fun Hashem zainen kinder
behold the inheritance from Hashem are children

and the p'ri habeten is a zachar *(reward)*.

דער *שׂכר איז פֿרוכט פֿון לײַב.
der socher iz frucht fun laib
the reward is fruit of body

[4] As khitzim *(arrows)* are in the yad of a gibbor;

ד ווי פֿײַלן אין דער האַנט פֿון גיבור,
vi failn in der hant fun gibor
as arrows in the hand of warrior

so are bnei haneurim *(children born in one's youth)*.

אַזוי זײַנען קינדער פֿון דער יוגנט.
azoi zainen kinder fun der yugnt
so are children of the youth

[5] Ashrei hagever that hath his quiver full of them;

ה ווויל צו דעם מאַן
voil tsu dem man
blessed to the man

ווָאס האָט אָנגעפֿילט זײַן פֿײַלבייטל מיט זיי!
vos hot ongefilt zain failbaitl mit zei
who has filled his quiver of arrows with them!

they shall not be ashamed,

זיי ווערן נישט פֿאַרשעמט,
zei veln nisht farshemt vern
they will not become ashamed

but they shall speak with the oyevim basha'ar *(enemy at the gate)*.

אַז זיי וועלן רעדן מיט די פֿײַנט אין טויער.
az zei veln redn mit di faint in toier
when they will speak with the enemies in gate

[1] *(Shir HaMa'alot)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
a gezang fun di aroifgangen
a song of the going up

128 קכח

Ashrei kol yerei *(fearers of)* Hashem;

א ווויל צו איטלעכן ווָאס פֿאָרכט ה',
voil tsu itlechn vos forcht Hashem
blessed to everyone who fears Hashem

that walketh in His drakhim.

ווָאס גייט אין זײַנע וועגן.
vos geit in zaine vegen
who go in his ways

[2] For thou shalt eat the labor of thine hands;

ב די מי פֿון דיַינע הענט אַז דו עסט,
est du az hent daine fun mi di
eats you that hands your of labor the

happy shalt thou be, and it shall be tov with thee.

. דיר צו איז גוט און , דיר צו איז וויל
dir tsu iz gut un dir tsu iz voil
you(SG) to is good and you(SG) to is blessed

[3] Thy isha shall be as a fruitful gefen

ג דיַין וויַב ווי אַ פֿרוכטיקער ווייַנשטאָק,
vainshtok fruchtiker a vi vaib dain
vine fruitful a like wife your

inside thine bais;

אין די ווינקלען פֿון דיַין הויז ;
hoiz dain fun vinklen di in
house your of corners the in

thy banim like olive shoots

דיַינע קינדער ווי איילבערטפֿלאַנצן,
eilbertflantsn vi kinder daine
olive shoots like children your

around thy shulchan.

רונד אַרום דיַין טיש .
tish dain arum rund
table of food your about around

[4] Hinei, thus shall the gever be blessed

ד יאָ , אָט אַזוי ווערט געבענטשט
gebentsht vert azoi ot yo
blessed shall be thus behold yes

that feareth Hashem.

דער מאַן וואָס פֿאָרכט ה .
Hashem forcht vos man der
Hashem fears who man the

[5] Hashem shall bless thee out of Tziyon;

ה זאָל דיך בענטשן פֿון ציִון ,
Tsiyon fun bentshn dich zol Hashem
Tziyon from bless you(SG) shall Hashem

and thou shalt see the tov of Yerushalayim

און זע דאָס גוטס פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun guts dos ze un
Yerushalayim of good things the look at and

all the days of thy life.

אַלע טעג פֿון דיַין לעבן;
lebn dain fun teg ale
life your of days all

[6] Yea, thou shalt see thy bnei banim,

ו און זע קינדער ביַי דיַינע קינדער .
kinder daine bai kinder ze un
children your by children look at and

and shalom upon Yisroel.

שלום אויף יִשׂרָאֵל!
Yisroel oif sholem
Yisroel upon peace

[1] *(Shir HaMa'alot)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

קכט

129 א פֿיל האָבן זיי מיך געדריקט
gedrikt mich zei hobn fil
oppressed me they have many

Many a time have they afflicted me from my ne'ur,

פֿון מיַין יוגנט –
yugnt main fun
youth my from

may Yisroel now say;

זאָל נון זאָגן יִשְׂרָאֵל –
Yisroel zogn Nun zol
Yisroel say now let

[2] Many a time have they afflicted me from my ne'ur *(youth)*;

ב פֿיל האָבן זיי מיך געדריקט פֿון מײַן יוגנט,
yugnt main fun gedrikt mich zei hobn fil
youth my from oppressed me they have many

yet they have not prevailed against me.

און האָבן מיך נישט בייַגעקומען .
baigekumen nisht mich hobn un
overcome not me have and

[3] The choreshim *(plowers)* plowed upon my back;

ג אויף מײַן רוקן האָבן אַקערער געאַקערט,
geakert akerer hobn rukn main oif
plowed plowmen have back my on

they made long their furrows.

זיי האָבן לאַנג געמאַכט זייערע בייטן .
beitn zeyere gemacht lang hobn zei
furrows their made long have they

[4] Hashem is tzaddik;

ד ה דער גערעכטער
gerechter der Hashem
righteous one the Hashem

He hath cut asunder the cords of the resha'im.

האָט דורכגעהאַקט די שטריק פֿון די רשעים .
reshoim di fun shtrik di durchgehakt hot
wicked ones the of cords the chop through has

[5] Let them all be confounded

ה זיך שעמען און אָפּטרעטן אַהינטער
ahinter optretn un shemen zich
backward beat a retreat and be ashamed self

and turned back that hate Tziyon.

וועלן אַלע שׂונאים פֿון ציון .
Tsiyon fun sonem ale veln
Tziyon of enemies all shall

[6] Let them be as the khatzir *(grass)* upon the housetops,

ו זיי וועלן זײַן ווי גראָז פֿון דעכער,
decher fun groz vi zain veln zei
rooftop of grass like be shall they

which withereth before it groweth up;

וואָס איידער עס איז אַרויס, איז עס פֿאַרטריקנט;
fartriknt es iz arois iz es eider vos
dried up it is out is it before which

[7] With it the kotzer *(reaper)* filleth not his yad;

ז וואָס דער שניטער פֿילט נישט דערמיט זײַן האַנט,
hant zain dermit nisht filt shniter der vos
hand his with it not fills reaper the which

nor he that gathereth sheaves, his bosom.

און דער גאַרבנבינדער זײַן בוזעם;
buzem zain garbnbinder der un
bosom his sheaves the and

[8] Neither do they which go by say,

ח און די פֿאַרבײַגייער זאָגן נישט:
nisht zogn farbaigeyer di un
not say passers-by the and

Birkat Hashem be upon you;

ג-טס ברכה אויף אײַך!
aich oif broche G-ts
you on blessing G-d's

we bless you b'Shem Hashem.

מיר בענטשן אײַך אין נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen in aich bentshn mir
Hashem of name in you bless we

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

[1] *(Shir HaMa'alot)*

130

קל

א פֿון די טיפֿענישן רוף איך דיך , ה .
Hashem dich ich ruf tifenishn di fun
o Hashem you(SG) I call depths the from

Out of the depths have I cried unto Thee, Hashem.

ב אֲדֹנָי , הער צו מײַן קול ;
kol main tsu her Adonoi
voice my to pay heed Adonoi

[2] Adonoi, hear my voice;

זאָלן דײַנע אויערן זײַן פֿאַרנעמיק
farnemik zain oiern daine zoln
attentive be ears your may

let Thine ears be attentive

צו דעם קול פֿון מײַנע געבעטן .
gebetn maine fun kol dem tsu
requests my of voice the to

to the voice of my techinnot *(supplications)*.

ג אַז דו , ה , זאָלסט אַכטן אויף זינד ,
zind oif achten zolst Hashem du az
sin on respect you(SG) shall Hashem you if

[3] If Thou, Hashem, shouldest record iniquities,

וואָר, אֲדֹנָי , קען באַשטיין?
bashtein ken Adonoi ver
stand can Adonoi who

Adonoi, who could stand?

ד וואָרעם ביַי דיר איז פֿאַרגעבונג ,
fargebung iz dir bai vorem
forgiveness is you(SG) by for

[4] But there is selichah *(forgiveness)* with Thee;

דערום וועלסטו געפֿאָרכט.
geforcht verstu derum
feared you become therefore

therefore, Thou art feared.

ה איך האָב געהאָפֿט אויף ה ,
Hashem oif gehoft hob ich
Hashem on hoped have I

[5] I wait for Hashem,

געהאָפֿט האָט מײַן זעל ,
zel main hot gehoft
soul my has hoped

my nefesh doth wait,

און אויף זײַן וואָרט האָב איך געהאַרט.
gehart ich hob vort zain oif un
waited I have word his on and

and in His Devar do I hope.

ו מײַן נפֿש קוקט אויס אויף אֲדֹנָי
Adonoi oif ois kukt nefesh main
Adonoi on out looks soul my

[6] My nefesh waiteth for Adonoi

מער ווי וועכטער אויף פֿרימאָרגן,
frimorgn oif vechter vi mer
morning on watchmen than more

more than the shomrim that watch for the boker;

וועכטער אויפֿן פֿרימאָרגן.
frimorgn oifn vechter
morning on watchmen

I say, more than the shomrim that watch for the boker.

ז אָ ישׂראל האָף אויף ה ,
Hashem oif hof ysrl o
Hashem on hope Israel o

[7] Let Yisroel hope in Hashem;

for with Hashem there is chesed,

and with Him is plenteous pedut *(redemption)*.

[8] And He shall redeem Yisroel from all his iniquities.

וואָרעם בייַ ה איז געזאָגט,
genod iz Hashem bai vorem
grace is Hashem by for

און בייַ אים איז גרויס אויסלייזונג .
oisleizung grois iz im bai un
redemption great is him by and

ח און ער וועט אויסלייזן יִשְׂרָאֵל
Yisroel oisleizen vet er un
Yisroel redeem will he and

פֿון אַלע זיַינע זינד .
zind zaine ale fun
sins his all from

[1] *(Shir HaMa'alot, of Dovid)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָּוִד .
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

קלא

131 Hashem, my lev is not haughty,

nor mine eyes lofty;

neither do I exercise myself in gedolot,

or in things too high for me.

[2] Surely I have stilled and quieted my nefesh,

as a child that is weaned of immo;

my nefesh is even as a weaned child.

[3] Let Yisroel hope in Hashem

from henceforth and ad olam.

א ה , נישט האָפֿערדיק איז מיַין האַרץ,
harts main iz hoferdik nisht Hashem
heart my is haughty not o Hashem

און נישט דערהויבן זיַינען מיַינע אויגן,
oign maine zainen derhoibn nisht un
eyes my are exalted not and

און איך בין נישט אומגעגאַנגען מיט זאַכן
zachn mit umgegangen nisht bin ich un
things with walking not am I and

צו גרויס און פֿאַרהוילן פֿון מיר.
mir fun farhoiln un grois tsu
me from concealed and great too

ב פֿאַר וואָר, איך האָב באַרוט און אַיַנגעשטילט מיַין זעל
zel main aingeshtilt un barut hob ich vor far
soul my hushed and quieted have I truly for

אַזוי ווי אַן אַנטווויַנטער ביַי זיַין מוטער;
muter zain bai antvointer an vi azoi
mother his with weaned child a like just

אַזוי ווי אַן אַנטווויַנטער איז ביַי מיר מיַין זעל .
zel main mir bai iz antvointer an vi azoi
soul my me with is weaned child a like just

ג האַר , יִשְׂרָאֵל , אויף ה
Hashem oif Yisroel har
Hashem on O Yisroel wait for

פֿון אַצונד און ביז אייביק .
eibik biz un atsund fun
forever until and now from

[1] *(Shir HaMa'alot)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

קלב

א געדענק , ה , דָּוִדן אַל
al Dovidn Hashem gedenk
all Dovid o Hashem remember

זײַן פּלאָגן זיך .
zich plogn zain
self plagues his

132 Hashem, remember Dovid, and all his afflictions;

[2] How he swore unto Hashem,

ב ווי ער האָט געשוואָרן צו ה ,
Hashem tsu geshvorn hot er vi
Hashem to sworn an oath has he how

and vowed unto Avir Ya'akov *(the Mighty One of Ya'akov)*;

אַ נדר געטאָן צום מאַכטיקן פֿון יעקבֿ :
Yaakov fun machtikn tsum geton neyder a
Yaakov of Almighty One to the done vow a

[3] Surely I will not come into the ohel of my bais,

ג אויב איך וועל קומען אין געצעלט פֿון מײַן הויז ,
hoiz main fun getselt in kumen vel ich oib
house my of tent into come will I if

nor go up into my bed;

אויב איך וועל אַרויף אויף דעם בעט פֿון מײַן געלעגער,
geleger main fun bet dem oif aroif vel ich oib
bed my of bed the on up will I if

[4] I will not give sleep to mine eyes,

ד אויב איך וועל געבן שלאָף צו מײַנע אויגן,
oign maine tsu shlof gebn vel ich oib
eyes my to sleep give will I surely not

nor tenumah *(slumber)* to mine eyelids,

צו מײַנע ברעמען שלומער,
shlumer bremen maine tsu
slumber eyelids my to

[5] Until I find a makom *(place)* for Hashem,

ה ביז איך וועל געפֿינען אַן אָרט פֿאַר ה ,
Hashem far ort an gefinen vel ich biz
Hashem for place a find shall I until

even mishkanot for the Avir Ya'akov.

אַ ווינונג פֿאַר דעם מאַכטיקן פֿון יעקבֿ !
Yaakov fun machtikn dem far voinung a
Yaakov of Almighty One the for dwelling a

[6] Hinei, we heard of it at Ephratah;

ו זע , מיר האָבן געהערט אַז עס איז אין אֶפֿרָת ,
Efratah in iz es az gehert hobn mir ze
Ephratah in is it that heard have we behold

we found it in the sedei Ya'ar *(fields of Ya'ar)*.

מיר האָבן עס געפֿונען אין פֿעלד פֿון יַעַר .
Yaar fun feld in gefunen es hobn mir
Yaar of fields in found it have we

[7] We will go into His mishkanot;

ז לאָמיר קומען צו זײַן ווינונג ,
voinung zain tsu kumen lomir
dwelling his into come let us

we will worship at the hadom *(footstool)* of His raglayim.

לאָמיר זיך בוקן צו זײַן פֿוסבענקל.
fusbenkel zain tsu bukn zich lomir
footstool his to bow down self let us

[8] Arise, Hashem, into Thy menuchah *(resting place)*;

ח שטיי אויף, ה , צו דײַן רו ,
ru dain tsu Hashem oif shtei
rest your to Hashem up arise

Thou, and the Aron of Thy oz *(might)*.

דו און דער אָרון פֿון דײַן שטאַרקייט.
shtarkeit dain fun oren der un du
strength your of aron the and you

9 Let Thy Kohanim be clothed with tzedek;

ט דײַנע כהנים זאָלן זיך אָנקלײדן אין גערעכטיקייט ,
gerechtikeit in onkleidn zich zoln koyanim daine
righteousness in clothe self may kohanim your

and let Thy chasidim sing for joy.

און דײַנע פֿרומע זאָלן זינגען .
zingen zoln frume daine un
sing may they pious faithful your and

10 For the sake of Dovid Thy Eved,

י פֿון וועגן דָוִדן דײַן קנעכט ,
knecht dain Dovidn vegen fun
servant your Dovid sake of for

do not turn away the face of Thine Moshiach.

זאָלסט נישט אָפּשטויסן דעם פּנים פֿון
fun ponem dem opshtoisn nisht zolst
of face the repel not may you(SG)

דײַן געזאַלבטן.
gezalbtn dain
anointed your

11 Hashem hath sworn in emes unto Dovid;

יא ה׳ האָט אמת געשוואָרן צו דָוִדן ,
Dovidn tsu geshvorn emes hot Hashem
Dovid to sworn an oath truth has Hashem

He will not turn from His oath:

ער וועט זיך נישט אָפּקערן דערפֿון:
derfun opkeren nisht zich vet er
from it turn aside not self will he

Of the p'ri *(fruit)* of thy beten *(body)*

פֿון דער פֿרוכט פֿון דײַן לײַב
laib dain fun frucht der fun
body your of fruit the from

will I set upon thy kisse *(throne)*.

וועל איך זעצן אויף דײַן טראָן .
tron dain oif zetsn ich vel
throne your on seat I will

12 If thy Banim are shomer over My Brit

יב אויב דײַנע זין וועלן היטן מײַן ברית ,
bris main hitn veln zin daine oib
covenant my keep will sons your if

and My Edot that I shall teach them,

און מײַן צייגנים וואָס איך וועל זיי לערנען,
lernen zei vel ich vos tseignim main un
teach to them will I which testimonies my and

their Banim shall also sit upon thy kisse adei-ad *(forevermore)*.

וועלן אויך זייערע זין ביז אייביק זיצן אויף דײַן טראָן .
tron dain oif zitsn eibik biz zin zeyere oich veln
throne your on sit forever until sons their also will

13 For Hashem hath chosen Tziyon;

יג ווָאָרעם ה׳ האָט אויסדערווײלט צִיּוֹן ,
Tsiyon oisderveilt hot Hashem vorem
Tziyon chosen has Hashem for

He hath desired her for His moshav.

זי געגלוסט פֿאַר זײַן ווווינונג :
voinung zain far geglust zi
dwelling his for he has desired her

14 This is My menuchah *(resting place)* adei-ad *(forever)*;

יד דאָס איז מײַן רוונג ביז אייביק ,
eibik biz ruung main iz dos
forever till resting place my is this

here will I dwell; for I have desired her.

דאָ וועל איך זיצן , ווײַל איך גלוסט זי .
zi glust ich vail zitsn ich vel do
her desire I for dwell I will here

15 I will place a bountiful brocha on her provision;

I will satisfy her poor with lechem.

16 I will also clothe her Kohanim with Yesha *(salvation)*;

and her chasidim shall sing aloud for joy.

17 There atzmi'ach *(I will make sprout)* the Keren of Dovid;

I have ordained a ner *(lamp)* for My Moshiach.

18 His oyevim will I clothe with boshet *(shame)*;

but upon him shall his nezer *(crown)* be resplendent.

טו בענטשן וועל איך בעניטשן איר שפּײַז ,
shpaiz ir bentshn ich vel bentshn
food her bless I will to bless

אירע באַדערפֿטיקע וועל איך זעטן מיט ברויט.
broit mit zetn ich vel baderftike ire
bread with satisfy I will poor her

טז און אירע כהנים וועל איך אָנקלײדן אין הילף ,
hilf in onkleidn ich vel koyanim ire un
salvation in clothe I will kohanim her and

און זינגען וועלן זינגען אירע פֿרומע .
frume ire zingen veln zingen un
pious faithful its sing will to sing and

יז דאָרטן וועל איך מאַכן שפּראָצן אַ האָרן פֿאַר דָּוִדן ,
Dovidn far horn a shprotsn machn ich vel dortn
Dovid for horn a spring up make I will there

איך האָב אָנגעבריט אַ ליכט פֿאַר מײַן געזאַלבטן.
gezalbtn main far licht a ongebreit hob ich
anointed my for light a broad have I

יח זײַנע פֿײַנט וועל איך אָנקלײדן אין שאַנד ,
shand in onkleidn ich vel faint zaine
shame in clothe I will enemies his

און אויף אים וועט שײַנען זײַן קרוין .
kroin zain shainen vet im oif un
crown his shine will him on and

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען; פֿון דָּוִדן
Dovidn fun aroifgangen di fun gezang a
Dovid of going up the of song a

1 (Shir HaMa'alot, of Dovid)

קלג

א זע , ווי גוט און ווי ליב
lib vi un gut vi ze
beloved how and good how behold

133 Hinei, mah tov umah na'im shevet achim gahm yachad!
(how good and how pleasant it is for brethren to dwell together in unity)!

איז דאָס זיצן פֿון ברידער ביינאַנד .
bainand brider fun zitsn dos iz
together brothers of sitting the is

2 It is like the precious shemen upon the rosh,

ב אַזוי ווי טײַער אייל אויפֿן קאָפּ,
kop oifn eil taier vi azoi
head on oil precious like just

that ran down upon the beard,

וואָס נידערט אַראָפּ אויף דער באָרד –
bord der oif arop nidert vos
beard the onto down descend which

even Aharon's beard;

אויף דער באָרד פֿון אַהרֹנען ,
Aharonen fun bord der oif
Aaron of beard the onto

that went down to the collar of his robes;

וואָס נידערט אויפֿן קאָלנער פֿון זײַנע קלײדער ;
kleider zaine fun kolner oifn nidert vos
garments his of collar on the descends which

3 As the tal of Chermon,

ג אַזוי ווי דער חֶרמוֹן-טוי וואָס נידערט
nidert vos Chermon-toi der vi azoi
descends which dew of Hermon the like just

and as the dew that descended upon the mountains of Tziyon;

for there Hashem commanded the brocha,

even Chayyim Ad Olam.

אויף די בערג פֿון ציון ;
Tsiyon fun berg di oif
Tziyon of mountains the on

וואָרעם דאָרטן האָט ה באַפֿוילן אַ ברכה ,
broche a bafoiln Hashem hot dortn vorem
blessing a commanded Hashem has there for

לעבן ביז אייביק .
eibik biz lebn
eternity until life

[1] *(Shir HaMa'alot)*

א אַ געזאַנג פֿון די אַרויפֿגאַנגען.
aroifgangen di fun gezang a
going up the of song a

134

Hinei, barakhu Hashem, kol avedei Hashem,

קלד

א פֿאַר וואָר , בענטשט ה , אַלע
ale Hashem bentsht vor far
all Hashem bless surely for

קנעכט פֿון ה ,
Hashem fun knecht
Hashem of servants

which balailah stand in the Bais Hashem.

וואָס שטייט אין הס הויז אין די נעכט .
necht di in hoiz Hashems in shteit vos
nights the in house Hashem's in stand who

[2] Lift up your hands in the Kodesh,

ב הייבט אויף אײַערע הענט צום הייליקטום,
heiliktum tsum hent aiere oif heibt
sanctuary to the hands your on raise

and barakhu Hashem.

און בענטשט ה .
Hashem bentsht un
Hashem bless and

[3] Yevarekhecha Hashem from Tziyon,

ג בענטשן זאָל דיך פֿון ציון ה ,
Hashem Tsiyon fun dich zol bentshn
Hashem Tziyon from you(SG) shall blessed

Oseh Shomayim va'Aretz *(the Maker of Heaven and Earth)*.

דער באַשעפֿער פֿון הימל און ערד .
erd un himel fun Bashefer der
earth and heaven of Creator the

135

Praise Hashem.

קלה

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

Halelu Shem Hashem;

א לויבט דעם נאָמען פֿון ה ,
Hashem fun nomen dem loibt
Hashem of name the praise

Halelu, O ye avadim of Hashem.

לויבט , איר קנעכט פֿון ה ,
Hashem fun knecht ir loibt
Hashem of servants you praise

[2] Ye that stand ministering in the Beis Hashem,

ב איר וואָס שטייט אין דעם הויז פֿון ה ,
Hashem fun hoiz dem in shteit vos ir
Hashem of house the in stand who you

in the khatzerot Beis Eloheinu.

אין די הויפֿן פֿון דעם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ פֿון אלוקינו .
Elokeinu fun hamikdosh beit dem fun hoifn di in
our G-d of the holy house the of courtyards the in

[3] Praise Hashem; for Hashem is tov;

ג לויבט ה , ווּאָרעם ה איז גוט ,
gut iz Hashem vorem Hashem loibt
good is Hashem for Hashem praise

sing praise unto Shmo; for it is na'im *(lovely, pleasing)*.

זינגט צו זיין נאָמען , ווּאָרעם ער איז ליב .
lib iz er vorem nomen zain tsu zingt
beloved is it because name his to sing

[4] For Hashem hath chosen Ya'akov unto Himself,

ד ווּאָרעם ה האָט אויסדערווײלט פַּאַר זיך יעקבֿ ,
Yaakov zich far oisderveilt hot Hashem vorem
Yaakov self for chosen has Hashem for

and Yisroel for His segullah *(peculiar treasure)*.

יִשׂרָאֵל פַּאַר זיין באַזונדער אייגנס .
eigens bazunder zain far Yisroel
possessions one of a kind his for Yisroel

[5] For I know that Hashem is gadol,

ה ווּאָרעם איך ווייס אַז ה איז גרויס,
grois iz Hashem az veis ich vorem
great is Hashem that know I for

and that Adoneinu is above kol elohim.

און אונדזער האַר איבער אַלע ג-טער.
g-ter ale iber har undzer un
g-ds all over Lord our and

[6] Whatsoever Hashem pleases, that He does

ו אַלץ ווּאָס ה באַגערט, טוט ער,
er tut bagert Hashem vos alts
he does desires Hashem which all that

in Shomayim, and in HaAretz,

אין הימל און אויף דער ערד ,
erd der oif un himel in
earth the on and heaven in

in HaYam, and kol tehomot.

אין די ימען און אַלע תּהומען .
tehomen ale un yamen di in
deeps all and seas the in

[7] He causeth the clouds to ascend at the end of HaAretz;

ז ער ברענגט אויף ווּאָלקנס פֿון עק ערד ,
erd ek fun volkens oif brengt er
the earth end from clouds on brings he

He maketh lightning for the matar *(rain)*;

ער מאַכט בליצן צום רעגן,
regn tsum blitsn macht er
rain for the lightning makes he

He bringeth the ruach out of His otzarot.

ער ציט אַרויס פֿון זיינע שפּייכלערס דעם ווינט.
vint dem shpaichlers zaine fun arois tsit er
wind the storehouses his of out brings he

[8] Who struck down the Bechorei Mitzrayim,

ח ער איז דער ווּאָס האָט געשלאָגן די בכורים
bechorim di geshlogn hot vos der iz er
firstborn the struck has who the one is he

פֿון מִצרַיִם ,
Mitsrayim fun
Egypt of

both of adam and behemah.

פֿון אַ מענטשן ביז אַ בהמה .
beheime a biz mentshn a fun
livestock a until men a from

[9] Who sent otot and mofetim into the midst of thee, O Mitzrayim,

ט האָט געשיקט צייכנס און וווּנדער צווישן
tsvishn vunder un tseichns geshikt hot
among wonders and signs sent he has

מִצרַיִם , דיר ,
Mitsrayim dir
O Egypt you(SG)

upon Pharaoh, and upon all his avadim.

אויף פַּרעהן און אויף אַלע זיַינע קנעכט .
knecht zaine ale oif un Pharaohn oif
servants his all on and Pharaoh on

10 Who struck down Goyim rabbim,

י ער איז דער וואָס האָט געשלאָגן פֿיל פֿעלקער,
felker fil geshlogn hot vos der iz er
nations many struck has who the one is he

and slaughtered melachim atzumim *(powerful kings)*;

און געהרגעט מאַכטיקע מלכים :
mlochim machtike geharget un
kings mighty killed and

11 Sichon Melech HaEmori,

יא סיחון דעם מלך פֿון אֱמוֹרי,
Emori fun melech dem Sichon
Emori of king the Sichon

and Og Melech HaBashan,

און עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן ,
Bashan fun melech dem Og un
Bashan of king the Og and

and all the mamlechot Kena'an;

און אַלע קיניגרייַכן פֿון כְּנַעַן ;
Kenaan fun kinigraichn ale un
Canaan of kingdoms all and

12 And gave their land for a nachalah,

יב און געגעבן זייער לאַנד פֿאַר אַ נחלה ,
nachle a far land zeyer gegebn un
inheritance an for land their given and

an inheritance unto Yisroel Amo *(His people)*.

אַ נחלה פֿאַר ישׂרָאֵל זיַין פֿאָלק .
folk zain Yisroel far nachle a
people his Yisroel for inheritance an

13 Thy Shem, Hashem, endureth l'olam;

יג ה , דיַין נאָמען איז אויף אייביק,
eibik oif iz nomen dain Hashem
ever for is name your o Hashem

and Thy remembrance, Hashem, l'dor vador.

ה , דיַין געדעכעניש איז אויף דור-דורות .
dor-doires oif iz gedechenish dain Hashem
many generations upon is memory your o Hashem

14 For Hashem will vindicate His people;

יד וואָרעם ה וועט זיך אָננעמען פֿאַר זיַין פֿאָלק ,
folk zain far onnemen zich vet Hashem vorem
people his for take hold of self will Hashem for

He will have compassion on His avadim.

און אויף זיַינע קנעכט וועט ער זיך דערבאַרעמען.
derbaremen zich er vet knecht zaine oif un
have mercy self he will servants his on and

15 The idols of the Goyim are kesef and zahav,

טו די געצנבילדער פֿון די פֿעלקער זיַנען זילבער און גאָלד,
gold un zilber zainen felker di fun getsnbilder di
gold and silver are nations the of idol images the

the ma'aseh yedei adam.

דאָס ווערק פֿון אַ מענטשנס הענט .
hent mentshns a fun verk dos
hands man's a of work the

16 They have mouths, but they speak not;

טז זיי האָבן אַ מויל און רעדן נישט,
nisht redn un moil a hobn zei
not speak and mouth a have they

einayim have they, but they see not;

זיי האָבן אויגן און זעען נישט;
nisht zeen un oign hobn zei
not see and eyes have they

17 They have oznayim, but they hear not;

יז זיי האָבן אויערן און הערן נישט;
nisht hern un oiern hobn zei
not hear and ears have they

neither is there any ruach in their mouths.

נישטאָ צו מאָל אַן אָטעם אין זייער מויל .
moil zeyer in otem an mol tsu nishto
mouth their in breath any a time for not

18 They that oseihem *(make them)* will be like them;

יח זאָל ווערן ווי זיי די וואָס מאַכן זיי ,
zei machn vos di zei vi vern zol
them make who the ones them like become shall

so is every one that trusteth in them.

איטלעכער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף זיי .
zei oif zich farzichert vos itlecher
them on selves trusted who everyone

19 Barakhu Hashem, O Bais Yisroel;

יט הויז פֿון ישׂראֵל, לויבט ה ;
Hashem loibt Yisroel fun hoiz
Hashem praise Yisroel of house

barakhu Hashem, O Bais Aharon;

הויז פֿון אַהרֹן , לויבט ה ;
Hashem loibt Aharon fun hoiz
Hashem praise Aaron of house

20 Barakhu Hashem, O Bais HaLevi;

כ הויז פֿון לֵוִי , לויבט ה ;
Hashem loibt Levi fun hoiz
Hashem praise Levi of house

ye that fear Hashem, barakhu Hashem.

איר יראי ה , לויבט ה .
Hashem loibt Hashem yirei ir
Hashem praise Hashem who fear you

21 Baruch Hashem out of Tziyon,

כא ברוך ה פֿון צִיּוֹן ,
Tsiyon fun Hashem Baruch
Tziyon out of Hashem blessed be

which dwelleth at Yerushalayim.

וואָס רוט אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in rut vos
Yerushalayim in rests who

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

136 קלו

O give thanks unto Hashem; for He is tov;

גיט אַ דאַנק צו ה ,
Hashem tsu dank a git
Hashem to thanksgiving a give

וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem
good is he for

ki l'olam chasdo *(His chesed endures forever)*.

חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

2 O give thanks unto Elohei HaElohim;

ב גיט אַ דאַנק צו אלקים פֿון די ג-טער,
g-ter di fun Elokim tsu dank a git
g-ds the of G-d to thanksgiving a give

ki l'olam chasdo.

חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

3 O give thanks to Adonei HaAdonim;

ג גיט אַ דאַנק צום האַר פֿון די האַרן,
harn di fun har tsum dank a git
lords the of Lord to thanksgiving a give

ki l'olam chasdo.

חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[4] To Him Who alone doeth nifla'ot gedolot;

ד צו דעם וואָס טוט אַליין גרויסע וווּנדער ,
vunder groise alein tut vos dem tsu
wonders great alone does who the one to

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[5] To Him that by tevunah *(understanding)* made HaShomayim;

ה צו דעם וואָס האָט געמאַכט די הימלען
himlen di gemacht hot vos dem tsu
heavens the made has who the one to

מיט פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit mit
understanding with

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[6] To Him that stretched out ha'aretz above the mayim;

ו צו דעם וואָס האָט אויסגעשפרייט די ערד
erd di oisgeshpreit hot vos dem tsu
earth the spread out has who the one to

איבער די וואַסערן,
vasern di iber
waters the over

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[7] To Him that made ohrim gedolim *(great lights)*;

ז צו דעם וואָס האָט געמאַכט די גרויסע ליכטער,
lichter groise di gemacht hot vos dem tsu
lights great the made has who the one to

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[8] The shemesh to rule by yom;

ח די זון פֿאַר געוועלטיקונג בײַ טאָג,
tog bai geveltikung far zun di
day by dominion for sun the

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[9] The yarei'ach and kokhavim to rule by lailah;

ט די לבֿנה און שטערן פֿאַר געוועלטיקונגען בײַ נאַכט,
nacht bai geveltikungen far shtern un levone di
night by rule to stars and moon the

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[10] To Him that struck down Mitzrayim in their bechorot *(firstborn)*;

י צו דעם וואָס האָט געשלאָגן מִצרַיִם
Mitsrayim geshlogn hot vos dem tsu
Egypt struck has who the one to

אין זייערע בכורים ,
bechorim zeyere in
firstborn their in

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[11] And brought out Yisroel from among them;

יא און אַרויסגעצויגן יִשְׂרָאֵל פֿון צווישן זיי ,
zei tsvishn fun Yisroel aroisgetsoign un
them among from Yisroel brought out and

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[12] With a yad chazakah, and with a stretched out zero'a;

יב מיט אַ שטאַרקער האַנט און מיט אַן
an mit un hant shtarker a mit
an with and hand strong a with

אויסגעשטרעקטן אָרעם,
orem oisgeshtrektn
arm outstretched

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[13] To Him Who divided asunder Yam Suf;

יג צו דעם וואָס האָט צעשניטן דעם ים-סוף אין שטיקער,
shtiker in Yam-Suf dem tseshnitn hot vos dem tsu
pieces in Yam Suf the cut has who the one to

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[14] And made Yisroel to pass through the midst of it;

יד און דורכגעפֿירט יִשְׂרָאֵל אין מיטן ,
mitn in Yisroel durchgefirt un
the middle into Yisroel he led and

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[15] But overthrew Pharaoh and his army in the Yam Suf;

טו און אַריַינגעטרייסלט פַּרעהן און זײַן חיל
cheil zain un Pharaohn araingetreislt un
host his and Pharaoh cast down and

אין ים-סוף ,
Yam-Suf in
Yam Suf into

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[16] To Him Who led His people through the midbar;

טז צו דעם וואָס האָט געפֿירט זײַן פֿאָלק אין
in folk zain gefirt hot vos dem tsu
in people his guided has who the one to

דער מדבר ,
midber der
wilderness the

ki l'olam chasdo. . חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[17] To Him Who struck down melachim gedolim;

יז צו דעם וואָס האָט געשלאָגן גרויסע מלכים ,
mlochim groise geshlogn hot vos dem tsu
kings great struck has who the one to

ki l'olam chasdo. ; חֶסֶד זײַן איז אייביק אויף וואָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

יח און געהרגעט שטאַרקע מלכים ,
mlochim shtarke geharget un
kings strong killed and

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד ;
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

18 And slaughtered mighty melachim;

ki l'olam chasdo.

יט סיחון דער מלך פֿון אֱמוֹרי,
Emori fun melech der Sichon
Emori of king the Sichon

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד ;
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

19 Sichon Melech HaEmori;

ki l'olam chasdo.

כ און עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן ,
Bashan fun melech dem Og un
Bashan of king the Og and

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד ;
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

20 And Og Melech HaBashan;

ki l'olam chasdo.

כא און געגעבן זייער לאַנד פֿאַר אַ נחלה ,
nachle a far land zeyer gegebn un
inheritance an for land their given and

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד ;
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

21 And gave their land for a nachalah;

ki l'olam chasdo.

כב אַ נחלה פֿאַר ישׂרָאֵל זײַן קנעכט ,
knecht zain Yisroel far nachle a
servant his Yisroel for inheritance an

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

22 Even a nachalah unto Yisroel His eved;

ki l'olam chasdo.

כג צו דעם וואָס האָט אין אונדזער דערנידערונג
derniderung undzer in hot vos dem tsu
lowliness our in has who the one to

געדאַכט אָן אונדז,
undz on gedacht
us about remembered

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד ;
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

23 Who remembered us in our low estate;

ki l'olam chasdo.

כד און אונדז אויסגעלייזט פֿון אונדזערע דריקער ,
driker undzere fun oisgeleizt undz un
oppressors our from redeemed us and

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

24 And hath released us from our enemies;

ki l'olam chasdo.

כה וואָס גיט ברויט צו יעטוועדער באַשעפֿעניש,
bashefenish yetveder tsu broit git vos
creature every to food gives who

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

25 Who giveth lechem to kol basar;

ki l'olam chasdo.

[26] O give thanks unto the G-d of Shomayim;

כו גיט אַ דאַנק צום אֵל פֿון די הימלען ,
himlen di fun El tsum dank a git
heavens the of G-d to thanksgiving a give

ki l'olam chasdo. . חַסְדּוֹ זײַן איז אייביק אויף ווָאָרעם
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

קלז

137

By the rivers of Babylon,

ביַי די טיַיכן פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun taichn di bai
Bavel of rivers the by

there we sat down,
yes, we wept,

דאָרטן זיַנען מיר געזעסן און געווויינט,
geveint un gezesn mir zainen dortn
wept and settled we were there

when we remembered Tziyon.

אַז מיר האָבן זיך דערמאָנט אָן צִיּוֹן . .
Tsiyon on dermont zich hobn mir az
Tziyon on remembered self have we when

[2] We hung up our kinnorot *(lyres)*

ב אויף די ווערבעס ווָאָס אין איר
ir in vos verbes di oif
her in which are willows the on

upon the willows in the midst thereof.

האָבן מיר אויפֿגעהאַנגען אונדזערע האַרפֿן;
harfn undzere oifgehongen mir hobn
harps our hung up we have

[3] For there they that carried us away captive

ג ווָאָרעם דאָרטן האָבן אונדזערע פֿאַנגער
fanger undzere hobn dortn vorem
captors our have there for

required of us a shir *(song)*;

פֿאַרלאַנגט פֿון אונדז ווערטער פֿון געזאַנג ,
gezang fun verter undz fun farlangt
song of words us from are asking for

and they that tormented us required of us simchah,

און אונדזערע פּיַניקער , פֿרייַלעכקייט:
freilechkeit painiker undzere un
joy tormentors our and

saying, Sing us one of the Shir Tziyon.

זינגט אונדז פֿון דעם געזאַנג פֿון צִיּוֹן .
Tsiyon fun gezang dem fun undz zingt
Tziyon of songs the one of us sing

[4] How shall we sing Shir Hashem

ד ווי זאָלן מיר זינגען דאָס געזאַנג פֿון ה
Hashem fun gezang dos zingen mir zoln vi
Hashem of songs the sing we shall how

in an admat nekhar *(foreign land)*.

אויף פֿרעמדער ערד?
erd fremder oif
land foreign on the

[5] If I forget thee, O Yerushalayim,

ה אויב איך וועל דיך פֿאַרגעסן, ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fargesen dich vel ich oib
O Yerushalayim forget you(SG) will I if

let my yamin *(right hand)* forget.

זאָל מײַן רעכטע האַנט זיך פֿאַרגעסן צו רירן . .
rirn tsu fargesen zich hant rechte main zol
touch to forget self hand right my may

[6] If I do not remember thee,

ו זאָל צוגעקלעפּט ווערן מײַן צונג צו מײַן גומען ,
gumen main tsu tsung main vern tsugeklept zol
palate my to tongue my become stick may

let my leshon cleave to the roof of my mouth;

אויב איך וועל דיך נישט געדענקען ,
gedenken nisht dich vel ich oib
remember not you(SG) will I if

if I prefer not Yerushalayim

אויב איך וועל נישט דערמאָנען ירושָלַיִם
Yerushalayim dermonen nisht vel ich oib
Yerushalayim remember not will I if

above my rosh simchah *(chief joy)*.

אויף מײַן העכסטער שׂימחה.
simche hechster main oif
joy most high my above

7 Remember, Hashem, the Bnei Edom

ז געדענק , ה , די קינדער פֿון אֱדוֹם
Edom fun kinder di Hashem gedenk
Edom of children the Hashem remember

in the Yom Yerushalayim;

דעם טאָג פֿון ירושָלַיִם ;
Yerushalayim fun tog dem
Yerushalayim of day on the

who said, Raze it, raze it,

די וואָס האָבן געזאָגט: וואַרפֿט אײַן ,
ain vorft gezogt hobn vos di
down tear it said have who the ones

even to the yesod *(foundation)* thereof.

וואַרפֿט אײַן ביז צום גרונט אין איר.
ir in grunt tsum biz ain vorft
her in base to up to down tear it

8 O Bat Bavel, who art to be destroyed,

ח טאָכטער בָּבֶל , דו אָנגעבראַכטע צו פֿאַרוויסטונג,
farvistung tsu ongebreite du Bavel tochter
desolation for destined you Bavel daughter of

ashrei shall he be, that repayeth thee

וויל צו דעם וואָס וועט דיר אָפּצאָלן
optsolen dir vet vos dem tsu voil
repay you(SG) will who the ones to blessed

the gemul thou hast done to us.

דײַן טוּנג וואָס דו האָסט אונדז געטאָן;
geton undz host du vos tuung dain
done us have you which action your

9 Ashrei shall he be,

ט וויל צו דעם וואָס וועט אָננעמען
onnemen vet vos dem tsu voil
take hold of will who the one to blessed

און צעהאַקן
tsehakn un
break in pieces and

that taketh and dasheth thy olalim against the sela.

דײַנע קליינע קינדער אָן פֿעלדז.
feldz on kinder kleine daine
rock on children small your

א פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

1 *(Of Dovid)*

קלח

138 I will thank Thee with my whole lev;

א איך וועל דיך לויבן מיט מײַן
main mit loibn dich vel ich
my with praise you(SG) will I

גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn
heart all

before the elohim will I sing praise unto Thee.

פֿאַר די מאַכטיקע וועל איך דיך באַזינגען .
bazingen dich ich vel machtike di far
sing you I will mighty ones the before

[2] I will worship toward Thy Heikhal Kodesh,

ב איך וועל זיך בוקן צו דיין הייליקן היכל ,
heichl heilikn dain tsu bukn zich vel ich
temple holy your to bow down self will I

and praise Shmecha *(Thy Name)*

און איך וועל לויבן דיין נאָמען ,
nomen dain loibn vel ich un
name your praise will I and

for Thy chesed and for Thy emes;

פַאר דיין חֶסֶד און פַאר דיין טרייַשאַפט ;
traishaft dain far un chesed dain far
faithfulness your for and lovingkindness your for

for Thou hast magnified Thy Word

ווארעם איבער אַל דיין נאָמען
nomen dain al iber vorem
name your all over because

above Kol Shimcha *(all Thy Name)*.

האָסטו געגרייסט דיין צוזאָג .
tsuzog dain gegreist hostu
word your exalted have you

[3] In the day when I called out, Thou answeredst me,

ג אין טאָג וואָס איך האָב גערופֿן האָסטו מיר געענטפֿערט,
geentfert mir hostu gerufn hob ich vos tog in
answered me have you called have I which day in

and madest me bold with oz *(strength)* in my nefesh.

האָסט מיר געמוטיקט מיט שטאַרקייט מיין זעל .
zel main shtarkeit mit gemutikt mir host
soul my strength with emboldened me have

[4] Kol Malchei Aretz shall praise Thee, Hashem,

ד לויבן וועלן דיך , ה , אַלע מלכים
mlochim ale Hashem dich veln loibn
the kings all o Hashem you(SG) will praise

פון דער ערד ,
erd der fun
earth the of

when they hear the words of Thy mouth.

וואָרעם זיי האָבן געהערט די ווערטער פון דיין מויל .
moil dain fun verter di gehert hobn zei vorem
mouth your of words the heard have they because

[5] Yes, they shall sing of the Darkhei Hashem;

ה און זיי וועלן זינגען פון די ווענ , ה
Hashem fun vegen di fun zingen veln zei un
Hashem of ways the of sing will they and

for gadol is the Kavod Hashem.

וואָרעם גרויס איז דער כבוד פון ה .
Hashem fun koved der iz grois vorem
Hashem of glory the is great for

[6] Though Hashem be on high,

ו כאָטש ה איז דערהייבט, דאָך זעט
zet doch derheicht iz Hashem chotsh
sees indeed exalted is Hashem though

ער אָן דעם נידעריקן,
niderikn dem on er
lowly the on he

yet He looks upon the lowly;
but the proud He knoweth from afar.

אָבער דעם שטאָלצן קען ער פון ווייַטן.
vaitn fun er ken shtoltsn dem ober
afar from he knows proud the but

[7] Though I walk in the midst of tzoros,

ז אַז איך גיי אין דער מיט פון נויט ,
noit fun mit der in gei ich az
distress of midst the into go I when

Thou wilt preserve me alive;

לעבסטו מיך אויף;
oif mich lebstu
on to me you give life

צו להכעיס מײַנע פֿײַנט שטרעקסטו אויס דײַן האַנט,
hant dain ois shtrekstu faint maine lehaches tsu
hand your out you stretch enemies my defy to

Thou shalt stretch forth Thine yad against the wrath of mine enemies,

און דײַן רעכטע האַנט העלפֿט מיך .
mich helft hant rechte dain un
me saves hand right your and

and Thy Yamin *(Right Hand)* shall save me.

ח ה פֿירט אויס פֿאַר מיר;
mir far ois firt Hashem
me for out leads Hashem

[8] Hashem will fulfill that which concerneth me;

ה , דײַן חֶסֶד איז אויף אייביק;
eibik oif iz chesed dain Hashem
ever for is kindness your o Hashem

Thy chesed, O Hashem, endureth l'olam;

די ווערק פֿון דײַנע הענט זאָלסטו נישט פֿאַרלאָזן.
farlozen nisht zolstu hent daine fun verk di
forsake not may you(SG) hands your of work the

forsake not the works of Thine own yadayim.

א פֿאַר דעם געזאַנגמײַסטער; פֿון דָּוִד אַ מיזמור .
mizmor a Dovidn fun gezangmaister dem far
psalm a Dovid of choirmaster the for

[1] *(For the one directing, Mizmor of Dovid)*

קלט

א ה , דו האָסט מיך אויסגעפֿאָרשט,
oisgeforsht mich host du Hashem
examined me have you o Hashem

139 Hashem, Thou hast searched me, and known me.

און קענסט מיך .
mich kenst un
me know and

ב דו ווייסט מײַן זיצן און מײַן אויפֿשטיין,
oifshtein main un zitsn main veist du
stand up my and sitting down my know you

[2] Thou knowest my downsitting and mine uprising,

פֿאַרשטייסט מײַן טראַכטונג פֿון דער ווײַטן .
vaitn der fun trachtung main farshteist
distance the from thoughts my you understand

Thou hast binah of my thought from afar off.

ג מײַן גיין און מײַן ליגן זיפֿסטו דורך ,
durch zipstu lign main un gein main
through sift lying down my and going my

[3] Thou comprehendeth my path and my lying down,

און אין אַלע מײַנע וועגן ביסטו באַהאַוונט .
bahavnt bistu vegen maine ale in un
experienced are you ways my all in and

and art acquainted with all my drakhim.

ד וואָרעם דאָס וואָרט איז נאָך צו מאָל נישט
nisht mol tsu noch iz vort dos vorem
not a time to yet is word this because

[4] For there is not a milah *(word)* in my leshon,

אויף מײַן צונג ,
tsung main oif
tongue my on

ווייסטו עס דאָך , ה , שוין אין גאַנצן .
gantsn in shoin Hashem doch es veistu
entirety in already o Hashem indeed it you(sg) know

but, lo, Hashem, Thou knowest it altogether.

ה הינטן און פֿאָרנט האָסטו מיך באַלעגערט ,
balegert mich hostu forent un hintn
surrounded me have you in front and behind

[5] Thou hast enclosed me achor *(behind)* and kedem *(before)*,

and laid Thine hand upon me.

און אַרויפֿגעטאָן אויף מיר דײַן האַנט.
hant dain mir oif aroifgeton un
hand your me on placed and

6 Such da'as is too wonderful for me;

ו צו וווּנדערלעך איז דאָס פֿאַר מיר צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu mir far dos iz vunderlech tsu
understand to me for this is miraculous too

it is high, I cannot attain unto it.

צו הויך , איך קען עס נישט באַנעמען .
banemen nisht es ken ich hoich tsu
understand not it can I high too

7 To where can I go from Thy Ruach?

ז ווּהין זאָל איך אַוועקגיין פֿון דײַן גײַסט?
gaist dain fun avekgein ich zol vuhin
Spirit your from go away I shall where

Or to where shall I flee from Thy presence?

און ווּהין זאָל איך פֿון דײַן פּנים אַנטלויפֿן?
antloifn ponem dain fun ich zol vuhin un
flee face your from I shall where and

8 If I ascend up into Shomayim, Thou art there;

ח זאָל איך אַרויפֿגיין אין הימל , ביסטו דאָרטן,
dortn bistu himel in aroifgein ich zol
there are you heaven into go up I may

if I make my bed in Sheol, hinei, Thou art there.

און זאָל איך מיר אויסבעטן אין שְׁאוֹל, ערשט
ersht Sheol in oisbetn mir ich zol un
behold Sheol in spread out me I may and

ביסט דאָ .
do bist
there you are

9 If I take the wings of the shachar *(dawn)*,

ט זאָל איך נעמען די פֿליגלען פֿון באַגינען,
baginen fun fliglen di nemen ich zol
dawn of wings the take I if

and dwell in the uttermost acharit yam *(the extreme end of the sea)*;

זאָל איך רוען אין עק פֿון ים ,
yam fun ek in ruen ich zol
the sea of end in rest I shall

10 Even there shall Thy yad lead me,

י וועט אויך דאָרטן מיך פֿירן דײַן האַנט,
hant dain firn mich dortn oich vet
hand your lead me there also shall

and Thy yamin shall hold me.

און מיך וועט האַלטן דײַן רעכטע .
rechte dain haltn vet mich un
right hand your hold will me and

11 If I say, Surely the choshech shall cover me,

יא און זאָל איך זאָגן: לויטער פֿינצטערניש
fintsternish loiter zogn ich zol un
darkness nothing but say I if and

זאָל מיך באַדעקן,
badekn mich zol
cover me shall

even the lailah shall be ohr about me.

און נאַכט זאָל דאָס ליכט פֿאַר מיר ווערן ,
vern mir far licht dos zol nacht un
become me before light this shall night even

12 Even the choshech is not dark to Thee;

יב איז אויך פֿינצטערניש נישט פֿינצטער פֿאַר דיר ,
dir far fintster nisht fintsternish oich iz
you(SG) for dark not darkness also is

but the lailah shineth as the yom;

און נאַכט טוט אַזוי ווי דער טאָג לייַכטן ;
laichtn tog der vi azoi tut nacht un
shine light day the as in same way does night and

אַזוי פֿינצטערקייט אַזוי ליכטיקייט.
lichtikeit azoi fintsterkeit azoi
light in same way darkness just as

the choshech and the ohr are both alike to Thee.

ג וואָרעם דו האָסט געפֿארמאָגן מײַנע ניר֯ן ,
nirn maine gefarmogn host du vorem
kidneys my possessed have you because

[13] For Thou hast possessed my inmost being;

האָסט מיך געוועבט אין לײַב פֿון מײַן מוטע֯ר .
muter main fun laib in gevebt mich host
mother my of body in woven me you have

Thou didst interweave me in the beten immi.

ד איך לויב דיך , וואָרעם מוראדיק ווונדערלעך
vunderlech moiredik vorem dich loib ich
miraculous awesomely because you(SG) praise I

[14] I will praise Thee;

בין איך געמאַכט;
gemacht ich bin
made I am

for I am fearfully and wonderfully made;

ווונדערלעך זײַנען דײַנע ווערק,
verk daine zainen vunderlech
works your are miraculous

marvellous are Thy ma'asim;

און מײַן זעל וויס דאָס ווויל.
voil dos veis zel main un
well this knows soul my and

and that my nefesh knoweth very well.

ט נישט פֿאַרהוילן איז געווען מײַן געביין
gebein main geven iz farhoiln nisht
bones my having been is hide not

[15] My atzamim *(bones, frame)* were not hid from Thee,

פֿאַר דיר ,
dir far
you(SG) before

ווען איך בין געמאַכט געווואָרן אין פֿאַרבאָרגענ֯ש,
farborgenish in gevorn gemacht bin ich ven
secret in having become made was I when

when I was made beseter *(in secret)*,

געשטריקט געווואָרן אין טיפֿענישן פֿון דער ערד .
erd der fun tifenishn in gevorn geshtrikt
earth the of depths in having become knitted

and skillfully wrought in the depths of the Eretz.

ט מײַן אומגעפֿורעמט לײַב האָבן געזען דײַנע אויגן;
oign daine gezen hobn laib umgefuremt main
eyes your seen have body unformed my

[16] Thine eyes did see my golem *(embryo)*,

יא , אין דײַן בוך ווערן זיי אַלע אָנגעשריב֯ן ,
ongeshriben ale zei vern buch dain in yo
written all they become book your in yes

yet being unformed;

די טעג ווען מע זאָל באַשאַפֿן ווער֯ן ,
vern bashafn zol me ven teg di
become created shall not when days the

and in Thy Sefer *(Book)* all the yamim *(days)* ordained for me were written down,

און איינער צווישן זיי איז געווען
geven iz zei tsvishn einer un
having been is them among one and

when as yet there were none of them.

פֿאַר אים.
im far
him before

[17] How precious also are Thy thoughts unto me, O El!

יז אוֹן ווי האַרב פַּאַר מיר זײַנען דײַנע
daine zainen mir far harb vi un
your are me to precious how and
טראַכטונגען, אֵל,
El trachtungen
o G-d thoughts

How great is the sum of them!

ווי גרויאַלטיק איז זייער מיספּר!
misper zeyer iz gevaltik vi
number their is immense how

[18] If I should count them, they are more in number than the chol *(sand)*;

יח זאָל איך זיי ציילן, זײַנען זיי
zei zainen tseiln zei ich zol
they are count they I if
מער פֿון זאַמד,
zamd fun mer
sand than more

when I awake, I am still with Thee.

זאָל איך דערגיין צום סוף, דאַרף מײַן
main darf sof tsum dergein ich zol
my must end to the reach I should
דויער זײַן ווי דײַנער.
dainer vi zain doier
yours like be existence

[19] Surely Thou wilt slay the rasha, O Eloah;

יט וועלן דו, אֱלוֹהַ, וואָלסט טייטן דעם רשע!
roshe dem teitn volst Eloah du ven
wicked the slay would G-d you would that

depart from me therefore, ye anshei damim *(bloodthirsty men)*.

אוֹן איר בלוטיק לײַט, טוט זיך אָפּ פֿון מיר!
mir fun op zich tut lait blutik ir un
me from away self do people bloodthirsty you and

[20] For they speak of Thee craftily,

כ די וואָס רעדן דיך אַרויס מיט
mit arois dich redn vos di
with forth you(SG) speak of who the ones
אַ בייזער כוונה,
kavone beizer a
intention evil an

and it is taken lashav by Thy enemies.

דײַנע פֿײַנט וואָס דערמאָנען דיך צום פֿאַלשן.
falshn tsum dich dermonen vos faint daine
falsehood to the you(SG) mention who enemies your

[21] Should not I hate them, Hashem, that hate Thee?

כא פֿאַר וואָר, דײַנע פֿײַנט, ה', האָב איך פֿײַנט,
faint ich hob Hashem faint daine vor far
hate I have o Hashem enemies your truly for

And am not I to be at odds with those that rise up against Thee?

אוֹן מיט דײַנע קעגנשטייער טו איך קריגן.
krign ich tu kegnshteyer daine mit un
contend I do opponents your with and

[22] I abhor them with complete sinah;

כב פֿײַנט ביז גאָר האָב איך זיי פֿײַנט,
faint zei ich hob gor biz faint
hated them I have utmost even unto enemies

I count them mine enemies.

שׂונאים זײַנען זיי בײַ מיר.
mir bai zei zainen sonem
me to they are enemies

[23] Search me, O El, and know my levav;

כג פֿאָרש מיך, אֵל, אוֹן דערקען מײַן האַרץ,
harts main derken un El mich forsh
heart my know and o G-d me search

test me, and know my thoughts;

פרוּוו , מיך אוּן ווייס מיינע געדאַנקען;
gedanken maine veis un mich pruv
plans my know and me test

[24] And see if there be any derech otzev *(torturous crooked road)* in me,
and lead me in the Derech Olam.

כד אוּן זע אויב אין מיר איז דאָ אַ פֿאַרדראָסיקער וועג,
veg fardrosiker a do iz mir in oib ze un
way hurtful a there is me in if see and

אוּן פֿיר מיך אין דעם אייביקן וועג.
veg eibikn dem in mich fir un
way everlasting the in me lead and

[1] *(For the one directing. Mizmor of Dovid)*

א פֿאַר דעם געזאַנגמייסטער; אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a gezangmaister dem far
Dovid of psalm a choirmaster the for

קמ 140

Deliver me, Hashem, from adam rah;

דערלייז מיך , ה , פֿון דעם
dem fun Hashem mich derleiz
the from Hashem me deliver

שלעכטן מענטשן ,
mentshn shlechtn
men evil

preserve me from ish chamasim *(violent men)*;

פֿון דעם רויבמענטשן זאָלסטו מיך באַהיטן ;
bahitn mich zolstu roibmentshn dem fun
preserve me may you(SG) violent men the from

[3 2] Which plan ra'ot *(evils)* in their lev;

ג ב די וואָס טראַכטן בייז אין האַרצן,
hartsn in beiz trachtn vos di
heart in evil think who the ones

kol yom they incite milchamot *(wars)*.

אַלע טאָג העצן זיי מלחמות .
milchomes zei hetsn tog ale
battles they inciting day all

[4 3] They have sharpened their leshonot like a nachash;

ד ג זיי שאַרפֿן זייער צונג ווי אַ שלאַנג,
shlang a vi tsung zeyer sharfn zei
snake a like tongue their sharpen they

the venom of a spider is under their sfatayim *(lips)*.

גיפֿט פֿון אַן אָטערשלאַנג איז אונטער זייערע ליפּן.
lipn zeyere unter iz otershlang an fun gift
lips their under is viper a of venom

Selah סֶלָה

[5 4] Be shomer over me, Hashem, and keep me from the hands of the rashah;

ה ד היט מיך , ה , פֿון די הענט
hent di fun Hashem mich hit
hands the from Hashem me watch over

פֿון דעם רשע ,
roshe dem fun
wicked the of

protect me from ish chamasim *(violent men)*,

פֿון דעם רויבמענטשן זאָלסטו מיך באַהיטן ;
bahitn mich zolstu roibmentshn dem fun
preserve me may you(SG) violent men the from

whose scheme is to cause my steps to trip.

די וואָס טראַכטן אומצושטויסן מיינע טריט.
trit maine umtsushtoisn trachtn vos di
feet my to overthrow think who the ones

[6][5] The ge'im *(proud, arrogant ones)* have hid a pach for me, and chavalim *(cords, ropes)*;

ה דִּי הָאָפַּערדיקע הָאָבן מִיר אַ פּאַסטקע
pastke a mir hobn hoferdike di
trap a for me have proud the
אונטערגעלייגט , אוּן שטריק,
shtrik un untergeleigt
cords and set underneath

they have spread a reshet *(net)* close by the path;

זיי הָאָבן אויסגעשפרייט אַ נעץ לעבן שטעג,
shteg lebn nets a oisgeshpreit hobn zei
path near net a spread out have they

they have set mokshim *(traps)* for me.

שטרויכלונגען הָאָבן זיי מִיר געשטעלט .
geshtelt mir zei hobn shtroichlungen
established for me they have stumbling blocks

Selah סֶלָה

[7][6] I said unto Hashem, Thou art Eli;

ז אִיך זָאג צו ה : מײַן ג-ט ביסט דו ;
du bist G-t main Hashem tsu zog ich
you are G-d my Hashem to say I

hear the kol tachanunai *(voice of my supplications)*, Hashem.

פַֿאַרנעם , ה , דעם קול פֿון מײַנע געבעטן .
gebetn maine fun kol dem Hashem farnem
entreaties my of sound to the Hashem pay attention

[8][7] Hashem Adonoi, Oz Yeshu'ati *(strength of my salvation)*,

ח ה דו אֲדֹנָי , די שטאַרקייט פֿון מײַן הילף ,
hilf main fun shtarkeit di Adonoi du Hashem
salvation my of strength the Adonoi you Hashem

Thou hast covered my rosh in the Yom Neshek *(Day of Arms, Day of Battle)*.

האָסט באַשירעמט מײַן קאָפּ אין טאָג פֿון באַוואָפֿנונג;
bavofenung fun tog in kop main bashiremt host
armament of day in head my shielded you have

[9][8] Grant not, Hashem, the desires of the rashah;

ט זאָלסט נישט געבן , ה , די
di Hashem gebn nisht zolst
the Hashem grant not may you(SG)
באַגערן פֿון דעם רשע ,
roshe dem fun bageren
wicked the of desire

let not his plot succeed;

זײַן כוונה זאָלסטו נישט לאָזן אויספֿירן ,
oisfirn lozn nisht zolstu kavone zain
carry out let not may you(SG) intention his

lest they exalt themselves.

אַז זיי זאָלן זיך דערהייבן.
derheibn zich zoln zei az
exalt self shall they so that

Selah סֶלָה

[10][9] As for the rosh of those that surround me,

י דאָס גיפֿט פֿון מײַנע אַרומרינגלער ,
arumringler maine fun gift dos
people surrounding my of venom this

let the amal *(trouble)* of their own sfatayim *(lips)* cover them.

דאָס אומגליק פֿון זייערע ליפּן זאָל זיי אַליין צודעקן .
tsudekn alein zei zol lipn zeyere fun umglik dos
cover themselves they may lips their of trouble this

[11][10] Let burning coals fall upon them;

יא זאָלן פֿאַלן אויף זיי קוילן,
koiln zei oif faln zoln
coals them on fall may

let them be cast into the eish;

אין פַֿיַיער זאָל ער זיי ווארפֿן,
vorfn zei er zol faier in
cast them he may fire into

into mahamorot *(watery pits)*, that they rise not up again.

אין גריבער, אַז זיי זאָלן נישט אויפֿשטיין.
oifshtein nisht zoln zei az griber in
arise not may they that pits into

[12] [11] Let not an ish lashon *(idle talker, slanderer)* be established in ha'aretz;

יב יא דער צונגמענטש זאָל נישט באַשטיין אויף דער ערד ,
erd der oif bashtein nisht zol tsungmentsh der
earth the on stand not let idle talker the

rah shall hunt down the ish chamas to overthrow him.

דעם בייזן רויבמענטשן , אים זאָל ער יאָגן
yogn er zol im roibmentshn beizn dem
pursue he shall him violent person evil the

צו פַֿאַרשטויסונג.
farshtoisung tsu
destruction to

[13] [12] I know that Hashem will maintain the din oni *(cause of the poor)*,

יג יב איך ווייס אַז ה׳ וועט טאָן דאָס רעכט
recht dos ton vet Hashem az veis ich
right this do will Hashem that know I

פֿון דעם אָרעמאַן ,
oreman dem fun
poor person the for

and the mishpat evyonim *(the right of the needy)*.

די גערעכטיקייט פֿון די באַדערפֿטיקע.
baderftike di fun gerechtikeit di
poor the for righteousness the

[14] [13] Surely the tzaddikim shall give thanks unto Thy Shem;

יד יג פֿאַר וואָר, די צדיקים וועלן דאַנקען דיין נאָמען ,
nomen dain danken veln tsadikim di vor far
name your thank will righteous the truly for

the upright shall dwell in Thy presence.

די רעכטפֿאַרטיקע וועלן זיצן פֿאַר דיין פּנים .
ponem dain far zitsn veln rechtfartikn di
face your before sit will upright the

א אַ מיזמור פֿון דָּוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

[1] *(Mizmor of Dovid)*

קמא

141 Hashem, I cry unto Thee; make haste unto me;

א ה׳ , איך רוף דיך , אייַל צו מיר,
mir tsu ail dich ruf ich Hashem
me to quick you(SG) call I Hashem

give ear unto my voice, when I cry unto Thee.

פֿאַרנעם מיין קול , אַז איך
ich az kol main farnem
I that voice my pay attention

רוף צו דיר .
dir tsu ruf
you(SG) to call

[2] Let my tefillah be set forth before Thee like ketoret;

ב זאָל באַשטיין מיין תּפֿילה ווי ווייַרעך פֿאַר דיר ,
dir far vairech vi tfile main bashtein zol
you(SG) for incense as prayer my stand shall

and the lifting up of my hands as the minchat erev.

די אויפֿהייבונג פֿון מיינע הענט ווי דער אָוונט-קָרבָּן .
ovnt-korben der vi hent maine fun oifheibung di
evening korban the as hands my of wave the

[3] Be shomer, Hashem, over my mouth;

ג מאַך , ה , אַ היטונג אויף מײַן מויל ,
moil main oif hitung a Hashem mach
mouth my on charge a Hashem make

guard the door of my lips.

גיב אַכט אויף דער טיר פֿון מײַנע ליפּן.
lipn maine fun tir der oif acht gib
lips my of door the on eight give

[4] Let not my lev incline to any evil thing,

ד זאָלסט נישט פֿאַרנייגן מײַן האַרץ צו
tsu harts main farneign nisht zolst
to heart my bow not you(SG) must

אַ בייזער זאַך ,
zach beizer a
thing evil an

to practice wicked works

צו טאָן טוונגען אין שלעכטקייט
shlechtikeit in tuungen ton tsu
wickedness in deeds do to

with men that work iniquity;

מיט לײַט וואָס וועלקן אומרעכט;
umrecht verkn vos lait mit
injustice work which people with

and let me not eat of their dainties.

און לאָמיך נישט עסן פֿון זייערע זיסע שפּײַזן ;
shpaizn zise zeyere fun esen nisht lomich un
dainties delicate their of eat not let me and

[5] Let the tzaddik strike me; it shall be chesed;

ה זאָל מיך שלאָגן דער צדיק אויס גינציקייט ,
gintsikeit ois tsadik der shlogn mich zol
graciousness out righteous one the strike me shall

and let him reprove me; it shall be shemen,

און מיך שטראָפֿן;
shtrofn mich un
punish me and

which my rosh shall not refuse;

מײַן קאָפּ וועט נישט אָפּשטויסן דאָס טײַערע אייל –
eil taiere dos opshtoisn nisht vet kop main
oil costly this repel not will head my

for still shall my tefillah be against their evil deeds.

וואָרעם תמיד איז מײַן תּפֿילה אַקעגן זייערע בייזן .
beizn zeyere akegn tfile main iz tamid vorem
evil their against prayer my is continually because

[6] Their shofetim are overthrown in stony places;

ו זאָלן געשלײדערט ווערן אָן אַ פּעלדז זייערע ריכטער;
richter zeyere feldz a on vern geshlaidert zoln
judge their rock a on become flung shall

they hear my words; for they are pleasant.

און מע זאָל הערן מײַנע ווערטער אַז זיי זײַנען ליבלעך.
liblech zainen zei az verter maine hern zol me un
lovely are they that words my hear shall one and

[7] Atzameinu *(our bones)* are scattered at the mouth of Sheol,

ז אַזוי ווי ווען מע שפּאַלט און ברעכט אויף די ערד ,
erd di oif brecht un shpalt me ven vi azoi
earth the on breaks and cleft one when as so

as when one cutteth and cleaveth wood upon ha'aretz.

זײַנען צעשאָטן אונדזערע ביינער בײַם מויל פֿון שְׁאוֹל.
Sheol fun moil baim beiner undzere tseshotn zainen
Sheol of mouth at bones our scattered are

[8] But mine eyes are unto Thee, Hashem Adonoi;

ח וואָרעם אויף דיר , ה דו אֲדֹנָי ,
Adonoi du Hashem dir oif vorem
Adonoi you Hashem you(SG) on because

זײַנען מײַנע אויגן;
oign maine zainen
eyes my are

in Thee do I take refuge; leave not my nefesh defenseless.

אין דיר שיץ איך מיך, זאָלסט
in dir shits ich mich zolst
in you(SG) take shelter I me must you(SG)

נישט אויסגיסן מײַן זעל.
zel main oisgisen nisht
soul my pour out not

9 Keep me from the pach *(snare, trap)* which they have laid for me,

ט היט מיך פֿון דער פּאַסטקע וואָס זיי
zei vos pastke der fun mich hit
they which trap the of me beware

האָבן מיר געשטעלט,
geshtelt mir hobn
stood me have

and the traps of the workers of iniquity.

און פֿון די שטרויכלונגען פֿון די אומרעכטטוער.
umrechttuer di fun shtroichlungen di fun un
evildoers the of stumbling blocks the of and

10 Let the resha'im fall into their own nets,

י זאָלן אַריינפֿאַלן אין זייערע נעצן די רשעים,
reshoim di netsn zeyere in arainfaln zoln
wicked ones the nets their in fall shall

while I escape safely.

בעת איך אַליין וועל אַריבערגיין.
aribergein vel alein ich beeis
go over will alone I while

א אַ באַטראַכטונג פֿון דָוִד, ווען ער איז
iz er ven Dovidn fun batrachtung a
is he when Dovid of meditation a

1 *(Maskil of Dovid; A tefillah when he was in the me'arah)*

תּפֿילה אַ; געווען אין דער הייל.
tfile a heil der in geven
prayer a cave the in having been

142

קמב

I cried out unto Hashem with my voice;

, מיט מײַן קול שרײַ איך צו ה
Hashem tsu ich shrai kol main mit
Hashem to I cry aloud voice my with

with my voice unto Hashem did I make my techinnah *(supplication)*.

. מיט מײַן קול בעט איך צו ה
Hashem tsu ich bet kol main mit
Hashem to I entreat voice my with

3 2 I poured out my complaint before Him;

ב איך גיס אויס פֿאַר אים מײַן קלאָג,
klog main im far ois gis ich
complaint my him before out pour I

I showed before Him my tzoros.

מײַן נויט דערציילט איך פֿאַר אים.
im far ich dertseilt noit main
him before I tell distress my

4 3 When my ruach became faint within me,

ג ווען מײַן געמיט פֿאַרגייט אין מיר,
mir in fargeit gemit main ven
me in becomes faint spirit my when

then Thou had da'as of my path.

דו ווייסט דאָך מײַן שטעג –
shteg main doch veist du
path my indeed know you

In the way wherein I walked

אויף דעם וועג וואָס איך גיי,
gei ich vos veg dem oif
go I which way the on

have they laid a pach *(snare, hidden trap)* for me.

הָאָבן זיי מיר אַ פּאַסטקע באַהאַלטן.
bahaltn pastke a mir zei hobn
hidden trap a for me they have

5 4 I looked on my right, and behold,

ד קוק רעכטס , אוּן זע ,
ze un rechts kuk
behold and to the right look

there was no man that would know me;

אַז איך האָב נישט קיין באַקענטן ;
bakentn kein nisht hob ich az
who acknowledge any not have I that

refuge failed me;

פֿאַרלאָרן איז אַנטרינונג פֿון מיר,
mir fun antrinung iz farlorn
me for refuge is lost

no man cared for my nefesh.

קיינער פֿרעגט נישט אויף מײַן זעל.
zel main oif nisht fregt keiner
soul my on not inquires anyone

6 5 I cried unto Thee,

ה איך שרײַ צו דיר , ה ,
Hashem dir tsu shrai ich
Hashem you(SG) to cry aloud I

Hashem; I said,

איך זאָג: ביסט מײַן באַשיצונג ,
bashitsung main bist zog ich
shelter my you are say I

Thou art my refuge and my chelek *(portion)* in the Eretz HaChayyim.

מײַן טייל אין דעם לאַנד פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun land dem in teil main
living the of land the in part my

7 6 Attend unto my cry;

ז פֿאַרנעם מײַן געשרײ ,
geshrei main farnem
cry my pay attention

for I am brought very low;

ווארעם איך בין געפֿאַלן זייער ;
zeyer gefaln bin ich vorem
very much fallen am I because

save me from my persecutors;

זײַ מיך מציל פֿון מײַנע נאָכיאָגער ,
nochyoger maine fun matsl mich zai
pursuers my from rescued to me be

for they are stronger than I.

ווארעם זיי זײַנען שטאַרקער פֿון מיר.
mir fun shtarker zainen zei vorem
I than stronger are they for

8 7 Release my nefesh from prison, to praise Shemecha *(Thy Name)*;

ח צי אַרויס פֿון פֿעסטונג מײַן זעל , צו
tsu zel main festung fun arois tsi
to soul my stronghold from out pull

לויבן דײַן נאָמען ;
nomen dain loibn
name your praise

the tzaddikim shall gather about me;

דורך מיר וועלן די צדיקים זיך קרײַנען ,
kreinen zich tsadikim di veln mir durch
crown self righteous the will me through

for Thou shalt deal bountifully with me.

אַז דו וועסט מיר גוטס טאָן.
ton guts mir vest du az
do good things for me will you that

א אַ מיזמור פֿון דָוִדן .
Dovidn fun mizmor a
Dovid of psalm a

[1] *(Mizmor of Dovid)*

קמג

א ה , הער מײַן תּפֿילה, פֿאַרנעם
farnem tfile main her Hashem
pay attention prayer my hear o Hashem

143 Hear my tefillah, Hashem, give ear to my techinot *(supplications)*;

מײַנע געבעטן ,
gebetn maine
requests my

ב אין דײַן טרײישאַפֿט ענטפֿער מיר, אין דײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain in mir entfer traishaft dain in
righteousness your in me answer faithfulness your in

in Thy emunah answer me, and in Thy tzedakah.

ב און זאָלסט נישט גיין אין משפּט
mishpot in gein nisht zolst un
judgment into go not may you(SG) and

[2] And enter not into mishpat with Thy eved;

מיט דײַן קנעכט ,
knecht dain mit
servant your with

ג ווײַל קיין לעבעדיקער קען נישט גערעכט
gerecht nisht ken lebediker kein vorem
righteous not can living any for

for in Thy sight shall no man living be yitzadak *(justified)*.

זײַן פֿאַר דיר .
dir far zain
you(SG) before be

ג ווײַל דער פֿײַנט האָט גערודפֿט מײַן זעל ,
zel main geroideft hot faint der vorem
soul my pursue has enemy the because

[3] For the oyev *(enemy)* hath persecuted my nefesh;

ער האָט צוגעדריקט צו דער ערד מײַן לעבן,
lebn main erd der tsu tsugedrikt hot er
life my ground the to pressed has he

he hath struck down my life to the ground;

ער האָט מיך אַרײַנגעזעצט אין פֿינצטערנישן ,
fintsternishn in araingezetst mich hot er
darkness in placed me has he

ווי געשטאָרבענע פֿון לאַנג אָן.
on lang fun geshtorbene vi
on long from dead ones as

he hath made me to dwell in places of choshech *(darkness)*,

like metei olam *(those long dead)*.

ד און מײַן גײַסט פֿאַרגייט אין מיר,
mir in fargeit gemit main un
me within becomes faint spirit my and

[4] Therefore is my ruach become faint within me;

מײַן האַרץ ווערט באַנומען אין מיר.
mir in banumen vert harts main
me within shocked becomes heart my

my lev within me is desolate.

ה איך האָב זיך דערמאָנט די טעג פֿון אַ מאָל,
mol a fun teg di dermont zich hob ich
time an of days the remembered self have I

[5] I remember yamim mikedem *(days of old)*,

איך האָב געטראַכט אָן אַל דײַן טוונג ;
tuung dain al on getracht hob ich
doing your all on intended have I

I meditate on all Thy works;

I muse on the ma'aseh *(work)* of Thy hands.

אָן דעם ווערק פֿון דײַנע הענט טו איך קלערן.
klern ich tu hent daine fun verk dem on
reflect I do hands your of work the on

[6] I stretch forth my hands unto Thee;

[ו] איך האָב אויסגעשפרייט מײַנע הענט צו דיר ,
dir tsu hent maine oisgeshpreit hob ich
you(SG) to hands my spread out have I

my nefesh thirsteth after Thee, like an eretz ayefah *(a parched, thirsty land)*.

מײַן זעל ווי אַ פֿאַרשמאַכט לאַנד צו דיר .
dir tsu land farshmacht a vi zel main
you(SG) to land parched a as soul my

Selah סֶלָה

[7] Hear me speedily, Hashem; my ruach faileth;

[ז] ענטפֿער מיר גיך , ה , מײַן גמיט גייט אויס;
ois geit gemit main Hashem gich mir entfer
out goes spirit my Hashem quickly me answer

hide not Thy face from me,

זאָלסט נישט פֿאַרבאָרגן דײַן פּנים פֿון מיר,
mir fun ponem dain farborgen nisht zolst
me from face your hide not you(SG) must

lest I be like those that go down into the bor *(pit)*.

אַזיסט וועל איך גענגליכן זײַן צו די גענידערטע
geniderte di tsu zain geglichn ich vel azist
those who descended the to be likened I will or else

אין גרוב.
grub in
pit into

[8] Cause me to hear Thy chesed in the boker;

[ח] לאָז מיך הערן אין פֿרימאָרגן דײַן חֶסֶד ,
chesed dain frimorgn in hern mich loz
loyal love your morning in hear me let

for in Thee do I trust;

וואָרעם אויף דיר האָב איך מיך פֿאַרזיכערט.
farzichert mich ich hob dir oif vorem
trusted myself I have you(SG) on for

cause me to know the Derech wherein I should walk;

לאָז מיך וויסן דעם וועג וואָס איך זאָל גיין ,
gein zol ich vos veg dem visen mich loz
go should I which way the know me let

for I lift up my nefesh unto Thee.

וואָרעם צו דיר האָב איך אויפֿגעהויבן מײַן זעל .
zel main oifgehoibn ich hob dir tsu vorem
soul my lifted up I have you(SG) to because

[9] Save me, Hashem, from mine oyevim *(enemies)*;

[ט] זײַ מיך מציל , ה , פֿון מײַנע פֿײַנט ;
faint maine fun Hashem matsl mich zai
enemies my from Hashem rescued me be

I flee unto Thee to hide me.

בײַ דיר האָב איך מיך פֿאַרבאָרגן.
farborgen mich ich hob dir bai
hide myself I have you(SG) with

[10] Teach me to do Retzonecha *(Thy will)*;

[י] לערן מיך צו טאָן דײַן רָצון ,
rotsn dain ton tsu mich lern
will your do to me teach

for Thou art Elohai;

וואָרעם דו ביסט מײַן ג-ט;
G-t main bist du vorem
G-d my are you for

may Thy Ruach Tov lead me on level ground.

דײַן גוטער גײַסט זאָל מיך פֿירן אויף אַ גלײַכן לאַנד.
land glaichn a oif firn mich zol gaist guter dain
land smooth a on lead me may Spirit good your

יא פַֿון דַיִן נאָמען ווועגן , ה , זאָלסטו
zolstu Hashem vegen nomen dain fun
may you(SG) o Hashem sake name's your for

מיך אויפֿלעבן,
oiflebn mich
revive me

[11] Revive me, Hashem, l'ma'an *(for the sake of)* Thy Shem *(Name)*;

אין דַיִן געראָטטיקייט זאָלסטו אַרויסציען
aroistsien zolstu gerechtikeit dain in
bring out may you(SG) righteousness your in

פַֿון נויט מַיִן זעל .
zel main noit fun
soul my distress from

in Thy tzedakah bring my nefesh out of tzoros.

יב און אין דַיִן חֶסֶד זאָלסטו פַֿארשנַיידן
farshnaidn zolstu chesed dain in un
cut off shall you loyal love your in and

מַיינע פַֿיַינט ,
faint maine
enemies my

[12] And in Thy chesed silence mine enemies,

און אונטערברענגען אַלע וואָס דריקן מַיִן זעל ,
zel main drikn vos ale unterbrengen un
soul my oppress who all destroy and

וואָרעם איך בין דַיִן קנעכט .
knecht dain bin ich vorem
servant your am I for

and destroy all them that oppress my nefesh;

for I am Thy eved.

א פַֿון דָוִדן .
Dovidn fun
Dovid of

[1] *(Mizmor of Dovid)*

קמד

144

א ברוך ה מַיִן פַֿעלדז ,
feldz main Hashem Baruch
rock my Hashem Baruch

Baruch Hashem my Tzur *(rock)*

וואָס לערנט מַיינע הענט צו קריג ,
krig tsu hent maine lernt vos
war for hands my trains who

which teacheth my hands for war,

מַיינע פֿינגער צו מלחמה .
milchome tsu finger maine
battle for fingers my

and my fingers for milchamah *(battle)*;

ב מַיִן געגנאָד און מַיִן פַֿעסטונג ,
festung main un genod main
fortress my and grace my

[2] My Chesed, and my Metzudah *(Fortress)*;

מַיִן טורעם און דער וואָס מאַכט מיך אַנטרינען:
antrinen mich macht vos der un turem main
escape me makes who the one and tower my

my Stronghold, and my Deliverer;

מַיִן שילד און דער וואָס איך שיץ מיך אין אים ,
im in mich shits ich vos der un shild main
him in me take shelter I who the one and shield my

my Mogen, and He in Whom I take refuge;

דער וואָס אונטערטעניקט מַיִן פֿאָלק אונטער מיר .
mir unter folk main untertenikt vos der
me under people my subdues who the one

Who subdueth my people under me.

ג ה , וואָס איז דער מענטש, אַז דו זאָלסט
zolst du az mentsh der iz vos Hashem
shall you that man the is what Hashem

זיך קימערן אום אים?
im um kimern zich
him about to worry self

[3] Hashem, what is adam, that Thou takest knowledge of him!

Or the ben enosh, that Thou takest account of him!

און אַ מענטשנקינד , אַז דו זאָלסט אַכטן אויף אים?
im oif achten zolst du az mentshnkind a un
him on regard shall you that son of man a and

ד אַ מענטש איז געגליכן צו אַ הויך ,
hoich a tsu geglichn iz mentsh a
breath a to likened is man a

[4] Adam is like hevel;

his days are as a tzel that passeth away.

זיַנע טעג זיַנען ווי אַ שאָטן וואָס פַאַרגייט .
fargeit vos shotn a vi zainen teg zaine
disappears which shadow a like are days his

ה , נייַג דייַנע הימלען און זאָלסט
zolst un himlen daine naig Hashem
you(SG) shall and heavens your incline Hashem

אַראָפּנידערן,
aropnideren
come down

[5] Part Thy heavens, Hashem, and come down;

touch the harim, and they shall smoke.

ריר אָן די בערג , און זיי זאָלן רייכערן .
reichern zoln zei un berg di on rir
burn shall they and mountains the on touch

ו בליץ אַרויס אַ בליץ , און זאָלסט
zolst un blits a arois blits
may you(SG) and lightning bolt a out flash

זיי צעשפרייטן,
tseshpreitn zei
scatter them

[6] Cast forth lightning, and scatter them;

shoot Thine khitzim *(arrows)*, and destroy them.

שיק דייַנע פַיילן , און פַאַרטומל זיי .
zei fartuml un failn daine shik
them confuse and arrows your send

ז שטרעק אויס דייַנע הענט פון דער הייך ,
heich der fun hent daine ois shtrek
height the from hand your out stretch

[7] Send Thine Yad from above; rescue me,

and deliver me out of mayim rabbim,

רייַס מיך אַרויס און זייַ מיך מציל פון וואַסערן גרויסע,
groise vasern fun matsl mich zai un arois mich rais
great waters from rescued me be and out me pull

from the yad Bnei Nekhar;

פון דער האַנט פון פַרעמדגעבאָרענע,
fremdgeborene fun hant der fun
foreign born of hand the from

ח וואָס זייער מויל רעדט פַאַלשקייט,
falshkeit redt moil zeyer vos
falsehood speaks mouth their whose

[8] Whose mouth speaketh shav *(lies)*,

and their right hand is a right hand of sheker.

און זייער רעכטע האַנט איז אַ רעכטע האַנט פון ליגן.
lign fun hant rechte a iz hant rechte zeyer un
lies of hand right a is hand right their and

ט אלקים , אַ ניַי גענג וועל איך דיר זינגען ,
zingen dir ich vel gezang nai a Elokim
sing to you(SG) I will song new a O G-d

[9] I will sing a shir chadash unto Thee, O Elohim;

upon a nevel of ten strings will I make music unto Thee.

אויף אַ גיטאַר פֿון צען סטרונעס וועל איך שפּילן
shpiln ich vel strunes tsen fun gitar a oif
play music I will strings ten of harp a on

צו דיר ,
dir tsu
you(SG) to

[10] It is He that giveth Teshu'ah *(deliverance, salvation)* unto melachim;

ווָאָס גיסט הילף צו די מלכים ,
mlochim di tsu hilf gist vos
kings the to salvation gives who

Who delivereth Dovid His eved from the cherev ra'ah.

ווָאָס רייסט אַרויס דָּוִד זײַן קנעכט פֿון
fun knecht zain Dovid arois raist vos
from servant his Dovid out tears who

דער בייזער שווערד.
shverd beizer der
sword evil the

[11] Rescue me, and save me

רַיִּס מיך אַרויס און זײַ מיך מצּיל
matsl mich zai un arois mich rais
rescued me be and out me pull

from the yad Bnei Nekhar,

פֿון דער האַנט פֿון פֿרעמדגעבאָרענע,
fremdgeborene fun hant der fun
foreign born of hand the from

whose mouth speaketh shav *(lies)*

ווָאָס זייער מויל רעדט פַֿאַלשקייט,
falshkeit redt moil zeyer vos
falsehood speaks mouth their who

and their right hand is a right yad of sheker.

און זייער רעכטע האַנט איז אַ רעכטע האַנט פֿון ליגן.
lign fun hant rechte a iz hant rechte zeyer un
lies of hand right a is hand right their and

[12] In their youth, may baneinu *(our sons)* be like plants full grown;

ווָאָס אונדזערע זין זײַנען ווי אויפֿגעוואַקסענע
oifgevaksene vi zainen zin undzere vos
growing like are sons our whose

פֿלאַנצן אין זייער יוגנט ;
yugnt zeyer in flantsn
youth their in of plants

may benoteinu *(our daughters)* be like cornerstones,

אונדזערע טעכטער ווי ווינקלזײַלן
vinklzailn vi techter undzere
corner-pillars like daughters our

columns wrought for the Heikhal;

געשניצט לויט דעם בוי פֿון אַ הֵיכל ;
heichl a fun boi dem loit geshnitst
temple a of structure the according to carved

[13] That our barns may be full,

אונדזערע שפּײַכלערס פֿול,
ful shpaichlers undzere
full storehouses our

affording all manner of provision;

אַרויסגעבנדיק אַלערליי מינים ;
minim alerlei aroisgebndik
varieties every kind of giving out

that our tzon may bring forth thousands

אונדזערע שאָף אין טויזנטן ,
toizntn in shof undzere
thousands in sheep our

and ten thousands in our meadows;

אין צענטויזנטן , אויף אונדזערע פֿעלדער;
felder undzere oif tsentoizntn in
fields our on ten thousands in

14 That our oxen may be strong to labor;

that there be no peretz *(breach)* nor golus;

that there be no cry of anquish in our streets.

15 Ashrei are such people;

Ashrei is the people that Hashem is Elohav.

ידאונדזערע אָקסן באַלאָדן;
balodn oksen undzere
loaded oxen our

קיין ברעך , און קיין מינערונג ,
minerung kein un broch kein
diminishing no and destruction no

און קיין וויגעשריי אין אונדזערע גאַסן –
gasn undzere in veigeshrei kein un
streets our in wailing cry no and

טוווויל צו דעם פֿאָלק וואָס ביי אים איז אַזוי ,
azoi iz im bai vos folk dem tsu voil
thus it is him by which people the for blessed

וווויל צו דעם פֿאָלק וואָס ה' איז זיין ג-ט.
G-t zain iz Hashem vos folk dem tsu voil
G-d his is Hashem of which people the for blessed

1 *(Tehillah of Dovid)*

אָ לויבונג פֿון דָוִדן .
Dovidn fun loibung a
Dovid of praise a

145

קמה

Alef I will extol Thee, Elohai HaMelech;

א איך וועל דיך דערהייבן, מײַן
main derheibn dich vel ich
my exalt you(SG) will I

ג-ט דער קיניג,
kinig der G-t
king the G-d

and I will bless Thy Shem l'olam va'ed.

און בענטשן דײַן נאָמען אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik nomen dain bentshn un
always and forever name your bless and

2 *Beis* Kol yom will I bless Thee;

בַּאַלע טאָג וועל איך דיך בענטשן,
bentshn dich ich vel tog ale
bless you(SG) I will day all

and I will praise Thy Shem l'olam va'ed.

און רימען דײַן נאָמען אייביק און שטענדיק.
shtendik un eibik nomen dain rimen un
always and ever name your glory and

3 *Gimel* Gadol is Hashem, and me'od to be praised;

גגרויס איז ה' און זייער געלויבט ,
gerimt zeyer un Hashem iz grois
to be praised very much and Hashem is great

and His greatness is not cheker *(searchable)*.

און זײַן גרויסקייט איז נישט צו דערפֿאָרשן.
derforshn tsu nisht iz groiskeit zain un
search out to not is greatness his and

4 *Dalet* Dor l'dor *(generation to generation)* shall praise Thy ma'asim,
and shall declare Thy gevurot *(mighty acts)*.

דאַ דור צו אַ דור וועט לויבן דײַנע מעשׂים,
meisim daine loibn vet dor a tsu dor a
deeds your praise will generation a to generation a

און דײַנע גבֿורות וועלן זיי אָנזאָגן .
onzogen zei veln gevuros daine un
tell they will might your and

5 *Heh* I will speak of the hadar kavod of Thy hod,

ה די פּראַכטיקע שיינקייט פֿון דײַן גלאַנץ ,
glants dain fun sheinkeit prachtike di
splendor your of beauty magnificent the

and of Thy nifle'ot *(wonderful works)*.

און די מעשׂיות פֿון דיַינע וווּנדער וועל איך דערציילן.
dertseiln ich vel vunder daine fun mayseyus di un
tell I will wonders your of deeds the and

[6] *Vav* And men shall speak of the power of Thy norot;

ו און פֿון דער שטאַרקייט פֿון דיַינע פֿאָרכטיקע
forchtike daine fun shtarkeit der fun un
awesome your of power the of and

אויפֿטוען וועט מען רעדן,
redn men vet oiftuen
speak they will deeds

and I will declare Thy greatness.

און דיַין גרויסקייט, זי וועל איך פֿאַרציילן.
fartseiln ich vel zi groiskeit dain un
proclaim I will it greatness your and

[7] *Zayin* They shall utter the zekher *(memory, recollection)* of Thy rav tov

ז די דערמאָנונג פֿון דיַין גרויס גוטסקייט
gutskeit grois dain fun dermonung di
goodness great your of remembrance the

וועט מען אַרויסזאָגן,
aroiszogn men vet
utter they will

and shall sing of Thy tzedakah.

און דיַין גערעכטיקייט וועט מען באַזינגען.
bazingen men vet gerechtikeit dain un
sing they will righteousness your and

[8] *Chet* Channun *(gracious)* is Hashem, and full of compassion;

ח לייטזעליק און דערבאַרעמדיק איז ה',
Hashem iz derbaremdik un laitzelik
Hashem is merciful and gracious

erech apayim *(slow to anger)*, and of great chesed.

איַנגעהאַלטן אין צאָרן און גרויס אין געטרייַ.
genod in grois un tsorn in aingehaltn
grace in great and anger in slow

[9] *Tet* Tov is Hashem to all;

ט גוט איז ה' צו אַלעמען,
alemen tsu Hashem iz gut
all to Hashem is good

and His rachamim is over all His ma'asim.

און זיין רַחמָנות איז אויף אַלע זיַינע ווערק.
verk zaine ale oif iz rachmones zain un
work his all on are mercies his and

[10] *Yod* All Thy ma'asim shall praise Thee, Hashem;

י דיַין ווערק, אַלע דיַינע ווועלן לויבן, ה',
verk daine ale Hashem loibn veln dich
work your all Hashem praise will you(SG)

and Thy chasidim shall bless Thee.

און דיַינע פֿרומע ווועלן דיך בענטשן.
bentshn dich veln frume daine un
bless you(SG) will faithful ones your and

[11] *Khaf* They shall speak of the kavod of Thy Malchus,

יא די פּראַכט פֿון דיַין מלוכה ווועלן זיי דערציילן,
dertseiln zei veln meluche dain fun pracht di
declare they will kingdom your of glory the

and tell of Thy gevurah;

און פֿון דיַין גבֿורה ווועלן זיי רעדן;
redn zei veln gevure dain fun un
speak they will might your of and

[12] *Lamed* To make known to the Bnei HaAdam His gevurah,

יב צו לאָזן וויסן די מענטשנקינדער זיַינע גבֿורות,
gevuros zaine mentshnkinder di visen lozn tsu
might his children of men the know let to

and the kavod hadar of His Malchus.

און די פּראַכטיקע שיינקייט פֿון זיַין מלוכה.
meluche zain fun sheinkeit prachtike di un
kingdom his of splendor majestic the and

[13] *Mem* Thy Malchus is a Malchus kol olamim,

ג דיין מלוכה איז די מלוכה פון אלע אייביקייטן,
eibikeitn ale fun meluche di iz meluche dain
eternity all of kingdom the is kingdom your

and Thy Memshelet for kol dor vador.

און דיין געוואלטיקונג איז אין אלע דור-דורות .
dor-doires ale in iz geveltikung dain un
generations all in is rule your and

[14] *Samekh* Hashem upholdeth all that fall,

ד ה לענט אונטער אלע געפאלענע ,
gefalene ale unter lent Hashem
fallen ones all under sustains Hashem

and raiseth up all those that are bowed down.

און שטעלט אויף אלע געבויגענע .
geboigene ale oif shtelt un
bowed down ones all up raises and

[15] *Ayin* The eyes of all look to Thee;

ט די אויגן פון אלעמען קוקן אויס אויף דיר ,
dir oif ois kukn alemen fun oign di
you(SG) to out gaze all of eyes the

and Thou givest them their okhel *(food)* in its season.

און דו גיסט זיי זייער עסן אין זיין צייט.
tsait zain in esen zeyer zei gist du un
time its in food their them give you and

[16] *Peh* Thou openest Thine Yad,

טז עפנסט דיין האנט,
hant dain efnst
hand your you open

and satisfiest the ratzon of kol chai.

און זעטיקסט יעטוועדער לעבעדיקן מיט גוטווילקייט .
gutvilikeit mit lebedikn yetveder zetikst un
benevolence with living every satisfy and

[17] *Tzadi* Tzaddik is Hashem in all His drakhim,

יז געראבט איז ה אין אלע זיינע וועגן ,
vegen zaine ale in Hashem iz gerecht
ways his all in Hashem is righteous

and chasid in all His ma'asim,

און גענאדיק אין אלע זיינע מעשים .
meisim zaine ale in genodik un
deeds his all in merciful and

[18] *Koph* Karov *(near)* is Hashem unto all them that call upon Him,

יח ה איז נאנט צו אלע וואס רופן אים,
im rufn vos ale tsu nont iz Hashem
him call out who all to near is Hashem

to all that call upon Him in emes.

צו אלע וואס רופן אים מיט אמת.
emes mit im rufn vos ale tsu
truth with him call out who all to

[19] *Resh* He will fulfil the ratzon of them that fear Him;

יט ער טוט דעם רצון פון די וואס פארכטן אים,
im forchtn vos di fun rotsn dem tut er
him be in dread who the ones of will the does he

He also will hear their cry, and will save them.

און זייער געשריי הערט ער צו , און העלפט זיי .
zei helft un tsu er hert geshrei zeyer un
them saves and to he listens cry their and

[20] *Shin* Shomer is Hashem over all them that love Him;

כ ה באהיט אלע וואס האבן אים ליב ,
lib im hobn vos ale bahit Hashem
love to him have who all guards Hashem

but kol haresha'im will He destroy.

און אלע רשעים וועט ער פארטיליקן.
fartiliken er vet reshoim ale un
destroy he will wicked ones all and

[21] *Tav* My mouth shall speak the tehillat Hashem;

כא דעם לויב פון ה זאל רעדן מיין מויל ,
moil main redn zol Hashem fun loib dem
mouth my speak shall Hashem of praise the

and let kol basar bless His Shem Kodesh

אוּן יעטוועדער לייַב זאָל בענטשן זײַן הייליקן נאָמען
nomen heilikn zain bentshn zol laib yetveder un
name holy his bless let them body every and

l'olam va'ed. Praise Hashem.

אייביק אוּן שטענדיק.
shtendik un eibik
always and forever

146 קמו

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

Praise Hashem, O my nefesh.

לויב ה , מײַן זעל;
zel main Hashem loib
soul my Hashem praise

[2] While I live will I praise Hashem:

ב איך וועל לויבן ה כּל-זמן איך לעב,
leb ich kol-zman Hashem loibn vel ich
live I as long as Hashem praise will I

I will sing praise unto Elohai while I have any being.

איך וועל זינגען צו ה ווי לאַנג איך בין.
bin ich lang vi Hashem tsu zingen vel ich
am I long as Hashem to sing will I

[3] Put not your trust in princes,

ג איר זאָלט אײַך נישט פֿאַרזיכערן אויף פֿירשטן,
firshtn oif farzichern nisht aich zolt ir
leaders on trust not you shall you

nor in the ben adam, in whom there is no teshuah *(salvation)*.

אויף אַ מענטשנקינד וואָס נישטאָ בײַ אים קיין הילף .
hilf kein im bai nishto vos mentshnkind a oif
salvation any him by not who son of man a on

[4] His ruach departs, he returneth to his adamah;

ד גייט אויס זײַן אָטעם, קערט ער זיך אום צו זײַן שטויב;
shtoib zain tsu um zich er kert otem zain ois geit
dust be to back self he turns breath his out goes

in yom hahu his plans come to nothing.

אין יענעם טאָג גייען אונטער זײַנע טראַכטונגען.
trachtungen zaine unter geyen tog yenem in
plans his under go day that in

[5] Ashrei is he that hath El Ya'akov for his ezer,

ה ווויל צו דעם וואָס דער אֵל פֿון יעקבֿ
Yaakov fun El der vos dem tsu voil
Yaakov of G-d the whose the one to blessed

איז זײַן הילף ,
hilf zain iz
salvation his is

whose hope is in Hashem Elohav:

וואָס זײַן אויסקוק איז אויף ה זײַן ג-ט,
G-t zain Hashem oif iz oiskuk zain vos
G-d his Hashem on is expectation his whose

[6] Oseh Shomayim vaAretz,

ו וואָס האָט געמאַכט דעם הימל אוּן די ערד ,
erd di un himel dem gemacht hot vos
earth the and heaven the made has who

the yam,

דעם ים , אוּן אַלץ וואָס אין זיי ;
zei in vos alts un yam dem
them in which is all that and the sea the

and all that therein is: HaShomer Emes l'olam *(Who keepeth Truth forever)*:

דער וואָס היט טרײַשאַפֿט אויף אייביק;
eibik oif traishaft hit vos der
ever for faithfulness keeps who the one

[7] Oseh mishpat for the oppressed;

ז וואָס טוט רעכט צו די גערדריקטע,
gedrikte di tsu recht tut vos
oppressed the for justice does who

Who giveth lechem to the hungry.

וואָס גיט ברויט צו די הונגעריקע .
hungerike di tsu broit git vos
the hungry the to bread gives who

Hashem mattir asurim *(sets free the prisoners)*:

ה בינדט אָפּ די געבונדענע ,
gebundene di op bindt Hashem
bound ones the away binds Hashem

[8] Hashem openeth the eyes of the ivrim:

ח ה מאַכט זעעדיק די בלינדע,
blinde di zeedik macht Hashem
blind the seeing makes Hashem

Hashem raiseth them that are bowed down:

ה שטעלט אויף די געבויגענע ,
geboigene di oif shtelt Hashem
bowed down ones the up stands Hashem

Hashem loveth the tzaddikim:

ה האָט ליב די גערעכטע .
gerechte di lib hot Hashem
righteous the love has Hashem

[9] Hashem shomer over the gerim;

ט ה באַהיט די פֿרעמדע ;
fremde di bahit Hashem
foreigners the guards Hashem

He relieveth the yatom *(fatherless, orphan)* and almanah;

דעם יתום און די אַלמנה ריכט ער אויף,
oif er richt almone di un yosem dem
up he raises widow the and fatherless the

but the Derech Resha'im He frustrates.

און דעם וועג פֿון די רשעים פֿאַרדרייט ער.
er fardreit reshoim di fun veg dem un
he perverts wicked ones the of way the and

[10] Hashem shall reign l'olam,

י ה וועט קיניגן אויף אייביק,
eibik oif kinign vet Hashem
ever for reign will Hashem

even thy G-d, O Tziyon, l'dor vador.

דײַן ג-ט, ציון , אויף דור-דורות .
dor-doires oif Tsiyon G-t dain
throughout your generations for O Tziyon G-d your

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

147

Praise ye Hashem:

קמז

הַלְלוּ יָהּ ;
Hashem halalu
the L-rd praise

for it is tov to sing praises unto Eloheinu;

וואָרעם גוט איז זינגען צו אלוקינו ,
Elokeinu tsu zingen iz gut vorem
our G-d to to sing it is good for

for it is na'im *(pleasant)*;

וואָרעם עס איז ליבלעך;
liblech iz es vorem
lovely is it for

and tehillah is fitting.

שיין איז דאָס לויבן .
loibn dos iz shein
praise such is fitting

[2] Hashem is the Boneh Yerushalayim *(builder of Jerusalem)*:

ב ה בויט ירושָלַיִם ,
Yerushalayim boit Hashem
Yerushalayim builds Hashem

He gathereth together the nidkhei Yisroel *(the outcasts Of Israel)*.

די פֿאַרשטויסענע פֿון יִשְׂרָאֵל וועט ער אײַנזאַמלען ;
ainzamlen er vet Yisroel fun farshtoisene di
gather together he will Yisroel of banished the

[3] He is the Rofeh *(healer)* of the Shevurei-lev *(broken in heart)*,

binds up their wounds.

[4] He determines the mispar of the kokhavim;

He calleth them all by their shemot.

[5] Gadol is Adoneinu, and of rav ko'ach;

to His tevunah *(understanding)* there is no mispar *(limit)*.

[6] Hashem lifteth up the anavim *(meek ones, humble ones)*;

He casteth the resha'im down to the ground.

[7] Sing unto Hashem with todah;

make music upon the kinnor *(harp)* unto Eloheinu:

[8] Who covereth Shomayim with clouds,

Who prepareth matar *(rainfall)* for ha'aretz,

HaMatzemi'ach *(Who maketh to spring up)* the khatzir *(grass)* upon the harim *(hills, mountains)*.

[9] He giveth to the behemah her lechem,

and to the bnei orev *(young ravens)* when they cry out.

[10] He delighteth not in the gevurat hasus:

He taketh not pleasure in the shokayim of an ish *(legs of a man)*.

ג דער וואָס היילט די צעברָאכענע הערצער,
hertser tsebrochene di heilt vos der
hearts broken ones the heals who the one

.און פַאַרבינדט זייערע וווּנדן
vundn zeyere farbindt un
wounds their binds up and

ד ער ציילט דעם מיספּר פּון די שטערן,
shtern di fun misper dem tseilt er
stars the of number the counts he

.זיי אַלע מיט נעמען רופֿט ער אָן
on er ruft nemen mit ale zei
on he calls names with all them

ה גרויס איז אונדזער האַר און מאַכטיק אין כּוח ,
koiech in machtik un har undzer iz grois
strength in mighty and master our is great

.נישטאָ קיין שיעור צו זיין פַאַרשטאַנדיקייט
farshtandikeit zain tsu shieur kein nishto
understanding his to limit any there is not

ו ה ריכט אויף די געדריקטע,
gedrikte di oif richt Hashem
oppressed the up raises Hashem

.ער דערנידערט די רשעים ביז דער ערד
erd der biz reshoim di dernidert er
ground the to wicked ones the brings low he

ז זינגט צו ה מיט לויב-געזאַנג ,
loib-gezang mit Hashem tsu zingt
song of praise with Hashem to sing

.שפּילט צו אלוקינו אויף דער האַרף
harf der oif Elokeinu tsu shpilt
harp the on our G-d to play

ח דער וואָס באַדעקט דעם הימל מיט וואָלקנס,
volkens mit himel dem badekt vos der
clouds with heaven the covers who the one

,וואָס בריט אָן רעגן פַאַר דער ערד
erd der far regn on breit vos
earth the for rain on prepare who

.וואָס באַשפּראָצט די בערג מיט גראָז
groz mit berg di bashprotst vos
grass with hill country the springs up who

ט ער גיט דער בהמה איר שפּײַז ,
shpaiz ir beheime der git er
food its livestock the gives he

.די קינדער פּון ראָב וואָס רופֿן
rufn vos rob fun kinder di
call who ravens of young the

י נישט די גבֿורה פּון דעם פּערד באַגערט ער,
er bagert ferd dem fun gevure di nisht
he pleased horse the of might the not

.נישט די שענקלען פּון דעם מאַן וויל ער
er vil man dem fun shenklen di nisht
he wants man the of legs the nor

[11] Hashem taketh pleasure in them that fear Him,

יא ה וויל די וואָס פַֿארכטן אים,
im forchtn vos di vil Hashem
him be in dread who the ones wants Hashem

in those that hope in His chesed.

. חֶסֶד זיין אויף האַרן וואָס די
chesed zain oif harn vos di
kindness his on wait for, expect who the ones

[12] Praise Hashem, O Yerushalayim;

יב גיב אַ שבַּח צו ה , ירושָלַיִם ,
Yerushalayim Hashem tsu shevech a gib
O Yerushalayim Hashem to praise a give

praise thy G-d, O Tziyon.

. צִיּוֹן ,לויב דיין ג-ט
Tsiyon G-t dain loib
O Tziyon G-d your praise

[13] For He hath strengthened the bars of thy she'arim *(gates)*;

יג וואָרעם ער האָט געשטאַרקט די ריגלען פֿון דיינע טויערן,
toiern daine fun riglen di geshtarkt hot er vorem
gates your of bars the strengthened has he because

He hath blessed thy banim within thee.

; דיר אין קינדער דיינע געבענטשט האָט ער
dir in kinder daine gebentsht hot er
you(SG) within children your blessed has he

[14] He granteth shalom within thy borders,

יד דער וואָס גיט דיין געמאַרק שלום ,
sholem gemark dain git vos der
peace border your gives who the one

and filleth thee with the chelev chittim *(the finest of wheat)*.

; דיך זעטיקט מיט פֿעטס פֿון ווייץ
veits fun fets mit zetikt dich
wheat of fats with he satisfies you(SG)

[15] He sendeth forth His imrah *(command)* upon eretz:

טו דער וואָס שיקט זיין אָנזאָג אויף דער ערד –
erd der oif onzog zain shikt vos der
earth the upon command his sends who the one

His Devar runneth swiftly.

אויף גיך לויפֿט זיין וואָרט;
vort zain loift gich oif
word his runs quickly upon

[16] He giveth sheleg *(snow)* like tzemer *(wool)*;

טז דער וואָס גיט שניי אַזוי ווי וואָל ,
vol vi azoi shnei git vos der
wool like just snow gives who the one

He scattereth the kfor *(frost)* like ashes.

.פֿראָסט ווי אַש טוט ער שפּרייטן
shpreitn er tut ash vi frost
spread he does ashes like frost

[17] He casteth down His kerach *(ice)* like crumbs:

יז ער וואַרפֿט זיין אייז אַזוי ווי ברעקלעך;
breklech vi azoi aiz zain vorft er
crumbs like just ice his throws he

who can stand before His cold?

?פַֿאַר זיין קעלט, ווער קען באַשטיין
bashtein ken ver kelt zain far
stand can who cold his before

[18] He sendeth out His Devar, and melteth them:

יח ער שיקט זיין ווָאָרט, און מאַכט זיי צעגיין ;
tsegein zei macht un vort zain shikt er
melt them makes and word his sends he

He causeth His ruach to blow, and the mayim to flow.

. ער מאַכט בלאָזן זיין ווינט, רינען וואַסער
vasern rinen vint zain blozn macht er
the waters to flow wind his blow makes he

[19] He declareth His Devar unto Ya'akov,

יט ער זאָגט זיינע ווערטער צו יעקבֿ ,
Yaakov tsu verter zaine zogt er
Yaakov to words his declares he

His chukkot and His mishpatim
unto Yisroel.

זיינע חוקים און זיינע געזעצן צו ישׂראל.
Yisroel tsu gezetsn zaine un chukkim zaine
Yisroel to laws his and statutes his

20 He hath not dealt so with any Goy
(nation): and as for His mishpatim, they
have not known them.
Praise ye Hashem.

כ ער האָט אַזוי נישט געטאָן צו קיין פֹּאָלק,
folk kein tsu geton nisht azoi hot er
people any to done not so has he

און געזעצן, דערפֿון וויסן זיי נישט.
nisht zei veisn derfun gezetsn un
not they know thereof laws and

Praise Hashem.

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

148

Hallelu Hashem.

קמח

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

Praise Hashem from
HaShomayim:

לויבט ה, פֿון די הימלען,
himlen di fun Hashem loibt
heavens the from Hashem praise

praise Him in the heights above.

לויבט אים אין די הייכן.
heichn di in im loibt
heights the in him praise

2 Praise ye Him, all His malachim:

ב לויבט אים, אַלע זיינע מלאָכים;
malachim zaine ale im loibt
angels his all him praise

praise ye Him, all Tzivos Hashem.

לויבט אים, אַלע זיינע חילות.
chilut zaine ale im loibt
hosts his all him praise

3 Praise ye Him, shemesh
and yarei'ach:

ג לויבט אים, זון און לבֿנה;
levone un zun im loibt
moon and sun him praise

praise Him, all ye kokhavim of ohr.

לויבט אים, אַלע ליכטיקע שטערן.
shtern lichtike ale im loibt
stars shining all him praise

4 Praise Him, ye heavens of heavens,

ד לויבט אים, די הימלען פֿון די הימלען,
himlen di fun himlen di im loibt
heavens the of heavens the him praise

and ye waters that be above
HaShomayim.

און די וואַסערן וואָס איבער די הימלען.
himlen di iber vos vasern di un
heavens the above which are waters the and

5 Let them praise the Shem
of Hashem:

ה זאָלן זיי לויבן דעם נאָמען פֿון ה,
Hashem fun nomen dem loibn zei zoln
Hashem of name the praise they may

for He commanded, and they
were created.

וואָרעם ער האָט באַפֿוילן, און זיי זיינען
zainen zei un bafoiln hot er vorem
were they and commanded has he for

באַשאַפֿן געוואָרן.
gevorn bashafn
having become created

[6] He hath also established them forever and ever:

ו און ער האָט זיי אויפֿגעשטעלט אויף שטענדיק,
shtendik oif oifgeshtelt zei hot er un
always for established them has he and

אויף אייביק;
eibik oif
ever for

He hath made a Chok *(decree)* which shall not pass away.

ער האָט געשטעלט אַ געזעץ וואָס זאָל נישט פֿאַרגיין.
fargein nisht zol vos gezets a geshtelt hot er
perish not shall which law a established has he

[7] Hallelu Hashem from ha'aretz,

ז לויבט ה׳ פֿון דער ערד,
erd der fun Hashem loibt
earth the from Hashem praise

ye sea creatures, and all tehomot:

איר ים-חיות און אַלע תהומען;
tehomen ale un yam-chayes ir
deeps all and sea creatures you

[8] Eish, and barad; snow, and cloud;

ח פֿײַער און האָגל, שניי און נעבל;
nebl un shnei hogel un faier
thick cloud and snow hail and fire

stormy wind fulfilling His Devar:

דער שטורעמווינט וואָס טוט זײַן וואָרט;
vort zain tut vos shturemvint der
word his does which storm wind the

[9] Mountains, and all hills;

ט בערג און אַלע הייכן,
heichn ale un berg
hills all and mountains

etz pri *(fruitful trees)*, and all cedars:

פֿרוכטבײַמער און אַלע צעדערן;
tsedern ale un fruchtbeimer
cedar trees all and fruit trees

[10] Beasts, and all cattle;

י חיות און אַלע בהמות,
beheimes ale un chayes
beasts all and creatures

remesh *(creeping things)*, and flying fowl:

שרצים און געפֿליגלטע פֿויגלען;
foiglen gefliglte un shrotsim
birds winged and creeping things

[11] Malchei eretz, and all peoples;

יא מלכים פֿון דער ערד און אַלע פֿעלקער,
felker ale un erd der fun mlochim
nations all and earth the of kings

sarim *(princes)*, and all shoftei aretz:

האַרן און אַלע ריכטער פֿון דער ערד;
erd der fun richter ale un harn
earth the of judges all and princes

[12] Both bochurim, and betulot;

יב בחורים און אויך יונגפֿרויען,
yungfroin oich un bochurim
young women also and young men

zekenim, and ne'arim:

זקנים מיט יינגלעך.
yinglech mit zkeinim
boys with elders

[13] Let them praise the Shem of Hashem:

יג זיי זאָלן לויבן דעם נאָמען פֿון ה׳,
Hashem fun nomen dem loibn zoln zei
Hashem of name the praise may them

for Shmo alone is excellent;

ווײַל נאָמען זײַן אַליין איז דערהויבן;
derhoibn iz alein nomen zain vorem
exalted is alone name his for

His hod is above Eretz and Shomayim.

זיין גלאַנץ איבער ערד און הימל .
himel un erd iber glants zain
heaven and the earth above glory his

14 He also exalteth the keren of His people,

יד און ער האָט דערהייבט דעם האָרן פֿון זיין פֿאָלק –
folk zain fun horn dem derheicht hot er un
people his of horn the exalted has he and

tehillah *(the praise)* of all His Chasidim;

אַ לויב פֿאַר אַלע זיינע פֿרומע ,
frume zaine ale far loib a
pious faithful his all for praise a

even of the Bnei Yisroel,

פֿאַר די קינדער פֿון ישׂראֵל,
Yisroel fun kinder di far
Yisroel of children the for

an Am *(people)* close unto Him.

דעם פֿאָלק וואָס איז אים נאָנט.
nont im iz vos folk dem
close to him is which people the

Hallelu Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

149

Praise Hashem.

קמט

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

Shiru l'Adonoi shir chadash *(Sing unto Hashem a new song)*,

זינגט צו ה אַ ניי געזאַנג ,
gezang nai a Hashem tsu zingt
song new a Hashem to sing

and His praise in the Kahal Chasidim.

זיין לויב אין דער איינזאַמלונג פֿון די פֿרומע .
frume di fun ainzamlung der in loib zain
faithful the of gathering the in praise his

2 Let Yisroel rejoice in Him that made him;

ב זאָל זיך פֿרייען ישׂראֵל מיט זיין באַשעפֿער,
Bashefer zain mit Yisroel freyen zich zol
Creator his with Yisroel rejoice self may

let the Bnei Tziyon be glad in their Melech.

די קינדער פֿון ציון זאָלן לוסטיק זיין
zain lustik zoln Tsiyon fun kinder di
be joyful may Tziyon of children the

מיט זייער מלך .
melech zeyer mit
king their with

3 Let them praise Shmo in the dance;

ג זאָלן זיי לויבן זיין נאָמען מיט טאַנץ ,
tants mit nomen zain loibn zei zoln
dance with name his praise they may

let them sing zemirot unto Him with the tambourine and kinnor.

מיט פויק און האַרף זאָלן זיי שפּילן צו אים.
im tsu shpiln zei zoln harf un poik mit
him to play music they may harp and tambourine with

4 For Hashem taketh pleasure in His people;

ד וואָרעם ה באַווילקט זיין פֿאָלק ,
folk zain bavilikt Hashem vorem
people his honors Hashem for

He will crown the meek with Yeshu'ah *(salvation)*.

ער באַשיינט די געדריקטע מיט הילף.
hilf mit gedrikte di basheint er
help with the oppressed the shines upon he

5 Let the Chasidim be joyful in kavod;

ה זאָלן די פֿרומע זיך פֿרייען אין כּבֿוד ,
koved in freyen zich frume di zoln
glory in rejoice self pious faithful the let

let them sing for joy upon their beds.

זאָלן זיי זינגען אויף זייערע געלעגערס.
gelegers zeyere oif zingen zei zoln
beds their on sing they may

[6] Let the high praises of G-d be in their mouth,

[ו] דער הייבונגען פֿון אֵל אין זייער מויל ,
moil zeyer in El fun heibungen der
mouth their in G-d of praises the

and a two-edged sword in their hand;

און אַ צוויישאַרפֿיקע שוועבל אין זייער האַנט,
hant zeyer in shverd tsveisharfike a un
hand their in sword two-edged a and

[7] To execute vengeance upon the Goyim,

[ז] צו טאָן אַ נקמה אָן די פֿעלקער,
felker di on nekome a ton tsu
nations the on vengeance a do to

and punishments upon the peoples;

שטראָפֿונגען אויף די אומות ;
umes di oif shtrofungen
peoples the upon punishments

[8] To bind their melachim with chains,

[ח] צו שמידן זייערע מלכים אין קייטן ,
keitn in mlochim zeyere shmidn tsu
chains in kings their bind to

and their nobles with shackles of barzel *(iron)*;

און זייערע אָנגעזעענע אין אייַזערנע רינגען ;
ringen aizerne in ongezeene zeyere un
shackles iron in nobles their and

[9] To execute upon them the mishpat katuv *(written judgment)*;

[ט] צו טאָן אויף זיי דעם אָנגעשריבענעם משפט .
mishpot ongeshribenem dem zei oif ton tsu
judgment written the them against do to

this honor have all His Chasidim.

שיין וועט דאָס זיין פֿאַר אַלע זיינע פֿרומע .
frume zaine ale far zain dos vet shein
pious faithful his all for be this will honor

Hallelu Hashem.

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
the L-rd praise

150

Hallelu El *(Praise G-d)*,

קנ

הַלְלוּ יָהּ .
Hashem halalu
Hashem praise

Hallelu El in His Kodesh;

לויבט ה אין זיין הייליקטום ,
heiliktum zain in Hashem loibt
holy sanctuary his in Hashem praise

Hallelu Him in the raki'a of His might.

לויבט אים אין זיין מאַכטיקן הימל .
himel machtikn zain in im loibt
heaven mighty his in him praise

[2] Hallelu Him for His gevurot *(mighty acts)*;

[ב] לויבט אים וועגן זיינע גבֿורות ,
gevuros zaine vegen im loibt
might his on account of him praise

hallelu Him according to His surpassing greatness.

לויבט אים לויט זיין פֿיל גרויסקייט.
groiskeit fil zain loit im loibt
greatness much his according to him praise

[3] Hallelu Him with the sound of the shofar;

[ג] לויבט אים מיט בלאָזונג פֿון שופֿר ,
shoifer fun blozung mit im loibt
shofar of blowing with him praise

hallelu Him with the nevel *(harp)* and kinnor *(lyre)*.

לויבט אים מיט גיטאַר און האַרף.
harf un gitar mit im loibt
harp and strings with him praise

[4] Hallelu Him with the tambourine and dance;

ד לויבט אים מיט פויק און טאַנץ,
tants un poik mit im loibt
dance and drum with him praise

hallelu Him with stringed instruments and flute.

לויבט אים מיט סטרונעס און פֿלייט.
fleit un strunes mit im loibt
flute and strings with him praise

[5] Hallelu Him upon the clashing cymbals;

ה לויבט אים מיט קלינגעדיקע צימבלען,
tsimblen klingedike mit im loibt
cymbals sounding with him praise

hallelu Him upon the resounding cymbals.

לויבט אים מיט הילכיקע צימבלען.
tsimblen hilchike mit im loibt
cymbals loud with him praise

[6] Let every thing that hath neshamah praise Hashem.

ו אַלץ וואָס אָטעמט זאָל לויבן ג-ט.
G-t loibn zol otemt vos alts
G-d praise must breathes which all that

Praise Hashem!

הַלְלוּ יָהּ.
Hashem halalu
the L-rd praise

Mishle

מִשְׁלֵי

1 Mishlei Sh'lomo Ben Dovid,
Melech Yisroel;

א די שפריכווערטער פון שלמה דעם זון פון דָּוִדן ,
Dovidn fun zun dem Shlomo fun shprichverter di
Dovid of son the Sh'lomo of proverbs the
דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun melech dem
Yisroel of king the

[2] To have da'as of chochmah and
musar *(discipline)*;

ב כדי צו וויסן חכמה און מוסר ,
musar un chochme visen tsu kedei
instruction and wisdom know to in order

to understand the words of binah;

צו פַֿארשטיין די ווערטער פון פַֿארשטאַנדיקייט;
farshtandikeit fun verter di farshtein tsu
insight of words the understand to

[3] To receive the musar of those
with seichel,

ג צו נעמען דעם מוסר פון קלוגשאַפט,
klugshaft fun musar dem nemen tsu
wisdom of instruction the take to

tzedek and mishpat, and meisharim
(equity, uprightness);

געראַכטיקייט און רעכט און יושר ;
yoisher un recht un gerechtikeit
equity and right and righteousness

[4] To give subtlety to the simple,

ד צו געבן די נאַרן געשיידטקייט,
geshaitkeit narn di gebn tsu
prudence fools the give to

to the na'ar, da'as and discretion.

דעם יונגן קענטשאַפט און געדאַנקען;
gedanken un kenshaft yungn dem
discretion and knowledge young the

[5] A chacham *(wise person)* will hear,
and will increase learning,

ה דער חכם זאָל הערן און מערן לערנונג ,
lernung mern un hern zol chochem der
instruction increase and hear shall wise man the

and a man of understanding shall
acquire wise counsel:

און דער פַֿארשטאַנדיקער זאָל קריגן
krign zol farshtandiker der un
get shall people with understanding the and
תחבולות ;
tachbulos
wise counsels

[6] To understand a mashal *(proverb)*,
and the melitzah *(enigma)*;

ו צו פַֿארשטיין אַ שפּריכוואָרט און אַ מליצה ,
melitse a un shprichvort a farshtein tsu
figure a and proverb a understand to

the divrei chachamim, and their
chidot *(riddles)*.

די ווערטער פון די חכמים און זייערע רעטעניש.
retenishn zeyere un chachomim di fun verter di
riddles their and wise men the of words the

[7] The Yirat Hashem is the
reshit da'as,

ז דער אָנהייב פון קענטשאַפט איז מורא פַֿאר ה ,
Hashem far moire iz kenshaft fun onheib der
Hashem before fear is knowledge of beginning the

but fools despise chochmah
and musar.

אָבער די נאַרן פַֿארַאַכטן חכמה און מוסר .
musar un chochme farachten narn di ober
instruction and wisdom despise fools the but

[8] Beni *(my son)*, hear the
musar Avicha,

ח הער צו , מיַין זון , דעם מוסר פון דיַין פָֿאטער,
foter dain fun musar dem zun main tsu her
father your of instruction the son my to pay heed

and forsake not the Torat Immecha.

אוּן זאָלסטוּ נישט פַֿארלאָזן דִי לער
un zolst nisht farlozen di ler
and you(SG) must not forsake the instruction

פּוּן דַיין מוטער׃
fun dain muter
of your mother

9 For they shall be a garland of chen unto thy rosh,

ט וואָרעם אַ קראַנץ פּוּן חן וועלן זיי זיין
vorem a krants fun chein veln zei zain
because a wreath of grace will they be

פַֿאר דַיין קאָפּ,
far dain kop
for your head

and a chain about thy neck.

אוּן האַלדזבענדער פַֿאר דַיין האַלדז.
un haldzbender far dain haldz
and necklaces for your neck

10 Beni *(my son)*, if chatt'aim *(sinners)* entice thee,

י מַיין זון, אַז די זינדיקע וועלן דיך אָנרעדן,
main zun az di zindike veln dich onredn
my son if the sinners will you(SG) entice

consent thou not.

זאָלסטוּ נישט איינוויליקן.
zolstu nisht ainvilikn
you shall not consent

11 If they say, Come with us,

יא אַז זיי וועלן זאָגן: קום מיט אונדז!
az zei veln zogn kum mit undz
if they will say come with us

let us lie in wait for dahm,

לאָמיר לויערן אויף בלוט,
lomir loiern oif blut
let us lie in wait for blood

let us lurk secretly for the naki *(innocent, harmless)* chinnom *(without cause)*;

לאָמיר לאָקערן אויפֿן אומשולדיקן פַֿאר אומזיסט;
lomir lakern oifn umshuldikn far umzist
let us lure upon innocent for nothing

12 Let us swallow them up chayyim *(alive)* like She'ol;

יב לאָמיר זיי אײַנשלינגען לעבעדיקערהייט ווי די שְׁאוֹל,
lomir zei ainshlingen lebedikerheit vi di Sheol
let us them swallow up alive as the Sheol

and whole, as those that go down into the bor *(pit)*;

אוּן גאַנצערהייט ווי די וואָס נידערן אין גרוב;
un gantserheit vi di vos nidern in grub
and whole as the ones who go down into pit

13 We shall find all precious substance,

יג אַלערליי טײַערע גוטס וועלן מיר געפֿינען,
alerlei taiere guts veln mir gefinen
all kinds of costly good things will we find

we shall fill bateinu *(our houses)* with plunder;

מיר וועלן אָנפֿילן אונדזער הויז מיט רויב;
mir veln onfiln undzer hoiz mit roib
we will fill our house with plunder

14 Throw in thy goral *(lot)* among us;

יד וואַרף דַיין גורל צווישן אונדז,
vorf dain goirl tsvishn undz
throw your lot among us

let all of us have kis echad *(one pouch, purse)*.

אין בײַטל וועט זײַן בײַ אונדז אַלעמען;
ain vet zain bai undz alemen
all will be with us bag one

15 Beni *(my son)*, walk not thou in the derech with them;

טו זאָלסטוּ נישט גיין, מײַן זון, מיט זיי אין וועג,
zolstu nisht gein main zun mit zei in veg
you shall not go my son with them in way

refrain thy regel from their path;

פַֿארמײַד דײַן פֿוס פֿון זייער שטעג.
farmaid dain fus fun zeyer shteg
keep away from your foot from their path

[16] For their raglayim run to rah,

טז ווָאָרעם זייערע פֿיס לויפֿן צו בייז,
beiz tsu loifn fis zeyere vorem
evil toward run feet their because

and make haste for shefach dahm *(shedding of blood)*.

און זיי אײַלן צו פֿאַרגיסן בלוט.
blut fargisen tsu ailn zei un
blood shed to hurry they and

[17] Surely in vain the reshet *(net)* is spread

יז ווָאָרעם פֿאַר אומזיסט איז אויסגעשפרייט די נעץ,
nets di oisgeshpreit iz umzist far vorem
net the spread out is in vain for because

in the eyes of kol ba'al kanaf *(all the birds)*;

אין די אויגן פֿון אַלע געפֿליגלטע,
gefliglte ale fun oign di in
winged all of eyes the in

[18] And they lie in wait for their own dahm;

יח בעת מע לויערט אויף זייער בלוט,
blut zeyer oif loiert me beeis
blood their on lies in wait one when

they lurk secretly for their own nafshot (lives).

מע לאָקערט אויף זייערע לעבנס.
lebns zeyere oif lokert me
lives their for lure one

[19] So are the ways of every one that is greedy for betza *(ill-gotten gain)*;

יט אַזוי זיַנען די וועגן פֿון איטלעכן וואָס איז
iz vos itlechn fun vegen di zainen azoi
is which each of ways the are thus

גייַציק נאָך רויב;
roib noch gaitsik
plunder after greedy

which taketh away the nefesh of the be'alim *(owners)* thereof.

עס נעמט אַוועק דאָס לעבן פֿון דעם וואָס האָט עס.
es hot vos dem fun lebn dos avek nemt es
it has who the one of life the away takes it

[20] Chochmot crieth out in the street;

כ די חכמה שרייט אויף דער גאַס,
gas der oif shrait chochme di
street the on cries wisdom the

she lifts up her voice in the rechovot *(city squares)*;

אין די מערק לאָזט זי אַרויס איר קול;
kol ir arois zi lozt merk di in
voice her out she lets squares the in

[21] She crieth out in the chief place of concourse,

כא אין עק פֿון רוישיקע גאַסן רופֿט זי,
zi ruft gasn roishike fun ek in
she calls streets noisy of corner in

in the openings of the she'arim *(gates)*;

בײַ די טויעראײַנגאַנגען,
toieraingangen di bai
gates the by

in the Ir *(city)* she uttereth her words, saying,

אין שטאָט, רעדט זי אירע רייד:
reid ire zi redt shtot in
words her she speaks city in

[22] Ad mosai, ye simple ones, will ye love being simpletons?

כב ביז וואַנען, איר פֿאַרנאַרטע, וועט איר ליב
lib ir vet farnarte ir vanen biz
love you will simpletons you when until

האָבן נאַרישקייט,
narishkeit hobn
folly have

And the scoffers delight in their mockery,

און די שפּעטער וועלן זיך גלוסטן געשפּעט,
geshpet glustn zich veln shpeter di un
mockery desire selves will scoffers the and

and kesilim *(fools)* hate da'as?

און די נאַרן וועלן פֿײַנט האָבן וויסן ?
visen hobn faint veln narn di un
knowledge have hate will fools the and

[23] Turn you at my tokhechah *(reproof)*; hinei,

כג קערט אײַך צו מײַן מוסר ,
musar main tsu aich kert
instruction my toward yourselves turn

I will pour out my ruach unto you,

אָט וועל איך אויסגיסן מײַן גײַסט צו אײַך,
aich tsu gaist main oisgisen ich vel ot
you to spirit my pour out I will behold

I will make known my devarim unto you.

איך וועל אײַך מאַכן וויסן מײַנע ווערטער.
verter maine visen machn aich vel ich
words my know make you will I

[24] Because I have called, and ye refused,

כד ווײַל איך האָב געפֿרעגט, און איר האָט נישט געוואָלט,
gevolt nisht hot ir un gerufn hob ich vail
wanted not have you and called have I because

I have stretched out my yad, and no man regarded;

אויסגעשטרעקט מײַן האַנט, און קיינער האָט
hot keiner un hant main oisgeshtrekt
has anyone and hand my stretched out

נישט פֿאַרנומען,
farnumen nisht
taken not

[25] But ye have disdained all my etza *(counsel)*,

כה נאָר איר האָט געמאַכט צו נישט מײַן יעטוועדער עצה ,
eitse yetveder main nisht tsu gemacht hot ir nor
counsel every my not to made have you but

and would have none of my tokhechah *(reproof)*;

און מײַן מוסר האָט איר נישט געוואָלט,
gevolt nisht ir hot musar main un
wanted not you have instruction my and

[26] I also will laugh at your calamity;

כו וועל איך אויך לאַכן אויף אײַער ברעך ,
broch aier oif lachn oich ich vel
destruction your at laugh also I will

I will mock when your pachad *(terror)* cometh;

איך וועל שפּעטן ווען אײַער שרעק וועט קומען ;
kumen vet shrek aier ven shpetn vel ich
come will terror your when mock will I

[27] When your pachad *(terror)* cometh like a storm,

כז ווען עס קומט ווי אַ געוויטער אײַער שרעק,
shrek aier geviter a vi kumt es ven
terror your tempest a like comes it when

and your calamity cometh like a whirlwind;

און אײַער ברעך וועט ווי אַ שטורעמווינט אָנקומען ;
onkumen shturemvint a vi vet broch aier un
arrive windstorm a like will destruction your and

when tzarah *(distress)* and oppression cometh upon you.

ווען עס קומט אויף אײַך נויט און אַנגסט.
angst un noit aich oif kumt es ven
fear and distress you on comes it when

[28] Then shall they call upon me, but I will not answer;

כח דעמצמאָל וועלן זיי מיך רופֿן, און איך
ich un rufn mich zei veln dentsmol
I and call me they will then

וועל נישט ענטפֿערן,
entfern nisht vel
answer not will

they shall look for me diligently, but they shall not find me;

זיי וועלן מיך זוכן , און וועלן מיך נישט געפֿינען.
gefinen nisht mich veln un zuchn mich veln zei
find not me will and seek me will they

[29] For that they hated da'as,

כט דערפֿאַר וואָס זיי האָבן פֿײַנט געהאַט ווייסן ,
visen gehat faint hobn zei vos derfar
knowledge had hated have they that therefore

and did not choose the Yirat Hashem;

אוּן מוֹרא פַֿאַר ה נישט אויסגעווײלט;
oisgeveilt nisht Hashem far moire un
chosen not Hashem before fear and

30 They would have none of my etza *(counsel)*;

ל נישט איינגעווילִיקט צו מײַן עצה ,
eitse main tsu aingevilikt nisht
counsel my to consented not

they despised all my tokhechah *(reproof)*.

פַֿאַראַכט מײַן גאַנצן מוסר .
musar gantsn main faracht
instruction entire my despised

31 Therefore shall they eat of the p'ri *(fruit)* of their own derech,

לא דערום וועלן זיי עסן פֿון דער פֿרוכט פֿון זייער וועג,
veg zeyer fun frucht der fun esen zei veln derum
way their of fruit the of eat they will therefore

and be filled with their own mo'atzot *(schemes, devices)*.

אוּן מיט זייערע עצות זיך זעטן .
zetn zich etsut zeyere mit un
ensnare selves counsels their with and

32 For the waywardness of the simple shall slay them,

לב וואָרעם די אָפּקערונג פֿון די פַֿאַרנאַרטע
farnarte di fun opkerung di vorem
simpletons the of turning away the because

וועט זיי הרגען ,
hargen zei vet
kill them will

and the complacent contentment of kesilim *(fools)* shall destroy them.

אוּן די שלווה פֿון די נאַרן וועט זיי אונטערברענגען.
unterbrengen zei vet narn di fun shalve di un
bring down them will fools the of ease the and

33 But the one who payeth heed unto me shall dwell safely,

לג אָבער דער וואָס הערט מיר צו וועט ווינען
voinen vet tsu mir hert vos der ober
dwell will to me listens who the one but

אין זיכערקייט,
zicherkeit in
safety in

and shall be secure from pachad ra'ah *(terror of evil)*.

אוּן באַרוט זײַן פֿון שרעק פַֿאַר בייז.
beiz far shrek fun zain barut un
evil before terror from be at rest and

2 Beni *(my son)*, if thou wilt receive my words,

מײַן זון , אַז דו וועסט אָננעמען מײַנע ווערטער, **ב**
verter maine onnemen vest du az zun main
words my accept will you if son my

and treasure my mitzvot with thee;

אוּן מײַנע געבאָט וועסטו באַהאַלטן בײַ זיך ,
zich bai bahaltn vestu gebot maine un
self with keep you will commandments my and

2 So that thou incline thine ear unto chochmah,

ב צוצולייגן צו חכמה דײַן אויער,
oier dain chochme tsu tsutsuleigen
ear your wisdom to to incline

and apply thine lev to tevunah *(understanding)*;

נײַגן דײַן האַרץ צו פַֿאַרשטאַנדיקייט;
farshtandikeit tsu harts dain naign
understanding to heart your incline

3 Yea, if thou criest out after binah,

ג נאָר בלויז צום שׂכל וועסטו רופֿן,
rufn vestu seichel tsum bloiz nor
call you will reason to the only but

and liftest up thy voice for tevunah *(understanding)*,

צו פַֿאַרשטאַנדיקייט אויפֿהייבן דײַן קול ;
kol dain oifheibn farshtandikeit tsu
voice your lift up understanding to

4 If thou seekest her as kesef,

ד אַז דו וועסט זי זוכן ווי זילבער,
zilber vi zuchn zi vest du az
silver like seek her will you if

and searchest for her as for matmonim *(hidden treasures)*;

אוּן וִוי נאָך אוֹצרות זי פַּאָרשן;
forshn zi oitseres noch vi un
seek her treasures after like and

[5] Then shalt thou understand the Yirat Hashem,

ה דענצמאָל וועסטו פַּאַרשטיין מורא פַּאַר ה ,
Hashem far moire farshtein vestu dentsmol
Hashem before fear understand you will then

and find the Da'as Elohim.

אוּן דערקענונג פּוּן אלקים וועסטו געפֿינען.
gefinen vestu Elokim fun derkenung un
find you will G-d of knowledge and

[6] For Hashem giveth chochmah;

ו ווָאָרעם ה שענקט חכמה ,
chochme shenkt Hashem vorem
wisdom gives Hashem because

out of His Peh *(mouth)* cometh da'as *(knowledge)* and tevunah *(understanding)*.

פּוּן זײַן מויל איז ווײַסן אוּן פַּאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit un visen iz moil zain fun
understanding and knowledge is mouth his from

[7] He layeth up tushiyyah *(wise Torah counsel)* for the yesharim *(upright ones)*;

ז ער האָט באַהאַלטן פַּאַר די רעכטפֿאַרטיקע זײַנע לערנונגען ,
lernungen zaine rechtfartikn di far bahaltn hot er
torah his upright the for stored has he

He is a mogen *(shield)* to them that walk in blamelessness.

ער איז אַ שילד פַּאַר די וואָס גייען אויפֿריכטיק,
oifrichtik geyen vos di far shild a iz er
uprightly walk which the ones for shield a is he

[8] He keepeth the orkhot mishpat *(paths of justice)*,

ח אויפֿצופּאַסן די שטעגן פּוּן גערעכטיקייט,
gerechtikeit fun shtegn di oiftsupasn
justice of paths the to guard

and is shomer over the derech of His Chasidim.

אוּן די וועגן פּוּן זײַנע פֿרומע באַהיט ער.
er bahit frume zaine fun vegen di un
he guards pious faithful his of ways the and

[9] Then shalt thou understand tzedek, and mishpat,

ט דענצמאָל וועסטו פַּאַרשטיין גערעכטיקייט אוּן רעכט
recht un gerechtikeit farshtein vestu dentsmol
justice and righteousness understand you will then

and mesharim *(equity, fairness)* — every ma'agal tov *(good path)*.

אוּן יושר – יעטוועדער גוטן וועג.
veg gutn yetveder yoisher un
way good every uprightness and

[10] When chochmah entereth into thine lev,

י ווָאָרעם חכמה וועט קומען אין דײַן האַרצן,
hartsn dain in kumen vet chochme vorem
heart your into come will wisdom because

and da'as *(knowledge)* is pleasant unto thy nefesh;

אוּן וויסן וועט זײַן זיס פַּאַר דײַן זעל .
zel dain far zis zain vet visen un
soul your to sweet be will knowledge and

[11] Mezimah *(discretion)* shall be shomer over thee,

יא קלוגשאַפֿט וועט אויפּפּאַסן אויף דיר ,
dir oif oifpasn vet klugshaft
you(SG) on watch over will discretion

tevunah *(understanding)* shall safeguard thee;

פַּאַרשטאַנדיקייט וועט דיך באַהיטן ;
bahitn dich vet farshtandikeit
preserve you(SG) will understanding

[12] To save thee from the derech rah,

יב דיך מציל צו זײַן פּוּן דעם שלעכטן וועג,
veg shlechtn dem fun zain tsu matsl dich
way evil the from be to to save you(SG)

from the ish medaber tahpukhot *(man speaking perverse things)*;

פּוּן די לײַט וואָס רעדן פַּאַרקערטקייט;
farkertkeit redn vos lait di fun
perversity speak who people the from

13 Who leaving the orkhot yosher (*paths of uprightness*),

ג וואָס פֿאַרלאָזן די שטעגן פֿון רעכטפֿאַרטיקייט,
rechtfartikeit fun shtegn di farlozen vos
uprightness of paths the abandon who

walk in the drakhei choshech (*ways of darkness*);

צו גיין אין די וועגן פֿון פֿינצטערניש;
fintsternish fun vegen di in gein tsu
darkness of ways the in go to

14 Who rejoice to do rah,

ד וואָס פֿרייען זיך צו טאָן בייז,
beiz ton tsu zich freyen vos
evil do to selves rejoice who

and delight in the tahpukhot (*perverse things*) of rah (*evil*);

וואָס קוועלן פֿון בייזער פֿאַרקערטקייט;
farkertkeit beizer fun kveln vos
perversity evil in delight who

15 Whose orkhot (*paths*) are crooked ones,

ט וואָס זייערע וועגן זײַנען קרום,
krum zainen vegen zeyere vos
crooked are ways their whose

and they are devious in their ma'agalot (*paths*).

און וואָס זײַנען פֿאַרדרייט אין זייערע געגנ.
geng zeyere in fardreit zainen vos un
paths their in twisted are who and

16 To save thee from the isha zarah (*strange woman*),

ט כּדי דיך מציל צו זײַן פֿון דער
der fun zain tsu matsl dich kedei
the from be to to save you(SG) so that

פֿרעמדער פֿרוי,
froi fremder
woman strange

even from the nokhriyah (strange [immoral] woman) which useth smooth words;

פֿון דער אומבאַקענטער וואָס מאַכט גלאַט אירע רייד;
reid ire glat macht vos umbakenter der fun
words her smooth makes who unfamiliar one the from

17 Which forsaketh the alluf (*companion, husband*) of her youth,

י וואָס פֿאַרלאָזט דעם האַר פֿון איר יוגנט,
yugnt ir fun har dem farlozt vos
youth her of master the abandons who

and forgetteth the brit (*covenant*) of her G-d.

און דעם ברית פֿון איר אלקים האָט זי פֿאַרגעסן;
fargesen zi hot Elokim ir fun bris dem un
forgotten she has G-d her of covenant the and

18 For her bais inclineth toward mavet,

יא וואָרעם איר הויז נידערט צום טויט,
toit tsum nidert hoiz ir vorem
death to sinks down house her because

and her ma'agalot (*paths*) to the refa'im (*spirits of the dead*).

און אירע שטעגן צו די מתים;
meisim di tsu shtegn ire un
dead ones the to paths her and

19 None that go unto her return again,

יב אַלע וואָס קומען צו איר, קערן זיך נישט אום,
um nisht zich kern ir tsu kumen vos ale
back not selves return her to come who all

neither attain they to the orkhot chayyim (*paths of life*).

און דערגרייכן נישט די וועגן פֿון לעבן.
lebn fun vegen di nisht dergreichn un
life of ways the not reach and

20 That thou mayest walk in the derech tovim,

כ כּדי זאָלסט גיין אין דעם וועג פֿון די גוטע,
gute di fun veg dem in gein zolst kedei
good the of way the in go you(SG) shall so that

and be shomer over the orkhot tzaddikim (*paths of the righteous*).

און די שטעגן פֿון די גערעכטע זאָלסטו אָפּהיטן.
ophiten zolstu gerechte di fun shtegn di un
keep shall you righteous the of paths the and

[21] For the yesharim *(upright ones)* shall dwell in the land,

כא ווּאָרעם די רעכטפֿאַרטיקע וועלן באַווינען דאָס לאַנד,
land dos bavoinen veln rechtfartikn di vorem
land the inhabit will upright the because

and the tamimim *(blameless, faultless ones)* shall remain in it.

און די אומשולדיקע וועלן בליַבן דערין .
derin blaibn veln umshuldike di un
therein remain will innocent the and

[22] But the resha'im shall be cut off from ha'aretz,

כב אָבער די רשעים וועלן פֿאַרשניטן ווערן פֿון לאַנד,
land fun vern farshnitn veln reshoim di ober
land from become be cut off will wicked ones the but

and the bogedim *(treacherous ones)* shall be rooted out of it.

און די פֿעלשער וועלן אַרויסגעריסן ווערן פֿון איר.
ir fun vern aroisgerisn veln felsher di un
it from become extracted will treacherous the and

3 Beni *(my son)*, forget not my torah;

ג מײַן זון , זאָלסט נישט פֿאַרגעסן , לערנונג מײַן
lernung main fargesen nisht zolst zun main
teaching my forget not you(SG) shall son my

but let thine lev keep my mitzvot;

און מײַנע געבאָט זאָל היטן דײַן האַרץ.
harts dain hitn zol gebot maine un
heart your keep shall commandments my and

[2] For orekh yamim *(length of days)*, and shnot chayyim,

ב ווּאָרעם אַריכת-ימים און יאָרן פֿון לעבן
lebn fun yorn un aricht-yamim vorem
life of years and length of days because

and shalom, shall they add to thee.

און פֿריד וועלן זיי דיר צוגעבן .
tsugebn dir zei veln frid un
add on you(SG) they will peace and

[3] Let not chesed and emes forsake thee;

ג גענאָד און אמת זאָלן דיך נישט פֿאַרלאָזן,
farlozen nisht dich zoln emes un genod
forsake not you(SG) shall truth and grace

bind them about thy neck;

בינד זיי אַרום דײַן האַלדז,
haldz dain arum zei bind
neck your around them bind

write them upon the luach *(tablet)* of thine lev;

שרײַב זיי אָן אויפֿן טאָוול פֿון דײַן האַרצן,
hartsn dain fun tovl oifn on zei shraib
heart your of tablet upon on them write

[4] So shalt thou find chen and seichel tov

ד און געפֿין חן און גוטן שׂכל
seichel gutn un chein gefin un
understanding good and unmerited favor find and

in the eyes of Elohim and adam.

אין די אויגן פֿון אלקים און פֿון לײַט .
lait fun un Elokim fun oign di in
people of and G-d of eyes the in

[5] Trust in Hashem with all thine lev,

ה פֿאַרזיכער זיך אויף ה מיט דײַן גאַנצן האַרצן,
hartsn gantsn dain mit Hashem oif zich farzicher
heart whole your with Hashem on self trust

and lean not unto thine own binah *(understanding)*.

און אויף דײַן פֿאַרשטאַנדיקייט זאָלסטו זיך נישט אָנלענען.
onlenen nisht zich zolstu farshtandikeit dain oif un
lean not self you shall understanding your on and

[6] In all thy drakhim acknowledge Him,

ו אין אַלע דײַנע וועגן טו אים קענען,
kenen im tu vegen daine ale in
know him do ways your all in

and He shall make yosher thy orkhot *(paths)*.

און ער וועט גלײַך מאַכן דײַנע שטעגן.
shtegn daine machn glaich vet er un
paths your make straight will he and

[7] Be not chacham in thine own eyes;

ז זאָלסט נישט זײַן אַ חכם אין דײַנע אויגן,
oign daine in chochem a zain nisht zolst
eyes your in wise man a be not you(SG) shall

fear Hashem, and depart from rah.

האָב מורא פַֿאַר ה׳ , און קער זיך אָפּ פֿון בייז.
beiz fun op zich ker un Hashem far moire hob
evil from away self turn and Hashem before fear have

[8] It shall be rife'ut *(health)* to thy navel,

ח דאָס וועט זיין אַ היילונג פַֿאַר דיין נאָפּל,
nopl dain far heilung a zain vet dos
navel your for healing a be will this

and marrow to thy atzmot.

און אַ זאַפֿט פַֿאַר דיינע ביינער.
beiner daine far zaft a un
bones your for sap a and

[9] Honor Hashem with thy substance,

ט גיב כּבֿוד צו ה׳ פֿון דיין גוטס ,
guts dain fun Hashem tsu koved gib
goods your from Hashem to honor give

and with the reshit *(firstfruit)* of all thine increase;

און פֿונעם ערשטן פֿון אַל דיין תּבֿואה ,
tvue dain al fun ershtn funem un
produce your all of first from the and

[10] So shall thy barns be filled with plenty,

י און דיינע שפּייכלערס וועלן פֿול זיין מיט זעט ,
zet mit zain ful veln shpaichlers daine un
satiety with be full will storehouses your and

and thy vats shall burst out with tirosh.

און דיינע קעלטערס וועלן פֿלייצן מיט ווין .
vain mit fleitsn veln kelters daine un
wine with overflow will wine vats your and

[11] Beni *(my son)*, despise not the musar Hashem;

יא דעם מוסר פֿון ה׳ זאָלסטו , מײַן
main zolstu Hashem fun musar dem
my you shall Hashem of correction the

זון , נישט פַֿאַראַכטן,
farachten nisht zun
despise not son

neither be weary of His tokhakhah *(reproof)*;

און זאָלסט נישט פַֿאַראומווערדיקן זיין שטראָף.
shtrof zain farumverdikn nisht zolst un
reproof his be weary of not you(SG) shall and

[12] For whom Hashem loveth, He correcteth;

יב וואָרעם דעם וואָס ה׳ האָט ליב ,
lib hot Hashem vos dem vorem
love has Hashem who the one because

דעם שטראָפֿט ער,
er shtroft dem
he chastises him

even as an av the ben in whom he delighteth.

און ווי אַ פֿאָטער דעם זון וואָס ער האָט ליב.
lib hot er vos zun dem foter a vi un
love has he whom son the father a like and

[13] Ashrei *(happy)* is the man that findeth chochmah,

יג ווויל צו דעם מענטשן וואָס געפֿינט חכמה ,
chochme gefint vos mentshn dem tsu voil
wisdom finds who man the to blessed

and the man that getteth tevunah *(understanding)*.

און דעם מענטשן וואָס קריגט פַֿארשטאַנדיקייט.
farshtandikeit krigt vos mentshn dem un
understanding gets who man the and

[14] For the gain of it is better than the gain of kesef,

יד וואָרעם איר סחורה איז בעסער ווי
vi beser iz sechoire ir vorem
than better is merchandise its because

סחורה פֿון זילבער,
zilber fun sechoire
silver of merchandise

and the increase thereof than fine gold.

און מער ווי גינגאָלד איר איינקום.
ainkum ir gingold vi mer un
gain its pure gold than more and

15 She is more precious than peninim *(pearls)*;

טו זי איז טײַערער פֿון פּערל,
perl fun taierer iz zi
pearls than more precious is it

and all the things thou canst desire are not to be compared unto her.

און אַלע דײַנע חפֿצים זײַנען נישט גלײַך צו איר.
ir tsu glaich nisht zainen cheftsim daine ale un
it to equal not are things desired your all and

16 Orekh yamim is in her right hand;

טז אֲריכת-ימים איז אין איר רעכטער האַנט,
hant rechter ir in iz aricht-yamim
hand right its in is length of days

and in her left hand osher and kavod.

אין איר לינקער עשירות און כּבֿוד .
koved un eshires linker ir in
honor and wealth left its in

17 Her drakhim are drakhim of pleasantness,

יז אירע וועגן זײַנען וועגן פֿון ליבלעכקייט ,
liblechkeit fun vegen zainen vegen ire
pleasantness of ways are ways its

and all her netivot *(trodden paths)* are shalom.

און אַלע אירע שטעגן זײַנען שלום .
sholem zainen shtegn ire ale un
peace are paths its all and

18 She is an Etz Chayyim *(Tree of Life)* to them that lay hold upon her;

יח אֲ בוים פֿון לעבן איז זי פֿאַר די וואָס
vos di far zi iz lebn fun boim a
who the ones for it is life of tree a

האַלטן זי פֿעסט,
fest zi haltn
firm it hold onto

and me'usher *(blessed)* is every one that holdeth her fast.

און דער וואָס האַלט זיך אָן איר איז באַגליקט.
baglikt iz ir on zich halt vos der un
blessed is it on self holds who the one and

19 Hashem by chochmah hath founded Eretz *(Earth)*;

יט ה׳ האָט מיט חכמה געגרונטפֿעסט די ערד ,
erd di gegruntfest chochme mit hot Hashem
earth the founded wisdom with has Hashem

by tevunah *(understanding)* hath He established Shomayim.

ער האָט אויפֿגעשטעלט די הימלען מיט פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit mit himlen di oifgeshtelt hot er
understanding with heavens the established has he

20 By His da'as *(knowledge)* the tehomot *(oceanic depths)* were divided,

כ דורך זײַן וויסן האָבן זיך די
di zich hobn visen zain durch
the selves have knowledge his through

תּהומען געשפּאָלטן,
geshpoltn tehomen
split open depths

and the clouds drop down the tal *(dew)*.

און די הימלען טריפֿן טוי .
toi trifn himlen di un
dew drip heavens the and

21 Beni *(my son)*, let not them depart from thine eyes;

כא מײַן זון , זאָלן זיי נישט אַוועק פֿון דײַנע אויגן;
oign daine fun avek nisht zei zoln zun main
eyes your from away not they shall son my

keep sound judgment and mezimah *(discretion)*;

היט קלוגשאַפֿט און געשיקטקייט,
geshaitkeit un klugshaft hit
discretion and wisdom watch over

22 So shall they be chayyim unto thy nefesh,

כב און זיי וועלן זײַן לעבן פֿאַר דײַן לייב ,
laib dain far lebn zain veln zei un
body your for life be will they and

and chen to thy neck.

און חן אויף דײַן האַלדז.
haldz dain oif chein un
neck your on grace and

כג דענצמאָל וועסטו גיין אין זיכערקייט דיין וועג,
veg dain zicherkeit in gein vestu dentsmol
way your security in walk will you(sg) then

23 Then shalt thou walk in thy derech safely,

and thy regel shall not stumble.

און וועסט נישט אָפשלאָגן דיין פֿוס.
fus dain opshlogn nisht vest un
foot your stumble not will and

כד אַז דו וועסט זיך לייגן וועסטו נישט אַנגסטן,
angstn nisht vestu leign zich vest du az
be afraid not you will lie down self will you when

24 When thou liest down, thou shalt not be afraid;

when thou liest down, thy sheynah *(sleep)* shall be sweet.

און וועסט ליגן, און זיס וועט זיין דיין שלאָף.
shlof dain zain vet zis un lign vest un
sleep your be will sweet and lie you(sg) will and

כה זאָלסט נישט מורא האָבן פֿאַר אַן
an far hobn moire nisht zolst
a for have fear not you(SG) shall

25 Be not afraid of sudden pachad *(terror)*,

אומגעריכטן שרעק,
shrek umgerichtn
terror sudden

neither of the desolation of the resha'im *(wicked ones)*, when it cometh.

און פֿאַר דער פֿאַרוויסטונג פֿון די רשעים,
reshoim di fun farvistung der far un
wicked ones the of destruction the for and

ווען זי קומט.
kumt zi ven
comes it when

כו וואָרעם ה וועט זיין דיין בטחון,
bitochen dain zain vet Hashem vorem
confidence your be will Hashem because

26 For Hashem shall be thy confidence,

and shall be shomer over thy regel from the snare.

און וועט היטן דיין פֿוס פֿון באַצווינגעניש.
batsvingenish fun fus dain hitn vet un
being caught from foot your keep will and

כז זאָלסט נישט פֿאַרמיידן גוטס פֿון
fun guts farmaidn nisht zolst
from good withhold not you(SG) shall

27 Withhold not tov from them to whom it is due,

דעם וואָס דאַרף עס,
es darf vos dem
it needs who the one

when it is in the power of thine yad to do it.

ווען דיין האַנט האָט בכּוח צו טאָן.
ton tsu bekoyech hot hant dain ven
do to in power has hand your when

כח זאָלסט נישט זאָגן צו דיין חבֿר:
chever dain tsu zogn nisht zolst
neighbor your to say not you(SG) shall

28 Say not unto thy neighbor:

Go, and come again,

גיי, און קום ווידער,
vider kum un gei
again come and go

and makhar *(tomorrow)* I will give;

און מאָרגן וועל איך געבן,
gebn ich vel morgn un
give I will tomorrow and

when thou hast it by thee.

ווען דו האָסט בייַ זיך.
zich bai host du ven
self with have you when

[29] Devise not ra'ah against thy re'a,

כט זאָלסט נישט טראַכטן אַ רָעה אויף
oif roeh a trachtn nisht zolst
against evil an plot not you(SG) shall

דַיִן חבֵר ,
chever dain
neighbor your

seeing he dwelleth securely by thee.

וועָן ער זיצט אין זיכערקייט בַיי דיר .
dir bai zicherkeit in zitst er ven
you(SG) by security in sits he when

[30] Strive not with adam without cause,

ל זאָלסט זיך נישט קריגן מיט אַ
a mit krign nisht zich zolst
a with quarrel not self you(SG) shall

מענטשן אומזיסט ,
umzist mentshn
for nothing person

if he have done thee no ra'ah.

אויב ער האָט דיר נישט געטאָן קיין רָעה .
roeh kein geton nisht dir hot er oib
harm any done not you(SG) has he if

[31] Envy thou not the ish chamas,

לא זאָלסט נישט מקנא זיַין דעם מאַן פֿון אומרעכט,
umrecht fun man dem zain mekane nisht zolst
injustice of man the be envious not you(SG) shall

and choose none of his drakhim.

און זאָלסט נישט אויסווייילן קיינעם פֿון זיַינע וועגן .
vegen zaine fun keinem oisveiln nisht zolst un
ways his of any choose not you(SG) shall and

[32] For the perverse person is to'avat *(detestable)* to Hashem;

לב וואָרעם אַן אומווערדיקייט בַיי ה איז
iz Hashem bai umverdikeit an vorem
is Hashem to abomination an because

דער פֿאַרקערטער,
farkerter der
perverse the

but His sod *(secret, intimate counsel)* is with the yesharim *(upright ones)*.

און מיט די רעכטפֿאַרטיקע איז ער פֿאַרטרויט.
fartroit er iz rechtfartikn di mit un
intimate he is upright the with and

[33] The curse of Hashem is in the bais of the rasha;

לג די קללה פֿון ה איז אין הויז פֿון רשע ,
roshe fun hoiz in iz Hashem fun klole di
wicked of house in is Hashem of curse the

but He puts a bracha on the dwelling of the tzaddikim.

און די ווינונג פֿון צדיק בענטשט ער.
er bentsht tsadik fun voinung di un
he blesses the righteous of dwelling the and

[34] Surely He scorneth the scorners;

לד אויב שפּעטער – מאַכט ער זיי צום גשפּעט,
geshpet tsum zei er macht shpeter oib
mockery to them he makes mockers if

but He giveth chen *(grace, favor)* unto the anayim *(lowly, humble ones)*.

אָבער די שטילע גיט ער חן .
chein er git shtile di ober
grace he gives humble the but

[35] The chachamim shall inherit kavod,

לה כּבֿוד אַרבן די חכמים ,
chachomim di arben koved
wise men the inherit honor

but shame shall be the promotion of kesilim *(fools)*.

און נאַרן קלייַבן אויף שאַנד .
shand oif klaibn narn un
shame up gather fools and

4 Hear, ye banim, the musar *(instruction, discipline)* of an av,

ד הערט צו , קינדער , דעם מוסר פֿון אַ פֿאָטער,
foter a fun musar dem kinder tsu hert
father a of instruction the children to listen

and attend to know binah *(understanding)*.

אוּן פַֿאַרנעמט , כּדי צוּ קענען פַֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit kenen tsu kedei farnemt un
understanding know to so as pay attention and

[2] For I give you lekach tov *(good doctrine, good instruction)*,

ב וואָרעם אַ גוטע לערע גיב איך אײַך,
aich ich gib lere gute a vorem
you I give instruction good a because

forsake ye not my torah.

איר זאָלט מײַן תּורה נישט פַֿאַרלאָזן.
farlozen nisht toyre main zolt ir
forsake not instruction my must you

[3] For I was ben to avi,

ג וואָרעם איך בין אויך געווען אַ זון בײַ מײַן פֿאָטער,
foter main bai zun a geven oich bin ich vorem
father my to son a having been also am I because

tender and yachid *(an only child)* before immi.

אַ ציטעריקער און אַן אײַנאײניציקער פַֿאַר מײַן מוטער .
muter main far eineintsiker an un tsiteriker a
mother my for alone a and trembling one a

[4] He taught me also, and said unto me,

ד און ער האָט מיך געלערנט, און מיר געזאָגט:
gezogt mir un gelernt mich hot er un
said to me and taught me has he and

Let thine lev retain my words;

זאָל דײַן האַרץ זיך האַלטן אָן מײַנע ווערטער,
verter maine on haltn zich harts dain zol
words my onto hold self heart your shall

be shomer over my mitzvot, and live.

היט מײַנע געבאָט , און לעב.
leb un gebot maine hit
live and commandments my keep

[5] Acquire chochmah, acquire binah *(understanding)*; forget it not;

ה קויף חכמה , קויף פַֿאַרשטאַנדיקייט; זאָלסט
zolst farshtandikeit koif chochme koif
you(SG) must understanding buy wisdom buy

נישט פַֿאַרגעסן,
fargesen nisht
forget not

neither turn from the words of my peh *(mouth)*.

אוּן זיך נישט אָפּנײַגן פֿון די ווערטער פֿון מײַן מויל .
moil main fun verter di fun opnaign nisht zich un
mouth my of words the from deviate not self and

[6] Forsake her not, and she shall be shomer over thee;

ו זאָלסט זי נישט פַֿאַרלאָזן, און זי וועט
vet zi un farlozen nisht zi zolst
will she and forsake not her you(SG) must

דיך באַהיטן ,
bahitn dich
preserve you(SG)

love her, and she shall protect thee.

האָב זי ליב , און זי וועט דיך אויפֿפּאַסן .
oifpasn dich vet zi un lib zi hob
watch over you(SG) will she and love her have

[7] Chochmah is the principal thing;

ז דער אָנהייב פֿון חכמה איז: קויף חכמה ,
chochme koif iz chochme fun onheib der
wisdom buy is wisdom of main thing the

therefore get chochmah, and with all thy getting get binah *(understanding)*.

יאָ , מיט דײַן גאַנצן אײגנס קויף פַֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit koif eigens gantsn dain mit yo
understanding buy possessions all your with yes

[8] Exalt her, and she shall promote thee;

ח האַלט זי הויך , און זי וועט דיך דערהייבן;
derheibn dich vet zi un hoich zi halt
exalt you(SG) will she and high she hold

she shall honor thee with kavod,
when thou dost embrace her.

זי וועט דיר אָנטאָן כּבֿוד , אַז דו
du az koved onton dir vet zi
you when honor put on you(SG) will she

וועסט זי האַלדזן .
haldzn zi vest
embrace her will

[9] She shall give to thine head
a garland of chen;

ט זי וועט געבן דיין קאָפּ אַ קראַנץ פֿון חן ,
chein fun krants a kop dain gebn vet zi
grace of border a head your give will she

an ateret *(crown)* of tiferet *(glory)*
shall she present to thee.

אַ קרוין פֿון שיינקייט וועט זי דיר דערלאַנגען.
derlangen dir zi vet sheinkeit fun kroin a
serve you(SG) she will beauty of crown a

[10] Hear, O beni *(my son)*, and
receive my sayings;

י הער , מײַן זון , און פֿאַרנעם מײַנע וועמערטער,
verter maine farnem un zun main her
words my pay attention and son my listen

and thy shnot chayyim shall be many.

און דיר וועלן געמערט וועלן יאָרן פֿון לעבן.
lebn fun yorn vern gemert veln dir un
life of years become multiplied will you(SG) and

[11] I have taught thee in the
derech chochmah;

יא אין דעם וועג פֿון חכמה האָב איך דיך געלערנט,
gelernt dich ich hob chochme fun veg dem in
taught you(SG) I have wisdom of way the in

I have led thee in ma'aglei
yosher *(right paths)*.

דיך געפֿירט אין די שטעגן פֿון רעכטפֿאַרטיקייט.
rechtfartikeit fun shtegn di in gefirt dich
righteousness of paths the in guided you(SG)

[12] When thou goest, thy steps
shall not be hindered;

יב אַז דו וועסט גיין , וועט נישט ענג זײַן טריט,
trit dain zain eng nisht vet gein vest du az
steps your be cramped not will go will you when

and when thou runnest, lo tikashel
(thou shalt not stumble).

און אַז דו וועסט לויפֿן, וועסטו נישט
nisht vestu loifn vest du az un
not will you(sg) run will you when and

געשטרויכלט וועלן .
vern geshtroichlt
become stumbled

[13] Take firm hold of musar;
let her not go;

יג האַלט זיך אָן מוסר , זאָלסט נישט אָפּלאָזן ,
oplozen nisht zolst musar on zich halt
release not you(SG) must instruction on self hold

guard her; for she is thy chayyim.

היט דאָס אָפּ , וואָרעם דאָס איז דײַן לעבן.
lebn dain iz dos vorem op dos hit
life your is this because alone this watch over

[14] Enter not into the orach resha'im,

יד אין שטעג פֿון די רשעים זאָלסטו נישט קומען ,
kumen nisht zolstu reshoim di fun shteg in
come not must you(sg) wicked ones the of path in

and go not on the derech ra'im
(road of the wicked).

און נישט טרעטן אין וועג פֿון די שלעכטע.
shlechte di fun veg in tretn nisht un
bad the of way in tread not and

[15] Avoid it, travel al *(not)* on it,

טו מײַד אים אויס, זאָלסט אים נישט פֿאַרבײַגיין ,
farbaigein nisht im zolst ois im maid
pass by not it you(SG) shall out it avoid

turn from it, and pass on.

וויַיך פֿון אים, און גיי אַוועק.
avek gei un im fun vaich
away go and it from turn away

[16] For they sleep not, unless they have done evil;

טז וואָרעם זיי קענען נישט שלאָפֿן ווו זיי
zei vu shlofn nisht kenen zei vorem
they where sleep not can they because
טוען נישט שלעכטס,
shlechts nisht tuen
evil not do

and their sheynah *(sleep)* is robbed, unless they cause some to fall.

און זייער שלאָף איז גערויבט ווו זיי מאַכן
machn zei vu geroibt iz shlof zeyer un
make they where robbed is sleep their and
נישט שטרויכלען.
shtroichlen nisht
stumble not

[17] For they eat the lechem of resha,

יז וואָרעם זיי שפּייַזן זיך מיט שפּייַז פֿון שלעכטס,
shlechts fun shpaiz mit zich shpaizn zei vorem
evil of food with selves feed they because

and drink the yayin of chamasim *(violences)*.

און ווייַן פֿון רויב טרינקען זיי.
zei trinken roib fun vain un
they drink plunder of wine and

[18] But the orach tzaddikim *(path of the righteous)* is as the bright light,

יח אָבער דער שטעג פֿון די צדיקים איז ווי
vi iz tsadikim di fun shteg der ober
like is righteous the of path the but
דאָס ליכט פֿון באַגינען,
baginen fun licht dos
dawn of light the

that shineth brighter and brighter unto the full day.

וואָס ווערט אַלץ ליכטיקער ביז אין רעכטן טאָג.
tog rechtn in biz lichtiker alts vert vos
day right in until brighter increasingly becomes which

[19] The derech resha'im is as deep darkness;

יט דער וועג פֿון די רשעים איז ווי פֿינצטערניש,
fintsternish vi iz reshoim di fun veg der
darkness like is wicked ones the of way the

they know not at what they stumble.

זיי ווייסן נישט אָן וואָס זיי וועלן געשטרויכלט ווערן.
vern geshtroichlt veln zei vos on nisht veisn zei
become stumbled will they what at not know they

[20] Beni *(my son)*, attend to my words;

כ מיַין זון, פֿאַרנעם מיַינע רייד,
reid maine farnem zun main
words my receive son my

incline thine ozen unto my sayings.

נייַג צו דיַין אויער צו מיַינע ווערטער.
verter maine tsu oier dain tsu naig
words my to ear your to incline

[21] Let them not depart from thine eyes;

כא זאָלן זיי זיך נישט אָפּטאָן פֿון דיַינע אויגן;
oign daine fun opton nisht zich zei zoln
eyes your from depart not selves they shall

be shomer over them within thine lev.

היט זיי אין דיַין האַרצן.
hartsn dain in zei hit
heart your in them keep

[22] For they are chayyim unto those that find them,

כב וואָרעם זיי זיַינען לעבן פֿאַר די וואָס
vos di far lebn zainen zei vorem
who the ones for life are they because
געפֿינען זיי,
zei gefinen
them find

and health to all their basar.

און אַ היילונג פֿאַר זייער גאַנצן לייַב.
laib gantsn zeyer far heilung a un
body whole their for healing a and

כג מער פֿון יעטוועדער היטונג פֿאַס אויף דיין האַרץ,
harts dain oif pas hitung yetveder fun mer
heart your over watch charge any than more

וואָרעם פֿון אים זיינען די אַרויסגאַנגען פֿון לעבן.
lebn fun aroisgangen di zainen im fun vorem
life of starting points the are it from because

כד טו אָפּ פֿון דיר אַ קרום מויל ,
moil krum a dir fun op tu
mouth crooked a you(SG) from away do

און פֿאַרקערטע ליפּן דערווייַטער פֿון דיר .
dir fun dervaiter lipn farkerte un
you(SG) from distance lips perverse and

כה דיַינע אויגן זאָלן קוקן אַנטקעגן ,
antkegen kukn zoln oign daine
straight ahead look shall eyes your

און דיַינע ברעמען זאָלן בליקן גלַיַיך פֿאַר דיר .
dir far glaich blikn zoln bremen daine un
you(SG) before straight look shall eyelids your and

כו האַלט גלַיַיך דעם שטעג פֿון דיַינע פֿיס,
fis daine fun shteg dem glaich halt
feet your of path the straight hold

און אַלע דיַינע וועגן זאָלן זיין ריכטיק.
richtik zain zoln vegen daine ale un
correct be shall ways your all and

כז זאָלסט זיך נישט נייגן רעכטס
rechts naign nisht zich zolst
to the right incline not self you(SG) shall

אָדער לינקס ,
links oder
to the left or

טו אָפּ דיין פֿוס פֿון שלעכטס.
shlechts fun fus dain op tu
evil from foot your away do

ה מיַין זון , פֿאַרנעם מיַין חכמה ,
chochme main farnem zun main
wisdom my receive son my

נייג דיַין אויער צו מיַין פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit main tsu oier dain naig
understanding my to ear your incline

ב כדי זאָלסט אָפּהיטן געשיַידקייט,
geshaitkeit ophiten zolst kedei
prudence guard you(SG) shall so that

און דיַינע ליפּן זאָלן אויפֿפאַסן קענטשאַפֿט .
kenshaft oifpasn zoln lipn daine un
knowledge watch over shall lips your and

ג וואָרעם האָניקזאַפֿט טריפֿן די ליפּן פֿון דער
der fun lipn di trifn honikzaft vorem
the of lips the drip honey sap because

פֿרעמדער ,
fremder
strange woman

און גלאַטער פֿון בוימל איז איר גומען .
gumen ir iz boimel fun glater un
palate her is olive oil than smoother and

23 Set watch over and guard thy lev with all diligence;

for out of it are the totze'ot chayyim *(issues, wellsprings of life)*.

24 Put away from thee a deceitful peh *(mouth)*,

and perverse sfatayim *(lips)* put far from thee.

25 Let thine eynayim look straight forward,

and let thine eyelids look straight before thee.

26 Ponder the ma'agal *(path)* of thy raglayim,

and let all thy drakhim be firm.

27 Turn not to the right hand nor to the left;

remove thy regel from rah.

5 Beni *(my son)*, attend unto my chochmah,

and bow thine ozen to my tevunah *(understanding)*;

2 That thou mayest regard mezimah *(discretion)*,

and that thy sfatayim *(lips)* may keep da'as *(knowledge)*.

3 For the sfatayim *(lips)* of a zarah *(strange woman)* drip as a honeycomb,

and her mouth is smoother than shemen *(olive oil)*;

[4] But her end is marah *(bitter)*
as wormwood,

ד אָבער איר סוף איז ביטער ווי וועַרמוט ,
vermut vi biter iz sof ir ober
wormwood like bitter is end her but

sharp as a two-edged cherev.

שאַרף ווי אַ צווייַשניַידיקע שווערד.
shverd tsveishnaidike a vi sharf
sword two-edged a like sharp

[5] Her raglayim go down to mavet;

ה אירע פֿיס נידערן צום טויט ,
toit tsum nidern fis ire
death to go down feet her

her steps lead to Sheol.

אין שְׁאוֹל שפּאַרן אָן אירע פֿיס.
fis ire on shparn Sheol in
feet her on take hold Sheol in

[6] Lest thou shouldest compare [hers]
to the orach chayyim,

ו כּדי זי זאָל נישט גיין דעם גלַייכן וועג פֿון לעבן,
lebn fun veg glaichn dem gein nisht zol zi kedei
life of way straight the go not shall she so that

her ma'agalot *(paths)* are crooked,
that thou canst not know them.

וואָגלען אירע שטעגן, זי וויס נישט וווהין .
vuhin nisht veis zi shtegn ire voglen
where not knows she paths her unstable

[7] Hear me now therefore, O ye banim,

ז און אַצונד , קינדער , הערט מיר צו ,
tsu mir hert kinder atsund un
to me listen children now and

and turn not from the words
of my peh *(mouth)*.

און איר זאָלט נישט אָפּקערן פֿון די ווערטער
verter di fun opkeren nisht zolt ir un
words the from turn away not shall you and

פֿון מײַן מויל .
moil main fun
mouth my of

[8] Remove thy derech far from her,

ח דערווייַטער פֿון איר דײַן וועג,
veg dain ir fun dervaiter
way your her from distance

and come not near the petach
(doorway) of her bais;

און זאָלסט נישט גענענען צום אײַנגאַנג
aingang tsum genenen nisht zolst un
entrance to the come near not you(SG) shall and

פֿון איר הויז ,
hoiz ir fun
house her of

[9] Lest thou give thine hod *(strength)*
unto others,

ט כּדי זאָלסט נישט געבן צו אַנדערע
andere tsu gebn nisht zolst kedei
others to give not you(SG) shall so that

דײַן פֿרישקייט,
frishkeit dain
vigor your

and thy shanim unto the cruel one;

און דײַנע יאָרן צו אַן אַכזר ;
achzer an tsu yorn daine un
cruel a to years your and

[10] Lest zarim *(strangers)* be filled
with thy koach;

י כּדי פֿרעמדע זאָלן זיך נישט זעטן
zetn nisht zich zoln fremde kedei
be satisfied not selves shall foreigners so that

מיט דײַן קראַפֿט ,
kraft dain mit
strength your with

and thy toilings be in the bais nochri;

און דײַן מי זאָל נישט אָנקומען אין הויז
hoiz in onkumen nisht zol mi dain un
house in arrive not shall labor your and

פֿון אַ ווילדפֿרעמדן;
vildfremdn a fun
stranger a of

[11] And thou mourn at the acharit *(last, latter end, future)*,

יא און וועסט ברומען אין דײַן סוף,
sof dain in brumen vest un
end your in groan you(sg) will and

when thy basar and thy body are consumed,

וועו דײַן ליַב און דײַן פֿלייש וועט זיך פֿאַרלענדט,
farlendt zain vet fleish dain un laib dain ven
destroyed be will flesh your and body your when

[12] And say, How have I hated musar,

יב און וועסט זאָגן: ווי האָב איך פֿײַנט
faint ich hob vi zogn vest un
hated I have how say you(sg) will and

געהאַט מוסר ,
musar gehat
instruction had

and my lev spurned tokhakhat *(reproof)*;

און שטראָף האָט פֿאַראַכט מײַן האַרץ,
harts main faracht hot shtrof un
heart my despised has reproof and

[13] And have not obeyed the voice of my morim *(teachers)*,

יג און איך האָב נישט צוגעהערט דעם קול
kol dem tsugehert nisht hob ich un
voice the listened to not have I and

פֿון מײַנע וועגווײַזער,
vegvaizer maine fun
guides my of

nor inclined mine ear to the ones who were my melamed!

און צו מײַנע לערער נישט צוגענײַגט מײַן אויער!
oier main tsugenaigt nisht lerer maine tsu un
ear my inclined not teachers my to and

[14] I was at the brink of all rah *(evil, ruin)*

יד נאָר אין אַ קליינקייט האָב איך געווען אין
in geven ich hob kleinkeit a in nor
in become I have little a in only

אַלע שלעכטע זאַכן
zachn shlechte ale
things evil all

in the midst of the kahal *(congregation)* and edah *(assembly)*.

אין דער איַנזאַמלונג און עדה .
eide un ainzamlung der in
congregation and assembly the in

[15] Drink mayim out of thine own bor *(cistern)*,

טו טרינק וואַסער פֿון דײַן גרוב ,
grub dain fun vaser trink
cistern your from water drink

and running waters out of thine own well.

און לויפֿיקס פֿון דײַן ברונעם .
brunem dain fun loifiks un
well your from running waters and

[16] Should thy fountains be dispersed abroad,

טז דײַנע קוואַלן וועלן זיך צעשפּרייטן דערויסן,
deroisn tseshpreitn zich veln kvaln daine
outside spread abroad selves will springs your

and channels of mayim in the rekhovot *(town squares)*?

אין די גאַסן – די בעכן וואַסער.
vaser bechn di gasn di in
water streams of the streets the in

[17] Let them be only thine own,

יז דיר אַליין וועלן זיי געהערן,
gehern zei veln alein dir
belong they will alone you(SG)

and never zarim *(strangers)* with thee.

און נישט צו פֿרעמדע מיט דיר .
dir mit fremde tsu nisht un
you(SG) with foreigners to not and

18 Let thy makor *(fountain)* be blessed;

יח זאָל דײַן קוואַל זײַן געבענטשט,
gebentsht zain kval dain zol
blessed be fountain your let

and rejoice with the isha of thy youth.

און פֿריי זיך מיט דער וויַב פֿון דײַן יוגנט .
yugnt dain fun vaib der mit zich frei un
youth your of wife the with self rejoice and

19 Let her be as the loving deer and graceful doe;

יט די ליבלעכע הינדין , און די חֲנעוודיקע הירשין,
hirshin chenevdike di un hindin libleche di
roe graceful the and doe lovely the

let her breasts satisfy thee at all times;

אירע בריסט זאָלן דיך זעטן אין אַלע צייַטן,
tsaitn ale in zetn dich zoln brist ire
times all in satisfy you(SG) shall breasts her

and be thou enraptured tamid *(ever)* with ahavat *(love of)* her.

און זו איר ליבשאַפֿט זאָלסטו זײַן איבערגעגעבן תּמיד .
tamid ibergegebn zain zolstu libshaft ir tsu un
always handed over be shall you love her to and

20 And why wilt thou, beni *(my son)*, be intoxicated with a zarah *(strange woman)*,

כ און נאָך וואָס, מײַן זון , זאָלסטו זיך אָפּגעבן
opgebn zich zolstu zun main vos noch un
hand over self shall you son my what still and

מיט אַ פֿרעמדער ,
fremder a mit
strange woman a with

and embrace the kheyk *(bosom)* of a nochriyah *(foreign [heathen] woman)*?

און אַרומנעמען דעם בוזעם פֿון אַן אַנדערער?
anderer an fun buzem dem arumnemen un
other an of bosom the caress and

21 For the drakhim ish are before the eyes of Hashem,

כא וואָרעם פֿאַר הס אויגן זײַנען די
di zainen oign Hashems far vorem
the are eyes Hashem's before because

וועגן פֿון אַ מענטשן ,
mentshn a fun vegen
man a of ways

and He pondereth all his ma'agalot *(paths)*.

און אַלע זײַנע שטעגן לייגט ער אויס.
ois er leigt shtegn zaine ale un
out he weighs paths his all and

22 His own avonot shall entrap the rashah himself,

כב זײַנע אייגענע זינד באַצווינגען דעם רשע ,
roshe dem batsvingen zind eigene zaine
wicked the capture sin own his

and he shall be held fast by the cords of his chattat.

און אין די שטריק פֿון זײַן חטא ווערט ער פֿאַרהאַלטן.
farhaltn er vert chet zain fun shtrik di in un
held fast he becomes sin his of cords the in and

23 He shall die without musar;

כג ער שטאַרבט אָן מוסר ;
musar on shtarbt er
discipline without dies he

and in the greatness of his folly he shall be led astray.

און דורך זײַן גרויס נאַרישקייט ווערט
vert narishkeit grois zain durch un
becomes folly great his through and

ער פֿאַרבלאָנדזשעט.
farblondzhet er
led astray he

6 Beni *(my son)*, if thou put up collateral for thy re'a,

ו מַיִן זון , אויב דו ביסט עָרֵב געווען
geven orev bist du oib zun main
having been guarantor are you if son my

, פַּאַר דַיִן חבֵר
chever dain far
neighbor your for

if thou hast shaken hands in pledge with a zar *(stranger)*,

, געגעבן דַיִן האַנט פַּאַר אַ פרעמדן
fremdn a far hant dain gegebn
foreigner a for hand your given

[2] Thou art snared with the words of thy peh *(mouth)*,

ב ביסטו געכאַפּט אין די ווערטער פון דַיִן מויל ,
moil dain fun verter di in gechapt bistu
mouth your of words the in caught you are

thou art trapped with the words of thy peh *(mouth)*.

. ביסטו געפַאַנגען אין די ווערטער פון דַיִן מויל
moil dain fun verter di in gefangen bistu
mouth your of words the in captured you are

[3] Do this now, beni *(my son)*, and deliver thyself,

ג טו דאָס דען , מַיִן זון , און וועט ניצול ,
nitsl ver un zun main den dos tu
saved be and son my then this do

since thou art come into the palm of thy re'a;

: אַז דו ביסט אַריַינגעפַאלן אין דַיִן חבֵרס האַנט
hant chavers dain in araingefaln bist du az
hand fellow's your in fell into are you though

go, humble thyself, and plead with thy re'a.

. גיי , וואַרף זיך אַנידער, און שטיי-צו צו דַיִן חבֵר
chever dain tsu shtei-tsu un anider zich vorf gei
fellow your to stand up and down self throw go

[4] Give not sheynah to thine eyes,

ד זאָלסט נישט געבן קיין שלאָף צו דַיינע אויגן,
oign daine tsu shlof kein gebn nisht zolst
eyes your to sleep any give not you(SG) must

nor slumber to thine eyelids.

. און קיין שלומער צו דַיינע ברעמען
bremen daine tsu shlumer kein un
eyelids your to slumber any and

[5] Deliver thyself as a gazelle from the yad,

ה זַיי דיך מציל ווי אַ הירש אויס דער האַנט,
hant der ois hirsh a vi matsl dich zai
hand the out of gazelle a as rescued you(SG) be

and as a tzippor *(bird)* from the yad of the fowler.

. און ווי אַ פויגל פון פַאַנגערס האַנט
hant fangers fun foigel a vi un
hand captor's from bird a as and

[6] Go to the nemalah *(ant)*, thou atzel *(sluggard, lazy one)*;

ו גיי צו דער מוראַשקע, דו פוילער ,
foiler du murazhke der tsu gei
lazy one you ant the to go

consider her drakhim *(ways)*, and be chacham *(wise)*;

זע אירע וועגן , און ווער קלוג;
klug ver un vegen ire ze
wise be and ways its look at

[7] Which having no katzin *(officer, leader)*

ז הגם זי האָט נישט קיין האַר ,
har kein nisht hot zi hagam
master any not has it although

or shoter *(policeman)* or moshel,

קיין אויפזעער און קיין געוועלטיקער,
geveltiker kein un oifzeer kein
ruler any and overseer any

[8] Prepareth her lechem in the kayitz *(summer)*,

ח גרייט זי אָן אום זומער איר ברויט,
broit ir zumer um on zi greit
bread its summer in on it prepares

and gathereth her food in the katzir *(harvest)*.

. האָט זי אָנגעקליבן אין שניטצייט איר שפּייז
shpaiz ir shnittsait in ongeklibn zi hot
food its harvest time in gathered it has

[9] Ad mosai wilt thou lie down, O atzel *(sluggard, lazy one)*?

ט ביז וואַנען, דו פֿויל֫ער, וועסטו ליגן?
lign vestu foiler du vanen biz
lie down will you(sg) sluggard you when until

When wilt thou arise out of thy sheynah *(sleep)*?

ווען וועסטו אויפֿשטיין פֿון דיַין שלאָף?
shlof dain fun oifshtein vestu ven
sleep your from rise up will you(sg) when

[10] Yet a little sheynot *(sleep)*, a little slumber,

י נאָך אַ ביסל שלאָף, נאָך אַ ביסל דרעמלען,
dremlen bisel a noch shlof bisel a noch
dozing little a still sleep little a still

a little folding of the yadayim to sleep;

נאָך אַ ביסל ליגן מיט פֿאַרלייגטע הענט;
hent farleigte mit lign bisel a noch
hands folded with lying little a still

[11] So shall thy poverty come as a prowler,

יא און קומען ווי אַ גיי-חיל וועט דיַין אָרימקייט,
orimkeit dain vet gei-cheil a vi kumen un
poverty your will vagabond a like come and

and thy need as an ish mogen *(man of armor)*.

און דיַין נויט ווי אַ געפּאַנצערטער מאַן.
man gepantserter a vi noit dain un
man armed an like need your and

[12] A worthless person, a wicked man,

יב אַ נידערטרעכטיקער מענטש, אַ מאַן פֿון אומרעכט,
umrecht fun man a mentsh nidertrechtiker a
injustice of man a man worthless a

walketh with a perverse peh *(mouth)*.

איז דער וואָס גייט מיט אַ קרומען מויל,
moil krumen a mit um geit vos der iz
mouth crooked a with around goes who the one is

[13] He winketh with his eyes, he shuffleth with his regel,

יג וואָסווינקט מיט זיַינע אויגן, וואָס שאַרט מיט זיַינע פֿיס,
fis zaine mit shart vos oign zaine mit vinkt vos
feet his with shuffles who eyes his with winks who

he pointeth with his fingers;

וואָס טיַטלט מיט זיַנע פֿינגער.
finger zaine mit taitlt vos
finger his with points who

[14] Tahpukhot *(perversity)* is in his lev,

יד פֿאַרקערטקייט איז אין זיַין האַרצן,
hartsn zain in iz farkertkeit
heart his in is perversity

he deviseth rah continually;

ער טראַכט בייז אין יעטוועדער צייַט,
tsait yetveder in beiz tracht er
time every in evil plots he

he stirs up midanim *(contention, strife, discord)*.

קריג מאַכט ער אָן.
on er macht krig
on he makes quarrel

[15] Therefore shall his calamity come suddenly;

טו דערום וועט פּלוצלינג קומען זיַין אומגליק,
umglik zain kumen plutsling vet derum
calamity his come suddenly will therefore

suddenly shall he be destroyed without marpeh *(remedy)*.

פּלוצעם וועט ער צעבראָכן ווערן אַז קיין
kein az vern tsebrochn er vet plutsem
any that become broken he will suddenly

היילונג וועט נישט זיַין.
zain nisht vet heilung
be not will healing

[16] These shesh *(six)* things doth Hashem hate;

טז זעקס זיַינען די וואָס ה' האַט פֿיַינט,
faint hot Hashem vos di zainen zeks
hated has Hashem that the ones are six

indeed, shevah *(seven)* are an abomination unto His Nefesh;

און זיבן די אומווערדיקייט פֿון זיַין זעל:
zel zain fun umverdikeit di zibn un
soul his of abomination the seven and

[17] Haughty eyes, a lashon sheker,

יז הָאָפַּערדיקע אויגן, אַ ליגנערישע צונג ,
tsung lignerishe a oign hoferdike
tongue lying a eyes proud

and hands guilty of shefach dahm naki,

און הענט וואָס פַֿאַרגיסן אומשולדיק בלוט ;
blut umshuldik fargisen vos hent un
blood innocent shed which hands and

[18] A lev that deviseth wicked machshevot *(plans)*,

יח אַ האַרץ וואָס טראַכט מחשבֿות פֿון אומרעכט ;
umrecht fun machshoves tracht vos harts a
wickedness of thoughts devises which heart a

raglayim that are swift in running to ra'ah,

פֿיס וואָס איילן צו לויפֿן צום בייזן ;
beizn tsum loifn tsu ailn vos fis
evil to the run to hurry which feet

[19] An ed sheker that speaketh lies,

יט אַ פַֿאַלשער עדות וואָס אָטעמט מיט ליגנס,
ligns mit otemt vos eides falsher a
lies with breathes out who witness false a

and he that soweth midanim *(contention, strife, discords)* among achim.

און דער וואָס מאַכט אָן קריג צווישן ברידער .
brider tsvishn krig on macht vos der un
brothers between quarrel on makes who the one and

[20] Beni *(my son)*, keep the mitzvat Avicha,

כ היט , מײַן זון , דאָס געבאָט פֿון דײַן פַֿאָטער,
foter dain fun gebot dos zun main hit
father your of commandments the son my guards

and forsake not the torat Immecha;

און זאָלסט נישט פַֿאַרלאָזן די לער
ler di farlozen nisht zolst un
instruction the forsake not you(SG) shall and

פֿון דײַן מוטער .
muter dain fun
mother your of

[21] Bind them tamid *(continually)* upon thine lev,

כא בינד זיי אויף דײַן האַרצן תּמיד ,
tamid hartsn dain oif zei bind
continually heart your upon them bind

and tie them about thy neck.

קניפּ זיי אויף דײַן האַלדז.
haldz dain oif zei knip
neck your upon them tie

[22] When thou goest, it shall guide thee;

כב אַז דו וועסט גיין , וועט עס דיך פֿירן,
firn dich es vet gein vest du az
lead you(SG) it will go will you when

when thou sleepest, it shall be shomer over thee;

אַז דו וועסט זיך לייגן , וועט עס דיך
dich es vet leign zich vest du az
you(SG) it will lie down self will you when

היטן ,
hitn
keep a watch over

and when thou awakest, it shall talk with thee.

און אַז דו וועסט זיך אויפֿכאַפּן, וועט עס
es vet oifchapn zich vest du az un
it will wake up self will you when and

רעדן צו דיר .
dir tsu redn
you(SG) to speak

[23] For the mitzvah is a ner *(lamp)*; and torah an ohr;

כג וואָרעם דאָס געבאָט איז אַ ליכט, און
un licht a iz gebot dos vorem
and light a is commandment the because

די לערנונג אַ ליכטיקייט,
lichtikeit a lernung di
lamp a teaching the

and tokhakhot musar *(reproofs of discipline)* are the Derech Chayyim *(Life Lane)*;

אוּן דער וועג פֿון לעבן זײַנען שטראָפֿרייד פֿון מוסר ;
musar fun shtrofreid zainen lebn fun veg der un
discipline of rebukes are life of way the and

[24] To be shomer over thee, keeping thee from the eshet rah,

כד דיך צו היטן פֿון דער שלעכטער ווײַבספּאַרשוין,
vaibsparshoin shlechter der fun hitn tsu dich
woman evil the from keep to you(SG)

from the smooth lashon of the nokhriyah *(strange woman)*.

פֿון דער גלאַטער צונג פֿון דער פֿרעמדער .
fremder der fun tsung glater der fun
strange woman the of tongue smooth the from

[25] Lust not after her beauty in thine lev;

כה זאָלסט נישט גלוסטן איר שיינקייט
sheinkeit ir glustn nisht zolst
beauty her lust after not you(SG) shall

אין דײַן האַרצן,
hartsn dain in
heart your in

neither let her allure thee with her eyelids.

אוּן זאָל זי דיך נישט נעמען מיט אירע ברעמען.
bremen ire mit nemen nisht dich zi zol un
eyelids her with take not you(SG) she shall and

[26] For by means of an isha zonah a man is reduced to a kikar lechem;

כו ווארעם איבער אַ זונה קומט מען ביז
biz men kumt zoine a iber vorem
to one comes prostitute a over because

אַ לעבל ברויט,
broit lebl a
bread loaf of a

and [another] man's wife will prey on the nefesh yekara *(precious soul)*.

אוּן אַן אשֶׁת-איש פֿאַנגט די טײַערסטע זעל .
zel taierste di fangt eshet-ish an un
soul precious the hunts married woman a and

[27] Can a man take eish in his kheyk,

כז קען אַ מענטש שאַרן קוילן אין זײַן בוזעם ,
buzem zain in koiln sharn mentsh a ken
bosom his in coals scoop man a can

and his clothes not be burned?

אוּן זײַנע בגדים זאָלן זיך נישט אָנצינדן ?
ontsindn nisht zich zoln begadim zaine un
catch fire not self shall garments his and

[28] Can one walk upon hot coals,

כח צי קען אַ מענטש גיין אויף קוילן,
koiln oif gein mentsh a ken tsi
coals on walk man a can yes? no?

and his regel not be burned?

אוּן זײַנע פֿיס זאָלן נישט אָנגעברענט ווערן ?
vern ongebrent nisht zoln fis zaine un
become scorched not shall feet his and

[29] So is he that goeth into his eshet re'a;

כט אַזוי איז דער וואָס קומט צו זײַן חבֿרס ווײַב,
vaib chavers zain tsu kumt vos der iz azoi
wife neighbor's his to comes who the one is so

whosoever toucheth her shall not go unpunished.

קיינער וואָס רירט זי אָן, קומט נישט אָפֿן גלאַט .
glat op nisht kumt on zi rirt vos keiner
smooth away not comes on her touches who anyone

[30] Men do not despise a ganav if he steal

ל מע קען נישט פֿאַראַכטן דעם גנבֿ אַז ער גנבֿעט,
ganvet er az ganev dem farachten nisht ken me
steals he when thief the despise not can one

to satisfy his nefesh when he is starving;

אָנצופֿילן זײַן לײַב ווען ער איז הונגעריק.
hungerik iz er ven laib zain ontsufiln
hungry is he when body his to fill

[31] But if he be found out, he shall restore sevenfold;

לא אָבער אַז ער ווערט געפֿונען, באַצאָלט ער
er batsolt gefunen vert er az ober
he repays found becomes he when but
זיבן מאָל אַזוי פֿיל;
fil azoi mol zibn
much so times seven

he shall give hon *(substance, wealth)* of his bais;

דעם גאַנצן פֿאַרמעג פֿון זײַן הויז מוז ער אָוועקגעבן.
avekgebn er muz hoiz zain fun farmeg gantsn dem
give away he must house his of wealth whole the

[32] But the no'ef *(one who committeth adultery)* with an isha lacketh lev;

לב דער וואָס איז מזנה מיט אַ פֿרוי,
froi a mit mizane iz vos der
woman a with commits adultery is who the one
איז אָן שׂכל,
seichel on iz
reason without is

he that doeth it destroyeth his own nefesh.

זיך אַליין ברענגט אום דער וואָס טוט דאָס.
dos tut vos der um brengt alein zich
this does who the one around brings alone self

[33] A nega and dishonor shall he get;

לג שלעג און שאַנד וועט ער קריגן,
krign er vet shand un shleg
get he will shame and lashes

and his cherpah *(reproach)* shall not be wiped away.

און זײַן חרפה וועט נישט אָפּגעמעקט ווערן.
vern opgemekt nisht vet charpe zain un
become wiped away not will disgrace his and

[34] For kina *(jealousy)* is the chamat gever *(husband's rage)*;

לד וואָרעם אייפֿערזוכט איז דער גרימצאָרן פֿון אַ מאַן,
man a fun grimtsorn der iz eiferzucht vorem
man a of rage the is jealousy because

therefore he will not spare in the yom nakam *(day of vengeance)*.

און ער וועט נישט שוינען אין טאָג פֿון נקמה.
nekome fun tog in shoinen nisht vet er un
vengeance of day in spare not will he and

[35] He will not regard kofer *(compensation)*;

לה ער וועט נישט אַכטן קיין אויסלייזגעלט,
oisleizgelt kein achten nisht vet er
redemption money any regard not will he

neither will he be the appeased, though shochad *(bribe)* be great.

און נישט באַווילקן, ווי דו זאָלסט מערן שוחד.
shochad mern zolst du vi bavilikn nisht un
reward increase shall you though accept not and

7 Beni *(my son)*, be shomer over my words,

ז מײַן זון, היט מײַנע ווערטער,
verter maine hit zun main
words my watch over son my

and treasure up my mitzvot with thee.

און מײַנע גבֿאָט זאָלסטו באַהאַלטן
bahaltn zolstu gebot maine un
keep shall you commandments my and
ביי דיר.
dir bai
you(SG) with

[2] Be shomer over my mitzvot, and live,

ב היט מײַנע גבֿאָט, כּדי
kedei gebot maine hit
so that commandments my watch over
זאָלסט לעבן,
lebn zolst
live you(SG) shall

and over my torah as the apple of thine eye.

און מײַן לערנונג, ווי דעם שוואַרצאַפּל פֿון דײַנע אויגן.
oign daine fun shvartsapl dem vi lernung main un
eyes your of pupil the like teaching my and

[3] Bind them upon thy fingers,

ג בינד זיי אָן אויף דיינע פֿינגער,
finger daine oif on zei bind
fingers your on on them bind

write them upon the luach *(tablet)* of thine lev.

שרייב זיי אָן אויף דעם טאָוול פֿון דײַן האַרצן.
hartsn dain fun tovl dem oif on zei shraib
heart your of tablet the upon on them write

[4] Say unto chochmah, Thou art my achot;

ד זאָג צו דער חכמה : דו ביסט מײַן שוועסטער;
shvester main bist du chochme der tsu zog
sister my are you wisdom the to say

and call binah *(understanding)* thy kinsman;

און פֿאַרשטאַנדיקייט זאָלסטו רופֿן פֿרײַנט;
fraint rufn zolstu farshtandikeit un
friend call you shall understanding and

[5] That they may be shomer over thee and keep thee from the zarah,

ה כּדי זיי זאָלן דיך באַהיטן פֿון דער
der fun bahitn dich zoln zei kedei
the from preserve you(SG) shall they so that

פֿרעמדער פֿרוי ,
froi fremder
woman strange

from the nokhriyah with her smooth words.

פֿון דער אומבאַקענטער וואָס מאַכט גלאַט אירע רייד .
reid ire glat macht vos umbakenter der fun
words her smooth makes who unknown the from

[6] For at the chalon *(window)* of my bais

ו וואָרעם דורכן פֿענצטער פֿון מײַן הויז ,
hoiz main fun fentster durchn vorem
house my of window through because

I looked through my lattice,

דורך מײַן פֿאָרטקע האָב איך אַרויסגעקוקט;
aroisgekukt ich hob fortke main durch
looked out I have lattice my through

[7] And beheld among the simple ones,

ז און איך האָב געזען צווישן די נאַרן,
narn di tsvishn gezen hob ich un
fools the among seen have I and

I discerned among the banim,

געמערקט צווישן די יונגעלײַט ,
yungelait di tsvishn gemerkt
young men the among noticed

a na'ar *(young man)* devoid of lev,

אַ יונג אָן שׂכל ,
seichel on yung a
good sense without young man a

[8] Passing through the street near her corner;

ח ווי ער גייט פֿאַרבײַ אין גאַס לעבן איר ווינקל,
vinkel ir lebn gas in farbai geit er vi
corner her near street in close by goes he how

and he went on the derech to her bais,

און שפּרײַזט אויפֿן וועג צו איר הויז ,
hoiz ir tsu veg oifn shpraizt un
house her to way on the strolls and

[9] In the twilight, at erev,

ט פֿאַרנאַכט אין אָוונט פֿון טאָג,
tog fun ovnt in farnacht
day of evening in dusk

in the black and dark lailah;

אין טיפֿער נאַכט און פֿינצטערניש.
fintsternish un nacht tifer in
darkness and night deep in

[10] And, hinei, there met him an isha

י ערשט אַ פֿרוי קומט אים אָן אַנטקעגן ,
antkegen on im kumt froi a ersht
to meet on him comes woman a then

with the attire of a zonah,

מיט דעם אָנטו פֿון אַ זונה ,
zoine a fun ontu dem mit
harlot a of attire the with

and crafty of lev

און מיט אַ באַהאַלטענעם האַרצן.
hartsn bahaltenem a mit un
heart covert a with and

[11] — She is loud and soreret *(rebellious, defiant)*;

יא רוישיק איז זי און אויסגעלאָסן,
oisgelasn un zi iz roishik
wayward and she is loud

her raglayim abide not in her bais;

אירע פֿיס רוען נישט אין איר הויז .
hoiz ir in nisht ruen fis ire
house her in not rest feet her

[12] Now is she without, now in the rechovot,

יב אַ מאָל אין גאַס , אַ מאָל אויף די מערק ,
merk di oif mol a gas in mol a
squares the on time a street in time a

and lurketh in wait at every pinnah *(corner)* —

און ביי אַלע עקן טוט זי לויערן.
loiern zi tut ekn ale bai un
lurk she does corners all at and

[13] So she caught hold of him, and kissed him,

יג און זי נעמט אים אָן, און זי קושט אים,
im kusht zi un on im nemt zi un
him kisses she and on him takes she and

and with a brazen ponem said unto him,

זי פֿאַרשײַט איר פּנים און זאָגט צו אים:
im tsu zogt un ponem ir farshait zi
him to says and face her hardens she

[14] I have zivkhei shelamim vowed;

יד זִבְחֵי שלָמִים האָב איך אויף מיר,
mir oif ich hob Shalemim zibachei
me on I have peace offerings sacrifices of

this yom have I payed my neder.

היינט באַצאָל איך מײַנע נדרים .
nedrim maine ich batsol haint
vows my I pay today

[15] Al ken *(therefore)* came I forth to meet thee,

טו דערום בין איך אַרויס דיר אַנטקעגן ,
antkegen dir arois ich bin derum
to meet you(SG) out I am therefore

diligently to seek thy face, and I have found thee.

צו זוכן דײַן פּנים , און איך האָב דיך געפֿונען .
gefunen dich hob ich un ponem dain zuchn tsu
found you(SG) have I and face your seek to

[16] I have decked my bed with coverings of tapestry,

טז מיט דעקן האָב איך איבערגעדעקט מײַן בעט,
bet main ibergedekt ich hob dekn mit
bed my covered I have covers with

with a bedspread of fine linen of Mitzrayim.

מיט געשטרײַפֿטע געשפּינסן פֿון מִצרַים .
Mitsrayim fun geshpinsn geshtraifte mit
Egypt from fabrics striped with

[17] I have perfumed my mishkav *(bed)*

יז איך האָב באַשפּריצט מײַן געלעגער
geleger main bashpritst hob ich
bed my sprinkled have I

with myrrh, aloes, and cinnamon.

מיט מירע , אַלאָע, און צימערינג .
tsimering un aloe mire mit
cinnamon and aloe myrrh with

[18] Come, let us take our fill of dodim *(loves)* until boker;

יח קום , לאָמיר זיך זעטן מיט ליבע ביזן פֿרימאָרגן,
frimorgn bizn libe mit zetn zich lomir kum
morning until love with satisfy ourselves let us come

let us delight ourselves with ahavim *(loves)*.

לאָמיר זיך קוויקן מיט ליבשאַפֿט.
libshaft mit kvikn zich lomir
love with delight ourselves let us

[19] For the ish *(man)*, is not b'bais,

יט וואָרעם מײַן מאַן איז נישטאָ אין דער היים ,
heim der in nishto iz man main vorem
home the in not here is man my because

he is gone a derech merachok *(distant journey)*;

[20] He hath taken a bag of kesef with him,

and will come back to his bais at the appointed time.

[21] By her enticing speech she caused him to yield,

with the smoothness of her sfatayim she seduced him.

[22] He goeth after her and followeth immediately,

as a shor *(ox)* goeth to tavach *(stock yard, slaughter-house)*,

or as if bound with fetters to the musar *(punishment)* of the fool;

[23] Till a khetz *(arrow)* strike through his liver;

as a tzippor hasteth to the pach *(snare)*,

and knoweth not that it is for his nefesh *(life)*.

[24] Pay heed unto me now therefore, O ye banim,

and attend to the words of my peh *(mouth)*.

[25] Let not thine lev turn aside to her drakhim;

go not astray in her netivot *(trodden paths)*.

[26] For she hath cast down many chalalim *(wounded)*;

indeed, many strong men have been slain by her.

[27] Her bais is the drakhei Sheol,

ער איז אַוועק אויף אַ ווייַטן וועג .
veg vaitn a oif avek iz er
journey distant a on away is he

כ דאָס ביַיטל געלט האָט ער מיטגענומען מיט זיך ,
zich mit mitgenumen er hot gelt baitl dos
self with taken with he has money bag the

אין טאָג פֿון האַלבן חודש וועט ער קומען אַהיים.
aheim kumen er vet choidesh halbn fun tog in
home come he will month half of day in

כא זי ציט אים מיט איר פֿיל איַינרעדעניש,
ainredenish fil ir mit im tsit zi
persuasion much her with him draws she

מיט אירע גלאַטע ליפּן פֿאַרפֿירט זי אים.
im zi farfirt lipn glate ire mit
him she seduces lips smooth her with

כב ער גייט איר נאָך באַלד ,
bald noch ir geit er
quickly after her goes he

ווי אַן אָקס וואָס גייט צו דער שחיטה ,
shechite der tsu geit vos oks an vi
slaughter the to goes that ox an like

און ווי אויף אַ קייט צו דער שטראָף פֿון דעם נאַרן.
narn dem fun shtrof der tsu keit a oif vi un
fools the of punishment the to chain a on like and

כג ביז אַ פֿייל שפּאַלט דורך זיין לעבער;
leber zain durch shpalt fail a biz
liver his through pierces arrow an until

ווי אַ פֿויגל אייַלט צו דער נעץ ,
nets der tsu ailt foigel a vi
snare the to hurries bird a like

און ווייס נישט אַז עס איז אום איר לעבן.
lebn ir um iz es az nisht veis un
life its about is it that not knows and

כד און אַצונד , קינדער , הערט מיר צו ,
tsu mir hert kinder atsund un
to me listen children now and

און פֿאַרנעמט די ווערטער פֿון מיַין מויל .
moil main fun verter di farnemt un
mouth my of words the attend to and

כה זאָל נישט אָפּקערן צו אירע ווענען דיַין האַרץ,
harts dain vegen ire tsu opkeren nisht zol
heart your ways her to turn aside not shall

זאָלסט נישט פֿאַרבלאָנדזשען אין אירע שטעגן.
shtegn ire in farblondzhen nisht zolst
paths her in wander not you(SG) shall

כו ווארעם אַ סך דערשלאָגענע האָט זי אַוועקגעלייגט,
avekgeleigt zi hot dershlogene sach a vorem
laid low she has slain lot a because

און פֿיל זיַינען אירע דערהרגעטע.
derhrgete ire zainen fil un
victims her are many and

כז וועגן צו דער שְׁאוֹל איז איר הויז ,
hoiz ir iz Sheol der tsu vegen
house her is Sheol the to ways

זיי נידערן אין די קאַמערן פֿון טויט .
toit fun kamern di in nidern zei
death of chambers the in go down they

going down to the chadarim *(chambers, rooms)* of mavet *(death)*.

8 Doth not Chochmah cry out?

ח פֿאַר וואָר, די חכמה רופֿט,
ruft chochme di vor far
calls wisdom the truly for

And Tevunah *(understanding)* put forth her voice?

און פֿאַרשטאַנדיקייט לאָזט אַרויס איר קול .
kol ir arois lozt farshtandikeit un
voice her out lets understanding and

[2] In the top of high hills, beside the derech *(road)*,

ב אויפֿן שפּיץ פֿון די הויכע ערטער ביים וועג,
veg baim erter hoiche di fun shpits oifn
way by the places high the of peak on the

in the bais netivot *(meeting place of trodden paths, crossroads)* nitzavah (she stands).

ביים צונויפֿקום פֿון שטעגן, האָט זי
zi hot shtegn fun tsunoifkum baim
she has paths of coming together by the

זיך געשטעלט ;
geshtelt zich
positioned self

[3] She crieth out at the she'arim *(gates)*, at the entry of the city,

ג לעבן די טויערן, ביים אײַנגאַנג פֿון שטאָט,
shtot fun aingang baim toiern di lebn
city of entrance by the gates the near

at the entrance at the petachim *(doorways)*:

ביים אַרײַנקום אין די טירן שרײַט זי אויס:
ois zi shrait tirn di in arainkum baim
out she cries doors the into entering by the

[4] Unto you, O ishim, I call out;

ד צו אײַך, מענער, רוף איך,
ich ruf mener aich tsu
I call men you to

and my voice is to the Bnei Adam.

און מײַן קול איז צו די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di tsu iz kol main un
children of men the to is voice my and

[5] O ye simple ones, understand armah *(prudence)*;

ה איר פֿאַרנאַרטע, פֿאַרשטייט קלוגשאַפֿט,
klugshaft farshteit farnarte ir
wisdom understand simpletons you

and, ye kesilim, understand in your lev.

און איר נאַרן, קריגט אַ פֿאַרשטאַנדיק האַרץ!
harts farshtandik a krigt narn ir un
heart understanding an get fools you and

[6] Hear; for I will speak negidim *(noble things, worthy [words])*;

ו הערט צו , וואָרעם געהויבנס וועל איך רעדן ,
redn ich vel gehoibns vorem tsu hert
speak I will elevated things for to listen

and the opening of my sfatayim *(lips)* shall be meisharim *(upright, fair things)*.

און די עפֿענונג פֿון מײַנע ליפּן וועט זײַן די ריכטיקייט .
richtikeit di zain vet lipn maine fun efenung di un
correctness the be will lips my of opening the and

[7] For my mouth shall speak emes;

ז וואָרעם מײַן גומען וועט רעדן אמת,
emes redn vet gumen main vorem
truth speak will palate my for

and resha is an abomination to my sfatayim *(lips)*.

און שלעכטס איז די אומווערדיקייט פֿון מײַנע ליפּן.
lipn maine fun umverdikeit di iz shlechts un
lips my of abomination the is evil and

[8] All the words of my peh *(mouth)* are in tzedek;

ח מיט גערעכטיקייט זײַנען אַלע וועגן פֿון מײַן מויל
moil main fun verter ale zainen gerechtikeit mit
mouth my of words all are righteousness with

there is nothing crooked or perverse in them.

נישטאָ אין זיי פֿאַרדרייטס און קרומס .
krums un fardreits zei in nishto
perverse and twisted things them in there is not

9 They are all correct to him that discerneth,

ט זיי אַלע זיינען קלאָר פֿאַר פֿאַרשטאַנדיקן ,
farshtandikn faran klor zainen ale zei
discerning person for the clear are all they

and yesharim *(straight ones)* to them that find da'as *(knowledge)*.

און רעכטפֿאַרטיק פֿאַר די וואָס געפֿינען קענשאַפֿט .
kenshaft gefinen vos di far rechtfartik un
knowledge find who the ones for upright and

10 Receive my musar, and not kesef;

י נעמט מײַן מוסר , און נישט זילבער,
zilber nisht un musar main nemt
silver not and instruction my take

and da'as *(knowledge)* rather than choice gold.

און קענשאַפֿט איידער געקליבנסטע גאָלד.
gold geklibnste eider kenshaft un
gold choicest rather than knowledge and

11 For chochmah is tovah *(better, more precious)* than pearls;

יא וואָרעם חכמה איז בעסער פֿון פּערל ,
perl fun beser iz chochme vorem
pearls than better is wisdom for

and all the things that may be desired are not to be compared to it.

און קיין חפֿצים זיינען נישט גלײַך צו איר.
ir tsu glaich nisht zainen cheftsim kein un
her to equal not are things desired any and

12 I, Chochmah, dwell with armah *(prudence)*,

יב איך חכמה ווון מיט געשײַטקייט ,
geshaitkeit mit voin chochme ich
prudence with dwell wisdom I

and find out da'as *(knowledge)* of mezimot *(discretions)*.

און קענשאַפֿט פֿון איינפֿאַלן טו איך געפֿינען .
gefinen ich tu ainfaln fun kenshaft un
find I do notions of knowledge and

13 The Yirat Hashem is to hate rah;

יג מורא פֿאַר ה איז פֿײַנט האָבן שלעכטס;
shlechts hobn faint iz Hashem far moire
evil having to abhor is Hashem before fear

pride, and ga'on *(arrogance)*, and the derech rah,

האָפֿערדיקייט און גאווה, און דעם וועג פֿון שלעכטס,
shlechts fun veg dem un gaive un hoferdikeit
evil of way the and pride and arrogance

and the perverse peh *(mouth)*, do I hate.

און אַ מויל מיט פֿאַרקערטקייט האָב איך פֿײַנט .
faint ich hob farkertkeit mit moil a un
hated I have perversity with mouth a and

14 Etzah *(counsel, advice)* is mine, and sound judgment;

יד איך האָב עצות און בריהשאַפֿט,
brihshaft un etsut hob ich
soundness and counsel have I

I am binah; I have gevurah.

איך בין פֿאַרשטאַנדיקייט, גבֿורה איז מײַן .
main iz gevure farshtandikeit bin ich
mine is strength understanding am I

15 By me melachim reign,

טו דורך מיר קיניגן מלכים ,
mlochim kinign mir durch
kings reign me through

and nobles decree tzedek.

און פֿירשטן מאַכן גערעכטע געזעצן .
gezetsn gerechte machn firshtn un
laws just make princes and

16 By me sarim *(princes)* rule, and nobles,

טז דורך מיר הערשן די הערשער,
hersher di hershn mir durch
rulers the rule me through

even all the shofetim of tzedek.

און די אַדללייַט – אַלע ריכטער פֿון דער ערד .
erd der fun richter ale adllait di un
earth the of judges all leading people the and

[17] I love them that have ahavah for me;

יז איך האָב ליב מײַנע ליבהאָבער,
libhober maine lib hob ich
devotees my love have I

and those that seek me shall find me.

און מײַנע זוכער געפֿינען מיך .
mich gefinen zucher maine un
me find seekers my and

[18] Osher and kavod are with me;

יח עשירות און כּבֿוד זײַנען בײַ מיר,
mir bai zainen koved un eshires
me beside are honor and wealth

indeed, enduring hon *(wealth)* and tzedakah.

גרויס גוטס און צדקה .
tsedoke un guts grois
righteousness and good things great

[19] My p'ri is better than gold, indeed, than fine gold;

יט מײַן פֿרוכט איז בעסער פֿון גאָלד און פֿון גינגאָלד ,
gingold fun un gold fun beser iz frucht main
fine gold than and gold than better is fruit my

and my revenue than choice kesef.

און מײַן אײַנקום פֿון געקליבנסטן זילבער.
zilber geklibnstn fun ainkum main un
silver choicest than increase my and

[20] I walk in the orach tzedakah *(way of righteousness)*,

כ אין דעם וועג פֿון רעכטפֿאַרטיקייט גיי איך,
ich gei rechtfartikeit fun veg dem in
I go uprightness of way the in

in the midst of the netivot *(paths)* of mishpat,

אין די שטעגן פֿון גערעכטיקייט;
gerechtikeit fun shtegn di in
justice of paths the in

[21] That I may cause those that love me to inherit substance;

כא צו מאַכן אַרבן מײַנע ליבהאָבער גוטס ,
guts libhober maine arben machn tsu
good things devotees my inherit make to

and I will fill their otzarot.

און זייערע שאַצקאַמערן זאָל איך אָנפֿילן.
onfiln ich zol shatskamern zeyere un
fill I shall treasuries their and

[22] Hashem possessed me in the reshit of His derech,

כב ה האָט מיך פֿאַרמאָגט אין אָנהייב פֿון זײַן וועג,
veg zain fun onheib in farmogt mich hot Hashem
way his of beginning in owned me has Hashem

before His works of old.

איידער ער האָט באַשאַפֿן זײַנע מעשׂים.
meisim zaine bashafn hot er eider
works his created has he before

[23] I was set up [to reign] me'olam *(from eternity)*,

כג פֿון אייביק אָן בין איך געפֿורעמט ,
gefuremt ich bin on eibik fun
established I am on forever from

from the beginning, or ever eretz was.

פֿון אָנהייב , פֿון איידער די ערד איז געווען.
geven iz erd di eider fun onheib fun
was is earth the before from beginning from

[24] When there were no tehomot,

כד וועז די תּהומען זײַנען נאָך נישט געווען
geven nisht noch zainen tehomen di ven
was not yet are depths the when

I was brought forth;

בין איך געבאָרן געוואָרן,
gevorn geborn ich bin
become brought forth I am

when there were no springs abounding with mayim.

וועז נישט געווען נאָך קיין קוואַלן מיט וואַסער באַלאָדן.
balodn vaser mit kvaln kein noch geven nisht ven
laden water with springs any yet was not when

[25] Before the harim were settled,

כה איידער די בערג זײַנען אַרײַנגעזעצט געוואָרן,
gevorn araingezetst zainen berg di eider
become set in place are mountains the before

before the geva'ot *(hills)* was I brought forth;

פַֿאַר די הייכן , בין איך געבאָרן געווָארן;
gevorn geboren ich bin heichn di far
become brought forth I am heights the before

[26] While as yet He had not made eretz, nor the outer places,

כו וועז ער האָט נאָך נישט געהאַט געמאַכט
gemacht gehat nisht noch hot er ven
made had not yet has he when

ערד און פֿעלדער,
felder un erd
fields and earth

nor the beginning of the dust of the tevel.

און די ערשטע שטויבן פֿון דער וועלט.
velt der fun shtoibn ershte di un
world the of dust particles first the and

[27] When He set in place Shomayim, I was there;

כז וועז ער האָט צוגעגרייט די הימלען , בין
bin himlen di tsugegreit hot er ven
am heavens the prepared has he when

איך געווען דערבַיי ;
derbai geven ich
therewith was I

when He drew a khoog *(circle, horizon)* upon the face of the tehom,

וועז ער האָט געצייכנט אַ צירקל אויפֿן געזיכט פֿון תּהום ;
tehom fun gezicht oifn tsirkl a getseichnt hot er ven
deep of face on the circle a drawn has he when

[28] When He established the clouds above,

כח וועז ער האָט באַפֿעסטיקט די וואָלקנס פֿון אויבן ,
oiben fun volkens di bafestikt hot er ven
above from clouds the established has he when

when He strengthened the fountains of the tehom,

וועז ער האָט באַוועלטיקט די קוואַלן פֿון תּהום ,
tehom fun kvaln di baveltikt hot er ven
the deep of springs the strengthened has he when

[29] When He gave to the yam His chok *(decree, limits)*,

כט וועז ער האָט געשטעלט דעם ים זײַן געזעץ,
gezets zain yam dem geshtelt hot er ven
limits its sea the established has he when

that the mayim should not pass its limits,

אַז די וואַסערן זאָלן נישט אַריבערגיין זײַן ראַנד,
rand zain aribergein nisht zoln vasern di az
edge its go over not shall waters the that

when He appointed the foundations of the Eretz;

וועז ער האָט באַשטימט די גרונטפֿעסטן פֿון דער ערד ,
erd der fun gruntfestn di bashtimt hot er ven
earth the of foundations the designated has he when

[30] Then I was etzel *(at the side of, beside)* Him,

ל דעמאָלט בין איך געווען ביַי אים,
im bai geven ich bin demolt
him with was I am then

as an Amon *(master craftsman, builder, architect, artist)*;

ווי אַ מייסטער בַּעַל אַרבעטער,
arbeter Baal meister a vi
workman master of master a as

and I was daily His delight,

און איך בין געווען אַלע טאָג פַֿאַר זײַן תּענוג ,
tenug zain far tog ale geven bin ich un
pleasure his for day all was am I and

rejoicing always before Him;

פֿרייען זיך שטענדיק פַֿאַר אים,
im far shtendik zich freyen
him before always self rejoicing

[31] Rejoicing in the tevel of His Eretz;

לא זיך געשפּילט אויף זײַן ערדישער וועלט,
velt erdisher zain oif geshpilt zich
world earthly his on played self

and my delights were with the Bnei Adam.

און מײַן פֿרייד געהאַט ביַי די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di bai gehat freid main un
children of men the with had joy my and

[32] Now therefore pay heed unto me, O ye banim;

לב און אַצונד , קינדער , הערט מיר צו ,
tsu mir hert kinder atsund un
to me listen children now and

for ashrei *(blessed, happy)* are they that are shomer over my drakhim.

און ווויל צו די וואָס היטן מײַנע ווענ .
vegen maine hitn vos di tsu voil un
ways my keep who the ones to blessed and

[33] Hear musar, and be chacham,

לג הערט צו מוסר , און ווערט קלוג,
klug vert un musar tsu hert
wise become and instruction to listen

and disdain it not.

און איר זאָלט נישט פֿאַרווילדערט ווערן .
vern farvildert nisht zolt ir un
become rejected not shall her and

[34] Ashrei is adam that heareth me,

לד ווויל צו דעם מענטשן וואָס הערט מיר צו ,
tsu mir hert vos mentshn dem tsu voil
to to me listens who man the to blessed

watching daily at my dalatot,

צו וואַכן בײַ מײַנע טירן טאָגטעגלעך,
togteglech tirn maine bai vachn tsu
each day doors my by watch to

waiting at the mezuzot of my doors.

צו היטן די בײַשטידלען פֿון מײַנע אײַנגאַנגען!
aingangen maine fun baishtidlen di hitn tsu
entrances my of doorposts the keep to

[35] For whosoever findeth me findeth Chayyim,

לה וואָרעם דער וואָס פֿאַרפֿעלט מיך , געפֿינט לעבן,
lebn gefint mich gefint vos der vorem
life finds me finds who the one because

and shall obtain ratzon Hashem.

און קריגט באַוויליקונג פֿון ה .
Hashem fun bavilikung krigt un
Hashem from favor gets and

[36] But he that sinneth against me doth chamas against his own nefesh;

לו און דער וואָס פֿאַרפֿעלט מיך , באַרויבט זיך אַליין,
alein zich baroibt mich farfelt vos der un
alone self robs me misses who the one and

all they that hate me love mavet.

אַלע וואָס האָבן מיך פֿײַנט האָבן ליב דעם טויט .
toit dem lib hobn faint mich hobn vos ale
death the love have hate me have who all

9 Chochmah hath built her bais,

ט חכמה האָט אויפֿגעבויט איר הויז ,
hoiz ir oifgeboit hot chochme
house her built up has wisdom

she hath hewn out her seven ammudim;

אויסגעהאַקט אירע זיבן זײַלן .
zailn zibn ire oisgehakt
pillars seven her chiseled out

[2] She hath prepared her meat;

ב זי האָט געשאָבטן איר שעכטונג ,
shechtung ir geshochtn hot zi
slaughter her slaughtered has she

she hath mixed her yayin; she hath also set her shulchan.

געמישט איר ווײַן , אויך געגרייט איר טיש .
tish ir gegreit oich vain ir gemisht
table of food her prepared also wine her mixed

[3] She hath sent forth her na'arot;

ג זי שיקט אירע מיידלעך , זי רופֿט
ruft zi meidlech ire shikt zi
calls she maidens her sends she

she calleth from the highest points of the city;

אויף די הויכע ערטער פֿון שטאָט:
shtot fun erter hoiche di oif
city of places high the on

[4] Whosoever is simple, let him turn in here;

ד ווער עס איז אַ נאַר זאָל פֿאַרקערן אַהער;
aher farkern zol nor a iz es ver
here turn in shall fool a is it who

as for him that lacketh lev *(a heart of understanding)*, she saith to him,

וווּ איינער אָן שׂכל זאָגט זי צו אים:
im tsu zi zogt seichel on einer vu
him to she declares intelligence without one where

[5] Come, eat of my lechem,

ה קומט עסט פֿון מײַן ברויט,
broit main fun est kumt
bread my of eat come

and drink of the yayin which I have mixed.

און טרינקט פֿון דעם ווײַן וואָס איך האָב גענישט.
gemisht hob ich vos vain dem fun trinkt un
mixed have I that wine the of drink and

[6] Forsake the simple ways, and live;

ו פֿאַרלאָזט נאַרישקייטן, כּדי איר זאָלט לעבן,
lebn zolt ir kedei narishkeitn farlozt
live shall you so that folly forsake

and go in the derech binah.

און טרעט אין וועג פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit fun veg in tret un
understanding of way in step and

[7] He that reproveth a letz *(mocker)* getteth to himself shame,

ז דער וואָס מוסרט דעם שפּעטער נעמט זיך שאַנד,
shand zich nemt shpeter dem musert vos der
shame self receives mocker the reproves who the one

and he that is a mochiach *(reprover)* of a wicked man getteth himself a blot stain.

און דער וואָס שטראָפֿט דעם רשע –
roshe dem shtroft vos der un
wicked the chastises who the one and

טאַדל אויף זיך.
zich oif tadl
self on finds fault

[8] Reprove not a letz *(mocker)*, lest he hate thee;

ח זאָלסט נישט שטראָפֿן דעם שפּעטער, וואָרעם
vorem shpeter dem shtrofn nisht zolst
lest mocker the punish not you(SG) shall

ער וועט דיך פֿײַנט קריגן,
krign faint dich vet er
get hate you(SG) will he

rebuke a chacham, and he will love thee.

שטראָף דעם קלוגן, און ער וועט דיך ליב קריגן.
krign lib dich vet er un klugn dem shtrof
get love you(SG) will he and wise the reprove

[9] Give instruction to a chacham, and he will be yet wiser;

ט גיב דעם קלוגן, און ער וועט נאָך קליגער ווערן,
vern kliger noch vet er un klugn dem gib
become wiser still will he and wise person the give

teach a tzaddik, and he will increase in learning.

לערן דעם גערעכטן, און ער וועט מערן לערנונג.
lernung mern vet er un gerechtn dem lern
instruction increase will he and righteous the teach

[10] The Yirat Hashem is the beginning of chochmah,

י דער אָנהייב פֿון חכמה איז מורא פֿאַר ה',
Hashem far moire iz chochme fun onheib der
Hashem before fear is wisdom of beginning the

and the da'as Kedoshim *(knowledge of the Holy One)* is binah *(understanding)*.

און די דערקענונג פֿון דעם הייליקן איז פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit iz heilikn dem fun derkenung di un
understanding is Holy One the of knowledge the and

[11] For by me thy yamim shall be multiplied,

יא וואָרעם דורך מיר וועלן גענערט ווערן דײַנע טעג,
teg daine vern gemert veln mir durch vorem
days your become multiplied will me through because

and shanot chayyim shall be increased to thee.

און יאָרן פֿון לעבן וועט מען דיר צולייגן .
tsuleigen dir men vet lebn fun yorn un
add to you(SG) one will life of years and

[12] If thou be chacham, thou shalt be wise for thyself,

יב אויב דו ביסט קלוג, ביסטו קלוג פֿאַר זיך ,
zich far klug bistu klug bist du oib
self for wise you are wise are you if

but if thou mockest, thou alone shalt suffer.

און ביסטו אַ שפּעטער, וועסטו אַליין ליידן .
laidn alein vestu shpeter a bistu un
suffer alone you will mocker a you are and

[13] Aishes Kesilut *(Dame Folly)* is clamorous;

יג די וויבספּאַרשוין נאַרישקייט ליאַרעמט;
liaremt narishkeit vaibsparshoin di
is noisy folly woman the

she is simple, and knoweth nothing.

לויטער לייכטזיניקייט און וויס גאָרנישט.
gornisht veis un laichtzinikeit loiter
nothing knows and frivolity pure

[14] For she sitteth at the petach *(doorway)* of her bais,

יד און זי זיצט ביים אייַנגאַנג פֿון איר הויז ,
hoiz ir fun aingang baim zitst zi un
house her of entrance at sits she and

on a seat in the high places of the city,

אויף אַ שטול אויף די הויבע ערטער פֿון שטאָט,
shtot fun erter hoiche di oif shtul a oif
city of places high the on chair a on

[15] To call those passing on the derech *(road)*

טו צו רופֿן די פֿאַרבייַגייער
farbaigeyer di rufn tsu
passers-by the call to

who go straight on their way:

וואָס גייען אויף זייערע גלייַבע וועגן :
vegen glaiche zeyere oif geyen vos
ways proper their on go who

[16] Whoso is simple, let him turn in here,

טז וער עס איז אַ נאַר זאָל פֿאַרקערן אַהער;
aher farkern zol nor a iz es ver
here turn in shall fool a is it who

and as for him that lacketh lev *(heart of understanding)*, she saith to him:

און וו אייַנער אָן שׂכל זאָגט זי צו אים:
im tsu zi zogt seichel on einer vu un
him to she says reason without one where and

[17] Stolen waters are sweet,

יז געגנבֿעט וואַסער איז זיס ,
zis iz vaser gegnvet
sweet is water stolen

and lechem eaten in secret is pleasant.

און פֿאַרבאָרגן ברויט איז געשמאַק.
geshmak iz broit farborgen un
tasty is bread hidden and

[18] But he has no da'as that the dead ones are there;

יח און ער וויס נישט אַז מתים זיַנען דאָרטן,
dortn zainen meisim az nisht veis er un
there are dead ones that not knows he and

and that her guests are in the depths of Sheol.

אין די טיפֿענישן פֿון שְׁאוֹל זיַנען אירע געסט .
gest ire zainen Sheol fun tifenishn di in
guests her are Sheol of depths the in

10 The mishle *(proverbs)* of Sh'lomo.
A ben chacham maketh glad an av, but a ben kesil is the grief of his em.

י די שפּריכווערטער פֿון שלמהן .
Shlomoen fun shprichverter di
Sh'lomo of proverbs the

אַ זון אַ חכם דערפֿרייט זיַין פֿאָטער,
foter zain derfreit chochem a zun a
father his gladdens wise a son a

און אַ זון אַ נאַר איז דער קומער פֿון זיַין מוטער .
muter zain fun kumer der iz nor a zun a un
mother his of sorrow the is fool a son a and

[2] Otzarot resha profit nothing,

ב אומגערעכטע אוֹצרות נוצן נישט,
nisht nutsn oitseres umgerechte
not profit treasures unjust

but tzedakah *(righteousness)* saveth from mavet.

אָבער גערעכטיקייט איז מציל פֿון טויט .
toit fun matsl iz gerechtikeit ober
death from to save is righteousness but

[3] Hashem will not suffer the nefesh of the tzaddik to famish,

ג ה לאָזט נישט פֿאַרהונגערן דעם לייַב
laib dem farhungern nisht lozt Hashem
body the to starve not allows Hashem

פֿון דעם צדיק ,
tsadik dem fun
righteous one the of

but He thwarteth the craving of the resha'im.

און די גערעכטייט פֿון די רשעים פֿאַרשטויסט ער.
er farshtoist reshoim di fun gerikeit di un
he thwarts wicked ones the of desire the and

[4] He becometh poor that dealeth with a negligent palm,

ד אָרעם איז דער וואָס אַרבעט מיט אַן אָפּגעלאָזטער האַנט,
hant opgelozter an mit arbet vos der iz orim
hand slack a with works who the one is poor

but the yad of the diligent maketh wealth.

און די האַנט פֿון די פֿלייסיקע ווערט רַיִך .
raich vert fleisike di fun hant di un
prospered becomes diligent the of hand the and

[5] He that gathereth in kayitz is a ben maskil *(son of wisdom)*,

ה אַ קלוגער זון זאַמלט אום זומער ,
zumer um zamlt zun kluger a
summer in gathers son wise a

but he that sleepeth in katzir *(harvest)* is a ben that causeth shame.

אַ זון אַ טויגעניכטס שלאָפֿט אין שניטצייט .
shnittsait in shloft toigenichts a zun a
harvest time in sleeps good-for-nothing a son a

[6] Brakhot are upon the head of the tzaddik,

ו ברכות אויפֿן קאָפּ איז דער צדיק ;
tsadik der iz kop oifn broches
righteous one the is head on the blessings

but chamas covereth the peh *(mouth)* of the resha'im.

און דאָס מויל פֿון די רשעים פֿאַרשפּרייט אומרעכט.
umrecht farshpreit reshoim di fun moil dos un
injustice spreads wicked ones the of mouth the and

[7] The memory of the tzaddik is as bracha,

ז די דערמאָנונג פֿון צדיק איז אַ בענטשונג ,
bentshung a iz tsadik fun dermonung di
blessing a is righteous one of memory the

but the shem resha'im shall rot.

און דער נאָמען פֿון די רשעים ווערט פֿאַרפֿוילט.
farfoilt vert reshoim di fun nomen der un
rotten becomes wicked ones the of name the and

[8] The chacham lev will receive mitzvot,

ח דער קלוגהאַרציקער נעמט אָן באַפֿעלן ,
bafeln on nemt klughartsiker der
commands on accepts wise-hearted the

but one with foolish sfatayim *(lips)* shall be thrust down.

און דער ליפּנאַר ווערט געשטרויכלט.
geshtroichlt vert lipnnar der un
stumbled becomes babbling fool the and

[9] He that walketh uprightly walketh securely,

ט דער וואָס גייט מיט ערלעכקייט גייט אין זיכערקייט,
zicherkeit in geit erlechkeit mit geit vos der
security in goes integrity with goes who the one

but he that perverteth his drakhim shall be known.

און דער וואָס פֿאַרדרייט זיינע וועגן
vegen zaine fardreit vos der un
ways his twists who the one and

ווערט אָנגעלערנט.
ongelernt vert
found out becomes

[10] He that winketh with the ayin causeth trouble,

but one with foolish sfatayim shall come to ruin.

י דער ווָאס ווינקט מיטן אויג שאַפֿט פֿאַרדראָס,
fardros shaft oig mitn vinkt vos der
trouble procures eye with the winks who the one

און דער ליפּנאַר ווערט געשטרויכלט.
geshtroichlt vert lipnnar der un
stumbled becomes babbling fool the and

[11] The peh *(mouth)* of a tzaddik is a Makor Chayyim,

but chamas covereth the peh *(mouth)* of the resha'im.

יא דאָס מויל פֿון דעם צדיק איז אַ קוואַל פֿון לעבן,
lebn fun kval a iz tsadik dem fun moil dos
life of spring a is righteous one the of mouth the

און דאָס מויל פֿון די רשעים פֿאַרשפּרייט אומרעכט.
umrecht farshpreit reshoim di fun moil dos un
injustice spreads wicked ones the of mouth the and

[12] Sin'ah *(hatred)* stirreth up medanim *(dissensions)*,

but ahavah covereth all peysha'im.

יב שׂינאה ווועקט אויף קריג,
krig oif vekt sine
war up stirs up hatred

און אויף אַלע פֿאַרברעכן פֿאַרדעקט ליבשאַפֿט.
libshaft fardekt farbrechn ale oif un
love covers transgressions all over and

[13] In the sfatayim *(lips)* of him that hath understanding

chochmah is found,

but a shevet *(rod)* is for the back of him

that is devoid of lev.

יג אויף די ליפּן פֿון דעם פֿאַרשטאַנדיקן
farshtandikn dem fun lipn di oif
discerning the of lips the on

געפֿינט זיך חכמה ,
chochme zich gefint
wisdom self finds

און אַ רוט פֿאַר רוקן
rukn faran rut a un
back for the rod a and

פֿון דעם ווָאס אָן שׂכל .
seichel on vos dem fun
reason without who the one of

[14] Chachamim treasure up da'as *(knowledge)*;

but the peh *(mouth)* of the foolish is near destruction.

יד חכמים באַהאַלטן די קענטשאַפֿט ,
kenshaft di bahaltn chachomim
knowledge the store up wise men

אָבער דאָס מויל פֿון די נאַרן איז אַ נאָנטער בראָך .
broch nonter a iz narn di fun moil dos ober
destruction near a is fools the of mouth the but

[15] The oisher's wealth is his strong city;

the destruction of the poor ones is their poverty.

טו דער פֿאַרמעג פֿון דעם עושר איז זײַן
zain iz oysher dem fun farmeg der
his is rich man the of property the

באַפֿעסטיקע שטאָט,
shtot bafestike
city fortified

דער בראָך פֿון די אָרימע לײַט איז זייער דלות .
dlut zeyer iz lait orime di fun broch der
poverty their is people poor the of destruction the

[16] The wage of the tzaddik leadeth to Chayyim;

the wage of the rashah is for chattat.

טז דער לוין פֿון דעם צדיק איז לעבן,
lebn iz tsadik dem fun loin der
life is righteous one the of wage the

דער איינקום פֿון דעם רשע איז זינד .
zind iz roshe dem fun ainkum der
sin is wicked the of income the

[17] He is in the orach *(path)* of Chayyim that is shomer over musar,

יז אויפֶן וועג פֿון לעבן איז דער וואָס אַכט
acht vos der iz lebn fun veg oifn
pays attention who the one is life of way on the

אויף מוסר ,
musar oif
instruction to

but he that abandoneth tokhakhat *(reproof)* goes astray.

און דער וואָס פֿאַרלאָזט שטראָפֿרייד פֿאַרבלאָנדזשעט.
farblondzhet shtrofreid farlozt vos der un
goes astray reproof abandons who the one and

[18] He that hideth sin'ah with sfatayim sheker,

יח דער וואָס פֿאַרדעקט שׂינאה מיט פֿאַלשע ליפּן,
lipn falshe mit sine fardekt vos der
lips false with hatred conceals who the one

and he that uttereth a slander, is a kesil *(fool)*.

און דער וואָס פֿאַרשפּרייט רכילות ,
rechiles farshpreit vos der un
malicious gossip spreads who the one and

ער איז אַ נאַר.
nor a iz er
fool a is he

[19] In the multitude of devarim there wanteth not sin,

יט בייַ פֿיל ווערטער קען נישט אויסגעמיטן ווערן זינד,
zind vern oisgemitn nisht ken verter fil bai
sin be avoided not can words many by

but he that restraineth his sfatayim *(lips)* is maskil *(wise)*.

און דער וואָס קאַרגט זיינע ליפּן איז אַ קלוגער .
kluger a iz lipn zaine kargt vos der un
wise person a is lips his restrains who the one and

[20] The lashon of the tzaddik is as choice kesef;

כ געקליבנסטע זילבער איז די צונג פֿון דעם צדיק ,
tsadik dem fun tsung di iz zilber geklibnste
righteous one the of tongue the is silver choicest

the lev of the resha'im is of little worth.

דער שׂכל פֿון די רשעים איז
iz reshoim di fun seichel der
is wicked ones the of understanding the

ווינציק וואָס ווערט .
vert vos vintsik
is worth that little

[21] The sfatayim *(lips)* of the tzaddik feed rabbim *(many)*,

כא די ליפּן פֿון די צדיקים שפּייַזן אַ סך ,
sach a shpaizn tsadikim di fun lipn di
lot a feed righteous ones the of lips the

but fools die for lack of lev.

אָבער די נאַרן שטאַרבן ווייַל זיי פֿעלט שׂכל .
seichel felt zei vail shtarbn narn di ober
reason lack they because die fools the but

[22] The Birkat Hashem, it maketh wealthy,

כב די ברכה פֿון ה' , זי מאַכט רייַך ,
raich macht zi Hashem fun broche di
prosperous makes it Hashem of blessing the

and He addeth no sorrow with it.

מע דאַרף צו מאָל נישט צולייגן מי דערבייַ .
derbai mi tsuleigen nisht mol tsu darf me
therewith trouble to add not time to must one

[23] It is as sport to a kesil *(fool)* to do zimmah *(evil design)*,

כג ווי אַ שפּילכל איז בייַם נאַרן טאָן אַ נבֿלה ,
nevole a ton narn baim iz shpilchl a vi
disgraceful act a doing fools to the is game a like

but an ish tevunah *(man of understanding)* hath chochmah.

און אַ חכמה – בייַ אַ מענטשן מיט שׂכל .
seichel mit mentshn a bai chochme a un
reason with person a by wisdom a and

[24] What the rashah dreads, it shall come upon him,

כד די שרעקעניש פֿון דעם רשע , זי וועט קומען אויף אים,
im oif kumen vet zi roshe dem fun shrekenish di
him on come will it wicked the of terror the

but the ta'avat tzaddikim shall be granted.

אוֹן דעם באַגער פֿון די צדיקים וועט מען געבן.
gebn men vet tsadikim di fun bager dem un
give one will righteous the of desire the and

25 As the whirlwind passeth, so is the rashah no more,

כה ווי אַ שטורעם גייט אַריבער, אַזוי איז דער
der iz azoi ariber geit shturem a vi
the is so over goes storm a like

רשע נישטאָ ,
nishto roshe
not there wicked

but the tzaddik is a yesod olam *(an everlasting foundation)*.

אָבער דער צדיק איז אַן אייביקער גרונטפֿעסט.
gruntfest eibiker an iz tsadik der ober
foundation perpetual a is righteous one the but

26 As chometz to the teeth, and as smoke to the eyes,

כו ווי עסיק פֿאַר די ציין , און ווי רויך פֿאַר די אויגן,
oign di far roich vi un tsein di far esik vi
eyes the for smoke like and teeth the for vinegar like

so is the atzel *(sluggard, lazy one)* to them that send him.

אַזוי איז דער פֿויל‌ער פֿאַר די וואָס שיקן אים.
im shikn vos di far foiler der iz azoi
him send who the ones for sluggard the is so

27 The Yirat Hashem prolongeth yamim;

כז מורא פֿאַר ה לייגט צו טעג,
teg tsu leigt Hashem far moire
days to adds Hashem before fear

but the shanot of the resha'im shall be cut short.

אוֹן די יאָרן פֿון די רשעים וועלן געקירצט .
gekirtst vern reshoim di fun yorn di un
shortened become wicked ones the of years the and

28 The prospect of the tzaddikim shall be simchah,

כח די וואַרטענ‌יש פֿון די צדיקים לאָזט זיך
zich lozt tsadikim di fun vartenish di
self lets righteous the of expectation the

אויס אין פֿרייד,
freid in ois
joy in out

but the tikveh of the resha'im shall perish.

אוֹן די האָפֿענונג פֿון די רשעים וועט אונטערגיין.
untergein vet reshoim di fun hofenung di un
disappear will wicked ones the of hope the and

29 The Derech Hashem is maoz to the blameless,

כט אַ באַשיצונג פֿאַר ערלעכקייט איז דער וועג פֿון ה ,
Hashem fun veg der iz erlechkeit far bashitsung a
Hashem of way the is integrity for shelter a

but destruction shall be to the workers of iniquity.

אָבער אַ ברעאָך פֿאַר די וואָס טוען אומרעכט.
umrecht tuen vos di far broch a ober
injustice do who the ones for destruction a but

30 The tzaddik shall never be removed,

ל דער צדיק וועט זיך קיין מאָל נישט אויסגליטשן,
oisglitshn nisht mol kein zich vet tsadik der
slip not time any self will righteous one the

but the resha'im shall not inhabit Eretz.

אָבער די רשעים וועלן נישט בלייַבן אין לאַנד.
land in blaibn nisht veln reshoim di ober
land in remain not will wicked ones the but

31 The peh *(mouth)* of the tzaddik bringeth forth chochmah,

לא דאָס מויל פֿון דעם צדיק שפּראָצט
shprotst tsadik dem fun moil dos
springs up righteous one the of mouth the

מיט חכמה ,
chochme mit
wisdom with

but the lashon tahpukhot *(tongue of perversion, distortion)* shall be cut off.

אוֹן די פֿאַרקערטע צונג וועט פֿאַרשניטן.
farshnitn vert tsung farkerte di un
cut off becomes tongue perverse the and

לב די ליפן פון דעם צדיק ווייסן גוטווילקייט,
gutvilikeit veisn tsadik dem fun lipn di
favor know righteous one the of lips the

און דאָס מויל פון די רשעים – פֿאַרקערטקייט.
farkertkeit reshoim di fun moil dos un
perversity wicked ones the of mouth the and

יא

פֿאַלשע וואָגשאָלן זיינען די אומווערדיקייט
umverdikeit di zainen vogsholn falshe
abomination the are scales false

פון ה' ,
Hashem fun
Hashem of

און אַ פולן געוויכט איז זיין רָצון .
rotsn zain iz gevicht ful a un
will his is weight full a and

ב קומט מוטווילקייט, קומט שאַנד ,
shand kumt mutvilikeit kumt
shame comes wilfulness comes

אָבער ביי די שטילע איז חכמה .
chochme iz shtile di bai ober
wisdom is quiet the by but

ג די ערלעכקייט פון די רעכטפֿאַרטיקע וועט זיי פֿירן,
firn zei vet rechtfartikn di fun erlechkeit di
lead them will upright the of integrity the

און די פֿאַרדרייטקייט פון פֿעלשער וועט
vet felsher di fun fardreitkeit di un
will treacherous the of perverseness the and

זיי פֿאַרווויסטן.
farvistn zei
destroy them

ד פֿאַרמעג נוצט נישט אין טאָג פון צאָרן ,
tsorn fun tog in nisht nutst farmeg
wrath of day in not profits wealth

אָבער גערעכטיקייט איז מציל פון טויט .
toit fun matsl iz gerechtikeit ober
death from rescuing is righteousness but

ה די גערעכטיקייט פון דעם ערלעכן וועט גלייַך
glaich vet erlechn dem fun gerechtikeit di
straight will upright the of righteousness the

מאַכן זיין וועג,
veg zain machn
way his make

און דורך זיין שלעכטיקייט וועט פֿאַלן דער שלעכטער.
shlechter der faln vet shlechtikeit zain durch un
wicked the fall will wickedness his through and

ו די גערעכטיקייט פון די רעכטפֿאַרטיקע איז זיי מציל ,
matsl zei iz rechtfartikn di fun gerechtikeit di
saving them is upright the of righteousness the

און אין זייערע געריקייט וועלן די ווערן
di vern gerikeit zeyere in un
the will become evil desire their in and

פֿעלשער באַצוווּנגען .
batsvungen felsher
captured treacherous

32 The sfatayim *(lips)* of the tzaddik know what is ratzon *(acceptable)*,

but the peh *(mouth)* of the resha'im speaketh tahpukhot *(perversity)*.

11 A balance of mirmah *(dishonesty, deception)* is abomination to Hashem,

but an even shelemah *(perfect stone, just weight)* is His ratzon.

2 When zadon *(pride)* cometh, then cometh kalon *(shame, disgrace)*,

but with the humble is chochmah.

3 The integrity of the yesharim *(upright ones)* shall guide them,

but the deceit of the bogedim *(treacherous ones)* shall destroy them.

4 Hon *(riches)* profit not in the yom evrah *(day of wrath)*,

but tzedakah *(righteousness)* delivereth from mavet.

5 The tzidkat tamim *(righteousness of the blameless)* shall make his derech straight,

but the rasha shall fall by his own evil.

6 The tzidkat yesharim shall deliver them,

but bogedim *(treacherous ones)* shall be caught in their own evil desire.

[7] At the mot adam rasha, his tikveh shall perish,

ז אַז אַ שלעכטער מענטש שטאַרבט, גייט
geit shtarbt mentsh shlechter a az
goes dies man wicked a when

אונטער זײַן האָפֿענונג,
hofenung zain unter
hope his under

and the expectation of his strong ones perisheth.

און דער אויסקוק פֿון די תַּקיפֿים גייט אונטער.
unter geit takifim di fun oiskuk der un
under goes strong ones the of expectation the and

[8] The tzaddik is delivered out of tzoros,

ח דער צדיק ווערט אַרויסגעצויגן פֿון אַ צרה ,
tsore a fun aroisgetsoign vert tsadik der
trouble a from brought out shall be righteous the

but the rashah cometh on to take his place.

און דער רשע קומט אָן אויף זײַן אָרט.
ort zain oif on kumt roshe der un
place his into upon comes wicked the and

[9] A chanef *(hypocrite, man without G-d)* with his peh *(mouth)* destroyeth his re'a *(neighbor)*,

ט מיטן מויל וויל דער זינדיקער אומברענגען
umbrengen zindiker der vil moil mitn
to destroy sinner the wants mouth with the

זײַן חבֿר ,
chever zain
neighbor his

but through da'as *(knowledge)* shall the tzaddikim be delivered.

אָבער דורך פֿאַרשטאַנדיקייט ווערן די
di vern farshtandikeit durch ober
the becomes understanding through but

צדיקים דערלייזט .
derleizt tsadikim
redeemed righteous

[10] When it goeth well with the tzaddikim, the city rejoiceth,

י אַז די צדיקים איז גוט , פֿרייט זיך די שטאָט,
shtot di zich freit gut iz tsadikim di az
city the self rejoices good is righteous the when

and when the resha'im perish, there is rinnah *(joyful shouting)*.

און אַז די רשעים גייען אונטער איז אַ געזאַנג .
gezang a iz unter geyen reshoim di az un
song a is under go wicked ones the when and

[11] By the birkat yesharim the city is exalted,

יא דורך דער ברכה פֿון די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di fun broche der durch
upright the of blessing the through

ווערט אַ שטאָט דערהויבן,
derhoibn shtot a vert
lifted up city a becomes

but it is overthrown by the peh *(mouth)* of the resha'im.

און דורך דעם מויל פֿון די רשעים
reshoim di fun moil dem durch un
wicked ones the of mouth the through and

ווערט זי צעשטערט.
tseshtert zi vert
destroyed it becomes

[12] He that is devoid of lev despiseth his re'a,

יב מבֿזה זײַן חבֿר , איז דער וואָס אָן שׂכל ,
seichel on vos der iz chever zain mevaze
reason without that the one is neighbor his despises

but an ish tevunot holdeth his peace.

אָבער אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט פֿאַרשווײַגט .
farshvaigt farshtandikeit mit mentsh a ober
keeps silent understanding with man a but

[13] A bringer of rekhil *(gossip)*, revealeth sod *(secrets, confidences)*,

יג דער רכילות-טרײַבער זאָגט אויס אַ סוֹד ,
sod a ois zogt rechiles-traiber der
secret a out tell gossip-spreaders the

but he that is of a ne'eman ruach concealeth the matter.

אָבער דער וואָס האָט אַ טרייַ געמיט
gemit trai a hot vos der ober
spirit faithful a has who the one but

פֿאַרדעקט אַ זאַך .
zach a fardekt
matter a covers

14 Where no strategic policy is, the nation falls,

יד אָן אַ פֿירונג פֿאַלט אַ פֿאָלק ,
folk a falt firung a on
nation a falls guidance a without

but in the multitude of yoetz *(counsellors, advisors)* there is teshu'ah *(victory, safety)*.

און הילף איז דורך פֿיל יוֹעצים .
yoetsim fil durch iz hilf un
counselors many through is help and

15 He that is guaranty for a zar shall suffer for it,

טו שלעכט שניידט מען אָפּ אַז מע איז ערֵב
orev iz me az op men shnaidt shlecht
guarantor is one when off one reaps evil

פֿאַר אַ פֿרעמדן ,
fremdn a far
stranger a for

and he that hateth pledging collateral is secure.

אָבער דער וואָס האָט פֿיינט גוטזאָגעניש איז זיכער .
zicher iz gutzogenish faint hot vos der ober
secure is striking hands hated has who the one but

16 An eshet chen retaineth kavod *(honor, respect)*,

טז אַ באַחנטע פֿרוי קריגט כּבֿוד ,
koved krigt froi bachente a
honor gets woman gracious a

but ruthless men retain osher.

און שטאַרקע קריגן עשירות.
eshires krign shtarke un
wealth get strong ones and

17 The ish chesed *(merciful man)* doeth good to his own nefesh,

יז זיך אַליין טוט גוטס דער גענאָדיקער מענטש ,
mentsh genodiker der guts tut alein zich
man merciful the good does alone self

but he that is cruel harmeth his own self.

און זיין אייגן לייַב פֿאַראומגליקט דער אַכזר .
achzer der farumglikt laib eigen zain un
cruel the troubles body own his and

18 The reshah worketh a wage of sheker,

יח דער רשע פֿאַרדינט פֿאַלשן לוין ,
loin falshn fardint roshe der
wages false earns wicked the

but to him that soweth tzedakah *(righteousness)* shall be a sachar emes *(sure reward)*.

אָבער דער וואָס זייט גערעכטיקייט – אמתן שׂכר .
sachar emesn gerechtikeit zeit vos der ober
reward true righteousness sows who the one but

19 As tzedakah *(righteousness)* leadeth to Chayyim,

יט פֿעסטע גערעכטיקייט פֿירט צום לעבן,
lebn tsum firt gerechtikeit feste
life to leads righteousness firm

so he that pursueth ra'ah pursueth it to his own mot *(death)*.

און דער וואָס יאָגט זיך נאָך בייז, יאָגט
yogt beiz noch zich yogt vos der un
pursues evil after self pursues who the one and

זיך נאָך זיין טויט .
toit zain noch zich
death his after self

20 They that are of a perverse lev are an abomination to Hashem,

כ אַן אומווערדיקייט ביַי ה זיַינען
zainen Hashem bai umverdikeit an
are Hashem with abomination an

קרומהאַרציקע ,
krumhartsike
crooked-hearted ones

but such as are upright in their derech are His delight.

אוּן זײַן רָצוֹן , די וואָס זייער וועג איז ערלעך.
erlech iz veg zeyer vos di rotsn zain un
honest is way their who the ones will his and

21 Though yad join in yad,

כא נאָ דיר מײַן האַנט!
hant main dir na
hand my to you(SG) surely

rah shall not go unpunished,

דעם שלעכטן וועט נישט געשאָנקען ווערן ,
vern geshonken nisht vet shlechtn dem
become go unpunished not will wicked the

but the zera of the tzaddikim shall be delivered.

אָבער דער זאָמען פֿון די צדיקים ווערט אַנטרונען.
antrunen vert tsadikim di fun zomen der ober
escaped shall be righteous ones the of seed the but

22 As a ring of zahav in the snout of a chazir,

כב אַ גילדערנער נאָזרינג אויפֿן נאָז פֿון אַ חזיר ,
chazir a fun noz oifn nozring gilderner a
pig a of nose on nose ring golden a

so is an isha yafah which is without ta'am *(judgment, discretion)*.

איז אַ פֿרוי וואָס איז שיין נאָר אָפּגעטאָן פֿון שׂכל .
seichel fun opgeton nor shein iz vos froi a iz
reason from removed only beautiful is who woman a is

23 The ta'avat tzaddikim is only tov,

כג דער באַגער פֿון די צדיקים איז רַק גוט ,
gut rak iz tsadikim di fun bager der
good only for is righteous the of desire the

but the tikveh of the resha'im is wrath.

די האָפֿענונג פֿון די רשעים איז חוצפּה .
chutspe iz reshoim di fun hofenung di
shameless effrontery is wicked the of hope the

24 There is that which scattereth, and yet increaseth more;

כד פֿאַראַן דער וואָס צעטיילט , און עס קומט נאָך צו ,
tsu noch kumt es un tseteilt vos der faran
to back comes it and distributes that the one there is

and there is that which withholdeth more than is yosher *(rectitude)*, but it leadeth to machsor *(want, need, poverty)*.

אוּן דער וואָס קאַרגט מער ווי מע דאַרף,
darf me vi mer kargt vos der un
needs one than more withholds who the one and

בלויז צו פֿאַרמינערונג.
farminerung tsu bloiz
reduction to only

25 The nefesh berakhah *(generous person)* shall be made to prosper,

כה אַ פֿרײַגעביקע זעל ווערט פֿעט,
fet vert zel fraigebike a
fat becomes soul generous a

and he that watereth shall be refreshed also himself.

אוּן דער וואָס זעט אָן, ווערט ער אויך געזעטיקט .
gezet oich er vert on zet vos der un
satisfied also he shall be on satiety who the one and

26 He that withholdeth grain, the people shall curse him,

כו דער וואָס האַלט צוריק תּבֿואה, אים
im tvue tsurik halt vos der
him grain back withholds who the one

שילט דאָס פֿאָלק ,
folk dos shilt
people the curse

but brocha shall be upon the head of him that selleth it.

אָבער אַ ברכה אויפֿן קאָפּ פֿון דעם וואָס פֿאַרקויפֿט.
farkoift vos dem fun kop oifn broche a ober
sells who the one of head on blessing a but

27 He that diligently seeketh tov procureth ratzon,

כז דער וואָס זוכט גוטס, זוכט גוטווילליקייט,
gutvilikeit zucht guts zucht vos der
favor seeks good seeks who the one

but he that seeketh ra'ah, it shall come unto him.

אוּן דער וואָס איז אויסן בייז, ווועט עס אים אָנקומען .
onkumen im es vet beiz oisn iz vos der un
overtake him it will evil out of is who the one and

[28] He that trusteth in his riches shall fall;

כח דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף זיין
zain oif zich farzichert vos der
his on self trusts who the one
עשירות, ער וועט פֿאַלן,
faln vet er eshires
fall will he riches

but the tzaddik shall flourish like the green leaf.

און ווי אַ בלאַט וועלן שפּראָצן די צדיקים .
tsadikim di shprotsn veln blat a vi un
righteous the sprout will leaf a like and

[29] He that troubleth his own bais shall inherit the ruach *(wind)*,

כט דער וואָס פֿאַראומגליקט זיין הויז , וועט אַרבן ווינט;
vint arben vet hoiz zain farumglikt vos der
wind inherit will house his troubles who the one

and the fool shall be eved to the chacham lev.

און דער נאַר איז אַ קנעכט ביים קלוגהאַרציקן.
klughartsikn baim knecht a iz nor der un
wise-hearted to the servant a is fool the and

[30] The p'ri tzedek is Etz Chayyim,

ל די פֿרוכט פֿון דעם צדיק איז אַ בוים פֿון לעבן,
lebn fun boim a iz tsadik dem fun frucht di
life of tree a is righteous the of fruit the

and he that winneth nefashot is chacham *(wise)*.

און דער וואָס געווינען נפֿשות איז אַ חכם .
chochem a iz nefoshes gevinen vos der un
wise man a is souls gains who the one and

[31] If the tzaddik are recompensed on ha'aretz *(the earth)*,

לא זע , דער צדיק קריגט באַצאָלט אויף דער ערד ,
erd der oif batsolt krigt tsadik der ze
earth the on reward gets righteous the behold

much more the rashah and the choteh *(sinner)*.

היינט ווי שוין דער רשע און דער זינדיקער!
zindiker der un roshe der shoin vi haint
sinner the and wicked the indeed as today

12 He who loveth musar loveth da'as,

יב דער וואָס האָט ליב וויסן , האָט
hot visen lib hot vos der
has knowledge love has who the one
ליב מוסר ,
musar lib
instruction love

but he that hateth tokhakhat *(reproof, correction)* is ba'ar *(a boorish, ignorant person)*.

אָבער דער פֿאַרגרעבטער האָט פֿיינט שטראָף .
shtrof faint hot fargrebter der ober
chastening hate has ignorant one the but

[2] A tov *(good man)* obtaineth ratzon *(favor)* from Hashem,

ב דער גוטער קריגט באַוויליקונג פֿון ה ,
Hashem fun bavilikung krigt guter der
Hashem from favor gets good the

but an ish mezimor *(a man of crafty devices)* will He condemn.

אָבער דעם מאַן מיט בייזע געדאַנקען פֿאַרמשפּט ער.
er farmishpet gedanken beize mit man dem ober
he condemns plans evil with man the but

[3] An adam shall not be made secure by resha,

ג קיין מענטש קען נישט באַשטיין דורך שלעכטס ,
shlechts durch bashtein nisht ken mentsh kein
wickedness by stand not can man any

but the shoresh tzaddikim *(root of the righteous ones)* shall not be moved.

אָבער דער וואָרצל פֿון די צדיקים רירט זיך נישט.
nisht zich rirt tsadikim di fun vortsel der ober
not self moves righteous the of root the but

[4] An aishes chayil *(a woman of valor, an excellent wife)* is an ateret to her ba'al,

ד אַן אשת-חיל איז די קרוין פֿון איר מאַן ,
man ir fun kroin di iz eshet-cheil an
husband her of crown the is woman of valor a

but she that bringeth shame is like rottenness in his atzmot.

און ווי אַ פֿוילונג אין זײַנע ביינער איז אַ טויגענישטס .
toigenichts a iz beiner zaine in foilung a vi un
good-for-nothing a is bones his in rot a like and

[5] The thoughts of the tzaddikim are right,

ה די מחשבֿות פֿון די צדיקים זײַנען גערעכטיקייט,
gerechtikeit zainen tsadikim di fun machshoves di
justice are righteous the of thoughts the

but the tachbulot *(guidance)* of the resha'im are mirmah *(deceitful)*.

די תּחבולות פֿון די רשעים זײַנען באַטרוג.
batrug zainen reshoim di fun tachbulos di
deceit are wicked the of ruses the

[6] The devarim of the resha'im are to lie in wait for dahm,

ו די רייד פֿון די רשעים זײַנען צו לויערן אויף בלוט ,
blut oif loiern tsu zainen reshoim di fun reid di
blood for lurk to are wicked the of words the

but the peh *(mouth)* of the yesharim *(upright ones)* shall deliver them.

אָבער דאָס מויל פֿון די רעכטפֿאַרטיקע איז זיי מציל .
matsl zei iz rechtfartikn di fun moil dos ober
rescues them is upright the of mouth the but

[7] The resha'im are overthrown, and are no more,

ז די רשעים ווערן איבערגעקערט, און זיי
zei un ibergekert vern reshoim di
they and overthrown become wicked the

זײַנען נישטאָ ,
nishto zainen
not there are

but the bais tzaddikim shall stand.

אָבער דאָס הויז פֿון די צדיקים וועט באַשטיין.
bashtein vet tsadikim di fun hoiz dos ober
stand will righteous the of house the but

[8] An ish shall be commended according to his seichel,

ח וועדליק זײַן שׂכל וועלט אַ מענטש גלויבט,
geloibt mentsh a vert seichel zain vedlik
praised man a becomes reason his according to

but he that is of a perverse mind shall be despised.

און דער וואָס האָט אַ פֿאַרדרייט האַרץ, וועלט
vert harts fardreit a hot vos der un
becomes heart twisted a has who the one and

צו שפּאָט .
shpot tsu
laughing stock to

[9] He that is lightly esteemed, and hath an eved,

ט בעסער דער וואָס איז גרינגגעשאַצט און
un gringgeshatst iz vos der beser
and esteemed lightly is who the one better

האָט אַ קנעכט ,
knecht a hot
servant a has

is better than he that honoreth himself, and lacketh lechem.

אײדער דער וואָס שטעלט זיך פֿאַר אַ נכבד ,
nichbad a far zich shtelt vos der eider
honored a for self presents who the one than

און אים פֿעלט ברויט.
broit felt im un
bread lacks him and

[10] A tzaddik regardeth the nefesh *(life)* of his behemah *(beast)*,

י דער גערעכטער קימערט זיך אום דעם לעבן
lebn dem um zich kimert gerechter der
life the about self cares righteous the

פֿון זײַן בהמה ,
beheime zain fun
beast his of

but the compassion of the resha'im is cruel.

און דאָס האַרץ פֿון די רשעים איז אומדערבאַרעמדיק.
umderbaremdik iz reshoim di fun harts dos un
unmerciful is wicked the of heart the and

[11] He that worketh his adamah shall be satisfied with lechem,

יא דער וואָס באַארבעט זײַן ערד, האָט ברויט
broit hot erd zain baarbet vos der
bread has land his works who the one

צו זאַט ,
zat tsu
satiation to

but he that chaseth after worthless persons is devoid of lev.

און דער וואָס יאָגט זיך נאָך פוסטע זאַכן ,
zachn puste noch zich yogt vos der un
things empty after self pursues who the one and

איז אָן שׂכל .
seichel on iz
reason without is

[12] The resha coveteth the catch of ra'im *(evil men)*,

יב דער רשע גלוסט דאָס געפאַנג פֿון די שלעכטע,
shlechte di fun gefang dos glust roshe der
evil ones the of catch the desires wicked the

but the shoresh *(root)* of the tzaddikim yieldeth fruit.

אָבער דער וואָרצל פֿון די צדיקים ברענגט אײַן .
ain brengt tsadikim di fun vortsel der ober
forth brings righteous the of root the but

[13] The rah is ensnared by the peysha *(transgression)* of his sfatayim *(lips)*,

יג אין אַ פֿאַרזע פֿון ליפּן איז אַ שטרויכלונג
shtroichlung a iz lipn di fun farze a in
pitfall a is lips the of mistake a in

פֿאַר שלעכטן ,
shlechtn faran
the wicked for the

but the tzaddik shall escape from tzoros.

אָבער דער צדיק קומט אַרויס פֿון אַ צרה .
tsore a fun arois kumt tsadik der ober
trouble a of out come righteous the but

[14] An ish shall be filled with tov by the fruit of his peh *(mouth)*,

יד פֿון דער פֿרוכט פֿון מענטשנס מויל וועט ער
er vet moil mentshns fun frucht der fun
he will mouth man's of fruit the from

זיך זעטן מיט גוטס,
guts mit zetn zich
good with satisfy self

and the recompence of the hands of adam shall be rendered unto him.

און די טוונג פֿון אַ מענטשנס הענט וועט
vet hent mentshns a fun tuung di un
will hands man's a of doing the and

מען אים אומקערן.
umkeren im men
return him one

[15] The derech of a fool is yashar *(right)* in his own eynayim,

טו דער וועג פֿון דעם נאַרן איז גלײַך אין זײַנע אויגן,
oign zaine in glaich iz narn dem fun veg der
eyes his in straight is fool the of way the

but he that payeth heed unto etzah is chacham *(wise)*.

אָבער דער חכם הערט צו אַן עצה .
eitse an tsu hert chochem der ober
counsel a to listen wise the but

[16] A fool's wrath is known immediately,

טז דעם נאַרנס ערגערניש וועלט באַקאַנט אין אייגענעם טאָג,
tog eigenem in bakant velt ergernish narns dem
day same in known becomes vexation fool's the

but a prudent man covereth kalon *(shame, disgrace, shameful nakedness)*.

אָבער דער קלוגער פֿאַרדעקט די שאַנד .
shand di fardekt kluger der ober
shame the covers wise the but

[17] He that speaketh emunah declareth tzedek,

יז דער וואָס אָטעמט מיט אמת, וועט
vet emes mit otemt vos der
will truth with breathes out who the one

דערווײַזן די ריכטיקייט ,
richtikeit di dervaizn
righteouness the show

but an ed shekarim, mirmah.

אָבער דער פַֿאַלשער עדות איז אַן אָפּנאַר .
opnar an iz eides falsher der ober
deceiver a is witness false the but

[18] There is one who speaketh rash words like the wounding of a cherev,

but the lashon of the chachamim promotes marpeh *(healing)*.

יח פַֿאַראַן דער וואָס פּלאַפּלט ווי שטעך פֿון אַ שוווערד,
shverd a fun shtech vi plaplt vos der faran
sword a of stabs like chatters who the one there is

אָבער די צונג פֿון קלוגע איז אַ היילונג .
heilung a iz kluge di fun tsung di ober
healing a is wise the of tongue the but

[19] The lip of emes shall be established forever,

but a lashon sheker is but for a moment.

יט די ליפּ פֿון אמת וועט באַשטיין אויף אייביק,
eibik oif bashtein vet emes fun lip di
ever for stand will truth of lip the

אָבער אויף אַ רגע איז די צונג פֿון ליגן.
lign fun tsung di iz rege a oif ober
lies of tongue the is moment a for but

[20] Mirmah *(deceit)* is in the lev of them that plot rah,

but to the counsellors of shalom is simchah.

כ אָפּגענאַרט ווערט דאָס האַרץ פֿון די
di fun harts dos vert opgenart
the ones of heart the becomes deceived

וואָס טראַכטן בייז,
beiz trachtn vos
evil think who

אָבער בײַ די וואָס באַראָטן פֿריד , איז אַ פֿרייד.
freid a iz frid barotn vos di bai ober
joy a is peace counsel who the ones with but

[21] There shall no harm befall the tzaddik,

but the resha'im shall be filled with rah.

כא דעם צדיק וועט נישט איינפֿאַלן קיין שום אומרעכט,
umrecht shum kein ainfaln nisht vet tsadik dem
injustice kind of any collapse not will righteous the

אָבער די רשעים זײַנען פֿול מיט בייז.
beiz mit ful zainen reshoim di ober
evil with full are wicked the but

[22] Sfatayim *(lips)* of sheker are to'evah to Hashem,

but they that deal emunah *(faithfully, truthfully)* are His delight.

כב אַן אומווערדיקייט בײַ ה זײַנען ליגנערישע ליפּן,
lipn lignerishe zainen Hashem bai umverdikeit an
lips lying are Hashem to abomination an

און זײַן רָצון , די וואָס באַגייען זיך ווערהאַפֿטיק.
vorhaftik zich bageyen vos di rotsn zain un
truthfully selves conduct who the ones delight his and

[23] A prudent man concealeth da'as,

but the lev kesilim *(mind of fools)* preaches folly.

כג אַ קלוגער מענטש פֿאַרדעקט די קענטשאַפֿט ,
kenshaft di fardekt mentsh kluger a
knowledge the conceals man prudent a

אָבער דאָס האַרץ פֿון די נאַרן רופֿט אויס די טיפּשות.
tipshes di ois ruft narn di fun harts dos ober
folly the out calls fool the of heart the but

[24] The yad of the kharutzim *(diligent ones)* shall rule,

כד די האַנט פֿון די פֿלייסיקע וועט געווינען,
geveltikn vet fleisike di fun hant di
rule will diligent the of hand the

but the remiyyah *(deceitfully lazy man)* shall be put to forced labor.

און די אָפּגעלאָזטע וועט ווערן צו צינדז .
tsindz tsu vern vet opgelozte di un
forced labor to become will lazy the and

25 Anxiety in the lev ish causeth depression,

כה איז דאָ אַ זאָרג אין עמיצנס האַרצן, זאָל
zol hartsn emitsns in zorg a do iz
shall heart someone's in worry a there is

מען זי פֿאַרדריקן,
fardrikn zi men
suppress it one

but a davar tov cheers it up.

ווואָרעם אַ גוט ווואָרט מאַכט זי פֿרייליך.
freilech zi macht vort gut a vorem
joyful it makes word good a whereas

26 The tzaddik prevaileth advantageously over his neighbor,

כו דער צדיק געפֿינט אויס פֿון זיין חבֿר ,
chever zain fun ois gefint tsadik der
neighbor his from out finds righteous the

but the derech resha'im leads them astray.

און דער וועג פֿון די רשעים פֿאַרפֿירט זיי .
zei farfirt reshoim di fun veg der un
them leads astray wicked the of way the and

27 The remiyyah *(deceitfully lazy man)* roasteth not that which he took in hunting,

כז דער אָפּגעלאָזטער וועט נישט כאַפּן זיין פֿאַנג ,
fang zain chapn nisht vet opgelozter der
game his catch not will lazy the

but diligence is the precious possession of man.

און דאָס טייַערסטע גוטס פֿון אַ מענטשן איז פֿלייַסיק זיין .
zain flaisik iz mentshn a fun guts taierste dos un
to be diligent is man a of goods precious the and

28 In the orach tzedakah *(way of righteousness)* is chayyim,

כח אין דעם שטעג פֿון גערעכטיקייט איז לעבן,
lebn iz gerechtikeit fun shteg dem in
life is righteousness of path the in

and in the derech netivot *(pathway)* thereof there is no mavet.

און אויפֿן שליאָך פֿון איר וועג איז נישטאָ קיין טויט .
toit kein nishto iz veg ir fun shliach oifn un
death any not there is path its of way on the and

13 A ben chacham heareth his musar av,

יג אַ קלוגער זון לאָזט זיך מוסר פֿון פֿאָטער,
foter fun musar zich lozt zun kluger a
father from correction self allows son wise a

but a scoffer heareth not ge'arah *(scolding, rebuke)*.

אָבער דער שפּעטער ווויל נישט הערן אַ בייזער .
beizer a hern nisht vil shpeter der ober
rebuke a hear not will scoffer the but

2 An ish shall eat tov by the fruit of his peh *(mouth)*,

ב פֿון דער פֿרוכט פֿון זיין מויל עסט אַ
a est moil zain fun frucht der fun
a eats mouth his of fruit the from

מענטש ,
guts mentsh
good things man

but the nefesh of the bogedim *(unfaithful ones, traitors)* shall eat chamas.

אָבער דער באַגער פֿון די פֿעלשער איז אומרעכט.
umrecht iz felsher di fun bager der ober
injustice is deceivers the of desire the but

3 He that is shomer over his peh *(mouth)* guards his nefesh,

ג דער וואָס פֿאַסט אויף זיין מויל , פֿאַרהיט זיין זעל,
zel zain farhit moil zain oif past vos der
soul his protects mouth his on guards who the one

but he that openeth wide his sfatayim *(lips)* shall have ruin.

דער וואָס שפּאַרט אויף זיינע ליפּן, אויף אים
im oif lipn zaine oif shpart vos der
him upon lips his on opens wide who the one

וועט זיין אַ בראָך .
broch a zain vet
destruction a be will

[4] The nefesh of the atzel *(sluggard, lazy one)* desireth, and hath nothing,

ד די זעל פֿון דעם פֿויל֯ן גאַרט און האָט גאָרנישט,
gornisht hot un gart foiln dem fun zel di
nothing has and desires sluggard the of soul the

but the nefesh of the kharutzim *(diligent ones)* shall have ample provision.

.אָבער די זעל פֿון די פֿלייסיקע ווערן וועט פֿעט
fet vern vet fleisike di fun zel di ober
fat become will diligent the of soul the but

[5] A tzaddik hateth sheker,

ה דער צדיק האָט פֿיינט אַ פֿאַלש וואָרט,
vort falsh a faint hot tsadik der
word false a hate has righteous the

but a wicked man is shamefully loathsome, and bringeth disgrace.

.און דער רשע פֿירט זיך מיאוס און שענדלעך
shendlech un mies zich firt roshe der un
shamefully and disgustingly self conducts wicked the and

[6] Tzedakah is guard over him whose derech is blameless,

ו רעכטפֿאַרטיקייט פֿאַרהיט דעם וואָס זיין
zain vos dem farhit rechtfartikeit
his whose the one guards uprightness

ווועג איז ערלעך,
erlech iz veg
honest is way

but wickedness overthroweth the chattat *(sinner)*.

.און שלעכטיקייט פֿאַרדרייט דעם זינדיקן
zindikn dem fardreit shlechtikeit un
sinner the twists wickedness and

[7] There is one who maketh himself out to be rich, yet hath nothing;

ז פֿאַראַן דער וואָס שטעלט זיך רײַך און
un raich zich shtelt vos der faran
and rich self presents who the one there is

האָט גאָרנישט,
gornisht hot
nothing has

there is one that maketh himself out to be poor, yet hath hon rav *(great wealth)*.

.דער וואָס שטעלט זיך אָרים בײַ אַ גרויס פֿאַרמעג
farmeg grois a bai orim zich shtelt vos der
wealth great a with poor self presents who the one

[8] The riches of an ish is kofer *(ransom)* for his nefesh *(life)*,

ח אַן אויסלייז פֿאַר אַ מענטשנס לעבן איז זײַן עשירות,
eshires zain iz lebn mentshns a far oisleiz an
riches his is life man's a for ransom a

but the poor heareth no threat.

.אָבער דער אָרעמאַן הערט צו מאָל נישט קיין אָנגעשריי
ongeshrei kein nisht mol tsu hert oreman der ober
threat any not time to hears poor person the but

[9] The ohr *(light)* of the tzaddik rejoiceth,

ט די ליכטיקייט פֿון די צדיקים איז פֿרײלעך,
freilech iz tsadikim di fun lichtikeit di
joyful is righteous the of light the

but the ner *(lamp)* of the resha'im *(wicked)* shall be put out.

.אָבער דאָס ליכט פֿון די רשעים לעשט זיך אויס
ois zich lesht reshoim di fun licht dos ober
out self extinguishes wicked ones the of light the but

[10] By zadon *(pride)* cometh only contention,

י דורך מוטווילקייט מאַכט מען בלויז אָן קריג ,
krig on bloiz men macht mutvilikeit durch
quarrel on only one makes wilfulness through

but with the teachable is chochmah.

.אָבער בײַ די איבערלייגטע איז חכמה
chochme iz iberleigte di bai ober
wisdom is thoughtful the with but

[11] Hon *(wealth)* gotten by dishonesty shall be diminished,

יא אַ ריַכטום פֿון דער לופֿט ווערט געמינערט ,
geminert vert luft der fun raichtum a
diminished becomes air the from riches a

but he that gathereth incrementally shall have an increment.

אָבער דער וואָס קלייבט ביסלעכווייז פֿאַרמערט.
farmert bislechvaiz klaibt vos der ober
increases little by little gathers who the one but

12 Hope deferred maketh the lev sick,

יב אַ פֿאַרצויגענע וואַרטענish מאַכט קראַנק דאָס האַרץ,
harts dos krank macht vartenish fartsoigene a
heart the sick makes expectation deferred a

but when the ta'avah *(desire)* cometh, it is an Etz Chayyim *(Tree of Life)*.

און אַ בוים פֿון לעבן איז אַ באַגער וואָס קומט אָן .
on kumt vos bager a iz lebn fun boim a un
to pass comes that desire a is life of tree a and

13 He who despiseth the davar shall be destroyed,

יג דער וואָס פֿאַראַכט דאָס וואָרט, אים
im vort dos faracht vos der
to him word the despises who the one

וועט געשען בייז,
beiz geshen vet
evil happen will

but he that feareth the mitzvah shall be rewarded.

אָבער דער וואָס האָט מורא פֿאַרן געבאָט ,
gebot faran moire hot vos der ober
commandment before the fear has who the one but

ער וועט באַלוינט ווערן.
vern baloint vet er
be rewarded will he

14 The torat chacham *(teaching of the wise)* is a makor chayyim *(fountain of life)*, to turn one away from the snares of mavet.

יד די לערנונג פֿון דעם חכם איז אַ קוואַל פֿון לעבן,
lebn fun kval a iz chochem dem fun lernung di
life of fountain a is wise the of teaching the

זיך אָפּצוקערן פֿון די נעצן פֿון טויט .
toit fun netsn di fun optsukeren zich
death of snares the from to turn away self

15 Seichel tov giveth favor,

טו אַ גוטער שׂכל גיט צו חן ,
chein tsu git seichel guter a
favor to gives understanding good a

but the derech bogedim *(way of traitors)* is hard.

אָבער דער וועג פֿון די פֿעלשער איז האַרט.
hart iz felsher di fun veg der ober
hard is deceivers the of way the but

16 Every prudent man acts with da'as, but a kesil *(fool)* displays his folly.

טז יעטוועדער קלוגער פֿירט זיך מיט פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit mit zich firt kluger yetveder
understanding with self conducts wise one every

אָבער דער נאַר שפּרייט אויס די טיפֿשות.
tipshes di ois shpreit nor der ober
folly the out spreads fool the but

17 A malach rasha falleth into rah *(trouble)*, but a tzir emunim *(trustworthy envoy)* is marpeh *(healing)*.

יז אַן אומערלעכער שליח וועט אַרײַנפֿאַלן
arainfaln vet sheliech umerlecher an
fall will messenger unreliable an

אין אַן אומגליק,
umglik an in
calamity a into

און אַ טרײַער געשיקטער איז אַ היילונג .
heilung a iz geshikter traier a un
healing a is messenger faithful a and

18 Poverty and shame shall be to him that disdains musar,

יח אָרימקייט און שאַנד האָט דער וואָס מיידט
maidt vos der hot shand un orimkeit
avoids who the one has shame and poverty

אויס מוסר ,
musar ois
instruction out

but he that is shomer over tokhakhat *(reproof)* shall be honored.

און דער וואָס אַכט אויף שטראָף
un der vos acht oif shtrof
and the one who pays attention to reproof
ווען קריגן כּבֿוד .
ven krign koved
will get honor

[19] The ta'avah *(desire, longing)* fulfilled is sweet to the nefesh,

יט אַ געבראָכענע תּאוה איז ווויל פֿאַר דער זעל ,
a gebrochene teive iz voil far der zel
a desire is sweet to the soul

but it is to'evat kesilim *(the abomination of fools)* to depart from rah.

אָבער אַן אומווערדיקייט בייַ נאַרן איז זיך אָפּקערן
ober an umverdikeit bai narn iz zich opkeren
but an abomination to fools is to turn away
פֿון שלעכטס.
fun shlechts
from evil

[20] He that walketh with chachamim shall be wise,

כ דער וואָס גייט אום מיט קלוגע ,
der vos geit um mit kluge
the one who goes about with wise ones
ווערן קלוג ווועט ,
vern klug vet
become wise will

but a companion of kesilim *(fools)* shall come to harm.

און דער וואָס חבֿרט זיך מיט נאַרן, ווועט
un der vos chavert zich mit narn vet
and the one who associates self with fools will
פֿאַראומגליקט ווערן.
farumglikt vern
be driven to ruin

[21] Ra'ah *(disaster)* pursueth chatta'im *(sinners)*,

כא די זינדיקע יאָגט נאָך דאָס בייז,
di zindike yogt noch dos beiz
the sinners pursue after the evil

but tov is the reward of the tzaddikim.

און די צדיקים באַצאָלט מען גוטס.
un di tsadikim batsolt men guts
and the righteous repays one good

[22] A tov *(good man)* leaveth an inheritance to his bnei banim,

כב דער גוטער לאָזט ירושה פֿאַר קינדס-קינדער ,
der guter lozt yerushe far kinds-kinder
the good one leaves inheritance for grandchildren

and the wealth of the choteh *(sinner)* is laid up for the tzaddik.

און באַהאַלטן פֿאַרן צדיק איז דער פֿאַרמעג
un bahaltn faran tsadik iz der farmeg
and stored for the righteous is the wealth
פֿון זינדיקן .
fun zindikn
of sinner the

[23] Rav ochel *(much food)* is in the untilled ground of the poor,

כג פֿיל שפּייז ברענגט דער אַקער פֿון די אָרימע,
fil shpaiz brengt der aker fun di orime
much food brings the field of the poor

but for want of mishpat *(justice)* it is swept away.

און ריַכטום ווערט אָפּגעטאָן דורך אומגערעכטיקייט .
un raichtum vert opgeton durch umgerechtikeit
and wealth shall be removed through unrighteousness

[24] He that spareth his shevet *(rod)* hateth bno *(his son)*,

כד דער וואָס קאַרגט זיַין רוט, האָט פֿיַינט זיַין זון ,
der vos kargt zain rut hot faint zain zun
the one who withholds his rod has hates his son

but he that loveth him is diligent in his musar *(discipline)*.

און דער וואָס האָט אים ליב, שטראָפט
un der vos hot im lib, shtroft
and the one who has him love, disciplines
מוסר אים באַצייטנס.
musar im batsaitns.
correction him early

25 The tzaddik *(righteous)* eateth to the satisfying of his nefesh *(soul)*,

כה דער צדיק עסט ביז זיין ליב ווערט זאַט,
der tsadik est biz zain laib vert zat,
the righteous eats until his body shall be satisfied

but the beten *(stomach)* of the resha'im shall want.

און דעם בויך פֿון די רשעים פֿעלט אויס.
un dem boich fun di reshoim felt ois.
and the belly of the wicked lacks out

14 Chachmot nashim buildeth her bais,

יד אַ קלוגע ווייַב בויט אויף איר הויז,
a kluge vaib boit oif ir hoiz,
a wise wife builds on her house

but the foolish pulleth it down with her hands.

און אַ נאַרישטע צעשטערט עס מיט אירע הענט.
un a narishte tseshtert es mit ire hent.
and a foolish destroys it with her hands

2 He that walketh in his yashar feareth Hashem,

ב דער וואָס גייט אין זיין רעכטפֿאַרטיקייט, האָט
der vos geit in zain rechtfartikeit, hot
the one who goes in his uprightness has
מורא פֿאַר ה',
moire far Hashem,
fear before Hashem

but he that is devious in his drakhim despiseth Him.

און דער וואָס זיינע וועגן זיינען פֿאַרדרייט,
un der vos zaine vegen zainen fardreit,
and the one who his ways are perverted
פֿאַראַכט אים.
faracht im.
despises him

3 In the peh *(mouth)* of the fool is a rod of ga'avah *(pride)*,

ג אין נאַרנס מויל איז אַ שטעקן פֿאַר זיין גאווה,
in narns moil iz a shtekn far zain gaave,
in fool's mouth is a rod for his pride

but the sfatayim *(lips)* of the chachamim shall be shomer over them and preserve them.

און די ליפּן פֿון די קלוגע פֿאַרהיטן זיי.
un di lipn fun di kluge farhitn zei.
and the lips of the wise protect them

4 Where no oxen are, the evus *(feeding trough)* is clean,

ד אָן אָקסן איז די קריפּ לייַדיק,
on oksen iz di korite leidik,
without oxen is the trough empty

but much increase is by the ko'ach of the shor *(ox)*.

און פֿיל תּבֿואה איז אין כּוח פֿון דעם אָקס.
un fil tvue iz in koiech fun dem oks.
and much grain is in strength of the ox

5 An ed emunim will not lie,

ה אַ באַגלויבטער עדות נאַרט נישט אָפּ,
a bagloibter eides nart nisht op,
a trustworthy witness deceives not off

but an ed sheker will utter lies.

און מיט אָפּנאַרענישן אָטעמט דער
un mit opnarenishn otemt der
and with lies breathes out the
פֿאַלשער עדות.
falsher eides.
false testimony

[6] A scoffer seeketh chochmah,
and findeth it not,

but da'as cometh easily unto him
that is discerning.

[7] Go from the presence of an ish kesil,

when thou perceivest not in him the
sfatayim *(lips)* of da'as *(knowledge)*.

[8] The chochmah of the prudent is
to understand his derech,

but the folly of kesilim is
mirmah *(deceit)*.

[9] Fools mock at guilt,

but among the yesharim *(upright
ones)* there is ratzon *(favor)*.

[10] The lev knoweth its own bitterness,

and a zar *(stranger)* doth not
share its simchah.

[11] The bais of the resha'im
shall be shmad,

but the ohel of the yesharim
shall flourish.

[12] There is a derech *(road)*
which seemeth yashar *(right)*
unto an ish,

but the acharit *(latter end, future)*
thereof are the drakhim of mavet.

[13] Even in sekhok *(laughter)*
the lev is sad,

and the acharit *(latter end)* of
that simchah is grief.

[6] דער שפּעטער זוכט חכמה און נישטאָ ,
der shpeter zucht chochme un nishto
there is none and wisdom seeks scoffer the

און וויסן איז גרינג דעם פֿאַרשטאַנדיקן.
un visen iz gring dem farshtandikn
and knowledge is easy for the discerning

[7] גיי אַוועק פֿון אַ מענטשן אַ נאַר,
gei avek fun a mentshn a nar
go away from a man a fool

סײַדן ווילסט נישט קענען פֿאַרשטאַנדיקע ליפּן.
saidn vilst nisht kenen farshtandike lipn
unless you want not to know sensible lips

[8] די חכמה פֿון דעם קלוגן איז אין באַטראַכטן זײַן וועג,
di chochme fun dem klugn iz in batrachtn zain veg
the of wisdom the wise is in considering his way

און די טיפֿשות פֿון דעם נאַרן איז אין באַטרוג .
un di tipshes fun dem narn iz in batrug
and the folly of the fool is in deception

[9] בײַ די נאַרן איז זינד אַ פֿירשפּרעכער,
bai di narn iz zind a firshprecher
by the fools is sin a advocate

און צווישן די רעכטפֿאַרטיקע – גוטווילקייט.
un tsvishn di rechtfartikn gutvilikeit
and among the upright goodwill

[10] דאָס האַרץ וויסט איר אייגענע ביטערקייט,
dos harts veis ir eigene biterkeit
the heart knows its own bitterness

און אין איר שׂימחה קען זיך אַ פֿרעמדער נישט מישן .
un in ir simche ken zich a fremder nisht mishn
and in its joy can self a stranger not mix

[11] דאָס הויז פֿון די רשעים וועט פֿאַרטילקט,
dos hoiz fun di reshoim vert fartilikt
the house of the wicked is destroyed

און דאָס געצעלט פֿון די רעכטפֿאַרטיקע בליט .
un dos getselt fun di rechtfartikn blit
and the tent of the upright blooms

[12] פֿאַראַן אַ וועג וואָס שײַנט צו זײַן רעכטפֿאַרטיק
faran a veg vos shaint tsu zain rechtfartik
there is a way that appears to be right

פֿאַר אַ מענטש,
far a mentsh
for a man

און זײַן סוף זײַנען וועגן פֿון טויט .
un zain sof zainen vegn fun toit
and its end are ways of death

[13] אַפֿילו בײַם לאַכן טוט ווײ דאָס האַרץ,
afile baim lachn tut vei dos harts
even during the laughing does ache the heart

און דער סוף פֿון שׂימחה איז טרויער.
un der sof fun simche iz troier
and the end of joy is sorrow

14 The sug *(backslider, faithless one)* in lev is filled with his own drakhim *(roads)*,

יד פֿון זײַנע וועגן וועט געזעטיקט ווערן
vern gezetikt vet vegen zaine fun
become sated will ways his from
דער פֿאַלשהאַרציקער,
falshhartsiker der
false-hearted the

but an ish tov shall be satisfied from above himself.

און דער גוטער מענטש פֿון וואָס אין אים.
im in vos fun mentsh guter der un
him in what from man good the and

15 The naive believeth every davar,

טו אַ נאַר גלויבט אַלצדינג ,
altsding gloibt nor a
everything believes fool a

but the prudent looketh with care to his steps.

אָבער דער קלוגער באַטראַכט זײַן טריט.
trit zain batracht kluger der ober
steps his considers wise the but

16 A chacham feareth, and departeth from rah,

טז דער חכם שײַט זיך , און קערט זיך
zich kert un zich shait chochem der
self turns and self fears wise the
אָפּ פֿון שלעכטס,
shlechts fun op
evil from away

but the kesil throweth off restraint and is arrogantly reckless.

און דער נאַר נעמט זיך איבער, און איז זיכער.
zicher iz un iber zich nemt nor der un
sure is and over self takes fool the and

17 He that is quick-tempered dealeth folly,

יז אַ גיכער כּעסן באַגייט נאַרישקייט,
narishkeit bageit kesn gicher a
folly commits angry one quick-tempered a

and an ish mezimot *(a man of crafty schemes)* is hated.

און אַ מענטש מיט בייזע געדאַנקען ווערט פֿאַרהאַסט.
farhast vert gedanken beize mit mentsh a un
hated becomes plans evil with man a and

18 The naive inherit folly,

יח לײַטזיניקע אַרבן נאַרישקייט,
narishkeit arben laichtzinike
folly inherit simple

but the prudent are crowned with da'as.

און קלוגע באַקרײנען זיך מיט קענטשאַפֿט .
kenshaft mit zich bakreinen kluge un
knowledge with selves crown wise ones and

19 The ra'im will bow before the tov'im,

יט די שלעכטע בייגן זיך פֿאַר די גוטע,
gute di far zich beigen shlechte di
good the before selves bow bad the

and the resha'im at the she'arim of the tzaddik.

און די רשעים פֿאַר די טויערן פֿון צדיק .
tsadik fun toiern di far reshoim di un
righteous of the gates the before wicked the and

20 The poor is hated even by his own re'a *(neighbor)*,

כ אַפֿילו בײַ זײַן חבֿר ווערט פֿאַרהאַסט
farhast vert chever zain bai afile
hated shall be neighbor his by even
דער אָרעמאַן ,
oreman der
poor person the

but the oisher hath many friends.

און די גוטע פֿרײַנט פֿון עושר זײַנען פֿיל .
fil zainen oysher fun fraint gute di un
many are the rich of friends good the and

21 He that despiseth his re'a sinneth,

כא דער וואָס איז מבֿזה זײַן חבֿר , זינדיקט,
zindikt chever zain mevaze iz vos der
sins neighbor his despises is who the one

but he that is kind to the anayim *(needy ones)*, happy is he.

און דער ווָאס לייַטזעליקט די געדריקטע,
gedrikte di laitzelikt vos der un
oppressed the has pity on who the one and
אַז ווויל איז צו אים!
im tsu iz voil az
him to is blessed how

22 Do they not go astray that plot rah?

כב פַֿאַר ווָאָר, די ווָאס טראַכטן בייז בלאָנדזשען,
blondzhen beiz trachtn vos di vor far
go astray evil think who the ones truly for

But chesed and emes shall be to them that plan tov.

און גענאָד טרייַשאַפֿט פַֿאַר די
di far traishaft un genod un
the ones for faithfulness and mercy and
וואָס טראַכטן גוטס.
guts trachtn vos
good think who

23 In all hard work there is profit,

כג אין יעטוועדער אָנשטרענג איז דאָ אַ נוץ ,
nuts a do iz onshtreng yetveder in
benefit a there is effort every in

but idle chatter of the sfatayim *(lips)* tendeth only to makhsor *(poverty, want)*.

אָבער ליפּנגערייד איז בלויז צום שאָדן.
shodn tsum bloiz iz lipngereid ober
loss to only is lip talk but

24 The ateret chachamim is their riches,

כד אַ קרוין פַֿאַר די חכמים איז זייער עשירות,
eshires zeyer iz chachomim di far kroin a
wealth their is wise the for crown a

but the foolishness of kesilim is folly.

די טיפשות פֿון די נאַרן בלייַבט טיפשות.
tipshes blaibt narn di fun tipshes di
folly remains fools the of folly the

25 An ed emes *(true witness)* saveth nefashot *(souls, lives)*,

כה אַן אמתער עדות ראַטעוועט נפֿשות ,
nefoshes ratevet eides emeser an
souls saves witness truthful a

but a lying witness is a betrayer.

אָבער דער ווָאס אָטעמט מיט ליגנס איז אַן אָפּנאַר .
opnar an iz ligns mit otemt vos der ober
deceiver a is lies with breathes out who the one but

26 In the Yirat Hashem is strong confidence,

כו אין מורא פַֿאַר ה איז אַ שטאַרקער בטחון ,
bitochen shtarker a iz Hashem far moire in
confidence strong a is Hashem before fear in

and his banim shall have a place of refuge.

און פַֿאַר די קינדער ווועט עס זיין אַ באַשיצונג .
bashitsung a zain es vet kinder di far un
shelter a be it will children the for and

27 The Yirat Hashem is a makor chayyim *(fountain of life)*

כז מורא פַֿאַר ה איז אַ קוואַל פֿון לעבן,
lebn fun kval a iz Hashem far moire
life of fountain a is Hashem before fear

to turn one away from the snares of mavet.

זיך אָפּצוקערן פֿון די נעצן פֿון טויט .
toit fun netsn di fun optsukeren zich
death of snares the from turn away to

28 In the multitude of people is the glory of a melech,

כח אין פֿיל פֿאָלק איז די פּראַכט פֿון דעם מלך ,
melech dem fun pracht di iz folk fil in
king the of glory the is people much in

but in the lack of subjects is the ruin of the prince.

און אָן פֿאָלק איז אַ בראָך פֿאַרן פֿירשט.
firsht faran broch a iz folk on un
prince for the ruin a is people without and

[29] He that is slow to wrath

כט דער וואָס איז איינגעהאַלטן אין צאָרן,
tsorn in aingehaltn iz vos der
anger in slow is who the one

is of rav tevunah *(great understanding)*,

האָט גרויס פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit grois hot
understanding great has

but he that is angrily impulsive

און דער וואָס האָט אַ קורץ געמיט,
gemit kurts a hot vos der un
temper short a has who the one and

exalteth folly.

קלײַבט אויף נאַרישקייט.
narishkeit oif klaibt
folly up gathers

[30] A lev marpeh *(sound mind)* is life to the basar,

ל אַ געזונט פֿאַרן לײַב איז אַ געלאַסן האַרץ,
harts gelasn a iz laib faran gezunt a
heart calm a is body for the health a

but kinah *(envy)* is the rottenness of the atzmot *(bones)*.

און אַ פֿוילונג אין די ביינער איז קנאה.
kine iz beiner di in foilung a un
envy is bones the in rotting a and

[31] He that oppresseth the dal *(poor)* showeth contempt for his Oseh *(Maker)*,

לא דער וואָס דריקט דעם אָרעמאַן, לעסטערט
lestert oreman dem drikt vos der
blasphemes poor the oppresses who the one

זײַן באַשעפֿער,
Bashefer zain
Creator his

but he that honoreth Him is kind to the evyon *(needy)*.

און דער וואָס דערבאַרעמט זיך אויפֿן אָביון,
evyon oifn zich derbaremt vos der un
needy on self has mercy who the one and

גיט אים כּבֿוד.
koved im git
honor him gives

[32] The reshah is banished in his ra'ah,

לב אין זײַן אומגליק ווערט געשטויסן דער רשע,
roshe der geshtoisn vert umglik zain in
wicked the pushed becomes calamity his in

but the tzaddik hath refuge in his mot *(death)*.

אָבער דער צדיק איז באַשיצט ביז אין זײַן טויט.
toit zain in biz bashitst iz tsadik der ober
death his in until protected is righteous the but

[33] In the lev of the discerning reposes chochmah,

לג אין האַרצן פֿון פֿאַרשטאַנדיקן רוט די חכמה,
chochme di rut farshtandikn fun hartsn in
wisdom the rests discerning of heart in

but that which is in kesilim is made known.

אָבער וואָס אינעווייניק בײַ די נאַרן ווערט באַקאַנט.
bakant vert narn di bai ineveinik vos ober
known becomes fools the among inside what but

[34] Tzedakah exalteth a nation,

לד גערעכטיקייט דערהייבט אַ פֿאָלק,
folk a derheibt gerechtikeit
nation a exalts righteousness

but chattat *(sin)* is a reproach to any people.

און זינד איז די שאַנד פֿון אומות.
umes fun shand di iz zind un
peoples of disgrace the is sin and

[35] The ratzon melech *(king's favor)* is toward an eved maskil *(a wise servant)*,

לה דעם מלכס גוטוויליקייט איז צום קלוגן קנעכט,
knecht klugn tsum iz gutvilikeit melechs dem
servant wise to the is favor king's the

טו

but his wrath is against him that bringeth shame.

. טויגענישטס אויפֿן זײַן גרימצאָרן וועט זײַן אויפֿן און
toigenichts oifn zain vet grimtsorn zain un
good-for-nothing on the be will wrath his and

15 A soft answer turneth away chemah *(wrath)*;

, אַ ווייכער ענטפֿער האַלט אָפּ צאָרן
tsorn op halt entfer veicher a
anger off holds answer soft a

but harsh devarim stir up anger.

. כּעס אויף ברענגט וואָרט פֿאַרדראָסיק אַ אוֹן
kaas oif brengt vort fardrosik a un
anger on brings word irritating a and

[2] The lashon of chachamim useth da'as aright,

ב , די צונג פֿון קלוגע איז ווויל־קענעוודיק
voilkenevdik iz kluge di fun tsung di
knowledgeable is wise the of tongue the

but the peh *(mouth)* of kesilim *(fools)* poureth out folly.

. אוֹן דאָס מויל פֿון נאַרן גאַווערט טיפֿשות
tipshes gavert narn fun moil dos un
folly pours forth fools of mouth the and

[3] The eynayim of Hashem are in kol makom *(every place)*,

ג , אין יעטוועדער אָרט זײַנען די אויגן פֿון ה
Hashem fun oign di zainen ort yetveder in
Hashem of eyes the are place every in

watching the ra'im and the tovim.

. זיי זעען די שלעכטע אוֹן די גוטע
gute di un shlechte di zeen zei
good the and bad the see they

[4] A marpeh lashon *(a tongue of healing)* is an Etz Chayyim,

ד , אַ מילדע צונג איז אַ בוים פֿון לעבן
lebn fun boim a iz tsung milde a
life of tree a is tongue gentle a

but selef *(perversity)* therein is crushing to the ruach *(spirit)*.

. גייסט פֿאַלשקייט אויף איר איז אַ ברעך פֿאַרן אוֹן
gaist faran broch a iz ir oif falshkeit un
spirit for the break a is it upon falsehood and

[5] A fool spurns his musar av,

ה , דער נאַר פֿאַראַכט זײַן פֿאָטערס מוסר
musar foters zain faracht nor der
instruction father's his despises fool the

but he that is shomer over tokhakhat *(reproof)* is prudent.

. אוֹן דער וואָס אַכט אויף שטראָף איז געשיידט
geshait iz shtrof oif acht vos der un
wise is reproof to pays attention who the one and

[6] In the bais of the tzaddik is much treasure,

ו , אין הויז פֿון דעם צדיק איז גרויס רײַכטום
raichtum grois iz tsadik dem fun hoiz in
abundance great is righteous the of house in

but in the revenues of the rashah is trouble.

. אוֹן אין אײַנקום פֿון רשע איז אַ צרה
tsore a iz roshe fun ainkum in un
trouble a is wicked of the increase in the and

[7] The sfatayim *(lips)* of chachamim disperse da'as,

ז , די ליפּן פֿון די קלוגע פֿאַרשפּרייטן קענטשאַפֿט
kenshaft farshpreitn kluge di fun lipn di
knowledge spread wise the of lips the

but the lev of kesilim doeth not so.

. אוֹן דער שׂכל פֿון די נאַרן – נישט ריכטיקס
richtiks nisht narn di fun seichel der un
right not fools the of reason the and

[8] The zevach of the resha'im is a to'evah to Hashem,

ח , דאָס שלאַכטאָפֿפֿער פֿון די רשעים איז
iz reshoim di fun shlachtopfer dos
is wicked ones the of slaughter sacrifice the

, אַן אומוועדיקייט ביַי ה
Hashem bai umverdikeit an
Hashem to abomination an

but the tefillah *(prayer)* of the yesharim is His delight.

. רָצון זײַן איז רעכטפֿאַרטיקע תּפֿילה פֿון די אוֹן
rotsn zain iz rechtfartikn fun tfile di un
delight his is upright of prayer the and

[9] The derech rashah is a to'evah unto Hashem,

ט אַן אומווערדיקייט ביי ה איז דער וועג
veg der iz Hashem bai umverdikeit an
way the is Hashem to abomination an

, פון דעם רשע
roshe dem fun
wicked the of

but He loveth him that pursueth tzedakah.

און דעם וואָס יאָגט זיך נאָך גערעכטיקייט
gerechtikeit noch zich yogt vos dem un
righteousness after self pursues who the one and

האָט ער ליב .
lib er hot
love he has

[10] Musar is grievous unto him that forsaketh the orach *(way)*,

י אַ בייזע שטראָף איז פֿאַר דעם וואָס
vos dem far iz shtrof beize a
who the one for is punishment grievous a

פֿאַרלאָזט דעם וועג,
veg dem farlozt
way the abandons

and he that hateth tokhakhat *(reproof)* shall die.

דער וואָס האָט פֿיינט מוסר וועט שטאַרבן.
shtarbn vet musar faint hot vos der
die will discipline hate has who the one

[11] Sheol and Avaddon are before Hashem,

יא די שְׁאוֹל און דער אָפּגרונט זיינען פֿאַר ה ,
Hashem far zainen opgrunt der un Sheol di
Hashem before are pit the and Sheol the

how much more then the hearts of Bnei Adam?

היינט ווי שוין די הערצער פון
fun hertser di shoin vi haint
of hearts the already as how much more

די מענטשנקינדער !
mentshnkinder di
children of men the

[12] A scoffer loveth not one that correcteth him,

יב דער שפּעטער האָט נישט ליב מע זאָל אים שטראָפֿן,
shtrofn im zol me lib nisht hot shpeter der
reprove him shall one love not has scoffer the

neither will he go unto chachamim.

ער ווייל נישט גיין צו חכמים .
chachomim tsu gein nisht vil er
wise men to to go not wants he

[13] A lev same'ach maketh a cheerful countenance,

יג אַ פֿריילעך האַרץ מונטערט אויף דעם פּנים ,
ponem dem oif muntert harts freilech a
face the up cheers heart joyful a

but by sorrow of the lev the ruach is broken.

און פון האַרצקלעמעניש ווערט דאָס געמיט דערשלאָגן.
dershlogn gemit dos vert hartsklemenish fun un
stricken spirit the becomes heartache from and

[14] The lev of him that hath understanding seeketh da'as,

יד דאָס האַרץ פון דעם פֿאַרשטאַנדיקן זוכט קענטניש ,
kenshaft zucht farshtandikn dem fun harts dos
knowledge seeks discerning the of heart the

but the peh *(mouth)* of kesilim feedeth on folly.

און דאָס מויל פון די נאַרן פּיטערט זיך אויף טיפּשות.
tipshes oif zich fitert narn di fun moil dos un
folly on self feeds fools the of mouth the and

[15] All the days of the oni are ra'im,

טו אַלע טעג פון דעם אָרעמאַן זיינען שלעכטע,
shlechte zainen oreman dem fun teg ale
bad are poor person the of days all

but he that is of a tov lev hath a mishteh tamid *(a continual feast)*.

אָבער בײַ דעם וואָס האָט אַ פֿריילעך האַרץ
harts freilech a hot vos dem bai ober
heart joyful a has who the one with but
איז תּמיד אַ סעודה.
sude a tamid iz
feast a always is

16 Better is little with the Yirat Hashem

טז בעסער ווינציק מיט מורא פֿאַר ה׳,
Hashem far moire mit vintsik beser
Hashem before fear with little better

than otzar rav *(great treasure)* and trouble therewith.

איידער אַ גרויסער אוצר מיט צעטומלטקייט דערבײַ.
derbai tsetumltkeit mit oitser groiser a eider
therewith tumult with treasure great a than

17 Better is a meal of yarak *(vegetables)* where love is,

יז בעסער אַ מאָלצײַט פֿון גרינס ווו׳ ליבשאַפֿט איז דאָ,
do iz libshaft vu grins fun moltsait a beser
there is love where greens of meal a better

than a fatted calf and sinah *(hatred)* therewith.

איידער אַ געשטאָפּטער אָקס מיט שׂינאה דערבײַ.
derbai sine mit oks geshtopter a eider
therewith hatred with ox fattened a than

18 An ish chemah *(angry man)* stirreth up madon *(strife)*,

יח אַ כּעסן מאַכט אָן שטרײַט,
shtrait on macht kesn a
conflict about makes angry one an

but he that is slow to anger pacifies a quarrel.

און אַן אײַנגעהאַלטענער אין צאָרן שטילט אײַן קריג.
krig ein shtilt tsorn in aingehaltener an un
quarrel one stills anger in restrained one and

19 The derech *(road)* of the atzel *(sluggard, lazy one)* is a thorny hedge,

יט דער וועג פֿון דעם פֿויל איז ווי פֿאַרצאַמט
fartsamt vi iz foiln dem fun veg der
fenced like is sluggard the of way the
מיט דערנער,
derner mit
thorns with

but the orach yesharim *(way of the upright)* is a highway.

אָבער דער שטעג פֿון דעם רעכטפֿאַרטיקן איז אויסגעגלײַכט.
oisgeglaicht iz rechtfartikn dem fun shteg der ober
made smooth is righteous the of path the but

20 A ben chacham maketh glad an av,

כ אַ קלוגער זון דערפֿרײַט דעם פֿאָטער,
foter dem derfreit zun kluger a
father the gladdens son wise a

but a kesil adam despiseth immo.

און אַ נאַרישער מענטש איז מבֿזה זײַן מוטער.
muter zain mevaze iz mentsh narisher a un
mother his despises is man foolish a and

21 Folly is simchah to him that is destitute of lev,

כא נאַרישקייט איז אַ פֿרײד בײַ דעם וואָס פֿעלט שׂכל,
seichel felt vos dem bai freid a iz narishkeit
reason lacks who the one to joy a is folly

but an ish tevunah walketh uprightly.

אָבער אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט גייט גלײַך.
glaich geit farshtandikeit mit mentsh a ober
straight goes understanding with man a but

22 Without counsel, plans go amiss,

כב אָן באַראָט ווערן טראַכטונגען פֿאַרשטערט,
farshtert trachtungen vern barot on
frustrated plans become counsel without

but in the multitude of yo'atzim *(counsellors)* they are established.

און דורך פֿיל יוֹעצים קומען זיי
zei kumen yoetsim fil durch un
they come counselors many through and
צו שטאַנד.
tsu shtand
to establishment

כג אַ מענטש האָט פֿרייד פֿון דעם ענטפֿער פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun entfer dem fun freid hot mentsh a
mouth his of answer the from joy has man a

און אַ וואָרט אין דער צײַט – ווי גוט דאָס איז!
iz dos gut vi tsait der in vort a un
is that good how time the in word a and

כד דער וועג פֿון לעבן איז אַרויף צו פֿאַרן קלוגן ,
klugn faran tsu aroif iz lebn fun veg der
wise for the to upward is life of way the

כדי זיך אָפּצוקערן פֿון דער שְׁאוֹל אונטן .
unten Sheol der fun optsukeren zich kedei
below Sheol the from to turn away self so that

כה דאָס הויז פֿון די שטאָלצע רייַסט ה' אויס,
ois Hashem raist shtoltse di fun hoiz dos
out Hashem tears proud the of house the

און ער שטעלט אויף דעם גרענעץ פֿון דער אַלמנה .
almone der fun grenets dem oif shtelt er un
widow the of boundary the up stands he and

כו אַן אומוועדיקייט ביַי ה' זײַנען
zainen Hashem bai umverdikeit an
are Hashem to abomination an

מחשבֿות פֿון בייז ,
beiz fun machshoves
evil of thoughts

but the words of the tehorim *(pure ones)* are pleasant.

און ריין ביַי אים זײַנען ווערטער פֿון ליבלעכקייט .
liblechkeit fun verter zainen im bai rein un
pleasantness of words are him to clean and

כז זײַן הויז פֿאַראומגלויבט דער וואָס איז
iz vos der farumglikt hoiz zain
is who the one brings trouble to house his

גיַיציק נאָך געווין ,
gevin noch gaitsik
dishonest gain after greedy

but he that hateth mattanot *(bribes)* shall live.

און דער וואָס האָט פֿיַינט מתּנות וועט לעבן.
lebn vet matonus faint hot vos der un
live will gifts hated has who the one and

כח דאָס האַרץ פֿון דעם צדיק קלערט-נאָך צו ענטפֿערן,
entfern tsu klert-noch tsadik dem fun harts dos
answer to ponders righteous the of heart this

but the peh *(mouth)* of the resha'im poureth out evil things.

און דאָס מויל פֿון רשעים גאַווערט בייזעניש .
beizenishn gavert reshoim fun moil dos un
evil pours forth wicked ones of mouth the and

כט ווייַט איז ה' פֿון רשעים ,
reshoim fun Hashem iz vait
wicked ones from Hashem is far

but He heareth the tefillah of the tzaddikim.

אָבער די תּפֿילה פֿון צדיקים הערט ער.
er hert tsadikim fun tfile di ober
he hears righteous ones of prayer the but

ל אַ ליכט אין די אויגן איז דער וואָס דערפֿרייט דאָס האַרץ,
harts dos derfreit vos der iz oign di in licht a
heart the gladdens which that is eyes the in light a

and a good report giveth health to the etzem.

אַ גוטע בשׂורה מאַכט פֿעט דאָס געביין .
gebein dos fet macht besoire gute a
bone the fat makes news good a

23 An ish hath simchah in the apt reply of his peh *(mouth)*,

and a timely davar, mah tov *(how good!)*

24 The Orach Chayyim leads upward to the wise,

in order that he may depart from Sheol beneath.

25 Hashem will destroy the bais of the proud,

but he will maintain the boundary of the almanah.

26 The thoughts of the rah are a to'evah to Hashem,

but the words of the tehorim *(pure ones)* are pleasant.

27 He that is greedy of unjust gain troubleth his own bais,

but he that hateth mattanot *(bribes)* shall live.

28 The lev tzaddik studieth how to answer,

but the peh *(mouth)* of the resha'im poureth out evil things.

29 Hashem is far from the resha'im,

but He heareth the tefillah of the tzaddikim.

30 The ohr *(light)* of the eynayim rejoiceth the lev,

and a good report giveth health to the etzem.

לא דְּאָס אויער וואָס הערט צו דעם מוסר פֿון לעבן,
lebn fun musar dem tsu hert vos oier dos
life of instruction the to listens that ear the

וועט צווישן די חכמים רוען .
ruen chachomim di tsvishn vet
dwell wise ones the among will

לב דער וואָס מיידט אויס מוסר , פֿאַראַכט זיין זעל,
zel zain faracht musar ois maidt vos der
soul his despises discipline out avoids who the one

און דער וואָס הערט צו שטראָף, קריגט שׂכל .
seichel krigt shtrof tsu hert vos der un
reason gets reproof to listens who the one and

לג מורא פֿאַר ה איז די מוסר פֿון חכמה ,
chochme fun musar di iz Hashem far moire
wisdom of instruction the is Hashem before fear

און פֿאַר כּבֿוד קומט ענווה .
anives kumt koved far un
humility comes honor before and

טז

דעם מענטשנס זיינען די צוגרייטענישן פֿון האַרצן,
hartsn fun tsugreitenishn di zainen mentshns dem
heart of preparations the are man's the

אָבער פֿון ה איז דער ענטפֿער פֿון דער צונג .
tsung der fun entfer der iz Hashem fun ober
tongue the of answer the is Hashem of but

ב אַלע וועגן פֿון אַ מענטשן זיינען ריין אין זיינע אויגן,
oign zaine in rein zainen mentshn a fun vegen ale
eyes his in clean are man a of ways all the

אָבער ה פֿאָרשט די גייסטער.
gaister di forsht Hashem ober
spirit the examines Hashem but

ג לייג אַרויף דיינע טוונגען אויף ה ,
Hashem oif tuungen daine aroif leig
Hashem on works your upon set down

און דיינע מחשבֿות וועלן צו שטאַנד קומען .
kumen shtand tsu veln machshoves daine un
come establishment to will plans your and

ד אַלץ האָט ה געמאַכט פֿאַר זיין צוועק ,
tsvek zain far gemacht Hashem hot alts
purpose his for made Hashem has everything

און אויך דעם רשע פֿאַרן טאָג פֿון בייז.
beiz fun tog faran roshe dem oich un
evil of day for the wicked the also even

ה אַן אומווערדיקייט בייַ ה איז איטלעכער
itlecher iz Hashem bai umverdikeit an
everyone is Hashem to abomination an

וואָס האָט אַ האָפֿערדיק האַרץ;
harts hoferdik a hot vos
heart haughty a has who

נאָ דיר מיין האַנט! אים וועט נישט
nisht vet im hant main dir na
not will him hand my to you(SG) here

גענאָנקען ווערן .
vern geshonken
become go unpunished

31 The ozen that heareth the tokhakhat chayyim *(reproof of life)*

lodgeth among chachamim.

32 He that refuseth musar despiseth his own nefesh,

but he that heareth tokhakhat *(reproof)* getteth lev.

33 The Yirat Hashem is the musar of chochmah;

and before kavod *(honor)* is anavah *(humility)*.

16 The plans of the lev belong to adam,

and the answer of the lashon is from Hashem.

2 All the drakhei ish are pure in his own eynayim,

but Hashem weigheth the ruchot.

3 Commit thy ma'asim *(works)* unto Hashem,

and thy plans shall be established.

4 Hashem works out all things for Himself,

indeed, even the rasha *(wicked)* for the Yom Ra'ah *(day of evil)*.

5 Every one that is proud in lev

is to'evat Hashem;

though yad join in yad, he shall not go unpunished.

[6] By chesed and emes avon is purged,

ו דורך גענאָד און אמת ווערט זינד פֿאַרגעבן,
fargebn zind vert emes un genod durch
forgiven sin shall be truth and grace by

and by the Yirat Hashem men depart from rah.

און דורך מורא פֿאַר ה קערט מען זיך
zich men kert Hashem far moire durch un
oneself one turns Hashem before fear by and

אָפּ פֿון שלעכטס.
shlechts fun op
evil from away

[7] When drakhei ish please Hashem,

ז אַז ה באַווילליקט די וועגן פֿון אַ מענטשן ,
mentshn a fun vegen di bavilikt Hashem az
man a of ways the approves Hashem when

He maketh even his oyevim to be in shalom with him.

מאַכט ער אַפֿילו זיַינע פֿיַינט שלום מיט אים.
im mit sholem faint zaine afile er macht
him with peace enemies his even he makes

[8] Better is a little with tzedakah

ח בעסער ווינציק דורך גערעכטיקייט ,
gerechtikeit durch vintsik beser
righteousness by little better

than great revenues without mishpat *(justice)*.

אַיידער פֿיל הכנָסות דורך אומרעכט.
umrecht durch hchnosut fil eider
injustice through income much than

[9] The lev adam plans his derech,

ט דעם מענטשנס האַרץ דענקט זיַין וועג,
veg zain denkt harts mentshns dem
way his thinks heart man's the

but Hashem directeth his steps.

אָבער ה לענקט זיַין טריט.
trit zain lenkt Hashem ober
step his directs Hashem but

[10] A kesem *(oracle)* is on the sfatayim *(lips)* of Melech,

י אַ כישוף איז אויפֿן מלכס ליפּן,
lipn melechs oifn iz kishef a
lips king's on the is divination an

his peh *(mouth)* must not betray mishpat.

זיַין מויל פֿעלשט נישט בייַם משפּט .
mishpot baim nisht felsht moil zain
judgment at the not errs mouth his

[11] A just weight and balance are Hashem's,

יא ריכטיקע וואָג און וואָגשאָלן זיַינען פֿון ה ,
Hashem fun zainen vogsholn un vog richtike
Hashem from are scales and weight honest

all the weights of the bag are His concern.

זיַין ווערק זיַינען אַלע וואָגשטיינער פֿון ביַיטל.
baitl fun vogshteiner ale zainen verk zain
bag of weights all are work his

[12] It is to'evat melachim to commit resha *(wickedness)*,

יב אַן אומוועדיקייט ביַי מלכים איז טאָן שלעכטס,
shlechts ton iz mlochim bai umverdikeit an
evil do is kings to abomination an

for the kisse is established through tzedakah.

ווארעם דורך גערעכטיקייט באַשטייט דער טראָן .
tron der bashteit gerechtikeit durch vorem
throne the endures righteousness through because

[13] Sfatayim *(lips)* of tzedek are the delight of melachim;

יג דער רָצון פֿון מלכים איז אויף ריכטיקע ליפּן,
lipn richtike oif iz mlochim fun rotsn der
lips right on is kings of will the

and they love him that speaketh yesharim *(upright things)*.

און דעם וואָס רעדט די ריכטיקייט האָבן זיי ליב .
lib zei hobn richtikeit di redt vos dem un
love they have righteouness the speaks who the one and

[14] The wrath of a melech is as malachim of mavet,

יד דער גרימצאָרן פֿון מלך איז אַ מלאַך-המות ,
malach-hmut a iz melech fun grimtsorn der
angel of death an is king of the wrath the

but an ish chacham will appease it.

אָבער אַ קלוגער מאַן שטילט אים . איין
ain im shtilt man kluger a ober
down him calms man wise a but

15 In the light of the countenance of melech is chayyim,

טוֿ אין שיין פֿון מלכס פנים איז לעבן,
lebn iz ponem melechs fun shain in
life is face king's of the light in

and his favor is like the cloud of a spring rain.

און זיין גוטווילקייט איז ווי אַ וואָלקן פֿון שפּעטרעגן.
shpetregn fun volken a vi iz gutvilikeit zain un
late rain of cloud a like is favor his and

16 How much better is it to acquire chochmah than gold,

טזֿ ווי בעסער זיך אײַנצוקויפֿן חכמה איידער גאָלד!
gold eider chochme aintsukoifn zich beser vi
gold than wisdom acquire to better how

and acquiring binah *(understanding)* a better choice than kesef!

און זיך אײַנצוקויפֿן שׂכל איז בילכער ווי זילבער.
zilber vi bilcher iz seichel aintsukoifn zich un
silver than more desirable is reason acquire to and

17 The mesilat yesharim *(highway of the upright)*

יזֿ דער שטעג פֿון די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di fun shteg der
upright the of path the

is to depart from rah;

איז זיך אָפּצוקערן פֿון שלעכטס,
shlechts fun optsukeren zich iz
evil from turn away to is

he that guards his derech is shomer over his nefesh *(soul)*.

דער וואָס היט זיין זעל, פֿאַסט
past zel zain hit vos der
watches out soul his watches over who the one

אויף זיין וועג.
veg zain oif
way his on

18 Ga'on *(pride)* goeth before shever *(destruction)*,

יחֿ פֿאַר אַ בראָך קומט שטאָלץ,
shtolts kumt broch a far
pride comes destruction a before

and a ruach of haughtiness before a fall.

און פֿאַר אַן אַנידערפֿאַל, אַ האָפֿערדיק געמיט.
gemit hoferdik a aniderfal an far un
spirit haughty a fall a before and

19 Better it is to be of a humble ruach among the anayim,

יטֿ בעסער אַ נידעריק געמיט צווישן די באַשיידענע,
basheidene di tsvishn gemit niderik a beser
humble the among spirit lowly a better

than to divide the plunder with the proud.

איידער טיילן רויב מיט די שטאָלצע.
shtoltse di mit roib teiln eider
proud the with plunder to share than

20 He that wisely heeds the Davar shall find tov *(good)*,

כֿ דער וואָס אַכט אויף דעם וואָרט,
vort dem oif acht vos der
word the to pays attention who the one

וועט געפֿינען גוטס,
guts gefinen vet
good find will

and he who trusteth in Hashem, happy is he.

און דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף ה ,
Hashem oif zich farzichert vos der un
Hashem in self trusts who the one and

אַז ווויל איז צו אים!
im tsu iz voil az
him to is blessed how

[21] The chacham lev shall be called prudent,

כא מיטן קלוגהאַרציקן טרעפֿט זיך דער
der zich treft klughartsikn mitn
the oneself meets wise-hearted with the
, פֿאַרשטאַנדיקער
farshtandiker
person with understanding

and the sweetness of the sfatayim *(lips)* adds to learning.

און זיסקייט פֿון ליפּן מערט לערנונג .
lernung mert lipn di fun ziskeit un
instruction increases lips the of sweetness and

[22] Seichel is a Makor Chayyim unto him that hath it,

כב שׂכל איז אַ קוואַל פֿון לעבן פֿאַר דעם
dem far lebn fun kval a iz seichel
the one for life of fountain a is reason
,וואָס האָט עס
es hot vos
it has who

but the musar *(instruction, discipline)* of fools is folly.

און נאַרישקייט איז אַ שטראָף פֿאַרן נאַרן.
narn faran shtrof a iz narishkeit un
fools for the punishment a is folly and

[23] The lev chacham guides his peh *(mouth)*,

כג דאָס האַרץ פֿון דעם חכם מאַכט קלוג זיין מויל ,
moil zain klug macht chochem dem fun harts dos
mouth his wise makes wise the of heart the

and addeth learning to his sfatayim *(lips)*.

און מערט לערנונג אויף זיַינע ליפּן.
lipn zaine oif lernung mert un
lips his on instruction increases and

[24] Pleasant words are as a honeycomb,

כד האָניקזאָפּט זיַינען ליבלעכע רייד ,
reid libleche zainen honikzaft
words pleasant are honey sap

sweet to the nefesh, and marpeh *(healing)* to the atzmot *(bones)*.

זיס פֿאַר דער זעל , און אַ היילונג פֿאַרן געביין .
gebein faran heilung a un zel der far zis
bones for the healing a and soul the to sweet

[25] There is a derech that seemeth yashar *(right)* before an ish,

כה פֿאַראַן אַ וועג וואָס איז גלַיִך ביים מענטשן ,
mentshn baim glaich iz vos veg a faran
man to the right is that way a there is

but its acharit *(future, latter end)* is the drakhei mavet.

און זיין סוף זיַינען וועגן פֿון טויט .
toit fun vegen zainen sof zain un
death of ways are end its and

[26] The nefesh *(appetite)* of the laborer works for him,

כו דער הונגער פֿון אַרבעטער אַרבעטער אין אים,
im in arbet arbeter fun hunger der
him in work worker of hunger the

for his peh *(mouth)* of hunger driveth him on.

וואָרעם זיין מויל טרַיבט אים אָן.
on im traibt moil zain vorem
on him drives mouth his because

[27] An ish Beliya'al diggeth up ra'ah,

כז דער נידערטרעכטיקער מענטש גראָבט אויס בייז,
beiz ois grobt mentsh nidertrechtiker der
evil out digs man worthless the

and in his sfatayim *(lips)* there is as a scorching eish.

און אויף זיין ליפּ איז ווי אַ בראַנדפֿייַער.
brandfaier a vi iz lip zain oif un
burning fire a like is lip his on and

[28] A perverse ish soweth madon *(strife, dissension)*,

כח דער מענטש פֿון פֿאַרקערטקייט מאַכט
macht farkertkeit fun mentsh der
makes perversity of man the
, אָן קריג
krig on
strife brings about

and a whisperer separateth close friends.

אוּן דער אוּנטערהעצער צעשׂיידט גוטע פֿרײַנט.
fraint gute tsesheidt unterhetser der un
friends good separates gossip the and

[29] An ish chamas enticeth his re'a,

כט דער מאַן פֿון אומרעכט רעדט אָן זײַן חבֿר,
chever zain on redt umrecht fun man der
neighbor his on speaks injustice of man the

and leadeth him into the derech that is not good.

אוּן פֿירט אים אויפֿן נישט גוטן וועג.
veg gutn nisht oifn im firt un
way good not on the him leads and

[30] He winking his eynayim to plot perverse things,

ל דער וואָס דריקט-צו די אויגן,
oign di drikt-tsu vos der
eyes the winks who the one

compressing his sfatayim *(lips)*,

איז דאָס אויסצוקלערן פֿאַרקערטקייט;
farkertkeit oistsuklern dos iz
perversity to devise this is

bringeth ra'ah to pass.

דער וואָס בײַסט די ליפּן, וויל אויספֿירן שלעכטס.
shlechts oisfirn vil lipn di baist vos der
evil accomplish wants lips the bites who the one

[31] The silvery hair is an ateret tiferet;

לא אַ שיינע קרוין איז אַ גראָער קאָפּ;
kop groer a iz kroin sheine a
head grayheaded a is crown beautiful a

it is found in the derech tzedakah.

אויפֿן וועג פֿון גערעכטיקייט וועלט זי געפֿונען.
gefunen zi velt gerechtikeit fun veg oifn
found it is righteousness of way on the

[32] He that is slow to anger

לב בעסער אַן איינגעהאַלטענער אין צאָרן
tsorn in aingehaltener an beser
anger in restrained a better

is better than the gibbor;

אײדער אַ גיבור,
gibor a eider
mighty warrior a than

and he that ruleth his ruach

אוּן דער וואָס געוועלטיקט איבער זײַן געמיט,
gemit zain iber geveltikt vos der un
spirit his over rules who the one and

than he that captures a city.

אײדער דער וואָס באַצווינגט אַ שטאָט.
shtot a batsvingt vos der eider
city a conquers who the one than

[33] The goral is cast into the kheyk *(lap)*,

לג אין שוים וואַרפֿט מען דעם גורל,
goirl dem men vorft shoim in
lot the one casts lap in

but the whole decision thereof is from Hashem.

אָבער פֿון ה׳ איז זײַן יעטוועדער באַשײד.
basheid yetveder zain iz Hashem fun ober
decision every its is Hashem from but

17 Better is a dry crust, and quietness therewith,

יז בעסער אַ טרוקענער ביסן אוּן שלווה דערבײַ,
derbai shalve un bisn trukener a beser
therewith tranquility and morsel dry a better

than a bais full of zevakhim *(sacrificial religious meals)* with strife.

אײדער אַ הויז פֿול מיט זבֿחים
zevachim mit ful hoiz a eider
food of sacrifices with full house a than

אוּן קריג דערמיט.
dermit krig un
with it strife and

[2] An eved maskil *(wise servant)* shall have rule over a ben that causeth shame,

ב אַ קלוגער קנעכט געוועלטיקט איבער אַ זון אַ
a zun a iber geveltikt knecht kluger a
a son a over rules servant wise a

טויגענישטס ,
toigenichts
good-for-nothing

and shall have a share of the nachalah among the achim.

. ירושה חלק אַ ער קריגט ברידער די צווישן און
yerushe chelek a er krigt brider di tsvishn un
inheritance share of a he gets brothers the among and

[3] The crucible is for kesef, and the furnace for zahav,

ג אַ טיגל פֿאַר זילבער, און אַ שמעלצאויוון פֿאַר גאָלד,
gold far shmeltsoivn a un zilber far tigl a
gold for smelting oven a and silver for furnace a

but Hashem is the testor of hearts.

אָבער די הערצער פרוּווט ה .
Hashem pruvet hertser di ober
Hashem tests hearts the but

[4] An evildoer giveth heed to false sfatayim *(lips)*,

ד דער שלעכטסטוער הערט זיך אײַן צו דער
der tsu ain zich hert shlechtstuer der
the to in self listens evildoer the

ליפֿ פֿון אומרעכט,
umrecht fun lip
injustice of lips

and a sheker *(liar)* giveth ear to a spiteful lashon.

דער ליגנער האָרכט צו דער צונג פֿון פֿאַרברעך .
farbrech fun tsung der tsu horcht ligner der
transgression of tongue the to listens liar the

[5] He who mocketh the poor showeth contempt for his Oseh *(Maker)*,

ה דער וואָס שפּאָט פֿון אַן אָרעמאַן ,
oreman an fun shpot vos der
poor person a of mocks who the one

לעסטערט זײַן באַשעפֿער;
Bashefer zain lestert
Creator his blasphemes

and he that gloats at calamities shall not go unpunished.

דעם וואָס פֿרייט זיך אויף אַ בראָך , וועט
vet broch a oif zich freit vos dem
will destruction a on self rejoices who the one

נישט געשאָנקען ווערן .
vern geshonken nisht
become go unpunished not

[6] Bnei banim are the ateret of zekenim;

ו די קרוין פֿון אַלטע לײַט זײַנען קינדס-קינדער ,
kinds-kinder zainen lait alte fun kroin di
grandchildren are people old of crown the

and the tiferet of banim are their avot.

און די צירונג פֿון קינדער זײַנען זייערע עלטערן.
eltern zeyere zainen kinder fun tsirung di un
parents their are children of jewelry the and

[7] Eloquent speech becometh not a naval *(fool)*,

ז דעם מנוואל פּאַסט נישט די שפּראַך פֿון ברייטקייט ,
breitkeit fun shprach di nisht past menuvl dem
excessiveness of speech the not suits scoundrel the

much less do lying sfatayim *(lips)* a ruler.

נאָך ווינציקער דעם נדיבֿן די שפּראַך פֿון ליגן.
lign fun shprach di nadivn dem vintsiker noch
lies of speech the noble person the less still

[8] A shochad *(gift, bribe)* is like a charm in the eynayim of him that hath it:

ח אַ חן-דימענט איז שוחד אין די אויגן פֿון זײַן בעלן ;
Baaln zain fun oign di in shochad iz chein-diment a
owner its of eyes the in a bribe is charming gift a

wherever he turneth, he prospereth.

וווהין נאָר מע קערט זיך דערמיט באַגליקט מען.
men baglikt dermit zich kert me nor vuhin
one succeeds therewith oneself turns one only wherever

9 He that covereth a peysha *(transgression)* seeketh love;

ט דער וואָס זוכט ליבשאַפט, פֿאַרדעקט אויף זינד,
zind oif fardekt libshaft zucht vos der
sin over covers love seeks who the one

but he that repeateth a matter separateth the best of friends.

און דער וואָס חזרט איבער גערייד,
gereid iber chazert vos der un
conversation over repeats who the one and

צעשיידט גוטע פֿריינט.
fraint gute tsesheidt
friends good separates

10 Ge'arah *(scolding)* goeth deeper into a meiven

י אַ בייזער ווירקט מער אויפֿן פֿאַרשטאַנדיקן,
farshtandikn oifn mer virkt beizer a
discerning on the more works rebuke a

than a hundred blows into a kesil *(fool)*.

ווי הונדערט קלעפּ אויפֿן נאַרן.
narn oifn klep hundert vi
fools on the blows hundred than

11 A rah seeketh only rebellion;

יא רַק דער וויידערשפּעניקער זוכט בייז,
beiz zucht vidershpeniker der rak
evil seeks rebellious the one only

therefore a merciless malach shall be sent to him.

אָבער אַן אומדערבאַרעמדיקער שליח וועט
vet sheliech umderbaremdiker an ober
will messenger merciless a but

אָנגעשיקט ווערן אויף אים.
im oif vern ongeshikt
him upon become sent

12 Let an ish meet a dov robbed of her cubs

יב בעסער אַ מענטשן זאָל אָנטרעפֿן אַ בערינטע
berinte a ontrefn zol mentshn a beser
mother bear a meet shall man a better

באַרויבט פֿון אירע יונגע,
yunge ire fun baroibt
young her of robbed

rather than a kesil in his folly.

אַבי נישט אַ נאַר מיט זיין טיפֿשות.
tipshes zain mit nor a nisht abi
folly his with fool a not rather than

13 He who rewardeth ra'ah for tovah,

יג דער וואָס קערט אום אַ רָעה פֿאַר אַ טובֿה,
toive a far roeh a um kert vos der
good a for evil an back returns who the one

ra'ah shall not depart from his bais.

וועט זיך נישט אָפּטאָן בייז פֿון זיין הויז.
hoiz zain fun beiz opton nisht zich vet
house his from evil depart not self will

14 The beginning of madon *(strife)* is like releasing mayim,

יד ווי מע לאָזט לויז וואַסער איז דער אָנהייב
onheib der iz vaser loiz lozt me vi
beginning the is water release lets one like

פֿון מחלוקות,
mchlukut fun
disputes of

therefore stop contention before a quarrel begins.

דערום, איידער דער קריג ברעכט אויס, לאָז אָפּ.
op loz ois brecht krig der eider derum
stop let out breaks war the before therefore

[15] He that justifieth the rashah,

טו דער וואָס מאַכט גערעכט דעם שולדיקן,
shuldikn dem gerecht macht vos der
guilty the righteous makes who the one

און דער וואָס מאַכט
macht vos der un
makes who the one and

and he that condemneth the tzaddik,

שולדיק דעם גערעכטן,
gerechtn dem shuldik
righteous the guilty

even they both are to'evah to Hashem.

זיי ביידע זײַנען אַן אומוועדיקייט ביי ה׳.
Hashem bai umverdikeit an zainen beide zei
Hashem with abomination an are both they

[16] Why is there the purchase price in the yad of a kesil *(fool)* to acquire chochmah,

טז וואָס טויג געלט אין דעם נאַרנס האַנט אויף
oif hant narns dem in gelt toig vos
on hand fool's the in money worth what

צו קויפֿן חכמה,
chochme koifn tsu
wisdom buy to

seeing he hath no lev for it?

אַז קיין שׂכל איז נישטאָ?
nishto iz seichel kein az
not there is reason any when

[17] The re'a *(friend)* loveth at all times,

יז אין אַלע צײַטן איז אַ חבֿר אַ גוטער פֿריַנט,
fraint guter a chever a iz tsaitn ale in
friend good a friend a is times all in

and a brother is born for tzarah *(adversity)*.

אָבער פֿאַר אַ צרה איז אַ ברודער געבאָרן.
geborn bruder a iz tsore a far ober
born brother a is trouble a for but

[18] Adam devoid of lev shaketh hands in pledge,

יח אַ מענטש אָן שׂכל איז דער וואָס גיט אַ האַנט,
hant a git vos der iz seichel on mentsh a
hand a gives who the one is reason without man a

and becometh the security deposit for his neighbor.

וואָס איז ערב אַן ערבֿות פֿאַר זײַן חבֿר.
chever zain far eorvut an orev iz vos
friend his for guarantor a guarantor is who

[19] He loveth peysha *(transgression, sin)* that loveth strife,

יט דער וואָס האָט ליב קריג, האָט ליב פֿאַרברעך,
farbrech lib hot krig lib hot vos der
transgression love has strife love has who the one

and he that maketh his threshold high seeketh shever *(fracture)*.

דער וואָס מאַכט הויך זײַן טיר, זוכט אַ בראָך.
broch a zucht tir zain hoich macht vos der
destruction a seeks door his high makes who the one

[20] He that hath a crooked mind findeth no tov,

כ דער וואָס האָט אַ קרום האַרץ, וועט נישט
nisht vet harts krum a hot vos der
not will heart crooked a has who the one

געפֿינען קיין גוטס,
guts kein gefinen
good any find

and he that hath a deceitful lashon falleth into ra'ah.

און דער וואָס דרייט מיט דער צונג, וועט
vet tsung der mit dreit vos der un
will tongue the with turns who the one and

אַרײַנפֿאַלן אין בייז.
beiz in arainfaln
evil into fall in

[21] He that begetteth a kesil doeth it to his sorrow,

כא דער וואָס געבערט אַ נאַרן, איז דאָס צו זײַן קומער,
kumer zain tsu dos iz narn a gebert vos der
grief his to that is fool a begets who the one

and the avi naval hath no simchah.

אוּן דער פַּאָטער פֿון דעם נידערטרעכטיקן האָט
hot nidertrechtikn dem fun foter der un
has base the of father the and

נישט קיין נַחַת .
Nachat kein nisht
joy any not

22 A lev same'ach doeth tov like a medicine,

כב אַ פֿרייליך האַרץ איז אַ גוטע רפֿואה ,
refue gute a iz harts freilech a
healing good a is heart joyful a

but a downcast ruach drieth up the bones.

אוּן אַ דערשלאָגן געמיט טריקנט אויס דאָס גביין .
gebein dos ois triknt gemit dershlogn a un
bones the out dries spirit stricken a and

23 A rasha accepts a shochad *(bribe)* out of the kheyk *(bosom)*,

כג דער רשע נעמט אָן שוחד אויסן בוזעם ,
buzem oisn shochad on nemt roshe der
bosom out of the a bribe on accepts wicked the

to pervert the orkhot mishpat *(paths of justice)*.

צו פֿאַרדרייען די וועגן פֿון גערעכטיקייט.
gerechtikeit fun vegen di fardreyen tsu
justice of ways the pervert to

24 Chochmah is before the meiven *(discerning one)*;

כד פֿאַרן פּנים פֿון פֿאַרשטאַנדיקן
farshtandikn fun ponem faran
discerning person of face before the

איז די חכמה ,
chochme di iz
wisdom the is

but the eynayim of a kesil are on the ends of ha'aretz.

אוּן די אויגן פֿון דעם נאַרן זיינען אין עק וועלט.
velt ek in zainen narn dem fun oign di un
world end in are fool the of eyes the and

25 A ben kesil is a ka'as *(grief)* to aviv *(his father)*,

כה אַן ערגערניש פֿאַר זיין פֿאָטער איז אַ זון אַ נאַר,
nor a zun a iz foter zain far ergernish an
fool a son a is father his for vexation a

and bitterness to her that bore him.

אוּן אַ ביטערניש פֿאַר זיין געווינערין.
gevinerin zain far biternish a un
bearer his for bitterness a and

26 Also to punish the tzaddik is not tov,

כו קיין גוטס קומט נישט אַרויס פֿון שטראָפֿן
shtrofn fun arois nisht kumt guts kein
punishing from out not comes good thing any

אויך דעם צדיק ,
tsadik dem oich
righteous the also

nor to flog officials for their yashar *(uprightness, integrity)*.

פֿון שלאָגן אַדלליִם פֿאַר רעכטפֿאַרטיקייט.
rechtfartikeit far adllait shlogn fun
righteousness for nobles striking down from

27 He that hath da'as spareth his words,

כז דער וואָס וויס קענשאַפֿט , קאַרגט זיינע ווערטער,
verter zaine kargt kenshaft veis vos der
words his restrains knowledge knows who the one

and an ish tevunah *(man of understanding)* is of a calm ruach.

אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט איז שפּאָרעוודיק אין געמיט.
gemit in shporevdik iz farshtandikeit mit mentsh a
spirit in sparing is understanding with man a

28 Even a fool, when he holdeth his peace, is counted chacham,

כח אֲפֿילו אַ נאַר אַז ער שוויגט ווערט
vert shvaigt er az nor a afile
becomes is silent he when fool a even

; חכם אַ געערכנט
chochem a gerechnt
wise man a considered

and he that shutteth his sfatayim *(lips)* is esteemed a man of understanding.

דער וואָס מאַכט צו זײַנע ליפּן, אַ
a lipn zaine tsu macht vos der
a lips his to makes who the one
פֿאַרשטאַנדיקער .
farshtandiker
people with understanding

18 A man who separates himself seeks his own ta'avah *(desire)*;
he defies all tushiyyah *(wisdom, sound judgment)*.

יח דער וואָס שיידט זיך אָפּ, איז אויסן זײַן ווילן;
viln zain oisn iz op zich sheidt vos der
will his out is off self separates who the one

ביי יעטוועדער באַראָט ווײל ער זיך אַרויסווײַזן.
aroisvaizn zich er vil barot yetveder bai
display self he wants counsel every at

[2] A kesil *(fool)* hath no delight in tevunah *(understanding)*,

ב דער נאַר ווײל נישט פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit nisht vil nor der
understanding not wants fool the

but only in airing out his lev *(mind, opinions)*.

נאָר אַז זײַן שׂכל זאָל אַנטפּלעקט ווערן .
vern antplekt zol seichel zain az nor
become revealed shall mind his that but

[3] When the rashah cometh, then cometh also contempt,

ג אַז דער רשע קומט , קומט אויך פֿאַראַכטונג,
farachtung oich kumt kumt roshe der az
contempt also comes comes wicked the when

and with dishonor, cherpah *(reproach, disgrace)*.

און מיט שענדלעכקייט – שפּאָט .
shpot shendlechkeit mit un
mockery scandal with and

[4] The devarim of a man's mouth are deep mayim;

ד טיפֿע וואַסערן זײַנען די ווערטער פֿון אַ מענטשנס מויל ,
moil mentshns a fun verter di zainen vasern tife
mouth man's a of words the are waters deep

the makor chochmah is a flowing stream.

אַ קוועליקער טיַיך איז דער ברונעם פֿון חכמה .
chochme fun brunem der iz taich kveliker a
wisdom of wellspring the is stream flowing a

[5] It is not tov to show partiality to the rashah,

ה קיין גוטס קומט נישט אַרויס פֿון שאַנעוועדיקן דעם רשע ,
roshe dem shaneven fun arois nisht kumt guts kein
wicked the respect of out not come good any

to subvert the tzaddik in mishpat.

כּדי צו קריוודען דעם גערעכטן ביַים משפּט .
mishpot baim gerechtn dem krivden tsu kedei
judgment at the righteous the wrong to in order

[6] The sfatayim *(lips)* of a kesil enter into contention,

ו די ליפּן פֿון דעם נאַרן קומען מיט קריג,
krig mit kumen narn dem fun lipn di
war with come fool the of lips the

and his peh *(mouth)* inviteth blows.

און זײַן מויל רופֿט צו געשלעג.
geshleg tsu ruft moil zain un
beating for calls mouth his and

[7] The peh *(mouth)* of a kesil is his undoing,

ז דאָס מויל פֿון דעם נאַרן איז אַ בראָך פֿאַר אים,
im far broch a iz narn dem fun moil dos
him for destruction a is fool the of mouth this

and his sfatayim *(lips)* are the mokesh *(snare)* of his nefesh.

און זײַנע ליפּן זײַנען אַ נעץ פֿאַר זײַן זעל .
zel zain far nets a zainen lipn zaine un
soul his for snare a are lips his and

[8] The devarim of a nirgan *(gossip, talebearer, slanderer)* are like mitlachamim *(delicious tidbits)*,

ח די ווערטער פֿון דעם אונטערהעצער זײַנען
zainen unterhetser dem fun verter di
are gossip the of words the
ווי געשמאַקע ביסנס ,
bisns geshmake vi
morsels tasty like

and they go down into the innermost parts of the beten *(belly)*.

אוּן זיי נידערן אין די קאַמערן פֿון לייַב .
laib fun kamern di in nidern zei un
body of the chambers the in go down they and

9 He also that is slack in his work

ט אויך דער וואָס איז אָפּגעלאָזט אין זײַן אַרבעט,
arbet zain in opgelozt iz vos der oich
work his in neglect is who the one also

is brother to him that is ba'al mashchit *(master of destruction)*.

איז אַ ברודער צו אַ מאַן אַן אויסברענגער.
oisbrenger an man a tsu bruder a iz
destroyer a man a to brother a is

10 The Shem of Hashem is a strong migdal *(tower)*,

י אַ שטאַרקער טורעם איז דער נאָמען פֿון ה ,
Hashem fun nomen der iz turem shtarker a
Hashem of name the is tower strong a

the tzaddik runneth into it, and is safe.

צו אים לויפֿט דער צדיק און ווערט באַשיצט .
bashitst vert un tsadik der loift im tsu
protected becomes and righteous the runs him to

11 The oisher's wealth is his strong city,

יא דער פֿאַרמעג פֿון דעם עושר איז זײַן
zain iz oysher dem fun farmeg der
his is rich man the of wealth the

באַפֿעסטיקטע שטאָט,
shtot bafestikte
city fortified

and is a high chomah in his own conceit.

און ווי אין אַ הויכער מויער איז ער אין זײַן אײַנבילדעניש.
ainbildenish zain in er iz moier hoicher a in vi un
imagination his in he is wall high a in like and

12 Before shever *(destruction)* the lev ish is haughty,

יב פֿאַר אַ בראָך ווערט האָפֿערדיק דעם
dem hoferdik vert broch a far
the haughty becomes destruction a before

מענטשנס האַרץ,
harts mentshns
heart man's

and before kavod is anavah *(humility)*.

און פֿאַר כּבֿוד קומט ענווה .
anives kumt koved far un
humility comes honor before and

13 He that answereth a matter before he heareth it,

יג דער וואָס ענטפֿערט אַ זאַך אײדער ער
er eider zach a entfert vos der
he before matter a answers who the one

האָט אויסגעהערט,
oisgehert hot
heard has

it is folly and kelimmah *(reproach, shame)* unto him.

איז דאָס פֿון אים אַ נאַרישקייט און אַ שאַנד .
shand a un narishkeit a im fun dos iz
shame a and folly a him from this is

14 The ruach ish will sustain him in sickness,

יד אַ מענטשנס געמיט קען אויסהאַלטן זײַן קראַנקשאַפֿט,
krankshaft zain oishaltn ken gemit mentshns a
illness his endure can spirit man's a

but a crushed ruach who can bear?

אָבער אַ דערשלאָגן געמיט, ווער קען עס אַריבערטראָגן?
aribertrogn es ken ver gemit dershlogn a ober
bear it can who spirit stricken a but

15 The lev of the prudent acquireth da'as,

טו דאָס האַרץ פֿון דעם פֿאַרשטאַנדיקן קויפֿט
koift farshtandikn dem fun harts dos
buys discerning the of heart the

זיך אײַן קענטשאַפֿט ,
kenshaft ain zich
knowledge in for itself

and the ozen of the chachamim seeketh da'as.

און דאָס אויער פֿון די קלוגע זוכט קענשאַפֿט .
kenshaft zucht kluge di fun oier dos un
knowledge seeks wise the of ear the and

16 The mattan adam *(gift of a man)* openeth the way for him,

טז אַ מענטשנס מתּנה מאַכט פּאַר אים אַ וואַרע,
vare a im far macht matone mentshns a
way a him for makes gift man's a

and bringeth him before gedolim.

און זי ברענגט אים פֿאַר גרויסע לייַט .
lait groise far im brengt zi un
people great before him brings it and

17 He that is harishon *(the first)* to make his case seemeth tzaddik,

יז געראַטן איז דער ערשטער אין זיין טענה,
taine zain in ershter der iz gerecht
case his in first the is righteous

but his re'a cometh and doth cross-examine him.

אָבער זיין חבֿר קומט און פֿאָרשט אים אויס.
ois im forsht un kumt chever zain ober
out him examines and comes neighbor his but

18 The goral *(lot)* causeth contentions to cease,

יח דער גורל מאַכט אויפֿהערן קריג ,
krig oifhern macht goirl der
strife cease makes lot the

and keepeth the mighty apart.

און צווישן די שטרייטער צעשיידט ער.
er tsesheidt shtraiter di tsvishn un
it separates contentious ones the between and

19 A brother offended is harder to be won

יט אַ געקריוודעטן ברודער איז שווערער צו גענוינען
gevinen tsu shverer iz bruder gekrivdetn a
win over to harder is brother offended a

than a strong city,

ווי אַ באַפֿעסטיקטע שטאָט,
shtot bafestikte a vi
city fortified a than

and their contentious quarrelings are like the bars of an armon *(citadel)*.

און קריג זיינען ווי ריגלען פֿון אַ פּאַלאַץ.
palats a fun riglen vi zainen krig un
palace a of bars like are conflicts and

20 An ish's beten shall be filled with the fruit of his peh *(mouth)*,

כ פֿון דער פֿרוכט פֿון אַ מענטשנס מויל ווערט
vet moil mentshns a fun frucht der fun
will mouth man's a of fruit the from

זיך זעטן זיין לייַב ,
laib zain zetn zich
body his satisfy self

and with the produce of his sfatayim *(lips)* shall he be satisfied.

פֿון אייַנקום פֿון זיינע ליפּן ווערט ער זיך זעטן .
zetn zich er vet lipn zaine fun ainkum fun
satisfy self he will lips his of yield from

21 Mavet and chayyim are in the power of the lashon,

כא טויט און לעבן זיינען אין דער מאַכט פֿון דער צונג ,
tsung der fun macht der in zainen lebn un toit
tongue the of power the in are life and death

and they that love it shall eat the p'ri *(fruit)* thereof.

און אירע גוטע פֿרייַנט וועלן עסן איר פֿרוכט.
frucht ir esen veln fraint gute ire un
fruit its eat will friend good its and

22 He who findeth an isha *(wife)* findeth tov,

כב דער וואָס האָט געפֿונען אַ ווייַב, האָט געפֿונען גוטס,
guts gefunen hot vaib a gefunen hot vos der
good found has wife a found has who the one

and obtaineth ratzon *(favor)* from Hashem.

און קריגט באַוויליקונג פֿון ה .
Hashem fun bavilikung krigt un
Hashem from favor gets and

23 The poor useth entreaties,

כג תּחנונים רעדט דער אָרעמאַן ,
oreman der redt technunim
poor person the speaks supplications

but the oisher answereth roughly.

אָבער דער עושר ענטפֿערט עזות .
azes entfert oysher der ober
harshly answer rich man the but

[24] An ish of many companions may come to ruin,

כד פֿאַראַן חבֿרים אויף זיך צו פֿאַראומגליקן
farumglikn tsu zich oif chaverim faran
bring misfortune to oneself for companions there are

but there is an ohev *(friend)* that sticketh closer than a brother.

און פֿאַראַן אַ גוטער פֿריַינט מער צוגעטאָן פֿון אַ ברודער.
bruder a fun tsugeton mer fraint guter a faran un
brother a than attached more friend good a there is and

19 Better is the poor that walketh in his tohm *(integrity, guilelessness)*,

יט בעסער אַן אָרעמאַן וואָס גייט אין זיַן ערלעכקייט,
erlechkeit zain in geit vos oreman an beser
integrity his in goes who poor person a better

than he that is perverse in his sfatayim *(lips)*, and is a kesil *(fool)*.

אייַדער דער וואָס האָט פֿאַרקרימטע
farkrimte hot vos der eider
perverse has who the one than

ליפּן, און איז אַ נאַר.
nor a iz un lipn
fool a is and lips

[2] Also, that the nefesh *(desire)* be without da'as, it is not tov,

ב אויך, פֿון זיך אַליין נישט קענען , קומט
kumt kenen nisht alein zich fun oich
comes knowing not alone oneself from also

נישט קיין גוטס,
guts kein nisht
good any not

and he that hasteth with his raglayim *(feet)* sinneth.

און דער וואָס אײַלט מיט די פֿיס, זינדיקט.
zindikt fis di mit ailt vos der un
sins feet the with is hurrying who the one and

[3] The folly of adam maketh his derech crooked,

ג אַ מענטשנס נאַרישקייט פֿאַרדרייט זיַן וועג,
veg zain fardreit narishkeit mentshns a
way his perverts folly man's a

yet his lev rages against Hashem.

און אויף ה צערנט זיַן האַרץ.
harts zain tsernt Hashem oif un
heart his is furious Hashem against and

[4] Wealth maketh many friends,

ד רייַכטום קריגט צו פֿיל גוטע פֿריַינט,
fraint gute fil tsu krigt raichtum
friends good many to gets riches

but the dal *(poor)* is separated from his re'a *(neighbor)*.

און דער אָרעמאַן ווערט צעשיידט פֿון
fun tsesheidt vert oreman der un
from separated becomes poor person the and

זיַן גוטן פֿריַינט.
fraint gutn zain
friend good his

[5] An ed shekarim *(false witness)* shall not go unpunished,

ה אַ פֿאַלשן עדות וועט נישט געשאָנקען ווערן,
vern geshonken nisht vet eides falshn a
be go unpunished not will witness false a

and he that speaketh kezavim *(lies)* shall not escape.

און דער וואָס אָטעמט מיט ליגן, וועט
vet lign mit otemt vos der un
will lies with breathes out who the one and

נישט אַנטרונען ווערן.
vern antrunen nisht
be escape not

[6] Rabbim *(many)* will entreat the favor of the ruler,

and every ish is the re'a *(friend)* to him that giveth mattan *(gifts)*.

[7] All the kin of the rahsh *(pauper)* do hate him;

how much more does his friend avoid him?

He pursueth them with words,

yet they are not there.

[8] He that getteth lev loveth his own nefesh;

he that is shomer over tevunah *(understanding)* shall find tov.

[9] An ed shekarim *(false witness)* shall not go unpunished,

and he that speaketh kezavim *(lies)* shall perish.

[10] Luxury is not fitting for a kesil *(fool)*;

much less for an eved to have rule over sarim.

[11] The seichel adam deferreth his anger,

and it is his tiferet *(glory)* to pass over a peysha *(transgression)*.

י פֵּיל זוכן די לייַטזעליקייט פֿון דעם נדבֿן ,
nadvn dem fun laitzelikeit di zuchn fil
generous the of favor the seek many

און איטלעכער איז אַ גוטער פֿרײַנט דעם געבער.
geber dem fraint guter a iz itlecher un
giver to the friend good a is everyone and

יז אַלע ברידער פֿון דעם אָרעמאַן האָבן אים פֿײַנט,
faint im hobn oreman dem fun brider ale
hate him have poor person the of brothers all

און ווי שוין דערווײַטערן זיך פֿון אים
im fun zich dervaitern shoin vi un
him from selves be far from already how and

זײַנע גוטע פֿרײַנט!
fraint gute zaine
friends good his

דער וואָס זיי יאָגט זיך אַרום מיט ווערטער
verter mit arum zich yogt zei vos der
words with around self chases them who the one

ווועט ער בײַ זיי בלײַבן נישט.
nisht blaibn zei bai er vet
not remain them with he will

ח דער וואָס קויפֿט זיך אײַן שׂכל ,
seichel ain zich koift vos der
wisdom in for self acquires who the one

האָט ליב זײַן זעל,
zel zain lib hot
soul his love has

דער וואָס היט פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit hit vos der
understanding watches over who the one

ווועט געפֿינען גוטס,
guts gefinen vet
good find will

ט אַ פֿאַלשן עדות ווועט נישט געשאָנקען ווערן,
vern geshonken nisht vet eides falshn a
be go unpunished not will witness false a

און דער וואָס אָטעמט מיט ליגנס, ווועט אונטערגיין.
untergein vet ligns mit otemt vos der un
perish will lies with breathes out who the one and

י תּענוג פּאַסט נישט פֿאַרן נאַרן,
narn faran nisht past tenug
fool for the not suits pleasure

היינט ווי שוין פֿאַר אַ קנעכט צו
tsu knecht a far shoin vi haint
to servant a for already how how much more

געווועלטיקן איבער האַרן!
harn iber geveltikn
lords over rule

יא דער שׂכל פֿון אַ מענטשן איז איינצוהאַלטן זײַן צאָרן ,
tsorn zain aintsuhaltn iz mentshn a fun seichel der
anger his to hold in is man a of wisdom the

און אַ צירונג פֿאַר אים איז צו פֿאַרגעבן זינד .
zind fargebn tsu iz im far tsirung a un
sin forgive to is him for adornment a and

[12] The wrath of a melech is like the roaring of a lion,

but his ratzon *(favor)* is as tal *(dew)* upon the esev *(grass)*.

[13] A ben kesil is the calamity of aviv *(his father)*,

and the contentions of an isha are a constant dripping.

[14] Bais and hon *(wealth)* are the nachalah avot,

and a prudent isha *(wife)* is from Hashem.

[15] Atzlah *(slothfulness, laziness)* casteth into a tardemah *(deep sleep)*,

and a nefesh remiyyah *(a deceitfully lazy soul)* shall suffer hunger.

[16] He that is shomer over the mitzvah is shomer over his own nefesh,

but he that is reckless in his drakhim shall die.

[17] He that hath compassion on the dal *(poor)* lendeth unto Hashem;

and for his benefits He will repay him.

[18] Chasten binecha *(thy son)* while there is yet tikvah,

and give not in to thy nefesh *(desire)* to kill him.

[19] One of gadol chemah *(great temper)* shall bear onesh *(punishment)*,

יב אַ ברום ווי פֿון אַ יונגן לייב איז דעם מלכס צאָרן,
tsorn melechs dem iz leib yungn a fun vi brum a
anger king's the is lion young a of like roar a

און ווי טוי אויפֿן גראָז זײַן גוטווילעקייט.
gutvilikeit zain groz oifn toi vi un
favor his grass on the dew like and

יג אַן אומגליק פֿאַר זײַן פֿאָטער איז אַ זון אַ נאַר;
nor a zun a iz foter zain far umglik an
fool a son a is father his for calamity a

און ווי אַ נודנע טריפֿענישׂ זײַנען די
di zainen trifenish nudne a vi un
the are dripping annoying an like and

קריג פֿון אַ וויַב.
vaib a fun krig
wife a of quarrels

יד הויז און גוטס איז אַ ירושה פֿון עלטערן,
eltern fun yerushe a iz guts un hoiz
parents from inheritance an are goods and house

אָבער אַ גערָאטענע וויַב איז פֿון ה׳.
Hashem fun iz vaib gerotene a ober
Hashem from is wife wise a but

טו פֿוילקייט ווערפֿט אָן אַ דרעמל,
dreml a on vorft foilkeit
slumber a on casts idleness

און אָפּגעלאָזטער נפֿש וועט הונגערן.
hungern vet nefesh opgelozter an un
hunger will person slack a and

טז דער וואָס היט דאָס געבאָט, היט זײַן זעל,
zel zain hit gebot dos hit vos der
soul his keeps commandment the keeps who the one

דער וואָס פֿאַרוואָרלאָזט זײַנע וועגן, וועט שטאַרבן.
shtarbn vet vegen zaine farvarlozt vos der
die will ways his neglects who the one

יז דער וואָס שענקט דעם אָרעמאַן, אַנטלײַט ה׳,
Hashem antlait oreman dem shenkt vos der
Hashem lends to poor the gives to who the one

און זײַן טובֿה וועט ער אים אומקערן.
umkeren im er vet toive zain un
return to him He will good his and

יח שטראָף דײַן זון, ווען עס איז נאָך
noch iz es ven zun dain shtrof
still is there when son your discipline

דאָ אַ האָפֿענונג,
hofenung a do
hope a here

אָבער זאָלסט זיך נישט אָנלייגן אים
im onleign nisht zich zolst ober
him set upon not self you(SG) shall but

אומצובערענגען.
umtsubrengen
to execute

יט אַ מענטש פֿון גרויס צאָרן וועט טראָגן זײַנע שטראָף,
shtrof zaine trogn vet tsorn grois fun mentsh a
punishment his bear will anger great of man a

for if thou deliver him, yet thou must do it again.

אָבער וועז דו וועסט אים איין מאָל מציל זיין , אזוי
azoi zain matsl mol ein im vest du ven ober
so be rescue time one him will you when but
וועסט דו עס מוזן מער טאָן.
ton mer muzn es du vest
do more must it you will

20 Hear etzah, and accept musar,

כ הערצו אַן עצה , און נעם אָן מוסר ,
musar on nem un eitse an hertsu
instruction on take and advice an you(SG) listen to

that thou mayest be wise in thy acharit *(latter end, future)*.

כּדי דו זאָלסט קלוג זיין אין דיין סוף.
sof dain in zain klug zolst du kedei
end your in be wise may you so that

21 There are many plans in a lev ish;

כא פֿיל מחשבֿות זיינען אין מענטשנס האַרצן,
hartsn mentshns in zainen machshoves fil
heart man's in are thoughts many

nevertheless it is the etzah of Hashem that shall stand.

אָבער הס באַראָט, ער וועט באַשטיין.
bashtein vet er barot Hashems ober
stand will it counsel Hashem's but

22 The ta'avah *(what is desirable)* in an adam is his chesed,

כב וואָס איז באַגערט אין אַ מענטש איז זיין גענאָד;
genod zain iz mentsh a in bagert iz vos
grace his is man a in desired is which

and a rahsh *(pauper)* is better than an ish kazav *(liar)*.

און בעסער אַן אָרעמאַן איידער אַ כּזבֿן.
kzvn a eider oreman an beser un
liar a than poor person a better and

23 The Yirat Hashem tendeth to chayyim,

כג מורא פֿאַר ה פֿירט צום לעבן,
lebn tsum firt Hashem far moire
life to leads Hashem before fear

and he that hath it shall rest secure;

און מע בליַיבט זאַט ,
zat blaibt me un
satisfied remains one and

he shall not be visited by rah.

און וועלט נישט געשטראָפֿט מיט קיין בייז.
beiz kein mit geshtroft nisht velt un
evil any with punished not becomes and

24 An atzel *(sluggard, lazy one)* thrusteth his yad into his dish,

כד אַז דער פֿויל־ער שטעקט אַריַין זיין האַנט אין שיסל,
shisel in hant zain arain shtekt foiler der az
bowl in hand his in plunges sluggard the when

and will not so much as bring it back to his peh *(mouth)* again.

וויל ער זי צו מאָל נישט צוטראָגן צו זיין מויל .
moil zain tsu tsutrogn nisht mol tsu zi er vil
mouth his to bring not time to it he will

25 Strike a scoffer, and the simple will learn what is prudent,

כה שלאָגסטו דעם שפּעטער, וועלט דער נאַר געשיַט,
geshait nor der velt shpeter dem shlogstu
wise fool the becomes scoffer the strike you

and reprove one that hath understanding, and he will understand da'as.

און מוסערט מען דעם פֿאַרשטענדיקן ,
farshtendikn dem men musert un
understanding one the one reproves and
לערנט ער וויסן .
visen er lernt
knowledge he learns

26 He that mistreateth his av, and driveth out his em,

כו אַ זון וואָס ברענגט שאַנד און חרפּה ,
charpe un shand brengt vos zun a
disgrace and shame brings who son a

is a ben that causeth shame, and bringeth cherpah.

פֿאַרווייסט זיין פֿאָטער, פֿאַרטרייַבט זיין מוטער .
muter zain fartraibt foter zain farvist
mother his chases away father his drives away

כז מיַין זון , הער אויף צו הערן דעם מוסר ,
main zun her tsu oif her dem musar
my son hear to on stop the instruction

[27] Cease, beni *(my son)*, to hear musar

and thou shalt go astray from the words of da'as.

און דו וועסט זיך פַֿאַרבלאָנדזשען פֿון די
un du vest zich farblondzhen fun di
and you will self wander from the

ווערטער פֿון ווייסנשאַפֿט.
verter fun visnshaft
words of knowledge

כח געַרעכטיקייט שפּאָט פֿון דעם נידערטרעכטיקן עדות ,
gerechtikeit shpot fun dem nidertrechtikn eides
justice mocks of the worthless testimony

[28] An ed beliya'al *(corrupt witness)* scorneth mishpat *(justice)*,

and the peh *(mouth)* of the resha'im devoureth iniquity.

און פַֿאַלשקייט צעמישט דאָס מויל פֿון די רשעים .
un falshkeit tsemisht dos moil fun di reshoim
and falsehood swallows up the mouth of the wicked

כט אָנגעבריים פַֿאַר די שפּעטער זיַינען שטראָפֿן ,
far di shpeter zainen shtrofn
for the scoffers are prepared punishments

[29] Shefatim *(penalties, judgments)* are prepared for scoffers,

and for kesilim, beatings for the back.

און קלעפּ פַֿאַרן רוקן פֿון די נאַרן.
un klep faran rukn fun di narn
and blows the for backs of the fools

20 The yayin is a mocker, strong drink a brawler;

ב אַ שפּעטער איז דער ווייַן , אַ ליאַרעמער דער טראַנק,
a shpeter iz der vain , a liaremer der trank
a scoffer is the wine , a brawler the drink

and whosoever is seduced to be led astray thereby is not wise.

און איטלעכער וואָס גיט זיך אָפּ דערמיט ,
un itlecher vos git zich op dermit
and everyone who gives self over therewith

איז נישט קיין חכם .
iz nisht kein chochem
is not any wise man

ב אַ ברום ווי פֿון אַ יונגן לייב איז דעם מלכס אימה,
a brum vi fun a yungn leib iz dem melechs eime
a roar like from a young lion is the king's terror

[2] The wrath of a melech is as the roaring of a lion;

he who provoketh him to anger sinneth against his own nefesh.

דער וואָס דערצערנט אים פַֿארזינדיקט
der vos dertsernt im farzindikt
the one who provoke him commit a sin against

זיַין לעבן.
zain lebn
his life

ג אַ כּבֿוד פַֿאַר אַ מענטשן איז זיך אָפּצוהאַלטן
a koved far a mentshn iz zich optsuhaltn
a honor for a man is oneself to restrain

[3] It is kavod for an ish to cease from strife,

פֿון קריג ,
fun krig
from quarrels

but any fool can start a quarrel.

אָבער איטלעכער נאַר ברעכט אַרויס.
ober itlecher nor brecht arois
but every fool breaks out

ד דער פֿויל אַקערט נישט אום ווינטער,
der foiler akert nisht um vinter
the sluggard plows not for winter,

[4] The atzel *(sluggard, lazy one)* will not plow by reason of choref *(winter, cold)*;

therefore shall he beg at katzir *(harvest)*, and have nothing.

און אין שניטצייט בעטלט ער, און האָט גאָרנישט.
gornisht hot un er betlt shnittsait in un
nothing has and he begs harvest time in and

[5] Etzah *(purpose)* in the lev ish is like deep mayim,

ה אַ טיפֿער וואַסער איז דער מײַן אין אַ מענטשנס האַרץ,
harts mentshns a in main der iz vaser tifer a
heart man's a in plan the is water deep a

but an ish tevunah will draw it out.

אָבער אַ מענטש מיט פֿאַרשטאַנדיקייט שעפּט אים אַרויס.
arois im shept farshtandikeit mit mentsh a ober
out it draws understanding with man a but

[6] Rav adam will proclaim every one his own chesed,

ו דאָס רוֹב מענטשן רופֿן אויס איטלעכער
itlecher ois rufn mentshn rov dos
each one out call men majority of the

זײַן גינציקייט ,
gintsikeit zain
graciousness his

but an ish emunim *(faithful man, loyal man)* who can find one?

אָבער אַ געטרײַען מענטשן ווער קען געפֿינען?
gefinen ken ver mentshn getraien a ober
find can who man faithful a but

[7] The tzaddik walketh in his tohm *(integrity, guilelessness)*;

ז אין זײַן ערלעכקייט גייט דער צדיק ;
tsadik der geit erlechkeit zain in
righteous one the goes integrity his in

his banim after him are blessed.

אַז ווויל צו זײַנע קינדער נאָך אים!
im noch kinder zaine tsu voil az
him after children his to blessed how

[8] A melech that sitteth in the kisse din *(throne of judgment)*

ח דער מלך וואָס זיצט אויפֿן טראָן פֿון משפּט ,
mishpot fun tron oifn zitst vos melech der
judgment of throne on sits who king the

winnows out all rah with his eynayim.

זיפּט דורך מיט זײַנע אויגן אַל דאָס בייז.
beiz dos al oign zaine mit durch zipt
evil the all eyes his with through sieves

[9] Who can say, I have made my lev pure,

ט ווער קען זאָגן: איך האָב געלײַטערט מײַן האַרץ,
harts main gelaitert hob ich zogn ken ver
heart my purified have I say can who

I am tahor from my chattat?

איך בין ריין פֿון מײַנע זינד?
zind maine fun rein bin ich
sin my from tahor am I

[10] Differing weights, and differing measures,

י צווייערלייי וואָגשטיינער, צווייערלייי מאָסן ,
mosn tsveyerlei vogshteiner tsveyerlei
measures of two kinds weights of two kinds

both of them are alike to'evah to Hashem.

זיי ביידע זײַנען אַן אומווערדיקייט בײַ ה .
Hashem bai umverdikeit an zainen beide zei
Hashem to abomination an are both they

[11] Even a na'ar *(child)* is known by his ways,

יא שוין אַ ייִנגל ווערט דערקענט אָן זײַנע מעשׂים,
meisim zaine on derkent vert yingel a shoin
deeds his by known shall be child a even

whether his conduct be pure, and whether it be yashar *(right)*.

אויב ריין און אויב רעכטפֿאַרטיק איז זײַן טאָן .
ton zain iz rechtfartik oib un rein oib
doing his is upright whether and tahor whether

[12] The hearing ozen, and the seeing ayin,

יב דאָס אויער וואָס הערט, און דאָס אויג וואָס זעט,
zet vos oig dos un hert vos oier dos
sees that eye the and hears that ear the

Hashem hath made even both of them.

זיי ביידע האָט ה געמאַכט.
gemacht Hashem hot beide zei
made Hashem has both they

[13] Love not sheynah *(sleep)*, lest thou come to poverty;

כ״ג זאָלסט נישט ליב האָבן שלאָף, כּדי
kedei shlof hobn lib nisht zolst
so that sleep have love not you(SG) shall

, ווערן זאָלסט נישט פֿאַראָרימט
vern farorimt nisht zolst
become impoverished not you(SG) shall

open thine eynayim, and thou shalt have enough lechem.

האַלט דײַנע אויגן אָפֿן , ווועסטו האָבן
hobn vestu ofen oign daine halt
have will you(sg) open eyes your keep

. ברויט צו זאַט
zat tsu broit
be satisfied to bread

[14] It is good for nothing, it is naught, saith the koneh *(buyer)*,

כ״ד שלעכט! שלעכט! זאָגט דער קונה ,
kunh der zogt shlecht shlecht
buyer the declares bad bad

but when he is gone his way, then he boasteth.

. זיך און גייט ער אַוועק, דענצמאָל באַרעמט ער
zich er baremt dentsmol avek er geit un
self he boasts then away he goes and

[15] There is zahav, and a multitude of rubies,

כ״ה פֿאַראַן גאָלד און פּערל אַ סך ,
sach a perl un gold faran
lot a pearls and gold there is

but the sfatayim *(lips)* of da'as are a precious jewel.

. אָבער די טײַערסטע צירונג זײַנען ליפּן מיט קענטשאַפֿט
kenshaft mit lipn zainen tsirung taierste di ober
knowledge with lips are jewelry precious the but

[16] Take his garment that is guaranty for a zar *(stranger)*,

כ״ו נעם צו זײַן בגד , אויב ער איז עָרֵב
orev iz er oib beged zain tsu nem
guarantor is he if garment his to take

, געווען פֿאַר אַן אַנדערן
andern an far geven
another an for been

and hold it as his pledge for a nokhriyah *(foreign woman, strange woman, seductress)*.

און נעם זײַן משכון פֿאַר דער פֿרעמדער.
fremder der far meshkun zain nem un
foreigner the for pledge his take and

[17] Lechem from sheker *(deceit)* is sweet to an ish,

כ״ז זיס איז דעם מענטשן ברויט פֿון פֿאַלשקייט,
falshkeit fun broit mentshn dem iz zis
falsehood of bread man to the is sweet

but afterwards his peh *(mouth)* shall be filled with gravel.

אָבער דערנאָך ווערט זײַן מויל פֿול מיט זשוויר.
zhvir mit ful moil zain vert dernoch ober
gravel with full mouth his becomes afterwards but

[18] Every plan is established by etzah,

כ״ח געדאַנקען קומען צו שטאַנד
shtand tsu kumen gedanken
establishment to are coming plans

, דורך אַן עצה
eitse an durch
counsel a through

and with tachbulot *(guidance)* wage milchamah.

. און מיט תּחבולות פֿיר מלחמה
milchome fir tachbulos mit un
war wage stratagems with and

[19] He that goeth about as a rakhil *(gossip, slanderer, talebearer)* revealeth secrets;

כ״ט אַ רכילות-טרײַבער אַנטפּלעקט אַ סוד ,
sod a antplekt rechiles-traiber a
secret a reveals gossip-spreader a

therefore associate not with the babbler.

אוּן מִיט דעם וואָס האָט אָפֿענע ליפּן זאָלסטו
zolstu lipn ofene hot vos dem mit un
should you lips open has who the one with and
זיך נישט מישן .
mishn nisht zich
mix not self

כ דער וואָס שילט זײַן פֿאָטער אוּן זײַן מוטער ,
muter zain un foter zain shilt vos der
mother his and father his curses who the one

20 He who curseth aviv or immo,

his ner *(lamp)* shall be put out in deep choshech.

וועט זײַן ליכט פֿאַרלאָשן ווערן אין שטאָקפֿינצטערניש .
shtokfintsternish in vern farloshn licht zain vet
pitch black darkness in be extinguished light his will

כא אַ נחלה וואָס קומט אָן גיך אין אָנהייב ,
onheib in gich on kumt vos nachle a
beginning in hastily on comes which inheritance an

21 A nachalah *(inheritance)* may be gotten hastily at the rishonah *(beginning)*;

but the acharit *(latter end)* thereof shall not have a bracha.

וועט איר סוף זײַן נישט געבענטשט.
gebentsht nisht zain sof ir vet
blessed not be end its will

כב זאָלסט נישט זאָגן : איך וועל אָפּצאָלן שלעכטס;
shlechts optsolen vel ich zogn nisht zolst
evil repay will I say not you(SG) shall

22 Say not thou, I will pay back rah;

but wait on Hashem, and He shall save thee.

האָף צו ה׳ , און ער וועט דיך העלפֿן.
helfn dich vet er un Hashem tsu hof
help you(SG) will he and Hashem in hope

כג אַן אומוועדיקייט בײַ ה׳ איז צוויײערלײ
tsveyerlei iz Hashem bai umverdikeit an
two kinds of is Hashem to abomination an
וואָגשטיינער,
vogshteiner
weights

23 Differing weights are a to'evah unto Hashem,

and scales of mirmah *(deceit)* are not tov.

אוּן פֿון פֿאַלשע וואָגשאָלן קומט נישט קיין גוטס.
guts kein nisht kumt vogsholn falshe fun un
good any not comes scales false from and

כד פֿון ה׳ זײַנען דעם מענטשנס טריט,
trit mentshns dem zainen Hashem fun
steps man's the are Hashem from

24 The steps of a gever are from Hashem;

how can an adam then understand his own derech *(way, life's course)*?

אוּן וואָס פֿאַרשטייט דער מענטש זײַן וועג?
veg zain mentsh der farshteit vos un
way his man the understands what and

כה אַ שטרויכלונג פֿאַר אַ מענטשן איז זיך
zich iz mentshn a far shtroichlung a
to is man a for pitfall a
אַרויסצורעדן : הייליק!
heilik aroistsuredn
holy to rashly declare

25 It is a mokesh adam to devote rashly as kodesh,

and after nedarim *(vows)* to reconsider his consecration.

אוּן נאָכן נדר איבערצוקלערן.
ibertsuklern neyder nochn un
to reconsider a vow after and

כו אַ קלוגער מלךווינטשופֿלט די רשעים ,
reshoim di vintshuflt melech kluger a
wicked ones the winnows king wise a

26 A melech chacham winnows out the resha'im

and bringeth the ofan *(threshing wheel)* over them.

אוּן עֶר קערט אויף זיי דעם דרעשראָד .
dreshrod dem zei oif kert er un
threshing wheel the them upon turns he and

27 The neshamah of adam is the ner *(light)* of Hashem,

כז אַ ליכט פֿון ה איז דעם מענטשנס נשמה ,
neshome mentshns dem iz Hashem fun licht a
soul man's the is Hashem of light a

searching all the innermost beten.

עס זוכט-דורך אַלע קאַמערן פֿון לייַב .
laib fun kamern ale zucht-durch es
body of chambers all searches through it

28 Chesed and emes guard the Melech,

כח גענאָד אוּן אמת באַהיטן דעם מלך ,
melech dem bahitn emes un genod
king the preserve truth and grace

and his kisse is upheld by chesed.

אוּן ער האַלט-אויף מיט גענאָד זיין טראָן .
tron zain genod mit halt-oif er un
throne his grace by is held up he and

29 The tiferet *(glory)* of bochurim is their ko'ach *(strength)*,

כט די צירונג פֿון יונגעלייט איז זייער כּוֹח ,
koiech zeyer iz yungelait fun tsirung di
strength their is young men of adornment the

and the hadar *(splendor)* of zekenim is the silvery head.

אוּן די שיינקייט פֿון זקנים איז אַ גראָער קאָפּ.
kop groer a iz zkeinim fun sheinkeit di un
head gray a is elders of splendor the and

30 Blows that wound cleanseth away rah;

ל וווּנדיקע ביילן זיינען אַ לייטערונג פֿון בייז,
beiz fun laiterung a zainen bailn vundike
evil from cleansing a are stripes wounding

so do beatings the innermost beten.

דאָס גלייכן שלעק אינעווייניק אין לייַב .
laib in ineveinik shlek glaichn dos
body in inward wounds likewise such

21 כא

The lev melech is in the yad Hashem, as the channels of mayim;

בעכן וואַסער איז דעם מלכס האַרץ
harts melechs dem iz vaser bechn
heart king's the is water like

אין הס האַנט,
hant Hashems in
hand Hashem's in

He directeth it wherever He will.

וווהין נאָר ער וויל , נייגט ער עס.
es er naigt vil er nor vuhin
it he directs wants he only wherever

2 Every derech ish is yashar *(right)* in his own eynayim,

ב יעטוועדער וועג פֿון מענטשן איז גלייַך אין זיינע אויגן,
oign zaine in glaich iz mentshn fun veg yetveder
eyes his in straight is man of way every

but Hashem weigheth the hearts.

אָבער ה פֿאָרשט די הערצער.
hertser di forsht Hashem ober
hearts the probes Hashem but

3 To do tzedakah and mishpat

ג טאָן גערעכטיקייט אוּן רעכט
recht un gerechtikeit ton
justice and righteousness do

is more acceptable to Hashem than zevach.

איז בילכער ביַי ה ווי אַ
a vi Hashem bai bilcher iz
a than Hashem with more acceptable is

שלאַכטאָפּפֿער .
shlachtopfer
slaughter sacrifice

4 A high and haughty eye,

ד האָפֿערדיקע אויגן אוּן אַ שטאָלץ האַרץ
harts shtolts a un oign hoferdike
heart proud a and eyes haughty

and a proud levner resha'im
(the lamp of the wicked ones)
— are chattat *(sin)*.

איז דער זינדיקער אַקער פֿון די רשעים .
reshoim di fun aker zindiker der iz
wicked the of plowing sinful the is

[5] The plans of the kharutz *(diligent)*
lead surely to profit;

ה די געדאַנקען פֿון פֿלייסיקן פֿירן רַק צו שפֿע ,
shefe tsu rak firn fleisikn fun gedanken di
abundance to only lead diligent of plans the

but of every one that is hasty surely
to machsor *(poverty, want)*.

און איטלעכער וואָס איז אײַליק – רַק צו פֿאַרמינערונג.
farminerung tsu rak ailik iz vos itlecher un
poverty to only hasty is who everyone and

[6] The getting of otzarot by a
lashon sheker

ו אוֹצרות געמאַכט דורך אַ פֿאַלשער צונג
tsung falsher a durch gemacht oitseres
tongue false a by made treasures

is hevel *(vain, empty, meaningless)*
and fleeting

זײַנען אַוועקגעבלאָזענער הויך ;
hoich avekgeblozener zainen
vapor blown away are

for them that seek mavet.

די וואָס זוכן זיי זוכן דעם טויט .
toit dem zuchn zei zuchn vos di
death the seek them seek who the ones

[7] The violence of the resha'im
shall drag them away;

ז דער רויב פֿון די רשעים שלעפּט זיי אַוועק,
avek zei shlept reshoim di fun roib der
away them drags wicked ones the of violence the

because they refuse to do
mishpat *(justice)*.

ווײַל זיי ווילן נישט טאָן קיין געראַטעוועטקייט.
gerechtikeit kein ton nisht viln zei vail
justice any do not want they because

[8] The derech of the guilty ish is
hafachpach *(crooked, tortuous)*,

ח פֿאַרקערט איז דעם מענטשנס וועג און פֿרעמד ,
fremd un veg mentshns dem iz farkert
strange and way man's the is perverted

but as for the pure, his conduct
is yashar *(right)*.

אָבער דער ריינער, זײַן טאָן איז רעכטפֿאַרטיק.
rechtfartik iz ton zain reiner der ober
upright is doing his pure the but

[9] It is better to dwell in a corner
of the gag *(roof)*,

ט בעסער ווינען אויף אַ ווינקל דאַך ,
dach vinkel a oif voinen beser
roof corner of a on to dwell better

than with a quarrelsome isha
in a shared bais.

אײדער אין איין הויז מיט אַ וויַיב קריגערין .
krigerin a vaib a mit hoiz ein in eider
quarrelsome a wife a with house one in rather than

[10] The nefesh of the rashah
desireth rah;

י די זעל פֿון דעם רשע גלוסט בייז ,
beiz glust roshe dem fun zel di
evil desires wicked the of soul the

his re'a findeth no mercy in
his eynayim.

זײַן חבֿר ווערט נישט געליַיטזעליקט אין זײַנע אויגן.
oign zaine in gelaitzelikt nisht vert chever zain
eyes his in shown favor not shall be neighbor his

[11] When the scoffer is punished,
the simple is made wise,

יא אַז מע שטראָפֿט דעם שפּעטער, ווערט
vert shpeter dem shtroft me az
shall be scoffer the chastises one when

דער נאַר קלוג;
klug nor der
wise simple the

and when insight is disclosed to the
chacham, he receiveth da'as.

און אַז מע לערנט דעם קלוגן , קריגט ער קענטשאַפֿט .
kenshaft er krigt klugn dem lernt me az un
knowledge he gets wise the trains one when and

[12] The tzaddik *(righteous one)* wisely considereth the bais of the rashah,

יב אַז דער צדיק האָט איינזיניש מיטן
mitn ainzeenish hot tsadik der az
with the insight has righteous one the when
, הויז רשעס
hoiz roshes
house wicked person's

and hurleth the resha'im to rah.

פֿאַרפֿירט ער די רשעים צום בייזן .
beizn tsum reshoim di er farfirt
ruin to wicked ones the he subverts

[13] He who stoppeth his ozen at the cry of the dal *(poor)*,

יג דער וואָס פֿאַרשטאָפּט זיין אויער פֿאַר דעם
dem far oier zain farshtopt vos der
the to ear his stops up who the one
, אָרעמאַנס געשריי
geshrei oremans
cry poor person's

he also shall cry out himself, but shall not be heard.

וועט ער אויך רופֿן , און נישט געענטפֿערט וועלן .
vern geentfert nisht un rufn oich er vet
become answered not and will call out also he will

[14] A mattan *(gift)* in secret pacifieth af *(anger)*,

יד אַ מתּנה פֿאַרבאָרגענערהייט דעם כּעס ,
kaas dem farbeigt farborgenerheit matone a
anger the turns away in secret gift a

and a shochad *(bribe)* in the kheyk *(bosom)*, strong wrath.

און שוחד אין בוזעם , דעם שטאַרקסטן גרימצאָרן .
grimtsorn shtarkstn dem buzem in shochad un
wrath strongest the bosom in a bribe and

[15] It is simchah to the tzaddik to do mishpat,

טו אַ פֿרייד פֿאַרן צדיק איז טאָן גערעכטיקייט ,
gerechtikeit ton iz tsadik faran freid a
righteousness do is righteous one for the joy a

but terror for the po'alei aven *(workers of iniquity)*.

און אַ שרעק פֿאַר די וואָס טוען אומרעכט.
umrecht tuen vos di far shrek a un
injustice do who the ones for terror a and

[16] The adam that wandereth astray from the derech haseichel *(road of understanding)*

טז אַ מענטש וואָס בלאָנדזשעט פֿון דעם
dem fun blondzhet vos mentsh a
the from wander around who man a
, וועג פֿון קלוגשאַפֿט
klugshaft fun veg
wisdom of way

shall rest in the kahal of the refa'im *(congregation of the dead)*.

וועט רוען אין דעם געזעמל פֿון מתים .
meisim fun gezeml dem in ruen vet
dead men of assembly the in rest will

[17] The ohev simchah *(lover of pleasure)* shall be an ish machsor *(man of poverty, want, shortage)*; he that loveth yayin and shemen shall not be rich.

יז דער וואָס האָט ליב ווויל־טאָג, ווערט אַן אָרעמאַן ,
oreman an vert voiltog lib hot vos der
poor person a shall be pleasure love has who the one

דער וואָס האָט ליב וויין און אייל, ווערט נישט ריַך .
raich nisht vert eil un vain lib hot vos der
rich not shall be oil and wine love has who the one

[18] The reshah shall be a kofer *(ransom)* for the tzaddik,

יח אַן אויסלייַ פֿאַר דעם צדיק איז דער רשע ,
roshe der iz tsadik dem far oisleiz an
wicked the is righteous one the for ransom a

and the boged *(the unfaithful)* for the yesharim *(upright ones)*.

און אַנשטאָט די רעכטפֿאַרטיקע קומט דער פֿעלשער .
felsher der kumt rechtfartikn di anshtot un
treacherous the comes upright the in place of and

[19] It is better to dwell in eretz midbar,

יט בעסער צו ווינען אין אַ מדבר-לאַנד ,
midber-land a in voinen tsu beser
desert land a in dwell to better

than with a quarrelsome and an angry isha.

אייִדער מיט אַ וויַב אַ קריגערין אין ערגערניש.
ergernish in krigerin a vaib a mit eider
vexation in quarrelsome a wife a with than

[20] There is otzar to be desired and shemen in the naveh *(dwelling)* of the chacham;

כ אַ גלוסטיקער אוצר און איל איז אין דער
der in iz eil un oitser glustiker a
the in is oil and treasure more desirable a

חכם , פֿון דעם ווינונג
chochem dem fun voinung
wise the of dwelling

but a kesil adam squanders it.

. אַבער דער נאַרישער מענטש שלינגט עס אײַן
ain es shlingt mentsh narisher der ober
down it swallows man foolish the but

[21] He that pursueth tzedakah and chesed

כא דער וואָס יאָגט זיך נאָך גערעכטיקייט
gerechtikeit noch zich yogt vos der
righteousness after self pursues who the one

און גענאָד,
genod un
grace and

findeth chayyim, tzedakah, and kavod.

געפֿינט לעבן, הצלחה , און כּבֿוד .
koved un hatsloche lebn gefint
honor and success life finds

[22] A chacham scaleth the city of the gibborim *(mighty ones)*,

כב דער חכם קומט אויף אַ שטאָט פֿון גיבורים ,
giborim fun shtot a oif kumt chochem der
warriors of city a upon comes wise man the

and casteth down the trusted stronghold thereof.

און מאַכט נידערן איר זיכערע פֿעסטונג.
festung zichere ir nidern macht un
fortress secure her go down makes and

[23] He who is shomer over his peh *(mouth)* and his lashon *(tongue)*

כג דער וואָס היט זײַן מויל און זײַן צונג ,
tsung zain un moil zain hit vos der
tongue his and mouth his be careful who the one

is shomer over his nefesh from tzoros.

היט פֿון צרות זײַן זעל .
zel zain tsores fun hit
soul his troubles from keep watch

[24] Proud and haughty scoffer is shmo,

כד דער מוטוויליקער בַּעַל-גאַווה , זײַן נאָמען
nomen zain baal-gavah mutviliker der
name his master of pride proud the

איז שפּעטער –
shpeter iz
scoffer is

who acteth in superfluity of zadon *(pride)*.

. דער וואָס פֿירט זיך מיט מוטווילִיקער חוצפּה
chutspe mutviliker mit zich firt vos der
arrogance proud with self leads who the one

[25] The ta'avah *(desire, craving)* of the atzel *(sluggard, lazy one)* killeth him,

כה די תּאווה פֿון דעם פֿויל טייט אים אַוועק,
avek im teit foiln dem fun teive di
away him kills sluggard the of desire the

for his yadayim refuse to work.

. ווייַל זײַנע הענט ווילן נישט אַרבעטן
arbeten nisht viln hent zaine vail
work not will hands his since

כו אַ גאַנצן טאָג באַגערט דער געריקער,
geriker der bagert tog gantsn a
covetous the covets day whole a

אָבער דער צדיק גיט און הערט נישט אויף.
oif nisht hert un git tsadik der ober
up not stops and gives righteous one the but

[26] He craveth greedily kol hayom,

but the tzaddik giveth and spareth not.

כז דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון די רשעים
reshoim di fun shlachtopfer dos
wicked ones the of slaughter sacrifice the

איז אַן אומווערדיקייט,
umverdikeit an iz
abomination an is

[27] The zevach of the resha'im is to'evah *(detestable, abomination)*;

היינט ווי נאָך אַז מע ברענגט עס
es brengt me az noch vi haint
it bring one that after as how much more

מיט אַ בייזער מחשבֿה !
machshove beizer a mit
intent evil a with

how much more, when he bringeth it with zimmah *(evil intent)*.

כח אַ פֿאַלשער עדות ווערט צעמישט,
tsemisht vert eides falsher a
perish shall testimony false a

אָבער דער מענטש וואָס האָט געהערט, רעדט
redt gehert hot vos mentsh der ober
speaks heard has who man the but

מיט פֿעסטיקייט.
festikeit mit
strength with

[28] An ed kezavim *(lying witness)* shall perish,

but the ish that heareth [emes] speaketh lanetzach *(unto eternity)*.

כט דער שלעכטער מענטש גייט מיט אַ פֿאַרשיידט פּנים ,
ponem farshait a mit geit mentsh shlechter der
face hardened a with go man wicked the

אָבער דער רעכטפֿאַריקער, ער פּאַסט אויף זיין וועג.
veg zain oif past er rechtfariker der ober
way his on watches out he upright the but

[29] An ish rasha defiantly hardeneth his face,

but as for the yashar *(upright)* he maketh his derech *(road)* sure.

ל נישטאָ קיין חכמה און קיין פֿאַרשטאַנדיקייט
farshtandikeit kein un chochme kein nishto
understanding any and wisdom any there is not

און קיין עצה אַקעגן ה .
Hashem akegn eitse kein un
Hashem against counsel any and

[30] There is no chochmah nor tevunah *(understanding)*

nor etzah against Hashem.

לא דער פֿערד וועט צוגעגרייט פֿאַר דעם טאָג פֿון מלחמה ,
milchome fun tog dem far tsugegreit vert ferd der
battle of day the for prepared is horses the

אָבער די ישועה איז פֿון ה .
Hashem fun iz yeshue di ober
Hashem of is salvation the but

[31] The sus is prepared against the yom milchamah,

but teshuah *(victory, deliverance)* is from Hashem.

22 כב אַ נאָמען איז בעסער פֿון גרויס עשירות,
eshires grois fun beser iz nomen a
wealth great than better is name a

אַ גוטער חן , פֿון זילבער און פֿון גאָלד.
gold fun un zilber fun chein guter a
gold than and silver than grace good a

[22] A shem tov is rather to be desired than osher rav,

and chen *(grace)* rather than kesef and zahav.

ב ריידן אויף אָרים שטויסן זיך אָן איינאַנדער ,
einander on zich shtoisn orim un raich
one another on selves meet poor and rich

[2] The oisher *(rich man)* and the rahsh *(pauper)* have this in common:

Hashem is the Oseh *(Maker)* of them all.

אָבער זיי ביידן האָט ה׳ באַשאַפֿן.
bashafn Hashem hot beidn zei ober
created Hashem has both them but

[3] A prudent man foreseeth the ra'ah, and hideth himself,

ג דער קלוגער זעט, און פֿאַרבאָרגט זיך,
zich farborgt un zet kluger der
self hides and sees wise the

but the naïve trudge on, and are punished.

און די נאַרן גייען ווייַטער, און ווערן געשטראָפֿט.
geshtroft vern un vaiter geyen narn di un
punished become and further go simple the and

[4] By anavah *(humility)* and the Yirat Hashem

ד דער לוין פֿון ענווות – פֿון מורא פֿאַר ה׳,
Hashem far moire fun anives fun loin der
Hashem before fear of humility of reward the

are osher, and kavod, and chayyim.

איז עשירות, און כּבֿוד, און לעבן.
lebn un koved un eshires iz
life and honor and wealth is

[5] Thorns and pachim *(snares)* are in the derech of the crooked;

ה דערנער און נעצן זיַינען אויפֿן וועג פֿון דעם קרומען,
krumen dem fun veg oifn zainen netsn un derner
crooked the of way on the are snares and thorns

he that is shomer over his nefesh shall be far from them.

דער וואָס היט זיַין זעל, זאָל זיך
zich zol zel zain hit vos der
self shall soul his watches over who the one

דערווייַטערן פֿון זיי.
zei fun dervaitern
them from be far from

[6] Train up a na'ar in the derech *(road)* he should go,

ו געווייַנען דעם יינגל אויף זיַין וועג;
veg zain oif yingel dem geveinen
way his on youth the train

and when he is old, he will not depart from it.

אַפֿילו אַז ער וועט אַלט ווערן, וועט ער זיך
zich er vet vern alt vet er az afile
self he will become old will he when even

נישט אָפּקערן דערפֿון.
derfun opkeren nisht
thereof turn aside not

[7] The oisher ruleth over the rahshim *(paupers)*,

ז דער עושר געוועלטיקט איבער די אָרימע,
orime di iber geveltikt oysher der
poor the over rules rich the

and the loveh *(borrower, debtor)* is eved *(slave)* to the ish malveh *(lender)*.

און דער ליַיער איז אַ קנעכט ביַים מלווה.
mlvh baim knecht a iz laier der un
lender to the servant a is borrower the and

[8] He that soweth iniquity shall reap aven *(iniquity)*,

ח דער וואָס זייט אומרעכט וועט שניַידן אומגליק,
umglik shnaidn vet umrecht zeit vos der
calamity reap will injustice sows who the one

and the shevet *(rod)* of his wrath shall disappear.

און די רוט פֿון זיַין חוצפּה וועט פֿאַרלענדט
farlendt vet chutspe zain fun rut di un
come to an end will insolence his of rod the and

ווערן.
vern
become

[9] He that hath a tov ayin *(generous eye)* shall have a bracha;

ט דער וואָס האָט אַ גוט אויג, ער וועט געבענטשט,
gebentsht vert er oig gut a hot vos der
blessed shall be he eye good a has who the one

for he giveth of his lechem to the dal *(poor)*.

וויַל ער גיט פֿון זיַין ברויט דעם אָרעמאַן .
oreman dem broit zain fun git er vail
poor person to the bread his from gives he because

[10] Cast out the scoffer, and contention shall leave;

י טרייַב אַרויס דעם שפּעטער, און קריג וועט אַוועק,
avek vet krig un shpeter dem arois traib
leave will contention and scoffer the out drive

indeed, strife and kalon *(shame)* shall cease.

און שטרייַט און שאַנד וועלן אויפֿהערן.
oifhern veln shand un shtrait un
cease will shame and conflict and

[11] He that loveth tahor lev *(a pure heart)*,

יא דער וואָס האָט ליב ריינהאַרציקייט,
reinhartsikeit lib hot vos der
purity of heart love has who the one

for the chen *(grace)* on his sfatayim *(lips)* the Melech shall be his re'a *(friend)*.

וואָס האָט חן אויף די ליפּן, איז דער מלך זיַין חבֿר .
chever zain melech der iz lipn di oif chein hot vos
friend his king the is lips the on grace has who

[12] The eynayim of Hashem preserve da'as,

יב די אויגן פֿון ה היטן דעם פֿאַרשטאַנדיקן ,
farshtandikn dem hitn Hashem fun oign di
discerning person the keeps Hashem of eyes the

and He overthroweth the devarim of the boged *(unfaithful, treacherous, traitor)*.

און ער פֿאַרדרייט די רייד פֿון דעם פֿעלשער .
felsher dem fun reid di fardreit er un
treacherous the of words the overturns he and

[13] The atzel *(sluggard, lazy one)* saith, There is an ari *(lion)* outside;

יג דער פֿויל־ער זאָגט : אַ לייב איז דערויסן,
deroisn iz leib a zogt foiler der
outside is lion a declares sluggard the

I shall be murdered in the streets.

איך וועל אין גאַס געהרגעט ווערן .
vern geharget gas in vel ich
become slain street in will I

[14] The peh *(mouth)* of zarot *(strange women)* is a deep pit;

יד אַ טיפֿע גרוב איז דאָס מויל פֿון פֿרעמדע פֿרויען ,
froien fremde fun moil dos iz grub tife a
women foreign of mouth the is pit deep a

he that is under the wrath of Hashem shall fall therein.

דער פֿאַרשאָלטענער פֿון ה פֿאַלט אַריַין אַהין .
ahin arain falt Hashem fun farsholtener der
there into falls Hashem of cursed one the

[15] Folly is bound in the lev na'ar,

טו נאַרישקייט איז איינגעבונדן בייַ דעם יינגל אין האַרצן,
hartsn in yingel dem bai aingebundn iz narishkeit
heart in youth the in bound up is folly

but the shevet musar *(rod of correction)* shall drive it far from him.

די שטראָפֿרוט וועט זי דערווייַטערן פֿון אים.
im fun dervaitern zi vet shtrofrut di
him from remove it will rod of discipline the

[16] He that oppresseth the dal *(poor)* in order to increase,

טז מע רויבט דעם אָרעמאַן , און בייַ אים מערט זיך ,
zich mert im bai un oreman dem roibt me
self increases it by and poor person the robs one

and he that giveth to the oisher, shall surely come to machsor *(poverty, want)*.

מע גיט דעם עושר , און עס וועט בלויז געמינערט .
geminert bloiz vert es un oysher dem git me
diminished only shall be it and rich man the gives one

[17] Bow down thine ozen, and hear the devarim of chachamim,

יז נייג צו דיַין אויער, און הער די ווערטער
verter di her un oier dain tsu naig
words the pay heed and ear your to incline

פֿון די חכמים ,
chachomim di fun
wise men the of

and apply thine lev *(mind, heart)* unto my da'as.

אוּן דַיִן הַאַרְץ זאָלְסטוּ צוּלֵייגֶן צוּ מַיִן קְעֶנְשַׁאֲפַט .
kenshaft main tsu tsuleigen zolstu harts dain un
knowledge my to apply shall you heart your and

18 For it is a pleasant thing if thou be shomer over them within thee;

יח וְוָאָרעם ווֵויל ווּעט זַיִן , אַז דוּ ווּעסט זַיי
zei vest du az zain vet voil vorem
them will you if be will sweet because

הִיטן אִין דַיִן לֵיַיב ,
laib dain in hitn
body your in keep

they shall therewith abide ready upon thy sfatayim *(lips)*.

אַז זַיי ווּעלן אַלַע זַיִן אָנגעבְּרֵייט אוֹיף דַיִנע לִיפּן.
lipn daine oif ongebreit zain ale veln zei az
lips your on prepared be all will they if

19 That thy trust may be in Hashem,

יט כְּדֵי דַיִן בְּטָחוֹן זאָל זַיִן אוֹיף ה ,
Hashem oif zain zol bitochen dain kedei
Hashem on be shall trust your so that

I have made thee know this yom, even thee!

הָאָב אִיךְ עס הַיִנט דִיךְ גֶעמַאכְט ווֵיסן , יאָ דִיךְ .
dich yo visen gemacht dich haint es ich hob
you(SG) yes know made you(SG) today it I have

20 Have not I written to thee shloshim *(thirty sayings)*

כ פַּאַר ווָאָר אִיךְ הָאָב דִיר אוֹיפְּגֶעשְׁרִיבֶּן
oifgeshribn dir hob ich vor far
written to you(SG) have I indeed for

דְרֵייסִיק ווֶערטֶער,
verter draisik
words thirty

in mo'etzot *(counsels)* and da'as,

אִין עֲצוֹת אוּן קְעֶנְשַׁאֲפַט .
kenshaft un etsut in
knowledge and counsels in

21 That I might make thee know the certain truth of the words of emes;

כא כְּדֵי דִיךְ צוּ מַאכֶן ווֵיסן דִי רִיכְטִיקְע
richtike di visen machn tsu dich kedei
right the know make to you(SG) so that

ווֶערטֶער פּוּן אֱמֶת,
emes fun verter
truth of words

that thou mightest bring back words of emes to them that send thee?

כְּדֵי זאָלְסט עְנְטפֶּערְן אֱמֶתְע ווֶערטֶער דִי
di verter emese entfern zolst kedei
the ones words true answer you(SG) shall so that

ווָאָס הָאָבן דִיךְ גֶעשִׁיקְט.
geshikt dich hobn vos
sent you(SG) have who

22 Exploit not the dal *(poor)*, because he is dal *(poor)*;

כב זאָלְסט נִישְׁט בַּאֲגוֹלְעֶן דֶעם שְׁוואַכֶן ,
shvachn dem bagzlen nisht zolst
weak one the rob not you(SG) shall

ווַייל עֶר אִיז שְׁוואַךְ ,
shvach iz er vail
weak is he because

neither oppress the oni *(afflicted)* in the sha'ar,

אוּן נִישְׁט דְרִיקְן דֶעם אָרְעמַאן אִין טוֹיעֶר.
toier in oreman dem drikn nisht un
gate in the poor person the oppress not and

23 For Hashem will plead their cause,

כג וְוָאָרעם ה ווּעט זִיךְ אָנְנעמֶן זַייֶער קְרִיג ,
krig zeyer onnemen zich vet Hashem vorem
cause their take on self will Hashem because

and plunder the nefesh of those that plundered them.

אוּן רוֹיבֶן זַייֶערע רוֹיבֶער דאָס לֶעבֶן.
lebn dos roiber zeyere roibn un
life the plunderers their plunder and

[24] Make no friendship with a ba'al af *(angry man)*,

כד זאָלסט זיך נישט חבֿרן מיט אַ
a mit Chevron nisht zich zolst
an with befriend not self you(SG) shall
צאָרנדיקן מענטשן ,
mentshn tsorndikn
man angry

and with an ish chemot *(man of wrath)* thou shalt not go,

און מיט אַ כּעסן זאָלסטו נישט צונויפֿקומען ;
tsunoifkumen nisht zolstu kesn a mit un
come together not you shall wrathful a with and

[25] Lest thou learn his orkhot *(ways)*,

כה טאָמער וועסטו לערנען זײַנע וועגן ,
vegen zaine lernen vestu tomer
ways his learn you will lest

and take a mokesh *(snare)* for thy nefesh.

און וועסט נעמען אַ שטרויכלונג פֿאַר דײַן זעל .
zel dain far shtroichlung a nemen vest un
soul your for stumbling block a take will and

[26] Be not thou one of them that shake hands in a pledge,

כו זאָלסט נישט זײַן פֿון די וואָס גיבן אַ האַנט,
hant a gibn vos di fun zain nisht zolst
hand a give who the ones from be not you(SG) shall

or of them that are collateral for masha'ot *(debts, loans)*.

פֿון די וואָס זײַנען ערבֿ פֿאַר חובֿות .
choives far orev zainen vos di fun
debts for guarantors are who the ones from

[27] If thou hast nothing with which to pay,

כז אַז דו וועסט נישט האָבן צו באַצאָלן,
batsoln tsu hobn nisht vest du az
pay to have not will you if

why should he take away thy mishkav *(bed)* from under thee?

נאָך וואָס זאָל מען צונעמען דײַן גאָלעגער
geleger dain tsunemen men zol vos noch
bed your take one should why then
פֿון אונטער דיר ?
dir unter fun
you(SG) under from

[28] Remove not the gevul olam *(ancient landmark)*,

כח זאָלסט נישט איבערוקן דעם גרענעץ
grenets dem iberrukn nisht zolst
boundary the move not you(SG) shall
פֿון פֿאַרצײַטן ,
fartsaitn fun
ancient times from

which avoteicha have set.

וואָס דײַנע עלטערן האָבן געמאַכט .
gemacht hobn eltern daine vos
made have fathers your which

[29] Seest thou an ish mahir *(diligent, one who excells)* in his work?

כט זעסטו אַ מענטשן פֿלינק אין זײַן אַרבעט,
arbet zain in flink mentshn a zestu
work his in skilled man a do you see

He shall stand before melachim;

וועט ער שטיין פֿאַר מלכים ;
mlochim far shtein er vet
kings before stand he will

he shall not stand before obscure men.

ער וועט נישט שטיין פֿאַר נידעריקע .
niderike far shtein nisht vet er
lowly ones before stand not will he

23

When thou sittest to dine with a moshel *(ruler)*,

כג אַז דו זעצסט זיך עסן מיט אַ געוואלטיקער,
geveltiker a mit esen zich zetsst du az
mighty one a with to eat self sit you when

consider diligently what is before thee,

זאָלסטו גוט פַֿארשטיין וועמען דו
du vemen farshtein gut zolstu
you whom understand well you shall

האָסט פַֿאַר דיר ;
dir far host
you(SG) before have

[2] And put a sakin *(knife)* to thy throat,

[ב] וואָרעם דו שטעקסט זיך אַריַין אַ מעסער אין דער קעל ,
kel der in meser a arain zich shtekst du vorem
throat the in knife a in self put you for

if thou be a ba'al nefesh *(man given to gluttony)*.

אויב דו ביסט אַ מענטש אַ פֿרעסער.
freser a mentsh a bist du oib
glutton a man a are you if

[3] Be not desirous of his delicacies,

[ג] זאָלסט נישט גאַרן נאָך זײַנע מאכלים ,
maicholim zaine noch gorn nisht zolst
delicacies his after crave not you(SG) shall

for they are lechem kezavim *(deceitful food)*.

וואָרעם דאָס איז פַֿאַלשע שפּײַז .
shpaiz falshe iz dos vorem
food false is this because

[4] Overwork not to get rich;

[ד] זאָלסטו זיך נישט מאַטערן צו ווערן רײַך ;
raich vern tsu matern nisht zich zolstu
rich become to weary not self you shall

cease from thine own binah *(understanding)*.

פֿון זינען שלאָג עס דיר אַרויס.
arois dir es shlog zinen fun
out you(SG) it strike sense from

[5] Wilt thou let thine eynayim fly after that which is not?

[ה] הייבסט אויף דײַנע אויגן דערויף , און שוין
shoin un deroif oign daine oif heibst
already and thereon eyes your up lift

איז עס נישטאָ ;
nishto es iz
not there it is

For such [wealth] certainly sprouts kenafayim *(wings)*;

וואָרעם מאַכן פֿליגלען מאַכט עס זיך ,
zich es macht fliglen machn vorem
self it makes wings make because

they fly away as a nesher *(eagle)* toward Shomayim.

ווי אַן אָדלער וואָס פֿליט צום הימל .
himel tsum flit vos odler an vi
heaven to the flies which eagle an like

[6] Eat thou not the lechem of him that hath a rah ayin *(evil eye)*,

[ו] זאָלסט נישט עסן דאָס ברויט פֿון דעם
dem fun broit dos esen nisht zolst
the one from bread the eat not you(SG) shall

וואָס האָט אַ בייז אויג,
oig beiz a hot vos
eye evil an has who

neither desire thou his delicacies;

און זאָלסט נישט גאַרן נאָך זײַנע מאכלים ;
maicholim zaine noch gorn nisht zolst un
delicacies his after desire not you(SG) shall and

[7] For as he reckoneth in his nefesh, so is he.

[ז] וואָרעם עס איז אַזוי ווי ער וואָלט אויסרעכענען בײַ זיך ;
zich bai oisrechenen volt er vi azoi iz es vorem
self by calculate would he as so is it because

Eat and drink! saith he to thee,

עס און טרינק! זאָגט ער צו דיר ,
dir tsu er zogt trink un es
you(SG) to he declares drink and eat

but his lev is not with thee.

אָבער זײַן האַרץ איז נישט מיט דיר .
dir mit nisht iz harts zain ober
you(SG) with not is heart his but

[8] The morsel which thou hast eaten shalt thou vomit up,

ח דיין ביסן וואָס דו האָסט אויפֿגעגעסן,
oifgegesn host du vos bisn dain
devoured have you that morsel your

וועסטו אויסברעכן,
oisbrechn vestu
vomit you will

and lose thy pleasant devarim.

און האָסט אומזיסט אויסגעבראַכט דיַינע זיסע רייד .
reid zise daine oisgebracht umzist host un
words sweet your brought forth in vain have and

[9] Speak not in the oznayim of a kesil *(fool)*,

ט אין די אויערן פֿון דעם נאַרן זאָלסטו נישט רעדן ,
redn nisht zolstu narn dem fun oiern di in
speak not shall you fool the of ears the in

for he will despise the seichel of thy words.

וואָרעם ער וועט פֿאַראַכטן דעם שׂכל פֿון דיַינע ווערטער.
verter daine fun seichel dem farachten vet er vorem
words your of reason the despise will he because

[10] Remove not the gevul olam *(ancient landmark)*;

י זאָלסט נישט איבערוקן דעם גרענעץ
grenets dem iberrukn nisht zolst
boundary the move not you(SG) shall

, פֿון פֿאַרצייטן
fartsaitn fun
ancient times of

and enter not into the sadot of the yetomim *(fatherless ones, orphans)*,

און אין די פֿעלדער פֿון יתומים זאָלסטו נישט אַרײַנגיין ;
araingein nisht zolstu yesoimim fun felder di in un
enter not shall you orphans of fields the in and

[11] For their Go'el is chazak *(strong)*;

יא וואָרעם זייער אויסלייזער איז שטאַרק,
shtark iz oisleizer zeyer vorem
strong is redeemer their because

He shall plead their cause against thee.

ער וועט זיך אָננעמען זייער קריג אַקעגן דיר .
dir akegn krig zeyer onnemen zich vet er
you(SG) against dispute their take up self will he

[12] Apply thine lev unto musar,

יב לייג צו דיַין האַרץ צו מוסר ,
musar tsu harts dain tsu leig
instruction to heart your to apply

and thine oznayim to the words of da'as.

און דיַינע אויערן צו ווערטער פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit fun verter tsu oiern daine un
understanding of words to ears your and

[13] Withhold not musar *(correction)* from the na'ar *(child)*,

יג זאָלסט נישט פֿאַרמיידן שטראָף
shtrof farmaidn nisht zolst
punishment withhold not you(SG) shall

; פֿון דעם יינגל
yingel dem fun
child the from

for if thou spank him with the shevet, he shall not die.

אַז דו וועסט אים שלאָגן מיט דער רוט, וועט
vet rut der mit shlogn im vest du az
will rod the with strike him will you if

ער נישט שטאַרבן.
shtarbn nisht er
die not he

[14] Thou shalt spank him with the shevet,

יד דו וועסט אים שלאָגן מיט דער רוט,
rut der mit shlogn im vest du
rod the with strike him will you

and shalt save his nefesh from Sheol.

און וועסט מציל זיין זיין זעל פֿון דער שְׁאוֹל.
Sheol der fun zel zain zain matsl vest un
Sheol the from soul his be rescue will and

15 Beni *(my son)*, if thine lev be chacham,

טו מײַן זון , אַז דײַן האַרץ וועט זײַן קלוג,
klug zain vet harts dain az zun main
wise be will heart your if son my

my own lev shall have simchah.

וועט אויך מײַן האַרץ זיך פֿרייען.
freyen zich harts main oich vet
rejoice self heart my also will

16 Indeed, my inmost being shall rejoice,

טז און מײַנע נירן וועלן אָנקווועלן,
onkveln veln nirn maine un
exult will kidneys my and

when thy sfatayim *(lips)* speak meisharim *(upright things)*.

אַז דײַנע ליפּן וועלן רעדן די ריכטיקייט .
richtikeit di redn veln lipn daine az
righteouness the speak will lips your when

17 Let not thine lev envy chatta'im,

יז זאָל דײַן האַרץ נישט מקנא זײַן די זינדיקע,
zindike di zain mekane nisht harts dain zol
sinners the be envy not heart your let

but be thou in the Yirat Hashem kol hayom.

נאָר בלויז די מורא פֿאַר ה אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a Hashem far moire di bloiz nor
day whole a Hashem before fear the only but

18 For surely there is an acharit *(latter end, future)*,

יח וואָרעם פֿאַר וואָר , עס איז דאָ אַ לעצט ,
letst a do iz es vor far vorem
future a there is it truly for because

and thine tikvah shall not be cut off.

און דײַן האָפֿענונג וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn nisht vet hofenung dain un
become be cut off not will hope your and

19 Hear thou, beni *(my son)*, and be chacham,

יט הער צו , זון מײַנער , און ווער קלוג,
klug ver un mainer zun tsu her
wise be and my son to pay heed

and guide thine lev straight on the derech.

און פֿיר אויפֿן וועג דײַן האַרץ.
harts dain veg oifn fir un
heart your way on the guide and

20 Be not among yayin gluttons;

כ זאָלסט נישט זײַן פֿון די וואָס זויפֿן ווײַן ,
vain zoifn vos di fun zain nisht zolst
wine guzzle who the ones of be not you(SG) shall

among gluttonous eaters of basar,

פֿון די וואָס פֿרעסן זיך אָן מיט פֿלייש;
fleish mit on zich presn vos di fun
meat with on selves gorge who the ones of

21 For the drunkard and the zolel *(glutton)* shall come to poverty,

כא וואָרעם אַ פֿרעסער און אַ זויפֿער ווערט
vert zoifer a un freser a vorem
becomes drunkard a and glutton a because

פֿאַראָרימט .
farorimt
impoverished

and drowsiness shall clothe with rags.

און שמאַטעס קלײדט אָן שלעפֿערײַ .
shleferai on kleidt shmates un
drowsiness on clothes ragged and

22 Pay heed unto avicha that fathered thee,

כב הער צו דײַן פֿאָטער וואָס האָט דיך געבאָרן,
geborn dich hot vos foter dain tsu her
begot you(SG) has who father your to pay heed

and despise not immecha when she is old.

און זאָלסט נישט פֿאַראַכטן דײַן מוטער
muter dain farachten nisht zolst un
mother your despise not you(SG) shall and

אַז זי איז אַלט.
alt iz zi az
old is she when

[23] Buy emes, and sell it not;

כג קויף אמת, און זאָלסט עס נישט פֿאַרקויפֿן –
farkoifen nisht es zolst un emes koif
sell not it you(SG) shall and truth buy

also chochmah, and musar, and binah *(understanding)*.

חכמה , און מוסר , און פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit un musar un chochme
understanding and discipline and wisdom

[24] Avi tzaddik *(the father of a righteous one)* shall greatly rejoice,

כד קוועלן קוועלט אָן דער פֿאָטער פֿון
fun foter der on kvelt kveln
of father the on exults rejoicing greatly

דעם צדיק ,
tsadik dem
righteous one the

and he that fathereth a chacham shall have simchah in him.

און דער וואָס האָט געבאָרן אַ חכם
chochem a geborn hot vos der un
wise man a given birth to has who the one and

פֿרייט זיך מיט אים.
im mit zich freit
him with self rejoices

[25] Avicha and immecha shall be glad,

כה זאָל זיך פֿרייען דײַן פֿאָטער און דײַן מוטער ,
muter dain un foter dain freyen zich zol
mother your and father your rejoice self let

and she that bore thee shall rejoice.

און זאָל קוועלן דײַן געווינערין .
gevinerin dain kveln zol un
she who bore you your exult shall and

[26] Beni *(my son)*, give me thine lev,

כו גיב מיר, מײַן זון , דײַן האַרץ,
harts dain zun main mir gib
heart your son my me give

and let thine eynayim delight in my drakhim.

און דײַנע אויגן זאָלן היטן מײַנע וועגן .
vegen maine hitn zoln oign daine un
ways my observe shall eyes your and

[27] For a zonah is a deep pit,

כז וואָרעם אַ טיפֿער גראָבן איז אַ זונה ,
zoine a iz grobn tifer a vorem
prostitute a is pit deep a because

and a nokhriyah *(strange woman, foreign woman, seductress, unfaithful wife)* is a narrow well.

און אַן ענגע גרוב איז די פֿרעמדע .
fremde di iz grub enge an un
strange woman the is well restricted a and

[28] She also lieth in wait like a road bandit,

כח דערצו לויערט זי ווי אַ רויבער,
roiber a vi zi loiert dertsu
robber a like she lies in wait moreover

and increaseth the bogedim *(unfaithful)* among adam *(mankind)*.

און מערט פֿעלשער צווישן די מענטשן .
mentshn di tsvishn felsher mert un
people the among treacherous ones multiplies and

[29] Who hath oy *(woe)*? Who hath sorrow?

כט ביַי וועמען איז אוי? ביַי וועמען איז וויי ?
vei iz vemen bai oi iz vemen bai
woe is whom by woe is whom by

Who hath strifes? Who hath complaint?

ביַי וועמען קריג? ביַי וועמען קלאָג ?
klog vemen bai krig vemen bai
lamentation whom by strife whom by

Who hath needless wounds?

ביַי וועמען אומזיסטיקע וווּנדן ?
vundn umzistike vemen bai
wounds needless whom by

Who hath bloodshot eynayim?

בײַ ווּעמען רויטע אויגן?
oign roite vemen bai
eyes red whom by

30 They that tarry long at the yayin,

ל בײַ די וואָס שפּעטיקן זיך בײַם ווײַן ,
vain baim zich shpetikn vos di bai
wine at the selves linger who the ones by

they that turn in to sample mixed wine.

בײַ די וואָס קומען פֿאַרזוכן דעם משטראַנק.
mishtrank dem farzuchn kumen vos di bai
mixed the to taste come who the ones by

31 Stare not thou into the yayin when it is red,

לא זאָלסט נישט קוקן אויפֿן ווײַן ווי
vi vain oifn kukn nisht zolst
when wine on the gaze not you(SG) shall

ער רויטלט זיך ,
zich roitlt er
self is red it

when it sparkles in the kos *(cup)*,

ווי ער שפּיגלט אין כּוס זײַן פֿאַרב,
farb zain kos in shpiglt er vi
color its cup in sparkles it when

when it goeth down smoothly.

ווי ער גליטשט זיך גלאַטיק אַראָפּ.
arop glatik zich glitsht er vi
down smoothly self glides it when

32 At the acharit *(latter end, future)* it biteth like a nachash,

לב אין זײַן סוף וועט ער ווי אַ שלאַנג איינבײַסן,
ainbaisn shlang a vi er vet sof zain in
bite serpent a like it will end its in

and stingeth with venomous poisons like a viper.

און ווי אַ נאָטער וועט ער פֿאַרגיפֿטן.
fargiftn er vet noter a vi un
poison it will adder an like and

33 Thine eynayim shall behold zarot *(strange women)*,

לג דײַנע אויגן וועלן זען פֿרעמדע זאַכן ,
zachn fremde zen veln oign daine
things strange see will eyes your

and thine lev shall utter perverse things.

און דײַן האַרץ וועט רעדן פֿאַרקערטקייט;
farkertkeit redn vet harts dain un
perversity speak will heart your and

34 Indeed, thou shalt be as he that lieth down in the lev yam *(heart of the sea)*,

לד און וועסט זײַן ווי אינער וואָס ליגט אין מיטן ים ,
yam mitn in ligt vos einer vi zain vest un
the sea midst of in lies who one like be will and

or as he that lieth upon the top of a mast.

אָדער ווי אינער וואָס ליגט אויף אַ שפּיץ מאַסט.
mast shpits a oif ligt vos einer vi oder
mast the top of a on lies who one like or

35 They have stricken me, shalt thou say, and I was not hurt;

לה זיי האָבן מיך געשלאָגן , און מיר האָט נישט ווייטיק געטאָן,
geton vei nisht hot mir un geshlogn mich hobn zei
done woe not has me and struck me have they

they have beaten me, and I felt it not.

זיי האָבן מיך צעקלאַפּט, און איך האָב נישט געשפּירט;
geshpirt nisht hob ich un tseklapt mich hobn zei
felt not have I and beaten me have they

Mosai *(when)* shall I awake?

ווען ניכטער איך זיך אויס,
ois zich ich nichter ven
out self I sober when

I will seek yet another drink.

וועל איך עס נאָך ווידער זוכן .
zuchn vider noch es ich vel
seek again yet it I will

כד

24 Be not thou envious of anshei ra'ah,

זאָלסט נישט זײַן מקנא בייזע לײַט ,
zolst nisht zain mekane beize lait
you(SG) shall not be envious evil people

neither desire to be with them.

און זאָלסט נישט גאַרן צו זײַן מיט זיי ,
un zolst nisht gorn tsu zain mit zei
and you(SG) shall not be to desire with them

[2] For their lev plotteth violence,

ב וואָרעם פַֿאַרוויסטונג טראַכט זייער האַרץ,
harts zeyer tracht farvistung vorem
heart their thinks desolation because

and their sfatayim *(lips)* talk of amal *(trouble)*.

און אומגליק רעדן זייערע ליפּן.
un umglik redn zeyere lipn
and calamity speaks their lips

[3] Through chochmah is a bais built,

ג מיט חכמה ווערט אַ הויז געבויט,
geboit hoiz a vert chochme mit
built house a becomes wisdom with

and by tevunah *(understanding)* it is established.

און מיט פַֿאַרשטאַנדיקייט ווערט עס באַפעסטיקט;
un mit farshtandikeit vert es bafestikt
and with understanding is it established

[4] And by da'as shall the chadarim *(chambers, rooms)* be filled

ד און דורך קענטעניש ווערן די קאַמערן אָנגעפֿילט
un durch kenshaft vern di kamern ongefilt
and through knowledge becomes the rooms filled

with all precious and pleasant hon *(riches, wealth)*.

מיט אַלערליי טײַערן און ליבלעכן גוטס .
mit alerlei taiern un liblechn guts
with all kinds of precious and pleasant goods

[5] A gever chacham is strong;

ה אַ קלוגער מאַן איז אין מאַכט,
macht in iz man kluger a
power in is man wise a

indeed, an ish da'as *(man of knowledge)* increaseth ko'ach.

און אַ מענטש מיט קענטעניש האָט אַ שטאַרקע גבֿורה ;
un a mentsh mit kenshaft hot a shtarke gevure
and a man with knowledge has a strong might

[6] For by tachbulot *(guidance)* thou shalt wage thy milchamah *(war)*,

ו וואָרעם מיט תּחבולות מוזטו אָנפֿירן דײַן מלחמה ,
vorem mit tachbulos muztu onfirn dain milchome
because with strategies you must conduct your battle

and in a multitude of yo'etz *(counselors)* there is teshu'ah *(victory, safety)*.

און הילף קומט דורך פֿיל יוֹעצים .
un hilf kumt durch fil yoetsim
and salvation comes through many counselors

[7] Chochmah is too lofty for a fool;

ז צו הויך פַֿאַר דעם נאַרן איז חכמה ,
chochme iz narn dem far hoich tsu
wisdom is fool the for high too

he openeth not his peh *(mouth)* at the sha'ar.

אין טויער עפֿנט ער נישט זײַן מויל .
in toier efent er nisht zain moil
in gate opens he not his mouth

[8] He that plotteth to do evil shall be called

ח דער וואָס קלערט צו טאָן שלעכטס,
der vos klert tsu ton shlechts
the one who thinks to do evil

a ba'al mezimmot *(master of schemes)*.

אים וועט מען נאָכרופֿן בייזווילקער מענטש .
im vet men nochrufn beizviliker mentsh
him will one name evil-willing man

[9] The scheme of folly is chattat *(sin)*,

ט די טראַכטעניש פֿון דעם נאַרן איז זינד ,
di trachtenish fun dem narn iz zind
the scheme of the fool is sin

and the scoffer is a to'evah to adam *(man)*.

אוֹן אַן אומווערדיקייט ביַי מענטשן איז דער שפּעטער.
shpeter der iz mentshn bai umverdikeit an un
scoffer the is men by abomination an and

10 If thou faint in the yom tzarah,

י לְאָזטו זיך אָפּ אין טאָג פֿון נויט ,
noit fun tog in op zich loztu
distress of day in the down self let

thy strength is small.

איז דַיין כּוֹח אַ קנאַפּער.
knaper a koiech dain iz
scant a strength your is

11 Save those who are drawn away toward mavet,

יא זיַי מציל די וואָס ווערן גענומען צום טויט ,
toit tsum genumen vern vos di matsl zai
death to the taken become who the ones save be

and hold back those stumbling toward slaughter.

אוֹן די אָנגעבריטע צום הרגען , אויב
oib hargen tsum ongebreite di un
if slaughter to the made ready the ones and

דו קענסט אָפּהאַלטן.
ophaltn kenst du
hold back can you

12 If thou sayest, See, we knew it not,

יב אַז דו ווועסט זאָגן : מיר האָבן דאָך דערפֿון
derfun doch hobn mir zogn vest du az
thereof indeed have we say will you if

נישט געווּסט –
gevust nisht
known not

doth not He that weigheth the levavot consider it?

פֿאַר וואָר, דער פֿאָרשער פֿון די הערצער,
hertser di fun forsher der vor far
hearts the of examiner the one truly for

ער וועט מערקן ,
merkn vet er
perceive will he

And He that is guard over thy nefesh, doth not He know it?

אוֹן דער היטער פֿון דיַין זעל , ער וועט וויסן ,
visen vet er zel dain fun hiter der un
know will he soul your of keeper the and

And shall not He render to every adam according to his works?

אוֹן וועט אומקערן איטלעכן לויט זיַינע מעשׂים.
meisim zaine loit itlechn umkeren vet un
deeds his according to each one return will and

13 Beni *(my son)*, eat thou devash, because it is tov;

יג עס, מיַין זון , האָניק, וויַיל עס איז גוט ,
gut iz es vail honik zun main es
good is it because honey son my eat

and the honeycomb, which is sweet to thy taste;

אוֹן האָניקזאָפּט וואָס איז זיס פֿאַר דיַין גומען ;
gumen dain far zis iz vos honikzaft un
palate your for sweet is which honeycomb and

14 So shall the knowledge of chochmah be unto thy nefesh;

יד אַזוי, זיַי וויסן , איז חכמה פֿאַר דיַין זעל ,
zel dain far chochme iz visen zai azoi
soul your for wisdom is knowing be so

when thou hast found it, then there shall be an acharit *(latter end, future)*,

אַז דו האָסט זי געפֿונען וועט זיַין אַ גוטע לעצט ,
letst gute a zain vet gefunen zi host du az
future good a be will found it have you when

and thy tikvah *(hope)* shall not be cut off.

אוֹן דיַין האָפֿענונג וועט נישט פֿאַרשניטן ווערן .
vern farshnitn nisht vet hofenung dain un
become be cut off not will hope your and

טו זאָלסט נישט לויערן , רשע , אויף דער
der oif roshe loiern nisht zolst
the at wicked one lie in wait not you(SG) shall

, צדיק ווינונג פֿון דעם
tsadik dem fun voinung
righteous one the of dwelling

assault not his resting place; ; מנוחה זײַן פֿאַרוויסטן נישט זאָלסט
menuche zain farvistn nisht zolst
resting place his destroy not you(SG) shall

16 For a tzaddik falleth sheva *(seven times)*, and riseth up again, טז וואָרעם זיבן מאָל פֿאַלט דער צדיק ,
tsadik der falt mol zibn vorem
righteous one the falls times seven because

און שטייט אויף,
oif shteit un
up stands and

but the resha'im are overthrown in ra'ah. .אומגליק אין געשטרויכלט ווערן רשעים די און
umglik in geshtroichlt vern reshoim di un
calamity in stumbled become wicked ones the and

17 Gloat not when thine oyev falleth, יז אַז דײַן שׂונא פֿאַלט, זאָלסטו זיך נישט פֿרייען,
freyen nisht zich zolstu falt soine dain az
rejoice not self shall you falls enemy your when

and let not thine lev rejoice when he stumbleth, און אַז ער ווערט געשטרויכלט, זאָל נישט
nisht zol geshtroichlt vert er az un
not shall stumbled becomes he when and

אָנקווועלן דײַן האַרץ;
harts dain onkveln
heart your exult

18 Lest Hashem see it, and it is rah in His eyes, יח וואָרעם ה ווועט זען, און עס ווועט שלעכט
shlecht vet es un zen vet Hashem vorem
bad will it and see will Hashem because

זײַן אין זײַנע אויגן,
oign zaine in zain
eyes his in be

and He turn away His wrath from him. .און ער ווועט אָפּקערן פֿון אים זײַן צאָרן
tsorn zain im fun opkeren vet er un
anger his him from turn away from will he and

19 Fret not thyself because of ra'im, יט זאָלסט זיך נישט ערגערן וועגן
vegen ergern nisht zich zolst
because of get angry not self you(SG) shall

די שלעכטסטוער,
shlechtstuer di
evildoers the

neither be thou envious of the resha'im, ; רשעים די זײַן מקנא נישט זאָלסט
reshoim di zain mekane nisht zolst
wicked ones the be envious not you(SG) shall

20 For there shall be no acharit *(latter end, future)* to the rah; כ וואָרעם דער שלעכטער ווועט נישט האָבן קיין לעצט,
letst kein hobn nisht vet shlechter der vorem
future any have not will wicked person the because

the ner *(light)* of the resha'im shall be put out. . דאָס ליכט פֿון די רשעים ווועט אויסגעלאָשן ווערן
vern oisgeloshn vet reshoim di fun licht dos
become extinguished will wicked ones the of light the

[21] Beni *(my son)*, fear thou Hashem and the Melech,

כא הָאֵב מורא פַּאר ה , מיַן זון , און
un zun main Hashem far moire hob
and son my Hashem before fear have

, פַּארַן מלך
melech faran
king before the

and do not associate with them that are otherwise disposed.

; מיט איבערַאַנדערשער זאָלסטו זיך נישט מישן
mishn nisht zich zolstu iberandersher mit
mix not self shall you rebellious ones with

[22] For their calamity shall arise suddenly;

כב וואָרעם פלוצלינג וועט קומען זייער ברַאָך,
broch zeyer kumen vet plutsling vorem
ruin their come will suddenly because

and who hath da'as of ruin those two can bring?

און ווער ווייס דאָס אומגליק פון זיי ביידן ?
beidn zei fun umglik dos veis ver un
both them from ruin the knows who and

[23] These things also belong to chachamim:

כג אויך די דאָזיקע זיַינען פון די חכמים .
chachomim di fun zainen dozike di oich
wise ones the from are these the also

it is not tov to show partiality in mishpat.

פון שאַנעווען אין אַ משפט קומט
kumt mishpot a in shaneven fun
comes judgment a in showing partiality from

.גוטס קיין ארויס נישט
guts kein arois nisht
good any out not

[24] He that saith unto the rashah, Thou are tzaddik,

כד דער וואָס זאָגט צום שולדיקן : דו
du shuldikn tsum zogt vos der
you guilty to the declares who the one

, ביסט גערעכט
gerecht bist
righteous are

him shall the people curse, nations shall detest him;

שילטן אים פַּעלקער, פַּלוכן אים אומות .
umes im fluchn felker im shiltn
nations him curse peoples him curse

[25] But to them that rebuke the wicked, it is well,

כה אָבער די וואָס משפטן ריכטיק , זיי איז ווויל ,
voil iz zei richtik mishpetn vos di ober
blessed be they properly judge who the ones but

and birkat tov shall come upon them.

.גוטס פון ברכה אַ קומט זיי אויף און
guts fun broche a kumt zei oif un
good of blessing a comes them on and

[26] He that giveth an answer that is nakhon *(right, correct)*,

כו די ליפן דאַרף מען קושן
kushn men darf lipn di
kiss one should lips the

giveth a kiss on the sfatayim.

. דעם וואָס ענטפערט די ריכטיקע רייד
reid richtike di entfert vos dem
words right the answers who the one

[27] Set in order thy outside work,

כז פַּאַררִיכט דערויסן דיַין אַרבעט,
arbet dain deroisn farricht
work your outside prepare

and make ready for thyself in the sadeh;

און גרייט עס דיר צו אויפן פַּעלד,
feld oifn tsu dir es greit un
field on the to for you(SG) it prepare and

then afterwards build thine bais.

. דערנאָך זאָלסטו בויען דיַין הויז
hoiz dain boien zolstu dernoch
house your build shall you after that

כח זאָלסט נישט זײַן אַן עדות אַקעגן דײַן
dain akegn eides an zain nisht zolst
your against testimony a be not you(SG) shall

חבֿר אָן אַ פֿאַר וואָס,
vos far a on chever
what for a without neighbor

28 Be not an ed *(witness)* against thy re'a without cause,

און נאַרן מיט דײַנע ליפּן.
lipn daine mit narn un
lips your with fool and

and deceive not with thy sfatayim *(lips)*.

כט זאָלסט נישט זאָגן:
zogn nisht zolst
say not you(SG) shall

29 Say not,

ווי ער האָט מיר געטאָן, אַזוי וועל איך אים טאָן;
ton im ich vel azoi geton mir hot er vi
do him I will so done me has he as

I will do so to him as he hath done to me,

איך וועל דעם מענטשן אומקערן לויט זײַן טאָן.
ton zain loit umkeren mentshn dem vel ich
doing his according to return man the will I

I will render to the ish according to his work.

ל פֿאַרבײַ אַ פֿעלד פֿון אַ פֿויל מאַן בין איך
ich bin man foiln a fun feld a farbai
I am man sluggard a of field a close by

פֿאַרבײַגעגאַנגען,
farbaigegangen
passing by

30 I went by the sadeh of the ish atzel *(sluggard, lazy one)*,

און פֿאַרבײַ אַ ווײַנגאָרטן פֿון אַ מענטשן אָן שׂכל;
seichel on mentshn a fun vaingorten a farbai un
reason without man a of vineyard a close by and

and went past the kerem *(vineyard)* of the adam chasar lev *(the man void of lev)*,

לא ערשט עס איז אין גאַנצן געווען פֿאַרוואַקסן מיט דערנער,
derner mit farvaksn geven gantsn in iz es ersht
thorns with overgrown been entirety in is it behold

31 And, hinei, it was all grown over with thorns,

זײַן אייבערפֿלעך איז געווען באַדעקט מיט ווילדע געוועקסן,
geveksn vilde mit badekt geven iz eiberflech zain
plants wild with covered been is surface its

and charullim *(nettles)* had covered the surface thereof,

און זײַן שטיינערנע צאַם איז געווען אײַנגעפֿאַלן.
aingefaln geven iz tsam shteinerne zain un
collapsed been is wall stone its and

and the stone wall thereof was broken down.

לב איך האָב געקוקט, און מיר אַרײַנגענומען אין האַרצן,
hartsn in araingenumen mir un gekukt hob ich
heart in taken in me and looked have I

32 Then I saw, and considered it well in my lev;

איך האָב געזען, און געלומען אַ מוסר.
musar a genumen un gezen hob ich
instruction an taken and seen have I

I looked upon it, and received musar.

לג נאָך אַ ביסל שלאָף, נאָך אַ ביסל דרעמלען,
dremlen bisel a noch shlof bisel a noch
dozing little a yet sleep little a still

33 Yet a little shenot *(slumber)*, a little sleep,

נאָך אַ ביסל ליגן מיט פֿאַרלייגטע הענט –
hent farleigte mit lign bisel a noch
hands folded with lying little a still

a little folding of the yadayim to rest;

לד און קומען אַזוי ווי אַ וואַנדערער דײַן אָרימקייט,
orimkeit dain vanderer a vi azoi kumen un
poverty your wanderer a like so comes and

34 So shall thy poverty come like a prowler;

and thy want like an ish mogen *(armed warrior)*.

און דײַן נויט ווי אַ מאַן פֿון מלחמה .
milchome fun man a vi noit dain un
war of man a like need your and

כה

25 These are also mishlei Sh'lomo,

אויך די דאָזיקע זײַנען שפּריכווערטער
shprichverter zainen dozike di oich
proverbs are these the also

פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun
Sh'lomo of

which the anashim of Chizkiyah Melech Yehudah

וואָס די לײַט פֿון חזקיָה דעם מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech dem Chizkiyah fun lait di vos
Yehudah of king the Chizkiyah of people the which

copied out:

האָבן איבערגעשריבן.
ibergeshribn hobn
copied have

[2] It is the Kavod Elohim to conceal a thing,

ב דער כּבֿוד פֿון אלקים איז פֿאַרבאָרגן אַ זאַך ,
zach a farborgen iz Elokim fun koved der
thing a to hide is G-d of glory the

but the kavod melachim is to search out a matter.

און דער כּבֿוד פֿון מלכים איז אויספֿאָרשן אַ זאַך .
zach a oisforshn iz mlochim fun koved der un
thing a to search out is kings of glory the and

[3] The Shomayim for height, and Eretz for depth,

ג דער הימל אין הייך , און די ערד אין טיפֿקייט,
tifkeit in erd di un heich in himel der
depth in earth the and height in heaven the

so the lev melachim is unsearchable.

און דאָס האַרץ פֿון מלכים , איז נישט צו דערפֿאָרשן.
derforshn tsu nisht iz mlochim fun harts dos un
search out to not is kings of heart the and

[4] Take away the dross from the kesef,

ד נעם אַרויס די פּסולת פֿון זילבער,
zilber fun psoles di arois nem
silver from dross the out take

and there shall come forth a vessel for the tzoref *(silversmith)*;

און ביים שמעלצער קומט אַרויס אַ כּלי ;
keile a arois kumt shmeltser baim un
vessel a out comes smelter at the and

[5] Take away the rasha from before Melech,

ה נעם אַוועק דעם רשע פֿון פֿאַרן מלך ,
melech faran fun roshe dem avek nem
the king before from wicked the away take

and his kisse shall be established in tzedek.

און זײַן טראָן וועט שטיין פֿעסט אויף גערעכטיקייט .
gerechtikeit oif fest shtein vet tron zain un
righteousness on secure stand will throne his and

[6] Do not exalt thyself in the presence of Melech,

ו זאָלסט זיך נישט שיינדלען פֿאַרן מלך ,
melech faran sheindlen nisht zich zolst
king before the glorify not self you(SG) shall

and stand not in the makom *(place)* of gedolim;

און אין דעם אָרט פֿון גרויסע לײַט זאָלסטו נישט שטיין .
shtein nisht zolstu lait groise fun ort dem in un
stand not you shall people great of place the in and

[7] For better it is that it be said unto thee, Come up here,

ז ווארעם בעסער מע זאָל דיר זאָגן :
zogn dir zol me beser vorem
say to you(SG) shall one better because

קום אַרויף אַהער!
aher aroif kum
here up come

than that thou shouldest be put lower in the presence of the noble

אײדער מע זאָל דיך דערנידערן פֿאַר דעם פֿירשט,
firsht dem far dernidern dich zol me eider
prince the before bring down you(SG) shall one than

whom thine eynayim have seen.

וועמען דיַינע אויגן האָבן געזען.
gezen hobn oign daine vemen
seen have eyes your whom

[8] Go not forth hastily to bring a lawsuit,

ח זאָלסט נישט אַרויסגיין האַסטיק זיך קריגן,
krign zich hastik aroisgein nisht zolst
to quarrel self hastily go out not you(SG) shall

lest thou know not what to do in the acharit thereof,

וואָרעם וואָס וועסטו טאָן צום סוף דערפון,
derfun sof tsum ton vestu vos vorem
thereof end at the do will you(sg) what because

when thy re'a hath put thee to shame.

אַז דיַין חבֿר וועט דיך מאַכן צו שאַנד?
shand tsu machn dich vet chever dain az
shame to make you(SG) will neighbor your if

[9] Plead thy cause with thy re'a himself;

ט קריג זיך דיַין קריג מיט דיַין חבֿר,
chever dain mit krig dain zich krig
neighbor your with dispute your self strive

and betray not a sod *(confidence)* to another,

אָבער אַ פֿרעמדנס סוד זאָלסטו נישט אַנטפּלעקן;
antplekn nisht zolstu sod fremdns a ober
reveal not shall you secret stranger's a but

[10] Lest he that heareth it put thee to shame,

י כּדי דער צוהערער זאָל דיך נישט זידלען,
zidlen nisht dich zol tsuherer der kedei
shame not you(SG) shall hearer the lest

and the evil report of thee never depart.

וואָרעם דיַין רכילות קען נישט
nisht ken rechiles dain vorem
not can malicious gossip your because

צוריקגענומען וועלן.
vern tsurikgenumen
be taken back

[11] A word aptly spoken is like

יא גילדערנע עפּל אין זילבערנע פּוץ-כּלים,
puts-keilim zilberne in Ofel gilderne
ornaments silver in apples golden

tapukhim *(apples)* of zahav in settings of kesef.

איז אַ וואָרט געראָטן צו דער זאַך.
zach der tsu geredt vort a iz
matter the to spoken word a is

[12] As a nezem *(earring)* of zahav, and an ornament of fine gold,

יב אַ גילדערנער אויערינג און אַ צירונג פֿון גינגאָלד
gingold fun tsirung a un oiring gilderner a
pure gold of ornament a and earring golden a

so is a mochi'ach chacham *(a wise reprover)* upon an obedient ozen *(ear)*.

איז אַ קלוגער מוסר-זאָגער פֿאַרן אויער פֿון הערער.
herer fun oier faran musar-zoger kluger a iz
hearer of ear for the repoof sayer wise a is

[13] As the cold of sheleg *(snow)* in the yom katzir *(day of harvest)*,

יג ווי שניי קעלט אין טאָג פֿון שניט,
shnit fun tog in kelt shnei vi
harvest of day in cold snow as

so is a tzir ne'eman *(faithful envoy)* to them that send him;

איז אַ באַגלויבטער שליח פֿאַר די וואָס שיקן אים;
im shikn vos di far sheliech bagloibter a iz
him sends who the one for messenger trustworthy a is

for he refresheth the nefesh of his adonim.

וואָרעם ער דערקוויקט די זעל פֿון זיַין האַר.
har zain fun zel di derkvikt er vorem
master his of soul the refreshes he for

[14] He who boasteth falsely of giving

יד וואָלקנס און ווינט אָן רעגן,
regn on vint un volkens
rain without wind and clouds

is like clouds and ruach *(wind)*
without geshem *(rain)*.

איז אַ מענטש וואָס רימט זיך מיט אַ פֿאַלשער מתּנה .
matone falsher a mit zich rimt vos mentsh a iz
gift false a with self boasts who man a is

[15] By forbearance is a katzin *(ruler)* persuaded,

טו מיט אײַנגעהאַלטנקייט ווערט איבערגערעדט דער פֿירשט,
firsht der ibergeredt vert aingehaltnkeit mit
prince the persuaded is patience with

and a gentle lashon breaketh
the bone.

און אַ ווייכע צונג צעברעכט אַ ביין .
bein a tsebrecht tsung veiche a un
bone a breaks tongue soft a and

[16] Hast thou found devash? Eat only
as much as is sufficient for thee,

טז האָסטו געפֿונען האָניק, עס פֿיל עס איז
iz es fil es honik gefunen hostu
is it as much eat honey found have you

געגנוג פֿאַר דיר ,
dir far genug
you(SG) for enough

lest thou be filled therewith,
and vomit it out.

כּדי זאָלסט זיך נישט איבערזעטן דערמיט ,
dermit iberzetn nisht zich zolst kedei
therewith overfill not self you(SG) shall lest

און עס אויסברעכן.
oisbrechn es un
vomit it and

[17] Let thy regel *(foot)* seldom be
in thy neighbor's bais;

יז מאַך דײַן פֿוס זעלטן אין הויז פֿון דײַן חבֿר ,
chever dain fun hoiz in zeltn fus dain mach
friend your of house in the rare foot your make

lest he be weary of thee, and
so hate thee.

כּדי ער זאָל נישט זאַט ווערן מיט דיר ,
dir mit vern zat nisht zol er kedei
you(SG) with become weary not shall he so that

און דיך פֿײַנט קריגן.
krign faint dich un
get hate you(SG) and

[18] An ish that beareth ed sheker *(false witness)* against his re'a *(neighbor)*

יח אַ ברעכשטאַנג און אַ שוווערד און שאַרפֿע פֿײַל
fail sharfe un shverd a un brechshtang a
arrow sharp and sword a and club a

is a club, and a cherev, and a
sharp khetz *(arrow)*.

איז אַ מענטש וואָס זאָגט פֿאַלשע עדות
eides falshe zogt vos mentsh a iz
testimony false informs who man a is

אויף זײַן חבֿר .
chever zain oif
neighbor his against

[19] Confidence in a boged in
the yom tzarah

יט אַ צעבראָכענער צאָן און אַן אויסגעלונקענער פֿוס,
fus oisgelunkener an un tson tsebrochener a
foot unsteady an and tooth broken a

is like a shen ra'ah *(bad tooth)*,
and a regel out of joint.

איז די פֿאַרזיכערונג פֿון דעם פֿעלשער אין
in felsher dem fun farzicherung di iz
in treacherous the of reliance the is

טאָג פֿון נויט .
noit fun tog
trouble of day

[20] As he that taketh away a beged *(garment)* on a cold day,

כ ווי דער וואָס טוט אויס דעם בגד אין אַ קאַלטן טאָג,
tog kaltn a in beged dem ois tut vos der vi
day cold a in garment the off does who the one like

and as chometz *(vinegar)* upon lye,

ווי עסיק אויף לויגזאַלץ,
loigzalts oif esik vi
lye salt upon vinegar like

so is he that singeth shirim *(songs)*

אַזוי דער וואָס זינגט לידער
lider zingt vos der azoi
songs sings who the one so

to a lev rah *(heavy heart)*.

פַֿאַר אַן אומעטיקן האַרצן.
hartsn umetikn an far
heart sorrowful a for

[21] If thine enemy be hungry, give him lechem to eat,

[כא] אַז דײַן שׂונא איז הונגעריק, גיב אים עסן ברויט,
broit esen im gib hungerik iz soine dain az
bread to eat him give hungry is enemy your if

and if he be thirsty, give him mayim to drink;

און אַז ער איז דאָרשטיק, גיב אים טרינקען וואַסער;
vaser trinken im gib dorshtik iz er az un
water to drink him give thirsty is he if and

[22] For so shalt thou heap hot coals upon his rosh,

[כב] וואָרעם קוילן שיטסטו אים אויפֿן קאָפּ,
kop oifn im shitstu koiln vorem
head on the him will you pour coals for

and Hashem shall reward thee.

און ה׳ וועט דיר באַצאָלן.
batsoln dir vet Hashem un
repay you(SG) will Hashem and

[23] The ruach tzafon *(north wind)* brings forth geshem;

[כג] צפֿון-ווינט ברענגט רעגן,
regn brengt tsofn-vint
rain brings north wind

so doth a lashon seter *(backbiting tongue)* bring an angry countenance.

און אַ פֿאַרשטעלטע צונג פֿאַרדראָסיקע פּנימער .
penemer fardrosike tsung farshtelte a un
faces angry tongue on the sly an and

[24] It is better to dwell in the corner of the gag *(roof)*,

[כד] בעסער ווינען אויף אַ ווינקל דאַך,
dach vinkel a oif voinen beser
roof corner a on to dwell better

than in a bais shared with a quarrelsome isha.

אײדער אין איין הויז מיט אַ וויַב אַ קריגעריז .
krigerin a vaib a mit hoiz ein in eider
quarrelsome a wife a with house one in than

[25] As cold mayim to a weary nefesh,

[כה] קאַלטע וואַסער פֿאַר אַ פֿאַרשמאַכטער זעל,
zel farshmachter a far vaser kalte
soul faint a for water cold

so is good news from a far country.

אַזוי איז אַ גוטע בשׂורה פֿון אַ ווײַטן לאַנד.
land vaitn a fun besoire gute a iz azoi
land distance a from news good a is so

[26] A tzaddik who falters before the rasha is like a muddy spring,

[כו] אַ קויטיקער קוואַל, און אַ דומפּיקער ברונעם
brunem dumpiker a un kval koitiker a
well ruined a and spring muddied a

and a polluted makor *(fountain)*.

איז אַ צדיק ווען ער בייגט זיך פֿאַר רשע .
roshe faran zich beigt ven tsadik a iz
wicked before the self bows when righteous one a is

[27] It is not tov to eat much devash;

[כז] צו פֿיל האָניק עסן איז נישט גוט ;
gut nisht iz esen honik fil tsu
good not is to eat honey much too

so for men to seek their own kavod is not glory.

און זײַן אייגענעם כּבֿוד אויסצופֿאָרשן איז אויך ניט גוט .
gut nit oich iz oistsuforshn koved eigenem zain un
good not also is to reconnoiter honor own his and

[28] He that hath no rule over his own ruach

[כח] אַן אײַנגעבראָכענע שטאָט אָן אַ מויער
moier a on shtot aingebrochene an
wall a without city broken down an

is like an ir that is broken down, and without a chomah *(wall)*.

איז אַ מענטש וואָס נישטאָ קיין אָפּהאַלט
ophalt kein nishto vos mentsh a iz
restraint any there is not who man a is

פֿאַר זיין גמיט.
gemit zain far
spirit his for

כו

26 As sheleg *(snow)* in kayitz *(summer)*, and as matar *(rain)* at katzir *(harvest)*, so kavod is not fitting for a kesil *(fool)*.

ווי שניי אום זומער , און ווי רעגן אין שניט ,
shnit in regn vi un zumer um shnei vi
harvest in rain like and summer during snow like

אַזוי פּאַסט נישט פֿאַר נאַרן כּבֿוד .
koved narn faran nisht past azoi
honor fool for the not suits so

[2] As the tzippor in its fluttering, as the swallow in its flying,

ב ווי אַ שפּערל וואָס וואַנדערט, ווי אַ שוואַלב וואָס פֿליט,
flit vos shvalb a vi vandert vos shperl a vi
flies that swallow a like wanders that sparrow a like

so the kelelah *(curse)* without cause shall not alight.

אַזוי וועט אַן אומזיסטע קללה אָנקומען אויף
oif onkumen klole umziste an vet azoi
on arrive curse vain a will so

זיך אַליין .
alein zich
on its own oneself

[3] A shot *(whip)* for the sus, a bridle for the chamor,

ג אַ בייַטש פֿאַרן פֿערד , אַ צאַם פֿאַרן אייזל ,
eizl faran tsam a ferd faran baitsh a
donkey for the bridle a horses for the whip a

and a shevet for the back of kesilim.

און אַ רוט פֿאַרן רוקן פֿון דעם נאַרן.
narn dem fun rukn faran rut a un
fool the of back for the rod a and

[4] Answer not a kesil *(fool)* according to his folly,

ד זאָלסט נישט ענטפֿערן דעם נאַרן אַזוי
azoi narn dem entfern nisht zolst
in same way fools the answer not you(SG) shall

ווי זיין נאַרישקייט,
narishkeit zain vi
folly his as

lest thou also be like unto him.

כּדי דו אויך זאָלסט נישט ווערן גלייַך צו אים.
im tsu glaich vern nisht zolst oich du kedei
him to equal become not shall also you in order to

[5] Answer a kesil *(fool)* according to his folly,

ה ענטפֿער דעם נאַרן וועדליק זיין נאַרישקייט,
narishkeit zain vedlik narn dem entfer
folly his according to fool the answer

lest he be chacham in his own eyes.

כּדי ער זאָל נישט זיין אַ חכם אין זיַנע אויגן.
oign zaine in chochem a zain nisht zol er kedei
eyes his in wise man a be not shall he in order to

[6] He that sendeth a message by the yad of a kesil *(fool)*

ו די פֿיס האַקט זיך אָפּ, מיט ערגערניש טרינקט זיך אָן,
on zich trinkt ergernish mit op zich hakt fis di
in self drinks vexation with off oneself cuts feet the

cutteth off the raglayim, and drinketh chamas.

דער וואָס שיקט זאַכן דורך דער האַנט פֿון אַ נאַרן.
narn a fun hant der durch zachn shikt vos der
fool a of hand the by matters sends who the one

[7] The legs of the pisei'ach *(lame man)* hang limp;

ז די פֿיס באָמבלען זיך בייַם הינקעדיקן,
hinkedikn baim zich bomblen fis di
lame with the selves dangle feet the

so is a mashal in the peh *(mouth)* of kesilim.

אוּן אַ משל אין מויל פֿון אַ נאַרן.
narn a fun moil in mashal a un
fool a of mouth in the proverb a and

8 As he that bindeth an even *(stone)* in a sling,

ח אַזוי ווי איינער וואָס בינדט אַ שטיין אין אַ שלײַדער,
shlaider a in shtein a bindt vos einer vi azoi
sling a in stone a binds who one as so

so is he that giveth kavod to a kesil *(fool)*.

אַזוי אַז מע גיט כּבֿוד אַ נאַרן.
narn a koved git me az azoi
fool a honor gives one that so

9 As a thornbush goeth up into the yad of a shikkor,

ט אַ דאָרן וואָס קומט אין דער האַנט פֿון אַ שיכּורן ,
shikurn a fun hant der in kumt vos dorn a
drunkard a of hand the into comes which thorn a

so is a mashal in the peh *(mouth)* of kesilim.

אַזוי איז אַ משל אין מויל פֿון אַ נאַרן.
narn a fun moil in mashal a iz azoi
fool a of mouth in the proverb a is so

10 Like an archer wounding all,

י ווי אַ בויגן-מאַן וואָס אַריַינגעשטאָכט אַלע ,
ale araingeshtocht vos boign-mn a vi
everybody wounds that bow man a like

so is he that hireth the kesil *(fool)*, or hireth the passerby.

אַזוי איז דער וואָס דינגען, די נאַר, אָדער
oder nor di dingen vos der iz azoi
or fool the hires who the one is so

דינגען די פֿאַסערביי.
paserbei di dingen
passer-by the hires

11 As a kelev returneth to his vomit,

יא ווי אַ הונט וואָס קערט זיך אום צו זײַן מייקעכץ ,
meikechts zain tsu um zich kert vos hunt a vi
vomit its to back self returns that dog a like

so a kesil *(fool)* returneth to his folly.

חזרט איבער דער נאַר זײַן טיפֿשות.
tipshes zain nor der iber chazert
folly his fool the over repeats

12 Seest thou an ish chacham in his own eyes?

יב זעסטו אַ מענטשן וואָס איז אַ חכם אין זײַנע אויגן,
oign zaine in chochem a iz vos mentshn a zestu
eyes his in wise man a is that man a do you see

There is more tikvah *(hope)* for a kesil *(fool)* than for him.

איז דאָ מער האָפֿענונג פֿאַר אַ נאַרן ווי פֿאַר אים.
im far vi narn a far hofenung mer do iz
him for than fool a for hope more here is

13 The atzel *(sluggard, lazy one)* saith, There is a lion in the derech;

יג דער פֿוילער זאָגט : אַ ווילד לייב איז אין וועג ,
veg in iz leib vild a zogt foiler der
road in the is lion wild a declares sluggard the

an ari is in the rechovot.

אַ לייב איז אין די גאַסן .
gasn di in iz leib a
streets the in is lion a

14 As the delet *(door)* turneth upon its hinges,

יד די טיר דרייט זיך שוין אויף איר אַנגל ,
angl ir oif shoin zich dreit tir di
hinge its on indeed self turn door the

so doth the atzel *(sluggard, lazy one)* upon his mittah *(bed)*.

אוּן דער פֿוילער איז נאָך אויף זײַן בעט.
bet zain oif noch iz foiler der un
bed his on yet is sluggard the and

15 The atzel *(sluggard, lazy one)* hideth his yad in his dish;

טו אַז דער פֿוילער שטעקט אַריַין זײַן האַנט אין שיסל ,
shisel in hant zain arain shtekt foiler der az
the bowl into hand his in puts sluggard the that

it's too tiring to bring it back to his peh *(mouth)* again.

איז ער צו מיד זי צוצוטראָגן צו זײַן מויל .
moil zain tsu tsutsutrogn zi mid tsu er iz
mouth his to to carry it exhausted too he is

[16] The atzel *(sluggard, lazy one)* is chacham in his own eyes,

יט דער פוילער איז קליגער אין זיינע אויגן
oign zaine in kliger iz foiler der
eyes his in wiser is sluggard the

more than seven that give an excellent answer.

פון זיבן געשיידע ענטפערער.
entferer geshaite zibn fun
answerers wise seven than

[17] He that passeth by, and meddleth in a quarrel that doth not belong to him,
is like one that taketh a kelev by the oznayim.

יז ווי דער וואס נעמט אן א הונט פאר די אויערן,
oiern di far hunt a on nemt vos der vi
ears the by dog a on takes who the one like

איז א פארבייגייער וואס היצט זיך איבער א
a iber zich hitst vos farbaigeyer a iz
a concerning self meddles that passers-by a is

קריג וואס נישט זיינס.
zains nisht vos krig
his not which quarrel

[18] As a mad man who shooteth

יח ווי א משוגענער וואס ווארפט
vorft vos meshugener a vi
throw who madman a like

firebrands, khitzim *(arrows)*, and mavet,

ברענעדיקע שיידן, פיילן, און טויט,
toit un failn shaitn brenedike
death and arrows wood burning

[19] So is the ish that deceiveth his re'a,

יט אזוי איז דער מענטש וואס נארט אפ זיין חבר,
chever zain op nart vos mentsh der iz azoi
neighbor his off fools who man the is so

and saith, Am I not just having a laugh?

און זאגט: איך שטיף דאך בלויז.
bloiz doch shtif ich zogt un
only yet fool around I declares and

[20] Where no wood is, there the eish goeth out;

כ אן האלץ פארלעשט זיך דאס פייער,
faier dos zich farlesht holts on
fire the self goes out wood without

so where there is no nirgan *(gossip, slanderer, talebearer)*, the strife dieth down.

און אן אזא נארטהעצער הערט אויף קריג.
krig oif hert unterhetser an on un
quarrel off hears under heater an without and

[21] As charcoal is to burning coals, and wood to eish;

כא קוילן פאר זשאר, און האלץ פאר פייער,
faier far holts un zhar far koiln
fire for wood and burning for coals

so is a contentious ish to kindle strife.

און א מענטש א קריגער אויף אנצוצינדן
ontsutsindn oif kriger a mentsh a un
kindling for contentious one a man a and

א שטרייט.
shtrait a
strife a

[22] The devarim of a nirgan *(gossip, slanderer, talebearer)* are like tasty morsels,

כב די ווערטער פון דעם אונטערהעצער זיינען
zainen unterhetser dem fun verter di
are gossip the of words the

ווי געשמאקע ביסנס,
bisns geshmake vi
morsels tasty like

and they go down into the innermost chambers of the beten.

און זיי נידערן אין די קאמערן פון לייב.
laib fun kamern di in nidern zei un
body of the chambers the in go down they and

כג פְּסוֹלְתִּדִיק זִילְבֶער בְּאַצוֹיגֶן אוֹיף לִיים,
leim oif batsoign zilber psultdik
clay on coating silver drossy

זַיינֶען הַייסֶע לִיפֶּן אוֹן אַ בייז הַאַרְץ.
harts beiz a un lipn heise zainen
heart evil an and lips passionate are

כד מִיט זַיין לִיפּ פַּארְשְׁטֶעלְט זִיך דֶער שׂוֹנֵא ,
soine der zich farshtelt lip zain mit
enemy the self disguises lip his with

אָבֶער אִין זִיך גְרֵייט עֶר צוּ בְּאַטְרוּג .
batrug tsu er greit zich in ober
deception to he prepares self in but

כה אַז עֶר מַאַכְט לַיטְעלִיק זַיין קוֹל , זָאלְסְטוּ
zolstu kol zain laitzelik macht er az
you shall voice his gracious makes he when

אִים נִישְׁט גְלוֹיבֶן ,
gloibn nisht im
believe not him

וואָרעם זִיבֶן אוּמְווּערְדִיקייטֶן זַיינֶען אִין זַיין הַאַרְצֶן.
hartsn zain in zainen umverdikeitn zibn vorem
heart his in are abominations seven because

כו מְעֵג זִיך פַּארְדֶעקֶן זַיין שִׂינְאָה מִיט אָפְּנַאַרְעֲנִישׁ,
opnarenish mit sine zain fardekn zich meg
deceit with hatred his conceal self may

וועט אֲנְטְפְּלֶעקְט וועֶרְן זַיין בייז פַּאַר אַן עוֹלָם .
oilem an far beiz zain vern antplekt vet
congregation a before evil his become exposed will

כז דֶער וואָס גְרַאבְט אַ גְרוּב, וועט אִין אִיר אַרַיינְפַּאלֶן,
arainfaln ir in vet grub a grobt vos der
fall in it in will pit a digs who the one

אוֹן דֶער וואָס קַייקְלְט אַ שְׁטֵיין,
shtein a kaiklt vos der un
stone a roll who the one and

וועט עֶר זִיך אוּמְקֶערְן צוּ אִים.
im tsu umkeren zich er vet
him to return self it will

כח דֶער דֶערְשְׁלָאגְענֶער הַאט פַּיינְט אַ פַּאַלְשׁ צוּנְג ,
tsung falshe a faint hot dershlogener der
tongue false a hatred has slanderer the

אָבֶער אַ גְלַאט מוּיל פּוּן חֲנִיפָּה מַאַכְט צֶעשְׁטֶערוּנְג .
tseshterung macht chenife fun moil glat a ober
destruction makes flattery of mouth smooth a but

כז

זָאלְסְט זִיך נִישְׁט רִימֶען מִיט דֶעם
dem mit rimen nisht zich zolst
the with boast not self you(SG) shall

מָארְגֶעדִיקֶן טָאג,
tog morgedikn
day tomorrow's

וואָרעם דוּ ווייסְט נִישְׁט וואָס דֶער טָאג וועט גֶעבֶּערְן .
gebern vet tog der vos nisht veist du vorem
give birth to will day the what not know you because

ב זָאל דִיךְ לוֹיבְן אַן אַנְדֶערֶער, אוֹן נִישְׁט דַיין מוּיל ,
moil dain nisht un anderer an loibn dich zol
mouth your not and other an praise you(SG) may

23 Fervent sfatayim *(lips)* and a lev rah

are like earthenware covered with silver dross.

24 He that hateth disguises it with his sfatayim *(lips)*,

and within harboreth mirmah *(deceit)*;

25 When he speaketh fair, believe him not;

for there are sheva to'avot in his lev.

26 Whose hatred is covered by guile,

yet his wickedness shall be exposed before the whole kahal.

27 He who diggeth a shachat *(pit)* shall fall therein,

and he that rolleth an even *(stone)*,

it will roll back upon him.

28 A lashon sheker hateth those that are crushed by it;

and a flattering peh *(mouth)* worketh ruin.

27 Boast not thyself of yom makhar *(tomorrow)*,

for thou hast no da'as of what a yom may bring forth.

2 Let another praise thee, and not thine own peh *(mouth)*;

a nokhri *(stranger)*, and not thine own sfatayim *(lips)*.

אַ פֿרעמדער, און נישט דײַנע ליפּן.
lipn daine nisht un fremder a
lips your not and stranger a

[3] An even *(stone)* is heavy, and the chol *(sand)* weighty;

[ג] שווער איז שטיין, און אַ משׂא איז זאַמד,
zamd iz mase a un shtein iz shver
sand is burden a and stone is heavy

but a fool's wrath is heavier than them both.

אָבער דער כּעס פֿון אַ נאַרן איז שווערער
shverer iz narn a fun kaas der ober
more heavy is fool a of anger the but

פֿון זיי ביידן.
beidn zei fun
both them than

[4] Chemah *(anger)* is cruel, and fury is a torrent,

[ד] אומדערבאַרעמדיק איז גרימצאָרן, און אַ
a un grimtsorn iz umderbaremdik
a and wrath is merciless

פֿלייצונג איז כּעס,
kaas iz fleitsung
anger is flood

but who is able to stand before kinah *(jealousy, envy)*?

אָבער ווער קען באַשטיין פֿאַר קנאה?
kine far bashtein ken ver ober
jealousy before stand can who but

[5] Open tovah tokhakhat *(good, constructive reproof)*

[ה] בעסער אַן אָפֿענער פֿאָרווורף
forvurf ofener an beser
rebuke open an better

is better than secret ahavah.

אײדער פֿאַרבאָרגענע ליבשאַפֿט.
libshaft farborgene eider
love secret than

[6] Ne'emanim *(faithful)* are the wounds of an ohev *(friend)*;

[ו] געטרוילעך זײַנען די וווּנדן פֿון אַ גוטן פֿרײַנט,
fraint gutn a fun vundn di zainen getroilech
friend good a of wounds the are loyal

but deceitful the neshikot *(kisses)* of an enemy.

און צו לאַסט זײַנען די קושן פֿון אַ שׂונא.
soine a fun kushn di zainen last tsu un
enemy a of kisses the are burdensome too and

[7] The full nefesh trampleth a honeycomb,

[ז] אַ זאַטע זעל טרעט אויף האָניקזאַפֿט,
honikzaft oif tret zel zate a
honeycomb on steps soul satisfied a

but to the hungry nefesh every mar *(bitter thing)* is sweet.

און אַ הונגעריקער זעל איז איטלעך ביטערס זיס.
zis biters itlech iz zel hungeriker a un
sweet bitter every is soul hungry a and

[8] As a tzippor that wandereth from her ken *(nest)*,

[ח] ווי אַ פֿויגל פֿאַרוואָגלט פֿון איר נעסט,
nest ir fun farvogelt foigel a vi
nest her from strayed bird a like

so is an ish that wandereth from his makom *(place, home)*.

אַזוי איז אַ מענטש פֿאַרוואָגלט פֿון זײַן היים.
heim zain fun farvogelt mentsh a iz azoi
home his from strayed man a is so

[9] Shemen and ketoret rejoice the lev;

[ט] אייל און ווײַרעך דערפֿרייט דאָס האַרץ,
harts dos derfreit vairech un eil
heart the gladden incense and oil

so doth the sweet discourse of a re'a *(friend)* from an atzat nefesh *(a counselling of the soul)*.

דאָס גלײַכן די זיסקייט פֿון אַ חבֿר דורך
durch chever a fun ziskeit di glaichn dos
through friend a of sweetness the same the

אַ האַרציקער עצה.
eitse hartsiker a
counsel heartfelt a

[10] Thine own re'a *(friend)*,

י דַּיִן גוטן פְֿרַיינְט,
fraint gutn dain
friend good your

and the re'a avicha, forsake not;

און דַּיִן פָֿאטערס גוטן פְֿרַיינְט זאָלסטו נישט פָֿאַרלאָזן;
farlozen nisht zolstu fraint gutn foters dain un
abandon not shall you friend good father's your and

neither go into thy brother's bais
in the yom of thy calamity;

און זאָלסט נישט קומען אין דַּיִן ברודערס
bruders dain in kumen nisht zolst un
brother's your into enter not you(SG) shall and

הויז אין טָאג פֿון דַּיִן בראָך ;
broch dain fun tog in hoiz
calamity your of day in house

for better is a shakhen *(neighbor)*
that is near than a brother far off.

בעסער אַ נאָענטער שָׁכן איידער אַ ווַייטער ברודער.
bruder vaiter a eider shochn nonter a beser
brother far off a than neighbor near a better

[11] Beni *(my son)*, be chacham, and
make my lev glad,

יא זַיי קלוג, מַיין זון , און דערפֿרַיי מַיין האַרץ,
harts main derfrei un zun main klug zai
heart my gladden and son my wise be

that I may answer my accusers.

און איך ווָעל קענען ענטפֿערן דעם ווָאס
vos dem entfern kenen vel ich un
who the one answer be able to will I and

לעסטערט מיך .
mich lestert
me mocks

[12] A prudent man foreseeth ra'ah,
and hideth himself;

יב דער קלוגער זעט דאָס בייז, פֿאַרבאָרגט ער זיך ,
zich er farborgt beiz dos zet kluger der
self he hides evil the sees wise one the

but the naïve ones trudge on,
and are punished.

די נאַרן גייען ווַייטער, ווערן זיי געשטראָפֿט.
geshtroft zei vern vaiter geyen narn di
punished they become further goes fool the

[13] Take his beged *(garment)* that
is collateral for a zar;

יג נעם צו זַיין בגד אויב ער איז עָרֵב
orev iz er oib beged zain tsu nem
guarantor is he if garment his to take

געווען פַֿאַר אַן אַנדערן,
andern an far geven
other an for having been

seize the pledge given for surety
for a nokhriyah *(strange woman, foreign woman, seductress)*.

און נעם זַיין משכון פַֿאַר דער פֿרעמדער.
fremder der far meshkun zain nem un
foreigner the for pledge his take and

[14] He that maketh a bracha on
his re'a *(friend)*

יד דער ווָאס בענטשט זַיין גוטן פְֿרַיינְט
fraint gutn zain bentsht vos der
friend good his blesses who the one

with a kol gadol *(loud voice)*, rising
early in the boker,

אויף אַ הויכן קוֹל פְֿרי באַגינען ,
baginen peire kol hoichn a oif
dawn morning voice loud a with

it shall be counted a kelalah to him.

ווערט עס אים ווי אַ קללה געערעכנט .
vern gerechnt klole a vi im es vet
become considered curse a as him it be will

[15] A continual dripping in a
very rainy day

טו אַ נודנע טריפֿענישׁ אין אַ רעגנדיקן טָאג,
tog regndikn a in trifenish nudne a
day rainy a in dripping annoying a

and a quarrelsome isha are alike;

אוֹן אַ ווַיִב אַ קריגערין , זיַנען גלַיִך .
glaich zainen krigerin a vaib a un
equal are quarrelsome a wife a and

16 To restrain her is like restraining the ruach *(wind)*,

טז דער וואָס באַהאַלט זי , באַהאַלט ווינט ,
vint bahalt zi bahalt vos der
wind restrains her restrains who the one

and like grasping shemen in the right hand.

אוֹן ווי צו האַלטן אייל אין זיַין רעכטע האַנט.
hant rechte zain in eil haltn tsu vi un
hand right his in oil hold to like and

17 Barzel *(iron)* sharpeneth barzel *(iron)*;

יז אייַזן שליַיפט מען מיט אייַזן,
aizn mit men shlaift aizn
iron with one sharpens iron

so one ish sharpeneth another.

אוֹן איין מענטש שליַיפט דעם שאַרף פוֹן דעם אַנדערן.
andern dem fun sharf dem shlaift mentsh ein un
other the of sharpness the sharpens man one and

18 He who is guard over the te'enah *(fig tree)* shall eat the p'ri *(fruit)* thereof,

יח דער וואָס היט דעם פַיַיגנבוים ,
faignboim dem hit vos der
fig tree the watches over who the one

וועט עסן זיַין פרוכט,
frucht zain esen vet
fruit its eat will

so he that is shomer over his adon shall be honored.

אוֹן דער וואָס פּאַסט אויף זיַין האַר ,
har zain oif past vos der un
master his for watches out who the one and

וועט האָבן כּבֿוד .
koved hobn vet
honor have will

19 As mayim reflecteth the face,

יט ווי אין וואַסער איז אַ פּנים קעגן אַ פּנים ,
ponem a kegen ponem a iz vaser in vi
face a against face a is water in as

so one lev ha'adam reflects another.

אַזוי איז דאָס האַרץ פוֹן אַ מענטשן צו אַ מענטשן .
mentshn a tsu mentshn a fun harts dos iz azoi
man a to man a of heart the is so

20 Sheol and Avaddon are never full;

כ שְׁאוֹל און דער אָפּגרונט ווערן נישט זאַט ,
zat nisht vern opgrunt der un Sheol
satisfied not become pit the and Sheol

so the eynayim of adam are never satisfied.

אוֹן די אויגן פוֹן דעם מענטשן ווערן נישט זאַט .
zat nisht vern mentshn dem fun oign di un
satisfied not become man the of eyes the and

21 As the crucible is for kesef, and the furnace for zahav;

כא אַ טיגל פַאַר זילבער, און אַ שמעלצאויוון פַאַר גאָלד,
gold far shmeltsoivn a un zilber far tigl a
gold for smelting oven a and silver for crucible a

so is an ish tested by the praise he receives.

אוֹן אַ מענטש לויט זיַין לויב .
loib zain loit mentsh a un
praise his according to man a and

22 Though thou shouldest grind a fool

כב ווען דו זאָלסט שטויסן דעם נאַרן
narn dem shtoisn zolst du ven
fool the pound you(SG) shall you when

in the makhtesh *(mortar)* among grain with the pestle,

אין אַ שטייסל מיט אַ מערזער צווישן גריץ ,
grits tsvishn merzer a mit shteisl a in
crushed grain among pestle a with mortar a in

yet will not his folly be removed from him.

וועט זיך נישט אָפּטאָן פוֹן אים זיַין נאַרישקייט.
narishkeit zain im fun opton nisht zich vet
folly his him from depart not self will

כג קענען זאָלסטו קענען דאָס אויסזען פֿון דיַינע שאָף,
shof daine fun oiszen dos kenen zolstu kenen
flock your of condition the know shall you know

[23] Be thou diligent to know the condition of thy tzon,

and look well to thy adarim *(flocks)*.

גיב אַכטונג אויף די סטאַדעס;
stades di oif achtung gib
herds the to attention give

כד ווָאָרעם נישט אויף אייביק איז רייַכטום ;
raichtum iz eibik oif nisht vorem
riches is ever for not because

[24] For riches are not l'olam *(forever)*;

and doth the nezer *(crown)* endure dor vador?

און איז דען אַ קרוין אויף דור-דורות ?
dor-doires oif kroin a den iz un
generation to generation for crown a then is and

כה די היי איז אָפּגעשניטן , און פֿרישע גראָז באַווייַזט זיך ,
zich bavaizt groz frishe un opgeshnitn iz hei di
self appears grass fresh and cut off is hay the

[25] The hay is removed, and the deshe *(tender grass)* showeth itself,

and herbs of the harim are gathered,

און אַיינגעזאַמלט זיַינען די קרייַטעכער פֿון די בערג ,
berg di fun kraitecher di zainen aingezamlt un
mountains the of herbs the are gathered and

כו וועלן די שעפּסן זיַין פֿאַר דיַין קליידונג ,
kleidung dain far zain shepsn di veln
clothing your for be sheep the will

[26] The kevasim *(lambs)* are for thy clothing,

and the goats are the purchase price of the sadeh.

און צו באַצאָלן פֿאַר אַ פֿעלד די בעק ;
bek di feld a far batsoln tsu un
male goats the field of a for pay to and

כז און גענוג ציגנמילך וועט זיַין פֿאַר דיַין שפּייַז –
shpaiz dain far zain vet tsignmilch genug un
food your for be will goat's milk enough and

[27] And thou shalt have cholov of izzim *(goats)* enough for thy lechem,

for the lechem of thy bais,

פֿאַר דעם שפּייַז פֿון דיַין הויזגעזינט ,
hoizgezint dain fun shpaiz dem far
household your of food the for

and for the nourishment of thy na'arot *(servant girls)*.

און דערנערונג פֿאַר דיַינע דינסטמיידלעך.
dinstmeidlech daine far dernerung un
maid servants your for sustenance and

28 כח

[28] The rasha flee when none pursueth;

דער רשע לויפֿט וועַן קיינער יאָגט נישט ,
nisht yogt keiner ven loift roshe der
not pursues anyone when flees wicked the

but the tzaddikim are bold as a lion.

אָבער די צדיקים זיַינען זיכער ווי אַ יונגער לייב.
leib yunger a vi zicher zainen tsadikim di ober
lion young a like sure are righteous the but

ב דורך דעם פֿאַרברעך פֿון אַ לאַנד זיַינען
zainen land a fun farbrech dem durch
are land a of transgression the through

פֿיל אירע האַרן ,
harn ire fil
leaders its many

[2] For the peysha eretz *(land in rebellion)* many are the sarim *(rulers)* thereof,

but by an adam meiven yodei'a *(a man of wisdom and knowledge)*

shall be lasting order.

אָבער דורך אַ פֿאַרשטאַנדיקן מאַן ווָאָס ווייס ,
veis vos man farshtandikn a durch ober
knows who man discerning a through but

האַלט אָן לאַנג דער באַשטאַנד.
bashtand der lang on halt
existence the long on holds

[3] A gever rahsh *(poor man)* that oppresseth the dalim *(poor ones)*

ג אַן אָרעמאַן וואָס דריקט די שוואַבע,
shvache di drikt vos oreman an
feeble the oppresses who poor person an

is like a sweeping matar *(rain)* which leaveth no lechem *(food, crop)*.

איז אַ שלאַקסרעגן וואָס לאָזט אָן ברויט.
broit on lozt vos shlaksregn a iz
bread without leaves which beating rain a is

[4] They that forsake the torah praise the rasha,

ד די וואָס פֿאַרלאָזן די תּורה, לויבן די רשעים,
reshoim di loibn toyre di farlozen vos di
wicked ones the praise Torah the forsake who the ones

but such as be shomer over the torah contend against them.

אָבער די וואָס היטן די תּורה, קריגן
krign toyre di hitn vos di ober
contend Torah the observe who the ones but

זיך מיט זיי.
zei mit zich
them with selves

[5] Anshei rah understand not mishpat,

ה שלעכטע מענטשן נישט פֿאַרשטייען גערעכטיקייט,
gerechtikeit nisht farshteyen mentshn shlechte
righteousness not understand men bad

but they that seek Hashem understand all things.

אָבער די וואָס זוכן ה', פֿאַרשטייען אַלץ.
alts farshteyen Hashem zuchn vos di ober
everything understand Hashem seek who the ones but

[6] Better is the rahsh *(poor)* that walketh in his integrity,

ו בעסער אַן אָרעמאַן וואָס גייט מיט זײַן ערלעכקייט,
erlechkeit zain mit geit vos oreman an beser
integrity his with goes who poor person a better

than he that is perverse in his drakhim *(ways)*, though he be rich.

אַיידער דער וואָס זײַנע וועגן זײַנען קרום,
krum zainen vegen zaine vos der eider
crooked are ways his who the one than

און ער איז אַן עושר.
oysher an iz er un
rich man a is he and

[7] He who keepeth torah is a ben meiven,

ז אַ פֿאַרשטאַנדיקער זון היט די לערנונג,
lernung di hit zun farshtandiker a
teaching the keeps son understanding an

but he that is a companion of zolelim *(gluttons)* shameth aviv.

אָבער דער וואָס חבֿרט זיך מיט פֿרעסערס,
fresers mit zich chavert vos der ober
gluttons with self associates who the one but

פֿאַרשעמט זײַן פֿאָטער.
foter zain farshemt
father his humiliates

[8] He that by neshekh *(interest)* and increase increaseth his substance,

ח דער וואָס מערט זײַן פֿאַרמעג דורך
durch farmeg zain mert vos der
through wealth his increases which the one

צינדזן און מערונג,
merung un tsindzn
interest and interest

he shall gather it for him that will pity the dalim *(poor ones)*.

זאַמלט עס פֿאַר דעם וואָס וועט שענקען צו אָרימע.
orime tsu shenken vet vos dem far es zamlt
the poor to give will who the one for it gathers

[9] He that turneth away his ozen from mishmo'a torah *(heeding torah)*,

ט דער וואָס קערט אָפּ זײַן אויער פֿון צו
tsu fun oier zain op kert vos der
to from ear his away turns who the one

הערן די לערנונג,
lernung di hern
teaching the hear

even his tefillah *(prayer)* shall be to'evah *(abomination)*.

איז אַפֿילו זײַן תּפֿילה אַן אומווערדיקייט.
umverdikeit an tfile zain afile iz
abomination an prayer his even is

10 He who causeth the yesharim *(upright ones)* to go astray in a derech rah,

י דער וואָס פֿאַרפֿירט די רעכטפֿאַרטיקע
rechtfartikn di farfirt vos der
upright the leads astray who the one

אויף אַ שלעכטן וועג,
veg shlechtn a oif
way evil an upon

he shall fall himself into his own trap,

וועט ער אַרײַנפֿאַלן אין זײַן אייגענער גרוב,
grub eigener zain in arainfaln er vet
pit own his into fall he will

but the blameless ones shall inherit tov.

און די ערלעכע וועלן אַרבן גוטס .
guts arben veln erleche di un
good things inherit will honest the and

11 The ish oisher is chacham in his own eyes,

יא דער רײַכער מאַן איז אַ חכם אין זײַנע אויגן,
oign zaine in chochem a iz man raicher der
eyes his in wise man a is man rich the

but the dal meiven *(poor man with understanding)* searcheth him out.

אָבער דער קלוגע אָרעמאַן פֿאָרשט אים דורך .
durch im forsht oreman kluge der ober
through him probes poor person wise the but

12 When tzaddikim do triumph, there is rabbah tiferet *(great glory)*,

יב אַז צדיקים פֿרייען זיך איז אַ גרויסע גדולה,
gdulh groise a iz zich freyen tsadikim az
honor great a is selves rejoice the righteous when

but when the resha'im rise, the people go into hiding.

אָבער אַז רשעים קומען אויף, מוז מען
men muz oif kumen reshoim az ober
one must up come wicked ones when but

זוכן אַ מענטשן .
mentshn a zuchn
man a seek

13 He that covereth his peysha'im *(sins)* shall not prosper,

יג דער וואָס פֿאַרדעקט זײַנע זינד , וועט נישט באַגליקן,
baglikn nisht vet zind zaine fardekt vos der
succeed not will sins his covers who the one

but he who confesseth and forsaketh them

אָבער דער וואָס איז זיך מודה און פֿאַרלאָזט זיי ,
zei farlozt un moide zich iz vos der ober
them forsakes and confesses self is who the one but

shall find mercy.

וועט דערבאַרעמט ווערן .
vern derbaremt vet
become shown mervy will

14 Ashrei adam that is reverent always,

יד ווויל צו דעם מענטשן וואָס פֿאָרכט תּמיד ,
tamid forcht vos mentshn dem tsu voil
always fears that man the to blessed

but he that hardeneth his lev shall fall into ra'ah.

און דער וואָס מאַכט האַרט זײַן האַרץ וועט
vet harts zain hart macht vos der un
will heart his hard makes who the one and

אַרײַנפֿאַלן אין בייז.
beiz in arainfaln
evil into fall

15 As a roaring ari, and a charging dov *(bear)*,

טו אַ ברומיקער לייב, און אַ הונגעריקער בער,
Beor hungeriker a un leib brumiker a
bear hungry a and lion roaring a

so is a wicked moshel *(ruler)* over the am dal *(poor people)*.

איז אַ רשע וואָס געוועלטיקט איבער אָרעם פֿאָלק .
folk orim iber geveltikt vos roshe a iz
people poor over rules who wicked one a is

[16] The nagid *(ruler)* lacking tevunot *(understanding)* is also a great oppressor,
but he that hateth betza *(ill-gotten gain)* shall prolong his yamim *(days)*.

טז אַ פֿירשט פֿעליק אין שׂכל איז גרויס אין רויבערײַען ;
roiberaien in grois iz seichel in felik firsht a
oppressions in great is reason in lacking prince a

און דער וואָס האָט פֿײַנט אומערלעכן געווין
gevin umerlechn faint hot vos der un
dishonest gain dishonest hatred has who the one and

איז מַאֲרִיךְ-ימים .
maarich-yamim iz
long of days is

[17] If an adam is burdened with dahm *(blood, murder)* of any nefesh,
let him be a fugitive ad bor *(till the pit, death)*;
let no ish help him.

יז אַ מענטש וואָס האָט אויף זיך דאָס בלוט פֿון אַ נפֿש ,
nefesh a fun blut dos zich oif hot vos mentsh a
soul a of blood the self upon has who man a

וועט לויפֿן ביזן גרוב ,
grub bizn loifn vet
the pit unto run will

מע וועט אים נישט בײַשטיין .
baishtein nisht im vet me
stand by not him will one

[18] He who walketh tamim *(blamelessly)* shall be saved,
but he that is perverse in his drakhim shall fall suddenly.

יח דער וואָס גייט ערלעך וועט געהאָלפֿן ווערן ,
vern geholfn vet erlech geit vos der
become helped will honestly goes who the one

און דער וואָס זײַנע וועגן זײַנען קרום ,
krum zainen vegen zaine vos der un
crooked are ways his who the one and

וועט פֿאַלן מיט איין מאָל .
mol ein mit faln vet
time one with fall will

[19] He that tilleth his adamah shall have plenty of lechem,
but he that chaseth after empty things shall have poverty enough.

יט דער וואָס באַארבעט זײַן ערד וועט האָבן
hobn vet erd zain baarbet vos der
have will land his works who the one

ברויט צו זאַט ,
zat tsu broit
satisfaction to bread

און דער וואָס יאָגט זיך נאָך פּוסטע זאַכן וועט
vet zachn puste noch zich yogt vos der un
will things empty after self chases who the one and

זאַט זײַן מיט דלות .
dlut mit zain zat
poverty with be satisfied

[20] An ish emunot *(faithful man, loyal man)* shall abound with birkhot,
but he that maketh haste to be rich shall not go unpunished.

כ אַן ערלעכער מענטש קריגט פֿיל ברכות ,
broches fil krigt mentsh erlecher an
blessings many gets man honest an

אָבער דער וואָס וויל גיך רײַך ווערן וועט
vet vern raich gich vil vos der ober
will become rich quickly will who the one but

נישט אָפּקומען גלאַט .
glat opkumen nisht
smoothly come off not

[21] To show partiality is not tov;

כא פֿון שאַנעוועט קומט נישט אַרויס קיין גוטס ,
guts kein arois nisht kumt shaneven fun
good any out not comes respect of persons from

for a piece of lechem that gever will transgress.

אָבער אום אַ שטיקל ברויט פַֿאַרזינדיקט זיך דער מענטש.
mentsh der zich farzindikt broit shtikl a um ober
man the self transgresses bread bit a for but

22 He that hasteth to be rich hath a rah ayin,

כב פַֿאַרהאַוועט נאָך רייַכטום איז אַ מענטש אַ
a mentsh a iz raichtum noch farhavet
a man a is riches after hastening

נישט פַֿאַרגינער ,
farginer nisht
well-wisher not

and considereth not that want shall come upon him.

און ער ווייס נישט אַז די נויט וועט קומען אויף אים.
im oif kumen vet noit di az nisht veis er un
him upon come will need the that not knows he and

23 He that rebuketh an adam afterwards shall find more chen

כג דער וואָס שטראָפֿט עמיצן , וועט שפּעטער
shpeter vet emitsn shtroft vos der
later will someone chastises who the one

גענפֿינען מער חן
chein mer gefinen
favor more find

(favor) than he that flattereth with the lashon.

ווי דער וואָס האָט אַ גלאַטע צונג .
tsung glate a hot vos der vi
tongue smooth a has who the one than

24 He who robbeth aviv or immo,

כד דער וואָס באַגזלט זיין פֿאָטער און זיין מוטער ,
muter zain un foter zain bagzlt vos der
mother his and father his robs who the one

and saith, It is no peysha *(transgression)*,

און זאָגט : עס איז נישט קיין פֿאַרברעך ,
farbrech kein nisht iz es zogt un
transgression any not is it declares and

the same is the chaver *(fellow, companion)* of an ish mashchit *(man of destruction)*.

ער איז אַ חבֿר צו אַ מענטשן אַן אומבערענגער.
umbrenger an mentshn a tsu chever a iz er
desroyer a man a to companion a is he

25 The covetous stirreth up strife,

כה דער וואָס האָט אַ פֿאַרלאַנגעריש זעל ,
zel farlangerishe a hot vos der
soul greedy a has which the one

מאַכט אָן קריג ,
krig on macht
strife on makes

but he that putteth his trust in Hashem shall be prospered.

אָבער דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף ה ,
Hashem oif zich farzichert vos der ober
Hashem on self trusts who the one but

ווערט געזעטיקט.
gezetikt vert
satisfied shall be

26 He that trusteth in his own lev is a kesil *(fool)*,

כו דער וואָס איז בטוח אין זיין האַרצן, ער איז אַ נאַר,
nor a iz er hartsn zain in batuach iz vos der
fool a is he heart his in confident is who the one

but he who walketh in chochmah, he shall be delivered.

און דער וואָס גייט מיט חכמה , וועט אַנטרונען ווערן.
vern antrunen vet chochme mit geit vos der un
be escape will wisdom with goes who the one and

27 He that giveth unto the rahsh *(poor)* shall not lack,

כז דעם וואָס גיט דעם אָרעמאַן וועט נישט פֿעלן,
feln nisht vet oreman dem git vos dem
lack not will poor person the gives who the one

but he that hideth his eynayim meeteth many curses.

אָבער דער וואָס פֿאַרהוילט זיינע אויגן, וועט
vet oign zaine farhoilt vos der ober
will eyes his hides who the one but
קריגן פֿיל קללות.
kloles fil krign
curses many get

28 When the resha'im rise, adam hide themselves,

כח אַז די רשעים שטייען אויף, באַהאַלטן
bahaltn oif shteyen reshoim di az
hide up rise wicked ones the when
זיך די מענטשן,
mentshn di zich
people the selves

but when they perish, the tzaddikim increase.

און אַז זיי גייען אונטער, מערן זיך די צדיקים.
tsadikim di zich mern unter geyen zei az un
righteous the selves multiply under go they when and

29 He, that being often reproved, stiffeneth his neck,

כט אַ מענטש אַ געמוסרטער וואָס מאַכט האַרט זיין נאַקן,
nakn zain hart macht vos gemusrter a mentsh a
neck his hard makes who chastised a man a

shall suddenly be destroyed,

וועט פֿלוצלינג צעברעכן ווערן
vern tsebrochn plutsling vet
become broken suddenly will

and that without marpeh *(remedy)*.

אַז קיין היילונג וועט נישט זיין.
zain nisht vet heilung kein az
be not will healing any that

2 When the tzaddikim are increased, the people rejoice,

ב אַז די צדיקים מערן זיך, פֿרייט
freit zich mern tsadikim di az
rejoices selves multiply righteous the when
זיך דאָס פֿאָלק,
folk dos zich
people the self

but when the rasha beareth rule, the people groan.

אָבער אַז דער רשע געווינט, זיפֿצט דאָס פֿאָלק.
folk dos ziftst geveltikt roshe der az ober
people the groans rules wicked the when but

3 He who loveth chochmah rejoiceth aviv,

ג אַ מענטש וואָס האָט ליב חכמה, דערפֿרייט זיין פֿאָטער,
foter zain derfreit chochme lib hot vos mentsh a
father his gladdens wisdom love has who man a

but he that keepeth company with zonot squanders his hon *(substance, wealth)*.

אָבער דער וואָס חבֿרט זיך מיט זונות,
zoinus mit zich chavert vos der ober
prostitutes with self associates who the one but
ברענגט אויס דעם פֿאַרמעג.
farmeg dem ois brengt
possessions the out brings

4 Melech by mishpat establisheth eretz,

ד אַ מלך האַלט אויף מיט גערעכטיקייט דאָס לאַנד,
land dos gerechtikeit mit oif halt melech a
land the justice with up holds king a

but an ish terumot *(a man of bribes)* bringeth it down.

און דער בַּעַל אויף מתּנות צעשטערט עס.
es tseshtert matonus oif Baaln der un
it destroys gifts on master the and

5 A gever that flattereth his neighbor

ה דער מענטש וואָס חֲנפֿעט זיין חבֿר,
chever zain chanfet vos mentsh der
neighbor his flatters who man the

spreadeth a reshet *(net)* for his feet.

שפּרייט אויס אַ נעץ פֿאַר זיינע טריט.
trit zaine far nets a ois shpreit
steps his for net a out spreads

[6] By peysha *(transgression)* an ish rah is snared,

ו אין דעם פֿאַרברעך פֿון דעם שלעכטן מענטשן
mentshn shlechtn dem fun farbrech dem in
man evil the of transgression the in
איז אַ שטרויכלונג ,
shtroichlung a iz
pitfall a is

but the tzaddik doth sing and have simchah.

אָבער דער צדיק זינגט און איז פֿריילעך.
freilech iz un zingt tsadik der ober
joyful is and sings righteous one the but

[7] The tzaddik considereth the cause of the dalim,

ז דער צדיק וויים דאָס רעכט פֿון די אָרימע,
orime di fun recht dos veis tsadik der
poor the of right the knows righteous one the

but the rasha *(wicked)* doeth not understand such da'as *(knowledge)*.

דער רשע קימערט זיך נישט צו וויסן .
visen tsu nisht zich kimert roshe der
know to not self cares wicked the

[8] Scornful men enflame a city,

ח ליַיט פֿון שפּאָט בלאָזן-אויף די שטאָט,
shtot di blozn-oif shpot fun lait
city the blow up mockery of people

but chachamim turn away af *(wrath)*.

אָבער קלוגע האַלטן אָפּ דעם צאָרן .
tsorn dem op haltn kluge ober
anger the back hold wise ones but

[9] If an ish chacham has to contend with a fool,

ט אַז אַ קלוגער מענטש טענהט מיט אַ נאַרן,
narn a mit tainet mentsh kluger a az
fools a with argues man wise a when

he rageth or laugheth, and hath no rest.

סַיי ער בייזערט זיך , סַיי ער שמייכלט , האָט
hot shmeichlt er sai zich beizert er sai
has smiles he or self angers he whether
ער נישט קיין נַחַת .
Nachat kein nisht er
contentment any not he

[10] The anshei damim hate the blameless,

י בלוטיקע לייַט האָבן פֿיַינט דעם אומשולדיקן,
umshuldikn dem faint hobn lait blutike
innocent the hatred have people bloody

but the yesharim seek his nefesh *(soul, i.e., well-being)*.

אָבער די רעכטפֿאַרטיקע גאָרן נאָך אים.
im noch gorn rechtfartikn di ober
him for desire upright the but

[11] A kesil *(fool)* uttereth all his wrath,

יא זיין גאַנץ געמיט לאָזט אַרויס דער נאַר,
nor der arois lozt gemit gants zain
fool the out lets spirit entire his

but a chacham keepeth it back quietly.

אָבער דער חכם האַלט עס צוריק.
tsurik es halt chochem der ober
back it holds wise man the but

[12] If a moshel pays heed to davar sheker,

יב אַ געוועלטיקער וואָס האָרכט צו גערייד פֿון ליגן,
lign fun gereid tsu horcht vos geveltiker a
lies of speech to listens who ruler a

all his mesharetim *(officials, ministers)* are resha'im.

זיַינען אַלע זיַינע משרתים רשעים .
reshoim meshoresim zaine ale zainen
wicked ones servants his all are

[13] The rahsh *(pauper)* and the oppressor have this in common:

יג דער אָרעמאַן און דער דריקער שטויסן
shtoisn driker der un oreman der
meet oppressor the and poor person the
זיך אָן איינאַנדער ,
einander on zich
one another on selves

Hashem enlighteneth both their eynayim.

אָבער דער דערלייַכטער פֿון ביידנס אויגן איז ה .
Hashem iz oign beidns fun derlaichter der ober
Hashem is eyes both's of enlightener the but

14 If Melech shofet be'emes *(judges in truth)* the dalim,

יד אַ מלך וואָס משפט מיט אמת די אָרימע,
orime di emes mit mishpot vos melech a
poor the truth with judges who king a

his kisse shall be established forever.

וועט זיין טראָן באַשטיין שטענדיק.
shtendik bashtein tron zain vet
always stand throne his will

15 The shevet *(rod)* and tokhakhat *(reproof)* give chochmah,

טו די רוט און מוסר גיבן חכמה ,
chochme gibn musar un rut di
wisdom give discipline and rod the

but a na'ar *(child)* left to himself bringeth immo to shame.

און אַ לויזגעלאָזט ייִנגל ברענגט שאַנד זיין מוטער.
muter zain shand brengt yingel loizgelozt a un
mother his shame brings boy left alone a and

16 When the resha'im are multiplied, peysha *(transgression)* increaseth,

טז אַז די רשעים מערן זיך , מערט
mert zich mern reshoim di az
increases selves increase wicked ones the when

זיך פֿאַרברעך ,
farbrech zich
transgression self

but the tzaddikim shall see their downfall.

אָבער די צדיקים וועלן זען זייער מפּלה .
mapole zeyer zen veln tsadikim di ober
downfall their see will righteous the but

17 Correct binecha, and he shall give thee rest;

יז שטראָף דיין זון , און ער וועט דיר
dir vet er un zun dain shtrof
you(SG) will he and son your punish

אָנטאָן נַחַת ,
Nachat onton
contentment put on

indeed, he shall give delight unto thy nefesh.

און געבן תענוג צו דיין זעל .
zel dain tsu tenug gebn un
soul your to pleasure give and

18 Where there is no chazon *(prophetic vision)*, the people cast off restaint,

יח אָן אַ זעונג ווערט דאָס פֿאָלק פֿאַרווילדערט,
farvildert folk dos vert zeung a on
wild people the shall be vision a without

but he that is shomer over the torah, happy is he.

און דער וואָס היט די תּורה , אַז ווויל איז צו אים!
im tsu iz voil az toyre di hit vos der un
him to is blessed how Torah the keeps who the one and

19 An eved will not be corrected by devarim,

יט מיט ווערטער קען אַ קנעכט נישט אויסגעמוסרט ווערן ,
vern oisgemusrt nisht knecht a ken verter mit
become disciplined not servant a can words with

for though he understand he will not answer.

וואָרעם ער מעג פֿאַרשטיין , אָבער פֿאָלגן וועט ער נישט.
nisht er vet folgn ober farshtein meg er vorem
not he will follow but understand may he because

20 Seest thou an ish that is hasty in his devarim?

כ זעסטו אַ מענטשן האַסטיק מיט זיַנע ווערטער,
verter zaine mit hastik mentshn a zestu
words his with hasty man a do you see

There is more tikvah for a kesil *(fool)* than for him.

איז דאָ מער האָפֿענונג פֿאַר אַ נאַרן ווי פֿאַר אים.
im far vi narn a far hofenung mer do iz
him for than fool a for hope more there is

[21] He that pampers his eved from youth up

כא דער וואָס פֿאַרצערטלט פֿון יוגנט זײַן קנעכט ,
knecht zain yugnt fun fartsertlt vos der
servant his youth from indulges who the one

shall have him as his ben at the acharit *(end)*.

ווערט ער צום סוף אַן אייבערהאַר.
eiberhar an vern sof tsum er vet
heir an become end in the he will

[22] An ish af *(angry man)* stirreth up strife,

כב אַ צאָרנדיקער מענטש מאַכט אָן קריג ,
krig on macht mentsh tsorndiker a
strife on makes man angry an

and a ba'al chemah *(ill-tempered man)* aboundeth in peysha *(transgression)*.

און אַ כּעסן באַגייט פֿיל פֿאַרברעכן .
farbrechn fil bageit kesn a un
transgressions many commits angry one an and

[23] Ga'avat adam *(pride of man)* shall bring him low,

כג די גאווה פֿון אַ מענטשן דערנידערט אים ,
im dernidert mentshn a fun gaive di
him brings low man a of pride the

but the humble in ruach shall attain kavod.

און דער וואָס איז שָׁפֿל אין גמיט ווערט קריגן כּבֿוד .
koved krign vet gemit in shofl iz vos der un
honor get will spirit in lowly is who the one and

[24] He who is partner with a ganav hateth his own nefesh;

כד דער וואָס טיילט זיך מיט אַ גנבֿ , איז אַ
a iz ganev a mit zich teilt vos der
an is thief a with self shares who the one

שׂונא זיך אַליין:
alein zich soine
alone himself enemy

he heareth the curse of the victim but discloses nothing.

ער הערט די קללה, און זאָגט נישט אויס.
ois nisht zogt un klole di hert er
out not declares and curse the hears he

[25] The fear of adam bringeth a mokesh *(snare)*,

כה מורא פֿאַר אַ מענטשן לייגט אַ שטרויכלונג ,
shtroichlung a leigt mentshn a far moire
snare a puts man a before fear

but he who putteth his trust in Hashem shall be secure.

אָבער דער וואָס פֿאַרזיכערט זיך אויף ה ,
Hashem oif zich farzichert vos der ober
Hashem on self trusts who the one but

ווערט באַשיצט .
bashitst vert
protected shall be

[26] Many seek the moshel's favor,

כו פֿיל זוכן דעם פּנים פֿון דעם געוועלטיקער,
geveltiker dem fun ponem dem zuchn fil
ruler the of face the seek many

but mishpat ish cometh from Hashem.

אָבער פֿון ה איז דעם מענטשנס משפּט .
mishpot mentshns dem iz Hashem fun ober
judgment man's the is Hashem from but

[27] An unjust man is a to'evah to the tzaddikim,

כז אַן אומווערדיקייט בייַ די צדיקים איז דער
der iz tsadikim di bai umverdikeit an
the is righteous the to abomination an

מאַן פֿון אומרעכט,
umrecht fun man
injustice of man

and he that is yeshar derech *(upright in the way)* is to'evah to the rasha.

און אַן אומווערדיקייט בייַ די רשעים , דער
der reshoim di bai umverdikeit an un
the one wicked the to abomination an and

וואָס זײַן וועג איז גלײַך .
glaich iz veg zain vos
straight is way his who

30 The devarim of Agur Ben Yakeh, even the massa; the gever *(man)* spoke unto Itiel, even unto Itiel and Ukhal:

לְ די ווערטער פֿון אָגור דער זון פֿון יָקֶהן ; אַ מוסר .
musar a Yakehn fun zun der Agur fun verter di
instruction an Yakeh of son the Agur of words the

דער מאַן האָט געזאָגט צו איתיאֵל, צו איתיאֵל און אוכָל:
Ucaln un Itieln tsu Itieln tsu gezogt hot man der
Ukhal and Itiel to Itiel to spoken has man the

[2] Surely I am more stupid than any ish,

ב פֿאַר וואָר, איך בין פֿאַרגרעבטער פֿון איטלעכן,
itlechn fun fargrebter bin ich vor far
everyone than ignorant one am I truly for

and have not the binat adam.

און איך האָב נישט קיין פֿאַרשטאַנדיקייט פֿון אַ מענטשן,
mentshn a fun farshtandikeit kein nisht hob ich un
human a of understanding any not have I and

[3] I neither learned chochmah,

ג און איך האָב נישט געלערנט קיין חכמה ,
chochme kein gelernt nisht hob ich un
wisdom any learned not have I and

nor have the da'as of the Kedoshim.

אַז דערקענונג פֿון הייליקן זאָל איך וויסן .
visen ich zol heilikn fun derkenung az
know I shall holy of knowledge that

[4] Who hath ascended into Shomayim, or descended?

ד ווער איז אַרויף אויפֿן הימל , און אַראָפּגענידערט?
aropgenidert un himel oifn aroif iz ver
came down and heaven on the up is who

Who hath gathered ruach in the hollows of His hands?

ווער האָט געזאַמלט דעם ווינט אין זיַנע פֿויסטן?
foistn zaine in vint dem gezamlt hot ver
fists his in wind the collected has who

Who hath bound the mayim in a cloak?

ווער האָט איַנגעבונדן די וואַסערן אין אַ טוך ?
tuch a in vasern di aingebundn hot ver
cloth a in waters the bound up has who

Who hath established all the afsei aretz *(ends of the earth)*?

ווער האָט אויפֿגעשטעלט אַלע עקן פֿון דער ערד ?
erd der fun ekn ale oifgeshtelt hot ver
earth the of corners all established has who

What is Shmo *(His Name)*,

וואָס איז זיַין נאָמען ?
nomen zain iz vos
name his is what

and what is Shem Bno *(the Name of His Son)*,

און וואָס איז דער נאָמען פֿון זיַין זון ,
zun zain fun nomen der iz vos un
son his of name the is what and

if thou canst tell?

אויב דו ווייסט?
veist du oib
know you if

[5] Every word of G-d is flawless;

ה איטלעך וואָרט פֿון אֱלוֹהַּ איז געלייטערט;
gelaitert iz Eloah fun vort itlech
refined is G-d of word every

He is a mogen unto them that take refuge in Him.

ער איז אַ שילד פֿאַר די וואָס שיצן
shitsn vos di far shild a iz er
take shelter who the ones for shield a is he

זיך אין אים.
im in zich
him in selves

[6] Add thou not unto His devarim,

ו זאָלסט נישט צולייגן צו זיַנע ווערטער,
verter zaine tsu tsuleigen nisht zolst
words his to add not you(SG) shall

lest He rebuke thee, and thou be found a kazav *(liar)*.

כדי ער זאָל דיך נישט פֿאָרהאַלטן, און
un forhaltn nisht dich zol er kedei
and reprove not you(SG) shall he so that
וועסט בלייַבן אַ ליגנער.
ligner a blaibn vest
liar a remain you will

7 Two things have I required of thee;

ז צוויי זאַכן בעט איך בייַ דיר ,
dir bai ich bet zachn tsvei
you(SG) from I request things two

deny me them not before my mot;

זאָלסט זיי נישט פֿאַרמיידן פֿון מיר,
mir fun farmaidn nisht zei zolst
me from withhold not them you(SG) shall
איידער איך שטאַרב:
shtarb ich eider
die I before

8 Remove far from me shav *(vanity, falsehood)* and davar kazav *(word of a liar)*;

ח פֿאַלשקייט און ווערטער פֿון ליגן דערווייַטער פֿון מיר;
mir fun dervaiter lign fun verter un falshkeit
me from remove lies of words and falsehood

give me neither poverty nor osher;

נישט אָרימקייט און נישט עשירות זאָלסטו מיר געבן ,
gebn mir zolstu eshires nisht un orimkeit nisht
give me shall you wealth not and poverty not

feed me lechem chukki *(my daily bread)*;

שפּייַז מיך מיט ברויט פֿאַר מיין אויסקומענישׂ;
oiskumenish main far broit mit mich shpaiz
subsistence my for bread with me feed

9 Lest I be full, and deny Thee,

ט כדי איך זאָל נישט ווערן צו זאַט ,
zat tsu vern nisht zol ich kedei
satiation to become not shall I so that

and say, Who is Hashem?

און לייקענען, און זאָגן: ווער איז ה ?
Hashem iz ver zogn un leikenen un
Hashem is who say and deny and

Or lest I be poor, and become a ganav,

און כדי איך זאָל נישט ווערן צו אָרים, און גנבֿענען ,
ganven un orim tsu vern nisht zol ich kedei un
steal and poor too become not shall I so that and

and profane the Shem of Elohai.

און אָנרירן דעם נאָמען פֿון מיין ג-ט.
G-t main fun nomen dem onrirn un
G-d my of name the offend and

10 Do not slander an eved unto his adon,

י זאָלסט נישט פֿאַרמַסרן אַ קנעכט פֿאַר זיין האַר ,
har zain far knecht a farmasrn nisht zolst
master his for servant a slander not you(SG) shall

lest he curse thee, and thou be found guilty.

וואָרעם ער וועט דיך שילטן, און וועסט
vest un shiltn dich vet er vorem
will and curse you(SG) will he lest
זיך פֿאַרשולדיקן .
farshuldikn zich
become guilty self

11 There is a dor *(generation)* that curseth its av,

יא פֿאַראַן אַ דור וואָס שילט זיין פֿאָטער,
foter zain shilt vos dor a faran
father his curses that generation a there is

and doth not make a bracha on its em.

און בענטשט נישט זיין מוטער.
muter zain nisht bentsht un
mother his not bless and

[12] There is a dor *(generation)* that is tahor *(pure)* in its own eynayim,

יב פַּאַראַן אַ דור ריין אין זיַינע אויגן,
oign zaine in rein dor a faran
eyes his in tahor generation a there is

and yet is not washed from its filthiness.

און פון זיַין קויט נישט אָפּגעוואַשן.
opgevashn nisht koit zain fun un
washed off not filth his from and

[13] There is a dor *(generation)*, O how haughty in loftiness are their eynayim!
And their eyelids are proudly lifted up.

יג פַּאַראַן אַ דור – ווי הויך זיַינען זיַינע אויגן!
oign zaine zainen hoich vi dor a faran
eyes his are lofty how generation a there is

און זיַינע ברעמען ווי אויפגעהויבן!
oifgehoibn vi bremen zaine un
lifted up how eyelids his and

[14] There is a dor *(generation)*, whose teeth are as charavot *(swords)*,

יד פַּאַראַן אַ דור וואָס זיַינע ציין זיַינען שווערדן,
shverdn zainen tsein zaine vos dor a faran
swords are teeth his which generation a there is

and their jaw teeth are as knives,

און זיַינע באַקציינער, מעסערס,
mesers baktseiner zaine un
knives molars his and

to devour the aniyim *(oppressed poor ones)* from off ha'aretz,

צו פַּאַרצערן די אָרימע אויסן לאַנד,
land oisn orime di fartseren tsu
land out of the poor the devour to

and the evyonim *(needy ones)* from among adam.

און די אֶבְיוֹנים פון צווישן מענטשן.
mentshn tsvishn fun evyonim di un
men among from needy ones the and

[15] The leech hath two banot: Give! Give!

טו פון עלוקה: פַּאַראַן צוויי טעכטער: גיב! גיב!
gib gib techter tsvei faran alukohn fun
give give daughters two there is leech of

There are shalosh *(three)* that are never satisfied,

פַּאַראַן דריי וואָס ווערן נישט זאַט,
zat nisht vern vos drai faran
satisfied not become that three there is

indeed, four things never say, Enough!

פיר וואָס זאָגן נישט genug:
genug nisht zogn vos fir
enough not say that four

[16] Sheol, and the barren womb;

טז שְׁאוֹל, די פַּאַרשלאָסענע געבער־מוטער,
geber-muter farshlosene di Sheol
womb barren the Sheol

eretz that is never satisfied with mayim;

די ערד וואָס ווערט נישט זאַט מיט וואַסער,
vaser mit zat nisht vert vos erd di
water with satisfied not becomes that ground the

and eish that saith not, Enough!

און דאָס פַיַער וואָס זאָגט נישט, genug!
genug nisht zogt vos faier dos un
enough not declares that fire the and

[17] The ayin *(eye)* that mocketh at av,

יז דאָס אויג וואָס שפּאָט פון אַ פאָטער,
foter a fun shpot vos oig dos
father a at the scoffs that eye this

and scorneth to obey em,

און פַּאַראַכט צו געהאָרכן אַ מוטער,
muter a gehorchn tsu faracht un
mother a obey to despises and

the ravens of the valley shall peck it out,

זאָלן עס אויספיקן די ראָבן פון טאָל,
tal fun robn di oispikn es zoln
the valley of raven the plucked out it shall

and the bnei nesher shall eat it.

אוֹן זאָלן עס אויפֿעסן די קינדער פֿון אָדלער.
odler fun kinder di oifesn es zoln un
eagle of young the eat it shall and

18 There are shalosh which are too wonderful for me,

יח פֿאַראַן דריי וואָס זיינען פֿאַרהוילן פֿון מיר,
mir fun farhoiln zainen vos drai faran
me from hidden are that three there are

indeed, four which I understand not;

יאָ, פֿיר וואָס איך פֿאַרשטיי זיי נישט:
nisht zei farshtei ich vos fir yo
not them understand I that four yes

19 The derech hanesher *(way of the eagle)* in the sky;

יט דער וועג פֿון אָדלער אין הימל,
himel in odler fun veg der
sky in eagle of the way the

the derech nachash upon a tzur *(rock)*;

דער וועג פֿון דער שלאַנג אויף אַ פֿעלדז,
feldz a oif shlang der fun veg der
rock a on serpent the of way the

the derech oniyah *(way of a sailing vessel)* in the midst of the yam *(sea)*;

דער וועג פֿון אַ שיף אין מיטן ים,
yam mitn in shif a fun veg der
the sea midst of in ship a of way the

and the derech gever *(way of a man)* with an almah *(unmarried young virgin)*.

און דער וועג פֿון אַ מאַן מיט אַ יונגפֿרוי.
yungfroi a mit man a fun veg der un
almah a with man a of way the and

20 Such is the derech isha mena'efet *(way of an adulterous woman)*:

כ אַזוי איז דער שטייגער פֿון אַ פֿרוי אַ נואפֿטע:
noyefte a froi a fun shteiger der iz azoi
adulterous an woman a of manner the is thus

she eateth, and wipeth her peh *(mouth)*,

זי עסט און ווישט אָפּ איר מויל,
moil ir op visht un est zi
mouth her off wipes and eats she

and saith, I have done no wrong.

און זאָגט: איך האָב נישט געטאָן קיין בייז.
beiz kein geton nisht hob ich zogt un
evil any done not have I declares and

21 For shalosh the eretz is disquieted,

כא אונטער דריַיען ציטערט די ערד,
erd di tsitert draien unter
earth the trembles three under

and for four which it cannot bear:

יאָ, אונטער פֿירן קען זי נישט אויסהאַלטן:
oishaltn nisht zi ken firn unter yo
endure not it can four under yes

22 For an eved *(slave)* when he reigneth;

כב אונטער אַ קנעכט, אַז ער ווערט אַ מלך,
melech a vert er az knecht a unter
king a becomes he when servant a under

and a naval *(fool)* when he is full with lechem;

און אַ מנוול, אַז ער האָט ברויט צו זאַט;
zat tsu broit hot er az menuvl a un
satiety to bread has he when fool a and

23 For an unloved woman when she is married;

כג אונטער אַ מיאוסער, אַז זי קריגט אַ מאַן,
man a krigt zi az miuser a unter
husband a gets she when odious woman a under

and a shifchah that displaces her gevirah *(lady, mistress)*.

און אַ דינסט, אַז זי ירשעט איר האַרינטע.
harinte ir yershet zi az dinst a un
mistress her inherits she when maidservant a and

24 There are four things which are little upon eretz,

כד פֿיר זיַינען די קלענסטע אויף דער ערד,
erd der oif klenste di zainen fir
earth the on smallest the are four

but they are exceeding chachamim:

אוּן זיי זײַנען די קלוגסטע חכמים׃
un zei zainen di kligste chachomim
and they are the wisest wise men

25 The nemalim *(ants)* are an am *(people)* not strong,

כה די מוראַזשקעס זײַנען אַ פֿאָלק נישט שטאַרק,
di murazhkes a zainen folk nisht shtark
the ants are a people not strong

yet they store up their lechem in the kayitz *(summer)*;

אוּן זיי גרייטן אָן אום זומער זייער שפּײַז׃
un zei greitn on um zumer zeyer shpaiz
and they prepare on around summer their food

26 The badgers are but a feeble folk,

כו די קיניגלס זײַנען אַ פֿאָלק נישט מאַכטיק,
di kinigls a zainen folk nisht machtik
the rock badgers are a people not mighty

yet they make their bais in the rocks;

אוּן זיי מאַכן אין פֿעלדז זייער הויז׃
un zei machn in feldz zeyer hoiz
and they make in rock their house

27 The arbeh *(locusts)* have no melech,

כז נישטאָ קיין מלך בײַ די היישעריקן,
nishto kein melech bai di heisherikn
there is not any king among the locusts

yet they go forth all of them in ranks;

אוּן זיי גייען אַרויס אין מחנות אַלע׃
un zei geyen arois in machnus ale
and they go forth in legion ranks all

28 The lizard can be held in the hands,

כח די יאַשטשערקע קענסטו מיט די
di yashtsherke kenstu mit di
the lizard you(sg) are able with the

הענט אָננעמען ,
hent onnemen
hands take hold of

yet is in heikhelot *(palaces)* of a melech.

אוּן זי איז אין קיניגלעכע פּאַלאַצן.
un zi iz in kinigleche palatsn
and it is in royal palaces

29 There are shloshah which are majestic in stride,

כט דרײַ האָבן אַ שיינעם טראָט,
drai hobn a sheinem trot
three have a beautiful gait

indeed, four are stately in walk:

יאָ , פֿיר גייען שיין׃
yo fir geyen shein
yes four go well

30 A lion which is gibbor among behemah *(beasts)*,

ל דער לייב, דער שטאַרקסטער צווישן די חיות ,
der leib der shtarkster tsvishn di chayes
the lion the strongest among the beasts

and retreateth not from any;

וואָס קערט זיך נישט אָף פֿאַר קיינעם׃
vos kert zich nisht op far keinem
who turns self not from away anyone

31 The strutting rooster; the he-goat also;

לא דער שפּאַצירט זיך אַרום האָן , אוּן
der shpatsirt zich arum hon un
the one struts self around rooster and

דער באָק ;
der bok
the male goat

and a melech, when his army is with him.

אוּן דער מלך , וואָס נישטאָ קעגן
un der melech vos nishto kegen
and the king whom there is not against

אים קיין באַשטאַנד.
im kein bashtand
him any resistance

[32] If thou hast done foolishly in exalting thyself,

לב אויב דו האָסט זיך פֿאַרמיאוסט דורך
durch farmiust zich host du oib
through the behaved foolishly self have you if

איבערנעמען זיך ,
zich ibernemen
self taking over

or if thou hast devised rah, lay thine yad upon thy peh.

איז, אויב דו ביסט איבערלייגט , טו די האַנט אויפֿן מויל ,
moil oifn hant di tu iberleigt bist du oib iz
mouth on the hand the do devised evil are you if is

[33] Surely the churning of cholov *(milk)* bringeth forth khemah *(butter)*,

לג וואָרעם דריקן מילך ברענגט אַרויס פּוטער,
puter arois brengt milch drikn vorem
butter forth brings milk churning for

and the wringing of the nose bringeth forth dahm;

און דריקן די נאָז ברענגט אַרויס בלוט ,
blut arois brengt noz di drikn un
blood forth brings nose the wringing and

so the stirring up of anger bringeth forth strife.

און דריקן צאָרן ברענגט אַרויס קריג .
krig arois brengt tsorn drikn un
strife forth brings wrath squeezing and

31 The devarim of Lemuel Melech,

לא

די ווערטער פֿון מלך למואֵל ,
Lemuel melech fun verter di
Lemuel king of words the

the massa *(burden, oracle)* that immo taught him.

אַ מוסר וואָס זיין מוטער האָט אים געלערנט.
gelernt im hot muter zain vos musar a
taught him has mother his which instruction an

[2] What, my bar *(son)*? And what, the bar of my womb?

ב ניין , מײַן זון ! און ניין , זון פֿון מײַן לײַב ,
laib main fun zun nein un zun main nein
body my of son no and son my no

And what, the bar of my nedarim *(vows)*?

און ניין , זון פֿון מײַנע נדרים ;
nedrim maine fun zun nein un
vows my of son no and

[3] Give not thy strength unto nashim,

ג זאָלסט נישט אַוועקגעבן אויף וויַבער דײַן כּוח ,
koiech dain vaiber oif avekgebn nisht zolst
strength your women to give away not you(SG) must

nor thy drakhim to that which destroyeth melachim.

און דײַנע וועגן אויף וואָס אום מלכים .
mlochim um brengt vos oif vegen daine un
kings down brings what to ways your and

[4] It is not for melachim, O Lemuel,

ד נישט פֿאַר מלכים , למואֵל ,
Lemuel mlochim far nisht
Lemuel kings for not

it is not for melachim to drink yayin;

נישט פֿאַר מלכים איז טרינקען ווײַן ,
vain trinken iz mlochim far nisht
wine to drink is kings for not

nor for rulers to crave strong drink;

און ווו פֿאַר פֿירשטן געטראַנק!
getrank firshtn far vu un
drink chieftains for where is and

[5] Lest they drink, and forget the decree,

ה כּדי זיי זאָלן נישט טרינקען און פֿאַרגעסן דאָס געזעץ ,
gezets dos fargesen un trinken nisht zoln zei kedei
law the forget and drink not shall they so that

and pervert the justice of the bnei oni *(all the oppressed afflicted people)*.

און פֿאַרדרייען דעם משפּט פֿון אַלע געדריקטע.
gedrikte ale fun mishpot dem fardreyen un
oppressed all the of justice the pervert and

[6] Give strong drink unto him that is ready to perish,

ו גִּיט געטראַנק צום פַֿארלאָרענעם,
farlorenem tsum getrank git
lost to the drink gives

and yayin unto those that be of bitter nefesh.

און ווײַן צו די פַֿארביטערטע אין געמיט.
gemit in farbiterte di tsu vain un
spirit in bitter the to wine and

[7] Let him drink, and forget his poverty,

ז זאָל ער טרינקען און פַֿארגעסן זײַן אָרימקייט
orimkeit zain fargesen un trinken er zol
poverty his forget and drink he shall

and remember his amal *(misery)* no more.

און זײַן מאַטערניש מער נישט געדענקען .
gedenken nisht mer maternish zain un
remember not more misery his and

[8] Open thy peh *(mouth)* for the illem *(mute)*

ח עפֿן דײַן מויל פַֿאַר דעם שטומען ,
shtumen dem far moil dain efen
mute person the for mouth your open

in the cause of all such as are bnei chalof *(sons of destitution)*.

פַֿאַר דעם רעכט פֿון אַלע פַֿארגייקע .
fargeike ale fun recht dem far
passing away all of right the for

[9] Open thy peh *(mouth)*, judge tzedek,

ט עפֿן דײַן מויל , משפּט מיט גערעכטיקייט ,
gerechtikeit mit mishpot moil dain efen
righteousness with judge mouth your open

and plead the cause of the oni and the evyon.

און טו רעכט דעם אָרעמאַן און דעם אביון .
evyon dem un oreman dem recht tu un
needy the and poor person the right do and

[10] Who can find an aishes chayil *(a woman of valor, an excellent wife)*?

י אַן אֵשֶׁת-חיל ווער קען געפֿינען?
gefinen ken ver eshet-cheil an
find can who woman of valor a

For her worth is far above rubies.

און העכער פֿון פּערל איז איר ווערט.
vert ir iz perl fun hecher un
worth her is pearls of upward and

[11] The lev of her ba'al *(husband)* doth securely trust in her,

יא דאָס האַרץ פֿון איר מאַן פַֿארזיכערט זיך אויף איר,
ir oif zich farzichert man ir fun harts dos
her on self trusts husband her of heart the

so that he shall have no lack of gain.

און אים פֿעלט נישט קיין אײַנקום.
ainkum kein nisht felt im un
gain any not lacks him and

[12] She will do him tov and not rah

יב זי טוט אים גוטס און נישט שלעכטס,
shlechts nisht un guts im tut zi
bad not and good him does she

all the days of her life.

אַלע טעג פֿון איר לעבן.
lebn ir fun teg ale
life her of days all the

[13] She seeketh tzemer *(wool)*, and flax,

יג זי זוכט אויף וואָל און פֿלאַקס,
flaks un vol oif zucht zi
flax and wool out seeks she

and worketh willingly with her palms.

און אַרבעט מיט אירע וויליקע הענט .
hent vilike ire mit arbet un
hands willing her with works and

[14] She is like the oniyyot socher *(ship merchant)*;

יד זי איז אַזוי ווי די האַנדלשיפֿן ,
handlshifn di vi azoi iz zi
merchant ships the as just is she

she bringeth her lechem from afar.

פֿון דער ווײַטן ברענגט זי איר ברויט.
broit ir zi brengt vaitn der fun
bread her she brings distance the from

[15] She riseth also while it is yet lailah,

טו און זי שטייט אויף ווען נאָך נאַכט,
nacht noch ven oif shteit zi un
night yet when up stands she and

and provideth food to her bais,

און גרייט צו שפּײַז פַֿאַר איר הויזגעזינט,
hoizgezint ir far shpaiz tsu greit un
household her for food to prepares and

and a chok *(portion)* to her na'arot *(servant girls)*.

און די אויסקומעניש פַֿאַר אירע דינסטמיידלעך.
dinstmeidlech ire far oiskumenish di un
maid servants her for portion the and

[16] She considereth a sadeh, and buyeth it;

טז זי פַֿאַרטראַכט אַ פֿעלד, און קויפֿט עס,
es koift un feld a fartracht zi
it buys and field a thinks about she

with the fruit of her palms she planteth a kerem *(vineyard)*.

פֿון דער פֿרוכט פֿון אירע הענט פֿלאַנצט זי אַ ווײַנגאָרטן.
vaingorten a zi flantst hent ire fun frucht der fun
vineyard a she plants hands her of fruit the from

[17] She girdeth her loins with strength,

יז זי גורט אָן מיט קראַפֿט אירע לענדן,
lendn ire kraft mit on gurt zi
loins her strength with on girds she

and strengtheneth her zero'ot *(arms)*.

און זי שטאַרקט אירע אָרעמס.
orems ire shtarkt zi un
arms her strengthens she and

[18] She perceiveth that her merchandise is tov;

יח זי מערקט אַז איר פֿאַרדינסט איז גוט;
gut iz fardinst ir az merkt zi
good is merchandise her that perceives she

her ner *(light)* goeth not out balailah.

נישט פֿאַרלאָשן ביי נאַכט ווערט איר ליכט.
licht ir vert nacht bai farloshn nisht
lamp her becomes night at extinguished not

[19] She layeth her yadayim to the distaff,

יט אירע הענט לייגט זי צום שפּינראָד,
shpinrod tsum zi leigt hent ire
distaff to the she lays hands her

and her fingers lay hold of the spindle.

און אירע האָנטפֿלעכן האַלטן דעם שפּינדל.
shpindl dem haltn hantflechn ire un
spindle the hold palms her and

[20] She extends her palms to the oni;

כ איר האָנטפֿלעך שפּרייט זי אויס צום אָרעמאַן,
oreman tsum ois zi shpreit hantflech ir
poor person to the out she extends hand palm her

indeed, she reacheth forth her yadayim to the evyon *(needy)*.

און אירע הענט שטרעקט זי אויס צום אביון.
evyon tsum ois zi shtrekt hent ire un
needy to the out she stretches hands her and

[21] She is not afraid of the sheleg *(snow)* for her bais;

כא זי האָט נישט מורא וועגן איר הויזגעזינט
hoizgezint ir vegen moire nisht hot zi
household her concerning fear not has she

פַֿאַר שניי,
shnei far
snow before

for all her bais are clothed with scarlet.

וואָרעם איר גאַנץ הויזגעזינט איז אָנגעטאָן אין רויטגעוואַנט.
roitgevant in ongeton iz hoizgezint gants ir vorem
scarlet in dressed is household whole her because

[22] She maketh herself coverings of tapestry;

כב דעקן מאַכט זי זיך,
zich zi macht dekn
self she makes coverings

her levush *(clothing)* is fine linen and purple.

פֿײַנלײַנען און פּורפּל איז איר מלבוש.
malbesh ir iz purpl un fainlainen
clothing her is purple and fine linen

[23] Her ba'al *(husband)* is known in the she'arim,

כג בַּאקַאַנט אין די טויערן איז אִיר מאַן ,
man ir iz toiern di in bakant
husband her is gates the in known

when he sitteth among the ziknei eretz.

וועַן ער זיצט מיט די עלטסטע פֿון לאַנד.
land fun eltste di mit zitst er ven
land of the elders the with sits he when

[24] She maketh fine garments, and selleth them;

כד אַ ליינענטוך מאַכט זי און פֿאַרקויפֿט,
farkoift un zi macht lainentuch a
sells and she makes linen garment a

and delivereth sashes unto the kena'ani *(merchant)*.

און גאַרטלען שטעלט זי צו דעם האַנדלסמאַן.
handlsman dem tsu zi shtelt gartelen un
merchant the to she sets sashes and

[25] Oz *(strength)* and hadar *(dignity)* are her clothing;

כה שטאַרקייט און שיינקייט איז אִיר מלבוש ,
malbesh ir iz sheinkeit un shtarkeit
garment her is beauty and strength

and her smile is toward the yom acharon *(coming day, future)*.

און זי לאַכט פֿון שפּעטערדיקן טאָג.
tog shpeterdikn fun lacht zi un
day future at laughs she and

[26] She openeth her peh *(mouth)* with chochmah;

כו איר מויל עפֿנט זי מיט חכמה ,
chochme mit zi efent moil ir
wisdom with she opens mouth her

and on her lashon is the torat chesed *(teaching of kindness)*.

און די לערנונג פֿון גענאָד איז אויף איר צונג .
tsung ir oif iz genod fun lernung di un
tongue her on is grace of teaching the and

[27] She watcheth well over the halichot *(goings, ways)* of her bais *(household)*,
and eateth not the lechem atzlut *(bread of idleness)*.

כז זי קוקט נאָך דעם גאַנג פֿון איר הויז ,
hoiz ir fun gang dem noch kukt zi
house her of ways the after looks she

און זי עסט נישט דאָס ברויט פֿון פֿוילקייט.
foilkeit fun broit dos nisht est zi un
idleness of bread the not eats she and

[28] Her banim rise up, and call her blessed;

כח אירע קינדער שטייען אויף און לויבן זי ,
zi loibn un oif shteyen kinder ire
her praise and up stand children her

her ba'al *(husband)* also, and he praiseth her.

איר מאַן – און ער רימט זי :
zi rimt er un man ir
her praises he and husband her

[29] Rabbot banot have done virtuously,

כט פֿיל טעכטער האָבן אויפֿגעטאָן בריהשאַפֿט,
brihshaft oifgeton hobn techter fil
virtuously done have daughters many

but thou excellest them all.

אָבער דו שטייַגסט זיי אַלע אַריבער.
ariber ale zei shtaigst du ober
above all them excel you but

[30] Chen *(charm)* is sheker *(deceitful)*, and yofi *(beauty)* is fleeting;

ל חן איז אַן אָפּנאַר , און שיינקייט איז נישטיק,
nishtik iz sheinkeit un opnar an iz chein
vain is beauty and deception a is charm

but an isha Yirat Hashem *(a G-d fearing wife)*, she shall be praised.

לא ג-טספֿאָרכטיקע ווייַב, זי זאָל גערימט ווערן .
vern gerimt zol zi vaib G-tsforchtike a
become praised shall she wife G-d fearing a

[31] Give her of the p'ri *(fruit)* of her yadayim;

גיט איר פֿון דער פֿרוכט פֿון אירע הענט ,
hent ire fun frucht der fun ir git
hands her of fruit the from her give

and let her own ma'asim praise
her in the she'arim.

און זאָלן אירע מעשׂים זי רימען אין די טויערן.
un zoln ire meisim zi rimen in di toiern
and shall her works her glory in the gates

Iyov

אִיּוֹב

1 There was an ish in Eretz Utz, shmo Iyov; and that ish was blameless and yashar, and yire Elohim, and shunned evil. [2] And there were born unto him seven banim and shalosh banot. [3] His possessions also were seven thousand tzon and three thousand gemalim, and five hundred yoke of oxen, and five hundred she-donkeys, and very many avadim; so that this ish was the greatest of kol bnei kedem.

א עס איז געווען אַ מאַן אין לאַנד עוץ וואָס זיין נאָמען איז
iz nomen zain vos Uts land in man a geven iz es
is name his whose Utz land in man a was is it

געווען איוֹבֿ; און דער דאָזיקער מאַן איז געווען ערלעך און
un erlech geven iz man doziker der un Iyov geven
and honest was is man this the and Iyov was

רעכטפֿאַרטיק, און אַ ירא אלקים , און אָפּגעקערט פֿון
fun opgekert un Elokim yore a un rechtfartik
of turned away and G-d fearer of a and upright

שלעכטס. [ב] און עס זיַינען געבאָרן געוואָרן ביַי אים זיבן זין
zin zibn im bai gevorn geborn zainen es un shlechts
sons seven him with become begot are it and evil

און דריַי טעכטער . [ג] און זיַין אייגנס איז געווען
geven iz eigens zain un techter drai un
was is purchased property his and daughters three and

זיבן טויזנט שאָף , און דריַי טויזנט קעמלען, און פֿינף
finf un kemlen toiznt drai un shof toiznt zibn
five and camels thousand three and sheep thousand seven

הונדערט געשפּאַן רינדער, און פֿינף הונדערט אייזעלינס ,
eizelins hundert finf un rinder geshpan hundert
female donkeys hundred five and cattle yoked hundred

און זייער אַ סך קנעכט ; און דער דאָזיקער מאַן איז געווען
geven iz man doziker der un knecht sach a zeyer un
was is man this the and servants many a very and

גרעסער פֿון אַלע קינדער פֿון מזרח .
mizrech fun kinder ale fun greser
east of the children all than greater

[4] And his banim went and held a mishteh in their bais, every one in his turn in his bais; and sent and called for their three achayot to eat and to drink with them. [5] And it was so, when the yamim of their mishteh were gone, that Iyov sent and set them apart as kodesh, and rose up early in the boker, and offered olot *(burnt offerings)* according to the mispar *(number)* of them all: for Iyov said, It may be that my banim have sinned, and cursed Elohim in their hearts. Thus did Iyov kol hayamim.

[ד] און זיַינע זין פֿלעגן גיין און מאַכן אַ מאָלצייַט ביַי
bai moltsait a machn un gein flegn zin zaine un
at feast a make and go used to sons his and

איטלעכן אין הויז אין זיַין טאָג, און זיי פֿלעגן שיקן
shikn flegn zei un tog zain in hoiz in itlechn
send used to they and day his in house in each one's

און רופֿן זייערע דריַי שוועסטער, צו עסן און צו טרינקען
trinken tsu un esen tsu shvester drai zeyere rufn un
drink to and eat to sister three their call and

מיט זיי . [ה] און עס איז געווען, אַז ווי די טעג פֿון דעם
dem fun teg di vi az geven iz es un zei mit
the of days the as when was is it and them with

מאָלצייַט האָבן זיך אַרומגעדרייט, אַזוי האָט אִיוֹבֿ געשיקט
geshikt Iyov hot azoi arumgedreit zich hobn moltsait
sent Iyov has just round ended selves have feast

און האָט זיי געהייליקט, און ער פֿלעגט זיך פֿרי אין
in federn zich flegt er un geheilikt zei hot un
in arise early self used to he and sanctified them has and

דער לויט אויפֿברענגען בראַנדאָפּפֿער , און פֿרי דער
der loit brandopfer oifbrengen un peire der
the according to olah offer up and morning the

צאָל פֿון זיי אַלעמען, וואָרעם אִיּוֹב האָט געזאָגט: אפֿשר
efsher gezogt hot Iyov vorem alemen zei fun tsol
perhaps said has Iyov for all them of number

האָבן מײַנע קינדער געזינדיקט, און זיי האָבן געלעסטערט
gelestert hobn zei un gezindikt kinder maine hobn
blasphemed have they and sinned children my have

אלקים אין זייער האַרצן. אַזוי פֿלעגט אִיּוֹב טאָן אַלע מאָל .
mol ale ton Iyov flegt azoi hartsn zeyer in Elokim
times all do Iyov used to so hearts their in G-d

[6] Now there was a yom when the Bnei HaElohim came to present themselves before Hashem, and HaSatan came also among them. [7] And Hashem said unto HaSatan, From where comest thou? Then HaSatan answered Hashem, and said, From roaming to and fro in ha'aretz, and from walking up and down in it. [8] And Hashem said unto HaSatan, Hast thou considered in thy heart avdi Iyov, that there is none like him in ha'aretz, a perfect and a yashar ish, yire Elohim, and shunneth evil? [9] Then HaSatan answered Hashem, and said, Is Iyov a yire Elohim *(G-d fearer)* for nothing? [10] Hast not Thou made a hedge about him, and about his bais, and about all that he hath on every side? Thou hast blessed the ma'aseh *(work)* of his hands, and his possessions are increased in ha'aretz. [11] But put forth Thine yad now, and strike all that he hath, and he will curse Thee to Thy face. [12] And Hashem said unto HaSatan, Hinei, all that he hath is in thy yad; only upon himself put not forth thine yad.

[1] און עס איז געווען דער טאָג, ווען די זין פֿון אלקים
Elokim fun zin di ven tog der geven iz es un
G-d of sons the when day the was is it and

זיַנען געקומען זיך שטעלן פֿאַר ה , און אויך דער
der oich un Hashem far shteln zich gekumen zainen
the also and Hashem for to stand selves come are

שׂטן איז געקומען צווישן זיי . [2] האָט ה געזאָגט
stn iz gekumen tsvishn zei gezogt Hashem hot
Satan is them among having come said Hashem has

צום שׂטן : פֿון וואַנען קומסטו ? האָט דער שׂטן
tsum stn fun vanen kumstu der hot stn
to Satan from where do you come the has Satan

געענטפֿערט ה , און האָט געזאָגט: פֿון וואַנדערן איבער
iber vandern fun gezogt hot un Hashem geentfert
over wandering from said has and Hashem answered

דער ערד און פֿון אַרומגיין אויף איר. [3] האָט ה
Hashem hot ir oif arumgein fun un erd der
Hashem has it on going around from and earth the

געזאָגט צום שׂטן : האָסטו אַכט געטאָן אויף מײַן
main oif geton acht hostu stn tsum gezogt
my on done considered have you Satan to the said

קנעכט איוֹבן, אַז עס איז נישטאָ אַזאַ ווי ער אויף
oif er vi aza nishto iz es az Iyovn knecht
on he as such a one there is not is it that Iyov servant

דער ערד , אַ מאַן ערלעך און רעכטפֿאַרטיק, ירא אלקים
Elokim yore rechtfartik un erlech man a erd der
G-d fearer of upright and honest man a earth the

און אָפּגעקערט פֿון שלעכטס? [4] האָט דער שׂטן געענטפֿערט
geentfert stn der hot shlechts fun opgekert un
answered Satan the has evil from turned away and

ה , און האָט געזאָגט: איז דען אומזיסט אִיּוֹב אַ
a Iyov umzist den iz gezogt hot un Hashem
a Iyov for no reason then is said has and Hashem

ירא אלקים? [5] האָסטו נישט אַרומגעצאַמט אים און זײַן
zain un im arumgetsamt nisht hostu Elokim yore
his and him hedged not have you G-d fearer of

הויזגעזינט און אַלץ וואָס איז זיַנס רונד אַרום? די אַרבעט
arbet di arum rund zains iz vos alts un hoizgezint
work the round around his is that all and household

פֿון זיַנע הענט האָסטו געבענטשט, און זײַן אייגנס
eigens zain un gebentsht hostu hent zaine fun
possessions his and blessed have you hands his of

איז פֿאַרשפּרייט איבערן לאַנד. [6] אָבער שטרעק אַקאָרשט אויס
ois akorsht shtrek ober land ibern farshpreit iz
out now stretch but land over the spread out is

דיִן האַנט, און ריר אָן עפּעס וואָס איז זיַינס, אויב ער
er oib zains iz vos epes on rir un hant dain
he if his is that something on touch and hand your

וועט נישט אין דיִן פּנים דיך לעסטערן. ב האָט ה
Hashem hot lestern dich ponem dain in nisht vet
Hashem has curse you(SG) face your to not will

געזאָגט צום שׂטן: אָט איז אַלץ וואָס איז זיַינס אין דיִן
dain in zains iz vos alts iz ot stn tsum gezogt
your in his is that all is behold Satan to the said

האַנט, נאָר אויף אים זאָלסטו נישט אויסשטרעקן דיִן האַנט.
hant dain oisshtrekn nisht zolstu im oif nor hant
hand your stretch out not shall you him upon but hand

איז דער שׂטן אַרויסגעגאַנגען פֿון פּנים ה.
Hashem far fun aroisgegangen stn der iz
Hashem for from gone out Satan the is

So HaSatan went out from the presence of Hashem.

ג און עס איז געווען אַיין טאָג, ווי זיַינע זין און זיַינע
zaine un zin zaine vi tog ein geven iz es un
his and sons his as day one was is it and

טעכטער עסן און טרינקען ווַיין אין הויז פֿון זייער
zeyer fun hoiz in vain trinken un esen techter
their of the house in wine drink and eat daughters

ברודער, ד עלטסטן אַזוי איז אַ שליח געקומען צו אִיוֹבן,
Iyovn tsu gekumen sheliech a iz azoi bruder eltstn
Iyov to come messenger a is so brother eldest

האָט געזאָגט: די רינדער האָבן געאַקערט, און די
di un geakert hobn rinder di gezogt hot un
the and plowed have cattle the said has and

זיַינען ,ט אייזעלינס האָבן זיך געפּיטערט לעבן זיי
zainen zei lebn gefitert zich hobn eizelins
are them near fed selves have female donkeys

באַפֿאַלן שבאַער, און האָבן זיי צוגענומען, און די
di un tsugenumen zei hobn un shvoer bafaln
the and taken them have and Sabeans befallen

יונגען האָבן זיי דערשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוואַרד
shverd fun sharf mitn dershlogn zei hobn yungen
the sword of edge with the struck down them have young

און נאָר איך אַליין בין אַנטרונען געוואָרן דיר אָנצוזאָגן.
ontsuzogn dir gevorn antrunen bin alein ich nor un
to tell you(SG) become escape am alone I only and

טז ווי דער רעדט נאָך, אַזוי איז אָנגעקומען אַן אַנדערער,
anderer an ongekumen iz azoi noch redt der vi
other an arrived is so yet speaks the one as

און האָט געזאָגט: אַ פֿייַער פֿון אלקים איז אַראָפּגעפֿאַלן פֿון
fun aropgefaln iz Elokim fun faier a gezogt hot un
from fallen down is G-d from fire a said has and

הימל, און האָט אָנגעצונדן די שאָף און די יונגען,
yungen di un shof di ongetsundn hot un himel
young the and sheep the set fire to has and heaven

און האָט זיי פֿאַרצערט, און נאָר איך אַליין בין אַנטרונען
antrunen bin alein ich nor un fartsert zei hot un
escape am alone I only and consumed them has and

געוואָרן דיר אָנצוזאָגן. יז ווי דער רעדט נאָך, אַזוי
azoi noch redt der vi ontsuzogn dir gevorn
so yet speaks the one as to tell you(SG) become

13 And there was a yom when his banim and his banot were eating and drinking yayin in the bais achihem habechor *(the house of their firstborn brother)*: 14 And there came a malach *(messenger)* unto Iyov, and said, The oxen were plowing, and the donkeys feeding beside them: 15 And the Sabeans attacked, and took them away; yea, they have slain the na'arim with the edge of the cherev; and I only am escaped alone to tell thee. 16 While he was yet speaking, there came also another, and said, The eish Elohim is fallen from Shomayim, and hath burned up the tzon, and the na'arim, and consumed them; and I only am escaped alone to tell thee. 17 While he was yet speaking, there came also another, and said, The Kasdim *(Chaldeans)* formed shloshah rashim, and fell upon the gemalim and have carried them away, yea and slain the na'arim with the edge of the cherev; and I only am escaped alone to tell thee. 18 While he was yet speaking, there came also another, and said, Thy banim and thy banot were eating and drinking yayin in the bais achihem habechor; 19 And, hinei, there came a ruach gedolah from the midbar, and struck the arbah pinot *(four corners)* of the bais, and it fell upon the na'arim, and they are dead;

and I only am escaped alone to tell thee.

[20] Then Iyov arose, and made the keri'ah on his mantel, and shaved his head, and fell down upon the ground, and worshiped, [21] And said, Arom came I out of beten immi, and arom shall I return there; Hashem gave, and Hashem hath taken away; yehi Shem Hashem mevorach.

אִיז אָנגעקומען אַן אַנדערער, און האָט געזאָגט: כַּשְׂדִּים האָבן
hobn Kasdim gezogt hot un anderer an ongekumen iz
have Kasdim said has and other an arrived is

געמאַכט דריַ מחנות , און זיַינען אָנגעפאַלן אויף די
di oif ongefaln zainen un machnus drai gemacht
the on fell upon are and companies three made

קעמלען, און האָבן זיי צוגענומען , און די יונגען האָבן
hobn yungen di un tsugenumen zei hobn un kemlen
have young the and taken them have and camels

זיי דערשלאָגן מיטן שאַרף פֿון שוועָרד , און נאָר איך
ich nor un shverd fun sharf mitn dershlogn zei
I only and the sword of edge with the slain them

אַליין בין אַנטרונען געוואָרן דיר אָנצוזאָגן . יח ווי דער
der vi ontsuzogn dir gevorn antrunen bin alein
the one as to tell you(SG) become escaped am alone

רעדט נאָך , אַזוי איז אָנגעקומען אַן אַנדערער, און האָט
hot un anderer an ongekumen iz azoi noch redt
has and other an arrived is so yet speaks

געזאָגט: דיַינע זין און דיַינע טעכטער האָבן געגעסן און
un gegesn hobn techter daine un zin daine gezogt
and eaten have daughters your and sons your said

געטרונקען ווייַן אין הויז פֿון זייער עלטסטן ברודער,
bruder eltstn zeyer fun hoiz in vain getrunken
brother eldest their of the house in wine drunk

יט ערשט אַ גרויסערווינט איז אָנגעקומען פֿון דער
der fun ongekumen iz vint groiser a ersht
the from arrived is wind great a but just now

זייַט פֿון מדבר , און האָט אָנגעכאַפּט די פֿיר ווינקלען פֿון
fun vinklen fir di ongechapt hot un midber fun zait
of corners four the seized has and desert of side

הויז , און עס איז איַינגעפאַלן אויף די יונגעלייַט , און
un yungelait di oif aingefaln iz es un hoiz
and young people the on collapsed is it and the house

זיי זיַינען געשטאָרבן, און נאָר איך אַליין בין אַנטרונען
antrunen bin alein ich nor un geshtorbn zainen zei
escape am alone I only and died have they

געוואָרן דיר אָנצוזאָגן .
ontsuzogn dir gevorn
to tell you(SG) become

כ איז אִיוֹב אויפֿגעשטאַנען, און האָט צעריסן זיַין מאַנטל, און
un mantl zain tserisn hot un oifgeshtanen Iyov iz
and mantle his torn has and stood up Iyov is

האָט אָפּגעשאָרן זיַין קאָפּ, און איז געפאַלן אויף דערד ,
erd der oif gefaln iz un kop zain opgeshorn hot
ground the on fallen is and head his shaven has

און האָט זיך געבוקט . כא און ער האָט געזאָגט: נאַקעט בין
bin naket gezogt hot er un gebukt zich hot un
am naked said has he and bowed down self has and

איך אַרויסגעגאַנגען פֿון מיַין מוטערס לייַב , און נאַקעט וועל
vel naket un laib muters main fun aroisgegangen ich
will naked and womb mother's my from come forth I

איך זיך אומקערן אַהין; ה האָט געגעבן, און ה
Hashem un gegebn hot Hashem ahin umkeren zich ich
Hashem and given has Hashem there return self I

האָט צוגענומען, געלויבט זאָל זיין דער נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen der zain zol geloibt tsugenumen hot
Hashem of name the be shall praised taken away has

כב ביי אַלעם דעם האָט איוֹב נישט געזינדיקט, און נישט
nisht un gezindikt nisht Iyov hot dem alem bai
not and sinned not Iyov has this all with

געגעבן קיין לעסטערונג צו אלקים .
Elokim tsu lesterung kein gegebn
G-d to reviling any given

[22] In all this Iyov sinned not, nor natan tiflah l'Elohim *(charged G-d with folly)*.

ב און עס איז געווען דער טאָג וועז די זין פֿון אלקים
Elokim fun zin di ven tog der geven iz es un
G-d of sons the when day the was is it and

זיינען געקומען זיך שטעלן פֿאַר ה , און
un Hashem far shteln zich gekumen zainen
and Hashem before to stand selves come are

אויך דער שׂטן איז געקומען צווישן זיי , זיך צו שטעלן
shteln tsu zich zei tsvishn gekumen iz stn der oich
stand to self them among having come is Satan the also

פֿאַר ה . [ב]האָט ה געזאָגט צום שׂטן : פֿון
fun stn tsum gezogt Hashem hot Hashem far
from Satan to said Hashem has Hashem before

וואַנען קומסטו ? האָט דער שׂטן געענטפֿערט ה ,
Hashem geentfert stn der hot kumstu vanen
Hashem answered Satan the has do you come where

און האָט געזאָגט: פֿון וואַנדערן איבער דער ערד און פֿון
un Hashem gezogt: fun un erd der iber vandern fun
from and earth the over wandering from said has and

אַרומגיין אויף איר. [ג]האָט ה געזאָגט צום שׂטן :
stn tsum gezogt Hashem hot ir oif arumgein
Satan to said Hashem has it on going around

האָסטו אַבט געטאָן אויף מיין קנעכט איוֹבן, אַז עס איז
iz es az Iyovn knecht main oif geton acht hostu
is it that Iyov servant my on paid attention have you

נישטאָ אַזאַ ווי ער אויף דער ערד , אַ מאַן ערלעך
erlech man a erd der oif er vi aza nishto
honest man a earth the on he as such a one there is not

און רעכטפֿאַרטיק, ירא אלקים , און אָפּגעקערט פֿון
fun opgekert un Elokim yore rechtfartik un
from turned away and G-d fearer of upright and

שלעכטס? און ער האַלט זיך נאָך אַלץ ביי זיין פֿרומקייט; און
un frumkeit zain bai alts noch zich halt er un shlechts
and integrity his to all still self holds he and evil

דו האָסט מיך אָנגערעדט אויף אים, אים אומצוברענגען
umtsubrengen im im oif ongeredt mich host du
to ruin him him against incited me have you

אומזיסט . [ד]האָט דער שׂטן געענטפֿערט ה , און האָט
hot un Hashem geentfert stn der hot umzist
has and Hashem answered Satan the has for nothing

געזאָגט: הויט פֿאַר הויט, און אַלץ וואָס אַ מענטש האָט, וועט ער
er vet hot mentsh a vos alts un hoit far hoit gezogt
he will has man a that all and skin for skin said

[2] Again there was a day when the Bnei HaElohim came to present themselves before Hashem, and HaSatan came also among them to present himself before Hashem. [2] And Hashem said unto HaSatan, From where comest thou? And HaSatan answered Hashem, and said, From going to and fro through ha'aretz, and from walking up and down in it. [3] And Hashem said unto HaSatan, Hast thou considered in your meditation Avdi *(My Servant)* Iyov, that there is none like him in ha'aretz, ish tam and yashar, yire Elohim, and shunning rah? And still he holdeth fast his integrity, although thou inciteth Me against him, to ruin him for no reason. [4] And HaSatan answered Hashem, and said, Skin for skin, yea, all that an ish hath will he give for his nefesh. [5] But stretch forth Thine yad now, and touch his etzem and his basar, and he will curse Thee to Thy face. [6] And Hashem said unto HaSatan, Hinei, he is in thine yad; but spare his nefesh.

אַוועקגעבן פַֿאַר זײַן נפֶֿש . ה אָבער שטרעק אַקאָרשט אויס
ois akorsht shtrek ober nefesh zain far avekgebn
forth now stretch but soul his for give away

דײַן האַנט, און ריר אָן זײַן בײן און זײַן פֿלייש, אויב ער
er oib fleish zain un bein zain on rir un hant dain
he if flesh his and bone his on touch and hand your

וועט נישט אין דײַן פּנים דיך לעסטערן. ו האָט ה
Hashem hot lestern dich ponem dain in nisht vet
Hashem has curse you(SG) face your to not will

געזאָגט צום שׂטן : אָט איז ער אין דײַן האַנט, נאָר זײַן
zain nor hant dain in er iz ot stn tsum gezogt
his but hand your in he is behold Satan to said

נפֶֿש היט .
hit nefesh
keep soul

[7] So went HaSatan out from the presence of Hashem, and afflicted Iyov with shekhin rah *(foul boils)* from the sole of his regel unto the top of his head. [8] And he took him a cheres *(potsherd, piece of broken pottery)* to scrape himself withal; and he sat down among the ashes. [9] Then said his isha unto him, Dost thou still retain thine integrity? Curse Elohim, and die. [10] But he said unto her, Thou speakest as one of the nevalot *(foolish women)* speaketh. What? Shall we receive hatov from Elohim, and shall we not accept harah? In all this did not Iyov sin in what he said.

ז איז דער שׂטן אַרויסגעגאַנגען פֿון פּנֵי ה , און
un Hashem fun aroisgegangen stn der iz
and Hashem before from gone out Satan the is

ער האָט געפּלאָגט אִיובֿן מיט אַ בייזן אויסשלאָג פֿון זײַן
zain fun oisshlog beizn a mit Iyovn geplogt hot er
his from rash evil an with Iyov afflicted has he

פֿוסטריט ביז זײַן שאַרבן . ח האָט ער זיך גענומען אַ
a genumen zich er hot sharbn zain biz fustrit
a taken self he has cranium his unto sole of the foot

שערבל זיך צו קראַצן דערמיט ; און ער איז געזעסן אין אַש .
ash in gezesn iz er un dermit kratsn tsu zich sherbl
ashes in sitting is he and therewith scratch to self shard

ט האָט זײַן וויַב צו אים געזאָגט: האַלטסט זיך נאָך אַלץ
alts noch zich haltst gezogt im tsu vaib zain hot
all still self do you hold said him to wife his has

בײַ דיר פֿרומקייט? לעסטער אלקים , און שטאַרב. י האָט
hot shtarb un Elokim lester frumkeit dain bai
has die and G-d blaspheme integrity your to

ער צו איר געזאָגט: אַזוי ווי עס רעדט אײנע פֿון די
di fun eine redt es vi azoi gezogt ir tsu er
the of one speaks it one who as said her to he

נידערטרעכטיקע רעדסטו . זאָלן מיר דאָס גוטס יאָ אָננעמען
onnemen yo gute dos mir zoln redstu nidertrechtike
accept yes good the we shall you speak worthless

פֿון אלקים , און דאָס שלעכטע זאָלן מיר נישט אָננעמען ? בײַ
bai onnemen nisht mir zoln shlechte dos un Elokim fun
with accept not me shall bad the and G-d from

אַלעם דעם האָט אִיובֿ נישט געזינדיקט מיט זײַנע ליפּן.
lipn zaine mit gezindikt nisht Iyov hot dem alem
lips his with sinned not Iyov has this all

[11] Now when the three friends of Iyov heard of all this ra'ah that had come upon him, they came every one from his own place; Eliphaz the Temani, and Bildad the Shuchi, and Tzophar the Na'amati; for they had made an appointment together to come to sympathize with him and

יא און אִיובֿס דריַ גוטע פֿרײַנט האָבן געהערט פֿון אַל דעם
dem al fun gehert hobn fraint gute drai Iyovs un
the all of heard have friends good three Iyov's and

דאָזיקן בייז וואָס איז געקומען אויף אים, און זיי זײַנען
zainen zei un im oif gekumen iz vos beiz dozikn
are they and him upon come is that evil this

געקומען איטלעכער פֿון זײַן אָרט , אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי ,
Temani der Elifaz ort zain fun itlecher gekumen
Temani the Eliphaz place his from each one come

to comfort him. [12] And when they lifted up their eyes afar off, and recognized him not, they lifted up their voice, and wept; and they made the keri'ah every one on his mantle, and sprinkled dust upon their heads toward Shomayim. [13] So they sat *[shiva]* with him upon the ground shivat yamim and shivat lailah, and none spoke a word unto him; for they saw that his suffering was very great.

אוּן בִלְדַד דער שוחי , אוּן צוֹפַר דער נַעֲמָתי ; אוּן זיי
zei un Naamati der Tsofar un Shuchi der Bildad un
they and Na'amati the Tzophar and Shuchi the Bildad and

הָאבֶן אָפּגערעדט אין איינעם צו גיין אים באַדויערן אוּן
un badoyern im gein tsu einem in opgeredt hobn
and to mourn for him go to one in agreed have

אים טרייסטן . יב אוּן אַז זיי הָאבֶן אויפגעהויבן זייערע
zeyere oifgehoibn hobn zei az un treistn im
their lifted up have they when and to comfort him

אויגן פֿון דער ווייַטן , הָאבֶן זיי אים נישט דערקענט ,
derkent nisht im zei hobn vaitn der fun oign
recognized not him they have distance the from eyes

אוּן זיי הָאבֶן אויפגעהויבן זייער קוֹל אוּן הָאבֶן געווויינט; אוּן
un geveint hobn un kol zeyer oifgehoibn hobn zei un
and wept have and voice their lifted up have they and

זיי הָאבֶן איטלעכער צעריסן זיין מאַנטל, אוּן געוואָרפֿן שטויב
shtoib gevorfn un mantl zain tserisn itlecher hobn zei
dust thrown and mantle his torn each one have they

איבער זייערע קעפּ צום הימל . יג אוּן זיי זיַינען געזעסן
gezesn zainen zei un himel tsum kep zeyere iber
sitting are they and heaven to the heads their over

מיט אים אויף דער ערד זיבן טעג אוּן זיבן נעכט , אוּן
un necht zibn un teg zibn erd der oif im mit
and nights seven and days seven ground the on him with

קיינער הָאט נישט געריעדט צו אים אַ וואָרט, וואָרעם זיי הָאבֶן
hobn zei vorem vort a im tsu geredt nisht hot keiner
have they for word a him to spoken not has anyone

געזען אַז דער וויייטאָג איז זייער גרויס.
grois zeyer iz veitog der az gezen
great very is pain the that seen

[14] [3:1] After this opened Iyov his mouth, and cursed his yom.

יד א ג.א דערנאָך הָאט אִיוֹב געעפֿנט זיין מויל , אוּן הָאט
hot un moil zain geefent Iyov hot dernoch
has and mouth his opened Iyov has after that

געשאָלטן זיין טאָג.
tog zain gesholtn
day his cursed

3 [3:2] And Iyov spoke, and said,

ב ג.ב אוּן אִיוֹב הָאט זיך אָפּגערופֿן , אוּן הָאט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich hot Iyov un
said has and responded self had Iyov and

[2 3] Let the yom perish

ב ג אונטערגיין זאָל דער טאָג
tog der zol untergein
day the let perish

wherein I was born,

וואָס איך בין אים געבאָרן געוואָרן,
gevorn geborn im in bin ich vos
become born it in am I that

and halailah in which it was said,

אוּן די נאַכט וואָס הָאט אָנגעזאָגט :
ongezogt hot vos nacht di un
announced has which night the and

There is a gever born.

אַ זָכָר איז אַנטפֿאַנגען געוואָרן.
gevorn antfangen iz zochor a
become conceived is man a

[3 4] Let that yom be choshech;

ג ד יענער טאָג זאָל זיין חושך ,
choishech zain zol tog yener
darkness be let day that

let not Elohim regard it from above,

נישט פַֿרעגן זאָל אויף אים אֱלוֹהַּ פֿון אויבן ,
oiben fun Eloah im oif zol fregn nisht
above from G-d it on let inquire not

neither let the light shine upon it.

און נישט שײַנען זאָל אויף אים אַ ליבטיקייט.
lichtikeit a im oif zol shainen nisht un
light a it on let shine not and

4 5 Let choshech and the tzalmavet *(shadow of death)* claim it;

ד ה צונעמען פַֿאַר זיך זאָלן אים חושך
choishech im zoln zich far tsunemen
darkness it let self for take

, און טויטשאָטן
toitshotn un
death shadow and

let an anan dwell upon it;

אַ וואָלקעניש זאָל רוען אויף אים,
im oif ruen zol volkenish a
it on rest let cloudiness a

let the blackness of the yom terrify it.

כמאַרעס פֿון טאָג זאָלן אים שרעקן .
shrekn im zoln tog fun chemares
frighten it let day of clouds

5 6 As for that lailah,

ו יענע נאַכט, אַ שטאָקפֿינצטערניש זאָל זי נעמען ,
nemen zi zol shtokfintsternish a nacht yene
take it let thick darkness a night that

let darkness seize upon it; let it not be joined unto the yamim of the shanah,

זי זאָל זיך נישט פֿרייען אין די טעג פֿון יאָר ,
yor fun teg di in freyen nisht zich zol zi
year of days the in rejoice not self let it

let it not come into the number of the months.

אין דער צאָל פֿון חדשים זאָל זי נישט אַריַינגיין .
araingein nisht zi zol chodeshim fun tsol der in
enter not it let months of number the in

6 7 Hinei, let that lailah be barren;

ז אָט יענע נאַכט זאָל זיַין וויסט ,
vist zain zol nacht yene ot
desolate be let night that behold

let no joyful shout come therein.

נישט קומען אין איר זאָל אַ געזאַנג .
gezang a zol ir in kumen nisht
song a let it in come not

7 8 Let them curse it that curse the yom,

ח פֿלוכן זאָלן זי די וואָס שילטן דעם טאָג,
tog dem shiltn vos di zi zoln fluchn
day the curse who the ones it let curse

who are ready to rouse Leviathan.

די וואָס זיַינען גרייט דעם לִויָתָן אויפֿצוווועקן.
oiftsuvekn lioiotn dem greit zainen vos di
to awaken Leviathan the ready are who the ones

8 9 Let the kokhavim of the dawn thereof be dark;

ט פֿינצטער זאָלן וועלן אָוונטשטערן ,
ovntshtern ire vern zoln fintster
evening stars its become let dark

let it look for ohr, but have none;

זי זאָל האָפֿן אויף ליכט, און נישטאָ ,
nishto un licht oif hofn zol zi
there is not and light for wait let it

neither let it see the dawning of the shachar,

און נישט אָנזען די ברעמען פֿון פֿרימאָרגן.
frimorgn fun bremen di onzen nisht un
morning of eyelids the see not and

9 10 Because it shut not up the dalatot of my mother's womb,

י ווייל זי האָט נישט פֿאַרשלאָסן די טירן פֿון
fun tirn di farshlosn nisht hot zi vail
of doors the locked not has it because

, מײַן מוטערלייַב
muterlaib main
mother's womb my

nor hid amal *(tzoros)* from mine eyes.

אוֹן פֿאַרבאָרגן מאַטערניש פֿון מײַנע אויגן.
oign maine fun maternish farborgen un
eyes my from torment hid and

[10] [11] Why did I not come to mot at birth?

י״א פֿאַר וואָס בין איך נישט פֿון טראַבט געשטאָרבן?
geshtorbn tracht fun nisht ich bin vos far
died the womb from not I am what for

Why did I not perish when I came out of the beten *(belly, womb)*?

אַרויס פֿון לײַב און פֿאַרגאַנגען ?
fargangen un laib fun arois
passed away and the body of out

[11] [12] Madua *(why)* were there birkayim to receive me?

י״ב אַלמַאי האָבן מיך קני צוגענומען ?
tsugenumen kni mich hobn almai
received knees me have what then? why?

Or why the shadayim that from them I should nurse?

און נאָך וואָס בריסט, איך זאָל זייגן ?
zeign zol ich brist vos noch un
nurse should I breasts what for and

[12] [13] For atah *(now)* I would be lying still and quiet,

י״ג וואָרעם איך וואָלט אַצונד געלעגן און געווען שטיל,
shtil geven un gelegn atsund volt ich vorem
quiet been and lain now would I for

have slept and been at rest,

איך וואָלט געשלאָפֿן, איך וואָלט רו געהאַט דענצמאָל;
dentsmol gehat ru volt ich geshlafn volt ich
then had rest would I sleep would I

[13] [14] With melachim and yo'atzim of ha'aretz,

י״ד מיט מלכים און יוֹעצים פֿון דער ערד,
erd der fun yoetsim un mlochim mit
earth the of counselors and kings with

which build ruins for themselves;

וואָס פֿאַרבויען וויסטענישן פֿאַר זיך ;
zich far vistenishn farboien vos
selves for ruins build up who

[14] [15] Or with sarim *(princes)* that had zahav,

ט״ו אָדער מיט שָׂרות וואָס האָבן גאָלד,
gold hobn vos srores mit oder
gold had who princes with or

who filled their batim *(houses)* with kesef;

וואָס פֿילן זייערע הײַזער מיט זילבער.
zilber mit haizer zeyere filn vos
silver with houses their fill who

[15] [16] Or as a hidden stillborn — I had not been!

ט״ז אָדער איך וואָלט גאָרנישט געווען, ווי אַ
a vi geven gornisht volt ich oder
a as been nothing would I or

באַהאַלטענער מפּיל ,
bahaltener mapl
hidden miscarriage

— as olelim which never saw ohr.

ווי קינדער וואָס האָבן דעם שײַן נישט געזען.
gezen nisht shain dem hobn vos kinder vi
seen not light the have who children as

[16] [17] There the resha'im cease from troubling;

י״ז דאָרט הערן אויף די רשעים צו רודערן,
rudern tsu reshoim di oif hern dort
stir up to wicked ones the on stop there

and there the weary are at rest.

און דאָרט רוען די מידע אָן כּוֹח .
koiech on mide di ruen dort un
strength without weary the rest there and

[17] [18] There the asirim *(prisoners, captives)* rest together;

י״ח אין איינעם באַרוט זײַנען די געפֿאַנגענע,
gefangene di zainen barut einem in
prisoners the are rest together in

they hear not the voice of the oppressor.

זיי הערן נישט דעם קול פֿון אַ דריקער .
driker a fun kol dem nisht hern zei
oppressor an of voice the not hear they

18 19 The katon and gadol are there;

יח יט קליין און גרויס איז דאָרטן,
dortn iz grois un klein
there is great and small

and the eved is free from his adon.

און דער קנעכט איז פֿרַיי פֿון זיַין האַר .
har zain fun frai iz knecht der un
master his from free is servant the and

19 20 Why is ohr given to him that is in misery,

יט כ פֿאַר וואָס גיט ער ליכט דעם
dem licht er git vos far
to the one light he does give which for

וואָס מאַטערט זיך ,
zich matert vos
self suffers who

and chayyim unto the bitter in nefesh;

און לעבן די פֿאַרביטערטע אין געמיט?
gemit in farbiterte di lebn un
spirit in bitter the life and

20 21 Which long for mavet, but it cometh not;

כ כא די וואָס האַרן אויפֿן טויט , און
un toit oifn harn vos di
and death for waits for who the ones

ער קומט נישט,
nisht kumt er
not comes it

and dig for it more than for hidden treasures;

און זיי אַקערן נאָך אים מער ווי נאָך אוֹצרות ;
oitseres noch vi mer im noch akeren zei un
treasures after than more it after dig they and

21 22 Which rejoice exceedingly, and are glad,

כא כב די וואָס וואָלטן זיך פֿרייען מיט שִׂימחה,
simche mit freyen zich voltn vos di
joy with rejoice selves would who the ones

when they can find the kever?

וואָס וואָלטן קוועלן, אַז זיי וואָלטן געפֿינען דעם קבֿר ;
keyver dem gefinen voltn zei az kveln voltn vos
tomb the find would they that exult would who

22 23 Why is ohr given to a gever whose derech is hidden,

כב כג צו דעם מאַן וואָס זיַין וועג איז פֿאַרבאָרגן,
farborgen iz veg zain vos man dem tsu
hidden is way his whose man the to

and whom Elohim hath hedged in?

און אֱלוֹהַּ האָט פֿאַרצאַמט פֿאַר אים?
im far fartsamt hot Eloah un
him for fenced has G-d and

23 24 For my sighing cometh instead of lechem,

כג כד וואָרעם גלַיַיך ווי מיַין ברויט קומט מיַין זיפֿצן ,
ziftsn main kumt broit main vi glaich vorem
sighing my comes bread my as just for

and my groanings are poured out like the mayim.

און אַזוי ווי וואַסער גיסן זיך מיַינע געשרייען .
geshreyen maine zich gisn vaser vi azoi un
cries my selves pour water as so and

24 25 For the pachad *(terror)* which I greatly feared is come upon me,

כד כה וואָרעם די אַנגסט וואָס איך האָב געאַנגסט
geangst hob ich vos angst di vorem
feared have I that fear the for

איז מיר אָנגעקומען ,
ongekumen mir iz
arrived to me is

and that which I dreaded is come unto me.

און וואָס איך האָב געפֿאָרכט איז מיר געשען .
geshen mir iz geforcht hob ich vos un
happened to me is feared have I what and

25 26 I was not in safety, neither had I rest,

כה כו איך האָב קיין שלווה און קיין רו
ru kein un shalve kein hob ich
rest any and peace any have I

neither was I quiet;

אוּן קַיין מְנוּחָה נִישְׁט,
nisht menuche kein un
not resting place any and

and rogez *(tzoros, turmoil)* came.

אוּן צִיטערְנִיש אִיז גֶעקוּמְען .
gekumen iz tsiterenish un
come is trembling and

4 Then Eliphaz the Temani answered and said,

ד הָאט גֶעענטפֶּערְט אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי , אוּן הָאט גֶעזָאגְט:
gezogt hot un Temani der Elifaz geentfert hot
said has and Temani the Eliphaz answered has

[2] If we attempt a davar with thee, wilt thou be offended?

ב אַז מע פְּרוּווט אַ וואָרְט צוּ דִיר וועט
vet dir tsu vort a pruvet me az
will you(SG) to word a tries one if

דִיךְ פַאַרדְרִיסְן?
fardrisn dich
be angry you(SG)

But who can withhold himself from speaking?

אָבֶער וועֶר קען זִיךְ אײַנהאַלְטְן פֿוּן רֵייד ?
reid fun ainhaltn zich ken ver ober
words from hold in self can who but

[3] Hinei, thou hast instructed rabbim *(many)*,

ג זע , הָאסְט גֶעלֶערְנְט פִילְן ,
filn gelernt host ze
many taught have behold

and thou hast strengthened the weak hands.

אוּן שלאַפֶּע הענְט פְלֶעגְסְטוּ שְׁטאַרְקְן .
shtarkn flegstu hent shlafe un
to strengthen you used to hands weak and

[4] Thy words have upheld him that was falling,

ד דעם גֶעשְׁטְרוֹיכְלְטְן פְלֶעגְן אויפְשְׁטעלְן דײַנֶע רֵייד ,
reid daine oifshteln flegn geshtroichltn dem
words your upheld used to who stumbles the one

and thou hast strengthened the feeble birkayim *(knees)*.

אוּן גֶעבֵייגְטע קְנִי פְלֶעגְסְטוּ פֶעסְטִיקְן .
festikn flegstu kni gebeigte un
strengthen you used to knees bent and

[5] But atah *(now)* it is come upon thee, and thou art impatient;

ה אָבֶער אַצוּנְד קוֹמְט עס צוּ דִיר , וועֶרְסְטוּ
verstu dir tsu es kumt atsund ober
you become you(SG) to it comes now but

אָפְּהענְטִיק ,
ophentik
weak-handed

it toucheth thee, and thou art troubled.

עס רִירְט דִיךְ אָן, אוּן וועֶרְסְט דֶערְשְׁרָאקְן.
dershrokn verst un on dich rirt es
dismayed you become and on you(SG) touches it

[6] Is not this thy fear, thy confidence,

ו אִיז נִישְׁט דַיין יִרְאַת דַיִן , בְּטָחוֹן
bitochen dain yiras dain nisht iz
confidence your fear of your not is

thy tikveh, and the blamelessness of thy ways?

דַיין הָאפְֿענוּנג דִי עֶרְלֶעכְקייט פֿוּן דײַנֶע וועגְן ?
vegen daine fun erlechkeit di hofenung dain
ways your of integrity the hope your

[7] Consider now, who ever perished, being naki *(innocent)*?

ז דֶערְמאָן זִיךְ נאָר, וועֶר אִיז אוּמשׁוּלְדִיק אוּנְטֶערְגֶעגַאנְגְען?
untergegangen umshuldik iz ver nor zich dermon
gone down innocent is who just self remember

Or where were the yesharim *(upright ones)* cut off?

אוּן ווּ זײַנֶען רֶעכְטפַאַרְטִיקְע גֶעוואָרְן ?
gevorn fartilikt rechtfartikn zainen vu un
become exterminated upright are where and

[8] Even as I have seen, they that plow iniquity,

ח וועדליק איך האָב געזען, איז די וואָס
vos di iz gezen hob ich vedlik
who the ones is seen have I as

אַקערן אומרעכט,
umrecht akeren
injustice plow

and sow amal *(trouble)*, reap the same.

און זייען אומגליק, זיי שניידן עס.
es shnaidn zei umglik zeyen un
it reap they calamity sow and

[9] By the neshamah *(breath)* of Eloah they perish,

ט פֿון דעם הויך פֿון אֱלוֹהַּ גייען זיי אונטער,
unter zei geyen Eloah fun hoich dem fun
under they go G-d of blow the from

and by the ruach of His nostrils are they consumed.

און פֿון דעם אָטעם פֿון זיין צאָרן ווערן
vern tsorn zain fun otem dem fun un
become wrath his of breath the from and

זיי פֿאַרלענדט.
farlendt zei
destroyed they

[10] The roaring of the aryeh, and the voice of the fierce lion,

י אַ געבריל פֿון לייב, אַ קול פֿון ווילדלייב –
vildleib fun kol a leib fun gebril a
a wild lion of a voice a a lion of roar a

and the teeth of the young lions, are broken.

אָבער די ציין פֿון די יונגלייבן ווערן צעבראָכן;
tsebrochn vern yungleibn di fun tsein di ober
broken become young lions the of teeth the but

[11] The old lion perisheth for lack of teref *(prey)*,

יא דער אַלטער לייב גייט אויס אָן שפּייז,
shpaiz on ois geit leib alter der
food without out goes lion old the

and the stout lion's cubs are scattered.

און די קינדער פֿון דער לייבינטע ווערן צעשפּרייט.
tseshpreit vern leibinte der fun kinder di un
scattered are lioness the of children the and

[12] Now a davar was secretly brought to me,

יב און צו מיר פֿלעגט אַ וואָרט זיך פֿאַרגנבֿענען,
fargnven zich vort a flegt mir tsu un
be stolen self word a used to me to and

and mine ear received a whisper thereof.

און מײַן אויער האָט פֿאַרנומען אַ קווינט דערפֿון.
derfun kvint a farnumen hot oier main un
thereof whisper a received has ear my and

[13] In thoughts from the chezyonot lailah,

יג אין געדאַנקען, פֿון זעונגען פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeungen fun gedanken in
night the of visions of thoughts in

when tardemah *(deep sleep)* falleth on anashim,

ווען אַ טיפֿער שלאָף פֿאַלט אויף מענטשן,
mentshn oif falt shlof tifer a ven
men on falls sleep deep a when

[14] Pachad came upon me, and trembling,

יד האָט מיך אַ פֿחד געטראָפֿן און אַ ציטערניש,
tsiterenish a un getrofn pachad a mich hot
trembling a and afflicted dread a me has

which made all my atzmot to shake.

און האָט אַלע מײַנע ביינער שוידערט.
shoidert beiner maine ale hot un
shuddered bones my all has and

[15] Then a ruach passed before my face;

טו און אַ גייסט פֿלעגט פֿאַר מײַן פּנים אריבער;
ariber ponem main far flegt gaist a un
pass over face my before used to spirit a and

the hair of my basar stood up;

קאַפּויר שטעלן פֿלעגט עס די האָר פֿון מײַן לייב.
laib main fun hor di es flegt shteln kapoir
body my of hair the it used to stand on end

[16] It stood still, but I could not discern the appearance thereof;

טז ער פלעגט שטיין, אבער איך פלעג נישט
nisht fleg ich ober shtein flegt er
not used to I but stand used to it
דערקענען זיין אנבליק ;
onblik zain derkenen
appearance its recognize

a temunah *(form)* was before mine eyes,

אַ געשטאלט איז געווען פאר מיינע אויגן;
oign maine far geven iz geshtalt a
eyes my before was is form a

there was silence, and I heard a voice, saying,

אַ שטילקייט און אַ שטים פלעג איך הערן:
hern ich fleg shtim a un shtilkeit a
hear I used to voice a and silence a

[17] Shall enosh *(mortal man)* be seen as righteous by Eloah?

יז קען אַ מענטש פאר אֱלוֹהַּ זיין גערעכט ?
gerecht zain Eloah far mentsh a ken
righteous be G-d before man a can

Shall a man be tahor before his Maker?

צי קען פאר זיין באשעפער ריין זיין אַ מאן?
man a zain rein Bashefer zain far ken tsi
man a be pure Creator his before can or

[18] Behold, He puts no trust in His avadim,

יח זע , אין זיינע קנעכט גלויבט ער נישט,
nisht er gloibt knecht zaine in ze
not he trusts servants his in behold

and His malachim *(angels)* He charged with toholah *(error)*.

און אין זיינע מלאָכים מערקט ער אַ פאַרזיע,
farze a er merkt malachim zaine in un
flaw a he notices angels his in and

[19] How much more them that dwell in batim *(houses)* of clay,

יט היינט ווי שוין די ווויניער
voiner di shoin vi haint
inhabitants the already how much more now
אין היזער פון ליים,
leim fun haizer in
clay of houses in

whose yesod *(foundation, origin)* is in the dust,

וואָס זייער גרונט איז אין שטויב?
shtoib in iz grunt zeyer vos
dust in is foundation their whose

which are crushed like the moth?

מע צעדריקט זיי גלייך ווי אַ מאָיל.
moil a vi glaich zei tsedrikt me
moth a as like that they crushes one

[20] They are destroyed from boker to erev;

כ צווישן מאָרגן און אָוונט ווערן זיי צעשטויסן,
tseshtoisn zei vern ovnt un morgn tsvishn
shattered they become evening and morning between

they perish forever without any regarding it.

אומגעמערקט גייען זיי אונטער אויף אייביק.
eibik oif unter zei geyen umgemerkt
ever for under they go unnoticed

[21] Is not the cord of their tent which is in them pulled up?

כא פאַר וואָר, אָפּגעריסן ווערט זייער
zeyer vert opgerisn vor far
their becomes torn away truly for
געצעלטשטריק ביי זיי ,
zei bai getseltshtrik
them with tent cord

They die, even without chochmah *(wisdom)*.

זיי שטאַרבן, און אָן חכמה .
chochme on un shtarbn zei
wisdom without and die they

5 Call now, if there be any that will answer thee,

ה רוף אַקאָרשט, אויב איז דאָ ווער זאָל דיר ענטפֿערן?
entfern dir zol ver do iz oib akorsht ruf
answer you(SG) shall who there is if now call

and to which of the Kedoshim (*holy ones*) wilt thou turn?

אוּן צוּ וועמען פֿוּן דִי הַייליקע וועסטוּ זִיך קערן?
kern zich vestu heilike di fun vemen tsu un
turn self will you(sg) holy ones the of whom to and

[2] For ka'as (*anger*) killeth the foolish man,

[ב] וואָרעם דעם נאַרן הרגעט דער כּעס ,
kaas der harget narn dem vorem
anger the kills fool the for

and kinah (*envy*) slayeth the simple one.

אוּן דעם נישט קלוגן טייט דִי קנאה.
kine di teit klugn nisht dem un
envy the kills wise person not the and

[3] I have seen the fool taking shoresh (*root*),

[ג] זע איך אַ נאַרן אײַנגעוואָרצלט,
aingevortslt narn a ich ze
rooted fools a I see

but suddenly I cursed his habitation.

רוּף איך תּיכף זײַן ווויינונג פֿאַרשאָלטן.
farsholten voinung zain tikf ich ruf
cursed dwelling his suddenly I call

[4] His banim are far from yesha (*safety, salvation*),

[ד] זײַנע קינדער וועלן ווײַט זײַן פֿוּן הילף ,
hilf fun zain vait veln kinder zaine
salvation from be far will children his

and they are crushed in the sha'ar (*gate, before the public*),

אוּן זיי וועלן צעדריקט ווערן אין טויער ,
toier in vern tsedrikt veln zei un
the gate in become crushed will they and

neither is there any to deliver them.

אוּן קיינער וועט נישט מציל זײַן .
zain matsl nisht vet keiner un
be rescuing not will anyone and

[5] Whose katzir (*harvest*) the hungry eateth up,

[ה] וואָרעם זײַן שניט וועט דער הונגעריקער אויפֿעסן,
oifesn hungeriker der vet shnit zain vorem
eat up hungry one the will harvest his because

and taketh it even from among of the tzinnim (*thorns*),

אוּן ביז פֿוּן דִי דערנער וועט ער עס אַוועקנעמען;
aveknemen es er vet derner di fun biz un
take away it he will thorns the from up to and

and the intriguer pants after their wealth.

אוּן אײַנשלינגען וועט דִי נעץ זייער פֿאַרמעג .
farmeg zeyer nets di vet ainshlingen un
possessions their net the will swallow up and

[6] Although affliction springeth not forth of the aphar (*dust*),

[ו] פֿאַר וואָר , נישט פֿוּן שטויב קומט אַרויס אומגליק,
umglik arois kumt shtoib fun nisht vor far
calamity out comes dust from not surely for

neither doth amal (*trouble, tzoros*) sprout out of the adamah;

אוּן נישט פֿוּן דער ערד שפּראָצט מאַטערניש.
maternish shprotst erd der fun nisht un
tribulation springs up earth the from not and

[7] Yet adam is born unto amal (*trouble, tzoros*),

[ז] נײַערט אַ מענטש איז צו מאַטערניש געבאָרן;
geborn maternish tsu iz mentsh a naiert
born tribulation to is man a rather

even as sparks fly upward.

אַזוי ווי פֿוּנקען פֿליִען אַרויף .
aroif flien funken vi azoi
upward fly sparks as so

[8] I would seek El (*G-d*),

[ח] אָבער איך וואָלט געזוכט אֵל ,
El gezucht volt ich ober
G-d seek would I but

and before Elohim would I lay my cause;

אוּן צו אלקים וואָלט איך געשטעלט מײַן טענה;
taine main geshtelt ich volt Elokim tsu un
case my present I would G-d to and

[9] Who doeth gedolot unsearchable,

[ט] דער וואָס טוט גרויסע זאַכן נישט צו דערפֿאָרשן ,
derforshn tsu nisht zachn groise tut vos der
be searched out to not things great does who the one

marvellous things without mispar;

וווּנדער אָזש אָן אַ צאָל ;
tsol a on azh vunder
number a without up to wonders

10 Who giveth matar upon eretz,

י דער וואָס גיט רעגן אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד ,
erd der fun gezicht oifn regn git vos der
earth the of face on the rain gives who the one

and sendeth mayim upon the fields;

און שיקט וואַסער אויפֿן געזיכט פֿון די פֿעלדער;
felder di fun gezicht oifn vaser shikt un
fields the of face on the water sends and

11 To set up on high those that be the shefalim *(the lowly ones)*;

יא ער שטעלט די נידעריקע אין דער הייך ,
heich der in niderike di shtelt er
height the in lowly the sets he

that those which mourn may be exalted to safety,

און די פֿינצטערע ווערן דערהויבן דורך הילף .
hilf durch derhoibn vern fintstere di un
salvation through exalted become dark ones the and

12 Thwarting the machshevot of the arumim *(crafty ones)*,

יב ער פֿאַרשטערט די מחשבֿות פֿון די ליסטיקע,
listike di fun machshoves di farshtert er
crafty the of thoughts the thwarts he

so that their hands cannot accomplish tushiyyah *(success)*.

אַז זייערע הענט זאָלן נישט אויפֿטאָן
oifton nisht zoln hent zeyere az
perform not shall hands their so that

ממשות .
mamoshes
anything substantial

13 He taketh the chachamim in their own arum *(craftiness)*,

יג ער פֿאַנגט קלוגע אין זייער ליסטיקייט,
listikeit zeyer in kluge fangt er
craftiness their in clever ones catches he

and the etzah of the wily is swiftly swept away.

און די עצה פֿון די פֿאַרשפּיצטע וועלט צעטומלט.
tsetumlt vert farshpitste di fun eitse di un
confused becomes cunning the of counsel the and

14 They meet with choshech in the daytime,

יד בייַ טאָג באַגעגענען זיי פֿינצטערניש,
fintsternish zei bagegenen tog bai
darkness they meet day by

and grope in the noonday as in the lailah,

און אַזוי ווי בייַ נאַכט טאַפּן זיי אין מיטן טאָג.
tog mitn in zei tapn nacht bai vi azoi un
day the middle of in they grope night by as so and

15 But He saveth the needy from the cherev of their mouth,

טו און ער העלפֿט פֿון דער שווערד – פֿון זייער מויל ,
moil zeyer fun shverd der fun helft er un
mouth their from sword the from helps he and

and from the yad chazak.

און פֿון דעם שטאַרקנס האַנט דעם אביון .
evyon dem hant shtarkns dem fun un
poor the hand strong one's the from and

16 So the poor hath tikveh,

טז און דער אָרעמאַן קריגט האָפֿענונג,
hofenung krigt oreman der un
hope gets poor person the and

and olatah *(perversity, wickedness)* stoppeth her mouth.

און אומגערעכטיקייט מאַכט צו איר מויל .
moil ir tsu macht umgerechtikeit un
mouth its to makes unrighteousness and

17 Hinei, ashrei is the enosh whom Eloah correcteth;

יז זע , ווויל איז דעם מענטשן וואָס אֱלוֹהַּ
Eloah vos mentshn dem iz voil ze
G-d who man the is blessed behold

שטראָפֿט אים,
im shtroft
him chastises

therefore despise not thou the musar *(chastening)* of from Shaddai;

און דעם מוסר פֿון שַׁדַּי זאָלסטו
zolstu Shaddai fun musar dem un
shall you Shaddai from chastisement the and

נישט פֿאַראַכטן.
farachten nisht
despise not

18 For He woundeth, and bindeth up;

יח וואָרעם ער מאַכט וויי טאָן, און ער פֿאַרבינדט,
farbindt er un ton vei macht er vorem
binds up he and do woe makes he because

He injureth, and His yadayim *(hands)* heal.

ער פֿאַרוווּנדט, און זיין העגט טאָן עס ווידער היילן.
heiln vider es ton hent zaine un farvundt er
heal again it do hands his and wounds he

19 He shall deliver thee in shesh tzoros;

יט אין זעקס צרות וועט ער דיך מציל זיין,
zain matsl dich er vet tsores zeks in
be rescuing you(SG) he will troubles six in

yea, in shivah there shall no rah touch thee.

און אין זיבן וועט דיך נישט אָנרירן קיין בייז.
beiz kein onrirn nisht dich vet zibn in un
evil any touch not you(SG) will seven in and

20 In ra'av *(famine)* He shall redeem thee from mavet;

כ אין הונגער וועט ער דיך אויסלייזן פֿון טויט,
toit fun oisleizen dich er vet hunger in
death from redeem you(SG) he will famine in

and in milchamah from the power of the cherev.

און אין מלחמה פֿון דער מאַכט פֿון שווערד.
shverd fun macht der fun milchome in un
the sword of power the from war in and

21 Thou shalt be hid from the scourge of the leshon,

כא פֿאַר דער רוט פֿון דער צונג וועסטו
vestu tsung der fun rut der far
will you(sg) tongue the of rod the before

זיין פֿאַרבאָרגן,
farborgen zain
hidden be

neither shalt thou be afraid of destruction when it cometh.

און וועסט נישט מורא האָבן פֿאַר
far hobn moire nisht vest un
before have fear not you(sg) will and

פֿאַרוויסטונג, אַז זי קומט.
kumt zi az farvistung
comes it when desolation

22 At destruction and famine thou shalt laugh;

כב פֿון פֿאַרוויסטונג און פֿון הונגער וועסטו לאַכן,
lachn vestu hunger fun un farvistung fun
laugh will you(sg) famine from and desolation from

neither shalt thou be afraid of the chayyat ha'aretz.

און פֿאַר די חיות פֿון דער ערד וועסטו
vestu erd der fun chayes di far un
will you(sg) earth the of beasts the before and

נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht
have fear not

23 For thou shalt be in league with the avanim of the sadeh,

כג וואָרעם מיט די שטיינער פֿון פֿעלד וועט
vet feld fun shteiner di mit vorem
will the field of stones the with because

זיין דיין ברית,
bris dain zain
covenant your be

and the chayyat sadeh shall be hashelemah *(at peace)* with thee.

און די חיה פֿון פֿעלד וועט זיין שלום מיט דיר.
dir mit sholem zain vet feld fun chaye di un
you(SG) with at peace be will the field of beast the and

כד און וועסט וויסן אַז דײַן געצעלט איז בשלום ,
un vest visen az dain getselt iz besholem
and will you(SG) know that your tent is in peace

24 And thou shalt know that shalom shall be thy ohel;

און וועסט נאָכזען דײַן ווינונג , און בײַ
un vest nochzen dain voinung un bai
and will you(SG) inspect your dwelling and with

and thou shalt visit thy habitation, and find nothing wanting.

דיר וועט נישט פֿעלן .
dir vet nisht feln
you(SG) will not be lacking

כה און וועסט וויסן אַז דײַן זאָמען וועט זײַן פֿיל ,
un vest visen az dain zomen vet zain fil
and will you(SG) know that your seed will be many

25 Thou shalt know also that thy zera shall be rav,

און דײַנע שפּראָצונגען ווי גראָז פֿון דער ערד .
un daine shprotsungen vi groz fun der erd
and your offspring as grass of the earth

and thine offspring as the esev ha'aretz.

כו וועסט קומען אין פֿולער עלטער צום קבֿר ,
vest kumen in fuler elter tsum keyver
will you(SG) come in full old age to the tomb

26 Thou shalt come to thy kever in a ripe age,

ווי אַ שיין תּבֿואה קומט אַרײַן אין זײַן ציַט.
vi a shein tvue kumt arain in zain tsait
as a beautiful grain comes into its time

like a shock of grain cometh in its season.

כז זע , דאָס האָבן מיר אויסגעפֿאָרשט, אַזוי איז דאָס,
ze dos hobn mir oisgeforsht azoi iz dos
behold this we have investigated so is this

27 Hinei zot, this we have searched out, so it is;

הער עס צו , און דו מערק דיר .
her es tsu un du merk dir
pay heed it to and you mark you(SG)

hear it, and apply thou it for thy good.

6 ו האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

But Iyov answered and said,

ב וועז געווויגן זאָל געווויגן ווערן מײַן כּעס ,
kaas main vern gevoign zol gevoign ven
anger my be weighed should weighed when

2 Oh that my ka'as *(vexation)* were throughly weighed,

און מײַן ברעג וואָלט מען נעמען אויפֿן
un main broch volt men nemen oifn
and my calamity would one take on the

and my calamity laid in the scales together!

וואָגשאָל באַגלײַך !
vogshol baglaich
scales together

ג וואָרעם שווערער פֿון דעם זאַמד פֿון ימען
vorem shverer fun dem zamd fun yamen
for more heavy than the sand of seas

3 For now it would be heavier than the chol of the seas;

וואָלט עס זײַן אַצונד ;
volt es zain atsund
would be it now

therefore my words are impetuous.

דערום זײַנען מײַנע ווערטער צעמישט .
derum zainen maine verter tsemisht
therefore are my words stirred up

ד וואָרעם אין מיר זײַנען די פֿײַלן פֿון שַׁדַּי ,
vorem in mir zainen di failn fun Shaddai
for in me are the arrows of Shaddai

4 For the khitzim *(arrows)* of Shaddai are in me,

the poison whereof drinketh my ruach;

וואָס זייער גיפֿט טרינקט מײַן רוּחַ ;
vos zeyer gift trinkt main ruach
which their venom drinks my spirit

the terrors of Eloah do set themselves in array against me.

שרעקענישן פֿון אֱלוֹהַּ שטעלן זיך אויס קעגן מיר.
mir kegen ois zich shteln Eloah fun shrekenishn
me against out selves set G-d of terrors

[5] Doth the pereh *(wild donkey)* bray when he hath desheh *(grass)*?

ה שרייט דען אַ וואַלדאייזל אויף גראָז?
groz oif valdeizl a den shrait
grass over wild donkey a then cries

Or loweth the ox over his fodder?

צי מרוקעט אַן אָקס אויף זיין פֿוטער?
futer zain oif oks an meruket tsi
fodder his over ox an does low or

[6] Can that which is tasteless be eaten without melach?

ו וועדט אומבאַטעמטס געגעסן אָן זאַלץ?
zalts on gegesn umbatemts vert
salt without eaten tasteless things shall be

Or is there any taste in the white of an egg?

צי איז דאָ אַ טעם אין דאָס וויַסל פֿון איי?
ei fun vaisl dos in tem a do iz tsi
egg of an white the in taste a there is or

[7] The things that my nefesh refused to touch

ז וואָס מײַן זעל האָט נישט געוואָלט אָנרירן ,
onrirn gevolt nisht hot zel main vos
to touch wanted not has soul my what

are like my loathsome lechem.

דאָס זײַנען די צושפּײַזן פֿון מײַן ברויט.
broit main fun tsushpaizn di zainen dos
bread my of side dish the are these

[8] Who will grant that I might have my she'elah *(request)*;

ח הלוואי קומט אָן מײַן פֿאַרלאַנג,
farlang main on kumt halevay
request my upon would come if only

oh that Eloah would grant me my tikveh!

און מײַן האָפֿענונג גיט אֱלוֹהַּ !
Eloah git hofenung main un
G-d would give hope my and

[9] Even that it would please Eloah to crush me;

ט און אֱלוֹהַּ וויליקט איַן און צעדריקט מיך ,
mich tsedrikt un ain vilikt Eloah un
me crush and in would be willing G-d and

that He would let loose His yad, and cut me off!

לאָזט לויז זיַן האַנט און דערענדיקט מיך !
mich derendikt un hant zain loiz lozt
me finish and hand his release let

[10] Then should I yet have nechamah *(consolation)*;

י וואָלט דאָס נאָך געווען מײַן נחמה ,
nechome main geven noch dos volt
comfort my been still this would

yea, I would exult in chilah *(pain)*;

און איך וואָלט געטאַנצט אין יסורים ;
yesurim in getonst volt ich un
torments in danced would I and

let him not spare;

זאָל ער זיַן אומדערבאַרעמדיק;
umderbaremdik zain er zol
merciless be he shall

for I have not concealed

הגם איך האָב נישט געלייקנט
geleiknt nisht hob ich hagam
denied not have I although

the imrei Kadosh *(words of the Holy One)*.

אָן די וועדטער פֿון הייליקן .
heilikn fun verter di on
the Holy One of words the concerning

[11] What is my koach, that I should wait?

יא וואָס איז מײַן כּוֹח , אַז איך זאָל האָפֿן?
hofn zol ich az koiech main iz vos
wait shall I that strength my is what

And what is mine end, that I should make patient my nefesh?

און וואָס מײַן סוף, אַז איך זאָל איַנהאַלטן מײַן געמיט?
gemit main ainhaltn zol ich az sof main vos un
spirit my hold in shall I that end my what and

[12] Is my koach the koach of avanim?

יב איז דער כּוֹח פֿון שטיינער מײַן כּוֹח ?
koiech main shteiner fun koiech der iz
strength my stones of strength the is

Or is my basar bronze?

איז מײַן לײַב פֿון קופּער ?
kuper fun laib main iz
bronze of body my is

[13] Is it that my help is not within me?

יג איז דען פֿאַר מיר קיין הילף נישטאָ ,
nishto hilf kein mir far den iz
there is not help any me for then is

And is tushiyyah *(success)* driven from me?

און אַן עצה איז פֿאַרשטויסן פֿון מיר?
mir fun farshtoisen iz eitse an un
me from banished is counsel a and

[14] To him that is afflicted, chesed should be shown from his friend;

יד דעם וואָס גייט איין קומט רַחמָנות
rachmones kumt ain geit vos dem
pity comes in goes who the one

פֿון זײַן חבֿר ,
chever zain fun
neighbor his from

otherwise, he forsaketh the fear of Shaddai.

אַפֿילו ער פֿאַרלאָזט די מורא פֿאַרן שַׁדַּי .
Shaddai faran moire di farlozt er afile
Shaddai before the fear the abandons he even if

[15] Achai *(my brethren)* have dealt deceitfully as a wadi,

טו מײַנע ברידער האָבן געפֿעלשט ווי אַ טײַך ,
taich a vi gefelsht hobn brider maine
river a as dealt falsely have brothers my

and as the torrents of wadis they vanish away;

ווי דער שטראָם פֿון טײַכן וואָס גייען אַוועק,
avek geyen vos taichn fun shtrom der vi
away go that brooks of stream the as

[16] Which are blackish muddy by reason of the kerakh *(ice)*,

טז וואָס זײַנען טונקל פֿון אײַז –
aiz fun tunkel zainen vos
ice from dark are that

and wherein the sheleg *(snow)* is melted.

אויף זיי באַהאַלט זיך דער שניי .
shnei der zich bahalt zei oif
snow the self hides them on

[17] What season they become warm, they vanish;

יז בעת זיי ווערן צעוואַרעמט, ווערן זיי פֿאַרשוווּנדן,
farshvundn zei vern tsevaremt vern zei beeis
vanished they become heated become they when

when it is hot, they disappear from their makom.

ווי עס ווערט הייס, צעגייען זיי פֿון זייער אָרט .
ort zeyer fun zei tsegeyen heis vert es vi
place their from they melt away hot becomes it as

[18] The paths of their derech wind about;

יח עס דרייען זיך די וועגן פֿון זייער וואַנדער,
vander zeyer fun vegen di zich dreyen es
journey their of ways the selves turn it

they go up to tohu, and perish.

זיי פֿאַרגייען אין נישט און ווערן פֿאַרלאָרן.
farlorn vern un nisht in fargeyen zei
lost are and nothing into pass away they

[19] The caravans of Tema looked for them;

יט די קאַראַוואַנען פֿון תֵּימאָ האָבן אויסגעקוקט,
oisgekukt hobn Tema fun karavanen di
looked for have Tema of caravans the

the halichot *(traveling companies)* of Sheva hoped for them.

די מחנות פֿון שבאָ האָבן געהאָפֿט אויף זיי ,
zei oif gehoft hobn Sheva fun machnus di
them for hoped have Sheva of companies the

[20] They were disappointed because of their bitachon *(confidence)*;

כ אָבער זיי האָבן זיך געשעמט וואָס זיי
zei vos geshemt zich hobn zei ober
they that been ashamed selves have they but

האָבן זיך פֿאַרזיכערט,
farzichert zich hobn
trusted selves have

they come there and are confounded.

זיי זיינען אָנגעקומען ביז אַהין און אין שאַנד געבליבן.
geblibn shand in un ahin biz ongekumen zainen zei
remain shame in and there up to arrived are they

[21] For now ye are become such;

כא פֿאַר וואָר, אַצונד זייַט איר מיט אים,
im mit ir zait atsund vor far
him with you are now truly for

ye see my chatat *(casting down)*, and are afraid.

איר האָט דערזען דעם בראָך , און זיך דערשראָקן.
dershrokn zich un broch dem derzen hot ir
dismayed selves and calamity the seen have you

[22] Did I say, Bring unto me?

כב האָב איך דען געזאָגט: גיט מיר וואָס ,
vos mir git gezogt den ich hob
something me give said then I have

Or, Give a present for me of your ko'ach *(power, wealth)*?

און פֿון אייַער פֿאַרמעג שענקט פֿאַר מיר?
mir far shenkt farmeg aier fun un
me for donate possessions your from and

[23] Or, Deliver me from the yad tzar *(hand of the enemy, oppressor)*?

כג אָדער: מאַכט מיך אַנטרינען פֿון שׂונאס האַנט,
hant soines fun antrinen mich macht oder
hand enemy's from escape me make or

Or, Redeem me with a ransom from the yad of the tyrants?

און פֿון דער האַנט פֿון געוואַלטטוער זאָלט
zolt gevalttuer fun hant der fun un
shall oppressors of hand the from and

איר מיך אויסלייזן?
oisleizen mich ir
redeem me you

[24] Teach me, and I will hold my tongue,

כד לערנט מיך , און איך וועל שווייַגן ,
shvaign vel ich un mich lernt
be silent will I and me teach

and cause me to have binah wherein I have erred.

און וואָס איך האָב פֿאַרזען , גיט מיר צו פֿאַרשטיין .
farshtein tsu mir git farzen hob ich vos un
understand to me give overlooked have I what and

[25] How forcible are the imrei yosher *(words of rectitude)*!

כה ווי שטאַרק זיַנען ריכטיקע ווערטער!
verter richtike zainen shtark vi
words right are strong how

But what doth your hokhiach *(reproof)* reprove?

אָבער וואָס באַווייַזט דאָס באַווייַזן פֿון אייַך?
aich fun bavaizn dos bavaizt vos ober
you of proving the proves what but

[26] Do ye think to reprove words?

כו רעכנט איר ווערטער פֿאַר אַ באַווייַז,
bavaiz a far verter ir rechnt
proof a for words you do reckon

The words of one in despair, which are as ruach?

און פֿאַר ווינט די רייד פֿון פֿאַרצווייפֿלטן ?
fartsveifltn fun reid di vint far un
the despairing of words the wind for and

[27] Yea, ye cast lots for the yatom,

כז אַפֿילו אויף אַ יתום וואָלט איר גורל ווארפֿן,
vorfn goirl ir volt yosem a oif afile
cast lots you would fatherless a on even

and over your friend ye barter.

און איר וואָלט גראָבן אויף אייַער חבֿר .
chever aier oif grobn volt ir un
neighbor your for dig would you and

כח אוּן אַצונד באַווּיליקט, קערט אַיִך צו מִיר;
mir tsu aich kert bavilikt atsund un
me to yourselves turn be willing now and

אוּן צי וועל איך אַיִך אין פּנים אַ ליגן זאָגן?
zogn lign a ponem in aich ich vel tsi un
tell lie a the face in you I will or and

כט קערט אַיִך אוּם, איך בעט אַיִך, זאָל
zol aich bet ich um aich kert
shall you entreat I back yourselves turn

קיין עוולה נישט געשען,
geshen nisht avle kein
happen not iniquity any

יאָ, קערט אַיִך וויִדער אוּם, איך בין
bin ich um vider aich kert yo
am I back again yourselves turn yes

דערין גערעכט.
derin gerecht
therein righteous

ל איז אין מײַן צונג דאָ אומרעכט?
umrecht do tsung main in iz
injustice here tongue my in is

צי שפּירט נישט מײַן גומען פֿאַרברעכן?
farbrechn gumen main nisht shpirt tsi
transgressions palate my not perceives or

ז פֿאַר וואָר, דינסטצײַט האָט דער מענטש אויף דער ערד,
erd der oif mentsh der hot dinsttsait vor far
earth the on man the has enforced time truly for

אוּן ווי טעג פֿון אַ געדונגענעם זײַנען זײַנע טעג.
teg zaine zainen gedungenem a fun teg vi un
days his are hired worker a of days like and

ב ווי אַ קנעכט וואָס שמאַכט נאָך שאָטן,
shotn noch shmacht vos knecht a vi
shade after languishes who servant a like

אוּן ווי אַ געדונגענער וואָס האַרט אויף זײַן לוין,
loin zain oif hart vos gedungener a vi un
wage his for waits who hired worker a like and

ג אַזוי האָב איך מיר צוגעטיילט געקריגן
gekrign tsugeteilt mir ich hob azoi
received been allotted to me I have so

חדשים פֿון אומגליק,
umglik fun chodeshim
calamity of months

אוּן נעכט פֿון מאַטערנישׂ האָט מען מיר צוגעצײַלט.
tsugetseilt mir men hot maternish fun necht un
counted out to me they have torment of nights and

ד אַז איך לײג זיך, זאָג איך: ווען וועל
vel ven ich zog zich leig ich az
will when I say self lie down I when

איך אויפֿשטיין?
oifshtein ich
arise I

28 Now therefore be pleased to look upon me;

for it is evident unto you if in me there is kazav *(falsity)*.

29 Turn, now, let there be no iniquity;

yea, turn again; at issue is my tzedek *(righteousness)*.

30 Is there iniquity on my leshon?

Cannot my palate discern havvot *(perverse things)*?

7 Is there not a tzava *(forced hard service in the army)* to enosh *(man)* upon earth?
Are not his days also like the yamim of a sachir *(hired laborer)*?

2 As an eved earnestly longeth for tzel *(shade)*,

and as a sachir waiteth for the wage of his work,

3 So am I made to possess months of shav *(vanity, futility)*,

and lailot amal *(nights of weariness)* are appointed to me.

4 When I lie down, I say, Mosai *(how long)* till I arise?

But the erev drags on, and I am full of tossings to and fro unto dawn.

און די נאַכט ציט זיך , און איך ווער זאַט
un di nacht tsit zich , un ich ver zat
and the night stretches self , and I become sated

מיט וואַרפֿענישׁ ביזן פֿרימאָרגן.
mit varfenish bizn frimorgn.
with tossing until morning

[5] My basar is clothed with worm and clod of aphar;

ה מײַן לייַב איז באַקלײדט מיט ווערעם און שטיקער ערד ,
main laib iz bakleidt mit verem un shtiker erd ,
my body is clothed with worms and pieces earth

my ohr *(skin)* is broken, and become loathsome.

מײַן הויט פּלאַצט און ווערט צעקראָכן .
main hoit platst un vert tsekrochn .
my skin breaks open and becomes cracked

[6] My yamim are swifter than a weaver's shuttle,

ו מײַנע טעג זײַנען פֿלינקער פֿון אַ וועבשיפֿל ,
main teg zainen flinker fun a vebshifl ,
my days are swifter than a weaver's shuttle ,

and are spent without tikveh.

און ווערן פֿאַרלענדט אָן אַ האָפֿענונג.
un vern farlendt on a hofenung.
and become ended without a hope

[7] O remember that my life is ruach *(wind)*;

ז געדענק , אַז אַ הויך איז מײַן לעבן,
gedenk , az a hoich iz main lebn ,
remember , that a wind is my life ,

mine eye shall no more see tov.

מײַן אויג ווט נישט אָנזען מער גוטס.
main oig vet nisht onzen mer gutes.
my eye will not see more good

[8] The ayin *(eye)* of him that hath seen me shall see me no longer;

ח מיך ווט מער נישט אָנקוקן דאָס אויג פֿון
mich vet mer nisht onkukn dos oig fun
me will more not look at the eye of

מײַן זעער ,
main zeer ,
my beholder ,

thine eyes are upon me, and I am no more.

דײַנע אויגן זײַנען אויף מיר, און שוין בין איך נישטאָ .
daine oign zainen oif mir, un shoin bin ich nishto .
your eyes are on me , and already am I not there

[9] Like the anan that fades and vanisheth away,

ט פֿאַרלענדט ווערט אַ וואָלקן און פֿאַרגייט ,
farlendt vert a volken un fargeit ,
ends becomes a cloud and vanishes ,

so he that goeth down to Sheol shall come up no more.

אַזוי דער וואָס נידערט אין שְׁאוֹל, ווט
azoi der vos nidert in Sheol vet
so the one who descends into Sheol will

נישט אַרויפֿקומען.
nisht aroifkumen.
not come up

[10] He shall return no more to his bais,

י ער ווט זיך מער נישט אומקערן אין זײַן הויז ,
er vet zich mer nisht umkeren in zain hoiz ,
he will self more not return unto his house ,

neither shall his makom know him any more.

און זײַן אָרט ווט אים מער נישט קענען.
un zain ort vet im mer nisht kenen.
and his place will him more not know

[11] Therefore I will not curb my mouth;

יא דערום ווט איך נישט פֿאַרמײַדן מײַן מויל ,
derum vel ich nisht farmaidn main moil ,
therefore will I not restrain my mouth ,

I will speak in the anguish of my ruach;

איך ווט רעדן אין דער קלעמעניש פֿון מײַן געמיט,
ich vel redn in der klemenish fun main gemit ,
I will speak in the distress of my spirit ,

I will complain in the mar *(bitterness)* of my nefesh.

איך וועל קלאָגן אין דער ביטערקייט פֿון מײַן זעל .
zel main fun biterkeit der in klogn vel ich
soul my of bitterness the in complain will I

[12] Am I a yam, or a tannin *(monster of the yam [sea])*,

יב בין איך אַ ים , אָדער אַ ים-חיה ,
yam-chaye a oder yam a ich bin
sea monster a or sea a I am

that Thou settest a mishmar *(guard watch)* over me?

וואָס דו שטעלסט אַ וואַך איבער מיר?
mir iber vach a shtelst du vos
me over guard a stand you that

[13] When I say, My bed shall give me nachamah *(comfort)*,

יג אַז איך זאָג: מײַן בעט וועט מיך טרייסטן,
treistn mich vet bet main zog ich az
comfort me will bed my say I when

my couch shall ease my complaint,

מײַן געלעגער וועט מיטטראָגן מײַן קלאָג ,
klog main mittrogn vet geleger main
complaint my carry will bed my

[14] Then Thou frightenest me with chalomot *(dreams)*,

יד שרעקסטו מיך מיט חלומות ,
chaloimes mit mich shrekstu
dreams with me you terrorize

and terrifiest me through chezyonot *(visions)*,

און מיט זעונגען גרוילסטו מיך .
mich groilstu zeungen mit un
me you terrify visions with and

[15] So that my nefesh chooseth machanak *(strangling)*

טו און מײַן זעל וויל בעסער דערוואַרגעניש,
dervargenish beser vil zel main un
strangling better wants soul my and

and mavet *(death)* rather than this skeleton.

טויט , איידער די דאָזיקע ביינער מײַנע .
maine beiner dozike di eider toit
my bones these the before death

[16] I loathe it; I would not live l'olam,

טז מיר איז נימאס ; איך וועל אייביק נישט לעבן,
lebn nisht eibik vel ich nimes iz mir
live not forever will I disgusting is to me

let me alone; for my yamim are hevel *(vanity, meaningless)*.

לאָז אָפּ פֿון מיר, וואָרעם אַ הויך זײַנען מײַנע טעג .
teg maine zainen hoich a vorem mir fun op loz
days my are breath a for me of go let

[17] What is enosh *(man)*, that Thou shouldest make much of him?

יז וואָס איז דער מענטש , אַז דו זאָלסט
zolst du az mentsh der iz vos
you(SG) should you that man the is what

אים גרייסן ,
greisn im
magnify him

And that Thou shouldest set Thine lev upon him?

און אַז דו זאָלסט לייגן אויף אים דײַן האַרץ,
harts dain im oif leign zolst du az un
heart your him on set upon you(SG) should you that and

[18] And that Thou shouldest visit him every boker,

יח און אים דערמאָנען אַלע פֿרימאָרגן,
frimorgn ale dermonen im un
morning every remember him and

and try him every moment?

אַלע רגע אים פּרווון?
pruvn im rege ale
test him moments all

[19] How long dost Thou not look away from me?

יט ווי לאַנג וועסטו זיך נישט אָפּקערן פֿון מיר?
mir fun opkeren nisht zich vestu lang vi
me from turn away not self will you(sg) long how

Nor let me alone till I swallow down my rok *(spittle)*?

מִיך נישט אָפּלאָזן ביז איך שלינג אַראָפּ
arop shling ich biz oplozen nisht mich
down swallow I until let go not me
מײַן שפּײַעכץ ?
shpaiechts main
spitting my

[20] Chatati *(I have sinned)*;

כ אַז איך זינדיק,
zindik ich az
sinful I if

what shall I do unto Thee, O Thou Notzer HaAdam *(Observer of men)*?

וואָס טו איך דיר , היטער פֿון דעם מענטשן ?
mentshn dem fun hiter dir ich tu vos
man the of guardian to you(SG) I do what

Why hast Thou set me as a mifgah *(mark, target, something to be hit)* to Thee,

פֿאַר וואָס האָסטו מיך געמאַכט פֿאַר דײַן צילבערט,
tsilbret dain far gemacht mich hostu vos far
target your for made me have you what for

so that I am a massa *(burden)* to Thee?

אַז איך בין געוואָרן זיך אַליין צו לאַסט ?
last tsu alein zich gevorn bin ich az
burden a alone self become am I that

[21] And why dost Thou not pardon my peysha *(transgression)*,

כא און וואָס פֿאַרגיסטו נישט מײַן פֿאַרברעך ,
farbrech main nisht fargistu vos un
transgression my not do you not forgive why and

and take away my avon *(iniquity)*?

און טוסט נישט אָפּ מײַן זינד ?
zind main op nisht tust un
sin my away not do you and

For now shall I sleep in the aphar;

וואָרעם אַצונד וועל איך ליגן אין שטויב,
shtoib in lign ich vel atsund vorem
dust in lie I will now for

and Thou shalt search for me, but I shall be no more.

און וועסט מיך זוכן , און איך וועל נישט זײַן .
zain nisht vel ich un zuchn mich vest un
be not will I and seek me you(sg) will and

8 Then answered Bildad the Shuchi, and said,

ח האָט געענטפֿערט בִלְדַד דער שוחי , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Shuchi der Bildad geentfert hot
said has and Shuchi the Bildad answered has

[2] How long wilt thou speak these things?

ב ביז וואַנען וועסטו רעדן דאָס דאָזיקע,
dozike dos redn vestu vanen biz
this the speak will you(sg) when until

And how long shall the words of thy mouth be like a raging ruach *(wind)*?

און ווי אַ שטאַרקער ווינט וועלן זײַן די ווערטער
verter di zain veln vint shtarker a vi un
words the be will wind strong a like and
פֿון דײַן מויל ?
moil dain fun
mouth your of

[3] Doth El pervert mishpat *(justice)*?

ג וועט דען אֵל פֿאַרדרייען דעם משפּט ?
mishpot dem fardreyen El den vet
judgment the pervert G-d then will

Or doth Shaddai pervert tzedek?

און וועט שַׁדַי פֿאַרדרייען די גערעכטיקייט ?
gerechtikeit di fardreyen Shaddai vet un
righteousness the pervert Shaddai will and

[4] If thy banim have sinned against Him,

ד אַז דײַנע קינדער האָבן געזינדיקט צו אים,
im tsu gezindikt hobn kinder daine az
him against sinned have children your if

and He have cast them away for
their peysha *(transgression)*;

הָאָט ער זיי אַוועקגעשיקט פַֿאַר זייער פַֿאַרברעך .
farbrech zeyer far avekgeshikt zei er hot
transgression their for sent away them he has

[5] If thou wouldest seek El
(G-d) earnestly,

ה אַז דו וואָלסט זוכן אֵל ,
El zuchn volst du az
G-d seek would you if

and make thy techinnah
(supplication) to Shaddai;

און צום שַׁדַי בעטן,
betn Shaddai tsum un
pray Shaddai to the and

[6] If thou wert pure and yashar;

ו אַז דו וואָלסט זיַין ריין און רעכטפֿאַרטיק,
rechtfartik un rein zain volst du az
upright and pure be would you if

surely now He would rouse
Himself for thee,

וואָלט ער אַצונד זיך דערוועקן פַֿאַר דיר ,
dir far dervekn zich atsund er volt
you(SG) for awaken self now he would

and restore the habitation
of thy tzedek.

און גאַנץ מאַכן דיַין געערעטע ווינונג .
voinung gerechte dain machn gants un
dwelling righteous your make whole and

[7] Though thy reshit *(beginning)*
was small,

ז און אויב דיַין אָנהייב וועט זיַין קליין ,
klein zain vet onheib dain oib un
small be will beginning your if and

yet thy acharit *(end)* shall be
exceedingly great.

ווען דיַין סוף זיַין זייער גרויס.
grois zeyer zain sof dain vet
great very be end your will

[8] For inquire, now, of the dor
rishon *(former age)*,

ח וואָרעם פֿרעג אַקאָרשט דעם פֿריִערדיקן דור ,
dor frierdikn dem akorsht freg vorem
generation former the now ask for

and consider the research
of their avot;

און מערק וואָס זייערע עלטערן האָבן אויסגעפֿאָרשט
oisgeforsht hobn eltern zeyere vos merk un
found out have fathers their what note and

[9] — For we are but of temol *(yesterday,*
etmol) and know nothing,

ט – וואָרעם מיר זיַנען פֿון נעכטן , און ווייסן גאָרנישט,
gornisht veisn un nechtn fun zainen mir vorem
nothing know and recent past from are we for

because yameinu *(our days)* upon
earth a tzel *(shadow)* —

ווייַל אַ שאָטן זיַנען אונדזערע טעג אויף דער ערד –
erd der oif teg undzere zainen shotn a vail
earth the on days our are shadow a because

[10] Shall not they teach thee,
and tell thee,

י פַֿאַר וואָר, זיי וועלן דיך לערנען, זיי
zei lernen dich veln zei vor far
they teach you(SG) will they truly for

וועלן דיר זאָגן ,
zogn dir veln
tell you(SG) will

and bring forth words out
of their lev?

און פֿון זייער האַרצן אַרויסברענגען ווערטער?
verter aroisbrengen hartsn zeyer fun un
words bring forth heart their from and

[11] Can the papyrus grow up
without marsh?

יא קען אויסוואַקסן ראָר אָן אַ זומפּ ?
zump a on ror oisvaksn ken
swamp a without papyrus grow can

Can the reed grow without mayim?

קען גרויס ווערן טיַיכגראָז אָן וואַסער?
vaser on taichgroz vern grois ken
water without river grass become tall can

[12] Whilst it is yet in its greenness,
and not cut down,

יב נאָך איז עס אין זיַין גרינקייט , נישט אָפּגעשניטן ,
opgeshnitn nisht grinkeit zain in es iz noch
cut off not greenness its in it is while

it withereth before kol khatzir *(all grass)*.

אוּן ווי גְּרָאס הִיי ווערט עס פַֿאַרטריקנט.
fartriknt es vert hei gore vi un
dried up it becomes hay all like and

13 So are the paths of all that forget El *(G-d)*,

יג אַזוי זײַנען די וועגן פֿון אַלע ג-טפֿאַרגעסער,
G-tfargeser ale fun vegen di zainen azoi
G-d forgetters all of ways the are so

and the tikvat chanef *(hope of the hypocrite, the irreligious, the secretly wicked profane person)* shall perish,

אוּן די האָפֿענונג פֿון דעם זינדיקן גייט אונטער.
unter geit zindikn dem fun hofenung di un
under goes sinner the of hope the and

14 Whose hope shall be cut off,

יד וואָרעם זומערפֿאָדעם איז זײַן פֿאַרזיכערונג,
farzicherung zain iz zumerfodem vorem
assurance his is summer thread because

and whose reliance shall be a bais akavish *(spider's web)*.

אוּן שפּינוועבס זײַן בטחון .
bitochen zain shpinvebs un
confidence his spiderwebs and

15 He shall lean upon his bais,

טו ער לענט זיך אָן אויף זײַן הויז ,
hoiz zain oif on zich lent er
house his upon on self lean he

but it shall not stand,

אָבער עס האָט נישט קיין באַשטאַנד,
bashtand kein nisht hot es ober
stability any not has it but

he shall cling to it,

ער האַלט זיך דעראָן ,
deron zich halt er
thereon self holds he

but it shall not hold.

אָבער עס בלײַבט נישט שטיין .
shtein nisht blaibt es ober
standing not remains it but

16 He is like a green plant before the shemesh,

טז זאַפֿטיק איז ער פֿאַר דער זון ,
zun der far er iz zaftik
sun the before he is succulent

and its branch shooteth forth in its gan *(garden)*.

אוּן איבער זײַן גָּאַרטן גייט אַרויס זײַן שפּראָס.
shprots zain arois geit gortn zain iber un
sprout his out goes garden his over and

17 Its shorashim *(roots)* are wrapped about the rock heap,

יז אין אַ הויפֿן פֿלעכטן זיך זײַנע ווּאָרצלען,
vortselen zaine zich flechtn hoifn a in
roots his selves braid heap a in

and it looks on the bais avanim *(place of stones)*.

צווישן שטיינער רײַסט ער זיך דורך .
durch zich er raist shteiner tsvishn
through self he tears stones among

18 But when cast away from its makom,

יח אָבער פֿאַרטילקט מען אים פֿון זײַן אָרט ,
ort zain fun im men fartilikt ober
place his from him one destroys but

then its place shall deny it, saying, Loh re'iticha *(I never saw thee)*.

פֿאַרלייקנט ער אים: איך האָב דיך נישט געזען .
gezen nisht dich hob ich im er farleiknt
seen not you(SG) have I it he denies

19 Behold, thus was the joy of its derech,

יט אָט דאָס איז די פֿרייד פֿון זײַן וועג,
veg zain fun freid di iz dos ot
way his of joy the is this behold

and others spring forth from the aphar *(dust)*.

אוּן פֿון דער ערד שפּראָצט אַן אַנדערער אַרויס.
arois anderer an shprotst erd der fun un
out other an springs up earth the from and

[20] Surely El *(G-d)* will not cast away a blameless man,

כ זע , אַל פַֿאראַכט נישט דעם אומשולדיקן,
umshuldikn dem nisht faracht El ze
innocent the not despises G-d behold

neither will He help the resha'im *(evil-doers)*;

און וועט נישט אויפֿהאַלטן די האַנט פֿון דעם שלעכטסטוער;
shlechtstuer dem fun hant di oifhaltn nisht vet un
evildoer the of hand the hold up not will and

[21] Till He fill thy mouth with sechok *(laughter)*,

כא ביז ער וועט אָנפֿילן מיט געלעכטער דיין מויל ,
moil dain gelechter mit onfiln vet er biz
mouth your laughter with fill will he until

and thy lips with teruah *(shouts of joy)*.

און דיין ליפּן מיט שאַלונג .
shalung mit lipn daine un
shouting with lips your and

[22] They that hate thee shall be clothed with bushah *(shame)*,

כב דיינע שׂונאים וועלן זיך אָנקליידן מיט שאַנד ,
shand mit onkleidn zich veln sonem daine
shame with clothe selves will enemies your

and the ohel resha'im shall be no more.

און דאָס געצעלט פֿון די רשעים וועט מער נישט זיין .
zain nisht mer vet reshoim di fun getselt dos un
be not more will wicked ones the of tent the and

9 Then Iyov answered and said,

ט האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

[2] I know it is indeed thus,

ב אמת, איך ווייס אַז אַזוי איז עס;
es iz azoi az veis ich emes
it is so that know I truly

but how should yitzdak Enosh im El *(Man be in the right, justified, before G-d)*?

אָבער ווי קען אַ מענטש געראַכט זיין פֿאַר אֵל ?
El far zain gerecht mentsh a ken vi ober
G-d before be righteous man a can how but

[3] If he will contend with Him,

ג אַז ער זאָל וועלן זיך קריגן מיט אים,
im mit krign zich veln zol er az
him with to contend self want should he that

once of a thousand can Man not answer G-d back.

וואָלט ער אים נישט געקענט ענטפֿערן איינס פֿון טויזנט .
toiznt fun eins entfern gekent nisht im er volt
thousand of one to answer be able not him he would

[4] G-d is chochom in lev, and mighty in ko'ach;

ד קלוג אין האַרצן, און שטאַרק אין כּוח –
koiech in shtark un hartsn in klug
strength in strong and heart in wise

who hath hardened himself to defy Him and remained unhurt?

ווער קען זיך עקשנען קעגן אים און אַרויס גאַנץ ?
gants arois un im kegen ekshnen zich ken ver
whole out and him against be stubborn self can who

[5] Which removeth the harim *(mountains)*, and they know not;

ה דער וואָס רוקט איבער בערג , און
un berg iber rukt vos der
and mountains over moves who the one

זיי מערקן נישט,
nisht merkn zei
not perceive they

which overturneth them in His anger;

ווען ער קערט זיי איבער אין זיין צאָרן .
tsorn zain in iber zei kert er ven
anger his in over them turns he when

[6] Which shaketh eretz out of its place,

ו דער וואָס טרייסלט אויף די ערד פֿון איר אָרט ,
ort ir fun erd di oif treislt vos der
place its from earth the up shakes who the one

and the ammudim thereof tremble;

אַז אירע זײַלן ציטערן .
tsiteren zailn ire az
tremble pillars its so that

[7] Which commandeth the cheres *(sun)*, and it riseth not;

ז דער וואָס הייסט דער זון , און זי שיינט נישט,
nisht shaint zi un zun der heist vos der
not shines it and sun the commands who the one

and sealeth up the kokhavim;

און די שטערן פֿאַרחתמעט ער.
er farchasmet shtern di un
he seals stars the and

[8] Which spreadeth out Shomayim by Himself alone,

ח ער האָט אויסגעשפרייט די הימלען אַליין,
alein himlen di oisgeshpreit hot er
alone heavens the spread out has he

and treadeth upon the waves of the yam;

און ער טרעט אויף די הייכן פֿון ים .
yam fun heichn di oif tret er un
the sea of heights the upon treads he and

[9] Which maketh the Bear,

ט ער האָט געמאַכט דעם בערשטערן,
bershtern dem gemacht hot er
bear-star the made has he

Orion, and the Pleiades,

דעם אָריאָן און דעם זיבנשטערן,
zibnshtern dem un orion dem
Pleiades the and Orion the

and the chambers of the constellations on the south side of the heavens;

און די קאַמערן פֿון דָרום .
dorem fun kamern di un
the south of chambers the and

[10] Which doeth gedolot past finding out;

י ער טוט גרויסע זאַכן אָזש נישט צו דערפֿאָרשן ,
derforshn tsu nisht azh zachn groise tut er
be searched out to not so that things great does he

yea, and nifla'ot *(wonders)* without number.

און וווּנדער אָזש אָן אַ צאָל .
tsol a on azh vunder un
number a without so that wonders and

[11] Hen *(lo)*, He passeth by me, and I see Him not;

יא אָט גייט ער מיר פֿאַרבײַ, און איך זע נישט,
nisht ze ich un farbai mir er geit ot
not see I and by me he goes behold

He goeth on also, but I perceive Him not.

און ער ציט דורך , און איך מערק אים נישט.
nisht im merk ich un durch tsit er un
not him notice I and through moves he and

[12] Hinei, He taketh away, who can stop Him?

יב אָט כאַפּט ער אַוועק – ווער קען אים אָפּהאַלטן?
ophaltn im ken ver avek er chapt ot
restrain him can who away he snatches behold

Who will say unto Him, Mah ta'aseh *(what are You doing)*?

ווער קען אים זאָגן : ווָאס טוסטו ?
tustu vos zogn im ken ver
do you do what say him can who

[13] If Eloah restraineth not His anger,

יג אֱלוֹהַ קערט נישט אָפּ זײַן צאָרן;
tsorn zain op nisht kert Eloah
anger his away not turns G-d

the helpers of Rahav must bow themselves under Him.

אונטער אים האָבן זיך געבויגן די העלפֿער פֿון רַהַב .
rahav fun helfer di geboign zich hobn im unter
Rahav of helpers the bent selves have him under

[14] How much less shall I dispute with Him,

יד היינט ווי שוין קען איך אים ענטפֿערן,
entfern im ich ken shoin vi haint
answer him I can already how much more now

and choose my devarim with Him?

קלייבן מיינע ווערטער קענן אים?
im kegen verter maine klaibn
him against words my choose

15 Whom, though I were tzaddik *(righteous, innocent, in the right)*, yet would I not answer,

טו וואָס אַפילו איך זאָל גערעכט זיין , קען
ken zain gerecht zol ich afile vos
can be righteous should I even if what
איך נישט ענטפֿערן;
entfern nisht ich
answer not I

but I would make techinnah *(supplication, plea for mercy)* for my mishpat *(right)*.

בעטן מוז איך זיך בײַ דעם וואָס משפט מיך .
mich mishpot vos dem bai zich ich muz betn
me judges who the one with self I must beg

16 If I had summoned, and He had responded to me,

טז אַפילו איך זאָל רופֿן און ער זאָל ענטפֿערן,
entfern zol er un rufn zol ich afile
answer should he and call should I even if

yet would I not believe that He had paid heed unto my kol *(voice)*;

וואָלט איך נישט גלויבן אַז ער האָט פֿאַרנומען מײַן קול .
kol main farnumen hot er az gloibn nisht ich volt
voice my received has he that believe not I would

17 For He breaketh me in a sa'arah *(tempest, storm)*,

יז ער וואָס צעריבט מיך מיט שטורעמווינט,
shturemvint mit mich tsereibt vos er
windstorm with me crushes who he

and multiplieth my wounds without cause.

און מערט מײַנע ווונדן בחנם .
bechinam vundn maine mert un
for no reason wounds my multiplies and

18 He will not allow me to take my ruach *(breath)*,

יח ער לאָזט מיך מײַן אָטעם נישט אָפּצוען ,
optsien nisht otem main mich lozt er
take a rest not breath my me does let he

but filleth me with bitterness.

נײַערט ער זעטיקט מיך מיט ביטערנישן.
biternishn mit mich zetikt er naiert
bitterness with me saturates he but

19 If I speak of ko'ach, hinei, He is mighty,

יט אויב אין כּוח , איז ער מאַכטיקער,
machtiker er iz koiech in oib
mightier he is strength in if

and if of mishpat, who can give Him a court summons?

און אויב אויף אַ משפט : ווער קען מיך לאָדן ?
lodn mich ken ver mishpot a oif oib un
summon me can who judgment a for if and

20 If etzdak *(I am justified, in the right)*, mine own mouth would condemn me;

כ אַפילו איך זאָל זיין גערעכט , וועט מײַן
main vet gerecht zain zol ich afile
my will righteous be should I even if
מויל מיך פֿאַרשולדיקן;
farshuldikn mich moil
condemn me mouth

if I say, I am blameless, He would prove me perverse.

איך מעג זיין אומשולדיק, וועט ער מיך מאַכן
machn mich er vet umshuldik zain meg ich
make me he will innocent be may I
פֿאַר קרום .
krum far
crooked for

21 Though I were blameless,

כא איך בין אומשולדיק;
umshuldik bin ich
innocent am I

yet would I not know my nefesh;

מִיך אַרט נישט מײַן נפֶשׁ ,
nefesh main nisht art mich
soul my not matters to me

I would despise my life.

מיר איז נימאס מײַן לעבן.
lebn main nimes iz mir
life my disgusting is to me

22 This is one thing; therefore I said it,

כב עס איז אֶלץ איינס , דערום זאָג איך:
ich zog derum eins alts iz es
I say therefore the same all is it

He destroyeth the tam *(blameless)* and the rasha *(wicked)*.

דעם אומשולדיקן אַזוי ווי דעם רשע
roshe dem vi azoi umshuldikn dem
wicked the as in same way innocent one the

פַאַרלענדט ער.
er farlendt
he destroys

23 If the shot *(scourge)* slay suddenly,

כג וועַן די רוט טייט פלוצלינג ,
plutsling teit rut di ven
suddenly kills scourge the when

He laugheth at the melting away [in anguish] of the nekiyim *(innocent ones, the guiltless ones)*.

שפּאָט ער אויף דעם גוססן פֿון די אומשולדיקע.
umshuldike di fun goysesn dem oif er shpot
innocent the of deathbed the over he mocks

24 Eretz is given into the yad of the resha;

כד די ערד איז אײַבערגעגעבן אין דער האַנט פֿון רשע ;
roshe fun hant der in ibergegebn iz erd di
the wicked of hand the into handed over is earth the

He blindfoldeth the faces of the shofetim *(judges)* thereof;

דעם פנים פֿון אירע ריכטער פַאַרדעקט ער;
er fardekt richter ire fun ponem dem
he covers judges its of face the

if not, then, who doeth it?

אויב נישט, ווער דען איז דאָס?
dos iz den ver nisht oib
it is then who not if

25 Now my yamim are swifter than a runner;

כה און מײַנע טעג זײַנען פֿלינקער פֿון אַ לויפֿער,
loifer a fun flinker zainen teg maine un
runner a than swifter are days my and

they flee away, they see no tovah.

זיי זײַנען אַנטלאָפֿן, נישט אָנגעזען גוטס.
guts ongezen nisht antlofn zainen zei
good having seen not fled have they

26 They slip by like oniyyot *(boats)* of reed;

כו זיי זײַנען אַוועק גלײַך ווי ראָרשיפֿן ,
rorshifn vi glaich avek zainen zei
boats of reed as alike gone away are they

as the nesher that swoopeth down on the prey.

ווי אַן אָדלער וואָס שוועבט אויפֿן עסן .
esen oifn shvebt vos odler an vi
prey on the glides down that eagle an as

27 If I say, I will forget my si'akh *(complaint)*,

כז אַז איך זאָג, איך וועל פַאַרגעסן מײַן קלאָג ,
klog main fargesen vel ich zog ich az
complaint my forget will I say I if

I will leave off my heaviness, and comfort myself,

אַוועקוואַרפֿן מײַן אומעטיק פנים , און זיך אויפֿמונטערן,
oifmuntern zich un ponem umetik main avekvarfn
cheer up self and face sad my throw away

28 I am afraid of all my sorrows;

כח שרעק איך זיך פַאַר אַלע מײַנע ווייטאָגן,
veitogn maine ale far zich ich shrek
pains my all for self I fear

I have da'as that Thou wilt not hold me innocent.

איך ווייס אַז דו וועסט מיר נישט שענקען.
shenken nisht mir vest du az veis ich
forgive not me will you that know I

[29] If I be wicked,

כט שולדיק מוז איך בלייַבן,
blaibn ich muz shuldik
remain I must guilty

why then labor I in hevel *(vain)*?

טאָ נאָך וואָס זאָל איך מיך מיִען אומנישט?
umnisht mien mich ich zol vos noch to
in vain toil me I shall what after then

[30] If I wash myself with sheleg *(snow)*,

ל אַז איך וואָלט זיך געוואַשן מיט שנייוואַסער,
shneivaser mit gevashn zich volt ich az
snow water with wash self would I if

and make my hands clean with lye,

און גערייניקט מיט לויג מיַינע הענט,
hent maine loig mit gereinikt un
hands my lye with purified and

[31] Yet shalt Thou plunge me in the shachat *(slime pit)*,

לא וועסטו דענצמאָל אין אַ גראָבן מיך אייַנטונקען,
aintunken mich grobn a in dentsmol vestu
dip me pit a into then will you(sg)

and mine own clothes shall abhor me.

אַז מיַינע קלייַדער וועלן זיך עקלען מיט מיר.
mir mit eklen zich veln kleider maine az
me with loathe selves will clothes my so that

[32] For He is not an ish, as I am, that I should answer Him,

לב וואָרעם נישט אַ מענטש ווי איך איז ער, איך
ich er iz ich vi mentsh a nisht vorem
I he is I as man a not for

זאָל אים ענטפֿערן,
entfern im zol
answer him may

and we should come together in mishpat *(in the court)*.

מיר זאָלן אין איינעם צום משפּט גיין.
gein mishpot tsum einem in zoln mir
go judgment to the one in shall we

[33] Neither is there any mochiach *(arbitrator)* between us,

לג נישטאָ צווישן אונדז קיין אַנטשיידער,
antsheider kein undz tsvishn nishto
arbitrator any us between there is not

that might lay his yad upon us both.

וואָס זאָל לייגן זיַין האַנט אויף אונדז ביידן.
beidn undz oif hant zain leign zol vos
both us upon hand his lay down shall who

[34] Let Him take His shevet *(rod)* away from me,

לד זאָל ער אָפּטאָן פֿון מיר זיַין רוט,
rut zain mir fun opton er zol
rod his me from remove he shall

and let not His fear terrify me.

און זיַין אימה זאָל מיך נישט שרעקן,
shrekn nisht mich zol eime zain un
frighten not me shall terror his and

[35] Then would I speak, and not fear Him;

לה וועל איך רעדן, און נישט מורא האָבן פֿאַר אים;
im far hobn moire nisht un redn ich vel
him before have fear not and speak I will

but it is not ken *(so)* with me.

אָבער עס איז נישט ווי בייַ מיר.
mir bai vi nisht iz es ober
me with so not is it but

10 My nefesh is sick of my life;

י מיר אַליין עקלט מיַין לעבן;
lebn main eklt alein mir
life my loathes myself to me

I will give free rein to my si'akh *(complaint)*;

איך וועל פֿון מיר לויז לאָזן מיַין קלאָג,
klog main lozn loiz mir fun vel ich
complaint my let release me from will I

I will speak in the mar *(bitterness)* of my nefesh.

איך וועל רעדן אין דער ביטערקייט פֿון מײַן זעל.
zel main fun biterkeit der in redn vel ich
soul my of bitterness the in speak will I

[2] I will say unto Eloah, Do not condemn me;

ב איך וועל זאָגן צו אֱלוֹהַּ: זאָלסט מיך
mich zolst Eloah tsu zogn vel ich
me may you(SG) G-d to say will I

נישט שולדיק מאַכן;
machn shuldik nisht
make guilty not

show me what charge Thou dost contend with me.

לאָז מיך וויסן פֿאַר וואָס דו קריגסט זיך מיט מיר.
mir mit zich krigst du vos far visen mich loz
me with self contend you what for know me let

[3] Is it hatov *(pleasing)* unto Thee that Thou shouldest oppress,

ג איז דיר גוט אַז דו דריקסט,
drikst du az gut dir iz
oppress you that good to you(SG) is

that Thou shouldest reject the work of Thine hands,

אַז דו פֿאַראַכטסט די מי פֿון דײַנע הענט,
hent daine fun mi di farachtst du az
hands your of product the despise you that

and shine [favor] upon the etzah *(scheme)* of the resha'im?

און דעם באַראָט פֿון די רשעים באַשײַנסטו?
bashainstu reshoim di fun barot dem un
you(sg) shine on wicked ones the of scheme the and

[4] Hast Thou eyes of basar?

ד זײַנען אויגן פֿון פֿלייש בײַ דיר?
dir bai fleish fun oign zainen
you(SG) with flesh of eyes are

Or seest Thou as enosh seeth?

צי זעסטו ווי אַ מענטש זעט?
zet mentsh a vi zestu tsi
sees man a as do you see or

[5] Are Thy yamim like the yamim of enosh?

ה זײַנען ווי די טעג פֿון אַ מענטשן דײַנע טעג,
teg daine mentshn a fun teg di vi zainen
days your people a of days the like are

Are Thy years like the days of gever *(man)*,

צי דײַנע יאָרן ווי די טעג פֿון אַ מאַן?
man a fun teg di vi yorn daine tsi
man a of days the like years your or

[6] That Thou seekest after mine avon,

ו אַז דו זוכסט מײַן זינד,
zind main zuchst du az
sin my seek you that

and searchest after my chattat?

און פֿאָרשט מײַן חטא,
chet main forsht un
sin my probe and

[7] Though Thou has da'as that I am not a resha,

ז הגם דו וויסט אַז איך בין נישט שולדיק,
shuldik nisht bin ich az veist du hagam
guilty not am I that know you although

and there is none that can deliver out of Thine yad,

נאָר נישטאָ ווער זאָל מציל זײַן פֿון דײַן האַנט.
hant dain fun zain matsl zol ver nishto nor
hand your from be rescue shall one who there is no but

[8] Thine yadayim have formed me and altogether round about have fashioned me;

ח דײַנע הענט האָבן מיך געפֿורעמט און געמאַכט
gemacht un gefuremt mich hobn hent daine
made and formed me have hands your

yet Thou hast now swallowed me.

מיט אַלעם מיט אַנאַנדער, דאָך טוסט
tust doch anander mit alem mit
you are doing yet one another with all that is with

דו מיך פֿאַרדאַרבן.
fardorben mich du
destroy me you

[9] Remember, now, that Thou hast molded me like the chomer *(clay)*,

ט געדענק פַּאָרט , אַז ווי ליים האָסטו מיך געמאַכט,
gemacht mich hostu leim vi az fort gedenk
made me have you clay as that indeed remember

and wilt Thou turn me into aphar again?

און צו שטויב וועסטו מיך אומקערן.
umkeren mich vestu shtoib tsu un
return me will you(sg) dust to and

[10] Hast Thou not poured me out like cholov,

י פַּאַר וואָר , ווי מילך האָסטו מיך אויסגעגאָסן,
oisgegosen mich hostu milch vi vor far
poured out me have you milk as truly for

and curdled me like gvinah *(cheese)*?

און ווי קעז האָסטו מיך פַאַרגליווערט.
farglivert mich hostu kez vi un
curdled me have you cheese as and

[11] Thou hast clothed me with ohr and basar,

יא מיט הויט און פַּלייש האָסטו מיך באַקליידט,
bakleidt mich hostu fleish un hoit mit
clothed me have you flesh and skin with

and hast knitted me together with atzmot and sinews.

און מיט ביינער און אָדערן געפלאָכטן.
geflachtn odern un beiner mit un
woven sinews and bones with and

[12] Thou hast granted me chayyim and chesed,

יב לעבן און גענאָד האָסטו מיר באַשערט,
bashert mir hostu genod un lebn
destined me have you grace and life

and Thy visitation hath been shomer over my ruach.

און דיין אָבאַכט האָט אָפּגעהיט מײַן גײַסט.
gaist main opgehit hot obacht dain un
spirit my protected has care your and

[13] And these things hast Thou hid in Thine lev;

יג אָבער דאָס האָסטו באַהאַלטן אין דיין האַרצן,
hartsn dain in bahaltn hostu dos ober
heart your in hidden have you this but

I have da'as that this was in Thy mind.

איך ווייס אַז דאָס האָסטו געהאַט אין זינען :
zinen in gehat hostu dos az veis ich
mind in had have you this that know I

[14] If I sin, then Thou art shomer over me,

יד אַז איך זינדיק , וועסטו מיך היטן ,
hitn mich vestu zindik ich az
keep a watch over me will you(sg) sin I that

and Thou wilt not let my avon go unpunished.

און פַּון מײַן חטא מיך נישט ריין מאַכן .
machn rein nisht mich chet main fun un
make pure not me sin my from and

[15] If I am guilty, woe unto me;

טו אַז איך בין שולדיק, איז ווייַ צו מיר,
mir tsu vei iz shuldik bin ich az
me to woe it is guilty am I if

even if I be tzaddik *(innocent)*, yet will I not lift up my head,

און בין איך געראַטן , קען איך נישט אויפהייבן דעם קאָפּ,
kop dem oifheibn nisht ich ken gerecht ich bin un
head the lift up not I can righteous I am and

being full of kalon *(shame)* and conscious of my oni *(misery)*,

זאַט מיט שאַנד , און זעענדיק מײַן פּײַן .
pain main zeendik un shand mit zat
pain my seeing and shame with sated

[16] For if my head is held high, Thou stalkest me like a fierce lion,

טז און הייבט ער זיך אויף, יאָגסטו מיך ווי אַ לייב,
leib a vi mich yogstu oif zich er heibt un
lion a like me you pursue up self he raises and

and ever Thou displayest Thy awesome power against me.

און אַלץ ווידער באַגייסטו זיך משונה קעגן מיר.
mir kegen mshunh zich bageistu vider alts un
me against perversely self you deal again all and

[17] Thou bringest Thy fresh edim *(witnesses)* against me,

יז באַנײַסט דײַנע עדות קעגן מיר,
mir kegen eides daine banaist
me against witnesses your you renew

and increasest Thine hot indignation toward me;

און מערסט דיין כּעס אויף מיר;
un merst dain kaas oif mir;
and increase your anger on me

in waves Thy tzava troop against me.

געביטן נאָכאַנאַנד ווערט דער חיל קעגן מיר.
gebitn nochanand vert der cheil kegen mir.
changed after another becomes one army against me

18 Why then hast Thou brought me forth out of the rechem *(womb)*?

יח און נאָך וואָס האָסטו מיך פֿון טראַכט
un noch vos hostu mich fun tracht
and after what have you me from the womb

אַרויסגעצויגן ?
aroisgetsoign ?
drawn out

Oh that I had expired, and no eye had seen me!

איך וואָלט פֿאַרגאַנגען , און אַן אויג וואָלט
ich volt fargangen volt oig an un
I would passed away would have eye an and

מיך נישט אָנגעזען .
mich nisht ongezen
me not seen

19 I should have been as though I had never been;

יט ווי נישט געווען וואָלט איך געווען ,
vi nisht geven volt ich geven
as not having been would I having been

I should have been carried from the beten straight to the kever.

פֿון מוטערלייב וואָלט איך צום קבֿר
fun muterlaib volt ich tsum keyver
from mother's womb would I to the grave

געבראַכט געוואָרן .
gebracht gevorn
brought become

20 Are not my yamim few?

כ מײַנע טעג זײַנען דאָך ווינציק, טאָ הער אויף ,
maine teg zainen doch vintsik, to her oif
my days are after all few so cease from

Then cease, and let me alone, that I may take a little cheer

און טו זיך אָפּ פֿון מיר, איך זאָל
un tu zich op fun mir, ich zol
and remove self away from me I should

זיך אויפֿמונטערן אַ ביסל,
zich oifmuntern a bisel,
cheer up self a little

21 Before I go from where I shall not return,

כא איידער איך גיי אַוועק זיך נישט אומצוקערן ,
eider ich gei avek zich nisht umtsukeren
before I go away self not to return

even to the Eretz Choshech V'Tzalmavet,

אין אַ לאַנד פֿון חושך און טויטשאָטן ,
in a land fun choishech un toitshotn
in a land of darkness and death shadow

22 An eretz of darkness, like darkness itself;

כב אַ לאַנד טונקל ווי די פֿינצטערניש אַליין,
a land tunkel vi di fintsternish alein
a land dark as the darkness itself

and of tzalmavet, no sedarim *(order)*,

טויטשאָטן אָן אָרדענונג ,
toitshotn on ordenung
death shadow without order

where the light is like darkness.

וווּ אַפֿילו אַז עס שײַנט , איז ווי פֿינצטערניש.
vu afile az es shaint , iz vi fintsternish
where even when it shines , is as darkness

11 Then answered Tzophar the Na'amati, and said,

יא הָאָט געענטפֿערט צופֿר דער נַעֲמָתִי ,
Naamati der Tsofar geentfert hot
Na'amati the Tzophar answered has

און האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

[2] Should not the multitude of devarim be answered?

ב זאָל דער פֿילרעדעוודיקער בליַבן נישט געענטפֿערט?
geentfert nisht blaibn filredevdiker der zol
answered not remain long-winded one the shall

And should an ish full of talk yitzdak *(be justified)*?

און צי זאָל דער ליפּנמענטש בליַבן געערעכט ?
gerecht blaibn lipnmentsh der zol tsi un
righteous remain man of lips the shall or and

[3] Should thy vain talk silence men,

ג דיַינע פּלוידערייַען מאַכן מענטשן שוויַגן ,
shvaign mentshn machn ploideraien daine
keep silent men make chatterings your

so that thou mockest, v'ein machlim *(without anyone putting thee to shame)*?

און דו שפּאָטסט, און זאָל דיך קיינער
keiner dich zol un shpotst du un
anyone you(SG) shall and mock you and

נישט פֿאַרשעמען?
farshemen nisht
reproach not

[4] For thou hast said, My lekach *(doctrine, teaching, belief)* is pure,

ד און דו זאָגסט: לויטער איז מיַין לערנונג ,
lernung main iz loiter zogst du un
doctrine my is pure say you and

and I am clean in Thine eyes.

און ריין בין איך אין דיַינע אויגן.
oign daine in ich bin rein un
eyes your in I am pure and

[5] But oh that Eloah would speak,

ה אָבער הלוואַי רעדט אֱלוֹהַּ ,
Eloah redt halevay ober
G-d would speak oh that but

and open His lips against thee,

און עפֿנט זיַינע ליפּן מיט דיר ,
dir mit lipn zaine efent un
you(SG) with lips his would open and

[6] And that He would show thee the secrets of chochmah,

ו און דערציילט דיר די פֿאַרבאָרגענישן פֿון קלוגשאַפֿט,
klugshaft fun farborgenishn di dir dertseilt un
wisdom of hidden things the you(SG) would tell and

that tushiyyah *(true wisdom)* has two sides!

ווי פֿילפֿאַכיק די חכמה איז,
iz chochme di filfachik vi
is wisdom the manifold how

Have da'as therefore that Eloah forgetteth

און וואָלסט וויסן אַז אֱלוֹהַּ מאָנט פֿון דיר
dir fun mont Eloah az visen volst un
you(SG) from demands G-d that know would and

much of thy avon.

ווינציקער ווי דיַין זינד .
zind dain vi vintsiker
sin your than less

[7] Canst thou search out the cheker Eloah *(depths of G-d)*?

ז ווילסטו די דערפֿאָרשונג פֿון אֱלוֹהַּ געפֿינען?
gefinen Eloah fun derforshung di vilstu
to find G-d of depths the do you want

Canst thou probe to the tachlis Shaddai *(the end, completeness of Almighty)*?

צי דעם ציל פֿון שַׁדַּי געפֿינען?
gefinen Shaddai fun tsil dem tsi
to find Shaddai of purpose the or

[8] It is like the heights of Shomayim;
what canst thou do?

ח עס איז הויך ווי די הימלען , וואָס קענסטו אויפֿטאָן?
oifton kenstu vos himlen di vi hoich iz es
do can you what heavens the as high is it

Deeper than Sheol; of what canst thou have da'as?

טיפֿער פֿון שְׁאוֹל, וואָס קענסטו וויסן ?
visen kenstu vos Sheol fun tifer
know can you what Sheol than deeper

[9] The measure thereof is longer than ha'aretz,

ט לענגער פֿון דער ערד איז די מאָס דערפֿון,
derfun mos di iz erd der fun lenger
thereof measure the is earth the than longer

and broader than the yam *(sea)*.

און ברייטער פֿון ים .
yam fun breiter un
the sea than wider and

[10] When Eloah passes by and arrests and convenes for judgment,

י אַז ער גייט פֿאַרבײַ און פֿאַרשליסט,
farshlist un farbai geit er az
shuts up and by goes he if

who then can constrain Him?

אָדער ער זאַמלט איין, ווער קען אים אָפּהאַלטן?
ophaltn im ken ver ain zamlt er oder
hold back him can who in gathers he or

[11] For He has da'as of deceitful men;

יא וואָרעם ער ווייס די פֿאַלשע לײַט ,
lait falshe di veis er vorem
people false the knows he for

He seeth wickedness also; will He not then take note of it?

און ער זעט דאָס אומרעכט, אָן צו מאָל אַ קוק טאָן .
ton kuk a mol tsu on umrecht dos zet er un
doing look a even to without injustice the sees he and

[12] But before a witless ish can become wise,

יב אָבער דער פֿוסטער מענטש וועט קריגן שׂכל ,
seichel krign vet mentsh puster der ober
understanding get will man empty the but

a colt of a pereh *(wild donkey)* would be born an adam!

ווען אַ יונגער וואַלדאייזל וועט איבערגעבאָרן
ibergeborn vet valdeizl yunger a ven
be born over will wild donkey young a when

ווערן אין אַ מענטשן .
mentshn a in vern
man a into become

[13] If thou direct thine lev,

יג אַז דו וועסט צוקערן דײַן האַרץ,
harts dain tsukern vest du az
heart your turn will you if

and stretch out thine hands to Him,

און אויסשפֿרייטן צו אים דײַנע הענט –
hent daine im tsu oisshpreitn un
hands your him to stretch out and

[14] If iniquity be in thine yad, put it far away,

יד אויב אומרעכט איז אין דײַן האַנט, דערווײַטער עס,
es dervaiter hant dain in iz umrecht oib
it distance hand your in is injustice if

and let not wickedness dwell in thy ohalim.

און זאָלסט נישט לאָזן רוען אין דײַנע
daine in ruen lozn nisht zolst un
your in dwell let not you(SG) must and

געצעלטן אַן עוולה –
avle an getseltn
iniquity an tents

[15] For then shalt thou lift up thy face without mum;

טו דענצמאָל וועסטו אויפֿהייבן דײַן פּנים
ponem dain oifheibn vestu dentsmol
face your lift up will you(sg) then

, אָן אַ פֿלעק
flek a on
blemish a without

yea, thou shalt be firm, and
shalt not fear,

און וועסט פֿעסט זיין , און נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht un zain fest vest un
have fear not and be secure will and

16 Because thou shalt forget
thy amal *(grief)*,

טז וואָרעם די מאַטערניש וועסטו פֿאַרגעסן;
fargesen vestu maternish di vorem
forget will you(sg) tribulation the for

and remember it as waters
that flow by,

ווי וואַסער וואָס איז אַוועק וועסטו עס דערמאָנען.
dermonen es vestu avek iz vos vaser vi
remember it will you(sg) gone is that water as

17 And thine cheled *(duration of
life)* shall be brighter than the
tzohorayim *(noonday)*;

יז און העלער ווי מיטן טאָג וועט
vet tog mitn vi heler un
will day middle of the than brighter and
אויפֿשטיין דיין לעבן,
lebn dain oifshtein
life your arise

thou shalt shine forth; thou
shalt be as the boker.

די פֿינצטערניש וועט ווי דער מאָרגן וועלן .
vern morgn der vi vet fintsternish di
become morning the like will darkness the

18 And thou shalt be secure, because
now there is tikveh;

יח און וועסט זיין זיכער , ווייל האָפֿענונג איז דאָ ,
do iz hofenung vail zicher zain vest un
here is hope because secure be will and

yea, thou shalt search, and thou
shalt take thy rest in safety.

און וועסט זיך אַרומקוקן , און ליגן אין זיכערקייט.
zicherkeit in lign un arumkukn zich vest un
security in lie and look around self you will and

19 Also thou shalt lie down, and none
shall make thee afraid;

יט און וועסט הויערן, און קיינער וועט נישט שרעקן ,
shrekn nisht vet keiner un hoiern vest un
make afraid not will anyone and rest will and

yea, rabbim *(many)* shall court
thy favor.

און פֿיל וועלן זוכן דיין ליבזעליקייט.
laitzelikeit dain zuchn veln fil un
favor your seek will many and

20 But the eyes of the resha'im faileth,

כ אָבער די אויגן פֿון די רשעים וועלן אויסגיין,
oisgein veln reshoim di fun oign di ober
run out will wicked ones the of eyes the but

and they shall not escape,

און אַנטרינונג וועט זיין פֿאַרלאָרן פֿון זיי ,
zei fun farlorn zain vet antrinung un
them from lost be will escape and

and their tikveh shall be as the
last gasp of the nefesh.

און זייער האָפֿענונג – אַן אויסהויכענish פֿון דער נשמה .
neshome der fun oishoichenish an hofenung zeyer un
soul the of breath a hope their and

12 And Iyov answered and said,

יב האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

2 Doubtless then ye
are the people,

ב אמת יאָ , איר זייט די לייט ,
lait di zait ir yo emes
people the are you yes truly

and chochmah shall die with you!

און מיט אייך וועט אָפּשטאַרבן די חכמה !
chochme di opshtarbn vet aich mit un
wisdom the die away will you with and

3 But I have levav *(understanding)*
as well as you;

ג איך האָב אויך פֿאַרשטאַנדיקייט אַזוי ווי איר,
ir vi azoi farshtandikeit oich hob ich
you as just understanding also have I

I am not inferior to you;

איך פֿאַל נישט אַראָפּ קעגן אייך;
aich kegen arop nisht fal ich
you against short not fall I

yea, who knoweth not such things as these?

אוֹן וועֶר וויִיס נישְט אַזעלכַע זאַכן וווִי די דאָזיקע?
dozike di vi zachn azelche nisht veis ver un
this the as things such not know who and

[4] I am as a laughingstock to his neighbor:

ד אַ געלעכטער ביים חבֵר בין איך געווואָרן –
gevorn ich bin chever baim gelechter a
become I am neighbor to a laughingstock a

The man who calleth upon Eloah [they say of me], and He answereth him!

דער וואָס האָט געפֿרופֿן צו אֱלוֹהַּ, אוֹן ער
er un Eloah tsu gerufn hot vos der
he and G-d to called has who the one

האָט אים געענטפֿערט;
geentfert im hot
answered him has

[To them I am] a laughingstock, the tzaddik, the tamim *(blameless one)*!

אַ געלעכטער – דער געראַטענער, דער פֿרומער.
frumer der gerechter der gelechter a
pious one the righteous one the laughingstock a

[5] Those at ease have buz *(contempt)*

ה דעם אומגליקלעכן קומט פֿאַראַכטונג,
farachtung kumt umgliklechn dem
contempt comes woeful to the

for a downfall which awaits

וועלכער די געדאַנקען פֿון דעם גליקלעכן,
gliklechn dem fun gedanken di vedlik
happy one the of plans the relative to

the one whose regel is slipping.

אַ שטויס – די וואָס זייער פֿוס גליטשט זיך אויס.
ois zich glitsht fus zeyer vos di shtois a
out self slips foot their who the ones push a

[6] The ohalim of shodedim *(robbers)* remain in peace;

ו בשלווה זיינען די געצעלטן פֿון די רויבער,
roiber di fun getseltn di zainen beshalve
robbers the of tents the are at peace

they that defy El are secure,

אוֹן אין זיכערקייט די וואָס דערצערנען אֵל,
El dertserenen vos di zicherkeit in un
G-d provoke to anger who the ones security in and

who Eloah brought forth by His yad.

דער וואָס ברענגט זיין אֱלוֹהַּ אין זיין פֿויסט.
foist zain in Eloah zain brengt vos der
fist his in G-d his brings who the one

[7] But ask now the behemot, and they shall teach thee,

ז אָבער פֿרעג אַקאָרשט די בהמות, אוֹן זיי
zei un beheimes di akorsht freg ober
they and beasts the now ask but

וועלן דיך לערנען,
lernen dich veln
teach you(SG) will

and the oph haShomayim *(birds of the air)*, and they shall tell thee;

אוֹן דעם פֿויגל פֿון הימל, אוֹן ער וועט דיר זאָגן;
zogn dir vet er un himel fun foigel dem un
tell you(SG) will it and heaven of bird the and

[8] Or speak to ha'aretz, and it shall teach thee;

ח אָדער רעד צו דער ערד, אוֹן זי וועט דיך לערנען,
lernen dich vet zi un erd der tsu red oder
teach you(SG) will it and earth the to speak or

and the dagim of the yam shall declare unto thee.

אוֹן דיר וועלן דערציילן די פֿישן פֿון ים.
yam fun fishn di dertseiln veln dir un
the sea of fish the tell will you(SG) and

[9] Of all of these,

ט ווער צווישן אַלע דאָזיקע וויִיס נישט,
nisht veis dozike ale tsvishn ver
not knows these all among who

who lacketh da'as that the yad Hashem hath wrought this?

אַז די האַנט פֿון ה האָט דאָס געמאַכט?
gemacht dos hot Hashem fun hant di az
made this has Hashem of hand the that

[10] In whose yad is the nefesh of every living thing,

י אַז אין זײַן האַנט איז די זעל פֿון יעטוועדער לעבעדיקן ,
lebedikn yetveder fun zel di iz hant zain in az
living thing every of soul the is hand his in that

and the ruach of kol basar ish.

און דער גײַסט פֿון יעטוועדער מענטשנס לײַב .
laib mentshns yetveder fun gaist der un
body man's every of spirit the and

[11] Doth not the ozen *(ear)* test words?

יא דאַרף נישט דאָס אויער פֿרוּון ווערטער,
verter pruvn oier dos nisht darf
words test ear the not should

And the mouth tastes its ochel?

אַזוי ווי דער גומען פֿאַרזוכט זײַן שפּײַז ?
shpaiz zain farzucht gumen der vi azoi
food its tasted palate the as so

[12] With the ancient ones is chochmah;

יב איז בײַ גרײַזן די חכמה ,
chochme di graizn bai iz
wisdom the old people with is

and in orech yamim *(length of days)* is binah *(understanding)*.

און אין אַריכת-ימים פֿאַרשטאַנדיקייט? –
farshtandikeit aricht-yamim in un
understanding length of days in and

[13] With Him is chochmah and gevurah;

יג בײַ אים איז חכמה און גבֿורה ,
gevure un chochme iz im bai
might and wisdom is him with

He hath etzah and understanding.

ער האָט עצות און פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit un etsut hot er
understanding and counsel has he

[14] See, what He tears down cannot be reconstructed;

יד זע , ער צעשטערט, און עס ווערט נישט אָפּגעבויט,
opgeboit nisht vert es un tseshtert er ze
rebuilt not is it and destroys he behold

He shutteth up an ish, and there can be no prison release.

ער פֿאַרשליסט אַ מענטשן , און עס ווערט נישט געעפֿנט.
geefent nisht vert es un mentshn a farshlist er
opened not shall be he and person a shuts up he

[15] See, He withholdeth the waters, and they dry up;

טו זע , ער פֿאַרהאַלט וואַסערן, און זיי
zei un vasern farhalt er ze
they and waters holds back he behold

ווערן אויסגעטריקנט,
oisgetriknt vern
dried up become

also He sendeth them out, and they overturn eretz.

און ער שיקט זיי אַרויס, און זיי קערן איבער די ערד .
erd di iber kern zei un arois zei shikt er un
earth the over turn they and out them send he and

[16] With Him is oz *(strength)* and tushiyyah *(true wisdom)*;

טז בײַ אים איז מאַכט און קלוגשאַפֿט,
klugshaft un macht iz im bai
wisdom and power is him with

the deceived and the deceiver are His.

זײַנער איז אי דער פֿאַרפֿירטער אי דער פֿאַרפֿירער.
farfirer der i farfirter der i iz zainer
deceiver the and deceived the both is his own

[17] He leadeth yoatzim *(counsellors)* away stripped,

יז ער מאַכט אומגיין די יועצים באַנומענע ,
banumene yoetsim di umgein macht er
possessed counselors the go astray makes he

and maketh the shofetim *(judges)* fools.

און די ריכטער באַנאַרישט ער.
er banarisht richter di un
he makes foolish judges the and

[18] He looseth the shackle of melachim *(kings)*,

יח די מוסר פֿון די מלכים מאַכט ער לויז ,
loiz er macht mlochim di fun musar di
release he makes kings the of bonds the

and girdeth their loins with loincloth.

און אויף זייערע לענדן בינדט ער אַ שטריקגאַרטל.
shtrikgartl a er bindt lendn zeyere oif un
rope belt a he binds loins their on and

19 He leadeth kohanim away stripped,

יט ער מאַכט אומגיין די כֹּהנים באַנומענע,
banumene koyanim di umgein macht er
foolish kohanim the go astray makes he

and overthroweth the mighty.

און די מאַכטיקע פֿאַרדרייט ער.
er fardreit machtike di un
he overthrows mighty the and

20 He removeth the speech of the ne'emanim *(trusted ones)*,

כ ער נעמט אָפּ דעם לשון ביי די באַרעדעוודיקע,
baredevdike di bai loshen dem op nemt er
eloquent the by tongue the away takes he

and taketh away the understanding of the zekenim.

און דעם שכל פֿון די זקנים נעמט ער אַוועק.
avek er nemt zkeinim di fun seichel dem un
away he takes elders the of reason the and

21 He poureth buz *(contempt)* upon nobles,

כא ער גיסט פֿאַראַכטונג אויף פֿירשטן,
firshtn oif farachtung gist er
princes on contempt pours he

and loosens the belt of the mighty.

און דעם אָנגורט פֿון די שטאַרקע מאַכט ער לויז.
loiz er macht shtarke di fun ongurt dem un
release he makes strong the of belt the and

22 He uncovers the depths of choshech,

כב ער אַנטפּלעקט טיפֿענישן פֿון דער פֿינצטער,
fintster der fun tifenishn antplekt er
dark the of deep things reveals he

and bringeth tzalmavet to light.

און ברענגט אַרויס אין ליכט דעם שאָטן פֿון טויט.
toit fun shotn dem licht in arois brengt un
death of shadow the light into out brings and

23 He giveth prosperity to the Goyim, and then destroyeth them;

כג ער דערהייבט די פֿעלקער, און ברענגט זיי אונטער,
unter zei brengt un felker di derheicht er
under them brings and nations the exalts he

He enlargeth them, and then carrieth the Goyim away.

ער שפּרייט אויס די פֿעלקער, און פֿירט זיי אַוועק.
avek zei firt un felker di ois shpreit er
away them leads and nations the out spreads he

24 He taketh away the lev *(understanding)* of the Rashei Am HaAretz,

כד ער טוט אָפּ דעם שכל פֿון די הויפּטלייט
hoiptlait di fun seichel dem op tut er
leaders the of reason the away does he

פֿון דעם פֿאָלק פֿון לאַנד,
land fun folk dem fun
land of people the of

and sendeth them to tohu lo derech *(trackless wilderness)*.

און מאַכט זיי בלאָנדזשען אין אַ וויסטענישׁ
vistenish a in blondzhen zei macht un
wasteland a in wander them makes and

אָן אַ וועג.
veg a on
path a without

25 They grope in the choshech without ohr,

כה זיי טאַפּן אין חושך אָן ליכט,
licht on choishech in tapn zei
light without darkness in grope they

and He maketh them to stagger like a shikkor *(drunken man)*.

און ער מאַכט זיי וואַקלען ווי אַ שיכּער.
shiker a vi vaklen zei macht er un
drunkard a like stagger them makes he and

13 See, mine eye hath seen all this,

יג זע, אַלץ האָט געזען מײַן אויג,
oig main gezen hot alts ze
eye my seen has all behold

מִיַן אויער האָט געהערט און זיך געמערקט.
gemerkt zich un gehert hot oier main
noted self and heard has ear my
mine ozen hath heard and understood it.

ב ווי איר ווייסט, וויס איך אויך,
oich ich veis veist ir vi
also I know know you as
[2] What ye know, of the same I have da'as also;

איך פַאַל נישט אַראָפּ קעגן אייַך.
aich kegen arop nisht fal ich
you with regard to short not fall I
I am not inferior unto you.

ג אָבער איך ווייל צום שַדַי רעדן ,
redn Shaddai tsum vil ich ober
to speak Shaddai to want I but
[3] Surely I would speak to Shaddai,

און טענהן צו אֵל וויל איך.
ich vil El tsu tenhn un
I want G-d with argue and
and I desire to reason with El *(G-d)*.

ד איר אָבער זייַט שמירער פֿון ליגן,
lign fun shmirer zait ober ir
lies of forgers are but you
[4] But ye are forgers of sheker,

נישטיקע רופֿאים זייַט איר אַלע.
ale ir zait roifim nishtike
all you are physicians worthless
ye are all rofim *(physicians)* of no value.

ה הלוואַי וואָלט איר שוויַגן געשוויגן ,
geshvigen shvaign ir volt halevay
silenced be silent you would oh that
[5] O that ye would altogether hold your peace!

וואָלט דאָס פֿון אייַך אַ חכמה געווען.
geven chochme a aich fun dos volt
was wisdom a you from this would
And it should be your chochmah.

ו הערט אַקאָרשט מיַן טענה,
taine main akorsht hert
case my now hear
[6] Hear now my tokhachat *(protest, public argumentation)*,

און די קריג פֿון מיַנע ליפּן פַאַרנעמט.
farnemt lipn maine fun krig di un
attend to lips my of quarrel the and
and pay heed to the pleadings of my lips.

ז ווילט איר פַאַר אֵל רעדן אומרעכט,
umrecht redn El far ir vilt
injustice speak G-d for you will
[7] Will ye talk wickedly on behalf of El *(G-d)*

און פַאַר אים רעדן באַטרוג?
batrug redn im far un
deceit speak him for and
and speak deceitfully for Him?

ח ווילט איר זיין פּנים שאַנעוועט ,
shaneven ponem zain ir vilt
show partiality face his you will
[8] Will ye be partial to Him?

צי ווילט איר פַאַר אֵל זיך קריגן ?
krign zich El far ir vilt tsi
contend selves G-d for you will or
Will ye play the part of the defense attorney for El?

ט וועט גוט זיין אַז ער וועט אייַך אויספֿאָרשן?
oisforshn aich vet er az zain gut vet
investigate you will he that be good will it
[9] Is it hatov that He should search you out?

צי ווי מע נאַרט אַ מענטשן וועט איר אים אָפּנאַרן?
opnarn im ir vet mentshn a nart me vi tsi
deceive him you will men a deceives one as or
Or do you play the jester with Him, as one plays the jester with enosh?

י שטראָפֿן וועט ער אייַך שטראָפֿן,
shtrofn aich er vet shtrofn
punish you he will punish
[10] He will surely reprove you,

if ye do act with partiality
beseter *(secretly)*.

אויב איר וועט אין פַּאַרבאָרגענישׁ שאַנעווען .
shaneven farborgenish in vet ir oib
show partiality secrecy in will you if

11 Shall not His majesty make
you afraid?

יא פַּאַר וואָר , זײַן גרויסקייט וועט אײַך דערשרעקן,
dershrekn aich vet groiskeit zain vor far
terrify you will greatness his truly for

And the pachad of Him fall upon you?

און זײַן פַּחד וועט פַּאַלן אויף אײַך.
aich oif faln vet pachad zain un
you upon fall will terror his and

12 Your zichron meshalim *(memorable sayings)* are like unto ashes,

יב אײַערע בײַשפּילן זײַנען געגליכן צו אַש ,
ash tsu geglichn zainen baishpiln aiere
ashes to likened are maxims your

your defenses are strongholds
of chomer *(clay)*.

צו הויפֿנס ליים אײַערע רייד הויפֿנס.
hoifns reid aiere leim hoifns tsu
heaps words your clay heaps to

13 Hold your peace, let me alone,
that Ani *(I)* may speak,

יג לאָזט מיך אָפּ , און איך וועל רעדן ,
redn vel ich un op mich lozt
speak will I and alone me leave

and let come on me what will.

און זאָל קומען אויף מיר וואָס וויל.
vil vos mir oif kumen zol un
will what me upon come shall and

14 Why do I take my basar
in my teeth,

יד מײַנ זײַן וואָס , איך וועל נעמען מײַן
main nemen vel ich vos zain meg
my take will I whatever be may

פֿלייש אין מײַנע ציין ,
tsein maine in fleish
teeth my in flesh

and take my nefesh in mine yad?

און מײַן לעבן וועל איך אײַנשטעלן אין מײַן האַנט.
hant main in ainshteln ich vel lebn main un
hand my in venture I will life my and

15 Though He slay me, yet will I
wait for and trust in Him;

טו אָט וועט ער מיך טייטן – איך ריכט זיך אויף אים –
im oif zich richt ich teitn mich er vet ot
him upon self hope I kill me he will behold

but I will maintain my derech
before Him.

אָבער מײַנע וועגן וועל איך אויפֿווייזן פַּאַר אים.
im far oifvaizn ich vel vegen maine ober
him before defend I will ways my but

16 He also shall be my Yeshu'ah
(salvation);

טז שוין דאָס וועט מיר זײַן אַ הילף ,
hilf a zain mir vet dos shoin
salvation a be me will this already

for a chanef *(irreligious man, hypocrite)*
shall not come before Him.

וואָס פַּאַר אים קען קיין פַּאַלשער נישט קומען .
kumen nisht falsher kein ken im far vos
come not false any can him before what

17 Hear diligently my confession,

יז הערן הערט צו מײַן וואָרט,
vort main tsu hert hern
word my to hear hearing

and my declaration with
your oznayim.

און מײַן אַרויסזאָג מיט אײַערע אויערן.
oiern aiere mit aroiszog main un
ears your with utterance my and

18 Hinei now, I have prepared my
mishpat *(cause, case)*;

יח אָט , איך בעט אײַך, לייג איך פַּאַר
far ich leig aich bet ich ot
before I present you entreat I behold

; דעם משפּט
mishpot dem
judgment the

I know that I shall be acquitted.

איך ווייס אַז איך וועל זײַן גערעכט .
gerecht zain vel ich az veis ich
righteous be will I that know I

[19] Who is he that can contend against me?

יט וואָר איז דער וואָס קען קריגן מיט מיר?
mir mit krign ken vos der iz ver
me with contend can who the one is who

For atah *(now)*, if I hold my tongue, I shall expire.

וואָרעם דענצמאָל וואָלט איך שווײַגן און פֿאַרגיין.
fargein un shvaign ich volt dentsmol vorem
perish and be silent I would then for

[20] Only do not shtayim *(two things)* unto me;

כ נאָר צוויי זאַכן זאָלסטו נישט טאָן מיט מיר,
mir mit ton nisht zolstu zachn tsvei nor
me with do not shall you things two only

then will I not hide myself from Thee.

דענצמאָל וועל איך פֿאַר דיַין פּנים זיך נישט פֿאַרבאָרגן:
farborgen nisht zich ponem dain far ich vel dentsmol
hide not self face your before I will then

[21] Withdraw Thine hand far from me,

כא דיַין האַנט דערווײַטער פֿון מיר,
mir fun dervaiter hant dain
me from distance hand your

and let not Thy eimah *(dread, terror)* make me afraid.

און דיַין אימה זאָל מיך נישט שרעקן .
shrekn nisht mich zol eime dain un
frighten not me shall terror your and

[22] Then kerah *(summon)*, and I will answer;

כב און רוף, און איך וועל דיר ענטפֿערן,
entfern dir vel ich un ruf un
answer you(SG) will I and call and

or let me speak, and answer me.

צי איך וועל רעדן , און ענטפֿער דו מיר.
mir du entfer un redn vel ich tsi
me you answer and speak will I or

[23] How many are mine avonot and chatta'ot?

כג וויפֿל האָב איך זינד און חטאָים ?
chatoim un zind ich hob vifel
sins and sins I have how many

Make me to know my peysha and my chattat.

מײַן פֿאַרברעך און מײַן חטא לאָז מיך וויסן .
visen mich loz chet main un farbrech main
know me let sin my and transgression my

[24] Lammah *(why)* hidest Thou Thy face,

כד פֿאַר וואָס פֿאַרבאָרגסטו דיַין פּנים ,
ponem dain farborgstu vos far
face your do you hide which for

and holdest me for Thine enemy?

און רעכנסט מיך פֿאַר אַ שׂונא צו דיר ?
dir tsu soine a far mich rechnst un
you(SG) to enemy an for me do you reckon and

[25] Wilt Thou frighten away a leaf driven to and fro?

כה צי אַ געטריבן בלאַט ווילסטו איַינשרעקן ,
ainshrekn vilstu blat getribn a tsi
instill fear in do you want leaf driven a yes? no?

And wilt Thou pursue the dry kash *(straw, chaff)*?

און אַ פֿאַרטריקנטן שטרוי ווילסטו נאָכיאָגן ?
nochyogn vilstu shtroi fartrikntn a un
pursue you want straw dried up a and

[26] For Thou writest down merorot *(bitter things)* against me,

כו וואָס דו שרײַבסט מיר אָן ביטערנישן,
biternishn on mir shraibst du vos
bitterness on me write you what

and makest me to inherit the avonot of my neurim *(youth)*.

און מאַכסט מיך ירשענען די זינד פֿון מײַן יוגנט ;
yugnt main fun zind di yarshen mich machst un
youth my of sin the inherit me make and

[27] Thou puttest my feet also in the stocks,

כז און טוסט אַרײַן אין אַ קלאָץ מײַנע פֿיס,
fis maine klots a in arain tust un
feet my stocks a into in you do and

and observest kol orkhot *(paths, ways)* of me;

און היטסט אַלע מײַנע שטעגן;
shtegn maine ale hitst un
paths my all you guard and

Thou settest a mark upon the soles of my raglayim,

אַרום מײַנע פֿוסטריט גריבלסטו זיך .
zich griblstu fustrit maine arum
self you dig footsteps my around

[28] Around one who wastes away as a rotten thing,

כח און איך בין ווי אַ לאָגל וואָס צעקריכט ,
tsekricht vos logl a vi bin ich un
disintegrates that skin a like am I and

as a beged *(garment)* that is moth eaten.

ווי אַ בגד וואָס מאָיל האָט אים צעפֿרעסן .
tsefresn im hot moil vos beged a vi
eaten away it has moth that garment a as

14

Adam that is born of isha

יד דער מענטש, געבאָרן פֿון אַ פֿרוי ,
froi a fun geborn mentsh der
woman a of born man the

is of few yamim and full of rogez *(unrest)*.

האָט קורצע טעג און זאַט פֿאַרדראָס.
fardros zat un teg kurtse hot
trouble full and days short has

[2] He cometh forth like a tzitz *(flower)*, and is cut down;

ב ווי אַ בלום קומט ער אַרויס און ווערט פֿאַרשניטן,
farshnitn vert un arois er kumt blum a vi
cut off is and out he comes flower a like

he fleeth also as a tzel, and continueth not.

און ער אַנטלויפֿט ווי אַ שאָטן און באַשטייט נישט.
nisht bashteit un shotn a vi antloift er un
not endures and shadow a like flees he and

[3] And doth Thou open Thine eyes upon such a one,

ג און אויף אזעלכן האַלטסטו אָפֿן דײַנע אויגן?
oign daine ofen haltstu azelchn oif un
eyes your open do you keep such a one upon and

and bringest me into mishpat with Thee?

און מיך ווילסטו ברענגען צום משפט
mishpot tsum brengen vilstu mich un
judgment to the to bring do you want me and

מיט דיר ?
dir mit
you(SG) with

[4] Who can bring a tahor *(clean thing)* out of a tameh *(an unclean)*?

ד ווער קען מאַכן ריין פֿון אומריין?
umrein fun rein machn ken ver
unclean from clean make can who

Loh echad *(No one)*.

קיין אײנער נישט.
nisht einer kein
not one any

[5] Seeing his yamim are determined,

ה אויב זײַנע טעג זײַנען צוגעשניטן ,
tsugeshnitn zainen teg zaine oib
cut short are days his if

the number of his chodashim *(months)* are with Thee,

די צאָל פֿון זײַנע חדשים איז ביי דיר ,
dir bai iz chodeshim zaine fun tsol di
you(SG) with is months his of number the

Thou hast appointed his limits that he cannot exceed.

גרענעצן האָסטו אים געמאַכט וואָס ער
er vos gemacht im hostu grenetsn
he that made him you have boundaries

קען נישט אַריבער ,
ariber nisht ken
cross over not can

[6] Turn from him, that he may rest,

ו קער זיך אָפּ פֿון אים, כּדי ער זאָל האָבן רו ,
ru hobn zol er kedei im fun op zich ker
rest have shall he so that him from away self turn

till he shall accomplish, as a sachir *(a hired man)*, his day.

ביז ער וועט דערפֿילן ווי אַ געדונגענער זײַן טאָג.
tog zain gedungener a vi derfiln vet er biz
day his hired worker a like fulfill will he until

7 For there is tikveh of an etz,

ז וואָרעם פֿאַר אַ בוים איז דאָ אַ האָפֿענונג;
hofenung a do iz boim a far vorem
hope a there is tree a for because

if it be cut down, that it will sprout again,

אַז ער וועט אָפּגעשניטן, באַנייט ער זיך ווידער,
vider zich er banait opgeshnitn vert er az
again self it it renews cut down is it that

and that the tender branch thereof will not cease.

און זײַן שפּראָץ הערט נישט אויף.
oif nisht hert shprots zain un
to not stops sprout its and

8 Though the shoresh *(root)* thereof grow old in ha'aretz,

ח אַז אַלט אין דער ערד ווערט זײַן ווּרצל,
vortsel zain vert erd der in alt az
root its becomes earth the in old when

and the stump thereof die in the aphar *(dust)*,

און אין שטויב שטאַרבט אָפּ זײַן שטאַם,
shtam zain op shtarbt shtoib in un
stump its away dies dust in and

9 Yet through the scent of mayim it will bud,

ט פֿון רֵיח פֿון וואַסער בליט ער אויף,
oif er blit vaser fun reyech fun
forth it blossoms water of the scent from

and bring forth branches like a young plant.

און לאָזט ריטלעך אַרויס ווי אַ פֿלאַנצונג.
flantsung a vi arois ritlech lozt un
plant a like out shoots sends and

10 But gever dieth, and wasteth away;

י אָבער אַ מאַן שטאַרבט און פֿאַלט אַוועק,
avek falt un shtarbt man a ober
away falls and dies man a but

yea, adam breathes his last, and where is he?

און פֿאַרגאַנגען דער מענטש, און ווו איז ער?
er iz vu un mentsh der fargangen un
he is where and man the passed away and

11 As the mayim flow away from the yam,

יא וואַסער גייען אַוועק פֿון ים,
yam fun avek geyen vasern
the sea from away go waters

and the nahar *(stream)* becomes parched and drieth up,

און אַ טײַך ווערט אויסגעטריקנט און טרוקן;
trukn un oisgetriknt vert taich a un
dry and dried up becomes river a and

12 So ish lieth down, and riseth not,

יב אזו דער מענטש לייגט זיך און שטייט נישט אויף;
oif nisht shteit un zich leigt mentsh der un
up not stands and self lies down man the and

till Shomayim be no more, they shall not awake,

ביז קיין הימל וועט נישט זײַן וועלן זיי
zei veln zain nisht vet himel kein biz
they will be not will heaven any until

זיך נישט אויפֿכאַפּן,
oifchapn nisht zich
wake up not selves

nor be raised out of their sleep.

און נישט אויפֿוואַכן פֿון זייער שלאָף.
shlof zeyer fun oifvachn nisht un
sleep their from awaken not and

13 O that Thou wouldest hide me in Sheol,

יג וועך דו וואָלסט מיך אין שְׁאוֹל באַהאַלטן,
bahaltn Sheol in mich volst du ven
hide Sheol in me would you if

that Thou wouldest conceal me until Thy wrath has passed,

מיך פֿאַרבאָרגן ביז דײַן צאָרן וועט אָפּגיין,
opgein vet tsorn dain biz farborgen mich
abate will anger your until hide me

that Thou wouldest appoint me a chok *(set time)*, and remember me!

מיר שטעלן אַ צייט, און זיך דערמאָנען אָן מיר! –
mir on dermonen zich un tsait a shteln mir
me on remember self and time a set for me

14 If a gever die, shall he live again?

יד אַז אַ מענטש שטאַרבט, וועט ער דען לעבעדיק ווערן ? –
vern lebedik den er vet shtarbt mentsh a az
become alive then he will dies man a if

All the days of my tzava *(hard army service)* will I wait,

אַלע טעג פֿון מײַן דינסטצייַט וואָלט
volt dinsttsait main fun teg ale
would enforced time my of the days all

איך געהאַרט
gehart ich
have waited I

till my chalifah *(changing, renewal)* come.

ביז מײַן אויסבייַט וועט קומען .
kumen vet oisbait main biz
come will changing my until

15 Thou shalt call, and I will answer Thee;

טו וואָלסט גערופֿן , און איך וואָלט דיר
dir volt ich un gerufn volst
you(SG) would I and have called you would

, געענטפֿערט
geentfert
have answered

Thou wilt have a desire for the ma'aseh *(work)* of Thine hands.

וועסט דו וואָלסט געגלוסט צו דעם ווערק
verk dem tsu geglust volst du ven
work the for have longed would you when

פֿון דיַינע הענט .
hent daine fun
hands your of

16 For now Thou countest my steps.

טז אָבער אַצונד ציילסטו מײַנע טריט,
trit maine tseilstu atsund ober
steps my you count now but

Dost Thou not watch over my chattat?

וואַרטסט צו מאָל נישט אויף מײַן חטא.
chet main oif nisht mol tsu vartst
sin my on not once even you watch

17 My peysha is sealed up in a bag,

יז פֿאַרחתמעט אין אַ בייַטל איז מײַן פֿאַרברעך ,
farbrech main iz baitl a in farchasmet
transgression my is bag a in sealed up

and Thou would cover over mine avon.

און דו לייגסט נאָך צו צו מײַן זינד .
zind main tsu tsu noch leigst du un
sin my more to more to yet lay down you and

18 And surely the har *(mountain)* falling crumbles,

יח יאָ פֿאַר וואָר , אַ געפֿאַלענער באַרג צעברעקלט זיך ,
zich tsebreklt barg gefalener a vor far yo
self crumbles mountain fallen a truly for yes

and the tzur *(rock)* is moved out of its place.

און אַ פֿעלדז ווערט פֿאַררוקט פֿון זיַין אָרט ;
ort zain fun farrukt vert feldz a un
place its from removed is rock a and

19 The mayim wear away the avanim;

יט וואַסער צעריַיבט שטיינער,
shteiner tseraibt vaser
stones wears away water

Thou washest away the things which grow out of the aphar aretz;

אירע פֿלייצונגען שוועמקען אַוועק דעם שטויב
shtoib dem avek shvenken fleitsungen ire
dust the away wash floods its

פֿון דער ערד ;
erd der fun
earth the from

and Thou destroyest the tikvat enosh.

אַזוי ברענגסטו אונטער די האָפֿענונג פֿון דעם מענטשן .
mentshn dem fun hofenung di unter brengstu azoi
man the of hope the under you bring so

[20] Thou prevailest lanetzach *(forever)* against him, and he passeth away;

כ שטאַרקסט אים אייביק איבער , און
un iber eibik im shtarkst
and completely forever him you overpower

ער פֿאַרגייט ,
fargeit er
passes away he

Thou changest his countenance, and sendest him away.

פֿאַרענדערסט זײַן פּנים , און שיקסט אים אַוועק.
avek im shikst un ponem zain farenderst
away him you send and face his you change

[21] His banim come to honor, and he knoweth it not;

כא זײַנע קינדער האָבן כּבֿוד , און ער ווייס נישט,
nisht veis er un koved hobn kinder zaine
not knows he and honor have children his

and they are brought low, but he perceiveth it not of them.

און זיי ווערן צו קליין, און ער מערקט זיי נישט.
nisht zei merkt er un klein tsu vern zei un
not them notices he and small too become they and

[22] Only his basar shall have pain upon him,

כב נאָר זײַן פֿלייש וויטאָקט אויף אים,
im oif veitokt fleish zain nor
him upon feel pain flesh his only

and his nefesh within him shall mourn.

און זײַן זעל טרויערט אויף אים.
im oif troiert zel zain un
him upon mourns soul his and

15

Then answered Eliphaz the Temani, and said,

טו

האָט געענטפֿערט אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי ,
Temani der Elifaz geentfert hot
Temani the Eliphaz answer did

און האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

[2] Should a chacham *(wise man)* utter vain knowledge,

ב וועט אַ חכם ענטפֿערן מיט קענשאַפֿט פֿון לופֿט,
luft fun kenshaft mit entfern chochem a vet
air of knowledge with answer wise man a will

and fill his inner being with the east wind?

און אָנגפֿילן מיט מזרח-ווינט זײַן בויך ?
boich zain mizrech-vint mit onfiln un
belly his east wind with fill and

[3] Should he reason with unprofitable davar *(talk)*?

ג טענהן רייד וואָס טויגן נישט,
nisht toign vos reid tenhn
not be useful that words to contend

Or with speeches wherewith no good is done?

און וועלכער וואָס מע ברענגט קיין נוץ נישט מיט זיי ?
zei mit nisht nuts kein brengt me vos verter un
them with not benefit any brings one that words and

[4] Yea, thou makest void yireh [Elohim],

ד אויך פֿאַרשטערסטו די יִרְאַת ,
yiras di farshterstu oich
fear of the you destroy also

and doth diminish si'akh *(meditation)* before El.

און מינערסט די פֿרומקייט פֿאַר אֵל .
El far frumkeit di minerst un
G-d before frum meditation the you lessen and

[5] For thy mouth uttereth thine avon,

ה וואָרעם דײַן זינד לערנט דײַן מויל ,
moil dain lernt zind dain vorem
mouth your trains sin your for

and thou choosest the leshon arumim *(tongue of the crafty)*.

און קלײַבסט אויס די צונג פֿון די ליסטיקע.
listike di fun tsung di ois klaibst un
cunning the of tongue the out choose and

[6] Thine own mouth condemneth thee, and loh Ani *(not I)*;

ו דַיִן אֵיגֶן מוּיל מַאכְט דִיךְ שׁוּלדִיק, אוֹן נִישְׁט אִיךְ,
ich nisht un shuldik dich macht moil eigen dain
I not and guilty you(SG) makes mouth own your

yea, thine own lips testify against thee.

אוֹן דַיְינַע לִיפֶּן זָאגֶן עֵדוּת קֶעגֶן דִיר .
dir kegen eides zogn lipn daine un
you(SG) against testimony bear lips your and

[7] Art thou harishon adam *(the first man)* that was born?

ז בִּיסְטוּ דער עֶרְשְׁטֶער מענְטְש גֶעבּאָרֶן גֶעוואָרְן?
gevorn geborn mentsh ershter der bistu
become born man first the are you

Or wast thou made before the hills?

אָדֶער בִּיסְטוּ פַאר דִי בֶּערג בַּאשַאפֶן גֶעוואָרְן?
gevorn bashafn berg di far bistu oder
become created mountains the before are you or

[8] Hast thou attended to the sod Eloah *(counsel of G-d)*?

ח הָאסְטוּ דעם סוֹד פוּן אֱלוֹהַּ אַיינְגֶעהערְט,
aingehert Eloah fun sod dem hostu
overheard G-d of secret the have you

And dost thou limit chochmah to thyself?

אוֹן אַוועקְגֶענוּמֶען צוּ זִיךְ דִי חכמה ?
chochme di zich tsu avekgenumen un
wisdom the self to taken away and

[9] Of what dost thou have da'as, that we know not?

ט וואָס אַזוינס וויסְטוּ , וואָס מִיר וויסֶן נִישְׁט?
nisht veisn mir vos veistu azoins vos
not know me that do you know such a thing what

What understandest thou, which is not in us?

פַאַרְשְׁטֵייסְטוּ, וואָס בֵּיי אוּנדְז אִיז נִישְׁטָא ?
nishto iz undz bai vos farshteistu
not here is us with what do you know

[10] Both the grayheaded and very aged men are among us,

י אִי אַ גְרַאָעֶר קָאפּ אִי אַ גְרַיִז אִיז
iz graiz a i kop groer a i
is old man an and head grayheaded a both

דָּא צְווישְׁן אוּנדְז,
undz tsvishn do
us among here

much elder than avicha.

עלְטֶער פּוּן דַיִן פַאטֶער אִין טָעג .
teg in foter dain fun elter
days in father your than older

[11] Are the tanechumot El *(consolations of G-d)* not enough for thee?

יא זַיְינֶן דִיר וויְנְציק דִי טְרֵייסְטוּנגֶען פּוּן אֵל ,
El fun treistungen di vintsik dir zainen
G-d of comforts the few to you(SG) are

Or the davar that deals gently with thee?

אוֹן דָאס וואָרְט וואָס אִיז מִילד צוּ דִיר ?
dir tsu mild iz vos vort dos un
you(SG) to gentle is that word the and

[12] Why doth thine lev carry thee away?

יב וואָס נעמְט דִיךְ דַיִן הַארְץ,
harts dain dich nemt vos
heart your you(SG) takes what

And why do thy eyes flash,

אוֹן וואָס וויְנְקֶען דַיְינַע אוֹיגֶן,
oign daine vinken vos un
eyes your wink what and

[13] That thou ventest thy ruach against El *(G-d)*,

יג אַז דוּ קֶערְסְט קֶעגֶן אֵל דַיִן גַייְסְט,
gaist dain El kegen kerst du az
spirit your G-d against turn you that

and lettest such words pour out of thy mouth?

אוֹן לָאזְט אַרוֹיס רֵייד פּוּן דַיִן מוּיל ?
moil dain fun reid arois lozt un
mouth your from words out let and

[14] What is enosh, that he should be pure [in the sight of Hashem]?

יד וואָס אִיז אַ מענְטְש, אַז עֶר זָאל זַיִן רֵיין ?
rein zain zol er az mentsh a iz vos
pure be should he that man a is what

And he which is born of an isha, that yitzdak *(he should be in the right)*?

אוֹן קען דען געבאָרענער אַ פֿון אַ געבאָרענער זײַן אַ פֿרוי ?
froi a fun geborener a zain gerecht den ken un
woman a from one born a be righteous then can and

15 If He trusteth not His Kedoshim;

טו זע , אין זײַנע הייליקע גלויבט ער נישט,
nisht er gloibt heilike zaine in ze
not he trusts holy ones his in behold

yea, Shomayim is not pure in His eyes.

אוֹן די הימלען זײַנען נישט ריין אין זײַנע אויגן,
oign zaine in rein nisht zainen himlen di un
eyes his in pure not are heavens the and

16 How much more vile and corrupt is ish,

טז היַינט ווי שוין דער אומווערדיקער און פֿאַרדאָרבענער,
fardorbener un umverdiker der shoin vi haint
corrupted one and unworthy one the already how today

which drinketh iniquity like mayim?

דער מענטש, וואָס טרינקט אומרעכט ווי וואַסער?
vaser vi umrecht trinkt vos mentsh der
water like injustice drinks who man the

17 I will show thee, shema to me;

יז איך וועל דיר באַשיידן , הער מיר צו ,
tsu mir her basheidn dir vel ich
to me pay heed declare you(SG) will I

and that which I have seen I will declare;

אוֹן וואָס איך האָב געזען וועל איך דערציילן;
dertseiln ich vel gezen hob ich vos un
tell I will seen have I what and

18 Things which chachamim declare

יח וואָס די חכמים גיבן איבער –
iber gibn chachomim di vos
over give wise men the what

from their avot without concealment;

אוֹן פֿאַרהוילן נישט – פֿון זייערע עלטערן,
eltern zeyere fun nisht farhoiln un
fathers their from not do not conceal and

19 Unto whom alone ha'aretz was given,

יט וואָס צו זיי אַליין איז געגעבן געווארן דאָס לאַנד,
land dos gevorn gegebn iz alein zei tsu vos
land the become given is alone them to which

and no zar passed among them.

אוֹן קיין פֿרעמדער איז נישט דורכגעגאַנגען צווישן זיי .
zei tsvishn durchgegangen nisht iz fremder kein un
them among passed through not is foreigner any and

20 The reshah travaileth with pain all his yamim,

כ אַלע זײַנע טעג איז אין ציטערניש דער רשע ,
roshe der tsiterenish in iz teg zaine ale
wicked one the trembling in is days his all

and numbered shanim are reserved for the oppressor.

אוֹן געציילטע יאָרן זײַנען אָנגעבאַרייט דעם געוואַלטטוער.
gevalttuer dem ongebreit zainen yorn getseilte un
violent for the prepared are years numbered and

21 A dreadful sound is in his oznayim;

כא אַ קול פֿון אַנגסטן איז אין זײַנע אויערן:
oiern zaine in iz angstn fun kol a
ears his in is terrors of sound a

during shalom the shoded *(destroyer)* shall come upon him.

אין מיטן שלום וועט קומען אַ פֿאַרוויסטער אויף אים.
im oif farvister a kumen vet sholem mitn in
him upon destroyer a come will peace midst of in

22 He believeth not in a return from choshech,

כב ער גלויבט נישט זיך אויסצודרייען פֿון פֿינצטערניש,
fintsternish fun oistsudreyen zich nisht gloibt er
darkness from to turn away self not believes he

and he is marked for the cherev.

אוֹן ער איז אויסגעקליבן פֿאַרן שווערד.
shverd faran oisgeklibn iz er un
sword for the designated is he and

23 He wandereth about after lechem, saying, Where is it?

כג ער וואָגלט אום נאָך ברויט: ווו איז עס?
es iz vu broit noch um voglt er
it is where bread after about wanders he

He has da'as the Yom Choshech
is near at hand for him.

ער ווייס אַז לעבן אים איז אָנגעברייט דער
der ongebreit iz im lebn az veis er
the prepared is him near that knows he

טאָג פֿון פֿינצטערניש.
fintsternish fun tog
darkness of day

[24] Distress and anguish shall
make him afraid;

כד אים שרעקן אַנגסט און דריקענישׁ,
drikenish un angst shrekn im
distress and anguish terrify him

they shall seize him as a melech
poised for battle.

זיי כאַפֿן אים אָן ווי אַ מלך אָנגעברייט צום קריג.
krig tsum ongebreit melech a vi on im chapn zei
war for prepared king a like on him seize they

[25] For he stretcheth out his yad
against El *(G-d)*,

כה ווייל ער האָט אויסגעשטרעקט קעגן אֵל זײַן האַנט,
hant zain El kegen oisgeshtrekt hot er vail
hand his G-d against stretched out has he because

and with insolence vaunts himself
against Shaddai.

און קעגן שַׁדַי זיך געשטאַרקט ;
geshtarkt zich Shaddai kegen un
strengthened self Shaddai against and

[26] He charges against Him,
with a stiff neck,

כו גענאָפּן קעגן אים מיט אַ שטאָלצן האַלדז,
haldz shtoltsn a mit im kegen gelofn
neck proud a with him against he ran

with the thick bosses of his
mogen *(shield)*;

מיט די דיקע רוקנס פֿון זײַנע שילדן .
shildn zaine fun rukns dike di mit
shields his of backs thick the with

[27] Though he covereth his panim
with his fatness,

כז ווייל ער האָט באַדעקט זײַן פּנים מיט זײַן פּעטס,
fets zain mit ponem zain badekt hot er vail
fat his with face his covered has he because

and addeth fat on his flanks;

און אָנגעלייגט פּלאָסטן אויפֿן לענד;
lend oifn plostn ongeleigt un
hips on the layers laid on and

[28] And he dwelleth in desolate towns,

כח און ער האָט באַווינט פֿאַרוויסטע שטעט,
shtet farviste bavoint hot er un
cities desolate inhabited has he and

and in batim *(houses)* which no
man inhabiteth,

הײַזער וואָס מע זיצט נישט אין זיי ,
zei in nisht zitst me vos haizer
them in not sits one which houses

which are ready to crumble to rubble.

וואָס זײַנען געווען אָנגעברייט אויף הויפֿנס.
hoifns oif ongebreit geven zainen vos
heaps for prepared been are which

[29] He shall not be osher, neither
shall his substance continue;

כט ער וועט נישט ריַיך זיין , און נישט באַשטיין
bashtein nisht un zain raich nisht vet er
stand not and be rich not will he

וועט זײַן פֿאַרמעג ,
farmeg zain vet
possessions his will

neither shall their possessions
spread over ha'aretz.

און נישט ניַיגן וועט זיך צו דער ערד זייער תּבוּאה .
tvue zeyer erd der tsu zich vet naign nisht un
produce their earth the to self will incline not and

[30] He shall not escape from choshech;

ל ער וועט זיך נישט אָפּטאָן פֿון פֿינצטערניש;
fintsternish fun opton nisht zich vet er
darkness from depart not self will he

the flame shall wither his branches,
and in the ruach of his mouth
shall he perish.

זײַן שפּראָץ וועט פֿאַרטריקענען אַ פֿלאַם,
flam a fartrikenen vet shprots zain
flame a wither will sprout his

[31] Let not him that is deceived trust in shav *(vanity)*;

לא און ער וועט אָפגעטאָן ווערן דורך אַ הויך
hoich a durch vern opgeton vet er un
breath a by be removed will he and

פֿון זײַן מויל .
moil zain fun
mouth his from

for shav shall be his recompense. זאָל נישט טרויען אויף נישט דער פֿאַרנאַרטער ,
farnarter der nisht oif troien nisht zol
deceived one the any in trust not should

וואָרעם נישט וועט זײַן זײַן אײַנבײַט .
ainbait zain zain vet nisht vorem
recompense his be will not for

[32] His Yom is not yet; לב אײדער זײַן טאָג קומט , וועט עס דערפֿילט ווערן,
vern derfilt es vet kumt tog zain eider
be fulfilled it will comes day his before

then it is accomplished, and his branch shall not flourish. און זײַן צווײַג וועט נישט גרין זײַן .
zain grin nisht vet tsvaig zain un
be green not will branch his and

[33] He shall shake off his unripe grape like the gefen, לג ער וועט אָפּשאָקלען ווי אַ ווײַנשטאָק זײַן אומציַיטיקס,
umtsaitiks zain vainshtok a vi opsholken vet er
unripe fruit his grapevine a like shake off will he

and shall cast off his blossom like the zayit *(olive tree)*. און אַראָפּוואַרפֿן ווי אַן איילבערטבוים זײַן בליִונג .
bliung zain eilbertboim an vi aropvarfen un
blossom its olive tree an like cast down and

[34] For the Adat Chanef *(congregation of hypocrites)* shall be barren, לד וואָרעם דאָס געזעמל פֿון די זינדיקע בלײַבט , וויסט
vist blaibt zindike di fun gezeml dos vorem
desolate remains sinners the of assembly the for

and eish shall consume the ohalim of bribery. און אַ פֿײַער פֿאַרצערט די געצעלטן פֿון שוחד .
shochad fun getseltn di fartsert faier a un
a bribe of tents the consumes fire a and

[35] They conceive amal *(trouble)*, and give birth to evil, לה זיי טראָגן אומרעכט און געבערן, אומגליק,
umglik gebern un umrecht trogn zei
calamity give birth to and injustice conceive they

and their belly worketh mirmar *(deceit)*. און זייער לײַב בריט אָן פֿאַר זיך אָפּנאַרונג .
opnarung zich far on breit laib zeyer un
deceit selves for on prepares body their and

16 Then Iyov answered and said, **טז** האָט געענטפֿערט אײוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

[2] I have heard many such things; ב איך האָב געהערט פֿיל אַזוינס ;
azoins fil gehert hob ich
such things many heard have I

menachamei amal *(miserable comforters)* are ye all. צרהדיקע טרייסטער זײַט איר אַלע.
ale ir zait treister tsoredike
all you are comforters miserable

[3] Shall divrei ruach *(vain words)* have an end? ג וועט זײַן אַ סוף צו די ווינטיקע רייד ?
reid vintike di tsu sof a zain vet
words windy the to end an there be will

Or what provoketh thee that thou answerest? אָדער וואָס שפּאַרט דיך אַז דו
du az dich shpart vos oder
you that you(SG) holds back what or

זאָלסט ענטפֿערן?
entfern zolst
answer you(SG) must

[4] I also could speak as ye do;

ד איך וואָלט אויך געקענט רעדן ווי איר
ir vi redn gekent oich volt ich
you as to speak been able also would I

if your nefesh were in place of my nefesh,

אַז איר וואָלט געווען אויף מײַן אָרט;
ort main oif geven volt ir az
place my on been would you if

I could heap up words against you,

איך וואָלט געקניפּט ווערטער אויף אײַך,
aich oif verter geknipt volt ich
you against words twisted would I

and shake mine head at you.

און געשאָקלט אויף אײַך מײַן קאָפּ.
kop main aich oif geshoklt un
head my you at shaken and

[5] But I would strengthen you with my mouth,

ה איך וואָלט אײַך געשטאַרקט מיט מײַן מויל ,
moil main mit geshtarkt aich volt ich
mouth my with strengthened you would I

and the moving of my shfatayim *(lips)* should relieve your grief.

און דער באַדויער פֿון מײַנע ליפּן וואָלט אײַך געלינדערט.
gelindert aich volt lipn maine fun badoier der un
eased you would lips my of pity the and

[6] Though I speak, my grief is not relieved,

ו אַז סײַ איך רעד , ווערט נישט געמינערט
geminert nisht vert red ich sai az
diminished not shall be speak I whether that

מײַן ווייטאָג,
veitog main
pain my

and though I forbear, mah *(what)* alleviation is it for me?

און סײַ איך הער אויף , גייט ער פֿון מיר נישט אַוועק;
avek nisht mir fun er geit oif her ich sai un
away not me from it goes from stop I whether and

[7] But now He hath worn me out;

ז פֿאַר וואָר, אַצונד האָט ער מיך פֿאַרמאַטערט;
farmatert mich er hot atsund vor far
exhausted me he has now truly for

Thou hast made desolate kol adat *(whole household)* of me.

האָסט צעגרוילט מײַן גאַנצע געזעלנשאַפֿט.
gezelnshaft gantse main tsegroilt host
household whole my makes desolate you have

[8] And Thou hast filled me with wrinkles,

ח און האָסט מיך צעקנייטשט –
tsekneitsht mich host un
crushed me you have and

which is an ed *(witness)* against me;

צום עדות איז עס געוואָרן;
gevorn es iz eides tsum
become it is testimony for a

and my leanness rising up in me

און מײַן מאָגערקייט שטייט אויף קעגן מיר,
mir kegen oif shteit mogerkeit main un
me against up stands thinness my and

beareth witness to my face.

מיר אין פּנים קלאָגט זי אָן.
on zi klogt ponem in mir
on it complains face in to me

[9] He teareth me in his wrath, who warreth against me;

ט זײַן צאָרן האָט פֿאַרצוקט מיט פֿײַנטשאַפֿט,
faintshaft mit fartsukt hot tsorn zain
hostility with torn has anger his

He gnasheth upon me with His shinayim *(teeth)*;

ער האָט געקריצט אויף מיר מיט זײַנע ציין ;
tsein zaine mit mir oif gekritst hot er
teeth his with me on gnashed has he

mine adversary sharpeneth His eyes against me.

מײַן שׂונא שלײַפֿט זײַנע אויגן אויף מיר.
mir oif oign zaine shlaift soine main
me upon eyes his sharpens enemy my

[10] They have struck at me with their mouth;

י מע שפּאַרט אויף דאָס מויל אויף מיר,
mir oif moil dos oif shpart me
me upon mouth the up opens wide one

they have struck me upon the lekhi *(cheek)* reproachfully;

מיט שאַנד פּאַטשט מען מיינע באַקן ;
bakn maine men patsht shand mit
cheeks my one slaps shame with

they have conspired themselves together against me.

אין איינעם קלייַבן זיי זיך אויף מיר.
mir oif zich zei klaibn einem in
me against selves they gather one in

[11] El hath delivered me to evil men,

יא אֵל ענטפֿערט מיך איבער צום פֿאַרברעכער,
farbrecher tsum iber mich entfert El
rebellious to the over me has delivered G-d

and turned me over into the hands of the resha'im.

און אין די הענט פֿון רשעים וואַרפֿט ער מיך .
mich er vorft reshoim fun hent di in un
me he throw wicked ones of hands the into and

[12] I was at ease, but He hath shattered me;

יב רויִק בין איך געווען, און ער האָט מיך צעברעקלט,
tsebreklt mich hot er un geven ich bin ruik
shattered me has he and was I am at ease

He hath also taken me by my neck, and shaken me to pieces,

און מיך אָנגענומען ביים גענעק, און מיך
mich un genik baim ongenumen mich un
me and neck by the grasped me and

צעפּיצלט ;
tsepitslt
torn to pieces

and set me up for His mattarah *(object of attack, target)*.

און ער האָט מיך אויפֿגעשטעלט פֿאַר זיין צילברעט.
tsilbret zain far oifgeshtelt mich hot er un
target his for set up me has he and

[13] His archers surround me,

יג מיך רינגלען אַרום זיינע שיסער,
shiser zaine arum ringlen mich
archers his round surround me

He pierces my klayot *(kidneys)*,

ער שפּאַלט מיינע נירן , און דערבאַרעמט נישט,
nisht derbaremt un nirn maine shpalt er
not has compassion and kidneys my cleaves he

and doth not show mercy; He poureth out my gall upon the ground.

ער גיסט אויס צו דער ערד מײַן גאַל.
gal main erd der tsu ois gist er
bile my earth the to out pours he

[14] He bursteth upon me again and again;

יד ער צעברעכט מיך אַ בראָך אויף אַ בראָך ,
broch a oif broch a mich tsebrecht er
breach a upon breach a me breaks he

He runneth upon me like a gibbor *(warrior)*.

ער לויפֿט קעגן מיר ווי אַ קריגסמאַן .
krigsman a vi mir kegen loift er
man of war a like me against runs he

[15] I have sewed sackcloth upon my skin,

טו זאַק האָב איך אויפֿגענייט אויף מײַן הויט,
hoit main oif oifgeneit ich hob zak
skin my upon sewed up I have sackcloth

and laid my keren *(horn, strength)* in the aphar *(dust)*.

און געוועלגערט אין אַש מײַן האָרן.
horn main ash in gevelgert un
horn my ashes in rolled and

[16] My face is red with weeping,

טז מײַן פּנים איז רויט פֿון געוויין ,
gevein fun roit iz ponem main
weeping from red is face my

and on my eyelids is the tzalmavet;

און אויף מײַנע ברעמען איז שאָטן פֿון טויט ,
toit fun shotn iz bremen maine oif un
death of a shadow is eyelids my on and

17 Not for any chamas in mine hands;

יז פַֿאַר קיין אומרעכט, נישט אין מײַנע הענט ,
hent maine in nisht umrecht kein far
hands my in not injustice any for

also my tefillah is pure.

בעת מײַן תּפֿילה איז ריין .
rein iz tfile main beeis
pure is prayer my while

18 O earth, cover not thou my dahm,

יח ערד , זאָלסט נישט צודעקן מײַן בלוט ,
blut main tsudekn nisht zolst erd
blood my cover not you(SG) should earth

and let my outcry have no makom *(place of rest)*.

און זאָל נישט קיין אָרט זײַן פַֿאַר מײַן געשרײ!
geshrei main far zain ort kein nisht zol un
cry my for be place any not should and

19 Also now, hinei, my Ed is in Shomayim,

יט אַפֿילו איצט אָט איז אין הימל מײַן עדות-זאָגער,
eides-zoger main himel in iz ot itst afile
witness my heaven in is behold now even

and my Sahed *(witness, one who vouches for me)* is on high.

און מײַן מליץ איז אויך אין דער הייך .
heich der in oich iz meilets main un
height the in also is advocate my and

20 My friends scorn me;

כ מײַנע פֿירשפּעכערס זענען מײַנע שפּעטערס;
shpeters maine zenen firshpechers maine
mockers my are intercessors my

but mine eye poureth out tears unto Eloah.

צו אֱלוֹהַּ טוט טריפֿן מײַן אויג,
oig main trifn tut Eloah tsu
eye my drip does G-d to

21 O that one might plead for a man with Eloah,

כא הלוואַי אַז ער זאָל משפּטן צווישן אַ
a tsvishn mishpetn zol er az halevay
a between judge shall he that o that

מאַן מיט אֱלוֹהַּ ,
Eloah mit man
G-d with man

as a man pleadeth for his neighbor!

ווי צווישן אַ מענטשנקינד און זײַן חבֿר .
chever zain un mentshnkind a tsvishn vi
fellow his and son of man a between as

22 When a few shanot are come,

כב וואָרעם די געצײלטע יאָרן גייען ,
geyen yorn getseilte di vorem
pass years numbered the for

then I shall go the way whence I shall not return.

און איך וועל אַוועק אויף אַ וועג פֿון וואַנען איך
ich vanen fun veg a oif avek vel ich un
I where from path a on away will I and

וועל זיך נישט אומקערן.
umkeren nisht zich vel
return not self will

17 My ruach is broken,

יז מײַן גײַסט איז צעוויטאָקט,
tseveitokt iz gaist main
broken is spirit my

my yamim are extinct,

מײַנע טעג זײַנען פַֿארלאָשן ,
farloshn zainen teg maine
extinguished are days my

the kevarim are ready for me.

דער קבֿר איז פַֿאַר מיר.
mir far iz keyver der
me before is grave the

[2] Does not hatulim *(mockery)* surround me?

ב פַֿאַר וואָר, שפּעטער זיינען מיט מיר,
mir mit zainen shpeter vor far
me with are mockers truly for

And doth not mine eye continue in their provocation?

און אויף זייער ערגערן מוז רוען מײַן אויג.
oig main ruen muz ergern zeyer oif un
eye my rest must bitterness their upon and

[3] Lay down an eravon *(pledge)* with Thee;

ג קער זיך צו, איך בעט דיך,
dich bet ich tsu zich ker
you(SG) entreat I to self turn

who is he that will put up security for me?

זיַי עֲרֵב פַֿאַר מיר בײַ דיר אַליין;
alein dir bai mir far orev zai
alone you(SG) by me for guarantor be

ווער דען זאָל מיר אַ האַנטשלאָג געבן?
gebn hantshlog a mir zol den ver
give handshake a me shall then who

[4] For Thou hast hid their lev from seichel;

ד וואָרעם זייער האַרץ האָסטו פֿאַרבאָרגן פֿון
fun farborgen hostu harts zeyer vorem
from hidden you have heart their for

שׂכל,
seichel
understanding

therefore shalt Thou not exalt them.

צום ריכטיקן טוסטו זיי נישט דערהייבן.
derheibn nisht zei tustu richtikn tsum
raise up not them do you right to the

[5] He that informs on re'im *(friends)* for chelek *(a portion)*,

ה דער וואָס מסרט פֿון חֵלֶק וועגן חבֿרים,
chaverim vegen Chelek fun masert vos der
friends concerning chelek from informs who the one

even the eyes of his banim shall fail.

אַזש אויסגיין זאָלן די אויגן פֿון זיַינע קינדער!
kinder zaine fun oign di zoln oisgein azh
children his of eyes the shall go out even

[6] He hath made me also a mashal *(byword)* of the peoples;

ו יאָ, ער האָט מיך געשטעלט פֿאַר אַ וועדטל בײַ לײַט,
lait bai vertl a far geshtelt mich hot er yo
people among byword a as placed me has he yes

and I am one in whose face they spit.

און צו שפּײַען אין פּנים בין איך געוואָרן.
gevorn ich bin ponem in shpaien tsu un
become I am face in the spit to and

[7] Mine eye also is dim by reason of ka'as,

ז און טונקל פֿון ערגערניש איז מײַן אויג,
oig main iz ergernish fun tunkel un
eye my is vexation from dim and

and all my members are like a tzel *(shadow)*.

און מײַנע גלידער זיַינען ווי אַ שאָטן אַלע.
ale shotn a vi zainen glider maine un
all shadow a like are members my and

[8] Yesharim shall be appalled at this

ח די רעכטפֿאַרטיקע וועלן צעגרויליט דערביבער,
deriber tsegroilt vern rechtfartikn di
therefore horrified become upright the

and the naki *(pure, innocent)* shall stir up himself against the chanef *(profane, irreligious)*.

און דער אומשולדיקער וועלט זיך אויפֿן אויפֿגעבראַכט.
oifgebracht zindikn oifn vert umshuldiker der un
roused sinner against is innocent the and

[9] The tzaddik also shall hold to his derech,

ט און דער גערעכטער זאָל אָנהאַלטן זײַן וועג,
veg zain onhaltn zol gerechter der un
way his grasp should righteous the and

and he whose yadayim are tahor
shall grow stronger and stronger.

און דער וואָס האָט ריינע הענט זאָל
un der vos hot reine hent zol
and who has clean hands should
מערן שטאַרקייט!
mern shtarkeit
increase strength

[10] But as for all you, do ye return,
and come back now;

י איר אַלע אָבער קומט אַקאָרשט ווידער אַהער,
ir ale ober kumt akorsht vider aher
you all but come now again here

for I cannot find one chacham
among you.

און איך וועל נישט געפֿינען אַ קלוגן צווישן אייַך.
un ich vel nisht gefinen a klugn tsvishn aich
and I will not find a wise one among you

[11] My yamim are past,

יא מײַנע טעג זײַנען פֿאַרגאַנגען ,
maine teg zainen fargangen
my days are passed away

my plans are broken,

מײַנע געדאַנקען זײַנען צעריסן –
maine gedanken zainen tserisn
my thoughts are torn apart

even the morashot *(possessions, desires)* of my lev.

די טראַכטענישן פֿון מײַן האַרצן.
di trachtenishn fun main hartsn
the counsels of my heart

[12] They change the lailah into yom;

יב נאַכט פֿאַר טאָג מאַכן זיי :
nacht far tog machn zei
night for day make they

the ohr is near to choshech, say they.

נאָנט איז דאָס ליכט ווײַל עס איז פֿינצטער.
nont iz dos licht vail es iz fintster
near is the light as much as it is dark

[13] If I wait, Sheol is mine bais;

יג אַז איך ריכט זיך אויף דער שְׁאוֹל ווי מײַן היים ,
az ich richt zich oif der Sheol vi main heim
I if hope self on the Sheol as my home

I have made my bed in the choshech.

אין פֿינצטערניש בעט איך אויס מײַן געלעגער,
in fintsternish bet ich ois main geleger
in darkness spread I out my bed

[14] I have said to Shachat, thou art avi;

יד צום קבֿר רוף איך: ביסט מײַן פֿאָטער!
tsum keyver ruf ich: bist main foter
to the tomb call I you are my father

to the worm, thou art immi,
and achoti.

מײַן מוטער און מײַן שוועסטער צום וואָרעם,
main muter un main shvester tsum vorem
my mother and my sister to the worm

[15] And where is now my tikveh?

טו היינט ווו דען איז מײַן האָפֿענונג?
haint vu den iz main hofenung
now where then is my hope

As for my tikveh, who regards it?

יאָ , מײַן האָפֿענונג ווער וועט זי אָנזען?
yo main hofenung ver vet zi onzen
indeed my hope who will it see

[16] Will it go down to the gates
of Sheol?

טז צו די ריגלען פֿון שְׁאוֹל וועט זי נידערן ,
tsu di riglen fun Sheol vet zi nidern
to the bars of Sheol will it descend

Shall we go down together
into the dust?

וועלן אין איינעם אין שטויב מיר רוען.
veln in einem in shtoib mir ruen
will we in one in dust rest

18

Then answered Bildad the
Shuchi, and said,

יח האָט געענטפֿערט בלדד דער שוחי , און האָט געזאָגט:
hot geentfert Bildad der Shuchi un hot gezogt
has answered Bildad the Shuchi and has said

[2] Ad anah *(Until when, how long)* will it be ere ye make an end of words?

ב ביז וואַנען וועט איר מאַכן געיעגן אויף וועלכער?
verter oif geyegn machn ir vet vanen biz
words for a hunt make you will when until

Gain binah, and afterwards we will speak.

באַטראַכט, און דערנאָך וועלן מיר רעדן.
redn mir veln dernoch un batracht
speak we will after that and consider

[3] Why are we counted as behemah *(cattle)*,

ג פֿאַר וואָס וועלן מיר געלאָזט ווי בהמות,
beheimes vi gerechnt mir vern vos far
animals as considered we are what for

and reputed stupid in your sight?

געהאַלטן פֿאַר פֿאַרשטאָפּט אין אייַערע אויגן?
oign aiere in farshtopt far gehaltn
eyes your in dull for held

[4] Thou art he who teareth his nefesh in his anger;

ד דו וואָס פֿאַרצוקסט זיך אַליין אין דיין צאָרן,
tsorn dain in alein zich fartsukst vos du
anger your in alone self tear who you

shall eretz *(earth)* be forsaken for thee?

זאָל פֿון דיינעט וועגן פֿאַרלאָזט וועלן די ערד,
erd di vern farlozt vegen dainet fun zol
earth the be forsaken ways your because of should

And shall the tzur be removed out of its place?

און אַ פֿעלדז אַוועקגערוקט ווערן פֿון זיין אָרט?
ort zain fun vern avekgerukt feldz a un
place its from be removed rock a and

[5] Yea, the ohr of the resha'im shall be put out,

ה יאָ, דאָס ליכט פֿון די רשעים וועט
vet reshoim di fun licht dos yo
will wicked ones the of light the indeed

פֿאַרלאָשן ווערן,
vern farloshn
be extinguished

and the flame of his eish shall not burn.

און נישט שיינען וועט דער פֿונק פֿון זיין פֿייַער.
faier zain fun funk der vet shainen nisht un
fire his of spark the will shine not and

[6] The ohr shall be choshech in his ohel,

ו די ליכטיקייט וועט פֿינצטער ווערן אין זיין געצעלט,
getselt zain in vern fintster vet lichtikeit di
tent his in become dark will light the

and his ner *(lamp)* above him is extinguished.

און זיין ליכט וועט פֿאַרלאָשן ווערן איבער אים.
im iber vern farloshn vet licht zain un
him over be extinguished will lamp his and

[7] The steps of his vigor shall be shortened,

ז די שפּריַיזן פֿון זיין מאַכט וועלן געענגט ווערן,
vern geengt veln macht zain fun shpraizn di
become confined will power his of steps the

and his own etzah *(counsel, scheme)* shall cast him down.

און אים וועט אַנידערוואַרפֿן זיין אייגענע עצה.
eitse eigene zain anidervarfn vet im un
counsel own his cast down will him and

[8] For he is cast into a reshet by his own raglayim,

ח וואָרעם ער ווערט געטריבן פֿון זיינע פֿיס אין דער נעץ,
nets der in fis zaine fun getribn vert er vorem
net the into feet his from driven is he because

and he walketh into a pitfall.

און אויף אַ פּאַסטקע גייט ער אום.
um er geit pastke a oif un
about he goes trap a on and

[9] The pach *(trap)* shall take him by the akev *(heel)*,

ט כאַפּן פֿאַרן טריט וועט אַ פֿאַנגנעץ,
fangnets a vet trit faran chapn
hunting net a will step by the to catch

and the snare shall prevail against him.

פֿעסט וועט אים האַלטן דער קנופּ.
knup der haltn im vet fest
knot the hold him will firm

[10] The noose is laid for him ba'aretz *(on the ground)*,

י באַהאַלטן אין דער ערד איז אַ שטריק פֿאַר אים,
im far shtrik a iz erd der in bahaltn
him for cord a is earth the in hidden

and a trap for him in the path.

און אַ כאַפּשטיין פֿאַר אים איז אויפֿן שטעג.
shteg oifn iz im far chapshtaig a un
path on the is him for snare a and

[11] Ballahot *(terrors, terrible thoughts)* shall make him afraid on every side,

יא רונד אַרום גרוילן אים שרעקענישן,
shrekenishn im groiln arum rund
terrors him terrorify about around

and shall dog him behind his feet.

און זיי יאָגן אים אויף זײַנע טריט.
trit zaine oif im yogn zei un
steps his on him pursue they and

[12] Calamity is ra'ev *(hungry)* for him,

יב הונגעריק וועט זײַן זײַן אומגליק,
umglik zain zain vet hungerik
calamity his be will hungry

and destruction shall be ready for his fall.

און דער ברוך איז אָנגעבּרייט בּיַ זײַן זײַט.
zait zain bai ongebreit iz broch der un
side his by prepared is destruction the and

[13] It shall devour the limbs of his ohr *(skin)*;

יג אויפֿעסן וועט די גלידער פֿון זײַן לײַב,
laib zain fun glider di vet oifesn
body his of members the will to devour

even the bechor mavet *(plague)* shall devour his members.

אויפֿעסן וועט זײַנע גלידער דער בכור פֿון טויט.
toit fun bechor der glider zaine vet oifesn
death of firstborn the members his will to eat up

[14] That in which he trusted is rooted out of his ohel,

יד אויסגעריסן וועט ווערן פֿון זײַן געצעלט
getselt zain fun vern vet oisgerisn
tent his from become will uprooted

זײַן פֿאַרזיכערונג,
farzicherung zain
confidence his

and it shall march him to Melech Ballahot *(King of Terrors)*.

און עס וועט אים מאַכן שפּרייזן צו דעם
dem tsu shpraizn machn im vet es un
the to stride make him will it and

מלך פֿון שרעקעניש.
shrekenish fun melech
terror of king

[15] In his ohel nothing dwells;

טו רוען וועט אין זײַן געצעלט נישט זײַן האָב;
hob zain nisht getselt zain in vet ruen
his possessions be not tent his in will to rest

gofrit *(brimstone)* is scattered upon his habitation.

אויף זײַן ווינונג וועט אויסגעשפּרייט ווערן שוועבל.
shvebl vern oisgeshpreit vet voinung zain oif
sulfur become spread out will dwelling his on

[16] His shorashim shall be dried up beneath,

טז פֿון אונטן וועלן טריקענען זײַנע ווּאָרצלען,
vortselen zaine trikenen veln unten fun
roots his dry up will below from

and above his branch shall wither.

און פֿון אויבן וועט פֿאַרוועלקט ווערן זײַן צווײַג.
tsvaig zain vern farvelkt vet oiben fun un
branch his be withered will above from and

[17] His memory shall perish from the earth,

יז זײַן זָכר גייט אונטער פֿון דער ערד,
erd der fun unter geit zocher zain
earth the from under go remembrance his

and he shall have no shem
in the land.

און ער האָט נישט קיין נאָמען דערויסן.
deroisn nomen kein nisht hot er un
outside name any not has he and

18 He shall be driven from ohr
into choshech,

יח מע וועט אים שטויסן פֿון ליכט אין פֿינצטערניש
fintsternish in licht fun shtoisn im vet me
darkness into light from push him will one

and chased out of the tevel.

און פֿון דער וועלט וועט מען אים פֿאַרוואָגלען.
farvoglen im men vet velt der fun un
chase away him one will world the from and

19 He shall neither have offspring
nor descendant among
his am *(people)*,

יט ער האָט נישט קיין קינד און קיין אייניקל
einikl kein un kind kein nisht hot er
grandson any and child any not has he

צווישן זײַן פֿאָלק,
folk zain tsvishn
people his among

nor is there a sarid in his dwellings.

און קיין איבערבלײַב אין זײַנע ווויונגען .
voinungen zaine in iberblaib kein un
dwellings his in remnant any and

20 The acharonim shall be
astonished at his yom,

כ איבער זײַן שטראָפֿטאָג ווערן צעגרוילט
tsegroilt vern shtroftog zain iber
horrified are day of calamity his over

די שפּעטערדיקע,
shpeterdike di
later the

as the kadmonim were affrighted.

און די פֿריִערדיקע נעמט אָן אַ שוידער .
shoider a on nemt frierdike di un
shudder a on take former the and

21 Surely such are the mishkenot
(dwellings) of the resha'im,

כא יאָ, דאָס זײַנען די ווויונגען פֿון דעם פֿאַרברעכער,
farbrecher dem fun voinungen di zainen dos yo
rebellious the of dwellings the are these yes

and this is the place of him that
has no da'as of El.

און דאָס איז דער אָרט פֿון דעם וואָס ווייס
veis vos dem fun ort der iz dos un
knows who the one of place the is this and

נישט פֿון אֵל .
El fun nisht
G-d of not

19 Then Iyov answered
and said,

יט האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

2 How long will ye torment
my nefesh,

ב ביז וואַנען וועט איר באַטריבן מײַן זעל,
zel main batribn ir vet vanen biz
soul my crush you will when until

and crush me with words?

און מיך צעדריקן מיט ווערטער?
verter mit tsedrikn mich un
words with crush me and

3 These ten times have ye
reproached me;

ג שוין צען מאָל אַז איר באַלײדיקט מיך ,
mich baleidikt ir az mol tsen shoin
me insult you that times ten already

ye have no bushah that ye cause
me astonishment.

איר שעמט אײַך נישט מיך צו פֿײניקן .
painiken tsu mich nisht aich shemt ir
afflict to me not yourselves are ashamed you

4 And be it indeed that I have erred,

ד און אַז איך האָב שוין יאָ פֿאַרזען,
farzen yo shoin hob ich az un
erred indeed already have I if and

mine meshugah *(error)* remaineth with myself.

וועט ביי מיר דאָך בליַבן מיַן פַאַרזע.
farze main blaibn doch mir bai vet
error my remain after all me with will

[5] If indeed ye will magnify yourselves above me,

ה אויב איר ווילט אין דער אמת זיך גרייסן
greisn zich emes der in vilt ir oib
to act proudly selves truth the in want you if

קעגן מיר,
mir kegen
me against

and use against me my cherpah *(reproach, humiliation)*,

און מיר פַאַרוואַרפֿן מיַן שאַנד,
shand main forvorfn mir un
shame my reproach me and

[6] Have da'as now that Eloah hath put me in the wrong,

ו טאָ ווייסט אַז אֱלוֹהַּ האָט מיך געקריוודעט,
gekrivdet mich hot Eloah az veist to
wronged me has G-d that know then

and hath encompassed me with his matzud *(net)*.

און זיַין נעץ אַרומגעלייגט אַרום מיר.
mir arum arumgeleigt nets zain un
me round laid around net his and

[7] Behold, when I cry chamas, I am not heard;

ז אָט שרַיי איך געוואַלט, און ווער נישט געענטפֿערט,
geentfert nisht ver un gevalt ich shrai ot
answered not am and violence I cry aloud behold

I cry for help, but there is no mishpat.

איך רוף, און נישטאָ קיין געראַכטיקייט.
gerechtikeit kein nishto un ruf ich
justice any there is not and call I

[8] He hath fenced around my way that I cannot pass,

ח מיַן וועג האָט ער פַאַרצאַמט, אַז איך קען
ken ich az fartsamt er hot veg main
can I so that fenced he has way my

נישט דורכגיין ,
durchgein nisht
pass through not

and set choshech in my paths.

און אויף מיַינע שטעגן האָט ער אַ פֿינצטערניש אַרויפֿגעטאָן.
aroifgeton fintsternish a er hot shtegn maine oif un
placed darkness a he has paths my on and

[9] He hath stripped me of my kavod,

ט מיַן כּבֿוד האָט ער אויסגעטאָן פֿון מיר,
mir fun oisgeton er hot koved main
me from taken off he has glory my

and taken the ateret from my rosh.

און אַראָפּגענומען די קרוין פֿון מיַן קאָפּ.
kop main fun kroin di aropgenumen un
head my from crown the taken down and

[10] He breaks me down on every side till I am gone,

י ער צעשטויסט מיך רונד אַרום , אַז איך פַאַרגיי,
fargei ich az arum rund mich tseshtoist er
perish I so that around all me tears down he

and mine tikveh hath He uprooted like an etz.

און ער האָט אויסגעריסן ווי אַ בוים מיַן האָפֿענונג.
hofenung main boim a vi oisgerisn hot er un
hope my tree a like uprooted has he and

[11] He hath also kindled His wrath against me,

יא און ער האָט אָנגעצונדן זיַין צאָרן אויף מיר,
mir oif tsorn zain ongetsundn hot er un
me against anger his kindled has he and

and He counteth me unto Him as His tzar *(enemy)*.

און ער רעכנט מיך פַאַר זיַינעם אַ שׂונא .
soine a zainem far mich rechnt er un
enemy an his as me reckons he and

[12] His forces come together,

יב אין איינעם קומען אויף מיר זיַינע מחנות ,
machnus zaine mir oif kumen einem in
troops his me upon come one in

and raise up their siege ramp against me,

און זיי טרעטן אויס זייער וועג קעגן מיר,
mir kegen veg zeyer ois tretn zei un
me against path their out trample they and

and encamp around my ohel.

און זיי לאָגערן אַרום מײַן געצעלט.
getselt main arum lagern zei un
tent my around encamp they and

13 He hath put achai *(my brethren)* far from me,

ג מײַנע ברידער האָט ער דערווײַטערט פֿון מיר,
mir fun dervaitert er hot brider maine
me from distanced he has brothers my

and mine acquaintances are verily estranged from me.

און מײַנע באַקענטע זײַנען אין גאַנצן
gantsn in zainen bakente maine un
entirety in are acquaintances my and

פֿאַרפֿרעמדט פֿון מיר.
mir fun farfremdt
me from alienated

14 My kerov *(near and dear)* have failed,

ד מײַנע קרובֿים האָלטן זיך צוריק,
tsurik zich haltn kroivim maine
back selves hold relatives my

and my familiar friends have forgotten me.

און מײַנע גוטע פֿרײַנט האָבן מיך פֿאַרגעסן.
fargesen mich hobn fraint gute maine un
forget me have friends good my and

15 They that dwell in mine bais, and my maidservants, count me for a zar;

ט מײַנע הויזווינער און מײַנע דינסטן
dinstn maine un hoizvoiner maine
maid servants my and household members my

רעכענען מיך פֿאַר אַ פֿרעמדן,
fremdn a far mich rechenen
stranger a for me reckon

I am a nokhri in their sight.

אַן אומבאַקענטער בין איך געווָארן אין זייערע אויגן.
oign zeyere in gevorn ich bin umbakenter an
eyes their in become I am unknown person an

16 I summoned avdi, and he gave me no answer;

טז איך רוף מײַן קנעכט, און ער ענטפֿערט נישט,
nisht entfert er un knecht main ruf ich
not answers he and servant my call I

I entreated him with my mouth.

איך בעט זיך ביַי אים מיטן מויל.
moil mitn im bai zich bet ich
mouth with the him with self entreat I

17 My ruach is repulsive to my isha,

יז מײַן אָטעם איז צוווידער מײַן וויַיב,
vaib main tsuvider iz otem main
wife my loathsome is breath my

loathsome to bnei beten of mine.

און איך פֿאַרעקל מײַן ברידער.
brider main farekl ich un
brothers my am loathsome to I and

18 Even avilim *(little children)* treat me with contempt;

יח אַפֿילו יינגלעך פֿאַראַכטן מיך,
mich farachten yinglech afile
me despise boys even

I appear, and they ridicule me.

איך שטעל זיך, און זיי רעדן מיר אַקעגן.
akegn mir redn zei un zich shtel ich
against me speak they and self stand I

19 All my metei sod *(confidants)* detest me,

יט מיך פֿאַראומווערדיקן אַלע מײַנע פֿאַרטרויטע,
fartroite maine ale farumverdikn mich
confidantes my all despise me

and they whom I loved are turned against me.

און די וואָס איך האָב ליב, קערן זיך קעגן מיר.
mir kegen zich kern lib hob ich vos di un
me against selves turn love have I who the ones and

[20] My etzem cleaveth to my ohr *(skin)*

כ צו מײַן הויט און צו מײַן פֿלייש
fleish main tsu un hoit main tsu
flesh my to and skin my to

and to my basar,

איז צוגעקלעפּט מײַן גענביין ,
gebein main tsugeklept iz
bones my stuck is

and I am escaped only by the skin of my teeth.

און איך בין אַרויס מיט די יאַסלעס פֿון מײַנע ציין .
tsein maine fun yasles di mit arois bin ich un
teeth my of gums the with out am I and

[21] Channuni, channuni,

כא דערבאַרעמט אײַך אויף מיר,
mir oif aich derbaremt
me on you have compassion

O ye my friends;

דערבאַרעמט אײַך אויף מיר, איר חבֿרים מײַנע ,
maine chaverim ir mir oif aich derbaremt
my friends you me on you have compassion

for the yad Eloah hath touched me.

וואָרעם די האַנט פֿון אֱלוֹהַּ האָט מיך געטראָפֿן.
getrofn mich hot Eloah fun hant di vorem
struck me has G-d of hand the for

[22] Why do ye persecute me like El,

כב פֿאַר וואָס רודפֿט איר מיך אַזוי ווי אֵל ,
El vi azoi mich ir roideft vos far
G-d like just me you pursue what for

not satisfied with my basar?

און קענט זיך נישט אָנזעטן מיט מײַן פֿלייש?
fleish main mit onzetn nisht zich kent un
flesh my with be satisfied not selves can and

[23] Oh that my words were but written!

כג הלוואַי ווערן נאָר אויפֿגעשריבן מײַנע ווערטער!
verter maine oifgeshribn nor vern halevay
words my written only would be o that

O that they were recorded in a sefer!

הלוואַי ווערן זי אין אַ בוך פֿאַרצייכנט!
fartseichnt buch a in zi vern halevay
recorded book a in it become oh that

[24] That they were engraved with a pen of barzel

כד מיט אַן אײַזערנער פֿען און בלײַ
blai un pen aizerner an mit
lead and pen iron an with

and with oferet *(lead)* in the tzur forever!

אויף אייביק אין פֿעלדז אײַנגעהאַקט!
aingehakt feldz in eibik oif
engraved rock in ever for

[25] For Ani yadati Goeli chai *(I know that my Redeemer liveth)*,

כה וואָרעם איך וויים , מײַן אויסלייזער לעבט,
lebt oisleizer main veis ich vorem
lives redeemer my know I for

and that he shall stand up at Acharon *(at the Last)* upon aphar *(dust, the earth)*;

און דאָס ער וועט אין די לעצטע טעג אויפֿשטיין
oifshtein teg letste di in vet er dos un
stand up days last the in will he that and

אויף דער ערד .
erd der oif
earth the on

[26] And though after my ohr *(skin)* has been thus destroyed,

כו און כאָטש די וואָרעם וועלן דערנאָך
dernoch veln vorem di chotsh un
afterwards will worm the although and

מײַנע הויט פֿאַרדאָרבן,
fardorben hoit maine
corrupt skin my

yet from my basar I shall see Eloah;

דאָך וועל איך אין מײַן פֿלייש ג-ט זען!
zen G-t fleish main in ich vel doch
see G-d flesh my in I will yet

[27] Whom I shall see for myself,

כז אַז איך אַליין זאָל זען פַֿאַר מיר,
mir far zen zol alein ich az
me for see shall myself I that

and mine eyes shall behold and no other;

און מײַנע אויגן זאָלן אָנקוקן, און נישט קיין אַנדערער –
anderer kein nisht un onkukn zoln oign maine un
other any not and look on shall eyes my and

my heart faints within me.

גייען אויס מײַנע נירן אין מײַן לײַב.
laib main in nirn maine ois geyen
body my in kidneys my out goes

[28] But ye think, How we will persecute him,

כח וועלן איר זאָגט: ווי וועלן מיר אים רודפֿן!
roidefn im mir veln vi zogt ir ven
pursue him we will how say you when

seeing the shoresh *(root)* of the matter is found in me?

אַזוי ווי דער וואָרצל פֿון דער זאַך וואָלט זיך
zich volt zach der fun vortsel der vi azoi
self would thing the of root the as if as

געפֿונען אין מיר,
mir in gefunen
me in be found

[29] Be ye afraid of the cherev;

כט האָט מורא פַֿאַר דער שוועבל,
shverd der far moire hot
sword the before fear have

for wrath bringeth the avonot *(punishments)* of the cherev,

וואָרעם מיט גרימצאָרן זיינען די שטראָפֿן
shtrofn di zainen grimtsorn mit vorem
punishments the are wrath with for

פֿון דער שוועבל;
shverd der fun
sword the of

that ye may know there is a judgment.

דערום זאָלט איר וויסן אַז אַ משפּט איז פֿאַראַן.
faran iz mishpot a az visen ir zolt derum
there is judgment a that know you shall therefore

20 Then answered Tzophar the Na'amati, and said,

כ האָט געענטפֿערט צופֿר דער נַעֲמָתי, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Naamati der Tsofar geentfert hot
said has and Na'amati the Tzophar answered has

[2] Therefore do my thoughts cause me to answer,

ב דערום ענטפֿערן מיר מײַנע געדאַנקען –
gedanken maine mir entfern derum
thoughts my me answer therefore

and ba'avur *(because of [this])* I make haste.

פֿון וועגן וואָס איך שפּיר אין מיר:
mir in shpir ich vos vegen fun
me in perceive I that the reason from

[3] I hear the musar that insults me,

ג דעם שטראָף פֿון מײַן שאַנד האָב איך געהערט,
gehert ich hob shand main fun shtrof dem
heard I have shame my of chastening the

and the ruach of my understanding causeth me to answer.

און אַ גײַסט פֿון מײַן פֿאַרשטאַנד ענטפֿערט מיר.
mir entfert farshtand main fun gaist a un
me answers understanding my of spirit a and

[4] Knowest thou not this of old,

ד וויסטו דאָס וואָס איז פֿון אייביק אָן,
on eibik fun iz vos dos veistu
on eternity from is which that do you know

since adam was placed upon earth,

פֿון זינט דער מענטש איז געמאַכט אויף ערד?
erd der oif gemacht iz mentsh der zint fun
earth the on made is man the since from

[5] That the triumphing of the resha'im is short,

ה אַז דאָס געזאַנג פֿון רשעים איז אויף קורצן,
kurtsn oif iz reshoim fun gezang dos az
a short time for is wicked ones of exultation this that

and the simchat chanef *(joy of the hypocrite)* but for a moment?

אוֹן דִי שִׂימְחָה פוֹן זִינְדִיקְן אוֹיף אַ רֶגַע ?
rege a oif zindikn fun simche di un
moment a for sinner of the joy the and

6 Though his excellency mount up to Shomayim,

ו וְוָען בִּיזְן הֵימֶל זָאָל אַרוֹיפֿגִיין זַיִן הַייד ,
heich zain aroifgein zol himel bizn ven
height his go up shall heaven unto if

and his rosh reach unto the clouds;

אוֹן זַיִן קאָפּ זָאָל בִּיזְן וואָלְקְן דערגרייכן ,
dergreichn volken bizn zol kop zain un
reach clouds unto shall head his and

7 Yet he shall perish lanetzach *(forever)* like his own dung;

ז וְוועט ער וִוי זַיִן אייגן קוֹיט אוֹיף אייביק אוּנטערגיין;
untergein eibik oif koit eigen zain vi er vet
disappear ever for dung own his like he will

they which have seen him shall say, Where is he?

זַיינע זעהער וועלן זאָגן : וווּ אִיז ער?
er iz vu zogn veln zeer zaine
he is where say will beholders his

8 He shall fly away as a chalom, and shall not be found;

ח וִוי אַ חלוֹם וועט ער אַוועקפֿליען, אוֹן מע
me un avekflien er vet cholem a vi
one and fly away he will dream a like

וועט אים נישט געפֿינען,
gefinen nisht im vet
find not him will

yea, he shall be chased away as a chezyon lailah.

אוֹן ער וועט פֿאַריאָגט ווערן וִוי אַ
a vi vern faryogt vet er un
a like become be driven away will he and

זעוּנג פוֹן דער נאַכט.
nacht der fun zeung
night the of vision

9 The ayin also which saw him shall see him no more;

ט דאָס אויג האָט אים אָנגעקוקט, אוֹן נישט מער ,
mer nisht un ongekukt im hot oig dos
more not and looked at him has eye the

neither shall his makom any more behold him.

אוֹן מער וועט אים נישט אָנזען זַיִן אָרט .
ort zain onzen nisht im vet mer un
place his see not him will more and

10 His banim shall seek the favor of the poor,

י זַיינע קינדער וועלן פֿאַרגיטיקן דִי אָרימע,
orime di fargitikn veln kinder zaine
poor the compensate will children his

and his hands shall restore their goods.

יָא , זַיינע אייגענע הענט וועלן צוריקגעבן זַיִן גוּטס .
guts zain tsurikgebn veln hent eigene zaine yo
goods his give back will hands own his indeed

11 His atzmot are full of youthful vigor,

יא זַיינע ביינער זַיינען פֿוֹל מיט זַיִן יוּגנט ,
yugnt zain mit ful zainen beiner zaine
youth his with full are bones his

which shall lie down with him in the aphar.

אָבער מיט אים אין שטויב וועט זי זיך לייגן .
leign zich zi vet shtoib in im mit ober
lie down self it will dust in him with but

12 Though wickedness be sweet in his mouth,

יב הגם זיס איז דאָס בייז אין זַיִן מוֹיל ,
moil zain in beiz dos iz zis hagam
mouth his in evil the is sweet although

though he hide it under his leshon;

ער באַהאַלט עס אונטער זַיִן צוּנג ,
tsung zain unter es bahalt er
tongue his under it hides he

13 Though he savor it, and forsake it not,

יג ער שוינט עס, אוֹן לאָזט עס נישט אָף ,
op nisht es lozt un es shoint er
away not it lets and it spares he

but keep it still betoch *(within)*
his mouth;

אוּן הָאַלְט עס צוּ אוֹיף זַיִן גוּמְען ,
gumen zain oif tsu es halt un
palate his on to it holds and

14 Yet his lechem in his stomach
is turned sour;

יד ווּערְט זַיִן שְׁפַּייז פַֿאַרקערְט אִין זַיְנַע אִינגעוַוייד,
ingeveid zaine in farkert shpaiz zain vert
innards his into turned food his becomes

it is the venom of vipers within him.

גַאל פֿוּן שלאַנגען אִיז אִינעוויניק בַּיי אִים.
im bai ineveinik iz shlangen fun gal
him with inside is snakes of bile

15 He hath swallowed down riches,
and he shall vomit them up again;

טו פַֿאַרמעג הָאט ער אַיַנגעשלונגען , אוּן
un aingeshlungen er hot farmeg
and swallowed up he has possessions

וועט עס אויסברעכן,
oisbrechn es vet
vomit up it will

El shall drive them out of his beten.

פֿוּן זַיִן בויך וועט עס אֵל אַרויסטרַיבן.
aroistraibn El es vet boich zain fun
drive out G-d it will belly his from

16 He shall suck the venom of asps;

טז גִיפֿט פֿוּן שלאַנגען פֿלעגט ער זויגן ,
zoign er flegt shlangen fun gift
suckle he used to snakes of venom

the viper's leshon shall slay him.

וועט די צונג פֿוּן אַ נאָטער אים הרגען .
hargen im noter a fun tsung di vet
kill him asp an of tongue the will

17 He shall not see the rivers,

יז ער וועט נישט אָנזען די בעכן ,
bechn di onzen nisht vet er
streams the see not will he

the floods, the brooks of devash
and khemah *(butter, curds)*.

די טַייכנשטראָמען פֿוּן האָניק אוּן שמאַלץ.
shmant un honik fun taichnshtromen di
cream and honey of streams of rivers the

18 That which he labored for shall
he give back, and shall not
swallow it down;

יח ער גיט צוריק זַיִן מי , אוּן וועט עס
es vet un mi zain tsurik git er
it will and labor his back gives he

נישט אַראָפּשלינגען,
aropshlingen nisht
swallow not

he shall not rejoice according to his
chayil temurah *(business profit)*.

ווי שטאַרק זַיִן פַֿאַרמעג , וועט ער זיך
vi shtark zain farmeg vet er zich
though strong his possessions will he self

דערמיט נישט אָנפֿרייען.
onfreyen nisht dermit
rejoice not with it

19 Because he hath oppressed and
hath forsaken the destitute;

יט ווייל ער הָאט צעדריקט, הפֿקר געלאָזט די אָרימע,
orime di gelozt hefker tsedrikt hot er vail
poor the left abandoned crushed has he because

because he hath violently seized
a bais which he built not;

געגזלט אַ הויז וואָס ער הָאט נישט געבויט.
geboit nisht hot er vos hoiz a gegzlt
built not has he that house a robbed

20 Surely he knew no quiet
in his beten;

כ ווייל ער הָאט נישט געוווסט קיין רו אין זַיִן לַיִב ,
laib zain in ru kein gevust nisht hot er vail
body his in rest any known not has he because

he shall not save anything
which he desired.

ווועט ער מיט זַיִן שאַץ נישט אַנטרונען ווערן .
vern antrunen nisht shats zain mit er vet
become escape not treasure his with he will

כא נִשְׁטְאָ֣ קִ֭ין אִיבְעֶרבְלַ֣יִב פֹּ֑ון זַ֝יִן פַּרְעסְעֶרְיִ֗י ,
freseray zain fun iberblaib kein nishto
devouring his of remnant any there is not

דערום ווּעט זַיִן גוּטס נִישְׁט געווּעֶרן.
gevern nisht guts zain vet derum
be not goods his will therefore

כב ווּען זַיִן קרַאְפְּ אִיז פֹּול, ווּעט אִים ענְג ווּעֶרן ,
vern eng im vet ful iz krop zain ven
become confined him will full is belly his when

ווּוּ אַ האַנְט פֹּון אַן אוּמגְלִיקְלעכְן, ווּעט קוּמען אויף אִים.
im oif kumen vet umgliklechn an fun hant a vu
him upon come will wretched an of hand a where

כג ער ווּעט האַלְטן בְּיַי אָנְפִילן זַיִן בויך ,
boich zain onfiln bai haltn vet er
belly his filling with be busy will he

ווּעט ער אָנְשִׁיקן אויף אִים זַיִן גרִימְצאָרן ,
grimtsorn zain im oif onshikn er vet
wrath his him upon send he will

און מאַכן רעגְענען אויף אִים מִיט זַיִן שפַּיִז .
shpaiz zain mit im oif regenen machn un
food his with him upon rain make and

כד ער ווּעט אָנְטלויפֶן פֹּון אַן אַיְזערנעם וואָפֶן ,
vafn aizernem an fun antloifn vet er
weapon iron an from flee will he

ווּעט אִים דורכְלעכערן אַ קופּערנער בויגן .
boign kuperner a durchlechern im vet
bow copper a pierce through him will

כה ער טוט אַ צִי , און עס קוּמט אַרויס פֹּון לַיִב ,
laib fun arois kumt es un tsi a tut er
the body from out comes it and pull a does he

יָאָ , די בליצִיקע גייט אַרויס פֹּון זַיִן גאַל;
gal zain fun arois geit fail blitsike di yo
bile his from out goes arrow flashing the indeed

אימות זיַנען אויף אִים.
im oif zainen imut
him upon are terrors

כו גאָרְ פִינְצטערְנִיש איז באַהאַלְטן פַּאַר זַיִנע אוֹצרות ,
oitseres zaine far bahaltn iz fintsternish gore
treasures his for hidden is darkness utter

אִים ווּעט פַּאַרצערן אַ פַיִער פֹּון קיינעם נִישְׁט אויפְּגעבלאָזן;
oifgeblozn nisht keinem fun faier a fartseren vet im
kindled not anyone from fire a devour will him

עס ווּעט אָפּעסן דעם איבערבלַיִב אִין זַיִן געצעלט.
getselt zain in iberblaib dem opesen vet es
tent his in remnant the eat away will it

כז די הִימלען אַנטפּלעקן זַיִן זינד ,
zind zain antplekn himlen di
sin his reveal heavens the

און די ערד שטעלט זִיך אויף קעגן אִים.
im kegen oif zich shtelt erd di un
him against up self stands earth the and

כח אַוועק ווּעט דער איַינקום פֹּון זַיִן הויז ,
hoiz zain fun ainkum der vet avek
house his from yield the will away

21 There shall none of his ochel be left;

therefore his posterity will not endure.

22 In the fulness of his sufficiency he shall be in distress;

kol yad of misery shall come upon him.

23 When he is about to fill his beten,

He shall cast the charon af *(fury of His wrath)* upon him,

and shall rain it upon him while he is eating.

24 He shall flee from the weapon of barzel *(iron)*,

and the keshet of bronze shall strike him through.

25 It is drawn, and cometh out of their body;

yea, the glittering point cometh out of his gall;

emim *(terrors [of death])* are upon them.

26 Kol choshech is reserved for his treasures;

an eish not fanned shall consume him;

it shall go ill with him that is left in his ohel.

27 Shomayim shall reveal his iniquity;

and eretz shall rise up against him.

28 The increase of his bais shall depart,

and his goods shall flow away in [G-d's] Yom Af.

עס ווערט צערונען אין טאָג פֿון זײַן צאָרן.
tsorn zain fun tog in tserunen vert es
anger his of the day in scattered is it

29 This is the chelek of an adam rasha from Elohim,

כט דאָס איז דער חלק פֿון דעם שלעכטן
shlechtn dem fun chelek der iz dos
wicked the of portion the is this

מענטשן פֿון אלקים,
Elokim fun mentshn
G-d from man

and the nachalah decreed unto him by El *(G-d)*.

און זײַן באַשערטע ירושה פֿון אֵל.
El fun yerushe basherte zain un
G-d from inheritance allotted his and

21 But Iyov answered and said,

כא האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

2 Hear diligently my speech,

ב הערן הערט צו מײַן וואָרט,
vort main tsu hert hern
word my to hear hear

and let this be your tanechumot *(consolations)*.

און זאָל דאָס זײַן אײַערע טרייסטונגען.
treistungen aiere zain dos zol un
consolation your be this shall and

3 Bear with me that I may speak;

ג לאָזט מיך אַז איך זאָל רעדן;
redn zol ich az mich lozt
speak shall I that me let

and achar *(after)* that I have spoken, mock on.

און נאָך מײַן רעדן וועסטו אָפּלאַכן.
oplachn vestu redn main noch un
mock on will you(sg) speaking my after and

4 As for me, is my complaint to adam *(mortals)*?

ד איז קעגן אַ מענטשן מײַן קלאָג?
klog main mentshn a kegen iz
complaint my man a against is

Or why should my ruach not become impatient?

און פֿאַר וואָס זאָל נישט קורץ ווערן מײַן געמיט?
gemit main vern kurts nisht zol vos far un
spirit my become short not shall what for and

5 Look at me, and be astonished,

ה קערט זיך צו מיר, און ווערט באַנומען,
banumen vert un mir tsu zich kert
shocked become and me to selves turn

and lay your yad upon your peh *(mouth)*.

און טוט אַרויף די האַנט אויפֿן מויל.
moil oifn hant di aroif tut un
mouth on the hand the up put and

6 Even when I remember I am afraid,

ו אַז ווי איך דערמאָן זיך אַזוי ווער
ver azoi zich dermon ich vi az
do become so self remember I when even

איך דערשראָקן,
dershrokn ich
terrified I

and trembling taketh hold on my basar.

און מײַן לײַב נעמט אָן a שוידער.
shoider a on nemt laib main un
shudder a on takes body my and

7 Madu'a *(why)* do the resha'im live,

ז פֿאַר וואָס לעבן די רשעים,
reshoim di lebn vos far
wicked ones the do live what for

become old, yea, are mighty in power?

עלטערן זיך, און זײַנען שטאַרק אין קראַפֿט?
kraft in shtark zainen un zich eltern
strength in strong are and selves grow old

[8] Their zera is established in their sight with them,

ח זייער זאָמען שטייט פֿעסט פֿאַר זייער פּנים ביי זיי ,
zei bai ponem zeyer far fest shteit zomen zeyer
them with face their before firm stands seed their

and their offspring before their eyes.

און זייערע שפּראָצן פֿאַר זייערע אויגן.
oign zeyere far shprotsn zeyere un
eyes their before offspring their and

[9] Their batim *(houses)* are shalom from pachad;

ט זייערע הייזער זיינען בשלום , אָן אַנגסט ,
angst on besholem zainen haizer zeyere
anguish without in peace are houses their

neither is the shevet Eloah upon them.

און די רוט פֿון אֱלוֹהַּ איז נישט אויף זיי .
zei oif nisht iz Eloah fun rut di un
they on not is G-d of rod the and

[10] Their shor *(bull)* breeds, and faileth not;

י זיין אָקס באַפֿרוכפּערט און פֿאַרפֿעלט נישט,
nisht farfelt un bafruchpert oks zain
not does fail and breeds ox his

their cow calveth, and doth not miscarry her calf.

זיין קו קעלבט זיך און פֿאַרוואַרפֿט נישט.
nisht farvorft un zich kelbt ku zain
not does miscarry and self calves heifer his

[11] They send forth their little ones like a tzon,

יא זיי שיקן אַרויס ווי שאָף זייער יונגוואַרג ,
yungvarg zeyer shof vi arois shikn zei
young ones their sheep like out send they

and their yeladim jump about.

און זייערע קינדער טאַנצן אַרום .
arum tantsn kinder zeyere un
around dance children their and

[12] They sing to the tambourine and kinnor,

יב זיי זינגען מיט פּויק און האַרף,
harf un poik mit zingen zei
harp and tambourine with sing they

and rejoice at the sound of the flute.

און פֿרייען זיך צום קול פֿון דער פֿלייט.
fleit der fun kol tsum zich freyen un
flute the of sound to the selves rejoice and

[13] They spend their yamim in tov,

יג זיי פֿאַרברענגען אין גוטס זייערע טעג,
teg zeyere guts in farbrengen zei
days their good in spend they

and in a moment go down to Sheol.

און רויק נידערן זיי אין שְׁאוֹל.
Sheol in zei nidern ruik un
Sheol into they descend at ease and

[14] Therefore they say unto El, Depart from us;

יד און זיי זאָגן צו אֵל : קער זיך אָפּ פֿון אונדז,
undz fun op zich ker El tsu zogn zei un
us from away self turn G-d to say they and

for we desire not the da'as of Thy ways.

און מיר ווילן נישט וויסן פֿון דיינע וועגן .
vegen daine fun visen nisht viln mir un
ways your of to know not want we and

[15] What is Shaddai, that we should serve Him?

טו וואָס איז שַׁדַּי , אַז מיר זאָלן אים דינען?
dinen im zoln mir az Shaddai iz vos
serve him should we that Shaddai is what

And what profit should we have, if we importune Him?

און וואָס וועלן מיר נוצן , אַז מיר וועלן בעטן צו אים? –
im tsu betn veln mir az nutsn mir veln vos un
him to pray will we that profit we will what and

[16] Lo, their tov is not in their yad;

טז זייער גוטס איז דאָך נישט אין זייער האַנט;
hant zeyer in nisht doch iz guts zeyer
hand their in not after all is good their

the etzah *(counsel, scheme)* of the resha'im is far from me.

דער באַראָט פֿון די רשעים איז ווייַט פֿון מיר.
mir fun vait iz reshoim di fun barot der
me from far is wicked ones the of counsel the

[17] How oft is the ner *(light)* of the resha'im put out!

יז ווי אָפֿט איז דאָס אַז דאָס ליכט פֿון רשעים
reshoim fun licht dos az dos iz oft vi
wicked ones of the light this that this is it often how

זאָל פֿאַרלאָשן ווערן,
vern farloshn zol
be extinguished shall

And how oft cometh their destruction upon them

און עס זאָל קומען אויף זיי אַ ברוך ?
broch a zei oif kumen zol es un
calamity a them upon come shall there and

and He distributeth pains in His anger.

ער זאָל זיי אויסטיילן יסורים אין זיין צאָרן ?
tsorn zain in yesurim oisteilen zei zol er
wrath his in afflictions mete out them shall he

[18] They are as straw before the ruach,

יח זיי זאָלן ווערן ווי שטרוי פֿאַרן ווינט ,
vint faran shtroi vi vern zoln zei
wind before the straw like become shall they

and as chaff that the storm carrieth away.

און ווי שפּרייַ וואָס דער שטורעם גנבֿעט אים אַוועק?
avek im ganvet shturem der vos shprei vi un
away it steals storm the that chaff like and

[19] Eloah layeth up his iniquity for his banim;

יט אֱלוֹהַּ באַהאַלט זיין אומרעכט פֿאַר זיַינע קינדער –
kinder zaine far umrecht zain bahalt Eloah
children his for iniquity his stores up G-d

He payeth him back, and he shall know it.

זאָל ער אים אַליין באַצאָלן אַז ער זאָל ווייסן .
visen zol er az batsoln alein im er zol
know may he so that repay alone him he let

[20] His eyes shall see his destruction,

כ זאָלן זיַינע אויגן זען זיין אומגליק ,
umglik zain zen oign zaine zoln
calamity his see eyes his shall

and he shall drink of the wrath of Shaddai.

און פֿון גרימצאָרן פֿון שַׁדַי זאָל ער טרינקען.
trinken er zol Shaddai fun grimtsorn fun un
drink he shall Shaddai of wrath from and

[21] For what pleasure hath he in his bais after him,

כא וואָרעם וואָס קימערט אים זיין הויזגעזינט נאָך אים ,
im noch hoizgezint zain im kimert vos vorem
him after household his him matters to what for

when the mispar *(number)* of his months is cut off?

ווען די צאָל פֿון זיַינע חדשים איז געענדיקט?
geendikt iz chodeshim zaine fun tsol di ven
cut off is months his of number the when

[22] Shall any teach El da'as,

כב קען מען אֵל לערנען פֿאַרשטאַנדיקייט ,
farshtandikeit lernen El men ken
understanding teach G-d one can

seeing He judgeth those that are on high?

אַז ער משפּט די העכסטע?
hechste di mishpot er az
highest the judges he seeing that

[23] Zeh *(this one)* dieth in his full prosperity,

כג דער שטאַרבט אין זיין רעכטער שטאַרקייט ,
shtarkeit rechter zain in shtarbt der
strength full his in dies one

being wholly at ease and secure.

אין גאַנצן רויִק און בשלווה ;
beshalve un ruik gantsn in
in peace and at ease whole in

[24] His troughs are full of cholov,

כד זיַינע עמערס זיַינען פֿול מיט מילך ,
milch mit ful zainen emers zaine
milk with full are buckets his

and his atzmot are moistened with marrow.

און דער מאַרך פֿון זיַינע בייַנער איז געזעפֿטיקט.
gezeftikt iz beiner zaine fun march der un
saturated is bones his of marrow the and

כה און דער שטאַרבט אין אַ ביטער נפֶש ,
nefesh biter a in shtarbt der un
soul bitter a in dies the one and

[25] And another dieth in the marah *(bitterness)* of his nefesh,

and never eateth with pleasure.

און האָט נישט פֿאַרזוכט קיין גוטס.
guts kein farzucht nisht hot un
good any tasted not has and

כו אין איינעם אין שטויב ליגן זיי ,
zei lign shtoib in einem in
they lie dust in one in

[26] They shall lie down alike in the aphar,

and the worms shall cover them.

און ווערעם דעקן זיי צו .
tsu zei dekn verem un
to them cover worms and

כז איך ווייס דאָך אייַערע מחשבֿות ,
machshoves aiere doch veis ich
thoughts your indeed know I

[27] Behold, I know your machshevot,

and the stratagems which ye wrongfully imagine against me.

און ווי איר קליגט זיך מיט געוואַלט אַקעגן מיר,
mir akegn gevalt mit zich kligt ir vi un
me against violence with selves scheme you how and

כח אַז איר זאָגט: ווו איז דאָס הויז פֿון דעם שׂרהה?
srorh dem fun hoiz dos iz vu zogt ir az
ruler the of house the is where say you that

[28] For ye say, Where is the bais of the tyrant?

And where are the ohel mishkenot of the resha'im?

און ווו דאָס געצעלט פֿון דעם רשעס ווויגונג ?
voinung roshes dem fun getselt dos vu un
dwelling wicked person's the of tent the where and

כט האָט איר נישט געפֿרעגט ביַי די וועגפֿאָרער?
vegforer di bai gefregt nisht ir hot
wayfarer the of asked not you have

[29] Have ye not asked them that travel the derech?

And do ye not accept their testimony,

איר וועט דאָך נישט פֿאַרלייקענען זייערע באַווייַזן ,
bavaizn zeyere farleikenen nisht doch vet ir
evidence their deny not certainly will you

ל אַז אין דעם טאָג פֿון ברעכט ווערט געשוינט
geshoint vert broch fun tog dem in az
spared is calamity of day the in that

דער שלעכטער ,
shlechter der
wicked person the

[30] That the rah is spared in the yom eid *(day of calamity)*?

They shall be rescued in the yom avarot *(day of wrath)*.

אין דעם טאָג ווען שטראָפֿן ווערן גענומען.
gebracht vern shtrofn ven tog dem in
brought are punishments when day the in

לא ווער זאָגט אים אין פּנים זיַין וועג?
veg zain ponem in im zogt ver
way his face in him tells who

[31] Who shall declare his derech to his face?

And who shall repay him what he hath done?

און ווער האָט געטאָן וועט באַצאָלט אים?
im batsolt ver geton hot er vos un
him repays who done has he what and

לב ווערעם ער ווערט געבראַכט צו קבֿורה,
kvure tsu gebracht vert er vorem
burial to brought is he for

[32] Yet shall he be brought to the grave,

and shall remain in the gadish *(gravemound)*.

און אויפֿן בערגל פּאַסט מען אויף.
oif men past bergel oifn un
over one watches mound on the and

לג זיס זיַינען אים די שטיקער ערד פֿון טאָל ,
tal fun erd shtiker di im zainen zis
the valley of earth clods of the him are sweet

[33] The clods of the valley shall be sweet unto him,

and kol adam shall draw after him,

און נאָך אים ציִען זיך אַלע מענטשן ,
mentshn ale zich tsien im noch un
men all selves draw him after and

as there are innumerable before him.

און אים פֿאַרויס אָן אַ צאָל .
tsol a on farois im un
number a without ahead of him and

[34] How then comfort ye me with hevel *(empty nothings)*,

לד און ווי ווילט איר מיך טרייסטן מיט גאָרנישט,
gornisht mit treistn mich ir vilt vi un
nothing with to comfort me you do want how and

seeing in your answers there is nothing left but falsehood?

אַז אייַערע תּשובֿות בלייַבן אַן אָפּנאַר?
opnar an blaibn tshuvut aiere az
deceit a remain answers your that

22 Then Eliphaz of Teman answered and said,

כב האָט געענטפֿערט אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי , און האָט
hot un Temani der Elifaz geentfert hot
has and Temani the Eliphaz answered has

געזאָגט:
gezogt
said

[2] Can a gever be profitable unto El,

ב ברענגט דען דער מענטש אַ נוץ אֵל ?
El nuts a mentsh der den brengt
G-d profit a man the then bring

as he that has seichel may be profitable unto himself?

נייַערט זיך אַליין ברענגט אַ נוץ דער
der nuts a brengt alein zich naiert
the benefit a brings alone self rather

פֿאַרשטאַנדיקער .
farshtandiker
person with understanding

[3] Is it any pleasure to Shaddai, that thou art tzaddik?

ג האָט שַׁדַי אַ טובֿה אַז דו ביסט אַ צדיק ?
tsadik a bist du az toive a Shaddai hot
righteous one a are you that benefit a Shaddai has

Or is it gain to Him, that thou makest thy ways blameless?

אָדער אַ געווין אַז דו ביסט ערלעך אין דיַינע וועגן ?
vegen daine in erlech bist du az gevin a oder
ways your in honest are you that gain a or

[4] Is it for thy yireh [Elohim] that He reproves thee?

ד צי וועגן דיַין יִרְאַת שטראָפֿט ער דיך ,
dich er shtroft yiras dain vegen tsi
you(SG) he chastises fear of your because of or

Will He enter with thee into mishpat?

און גייט צום משפּט מיט דיר ?
dir mit mishpot tsum geit un
you(SG) with judgment to does he go and

[5] Is not thy rah great?

ה איז נישט דיַין שלעכטיקייט גרויס,
grois shlechtikeit dain nisht iz
great wickedness your not is

And thine avonot infinite?

און אָן אַ שיעור דיַינע זינד ?
zind daine shieur a on un
sins your measure a without and

[6] For thou hast exacted a pledge from thy brother for naught,

ו וואָרעם פֿלעגסט נעמען אַ משכּון ביַי דיַינע
daine bai meshkun a nemen flegst vorem
your with pledge a take you used to for

, ברידער אומזיסט
umzist brider
without cause brothers

and stripped the arummim *(naked ones)* of their clothing.

און די בגדים פֿון די נאַקעטע פֿלעגסטו אויסטאָן.
oiston flegstu nakete di fun begadim di un
strip off you used to naked the from garments the and

[7] Thou hast not given mayim to the weary to drink,

ז אַ טרונק וואַסער דעם פַאַרשמאַכטן פְלעגסטו נישט געבן,
gebn nisht flegstu farshmachtn dem vaser trunk a
give not you used to the parched the water drink a

and thou hast withheld lechem from the hungry.

און פון דעם הונגעריקן פְלעגסטו פַאַרמיידן ברויט.
broit farmaidn flegstu hungerikn dem fun un
bread withhold you used to hungry the from and

[8] But as for the ish zeroa *(mighty man)*, his is ha'aretz;

ח יאָ , דעם מאַן מיטן אָרעם, אים געהערט די ערד ,
erd di gehert im orem mitn man dem yo
earth the belongs to him arm with man to the indeed

and the honorable man dwelt therein.

און דער אָנגעזעענער , ער מעג ווויינען אויף איר.
ir oif voinen meg er ongezeener der un
it on dwell may he distinguished the and

[9] Thou hast sent almanot away empty,

ט אַלמנות האָסטו אַוועקגעשיקט מיט ליידיקן ,
leidikn mit avekgeshikt hostu almones
empty-handed with sent away have you widows

and the arms of the yetomim have been broken.

און די אָרעמס פון יתומים פְלעגן צעדריקט ווערן .
vern tsedrikt flegn yesoimim fun orems di un
become crushed used to fatherless of arms the and

[10] Therefore pachim *(snares)* are around thee,

י דערום זיַינען נעצן רונד אַרום דיר ,
dir arum rund netsn zainen derum
you(SG) around round snares are therefore

and sudden pachad troubleth thee;

און דיך שרעקט אַ פלוצימדיקער פַּחד ,
pachad plutsimdiker a shrekt dich un
terror sudden a terrifies you(SG) and

[11] Or choshech, that thou canst not see;

יא אָדער אַ פינצטערניש, אַז דו קענסט נישט זען,
zen nisht kenst du az fintsternish a oder
see not can you that darkness a or

and overflow of mayim cover thee.

און אַ פְלייצונג וואַסער פַאַרדעקט דיך .
dich fardekt vaser fleitsung a un
you(SG) covers of water flood a and

[12] Is not Eloah in the height of Shomayim?

יב פַאַר וואָר, אֱלוֹהַּ איז אין דער הייך פון די הימלען ,
himlen di fun heich der in iz Eloah vor far
heavens the of height the in is G-d truly for

And hinei the rosh kokhavim, how high they are!

און זע , די העכסטע שטערן ווי דערהויבן זיי זיַינען ;
zainen zei derhoibn vi shtern hechste di ze un
are they exalted how stars highest the behold and

[13] And thou sayest, How doth El know?

יג און דו זאָגסט: וואָס וויים אֵל ?
El veis vos zogst du un
G-d knows what say you and

Can He judge through the thick cloud?

צי קען ער דורכן נעבל משפטן ?
mishpetn nebl durchn er ken tsi
judge thick cloud through the he can or

[14] Thick clouds veil Him, that He seeth not;

יד וואָלקנס זיַינען אים אַ פַאַרבאָרגענעניש, און ער זעט נישט,
nisht zet er un farborgenish a im zainen volkens
not sees he and hiding place a him are clouds

and He walketh in the vault of Shomayim.

און איבער דעם צירקל פון הימל גייט ער אום .
um er geit himel fun tsirkl dem iber un
about he goes heaven of circle the over and

[15] Wilt thou note the orach olam

טו ווילסטו אָנהאַלטן דעם אַלטן וועג ,
veg alten dem onhaltn vilstu
path old the grasp do you want

which wicked men have trodden?

וואָס די לייט פון אומרעכט האָבן געטרעטן?
getretn hobn umrecht fun lait di vos
trodden have injustice of people the that

[16] Who were cut down before their time,

טז דִי וואָס זײַנען אײַנגעגאַנגען פַֿאַר דער צײַט,
di vos zainen aingegangen far der tsait
who were before the time

whose yesod was overflown with a flood;

וואָס זייער גרונטפֿעסט איז ווי אַ טײַך צערונען געוואָרן;
vos zeyer gruntfest iz vi a taich tserunen gevorn
who their foundation is like a river melted become

[17] Who said unto El, Depart from us;

יז דִי וואָס האָבן געזאָגט צו אֵל: קער זיך
di vos hobn gezogt tsu El ker zich
who have said to G-d turn self

אָפּ פֿון אונדז!
op fun undz
away from us

and what can Shaddai do to them?

און וואָס קען זיי טאָן שַׁדַּי?
un vos ken zei ton Shaddai
and what can they do Shaddai

[18] Yet He filled their batim *(houses)* with tov;

יח – בעת ער האָט אָנגעפֿילט זייערע הײַזער מיט גוטס
guts mit haizer zeyere ongefilt hot er beeis
good with houses their filled has he when

but the etza *(counsel)* of the resha'im is far from me.

יאָ, די טראַכטונג פֿון די רשעים
reshoim di fun trachtung di yo
wicked ones the of counsel the indeed

איז ווײַט פֿון מיר. –
iz vait fun mir
is far from me

[19] The tzaddikim see it, and are glad,

יט די געראָטענע האָבן געזען, און זיך געפֿרייט,
di gerechte hobn gezen un zich gefreit
the righteous ones have seen and selves rejoiced

and the naki *(innocent)* laugh them to scorn.

און דער אומשולדיקער האָט געשפּעט פֿון זיי:
un der umshuldiker hot geshpet fun zei
and the innocent one has mocked of them

[20] Verily our foe is destroyed,

כ פֿאַר וואָר, פֿאַרטיליקט געוואָרן איז זייער באַשטאַנד,
far vor fartilikt gevorn iz zeyer bashtand
for truly destroyed become is their standing

and the abundance of them the eish consumeth.

און זייער שפּע האָט פֿאַרצערט דאָס פֿײַער.
un zeyer shefe hot fartsert dos faier
and their abundance has consumed this fire

[21] Acquaint now thyself with Him, and so hast thou shalom;

כא באַקען זיך נאָר מיט אים, און זײַ אין פֿריד –
bakenen zich nor mit im un zai in frid
acquaint now self with him and be in peace

thereby tovah shall come unto thee.

דורך דעם וועט דיר אָנקומען גוטס.
durch dem vet dir onkumen guts
through this will you(SG) come good

[22] Receive, now, torah from His mouth,

כב נעם נאָר צו לערנונג פֿון זײַן מויל,
nem nor tsu lernung fun zain moil
take only to teaching from his mouth

and lay up His words in thine lev.

און טו אַרײַן זײַנע ווערטער אין דײַן האַרצן.
un tu arain zaine verter in dain hartsn
and do into his words in your heart

[23] If thou return to Shaddai,

כג אַז דו וועסט זיך אומקערן צום שַׁדַּי,
az du vest zich umkeren tsum Shaddai
if you will self turn back to Shaddai

thou shalt be restored;

וועסטו אויפֿגעריכט ווערן –
vestu oifgericht vern
you will restored be

if thou shalt put away iniquity
far from thy ohalim;

אַז דו וועסט דערוויטערן אומרעכט פֿון דיינע געצעלטן.
getseltn daine fun umrecht dervaitern vest du az
tents your from injustice remove will you if

24 Then shalt thou lay up
gold as aphar,

כד און וואַרף אין שטויב דאָס גאָלדארץ,
goldarts dos shtoib in vorf un
gold the dust in throw and

and that of Ophir as the tzur
of the brooks.

און צווישן געשטיין פֿון די טאָלן דאָס אופֿיר-גאָלד ;
Ofir-gold dos toln di fun geshtein tsvishn un
gold of Ophir the valleys the of stones among and

25 Yea, Shaddai shall be thy gold,

כה און שַׁדַּי זאָל זיין דיין גאָלדארץ,
goldarts dain zain zol Shaddai un
gold your be shall Shaddai and

and thy precious kesef.

און קרוּוועס זילבער ביי דיר .
dir bai zilber kruves un
you(SG) with silver of choicest and

26 For then shalt thou have thy
delight in Shaddai,

כו וואָרעם דענצמאָל וועסטו מיטן שַׁדַּי זיך קוויקן ,
kvikn zich Shaddai mitn vestu dentsmol vorem
rejoice self Shaddai with will you(sg) then for

and shalt lift up thy face unto Eloah.

און וועסט אויפֿהייבן צו אֱלוֹהַּ דיין פּנים .
ponem dain Eloah tsu oifheibn vest un
face your G-d to lift up you will and

27 Thou shalt make thy prayer unto
Him, and He shall hear thee,

כז וועסט בעטן צו אים, און ער וועט דיך צוהערן ,
tsuhern dich vet er un im tsu betn vest
pay heed you(SG) will he and him to pray will

and thou shalt fulfill thy nederim.

און דיינע נדרים וועסטו באַצאָלן.
batsoln vestu nedrim daine un
pay will you(sg) vows your and

28 Thou shalt also decide a matter,
and it shall be established
unto thee,

כח און וועסט באַשליסן אַ זאַך , און זי וועט
vet zi un zach a bashlisn vest un
will it and thing a decide you(sg) will and

דיר צו שטאַנד קומען ,
kumen shtand tsu dir
come fruition to you(SG)

and the ohr shall shine upon
thy ways.

און אויף דיינע וועגן וועט שיינען אַ ליכטיקייט.
lichtikeit a shainen vet vegen daine oif un
light a shine will ways your upon and

29 When they are cast down,
thou shalt say: Arise,

כט אַז מע האָט דיך דערנידערט , האָסטו
hostu dernidert dich hot me az
have you brought low you(SG) has one when

געזאָלט זאָגן :
zogn gezolt
say should

and He shall save the one with
low eynayim.

עס איז אַ דערהייבונג ;
derheibung a iz es
exaltation an is it

וואָרעם ער העלפֿט דעם וואָס האַלט נידעריק די אויגן.
oign di niderik halt vos dem helft er vorem
eyes the low holds who the one helps he for

30 He shall deliver even the guilty;

ל ווו אַן אומשולדיקן מאַכט ער אַנטרינען,
antrinen er macht umshuldikn an vu
escape he makes innocent one an where

and he is delivered by the bar *(cleanness)* of thine hands.

און וועסט אַנטרונען וועלן דורך דער
un vest antrunen velen durch der
and you(sg) will escaped become through the
ריינקייט פֿון דיַינע הענט .
reinkeit fun daine hent
purity of your hands

23 Then Iyov answered and said,

כג האָט געענטפֿערט אִיוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

[2] Even hayom *(today)* is my complaint bitter;

ב הַיינט אויך איז ביטער מײַן קלאָג ,
klog main biter iz oich haint
lament my bitter is also today

my stroke is heavier than my groaning.

מײַן האַנט איז שווער פֿון וועגן מײַן זיפֿצן .
ziftsn main vegen fun shver iz hant main
sighing my account of on heavy is hand my

[3] Oh that I knew where I might find Him!

ג הלוואי וויסט איך ווו איך געפֿינ אים,
im gefin ich vu ich veis halevay
him could find I where I knew o that

That I might come even to His techunah *(abode)*!

ווי איך קום צו זײַן אָרט!
ort zain tsu kum ich vi
place his to come I how

[4] I would order my mishpat *(cause)* before Him,

ד איך וואָלט פֿאָרגעלייגט פֿאַר אים דעם
dem im far forgeleigt volt ich
the him before present would I
משפּט ,
mishpot
case for judgement

and fill my mouth with arguments.

און מײַן מויל וואָלט איך אָנגעפֿילט מיט טענות .
tainus mit ongefilt ich volt moil main un
arguments with filled I would mouth my and

[5] I would know the words which He would answer me,

ה איך וואָלט וויסן וואָס ער וואָלט מיר ענטפֿערן,
entfern mir volt er vos visen volt ich
answer me would he what know would I

and have binah of what He would say unto me.

און פֿאַרשטיין וואָס ער וואָלט מיר זאָגן .
zogn mir volt er vos farshtein un
say me would he what understand and

[6] Will He contend against me with His great koach?

ו וואָלט ער מיט גרויס כּוֹח געקריגט מיט מיר?
mir mit gekrigt koiech grois mit er volt
me with contend strength great with he would

No, but He would pay heed to me.

ניין ; נײַערט אַבט געטאָן וואָלט ער אויף מיר.
mir oif er volt geton acht naiert nein
me to he would paid attention rather no

[7] There the yashar might dispute with Him;

ז דענצמאָל וואָלט דער רעכטפֿאַרטיקער געטענהט מיט אים,
im mit getenht rechtfartiker der volt dentsmol
him with argue upright the would then

so should I be delivered forever from my Shofet *(Judge)*.

און איך וואָלט אויף איביק אַנטרונען פֿון מײַן ריכטער.
richter main fun antrunen eibik oif volt ich un
judge my from escape ever for would I and

[8] Hen *(behold)*, I go forward, but He is not there;

ח זע , איך גיי פֿאָרויס , און ער איז נישטאָ ,
nishto iz er un farois gei ich ze
not there is he and ahead of go I behold

and backward, but I cannot perceive him;

און אַהינטער , און איך מערק אים נישט;
nisht im merk ich un ahinter un
not him notice I and backward and

[9] On the left hand, where He doth work, but I cannot behold Him;

ט לינקס אַז ער איז פַֿאַרטאָן, זע איך נישט,
nisht ich ze farton iz er az links
not I see engaged is he when to the left

He hideth himself yamin *(on the right hand)*, that I cannot see Him.

ער פַֿאַרדרייט זיך רעכטס , און איך מערק נישט.
nisht merk ich un rechts zich fardreit er
not notice I and to the right self turns he

[10] But He knoweth the derech that I take;

י אָבער ער ווייס דעם וועג ווָאָס ביַי מיר,
mir bai vos veg dem veis er ober
me with which is path the knows he but

when He hath tried me, I shall come forth as zahav.

ער האָט מיך געפרוווט, איך בין ווי גאָלד אַרויס.
arois gold vi bin ich gepruvet mich hot er
out gold like am I tested me has he

[11] My regel hath held to His steps,

יא אָן זיַין טריט האָט זיך געהאַלטן מיַין פֿוס,
fus main gehaltn zich hot trit zain on
foot my held self has steps his on

over His way have I been shomer, and not turned aside.

זיַין ווועג האָב איך געהיט, און זיך נישט אָפּגענייגט.
opgeneigt nisht zich un gehit ich hob veg zain
deviated not self and kept I have way his

[12] Neither have I gone back from the mitzvah of His lips;

יב ווו אַ געבאָט פֿון זיַינע ליפּן, האָב
hob lipn zaine fun gebot a vu
have lips his from commandment a where

איך זיך נישט אָפּגעקערט ;
opgekert nisht zich ich
turned away not self I

I have treasured the words of His mouth more than my appointed portion.

מער ווי מיַין אויסקומעניש האָב איך געהיט די
di gehit ich hob oiskumenish main vi mer
the kept I have subsistence my than more

ווערטער פֿון זיַין מויל .
moil zain fun verter
mouth his from words

[13] But He stands alone, and who can turn Him?

יג אָבער ער האַלט זיך ביַי איינס, און ווער קען
ken ver un eins bai zich halt er ober
can who and one to self holds he but

אים אָפּהאַלטן?
ophaltn im
hold back him

And what His nefesh desireth, even that He doeth.

און זיַין זעל באַגערט, און ער טוט.
tut er un bagert zel zain un
does he and desires soul his and

[14] For He accomplisheth the thing that is appointed for me;

יד יאָ , ער וועט אויספֿירן וואָס מיר איז באַשערט,
bashert iz mir vos oisfirn vet er yo
destined is to me what carry out will he yes

and rabbot *(many)* such things are with Him.

און פֿיל אַזוינס איז נאָך דאָ ביַי אים.
im bai do noch iz azoins fil un
him with here still are such things many and

[15] Al-ken *(therefore)* am I troubled at His presence;

טו דערום בין איך דערשראָקן פֿאַר אים;
im far dershrokn ich bin derum
him before terrified I am therefore

when I consider, I am afraid of Him.

איך באַטראַכט, און האָב מורא פֿאַר אים.
im far moire hob un batracht ich
him before fear have and consider I

[16] For El maketh my lev dejected,

טז און אַל האָט שלאַף געמאַכט מיַין האַרץ,
harts main gemacht shlof hot El un
heart my made feeble has G-d and

and Shaddai troubleth me,

און שַׁדַּי האָט מיך איינגעשרעקן.
aingeshrokn mich hot Shaddai un
intimidate me has Shaddai and

17 Because I was not cut off from
before the choshech,

יז ווארעם איך בין נישט אויסגעמעקט געווארן
gevorn oisgemekt nisht bin ich vorem
become blotted out not am I because

פון דעם חושך ,
choishech dem fun
darkness the from

neither hath He hidden deep
darkness from my face.

און פאר מיין פנים האָט פארדעקט אַ פינצטערניש.
fintsternish a fardekt hot ponem main far un
darkness a covered has face my in front of and

24

Why are times [for
judgment]

כד
פאר וואס זיינען נישט אפגעלייגט
opgeleigt nisht zainen vos far
appointed not are what for

from Shaddai not kept,

פון שַׁדַּי באשטימטע צייטן,
tsaitn bashtimte Shaddai fun
times fixed Shaddai from

and why do those who have da'as
of him not see his yamim
(days [of assize])?

און די וואס קענען אים, זעען נישט זיינע טעג?
teg zaine nisht zeen im kenen vos di un
days his not see him know who the ones and

2 Some move the boundary stones;

ב גרענעצן פארוקט מען,
men farrukt grenetsn
one moves boundaries

they steal edar, and pasture them.

אַ סטאדע גזלט מען און מע פיטערט.
fitert me un men gazlt stade a
pastures one and one robs flock a

3 They drive away the chamor
of the yetomim,

ג דעם אייזל פון יתומים פירט מען אוועק,
avek men firt yesoimim fun eizl dem
away one lead fatherless of donkey the

they take the ox of the almanah
for a pledge.

מע נעמט אין משכון דעם אָקס פון דער אַלמנה.
almone der fun oks dem meshkun in nemt me
widow the of ox the pledge in takes one

4 They thrust the needy out
of the derech;

ד מע שטויסט אַראָפּ אביונים פון וועג ,
veg fun evyonim arop shtoist me
the road from the poor down pushes one

the poor of the eretz needs hide
themselves together.

באַהאַלטן מוזען זיך אַלע אָרימע פון לאַנד .
land fun orime ale zich muzen bahaltn
the land of afflicted all selves must to hide

5 Look, as wild donkeys in the midbar
go they forth to their work;

ה זע , ווי ווילדע אייזלען אין מדבר ,
midber in eizlen vilde vi ze
wilderness in donkeys wild like behold

foraging for teref *(nourishment)*;

גייען זיי אַרויס צו זייער אַרבעט, זוכנדיק שפּײַז ;
shpaiz zuchendik arbet zeyer tsu arois zei geyen
food seeking work their to out they go

the wilderness yieldeth lechem for
them and for their na'arim.

די סטעפּ גיט אים ברויט פאַר די קינדער .
kinder di far broit im git step di
children the for bread him gives steppe the

6 They reap every one his fodder
in the sadeh,

ו אויפן פעלד שניידן זיי זיין פוטער,
futer zain zei shnaidn feld oifn
feed his they reap field in the

and they glean the kerem of
the resha'im.

און דעם ווײַנגאָרטן פֿון רשע קלײַבן זיי אָפּ.
op zei klaibn roshe fun vaingorten dem un
off they gather the wicked of vineyard the and

[7] They spend the night arom *(naked)*
without levush *(clothing)*,

ז נאַקעט נעכטיקן זיי , אָן אַ מלבוש
malbesh a on zei nechtikn naket
garment a without they spend the night naked

they have no covering in the cold.

און אָן אַ צודעק פֿון קעלט.
kelt fun tsudek a on un
cold from covering a without and

[8] They are wet with the rain
of the harim,

ח פֿון דעם רעגנגוס פֿון די בערג ווערן
vern berg di fun regngus dem fun
become mountains the of rainstorm the from

זיי דורכגענעצט ,
durchgenetst zei
soaked through they

and embrace the tzur for want
of a shelter.

און אָן אַ שיצונג טוליען זיי זיך צום פֿעלדז.
feldz tsum zich zei tulien shitsung a on un
rock to the selves they cling shelter a without and

[9] They pluck the yatom from
the breast,

ט מע רויבט פֿון דער ברוסט דעם יתום ,
yosem dem brust der fun roibt me
fatherless the breast the from robs one

and seize the oni for debt.

און ביים אָרעמאַן נעמט מען אַ משכון .
meshkun a men nemt oreman baim un
pledge a one takes poor person from the and

[10] They cause him to go arom
without levush,

י נאַקעט גייען זיי , אָן אַ מלבוש ,
malbesh a on zei geyen naket
garment a without they go naked

and they take away the omer
(sheaf) from the hungry;

און זיי נעמען פֿון די הונגעריקע זייערע
zeyere hungerike di fun nemen zei un
their the hungry the from take they and

געטרייד גאַרבן .
garbn getreid
sheaves grain

[11] Which crush olives within
their walls,

יא צווישן די מויערן פֿון יענע , פּרעסן זיי אייל;
eil zei presen yene fun moiern di tsvishn
oil they press those of walls the between

and tread their winepresses,
yet suffer thirst.

קעלטערס טרעטן זיי און זײַנען דאָרשטיק.
dorshtik zainen un zei tretn kelters
thirsty are and they tread winepresses

[12] Men groan from out of the Ir,

יב פֿון שטאָט קרעכצן די מענטשן ,
mentshn di krechtsn shtot fun
men the groan the city from

and the nefesh of the chalalim
(wounded ones) crieth out,

און די זעל פֿון גוססע שרײַט ,
shrait gusse fun zel di un
cries out the dying one of soul the and

yet Eloah chargeth not tiflah
(folly) to them.

און אֱלוֹהַּ מאַכט נישט קיין פֿאָרווורף .
forvurf kein nisht macht Eloah un
accusation any not makes G-d and

[13] They are of those that are moredei
ohr *(rebelling ones against the light)*;

יג זיי זײַנען ווידערשפּעניקער אָן ליכט ,
licht on vidershpeniker zainen zei
the light against rebellious are they

they know not the ways thereof,

זיי קענען נישט זײַנע ווענ ,
vegen zaine nisht kenen zei
ways his not know they

nor abide in the paths thereof.

און ווייַלן נישט אויף זיַנע שטעגן.
shtegn zaine oif nisht vailn un
paths his on not they dwell and

[14] The rotzeach rising with the daylight

יד מיטן שיַין שטייט אויף דער מערדער,
merder der oif shteit shain mitn
murderer the up stands brightness with the

killeth the oni and needy,

צו טייטן דעם אָרעמאַן און דעם אבֿיון;
evyon dem un oreman dem teitn tsu
needy the and poor person the to kill to

and in the lailah is like a ganav.

און ביַ נאַכט איז ער ווי אַ גנבֿ.
ganev a vi er iz nacht bai un
thief a like he is night by and

[15] The eye also of the no'ef is shomer, watching for the dusk's twilight,

טו און דאָס אויג פֿון נואף וואַרט אויף פֿאַרנאַכט,
farnacht oif vort noyef fun oig dos un
twilight for waits the adulterer of eye the and

saying, No eye shall see me,

אַזוי צו זאָגן: מיך וועט נישט אָנזען אַן אויג;
oig an onzen nisht vet mich zogn tsu azoi
eye an see not will me say to so

and puts something to hide his face.

און אַ צודעק אויפֿן פּנים טוט ער אָן.
on er tut ponem oifn tsudek a un
on he puts face on the covering a and

[16] In the choshech they dig through batim *(houses)*;

טז זיי גראָבן אונטער אין דער פֿינצטער היַזער,
haizer fintster der in unter grobn zei
houses dark the in under dig they

in the daytime they shut themselves in;

ביַ טאָג פֿאַרשליסן זיי זיך איַן;
ain zich zei farshlisn tog bai
in selves they shut day by

they have no da'as of the ohr.

זיי ווייסן נישט פֿון ליכטקייט,
lichtikeit fun nisht veisn zei
light of the not know they

[17] For the boker is to them even as the tzalmavet;

יז וואָרעם ביַ זיי אַלעמען איז טויטשאָטן פֿרימאָרגן,
frimorgn toitshotn iz alemen zei bai vorem
morning shadow of death is all them with for

they are friends with the terrors of tzalmavet.

ווייַל זיי זיַנען באַקאַנט מיט די שרעקענישן
shrekenishn di mit bakant zainen zei vail
terrors the with familiar are they because

פֿון טויטשאָטן.
toitshotn fun
shadow of death of the

[18] Swiftly vanishing is he on the surface of the mayim;

יח ער גייט לייַכט אַוועק אויפֿן וואַסער;
vaser oifn avek laicht geit er
water on the away lightly goes he

their chelek is cursed in ha'aretz;

פֿאַרשאָלטן איז זייער חלק אויף דער ערד;
erd der oif chelek zeyer iz farsholten
earth the on portion their is cursed

he turneth no more in the derech of the kramim *(vineyards)*.

ער פֿאַרקערט נישט אויפֿן וועג פֿון ווייַנגערטנער.
vaingertner fun veg oifn nisht farkert er
vineyards of way on the not turns he

[19] Drought and heat consume the snow waters;

יט טריקענישן און היץ רויבן אַוועק שנייוואַסער;
shneivaser avek roibn hits un trikenish
snow water away rob heat and dryness

so doth Sheol those which have sinned.

און שְׁאוֹל – די וואָס האָבן געזינדיקט.
gezindikt hobn vos di Sheol un
sinned have who are the ones Sheol and

[20] The rechem *(womb)* shall forget him;

כ דער טראַכט פֿאַרגעסט אָן אים,
im on fargest tracht der
him on forgets womb the

the worm shall feast on him;

דער ווּאָרעם לאָבט זיך מיט אים,
im mit zich lobt vorem der
him with self relishes worm the

he shall be no more remembered;

ער ווערט מער נישט געדאַכט ;
gedacht nisht mer vert er
remembered not more shall be he

and wickedness shall be broken like an etz.

און צעבראָכן ווי אַ האָלץ ווערט אומגערעכטיקייט.
umgerechtikeit vert holts a vi tsebrochn un
unrighteousness shall be wood a like broken and

[21] He plundereth the barren that beareth not;

כא ער חבֿרט זיך מיט דער עקרה ווּאָס געבערט נישט;
nisht gebert vos akore der mit zich chavert er
not gives birth who barren the with self associates he

and doeth not good to the almanah.

און די אַלמנה באַגיטיקט ער נישט.
nisht er bagitikt almone di un
not he does do good widow the and

[22] He drags away also the mighty with his ko'ach;

כב און ער שלעפּט אַראָפּ די מאַכטיקע מיט זײַן כּוח ;
koiech zain mit machtike di arop shlept er un
strength his with mighty the down pulls he and

he riseth up, and no man is sure of life.

ער שטייט אויף, און מע איז נישט זיכער מיטן לעבן.
lebn mitn zicher nisht iz me un oif shteit er
life with the secure not is one and up stands he

[23] Though it be given him to be in safety, and he be sustained,

כג לאָזט אים אין זיכערקייט, ער זאָל זיך אָנלענען,
onlenen zich zol er zicherkeit in im lozt
lean self shall he security in him let

yet His eynayim are upon their ways.

אָבער זײַנע אויגן זײַנען אויף זייערע וועגן .
vegen zeyere oif zainen oign zaine ober
ways their on are eyes his but

[24] They are exalted me'at *(for a little while)*,

כד זיי ווערן דערהויבן אַ ווייַלע, און שוין
shoin un vaile a derhoibn vern zei
already and while a exalted become they

זײַנען זיי נישטאָ ;
nishto zei zainen
not there they are

then they are no more and are withered and snatched away like all others,

יאָ , זיי ווערן דערנידערט , ווי אַלע ווערן
vern ale vi dernidert vern zei yo
become all as brought low become they yes

זיי אײַנגעזאַמלט,
aingezamlt zei
gathered they

and cut off like the tops of the ears of grain.

און ווי אַ שפּיץ זאַנג ווערן זיי אָפּגעשניטן .
opgeshnitn zei vern zang shpits a vi un
cut off they become wheat head of a as and

[25] And if it be not so, who will charge me with lying,

כה און אויב נישט אַזוי, דען , ווער ווייל מיר אָפּלייקענען,
opleikenen mir vil ver den azoi nisht oib un
to refute me wants who then so not if and

and make my milah *(word)* worth nothing?

און מאַכן צו נישט מײַן ווּאָרט?
vort main nisht tsu machn un
word my nothing into to make and

25 Then answered Bildad the Shuchi, and said,

כה האָט געענטפֿערט בִּלְדַד דער שוחי , און האָט
hot un Shuchi der Bildad geentfert hot
has and Shuchi the Bildad answered has
געזאָגט:
gezogt
said

[2] Dominion and pachad are with Him,

ב געוואלטיקייט און פַּאָרכטיקייט זיַינען ביַי אים;
im bai zainen forchtikeit un geveltikeit
him with are terror and dominion

oseh shalom bimromav.

ער שאַפֿט שלום אין זיַינע הייכן .
heichn zaine in sholem shaft er
heights his in peace procures he

[3] Is there any number of His armies?

ג איז דאָ אַ צאָל צו זיַינע מחנות ?
machnus zaine tsu tsol a do iz
legions his to number a there is

And upon whom doth not His ohr arise?

און אויף וועמען גייט נישט אויף זיַין ליכט?
licht zain oif nisht geit vemen oif un
light his up not goes whom upon and

[4] Mah yitzdak Enosh im El *(how then can man be justified, set right, with G-d?)*

ד און ווי קען דען אַ מענטש געראַכט זיַין מיט אֵל ?
El mit zain gerecht mentsh a den ken vi un
G-d with be righteous man a then can how and

Or how can he be clean that is born of isha?

און ווי קען ריין זיַין אַ געבאָרענער פֿון אַ פֿרוי ?
froi a fun geborener a zain rein ken vi un
woman a of one born a be pure can how and

[5] If even the yarei'ach shineth not,

ה זע , אַזש די לבָּנה איז נישט העל ,
hel nisht iz levone di azh ze
bright not is moon the even behold

yea, the kokhavim are not pure in His sight,

און די שטערן זיַינען נישט ריין אין זיַנע אויגן,
oign zaine in rein nisht zainen shtern di un
eyes his in pure not are stars the and

[6] How much less enosh, that is a maggot?

ו היַינט ווי שוין אַ מענטש אַ ווואָרעם,
vorem a mentsh a shoin vi haint
worm a man a already how much more now

And the ben adam, which is a tola'at *(worm)*?

און אַ מענטשנקינד אַ מילב?
milb a mentshnkind a un
mite a son of man a and

26 But Iyov answered and said,

כו האָט געענטפֿערט אִיּוֹב, און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyov geentfert hot
said has and Iyov answered has

[2] How hast thou helped him that is without ko'ach?

ב ווי האָסטו געהאָלפֿן דעם ווואָס
vos dem geholfn hostu vi
which is the one helped have you how
אָן כּוֹח !
koiech on
strength without

How savest thou the zero'a *(arm)* that hath no oz *(strength)*?

ביַיגעשטאַנען דעם אָרעם אָן מאַכט!
macht on orem dem baigeshtanen
power without arm the stood by

[3] How hast thou counseled him that hath no chochmah?

ג ווי האָסטו געעצהט דעם ווואָס אָן חכמה ,
chochme on vos dem geeitset hostu vi
wisdom without which is the one advised have you how

And how hast thou plentifully declared the tushiyyah *(efficient wisdom)*?

אוּן קלוגשאַפּט אַ סך געלאָזט ווּיסן !
visen gelozt sach a klugshaft un
know let lot a wisdom and

[4] To whom hast thou uttered words?

ד מיט ווּעמען הילף האָסטו געזאָגט די ווערטער?
verter di gezogt hostu hilf vemes mit
words these said have you help whose with

And whose neshamah came from thee?

אוּן ווּעמעס אָטעם איז אַרויסגעגאַנגען פֿון דיר ?
dir fun aroisgegangen iz otem vemes un
you(SG) from gone out is breath whose and

[5] Dead things tremble from under the mayim,

ה די מתים ציטערן ,
tsiteren meisim di
tremble dead the

and the inhabitants thereof.

די וואַסערן פֿון אונטן מיט זייערע באַווינער .
bavoiner zeyere mit unten fun vasern di
inhabitants their with below from waters the

[6] Sheol is naked before Him,

ו נאַקעט איז שְׁאוֹל פֿאַר אים ,
im far Sheol iz naket
him before Sheol is naked

and Avaddon hath no cover.

אוּן אָן אַ צודעק איז דער אָפּגרונט.
opgrunt der iz tsudek a on un
pit the is covering a without and

[7] He stretcheth out the Tzafon over the tohu,

ז ער שפּרייט אויס דעם צפֿון איבער דעם תּוהו ,
tohu dem iber tsofn dem ois shpreit er
void the over north the out spreads he

and hangeth eretz upon nothing.

ער הענגט אויף די ערד אויף גאָרנישט.
gornisht oif erd di oif hengt er
nothing on earth the up hangs he

[8] He bindeth up the mayim in His thick clouds;

ח ער בינדט איַן די וואַסערן אין זיַנע כמאַרעס ,
chemares zaine in vasern di ain bindt er
clouds his in waters the in binds he

and the anan doeth not burst under them.

אוּן נישט צעפּלאַצט ווערט דער וואָלקן אונטער זיי .
zei unter volken der vert tseplatst nisht un
them under cloud the is bursts not and

[9] He covers the face of [His] kisse,

ט ער פֿאַרדעקט דעם פּנים פֿונעם טראָן ,
tron funem ponem dem fardekt er
throne of the face the covers he

and spreadeth His anan upon it.

ער פֿאַרשפּרייט זיַין וואָלקן איבער אים.
im iber volken zain farshpreit er
him over cloud his spread he

[10] He hath circled the horizon on the face of the mayim

י ער האָט געצירקלט אַ גרענעץ אויפֿן וואַסער ,
vaser oifn grenets a getsirklt hot er
water on the boundary a circled has he

for a boundary between ohr and choshech.

ביז צום סוף פֿון ליכט אוּן פֿינצטערניש.
fintsternish un licht fun sof tsum biz
darkness and light of end to the until

[11] The ammudim of Shomayim tremble

יא די זיַילן פֿון הימל טרייסלען זיך ,
zich treislen himel fun zailn di
selves tremble heaven of pillars the

and are aghast at His rebuke.

אוּן ווערן צעטומלט פֿון זיַין אָנגעשריי .
ongeshrei zain fun tsetumlt vern un
rebuke his of confused become and

[12] He divideth the yam with His ko'ach,

and by His understanding He struck down Rahav.

[13] By His Ruach He hath made fair Shomayim;

His yad hath pierced the fleeing nachash.

[14] Lo, these are but the ketzot of His ways,

but how faint the davar we hear of Him.

And the thunder of His gevurah who can understand?

יב מיט זיין כֹּוח צערודערט ער דעם ים ,
yam dem er tserudert koiech zain mit
sea the he agitates strength his with

און מיט זיין פַֿארשטאַנדיקייט צעהאַקט ער רַהַב .
rahav er tsehakt farshtandikeit zain mit un
Rahav he shatters understanding his with and

יג דורך זיין אָטעם ווערט לויטער דער הימל ;
himel der loiter vert otem zain durch
heaven the clears shall be breath his by

זיין האַנט האָט אַרײַנגעשטאָכט די לויפֿיקע שלאַנג .
shlang loifike di araingeshtocht hot hant zain
serpent fleeing the pierced has hand his

יד זע , דאָס זײַנען טייל פֿון זײַנע ווועגן ;
vegen zaine fun teil zainen dos ze
ways his of a part are these behold

און וואָס פֿאַר אַ קליין מורמל הערן מיר פֿון אים!
im fun mir hern murml klein a far vos un
him from we hear murmur small a for what and

אָבער דעם דונער פֿון זײַנע גבֿורות ווער
ver gevuros zaine fun duner dem ober
who mighty acts his of thunder the but

קען פֿאַרשטיין ?
farshtein ken
understand can

כז

27 Moreover Iyov continued his mashal, and said:

און אִיּוֹב האָט ווידער אויפֿגעהויבן זײַן גערייד , און האָט
hot un gereid zain oifgehoibn vider hot Iyov un
has and speech his lifted up again has Iyov and

געזאָגט:
gezogt
said

[2] As El liveth, Who hath taken away my mishpat,

and Shaddai, Who hath saddened my nefesh;

[3] All the while my neshamah is in me,

and the ruach of Eloah is in my nostrils,

[4] My lips shall not speak falsehood,

nor my leshon utter deceit.

[5] Far be it from me I should justify you;

till I die I will not remove

ב אֲזוי ווי עס לעבט אֵל וואָס האָט צוגענומען מײַן רעכט ,
recht main tsugenumen hot vos El lebt es vi azoi
right my taken away has who G-d lives it as so

און דער פֿון שַׁדַּי וואָס האָט פֿאַרביטערט מײַן זעל ,
zel main farbitert hot vos Shaddai fun der un
soul my made bitter has who Shaddai of the one and

ג אַז אויב כּל-זמן מײַן אָטעם איז אין מיר ,
mir in iz otem main kol-zman oib az
me in is breath my as long as if that

און דער הויך פֿון אֱלוֹהַּ אין מײַן נאָז ,
noz main in Eloah fun hoich der un
nose my in G-d of breath the and

ד אויב מײַנע ליפּן וועלן רעדן אומרעכט ,
umrecht redn veln lipn maine oib
injustice speak will lips my if

און אויב מײַן צונג ווועט אַרויסלאָזן באַטרוג!
batrug aroislozn vet tsung main oib un
deceit let out will tongue my if and

ה חלילה מיר , אַז איך זאָל אײַך געבן גערעכט!
gerecht gebn aich zol ich az mir cholile
right give you shall I that me far be it from

ביז איך ווער אויסגיין ווער איך נישט לאָזן אָפּנעמען
opnemen lozn nisht ich vel oisgein vel ich biz
be taken away let not I will go out will I until

mine tom *(integrity)* from me.

מִיַּן עֲרלעבקייט פֹּון מִיר.
mir fun erlechkeit main
me from integrity my

[6] My tzedakah I hold fast, and will not let it go;

[ו] אָן מִיַּן גערעבטיקייט האַלט איך זיך און
un zich ich halt gerechtikeit main on
and self I hold righteousness my on

וועל זי נישט אָפלאָזן;
oplozen nisht zi vel
let go not it will

my lev shall not reproach for any of my days.

מִיַּן האַרץ האָט פֹּון מִיַּן לעבטאָג אָן מִיר
mir on lebtog main fun hot harts main
me on life-day my from has heart my

נישט פַֿאַרצוואַרפֿן.
fortsuvarfn nisht
to reproach not

[7] Let mine enemy be as the rasha *(evildoer)*,

[ז] זאָל וועֲרן פֹּון מִיַּן פַֿיַינט ווי פֹּון רשע ,
roshe fun vi faint main fun vern zol
the wicked of as enemy my of become let

and he that riseth up against me as unrighteous.

און פֹּון מִיַּן קעגנשטייער ווי פֹּון דעם פַֿאַרברעכער!
farbrecher dem fun vi kegnshteyer main fun un
rebellious the of as adversary my of and

[8] For what is the tikveh *(hope)* of the chanef *(hypocrite, g-dless)*, when He is cut off,

[ח] וואָרעם וואָס איז די האָפֿענונג פֹּון דעם זינדיקן ,
zindikn dem fun hofenung di iz vos vorem
sinner the of hope the is what for

אַז ער האַוועט ,
havet er az
gets gain he when

when Eloah taketh away, his nefesh?

אויב אֱלוֹהַּ נעמט אַוועק זיַין זעל?
zel zain avek nemt Eloah oib
soul his away takes G-d if

[9] Will El hear his cry

[ט] וועט אֵל הערן זיַין געשריי,
geshrei zain hern El vet
cry his hear G-d will

when tzarah cometh upon him?

אַז אויף אים וועט קומען אַ צרה ?
tsore a kumen vet im oif az
trouble a come will him upon when

[10] Will he delight himself in Shaddai?

[י] צי קען ער זיך קוויקן מיטן פֹּון שַׁדַּי ,
Shaddai fun mitn kvikn zich er ken tsi
Shaddai of with delight self he can or

Will he always call upon Eloah?

רופֿן צו אֱלוֹהַּ אין יעטוועדער צייַט?
tsait yetveder in Eloah tsu rufn
time every in G-d to to call

[11] I will teach you concerning the yad El;

[יא] איך וועל אייַך לערנען וועגן דער האַנט פֹּון אֵל ,
El fun hant der vegen lernen aich vel ich
G-d of hand the concerning teach you will I

that which is with Shaddai will I not conceal.

וואָס איז בייַם פֹּון שַׁדַּי וועל איך נישט פַֿאַרהוילן.
farhoiln nisht ich vel Shaddai fun baim iz vos
hide not I will Shaddai of with the is what

[12] Hen *(behold)*, all ye yourselves have seen it;

[יב] אָט האָט איר אַלע געזען ,
gezen ale ir hot ot
seen all you have behold

why then are ye thus altogether vain?

און פַֿאַר וואָס דען פֿלוידערט איר נישטיקס ?
un far vos den ploidert ir nishtiks
worthless things you you chatter then what for and

13 This is the chelek *(lot)* of the adam rasha with El and the nachalah of oppressors, which they shall receive from Shaddai.

ג דאָס איז דער חלק פֿון דעם שלעכטן מענטשן ביַי אֵל ,
El bai mentshn shlechtn dem fun chelek der iz dos
G-d at men wicked the of portion the is this

און די אַרב וואָס די געוואַלטטוער
gevalttuer di vos arav di un
oppressors the which inheritance the and

קריגן פֿון שַׁדַי .
Shaddai fun krign
Shaddai from get

14 If his banim be multiplied, it is for the cherev,

ד אויב זיַינע קינדער מערן זיך , איז דאָס
dos iz zich mern kinder zaine oib
this it is selves multiply children his if

פַֿאַרן שווערד,
shverd faran
sword for the

and his offspring shall not have lechem enough.

און זיַינע שפּראָצן וועלן נישט האָבן ברויט צו זאַט .
zat tsu broit hobn nisht veln shprotsn zaine un
satiety to bread have not will offspring his and

15 Those that survive him shall be buried in mavet,

טו די וואָס בלַיבן פֿון אים וועלן פֿון פּעסט
pest fun veln im fun blaibn vos di
plague of will him of remain who the ones

באַגראָבן ווערן ,
vern bagrobn
become buried

and his almanot shall not weep.

און זיַינע אַלמנות וועלן צו מאָל נישט באַווייַנען.
baveinen nisht mol tsu veln almones zaine un
mourn not once even will widows his and

16 Though he heap up kesef as the aphar,

טז אַז ער זאָל אָנזאַמלען ווי שטויב זילבער,
zilber shtoib vi onzamlen zol er az
silver dust like gather shall he if

and pile up raiment as the clay,

און ווי ליים אָנגרייטן מלבושים ,
malbushem ongreitn leim vi un
garments prepare clay like and

17 He may prepare it, but the tzaddik shall put it on,

יז ועט ער אָנגרייטן, און דער גערעכטער וועט אָנטאָן,
onton vet gerechter der un ongreitn er vet
put on will righteous the and prepare he will

and the innocent shall divide the kesef.

און מיטן זילבער וועלן די אומשולדיקע זיך טיילן.
teiln zich umshuldike di veln zilber mitn un
share selves innocent the will silver with the and

18 He buildeth his bais as a moth,

יח ער בויט ווי אַ מאָל זיַין הויז ,
hoiz zain moil a vi boit er
house his moth a like builds he

and as a sukkah that the watchman maketh.

און ווי אַ בייַדל וואָס דער וועכטער מאַכט.
macht vechter der vos baidl a vi un
makes watchman the which booth a like and

19 The oisher *(rich man)* shall lie down, but he shall do so no more;

יט ער לייגט זיך אַן עושר , און שוין איז
iz shoin un oysher an zich leigt er
is already and rich man a self lies down he

נישטאָ וואָס אויפֿצוקלייַבן,
oiftsuklaibn vos nishto
to gather up what not there

he openeth his eyes, and he is not.

ער עפֿנט זײַנע אויגן, און עס איז נישטאָ .
nishto iz es un oign zaine efent er
not there is it and eyes his opens he

20 Terrors take hold on him as a flood,

כ ווי וואַסערן יאָגן אים אָן שרעקענישן ,
shrekenishn on im yogn vasern vi
terrors on him pursue waters as

a tempest stealeth him away in the lailah.

איבער נאַכט גנבֿעט אים אַוועק אַ שטורעם.
shturem a avek im ganvet nacht iber
storm a away him steals night over

21 The east wind carrieth him away,

כא דער מזרח-ווינט הייבט אים אויף, אַז ער מוז גיין ,
gein muz er az oif im heibt mizrech-vint der
go must he that up him raises east wind the

and he departeth as a storm hurleth him forth from his makom.

און ער שטורעמט אים אַוועק פֿון זײַן אָרט .
ort zain fun avek im shturemt er un
place his from away him storms it and

22 For it will hurl against him, without sparing;

כב און ער שלײַדערט אויף אים און דערבאַרעמט
derbaremt un im oif shlaidert er un
has compassion and him upon hurls it and

זיך נישט;
nisht zich
not self

he desperately flees from its yad.

לויפֿנדיק וואָלט ער אַנטלאָפֿן פֿון זײַן האַנט.
hant zain fun antlofn er volt loifndik
hand its from flee he would running

23 Men shall clap their hands at him,

כג מע פּאַטשט איבער אים די הענט ,
hent di im iber patsht me
hands the him over slaps one

and shall hiss him away from his makom.

און מע שמוצערט אויף אים פֿון זײַן אָרט .
ort zain fun im oif shmutsert me un
place his from him on hisses one and

כח

28 Surely there is a mine for the kesef,

יאָ , פֿאַראַן אַ גרעבערײַ פֿאַר זילבער,
zilber far greberai a faran yo
silver for mine a there is indeed

and a makom for zahav where they refine it.

און אַן אָרט וווּ גאָלד טוט מען לײַטערן.
laitern men tut gold vu ort an un
refine one does gold where place a and

2 Barzel *(iron)* is taken out of aphar,

ב אײַזן ווערט פֿון דער ערד גענומען ,
genumen erd der fun vert aizn
taken earth the from is iron

and nechoshet is smelted out of the even *(stone, ore)*.

און פֿון שטיין שמעלצט מען קופּער .
kuper men shmeltst shtein fun un
copper one smelts stone from and

3 He setteth a ketz to choshech,

ג דער מענטש מאַכט אַ סוף צו פֿינצטערניש,
fintsternish tsu sof a macht mentsh der
darkness to end an makes man the

and searcheth out all extremities,

און ביז יעטוועדער עק פֿאָרשט ער אויס
ois er forsht ek yetveder biz un
out he probes end every unto and

the even *(ore)* of darkness and tzalmavet.

שטיינער פֿון פֿינצטערניש און טויטשאָטן .
toitshotn un fintsternish fun shteiner
shadow of death and darkness of stones

4 He cuts out a shaft down far from the inhabitant;

ד ער ברעכט אַ שאַכט ווײַט פֿון אַ באַווינער ;
bavoiner a fun vait shacht a brecht er
inhabitant a from far shaft a breaks he

forgotten of the regel,

פַֿאַרגעסן פֿון אַ פַֿאַרבײַגייערס פֿוס;
fus farbaigeyers a fun fargesen
foot passerby's a of forgotten

they dangle, suspended, away from enosh.

אָפּגעצערט, ווײַט פֿון מענטשן וואַנדערן זיי .
zei vandern mentshn fun vait opgetsert
they go men from far worn away

5 As for eretz, out of it cometh lechem,

ה די ערד , פֿון איר קומט אַרויס ברויט,
broit arois kumt ir fun erd di
bread forth comes it from earth the

and under it is transformed as by eish.

אָבער אונטער איר איז איבערגעקערט ווי פֿון פַֿײַער.
faier fun vi ibergekert iz ir unter ober
fire of as if overturned is it under but

6 The stones of it are the makom of the sapphire,

ו דער אָרט פֿון סאַפֿיר זײַנען אירע שטיינער,
shteiner ire zainen safir fun ort der
stones its are sapphire of place the

and it hath ore of zahav.

און שטויבן פֿון גאָלד זײַנען דערין .
derin zainen gold fun shtoibn un
therein are gold of dust particles and

7 There is a hidden path of which no bird of prey has da'as,

ז דעם שטעג, אים ווייס נישט קיין רויבפֿויגל ,
roibfoigl kein nisht veis im shteg dem
bird of prey any not knows it path the

and which the falcon's eye hath not seen.

און נישט אָנגעקוקט האָט אים דאָס אויג פֿון אַ פַֿאַלק.
falk a fun oig dos im hot ongekukt nisht un
falcon a of eye the it has looked at not and

8 The proud beasts have not trodden it,

ח נישט באַטרעטן האָבן אים חיות שטאָלצע,
shtoltse chayes im hobn batretn nisht
proud beasts it have trod not

nor the shachal *(lion's cub)* passed over it.

נישט געשפּרײַזט האָט אויף אים דער לייב.
leib der im oif hot geshpraizt nisht
lion the it upon has strode not

9 He [the miner] putteth forth his yad upon the rock;

ט צום קיזלשטיין שטרעקט ער אויס זײַן האַנט,
hant zain ois er shtrekt kizlshtein tsum
hand his out he stretches flinty rock to the

he upturneth the mountains by the shoresh.

ער קערט אום פֿון וואָרצל די בערג .
berg di vortsel fun um kert er
mountains the the root from back turns he

10 He cutteth out channels through the tzurot *(rocks)*,

י אין פֿעלדזן האַקט ער גראָבנס,
grobns er hakt feldzn in
ravines he cuts rocks in

and his eye seeth every precious thing.

און אַל דאָס טײַערסטע קוקט אָן זײַן אויג.
oig zain on kukt taierste dos al un
eye his on look most precious the all and

11 He dams up the streams from flowing,

יא פֿלוסן פַֿאַרבינדט ער נישט צו רינען,
rinen tsu nisht er farbindt flusn
flow to not he binds up streams

and the thing that is hidden bringeth he forth to ohr.

און פַֿאַרבאָרגנס ברענגט ער אַרויס אין ליכט.
licht in arois er brengt farborgns un
light into out he bring hidden things and

12 But where shall chochmah be found?

יב אָבער די חכמה פֿון וואַנען קען געפֿונען ווערן,
vern gefunen ken vanen fun chochme di ober
be found can where from wisdom the but

And where is the makom binah?

און ווו איז דער אָרט פֿון פַֿאַרשטאַנדיקייט?
farshtandikeit fun ort der iz vu un
understanding of place the is where and

[13] Enosh knoweth not the price thereof;

neither is it found in the Eretz HaChayyim.

ג קיין מענטש ווייס נישט איר ווערדע,
verde ir nisht veis mentsh kein
value its not knows man any

און זי געפֿינט זיך נישט אין לאַנד פֿון די לעבעדיקע.
lebedike di fun land in nisht zich gefint zi un
living the of the land in not self finds it and

[14] The tehom *(abyss)* saith, It is not in me;

and the yam saith, It is not with me.

ד דער תּהום זאָגט : נישט אין מיר;
mir in nisht zogt tehom der
me in not declares deep the

און דער ים זאָגט : נישט בײַ מיר.
mir bai nisht zogt yam der un
me with not declares sea the and

[15] It cannot be gotten in exchange for fine gold,

neither shall kesef be weighed for the price thereof.

ט פֿאַר איר קען נישט געגעבן ווערן פֿײַנגאָלד,
faingold vern gegebn nisht ken ir far
fine gold be given not can it for

און זילבער קען נישט געוויגן ווערן פֿאַר איר מקח .
mekch ir far vern gevoign nisht ken zilber un
price its for be weighed not can silver and

[16] It cannot be valued with the fine gold of Ophir,

with the precious onyx, or the sapphire.

טז זי קען נישט אָפּגעשאַצט ווערן מיט אוֹפֿיר-גאָלד ,
Ofir-gold mit vern opgeshatst nisht ken zi
gold of Ophir with be valued not can it

מיט טײַערן אָניקל און סאַפּירשטיין.
sapirshtein un onikl taiern mit
sapphire and onyx precious with

[17] The zahav and the crystal cannot equal it,

and the exchange of it shall not be for the jewel of gold.

יז גלאָלד און גלאָז זיינען נישט איר גלײַכן ,
glaichn ir nisht zainen glaz un gold
like its not are glass and gold

און כּלים פֿון גינגאָלד איר אויסבײַט .
oisbait ir gingold fun keilim un
exchange its pure gold of vessels and

[18] Nor shall mention be made of coral or crystal,

for the price of chochmah is above pearls.

יח אַבנים טובֿות און קריסטאָל דאַרפֿן נישט
nisht darfn kristol un toivus avnim
not need crystal and precious stones

דערמאָנט ווערן ,
vern dermont
become remembered

און מער פֿון קאָרעלן איז דער באַטרעף פֿון חכמה .
chochme fun batref der iz kareln fun mer un
wisdom of price the is coral than more and

[19] The chrysolite of Ethiopia shall not equal it,

neither shall it be valued with tahor gold.

יט טאָפּאַז פֿון כּוש איז נישט איר גלײַכן ,
glaichn ir nisht iz Kush fun tafaz
like its not is Kush of topaz

מיט ריינעם גאָלד קען זי נישט אָפּגעשאַצט ווערן .
vern opgeshatst nisht zi ken gold reinem mit
become valued not it can gold pure with

[20] From where then cometh chochmah?

And where is the makom binah?

כ טאָ פֿון וואַנען קומט די חכמה ?
chochme di kumt vanen fun to
wisdom the comes where from then

און וווּ איז דער אָרט פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט?
farshtandikeit fun ort der iz vu un
understanding of place the is where and

[21] Seeing it is hidden from the eyes of kol chai,

כא אַז זי איז פֿאַרהוילן פֿון די אויגן פֿון
fun oign di fun farhoiln iz zi az
of eyes the from concealed is it that

יעטוועדער לעבעדיקן ,
lebedikn yetveder
living being every

and concealed from the oph HaShomayim.

און פֿון פֿויגל פֿון הימל איז זי פֿאַרבאָרגן.
farborgen zi iz himel fun foigel fun un
hidden it is heaven of the bird of and

[22] Abaddon and Mavet say,

כב אונטערגאַנג און טויט זאָגן:
zogn toit un untergang
say death and destruction

We have heard a rumor thereof with our ears.

מיט אונדזערע אויערן האָבן מיר געהערט איר הערונג.
herung ir gehert mir hobn oiern undzere mit
fame its heard we have ears our with

[23] Elohim understandeth the way to it,

כג אלקים פֿאַרשטייט איר ווענ,
veg ir farshteit Elokim
way its understands G-d

and He knoweth the makom thereof.

און ער וויים איר אָרט.
ort ir veis er un
place its knows he and

[24] For He looketh to the ketzot ha'aretz,

כד וואָרעם ער קוקט ביז די עקן ערד ,
erd ekn di biz kukt er vorem
of the earth ends the to looks he for

and seeth all under Shomayim.

אונטערן גאַנצן הימל זעט ער.
er zet himel gantsn untern
he sees heaven all the under

[25] The weight He appointed for the ruach,

כה וען ער האָט געמאַכט פֿאַרן ווינט אַ וואָג ,
vog a vint faran gemacht hot er ven
weight a wind for the made has he when

and He weigheth the mayim by measure.

און וואַסערן מאַרקירט מיט אַ מאָס ,
mos a mit markirt vasern un
measure a with marked waters and

[26] When He made a decree for the matar,

כו וען ער האָט געמאַכט פֿאַרן רעגן אַ געזעץ,
gezets a regn faran gemacht hot er ven
law a rain for the made has he when

and a derech for the lightning of the thunder,

און אַ וועג פֿאַרן דונערגעוויטער,
dunergeviter faran veg a un
thunder bolt for the way a and

[27] Az *(then)* did He see it, and declare it;

כז דענצמאָל האָט ער זי געזען און זי באַרעכנט,
barechnt zi un gezen zi er hot dentsmol
reckoned it and seen it he has then

He prepared it, yea, and searched it out.

זי אויפֿגעשטעלט און אויך זי אויסגעפֿאָרשט.
oisgeforsht zi oich un oifgeshtelt zi
investigated it also and set up it

[28] And unto adam He said,

כח און ער האָט געזאָגט צום מענטשן:
mentshn tsum gezogt hot er un
man to the said has he and

See, the Yirat Adonoi, that is chochmah,

זע , מורא פֿאַר אֲדֹנָי דאָס איז חכמה ,
chochme iz dos Adonoi far moire ze
wisdom is this Adonoi before fear behold

and to depart from rah is binah.

און זיך אָפּקערן פֿון שלעכטס איז
un zich opkeren fun shlechts iz
and oneself to turn away from evil is

פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit
understanding

כט

29 Moreover Iyov continued his mashal,

און אִיּוֹב האָט ווידער אויפֿגעהויבן זײַן געריידע,
un Iyov hot vider oifgehoibn zain gereid
and Iyov has again lifted up his discourse

and said,

און האָט געזאָגט:
un hot gezogt
and has said

[2] Oh that I were as in months past,

ב וועט מאַכט מיך אַזוי ווי אין די חדשים
ve macht mich azoi vi in di chodeshim
who makes me just as in the months

פֿון אַ מאָל,
fun a mol
of a long ago

as in the days when Eloah was shomer over me;

ווי אין די טעג וואָס אֱלוֹהַּ האָט מיך אָפּגעהיט!
vi in di teg vos Eloah hot mich opgehit
like in the days that G-d has me guarded

[3] When His ner *(lamp)* shined upon my rosh,

ג ווען זײַן ליכט האָט געשײַנט איבער מײַן קאָפּ,
ven zain licht hot geshaint iber main kop
when His light has shone over my head

and when by His ohr I walked through choshech;

ווען פֿאַר זײַן שײַן פֿלעג איך גיין אין דער פֿינצטער.
ven far zain shain fleg ich gein in der fintster
when by His light his shone I used to go in the darkness

[4] As I was in the days of my prime,

ד אַזוי ווי איך בין געווען אין די טעג פֿון מײַן יוגנט,
azoi vi ich bin geven in di teg fun main yugnt
as so I am was in the days of my youth

when the Sod Eloah *(friendship, counsel of G-d)* was over my ohel;

ווען די פֿאַרטרויטקייט פֿון אֱלוֹהַּ איז געווען
ven di fartroitkeit fun Eloah iz geven
when the intimacy of G-d is was

אויף מײַן געצעלט;
oif main getselt
on my tent

[5] When Shaddai was yet with me,

ה ווען שַׁדַּי איז נאָך געווען מיט מיר;
ven Shaddai iz noch geven mit mir
when Shaddai is yet been with me

when my children were around me;

רונד אַרום מיר מײַנע קינדער.
rund arum mir maine kinder
around about me my children

[6] When I washed my steps with khemah,

ו ווען מײַנע טריט האָבן זיך געבאָדן אין שמאַנט,
ven maine trit hobn zich gebodn in shmant
when my steps have selves immersed in cream

and the tzur poured me out streams of shemen;

און דער פֿעלדז האָט געגאָסן בײַ מיר בעכן מיט אייל.
un der feldz hot gegosn bai mir bechn mit eil
and the rock has poured out by me streams with oil

[7] When I went out to the sha'ar through the city,

ז אַז איך בין אַרויסגעגאַנגען צום טויער אין שטאָט,
az ich bin aroisgegangen tsum toier in shtot
when I am gone out to the gate in the city

when I took my moshav in the rekhov!

אויפֿגעשטעלט אין מאַרק מײַן זיץ,
oifgeshtelt in mark main zits
set up in square my sit

[8] The ne'arim saw me, and stepped aside,

ח הָאָבן יונגעלייט געזען און זיך באַהאַלטן,
bahaltn zich un gezen yungelait hobn
reserved selves and seen young men have

and the aged arose, and stood up.

און גרייזן האָבן זיך אויפגעהויבן און געשטאַנען.
geshtanen un oifgehoibn zich hobn graizn un
stood and lifted up selves have old people and

[9] The sarim *(nobles)* refrained from talking,

ט האַרן האָבן זיך איינגעהאַלטן פֿון ווערטער,
verter fun aingehaltn zich hobn harn
words from restrained selves have lords

and laid their hand on their mouth.

און די האַנט פֿלעגן זיי אַרויפֿטאָן אויף זייער מויל.
moil zeyer oif aroifton zei flegn hant di un
mouth their on put up they would hand the and

[10] The nobles held their peace,

י דער קול פֿון גרויסע לייט האָט זיך באַהאַלטן,
bahaltn zich hot lait groise fun kol der
hidden self has people great of voice the

and their leshon cleaved to the roof of their mouth.

און זייער צונג האָט זיך צוגעקלעפּט צו זייער גומען.
gumen zeyer tsu tsugeklept zich hot tsung zeyer un
palate their to stuck self has tongue their and

[11] When the ozen heard me, then it commended me;

יא וואָרעם ווו אַן אויער האָט גהערט, האָט מיך געלויבט,
geloibt mich hot gehert hot oier an vu vorem
praised me has heard has ear an where because

and when the ayin saw me, it did bear witness of me,

און ווו אַן אויג האָט גזען, האָט מיר צוגעשטימט.
tsugeshtimt mir hot gezen hot oig an vu un
agreed with me has seen has eye an where and

[12] Because I delivered the oni that cried out,

יב ווייל איך פֿלעג ראַטעווען דעם אָרעמאַן
oreman dem rateven fleg ich vail
poor person the save used to I because

וואָס האָט געשריִען,
geshrien hot vos
cried out has who

and the yatom that had no ozer *(helper)* for him.

און דעם יתום וואָס האָט נישט קיין העלפֿער.
helfer kein nisht hot vos yosem dem un
helper any not has who fatherless the and

[13] The birkat oved *(blessing of the oppressed)* came upon me,

יג די ברכה פֿון דעם אומגליקלעכן פֿלעגט
flegt umgliklechn dem fun broche di
used to wretched the of blessing the

קומען אויף מיר,
mir oif kumen
me upon come

and I caused the lev almanah to sing for joy.

און דאָס האַרץ פֿון דער אַלמנה פֿלעג איך דערפֿרייען.
derfreyen ich fleg almone der fun harts dos un
gladden I used to widow the of heart the and

[14] I put on tzedek, and it clothed me;

יד איך האָב אָנגעטאָן רעכטפֿאַרטיקייט, און זי
zi un rechtfartikeit ongeton hob ich
it and righteousness put on have I

האָט מיך אָנגעטאָן,
ongeton hot mich
put on me has

my mishpat was as a robe and a tzanif *(turban)*.

ווי אַ מאַנטל און אַ הויב איז געווען מײַן גערעכטיקייט.
gerechtikeit main geven iz hoib a un mantl a vi
righteousness my was is turban a and mantle a like

[15] I was eyes to the ivver,

טו אויגן בין איך געווען פֿאַרן בלינדן,
blindn faran geven ich bin oign
blind for the was I am eyes

and feet was I to the pisei'ach.

אוּן פֻּס פַּאַרן הינקעדיקן בין איך געווען.
geven ich bin hinkedikn faran fis un
was I am lame for the feet and

16 I was an av to the evyonim *(needy)*;

טז איך בין געווען אַ פָּאטער פַאר די באַדערפֿטיקע,
baderftike di far foter a geven bin ich
needy the for father a was am I

and the cause which I knew not

אוּן דעם משפט פֿון דעם ווָאס
vos dem fun mishpot dem un
whom the one of case for judgement the and

איך האָב נישט געקענט,
gekent nisht hob ich
known not have I

I investigated.

פֿלעג איך אויספֿאָרשן .
oisforshn ich fleg
to search out I used to

17 And I broke the fangs of the wicked,

יז אוּן איך האָב צעבראָכן די באַקציין פֿון
fun baktsein di tsebrochn hob ich un
of jaw teeth the broken have I and

דעם פַאַרבּרעכער,
farbrecher dem
rebellious the

and plucked the prey out of his shinayim.

אוּן פֿון זיַינע ציינער אַרויסגעווואָרפֿן דעם רויב .
roib dem aroisgevorfn tseiner zaine fun un
plunder the thrown out teeth his from and

18 Then I said, I shall die in my ken *(nest, house)*,

יח אוּן איך האָב געזאָגט: ביַי מיַין נעסט וועל איך פַאַרגיין,
fargein ich vel nest main bai gezogt hob ich un
perish I will nest my by said have I and

and I shall multiply my yamim like the chol *(sand)*.

אוּן ווי דער זאַמד וועל איך מערן טעג.
teg mern ich vel zamd der vi un
days multiply I will sand the like and

19 My shoresh was spread out to the mayim,

יט מיַין וואָרצל וועט זיַין אָפֿן צום וואַסער,
vaser tsum ofn zain vet vortsel main
water to the open be will root my

and the tal lay all night upon my branch.

אוּן דער טוי וועט נעכטיקן אויף מיַין צווייַג .
tsvaig main oif nechtikn vet toi der un
branch my on spend the night will dew the and

20 My kavod was fresh with me,

כ מיַין כּבֿוד וועט בליַיבן פֿריש ביַי מיר,
mir bai frish blaibn vet koved main
me with fresh remain will glory my

and my keshet was ever new in my yad.

אוּן מיַין בויגן וועט אין מיַין האַנט זיך באַנייַען .
banayen zich hant main in vet boign main un
renew self hand my in will bow my and

21 Unto me men gave ear, and waited,

כא צו מיר האָט מען זיך צוגעהערט אוּן געוואַרט,
gevart un tsugehert zich men hot mir tsu
waited and paid heed oneself one has me to

and kept silence at my etzah *(counsel)*.

אוּן מע פֿלעגט האַרן אויף מיַין עצה .
eitse main oif harn flegt me un
counsel my for wait used to one and

22 Acharei *(after)* my words they spoke not again;

כב נאָך מיַין זאָג פֿלעגט מען מער נישט רעדן ,
redn nisht mer men flegt zog main noch
speak not more one used to word my after

and my speech fell upon them.

אוּן אויף זיי פֿלעגט טריפֿן מיַין ווָאַרט.
vort main trifn flegt zei oif un
word my drip used to them upon and

[23] And they waited for me as
for the matar;

and they opened their mouth wide as
for the malkosh *(spring, late rain)*.

כג און זיי האָבן געוואַרט ווי אויף רעגן אויף מיר,
mir oif regn oif vi gevart hobn zei un
me for rain on like waited have they and

און אויפגעשפּאַרט זייער מויל ווי אויף שפּעטרעגן.
shpetregn oif vi moil zeyer oifgeshpart un
late rain on like mouth their opened wide and

[24] I smiled on them when they
did not believe;

כד אַז איך פלעג לאַכן צו זיי , פלעגט
flegt zei tsu lachn fleg ich az
used to them at laugh used to I when

זיך זיי נישט גלויבן ;
gloibn nisht zei zich
believe not they selves

and the ohr of my countenance
they did not cast down.

און דאָס ליכט פון מײַן פּנים פלעגן זיי
zei flegn ponem main fun licht dos un
they used to face my of light the and

נישט מינערן .
minern nisht
diminish not

[25] I chose out their derech,

כה איך פלעג אויסקלײַבן זייער וועג,
veg zeyer oisklaibn fleg ich
way their choose used to I

and sat as Rosh,

און פלעג זיצן אויבן אָן,
on oiben zitsn fleg un
on at the top sit used to and

and dwelt as a melech with his army,

און רוען ווי אַ מלך צווישן חיל ,
cheil tsvishn melech a vi ruen un
troops among king a like rest and

as one that comforteth the
avelim *(mourners)*.

ווי דער וואָס טוט טרויערער טרייסטן.
treistn troierer tut vos der vi
comfort mourners does who the one like

30 But now they that are
younger than I have
me in derision,

ל און אַצונד לאַכן פון מיר יינגערע פון מיר אין טעג,
teg in mir fun yingere mir fun lachn atsund un
days in me than younger me at laugh now and

whose avot I would have disdained
to have set

וואָס איך האָב מיך געמיאוסט צו
tsu gemiust mich hob ich vos
to disdained myself have I whom

שטעלן זייערע פאָטערס
foters zeyere shteln
fathers their set

with the dogs of my tzon.

מיט די הינט פון מײַנע שאָף –
shof maine fun hint di mit
sheep my of dogs the with

[2] Yea, what use was the koach
of their hands to me,

ב יאָ , צו וואָס מיר דער כּוח פון זייערע הענט ?
hent zeyere fun koiech der mir vos tsu yo
hands their of strength the me what to indeed

since their vigor hath perished?

זייער פֿרישקייט איז געווען פֿאַרלאָרן –
farlorn geven iz frishkeit zeyer
lost was is vigor their

[3] For choser *(want, lack)* and hunger

ג די וואָס זיַנען פון נויט און הונגער אײַנגעדאָרט,
aingedart hunger un noit fun zainen vos di
withered hunger and need from are who the ones

they gnawed the parched ground
desolate and waste.

וואָס נאָגן די טריקענish אין פֿינצטערער
fintsterer in trikenish di nogn vos
dark in dry ground the gnaw who
וויסטקייט און וויסטענish.
vistenish un vistkeit
wasteland and desolate place

4 They cut up mallow plants
by the bushes,

ד די וואָס ריַסן זאַלצקרייַטעכץ מיט ווערמוט ,
vermut mit zaltskraitechts raisn vos di
wormwood with salt-herbs pull out who the ones

and juniper roots for their lechem.

און וואָרצל פֿון בעזעמביימלעך זיך אָנצוווארעמען.
ontsuvaremen zich bezembeimlech fun vortsel un
to warm up selves broom trees of roots and

5 They were banished from
among men,

ה פֿון צווישן מענטשן ווערן זיי פֿאַרטריבן ,
fartriben zei vern mentshn tsvishn fun
driven out they become men among from

(they shouted after them as
after a ganav);

מע שרייַט אויף זיי ווי אויף אַ גנבֿ .
ganev a oif vi zei oif shrait me
thief a at like them at cries out one

6 To dwell in the clefts of the wadis,

ו אין מוראדיקע טאָלן מוזן זיי ווינען ,
voinen zei muzen toln mordike in
dwell they must valleys terrible in

in holes of aphar, and in the rocks.

אין לעבער פֿון דער ערד און פֿעלדזן.
feldzn un erd der fun lecher in
rocks and earth the of holes in

7 Among the bushes they brayed;

ז צווישן די ביימלעך ברומען זיי ,
zei brumen beimlech di tsvishn
they brayed small trees the among

tachat *(under)* the underbrush they
were huddled together.

אונטער אַ דאָרן זיַנען זיי צונויפֿגענורעט .
tsunoifgenuret zei zainen dorn a unter
huddled together they are thornbush a under

8 They were bnei naval, yea,
sons of base men;

ח געמיינע יונגען און יונגען אָן אַ נאָמען ,
nomen a on yungen un yungen gemeine
name a without youth and young base

they were driven forth out
of ha'aretz.

וואָס זיַנען אויסגעשטויסן פֿון לאַנד .
land fun oisgeshtoisn zainen vos
the land from cast out are who

9 And atah *(now)* am I their
mocking song,

ט און אַצונד בין איך זייער לידל געוואָרן ,
gevorn lidl zeyer ich bin atsund un
become song their I am now and

yea, I am their byword.

און איך בין פֿאַר אַ ווערטל ביַי זיי .
zei bai vertl a far bin ich un
them to byword a for am I and

10 They abhor me, they flee
far from me,

י זיי פֿאַראומווערדיקן מיך , זיי דערווייַטערן
dervaitern zei mich farumverdikn zei
be far from they me detest they
זיך פֿון מיר,
mir fun zich
me from selves

and spare not rok *(spit)* in my face.

און זיי האַלטן זיך נישט אָפּ מיר אין
in mir op nisht zich haltn zei un
in the me back not selves hold they and
פּנים צו שפּיַין .
shpaien tsu ponem
spit to face

[11] Because He hath loosed my bowstring, and afflicted me,

יא וואָרעם מײַן בויגנשטריק האָט ער לויז
loiz er hot boignshtrik main vorem
loosened he has bowstring my for

געמאַבט און מיך געבויגן ,
geboign mich un gemacht
bent me and made

they have also let loose the resen *(bridle)* before me.

און זיי וואַרפֿן אַראָפּ די צאַם פֿאַר מיר.
mir far tsam di arop vorfn zei un
me before bridle the off cast they and

[12] Upon my yamin *(right hand)* rise up the rabble;

יב אויף רעכטס שטעלט זיך אויף דאָס יונגווארג ;
yungvarg dos oif zich shtelt rechts oif
youth the up selves stand the right on

they push away my feet,

זיי שטויסן מײַנע פֿיס,
fis maine shtoisn zei
feet my push they

and they raise up against me the ways of their destruction.

און טרעטן אויס קעגן מיר זייערע וועגן פֿון אומגליק.
umglik fun vegen zeyere mir kegen ois tretn un
calamity of ways their me against out trample and

[13] They break up my road,

יג זיי האָבן צעריסן מײַן שטעג,
shteg main tserisn hobn zei
path my torn have they

they set forward my overthrow, they have no ozer *(helper)*.

זיי העלפֿן מײַן ברעכ ; קיין העלפֿער זאָל
zol helfer kein broch main helfn zei
shall helper any calamity my help they

זיי נישט זײַן !
zain nisht zei
be not them

[14] They approach me as through a wide breach;

יד ווי אַ ברייטער וואַסערבראָך קומען זיי ,
zei kumen vaserbroch breiter a vi
they come breach of water broad a like

in the shoah *(desolation, Holocaust)*, they rolled themselves upon me.

מיט שטורעם קײַקלען זיי זיך אַרויף.
aroif zich zei kaiklen shturem mit
up selves they roll storm with

[15] Ballahot *(terrors)* are turned upon me;

טו שרעקנישן זײַנען געקערט קעגן מיר,
mir kegen gekert zainen shrekenishn
me against turned are terrors

they pursue my dignity like the ruach,

זיי יאָגן ווי אַ ווינט מײַן גדולה,
gdulh main vint a vi yogn zei
honor my wind a like pursue they

and my safety passeth away like a cloud.

און ווי אַ וואָלקן איז אַוועק מײַן הילף.
hilf main avek iz volken a vi un
help my away is cloud a like and

[16] And now my nefesh ebbs away from me;

טז און אַצונד צעגיסט זיך אין מיר מײַן זעל,
zel main mir in zich tsegist atsund un
soul my me in self pours out now and

the yemei oni have taken hold upon me.

טעג פֿון פּײַן האָבן מיך אָנגענומען .
ongenumen mich hobn pain fun teg
taken over me have affliction of days

[17] My atzmot are pierced in me in the night,

יז די נאַכט בויערט מײַנע ביינער פֿון מיר,
mir fun beiner maine boiert nacht di
me of bones my bores night the

and my gnawing pains take no rest.

און מײַנע אָדערן ליגן נישט אײַן.
ain nisht lign odern maine un
in not lie sinews my and

[18] By great koach is my garment disfigured;

יח פַּון גרויס שטאַרקייט פּון מײַן קרענק איז
iz krenk main fun shtarkeit grois fun
is sickness my of strength great from
מײַן מלבוש פֿאַרביטן;
farbaiten malbesh main
changed garment my

it bindeth me about like the collar of my kuttonet *(chiton, robe)*.

ווי דער קאָלנער פּון מײַן מאַנטל גורט זי מיך אַרום .
arum mich zi gurt mantl main fun kolner der vi
around me it girds mantle my of collar the like

[19] He hath cast me into the chomer,

יט ער האָט מיך געוואָרפֿן אין קויט,
koit in gevorfn mich hot er
mud in thrown me has he

and I am become like aphar and ashes.

און איך בין געגליכן צו שטויב און אַש .
ash un shtoib tsu geglichn bin ich un
ashes and dust to likened am I and

[20] I cry unto Thee, and Thou dost answer me lo *(not)*;

כ איך שרײַ צו דיר , און דו ענטפֿערסט מיר נישט,
nisht mir entferst du un dir tsu shrai ich
not me answer you and you(SG) to cry aloud I

I stand up, and Thou regardest me not.

איך שטיי , און דו קוקסט מיך אָן.
on mich kukst du un shtei ich
at me look you and stand I

[21] Thou art become cruel to me;

כא ביסט פֿאַרקערט געוואָרן אין אַכזר צו מיר,
mir tsu achzer an in gevorn farkert bist
me to cruel a into having become turned are

with Thy strong yad Thou opposest Thyself against me.

מיט דער מאַכט פֿון דײַן האַנט פֿײַנטסטו מיך .
mich faintstu hant dain fun macht der mit
me you hate hand your of might the with

[22] Thou liftest me up to the ruach;

כב הייבסט מיך אויף אויפֿן ווינט , מאַכסט
machst vint oifn oif mich heibst
you make wind on the up me you lift
מיך רײַטן דערויף ,
deroif raitn mich
thereon ride me

Thou causest me to drive along, and vanish in the roaring of the storm.

און מאַכסט צעגיין מײַן קראַפֿט .
kraft main tsegein machst un
strength my melt you make and

[23] For I know that Thou wilt bring me down to mavet,

כג יאָ , איך ווייס , וועסט צום טויט
toit tsum vest veis ich yo
death to you(sg) will know I indeed
מיך ברענגען,
brengen mich
bring me

to the bais mo'ed l'khol chai.

און צום זאַמלהויז פֿון אַלע לעבעדיקע .
lebedike ale fun zamlhoiz tsum un
living ones all of gathering house to the and

[24] When he will not stretch his hands to the ones who are in the pit,

כד ווען ער וועט נישט שטרעקן זײַנע הענט צו
tsu hent zaine shtrekn nisht vet er ven
to hands his stretch not will he when
די וואָס זענען אין די גרוב,
grub di in zenen vos di
pit the in are who the ones

though they cry out in the calamity?

כאָטש זיי שרַיִען אין דער בראָך ?
broch der in shraien zei chotsh
calamity the in cry out they though

25 Did not I weep for him that was in trouble?

כה צי האָב איך נישט געווֵינט פַאַרן שוועֵר געדריקטן ?
gedriktn shver faran geveint nisht ich hob tsi
oppressed heavily for the wept not I have or

Was not my nefesh grieved for the evyon *(needy)*?

מײַן זעל האָט דאָך געקומערט פַאַרן אבֿיון .
evyon faran gekumert doch hot zel main
needy for the grieved indeed has soul my

26 When I looked for tov,

כו אָבער איך האָב געהאָפֿט אויף גוטס,
guts oif gehoft hob ich ober
good for hoped have I but

then rah came unto me;

און שלעכטס איז געקומען ;
gekumen iz shlechts un
come is evil and

and when I waited for ohr,

און איך האָב געהאַרט אויף ליכט,
licht oif gehart hob ich un
light for waited have I and

there came ofel *(darkness)*.

און פֿינצטערניש איז געקומען .
gekumen iz fintsternish un
come is darkness and

27 My bowels boiled, and rested not;

כז מײַנע אינגעווייד קאָכן און רוען נישט;
nisht ruen un kochn ingeveid maine
not rest and boil innards my

yemei oni met me.

טעג פֿון פּיין זײַנען געקומען אויף מיר.
mir oif gekumen zainen pain fun teg
me upon come are pain of days

28 I went mourning without the sun;

כח פֿינצטער גיי איך אום , אָן זון ;
zun on um ich gei fintster
sun without about I go darkly

I stood up, and I cried out in the kahal.

איך שטיי אויף אין אַ געזעמל און שרַיי .
shrai un gezeml a in oif shtei ich
cry aloud and assembly an in up stand I

29 I am an ach to jackals,

כט איך בין געוואָרן אַ ברודער צו שאַקאַלן,
shakaln tsu bruder a gevorn bin ich
jackals to brother a become am I

and a re'a *(neighbor)* to owls.

און אַ חבֿר צו שטרויספֿויגלען.
shtroisfoiglen tsu chever a un
ostriches to neighbor a and

30 My ohr *(skin)* grows black upon me,

ל מײַן הויט איז שוואַרץ געוואָרן אויף מיר,
mir oif gevorn shvarts iz hoit main
me upon become black is skin my

and my atzmot are burned with fever.

און מײַן געביין איז צעברענט פֿון היץ .
hits fun tsebrent iz gebein main un
heat from charred is bones my and

31 My kinnor *(harp)* also is turned to evel *(mourning)*,

לא און געוואָרן צו טרויער איז מײַן האַרף,
harf main iz troier tsu gevorn un
harp my is mourning to become and

and my flute into the voice of them that weep.

און מײַן פֿלייט צו אַ קול פֿון געוויין .
gevein fun kol a tsu fleit main un
weeping of sound a to flute my and

31 I made a brit *(covenant)* with mine eyes;

לא אַ ברית האָב איך געשלאָסן מיט מײַנע אויגן;
oign maine mit geshlosn ich hob bris a
eyes my with established I have covenant a

how then look I upon a betulah?

אוּן וואָס זאָל איך קוקן אויף אַ יונגפֿרוי ?
yungfroi a oif kukn ich zol vos un
virgin a upon gaze I shall what and

[2] For what chelek of Eloah is there from above?

ב וואָרעם וואָס איז דער חלק פֿון אֱלוֹהַ פֿון אויבן ,
oiben fun Eloah fun chelek der iz vos vorem
above from G-d of portion the is what for

And what nachalah of Shaddai from on high?

אוּן די אַרב פֿון שַׁדַּי פֿון דער הייך ?
heich der fun Shaddai fun arav di un
height the of Shaddai of inheritance the and

[3] Is not destruction to the wicked?

ג אויב נישט אַ ברָאָך פֿאַרן פֿאַרברעכער ,
farbrecher faran broch a nisht oib
rebellious for the destruction a not if

And a disaster to the poalei aven *(workers of wrong)*?

אוּן אומגליק פֿאַר די טוער פֿון אומרעכט?
umrecht fun tuer di far umglik un
injustice of doers the for calamity and

[4] Doth not He see my derech,

ד זעט ער דען נישט אַלע מיַינע וועגן ,
vegen maine ale nisht den er zet
ways my all not then he Does see

and count all my steps?

אוּן ציילט אַלע מיַינע טריט?
trit maine ale tseilt un
steps my all counts and

[5] If I have walked with shav *(vanity, falsehood)*,

ה אויב איך בין אומגעגאַנגען מיט ליגן ,
lign mit umgegangen bin ich oib
deceit with walking am I if

or if my regel hath hasted to mirmah *(deceit)*,

אוּן געאיַלט צו באַטרוג האָט מיַין פֿוס –
fus main hot batrug tsu geailt un
foot my has deception to hurried and

[6] Let me be weighed in scales of tzedek

ו זאָל ער מיך וועגן אויף ריכטיקע וואָגשאָלן,
vogsholn richtike oif vegen mich er zol
scales honest on weigh me him let

that Eloah may know mine tom *(integrity)*.

אוּן אֱלוֹהַ וועט וויסן מיַין אומשולד –
umshuld main visen vet Eloah un
innocence my know will G-d and

[7] If my step hath turned out of the derech,

ז אויב מיַין טריט האָט זיך אָפּגענייגט פֿון וועג ,
veg fun opgeneigt zich hot trit main oib
the way from deviated self has step my if

and mine lev walked after mine eyes,

אוּן נאָך מיַינע אויגן איז געגאַנגען מיַין האַרץ,
harts main gegangen iz oign maine noch un
heart my gone is eyes my yet and

and if any mum hath cleaved to mine hands,

אוּן אין מיַינע הענט האָט זיך אָנגעקלעפּט אַ פֿלעק ,
flek a ongeklept zich hot hent maine in un
blemish a clung self has hands my in and

[8] Then let me sow, and let acher *(another)* eat;

ח זאָל איך זייען , אוּן אַן אַנדערער זאָל עסן ,
esen zol anderer an un zeyen ich zol
eat shall other an and sow I let

yea, let my harvest be uprooted.

אוּן מיַינע שפּרָאָצונגען זאָלן אויסגעוואָרצלט ווערן .
vern oisgevortslet zoln shprotsungen maine un
become uprooted shall sprouts my and

[9] If mine lev have been deceived by an isha,

ט אויב מיַין האַרץ איז פֿאַרפֿירט געוואָרן נאָך אַ פֿרוי ,
froi a noch gevorn farfirt iz harts main oib
woman a after become led astray is heart my if

or if I have lurked at petach *(doorway)* of my re'a;

און איך האָב געלויערט ביי דער טיר
tir der bai geloyert hob ich un
door the by set an ambush have I and

, חבֿר מײַן פֿון
chever main fun
neighbor my of

10 Then let my isha grind for another,

י זאָל מײַן ווײַב, פֿאַר אַן אַנדערן מאָלן
vaib main andern an far moln zol
wife my other an for grind let

and let another kneel over her.

און אַנדערע זאָלן קניִען איבער איר.
ir iber knien zoln andere un
her over kneel let another and

11 For this is a heinous crime;

יא וואָרעם דאָס איז אַ שענדלעכקייט,
shendlechkeit a iz dos vorem
disgrace a is this for

yea, it is an avon to be brought before judges.

און דאָס איז אַ זינד צום פֿאַרמשפּטן .
farmishpeten tsum zind a iz dos un
judgment to the sin a is this and

12 For it is an eish that consumeth to Abaddon,

יב וואָרעם דאָס איז אַ פֿײַער וואָס פֿאַרצערט ביז אונטערגאַנג,
untergang biz fartsert vos faier a iz dos vorem
destruction to consumes that fire a is this for

and would root out all mine increase.

און מײַן גאַנצע תּבֿואה וואָלט עס אויסגעוואָרצלט.
oisgevortslet es volt tvue gantse main un
uproot it would crop whole my and

13 If I did despise the mishpat *(cause)* of my eved or of my amah,

יג אויב איך פֿלעג פֿאַראַכטן דאָס רעכט פֿון מײַן
main fun recht dos farachten fleg ich oib
my of right the despise used to I if

קנעכט און מײַן דינסט
dinst main un knecht
maidservant my and servant

when they contended with me,

אין זייער קריג מיט מיר –
mir mit krig zeyer in
me with dispute their in

14 What then shall I do when El riseth up?

יד וואָס וואָלט איך דען געטאָן, אַז אֵל זאָל אויפֿשטיין?
oifshtein zol El az geton den ich volt vos
stand up would G-d if do then I would what

And when He visiteth, what shall I answer Him?

און אַז ער וואָלט געמאָנט, וואָס וואָלט איך אים געענטפֿערט?
geentfert im ich volt vos gemont volt er az un
answer him I would what demand would he if and

15 Did not He that made me in the beten make them?

טו האָט נישט דער וואָס האָט מיך אין מוטערלײַב
muterlaib in mich hot vos der nisht hot
mother's womb in me has who the one not did

באַשאַפֿן, אים באַשאַפֿן?
bashafn im bashafn
created him created

And did not Echad fashion us in the rechem?

און דער אייגענער אים אין טראַכט געפֿורעמט?
gefuremt tracht in im eigener der un
formed womb in him same one the and

16 If I have withheld the poor from their chefetz *(desire)*,

טז אויב איך פֿלעג פֿאַרמײַדן דעם פֿאַרלאַנג פֿון די אָרימע,
orime di fun farlang dem farmaidn fleg ich oib
poor the of desire the withhold used to I if

or have caused the eyes of the almanah to grow weary,

און די אויגן פֿון דער אַלמנה לאָזן אויסגיין;
oisgein lozn almone der fun oign di un
run out let widow the of eyes the and

[17] Or have eaten my morsel myself alone,

יז אָדער איך פלעג עסן מײַן ביסן אַליין,
alein bisn main esen fleg ich oder
alone morsel my to eat used to I or

and the yatom hath not eaten thereof;

און דער יתום האָט דערפון נישט געגעסן –
gegesn nisht derfun hot yosem der un
eaten not thereof has fatherless the and

[18] (For from my youth he was brought up with me,

יח נײַן , פֿון מײַן יוגנט אָן איז ער אויפֿגעוואַקסן
oifgevaksn er iz on yugnt main fun nein
raised he is on youth my from no

as with an av,

בײַ מיר ווי בײַ אַ פֿאָטער,
foter a bai vi mir bai
father a with as me with

and I have guided her from beten immi;)

און פֿון מײַן מוטערלײַב אָן פֿלעג איך זי פֿירן .
firn zi ich fleg on muterlaib main fun un
guide her I used to on mother's womb my from and

[19] If I have seen any oved *(one perishing)* for want of clothing,

יט אויב איך פֿלעג צוזען אָן אומגליקלעכן
umgliklechn an tsuzen fleg ich oib
wretched an to see used to I if

אָן אַ מלבוש
malbesh a on
garment a without

or any evyon *(needy)* without covering,

און אָן אַ צודעק דעם אבֿיון ;
evyon dem tsudek a on un
needy the covering a without and

[20] If his heart did not bless me for warming him

כ אויב זײַנע לענדן האָבן מיך נישט געבענטשט,
gebentsht nisht mich hobn lendn zaine oib
blessed not me have loins his if

with the giz *(fleece)* of my sheep,

וויַל מיטן אָפּשער פֿון מײַנע שאָף
shof maine fun opsher mitn vail
sheep my of sheared fleece with because

פֿלעגט ער זיך דערוואַרעמען;
dervaremen zich er flegt
warm self he used to

[21] If I have lifted up my yad against the yatom,

כא אויב איך האָב געהויבן אויף אַ יתום מײַן האַנט,
hant main yosem a oif gehoibn hob ich oib
hand my orphan an against lifted up have I if

when I saw my influence in the sha'ar *(gate, court)*;

וויַל איך פֿלעג זען מײַנע העלפֿער אין טויער,
toier in helfer maine zen fleg ich vail
gate in the helpers my see used to I because

[22] Then let mine arm fall from my shoulder,

כב זאָל מײַן אַקסל פֿון זײַן נאַקן אַראָפּפֿאַלן,
aropfaln nakn zain fun aksl main zol
fall socket its from shoulder my may

and mine zero'a be broken from its socket.

און מײַן אָרעם זאָל פֿון גלעלנק אויסגעבראָכן ווערן .
vern oisgebrachn gelenk fun zol orem main un
become broken joint from may arm my and

[23] For destruction from El was a pachad to me,

כג ווארעם דער בראָך פֿון אֵל איז געווען מײַן שרעק,
shrek main geven iz El fun broch der vorem
terror my was is G-d from calamity the because

and by reason of His majesty I could not endure.

און פֿון וועגן זײַן גרויסקייט פֿלעג איך
ich fleg groiskeit zain vegen fun un
I used to greatness his account of on and

זיך נישט דערוועגן.
dervegn nisht zich
dare not self

[24] If I have made zahav my hope,

כד אויב איך האָב געמאַכט גאָלד מײַן האָפֿענונג,
hofenung main gold gemacht hob ich oib
hope my gold made have I if

or have said to the fine gold,
Thou art my security,

און אויף גינגאָלד געזאָגט מײַן בטחון ;
bitochen main gezogt gingold oif un
confidence my declared fine gold on and

[25] If I rejoice because my wealth
was rav *(great)*,

כה אויב איך פֿלעג זיך פֿרייען ווײַל מײַן
main vail freyen zich fleg ich oib
my because rejoice self used to I if

פֿאַרמעג איז גרויס,
grois iz farmeg
great are possessions

and because mine yad had
gotten much,

און ווײַל מײַן האַנט האָט דערגרייכט אַ סך ;
sach a dergreicht hot hant main vail un
lot a attained has hand my because and

[26] If I beheld the ohr when it shined,

כו אויב איך פֿלעג צוקוקן די זון ווי זי שײַנט,
shaint zi vi zun di tsukukn fleg ich oib
shines it as sun the watch used to I if

or the yarei'ach moving in splendor,

אָדער די לבֿנה פּראַכטיק גייענדיק ,
geyendik prachtik levone di oder
going gloriously moon the or

[27] And my lev hath been
secretly enticed,

כז און מײַן האַרץ איז פֿאַרפֿירט געוואָרן
gevorn farfirt iz harts main un
become strayed after is heart my and

אין פֿאַרבאָרגענעש,
farborgenish in
secrecy in

or my mouth hath kissed my yad
[in heathen worship];

און מײַן מויל האָט געקושט מײַן האַנט;
hant main gekusht hot moil main un
hand my kissed has mouth my and

[28] This also were an avon to be
punished by the judge;

כח וואָלט דאָס אויך געווען אַ זינד צום , פֿאַרמשפּטן
farmishpeten tsum zind a geven oich dos volt
deserving judgment to the sin a been also this would

for then I would have been
unfaithful, denying El that
is on high.

וואָרעם איך וואָלט געלייקנט אָן אֵל
El on geleiknt volt ich vorem
G-d against have denied would I because

אין דער הייך .
heich der in
on high the in

[29] If I rejoice at the misfortune
of him that hated me,

כט אויב איך פֿלעג זיך פֿרייען אויף דעם ברעכ
broch dem oif freyen zich fleg ich oib
destruction the at rejoice self used to I if

פֿון מײַן שׂונא ,
soine main fun
enemy my of

or gloated when rah found him,

און בין געווען אויפֿגעראַמט אַז אים האָט
hot im az oifgeramt geven bin un
had him that overjoyed was am and

געטראָפֿן בייז –
beiz getrofn
evil encountered

[30] Neither have I allowed my mouth to sin

ל אַז איך האָב צו מאָל נישט געלאָזט מײַן
main gelozt nisht mol tsu hob ich az
my let not a time even have I that

גומען זינדיקן ,
zindikn gumen
sin palate

by invoking a curse to his nefesh. צו בעטן אַ קללה אויף זײַן לעבן –
lebn zain oif klole a betn tsu
life his on curse a asking by

[31] Have the men of my ohel not said, לא אויב די מענטשן פֿון מײַן געצעלט האָבן נישט געזאָגט:
gezogt nisht hobn getselt main fun mentshn di oib
said not have tent my of men the if

Where can we find one who has not been sated with his basar *(meat)*? וואר קען ווײַזן איינעם וואָס האָט זיך נישט אָנגעזעט
ongezet nisht zich hot vos einem vaizn ken ver
been sated not self has who one show can who

מיט פֿלייש בײַ אים? –
im bai fleish mit
him from meat with

[32] The stranger did not spend the night in the street, לב אויף דער גאַס פֿלעגט נישט נעכטיקן
nechtikn nisht flegt gas der oif
spend the night not used to street the on

אַ פֿרעמדער ,
fremder a
stranger a

but I opened my delet to the ger. מײַנע טירן צום וועג פֿלעג איך עפֿענען –
efenen ich fleg veg tsum tirn maine
open I used to road to the doors my

[33] If I concealed my peysha like Adam, לג אויב איך האָב פֿאַרדעקט
fardekt hob ich oib
covered have I if

by hiding mine avon in my heart, אַזוי ווי אָדם מײַנע פֿאַרברעכן ,
farbrechn maine Adam vi azoi
transgressions my Adam like just

צו באַהאַלטן אין מײַן בוזעם מײַן זינד ,
zind main buzem main in bahaltn tsu
sin my bosom my in hidden to

[34] Did I fear a great multitude, לד ווײַל איך פֿלעג מורא האָבן פֿאַרן
faran hobn moire fleg ich vail
before the have fear used to I because

גרויסן המון ,
hamon groisn
multitude great

or did the contempt of mishpekhot terrify me, און די פֿאַראַכטונג פֿון משפּחות פֿלעגט מיך שרעקן ,
shrekn mich flegt mishpoches fun farachtung di un
frighten me used to families of contempt the and

that I kept silence, and went not out of doors? און איך האָב געשוויגן און בין פֿון
fun bin un geshvigen hob ich un
from am and remained silent have I and

טיר נישט אַרויס –
arois nisht tir
gone out not the door

[35] Oh that one would hear me! לה הלוואַי קריג איך ער זאָל מיר צוהערן !
tsuhern mir zol er ich krig halevay
hear me shall he I dispute o that

See, my tav [signature], that Shaddai would answer me,

and that mine adversary had written a sefer [of indictment];

36 Surely I would carry it upon my shoulder,

and bind it to me like atarot *(crowns)*.

37 I would declare unto Him the number of my steps;

like a nagid *(prince)* would I go near unto Him.

38 If my adamah cry against me,

or if the furrows had wept together,

39 If I have eaten the yield thereof without kesef *(payment)*,

or have broken the nefesh of the tenants thereof,

40 Let thistles grow instead of chittim *(wheat)*, and weed instead of barley.
The divrei Iyov are ended.

אָט איז מײַן אונטערשריפֿט, זאָל שַׁדַּי מיר ענטפֿערן,
entfern mir Shaddai zol untershrift main iz ot
answer me Shaddai shall signature my is behold

און אַ געשריפֿטס זאָל אָנשרײַבן מײַן בַּעַל-דין .
baal-din main onshraibn zol geshrifts a un
adversary my write shall inscription a and

לו פֿאַר וואָר, איך וועל עס אויף מײַן אַקסל טראָגן!
trogn aksl main oif es vel ich vor far
bear shoulder my on it will I truly for

איך וועל עס מיר אָנבינדן אַזוי ווי אַ קרוין .
kroin a vi azoi onbindn mir es vel ich
crown a as just bind on me it will I

לז די צאָל פֿון מײַנע טריט וועל איך אים דערציילן;
dertseiln im ich vel trit maine fun tsol di
tell him I will steps my of number the

אַזוי ווי אַ פֿירשט וועל איך צו אים גענענען .
genenen im tsu ich vel firsht a vi azoi
approach him to I will prince a as so

לח אויב מײַן ערד שרײַט אויס קעגן מיר,
mir kegen ois shrait erd main oib
me against out cries land my if

און אַלע אירע בייטן ווײנען ;
veinen beitn ire ale un
weep furrows its all and

לט אויב איר קראַפֿט האָב איך געגעסן אָן געלט ,
gelt on gegesn ich hob kraft ir oib
money without eaten I have vigor its if

און די נשמה פֿון אירע אַרבעטער גענאָמען אויסהויכן,
oishoichn gelozt arbeter ire fun neshome di un
expire let workers its of soul the and

מ זאָל אַנשטאָט וויץ אויפֿגיין אַ דאָרן .
dorn a oifgein veits anshtot zol
thornbush a will grow wheat instead of may

און אַנשטאָט גערשט ווילדגעוועקס.
vildgeveks gersht anshtot un
weeds barley in place of and

געענדיקט די ווערטער פֿון אִיוֹבן .
Iyovn fun verter di geendikt
Iyov of words the finished

32 So these shloshet ha'anashim ceased to answer Iyov, because he was tzaddik in his eyes.

לב

און די דאָזיקע דריי מענער האָבן אויפֿגעהערט
oifgehert hobn mener drai dozike di un
ceased have men three these the and

ענטפֿערן אִיוֹבן, ווײַל ער איז געווען גערעכט אין
in gerecht geven iz er vail Iyovn entfern
in righteous was is he because Iyov to answer

זײַנע אויגן.
oign zaine
eyes his

2 Then was kindled the wrath of Elihu ben Barakhel the Buzi, of the mishpochah Ram; against Iyov was his wrath kindled, because Iyov justified his nefesh rather than

ב האָט געגרימט דער צאָרן פֿון אֱליהוא דעם זון פֿון בַּרַכאֵל
Barakhel fun zun dem Elihu fun tsorn der gegrimt hot
Barakhel of son the Elihu of anger the kindled has

דעם בוזי פֿון דער משפּחה רָם ; אויף אִיוֹבן האָט געגרימט
gegrimt hot Iyovn oif Ram mishpoche der fun Buzi dem
kindled has Iyov against Ram family of the of Buzi the

Elohim. [3] Also against his three friends was his wrath kindled, because they had found no ma'aneh *(refutation, answer)*, and yet had condemned Iyov. [4] Now Elihu had waited till Iyov had spoken, because they were elder than he. [5] When Elihu saw that there was no ma'aneh in the mouth of these shloshet ha'anashim, then his wrath was kindled.

זײַן צאָרן פֿאַר וואָס ער מאַכט זיך געראַכטער פֿון
zain tsorn far vos er macht zich gerechter fun
his anger for that he makes self more righteous than

אלקים, ג און אויף זײַנע דריַ גוטע פֿרײַנט האָט געגרימט
Elokim un oif zaine drai gute fraint hot gegrimt
G-d and against his three good friends has kindled

זײַן צאָרן פֿאַר וואָס זיי האָבן נישט געפֿונען אַן ענטפֿער,
zain tsorn far vos zei hobn nisht gefunen an entfer
his anger for what they have not found an answer

ד און דעסט וועגן האָבן זיי באַשולדיקט אִיובֿן.
un dest vegen hobn zei bantshuldikt Iyovn
and that from concerning have they blamed Iyov

אֱליהוא האָט אָפּגעווואַרט מיט רייד אַקעגן אִיובֿן, ווײַל זיי
Elihu hot opgevart mit reid akegn Iyovn vail zei
Elihu has waited with words for Iyov for they

זײַנען געווען עלטער פֿון אים אין טעג. ה אָבער אַז אֱליהוא
zainen geven elter fun im in teg ober az Elihu
were older than him in days but when Elihu

האָט געזען אַז קיין ענטפֿער איז נישטאָ אין מויל פֿון די
hot gezen az kein entfer iz nishto in moil fun di
has seen that any answer is not there in mouth of the

דריַ מענער האָט געגרימט זײַן צאָרן.
drai mener hot gegrimt zain tsorn
three men has kindled his anger

[6] And Elihu ben Barakhel the Buzi answered and said,
I am young,
and ye are very old;
wherefore I was afraid, and
dared not tell you
of what I have da'as.

ו און אֱליהוא דער זון פֿון בַּרַכאֵל דעם בוזי האָט זיך
un Elihu der zun fun Barakhel dem Buzi hot zich
and Elihu the son of Barakhel the Buzi has self

אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט:
opgerufn un hot gezogt
answered and has said

יִנגער בין איך פֿון אײַך אין טעג,
yinger bin ich fun aich in teg
younger am I than you in days

און איר זײַט גרײַזן,
un ir zait graizn
and you are old people

דערום האָב איך מיך געשײַט און מורא געהאַט
derum hob ich mich geshait un moire gehat
therefore have I myself been timid and fear had

אײַך אַרויסזאָגן מײַן געדאַנק.
aich aroiszogn main gedank
you to declare my thought

[7] I said, Yamim should speak,
and multitude of shanim should
teach chochmah.

ז איך האָב געזאָגט: טעג זאָלן רעדן,
ich hob gezogt teg zoln redn
I have said days should speak

און פֿיל יאָרן זאָלן מאַכן וויסן חכמה.
un fil yorn zoln machn visen chochme
and many years should make to know wisdom

[8] But there is a ruach in enosh,

ח אָבער עס איז רוּח אין מענטשן,
ober es iz ruach in mentshn
but there is spirit in man

and the neshamat Shaddai giveth them binah.

און דער אָטעם פֿון שַׁדַי וואָס מאַכט זיי
zei macht vos Shaddai fun otem der un
them makes that Shaddai of breath the and

פֿאַרשטאַנדיק .
farshtandik
understanding

[9] Great men are not always wise,

ט נישט די גרויסע זיינען חכמים ,
chachomim zainen groise di nisht
wise men are great the not

neither do the zekenim understand mishpat.

און נישט די זקנים פֿאַרשטייען וואָס איז גערעכט .
gerecht iz vos farshteyen zkeinim di nisht un
righteous is what understand elders the not and

[10] Therefore I said, Pay heed to me;

י דערום זאָג איך: הער מיר צו ,
tsu mir her ich zog derum
to me pay heed I say therefore

I also will tell of what I have da'as.

לאָמיך אויך אַרויסזאָגן מײַן געדאַנק .
gedank main aroiszogn oich lomich
thought my state also let me

[11] Hen *(behold)*, I waited for your devarim;

יא זעט , איך האָב אָפּגעווארט אויף אײַערע רייד ,
reid aiere oif opgevart hob ich zet
words your for waited have I behold

I gave ear to your reasons,

איך האָב צוגעהאָרכט צו אײַערע חָכמות ,
chochmut aiere tsu tsugehorcht hob ich
wisdoms your to paid attention have I

whilst ye searched out what to say.

בעת איר האָט געזוכט וועלטער.
verter gezucht hot ir beeis
words sought have you while

[12] Yea, I attended unto you,

יב אָבער איך האָב זיך צוגעקוקט צו אײַך,
aich tsu tsugekukt zich hob ich ober
you to observed self have I but

and, hinei, there was none of you that proved Iyov wrong,

ערשט נישטאָ וועט זאָל באַווײַזן אִיובֿן ,
Iyovn bavaizn zol ver nishto ersht
Iyov prove shall who there is none behold

or that answered his words.

וועט זאָל ענטפֿערן זײַנע וועלטער, פֿון אײַך.
aich fun verter zaine entfern zol ver
you from words his answer should who

[13] Yet do not say, We have found chochmah;

יג אפֿשר וועט איר זאָגן : מיר האָבן אָנגעטראָפֿן חכמה ,
chochme ongetrofn hobn mir zogn ir vet efsher
wisdom met have we say you will perhaps

El may vanquish him, lo ish *(not man)*.

אֵל קען אים אָפּשלאָגן, נישט אַ מענטש;
mentsh a nisht opshlogn im ken El
man a not beat him can G-d

[14] Now he hath not directed his millin *(words)* against me;

יד אָבער נישט ער האָט אָנגעריכט צו מיר די וועלטער,
verter di mir tsu ongericht hot er nisht ober
words the me against prepared has he not but

neither will I answer him with your speeches.

און נישט מיט אײַערע רייד וועל איך אים ענטפֿערן.
entfern im ich vel reid aiere mit nisht un
answer him I will words your with not and

[15] They were amazed;

טו זיי זײַנען דערשראָקן, זיי ענטפֿערן מער נישט,
nisht mer entfern zei dershrokn zainen zei
not more answer they terrified are they

they answered no od *(more)*; they left off speaking.

אָפּגענומען זײַנען די וועלטער פֿון זיי .
zei fun verter di zainen opgenumen
them from words the are taken away

16 When I had waited, (for they spoke not,

but stood still, and answered no od [more]);

17 I said, I will answer also my chelek *(portion)*;

I also will show of mine da'as.

18 For I am full of millim *(words)*,

the ruach within me compelleth me.

19 Hinei, my beten is like yayin which hath no vent;

it is ready to burst like ovot chadashim *(new wineskins)*.

20 I will speak that I may be relieved;

I will open my sfatayim and answer.

21 Let me not, now, show any man partiality,

neither let me flatter adam.

22 For I am not skilled in flattery;

in so doing Oseini *(my Maker)* would soon take me away.

33 Wherefore, Iyov, now, hear my speeches,

and pay heed to all my words.

2 Hinei, now I have opened my mouth,

my leshon hath spoken in my mouth.

טז און איך זאָל ווַארטן, ווײַל זיי רעדן נישט,
nisht redn zei vail vartn zol ich un
not speak they because wait should I and

ווײַל זיי שטייען און ענטפֿערן מער נישט?
nisht mer entfern un shteyen zei vail
not more answer and stand they because

יז איך אויך וועל ענטפֿערן מײַן חלק ,
chelek main entfern vel oich ich
portion my answer will also I

איך אויך וועל אַרויסזאָגן מײַן געדאַנק .
gedank main aroiszogn vel oich ich
thought my state will also I

יח וואָרעם איך בין פֿול מיט ווערטער,
verter mit ful bin ich vorem
words with full am I for

מיך דריקט דער גײַסט פֿון מײַן לײַב .
laib main fun gaist der drikt mich
body my of spirit the compells me

יט זע , מײַן לײַב איז ווי ווײַן וואָס איז נישט געעפֿנט,
geefent nisht iz vos vain vi iz laib main ze
opened not is which wine like is body my behold

ווי נײַע לאָגלען ווערט ער צעפּלאַצט .
tseplatst er vert loglen naie vi
about to burst it is skins new like

כ איך וועל רעדן , און מיר וועט פֿרײַער ווערן ,
vern fraier vet mir un redn vel ich
become freer will me and speak will I

איך וועל עפֿענען מײַנע ליפּן און ענטפֿערן.
entfern un lipn maine efenen vel ich
answer and lips my open will I

כא לאָמיך נאָר נישט שוינען קיין מאַנס פּנים ,
ponem mans kein shoinen nisht nor lomich
face man's any favor not only let me

און קיין מענטשן נישט חנפֿען .
chenfen nisht mentshn kein un
flatter not person any and

כב וואָרעם איך ווייס נישט ווי צו חנפֿען ;
chenfen tsu vi nisht veis ich vorem
flatter to how not know I for

באַלד וואָלט מיך אַוועקגענעמען מײַן באַשעפֿער.
Bashefer main aveknemen mich volt bald
Creator my take away me would soon

לג אָבער הער אַקאָרשט, אִיּוֹב, מײַנע רייד ,
reid maine Iyov akorsht her ober
words my Iyov now hear but

און אַלע מײַנע ווערטער פֿאַרנעם.
farnem verter maine ale un
heed words my all and

ב זע נאָר, איך האָב געעפֿנט מײַן מויל ,
moil main geefent hob ich nor ze
mouth my opened have I just behold

מײַן צונג רעדט אין מײַן גומען .
gumen main in redt tsung main
palate my in speaks tongue my

[3] My words shall be of my yosher lev *(the uprightness of my heart)*,

ג אויפֿריכטיק פֿון מײַן האַרצן זײַנען מײַנע ווערטער,
verter maine zainen hartsn main fun oifrichtik
words my are heart my from sincerely

and my lips shall utter da'as that is pure.

און וואָס מײַנע ליפּן וויסן, זאָגן זיי קלאָר.
klor zei zogn veisn lipn maine vos un
clearly they say know lips my what and

[4] The Ruach El [Ruach Hakodesh] hath made me,

ד דער רוּחַ פֿון אֵל האָט מיך געמאַכט,
gemacht mich hot El fun ruach der
made me has G-d of Spirit the

and the Neshamah of Shaddai hath given me life.

און דער נְשָׁמָה פֿון שַׁדַּי האַלט מיך בײַם לעבן.
lebn baim mich halt Shaddai fun neshome der un
life with the me upholds Shaddai of breath the and

[5] Im *(If)* thou canst, answer me;

ה אויב דו קענסט, ענטפֿער מיר,
mir entfer kenst du oib
me answer can you if

set thy words in order in my presence; take thy stand.

בריט דיך אַן קעגן מיר, שטעל זיך אַוועק.
avek zich shtel mir kegen on dich breit
down selves stand me against for yourself prepare

[6] See, I am like thee, of El,

ו זע, איך בין אַזוי ווי דו בײַ אֵל,
El bai du vi azoi bin ich ze
G-d with you like just am I behold

from chomer *(clay)* was I taken also.

איך אויך בין פֿון לײַם געפֿורעמט געוואָרן.
gevorn gefuremt leim fun bin oich ich
become formed clay of am also I

[7] Hinei, my terror shall not make thee afraid,

ז זע, מײַן אימה שרעקט דיך נישט,
nisht dich shrekt eime main ze
not you(SG) frightens terror my behold

neither shall my pressure be heavy upon thee.

און מײַן לאַסט דריקט נישט אויף דיר.
dir oif nisht drikt last main un
you(SG) upon not oppresses burden my and

[8] Surely thou hast spoken in my ozen,

ח יאָ, האָסט געזאָגט אין מײַנע אויערן,
oiern maine in gezogt host yo
ears my in said you have indeed

and I have heard the voice of thy words, saying,

און דעם קול פֿון די ווערטער האָב איך געהערט:
gehert ich hob verter di fun kol dem un
heard I have words the of voice the and

[9] I am pure without peysha;

ט ריין בין איך, אָן אַ פֿאַרברעך,
farbrech a on ich bin rein
transgression a without I am pure

I am clean; neither is there avon in me.

לויטער בין איך, און האָב נישט קיין זינד:
zind kein nisht hob un ich bin loiter
sin any not have and I am pure

[10] Yet He findeth tenuot *(occasions)* against me,

י זע, בילבולים געפֿינט ער אויף מיר,
mir oif er gefint bilbulim ze
me against he finds accusations behold

He counteth me for his oyev,

ער רעכנט מיך פֿאַר זײַן שׂונא;
soine zain far mich rechnt er
enemy his for me reckons he

[11] He putteth my raglayim in the stocks,

יא ער טוט אַרײַן אין אַ קלאָץ מײַנע פֿיס,
fis maine klots a in arain tut er
feet my stocks a in enter puts he

He watcheth all my orkhot.

ער היט אַלע מײַנע שטעגן.
shtegn maine ale hit er
paths my all guards he

[12] But in this thou art not right;

יב אָט אין דעם ביסטו נישט גערעכט, וועל
vel gerecht nisht bistu dem in ot
will right not you are this in behold

איך דיר ענטפֿערן,
entfern dir ich
answer you(SG) I

I will answer thee, that Eloah is greater than enosh.

וואָרעם אֱלוֹהַּ איז גרעסער פֿון מענטשן .
mentshn fun greser iz Eloah vorem
men than greater is G-d for

[13] Why dost thou contend against Him?

יג פֿאַר וואָס קריגסטו זיך מיט אים,
im mit zich krigstu vos far
him with self do you contend what for

For He giveth not account of any of His matters.

וואָס ער פֿאַרענטפֿערט נישט אַלע זיַינע מעשׂים?
meisim zaine ale nisht farentfert er vos
deeds his all not does answer he that

[14] For El speaketh once,

יד וואָרעם אויף איין שטייגער רעדט אֵל ,
El redt shteiger ein oif vorem
G-d speaks manner one in for

yea twice, yet man perceiveth it not.

און אויף צוויי, הגם מע מערקט עס נישט.
nisht es merkt me hagam tsvei oif un
not it knows one although two on and

[15] In a chalom, in a chezyon lailah,

טו אין אַ חלום , אַ זעונג פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeung a cholem a in
night the of vision a dream a in

when deep sleep falleth upon anashim,

וען אַ טיפֿער שלאָף פֿאַלט אויף מענטשן ,
mentshn oif falt shlof tifer a ven
people upon falls sleep deep a when

in slumberings upon the mishkav *(bed)*,

אין שלומער אויפֿן געלעגער,
geleger oifn shlumer in
bed on the slumber in

[16] Then He openeth the ozen anashim,

טז דענצמאָל אַנטפּלעקט ער דעם אויער פֿון מענטשן ,
mentshn fun oier dem er antplekt dentsmol
men of ear the he reveals then

and sealeth their admonition

און פֿאַרחתמעט מיט אַ מוסר צו זיי ,
zei tsu musar a mit farchasmet un
them to admonition a with seals and

[17] That He may turn them aside from their deeds,

יז כדי דער מענטש זאָל אַוועקוואַרפֿן זיַין טאָן ;
ton zain avekvarfn zol mentsh der kedei
doing his throw away shall man the so that

and hide pride from gever *(man)*.

און ער באַשירעמט פֿון האָפֿערדיקייט דעם מאַן .
man dem hoferdikeit fun bashiremt er un
man the arrogance from shields he and

[18] He keepeth back his nefesh from the shachat,

יח ער פֿאַרמיידט זיַין זעל פֿון שַׁחַת ,
shachat fun zel zain farmaidt er
shachat from soul his withholds he

and his life from the overthrow of the sword.

און זיַין לעבן פֿון אומקומען דורכן שוווערד.
shverd durchn umkumen fun lebn zain un
sword by the perishing from life his and

[19] He is chastened also with pain upon his mishkav,

יט אָדער ער ווערט געשטראָפֿט מיט ווייטאָג
veitog mit geshtroft vert er oder
pain with chastised is he or

אויף זיַין געלעגער,
geleger zain oif
bed his upon

and the continual strife in his atzmot;

און אַלע זײַנע ביינער ווערן שטײַף.
shtaif vern beiner zaine ale un
stiff become bones his all and

20 So that his life abhorreth lechem,

כ און זײַן לעבן מאַכט אים זיך עקלען מיט ברויט,
broit mit eklen zich im macht lebn zain un
bread with loathe self him makes life his and

and his nefesh dainty food.

און זײַן זעל מיטן גלוסטיקסטן מאכל .
maichl glustikstn mitn zel zain un
delicious food most desirable with soul his and

21 His basar is consumed away, that it cannot be seen;

כא אָפּגעצערט ווערט זײַן פֿלייש פֿון פּנים ,
ponem fun fleish zain vert opgetsert
the face from flesh his becomes wasted away

and his atzmot that were not seen stick out.

און אײַנגעדאַרט זײַנע ביינער, נישט אָנצוקוקן .
ontsukukn nisht beiner zaine aingedart un
to be looked at not bones his dried up and

22 Yea, his nefesh draweth near unto the shachat,

כב און זײַן זעל גענענט צו דער שַׁחַת ,
shachat der tsu genent zel zain un
shachat the to draws near soul his and

and his life to the ones bringing death.

און זײַן לעבן צו די טייטער.
teiter di tsu lebn zain un
killers the to life his and

23 If there be a malach *(messenger, i.e., Malach HaBrit, HaAdon)*

כג אויב עס איז דאָ פֿאַר אים אַ מלאך ,
malach a im far do iz es oib
Angel an him for here is there if

as melitz *(mediator)* for him, one of a thousand,

אַ מליץ-יושר אַפֿילו אײַנער פֿון טויזנט ,
toiznt fun einer afile meilets-yoisher a
a thousand of one even melitz yosher a

who declares a person yashar *(upright, righteous)*,

כדי דעם מענטשן אַנצוזאָגן זײַנע גערעכטפֿערטיקונג,
gerechtfertikung zaine antsuzgen mentshn dem kedei
righteousness his to declare man the so that

24 Then he is gracious unto him, and saith,

כד לײַטזעליקט ער אים , און זאָגט :
zogt un im er laitzelikt
declares and to him he is gracious

Deliver him from going down to the shachat *(pit)*;

לייז אים אויס פֿון נידערן אין גרוב ;
grub in nidern fun ois im leiz
the pit into descending from out him redeem

I have found a kofer *(ransom)*.

איך האָב געפֿונען אַן אויסלייז.
oisleiz an gefunen hob ich
ransom a found have I

25 His basar shall be restored like a na'ar;

כה זײַן לײַב ווערט פֿרישער ווי ייִנגלווײַז ,
yinglvaiz vi frisher vert laib zain
in the manner of a child than fresher shall be body his

he shall return to the yamim of his youthful vigor;

ער קערט זיך אום צו די טעג פֿון זײַן יוגנט .
yugnt zain fun teg di tsu um zich kert er
youth his of days the to back self returns he

26 He shall pray unto Eloah, and be accepted by Him,

כו ער בעט צו אֱלוֹהַּ , און ער באַוויליקט אים,
im bavilikt er un Eloah tsu bet er
him accepts he and G-d to beseeches he

and he shall see His face with teruah *(shouts of joy)*;

און ער זעט זײַן פּנים מיט חֵן ,
chein mit ponem zain zet er un
favor with face his sees he and

thus He recompenseth unto enosh his tzedek.

און קערט אום דעם מענטשן זײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit zain mentshn dem um kert un
righteousness his man the on returns and

כז ער קומט פַֿאַר מענטשן וואָס זאָגט:
zogt vos mentshn far kumt er
say who men before comes he

[27] He looketh upon anashim,
and if any say,

איך האָב געזינדיקט, און וואָס איז רעכט האָב איך פַֿאַרדרייט,
fardreit ich hob recht iz vos un gezindikt hob ich
perverted I have right is what and sinned have I

I have sinned, and perverted that which was yashar,

און עס איז מיר נישט באַצאָלט.
batsolt nisht mir iz es un
repaid not to me is it and

and it was not recompensed to me,

כח אַזוי לייזט ער אויס זיין זעל פֿון גיין אין גרוב ,
grub in gein fun zel zain ois er leizt azoi
the pit into going from soul his out he redeems so

[28] He will redeem his nefesh from going into the shachat,

און זיין לעבן זעט די ליכטיקייט.
lichtikeit di zet lebn zain un
light the sees life his and

and his life shall see the ohr.

כט זע , דאָס אַלץ טוט אֵל ,
El tut alts dos ze
G-d does all this behold

[29] Lo, all these things worketh El,

צוויי מאָל , דרייַ מאָל , מיט אַ מענטשן ,
mentshn a mit mol drai mol tsvei
man a with times three times two

twice, shalosh with gever *(man)*,

ל כדי אומצוקערן זיין זעל פֿון גרוב ,
grub fun zel zain umtsukeren kedei
the pit from soul his to turn back so that

[30] To bring back his nefesh from the shachat *(pit)*,

דערלוכטן צו ווערן אין ליכט פֿון לעבן.
lebn fun licht in vern tsu derluchtn
life of light in become to to be enlightened

to be enlightened with the Ohr HaChayyim *(light of the living)*.

לא פַֿאַרנעם , אִיּוֹב, הער מיר צו ;
tsu mir her Iyov farnem
to me pay heed Iyov pay attention

[31] Mark well, O Iyov, pay heed unto me;

שווייג , און איך וועל רעדן .
redn vel ich un shvaig
speak will I and be silent

hold thy peace, and I will speak.

לב אויב דו האָסט וועכטער, ענטפֿער מיר,
mir entfer verter host du oib
me answer words have you if

[32] If thou hast anything to say, answer me;

רעד , וואָרעם איך וועל דיך גערעכט מאַכן .
machn gerecht dich vel ich vorem red
make righteous you(SG) will I for speak

dabbir *(speak)*, for I desire to justify thee.

לג אויב נישט, הער דו מיר צו ;
tsu mir du her nisht oib
to me you pay heed not if

[33] If not, pay heed unto me;

שווייג , און איך וועל דיך לערנען חכמה .
chochme lernen dich vel ich un shvaig
wisdom teach you(SG) will I and be silent

hold thy peace, and I shall teach thee chochmah.

לד

34 Furthermore Elihu answered and said,

און אֱליהוא האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich hot Elihu un
said has and answered self has Elihu and

ב הערט, חכמים , מײַנע וועכטער,
verter maine chachomim hert
words my wise men hear

[2] Hear my words, O ye chachamim;

and give ear unto me, ye that have da'as.

און איר קענער , לייגט צו דאָס אויער צו מיר.
mir tsu oier dos tsu leigt kener ir un
me to ear the to place knowledgeable ones you and

[3] For the ozen trieth words,
ג וְאָרעם דאס אויער דאַרף פרוּוון וועֶרטער,
verter pruvn darf oier dos vorem
words test must ear the for

as the mouth tasteth food.
אַזוי ווי דער גומען פֿאַרזוכט עסן.
esen farzucht gumen der vi azoi
food tastes palate the as just

[4] Let us choose for ourselves what is mishpat *(right)*;
ד לאָמיר אונדז אויסווייליַן דאָס גערעכטע,
gerechte dos oisveiln undz lomir
righteous what is choose ourselves let us

let us know among ourselves what is tov.
לאָמיר געוואָר ווערן צווישן אונדז וואָס איז גוט.
gut iz vos undz tsvishn vern gevor lomir
good is what ourselves between become aware let us

[5] For Iyov hath said, I am innocent;
ה וואָרעם איוֹבֿ זאָגט : איך בין גערעכט,
gerecht bin ich zogt Iyov vorem
righteous am I declares Iyov for

and El hath taken away my mishpat *(right)*.
נאָר אֵל האָט אָפּגענומען מײַן רעכט;
recht main opgeton hot El nor
right my taken away has G-d but

[6] I declare the mishpat *(case)* against me a lie;
ו בײַ מײַן גערעכטיקייט ווער איך געהאַלטן פֿאַר אַ ליגנער,
ligner a far gehaltn ich ver gerechtikeit main bai
liar a for held I am righteousness my by

though without peysha, my arrow wound is incurable.
מסוכּן איז מײַן וווּנד, אָן אַ פֿאַרברעך.
farbrech a on vund main iz mesukn
transgression a without wound my is grave

[7] What gever is like Iyov,
ז וואָסער מענטש ווי איוֹבֿ
Iyov vi mentsh voser
Iyov like man what

who drinketh up the scorn [of his friends] like mayim?
טרינקט געשפּעט אַזוי ווי וואַסער,
vaser vi azoi geshpet trinkt
water as just mockery drinks

[8] Who goeth in chaverah with the po'alei aven *(workers of iniquity, evildoers)*,
ח און פֿירט זיך אין חבֿרותא מיט טוער פֿון אומרעכט,
umrecht fun tuer mit chavruse in zich firt un
injustice of doers with chavrusa in self leads and

and walketh with anshei resha.
און גייט אום מיט שלעכטע לײַט ?
lait shlechte mit um geit un
people wicked with about goes and

[9] For he hath said,
ט וואָרעם ער זאָגט : דעם מענטשן קומט גאָרנישט אַרויס
arois gornisht kumt mentshn dem zogt er vorem
out nothing comes man the declares he for

It profiteth a gever nothing that he should please Elohim.
ווען ער זוכט ווויל‌געפֿעלן אלקים.
Elokim voilgefeln zucht er ven
G-d pleasing seeks he when

[10] Therefore pay heed unto me ye anashei levav *(men of understanding)*;
י דערום, לײַט מיט פֿאַרשטאַנדיקייט, הערט מיר צו:
tsu mir hert farshtandikeit mit lait derum
to me pay heed understanding with people therefore

far be it from El, that He should do evil,
וויַט איז אֵל פֿון אומרעכט,
umrecht fun El iz vait
injustice from G-d is far

and from Shaddai, that He should do wrong.
און שַׁדַי פֿון אַן עוולה.
avle an fun Shaddai un
iniquity an from Shaddai and

[11] For the po'al adam *(work of a man)*
shall He repay unto him,

יא נאָר די טוונג פֿון מענטשן באַצאָלט ער אים,
im er batsolt mentshn fun tuung di nor
him he repays man of doing the but

and make every man to find
according to the man's ways.

און לויט איטלעכנס וועג שיקט ער אים צו.
tsu im er shikt veg itlechns loit un
to him he sends way each one's according to and

[12] Yea, surely El will not do wickedly,

יב יאָ פֿאַר וואָר, אֵל טוט נישט קיין אומרעכט,
umrecht kein nisht tut El vor far yo
injustice any not does G-d truly for indeed

neither will Shaddai pervert
mishpat *(justice)*.

און שַׁדַּי פֿאַרדרייט נישט גערעכטיקייט.
gerechtikeit nisht fardreit Shaddai un
righteousness not perverts Shaddai and

[13] Who hath given Him right
to rule the earth?

יג ווער האָט אים באַפֿוילן איבער דער ערד?
erd der iber bafoiln im hot ver
earth the over commanded him has who

Or who hath appointed Him
over the tevel?

און ווער האָט געמאַכט די וועלט אין גאַנצן?
gantsn in velt di gemacht hot ver un
its entirety in world the made has who and

[14] If He should so determine,

יד אַז ער זאָל קערן זיין האַרץ אויף אים,
im oif harts zain kern zol er az
him upon heart his turn should he if

if He gather unto Himself His Ruach
and His Neshamah,

אַז ער זאָל זיין הויך און זיין אָטעם
otem zain un hoich zain zol er az
spirit his and breath his should he if

אײַנזאַמלען צו זיך,
zich tsu ainzamlen
self to gather

[15] All basar would perish together,

טו וואָלט פֿאַרגיין יעטוועדער לייַב אין אײַנעם,
einem in laib yetveder fargein volt
one in body every perish would

and adam would return unto aphar.

און דער מענטש וואָלט צו שטויב זיך אומקערן.
umkeren zich shtoib tsu volt mentsh der un
return self dust to would man the and

[16] If now thou hast binah, hear this:

טז און אויב דו האָסט פֿאַרשטאַנדיקייט, הער דאָס צו;
tsu dos her farshtandikeit host du oib un
to this pay heed understanding have you if and

pay heed to the kol *(voice)*
of my words.

פֿאַרנעם דעם קול פֿון מײַנע ווערטער.
verter maine fun kol dem farnem
words my of voice the give ear to

[17] Shall even one that hateth
mishpat *(right)* govern?

יז צי קען גאָר אַ פֿײַנט פֿון גערעכטיקייט הערשן?
hershn gerechtikeit fun faint a gor ken tsi
rule righteousness of enemy an really can or

And wilt thou condemn Him
that is Tzaddik and Kabir
(the Mighty One)?

אָדערווילסטו דעם מאַכטיקן גערעכטן באַשולדיקן? –
bashuldikn gerechtn machtikn dem vilstu oder
to condemn righteous Almighty One the will you or

[18] Is it fit to say to a melech,
Thou art beli'ya'al?

יח קען מען זאָגן צו אַ מלך נידערטרעכטיקער?
nidertrechtiker melech a tsu zogn men ken
you are worthless king a to say one can

And to nobles, Ye are rasha.

רשע צו פֿירשטן? –
firshtn tsu roshe
princes to wicked one

[19] Who shows no partiality to sarim *(princes)*,

יט דעם וואָס שאַנעווועט נישט דעם פּנים פֿון האַרן,
harn fun ponem dem nisht shanevet vos dem
lords of face the not respects who the one

nor regardeth the rich more than the poor?

און אַבט נישט אויפֿן רײַכן מער ווי
vi mer raichn oifn nisht acht un
than more rich on the not regards and

אויפֿן אָרעמאַן ,
oreman oifn
poor person on the

For they all are the ma'aseh *(work)* of His hands.

ווײַל דאָס ווערק פֿון זײַנע הענט זײַנען זיי אַלע.
ale zei zainen hent zaine fun verk dos vail
all they are hands his of work the because

[20] In a moment shall they die,

כ אין אַ רגע שטאַרבן זיי , אין האַלבע נאַכט ;
nacht halbe in zei shtarbn rege a in
the night the middle of in they die moment a in

and at chatzot lailah the people shall be shaken, and pass away,

לײַט ווערן צעטרייסלט און פֿאַרגייען ,
fargeyen un tsetreislt vern lait
pass away and shaken become people

and the mighty shall be taken away without human hand.

און מע טוט אָפּ דעם מאַבטיקן ווי נישט
nisht vi machtikn dem op tut me un
not as mighty one the away does one and

מיט דער האַנט.
hant der mit
hand the with

[21] For His eyes are upon the darkhei ish

כא וואָרעם זײַנע אויגן זײַנען אויף די וועגן
vegen di oif zainen oign zaine vorem
ways the on are eyes his for

פֿון דעם מענטשן ,
mentshn dem fun
man the of

and He seeth all his goings.

און אַלע זײַנע טריט זעט ער.
er zet trit zaine ale un
he sees steps his all and

[22] There is no choshech, nor tzalmavet,

כב נישטאָ קיין פֿינצטערניש און קיין טויטשאָטן ,
toitshotn kein un fintsternish kein nishto
death shadow any and darkness any there is not

where the po'alei aven *(evildoers)* may hide themselves.

פֿאַר די טוער פֿון אומרעכט זיך דאָרטן צו פֿאַרבאָרגן.
farborgen tsu dortn zich umrecht fun tuer di far
hide to there selves injustice of doers the for

[23] For He does not need to consider an ish further

כג וואָרעם ער מאַכט נישט דעם מענטשן אַ צײַט,
tsait a mentshn dem nisht macht er vorem
time a person the not appoints he for

for anyone to go before El in mishpat *(judgment)*.

צו קומען פֿאַר אֵל צום משפּט .
mishpot tsum El far kumen tsu
judgment to G-d before come to

[24] He shall break in pieces kabirim *(mighty men)* without investigation,

כד ער צעברעכט מאַבטיקע אָן אַן אויספֿאָרשונג,
oisforshung an on machtike tsebrecht er
investigation an without mighty ones breaks he

and sets acherim *(others)* in their place.

און שטעלט אויף אַנדערע אַנשטאָט זיי .
zei anshtot andere oif shtelt un
them in place of others up positions and

כה פַֿאר וואָר, ער קען זייערע מעשׂים,
meisim zeyere ken er vor far
deeds their knows he truly for

דערום מאַכט ער אַן איבערקער איבער נאַכט,
nacht iber iberker an er macht derum
night in the middle of overthrow an he makes therefore

און זיי ווערן צעדריקט.
tsedrikt vern zei un
crushed become they and

כו ווייל זיי זיינען רשעים, שלאָגט ער זיי,
zei er shlogt reshoim zainen zei vail
them he strikes wicked ones are they because

אין אַן אָרט וווּ מע זעט.
zet me vu ort an in
see one where place a in

כז דערפֿאַר וואָס זיי האָבן זיך אָפּגעקערט
opgekert zich hobn zei vos derfar
turned away selves have they that for the reason

פֿון אים,
im fun
him from

און אויף אַלע זיינע וועגן נישט געאַכט.
geacht nisht vegen zaine ale oif un
esteemed not ways his all on and

כח זיי האָבן געמאַכט קומען צו אים דאָס געשריי
geshrei dos im tsu kumen gemacht hobn zei
cry the him to come made have they

פֿון דעם אָרעמאַן,
oreman dem fun
poor person the of

און דאָס געשריי פֿון די געדריקטע פֿלעגט ער הערן. –
hern er flegt gedrikte di fun geshrei dos un
hear he used to oppressed the of cry the and

כט אָבער אַז ער שוויַיגט, ווער קען אים באַשולדיקן?
bashuldikn im ken ver shvaigt er az ober
accuse him can who is silent he when but

און פֿאַרבאָרגט ער דעם פּנים, ווער קען אים וועלן זען?
zen veln im ken ver ponem dem er farborgt un
see want him can who face the he hides and

סיַי ביַי אַ פֿאָלק סיַי ביַי אַ מענטשן
mentshn a bai sai folk a bai sai
man a with whether people a with whether

אַלץ איינס. –
eins alts
one all

ל כּדי דער זינדיקער מענטש זאָל נישט קיניגן,
kinign nisht zol mentsh zindiker der kedei
reign not shall man sinner the so that

כּדי קיין שטרויכלונגען זאָלן נישט
nisht zoln shtroichlungen kein kedei
not should stumbling blocks any in order to

זיַין פֿאַרן פֿאָלק.
folk faran zain
people for the be

25 Therefore He knoweth their works,

and He overthroweth them in the lailah,

so that they are crushed.

26 He striketh them as resha'im

in the open sight of others;

27 Because they turned back from following Him,

and would not regard any of His drakhim;

28 So that they caused the cry of the poor to come unto Him,

and He heareth the cry of the aniyim.

29 When He giveth quietness, who then can condemn?

When He hideth His panim, who then can behold Him?

Whether it be a nation, or an individual only?

30 That the chanef *(hypocrite)* reign not,

nor those who ensnare the people.

[31] For has anyone said unto El,

לא וואָרעם האָט ער דען צו אֵל גענאָגט:
gezogt El tsu den er hot vorem
said G-d to then he has for

I have borne chastisement, I will not offend any more;

איך האָב געליטן , איך וועל מער נישט שלעכטס טאָן;
ton shlechts nisht mer vel ich gelitn hob ich
do evil not more will I suffered have I

[32] Teach Thou me what I see not;

לב איך זע נישט, לערן דו מיך ;
mich du lern nisht ze ich
me you teach not see I

im *(if)* I have done iniquity, I will do no more?

אויב איך האָב געטאָן אומרעכט, וועל איך מער נישט טאָן?
ton nisht mer ich vel umrecht geton hob ich oib
do not more I will injustice done have I if

[33] Will He then recompense to suit you, just because you disavow it?

לג זאָל ער פַּאַרגעלטן אַזוי ווי דיר קומט אויס:
ois kumt dir vi azoi fargeltn er zol
out comes you(SG) as just repay he should

Thou must choose, not I;

אויב דיר געפעלט נישט, טאָ קלייב דו
du klaib to nisht gefelt dir oib
you gather then not pleasing to you(SG) if

אויס, און נישט איך?
ich nisht un ois
I not and out

therefore speak that of which thou hast da'as.

און וואָס וויסטו צו רעדן ?
redn tsu veistu vos un
speak to you(sg) know what and

[34] Let anshei levav *(men of understanding)* say to me,

לד לייט מיט פַּאַרשטאַנדיקייט וועלן מיר זאָגן ,
zogn mir veln farshtandikeit mit lait
say me will understanding with people

and let a gever chacham who pays heed unto me say,

און דער קלוגער מאַן וואָס וועט מיר צוהערן :
tsuhern mir vet vos man kluger der un
listen to me will who man wise the and

[35] Iyov hath spoken without da'as,

לה אִיּוֹב רעדט אָן אַ זינען ,
zinen a on redt Iyov
sense a without speaks Iyov

and his words were without seichel.

און זײַנע רייד זײַנען אָן שׂכל .
seichel on zainen reid zaine un
reason without are words his and

[36] Iyov ought to be tried unto the limit,

לו איךווינטש אִיּוֹב זאָל אייביק געפרוווט ווערן ,
vern gepruvet eibik zol Iyov vintsh ich
become tested ever shall Iyov wish I

because his answers are those of anshei aven.

פַּאַר ענטפֿערן אַזוי ווי זינדיקע לייט .
lait zindike vi azoi entfern far
people sinner as just answering for

[37] For he addeth peysha unto his chattat,

לז וואָרעם ער לייגט נאָך צו ווידערשפּעניקייט צו זײַן חטא;
chet zain tsu vidershpenikeit tsu noch leigt er vorem
sin his to rebellion to still adds he for

he clappeth his hands *(shaking fist at G-d)* among us,

ער פאַטשט זײַנע העכט צווישן אונדז,
undz tsvishn hent zaine patsht er
us between hands his claps he

and multiplieth his words against El.

און מערט זײַנע רייד קעגן אֵל .
El kegen reid zaine mert un
G-d against words his increases and

35 Elihu spoke moreover, and said:

לה און אֱליהוא האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich hot Elihu un
said has and answered self has Elihu and

[2] Thinkest thou this to be mishpat *(right, just)*, that thou saidst:

Tzidki meEl *(I am cleared, in the right, justified before G-d)*?

[3] Ki *(yet)* thou saidst, What advantage will it be unto thee?

and, What profit shall I have, more than if I had sinned?

[4] I will answer thee,

and thy companions with thee.

[5] Look unto Shomayim, and see;

and behold the clouds which are higher than thou.

[6] If thou sinnest, what doest thou against Him?

Or if thy peysha'im be multiplied, what doest thou unto Him?

[7] If thou be tzaddik *(righteous)*, what givest thou Him?

Or what receiveth He of thine yad?

[8] Thy resha *(wickedness)* may hurt an ish as thou art;

and thy tzedek may profit the ben adam.

[9] They cry out under a load of oppression;

ב רעכנסטו דאָס פֿאַר רעכט, אַז דו זאָגסט:
zogst du az recht far dos rechnstu
say you that right for this do you count

איך בין גערעכטער פֿון אֵל ?
El fun gerechter bin ich
G-d than more righteous am I

ג וועז דו זאָגסט: וואָס קומט דיר אַרויס?
arois dir kumt vos zogst du ven
forth to you comes what say you when

וואָסער נוץ האָב איך דערפֿון מער ווי
vi mer derfun ich hob nuts voser
than more thereof I have benefit what

פֿון מײַן זינדיקן ?
zindikn main fun
sinning my from

ד וועל איך דיר ענטפֿערן וועלטער,
verter entfern dir ich vel
words answer you(SG) I will

און דײַנע חבֿרים מיט דיר .
dir mit chaverim daine un
you(SG) with companions your and

ה לוג צו די הימלען , און זע ,
ze un himlen di tsu lug
see and heavens the to look up

און קוק אויף די וואָלקנס וואָס זײַנען הויך
hoich zainen vos volkens di oif kuk un
high are that clouds the on look and

איבער דיר .
dir iber
you(SG) above

ו אַז דו זינדיקסט, וואָס וויירקסטו אויף אים?
im oif virkstu vos zindikst du az
him on effect what sin you if

און זײַנען פֿיל דײַנע פֿאַרברעכן , וואָס
vos farbrechn daine fil zainen un
what transgressions your many are and

טוסטו אים ?
im tustu
to him do you do

ז אַז דו ביסט גערעכט , וואָס גיסטו אים?
im gistu vos gerecht bist du az
him do you give what righteous are you if

אָדער וואָס נעמט ער פֿון דײַן האַנט?
hant dain fun er nemt vos oder
hand your from he takes what or

ח אַ מאַן ווי דו גייט אָן דײַן שלעכטיקייט,
shlechtikeit dain on geit du vi man a
wickedness your on goes you like man a

און אַ מענטשנקינד דײַן גערעכטיקייט .
gerechtikeit dain mentshnkind a un
righteousness your son of man a and

ט פֿון וועגן די פֿיל רויבערײַען שרײַט מען ,
men shrait roiberaien fil di vegen fun
one cries acts of violence many the account of on

they plead for relief from the zero'a of the rabbim.

מע קלאָגט זיך וועגן דעם אָרעם פֿון די שטאַרקע ,
shtarke di fun orem dem vegen zich klogt me
strong ones the of arm the about self complains one

[10] But none saith, Where is Eloah Osai *(G-d my Maker)*,

י און מע זאָגט נישט: ווו איז אֱלוֹהַּ מײַן באַשעפֿער,
Bashefer main Eloah iz vu nisht zogt me un
Creator my G-d is where not says one and

Who giveth zemirot balailah *(songs in the night)*;

ווער גיט געזאַנגען אין דער נאַכט;
nacht der in gezangen git vos
night the in songs gives who

[11] Who teacheth us more than the behamot eretz,

יא ווער לערנט אונדז מער פֿון בהמות פֿון דער ערד ,
erd der fun beheimes fun mer undz lernt vos
earth the of beasts than more us trains who

and maketh us wiser than the oph HaShomayim?

און מאַכט אונדז קליגער פֿון פֿויגל פֿון הימל ?
himel fun foigel fun kliger undz macht un
heaven of the bird than wiser us makes and

[12] There they cry out, but none giveth answer,

יב אָן שרײַט מען, און ער ענטפֿערט נישט,
nisht entfert er un men shrait on
not answers he and one cries out on

because of the ga'on *(pride, arrogance)* of ra'im *(wicked men)*.

רשעים . דער האָפֿערדיקייט פֿון די וועגן
reshoim di fun hoferdikeit der vegen
wicked ones the of arrogance the because of

[13] Surely El will not hear shav *(vanity)*,

יג אָבער פֿאַלש איז, אַז אֵל הערט נישט צו ,
tsu nisht hert El az iz falsh ober
to not pay heed G-d that it is false but

neither will Shaddai regard it.

און שַׁדַּי קוקט עס נישט אָן.
on nisht es kukt Shaddai un
on not it looks Shaddai and

[14] Although thou sayest thou cannot see Him,

יד הגם דו זאָגסט, דו קענסט אים נישט זען,
zen nisht im kenst du zogst du hagam
see not him can you say you although

yet Din *(the court case)* is before Him;

איז דער משפט פֿאַר אים,
im far mishpot der iz
him before judgment the is

therefore trust thou, waiting for Him,

און דאַרפֿסט האַרן אויף אים.
im oif harn darfst un
him for wait needed and

[15] though ye say His anger does not pakad *(visit, punish)* anything

טו און אַצונד , האָט דען פֿאַר גאָרנישט געשטראָפֿט
geshtroft gornisht far den hot atsund un
punished nothing for then has now and

זײַן צאָרן ?
tsorn zain
anger his

and that He does not regard wickedness much;

און וויס ער נישט ווויל פֿון דער מוטווילקייט?
mutvilikeit der fun voil nisht er veis un
wilfulness the of well not he know and

[16] Therefore doth Iyov open his mouth hevel *(in vain)*;

טז אָבער איוֹב עפֿנט מיט נאַרישקייט זײַן מויל ,
moil zain narishkeit mit efent Iyov ober
mouth his folly with opens Iyov but

he multiplieth words without da'as.

אָן פֿאַרשטאַנדיקייט מערט ער ווערטער.
verter er mert farshtandikeit on
words he multiplies understanding without

36 Elihu also proceeded, and said,

לו און אֱליהוא האָט ווײַטער געזאָגט:
gezogt vaiter hot Elihu un
said further has Elihu and

[2] Bear with me a little,

ב וואַרט מיר אַ ווײַלע , און איך
ich un vaile a mir vort
I and brief period a me wait for

זאָגן , דיר וועל
zogn dir vel
tell you(SG) will

and I will show thee that I have yet to speak on behalf of Eloah.

וואָרעם פֿאַראַן נאָך ווערטער וועגן אֱלוֹהַּ .
Eloah vegen verter noch faran vorem
G-d about words still there are for

[3] I will get my da'as from afar,

ג איך וועל אויפֿהייבן מײַן געדאַנק ווײַט אַהין ,
ahin vait gedank main oifheibn vel ich
there from afar thought my lift up will I

and will ascribe tzedek to my Maker.

און מײַן באַשעפֿער וועל איך געבן געראַכטיקייט .
gerechtikeit gebn ich vel Bashefer main un
righteousness give I will Creator my and

[4] For truly my words shall not be sheker;

ד וואָרעם פֿאַר וואָר , נישט פֿאַלש זײַנען מײַנע ווערטער ,
verter maine zainen falsh nisht vor far vorem
words my are false not truly for because

one that is tamim *(complete)* in da'as is among thee.

אויפֿריכטיק אין געדאַנקען בין איך צו דיר .
dir tsu ich bin gedanken in oifrichtik
you(SG) to I am thoughts in uprightly

[5] See, El is kabir *(mighty)*, and despiseth not any;

ה זע , אֵל איז מאַכטיק , אָבער ער פֿאַראַכט קיינעם נישט ;
nisht keinem faracht er ober machtik iz El ze
not anyone despises he but mighty is G-d behold

He is kabir in ko'ach lev *(strength of understanding)*.

ער איז מאַכטיק אין כּוח פֿון פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit fun koiech in machtik iz er
understanding of strength in mighty is he

[6] He preserveth not the life of the rasha,

ו ער לאָזט נישט דעם רשע בלײַבן לעבן ,
lebn blaibn roshe dem nisht lozt er
alive remain wicked the not allows he

but giveth mishpat to the aniyim.

און גיט די אָרימע זייער רעכט.
recht zeyer orime di git un
right their poor the gives and

[7] He withdraweth not His eyes from the tzaddik,

ז ער נעמט נישט אַראָפּ זײַנע אויגן פֿון דעם צדיק ;
tsadik dem fun oign zaine arop nisht nemt er
righteous one the from eyes his off not takes he

but with melachim are they on the kisse;

און מיט מלכים אויפֿן טראָן זעצט ער זיי אויף אייביק ,
eibik oif zei er zetst tron oifn mlochim mit un
ever for them he seats throne on the kings with and

yea, He doth establish them lanetzach *(forever)*, and they are exalted.

און זיי ווערן דערהייבט.
derheicht vern zei un
exalted are they and

[8] And if they be bound in chains,

ח און אויב זיי זײַנען געשמידט אין קייטן ,
keitn in geshmidt zainen zei oib un
chains in bound are they if and

and be held fast in chevlei oni *(cords of affliction)*,

באַצוונגען אין שטריק פֿון פּײַן ,
pain fun shtrik in batsvungen
affliction of cords in the compelled

[9] Then He showeth them their work,

ט רעדט ער זיי אויס זייער טוונג ,
tuung zeyer ois zei er redt
doing their out to them he speaks

and their peysha'im that they have done arrogantly.

אוּן זייערע פַּאַרברעכן וועַן זיי שטאַרקן זיך .
un zeyere farbrechn ven zei shtarkn zich
and their transgressions when they strengthen selves

10 He openeth also their ozen to musar *(discipline)*,

ער אַנטפּלעקט זייער אויער פַּאַר מוסר ,
er antplekt zeyer oier far musar
he uncovers their ear for instruction

and commandeth that they make teshuvah and turn from evil.

אוּן הייסט , אַז זיי זאָלן זיך אומקערן
un heist az zei zoln zich umkeren
and commands that they shall turn back selves

פֿון אומרעכט.
fun umrecht
from injustice

11 If they obey and serve Him,

יא אויב זיי הערן, אוּן דינען,
oib zei hern un dinen
if they listen and serve

they shall spend their yamim in tov *(prosperity)*,

ענדיקן זיי זייערע טעג אין גוטס ,
endikn zei zeyere teg in guts
finish they their days in good things

and their shanim in contentment.

אוּן זייערע יאָרן אין נַחַת .
un zeyere yorn in Nachat
and their years in contentment

12 But if they obey not, they shall perish by the sword,

יב אוּן אויב זיי הערן נישט, קומען זיי
un oib zei hern nisht kumen zei
and if they heed not pay come they

אום דורכן שוווערד,
um durchn shverd
by the back sword

and they shall die without da'as.

אוּן פַּאַרגייען אָן פַּאַרשטאַנדיקייט.
un fargeyen on farshtandikeit
and pass away without understanding

13 But the chanefei lev *(irreligious in heart, hypocrites)* incur wrath;

יג אָבער די זינדיקע אין האַרצן לייגן אָן צאָרן;
ober di zindike in hartsn leign on tsorn
but the sinners in heart put on anger

they do not cry for help when He bindeth them.

זיי שרייַען נישט צו אים וועַן ער בינדט זיי .
zei shraien nisht tsu im ven er bindt zei
they cry out not to him when he binds them

14 They die in youth,

יד אין יוגנט שטאַרבט זייער זעל,
in yugnt shtarbt zeyer zel
in youth dies their soul

their nefesh among the kedeshim *(cult male prostitutes, youthful lusts)*.

אוּן זייער לעבן – ווי די שאַנדיונגען .
un zeyer lebn – vi di shandiungen
and their life – like the shamed ones

15 He delivereth the oni in his affliction,

טו ער ראַטעוועט דעם געדריקטן דורך זיין געדריקטקייט,
er ratevet dem gedriktn durch zain gedriktkeit
he saves the oppressed through his oppression

and openeth their ears in oppression.

אוּן אַנטפּלעקט דורך דער נויט זייער אויער.
un antplekt durch der noit zeyer oier
and uncovers through the distress their ear

16 Even so would He have removed thee out of the tzar *(distress)*

טז אוּן אויך דיך וואָלט ער אַרויסגעצויגן
un oich dich volt er aroisgetsoign
and also you(SG) would he brought out

פֿון דער קלעם ,
fun der klem
from the distress

into a rachav *(broad place)*, free from restriction,

אין דערברייטערניש ווו קיין ענגשאַפט איז נישטאָ ;
nishto iz engshaft kein vu derbreiternish in
not there is cramped any where open place into

to the comfort of thy shulchan, full of choice food.

און דאָס געדעק פֿון דײַן טיש וואָלט
volt tish dain fun gedek dos un
would table of food your of covering the and

פֿול זײַן מיט פּעטקייט.
fetkeit mit zain ful
fatness with be full

[17] But thou hast been fixated on the din *(judgment)* of the rasha *(wicked)*;

יז ווײַל אָבער ביסט פֿול מיט דער טענה
taine der mit ful bist ober vail
argument the with full you are but because

פֿון דעם רשע
roshe dem fun
wicked the of

din and mishpat take hold on thee.

האַלט דיך דער משפּט און די גערעכטיקייט .
gerechtikeit di un mishpot der dich halt
righteousness the and judgment the you(SG) take hold

[18] Because there is chemah *(wrath)*, beware lest He take thee away with His stroke;

יח פֿאַר וואָר, עס איז דאָ צאָרן, אַזוי היט זיך
zich hit azoi tsorn do iz es vor far
self beware so wrath here is it truly for

אַז דו זאָלסט נישט אַוועקגענומען
avekgenumen nisht zolst du az
taken away not you(SG) shall you that

ווערן מיט אַ שלאָג,
shlog a mit vern
stroke a with become

then a rav kopher *(great ransom)* cannot deliver thee.

וואָס אַפֿילו אַ גרויסע אויסלייזונג וועט דיך
dich vet oisleizung groise a afile vos
yourself will redemption great a even which

נישט דערפֿון קענען באַפֿרײַען.
bafraien kenen derfun nisht
deliver can therefrom not

[19] Will He esteem thy riches?

יט זאָל ער דען שאַצן דײַן רײַכטום ?
raichtum dain shatsn den er zol
riches your value then he shall

No, not zahav, nor all the forces of ko'ach.

ניין , קיין שום גאָלד און קיין שום כּוח .
koiech shum kein un gold shum kein nein
strength anything any and gold anything any no

[20] Desire not halailah *(the night)*,

כ זאָלסט נישט געלוסטן די נאַכט,
nacht di gelustn nisht zolst
night the desire not you(SG) shall

when people are cut off in their place.

ווען פֿעלקער ווערן פֿאַרשוווונדן אויפֿן אָרט .
ort oifn farshvundn vern felker ven
place in vanished become peoples when

[21] Take heed, regard not iniquity;

כא היט זיך זאָלסט זיך נישט קערן צו אומרעכט,
umrecht tsu kern nisht zich zolst zich hit
injustice to turn not self you(SG) shall self guard

for this hast thou chosen rather than oni.

הגם דו וואָלסט דאָס אויסדערווײלט איידער פּײַן .
pain eider oisderveilt dos volst du hagam
pain before choose this would you although

[22] See, El exalted by His ko'ach.

כב זע , אֵל איז דערהויבן אין זײַן שטאַרקייט;
shtarkeit zain in derhoibn iz El ze
strength his in exalted is G-d behold

Who is a moreh *(teacher)* like Him?

וועֶר איז אַזאַ לערער ווי ער?
er vi lerer aza iz ver
he as teacher such a is who

[23] Who hath enjoined Him His derech?

כג וועֶר האָט אים באַפֿוילן זײַן וועג?
veg zain bafoiln im hot ver
way his commanded him has who

Or who can say, Thou hast done wrong?

און וועֶר קען זאָגן: דו טוסט אַן עוולה?
avle an tust du zogn ken ver un
iniquity an are doing you say can who and

[24] Remember that thou must extol His work,

כד געדענק, אַז דו זאָלסט גרייסן זײַן ווערק
verk zain greisn zolst du az gedenk
work his magnify shall you that remember

of which anashim have sung praises.

וואָס מענטשן האָבן באַזונגען.
bazungen hobn mentshn vos
sung about have men that

[25] Kol adam has seen it;

כה אַלע מענטשנקינדער האָבן עס געזען,
gezen es hobn mentshnkinder ale
seen it have children of men all

enosh beholds it afar off.

דער מענטש קוקט עס אָן פֿון דער ווײַטן.
vaitn der fun on es kukt mentsh der
distance the from on it looks man the

[26] See, El is great, and we know Him not,

כו זע, אֵל איז גרויס, און מיר פֿאַרשטייען נישט,
nisht farshteyen mir un grois iz El ze
not understand we and great is G-d behold

neither can the mispar of His shanim be searched out.

די צאָל פֿון זײַנע יאָרן איז נישט צו דערפֿאָרשן.
derforshn tsu nisht iz yorn zaine fun tsol di
be searched out to not is years his of number the

[27] For He draws up the drops of mayim;

כז וואָרעם ער ציט אָפּ די טראָפּנס וואַסער,
vaser tropns di op tsit er vorem
water drops the up draws he for

He distills His mist as matar *(rain)*;

זיי זאָלן זײַען רעגן פֿון זײַן נעפּל;
nepel zain fun regn zaien zoln zei
mist his from rain sow shall they

[28] Which the clouds do drop

כח וועלכע די הימלען פֿליסן,
flisn himlen di ven
pour heavens the when

and distill upon adam abundantly.

און טריפֿן אויף מענטשן אַ סך.
sach a mentshn oif trifn un
lot a men upon drip and

[29] Also can any understand the spreadings of the clouds,

כט יאָ, צי פֿאַרשטייט מען די שפּרייטונגען
shpreitungen di men farshteit tsi yo
spreading out the one understands yes? no? yes

פֿון וואָלקן,
volken fun
clouds of

or the thunderings of His sukkah?

די געפּילדערס פֿון זײַן געצעלט?
getselt zain fun gepilders di
tent his of noises the

[30] See, He spreadeth His ohr upon it,

ל זע, ער שפּרייט אויס דערויף זײַן ליכט;
licht zain deroif ois shpreit er ze
light his thereon out spreads he behold

and covereth the depths of the yam.

און די וואָרצלען פֿון ים דעקט ער צו.
tsu er dekt yam fun vortselen di un
up he covers the sea of roots the and

[31] For by them governeth He the amim *(nations)*;

לא וואָרעם דערמיט משפט ער פֿעלקער,
felker er mishpot dermit vorem
nations he judges in this way because

He giveth okhel in abundance.

גיט ער שפּײַז אין שפֿע .
shefe in shpaiz er git
abundance in food he gives

[32] His hands He covers with the ohr *(lightning)*,

לב ער שפּרייט אויס אויפֿן הימלוועלב דעם בליץ ,
blits dem himlvelb oifn ois shpreit er
lightning the heaven on out spreads he

and commandeth it to strike the mark.

און באַפֿעלט אים ער זאָל טרעפֿן.
trefn zol er im bafelt un
befall shall it it commands and

[33] His noise announceth Him,

לג עס זאָגט אָן וועגן אים
im vegen on zogt es
him about on declares it

the cattle even that He is approaching.

דער צאָרן, דער כּעס פֿון דעם שטורעם.
shturem dem fun kaas der tsorn der
storm the of fury the anger the

37 At this also my lev trembleth,

לז יאָ, דערפֿון ציטערט מײַן האַרץ,
harts main tsitert derfun yo
heart my trembles thereof yes

and is moved out of its place.

און שפּרינגט אויף פֿון זײַן אָרט .
ort zain fun oif shpringt un
place its from up leaps and

[2] Hear attentively the rogez of His voice,

ב הערט, הערט די אומרו פֿון זײַן קוֹל ,
kol zain fun umru di hert hert
voice his of unrest the hear hear

and the sound that goeth out of His mouth.

און דעם ברום וואָס גייט אַרויס פֿון זײַן מויל .
moil zain fun arois geit vos brum dem un
mouth his from forth goes that roar the and

[3] He directeth it under kol HaShomayim,

ג אונטערן גאַנצן הימל לאָזט ער אים לויז ,
loiz im er lozt himel gantsn untern
release it he let heaven whole under

and His ohr *(lightning)* unto the ends of ha'aretz.

און זײַן בליץ איז ביז די ברעגן פֿון דער ערד .
erd der fun bregn di biz iz blits zain un
earth the of edge the to is lightning his and

[4] After it His kol *(voice)* roareth;

ד הינטער דעם ברילט אַ קוֹל ;
kol a brilt dem hinter
voice a roars that behind

He thundereth with the kol of His majesty;

ער דונערט מיט דעם קוֹל פֿון זײַן גרויסקייט;
groiskeit zain fun kol dem mit dunert er
greatness his of voice the with thunders he

one cannot hold them back when His kol is heard.

און מע קען זיי נישט אָפּהאַלטן, וועט זײַן קוֹל ווערט געהערט.
zain ven ophaltn nisht zei ken me un
gehert vert kol
his when hold back not them can one and
heard shall be voice

[5] El thundereth marvellously with His kol;

ה אֵל דונערט וווּנדערלעך מיט זײַן קוֹל ,
kol zain mit vunderlech dunert El
voice his with wonderfully thunders G-d

gedolot doeth He, beyond our understanding.

ער טוט גרויסע זאַכן און מיר פֿאַרשטייען נישט.
nisht farshteyen mir un zachn groise tut er
not understand we and things great does he

[6] For He saith to the snow,

ו וואָרעם ער זאָגט צום שניי : פַֿאַל אויף דער ערד !
erd der oif fal shnei tsum zogt er vorem
earth the on fall snow to the says he because

Fall thou to the eretz; likewise to the geshem matar,

דאָס גלַייכן צום גוסרעגן ,
gusregn tsum glaichn dos
rainstorm to the same this

the heavy downpour of rain.

צום גוס פֿון זיַינע מאַכטיקע רעגנס.
regns machtike zaine fun gus tsum
rains mighty his of pouring to the

[7] He sealeth up kol adam;

ז ער פַֿארחתמעט די האַנט פֿון יעטוועדער מענטשן ,
mentshn yetveder fun hant di farchasmet er
man every of hand the seals up he

that all men may know His work.

אַז אַלע מענטשן פֿון זיַין באַשאַף זאָלן וויסן .
visen zoln bashaf zain fun mentshn ale az
know shall creation his of people all that

[8] Then the chayyah *(beasts)* go into their lair,

ח און די חיה גייט אַרײַן אין באַהעלטעניש,
baheltenish in arain geit chaye di un
hiding place into in goes beast the and

and remain in their places.

און רוט אין אירע נאָרעס.
nores ire in rut un
dens its in rests and

[9] Out of its cheder *(chamber)* cometh the whirlwind;

ט פֿון דער קאַמער קומט דער שטורעם,
shturem der kumt kamer der fun
storm the comes chamber the from

and cold out of the driving winds.

און פֿון צפֿון-ווינטן די קעלט.
kelt di tsofn-vintn fun un
cold the north winds from and

[10] By the neshamah of El frost is given,

י פֿון דעם אָטעם פֿון אֵל גיט עס אייז,
aiz es git El fun otem dem fun
ice it gives G-d of breath the from

and the broad mayim are frozen.

און בריייטע וואַסערן ווערן פֿעסט.
fest vern vasern breite un
firm become waters wide and

[11] Also by watering He loadeth the thick cloud;

יא , ער לאָדט אָן מיט פֿײַכטיקייט דעם וואָלקן,
volken dem faichtikeit mit on lodt er yo
cloud the moisture with on loads he yes

He scattereth the anan of His ohr *(lightning)*,

ער שפּרייט פֿונאַנדער זיַין בליצמאַרע .
blitschmare zain funander shpreit er
lightning cloud his apart spreads he

[12] And it is turned round about by His guidance;

יב און דאָס דרייט זיך רונד אַרום דורך זיַין קירעווען
kireven zain durch arum rund zich dreit dos un
steering his by about around self turns it and

that they may do whatsoever He commandeth them

כּדי זיי זאָלן טאָן אַלץ וואָס ער
er vos alts ton zoln zei kedei
he which all that do shall they in order that

באַפֿעלט זיי
zei bafelt
them commands

upon the face of the tevel *(habitable world)*.

אויפֿן געזיכט פֿון דער ערדישער וועלט;
velt erdisher der fun gezicht oifn
world earthly the of face on the

[13] He causeth it to happen, whether for correction,

יג סיַי ער שיקט עס פַֿאַר אַ שטראָף ,
shtrof a far es shikt er sai
punishment a for it sends he whether

or for His land, or for chesed.

סַיי פַּאַר זײַן ערד , סַיי פַּאַר געגאָד.
genod far sai erd zain far sai
grace for or earth his for or

14 Pay heed unto this, O Iyov;

יד פַּאַרנעם דאָס דאָזיקע, אִיּוֹב,
Iyov dozike dos farnem
Iyov this the pay attention

stand still, and consider the nifle'ot El *(wondrous works of G-d)*.

שטיי און באַטראַכט די וווּנדער פֿון אֵל .
El fun vunder di batracht un shtei
G-d of wonders the consider and stand

15 Dost thou know how Eloah controls them,

טו ווייסטו ווי אֱלוֹהַּ לייגט עס אַרויף אויף זיי ,
zei oif aroif es leigt Eloah vi veistu
them on upon it puts G-d how do you know

and caused the ohr *(lightning)* of His cloud to flash?

און מאַכט לייַכטן דעם בליץ פֿון זײַן כמאַרע ?
chemare zain fun blits dem laichtn macht un
cloud his from lightning the shine makes and

16 Dost thou know the spreading out of the clouds,

טז פַּאַרשטייסטו דעם מִשקוֹלֶת פֿונעם וואָלקן,
volken funem mishkolet dem farshteistu
cloud of the balance the do you know

the wondrous works of Him which is tamim in da'as?

די וווּנדער פֿון דעם אַלווייסיקן ?
alveisikn dem fun vunder di
all-wise one the of wonders the

17 You whose garments are hot,

יז ווי אַזוי דיַינע בגדים ווערן הייס,
heis vern begadim daine azoi vi
hot become garments your thus how

when the eretz is still because of the south wind,

וועז די ערד ליגט שטיל פֿון דָּרום-ווינט ?
dorem-vint fun shtil ligt erd di ven
the south-wind because of quiet lies earth the when

18 Hast thou with Him spread out the shekhakim *(clouds)*,

יח קענסטו אויסשפרייטן די הימלען מיט אים,
im mit himlen di oisshpreitn kenstu
him with heavens the spread out can you

hard as a molten mirror?

פֿעסט ווי אַ געגאָסענער שפּיגל?
shpigl gegosener a vi fest
mirror molten a as firm

19 Teach us what we shall say unto Him,

יט מאַך אונדז וויסן וואָס מיר זאָלן זאָגן צו אים;
im tsu zogn zoln mir vos visen undz mach
him to say should we what know us make

for we cannot order our case by reason of choshech.

מיר ווייסן קיין לאַד נישט פֿון וועגן
vegen fun nisht lad kein veisn mir
account of on not case plea any know we

דער פֿינצטערניש.
fintsternish der
darkness the

20 Should it be told Him that I wish to speak?

כ דאַרף אים דערציילט ווערן אַז איך רעד ?
red ich az vern dertseilt im darf
speak I that become be told him needs

Or should an ish say that he would be swallowed up?

צי דאַרף אַ מענטש אים אויסזאָגן, וועז
ven oiszogen im mentsh a darf tsi
when disclose to him man a needs or

עס איז פֿאַרהוילן?
farhoiln iz es
concealed is it

כא און אָקערשט האָט מען נישט געזען אַ העלן
heln a gezen nisht men hot okersht un
noonday a seen not one has just now and

שַׁיִן אין הימל ,
himel in shain
heaven in brightness

[21] And now men cannot look at the bright ohr which is in the clouds,

when the ruach passeth, and cleareth them.

כב איז אַווינט אַריבער, און האָט אים אויסגעלייטערט.
oisgelaitert im hot un ariber vint a iz
purified it has and crossed wind a is

[22] Splendor of zahav cometh out of the north;

כב פֿון צפֿון קומט אַ גילדערנע ליכטיקייט ,
lichtikeit gilderne a kumt tsofn fun
brightness golden a come the north from

with Elo'ah is awesome hod *(majesty)*.

אַ מוֹראדיקער גלאַנץ איז אַרום אֱלוֹהַּ .
Eloah arum iz glants mordiker a
G-d round is splendor fearful a

[23] Touching Shaddai, we cannot reach Him;

כג שַׁדַי , אים קענען מיר נישט אויסגעפֿינען;
oisgefinen nisht mir kenen im Shaddai
figure out not we can him Shaddai

He is exalted in ko'ach,

ער איז גרויס אין כֹּוחַ ,
koiech in grois iz er
strength in great is he

and in mishpat, and rov tzedakah;

אָבער רעכט און פֿולע גערעכטיקייט
gerechtikeit fule un recht ober
righteousness full and right but

He does not oppress.

קריוודעט ער נישט.
nisht er krivdet
not he wrongs

[24] Anashim do therefore fear Him;

כד דערום פֿאָרכטן אים די מענטשן ;
mentshn di im forchtn derum
men the him they fear therefore

He regardeth not any that are wise of heart.

ער קוקט זיך נישט אום אויף אַלע קלוגהאַרציקע .
klughartsike ale oif um nisht zich kukt er
wise hearted ones all upon about not self looks he

38 Then Hashem answered Iyov out of the whirlwind,

לח און ה האָט געענטפֿערט אִיּוֹבן פֿון שטורעם ,
shturem fun Iyovn geentfert hot Hashem un
the storm from Iyov answered has Hashem and

and said,

און האָט געזאָגט:
gezogt hot un
said has and

[2] Who is this that darkeneth etzah *(counsel)*

ב ווער פֿאַרטונקלט דאָס די כוונה
kavone di dos fartunklt ver
intention the this utterly obscures who

with words without da'as?

מיט ווערטער אָן פֿאַרשטאַנדיקייט?
farshtandikeit on verter mit
understanding without words with

[3] Gird up now thy loins like a gever;

ג גורט אַקאָרשט אָן ווי אַ מאַן דיַין לענדן,
lendn daine man a vi on akorsht gurt
loins your man a as up now gird

for I will ask of thee, and thou wilt answer Me.

און איך וועל דיך פֿרעגן , און דו מאַך מיך וויסן .
visen mich mach du un fregn dich vel ich un
know me make you and question you(SG) will I and

[4] Where wast thou when I laid the foundations of eretz?

ד ווּו ביסטו געווען ווען איך האָב געגרונטפֿעסט
gegruntfest hob ich ven geven bistu vu
founded have I when were are you where

; די ערד
erd di
earth the

Tell, if thou hast binah.

זאָג, אויב דו ווייסט פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit veist du oib zog
understanding know you if tell

[5] Who hath drafted the dimensions thereof, if thou hast da'as?

ה ווער האָט געמאַכט אירע מאָסן , אויב דו ווייסט?
veist du oib mosn ire gemacht hot ver
know you if measurements its made has who

Or who hath stretched a measuring line across it?

אָדער ווער האָט געצויגן אַ מעסטשנור אויף אים?
ir oif mestshnur a getsoign hot ver oder
it upon measuring line a drawn has who or

[6] Whereupon are the foundations thereof set?

ו אויף ווּאָס זיַנען אירע גרונטמויערן אַרויפֿגעזעצט?
aroifgezetst gruntmoiern ire zainen vos oif
laid foundations its are what upon

Or who laid the even-pinnah *(cornerstone)* thereof,

אָדער ווער האָט געלייגט איר ווינקלשטיין ?
vinkelshtein ir geleigt hot ver oder
cornerstone its lain down has who or

[7] When the kokhvei boker sang together,

ז ווען די מאָרגנשטערן האָבן אין איינעם געזונגען ,
gezungen einem in hobn morgenshteren di ven
sung one in have morningstars the when

and all the Bnei Elohim shouted for joy?

און אַלע זין פֿון אלקים האָבן געשאַלט.
geshalt hobn Elokim fun zin ale un
shouted have G-d of sons all and

[8] Or who shut up the yam behind doors?

ח און ווער האָט פֿאַרצאַמט מיט טירן דעם ים ,
yam dem tirn mit fartsamt hot ver un
sea the doors with fenced has who and

Who brought it forth, issuing out of the rekhem *(womb)*,

ווען ער האָט אויסגעבראָכן און איז פֿון
fun iz un oisgebrachn hot er ven
from is and broken out has he when

? טראַכט אַרויס
arois tracht
come forth the womb

[9] When I made the anan the garment thereof,

ט ווען איך האָב געמאַכט דעם ווּאָלקן פֿאַר זיַין מלבוש ,
malbesh zain far volken dem gemacht hob ich ven
garment its for cloud the made have I when

and thick darkness its swaddling band,

און דעם נעבל פֿאַר זיַין ויקלשנור ,
viklshnur zain far nebl dem un
swaddling-band its for thick cloud the and

[10] And fixed bounds for it,

י און איך האָב באַשטימט פֿאַר אים מיַין גזעזץ ,
gezets main im far bashtimt hob ich un
decree my it for designated have I and

and set bars and dlatot *(doors)*,

און געמאַכט ריגלען און טירן ,
tirn un riglen gemacht un
doors and bars made and

[11] And said, Hitherto shalt thou come, but no further;

יא און געזאָגט: ביז אַהער זאָלסטו קומען
kumen zolstu aher biz gezogt un
come shall you here until said and

און נישט ווייַטער,
vaiter nisht un
further not and

and poh *(here)* shall thy proud waves be stopped?

און דאָ וועט מען פַֿאַרהאַלטן דעם שטאָלץ
shtolts dem farhaltn men vet do un
pride the withhold one will here and

פֿון דיַינע אינדן?
indn daine fun
waves your of

[12] Hast thou commanded the boker since thy yamim began;

יב האָסטו זינט דיַין לעבטאָג באַפֿוילן דעם פֿרימאָרגן?
frimorgn dem bafoiln lebtog dain zint hostu
morning the commanded lifetime your since have you

or caused the shachar *(dawn)* to know its place;

אָנגעוויזן דעם באַגינען זיַין אָרט?
ort zain baginen dem ongevizen
place its dawn the shown

[13] That it might seize the ends of ha'aretz,

יג כּדי אָנצונעמען די ברעגן פֿון דער ערד,
erd der fun bregn di ontsunemen kedei
earth the of ends the take hold of in order to

that the resha'im be shaken out of it?

אַז די רשעים זאָלן אַראָפּגעשאָקלט
aropgeshoklt zoln reshoim di az
shaken down shall wicked ones the that

ווערן פֿון איר.
ir fun vern
it from become

[14] It is changed like chomer *(clay)* under the khotam *(seal)*;

יד זי שעמעירט אַזוי ווי זיגלוואַקס,
ziglvaks vi azoi shemerirt zi
sealing wax if as changes it

and they stand out like a garment.

און עס ליגט אַזוי ווי אַ מלבוש.
malbesh a vi azoi ligt es un
garment a if as is laid it and

[15] And from the resha'im their ohr is denied,

טו און פֿון די רשעים ווערט פֿאַרמיטן זייער ליכט,
licht zeyer farmitn vert reshoim di fun un
light their withheld is wicked ones the from and

and the upraised zero'a shall be broken.

און דער אויפֿגעהויבענער אָרעם ווערט צעבראָכן.
tsebrochn vert orem oifgehoibener der un
broken is arm uplifted the and

[16] Hast thou entered into the springs of the yam?

טז ביסטו געקומען צו די קוואַלן פֿון ים,
yam fun kvaln di tsu gekumen bistu
the sea of springs the to come are you

Or hast thou walked in the recesses of the tehom?

און אויפֿן גרונט פֿון תּהום אומגעגאַנגען?
umgegangen tehom fun grunt oifn un
walked deep of bottom on and

[17] Have the sha'arei mavet been disclosed unto thee?

יז זיַינען דיר אַנטפּלעקט געווואָרן די
di gevorn antplekt dir zainen
the become revealed to you(SG) are

טויערן פֿון טויט,
toit fun toiern
death of gates

Or hast thou seen the sha'arei tzalmavet?

און האָסטו די טויערן פֿון טויטשאָטן געזען?
gezen toitshotn fun toiern di hostu un
seen death shadow of gates the have you and

[18] Hast thou perceived the expanse of eretz?

יח האָסטו איבערגעקוקט ביז די ברייטקייטן פֿון דער ערד?
erd der fun breitkeitn di biz ibergekukt hostu
earth the of breadth the to looked over have you

Tell Me if thou hast da'as of it all.

זאָג, אויב דו ווייסט דאָס אַלץ.
alts dos veist du oib zog
all this know you if say

[19] Where is the derech where ohr dwelleth?

יט אויף וואָסער וועג רוט דאָס ליכט?
licht dos rut veg voser oif
light the rests way what on

And as for choshech, where is the place thereof,

און די פֿינצטערניש, וווּ איז איר אָרט,
ort ir iz vu fintsternish di un
place its is where darkness the and

[20] That thou shouldest take it to its border,

כ אַז דו זאָלסט זי נעמען צו איר גרענעץ,
gemark ir tsu nemen zi zolst du az
boundary its to take it may you that

and that thou shouldest have da'as of the paths to its bais?

און אַז דו זאָלסט פֿאַרשטיין די שטעגן צו איר הויז?
hoiz ir tsu shtegn di farshtein zolst du az un
house its to paths the understand shall you that and

[21] Knowest thou it, because thou wast then born?

כא דו ווייסט דאָס, ווארעם דו ביסט דענצמאָל
dentsmol bist du vorem dos veist du
then are you for this know you

שוין געווען געבאָרן,
geboren geven shoin
born having been already

Or because the mispar of thy yamim is so great?

און די צאָל פֿון דיינע טעג איז גרויס!
grois iz teg daine fun tsol di un
great is days your of number the and

[22] Hast thou entered into the otzrot *(storehouses)* of the snow?

כב ביסטו געקומען צו די אוצרות פֿון שניי,
shnei fun oitseres di tsu gekumen bistu
snow of treasuries the to come have you

Or hast thou seen the otzrot of barad *(hail)*,

אָדער האָסטו די אוצרות פֿון האָגל געזען,
gezen hogel fun oitseres di hostu oder
seen hail of treasuries the have you or

[23] Which I have reserved for the time of tzar,

כג וואָס איך האָב באַהאַלטן פֿאַר אַ צייַט פֿון נויט,
noit fun tsait a far bahaltn hob ich vos
distress of time a for hidden have I which

for the yom kerav *(battle)* and milchamah *(war)*?

פֿאַרן טאָג פֿון קריג און מלחמה?
milchome un krig fun tog faran
battle and war of day for the

[24] Which is the derech where the ohr is distributed,

כד אויף וואָסער וועג צעטיילט זיך דאָס ליכט,
licht dos zich tseteilt veg voser oif
light the self is divided way what on

where is scattered the east wind upon eretz?

צעשפּרייט זיך דער מזרח-ווינט איבער דער ערד?
erd der iber mizrech-vint der zich tseshpreit
earth the over east wind the self is scattered

[25] Who hath cut a channel for the overflowing of waters,

כה ווער האָט דורכגעהאַקט פֿאַר דער פֿלייצונג אַ גראָבן,
grobn a fleitsung der far durchgehakt hot ver
conduit a flood the for cut through has who

or a derech for the lightning of thunder,

און אַ וועג פֿאַרן דונערגעוויטער?
dunergeviter faran veg a un
thunder bolt for the path a and

[26] To cause it to rain on eretz, where lo ish is;

כו צו מאַכן רעגענען אויף אַ לאַנד אָן אַ מענטשן,
mentshn a on land a oif regenen machn tsu
person a without land a on rain make to

on midbar, wherein there is lo adam;

אַ מדבר אָן אַ מוטערמענטשן דערין;
derin mutermentshn a on midber a
therein man a without wilderness a

[27] To saturate a desolate and waste ground;

כז אָנצוזעטן אַ וויסטקייט און אַ וויסטענישן,
vistenish a un vistkeit a ontsuzetn
wasteland a and desolate place a to satisfy

and to cause the bud of the desheh to spring forth?

און מאַכן שפּראָצן אַן אויסוואַקס פֿון גראָז.
groz fun oisvaks an shprotsn machn un
grass of growth a spring up make and

28 Hath the rain an av?

כח האָט דער רעגן אַ פֿאָטער?
foter a regn der hot
father a rain the has

Or who hath begotten the drops of tal *(dew)*?

אָדער ווער האָט געבאָרן די טראָפּנס טוי?
toi tropns di geborn hot ver oder
dew drops of the begotten has who or

29 Out of whose beten cometh the ice?

כט פֿון וועמעס בויך איז אַרויס דער אייז?
aiz der arois iz boich vemes fun
ice the come forth is belly whose from

And the frost of Shomayim, who giveth birth to it?

און דער פֿראָסט פֿון הימל, ווער האָט אים געבאָרן?
geborn im hot ver himel fun frost der un
begotten it has who heaven from frost the and

30 The mayim harden like even *(stone)*,

ל אַזוי ווי שטיין ווערן וואַסערן פֿאַרגליווערט,
farglivert vasern vern shtein vi azoi
frozen waters become stones as just

and the face of tehom is frozen.

און דער פּנים פֿון תּהום ווערט פֿאַרשטאַרט.
farshtart vert tehom fun ponem der un
solidified becomes the deep of face the and

31 Canst thou bind the chains of the Pleiades,

לא קענסטו בינדן די קייטן פֿון זיבנשטערן,
zibnshtern fun keitn di bindn kenstu
Pleiades of chains the tie can you

or loose the bonds of Orion?

אָדער די שטריק פֿון אָריאָן לויזן מאַכן?
machn loiz orion fun shtrik di oder
make release Orion of cords the or

32 Canst thou bring forth Mazzarot in their times?

לב קענסטו אַרויסברענגען די מזלות אין זייער צייַט,
tsait zeyer in mezlut di aroisbrengen kenstu
season their in constellations the bring forth can you

Or canst thou guide the Bear with its banim?

און דעם בער מיט זיינע קינדער אַרויספֿירן?
aroisfirn kinder zaine mit Beor dem un
lead out children its with bear the and

33 Knowest thou the chukkot of Shomayim?

לג וויסטו די געזעצן פֿון הימל?
himel fun gezetsn di veistu
heaven of laws the do you know

Canst thou set the rule over ha'aretz?

צי מאַכסטו זיין געוועלטיקונג אויף דער ערד?
erd der oif geveltikung zain machstu tsi
earth the on dominion its do you establish or

34 Canst thou lift up thy kol *(voice)* to the clouds,

לד קענסטו אויפֿהייבן צום וואָלקן דיין קול,
kol dain volken tsum oifheibn kenstu
voice your cloud to the lift up can you

that abundance of mayim may cover thee?

אַז אַ שפֿע פֿון וואַסער זאָל דיך באַדעקן?
badekn dich zol vaser fun shefe a az
cover you(SG) may water of abundance an so that

35 Canst thou send lightning bolts, that they may go

לה קענסטו אַרויסשיקן בליצן, זיי זאָלן גיין,
gein zoln zei blitsn aroisshikn kenstu
go shall that they lightnings send forth can you

and say unto thee, Hineinu *(here we are)*?

און זאָגן צו דיר: דאָ זיַנען מיר?
mir zainen do dir tsu zogn un
we are here you(SG) to say and

36 Who hath put chochmah in the inward parts,

לו ווער האָט אַרײַנגעטאָן אין די נירן חכמה?
chochme nirn di in araingeton hot ver
wisdom kidneys the in put has who

or who hath given binah to the mind?

אָדער ווער האָט געגעבן דעם גייסט פַֿארשטאַנדיקייט?
farshtandikeit gaist dem gegebn hot ver oder
understanding spirit the given has who or

[37] Who can number the clouds in chochmah,

לז ווער ציילט איבער די וואָלקנס מיט חכמה ?
chochme mit volkens di iber tseilt ver
wisdom with clouds the over counts who

or who can tip the waterskins of Shomayim,

און די לאָגלען פֿון הימל ווער גיסט אויס?
ois gist ver himel fun loglen di un
out pours who heaven of skins the and

[38] When the dust hardens into a clump,

לח וועז דער שטויב איז צונויפֿגעגאָסן ווי קלומפּ,
klump vi tsunoifgegosn iz shtoib der ven
clods like fused is dust the when

and the clods cleave fast together?

און די גרודעס זיַנען צוזאַמענגעבאַקן .
tsuzamengebakn zainen grudes di un
stuck together are clods the and

[39] Wilt thou hunt the teref for the lioness,

לט קענסטו פֿאַנגען פֿאַר דער לייבינטע רויב,
roib leibinte der far fangen kenstu
prey lioness the for hunt can you

or fill the appetite of her whelps,

און דעם באַגער פֿון די יונגלייבן אָנפֿילן,
onfiln yungleibn di fun bager dem un
fill young lions the of appetite the and

[40] When they crouch in their me'onot *(dens)*,

מ וועז זיי בייגן זיך אין די נאָרעס,
nores di in zich beigen zei ven
dens the in selves crouch they when

and abide in the lair to lie in ambush?

וועז זיי זיצן אין צודעק אויף דער לויער ?
loier der oif tsudek in zitsn zei ven
ambush the on thicket in sit they when

[41] Who provideth for the raven his food?

מא ווער גרייט אָן דעם ראָבֿ זיַין שפּייז ,
shpaiz zain rob dem on greit ver
food its raven the for prepares who

When his young ones cry unto El,

וועז זיַנע קינדער שרייַען צו אֵל ,
El tsu shraien kinder zaine ven
G-d to cry out children his when

they wander about for lack of okhel.

וועז זיי וואַנדערן אום אָן עסן ?
esen on um vandern zei ven
eat without about go they when

39 Dost thou have da'as of the et *(time)* when the mountain goats give birth,

לט

וויסטו די צַייט וועז די שטיינציגן
shteintsign di ven tsait di veistu
wild goats the when time the do you know

געבערן ?
gebern
give birth

or art thou shomer to watch when the doe bears her fawn?

גיסטו אַכטונג וועז די הינדינס האָבן וויַען ?
veyen hobn hindins di ven achtung gistu
labor pangs have deer the when attention do you give

[2] Canst thou number the months that they fulfil,

ב ציילסטו די חדשים וועז זיי דאַרפֿן דערפֿילן,
derfiln darfn zei ven chodeshim di tseilstu
fulfill must they when months the do you count

or dost thou have da'as of the et *(time)* when they give birth?

און וויסטו די צַייט פֿון זייער געבערן ?
gebern zeyer fun tsait di veistu un
giving birth their of time the do you know and

[3] They crouch down, they bring forth their yeledim,

ג זיי קניַען, זיי לאָזן דורכברעכן זייערע קינדער,
kinder zeyere durchbrechn lozn zei knien zei
young their pass through let they kneel they

their chavalim *(birth pains)* are cast off in riddance.

זיי וואַרפֿן אַרויס זייערע געבורטן .
zei vorfn arois zeyere geburtn
they cast out their offspring

[4] Their banim gain strength, they grow up in the bar *(open, wild)*;

ד זייערע יונגע ווערן שטאַרק, זיי וואַקסן אויפֿן פֿרייַען,
zeyere yunge vern shtark zei vaksn oifn fraien
their young become strong they grow in the open

they go forth, and return not unto them.

זיי גייען אַוועק, און קערן זיך נישט אום צו זיי .
zei geyen avek un kern zich nisht um tsu zei
they go away and return selves not back to them

[5] Who hath sent out the pere *(wild donkey)* free,

ה ווער האָט אַרויסגעלאָזט דעם וואַלדאייזל פֿרייַ,
ver hot aroisgelozt dem valdeizl frai
who has released the wild donkey free

or who hath untied the ropes of the arod *(wild donkey, onager)*,

און די בינד פֿון דעם ווילדאייזל ווער האָט
un di bind fun dem vildeizl ver hot
and the bonds of the wild donkey who has

לויז געמאַכט,
loiz gemacht
loose made

[6] Whose bais I have made the aravah,

ו וואָס איך האָב געמאַכט דעם מדבר פֿאַר זיין הויז ,
vos ich hob gemacht dem midber far zain hoiz
that I have made the wilderness for his house

and the barren land his mishkenot *(dwellings)*?

און זאַלציק לאַנד פֿאַר זיינע ווינונגען ?
un zaltsik land far zaine voinungen
and salty land for his dwellings

[7] He laughs at the tumult of the kiryah *(city)*,

ז ער לאַכט פֿון דעם טומל פֿון שטאָט,
er lacht fun dem tuml fun shtot
he laughs at the tumult of the city

neither regardeth he the shouts of the driver.

ער הערט נישט קיין טרייַבערס געשרייען .
er hert nisht kein traibers geshreyen
he hears not any driver's shouts

[8] The range of the harim is his pasture,

ח די נישטערונג פֿון די בערג איז זיין פֿיטערונג,
di nishterung fun di berg iz zain fiterung
the pasture of the mountains is his feeding

and he searcheth after every green thing.

און איטלעך גראָז זוכט ער נאָך .
un itlech groz zucht er noch
and every grass seeks he after

[9] Will the wild ox be willing to be thy eved,

ט וועט דער ווילטיר וועלן דיר דינען ?
veln vizltir der vet dir dinen
will wild ox the want to serve you(SG)

or stay the night by thy evus *(animal feeding trough)*?

צי וועט ער נעכטיקן בייַ דיין קאָריטע?
er vet tsi nechtikn bai dain korite
he will or spend the night at your trough

[10] Canst thou bind the wild ox to the furrow with a rope,

י קענסטו צובינדן דעם ווילטיר מיט זיין שטריק
kenstu tsubindn dem vizltir mit zain shtrik
can you tie up the wild ox with his rope

צו דער בייַט ?
tsu der bait
to the furrow

or will it behind thee till the amakim *(valleys)*?

צי וועט ער בראָנעווען די טאָלן הינטער דיר ?
tsi vet er broneven di toln hinter dir
or will he harrow the valleys behind you(SG)

[11] Wilt thou depend on him, because his ko'ach is great,

יא קענסטו זיך פֿאַרזיכערן אויף אים, וויַל
vail im oif farzichern zich kenstu
because him in trust self can you

זיַין כּוֹח איז גרויס,
grois iz koiech zain
great is strength his

or wilt thou hand over thy heavy work to him?

און איבערלאָזן אויף אים דיַין מי ?
mi dain im oif iberlozen un
labor your him on leave over and

[12] Wilt thou believe him, that he will bring in thy zera *(grain)*,

יב קענסטו אים אָנטרויען, אַז ער וועט אָפּברענגען
opbrengen vet er az ontroien im kenstu
bring back will he that entrust him can you

דיַין זאָמען,
zomen dain
seed your

and gather it into thy goren *(threshing floor)*?

און אײַנזאַמלען די תּבֿואה פֿון דיַין דרעש-שיַיער ?
dresh-shaier dain fun tvue di ainzamlen un
threshing floor your from grain the gather together and

[13] Joyfully flapping are the wings of the ostrich,

יג דער פֿליגל פֿון שטרויספֿויגל קלאַפּט לוסטיק –
lustik klapt shtroisfoigl fun fligel der
gaily flaps ostrich of wing the

but are her wings and feathers like the khasidah *(stork)*?

צי איז דאָס דער פֿלעדער און פֿעדער פֿון שטאָרך?
shtorch fun feder un fleder der dos iz tsi
a stork of feathers and wings the this is yes? no?

[14] For the ostrich layeth her betzim *(eggs)* la'aretz *(on the ground)*,

יד פֿאַר וואָר, זי לאָזט איבער צו דער ערד אירע אײַער,
aier ire erd der tsu iber lozt zi vor far
eggs its earth the to over leaves it truly for

and warmeth them in the sand,

און אין שטויב לאָזט זי זיי אויסברײַען.
oisbrien zei zi lozt shtoib in un
hatch out them it lets dust in and

[15] And forgetteth that the regel may crush them,

טו און זי פֿאַרגעסט אַז אַ פֿוס קען זיי צעקוועטשן,
tsekvetshn zei ken fus a az fargest zi un
crush them can foot a that forgets it and

or that the wild beast may break them.

און אַ חיה פֿון פֿעלד קען זיי צעטרעטן.
tsetretn zei ken feld fun chaye a un
trample them can field of the beast a and

[16] She treats harshly her banim, as though they were not hers;

טז זי איז האַרט צו אירע קינדער ווי צו נישט אירע;
ire nisht tsu vi kinder ire tsu hart iz zi
hers not as if they were as young its to cruel is it

though her labor should be in vain, yet she is without pachad *(fear, care)*,

אומנישט מעג זיַין איר מי , זי איז אָן אַנגסט,
angst on iz zi mi ir zain meg umnisht
fear without is it labor its be may in vain

[17] Because Elo'ah hath deprived her of chochmah,

יז וואָרעם אֱלוֹהַּ האָט זי גענומען פֿון חכמה ,
chochme fun geminert zi hot Eloah vorem
wisdom of diminished it has G-d for

neither hath he imparted to her binah.

און איר נישט איַנגעטיילט מיט שׂכל .
seichel mit aingeteilt nisht ir un
reason with allotted not it and

[18] Yet at the et *(time)* she flaps her wings [to run],

יח אַצונד הייבט זי די פֿליגלען אין דער הייך ,
heich der in fliglen di zi heibt atsund
height the in wings the it raises now

she laughs at the sus and his rider.

זי לאַכט פֿון פֿערד און פֿון זײַן רײַטער.
raiter zain fun un ferd fun lacht zi
rider its at and horse at the laughs it

[19] Hast thou given the sus gevurah?

יט גיסטו דעם פֿערד גבֿורה ?
gevure ferd dem gistu
strength horse the do you give

Hast thou clothed his neck with a flowing mane?

באַקלײדסטו זײַן האַלדז מיט שטורעם?
shturem mit haldz zain bakleidstu
shaking with neck its do you clothe

[20] Canst thou make him leap like an arbeh *(locust)*?

כ מאַכסטו אים שפּרינגען ווי אַ היישעריק ?
heisherik a vi shpringen im machstu
grasshopper a like leap it make you

The hod *(glory)* of his snorting strikes terror.

דער הילך פֿון זײַן הירזשען איז אַן אימה.
eime an iz hirzhen zain fun hilch der
terror a is snorting its of resounding the

[21] He paweth in the emek *(valley)*, and rejoiceth in his koach;

כא ער גראָבלט אין טאָל , און פֿרייט זיך
zich freit un tal in grablt er
self rejoices and the valley in paws he

מיטן כּוח ,
koiech mitn
strength with

he chargeth into the fray.

ער גייט אַרויס דעם וואָפֿן אַנטקעגן .
antkegen vafn dem arois geit er
to meet weapon the out goes he

[22] He laugheth at pachad, and nothing fears;

כב ער לאַכט פֿון אַנגסט, און ווערט נישט דערשראָקן,
dershrokn nisht vert un angst fun lacht er
terrified not becomes and fear at the laughs he

neither turneth he back from the cherev.

און ער קערט נישט צוריק פֿאַר אַ שווערד.
shverd a far tsurik nisht kert er un
sword a before back not turns he and

[23] The quiver rattleth at his side,

כג לעבן אים קלינגט דער פֿײַלבײַטל ,
failbaitl der klingt im lebn
quiver of arrows the resounds him near

the glittering spear and the kidon *(scimitar, curved sword)*.

דער פֿלאַמיקער שפּיז און די פּיקע.
pike di un shpiz flamiker der
lance the and spear flaming the

[24] He eats up the eretz with fierceness and rogez *(rage)*;

כד מיט רַעש און רוגזה שלינגט ער די ערד ,
erd di er shlingt rugze un raash mit
earth the he swallows fury and tumult with

neither standeth he still at the sound of the shofar.

און קען נישט איינשטיין בײַם קול פֿון אַ שופֿר .
shoifer a fun kol baim ainshtein nisht ken un
shofar a of sound at the stand still not can and

[25] As often as the shofar, he snorts Aha!

כה ווי נאָר אַ שופֿר , זאָגט ער: אַהאַ!
aha er zogt shoifer a nor vi
aha he declares shofar a soon as as

and he smelleth the milchamah afar off,

און פֿון וויַיטן דערשמעקט ער מלחמה ,
milchome er dershmekt vaitn fun un
war he smells distance from and

the shout of the sarim, and the teru'ah *(battle cry)*.

דעם דונער פֿון די הויפּטלײַט און די שאָלונג .
shalung di un hoiptlait di fun duner dem
shouting the and captains the of sound the

[26] Doth the hawk fly by thy binah,

כו דורך דײַן שׂכל פֿליט דען דער שפּאַרבער,
shparber der den flit seichel dain durch
hawk the then does fly reason your by

and stretch her wings toward the south?

שפרייט זיַנע פֿליגלען קיין דָרום ?
dorem kein fliglen zaine shpreit
the south toward wings his spreads

27 Doth the nesher *(eagle)* mount up at thy command,

כז צי אויף דיַין באַפֿעל הייבט זיך אויף דער אָדלער,
odler der oif zich heibt bafél dain oif tsi
eagle the up self raises command your on or

and make her ken *(nest)* on high?

און מאַכט זיַין נעסט אין דער הייך ?
heich der in nest zain macht un
height the in nest its makes and

28 She dwelleth and abideth on the cliff,

כח אויף אַ פֿעלדז רוט ער און ווייַלט ,
vailt un er rut feldz a oif
dwells and it rests rock a on

upon the crag of the rock, its metzudah *(stronghold)*.

אויף אַ שפּיץ פֿעלדז און אַ באַרגפֿעסטונג .
bargfestung a un feldz shpits a oif
mountain fortress a and of the rock top a on

29 From there she seeketh the okhel *(food, prey)*,

כט פֿון דאָרטן קוקט ער אויס זיַין עסן ,
esen zain ois er kukt dortn fun
food its out it looks there from

and her eyes behold it from afar off.

פֿון ווייַטן זעען זיַנע אויגן.
oign zaine zeen vaitn fun
eyes its see afar from

30 Her young ones feast on dahm;

ל און זיַנע יונגע זופֿן בלוט ,
blut zupn yunge zaine un
blood suck young its and

and where the chalalim *(slain ones)* are, there it is.

און וווּ דערשלאָגענע דאָרטן איז ער.
er iz dortn dershlogene vu un
he is there the slain are where and

40 Moreover Hashem answered Iyov, and said,

מ און ה האָט געענטפֿערט אִיּוֹבן , און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Iyovn geentfert hot Hashem un
said has and Iyov answered has Hashem and

2 Shall he that contendeth with Shaddai correct him?

ב וויל זיך קריגן מיטן שַׁדַי דער טאַדלער ?
tadler der Shaddai mitn krign zich vil
faultfinder the Shaddai with contend self will

The mokhiach Eloah *(rebuker of G-d)*, let him answer it.

דער וואָס וויכוחט זיך מיט אֱלוֹהַּ זאָל עס ענטפֿערן.
entfern es zol Eloah mit zich vikucht vos der
answer it let G-d with self disputes who the one

3 Then Iyov answered Hashem, and said,

ג האָט אִיּוֹב געענטפֿערט ה און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem geentfert Iyov hot
said has and Hashem answered Iyov has

4 See, I am vile; what shall I answer Thee?

ד זע , ווינציק וואָס בין איך; וואָס קען
ken vos ich bin vos vintsik ze
can what I am what a little thing behold

איך דיר ענטפֿערן?
entfern dir ich
answer you(SG) I

I will lay mine yad upon my mouth.

איך טו אַרויף מיַין האַנט אויף מיַין מויל .
moil main oif hant main aroif tu ich
mouth my on hand my upon do I

5 Once have I spoken, but I will not answer;

ה איין מאָל האָב איך גערעדט, און וועל מער נישט ענטפֿערן;
entfern nisht mer vel un geredt ich hob mol ein
answer not more will and spoken I have time one

yea, shtayim *(twice)*, but I will proceed no further.

יאָ , צוויי מאָל און וועל עס נישט ווידער טאָן.
ton vider nisht es vel un mol tsvei yo
do again not it will and times two yes

[6] Then answered Hashem unto Iyov out of the whirlwind, and said,

א הָאָט גענטפֿערט אִיובֿן פֿון שטורעם
shturem fun Iyovn geentfert Hashem hot
storm from Iyov answered Hashem has

און האָט גענזאָגט:
gezogt hot un
said has and

[7] Gird up thy loins now like a gever.

ז גורט אַקאָרשט אָן ווי אַ מאַן דיַינע לענדן;
lendn daine man a vi on akorsht gurt
loins your man a like on now gird up

I will question thee, and thou shall answer Me.

איך וועל דיך פֿרעגן , און דו מאַך מיך וויסן .
visen mich mach du un fregn dich vel ich
know me make you and question you(SG) will I

[8] Wilt thou also annul My mishpat *(justice)*?

ח צי ווילסטו אויך פֿאַרשטערן מיַין משפּט ?
mishpot main farshtern oich vilstu tsi
judgment my overturn also you want yes? no?

Wilt thou condemn Me, that thou mayest be justified?

ווילסטו מיך באַשולדיקן כּדי דו
du kedei bashuldikn mich vilstu
you so that to condemn me do you want

זאָלסט גערעכט זיַין ?
zain gerecht zolst
be righteous may

[9] Hast thou a zero'a like El?

ט אָדער צי האָסטו אַן אָרעם ווי הָאֵל ,
HaEl vi orem an hostu tsi oder
the G-d like arm an have you yes? no? or

Or canst thou thunder with a kol *(voice)* like Him?

און מיט אַ קוֹל ווי ער קענסטו דונערן ?
dunern kenstu er vi kol a mit un
thunder can you him like voice a with and

[10] Adorn thyself now with majesty and excellency;

י ציר זיך אַקאָרשט אָן מיט שטאָלץ און הויבקייט ,
hoichkeit un shtolts mit on akorsht zich tsir
loftiness and pride with on now self adorn

and array thyself with hod *(glory)* and hadar *(splendor)*.

און גלאַנץ און שיינקייט זאָלסטו אָנטאָן .
onton zolstu sheinkeit un glants un
put on shall you beauty and splendor and

[11] Unleash thy evrot af *(furious wrath)*;

יא פֿאַרשפּרייט דעם גרים פֿון דיַין צאָרן ,
tsorn dain fun geirem dem farshpreit
anger your of outbursts the disperse

and behold every one that is proud, and bring him low.

און זע ווו אַ שטאָלצער און דערנידער אים .
im dernider un shtoltser a vu ze un
him humble and proud man a where see and

[12] Look on every one that is proud, and humble him,

יב זע ווו אַ שטאָלצער און מאַך אים אונטערטעניק ,
untertenik im mach un shtoltser a vu ze
subject him make and proud man a where behold

and tread down the resha'im in their place.

און צעטרעט די רשעים אויף זייער אָרט .
ort zeyer oif reshoim di tsetret un
place their in wicked ones the trample and

[13] Bury them in the aphar together;

יג באַהאַלט זיי אין שטויב אין איינעם ,
einem in shtoib in zei bahalt
one in dust in the them hide

shroud their faces in the crypt.

זייער פּנים פֿאַרדעקן אין פֿאַרבאָרגענישׁ .
farborgenish in fardekn ponem zeyer
secrecy in cover face their

[14] Then odecha *(will I confess, admit unto thee)*

יד און איך אויך וועל דיר מודה זיַין ,
zain moide dir vel oich ich un
be confess to you(SG) will also I and

that thine own right hand
can save thee.

אַז דײַן רעכטע האַנט קען דיר העלפֿן.
helfn dir ken hant rechte dain az
save you(SG) can hand right your that

15 Hinei now behemot *(hippopotamus)*,
which I made along with thee;

טו זע נאָר דעם וואַסערפֿערד וואָס איך האָב
hob ich vos vaserferd dem nor ze
have I that water horse the just behold

געמאַכט לעבן דיר ;
dir lebn gemacht
you(SG) near made

he eateth grass like an ox.

גראָזט ווי אַ רינד עסט ער.
er est rind a vi groz
he eats head of cattle a like grass

16 Hinei now, his koach is in his loins,

טז זע נאָר , זײַן כּוח איז אין זײַנע לענדן,
lendn zaine in iz koiech zain nor ze
loins his in is strength his however behold

and his force is in the sinews
of his beten *(belly)*.

און זײַן שטאַרקייט אין די פֿליישפֿעדים פֿון זײַן בויך .
boich zain fun fleishfedim di in shtarkeit zain un
belly his of sinews the in strength his and

17 He moveth his zanav *(tail)*
like a cedar branch;

יז ער שטעלט אויף זײַן עק ווי אַ צעדערבוים,
tsederboim a vi ek zain oif shtelt er
cedar tree a like tail his up sets he

the sinews of his thighs are
firmly interwoven.

די אָדערן פֿון זײַנע דיכן זײַנען ווי צוויגן .
tsvaign vi zainen dichn zaine fun odern di
branches like are thighs his of sinews the

18 His atzmot are like tubes
of nechoshet;

יח זײַנע ביינער זײַנען רערן פֿון קופּער,
kuper fun rern zainen beiner zaine
bronze of pipes are bones his

his limbs are like rods of barzel *(iron)*.

זײַנע קנאָכנס ווי אײַזערנע שטאַנגען.
shtangen aizerne vi knochns zaine
bars iron like bones his

19 He is the reshit *(firstling)* of
the ways of El;

יט ער איז די פּער פֿון דרכי־אֵל ,
derchi־el fun Peor di iz er
the ways of G-d of leading the is he

He, his Maker, can approach it
with His cherev.

בלויז זײַן באַשעפֿער קען ברענגען זײַן שוועבל.
shverd zain brengen ken Bashefer zain bloiz
sword his bring can Creator his only

20 Surely the harim bring forth
food for him,

כ וואָרעם פֿוטער טראָגן אים די בערג ,
berg di im trogn futer vorem
mountains the to him bear feed for

where all the wild beasts play.

וואָס אַלע חיות פֿון פֿעלד שפּילן זיך דאָרטן.
dortn zich shpiln feld fun chayes ale vos
there selves play the field of beasts all where

21 He lieth under the shade
of lotus plants,

כא אונטער לאָטוסבײימער ליגט ער,
er ligt lotusbeimer unter
he lies lotus trees under

beseter *(in the covert)* of the
reed and marsh.

אין פֿאַרבאָרגעניש פֿון ראָר און זומפּ .
zump un ror fun farborgenish in
marsh and reeds of secret in

22 The lotus plants cover him
with their shadow;

כב לאָטוסבײימער באַשירעמען אים מיט זייער שאָטן ,
shotn zeyer mit im bashiremen lotusbeimer
shadow their with him shield lotus trees

the willows by the nakhal *(brook,
stream)* surround him.

אים רינגלען אַרום וועבעס פֿון טײַך.
taich fun verbes arum ringlen im
river of the willows round surround him

כג זע , דער טייך פַלייצט אַריבער, און ער
ze der taich fleitst ariber, un er
behold the river floods over and he

אײַלט זיך נישט,
nisht zich ailt
not self hastens

[23] See, when the nahar *(river)* rages, he is not alarmed;

כד ער איז זיכער , ווען אַ ירדן שפּאַרט זיך אין זײַן מויל .
er iz zicher, ven a Yarden shpart zich in zain moil.
he is confident, though Yarden breaketh forth upon his mouth.

כה מא:א קענסטו אַרויסציען דעם לִוְיָתָן מיט אַ וועגדע,
kenstu aroistsien dem lioiotn mit a vende,
draw out can you the Leviathan with a hook

[24] While he is looking can one capture him?

כו מא:ב קענסטו אַרײַנטאָן אַ ראָר אין זײַן נאָז ,
kenstu araynton a ror in zain noz,
can you put a reed in his nose

With mokeshim *(hooks)* can one pierce his nose?

כז מא:ג וועט ער זיך פַּיל בעטן בײַ דיר ?
vet er zich fil betn bai dir?
will he self much plead with you(SG)

[25] 41:1 Canst thou draw out Leviathan with a khakah *(fishhook)*?

כח מא:ד וועט ער שליסן אַ ברית מיט דיר ,
vet er shlisn a bris mit dir,
will he establish a covenant with you(SG)

Or tie down his leshon with a cord?

כט מא:ה קענסטו זיך שפּילן מיט אים ווי מיט אַ פֿויגל ,
kenstu zich shpiln mit im vi mit a foigel,
can you self play with him like with a bird

Or bore his jaw through with a barb?

ל מא:ו וועלן זיך דינגען שותּפֿים איבער אים?
veln zich dingen shutfim iber im?
will selves hire partners over him

[26] 41:2 Canst thou put a hook into his af *(nose)*?

לא מא:ז וועלן זיי אים צעטיילן צווישן די הענדלער ?
veln zei im tseteiln tsvishn di hendler?
will they him divide among the merchants

Or wilt thou leash him for thy na'arot *(maidens)*?

לב מא:ח זאָלסט אים נעמען פַּאַר אַן אייביקן קנעכט ?
zolst im nemen far an eibikn knecht?
may you(SG) him take for an eternal servant

[27] 41:3 Will he make many tachanunim unto thee?

לג מא:ט וועט ער צו דיר ווייך ?
vet er tsu dir veich?
will he to you(SG) gently

Will he speak soft words unto thee?

לד מא:י קענסטו זיך שפּילן מיט אים ווי מיט אַ פֿויגל ,
kenstu zich shpiln mit im vi mit a foigel,
can you self play with him like with a bird

[28] 41:4 Will he make a brit *(covenant)* with thee?

לה מא:יא וועלן זיי אים צעטיילן צווישן די כּנַענים ?
veln zei im tseteiln tsvishn di knaanim?
will they him divide among the Canaanites

Wilt thou take him for an eved olam?

[29] 41:5 Wilt thou play with him as with a pet bird?

Or wilt thou leash him for thy na'arot *(maidens)*?

[30] 41:6 Shall traders barter for him?

Shall they divide him among the Kena'anim *(Canaanites, merchants)*?

לא מא:ז קענסטו אָנפֿילן מיט שטעכערס זײַן פֿעל,
fel zain shtechers mit onfiln kenstu
skin his harpoons with fill can you

און מיט פֿישהאָקן זײַן קאָפּ?
kop zain fishhokn mit un
head his fishhooks with and

לב מא:ח טו אַרויף אויף אים דײַן האַנט!
hant dain im oif aroif tu
hand your him on up do

דערמאָן זיך די מלחמה , וועסטו עס
es vestu milchome di zich dermon
it will you(sg) battle the self remember

מער נישט טאָן.
ton nisht mer
do not more

מא

מא:ט זע , די האָפֿענונג ווערט צום נאַרן;
narn tsum vert hofenung di ze
fool to the becomes hope the behold

שוין פֿון זײַן אָנבליק ווערט מען דאָך
doch men vert onblik zain fun shoin
indeed one is sight its from already

אַנידערגעשלײדערט.
anidergeshlaidert
thrown down

ב מא:י נישטאָ דער אַכזר אויף זיך וואָס זאָל
zol vos zich oif achzer der nishto
shall that self on fierce the there is not

אים וועלן אויפֿרייצן;
oifreitsn veln im
to stir up will him

היַנט ווער איז דער וואָס קען זיך שטעלן פֿאַר מיר?
mir far shteln zich ken vos der iz ver haint
me before stand self can who the one is who now

ג מא:יא ווער עס טרעט אַרויס אַקעגן מיר, דעם באַצאָל איך;
ich batsol dem mir akegn arois tret es ver
I repay him me against out treads it who

וואָס אונטערן גאַנצן הימל איז מײַן .
main iz himel gantsn untern vos
mine is heaven whole under the what

ד יב זאָל איך אים פֿאַרשווײַגן זײַנע פּלוידעראײַען,
ploideraien zaine farshvaign im ich zol
chatterings his be silent him I shall

און דאָס האָפֿערדיקע רעדן , און זײַן שיינעם
sheinem zain un redn hoferdike dos un
beautiful his and speech arrogant the and

מַענה-לשון ?
maineloshn
discourse

ה יג ווער האָט אָפּגעדעקט זײַן אויסנווייניקסט מלבוש ?
malbesh oisnveinikst zain opgedekt hot ver
garment outermost its uncovered has who

צו זײַן טאָפּלען געביס ווער קען צוקומען ?
tsukumen ken ver gebis topeln zain tsu
come near can who bridle double its to

41 41:9 See, every tokhelet *(expectation)* is false;

shall not one be cast down even at the sight of him?

2 41:10 None is so foolhardy that dare stir him up.

Mi *(who)* then is able to stand before Me?

3 41:11 Mi *(who)* hath given Me, that I must repay him?

Whatsoever is under the kol HaShomayim is Mine.

4 41:12 I will not keep silent about his members,

nor his gevurah, nor the grace of his form.

5 41:13 Mi *(who)* can remove his outer garment?

Or mi *(who)* can come near him with a double bridle?

31 41:7 Canst thou fill his ohr *(skin)* with harpoons?

Or his head with fishing spears?

32 41:8 Lay thine hand upon him; remember the milchamah.

Thou wilt not do it more.

6 41:14 Mi *(who)* can open the doors of his face?

ו יד די טירן פֿון זײַן פּנים וועֶר האָט געעפֿנט?
geefent hot ver ponem zain fun tirn di
opened has who face its of doors the

Terror is round about his teeth.

אַרום זײַנע ציין איז אַן אימה.
eime an iz tsein zaine arum
terror a is teeth its around

7 41:15 His scales are his ga'avah *(pride)*,

ז טו שטאָלץ זײַנען די פּאַנצערשופּן,
pantsershupn di zainen shtolts
scale armor the are proud

shut up together as with a rigid chotam *(seal)*.

צונויפֿגעשלאָסן ווי מיט אַ זיגל אַ פֿעסטן;
festn a zigl a mit vi tsunoifgeshlosn
firm a seal a with as if shut together

8 41:16 One is so near to another,

ח טז איינע צו דער אַנדערער זײַנען זיי נאָנט,
nont zei zainen anderer der tsu eine
close they are other the to one

that no ruach *(air)* can pass between them.

אַז אַ לופֿט קען נישט דורכגיין צווישן זיי.
zei tsvishn durchgein nisht ken luft a az
them between pass through not can breath a so that

9 41:17 They are joined one to another;

ט יז איינע צו דער צווייטער איז באַהעפֿט,
baheft iz tsveiter der tsu eine
joined is second the to one

they stick together, inseparably.

זיי האַלטן זיך פֿעסט און צעשיידן זיך נישט.
nisht zich tsesheidn un fest zich haltn zei
not selves separate and firmly selves hold they

10 41:18 By his sneezings ohr flares out,

י יח זײַן ניסן שטראַלט אַרויס אַ ליכט,
licht a arois shtralt nisn zain
light a forth radiate sneezes his

and his eyes are like the eyelids of the shachar.

און זײַנע אויגן זײַנען ווי די ברעמען פֿון פֿרימאָרגן.
frimorgn fun bremen di vi zainen oign zaine un
morning of the eyelids the like are eyes his and

11 41:19 Out of his mouth goeth flame,

יא יט פֿון זײַן מויל גייען פֿלאַמען,
flamen geyen moil zain fun
flames go mouth his from

and sparks of eish leap out.

פֿונקען פֿײַער רײַסן זיך אַרויס.
arois zich raisn faier funken
out selves tear fire sparks of

12 41:20 Out of his nostrils goeth forth smoke,

יב כ פֿון זײַנע נאָזלעכער גייט אַ רויך,
roich a geit nozlecher zaine fun
smoke a goes nostrils his from

like a seething pot or caldron.

ווי פֿון אַ קאָכיקן טאָפּ און ברענעדיקן ראָר.
ror brenedikn un top kochikn a fun vi
reed burning and pot boiling a from as if

13 41:21 His breath kindleth coals,

יג כא זײַן אָטעם גליט ווי קוילן,
koiln vi glit otem zain
coals like kindles breath his

and a flame goeth out of his mouth.

און אַ פֿלאַקער גייט אַרויס פֿון זײַן מויל.
moil zain fun arois geit flaker a un
mouth his from forth goes flame a and

14 41:22 In his neck resideth oz *(strength)*,

יד כב אויף זײַן האַלדז רוט די שטאַרקייט,
shtarkeit di rut haldz zain oif
strength the rests neck his on

and terror dances before him.

און אים פֿאַרויס טאַנצט די אַנגסט.
angst di tantst farois im un
fear the dances before him and

טו כג דִי קְנֵיטְשְׁן פּוֹן זַיִן פְלֵיש זַיְינֶען בְּאַהעפְט ;
baheft zainen fleish zain fun kneitshn di
stuck together are flesh his of folds the

עס אִיז פַעסְט אוֹיף אִים, עס רִירְט זִיךְ נִישְׁט.
nisht zich rirt es im oif fest iz es
not self moves it it upon firm is it

טז כד 15 41:23 The flanks of his basar are joined together;

they are firm in themselves, immoveable.

טז כד זַיִן הָאַרְץ אִיז פַעסְט ווִי שְׁטֵיין,
shtein vi fest iz harts zain
stone as firm is heart his

יאָ, פַעסְט ווִי אַן אוּנְטֶערְשְׁטֶער מִילְשְׁטֵיין.
milshtein untershter an vi fest yo
millstone lower a as firm indeed

יז כה 16 41:24 His lev *(chest)* is as firm as an even *(stone)*;

yea, as hard as the lower millstone.

יז כה פַאר זַיִן הֵייב שְׁרֶעקְן זִיךְ דִי מַאכְטִיקע,
machtike di zich shrekn heib zain far
mighty the selves frighten lift up its for

פּוֹן צעבְרָאכְנקייט וועֶרְן זִיי אוֹיסער זִיךְ .
zich oiser zei vern tsebrochnkeit fun
selves besides they become shuddering of

יח כו 17 41:25 When he raiseth up himself, the mighty are afraid;

shuddering they retreat.

יח כו ווִיל מען אִים אָנקְרִיגְן , קֵען קיין
kein ken onkrign im men vil
any can want to engage him one will

שְׁווֶערְד נִישְׁט בַּאֲשְׁטֵיין,
bashtein nisht shverd
stand not sword

יט כז 18 41:26 The cherev of him that reacheth at him cannot hold

— the spear, the dart, nor the harpoon.

קיין שְׁפִּיז, קיין וואַרְפְשְׁפִּיז, אוּן קיין פַּיִיל .
fail kein un varfshpiz kein shpiz kein
arrow any and dart any spear any

יט כז 19 41:27 He esteemeth barzel *(iron)* like straw,

and nechoshet as rotten wood.

יט כז עֶר בַּאַטְרַאכְט אִיזַן פַאר שְׁטרוי,
shtroi far aizn batracht er
straw as iron considers it

אוּן קוּפְּעֶר פַאר הָאלְץ פַאַרְפוֹילְטן.
farfoiltn holts far kuper un
rotten wood for bronze and

כ כח 20 41:28 The arrow cannot make him flee;

sling stones are turned with him into stubble.

כ כח אִים פַאַרְיאָגְט נִישְׁט דֶעֶר זוּן פּוֹן בּוֹיגן ;
boign fun zun der nisht faryogt im
an bow of son the not chases it

פַאַרְקֶעֶרְט אִין שְׁפְּרֵיי וועֶרְן פַאר אִים שְׁלַיְידֶער-שְׁטֵיינֶער.
shlaider-shteiner im far vern shprei in farkert
sling-stones it before are chaff into turned

כא כט 21 41:29 Clubs are counted as straw;

he laugheth at the shaking of a spear.

כא כט ווִי שְׁפְּרֵיי זַיְינֶען פְלֶעקְעֶר גֶערֶעכְנט ,
gerechnt fleker zainen shprei vi
considered blows are chaff like

אוּן עֶר לַאַכְט פּוֹן רַעש פּוֹן דֶעֶר פִּיקע.
pike der fun raash fun lacht er un
lance the of tumult at laughs he and

כב ל 22 41:30 Sharp shards are his under parts;

he leaveth a trail in the mud like a threshing sledge.

כב ל זַיִן אוּנְטֶערְזַיְיט אִיז שְׁפִּיצִיקע שׁאַרְבנס ;
sharbns shpitsike iz unterzait zain
potsherds pointed is underside its

עֶר בְּעט אוֹיס אַ דֶרעשְׁשְׁלִיטן אוֹיפּן קוֹיט.
koit oifn dreshshlitn a ois bet er
mud on the threshing sledge a out makes it

כג לא 23 41:31 He maketh the deep to boil like a pot;

כג לא עֶר צְעקָאכְט ווִי אַ טאָפּ דִי טִיפֶּעניש,
tifenish di top a vi tsekocht er
deep the pot a like makes boil he

he stirreth the yam like a pot of ointment.

[24] 41:32 He maketh a wake to shine after him;

one would think the deep to be white hair.

[25] 41:33 Upon earth there is not his equal,

who is created without fear.

[26] 41:34 He beholdeth all things lofty;

he is a melech over every proud beast.

42 Then Iyov answered Hashem, and said,

[2] I have da'as that Thou canst do all things,

and that no purpose of Thine can be thwarted.

[3] Who is this that hideth etzah *(counsel)* without da'as?

Therefore have I judged without understanding things too wonderful for me,
which I knew not.

[4] Shema, I beseech Thee, and I will speak;

I will ask of Thee, and declare Thou unto me.

[5] I have heard of Thee by the hearing of the ozen,

ער מאַכט דעם ים ווי זוד .
zud vi yam dem macht er
boing ointment like sea the makes he

כד לב הינטער זיך לאָזט ער אַ ליכטיקן שטעג;
shteg lichtikn a er lozt zich hinter
path shining a he leaves self behind

מע מיינט דער תּהום איז גרייזגראָ .
graizgro iz tehom der meint me
gray-haired is deep the thinks one

כה לג נישטאָ אויף דער ערד זיין גלייכן ,
glaichn zain erd der oif nishto
like its earth the on there is not

געמאַכט צו זיין אָן אַ מורא .
moire a on zain tsu gemacht
fear a without be to made

כו לד אויף יעטוועדער העכסטן קוקט ער אַראָפּ,
arop er kukt hechstn yetveder oif
down it looks most high every on

ער איז דער מלך איבער אַלע שטאָלצע חיות .
chayes shtoltse ale iber melech der iz er
beasts proud all over king the is it

מב

האָט איוֹבֿ געענטפֿערט ה און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Hashem geentfert Iyov hot
said has and Hashem answered Iyov has

ב איך וויים אַז אַלץ קענסטו טאָן,
ton kenstu alts az veis ich
do you(sg) are able all that know I

און קיין טראַכטונג איז נישט פֿאַרמיטן פֿון דיר .
dir fun farmitn nisht iz trachtung kein un
you(SG) from withheld not is intention any and

ג ווער קען דאָס פֿאַרהוילן די כוונה אָן
on kavone di farhoiln dos ken ver
without intention the hide this can who

פֿאַרשטאַנדיקייט?
farshtandikeit
understanding

דערום זאָג איך אַז איך פֿאַרשטיי נישט;
nisht farshtei ich az ich zog derum
not understand I that I say therefore

וווּנדער זיינען דאָס פֿאַר מיר, און איך וויים נישט.
nisht veis ich un mir far dos zainen vunder
not know I and me for this are wonders

ד הער , איך בעט דיך , און איך וועל רעדן ;
redn vel ich un dich bet ich her
speak will I and you(SG) entreat I pay heed

איך וועל דיך פֿרעגן , און דו מאַך מיך וויסן .
visen mich mach du un fregn dich vel ich
know me make you and question you(SG) will I

ה מיט געהער פֿון אויער האָב איך דיר געהערט,
gehert dir fun ich hob oier fun geher mit
heard you(SG) from I have ear of a report with

but now mine eye hath seen Thee.

און אַצונד האָט מײַן אויג דיך געזען.
un atsund hot main oig dich gezen
and now has my eye you(SG) seen

[6] Therefore I abhor myself,

ו דערום פֿאַראַכט איך מײַנע רייד
derum faracht ich maine reid
therefore despise I my words

and nichamti *(I am sorry, I make teshuvah)* in dust and ashes.

און האָב חרטה , אין שטויב און אַש .
un hob charote in shtoib un ash
and have regret in dust and ashes

[7] And it was so, that after Hashem had spoken these words unto Iyov, Hashem said to Eliphaz the Temani, My wrath is kindled against thee, and against thy two friends; for ye have not spoken in reference to Me the thing that is nekhonah *(correct)*, like Avdi Iyov hath. [8] Therefore take unto you now seven bulls and seven rams, and go to Avdi Iyov, and offer up for yourselves olah *(burnt offering)*; and Avdi Iyov shall pray for you; for him will I accept; lest I deal with you after your nevalah *(folly)*, in that ye have not spoken in reference to Me the thing which is nekhonah *(correct)*, like Avdi Iyov.

ז און עס איז געווען נאָך דעם ווי ה האָט גערעדט די
un es iz geven noch dem vi Hashem hot geredt di
and it was as this after Hashem has spoken the

דאָזיקע ווערטער צו אִיוֹבן , ה האָט געזאָגט צו אֱלִיפַז
dozike verter tsu Iyovn Hashem hot gezogt tsu Elifaz
these words to Iyov Hashem has said to Eliphaz

דעם תֵּימָנִי : מײַן צאָרן גרימט אויף דיר און אויף
dem Temani main tsorn grimt oif dir un oif
the Temani my rages anger against you(SG) and against

דײַנע צוויי גוטע פֿרײַנט , פֿאַר וואָס איר האָט נישט גערעדט
daine tsvei gute fraint far vos ir hot nisht geredt
your two good friends for what you have not spoken

וועגן מיר אַזוי אויפֿריכטיק ווי מײַן קנעכט אִיוֹב. ח און
vegen mir azoi oifrichtik vi main knecht Iyov un
concerning me as uprightly as my servant Iyov and

אַצונד נעמט אײַך זיבן אָקסן און זיבן ווידערס ,
atsund nemt aich zibn oksen un zibn viders
now take for yourselves seven oxen and seven rams,

און גייט צו מײַן קנעכט אִיוֹבן , און איר זאָלט אויפֿברענגען
un geit tsu main knecht Iyovn un ir zolt oifbrengen
and go to my servant Iyov and you shall to bring

אַ בראַנדאָפֿפֿער פֿאַר אײַך , און אִיוֹב מײַן קנעכט וועט
a brandopfer far aich un Iyov main knecht vet
a olah for yourselves and Iyov my servant will

מתפּלל זײַן פֿאַר אײַך, וואָרעם בלויז זײַן פּנים וועל איך
mispalel zain far aich vorem bloiz zain ponem vel ich
pray be for you because his only face will I

אויפֿנעמען, אײַך נישט אָנצוטאָן קיין שאַנד , וויַל איר האָט
oifnemen aich nisht ontsuton kein shand vail ir hot
accept you not to do any shame because you have

נישט גערעדט וועגן מיר אַזוי אויפֿריכטיק ווי מײַן קנעכט
nisht geredt vegen mir azoi oifrichtik vi main knecht
not spoken concerning me as uprightly as my servant

אִיוֹב.
Iyov
Iyov

[9] So Eliphaz the Temani and Bildad the Shuchi and Tzophar the Na'amati went, and did according as Hashem commanded them. Hashem also accepted Iyov.

ט איז אֱלִיפַז דער תֵּימָנִי , און בִּלְדַד דער שוחי , און
iz Elifaz der Temani un Bildad der Shuchi un
is Eliphaz the Temani and Bildad the Shuchi and

צופַר דער נַעֲמָתִי , גענאַנגען , און זיי האָבן געטאָן אַזוי
Tsofar der Naamati gegangen un zei hobn geton azoi
Tzophar the Na'amati went and they have done so

ווי ה האָט צו זיי געריעדט; און ה האָט געשוינט
geshoint hot Hashem un geredt zei tsu hot Hashem vi
favored has Hashem and spoken them to has Hashem as

אִיובס פּנים .
ponem Iyovs
face Iyov's

[10] And Hashem restored the fortunes of Iyov, when he prayed for his friends; also Hashem gave Iyov twice as much as he possessed before. [11] Then came there unto him all his brethren, and all his sisters, and all they that had been of his acquaintance before, and did eat lechem with him in his bais; and they expressed sympathy with him, and comforted him over all the ra'ah that Hashem had brought upon him; every ish also gave him a kesitah, and every ish a ring of zahav.

י און ה האָט אומקערט אִיובס געפֿאַנגנשאַפֿט, אַז
az gefangenshaft Iyovs umkert hot Hashem un
when captivity Iyov's restored has Hashem and

ער האָט מתפלל געווען פֿאַר זיינע גוטע; און ה
Hashem un fraint gute zaine far geven mispalel hot er
Hashem and friends good his for been prayed had he

האָט געמערט אַלץ וואָס אִיובֿ האָט געהאַט טאָפּל . יא און
un topl gehat hot Iyov vos alts gemert hot
and double had has Iyov that all multiplied has

אַלע זיינע ברידער , און אַלע זיינע שוועסטער, און אַלע זיינע
zaine ale un shvester zaine ale un brider zaine ale
his all and sisters his all and brothers his all

באַקענטע פֿון פֿריער , זיינען געקומען צו אים, און
un im tsu gekumen zainen frier fun bakente
and him to come are beforetime from acquaintances

האָבן געגעסן מיט אים ברויט אין זיין הויז , און זיי האָבן
hobn zei un hoiz zain in broit im mit gegesn hobn
have they and house his in bread him with eaten have

אים באַדויערט, און אים געטרייסט אויף אַל דעם בייז וואָס
vos beiz dem al oif getreist im un badoyert im
that wrong the all for consoled him and pitied him

ה האָט אויף אים געבראַכט; און זיי האָבן אים געגעבן
gegebn im hobn zei un gebracht im oif hot Hashem
given him have they and brought him upon had Hashem

איטלעכער אַ קשׂיטה, און איטלעכער אַ גילדערנעם נאָזרינג .
nozring gildernem a itlecher un ksith a itlecher
nose ring gold a each one and coin a each one

[12] So Hashem blessed the acharit *(latter end)* of Iyov more than his reshit; for he had fourteen thousand tzon, and six thousand gemalim, and a thousand yoke of oxen, and a thousand she-donkeys. [13] He had also seven banim and shalosh banot. [14] And he called the shem of the first, Yemimah, and the shem of the second, Ketziah, and the shem of the third, Keren-Hapukh. [15] And in kol ha'aretz were no nashim found so fair as the banot Iyov; and their av gave them nachalah with their achim.

יב און ה האָט געבענטשט אִיובס לעצט מער ווי
vi mer letst Iyovs gebentsht hot Hashem un
than more latter end Iyov's blessed has Hashem and

זיין אָנהייב , און ער האָט געהאַט פֿערצן טויזנט שאָף ,
shof toiznt fertsn gehat hot er un onheib zain
sheep thousand fourteen had has he and beginning his

און זעקס טויזנט קעמלען, און טויזנט געשפּאַן רינדער,
rinder geshpan toiznt un kemlen toiznt zeks un
cattle yokes of thousand and camels thousand six and

און טויזנט אייזעלינס . יג און ער האָט געהאַט זיבן
zibn gehat hot er un eizelins toiznt un
seven had has he and female donkeys thousand and

זין און דריי טעכטער . יד און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען
nomen dem gerufn hot er un techter drai un zin
name the called had he and daughters three and sons

פֿון איינער ימימה , און דעם נאָמען פֿון דער צווייטער
tsveiter der fun nomen dem un Yemimah einer fun
second the of name the and Yemimah one of

קציעה , און דעם נאָמען פֿון דער דריטער קֶרֶן-הַפּוּך .
Keren-Hapuch driter der fun nomen dem un Ketsiah
Keren-Hapukh third the of name the and Ketziah

טו און אין גאַנצן לאַנד האָבן זיך נישט געפֿונען אַזעלכע
un in gantsn land hobn zich nisht gefunen azelche
and in all land have selves not found such

שיינע פֿרויען ווי אִיובֿס טעכטער . און זייער פֿאָטער
sheine froien vi Iyovs techter un zeyer foter
beautiful women as Iyov's daughters and their father

זיי געגעבן אַ נחלה צווישן זייערע ברידער .
zei gegebn a nachle tsvishn zeyere brider
them given an inheritance among their brothers

16 After this lived Iyov an hundred and forty shanah, and saw his banim, and his banei banim, even arba'ah dorot. 17 So Iyov died, being zaken and full of yamim.

טז און אִיובֿ האָט געלעבט נאָך דעם הונדערט און
un Iyov hot gelebt noch dem hundert un
and Iyov has lived after this hundred and

פֿערציק יאָר ; און ער האָט געזען זיַנע קינדער און זיַנע
yor fertsik un er hot gezen zaine kinder un zaine
years forty and he has seen his children and his

קינדס-קינדער , פֿיר דורות . יז און אִיובֿ איז געשטאָרבן
kinds-kinder fir doires un Iyov iz geshtorbn
children's children four generations and Iyov is died

אַלט און זאַט מיט טעג .
alt un zat mit teg
old and sated with days

Shir Hashirim

שִׁיר הַשִּׁירִים

1 Shir HaShirim, which is Sh'lomo's.

א דאָס געזאַנג פֿון געזאַנגען , וואָס פֿון שלמהן .
Shlomoen fun vos gezangen fun gezang dos
Sh'lomo's from which songs of song the

[2] Let him kiss me with the neshikot *(kisses)* of his mouth;

ב קושן זאָל ער מיך מיט די קושן פֿון זיין מויל ;
moil zain fun kushn di mit mich er zol kushn
mouth his of kisses the with me he may kisses

for better is dodecha *(thy love)* than yayin *(wine)*.

וואָרעם בעסער פֿון ווײַן איז דײַן ליבשאַפֿט.
libshaft dain iz vain fun beser vorem
love your is wine than better for

[3] Tovim is the fragrance of thy shmanim *(ointments)*;

ג ווויל צום גערוך זײַנען דײַנע איילן,
eiln daine zainen geruch tsum voil
oils your are fragrance to the pleasant

thy shem *(name)* is like shemen *(ointment)* poured forth;

געקלערטע בוימל איז דײַן נאָמען ,
nomen dain iz boimel geklerte
name your is oil clear

therefore do the alamot love thee.

דערום האָבן יונגפֿרויען דיך ליב .
lib dich yungfroin hobn derum
love you(SG) virgins have therefore

[4] Draw me; so will we run after thee;

ד צי מיך נאָך דיר , לאָמיר לויפֿן! –
loifn lomir dir noch mich tsi
run let us you(SG) after me draw

the Melech hath brought me into his chadarim *(chambers)*.

זאָל דער מלך מיך ברענגען אין זײַנע קאַמערן .
kamern zaine in brengen mich melech der zol
chambers his into bring me king the may

We will be glad and rejoice in thee;
we will extol dodecha *(thy love)* more than yayin;

מיר וועלן זײַן לוסטיק און פֿרײלעך מיט דיר ,
dir mit freilech un lustik zain veln mir
you(SG) with festive and joyful be will we

uprightly have they loved thee.

מיר וועלן לויבן דײַן ליבשאַפֿט מערער פֿון ווײַן .
vain fun merer libshaft dain loibn veln mir
wine than more love your praise will we

אמת ליב האָט מען דיך .
dich men hot lib emes
you(SG) one has love truly

[5] Shechorah *(black, dark, sun-blackened)* am I, yet lovely,

ה שוואַרץ בין איך, אָבער שיין ,
shein ober ich bin shvarts
beautiful but I am black

O ye banot Yerushalayim,

טעכטער פֿון ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim fun techter
Yerushalayim of daughters

like the oholim *(tents)* of Kedar,

ווי די געצעלטן פֿון קֵדָר ,
Kedar fun getseltn di vi
Kedar of tents the like

like the curtains of Sh'lomo.

ווי די פֿאָרהאַנגען שלמהס .
Shlomos forhangen di vi
Sh'lomo's curtains the like

[6] Let your eyes burn not into me because I am black,

ו נישט קוקט מיך אָן וואָס איך בין שוואַרצלעך,
shvartslech bin ich vos on mich kukt nisht
a bit black am I that upon at me look don't

because the shemesh hath burned its eyes into me;

וואָרעם די זון האָט מיך אָפּגעברענט.
opgebrent mich hot zun di vorem
scorched me has sun the for

bnei immi *(my step-brothers)* were angry with me;

די זין פֿון מײַן מוטער האָבן געצערנט אויף מיר,
mir oif getsernt hobn muter main fun zin di
me at been angry have mother my of sons the

they made me the keeper of the kramim *(vineyards)*;

זיי האָבן מיך געמאַכט אַ היטערין פֿון די ווײַנגערטנער;
vaingertner di fun hiterin a gemacht mich hobn zei
vineyards the of caretaker a made me have they

but mine own kerem *(vineyard)* have I not kept.

מײַן אייגענעם ווײַנגאָרטן האָב איך נישט אָפּגעהיט.
opgehit nisht ich hob vaingorten eigenem main
tended not I have vineyard own my

7 O tell me, thou whom my nefesh loveth,

ז זאָג מיר דו וועמען מײַן זעל האָט ליב,
lib hot zel main vemen du mir zog
love has soul my whom you me tell

where feedest thou? Where makest thou thy flock to lie down at noon?

ווו פֿיטערסטו, ווו מאַכסטו הויערן
hoiern machstu vu fiterstu vu
lie down do you make where do you feed where

אין מיטן טאָג?
tog mitn in
day the middle of in

For why should I be as one who veils herself

וואָרעם נאָך וואָס זאָל איך זײַן ווי אַן אַרומטרײַבערין
arumtraiberin an vi zain ich zol vos noch vorem
female wanderer a like be I may what yet why

among the edrei chaverecha *(the flocks of thy chaverim, fellow companions)*?

בײַ די סטאַדעס פֿון דײַנע חבֿרים?
chaverim daine fun stades di bai
companions your of flocks the among

8 If thou know not, O thou fairest among nashim,

ח אויב דו ווייסט עס דיר נישט, דו
du nisht dir es veist du oib
you not yourself it know you if

שענסטע פֿון פֿרויען,
froien fun shenste
women of most beautiful

go thy way forth by the footprints of the tzon,

גיי דיר אַרויס אין די טריט פֿון די שאָף,
shof di fun trit di in arois dir gei
sheep the of steps the into out you(SG) go

and feed thy young goats

און פֿיטער דײַנע ציקעלעך
tsikelech daine fiter un
young goats your feed and

beside the mishkenot haro'im *(the tents of the shepherds)*.

בײַ די פּאַסטוכגעצעלטן.
pastuchgetseltn di bai
shepherds' tents the by

9 O my love, to a susah *(mare)*

ט צו אַ פֿערדין אין פּרעהס רײַטוואָגן
raitvogn Pharaohs in ferdin a tsu
chariot Pharaoh's in mare a to

among the chariots of Pharaoh do I compare thee.

האָב איך דיך געגליכן, געליבטע מײַן.
main gelibte geglichn dich ich hob
mine beloved likened you(SG) I have

10 Thy cheeks are lovely with ornaments,

י שיין זײַנען דײַנע באַקן אין די קייטלעך,
keitlech di in bakn daine zainen shein
necklaces the in cheeks your are beautiful

thy tzavar *(neck)* with necklaces.

דַיִן הָאַלדז אין די שנורן .
shnurn di in haldz dain
cords the in neck your

[11] Ornaments of zahav will we make for thee,

יא גילדערנע קייטלעך דיר וועלן מיר מאַכן ,
machn mir veln dir keitlech gilderne
make we will for you(SG) chains golden

studded with kesef.

מיט פינטלעך פֿון זילבער.
zilber fun pintlech mit
silver of points with

[12] While the Melech is at his table,

יב בעת דער מלך איז געווען אויף זײַן הֶסב-בעט ,
hesb-bet zain oif geven iz melech der beeis
reclining bed his upon been is king the while

my spikenard perfume has yielded its fragrance.

האָט מײַן נאַרד געגעבן זײַן ריח .
reyech zain gegebn nard main hot
fragrance its given nard my has

[13] Dodi *(my beloved)* is to me

יג אַ בינטל מירע וואָס רוט צווישן מײַנע בריסט ,
brist maine tsvishn rut vos mire bintel a
breasts my between rests that myrrh bundle of a

a sachet of myrrh that lieth in my bosom.

איז מײַן געליבטער מיר .
mir gelibter main iz
to me beloved my is

[14] Dodi *(my beloved)* is to me as a cluster of henna blooms

יד אַ הענגל ציפּערבלומען אין עֵין-גֶדיס ווײַנגערטנער
vaingertner eein-gedis in tsiperblumen hengl a
vineyards Ein-Gedi's in henna flowers cluster a

in the kramim *(vineyards)* of Ein-Gedi.

איז מײַן געליבטער מיר .
mir gelibter main iz
to me beloved my is

[15] See, thou art yafeh *(fair)*, my love; see, thou art fair;

טו ביסט שיין , געליבטע מײַן , ביסט שיין ,
shein bist main gelibte shein bist
beautiful you are mine beloved beautiful you are

thine eynayim are yonim *(doves)*.

דײַנע אויגן זײַנען טויבן .
toibn zainen oign daine
doves are eyes your

[16] See, thou art yafeh *(handsome)*, dodi *(my beloved)*, yea, na'im *(pleasing)*;

טז ביסט שיין געליבטער מײַן , און ליבלעך,
liblech un main gelibter shein bist
lovely and mine beloved beautiful you are

also our couch is verdant.

גרין אויך איז אונדזער געלעגער;
geleger undzer iz oich grin
bed our is also green

[17] The beams of our bais are cedar,

יז אונדזערע הויזבאַלקנס צעדערן,
tsedern hoizbalkns undzere
cedars house-beams our

and our rafters are cypress.

אונדזערע וואַנטבריטער ציפּרעסן .
tsipresn vantbreter undzere
cypresses wall boards our

2 I am the rose of Sharon,

ב איך בין אַ רויז פֿון שָׁרוֹן ,
Sharon fun roiz a bin ich
Sharon of rose a am I

and the shoshan *(lily)* of the valleys.

אַ ליליע פֿון די טאָלן .
toln di fun lilie a
valleys the of lily a

[2] As the shoshan *(lily)* among thorns,

ב ווי אַ ליליע צווישן די דערנער,
derner di tsvishn lilie a vi
thorns the among lily a like

so is my love among the banot *(daughters)*.

אַזוי איז מײַן געליבטע צווישן די טעכטער .
techter di tsvishn gelibte main iz azoi
daughters the among beloved my is so

[3] As the tapuach *(apple tree)* among the trees of the wood,

ג ווי אַן עפּלבוים צווישן די וואַלדבײימער,
valdbeimer di tsvishn eplboim an vi
forest trees the among apple tree an like

so is dodi *(my beloved)* among the banim.

אַזוי איז מײַן געליבטער צווישן די זין .
zin di tsvishn gelibter main iz azoi
sons the among beloved my is so

Betzilloh *(in his shade, shadow)* chimmadti *(I desire)*,

אין זײַן שאָטן גענוסט איך צו זיצן ,
zitsn tsu ich gelust shotn zain in
sit to I desired shadow his in

and his p'ri *(fruit)* is sweet to my taste.

און זיס איז זײַן פֿרוכט צו מײַן גומען .
gumen main tsu frucht zain iz zis un
palate my to fruit his is sweet and

[4] He brought me to the Bais HaYayin,

ד ער האָט מיך געבראַכט אין דער ווײַנקאַמער ,
vainkamer der in gebracht mich hot er
wine chamber the into brought me has he

and his degel *(standard, banner, flag)* over me is ahavah.

און זײַן פֿאָן איבער מיר איז ליבשאַפֿט געווען.
geven libshaft iz mir iber fon zain un
been love is me over standard his and

[5] Sustain me with cakes of raisins,

ה לאָבט מיך מיט טרויבקוכנס ,
troibkuchns mit mich lobt
raisin cakes with me sustain

comfort me with apples:

קוויקט מיך מיט עפּל ,
Ofel mit mich kvikt
apples with me refresh

ki cholat ahavah ani *(for I am faint with ahavah, lovesick)*.

ווײַל קראַנק פֿון ליבשאַפֿט בין איך.
ich bin libshaft fun krank vorem
I am love from sick because

[6] His left hand is under my rosh,

ו זײַן לינקע האַנט אונטער מײַן קאָפּ,
kop main unter hant linke zain
head my under hand left his

and his right hand doth embrace me.

און זײַן רעכטע זאָל מיך אַרומנעמען .
arumnemen mich zol rechte zain un
caress me shall right his and

[7] I charge you, O ye banot Yerushalayim,

ז איך באַשוואר אײַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

by the gazelles, and by the deer of the sadeh,

בײַ די הירשן אָדער בײַ די הינדן פֿון פֿעלד,
feld fun hindn di bai oder hirshn di bai
field of does deers the by or stags the by

that ye arouse nor awake HaAhavah

אויב איר וועט ווקן און אויב איר וועט אויפֿוועקן
oifvekn vet ir oib un veken vet ir oib
awaken will you if and stir will you if

די ליבשאַפֿט,
libshaft di
love the

till it pleases.

ביז זי וועט באַגערן .
bageren vet zi biz
desire will she until

[8] Kol dodi *(the voice of my beloved)*!

ח האָרך! מײַן געליבטער!
gelibter main horch
beloved my listen

Hinei, he cometh leaping upon the harim,

אָט-אָ קומט ער; ער שפרינגט איבער די בערג ,
ot-o kumt er er shpringt iber di berg
behold comes he he leaps over the mountains

bounding over the hills.

ער הופּט איבער די הייכן .
er hupt iber di heichn
he bounds over the heights

[9] Dodi *(my beloved)* is like a gazelle

ט מײַן געליבטער איז געגליכן צו אַ הירש ,
main gelibter iz geglichn tsu a hirsh
my beloved is like to a gazelle

or a young deer;

אָדער צו אַ הינד אַ יונגן ;
oder a tsu a hind a yungn
or a to a deer a young

hinei, he standeth behind our Kotel *(Wall)*;

אָט-אָ שטייט ער הינטער אונדזער ווואַנט,
ot-o shteit er hinter undzer vant
behold he stands behind our wall

he looketh forth at the chalonot *(windows)*,

ער קוקט דורך די פֿענצטער,
er kukt durch di fentster
he looks through the windows

peering through the lattices.

ער בליקט דורך די גראַטקעס.
er blikt durch di gratkes
he peers through the lattice

[10] Dodi *(my beloved)* spoke,

י האָט זיך אָפּגערופֿן מײַן געליבטער,
hot zich opgerufn main gelibter
has self called out my beloved

and said unto me:

און געזאָגט צו מיר:
un gezogt tsu mir
and said to me

Rise up, my love, my fair one,

שטיי דיר אויף מײַן געליבטע, מײַן שיינע ,
shtei dir oif main gelibte main sheine
stand yourself up my beloved my beautiful one

and come away.

און קום דיר .
un kum dir
and come yourself

[11] For, hinei, the winter is past,

יא וואָרעם זע , דער ווינטער איז אַריבער,
vorem ze der vinter iz ariber
because behold the winter is over

the geshem *(rain)* is over and gone;

דער רעגן איז פֿאַרגאַנגען, אַוועק.
der regn iz fargangen avek
the rain is expired away

[12] The flowers appear on ha'aretz;

יב די בלומען האָבן זיך באַוויזן אין לאַנד,
di blumen hobn zich bavizn in land
the flowers have appeared selves in land

the time of zemer *(song, singing of birds)* has come;

די ציַיט פֿון געזאַנג איז געקומען ,
di tsait fun gezang iz gekumen
the time of singing is come

and the voice of the turtledove is heard in Artzeinu *(our Land)*;

און דער קול פֿון דער טורטלטויב לאָזט זיך
un der kol fun der turtltoib lozt zich
and the voice of the turtledove lets self

הערן אין אונדזער לאַנד.
hern in undzer land
be heard in our land

[13] The te'enah *(fig tree)* putteth forth her early figs,

יג דער פֿײַגנבוים ציַיטיקט זײַנע פֿרימפֿײַגן ,
der faignboim tsaitikt zaine frifaign
the fig tree ripens its early figs

and the vines with the tender grape give forth fragrance.

און די ווײַנשטאָקן אין בלִיונג גיבן אַ ריח .
un di vainshtokn in bliung gibn a reyech
and the vines in blossom give a fragrance

Arise, my love, my fair one,

שטיי דיר אויף, מײַן געליבטע, מײַן שיינע ,
shtei dir oif main gelibte main sheine
stand you(SG) up my beloved my beautiful one

and come away.

און קום דיר .
un kum dir
and come yourself

14 O my yonah *(dove)*, that art in the clefts of the rock,

יד מײַן טויב אין די שפאַלטן פֿון פֿעלדז,
di in toib main shpaltn fun feldz
the in dove my crevices of rock

in the seter *(secret place)* of the cliff,

אין דער פֿאַרבאָרגענישׂ פֿונעם באַרגטרעפּ,
der in farborgenish funem bargtrep
the in secret of the steep place

let me see thy countenance,

לאָז מיך אָנזען דײַן פּנים ,
loz mich onzen dain ponem
let me see your face

let me hear thy voice;

לאָז מיך הערן דײַן קול ,
loz mich hern dain kol
let me hear your voice

for sweet is thy voice,

ווײַל דײַן קול איז זיס ,
vorem dain kol iz zis
because your voice is sweet

and thy countenance is lovely.

און דײַן פּנים איז שיין .
un dain ponem iz shein
and your face is beautiful

15 Catch the shu'alim *(foxes)*,

טו כאַפּט אונדז די פֿיקס,
chapt undz di fiks
catch us the foxes

the shu'alim ketanim *(little foxes)*,

קלײַנע פֿיקס וואָס פֿאַרדאַרבן די ווײַנגערטנער,
kleine fiks vos fardorben di vaingertner
small foxes which mar the vineyards

that spoil the kramim *(vines)*;

וואָרעם אונדזערע ווײַנגערטנער
vorem undzere vaingertner
because our vineyards

for krameinu *(our [blooming] vines)* have tender grapes.

זײַנען אין בלִיונג .
zainen in bliung
are in blossom

16 Dodi *(my beloved)* is mine,

טז מײַן געליבטער געהערט מיר ,
main gelibter gehert mir
my beloved belongs to me

and I am his;

און איך געהער אים ,
un ich geher im
and I belong to him

he feedeth among the lilies.

דעם וואָס וואַנדערט צווישן די לִיליען.
dem vos vandert tsvishn di lilien
the one who wanders among the lilies

17 Until HaYom *(the day)* break,

יז ביז פֿאַרווייען וועט דער טאָג,
biz farveyen vet der tog
until blowing away will the day

and the shadows flee away,

און אַנטרינען וועלן די שאָטנס ,
un antrinen veln di shotns
and flee away will the shadows

turn, dodi *(my beloved)*,

דרַי זיך אום , מײַן געליבטער,
gelibter main um zich drai
beloved my around self turn

and be thou like a gazelle

און זײַ געגליכן צו אַ הירש ,
hirsh a tsu geglichn zai un
gazelle a to likened be and

or a young deer

אָדער צו אַ הינד אַ יונגען ,
yungen a hind a tsu oder
young one a stag a to or

upon the hills of Beter.

אויף די צעשפּאָלטענע בערג .
berg tseshpoltene di oif
mountains cleft the on

3 In the nights on my bed

ג אויף מײַן געלעגער בײַ נאַכט
nacht bai geleger main oif
night by bed my on

I sought him whom my nefesh loveth;

האָב איך געזוכט דעם וואָס מײַן זעל האָט ליב;
lib hot zel main vos dem gezucht ich hob
love has soul my that the one sought I have

I sought him, but I found him not.

איך האָב אים געזוכט , און האָב אים נישט געפֿונען .
gefunen nisht im hob un gezucht im hob ich
found not him have and sought him have I

[2] So I will rise then, and go about the city

ב לאָמיך אויפֿשטיין און אַרומגיין אין שטאָט,
shtot in arumgein un oifshtein lomich
city in go around and stand up let me

in the streets, and in the rechovot *(open squares, places)*;

אין די מערק און אין די גאַסן ,
gasn di in un merk di in
streets the in and squares the in

I will seek him whom my nefesh loveth;

לאָמיך זוכן דעם וואָס מײַן זעל האָט ליב .
lib hot zel main vos dem zuchn lomich
love has soul my that the one seek let me

I sought him, but found him not.

איך האָב אים געזוכט , און האָב אים נישט געפֿונען .
gefunen nisht im hob un gezucht im hob ich
found not him have and sought him have I

[3] The shomrim *(watchmen)* that go about the city found me;

ג האָבן מיר געטראָפֿן די וועכטער וואָס גייען
geyen vos vechter di getrofn mir hobn
go that watchman the encountered me have

אַרום אין דער שטאָט:
shtot der in arum
city the in around

to whom I said, Saw ye him whom my nefesh loveth?

דעם וואָס מײַן זעל האָט ליב צי האָב איר געזען?
gezen ir hot tsi lib hot zel main vos dem
seen you have whether love has soul my that the one

[4] Scarcely had I passed from them,

ד קוים בין איך אַוועק פֿון זיי ,
zei fun avek ich bin koim
them from away I am scarcely

when I found him whom my nefesh loveth;

באַלד האָב איך געפֿונען , דעם וואָס מײַן
main vos dem gefunen ich hob bald
my that the one found I have quickly

זעל האָט ליב;
lib hot zel
love has soul

I held him, and would not let him go,

האָב איך אים אָנגענומען און האָב אים נישט אָפּגעלאָזט,
opgelozt nisht im hob un ongenumen im ich hob
let go not him have and took hold him I have

until I had brought him into the bais immi *(the house of my mother)*,

ביז איך האָב אים געבראַכט אין הויז פֿון מײַן מוטער ,
muter main fun hoiz in gebracht im hob ich biz
mother my of house into brought him have I until

and into the cheder of her that conceived me.

און אין קאַמער פֿון מײַן געווינערין .
gevinerin main fun kamer in un
one who conceived me my of chamber in and

[5] I charge you, O ye banot Yerushalayim,

ה איך באַשוואר אײַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

by the gazelles, and by the deer of the sadeh,

ביַי די הירשן אָדער ביַי די הינדן פֿון פֿעלד,
feld fun hindn di bai oder hirshn di bai
field of deers the by or gazelles the by

that ye arouse nor awake HaAhavah

אויב איר וועט וועקן און אויב איר וועט אויפֿוועקן
oifvekn vet ir oib un veken vet ir oib
awaken will you if and wake will you if

די ליבשאַפֿט,
libshaft di
love the

till it pleases.

ביז זי וועט באַגערן .
bageren vet zi biz
desire will it until

[6] Who is this that cometh out of the midbar

ו ווער איז די וואָס גייט אויף פֿונעם מדבר ,
midber funem oif geit vos di iz ver
wilderness from the up goes who the one is who

like pillars of smoke,

אַזוי ווי זײַלן פֿון רויך ,
roich fun zailn vi azoi
smoke of pillars like as

perfumed with myrrh and frankincense

באַרייכערט מיט מירע און ווײַרעך ,
vairech un mire mit bareichert
frankincense and myrrh with perfumed

from all the fragrant powders of the rokhel *(merchant)*?

מיט אַלערלײ ווירצשטויב פֿון קרעמער ?
kremer fun virtsshtoib alerlei mit
merchants of spice powder all kinds of with

[7] Hinei, his conveyance, which is Sh'lomo's;

ז אָט איז דאָס אַפּריון פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun aprion dos iz ot
Sh'lomo of palanquin this is behold

threescore gibborim *(valiant men)* are around it,

זעכציק גיבורים אַרום איר,
ir arum giborim zechtsik
it around warriors sixty

the Gibborei Yisroel.

פֿון די גיבורים פֿון ישְׂרָאֵל;
Yisroel fun giborim di fun
Yisroel of warriors the from

[8] They all hold swords,

ח אַלע באַגורט מיט אַ שוועבד,
shverd a mit bagurt ale
sword a with girded all

being expert in milchamah *(war)*;

געניט אין מלחמה ;
milchome in genit
war in skilled

every man hath his cherev *(sword)* at his side

איטלעך זײַן שוועבד אויף זײַן דיך ,
dich zain oif shverd zain itlech
thigh his on sword his each

against the pachad *(terror, dread)* of the nights.

פֿון וועגן דער אַנגסט אין די נעכט .
necht di in angst der vegen fun
nights the in fear the account of

[9] HaMelech Sh'lomo made himself an appiryon *(palanquin)*,

ט אַן אַפּריוֹן האָט זיך מלך שלמה געמאַכט
gemacht Shlomo melech zich hot aprion an
made Sh'lomo king self has palanquin an

of the wood of the Levanon.

פֿון האָלצן פֿון לבֿנון ;
Levanon fun holtsn fun
Levanon of wood from

[10] He made the pillars thereof of kesef,

י אירע זיילן האָט ער פֿון זילבער געמאַכט,
gemacht zilber fun er hot zailn ire
made silver of he has posts its

the support thereof of zahav,

איר אָנלען פֿון גאָלד,
gold fun onlen ir
gold of support its

the cushion of it of purple,

איר אויסבעט פֿון פֿורפּל;
purpl fun oisbet ir
purple of seat its

the interior thereof being inlaid with Ahavah,

אינעווייניק געפלאַסטערט מיט ליבשאַפט
libshaft mit geflastert ineveinik
love with lined inside

by the banot Yerushalayim.

פֿון די טעכטער פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun techter di fun
Yerushalayim of daughters the of

[11] Come out, O ye banot Tziyon,

יא גייט אַרויס, טעכטער פֿון ציון ,
Tsiyon fun techter arois geit
Tziyon of daughters out go

and behold Sh'lomo HaMelech

און קוקט אָן מלך שלמה ,
Shlomo melech on kukt un
Sh'lomo king on look and

with the atarah *(crown)* wherewith his em crowned him

אין דער קרוין וואָס זין מוטער האָט אים באַקרייַנט,
bakreint im hot muter zain vos kroin der in
crowned him has mother his that crown the in

in the Yom Chasunoh *(day of his wedding)*,

אין טאָג פֿון זיין חתונה ,
chasuna zain fun tog in
wedding his of day in

and in the Yom Simchat Libo *(day of the gladness of his heart)*.

און אין טאָג פֿון זיין האַרצנפֿרייד.
hartsnfreid zain fun tog in un
heart's joy his of day in and

4 Behold, thou art yafeh, my love; behold, thou art yafeh;

ד ביסט שיין , געליבטע מײַן , ביסט שיין ,
shein bist main gelibte shein bist
beautiful you are mine beloved beautiful you are

thine eyes are yonim *(doves)* behind your veil;

דײַנע אויגן זײַנען טויבן פֿון דײַן שלייער אַדורך ;
durch shleyer dain fun toibn zainen oign daine
through veil your from doves are eyes your

thy hair is like an eder *(flock)* of goats descending from Mount Gil'ad.

דײַנע האָר ווי אַ סטאַדע ציגן וואָס לאָזן זיך
zich lozn vos tsign stade a vi hor daine
self lets that goats flock a like hair your

אַראָפּ פֿון באַרג גִלְעָד .
Gilad barg fun arop
Gil'ad mount from down

[2] Thy teeth are like an eder of sheep that are just shorn,

ב דײַנע ציין ווי אַ סטאַדע שאָף געטאָקטע,
getokte shof stade a vi tsein daine
shorn sheep flock of a like teeth your

coming up from washing;

וואָס קומען אַרויף פֿון געוועש ,
gevesh fun aroif kumen vos
washing from up come that

whereof every one is matched,

וואָס צווילינגען זיך אַלע,
ale zich tsvilingen vos
all selves each paired to match which

and none is missing among them.

און נישטאָ קיין פֿאַרוואַרפֿערין צווישן זיי .
zei tsvishn farvarferin kein nishto un
them among bereaved any there is not and

[3] Thy lips are like a thread of scarlet,

ג ווי אַ רויט פֿאָדעם זײַנען דײַנע ליפּן,
lipn daine zainen fodem roit a vi
lips your are thread red a like

and thy mouth is naveh *(lovely)*;

און דײַן מויל איז באַחֶנט ;
bachent iz moil dain un
graceful is mouth your and

thy temple is like a half-pomegranate

ווי אַן אויפֿשניט מילגרוים איז דײַן שלייף
shleif dain iz milgroim oifshnit an vi
temple your is pomegranate slice a like

within thy veil.

פֿון דײַן שלייער אַדורך .
durch shleyer dain fun
through veil your from

[4] Thy tzavar *(neck)* is like the migdal Dovid

ד דײַן האַלדז ווי דער טורעם פֿון דָוִד
Dovid fun turem der vi haldz dain
Dovid of tower the like neck your

girt with battlements,

אויף אָנצוקוקן געבויט –
geboit ontsukukn oif
built to look at for

whereon there hang a thousand mogen,

טויזנט פֿאָנצערס העגנען אויף אים,
im oif hengen pansters toiznt
it on hang shields thousand

all the shields of Gibborim.

אַלע שילדן פֿון די גיבורים .
giborim di fun shildn ale
warriors the of shields all

[5] Thy two breasts are like two ofarim *(fawns, young deer)*

ה דײַנע צוויי בריסט ווי צוויי הירשלעך,
hirshlech tsvei vi brist tsvei daine
fawns two like breasts two your

that are twins, which graze among the lilies.

צווילינגס פֿון אַ הירשין, וואָס פֿיטערן זיך
zich fitern vos hirshin a fun tsvilings
selves feed that doe a of paired to match

צווישן די לִיליען.
lilien di tsvishn
lilies the among

[6] Until HaYom *(the day)* break, and the shadows flee away,

ו ביז פֿאַרווייען וועט דער טאָג און אַנטרינען
antrinen un tog der vet farveyen biz
flee away and day the will blowing away until

וועלן די שאָטנס ,
shotns di veln
shadows the will

I will get me to the har hamor *(mountain of myrrh)*,

וועל איך מיר גיין צום באַרג פֿון מירע ,
mire fun barg tsum gein mir ich vel
myrrh of mountain to the go me I will

and to the hill of frankincense.

און צום בערגל פֿון ווײַרעך .
vairech fun bergel tsum un
frankincense of hill to the and

[7] Thou art all yafeh, my love;

ז ביסט אין גאַנצן שיין , געליבטע מײַן ,
main gelibte shein gantsn in bist
mine beloved beautiful entirety in you are

there is no mum *(blemish, spot, defect, flaw)* in thee.

אוּן קיין פֿלעלער איז אין דיר נישטאָ .
nishto dir in iz feler kein un
not there you(SG) in is flaw any and

[8] Come with me from the Levanon,

ח מיט מיר פֿון לבֿנון ,
Levanon fun mir mit
Levanon from me with

my kallah *(bride)*, with me from the Levanon;

מײַן כּלה , מיט מיר פֿון לבֿנון זאָלסטו קומען ;
kumen zolstu Levanon fun mir mit kale main
come you shall Levanon from me with bride my

come down from the heights of Amanah,

ווּעסט אַראָפּקוקן פֿון שפּיץ פֿון אמנה ,
Amanah fun shpits fun aropkukn vest
Amanah of peak from look down you(sg) will

from the top of Senir and Chermon,

פֿון שפּיץ פֿון שׂניר אוּן חֶרמוֹן ,
Chermon un Senir fun shpits fun
Chermon and Senir of peak from

from the dens of the arayot *(lions)*,

פֿון די ווּוינונגען פֿון די לייבן,
leibn di fun voinungen di fun
lions the of dens the from

from the hills of the nemerim *(leopards)*.

פֿון די בערג פֿון די לעמפּערטן.
lempertn di fun berg di fun
leopards the of mountains the of

[9] Thou hast ravished my lev, my sister, my kallah;

ט דו האָסט מיך געפֿאַנגען, שוועסטער מײַן כּלה ,
kale main shvester gefangen mich host du
bride my sister captured me have you

thou hast ravished my lev with one of thy glances,

דו האָסט מיך געפֿאַנגען מיט איינעם פֿון דײַנע בליקן ,
blikn daine fun einem mit gefangen mich host du
glances your of one with captured me have you

with one link of thy necklace.

מיט איין שנור פֿון דײַנע האַלדזבענדער.
haldzbender daine fun shnur ein mit
necklaces your of strand one with

[10] How fair is thy love, my sister, my kallah!

י ווי שיין איז דײַן ליבשאַפֿט, שוועסטער מײַן כּלה ,
kale main shvester libshaft dain iz shein vi
bride my sister love your is beautiful how

How much better is thy love than yayin!

ווי בעסער דײַן ליבשאַפֿט פֿון ווײַן ,
vain fun libshaft dain beser vi
wine than love your better how

And the scent of thine perfumes than any spice!

אוּן דער רֵיח פֿון דײַנע איילן, פֿון
fun eiln daine fun reyech der un
than oils your of fragrance the and

אַלערליי בשׂמים !
b'somaim alerlei
spices all kinds of

[11] Thy lips, O my kallah, drip like the honeycomb;

יא האָניקזאַפֿט טריפֿן דײַנע ליפּן, מײַן כּלה ,
kale main lipn daine trifn honikzaft
bride my lips your drip honeycomb

devash and cholov are under thy tongue;

האָניק אוּן מילך איז אונטער דײַן צונג ,
tsung dain unter iz milch un honik
tongue your under is milk and honey

and the scent of thy garments is like the scent of the Levanon.

אוּן דער רֵיח פֿון דײַנע קלײדער ווי דער
der vi kleider daine fun reyech der un
the like garments your of fragrance the and

רֵיח פֿון לבֿנון .
Levanon fun reyech
Levanon of fragrance

[12] A gan *(garden)* locked is my sister, my kallah;

יב אַ פֿאַרשלאָסענער גאָרטן איז מײַן שוועסטער מײַן כּלה ,
kale main shvester main iz gortn farshlosener a
bride my sister my is garden locked a

a spring enclosed, a ma'ayan *(fountain)* sealed.

אַ פֿאַרשלאָסענער ברונעם , אַ פֿאַרחתמעטער קוואַל .
kval farchtmeter a brunem farshlosener a
fountain sealed a spring locked a

[13] Thy plants are a pardeis *(park, paradise)* of pomegranates, with pleasant p'ri;

יג דײַנע צוויַגן – אַ סָוד מילגרוימען
milgroimen sod a tsvaign daine
pomegranates orchard an branches your

מיט טײַערע פֿרוכט,
frucht taiere mit
fruit costly with

henna with spikenard,

ציפּערבלומען מיט נאַרדן;
nardn mit tsiperblumen
nard with henna flowers

[14] Spikenard and saffron; calamus and cinnamon,

יד נאַרד און זאַפֿראַן, געווירצראָר און צימערינג
tsimering un gevirtsror zafran un nard
cinnamon and calamus saffron and nard

with kol atzei levonah *(all kinds of incense trees)*;

מיט אַלערליי ווײַרויכבײַמער ,
vairoichbeimer alerlei mit
frankincense trees all kinds of with

myrrh and aloes, with all the finest spices:

מירע און אַלאָעס מיט אַלערליי געקלibענע בשׂמים .
b'somaim geklibene alerlei mit lahen un mire
spices choice all kinds of with aloes and myrrh

[15] A na'yan *(fountain)* of gardens, a be'er *(well)* of mayim chayyim *(well of living waters)*,

טו אַ גאָרטנקוואַל , אַ ברונעם לעבעדיקע וואַסער,
vaser lebedike brunem a gortnkval a
water living well a garden fountain a

and streams from the Levanon.

און פֿלוסן פֿון לבָנון .
Levanon fun flusn un
Levanon of streams and

[16] Awake, O north wind;

טז דערוועק דיך , צפֿון-ווינט ,
tsofn-vint dich dervek
north wind yourself awake

and come, thou south wind;

און קום , דו דָרום-ווינט ;
dorem-vint du kum un
south-wind you come and

blow upon my gan *(garden)*,

בלאָז אויף מײַן גאָרטן ,
gortn main oif bloz
garden my upon blow

that the fragrances thereof may flow out.

זײַנע בשׂמים זאָלן פֿליסן,
flisn zoln b'somaim zaine
flow shall spices its

Let dodi *(my beloved)* come into his gan *(garden)*,

זאָל קומען מײַן געליבטער אין זײַן גאָרטן ,
gortn zain in gelibter main kumen zol
garden his into beloved my come let

and let him taste its choice pri *(fruits)*.

און עסן זײַן טײַערע פֿרוכט.
frucht taiere zain esen un
fruit costly his eat and

5 I am come into my gan *(garden)*, my sister, my kallah;

ה איך בין געקומען אין מײַן גאָרטן , שוועסטער מײַן כּלה ,
kale main shvester gortn main in gekumen bin ich
bride my sister garden my in came am I

I have gathered my myrrh
with my spice;

געקליבן מײַן מירע מיט מײַנע בשָׂמים ;
b'somaim maine mit mire main geklibn
spices my with myrrh my gathered

I have eaten my honeycomb with
my devash *(honey)*;

געגעסן מײַן סאָט מיט מײַן האָניק,
honik main mit sot main gegesn
honey my with honeycomb my ate

I have drunk my yayin with
my cholov *(milk)*.

געטרונקען מײַן ווײַן מיט מײַן מילך .
milch main mit vain main getrunken
milk my with wine my drank

Eat, O friends; drink, yea, drink
abundantly, dodim.

עסט, חבֿרים , טרינקט און באַרוישט
baroisht un trinkt chaverim est
be intoxicated and drink friends eat

אײַך מיט ליבשאַפֿט.
libshaft mit aich
love with yourselves

[2] I sleep, but my lev waketh:

[ב] איך שלאָף און מײַן האַרץ איז אויף;
oif iz harts main un shlof ich
up is heart my and sleep I

it is the voice of dodi *(my beloved)*
that knocketh, saying:

האָרך! מײַן געליבטער קלאַפֿט;
klapt gelibter main horch
knocks beloved my listen

Open to me, my sister, my love,

עפֿן מיר , מײַן שוועסטער, מײַן געליבטע,
gelibte main shvester main mir efen
beloved my sister my for me open

my yonah *(dove)* tammati *(my
undefiled, my perfect one)*;

מײַן טויב, מײַן אומשולדיקע ,
umshuldike main toib main
innocent one my dove my

for my head is filled with tal *(dew)*,

ווײַל מײַן קאָפּ איז פֿול מיט טוי ,
toi mit ful iz kop main vorem
dew with full is head my because

and my hair with the drops
of the lailah.

מײַנע לאָקן מיט טראָפֿנס פֿון נאַכט.
nacht fun tropns mit loken maine
night of drops with locks my

[3] I have put off my kuttonet
(kesones, chiton, robe);

[ג] איך האָב אויסגעטאָן מײַן מאַנטל,
mantl main oisgeton hob ich
mantle my taken off have I

how shall I put it on?

ווי קען איך עס אָנטאָן?
onton es ich ken vi
put on it I can how

I have washed my feet;

איך האָב געוואַשן מײַנע פֿיס,
fis maine gevashn hob ich
feet my washed have I

how shall I defile them?

ווי קען איך זיי איינריכטן ?
ainrichtn zei ich ken vi
get in order them I can how

[4] Dodi *(my beloved)* thrust his hand
through the latch-opening,

[ד] האָט מײַן געליבטער אויסגעשטרעקט זײַן האַנט
hant zain oisgeshtrekt gelibter main hot
hand his stretched out beloved my has

דורכן טירלאָך,
tirloch durchn
keyhole through the

my heart began pounding for him.

און מײַנע אינגעווײדע האָבן געברומט צו אים.
im tsu gebrumt hobn ingeveid maine un
him to stirred have innards my and

[5] I arose to open to dodi *(my beloved)*;

ה בין איך אויפֿגעשטאַנען עפֿענען מײַן געליבטן,
gelibtn main efenen oifgeshtanen ich bin
beloved my to open arose I am

and my hands dripped with myrrh,

און מײַנע הענט האָבן מירע געטריפֿט,
getrift mire hobn hent maine un
dripped myrrh have hands my and

and my fingers with sweet smelling myrrh,

און מײַנע פֿינגער פֿליסיקע מירע
mire flisike finger maine un
myrrh liquid fingers my and

upon the handles of the man'ul *(lock, door bolt)*.

אויף די הענטלעך פֿון ריגל.
rigl fun hentlech di oif
bolt of handles the on

[6] I opened to dodi *(my beloved)*;

ו איך האָב געעפֿנט מײַן געליבטן,
gelibtn main geefent hob ich
beloved my opened have I

but dodi had withdrawn and gone;

אָבער מײַן געליבטער איז פֿאַרשוווּנדן,
farshvundn iz gelibter main ober
vanished is beloved my but

my nefesh departed when he spoke;

אַוועק – מײַן זעל איז אויסגעגאַנגען – ווען ער
er ven oisgegangen iz zel main avek
he when expired is soul my away

האָט גערעדט צו מיר –
mir tsu geredt hot
me to spoken had

I sought him, but I could not find him;

איך האָב אים געזוכט , און האָב אים נישט געפֿונען ,
gefunen nisht im hob un gezucht im hob ich
found not him have and looked for him have I

I called him, but he gave me no answer.

איך האָב אים גערופֿן, און ער האָט מיר נישט געענטפֿערט.
geentfert nisht mir hot er un gerufn im hob ich
answered not me has he and called him have I

[7] The shomrim *(watchmen)* that went about the city found me,

ז האָבן מיך געטראָפֿן די וועכטער וואָס גייען
geyen vos vechter di getrofn mich hobn
go who watchmen the encountered me have

אַרום אין דער שטאָט,
shtot der in arum
city the in around

they beat me, they wounded me;

האָבן זיי מיך געשלאָגן, האָבן זיי מיך פֿאַרוווּנדט;
farvundt mich zei hobn geshlogn mich zei hobn
wounded me they have struck me they have

the shomrei hachomat took away my cloak from me.

אַראָפּגענומען מײַן מאַנטל פֿון מיר האָבן די
di hobn mir fun mantl main aropgenumen
the have me from mantle my removed

וועכטער פֿון די מויערן.
moiern di fun vechter
walls the of watchman

[8] I charge you, O banot Yerushalayim,

ח איך באַשוווער אײַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

if ye find dodi *(my beloved)*,

אַז איר וועט געפֿינען מײַן געליבטן,
gelibtn main gefinen vet ir az
beloved my find will you that

what will ye tell him?

וואָס איר זאָלט אים זאָגן:
zogn im zolt ir vos
tell him shall you that

Tell him shecholat ahavah ani *(I am faint with ahavah, lovesick)*.

אַז קראַנק פֿון ליבשאַפֿט בין איך.
ich bin libshaft fun krank az
I am love with sick that

[9] How is thy beloved more than another beloved,

ט וואָס איז דײַן געליבטער פֿאַר אַ געליבטער,
gelibter a far gelibter dain iz vos
beloved a for beloved your is what

O thou fairest among nashim?

דו שענסטע פֿון פֿרויען?
froien fun shenste du
women of most beautiful you

How is thy beloved more than another beloved,

וואָס איז דײַן געליבטער פֿאַר אַ געליבטער,
gelibter a far gelibter dain iz vos
beloved a for beloved your is what

that thou dost so charge us?

וואָס דו האָסט אַזוי אונדז באַשוואָרן?
bashvorn undz azoi host du vos
charged us so have you that

[10] Dodi *(my beloved)* is radiant and ruddy,

י מײַן געליבטער איז קלאָר און גערויטלט,
geroitlt un klor iz gelibter main
ruddy and radiant is beloved my

unrivaled by ten thousand.

די פֿאָן פֿון צען טויזנט.
toiznt tsen fun fon di
thousand ten of standard the

[11] His head is like the purest gold,

יא זײַן קאָפּ איז פֿײַן גינגאָלד,
gingold fain iz kop zain
pure gold fine is head his

his hair is wavy and shachor *(black)* as the raven.

זײַנע לאָקן געקרײַזלט, שוואַרץ ווי דער ראָב.
rob der vi shvarts gekraizlt loken zaine
raven the like black curly locks his

[12] His eyes are like yonim *(doves)* by the streams of mayim,

יב זײַנע אויגן ווי טויבן בײַ בעכן פֿון וואַסער;
vaser fun bechn bai toibn vi oign zaine
water of streams by doves like eyes his

washed with cholov, jewels fitly set.

געבאָדן אין מילך, אײַנגעזעצט אין פֿולן.
fuln in aingezetst milch in gebodn
fullness in set milk in immersed

[13] His cheeks are like beds of spices,

יג זײַנע באַקן ווי אַ בייט בשׂמים,
b'somaim beit a vi bakn zaine
spices garden bed a like cheeks his

like sweet flowers;

ווי טורעמלעך געווירצן;
gevirtsn turemlech vi
spices towers like

his lips like shoshanim *(lilies)*,

זײַנע ליפּן לילִיען
lilien lipn zaine
lilies lips his

dripping sweet scented myrrh.

וואָס טריפֿן פֿליסיקע מירע.
mire flisike trifn vos
myrrh liquid drip that

[14] His hands are like rods of zahav set with chrysolites;

יד די הענט זײַנע גילדערנע וואַלצן מיט
mit valtsn gilderne zaine hent di
with cylinders golden his hands the

גאָלדשטיין באַזעצט;
bazetst goldshtein
inlaid gold stones

his body is like a polished work of ivory decorated with sapphires.

זײַן לײַב אַ שטיק עלפֿנביין מיט סאַפּירן באַדעקט.
badekt sapirn mit elfnbein shtik a laib zain
covered sapphires with ivory piece a body his

15 His legs are like pillars of marble,

טו זיינע שענקלען מירמלזיילן געגרונטפֿעסט
gegruntfest mirmlzailn shenklen zaine
founded marble pillars thighs his

set upon sockets of fine zahav;

אויף שוועלן פֿון גינגאָלד ;
gingold fun shveln oif
pure gold of thresholds on

his countenance is like the Levanon,

זיין אָנבליק ווי דער לבנון ,
Levanon der vi onblik zain
Levanon the like appearance his

bachor *(one being choice)* like the cedars.

אויסדערווײלט ווי די צעדערן .
tsedern di vi oisderveilt
cedar trees the like choice

16 His mouth is most sweet;

טז זיין גומען איז זיסקייט ,
ziskeit iz gumen zain
sweetness is palate his

yea, he is machamaddim *(altogether desirable)*.

און ער אין גאַנצן אַ גלוסטיקייט.
glustikeit a gantsn in er un
desirability a entirety in he and

This is dodi *(my beloved)*, and this is my friend,

דאָס איז מיין געליבטער, און דאָס איז מיין חבר ,
chever main iz dos un gelibter main iz dos
companion my is this and beloved my is this

O banot Yerushalayim.

טעכטער פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun techter
Yerushalayim of daughters

6

Where is thy beloved gone,

ו
ווהין איז געגאַנגען דיין געליבטער,
gelibter dain gegangen iz vuhin
beloved your gone is where to

O thou fairest among nashim?

דו שענסטע פֿון פֿרויען ?
froien fun shenste du
women of most beautiful you

Where is thy beloved turned aside,

ווהין האָט זיך געקערט דיין געליבטער,
gelibter dain gekert zich hot vuhin
beloved your turned self has where to

that we may seek him with thee?

אַז מיר זאָלן אים זוכן מיט דיר ?
dir mit zuchn im zoln mir az
you(SG) with seek him shall we that

2 Dodi *(my beloved)* is gone down into his gan *(garden)*,

ב מיין געליבטער האָט גענידערט צו זיין גאָרטן
gortn zain tsu genidert hot gelibter main
garden his to gone down has beloved my

to the beds of spices,

צו די בייטן פֿון בשָמים ,
b'somaim fun beitn di tsu
spices of beds the to

to feed in the ganim *(gardens)*,

צו וואַנדערן אין די גערטנער
gertner di in vandern tsu
gardens the in go to

and to gather shoshanim *(lilies)*.

און אויפֿקלײַבן לילִיען.
lilien oifklaibn un
lilies gather up and

3 I am my beloved's,

ג איך בין מיין געליבטנס,
gelibtns main bin ich
beloved's my am I

and my beloved is mine;

– און מיין געליבטער איז מיין
main iz gelibter main un
mine is beloved my and

he feedeth among the shoshanim.

דער וואָס וואַנדערט צווישן די לילִיען.
lilien di tsvishn vandert vos der
lilies the among wanders who the one

[4] Thou art yafeh, O my love,
as Tirtzah,

ד ביסט שיין , מײַן געליבטע, ווי תִּרצָה ,
Tirtsah vi gelibte main shein bist
Tirtzah like beloved my beautiful are

lovely as Yerushalayim,

ליבלעך ווי ירוּשָלַיִם ,
Yerushalayim vi liblech
Yerushalayim like lovely

awe-inspiring as bannered troops
on the march.

פַֿאָרכטיק ווי מחנות באַפֿאָנטע .
bafonte machnus vi forchtik
with banners legions like awesome

[5] Turn away thine eyes from me,

ה קער אַוועק דײַנע אויגן פֿון מיר,
mir fun oign daine avek ker
me from eyes your away turn

for they overwhelm me;

וואָרעם זיי האָבן מיך באַוועלטיקט .
baveltikt mich hobn zei vorem
overpowered me have they because

thy hair is as an eder of goats

דײַנע האָר איז ווי אַ סטאַדע ציגן
tsign stade a vi iz hor daine
goats flock a like is hair your

that descend from Gil'ad.

וואָס לאָזן זיך פֿון גִּלעָד אַראָפּ.
arop Gilad fun zich lozn vos
down Gil'ad from selves let that

[6] Thy teeth are as an eder
harechalim *(flock of ewes)*

ו דײַנע ציין ווי אַ סטאַדע שאָף
shof stade a vi tsein daine
sheep flock a like teeth your

which go up from the washing,

וואָס קומען אַרויף פֿון געווען ,
gevesh fun aroif kumen vos
washing from up come that

whereof every one is matched,

וואָס צווילינגען זיך אַלע,
ale zich tsvilingen vos
all selves each paired to match which

and there is not one missing
among them.

און נישטאָ קיין פֿאַרוואַרפֿערין צווישן זיי .
zei tsvishn farvarferin kein nishto un
them among bereaved any there is not and

[7] As a half pomegranate is thy temple

ז ווי אַן אויפֿשניט מילגרוים איז דײַן שלייף ,
shleif dain iz milgroim oifshnit an vi
temple your is pomegranate slice a like

within thy veil.

פֿון דײַן שלייער אַדורך .
durch shleyer dain fun
through veil your from

[8] There are threescore melakhot
(queens),

ח זעכציק די מלכות,
mlkut di zechtsik
queen the sixty

and fourscore pilagshim *(concubines)*,

און אַכציק די קעפּסווײַבער,
kepsvaiber di achtsik un
concubines the eighty and

and alamot *(young unmarried
virgins)* without number.

און יונגפֿרויען אָן צאָל .
tsol on yungfroin un
number without virgins and

[9] My yonah *(dove)*, tammati *(my
perfect one, my undefiled)* is unique;

ט איינע מײַן טויב, מײַן אומשולדיקע;
umshuldike main toib main eine
innocent my dove my one

she is the only one of her em *(mother)*,

איינע איז זי ביי איר מוטער ,
muter ir bai zi iz eine
mother her with she is one

she is the barah *(choice one)* of her that bore her.

אויסדערווײלט איז זי ביי איר וואָס האָט איר געבאָרן .
geborn ir hot vos ir bai zi iz oisderveilt
given birth her has who her with she is chosen

The banot saw her, they called her blessed;

טעכטער האָבן זי געזען און זי גלויבט,
geloibt zi un gezen zi hobn techter
praised her and seen her have daughters

yea, the melakhot and the pilagshim praise her.

מלכּות און קעפּסווײַבער – און זי גערימט :
gerimt zi un kepsvaiber un mlkut
extolled her and concubines and queen

10 Who is she that looks forth like the shachar *(dawn)*,

ווער איז די וואָס קוקט אַרויס ווי דער פֿרימאָרגן ,
frimorgn der vi arois kukt vos di iz ver
morning dawn the like out looks who the one is who

yafeh as the levanah *(moon)*, clear as the sun,

שיין ווי די לבָּנה , לויטער ווי די זון ,
zun di vi loiter levone di vi shein
sun the like pure moon the like beautiful

and awe-inspiring as bannered troops on the march?

פֿאָרכטיק ווי מחנות באַפֿאָנטע ?
bafonte machnus vi forchtik
with banners legions like awesome

11 I went down into the grove of nut trees

יא צו דעם נוסגאָרטן האָב איך גענידערט ,
genidert ich hob nusgortn dem tsu
gone down I have nut garden the to

to see the blossoms of the valley,

צו באַקוקן די שפּראָצן פֿון טאָל ,
tal fun shprotsn di bakukn tsu
valley of the sprouts the examine to

and to see whether hagefen *(the vine)* flourished

צו זען אויב געבליט האָט דער ווײַנשטאָק,
vainshtok der hot geblit oib zen tsu
vine the has bloomed if see to

and the pomegranates bloomed.

אויב געצוויט האָבן די מילגרוימען .
milgroimen di hobn getsvit oib
pomegranates the have budded if

12 Before I was aware, my nefesh lifted me up

יב נישט וויסנדיק האָט מײַן זעל מיך געבראַכט
gebracht mich zel main hot visendik nisht
brought me soul my has knowing not

to the merkevot of ammi *(my people)* of one, a royal one.

צו די רײַטווגן פֿון מײַן פֿירשטלעכן פֿאָלק .
folk firshtlechn main fun raitvegn di tsu
people princely my of chariots the to

7 6:13 Return, return, O Shulamite;

ז קער צוריק, קער צוריק, שולַמית ,
Shulamite tsurik ker tsurik ker
Shulamite back turn back turn

return, return, that we may gaze upon thee.
What will ye see in the Shulamite?
As it were the mecholat Machanayim *(dance of the Machanayim)*.

קער צוריק, קער צוריק, מיר זאָלן דיך אָנקוקן .
onkukn dich zoln mir tsurik ker tsurik ker
look on you(SG) shall we back turn back turn

וואָס ווען איר זען אין שולַמית ?
Shulamite in zen ir vet vos
Shulamite in the see you will what

אַזוי ווי אַ טאַנץ אין צוויי רייען .
reyen tsvei in tants a vi azoi
ranks two in dance a as so

2 7:1 How beautiful are thy feet in sandals,

ז.א ווי שיין דײַנע טריט אין סאַנדאַלן,
sandaln in trit daine shein vi
sandals in steps your beautiful how

O prince's daughter!

דו פּירשטלעכע טאָכטער!
tochter firshtleche du
daughter princely you

Thy graceful legs are like jewels,

דײַנע רונדע דיכן ווי צירונג געמאַכט
gemacht tsirung vi dichn runde daine
made jewelry like thighs round your

ma'aseh yedei amon *(the work of the hands of an artist)*.

פֿון די הענט פֿון אַ קינצלער .
kintsler a fun hent di fun
craftsman a of hands the from

3 7:2 Thy navel is like a round goblet,

ז.ב דײַן נאָפּל אַ בעכער אַ רונדער ;
runder a becher a nopl dain
rounded a cup a navel your

which wanteth not wine:

עס פֿעלט נישט דער מישווײַן .
mishvain der nisht felt es
mixed wine the not lacks it

thy waist is like a mound of chittim *(wheat)*

דײַן בויך אַ הויפֿן ווייץ
veits hoifn a boich dain
wheat heap of a belly your

encircled by shoshanim *(lilies)*.

מיט לילײַען באַזוימט .
bazoimt lilien mit
bordering it lilies with

4 7:3 Thy two breasts are like two fawns

ז.ג דײַנע צוויי בריסט ווי צוויי הירשלעך,
hirshlech tsvei vi brist tsvei daine
fawns two like breasts two your

that are twins of a gazelle.

צווילינגס פֿון אַ הירשין.
hirshin a fun tsvilings
gazelle a of paired to match

5 7:4 Thy tzavar *(neck)* is like a migdal of ivory;

ז.ד דײַן האַלדז ווי אַ טורעם פֿון עלפֿנביין;
elfnbein fun turem a vi haldz dain
ivory of tower a like neck your

thine eyes like the pools of Cheshbon,

דײַנע אויגן – די טײַכן אין חֶשבּוֹן –
Cheshbon in taichn di oign daine
Cheshbon in pools the eyes your

by the sha'ar *(gate)* of Bat-Rabbim;

בײַם טויער פֿון בת-רַבים ;
bt-rabem fun toier baim
Bat-Rabbim of gate by the

thy nose is like the migdal of the Levanon

דײַן נאָז ווי דער טורעם פֿון לבֿנוֹן
Levanon fun turem der vi noz dain
Levanon of tower the like nose your

which looketh toward Damascus.

ווָאס קוקט צו דַמֶּשֶׂק .
Damesek tsu kukt vos
Damascus toward looks which

6 7:5 Thine head upon thee is like Carmel,

ז.ה דײַן קאָפּ אויף דיר ווי דער כַּרמֶל ,
Karmel der vi dir oif kop dain
Carmel the like you(SG) upon head your

and the hair of thine head like royal tapestry;

און די לאָקן פֿון דײַן קאָפּ אַזוי ווי פּורפּל;
purpl vi azoi kop dain fun loken di un
purple like so head your of locks the and

Melech is held captive in its tresses.

אַ מלך איז אין די פֿלעכטן פֿאַרקניפּט.
farknipt flechtn di in iz melech a
fastened braids the in is king a

7 7:6 How fair and how pleasant art thou,

ז.ו ווי שיין ביסטו און ווי זיס ביסטו ,
bistu zis vi un bistu shein vi
are you sweet how and are you beautiful how

O Ahavah, for delights!

געליבטע, אין תענוגים !
tenugim in gelibte
pleasures in beloved

[8 7:7] This thy stature is like a tamar *(palm tree)*,

ז:ז דער דאָזיקער ווּוקס דײַנער איז געגליכן
geglichn iz dainer vuks doziker der
likened is of yours stature this the

צו אַ טייטלבוים,
teitlboim a tsu
palm tree a to

and thy breasts eshkolot *(clusters [of fruit])*.

און די בריסט דײַנע צו הענגלעך טרויבן.
troibn henglech tsu daine brist di un
grapes bunches of to yours breasts the and

[9 7:8] I said: I will climb up to the tamar, , טייטלבוים צום אַרויפֿגיין וועל איך האָב געזאָגט: איך ז:ח
teitlboim tsum aroifgein vel ich gezogt hob ich
the palm tree to go up will I said have I

I will take hold of the branches thereof;

און וועל אָנגענעמען זײַנע צווײַגן ;
tsvaign zaine onnemen vel un
branches its take hold of will and

now also thy breasts shall be as eshkelot hagefen *(clusters of the vine)*,

און דײַנע בריסט זאָלן זײַן אַזוי ווי
vi azoi zain zoln brist daine un
like in same way his shall breasts your and

העגנגלעך פֿון ווײַנשטאָק,
vainshtok fun henglech
vine of the bunches of grapes

and the scent of thy breath like apples;

און דער ריח פֿון דײַן פּנים ווי עפּל ;
Ofel vi ponem dain fun reyech der un
apples like face breath your of fragrance the and

[10 7:9] And the roof of thy mouth like the best yayin of dodi *(my beloved)*,

ז:ט און דײַן גומען ווי ווײַן גוטער
guter vain vi gumen dain un
good wine like palate your and

that goeth down sweetly,

וואָס גייט גלאַטיק אַראָפּ מײַן געליבטן,
gelibtn main arop glatik geit vos
beloved my down smoothly goes that

causing the lips of those that are asleep to speak.

וואָס מאַכט רעדן די ליפּן פֿון שלאָפֿיקע.
shlofike fun lipn di redn macht vos
sleepers of lips the speak makes that

[11 7:10] I am my beloved's,

ז:י איך בין מײַן געליבטנס,
gelibtns main bin ich
beloved's my am I

and to me goeth forth his teshukah *(desire)*.

און צו מיר איז זײַן געלוסט.
gelust zain iz mir tsu un
desire his is me to and

[12 7:11] Come, dodi *(my beloved)*,

ז:יא קום , געליבטער מײַן ,
main gelibter kum
mine beloved come

let us go forth into the sadeh;

לאָמיר אַרויסגיין אין פֿעלד,
feld in aroisgein lomir
field in the go out let us

let us lodge in the villages.

לאָמיר נעכטיקן צווישן די ציפּערבלומען .
tsiperblumen di tsvishn nechtikn lomir
henna flowers the among spend the night let us

[13 7:12] Let us get up early to the kramim *(vineyards)*;

ז:יב לאָמיר זיך פֿעדערן צו די ווײַנגערטנער,
vaingertner di tsu federn zich lomir
vineyards the to arise early ourselves let us

let us see if the gefen budded,
לאָמיר זען אויב געבליט האָט דער ווײַנשטאָק,
vainshtok der hot geblit oib zen lomir
vine the has bloomed if see let us

whether the tender grape appears,
אויב געפֿנט האָבן זיך די קווייטן,
kveitn di zich hobn geefent oib
buds the selves have opened if

and the pomegranates bloom;
אויב געצווויט האָבן די מילגרוימען ;
milgroimen di hobn getsvit oib
pomegranates the have budded if

there will I give thee my love.
דאָרטן וועל איך געבן מײַן ליבשאַפֿט צו דיר .
dir tsu libshaft main gebn ich vel dortn
you(SG) to love my give I will there

14 7:13 The mandrakes send out their fragrance,
ז:יג די ליבעפּעלעך גיבן אַרויס אַ ריח ,
reyech a arois gibn libepelech di
fragrance a forth give mandrakes the

and at our doors are all manner of pleasant fruits,
און פֿאַר אונדזערע טירן זײַנען אַלערלײ
alerlei zainen tirn undzere far un
all kinds of are doors our before and

טײַערע פֿרוכט,
frucht taiere
fruit costly

chadashim *(new ones)* and yeshanim *(old ones)*,
נײַע און אַלטע,
alte un naie
old and new

which I have stored up and kept for thee, O dodi *(my beloved)*.
וואָס איך האָב באַהאַלטן פֿאַר דיר , מײַן געליבטער.
gelibter main dir far bahaltn hob ich vos
beloved my you(SG) for stored have I that

8 O that thou were like my brother,
ח הלוואַי ביסטו ווי אַ ברודער מײַנער
mainer bruder a vi bistu halevay
my brother a like you are if only

that nursed the breasts of immi *(my mother)*!
וואָס האָט די בריסט פֿון מײַן מוטער געזויגן !
gezoign muter main fun brist di hot vos
nursed mother my of breasts the has who

Then, if I should find thee outside, I would kiss thee;
איך וואָלט דיך געטראָפֿן אין גאַס ,
gas in getrofn dich volt ich
street in encountered you(SG) would I

דיך געקושט,
gekusht dich
kissed you(SG)

yea, and no one would look down on me.
און מע וואָלט מיך נישט פֿאַראַכט.
faracht nisht mich volt me un
scorned not me would one and

2 I would lead thee,
ב איך וואָלט דיך געפֿירט,
gefirt dich volt ich
led you(SG) would I

and bring thee into bais immi. Thou wouldest instruct me;
דיך געבראַכט אין הויז פֿון מײַן מוטער
muter main fun hoiz in gebracht dich
mother my of house in brought you(SG)

וואָס לערנט מיך ;
mich lernt vos
me trains who

I would cause thee to drink of spiced yayin
דיר טרינקען געגעבן פֿון ווײַן געקאָכטן ,
gekochtn vain fun gegebn trinken dir
spiced wine of given to drink you(SG)

and the nectar of my pomegranate.

פֿון זאַפֿט פֿון מײַן מילגרוים .
milgroim main fun zaft fun
pomegranate my of juice of

[3] His left hand should be under my rosh,

ג זײַן לינקע האַנט אונטער מײַן קאָפּ,
kop main unter hant linke zain
head my under hand left his

and his right hand embrace me.

און זײַן רעכטע זאָל מיך אַרומנעמען .
arumnemen mich zol rechte zain un
caress me shall right his and

[4] I charge you, O banot Yerushalayim,

ד איך באַשוואָר אײַך, טעכטער פֿון ירושָלַיִם ,
Yerushalayim fun techter aich bashver ich
Yerushalayim of daughters you adjure I

that ye arouse nor awake HaAhavah *(the Love)*

איר זאָלט נישט וועקן אוּן נישט אויפֿוועקן די ליבשאַפֿט,
libshaft di oifvekn nisht un veken nisht zolt ir
love the awaken not and arouse not shall you

till it pleases.

ביז זי וועט באַגערן .
bageren vet zi biz
pleases will it until

[5] Who is this that cometh up from the midbar,

ה וואָר איז די וואָס גייט אויף פֿונעם מדבר ,
midber funem oif geit vos di iz ver
desert from the up goes who the one is who

leaning upon her beloved?
Under the tapuach *(apple tree)* I awakened thee;

זיך טוליענדיק צו איר געליבטן?
gelibtn ir tsu tuliendik zich
beloved her to leaning self

it was there thy em conceived thee;
there she who brought thee forth conceived thee.

אונטערן עפּלבוים האָב איך דיך אויפֿגעוועקט;
oifgevekt dich ich hob eplboim untern
awakened you(SG) I have apple tree under

דאָרטן האָט דײַן מוטער געווייטאָקט מיט דיר ,
dir mit geveitokt muter dain hot dortn
you(SG) with been in labor mother your has there

דאָרט האָט געווייטאָקט די וואָס האָט דיך
dich hot vos di geveitokt hot dort
you(SG) has who the one in labor has there

געבאָרן .
geborn
given birth to

[6] Set me as a chotam *(seal)* upon thine lev,

ו טו מיך אַרויף ווי אַ זיגל אויף דײַן האַרצן,
hartsn dain oif zigl a vi aroif mich tu
heart your upon seal a as up me do

as a chotam upon thine zero'a *(arm)*;

ווי אַ זיגל אויף דײַן אָרעם,
orem dain oif zigl a vi
arm your upon seal a as

for ahavah is strong as mavet *(death)*;

וואָרעם שטאַרק ווי דער טויט איז די ליבשאַפֿט,
libshaft di iz toit der vi shtark vorem
love the is death the as strong because

kinah *(jealousy)* as unyielding as Sheol;

האַרט ווי דער שְׁאוֹל די אייפֿערזוכט;
eiferzucht di Sheol der vi hart
jealousy the Sheol the as hard

the flames thereof are flames of eish,

אירע פֿלאַמען זײַנען פֿלאַמען פֿײַער,
faier flamen zainen flamen ire
fire flames of are flames its

the flame of Hashem.

אַ פֿלאַקער פֿון ג-ט.
G-t fun flaker a
G-d of flame a

[7] Mayim rabbim *(many waters)*
cannot quench HaAhavah,

neither can the floods drown it;

if a man would give

all the wealth of his bais for ahavah,

it would be utterly scorned.

[8] We have an achot ketannah
(little sister),

and she hath as yet no breasts.

What shall we do for achoteinu
(our sister)

in the day when she shall be
spoken for?

[9] If she be a chomah *(wall)*,

we will build upon her a
pinnacle of kesef;

and if she be a delet *(door)*,

we will enclose her with
panels of cedar.

[10] I am a chomah *(wall)*, and my
breasts, like migdalot;

then was I in his eyes

like one that findeth shalom.

[11] Sh'lomo had a kerem *(vineyard)*
at Ba'al-Hamon;

he gave over the kerem *(vineyard)*
unto caretakers;

ז גרויסע וואַסערן קענען נישט פֿאַרלעשן די ליבשאַפֿט,
libshaft di farleshn nisht kenen vasern groise
love the extinguish not can waters great

און טיַכן וועלן זי נישט אַוועקפֿלייצן.
avekfleitsn nisht zi veln taichn un
sweep away not it will rivers and

אַז אַ מענטש זאָל געבן פֿאַר ליבשאַפֿט
libshaft far gebn zol mentsh a az
love for give shall man a if

דעם גאַנצן פֿאַרמעג פֿון זיַין הויז ,
hoiz zain fun farmeg gantsn dem
house his of possessions all the

פֿאַראַכטן אים וואָלט מען פֿאַראַכט.
faracht men volt im farachten
despise one would him scorn

ח אַ קליינע שוועסטער האָבן מיר,
mir hobn shvester kleine a
we have sister little a

און זי האָט נאָך קיין בריסט נישט;
nisht brist kein noch hot zi un
not breasts any yet has she and

וואָס זאָלן מיר טאָן מיט אונדזער שוועסטער
shvester undzer mit ton mir zoln vos
sister our with do we shall what

אין דעם טאָג וואָס מע וועט איר רעדן ?
redn ir vet me vos tog dem in
speak for her will one that day the in

ט אויב זי איז אַ מויער,
moier a iz zi oib
wall a is she if

וועלן מיר בויען אויף איר אַ זילבערנע מויערקרוין;
moierkroin zilberne a ir oif boien mir veln
wall crown silver a her upon build we will

און אויב זי איז אַ טיר ,
tir a iz zi oib un
door a is she if and

וועלן מיר זי פֿאַרשפּאַרן מיט צעדערבערעטער.
tsederbreter mit farshparn zi mir veln
cedar with enclose her we will

י איך בין אַ מויער, און מיַינע בריסט ווי די טורעמס;
turems di vi brist maine un moier a bin ich
towers the as breasts my and wall a am I

דערנאָך בין איך געווען אין זיַינע אויגן
oign zaine in geven ich bin dentsmol
eyes his in having been I am then

אַזוי ווי אַ קוואַל פֿון גליק .
glik fun kval a vi azoi
good fortune of spring a as so

יא אַ ווייַנגאָרטן האָט שלמה געהאַט אין בַּעַל-הָמון ,
Baal-Hamon in gehat Shlomo hot vaingorten a
Ba'al-Hamon in had Sh'lomo has vineyard a

האָט ער געגעבן דעם ווייַנגאָרטן צו היטער ;
hiter tsu vaingorten dem gegebn er hot
caretakers to vineyard the given he has

each had to pay a thousand pieces of kesef for the p'ri *(fruit)* thereof.

איטלעכער פלעגט ברענגען פאר זיין פרוכט
frucht zain far brengen flegt itlecher
fruit his for bring used to each one

. זילבערשטיק טויזנט
zilbershtik toiznt
pieces of silver thousand

[12] My kerem *(vineyard)*, which is mine, is at my own disposal;

יב מיין אייגענער ווײַנגאָרטן איז בײַ מיר.
mir bai iz vaingorten eigener main
me with is vineyard own my

thou, O Sh'lomo, the thousand are for thee,

די טויזנט זײַנען פאַר דיר , שלמה ,
Shlomo dir far zainen toiznt di
Sh'lomo you(SG) for are thousand the

and two hundred for those that tend the p'ri thereof!

אָבער צוויי הונדערט פאַר די וואָס היטן זיין פרוכט.
frucht zain hitn vos di far hundert tsvei ober
fruit his keeps who the one for hundred two but

[13] Thou that dwellest in the ganim *(gardens)*,

יג דו וואָס זיצסט אין די גערטנער,
gertner di in zitsst vos du
gardens the in sit who you

the chaverim are listening for thy voice;

די חבֿרים האָרכן אויף דײַן קול ,
kol dain oif horchn chaverim di
voice your to pay attention companions the

cause me to hear it.

לאָז מיך אים הערן.
hern im mich loz
hear it me let

[14] Make haste, dodi *(my beloved)*,

יד אַנטלויף, געליבטער מיין ,
main gelibter antloif
my beloved flee

and be thou like to a gazelle

און זײַ געגליכן צו אַ הירש ,
hirsh a tsu geglichn zai un
gazelle a to likened be and

or a young deer upon the mountains where spices grow.

אָדער צו אַ הינד אַ יונגן , אויף די בשׂמים-געבערג .
b'somaim-geberg di oif yungn a hind a tsu oder
spice mountains the on young a deer a to or

Ruth

רוּת

1 Now it came to pass in the yamim when HaShofetim *(the Judges)* ruled, that there was a ra'av *(famine)* in the land. And a certain ish *(man)* of Beit-Lechem Yehudah went to sojourn in the sadei Moav, he, and his isha *(wife)*, and his two banim *(sons)*. [2] And the shem *(name)* of the ish *(man)* was Elimelech, and the shem *(name)* of his isha *(wife)* Naomi, and the shem of his two banim Machlon and Kilyon, Ephrathites of Beit-Lechem Yehudah. And they came into the sadei Moav, and continued there.

[3] And Elimelech, Naomi's husband, died; and she was left *(alive)* and her two banim. [4] And they took them wives of the nashim *(women)* of Moav; the shem *(name)* of the one was Orpah, and the shem *(name)* of the other Ruth: and they dwelled there about eser shanim *(ten years)*.

[5] And Machlon and Kilyon died also both of them; and the isha was left *(alive)*, surviving with neither her yeladim nor her ish.

[6] Then she arose with her kallot, that she might make teshuvah *(return)* from the sadei Moav: for in the sadeh of Moav she had

א

און עס איז געווען אין די טעג וואָס די שׁופֿטים האָבן
hobn shoftim di vos teg di in geven iz es un
have judges the which days the in having been is it and

געהערשט, איז געווען אַ הונגער אין לאַנד. און אַ מאַן איז
iz man a un land in hunger a geven iz gehersht
is man a and land in famine a having been is ruled

געגאַנגען פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה זיך אויפֿצוהאַלטן אין פֿעלד פֿון
fun feld in oiftsuhaltn zich Beis-Lechem-Yehudah fun gegangen
of field in sojourn self Beit-Lechem Yehudah of having gone

מוֹאָבֿ, ער מיט זיין ווײַב און זײַנע צוויי זין. [ב] און דער נאָמען פֿון דעם
dem fun nomen der un zin tsvei zaine un vaib zain mit er Moav
the of name the and sons two his and wife his with he Moav

מאַן איז געווען אֱלִימֶלֶךְ, און דער נאָמען פֿון זײַן ווײַב נָעֳמִי,
Naomi vaib zain fun nomen der un Elimelech geven iz man
Naomi wife his of name the and Elimelech having been is man

און דער נאָמען פֿון זײַנע צוויי זין מַחלוֹן און כִּלְיוֹן – אֶפְֿרָתער
Efrater Kilyon un Machlon zin tsvei zaine fun nomen der un
Ephrathites Kilyon and Machlon sons two his of name the and

פֿון בֵּית-לֶחֶם-יהוּדה. און זיי זײַנען געקומען אין פֿעלד פֿון
fun feld in gekumen zainen zei un Beis-Lechem-Yehudah fun
of field into having come are they and Beit-Lechem Yehudah of

מוֹאָבֿ, און זײַנען דאָרטן געווען.
geven dortn zainen un Moav
having been there are and Moav

[ג] איז געשטאָרבן אֱלִימֶלֶךְ, נָעֳמיס מאַן, און זי איז איבערגעבליבן,
ibergebliben iz zi un man Naomis Elimelech geshtorbn iz
left alive is she and man Naomi's Elimelech died is

מיט אירע צוויי זין. [ד] און זיי האָבן גענומען מוֹאָבֿער ווײַבער: דער
der vaiber Moaver genumen hobn zei un zin tsvei ire mit
the wives of Moav taken have they and sons two her with

נאָמען פֿון איינער איז געווען ערפּה און דער נאָמען פֿון דער
der fun nomen der un Orpah geven iz einer fun nomen
the of name the and Orpah having been is one of name

צווייטער רות. און זיי זײַנען דאָרטן געזעסן אַרום צען יאָר.
yor tsen arum gezesn dortn zainen zei un Ruth tsveiter
years ten about settled there are they and Ruth second

[ה] און זיי ביידע, מַחלוֹן און כִּלְיוֹן, זײַנען געשטאָרבן, און די
di un geshtorbn zainen Kilyon un Machlon beide zei un
the and died are Kilyon and Machlon both they and

פֿרוי איז געבליבן פֿאַרלאָזנדט פֿון אירע ביידע קינדער און איר מאַן.
man ir un kinder beide ire fun farlendt geblibn iz froi
man her and children two her of destroyed remained is woman

[ו] און זי איז אויפֿגעשטאַנען מיט אירע שנורן, און האָט זיך
zich hot un shnurn ire mit oifgeshtanen iz zi un
self has and daughters-in-law her with arose is she and

אומגעקערט פֿון פֿעלד פֿון מוֹאָבֿ, ווײַל זי האָט געהערט אין פֿעלד פֿון
fun feld in gehert hot zi vorem Moav fun feld fun umgekert
of field in heard has she for Moav of field from returned

מוֹאָבַ אַז ה האָט געדענקט אָן זײַן פֹּאָלק , זיי צו געבן
gebn tsu zei folk zain on gedenkt hot Hashem az Moav
give to them people his on remembered has Hashem that Moav

ברויט. ז און זי איז אַרויס פֿון דעם אָרט וואָס זי איז דאָרטן
dortn iz zi vos ort dem fun arois iz zi un broit
there is she which place the from went forth is she and bread

געווען , און אירע ביידע שנורן מיט איר, און זיי זײַנען
zainen zei un ir mit shnurn beide ire un geven
are they and her with daughters-in-law two her and having been

געגאַנגען אין וועג , כּדי זיך אומצוקערן צום לאַנד יהודה .
Yehudah land tsum umtsukeren zich kedei veg in gegangen
Yehudah land to to return self so that road in having gone

ח האָט נָעמי געזאָגט צו אירע ביידע שנורן : גייט קערט אײַך
aich kert geit shnurn beide ire tsu gezogt Naomi hot
you turn go daughters-in-law two her to said Naomi has

אום איטלעכע צו איר מוטערס הויז . און זאָל ה טאָן מיט
mit ton Hashem zol un hoiz muters ir tsu itleche um
with do Hashem shall and house mother's her to each back

אײַך חֶסֶד אַזוי ווי איר האָט געטאָן מיט די געשטאָרבענע און מיט
mit un geshtorbene di mit geton hot ir vi azoi chesed aich
with and dead ones the with done have you as just kindness you

מיר. ט זאָל אײַך ה געבן איר זאָלט געפֿינען מנוחה איטלעכע
itleche menuche gefinen zolt ir gebn Hashem aich zol mir
each resting place find shall you give Hashem you shall me

אין הויז פֿון איר מאַן. און זי האָט זיי געקושט; און זיי האָבן
hobn zei un gekusht zei hot zi un man ir fun hoiz in
have they and kissed them has she and man her of house in

אויפֿגעהויבן זייער קול און האָבן געווויינט. י און זיי האָבן צו איר
ir tsu hobn zei un geveint hobn un kol zeyer oifgehoibn
her to have they and wept have and voice their lifted up

געזאָגט: נײַן , נײַערט מיר וועלן מיט דיר זיך אומקערן צו דײַן
dain tsu umkeren zich dir mit veln mir naiert nein gezogt
your to return self you(SG) with will we but no said

פֹּאָלק . יא האָט נָעמי געזאָגט: קערט אײַך אום , טעכטער מײַנע , צו
tsu maine techter um aich kert gezogt Naomi hot folk
to my daughters back you turn said Naomi has people

וואָס זאָלט איר גיין מיט מיר? האָב איך דען נאָך זין אין מײַן לײַב ,
laib main in zin noch den ich hob mir mit gein ir zolt vos
body my in sons yet then I have me with go you shall which

אַז זיי זאָלן אײַך ווערן פֿאַר מאַנען ? יב קערט אײַך אום , טעכטער
techter um aich kert manen far vern aich zoln zei az
daughters back you turn husbands for become you shall they that

מײַנע , גייט, וואָרעם איך בין צו אַלט צו האָבן אַ מאַן; לאָמיך שוין
shoin lomich man a hobn tsu alt tsu bin ich vorem geit maine
already let me man a have to old too am I because go my

זאָגן , איך האָב אַ האָפֿענונג, איך זאָל נאָך די נאַכט האָבן אַ מאַן , און
un man a hobn nacht di noch zol ich hofenung a hob ich zogn
and man a have tonight the yet shall I hope a have I say

זאָל אויך געבערן זין , יג וועט איר דען אויף זיי אויסקוקן
oiskukn zei oif den ir vet zin gebern oich zol
wait impatiently them on then you will sons give birth also shall

ביז זיי וועלן גרויס וועלן ? וועט איר צוליב זיי בליַבן זיצן
zitsn blaibn zei tsulib ir vet vern grois veln zei biz
sit remain them sake of the you will become big will they until

heard how that Hashem had visited His people in giving them lechem *(bread)*. 7 Wherefore she went forth out of the place where she was, and her two kallot with her; and they set on the derech *(way, road)* to make teshuvah *(return)* unto Eretz Yehudah.

8 And Naomi said unto her two kallot, Go, go back each to her beis em *(mother's house)*: may Hashem show chesed *(lovingkindness)* to you, as ye have dealt with hamesim *(the dead ones)*, and with me. 9 Hashem grant you that ye may find menuchah *(resting place)*, each of you in the bais of her ish. Then she kissed them; and they lifted up their voice, and wept. 10 And they said unto her, Surely we will make teshuvah *(return)* with thee unto thy people. 11 And Naomi said, Turn back, my banot; why will ye go with me? Are there yet any more banim in my womb, that they may be your husbands? 12 Turn back, my banot, go your way; for I am too old to have an ish. If I should say, I have tikvah, if I should have an ish halailah *(tonight)*, and should also bear banim, 13 Would ye tarry for them till they were grown? Would ye stay from having ba'alim *(husbands)* for them? Nay, my banot; for it is more

mar *(bitter)* for me than you, for the Yad Hashem has gone out against me.

14 And they lifted up their voice, and wept again; and Orpah kissed her chamot; but Ruth clung unto her. 15 And she said, Hinei, thy sister-in-law is gone back unto her people, and unto her g-ds; return thou after thy sister-in-law. 16 And Ruth said, Entreat me not to leave thee, or to return from following after thee; for whither thou goest, I will go; and where thou lodgest, I will lodge; thy people shall be my people, and thy G-d shall be Elohai; 17 Where thou diest, will I die, and there will I be buried. Hashem do so to me, and more also, if anything but HaMavet part thee and me.

18 When she saw that she was steadfastly minded to go with her, then she left urging her. 19 So they two went until they came to Beit-Lechem. And it came to pass, when they were come to Beit-Lechem, that kol ha'ir *(all the town)* was moved about them, and they said, Is this Naomi? 20 And

נישט צו נעמען קיין מאַן? ניין , טעכטער מײַנע ! וואָרעם מיר איז פֿיל
fil iz mir vorem maine techter nein man kein nemen tsu nisht
much is me for my daughters no man any take to not

ביטערער פֿון אײַך, ווײַל הס האַנט איז אויסגעגאַנגען אויף מיר.
mir oif oisgegangen iz hant Hashems vail aich fun biterer
me against gone out is hand Hashem's for you than more bitter

יד האָבן זיי אויפֿגעהויבן זייער קול און האָבן ווידער געוויינט. און
un geveint vider hobn un kol zeyer oifgehoibn zei hobn
and wept again have and voice their lifted up they have

ערפּה האָט זיך צעקושט מיט איר שוויגער , אָבער רות האָט זיך
zich hot Ruth ober shviger ir mit tsekusht zich hot Orpah
self has Ruth but mother-in-law her with kiss self has Orpah

באַהעפֿט אָן איר. טו האָט זי געזאָגט: זע , דײַן שוועגערין האָט זיך
zich hot shvegerin dain ze gezogt zi hot ir on baheft
self has sister-in-law your behold said she has her on joined

אומגעקערט צו איר פֿאָלק און צו איר ג-ט; קער זיך אום נאָך דײַן
dain noch um zich ker G-t ir tsu un folk ir tsu umgekert
your after back self turn g-d her to and people her to returned

שוועגערין . טז האָט רות געזאָגט: זאָלסט מיך נישט בעטן דיך
dich betn nisht mich zolst gezogt Ruth hot shvegerin
you(SG) beg not me you(SG) must said Ruth has sister-in-law

צו פֿאַרלאָזן, זיך אומצוקערן פֿון הינטער דיר , וואָרעם ווּהין דו
du vuhin vorem dir hinter fun umtsukeren zich farlozen tsu
you where for you(SG) in back of from to turn back self forsake to

וועסט גיין , וועל איך גיין , און ווּו דו וועסט נעכטיקן , וועל איך
ich vel nechtikn vest du vu un gein ich vel gein vest
I will spend the night will you where and go I will go will

נעכטיקן ; דײַן פֿאָלק איז מײַן פֿאָלק , און דײַן ג-ט איז מײַן ג-ט.
G-t main iz G-t dain un folk main iz folk dain nechtikn
G-d my is G-d your and people my is people your spend the night

יז ווּו דו וועסט שטאַרבן, וועל איך שטאַרבן, און דאָרטן וועל איך באַגראָבן
bagrobn ich vel dortn un shtarbn ich vel shtarbn vest du vu
buried I will there and die I will die will you where

ווערן . זאָל מיר ה טאָן אַזוי און נאָך מער ! נאָר דער טויט וועט
vet toit der nor mer noch un azoi ton Hashem mir zol vern
will death the only more still and so do Hashem me shall become

פֿונאַנדערשיידן צווישן מיר און צווישן דיר .
dir tsvishn un mir tsvishn funandersheidn
you(SG) between and me between separate

יח און זי האָט געזען, אַז זי האַלט זיך פֿעסט צו גיין מיט איר, און
un ir mit gein tsu fest zich halt zi az gezen hot zi un
and her with go to resolute self hold she that seen has she and

זי האָט אויפֿגעהערט זי אָפּצורעדן. יט און זיי זײַנען ביידע געגאַנגען
gegangen beide zainen zei un optsuredn zi oifgehert hot zi
having gone both are they and dissuade her ceased has she

ביז זיי זײַנען געקומען קיין בֵּית-לֶחֶם . און עס איז געווען ,
geven iz es un Beis-Lechem kein gekumen zainen zei biz
having been is it and Beit-Lechem to having come are they until

ווי זיי זײַנען אָנגעקומען קיין בֵּית-לֶחֶם , אַזוי האָט די גאַנצע
gantse di hot azoi Beis-Lechem kein ongekumen zainen zei vi
whole the has that Beit-Lechem at arrived are they when

שטאָט געטומלט מיט זיי , און די וויבער האָבן געזאָגט: איז דאָס נָעמי ?
Naomi dos iz gezogt hobn vaiber di un zei mit getumlt shtot
Naomi this is said have woman the and them with tumolt city

she said unto them, Call me not Naomi, call me Mara; for Shaddai hath dealt very bitterly with me. [21] I went away full and Hashem hath brought me back empty; why then call me Naomi, seeing Hashem hath testified against me, and Shaddai hath made me very bitter?

כ האָט זי צו זיי געזאָגט: איר זאָלט מיך נישט רופֿן , נָעמי , רופֿט מיך
mich ruft Naomi rufn nisht mich zolt ir gezogt zei tsu zi hot
me call Naomi call not me shall you said them to she has

מָרָא , ווארעם שַׁדַי האָט מיר זייער פֿאַרביטערט . כא אַ פֿולע בין איך
ich bin fule a farbitert zeyer mir hot Shaddai vorem Mara
I am full a dealt bitterly very with me has Shaddai because Mara

אַרויסגעגאַנגען , און ליידיק האָט מיך ה אומגעקערט. נאָך ווָאס
vos noch umgekert Hashem mich hot leidik un aroisgegangen
which after returned Hashem me has empty and having gone out

רופֿט איר מיך נָעמי , אַז ה איז מיין קלעגער געווָארן ,
gevorn kleger main iz Hashem az Naomi mich ir ruft
having become plaintiff my is Hashem when Naomi me you call

און שַׁדַי האָט מיר שלעכטס געטאָן.
geton shlechts mir hot Shaddai un
done harm me has Shaddai and

[22] So Naomi returned, and Ruth the Moabitess, her kallah, with her, which returned out of the sadei Moav; and they came to Beit-Lechem in the beginning of katzir seorim *(barley harvest)*.

כב אַזוי האָט זיך אומגעקערט נָעמי , און איר שנור רוּת
Ruth shnur ir un Naomi umgekert zich hot azoi
Ruth daughter-in-law her and Naomi returned self has so

די מוֹאָבֿערין מיט איר, די ווָאס האָט זיך אומגעקערט פֿון
fun umgekert zich hot vos di ir mit Moaverin di
from returned self has which the one her with Moabitess the

דעם פֿעלד פֿון מוֹאָבֿ. און זיי זיַינען אָנגעקומען אין בֵּית-לֶחֶם אין
in Beis-Lechem in ongekumen zainen zei un Moav fun feld dem
in Beit-Lechem in arrived are they and Moav of field the

אָנהייב געגרשטנשניט .
gershtnshnit onheib
barley harvest beginning

2 And Naomi had a relative of her husband's, an ish gibbor chayil, of the mishpochah of Elimelech; and shmo was Boaz.

ב און נָעמי האָט געהאַט איר מאַנס אַ קרובֿ , אַ
a korev a mans ir gehat hot Naomi un
a close relative a husband's her had has Naomi and

וווילפֿאַרמעגלעכן מאַן פֿון אֱלִימֶלֶכס משפּחה , ווָאס זיין
zain vos mishpoche Elimelechs fun man voilfarmeglechn
his whose family Elimelech's of man good well-to-do

נָאָמען איז געווען בּוֹעַז.
Boaz geven iz nomen
Boaz having been is name

[2] And Ruth the Moabitess said unto Naomi, Let me now go to the sadeh, and glean heads of grain after him in whose sight I shall find chen *(grace, favor)*. And she said unto her, Go, my daughter.

ב און רוּת די מוֹאָבֿערין האָט געזאָגט צו נָעמין : לאָמיך גיין ,
gein lomich Naomien tsu gezogt hot Moaverin di Ruth un
go let me Naomi to said has Moabitess the Ruth and

איך בעט דיך , אין פֿעלד, און איך וועל אויפֿקלײַבן זאַנגען הינטער
hinter zangen oifklaibn vel ich un feld in dich bet ich
behind ears gather up will I and field in you(SG) entreat I

דעם ווָאס איך וועל געפֿינען חֵן אין זיַינע אויגן. האָט זי געזאָגט צו
tsu gezogt zi hot oign zaine in chein gefinen vel ich vos dem
to said she has eyes his in favor find will I which the one

איר: גיי, מיין טאָכטער.
tochter main gei ir
daughter my go her

[3] And she went, and came, and gleaned in the sadeh behind the kotzerim *(harvesters)*; and it so happened that

ג איז זי אַוועק, און איז געקומען און האָט געקליבן אין פֿעלד הינטער
hinter feld in geklibn hot un gekumen iz un avek zi iz
behind field in gathered up has and having come is and went she is

די שניטערס , און אויף איר טראַף האָט זיך געטראָפֿן דאָס
dos getrofn zich hot traf ir oif un shniters di
this happened to come across self has chance her on and harvesters the

she came on a part of the sadeh belonging unto Boaz, who was of the mishpochah of Elimelech. 4 And, hinei, Boaz came from Beit-Lechem, and said unto the kotzerim, Hashem be with you. And they answered him, Yevarech'chah Adonoi *(*Hashem*bless thee)*. 5 Then said Boaz unto his servant that was set over the kotzerim, Whose na'arah is this? 6 And the servant that was set over the kotzerim answered and said, It is the na'arah from Moav that came back with Naomi out of the sadeh of Moav. 7 And she said, I pray you, let me glean and gather after the kotzerim among the omarim *(sheaves)*; so she came, and hath worked steadily from the boker even until now, except for a short rest in the bais. 8 Then said Boaz unto Ruth, Hearest thou not, my daughter? Go not to glean in another sadeh, neither go from hence, but abide here close by my ne'arot; 9 Let thine eyes be on the sadeh that they do reap, and go thou after them; have I not charged the ne'arim that they shall not touch thee? And when thou art athirst, go unto the kelim *(vessels)*, and drink of that which the ne'arim have drawn.

שטיק פֵּעלד פֵֿון בוֹעַזן וואָס פֵֿון אֱלימֶלכֶס משפּחה . ד ערשט בוֹעַז
shtik feld fun Boazen fun vos Elimelechs fun mishpoche . Boaz ersht
piece of field from Boaz's which is Elimelech's of family Boaz behold

איז אָנגעקומען פֵֿון בֵּית-לֶחֶם , און האָט געזאָגט צו די שניטערס :
iz ongekumen fun Beis-Lechem , un hot gezogt tsu di shniters :
is arrived from Beit-Lechem and has said to the harvesters

ה מיט אײַך! און זיי האָבן צו אים געזאָגט: בענטשן זאָל דיך
Hashem mit aich un zei hobn tsu im gezogt: bentshn zol dich
Hashem with you(SG) and they have to him said: bless shall you(SG)

ה ! ה האָט בוֹעַז געזאָגט צו זײַן יונג וואָס איז געשטאַנען איבער
Hashem ! Boaz hot gezogt tsu zain yung vos iz geshtanen iber
Hashem ! Boaz has said to his young man who is stood over

די שניטערס : וועמעס איז דאָזיקע יונגע פֿרוי ? ו האָט געענטפֿערט דער
di shniters : vemes iz dozike yunge froi ? hot geentfert der
the harvesters : whose is this young woman ? has answered the

יונג וואָס איז געשטאַנען איבער די שניטערס , און האָט געזאָגט: דאָס
yung vos iz geshtanen iber di shniters , un hot gezogt: dos
young man who is stood over the harvesters , and has said: this

איז אַ יונגע פֿרוי אָ מוֹאָבֿערין , וואָס האָט זיך אומגעקערט מיט נָעמין
iz a yunge froi a Moaverin , vos hot zich umgekert mit Naomien
is a young woman a Moabitess , who has self returned with Naomi

פֵֿון דעם פֵּעלד פֵֿון מוֹאָבֿ; ז און זי האָט געזאָגט: לאָמיך קליִבן, איך בעט
fun dem feld fun Moav; un zi hot gezogt: lomich klaibn , ich bet
of the field of Moav ; and she has said: let me gather , I entreat

דיך , און אויפֿזאַמלען צווישן די גאַרבן הינטער די שניטערס ; און זי
dich , un oifzamlen tsvishn di garbn hinter di shniters ; un zi
you(SG) , and gather up among the sheaves behind the harvesters ; and she

איז געקומען און איז געשטאַנען פֵֿון זינט פֿרימאָרגן אַזש ביז
iz gekumen un iz geshtanen fun zint frimorgn azh biz
is having come and is stood from since morning all the way until

אַצונד ; דאָס בליִבן אירס אין דער היים איז בלויז געווען אַ וויִלע .
atsund ; dos blaibn irs in der heim iz bloiz geven a vaile .
now ; this stay hers in the home is only having been a brief period

ח האָט בוֹעַז געזאָגט צו רוּתן: פֿאַר וואָר , דו הערסט, מײַן טאָכטער?
Boaz hot gezogt tsu Rutn: far vor , du herst, main tochter?
Boaz has said to Ruth: surely for , you hear, my daughter?

זאָלסט נישט גיין קליִבן אין אַן אַנדער פֵּעלד, און זאָלסט אויך
zolst nisht gein klaibn in an ander feld, un zolst oich
you(SG) must not go gather in an other field and must also

נישט אַוועקגיין פֵֿון דאַנען; נאָר דאָ זאָלסטו זיך האַלטן מיט מײַנע
nisht avekgein fun danen; nor do zolstu zich haltn mit maine
not go away from here ; but here shall you self hold with my

מיידלעך . ט דיינע אויגן זאָלן זײַן אויף דעם פֵּעלד וואָס זיי שניידן , און
meidlech . dayne oign zoln zain oif dem feld vos zei shnaidn , un
maidens . your eyes shall be on the field which they reap , and

זאָלסט גיין הינטער זיי . פֿאַר וואָר , איך האָב באַפֿוילן די
zolst gein hinter zei . far vor , ich hob bafoiln di
you(SG) must go behind them . surely for , I have commanded the

יונגען , דיך נישט אָנצורירן ; און אַז דיר וועט דאָרשטן, זאָלסטו
yungen , dich nisht ontsurirn ; un az dir vet dorshtn, zolstu
young , you(SG) not to touch ; and that will you(SG) thirst shall you

גיין צו די כלים , און טרינקען פֵֿון וואַנען די יונגען שעפּן .
gein tsu di keilim , un trinken fun vanen di yungen shepen .
go to the vessels , and drink from whence the young draw

[10] Then she fell on her face, and bowed herself to the ground, and said unto him, Why have I found chen *(favor, grace)* in thine eyes, that thou shouldest take knowledge of me, seeing I am a nokhriyah *(foreigner, alien)*? [11] And Boaz answered and said unto her, It hath fully been shown me, all that thou hast done unto thy chamot since the mot *(death)* of thine ish; and how thou hast left thy av and thy em, and the eretz moledet, and art come unto an Am *(people)* which thou knewest not heretofore. [12] Hashem recompense thy work, and a full reward be given thee of Hashem Elohei Yisroel, under Whose wings thou art come to seek refuge. [13] Then she said, Let me find chen *(favor, grace)* in thy sight, adoni; for that thou hast brought nachamah *(comfort)* to me, and for that thou hast spoken to the lev of thine shifcha, though I be not like unto one of thine shfakhot.

[14] And Boaz said unto her, At et haokhel *(mealtime)* come thou hither, and eat of the lechem, and dip thy morsel in the chometz. And she sat beside the kotzerim; and he offered her roasted grain, and she did eat,

י איז זי געפֿאַלן אויף איר פּנים , און האָט זיך געבוקט צו דער
der tsu gebukt zich hot un ponem ir oif gefaln zi iz
the to bowed self has and face her on fell she is

ערד , און האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס האָב איך געפֿונען
gefunen ich hob vos far gezogt im tsu hot un erd
found I have which for said him to has and ground

חֵן אין דיַינע אויגן, מיך צו דערקענען , אַז איך בין אַ פֿרעמדע?
fremde a bin ich az derkenen tsu mich oign daine in chein
foreign a am I when take notice to me eyes your in favor

יא האָט בועז געענטפֿערט און האָט צו איר געזאָגט: דערציילן איז מיר
mir iz dertseiln gezogt ir tsu hot un geentfert Boaz hot
to me is told said her to has and answered Boaz has

דערציילט געווארן אַלץ וואָס דו האָסט געטאָן מיט דיַין
dain mit geton host du vos alts gevorn dertseilt
your with done have you which all that having become told

שוויגער נאָך דיַין מאַנס טויט , און אַז דו האָסט פֿאַרלאָזן
farlozen host du az un toit mans dain noch shviger
forsaken have you that and death husband's your after mother-in-law

דיַין פֿאָטער און דיַין מוטער , און דאָס לאַנד פֿון דיַין געבאָרנשאַפֿט,
gebornshaft dain fun land dos un muter dain un foter dain
birth your of land the and mother your and father your

און ביסט געגאַנגען צו אַ פֿאָלק וואָס דו האָסט נישט געקענט פֿון
fun gekent nisht host du vos folk a tsu gegangen bist un
of known not have you which people a to having gone are and

נעכטן-אייערנעכטן . יב זאָל ג-ט באַצאָלן דיַין טוּונג , און דיַין שׂכר
sachar dain un tuung dain batsoln G-t zol nechtn-eyernechtn
reward your and action your repay G-d shall in the past

זאָל זיַין פֿאַרפֿול פֿון ה דעם אלוקי ישׂרָאֵל, וואָס דו
du vos Yisroel Elokei dem Hashem fun farful zain zol
you which Yisroel the G-d of the Hashem from complete be shall

ביסט געקומען זיך באַשיצן אונטער זיַינע פֿליגלען. יג האָט זי געזאָגט:
gezogt zi hot fliglen zaine unter bashitsn zich gekumen bist
said she has wings his under shelter self having come are

לאָמיך געפֿינען חֵן אין דיַינע אויגן, מיַין האַר ! ווייל דו האָסט מיך
mich host du vail har main oign daine in chein gefinen lomich
me have you for master my eyes your in favor find let me

געטרייסט, און ווייל דו האָסט געערעדט צום האַרצן פֿון דיַין , דינסט
dinst dain fun hartsn tsum geredt host du vail un getreist
maidservant your of heart to spoken have you for and consoled

און איך בין צו מאָל נישט ווי איינע פֿון דיַינע דינסטן .
dinstn daine fun eine vi nisht mol tsu bin ich un
maid servants your of one as not even not am I and

יד האָט בועז צו איר געזאָגט: אין דער צייַט פֿון עסן , גענעז אַהער, און
un aher genen esen fun tsait der in gezogt ir tsu Boaz hot
and here approach eating of time the in said her to Boaz has

וועסט עסן פֿון דעם ברויט, און וועסט אייַנטונקען דיַין ביסן אין זויערס . און
un zoiers in bisn dain aintunken vest un broit dem fun esen vest
and vinrgar in morsel your dip will and bread the of eat will

זי איז געזעסן בייַ דער זייַט פֿון די שניטערס , און מע האָט איר דערלאַנגט
derlangt ir hot me un shniters di fun zait der bai gezesn iz zi
served her has one and harvesters the of side the by sat is she

, געווארן געבראָטענע זאַמען, און זי האָט געגעסן און איז זאַט
gevorn zat iz un gegesn hot zi un zangen gebrente
having become satisfied is and eaten has she and ears roasted

and was filled, and had left over. 15 And when she was risen up to glean, Boaz commanded his ne'arim, saying, Let her glean even among the omarim, and reproach her not; 16 And let fall also some of the handfuls on purpose for her, and leave them, that she may glean them, and rebuke her not.

17 So she gleaned in the sadeh until the erev, and she threshed what she had gleaned; and it was about an ephah of seorim. 18 And she took it up, and went into the town; and her chamot saw what she had gleaned; and she brought forth, and gave to her the left over after she had been filled. 19 And her chamot said unto her, Where hast thou gleaned hayom *(today)*? And where did you work? Baruch be he who did take knowledge of thee. And she showed her chamot with whom she had worked, and said, Shem HaIsh with whom I worked hayom *(today)* is Boaz. 20 And Naomi said unto her kallah, Baruch hu l'Hashem asher lo azav chasdo et haChayyim v'et haMesim *(Blessed be he of* Hashem*who hath not abandoned his chesed to the living and to the dead)*. And Naomi said unto

אוֹן הָאָט נאָך איבערגעלאָזן. טו און ווי זי איז אויפֿגעשטאַנען צו קלייַבן,
klaibn tsu oifgeshtanen iz zi vi un ibergelozn noch hot un
gather to arose is she when and left over yet has and

הָאָט בּוֹעַז באַפֿוילן זיַינע יונגען , אַזוי צו זאָגן: אויך צווישן די
di tsvishn oich zogn tsu azoi yungen zaine bafoiln Boaz hot
the among also say to so young his commanded Boaz has

גאַרבן זאָל זי קלייַבן, און איר זאָלט זי נישט פֿאַרשעמען. טז און אויך
oich un farshemen nisht zi zolt ir un klaibn zi zol garbn
also and reproach not her shall you and gather she shall sheaves

אַרויסציען פֿון די בינטלעך זאָלט איר פֿאַר איר אַרויסציען, און איבערלאָזן,
iberlozen un aroistsien ir far ir zolt bintlech di fun aroistsien
leave over and let fall her for you shall bunches the from let fall

אַז זי זאָל אויפֿקלייַבן; און איר זאָלט נישט אָנשרייַען אויף איר.
ir oif onshraien nisht zolt ir un oifklaibn zol zi az
her on rebuke not shall you and gather up shall she when

יז און זי הָאָט געקלייבן אין פֿעלד ביזן אָוונט , און זי הָאָט
hot zi un ovnt bizn feld in geklibn hot zi un
has she and evening until field in gathered up has she and

אויסגעקלאַפּט ווָאָס זי הָאָט אָנגעקליבן, און עס איז געווען אַרום אַן
an arum geven iz es un ongeklibn hot zi vos oisgeklapt
an round having been is it and gathered has she what beat out

אֵיפֿה גערשטן. יח און זי הָאָט עס גענומען און איז אַריַינגעגאַנגען אין
in araingegangen iz un genumen es hot zi un gershtn eife
in went is and taken it has she and barley ephah

שטאָט. און איר שוויגער האָט גזעזן ווָאָס זי הָאָט אָנגעקליבן, אויך
oich ongeklibn hot zi vos gezen hot shviger ir un shtot
also gathered has she what seen has mother-in-law her and city

האָט זי אַרויסגענומען און איר געגעבן ווָאָס זי הָאָט איבערגעלאָזן נאָך
noch ibergelozn hot zi vos gegebn ir un aroisgenumen zi hot
after left over has she what given her and taken out she has

איר זעט . יט האָט איר שוויגער צו איר געזאָגט: וווּ האָסטו
hostu vu gezogt ir tsu shviger ir hot zet ir
have you where said her to mother-in-law her has satiety her

געקליבן היַינט, און וווּ האָסטו געאַרבעט? געבענטשט זאָל זיַין
zain zol gebentsht gearbet hostu vu un haint geklibn
be shall blessed worked have you where and today gathered up

דער ווָאָס האָט זיך אומגעקוקט אויף דיר ! האָט זי דערציילט איר
ir dertseilt zi hot dir oif umgekukt zich hot vos der
her told she has you(SG) on taken notice self has who the one

שוויגער ביַי וועמען זי האָט גאַרבעט, און זי האָט געזאָגט: דער
der gezogt hot zi un gearbet hot zi vemen bai shviger
the said has she and worked has she whom with mother-in-law

נאָמען פֿון דעם מאַן ווָאָס איך האָב ביַי אים היַינט געאַרבעט, איז בּוֹעַז.
Boaz iz gearbet haint im bai hob ich vos man dem fun nomen
Boaz is worked today him with have I which man the of name

כ האָט נָעמי געזאָגט צו איר שנור : געבענטשט זאָל ער זיַין פֿון
fun zain er zol gebentsht shnur ir tsu gezogt Naomi hot
of be he shall blessed daughter-in-law her to said Naomi has

ה , ווָאָס האָט נישט פֿאַרלאָזן זיַין חֶסֶד מיט די לעבעדיקע און
un lebedike di mit chesed zain farlozen nisht hot vos Hashem
and living the with kindness his forsaken not has who Hashem

מיט די טויטע! און נָעמי האָט צו איר געזאָגט: דער מאַן איז אונדזערער אַ
a undzerer iz man der gezogt ir tsu hot Naomi un toite di mit
a ours is man the said her to has Naomi and dead the with

her, The man is karov unto us. MiGoaleinu hu *(he is one of our kinsmen redeemers)*. [21] And Ruth the Moabitess said, He said unto me also, Thou shalt keep close by my ne'arim, until they have ended kol HaKatzir that is mine. [22] And Naomi said unto Ruth her kallah, It is tov, my daughter, that thou go out with his ne'arot, because in someone else's sadeh you might be harmed.

[23] So she kept close by the ne'arot of Boaz to glean unto the end of katzir haseorim and of katzir chittim; and dwelt with her chamot.

3 Then Naomi her chamot said unto her, My daughter, shall I not seek manoach *(a resting place)* for thee, that it may be well with thee? [2] And now is not Boaz our relative, with whose ne'arot thou wast? Hinei, he winnoweth haseorim halailah in the threshing floor. [3] Wash thyself therefore, and anoint thee, and put thy raiment upon thee, and get thee down to the threshing floor; but make not thyself known unto the Ish, until he shall have done eating and drinking. [4] And it shall be, when he lieth

נָאָנטער, ער איז פּון אונדזערע אויסלייזער. כא הָאָט רוּת די מוֹאָבֿערין געזאָגט:
gezogt Moaverin di Ruth hot oisleizer undzere fun iz er nonter
said Moabitess the Ruth has redeemer our of is he near

ער הָאָט מיר אויך אָנגעזאָגט: לעבן די יונגען וואָס בייַ מיר זאָלסטו זיך
zich zolstu mir bai vos yungen di lebn ongezogt oich mir hot er
self shall you me with who young the near instructed also me has he

האַלטן, ביז וואַנען זיי וועלן ענדיקן דעם גאַנצן שניט וואָס בייַ מיר.
mir bai vos shnit gantsn dem endikn veln zei vanen biz haltn
me with that harvest entire the finish will they how long until hold

כב הָאָט נָעמי געזאָגט צו רוּת איר שנור : עס איז גוט , מיין
main gut iz es shnur ir Ruth tsu gezogt Naomi hot
my good is it daughter-in-law her Ruth to said Naomi has

טאָכטער, אַז דו זאָלסט אַרויסגיין מיט זיינע מיידלעך , און מע
me un meidlech zaine mit aroisgein zolst du az tochter
one and maidens his with go out you(SG) must you that daughter

זאָל דיך נישט אָנטרעפֿן אין אַן אַנדער פֿעלד.
feld ander an in ontrefn nisht dich zol
field other an in meet not you(SG) shall

כג און זי הָאָט זיך געהאַלטן אָן בועזעס מיידלעך , צו קליַבן ביז צום
tsum biz klaibn tsu meidlech Boazes on gehaltn zich hot zi un
to until gather to maidens Boaz's on held up self has she and

סוף פּון געראַטנשניט און וויצשניט . און זי איז געזעסן בייַ איר
ir bai gezesn iz zi un veitsshnit un gershtnshnit fun sof
her with dwelt is she and wheat harvest and barley harvest of end

שוויגער .
shviger
mother-in-law

ג און נָעמי איר שוויגער הָאָט צו איר געזאָגט: מיין טאָכטער,
tochter main gezogt ir tsu hot shviger ir Naomi un
daughter my said her to has mother-in-law her Naomi and

זאָל איך דיר נישט אויפֿזוכן אַ מנוחה וואָס זאָל גוט זיין פֿאַר
far zain gut zol vos muchh a oifzuchn nisht dir ich zol
for be good shall which security a seek not you(SG) I shall

דיר ? ב און אַצונד , איז נישט בועז אונדזערער אַ קרוֹב – דער
der korev a undzerer Boaz nisht iz atsund un dir
the one close relative a ours Boaz not is now and you(SG)

וואָס דו ביסט געווען מיט זיינע מיידלעך ? אָט ער ווינטשופֿלט
er vintshuflt ot meidlech zaine mit geven bist du vos
he winnow behold maidens his with having been are you which

די נאַכט דעם דרעש-שייַער גערשטן. ג זאָלסטו זיך אַרומוואַשן און
un arumvashn zich zolstu gershtn dresh-shaier dem nacht di
and wash self shall you barley threshing floor the tonight the

באַזאַלבן, און אָנטאָן אויף דיר דיינע קליידער, און אַראָפּנידערן צום
tsum aropnideren un kleider daine dir oif onton un bazalbn
to go down and garment your you(SG) on put on and anoint

דרעש-שייַער ; זאָלסט זיך נישט לאָזן מערקן פּון דעם מאַן, ביז
biz man dem fun merkn lozn nisht zich zolst dresh-shaier
until man the of perceive let not self you(SG) must threshing floor

ער הָאָט געענדיקט עסן און טרינקען . ד און עס וועט זיין ווי ער וועט זיך
zich vet er vi zain vet es un trinken un esen geendikt hot er
self will he as be will it and drinking and eating finished has he

down, that thou shalt mark the makom *(place)* where he shall lie, and thou shalt go in, and uncover his feet, and lay thee down; and he will tell thee what thou shalt do. 5 And she said unto her, Kol that thou sayest unto me I will do.

6 And she went down unto the threshing floor, and did according to kol that her chamot bade her. 7 And when Boaz had eaten and drunk, and his lev was merry, he went to lie down at the end of the heap of grain; and she came softly, and uncovered his feet, and laid her down. 8 And it came to pass in the middle of the night, that the man was afraid, and turned himself; and, hinei, an isha lay at his feet! 9 And he said, Who art thou? And she answered, I am Ruth thine handmaid; spread therefore thy robe over thine amah *(handmaid)*; for thou art a Go'el *(Redeemer)*. 10 And he said, Berukhah at laHashem, my daughter; for thou hast showed more chesed in the latter end than at the beginning, inasmuch as thou followedst not the bochurim, whether poor or rich. 11 And now, my daughter, fear not; I will do to thee all that thou requirest; for kol sha'ar

לייגן, אַזוי זאָלסטו מערקן דעם אָרט וואָס ער וועט זיך דאָרטן לייגן, און
un leign dortn zich vet er vos ort dem merkn zolstu azoi leign
and put there self will he which place the perceive shall you so put

זאָלסט צוקומען און אָפּדעקן זײַן צופֿוסן, און זיך אַוועקלייגן;
avekleigen zich un tsufusn zain opdekn un tsukumen zolst
lay self and feet his uncover and come in you(SG) must

ה האָט זי צו איר זאָגן וואָס דו זאָלסט טאָן. און ער וועט דיר זאָגן וואָס דו זאָלסט טאָן
ir tsu zi hot ton zolst du vos zogn dir vet er un
her to she has do you(SG) must you what tell you(SG) will he and

געזאָגט: אַלץ וואָס דו זאָגסט מיר וועל איך טאָן.
ton ich vel mir zogst du vos alts gezogt
do I will to me say you which all that said

ו און זי האָט אַראָפּגענידערט צום דרעש-שייַער, און האָט געטאָן
geton hot un dresh-shaier tsum aropgenidert hot zi un
done has and threshing floor to gone down has she and

. אַזוי ווי אַלץ וואָס איר שוויגער האָט איר געהייסן
geheisn ir hot shviger ir vos alts vi azoi
instructed her has mother-in-law her which all that as according to

ז און בועַז האָט געגעסן און געטרונקען, און זײַן האַרץ איז געווען
geven iz harts zain un getrunken un gegesn hot Boaz un
having been is heart his and drank and eaten has Boaz and

פֿריילעך, און ער איז געגאַנגען זיך לייגן אין עק פֿון דעם תּבֿואה-הויפֿן.
tvue-hoifn dem fun ek in leign zich gegangen iz er un freilech
grain-heap the of end in put self having gone is he and merry

איז זי צוגעקומען שטילערהייט, און האָט אָפּגעדעקט זײַן צופֿוסן, און
un tsufusn zain opgedekt hot un shtilerheit tsugekumen zi iz
and feet his uncovered has and softly approached she is

האָט זיך געלייגט. ח און עס איז געווען אין האַלבע נאַכט, האָט דער
der hot nacht halbe in geven iz es un geleigt zich hot
the has night mid in having been is it and lain down self has

מאַן אויפֿגעציטערט, און ער האָט זיך אויסגעדרייט, ערשט אַ פֿרוי
froi a ersht oisgedreit zich hot er un oifgetsitert man
woman a behold turned around self has he and startled man

איך ליגט אים צו פֿוסן. ט האָט ער געזאָגט: ווער ביסטו? האָט זי געזאָגט: איך
ich gezogt zi hot bistu ver gezogt er hot fusn tsu im ligt
I said she has are you who said he has feet to him lies

בין רות דײַן דינסט; און זאָלסט אויסשפּרייטן דײַן ברעג
breg dain oisshpreitn zolst un dinst dain Ruth bin
edge of your spread out may you(SG) and maidservant your Ruth am

קלייד איבער דײַן דינסט, ווָאַרעם אַן אויסלייזער ביסטו. י האָט ער
er hot bistu oisleizer an vorem dinst dain iber kleid
he has are you redeemer a because maidservant your over garment

געזאָגט: געבענטשט זאָלסטו זײַן פֿון ה, מײַן טאָכטער; דײַן לעצטע
letste dain tochter main Hashem fun zain zolstu gebentsht gezogt
last your daughter my Hashem of be shall you blessed said

גוטסקייט האָסטו נאָך שענער געטאָן פֿון דער ערשטער, נישט
nisht ershter der fun geton shener noch hostu gutskeit
not first the than done more beautiful still have you goodness

צו גיין נאָך די בחורים, צי אָרעם צי ריַיך. יא און אַצונד, מײַן
main atsund un raich tsi orim tsi bochurim di noch gein tsu
my now and rich or poor whether bochurim the after go to

טאָכטער, זאָלסטו נישט מורא האָבן; אַלץ וואָס דו וועסט זאָגן, וועל
tochter zolstu nisht moire hobn alts vos du vest zogn vel
daughter shall you not fear have that all which you will say will

ami doth have da'as that thou art an aishes chayil *(virtuous woman)*. [12] And now it is true that I am thy Go'el; howbeit there is a Go'el karov mimeini *(Redeemer nearer than I)*. [13] Tarry this night, and it shall be in the boker, that if he will perform unto thee the part of a Go'el, well; let him do the Go'el's part; let him redeem you. But if he will not do the part of a Go'el to thee, then will I do the part of a Go'el to thee, as Hashem liveth. Lie down until HaBoker. [14] And she lay at his feet until HaBoker; and she rose up before one could know another. And he said, Let it not be known that an isha came into the threshing floor.

איך דיר טאָן, וואָרעם דער גאַנצער טויער פֿון מײַן פֿאָלק וויים אַז דו
du az veis folk main fun toier gantser der vorem ton dir ich
you that know people my of gate whole the for do you(SG) I

ביסט אַ ווויליע פֿרוי . יב און אַצונד , יאָ אמת, אַז אַן אויסלייזער בין
bin oisleizer an az emes yo atsund un froi voile a bist
am redeemer a that true yes now and woman virtuous a are

איך, אָבער פֿאַראַן אַן אויסלייזער נענטער פֿון מיר. יג בלײַב די נאַכט, און
un nacht di blaib mir fun nenter oisleizer an faran ober ich
and night the remain me than closer redeemer a there is but I

עס וועט זײַן אין דער פֿרי , אויב ער וועט דיך אויסלייזן, איז גוט ,
gut iz oisleizen dich vet er oib peire der in zain vet es
good is redeem you(SG) will he if morning the in be will it

זאָל ער אויסלייזן; אויב אָבער ער וועט דיך נישט וועלן אויסלייזן, וועל
vel oisleizen veln nisht dich vet er ober oib oisleizen er zol
will redeem will not you(SG) will he however if redeem he shall

איך דיך אויסלייזן, אַזוי ווי ה לעבט! ליג ביז אין דער פֿרי .
peire der in biz lig lebt Hashem vi azoi oisleizen dich ich
morning the in until lie lives Hashem as so redeem you(SG) I

יד איז זי געלעגן בײַ אים צו פֿוסן ביז באַגינען, און זי איז אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen iz zi un baginen biz fusn tsu im bai gelegn zi iz
arose is she and dawn until feet to him at lay she is

איידער איינער האָט געקענט דערקענען דעם אַנדערן; וואָרעם ער האָט געזאָגט:
gezogt hot er vorem andern dem derkenen gekent hot einer eider
said has he because another the recognize able has one before

עס זאָל נישט דערוווּסט ווערן אַז די פֿרוי איז געקומען אין
in gekumen iz froi di az vern dervust nisht zol es
in having come is woman the that become discovered not shall it

דרעש-שײַער .
dresh-shaier
threshing floor

[15] Also he said, Bring the mitpachat *(shawl)* that thou hast upon thee, and hold it. And when she held it, he measured six measures of seorim *(barley)* and laid it on her; and she went into the town.

טו און ער האָט געזאָגט: גיב אַהער דאָס טוך וואָס אויף דיר , און
un dir oif vos tuch dos aher gib gezogt hot er un
and you(SG) on which cloth this here give said has he and

האַלט עס צו . האָט זי עס צוגעהאַלטן, און ער האָט אַרײַנגעמאָסטן זעקס
zeks araingemostn hot er un tsugehaltn es zi hot tsu es halt
six measured has he and held onto it she has to it hold

מאָס געגאַנגען, און אַרויפֿגעטאָן אויף איר. און ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין
in araingegangen iz er un ir oif aroifgeton un gershtn mos
in went is he and her on placed and barley measures

שטאָט.
shtot
city

[16] And when she came to her chamot, she said, Who art thou, my daughter? And she told her all that HaIsh had done to her. [17] And she said, These six measures

טז און זי איז געקומען צו איר שוויגער , האָט זי געזאָגט: ווי איז
iz vi gezogt zi hot shviger ir tsu gekumen iz zi un
is as said she has mother-in-law her to having come is she and

דאָס מיט דיר , מײַן טאָכטער? האָט זי איר דערציילט אַלץ וואָס
vos alts dertseilt ir zi hot tochter main dir mit dos
which all that told her she has daughter my you(SG) with this

דער מאַן האָט צו איר געטאָן. יז און זי האָט געזאָגט: די זעקס מאָס
mos zeks di gezogt hot zi un geton ir tsu hot man der
measures six the said has she and done her to has man the

of seorim gave he me; for he said to me, Go not empty-handed unto thy chamot *(mother-in-law)*.
18 Then said she, Wait, my daughter, until thou know how the matter will fall; for HaIsh will not rest until the matter is settled HaYom.

4 Then went Boaz up to the sha'ar, and sat him down there; and, hinei, the Go'el of whom Boaz spoke came by; unto whom he said, Ho, such a one! Turn aside, sit down here. And he turned aside, and sat down.

2 And he took a minyan of the zekenim of the town, and said, Sit ye down here. And they sat down. 3 And he said unto the Go'el, Naomi, that is come again out of the sadeh of Moav, selleth a share of sadeh, which was achinu *(our brother)* Elimelech's;
4 And I thought to advise thee, saying, Buy it before the inhabitants, and before the zekenim of my people. If thou wilt redeem it, redeem it; but if thou wilt not redeem it, then tell me, that I may know; for there is none to redeem it beside thee; and I am after thee. And he said, I will redeem it. 5 Then said Boaz, What day thou buyest the sadeh

גערשטן האָט ער מיר געגעבן, ווייל ער האָט צו מיר געזאָגט: זאָלסט
zolst gezogt mir tsu hot er vail gegebn mir er hot gershtn
you(SG) must said me to has he for given me he has barley

נישט קומען מיט ליידיקן צו דיין שוויגער. יח האָט זי געזאָגט:
gezogt zi hot shviger dain tsu leidikn mit kumen nisht
said she has mother-in-law your to empty-handed with come not

זיץ, מיין טאָכטער, ביז וואַנען ווסט ווסן וויִ די זאַך ווט אויספֿאַלן,
oisfaln vet zach di vi visen vest vanen biz tochter main zits
fall out will thing the how know will when until daughter my sit

וואָרעם דער מאַן ווט נישט רוען, ביז ער האָט געענדיקט די זאַך היינט.
haint zach di geendikt hot er biz ruen nisht vet man der vorem
today thing the finished has he until rest not will man the because

ד און בֹּעַז איז אַרויפֿגעגאַנגען צום טויער, און האָט זיך דאָרטן
dortn zich hot un toier tsum aroifgegangen iz Boaz un
there self has and gate to having gone up is Boaz and

געזעצט, ערשט דער אויסלייזער פֿון ווועמען בֹּעַז האָט גערעדט, גייט
geit geredt hot Boaz vemen fun oisleizer der ersht gezetst
goes spoken has Boaz whom of redeemer the behold sat

פֿאַרביי. האָט ער געזאָגט: קום אַהער זעץ זיך דאָ, דער און דער. איז ער
er iz der un der do zich zets aher kum gezogt er hot farbai
he is such and such here self sit here come said he has close by

צוגעקומען און האָט זיך געזעצט.
gezetst zich hot un tsugekumen
sat self has and approached

ב און ער האָט גענומען צען מענטשן פֿון די עלטסטע פֿון שטאָט, און ער
er un shtot fun eltste di fun mentshn tsen genumen hot er un
he and city of elders the of men ten taken has he and

האָט געזאָגט: זעצט אייך דאָ. און זיי האָבן זיך געזעצט. ג האָט ער געזאָגט
gezogt er hot gezetst zich hobn zei un do aich zetst gezogt hot
said he has sat self have they and here you sit said has

צום אויסלייזער: נָעמי, וואָס האָט זיך אומגעקערט פֿון פֿעלד פֿון מוֹאָבֿ,
Moav fun feld fun umgekert zich hot vos Naomi oisleizer tsum
Moav of field from returned self has who Naomi redeemer to

פֿאַרקויפֿט דאָס שטיק פֿעלד וואָס האָט געהערט צו אונדזער ברודער, צו
tsu bruder undzer tsu gehert hot vos feld shtik dos farkoift
to brother our to belonged has which field portion this sells

אֱלימֶלֶכן. ד האָב איך געקלערט: איך וועל אַנטפּלעקן דיין אויער, אַזוי צו
tsu azoi oier dain antplekn vel ich geklert ich hob Elimelechn
to so ear your reveal will I thought I have Elimelech

זאָגן: קויף עס אַנטקעגן פּאַר די וואָס זיצן דאָ, און אַנטקעגן
antkegen un do zitsn vos di far antkegen es koif zogn
facing and here sit which the ones before facing it buy say

פּאַר די עלטסטע פֿון מיין פֿאָלק. אויב דו ווילסט אויסלייזן, לייז אויס!
ois leiz oisleizen vilst du oib folk main fun eltste di far
out redeem redeem will you if people my of elders the before

אויב אָבער מע וועט נישט אויסלייזן, זאָג מיר, כּדי איך זאָל עס וויסן,
visen es zol ich kedei mir zog oisleizen nisht vet me ober oib
know it shall I so that me tell redeem not will one however if

וואָרעם נישטָא קיינער אַחוץ דיר אויסצולייזן, און איך בין נאָך
noch bin ich un oistsuleizn dir achuts keiner nishto vorem
after am I and redeems you(SG) aside from anyone not because

דיר. האָט ער געזאָגט: איך וועל אויסלייזן. ה האָט בֹּעַז געזאָגט: אין דעם
dem in gezogt Boaz hot oisleizen vel ich gezogt er hot dir
the in said Boaz has redeem will I said he has you(SG)

of the hand of Naomi, thou must acquire Ruth the Moabitess, the eshet hamet *(wife of the dead man)*, lahakim *(to raise up, resurrect)* the shem hamet upon his nachalah *(inheritance)*. 6 And the Go'el said, I cannot redeem it for myself, lest I mar mine own nachalah; redeem thou my right to thyself; for I cannot redeem it.

7 Now this was the manner in former time in Yisroel concerning the geulah *(redemption)* and concerning the temurah *(the substitute, exchange)*, for to confirm all things; a man plucked off his sandal, and gave it to his neighbor; and this was an attestation in Yisroel.

8 Therefore the Go'el said unto Boaz, Buy it for thee. So he drew off his sandal. 9 And Boaz said unto the zekenim, and unto kol haAm, Ye are witnesses this day, that I have bought all that was Elimelech's, and all that was Kilyon's and Machlon's, of the hand of Naomi. 10 Moreover Ruth the Moabitess, the wife of Machlon, have I purchased to be my wife, lahakim *(to raise up, resurrect)* the shem hamet *(name of*

טאָג וואָס דו קויפֿסט דאָס פֿעלד פֿון נָעמיס האַנט, און פֿון רות
Ruth fun un hant Naomis fun feld dos koifst du vos tog
Ruth from and hand Naomi's from field this purchase you which day

דער מוֹאָבֿערין, האָסטו געקויפֿט די וויַיב פֿון דעם געשטאָרבענעם, כּדי
kedei geshtorbenem dem fun vaib di gekoift hostu Moaverin der
so that decedent the of wife the bought have you Moabitess the

אויפֿצושטעלן דעם נאָמען פֿון דעם געשטאָרבענעם אויף זיַין נחלה .
nachle zain oif geshtorbenem dem fun nomen dem oiftsushteln
inheritance his on decedent the of name the to perpetuate

ו האָט דער אויסלייזער געזאָגט: איך קען עס נישט אויסלייזן פֿאַר מיר, וואָרעם
vorem mir far oisleizen nisht es ken ich gezogt oisleizer der hot
because me for redeem not it can I said redeemer the has

איך וועל נאָך פֿאַרדאַרבן מיַין אייגענע נחלה . לייז דיר דו
du dir leiz nachle eigene main fardorben noch vel ich
you for you(SG) redeem inheritance own my mar yet will I

אויס וואָס איך דאַרף אויסלייזן, וואָרעם איך קען נישט אויסלייזן.
oisleizen nisht ken ich vorem oisleizen darf ich vos ois
redeem not can I because redeem should I what out

ז און אַזוי איז געווען פֿאַרצייטן אין יִשׂרָאֵל: בייַ
bai Yisroel in fartsaitn geven iz azoi un
by Yisroel in ancient times having been is so and

אַן אויסלייז אָדער בייַ אַן אויסבייַט, צו באַפֿעסטיקן עפּעס
epes bafestikn tsu oisbait an bai oder oisleiz an
anything establish to exchange an by or ransom an

אַ זאַך, האָט איינער אַראָפּגעצויגן זיַין שוך און געגעבן
gegebn un shuch zain aropgetsoign einer hot zach a
given and sandal his removed one has thing a

דעם אַנדערן. און דאָס איז געווען צום עדות אין
in eides tsum geven iz dos un andern dem
in testimony to having been is this and another the

יִשׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

ח האָט דער אויסלייזער געזאָגט צו בוֹעַז: קויף עס דיר . און ער
er un dir es koif Boazen tsu gezogt oisleizer der hot
he and for you(SG) it buy Boaz to said redeemer the has

האָט אַראָפּגעצויגן זיַין שוך . ט און בוֹעַז האָט געזאָגט צו די עלטסטע,
eltste di tsu gezogt hot Boaz un shuch zain aropgetsoign hot
elders the to said has Boaz and sandal his removed has

און צו דעם גאַנצן פֿאָלק: איר זייַט עדות הייַנט, אַז איך האָב
hob ich az haint eides zait ir folk gantsn dem tsu un
have I that today testimony are you people all the to and

אָפּגעקויפֿט אַלץ וואָס האָט געהערט צו אֱלִימֶלֶך, און אַלץ וואָס
vos alts un Elimelechn tsu gehert hot vos alts opgekoift
which all that and Elimelech to belonged has which all that purchased

האָט געהערט צו כִּלְיוֹנען און מַחלוֹנען, פֿון נָעמיס האַנט. י און
un hant Naomis fun Machlonen un Kilyonen tsu gehert hot
and hand Naomi's from Machlon and Kilyon to belonged has

אויך רות די מוֹאָבֿערין, מַחלוֹנס וויַיב, האָב איך געקויפֿט מיר פֿאַר אַ
a far mir gekoift ich hob vaib Machlons Moaverin di Ruth oich
a for me bought I have wife Machlon's Moabitess the Ruth also

וויַיב, כּדי אויפֿצושטעלן דעם נאָמען פֿון דעם געשטאָרבענעם אויף זיַין
zain oif geshtorbenem dem fun nomen dem oiftsushteln kedei vaib
his on decedent the of name the to perpetuate so that wife

נחלה , אַז דער נאָמען פֿון דעם געשטאָרבענעם זאָל נישט פֿאַרשניטן
nachle az der nomen fun dem geshtorbenem shall not farshnitn
inheritance that the name of the decedent be cut off

ווערן פֿון צווישן זײַנע ברידער , און פֿון דעם טויער פֿון זײַן אָרט ;
vern fun tsvishn zaine brider un fun dem toier fun zain ort
become from among his brothers and from the gate of his place

איר זײַט עדות הײַנט . יא האָט געזאָגט דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס אין
ir zayt eides hayntst ya hot gezogt dos gantse folk vos in
ye are witnesses today. 11 have said this whole people which in

טויער, און די עלטסטע: עדות ! ה זאָל געבן אַז די ווײַב וואָס
toier un di eltste eides Hashem zol gebn az di vaib vos
the gate, and the elders testimony Hashem shall give that the wife which

קומט אָן אין דײַן הויז , זאָל זײַן אַזוי ווי רחל און אַזוי
kumt on in dain hoiz zol zain azoi vi Rachel un azoi
come in your house shall be according as Rachel and according

ווי לאה ווָאס זיי בייַדע האָבן אויפֿגעבויט דאָס הויז פֿון ישׂראל ! און
vi Leah vos zei beide hobn dos hoiz fun Yisroel un
as Leah which they both have built this house of Yisroel and

טו אויף העלדישקייט אין אֶפֿרָת , און האָב אַ באַרופֿענעם נאָמען אין
tu oif heldishkeit in Efratah un hob a barufenem nomen in
do on achieve wealth in Ephratah and have a famous name in

בֵּית-לֶחֶם ! יב און דײַן הויז זאָל זײַן אַזוי ווי דאָס הויז פֿון פֶּרֶץ
Beis-Lechem un dain hoiz dos vi azoi zain zol hoiz fun Peretz
Beit-Lechem and your house be shall as the house of Peretz

ווָאס תָּמָר האָט געבאָרן יהודהן , פֿון דעם זאָמען ווָאס ה
vos Tamar hot geborn Yehudahn fun dem zomen vos Hashem
whom Tamar bore unto Yehudah, of the seed which Hashem

וועט דיר געבן פֿון דער דאָזיקער יונגער פֿרוי !
vet dir gebn fun der doziker yunger froi
shall give thee of this young woman

יג און בוֹעַז האָט גענומען רות, און זי איז אים געוואָרן פַּאַר
un Boaz hot genumen rutn un zi iz im gevorn far
11 So Boaz took Ruth, and she was for him become

אַ ווײַב, און ער איז צו איר געקומען , און ה האָט איר געגעבן
a vaib un er iz tsu ir gekumen un Hashem hot ir gegebn
his isha; and when he went in unto her, Hashem gave her

טראָגשאַפֿט, און זי האָט געבאָרן אַ זון . יד האָבן די ווײַבער געזאָגט
trogshaft un zi hot geborn a zun hobn di vaiber gezogt
conception, and she bore ben. 14 have said the women

צו נָעמִי : ברוך ה ווָאס ער האָט דיך הײַנט נישט
Naomien tsu Baruch Hashem vos er hot dich haint nisht
to Naomi, Baruch Hashem, which he has you today not

געלאָזן אָן אַן אויסלייזער, און זאָל זײַן נאָמען זײַן באַרופֿן אין
gelozn on an oisleizer un zol zain nomen zain barufn in
left without a Go'el. and shall be his name famous in

יִשׂרָאֵל ! טז און ער זאָל דיר זײַן פֿאַר אַ דערקווויקער פֿון דער זעל , און
Yisroel un er zol dir zain far a derkviker fun der zel un
Yisroel. 15 and he shall be for you a restorer of the soul and

אויף אויסצוהאַלטן דײַן עלטער וואָרעם דײַן שנור ווָאס האָט
oif oistsuhaltn dain elter vorem dain shnur vos hot
on sustain your old age because your daughter-in-law which has

the dead man) upon his nachalah, that the shem of the dead man be not cut off from among his brethren, and from the sha'ar of his place; ye are edim *(witnesses)* HaYom. 11 And kol HaAm that were in the sha'ar, and the zekenim, said, We are edim. Hashem make the isha haba'ah *(the woman coming)*, into thine bais like Rachel and like Leah, which two did build the Bais Yisroel; and do thou worthily in Ephrat, and be famous in Beit-Lechem; 12 And let thy bais be like the bais of Peretz, whom Tamar bore unto Yehudah, of the zera which Hashem shall give thee of this na'arah.

13 So Boaz took Ruth, and she was his isha; and when he went in unto her, Hashem gave her conception, and she bore ben. 14 And the nashim said unto Naomi, Baruch Hashem, which hath not left thee this yom without a Go'el. May shmo be famous in Yisroel. 15 And may he restore your nefesh and be a nourisher of thine old age; for thy kallah, which loveth thee, which is better to thee than shiva

banim, hath born him.

דיך ליב , האָט אים געבאָרן , ווָאס זי איז דיר בעסער
dich lib hot im geborn vos zi iz dir beser
love you(SG) has him given birth to she which is for you(SG) better

. ווי זיבן זין
vi zibn zin
than seven sons

16 And Naomi took the yeled, and laid him in her kheyk *(bosom)*, and became omenet *(nurse)* unto it. 17 And the women her shchenim gave him a name, saying, There is a ben born to Naomi; and they called his name Oved; he is the father of Yishai, the father of Dovid.

18 Now these are the toldot of Peretz; Peretz fathered Chetzron, 19 And Chetzron fathered Ram, and Ram fathered Amminadav, 20 And Amminadav fathered Nachshon, and Nachshon fathered Salmon, 21 And Salmon fathered Boaz, and Boaz fathered Oved, 22 And Oved fathered Yishai, and Yishai fathered Dovid.

טז און נָעמי האָט גענומען דאָס קינד , און האָט עס אַריינגעטאָן אין
un Naomi hot genumen dos kind un hot es araingeton in
and Naomi has taken this child and has it put in

איר בוזעם , און זי איז אים געווען פַֿאר אַ דערציערין. יז און די
ir buzem un zi iz im geven far a dertsierin un di
her bosom and she is him having been for a nurse and the

שכנות האָבן אים געגעבן אַ נאָמען , אַזוי צו זאָגן : אַ זון איז געבאָרן
shecheines hobn im gegebn a nomen azoi tsu zogn a zun iz geborn
neighbors have him given a name so to say is son a born

געווואָרן בייַ נָעמין ; און זיי האָבן גערופֿן זיין נאָמען עוֹבֵד .
gevorn bai Naomien un zei hobn gerufn zain nomen Oved
become having to Naomi and they called have his name Oved

דאָס איז דער פַֿאָטער פֿון יִשַׁי דעם פַֿאָטער פֿון דָּוִדן .
dos iz der foter fun Yishai dem foter fun Dovidn
the one is the father of Yishai the father of Dovid

יח און דאָס זיינען די געבורטן פֿון פֶּרֶץ : פֶּרֶץ האָט געבאָרן
un dos zainen di geburtn fun Peretz Peretsn geborn hot
and this are the birth of Peretz Peretz fathered has

חֶצרוֹנען ; יט און חֶצרוֹן האָט געבאָרן רָמען , און רָם האָט
Chetsronen un Chetsron hot geborn Ramen un Ram hot
Chetzron and Chetsron has fathered Ram and Ram has

געבאָרן עַמינָדָבן ; כ און עַמינָדָב האָט געבאָרן נַחשׁוֹנען ,
Amminadavn un Amminadav hot geborn Nachshonen
Amminadav and Amminadav has fathered Nachshon

און נַחשׁוֹן האָט געבאָרן שַׂלְמָהן ; כא און שַׂלְמָה האָט געבאָרן
un Nachshon hot geborn Salmahn un Salmon hot geborn
and Nachshon has fathered Salmon and Salmon has fathered

בוֹעַזן , און בוֹעַז האָט געבאָרן עוֹבֵדן ; כב און עוֹבֵד האָט געבאָרן
Boazen un Boaz hot geborn Ovedn un Oved hot geborn
Boaz and Boaz has fathered Oved and Oved has fathered

יִשַׁיין , און יִשַׁי האָט געבאָרן דָּוִדן .
Yishaien un Yishai hot geborn Dovidn
Yishai and Yishai has fathered Dovid

Ekhah

אֵיכָה

1 How doth HaIr *(the city, Yerushalayim)* sit solitary,

א ווי איז געבליבן זיצן אַליין
alein zitsn geblibn iz vi
alone sit remained is how

that was full of people!

די שטאָט פֿון פֿיל פֿאָלק ;
folk fil fun shtot di
people many of city the

How is she become like an almanah *(widow)*!

געוואָרן ווי אַן אַלמנה
almone an vi gevorn
widow a like become

She that was great among the Goyim,

די פֿירשטן צווישן די אומות ;
umes di tsvishn firshtn di
peoples the among princess the

and sarah *(princess)* among the provinces,

די האַרינטע צווישן די מדינות
medines di tsvishn harinte di
provinces the among noble the

how is she become a forced laborer!

געוואָרן צו צינדז !
tsindz tsu gevorn
forced labor to become

[2] She weepeth bitterly in the lailah *(night)*,

ב ווײנען טוט זי ווײנען בײַ נאַכט,
nacht bai veinen zi tut veinen
night at weeping she does weeping

and her tears are on her cheeks;

און איר טרער איז אויף איר באַק ;
bak ir oif iz trer ir un
cheek her upon is tears her and

among all her lovers she hath no Menachem *(comforter)*;

זי האָט נישט קיין טרייסטער פֿון אַלע אירע ליבהאָבער;
libhober ire ale fun treister kein nisht hot zi
devotees her all of comforter any not has she

all her friends have dealt treacherously with her;

אַלע אירע גוטע פֿרײַנד האָבן געפֿעלשט אָן איר,
ir on gefelsht hobn fraint gute ire ale
her on been unfaithful have friends good her all

they have become her enemies.

זיי זײַנען איר שׂונאים געוואָרן.
gevorn sonem ir zainen zei
become enemies her are they

[3] Yehudah is gone into the Golus *(Exile)*

ג יהודה איז אין גלות אַוועק
avek goles in iz Yehudah
gone away exile in is Yehudah

under affliction, and under great avodah *(servitude)*;

אין פּײַן און אין גרויס קנעכטשאַפֿט;
knechtshaft grois in un pain in
slavery great in and affliction in

she dwelleth among the Goyim;

זי זיצט צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn zitst zi
nations the among sit she

she findeth no manoach *(rest)*;

זי געפֿינט נישט קיין רו ;
ru kein nisht gefint zi
rest any not find she

all her rodefim *(persecutors)*

אַלע אירע נאָכיאָגערס
nochyogers ire ale
pursuers her all

overtook her in dire straits.

הָאָבן זי דערגרייכט צווישן די ענגענישן .
engenishn di tsvishn dergreicht zi hobn
distress the among overtaken she have

[4] The darkhei Tziyon *(approaches to Tziyon)* do mourn,

ד די וועגן פֿון ציון טרויערן,
troiern Tsiyon fun vegen di
mourn Tziyon of roads the

because none come to mo'ed *(set feasts)*;

ווײַל נישטאָ די וואָס קומען אויף יום-טוב ;
yom-tov oif kumen vos di nishto vail
festival on come that the ones there is none because

all her she'arim *(gates)* are desolate;

אַלע אירע טויערן זײַנען ווויסט ,
vist zainen toiern ire ale
desolation are gates her all

her kohanim sigh,

אירע כּהנים זיפֿצן ,
ziftsn koyanim ire
sigh kohanim her

her betulot *(virgins)* are afflicted,

אירע יונגפֿרויען זײַנען פֿאַראומערט,
farumert zainen yungfroin ire
afflicted are virgins her

and she is in bitterness.

און זי , ביטער איז איר.
ir iz biter zi un
she is bitter she and

[5] Her adversaries are now the rosh *(supreme, master)*;

ה אירע פֿײַנט זײַנען געוואָרן די קעפּ ,
kep di gevorn zainen faint ire
heads the become are enemies her

her enemies prosper;

אירע שׂונאים זײַנען אין שלווה;
shalve in zainen sonem ire
peace in are enemies her

for Hashem hath afflicted her

ווואָרעם ה׳ האָט זי פֿאַראומערט,
farumert zi hot Hashem vorem
afflicted her has Hashem because

because of the multitude of her peysha'im *(transgressions)*;

פֿאַר די פֿיל פֿאַרברעכן אירע;
ire farbrechn fil di far
hers transgressions many the for

her olalim *(little children)* are gone

אירע קליינע קינדער זײַנען אַוועק
avek zainen kinder kleine ire
gone away are children small her

into captivity before the enemy.

אין געפֿאַנגנשאַפֿט פֿאַרויס פֿאַרן פֿײַנט .
faint faran farois gefangenshaft in
enemies before ahead of captivity in

[6] And from Bat Tziyon

ו און אַרויס איז פֿון טאָכטער ציון
Tsiyon tochter fun iz arois un
Tziyon daughter of is out and

all her beauty has departed;

דער גאַנצער גלאַנץ אירער;
irer glants gantser der
hers splendor entire the

her sarim *(princes)* are become like deer

אירע האַרן זײַנען געוואָרן ווי די הינדן ,
hindn di vi gevorn zainen harn ire
deer the like become are lords her

that find no pasture,

וואָס געפֿינען נישט קיין פֿיטערונג,
fiterung kein nisht gefinen vos
pasture any not find which

and they are gone without strength

און זיי זײַנען געגאַנגען אָן כּוח
koiech on gegangen zainen zei un
strength without having gone are they and

before the rodef *(persecutor, pursuer)*.

פַֿאַר דעם נאָכיאָגער .
nochyoger dem far
pursuer the before

[7] In the yamim *(days)* of her affliction

ז ירושָלַיִם דערמאָנט זיך
zich dermont Yerushalayim
self remembers Yerushalayim

and of her persecutions,

אין די טעג פֿון איר פּיין און
un pain ir fun teg di in
and affliction her of days the in

אירע וואָגלענישן ,
voglenishn ire
wanderings her

Yerushalayim remembers all her pleasant things

אַלע גלוסטיקייטן וואָס זי האָט געהאַט
gehat hot zi vos glustikeitn ale
had has she which precious all

that she had miymei kedem *(in the days of old)*.

אין די טעג פֿון אַ מאָל .
mol a fun teg di in
time past a of days the in

When her people fell into the hand of the enemy,

וועַן איר פֿאָלק איז געפֿאַלן פֿון דער
der fun gefaln iz folk ir ven
the of fallen is people her when

האַנט פֿון פֿיַינט ,
faint fun hant
enemies of hand

and there was no ozer *(helper)* for her,

און זי האָט נישט קיין העלפֿער געהאַט,
gehat helfer kein nisht hot zi un
had helper any not has she and

the adversaries saw her,

האָבן די פֿיַינט געקוקט אויף איר,
ir oif gekukt faint di hobn
her on looked enemies the have

and did mock at her downfall.

געלאַכט אויף איר אונטערגאַנג.
untergang ir oif gelacht
downfall her on laughed

[8] Yerushalayim hath grievously sinned;

ח זינד געזינדיקט האָט ירושָלַיִם ,
Yerushalayim hot gezindikt zind
Yerushalayim has sinned sin

therefore she is niddah *(unclean, Jewish woman's untouchability during menstruation)*;

דערום איז זי פֿאַר אַן אומרייַנער געווואָרן;
gevorn umreiner an far zi iz derum
became unclean an for she is therefore

all that honored her despise her,

אַלע וואָס האָבן זי געאַכט , פֿאַראַכטן זי ,
zi farachten geacht zi hobn vos ale
her despise respect her have that all

because they have seen her erom *(nakedness)*;

ווייַל זיי האָבן געזען איר שאַנד ;
shand ir gezen hobn zei vail
shame her seen have they because

yea, she sigheth, and turneth away for shame.

יאָ , זי אַליין טוט זיפֿצן , און קערט
kert un ziftsn tut alein zi yo
turns and sigh does herself she yes

זיך אַהינטער .
ahinter zich
backward self

[9] Her filthiness is in her skirts;

ט איר אומרייניקייט איז געווען אין אירע ברעגן ,
bregn ire in geven iz umreinikeit ir
skirts her in having been is uncleanness her

she remembereth not her latter end;
זי האָט נישט געדאַכט אָן איר סוף ;
sof ir on gedacht nisht hot zi
latter end her on remembered not has she

therefore she sank appallingly;
דערום האָט זי וווּנדערלעך
vunderlech zi hot derum
astonishingly she has therefore
, גענידערט
genidert
brought down

she had no Menachem *(comforter)*.
זי האָט נישט קיין טרייסטער.
treister kein nisht hot zi
comforter any not has she

O Hashem, behold my affliction;
זע , ה , מײַן פּײַן ,
pain main Hashem ze
affliction my Hashem behold

for the enemy hath triumphed.
וואָרעם דער שׂונא טוט זיך גרייסן .
greisn zich tut soine der vorem
magnify self does enemy the because

10 The adversary hath spread out his hand
דער פּײַנט האָט אויסגעשפרייט זײַן האַנט ׳
hant zain oisgeshpreit hot faint der
hand his spread out has adversary the

upon all her precious things;
אויף אַלע אירע גלוסטיקייטן;
glustikeitn ire ale oif
precious her all upon

for she hath seen how the Goyim
וואָרעם זי האָט געזען ווי די פֿעלקער
felker di vi gezen hot zi vorem
nations the how seen has she because

entered into her [Beis] Hamikdash,
זײַנען געקומען אין איר הייליקטום,
heiliktum ir in gekumen zainen
holy her in having come are

whom Thou didst command that
די וואָס דו האָסט באַפֿוילן ,
bafoiln host du vos di
commanded have you which the ones

they should not enter into Thy Kahal
(congregation, community).
זיי זאָלן אין דײַן עדה נישט קומען .
kumen nisht eide dain in zoln zei
come not assembly your in shall they

11 All her people sigh,
they seek lechem;
יא דאָס גאַנצע פֿאָלק אירס זיפֿצט, זיי זוכן ברויט;
broit zuchn zei ziftst irs folk gantse dos
bread seek they groan hers people entire this

they have given their
precious things
זייערע גלוסטיקייטן האָבן זיי אַוועקגעגעבן פֿאַר שפּײַז ,
shpaiz far avekgegebn zei hobn glustikeitn zeyere
food for given they have precious their

for bread to revive
the nefesh;
דעם נפֿש צו דערקוויקן.
derkvikn tsu nefesh dem
revive to soul the

see, O Hashem, and
consider
זע , ה , אוּן קוק
kuk un Hashem ze
look and Hashem behold

that I am become despised.
ווי נידעריק איך בין געוואָרן.
gevorn bin ich niderik vi
become am I low how

12 Is it nothing to you, all
ye that pass by?
יב נישט געשען זאָל עס אײַך , אַלע וועגגייער !
veggeyer ale aich es zol geshen nisht
way goers all to you it shall happen not

Consider, and see

טוט אַ קוק, און זעט,
zet un kuk a tut
see and look a do

if there be any sorrow
like my sorrow,

צי איז דאָ אַ ווייטאָג ווי מײַן ווייטאָג,
veitog main vi veitog a do iz tsi
sorrow my like sorrow a here there is if

which is done unto me,

וואָס איז מיר אָנגעטאָן געוואָרן,
gevorn ongeton mir iz vos
become inflicted me is which

wherewith Hashem hath
afflicted me

ווען ה׳ האָט מיך פֿאַראומערט,
farumert mich hot Hashem ven
afflicted me has Hashem when

in the Yom Charon Af *(day
of His fierce anger)*.

אין טאָג פֿון זײַן גרימצאָרן.
grimtsorn zain fun tog in
wrath his of day in

[13] From above hath He sent eish

[יג] פֿון דער הייך האָט ער אַראָפּגעשיקט
aropgeshikt er hot heich der fun
sent down he has height the from

אַ פֿײַער
faier a
fire a

into my atzamot *(bones)*, and it prevaileth
against them;

אין מײַנע ביינער, און זיי באַוועלטיקט;
baveltikt zei un beiner maine in
overpowered they and bones my in

He hath spread a net for my feet,

ער האָט פֿאַרשפּרייט אַ נעץ פֿאַר מײַנע פֿיס,
fis maine far nets a farshpreit hot er
feet my for net a spread has he

He hath turned me back;

ער האָט מיך אַהינטער געקערט;
gekert ahinter mich hot er
turned backward me has he

He hath made me desolate and kol hayom
(ever) languishing.

וויסט האָט ער מיך געמאַכט, קראַנק
krank gemacht mich er hot vist
ill made me he has desolate

אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a
day all a

[14] The yoke of my peysha'im hath been
fastened by His hand;

[יד] פֿאַרקניפּט מיט זײַן האַנט איז דער יאָך
yoch der iz hant zain mit farknipt
yoke the is hand his with fastened

פֿון מײַנע זינד;
zind maine fun
sin my of

they intertwine themselves and set
upon my tzavar *(neck)*;

זיי פֿלעכטן זיך, זיי לייגן זיך
zich leign zei zich flechtn zei
self set upon they self intertwine they

אַרויף אויף מײַן האַלדז;
haldz main oif aroif
neck my on upon

He hath made my strength to fall;

ער האָט געמאַכט שטרויכלען מײַן כּוח;
koiech main shtroichlen gemacht hot er
strength my stumble made has he

Adonoi hath delivered me into
their hands,

אֲדֹנָי האָט מיך געגעבן אין הענט,
hent in gegebn mich hot Adonoi
hands in given me has Adonoi

from whom I am not able to rise up.	אַז איך קען נישט אויפֿשטיין.
	oifshtein nisht ken ich az
	stand up not can I that
[15] Adonoi hath taken away	טו אֲדֹנָי האָט געמאַכט צונישט
	tsunisht gemacht hot Adonoi
	for nought made has Adonoi
all my strong ones in my midst;	אַלע מײַנע גיבורים אין מיר;
	mir in giborim maine ale
	me in warriors my all
He hath proclaimed a mo'ed *(set time)* against me	ער האָט געופֿן אויף מיר אַן אײַנזאַמלונג,
	ainzamlung an mir oif gerufn hot er
	gathering an me on called has he
to crush my young men;	צו צעברעכן מײַנע יונגעלײַט ;
	yungelait maine tsebrechn tsu
	young men my break to
Adonoi hath trodden the winepress	ווי אַ קעלטער האָט אֲדֹנָי געטרעטן,
	getretn Adonoi hot kelter a vi
	trodden Adonoi has winepress a as
for the Betulat Bat Yehudah.	די יונגפֿרוי טאָכטער יהודה .
	Yehudah tochter yungfroi di
	Yehudah daughter virgin the
[16] For these things I weep;	טז דערויף טו איך ווײַנען ,
	veinen ich tu deroif
	weep I do on it
mine eye, mine eye runneth down with mayim,	מײַן אויג, מײַן אויג רינט וואַסער;
	vaser rint oig main oig main
	water run eye my eye my
because the Menachem *(comforter)*	ווײַל וויַיט איז אַ טרייסטער פֿון מיר,
	mir fun treister a iz vait vorem
	me from comforter a is far because
that should refresh my nefesh is far from me;	וואָס זאָל דערקווייקן מײַן זעל;
	zel main derkvikn zol vos
	soul my revive shall which
my children are desolate,	מײַנע קינדער זײַנען פֿאַרוויסט,
	farvist zainen kinder maine
	laid waste are children my
because the enemy hath prevailed.	ווײַל דער שׂונא האָט איבערגעשטאַרקט.
	ibergeshtarkt hot soine der vorem
	prevailed over has enemy the because
[17] Tziyon stretcheth forth her hands,	יז צִיּוֹן צעשפּרייט אירע הענט ,
	hent ire tseshpreit Tsiyon
	hands its spread out Tziyon
yet there is no Menachem *(comforter)* for her;	זי האָט נישט קיין טרייסטער;
	treister kein nisht hot zi
	comforter any not has she
Hashem hath commanded concerning Ya'akov,	ה האָט באַפֿוילן אַקעגן
	akegn bafoiln hot Hashem
	against commanded has Hashem
	יעקבֿ
	Yaakov
	Yaakov
that his adversaries should be round about him;	רונד אַרום אים זײַנען פֿײַנט ;
	faint zaine im arum rund
	enemies his him round around

Yerushalayim is as a niddah *(menstruous woman)* among them.

ירוּשָׁלַיִם איז געוואָרן פַּאַר אַן .
an far gevorn iz Yerushalayim
an for having become is Yerushalayim

אומריינער צווישן זיי .
zei tsvishn umreiner
them among unclean

18 Tzaddik is Hashem;

יח ה איז גערעכט ,
gerecht iz Hashem
righteous is Hashem

for I have rebelled against His mouth;

ווארעם איך האָב ווידערשפּעניקט זיין מויל ;
moil zain vidershpenikt hob ich vorem
mouth his rebelled against have I because

hear, I pray you, kol amim *(all people)*,

הערט, אַלע פֿעלקער, איך בעט אייַך,
aich bet ich felker ale hert
you entreat I nations all hear

and behold my sorrow;

און זעט צו מיין וויי־טאָג:
veitog main tsu zet un
pain my to see and

my betulot and my bochurim

מיינע בחורים און מיינע מיידלעך
meidlech maine un bochurim maine
maidens my and young men my

are gone into captivity.

זיינען אַוועק אין געפֿאַנגנשאַפֿט.
gefangenshaft in avek zainen
captivity in gone away are

19 I called for my lovers,

יט איך האָב גערופֿן מיינע ליבהאָבער,
libhober maine gerufn hob ich
devotees my called have I

but they have deceived me;

האָבן זיי מיך אָפּגענאַרט;
opgenart mich zei hobn
deceived me they have

my kohanim and my zekenim

מיינע כהנים און מיינע עלטסטע
eltste maine un koyanim maine
elders my and kohanim my

gave up the ghost in HaIr *(the City)*,

זיינען אויסגעגאַנגען אין שטאָט,
shtot in oisgegangen zainen
city in used up are

while they sought okhel *(food)*

וען זיי האָבן שפּייז זיך געזוכט ,
gezucht zich shpaiz hobn zei ven
sought self food have they when

to revive their nefashot.

זיי זאָלן זייער נפֿש דערקווויקן.
derkvikn nefesh zeyer zoln zei
revive soul their shall they

20 Consider, O Hashem how I am in distress;

כ זע , ה , ווי מיר איז ענג ,
eng iz mir vi Hashem ze
cramped is me how Hashem behold

my bowels are troubled;

מיינע אינגעווייד ברענען,
brenen ingeveid maine
burn innards my

mine lev is turned within me;

מיין האַרץ קערט זיך איבער אין מיר,
mir in iber zich kert harts main
me in over self turns heart my

for I have grievously rebelled;

ווייל ווידערשפּעניקן האָב איך ווידערשפּעניקט ;
vidershpenikt ich hob vidershpenikn vail
rebelled against I have rebel against because

without, the cherev *(sword)* bereaveth,
דרויסן נעמט אַוועק די שווערד,
shverd di avek nemt droisn
sword the away take outside

within it is like mavet *(death)*.
אין הויז איז ווי דער טויט .
toit der vi iz hoiz in
death the as is house in

21 They have heard that I sigh;
כא זיי האָבן געהערט ווי איך זיפֿץ,
zifts ich vi gehert hobn zei
sigh I as heard have they

there is no Menachem *(comforter)*;
אָבער איך האָב נישט קיין טרייסטער;
treister kein nisht hob ich ober
comforter any not have I but

all mine enemies have heard of my trouble;
אַלע מײַנע שׂונאים האָבן געהערט
gehert hobn sonem maine ale
heard have enemies my all

מײַן אומגליק,
umglik main
calamity my

they are glad that Thou hast done it;
זיי פֿרייען זיך וואָס דו האָסט דאָס געטאָן,
geton dos host du vos zich freyen zei
done this have you that self rejoice they

Thou bringest the Yom Karata *(the day that Thou has proclaimed)*,
ברענג דעם טאָג וואָס דו האָסט אָנגעזאָגט,
ongezogt host du vos tog dem breng
ordered have you which day the bring

that they [all the peoples] may be like me.
און זאָלן זיי ווערן ווי איך!
ich vi vern zei zoln un
I as become they shall and

22 Let all their wickedness come before Thee;
כב זאָל קומען אַל זייער בייז פֿאַר דיר ,
dir far beiz zeyer al kumen zol
you(SG) before evil their all come shall

and do unto them,
און טו צו זיי
zei tsu tu un
them to do and

as Thou hast done unto me for all my peysha'im;
אַזוי ווי דו האָסט צו מיר געטאָן,
geton mir tsu host du vi azoi
done me to have you as so

for my sighs are many,
פֿאַר אַלע מײַנע זינד;
zind maine ale far
sin my all for

and my lev is faint.
ווײַל פֿיל זײַנען מײַנע זיפֿצן ,
ziftsn maine zainen fil vorem
sighing my are many because

און מײַן האַרץ איז קראַנק.
krank iz harts main un
ill is heart my and

2 How hath Adonoi covered Bat Tziyon
ב ווי האָט אֲדֹנָי אין זײַן כּעס
kaas zain in Adonoi hot vi
anger his in Adonoi has how

with a cloud in His anger,
פֿאַרוואָלקנט די טאָכטער ציון !
Tsiyon tochter di farvolknt
Tziyon daughter the clouded over

and hurled down from Shomayim
אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון הימל צו דער ערד
erd der tsu himel fun aropgevorfen
earth the to heaven from cast down

unto Eretz the tiferet Yisroel,

די שיינקייט פֿון יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun sheinkeit di
Yisroel of beauty the

and remembered not His hadom *(footstool)*

און נישט געדאַכט אָן זײַן פֿוסבענקל
fusbenkel zain on gedacht nisht un
footstool his on remembered not and

in the Day of His Wrath!

אין טאָג פֿון זײַן כּעס !
kaas zain fun tog in
anger his of day in

[2] Adonoi hath swallowed up

ב אֲדֹנָי האָט אומגעבראַכט אָן רחמנות
rachmones on umgebracht hot Adonoi
mercy without destroyed has Adonoi

all the habitations of Ya'akov, and hath not pitied;

אַלע ווויונונגען פֿון יעקבֿ ;
Yaakov fun voinungen ale
Yaakov of dwellings all

He hath torn down in His Wrath

צעשטערט אין זײַן צאָרן
tsorn zain in tseshtert
wrath his in destroyed

the strongholds of Bat Yehudah;

די פֿעסטונגען פֿון טאָכטער יהודה ,
Yehudah tochter fun festungen di
Yehudah daughter of fortresses the

He hath brought them down to the ground;

זיי געבראַכט צו דער ערד ;
erd der tsu gebracht zei
earth the to brought them

chillel *(He hath defiled)* the mamlachah and the sarim *(princes)* thereof.

פֿאַרשוועכט דאָס קיניגרײַך און זײַנע האַרן!
harn zaine un kinigraich dos farshvecht
lords its and kingdom the desecrated

[3] He hath cut off in His fierce anger

ג ער האָט אָפּגעהאַקט מיט גרימצאָרן
grimtsorn mit opgehakt hot er
fierce anger with cut off has he

kol keren Yisroel;

דעם גאַנצן האָרן פֿון יִשְׂרָאֵל;
Yisroel fun horn gantsn dem
Yisroel of horn whole the

He hath drawn back His right hand

ער האָט צוריקגעצויגן זײַן רעכטע האַנט
hant rechte zain tsurikgetsoign hot er
hand right his drawn back has he

from before the oyev,

פֿון פּאַרן שׂונא ,
soine faran fun
enemy before the from

and He burned against Ya'akov like a flaming eish,

און געברענט אין יעקבֿ ווי אַ פֿלאַמפֿײַער
flamfaier a vi Yaakov in gebrent un
flaming fire a like Yaakov in burned and

which devoureth all around.

וואָס פֿאַרצערט רונד אַרום .
arum rund fartsert vos
around round consumed that

[4] He hath bent His keshet *(bow)* like an oyev;

ד ער האָט געשפּאַנט זײַן בויגן ווי אַ שׂונא ,
soine a vi boign zain geshpant hot er
enemy an like bow his bent has he

He took His stand with His right hand as an adversary,

זיך געשטעלט מיט זײַן רעכטער האַנט
hant rechter zain mit geshtelt zich
hand right his with stood self

ווי אַ פֿײַנט ,
faint a vi
enemy an like

and slaughtered all that were pleasant

און געהרגעט אַלע גלוסטיקע פֿון אויג;
oig fun glustike ale geharget un
eye to the pleasant all killed and

to the eye in the ohel Bat Tziyon;

אין געצעלט פֿון טאָכטער ציִון
Tsiyon tochter fun getselt in
Tziyon daughter of tent in

He poured out His fury like eish.

האָט ער אויסגעגאָסן ווי אַ פֿייַער זיַין גרימצאָרן .
grimtsorn zain faier a vi oisgegosen er hot
fiery wrath his fire a like poured out he has

[5] Adonoi was like an oyev;

ה אֲדֹנָי איז געוואָרן ווי אַ שׂונא ,
soine a vi gevorn iz Adonoi
enemy an like become is Adonoi

He hath swallowed up Yisroel,

ער האָט אומגעבראַכט ישְׂרָאֵל;
Yisroel umgebracht hot er
Yisroel destroyed has he

He hath swallowed up all her armonot *(palaces)*;

אומגעבראַכט אַלע אירע פּאַלאַצן,
palatsn ire ale umgebracht
palaces its all destroyed

He hath destroyed His strongholds,

צעשטערט זיַינע פֿעסטונגען ,
festungen zaine tseshtert
strongholds its destroyed

and hath increased in Bat Yehudah mourning and lamentation.

און געמערט ביַי טאָכטער יהודה
Yehudah tochter bai gemert un
Yehudah daughter by multiplied and

קלאָגעניש און קלאָג .
klog un klogenish
lamentation and mourning

[6] And He hath violently destroyed His sukkah,

ו און ער האָט אָפּגעפּליקט
opgeflikt hot er un
torn away has he and

as if it were of a gan *(garden)*;

ווי אַ גאָרטן זיַין בייַדל ,
baidl zain gortn a vi
booth his garden a like

He hath laid waste His Mo'ed;

ער האָט צעשטערט זיַין זאַמלאָרט ;
zamlort zain tseshtert hot er
meeting place his destroyed has he

Hashem hath caused Mo'ed and Shabbos to be forgotten in Tziyon,

ה האָט געמאַכט פֿאַרגעסן אין ציִון
Tsiyon in fargesen gemacht hot Hashem
Tziyon in to forget made has Hashem

אַ יום-טובֿ און אַ שבת ,
Shabbos a un yom-tov a
Shabbos a and festival a

and in the indignation of His anger

און פֿאַראַכט אין זיַין גרימצאָרן
grimtsorn zain in faracht un
fierce anger his in despised and

hath spurned Melech and Kohen.

דעם מלך און דעם כהן .
koyen dem un melech dem
kohen the and king the

[7] Adonoi hath cast off His Mizbe'ach,

ז אֲדֹנָי האָט פֿאַרלאָזט זיַין מזבח ,
mizbeyech zain farlozt hot Adonoi
altar his forsaken has Adonoi

He hath disowned His Mikdash,

אַוועקגעוואָרפֿן זיַין מִקְדָּשׁ ;
mikdash zain avekgevorfen
sanctuary his cast off

He hath given up into
the yad oyev

איבערגעענטפֿערט אין האַנט פֿון דעם שׂונא
soine dem fun hant in ibergeentfert
enemy the of hand in the delivered

the chomot armonot
of hers;

די מויערן פֿון אירע פּאַלאַצן;
palatsn ire fun moiern di
palaces her of walls the

they have raised shouts in
the Beis Hashem,

זיי האָבן קוֹלות געמאַכט אין הויז פֿון ה׳,
Hashem fun hoiz in gemacht koiles hobn zei
Hashem of house in the made voices have they

as in the Yom Mo'ed.

אַזוי ווי אין אַ יוֹם-טוֹב.
yom-tov a in vi azoi
festival a on like so

[8] Hashem hath purposed to destroy

ח ה׳ האָט געטראַכט צו צעשטערן
tseshtern tsu getracht hot Hashem
destroy to planned has Hashem

the Chomat Bat Tziyon;

די מויער פֿון טאָכטער ציון;
Tsiyon tochter fun moier di
Tziyon daughter of wall the

He hath stretched out a measuring line,

ער האָט געצויגן אַ מעסטשנור,
mestshnur a getsoign hot er
measuring line a stretched has he

He hath not withdrawn His hand
from destroying;

ער האָט נישט אָפּגעהאַלטן זיין האַנט
hant zain opgehaltn nisht hot er
hand his stopped not has he

פֿון אומצוברענגען,
umtsubrengen fun
destroying from

therefore He made the rampart and the
chomah to lament;

און געמאַכט טרויערן די פֿעסטונג
festung di troiern gemacht un
fortress the mourn made and

און די מויער;
moier di un
wall the and

they languished together.

אין איינעם זיינען זיי פֿאַרשניטן געוואָרן.
gevorn farshnitn zei zainen einem in
become be cut off they are one in

[9] Her she'arim are sunk into the ground;

ט איינגעזונקען אין דער ערד זיינען
zainen erd der in aingezunken
are earth the in sunk

אירע טויערן,
toiern ire
gates her

He hath destroyed and broken her bars;

ער האָט צעשטערט און צעבראָכן אירע ריגלען;
riglen ire tsebrochn un tseshtert hot er
bars her broken and destroyed has he

her melech and her sarim *(princes)* are
among the Goyim;

איר מלך און אירע האַרן זיינען
zainen harn ire un melech ir
are princes her and king her

צווישן די פֿעלקער,
felker di tsvishn
nations the among

the torah is no more;

נישטאָ מער קיין תּורה;
toyre kein mer nishto
torah any more there is not

her nevi'im also find no chazon *(vision)* from Hashem.

אַפֿילו אירע נבֿיאים געפֿינען נישט אַ
a nisht gefinen neviim ire afile
a not find prophets her even

זעונג פֿון ה .
Hashem fun zeung
Hashem from vision

[10] The Ziknei Bat Tziyon sit upon the ground,

י זיי זיצן אויף דער ערד און שווײַגן ,
shvaign un erd der oif zitsn zei
are silent and earth the on sit they

and keep silence;

די עלטסטע פֿון טאָכטער ציון ,
Tsiyon tochter fun eltste di
Tziyon daughter of elders the

they have cast up aphar upon their heads;

זיי האָבן אַרויפֿגעטאָן שטויב אויף זייער קאָפּ,
kop zeyer oif shtoib aroifgeton hobn zei
head their on dust put on have they

they have girded themselves with sackcloth;

זיי האָבן אָנגעגורט זאַק ;
zak ongegurt hobn zei
sackcloth girded up have they

the Betulot Yerushalayim hang down

אַראָפּגעלאָזט זייערע קעפּ צו דער ערד
erd der tsu kep zeyere aropgelozt
ground the to heads their lowered

their heads to the ground.

האָבן די יונגפֿרויען פֿון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun yungfroin di hobn
Yerushalayim of virgins the have

[11] Mine eyes do fail from weepings,

יא מײַנע אויגן גייען אויס פֿון טרערן,
trern fun ois geyen oign maine
tears from out go eyes my

my insides are troubled,

מײַנע אינגעווײַד ברענען,
brenen ingeveid maine
burn innards my

empty and poured upon ha'aretz,

מײַן לעבער איז אויסגעגאָסן אויף דער ערד ,
erd der oif oisgegosen iz leber main
earth the on poured out is liver my

for the destruction of Bat Ami;

אויף דעם בראָך פֿון דער טאָכטער
tochter der fun broch dem oif
daughter of the of destruction the for

מײַן פֿאָלק ;
folk main
people my

because the olel and the infant

ווײַל קליינע קינדער און זויגעדיקע
zoigedike un kinder kleine vail
infants and children small because

swoon in the rechovot of the city.

חלשן אין די גאַסן פֿון שטאָט.
shtot fun gasn di in chaleshn
city of the streets the in faint

[12] They say to their imahot:

יב זיי זאָגן צו זייערע מוטערס :
muters zeyere tsu zogn zei
mothers their to say they

Where is grain and yayin?

וווּ איז קאָרן און ווײַן ?
vain un korn iz vu
wine and grain is where

Say they when they swooned like the wounded

ווען זיי חלשן ווי דערשלאָגענע
dershlogene vi chaleshn zei ven
wounded ones like faint they when

in the rechovot Ir,

אין די גאַסן פֿון שטאָט,
shtot fun gasn di in
city of the streets the in

when their nefesh ebbed away

ווען זייער זעל גיסט זיך אויס
ois zich gist zel zeyer ven
out self pours soul their when

into the kheyk imahot of them.

אויף דער ברוסט פֿון זייערע מוטערס.
muters zeyere fun brust der oif
mothers their of breast the on

13 What thing shall I say to thee?

ג וואָס זאָל איך דיר עדותן?
edutn dir ich zol vos
testify you(SG) I shall what

What thing shall I liken to thee, O Bat Yerushalayim?

וואָס זאָל איך צו דיר גלייכן ,
glaichn dir tsu ich zol vos
compare you(SG) to I shall what

טאָכטער ירושלַיִם ?
Yerushalayim tochter
Yerushalayim daughter of

What shall I equal to thee, that I may comfort thee,

וואָס זאָל איך פֿאַרגלייכן צו דיר ,
dir tsu farglaichn ich zol vos
you(SG) to compare I shall what

און דיך טרייסטן,
treistn dich un
comfort you(SG) and

O Betulat Bat Tziyon?

יונגפֿרוי טאָכטער ציון ?
Tsiyon tochter yungfroi
Tziyon daughter virgin

For thy shever *(destruction)* is as gadol as the yam.

אַז גרויס ווי דער ים איז דיין – בראָך
broch dain iz yam der vi grois az
destruction your is sea the like great for

Who can heal thee?

ווער קען דיך היילן?
heiln dich ken ver
heal you(SG) can who

14 Thy nevi'im have seen false

ד דיינע נביאים האָבן דיר געזען
gezen dir hobn neviim daine
seen you(SG) have prophets your

and worthless visions for thee;

פֿאַלשקייט און אָפּנאַרענישׁ,
opnarenish un falshkeit
foolishness and falsehood

and they have not exposed thine avon,

און זיי האָבן נישט אַנטפּלעקט
antplekt nisht hobn zei un
revealed not have they and

דיין זינד,
zind dain
sin your

to restore thy fortunes, *(vis-a-vis averting exile)*;

אומצוקערן דיין געפֿאַנגנשאַפֿט;
gefangenshaft dain umtsukeren
captivity your to turn back

but have seen for thee mase'ot shav

און זיי האָבן דיר געזען נבֿואות
nevues gezen dir hobn zei un
prophecies seen you(SG) have they and

and madduchim *(false and misleading burdens, oracles)*.

פֿון פֿאַלשקייט און פֿאַרפֿירערישן.
farfirenishn un falshkeit fun
seductions and falsehood of

[15] All that pass by clap their hands at thee;

טו אַלע פֿאַרבײַגײער פּאַטשן אויף דיר
dir oif patshn farbaigeyer ale
you(SG) at clap passers-by all

מיט די הענט,
hent di mit
hands the with

they hiss and wag their head at Bat Yerushalayim,

זיי שמוצערן, און שאָקלען זייער קאָפּ
kop zeyer shoklen un shmutsern zei
head their shake and hiss they

אויף טאָכטער ירושָלַיִם׃
Yerushalayim tochter oif
Yerushalayim daughter at

saying: Is this the Ir that men call

איז דאָס די שטאָט וואָס מע האָט גערופֿן
gerufn hot me vos shtot di dos iz
called has one that city the this is

Kelilat Yofi Masos L'Khol HaAretz

די קרוין פֿון שיינקייט,
sheinkeit fun kroin di
beauty of crown the

(perfection in beauty, the joy of the whole earth)?

די פֿרייד פֿון דער גאַנצער ערד?
erd gantser der fun freid di
earth whole the of joy the

[16] All thine enemies have opened their mouth against thee;

טז געעפֿנט זייער מויל אויף דיר האָבן
hobn dir oif moil zeyer geefent
have you(SG) on mouth their opened

אַלע דײַנע שׂונאים;
sonem daine ale
enemies your all

they hiss and gnash their teeth;

זיי שמוצערן, און קריצן די ציין;
tsein di kritsn un shmutsern zei
teeth the gnash and hiss they

they cry: We have swallowed her!

זיי זאָגן: מיר האָבן זי אײַנגעשלונגען;
aingeshlungen zi hobn mir zogn zei
swallowed up her have we say they

This is the Yom that we waited for;

פֿאַר וואָר, דאָס איז דער טאָג וואָס מיר
mir vos tog der iz dos vor far
we that day the is this truly for

האָבן געהאָפֿט אויף אים,
im oif gehoft hobn
it upon hoped have

we have found, we have seen it.

מיר האָבן דערגרייכט, מיר האָבן דערלעבט.
derlebt hobn mir dergreicht hobn mir
seen have we reached have me

[17] Hashem hath done that which He had devised;

יז ה׳ האָט געטאָן וואָס ער האָט געטראַכט,
getracht hot er vos geton hot Hashem
planned has he what done has Hashem

He hath fulfilled His word

ער האָט אויסגעפֿירט זײַן וואָרט
vort zain oisgefirt hot er
word his carried out has he

that He decreed in the yemai kedem;

וואָס ער האָט אָנגעזאָגט פֿון אַמאָליקע טעג;
teg amolike fun ongezogt hot er vos
days ancient from decreed has he that

He hath overthrown, and hath not pitied,

ער האָט צעשטערט אָן רחמנות,
rachmones on tseshtert hot er
mercy without destroyed has he

and He hath caused thine oyev to gloat over thee,
אוּן דערפַֿרייט דעם שׂונא איבער דיר ,
dir iber soine dem derfreit un
you(SG) over enemy the gladden and

He hath exalted the keren of thine adversaries.
דערהייבט דעם האָרן פֿוּן דײַנע פֿײַנט .
faint daine fun horn dem derheicht
enemies your of horn the exalted

18 Their lev cried unto Adonoi:
י֭ז זייער האַרץ האָט געשריען צו אֲדֹנָי :
Adonoi tsu geshrien hot harts zeyer
Adonoi to cried out has heart their

O Chomat Bat Tziyon *(Wall of the Daughter of Tziyon)*,
מויער פֿוּן טאָכטער צִיּוֹן ,
Tsiyon tochter fun moier
Tziyon daughter of wall

let tears run down like a river yomam valailah *(day and night)*;
לאָז רינען טרערן ווי אַ טײַך , טאָג אוּן נאַכט;
nacht un tog taich a vi trern rinen loz
night and day river a like tears flow let

give thyself no relief;
זאָלסט זיך נישט געבן קיין אָפּרו ,
opru kein gebn nisht zich zolst
repose any give not self you(SG) shall

let not thine eye rest.
נישט שטילן זאָל זיך דײַן אויגאַפּל .
oigapl dain zich zol shtiln nisht
apple of the eye your self shall be still not

19 Arise, cry out balailah;
י֭ט שטיי אויף, שרײַ אין דער נאַכט,
nacht der in shrai oif shtei
night the in cry aloud up stand

in the beginning of the night watches
אין אָנהייב פֿוּן די נאַכטוואַכן ;
nachtvachn di fun onheib in
night watches the of beginning in

pour out thine lev like mayim
גיס אויס ווי וואַסער דײַן האַרץ,
harts dain vaser vi ois gis
heart your water like out pour

before the face of Adonoi;
פֿאַר דעם פּנים פֿוּן אֲדֹנָי ;
Adonoi fun ponem dem far
Adonoi of face the before

lift up thy hands to Him
הייב אויף דײַנע הענט צו אים,
im tsu hent daine oif heib
him to hands your up lift

for the nefesh of thy ollelim,
פֿאַר די נפֿשות פֿוּן דײַנע קליינע קינדער
kinder kleine daine fun nefoshes di far
children small your of souls the for

that faint for hunger on every street corner.
וואָס חלשן פֿוּן הונגער אין אַלע עק גאַסן .
gasn ek ale in hunger fun chaleshn vos
streets corner all in hunger from faint who

20 Look, Hashem, and consider
כ֭ זע , ה , אוּן קוק
kuk un Hashem ze
look and Hashem behold

to whom Thou hast done this.
ווען דו האָסט אַזוינס געטאָן!
geton azoins host du vemen
done such things have you whom

Shall the nashim eat their offspring,
דאַרפֿן וויבער עסן זייער פֿרוכט,
frucht zeyer esen vaiber darfn
fruit their eat women need to

the children they have cared for?
קינדער געצערטלטע?
getsertlte kinder
cherished children

Shall the Kohen and the Navi
דאַרף געטייט ווערן אין הייליקטום פֿון אֲדֹנָי
darf geteit vern in heiliktum fun Adonoi
should caused to die become in holy of Adonoi

be slain in the Mikdash Adonoi?
דער כֹּהן און דער נבֿיא ?
der koyen un der novi
the kohen and the prophet

21 The na'ar and the zaken lie
כאאויף דער ערד אין די גאַסן
oif der erd in di gasn
on the ground in the streets

in the dust of the streets;
ליגן אַלט און יונג ;
lign alt un yung
lie old and young man

my betulot and my bochurim
מײַנע מיידלעך און מײַנע בחורים
maine meidlech un maine bochurim
my maidens and my young men

are fallen by the cherev;
זײַנען געפֿאַלן פֿון שוועדד;
zainen gefaln fun shverd
are fallen from sword

Thou hast slain them in the Day of Thy Wrath;
האָסט געהרגעט אין טאָג פֿון דײַן צאָרן ,
host geharget in tog fun dain tsorn
you have killed in day of your anger

Thou hast slaughtered, and not pitied.
געשאָכטן אָן רחמנות .
geshochtn on rachmones
slaughtered without mercy

22 Thou hast summoned as in a Yom Mo'ed
כבהאָסט גערופֿן ווי אויף אַ יוֹם-טוֹב
host gerufn vi oif a yom-tov
you have called as on a festival

my terrors all around,
מײַנע שרעקענישן פֿון אַרום ;
maine shrekenishn fun arum
my terrors from around

so that in the Yom Af Hashem
און נישט געווען אין טאָג פֿון הס צאָרן
un nisht geven in tog fun Hashems tsorn
and not been in day of Hashem's anger

none escaped nor remained;
קיין אַנטרונענער און געבליבענער;
kein antrunener un geblibener
any escapee and remainder

those that I have swaddled and reared
די וואָס איך האָב געצערטלט און אויפֿגעבראַכט
di vos ich hob getsertlt un oifgebracht
who I have cherished and brought up

hath mine oyev consumed.
זיי האָט מײַן שׂונא פֿאַרלענדט.
zei hot main soine farlendt
them has my enemy destroyed

3 I am the gever that hath seen affliction
גאיך בין דער מאַן וואָס האָט אָנגעזען פּײַן
ich bin der man vos hot ongezen pain
I am the man who has seen pain

by the rod of His wrath.
דורך דער רוט פֿון זײַן צאָרן .
durch der rut fun zain tsorn
through the rod of his anger

2 He hath driven me away, and brought me
בער האָט מיך געפֿירט און געמאַכט גיין
er hot mich gefirt un gemacht gein
he has me guided and made go

into choshech, but not into ohr.
אין פֿינצטערניש און נישט ליכטיקייט.
in fintsternish un nisht lichtikeit
in darkness and not light

[3] Surely against me is
He turned;

ג פַּאַר וואָר, קעגן מיר ווידער און ווידער
vider un vider mir kegen vor far
again and again me against truly for

He turneth His yad against me kol hayom.

קערט ער זיין האַנט אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a hant zain er kert
day whole a hand his he turns

[4] My basar and my ohr *(skin)* hath He made old;

ד ער האָט אָפּגעצערט מײַן פֿלייש און
un fleish main opgetsert hot er
and flesh my worn away has he

מײַן הויט,
hoit main
skin my

He hath broken my atzmot.

ער האָט צעבראָכן מײַנע ביינער.
beiner maine tsebrochn hot er
bones my broken has he

[5] He hath set up siegeworks against me,

ה ער האָט מיך באַבויט, און אַרומגערינגלט
arumgeringlt un baboit mich hot er
encircled and built around me has he

and surrounded me with bitterness and hardship.

מיט גיפֿט און מיט מאַטערניש.
maternish mit un gift mit
hardship with and poison with

[6] He hath set me in dark places,

ו ער האָט מיך אַרײַנגעזעצט אין חושכנישן,
choishechnishn in araingezetst mich hot er
darkness in set in me has he

like the mesei olam *(long dead)*.

ווי מתים פֿון לאַנג אָן.
on lang fun meisim vi
ago long from dead men like

[7] He hath hedged me about, that I cannot escape;

ז ער האָט מיך פֿאַרצאַמט, אַז איך קען
ken ich az fartsamt mich hot er
can I that fenced me has he

נישט אַרויסגיין,
aroisgein nisht
go out not

He hath made my chain heavy.

ער האָט שוואָר געמאַכט מײַן קייט.
keit main gemacht shver hot er
chain my made heavy has he

[8] Also when I cry and call out,

ח אַפֿילו ווען איך שרײַ און רוף,
ruf un shrai ich ven afile
call and cry aloud I when even

He shutteth out my tefillah.

פֿאַרשפּאַרט ער מײַן תּפֿילה.
tfile main er farshpart
prayer my he shuts out

[9] He hath barred my ways with hewn stone,

ט ער האָט פֿאַרצאַמט מײַנע וועגן
vegen maine fartsamt hot er
ways my fenced has he

מיט שטיינער,
shteiner mit
stones with

He hath made my paths crooked.

ער האָט מײַנע שטעגן פֿאַרקרימט.
farkrimt shtegn maine hot er
twisted paths my has he

[10] He was unto me like a dov *(bear)* lying in wait,

י אַ לויערדיקער בער איז ער מיר,
mir er iz Beor loierdiker a
to me he is bear lurking a

and like an aryeh in mistarim *(hiding places)*.

אַ לייב אין פֿאַרבאָרגענעיש.
farborgenish in leib a
secret in lion a

11 He hath turned aside the darkhei of mine,
and pulled me in pieces;

יא ער האָט אָפּגעקערט מײַנע ווענ,
vegen maine opgekert hot er
ways my turned aside has he

און מיך צעריסן,
tserisn mich un
tore me and

He hath made me desolate.

ווּיסט האָט ער מיך געמאַכט.
gemacht mich er hot vist
made me he has desolate

12 He hath bent His keshet,

יב ער האָט געשפּאַנט זײַן בויגן,
boign zain geshpant hot er
bow his bent has he

and set me as a target for the khetz *(arrow)*.

און מיך געשטעלט פֿאַר אַ ציל
tsil a far geshtelt mich un
target a for stood me and

צו דער פֿײַל.
fail der tsu
arrow the for

13 He hath caused the
arrows of His quiver

יג ער האָט אַרײַנגעלאָזט אין מײַנע נירן,
nirn maine in araingelozt hot er
kidneys my into let in has he

to enter into my organs.

די זין פֿון זײַן פֿײַלבייטל.
failbaitl zain fun zin di
quiver of arrows his of sons the

14 I was a derision to
kol ami;

יד איך בין געווואָרן אַ געלעכטער בײַ מײַן גאַנצן פֿאָלק,
folk gantsn main bai gelechter a gevorn bin ich
people whole my among laughingstock a become am I

and their song kol hayom.

זייער שפּאָטלידּ אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a shpotlid zeyer
day whole a mocking song their

15 He hath filled me with
merorim *(bitter herbs)*;

טו ער האָט מיך אָנגעזעט מיט ביטערנישן,
biternishn mit ongezet mich hot er
bitterness with sated me has he

He hath made me drunk
with suffering.

מיך געזעטיקט מיט וואַרמוט.
vermut mit gezetikt mich
wormwood with sated me

16 He hath also broken my
teeth with gravel,

טז און ער האָט צעברָאכן מיט שטיינדלעך מײַנע ציין,
tsein maine shteindlech mit tsebrochn hot er un
teeth my little stones with broken has he and

He hath covered me with aphar.

ער האָט מיך געוועלגערט אין אַש.
ash in gevelgert mich hot er
ashes in rolled me has he

17 And Thou hast removed my nefesh
far off from shalom;

יז און מײַן זעל איז פֿאַרשטויסן פֿון פֿריד,
frid fun farshtoisen iz zel main un
peace from driven away is soul my and

I forgot tovah *(prosperity)*.

איך האָב פֿאַרגעסן אָן גוטס.
guts on fargesen hob ich
good what is forgotten have I

18 And I said: My strength
and my hope

יח און איך זאָג: פֿאַרלאָרן איז מײַן שטאַרקייט,
shtarkeit main iz farlorn zog ich un
strength my is lost say I and

is perished from Hashem.

אוֹן מִיַין הָאֶפֶענונג פוֹן ה .
Hashem fun hofenung main un
Hashem from hope my and

[19] Remember mine oni *(affliction)* and my misery,

יט די דערמָאנונג פוֹן מִיַין פִיַין אוֹן
un pain main fun dermonung di
and pain my of memory the

מִיַין וואָגלענִיש ,
voglenish main
wandering my

the sorrow and the trouble.

איז וועָרמוט אוֹן ביטערקרויט.
biterkroit un vermut iz
bitter herbs and wormwood is

[20] My nefesh hath them still in remembrance,

כ דערמָאנען דערמָאנט זיך מִיַין זעל ,
zel main zich dermont dermonen
soul my self remembers remembrance

and is downcast in me.

אוֹן זי בייגט זיך אין מיר.
mir in zich beigt zi un
me in self bows down it and

[21] This I recall to my lev,

כא דָאס ענטפָער איך צו מִיַין הַארצן,
hartsn main tsu ich entfer dos
heart my to I answer this

therefore have I hope:

דערום טו איך הַאר:
harn ich tu derum
hope I do therefore

[22] Because of the chasdei Hashem we are not consumed,

כב אַז די חסָדים פוֹן ה זיַינען
zainen Hashem fun chasadim di az
are Hashem of mercies the that

נישט אויסגעגאַנגען,
oisgegangen nisht
used up not

for His rachamim fail not.

אַז נישט געענדיקט האָט זיך זיַין רחמנות ;
rachmones zain zich hot geendikt nisht az
compassion his self has finished not that

[23] They are chadashim every boker;

כג זיי זיַינען נַיי אַלע פרִימָארגן;
frimorgn ale nai zainen zei
morning every new are they

great is Thy faithfulness.

גרויס איז דַיין טרַיישאַפט .
traishaft dain iz grois
faithfulness your is great

[24] Hashem is my chelek, saith my nefesh;

כד ה איז מִיַין חלק , זָאגט מִיַין זעל ,
zel main zogt chelek main iz Hashem
soul my declares portion my is Hashem

therefore in hope will I wait for Him.

דערום הָאף איך צו אים.
im tsu ich hof derum
him in I hope therefore

[25] Hashem is tov unto them that wait for Him,

כה גוט איז ה צו די וואָס
vos di tsu Hashem iz gut
who the ones to Hashem is good

הַארן אויף אים,
im oif harn
him for expect

to the nefesh that seeketh Him.

צו דער זעל וואָס טוט אים זוכן .
zuchn im tut vos zel der tsu
seek him does that soul the to

כו גוט איז מע זאָל האַרן אַ פַּאַרשוויגענער
farshvigener a harn zol me iz gut
silent one a wait shall one is good

[26] It is good that a man should both hope

אויף דער ישועה פֿון ה .
Hashem fun yeshue der oif
Hashem of salvation the for

and quietly wait for the Teshu'at Hashem.

כז גוט איז פַּאַר אַ מענטשן ,
mentshn a far iz gut
man a for is good

[27] It is tov for a gever that

אַז ער זאָל טראָגן דעם יאָך אין זיין יוגנט ;
yugnt zain in yoch dem trogn zol er az
youth his in yoke the bear shall he that

he bear the ol *(yoke)* from his youth.

כח ער זאָל זיצן אַליין און שווייגן ,
shvaign un alein zitsn zol er
keep silent and alone sit shall he

[28] He sitteth alone and keepeth silence,

ווען מע האָט אַרויפֿגעלייגט אויף אים ;
im oif aroifgeleigt hot me ven
him on laid on has one when

because He hath laid it upon him.

כט ער זאָל לייגן אין אַש זיין מויל ,
moil zain ash in leign zol er
mouth his dust in put shall he

[29] He putteth his mouth in the aphar;

אפֿשר איז אַ האָפֿענונג פַּאַראַן ;
faran hofenung a iz efsher
there is hope a is perhaps

there may yet be tikvah.

ל ער זאָל געבן די באַק צו זיין שלעגער ,
shleger zain tsu bak di gebn zol er
striker his to cheek the give shall he

[30] He offereth his lekhi *(cheek)* to him that striketh him;

ער זאָל זיך זעטן מיט שאַנד .
shand mit zetn zich zol er
shame with satiate self shall he

he is filled full with reproach.

לא ווארעם נישט אויף אייביק פַּאַרלאָזט ; אֲדֹנָי
Adonoi farlozt eibik oif nisht vorem
Adonoi abandons ever for not because

[31] For Adonoi will not cast off l'olam *(forever)*;

לב ווארעם אויב ער האָט פַּאַראומערט ,
farumert hot er oib vorem
afflicted has he if because

[32] But though He cause grief,

דערבאַרעמט ער אָבער לויט
loit ober er derbaremt
according to but he has compassion

yet will He have compassion according to the rov chasadav *(the multitude of His mercies)*.

זיינע גרויסע חסדים .
chasadim groise zaine
mercies great his

לג ווארעם נישט פֿון זיין האַרצן פֿייניקט ער ,
er painikt hartsn zain fun nisht vorem
he afflicts heart his from not because

[33] For He doth not afflict willingly

און פַּאַראומערט די מענטשנקינדער .
mentshnkinder di farumert un
children of men the saddens and

nor bring grief to Bnei Ish.

לד צו דריקן אונטער זיינע פֿיס
fis zaine unter drikn tsu
feet his under constrict to

[34] To crush under His feet

אַלע געפֿאַנגענע פֿון דער ערד ,
erd der fun gefangene ale
earth the of prisoners all

kol asirei eretz *(all the prisoners of the earth)*,

35 To turn aside the mishpat gever *(the right of a man)*

לה צו פַֿאַרבייגן דעם משפט פֿון אַ מאַן,
man a fun mishpot dem farbeign tsu
man a of judgment the turn aside to

before the face of Elyon,

איז דערווידער דעם פּנים פֿון דעם עליון ;
Elyon dem fun ponem dem dervider iz
Most High the of face to the contrary is

36 To subvert a man in his cause,

לו צו קריוודען אַ מענטשן אין זײַן קריג ,
krig zain in mentshn a krivden tsu
dispute his in man a wrong to

Adonoi approveth not.

דאָס ווייל אֲדֹנָי נישט זען .
zen nisht Adonoi vil dos
to see not Adonoi wants this

37 Who is he that saith, and it cometh to pass,

לז וואר איז דער וואָס קען הייסן , און עס זאָל געשען ,
geshen zol es un heisn ken vos der iz ver
happen shall it and command can who the one is who

when Adonoi commandeth it not?

אַז אֲדֹנָי האָט נישט באַפֿוילן ?
bafoiln nisht hot Adonoi az
commanded not has Adonoi that

38 Out of the mouth of Elyon proceedeth not

לח קומט נישט פֿון אויבערשטערס מויל אַרויס
arois moil oibershters fun nisht kumt
out mouth the Most High's from not comes

hara'ot *(the woe)* and hatov *(the good)*?

דאָס שלעכטס און דאָס גוטס?
guts dos un shlechts dos
good the and evil the

39 Why doth an adam chai *(any man alive)* complain,

לט וואָס קען זיך באַקלאָגן אַ לעבעדיקער
lebediker a baklogn zich ken vos
living a complain self can what

מענטש?
mentsh
human

a gever for the punishment of his sins?

אַ מאַן ביַי אַלע זײַנע זינד?
zind zaine ale bai man a
sins his all with man a

40 Let us search and test derakheinu *(our ways)*,

מ לאָמיר נאָכזוכן און פֿאָרשן
forshn un nochzuchn lomir
investigate and examine let us

אונדזערע וועגן ,
vegen undzere
ways our

and let us turn again to Hashem.

און לאָמיר זיך אומקערן צו ה .
Hashem tsu umkeren zich lomir un
Hashem to return selves let us and

41 Let us lift up levavenu *(our heart)* with our hands

מא לאָמיר אויפֿהייבן אונדזער האַרץ
harts undzer oifheibn lomir
heart our lift up let us

אויף די הענט
hent di oif
hands the with

unto El baShomayim.

צו אֵל אין הימל .
himel in El tsu
heaven in G-d to

42 We have transgressed and have rebelled;

מב מיר האָבן פֿאַרבראָכן און ווידערשפּעניקט;
vidershpenikt un farbrochn hobn mir
rebelled and transgressed have we

Atah lo salachta *(Thou hast not pardoned, forgiven)*.

וויילסט דו נישט פַּארגעבן?
fargebn nisht du vilst
forgive not you will

43 Thou hast covered with af *(anger)*, and pursued us;

מג האָסט זיך באַדעקט מיט צאָרן, און
un tsorn mit badekt zich host
and anger with covered self you have

אונדז נאָכגעיאָגט,
nochgeyogt undz
pursued after us

Thou hast slain, Thou hast not pitied.

האָסט געהרגעט אָן רחמנות;
rachmones on geharget host
mercy without killed have

44 Thou hast covered Thyself with an anan,

מד האָסט זיך באַדעקט מיט אַ וואָלקן,
volken a mit badekt zich host
cloud a with covered self you have

that our tefillah not pass through.

אַז קיין תּפילה זאָל נישט דורכגיין.
durchgein nisht zol tfile kein az
pass through not shall prayer any so that

45 Thou hast made us as the offscouring

מה קויט און מיסט האָסטו אונדז געמאַכט
gemacht undz hostu mist un koit
made us have you dung and filth

and refuse among the amim.

צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn
nations the among

46 Kol oyveinu *(all our enemies)*

מו געעפֿנט האָבן זייער מויל אויף אונדז
undz oif moil zeyer hobn geefent
us upon mouth their have opened

have opened their mouths against us.

אַלע אונדזערע שׂונאים.
sonem undzere ale
enemies our all

47 Pachad *(terror)* and a snare is come upon us,

מז אַ גרויל און אַ גרוב איז געקומען אויף אונדז,
undz oif gekumen iz grub a un groil a
us upon come is pit a and terror a

ruin and destruction.

אַ פֿאַרוויסטונג און אַ בראָך.
broch a un farvistung a
breach a and devastation a

48 Mine eye runneth down with streams of mayim

מח בעכן וואַסער טוט רינען מײַן אויג
oig main rinen tut vaser bechn
eye my flow does water streams of

for the destruction of Bat Ami.

אויף דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מײַן פֿאָלק.
folk main tochter der fun broch dem oif
people my daughter the of destruction the upon

49 Mine eye will flow down, and ceaseth not, without any intermission

מט מײַן אויג גיסט, און ווײל זיך נישט שטילן,
shtiln nisht zich vil un gist oig main
be still not self wants and pours eye my

אָן אויפֿהער,
oifher an on
ceasing a without

50 Till Hashem look down, and behold from Shomayim.

נ ביז ה פֿון הימל ווועט לוגן און זען.
zen un lugn vet himel fun Hashem biz
see and look down will heaven from Hashem until

51 Mine eye affecteth mine nefesh

נא מײַן אויג טוט ווײ מײַן זעל,
zel main vei tut oig main
soul my woe does eye my

because of all the banot
of my city.

אום אַלע טעכטער פֿון מײַן שטאָט.
shtot main fun techter ale um
city my of daughters all for

52 Mine enemies hunted
me down,

נב יאָגן ווי אַ פֿויגל האָבן מיך געיאָגט
geyogt mich hobn foigel a vi yogn
hunted me have bird a like hunt

like a tzippor *(bird)*,
without cause.

מײַנע אומזיסטיקע שׂונאים .
sonem umzistike maine
enemies baseless my

53 They have cut off my
life in the bor *(pit)*

נג זיי האָבן פֿאַרשניטן אין גרוב מײַן לעבן,
lebn main grub in farshnitn hobn zei
life my pit in cut off have they

and cast an even *(stone)*
upon me.

און שטיינער האָבן זיי געוואָרפֿן אויף מיר.
mir oif gevorfn zei hobn shteiner un
me upon thrown they have stones and

54 Mayim flowed over
mine rosh;

נד וואַסערן האָבן געפֿלייצט אויף מײַן קאָפּ,
kop main oif gefleitst hobn vasern
head my over flowed have waters

then I said: I am cut off.

איך האָב געזאָגט: איך בין אָפּגעשניטן .
opgeshnitn bin ich gezogt hob ich
cut off am I said have I

55 I called upon Thy
Shem, Hashem,

נה איך האָב געפֿרופֿן דײַן נאָמען, ה ,
Hashem nomen dain gerufn hob ich
Hashem name your called have I

out of the lowest pit.

פֿון דער אונטערשטער גרוב.
grub untershter der fun
pit lowest the from

56 Thou hast heard
my voice;

נו האָסט געהערט מײַן קול ,
kol main gehert host
voice my heard you have

close not thine ear at
my sighing,

זאָלסטו נישט פֿאַרהוילן דײַן אויער פֿון מײַן זיפֿץ ,
zifts main fun oier dain farhoiln nisht zolstu
sighing my from ear your hide not shall you

at my cry.

פֿון מײַן געשרײ.
geshrei main fun
crying my from

57 Thou drewest near on the Yom
that I called upon Thee;

נז האָסט געענט אין טאָג וואָס איך פֿלעג
fleg ich vos tog in genent host
used to I that day in approached you have

דיך רופֿן,
rufn dich
call you(SG)

Thou saidst: Fear not.

האָסט געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן.
hobn moire nisht zolst gezogt host
have fear not you(SG) shall said you have

58 Adonoi, Thou hast pleaded the
causes of my nefesh;

נח האָסט זיך אָנגענומען , אֲדֹנָי , די קריג
krig di Adonoi ongenumen zich host
dispute the Adonoi pleaded self you have

פֿון מײַן זעל,
zel main fun
soul my of

Thou hast redeemed my life.

האָסט אויסגעלייזט מײַן לעבן.
lebn main oisgeleizt host
life my redeemed you have

[59] Hashem, Thou hast seen my wrong;

נט האָסט געזען, ה, מײַן קריוודע,
krivde main Hashem gezen host
injustice my Hashem seen you have

uphold my cause.

משפּט מײַן משפּט.
mishpot main mishpot
judgment case my judge

[60] Thou hast seen all their vengeance

ס האָסט געזען זייער גאַנצע נקמה,
nekome gantse zeyer gezen host
vengeance entire their seen you have

and all their machsh'vot against me.

אַלע זייערע מחשבֿות אויף מיר.
mir oif machshoves zeyere ale
me against thoughts their all

[61] Thou hast heard their reproach, Hashem,

סא האָסט געהערט זייער לעסטערונג, ה,
Hashem lesterung zeyer gehert host
Hashem reviling their heard you have

and all their machsh'vot against me;

אַלע זייערע מחשבֿות אַקעגן מיר;
mir akegn machshoves zeyere ale
me against thoughts their all

[62] The whisperings of those that rose up against me,

סב די ליפּן פֿון מײַנע פֿײַנט
faint maine fun lipn di
enemies my of lips the

and their muttering against me kol hayom.

און זייער טראַכטן אַקעגן מיר אַ גאַנצן טאָג.
tog gantsn a mir akegn trachtn zeyer un
day whole a me against plotting their and

[63] Behold their sitting down, and their rising up;

סג זע זייער זיצן און זייער שטיין –
shtein zeyer un zitsn zeyer ze
standing their and sitting their behold

Ani *(I)* am their mocking song.

איך בין זייער שפּאָטלידער.
shpotlid zeyer bin ich
mocking song their am I

[64] Render unto them a gemul *(recompence)*, Hashem,

סד זאָלסט זיי אומקערן, ה, אַ פֿאַרגעלטונג
fargeltung a Hashem umkeren zei zolst
recompense a Hashem repay them you(SG) must

according to the work of their hands.

לויט די מעשׂים פֿון זייערע הענט.
hent zeyere fun meisim di loit
hands their of deeds the according to

[65] Give them hardness of lev as thy curse unto them.

סה זאָלסט זיי געבן האַרצדולעניש,
hartsdulenish gebn zei zolst
hardness of heart give them you(SG) must

דײַן קללה אויף זיי!
zei oif klole dain
them upon curse your

[66] Pursue in anger and destroy them

סו זאָלסט זיי יאָגן מיט צאָרן,
tsorn mit yogn zei zolst
anger with pursue them you(SG) must

from under HaShomayim of Hashem.

און זיי פֿאַרטיליקן פֿון אונטער די הימלען פֿון ה.
Hashem fun himlen di unter fun fartiliken zei un
Hashem of heavens the under from destroy them and

ד

4 How has the zahav lost its luster!

וווי איז פֿאַרטונקלט דאָס גאָלד,
gold dos fartunklt iz vi
gold the utterly dim is how

How is the most fine gold changed!

פֿאַרביטן דאָס טײַערע פֿײַנגאָלד;
faingold taiere dos farbaiten
fine gold costly this switched

The avnei kodesh are poured out on every street corner.

די היילקע שטיינער צעשאָטן אין אַלע עק גאַסן !
gasn ek ale in tseshotn shteiner heilike di
streets corners all in scattered stones holy the

[2] The precious Bnei Tziyon,

ב די טײַערע קינדער פֿון ציון ,
Tsiyon fun kinder taiere di
Tziyon of children precious the

comparable to fine gold,

מיט גינגאָלד געוויגן –
gevoign gingold mit
weighed fine gold with

how are they esteemed as earthen pitchers,

ווי זײַנען זיי גערעכנט פֿאַר לײמענע קריג ,
krig leimene far gerechnt zei zainen vi
vessels earthenware for regarded they are how

the work of the hands of the yotzer *(potter)*!

געמאַכט פֿון אַ טעפּערס הענט !
hent tepers a fun gemacht
hands potter's a from made

[3] Even the jackals offer the breast;

ג אַפֿילו שאַקאַלן ציען אויס די ברוסט,
brust di ois tsien shakaln afile
breast the out draw jackals even

they nurse their young ones;

גיבן זויגן זייערע יונגע ,
yunge zeyere zoign gibn
young their suckle give

the Bat Ami is become heartless,

די טאָכטער מײַן פֿאָלק איז אַן אַכזר געוואָרן,
gevorn achzer an iz folk main tochter di
become cruel a is people my daughter of the

like the ostriches in the midbar.

אַזוי ווי שטרויספֿויגלען אין דער מדבר .
midber der in shtroisfoiglen vi azoi
desert the in ostriches like as

[4] The leshon of the nursing infant

ד די צונג פֿון דעם זויגעדיקן איז צוגעקלעפּט
tsugeklept iz zoigedikn dem fun tsung di
stuck is nursing the of tongue the

cleaveth to the roof of his mouth for thirst;

צו זײַן גומען פֿון דאָרשטיקייט;
dorshtikeit fun gumen zain tsu
thirst from palate his to

the olalim beg for lechem,

קליינע קינדער בעטן ברויט,
broit betn kinder kleine
bread beg children little

and no man giveth it unto them.

און קיינער ברעכט זיי נישט אָפּ .
op nisht zei brecht keiner un
any not them breaks anyone and

[5] They that did feed delicately

ה די וואָס פֿלעגן עסן טײַערע שפּײַזן ,
shpaizn taiere esen flegn vos di
delicacies costly eat used to who the one

are destitute in the chutzot;

זײַנען וויסט אין די גאַסן ;
gasn di in vist zainen
streets the in desolate are

they that were brought up in purple

די דערצויגענע אין ווערמילרויט
vermilroit in dertsoigene di
vermilion red in brought up the

lie on dunghills.

טוליען זיך צו מיסטהויפֿנס .
misthoifns tsu zich tulien
rubble heaps to selves cling

[6] For the punishment of the iniquity of the Bat Ami

ו ווארעם די זינד פֿון דער טאָכטער מײַן פֿאָלק
folk main tochter der fun zind di vorem
people my daughter of the of sin the because

is greater than the punishment of the sin of Sodom,
איז גרעסער ווי דער חטא פֿון סדום ,
Sodom fun chet der vi greser iz
Sodom of sin the than greater is

that was overthrown as in a moment,
וואָס איז איבערגעקערט געוואָרן ווי אין אַ רגע ,
rege a in vi gevorn ibergekert iz vos
moment a in as become overthrown is that

and no hands helped her.
און קיין הענט זענען נישט געפֿאַלן אויף איר.
ir oif gefaln nisht zenen hent kein un
her upon laid not are hands any and

7 Her nobles were purer than snow;
ז אירע פֿירשטן זיַנען געווען לויטערער פֿון שניי ,
shnei fun loiterer geven zainen firshtn ire
snow than purer were are princes her

they were whiter than cholov,
ווייַסער פֿון מילך ,
milch fun vaiser
milk than whiter

they were more ruddy in body than rubies,
געזונטלטער אויפֿן לייַב פֿון קאָרעלן;
kareln fun laib oifn geroitlter
coral than body on the more ruddy

their appearance was of sapphire;
סאַפֿירשטיין זייער געשטאַלט.
geshtalt zeyer sapirshtein
form their sapphire

8 Their visage is blacker than soot;
ח פֿינצטערער פֿון קויל איז זייער אויסזען ,
oiszen zeyer iz koil fun fintsterer
appearance their is coal than darker

they are not known in the streets;
זיי זיַנען נישט צו דערקענען אויף דער גאַס ;
gas der oif derkenen tsu nisht zainen zei
street the on recognize to not are they

their skin cleaveth to their atzmot;
זייער הויט איז צוגעקלעפּט צו זייערע ביינער,
beiner zeyere tsu tsugeklept iz hoit zeyer
bones their to stick is skin their

it is dried up, it is become like a stick.
איַנגעדאַרט ווי האָלץ איז זי געוואָרן.
gevorn zi iz holts vi aingedart
become she is wood like utterly withered

9 They that are slain with the cherev
ט בעסער איז די דערשלאָגענע פֿון שווערד,
shverd fun dershlogene di iz beser
sword of slain the is better

are better than they that are slain with hunger;
ווי די דערשלאָגענע פֿון הונגער,
hunger fun dershlogene di vi
hunger of slain the than

for these pine away,
וואָס זיי גייען אויס דורכגענומענע ,
durchgenumene ois geyen zei vos
pierced out go they that which

being pierced for want of the increase of the sadeh.
אָן אַ פֿרוכט פֿון פֿעלד.
feld fun frucht a on
field from fruit a without

10 The hands of the pitiful nashim
י די הענט פֿון דערבאַרעמדיקע מוטערס
muters derbaremdike fun hent di
mothers compassionate of hands the

have cooked their own yeladim;
האָבן געקאָכט זייערע קינדער ;
kinder zeyere gekocht hobn
children their cooked have

they were their meat
זיי זיַנען זיי צום שפּייַז געווען,
geven shpaiz tsum zei zainen zei
were food to the them are they

in the destruction of the Bat Ami.

אין דעם בראָך פֿון דער טאָכטער מײַן פֿאָלק .
folk main tochter der fun broch dem in
people my daughter the of destruction the in

11 Hashem hath accomplished His fury;

יא ה האָט אויסגעלאָזט זײַן כּעס ,
kaas zain oisgelozt hot Hashem
anger his let out has Hashem

He hath poured out His charon af,

אויסגעגאָסן זײַן גרימצאָרן ;
grimtsorn zain oisgegosen
fierce wrath his poured out

and hath kindled an eish in Tziyon,

און ער האָט אָנגעצונדן אַ פֿײַער אין ציון ,
Tsiyon in faier a ongetsundn hot er un
Tziyon in fire a kindled has he and

and it hath devoured the yesodot thereof.

און עס האָט פֿאַרצערט אירע גרונטפֿעסטן .
gruntfestn ire fartsert hot es un
foundations her consumed has it and

12 The malkhei eretz,

יב נישט געגלויבט האָבן די מלכים פֿון דער ערד ,
erd der fun mlochim di hobn gegloibt nisht
earth the of kings the have believed not

and all the inhabitants of the tevel *(world)*,

און אַלע באַווינער פֿון דער וועלט,
velt der fun bavoiner ale un
world the of inhabitants all and

would not have believed that the adversary and the oyev

אַז אַ דריקער און אַ שׂונא וועט קומען
kumen vet soine a un driker a az
come will enemy an and adversary an that

should have entered into the sha'arei Yerushalayim.

אין די טויערן פֿון ירושָלַיִם ;
Yerushalayim fun toiern di in
Yerushalayim of gates the into

13 For the sins of her Nevi'im,

יג פֿון וועגן די זינד פֿון אירע נבֿיאים ,
neviim ire fun zind di vegen fun
prophets her of sin the account of on

and the iniquities of her Kohanim,

די פֿאַרברעכן פֿון אירע כּהנים ,
koyanim ire fun farbrechn di
kohanim her of transgressions the

that have shed the dahm of the Tzaddikim

וואָס האָבן בלוט פֿון געערבטע
gerechte fun blut hobn vos
righteous ones of blood have who

in the midst of her.

פֿאַרגאָסן אין איר.
ir in fargosen
her in shed

14 They have groped about like ivrim *(blind men)* in the streets;

יד זיי וואָגלען ווי בלינדע אין די גאַסן ,
gasn di in blinde vi voglen zei
streets the in blind like wander they

they have defiled themselves with dahm,

זיי זײַנען אײַנגעריכט אין בלוט ,
blut in aingericht zainen zei
blood in defiled are they

so that men dare not touch their garments.

ביז מע קען זיך נישט אָנרירן
on onrirn nisht zich ken me biz
on dare) touch not oneself can one until

די קלײדער זייערע.
zeyere kleider di
their garments the

15 They cried unto them: Go away;

טו קערט אײַך אָפּ ! טמא !
tome op aich kert
unclean away yourselves turn

tamei *(unclean)*!

רופֿט מען צו זיי ,
zei tsu men ruft
them to one calls

Depart, depart, touch not;

קערט אײַד אָפּ ! קערט אײַד אָפּ ! איר
ir op aich kert op aich kert
you away yourselves turn away yourselves turn

זאָלט זיך נישט אָנרירן!
onrirn nisht zich zolt
touch not selves shall

so they fled away and wandered.
They said among the Goyim:

בעת זיי פֿליען און וואָגלען; מע זאָגט
zogt me voglen un flien zei beeis
declares one wander and flee they while

צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn
nations the among

They shall no more sojourn there.

זיי טאָרן זיך מער נישט אויפֿהאַלטן.
oifhaltn nisht mer zich torn zei
stay not anymore selves be allowed to they

16 The anger of Hashem hath scattered them;

טז דער צאָרן פֿון ה האָט זיי צעטיילט,
tseteilt zei hot Hashem fun tsorn der
divided them has Hashem of wrath the

He will no more regard them;

ער ווײל זיי מער נישט אָנקוקן ;
onkukn nisht mer zei vil er
look at not anymore them wants he

they respected not the persons of the Kohanim;

כֹּהנים האָט מען נישט געשוינט ,
geshoint nisht men hot koyanim
spared not one has kohanim

they showed no favor to the Zekenim.

זקנים האָט מען נישט געלײַטזעליקט .
gelaitzelikt nisht men hot zkeinim
shown favor to not one has elders

17 As for us, our eyes failed

יז אונדזערע אויגן גייען נאָך אַלץ אויס
ois alts noch geyen oign undzere
out everything after go out eyes our

looking in vain for ezratenu *(our help)*;

נאָך אונדזער נישטיקער הילף;
hilf nishtiker undzer noch
help in wain our after

from our towers we have watched

אין אונדזער אויסקוק האָבן מיר אויסגעקוקט
oisgekukt mir hobn oiskuk undzer in
looked out we have expectation our in

for a nation that could not save us.

אויף אַ פֿאָלק וואָס קען נישט העלפֿן.
helfn nisht ken vos folk a oif
help not can which nation a on

18 They stalk our steps,

יח מע שפּירט נאָך אונדזערע טריט,
trit undzere noch shpirt me
steps our after tracks one

that we cannot go in our streets;

אַז מיר קענען נישט גיין אויף אונדזערע גאַסן ;
gasn undzere oif gein nisht kenen mir az
streets our on go not can we that

kitzeinu *(our end)* is near, our yamim are numbered;

נאָנט איז אונדזער סוף, פֿול זיַינען אונדזערע טעג ;
teg undzere zainen ful sof undzer iz nont
days our are full end our is near

for kitzeinu is come.

יאָ , געקומען איז אונדזער סוף.
sof undzer iz gekumen yo
end our is has come yes

[19] Our pursuers are swifter

יט פֿלינקער זיַנען אונדזערע נאָכיאָגער
nochyoger undzere zainen flinker
pursuers our are swifter

than the eagles of Shomayim;

; הימל פֿון אָדלערס די ווי
himel fun odlers di vi
heaven of eagles the like

they pursued us upon the mountains,

, אויף די בערג האָבן זיי אונדז געיאָגט
geyogt undz zei hobn berg di oif
pursued us they have mountains the on

they laid wait for us in the midbar.

. אין מדבר האָבן זיי געלויערט אויף אונדז
undz oif geloyert zei hobn midber in
us on set an ambush they have wilderness in

[20] The Moshiach of Hashem, who was our very life,

כ דער אָטעם פֿון אונדזער נאָז , דער געזאַלבטער
gezalbter der noz undzer fun otem der
anointed the nose our of breath the

, ה פֿון
Hashem fun
Hashem of

was taken in their traps,

; איז געפֿאַנגען געוואָרן אין זייערע גריבער
griber zeyere in gevorn gefangen iz
traps their in become captured is

of whom we said: Under his shadow [of protection]

דער , וואָס מיר האָבן געזאָגט: אין זיַן שאָטן
shotn zain in gezogt hobn mir vos der
shadow his in said have we whom the one

we shall live among the Goyim.

וועלן מיר לעבן צווישן די פֿעלקער.
felker di tsvishn lebn mir veln
nations the among live we will

[21] Rejoice and be glad, O Bat Edom,

כא קוועל אָן און פֿריי זיך , טאָכטער אֱדוֹם ,
Edom tochter zich frei un on kvel
Edom daughter self be glad and now rejoice

that dwellest in Eretz Utz;

דו וואָסווינסט אין לאַנד עוץ;
Uts land in voinst vos du
Utz land in dwell who you

the kos *(cup)* also shall pass unto thee;

צו דיר אויך וועט אַריבער דער כּוס ,
kos der ariber vet oich dir tsu
cup the pass over will also you(SG) to

thou shalt be drunk, and shalt be stripped naked.

. וועסט שיכּור ווערן , און זיך אָפּדעקן
opdekn zich un vern shikur vest
uncover self and become drunk you(sg) will

[22] The punishment of thine iniquity is accomplished, O Bat Tziyon;

כב געענדיקט איז דיַן זינד , טאָכטער ציוֹן ,
Tsiyon tochter zind dain iz geendikt
Tziyon daughter sin your is finished

He will no more prolong your Golus;

; ער וועט דיך מער נישט פֿאַרטרייַבן
fartraiben nisht mer dich vet er
exile not anymore you(SG) will he

He will visit thine iniquity, O Bat Edom;

, ער וועט דערמאָנען דיַן פֿאַרברעך , טאָכטער אֱדוֹם ,
Edom tochter farbrech dain dermonen vet er
Edom daughter transgression your remember will he

He will expose thy sins.

. ער וועט אַנטפּלעקן דיַנע זינד
zind daine antplekn vet er
sins your reveal will he

5 Remember, Hashem, what is come upon us;

ה געדענק , ה , וואָס איז געשען צו אונדז ,
undz tsu geshen iz vos Hashem gedenk
us to happened has what Hashem remember

consider, and behold our reproach.

קוק און זע אונדזער שאַנד .
shand undzer ze un kuk
shame our behold and look

[2] Our nachalah is turned over to zarim,

ב אונדזער נחלה איז איבערגעגאַנגען צו פֿרעמדע ,
fremde tsu ibergegangen iz nachle undzer
foreigners to passed over has inheritance our

our batim *(houses)* to foreigners.

אונדזערע הייַזער צו אַנדערע.
andere tsu haizer undzere
others to houses our

[3] We are yetomim and fatherless,

ג מיר זיַינען יתומים געוואָרן אָן אַ פֿאָטער,
foter a on gevorn yesoimim zainen mir
father a without become orphans are we

immoteinu are like almanot.

אונדזערע מוטערס ווי אַלמנות .
almones vi muters undzere
widows like mothers our

[4] We must pay kesef for our own mayim;

ד אונדזער וואַסער טרינקען מיר פֿאַר געלט ,
gelt far mir trinken vaser undzer
money for we drink water our

our wood is sold unto us.

אונדזער האָלץ קומט אונדז אָן פֿאַר געצאָלט .
getsolt far on undz kumt holts undzer
payment for with to us comes wood our

[5] Our necks are under persecution;

ה אויף אונדזער נאַקן ווערן מיר געיאָגט ,
geyogt mir vern nakn undzer oif
pursued we are neck our upon

we are weary, and have no rest.

מיר זיַינען מיד , און אונדז ווערט נישט בארוט .
barut nisht vert undz un mid zainen mir
given rest not is us and weary are we

[6] We have submitted to the Mitzrayim,

ו צו מִצרַיִם האָבן מיר אַ האַנט אויסגעשטרעקט,
oisgeshtrekt hant a mir hobn Mitsrayim tsu
stretched out hand a we have Egypt to

and to the Assyrians, to get enough lechem.

צו אשור – זיך מיט ברויט צו זעטן .
zetn tsu broit mit zich Ashur tsu
satisfy to bread with ourselves Assyria to

[7] Avoteinu have sinned, and are no more;

ז אונדזערע עלטערן האָבן געזינדיקט, און זיַינען מער נישטאָ ,
nishto mer zainen un gezindikt hobn eltern undzere
not here anymore are and sinned have fathers our

and we have borne their iniquities.

און מיר טראָגן זייערע פֿאַרברעכן.
farbrechn zeyere trogn mir un
crimes their bear we and

[8] Avadim have ruled over us;

ח קנעכט געוועלטיקן איבער אונדז,
undz iber geveltikn knecht
us over rule servants

there is none that doth deliver us out of their yad.

נישטאָ קיין אויסלייזער פֿון זייער האַנט.
hant zeyer fun oisleizer kein nishto
hand their from redeemer any there is not

[9] We get our lechem with the peril of our lives

ט מיט אונדזער לעבן קריגן מיר אונדזער ברויט,
broit undzer mir krign lebn undzer mit
bread our we get life our with

because of the cherev of the midbar.

פֿון וועגן דער שווערד פֿון מדבר .
midber fun shverd der vegen fun
wilderness of the sword the account of of

[10] Our skin was hot like an oven

י אונדזער הויט גליט ווי אַן אויוון,
oivn an vi glit hoit undzer
oven an like burns skin our

because we burn with ra'av *(hunger, famine)*.

פֿון ווּעגן די ברענונגען פֿון הונגער.
hunger fun brenungen di vegen fun
famine of burning pains the account of on

11 They ravished the nashim in Tziyon,

יא ווּיבער האָט מען געפּיניקט אין ציון,
Tsiyon in gepainikt men hot vaiber
Tziyon in violated they have women

and the betulot in the towns of Yehudah.

יונגפֿרויען אין די שטעט פֿון יהודה.
Yehudah fun shtet di in yungfroin
Yehudah of cities the in virgins

12 Sarim *(princes)* are hanged by their yad;

יב האַנט זײַנען געהאַנגען געוואָרן פֿון זייער האַנט;
hant zeyer fun gevorn gehongen zainen harn
hand their by become hanged are lords

the faces of Zekenim were not respected.

פּנימער פֿון זקנים זײַנען נישט געשוינט געוואָרן.
gevorn geshoint nisht zainen zkeinim fun penemer
become spared not are elders of faces

13 They took the bochurim to grind,

יג יונגעלײַט האָבן מילשטיינער געטראָגן,
getrogn milshteiner hobn yungelait
carried millstones have young men

and the ne'arim staggered under the wood.

און יינגלעך האָבן אונטער האָלץ געשטרויכלט.
geshtroichlt holts unter hobn yinglech un
stumbled wood under have boys and

14 The zekenim have ceased from the sha'ar,

יד זקנים האָבן פֿון טויער אויפֿגעהערט,
oifgehert toier fun hobn zkeinim
ceased gate from have elders

the bochurim from their music.

יונגעלײַט פֿון זייער געזאַנג.
gezang zeyer fun yungelait
singing their from young men

15 The joy of our heart is gone;

טו אויפֿגעהערט האָט די פֿרייד פֿון אונדזער האַרצן,
hartsn undzer fun freid di hot oifgehert
hearts our of joy the has ceased

mekholeinu *(our dance)* is turned into mourning.

פֿאַרקערט איז אין טרויער אונדזער טאַנץ.
tants undzer troier in iz farkert
dance our mourning into is turned

16 The ateret is fallen from our head;

טז געפֿאַלן איז די קרוין פֿון אונדזער קאָפּ;
kop undzer fun kroin di iz gefaln
head our of crown the is fallen

woe unto us, for we have sinned!

ווויי אונדז! ווואָרעם מיר האָבן געזינדיקט.
gezindikt hobn mir vorem undz vei
sinned have we because to us woe

17 For this our lev is faint;

יז דערפֿאַר איז קראַנק אונדזער האַרץ,
harts undzer krank iz derfar
heart our ill is for the reason

because of these things our eyes are dim.

איבער דעם זײַנען פֿינצטער אונדזערע אויגן:
oign undzere fintster zainen dem iber
eyes our dark are this over

18 Because of the Har Tziyon, which is desolate,

יח איבער דעם בארג ציון וואָס איז וויסט –
vist iz vos Tsiyon barg dem iber
desolate is which Tziyon mountain this over

the jackals prowl upon it.

פֿיקס גייען אום אויף אים.
im oif um geyen fiks
it upon around go foxes

19 Thou, Hashem, remainest forever;

יט דו, ה, טראָנסט אייביק,
eibik tronst Hashem du
forever sits enthroned Hashem you

Thy throne from generation
to generation.

כ פַּאַר וואָס פַּאַרגעסטו אונדז אויף שטענדיק,
shtendik oif undz fargestu vos far
always for us do you forget what for

and forsake us for so long?

פַּאַרלאָזט אונדז אויף לאַנגע טעג?
teg lange oif undz farlozt
days length for us do you abandon

כא קער אונדז אום צו דיר , ה ,
Hashem dir tsu um undz ker
Hashem you(SG) to back us turn

that we may return;

און לאָמיר זיך אומקערן;
umkeren zich lomir un
return ourselves let us and

renew yamenu *(our days)*
as of old.

באַניי אונדזערע טעג ווי אַמאָל;
amol vi teg undzere banai
once like days our renew

כב ווארעם אויב פַּאַראַכטן האָסטו אונדז פַּאַראַכט ,
faracht undz hostu farachten oib vorem
utterly rejected us have you rejected if forasmuch as

and Thou art angry with
us beyond measure.

האָסטו אָבער געצערנט אויף אונדז ביז גאָר .
gor biz undz oif getsernt ober hostu
completely until us against been angry however have you

Kohelet

קהלת

1 Divrei Kohelet, Ben Dovid, Melech in Yerushalayim.

א די ווערטער פֿון קהלת דעם זון פֿון דָוִדן , דעם מלך אין
in melech dem Dovidn fun zun dem Kohelet fun verter di
in king the Dovid of son the Kohelet of words the

ירושָלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

[2] Hevel havalim, saith Kohelet,

ב נישטיקייט פֿון נישטיקייטן ,
nishtikeitn fun nishtikeit
futile things of worthlessness

זאָגט קהלת ,
Kohelet zogt
Kohelet declares

hevel havalim, all is hevel.

נישטיקייט פֿון נישטיקייטן , אַלץ
alts nishtikeitn fun nishtikeit
all futile things of worthlessness

איז נישטיקייט.
nishtikeit iz
vanity is

[3] What profit hath a man from all his amal *(toil)*

ג וואָס פֿאַר אַ נוץ האָט דער מענטש
mentsh der hot nuts a far vos
man the has profit a for what

פֿון זײַן גאַנצער מי
mi gantser zain fun
toil entire his from

which he hath toiled under the shemesh?

וואָס ער מיט זיך אונטער דער זון ?
zun der unter zich mit er vos
sun the under self for he that

[4] Dor v'dor, generations come and go, passing away;

ד אַ דור פֿאַרגייט , און אַ
a un fargeit dor a
a and passes away generation a

דור קומט ,
kumt dor
comes generation

but ha'aretz remaineth l'olam.

און די ערד באַשטייט אייביק .
eibik bashteit erd di un
forever stands earth the and

[5] The shemesh also ariseth, and the shemesh goeth down,

ה און די זון גייט אויף, און די זון
zun di un oif geit zun di un
sun the and up go sun the and

גייט אונטער,
unter geit
under go

and hasteth to its place, there to arise again.

און יאָגט צו איר אָרט וווּ זי גייט אויף.
oif geit zi vu ort ir tsu yogt un
up goes it where place its to pursues and

[6] The ruach *(wind)* goeth toward the darom *(south)*,

ו דער ווינט גייט קיין דָרום ,
dorem kein geit vint der
southward to goes wind the

and turneth about unto the tzafon *(north)*;

און פַֿאַרדרייט זיך קיין צפֿון ,
un fardreit zich kein tsofn
and turns self to northward

it whirleth about continually,

רונד אַרום , רונד אַרום גייט ער,
rund arum rund arum geit er
round around round around it goes

and the ruach returneth again according to its circuits.

און צו זיַינע געדרייען קערט זיך
un tsu zaine gedreyen kert zich
and to its circuits turns self

אום דער ווינט.
um der vint
the back wind

7 All the nechalim *(rivers)* run into the yam;

ז אַלע טיַכן גייען צום ים ,
ale taichn geyen tsum yam
all rivers go to the sea

yet the yam is not full;

און דער ים ווערט נישט פֿול;
un der yam vert nisht ful
and the sea is not full

unto the place from whence the nechalim come,

צו דעם אָרט ווואהין די טיַכן גייען ,
tsu dem ort vuhin di taichn geyen
to the place where the rivers go

thither they return to go again.

אַהין גייען זיי ווידער.
ahin geyen zei vider
there go they again

8 All things are wearisome;

ח אַלע זאַכן ווערן מיד ,
ale zachn vern mid
all things become weary

no ish can express it;

קיין מענטש קען עס נישט אַרויסרעדן;
kein mentsh ken es nisht aroisredn
any man can it not articulate

the ayin is not satisfied with seeing,

דאָס אויג קען זיך נישט אָנקוקן זאַט ,
dos oig ken zich nisht onkukn zat
the eye can self not seeing be satisfied

nor the ozen full with hearing.

און דאָס אויער קען זיך נישט אָנהערן פֿול .
un dos oier ken zich nisht onhern ful
and the ear can self not hearing be full

9 The thing that hath been, it is that which shall be;

ט וואָס איז געווען דאָס וועט זיַין ,
vos iz geven dos vet zain
what has been this will be

and that which is done is that which shall be done;

און וואָס איז געשען דאָס וועט געשען ,
un vos iz geshen dos vet geshen
and what has happened this will happen

and there is nothing chadash under the shemesh.

און נישטאָ קיין נַיס אונטער דער זון .
un nishto kein nais unter der zun
and there is not any new under the sun

10 Is there anything whereof it may be said:

י פַֿאַראַן אַ זאַך וואָס מע זאָגט דערויף :
faran a zach vos me zogt deroif
there is a thing that one says about it

See, this is chadash?

זע , דאָס איז אַ נַיס ;
ze dos iz a nais
behold this is a new

L'olamim *(ages ago)*, which were before us,

איז עס שוין געווען אין אַלטע צייַטן
iz es shoin geven in alte tsaitn
is it already been in old times

it hath been already.

וואָס זײַנען געווען פֿאַר אונדז.
undz far geven zainen vos
us before were are which

[11] There is no zichron *(remembrance)* of former things;

יא נישטאָ קיין זכר פֿון
fun zocher kein nishto
of remembrance any there is not

די פֿריִערדיקע,
frierdike di
former the

neither shall there be

און פֿון די שפּעטערדיקע וואָס וועלן
veln vos shpeterdike di fun un
will which later the of and

זײַן ערשט ,
zain ersht
be later

with those who come after any zikaron *(recollection)*

אויך פֿון זיי וועט קיין זכר
zocher kein vet zei fun oich
remembrance any will them of also

נישט זײַן ,
zain nisht
be not

of things that are to come.

צווישן די וואָס וועלן זײַן נאָך שפּעטער.
shpeter noch zain veln vos di tsvishn
later still be will which the ones among

[12] I, Kohelet, was Melech over Yisroel in Yerushalayim. [13] And I set my lev to seek and search out by chochmah concerning all things that are done under Shomayim; what grievous task hath Elohim given to the bnei haAdam to be afflicted therewith. [14] I have seen all the ma'asim that are done under the shemesh; and, hinei, all is hevel and chasing after ruach *(wind)*.

יב איך קהלת בין געווען אַ מלך איבער ישׂראל אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in Yisroel iber melech a geven bin Kohelet ich
Yerushalayim in Yisroel over king a was am Kohelet I

יג און איך האָב אָפּגעגעבן מײַן האַרץ צו זוכן און צו פֿאָרשן מיט
mit forshn tsu un zuchn tsu harts main opgegebn hob ich un
with examine to and seek to heart my given over have I and

חכמה וועגן אַלץ וואָס געשעט אונטער די הימלען . דאָס איז אַ
a iz dos himlen di unter geshet vos alts vegen chochme
a is this heavens the under happens that all concerning wisdom

שלעכטער ענין וואָס אלקים האָט געגעבן די מענטשנקינדער , זיך
zich mentshnkinder di gegebn hot Elokim vos inyen shlechter
selves children of men the given has G-d that task grievous

צו פֿאַרנעמען דערמיט . יד איך האָב געזען אַלע טוענישן וואָס וועלן
vern vos tuenishn ale gezen hob ich dermit farnemen tsu
become which doings all seen have I therewith busy to

געטאָן אונטער דער זון , ערשט אַלץ איז נישטיקייט און ווינטיאָגעניש ;
vintyogenish un nishtikeit iz alts ersht zun der unter geton
chasing after wind and vanity is all behold sun the under done

[15] That which is crooked cannot be made straight;

טו אַ קרומקייט וואָס מע קען נישט
nisht ken me vos krumkeit a
not can one that crooked thing a

אויסגלײַכן ,
oisglaichn
make straight

and chesron *(that which is lacking)* cannot be numbered.

און אַ פֿעלער וואָס קען נישט גוט
gut nisht ken vos feler a un
good not can which blemish a and

געמאַכט וועלן .
vern gemacht
become made

טז אִיךְ הָאָב געטענהט מִיט מײַן הַארצן אַזוי צו זאָגן: אָט
ot zogn tsu azoi hartsn main mit getenht hob ich
behold say to so heart my with thought to myself have I

הָאָב איך געהאַט חכמה גרעסער און מער איידער אַלע ווָאס זיינען
zainen vos ale eider mer un greser chochme gehat ich hob
are which all than more and greater wisdom had I have

געווען פַֿאַר מיר אין ירושָלַיִם , און מײַן הַארץ הָאָט געזען פִֿיל
fil gezen hot harts main un Yerushalayim in mir far geven
much seen has heart my and Yerushalayim in me before were

חכמה און קענטשאַפֿט. יז און איך הָאָב אָפּגעגעבן מײַן הַארץ צו
tsu harts main opgegebn hob ich un kentshaft un chochme
to heart my given back have I and knowledge and wisdom

פַֿאַרשטיין חכמה , אויך פַֿאַרשטיין משוגעת און נאַרישקייט –
narishkeit un meshugas farshtein oich chochme farshtein
folly and madness to understand also wisdom understand

בין איך געווָאָר געווָארן אַז דאָס אויך איז ווינטיאָגעניש .
vintyogenish iz oich dos az gevorn gevor ich bin
chasing after wind is also this that came to know I am

יח ווָאָרעם אין פִֿיל חכמה איז פִֿיל פַֿאַרדראָס,
fardros fil iz chochme fil in vorem
trouble much is wisdom much in because

און מערט מען קענטשאַפֿט, מערט מען
men mert kentshaft men mert un
one multiplies knowledge one multiplies and

ווייטָאָג.
veitog
pain

ב איך הָאָב געזָאָגט בײַ מיר אין הַארצן: קום אַקאָרשט, לָאָמיך דיך
dich lomich akorsht kum hartsn in mir bai gezogt hob ich
you(SG) let me now come heart in me in said have I

פֿרווון מיט פַֿרייד, און הָאָב ווויל‌טָאָג; ערשט דאָס אויך איז נישטיקייט.
nishtikeit iz oich dos ersht voiltog hob un freid mit pruvn
vanity is also this only pleasure have and joy with test

ב אויף געלעכטער הָאָב איך געזָאָגט: עס איז משוגע ; און אויף פַֿרייד: ווָאס
vos freid oif un meshuge iz es gezogt ich hob gelechter oif
what joy about and madness is it said I have laughter about

טוט זי אויף? ג איך הָאָב אויסגעקלערט בײַ מיר אין הַארצן צו פַֿארציען
fartsien tsu hartsn in mir bai oisgeklert hob ich oif zi tut
indulge to heart in for me by considered have I up it does

מײַן לייַב מיט ווײַן , אַז אי מײַן הַארץ זָאל זיך פִֿירן מיט חכמה ,
chochme mit firn zich zol harts main i az vain mit laib main
wisdom with guide self shall heart my both that wine with body my

אי איך זָאל מיך האַלטן אָן נאַרישקייט, ביז איך וועל זען ווָאס איז
iz vos zen vel ich biz narishkeit on haltn mich zol ich i
is what see will I until folly on hold myself shall I and

בעסער פַֿאַר די מענטשנקינדער אַז זיי זָאלן טָאָן אונטערן הימל
himel untern ton zoln zei az mentshnkinder di far beser
heaven under the do should they that children of men the for better

אין די קורצע טעג פֿון זייער לעבן. ד איך הָאָב מיר אויפֿגעטָאָן
oifgeton mir hob ich lebn zeyer fun teg getseilte di in
accomplished for me have I life their of days numbered the in

גרויסע זַאכן ; איך הָאָב מיר געבויט הײַזער , איך הָאָב מיר געפֿלַאַנצט
geflantst mir hob ich haizer geboit mir hob ich zachn groise
planted for me have I houses built for me have I things great

16 I communed with mine own lev, saying: Hinei, I am come to greatness, even greater chochmah than all they that have been before me over Yerushalayim; yea, my lev had great experience of chochmah and da'as. 17 And I applied my lev to have da'as of chochmah, and to have da'as of holelot *(madness)* and sichlut *(folly)*; I perceived that this also is striving after ruach *(wind)*.

18 For in much chochmah *(wisdom)* is much ka'as *(grief, vexation)*;

and he that increaseth da'as increaseth mach'ov *(sorrow)*.

2 I said in mine lev, Come now, I will test thee with simchah, therefore enjoy tov; and, hinei, this also is hevel. 2 I said of laughter, It is mad; and of simchah, What doeth it accomplish? 3 I searched in mine lev to draw my basar on with yayin, my mind guiding me with chochmah; and to lay hold on sichlut *(folly)*, till I might see what was tov for bnei haAdam, which they should do under Shomayim all the few days of their life. 4 I undertook me great works; I built me batim *(houses)*; I planted me kramim *(vineyards)*; 5 I

made me ganot *(gardens)* and parks, and I planted all kinds of fruit trees in them; 6 I made me reservoirs of mayim, to water therewith the forest of trees tzomeiach *(sprouting up)*; 7 I bought me avadim and shfakhot, and had bnei bayit *(avadim born in my bais)*; also I had great possessions of herds and tzon more than all that were in Yerushalayim before me; 8 I amassed for me also kesef and zahav, and the treasure of melachim and of the provinces; I acquired for me men singers and women singers, and the delights of bnei haAdam, musical instruments of all kinds.

9 So I was great, and excelled more than all that were before me in Yerushalayim; also my chochmah remained with me. 10 And whatsoever mine eyes desired I kept not from them, I withheld not my lev from any simchah; for my lev rejoiced in all my amal *(labor)*; and this was my chelek *(portion)* for all my amal. 11 Then I looked on kol ma'asim that my hands had wrought, and on the amal that I had labored to do; and,

ח איך האָב מיר געמאַכט גערטנער און סעדער און
un seder un gertner gemacht mir hob ich vaingertner
and orchards and gardens made for me have I vineyards

ויינגערטנער;
vaingertner

אײַנגעפלאַנצט אין זיי ביימער פֿון אַלערלײ פּירות. ט איך האָב מיר
mir hob ich peires alerlei fun beimer zei in aingeflantst
for me have I fruits all kinds of of trees them in planted

געמאַכט וואַסערטײַכן אָנצוטרינקען פֿון זיי דעם וואַקסיקן וואַלד וואָס
vos vald vaksikn dem zei fun ontsutrinken vasertaichn gemacht
that forest growing the them from to irrigate pools of water made

, דינסטן שפּראָצט מיט ביימער. י איך האָב אײַנגעקויפט קנעכט און
dinstn un knecht aingekoift hob ich beimer mit shprotst
maid servants and servants acquired have I trees with springs up

און הויזגעבאָרענע האָב איך געהאַט אויך אַן אײגנס פֿון רינדער
rinder fun eigens an oich gehat ich hob hoizgeborene un
cattle of purchased property a also had I have house born and

און שאָף אַ סך האָב איך געהאַט, מער פֿון אַלע וואָס זײַנען געווען
geven zainen vos ale fun mer gehat ich hob sach a shof un
were are that all than more had I have many a sheep and

פֿאַר מיר אין ירושָלַיִם. יא איך האָב מיר אָנגעזאַמלט אויך זילבער
zilber oich ongezamlt mir hob ich Yerushalayim in mir far
silver also accumulated for me have I Yerushalayim in me before

און גאָלד, און שאַצן פֿון מלכים און מדינות. איך האָב מיר
mir hob ich medines un mlochim fun shatsn un gold un
for me have I provinces and kings of treasures and gold and

אײַנגעשאַפֿט זינגערס און זינגערינס, און תּענוגים פֿון מענטשנקינדער,
mentshnkinder fun tenugim un zingerins un zingers aingeshaft
children of men of pleasures and female singers and singers acquired

וויַבער אויף וויַבער.
vaiber oif vaiber
women upon women

יב און איך בין געווען גרעסער און האָב פֿאַרמאָגט מער פֿון אַלע וואָס
vos ale fun mer farmogt hob un greser geven bin ich un
that all than more owned have and greater become am I and

זײַנען געווען פֿאַר מיר אין ירושָלַיִם; אויך איז מײַן חכמה מיר
mir chochme main iz oich Yerushalayim in mir far geven zainen
for me wisdom my is also Yerushalayim in me before were are

בײַגעשטאַנען. יא און וואָס נאָר מײַנע אויגן האָבן פֿאַרלאַנגט, האָב איך פֿון
fun ich hob farlangt hobn oign maine nor vos un baigeshtanen
from I have desired have eyes my only what and remained

זיי נישט געמינערט; איך האָב נישט פֿאַרמיטן מײַן האַרץ פֿון קיין
kein fun harts main farmitn nisht hob ich geminert nisht zei
any from heart my withheld not have I withheld not them

פֿרייד, ניַערט מײַן האַרץ האָט זיך וווײל געטאָן מיט מײַן גאַנצער מי,
mi gantser main mit geton voil zich hot harts main naiert freid
toil entire my with did enjoyed self has heart my instead joy

וואָרעם דאָס איז געווען מײַן חלק פֿון מײַן גאַנצער מי. יא אָבער איך
ich ober mi gantser main fun chelek main geven iz dos vorem
I but toil entire my of portion my was is this because

האָב זיך אומגעקוקט אויף אַלע מײַנע אויפֿטוען וואָס מײַנע הענט האָבן
hobn hent maine vos oiftuen maine ale oif umgekukt zich hob
have hands my which deeds my all on looked back self have

אויפֿגעטאָן, און אויף דער מי וואָס איך האָב מיך געמיט כּדי
kedei gemit mich hob ich vos mi der oif un , oifgeton
so that labored myself have I which toil the on and accomplished

דאָס אויפֿצוטאָן , ערשט אַלץ נישטיקייט און ווינטיאָגעניש , און
dos oiftsuton alts ersht nishtikeit un vintyogenish un
this to accomplish all behold worthlessness and chasing after wind and

גאָרנישט קומט אַרויס אונטער דער זון .
gornisht kumt arois unter der zun
gornisht comes out under the sun

יב און איך האָב מיך געקערט צו באַקוקן חכמה און משוגעת
meshugas un chochme bakukn tsu gekert mich hob ich un
madness and wisdom examine to turned myself have I and

און נאַרישקייט; וואָרעם וואָס קען אויפֿטאָן דער מענטש וואָס קומט
kumt vos mentsh der oifton ken vos vorem narishkeit un
comes that man the accomplish can what because folly and

נאָכן מלך ? בלויז דאָס וואָס מע האָט שוין פֿריִער געטאָן. יג און
un geton frier shoin hot me vos dos bloiz melech nochn
and done prior already has one which that only king after the

איך האָב איינגעזען אַז די מעלה פֿון חכמה איבער נאַרישקייט איז
iz narishkeit iber chochme fun maile di az aingezen hob ich
is folly over wisdom of advantage the that seen have I

אַזוי ווי די מעלה פֿון ליכטיקייט איבער פֿינצטערניש. יד דער חכם
chochem der fintsternish iber lichtikeit fun maile di vi azoi
wise man the darkness over light of advantage the as like

האָט זיַינע אויגן אין קאָפּ, און דער נאַר גייט אין דער פֿינצטער. אָבער איך
ich ober fintster der in geit nor der un kop in oign zaine hot
I but dark the in goes fool the and head in eyes his has

האָב אויך געמערקט אַז איין טראָף טרעפֿט זיי אַלעמען. טו און איך האָב
hob ich un alemen zei treft traf ein az gemerkt oich hob
have I and all them befalls fate one that learned also have

געזאָגט בייַ מיר אין האַרצן: אַזוי ווי עס טרעפֿט דעם נאַרן אַזוי וועט אויך
oich vet azoi narn dem treft es vi azoi hartsn in mir bai gezogt
also will so fools the befalls it as so heart in me by said

מיך טרעפֿן, היַינט נאָך וואָס דען בין איך געווען קליגער? און איך האָב
hob ich un kliger geven ich bin den vos noch haint trefn mich
have I and wiser been I am then what yet now befall me

געטענהט בייַ מיר אין האַרצן, אַז דאָס אויך איז נישטיקייט .
getenht bai mir in hartsn az dos oich iz nishtikeit
thought to myself by me in heart this that also is worthlessness

טז וואָרעם פֿון דעם חכם אַזוי ווי פֿון דעם נאַרן בליַיבט נישט קיין
vorem fun dem chochem azoi vi fun dem narn blaibt nisht kein
because of the wise man so as of the fools the remains not any

זָכר אויף אייביק; ווייַל אין די קומעדיקע טעג וועט אַלץ זיַין
zocher oif eibik; vail in di kumedike teg vet alts zain
for remembrance ever because in the coming days will all be

שוין פֿאַרגעסן ; און ווי שטאַרבט דער חכם ? אַזוי ווי דער נאַר. יז און
shoin fargesen ; un vi shtarbt der chochem ? azoi vi der narn un
already forgotten and as dies the wise man the so as fool the and

איך האָב פֿיַינט געקראָגן דאָס לעבן, וואָרעם מיר איז אויסגעקומען
hob ich faint gekrogn dos lebn, vorem mir iz oisgekumen
I have hatred gotten this life because for me is turned out

שלעכט די געשעונג וואָס געשעט אונטער דער זון , ווייַל אַלץ איז
shlecht di gesheung vos geshet unter der zun , vail alts iz
grievous the work which happens under the sun because all is

. נישטיקייט און ווינטיאָגעניש
nishtikeit un vintyogenish
worthlessness and chasing after wind

hinei, all was hevel and chasing after ruach, and there was no profit under the shemesh.

12 And I turned myself to consider chochmah *(wisdom)*, and holelot *(madness)*, and sichlut *(folly)*; for what can the adam do who cometh after HaMelech? Even that which hath been done already. 13 Then I saw that chochmah excelleth sichlut, as far as ohr excelleth choshech. 14 The chacham *(wise man)* hath eyes in his rosh; but the kesil *(fool)* walketh in choshech; but I myself perceived also that the same mikreh *(fortune)* happeneth to them all. 15 Then said I in my lev, As the mikreh befalls the kesil, so also will the same mikreh befall me; and wherein have I then been of more chochmah? Then I said in my lev, This also is hevel. 16 For no zichron *(remembrance)* of the chacham — no less the kesil — remains l'olam; seeing that in hayamim haba'im *(the days to come)* all shall be forgotten. How can the chacham die just like the kesil? 17 Therefore I hated HaChayyim *(Life)*; because the ma'aseh that is wrought under the shemesh is grievous unto me; for all is hevel and chasing after ruach.

יח און איך האָב פֿײַנט געקראָגן מײַן גאַנצע מי וואָס איך מי
mich mi ich vos mi gantse main gekrogn faint hob ich un
myself toil I which labor whole my gotten hatred have I and

דערויף אונטער דער זון , כּדי אַז איך מוז עס איבערלאָזן צו אַ
a tsu iberlozen es muz ich az kedei zun der unter deroif
a to leave behind it must I that so that sun the under thereon

מענטשן וואָס וועט זײַן נאָך מיר. יט און ווער וויס אויב ער וועט זײַן
zain vet er oib veis ver un mir noch zain vet vos mentshn
be will he if knows who and me after be will which man

אַ חכם אָדער אַ נאַר? פֿון דעסט וועגן וועט ער געוועלטיקן
geveltikn er vet vegen dest fun nor a oder chochem a
rule he will account of this in the of fool a or wise man a

איבער מײַן גאַנצער מי וואָס איך האָב מיך געמיט און געקליגט
gekligt un gemit mich hob ich vos mi gantser main iber
been wise and labored myself have I which labor entire my over

דערויף אונטער דער זון . דאָס אויך איז נישטיקייט . כ און איך האָב מיך
mich hob ich un nishtikeit iz oich dos zun der unter deroif
myself have I and worthlessness is also this sun the under thereon

אומגעדרייט צו לאָזן מײַן האַרץ זיך מיאש צו זײַן פֿון דער גאַנצער
gantser der fun zain tsu meyaesh zich harts main lozn tsu umgedreit
entire the of be to despair self heart my let to turned around

מי וואָס איך האָב מיך געמיט אונטער דער זון . כא וואָרעם פֿאַראַן אַ
a faran vorem zun der unter gemit mich hob ich vos mi
a there is because sun the under labored myself have I which labor

מענטש וואָס זײַן מי איז מיט חכמה , און מיט קענשאַפֿט , און מיט
mit un kenshaft mit un chochme mit iz mi zain vos mentsh
with and knowledge with and wisdom with is labor his whose man

בריהשאַפֿט, און ער לאָזט עס איבער פֿאַר אַ חלק צו אַ מענטשן וואָס
vos mentshn a tsu chelek a far iber es lozt er un brihshaft
who man a to portion a for over it leaves he and skill

האָט זיך דערויף נישט געמיט. דאָס אויך איז נישטיקייט און אַ גרויס בייז.
beiz grois a un nishtikeit iz oich dos gemit nisht deroif zich hot
evil great a and worthlessness is also this toiled not thereon self has

כב וואָרעם וואָס האָט דער מענטש פֿון זײַן גאַנצער מי , און פֿון דעם
dem fun un mi gantser zain fun mentsh der hot vos vorem
the from and labor entire his from man the has what because

האַוון פֿון זײַן האַרצן, אַז ער זאָל זיך מיען אונטער דער זון ? כג וואָרעם
vorem zun der unter mien zich zol er az hartsn zain fun havn
because sun the under toil self shall he that heart his of striving

אַלע זײַנע טעג זײַנען וויטאָגן, און זײַן עסק איז ערגערניש; אַפֿילו בײַ
bai afile ergernish iz esk zain un veitogn zainen teg zaine ale
at even vexation is occupation his and pains are days his all

נאַבט ליגט נישט אײַן זײַן האַרץ. דאָס אויך איז נישטיקייט .
nishtikeit iz oich dos harts zain ain nisht ligt nacht
worthlessness is also this heart his in not lies night

כד נישטאָ בעסערס פֿאַרן מענטשן , ווי ער זאָל עסן און
un esen zol er vi mentshn faran besers nishto
and eat shall he than man for the better there is not

טרינקען, און זיך לאָזן ווייל גיין פֿאַר זײַן מי . דאָס אויך, האָב איך
ich hob oich dos mi zain far gein voil lozn zich un trinken
I have also this toil his for go well let self and drink

18 Yea, I hated all my amal *(labor)* for which I had toiled under the shemesh; because I must leave it unto the adam that shall occupy my place after me. 19 And who hath da'as whether he shall be a chacham or a kesil? Nevertheless shall he have shlitah *(control, authority)* over all my amal for which I have toiled, and have poured out my chochmah under the shemesh. This also is hevel. 20 Therefore I turned aside to give up my lev to despair over all the wearisome amal with which I toiled under the shemesh. 21 For there is an adam whose amal is with chochmah, and da'as, and kishron *(skill)*; yet to an adam that hath not worked for it he must leave it for his chelek. This also is hevel and a ra'ah rabbah. 22 For what hath adam for all his amal, and for all the striving of his lev, wherein he hath labored under the shemesh? 23 For all his yamim are machovim *(sorrows)*, and his travail ka'as *(grief, vexation)*; yea, his lev taketh not rest balailah. This also is hevel. 24 There is nothing better for adam, than that he should eat and drink, and that he should make his nefesh find satisfaction

in his amal. Also this I saw; even this was from the Yad HaElohim. [25] For who can eat, or who can find enjoyment without Hashem? [26] For to the adam that is pleasing in His sight, Hashem gives chochmah, and da'as, and simchah; but to the choteh *(sinner)* Hashem giveth travail; Hashem giveth the work of gathering and storing up, that Hashem may give to him that pleases HaElohim. This also is hevel and chasing after ruach.

אינגעזען, אַז דאָס איז פֿון ג-טס האַנט – כה וואָרעם: ווער זאָל עסן
esen zol ver vorem hant G-ts fun iz dos az aingezen
eat shall who because hand G-d's from is this that seen

און ווער זאָל הנאה האָבן, אָן אים – ה ? כו ווייל
vail Hashem im on hobn hanoe zol ver un
because Hashem him without have pleasure shall who and

דעם מענטשן וואָס איז ווויילגעפֿעלן פֿאַר אים, גיט ער חכמה , און
un chochme er git im far voilgefeln iz vos mentshn dem
and wisdom he gives him for pleasing is that man to the

קענטניש, און פֿרייד; און דעם זינדיקן גיט ער אַן עסק צו קלייַבן און
un klaibn tsu esk an er git zindikn dem un freid un kenshaft
and gather to task a he gives sinner the and joy and knowledge

צו זאַמלען, כּדי איבערצולאָזן צו דעם וואָס איז ווויילגעפֿעלן פֿאַר
far voilgefeln iz vos dem tsu ibertsulozn kedei zamlen tsu
before pleasing is who the one to to leave over so that collect to

אלקים . דאָס אויך איז נישטיקייט און ווינטיאָגעניש .
vintyogenish un nishtikeit iz oich dos Elokim
chasing after wind and worthlessness is also this G-d

3 To every thing there is a zeman *(time)*, and an et *(season)* for every matter under Shomayim:

ג אויף אַלץ איז דאָ אַ שעה, און אַ צייט פֿאַר איטלעכער
itlecher far tsait a un sheh a do iz alts oif
every for appointed time a and hour a there is all upon

זאַך אונטערן הימל :
himel untern zach
heaven under thing

[2] An et *(season)* to be born,

ב אַ צייט געבאָרן צו ווערן ,
vern tsu geborn tsait a
become to born time a

and an et *(season)* to die;

און אַ צייט צו שטאַרבן;
shtarbn tsu tsait a un
die to time a and

an et *(season)* to plant,

אַ צייט צו פֿלאַנצן,
flantsn tsu tsait a
plant to time a

and an et *(season)* to uproot that which is planted;

און אַ צייט אויסצוריַיסן דאָס געפֿלאַנצטע.
geflantste dos oistsuraisn tsait a un
planted the to uproot time a and

[3] An et *(season)* to kill,

ג אַ צייט צו הרגענ ,
hargen tsu tsait a
kill to time a

and an et *(season)* to heal;

און אַ צייט צו היילן;
heiln tsu tsait a un
heal to time a and

an et *(season)* to tear down,

אַ צייט צו ברעכן ,
brechn tsu tsait a
break to time a

and an et *(season)* to build up;

און אַ צייט צו בויען .
boien tsu tsait a un
build to time a and

[4] An et *(season)* to weep,

ד אַ צייט צו ווייַנען ,
veinen tsu tsait a
weep to time a

and an et *(season)* to laugh;
אוֹן אַ צַיִט צוֹ לאַכן;
lachn tsu tsait a un
laugh to time a and

an et *(season)* to mourn,
אַ צַיִט צוֹ קלאָגן,
klogn tsu tsait a
bewail to time a

and an et *(season)* to dance;
אוֹן אַ צַיִט צוֹ טאַנצן.
tantsn tsu tsait a un
dance to time a and

5 An et *(season)* to throw stones away,
ה אַ צַיִט אַוועקצוּוואַרפֿן שטיינער,
shteiner avektsuvarfn tsait a
stones to cast away time a

and an et *(season)* to gather stones together;
אוֹן אַ צַיִט אויפֿצוקלײַבן שטיינער;
shteiner oiftsuklaibn tsait a un
stones to gather time a and

an et *(season)* to embrace,
אַ צַיִט צוֹ האַלדזן ,
haldzn tsu tsait a
embrace to time a

and an et *(season)* to refrain from embracing;
אוֹן אַ צַיִט זיך צוֹ דערוַייטערן
dervaitern tsu zich tsait a un
distance to oneself time a and

פֿון האַלדזן .
haldzn fun
embracing from

6 An et *(season)* to look for,
ו אַ צַיִט צוֹ זוכן ,
zuchn tsu tsait a
seek to time a

and an et *(season)* to lose;
אוֹן אַ צַיִט אָנצוּווערן ;
ontsuvern tsait a un
to lose time a and

an et *(season)* to keep,
אַ צַיִט צוֹ היטן,
hitn tsu tsait a
keep to time a

and an et *(season)* to throw away;
אוֹן אַ צַיִט אַוועקצוּוואַרפֿן.
avektsuvarfn tsait a un
to cast away time a and

7 An et *(season)* to tear,
ז אַ צַיִט צוֹ רײַסן ,
raisn tsu tsait a
pull out to time a

and an et *(season)* to mend;
אוֹן אַ צַיִט צוֹ נייַען ;
neyen tsu tsait a un
sew to time a and

an et *(season)* to keep silent,
אַ צַיִט צוֹ שווײַגן ,
shvaign tsu tsait a
keep silent to time a

and an et *(season)* to speak;
אוֹן אַ צַיִט צוֹ רעדן .
redn tsu tsait a un
speak to time a and

8 An et *(season)* to love,
ח אַ צַיִט ליב צוֹ האָבן,
hobn tsu lib tsait a
have to love time a

and an et *(season)* to hate;
אוֹן צַיִט פֿײַנט צוֹ האָבן;
hobn tsu faint tsait un
have to hatred time and

an et *(season)* of milchamah,

אַ צַיִט פַֿאַר מלחמה ,
milchome far tsait a
war for time a

and an et *(season)* of shalom.

און אַ צַיִט פַֿאַר שלום .
sholem far tsait a un
peace for time a and

[9] What profit hath the worker from his amal *(labor)*? [10] I have seen the occupation, which Elohim hath given to the bnei HaAdam to keep them occupied. [11] Hashem hath made every thing yafeh in its et *(season)*; also He hath set HaOlam *(Eternity)* in their lev, yet so that no adam can find out the ma'aseh that HaElohim hath done from the beginning to the end. [12] I have da'as that there is nothing better for adam, than that they have simchah and do tov while they live. [13] And also that kol haAdam should eat and drink, and enjoy the good of all his amal. This is a gift of Elohim. [14] I have da'as that, all that HaElohim doeth will endure l'olam; nothing can be added to it, nor any thing taken from it; HaElohim doeth it, that men should fear before Him. [15] That which is hath been already; and that which is to be hath already been; and HaElohim will call that which is past to account.

ט וואָס פַֿאַר אַ נוצן האָט דער טוער פֿון דער אַרבעט אין דעם וואָס ער
er vos dem in arbet der fun tuer der hot nutsn a far vos
he which that in work the of doer the has profit a for what

באַמיט זיך ? י איך האָב געזען דעם עסק וואָס אלקים האָט געגעבן די
di gegebn hot Elokim vos esk dem gezen hob ich zich bamit
the given has G-d which business the seen have I self troubles

מענטשנקינדער זיך צו עסקן דערמיט . יא אַלצדינג האָט ער גענאַכט
gemacht er hot altsding dermit eskn tsu zich mentshnkinder
made he has everything therewith occupy to selves children of men

שיין אין זייַן צייַט, ער האָט אַפֿילו די עולם געגעבן אין זייער האַרץ
harts zeyer in gegebn oilem di afile hot er tsait zain in shein
heart their in given eternity the even has he time its in beautiful

די כוונה אַז דער מענטש זאָל נישט קענען אויסגעפֿינען די מעשׂים
meisim di oisgefinen kenen nisht zol mentsh der az kavone di
works the figure out be able to not shall man the that intention the

וואָס ג-ט האָט געטאָן פֿון אָנהייב ביז צום סוף. יב איך וויים אַז
az veis ich sof tsum biz onheib fun geton hot G-t vos
that know I end to the until beginning from done has G-d which

נישטאָ בעסערס פַֿאַר זיי , ווי נאָר זיך צו פֿרייען, און זיך ווויל
voil zich un freyen tsu zich nor vi zei far besers nishto
well selves and rejoice to selves only than them for better there is not

צו טאָן, אין זייער לעבן. אָבער אויך אַז עמעצער אַ מענטש עסט און טרינקט,
trinkt un est mentsh a emetser az oich ober lebn zeyer in ton tsu
drink and eats man a someone that also but life their in do to

און האָט ווויל פֿון אַלע זיין מי , יג איז דאָס אַ מתּנה פֿון אלקים .
Elokim fun matone a dos iz mi zain al far voiltog hot un
G-d of gift a this is toil his all for enjoyment has and

יד איך וויים אַז אַלץ וואָס אלקים מאַכט, דאָס וועט זיין אייביק ;
eibik zain vet dos macht Elokim vos alts az veis ich
eternal be will this makes G-d which everything that know I

דערצו איז נישט צוצולייגן , און דערפֿון איז נישט צו מינערן ; און
un minern tsu nisht iz derfun un tsutsuleigen nisht iz dertsu
and diminish to not is therefrom and to add not is thereto

אלקים האָט געמאַכט אַז מע זאָל מורא האָבן פַֿאַר אים. טו דאָס וואָס
vos dos im far hobn moire zol me az gemacht hot Elokim
which that him before have fear shall one that made has G-d

איז שוין געווען איז איצט; און דאָס וואָס וועט נאָך זיין איז אויך שוין
shoin oich iz zain noch vet vos dos un itst iz geven shoin iz
already also is be after will which that and now is been already is

געווען, און אלקים וועט רופֿן דאָס וואָס איז פַֿאַרגאַנגען צו רעכענשאַפֿט.
rechenshaft tsu fargangen iz vos dos rufn vet Elokim un geven
reckoning to passed away is which that call will G-d and been

[16] And moreover I saw under the shemesh that in the Mekom Mishpat *(place of judgment)* resha *(wickedness)* was there; and in the Mekom Tzedek, resha *(wickedness)* was there. [17] I said in mine lev, HaElohim shall judge the tzaddik and the resha *(wicked)*; for an et *(season)* for every matter and for every ma'aseh is there. [18] I said in mine lev, As for bnei haAdam, HaElohim tests them, that they might see that they themselves are like beheimah. [19] For bnei haAdam and beheimah share one and same mikreh *(fortune)*; as the one dieth, so dieth the other; yea, they have all one breath; so that the adam hath no advantage above the beheimah; for all is hevel. [20] All go unto mekom echad; all are of the afahr *(dust)*, and all return to the afahr again. [21] Who hath da'as of the ruach bnei haAdam that goeth upward, and the ruach habeheimah that goeth downward to ha'aretz? [22] Wherefore, for this reason, I perceive that there is nothing better than that the adam find simchah in his ma'asim; for that is his chelek; for who shall bring him to see what shall be after him?

טז און נאָך האָב איך געזען אונטער דער זון : אין דעם אָרט פֿון
fun ort dem in zun der unter gezen ich hob noch un
of place the in sun the under seen I have yet and

גערעכטיקייט, דאָרטן איז אומרעכט, און אין דעם אָרט פֿון רעכטפֿאַרטיקייט,
rechtfartikeit fun ort dem in un umrecht iz dortn gerechtikeit
uprightness of place the in and injustice is there justice

דאָרטן איז אומרעכט. יז האָב איך געזאָגט בייַ זיך אין האַרצן: אי דעם
dem i hartsn in zich bai gezogt ich hob umrecht iz dortn
the both heart in self by said I have injustice is there

צדיק אי דעם רשע וועט אלקים משפטן , ווארעם אַ צייַט פֿאַר
far tsait a vorem mishpetn Elokim vet roshe dem i tsadik
for time a because judge G-d will wicked the and righteous one

איטלעכער זאַך און פֿאַר איטלעכער טוונג איז דאָרטן דאָ . יח איך האָב
hob ich do dortn iz tuung itlecher far un zach itlecher
have I here there is work every for and thing every

געזאָגט בייַ זיך אין האַרצן: דאָס איז פֿון וועגן די מענטשנקינדער ;
mentshnkinder di vegen fun iz dos hartsn in zich bai gezogt
children of men the account of on is this heart in self by said

כדי אלקים זאָל זיי ליַיטערן, און כדי זיי אַליין
alein zei kedei un laitern zei zol Elokim kedei
themselves they in order that and refine them shall G-d in order that

זאָלן זען אַז זיי זײַנען ווי אַ בהמה . יט ווארעם דער טראַף פֿון די
di fun traf der vorem beheime a vi zainen zei az zen zoln
the of fate the because livestock a like are they that see shall

מענטשנקינדער איז דער טראַף פֿון דער בהמה ; איין טראַף בייַ זיי . ווי
vi zei bai traf ein beheime der fun traf der iz mentshnkinder
as they for fate one livestock the of fate the is children of men

דער שטאַרבט, אַזוי שטאַרבט דער , און איין אָטעם בייַ ביידן, און
un beidn bai otem ein un der shtarbt azoi shtarbt der
and both for breath one and that one dies so dies this one

קיין מעלה פֿון מענטשן איבער דער בהמה איז נישטאָ , ווארעם
vorem nishto iz beheime der iber mentshn fun maile kein
because not there is livestock the over men of advantage any

אַלץ איז נישטיקייט . כ ביידע קומען אַהין אין אַרט, ביידע
beide ort ein in ahin kumen beide nishtikeit iz alts
both place one to there come both worthlessness is everything

זײַנען פֿון שטויב, און ביידע קערן זיך אום צו שטויב. כא ווער ווייס
veis ver shtoib tsu um zich kern beide un shtoib fun zainen
knows who dust to back selves turn both and dust from are

דעם גייַסט פֿון די מענטשנקינדער , אויב ער גייט אַרויף אין דער הייך , און
un heich der in aroif geit er oib mentshnkinder di fun gaist dem
and height the in up goes it if children of men the of spirit the

דעם גייַסט פֿון דער בהמה , אויב ער נידערט אונטן צו דער ערד ?
erd der tsu unten nidert er oib beheime der fun gaist dem
earth the to downward descend it if livestock the of spirit the

כב און איך האָב איינגעזען אַז נישטאָ בעסערס, ווי דער מענטש זאָל
zol mentsh der vi besers nishto az aingezen hob ich un
shall man the than better there is not that perceived have I and

הנאה האָבן פֿון זײַנע אויפֿטוען, ווארעם דאָס איז זײַן חלק ; ווייַל
vail chelek zain iz dos vorem oiftuen zaine fun hobn hanoe
because portion his is this because deeds his from have pleasure

ווער וועט אים ברענגען אָנצוקוקן וואָס וועט זײַן נאָך אים?
im noch zain vet vos ontsukukn brengen im vet ver
him after be will what to look at bring him will who

4 So I returned, and considered all the oppressions that are done under the shemesh, and, hinei, the tears of such as were oppressed, and they had no menachem *(comforter)*; and on the side of their oppressors there was ko'ach *(power)*; but they had no menachem *(comforter)*. 2 Wherefore I praised the mesim which are already dead more than the living ones which are yet alive. 3 Yea, better is he than both they, which hath not yet been, who hath not seen the ma'aseh harah that is done under the shemesh.

4 Again, I considered all amal, and every kishron hama'aseh *(skillful achievement)*, that such is a simple derivative of kinat ish meirei'eihu *(the envy of man of his neighbor)*. This also is hevel, a chasing after ruach.

5 The kesil foldeth his hands together, and eateth his own basar.

6 Better is a handful with tranquility than both the hands full with amal and chasing after ruach.

7 Then I returned, and I saw under the shemesh this hevel: 8 There was a man all alone, and there was with him neither

ד און איך האָב ווידער געזען אַלע רויבעריַיען וואָס ווערן אָפּגעטאָן
opgeton vern vos roiberaien ale gezen vider hob ich un
done become that oppressions all seen again have I and

אונטער דער זון . און אָט זיַינען די טרערן פֿון די געדריקטע,
gedrikte di fun trern di zainen ot un zun der unter
oppressed the of tears the are behold and sun the under

און נישטאָ ווער זאָל זיי טרייסטן; און אויף דער זיַיט פֿון זייערע
zeyere fun zait der oif un treistn zei zol ver nishto un
their of side the on and comfort them shall who there is none and

דריקער איז די מאַכט, און נישטאָ ווער זאָל זיי טרייסטן.
treistn zei zol ver nishto un macht di iz driker
comfort them shall who there is none and power the is oppressors

ב דערום האַלט איך די טויטע וואָס זיַינען שוין געשטאָרבן פֿאַר
far geshtorbn shoin zainen vos toite di ich halt derum
for died already are who dead the I hold therefore

גליקלעכער פֿון די לעבעדיקע וואָס לעבן נאָך . ג און בעסער פֿון זיי
gliklecher fun di lebedike vos noch lebn un beser fun zei
happier than the living who still live and better than them

דיי איז דעם וואָס איז נאָך נישט געווען, וואָס האָט נישט געזען די
di gezen nisht hot vos geven nisht noch iz vos dem iz beidn
the seen not has who been not yet is who the one is both

שלעכטע מעשׂים וואָס ווערן אָפּגעטאָן אונטער דער זון .
zun der unter opgeton vern vos meisim shlechte
sun the under done are that deeds evil

ד און איך האָב געזען יעטוועדער מי , און יעטוועדער
yetveder un mi yetveder gezen hob ich un
all manner of and toil all manner of seen have I and

קנאה אויס אַז דאָס איז אַרבעט, בריהשאַפֿט אין
kine ois iz dos az arbet in brihshaft
envy stemming from is this that work in skill

און נישטיקייט איז אויך דאָס אַנדערן צום איינעם פֿון
un nishtikeit iz oich dos andern tsum einem fun
and worthlessness is also this another to one of

. ווינטיאָגעניש
vintyogenish
chasing after wind

ה דער נאַר פֿאַרלייגט זיַינע הענט , און עסט זיַין אייגן
eigen zain est un hent zaine farleigt nor der
own his eats and hands his folds fool the

פֿלייש.
fleish
flesh

ו בעסער אַ האַנטפֿול מנוחה , איידער פֿולע הויפֿנס מי און
un mi hoifns fule eider menuche hantful a beser
and toil heaps full than resting place handful of a better

. ווינטיאָגעניש
vintyogenish
chasing after wind

ז און איך האָב ווידער געזען נישטיקייט אונטער דער זון . ח פֿאַראַן
faran zun der unter nishtikeit gezen vider hob ich un
there is sun the under worthlessness seen again have I and

איינער, אָן אַ צווייטן צו זיך ; צו מאָל אַ זון אָדער אַ ברודער
bruder a oder zun a mol tsu zich tsu tsveitn a on einer
brother a or son a times to self to second a without one

ben nor ach *(brother)*; yet there was no ketz *(end)* to all his amal; neither was his ayin satisfied with osher *(riches)*; neither saith he, For whom do I toil, and deprive my nefesh of tovah? This also is hevel, yea, it is an evil matter.

9 Two are better than one because they have a sachar tov for their amal. 10 For if they fall, the echad will lift up his partner, but woe to him that is alone when he falleth; for he hath not another to help him up. 11 Also, if two lie down, then they have chom *(heat)*, but how can one be warm alone? 12 Though echad may be overpowered, shnayim shall withstand him; and a khoot hameshulash *(threefold cord)* is not quickly broken.

13 Better is a poor and a wise yeled than an old and foolish melech, who will no more be admonished. 14 For out of the bais hasohar he cometh to reign, although he was born a poor man in his malchut *(kingdom)*. 15 I considered all the living ones which walk under the shemesh in the throng of the yeled, that is, the second one that shall enter into the place of the former. 16 There is no ketz of kol haAm, all those at whose head he stands; and

הָאָ֣ר עֵ֔ר נִישְׁט, פֹּ֥ון דֶעסְט֖ וועגֶן֙ אִיז֙ נִישְׁטָ֣א קיין֙ ענְד צו֙ זיין֙
zain tsu end kein nishto iz vegen dest fun nisht er hot
his to end any there is not is because of this from not he has

מִיעְנִיש , אוֹן֙ זיין֙ אוֹיג֙ קען֙ זיך֙ נִישְׁט֙ אָנְזעטְן֙ מִיט֙ עשִׁירוּת, אוֹן֙
un eshires mit onzetn nisht zich ken oig zain un mienish
and riches with be satisfied not self can eye his and toil

פַּאר֙ וועמְען֙ מִי֙ איך֙ מיך֙ , אוֹן֙ מִינְער֙ זיך֙ פֹּ֥ון גוטס? דאָס֙ אויך֙ אִיז֙
iz oich dos guts fun zich miner un mich ich mi vemen far
is also this good of self deprive and myself I toil whom for

נִישְׁטִיקייט , אוֹן֙ עס֙ אִיז֙ אַ֙ שלעכְטער֙ ענְין֙ .
inyen shlechter a iz es un nishtikeit
matter grievous an is it and worthlessness

ט בעסער֙ צְווייִ֙ איידער֙ איינער, וואָרעם֙ זיי֙ האָבן֙ אַ֙ גוטן֙ לוין֙ פַּאר֙
far loin gutn a hobn zei vorem einer eider tsvei beser
for wage good a have they because one than two better

זייער֙ מי . י וואָרעם֙ אַז֙ זיי֙ פַּאלן, הייבט֙ איינער֙ אויף֙ דעם֙ אַנדערן,
andern dem oif einer heibt faln zei az vorem mi zeyer
other the up one raises fall they if because toil their

אָבער֙ וויי֙ צו֙ דעם֙ איינצלנעם֙ וואָס֙ פַּאלט, אוֹן֙ נִישְׁטָ֣א֙ אַ֙ צְווייטער֙
tsveiter a nishto un falt vos eintslnem dem tsu vei ober
second a there is not and falls who solitary the to woe but

אים֙ אויפְצוהייבן. יא דאָס֙ גלַייכן֙ אַז֙ צְווייִ֙ ליגן֙ בייַנאַנד , אִיז֙ זיי֙
zei iz bainand lign tsvei az glaichn dos oiftsuheibn im
they are together lie two that similarly likewise to lift up him

וואָרעם, אָבער֙ איינעם֙ וויִ֙ קען֙ וואָרעם֙ וועט֙ ער֙ ? יב אוֹן֙ אויב֙ עמְעצער֙ קען֙
ken emetser oib un vern varem ken vi einem ober varem
can someone if and become warm can how one but warm

איבערשטאַרקן֙ דעם֙ איינעם, וועלן֙ אָבער֙ צְווייִ֙ זיך֙ שטעלן֙ קעגן֙ אים.
im kegen shteln zich tsvei ober veln einem dem ibershtarkn
him against stand selves two but will one the overpower

אוֹן֙ אַ֙ דרייַפַּאלד֙ פַּאדעם֙ וועט֙ נישט֙ אויף֙ גיך֙ צעריסן֙ וועט֙ ער֙ .
vern tserisn gich oif nisht vet fodem draifold a un
become tore haste on not will cord threefold a and

יג בעסער֙ אַן֙ אָרעם֙ יינגל֙ אוֹן֙ אַ֙ חכם֙ , איידער֙ אַן֙ אַלטער֙ מלך֙
melech alter an eider chochem a un yingel orim an beser
king old an than wise one a and youth poor a better

אוֹן֙ אַ֙ נאַר, וואָס֙ וויִיס֙ נישט֙ מער֙ צו֙ זיין֙ אָפּגעהיט. יד וואָרעם֙
vorem opgehit zain tsu mer nisht veis vos nor a un
because warned be to anymore not knows who fool a and

פֹּ֥ון געפַּענקעניש֙ איז֙ יענער֙ אַרויסגעגאַנגען֙ צו֙ ווערן֙ אַ֙ מלך֙ ,
melech a vern tsu aroisgegangen yener iz gefenkenish fun
king a become to having come out that one is prison from

הגם֙ ער֙ איז֙ געבאָרן֙ געוואָרן֙ אָרים, אונטער֙ זיין֙ מלוכה . טו איך֙ האָב֙
hob ich meluche zain unter orim gevorn geborn iz er hagam
have I kingdom his under poor become born is he although

געזען֙ אַלע֙ לעבעדיקע֙ וואָס֙ גייען֙ אונטער֙ דער֙ זון , האַלטן֙ מיט֙ דעם֙
dem mit haltn zun der unter geyen vos lebedike ale gezen
this with follow sun the under walk who living all seen

יינגל֙ , דעם֙ צְווייטן֙ וואָס֙ שטייט֙ אויף֙ זיין֙ אָרט ; טז נישט֙ געווען֙ קיין֙ ענְד֙
end kein geven nisht ort zain oif shteit vos tsveitn dem yingel
end any been not place his up stands who second the youth

צו֙ אַל֙ דעם֙ פַּאלק , צו֙ אַלע֙ וואָס֙ ער֙ איז֙ געווען֙ זייער֙ אָנפֿירער; פֹּ֥ון֙
fun onfirer zeyer geven iz er vos ale tsu folk dem al tsu
from leader their was is he who all to people this all to

yet they who come after shall not rejoice in him. Surely this also is hevel and chasing after ruach *(wind)*.

17 5:1 Keep thy footing when thou goest to the Bais HaElohim, and be more ready to listen than to give the zevach of kesilim, for they have no da'as that they do rah.

5 5:2 Be not rash with thy mouth, and let not thine lev be hasty to utter any thing before HaElohim; for HaElohim is in Shomayim, and thou upon ha'aretz; therefore let thy devarim be few. 2 5:3 As by a multitude of cares cometh a chalom, so by a multitude of devarim cometh the kol kesil *(the voice of the fool)*.

3 5:4 When thou vowest a neder *(vow)* unto Elohim, defer not to pay it; for Hashem hath no pleasure in kesilim; pay that which thou hast vowed. 4 5:5 Better it is that thou shouldest not make a neder *(vow)*, than that thou shouldest vow and not fulfill the neder *(vow)*. 5 5:6 Suffer not thy mouth to lead thy basar into chet *(sin)*; neither say thou before the Malach [of G-d],

דעסט וועגן וועלן די שפּעטערדיקע זיך נישט פֿרייען מיט אים. יָאָ,
yo im mit freyen nisht zich shpeterdike di veln vegen dest
yes him with rejoice not selves later the will fore there-

דאָס אויך איז נישטיקייט און ווינטיאָגעניש .
vintyogenish un nishtikeit iz oich dos
chasing after wind and worthlessness is also this

ה.א היט דיַין פֿוס, אַז דו גייסט אין דעם הויז פֿון
fun hoiz dem in geist du az fus dain hit
of house the into go you when foot your watch over

האלקים , וואָרעם געהאָרכן איז אָנגעלייגטער , ווי וואָס די נאַרן
narn di vos vi ongeleigter iz gehorchn vorem HaElokim
fools the what than more appropriate is obeying because G-d

גיבן אַ שלאַכטאָפּפֿער ; הגם זיי וויסן נישט אַז זיי טוען
tuen zei az nisht veisn zei hagam shlachtopfer a gibn
do they that not know they although slaughter sacrifice a give

שלעכט.
shlecht
evil

ה זאָלסט נישט זיַין האַסטיק מיט דיַין מויל , און דיַין
dain un moil dain mit hastik zain nisht zolst
your and mouth your with hasty be not you(SG) shall

האַרץ זאָל זיך נישט אײַלן אַרויסצולאָזן אַ וואָרט פֿאַר
far vort a aroistsulozn ailn nisht zich zol harts
before word a to let out hasten not oneself shall heart

אלקים , וואָרעם אלקים איז אין הימל און דו ביסט אויף דער ערד ;
erd der oif bist du un himel in iz Elokim vorem Elokim
earth the on are you and heaven in is G-d because G-d

דערום זאָלן דיַינע ווערטער זיַין ווינציק. ה.ג וואָרעם אַ חלום
cholem a vorem vintsik zain verter daine zoln derum
dream a because few be words your let therefore

קומט מיט פֿיל גענשילדער, און דער קול פֿון אַ נאַרן מיט פֿיל
fil mit narn a fun kol der un geshilder fil mit kumt
many with fool a of voice the and cares many with comes

ווערטער.
verter
words

ה.ד אַז דו ביסט מנדר אַ נדר צו אלקים , זאָלסטו זיך נישט
nisht zich zolstu Elokim tsu neyder a mender bist du az
not self shall you G-d to vow a vow are you when

שפּעטיקן אים צו באַצאָלן, וואָרעם ער האָט נישט ליב נאַרן; וואָס דו
du vos narn lib nisht hot er vorem batsoln tsu im shpetikn
you what fools love not has he because pay to it delay

ביסט מנדר , באַצאָלן. ה.ה בעסער זאָלסט נישט מנדר זיַין ,
zain mender nisht zolst beser batsol mender bist
be vow not you(SG) shall better pay vowed have

איידער זאָלסט מנדר זיַין און נישט באַצאָלן. ה.ו זאָלסט
zolst batsoln nisht un zain mender zolst eider
you(SG) shall pay not and be vow you(SG) shall than

נישט דערלאָזן דיַין מויל צו פֿאַרזינדיקן דיַין לײַב , און זאָלסט
zolst un laib dain farzindiken tsu moil dain derlozn nisht
you(SG) shall and body your cause to sin to mouth your permit not

נישט זאָגן פֿאַר דעם שליח פֿון אלקים , אַז דאָס איז געווען אַ
a geven iz dos az Elokim fun sheliech dem far zogn nisht
a was is this that G-d of messenger the before say not

that it was a mistake. Wherefore should HaElohim be angry at thy voice, and destroy the work of thine hands? 6 5:7 For in the multitude of chalomot and many devarim there are also divers havalim; but fear thou HaElohim.

7 5:8 If thou seest the oppression of the poor, and violent perverting of mishpat and tzedek in a province, marvel not at the matter; for he that is higher watches over him that is high; and there be higher than they. 8 5:9 Moreover the profit of eretz is for all; Melech himself is served by the sadeh.

9 5:10 He that loveth kesef shall never have enough kesef; nor shall he that loveth abundance have enough increase; this also is hevel. 10 5:11 When hatovah *(good things)* increase, they are increased that consume them; and what kishron *(useful result)* is there to the ba'al *(owner)* thereof, except as an onlooker? 11 5:12 The sleep of the oved *(working man)* is sweet, whether he eat little or much; but the abundance of the oisher *(rich man)* will not permit him to sleep.

פַּאַרזע . נאָך וואָס זאָל אלקים צערענען אויף דיין קול , און צעשטערן
tseshtern un kol dain oif tserenen Elokim zol vos noch farze
destroy and voice your at be angry G-d shall what after mistake

ה.ז דאָס וועלק פון דיינע הענט ? וואָרעם פון פיל חלומות און
un chaloimes fil fun vorem hent daine fun verk dos
and dreams many of because hands your of work the

נאַרישקייטן קומען אַרויס פיל צוזאָגן , אָבער האָב מורא פאַר
far moire hob ober tsuzogn fil arois kumen narishkeitn
before fear have but utterances many forth come follies

אלקים .
Elokim
G-d

ה.ח אַז דו זעסט די דריקונג פון דעם אָרעמאַן, און די
di un oreman dem fun drikung di zest du az
the and pauper the of oppression the see you if

באַרויבונג פון רעכט און גערעכטיקייט אין דער מדינה ,
medine der in gerechtikeit un recht fun baroibung
province the in righteousness and legal right of stripping away

זאָלסטו זיך נישט וווּנדערן אויף דער זאַך , וואָרעם איבער דעם
dem iber vorem zach der oif vundern nisht zich zolstu
the above because matter the at marvel not self you shall

הויכן גיט אַכטונג אַ העכערער , און נאָך העכערע איבער
iber hechere noch un hecherer a achtung git hoichn
over even higher ones yet and higher one a watch gives high one

זיי . ה.ט און אַ מעלה פון אַ לאַנד אין אַלעם, איז אַ מלך איבערגעגעבן
ibergegebn melech a iz alem in land a fun maile a un zei
given over king a is all in land a from benefit a and them

צו פַּעלד.
feld tsu
field to

ה.י דער וואָס האָט ליב געלט קען זיך נישט אָנזעטן מיט
mit onzetn nisht zich ken gelt lib hot vos der
with be satisfied not self can money love has who the one

געלט , און נישט וויר עס האָט ליב רייכטום – מיטן אײַנקום .
ainkum mitn raichtum lib hot es ver nisht un gelt
increase with riches love has it the one who not and money

דאָס אויך איז נישטיקייט . ה.יא אַז דאָס גוטס מערט זיך ,
zich mert guts dos az nishtikeit iz oich dos
self increase good things the when worthlessness is also this

מערן זיך זײַנע עסערס ; און וואָס קומט אַרויס דעם אייגנטימער,
eigentimer dem arois kumt vos un esers zaine zich mern
owner the forth comes what and consumers its selves increase

אַחוץ דאָס אָנקוקן מיט זײַנע אויגן? ה.יב זיס איז דער שלאָף פון
fun shlof der iz zis oign zaine mit onkukn dos achuts
of sleep the is sweet eyes his with viewing the aside from

דעם וואָס אַרבעט, סײַ ער עסט ווינציק, סײַ פיל , אָבער די
di ober fil sai vintsik est er sai arbet vos dem
the but much or little eats he whether works who the one

זעט פון דעם עושר לאָזט אים נישט שלאָפן.
shlofn nisht im lozt oysher dem fun zet
sleep not him lets rich man the of satiety

ה.יג פַֿאַראַן אַ פַֿאַרדראָסיקער ווייטאָג וואָס איך האָב געזען אונטער דער
der unter gezen hob ich vos veitog fardrosiker a faran
the under seen have I which pain grievous a there is

זון : אַן עשירות וואָס ווערט געהיט פֿון דעם אייגנטימער אים צום
tsum im eigentimer dem fun gehit vert vos eshires an zun
to the him owner the of guarded shall be which wealth a sun

; עסק שלעכטן אַ אין פֿאַרלאָרן ווערט עשירות די און בייזן . ה.יד
esk shlechtn a in farlorn vert eshires di un beizn
transaction bad a in lost shall be wealth the and hurt

און אַז ער האָט אַ זון , בלייבט גאָרנישט אין זיין האַנט. ה.טו אַזוי ווי ער
er vi azoi hant zain in gornisht blaibt zun a hot er az un
he as so hand his in nothing is left son a has he when and

איז אַרויס פֿון זיין מוטערלייב , גייט ער נאַקעט צוריק, אַזוי ווי ער
er vi azoi tsurik naket er geit muterlaib zain fun arois iz
he as just back naked he goes mother's womb his from forth is

איז געקומען , און קיין זאַך נעמט ער נישט מיט פֿאַר זיין מי ,
mi zain far mit nisht er nemt zach kein un gekumen iz
labor his for with not he takes thing any and having come is

כדי ער זאָל עס אַוועקטראָגן אין זיין האַנט. ה.טז יאָ , דאָס אויך איז
iz oich dos yo hant zain in avektrogen es zol er kedei
is also this yes hand his in carry away it shall he so that

אַ פֿאַרדראָסיקער ווייטאָג, וואָס געגנוי ווי ער איז געקומען , אַזוי גייט
geit azoi gekumen iz er vi genoi vos veitog fardrosiker a
goes so having come is he as exactly that pain grievous a

ער אַוועק; און וואָס קומט אים אַרויס וואָס ער מיט זיך פֿאַרן ווינט?
vint faran zich mit er vos arois im kumt vos un avek er
wind for the self with he which forth him comes what and away he

ה.יז דערצו פֿאַרצערט ער אַלע זיינע טעג אין פֿינצטערניש, און ערגערט
ergert un fintsternish in teg zaine ale er fartsert dertsu
vexed and darkness in days his all he consumes moreover

זיך אַ סך , און האָט ערגערניש און קרענקענישן און צאָרן .
tsorn un krenkenish un ergernish hot un sach a zich
wrath and affliction and grief has and much a self

ה.יח אָט וואָס איך האָב איינגעזען: בעסער און שענער וואָלט
volt shener un beser aingezen hob ich vos ot
would more beautiful and better seen have I what behold

געווען צו עסן און טרינקען, און האָבן ווויל פֿאַר זיין גאַנצער
gantser zain far voiltog hobn un trinken un esen tsu geven
all the his for enjoyment have and drink and eat to been

מי וואָס ער מיט זיך אונטער דער זון אין די געציילטע טעג פֿון
fun teg getseilte di in zun der unter zich mit er vos mi
of days numbered the in sun the under self with he which toil

זיין לעבן וואָס אלקים האָט אים געשאָנקען ; ווארעם דאָס איז זיין
zain iz dos vorem geshonken im hot Elokim vos lebn zain
his is this because donated him has G-d which life his

חלק . ה.יט און איטלעכער מענטש וואָס אלקים שענקט אים
im shenkt Elokim vos mentsh itlecher un chelek
him gives G-d that man each and allotted portion

עשירות און גיטער, און גיט אים שליטה צו עסן דערפון, און צו
tsu un derfun esen tsu shlite im git un giter un eshires
to and thereof eat to power him gives and goods and wealth

נעמען זיין חלק , און זיך ווויל צו טאָן פֿאַר זיין מי , איז דאָס אַ
a dos iz mi zain far ton tsu voil zich un chelek zain nemen
a this is labor his for do to blessed self and portion his take

[12] 5:13 There is a grievous ra'ah which I have seen under the shemesh; osher *(riches)* hoarded by the ba'al thereof to his hurt; [13] 5:14 The same osher *(riches)* perish by an evil event and he begetteth a ben; thus this one hath nothing in his hand. [14] 5:15 As he came forth of the womb of his Em *(mother)*, arom *(naked)* shall he return to go as he came, and shall take nothing of his amal *(labor)*, which he may carry away in his hand. [15] 5:16 And this also is a grievous evil, that in every respect as he came, just so shall he go; and what profit hath he that hath toiled for the ruach *(wind)*? [16] 5:17 All his yamim also he eateth in choshech, and he hath much ka'as *(grief, vexation)* and sickness and anger.

[17] 5:18 Hinei I have seen it is tov and yafeh for one to eat and to drink, and to find tovah in all his amal *(labor)* that he toils under the shemesh all the few days of his life, which HaElohim giveth him; for it is his chelek *(allotted portion)*. [18] 5:19 Also kol ha'adam to whom HaElohim hath given osher and possessions, and hath given him power to eat thereof, and to take his chelek, and to rejoice in his amal; this is the gift of Elohim. [19] 5:20

For he shall not much remember the days of his life; because HaElohim keeps him occupied with simchat libbo *(gladness of his heart)*.

מתנה פֿון אלקים. ה.ב יאָ, ער דאַרף געדענקען אַז די טעג פֿון זײַן
zain fun teg di az gedenken darf er yo Elokim fun matone
his of days the that remember should he yes G-d of gift

לעבן זײַנען נישט פֿיל – ווען אלקים באַווערט אים נאָך די פֿרייד
freid di noch im bavert Elokim ven fil nisht zainen lebn
joy the after him keeps busy G-d when many not are life

פֿון זײַן האַרצן.
hartsn zain fun
heart his of

ו

6 There is a ra'ah which I have seen under the shemesh, and it is a great weight upon the adam; [2] An ish to whom HaElohim hath given osher *(riches)*, nekhasim *(possessions)*, and kavod *(honor)*, so that he wanteth nothing for his nefesh of all that he desireth, yet HaElohim giveth him not shlitah *(empowerment)* to have enjoyment thereof, but an ish nochri *(stranger)* hath the enjoyment thereof; this is hevel, and it is a grievous ill. [3] If an ish beget a hundredfold, and live shanim rabbot, so that rav be the yamim of his shanim, and his nefesh be not filled with hatovah, and also that he have no kevurah *(grave)*; I say, that a nefel *(stillborn)* is better than he. [4] For he cometh in with hevel, and departeth in choshech, and shmo shall be shrouded with choshech. [5] Moreover though he hath not seen the shemesh, nor known any thing, this hath more nakhat *(rest, quietness)* than the other. [6] Yea, though he live an elef shanim twice over, yet hath he seen no tovah.

פֿאַראַן אַן אומגליק וואָס איך האָב געזען אונטער דער זון, און עס
es un zun der unter gezen hob ich vos umglik an faran
it and son the under seen have I that calamity a there is

איז זייער אָפֿט ביים מענטשן: ב אַ מענטש וואָס אלקים שענקט
shenkt Elokim vos mentsh a mentshn baim oft zeyer iz
gives G-d whom man a man with the often very is

אים עשירות און גיטער און כּבֿוד, און אים גייט נישט אָפּ פֿאַר זיך
zich far op nisht geit im un koved un giter un eshires im
self for off not goes him and honor and goods and wealth him

קיין זאַך פֿון אַלץ וואָס ער גלוסט, אָבער אלקים האָט אים
im hot Elokim ober gelust er vos alts fun zach kein
him has G-d but desires he that everything from thing any

נישט געגעבן קיין שליטה צו עסן דערפֿון, נאָר אַ פֿרעמדער מענטש
mentsh fremder a nor derfun esen tsu shlite kein gegebn nisht
man stranger a but from it eat to power any given not

עסט עס. דאָס איז נישטיקייט, און אַ פֿאַרדראָסיקער וויטאָג. ג אַז
az veitog fardrosiker a un nishtikeit iz dos es est
if pain grievous a and worthlessness is this it eats

אַ מענטש זאָל האָבן הונדערט קינדער, און לעבן אַ סך יאָרן,
yorn sach a lebn un kinder hundert hobn zol mentsh a
years lot of a live and children a hundred have should man a

איז, וויפֿל די טעג פֿון זײַנע יאָרן זאָלן זײַן, אויב זײַן
zain oib zain zoln yorn zaine fun teg di vifel iz
his if be should years his of days the however many is

זעל זעטיקט זיך נישט פֿון דעם גוטס, און צו מאָל קיין קבֿורה
kvure kein mol tsu un guts dem fun nisht zich zetikt zel
burial any times at and good the from not self satisfies soul

האָט ער נישט, זאָג איך: בעסער פֿון אים איז דעם מפֿיל-קינד.
mapl-kind dem iz im fun beser ich zog nisht er hot
stillborn child the is him than better I say not he has

ד וואָרעם אין נישטיקייט קומט עס, און אין פֿינצטערניש פֿאַרגייט
fargeit fintsternish in un es kumt nishtikeit in vorem
passes away darkness in and it comes worthlessness in for

עס, און אין פֿינצטערניש וועלט צוגעדעקט זײַן נאָמען. ה עס האָט צו
tsu hot es nomen zain tsugedekt velt fintsternish in un es
at has it name its covered is darkness in and it

מאָל די זון נישט געזען און נישט געקענט; עס האָט מער נַחַת
Nachat mer hot es gekent nisht un gezen nisht zun di mol
pleasure more has it known not and seen not sun the times

ווי יענער. ו און ווען ער זאָל לעבן צוויי מאָל טויזנט
vi yener un ven er zol lebn tsvei mol toiznt
that one than and if he should live two times a thousand

Do not all go to mekom echad?

יאָר , און נישט אָנזען קיין גוטס, גייען דען נישט אַלע אין איין
ein in ale nisht den geyen guts kein onzen nisht un yor
one to all not then go good any see not and years

אָרט ?
ort
place

[7] All the amal *(labor)* of haAdam is for his mouth, and yet the nefesh is not satisfied. [8] For what hath the chacham more than the kesil? What hath the poor man, who has da'as of how to conduct himself before the living? [9] Better what the eynayim see than the roving of the nefesh; this also is hevel and chasing after ruach.

[10] That which is, its shem hath already been named, and it is known what adam shall be; neither may he contend with what is stronger than he. [11] Seeing there be many things that increase hevel, what profit is there for adam? [12] For who has da'as what is tov for adam in this life, all the few days of his chayyei hevel which he spendeth as a shadow? For who can tell adam what shall be after him under the shemesh?

ז די גאַנצע מי פֿון מענטשן איז פֿאַר זיין מויל , און פֿון דעסט
dest fun un moil zain far iz mentshn fun mi gantse di
that from and mouth his for is man of toil whole the

מעלה וועגן וועלט די זעל נישט אָנגעפֿילט. ח וואָרעם וואָס איז די
maile di iz vos vorem ongefilt nisht zel di vert vegen
advantage the is what for filled not soul the becomes way

פֿון דעם חכם איבער דעם נאַרן? וואָס, פֿון דעם אָרעמאַן וואָס
vos oreman dem fun vos narn dem iber chochem dem fun
who pauper the of what fool the over wise man the of

פֿאַרשטייט ? – ווי אומצוגיין מיטן לעבן. ט בעסער זעונג פֿון די
di fun zeung beser lebn mitn umtsugein vi farshteit
the of sight better life with the to go about how understands

אויגן, איידער וואַנדערניש פֿון דער זעל . דאָס אויך איז נישטיקייט און
un nishtikeit iz oich dos zel der fun vandernish eider oign
and worthlessness is also this soul the of wandering than eyes

ווינטיאָגענישׁ .
vintyogenish
chasing after wind

י וואָס געשעט איז לאַנג צוריק אָנגערופֿן געוואָרן מיטן נאָמען , און עס
es un nomen mitn gevorn ongerufn tsurik lang iz geshet vos
it and name with the became called back long is happens what

איז באַוווסט פֿאַרויס וואָס דער מענטש איז; און ער קען זיך נישט האַמפּערן
hampern nisht zich ken er un iz mentsh der vos farois bavust iz
contend not self can he and is man the what ahead of known is

מיט דעם וואָס איז שטאַרקער פֿון אים. יא אויב פֿיל ווערטער מערן
mern verter fil oib im fun shtarker iz vos dem mit
increase words many if him than stronger is one who the with

אָפּט נישטיקייט , וואָס איז די מעלה מיטן מענטשן ? יב וואָרעם
oft nishtikeit vos iz di maile mitn mentshn vorem
often worthlessness what is the advantage with man for

וועט ווייס וואָס איז בעסער פֿאַרן מענטשן אין לעבן, אין די געציילטע
veis vos iz beser faran mentshn in lebn in di getseilte
ver knows who is what better for the man in life in the numbered

טעג פֿון זיין נישטיקן לעבן וואָס ער מאַכט דורך ווי אַ שאָטן ?
teg fun zain nishtikn lebn vos er macht durch vi a shotn
days of his vain life that he makes through like a shadow

וויל וועט קען זאָגן דעם מענטשן , וואָס וועט זיין נאָך אים אונטער דער
vil ver ken zogn dem mentshn vos vet noch zain ver unter der
will who can tell man the what be will after him under the

זון ?
zun
sun

7 א גוטער נאָמען איז בעסער פֿון גוטן אייל;
a guter nomen iz beser fun gutn eil
a good name is better than good oil

7 A shem tov is better than precious ointment;

and the yom hamavet than
the day of one's
birth.

אוּן דער טאָג פֿון טויט , פֿון
un der tog fun toit fun ,
and the day than death
דעם טאָג וואָס מע ווערט
dem tog vos me vert
that day the one becomes
געבאָרן.
geborn
born

[2] It is better to go to the bais evel
(house of mourning),

[ב] בעסער צו גיין אין הויז פֿון טרויער ,
beser tsu gein in hoiz fun troier ,
better to go into house of mourning

than to go to the bais mishteh *(house of feasting)*;

אַ סעודה; פֿון הויז אין גיין צו אייַדער
a sude fun hoiz in gein tsu eider
than to go into house the of feast a

for that is the sof *(end, conclusion)* of kol haAdam;

וויַל דאָס איז דער סוף פֿון יעטוועדער
vayl dos iz der sof fun yetveder
for this is the end of every
מענטשן ,
mentshn ,
man

and the living will take it to heart.

אוּן דער לעבעדיקער דאַרף זיך נעמען
un der lebediker darf zich nemen
and the living must self take
צום האַרצן.
tsum hartsn
to the heart

[3] Ka'as *(sorrow)* is better than laughter;

[ג] בעסער קומער איידער געלעכטער,
beser kumer eider gelechter ,
better grief than laughable

for sadness of the countenance is good for the lev.

ווָאָרעם אַז דער פּנים איז
vorem az der ponem iz
for when the face is
טרויעריק , איז בעסער פֿאַרן
troierik , iz beser faran
mourning is better for the
האַרצן.
hartsn
heart

[4] The lev of chachamim is in the bais
evel *(house of mourning)*;

[ד] דאָס האַרץ פֿון די קלוגע איז אין הויז
dos harts fun di kluge iz in hoiz
the heart of the wise is in house
פֿון טרויער ,
fun troier ,
of mourning

but the lev of kesilim is in the bais simchah.

אוּן דאָס האַרץ פֿון די נאַרן אין הויז
un dos harts fun di narn in hoiz
and the heart of the fools in house
פֿון פֿרייד.
fun freid
of joy

[5] It is better to hear the rebuke of the chacham,

ה בעסער צו הערן דעם אָנגעשריי פֿון
fun ongeshrei dem hern tsu beser
of rebuke the hear to better

, קלוגן אַ
klugn a
wise person a

than for an ish to hear the shir kesilim.

אַיידער מע זאָל הערן דאָס לויב-געזאַנג
loib-gezang dos hern zol me eider
song of praise the hear should one than

.נאַרן פֿון
narn fun
fools of

[6] For as is the crackling of thorns under a pot,

ו ווי אַזוי וואָרעם דערנער פֿון קנאַקן דאָס
derner fun knakn dos vi azoi vorem
thorns of crackling the as just because

,טאָפּ אונטערן
top untern
pot under the

so is the laughter of the kesil;

.נאַרן פֿון דעם געלעכטער דאָס איז אַזוי
narn dem fun gelechter dos iz azoi
fool the of laughter the is so

this also is hevel.

. נישטיקייט איז אויך דאָס און
nishtikeit iz oich dos un
worthlessness is also this and

[7] Surely oppression maketh a chacham mad;

ז פֿאַר וואָר, רויב צעדולט
tsedult roib vor far
makes mad extortion truly for

, חכם דעם
chochem dem
wise one the

and a bribe corrupts the heart.

.האַרץ דאָס איבער פֿירט שוחד און
harts dos iber firt shochad un
heart the over leads a bribe and

[8] Better is the acharit *(end)* of a thing than the reshit *(beginning)* thereof;

ח בעסער דער סוף פֿון אַ זאַך איידער
eider zach a fun sof der beser
than thing a of end the better

; אָנהייב איר
onheib ir
beginning its

and erech ruach *(patience)* is better than gavoah ruach *(haughtiness)*.

בעסער אײַנגעהאַלטן אין גמיט, איידער
eider gemit in aingehaltn beser
than spirit in held in check better

.האָפֿערדיק אין גמיט
gemit in hoferdik
spirit in haughty

[9] Be not hasty in thy ruach to be angry;

ט זאָלסט נישט זײַן האַסטיק אין דײַן
dain in hastik zain nisht zolst
your in hasty be not you(SG) should

, כּעס אין ווערן צו גמיט
kaas in vern tsu gemit
anger in become to spirit

for ka'as *(anger)* resteth in the kheyk *(bosom)* of kesilim.

.נאַרן די פֿון בוזעם אין רוט כּעס וואָרעם
narn di fun buzem in rut kaas vorem
fool the of the bosom in rests anger for

[10] Say thou not, What is the cause that the yamim harishonim were better than these? For it is not because of chochmah that thou dost inquire concerning this. [11] Chochmah is good with a nachalah *(inheritance)*; and by it there is an advantage to them that see the shemesh. [12] For chochmah is a protective tzel *(shade)*, and kesef is as well; but the advantage of da'as is, that chochmah giveth chayyim *(life)* to them that possess it. [13] Consider the ma'aseh HaElohim; for who can make straight what Hashem hath made crooked?

[14] In the yom tovah be joyful, but in the yom ra'ah consider: HaElohim also hath set the one over against the other in such a way that adam may not find out anything that will come after him.

[15] All things have I seen in the yamim of my hevel; there is a tzaddik that perisheth in his tzedakah, and there is a rasha that prolongeth his life in his ra'ah. [16] Do not be over much the tzaddik nor over much the chacham; why cause thyself desolation? [17] Be not over much resha, neither be thou foolish; why shouldest thou die

י זאָלסט נישט זאָגן: ווי איז דאָס, וואָס די פֿריִערדיקע טעג
teg frierdike di vos dos iz vi zogn nisht zolst
days former the that this is how say not you(SG) should

זיִנען געווען בעסער ווי די איצטיקע? ווארעם נישט פֿון חכמה
chochme fun nisht vorem itstike di vi beser geven zainen
wisdom from not for present ones the than better were are

יא פֿרעגסטו וועגן דעם. גוט איז חכמה מיט אַ נחלה, און
un nachle a mit chochme iz gut dem vegen fregstu
and inheritance an with wisdom is good this about do you ask

יב אַ מעלה פֿאַר די וואָס זעען די זון. וווארעם חכמה
chochme vorem zun di zeen vos di far maile a
wisdom for sun the see who the ones for advantage an

איז אַ באַשירעמונג, געלט איז אַ באַשירעמונג, אָבער די מעלה
maile di ober bashiremung a iz gelt bashiremung a iz
advantage the but protection a is money protection a is

פֿון קענשאַפֿט איז, וואָס חכמה האַלט אויף דאָס לעבן פֿון דעם
dem fun lebn dos oif halt chochme vos iz kenshaft fun
the one of life the upon keeps wisdom that is knowledge of

יג וואָס האָט זי. קוק אָן דאָס ווערק פֿון אלקים; ווארעם ווער קען
ken ver vorem Elokim fun verk dos on kuk zi hot vos
can who for G-d of work the upon look it has who

קרום? וואָס ער האָט געמאַכט אויסגלייַכן
krum gemacht hot er vos oisglaichn
crooked made has he what make straight

יד אין טאָג פֿון גליק זייַ גליקלעך, און אין טאָג
tog in un gliklech zai glik fun tog in
the day in and happy be good fortune of the day in

פֿון אומגליק קוק זיך אַרום – דאָס אויך אַזוי ווי יענס האָט
hot yens vi azoi oich dos arum zich kuk umglik fun
has that as so also this around self look calamity of

אלקים געמאַכט – וווארעם דער מענטש וועט דערנאָך גאָרנישט
gornisht dernoch vet mentsh der vorem gemacht Elokim
nothing after that will man the for made G-d

שפּירן.
shpiren
find out

טו אַלץ האָב איך געזען אין מיַינע נישטיקע טעג: פֿאַראַן אַ
a faran teg nishtike maine in gezen ich hob alts
a there is days vain my in seen I have everything

צדיק וואָס גייט אונטער אין זיַין צדיקות, און פֿאַראַן אַ
a faran un tsdikut zain in unter geit vos tsadik
a there is and righteousness his in under goes who righteous one

טז רשע וואָס איז מַאֲריך-ימים אין זיַין שלעכטיקייט. זאָלסט
zolst shlechtikeit zain in maarich-yamim iz vos roshe
you(SG) should wickedness his in long-lived is who wicked one

נישט זיַין צו פֿיל צדיק, און זאָלסט זיך נישט
nisht zich zolst un tsadik fil tsu zain nisht
not self you(SG) should and righteous one much of a too be not

קליגן איבריקס; נאָך וואָס זאָלסטו זיך אומברענגען?
klign ibriks noch vos zolstu zich umbrengen
make clever excessively still what should you self upon ruin bring

יז זאָלסט נישט זיַין צו שלעכט, און זאָלסט נישט זיַין קיין
kein zain nisht zolst un shlecht tsu zain nisht zolst
any be not may you(SG) and evil too be not you(SG) should

before thy time? 18 It is good that thou holdest fast to the one and withdrawest not thine hand from the other; for he is a yire Elohim *(G-d fearer)* who shall fulfill both.

19 Chochmah makes one chacham stronger than asarah shalitim *(ten rulers)* which are in the city.

20 Surely indeed there is not a tzaddik upon earth, that doeth tov, and sinneth not.

21 Also take no heed unto kol devarim that are spoken; lest thou hear thy eved curse thee; 22 For oftentimes also thine own lev hath da'as that thou thyself likewise hast cursed others.

23 I tested all this with chochmah; I said, I will be wise; but it was far from me. 24 That which is far off, and exceeding deep, whose chochmah can find it out?

25 I applied mine lev to have da'as, and to search, and to seek out chochmah, and the cheshbon *(scheme, plan)* of things, and to have da'as of resha *(wickedness)* of kesel

נאַר; נאָך וואָס זאָלסטו שטאַרבן פֿאַר דער צייַט? יח גוט איז דו זאָלסט
zolst du iz gut tsait der far shtarbn zolstu vos noch nor
shall you is good time the before die should you what yet fool

זיך האַלטן אָן דעם, און אויך פֿון ינענעם נישט אָפּלאָזן דיַן האַנט;
hant dain oplozen nisht yenem fun oich un dem on haltn zich
hand your let go not that one from also and this onto hold self

וואָרעם דער וואָס האָט מורא פֿאַר אלקים, קומט דורך מיט ביידע.
beide mit durch kumt Elokim far moire hot vos der vorem
both with through comes G-d before fear has who the one for

יט די חכמה באַשיצט דעם חכם מער ווי צען געוועלטיקער וואָס
vos geveltiker tsen vi mer chochem dem bashitst chochme di
who rulers ten than more wise one the protects wisdom the

זיַנען אין שטאָט.
shtot in zainen
the city in are

כ אַוודאי נישטאָ אַ מענטש אַ צדיק אויף
oif tsadik a mentsh a nishto avdi
upon righteous one a man a there is not surely

דער ערד וואָס זאָל טאָן לויטער גוטס, און נישט
nisht un guts loiter ton zol vos erd der
not and good pure do shall who earth the

זינדיקן.
zindikn
sin

כא זאָלסט אויך נישט לייגן דיַין האַרץ אויף אַלע וועלטער
verter ale oif harts dain leign nisht oich zolst
words all upon heart your lay down not also you(SG) should

וואָס מע רעדט, כדי זאָלסט נישט הערן ווי דיַין קנעכט
knecht dain vi hern nisht zolst kedei redt me vos
servant your how hear not you(SG) should so that speaks one that

שילט דיך; כב וואָרעם דיַין האַרץ וויים אַז פֿיל מאָל האָסט דו
du host mol fil az veis harts dain vorem dich shilt
you have times many that knows heart your for you(SG) curses

אויך געשאָלטן אַנדערע.
andere gesholtn oich
others cursed also

כג דאָס אַלץ האָב איך אויסגעפרוווט מיט חכמה; איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich chochme mit oisgepruvet ich hob alts dos
said have I wisdom with tested I have everything this

איך וועל קלוג ווערן; אָבער עס איז געווען וויַט פֿון מיר. כד דאָס וואָס איז
iz vos dos mir fun vait geven iz es ober vern klug vel ich
is what the me from far was is it but become wise will I

וויַט און טיף-טיף, ווער קען עס אויסגעפֿינען?
oisgefinen es ken ver tif-tif un vait
figure out it can who deep deep and far

כה איך האָב מיך אַרומגעדרייט, און מיַן האַרץ איז געווען אויף צו
tsu oif geven iz harts main un arumgedreit mich hob ich
to upon was is heart my and turned around myself have I

פֿאַרשטיין און צו פֿאָרשן און זוכן חכמה און אַ חשבון, און
un cheshbon a un chochme zuchn un forshn tsu un farshtein
and scheme a and wisdom seek and investigate to and understand

צו דערקענען אַז שלעכטיקייט איז טיפשות, און נאַרישקייט איז משוגעת.
meshugas iz narishkeit un tipshes iz shlechtikeit az derkenen tsu
madness is folly and folly is wickedness that recognize to

כו און איך געפֿין אַז ביטערער פֿון טויט איז די פֿרוי , וואָס איר
ir vos froi di iz toit fun biterer az gefin ich un
her whose woman the is death than more bitter that find I and

האַרץ איז פֿאַסטקעס און נעצן , אירע הענט זיינען בינדשטריק. דער
der bindshtrik zainen hent ire netsn un pastkes iz harts
the one bonds are hands her nets and snares is heart

וואָס איז ווילגעפֿעלן פֿאַר אלקים , ווערט אַנטרונען פֿון איר, און דער
der un ir fun antrunen vert Elokim far voilgefeln iz vos
the and her from escaped becomes G-d before pleasing is who

זינדיקער ווערט געפֿאַנגען פֿון איר. כז זע , דאָס האָב איך אויסגעפֿונען,
oisgefunen ich hob dos ze ir fun gefangen vert zindiker
discovered I have this see her of captured becomes sinner

זאָגט קהלת , ווען איך האָב צוגעלייגט איינס צום אַנדערן, כדי
kedei andern tsum eins tsugeleigt hob ich ven Kohelet zogt
in order to other to the one added have I when Kohelet declares

צו געפֿינען דעם חשבון . כח וואָס מײַן זעל זוכט נאָכאַנאַנד , און איך
ich un nochanand zucht zel main vos cheshbon dem gefinen tsu
I and continually seeks soul my what scheme the find to

געפֿין נישט: איין מאַן צווישן טויזנט האָב איך געפֿונען , אָבער אַ פֿרוי
froi a ober gefunen ich hob toiznt tsvishn man ein nisht gefin
woman a but found I have a thousand among man one not find

צווישן די אַלע האָב איך נישט געפֿונען . כט זע , דאָס אַליין האָב איך
ich hob alein dos ze gefunen nisht ich hob ale di tsvishn
I have alone this behold found not I have all the among

אויסגעפֿונען, אז אלקים האָט באַשאַפֿן דעם מענטשן גלײַך , אָבער זיי
zei ober glaich mentshn dem bashafn hot Elokim az oisgefunen
they but straight man the created has G-d that discovered

האָבן געזוכט פֿיל אויסטראַכטענישן.
oistrachtenishn fil gezucht hobn
devices many sought have

8 Who is the chacham?

ח ווער איז ווי דער חכם ?
chochem der vi iz ver
wise man the like is who

And who knoweth the pesher *(interpretation, explanation)* of a thing?

און ווער ווייס דעם באַשייד פֿון אַ זאַך ?
zach a fun basheid dem veis ver un
thing a of explanation the knows who and

A man's chochmah maketh his face bright,

אַ מענטשנס חכמה באַלײַכט זײַן פּנים ,
ponem zain balaicht chochme mentshns a
face his illuminates wisdom man's a

and the rudeness of his face is changed.

און די פֿאַרשײַטקייט פֿון זײַן פּנים ווערט פֿאַרביטן.
farbaiten vert ponem zain fun farshaitkeit di un
changed is face his of boldness the and

[2] I counsel thee to keep the king's commandment, and that because of the shevuat Elohim *(the oath of G-d)*. [3] Be not hasty to go out of his sight; stand not in a rah

ב איך זאָג: היט דעם מלכס באָפֿעל פֿון וועגן דער שבֿועה
shvue der vegen fun bafel melechs dem hit zog ich
oath the account of of command king's the guard say I

צו אלקים. ג זאָלסט נישט אַוועקגיין איבעראײַלט פֿון זײַן פּנים ;
ponem zain fun iberailt avekgein nisht zolst Elokim tsu
face his from hastily go away not you(SG) must G-d to

זאָלסט נישט צושטיין צו אַ שלעכטער זאַך , וואָרעם אַלץ וואָס
vos alts vorem zach shlechter a tsu tsushtein nisht zolst
that everything for thing wicked a to to stand not you(SG) shall

(*an evil matter*); for he executeth whatsoever pleaseth him. [4] For the devar melech is shilton (*supreme*), and who may say unto him, What doest thou? [5] Whoso is shomer mitzvah shall meet no harm; and a lev of a chacham discerneth both et (*time*) and mishpat (*judgment*). [6] Because every matter has its et (*time*) and mishpat (*judgment*), though the ra'at haAdam be great upon him. [7] For he has no da'as of that which shall be; for who can tell him how it will be? [8] There is no adam that hath power over the ruach to restrain ruach; neither hath he shilton (*power*) over the yom hamavet; and there is no discharge in war; neither shall resha deliver its possessor. [9] All this have I seen, and applied my lev unto every ma'aseh (*labor, work*) that has been done under the shemesh wherein one adam ruleth over another adam to the other's hurt.

[10] And so I saw the resha'im buried, who had come and gone out of the mekom kadosh (*the holy place*), and they were forgotten in the city where they had done such things; this is also hevel. [11] Because

ער ווייל , טוט ער. ד מחמת דאָס וואָרט פֿון דעם מלך איז געוועלטיקונג;
geveltikung iz melech dem fun vort dos machmas er tut vil er
authority is king the of word the due to he does wants he

און ווער קען אים זאָגן : וואָס טוסטו ? ה דער וואָס ווייל נישט
nisht vil vos der tustu vos zogn im ken ver un
not wants who the one are you doing what say to him can who and

וויסן פֿון קיין בייז געשעניש , היט דאָס געבאָט , און דעם קלוגנס
klugns dem un gebot dos hit gesheenish beiz kein fun visen
wise one's the and command the keeps happening evil any of to know

האַרץ ווייס אַז פֿאַראַן אַ צייט און אַ משפט . ו וואָרעם פֿאַר יעטוועדער
yetveder far vorem mishpot a un tsait a faran az veis harts
every for because judgment a and time a there is that knows heart

זאַך איז דאָ אַ צייט און אַ משפט , ווייל דאָס בייז פֿון דעם מענטשן
mentshn dem fun beiz dos vail mishpot a un tsait a do iz zach
man the of evil the because judgment a and time a there is thing

איז גרויס אויף אים. ז וואָרעם ער ווייס נישט וואָס וועט געשען ; וואָרעם
vorem geshen vet vos nisht veis er vorem im oif grois iz
for happen will what not knows he for him upon great is

וועט עס דאַרף געשען , ווער וועט עס אים זאָגן ? ח קיין מענטש געוועלטיקט
geveltikt mentsh kein zogn im es vet ver geshen darf es ven
rules man any tell him it will who happen must it when

נישט איבערן ווינט , צו קענען איינהאַלטן דעם ווינט , און נישטאָ
nishto un vint dem ainhaltn kenen tsu vint ibern nisht
there is not and wind the restrain be able to to wind over the not

קיין געוועלטיקונג אין טאָג פֿון טויט , און נישטאָ קיין אורלויב אין
in urloib kein nishto un toit fun tog in geveltikung kein
in leave any there is not and death of the day in power any

מלחמה , און דאָס בייז וועט נישט ראַטעווען זיין טוער. ט דאָס אַלץ האָב
hob alts dos tuer zain rateven nisht vet beiz dos un milchome
have all this doers its save not will evil the and war

איך געזען , און האָב מיר אַריינגענומען אין האַרצן וועגן יעטוועדער
yetveder vegen hartsn in araingenumen mir hob un gezen ich
every concerning heart into taken in me have and seen I

טוונג וואָס וועלט געטאָן אונטער דער זון , בעת איין מענטש געוועלטיקט
geveltikt mentsh ein beeis zun der unter geton vert vos tuung
rules man one while sun the under done is that doing

איבערן אַנדערן אים שלעכטס צו טאָן.
ton tsu shlechts im andern ibern
do to evil him another over

י און אַזוי האָב איך געזען אַז רשעים זיינען באַגראָבן געוואָרן, און
un gevorn bagrobn zainen reshoim az gezen ich hob azoi un
and been buried are wicked ones that seen I have so and

זיינען געקומען צו זייער רו , און די וואָס האָבן געטאָן רעכט זיינען
zainen recht geton hobn vos di un ru zeyer tsu gekumen zainen
are right done have who the ones and rest their to come are

אַוועק פֿון דעם הייליקן אָרט , און זיינען פֿאַרגעסן געוואָרן אין שטאָט.
shtot in gevorn fargesen zainen un ort heilikn dem fun avek
city in the been forgotten are and place holy the from away

pitgam *(sentence)* against a ma'aseh hara'ah *(an evil work)* is not executed speedily, therefore the lev of the bnei haAdam is fully set in them to do rah. [12] Though a choteh do rah an hundred times, and his yamim be prolonged, yet surely I know that it shall be well with them that fear HaElohim, which fear before Hashem; [13] But it shall not be well with the rasha, neither shall he lengthen his yamim like a tzel *(shadow)*; because he feareth not before Elohim.

[14] There is a hevel which is done upon ha'aretz; that there be tzaddikim, unto whom it happeneth according to the ma'aseh haresha'im; again, there be resha'im, to whom it happeneth according to the ma'aseh hatzaddikim; I say that this also is hevel. [15] Then I commended simchah, because a man hath no better thing under the shemesh, than to eat, and to drink, and to have simchah; for that shall accompany him in his amal the yamim of his life, which HaElohim giveth him under the shemesh.

[16] When I applied mine lev to have da'as of chochmah, and to see the business that is

דאָס אויך איז נישטיקייט . [א] ווײַל דער פסק פֿאַר די שלעכטע
shlechte di far psak der vail nishtikeit iz oich dos
wicked the for judgement the because worthlessness is also this

מעשׂים ווערט נישט געטאָן אויף גיך , דערום דערוועגט זיך דאָס האַרץ פֿון
fun harts dos zich dervegt derum gich oif geton nisht vert meisim
of heart this self dares therefore quick on done not is deeds

די מענטשנקינדער אין זיי צו טאָן שלעכטס; [ב] וואָרעם אַ זינדיקער טוט
tut zindiker a vorem shlechts ton tsu zei in mentshnkinder di
does sinner a for evil do to them in children of men the

הונדערט מאָל שלעכטס , און מע פֿאַרלענגערט אים. אָבער איך ווייס
veis ich ober im farlengert me un shlechts mol hundert
know I but him prolongs one and evil things times a hundred

פֿאָרט אַז די וואָס האָבן מורא פֿאַר אלקים ווען
fort az di vos hobn moire far Elokim vet
will G-d before fear have who the ones that in spite of everything

זײַן גוט , ווײַל זיי האָבן מורא פֿאַר אים; [ג] און דעם רשע ווען
zain gut , vail zei hobn moire far im un dem roshe vet
will wicked one the and him before fear have they because good be

זײַן נישט גוט , און אַזוי ווי אַ שאָטן ווען ער נישט מאריך ימים ,
zain nisht gut , un azoi vi a shotn vet er nisht mairech yamim ,
be not good and as so a shadow will he not long days

ווײַל ער האָט נישט מורא פֿאַר אלקים .
vail er hot nisht moire far Elokim .
because he has not fear before G-d

דאָס [ד] פֿאַראַן אַ נישטיקייט וואָס געשעט אויף דער ערד : וואָס
vos erd der oif geshet vos nishtikeit a faran
which earth the on happens which worthlessness a there is

עס זײַנען פֿאַראַן צדיקים וואָס זיי גייט וועדליק די
di vedlik geit zei vos tsadikim faran zainen es
the according to goes to them that righteous ones there is are it

מעשׂים פֿון די רשעים , און פֿאַראַן רשעים וואָס זיי גייט
meisim fun di reshoim faran un reshoim vos zei geit
goes to them that wicked ones there are and wicked ones the of deeds

וועדליק די מעשׂים פֿון די צדיקים . האָב איך געזאָגט: דאָס אויך
vedlik di meisim fun di tsadikim . hob ich gezogt dos oich
also this said I have righteous ones the of deeds the according to

איז נישטיקייט . [ט] און איך האָב געלויבט די פֿרייד, וואָרעם נישטאָ
iz nishtikeit . un ich hob geloibt di freid vorem nishto
there is not for joy the praised have I and worthlessness is

בעסערס פֿאַרן מענטשן אונטער דער זון , ווי צו עסן און טרינקען און
besers faran mentshn unter der zun , vi tsu esen un trinken un
and drink and eat to than sun the under man for the better

זײַן פֿרייַלעך, און אַז דאָס זאָל אים באַלייטן אין זײַן מי , דורך
durch mi zain in baleitn im zol dos az un freilech zain
through toil his in accompany him should this that and joyful be

. די טעג פֿון זײַן לעבן וואָס אלקים האָט אים געשאָנקען אונטער דער זון
zun der unter geshonken im hot Elokim vos lebn zain fun teg di
sun the under donated him has G-d that life his of days the

[טז] אַזוי ווי איך האָב אָפּגעגעבן מײַן האַרץ צו קענען חכמה , און
un chochme kenen tsu harts main opgegebn hob ich vi azoi
and wisdom know to heart my given back have I as just

צו זען די טוענישׂ וואָס ווערט געטאָן אויף דער ערד – וואָרעם סײַ ביַי
bai sai vorem erd der oif geton vert vos tuenish di zen tsu
by both for earth the upon done is that doing the see to

done upon ha'aretz, though one's eynayim see sleep neither yom nor lailah, [17] then I beheld kol ma'aseh HaElohim, that haAdam cannot comprehend the ma'aseh that is done under the shemesh; because though haAdam labor to seek it out, yet he shall not comprehend it; moreover, though a chacham claim to have da'as of it, yet shall he not be able to comprehend it.

9 All this I took to my lev, explaining it all, that the tzaddikim, and the chachamim, and their works, are in the yad HaElohim; adam does not have da'as of whether it will be ahavah or sinah; all lies before him. [2] All things come alike to all; there is one mikreh *(fortune)* to the tzaddik, and to the rasha; to the tov and to the tahor, and to the tameh; to him that sacrificeth, and to him that sacrificeth not; as is the tov, so is the choteh; and he that sweareth, as he that feareth a shevuah *(an oath)*. [3] This is a rah among all things that are done under the shemesh, that there is one mikreh *(fortune)* unto all; yea, also the lev of the bnei haAdam is full of rah, and holelot *(madness)* is in their lev while they live, and

טאָג סײַ ביי נאַכט זעט דער מענטש נישט אָן קיין שלאָף אין זײַנע אויגן
oign zaine in shlof kein on nisht mentsh der zet nacht bai sai tog
eyes his in sleep any on not man the sees night by and day

– [17] האָב איך געזען אין אַלע מעשׂים פֿון אלקים, אַז דער מענטש קען
ken mentsh der az Elokim fun meisim ale in gezen ich hob
can man the that G-d of deeds all the in seen I have

נישט אויסגעפֿינען די מעשׂים וואָס ווערן געטאָן אונטער דער זון ; וואָרעם
vorem zun der unter geton vern vos meisim di oisgefinen nisht
for sun the under done are that deeds the figure out not

ווי דער מענטש זאָל זיך מיִען צו זוכן , ווען ער עס נישט געפֿינען;
gefinen nisht es er vet zuchn tsu mien zich zol mentsh der vi
find not it he will seek to toil self shall man the how

און אַפֿילו אַז דער חכם זאָגט , ער ווייס עס, קען ער עס נישט
nisht es er ken es veis er zogt chochem der az afile un
not it he can it knows he declares wise man the that even if and

אויסגעפֿינען.
oisgefinen
figure out

ט וואָרעם דאָס אַלץ האָב איך מיר אַריַינגענומען אין האַרצן, כּדי
kedei hartsn in araingenumen mir ich hob alts dos vorem
in order to heart into taken in me I have all this for

קלאָר צו מאַכן דאָס אַלץ: אַז די צדיקים און די
di un tsadikim di az alts dos machn tsu klor
the and righteous ones the that all this make to clear

חכמים מיט זייערע מעשׂים זײַנען אין דער האַנט פֿון אלקים; סײַ
sai Elokim fun hant der in zainen meisim zeyere mit chachomim
both G-d of hand the in are deeds their with wise men

ליבשאַפֿט, סײַ שׂינאה – דער מענטש ווייס נישט; אַלץ ליגט זיי
zei ligt alts nisht veis mentsh der sine sai libshaft
they lies everything not knows man the hate and love

פֿאַרויס. [ב] אַלצדינג ווי פֿאַר אַלעמען ; איין טראַף פֿאַר דעם צדיק
tsadik dem far traf ein alemen far vi altsding farois
righteous one the for fate one everyone for is as everything ahead

און פֿאַר דעם רשע , פֿאַר דעם גוטן און דעם ריינעם, און פֿאַר
far un reinem dem un gutn dem far roshe dem far un
for and pure the and good the for wicked one the for and

דעם אומריינעם, און פֿאַר דעם וואָס שלאַכט אַ קרבן , און פֿאַר
far un korben a shlacht vos dem far un umreinem dem
for and korban a sacrifices that the one for and unclean the

דעם וואָס שלאַכט נישט; אַזוי דער גוטער אַזוי דער זינדיקער, דער
der zindiker der azoi guter der azoi nisht shlacht vos dem
the one sinner the so good the so not sacrifices who the one

וואָס שוועט ווי דער וואָס שיַט זיך פֿון אַ שבֿועה. [ג] דאָס איז דאָס בייז
beiz dos iz dos shvue a fun zich shait vos der vi shvert vos
evil the is this oath an of self fears who the as swears who

אין אַלץ וואָס געשעט אונטער דער זון , וואָס איין טראַף איז פֿאַר
far iz traf ein vos zun der unter geshet vos alts in
for is fate one that sun the under happens that everything in

אַלעמען, און אויך איז דאָס האַרץ פֿון די מענטשנקינדער פֿול מיט בייז,
beiz mit ful mentshnkinder di fun harts dos iz oich un alemen
evil with full children of men the of heart the is also and all

after that they go to the mesim. [4] For to him that is joined to all the living there is bitachon; for a kelev chai *(living dog)* is better than an aryeh hamet *(dead lion)*. [5] For the living have da'as that they shall die; but the mesim do not have da'as of anything, neither have they any more a sachar, for the memory of them is forgotten. [6] Also their ahavah, and their sinah, and their kina, is now perished; neither have they any more a chelek l'olam in any thing that is done under the shemesh.

אוֹן מְשׁוּגָעַת אִיז אִין זַייער הַאַרְצן בַּיי זַייער לעבן, אוֹן דערנאָך גייען
geyen dernoch un lebn zeyer bai hartsn zeyer in iz meshugas un
go afterward and life their during heart their in is madness and

זיי צוֹ די טויטע. ד וואָרעם בַּיי דעם וואָס אִיז נאָך באַהעפֿט צוֹ אַלע
ale tsu baheft noch iz vos dem bai vorem toite di tsu zei
all to attached still is who the one with for dead the to they

לעבעדיקע אִיז דאָס אַ הָאפֿענונג, ווַיל אַ לעבעדיקן הונט אִיז בעסער
beser iz hunt lebedikn a vail hofenung a do iz lebedike
better is dog living a because hope a there is living things

ווי אַ טויטן לייב. ה וואָרעם די לעבעדיקע וויסן אַז זיי וועלן שטאַרבן,
shtarbn veln zei az veisn lebedike di vorem leib toitn a vi
die will they that know living ones the because lion dead a than

אָבער די טויטע וויסן גאָרנישט, אוֹן זיי האָבן נישט מער קיין לוֹין;
loin kein mer nisht hobn zei un gornisht veisn toite di ober
reward any more not have they and nothing know dead the but

וואָרעם זייער זֵכֶר איז פֿאַרגעסן. ו אי זייער ליבשאַפֿט אי זייער
zeyer i libshaft zeyer i fargesen iz zocher zeyer vorem
their and love their and forgotten is remembrance their for

שׂינאה אי זייער קנאה איז לאַנג אונטערגעגאַנגען, אוֹן זיי האָבן קיין מאָל
mol kein hobn zei un untergegangen lang iz kine zeyer i sine
time no have they and passed away long is envy their and hate

מער נישט קיין חלק אין אַלץ וואָס ווערט געטאָן אונטער דער
der unter geton vert vos alts in chelek kein nisht mer
the under done is that everything in portion any not more

זון.
zun
sun

[7] Go thy way, eat thy lechem with simchah, and drink thy yayin with a lev tov; for HaElohim now accepteth thy ma'asim.

ז גיי עס מיט שׂימחה דַיין ברויט, אוֹן טרינק מיט אַ פֿרייליכן
freilechn a mit trink un broit dain simche mit es gei
joyous a with drink and bread your joy with eat go

האַרצן דַיין ווַיין, וואָרעם אלקים האָט שוין באַווילקט דַיינע
daine bavilikt shoin hot Elokim vorem vain dain hartsn
your approved already has G-d because wine your heart

מעשׂים.
meisim
deeds

[8] Let thy garments be always white; and let thy head lack no shemen *(ointment)*.

ח צו יעטוועדער צַייט זאָלן דַיינע בגדים זַיין ווַיס, אוֹן אייל
eil un vais zain begadim daine zoln tsait yetveder tsu
oil and white be garments your should time every to

זאָל נישט פֿעלן אויף דַיין קאָפּ.
kop dain oif feln nisht zol
head your on be lacking not should

[9] Live joyfully with the isha whom thou lovest all the days of thy chayyei hevel, which he hath given thee under the shemesh, all the days of thy hevel; for that is thy chelek in this life, and in thy amal *(toil)* which thou laborest

ט גענים דאָס לעבן מיט דער ווַייב וואָס דו האָסט ליב, אַלע טעג
teg ale lib host du vos vaib der mit lebn dos genis
the days all love have you whom wife the with life the enjoy

פֿון דַיין נישטיקן לעבן וואָס מע האָט דיר געשאָנקען אונטער דער
der unter geshonken dir hot me vos lebn nishtikn dain fun
the under donated you(SG) has one that life vain your of

זון, אַלע דַיינע נישטיקע טעג; וואָרעם דאָס איז דַיין חלק אין לעבן, אוֹן
un lebn in chelek dain iz dos vorem teg nishtike daine ale zun
and life in portion your is this for days vain your all sun

אין דַיין מי וואָס דו מיהסט זיך אונטער דער זון. י אַלץ וואָס
hant dain vos alts zun der unter zich mihst du vos mi dain in
hand your that all sun the under self toil you that toil your in

under the shemesh.
10 Whatsoever thy hand findeth to do, do it with thy koach; for there is no ma'aseh, nor cheshbon, nor da'as, nor chochmah in Sheol, whither thou goest.
11 I returned, and saw under the shemesh, that the race is not to the swift, nor the battle to the gibborim, neither yet lechem to the chachamim, nor yet osher to the intelligent, nor yet chen *(favor)* to the experts; but et *(time)* and pega *(chance)* happeneth to them all. 12 For haAdam also hath no da'as of his et *(time, hour)*; as the dagim that are caught in a metzodah rah *(evil net)*, and as the birds that are trapped in the pach *(snare)*, so are the Bnei HaAdam snared in an et ra'ah *(evil time)*, when it falleth suddenly upon them.

13 This chochmah have I seen also under the shemesh, and it seemed gedolah *(great)* unto me:
14 There was an ir ketanah *(little city)*, and few men within it; and there came a melech gadol against it, and besieged it, and built metzorim gedolim *(huge siegeworks)* against it.

פַֿאַרמאָגט צו טאָן מיט דיין כּוח , טו, וואָרעם נישטאָ קיין
kein nishto vorem tu koiech dain mit ton tsu farmogt
any there is not for do strength your with do to have enough

טאָן , אָדער אויסרעכענונג, אָדער קענשאַפֿט , אָדער חכמה , אין דער
der in chochme oder kenshaft oder oisrechenung oder ton
the in wisdom or knowledge or reckoning or doing

שְׁאוֹל וואָס דו גייסט אַהין.
ahin geist du vos Sheol
there go you that Sheol

יא איך האָב ווידער געזען אונטער דער זון , אַז נישט די פֿלינקע
flinke di nisht az zun der unter gezen vider hob ich
swift the not that sun the under seen again have I

געווינען דעם געוועטלויף, און נישט די גיבורים די מלחמה , און
un milchome di giborim di nisht un gevetloif dem gevinen
and war the warriors the not and race the win

אויך נישט די חכמים ברויט, און אויך נישט די פֿאַרשטאַנדיקע
farshtandike di nisht oich un broit chachomim di nisht oich
wise the not also and bread wise men the not also

עשירות, און אויך נישט די ווילקענעוודיקע חן ; נאָר צייַט און צופֿאַל
tsufal un tsait nor chein voilkenevdike di nisht oich un eshires
chance and time but favor skilled ones the not also and wealth

טרעפֿט זיי אַלעמען. יב וואָרעם דער מענטש ווייס צו מאָל נישט זיין
zain nisht mol tsu veis mentsh der vorem alemen zei treft
his not times at knows man the for all them befalls

צייַט; אַזוי ווי פֿיש וואָס ווערן געכאַפּט אין אַ בייזער נעץ, און אַזוי ווי
vi azoi un nets beizer a in gechapt vern vos fish vi azoi tsait
as so and net evil an in caught are that fish as so time

פֿויגלען וואָס ווערן געכאַפּט אין אַ פּאַסטקע, אַזוי ווי זיי , ווערן די
di vern zei vi azoi pastke a in gechapt vern vos foiglen
the are they as so trap a in caught become that birds

מענטשנקינדער געפֿאַנגען אין אַ בייזער צייַט, ווען זי פֿאַלט אויף זיי
zei oif falt zi ven tsait beizer a in gefangen mentshnkinder
them upon falls it when time evil an in caught children of men

פלוצלינג.
plutsling
suddenly

יג אָבער דאָס האָב איך געזען פֿאַר חכמה אונטער דער זון ,
zun der unter chochme far gezen ich hob dos ober
sun the under wisdom as seen I have this but

און דאָס איז גרויס ביי מיר: יד געווען אַ קליינע שטאָט מיט
mit shtot kleine a geven mir bai grois iz dos un
with city small a there was me with great is this and

וויניק מענטשן אין איר; איז אויף איר געקומען אַ גרויסער
groiser a gekumen ir oif iz ir in mentshn vintsik
great a came it upon is it in people few

מלך , און האָט זי אַרומגעראינגלט, און געבויט אַרום איר גרויסע
groise ir arum geboit un arumgeringlt zi hot un melech
great it round built and encircled it has and king

באַלעגערווערק.
balegerverk
siege works

15 Now there was found in it a poor chacham, and he by his chochmah delivered the city; yet no man remembered that same poor man. 16 Then said I, Chochmah is better than gevurah *(strength)*; nevertheless the poor man's chochmah is despised, and his devarim are not heard.

17 Divrei chachamim in quiet are more to be heeded than the shouting of the moshel *(one ruling)* among kesilim. 18 Chochmah is better than weapons of war, but one choteh destroyeth much good.

טו הָאָט מען געפֿונען אין איר אַן אָרעמאַן אַ חכם , און ער
er un chochem a oreman an ir in gefunen men hot
he and wise man a poor person a it in found one has

האָט גערַאטעוועט די שטאָט מיט זײַן חכמה ; הגם קיין מענטש
mentsh kein hagam chochme zain mit shtot di geratevet hot
man any although wisdom his with city the saved has

טז האָט נישט געדאַכט אָן דעם דאָזיקן אָרעמאַן . האָב איך
ich hob oreman dozikn dem on gedacht nisht hot
I have poor person this the on remembered not has

גענאָגט: בעסער חכמה איידער גבֿורה ; הגם די חכמה פֿון
fun chochme di hagam gevure eider chochme beser gezogt
of the wisdom the although might than wisdom better said

אָרעמאַן ווערט פֿאַראַכטט, און זײַנע ווערטער ווערן נישט געהערט.
gehert nisht vern verter zaine un faracht vert oreman
heard not become words his and despised is poor person

יז די ווערטער פֿון די קלוגע מיט געלאַסנקייט ווערן מער צוגעהערט
tsugehert mer vern gelasnkeit mit kluge di fun verter di
listened to more are quietness with wise ones the of words the

ווי דער אָנגעשרי פֿון אַ געוועלטיקער צווישן נאַרן. יח בעסער חכמה
vi der ongeshrei a fun geveltiker tsvishn narn beser chochme
than the rebuke a of ruler among fools better wisdom

איידער כּלי-מלחמה ; און איין זינדיקער פֿירט איבער אַ סך
eider keile-milchome un ein zindiker firt iber a sach
than weapons of war and one sinner brings about a lot of

גוטס.
guts
good

10 Dead flies cause the perfumer's shemen to send forth a foul odor;

so doth a little sichlut outweigh chochmah and kavod.

2 A chacham's lev is at his yamin *(right hand)*;

but a kesil's lev is at his semol *(left hand)*.

3 Yea also, when he that is a kesil

even walketh along the derech, his sense faileth him,

י טויטע פֿליגן פֿאַרשטינקען און צעבלעזלען
tseblezlen un farshtinken fligh toite
ferment and make stink flies dead

דעם זאַלבמישערס אייל,
eil zalbmishers dem
oil perfumer's the

אַזוי ווען אַריבער אַ ביסל נאַרישקייט
narishkeit bisel a ariber vegt azoi
folly little a over outweighs so

חכמה און כּבֿוד .
koved un chochme
honor and wisdom

ב דער שׂכל פֿון דעם חכם איז אויף
oif iz chochem dem fun seichel der
on is wise man the of reason the

זײַן רעכטער זײַט,
zait rechter zain
side right his

און דער שׂכל פֿון נאַרן אויף זײַן לינקער.
linker zain oif narn fun seichel der un
left his on fools of reason the and

ג און אויך אַז דער נאַר גייט אין וועג ,
veg in geit nor der az oich un
a road on goes fool the when also and

פֿעלט אים שׂכל , און ער זאָגט אַלעמען אויס
ois alemen zogt er un seichel im felt
out everyone tells he and reason him lacks

and he saith to every one
that he is a kesil.

אַז ער איז אַ נאַר.
az er iz a nar
that he is a fool

4 If the ruach of the moshel
rise up against thee,

ד אַז דאָס געמיט פֿון דעם געוועלטיקער הייבט זיך
az dos gemit fun dem geveltiker heibt zich
when the spirit of the ruler raise self

אויף קעגן דיר ,
oif kegen dir
up against you(SG)

leave not thy mekom;

זאָלסטו נישט פֿאַרלאָזן דײַן אָרט ;
zolstu nisht farlozen dain ort
shall you not leave your place

for calmness pacifieth
chatta'im gedolim.

ווײַל געלאַסנקייט בארוט גרויסע זינד .
vorem gelasnkeit barut groise zind
because calmness calms great sin

5 There is a ra'ah which
I have seen under the
shemesh, the sort of error
which proceedeth from a
shalit *(ruler)*; 6 Sekhel *(folly)*
is set in great dignity, and
the rich sit in low place. 7 I
have seen avadim *(servants)*
upon susim, and sarim
(princes) walking as avadim
upon ha'aretz.

ה פֿאַראַן אַן אומגליק וואָס איך האָב געזען אונטער דער זון , אַזוי ווי אַ
faran an umglik vos ich hob gezen unter der zun azoi vi a
there is a calamity that I have seen under the sun so as a

פֿאַרזעץ וואָס גייט אַרויס פֿון אַ געוועלטיקער: ו נאַרישקייט ווערט געשטעלט
farze vos geit arois fun a geveltiker narishkeit vert geshtelt
error that goes out from a ruler folly is stood

אין גרויסע הייכן , און נגידים זיצן אין דער נידער . ז איך האָב געזען
in groise heichn un negidim zitsn in der nider ich hob gezen
in great heights and nobles sit in the low place I have seen

קנעכט אויף פֿערד , און האַרן וואָס גייען ווי קנעכט אויף דער ערד .
knecht oif ferd un harn vos geyen vi knecht oif der erd
servants on horses and lords who walk like servants on the ground

8 He that diggeth a gumatz
(pit) shall fall into
it;

ח דער וואָס גראָבט אַ גרוב, וועט אין איר
der vos grabt a grob, vet in ir
who digs a pit will into it

אַריַינפֿאַלן,
araínfaln
fall

and whoso breaketh through a wall,
a nachash shall bite him.

און דער וואָס ברעכט דורך אַ צאַם, אים
un der vos brecht durch a tsam, im
and who breaks through a wall him

וועט אײַנבײַסן אַ שלאַנג.
vet aínbaisn a shlang
will bite a snake

9 Whoso pulleth out avanim *(stones)*
may be hurt therewith;

ט דער וואָס האַקט אַרויס שטיינער וועט זיך
der vos hakt arois shteiner vet zich
who chops out stones will self

וויי טאָן זיי ,
vei ton zei
woe do them

and he that cleaveth wood may
be endangered thereby.

דער וואָס שפּאַלט האָלץ איז אין סכנה דורך דעם.
der vos shpalt holts iz in sekone durch dem
who splits wood is in danger through this

10 If the barzel *(iron)*
be blunt,

י אַז דער אײַזן איז שטומפּ ,
az der aízn iz shtump
if the iron is dull

and he do not whet the edge,

און מע האָט דעם שאַרף נישט פֿאַרשלייפֿט,
farshlaift nisht sharf dem hot me un
sharpened not sharp edge the has one and

then must more strength be marshalled;

מוז מען שטאַרקן די כּוחות ;
koiches di shtarkn men muz
strength the strengthen one must

but chochmah brings success.

און די מעלה פֿון חכמה איז צוגרייטן .
tsugreiten iz chochme fun maile di un
to prepare is wisdom of advantage the and

11 If the nachash will bite before it is charmed,

יא אַז די שלאַנג ביסט אײַן פֿאַרן אָפּשפּרעכן ,
opshprechn faran ain baist shlang di az
charming before in bites snake the if

there is no use in a charmer.

איז אויס מעלה פֿון דעם מאַן מיט דער צונג .
tsung der mit man dem fun maile ois iz
tongue the with man the of the advantage out is

12 The words of a chacham's mouth are chen *(gracious)*;

יב די ווערטער פֿון דעם חכמס מויל
moil chachams dem fun verter di
mouth wise man's the of words the

זײַנען מיט חן ,
chein mit zainen
grace with are

but the lips of a kesil will swallow up himself.

און די ליפּן פֿון דעם נאַרן ברענגען אים אום .
um im brengen narn dem fun lipn di un
to ruin him bring fool the of lips the and

13 The beginning of the words of his mouth is sichlut;

יג דער אָנהייב פֿון די ווערטער פֿון זײַן
zain fun verter di fun onheib der
his of words the of beginning the

מויל איז נאַרישקייט,
narishkeit iz moil
folly is mouth

and the end of his talk is holelot ra'ah.

און דער סוף פֿון זײַן רעדן איז בייזע משוגעת .
meshugas beize iz redn zain fun sof der un
madness evil is speaking his of end the and

14 A kesil also is full of devarim;

יד יאָ , דער נאַר מערט ווערטער,
verter mert nor der yo
words multiplies fool the yes

haAdam has no da'as of what shall be,

אָבער דער מענטש ווייס נישט וואָס געשעט ;
geshet vos nisht veis mentsh der ober
happens what not knows man the but

and what shall be after him,

און וואָס וועט געשען נאָך אים,
im noch geshen vet vos un
him after happen will what and

who can tell him?

וער וועט אים דערציילן?
dertseiln im vet ver
tell him will who

15 The amal of the kesilim wearieth him,

טו די מי פֿון דעם נאַרן פֿאַרמאַטערט אים,
im farmatert narn dem fun mi di
him exhausts fool the of toil the

because he has no da'as of how to go to town.

וואָרעם ער ווייס נישט צו מאָל ווי צו גיין אין שטאָט .
shtot in gein tsu vi mol tsu nisht veis er vorem
the city into go to how times at not knows he for

16 Woe to thee, O eretz, when thy melech is a na'ar,

טז ווויי דיר לאַנד, וואָס מלך איז אַ יונג ,
yung a iz melech dain vos land dir vei
youth a is king your whose land to you(SG) woe

and thy sarim *(princes)* feast in the boker!

און דײַנע האַרן מאַכן סעודות אין דער פֿרי !
peire der in sudus machn harn daine un
morning the in feasts make princes your and

17 Blessed art thou, O eretz, when thy melech is a nobleman,

יז ווויל דיר לאַנד, וואָס דײַן מלך
melech dain vos land dir voil
king your whose land to you(SG) blessed

איז אַ פֿרײַגעבאָרענער,
fraigeborener a iz
free-born a is

and thy sarim *(princes)* eat in due season,

און דײַנע האַרן עסן אין דער צײַט,
tsait der in esen harn daine un
time the in eat princes your and

for strength, and not for drunkenness!

אין מאַנהאַפֿטיקייט און נישט אין זויפֿערײַ .
zoiferai in nisht un manhaftikeit in
drunkenness in not and manliness in

18 By much atzlut *(slothfulness)* the rafters falleth;

יח פֿון פֿוילקייט פֿאַלט איין דער באַלקן,
balkn der ain falt foilkeit fun
beam the in falls idleness from

and through idleness of the hands the bais leaketh.

און פֿון אָפּגעלאָזטע הענט רינט דאָס הויז .
hoiz dos rint hent opgelozte fun un
house the leaks hands lazy from and

19 Lechem is made for laughter,

יט אַ סעודה מאַכט מען פֿון פֿרײַלעכקייט ווענ ,
vegen freilechkeit fun men macht sude a
because of joy from one makes feast a

and yayin maketh merry;

און ווײַן מאַכט לוסטיק דאָס לעבן;
lebn dos lustik macht vain un
life the joyful makes wine and

but kesef answereth everything.

אָבער געלט באַווערט אַלץ .
alts bavert gelt ober
everything answers money but

20 Curse not the Melech, no not in thy thought;

כ אַפֿילו אין דײַן געדאַנקען זאָלסטו נישט
nisht zolstu gedanken dain in afile
not shall you plans your in even

שילטן דעם מלך ,
melech dem shiltn
king the curse

and curse not the oisher in thy bedchamber;

און אין דײַנע שלאָפֿקאַמערן זאָלסטו נישט
nisht zolstu shlofkamern daine in un
not shall you bedroom your in and

שילטן דעם עושר ;
oysher dem shiltn
rich man the curse

for an Oph haShomayim may carry the voice,

וואָרעם אַ פֿויגל פֿון הימל וועט אַווענקטראָגן דעם קול ,
kol dem avektrogen vet himel fun foigel a vorem
voice the carry away will heaven of bird a for

and that which hath wings may report what you say.

און דער וואָס האָט פֿליגלען וועט דערציילן
dertseiln vet fliglen hot vos der un
tell will wings has who the one and

די זאַך .
zach di
matter the

11 Cast thy lechem upon the waters,

יא לאָז אַוועק דיַין ברויט אויפֿן
oifn broit dain avek loz
on the bread your away release

וואַסער,
vaser
water

for thou shalt find it after many yamim.

וואָרעם אין פֿיל טעג אַרום וועסטו עס געפֿינען.
gefinen es vestu arum teg fil in vorem
find it will you(sg) around days many in for

[2] Give chelek *(portions)* to shivah, and also to shmonah;

ב צעטייל אַ חלק אויף זיבן , און אַפֿילו אויף אַכט ,
acht oif afile un zibn oif chelek a tseteil
eight onto even and seven onto portion a divide

for thou knowest not what ra'ah shall be upon ha'aretz.

וואָרעם ווייסט נישט וואָס פֿאַר אַ בייז עס
es beiz a far vos nisht veist vorem
it evil an for what not you know for

קען זיַין אויף דער ערד .
erd der oif zain ken
earth the on be can

[3] If the clouds be full of geshem,

ג אַז די וואָלקן ווערן פֿול מיט רעגן,
regn mit ful vern volken di az
rain with full become cloud the if

they empty themselves upon ha'aretz;

לייִדיקן זיי זיך אויס אויף דער ערד ;
erd der oif ois zich zei leidikn
earth the on out selves they empty-handed

and if the etz fall toward the darom *(south)*, or toward the tzafon *(north)*,

און סיַי אַ בוים פֿאַלט אין צפֿון און
un tsofn in falt boim a sai un
and north in the falls tree a whether and

סיַי אין דָרום –
dorem in sai
south in the whether

in the makom *(place)* where the etz falleth, there it lieth.

אין אָרט וווּ דער בוים פֿאַלט,
falt boim der vu ort in
falls tree the where place in the

דאָרטן וועט ער בלייַבן .
blaibn er vet dortn
remain it will there

[4] He that observeth the ruach *(wind)* shall not sow;

ד דער וואָס פֿאַסט-אויף דעם ווינט
vint dem past-oif vos der
wind the watches who the one

וועט נישט זייען ,
zeyen nisht vet
sow not will

and he that regardeth the clouds shall not reap.

און דער וואָס קוקט אויף די וואָלקנס וועט נישט שניידן .
shnaidn nisht vet volkens di oif kukt vos der un
reap not will clouds the at looks who the one and

[5] As thou knowest not what is the derech haruach, nor how the bones do grow in the womb of her that is with child; even so thou knowest not the ma'asei HaElohim who maketh all.

ה אַזוי ווי דו ווייסט נישט וואָס איז דער וועג פֿון דעם ווינט , אָדער ווי
vi oder vint dem fun veg der iz vos nisht veist du vi azoi
how or wind the of way the is what not know you as just

עס ווערן ביינער אין לייַב פֿון אַ טראָגעדיקער , אַזוי ווייסטו
veistu azoi trogediker a fun laib in beiner vern es
you(sg) know so pregnant woman a of body in bones becomes it

נישט די טוונג פֿון אלקים וואָס טוט אַלצדינג .
altsding tut vos Elokim fun tuung di nisht
everything does who G-d of doing the not

[6] In the boker sow thy zera, and in the erev do not let thine hand be idle; for thou knowest not which shall prosper, either this or that, or whether they both shall be alike tovim.

[7] Truly the ohr is sweet, and a pleasant thing it is for the eynayim to behold the shemesh;

[8] But if haAdam live many shanim, and rejoice in them all; yet let him remember the yamim of choshech; for they shall be many. All that cometh is hevel.

[9] Rejoice, O bochur, in thy yaldut *(youth)*; and let thy lev cheer thee in the yamim of thy bechurim *(youth)*, and walk in the ways of thine lev, and in the sight of thine eynayim; but have da'as of this; that for all these things HaElohim will bring thee into mishpat.

[10] Therefore banish ka'as *(sorrow)* from thy lev, and put away ra'ah from thy basar; for yaldut and shacharut *(prime of life)* are hevel.

12 Remember now thy Bo're *(Creator)* in the yamim of thy bechurot, while the yamei hara'ah come not, nor the shanim draw nigh, when thou shalt say, I have no chefetz

י אין פֿרימאָרגן זיי דיין זאָמען, און אין אָוונט זאָלסטו נישט
nisht zolstu ovnt in un zomen dain zei frimorgn in
not shall you evening in the and seed your sow morning in the

אָפּלאָזן דיין האַנט, וואָרעם דו ווייסט נישט וואָסער וועט געראָטן, דאָס
dos gerotn vet voser nisht veist du vorem hant dain oplozen
this succeed will whatever not know you for hand your let go

אָדער יענס, אָדער ביידע באַגלייַך וועלן זיַין גוט .
gut zain veln baglaich beide oder yens oder
good be will together both or that or

יא און זיס איז די ליכטיקייט, און גוט איז פֿאַר די אויגן צו זען די
di zen tsu oign di far iz gut un lichtikeit di iz zis un
the see to eyes the for is good and light the is sweet and

זון .
zun
sun

יב וואָרעם ווייפֿל יאָרן דער מענטש זאָל לעבן, זאָל ער אין זיי
zei in er zol lebn zol mentsh der yorn vifel vorem
them in he shall live shall man the years how many for

אַלע זיַין פֿריילעך; און זאָל ער געדענקען די טעג פֿון פֿינצטערניש,
fintsternish fun teg di gedenken er zol un freilech zain ale
darkness of days the remember he should and joyful be all

אַז זיי וועלן זיַין פֿיל . אַלץ וואָס געשעט איז נישטיקייט.
nishtikeit iz geshet vos alts fil zain veln zei az
vanity is happens that everything many be will they that

יג פֿריי זיך , בחור , אין דיַין יוגנט , און לאָז וויול גיין דיַין
dain gein voil loz un yugnt dain in bocher zich frei
your go blessed let and youth your in young man self rejoice

האַרץ אין דיַינע בָּחורשע טעג, און גיי אין די וועגן פֿון דיַין האַרצן,
hartsn dain fun vegen di in gei un teg bochurshe daine in harts
heart your of ways the in go and days youthful your in heart

און נאָך דער זעונג פֿון דיַינע אויגן; אָבער זיַי וויסן אַז פֿאַר אַלעם
alem far az visen zai ober oign daine fun zeung der noch un
all for that knowing be but eyes your of sight the after and

דעם וועט אלקים דיך ברענגען צום משפּט .
mishpot tsum brengen dich Elokim vet dem
judgment to bring you(SG) G-d will this

יד און טו אָפּ ערגערניש פֿון דיַין האַרצן, און האַלט אָפּ
op halt un hartsn dain fun ergernish op tu un
back hold and heart your from vexation away do and

בייז פֿון דיַין לייַב , וואָרעם יינגלשאַפֿט און יוגנט זיַינען אַ
a zainen yugnt un yinglshaft vorem laib dain fun beiz
a are youth and childhood because body your from evil

הויך .
hoich
vapor

יב און געדענק דיַין באַשעפֿער אין דיַינע בָּחורשע טעג, איידער
eider teg bochurshe daine in Bashefer dain gedenk un
before days youthful your in Creator your remember and

עס וועלן קומען טעג, און אָנקומען וועלן די יאָרן,
yorn di veln onkumen un teg shlechte di kumen veln es
years the will arrive and days bad the come will it

וואָס דו וועסט זאָגן: איך האָב נישט קיין הנאה פֿון זיי ; [ב] איידער
eider zei fun hanoe kein nisht hob ich zogn vest du vos
before them from pleasure any not have I say will you that

(pleasure) in them;
2 While the shemesh, or
the ohr, or the yarei'ach,
or the kokhavim, be
not darkened, nor the
clouds return after the
rain; 3 In the yom when
the shomrei habayit
shall tremble, and the
strong men shall stoop,
and the grinders cease
because they are few,
and those that look out
of the windows grow
dim, 4 And the delatayim
(doors) shall be shut in
the street, when the
sound of the grinding
fades, and he shall arise
at the sound of a tzipor
(bird), and all their
banot hashir (daughters
of song) are brought low;
5 Also when they shall
be afraid of height, and
fears shall be in the
derech, and the almond
tree shall blossom, and
the grasshopper drags
himself along, and
desire shall fail; because
haAdam goeth to his
bais olam (eternal home),
and the mourners go
about the streets; 6 Or
ever the silver cord be
loosed, or the golden
bowl be broken, or the
pitcher be broken at
the fountain, or the
wheel broken at the bor
(cistern). 7 Then shall
the aphar return to
ha'aretz as it was; and
the ruach shall return
unto HaElohim who
gave it. 8 Hevel havalim,

עס וועט פֿינצטער ווערן די זון און דאָס ליכט, און די לבֿנה און די
di un levone di un licht dos un zun di vern fintster vet es
the and moon the and light the and son the become dark will it

שטערן; און די וואָלקנס וועלן ווידער קערן נאָכן רעגן; ג אין דעם טאָג וואָס
vos tog dem in regn nochn kern vider veln volkens di un shtern
that day the in rain after the return again will clouds the and stars

די הויזוועכטער וועלן זיך טרייסלען, און די חילס-לײַט וועלן זיך
zich veln chils-lait di un treislen zich veln hoizvechter di
selves will men of valor the and tremble selves will house guards the

אויסקרימען, און די מאָלערינס וועלן נישט אַרבעטן, ווײַל זיי זיַינען
zainen zei vail arbeten nisht veln molerins di un oiskrimen
are they because work not will grinders the and stoop

ווינציק, און די קוקערינס וועלן טונקל זיַין אין די פֿענצטער, ד און די טירן
tirn di un fentster di in zain tunkel veln kukerins di un vintsik
doors the and window the in be dim will lookers the and few

צום גאַס וועלן פֿאַרשלאָסן ווערן ; ווען נידעריק וועט זיַין דאָס רויש
roishn dos zain vet niderik ven vern farshlosn veln gas tsum
sound the be will low when become shut will street to

פֿון דער מיל, און מע וועט זיך אָפּשטעלן בײַם פּיפּס פֿון אַ פֿויגל,
foigel a fun pips baim opshteln zich vet me un mil der fun
bird a of peep at stop moving oneself will one and mill the of

און פֿאַרשטיקט וועלן זיַין אַלע טעכטער פֿון געזאַנג; ה אויך וועט מען מורא
moire men vet oich gezang fun techter ale zain veln farshtikt un
fear one will also song of daughters all be will stifled and

האָבן פֿאַר אַ הויכן אָרט, און שרעקענישן וועלן זיַין אויפֿן וועג; און
un veg oifn zain veln shrekenishn un ort hoichn a far hobn
and road on the be will terrors and place high a before have

דער מאַנדלבוים וועט בליִען , און דער היישעריק וועט זיך שלעפּן, און
un shlepn zich vet heisherik der un blien vet mandlboim der
and drag self will grasshopper the and blossom will almond tree the

די קאַפּערפֿרוכט וועט אויפֿהערן, ווײַל דער מענטש גייט צו זיַין אייביקער
eibiker zain tsu geit mentsh der vail oifhern vet kaperfrucht di
eternal his to goes man the because cease will caper berry the

היים , און די באַקלאָגער וועלן זיך אומדרייען אין גאַס ; ו איידער די
di eider gas in umdreyen zich veln bakloger di un heim
the before street in the go about selves will mourners the and home

זילבערנע שנור וועט צעריסן ווערן , און דער גילדערנער בעקן וועט צעהאַקט
tsehakt vet bekn gilderner der un vern tserisn vet shnur zilberne
broken will bowl golden the and become torn will cord silver

ווערן , און דער קרוג וועט צעבראָכן ווערן בײַם קוואַל , און דער
der un kval baim vern tsebrochn vet krug der un vern
the and fountain by the become broken will pitcher the and become

ראָד פֿאַלט אַ צעהאַקטער אין ברונעם; ז און דער שטויב וועט זיך אומקערן
umkeren zich vet shtoib der un brunem in tsehakter a falt rod
return self will dust the and the well into broken one a falls wheel

צו דער ערד , ווי גיעווען, און דער גײַסט וועט זיך אומקערן צו אלקים וואָס
vos Elokim tsu umkeren zich vet gaist der un geven vi erd der tsu
who G-d to return self will spirit the and it was as earth the to

האָט אים געגעבן . ח נישטיקייט פֿון נישטיקייט, זאָגט קהלת , אַלץ
alts Kohelet zogt nishtikeit fun nishtikeit gegebn im hot
everything Kohelet declares vanities of vanity given it has

איז נישטיקייט.
nishtikeit iz
vanity is

saith Kohelet; all is hevel.

[9] And moreover, because Kohelet was chacham, he taught the people da'as; yea, he applied, and searched out, and set in order many meshalim *(proverbs)*. [10] Kohelet searched to find out divrei chefetz; and that which was written was yosher, even divrei emes.

[11] Divrei chachamim are like goads, and like nails firmly fixed are the collected sayings that are given by Ro'eh Echad *(One Shepherd)*. [12] And further, by these, beni, be admonished; of making many sefarim there is no ketz; and much study is a weariness of the basar.

[13] Let us hear the sof *(conclusion)* of the whole matter; Fear HaElohim, and of His commandments be shomer mitzvot; for this is the whole duty of haAdam. [14] For HaElohim shall bring kol ma'aseh *(every work)* into mishpat *(judgment)*, with every ne'lam *(secret thing, concealed thing)*, whether it be tov *(good)*, or whether it be rah *(evil)*.

ט און אַחוץ וואָס קהלת איז געווען אַ חכם , האָט ער נאָך
noch er hot chochem a geven iz Kohelet vos achuts un
still he has wise man a was is Kohelet what aside from and

געלערנט דאָס פֿאָלק קענשאַפֿט ; און ער האָט געוויגן און געפֿאָרשט ,
geforsht un gevoign hot er un kenshaft folk dos gelernt
investigated and weighed has he and knowledge people the taught

י קהלת האָט געזוכט צו סך . אַ שפּריכווערטער שפּריכוועלט צוגעפֿוגט און
tsu gezucht hot Kohelet sach a shprichverter tsunoifgeshtelt un
to sought has Kohelet lot a proverbs composed and

געפֿינען נוצלעכע זאַכן , און וואָס איז געשריבן אויפֿריכטיק – אמתדיקע
metdike oifrichtik geshribn iz vos un zachn nutsleche gefinen
trueful uprightly written is what and things useful find

ווערטער.
verter
words

יא די ווערטער פֿון די חכמים זיַנען אַזוי ווי טריַבשפּיצן , און
un traibshpitsn vi azoi zainen chachomim di fun verter di
and goads as so are wise the of words the

ווי נעגל אַריַינגעשלאָגענע זיַנען די צונויפֿגעזאַמלטע רייד ; זיי
zei reid tsunoifgezamlte di zainen araingeshlogene negl vi
they sayings gathered the are driven in nails as

זיַנען געגעבן געווארן פֿון איין פּאַסטוך . יב און ווייַטער, מיַן זון , זיַ
zai zun main vaiter un pastuch ein fun gevorn gegebn zainen
be son my further and shepherd one from been given are

געווארנט: צו מאַכן פֿיל ספֿרים איז נישטאָ קיין ענד, אָבער זיך
zich ober end kein nishto iz sforim fil machn tsu gevornt
oneself but end any there is not is books many make to warned

גריבלען צו פֿיל מאַטערט אָפּ דעם לייַב .
laib dem op matert fil tsu griblen
body the away tires much too to pore over

יג דער סוף פֿון דער זאַך , נאָך דעם ווי אַלץ איז געהערט
gehert iz alts vi dem noch zach der fun sof der
heard is everything as that after matter the of end the

געווארן, איז: האָב מורא פֿאַר אלקים , און היט זיַנע געבאָט ,
gebot zaine hit un Elokim far moire hob iz gevorn
commandments his keep and G-d before fear have is been

ווארעם דאָס איז דער גאַנצער מענטש . יד ווייַל דעם גאַנצן באַשאַף
bashaf gantsn dem vail mentsh gantser der iz dos vorem
creation entire the because of man entire the is this for

וועט אלקים ברענגען אַ משפּט איבער אַלעם פֿאַרהוילענעם,
farhoilenem alem iber mishpot a far brengen Elokim vet
hidden everything over judgment a for bring G-d will

סיַ גוט און סיַ שלעכט.
shlecht sai un gut sai
evil whether and good whether

Esther

אֶסתֵר

ESTER

1 Now it came to pass in the yamim of Achashverosh, (this is Achashverosh which reigned, from India even unto Ethiopia, over a hundred and twenty-seven provinces;) [2] That in those yamim, when HaMelech Achashverosh sat on his kisse malkhut *(royal throne)*, which was in the capital, Shushan, [3] In the shnat shalosh *(third year)* of his reign, he gave a mishteh *(feast, banquet)* unto all his sarim *(princes)* and his avadim *(officials)*; the might of Persia and Media, the nobles and sarim *(princes)* of the provinces, being before him; [4] When he displayed the osher kavod malkhut *(riches of the glorious kingdom)* of his and the yekar *(honor)* of his tiferet gedulah *(glorious majesty)* yamim rabbim, even a hundred and eighty days. [5] And when these yamim were expired, HaMelech gave a mishteh *(feast)* unto all the people that were present in the capital of Shushan, both gadol *(great)* and katan *(small)*, shivat yamim *(seven days)*, in the khatzer *(courtyard)* of the garden of the palace of HaMelech, [6] Where

א אוֹן עס איז געווען אין די טעג פֿון אַחַשְׁוֵרוֹשׁ – דאָס איז דער
der iz dos Achashveroshn fun teg di in geven iz es un
the is this Achashverosh of days the in was is it and

אַחַשְׁוֵרוֹשׁ וואָס האָט געקיניגט פֿון הוֹדוּ ביז כּוּשׁ , איבער
iber Kush biz India fun gekinigt hot vos Achashverosh
over Kush to India from reigned has which Achashverosh

הונדערט און זיבן און צוואַנציק מדינות – [ב] אין יענע טעג, אַז דער
der az teg yene in medines tsvantsik un zibn un hundert
the when days those in provinces twenty and seven and hundred

מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ איז געזעסן אויף דעם טראָן פֿון זײַן מלוכה
meluche zain fun tron dem oif gezesn iz Achashverosh melech
kingdom his of throne the on sitting is Achashverosh king

וואָס אין דער הויפּטשטאָט שושַׁן , [ג] אין דריטן יאָר פֿון זײַן מלוכה ,
meluche zain fun yor dritn in Shushan hoiptshtot der in vos
kingdom his of year third in Shushan capital city the in which

האָט ער געמאַכט אַ מאָלצײַט פֿאַר אַלע זײַנע האַרן און זײַנע קנעכט ,
knecht zaine un harn zaine ale far moltsait a gemacht er hot
servants his and lords his all for feast a made he has

דעם חיל פֿון פָּרַס און מָדַי , די אַדלליִט און די האַרן פֿון
fun harn di un adllait di Madai un Paras fun cheil dem
of leaders the and leading people the Madai and Paras of army the

די מדינות , וואָס פֿאַר אים; [ד] ווען ער האָט געוויזן די עשירות פֿון
fun eshires di gevizn hot er ven im far vos medines di
of riches the shown had he when him before who provinces the

זײַן קיניגלעכן שטאַט, און די זעלטענע פּראַכט פֿון זײַן גרויסקייט,
groiskeit zain fun pracht zeltene di un shtat kiniglechn zain
greatness his of glory splendid the and state royal his

פֿיל טעג, הונדערט און אַכציק טעג. [ה] און אַז די דאָזיקע טעג
fil teg, hundert un achtsik un teg dozike di az un
days many and hundred eighty days these the when and

זײַנען דערפֿילט געוואָרן, האָט דער מלך געמאַכט פֿאַר דעם גאַנצן
zainen derfilt gevorn melech der hot gemacht far dem gantsn
are fulfilled became king the has made for the entire

פֿאָלק וואָס האָט זיך געפֿונען אין דער הויפּטשטאָט שושַׁן , פֿון
folk vos hot zich gefunen oif der hoiptshtot Shushan fun
people who have selves found in the capital Shushan from

קלענסטן ביזן גרעסטן, אַ מאָלצײַט פֿון זיבן טעג אין הויף פֿון דעם
dem fun hoif in teg zibn fun moltsait a grestn bizn klenstn
the of court in days seven of feast a greatest unto least

מלכס פּאַלאַצגאָרטן . [ו] וויִסע צײַג , דינע לײַנען , און בלאָע וואָל , זײַנען
palatsgortn melechs vaise tsaig dine lainen un bloe vol zainen
palace-garden king's white cloth fine linen and blue wool are

געווען באַפֿעסטיקט מיט שנורן פֿון פֿײַנלײַנען און פּורפּל אויף זילבערנע
zilberne oif purpl un fainlainen fun shnurn mit bafestikt geven
silver on purple and fine linen of cords with fastened were

were white and blue linen curtains, fastened with cords of fine linen and purple to rings of silver and pillars of marble; the mittot *(couches)* were of zahav and kesef, upon an inlaid floor of purplish-red exquisite stone and mother-of-pearl and marble. [7] And they gave them drink in vessels of zahav, the vessels being different one from another, and yayin malkhut *(royal wine)* in abundance, according to the bountiful yad HaMelech. [8] And the drinking was according to the dat ein ones *(rule which was not compulsory, restricting)*; for so HaMelech had ordered all the wine stewards in his bais, that they should serve kirtzon ish va'ish *(according to the good pleasure of each man)*. [9] Also Vashti HaMalkah gave a mishteh *(feast, banquet)* for the nashim *(women, wives)* in the Beit HaMalkhut *(the royal palace)* which belonged to HaMelech Achashverosh. [10] On the yom hashevi'i, when the lev of HaMelech was tov with yayin, he commanded Mehuman, Bizta, Charvona, Bigta, and Avagta, Zetar, and Karkas, the shivat hasarisim *(the seven eunuchs)* that served in the presence of HaMelech Achashverosh, [11] To bring Vashti HaMalkah before HaMelech with the keter malkhut *(royal crown)*, to show the people and the sarim *(princes)* her

שטאַנגען און זײַלן פֿון מירמלשטיין; מיט גילדערנע און זילבערנע
shtangen un zailn fun mirmlshtein mit gilderne un zilberne
poles and pillars of marble with golden and silver

לענבעטלעך אויף אַ פֿלאַסטערונג פֿון אַלאַבאַסטער און מירמלשטיין, און
lenbetlech a oif flasterung fun alabaster un mirmlshtein un
couches upon a pavement of alabaster and marble and

פּערלמוטער, און פֿלעקמירמל. ז און געגעבן טרינקען האָט מען אין
perlmuter un flekmirml. ז un gegebn trinken hot men in
mother-of-pearl and spotted marble. 7 and given drink they have to in

גילדערנע כּלים, און כּלים פֿון כּלים פֿאַרשיידן, און מַלכותדיקער
gilderne keilim un keilim fun keilim farsheiden un malchutdiker
vessels golden and vessels of vessels diverse and royal

ווײַן איז געווען מיט אַ קיניגלעכער האַנט. ח און דאָס טרינקען איז געווען
vayn iz geven mit a kiniglecher hant. ח un dos trinken iz geven
wine is was with a royal hand. 8 and this drinking is was

ווי געהעריק; קיינער האָט נישט געצווונגען; ווארעם אַזוי האָט דער מלך
vi geherik; keiner hot nisht gezvungen; vorem azoi hot der melech
as proper; anyone has not compelled; because so has the king

פֿעסט אָנגעזאָגט איטלעכן עלטסטן פֿון זײַן הויז, צו טאָן לויט
festgezogt ongezogt itlechn eltstn fun zayn hoiz, tsu tun loit
firmly commanded each officer of his house, to do according to

דעם רצון פֿון יעטוועדער איינעם. ט אויך די מלכּה וַשתּי האָט געמאַכט
dem retzon fun yetveder einem. ט oich di malke Vashti hot gemacht
the will of each one made. 9 also the queen Vashti has made

אַ מאָלצײַט פֿאַר די ווײַבער אין דעם קיניגלעכן הויז פֿון מלך
a moltsait far di vaiber in dem kiniglechn hoiz fun melech
a feast for the women in the royal house of king

אַחַשְׁוֵרוֹשׁ.
Achashverosh
Achashverosh

י אויפֿן זיבעטן טאָג, אַז דעם מלכס האַרץ איז געווען פֿרײַלעך פֿון
י oifn zibetn tog, az dem melechs harts iz geven freilech fun
10 on the seventh day, when the king's heart is was joyful from

ווײַן, האָט ער געהייסן מהומָן, בזתָא, חרבוֹנָא, בגתָא, און אַבַגתָא,
vayn, hot er geheisn Mehuman, Bizta, Charvona, Bigta, un Avagta,
wine, he has ordered Mehuman, Bizta, Charvona, Bigta, and Avagta,

זֵתַר, און כַּרכַּס, די זיבן קאַמערדינער וואָס האָבן באַדינט פֿאַר דעם
Zetar, un Karkas, di zibn kamerdiner vos hobn badint far dem
Zetar, and Karkas, the seven chamberlains who have served before the

מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ, יא ברענגען די מלכּה וַשתּי פֿאַר דעם מלך
melech Achashverosh, יא brengen di malke Vashti far dem melech
king Achashverosh, 11 to bring the queen Vashti before the king

אין אַ קיניגלעכער קרוין, כּדי צו ווײַזן די פֿעלקער און די האַרן איר
in a kiniglecher kroin, kedei tsu vaizn di felker un di harn ir
in a royal crown, so that to show the peoples and the lords her

שיינקייט , ווארעם זי איז געווען שיין פון אויסזען . יבהאט די
sheinkeit vorem zi iz geven shein fun oiszen hot di
beauty because she is was beautiful of appearance has the

מלכה וַשתי נישט געוואלט קומען אויף דעם מלכס אנזאג וואס
malke Vashti nisht gevolt kumen oif dem melechs onzog vos
queen Vashti not wanted to come upon the king's command which

דורך דער האַנט פון די קאַמערדינער , און דער מלך איז זייער אין
durch der hant fun di kamerdiner un der melech iz zeyer in
through the hand of the chamberlains and the king is very in

כּעס געווארן , און זיין גרימצארן האט אין אים געברענט.
kaas gevorn un zain grimtsorn hot in im gebrent
anger become and his wrath had in him burned

[13] Then HaMelech said to the chachamim, which had da'as of the times; for so was the custom of HaMelech toward all the meyvinim *(experts)* in dat *(law)* and din *(judgment)*, [14] And the next unto him was Karshena, Shetar, Admata, Tarshish, Meres, Marsena, and Memukhan, the shivat sarim *(princes)* of Persia and Media, which had access to HaMelech and which ranked rishonah *(highest)* in the Malkhut *(kingdom)*; [15] What shall we do unto the Malkah Vashti according to dat *(law)*, because she hath not performed the commandment of HaMelech Achashverosh at the agency of the sarisim *(eunuchs)*?

יגאון דער מלך האָט געזאָגט צו די חכמים וואָס קענען די
di kenen vos chachomim di tsu gezogt hot melech der un
the know who wise men the to said had king the and

צייַטן – ווארעם אזוי איז געווען דעם מלכס שטייגער אַנטקעגן אַלע
ale antkegen shteiger melechs dem geven iz azoi vorem tsaitn
all toward custom king's the was is so because times

וואָס וויסן אַ געזעץ און אַ דין ; ידאון די נאָנטע צו אים
im tsu nonte di un din a un gezets a veisn vos
him to near ones the and judgment a and law a know who

זיַנען געווען כַּרשנאָ , שֵׁתָר , אַדמָתאָ, תַּרשִׁישׁ , מֶרֶס , מַרסנאָ ,
Marsena Meres Tarshish Admata Shetar Karshena geven zainen
Marsena Meres Tarshish Admata Shetar Karshena were are

ממוכָן , זיבן האַרן פון פָּרַס און מָדַי וואָס האָבן געזען דעם
dem gezen hobn vos Madai un Paras fun harn zibn Memuchan
the seen have who Madai and Paras of lords seven Memukhan

מלכס פנים , ווּאָס זיַנען געזעסן אויבנאָן אין דער מלוכה : –
meluche der in oibnon gezesn zainen vos ponem melechs
kingdom the in at the top sitting are who face king's

[16] And Memukhan answered before HaMelech and the sarim *(princes)*, Vashti HaMalkah hath not done wrong to HaMelech only, but also to all the sarim *(nobles)*, and to kol haAmim that are in all the provinces of HaMelech Achashverosh. [17] For this deed of HaMalkah shall spread abroad unto all the

טוווּאָס דאַרף מען טאָן לויט געזעץ צו דער מלכה וַשתי פַּאַר
far Vashti malke der tsu gezets loit ton men darf vos
for Vashti queen the to law according to do one should what

ווּאָס זי האָט נישט געטאָן דעם אָנזאָג פון מלך אַחַשְׁוֵרוֹש
Achashverosh melech fun onzog dem geton nisht hot zi vos
Achashverosh king of the command the done not has she that

דורך דער האַנט פון די קאַמערדינער .
durch der hant fun di kamerdiner
through the hand of the chamberlains

טזהאָט ממוכָן געזאָגט פַּאַר דעם מלך און די האַרן: נישט
nisht harn di un melech dem far gezogt Memuchan hot
not lords the and king the before said Memukhan has

אַקעגן מלך אַליין האָט פַּאַרברָאכן די מלכה וַשתי , נאָר אַקעגן
akegn nor Vashti malke di farbrochn hot alein melech akegn
against but Vashti queen the transgressed has alone king against

אַלע האַרן, און אַקעגן אַלע פַּעלקער ווּאָס אין אַלע מדינות פון מלך
melech fun medines ale in vos felker ale akegn un harn ale
king of provinces all in who peoples all against and lords all

אַחַשְׁוֵרוֹש . יווּאָרעם די מעשׂה מיט דער מלכה וועט אַרויסקומען
Achashverosh aroiskumen vet malke der mit meise di vorem
Achashverosh come out will queen the with matter the because

צו אַלע ווײַבער, צו מאַכן זייערע מאַנען פֿאַראַכט אין זייערע אויגן,
oign zeyere in faracht manen zeyere machn tsu vaiber ale tsu
eyes their in despised husbands their make to wives all to

אַז מע וועט זאָגן: דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ האָט געהייסן
geheisn hot Achashverosh melech der zogn vet me az
commanded had Achashverosh king the say will one that

ברענגען פֿאַר אים די מלכּה וַשְׁתִּי, און זי איז נישט געקומען.
gekumen nisht iz zi un Vashti malke di im far brengen
come not is she and Vashti queen the him before to bring

יח און נאָך הײַנטיקן טאָג וועלן די האַרינטעס פֿון פָּרַס און מָדַי,
Madai un Paras fun harintes di veln tog haintikn noch un
Madai and Paras of ladies the will day this very yet and

וואָס האָבן געהערט די מעשׂה מיט דער מלכּה, דאָס זאָגן צו די האַרן
harn di tsu zogn dos malke der mit meise di gehert hobn vos
lords the to say this queen the with matter the heard have who

יט אויב פֿון מלך, און עס וועט זײַן גענוג בְּזָיוֹן און ערגערניש.
oib ergernish un bizoyen genug zain vet es un melech fun
if vexation and shame enough be will it and king of the

דעם מלך איז ווויל־געפֿעלן, זאָל אַרויסגיין אַ קיניגלעכער באַפֿעל פֿון
fun bafel kiniglecher a aroisgein zol voilgefeln iz melech dem
from decree royal a go out should pleased is king the

פָּאַר אים, און עס זאָל פֿאַרשריבן ווערן אין די געזעצן פֿון פָּרַס און
un Paras fun gezetsn di in vern farshribn zol es un im far
and Paras of laws the in be recorded should it and him before

מָדַי, כּדי עס זאָל נישט בטל ווערן, אַז וַשְׁתִּי זאָל מער נישט
nisht mer zol Vashti az vern batl nisht zol es kedei Madai
not more shall Vashti that be nullified not shall it so that Madai

קומען פָּאַר דעם מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ, און איר מלכהשאַפֿט זאָל
zol melucheshaft ir un Achashverosh melech dem far kumen
should queenship her and Achashverosh king the before come

דער מלך געבן צו אַן אַנדערער וואָס איז בעסער פֿון איר. כ און אַז
az un ir fun beser iz vos anderer an tsu gebn melech der
when and her than better is who other an to give king the

דעם מלכס פּסק וואָס ער וועט מאַכן, וועט באַקאַנט ווערן אין זײַן
zain in vern bakant vet machn vet er vos psak melechs dem
his in be known will make will he which decree king's the

גאַנצן קיניגרײַך, ווי גרויס עס איז, וועלן אַלע ווײַבער אָפּגעבן כּבֿוד
koved opgebn vaiber ale veln iz es grois vi kinigraich gantsn
honor give wives all will is it great how kingdom whole

זייערע מאַנען, פֿון גרעסטן ביזן קלענסטן.
klenstn bizn grestn fun manen zeyere
least unto the greatest from husbands their

כא איז דאָס וואָרט ווויל־געפֿעלן אין די אויגן פֿון דעם מלך און די
di un melech dem fun oign di in voilgefeln vort dos iz
the and king the of eyes the in pleasing word this is

האַרן, און דער מלך האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ממוכָנען.
Memuchanen fun vort dos vi azoi geton hot melech der un harn
Memukhan of word the as so done has king the and lords

nashim *(women, wives)*, so that they shall despise their be'alim *(husbands)* in their eyes, when it shall be reported that HaMelech Achashverosh commanded Vashti HaMalkah to be brought in before him, but she came not. [18] Likewise, when they will have heard of the conduct of HaMalkah, the sarot *(ladies of the nobility)* of Persia and Media shall similarly respond this day unto all the sarim *(nobles)* of HaMelech. Thus shall there arise too much bizzayon *(contempt)* and ketzef *(wrath)*. [19] If it please HaMelech, let there go forth a royal decree from him, and let it be written in the laws of the Persians and the Medes, laws that shall not pass away, that Vashti come no more before HaMelech Achashverosh; and let HaMelech give her royalty unto another that is better than she. [20] And when the edict of HaMelech which he shall make shall be published throughout all his Malkhut *(realm)* — for it is great — all the nashim *(women, wives)* shall give to their be'alim *(husbands)* yekar *(honor, respect)*, both to gadol and katan. [21] And the proposal was good in the eyes of HaMelech and the sarim *(nobles)*; and HaMelech did according to the devar Memukhan; [22] For he sent sefarim into all the

כב און ער האָט געשיקט בריוו צו אַלע מדינות פֿון דעם מלך , צו
tsu melech dem fun medines ale tsu briv geshikt hot er un
to king the of provinces all to letters sent has he and

איטלעכער מדינה לויט איר כּתבֿ , און צו איטלעכן פֿאָלק
folk itlechn tsu un kesav ir loit medine itlecher
people each to and script its according to province each

לויט זײַן לשון , אַז יעטוועדער מאַן זאָל זײַן דער הערשער
hersher der zain zol man yetveder az loshen zain loit
ruler the be shall man every that language its according to

אין זײַן הויז , און רעדן אַזוי ווי דער לשון פֿון זײַן פֿאָלק .
folk zain fun loshen der vi azoi redn un hoiz zain in
people his of language the as so speak and house his in

ב נאָך די דאָזיקע געשעענישן , אַז דער גרימצארן פֿון מלך
melech fun grimtsorn der az gesheenishn dozike di noch
king of wrath the when events these the after

אַחַשְׁוֵרוֹשׁ האָט זיך געשטילט, האָט ער געדאַכט אָן
on gedacht er hot geshtilt zich hot Achashverosh
on remembered he has calmed self had Achashverosh

וַשתִּי , און אָן וואָס זי האָט געטאָן, און וואָס איז נגזר געוואָרן
gevorn nigzar iz vos un geton hot zi vos on un Vashtien
become decreed is what and done had she what on and Vashti

אויף איר. ב האָבן געזאָגט די יונגען פֿון מלך , זיינע משָׁרתים :
meshoresim zaine melech fun yungen di gezogt hobn ir oif
attendants his king of the young the said have her upon

זאָל מען זוכן פֿאַרן מלך יונגע מיידלעך שיין פֿון
fun shein meidlech yunge melech faran zuchn men zol
of beautiful maidens young king for the seek one should

אויסזען . ג און דער מלך זאָל אויפֿזעצן אויפֿזעער אין אַלע
ale in oifzeer oifzetsn zol melech der un oiszen
all in overseers appoint should king the and appearance

מדינות פֿון זײַן קיניגרײַך , און זי זאָלן איינזאַמלען וווּ
vu ainzamlen zoln zei un kinigraich zain fun medines
where gather together should they and kingdom his of provinces

נאָר אַ יונג מיידל פֿון שיינעם אויסזען אין דער הויפּטשטאָט
hoiptshtot der in oiszen sheinem fun meidl yung a nor
capital city the in appearance beautiful of maiden young a only

שושַׁן , אין הויז פֿון די פֿרויען , אונטער דער האַנט פֿון הֵגֶא דעם
dem Hegai fun hant der unter froien di fun hoiz in Shushan
the Hegai of hand the under women the of house in Shushan

קאַמערדינער פֿון מלך , דעם היטער פֿון די פֿרויען , און מע זאָל
zol me un froien di fun hiter dem melech fun kamerdiner
should one and women the of keeper the king of the chamberlain

זיי געבן זייערע זאַלבונגען . ד און די מיידל וואָס וועט ווילגעפֿעלן אין
in voilgefeln vet vos meidl di un zalbungen zeyere gebn zei
in please will who maiden the and cosmetics their give them

די אויגן פֿון מלך , זאָל וועלן די מלכּה אַנשטאָט וַשתִּי .
Vashtien anshtot malke di vern zol melech fun oign di
Vashti in place of queen the become should king of the eyes the

און די זאַך איז ווילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון מלך , און ער האָט אַזוי
azoi hot er un melech fun oign di in voilgefeln iz zach di un
so has he and king of the eyes the in pleasing is thing the and

געטאָן.
geton
done

2 After these things, when the wrath of HaMelech Achashverosh was appeased, he remembered Vashti, and what she had done, and what was decreed against her. [2] Then said the attendants of HaMelech that ministered unto him, Let there be beautiful ne'arot betulot *(young virgins)* sought for HaMelech; [3] And let HaMelech appoint pekidim *(overseers)* in all the provinces of his malkhut *(kingdom, realm)*, that they may gather together all the beautiful na'arah betulah *(young virgins)* unto Shushan the capital, to the Bais HaNashim *(House of the Women, Harem)*, unto the custody of Hegai the Saris HaMelech *(the Eunuch of the King)*, the Shomer HaNashim *(Custodian of the Women)*; and let their *(bodily)* rubbings be given them. [4] And let the na'arah which pleaseth HaMelech be Malkah *(Queen)* instead of Vashti. And the thing pleased HaMelech; and he did so.

provinces of HaMelech, into every province according to the script thereof, and to every people after their leshon, that every ish should bear rule in his own bais, and speak in the leshon of his own people.

[5] Now in Shushan the capital there was an ish Yehudi, shmo Mordechai ben Yair ben Shime'i ben Kish, a Binyamini, [6] which *(ones)* had been carried away from Yerushalayim in the Golus among those taken captive with Yechanyah Melech Yehudah, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had carried away. [7] And he brought up Hadassah, that is, Ester, the bat of his dod *(uncle)*; for she had neither av nor em, and the na'arah was lovely in form and beautiful in appearance, whom Mordechai, when her av and em were dead, took for the bat of his own.

[8] So it came to pass, when the commandment of HaMelech and his dat *(decree, law)* was heard, and when ne'arot rabbot *(many maidens)* were gathered together unto Shushan the capital, to the custody of Hegai, that Ester was brought also unto the Beis HaMelech, to the custody of Hegai, Shomer HaNashim. [9] And the na'arah pleased him, and she took up chesed before him; and he speedily had her be given her *(bodily)* rubbings, with her portion of special food; and also he selected sheva hane'arot *(seven maids)* for her from

ה איז געווען אַ ייִד אין דער הויפטשטאָט שושַן מיטן נאָמען
nomen mitn Shushan hoiptshtot der in yid a geven iz
name with the Shushan capital city the in Jew a was is

מָרדכַי דער זון פֿון יָאיר, דעם זון פֿון שִמְעִי, דעם זון פֿון קישן,
Kishon fun zun dem Shimei fun zun dem Yair fun zun der Mordechai
Kish of son the Shime'i of son the Yair of son the Mordechai

אַ מאַן פֿון בנימין, ו וואָס איז פֿאַרטריבן געוואָרן פֿון ירושָלַיִם
Yerushalayim fun gevorn fartriben iz vos Binyamin fun man a
Yerushalayim from become driven out is who Binyamin of man a

מיט די פֿאַרטריבענע וואָס זיינען פֿאַרטריבן געוואָרן מיט יְכָנְיָה
Yechanyah mit gevorn fartriben zainen vos fartribene di mit
Yechanyah with become carried away are which exiles the with

דעם מלך פֿון יהוּדה, די וואָס נבוכַדנֶצַר דער מלך פֿון
fun melech der Nevuchadnetsar vos di Yehudah fun melech dem
of king the Nevukhadnetzar that the one Yehudah of king the

בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן. ז און ער האָט דערצויגן הֲדַסָּה, דאָס איז אֶסתֵר,
Ester iz dos Hadasahn dertsoign hot er un fartriben hot Bavel
Esther is that Hadassah raised had he and exiled had Bavel

די טאָכטער פֿון זיין פֿעטער, ווארעם זי האָט נישט געהאַט קיין פֿאָטער
foter kein gehat nisht hot zi vorem feter zain fun tochter di
father any had not had she because uncle his of daughter the

און מוטער; און די מיידל איז געווען שיין אויפֿן געשטאַלט, און
un geshtalt oifn shein geven iz meidl di un muter un
and form on the beautiful was is maiden the and mother and

שיין אויפֿן פנים; און אַז איר פֿאָטער און איר מוטער זיינען
zainen muter ir un foter ir az un ponem oifn shein
are mother her and father her when and face on the beautiful

געשטאָרבן, האָט זי מָרדכַי צוגענומען צו זיך פֿאַר אַ טאָכטער.
tochter a far zich tsu tsugenumen Mordechai zi hot geshtorbn
daughter a for self to taken Mordechai she had died

ח און עס איז געווען, אַז דער אָנזאָג פֿון מלך און זיין באַפֿעל
bafel zain un melech fun onzog der az geven iz es un
decree his and king of the command the that was is it and

איז באַקאַנט געוואָרן, און אַז פֿיל מיידלעך זיינען איינגעזאַמלט
aingezamlt zainen meidlech fil az un gevorn bakant iz
gathered are maidens many that and become known is

געוואָרן אין דער הויפטשטאָט שושַן, אונטער דער האַנט פֿון הֵגַי,
Hegaien fun hant der unter Shushan hoiptshtot der in gevorn
Hegai of hand the under Shushan capital city the in become

אַזוי איז אויך אֶסתֵר צוגענומען געוואָרן אין הויז פֿון מלך, אונטער
unter melech fun hoiz in gevorn tsugenumen Ester oich iz azoi
under king of the house in become taken Esther also is so

דער האַנט פֿון הֵגַי דעם היטער פֿון די פֿרויען. ט און די מיידל
meidl di un froien di fun hiter dem Hegaien fun hant der
maiden the and women the of keeper the Hegai of hand the

איז ווויילגעפֿעלן אין זיינע אויגן, און זי האָט נושׂא חן געוואָרן פֿאַר
far geven chein noisa hot zi un oign zaine in voilgefeln iz
before been favor found had she and eyes his in pleasing is

אים, און ער האָט געאיילט מיט אירע זאַלבונגען און אירע גאָבן,
un gobn ire un zalbungen ire mit geailt hot er un im
and portions its and cosmetics her with hastened had he and him

און זיבן מיידלעך וואָס דאַרפֿן איר געגעבן ווערן פֿון מלכס
melechs fun vern gegebn ir darfn vos meidlech zibn di
king's from the be given her ought who maid servants seven the

the Beis HaMelech; and he transferred her and her ne'arot to the preferred quarters in the Bais HaNashim.

10 Ester had not revealed her Am *(People)*, nor her moledet, for Mordechai had charged her she should not show it. 11 And Mordechai walked kol yom vayom before the khatzer Bais HaNashim *(courtyard of the House of the Women, Harem)* to have da'as of the shalom Ester *(welfare of Ester)*, and what would become of her.

12 Now before the turn of every na'arah came to go in to HaMelech Achashverosh, she had to complete the yemei merukeihen (the days of her bodily rubbings) which were prescribed for the nashim and which involved shneym asar chodesh *(twelve months)*, shisha chodashim *(six months)* of shemen *(oil)* of myrrh and shisha chodashim *(six months)* of perfumes and beauty treatments for nashim. 13 Then thus came every na'arah unto HaMelech; whatsoever she desired was given her to go with her out of the Bais HaNashim unto the Beis HaMelech. 14 Ba'erev *(in the evening)* she went, and ba'boker *(in the morning)* she returned to a Bais HaNashim Sheni *(a second House of the Women, Harem)* to the

הויז ; און ער האָט זי מיט אירע מיידלעך אויסגעצייכנט צום
tsum oisgetseichnt meidlech ire mit zi hot er un hoiz
to the distinguished maid servants her with her had he and house

גוטן אין הויז פֿון די פֿרויען .
froien di fun hoiz in gutn
women the of house in the good

ט אֶסתֵר האָט נישט אויסגעזאָגט אירע פֿאָלק און אירע אָפּשטאַם, ווָאָרעם
vorem opshtam ir un folk ir oisgezogt nisht hot Ester
because descent her and people her disclosed not had Esther

אַזוי האָט אירע מָרדכַי באַפֿוילן , אַז זי זאָל נישט אויסזאָגן .
oiszogen nisht zol zi az bafoiln Mordechai ir hot azoi
disclose not should she that commanded Mordechai her had so

יא און טאָג פֿאַר טאָג איז מָרדכַי אַרומגעגאַנגען פֿאַר דעם הויף
hoif dem far arumgegangen Mordechai iz tog far tog un
courtyard the before walking around Mordechai is day by day and

פֿון דעם הויז פֿון די פֿרויען געווָאָר צו ווערן וואָס אֶסתֵר מאַכט,
macht Ester vos vern tsu gevor froien di fun hoiz dem fun
makes Esther what become to to know women the of house the of

און וואָס מיט איר געשעט .
geshet ir mit vos un
happens her with what and

יב און אַז עס האָט דערגרייכט די ריי פֿון מיידל נאָך מיידל ,
meidl noch meidl fun rei di dergreicht hot es az un
maiden after maiden of turn the reached had it when and

צו קומען צום מלך אַחַשְׁוֵרוֹש , נאָך דעם ווי זי האָט געהאַט
gehat hot zi vi dem noch Achashverosh melech tsum kumen tsu
had had she as that after Achashverosh king to the come to

צוועלף חדשים , לויט דעם איינפֿיר פֿאַר די פֿרויען – ווָאָרעם
vorem froien di far ainfir dem loit chodeshim tsvelf
because women the for custom the according to months twelve

אַזוי האָבן געמוזט דערפֿילט ווערן די טעג פֿון זייערע זאַלבונגען : זעקס
zeks zalbungen zeyere fun teg di vern derfilt gemuzt hobn azoi
six cosmetics their of days the be fulfilled obliged to have so

חדשים מיט אייל פֿון מירע , און זעקס חדשים מיט בשָׂמים
b'somaim mit chodeshim zeks un mire fun eil mit chodeshim
spices with months six and myrrh of oil with months

און מיט זאַלבן פֿון פֿרויען – יג און אַז די מיידל איז דענצמאָל
dentsmol iz meidl di az un froien fun zalbn mit un
then is maiden the when and women of ointments with and

געגאַנגען צום מלך , פֿלעגט אַלץ וואָס זי פֿלעגט
flegt zi vos alts flegt melech tsum gegangen
used to she what everything used to king to the having gone

פֿאַרלאַנגען איר געגעבן ווערן, מיטצוגיין מיט איר פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun ir mit mittsugein vern gegebn ir farlangen
of the house the from her with to go with be given her request

פֿרויען אין הויז פֿון מלך . יד אין אָוונט איז זי געגאַנגען , און
un gegangen zi iz ovnt in melech fun hoiz in froien
and having gone she is evening in king of the house in women

אין דער פֿרי האָט זי זיך אומגעקערט אין צווייטן הויז פֿון די
di fun hoiz tsveitn in umgekert zich zi hot peire der in
the of house second in returned self she has morning the in

פֿרויען , אונטער דער האַנט פֿון שַׁעַשגז דעם מלכס קאַמערדינער ,
kamerdiner melechs dem Shaashgaz fun hant der unter froien
chamberlains king's the Sha'ashgaz of hand the under women

custody of Sha'ashgaz, Saris HaMelech, Shomer HaPilagshim *(Eunuch of the King, Custodian of the Concubines)*. She came in unto HaMelech no more, except HaMelech delighted in her, and she were summoned b'shem *(by name)*.

15 Now when the turn of Ester bat Avichayil, dod Mordechai, who had adopted her as his bat, was come to go in unto HaMelech, she required nothing but what Hegai, Saris HaMelech, the Shomer HaNashim, suggested. And Ester took up chen *(favor, grace)* in the sight of all them that looked upon her.

16 So Ester was taken unto HaMelech Achashverosh into his Bais Malkhut *(royal residence)* in the chodesh ha'asiri *(tenth month)*, which is the month Tevet, in the shnat sheva *(seventh year)* of his reign. 17 And HaMelech loved Ester mikol hanashim *(more than all the women)*, and she took up chen vachesed *(favor and grace)* in his sight more than kol habetulot *(all the virgins)*, so that he set the keter malkhut *(royal crown)* upon her head, and made her Malkah instead of Vashti. 18 Then HaMelech gave a mishteh gadol *(great feast)* unto all his sarim *(nobles)*

דעם היטער פֿון די קעפּסוויַבער. זי פֿלעגט מער נישט קומען צום
tsum kumen nisht mer flegt zi kepsvaiber di fun hiter dem
to the come not more used to she concubines the of keeper the

מלך , סיַידן דער מלך האָט זי באַגערט, און זי איז גערופֿן געוואָרן
gevorn gerufn iz zi un bagert zi hot melech der saidn melech
become called is she and desired her had king the unless king

מיטן נאָמען.
nomen mitn
name with

טו און אַז עס האָט דערגרייכט די ריי פֿון אֶסתֵר דער טאָכטער פֿון
fun tochter der Ester fun rei di dergreicht hot es az un
of daughter the Esther of turn the reached has it when and

אֲבִיחַיִל , מָרדכַי פֿעטער, וואָס ער האָט גענומען צו זיך פֿאַר
far zich tsu genumen hot er vos feter Mordechais Avihayil
for self to taken has he whom uncle Mordechai's Avichayil

אַ טאָכטער, צו קומען צום מלך , האָט זי נישט פֿאַרלאַנגט קיין
kein farlangt nisht zi hot melech tsum kumen tsu tochter a
any requested not she had king to the come to daughter a

זאַך , אָחוץ וואָס הֵגַי דעם מלכס קאַמערדינער, דער היטער פֿון
fun hiter der kamerdiner melechs dem Hegai vos achuts zach
of keeper the chamberlain king's the Hegai what aside from thing

די פֿרויען , פֿלעגט זאָגן. און אֶסתֵר האָט נוֹשׂא חן געוואָרן אין די
di in geven chein noisa hot Ester un zogn flegt froien di
the in been favor found had Esther and say used to women the

אויגן פֿון אַלע וואָס האָבן זי געזען.
gezen zi hobn vos ale fun oign
seen her have who all of eyes

טז און אֶסתֵר איז געוואָרן צום מלך אַחַשְׁוֵרוֹש אין
in Achashverosh melech tsum gevorn genumen iz Ester un
in Achashverosh king to the become taken is Esther and

זיַין קיניגלעכן הויז , אין צענטן חודש , דאָס איז דער חודש
choidesh der iz dos choidesh tsentn in hoiz kiniglechn zain
month the is this month tenth in house royal his

טֵבֵת , אין זיבעטן יאָר פֿון זיַין מלוכה . יז און דער מלך האָט ליב
lib hot melech der un meluche zain fun yor zibetn in Tabat
love had king the and reign his of year seventh in Tevet

געקריגן אֶסתֵר מער פֿון אַלע וויַבער, און זי האָט געקריגן ביַי אים
im bai gekrign hot zi un vaiber ale fun mer Estern gekrign
him by gotten had she and women all than more Esther gotten

חן און לַייטזעליקייט מער פֿון אַלע יונגפֿרויען, און ער האָט אָנגעטאָן
ongeton hot er un yungfroin ale fun mer laitzelikeit un chein
put on had he and virgins all than more kindness and favor

אַ מַלכות-קרוין אויף איר קאָפּ, און האָט זי געמאַכט פֿאַר אַ מלכה
malke a far gemacht zi hot un kop ir oif malchut-kroin a
queen a for made her had and head her on royal crown a

יח און דער מלך האָט געמאַכט אַ גרויסן מאָלצַייט אַנשטאָט וַשתִּי .
moltsait groisn a gemacht hot melech der un Vashtien anshtot
feast great a made had king the and Vashti in place of

פֿאַר אַלע זיַינע האַרן און זיַינע קנעכט , אַ מאָלצַייט פֿון אֶסתֵרס וועגן .
vegen Esters fun moltsait a knecht zaine un harn zaine ale far
behalf Esther's of feast a servants his and lords his all for

and his avadim *(servants, officials)*, even Mishteh Ester; and he decreed a holiday throughout the provinces and distributed gifts according to the bountiful yad HaMelech. [19] And when the betulot *(virgins)* were gathered together again, then Mordechai yoshev b'Sha'ar HaMelech *(sat in the King's Gate)*. [20] Ester had not yet revealed her moledet *(kindred)* nor her Am *(people)*, as Mordechai had charged her; for Ester did the commandment of Mordechai, like as when she was brought up with him. [21] In those yamim, while Mordechai yoshev b'Sha'ar HaMelech, two of the Sarisim of HaMelech, Bigtan and Teresh, of the Mishomrei HaSaf *(Keepers of the Door, Doorkeepers)*, were angry, and conspired to assassinate HaMelech Achashverosh. [22] And Mordechai came to da'as of the plot, and told it unto Ester HaMalkah; and Ester informed HaMelech thereof b'shem Mordechai. [23] And when inquiry was made of the matter, it was found true; therefore the two of them were made talui al etz *(hanged on a tree)*, and it was written in the sefer of the divrei hayamim before HaMelech.

אוּן עֶר הָאָט געמאַכט די מדינות אַ הנָחה , אוּן געגעבן מתָּנות מיט
mit matonus gegebn un hnochh a medines di gemacht hot er un
with gifts given and holiday a provinces the made has he and

אַ קיניגלעכער האַנט.
hant kiniglecher a
hand royal a

יט אוּן אַז יונגפֿרויען זיינען אַ צווייט מאָל איינגעזאַמלט געווָארן ,
gevorn aingezamlt mol tsveit a zainen yungfroin az un
become gathered time second a are virgins when and

אוּן מָרדכַי איז געזעסן אין טויער פֿוּן מלך – כ אֶסתֵר האָט נאָך
noch hot Ester melech fun toier in gezesn iz Mordechai un
still has Esther king of the gate in sitting is Mordechai and

נישט געהאַט אויסגעזאָגט איר אָפּשטאַם אוּן איר פֿאָלק , אַזוי ווי מָרדכַי
Mordechai vi azoi folk ir un opshtam ir oisgezogt gehat nisht
Mordechai as so people her and descent her disclosed had not

האָט איר באַפֿוילן ; ווָאָרעם אֶסתֵר האָט געטאָן ווָאס מָרדכַי האָט
hot Mordechai vos geton hot Ester vorem bafoiln ir hot
had Mordechai what done had Esther because commanded her had

איר אָנגעזאָגט, אַזוי ווי בעת זי איז געווען אין דערציונג ביַי אים – כא אין
in im bai dertsiung in geven iz zi beeis vi azoi ongezogt ir
in him by upbringing in was is she while as so ordered her

יענע טעג , ווען מָרדכַי איז געזעסן אין טויער פֿוּן מלך , האָט
hot melech fun toier in gezesn iz Mordechai ven teg yene
had king of the gate in sitting is Mordechai when days those

געצערנט בגתָן אוּן תֶּרֶש , צוויי קאַמערדינער פֿוּן מלך , פֿוּן
fun melech fun kamerdiner tsvei Teresh un Bigtan getsernt
from king of the chamberlains two Teresh and Bigtan been angry

די שוועלהיטער , אוּן זיי האָבן געוואָלט אויסשטרעקן אַ האַנט
hant a oisshtrekn gevolt hobn zei un shvelhiter di
hand a stretch out wanted have they and threshold keepers the

אויפֿן מלך אַחַשְׁוֵרוֹש . כב איז די זאַך דערווויסט געווָארן צו
tsu gevorn dervust zach di iz Achashverosh melech oifn
to become discovered matter the is Achashverosh king on the

מָרדכַי , אוּן ער האָט דערציילט אֶסתֵר המלכהן , אוּן אֶסתֵר האָט
hot Ester un hamalkon Ester dertseilt hot er un Mordechaien
had Esther and the queen Esther told had he and Mordechai

געזאָגט דעם מלך אין נאָמען פֿוּן מָרדכַי . כג אוּן די זאַך איז
iz zach di un Mordechaien fun nomen in melech dem gezogt
is matter the and Mordechai of name in the king the told

נאָכגעזוכט געווָארן , אוּן איז אויסגעפֿונען געווָארן , אוּן זיי זיינען ביידע
beide zainen zei un gevorn oisgefunen iz un gevorn nochgezucht
both are they and become discovered is and become investigated

אויפֿגעהאַנגען געווָארן אויף אַ בוים ; אוּן עס איז פֿאַרשריבן געווָארן אין
in gevorn farshribn iz es un boim a oif gevorn oifgehongen
in become written down is it and tree a on become hanged

בוך די ציַיטגעשעענישן פֿאַר דעם מלך .
melech dem far tsaitgesheenishn di fun buch
king the for annals the of book

3 After these things did HaMelech Achashverosh promote Haman ben Hamdata the Agagi, and advanced him, and set his rank above all the other sarim *(nobles)*. [2] And all the avadim of HaMelech, that were in the Sha'ar HaMelech, bowed, and paid homage to Haman, for HaMelech had so commanded concerning him. But Mordechai bowed not, nor did him reverence. [3] Then avadim of HaMelech, which were in the Sha'ar HaMelech, said unto Mordechai, Why transgressest thou the mitzvat HaMelech? [4] Now it came to pass, when they spoke yom vayom unto him, and his was a lo shema *(not listen)* unto them, that they told Haman, to see whether Mordechai's behavior would be tolerated; for he had told them that hu Yehudi *(he was a Jew)*. [5] And when Haman saw that Mordechai ein korei'a *(bowed not)*, nor to him mishtachaveh *(would prostrate, worship)*, then was Haman full of chemah *(wrath)*. [6] And he scorned to lay hands on Mordechai alone; since they had told him the Am Mordechai; therefore Haman sought to make shmad of kol haYehudim that were throughout the kol Malkhut Achashverosh, even the Am Mordechai.

ג

נאָך די דאָזיקע געשעענישן האָט דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ
Achashverosh melech der hot gesheenishn dozike di noch
Achashverosh king the has events these the after

געגרייסט הָמָן דעם זון פֿון הַמְּדָתָא , דעם אַגָגי , און ער
er un Agagi dem Hamdatan fun zun dem Haman gegreist
he and Agagi the Hamdata of son the Haman promoted

האָט אים דערהויבן און געשטעלט זײַן שטול איבער אַלע האַרן וואָס
vos harn ale iber shtul zain geshtelt un derhoibn im hot
that lords all over chair his set and exalted him has

ב בײַ אים. און אַלע קנעכט פֿון מלך וואָס אין מלכס טויער האָבן
hobn toier melechs in vos melech fun knecht ale un im bai
have gate king's in that king of servants all and him by

זיך געקניט און געבוקט צו הָמָנען , וואָרעם אַזוי האָט דער מלך
melech der hot azoi vorem Hamanen tsu gebukt un geknit zich
king the has so for Haman to bowed and kneeled selves

באַפֿוילן וועגן אים; נאָר מָרדכַי פֿלעגט זיך נישט קניען
knien nisht zich flegt Mordechai nor im vegen bafoiln
kneel not self used to Mordechai but him concerning commanded

ג האָבן די קנעכט פֿון מלך וואָס אין מלכס . און נישט בוקן
melechs in vos melech fun knecht di hobn bukn nisht un
king's in that king of the servants the have bow down not and

טויער געזאָגט צו מָרדכַי : פֿאַר וואָס טרעטסטו איבער דעם
dem iber tretstu vos far Mordechaien tsu gezogt toier
the over do you transgress what for Mordechai to said gate

באַפֿעל פֿון מלך ? ד און עס איז געווען, אַז זיי האָבן דאָס צו
tsu dos hobn zei az geven iz es un melech fun bafel
to this have they that was is it and king of the command

אים געזאָגט טאָג פֿאַר טאָג, און ער האָט נישט צוגעהערט צו זיי , אַזוי
azoi zei tsu tsugehert nisht hot er un tog far tog gezogt im
so them to paid heed not has he and day for day spoken him

האָבן זיי דערציילט הָמָנען , כדי צו זען אויב מָרדכַיס וועלן ווערטער
verter Mordechais oib zen tsu kedei Hamanen dertseilt zei hobn
words Mordechai's if see to so that Haman told they have

ה און וועלן באַשטיין; וואָרעם ער האָט זיי געזאָגט אַז ער איז אַ ייִד .
un yid a iz er az gezogt zei hot er vorem bashtein veln
and Jew a is he that said them has he for stand will

ווי הָמָן האָט געזען אַז מָרדכַי קניט זיך נישט און בוקט זיך
zich bukt un nisht zich knit Mordechai az gezen hot Haman vi
self bows and not self kneels Mordechai that seen has Haman when

ו נישט צו אים, אַזוי איז הָמָן געוואָרן פֿול מיט גרימצאָרן. און ער האָט
hot er un grimtsorn mit ful gevorn Haman iz azoi im tsu nisht
has he and wrath with full become Haman is so him to not

פֿאַראַכט אין זיינע אויגן אויסצושטרעקן אַ האַנט אויף מָרדכַין
Mordechaien oif hant a oistsushtrekn oign zaine in faracht
Mordechai against hand a stretching forth eyes his in despised

אַליין; וואָרעם מע האָט אים געזאָגט דאָס פֿאָלק פֿון מָרדכַין ;
Mordechaien fun folk dos gezogt im hot me vorem alein
Mordechai of people this spoken him has one because only

נאָר הָמָן האָט געזוכט צו פֿאַרטיליקן אַלע ייִדן וואָס אין גאַנצן
gantsn in vos Yidn ale fartiliken tsu gezucht hot Haman nor
entire in which Jews all destroy to sought has Haman then

קיניגרייַך פֿון אַחַשְׁוֵרוֹשן , דאָס פֿאָלק פֿון מָרדכַין .
Mordechaien fun folk dos Achashveroshn fun kinigraich
Mordechai of people this Achashverosh of kingdom

ז אין ערשטן חודש , דאָס איז חודש ניסן , אין צוועלפֿטן
tsvelftn in nisn choidesh iz dos choidesh ershtn in
twelfth in Nisan month is this month first in

יאָר פֿון מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ , האָט מען געוואָרפֿן אַ פּוּר, דאָס איז
iz dos pur a gevorfn men hot Achashverosh melech fun yor
is this Pur a cast one has Achashverosh king of year

אַ גורל, פֿאַר הָמָנ‍ן , פֿון טאָג אויף טאָג, און פֿון חודש
choidesh fun un tog oif tog fun Hamanen far goirl a
month from and day to day from Haman for lot a

אויף חודש , ביז צום צוועלפֿטן חודש , דאָס איז חודש
choidesh iz dos choidesh tsvelftn tsum biz choidesh oif
month is this month twelfth to until month to

אָדָר .
Addar
Adar

ח און הָמָן האָט געזאָגט צום מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ : פֿאַראַן איין
ein faran Achashverosh melech tsum gezogt hot Haman un
one there is Achashverosh king to spoken has Haman and

פֿאָלק , צעזייט און צעשפּרייט צווישן די פֿעלקער אין אַלע מדינות
medines ale in felker di tsvishn tseshpreit un tsezeit folk
provinces all in peoples the among dispersed and scattered people

פֿון דיין קיניגרייך , און זייערע געזעצן זיינען אַנדערש ווי ביי
bai vi andersh zainen gezetsn zeyere un kinigraich dain fun
among than different are laws their and kingdom your of

איטלעכן פֿאָלק , און די געזעצן פֿון מלך טוען זיי נישט, און
un nisht zei tuen melech fun gezetsn di un folk itlechn
and not they do king of the laws the and people every

דעם מלך לוינט זיך נישט זיי צו לאָזן בלייבן . ט אויב דעם
dem oib blaibn lozn tsu zei nisht zich loint melech dem
the if remain let to them not self benefits king the

מלך איז ווויל‍געפֿעלן, זאָל געשריבן ווערן זיי אומצובערענגען , און
un umtsubrengen zei vern geshribn zol voilgefeln iz melech
and to destroy them be written let pleased is king

איך וועל אָפּווועגן צען טויזנט צענטנער זילבער אויף די הענט פֿון
fun hent di oif zilber tsentner toiznt tsen opvegn vel ich
of hands the onto silver talents thousand ten weigh out will I

די ווירטשאַפֿטער , אויף אַריַינצובערענגען אין די שאַצקאַמערן פֿון
fun shatskamern di in araintsubrengen oif virtshafter di
of the treasuries the into deposit to administrators the

מלך . י האָט דער מלך אַראָפּגענומען זיין זיגלרינג פֿון זיין
zain fun ziglring zain aropgenumen melech der hot melech
his from signet ring his removed king the has king

האַמָנ, און האָט אים געגעבן צו הָמָן דעם זון פֿון הַמְדָּתָא , דעם
dem Hamdatan fun zun dem Haman tsu gegebn im hot un hant
the Hamdata of son the Haman to given it has and hand

אַגָגי , דעם צוֹרר הַיְהוּדִים . יא און דער מלך האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot melech der un HaYehudim Tseror dem Agagi
to said has king the and of the Jews enemy the Agagi

הָמָנ‍ן : דאָס געלט ווערט דיר געשאָנקן , און אויך דאָס
dos oich un geshonken dir vert gelt dos Hamanen
the also and donated to you(SG) shall be money the Haman

פֿאָלק , צו טאָן מיט אים ווי עס איז גוט אין דיַינע אויגן.
oign daine in gut iz es vi im mit ton tsu folk
eyes your in good is it as it with do to people

7 In the chodesh harishon *(first month)*, that is, the month Nisan, in the twelfth year of HaMelech Achashverosh, they cast Pur, that is, the goral *(lot)*, before Haman miyom l'yom *(from day to day, every day)*, and me'chodesh l'chodesh *(from month to month, every month)* until the twelfth month, that is, the month Adar.

8 And Haman said unto HaMelech Achashverosh, There is Am Echad scattered abroad and dispersed among the amim in all the provinces of thy malkhut *(kingdom, realm)*; and their dat *(law)* is different from kol am; neither obey they the datei HaMelech; therefore it is not suitable for HaMelech to tolerate them. 9 If it please HaMelech, let it be written that they may be killed, and I will weigh ten thousand talents of kesef into the hands of those that are the osei hamelachah *(doers of the work)*, to bring it into genazim *(treasuries)* of HaMelech. 10 And HaMelech took his taba'at *(signet ring)* from his hand, and gave it unto Haman ben Hamdata the Agagi, the tzorer *(vexer, harasser)* of the Yehudim. 11 And HaMelech said unto Haman, The kesef is given to thee, HaAm also, to do with them as it seemeth good in thine eyes.

יב און די שרייבער פֿון מלך זיינען געפֿרופֿן געווארן אין ערשטן
ershtn in gevorn gerufn zainen melech fun shraiber di un
first in become summoned are king of the scribes the and
חודש , אין דרייצנטן טאָג אין דעם, און עס איז געשריבן געווארן אזוי
azoi gevorn geshribn iz es un dem in tog draitsntn in choidesh
just was written is it and this in day thirteenth in month
, מלך פֿון האָמן באַפֿוילן , צו די סאַטראַפּן וואָס אלץ ווי
melech fun satrapn di tsu bafoiln hot Haman vos alts vi
king of the satraps the to commanded has Haman which all as
און צו די פֿירשטן וואָס איבער מדינה , און צו די האַרן
harn di tsu un medine itlecher iber vos firshtn di tsu un
lords the to and province each over that princes the to and
פֿון איטלעכן פֿאָלק ; איטלעכער מדינה לויט איר כּתבֿ , און
un kesav ir loit medine itlecher folk itlechn fun
and script its according to province each people each of
איטלעכן פֿאָלק לויט זיין לשון , געשריבן אין נאָמען פֿון
fun nomen in geshribn loshen zain loit folk itlechn
of name in the written language its according to people each
. מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ , און געחתמעט מיטן זיגלרינג פֿון מלך
melech fun ziglring mitn gechtmet un Achashverosh melech
king of the signet ring with sealed and Achashverosh king

יג און בריוו זיינען צעשיקט געווארן דורך דער האַנט פֿון לויפֿערס
loifers fun hant der durch gevorn tseshikt zainen briv un
runners of hand the through become sent are letters and
צו אָלע מדינות פֿון מלך , צו פֿאַרטיליקן, צו הרגען , און
un hargen tsu fartiliken tsu melech fun medines ale tsu
and kill to annihilate to king of the provinces all to
אומצוברענגען אָלע יידן , פֿון יונג ביז אַלט, קליינע קינדער און
un kinder kleine alt biz yung fun Yidn ale umtsubrengen
and children little old unto young from Jews all to destroy
וויַבער , אין איין טאָג, און דרייצנטן טאָג פֿון צוועלפֿטן חודש , דאָס
dos choidesh tsvelftn fun tog draitsntn un tog ein in vaiber
this month twelfth of day thirteenth and day one in women
איז חודש אָדָר , און צו צעראובן זייער פֿאַרמעג . יד דער נוסח
nusch der farmeg zeyer tseroibn tsu un Addar choidesh iz
text the possessions their plunder to and Adar month is
פֿון דעם געשריפֿטס זאָל אַראויסגעגעבן ווערן פֿאַר אַ באַפֿעל אין איטלעכער
itlecher in bafel a far vern aroisgegebn zol geshrifts dem fun
each in decree a for be published shall writing the of
מדינה , באַקאַנט געמאַכט צו אָלע פֿעלקער, אַז זיי זאָלן זיַין
zain zoln zei az felker ale tsu gemacht bakant medine
be shall they that peoples all to made known province
אָנגעברייט פֿאַר דעם דאָזיקן טאָג.
tog dozikn dem far ongebreit
day this the for prepared

טו זיינען די לויפֿערס אַראויס אין געאיילט מיט דעם מלכס אָנזאָג,
onzog melechs dem mit geailt in arois loifers di zainen
edict king's the with haste in gone out runners the are
און דאָס געזעץ איז אַראויסגעגעבן געווארן אין דער הויפּטשטאָט שושַן .
Shushan hoiptshtot der in gevorn aroisgegebn iz gezets dos un
Shushan capital city the in become published is law this and

12 Then were the soferim of HaMelech summoned on the shloshah asar yom of chodesh harishon, and there was written according to all that Haman had commanded, unto the satraps of HaMelech, and to the governors that were over every province, and to the sarim of every people of every province according to the script thereof, and to every people after their leshon; b'shem HaMelech Achashverosh was it written, and sealed with the taba'at HaMelech *(the signet ring of HaMelech)*.

13 And the sefarim were sent by couriers into all the provinces of HaMelech, to make shmad, to kill, and to annihilate kol HaYehudim, both na'ar and zaken *(young and old)*, little children and nashim, on yom echad *(one day)*, even upon the thirteenth day of the twelfth month, which is the month Adar, and to plunder their possessions. 14 The copy of the edict to be issued as dat *(law)* in every province was published unto kol ha'amim, that they should be atidim *(ready, prepared)* for yom hazeh *(that day)*.

15 The couriers went out, being hastened by the devar HaMelech, and the dat was issued in Shushan the capital. And HaMelech and Haman sat down to drink, but

the city Shushan was in confusion.

און דער מלך און הָמָן האָבן זיך געזעצט טרינקען, און די
di un trinken gezetst zich hobn Haman un melech der un
the and to drink sat down selves have Haman and king the and

שטאָט שושַן איז געווען צעטומלט.
tsetumlt geven iz Shushan shtot
in turmoil was is Shushan city

4 When Mordechai perceived all that was done, Mordechai rent his garments, and put on sackcloth with ashes, and went out into the midst of the city, and cried with a zeakah gedolah umarah *(loud and a bitter wailing)*; [2] And came even before the Sha'ar HaMelech; for none might enter into the Sha'ar HaMelech clothed with sackcloth.

ד
און ווי מָרדכַי האָט זיך דערווּוסט אַלץ וואָס איז געשען,
geshen iz vos alts dervust zich hot Mordechai vi un
happened is that all discovered self has Mordechai when and

אַזוי האָט מָרדכַי צעריסן זיַנע קלייַדער, און ער האָט אָנגעטאָן
ongeton hot er un kleider zaine tserisn Mordechai hot azoi
put on has he and garments his torn Mordechai has so

זאַק מיט אַש און ער איז אַרויסגעגאַנגען אין מיטן שטאָט,
shtot mitn in aroisgegangen iz er un ash mit zak
city midst of in went out is he and ashes with sackcloth

און האָט געשריען אַ גרויס און ביטער געשריי. [ב] און ער איז געקומען
gekumen iz er un geshrei biter un grois a geshrien hot un
come is he and cry bitter and great a cried out had and

ביז צום מלכס טויער; וואָרעם מע האָט נישט געטאָרט אַרײַנגיין אין
in araingein getort nisht hot me vorem toier melechs tsum biz
in to enter allowed not was one for gate king's to the unto

מלכס טויער אין זאַק.
zak in toier melechs
sackcloth in gate king's

[3] And in every province, whithersoever the Devar HaMelech and his dat *(decree)* came, there was evel gadol *(great mourning)* among the Yehudim, and a tzom, and weeping, and wailing; and many lay on sackcloth and ashes.

[ג] און אין איטלעכער מדינה, וווּ נאָר דער אָנזאָג
onzog der nor vu medine itlecher in un
announcement the then where province every in and

פֿון מלך און זיַן באַפֿעל איז אָנגעקומען, איז געווען
geven iz ongekumen iz bafel zain un melech fun
was is arrived is decree his and king of the

אַ גרויס טרויער בײַ יִידן, און אַ תַּענית, און געווײַן
gevein un taanis a un Yidn bai troier grois a
weeping and fast a and Jews among mourning great a

און קלאָג; זאַק און אַש האָבן פֿיל זיך
zich fil hobn ash un zak klog un
selves many had ashes and sackcloth lamentation and

אונטערגעבעט.
untergebet
put on

[4] So Ester's na'arot and her sarisim came and told it her. Then was HaMalkah exceedingly distressed; and she sent begadim *(raiment)* to clothe Mordechai, and to take away his sackcloth from him, but he received it not. [5] Then called Ester for Hatach, one of the sarisim of HaMelech, whom he had appointed to attend upon her, and gave him

[ד] זיַנען געקומען אֶסתֵר מיידלעך און אירע קאַמערדינער,
kamerdiner ire un meidlech Esters gekumen zainen
chamberlains her and maid servants Esther's having come are

און האָבן איר דאָס דערציילט, און די מלכה איז אויפֿגעציטערט געוואָרן,
gevorn oifgetsitert iz malke di un dertseilt dos ir hobn un
became trembled is queen the and told this her have and

און זי האָט געשיקט קלייַדער אָנצוטאָן מָרדכַין, און אויסצוטאָן
oistsuton un Mordechaien ontsuton kleider geshikt hot zi un
to take off and Mordechai to put on garments sent has she and

זיַן זאַק פֿון אים, אָבער ער האָט נישט אָנגענומען. [ה] האָט אֶסתֵר
zain zak fun im ober er hot nisht ongenumen hot Ester
his from sackcloth him but he had not accepted had Esther

געפֿוֹן הַתָּכן, איינעם פֿון דעם מלכס קאַמערדינער וואָס ער האָט
gerufn Hatachn dem fun einem melechs kamerdiner vos er hot
called Hatach the of one king's chamberlains whom he had

געשטעלט פַּאַר איר, און זי האָט אים באַפוילן צו מָרדכַי ,
Mordechaien tsu bafoiln im hot zi un ir far geshtelt
Mordechai about commanded him had she and her for appointed

געווּאָר צו ווערן וואָס דאָס איז, און פַּאַר וואָס דאָס איז.
iz dos vos far un iz dos vos vern tsu gevor
is this what for and is this what become to to learn

[6] ו איז הַתָך אַרויסגעגאַנגען צו מָרדכַי אויפֿן ברייטן פּלאַץ
plats breitn oifn Mordechaien tsu aroisgegangen Hatach iz
plaza spacious on the Mordechai to went out Hatach is

פֿון שטאָט וואָס פַּאַרן מלכס טויער, [7] ז און מָרדכַי האָט אים
im hot Mordechai un toier melechs faran vos shtot fun
him had Mordechai and gate king's before which city of the

דערציילט אַלץ וואָס איז געשען , און דעם באַטרעף פֿון דעם
dem fun batref dem un geshen iz im vos alts dertseilt
the of amount the and happened is to him what all told

זילבער וואָס הָמָן האָט צוגעזאָגט אָפּצוּוועגן אין די שאַצקאַמערן
shatskamern di in optsuvegn tsugezogt hot Haman vos zilber
treasuries the in weighed out promised has Haman which silver

פֿון מלך פַּאַר די יִידן , כּדי זיי אומצוברענגען . [8] ח אויך דעם
dem oich umtsubrengen zei kedei Yidn di far melech fun
the also destroy them in order to Jews the for king of the

נוסח פֿון דעם געשריבענעם באַפֿעל וואָס איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אין
in gevorn aroisgegebn iz vos bafel geshribenem dem fun nusch
in become issued is that decree written the of text

שושן זיי צו פַּאַרטיליקן, האָט ער אים געגעבן , צו ווייזן אֶסתֵר,
Estern vaizn tsu gegebn im er hot fartiliken tsu zei Shushan
Esther show to given him he had destroy to them Shushan

און איר דערציילן , און איר אָנזאָגן צו גיין צום מלך , צו בעטן
betn tsu melech tsum gein tsu onzogen ir un dertseiln ir un
plead to king to the go to to instruct her and to declare her and

בייַ אים, און זיך שתדלן בייַ אים פַּאַר איר פַּאָלק .
folk ir far im bai shtadlen zich un im bai
people her for him with petition self and him with

[9] ט איז הַתָך געקומען , און האָט דערציילט אֶסתֵר די וועָרטער
verter di Estern dertseilt hot un gekumen Hatach iz
words the Esther told has and came Hatach is

פֿון מָרדכַי . י און אֶסתֵר האָט געזאָגט צו הַתָכן און האָט
hot un Hatachn tsu geredt hot Ester un Mordechaien fun
has and Hatach to spoken has Esther and Mordechai of

אים באַפֿוילן צו מָרדכַי : יא אַלע קנעכט פֿון מלך
melech fun knecht ale Mordechaien tsu bafoiln im
king of the servants all Mordechai to commanded him

און דאָס פַּאָלק פֿון מלכס מדינות , וויסן אַז איטלעכער
itlecher az veisn medines melechs fun folk dos un
every that know provinces king's of the people the and

מאַן אָדער פֿרוי וואָס גייט אַריין צום מלך אין אינעוויניקסטן
ineveinikstn in melech tsum arain geit vos froi oder man
inner in king to the in goes who woman or man

a commandment about Mordechai, to have da'as of mah zeh *(what is this?)*, and al mah zeh *(why is this?)*

[6] So Hatach went forth to Mordechai unto the rechov haIr *(open square of the city)*, which was before the Sha'ar HaMelech. [7] And Mordechai told him of all that had happened unto him, and of the parashat hakesef *(exact amount of the money)* that Haman had promised to pay to the genazim of HaMelech for the Yehudim, to destroy them. [8] Also he gave him the copy of the edict of the dat *(decree, Final Solution)* that was published at Shushan to make them shmad, to show it unto Ester, and to declare it unto her, and to charge her that she should go in unto HaMelech, to make supplication unto him, and to make bakash *(request, pleading)* before him for her Am *(People, the Jewish People)*.

[9] And Hatach came and told Ester the divrei Mordechai. [10] Again Ester spoke unto Hatach, and gave him commandment unto Mordechai: [11] All the avadim of HaMelech, and the people of the provinces of HaMelech have da'as that whosoever, whether ish or isha, shall come unto HaMelech into the pnimiyus khatzer *(innermost courtyard)*,

who is not called, there is echat dat *(one law)* of his to put him to death, except such to whom HaMelech shall hold out the sharvit hazahav *(golden sceptre)*, that he may live. But I have not been called to come in unto HaMelech these shloshim yom.

[12] And they told to Mordechai Ester's words. [13] Then Mordechai commanded to answer Ester, Think not with thyself that thou shalt escape in the Beis HaMelech, more than kol HaYehudim. [14] For if thou altogether holdest thy peace at this time, then shall there revach *(relief)* and hatzalah *(deliverance)* arise to the Yehudim from another place; but thou and thy bais Avicha *(house of thy father)* shall be destroyed; and who knoweth whether thou art come to the Malkhut for such a time as this? [15] Then Ester bade them return Mordechai this answer, [16] Go, gather together kol HaYehudim that are found in Shushan, and declare ye a tzom for me, and neither eat nor drink shloshet yamim, lailah vayom. I also and my na'arot will undergo a tzom likewise; and so will I go in unto HaMelech, though it is not according

הויף , ווען ער וועט נישט געפֿונען , איז פֿאַר אים בלויז אײַן
hoif ven er vert nisht gefunfn iz far im bloiz ein
court when he is not summoned is for him only one

געזעץ, טייטן , סײַדן דער וואָס דער מלך שטרעקט
gezets teitn saidn der vos der melech shtrekt
law put to death unless the one whom the king extends

אויס צו אים דעם גילדערנעם צעפּטער, ער בלײַבט לעבן; און איך בין
ois tsu im dem gildernem tsepter er blaibt lebn un ich bin
out to him the golden sceptre he remains alive and I am

נישט געפֿונען געווואָרן צו קומען פֿאַרן מלך שוין דרײַסיק
nisht gefunfn gevorn tsu kumen faran melech shoin draisik
not summoned been to come before king already thirty

טעג.
teg
days

[יב] האָט מען דערציילט מָרדכַין די וועֿרטער פֿון אֶסתֵר. [יג] און
hot men dertseilt Mordechaien di verter fun Estern un
has one told Mordechai the words of Esther and

מָרדכַי האָט גענייסן ענטפֿערן אֶסתֵר: זאָלסט נישט מיינען
Mordechaien hot geheisn entfern Estern zolst nisht meinen
Mordechai had commanded to answer Esther shall you(SG) not think

אין מלכס בית זיך , אַז דו פֿון אַלע יידן וועסט אַנטרונען ווערן
in melechs bais zich az du fun ale Yidn vest antrunen vern
in the king's Beis with self that you be escape will Jews all of

בייַ זיך , אַז דו פֿון אַלע יידן וועסט אַנטרונען ווערן
bai zich az du fun ale Yidn vest antrunen vern
with self that you be escape will Jews all of

הויז . [יד] וואָרעם אויב שווייגן וועסטו שווייגן אין דער צייט,
hoiz vorem oib shvaign vestu shvaign in der tsait
house because if keep silent will you(sg) keep silent in this time

וועט אַ דערלייַטערונג און רעטונג אויפֿשטיין פֿאַר יידן פֿון אַן אַנדער
vet a derlaichterung un a retung oifshtein far Yidn fun an ander
will a relief and a rescue arise for Jews from an other

ארט, און דו און דײַן פֿאָטערס הויז וועלן אונטערגיין . און ווער
ort un du un dain foters hoiz veln untergein un ver
place and you and your father's house will be destroyed and who

ווייס אויב דו האָסט נישט דערגרייכט די מלוכה פֿאַר אַזאַ צײַט ווי
veis oib du host nisht dergreicht di meluche far aza tsait vi
knows if you have not attained the kingdom for such a time as

די ?
di
this

[טו] האָט אֶסתֵר געהייסן ענטפֿערן מָרדכַין : [טז] גיי זאַמל איַן
hot Ester geheisn entfern Mordechaien gei zaml ain
hot Esther commanded to answer Mordechai go gather in

אַלע יידן וואָס געפֿינען זיך אין שושַן , און פֿאַסט פֿאַר מיר, און איר
ale Yidn vos gefinen zich in Shushan un fast far mir un ir
all Jews who find selves in Shushan and fast for me and you

זאָלט נישט עסן און נישט טרינקען דרײַ טעג, נאַכט און טאָג; אויך איך
zolt nisht esen un nisht trinken drai teg un nacht un tog oich ich
shall not eat and not drink three days and night also I

און מײַנע מיידלעך וועלן אַזוי פֿאַסטן. און אַזוי וועל איך גיין צום
un maine meidlech veln azoi fasten un azoi vel ich gein tsum
and my maid servants will so fast and so will I go to the

מלך , ווָאס איז נישט לויט געזעץ; און אַז איך וועל אונטערגיין,
untergein vel ich az un gezets loit nisht iz vos melech
perish will I if and law according to not is which king

וועל איך אונטערגיין.
untergein ich vel
perish I will

to the dat; and if I perish, I perish.

יז איז מָרדכַי אַוועק , און האָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס אֶסתֵר
Ester vos alts vi azoi geton hot un avek Mordechai iz
Esther that all as so done has and gone away Mordechai is

האָט אים באַפוילן .
bafoiln im hot
commanded him has

17 So Mordechai went his way, and did according to all that Ester had commanded him.

ה און עס איז געווען אויפֿן דריטן טאָג, האָט אֶסתֵר זיך אָנגעטאָן
ongeton zich Ester hot tog dritn oifn geven iz es un
put on self Esther had day third on the was is it and

מַלכותדיק , און האָט זיך געשטעלט אין אינעווייניקסטן הויף
hoif ineveinikstn in geshtelt zich hot un malchutdik
court inner in the stood self had and royal attire

פֿון מלכס הויז אַקעגן מלכס הויז ; און דער מלך איז געזעסן
gezesn iz melech der un hoiz melechs akegn hoiz melechs fun
sitting is king the and house king's opposite house king's of the

אויף זײַן קיניגלעכן טראָן אין קיניגלעכן הויז , אַקעגן דעם אײַנגאַנג
aingang dem akegn hoiz kiniglechn in tron kiniglechn zain oif
entrance the facing house royal in throne royal his on

פֿון הויז . ב איז ווי דער מלך האָט דערזען אֶסתֵר המלכּה
hmlkh Ester derzen hot melech der vi iz hoiz fun
the Queen Esther seen has king the when is house of the

שטייענדיק אין הויף , האָט זי נושׂא חן געווען אין זײַנע אויגן,
oign zaine in geven chein noisa zi hot hoif in shteyendik
eyes his in was favor found she has court in the standing waiting

און דער מלך האָט אויסגעשטרעקט צו אֶסתֵרן דעם גילדערנעם צעפּטער
tsepter gildernem dem Estern tsu oisgeshtrekt hot melech der un
sceptre golden the Esther to stretched out has king the and

וואָס איז זײַן האַנט, און האָט אָנגערירט דעם , גענענט האָט Ester un hant zain in vos
dem ongerirt hot un genent hot Ester un hant zain in vos
the touched has and approached has Esther and hand his in that

שפּיץ צעפּטער. ג האָט דער מלך צו איר געזאָגט: וואָס איז דיר ,
dir iz vos gezogt ir tsu melech der hot tsepter shpits
to you(SG) is what said her to king the has sceptre tip

אֶסתֵר המלכּה ? און וואָס איז דײַן בקשה ? אַפֿילו ביז אַ האַלבער
halber a biz afile bakoshe dain iz vos un hmlkh Ester
half of a up to even request your is what and the Queen Esther

מלוכה זאָל דיר געגעבן ווערן. ד האָט אֶסתֵר געזאָגט: אויב דעם
dem oib gezogt Ester hot vern gegebn dir zol meluche
the if said Esther has be given to you(SG) shall kingdom

מלך איז ווויל‌געפֿעלן, זאָל דער מלך און הָמָן קומען הײַנט צו
tsu haint kumen Haman un melech der zol voilgefeln iz melech
to today come Haman and king the may pleased is king

דעם מאָלצײַט וואָס איך האָב פֿאַר אים גענאַכט. ה האָט דער מלך
melech der hot gemacht im far hob ich vos moltsait dem
king the has made him for have I which feast the

געזאָגט: אײַלט אַהער הָמָנען , צו טאָן דאָס וואָרט פֿון אֶסתֵרן.
Estern fun vort dos ton tsu Hamanen aher ailt gezogt
Esther of word the do to Haman here hasten said

5 Now it came to pass on the yom hashelishi, that Ester put on her royal apparel, and stood in the pnimiyus of the Beis HaMelech in front of the Beis HaMelech; and HaMelech sat upon his kisse malkhut *(royal throne)* in the Beis Hamalkhut, facing the Petach HaBeis *(Entrance of HaBeis)*. 2 And it was so, when HaMelech saw Ester HaMalkah standing in the Khatzer *(Court)*, that she took up chen *(favor, grace)* in his sight, and HaMelech held out to Ester the sharvit hazahav *(golden sceptre)* that was in his hand. So Ester drew near, and touched the top of the sharvit *(sceptre)*. 3 Then said HaMelech unto her, What wilt thou, Ester HaMalkah? And what is thy bakash *(request)*? It shall be given thee even to the chatzi HaMalchut *(half of the kingdom)*. 4 And Ester answered, If it seem tov unto HaMelech, let HaMelech and Haman come today unto the mishteh that I have

prepared for him. [5] Then HaMelech said, Cause Haman to make haste, that he may do as Ester hath said.

So HaMelech and Haman came to the mishteh that Ester had prepared. [6] And HaMelech said unto Ester at the mishteh hayayin *(feast)*, What is thy she'elah *(petition)*? And it shall be granted thee. And what is thy bakash *(request)*? Even to chatzi HaMalchut it shall be granted. [7] Then answered Ester, and said, My she'elah and my bakash is: [8] If I have found chen *(favor, grace)* in the sight of HaMelech, and if it is tov to HaMelech to grant my she'elah, and to perform my bakash, let HaMelech and Haman come to the mishteh that I shall prepare for them, and I will do makhar *(tomorrow)* as HaMelech hath said.

[9] Then went Haman forth that day sameiach *(joyful, happy)* and with a tov lev; but when Haman saw Mordechai in the Sha'ar HaMelech, that he stood not up, nor trembled because of him, he was full of chemah *(indignation, rage)* against Mordechai. [10] Nevertheless Haman restrained himself, and when he came home, he sent and called for his ohavim *(friends)*, and Zeresh his isha. [11] And Haman told them of the kavod of his osher,

און דער מלך און הָמָן זײַנען געקומען צו דעם מאָלצײַט וואָס
un melech der un Haman zainen gekumen tsu dem moltsait vos
and king the and Haman are come to the feast which

אֶסתֵר האָט גענאַכט. [1] און דער מלך האָט געזאָגט צו אֶסתֵר אויף דעם
Ester hot gemacht un melech der un gezogt hot tsu Ester oif dem
Ester had made and king the and said has to Esther at the

ווײַנמאָלצײַט: וואָס נאָר דײַן פַֿאַרלאַנג, וועט דיר געגעבן ווערן ,
vainmoltsait vos nor dain farlang vet dir gegebn vern
wine feast what only your request will you(SG) to given become

און וואָס נאָר דײַן בקשה , אַפֿילו ביז אַ האַלבער מלוכה וועט געטאָן
un vos nor dain bakoshe afile biz a halber meluche vet geton
and what only your request even to a half of kingdom will done

ווערן. [1] האָט אֶסתֵר געענטפֿערט און האָט געזאָגט: מײַן פַֿאַרלאַנג און מײַן
vern hot Ester geentfert un hot gezogt main farlang un main
be has Esther answered and has said my desire and my

בקשה – [2] אויב איך האָב געפֿונען חֵן אין די אויגן פֿון מלך , און
bakoshe oib ich hob gefunen chein in di oign fun melech un
request if I have found favor in the eyes of king and

אויב דעם מלך איז ווויל‌גענפֿעלן צו געבן מײַן פַֿאַרלאַנג און צו טאָן
oib dem melech iz voilgefeln tsu gebn main farlang un tsu ton
if the king is pleased to give my desire and to do

מײַן בקשה – זאָל דער מלך און הָמָן קומען צו דעם מאָלצײַט
main bakoshe zol der melech un Haman kumen tsu dem moltsait
my request shall the king and Haman come to the feast

וואָס איך וועל זיי מאַכן ; מאָרגן וועל איך טאָן אַזוי ווי דאָס ווערט
vos ich vel zei machn ; morgn vel ich ton azoi vi dos vort
that I will them make ; next day will I do so as the word

פֿון מלך .
fun melech
of the king

[9] און הָמָן איז אַרויסגעגאַנגען אין יענעם טאָג פֿריילעך און מיט אַן
un Haman iz aroisgegangen in yenem tog freilech un mit an
and Haman is went out in that day merry and with an

אויפֿגעראַמטן האַרצן. אָבער ווי הָמָן האָט געזען מָרדכַי אין
oifgeramtn hartsn. ober vi Haman hot gezen Mordechai in
uplifted heart but when Haman had seen Mordechai in the

טויער פֿון מלך , אַז נישט ער האָט זיך אויפֿגעשטעלט און נישט ער
toier fun melech , az nisht er hot zich oifgeshtelt un nisht er
gate of the king , that he not stood up self had and he not

האָט זיך געריטרט פַֿאַר אים, אַזוי איז הָמָן פֿול געוואָרן מיט גרימצאָרן
hot zich gerirt far aim, azoi iz Haman ful gevorn mit grimtsorn
has self moved before him, so is Haman full become with wrath

אויף מָרדכַי . [1] אָבער הָמָן האָט זיך איינגעהאַלטן, און ער איז
oif Mordechai . ober Haman hot zich aingehaltn un er iz
against Mordechai but Haman had self restrained and he is

אַוועק אין זײַן הויז און האָט געשיקט און געבראַכט זײַנע גוטע פֿרײַנט ,
avek in zain hoiz un hot geshikt un gebracht zain gute fraint
in his house and has sent and brought his good friends

און זײַן וויַב זֶרֶש . [11] און הָמָן האָט אויסדערציילט פַֿאַר זיי זײַן גרויס
un zain vaib Zeresh . un Haman hot oisdertseilt far zei zain grois
and his wife Zeresh and Haman has recounted for they his great

עשירות, און זײַנע פֿיל קינדער , און אַלצדינג וויִ אַזוי דער מלך
melech der azoi vi altsding un kinder fil zaine un eshires
king the so how everything and children many his and wealth

האָט אים געגרייסט , און וויִ אַזוי ער האָט אים דערהויבן איבער די האַרן
harn di iber derhoibn im hot er azoi vi un gegreist im hot
lords the above exalted him had he so how and magnified him had

און די קנעכט פֿון מלך . ב און הָמָן האָט געזאָגט: אויך האָט אֶסתֵר
Ester hot oich gezogt hot Haman un melech fun knecht di un
Esther had also said had Haman and king of the servants the and

המלכּה נישט געלאָזט קומען מיטן מלך צו דעם מאָלצײַט
moltsait dem tsu melech mitn keinem kumen gelozt nisht hmlkh
feast the to king with the anyone to come allowed not the Queen

וואָס זי האָט געמאַכט נאָר בלויז מיך , און אויך אויף מאָרגן בין איך
ich bin morgn oif oich un mich bloiz nor gemacht hot zi vos
I am next day for also and me only but made has she that

פֿאַרבעטן צו איר מיטן מלך . ג אָבער דאָס אַלץ איז מיר נישט ווערט,
vert nisht mir iz alts dos ober melech mitn ir tsu farbeten
worth not to me is all this but king with the her to invited

איטלעכס מאָל וואָס איך זע מָרדכַי דעם יִידן זיצן אין טויער פֿון
fun toier in zitsn Yidn dem Mordechai ze ich vos mol itlecher
of the gate in the sitting Jew the Mordechai see I that time every

מלך . ד האָט צו אים געזאָגט זײַן ווײַב זֶרֶש , און אַלע זײַנע גוטע
gute zaine ale un Zeresh vaib zain gezogt im tsu hot melech
good his all and Zeresh wife his said him to had king

פֿרײַנט: זאָל מען מאַכן אַ תּליה פֿופֿציק איילן הויך , און אין דער
der in un hoich eiln fuftsik tlie a machn men zol fraint
the in and high cubits fifty gallows a make one shall friends

פֿרי זאָג דעם מלך , מע זאָל אויפֿהענגען אויף איר מָרדכַין ; און
un Mordechaien ir oif oifhengen zol me melech dem zog peire
and Mordechai it on hang up shall one king the tell morning

גיי אַ פֿרײלעכער מיט דעם מלך צום מאָלצײַט. איז די זאַך ווועט גיליגעפֿעלן
voilgefeln zach di iz moltsait tsum melech dem mit freilecher a gei
pleasing thing the is feast to the king the with joyfully a go

פַֿאַר הָמָנען , און ער האָט געמאַכט די תּליה .
tlie di gemacht hot er un Hamanen far
gallows the made has he and Haman for

and the multitude of his children, and all the things wherein HaMelech had promoted him, and how he had advanced him above the sarim *(princes)* and avadim of HaMelech. 12 Haman said moreover, Yea, Ester HaMalkah did let no man come in with HaMelech unto the mishteh that she had prepared but myself; and makhar *(tomorrow)* am I invited unto her also with HaMelech. 13 Yet all this availeth me nothing, so long as I see Mordechai HaYehudi sitting at the Sha'ar HaMelech. 14 Then said Zeresh his isha and all his ohavim *(friends)* unto him, Let an etz *(hanging tree)* be made of fifty cubits high, and baboker *(in the morning)* speak thou unto HaMelech that Mordechai may be hanged thereon; then go thou samei'ach *(joyfully)* with HaMelech unto the mishteh. And the thing was tov to Haman; and he caused HaEtz to be built.

ו

6 On that night HaMelech's sleep fled away, and he commanded to bring the sefer of records of the chronicles; and they were read before HaMelech. 2 And it was found written, that Mordechai had told of Bigtan and

ו

אין יענער נאַכט האָט זיך אָפּגעטאָן דער שלאָף פֿון מלך , און
un melech fun shlof der opgeton zich hot nacht yener in
and king of the sleep the taken away self had night that in

ער האָט געהייסן ברענגען דעם סֵפֶר-הזכרונות פֿון די צײַט
tsait di fun sefer-hazichroines dem brengen geheisn hot er
time the of book of the chronicles the to bring commanded had he

געשעענישן , און זיי זײַנען פֿאָרגעלייענט געוואָרן פֿאַרן מלך .
melech faran gevorn forgeleyent zainen zei un gesheenishn
king before the become read aloud are they and events

ב איז געפֿונען געוואָרן פֿאַרשריבן אַז מָרדכַי האָט אויסגעזאָגט
oisgezogt hot Mordechai az farshribn gevorn gefunen iz
disclosed had Mordechai that written down become found is

אויף בגתָן און תֶּרֶש , די צוויי קאַמערדינער פֿון מלך , פֿון די
di fun melech fun kamerdiner tsvei di Teresh un Bigtan oif
the of king of the chamberlains two the Teresh and Bigtan on

שוועלהיטער , וואָס האָבן געזוכט אויסצושטרעקן אַ האַנט אויפֿן מלך
shvelhiter hant a oistsushtrekn gezucht hobn vos oifn melech
threshold keepers who had sought to stretch out a hand on king

אַחַשְׁוֵרוֹשׁ . [ג] האָט דער מלך געזאָגט: וואָס פֿאַר אַ כּבֿוד און גדולה
Achashverosh gdulh un koved a far vos gezogt melech der hot
Achashverosh greatness and honor an for what said king the had

איז געטאָן געווארן מָרדכַי דערפֿאַר ? האָבן געזאָגט די יונגען פֿון
fun yungen di gezogt hobn derfar Mordechaien gevorn geton iz
of the young the said had therefore Mordechai became done is

מלך , זיַנע משָׁרתים : קיין זאַך איז מיט אים נישט געטאָן געווארן .
gevorn geton nisht im mit iz zach kein meshoresim zaine melech
become done not him with is thing no attendants his king

[ד] האָט דער מלך געזאָגט: וועט איז אין הויף ? ערשט הָמָן קומט אין
in kumt Haman ersht hoif in iz ver gezogt melech der hot
in comes Haman behold court in is who said king the had

אויסווייניקסטן הויף פֿון דעם מלכס הויז , צו זאָגן דעם מלך , מע
me melech dem zogn tsu hoiz melechs dem fun hoif oisveinikstn
one king the tell to house king's the of court outer

זאָל אויפֿהענגען מָרדכַי אויף דער תּליה וואָס ער האָט צוגעגרייט
tsugegreit hot er vos tlie der oif Mordechaien oifhengen zol
prepared had he that gallows the on Mordechai hang up should

פֿאַר אים . [ה] האָבן די יונגען פֿון מלך צו אים געזאָגט: אָן שטייט
shteit on gezogt im tsu melech fun yungen di hobn im far
stands behold said him to king of the young the had him for

הָמָן אין הויף . האָט דער מלך געזאָגט: זאָל ער אַריַינקומען . [ו] איז
iz araink umen er zol gezogt melech der hot hoif in Haman
is come in he let said king the had court in Haman

הָמָן אַריַינגעקומען , און דער מלך האָט צו אים געזאָגט: וואָס דאַרף
darf vos gezogt im tsu hot melech der un araingekumen Haman
should what said him to had king the and came in Haman

מען טאָן מיט אַ מאַן , וואָס דער מלך ווייל אים אָנטאָן כּבֿוד ?
koved onton im vil melech der vos man a mit ton men
honor to put on him wants king the whom man a with do one

האָט הָמָן געקלערט בַיי זיך אין האַרצן: וועמען וועט דער מלך וועלן
veln melech der vet vemen hartsn in zich bai geklert Haman hot
want king the will to whom heart in self to thought Haman had

אָנטאָן כּבֿוד אַחוץ מיר? [ז] און הָמָן האָט געזאָגט צום מלך :
melech tsum gezogt hot Haman un mir achuts koved onton
king to the said had Haman and me aside from honor to put on

אַ מאַן וואָס דער מלך וויל אים אָנטאָן כּבֿוד – [ח] זאָל מען ברענגען
brengen men zol koved onton im vil melech der vos man a
bring one let honor to put on him wants king the whom man a

אַ מַלכותדיק קלייד וואָס דער מלך האָט זיך דערין אָנגעקלייידט, און
un ongekleidt derin zich hot melech der vos kleid malchutdik a
and worn therein self had king the that robe royal attire a

אַ פֿערד וואָס דער מלך איז אויף אים גערִיטן, און וואָס אַ מַלכותדיקע
malchutdike a vos un geritn im oif iz melech der vos ferd a
royal a that and ridden it on is king the which horse a

קרוין איז אָנגעטאָן געווארן אויף זיַן קאָפּ. [ט] און מע זאָל געבן דאָס קלייד
kleid dos gebn zol me un kop zain oif gevorn ongeton iz kroin
garment the give let one and head his on become put on is crown

Teresh, two of the sarisim of HaMelech, the Mishomrei HaSaf *(Keepers of the Door, the Doorkeepers)* who conspired to assassinate HaMelech Achashverosh. [3] And HaMelech said, What yekar *(honor)* and what recognition hath been done to Mordechai for this? Then said the servants of HaMelech that ministered unto him, Nothing has been done for him. [4] And HaMelech said, Who is in the khatzer *(court)*? Now Haman was come into the Khatzer HaKhitzonah *(Outer Court)* of the Beis HaMelech, to speak unto HaMelech lit'lot *(to hang)* Mordechai on HaEtz that he had erected for him. [5] And the servants of HaMelech said unto him, Hinei, Haman standeth in the khatzer. And HaMelech said, Let him come in. [6] So Haman came in. And HaMelech said unto him, What shall be done unto the ish whom HaMelech delighteth to show yekar? Now Haman thought in his lev, To whom would HaMelech delight to do yekar more than to myself? [7] And Haman answered HaMelech, For the ish HaMelech delighteth to show yekar *(honor)*, [8] Let the levush malkhut *(royal robe, clothing)*

be brought which HaMelech has worn, and the sus *(horse)* that HaMelech rideth upon, and the keter malkhut *(royal crown, crest)* which is set upon its head,
9 And let this levush and sus be delivered to the hand of one of the most noble sarim *(princes)* of HaMelech, that they may array the ish therewith whom HaMelech delighteth to show yekar, and bring him on horseback through the rechov of the ir, and proclaim before him, Thus shall it be done to the ish whom HaMelech delighteth to show yekar.
10 Then HaMelech said to Haman, Make haste, and take the levush and the sus, as thou hast said, and do even so to Mordechai HaYehudi, that sitteth at the Sha'ar HaMelech; leave nothing undone of all that thou hast spoken.
11 Then took Haman the levush and the sus, and arrayed Mordechai, and brought him on horseback through the rechov of the ir, and proclaimed before him, Thus shall it be done unto the ish whom HaMelech delighteth to show yekar.

און דעם פַּערד אויף דער האַנט פֿון איינעם פֿון די האַרן פֿון מלך , די
di melech fun harn di fun einem fun hant der oif ferd dem un
the king of the lords the of one of hand the unto horse the and

אַדלליִט , און מע זאָל אָנקלײדן דעם מאַן וואָס דער מלך וויל אים
im vil melech der vos man dem onkleidn zol me un adllait
him wants king the whom man the clothe let one and noblemen

אָנטאָן כּבֿוד , און מע זאָל אים מאַכן רײַטן אויפֿן פַּערד דורך דער
der durch ferd oifn raitn machn im zol me un koved onton
the through horse on the ride make him let one and honor to put on

בריייטער גאַס פֿון שטאָט, און אויסרופֿן פֿאַר אים: אַזוי וועט גענטאָן
geton vert azoi im far oisrufn un shtot fun gas breiter
done shall be so him before call out and city of the street broad

צו דעם מאַן וואָס דער מלך וויל אים אָנטאָן כּבֿוד . ׳האָט דער
der hot koved onton im vil melech der vos man dem tsu
the had honor to put on him wants king the whom man the to

מלך געזאָגט צו הָמָנען : אײַל און נעם דאָס קלײד און דעם פַּערד,
ferd dem un kleid dos nem un ail Hamanen tsu gezogt melech
horse the and garment the take and hurry Haman to said king

אַזוי ווי דו האָסט געזעדט, און טו אַזוי צו מָרדכַי דעם יִידן וואָס זיצט
zitst vos Yidn dem Mordechai tsu azoi tu un geredt host du vi azoi
sits who Jews the Mordechai to so do and spoken have you as just

אין מלכס טויער; זאָלסט נישט לאָזן אָפּפֿאַלן אַ וואָרט פֿון אַלץ וואָס
vos alts fun vort a opfaln lozn nisht zolst toier melechs in
that all of word a drop out let not you(SG) shall gate king's in

דו האָסט געזעדט.
geredt host du
spoken have you

יא האָט הָמָן גענומען דאָס קלײד און דעם פַּערד, און ער
er un ferd dem un kleid dos genumen Haman hot
he and horse the and garment the taken Haman had

האָט אָנגעקלײדט מָרדכַין , און האָט אים געמאַכט רײַטן דורך
durch raitn gemacht im hot un Mordechaien ongekleidt hot
through ride made him had and Mordechai arrayed has

דער בריייטער גאַס פֿון שטאָט, און האָט פֿאַר אים אויסגערופֿן:
oisgerufn im far hot un shtot fun gas breiter der
called out him before had and city of the street broad the

אַזוי וועט גענטאָן צו דעם מאַן וואָס דער מלך וויל אים אָנטאָן
onton im vil melech der vos man dem tsu geton vert azoi
put on him will king the whom man the to done shall be so

כּבֿוד .
koved
honor

[12] And Mordechai came again to the Sha'ar HaMelech. But Haman hasted to his bais, having his head covered in evel *(mourning)*. [13] And Haman told Zeresh his isha and all his ohavim everything that had befallen him. Then said his chachamim and Zeresh his isha unto him, If Mordechai be of the zera of the Yehudim, before whom thy downfall hast begun, thou shalt not prevail against him, but shalt nafol tipol *(surely fall)* before him.

[14] And while they were yet talking with him, came the sarisim of HaMelech, and hasted to bring Haman unto the mishteh *(banquet)* that Ester had prepared.

7 So HaMelech and Haman came to banquet with Ester HaMalkah. [2] And HaMelech said again unto Ester on the yom hasheni *(second day)* at the mishteh hayayin *(feast)*, What is thy she'elah *(petition)*, Ester HaMalkah? And it shall be granted thee; and what is thy bakash *(request)*? And it shall be performed, even to chatzi HaMalchut.

יב אוֹן מָרדכַי האָט זיך אומגעקערט צום טויער פֿון מלך .
melech fun toier tsum umgekert zich hot Mordechai un
king of the gate to the returned self had Mordechai and

אָבער הָמָן איז אַוועק אין האַסט אַהיים, טרויעריק אוֹן מיט אַ
a mit un troierik aheim hast in avek iz Haman ober
a with and mourning home haste in gone away is Haman but

פַּאַרדעקטן קאָפּ. יג אוֹן הָמָן האָט דערציילט זיין וויַב זֶרֶש אוֹן
un Zeresh vaib zain dertseilt hot Haman un kop fardektn
and Zeresh wife his told had Haman and head covered

אַלע זיַינע גוטע פֿרײַנט אַלץ וואָס אים האָט געטראָפֿן. האָבן זיַינע
zaine hobn getrofn hot im vos alts fraint gute zaine ale
his have befell had him which all that friends good his all

קלוגע לײַט אוֹן זיַין וויַב זֶרֶש געזאָגט צו אים: אויב פֿון יִידישן
yidishn fun oib im tsu gezogt Zeresh vaib zain un lait kluge
Jewish from if him to said Zeresh wife his and people wise

אָפּשטאַם איז דער מָרדכַי וואָס דו האָסט אָנגעהויבן פֿאַל פַֿאַר
far faln ongehoibn host du vos Mordechai der iz opshtam
before to fall begun have you whom Mordechai the is descent

אים, וועסטו נישט אויספֿירן אַקעגן אים, נאָר פַֿאַלן וועסטו פַֿאַר
far faln vestu faln nor im akegn oisfirn nisht vestu im
before fall you will fall but him against prevail not you will him

אים.
im
him

יד וויַ זיי רעדן נאָך מיט אים, אַזוי זיַינען
zainen azoi im mit noch redn zei vi
are so him with still speaking they as

אָנגעקומען דעם מלכס קאַמערדינער, אוֹן געאַילט צו
tsu geailt un kamerdiner melechs dem ongekumen
to hurried and chamberlains king's the arrived

ברענגען הָמָנען צו דעם מאָלצײַט וואָס אֶסתֵר האָט
hot Ester vos moltsait dem tsu Hamanen brengen
had Esther which feast the to Haman bring

געמאַכט.
gemacht
made

ז אוֹן דער מלך אוֹן הָמָן זיַינען געקומען צו טרינקען
trinken tsu gekumen zainen Haman un melech der un
drink to having come are Haman and king the and

ביַי אֶסתֵר המלכּה . ב אוֹן דער מלך האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot melech der un hmlkh Ester bai
to said had king the and the Queen Esther with

אֶסתֵר אויך אויפֿן צווייטן טאָג, בײַם וויַנמאָלצײַט: וואָס נאָר דײַן
dain nor vos vainmoltsait baim tog tsveitn oifn oich Estern
your only what wine feast at the day second on the also Esther

פַּאַרלאַנג, אֶסתֵר המלכּה , וועט דיר געגעבן ווערן, אוֹן וואָס
vos un vern gegebn dir vet hmlkh Ester farlang
what and be given to you(SG) will the Queen Esther request

נאָר דײַן בקשה , אַפֿילו ביז אַ האַלבער מלוכה וועט געטאָן
geton vet meluche halber a biz afile bakoshe dain nor
done will kingdom half a up to even request your only

ווערן.
vern
be

[3] Then Ester HaMalkah answered and said, If I have found chen *(favor)* in thy sight, O HaMelech, and if it is tov to HaMelech, let nafshi *(my life)* be given me at my she'elah *(petition)*, and my Am at my bakash *(request)*; [4] For we are sold, Ani *(I)* and Ami *(my People)*, to be made shmad, to be slain, and to be annihilated. But if we had been sold for avadim and shfakhot, I would have held my tongue, since then the tzoros would not have been such as to injure the interests of HaMelech. [5] Then HaMelech Achashverosh answered and said unto Ester HaMalkah, Who is he, and where is he, who dares to presume in his lev to do such? [6] And Ester said, HaTzar *(the foe)* and the oyev *(enemy)* is this Haman HaRah *(Vile Haman)*. Then Haman was terrified before HaMelech and HaMalkah. [7] And HaMelech, arising in his wrath from the mishteh hayayin, went into the palace garden; and Haman stood up to make bakash *(request)* for his nefesh *(life)* to Ester HaMalkah; for he saw that harm was determined against him by HaMelech. [8] Then HaMelech returned out of the palace garden

ג הָאָט אֶסתֵר המלכה געענטפֿערט און הָאָט געזאָגט: אויב איך האָב
hob ich oib gezogt hot un geentfert hmlkh Ester hot
have I if said had and answered the Queen Esther had

געפֿונען חֵן אין דיינע אויגן, מלך , און אויב דעם מלך איז ווילגעפֿעלן,
voilgefeln iz melech dem oib un melech oign daine in chein gefunen
pleased is king the if and O king eyes your in favor found

זאָל מיר מײַן לעבן געשאָנקען ווערן אויף מײַן געבעט, און מײַן פֿאָלק
folk main un gebet main oif vern geshonken lebn main mir zol
people my and plea my upon be gifted life my to me shall

אויף מײַן בקשה . ד וואָרעם מיר זײַנען פֿאַרקויפֿט געווואָרן, איך און
un ich gevorn farkoift zainen mir vorem bakoshe main oif
and I become sold are we for request my upon

מײַן פֿאָלק , צום פֿאַרטיליקן , צום הרגען , און אומצוברענגען ; און
un umtsubrengen un hargen tsum fartiliken tsum folk main
and destroying and murder to the destruction to people my

ווען מיר וואָלטן פֿאַרקויפֿט געווואָרן פֿאַר קנעכט און פֿאַר דינסטן
dinstn far un knecht far gevorn farkoift voltn mir ven
slave girls for and servants for become sold would have we if

וואָלט איך געשוויגן , אָבער דער פֿײַנט איז נישט ווערט דעם מלך
melech dem vert nisht iz faint der ober geshvigen ich volt
king the worth not is enemy the but remained silent I would

שאָדן . ה הָאָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹשׁ , און הָאָט געזאָגט
gezogt hot un Achashverosh melech der opgerufn zich hot shodn
said has and Achashverosh king the answered self had loss

צו אֶסתֵר המלכה : ווער איז דער, און ווו איז דער, וואָס זײַן הארץ
harts zain vos der iz vu un der iz ver hmlkh Ester tsu
heart his whose this is where and this is who the Queen Esther to

הָאָט אים דערוועגט אַזוי וואָס צו טאָן? ו הָאָט אֶסתֵר געזאָגט: אַ מאַן אַ
a man a gezogt Ester hot ton tsu vos azoi dervegt im hot
an man a said Esther had do to what so dared him had

צוֹרר און אַ פֿײַנט , דער דאָזיקער בייזער הָמָן . און הָמָן הָאָט
hot Haman un Haman beizer doziker der faint a un Tseror
had Haman and Haman evil this the enemy an and oppressor

זיך דערשראָקן פֿאַר דעם מלך און דער מלכה . ז און דער מלך איז
iz melech der un malke der un melech dem far dershrokn zich
is king the and queen the and king the before terrified self

אויפֿגעשטאַנען אין זײַן גרימצאָרן פֿון דעם ווײַנמאָלצײַט, און איז אַרײַן
arain iz un vainmoltsait dem fun grimtsorn zain in oifgeshtanen
enter in is and wine feast the from wrath his in stood up

אין דעם פּאַלאַצגאָרטן ; און הָמָן זיך הָאָט אָפּגעשטעלט צו בעטן אום זײַן
zain um betn tsu opgeshtelt zich hot Haman un palatsgortn dem in
his for beg to stood still self had Haman and palace-garden the in

לעבן בײַ אֶסתֵר המלכה , וואָרעם ער הָאָט געזען אַז בייז איז באַשלאָסן
bashlosn iz beiz az gezen hot er vorem hmlkh Ester bai lebn
determined is evil that seen had he because the Queen Esther at life

אויף אים פֿון מלך . ח און ווי דער מלך זיך הָאָט אומגעקערט פֿון
fun umgekert zich hot melech der vi un melech fun im oif
from returned self had king the when and the king from him on

דעם פּאַלאַצגאָרטן אין הויז פֿון דעם ווײַנמאָלצײַט, ערשט הָמָן
Haman ersht vainmoltsait dem fun hoiz in palatsgortn dem
Haman just then wine feast the of the house to palace-garden the

ליגט אַנידערגעפֿאַלן אויף דעם לענבעטל וואָס אֶסתֵר איז דערויף . הָאָט דער
der hot deroif iz Ester vos lenbetl dem oif anidergefaln ligt
the had thereon is Esther which couch the on sprawled lies

into the Bais Mishteh HaYayin, and Haman was fallen upon the mittah *(couch)*, whereon Ester was. Then said HaMelech, Will he ravish HaMalkah also before me in the bais? As the davar *(word)* went out of the mouth of HaMelech, they covered Haman's face.

[9] And Charvona, one of the sarisim, said before HaMelech, Hinei, also, HaEtz fifty cubits high, which Haman had made for Mordechai, who has spoken tov for HaMelech, standeth in the Bais Haman. Then HaMelech said, Hang him thereon.

[10] So they hanged Haman on HaEtz that he had prepared for Mordechai. Then was the wrath of HaMelech pacified.

8 On that day did HaMelech Achashverosh give the Bais Haman Tzorer HaYehudim *(the estate of Haman the Vexer, Harasser, Enemy of the Jews)* unto Ester HaMalkah. And Mordechai came before HaMelech; for Ester had told what he was unto her. [2] And HaMelech took off his taba'at *(signet ring)*, which he had reclaimed from Haman, and gave it unto

מלך געזאָגט: נאָך באַצווינגען די מלכה ביי מיר אין הויז ? ווי דאָס
melech gezogt noch batsvingen di malke bai mir in hoiz vi dos
king said yet to violate the queen with me in the house as the

וואָרט איז אַרויס פֿון מלכס מויל , אַזוי האָט מען צוגעדעקט הָמָנס
vort iz arois fun melechs moil azoi hot men tsugedekt Hamans
word is out from the king's mouth so had one covered Haman's

פנים .
ponem
face

ט האָט געזאָגט חרבוֹנָה , איינער פֿון די קאַמערדינער פַֿאַרן
Charbona gezogt hot einer fun di kamerdiner faran
Charvona said had one of the chamberlains before

מלך : אָן שטייט אויך לעבן הָמָנס הויז די תּליה פֿופֿציק
melech fuftsik tlie di hoiz Hamans lebn oich shteit on
king fifty gallows the house Haman's near also stands behold

איילן הויך וואָס הָמָן האָט געמאַכט פַֿאַר מָרדכַי , דעם
eiln hoich vos Haman hot gemacht far Mordechaien dem
cubits high that Haman had made for Mordechai the one

וואָס האָט געערעדט צום גוטן פֿון מלך . האָט דער מלך געזאָגט:
vos hot geredt tsum gutn fun melech der hot melech gezogt
who had spoken for the good of king the had king said

העניגט אים אויף דערויף. י האָט מען אויפֿגעהאַנגען הָמָנען אויף דער
hengt im oif deroif hot men oifgehongen Hamanen oif der
hang him on it had one hanged Haman on the

תּליה וואָס ער האָט צוגעגרייט פַֿאַר מָרדכַי , און דער גרימצאָרן
tlie vos er hot tsugegreit far Mordechaien un der grimtsorn
gallows that he had prepared for Mordechai and the wrath

פֿון מלך האָט זיך געשטילט.
fun melech hot zich geshtilt
of king had self calmed

ח אין יענעם טאָג האָט דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹש אַוועקגעגעבן
in yenem tog hot der melech Achashverosh avekgegebn
on that day had the king Achashverosh given away

צו אֶסתֵר המלכּה דאָס הויז פֿון הָמָן דעם צוֹרר
tsu Ester hmlkh dos hoiz fun Haman dem Tseror
to Ester the Queen the house of Haman the oppressor

הַיהודים . און מָרדכַי איז געקומען פַֿאַרן מלך ,
HaYehudim un Mordechai iz gekumen faran melech
of the Jews and Mordechai is come before the king

וואָרעם אֶסתֵר האָט אים דערציילט, וואָס ער איז אירער. ב און
vorem Ester hot im dertseilt vos er iz irer un
for Esther had him told what he is hers and

דער מלך האָט אַראָפֿגענומען זיין זיגלרינג וואָס ער האָט
der melech hot aropgenumen zain ziglring vos hot er
the king had removed his signet ring that had he

אַוועקגענומען פֿון הָמָנען , און האָט אים געגעבן מָרדכַי ;
avekgenumen fun Hamanen un hot im gegebn Mordechaien
taken away from Haman and had it given Mordechai

Mordechai. And Ester set Mordechai over the Bais Haman.

און אֶסתֵר האָט אויפֿגעזעצט מָרדכַין איבער הָמָנס
un Ester hot oifgezetst Mordechaien iber Hamans
and Esther had appointed Mordechai over Haman's

הויז .
hoiz
house

[3] And Ester spoke yet again before HaMelech, and fell down at his feet, and she wept and made supplication to him to avert the rah of Haman HaAgagi and the machshevet of him *(his scheme)*, that he had devised against the Yehudim. [4] Then HaMelech held out the sharvit hazahav *(golden sceptre)* toward Ester. So Ester arose, and stood before HaMelech, [5] And said, If it is tov to HaMelech, and if I have found chen *(favor, grace)* in his sight, and the thing seem kosher *(fit, right, proper)* before HaMelech, and I be tovah *(pleasing)* in his eyes, let it be written to revoke the seferim machashevet Haman *(letters devised by Haman)* ben Hamdata the Agagi, which he wrote to destroy the Yehudim which are in all the provinces of HaMelech; [6] For how can I endure to see the ra'ah that shall come unto Ami *(my people)*? Or how can I endure to see the destruction of my moledet *(kindred, Jewish kinsmen)*?

[ג] און אֶסתֵר האָט ווידער געריעדט פַֿאַרן מלך , און זי איז
un Ester hot vider geredt faran melech , un zi iz
and Esther had again spoken before the king , and she is

געפֿאַלן פֿאַר זיַינע פֿיס, און האָט געוויינט און געבעטן ביַי אים,
gefaln far zaine fis , un hot geveint un gebetn bai im ,
fallen before his feet , and had wept and pleaded to him ,

אָפּצוטאָן דאָס בייז פֿון הָמָן דעם אַגָגי , און זיַין טראַכטונג וואָס
optsuton dos beiz fun Haman dem Agagi , un zain trachtung vos
undo the evil of Haman the Agagi , and his counsel that

ער האָט געטראַכט אַקעגן די יִידן . [ד] האָט דער מלך אויסגעשטרעקט
er hot getracht akegn di Yidn . hot der melech oisgeshtrekt
he had planned against the Jews . had the king stretched out

צו אֶסתֵר דעם גילדערנעם סקעפּטער, און אֶסתֵר האָט זיך אויפֿגעהויבן
tsu Ester dem Estern skepter , un Ester hot zich oifgehoibn
to Esther the golden scepter , and Esther had self raised up

און האָט זיך געשטעלט פַֿאַרן מלך . [ה] און זי האָט געזאָגט:
un hot zich geshtelt faran melech . un zi hot gezogt
and had self stood before the king . and she had said

חֵן אויב דעם מלך איז ווילגעפֿעלן, און אויב איך האָב געפֿונען
chein oib dem melech iz voilgefeln , un oib ich hob gefunen
favor if the king is pleased , and if I have found

בין איך , און מלך פַֿאַרן רעכט איז זאַך די און אים פַֿאַר
bin ich , un melech faran recht iz zach di un im far
am I , and king before the right is thing the and him before

ווילגעפֿעלן אין זיַינע אויגן, זאָל געשריבן ווערן אָפּצורופֿן די בריוו ,
voilgefeln in zaine oign , zol geshribn vern optsurufn di briv ,
pleasing in his eyes , shall written be to retract the letters ,

די טראַכטונג פֿון הָמָן דעם זון פֿון הַמדָתאָן , דעם אַגָגי , וואָס ער
di trachtung fun Haman dem zun fun Hamdatan , dem Agagi , vos er
the plan of Haman the son of Hamdata , the Agagi , that he

האָט געשריבן אומצוברענגען די יִידן אין אַלע מדינות פֿון מלך .
hot geshribn umtsubrengen di Yidn in ale medines fun melech .
had written to destroy the Jews in all provinces of the king .

[ו] וואָרעם ווי וועל איך קענען צוזען דאָס בייז וואָס וועט טרעפֿן מיַין
[1] vorem vi vel ich kenen tsuzen dos beiz vos vet trefn main
for how will I be able to watch this evil that will befall my

פַֿאָלק ? און ווי וועל איך קענען צוזען דעם אונטערגאַנג פֿון מיַין
folk ? un vi vel ich kenen tsuzen dem untergang fun main
people ? and how will I be able to watch the destruction of my

אָפּשטאַם?
opshtam
descent

[ז] האָט דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹש געזאָגט צו אֶסתֵר המלכּה און
[7] hot der melech Achashverosh gezogt tsu Ester hmlkh un
had the king Achashverosh said to Ester the Queen and

צו מָרדכַי דעם יִיד: זעט, הָמָנס הויז האָב איך אַוועקגעגעבן
tsu Mordechai dem yid : zet , Hamans hoiz hob ich avekgegebn
to Mordechai the Jew : look , Haman's house have I given away

Mordechai. And Ester set Mordechai over the Bais Haman.

3 And Ester spoke yet again before HaMelech, and fell down at his feet, and she wept and made supplication to him to avert the rah of Haman HaAgagi and the machshevet of him *(his scheme)*, that he had devised against the Yehudim. 4 Then HaMelech held out the sharvit hazahav *(golden sceptre)* toward Ester. So Ester arose, and stood before HaMelech, 5 And said, If it is tov to HaMelech, and if I have found chen *(favor, grace)* in his sight, and the thing seem kosher *(fit, right, proper)* before HaMelech, and I be tovah *(pleasing)* in his eyes, let it be written to revoke the seferim machashevet Haman *(letters devised by Haman)* ben Hamdata the Agagi, which he wrote to destroy the Yehudim which are in all the provinces of HaMelech; 6 For how can I endure to see the ra'ah that shall come unto Ami *(my people)*? Or how can I endure to see the destruction of my moledet *(kindred, Jewish kinsmen)*?

7 Then HaMelech Achashverosh said unto Ester HaMalkah and to Mordechai HaYehudi, Hinei, I

have given Ester the Bais Haman, and him they have hanged upon the etz, because he laid his hand against HaYehudim. [8] Write ye also in behalf of HaYehudim, as you please, b'shem HaMelech, and seal it with the taba'at *(signet ring)* of HaMelech; for the writing which is written b'shem HaMelech, and sealed with the taba'at *(signet ring)* of HaMelech may no man reverse.

[9] Then were the soferim of HaMelech summoned at that time in the chodesh hashelishi, that is, the month Sivan, on the three and twentieth day thereof; and according to all that Mordechai ordered it was written unto HaYehudim, and to the satraps, and the governors and nobles of the provinces which are from India unto Ethiopia, an hundred twenty and seven provinces, unto every province according to the script thereof, and unto every people after their leshon, and to the Yehudim according to their script, and according to their leshon. [10] And he wrote b'shem HaMelech Achashverosh, and sealed it with the taba'at of HaMelech, and sent seferim by couriers on horseback riding thoroughbred

צו אֶסתֵר, און אים האָט מען אויפגעהאַנגען אויף דער תּליה , פֿאַר
far tlie der oif oifgehongen men hot im un Estern tsu
for gallows the on hanged one has him and Esther to

וואָס ער האָט אויסגעשטרעקט אַ האַנט אויף די יִדן . ח און איר,
ir un Yidn di oif hant a oisgeshtrekt hot er vos
you and Jews the against hand a stretched out had he that

שרייַבט וועגן די יִדן , אַזוי ווי עס איז גוט אין אײַערע אויגן,
oign aiere in gut iz es vi azoi Yidn di vegen shraibt
eyes your in good is it as just Jews the concerning write

אין נאָמען פֿון מלך , און חתמעט אונטער מיט דעם זיגלרינג
ziglring dem mit unter chetmet un melech fun nomen in
signet ring the with under seal and the king of name in the

פֿון מלך , ווארעם אַ געשריפֿטס וואָס איז געשריבן אין נאָמען
nomen in geshribn iz vos geshrifts a vorem melech fun
name in the written is that writing a for the king of

פֿון מלך , און געחתמעט מיטן זיגלרינג פֿון מלך , איז נישט
nisht iz melech fun ziglring mitn gechtmet un melech fun
not is king of signet ring with sealed and king of the

. אָפּצורופֿן
optsurufn
to be retracted

ט זײַנען געוואָרן די שרייַבער פֿון מלך אין יענער צײַט,
tsait yener in melech fun shraiber di gevorn gerufn zainen
time that in the king of scribes the become called are

אין דריטן חודש , דאָס איז חודש סיון , דרײַ און צוואַנציקסטן טאָג
tog tsvantsikstn un drai siun choidesh iz dos choidesh dritn in
day twentieth and three Sivan month is that month third in

אין אים; און עס איז געשריבן געוואָרן אַזוי ווי אַלץ וואָס מָרדכַי האָט
hot Mordechai vos alts vi azoi gevorn geshribn iz es un im in
had Mordechai that all as so became written is it and it in

באַפֿוילן , צו די יִדן , און צו די סאַטראַפּן, און די פֿירשטן ,
firshtn di un satrapn di tsu un Yidn di tsu bafoiln
governors the and satraps the to and Jews the to commanded

און די האַרן פֿון מדינות וואָס פֿון הוֹדו ביז כּוש , הונדערט
hundert Kush biz India fun vos medines di fun harn di un
hundred Kush unto India from that provinces the of lords the and

און זיבן און צוואַנציק מדינות ; איטלעכער מדינה לויט
loit medine itlecher medines tsvantsik un zibn un
according to province each provinces twenty and seven and

איר כּתבֿ , און איטלעכן פֿאָלק לויט זײַן לשון , און צו
tsu un loshen zain loit folk itlechn un kesav ir
to and language its according to people each and script its

די יִדן לויט זייער כּתבֿ און לויט זייער לשון .
loshen zeyer loit un kesav zeyer loit Yidn di
language their according to and script their according to Jews the

י און מע האָט געשריבן אין נאָמען פֿון מלך אַחַשְׁוֵרוֹש , און
un Achashverosh melech fun nomen in geshribn hot me un
and Achashverosh king of name in the written had one and

געחתמעט מיטן זיגלרינג פֿון מלך , און צעשיקט בריוו דורך
durch briv tseshikt un melech fun ziglring mitn gechtmet
through letters sent out and the king of signet ring with sealed

דער האַנט פֿון די לויפֿערס אויף פֿערד , רײַטער אויף יאָגפֿערד
yogferd oif raiter ferd oif loifers di fun hant der
swift steeds on riders horses on runners the of hand the

royal steeds; [11] Wherein HaMelech granted the Yehudim which were in every city to assemble themselves together, and to engage in self-defense, to make shmad, to slay and to annihilate, any chayil *(armed force)* of any people or province that would attack them, both little ones and nashim, and to plunder their property, [12] On yom echad in all the provinces of HaMelech Achashverosh, namely, upon the thirteenth day of the twelfth month, which is the month Adar. [13] A copy of the edict was to be issued as dat *(law)* in every province and was galui *(made known)* unto kol ha'amim *(all nationalities)*, and that the Yehudim should be atidim *(ready, prepared)*, for yom hazeh to avenge themselves on their oyvim *(enemies)*.

[14] So the couriers that rode upon royal steeds went out, being hastened and pressed on by the devar HaMelech. And the dat *(decree)* was given at Shushan the capital. [15] And Mordechai went out from the presence of HaMelech in levush malkhut *(royal robe, clothing)* of blue and white, and with an ateret zahav gedolah *(a great crown of gold)*, and with a tachrich *(garment, robe)*, of fine linen and purple;

פֹּון די קיניגלעכע סטאַדעס, א אַז דער מלך האָט דערלויבט
derloibt hot melech der az stades kinigleche di fun
permitted had king the that herds royal the from

די יִידן וואָס אין איטלעכער שטאָט, זיך אײַנצוזאַמלען, און
un aintsuzamlen zich shtot itlecher in vos Yidn di
and to gather selves city each in who are Jews the

זיך צו שטעלן פַֿאַר זייער לעבן, צו פַֿאַרטיליקן, צו הרגען, און
un hargen tsu fartiliken tsu lebn zeyer far shteln tsu zich
and kill to annihilate to lives their for stand up to selves

אומצוברענגען יעטוועדער חיל פֹּון דעם פֹּאָלק און דער מדינה
medine der un folk dem fun cheil yetveder umtsubrengen
province the and people the of host every to destroy

וואָס וועלן באַפַֿאַלן זיי מיט די קליינע קינדער און די ווײַבער,
vaiber di un kinder kleine di mit zei bafaln veln vos
wives the and children small the with them attack will that

און צו צעריבן זייער פַֿאַרמעג, ב אין איין טאָג אין אַלע מדינות
medines ale in tog ein in farmeg zeyer tseroibn tsu un
provinces all in day one in possessions their plunder to and

פֹּון מלך אַחַשְׁוֵרוֹש, אין דרײַצנטן טאָג פֹּון צוועלפֿטן חודש,
choidesh tsvelftn fun tog draitsntn in Achashverosh melech fun
month twelfth of day thirteenth in Achashverosh king of

דאָס איז חודש אָדָר. ג דער נוסח פֹּון דעם געשריפֿטס זאָל
zol geshrifts dem fun nusch der Addar choidesh iz dos
shall writing the of text the Adar month is that

אַרויסגעגעבן ווערן פַֿאַר אַ באַפֿעל אין איטלעכער מדינה, באַקאַנט
bakant medine itlecher in bafel a far vern aroisgegebn
known province each in decree a for become published

געמאַכט פַֿאַר אַלע פֹּעלקער, און די יִידן זאָלן זײַן אָנגעברייט
ongebreit zain zoln Yidn di un felker ale far gemacht
prepared be shall Jews the and peoples all to made

פַֿאַר דעם דאָזיקן טאָג זיך נוֹקם צו זײַן אָן זייערע
zeyere on zain tsu noikem zich tog dozikn dem far
their on be to to take revenge selves day this the for

פֿײַנט.
faint
enemies

ד זײַנען די לויפֿערס, די רײַטערס אויף יאָגפֿערד, אַרויס אין האַסט
hast in arois yogferd oif raiters di loifers di zainen
haste in out swift steeds on riders the runners the are

און געאײַל אויף דעם אָנזאָג פֹּון מלך, און דער
der un melech fun onzog dem oif geail un
the and the king of proclamation the according to hurried and

באַפֿעל איז אַרויסגעגעבן געווארן אין דער הויפּטשטאָט שושן. ט און
un Shushan hoiptshtot der in gevorn aroisgegebn iz bafel
and Shushan capital city the in become published is decree

מָרדכַי איז אַרויסגעגאַנגען פֹּון פַֿאַרן מלך אין בגדֵי-מַלכות
begdei-malchut in melech faran fun aroisgegangen iz Mordechai
royal robes in king before the from gone out is Mordechai

פֹּון בלאָען און ווײַסן, מיט אַ גרויסער גילדערנער קרוין, און אַ מאַנטל
mantl a un kroin gilderner groiser a mit vaisn un bloen fun
mantle a and crown golden great a with white and blue of

and the city of Shushan celebrated and rejoiced.

פּוֹן פַּיינלַיינען און פּורפּל. און די שטאָט שושן האָט געהילכט און
un gehilcht hot Shushan shtot di un purpl un fainlainen fun
and resounded had Shushan city the and purple and fine linen of

זיך געפֿרייט.
gefreit zich
rejoiced self

[16] The Yehudim had orah *(light)*, and simcha, and sasson, and yekar *(honor)*. [17] And in every province, and in every city, whithersoever the devar HaMelech and his dat came, the Yehudim had simcha and sasson, a mishteh *(feast)* and a yontef. And many of the people of the land mityahadim *(became Yehudim)*; for the pachad HaYehudim fell upon them.

טז ביי די יידן איז געווען אַ ליכטיקייט און אַ שׂימחה און אַ
bai di Yidn iz geven a lichtikeit un a simche un a
among the Jews is was a light and a joy and a

יז פֿרייד און אַ גדולה. און אין איטלעכער מדינה און אין
freid un a gdulh un in itlecher medine un in
gladness and a greatness and in each province and in

איטלעכער שטאָט, ווו נאָר דער אָנזאָג פּון מלך און זיין
itlecher shtot vu nor der onzog fun melech un zain
each city where only the proclamation of the king and his

באַפֿעל איז אָנגעקומען, איז געווען שָׂשׂון-ושׂימחה ביי יידן,
bafel iz ongekumen iz geven sason-usimchh bai Yidn
decree is arrived is was joy and gladness among the Jews

אַ סעודה און אַ יום-טובֿ. און פֿיל פּון די פֿעלקער פּון לאַנד
a sude a un yom-tov un fil fun di felker fun land
a feast and a Yontev and many of the peoples of the land

זענען געוואָרן יידן, ווייל די מורא פֿאַר יידן איז געפֿאַלן אויף
zenen gevorn Yidn iz gefaln oif
are become Jews are fallen on

זיי.
zei
them

9 Now in the twelfth month, that is, the month Adar, on the thirteenth day of the same, when the devar HaMelech and his dat drew near to be put in execution, in the day that the oyvei HaYehudim hoped to have power over them, (though it was turned to the contrary, that the Yehudim had rule over them that hated them); [2] The Yehudim assembled themselves together in their cities throughout all the provinces of HaMelech Achashverosh, to lay hands on such as sought their hurt, and no man could withstand them,

ט און אין צוועלפֿטן חודש, דאָס איז חודש אָדר, אין דרייַצנטן
draitsntn in Addar choidesh iz dos choidesh tsvelftn in un
thirteenth in Adar month is that month twelfth in and

טאָג אין אים, ווען דער אָנזאָג פּון דעם מלך און זיין באַפֿעל
bafel zain un melech dem fun onzog der ven im in tog
decree his and king the of proclamation the when it in day

איז געקומען נאָנט צום געטאָן ווערן, אין דעם טאָג ווּאָס די פּיַינט פּון
iz gekumen nont tsum geton vern geton tsum nont gekumen iz
is come near to the done become in the that day the of enemies

די יידן האָבן געהאָפֿט צו געווינען איבער זיי, און עס איז געווארן
gevorn iz es un zei iber geveltikn tsu gehoft hobn Yidn di
become is it and them over prevail to hoped had Jews the

פֿאַרקערט, אַז זיי, די יידן, האָבן געווינען איבער זייערע שׂונאים,
sonem zeyere iber geveltikt hobn Yidn di zei az farkert
enemies their over prevailed had Jews the they that reversed

ב האָבן זיך איינגעזאַמלט די יידן אין זייערע שטעט, אין אַלע מדינות
hobn zich aingezamlt shtet zeyere in Yidn di ale medines
had gathered selves in cities their in Jews the all provinces

פּון מלך אַחַשׁוֵרוֹש אויסצושטרעקן אַ האַנט אויף די ווּאָס
fun melech Achashverosh a oistsushtrekn hant oif di vos
of king Achashverosh a extending out hand against the ones who

האָבן געזוכט אויף זיי בייז; און קיינער איז נישט באַשטאַנען אַקעגן
hobn gezucht oif zei beiz un keiner iz nisht bashtanen akegn
had sought on them evil and anyone is not able to stand against

ג זיי, ווארעם זייער מורא איז געפֿאַלן אויף אַלע פֿעלקער. און אַלע האַרן
zei vorem zeyer moire iz gefaln oif ale felker un ale harn
them their because fear is fallen on all peoples and all lords

for the pachad of them fell upon all people. [3] And all the nobles of the provinces, and the satraps, and the governors, and officials of HaMelech helped the Yehudim; because the pachad of Mordechai fell upon them. [4] For Mordechai was gadol in the Bais HaMelech, and his fame went out throughout all the provinces; for haish Mordechai grew more and more powerful. [5] Thus the Yehudim struck all their oyvim with makkat cherev, slaughter, destruction, and did what they would unto those that hated them. [6] And in Shushan the capital the Yehudim slew and destroyed 500 men. [7] And Parshandata, Dalphon, Aspata, [8] Porata, Adalya, Aridata, [9] Parmashta, Arisai, Aridai, and Vaizata, [10] The aseret bnei Haman ben Hamdata, tzorer *(enemy of)* HaYehudim; but on the plunder laid they not their hand.

[11] On that day the number of those that were slain in Shushan the capital was brought before HaMelech. [12] And HaMelech said unto Ester HaMalkah, The Yehudim have slain and destroyed 500 men in Shushan the capital, and the ten bnei Haman. What have they done in

פּוֹן די מדינות , און די סאַטראַפּן, און די פֿירשטן , און דעם מלכס
melechs dem un firshtn di un satrapn di un medines di fun
king's the and governors the and satraps the and provinces the of

ווירטשאַפֿטער, האָבן אונטערגעהאָלפֿן די יִידן , ווָאָרעם די מורא פֿאַר
far moire di vorem Yidn di untergeholfn hobn virtshafter
for fear the because Jews the helped along had officials

מָרדכַי איז געפֿאַלן אויף זיי . ד ווייל מָרדכַי איז געווען גרויס אין
in grois geven iz Mordechai vail zei oif gefaln iz Mordechaien
in great was is Mordechai because them on fallen is Mordechai

הויז פּוֹן מלך , און זײַן שם איז געגאַנגען אין אַלע מדינות ; ווָאָרעם
vorem medines ale in gegangen iz shem zain un melech fun hoiz
because provinces all in gone is name his and the king of house

דער מאַן מָרדכַי איז געווָאָרן אַלץ גרעסער. ה און די יִידן האָבן
hobn Yidn di un greser alts gevorn iz Mordechai man der
had Jews the and greater all that become is Mordechai man the

געשלאָגן צווישן אַלע זייערע פֿײַנט אַ שלאַק פּוֹן שווערד און טייטונג
teitung un shverd fun shlak a faint zeyere ale tsvishn geshlogn
slaughter and sword of blow a enemies their all among struck

און פֿאַרטילקונג, און זיי האָבן געטאָן מיט זייערע שׂונאים לויט
loit sonem zeyere mit geton hobn zei un fartilikung un
according to enemies their with done have they and destruction and

זייער ווילן. ו און אין דער הויפּטשטאָט שושַן האָבן די יִידן געהרגעט
geharget Yidn di hobn Shushan hoiptshtot der in un viln zeyer
killed Jews the had Shushan capital city the in and will their

און אומגעבראַכט פֿינף הונדערט מאַן. ז אויך פַּרשַנדָתָא , און דַלפוֹן ,
Dalfon un Parshandata oich man hundert finf umgebracht un
Dalphon and Parshandata also men hundred five destroyed and

און אַספָתָא, ח און פּוֹרָתָא, און אַדַלְיָא, און אַרִידָתָא. ט און פַּרמַשתָּא ,
Parmashta un Aridata un Adalya un Porata un Aspata un
Parmashta and Aridata and Adalya and Porata and Aspata and

און אַריסַי, און אַרִידַי און ווַאיזָתָא, י די צען זין פּוֹן הָמָן דעם זון
zun dem Haman fun zin tsen di Vaizata un Aridai un Arisai un
son the Haman of sons ten the Vaizata and Aridai and Arisai and

פּוֹן הַמְדָתָא , דעם צוֹרר הַיהודים , האָבן זיי געהרגעט; אָבער צום
tsum ober geharget zei hobn HaYehudim Tseror dem Hamdatan fun
to but killed they have of the Jews enemy the Hamdata of

רויב האָבן זיי נישט אויסגעשטרעקט זייער האַנט.
hant zeyer oisgeshtrekt nisht zei hobn roib
hand their stretched out not they have plunder

יא אין יענעם טאָג איז געקומען די צאָל פּוֹן די הרוגים אין דער
der in herugim di fun tsol di gekumen iz tog yenem in
the in slain the of number the come is day that in

הויפּטשטאָט שושַן , פֿאַר דעם מלך . יב האָט דער מלך געזאָגט
gezogt melech der hot melech dem far Shushan hoiptshtot
said king the has king the before Shushan capital city

צו אֶסתֵר המלכּה : אין דער הויפּטשטאָט שושַן האָבן די יִידן
tsu Ester hmlkh der in hoiptshtot Shushan hobn di Yidn
to Ester the Queen the in capital city Shushan had the Jews

געהרגעט און אומגעבראַכט פֿינף הונדערט מאַן, און הָמָנס צען זין ;
zin tsen Hamans un man hundert finf umgebracht un geharget
sons ten Haman's and men hundred five destroyed and killed

the rest of the provinces of HaMelech? Now what is thy she'elah *(petition)*? And it shall be granted thee. Or what is thy bakash further? And it shall be done. [13] Then said Ester, If it be tov to HaMelech, let it be granted to the Yehudim which are in Shushan to do tomorrow also according unto the dat of this day, and let the aseret bnei Haman be hanged upon haetz. [14] And HaMelech commanded it so to be done; and the dat *(decree)* was given at Shushan; and they hanged aseret bnei Haman. [15] For the Yehudim that were in Shushan assembled themselves together on the 14th day also of the month Adar, and slew 300 men at Shushan; but on the plunder they laid not their hand.

[16] But the she'ar *(remainder, remnant)* of the Yehudim that were in the provinces of HaMelech assembled themselves together, engaged in self-defense, got relief from their oyvim, slew of those hating them 75,000, but they laid not their hands on the plunder.

וואָס שוין האָבן זיי געטאָן אין די איבעריקע מדינות פֿון מלך !
melech fun medines iberike di in geton zei hobn shoin vos
the king of provinces remaining the in done they have already what

און וואָס נאָר דײַן פֿאַרלאַנג, וועט דיר געגעבן ווערן, און
un vern gegebn dir vet farlang dain nor vos un
and be given to you(SG) will request your only whatever and

וואָס נאָך דײַן בקשה , וועט געטאָן ווערן. יג האָט אֶסתֵר געזאָגט:
gezogt Ester hot vern geton vet bakoshe dain noch vos
said Esther had be done will request your yet whatever

אויב דעם מלך איז ווויילגעפֿעלן, זאָל אויך מאָרגן געגעבן ווערן די
di vern gegebn morgn oich zol voilgefeln iz melech dem oib
the be given tomorrow also let pleased is king the if

יִידן וואָס אין שושַן צו טאָן אַזוי ווי דער באַפֿעל פֿון הײַנט; און
un haint fun bafel der vi azoi ton tsu Shushan in vos Yidn
and today of decree the as so do to Shushan in which are Jews

די צען זין פֿון הָמָנען זאָל מען אויפֿהענגען אויף דער תּליה .
tlie der oif oifhengen men zol Hamanen fun zin tsen di
gallows the on hang up one let Haman of sons ten the

יד האָט דער מלך געהייסן אַז אַזוי זאָל געטאָן ווערן, און אַ באַפֿעל איז
iz bafel a un vern geton zol azoi az geheisn melech der hot
is decree a and be done shall so that ordered king the had

אַרויסגעגעבן געווואָרן אין שושַן ; און די צען זין פֿון הָמָנען האָט
hot Hamanen fun zin tsen di un Shushan in gevorn aroisgegebn
have Haman of sons ten the and Shushan in became published

מען אויפֿגעהאָנגען. טו און די יִידן וואָס אין שושַן האָבן זיך
zich hobn Shushan in vos Yidn di un oifgehongen men
selves have Shushan in who are Jews the and hanged one

איַינגעזאַמלט אויך אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש אָדָר , און האָבן
hobn un Addar choidesh fun tog fertsntn in oich aingezamlt
had and Adar month of day fourteenth in also gathered

אויסגעהרגעט אין שושַן דרײַ הונדערט מאַן; אָבער צום רויב האָבן
hobn roib tsum ober man hundert drai Shushan in oisgeharget
have plunder to the but men hundred three Shushan in killed

זיי נישט אויסגעשטרעקט זייער האַנט.
hant zeyer oisgeshtrekt nisht zei
hand their stretched out not they

טז און די איבעריקע יִידן וואָס אין די מדינות פֿון מלך
melech fun medines di in vos Yidn iberike di un
the king of provinces the in who are Jews remaining the and

האָבן זיך איַינגעזאַמלט, און זיך געשטעלט פֿאַר זייער לעבן,
lebn zeyer far geshtelt zich un aingezamlt zich hobn
life their for stood up selves and gathered selves had

און זיי זײַנען לויז געווואָרן פֿון זייערע פֿײַנט , און האָבן
hobn un faint zeyere fun gevorn loiz zainen zei un
had and enemies their from become loosened are they and

אויסגעהרגעט פֿון זייערע שׂונאים פֿינף און זיבעציק טויזנט ;
toiznt zibetsik un finf sonem zeyere fun oisgeharget
thousand seventy and five enemies their of killed

אָבער צום רויב האָבן זיי נישט אויסגעשטרעקט זייער
zeyer oisgeshtrekt nisht zei hobn roib tsum ober
their stretched out not they have plunder to the but

האַנט.
hant
hand

יז דאָס איז געווען אין דרייַצנטן טאָג פֿון חודש אָדָר ; און אין
in un Addar choidesh fun tog draitsntn in geven iz dos
in and Adar month of day thirteenth in was is this

פֿערצנטן טאָג אין אים האָבן זיי געהרוט, און האָבן אים געמאַכט
gemacht im hobn un gerut zei hobn im in tog fertsntn
made it had and rested they have it in day fourteenth

פֿאַר אַ טאָג פֿון אַ סעודה און אַ שׂימחה. יח אָבער די יידן וואָס אין
in vos Yidn di ober simche a un sude a fun tog a far
in who are Jews the but joy a and feast a of day a for

שושַן האָבן זיך איַינגעזאַמלט אין דרייַצנטן און אין פֿערצנטן
fertsntn in un draitsntn in aingezamlt zich hobn Shushan
fourteenth in and thirteenth in gathered selves have Shushan

טאָג אין אים, און אין פֿופֿצנטן טאָג אין אים האָבן זיי געהרוט, און
un gerut zei hobn im in tog fuftsntn in un im in tog
and rested they have it in day fifteenth in and it in day

האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ טאָג פֿון אַ סעודה און אַ שׂימחה. יט דערום
derum simche a un sude a fun tog a far gemacht im hobn
therefore joy a and feast a of day a for made it have

מאַכן די יידן פֿון די אָפֿענע ערטער, די וואָס זיצן אין
in zitsn vos di erter ofene di fun Yidn di machn
in sit who the ones places open the from Jews the make

אָפֿענע שטעט, אין פֿערצנטן טאָג פֿון חודש אָדָר אַ שׂימחה און
un simche a Addar choidesh fun tog fertsntn in shtet ofene
and joy a Adar month of of day fourteenth on cities open

אַ סעודה און אַ יום-טוב , מיט שלַח-מָנות פֿון איינעם צום
tsum einem fun shalach-manot mit yom-tov a un sude a
to one from giving of gifts of food with Yontev a and feast a

אַנדערן.
andern
another

כ און מָרדכַי האָט אויפֿגעשריבן די דאָזיקע זאַכן , און ער האָט
hot er un zachn dozike di oifgeshribn hot Mordechai un
had he and things these the written down had Mordechai and

געשיקט בריוו צו אַלע יידן וואָס אין מדינות פֿון מלך
melech fun medines ale in vos Yidn ale tsu briv geshikt
king of provinces all in who are Jews all to letters sent

אַחַשְׁוֵרוֹש , די נאָנטע און די ווייַטע, כא צו באַפֿעסטיקן אויף זיי ,
zei oif bafestikn tsu vaite di un nonte di Achashverosh
them upon establish to far the and near the Achashverosh

אַז זיי זאָלן האַלטן דעם פֿערצנטן טאָג פֿון חודש אָדָר , און דעם
dem un Addar choidesh fun tog fertsntn dem haltn zoln zei az
the and Adar month of day fourteenth the hold shall they that

פֿופֿצנטן טאָג אין אים, אַלע יאָר אין יאָר, כב אַזוי ווי די טעג וואָס
vos teg di vi azoi yor in yor ale im in tog fuftsntn
that which days the as so year in year every it in day fifteenth

די יידן זיַינען לויט געווואָרן פֿון זייערע פֿיַינט , און דעם חודש
choidesh dem un faint zeyere fun gevorn loiz zainen Yidn di
month the and enemies their from become release are Jews the

וואָס איז זיי פֿאַרקערט געווואָרן פֿון קומער אין אַ שׂימחה, און פֿון
vos iz zei farkert gevorn fun kumer in a simche un fun
from and joy a into sorrow from become reversed to them is that

טרויער אין אַ יום-טוב ; זיי צו מאַכן פֿאַר טעג פֿון אַ סעודה און
troier in a yom-tov zei tsu machn far teg fun a sude un
and feast a of days for make to them festival a into mourning

17 This was on the 13th day of the month Adar, and on the 14th day of the same rested they, and made it a yom mishteh and simcha. 18 But the Yehudim that were at Shushan assembled together on the 13th day thereof, and on the 14th thereof, and on the 15th day of the same they rested, and made it a yom mishteh and simcha. 19 Therefore the Yehudim of the villages, that dwelt in the unwalled towns, made the 14th day of the month Adar a simcha and mishteh, and a yontef, and of sending presents each one to his neighbor.

20 And Mordechai wrote these things, and sent seferim unto all the Yehudim that were in all the provinces of HaMelech Achashverosh, both near and far, 21 To establish this among them, that they should keep the 14th day of the month Adar, and the fifteenth day of the same, shanah v'shanah, 22 As the yamim wherein the Yehudim got relief from their oyvim, and the month which was turned unto them from yagon *(sorrow)* to simcha *(joy)*, and from evel *(mourning)* into yontef; that they should make

them yemei mishteh v'simcha, and of sending presents one to another, and mattanot *(gifts)* to the evyon *(needy, poor)*. [23] And the Yehudim undertook to do as they had begun, and as Mordechai had written unto them; [24] Because Haman ben Hamdata, the Agagi, the tzorer kol HaYehudim, had devised against the Yehudim to destroy them, and had cast Pur, that is, the goral *(lot)*, to utterly defeat them, and to destroy them; [25] But when Ester came before HaMelech, he commanded by hasefer that his wicked machashevah, which he devised against the Yehudim, should return upon his own head, and that he and his banim should be hanged on the etz. [26] Wherefore they called these yamim Purim after the shem of the Pur. Therefore for all the words of this iggeret *(letter)*, and of that which they had seen concerning this matter, and which had happened unto them, [27] The Yehudim established, and took upon them, and upon their zera, and upon all such as joined themselves unto them, so as it should not fail, that they would keep these two days according to their writing, and according to their appointed time shanah v'shanah; [28] And that

אַ שׂימחה, מיט שַלַח-מָנות פֿון איינעם צום אַנדערן, און
un andern tsum einem fun shalach-manot mit simche a
and another to one from giving of gifts of food with joy a

מתּנות צו אָרימע לײַט. כג און די יִידן האָבן אָנגענומען וואָס זיי
zei vos ongenumen hobn Yidn di un lait orime tsu matonus
they what accepted had Jews the and people poor to gifts

האָבן אָנגעהויבן צו טאָן, און וואָס מָרדכַי האָט צו זיי געשריבן.
geshribn zei tsu hot Mordechai vos un ton tsu ongehoibn hobn
written them to had Mordechai what and do to begun had

כד וואָרעם הָמָן דער זון פֿון הַמדָתאָן, דער אַגָגי, דער צוֹרר איוּף
oif Tseror der Agagi der Hamdatan fun zun der Haman vorem
on enemy the Agagi the Hamdata of son the Haman for

אַלע יִידן, האָט געטראַכט איוּף די יִידן זיי אונטערצוברענגען,
untertsubrengen zei Yidn di oif getracht hot Yidn ale
to bring under them Jews the against planned had Jews all

כה און ער האָט עוואָרפֿן אַ פּור, דאָס איז אַ גורל, זיי צו פֿאַרטומלען
fartumlen tsu zei goirl a iz dos pur a evorfn hot er un
make tumult to them lot a is that Pur a cast had he and

און זיי אונטערצוברענגען. אָבער אַז זי איז געקומען פֿאַרן
faran gekumen iz zi az ober untertsubrengen zei un
before the come is she when but to bring under them and

מלך, האָט ער אָנגעזאָגט מיט אַ בריוו, אַז זײַן בייזע מחשבֿה
machshove beize zain az briv a mit ongezogt er hot melech
intent evil his that letter a with commanded he has king

וואָס ער האָט געטראַכט איוּף די יִידן, זאָל זיך אומקערן איוּף זײַן
zain oif umkeren zich zol Yidn di oif getracht hot er vos
his on revert self shall Jews the against planned had he that

קאָפּ; און מע האָט אויפֿגעהאַנגען אים און זײַנע זין איוּף דער תּליה.
tlie der oif zin zaine un im oifgehongen hot me un kop
gallows the on sons his and him hanged had one and head

כו דערום האָט מען גערופֿן די דאָזיקע טעג פּורים, אויף דעם נאָמען
nomen dem oif purim teg dozike di gerufn men hot derum
name the on Purim days these the called one has therefore

פּור. דערפֿאַר, פֿון וועגן די ווערטער פֿון דעם דאָזיקן בריוו, און
un briv dozikn dem fun verter di vegen fun derfar pur
and letter this the of words the account of of therefore Pur

וואָס זיי האָבן זיך אָנגעזען דערפֿון, און וואָס זיי איז געשען,
geshen iz zei vos un derfun ongezen zich hobn zei vos
happened is to them what and from it seen selves had they what

כז האָבן די יִידן באַפֿעסטיקט און גענומען אויף זיך, און אויף
oif un zich oif genumen un bafestikt Yidn di hobn
upon and selves upon taken and established Jews the have

זייערע קינדער, און אויף אַלע וואָס באַהעפֿטן זיך אָן זיי, אַז עס
es az zei on zich baheftn vos ale oif un kinder zeyere
it that them on selves join who all upon and children their

זאָל נישט בטל ווערן, צו האַלטן די דאָזיקע צוויי טעג, אַזוי ווי
vi azoi teg tsvei dozike di haltn tsu vern batl nisht zol
as so days two these the hold to become nullified not shall

עס איז געשריבן ווען זיי לויט זייער צײַט, אַלע
ale tsait zeyer loit un zei vegen geshribn iz es
every time their according to and them concerning written is it

יאָר פֿאַר יאָר. כח און די דאָזיקע טעג זאָלן געדאַכט ווערן, און
un vern gedacht zoln teg dozike di un yor far yor
and be remembered shall days these the and year for year

these yamim should be remembered and kept dor v'dor *(throughout every generation)*, in every mishpachah, every province, and every city; and that these yemei HaPurim should never cease from among the Yehudim, nor the memorial of them perish from their zera.

[29] Then Ester HaMalkah, the bat Avichayil, and Mordechai HaYehudi, wrote with kol tokef *(all authority)*, to confirm this second iggeret *(letter of)* Purim. [30] And he sent seferim unto all the Yehudim, to the hundred twenty and seven provinces of the malchut of Achashverosh, with words of shalom and emes, [31] To confirm these yemei HaPurim in their times appointed, according as Mordechai HaYehudi and Ester HaMalkah had enjoined them, and as they had decreed for themselves and for their zera, the matters of the tzomot *(fasts)* and their ze'akah *(lamentation)*. [32] And the decree of Ester confirmed these matters of Purim; and it was written in the sefer.

10 And HaMelech Achashverosh laid a tribute upon the land, even to its distant shores. [2] And all the acts of his authority and of his

געהאלטן ווערן אין איטלעכן דור , איטלעכער משפּחה , איטלעכער
itlecher mishpoche itlecher dor itlechn in vern gehaltn
each family each generation each in be observed

מדינה , און איטלעכער שטאָט; און די דאָזיקע טעג פֿון פּורים זאָלן
zoln purim fun teg dozike di un shtot itlecher un medine
shall Purim of days these the and city each and province

נישט אָפּגעשאַפֿט ווערן פֿון צווישן יִדן , און זייער געדעכטעניש זאָל
zol gedechenish zeyer un Yidn tsvishn fun vern opgeshaft nisht
shall memory their and Jews among from be removed not

נישט אויפֿהערן בײַ זייערע קינדער .
kinder zeyere bai oifhern nisht
children their among cease not

כט און אֶסתֵר המלכּה , די טאָכטער פֿון אֲבִיחַיִל , און מָרדכַי דער
der Mordechai un Avihayiln fun tochter di hmlkh Ester un
the Mordechai and Avichayil of daughter the the Queen Esther and

יִד , האָבן געשריבן מיט גאָרער שטאַרקייט, צו באַפֿעסטיקן דעם דאָזיקן
dozikn dem bafestikn tsu shtarkeit gorer mit geshribn hobn yid
this the establish to strength utmost with written had Jew

צווייטן בריוו וועגן פּורים . ל און ער האָט צעשיקט בריוו צו אַלע יִדן ,
Yidn ale tsu briv tseshikt hot er un purim vegen briv tsveitn
Jews all to letters sent out has he and Purim concerning letter second

צו די הונדערט און זיבן און צוואַנציק מדינות פֿון אַחַשְׁוֵרוֹשעס
Achashveroshes fun medines tsvantsik un zibn un hundert di tsu
Achashverosh's of provinces twenty and seven and hundred the to

קיניגרײַך , מיט וואָרטער פֿון פֿריד און וואָרהאַפֿטיקייט, לא אַז זיי זאָלן
zoln zei az vorhaftikeit un frid fun verter mit kinigraich
shall they that truth and peace of words with kingdom

באַפֿעסטיקן די דאָזיקע טעג פֿון פּורים אין זייערע צײַטן , אַזוי ווי מָרדכַי
Mordechai vi azoi tsaitn zeyere in purim fun teg dozike di bafestikn
Mordechai as so times their in Purim of days these the establish

דער יִד און אֶסתֵר המלכּה האָבן באַפֿעסטיקט אויף זיי , און אַזוי ווי
vi azoi un zei oif bafestikt hobn hmlkh Ester un yid der
as so and them on established have the Queen Esther and Jew the

זיי האָבן באַפֿעסטיקט אויף זיך אַליין און אויף זייערע קינדער , די
di kinder zeyere oif un alein zich oif bafestikt hobn zei
the children their on and alone selves on established have they

אָנזאָגן וועגן די תַּעֲנִיתים און זייער קלאָג . לב און
un klog zeyer un taaneyisim di vegen onzogen
and lamentation their and fasts the concerning proclamations

אֶסתֵר באַפֿעל האָט באַפֿעסטיקט די דאָזיקע אָנזאָגן וועגן
vegen onzogen dozike di bafestikt hot bafel Esters
concerning proclamations these the established had decree Esther's

פּורים; און עס איז פֿאַרשריבן געוואָרן אין אַ בוך .
buch a in gevorn farshribn iz es un purim
book a in become written down is it and Purim

י און דער מלך אַחַשְׁוֵרוֹש האָט אַרויפֿגעלייגט אַ צינדז אויפֿן
oifn tsindz a aroifgeleigt hot Achashverosh melech der un
on the tribute a laid on had Achashverosh king the and

לאַנד, און אויף די אינדזלען פֿון אים. ב און די מעשׂה פֿון זײַן
zain fun meise di un im fun indzelen di oif un land
his of matter the and him of islands the on and land

might, and the parashat gedulat Mordechai *(full account of the greatness of Mordechai)*, whereunto HaMelech advanced him, are they not written in the sefer of the divrei hayamim of the kings of Media and Persia? [3] For Mordechai HaYehudi was next unto HaMelech Achashverosh, and gadol among the Yehudim, and esteemed of the multitude of his achim, seeking the tov of his people, and speaking shalom to all their zera.

שטאַרקייט און זײַנע גבֿורות , און די אויסדערציילונג פֿון מָרדכַי
Mordechais fun oisdertseilung di un gevuros zaine un shtarkeit
Mordechai's of narration the and mighty acts his and strength

גרויסקייט וואָס דער מלך האָט אים געגרייסט , זיי זײַנען שוין
shoin zainen zei gegreist im hot melech der vos groiskeit
already are they magnified him had king the that greatness

פֿאַרשריבן אין דעם בוך פֿון די ציַיטגעשעעניש פֿון די מלכים
mlochim di fun tsaitgesheenishn di fun buch dem in farshribn
kings the of chronicles the of book the in written down

פֿון מָדַי און פָּרָס . [ג] וואָרעם מָרדכַי דער ייִד איז געווען דער
der geven iz yid der Mordechai vorem Paras un Madai fun
the was is Jew the Mordechai for Paras and Madai of

שני-למלך פֿון אַחַשְׁוֵרוֹשן , און גרויס בייַ ייִדן , און
un Yidn bai grois un Achashveroshn fun sheine-lemeilech
and Jews among great and Achashverosh of second to the king

באַליבט בייַ זײַנע פֿיל ברידער . ער האָט געזוכט גוטס פֿאַר זײַן
zain far guts gezucht hot er brider fil zaine bai balibt
his for good sought had he brothers many his among beloved

פֿאָלק , און גערעדט צום פֿרייד פֿאַר זײַן גאַנצן שטאַם .
shtam gantsn zain far frid tsum geredt un folk
lineage entire his for peace for the spoken and people

Daniel

דָּניֵאל

1 In the third year of the reign of Y'hoyakim Melech Yehudah came Nevukhadnetzar king of Babylon unto Yerushalayim, and besieged it. [2] And Hashem gave Y'hoyakim Melech Yehudah into his hand, with part of the vessels of the Beis HaElohim; which he carried into the land of Shinar to the house of his g-d; and he brought the vessels into the treasure house of his g-d.

[3] And the king spoke unto Ashpenaz the master of his eunuchs, that he should bring certain of the Bnei Yisroel, and of the king's zera *(seed)*, and of the princes, [4] Yeladim in whom was no blemish, but well-favored, and skillful in all chochmah *(wisdom)*, and cunning in da'as *(knowledge)*, and understanding science, and such as had ability in them to stand in the heikhal hamelech *(king's palace)*, and whom they might teach the sefer and lashon of the Kasdim *(Chaldeans)*. [5] And the king appointed them a daily provision of the king's food, and of the yayin which he drank, so nourishing them shanim

א אין דריטן יאָר פֿון דער מלוכה פֿון יהוֹיָקים דעם מלך פֿון
fun melech dem Yhoyakim fun meluche der fun yor dritn in
of king the Y'hoyakim of reign the of year third in

יהודה , איז געקומען נבוכַדנֶצַר דער מלך פֿון בָּבֶל
Bavel fun melech der Nevuchadnetsar gekumen iz Yehudah
Bavel of king the Nevukhadnetzar having come is Yehudah

אויף ירושָלַיִם , און האָט געלעגערט אויף איר. [ב] און אֲדֹנָי האָט
hot Adonoi un ir oif gelegert hot un Yerushalayim oif
has Adonoi and it against besieged has and Yerushalayim to

געגעבן אין זײַן האַנט יהוֹיָקים דעם מלך פֿון יהודה , און טייל פֿון
fun teil un Yehudah fun melech dem Yhoyakim hant zain in gegebn
of part and Yehudah of king the Y'hoyakim hand his in given

די כּלים פֿון דאָס הויז האלקים , און ער האָט זיי געבראַכט קיין
kein gebracht zei hot er un HaElokim hoiz dos fun keilim di
to brought them has he and G-d house the of articles the

לאַנד שִנעָר , אין הויז פֿון זײַן ג-ט; און די כּלים האָט ער געבראַכט
gebracht er hot keilim di un G-t zain fun hoiz in Shinar land
brought he has articles the and G-d his of house in Shinar land

אין דער שאַצקאַמער פֿון זײַן ג-ט.
G-t zain fun shatskamer der in
g-d his of treasure house the in

[ג] און דער מלך האָט געהייסן אַשפּנַז דעם הויפּט פֿון זײַנע
zaine fun hoipt dem Ashpenaz geheisn hot melech der un
his of chief the Ashpenaz ordered has king the and

הויפֿדינער , ברענגען פֿון די קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, און פֿון דעם
dem fun un Yisroel fun kinder di fun brengen hoifdiner
the from and Yisroel of children the from bring court officials

קיניגלעכן אָפּשטאַם, און פֿון די אַדללַיט , [ד] יינגלעך וואָס אין
in vos yinglech adllait di fun un opshtam kiniglechn
in that boys leading people the from and descent royal

זיי איז נישטאָ קיין פֿעלער , און שיינע אויפֿן אויסזען , און
un oiszen oifn sheine un feler kein nishto iz zei
and appearance on handsome and blemish any there is not is them

באַהאַוונט אין אַלערלייַ חכמות , און ווויילקענעוודיק אין קענשאַפֿט ,
kenshaft in voilkenevdik un chchmut alerlei in bahavnt
knowledge in educated and wisdom all kinds of in apt

און פֿאַרשטאַנדיק אין ווויסן , און וואָס האָבן בכּוח צו שטיין
shtein tsu bekoyech hobn vos un visen in farshtandik un
stand to strength have that and knowledge in understanding and

אין פּאַלאַץ פֿון מלך ; און זיי לערנען דעם כּתב און דעם לשון
loshen dem un kesav dem lernen zei un melech fun palats in
tongue the and writing the to teach them and king of palace in

פֿון די כַּשׂדים . [ה] און דער מלך האָט זיי באַשטימט אַ טאָגטעגלעכע
togtegleche a bashtimt zei hot melech der un Kasdim di fun
daily a designated them has king the and Kasdim the of

אויסקומעניש פֿון דעם מלכס שפּייַז , און פֿון דעם ווייַן וואָס ער
er vos vain dem fun un shpaiz melechs dem fun oiskumenish
he which wine the of and food king's the from portion

shalosh *(three years)*, that at the end thereof they might stand before the king.

טרינקט, און געהייסן זיי דערציען דרײַ יאָר , און צום סוף פֿון זיי ,
zei fun sof tsum un yor drai dertsien zei geheisn un trinkt
them of end to the and years three to raise them ordered and drinks

זאָלן זיי זיך שטעלן פֿאַרן מלך .
melech faran shteln zich zei zoln
king before the stand selves they shall

[6] Now among these were of the Bnei Yehudah, Daniel, Chananyah, Mishael, and Azaryah; [7] Unto whom the chief of the eunuchs gave names; for he gave unto Daniel the name of Belteshatzar; and to Chananyah, of Shadrakh; and to Mishael, of Meshach; and to Azaryah, of Abednego.

[ו] זײַנען געווען צווישן זיי פֿון די קינדער יהודה ,
Yehudah fun kinder di fun zei tsvishn geven zainen
Yehudah of children the from them among been were

דָּנִיֵּאל , חֲנַנְיָה , מִישָׁאֵל , און עַזַרְיָה . [ז] און דער הויפּט פֿון די
di fun hoipt der un Azaryah un Mishael Chananyah Daniel
the of chief the and Azaryah and Mishael Chananyah Daniel

הויפֿדינער האָט זיי געגעבן נעמען , און ער האָט געגעבן דָּנִיֵּאלן
Danieln gegebn hot er un nemen gegebn zei hot hoifdiner
to Daniel given has he and names given them has court officials

בלטשאַצַר , און חֲנַנְיָהן – שַׁדרַך , און מִישָׁאֵלן – מֵישַׁך ,
Meshach Mishaeln un Shadrach Chananyahn un Belteshatsar
Meshach to Mishael and Shadrakh to Chananyah and Belteshatzar

און עַזַרְיָהן – עַבֿד-נגוֹ .
Aved-Nego Azaryahn un
Abednego to Azaryah and

[8] But Daniel purposed in his heart that he would not defile himself with the portion of the king's delicacies, nor with the yayin which he drank; therefore he requested of the chief of the eunuchs that he might not defile himself. [9] Now G-d had brought Daniel into chesed and sympathy with the chief of the eunuchs. [10] And the chief of the eunuchs said unto Daniel, I fear adoni hamelech, who hath appointed your meat and your drink; for why should he see your faces worse looking than the yeladim which are of your age? Then shall ye make me endanger my head to the king. [11] Then said Daniel to the steward, whom the chief of the eunuchs had set over Daniel,

[ח] און דָּנִיֵּאל האָט זיך אַרײַנגענומען אין האַרצן, אַז ער זאָל זיך
zich zol er az hartsn in araingenumen zich hot Daniel un
self would he that heart in resolved self has Daniel and

נישט פֿאַראומווערדיקן מיט דעם מלכס שפּײַז , און מיט דעם ווײַן וואָס
vos vain dem mit un shpaiz melechs dem mit farumverdikn nisht
which wine the with and food king's the with defile not

ער טרינקט, און ער האָט געבעטן פֿון דעם הויפּט פֿון די
di fun hoipt dem fun gebetn hot er un trinkt er
the of chief the from requested permission has he and drinks he

הויפֿדינער , אַז ער זאָל זיך נישט דאַרפֿן פֿאַראומווערדיקן. [ט] און
un farumverdikn darfn nisht zich zol er az hoifdiner
and defile be required not self would he that court officials

האלקים האָט געגעבן דָּנִיֵּאלן גענאָד און דערבאַרעמונג ביַי דעם הויפּט
hoipt dem bai derbaremung un genod Danieln gegebn hot HaElokim
chief the with compassion and grace Daniel given has G-d

פֿון די הויפֿדינער . [י] אָבער דער הויפּט פֿון די הויפֿדינער האָט געזאָגט
gezogt hot hoifdiner di fun hoipt der ober hoifdiner di fun
said has court officials the of chief the but court officials the of

צו דָּנִיֵּאלן : איך האָב מורא פֿאַר מײַן האַר דעם מלך וואָס האָט
hot vos melech dem har main far moire hob ich Danieln tsu
has who king the lord my before fear have I Daniel to

באַשטימט אײַער שפּײַז און אײַער געטראַנק, טאָמער וועט ער זען אײַערע
aiere zen er vet tomer getrank aier un shpaiz aier bashtimt
your see he will lest drink your and food your designated

פּנימער אומעטיקער ווי ביַי יינגלעך פֿון אײַער עלטער, און איר וועט
vet ir un elter aier fun yinglech bai vi umetiker penemer
will you and age your of boys with than worse faces

פֿאַרשולדיקן מײַן קאָפּ פֿאַרן מלך . [יא] האָט דָּנִיֵּאל געזאָגט צו דעם
dem tsu gezogt Daniel hot melech faran kop main farshuldikn
the to said Daniel has king before the head my endanger

טראַנקמײַסטער וואָס האָט ער געשטעלט הויפֿדינער האָט הויפּט פֿון דער פֿון די
geshtelt hot hoifdiner di fun hoipt der vos trankmaister
set has court officials the of chief the whom cupbearer

איבער דָּנִיֵּאל , חֲנַנְיָה , מִישָׁאֵל , און עֲזַרְיָה : יב פרוּוו, איך בעט
bet ich pruv Azaryahn un Mishaeln Chananyahn Danieln iber
entreat I test Azaryah and Mishael Chananyah Daniel over

דיך , דיינע קנעכט צען טעג , און זאָל מען אונדז געבן פּון גרינס
grins fun gebn undz men zol un teg tsen knecht daine dich
greens from give us one should and days ten servants your you(SG)

צום עסן , און וואַסער צום טרינקען. יג און זאָל באַוויזן ווערן פַּאַר
far vern bavizn zol un trinken tsum vaser un esen tsum
before be shown should and drink to water and eat to

דיר אונדזער אויסזען און דאָס אויסזען פּון די יינגלעך וואָס
vos yinglech di fun oiszen dos un oiszen undzer dir
who boys the of appearance the and appearance our you(SG)

עסן דעם מלכס שפּייז ; און אַזוי ווי דו וועסט זען , טו מיט דיינע
daine mit tu zen vest du vi azoi un shpaiz melechs dem esen
your with do see will you as so and food king's the eat

קנעכט . יד האָט ער צוגעהערט צו זיי אין דער דאָזיקער זאַך , און ער
er un zach doziker der in zei tsu tsugehert er hot knecht
he and matter this the in them to paid heed he has servants

האָט זיי געפּרוווט צען טעג . טו און צום סוף פּון די צען טעג , האָט
hot zei tsen di fun sof tsum un teg tsen gepruvet zei hot
has days ten the of end to the and days ten tested them has

זייער אויסזען אויסגעוויזן בעסער , און זיי זיינען געווען פּעטער אויפּן
oifn feter geven zainen zei un beser oisgevizn oiszen zeyer
on the fatter were are they and better looked appearance their

לייב , פּון אַלע יינגלעך וואָס האָבן געגעסן דעם מלכס שפּייז . טז אַזוי
azoi shpaiz melechs dem gegesn hobn vos yinglech ale fun laib
thus food king's the eaten have who boys all than body

פֿלעגט דער טראַנקמייסטער אַוועקנעמען זייער שפּייז , און דעם ווײַן וואָס
vos vain dem un shpaiz zeyer aveknemen trankmaister der flegt
which wine the and food their take away cupbearer the used to

זיי זאָלן טרינקען, און פֿלעגט זיי געבן גרינס .
grins gebn zei flegt un trinken zoln zei
greens give them used to and drink shall they

יז און די דאָזיקע יינגלעך , זיי האָט האלקים געגעבן קענטשאַפֿט
kenshaft gegebn HaElokim hot zei yinglech fir dozike di un
knowledge given G-d has them boys four these the and

און פֿאַרשטאַנדיקייט אין אַלערלייַ ספֿרים און חכמה ; און דָּנִיֵּאל האָט
hot Daniel un chochme un sforim alerlei in farshtandikeit un
has Daniel and wisdom and books all kinds of in understanding and

פֿאַרשטאַנען יעטוועדער זעונג און חלומות . יח און צום סוף פּון די טעג
teg di fun sof tsum un chaloimes un zeung yetveder farshtanen
days the of end to the and dreams and vision every understood

וואָס דער מלך האָט זיי געהייסן דענצמאָל ברענגען , האָט זיי
zei hot brengen dentsmol geheisn zei hot melech der vos
them has bring at that time ordered them has king the which

דער הויפּט פּון די הויפֿדינער געבראַכט פֿאַר נבוכַדנֶצַּר . יט און
un Nevuchadnetsarn far gebracht hoifdiner di fun hoipt der
and Nevukhadnetzar before brought court officials the of chief the

דער מלך האָט מיט זיי גערעדט; און צווישן זיי אַלעמען איז נישט
nisht iz alemen zei tsvishn un geredt zei mit hot melech der
not is all them among and talked them with has king the

Chananyah, Mishael, and Azaryah, 12 Prove thy servants, I beseech thee, yamim asarim *(ten days)*; and let them give us vegetables to eat, and mayim *(water)* to drink. 13 Then let our countenances be looked upon before thee, and the countenance of the yeladim that eat of the portion of the king's meat, and as thou seest, deal with thy servants. 14 So he consented to them in this matter, and tested them yamim asarim *(ten days)*. 15 And at the end of ten days their countenances appeared fairer and fatter in flesh than all the yeladim which did eat the portion of the king's meat. 16 Thus the steward took away the portion of their meat, and the yayin that they should drink; and gave them vegetables.

17 As for these four yeladim, G-d gave them knowledge and skill in all sefer and chochmah, and Daniel had understanding in all chazon *(visions)* and chalomot *(dreams)*. 18 Now at the end of the days that the king had said he would bring them in, then the chief of the eunuchs brought them in before Nevukhadnetzar. 19 And the king communed with them; and among

them all was found none like Daniel, Chananyah, Mishael, and Azaryah; therefore stood they before the king. 20 And in all matters of chochmah and binah that the king questioned them, he found them ten times better than all the magicians and astrologers that were in all his realm.

21 And Daniel continued even unto the first year of King Koresh *(Cyrus)*.

געפֿונען געווארן אַזאַ ווי דָּניֵּאל , חֲנַנְיָה , מִישָׁאֵל , און עֲזַרְיָה ; און
un Azaryah un Mishael Chananyah Daniel vi aza gevorn gefunen
and Azaryah and Mishael Chananyah Daniel as such been found

זיי זײַנען געשטאַנען פֿאַרן מלך . כ און אין יעטוועדער זאַך פֿון
fun zach yetveder in un melech faran geshtanen zainen zei
of matter every in and king before the stood are they

פֿאַרשטאַנדיקער חכמה וואָס דער מלך האָט בײַ זיי געפֿרעגט,
gefregt zei bai hot melech der vos chochme farshtandiker
asked them from has king the which wisdom understanding

האָט ער זיי געפֿונען צען מאָל העכער ווי אַלע חַרטומים און
un chartumim ale vi hecher mol tsen gefunen zei er hot
and magicians all than higher times ten found them he has

צויבערשפּרעכער וואָס אין זײַן גאַנצן קיניגרײַך .
kinigraich gantsn zain in vos tsoibershprecher
kingdom entire his in which enchanters

כא און דָּניֵּאל איז געבליבן ביז דעם ערשטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor ershtn dem biz geblibn iz Daniel un
king of year first the until remained is Daniel and

כּוֹרֶשׁ .
Koresh
Koresh

2 And in the second year of the reign of Nevukhadnetzar, Nevukhadnetzar dreamed chalomot *(dreams)*, wherewith his ruach was troubled, and his sleep left him. 2 Then the king commanded to call the magicians, and the enchanters, and the sorcerers, and the Kasdim *(Chaldeans)* for to show the king his chalomot. So they came and stood before the king. 3 And the king said unto them, I have dreamed a chalom *(dream)* and my ruach was troubled to have da'as of the chalom *(dream)*. 4 Then spoke the Kasdim *(Chaldeans)* to the king in Aramaic, O king, live for ever; tell thy servants the chalom *(dream)*, and we will show the pesher *(interpretation, explanation)*. 5 The king answered and said to

ב און אין צווייטן יאָר פֿון נבֿוכַדנֶצַּר מלוכה האָבן זיך
zich hobn meluche Nevuchadnetsars fun yor tsveitn in un
self have reign Nevukhadnetzar's of year second in and

נבֿוכַדנֶצַּר געחלומט חלומות , און זײַן גײַסט איז געווען
geven iz gaist zain un chaloimes gecholemt Nevuchadnetsarn
was is spirit his and dreams dreamed Nevukhadnetzar

צערודערט, און זײַן שלאָף איז אים צעבראָכן געווארן. ב האָט דער
der hot gevorn tsebrochn im iz shlof zain un tserudert
the has become broken him is sleep his and troubled

מלך געהייסן רופֿן די חַרטומים , און די צויבערשפּרעכער, און
un tsoibershprecher di un chartumim di rufn geheisn melech
and enchanters the and magicians the call ordered king

די מכשפֿים , און די כַּשְׂדִּים , כּדי זיי זאָלן זאָגן דעם
dem zogn zoln zei kedei Kasdim di un mechashfim di
the tell shall they so that astrologers the and sorcerers the

מלך זײַנע חלומות ; און זיי זײַנען געקומען , און האָבן זיך
zich hobn un gekumen zainen zei un chaloimes zaine melech
selves have and having come are they and dreams his king

געשטעלט פֿאַרן מלך . ג האָט דער מלך צו זיי געזאָגט: מיר
mir gezogt zei tsu melech der hot melech faran geshtelt
me said them to king the has king before the stood

האָט זיך געחלומט אַ חלום , און מײַן גײַסט איז צערודערט, צו
tsu tserudert iz gaist main un cholem a gecholemt zich hot
to troubled is spirit my and dream a dreamed self has

וויסן דעם חלום . ד האָבן די כַּשְׂדִּים געזאָגט צו דעם מלך
melech dem tsu geredt Kasdim di hobn cholem dem visen
king the to spoken astrologers the have dream the know

אין אַראַמיש: אייביק לעבן זאָל דער מלך ! דערצייל דעם חלום צו
tsu cholem dem dertseil melech der zol lebn eibik Aramish in
to dream the tell king the shall live forever Aramaic in

דײַנע קנעכט , און מיר וועלן זאָגן דעם פּיתרון . ה האָט זיך
zich hot pitron dem zogn veln mir un knecht daine
self has interpretation the tell will we and servants your

the Kasdim *(Chaldeans)*,
The decision from me is
firm; if ye will not give
me da'as of the chalom
(dream), with the pesher
(interpretation, explanation)
thereof, ye shall be cut in
pieces, and your houses
shall be made a pile of
rubble; [6] But if ye show
the chalom *(dream)*, and
the pesher *(interpretation,
explanation)* thereof, ye
shall receive of me gifts
and rewards and great
honor; therefore show me
the chalom *(dream)*, and
the pesher *(interpretation,
explanation)* thereof.
[7] They answered again
and said, Let the king tell
his servants the chalom
(dream), and we will show
the pesher *(interpretation,
explanation)* of it. [8] The king
answered and said, I have
da'as of certainty that ye
would gain time, because
ye see the decision from
me is firm. [9] But if ye will
not give me da'as of the
chalom *(dream)*, there is
but one decree for you; for
ye have prepared lying and
corrupt words to speak
before me, till the tide is
turned; therefore tell me
the chalom *(dream)*, and
I shall have da'as that ye
can show me the pesher
(interpretation, explanation)
thereof. [10] The Kasdim
(Chaldeans) answered
before the king, and said,
There is not a man upon
the earth that can show the
king's matter; therefore
there is no melech, no

אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט צו די כַּשְׂדִּים : די זאַך
zach di Kasdim di tsu gezogt hot un melech der opgerufn
thing the astrologers the to said has and king the responded

איז ביַי מיר פֿעסט : אויב איר מאַכט מיך נישט וויסן דעם חלום
cholem dem visen nisht mich macht ir oib fest mir bai iz
dream the know not me makes you if firmly decided me by is

און זיַין פּיתרון , וועט איר אין שטיקער צעהאַקט ווערן ,
vern tsehakt shtiker in ir vet pitron zain un
become cut into pieces pieces in you will interpretation its and

און אייַערע הייַזער וועלן געמאַכט ווערן פֿאַר מיסטהויפֿנס . [ו] אויב אָבער
ober oib misthoifns far vern gemacht veln haizer aiere un
but if rubble heap for become made will houses your and

איר וועט זאָגן דעם חלום און זיַין פּיתרון , וועט איר קריגן
krign ir vet pitron zain un cholem dem zogn vet ir
get you will interpretation its and dream the tell will you

פֿון מיר מתּנות און באַלוינונגען און גרויס כּבֿוד ; נאָר זאָגט מיר
mir zogt nor koved grois un baloinungen un matonus mir fun
me tell but honor great and rewards and gifts me from

דעם חלום און זיַין פּיתרון . [ז] האָבן זיי געענטפֿערט אַ צווייט
tsveit a geentfert zei hobn pitron zain un cholem dem
second a answered they have interpretation its and dream the

מאָל, און געזאָגט: זאָל דער מלך דערציילן דעם חלום צו זיַינע
zaine tsu cholem dem dertseiln melech der zol gezogt un mol
his to dream the tell king the shall said and time

קנעכט , און מיר וועלן זאָגן דעם פּיתרון . [ח] האָט זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hot pitron dem zogn veln mir un knecht
responded self has interpretation the tell will we and servants

דער מלך און האָט געזאָגט: געוויס פֿאַרשטיי איך אַז איר ווילט
vilt ir az ich farshtei gevis gezogt hot un melech der
will you that I understand a certainty said has and king the

געווינען צייַט, ווייַל איר זעט אַז די זאַך איז ביַי מיר פֿעסט ,
fest mir bai iz zach di az zet ir vail tsait gevinen
firmly decided me by is thing the that see you because time gains

[ט] אַז אויב איר מאַכט מיך נישט וויסן דעם חלום , איז בלויז איין
ein bloiz iz cholem dem visen nisht mich macht ir oib az
one only is dream the know not me make you if that

משפּט פֿאַר אייַך; וואָרעם איר האָט אָפּגעמאַכט צו זאָגן פֿאַר מיר
mir far zogn tsu opgemacht hot ir vorem aich far mishpot
me before say to decided have you because you for penalty

ליגן און באַטרוג, ביז די צייַט וועט זיך ענדערן. דערום זאָגט מיר
mir zogt derum endern zich vet tsait di biz batrug un lign
me tell therefore change self will time the until deceit and lies

דעם חלום , און איך וועל וויסן אַז איר קענט מיר באַשייַדן זיַין
zain basheidn mir kent ir az visen vel ich un cholem dem
its explain me can you that know will I and dream the

פּיתרון . [י] האָבן די כַּשְׂדִּים געענטפֿערט פֿאַרן מלך און
un melech faran geentfert Kasdim di hobn pitron
and king before the answered astrologers the have interpretation

געזאָגט: נישטאָ אַ מענטש אויף דער ערד וואָס קען זאָגן די זאַך
zach di zogn ken vos erd der oif mentsh a nishto gezogt
thing the tell can who earth the on man a there is not said

פֿון דעם מלך ; וואָרעם קיין גרויסער און מאַכטיקער מלך האָט נישט
nisht hot melech machtiker un groiser kein vorem melech dem fun
not has king mighty and great any because king the of

matter how rav *(great)* or powerful, that asked such things of any magician, or enchanter, or Kasdai *(Chaldean)*. [11] And it is a rare thing that the king requireth, and there is none other that can show it before the king, except the g-ds, whose dwelling is not with basar *(flesh)*.

פַֿאַרלאַנגט אַזאַ זאַך פֿון קיין חַרטום , אָדער צויבערשפּרעכער, אָדער
oder tsoibershprecher oder chartum kein fun zach aza farlangt
or enchanter or magician any of thing such asked for

כַּשְׂדִּי . יא און די זאַך וואָס דער מלך פַֿאַרלאַנגט איז שווער,
shver iz farlangt melech der vos zach di un Kasdim
heavy is is asking for king the which thing the and astrologer

און קיין אַנדערער וואָס קען דאָס זאָגן פַֿאַר דעם מלך איז נישטאָ,
nishto iz melech dem far zogn dos ken vos anderer kein un
not is king the before say this can which other any and

אַחוץ די אלקים וואָס ווווינונג איז נישט מיט באַשעפֿענישן פֿון
fun bashefenishn mit nisht iz voinung vos Elokim di achuts
of creatures with not is dwelling whose g-ds the aside from

פַֿלייש.
fleish
flesh

[12] For this cause the king was angry and very furious, and commanded to destroy all the chachamim *(wise men)* of Babylon. [13] And the decree went forth that the chachamim should be slain; and they sought Daniel and his chaverim to be slain. [14] Then Daniel answered with counsel and wisdom to Aryoch the captain of the king's guard, which was gone forth to slay the chachamim of Babylon; [15] He answered and said to Aryoch the king's captain, Why is the decree so hasty from the king? Then Aryoch made the thing known to Daniel. [16] Then Daniel went in, and desired of the king that he would give him time, and that he would show the king the pesher *(interpretation, explanation)*.

יב איבער דעם איז דער מלך אין כּעס געוואָרן , און ער האָט
hot er un gevorn kaas in melech der iz dem iber
has he and having become anger in king the is this over

שטאַרק געצערנט , און האָט באַפֿוילן אומצובערענגען אַלע חכמים
chachomim ale umtsubrengen bafoiln hot un getsernt shtark
wise men all to execute commanded has and been angry strong

פֿון בָּבֶל . יג און דער באַפֿעל איז אַרויס , און די חכמים האָבן
hobn chachomim di un arois iz bafel der un Bavel fun
have wise men the and went forth is order the and Bavel of

געזאָלט געטייט ווערן , און מע האָט געזוכט דָּניֵּאל און זיינע
zaine un Danieln gezucht hot me un vern geteit gezolt
his and Daniel looked for has one and become caused to die should

חבֿרים זיי צו טייטן. יד דענצמאָל האָט דָּניֵּאל געענטפֿערט מיט
mit geentfert Daniel hot dentsmol teitn tsu zei chaverim
with answered Daniel has then slay to them companions

קלוגשאַפֿט און שׂכל אַריוֹך דעם אייבערלייַבווועכטער פֿון דעם
dem fun eiberlaibvechter dem Aryoch seichel un klugshaft
the of head of the bodyguards the Aryoch intelligence and discretion

מלך , וואָס איז אַרויסגעגאַנגען טייטן די חכמים פֿון בָּבֶל . טו ער
er Bavel fun chachomim di teitn aroisgegangen iz vos melech
he Bavel of wise men the to kill having come out is who king

האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו אַריוֹך דעם הויפּטמאַן פֿון דעם
dem fun hoiptman dem Aryoch tsu gezogt hot un opgerufn zich hot
the of head man the Aryoch to said has and responded self has

מלך : פַֿאַר וואָס איז דער באַפֿעל אַזוי שטרענג פֿון פַֿאַר דעם מלך ?
melech dem far fun shtreng azoi bafel der iz vos far melech
king the for from severe so command the is what for king

דענצמאָל האָט אַריוֹך געמאַכט וויסן די זאַך . טז איז דָּניֵּאל
Daniel iz zach di Danieln visen gemacht Aryoch hot dentsmol
Daniel is matter the Daniel know made Aryoch has then

אַרויפֿגעגאַנגען און האָט געבעטן ביים מלך , אַז ער זאָל אים געבן
gebn im zol er az melech baim gebetn hot un aroifgegangen
give him shall he that king with the entreated has and having gone up

צייַט, כּדי צו זאָגן דעם מלך דעם פּיתרון .
pitron dem melech dem zogn tsu kedei tsait
interpretation the king the tell to so that time

[17] Then Daniel went to his bais, and made the decree known to Chananyah, Mishael, and Azaryah, his chaverim, [18] That they would plead for rachamim from the G-d of Shomayim concerning this raz *(mystery, secret)*; that Daniel and his chaverim should not perish with the rest of the chachamim of Babylon. [19] Then was the raz revealed unto Daniel in a chazon of the lailah. Then Daniel said a brakhah to the G-d of Shomayim.
[20] Daniel answered and said:
Baruch hashem
Elohim l'olam
va'ed;
for chochmah *(wisdom)*
and gevurah
(might) are
His;

[21] And He changeth the times and the zmanim *(seasons)*;

He removeth melachim, and setteth up melachim;

He giveth chochmah unto the chachamim,

and da'as to them that know binah;

[22] He revealeth the deep and secret things;

He knoweth what is in the choshech,

יז דענצמאָל איז דָּניֵּאל אַוועקגעגאַנגען אין זיין הויז ,
hoiz zain in avekgegangen Daniel iz dentsmol
house his to went way Daniel is then

און האָט געמאַכט וויסן די זאַך צו זיַינע חבֿרים ,
chaverim zaine tsu zach di visen gemacht hot un
companions his to matter the know made has and

חַנַנְיָה , מישָׁאֵל , און עַזַרְיָה . יח כּדי זיי
zei kedei Azaryahn un Mishaeln Chananyahn
they so that Azaryah and to Mishael Chananyah

זאָלן בעטן רַחמים ביַי ג-ט פֿון הימל וועגן דעם
dem vegen himel fun G-t bai Rachamim betn zoln
the concerning heaven of G-d by mercy pray shall

דאָזיקן סָוד , אַז דָּניֵּאל און זיַינע חבֿרים זאָלן
zoln chaverim zaine un Daniel az sod dozikn
shall companions his and Daniel that mystery this

נישט אומגעבראַכט ווערן מיט די איבעריקע חכמים פֿון
fun chachomim iberike di mit vern umgebracht nisht
of wise men rest of the with become executed not

בָּבֶל . יט דענצמאָל איז דער סָוד אַנטפּלעקט געווָארן דָּניֵּאל
Danieln gevorn antplekt sod der iz dentsmol Bavel
Daniel become revealed mystery the is then Bavel

אין אַ זעונג פֿון דער נאַכט. האָט דענצמאָל דָּניֵּאל געלויבט ג-ט
G-t geloibt Daniel dentsmol hot nacht der fun zeung a in
G-d praised Daniel then has night the of vision a in

פֿון הימל . כ דָּניֵּאל האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich hot Daniel himel fun
said has and responded self has Daniel heaven of

געלויבט זאָל זיַין דער נאָמען פֿון ג-ט
G-t fun nomen der zain zol geloibt
G-d of name the be shall praised

פֿון אייביקייט ביז אייביקייט;
eibikeit biz eibikeit fun
eternity unto eternity from

וואָרעם חכמה און גבֿורה זיַינען זיַינע ,
zaine zainen gevure un chochme vorem
his are might and wisdom because

כא און ער בייַט די צייַטן און די תּקופֿות;
tkufut di un tsaitn di bait er un
seasons the and times the change he and

ער שאַפֿט אָפּ מלכים , און שטעלט אויף מלכים ;
mlochim oif shtelt un mlochim op shaft er
kings up sets and kings away removes he

ער גיט חכמה צו די חכמים ,
chachomim di tsu chochme git er
wise men the to wisdom gives he

און קענשאַפֿט צו די וואָס קענען פֿאַרשטאַנדיקייט.
farshtandikeit kenen vos di tsu kenshaft un
understanding know which the ones to knowledge and

כב ער אַנטפּלעקט די טיפֿענישן און די פֿאַרבאָרגענישן,
farborgenish di un tifenish di antplekt er
hidden the and deep the reveals he

ער וויסט וואָס אין דער פֿינצטערניש
fintsternish der in vos veis er
darkness the in what knows he

and the light dwelleth with Him.

אוֹן דִי לִיכטִיקייט רוט בַּיי אִים.
im bai rut lichtikeit di un
him with rests light shine the and

[23] I thank Thee, and praise Thee,

כג דִיך , ג-ט פוֹן מַיינַע עלטערן,
eltern maine fun G-t dich
fathers my of G-d you(SG)

O Thou G-d of my fathers,

טו איך דאַנקען אוֹן לויבן ,
loibn un danken ich tu
praise and thank I do

Who hast given me chochmah and gevurah,

וואָס דו האָסט מיר געגעבן חכמה אוֹן גבוֹרה ,
gevure un chochme gegebn mir host du vos
power and wisdom given me have you that

and hast given unto me da'as now

אוֹן האָסט מיך אַצונד געמאַכט וויסן
visen gemacht atsund mich host un
know made now me have and

of what we desired of Thee;

וואָס מיר האָבן געבעטן פוֹן דיר ;
dir fun gebetn hobn mir vos
you(SG) of pleaded have we what

for Thou hast now made known unto us the king's matter.

וואָס די זאַך פוֹן מלך האָסטו אונדז
undz hostu melech fun zach di vos
us have you king of the thing the which

געמאַכט וויסן .
visen gemacht
know made

[24] Therefore Daniel went in unto Aryoch, whom the king had appointed to destroy the chachamim of Babylon; he went and said thus unto him: Destroy not the chachamim of Babylon; bring me in before the king, and I will show unto the king the pesher *(interpretation, explanation)*.

כד פוֹן וועגן דעם איז דָּניֵאל אַרויפגעגאַנגען צו אַריוֹכן , וועמען
vemen Aryochn tsu aroifgegangen Daniel iz dem vegen fun
whom Aryoch to went up Daniel is this because of from

דער מלך האָט געשטעלט אומצובּרענגען די חכמים פוֹן בָּבֶל ;
Bavel fun chachomim di umtsubrengen geshtelt hot melech der
Bavel of wise men the to execute appointed has king the

ער איז געקומען אוֹן האָט צו אים אַזוי געזאָגט: זאָלסט נישט
nisht zolst gezogt azoi im tsu hot un gekumen iz er
not you(SG) must said thus him to has and having come is he

אומברענגען די חכמים פוֹן בָּבֶל ; פִּיר מיך אַרויף פַֿאר דעם
dem far aroif mich fir Bavel fun chachomim di umbrengen
the before up me lead Bavel of wise men the destroy

מלך , און איך וועל זאָגן דעם מלך דעם פּיתרון .
pitron dem melech dem zogn vel ich un melech
interpretation the king the tell will I and king

[25] Then Aryoch brought in Daniel before the king in haste, and said thus unto him, I have found a man of the Bnei Golus of Yehudah, that will give da'as unto the king of the pesher *(interpretation, explanation)*. [26] The king answered and said to Daniel whose name was Beltshatzar, Art thou able to give da'as unto

כה דערנצמאָל האָט אַריוֹך אַרויפגעפּירט דָּניֵאלן אויף גיך פַֿאַרן
faran gich oif Danieln aroifgefirt Aryoch hot dentsmol
before the haste in Daniel led up Aryoch has then

מלך , און האָט צו אים אַזוי געזאָגט: איך האָב געפֿונען אַ מאַן פוֹן
fun man a gefunen hob ich gezogt azoi im tsu hot un melech
from man a found have I said thus him to has and king

די גלות-קינדער פוֹן יהוּדה , וואָס וועט דעם מלך מאַכן וויסן
visen machn melech dem vet vos Yehudah fun goles-kinder di
known make king the will that Yehudah of exile children the

דעם פּיתרון . כו האָט דער מלך זיך אָפּגערופֿן צו דָּניֵאלן
Danieln tsu opgerufn zich melech der hot pitron dem
Daniel to called out self king the has interpretation the

וואָס זיין נאָמען איז געווען בלטשאַצַר : קענסטו מיך מאַכן וויסן
visen machn mich kenstu Belteshatsar geven iz nomen zain vos
know make me can you Belteshatzar was is name his whose

me of the chalom *(dream)* which I have seen, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof?
27 Daniel answered in the presence of the king and said, The raz which the king hath demanded cannot the wise men, the enchanters, the magicians, the soothsayers, show unto the king; 28 But there is a G-d in Shomayim that revealeth razim, and maketh known to the king Nevukhadnetzar what shall be in the acharit hayamim. Thy chalom *(dream)*, and the visions of thy head upon thy bed, are these: 29 As for thee, O king, thy thoughts came into thy mind upon thy bed, what should come to pass hereafter; and He that revealeth razim *(secrets)* maketh known to thee what shall come to pass.
30 But as for me, this raz is not revealed to me for any chochmah that I have more than any living, but in order that the pesher *(interpretation, explanation)* may be known to the king, and that thou mightest understand the thoughts of thy heart.
31 Thou, O king, sawest, and behold a great tzelem *(image, idol, statue)*. This great tzelem, whose brightness was extraordinary, stood before thee; and the form thereof was awesome. 32 This tzelem's head was of

כז הַאָט ? פִּיתרון זיין און גזען, האב איך וואס חלום דעם
hot pitron zain un gezen hob ich vos cholem dem
has interpretation its and seen have I which dream the

סוד דעם גזאגט: האט און , מלך דעם פאר דניאל פֿערטפֿרעגט געהיים
sod dem gezogt hot un melech dem far Daniel geentfert
secret the said has and king the before Daniel answered

כח אבער פאראן א ג-ט . נישט זאגן מלך דעם שטערנזעער, צויבערשפרעכער, חכמים קיין קענען פֿארלאנגט מלך דער וואס
G-t a faran ober zogn nisht melech dem shternzeer, tsoibershprecher chachomim kein kenen farlangt melech der vos
G-d a there is but tell not king the astrologers, enchanters wise men any can demands king the which

סודות אנטפלעקט וואס ער האט גלאזט וויסן דעם , חרטומים
soides antplekt vos er hot gelozt visen dem chartumim
mysteries reveals who he has let know the magicians

דין לעצטע טעג. וואס ווט געשען אין די נבוכדנצר מלך
dain teg letste di in geshen vet vos Nevuchadnetsar melech
your days last the in happen will what Nevukhadnetzar king

זיינען , און די זעונגען פון דיין קאפ אויף דיין געלעגער, חלום
zainen geleger dain oif kop dain fun zeungen di un cholem
are bed your upon head your of visions the and dream

כט דיר , מלך , זיינען אראפגעקומען רעיונות אויף אט-וואס:
dir melech zainen aroifgekumen reionut oif ot-vos
to you(SG) king are come up thoughts upon these

דיין געלעגער, וואס ווט געשען נאך דעם, און דער וואס אנטפלעקט
antplekt vos der un dem noch geshen vet vos geleger dain
reveals who the one and this after happen will what bed your

סודות האט דיך געלאזט וויסן וואס ווט געשען . ל און איך, נישט
soides hot dich gelozt visen vos vet geshen un ich nisht
mysteries has you(SG) let know what will happen and I not

ווייל אין מיר איז דא מער חכמה פון אלע לעבעדיקע, איז מיר
vail in mir iz da mer chochme fun alle lebedike iz mir
because me in is here more than wisdom all living is me to

דער דאזיקער סוד אנטפלעקט געווארן, ניעטרט כדי מע זאל דעם
dem dozike der sod antplekt gevorn, naiert kedei me zol
this the secret revealed become rather so that one shall the

פיתרון מאכן וויסן דעם מלך , און זאלסט פארשטיין
pitron machn visen dem melech un zolst farshtein
make interpretation know the king and shall understand

די רעיונות פון דיין האַרצן.
di reionut fun dain hartsn
the thoughts of your heart

לא דו , מלך , האסט געזען, ערשט עס שטייט א געוואלטיקע גשטאלט.
du melech host gezen, ersht es shteit a gevaltike geshtalt
you king have seen, behold it stands a mighty figure

די דאזיקע גשטאלט איז געווען גרויס, און איר גלאנץ איז געווען
di dozike geshtalt iz geven grois un ir glants iz geven
the this figure is was great and its splendor is was

אויסנאמיק; זי איז געשטאנען פאר דיר , און איר אנבליק איז
oisnamik zi iz geshtanen far dir un ir onblik iz
excellent it is stood before you(SG) and its appearance is

געווען מוראדיק. לב די דאזיקע געשטאלט, איר קאפ איז געווען פון טיירן
mordik geven di dozike geshtalt ir kop iz geven fun taiern
dreadful was the this figure its head is was of fine

fine gold, his chest and his arms of silver, his middle and his thighs of bronze, 33 His legs of iron, his feet part of iron and part of clay. 34 Thou sawest till that an even *(stone)* was cut out without hands, which struck the tzelem upon his feet that were of iron and clay, and broke them to pieces. 35 Then was the iron, the clay, the bronze, the silver, and the gold, broken to pieces together, and became like the chaff of the summer threshingfloors; and the wind carried them away, that no trace was found of them; and the even *(stone)* that struck the tzelem became a great mountain, and filled kol ha'aretz.

36 This is the chalom *(dream)*; and we will tell the pesher thereof before the king. 37 Thou, O king, art a king of kings; for the G-d of Shomayim hath given thee a kingdom, power, and strength, and glory. 38 And wheresoever the children of men dwell, the beasts of the field and the fowls of the heaven hath He given into thine hand, and hath made thee shalit *(ruler)* over them all. Thou art this head of gold. 39 And after thee shall arise another kingdom inferior

גאָלד, איר ברוסט און אירע אָרעמס פון זילבער, איר בויך און אירע לענדן
gold ir brust un orems fun zilber ir boich un ire lendn
gold its breast its and arms of silver its belly and its loins

פון קופער, לג אירע שענקלען פון אײַזן, אירע פֿיס, טייל פון זיי פון אײַזן
kuper fun ire shenklen fun aizn ire fis teil fun zei fun aizn
bronze of its legs of iron its feet part of them of iron

און טייל פון זיי פון לײַם. לד האָסטו געקוקט ביז אַ שטיין האָט זיך
un teil fun zei fun leim. hostu gekukt biz a shtein hot zich
and part of them of clay. you have looked until a stone has self

אָפּגעריסן אָן עמיצנס האַנט, און האָט געשלאָגן די געשטאַלט אויף
oif opgerisn on emitsns hant un hot geshlogn di geshtalt
upon broke off without someone's hand and has struck the figure

אירע פֿיס פון אײַזן און לײַם, און האָט זיי צעשטויסן. לה דענצמאָל
ire fis fun aizn un leim un hot zei tseshtoisn. dentsmol
its feet of iron and clay and has them to pieces broken then

זײַנען צעשטויסן געוואָרן אין איינעם דאָס אײַזן, די לײַם, דאָס קופֿער,
zainen tseshtoisn gevorn in einem dos aizn dos leim di kuper
are broken to pieces become in one the iron the clay the bronze

דאָס זילבער, און דאָס גאָלד, און זיי זײַנען געוואָרן ווי אַזוי ווי שפּרײַ פון
dos zilber un dos gold un zei zainen gevorn vi azoi shprei fun
the silver and the gold and they are become like as chaff from

זומערשײַערן, און דער ווינט האָט זיי אַוועקגעטראָגן, קיין
zumershaiern, un der vint hot zei avekgetrogen kein
summer threshing floors and the wind has them carried away any

ציכן איז פון זיי נישט געפונען געוואָרן. און דער שטיין וואָס האָט
tseichn iz fun zei nisht gefunen gevorn. un der shtein vos hot
trace is of them not found become and the stone which has

געשלאָגן די געשטאַלט איז געוואָרן אַ גרויסער באַרג, און האָט אָנגעפֿילט
geshlogn di geshtalt iz gevorn a groiser barg, un hot ongefilt
struck the figure is become a great mountain and has filled

די גאַנצע ערד.
di gantse erd.
the whole earth

לו דאָס איז דער חלום; און מיר וועלן זאָגן פֿאַר דעם מלך זײַן
dos iz der cholem un mir veln zogn far dem melech zain
this is the dream and we will tell before the king its

פּיתרון. לז דו, מלך, דער מלך פון מלכים, וואָס דער
pitron. du, melech, der melech fun melochim, vos der
interpretation you king the king of kings to whom the

גּ-ט פון די הימלען האָט דיר געגעבן מלוכה, ריַכטום, און
G-t fun di himlen hot dir gegebn meluche, raichtum un
G-d of the heavens has you(SG) given kingdom riches and

שטאַרקייט, און כּבֿוד, לח און וווּ נאָר עס ווינטשנקינדער,
shtarkeit un koved, un vu nor es voinen mentshnkinder
strength and honor and where ever it dwell children of men

חיות פון פֿעלד, אָדער פֿויגלען פון הימל, האָט ער געגעבן אין דײַן
chayes fun feld oder foiglen fun himel, hot er gegebn in dain
beasts of field or birds of heaven has he given in your

האַנט, און דיך געמאַכט געוועלטיקן איבער זיי אַלעמען – דו ביסט
hant un dich gemacht geveltikn iber zei alemen – du bist
hand and you(SG) made rule over them all you are

דער קאָפּ פון גאָלד. לט און נאָך דיר וועט אויפֿשטיין אַן אַנדער
der kop fun gold. un noch dir vet oifshtein an ander
the head of gold and after you(SG) will arise an other

to thee, and another third kingdom of bronze, which shall bear rule over kol ha'aretz. 40 And the fourth mamlachah shall be strong as iron; forasmuch as iron breaketh in pieces and subdueth all things; and as iron that breaketh all these, shall it break in pieces and crush. 41 And whereas thou sawest the feet and toes, part of potters' clay and part of iron, the mamlachah shall be divided; but there shall be in it of the strength of the iron, forasmuch as thou sawest the iron mixed with baked clay. 42 And as the toes of the feet were part of iron, and part of clay, so the mamlachah shall be partly strong, and partly fragile. 43 And whereas thou sawest iron mixed with baked clay, so the zera of the people will be a mixture and will not remain united, even as iron is not mixed with clay. 44 And in the days of these melachim shall the G-d of Shomayim set up a kingdom, which shall never be destroyed; and the kingdom shall not be left to other people, but it shall break in pieces and consume all these mamlechot *(kingdoms)*, and it shall stand for ever. 45 Forasmuch as thou sawest that the even *(stone)* was cut out of the mountain without hands, and that it broke in pieces the iron, the bronze, the clay, the

מלוכה , נידעריקער פֿון דיר , און נאָך אַן אַנדערע אַ דריטע
drite a andere an noch un dir fun nideriker meluche
third a other an yet and you(SG) than lower kingdom

מלוכה , פֿון קופּער , וואָס וועט געוועלטיקן איבער דער גאַנצער ערד .
erd gantser der iber geveltikn vet vos kuper fun meluche
earth whole the over rule will which bronze of kingdom

מ און אַ פֿירטע מלוכה וועט זײַן שטאַרק אַזוי ווי אײַזן; ווײַל־עס
vorem aizn vi azoi shtark zain vet meluche firte a un
forasmuch as iron as like strong be will kingdom fourth a and

אײַזן צעשטויסט און צעהאַקט אַלצדינג , און אַזוי ווי אײַזן וואָס
vos aizn vi azoi un altsding tsehakt un tseshtoist aizn
that iron as like and all things subdues and breaks in pieces iron

צעברעכט, אַזוי וועט זי אַלע די דאָזיקע צעשטויסן און צעברעכן .
tsebrechn un tseshtoisn dozike di ale zi vet azoi tsebrecht
shatter and break in pieces these the all it will so breaks

מא און וואָס דו האָסט געזען די פֿיס און די פֿינגער, טייל פֿון זיי
zei fun teil finger di un fis di gezen host du vos un
them of part toes the and feet the seen have you whereas and

טעפּערליים און טייל פֿון זיי אײַזן באַטײַט: עס וועט זײַן אַ געטיילטע
geteilte a zain vet es batait aizn zei fun teil un teperleim
divided a be will it means iron them of part and potter's clay

מלוכה , און פֿון דער פֿעסטיקייט פֿון אײַזן וועט זײַן אין איר, אַזוי ווי דו
du vi azoi ir in zain vet aizn fun festikeit der fun un meluche
you as like it in be will iron of strength the of and kingdom

האָסט געזען אײַזן צונויפֿגעמישט מיט ערדלײַם . מב און די פֿינגער פֿון
fun finger di un erdleim mit tsunoifgemisht aizn gezen host
of toes the and miry clay with mixed iron seen have

די פֿיס, טייל פֿון זיי אײַזן און טייל פֿון זיי ליים באַטײַטן: אַ טייל פֿון
fun teil a bateitn leim zei fun teil un aizn zei fun teil fis di
of part a mean clay them of part and iron them of part feet the

דער מלוכה וועט זײַן שטאַרק, און אַ טייל פֿון איר וועט זײַן צעבראָכן .
tsebrochn zain vet ir fun teil a un shtark zain vet meluche der
broken be will it of part a and strong be will kingdom the

מג און וואָס דו האָסט געזען אײַזן צונויפֿגעמישט מיט ערדלײַם : זיי
zei erdleim mit tsunoifgemisht aizn gezen host du vos un
they miry clay with mixed iron seen have you whereas and

וועלן זיך צונויפֿמישן דורך דעם זאָמען פֿון מענטשן , אָבער זיי
zei ober mentshn fun zomen dem durch tsunoifmishn zich veln
they but men of seed the through mingle selves will

וועלן זיך נישט באַהעפֿטן איינס אָן אַנדערן , אָט אַזוי ווי אײַזן מישט זיך
zich misht aizn vi azoi ot andern on eins baheftn nisht zich veln
self mixes iron as like just another on one join not selves will

נישט אויס מיט ליים. מד און אין די טעג פֿון די דאָזיקע מלכים וועט
vet mlochim dozike di fun teg di in un leim mit ois nisht
will kings these the of days the in and clay with out not

דער ג-ט פֿון די הימלען אויפֿשטעלן אַ מלוכה וואָס וועט אייביק נישט
nisht eibik vet vos meluche a oifshteln himlen di fun G-t der
not forever will which kingdom a set up heavens the of G-d the

צעשטערט ווערן, און די מלוכה וועט נישט איבערגעלאָזן ווערן צו קיין
kein tsu vern ibergelozn nisht vet meluche di un vern tseshtert
any to be left not will kingdom the and be destroyed

אַנדער פֿאָלק ; זי וועט צעשטויסן און פֿאַרטיליקן אַלע די דאָזיקע
dozike di ale fartiliken un tseshtoisn vet zi folk ander
these the all consume and break in pieces will it people other

silver, and the gold, the great G-d hath made known to the king what shall come to pass after this; and the chalom *(dream)* is certain, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof trustworthy.

מלוכות , און זי וועט באַשטיין אויף איביק. מה וועגן וואָס דו
meluchut un zi vet will stand ever for eibik oif bashtein vet vegen vos du
kingdoms and it will stand ever for forasmuch as you

האָסט געזען ווי פֿון באַרג האָט זיך אָפּגעריסן אַ שטיין אָן
host gezen vi fun barg hot zich opgerisn a shtein on
have seen from mountain has self cut out a stone without

עמיצנס הענט , און האָט צעשטויסן דאָס אייַזן, דאָס קופּער , די
emitsns hent un hot tseshtoisn dos aizn dos kuper di
someone's hands and has broken to pieces the iron the bronze the

ליים, דאָס זילבער, און דאָס גאָלד – דאָס האָט דער גרויסער ג-ט געלאָזט
leim zilber dos un gold dos hot der groiser G-t gelozt
clay the silver the and gold the has this great G-d let

וויסן דעם מלך וואָס נאָך דעם וועט געשען ; און געוויס איז
visen dem melech vos noch dem vet geshen un gevis iz
know the king what hereafter this will happen and a certainty is

דער חלום , און אמת איז זײַן פּיתרון .
der cholem un emes iz zain pitron
the dream and true is its interpretation

[46] Then the king Nevukhadnetzar fell upon his face, prostrate before Daniel, and paid him honor and ordered that a minchah and incense be presented to him. [47] The king answered unto Daniel, and said, Of a surety it is, that your G-d is G-d of g-ds, and L-rd of melachim, and a revealer of razim *(secrets)*, seeing thou couldest reveal this raz. [48] Then the king exalted Daniel to a high position, and gave him many great mattanot *(gifts)*, and made him shalit *(ruler)* over the whole province of Babylon, and placed him in charge of all the chachamim of Babylon. [49] Then Daniel requested of the king, and he set Shadrach, Meshach, and Abednego, over the affairs of the province of Babylon, but Daniel

מו דערנאָך איז דער מלך נבֿוכַדנֶצַר געפֿאַלן אויף זײַן פּנים ,
ponem zain oif gefaln Nevuchadnetsar melech der iz dentsmol
face his on fell Nevuchadnetzar king the is then

און ער האָט זיך געבוקט צו דָּניֵּאל ; און ער האָט באַפֿוילן צו
tsu bafoiln hot er un Danieln tsu gebukt zich hot er un
to commanded has he and Daniel to bowed self has he and

ברענגען אַן אָפּפֿערגעשאַנק און שמעקעדיקע ריחות צו אים. מז דער
der im tsu richut shmekedike un opfergeshank an brengen
the him to odors fragrant and oblation an bring

מלך האָט זיך אָפּגערופֿן צו דָּניֵּאל , און האָט געזאָגט: אמת אַז
az emes gezogt hot un Danieln tsu opgerufn zich hot melech
that of a truth said has and Daniel to called out self has king

אלוקיכם איז אלוקי אלקים , און דער אֲדוֹן פֿון מלכים , און
un mlochim fun Adon der un Elokim Elokei iz Elokeichem
and kings of Lord the and G-d the G-d of is your G-d

דער אַנטפּלעקער פֿון סוֹדות , אַז דו האָסט געקענט אַנטפּלעקן דעם
dem antplekn gekent host du az soides fun antpleker der
the reveal able have you seeing mysteries of revealer the

דאָזיקן סוֹד . מח דערנאָך האָט דער מלך גרויס געמאַכט דָּניֵּאל ,
Danieln gemacht grois melech der hot dentsmol sod dozikn
Daniel made great king the has then secret this

און האָט אים געגעבן פֿיל גרויסע מתּנות , און אים געמאַכט פֿאַר
far gemacht im un matonus groise fil gegebn im hot un
for made him and gifts great many given him has and

געוועלטיקער איבער דער גאַנצער מדינה פֿון בָּבֶל , און פֿאַר דעם
dem far un Bavel fun medine gantser der iber geveltiker
the for and Bavel of province whole the over ruler

הויפּטפֿאַרשטייער איבער אַלע חכמים פֿון בָּבֶל . מט און דָּניֵּאל
Daniel un Bavel fun chachomim ale iber hoiptforshteyer
Daniel and Bavel of wise men all over chief of the governors

האָט געבעטן בייַם מלך , און ער האָט אויפֿגעזעצט שַׁדרַכן ,
Shadrachn oifgezetst hot er un melech baim gebetn hot
Shadrach appointed has he and king of the requested has

remained at the royal court.

מֵישַׁכְךְ , און עַבֶד-נגוֹ , אויף דער פֿירונג פֿון דער מדינה פֿון בָּבֶל ;
Bavel fun medine der fun firung der oif Aved-Nego un Meshachn
Bavel of province the of affairs the over Abednego and Meshach

און דָּנִיֵּאל איז געווען אין טויער פֿון מלך .
melech fun toier in geven iz Daniel un
king of the gate in the was is Daniel and

3 ג דער מלך נבוכדנצר האָט געמאַכט אַ געשטאַלט פֿון גאָלד,
gold fun geshtalt a gemacht hot Nevuchadnetsar melech der
gold of form a made has Nevukhadnetzar king the

וואָס איר הייך איז געווען זעכציק איילן , איר ברייט זעקס איילן ; ער
er ailn zeks breit ir ailn zechtsik geven iz heich ir vos
he cubits six breadth its cubits sixty was is height its whose

האָט זי אויפֿגעשטעלט אין גלייכן פּלאַץ דורא, אין דער מדינה פֿון
fun medine der in Dura plats glaichn in oifgeshtelt zi hot
of province the in Dura place level ground in set up it has

בָּבֶל . ב און דער מלך נבוכדנצר האָט געשיקט איינזאַמלען די
di ainzamlen geshikt hot Nevuchadnetsar melech der un Bavel
the gather together sent has Nevukhadnetzar king the and Bavel

סאַטראַפֿן, די הערשער, און די פֿירשטן , די ריכטער, די שאַצמיינסטער,
shatsmainster di richter di firshtn di un hersher di satrapn
treasurers the judges the governors the and rulers the satraps

די ראַטגעבער, די אויפֿזער, און אַלע געוועלטיקער פֿון דער מדינה ,
medine der fun geveltiker ale un oifzeer di rotgeber di
province the of officials all and overseers the counselors the

צו קומען צו דער באַניַיונג פֿון דער געשטאַלט, וואָס דער מלך
melech der vos geshtalt der fun banaiung der tsu kumen tsu
king the which form the of dedication the to come to

נבוכדנצר האָט אויפֿגעשטעלט. ג דענצמאָל האָבן זיך איינגעזאַמלט די
di aingezamlt zich hobn dentsmol oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar
the gathered selves have then set up had Nevukhadnetzar

סאַטראַפֿן, די הערשער, און די פֿירשטן , די ריכטער, די שאַצמיינסטער,
shatsmainster di richter di firshtn di un hersher di satrapn
treasurers the judge the governors the and satraps the satraps

די ראַטגעבער, די אויפֿזער, און אַלע געוועלטיקער פֿון דער מדינה , צו
tsu medine der fun geveltiker ale un oifzeer di rotgeber di
to province the of officials all and overseers the counselors the

דער באַניַיונג פֿון דער געשטאַלט, וואָס דער מלך נבוכדנצר
Nevuchadnetsar melech der vos geshtalt der fun banaiung der
Nevukhadnetzar king the which form the of dedication the

האָט אויפֿגעשטעלט; און זיי האָבן זיך געשטעלט אַקעגן דער געשטאַלט,
geshtalt der akegn geshtelt zich hobn zei un oifgeshtelt hot
form the facing stood selves have they and set up had

וואָס נבוכדנצר האָט אויפֿגעשטעלט. ד און אַ אויסרופֿער האָט
hot oisrufer a un oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar vos
has herald a and set up had Nevukhadnetzar which

אויסגערופֿן אין דער הייך : אייך באַפֿעלט מען , איר פֿעלקער, אומות און
un umes felker ir men bafelt aich heich der in oisgerufn
and nations peoples you one commands you aloud the in called out

לשונות ; ה בעת איר וועט הערן דעם קול פֿון דעם האָרן, פֿלייט,
leshoines flait horn dem fun kol dem hern vet ir beeis
language groups when you will hear the of sound the horn flute

גיטאַר , פֿירסטרונע, האַרף, פֿייפֿזאַק , און אַלערליי כּלי-זמר ,
klei-zemer alerlei un faifzak harf firstrune gitar
musical instruments all kinds of and bagpipes harp four string strings

Nevukhadnetzar the king made a tzelem of gold, whose height was threescore cubits, and the breadth thereof six cubits; he set it up in the plain of Dura, in the province of Babylon. [2] Then Nevukhadnetzar the king sent to gather together the satraps, the prefects, and the governors, the judges, the treasurers, the counselors, the magistrates, and all the rulers of the provinces, to come to the dedication of the tzelem which Nevukhadnetzar the king had set up. [3] Then the satraps, the prefects, and governors, the judges, the treasurers, the counselors, the magistrates, and all the rulers of the provinces, were gathered together unto the dedication of the tzelem that Nevukhadnetzar the king had set up; and they stood before the tzelem that Nevukhadnetzar had set up. [4] Then a karoz *(herald)* cried aloud, To you it is commanded, O people, nations, and languages, [5] That at what time ye

זאָלט איר אַנידערפאַלן און זיך בוקן צו דער גילדערנער געשטאַלט,
geshtalt gilderner der tsu bukn zich un aniderfaln ir zolt
form golden the to worship selves and fall down you shall

וואָס דער מלך נבֿוכַדנֶצַּר האָט אויפֿגעשטעלט. ו און ווער עס
es ver un oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar melech der vos
it whoever and set up has Nevukhadnetzar king the which

וועט נישט אַנידערפאַלן און זיך בוקן , וועט אין דער אייגענער שעה
sheh eigener der in vet bukn zich un aniderfaln nisht vet
hour same the in will worship selves and fall down not will

אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין אַן אויוון מיט ברענדיקן פֿײַער. ז דעריבער , אין
in deriber faier brenedikn mit oivn an in vern araingevorfn
in therefore fire blazing with oven an in become thrown into

יענער צײַט, ווי אַלע פֿעלקער האָבן דערהערט דעם קול פֿון דעם האָרן,
horn dem fun kol dem derhert hobn felker ale vi tsait yener
horn the of sound the heard have nations all when time that

פֿלײַט, גיטאַר , פֿירסטרונע, האַרף, און אַלערליי כּלי-זמר ,
klei-zemer alerlei un harf firstrune gitar flait
musical instruments all kinds of and harp four string strings flute

אַזוי זײַנען אַלע פֿעלקער, אומות , און לשונות , אַנידערגעפֿאַלן
anidergefaln leshoines un umes felker ale zainen azoi
fallen down language groups and peoples nations all are so

און האָבן זיך געבוקט צו דער גילדערנער געשטאַלט, וואָס דער מלך
melech der vos geshtalt gilderner der tsu gebukt zich hobn un
king the which form golden the to bowed selves have and

נבֿוכַדנֶצַּר האָט אויפֿגעשטעלט.
oifgeshtelt hot Nevuchadnetsar
set up has Nevukhadnetzar

ח דעריבער האָבן אין יענער צײַט געוענט מענער, כַּשְׂדים , און האָבן
hobn un Kasdim mener genent tsait yener in hobn deriber
have and Kasdim men approached time that in have therefore

געמַסרט אויף די יידן . ט זיי האָבן זיך אָפּגערופֿן און געזאָגט צו
tsu gezogt un opgerufn zich hobn zei Yidn di oif gemasrt
to said and called out selves have they Jews the against informed

דעם מלך נבֿוכַדנֶצַּר : אייביק לעבן זאָל דער מלך ! י דו , מלך ,
melech du melech der zol lebn eibik Nevuchadnetsar melech dem
king you king the shall live forever Nevukhadnetzar king the

האָסט געגעבן אַ באַפֿעל , אַז יעטוועדער מענטש וואָס וועט הערן דעם
dem hern vet vos mentsh yetveder az bafel a gegebn host
the hear will who man every that command a given have

קול פֿון דעם האָרן, פֿלײַט, גיטאַר , פֿירסטרונע, האַרף, פֿײַפֿזאַק , און
un faifzak harf firstrune gitar flait horn dem fun kol
and bagpipes harp four string strings flute horn the of sound

אַלערליי כּלי-זמר , זאָל אַנידערפאַלן און זיך בוקן
bukn zich un aniderfaln zol klei-zemer alerlei
bow down selves and fall down shall musical instruments all kinds of

צו דער גילדערנער געשטאַלט; יא און ווער עס וועט נישט אַנידערפאַלן און
un aniderfaln nisht vet es ver un geshtalt gilderner der tsu
and fall down not will it who and form golden the to

זיך בוקן , זאָל אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין אַן אויוון מיט ברענדיקן
brenedikn mit oivn an in vern araingevorfn zol bukn zich
blazing with oven an in become thrown into shall bow down selves

hear the sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, pipes, and all kinds of music, ye fall down and worship the golden tzelem that Nevukhadnetzar the king hath set up; [6] And whoso falleth not down and worshipeth shall the same hour be cast into the midst of a burning fiery attun *(furnace)*. [7] Therefore at that time, when all the people heard the sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, and all kinds of music, all the people, the nations, and the languages, fell down and worshiped the golden tzelem that Nevukhadnetzar the king had set up.

[8] Wherefore at that time certain Kasdim *(Chaldeans)* came near, and accused the Yehudim. [9] They spoke and said to the king Nevukhadnetzar, O king, live for ever. [10] Thou, O king, hast made a decree, that every man that shall hear the sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, and pipes, and all kinds of music, shall fall down and worship the golden tzelem; [11] And whoso falleth not down and worshipeth, that he should be cast into the midst of a burning fiery attun *(furnace)*. [12] There are certain Yehudim

whom thou hast set over the affairs of the province of Babylon, Shadrach, Meshach, and Abednego; these men, O king, have disregarded thee; they serve not thy g-ds, nor worship the golden tzelem which thou hast set up.

[13] Then Nevukhadnetzar in his rage and fury commanded to bring Shadrach, Meshach, and Abednego. Then they brought these men before the king. [14] Nevukhadnetzar spoke and said unto them, Is it true, O Shadrach, Meshach, and Abednego, do ye not serve my g-ds, nor worship the golden tzelem which I have set up? [15] Now if ye be ready that at what time ye hear the sound of the horn, flute, harp, lyre, psaltery, and pipes, and all kinds of music, ye fall down and worship the tzelem which I have made, well; but if ye worship not, ye shall be cast the same hour into the midst of a burning fiery attun; and who is that G-d that shall deliver you out of my hands?

פַּיֵיער. [יב] זײַנען פֿאַראַן יידישע מענער וואָס דו האָסט אַרויפֿגעזעצט אויף
oif aroifgezetst host du vos mener yidishe faran zainen faier
over appointed have you whom men Jewish there are fire

דער פֿירונג פֿון דער מדינה פֿון בָּבֶל, שַׁדרַך, מֵישַׁך, און
un Meshach Shadrach Bavel fun medine der fun firung der
and Meshach Shadrakh Bavel of province the of administration the

עֲבַד-נגוֹ; די דאָזיקע מענער לייגן נישט אַכט אויף דיר, מלך,
melech dir oif acht nisht leign mener dozike di Aved-Nego
king you(SG) on attention not put men these the Abednego

צו דיין ג-ט דינען זיי נישט, און צו דער גילדערנער געשטאַלט וואָס דו
du vos geshtalt gilderner der tsu un nisht zei dinen G-t dain tsu
you which form golden the to and not they serve G-d your to

האָסט אויפֿגעשטעלט, בוקן זיי זיך נישט.
nisht zich zei bukn oifgeshtelt host
not selves they bow down set up have

[יג] דעמצמאָל האָט נבֿוכַדנֶצַּר מיט כּעס און גרימצארן באַפֿוילן
bafoiln grimtsorn un kaas mit Nevuchadnetsar hot dentsmol
commanded wrath and anger with Nevukhadnetzar has then

צו ברענגען שַׁדרַכן, מֵישַׁכן, און עֲבַד-נגוֹ. זיַינען די דאָזיקע
dozike di zainen Aved-Nego un Meshachn Shadrachn brengen tsu
these the are Abednego and Meshach Shadrach bring to

מענער דעמצמאָל געבראַכט געוואָרן פֿאַרן מלך. [יד] האָט זיך
zich hot melech faran gevorn gebracht dentsmol mener
self has king before the having become brought then men

אָפּגערופֿן נבֿוכַדנֶצַּר און האָט געזאָגט צו זיי: איז דאָס בכּיוון,
bekivn dos iz zei tsu gezogt hot un Nevuchadnetsar opgerufn
intentionally this is them to said has and Nevukhadnetzar called out

שַׁדרַך, מֵישַׁך, און עֲבַד-נגוֹ, וואָס איר דינט נישט צו מײַן ג-ט,
G-t main tsu nisht dint ir vos Aved-Nego un Meshach Shadrach
G-d my to not serve you that Abednego and Meshach Shadrakh

און איר בוקט זיך נישט צו דער גילדערנער געשטאַלט, וואָס איך האָב
hob ich vos geshtalt gilderner der tsu nisht zich bukt ir un
have I which form golden the to not selves bow you and

אויפֿגעשטעלט? [טו] אַצונד, אויב איר זײַט גרייט, אַז בעת איר וועט הערן
hern vet ir beeis az greit zait ir oib atsund oifgeshtelt
hear will you when that ready are you if now set up

דעם קול פֿון דעם האָרן, פֿלייט, גיטאַר, פֿירסטרונע, האַרף, און פּײַפֿאַק,
faifzak un harf firstrune gitar flait horn dem fun kol dem
pipes and harp four string strings flute horn the of sound the

און אַלערלייַ כּלי-זֶמֶר, זאָלט איר אַניידערפֿאַלן און זיך
zich un aniderfaln ir zolt klei-zemer alerlei un
selves and fall down you shall musical instruments all kinds of and

בוקן צו דער געשטאַלט, וואָס איך האָב געמאַכט – אויב אָבער איר
ir ober oib gemacht hob ich vos geshtalt der tsu bukn
you however if made have I which form the to bow down

וועט זיך נישט בוקן, וועט איר אין דער אייגענער שעה אַרײַנגעוואָרפֿן
araingevorfn sheh eigener der in ir vet bukn nisht zich vet
thrown into hour same the in you will bow down not selves will

ווערן אין אַן אויוון מיט ברענדיקן פַּיֵיער; און ווער איז דער ג-ט, וואָס וועט
vet vos G-t der iz ver un faier brenedikn mit oivn an in vern
will which G-d the is who and fire blazing with oven an in be

אײַך מציל זײַן פֿון מײַן האַנט?
hant main fun zain matsl aich
hand my from be deliver you

[16] Shadrach, Meshach, and Abednego, answered and said to the king, O Nevukhadnetzar, we are not needful to answer thee in this matter. [17] If it be so, Eloheinu whom we serve is able to deliver us from the burning fiery furnace, and He will deliver us out of thine hand, O king. [18] But if not, be it known unto thee, O king, that we will not be the ones serving as deity thy g-ds, nor worship the golden tzelem which thou hast set up.

[19] Then was Nevukhadnetzar full of fury, and the expression on his visage was changed against Shadrach, Meshach, and Abednego; therefore he spoke, and commanded that they should heat the attun seven times hotter than usual. [20] And he commanded certain gibborim *(mighty men)* of valor that were in his army to bind Shadrach, Meshach, and Abednego, and to cast them into the burning fiery attun. [21] Then these anashim *(men)* were bound in their mantles, their tunics, and their turbans, and their other garments, and were cast into the midst of the burning fiery furnace. [22] Therefore because the king's commandment

טז הָאבן געענטפֿערט שַׁדרַך , מֵישַׁך , און עַבֿד-נגוֹ , און האָבן
hobn un Aved-Nego un Meshach Shadrach geentfert hobn
have and Abednego and Meshach Shadrakh answered have

געזאָגט צום מלך : נבֿוכַדנֶצַר , אונדז פֿעלט נישט אויף דעם
dem oif nisht felt undz Nevuchadnetsar melech tsum gezogt
the on not need us Nevukhadnetzar king to the said

יז דאָזיקן באַפֿעל דיר צו ענטפֿערן. אויב אלוקינו צו וועמען מיר
mir vemen tsu Elokeinu oib entfern tsu dir bafel dozikn
we whom to our G-d if answer to you(SG) matter this

דינען , קען אונדז מציל זיין , וועט ער פֿון דעם אויוון מיט ברענעדיקן
brenedikn mit oivn dem fun er vet zain matsl undz ken dinen
blazing with oven the from he will be rescue us can serve

יח פֿייַער, און פֿון דיין האַנט, מלך , מציל זיין . און אַפֿילו אַז
az afile un zain matsl melech hant dain fun un faier
that even if and be rescue king hand your from and fire

נישט, זיי וויסן , מלך , אַז צו דיין ג-ט וועלן מיר נישט דינען , און צו
tsu un dinen nisht mir veln G-t dain tsu az melech visen zei nisht
to and serve not we will G-d your to that king know be not

דער גילדערנער געשטאַלט וואָס דו האָסט אויפֿגעשטעלט, וועלן מיר זיך
zich mir veln oifgeshtelt host du vos geshtalt gilderner der
selves we will set up have you which form golden the

נישט בוקן .
bukn nisht
bow down not

יט דענצמאָל איז נבֿוכַדנֶצַר אָנגעפֿילט געוואָרן מיט גרימצאָרן ,
grimtsorn mit gevorn ongefilt Nevuchadnetsar iz dentsmol
wrath with become filled Nevukhadnetzar is then

און דער אָנבליק פֿון זיין פּנים האָט זיך געביטן אַקעגן
akegn gebitn zich hot ponem zain fun onblik der un
against changed self has face his of appearance the and

שַׁדרַכן , מֵישַׁכן , און עַבֿד-נגוֹ ; האָט ער זיך אָפּגערופֿן און האָט
hot un opgerufn zich er hot Aved-Nego un Meshachn Shadrachn
has and called out self he has Abednego and Meshach Shadrach

באַפֿוילן אָנצוהייצן דעם אויוון זיבן מאָל אַזוי פֿיל ווי מע דאַרף
darf me vi fil azoi mol zibn oivn dem ontsuheitsn bafoiln
needs one as much so times seven oven the to heat commanded

כ אים אָנהייצן . און עטלעכע שטאַרקע גיבוֹרים וואָס אין זיין חיל
cheil zain in vos giborim shtarke etleche un onheitsn im
army his in who mighty men strong some and to heat it

האָט ער באַפֿוילן צו בינדן שַׁדרַכן , מֵישַׁכן , און עַבֿד-נגוֹ ,
Aved-Nego un Meshachn Shadrachn bindn tsu bafoiln er hot
Abednego and Meshach Shadrach tie to commanded he has

כא און אַריַינצוווארפֿן אין דעם אויוון מיט ברענעדיקן פֿייַער. דענצמאָל זיַנען
zainen dentsmol faier brenedikn mit oivn dem in araintsuvarfn un
are then fire blazing with oven the in to throw in and

די דאָזיקע מענער געבונדן געוואָרן אין זייערע הויזן , זייערע
zeyere hoizn zeyere in gevorn gebundn mener dozike di
their trousers their in having become tied men these the

העמדער, און זייערע מאַנטלען, און זייערע אַנדערע מלבושים , און מע
me un malbushem andere zeyere un mantlen zeyere un hemder
one and garments other their and cloaks their and shirts

כב האָט זיי אַריַינגעוואָרפֿן אין דעם אויוון מיט ברענעדיקן פֿייַער. דעריבער ,
deriber faier brenedikn mit oivn dem in araingevorfn zei hot
therefore fire blazing with oven the in thrown into them has

was severe, and the furnace exceedingly hot, the flames of the eish *(fire)* violently killed those men that took up Shadrach, Meshach, and Abednego. 23 And these three men, Shadrach, Meshach, and Abednego, fell down bound into the midst of the burning fiery furnace.

24 Then Nevukhadnetzar the king was astonished, and rose up in haste, and spoke, and said unto his counselors, Did not we cast shloshah anashim *(three men)* bound into the midst of the eish *(fire)*? They answered and said unto the king, True, O king. 25 He answered and said, Lo, I see anashim arba'ah *(four men)* free *(not bound, loose)*, walking in the midst of the eish *(fire)*, and they have no hurt; and the form of the fourth is like the Bar Elohin *(Ben Elohim, Hebrew)*.

26 Then Nevukhadnetzar came near to the door of the burning fiery furnace, and spoke, and said, Shadrach, Meshach, and Abednego, ye servants of El Elyon *(G-d Most High)*, come forth, and come hither. Then Shadrach, Meshach, and Abednego, came

וויַיל דאָס וואָרט פֿון דעם מלך איז געווען שטרענג, און דער אויוון איז
iz oivn der un shtreng geven iz melech dem fun vort dos vail
is oven the and severe was is king the of word the because

געווען שטאַרק אָנגעהייצט, האָט די פֿלאַם פֿון דעם פֿײַער געטייט יענע
yene geteit faier dem fun flam di hot ongeheitst shtark geven
those killed fire the of flame the has heated up exceedingly was

מענער וואָס האָבן אַרויפֿגעבראַכט שַׁדרַךְ , מֵישַׁךְ , און עַבֿד-נגוֹ .
Aved-Nego un Meshachn Shadrachn aroifgebracht hobn vos mener
Abednego and Meshach Shadrach brought up have who men

כג און די דאָזיקע דריַי מענער, שַׁדרַךְ , מֵישַׁךְ , און עַבֿד-נגוֹ ,
Aved-Nego un Meshach Shadrach mener drai dozike di un
Abednego and Meshach Shadrakh men three these the and

זיַינען אַריַינגעפֿאַלן געבונדענערהייט אין דעם אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער.
faier brenedikn mit oivn dem in gebundenerheit araingefaln zainen
fire blazing with oven the in bound fallen into are

כד דענצמאָל האָט דער מלך נבֿוכַדנֶצַּר זיך דערשראָקן ,
dershrokn zich Nevuchadnetsar melech der hot dentsmol
been frightened self Nevukhadnetzar king the has then

און ער איז אויפֿגעשטאַנען אויף גיך , און ער האָט זיך אָפּגערופֿן צו זיַינע
zaine tsu opgerufn zich hot er un gich oif oifgeshtanen iz er un
his to called out self has he and haste in risen up is he and

מיניסטאָרן, און האָט געזאָגט: האָבן מיר נישט דריַי מענער אַריַינגעוואָרפֿן
araingevorn mener drai nisht mir hobn gezogt hot un ministorn
thrown in men three not we have said has and ministers

געבונדענערהייט אין פֿײַער? האָבן זיי געענטפֿערט און געזאָגט צום
tsum gezogt un geentfert zei hobn faier in gebundenerheit
to the said and answered they have fire in bound

מלך : געוויס , מלך . כה האָט ער זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט:
gezogt hot un opgerufn zich er hot melech gevis melech
said has and called out self he has king a certainty king

אָט זע איך פֿיר מענער לויזע אַרומגיין אין מיטן פֿײַער, און
un faier mitn in arumgein loize mener fir ich ze ot
and fire midst of in walking around loose men four I see behold

קיין שעדיקונג איז אויף זיי נישטאָ ; און דער אָנבליק פֿון דעם
dem fun onblik der un nishto zei oif iz shedikung kein
the of appearance the and there is not them upon is harm any

פֿירטן איז געגליכן צו דער זון פֿון אלקים .
Elokim fun zun der tsu geglichn iz firtn
G-d of son the to likened is fourth

כו דענצמאָל האָט נבֿוכַדנֶצַּר געענטפֿערט צו דער טיר פֿון דעם
dem fun tir der tsu genent Nevuchadnetsar hot dentsmol
the of door the to approached Nevukhadnetzar has then

אויוון מיט ברענעדיקן פֿײַער; ער האָט אויסגערופֿן און געזאָגט: שַׁדרַךְ ,
Shadrach gezogt un oisgerufn hot er faier brenedikn mit oivn
Shadrakh said and called out has he fire blazing with oven

מֵישַׁךְ , און עַבֿד-נגוֹ , קנעכט פֿון ג-ט דער אויבערשטער , גייט אַרויס,
arois geit Oibershter der G-t fun knecht Aved-Nego un Meshach
out go the most high the G-d of servants Abednego and Meshach

און קומט אַהער. דענצמאָל זיַינען שַׁדרַךְ , מֵישַׁךְ , און עַבֿד-נגוֹ ,
Aved-Nego un Meshach Shadrach zainen dentsmol aher kumt un
Abednego and Meshach Shadrakh are then here come and

אַרויסגעגאַנגען פֿון פֿײַער. כז און די סאַטראַפֿן, די הערשער, און די
di un hersher di satrapn di un faier fun aroisgegangen
the and rulers the satraps the and fire of having come out

forth of the midst of the eish *(fire)*. [27] And the satraps, governors, and administrators, and the king's counselors, being gathered together, saw these men, upon whose bodies the eish *(fire)* had no power, nor was a hair of their head singed, neither were their garments affected, nor the smell of eish *(fire)* had passed on them. [28] Then Nevukhadnetzar spoke, and said, Baruch Elohim shel Shadrach, Meshach, and Abednego, Who hath sent His malach, and delivered His servants that trusted in Him, and frustrated the king's word, and yielded their bodies, that they might not serve, nor worship any g-d, except their own G-d. [29] Therefore I make a decree, that every people, nation, and language, which speak any thing amiss against the G-d of Shadrach, Meshach, and Abednego, shall be cut in pieces, and their houses shall be made a pile of rubble, because there is no other g-d that can deliver like this.

פַּרשטן , און די מיניסטאָרן פֿון דעם מלך , האָבן זיך איינגעזאַמלט,
aingezamlt zich hobn melech dem fun ministorn di un firshtn
gathered selves have king the of ministers the and governors

און האָבן באַקוקט די דאָזיקע מענער, וואָס דאָס פַּייַער האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot faier dos vos mener dozike di bakukt hobn un
had not has fire the that men these the looked at have and

קיין שליטה אויף זייערע לייַבער, און די האָר פֿון זייער קאָפּ איז נישט
nisht iz kop zeyer fun hor di un laiber zeyere oif shlite kein
not is head their of hair the and bodies their over power any

אָנגעבראַנט געוואָרן, און זייערע הויזן האָבן זיך נישט פֿאַרענדערט,
farendert nisht zich hobn hoizn zeyere un gevorn ongebrent
changed not selves have garments their and become scorched

און קיין ריח פֿון פַּייַער איז נישט אַריבער אויף זיי . כח האָט אויסגערופֿן
oisgerufn hot zei oif ariber nisht iz faier fun reyech kein un
called out has them upon passed not is fire of smell any and

נבוכַדנֶצַר און האָט געזאָגט: געלויבט איז אלוקי שַׁדרַכן ,
Shadrachn Elokei iz geloibt gezogt hot un Nevuchadnetsar
Shadrach the G-d of is praised said has and Nevukhadnetzar

מֵישַׁכן , און עַבַד-נגוֹ , וואָס ער האָט געשיקט זיין מלאַך , און האָט
hot un malach zain geshikt hot er vos Aved-Nego un Meshachn
has and angel his sent has he who Abednego and Meshach

מציל געווען זיינע קנעכט וואָס האָבן זיך פֿאַרלאָזט אויף אים, און
un im oif farlozt zich hobn vos knecht zaine geven matsl
and him on trusted selves have who servants his been rescued

האָבן געטאָן אַנדערש ווי דעם מלכס וואָרט, און אָפּגעגעבן זייערע
zeyere opgegebn un vort melechs dem vi andersh geton hobn
their given up and word king's the than differently done have

לייַבער, כדי זיי זאָלן נישט דינען און זיך נישט בוקן צו קיין
kein tsu bukn nisht zich un dinen nisht zoln zei kedei laiber
any to bow down not selves and serve not shall they so that bodies

ג-ט אַחוץ צו זייער ג-ט. כט פֿון מיר ווערט געגעבן אַ באַפֿעל אַז
az bafel a gegebn vert mir fun G-t zeyer tsu achuts G-t
that command a given is me from G-d their to aside from G-d

יעטוועדער פֿאָלק, אומה, און לשון , וואָס וועט רעדן מיט אומכּבֿוד
umkoved mit redn vet vos loshen un ume folk yetveder
disrespect with speak will which language and nation people every

אויף דעם ג-ט פֿון שַׁדרַכן , מֵישַׁכן , און עַבַד-נגוֹ , זאָל אין
in zol Aved-Nego un Meshachn Shadrachn fun G-t dem oif
in shall Abednego and Meshach Shadrach of G-d the upon

שטיקער צעריסן ווערן , און זיין הויז זאָל געמאַכט ווערן פֿאַר אַ
a far vern gemacht zol hoiz zain un vern tserisn shtiker
a for become made shall house his and become torn pieces

מיסטהויפֿן ; ווָאַרעם עס איז נישטאָ קיין אַנדער ג-ט וואָס קען אַזוי
azoi ken vos G-t ander kein nishto iz es vorem misthoifn
so can who G-d other any there is not is it because manure pile

מציל זיין .
zain matsl
be save

30 Then the king promoted Shadrach, Meshach, and Abednego, in the province of Babylon.

ל דענצמאָל האָט דער מלך דערהויבן שַדרַכן ,
Shadrachn derhoibn melech der hot dentsmol
Shadrach promoted king the has then

מֵישַכן , און עַבֵד-נגוֹ , אין דער מדינה פֿון
fun medine der in Aved-Nego un Meshachn
of province the in Abednego and Meshach

בָּבֶל .
Bavel
Bavel

31 4:1 Nevukhadnetzar the king, unto all people, nations and languages, that dwell in all the earth; Shalom aleichem l'machbir *(Peace be multiplied unto you)*. 32 4:2 I thought it good to show the otot *(signs)* and mofetim *(wonders)* that El Elyon hath wrought toward me.

ד.א דער מלך נבוכַדנֶצַר צו אַלע פֿעלקער, אומות , און
un umes felker ale tsu Nevuchadnetsar melech der
and nations peoples all to Nevukhadnetzar king the

לשׁונות , וואָס ווינען אויף דער גאַנצער ערד : אייַער פֿריד
leshoines frid aier erd gantser der oif voinen vos
language groups peace your earth whole the on dwell who

ד.ב זאָל זיך מערן ! די צייכנס און די ווונדער וואָס דער
der vos vunder di un tseichns di mern zich zol
the which wonders the and signs the multiply self shall

אויבערשטער האָט מיט מיר געטאָן, איז ווילגעפֿעלן פֿאַר מיר צו לאָזן
lozn tsu mir far voilgefeln iz geton mir mit hot Oibershter
let to me for pleasing is done me with has Oybershter

וויסן .
visen
know

33 4:3 How great are His otot *(signs)*!

ד.ג זיַינע צייכנס , ווי גרויס!
grois vi tseichns zaine
great how signs his

And how mighty are His mofetim *(wonders)*!

און זיַינע ווונדער , ווי שטאַרק!
shtark vi vunder zaine un
mighty how wonders his and

His kingdom is a malchut olam *(everlasting kingdom)*,

זיַין מלוכה איז אַן אייביקע מלוכה ,
meluche eibike an iz meluche zain
kingdom everlasting an is kingdom his

and His dominion is from dor v'dor *(generation to generation)*.

און זיַין געוועלטיקייט איז פֿון דור צו דור .
dor tsu dor fun iz geveltikeit zain un
generation to generation from is realm his and

ד 4:4 I, Nevukhadnetzar, was at rest in mine bais, and prospering in my heikhal *(palace)*. 2 4:5 I saw a chalom *(dream)* which made me afraid, and the thoughts upon my bed and the chazonot *(visions)* of my head troubled me. 3 4:6 Therefore made I a decree to bring in all the chachamim of Babylon before me, that they might give me da'as of the pesher *(interpretation, explanation)*

איך נבוכַדנֶצַר בין געווען רואיק אין מײַן הויז , און
un hoiz main in ruik geven bin Nevuchadnetsar ich
and house my in peaceful was am Nevukhadnetzar I

בליענדיק אין מײַן פּאַלאַץ. ד.ה האָב איך אַ חלום געזען און ער
er un gezen cholem a ich hob palats main in bliendik
it and seen dream a I have palace my in flourishing

האָט מיך דערשראָקן, און טראַכטנישן אויף מײַן געלעגער, און זעונגען
zeungen un geleger main oif trachtenishn un dershrokn mich hot
visions and bed my on thoughts and terrified me has

פֿון מײַן קאָפּ האָבן מיך צעגרוילט. ד.ו דערום איז פֿון מיר געגעבן
gegebn mir fun iz derum tsegroilt mich hobn kop main fun
given me from is therefore troubled me have head my of

געווארן אַ באַפֿעל , צו ברענגען פֿאַר מיר אַלע חכמים פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun chachomim ale mir far brengen tsu bafel a gevorn
Bavel of wise men all me before bring to command a been

אַז זיי זאָלן מיך מאַכן וויסן דעם פּיתרון פֿון דעם חלום .
cholem dem fun pitron dem visen machn mich zoln zei az
dream the of interpretation the know make me shall they that

of the chalom *(dream)*.
4 4:7 Then came in the magicians, the enchanters, the Kasdim *(Chaldeans)*, and the soothsayers; and I told the chalom *(dream)* before them; but they did not make known unto me the pesher thereof.
5 4:8 But at the last Daniel came in before me, whose name was Beltshatzar, according to hashem of my G-d, and in whom is the Ruach Elohin Kadishin *(Ruach Elohim HaKadosh)*; and before him I told the chalom *(dream)*, saying,
6 4:9 O Beltshatzar, chief of the magicians, because I know that the Ruach Elohin Kadishin *(Ruach Elohim HaKadosh)* is in thee, and no raz *(secret, mystery)* troubleth thee, tell me the visions of my chalom *(dream)* that I have seen, and the pesher thereof. 7 4:10 Thus were the chazonot of mine head in my bed; I was looking, and hinei, an etz *(tree)* in the midst of the earth, and the height thereof was great. 8 4:11 The etz grew, and was strong, and the height thereof reached unto Shomayim, and visibility thereof extended to the end of kol ha'aretz;
9 4:12 The leaves thereof were lovely, and the p'ri thereof abundant, and in it was food for all; the beasts of the field found shade under it, and the fowls of the heaven dwelt in the boughs thereof,

ד.ז דענצמאָל זײַנען געקומען די חַרטומים , די צויבערשפּרעכער, די
di tsoibershprecher di chartumim di gekumen zainen dentsmol
the sorcerers the magicians the come are then

כַּשְׂדִּים , און די שטערנזעער, און איך האָב דערציילט מײַן חלום פַּאַר
far cholem main dertseilt hob ich un shternzeer di un Kasdim
before dream my told have I and astrologers the and Kasdim

זיי , אָבער זיי האָבן מיך נישט געמאַכט וויסן זײַן פּיתרון .
pitron zain visen gemacht nisht mich hobn zei ober zei
interpretation its know made not me have they but them

ד.ח נאָר צום לעצטן איז אַרײַנגעקומען פַּאַר מיר דָּניֵאל , וואָס זײַן
zain vos Daniel mir far araingekumen iz letstn tsum nor
his who Daniel me before come in is last to the but

נאָמען איז בלטשאַצַר , אַזוי ווי דער נאָמען פֿון מײַן ג-ט, און וואָס דער
der vos un G-t main fun nomen der vi azoi Belteshatsar iz nomen
the who and G-d my of name the as so Beltshatzar is name

רוח אלקים הייליקע איז אין אים; און איך האָב דערציילט מײַן חלום
cholem main dertseilt hob ich un im in iz heilike Elokim ruach
dream my told have I and him in is holy G-d Spirit of

פַּאַר אים: ד.ט בלטשאַצַר , דו הויפּט פֿון די חַרטומים , וואָס איך
ich vos chartumim di fun hoipt du Belteshatsar im far
I whom magicians the of chief you Beltshatzar him before

וויס אַז דער רוח אלקים הייליקע איז אין דיר , און קיין סוֹד
sod kein un dir in iz heilike Elokim ruach der az veis
secret any and you(SG) in is holy G-d Spirit of the that know

איז פֿון דיר נישט פַּאַרהוילן, די זעונגען פֿון מײַן חלום וואָס
vos cholem main fun zeungen di farhoiln nisht dir fun iz
which dream my of visions the hidden not you(SG) from is

איך האָב געזען און זײַן פּיתרון טו זאָגן .
zogn tu pitron zain un gezen hob ich
tell do interpretation its and seen have I

ד.י און די זעונגען פֿון מײַן קאָפּ אויף מײַן געלעגער: איך האָב
hob ich geleger main oif kop main fun zeungen di un
have I bed my on head my of visions the and

געזען, ערשט אַ בוים איז אין מיטן דער ערד , און זײַן הייך איז געוואָרן
geven iz heich zain un erd der mitn in iz boim a ersht gezen
was is height its and earth the midst in is tree a behold seen

גרויס. ד.יא איז געוואַקסן דער בוים און געוואָרן שטאַרקער, ביז זײַן
zain biz shtarker gevorn un boim der gevaksn iz grois
its until stronger became and tree the grew is great

הייך האָט דערגרייכט צום הימל , און זײַן אָנזען איז געווען
geven iz onzen zain un himel tsum dergreicht hot heich
been is appearance its and heaven to the has reached has height

ביז צום עק פֿון דער גאַנצער ערד . ד.יב זײַנע בלעטער זײַנען
zainen bleter zaine erd gantser der fun ek tsum biz
are leaves its earth whole the of end to the even unto

געווען שיין , און זײַן פֿרוכט פֿיל , און שפּײַז פַּאַר אַלעמען איז אויף
oif iz alemen far shpaiz un fil frucht zain un shein geven
on is everyone for food and much fruit its and beautiful been

אים געווען; אונטער אים האָבן זיך געשאָטנט די חיות פֿון פֿעלד,
feld fun chayes di geshotnt zich hobn im unter geven im
field of beasts the taken shade selves have it under been it

and kol basar was fed of it.

אוֹן אִין זַיינַע צווַיגן האָבן געווּוינט די פֿוּיגלען פֿון הימל , אוֹן פֿון
fun un himel fun foiglen di gevoint hobn tsvaign zaine in un
from and heaven of birds the dwelt have branches its in and

אים האָבן זיך געשפּייזט אַלע לַיבער .
laiber ale geshpaizt zich hobn im
flesh(PL) all fed selves have it

10 4:13 I saw in the chazonot of my head upon my bed, and, hinei, an ir *(watcher, messenger)*, a malach hakodesh, came down from Shomayim. 11 4:14 He cried with strength, and said thus, Chop down the tree, and cut off his branches, strip off his leaves, and scatter his p'ri; let the beasts get away from under it, and the fowls from his branches. 12 4:15 Nevertheless leave the stump of his roots in the earth, even with a band of iron and bronze, in the tender grass of the field; and let it be wet with the dew of heaven, and let him partake with the beasts in the grass of ha'aretz; 13 4:16 Let his lev *(heart)* be changed from man's, and let a beast's lev be given unto him; and let seven times *(seasons, years)* pass over him. 14 4:17 This matter is by the decree of the irin *(watchers)*, and the demand by the word of the Kedoshim *(holy ones)*, to the intent that the living may have da'as that Elyon *(Most High)* ruleth in the malchut haAdam, and giveth it to whomsoever He will, and setteth up over it the basest of men. 15 4:18 This chalom *(dream)* I, king Nevukhadnetzar,

ד.יג האָב איך געזען אין די זוּנגען פֿון מיין קאָפּ אויף מיין גלעזער,
geleger main oif kop main fun zeungen di in gezen ich hob
bed my on head my of visions the in seen I have

ערשט אַ מלאך אוֹן אַ הייליקער האָט אַראָפּגענידערט פֿון הימל .
himel fun aropgenidert hot heiliker a un malach a ersht
heaven from descended has holy one a and angel an behold

ד.יד האָט ער אויסגערופֿן אין דער הייך , אוֹן האָט אַזוי געזאָגט: האַקט
hakt gezogt azoi hot un heich der in oisgerufn er hot
chop said thus has and height the in called out he has

אָפּ דעם בוים , אוֹן שנַיידט אָפּ זיינע צווַיגן , שאָקלט אַראָפּ זיינע
zaine arop shoklt tsvaign zaine op shnaidt un boim dem op
its down shake branches its off cut and tree the off

בלעטער, אוֹן צעשפּרייט זיין פֿרוכט; זאָלן די חיות אַוועקוואַנדערן פֿון
fun avekvandern chayes di zoln frucht zain tseshpreit un bleter
from flee away beasts the shall fruit its scatter and leaves

אונטער אים, אוֹן די פֿוּיגלען פֿון זיינע צווַיגן . ד.טו נאָר דעם שטאַם
shtam dem nor tsvaign zaine fun foiglen di un im unter
stump the but branches its from birds the and it under

פֿון זיינע ווּאָרצלען לאָזט אין דער ערד , אוֹן אין אַ קייט פֿון אייַזן אוֹן
un aizn fun keit a in un erd der in lozt vortselen zaine fun
and iron of chain a in and earth the in leave roots its of

קופּער , צווישן די גראָז פֿון פֿעלד; אוֹן פֿון דעם טוי פֿון הימל
himel fun toi dem fun un feld fun groz di tsvishn kuper
heaven of dew the from and field of grass the among bronze

זאָל ער באַנעצט ווערן , אוֹן מיט די חיות זאָל זיין זיין טייל,
teil zain zain zol chayes di mit un vern banetst er zol
part his be shall beasts the with and become be wet he shall

צווישן קרייטעכץ פֿון דער ערד . ד.טז זיין האַרץ זאָל מען פֿאַרבייטן פֿון
fun farbaitn men zol harts zain erd der fun kraitechts tsvishn
from change one shall heart his earth the of herbs among

אַ מענטשנס , אוֹן אַ האַרץ פֿון אַ חיה זאָל אים געגעבן ווערן, אוֹן
un vern gegebn im zol chaye a fun harts a un mentshns a
and be given him shall beast a of heart a and man's a

זיבן צייַטן זאָלן אַריבערגיין איבער אים. ד.יז לויט דער גזירה פֿון
fun gzeire der loit im iber aribergein zoln tsaitn zibn
of decree the according to him over pass over shall times seven

די וואַכערס איז דער שפּרוך , אוֹן אַ באַפֿעל פֿון די הייליקע איז
iz heilike di fun befel a un shpruch der iz vachers di
is holy ones the of command a and sentence the is watchers the

די זאַך , כּדי די לעבעדיקע זאָלן וויסן , אַז דער אויבערשטער
Oibershter der az visen zoln lebedike di kedei zach di
Oybershter the that know shall living the so that matter the

געוואַלטיקט איבער דער מלוכה פֿון מענטשן , אוֹן צו וועמען ער וויל
vil er vemen tsu un mentshn fun meluche der iber geveltikt
wants he whom to and men of kingdom the over rules

גיט ער זי, אוֹן דעם נידעריקסטן פֿון מענטשן קען ער זעצן דערויף .
deroif zetsn er ken mentshn fun nideriksten dem un zi er git
thereon set he can men of lowest the and it he gives

have seen. Now thou, O Beltshatzar, declare the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, forasmuch as all the chachamim of my malchut are not able to make known unto me the pesher *(interpretation, explanation)*; but thou art able; for the Ruach Elohin Kadishin *(Ruach Elohim HaKadosh)* is in thee.

16 4:19 Then Daniel, whose name was Beltshatzar, was perplexed for a time, and his thoughts troubled him. The king spoke, and said, Beltshatzar, let not the chalom *(dream)*, or the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, trouble thee. Beltshatzar answered and said, Mari *(my master)*, if only the chalom *(dream)* concerned them that hate thee, and the pesher *(interpretation, explanation)* thereof thine enemies. 17 4:20 The etz that thou sawest, which grew, and was strong, whose height reached unto Shomayim, and the visibility thereof extended to kol ha'aretz; 18 4:21 Whose leaves were lovely, and the p'ri thereof abundant, and in it was food for all; under which the beasts of the field dwelt, and upon whose branches the fowls of heaven had their habitation; 19 4:22

ד:יח דעם דאָזיקן חלום האָב איך, מלך נבֿוכדנֶצַר , געזען, און
un gezen Nevuchadnetsar melech ich hob cholem dozikn dem
and seen Nevukhadnetzar king I have dream this the

דו , בלטשאַצַר , זאָג דעם פּיתרון , וויַל אַלע חכמים פֿון
fun chachomim ale vail pitron dem zog Belteshatsar du
of wise men all because interpretation the tell Beltshatzar you

מײַן קיניגרײַך קענען מיך נישט מאַכן וויסן דעם פּיתרון ; אָבער
ober pitron dem visen machn nisht mich kenen kinigraich main
but interpretation the know make not me can kingdom my

דו קענסט יאָ , וויַל דער רוח אלקים הייליקע איז אין דיר .
dir in iz heilike Elokim ruach der vail yo kenst du
you(SG) in is holy G-d Spirit of the because yes can you

ד:יט דענצמאָל איז דָּניֵאל , וואָס זײַן נאָמען איז געווען בלטשאַצַר ,
Belteshatsar geven iz nomen zain vos Daniel iz dentsmol
Beltshatzar been is name his who Daniel is then

פַּאַרשטאַרט געוואָרן אַ ווײַלע, און זײַנע רעיונות האָבן אים געשראָקן.
geshrokn im hobn reionut zaine un vaile a gevorn farshtart
alarmed him have thoughts his and while a become stunned

האָט זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט: בלטשאַצַר , זאָל דער
der zol Belteshatsar gezogt hot un melech der opgerufn zich hot
the let Beltshatzar said has and king the called out self has

חלום און דער פּיתרון דיך נישט דערשרעקן . האָט געענטפֿערט
geentfert hot dershrekn nisht dich pitron der un cholem
answered has be appalled not you(SG) interpretation the and dream

בלטשאַצַר און האָט געזאָגט: מײַן האַר , דײַן חלום אויף דײַנע
daine oif cholem dain har main gezogt hot un Belteshatsar
your upon dream your master my said has and Beltshatzar

פֿײַנט , און זײַן פּיתרון אויף דײַנע שׂונאים! ד:כ דער בוים וואָס דו
du vos boim der sonem daine oif pitron zain un faint
you which tree the haters your on interpretation its and enemies

האָסט געזען, וואָס איז געוואַקסן און געוואָרן שטאַרקער, און זײַן הייך
heich zain un shtarker gevorn un gevaksn iz vos gezen host
height its and stronger become and grown is which seen have

האָט דערגרייכט ביזן הימל , און זײַן אָנזען ביז דער גאַנצער ערד ,
erd gantser der biz onzen zain un himel bizn dergreicht hot
earth whole the unto appearance its and heaven unto reached has

ד:כא און זײַנע בלעטער געווען שיין , און זײַן פֿרוכט פֿיל , און
un fil frucht zain un shein geven zainen bleter zaine un
and much fruit its and beautiful been are leaves its and

שפּײַז פֿאַר אַלעמען איז אויף אים געווען; וואָס אונטער אים האָבן געווינט
gevoint hobn im unter vos geven im oif iz alemen far shpaiz
dwelt have it under which been it on is everyone for food

די חיות פֿון פֿעלד, און אין זײַנע צווײַגן האָבן געוווינט די פֿויגלען פֿון
fun foiglen di gerut hobn tsvaign zaine in un feld fun chayes di
of birds the rested have branches its in and field of beasts the

הימל – ד:כב דאָס ביסט דו , מלך , וואָס דו ביסט געוואַקסן און געוואָרן
gevorn un gevaksn bist du vos melech du bist dos himel
become and grown are you that king you are these heaven

שטאַרקער, און וואָס דײַן גרויסקייט איז געוואַקסן און האָט דערגרייכט ביזן
bizn dergreicht hot un gevaksn iz groiskeit dain vos un shtarker
unto reached has and grown is greatness your that and stronger

הימל , און דיַין געוועלטיקייט ביז עק ערד . ד.כג און ווּאָס דער מלך
melech der vos un erd ek biz geveltikeit dain un himel
king the that and earth end unto realm your and heaven

האָט געזען ווי אַ מלאך און אַ הייליקער האָט אַראָפּגענידערט פֿון
fun aropgenidert hot heiliker a un malach a vi gezen hot
from descended has holy one a and angel an how seen has

הימל , און האָט געזאָגט: האַקט אָפּ דעם בוים און צעשטערט אים, נאָר דעם
dem nor im tseshtert un boim dem op hakt gezogt hot un himel
the but it destroy and tree the off chop said has and heaven

שטאַם פֿון זיַינע ווּאָרצלען לאָזט איבער אין דער ערד , און אין אַ קייט פֿון
fun keit a in un erd der in iber lozt vortselen zaine fun shtam
of chain a in and earth the in over leave roots its of stump

אייַזן און קופּער, צווישן די גראָז פֿון פֿעלד; און פֿון דעם טוי פֿון הימל
himel fun toi dem fun un feld fun groz di tsvishn kuper un aizn
heaven of dew the of and field of grass the among bronze and iron

זאָל ער באַנעצט ווערן , און מיט די חיות פֿון פֿעלד זאָל זיַין זיַין
zain zain zol feld fun chayes di mit un vern banetst er zol
his be shall field of beasts the with and become be wet he shall

טיילן, ביז זיבן צייַטן וועלן אַריבערגיין איבער אים – ד.כד דאָס, מלך , איז
iz melech dos im iber aribergein veln tsaitn zibn biz teil
is king this him over pass over will times seven until part

דער פּיתרון , און עס איז די גזירה פֿון דעם אויבערשטער וואָס איז
iz vos Oibershter dem fun gzeire di iz es un pitron der
is which Oybershter the of decree the is it and interpretation the

געקומען אויף מיין האַר דעם מלך ; ד.כה מע וועט דיך פֿאַרטרייַבן
fartraiben dich vet me melech dem har main oif gekumen
drive away you(SG) will one king the master my on come

פֿון מענטשן , און מיט די חיות פֿון פֿעלד וועט זיַין דיַין וווינונג ,
voinung dain zain vet feld fun chayes di mit un mentshn fun
dwelling your be will field of beasts the with and men from

און גראָז ווי אָקסן וועט מען דיך מאַכן עסן , און מיט דעם טוי
toi dem mit un esen machn dich men vet oksen vi groz un
dew the with and eat make you(SG) one will oxen like grass and

פֿון הימל וועט מען דיך באַנעצן , און זיבן צייַטן וועלן אַריבערגיין
aribergein veln tsaitn zibn un banetsn dich men vet himel fun
pass over will times seven and wet you(SG) one will heaven of

איבער דיר ; ביז דו וועסט וויסן אַז דער אויבערשטער געוועלטיקט
geveltikt Oibershter der az visen vest du biz dir iber
rules Oybershter the that know will you until you(SG) over

איבער דער מלוכה פֿון מענטשן , און צו וועמען ער ווייל גיט ער זי.
zi er git vil er vemen tsu un mentshn fun meluche der iber
it he gives wants he whom to and men of kingdom the over

ד.כו און ווּאָס מע האָט אָנגעזאָגט , צו לאָזן דעם שטאַם פֿון די ווּאָרצלען
vortselen di fun shtam dem lozn tsu ongezogt hot me vos un
roots the of stump the leave to pronounced has one that and

פֿון בוים: דיַין מלוכה וועט דיר בלייַבן נאָך דעם ווי דו וועסט
vest du vi dem noch blaibn dir vet meluche dain boim fun
will you when that after remain you(SG) will kingdom your tree of

דערקענען אַז די הימלען זיַינען די ווּאָס געווינען. ד.כז דערום ,
derum geveltikn vos di zainen himlen di az derkenen
therefore rule who the one are heavens the that recognize

מלך , זאָל מיַין עצה פֿאַר דיר וווילגעפֿעלן , און טו
tu un dir far voilgefeln eitse main zol melech
do and you(SG) before find favor in the eyes of counsel my let king

It is thou, O king, that art grown and become strong; for thy greatness is grown, and reacheth unto Shomayim, and thy dominion to the end of ha'aretz. [20] [4:23] And whereas the king saw an ir *(watcher)*, a malach hakodesh, come down from Shomayim, and saying, Chop the etz down, and destroy it; yet leave the stump of the roots thereof in the earth, even with a band of iron and bronze, in the tender grass of the field; and let it be wet with the dew of heaven, and let him partake with the beasts of the field, till seven times *(seasons, years)* pass over him. [21] [4:24] This is the pesher *(interpretation, explanation)*, O king, and this is the decree of Elyon *(Most High)*, which is come upon mari *(my master)* the king; [22] [4:25] That they shall drive thee from anashim, and thy dwelling shall be with the beasts of the field, and they shall make thee to eat grass as oxen, and they shall wet thee with the dew of heaven, and seven times *(seasons, years)* shall pass over thee, till thou have da'as that Elyon *(Most High)* ruleth in the malchut haAdam, and giveth it to whomsoever He will. [23] [4:26] And whereas they

commanded to leave the stump of the etz with its roots, thy malchut shall be assured unto thee, after that thou shalt have da'as that Shomayim *(G-d)* does rule. 24 4:27 Wherefore, O king, let my counsel be acceptable unto thee, and break off thy sins by tzedek *(righteousness)*, and thine iniquities by showing mercy to the poor; if it may be a prolonging of thy tranquillity.

25 4:28 All this came upon the king Nevukhadnetzar. 26 4:29 At the end of twelve months he walked about the heikhal of the malchut of Babylon. 27 4:30 The melech spoke, and said, Is not this great Babylon, that I have built for a royal dwelling by the might of my power, and for the honor of my majesty? 28 4:31 While the word was in the king's mouth, there fell a voice from Shomayim, saying, O king Nevukhadnetzar, to thee it is spoken: The malchut has been taken from thee. 29 4:32 And they shall drive thee from anashim, and thy dwelling shall be with the beasts of the field; they shall make thee to eat grass as oxen, and seven times *(seasons, years)* shall pass over thee, until thou

אָפּ דײַנע זינד דורך צדקה , און דײַנע פֿאַרברעכן דורך
op daine zind durch tsedoke un daine farbrechn durch
away your sin through righteousness and your transgressions through

דערבאַרעמונג אויף די אָרימע; אויב עס קען נאָך זײַן אַ פֿאַרלענגערונג פֿאַר
derbaremung oif di orime oib es ken noch a zain farlengerung far
mercy upon the poor if it can still be a prolonging for

דײַן שלווה.
dain shalve
your peace

ד.כח דאָס אַלץ איז געקומען אויפֿן מלך נבֻכַדנֶצַּר . ד.כט צום סוף
dos alts iz gekumen oifn melech Nevuchadnetsar tsum sof
this all is come on king Nevukhadnetzar at the end

פֿון צוועלף חדשים איז ער אומגעגאַנגען אויף דעם קיניגלעכן פּאַלאַץ פֿון
fun tsvelf chodeshim iz er umgegangen oif dem kiniglechn palats fun
of twelve months is he walking on the royal palace of

בָּבֶל . ד.ל האָט אויסגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט: איז דאָס נישט די
Bavel hot oisgerufn der melech un hot gezogt dos iz nisht di
Bavel has called out the king and has said this is not the

גרויסע בָּבֶל , וואָס איך האָב געבויט פֿאַר אַ קיניגלעכן ווינאָרט מיט מײַן
groise Bavel vos ich hob geboit far a kiniglechn voinort mit main
great Bavel which I have built for a royal dwelling with my

גרויס רײַכטום , און פֿאַר דעם כּבֿוד פֿון מײַן פּראַכטיקייט? ד.לא דאָס וואָרט
groise raichtum un far dem koved fun main prachtikeit dos vort
great riches and for the honor of my majesty this word

איז נאָך געווען אין מלכס מויל , איז אַראָפּ אַ קול פֿון הימל : דיר
iz noch geven in melechs moil , iz a arop a kol fun himel dir
is still been in king's mouth there is a down voice from heaven you(SG)

זאָגט מען, מלך נבֻכַדנֶצַּר : די מלוכה האָט זיך אָפּגענומען
zogt men, melech Nevuchadnetsar : di meluche hot zich opgeton
declares one to king Nevukhadnetzar the kingdom has removed self

פֿון דיר . ד.לב און פֿון מענטשן וועט מען דיך פֿאַרטרײַבן, און
fun dir un fun men vet mentshn dich fartraiben un
from you(SG) and from men will one drive away you(SG) and

מיט די חיות פֿון פֿעלד וועט זײַן דײַן ווינונג , גראָז ווי אָקסן וועט מען
mit di chayes fun feld vet zain dain voinung , groz vi oksen vet men
with the beasts of field will be your dwelling grass like oxen will one

דיך מאַכן עסן, און זיבן צײַטן וועלן אַריבערגיין איבער דיר ; ביז
dich machn esen un zibn tsaitn veln aribergein iber dir biz
you(SG) make eat and seven times will pass over over you(SG) until

דו וועסט וויסן אַז דער אויבערשטער געוועלטיקט איבער דער מלוכה פֿון
du vest visen az der Oibershter geveltikt iber der meluche fun
you will know that the Oybershter rules over the kingdom of

מענטשן , און צו וועמען ער וויל גיט ער זי. ד.לג אין דער אייגענער שעה
sheh eigener der in zi er git vil er vemen tsu un mentshn
hour same the in it he gives wants he whom to and men

איז דערפֿילט געווָארן דאָס ווָארט אויף נבוכַדנֶצַּר , און ער איז פֿון
fun iz er un Nevuchadnetsarn oif vort dos gevorn derfilt iz
from is he and Nevukhadnetzar on word this become fulfilled is

מענטשן פַֿאַרטריבן געווָארן, און גראָז ווי אָקסן האָט ער געגעסן, און
un gegesn er hot oksen vi groz un gevorn fartriben mentshn
and eaten he has oxen like grass and become driven away men

פֿון דעם טוי פֿון הימל איז באַנעצט געווָארן זיין ליַיב , ביז זיַינע האָר
hor zaine biz laib zain gevorn banetst iz himel fun toi dem fun
hair his unto body his become damp is heaven of dew the from

זיַינען אויסגעוואַקסן אַזוי ווי בייַ אָדלערס, און זיַינע נעגל אַזוי ווי בייַ פֿויגלען.
foiglen bai vi azoi negl zaine un odlers bai vi azoi oisgevaksn zainen
birds by as so nails his and eagles by as so grown out are

ד.לד און צום סוף פֿון די טעג, האָב איך, נבוכַדנֶצַּר ,
Nevuchadnetsar ich hob teg di fun sof tsum un
Nevukhadnetzar I have days the of end at the and

אויפֿגעהויבן מיַינע אויגן צום הימל , און מיַין שׂכל האָט זיך
zich hot seichel main un himel tsum oign maine oifgehoibn
self has reason my and heaven to the eyes my lifted up

אומגעקערט צו מיר, און איך האָב געבענטשט דעם אויבערשטער, און
un Oibershter dem gebentsht hob ich un mir tsu umgekert
and Oybershter the blessed have I and me to returned

געלויבט און געאַכפּערט דעם ווָאס לעבט אייביק ,
eibik lebt vos dem geachpert un geloibt
forever lives who the one glorified and praised

ווָאס זיַין געווָאלטיקייט איז אַן אייביקע געווָאלטיקייט,
geveltikeit eibike an iz geveltikeit zain vos
realm everlasting an is realm his whose

און זיַין מלוכה איז אויף דור-דורות .
dor-doires oif iz meluche zain un
throughout generations from is kingdom his and

ד.לה און אַלע באַווויינער פֿון דער ערד
erd der fun bavoiner ale un
earth the of inhabitants all and

זיַינען ווי גָארנישט גערעכנט;
gerechnt gornisht vi zainen
reckoned nothing like are

און לויט זיַין רצון טוט ער מיט
mit er tut rotsn zain loit un
with he does will his according to and

דעם חיל פֿון הימל ,
himel fun cheil dem
heaven of army the

און מיט די באַווויינער פֿון דער ערד ,
erd der fun bavoiner di mit un
earth the of inhabitants the with and

און נישטָא ווער זָאל ווערן זיַין האַנט,
hant zain vern zol ver nishto un
hand his turn shall who there is none and

have da'as that Elyon ruleth in the malchut haAdam, and giveth it to whomsoever He will.

30 4:33 The same hour was the thing fulfilled upon Nevukhadnetzar, and he was driven from anashim, and did eat grass as oxen, and his body was wet with the dew of heaven, till his hair had grown like eagles' feathers, and his nails like birds' claws.

31 4:34 And at the end of the time, I, Nevukhadnetzar, lifted up mine eyes unto Shomayim, and mine da'as returned unto me, and I said Baruch El Elyon, and I praised and honored Him that liveth forever,

Whose dominion is an everlasting dominion, and His Malchut is from dor v'dor;

32 4:35 And all the inhabitants of ha'aretz are considered as nothing,

and He doeth according to His will in the Tzivos HaShomayim,

and among the inhabitants of ha'aretz;

and none can restrain His hand,

or say unto Him: What doest Thou?

33 4:36 At the same time my da'as returned unto me; and for the kavod of my malchut, mine honor and splendor returned unto me; and my counselors and my nobles sought unto me; and I was established in my malchut, and excellent majesty was added unto me. 34 4:37 Now I Nevukhadnetzar praise and extol and honor the Melech HaShomayim, all Whose works are emes, and His ways mishpat; and those that walk in ga'avah *(pride)* He is able to abase.

5 Belshatzar the king made a mishteh gadol *(great feast)* to a thousand of his nobles, and drank wine before the thousand.

2 Belshatzar, while he tasted the wine, commanded to bring the golden and silver vessels which his forefather Nevukhadnetzar had taken out of the Beis Hamikdash which was in Yerushalayim, that the king, and his princes, his wives, and his concubines, might drink therein. 3 Then they brought the golden vessels that were taken out of the Beis HaElohim which

אוֹן אִים זָאגָן : וואָס טוסטו ?
un im zogn vos tustu
and him tell what are you doing

ד.לו אִין דער אייגענער שעה האָט מײַן שׂכל זיך אומגעקערט צו מיר, אוֹן
un mir tsu umgekert zich seichel main hot sheh eigener der in
and me to returned self reason my has hour same the in

צו דעם כּבֿוד פֿוֹן מײַן מלוכה , האָט מײַן פּראַכט אוֹן מײַן גלאַנץ
glants main un pracht main hot meluche main fun koved dem tsu
splendor my and glory my has kingdom my of honor the to

זיך אומגעקערט צו מיר; אוֹן מײַנע מיניסטאָרן אוֹן מײַנע גרויסע לײַט
lait groise maine un ministorn maine un mir tsu umgekert zich
people great my and ministers my and me to returned self

האָבן מיך געזוכט ; אוֹן איך בין באַפֿעסטיקט געוואָרן אין מײַן מלוכה ,
meluche main in gevorn bafestikt bin ich un gezucht mich hobn
kingdom my in become established am I and sought me have

אוֹן נאָך אַ גרעסערע מאַכט איז מיר צוגעלייגט געוואָרן . ד.לו אַצונד טו
un noch a grosere macht iz mir tsugeleigt gevorn atsund tu
and still a greater power is me added become now do

איך, נבֿוכַדנֶצַּר , לויבן אוֹן דערהייבן אוֹן אַכפֿערן דעם קיניג פֿוֹן
ich Nevuchadnetsar loibn un derheibn un achpern dem kinig fun
I Nevukhadnetzar praise and exalt and honor the king of

די הימלען , וואָס אַלע זײַנע טוונגען זײַנען אמת, אוֹן זײַנע וועגן
di himlen vos ale zaine tuungen zainen emes un zaine vegen
the heavens whose all his works are truth and his ways

געראַעבטיקייט , אוֹן די וואָס גייען מיט גאווה קען ער מאַכן ענידריק.
gerechtikeit un di vos geyen mit gaive ken er machn enivtdik
righteousness and the ones who walk with pride can he make humble

ה דער מלך בלשאַצַר האָט געמאַכט אַ גרויסן מאָלצײַט פֿאַר
far moltsait groisn a gemacht hot Belshatsar melech der
for feast great a made has Belshatzar king the

טויזנט פֿוֹן זײַנע גרויסע לײַט , אוֹן האָט געטרונקען ווײַן מיט
mit vain getrunken hot un lait groise zaine fun toiznt
with wine drunk has and people great his of thousand

די טויזנט .
di toiznt
the thousand

ב האָט בלשאַצַר , אַז ער האָט פֿאַרזוכט דעם ווײַן , באַפֿוילן
bafoiln vain dem farzucht hot er az Belshatsar hot
commanded wine the tasted has he when Belshatzar has

צו ברענגען די גילדערנע אוֹן זילבערנע כּלים , וואָס זײַן פֿאָטער
foter zain vos keilim zilberne un gilderne di brengen tsu
father his which vessels silver and golden the bring to

נבֿוכַדנֶצַּר האָט אַרויסגענומען פֿוֹן דעם הֵיכל וואָס אין
in vos heichl dem fun aroisgenumen hot Nevuchadnetsar
in which temple the of taken out has Nevukhadnetzar

ירושָׁלַיִם ; כּדי דער מלך , אוֹן זײַנע גרויסע לײַט , זײַנע
Yerushalayim kedei melech der un groise zaine lait zaine
Yerushalayim so that king the and his people great his

ווײַבער, אוֹן זײַנע קעפּסווײַבער, זאָלן טרינקען אין זיי . ג דענצמאָל האָט
vaiber un zaine kepsvaiber zoln trinken in zei hot dentsmol
wives and his concubines shall drink in them has then

מען געבראַכט די גילדערנע כּלים , וואָס האָט אַרויסגענומען
men gebracht di gilderne keilim vos hot me aroisgenumen
one brought the golden utensils which has one taken

was at Yerushalayim, and the king, and his princes, his wives, and his concubines, drank in them. 4 They drank wine, and praised the g-ds of gold, and of silver, of bronze, of iron, of wood, and of stone.

5 In the same hour came forth fingers of a man's yad *(hand)*, and wrote opposite the menorah upon the plaster of the wall of the king's heikhal, and the king saw the part of the yad that wrote. 6 Then the king's countenance was changed, and his machsh'vot troubled him, so that the joints of his hips were loosed, and his knees knocked together. 7 The king cried aloud to bring in the enchanters, the Kasdim *(Chaldeans)*, and the soothsayers. And the king spoke, and said to the chachamim of Babylon, Whosoever shall read this mikhtav *(writing)*, and show me the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, shall be clothed with purple, and have a chain of gold about his neck, and shall be the third ruler in the malchut. 8 Then came in all the king's chachamim, but they could not read the mikhtav

פֹּון דעם הֵיכל פֹּון הס הויז וואָס אין ירושָלַיִם , און דער
der un Yerushalayim in vos hoiz Hashems fun heichl dem fun
the and Yerushalayim in which house Hashem's of temple the out of

מלך , און זײַנע גרויסע לײַט , זײַנע ווײַבער, און זײַנע קעפּסווײַבער,
kepsvaiber zaine un vaiber zaine lait groise zaine un melech
concubines his and wives his people great his and king

האָבן געטרונקען אין זיי . ד זיי האָבן געטרונקען ווײַן , און געלויבט די
di geloibt un vain getrunken hobn zei zei in getrunken hobn
the praised and wine drunk have they them in drunk have

אלוקי הזהב און זילבער, פֹּון קופּער , אייַזן, האָלץ, און שטיין .
shtein un holts aizn kuper fun zilber un hazahav Elokei
stone and wood iron bronze of silver and gold the g-d of

ה אין דער אייגענער שעה זײַנען אַרויס פֿינגער פֹּון אַ מענטשנס האַנט, און
un hant mentshns a fun finger arois zainen sheh eigener der in
and hand man's a of fingers out are hour same the in

האָבן געשריבן אַקעגן דעם לײַכטער , אויפֿן קאַלך פֹּון דער וואַנט פֹּון
fun vant der fun kalch oifn laichter dem akegn geshribn hobn
of wall the of plaster on the lampstand the opposite written have

דעם מלכס פּאַלאַץ; און דער מלך האָט געזען די האַנטפֿלעך וואָס
vos hantflech di gezen hot melech der un palats melechs dem
which hand palm the seen has king the and palace king's the

האָט געשריבן . ו דענצמאָל האָט זיך געביטן דעם מלכס פּאַרב, און זײַנע
zaine un farb melechs dem gebitn zich hot dentsmol geshribn hot
his and color king's the changed self has then written has

רעיונות האָבן אים געשרעקן, און די גלעלנקען פֹּון זײַנע לענדן זײַנען
zainen lendn zaine fun gelenken di un geshrokn im hobn reionut
are loins his of joints the and terrified him have thoughts

לויז געוואָרן, און זײַנע קני האָבן זיך געקלאַפּט איינס אָן
on eins geklapt zich hobn kni zaine un gevorn loiz
against one knocked selves have knees his and become loosened

אַנדערן . ז האָט דער מלך אויסגערופֿן אין דער הייך , מע זאָל אַרײַנברענגען
arainbrengen zol me heich der in oisgerufn melech der hot andern
bring in shall one loud the in called out king the has another

די צויבערשפּרעכער, די כַּשְׂדִים , און די שטערנזעער. דער מלך האָט
hot melech der shternzeer di un Kasdim di tsoibershprecher di
has king the astrologers the and Kasdim the enchanters the

זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו די חכמים פֹּון בָּבֶל : ווער נאָר
nor ver Bavel fun chachomim di tsu gezogt hot un opgerufn zich
only whoever Bavel of wise men the to said has and called out self

עס וועט איבערלייענען דאָס דאָזיקע געשריפֿטס, און וועט דעם פּיתרון
pitron dem vet un geshrifts dozike dos iberliyenen vet es
interpretation the will and writing this the read will it

דערקלערן מיר באַשיידן , וועט אין פֿורפּל אָנגעקלײדט ווערן , מיט אַ גילדערנער
gilderner a mit vern ongekleidt purpl in vet basheidn mir derfun
golden a with become clothed purple in will explain me thereof

קייט אויף זײַן האַלדז, און ווי אַ דריטער אין דער מלוכה געוואָלטיקן.
geveltikn meluche der in driter a vi un haldz zain oif keit
rule kingdom the in third a as and neck his on chain

ח דענצמאָל זײַנען אַרײַנגעקומען אַלע חכמים פֹּון מלך ,
melech fun chachomim ale araingekumen zainen dentsmol
king of wise men all come in are then

אָבער זיי האָבן נישט געקענט איבערלייענען דאָס געשריפֿטס, און
un geshrifts dos iberliyenen gekent nisht hobn zei ober
and writing this to read able not have they but

(writing), nor make known to the king the pesher (interpretation, explanation) thereof.
9 Then was king Belshatzar greatly troubled, and his countenance was changed in him, and his nobles were perplexed.

10 Now the malkah (queen) by reason of the words of the king and his nobles came into the banquet house; and the malkah (queen) spoke and said, O king, live forever; let not thy thoughts trouble thee, nor let thy countenance be changed.
11 There is a man in thy malchut, in whom is the Ruach Elohin Kadishin (Ruach Elohim HaKadosh) and in the days of thy forefather ohr and seichel and chochmah, like the chochmah of HaElohim, was found in him; the king Nevukhadnetzar thy forefather, the king, I say, thy forefather, made him chief of the magicians, enchanters, Kasdim (Chaldeans), and soothsayers;
12 Forasmuch as an excellent ruach, and da'as, and seichel, interpreting of chalomot, and solving riddles, and explaining enigmas, were found in the same Daniel, whom the king named

דעם פיתרון לאָזן וויסן דעם מלך . ט האָט דענצמאָל דער
der dentsmol hot melech dem visen lozn pitron dem
the then has king the know let interpretation the

מלך בלשאַצַר זיך שטאַרק דערשראָקן, און זיין פַּאַרב האָט
hot farb zain un dershrokn shtark zich Belshatsar melech
has color his and terrified strongly self Belshatzar king

זיך אויף אים געביטן , און זיַינע גרויסע לייַט זיַינען געוואָרן
gevorn zainen lait groise zaine un gebitn im oif zich
become are people great his and changed him on self

צעטומלט .
tsetumlt
perplexed

י איז פון וועגן די ווערטער פון דעם מלך און זיַינע גרויסע לייַט
lait groise zaine un melech dem fun verter di vegen fun iz
people great his and king the of words the account of of is

אַריַינגעקומען די מלכּה אין הויז פון מאָלצַייַט; האָט זיך אָפּגערופן די
di opgerufn zich hot moltsait fun hoiz in malke di araingekumen
the call out self did feast of house in queen the came in

מלכּה און האָט געזאָגט: אייביק לעבן זאָל דער מלך ! זאָלן דיַינע רעיונות
reionut daine zoln melech der zol lebn eibik gezogt hot un malke
thoughts your shall king the shall live forever said has and queen

דיך נישט שרעקן , און דיין פַּאַרב זאָל זיך נישט בייַטן . יא פַּאַראַן אַ
a faran baitn nisht zich zol farb dain un shrekn nisht dich
a there is change not self shall color your and frighten not you(SG)

מאַן אין דיַין קיניגרייַך , וואָס דער רוח אלקים הייליקע איז אין אים, און
un im in iz heilike Elokim ruach der vos kinigraich dain in man
and him in is holy G-d Spirit of the who kingdom your in man

אין די טעג פון דיַין פַּאָטער איז געפונען געוואָרן אין אים ליכטיקייט ,
lichtikeit im in gevorn gefunen iz foter dain fun teg di in
enlightenment him in become found is father your of days the in

און פַּאַרשטאַנדיקייט, און חכמה אַזוי ווי די חכמה פון די אלקים ;
Elokim di fun chochme di vi azoi chochme un farshtandikeit un
G-d the of wisdom the as such wisdom and understanding and

און דער מלך נבוכַדנעצַר דיַין פַּאָטער האָט אים פַּאַר דעם הויפּט
hoipt dem far im hot foter dain Nevuchadnetsar melech der un
head the for him has father your Nevukhadnetzar king the and

פון די חַרטומים , די צויבערשפּרעכער, די כַּשׂדים , און די שטערנזעער
shternzeer di un Kasdim di tsoibershprecher di chartumim di fun
astrologers the and Kasdim the enchanters the magicians the of

אויפגעשטעלט – דיַין פַּאָטער דער מלך . יב ווייל אַן אויסנאַמיקער גייַסט,
gaist oisnamiker an vail melech der foter dain oifgeshtelt
spirit excellent an because king the father your appointed

און קענטשאַפט , און פַּאַרשטאַנדיקייט, פּותר זיַין חלומות , און
un chaloimes zain poiser farshtandikeit un kenshaft un
and dreams being interpreting understanding and knowledge and

באַשיידונג פון רעטענישן, און אָפּבינדונג פון קנופּן , זיַינען געפונען
gefunen zainen knupn fun opbindung un retenishn fun basheidung
found are knots of solving and riddles of explaining

נעוואָרן אין אים, אין דָּניֵּאל , וואָס דער מלך האָט געמאַכט זיין נאָמען
nomen zain gemacht hot melech der vos Danieln in im in gevorn
name his made has king the whom Daniel in him in become

בלטשאַצַר . אַצונד , זאָל דָּניֵאל געפֿוּן ווערן, און ער וועט באַשיידן דעם
dem basheidn vet er un vern gerufn Daniel zol atsund Belteshatsar
the explain will he and be called Daniel shall now Belteshatzar

פּיתרון .
pitron
interpretation

יג דענצמאָל איז דָּניֵאל אַריֵינגעבראַכט געווואָרן פֿאַר דעם מלך . האָט
hot melech dem far gevorn araingebracht Daniel iz dentsmol
has king the before become brought in Daniel is then

זיך אָפּגערופֿן דער מלך און האָט געזאָגט צו : ביסטו דאָס דער
der dos bistu Danieln tsu gezogt hot un melech der opgerufn zich
this the are you Daniel to said has and king the called out self

דָּניֵאל וואָס פֿון די גלות-קינדער פֿון יהוּדה , וואָס מײַן פֿאָטער
foter main vos Yehudah fun goles-kinder di fun vos Daniel
father my whom Yehudah of exile children the from who Daniel

דער מלך האָט געבראַכט פֿון יהוּדה ? יד וואָרעם איך האָב
hob ich vorem Yehudah fun gebracht hot melech der
have I about whom Yehudah from brought has king the

געהערט אויף דיר , אַז דער רוח אלקים איז אין דיר , און
un dir in iz Elokim ruach der az dir oif gehert
and you(SG) in is G-d Spirit of the that you(SG) about heard

ליכטיקייט , און פֿאַרשטאַנדיקייט, און אויסנאַמיקע חכמה , געפֿינען
gefinen chochme oisnamike un farshtandikeit un lichtikeit
find wisdom excellent and understanding and enlightenment

זיך אין דיר . טו און אַצונד זיַינען אַריֵינגעבראַכט געווואָרן פֿאַר מיר
mir far gevorn araingebracht zainen atsund un dir in zich
me before become brought in are now and you(SG) in selves

די חכמים , די צויבערשפּרעכער, אַז זיי זאָלן איבערלייענען דאָס
dos iberliyenen zoln zei az tsoibershprecher di chachomim di
the read shall they that enchanters the wise men the

דאָזיקע געשריפֿטן, און מיך מאַכן וויסן דעם פּיתרון דערפֿון, אָבער
ober derfun pitron dem visen machn mich un geshrifts dozike
but thereof interpretation the know make me and writing this

זיי קענען דעם פּיתרון פֿון דער זאַך נישט באַשיידן . טז און איך
ich un basheidn nisht zach der fun pitron dem kenen zei
I and explain not matter the of interpretation the able they

האָב געהערט אויף דיר , אַז דו קענסט פּותר זיַין פּיתרונים ,
pitronim zain poiser kenst du az dir oif gehert hob
interpretations be interpret able to you that you(SG) about heard have

און אָפּבינדן קנופּן ; אַצונד , אויב דו קענסט איבערלייענען דאָס געשריפֿטן,
geshrifts dos iberliyenen kenst du oib atsund knupn opbindn un
writing this read can you if now knots undo and

און מיך מאַכן וויסן דעם פּיתרון דערפֿון, וועסטו אין פּורפּל
purpl in vestu derfun pitron dem visen machn mich un
purple in you will thereof interpretation the know make me and

אָנגעקליידט ווערן , מיט אַ גילדערנער קייט אויף דיַין האַלדז, און ווי אַ
a vi un haldz dain oif keit gilderner a mit vern ongekleidt
a as and neck your on chain golden a with become clothed

דריטער אין דער מלוכה געוועלטיקן.
geveltikn meluche der in driter
rule kingdom the in third

Beltshatzar. Now let Daniel be called, and he will show the pesher *(interpretation, explanation)*.

13 Then was Daniel brought in before the king. And the king spoke and said unto Daniel, Art thou that Daniel, which art of the Bnei Golus of Yehudah, whom the king my forefather brought out of Yehudah? 14 I have even heard of thee, that the Ruach Elohim is in thee, and that ohr and seichel and excellent chochmah is found in thee. 15 And now the chachamim, the enchanters, have been brought in before me, that they should read this mikhtav *(writing)*, and give me da'as of the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, but they could not show the pesher *(interpretation, explanation)* of the thing; 16 And I have heard of thee, that thou canst give interpretations, and explain enigmas; now if thou canst read the mikhtav *(writing)*, and make known to me the pesher *(interpretation, explanation)* thereof, thou shalt be clothed with purple, and have a chain of gold about thy neck, and shalt be the third ruler in the malchut.

יז דענצמאָל האָט געענטפֿערט דָּנִיֵּאל און האָט געזאָגט פֿאַר דעם מלך :
melech dem far gezogt hot un Daniel geentfert hot dentsmol
king the before said has and Daniel answered has then

דיינע מתּנות זאָלן בליבן בייַ דיר , און דיינע באַלוינונגען גיב אַן
an gib baloinungen daine un dir bai blaibn zoln matonus daine
an give rewards your and you(SG) with remain shall gifts your

אַנדערן ; אָבער דאָס געשריפֿטס וועל איך דעם מלך איבערלייענען, און
un iberliyenen melech dem ich vel geshrifts dos ober andern
and read king the I will writing the but another

דעם פּיתרון וועל איך אים מאַכן וויסן . יח דו , מלך – הָאֵל
HaEl melech du visen machn im ich vel pitron dem
the G-d king you know make him I will interpretation the

העליון האָט געגעבן דיין פֿאָטער נבוכַדנֶצַּר מלוכה , און
un meluche Nevuchadnetsarn foter dain gegebn hot HaElyon
and kingdom Nevukhadnetzar father your given has the most high

גרויסקייט, און כּבֿוד , און פּראַכט. יט און פֿון וועגן דער גרויסקייט וואָס
vos groiskeit der vegen fun un pracht un koved un groiskeit
which greatness the account of of and glory and honor and greatness

, לשונות און , אומות אַלע פֿעלקער, האָבן אים געגעבן , ער האָט
leshoines un umes felker ale hobn gegebn im hot er
language groups and nations peoples all have given him has he

געציטערט און מורא געהאַט פֿאַר אים; וועמען ער האָט געוואָלט האָט ער
er hot gevolt hot er vemen im far gehat moire un getsitert
he has wanted has he whom him before had fear and trembled

געטייט , און וועמען ער האָט געוואָלט האָט ער געלאָזט לעבן, און וועמען
vemen un lebn gelozt er hot gevolt hot er vemen un geteit
whom and live let he has wanted has he whom and caused to die

ער האָט געוואָלט האָט ער דערהויבן, און וועמען ער האָט געוואָלט האָט ער
er hot gevolt hot er vemen un derhoibn er hot gevolt hot er
he has wanted has he whom and exalted he has wanted has he

דערנידערט . כ אָבער אַז זיין האַרץ האָט זיך דערהויבן, און זיין גייסט
gaist zain un derhoibn zich hot harts zain az ober dernidert
spirit his and exalted self has heart his when but brought low

איז געוואָרן תַּקיף ביז צום מוטווילקן, איז ער אַראָפּגעזעצט געוואָרן פֿון
fun gevorn aropgezetst er iz mutvilikn tsum biz takif gevorn iz
from become brought down he is prideful to unto strong become is

דעם טראָן פֿון זיין מלוכה , און דעם כּבֿוד האָט מען אָפּגענומען
fun opgeton men hot koved dem un meluche zain fun tron dem
from taken away one has honor the and kingdom his of throne the

אים. כא און פֿון מענטשנקינדער איז ער פֿאַרטריבן געוואָרן, און זיין האַרץ
harts zain un gevorn fartriben er iz mentshnkinder fun un im
heart his and become driven out he is children of men from and him

האָט מען געמאַכט גלייַך צו אַ חיה , און מיט וואַלדאייזלען איז
iz valdeizlen mit un chihs a tsu glaich gemacht men hot
is wild donkeys with and wild animals a to equal made one has

געווען זיין ווויינונג ; גראָז אַזוי ווי אָקסן האָט מען אים געמאַכט עסן , און
gevoin zain voinung groz azoi vi oksen hot men im gemacht esen un
and eat made him one has oxen as like grass dwelling his was

פֿון דעם טוי פֿון הימל איז ער באַנעצט געוואָרן; ביז ער האָט געוווסט
gevust hot er biz gevorn banetst er iz himel fun toi dem fun
known has he until become wetted he is heaven of dew the from

, מענטשן פֿון מלוכה דער איבער געוועלטיקט העליון הָאֵל אַז
mentshn fun meluche der iber geveltikt HaElyon HaEl az
men of kingdom the over rules the most high the G-d that

[17] Then Daniel answered and said before the king, Let thy gifts be to thyself, and give thy rewards to another; yet I will read the mikhtav *(writing)* unto the king, and make known to him the pesher *(interpretation, explanation)*. [18] O thou king, El Elyon gave Nevukhadnetzar thy forefather a malchut, and gedulah *(greatness)*, and kavod *(glory)*, and hadar *(majesty)*; [19] And for the gedulah that he gave him, all people, nations, and languages, trembled and feared before him; whom he would he violently killed; and whom he would he kept alive; and whom he would he set up; and whom he would he put down. [20] But when his heart was lifted up, and his ruach hardened in ga'avah *(pride)*, he was deposed from his kingly throne, and they took his kavod *(glory)* from him; [21] And he was driven from the bnei haAdam; and his lev was made like the beasts, and his dwelling was with the wild donkeys; they fed him with grass like oxen, and his body was wet with the dew of heaven; till he knew that El Elyon ruled in the malchut haAdam, and that He appointeth

over it whomsoever He will. 22 And thou his son, O Belshatzar, hast not humbled thine lev, though thou had da'as of all this; 23 But hast lifted up thyself against Hashem of Shomayim; and they have brought the vessels of His Beis Hamikdash before thee, and thou, and thy nobles, thy wives, and thy concubines, have drunk wine in them; and thou hast praised the g-ds of silver, and gold, of bronze, iron, wood, and stone, which see not, nor hear, nor know; and the G-d in Whose hand thy breath is, and Whose are all thy ways, hast thou not glorified. 24 Then was the part of the yad sent from Him; and this mikhtav *(writing)* was written. 25 And this is the mikhtav *(writing)* that was written, mene, mene, tekel, ufarsin. 26 This is the pesher *(interpretation, explanation)* of the thing; mene; G-d hath numbered thy malchut, and finished with it. 27 tekel; Thou art weighed in the balances, and art found wanting. 28 peres; Thy malchut is divided, and given to the Medes and Persians.

אוּן וּוועמען ער וויל זועצט ער דערויף . כב אוּן דוּ , זיין זוּן בלשאַצַר ,
Belshatsar zun zain du un deroif er zetst vil er vemen un
Belshatzar son his you and thereon he sets wants he whom and

האָסט נישט געבייגט דיין האַרץ, הגם דוּ האָסט דאָס אַלץ געוווּסט,
gevust alts dos host du hagam harts dain gebeigt nisht host
known all this have you although heart your humbled not have

כג נאָר דוּ האָסט זיך דערהויבן אַקעגן דעם אָדוֹן השמים , אוּן די
di un Hashamayim Adon dem akegn derhoibn zich host du nor
the and of heaven L-rd the against exalted self have you but

כּלים פֿוּן זיין הויז האָט מען געבראַכט פֿאַר דיר , אוּן דוּ , אוּן
un du un dir far gebracht men hot hoiz zain fun keilim
and you and you(SG) before brought they have house his of vessels

דיינע גרויסע לייַט , דיינע ווייַבער, אוּן דיינע קעפּסווייַבער, האָבן וויין
vain hobn kepsvaiber daine un vaiber daine lait groise daine
wine have concubines your and wives your people great your

געטרונקען אין זיי , אוּן אלוקי הכסף , אוּן גאָלד, קופּער , אייַזן,
aizn kuper gold un hachesef Elokei un zei in getrunken
iron bronze gold and silver the G-d of and them in drunk

האָלץ, אוּן שטיין , וואָס נישט זיי זעען, אוּן נישט זיי הערן, אוּן נישט
nisht un hern zei nisht un zeen zei nisht vos shtein un holts
not and hear they not and see they not which stone and wood

זיי וווייסן, האָסטו געלויבט; אוּן האָאֵל וואָס דיין נשמה איז אין זיין
zain in iz neshome dain vos HaEl un geloibt hostu veisn zei
his in is soul your who the G-d and praised have you know they

האַנט, אוּן אַלע דיינע וועגן זיינען ביי אים, האָסטו נישט געאַכפּערט.
geachpert nisht hostu im bai zainen vegen daine ale un hant
honored not have you him before are ways your all and hand

כד דענצמאָל איז אַרויסגעשיקט געוואָרן פֿוּן פּאַר אים די האַנטפּלעך,
hantflech di im far fun gevorn aroisgeshikt iz dentsmol
hand palm the him before from become sent out is then

אוּן האָט אָנגעצייכנט דאָס דאָזיקע געשריפֿט. כה אוּן דאָס איז דאָס
dos iz dos un geshrifts dozike dos ongetseichnt hot un
the is this and writing this the inscribed has and

געשריפֿטס וואָס איז אָנגעצייכנט געוואָרן; מְנֵא מְנֵא תְּקֵל אוּפַרְסִין.
ufarsin tekel mene mene gevorn ongetseichnt iz vos geshrifts
ufarsin tekel mene mene become inscribed is that writing

כו דאָס איז דער פּיתרון פֿוּן דער זאַך : מְנֵא , אלקים האָט
hot Elokim mene zach der fun pitron der iz dos
has G-d mene matter the of interpretation the is this

אָפּגעציילט דיין מלוכה , אוּן האָט זי געענדיקט. כז תְּקֵל , דוּ ביסט
bist du tekel geendikt zi hot un meluche dain opgetseilt
are you tekel finished it has and kingdom your numbered

געווויגן געוואָרן אויף אַ וואָגשאָל, אוּן ביסט געפֿונען געוואָרן פֿעליק .
felik gevorn gefunen bist un vogshol a oif gevorn gevoign
lacking become found are and scale a on become weighed

כח פְּרֶס , דיין מלוכה וועט צעטיילט, אוּן אַוועקגעגעבן צו פָּרָס אוּן
un Paras tsu avekgegebn un tseteilt vert meluche dain Peres
and Paras to given away and divided becomes kingdom your peres

מָדַי .
Madai
Madai

כט דענצמאָל האָט בלשאַצַר באַפֿוילן , און מע האָט אָנגעקלייַדט
ongekleidt hot me un bafoiln Belshatsar hot dentsmol
clothed has one and commanded Belshatzar has then

דָּניֵאלן אין פֿורפּל, מיט אַ גילדערנער קייט אויף זיין האַלדז, און מע
me un haldz zain oif keit gilderner a mit purpl in Danieln
one and neck his on chain golden a with purple in Daniel

האָט אויסגערופֿן אויף אים, אַז ער זאָל זיין אַ דריטער געוועלטיקער אין
in geveltiker driter a zain zol er az im oif oisgerufn hot
in ruler third a be shall he that him upon called out has

דער מלוכה .
meluche der
kingdom the

ל אין דער אייגענער נאַכט איז בלשאַצַר דער מלך פֿון די כַּשְׂדים
Kasdim di fun melech der Belshatsar iz nacht eigener der in
Kasdim the of king the Belshatzar is night same the in

געטייט געוואָרן.
gevorn geteit
become caused to die

ו און דָּרְיָוֶשׁ פֿון מָדַי האָט איבערגענומען די מלוכה , וועַן ער
er ven meluche di ibergenumen hot Madai fun Daryavesh un
he when kingdom the taken over has Madai of Daryavesh and

איז געווען אַרום צוויי און זעכציק יאָר אַלט. א.ו איז ווי‌לגעפֿעלן פֿאַר
far voilgefeln iz alt yor zechtsik un tsvei arum geven iz
for pleasing is old years sixty and two around was is

דָּרְיָוֶשן , און ער האָט אַרויפֿגעזעצט איבער דעם קיניגרייַך הונדערט
hundert kinigraich dem iber aroifgezetst hot er un Daryaveshn
hundred kingdom the over set up has he and Daryavesh

און צוואַנציק סאַטראַפּן, וואָס זאָלן זיין אין גאַנצן קיניגרייַך ; ב.ו און
un kinigraich gantsn in zain zoln vos satrapn tsvantsik un
and kingdom entire in be were to who satraps twenty and

איבער זיי דריי אויפֿזעערס וואָס דָּניֵאל איז געווען איינער פֿון
fun einer geven iz Daniel vos oifzeers drai zei iber
of one was is Daniel of whom overseers three them over

זיי ; כּדי די דאָזיקע סאַטראַפּן זאָלן אָפּגעבן צו זיי רעכנשאַפֿט,
rechnshaft zei tsu opgebn zoln satrapn dozike di kedei zei
reckoning them to give up shall satraps these the so that them

און דער מלך זאָל נישט האָבן קיין הֶזק . ג.ו דענצמאָל האָט דער
der hot dentsmol hezk kein hobn nisht zol melech der un
the had then damage any have not shall king the and

דאָזיקער דָּניֵאל זיך אויסגעצייכנט איבער די אויפֿזעערס און די סאַטראַפּן,
satrapn di un oifzeers di iber oisgetseichnt zich Daniel doziker
satraps the and overseers the over distinguished self Daniel this one

ווייַל אַן אויסנאַמיקער גייַסט איז געווען אין אים; און דער מלך האָט
hot melech der un im in geven iz gaist oisnamiker an vail
had king the and him in was is spirit extraordinary an because

געקלערט אים אַרויפֿצוזעצן איבער דעם גאַנצן קיניגרייַך . ד.ו דענצמאָל
dentsmol kinigraich gantsn dem iber aroiftsuzetsn im geklert
then kingdom entire the over appoint him considered

האָבן די אויפֿזעערס און די סאַטראַפּן געזוכט אַן אויסרעד אַקעגן דָּניֵאלן
Danieln akegn oisred an gezucht satrapn di un oifzeers di hobn
Daniel against pretext a sought satraps the and overseers the have

בנוגע צו דער מלוכה , אָבער זיי האָבן קיין אויסרעד און קיין
kein un oisred kein hobn zei ober meluche der tsu benegeye
any and pretext any had they but kingdom the to with regard

29 Then commanded Belshatzar, and they clothed Daniel with purple, and put a chain of gold about his neck, and made a proclamation concerning him, that he should be the third ruler in the malchut.

30 In that night was Belshatzar the king of the Kasdim slain.

6 5:31 And Daryavesh the Mede took the malchut, being about 62 years old. 2 6:1 It pleased Daryavesh to set over the malchut an hundred and twenty satraps, which should be over the whole malchut; 3 6:2 And over these three overseers, of whom Daniel was one, that the satraps might give accounts unto them, and that the king should suffer no loss. 4 6:3 Then this Daniel distinguished himself above the overseers and satraps, because an excellent ruach was in him; and the king thought to set him over the whole malchut. 5 6:4 Then the overseers and satraps sought to find occasion against Daniel concerning the malchut; but they could find none occasion nor fault; forasmuch as

he was trustworthy, neither was there any negligence or corrupt thing found in him.

6 6:5 Then said these anashim, We shall not find any occasion against this Daniel, except we find it against him concerning the dat *(law, religion)* of his G-d.
7 6:6 Then these overseers and satraps assembled together to the king, and said thus unto him, King Daryavesh, L'olam yicheyeh *(live for ever!)*
8 6:7 All the overseers of the malchut, the administrators, and the satraps, the counselors, and the governors, have consulted together to establish a royal statute, and to make a firm decree, that whosoever shall make a petition of any g-d or man for shloshim yom *(thirty days)*, except of thee, O king, he shall be cast into the den of lions. 9 6:8 Now, O king, establish the decree and sign the ketav *(writing, document)*, that it cannot be changed, according to the law of the Medes and Persians, which altereth not.
10 6:9 Wherefore king Daryavesh signed the written decree.

פַּעלער נישט געקענט געפֿינען, וויַיל ער איז געווען געטרַיִ, און קיין
kein un getrai geven iz er vail gefinen gekent nisht feler
any and faithful was is he because to find been able not fault

פַֿאַרזע אָדער פַּעלער איז בַּיִ אים נישט געפֿונען געוואָרן.
gevorn gefunen nisht im bai iz feler oder farze
become found not him with is fault or negligence

ו.ה האָבן דענצמאָל די דאָזיקע מענער געזאָגט: מיר וועלן נישט געפֿינען קיין
kein gefinen nisht veln mir gezogt mener dozike di dentsmol hobn
any find not will me said men these the then had

אורזאַך אַקעגן דעם דאָזיקן דָּניֵאל, סַיִדן מיר געפֿינען עס אין דעם געזעץ
gezets dem in es gefinen mir saidn Danieln dozikn dem akegn urzach
law the in it find we except Daniel this the against cause

פֿון זיַין ג-ט. ו.ו דענצמאָל זיַינען די דאָזיקע אויפֿזעהער און סאַטראַפּן
satrapn un oifzeers dozike di zainen dentsmol G-t zain fun
satraps and overseers these the are then G-d his of

געקומען מיט אימפּעט צום מלך, און האָבן צו אים אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi im tsu hobn un melech tsum impet mit gekumen
said thus him to have and king to the urgency with come

אייביק לעבן זאָל דער מלך דָּרְיָוֶשׁ! ו.ז אַלע אויפֿזעהער פֿון דער
der fun oifzeers ale Daryavesh melech der zol lebn eibik
the of overseers all Daryavesh king the shall live forever

מלוכה, די הערשער, און די סאַטראַפּן, די ראַטגעבער, און די פֿירשטן,
firshtn di un rotgeber di satrapn di un hersher di meluche
princes the and counselors the satraps the and rulers the kingdom

האָבן זיך באַקלערט, אַז דער מלך זאָל אויפֿשטעלן אַ געזעץ, און
un gezets a oifshteln zol melech der az baklert zich hobn
and law a raise up shall king the that took counsel selves have

מאַכן אַ שטאַרקן פֿאַרווער, אַז איטלעכער וואָס וועט בעטן אַ בעט
fun gebet a betn vet vos itlecher az farver shtarkn a machn
of prayer a request will who all that decree strong a make

וואָסער עס איז ג-ט אָדער מענטשן ביז דרייַסיק טעג, אַחוץ פֿון
fun achuts teg draisik biz mentshn oder G-t iz es voser
of aside from days thirty unto men or G-d is it whatever

דיר, מלך, זאָל אַרײַנגעוואָרפֿן ווערן אין דער גרוב פֿון לייבן.
leibn fun grub der in vern araingevorfn zol melech dir
lions of pit the into become thrown into shall king you(SG)

ו.ח אַצונד, מלך, זאָלסטו אויפֿשטעלן דעם פֿאַרווער, און חתמען
Chotamen un farver dem oifshteln zolstu melech atsund
seal and decree the raise up may you(SG) king now

דאָס געשריפֿטס, אַז מע זאָל עס נישט ענדערן, לויט דעם געזעץ
gezets dem loit endern nisht es zol me az geshrifts dos
law the according to change not it shall one that writing this

פֿון מָדַי און פָּרַס וואָס ווערט נישט בטל. ו.ט איבער דעם האָט דער
der hot dem iber batl nisht vert vos Paras un Madai fun
the has this over void not shall be which Paras and Madai of

מלך דָּרְיָוֶשׁ געחתמעט דאָס געשריפֿטס און דעם פֿאַרווער.
farver dem un geshrifts dos gechtmet Daryavesh melech
decree the and writing this sealed Daryavesh king

11 6:10 Now when Daniel knew that the ketav was signed, he went into his bais; and his windows being open in his chamber toward Yerushalayim, he kneeled down three times that day, and davened, and gave thanks before his G-d, as he had been doing before this. 12 6:11 Then these anashim assembled, and found Daniel davening and making supplication before his G-d. 13 6:12 Then they came near, and spoke before the king concerning the king's decree: Hast thou not signed a decree, that every man that shall make a petition of any g-d or man within shloshim yom, except of thee, O king, shall be cast into the den of lions? The king answered and said, The thing is true, according to the law of the Medes and Persians, which cannot be changed. 14 6:13 Then answered they and said before the king, That Daniel, which is of the Bnei Golus of Yehudah, shows no regard for thee, O king, nor the decree that thou hast signed, but maketh his petition three times a day.

ו׳ און דָּניֵאל, אַז ער האָט זיך דערוווסט אַז דאָס געשריפֿטס איז
iz geshrifts dos az dervust zich hot er az Daniel un
is writing the that become aware self had he when Daniel and

געהתמעט געווארן, איז ער אַריַינגעגאַנגען אין זיַין הויז – און ער האָט
hot er un hoiz zain in araingegangen er iz gevorn gechtmet
has he and house his into went in he is become sealed

געהאַט פֿענצטער אין זיַין אויבערשטוב אָפֿן אַקעגן ירושָלַיִם – און דריַי
drai un Yerushalayim akegn ofen oibershtub zain in fentster gehat
three and Yerushalayim toward open upper room his in windows had

מאָל אין טאָג האָט ער געקניט אויף זיַינע קני, און תּפֿילה געטאָן, און
un geton tfile un kni zaine oif geknit er hot tog in mol
and made prayer and knees his upon kneeled he has day in times

געגעבן אַ לויב פֿאַר זיַין ג-ט, אַזוי ווי ער פֿלעגט טאָן פֿריער. ו׳א דעמצמאָל
dentsmol frier ton flegt er vi azoi G-t zain far loib a gegebn
then before do used to he as so G-d his to praise a gave

זיַינען די דאָזיקע מענער אַריַין מיט אימפּעט, און האָבן געפֿונען דָּניֵאל,
Danieln gefunen hobn un impet mit arain mener dozike di zainen
Daniel found had and urgency with entered men these the are

ווי ער בעט און איז מתּפלל פֿאַר זיַין ג-ט. ו׳ב האָבן זיי דעמצמאָל
dentsmol zei hobn G-t zain far mispalel iz un bet er vi
then they have G-d his to praying is and petitions he how

געמענט, און האָבן גערעדט פֿאַר דעם מלך וועגן דעם מלכס
melechs dem vegen melech dem far geredt hobn un genent
king's the concerning king the before spoken have and approached

פֿאַרוועָרן: האָסטו נישט געחתמעט אַ פֿאַרוועָרן, אַז איטלעכער מענטש וואָס
vos mentsh itlecher az farver a gechtmet nisht hostu farver
who man everyone that decree a sealed not have you decree

וועט בעטן פֿון וואָסער עס איז ג-ט אָדער מענטשן ביז דריַיסיק טעג,
teg draisik biz mentshn oder G-t iz es voser fun betn vet
days thirty unto men or G-d is it whatever from pray will

אַחוץ פֿון דיר, מלך, זאָל אַריַינגעוואָרפֿן ווערן אין דער גרוב
grub der in vern araingevorfn zol melech dir fun achuts
pit the in become thrown into shall king you(SG) from except

פֿון לייבן? האָט געענטפֿערט דער מלך און האָט געזאָגט: די זאַך איז
iz zach di gezogt hot un melech der geentfert hot leibn fun
is matter the said has and king the answered has lions of

פֿעסט, לויט דעם געזעץ פֿון מָדַי און פָּרַס וואָס טאָר נישט
nisht tor vos Paras un Madai fun gezets dem loit fest
not may which Paras and Madai of law the according to established

אָפּגעשאַפֿט ווערן. ו׳ג דעמצמאָל האָבן זיי זיך אָפּגערופֿן און האָבן
hobn un opgerufn zich zei hobn dentsmol vern opgeshaft
have and responded selves they have then become repealed

געזאָגט פֿאַרן מלך אַז: דָּניֵאל וואָס איז פֿון די גלות-קינדער פֿון
fun goles-kinder di fun iz vos Daniel az melech faran gezogt
of exile children the of is who Daniel that king before the said

יהוּדה לייגט נישט אַכט אויף דיר, מלך, און אויף דעם
dem oif un melech dir oif acht nisht leigt Yehudah
the on and king you(SG) on pays attention not places Yehudah

פֿאַרוועָר וואָס דו האָסט געחתמעט, און דריַי מאָל אין טאָג בעט ער
er bet tog in mol drai un gechtmet host du vos farver
he petitions day in time three and sealed have you which decree

זיַין געבעט.
gebet zain
prayer his

15 6:14 Then the king, when he heard these words, was greatly displeased with himself, and set his heart on Daniel to deliver him, and he did strive till the going down of the shemesh to deliver him. 16 6:15 Then these anashim assembled unto the king, and said unto the king, Have da'as, O king, that the law of the Medes and Persians is, That no decree nor statute which the king establisheth may be changed.

17 6:16 Then the king commanded, and they brought Daniel, and cast him into the den of lions. Now the king spoke and said unto Daniel, Eloheicha *(Thy G-d)* whom thou servest continually, He will deliver thee. 18 6:17 And an even *(stone)* was brought, and laid upon the mouth of the den; and the king sealed it with his own signet ring, and with the signet ring of his nobles, that the purpose might not be changed concerning Daniel. 19 6:18 Then the king went to his heikhal, and spent the night fasting, neither were entertainments brought before him, and his sheynah fled

ו.יד דענצמאָל, אַז דער מלך האָט געהערט די זאַך , האָט אים
im hot zach di gehert hot melech der az dentsmol
him has matter the heard has king the when then

זייער פַֿאַרדראָסן, און ער האָט געלייגט דעם געדאַנקען אויף
oif gedanken dem geleigt hot er un fardrosn zeyer
upon plans the lain down has he and displeased very much

דָּניֵּאל , אים צו ראַטעוועז, און ביז זון-אונטערגאַנג האָט ער זיך געמיט
gemit zich er hot zun-untergang biz un rateven tsu im Danieln
strove self he has sunset until and save to him Daniel

אים מציל צו זיין . ו.טו דענצמאָל זיינען די דאָזיקע מענער געקומען
gekumen mener dozike di zainen dentsmol zain tsu matsl im
come men these the are then be to to save him

מיט אימפּעט צום מלך , און האָבן געזאָגט צום מלך : זיי וויסן ,
visen zai melech tsum gezogt hobn un melech tsum impet mit
know be king to the said have and king to the urgency with

מלך , אַז עס איז אַ געזעץ פֿון מָדַי און פָּרַס , אַז איטלעך פֿאַרוואָרער
farver itlech az Paras un Madai fun gezets a iz es az melech
decree any that Paras and Madai of law a is it that king

אָדער באַפֿעל וואָס דער מלך שטעלט אויף, איז נישט צום
tsum nisht iz oif shtelt melech der vos bafel oder
to not is up establishes king the which command or

ענדערן.
endern
change

ו.טז דענצמאָל האָט דער מלך באַפֿוילן , און מע האָט געבראַכט
gebracht hot me un bafoiln melech der hot dentsmol
brought has one and commanded king the has then

דָּניֵּאל און אים אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער גרוב פֿון לייבן. האָט זיך אָפּגערופֿן
opgerufn zich hot leibn fun grub der in araingevorfn im un Danieln
called out self has lions of pit the in thrown into him and Daniel

דער מלך און האָט געזאָגט צו דָּניֵּאל : דײַן ג-ט וואָס דו דינסט צו
tsu dinst du vos G-t dain Danieln tsu gezogt hot un melech der
to serve you whom G-d your Daniel to said has and king the

אים שטענדיק , ער וועט דיך מציל זיין . ו.יז און אַ שטיין איז געבראַכט
gebracht iz shtein a un zain matsl dich vet er shtendik im
brought is stone a and be rescue you(SG) will he continually him

געוואָרן, און איז אַרויפֿגעלייגט געוואָרן אויפֿן מויל פֿון דער גרוב, און דער
der un grub der fun moil oifn gevorn aroifgeleigt iz un gevorn
the and pit the of mouth upon become laid on is and become

מלך האָט עס פֿאַרחתמעט מיט זיין זיגלרינג און מיט דעם זיגלרינג
ziglring dem mit un ziglring zain mit farchasmet es hot melech
signet ring the with and signet ring his with sealed it has king

פֿון זיינע גרויסע לײַט , כּדי קיין זאַך זאָל נישט געענדערט ווערן
vern geendert nisht zol zach kein kedei lait groise zaine fun
become changed not shall matter any so that people great his of

מיט דָּניֵּאל . ו.יח דענצמאָל איז דער מלך אַוועק אין זיין פּאַלאַץ, און ער
er un palats zain in avek melech der iz dentsmol Danieln mit
he and palace his in went king the is then Daniel with

האָט צוגעבראַכט די נאַכט אין פֿאַסטן, און פֿאַרווײַלונגען זיינען נישט
nisht zainen farvailungen un fasten in nacht di tsugebracht hot
not are entertainments and fasting in night the spent has

געבראַכט געוואָרן פֿאַר אים, און זיין שלאָף האָט זיך אָפּגעטאָן פֿון אים.
im fun opgeton zich hot shlof zain un im far gevorn gebracht
him from departed self has sleep his and him before become brought

ו.יט דענצמאָל איז דער מלך אויפֿגעשטאַנען באַגינען מיטן
mitn baginen oifgeshtanen melech der iz dentsmol
with at dawn arisen king the is then

ו.כ פֿרימאָרגנליכט , און איז האַסטיק צו דער גרוב פֿון לייבן. און
un leibn fun grub der tsu avek hastik iz un frimorgnlicht
and lions of pit the to away hastened is and early morning light

ווי ער האָט גענענט צו דער גרוב, האָט ער געשריען צו דָּניֵּאלן מיט
mit Danieln tsu geshrien er hot grub der tsu genent hot er vi
with Daniel to cried out he has pit the to come near has he when

אַ טרויעריקן קול ; דער מלך האָט גערופֿן צו דָּניֵּאלן און האָט געזאָגט:
gezogt hot un Danieln tsu gerufn hot melech der kol troierikn a
said has and Daniel to called has king the voice melancholy a

דָּניֵּאל , דו קנעכט פֿון דעם אלקים החי , אלקיך וואָס דו האָט
hot du vos Elokecha hachai Elokim dem fun knecht du Daniel
have you whom your G-d the living G-d the of servant you Daniel

דינסט צו אים תּמיד , דיך געקענט מציל זיין פֿון די לייבן?
leibn di fun zain matsl gekent dich tamid im tsu dinst
lions the from be rescued able you(SG) continually him to serve

ו.כא דענצמאָל האָט דָּניֵּאל געזאָגט צום מלך : אייביק לעבן זאָל דער
der zol lebn eibik melech tsum gezogt Daniel hot dentsmol
the shall live forever king to said Daniel has then

מלך ! ו.כב מײַן ג-ט האָט געשיקט זײַן מלאך , און ער האָט פֿאַרשלאָסן
farshlosn hot er un malach zain geshikt hot G-t main melech
locked has he and angel his sent has G-d my king

דאָס מויל פֿון די לייבן, און זיי האָבן מיר נישט שלעכטס געטאָן;
geton shlechts nisht mir hobn zei un leibn di fun moil dos
done harm not me have they and lions the of mouth the

ווײַל פֿאַר אים איז מיר געפֿונען געוואָרן אומשולדיק; און אויך אַקעגן
akegn oich un umshuldik gevorn gefunen mir iz im far vail
against also and innocent become found me is him before because

דיר , מלך , האָב איך שלעכטס נישט געטאָן. ו.כג דענצמאָל האָט זיך
zich hot dentsmol geton nisht shlechts ich hob melech dir
self has then done not harm I have king you(SG)

דער מלך זייער דערפֿרייט, און ער האָט באַפֿוילן אַרויפֿצוברענגען
aroifbrengen bafoiln hot er un derfreit zeyer melech der
bring up commanded has he and gladdens very much king the

דָּניֵּאלן פֿון דער גרוב; און דָּניֵּאל איז אַרויפֿגעבראַכט געוואָרן פֿון דער
der fun gevorn aroifgebracht iz Daniel un grub der fun Danieln
the from become brought up is Daniel and pit the from Daniel

גרוב, און קיין שעדיקונג איז אויף אים נישט געפֿונען געוואָרן, ווײַל ער
er vail gevorn gefunen nisht im oif iz shedikung kein un grub
he because become found not him on is hurt any and pit

האָט געגלויבט אין זיין ג-ט. ו.כד און דער מלך האָט באַפֿוילן , און מע
me un bafoiln hot melech der un G-t zain in gegloibt hot
one and commanded has king the and G-d his in believed has

האָט געבראַכט יענע מענער וואָס האָבן געמַסרט אויף דָּניֵּאלן , און מע האָט
hot me un Danieln oif gemasrt hobn vos mener yene gebracht hot
has one and Daniel on informed have who men those brought has

זיי אַרײַנגעוואָרפֿן אין דער גרוב פֿון לייבן, זיי , זייערע קינדער , און
un kinder zeyere zei leibn fun grub der in araingevorfn zei
and children their they lions of pit the in thrown into them

זייערע ווײַבער; און זיי האָבן צו מאָל נישט דערגרייכט צום דעק פֿון
fun dek tsum dergreicht nisht mol tsu hobn zei un vaiber zeyere
of the floor to has reached not time to have they and wives their

from him. 20 6:19 Then the king arose very early in the boker, and went in haste unto the den of lions. 21 6:20 And when he came to the den, he cried with an anguished voice unto Daniel; and the king spoke and said to Daniel, O Daniel, eved of HaElohim HaChai, is thy G-d, whom thou servest continually, able to deliver thee from the lions? 22 6:21 Then said Daniel unto the king, O king, L'olam yicheyeh *(live for ever)*. 23 6:22 My G-d hath sent his malach, and hath shut the lions' mouths that they have not hurt me; forasmuch as before Him innocence was found in me; and also before thee, O king, have I done no rah *(wrong)*. 24 6:23 Then was the king exceedingly glad for him, and commanded that they should take Daniel up out of the den. So Daniel was taken up out of the den, and no manner of hurt was found upon him, because he had emunah in his G-d. 25 6:24 And the king commanded, and they brought those anashim which had accused Daniel, and they cast them into the den of lions, them, their children, and their wives; and the lions overpowered them, and

broke all their bones in pieces before they ever came to the bottom of the den.

דער גרוב, האָבן שוין די לייבן געוועלטיקט איבער זיי , און אַלע זייערע
zeyere ale un zei iber geveltikt leibn di shoin hobn grub der
their all and them over dominated lions the already have pit the
ביינער צעמאָלן .
tsemoln beiner
grind up bones

26 6:25 Then king Daryavesh wrote unto all people, nations, and languages, that dwell in kol ha'aretz; Shalom aleichem l'machbir *(Peace be multiplied unto you)*. 27 6:26 I make a decree, That in every dominion of my malchut men must tremble and fear before the G-d of Daniel, for He is HaElohim HaChai, and stedfast l'olamim *(forever)*, and His malchut that which shall not be destroyed, and His dominion shall be even ad hasof *(unto the end)*.

ו.כה דענצמאָל האָט דער מלך דָּרְיָוֶשׁ געשיקט צו אַלע פֿעלקער,
felker ale tsu geshikt Daryavesh melech der hot dentsmol
peoples all to sent Daryavesh king the has then
אומות , און לשונות , וואָס ווינען אויף דער גאַנצער ערד :
erd gantser der oif voinen vos leshoines un umes
earth whole the on dwell which language groups and nations
איר פֿריד זאָל זיך מערן ! ו.כו פֿון מיר וועלט געגעבן אַ
a gegebn vert mir fun mern zich zol frid aier
a given shall be me from increase self shall peace your
באַפֿעל , אַז אין דער גאַנצער געוועלטיקייט פֿון מײַן קיניגרײַך
kinigraich main fun geveltikeit gantser der in az bafel
kingdom my of realm whole the in that command
זאָל מען ציטערן און מורא האָבן פֿאַר אלקיו דעם ג-ט פֿון
fun G-t dem Elokav far hobn moire un tsiteren men zol
of G-d the his G-d before have fear and tremble one shall
דָּניֵּאל ;
Danieln
Daniel

ווָאַרעם ער איז דער לעבעדיקער ג-ט,
G-t lebediker der iz er vorem
G-d living the is he because
און ער באַשטייט אייביק,
eibik bashteit er un
forever endures he and
און זײַן מלוכה איז אַזאַ וואָס וועלט נישט צעשטערט,
tseshtert nisht vert vos aza iz meluche zain un
destroyed not shall be which such is kingdom his and
און זײַן געוועלטיקייט איז ביז צום סוף.
sof tsum biz iz geveltikeit zain un
end to the until is realm his and

28 6:27 He delivereth and rescueth,

ו.כז ער ראַטעוועט און איז מציל ,
matsl iz un ratevet er
rescue is and saves he

and He worketh otot and mofetim

און ער מאַכט צייכנס און וווּנדער ,
vunder un tseichns macht er un
wonders and signs makes he and

in Shomayim and in ha'aretz,

אין הימל און אויף דער ערד ;
erd der oif un himel in
earth the on and heaven in

Who hath delivered Daniel

ער איז דער וואָס האָט מציל געווען דָּניֵּאל
Danieln geven matsl hot vos der iz er
Daniel been rescued has who the one is he

from the power of the lions.

פֿון דער מאַכט פֿון די לייבן.
leibn di fun macht der fun
lions the of power the from

ו.כח און דער דאָזיקער דָּנִיֵּאל האָט באַגליקט אונטער דער מלוכה פֿון
fun meluche der unter baglikt hot Daniel doziker der un
of reign the under prospered has Daniel this the and

דָּרְיָוֶשׁ , און אונטער דער מלוכה פֿון כּוֹרֶשׁ דעם פּערסער.
praser dem Koresh fun meluche der unter un Daryaveshn
Persian the Koresh of reign the under and Daryavesh

ז אין ערשטן יאָר פֿון בלשאַצַר דעם מלך פֿון בָּבֶל , האָט דָּנִיֵּאל
Daniel hot Bavel fun melech dem Belshatsar fun yor ershtn in
Daniel did Bavel of king the Belshatzar of year first in

געזען אַ חלום , און זעונגען פֿון זײַן קאָפּ אויף זײַן געלעגער;
geleger zain oif kop zain fun zeungen un cholem a gezen
bed his on head his of visions and dream a see

דענצמאָל האָט ער אויפֿגעשריבן דעם חלום , און האָט דערציילט דעם
dem dertseilt hot un cholem dem oifgeshribn er hot dentsmol
the relate did and dream the write down he did then

עיקר פֿון דער זאַך . ב דָּנִיֵּאל האָט אָנגעהויבן און דערציילט: איך
ich dertseilt un ongehoibn hot Daniel zach der fun iker
I told and begun has Daniel matter the of essence

האָב געזען אין מײַן זעונג ביי נאַכט, ערשט די פֿיר ווינטן פֿון הימל
himel fun vintn fir di ersht nacht bai zeung main in gezen hob
heaven of winds four the behold night by vision my in seen have

האָבן אויסגעבראָכן אויפֿן גרויסן ים . ג און פֿיר גרויסע חיות זײַנען
zainen chayes groise fir un yam groisn oifn oisgebrachn hobn
are beasts great four and sea great upon the broken out have

אַרויסגעקומען פֿון ים , איינע אַנדערש פֿון דער אַנדערער. ד די
di anderer der fun andersh eine yam fun aroisgekumen
the other the from different one the sea of came out

ערשטע איז געווען אַזוי ווי אַ לייב, און פֿליגלען פֿון אַן אָדלער האָט זי
zi hot odler an fun fliglen un leib a vi azoi geven iz ershte
it has eagle an of wings and lion a as like was is first

געהאַט; איך האָב געקוקט ביז אירע פֿליגלען זײַנען אויסגעפֿליקט געוואָרן,
gevorn oisgeflikt zainen fliglen ire biz gekukt hob ich gehat
became plucked off are wings its until looked have I had

און זי איז אויפֿגעהויבן געוואָרן פֿון דער ערד , און איז אַוועקגעשטעלט
avekgeshtelt iz un erd der fun gevorn oifgehoibn iz zi un
stood up is and ground the from became lifted up is it and

געוואָרן אויף צווויי פֿיס אַזוי ווי אַ מענטש, און אַ האַרץ פֿון אַ מענטשן איז
iz mentshn a fun harts a un mentsh a vi azoi fis tsvei oif gevorn
is man a of heart a and man a as like feet two on became

איר געגעבן געוואָרן. ה און זע , אַן אַנדער חיה , אַ צווייטע, איז געווען
geven iz tsveite a chaye ander an ze un gevorn gegebn ir
was is second a beast other an behold and became given to it

געגליכן צו אַ בער, און זי איז געשטעלט געוואָרן אויף אירן זײַט, און
un zait ein oif gevorn geshtelt iz zi un Beor a tsu geglichn
and side one up became stood is it and bear a to likened

דרײַ ריפּן זײַנען געווען אין איר מויל צווישן אירע צײַנער; און אַזוי
azoi un tseiner ire tsvishn moil ir in geven zainen ripn drai
thus and teeth its between mouth its in were are ribs three

האָט מען צו איר געזאָגט: שטיי אויף, עס פֿלייש אַ סך . ו דערנאָך האָב
hob dernoch sach a fleish es oif shtei gezogt ir tsu men hot
have after that much a flesh eat up stand said it to one has

איך געזען , ערשט אַן אַנדערע, אַזוי ווי אַ לעמפּערט; און זי האָט געהאַט
gehat hot zi un lempert a vi azoi andere an ersht gezen ich
have did it and leopard a as like other an behold looked I

29 6:28 So this Daniel prospered in the reign of Daryavesh, and in the reign of Koresh *(Cyrus)* the Persian.

7 In the first year of Belshatzar melech Babylon, Daniel saw a dream and visions of his head upon his bed; then he wrote down the dream, and the sum of the matters he related. 2 Daniel answered and said, I saw in my vision that came by night, and, hinei, the arbah ruchot *(four winds)* of Shomayim burst forth upon the yam hagadol *(great sea)*. 3 And four chayyot hagedolot *(great beasts)* came up from the yam, different one from another. 4 Harishonah *(the first)* was like an arye *(lion)*, and had eagle's wings. I was beholding until its wings were plucked off, and it was lifted up from ha'aretz, and was made to stand upon two feet like a man, and a man's lev was given to it. 5 And hinei another beast, a second, like a bear, and it was raised up on one side, and three ribs were in its mouth between its teeth; and it was said thus unto it, Arise, devour much basar *(flesh)*. 6 After this I beheld, and hinei another, like a leopard, which had upon its sides four wings of a bird; the beast had also arba'ah rashim *(four heads)* and dominion was given to it. 7 After this I saw in the night visions, and hinei

a fourth Chayyah *(Beast)*, dreadful and terrible, and strong exceedingly; and it had great iron teeth; it was devouring and crushing, and trampling the residue with its feet; and it was different from all the beasts that were before it, and it had eser karnayim *(ten horns)*. [8] I was contemplating the karnayim *(horns)*, and, hinei, there came up among them another keren *(horn)*, a little one, before whom there were three of the first karnayim plucked up by the roots; and, hinei, in this keren were eyes like the eyes of man, and a mouth speaking great things. [9] I was beholding until
kisot *(thrones)* were placed,
and the Atik Yomin
(Ancient of Days), did
sit,
whose raiment
was like
white
snow,
and the hair of
His rosh
like pure
wool;
His kes *(throne)*
was like
the fiery
flames,
and its wheels
like
burning
eish.

פִּיר פַּלִיגלען פֿון אַ פֿויגל אויף איר רוקן, און פִּיר קעפּ האָט די חיה
chaye di hot kep fir un rukn ir oif foigel a fun fliglen fir
beast the has heads four and back its on bird a of wings four

געהאַט; און געוועלטיקייט איז איר געגעבן געוואָרן. [7] דערנאָך האָב איך
ich hob dernoch gevorn gegebn ir iz geveltikeit un gehat
I have after that become given it is authority to rule and had

געזען אין די זעונגען פֿון דער נאַכט, ערשט אַ פֿירטע חיה, שרעקלעך
shreklech chaye firte a ersht nacht der fun zeungen di in gezen
terrible beast fourth a behold night the of visions the in looked

און מוֹראדיק, און געוואַלטיק שטאַרק; און גרויסע אייַזערנע ציינער
tseiner aizerne groise un shtark gevaltik un mordik un
teeth iron great and powerful exceedingly and frightening and

האָט זי געהאַט; זי האָט געגעסן און האָט צעמאָלן, און דעם רעשט האָט
hot resht dem un tsemoln hot un gegesn hot zi gehat zi hot
has rest the and grind up did and eat did it have it did

זי צעטראָטן מיט אירע פֿיס; און זי איז געווען אַנדערש פֿון אַלע חיות
chayes ale fun andersh geven iz zi un fis ire mit tsetrotn zi
beasts all of different was is it and feet its with trampled it

וואָס פֿאַר איר, און צען הערנער האָט זי געהאַט. [8] האָב איך באַטראַכט
batracht ich hob gehat zi hot herner tsen un ir far vos
considered I have have it did horns ten and it before which

די הערנער, ערשט אַן אַנדער האָרן, אַ קליינער, איז אַרויסגעוואַקסן
aroisgevaksn iz kleiner a horn ander an ersht herner di
came up is a small one a horn other an behold horns the

צווישן זיי, און דריי פֿון די פֿאָדערשטע הערנער זייַנען אויסגעריסן
oisgerisn zainen herner fodershte di fun drai un zei tsvishn
uprooted are horns first the of three and them among

געוואָרן פֿון פֿאַר אים; און זע, אויגן אַזוי ווי די אויגן פֿון אַ
a fun oign di vi azoi oign ze un im far fun gevorn
a of eyes the as like eyes behold and it before from became

מענטשן זייַנען געווען אין דעם דאָזיקן האָרן, און אַ מויל וואָס האָט
hot vos moil a un horn dozikn dem in geven zainen mentshn
did that mouth a and horn this the in were are man

געקוקט גרויס גרויס. [9] איך האָב
gekukt hob ich grois geredt
looked have I great things speak

ביז טראָנען האָבן מען אויפֿגעשטעלט,
oifgeshtelt men hot tronen biz
set up one has thrones until

און אַן אַלטבאַטאָגטער האָט זיך געזעצט;
gezetst zich hot altbatogter an un
sat self has Ancient of Days an and

זייַן מלבוש איז געווען ווי ווייַסער שניי,
shnei vaiser vi geven iz malbesh zain
snow white like was is clothing his

און די האָר פֿון זייַן קאָפּ ווי לויטערע וואָל;
vol loitere vi kop zain fun hor di un
wool pure like head his of hair the and

זייַן טראָן איז געווען פֿלאַמען פֿייַער,
faier flamen geven iz tron zain
fire flames of was is throne his

די רעדער דערפֿון, ברענעדיק פֿייַער.
faier brenedik derfun reder di
fire burning thereof wheels the

[10] A river of eish was flowing

י אַ טײַך פֿײַער האָט אַרויסגעשטראָמט,
aroisgeshtromt hot faier taich a
flow forth did fire river of a

and came forth from before Him;

און איז אַרויסגאַנגען פֿון פּאָר אים;
im far fun aroisgegangen iz un
him before from went out is and

thousand thousands ministered unto Him,

טויזנט מאָל טויזנט האָבן אים באַדינט,
badint im hobn toiznt mol toiznt
served him have thousand times thousand

and ten thousand times ten thousand stood before Him;

און צען טויזנט מאָל צען טויזנט זײַנען
zainen toiznt tsen mol toiznt tsen un
are thousand ten times thousand ten and

פּאָר אים געשטאַנען;
geshtanen im far
standing him before

the court sat,

אַ בֵּית-דין איז געזעסן,
gezesn iz beit-din a
seated is court of judgment a

and the sfarim *(books)* were opened.

און ביכער זײַנען געווען געעפֿנט.
geefent geven zainen bicher un
opened were are books and

[11] I was beholding then because of the voice of the arrogant words which the keren spoke, I was beholding even till the Chayyah *(Beast)* was slain, and his body destroyed, and given to the burning eish. [12] As concerning the rest of the beasts, their dominion was taken away, yet their lives were prolonged for a time and a season.

יא האָב איך דעמצמאָל געקוקט פֿון וועגן דעם קול פֿון די גרויסע
groise di fun kol dem vegen fun gekukt dentsmol ich hob
great the of voice the account of of looked then I have

ווערטער וואָס דער האָרן האָט גערעדט – איך האָב געקוקט ביז די
di biz gekukt hob ich geredt hot horn der vos verter
the until looked have I spoken has horn the that words

חיה איז געטייט געווארן, און איר ליַב איז פֿאַרטיליקט געווארן,
gevorn fartilikt iz laib ir un gevorn geteit iz chaye
become destroyed is body its and become caused to die is beast

און איבערגעגעבן געווארן צום ברענד פֿון פֿײַער. יב און פֿון די
di fun un faier fun brand tsum gevorn ibergegebn un
the of and fire of burning to the become given over and

איבעריקע חיות האָט מען אָפּגענאָמען זייער געוועלטיקייט , אָבער אַ
a ober geveltikeit zeyer opgeton men hot chayes iberike
a but authority to rule their taken away one has beasts rest of

פֿאַרלענגערונג פֿון לעבן איז זיי געגעבן געווארן ביז אַ צײַט און שעה.
sheh un tsait a biz gevorn gegebn zei iz lebn fun farlengerung
hour and time a until become given they are life of prolonging

[13] I was beholding in visions of the night, and, hinei, one like a Bar Enosh *(Ben Adam)*, came with the clouds of Shomayim, and came to the Atik Yomin *(Ancient of Days)*, and before Him He was brought.

יג איך האָב געזען אין זעונגען פֿון דער נאַכט,
nacht der fun zeungen in gezen hob ich
night the of visions in looked have I

ערשט אויף וואָלקנס פֿון הימל
himel fun volkens oif ersht
heaven of clouds upon behold

איז אָנגעקומען אַזוי ווי אַ בַּר אֱנָשׁ ,
enosh bar a vi azoi ongekumen iz
of Man Son a as like coming is

און ביז דעם עתיק ימים האָט ער דערגרייכט,
dergreicht er hot yamim etik dem biz un
reached he has of Days Ancient the unto and

און מע האָט אים געבראַכט פֿאַר אים.
im far gebracht im hot me un
him before brought him has one and

[14] And there was given Him *(Moshiach, see Rashi on Daniel)* dominion,

ד און אים איז געגעבן געוואָרן געוועלטיקייט,
geveltikeit gevorn gegebn iz im un
authority become given is to him and

and honor, and sovereignty,

און כּבֿוד , און מלוכה ,
meluche un koved un
kingdom and glory and

that all people, Goyim, tongues,

אַז אַלע פֿעלקער, אומות , און
un umes felker ale az
and nations peoples all that

לשׁונות ,
leshoines
language groups

should pey-lammed-chet him.

זאָלן בוקן זיך דינען צו אים;
im tsu dinen zich bukn zoln
him to to serve selves bow down shall

His dominion is an everlasting dominion,

זײַן געוועלטיקייט אַן אייביקע געוועלטיקייט,
geveltikeit eibike an geveltikeit zain
realm everlasting an realm his

וואָס פֿאַרגייט נישט,
nisht fargeit vos
not passes away that

which shall not pass away, and His *(Messianic)* Kingdom that which shall not be destroyed.

און זײַן מלוכה , אַזאַ וואָס ווערט
vert vos aza meluche zain un
shall be that such kingdom his and

נישט צעשטערט.
tseshtert nisht
destroyed not

[15] As for me, Daniel, my ruach was anxious in the midst of my body, and the visions of my head were troubling me. [16] I drew near to one of the attendants to ask him the certainty concerning all this; and he said to me that he would make me to have da'as of the pesher *(interpretation)* of the things. [17] These chayyot hagedolot *(great beasts)*, which are arbah *(four)*, are four melachim, which shall arise out of ha'aretz. [18] But the kedoshim Elyon *(holy ones of the Most High)* shall receive the Kingdom, and shall possess the Kingdom forever, even forever and ever.

ט איז מיר , דָּניֵאל , באַטריבט געוואָרן מײַן גײַסט אין לײַב , און די
di un laib in gaist main gevorn batribt Daniel mir iz
the and body in spirit my became grieved Daniel to me is

זעונגען פֿון מײַן קאָפּ האָבן מיך געשרעקן. י האָב איך געהאַט צו
tsu genent ich hob geshrokn mich hobn kop main fun zeungen
to came near I have terrified me have head my of visions

איינעם פֿון די וואָס זײַנען געשטאַנען דערבײַ, און איך האָב געפֿרעגט
gefregt hob ich un derbai geshtanen zainen vos di fun einem
asked have I and nearby standing are who the ones of one

די ריכטיקייט וועגן דעם אַלעם , און ער האָט מיר דערציילט, און
un dertseilt mir hot er un alem dem vegen richtikeit di
and told me has he and all this the concerning truth the

האָט מיך געמאַכט וויסן דעם פּיתרון פֿון די זאַכן : יא די
di zachn di fun pitron dem visen gemacht mich hot
the things the of interpretation the know made me has

דאָזיקע גרויסע חיות , וואָס זײַנען פֿיר , זײַנען פֿיר מלכים וואָס וועלן
veln vos mlochim fir zainen fir zainen vos chayes groise dozike
will who kings four are four are which beasts great these

אויפֿשטיין אויף דער ערד . יח אָבער די קדושים פֿון דעם אויבערשטער
Oibershter dem fun kedoishem di ober erd der oif oifshtein
Oybershter the of holy ones the but earth the upon stand up

וועלן אײַבערנעמען די מלוכה , און זיי וועלן האַלטן די מלוכה ביז
biz meluche di haltn veln zei un meluche di ibernemen veln
until kingdom the hold will they and kingdom the take over will

אייביקייט און ביז אייביקאייביקייטן.
eibikeibikeitn biz un eibikeit
forever and ever until and eternity

[19] Then I desired to make sure concerning the fourth Chayyah *(Beast)*, which was different from all the others, exceeding dreadful, whose teeth were of iron, and its claws brass; it was devouring, crushing, and stamped the residue with its feet; [20] And concerning the eser karnayim *(ten horns)* that were in its head, and of the other which came up, and before whom three fell, even of that horn that had eyes, and a mouth that spoke arrogant things, which seemed greater than the others. [21] I was beholding, and the same keren *(horn)*, made war against the kedoshim, and prevailed against them; [22] Until the Atik Yomin *(Ancient of Days,* Hashem*)* came, and judgment was given for the kedoshim Elyon; and the time came that the kedoshim possessed the Kingdom.

[23] This is what he said:
The fourth Chayyah *(Beast)* shall be
a fourth kingdom upon earth,
which shall be different from all kingdoms,
and shall devour kol ha'aretz,
and shall tread it down, and break it in pieces.

יט דענצמאָל האָב איך געוואָלט וויסן די ריכטיקייט וועגן
vegen richtikeit di visen gevolt ich hob dentsmol
concerning truth the to know wanted I have then

דער פֿירטער חיה , וואָס איז געווען אַנדערש פֿון זיי אַלעמען –
alemen zei fun andersh geven iz vos chaye firter der
all them from different was is which beast fourth the

זייער מוֹראדיק , וואָס אירע ציינער זיַינען געווען פֿון אײַזן, און
un aizn fun geven zainen tseiner ire vos mordik zeyer
and iron of were are teeth its which terrifying very much

אירע נעגל פֿון קופּער , וואָס האָט געגעסן , צעמאָלן, און דעם רעשט
resht dem un tsemoln gegesn hot vos kuper fun negl ire
rest the and crushed devoured has which bronze of nails its

צעטראָטן מיט אירע פֿיס; כ און וועגן די צען הערנער וואָס אויף
oif vos herner tsen di vegen un fis ire mit tsetrotn
on that horns ten the concerning and feet its with trampled

איר קאָפּ, און דעם אַנדערן וואָס איז אויסגעוואַקסן, און דריַי זיַינען
zainen drai un oisgevaksn iz vos andern dem un kop ir
were three and came up is which other the and head its

אַרויסגעפֿאַלן פֿון פּאַר אים – דעם דאָזיקן האָרן וואָס האָט געהאַט אויגן,
oign gehat hot vos horn dozikn dem im far fun aroisgefaln
eyes had has that horn this the it before from fell down

און אַ מויל וואָס האָט געredt גרויס , און זיין אויסזען איז
iz oiszen zain un grois geredt hot vos moil a un
is appearance his and great things spoken has that mouth a and

געווען גרעסער ווי פֿון זיינע חבֿרים . כא איך האָב געזען ווי דער
der vi gezen hob ich chaverim zaine fun vi greser geven
the how watched have I fellow its of than greater was

דאָזיקער האָרן האָט געמאַכט אַ מלחמה מיט די קדושים , און איז
iz un kedoishem di mit milchome a gemacht hot horn doziker
is and holy ones the with war a made has horn this one

זי בייגעקומען ; כב ביז דער עתיק ימים איז געקומען , און
un gekumen iz yamim etik der biz baigekumen zei
and come is of Days Ancient the until prevailing against them

רעכט איז געגעבן געוואָרן די קדושים פֿון דעם אויבערשטער, און
un Oibershter dem fun kedoishem di gevorn gegebn iz recht
and Oybershter the of holy ones the become given is judgment

די צייַט איז געקומען , און די מלוכה האָבן פֿאַרנומען די קדושים .
kedoishem di farnumen hobn meluche di un gekumen iz tsait di
holy ones the possessed have kingdom the and come is time the

כג האָט ער אַזוי געזאָגט:
gezogt azoi er hot
said thus he has

די פֿירטע חיה באַטייַט:
batait chaye firte di
means beast fourth the

אַ פֿירטע מלוכה וועט זיין אויף דער ערד ,
erd der oif zain vet meluche firte a
earth the on be will kingdom fourth a

וואָס וועט זיין אַנדערש פֿון אַלע מלוכות ,
meluchut ale fun andersh zain vet vos
kingdoms all than different be will which

און זי וועט פֿאַרצערן די גאַנצע ערד ,
erd gantse di fartseren vet zi un
earth whole the devour will it and

און וועט זי צעטרעטן און צעמאָלן .
tsemoln un tsetretn zi vet un
grind up and trample it will and

[24] And the eser karnayim *(ten horns)*,

כד און די צען הערנער באַטייטן:
bateitn herner tsen di un
mean horns ten the and

out of this kingdom are asarah melachim *(ten kings)* that shall arise,

פֿון דער דאָזיקער מלוכה וועלן אויפֿשטיין
oifshtein veln meluche doziker der fun
arise will kingdom this the from

צען מלכים ,
mlochim tsen
kings ten

and another shall arise after them;

און נאָך אַן אַנדערער וועט אויפֿשטיין נאָך זיי ,
zei noch oifshtein vet anderer an noch un
them after arise will another a after and

and he shall be different from the first,

און ער וועט זיין אַנדערש פֿון די פֿריִערדיקע,
frierdike di fun andersh zain vet er un
former the from different be will he and

and he shall subdue three melachim.

און דריי מלכים וועט ער אַראָפּווארפֿן.
aropvarfen er vet mlochim drai un
cast down he will kings three and

[25] And he shall speak great words against Elyon,

כה און ווערטער אַקעגן דעם אויבערשטער
Oibershter dem akegn verter un
Oybershter the against words and

וועט ער רעדן ,
redn er vet
speak he will

and shall wear out the kedoshim Elyon,

און די הייליקע פֿון דעם אויבערשטער
Oibershter dem fun heilike di un
Oybershter the of holy ones the and

וועט ער מאַטערן,
matern er vet
oppress he will

and think to change set times and law, and they shall be given into his hand

און ער וועט טראַכטן צו ענדערן די צייַטן
tsaitn di endern tsu trachtn vet er un
times the change to intend will he and

און דאָס געזעץ;
gezets dos un
law the and

until a time and times and half a time.

און זיי וועלן איבערגעגעבן ווערן אין זיין האַנט,
hant zain in vern ibergegebn veln zei un
hand his in become handed over will they and

ביז אַ צייַט און צייַטן און אַ האַלבע צייַט.
tsait halbe a un tsaitn un tsait a biz
time half a and times and time a until

[26] But judgment was given,

כו אָבער אַ בֵּית-דין וועט זיצן ,
zitsn vet beit-din a ober
sit will court of judgment a but

and there was taken away its power

און זיין געוועלטיקייט וועט מען אַוועקנעמען,
aveknemen men vet geveltikeit zain un
take away one will authority to rule his and

כדי זי צו פַּאַרטילקן און אונטערברענגן
unterbrengen un fartiliken tsu zi kedei
bring down and destroy to it so that

ביזן סוף.
sof bizn
end until the

to destroy and to annihilate unto the end.

כז און די מלוכה , און די געוועלטיקייט ,
geveltikeit di un meluche di un
authority to rule the and kingdom the and

[27] And the dominion and sovereignty,

און די גרויסקייט פון די קיניגרייכן אונטערן
untern kinigraichn di fun groiskeit di un
under the kingdoms the of greatness the and

גאַנצן הימל ,
himel gantsn
heaven whole

and greatness of the kingdom under kol HaShomayim,

וועט איבערגעגעבן ווערן צו דעם פאָלק
folk dem tsu vern ibergegebn vet
people the to be given over will

פון קדושים פון דעם
dem fun kedoishem fun
the of holy ones of

אויבערשטער;
Oibershter
Oybershter

shall be given to the people of the kedoshim Elyon,

זייער מלוכה וועט זיין אַן אייביקע
eibike an zain vet meluche zeyer
everlasting an be will kingdom their

מלוכה ,
meluche
kingdom

whose kingdom is a malchut olam *(an everlasting kingdom)*,

און אַלע געוועלטיקער וועלן דינען און געהאָרכן צו אים.
im tsu gehorchn un dinen veln geveltiker ale un
him to obey and serve will rulers all and

and all dominions shall serve and obey Him.

כח ביז דאַנען איז דער סוף פון דער זאַך . מיך , דָּנִיֵּאל , האָבן
hobn Daniel mich zach der fun sof der iz danen biz
have Daniel me thing the of end the is then until

מײַנע רעיונות זייער גערשראָקן, און מײַן פּנים האָט זיך
zich hot farb main un geshrokn zeyer reionut maine
self has color my and terrified very much thoughts my

אויף מיר געביטן , און איך האָב די זאַך באַהאַלטן אין מײַן
main in bahaltn zach di hob ich un gebitn mir oif
my in hide thing the did I and changed me on

האַרצן.
hartsn
heart

[28] Unto this point is the end of the matter. As for me, Daniel, my thoughts much troubled me, and the color of my countenance changed upon me, but I kept the matter in my lev.

ח

8 In the shnat shalosh *(third year)* of the reign of Belshatzar HaMelech, a chazon *(vision)* appeared unto me, Daniel, after that which appeared unto me in the beginning. [2] And I

אין דריטן יאָר פון מלך בלשאַצַר מלוכה האָט זיך אַ זעונג
zeung a zich hot meluche Belshatsars melech fun yor dritn in
vision a self has reign Belshatzar king of year third in

באַוויזן צו מיר, צו מיר דָּנִיֵּאל , נאָך דעם וואָס האָט זיך
zich hot vos dem noch Daniel mir tsu mir tsu bavizn
self has that the one after Daniel me to me to appeared

צו מיר באַוויזן אין אָנהייב . ב און איך האָב געזען אין אַ זעונג
zeung a in gezen hob ich un onheib in bavizn mir tsu
vision a in seen have I and beginning in the appeared me to

– און אַז איך האָב עס געזען, בין איך געווען אין דער הויפּטשטאָט
hoiptshtot der in geven ich bin gezen es hob ich az un
capital city the in was I am seen it have I when and

שושַן, אין דער מדינה עֵילָם – איך האָב געזען אין אַ זעונג, ווי
vi zeung a in gezen hob ich Eilam medine der in Shushan
how vision a in seen have I Eilam province the in Shushan

איך בין בייַ דעם שטראָם אולַי. ג און איך האָב אויפֿגעהויבן מיינע אויגן,
oign maine oifgehoibn hob ich un Ulai shtrom dem bai bin ich
eyes my lifted up have I and Ulai river the by am I

און האָב אַ קוק געטאָן, ערשט אַ ווידער שטייט פֿאַר דעם שטראָם,
shtrom dem far shteit vider a ersht geton kuk a hob un
river the before stands ram a behold done look a have and

און ער האָט צוויי הערנער, און די צוויי הערנער זיַנען הויכע, און
un hoiche zainen herner tsvei di un herner tsvei hot er un
and high are horns two the and horns two has he and

איינער איז העכער פֿון צווייטן, און דער העכערער איז אַרויסגעוואַקסן
aroisgevaksn iz hecherer der un tsveitn fun hecher iz einer
spring up is higher the and second than higher is one

צולעצט. ד האָב איך געזען דעם ווידער שטויסן צו מערבֿ, און צו
tsu un mayrev tsu shtoisn vider dem gezen ich hob tsuletst
to and west to push ram the seen I have last

צפֿון, און צו דָרום, און קיין חיה האָט זיך נישט געקענט שטעלן
shteln gekent nisht zich hot chaye kein un dorem tsu un tsofn
stand able not self has beast any and south to and north

אַקעגן אים, און עס איז נישט געווען ווער זאָל מציל זיַין פֿון
fun zain matsl zol ver geven nisht iz es un im akegn
from be rescue shall who was not is it and him against

זיַן האַנט; און ער האָט גענטאָן לויט זיַין ווילן, און האָט זיך
zich hot un viln zain loit geton hot er un hant zain
self has and will his according to done has he and hand his

געגרייסט.
gegreist
magnified

ה און ווי איך האָב דאָס באַטראַכט, ערשט אַ ציגנבאָק איז אָנגעקומען
ongekumen iz tsignbok a ersht batracht dos hob ich vi un
come is male goat a behold considered this have I when and

פֿון מערבֿ-זייַט איבערן גאַנצן ערד, אָבער ער האָט
hot er ober erd gantser der fun gezicht ibern mayrev-zait fun
has he but earth whole the of face over the west side from

נישט אָנגערירט די ערד; און דער בעק האָט געהאַט אַן אָנזעעוודיקן האָרן
horn onzeevdikn an gehat hot bok der un erd di ongerirt nisht
horn notable a had has goat the and earth the touched not

צווישן זיַינע אויגן. ו און ער איז צוגעקומען ביז צו דעם ווידער מיט די
di mit vider dem tsu biz tsugekumen iz er un oign zaine tsvishn
the with ram the to unto come up is he and eyes his between

הערנער, וואָס איך האָב געזען שטיין פֿאַרן שטראָם, און ער איז
iz er un shtrom faran shtein gezen hob ich vos herner
is he and river before the standing seen have I which horns

אַרויפֿגעלאָפֿן אויף אים מיט דעם אימפּעט פֿון זיַן כּוח. ז און איך האָב
hob ich un koiech zain fun impet dem mit im oif aroifgelofn
have I and strength his of fury the with him on run up

אים געזען זיך אָנשטויסן אָן דעם ווידער, און ער איז געווען דערביטערט
derbitert geven iz er un vider dem on onshtoisn zich gezen im
enraged was is he and ram the at thrust self seen him

beheld in a chazon; and it came to pass, while I was seeing, that I was in Shushan *(Susa)* the fortress, which is in the province of Eilam; and I saw in a chazon, and I was by the stream Ulai. [3] Then I lifted up mine eyes, and saw, and, hinei, there stood before the stream a ram which had two karnayim *(horns)*, and the two karnayim were high; but one was higher than the other, and the higher was coming up last. [4] I saw the ram pushing westward, and northward, and southward; so that no chayyot *(beasts)* might stand before him, neither was there any that could deliver out of his hand; but he did according to his will, and made a great display of strength. [5] And as I was considering, hinei, a he-goat was coming from the west on the face of kol ha'aretz, and it was not touching the earth; and as to the goat it had a conspicuous keren *(horn)* between its eyes. [6] And he came to the ram that had two karnayim, which I had seen standing before the stream, and he ran against him with the wrath of his koach *(strength)*. [7] And I saw him approaching

the ram, and he was enraged against him, and he smote the ram, broke his two karnayim, and there was no koach in the ram to stand before him, and he cast him down to the ground, and trampled him; there was none to deliver the ram from him. 8 Therefore the he-goat was acting very presumptuously; and when he was powerful, the keren hagedolah *(great horn)*, was broken; and in the place of it came up conspicuously four, toward the arbah ruchot HaShomayim *(the four winds of Heaven)*. 9 And out of one of them came forth a little horn, which became exceeding great, toward the south, and toward the east, and toward the [eretz] hatzevi *(the glorious [land])*. 10 And it became great, even unto the tzva HaShomayim; and it caused to fall down to the earth some of the host and some of the kokhavim it trampled. 11 Yea, he magnified himself even unto the Sar HaTzava, and the daily sacrifice was taken away from Him, and the place of His Mikdash was cast down. 12 And a tzva *(army)* was given over to oppose the daily sacrifice on account of peysha *(transgression, rebellion)*,

אויף אים, און ער האָט געשלאָגן דעם ווידער, און האָט צעבראָכן זײַנע
zaine tsebrochn hot un vider dem geshlogn hot er un im oif
his broken has and ram the struck has he and him at

ביידע הערנער; און דער ווידער האָט נישט געהאַט קײן כּוֹח צו באַשטיין
bashtein tsu koiech kein gehat nisht hot vider der un herner beide
stand to strength any had not has ram the and horns both

פֿאַר אים; און ער האָט אים אַנידערגעוואָרפֿן אויף דער ערד, און האָט אים
im hot un erd der oif anidergevorfen im hot er un im far
him has and earth the on thrown down him has he and him before

געטרעטן, און עס איז נישט געווען ווער זאָל מציל זײַן דעם ווידער פֿון
fun vider dem zain matsl zol ver geven nisht iz es un getretn
from ram the be rescue shall who was not is it and trampled

זײַן האַנט. ח און דער ציגנבאָק האָט זיך זייער געגרייסט ; אָבער אין
in ober gegreist zeyer zich hot tsignbok der un hant zain
in but magnified very much self has male goat the and hand his

זײַן רעכטער שטאַרקייט, האָט זיך אָפּגעבראָכן דער גרויסער האָרן, און דאָס
dos un horn groiser der opgebrachn zich hot shtarkeit rechter zain
the and horn great the broken off self has strength right his

אויסזען פֿון פֿיר איז אַרויסגעוואַקסן אויף זײַן אָרט, אַקעגן די פֿיר
fir di akegn ort zain oif aroisgevaksn iz fir fun oiszen
four the toward place its in spring up is four of appearance

ווינטן פֿון הימל.
himel fun vintn
heaven of winds

ט און פֿון איינעם פֿון זיי איז אַרויסגעגאַנגען אַ קליינער האָרן, און
un horn kleiner a aroisgegangen iz zei fun einem fun un
and horn small a gone out is them of one from and

ער איז געוואָרן זייער גרויס קעגן דָּרום, און קעגן מזרח, און
un mizrech kegen un dorem kegen grois zeyer gevorn iz er
and east toward and south toward great very become is he

קעגן דעם שיינעם לאַנד. י און ער איז געוואָרן גרויס ביז צו דעם
dem tsu biz grois gevorn iz er un land sheinem dem kegen
the to unto great become is he and land beautiful the toward

חיל פֿון הימל, און האָט אַראָפּגעוואָרפֿן צו דער ערד טייל פֿון דעם
dem fun teil erd der tsu aropgevorfen hot un himel fun cheil
the of part earth the to cast down has and heaven of host

חיל – פֿון די שטערן, און האָט זיי צעטרעטן. יא און ביז צו דעם
dem tsu biz un tsetretn zei hot un shtern di fun cheil
the to unto and trampled them has and stars the of host

האַר פֿון חיל האָט ער זיך געגרייסט ; און דער שטענדיקער קָרבָּן
korben shtendiker der un gegreist zich er hot cheil fun har
korban continual the and magnified self he has Host of the Prince

איז פֿון אים אַוועקגענומען געוואָרן, און דער אָרט פֿון זײַן מִקדָּש
mikdash zain fun ort der un gevorn avekgenumen im fun iz
sanctuary his of place the and become taken away him from is

איז איינגעוואָרפֿן געוואָרן. יב און דער חיל איז איבערגעגעבן געוואָרן איז
in gevorn ibergegebn iz cheil der un gevorn aingevorfn iz
in become given over is host the and become cast is

איינעם מיט דעם שטענדיקן קָרבָּן דורך פֿאַרברעך ; און ער
er un farbrech durch korben shtendikn dem mit einem
he and transgression through korban continual the with together

האָט געשליידערט דעם אמת צו דער ערד, און ער האָט אויפֿגעטאָן
oifgeton hot er un erd der tsu emes dem geshlaidert hot
done has he and ground the to truth the flung has

and it cast down emes to the ground; and it acted, and prospered. 13 Then I heard one kadosh *(angel)* speaking, and another kadosh said unto that certain kadosh which spoke, How long shall be the chazon concerning the daily sacrifice, and the desolating peysha *(transgression)*, to give both the Kodesh *(Sanctuary)* and the tzva *(host)* to be trodden under foot? 14 And he said unto me, Unto erev-boker two thousand and three hundred; then shall the Kodesh *(Sanctuary)* be vindicated.

15 And it came to pass, when I, even I Daniel, was beholding the chazon, that I sought the meaning; then, hinei, there stood before me as the appearance of a man. 16 And I heard a kol adam *(man's voice)* amidst the Ulai, and he called, and said, Gavriel, cause this one to understand the vision. 17 So he came near where I stood; and as he came, I was filled with fear, and I fell down upon my face, but he said unto me, Understand, O ben adam, the chazon *(vision)* points to the time of the ketz *(end)*.

און האָט באַגליקט . יג און איך האָב געהערט ווי איין קדוש האָט
hot kodesh ein vi gehert hob ich un baglikt hot un
has holy one one how heard have I and prospered has and

געזעדט, און איין קדוש האָט געזאָגט צו דעם אומבאַקענטן וואָס
vos umbakentn dem tsu gezogt hot kodesh ein un geredt
who unknown one the to said has holy one one and spoken

האָט געזעדט: אויף ביז וואַנען איז די זעונג וועגן דעם שטענדיקן
shtendikn dem vegen zeung di iz vanen biz oif geredt hot
continual the concerning vision the is when until for spoken has

קָרבָּן , און דעם פֿאַרברעך וואָס צעגרוילט, דאָס איבערגעבן
ibergebn dos tsegroilt vos farbrech dem un korben
giving over the desolates that transgression the and korban

אי דאָס הייליקטום אי דעם חיל צום צעטרעטן ? ד האָט ער
er hot tsetretn tsum cheil dem i heiliktum dos i
he has trampling to the host the and holy sanctuary the both

צו מיר געזאָגט: ביז צוויי טויזנט און דריי הונדערט אָוונטן
ovntn hundert drai un toiznt tsvei biz gezogt mir tsu
mornings hundred three and thousand two until said me to

און פֿרימאָרגנס; דענצמאָל וועט דאָס הייליקטום קומען צו זיין
zain tsu kumen heiliktum dos vet dentsmol frimorgns un
its to come holy sanctuary the will then mornings and

רעכט.
recht
right

טו און עס איז געווען, ווי איך, דָּניֵאל , האָב געזען די זעונג , און
un zeung di gezen hob Daniel ich vi geven iz es un
and vision the seen have Daniel I when was is it and

האָב געזוכט צו פֿאַרשטיין , ערשט אַקעגן מיר שטייט אַזוי ווי
vi azoi shteit mir akegn ersht farshtein tsu gezucht hob
like so stands me opposite behold understand to sought have

דאָס אויסזען פֿון אַ מאַן . טז און איך האָב געהערט דעם קול פֿון אַ
a fun kol dem gehert hob ich un man a fun oiszen dos
a of voice the heard have I and man a of appearance the

מענטשן איבערן אולי, און ער האָט אויסגערופֿן און האָט געזאָגט: גַּבְרִיאֵל,
Gavriel gezogt hot un oisgerufn hot er un Ulai ibern mentshn
Gavriel said has and called out has he and Ulai over man

גיב דעם דאָזיקן צו פֿאַרשטיין די זעונג . יז איז ער צוגעקומען לעבן
lebn tsugekumen er iz zeung di farshtein tsu dozikn dem gib
near approached he is vision the understand to this the give

וו איך בין געשטאַנען, און ווי ער איז צוגעקומען , אַזוי בין איך
ich bin azoi tsugekumen iz er vi un geshtanen bin ich vu
I am so come is he when and stood am I where

דערשראָקן געוואָרן, און בין געפֿאַלן אויף מײַן פנים ; האָט ער צו מיר
mir tsu er hot ponem main oif gefaln bin un gevorn dershrokn
me to he has face my on fallen am and become terrified

געזאָגט: פֿאַרשטיי , דו מענטשנקינד , וואָרעם פֿאַר דער צייַט פֿון קֵץ
kets fun tsait der far vorem mentshnkind du farshtei gezogt
end of time the for because son of man you understand said

איז די זעונג .
zeung di iz
vision the is

יח און ווי ער האָט צו מיר געַרעדט, בין איך אַנטשלאָפֿן געוואָרן
gevorn antshlofen ich bin geredt mir tsu hot er vi un
become fallen asleep I am spoken me to has he when and

אויף מײַן פּנים צו דער ערד ; האָט ער מיך אָנגערירט, און האָט
hot un ongerirt mich er hot erd der tsu ponem main oif
has and touched me he has ground the to face my on

מיך ווידער אויפֿגעשטעלט וווּ איך בין געשטאַנען. יט און ער האָט
hot er un geshtanen bin ich vu oifgeshtelt vider mich
has he and standing am I where stood up again me

געזאָגט: זע , איך מאַך דיך וויסן וואָס וועט געשען אין סוף
sof in geshen vet vos visen dich mach ich ze gezogt
end in happen will what know you(SG) make I behold said

פֿון דעם צאָרן , וואָרעם דאָס איז פֿאַר דער צײַט פֿון קֵץ . כ דער ווידער
vider der kets fun tsait der far iz dos vorem tsorn dem fun
ram the end of time the for is this because wrath the of

וואָס דו האָסט געזען, מיט די צוויי הערנער, דאָס זײַנען די מלכים
mlochim di zainen dos herner tsvei di mit gezen host du vos
kings the are this horns two the with seen have you which

פֿון מָדַי און פָּרַס . כא און דער האָריקער באָק איז דער מלך פֿון
fun melech der iz bok horiker der un Paras un Madai fun
of king the is goat shaggy the and Paras and Madai of

יָוָן ; און דער גרויסער האָרן וואָס צווישן זײַנע אויגן, דאָס איז דער
der iz dos oign zaine tsvishn vos horn groiser der un Yavan
the is this eyes his between which horn great the and Yavan

ערשטער מלך . כב און דער צעבראָכענער וואָס אויף זײַן אָרט זײַנען
zainen ort zain oif vos tsebrochener der un melech ershter
is place his in which broken one the and king first

אויפֿגעשטאַנען פֿיר : פֿיר מלוכות וועלן אויפֿשטיין פֿון דעם פֿאָלק ,
folk dem fun oifshtein veln meluchut fir fir oifgeshtanen
people the from arise will kingdoms four four risen up

אָבער אָן זײַן מאַכט. כג און אין סוף פֿון זייער מלוכה , אַז
az meluche zeyer fun sof in un macht zain on ober
when kingdom their of end in and power his without but

די פֿאַרברעכער וועלן האָבן אויסגעפֿירט, וועט אויפֿשטיין אַ מלך מיט
mit melech a oifshtein vet oisgefirt hobn veln farbrecher di
with king a arise will completed have will rebellious the

אַ פֿאַרשײַטן פּנים , וואָס פֿאַרשטייט זיך אויף ליסטיקייטן. כד און זײַן
zain un listikeitn oif zich farshteit vos ponem farshaitn a
his and cunning in self understands who face fierce a

מאַכט וועט זײַן גרויס, אָבער נישט מיט זײַן אייגענעם כּוח ; און
un koiech eigenem zain mit nisht ober grois zain vet macht
and strength own his with not but great be will power

ער וועט וווּנדערלעך צעשטערן, און וועט באַגלײקן און אויפֿטאָן; און ער
er un oifton un baglikn vet un tseshtern vunderlech vet er
he and act and prosper will and destroy wondrously will he

וועט אומברענגען די מאַכטיקע , און דאָס פֿאָלק פֿון הייליקע . כה און
un heilike fun folk dos un machtike di umbrengen vet
and holy ones of people the and mighty ones the destroy will

דורך זײַן שׂכל וועט ער באַגליקן אין דעם באַטרוג פֿון זײַן האַנט;
hant zain fun batrug dem in baglikn er vet seichel zain durch
hand his of deceit the in succeed he will reason his through

און ער וועט זיך גרייסן אין זײַן האַרצן, און אין מיטן פֿון שלום וועט
vet sholem fun mitn in un hartsn zain in greisn zich vet er un
will peace of midst in and heart his in magnify self will he and

[18] Now while he was speaking with me, I swooned upon my face toward the ground, but he touched me, and made me stand upright. [19] And he said, Hineni, I will cause thee to know that which shall take place in the latter part of HaZa'am *(the Wrath period)*, since at a mo'ed *(an appointed time)* the Ketz *(End)* shall be. [20] The ram which thou sawest having two karnayim are the melachim of Media and Paras *(Persia)*. [21] And the shaggy he-goat is melech Yavan *(the king of Greece)*, and the keren hagedolah *(great horn)* that is between his eyes is the melech harishon *(the first king)*. [22] Now one being broken and four stood up in its place, four kingdoms shall stand up out of the nation, but not in its koach *(strength)*. [23] And in the latter time of their kingdom, when haposhe'im *(the transgressors, the ones rebelling)* are come to the full, a melech of unyielding countenance, and mastering intrigues, shall stand up. [24] And his koach shall be mighty, but not by his own koach; and he shall cause astounding destruction, and shall prosper, and accomplish, and shall destroy the mighty and Am Kedoshim *(the Holy People)*. [25] And by his cunning also he shall cause mirmah *(deceit)* to prosper through his

hand; and he shall magnify himself in his lev, and by peace shall destroy rabbim *(many)*; he shall also stand up against the Sar Sarim *(Prince of Princes)*; but he shall be broken without [human] hand. [26] And the vision of the evening and the morning which was told is emes; and thou! Shut up the chazon; for it shall be for many yamim.

[27] And I Daniel was faint, and lay ill several yamim; afterward I rose up, and did the king's business; and I was astonished at the vision, but without understanding it.

9 In the shnat achat *(first year)* of Daryavesh ben Achashverosh, by zera *(descent)* a Mede, who was made melech over the realm of the Kasdim *(Chaldeans)*; [2] In the shnat achat of his reign, I, Daniel, received binah *(understanding)* from the Sfarim *(books, Kitvei Hakodesh)* of the number of the shanim, that the Devar Hashem was unto Yirmeyah HaNavi, with respect to the desolations of Yerushalayim, SHIVIM SHANAH must be completed.

[3] And I set my face unto Adonoi HaElohim, to plead by tefillah and tachanunim *(supplications)*, with a

ער אומברענגען פֿיל , און אַקעגן דעם האַר פֿון די האַרן וועט ער זיך
zich er vet harn di fun har dem akegn un fil umbrengen er
self he will lords the of Lord the against and many destroy he

שטעלן; אָבער אָן עמיצנס האַנט וועט ער צעברעכן וועלן . כו און
shteln ober on emitsns hant er vet tsebrochn vern un
stand but without someone's hand he will broken become and

די זעונג פֿון די אָוונטן און פֿרימאָרגנס וואָס איז אָנגעזאָגט געוואָרן
gevorn ongezogt iz vos frimorgns un ovntn di fun zeung di
become ordered is which mornings and evenings the of vision the

איז אמת; אָבער דו באַהאַלט די זעונג , ווארעם דאָס איז אויף פֿיל טעג
teg fil oif iz dos vorem zeung di bahalt du ober emes iz
days many for is this because vision the keep you but truth is

אַרום .
arum
around

כז און איך, דָּניֵאל, בין פֿיל טעג געווען צעברעכן און קראַנק;
krank un tsebrochn geven teg fil bin Daniel ich un
sick and broken been days many am Daniel I and

דערנאָך בין איך אויפֿגעשטאַנען, און האָב געטאָן די אַרבעט פֿאַר
faran arbet di geton hob un oifgeshtanen ich bin dernoch
for the work the done have and risen up I am afterwards

מלך ; און איך בין געווען אַ צעגרויל־טער פֿון דער זעונג , אָבער
ober zeung der fun tsegroilter a geven bin ich un melech
but vision the from desolated one a was am I and king

קיינער האָט נישט געמערקט.
gemerkt nisht hot keiner
noticed not has anyone

ט אין ערשטן יאָר פֿון דָּריֶוֵש דעם זון פֿון אַחַשְׁוֵרוֹש פֿון
fun Achashverosh fun zun den Daryavesh fun yor ershtn in
of Achashverosh of son the Daryavesh of year first in

דעם אָפּשטאַם פֿון מָדַי , וואָס איז געמאַכט געוואָרן פֿאַר אַ
a far gevorn gemacht iz vos Madai fun opshtam dem
a for become made is which Madai of descent the

מלך איבער דעם קיניגרייך פֿון די כַּשְׂדִים , ב אין ערשטן יאָר פֿון
fun yor ershtn in Kasdim di fun kinigraich dem iber melech
of year first in Kasdim the from kingdom the over king

זײַן מלוכה , האָב איך, דָּניֵאל , נאָכגעקוקט אין די ספֿרים די צאָל
tsol di sforim di in nochgekukt Daniel ich hob meluche zain
number the books the in looked after Daniel I have reign his

פֿון די יאָרן וואָס דאָס וואָרט פֿון ה איז געווען צו יִרמְיָה
Yirmeyah tsu geven iz Hashem fun vort dos vos yorn di fun
Yirmeyah to was is Hashem of word the that years the of

הנבֿיא , צו דערפֿילן אויף די חורבֿות פֿון ירוּשָׁלַיִם – זיבעציק
zibetsik Yerushalayim fun churves di oif derfiln tsu hanovi
seventy Yerushalayim of ruins the upon fulfill to the prophet

יאָר .
yor
years

ג און איך האָב געקערט מײַן פּנים צו אֲדֹנָי האלקים , צו בעטן אַ
a betn tsu HaElokim Adonoi tsu ponem main gekert hob ich un
a ask to G-d Adonoi to face my turned have I and

תּפֿילה און אַ בקשה מיט פֿאַסטן, און זאַק און אַש . ד און איך האָב
hob ich un ash un zak un fasten mit bakoshe a un tfile
have I and ashes and sackcloth and fasting with request a and prayer

tzom, and sackcloth, and ashes; [4] And I davened unto Hashem Elohai, and I made vidduy *(confession of sin)*, and said, O Adonoi, HaEl HaGadol V'HaNorah *(the great and dreadful G-d)*, Shomer HaBrit V'HaChesed *(Who keepeth covenant and lovingkindness)* to them that love Him, and to them that are shomrei mitzvot; [5] We have sinned, and we have committed iniquity, and we have done wickedly, and we have rebelled, even by departing from Thy mitzvot and from Thy mishpatim; [6] Neither have we heeded or listened unto Thy avadim the nevi'im, which spoke in Thy Name unto our Melachim, our Sarim *(princes)*, and our Avot, and to kol Am HaAretz. [7] To Thee, Adonoi, is the tzedakah, but unto us is boshet hapanim *(shame of face)*, as at yom hazeh; to the men of Yehudah, and to the yoshvei Yerushalayim, and unto kol Yisroel, that are near, and that are far off, through all the countries whither Thou hast driven them, because of their ma'al *(betrayal, treachery)* wherein they have dealt unfaithfully against Thee. [8] O Hashem, to us belongeth boshet hapanim, to our

מתפלל געווען צו ה מײַן ג-ט, און האָב מיך מתוודה געווען,
geven misvade mich hob un G-t main Hashem tsu geven mispalel
been confessed myself have and G-d my Hashem to been prayed

און האָב געזאָגט: איך בעט דיך אֲדֹנָי , דו גרויסער און פֿאָרכטיקער
forchtiker un groiser du Adonoi dich bet ich gezogt hob un
awesome and great you Adonoi you(SG) entreat I said have and

ג-ט, וואָס היט דעם ברית און די גענאָד צו די וואָס האָבן
hobn vos di tsu genod di un bris dem hit vos G-t
have who the ones to mercy the and covenant the watches over who G-d

אים ליב, און צו די וואָס היטן זײַנע געבאָט, ה מיר האָבן
hobn mir gebot zaine hitn vos di tsu un lib im
have we commandments his keep who the ones to and love him

געזינדיקט, און פֿאַרבראָכן , און שלעכטס געטאָן, און ווידערשפּעניקט ,
vidershpenikt un geton shlechts un farbrochn un gezindikt
rebelled against and done evil things and transgressed and sinned

און זיך אָפּגעקערט פֿון דײַנע געבאָט און דײַנע געזעצן ;
gezetsn daine un gebot daine fun opgekert zich un
laws your and commandments your from turned away selves and

ו און מיר האָבן נישט צוגעהערט צו דײַנע קנעכט די נבֿיאים , וואָס
vos neviim di knecht daine tsu tsugehert nisht hobn mir un
who prophets the servants your to paid heed not have we and

האָבן געredט אין דײַן נאָמען צו אונדזערע מלכים , אונדזערע האַרן ,
harn undzere mlochim undzere tsu nomen dain in geredt hobn
nobles our kings our to name your in spoken have

און אונדזערע עלטערן, און צו דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון לאַנד. ז צו דיר ,
dir tsu land fun folk gantsn dem tsu un eltern undzere un
you(SG) to land of people whole the to and fathers our and

אֲדֹנָי , איז די גערעכטיקייט , און צו אונדז איז היינטיקן טאָג די שאַנד
shand di tog haintikn iz undz tsu un gerechtikeit di iz Adonoi
shame the day today's is us to and righteousness the is Adonoi

פֿון פּנים – צו די מענער פֿון יהודה , און צו די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di tsu un Yehudah fun mener di tsu ponem fun
of inhabitants the to and Yehudah of men the to face of

ירושָׁלַיִם , און צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל, די נאָענטע און די ווײַטע, אין אַלע
ale in vaite di un nonte di Yisroel gants tsu un Yerushalayim
all in far off the and near the Yisroel all to and Yerushalayim

לענדער וואָס דו האָסט זיי פֿאַרשטויסן אַהין, פֿון וועגן דער
der vegen fun ahin farshtoisen zei host du vos lender
the account of on there banished them have you where lands

פֿאַלשונג וואָס זיי האָבן געפֿאַלשט אָן דיר . ח ה , צו
tsu Hashem dir on gefelsht hobn zei vos felshung
to Hashem you(SG) against been unfaithful have they that treachery

אונדז איז די שאַנד פֿון פּנים , צו אונדזערע מלכים , צו אונדזערע האַרן ,
harn undzere tsu mlochim undzere tsu ponem fun shand di iz undz
nobles our to kings our to face of shame the is us

און צו אונדזערע עלטערן, וויַיל מיר האָבן געזינדיקט צו דיר .
dir tsu gezindikt hobn mir vail eltern undzere tsu un
you(SG) against sinned have we because fathers our to and

ט ביַי אֲדֹנָי אלוקינו איז די דערבאַרמונג און די פֿאַרגעבונג ; וואָרעם
vorem fargebung di un derbaremung di iz Elokeinu Adonoi bai
because forgiveness the and compassion the is our G-d Adonoi by

מיר האָבן וויַידערשפּעניקט אָן אים, י און מיר האָבן נישט צוגעהערט צו
tsu tsugehert nisht hobn mir un im on vidershpenikt hobn mir
to paid heed not have we and him against rebelled have we

Melachim, to our Sarim *(princes)*, and to our Avot, because we have sinned against Thee. [9] To Adonoi Eloheinu belong the rachamim and the selichot *(forgiveness)*, for we have rebelled against Him; [10] Neither have we obeyed the voice of Hashem Eloheinu, to walk in His torot, which He has set before us by the hand of His avadim the Nevi'im. [11] Yea, kol Yisroel has transgressed Thy Torah, even by departing, refusing to obey Thy kol *(voice)*; therefore ha'alah *(the curse)* is poured upon us, and hashevu'ah *(the oath)* that is written in the Torat Moshe the Eved HaElohim, because we have sinned against Him. [12] And He hath confirmed His words, which He spoke concerning us, and concerning our shofetim who judged us, that He would bring upon us a ra'ah gedolah, so that there has not been done under kol HaShomayim what has been done to Yerushalayim. [13] Even as it is written in the Torat Moshe, all hara'ah hazot *(this evil)* is come upon us, yet we have not mollified the face of Hashem Eloheinu, by turning away from avoneinu *(our iniquities)*, and by having seichel *(discernment)* in Thy

דעם קוֹל פֿון ה אלוקינו , צו גיין אין זײַנע לערנונגען , וואָס
vos lernungen zaine in gein tsu Elokeinu Hashem fun kol dem
which torah his in go to our G-d Hashem of voice the

ער האָט אַוועקגעלייגט פֿאַר אונדז דורך דער האַנט פֿון זײַנע קנעכט
knecht zaine fun hant der durch undz far avekgeleigt hot er
servants his of hand the through us before laid away has he

די נבֿיאים . יא און גאַנץ ישׂראֵל האָבן איבערגעטרעטן דײַן תּורה , און
un toyre dain ibergetretn hobn Yisroel gants un neviim di
and Torah your overstepped have Yisroel all and prophets the

זיך אָפּגעקערט , נישט צוצוהערן צו דײַן קוֹל , און אויף אונדז
undz oif un kol dain tsu tsutsuhern nisht opgekert zich
us upon and voice your to to pay heed not turned away selves

איז אויסגעגאָסן געוואָרן די קללה און די שבֿועה וואָס שטייט געשריבן
geshribn shteit vos shvue di un klole di gevorn oisgegosen iz
written stands that oath the and curse the become poured out is

אין דער תּורה פֿון משה דעם קנעכט פֿון האלקים , ווײַל מיר האָבן
hobn mir vail HaElokim fun knecht dem Moshe fun toyre der in
have we because G-d of servant the Moshe of Torah the in

געזינדיקט צו אים . יב און ער האָט מקיים געווען זײַן וואָרט, וואָס
vos vort zain geven mekayem hot er un im tsu gezindikt
that word his been fulfilled has he and him against sinned

ער האָט געריעדט וועגן אונדז, און וועגן אונדזערע שופֿטים וואָס האָבן אונדז
undz hobn vos shoftim undzere vegen un undz vegen geredt hot er
us have who judges our about and us about spoken has he

געטאָן , צו ברענגען אויף אונדז אַ גרויס בייז, וואָס איז נישט געשען
geshen nisht iz vos beiz grois a undz oif brengen tsu gemishpet
happened not is that evil great a us upon bring to judged

אונטערן גאַנצן הימל אַזוי ווי עס איז געשען צו ירושׁלַיִם .
Yerushalayim tsu geshen iz es vi azoi himel gantsn untern
Yerushalayim to happened is it as so heaven whole under the

יג אַזוי ווי שטייט געשריבן אין דער תּורה פֿון משהן , איז דאָס דאָזיקע
dozike dos iz Mosheen fun toyre der in geshribn shteit es vi azoi
this the is Moshe of Torah the in written stand it as so

גאַנצע בייז געקומען אויף אונדז; אָבער מיר האָבן נישט געבעטן פֿאַר
far gebetn nisht hobn mir ober undz oif gekumen beiz gantse
before entreated not have we but us upon come evil whole

ה אלוקינו , כּדי זיך אומצוקערן פֿון אונדזערע זינד , און
un zind undzere fun umtsukeren zich kedei Elokeinu Hashem
and sins our from turn back ourselves so that our G-d Hashem

זיך צו קלוגן אין דײַן אמת . יד און ג-ט האָט אויפֿגעפאַסט אויף
oif oifgepast hot G-t un emes dain in klign tsu zich
upon watched has G-d and truth your in make wise to ourselves

דעם בייז, און האָט עס געבראַכט אויף אונדז, וואָרעם ה אלוקינו
Elokeinu Hashem vorem undz oif gebracht es hot un beiz dem
our G-d Hashem because us upon brought it has and evil the

איז געראַטן אין אַלע זײַנע טוונגען וואָס ער האָט געטאָן, און מיר האָבן
hobn mir un geton hot er vos tuungen zaine ale in gerecht iz
have we and done has he that works his all in righteous is

נישט צוגעהערט צו זײַן קוֹל . טו און אַצונד , אֲדֹנָי אלוקינו , דו וואָס
vos du Elokeinu Adonoi atsund un kol zain tsu tsugehert nisht
who you our G-d Adonoi now and voice his to paid heed not

האָסט אַרויסגעצויגן דײַן פֿאָלק פֿון לאַנד מִצרַיִם מיט אַ שטאַרקער
shtarker a mit Mitsrayim land fun folk dain aroisgetsoign host
strong a with Egypt land of from people your brought out have

Emes. 14 Therefore hath Hashem watched upon the rah, and brought it upon us; for Hashem Eloheinu is tzaddik in all His ma'asim which He doeth, for we obeyed not His kol *(voice)*. 15 And now, Adonoi Eloheinu, Who hast brought Thy people forth out of Eretz Mitzrayim with a yad chazakah *(mighty hand)*, and hast gotten Thee renown, as at yom hazeh, we have sinned, we have done wickedly. 16 O Adonoi, according to all Thy tzidkot, I beseech Thee, let Thine anger and Thy fury be turned away from Thy Ir *(City)* Yerushalayim, Thy Har Kodesh, because for chatta'einu, and for the avonot Avoteinu, Yerushalayim and Thy people are become a reproach, an object of scorn to all around about us. 17 Now therefore, shema, Eloheinu, hear the tefillah of Thy eved, and his tachanunim *(supplications)*, and cause Thy face to shine upon Thy Mikdash that is desolate, lema'an *(for the sake of)* Adonoi. 18 O Elohai, incline Thine ear, and shema; open Thine eyes, and behold our desolations, and HaIr which is called by Thy Name; for we do not present tachanuneinu *(our supplications)* before Thee on account of

הַאֲנַט, און דיר געמאַכט אַ נאָמען אַזוי ווי אויף הַיינטיקן טאָג – מיר
mir tog haintikn oif vi azoi nomen a gemacht dir un hant
we day today's on as so name a made for yourself and hand

האָבן געזינדיקט, מיר האָבן שלעכטס געטאָן.
geton shlechts hobn mir gezindikt hobn
done evil things have we sinned have

טז אֲדֹנָי , לויט אַלע דיינע גערעכטיקייטן, זאָל , איך בעט
bet ich zol gerechtikeitn daine ale loit Adonoi
beseech I shall righteousness your all according to Adonoi

דיך , זיך אָפּקערן דיין כּעס און דיין גרימצאָרן פֿון דיין
dain fun grimtsorn dain un kaas dain opkeren zich dich
your from wrath your and anger your turn away self you(SG)

שטאָט ירושָלַיִם , דיין הייליקן באַרג , ווײַל פֿון ווענן
vegen fun vorem barg heilikn dain Yerushalayim shtot
account of on because mountain holy your Yerushalayim city

אונדזערע זינד , און פֿון ווענן די פֿאַרברעכן פֿון אונדזערע
undzere fun farbrechn di vegen fun un zind undzere
our of transgressions the account of on and sins our

עלטערן, איז ירושָלַיִם און דיין פֿאָלק צו שאַנד בײַ אַלע אונדזערע
undzere ale bai shand tsu folk dain un Yerushalayim iz eltern
our all by shame to people your and Yerushalayim is fathers

אַרומיקע . יז און אַצונד , אלוקינו , הער צו די תּפֿילה פֿון
arumike un atsund Elokeinu her tsu di tfile fun
surrounding ones and now our G-d pay heed to the of prayer

דיין קנעכט , און זײַן תּחינה , און דערלײַכט דיין פּנים אויף
oif ponem dain derlaicht un tchinh zain un knecht dain
upon face your illuminate and supplication his and servant your

נײַג , יח . אֲדֹנָי פֿון ווענן פֿון הַמִקדָש בֵּית פֿאַרוויסטן דיין
naig Adonoi fun vegen fun hamikdosh beit farvistn dain
incline Adonoi of sake for the sanctuary house desolate your

מײַן ג-ט, דיין אויער, און הער , עפֿן דיינע אויגן, און זע אונדזערע
undzere ze un oign daine efen her un oier dain G-t main
our see and eyes your open pay heed and ear your G-d my

פֿאַרוויסטונגען, און די שטאָט ווָאס דיין נאָמען ווערט אויף איר גערופֿן,
gerufn ir oif vert nomen dain vos shtot di un farvistungen
called it upon shall be name your that city the and desolations

ווָאַרעם נישט פֿון ווענן אונדזערע גערעכטיקייטן מאַכן מיר פֿאַלן פֿאַר
far faln mir machn gerechtikeitn undzere vegen fun nisht vorem
before fall we make righteousness our account of of not because

tzidkoteinu, but for the sake of Thy rachamim harabbim. 19 Adonoi, hear; Adonoi, forgive; Adonoi, hearken and act; delay not, for Thine own sake, O Elohai; for Thy city and Thy people are called by Thy Name.

20 And while I was speaking, and davening tefillos, and making vidduy *(confession of sin)* for me and for Ami Yisroel, and laying my techinnah *(petition)* before Hashem Elohai for the sake of the Har Kodesh of Elohai; 21 Yea, while I was davening in tefillah, even haish Gavriel, whom I had seen in the chazon in the beginning, being caused to come in full flight, reached me about the time of the minchat erev. 22 And he instructed me, and spoke with me, and said, O Daniel, I am now come forth to make thee have seichel in binah. 23 At the beginning of thy tachanunim *(supplications)* a commandment went forth, and I am come to make the word known; for thou art greatly valued; therefore understand the devar, and consider the vision.

24 Shivi'im heptads is decreed upon thy people and upon thy Ir Kodesh *(Holy City)*, to restrain the peysha *(transgression)*, and

דיר אונדזער בקשה , נייַערט פֿון וועגן דיַין גרויס
grois dain vegen fun naiert bakoshe undzer dir
great your on account of because of but rather request our you(SG)

דערבאַרעמונג. יט אֲדֹנָי , הער , פֿאַרגיב, אֲדֹנָי , פֿאַרנעם
farnem Adonoi fargib Adonoi her Adonoi derbaremung
pay attention Adonoi forgive Adonoi pay heed Adonoi compassion

און טו, זאָלסט נישט זאַמען; פֿון דיַינעטוועגן, מיַין ג-ט, וואָרעם דיַין
dain vorem G-t main daintvegn fun zamen nisht zolst tu un
your because G-d my your sake for delay not you(SG) shall do and

נאָמען ווערט גערופֿן אויף שטאָט און אויף זיַין פֿאָלק .
folk zain oif un shtot dain oif gerufn vert nomen
people its upon and city your upon called is name

כ און ווי איך רעד נאָך , און בין מתפלל , און בין זיך מתוודה
misvade zich bin un mispalel bin un noch red ich vi un
confessing self am and praying am and still speak I how and

אויף מײַנע זינד , און די זינד פֿון מיַין פֿאָלק ישׂראֵל, און מאַך פֿאַלן
faln mach un Yisroel folk main fun zind di un zind maine oif
fall make and Yisroel people my of sins the and sins my upon

מיַין בקשה פֿאַר ה מיַין ג-ט, פֿון וועגן דעם הייליקן
heilikn dem vegen fun G-t main Hashem far bakoshe main
holy the account of on G-d my Hashem before request my

באַרג פֿון מיַין ג-ט – כא ווי איך רעד נאָך אין געבעט, אַזוי איז
iz azoi gebet in noch red ich vi G-t main fun barg
is so prayer in yet speak I when G-d my of mountain

דער מאַן גַבְרִיאֵל, וואָס איך האָב געזען אין דער זעונג אין אָנהייב ,
onheib in zeung der in gezen hob ich vos Gavriel man der
beginning in vision the in seen have I whom Gavriel man the

געקומען פֿליִעדיק צו פֿליִען, און האָט מיך אָנגערירט, אַרום דער
der arum ongerirt mich hot un flien tsu fliedik gekumen
the around touched me has and fly to flying having come

צייַט פֿון אָוונט-קָרְבָּן . כב און ער האָט געגעבן צו פֿאַרשטיין ,
farshtein tsu gegebn hot er un ovnt-korben fun tsait
understand to given has he and evening korban of time

און האָט מיט מיר גערעדט, און האָט געזאָגט: דָּנִיֵּאל , איך בין אַצונד
atsund bin ich Daniel gezogt hot un geredt mir mit hot un
now am I Daniel said has and spoken me with has and

אַרויסגעקומען דיך צו קליגן אין פֿאַרשטאַנדיקייט. כג ביַים
baim farshtandikeit in klign tsu dich aroisgekumen
at the understanding in make wise to you(SG) come out

אָנהייב פֿון דיַין בקשה איז אַרויס אַ וואָרט, און איך בין געקומען
gekumen bin ich un vort a arois iz bakoshe dain fun onheib
having come am I and word a out is request your of beginning

עס צו זאָגן , וואָרעם דו ביסט באַליבט; דערום באַטראַכט דאָס וואָרט,
vort dos batracht derum balibt bist du vorem zogn tsu es
word the consider therefore beloved are you because tell to it

און פֿאַרשטיי די זעונג .
zeung di farshtei un
vision the understand and

כד זיבעציק וואָכן זיַינען נִגזַר געווואָרן אויף דיַין פֿאָלק און
un folk dain oif gevorn nigzar zainen vochn zibetsik
and people your upon become decreed are week-years seventy

אויף דיַין הייליקער שטאָט, כדי צו פֿאַרלענדן דעם איבערטרעטן ,
ibertretn dem farlendn tsu kedei shtot heiliker dain oif
transgressions the finish to so that city holy your upon

to make an end of chattat *(sin)*, and to make kapporah for avon, and to bring in Tzedek Olamim *(Everlasting Righteousness)*, and to seal up the chazon and navi, and to anoint the Kodesh HaKodashim. [25] Have da'as, therefore, and get seichel, that from the going forth of the decree to restore and to rebuild Yerushalayim unto Moshiach Nagid shall be shivah heptads, and threescore and two heptads; the rechov *(stree, plaza, open space)* shall be built again, and the charutz *(trench, moat, wall)*, even in troublous times. [26] And after threescore and two heptads, yikaret *(will be cut off)* Moshiach, but not for himself; and the troops of the coming nagid shall destroy the Ir and the Kodesh [Beis Hamikdash]; and the end thereof shall come with a flood, and unto the end there shall be war. Desolations are determined. [27] And he shall confirm brit *(covenant)* with rabbim for one heptad; and in the midst of the heptad he shall cause the zevach and the minchah to cease, and on the kenaf *(wing)* of the abominations is one making desolate, even until the complete destruction, a destruction that is decreed, shall be poured out upon the Shomem *(Desolator, Destroyer)*.

אוּן פַֿאַרטילִיקן דעם חטא, אוּן מכַּפֶּר זײַן אויף דער זינד , אוּן
un zind der oif zain mechaper un chet dem fartiliken un
and iniquity the upon be expiate and sin the seal up and

ברענגען אייביקע גערעכטיקייט , אוּן באַזיגלען די זעונג אוּן די
di un zeung di baziglen un gerechtikeit eibike brengen
the and vision the seal and righteousness everlasting bring

נבִיאות , אוּן זאַלבן דעם קָדשֵׁי-קָדשִׁים . כה אוּן זאָלסט וויסן
visen zolst un kodshei-kodshim dem zalbn un nevies
know shall and Kodesh HaKodashim the anoint and prophecies

אוּן פַֿאַרשטיין , אַז פֿון דעם אַרויסגאַנג פֿון דעם וואָרט, ווידער
vider vort dem fun aroisgang dem fun az farshtein un
again word the of going forth the from that understand and

אויפֿצובויען ירוּשָׁלַיִם , ביז דעם משיח דעם פֿירשט, זײַנען
zainen firsht dem Moshiach dem biz Yerushalayim oiftsuboien
are prince the Moshiach the until Yerushalayim to build up

זיבן וואָכן , אוּן צוויי אוּן זעכציק וואָסן וועט זי ווידער
vider zi vet vosn zechtsik un tsvei un vochn zibn
again it will week-years sixty and two and week-years seven

זײַן אויפֿגעבויט, מיט מערק אוּן גראָבנס, אָבער אין געדריקטע צײַטן.
tsaitn gedrikte in ober grobns un merk mit oifgeboit zain
times troubled in but moat and street with built up be

כו אוּן נאָך די צוויי אוּן זעכציק וואָכן , וועט דער משיח
Moshiach der vet vochn zechtsik un tsvei di noch un
Moshiach the will week-years sixty and two the after and

אָפּגעשניטן ווערען אָבער נישט פֿאַר זיך ; אוּן די שטאָט אוּן
un shtot di un alein zich far nisht ober veren opgeshnitn
and city the and himself him for not but become cut off

דאָס היליקטום וועט צעשטערן דאָס פֿאָלק פֿון אַ פֿירשט וואָס וועט
vet vos firsht a fun folk dos tseshtern vet heiliktum dos
will who prince a of people the destroy will holy sanctuary the

קומען ; אוּן זײַן סוף וועט זײַן מיט פֿלייצונג ; אוּן ביז צום סוף פֿון
fun sof tsum biz un fleitsung mit zain vet sof zain un kumen
of end to until and flood with his will end his and come

דער מלחמה זײַנען נֶגזר געוואָרן פַֿאַרווִיסטונגען. כז אוּן ער וועט
vet er un farvistungen gevorn nigzar zainen milchome der
will he and desolations become decreed are war the

מאַכן אַ שטאַרקן ברית מיט פֿיל פֿאַר איין וואָך ; אוּן אַ האַלבע וואָך
voch halbe a un voch ein far fil mit bris shtarkn a machn
week half a and week one for many with covenant strong a make

וועט ער פַֿאַרשטערן שלאַכטאָפּפֿער אוּן שפּײַזאָפּפֿער; אוּן אויף דעם
dem oif un shpaizopfer un shlachtopfer farshtern er vet
the upon and minchah and slaughter sacrifice put an end he will

פֿליגל פֿון אומוועדיקייטן וועט קומען דער פַֿאַרווִיסטער, אַזש ביז
biz azh farvister der kumen vet umverdikeitn fun fligel
until all the way devastator the come will abominations of wing

אַ פַֿאַרלענדונג אוּן אַ גזר וועט אויסגעגאָסן ווערן אויף דעם פַֿאַרווִיסטער.
farvister dem oif vern oisgegosen vet gzar a un farlendung a
devastator the on be poured out will decree a and full end a

10 In the shnat shlosh of Koresh *(Cyrus)* melech Paras *(Persia)* a davar *(word)* was revealed unto Daniel, shmo *(his name)* called Belteshatzar; and emes was the davar, and of a tzava gadol *(great conflict, affliction)*; and he understood the davar, and had binah of the vision.

לאין דריטן יאָר פֿון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פֿון פָּרַס איז אַנטפּלעקט
antplekt iz Paras fun melech dem Koresh fun yor dritn in
revealed is Paras of king the Koresh of year third in

געוואָרן אַ וואָרט צו דָּנִיֵּאל, וואָס זײַן נאָמען איז געראָפֿן געוואָרן
gevorn gerufn iz nomen zain vos Danieln tsu vort a gevorn
become called is name his who Daniel to word a become

בלטשאַצַר; און דאָס וואָרט איז געווען אמת, און וועגן אַ לאַנגער
langer a vegen un emes geven iz vort dos un Belteshatsar
long a concerning and truth was is word this and Beltshatzar

צײַט; און ער האָט באַטראַכט דאָס וואָרט, און האָט פֿאַרשטאַנען די
di farshtanen hot un vort dos batracht hot er un tsait
the understood has and word this considered has he and time

זעונג.
zeung
vision

[2] In those days I Daniel was mourning a full shloshah shavu'im *(three weeks)*. [3] Choice lechem I did not eat, neither came basar nor yayin into my mouth, neither did I anoint myself at all, until the completing of the full shloshet shavu'im. [4] And in the four and twentieth yom of the chodesh harishon *(first month)*, as I was on the bank of the nahar hagadol *(the great river)* which is the Tigris; [5] Then I lifted up mine eyes, and looked, and, hinei, there before me was as an ish clothed in linen, around whose waist was a belt of the finest gold of Uphaz. [6] His geviyah *(body)* also was like the chrysolite, and his face like the appearance of lightning, and his eyes like torches of eish, and his zero'ot *(arms)* and his raglayim *(feet)* like in color to polished bronze, and the sound of his words like the kol hamon *(voice of a multitude)*. [7] And I Daniel alone saw the vision, for

באין יענע טעג האָב איך, דָּנִיֵּאל, געטרויערט דרײַ וואָכן צײַט.
tsait vochn drai getroiert Daniel ich hob teg yene in
time weeks three mourned Daniel I have days those in

גגלוסטיקע שפּײַז האָב איך נישט געגעסן, און פֿלייש און ווײַן איז נישט
nisht iz vain un fleish un gegesn nisht ich hob shpaiz glustike
not is wine and meat and eaten not I have food desirable

געקומען אין מײַן מויל, און זאַלבן האָב איך זיך נישט געזאַלבט,
gezalbt nisht zich ich hob zalbn un moil main in gekumen
anointed not self I have ointment and mouth my into come

דביז עס זײַנען פֿול געוואָרן דרײַ וואָכן צײַט. הּ און איך פֿיר און
biz es zainen ful gevorn drai vochn tsait un fir in un
and four in and time weeks three become full are it until

צוואַנציקסטן טאָג פֿון ערשטן חודש, וועז איך בין געווען בײַם ברעג
breg baim geven bin ich ven choidesh ershtn fun tog tsvantsikstn
shore by the was am I when month first of day twentieth

פֿון גרויסן טײַך, דאָס איז חִדֶּקֶל, ה האָב איך אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן,
oign maine oifgehoibn ich hob Chiddekel iz dos taich groisn fun
eyes my lifted up I have Chiddekel is this river great of

און האָב געזען, ערשט אַ מאַן אָנגעקלײדט אין לײַנען, און זײַנע לענדן
lendn zaine un lainen in ongekleidt man a ersht gezen hob un
loins his and linen in clothed man a behold seen have and

אַרומגעגורט מיט גאָלד פֿון אופֿאַז, ו און זײַן לײַב אַזוי ווי גאָלדשטיין,
goldshtein vi azoi laib zain un Ufaz fun gold mit arumgegurt
chrysolite as like body his and Uphaz of gold with girded

און זײַן פּנים אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון בליץ, און זײַנע אויגן
oign zaine un blits fun oiszen dos vi azoi ponem zain un
eyes his and lightning of appearance the as like face his and

אַזוי ווי פֿלאַמען פֿײַער, און זײַנע אָרעמס און זײַנע פֿיס אַזוי ווי דער
der vi azoi fis zaine un orems zaine un faier flamen vi azoi
the as like feet his and arms his and fire flames as like

אָנבליק פֿון בלאַנקן קופּער, און דער קול פֿון זײַנע ווערטער אַזוי ווי
vi azoi verter zaine fun kol der un kuper blankn fun onblik
as like words his of voice the and bronze polished of appearance

דער קול פֿון אַ מחנה. ז און איך, דָּנִיֵּאל, אַליין האָב געזען די זעונג,
zeung di gezen hob alein Daniel ich un machne a fun kol der
vision the seen have alone Daniel I and legion a of voice the

אָבער די מענטשן וואָס מיט מיר האָבן נישט געזען די זעונג, נאָר אַ
a nor zeung di gezen nisht hobn mir mit vos mentshn di ober
a only vision the seen not have me with who are men the but

the anashim that were with me saw not the vision; but a charadah gedolah *(great terror)* fell upon them, and they fled, for they hid themselves. 8 Therefore I was left alone, and saw this great vision, and there remained no ko'ach *(strength)* in me, for my hod *(comeliness)* was changed upon me into disfigurement, and I retained no ko'ach. 9 Then I heard the kol *(voice)* of his words, and when I heard the kol of his words, then I was in a deep sleep on my face, and my face was on the ground.

10 And, hinei, a yad *(hand)* touched me, and raised me, trembling, upon my knees and upon the palms of my hands. 11 And he said unto me, O Daniel, ish chamudot *(man greatly valued, beloved)*, understand the devarim that I speak unto thee, and stand upright, for unto thee now shulachti *(I was sent)*. And when he had spoken the davar hazeh *(this word)* unto me, I stood trembling. 12 Then said he unto me, Al tirah *(fear not)*, Daniel, for from the yom harishon *(first day)* that thou didst set thine lev to understand, oolehitannot *(and to afflict, humble thyself)* before Eloheicha, thy words were heard, and I am come because of thy words. 13 But the Sar Malchut

גרויסע ציטערניש איז אויף זיי געפאלן, און זיי זיינען אנטלאפן זיך
zich antlofn zainen zei un gefaln zei oif iz tsiterenish groise
selves fled are they and fallen them upon is trembling great

צו באהאלטן. ח בין איך געבליבן אליין, און איך האב געזען די דאזיקע
dozike di gezen hob ich un alein geblibn ich bin bahaltn tsu
this the seen have I and alone remained I am conceal to

גרויסע זעונג, און אין מיר איז נישט געבליבן קיין כּוֹח, וואָרעם
vorem koiech kein geblibn nisht iz mir in un zeung groise
because strength any remained not is me in and vision great

מײַן פּאַרב האָט זיך אויף מיר שרעקלעך געביטן, און איך האָב מער
mer hob ich un gebitn shreklech mir oif zich hot farb main
more have I and changed frightfully me upon self has color my

נישט געהאַט קיין כּוֹח. ט און איך האָב געהערט דעם קול פֿון זײַנע
zaine fun kol dem gehert hob ich un koiech kein gehat nisht
his of voice the heard have I and strength any had not

וווערטער; און ווי איך האָב געהערט דעם קול פֿון זײַנע וווערטער, אזוי
azoi verter zaine fun kol dem gehert hob ich vi un verter
so words his of voice the heard have I when and words

בין איך אַנטשלאָפֿן געוואָרן אויף מײַן פּנים, מיט מײַן פּנים צו
tsu ponem main mit ponem main oif gevorn antshlofen ich bin
toward face my with face my upon become collapsed I am

דער ערד.
erd der
ground the

י ערשט אַ האַנט האָט מיך אָנגערירט, און האָט מיך געטרייסלט פֿאַר
far getreislt mich hot un ongerirt mich hot hant a ersht
over shaken me has and touched me has hand a first

מײַנע קני און מײַנע האַנטפֿלעכן. יא און ער האָט צו מיר געזאָגט:
gezogt mir tsu hot er un hantflechn maine un kni maine
said me to has he and palms my and knees my

דָּניֵאל, דו באַליבטער מאַן, פֿאַרשטיי די ווערטער וואָס איך רעד
red ich vos verter di farshtei man balibter du Daniel
speak I that words the understand man beloved you Daniel

צו דיר, און שטיי אויף וווּ דו ביסט געשטאַנען, וואָרעם איך
ich vorem geshtanen bist du vu oif shtei un dir tsu
I because standing are you where up stand and you(SG) to

בין אַצונד געשיקט געוואָרן צו דיר. און ווי ער האָט מיט מיר
mir mit hot er vi un dir tsu gevorn geshikt atsund bin
me with has he when and you(SG) to become sent now am

געערעדט דאָס דאָזיקע וואָרט, בין איך אויפֿגעשטאַנען ציטערנדיקערהייט.
tsiterndikerheit oifgeshtanen ich bin vort dozike dos geredt
trembling stood up I am word this the spoken

יב און ער האָט צו מיר געזאָגט: זאָלסט נישט מורא האָבן, דָּניֵאל,
Daniel hobn moire nisht zolst gezogt mir tsu hot er un
Daniel have fear not you(SG) shall said me to has he and

וואָרעם פֿון דעם ערשטן טאָג אָן וואָס דו האָסט אָפּגעגעבן דײַן
dain opgegebn host du vos on tog ershtn dem fun vorem
your surrendered have you which on day first the from because

האַרץ צו פֿאַרשטיין, און זיך צו פּײַניקן פֿאַר דײַן ג-ט, זײַנען
zainen G-t dain far painiken tsu zich un farshtein tsu harts
are G-d your before afflict to self and understand to heart

דײַנע ווערטער געהערט געוואָרן, און איך בין געקומען פֿון וועגן
vegen fun gekumen bin ich un gevorn gehert verter daine
account of of come am I and become heard words your

דיינע ווערטער. ג אָבער דער שׂאַר פֿון מַלכות פָּרַס האָט זיך
zich hot Paras malchut fun sar der ober verter daine
self has Paras the kingdom of of prince the but words your

געשטעלט אַקעגן מיר איין און צוואַנציק טעג, אָבער זע , מִיכָאֵל ,
Michael ze ober teg tsvantsik un ein mir akegn geshtelt
Micha'el behold but days twenty and one me against stood

איינער פֿון די ערשטע שָׂרים , איז מיר געקומען צו הילף. אַזוי בין
bin azoi hilf tsu gekumen mir iz Saraim ershte di fun einer
am so help to come to me is princes chief the of one

איך דאָרטן פַּאַרבליבן בייַ די מלכים פֿון פָּרס . ד און איך בין געקומען
gekumen bin ich un Paras fun mlochim di bai farblibn dortn ich
come am I and Paras of kings the by remained there I

דיר געבן צו פֿאַרשטיין וואָס וועט געשען צו דיין פֿאָלק אין
in folk dain tsu geshen vet vos farshtein tsu gebn dir
in people your to happen will what understand to to give to you(SG)

סוף פֿון די טעג; וואָרעם דאָס איז נאָך אַ זעונג אויף אַ צייַט.
tsait a oif zeung a noch iz dos vorem teg di fun sof
time a for vision a yet is this because days the of end

ט און ווי ער האָט געערעדט צו מיר אַזוי ווי די דאָזיקע ווערטער, אַזוי
azoi verter dozike di vi azoi mir tsu geredt hot er vi un
so words these the like so me to spoken has he when and

האָב איך געקערט מײַן פּנים צו דער ערד , און בין אַנטשטומט
antshtumt bin un erd der tsu ponem main gekert ich hob
muted am and ground the toward face my turned I have

געווואָרן. טי ערשט אַזוי ווי אַ געשטאַלט פֿון מענטשנקינדער האָט מיך
mich hot mentshnkinder fun geshtalt a vi azoi ersht gevorn
me has children of men of form a as so first become

אָנגערירט אויף די ליפֿן, און איך האָב געעפֿנט מײַן מויל , און איך האָב
hob ich un moil main geefent hob ich un lipn di oif ongerirt
have I and mouth my opened have I and lips the upon touched

געערעדט און געזאָגט צו דעם וואָס איז געשטאַנען אַקעגן מיר: מײַן
main mir akegn geshtanen iz vos dem tsu gezogt un geredt
my me opposite stood is who the one to said and spoken

האַר , פֿון דער זעונג זײַנען וועיִן געקומען אויף מיר, און איך האָב
hob ich un mir oif gekumen veyen zainen zeung der fun har
have I and me upon come pangs are vision the from master

מער נישט קיין כּוֹח . יז און ווי קען דער דאָזיקער קנעכט פֿון מײַן
main fun knecht doziker der ken vi un koiech kein nisht mer
my of servant this the can how and strength any not more

האַר רעדן מיט דעם דאָזיקן האַר מײַנעם , אַז אין מיר האָט זיך
zich hot mir in az mainem har dozikn dem mit redn har
self has me in that mine master this the with speak master

אַצונד נישט אָפּגעשטעלט קיין כּוֹח , און קיין אָטעם איז אין מיר נישט
nisht mir in iz otem kein un koiech kein opgeshtelt nisht atsund
not me in is breath any and strength any remained not now

געבליבן?
geblibn
remain

יח האָט מיך ווידער אָנגערירט אַזוי ווי דאָס אויסזען פֿון אַ מענטשן ,
mentshn a fun oiszen dos vi azoi ongerirt vider mich hot
man a of appearance this like so touched again me has

יט און ער האָט מיך געשטאַרקט . און ער האָט געזאָגט: זאָלסט
zolst gezogt hot er un geshtarkt mich hot er un
you(SG) shall said has he and strengthened me has he and

Paras *(Prince of the Kingdom of Persia)* was standing before me 21 yamim; but, hinei, Micha'el, one of the Sarim HaRishonim came to help me; and I was detained there with the Melachim Paras. 14 Now I am come to give thee binah *(understanding)* of what shall befall thy People in the acharit hayamim *(latter days)*; for there is still a chazon *(vision)* for [those] yamim *(days)*.

15 And while he was speaking such devarim unto me, I bowed my face toward the ground, and I became unable to speak. 16 And, hinei, one with the likeness of the bnei adam touched my lips; then I opened my mouth, and spoke, and said unto him that stood before me, Adoni, because of the vision my pangs have overcome me, and I have retained no ko'ach. 17 For how is the eved adoni here able to speak with such as adoni? For as for me, now no ko'ach remains in me, neither is there neshamah *(breath)* left in me.

18 Then there came again and touched me one like the appearance of a man, v'yechazkeini *(and he strengthened me)*, 19 And

said, Al tira, ish chamudot *(fear not, O man greatly valued, beloved)*; Shalom to you; chazak *(be strong)*, yea, chazak. And when he had spoken unto me, I felt myself strengthened, and said, Let adoni speak; for thou hast strengthened me. 20 Then said he, Knowest thou why I have come unto thee? And now I shall return to fight against the Sar Paras *(Prince of Persia)*; and when I am gone forth, hinei! The Sar Yavan *(Prince of Greece)* comes. 21 But I shall make known to thee that which is inscribed in the Writing of Emes; and there is no one mitchazak *(putting forth strength)* with me in these things, but Micha'el your Sar.

11 Also I, in the shnat achat of Daryavesh the Mede, I stood to support and to strengthen him.

2 And now will I show thee the emes. Hinei, yet shloshah melachim will arise in Paras *(Persia)*; and the fourth shall with osher gadol *(great richness)* be abundantly rich above all; and by his strength through his riches he shall stir up all against the realm of Yavan *(Greece)*. 3 And a melech gibbor shall arise, that shall rule with mimshal rav *(great dominion)*, and do kirtzono *(according to his will)*. 4 And when he

נישט מורא האָבן, באַליבטער מאַן! פֿריד צו דיר ! זײַ שטאַרק און זײַ
zai un shtark zai dir tsu frid man balibter hobn moire nisht
be and strong be you(SG) to peace man beloved have fear not

שטאַרק! און ווי ער האָט צו מיר גערעדט, אַזוי בין איך געשטאַרקט
geshtarkt ich bin azoi geredt mir tsu hot er vi un shtark
strengthened I am so spoken me to has he when and strong

געווארן, און איך האָב געזאָגט: זאָל מײַן האַר רעדן, ווארעם האָסט
host vorem redn har main zol gezogt hob ich un gevorn
have because speak master my let said have I and become

מיך געשטאַרקט . כ האָט ער געזאָגט: ווייסטו וועגן וואָס איך
ich vos vegen veistu gezogt er hot geshtarkt mich
I what concerning you(sg) know said he has strengthened me

בין געקומען צו דיר ? און אַצונד וועל איך זיך אומקערן מלחמה
milchome umkeren zich ich vel atsund un dir tsu gekumen bin
war return self I will now and you(SG) to come am

צו האַלטן מיט דעם שׂאַר פֿון פָּרַס ; און ווי איך גיי אַרויס, אָט
ot arois gei ich vi un Paras fun sar dem mit haltn tsu
behold out go I when and Paras of prince the with wage to

וועט אָנקומען דער שׂאַר פֿון יָוָן . כא אָבער איך וועל דיר זאָגן
zogn dir vel ich ober Yavan fun sar der onkumen vet
tell you(SG) will I but Yavan of prince the come will

וואָס איז פֿאַרצייכנט אין דעם געשריפֿטס פֿון אמת. און קיינער האַלט
halt keiner un emes fun geshrifts dem in fartseichnt iz vos
holds anyone and truth of writings the in recorded is what

נישט מיט מיר אַקעגן די דאָזיקע, נאָר בלויז אײַער שׂאַר מיכָאֵל .
Michael sar aier bloiz nor dozike di akegn mir mit nisht
Micha'el prince your merely only this the against me with not

יא אָבער איך בין, אין ערשטן יאָר פֿון דָּריֶוֶשׁ פֿון מָדַי ,
Madai fun Daryavesh fun yor ershtn in bin ich ober
Madai of Daryavesh of year first in am I but

אויפֿגעשטאַנען פֿאַר אַן אָנהאַלט און פֿאַר אַ שטאַרקייט צו אים.
im tsu shtarkeit a far un onhalt an far oifgeshtanen
him for strengthening a for and support a for arose

ב און אַצונד וועל איך דיר אָנזאָגן דעם אמת. זע , נאָך דריַי
drai noch ze emes dem onzogen dir ich vel atsund un
three still behold truth the tell you(SG) I will now and

מלכים וועלן אויפֿשטיין פֿון פָּרַס , און דער פֿירטער וועט פֿאַרמאָגן גרויסע
groise farmogn vet firter der un Paras fun oifshtein veln mlochim
great possess will fourth the and Paras from arise will kings

עשירות מער פֿון אַלע; און ווײַל ער וועט שטאַרק זײַן דורך זײַן
zain durch zain shtark vet er vail un ale fun mer eshires
his through be strong will he because and all than more wealth

עשירות, וועט ער דערוועקן אַלעמען אַקעגן מַלכות יָוָן . ג און
un Yavan malchut akegn alemen dervekn er vet eshires
and Yavan the kingdom of against everyone awaken he will wealth

אַ מלך אַ גיבור וועט אויפֿשטיין, און וועט געוואלטיקן אַ גרויסע
groise a geveltikn vet un oifshtein vet gibor a melech a
great a rule will and arise will mighty one a king a

געוואלטיקייט, און וועט טאָן לויט זײַן ווילן. ד און אַז ער וועט
vet er az un viln zain loit ton vet un geveltikeit
will he when and will his according to do will and rule

אויפֿשטיין, וועט זײַן מלוכה צעברָאָכן וועלן , און וועט צעטיילט
vern tseteilt vet un vern tsebrochn meluche zain vet oifshtein
become divided will and become broken kingdom his will arise

צו אַלע ווינטן פֿון הימל , אָבער נישט צו זײַנע נאָכקומער , און
un nochkumer zaine tsu nisht ober himel fun vintn ale tsu
and after comers his to not but heaven of the four winds all to

נישט אַזוי ווי זײַן געוועלטיקייט וואָס ער האָט געוועלטיקט; וואָרעם זײַן
zain vorem geveltikt hot er vos geveltikeit zain vi azoi nisht
his because ruled has he that realm his as so not

מלוכה וועט אויסגעווארצלט ווערן , און פֿאַר אַנדערע, נישט פֿאַר די
di far nisht andere far un vern oisgevortslet vet meluche
the for not others for and become uprooted will kingdom

דאָזיקע.
dozike
these

ה און דער מלך פֿון דָּרום וועט ווערן שטאַרק, אָבער איינער פֿון
fun einer ober shtark vern vet dorem fun melech der un
of one but strong become will south of king the and

זײַנע האַרן וועט זיך שטאַרקן איבער אים, און וועט געוועלטיקן; אַ
a geveltikn vet un im iber shtarkn zich vet harn zaine
a rule will and him over strengthen self will princes his

גרויסע געוועלטיקייט וועט זײַן געוועלטיקייט. ו און אין סוף פֿון די
di fun sof in un geveltikeit zain zain vet geveltikeit groise
the of end in and realm his be will realm great

יאָרן וועלן זיי זיך באַהעפֿטן; און די טאָכטער פֿון דעם מלך פֿון
fun melech dem fun tochter di un baheftn zich zei veln yorn
of king the of daughter the and join selves they will years

דָּרום וועט קומען צו דעם מלך פֿון צפֿון , כדי צו מאַכן
machn tsu kedei tsofn fun melech dem tsu kumen vet dorem
make to in order to north of the king the to come will south

אַן אויסגלייך, אָבער איר אָרעם וועט נישט אָנהאַלטן די מאַכט; אויך ער און
un er oich macht di onhaltn nisht vet orem ir ober oisglaich an
and he also power the retain not will arm her but alliance an

זײַן אָרעם וועט נישט באַשטיין; און זי , און די וואָס האָבן זי
zi hobn vos di un zi un bashtein nisht vet orem zain
her have who the ones and she and stand not will arm his

געבראַכט, און דער וואָס האָט זי געבאָרן , און דער וואָס האָט
hot vos der un geborn zi hot vos der un gebracht
has who the one and begotten her has who the one and brought

געהאַלטן מיט איר, וועלן איבערגעגעבן ווערן , אין יענע צײַטן .
tsaitn yene in vern ibergegebn veln ir mit gehaltn
times those in become handed over will her with supported

ז אָבער איינער פֿון די ריטלעך פֿון אירע וואָרצלען וועט אויפֿשטיין
oifshtein vet vortselen ire fun ritlech di fun einer ober
stand will roots her of shoots the from one but

אויף זײַן אָרט , און ער וועט קומען אויפֿן חיל , און וועט אַרײַנגיין
araingein vet un cheil oifn kumen vet er un ort zain oif
enter will and army unto an come will he and place his up

אין דער פֿעסטונג פֿון דעם מלך פֿון צפֿון , און ער וועט אויספֿירן
oisfirn vet er un tsofn fun melech dem fun festung der in
act will he and north of king the of fortress the into

קעגן זיי , און וועט בײַקומען . ח און אויך זייערע אלקים , מיט זייערע
zeyere mit Elokim zeyere oich un baikumen vet un zei kegen
their with g-ds their also and prevail will and them against

געגאָסענע געצן , מיט זייערע גלוסטיקע כּלים פֿון זילבער און גאָלד, וועט
vet gold un zilber fun keilim glustike zeyere mit getsn gegosene
will gold and silver of vessels precious their with idols poured

shall arise, his malchut *(kingdom)* shall be broken, and shall be divided to the araba ruchot HaShomayim; and not to his posterity, nor according to his rule which he ruled, for his kingdom shall be plucked up, even for others apart from these.

5 And HaMelech HaNegev *(the King of the South)* shall be strong, and one of his sarim *(princes)*, and he shall be strong above him, and will rule; a great rule is his rule. 6 And at the end of some shanim they shall join themselves together as allies; for the daughter of HaMelech HaNegev shall come unto the Melech HaTzafon *(King of the North)* to make an agreement; but she shall not retain the koach hazero'a; neither shall he stand, nor his zero'a, but she shall be given up, and they that brought her, and he that fathered her and he that supported her in those times.

7 But out of a netzer of her roots shall one stand up in his place, which shall come unto an army, and shall enter into the stronghold of HaMelech HaTzafon, and shall deal with them, and shall show strength; 8 And also their g-ds with their molten images and with their precious vessels of silver and gold he will

bring into captivity to Mitzrayim; and he shall refrain some shanim from *(attacking)* HaMelech HaTzafon. [9] So he *(HaMelech HaTzafon)* shall come into his kingdom of HaMelech HaNegev and shall return into his own land.

[10] But his banim shall be stirred up, and shall assemble a multitude of great forces; and he shall certainly come, and overflow, and pass through; then shall he return, and shall stir himself up, even to his fortress. [11] And HaMelech HaNegev shall be moved with rage, and shall go forth and fight with him, even with HaMelech HaTzafon; and he shall raise a great multitude; but the multitude shall be given into his hand. [12] And the multitude shall be carried away; his lev shall be lifted up; and he shall cause thousands to fall, but will not be strong. [13] For HaMelech HaTzafon shall again raise a multitude, greater than the former, and at the end of some shanim he will certainly come with a great army and with great substance;

[14] And in those times many shall stand up against HaMelech HaNegev; also the sons of the transgressors of

ער ברענגען אין געפֿאַנגנשאַפֿט קיין מִצרַיִם ; און ער וועט יאָרן לאַנג
lang yorn vet er un Mitsrayim kein gefangenshaft in brengen er
long years will he and Egypt to captivity into bring he

אַוועקשטיין פֿון דעם מלך פֿון צפֿון . ט און ער וועט קומען אין דעם
dem in kumen vet er un tsofn fun melech dem fun avekshtein
the into come will he and north of king the of leave alone

קיניגרייַך פֿון דעם מלך פֿון דָּרום , אָבער ער וועט זיך אומקערן אין
in umkeren zich vet er ober dorem fun melech dem fun kinigraich
in return self will he but south of king the of kingdom

זײַן לאַנד.
land zain
land his

י און זײַנע זין וועלן זיך אויפֿרירן, און זיי וועלן אײַנזאַמלען
ainzamlen veln zei un oifrirn zich veln zin zaine un
gather together will they and stir up selves will sons his and

אַ סך גרויסע חַיָלות , און ער וועט קומען און וועט פֿלייצנדיק
fleitsndik vet un kumen vet er un chaiolut groise sach a
overflowing will and come will he and armies great many a

דורכגיין ; דערנאָך וועט ער ווידערקערן, און מלחמה האַלטן ביז
biz haltn milchome un viderkern er vet dernoch durchgein
unto wage war and return he will afterwards pass through

צו זײַן פֿעסטונג. יא און דער מלך פֿון דָּרום וועט ווערן דערביטערט,
derbitert vern vet dorem fun melech der un festung zain tsu
enraged become will south of king the and fortress his to

און ער וועט אַרויסגיין, און וועט מלחמה מיט אים, מיט דעם
dem mit im mit haltn milchome vet un aroisgein vet er un
the with him with wage war will and go out will he and

מלך פֿון צפֿון ; און יענער וועט אויפֿשטעלן אַ גרויסע מחנה ,
machne groise a oifshteln vet yener un tsofn fun melech
legion great a set up will that one and north of the king

אָבער די מחנה וועט איבערגעגעבן ווערן אין זײַן האַנט. יב און ווי
vi un hant zain in vern ibergegebn vet machne di ober
when and hand his into become given over will legion the but

ער וועט אַוועקנעמען די מחנה , אַזוי וועט זיך דערהייבן זײַן האַרץ, און
un harts zain derheibn zich vet azoi machne di aveknemen vet er
and heart his lift up self will so army the take away will he

ער וועט מאַכן פֿאַלן צענדליקער טויזנט , אָבער ער וועט נישט גובֿר
goiver nisht vet er ober toiznt tsendliker faln machn vet er
prevail not will he but thousands tens of fall make will he

זײַן . יג און דער מלך פֿון צפֿון וועט ווידער אויפֿשטעלן אַ מחנה
machne a oifshteln vider vet tsofn fun melech der un zain
army an set up again will north of the king the and be

גרעסער פֿון דער ערשטער; און אין סוף פֿון אַ צייַט יאָרן וועט ער קומען
kumen er vet yorn tsait a fun sof in un ershter der fun greser
come he will years time a of end in and first the than greater

מיט אַ גרויסן חיל , און מיט פֿיל פֿאַרמעג .
farmeg fil mit un cheil groisn a mit
provisions much with and army great a with

יד און אין יענע צייַטן וועלן פֿיל זיך שטעלן אַקעגן דעם מלך פֿון
fun melech dem akegn shteln zich fil veln tsaitn yene in un
of the king the against stand selves many will times those in and

דָּרום , און די פֿאַרשייטע יונגען פֿון דיין פֿאָלק וועלן זיך דערהייבן
derheibn zich veln folk dain fun yungen farsheite di un dorem
lift up selves will people your of young violent the and south

thy people shall exalt themselves to establish the vision; but they shall stumble. 15 So HaMelech HaTzafon shall come, and shall cast up an entrenchment, and shall take a fortified city; and the forces of the South shall not stand, even their choicest troops, and there is no power to stand. 16 But he that cometh against him shall do according to his own will, and none shall stand before him; and he shall stand in Eretz HaTzevi *(Beautiful Land)*, and destruction *(shall be)* in his hand. 17 He shall also set his face to come with the strength of his whole kingdom, and an agreement is with him; and he shall make it; and he shall give him the daughter of women to destroy it, but she shall not stand, neither be for him. 18 After he turns his face unto the isles, and shall take many, a magistrate shall cause his reproach to cease for him except that his reproach shall return to him. 19 Then he shall turn his face toward the fortresses of his own land, but he shall stumble and fall, and will not be found. 20 Then shall stand up in his place one who causes an exactor to pass through for the glory of the malchut, but

אויפֿגושטעלן די זעונג , אָבער זיי וועלן געשטרויכלט ווערן . ט און דער
der un vern geshtroichlt veln zei ober zeung di oiftsushteln
the and become stumbled will they but vision the to perpetuate

מלך פֿון צפֿון וועט קומען , און וועט אָנשיטן אַן ערדוואַל, און וועט
vet un erdval an onshitn vet un kumen vet tsofn fun melech
will and mound a heap up will and come will north of king

באַצווינגען די שטאָט פֿון פֿעסטונגען ; און די אָרעמס פֿון דָּרום
dorem fun orems di un festungen fun shtot di batsvingen
south of the arms the and fortifications of city the subjugate

וועלן נישט קענען באַשטיין, און זײַן געקליבענע מאַנשאַפֿט וועט נישט
nisht vet manshaft geklibene zain un bashtein kenen nisht veln
not will troops chosen his and stand be able to not will

האָבן קיין כּוח צו באַשטיין. טז און דער וואָס וועט קומען אויף אים,
im oif kumen vet vos der un bashtein tsu koiech kein hobn
him upon come will who the one and stand to strength any have

וועט טאָן לויט זײַן ווילן, און קיינער וועט נישט באַשטיין פֿאַר אים;
im far bashtein nisht vet keiner un viln zain loit ton vet
him before stand not will anyone and will his according to do will

און ער וועט שטיין אין דעם שיינעם לאַנד מיט פֿאַרלעגדונג אין זײַן האַנט.
hant zain in farlendung mit land sheinem dem in shtein vet er un
hand his in destruction with land beautiful the in stand will he and

יז און ער וועט קערן זײַן פּנים צו קומען אין מאַכט איבער זײַן גאַנצן
gantsn zain iber macht in kumen tsu ponem zain kern vet er un
whole his over power in come to face his turn will he and

קיניגרײַך , און וועט מאַכן מיט אים אַן אויסגלײַכעניש , און וועט אים געבן
gebn im vet un oisglaichenish an im mit machn vet un kinigraich
give him will and agreement an him with make will and kingdom

אַ יונגפֿרוי , כּדי עס צו צעשטערן; אָבער דאָס וועט נישט באַשטיין, און עס
es un bashtein nisht vet dos ober tseshtern tsu es kedei yungfroi a
it and stand not will this but destroy to it so that virgin a

וועט נישט ווערן זײַנס . יח און ער וועט קערן זײַן פּנים צו די אינדזלען,
indzelen di tsu ponem zain kern vet er un zains vern nisht vet
islands the to face his turn will he and his become not will

און ער וועט באַצווינגען פֿיל , אָבער אַ פֿירשט וועט מאַכן אויפֿהערן זײַן
zain oifhern machn vet firsht a ober fil batsvingen vet er un
his cease make will prince a but many conquer will he and

לעסטערונג; ניין , ער וועט נאָך אומקערן זײַן לעסטערונג אויף אים אַליין.
alein im oif lesterung zain umkeren noch vet er nein lesterung
alone him on insolence his turn back yet will he rather insolence

יט און ער וועט קערן זײַן פּנים צו די פֿעסטונגען פֿון זײַן אייגענעם לאַנד,
land eigenem zain fun festungen di tsu ponem zain kern vet er un
land own his of fortresses the to face his turn will he and

אָבער ער וועט געשטרויכלט ווערן און פֿאַלן, און וועט זיך מער נישט
nisht mer zich vet un faln un vern geshtroichlt vet er ober
not more self will and fall and become stumbled will he but

געפֿינען .
gefinen
be found

כ און אויף זײַן אָרט וועט אויפֿשטיין איינער וואָס וועט מאַכן דורכגיין
durchgein machn vet vos einer oifshtein vet ort zain oif un
pass through make will who one stand up will place his upon and

אַ דריקער דורך דער פּראַכט פֿון דעם קיניגרײַך ; אָבער אין אַ קורצער
kurtser a in ober kinigraich dem fun pracht der durch driker a
short a in but kingdom the of glory the through oppressor an

within a few yamim he shall be broken, neither in anger, nor in battle. 21 And in his place shall stand up a vile person, to whom they shall not give the glory of the malchut but he shall come in unawares, and obtain the kingdom by intrigues. 22 And an overwhelming army will be swept away before him, and shall be broken; yea, also the Nagid Brit. 23 And after the league made with him he shall practice deceit, for he shall go up, and shall become strong with a small people. 24 He shall enter unawares even into the fattest of the provinces; and he shall do that which his avot have not done, nor his avot of his avot; he shall scatter among them the spoil and booty and possessions, yea, and he shall plan his devices against the strongholds, even for a time. 25 And he shall stir up his power and his courage against the Melech HaNegev with a great army; and HaMelech HaNegev shall be stirred up for battle with a very great and mighty army; but he shall not stand; for they shall devise devices against him. 26 Yea, they that eat of the portion of his meat shall break him, and his army shall

צַיִט וועט ער צעברעָכן וועלן , און נישט אין צאָרן, און נישט אין
in nisht un tsorn in nisht un vern tsebrochn er vet tsait
in not and anger in not and become broken he will time

מלחמה . כא און אויף זײַן אָרט וועט אויפֿשטיין אַ נידעזה , וואָס
vos nivze a oifshtein vet ort zain oif un milchome
whom despised person a arise will place his on and war

מע האָט נישט אַרויפֿגעטאָן אויף אים דעם גלאַנץ פֿון מלוכה ; און ער וועט
vet er un meluche fun glants dem im oif aroifgeton nisht hot me
will he and royalty of honor the him upon put upon not has one

קומען אין מיטן פֿון שלום , און וועט קריגן די מלוכה מיט גלאַטע
glate mit meluche di krign vet un sholem fun mitn in kumen
smooth with kingdom the obtain will and peace of midst in come

רייד . כב און די אָרעמס פֿון דער פֿלייצונג וועלן אַוועקגעפֿלייצט וועלן
vern avekgefleitst veln fleitsung der fun orems di un reid
become swept away will flood the of arms the and words

פֿון פֿאַר אים, און זיי וועלן צעברעָכן וועלן , און אויך דער פֿירשט
firsht der oich un vern tsebrochn veln zei un im far fun
prince the also and become broken will they and him before from

פֿון ברית . כג און נאָך דעם ווי מע וועט זיך פֿאַרבינדן מיט אים,
im mit farbindn zich vet me vi dem noch un bris fun
him with bind selves will one as that after and covenant of the

וועט ער באַגיין אַ באַטרוג; און ער וועט שטיגן און וועלן שטאַרק מיט
mit shtark vern un shtaign vet er un batrug a bagein er vet
with strong become and ascend will he and deceit a commit he will

ווינציק פֿאָלק . כד אין מיטן פֿון שלום און אין די פֿעסטע ערטער פֿון
fun erter feste di in un sholem fun mitn in folk vintsik
of places strong the in and peace of midst of in people a small

דער מדינה וועט ער קומען , און ער וועט טאָן וואָס זײַנע עלטערן און זײַנע
zaine un eltern zaine vos ton vet er un kumen er vet medine der
his and fathers his what do will he and come he will province the

עלטערנס עלטערן האָבן נישט געטאָן; רויב און פֿאַנג און פֿאַרמעג וועט
vet farmeg un fang un roib geton nisht hobn eltern elterns
will possessions and prey and plunder done not have fathers fathers'

ער פֿונאַנדערצעשיטן צו זיי ; און אַקעגן פֿעסטונגען וועט ער אויסקלערן
oisklern er vet festungen akegn un zei tsu funandertseshitn er
devise he will fortresses against and them to scatter he

זײַנע תּחבולות , אָבער נאָר ביז אַ צײַט. כה און ער וועט דערוועקן זײַן
zain dervekn vet er un tsait a biz nor ober tachbulos zaine
his awaken will he and time a until only but plots his

קראַפֿט און זײַן מוט אַקעגן דעם מלך פֿון דָּרום מיט אַ גרויסן
groisn a mit dorem fun melech dem akegn mut zain un kraft
great a with south of the king the against courage his and strength

חיל ; און דער מלך פֿון דָּרום וועט זיך אַרויסרירן אין מלחמה מיט
mit milchome in aroisrirn zich vet dorem fun melech der un cheil
with war in stir up self will south of the king the and army

זייער אַ גרויסן און שטאַרקן חיל ; אָבער ער וועט נישט באַשטיין, וואָרעם
vorem bashtein nisht vet er ober cheil shtarkn un groisn a zeyer
because stand not will he but army strong and great a very

מע וועט אויסקלערן אַקעגן אים תּחבולות . כו און די וואָס עסן זײַן
zain esen vos di un tachbulos im akegn oisklern vet me
his eat who the ones and ruses him against devise will one

שפּײַז , וועלן אים צעברעכן , און זײַן חיל וועט מען אַוועקפֿלייצן, און
un avekfleitsn men vet cheil zain un tsebrechn im veln shpaiz
and sweep away one will army his and break him will food

overflow, and many shall fall down slain. 27 And the hearts of both of these melachim shall be for evil, and they shall speak lies at one shulchan, but it shall not prosper; for yet the end shall be at the time appointed. 28 Then shall he return into his land with great riches; and his lev shall be against the Brit Kodesh; and he shall do exploits, and return to his own land. 29 At the time appointed he shall return, and come again to the South; but it shall not be as at the first so at the last. 30 For the ships of Kittim shall come against him; therefore he shall be disheartened and shall return, and rage against the Brit Kodesh so shall he do; he shall even return, and will fix his attention upon those that forsake the Brit Kodesh. 31 And forces from him will stand, and they shall desecrate the Mikdash, the Citadel, and shall do away with HaTamid, and set up the Shikkutz MeShomem. 32 And such as do wickedly against the Brit shall he pervert in intrigue, but the people who know their G-d shall be strong and will do. 33 And they that understand among the people shall instruct many; yet they shall fall

פִּיל דערשלאָגענע וועלן פֿאַלן. כז און דאָס האַרץ פֿון ביידע מלכים וועט
fil dershlogene fun beide harts dos un faln veln mlochim vet
many slain fall will and heart the of both kings will

זײַן צום בייזן , און בײַ איין טיש וועלן זיי רעדן ליגן, אָבער עס
zain tsum beizn un bai ein tish veln zei redn lign ober es
be to the evil and at one table of food will they speak lies but it

וועט נישט באַגליקן, ווײַל סוף איז נאָך פֿאַראַן צו דער באַשטימטער
vet nisht baglikn vorem a sof iz noch faran tsu der bashtimter
will not succeed because an end is yet there to the appointed

צײַט. כח און ער וועט זיך אומקערן אין זײַן לאַנד מיט אַ גרויס פֿאַרמעג ,
tsait un er vet zich umkeren in zain land mit a grois farmeg
time and he will return self his land in with a great substance

און זײַן האַרץ וועט זײַן אַקעגן דעם הייליקן ברית ; און ער וועט אָפּטאָן,
un zain harts vet zain akegn dem heilikn bris ; un er vet opton
and his heart will be against the holy covenant ; and he will act

און זיך אומקערן אין זײַן לאַנד.
un zich umkeren in zain land
and self return in his land

כט אין דער באַשטימטער צײַט וועט ער ווידער קומען קיין דָּרום , אָבער
in der bashtimter tsait vet er vider kumen kein dorem , ober
in the appointed time will he again come to south , but

דאָס לעצטע מאָל וועט נישט זײַן אַזוי ווי דאָס ערשטע. ל וואָרעם שיפֿן פֿון
dos letste mol vet nisht zain azoi vi dos ershte . vorem shifn fun
the last time will not be so as the first . because ships of

כִּתִּים וועלן קומען אויף אים, און ער וועט אײַנגעשראָקן ווערן , און
Kittim veln kumen oif im, un er vet aingeshrokn vern , un
Kittim will come on him, and he will become dismayed , and

וועט זיך אומקערן, און ער וועט צעראָנגען אויף דעם הייליקן ברית ,
vet zich umkeren, un er vet tserenen oif dem heilikn bris ,
will self return, and he will be angry against the holy covenant ,

און וועט אויספֿירן; און אַז ער וועט זיך אומקערן וועט ער אַכטן אויף
un vet oisfirn; un az er vet zich umkeren vet er achten oif
and will act; and when he will self return will he regard to

די וואָס פֿאַרלאָזן דעם הייליקן ברית . לא און אָרעמס פֿון אים
di vos farlozen dem heilikn bris . un orems fun im
the ones who forsaken the holy covenant . and arms from him

וועלן אויפֿשטיין, און וועלן פֿאַרשוועכן מִקְדָּש פֿעסטונג, און זיי וועלן
veln oifshtein, un veln farshvechn mikdash festung, un zei veln
will arise, and will profane sanctuary fortress, and they will

אָפּטאָן דעם שטענדיקן קָרְבָּן , און וועלן אַרײַנשטעלן די אומווערדיקייט
opton dem shtendikn korben , un veln arainshteln di umverdikeit
take away the continual offering , and will set up the abomination

וואָס צעגרוילט . לב און די וואָס פֿאַרברעכן קעגן ברית ,
vos tsegroilt . un di vos farbrechn kegen bris ,
that makes desolate . and the ones who act wickedly against covenant ,

וועט ער מאַכן זינדיק דורך גלאַטע רייד ; אָבער דאָס פֿאָלק וואָס
vet er machn zindik durch glate reid ; ober dos folk vos
will he make corrupt through smooth words ; but this people who

קען זײַן ג-ט, וועט זיך האַלטן פֿעסט, און וועט אויספֿירן. לג און די
ken zain G-t, vet zich haltn fest, un vet oisfirn. un di
know his G-d , will hold selves firm , and will act . and the

פֿאַרשטאַנדיקע פֿון פֿאָלק וועלן מאַכן פֿיל צו פֿאַרשטיין ; אָבער זיי
farshtandike fun folk veln machn fil tsu farshtein ; ober zei
understand of people will make many to instruct ; but they

by the sword, and by flame, by captivity, and through despoilment for many yamim. 34 Now when they shall fall, they shall be helped with a little help, but many shall cleave to them in intrigue. 35 And some of them of understanding shall fall to try them, and to purify, and to make them white, even to the time of the end, because it is yet for a time appointed.

36 And HaMelech shall do according to his will; and he shall exalt himself, and magnify himself above every g-d, and shall speak monstous things against the G-d of g-ds, and shall prosper till the wrath be accomplished; for that is determined shall be done. 37 Neither shall he regard the g-d of his avot, nor the desire of women, nor regard any g-d, for he shall magnify himself above all. 38 But in his place shall he honor the g-d of fortresses, and a g-d whom his avot knew not shall he honor with zahav, and kesef, and with precious stones, and things desired. 39 Thus shall he do to the fortresses of the strongholds with the help of a foreign g-d, whom he shall acknowledge and increase with glory; and

וועלן פַֿאלן דורכן שוווערד, און דורך פלאַם, און דורך געפֿאַנגענשאַפֿט,
gefangenshaft durch un flam durch un shverd durchn faln veln
captivity by and flame by and sword through the fall will

לד און אַז זיי וועלן פאַלן, וועלן זיי
zei veln faln veln zei az un teg fil roib durch un
they will fall will they when and days many plunder by and

געהאָלפֿן ווערן אַ קליין הילף; און פֿיל וועלן זיך באַהעפֿטן צו זיי
zei tsu baheftn zich veln fil un hilf klein a vern geholfn
them to join selves will many and help little a become saved

לה מיט גלאַטע רייד . און פֿון די פֿאַרשטאַנדיקע וועלן פאַלן, כּדי צו
tsu kedei faln veln farshtandike di fun un reid glate mit
to so that fall will wise the of and words smooth with

לייטערן צווישן זיי , און צו קלערן, און צו רייניקן , ביז דער ציַט
tsait der biz reiniken tsu un klern tsu un zei tsvishn laitern
time the until make white to and purge to and them among refine

פֿון קֵץ ; ווָאַרעם עס וועט נאָך געדויערן ביז דער באַשטימטער ציַט.
tsait bashtimter der biz gedoiern noch vet es vorem kets fun
time appointed the until endure yet will it because end of the

לו און דער מלך וועט טאָן לויט זיַן ווילן, און ער וועט זיך
zich vet er un viln zain loit ton vet melech der un
self will he and will his according to do will king the and

דערהייבן און זיך גרייסן איבער איטלעכן ג-ט, און אַקעגן דעם ג-ט פֿון די
di fun G-t dem akegn un G-t itlechn iber greisn zich un derheibn
the of G-d the against and g-d every above magnify self and exalt

ג-טער וועט ער רעדן פַֿארשַיט ; און ער וועט באַגליקן, ביז דער צאָרן וועט
vet tsorn der biz baglikn vet er un farshait redn er vet g-ter
will anger the until succeed will he and impudently speak he will g-ds

זיך ענדיקן ; ווָאַרעם וואָס איז נִגזר געוואָרן, מוז געשען . לז ער וועט
vet er geshen muz gevorn nigzar iz vos vorem endikn zich
will he happen must become decreed is what because be finished self

אויך נישט אַכטן אויף די ג-טער פֿון זיַנע עלטערן, און אויף דער גלוסטיקייט
glustikeit der oif un eltern zaine fun g-ter di oif achten nisht oich
desire the to and fathers his of g-ds the to regard not also

פֿון פֿרויען , און אויף קיין ג-ט וועט ער נישט אַכטן , נאָר איבער אַלעמען וועט
vet alemen iber nor achten nisht er vet G-t kein oif un froien fun
will all above but regard not he will g-d any to and women of

ער זיך גרייסן . לח נאָר דעם ג-ט פֿון פֿעסטונגען וועט ער טאָן כּבֿוד אויף
oif koved ton er vet festungen fun G-t dem nor greisn zich er
in honor do he will fortresses of g-d the but magnify self he

זיַן אָרט ; יאָ , אַ ג-ט וואָס זיַנע עלטערן האָבן נישט געקענט, וועט ער טאָן
ton er vet gekent nisht hobn eltern zaine vos G-t a yo ort zain
do he will known not have fathers his whom g-d a yes place his

כּבֿוד מיט גאָלד און מיט זילבער, און מיט טייַער געשטיין , און מיט
mit un geshtein taier mit un zilber mit un gold mit koved
with and stones precious with and silver with and gold with honor

גלוסטיקע זאַכן . לט און ער וועט אַרבעטן אויף שטאַרקע פֿעסטונגען מיט אַ
a mit festungen shtarke oif arbeten vet er un zachn glustike
a with fortifications strong upon work will he and things desirable

פֿרעמדן ג-ט, צו די וואָס ער וועט אָנדערקענען וועט ער מערן כּבֿוד ;
koved mern er vet onderkenen vet er vos di tsu G-t fremdn
honor increase he will acknowledge will he who the ones to g-d foreign

he shall cause them to rule over many, and shall distribute the land for a price.

40 And at the time of the end shall HaMelech HaNegev butt against him, and HaMelech HaTzafon shall storm against him with chariots, and with parash, and with many ships; and he shall enter into the countries and shall overflow and pass over. 41 He shall enter also into the Eretz HaTzevi, and many will stumble, but these shall escape out of his hand, even Edom, and Moav, and the chief of the bnei Ammon. 42 He shall stretch forth his hand also upon the countries, and Eretz Mitzrayim shall not escape. 43 But he shall rule over the deposits of zahav and of kesef, and over all the desired things of Mitzrayim; and the Libyans and the Cushites shall be at his heels. 44 But reports out of the east and out of the north shall trouble him; therefore he shall go forth with cheimah gedolah *(great fury)* to destroy, and to annihilate many. 45 And he shall plant the tents of his pavilion between the sea and the Har Tzevi Kodesh *(Beautiful Holy Mountain)*; yet he shall come to his end, and

אוּן עָר וועט זיי מאַכן געוואלטיקן איבער פֿילן , אוּן ערד וועט עָר זיי
zei er vet erd un filn iber geveltikn machn zei vet er un
them he will land and many over rule make them will he and

צעטיילן צום לוין .
loin tsum tseteiln
reward for divide

מ אוּן אין דער צייַט פֿון קֵץ , וועט זיך צונויפֿשטויסן מיט אים
im mit tsunoifshtoisn zich vet kets fun tsait der in un
him with push self will end of the time the at and

דער מלך פֿון דָּרום , אוּן דער מלך פֿון צפֿון וועט שטורעמען
shturemen vet tsofn fun melech der un dorem fun melech der
storm will north of king the and south of king the

אויף אים מיט רייַטוועגן, אוּן מיט רייַטער , אוּן מיט פֿיל שיפֿן;
shifn fil mit un raiter mit un raitvegn mit im oif
ships many with and charioteers with and chariots with him upon

אוּן עָר וועט קומען אין די לענדער, אוּן וועט פֿלייצנדיק דורכגיין .
durchgein fleitsndik vet un lender di in kumen vet er un
pass through overflowing will and lands the into come will he and

מא אוּן עָר וועט קומען אין דעם שיינעם לאַנד, אוּן פֿיל לענדער
lender fil un land sheinem dem in kumen vet er un
countries many and land beautiful the into come will he and

וועלן פֿאַלן, נאָר די דאָזיקע וועלן ניצול ווערן פֿון זיין האַנט:
hant zain fun vern nitsl veln dozike di nor faln veln
hand his from become saved will these the ones but fall will

אֱדוֹם , אוּן מוֹאָבּ, אוּן דער הויפּטטייל פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן .
Amon fun kinder di fun hoiptteil der un Moav un Edom
Ammon of children the of chief part the and Moav and Edom

מב אוּן עָר וועט אויסשטרעקן זיין האַנט אויף די לענדער, אוּן דאָס לאַנד
land dos un lender di oif hant zain oisshtrekn vet er un
land the and lands the upon hand his stretch out will he and

מִצרַיִם וועט נישט אַנטרונען ווערן. מג אוּן עָר וועט געוואלטיקן איבער
iber geveltikn vet er un vern antrunen nisht vet Mitsrayim
over rule will he and be escape not will Egypt

די שאַצן פֿון גאָלד אוּן זילבער, אוּן איבער אַלע גלוסטיקע זאַכן
zachn glustike ale iber un zilber un gold fun shatsn di
things desirable all over and silver and gold of treasures the

פֿון מִצרַיִם ; אוּן די לובֿים אוּן די כּושים וועלן זיין צו זיַינע
zaine tsu zain veln Kushim di un Luvim di un Mitsrayim fun
his at be will Cushites the and Libyans the and Egypt of

טריט. מד אָבער הערונגען פֿון מזרח אוּן פֿון צפֿון וועלן אים
im veln tsofn fun un mizrech fun herungen ober trit
him will north from and east out of the news but steps

דערשרעקן; אוּן עָר וועט אַרויסגיין מיט גרויס גרימצאָרן צו פֿאַרטיליקן
fartiliken tsu grimtsorn grois mit aroisgein vet er un dershrekn
destroy to fury great with go out will he and terrify

אוּן צו פֿאַרוויסטן פֿיל . מה אוּן עָר וועט אויפֿשטעלן די געצעלטן
getseltn di oifshteln vet er un fil farvistn tsu un
tents the set up will he and many make desolate to and

פֿון זיין פּאַלאַץ צווישן די ימען אוּן דעם באַרג פֿון הייליקער
heiliker fun barg dem un yamen di tsvishn palats zain fun
holy of mountain the and seas the between palace his of

there is none to help him.

שיינקייט . און ער וועט קומען צו זיין סוף, און קיינער וועט אים נישט
sheinkeit un er will kumen tsu zain sof un keiner vet im nisht
beauty and he will come to his end and anyone will him not
העלפֿן.
helfn
save

יב און אין יענער צייַט וועט אויפֿשטיין מיכָאֵל , דער גרויסער שׂאַר ,
un in yener tsait vet oifshtein Michael der groiser sar
and in that time will stand up Micha'el the great prince
וואָס שטייט פֿאַר די קינדער פֿון דיין פֿאָלק , און עס וועט
vos shteit far di kinder fun dain folk un es vet
who stands before the children of your people and it will

זיין אַ צייַט פֿון גרויסער צרה וואָס איז נישט געווען פֿון זינט
a zain tsait fun groiser tsore vos iz nisht geven fun zint
be a time of great tribulation such that is not been from since

עס איז דאָ אַן אומה ביז יענער צייַט. און אין יענער צייַט וועט דיין
es iz do an ume biz yener tsait un in yener tsait vet dain
it is here a nation until that time and in that time will your

פֿאָלק ניצול ווערן, איטלעכער וואָס איז פֿאַרשריבן אין דעם בוך . ב און
folk nitsl vern itlecher vos iz farshribn in dem buch un
people be saved everyone who is written down in the book and

פֿיל פֿון די וואָס שלאָפֿן אין דעם שטויב פֿון דער ערד , וועלן זיך
fil fun di vos shlofn in dem shtoib fun der erd veln zich
many of the ones who sleep in the dust of the earth will selves

אויפֿכאַפֿן, טייל צו אייביקן לעבן, און טייל צו שאַנדן , צו אייביקן
oifchapn, tsu eibikn leben un tsu teil tsu shandn tsu eibikn
wake up to part and life everlasting to shame to everlasting

בושה . ג און די פֿאַרשטאַנדיקע וועלן גלאַנצן אַזוי ווי דער גלאַנץ פֿון
bushe un di farshtandike veln glantsn azoi vi der glants fun
disgrace and the wise will shine so the like glory of

הימל , און די וואָס האָבן געבראַכט פֿיל צו גערעכטיקייט , אַזוי
himel un di vos hobn gebracht fil tsu gerechtikeit azoi
heaven and the ones who have brought many to righteousness so

ווי די שטערן אויף אייביק און שטענדיק. ד און דו , דָּנִיֵּאל , באַהאַלט
vi di shtern oif eibik un shtendik. un du Daniel bahalt
like the stars for ever and always and you Daniel keep

די ווערטער, און פֿאַרחתמע דאָס בוך ביז דער צייַט פֿון קֵץ ;
di verter un farchasme dos buch biz der tsait fun kets
the words and seal the book the until the time of the end

פֿיל וועלן אַרומוואַנדערן הין און הער , און די קענשאַפֿט וועט זיך
fil veln arumvandern hin un her un di kenshaft vet zich
many will wander around here and there and the knowledge will self

מערן .
mern
increase

12 And at that time shall Micha'el stand, the Sar HaGadol who standeth over the banim of thy people, and there shall be an et tzarah *(time of tribulation)*, such as has not been from the existence of a nation to that time; and in that time thy people shall be delivered, every one that shall be found written in the Sefer. [2] And rabbim of them that sleep in the admat aphar *(dust of the ground)* shall awake, some to Chayyei Olam *(Everlasting Life)*, and some to reproaches *(shames)* and Dera'on Olam *(Everlasting Contempt, Abhorrence, Aversion, i.e.)*, Everlasting Gehinnom. [3] And they that are wise shall shine as the brightness of the firmament; and they that turn many to tzedakah *(righteousness)* as the kokhavim *(stars)* leolam v'ed *(forever and ever)*.

[4] But thou, O Daniel, shut up the devarim *(words)*, and seal the sefer, until the Et Ketz *(Time of the End)*: rabbim shall run to and fro, that da'as *(knowledge)* may be increased.

[5] Then I Daniel looked, and, hinei, two others were standing, the one on this side of the bank of the river, and the other on

ה און איך, דָּנִיֵּאל , האָב געזען, ערשט צוויי אַנדערע זיַינען געשטאַנען,
un ich Daniel hob gezen ersht tsvei andere zainen geshtanen
and I Daniel have seen behold two others are standing

איינער בייַם ברעג טייַך פֿון דער זייַט, און איינער בייַם ברעג טייַך
einer un zait der fun taich breg baim einer taich breg baim
one and side this from river shore by the one river shore by the

that side of the bank of the river. 6 And one said to the man clothed in linen, who was above the waters of the river, How long shall it be to the Ketz of these wonders? 7 And I heard the man clothed in linen, who was above the waters of the river, when he held up his right hand and his left hand unto Shomayim, and swore, By the One who liveth haolam *(forever)*, it shall be for a time, times, and a half a time; and when there is an end of breaking in pieces the yad Am Kodesh *(power of the Holy People)*, all these things shall come to an end.

8 And I heard, but I understood not. Then said I, Adoni, what shall be the end of these things? 9 And he said, Go thy way, Daniel, for the devarim are closed up and sealed till the Et Ketz *(Time of the End)*. 10 Many shall be purified, and made white, and refined; but the resha'im *(wicked)* shall do wickedly; and none of the resha'im shall understand; but the wise shall understand. 11 And from the time that HaTamid *(the Daily Sacrifice)* shall be taken away, and the Shikkutz Shomem *(Abomination Causing Desolation)* set up, there shall be a thousand two hundred and ninety yamim. 12 Ashrei *(blessed)* is he who waiteth, and attains to the thousand

פֿון ינענער זײַט. ו און איינער האָט געזאָגט צו דעם מאַן אָנגעקלײדט אין
in ongekleidt man dem tsu gezogt hot einer un zait yener fun
in clothed man the to said has one and side that from

ליַינען, וואָס איז געווען איבער די וואַסערן פֿון טײַך: ווי לאַנג ביז
biz lang vi taich fun vasern di iber geven iz vos lainen
until long how river of the waters the above was is who linen

דעם וווּנדערלעכן קֵץ? ז און איך האָב געהערט דעם מאַן אָנגעקלײדט אין
in ongekleidt man dem gehert hob ich un kets vunderlechn dem
in clothed man the heard have I and end wondrous the

ליַינען, ווען ער האָט אויפֿגעהויבן טײַך, ווי איבער די וואַסערן פֿון
oifgehoibn hot er vi taich fun vasern di iber vos lainen
lifted up has he how river of the waters the above which is linen

זײַן רעכטע האַנט און זײַן לינקע צום הימל, און האָט געשוואָרן
geshvorn hot un himel tsum linke zain un hant rechte zain
sworn an oath has and heaven to the left his and hand right his

בײַ דעם וואָס לעבט אייביק, אַז דאָס איז ביז אַ צײַט, צײַטן, און
un tsaitn tsait a biz iz dos az eibik lebt vos dem bai
and times time a until is this that forever lives who the one by

אַ האַלב; און ווען מע ענדיקט צעפּיצלען די מאַכט פֿון דעם הייליקן
heilikn dem fun macht di tsepitslen endikt me ven un halb a
holy the of power the shattering finishes one when and half a

פֿאָלק, וועט זיך ענדיקן דאָס אַלץ.
alts dos endikn zich vet folk
all this be finished self will people

ח און איך האָב געהערט, אָבער איך האָב נישט פֿאַרשטאַנען; האָב איך
ich hob farshtanen nisht hob ich ober gehert hob ich un
I have understood not have I but heard have I and

געזאָגט: מײַן האַר, וואָס וועט זײַן דער סוף דערפֿון? ט האָט ער געזאָגט:
gezogt er hot derfun sof der zain vet vos har main gezogt
said he has thereof end the be will what lord my said

גיי, דָּנִיֵּאל, ווארעם באַהאַלטן און פֿאַרחתמעט זײַנען די ווערטער ביז
biz verter di zainen farchasmet un bahaltn vorem Daniel gei
until words the are sealed and kept because Daniel go

דער צײַט פֿון קֵץ. י פֿיל וועלן געקלערט און גערייניקט און געלייטערט
gelaitert un gereinikt un geklert veln fil kets fun tsait der
refined and cleansed and purified will many end of the time the

ווערן, אָבער די שלעכטע וועלן טאָן שלעכטס, און אַלע שלעכטע וועלן
veln shlechte ale un shlechts ton veln shlechte di ober vern
will wicked all and wickedness do will wicked the but be

נישט פֿאַרשטיין; אָבער די פֿאַרשטאַנדיקע וועלן פֿאַרשטיין. יא און
un farshtein veln farshtandike di ober farshtein nisht
and understand will wise the but understand not

פֿון דער צײַט וואָס דער שטענדיקער קָרבָּן וועט אָפּגענומען ווערן,
vern opgeton vet korben shtendiker der vos tsait der fun
be taken away will korban continual the that time the from

און מע וועט אויפֿשטעלן די אומוועדיקייט וואָס צעגרוילט, וועט זײַן
zain vet tsegroilt vos umverdikeit di oifshteln vet me un
be will desolates that abomination the set up will one and

טויזנט צוויי הונדערט און נײַנציק טעג. יב וווהל צו דעם וואָס
vos dem tsu voil teg naintsik un hundert tsvei toiznt
who the one to blessed days ninety and hundred two thousand

האַרט און וועט דערגרייכן ביז טויזנט דריי הונדערט און פֿינף
finf un hundert drai toiznt biz dergreichn vet un hart
five and hundred three thousand until reach will and waits

three hundred and five and thirty yamim. [13] But thou, go till HaKetz; for thou shalt rest, and shall arise to thy allotted inheritance at the Ketz Hayamim *(End of Days)*.

יג אוּן דוּ גיי, ביז צוּם קֵץ; אוּן וועסט קומען
un du gei biz tsum kets un vest kumen
and you go until to the end and will come
אוּן דרײַסיק טעג. צו דײַן רו, אוּן וועסט אויפֿשטיין צו דײַן גורל אין סוֹף פֿון די
un draisik teg. tsu dain ru, un vest oifshtein tsu dain goirl in sof fun di
and thirty days. to your rest, and will stand up to your lot in end of the
טעג.
teg
days

Ezra

עֶזְרָא

1 Now in the first year of Koresh Melech Paras *(Persia)*, that the Devar Hashem by the mouth of Yirmeyah might be fulfilled, Hashem stirred up the ruach of Koresh Melech Paras *(Persia)*, so that he made a proclamation throughout all his Malchut, and put it also in writing, saying, [2] Thus saith Koresh Melech Paras *(Persia)*, Hashem Elohei HaShomayim hath given me all the kingdoms of ha'aretz; and he hath charged me to build him Beis at Yerushalayim, which is in Yehudah. [3] Who is there among you of all His people, Elohav be with him, let him go up to Yerushalayim, which is in Yehudah, and build the Beis Hashem Elohei Yisroel, (He is HaElohim) which is in Yerushalayim. [4] And whosoever remaineth in any place where he sojourneth, let the men of his place help him with kesef, and with zahav, and with goods, and with livestock, beside the nedavah *(freewill offering)* for the Beis HaElohim that is in Yerushalayim.

א

און אין ערשטן יאָר פֿון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פּוֹן פָּרָס , אַז עס איז
iz es az Paras fun melech dem Koresh fun yor ershtn in un
is it that Paras of king the Koresh of year first in and

אויסגעפֿירט געווארן דאָס וואָרט פֿון ה דורך ירמיָהס
Yirmeyahs durch Hashem fun vort dos gevorn oisgefirt
Yirmeyah's through Hashem of word the become fulfilled

מויל , האָט ג-ט דערוועקט דעם גייסט פֿון כּוֹרֶשׁ דעם מלך פּוֹן פָּרָס ,
Paras fun melech dem Koresh fun gaist dem dervekt G-t hot moil
Paras of king the Koresh of spirit the awakened G-d has mouth

און ער האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין זיין גאַנצן קיניגרייַך ,
kinigraich gantsn zain in oisruf an aroisgelozt hot er un
kingdom entire his in proclamation a released has he and

און אויך דורך אַ געשריפֿטס, אַזוי צו זאָגן : [ב] אַזוי האָט כּוֹרֶשׁ געזאָגט
Koresh gezogt hot azoi zogn tsu azoi geshrifts a durch oich un
Koresh said has so say to so writing a through also and

דער מלך פּוֹן פָּרָס : אַלע קיניגרייַכן פֿון דער ערד האָט מיר געגעבן
gegebn mir hot erd der fun kinigraichn ale Paras fun melech der
given to me has earth the of kingdoms all Paras of king the

ה אלוקי די הימלען ; און ער האָט מיר באַפֿוילן אים צו
tsu im bafoiln mir hot er un himlen di Elokei Hashem
to him commanded me has he and heavens the the G-d of Hashem

בויען אַ הויז אין ירושָלַיִם וואָס אין יהוּדה . [ג] ווער עס
es ver Yehudah in vos Yerushalayim in hoiz a boien
it whoever Yehudah in which is Yerushalayim in house a build

איז דאָ צווישן אייַך פֿון זיין גאַנצן פֿאָלק , זאָל זיין ג-ט זיין מיט
mit zain G-t zain zol folk gantsn zain fun aich tsvishn do iz
with be G-d his may people entire his of you among here is

אים, און זאָל ער אַרויפֿגיין קיין ירושָלַיִם וואָס אין יהוּדה ,
Yehudah in vos Yerushalayim kein aroifgein er zol un im
Yehudah in which is Yerushalayim to go up he may and him

און בויען דאָס הויז פֿון ה אלוקי יִשׂרָאֵל, דאָס איז דער
der iz dos Yisroel Elokei Hashem fun hoiz dos boien un
the is this Yisroel the G-d of Hashem of house the build and

ג-ט וואָס אין ירושָלַיִם . [ד] און איטלעכער וואָס איז געבליבן , פֿון
fun geblibn iz vos itlecher un Yerushalayim in vos G-t
from remained is who each one and Yerushalayim in who is G-d

איטלעכן אָרט וואָס ער ווויינט דאָרטן, זאָלן די מענטשן פֿון זיין
zain fun mentshn di zoln dortn voint er vos ort itlechn
his of people the let there resides he which place each

אָרט אים העלפֿן מיט זילבער און מיט גאָלד, און מיט גוטס , און מיט
mit un guts mit un gold mit un zilber mit helfn im ort
with and goods with and gold with and silver with help him place

בהמות , אין אייַנעם מיט אַ פֿרייַוויליקע נדבָה פֿאַר דעם הויז פֿון
fun hoiz dem far nedove fraivilike a mit einem in beheimes
of house the for offering freewill a with together in beasts

האלקים וואָס אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in vos HaElokim
Yerushalayim in which is G-d

[5] Then rose up the chief of the avot of Yehudah and Binyamin, and the kohanim, and the Levi'im, with all them whose ruach HaElohim had stirred up, to go up to build the Beis Hashem which is in Yerushalayim.
[6] And all they that were about them did strengthen their hands with vessels of kesef, with zahav, with goods, and with livestock, and with precious things, in addition to all their nedavot *(freewill offerings)*.
[7] Also HaMelech Koresh brought forth the vessels of the Beis Hashem, which Nevukhadnetzar had carried off out of Yerushalayim, and had put them in the bais *(temple)* of his g-ds;
[8] Even those did Koresh Melech Paras *(Persia)* bring forth by the hand of Mitredat the treasurer, and counted them unto Sheshbatzar, the Nasi of Yehudah.
[9] And this is the number of them; thirty basins of zahav, a thousand basins of kesef, nine and twenty knives, [10] Thirty bowls of zahav, kesef basins of a second kind four hundred and ten, and other vessels one thousand. [11] All the vessels of zahav and of kesef were five thousand and four hundred. All

ה זײַנען אויפֿגעשטאַנען די הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון
zainen zainen oifgeshtanen di hoiptn di fun foterhaizer fun
are stood up the of leaders the of father's household of

יהודה און בנימין , און די כֹּהנים און די לוִיִּם , איטלעכער
yehudah un binyamin un koyanim di un leviim di itlecher
Yehudah and Binyamin and kohanim the and Levi'im the each

וואָס אלקים האָט דערוועקט זײַן גײַסט אַרויפֿצוגיין בויען דאָס הויז
vos elokim hot dervekt zain gaist aroiftsugein boien dos hoiz
which G-d has awakened his spirit to go up to build the house

פֿון ה וואָס אין ירושָלַיִם . ו און אַלע זייערע אַרומיקע
fun hashem vos in yerushalayim un ale zeyere arumike
of Hashem which is in Yerushalayim and all their ones around

האָבן געשטאַרקט זייערע הענט מיט זילבערנע כּלים , מיט גאָלד, מיט
hobn geshtarkt zeyere hent mit zilberne keilim , mit gold, mit
have strengthened their hands with silver vessels with gold with

גוטס , און מיט בהמות , און מיט טייַערע זאַכן , אַחוץ אַלע זייער
guts un goods beheimes un mit taiere zachn , achuts ale zeyer
goods and with beasts and with things costly , aside from all their

פֿרייַוויליקע נדבֹות . ז און דער מלך כֹּורֶש האָט אַרויסגענומען די
fraivilike nedoves un der melech koresh hot aroisgenumen di
freewill offerings and the king Koresh has taken out the

כּלים פֿון הס הויז וואָס נבֻוכַדנֶצַר האָט אַרויסגעפֿירט פֿון
keilim fun hs hoiz vos nevuchadnetzar hot aroisgefirt fun
vessels of Hashem's house which Nevukhadnetzar had led out from

ירושָלַיִם , און זיי אַרײַנגעשטעלט אין הויז פֿון זײַנע ג-טער; ח זיי
yerushalayim un zei araingeshtelt in hoiz fun zaine g-ter zei
Yerushalayim and they placed in house of his g-ds them

האָט אַרויסגענומען כֹּורֶש דער מלך פֿון פָּרַס דורך דער האַנט פֿון
hot aroisgenumen koresh der melech fun paras durch der hant fun
has taken out Koresh the king of Paras through the hand of

מִתרְדָת דעם שאַצמײַנסטער, און ער האָט זיי אויסגעציילט צו שֵשבַצַר
mitredat dem shatsmainster un er hot zei oisgetseilt tsu sheshbatsar
Mitredat the treasurer and he has them counted to Sheshbatzar

דעם פֿירשט פֿון יהודה . ט און דאָס איז געווען זייער צאָל : גילדערנע
dem firsht fun yehudah un dos iz geven zeyer tsol gilderne
the prince of Yehudah and this is their number golden

בעקנס דריַסיק, זילבערנע בעקנס טויזנט , חֲלָפִים נײַן און
bekns draisik zilberne bekns toiznt chalofim nain un
bowls thirty silver bowls thousand slaughtering knives nine and

צוואַנציק ; י גילדערנע בעכערס דריַסיק, זילבערנע בעכערס פֿון צווייטן מין
tsvantsik ; gilderne bechers draisik zilberne bechers fun tsveitn min
twenty golden bowls thirty silver bowls of second kind

פֿיר הונדערט און צען ; אַנדערע כּלים טויזנט . יא אַלע כּלים פֿון גאָלד
fir hundert un tsen ; andere keilim toiznt . ale keilim fun gold
four hundred and ten other vessels thousand all vessels of gold

און פֿון זילבער זײַנען געווען פֿינף טויזנט פֿיר הונדערט. אַלע האָט
un fun zilber zainen geven finf toiznt fir hundert . ale hot
and of silver are were five thousand four and hundred all has

שֵשבַצַר אַרויפֿגעבראַכט, ווען די פֿאַרטריבענע זײַנען אַרויפֿגעבראַכט
sheshbatsar aroifgebracht , ven di fartribene zainen aroifgebracht
Sheshbatzar brought up when the exiles are brought up

געווארן פֿון בָּבֶל קיין ירושָלַיִם .
gevorn fun bavel kein yerushalayim .
become from Bavel to Yerushalayim

these did Sheshbatzar bring up with them of the Golus that were brought up from Bavel unto Yerushalayim.

2 Now these are the people of the province that went up out of the captivity, of those of the Golus, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had carried away unto Babylon, and returned unto Yerushalayim and Yehudah, every one unto his town; [2] Which came with Zerubavel; Yeshua, Nechemyah, Serayah, Re'elyah, Mordechai, Bilshan, Mispar, Bigvai, Rechum, Ba'anah.

The number of the men of the Am Yisroel; [3] The Bnei Parosh, 2,172. [4] The Bnei Shephatyah, 372. [5] The Bnei Arach, 775. [6] The Bnei Pachat-Moav, of the Bnei Yeshua and Yoav, 2,812. [7] The Bnei Eilam, 1,254. [8] The Bnei Zattu, 945. [9] The Bnei Zakai, 760. [10] The Bnei Bani, 642. [11] The Bnei Bevai, 623. [12] The Bnei Azgad, 1,222. [13] The Bnei

ב אוֹן דאָס זײַנען די קינדער פֿון דער ידישער מדינה וואָס זײַנען
zainen vos medine yidisher der fun kinder di zainen dos un
are that province jewish the of children the are these and

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון די גלות-געפֿאַנגענע, וואָס נבֿוכַדנֶצַּר
Nevuchadnetsar vos goles-gefangene di fun aroifgegangen
Nevukhadnetzar whom exile captives the from gone up

דער מלך פֿון בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן קיין בָּבֶל, און זיי האָבן
hobn zei un Bavel kein fartriben hot Bavel fun melech der
have they and Bavel to driven out had Bavel of king the

זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם און יהודה, איטלעכער צו זײַן
zain tsu itlecher Yehudah un Yerushalayim kein umgekert zich
his to each Yehudah and Yerushalayim to returned selves

שטאָט; ב די וואָס זײַנען געקומען מיט זרובבֶל, יֵשׁוּעַ,
Yeshuaen Zerubaveln mit gekumen zainen vos di shtot
Yeshua Zerubavel with having come are which the town

נחֶמיָה, שְׂרָיָה, רְעֶלָיָה, מָרדכַי, בלשָנען, מִספֿרן,
Misparen Bilshanen Mordechaien Reelyahn Serayahn Nechemyahn
Mispar Bilshan Mordechai Re'elyah Serayah Nechemyah

בִּגוַי, רחומען, בַּעֲנָה.
Baanahn Rechumen Bigvaien
Ba'anah Rechum Bigvai

די צאָל פֿון די מענער פֿון פֿאָלק יִשְׂרָאֵל: ג די קינדער
kinder di Yisroel folk fun mener di fun tsol di
children the Yisroel the people of of men the of number of the

פֿון פַּרעוֹש, צוויי טויזנט הונדערט און צוויי און זיבעציק. ד די קינדער
kinder di zibetsik un tsvei un hundert toiznt tsvei Parosh fun
children the seventy and two and hundred thousand two Parosh of

פֿון שפַטיָה, דרײַ הונדערט צוויי און זיבעציק. ה די קינדער פֿון
fun kinder di zibetsik un tsvei hundert drai Shefatyah fun
of children the seventy and two hundred three Shephatyah of

אָרַח, זיבן הונדערט פֿינף און זיבעציק. ו די קינדער פֿון פַּחַת-מוֹאָבּ,
Pachat-Moav fun kinder di zibetsik un finf hundert zibn Arach
Pachat-Moav of children the seventy and five hundred seven Arach

פֿון די קינדער פֿון יֵשׁוּעַ און יוֹאָבּ, צוויי טויזנט אַכט הונדערט
hundert acht toiznt tsvei Yoav un Yeshua fun kinder di fun
hundred eight thousand two Yoav and Yeshua of children the of

און צוועלף. ז די קינדער פֿון עֵילָם, טויזנט צוויי הונדערט פֿיר און
un fir hundert tsvei toiznt Eilam fun kinder di tsvelf un
and four hundred two thousand Eilam of children the twelve and

פֿופֿציק. ח די קינדער פֿון זַתּוּא, נײַן הונדערט און פֿינף און פֿערציק.
fertsik un finf un hundert nain Zattu fun kinder di fuftsik
forty and five and hundred nine Zattu of children the fifty

ט די קינדער פֿון זַכַּי, זיבן הונדערט און זעכציק. י די קינדער
kinder di zechtsik un hundert zibn Zakai fun kinder di
children the sixty and hundred seven Zakai of children the

פֿון בָּני, זעקס הונדערט צוויי און פֿערציק. יא די קינדער פֿון בֵּבַי,
Bevai fun kinder di fertsik un tsvei hundert zeks Bunni fun
Bevai of children the forty and two hundred six Bani of

זעקס הונדערט דריי און צוואַנציק. יב די קינדער פֿון עזגד , טויזנט
toizntAzgad fun kinder di tsvantsik un drai hundert zeks
thousand Azgad of children the twenty and three hundred six

צוויי הונדערט צוויי און צוואַנציק. יג די קינדער פֿון אַדוֹניקם , זעקס
zeksAdonikam fun kinder di tsvantsik un tsvei hundert tsvei
six Adonikam of children the twenty and two hundred two

הונדערט זעקס און זעכציק . יד די קינדער פֿון בִגוַי , צוויי טויזנט
toiznttsvei Bigvai fun kinder di zechtsik un zeks hundert
thousand two Bigvai of children the sixty and six hundred

זעקס און פֿופֿציק. טו די קינדער פֿון עָדין, פֿיר הונדערט פֿיר און
unfir hundert fir Adin fun kinder di fuftsik un zeks
and four hundred four Adin of children the fifty and six

פֿופֿציק. טז די קינדער פֿון אָטֵר, פֿון יחִזקִיָהן , אַכט און נײַנציק .
naintsik un achtYechizkiyahn fun Ater fun kinder di fuftsik
ninety and eight Yechizkiyah of Ater of children the fifty

יז די קינדער פֿון בֵצָי , דריי הונדערט דריי און צוואַנציק. יח די
di tsvantsik un drai hundert drai Betsai fun kinder di
the twenty and three hundred three Betzai of children the

קינדער פֿון יוֹרָה , הונדערט און צוועלף. יט די קינדער פֿון חָשום ,
choshum fun kinder di tsvelf un hundert Yorah fun kinder
Chashum of children the twelve and hundred Yorah of children

צוויי הונדערט דריי און צוואַנציק. כ די קינדער פֿון גִבָר , פֿינף און
unfinf Gibar fun kinder di tsvantsik un drai hundert tsvei
and five Gibbar of children the twenty and three hundred two

נײַנציק . כא די קינדער פֿון בֵית-לֶחֶם , הונדערט דריי און צוואַנציק.
tsvantsik un drai hundert Beis-Lechem fun kinder di naintsik
twenty and three hundred Beit-Lechem of children the ninety

כב די מענטשן פֿון נטוֹפָה , זעקס און פֿופֿציק. כג די מענטשן פֿון
fun mentshn di fuftsik un zeks Netofah fun mentshn di
of men the fifty and six Netophah of men the

עֲנָתוֹת , הונדערט אַכט און צוואַנציק. כד די קינדער פֿון עַזמָוֶת , צוויי
tsvei Azmavet fun kinder di tsvantsik un acht hundert Anatot
two Azmavet of children the twenty and eight hundred Anatot

און פֿערציק. כה די קינדער פֿון קִריַת-יְעָרים , כְפִירָה , און בְאֵרוֹת,
Beerot un Kefirah Kiryat-Yearim fun kinder di fertsik un
Be'erot and Kephirah Kiryat-Ye'arim of children the forty and

זיבן הונדערט און דריי און פֿערציק. כו די קינדער פֿון רָמָה און
un Ramah fun kinder di fertsik un drai un hundert zibn
and Ramah of children the forty and three and hundred seven

גֶבַע , זעקס הונדערט איין און צוואַנציק. כז די מענטשן פֿון מִכמָס ,
michmos fun mentshn di tsvantsik un ein hundert zeks Geva
Michmas of men the twenty and one hundred six Geva

הונדערט צוויי און צוויי הונדערט. כח די מענטשן פֿון בֵית-אֵל און עַי, צוויי
tsvei Ai un Beis-El fun mentshn di tsvantsik un tsvei hundert
two Ai and Beit-El of men the twenty and two hundred

הונדערט דריי און צוואַנציק. כט נבוֹ , צוויי און פֿופֿציק.
fuftsik un tsvei Nevo fun kinder di tsvantsik un drai hundert
fifty and two Nevo of children the twenty and three hundred

ל די קינדער פֿון מַגביש , הונדערט זעקס און פֿופֿציק. לא די קינדער
kinder di fuftsik un zeks hundert Magbish fun kinder di
children the fifty and six hundred Magbish of children the

פֿון דער אַנדער עֵילָם , טויזנט צוויי הונדערט פֿיר און פֿופֿציק. לב די
di fuftsik un fir hundert tsvei toizntEilam ander der fun
the fifty and four hundred two thousand Eilam other the of

Adonikam, 666. [14] The Bnei Bigvai, 2,056. [15] The Bnei Adin, 454. [16] The Bnei Ater of Yechizkiyah, 98. [17] The Bnei Betzai, 323. [18] The Bnei Yorah, 112. [19] The Bnei Chashum, 223. [20] The Bnei Gibbar, 95. [21] The Bnei Beit-Lechem, 123. [22] The men of Netophah, 56. [23] The men of Anatot, 128. [24] The Bnei Azmavet, 42. [25] The Bnei Kiryat-Arim, Kephirah, and Be'erot, 743. [26] The Bnei Ramah and Geva, 621. [27] The men of Michmas, 122. [28] The men of Beit-El and Ai, 223. [29] The Bnei Nevo, 52. [30] The Bnei Magbish, 156. [31] The children of the other Eilam, 1,254. [32] The Bnei Charim, 320. [33] The Bnei

קינדער פֿון חָרִם , דריי הונדערט און צוואַנציק. לג די קינדער פֿון
fun kinder di tsvantsik un hundert drai Charim fun kinder
of children the twenty and hundred three Charim of children

לוֹד, חָדִיד , און אוֹנוֹ, זיבן הונדערט פֿינף און צוואַנציק. לד די קינדער
kinder di tsvantsik un finf hundert zibn Ono un Chadid Lud
children the twenty and five hundred seven Ono and Chadid Lod

פֿון יריחוֹ , דריי הונדערט פֿינף און פֿערציק. לה די קינדער פֿון סנָאָה ,
Senaah fun kinder di fertsik un finf hundert drai Yericho fun
Senaah of children the forty and five hundred three Yericho of

דריי טויזנט און זעקס הונדערט און דרייַסיק.
draisik un hundert zeks un toiznt drai
thirty and hundred six and thousand three

לו די כּהנים : די קינדער פֿון יְדַעְיָה , פֿון דעם הויז פֿון יֵשׁוּעַ ,
Yeshua fun hoiz dem fun Yedayah fun kinder di koyanim di
Yeshua of house the of Yedayah of children the kohanim the

נײַן הונדערט דריי און זיבעציק. לז די קינדער פֿון אִמֵּר , טויזנט
toiznt Immer fun kinder di zibetsik un drai hundert nain
thousand Immer of children the seventy and three hundred nine

צוויי און פֿופֿציק. לח די קינדער פֿון פַּשחור , טויזנט צוויי הונדערט
hundert tsvei toiznt Pashchur fun kinder di fuftsik un tsvei
hundred two thousand Pashchur of children the fifty and two

זיבן און פֿערציק. לט די קינדער פֿון חָרִם , טויזנט און זיבעצן .
zibetsn un toiznt Charim fun kinder di fertsik un zibn
seventeen and thousand Charim of children the forty and seven

מ די לְוִיים : די קינדער פֿון יֵשׁוּעַ און קַדמיאֵל, פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun Kadmiel un Yeshua fun kinder di Leviim di
of children the of Kadmiel and Yeshua of children the Levi'im the

הוֹדַוְיָה , פֿיר און זיבעציק. מא די זינגערס: די קינדער פֿון אָסָף ,
ASaf fun kinder di zingers di zibetsik un fir Hodavyah
Asaph of children the singers the seventy and four Hodavyah

הונדערט אַכט און צוואַנציק. מב די קינדער פֿון די טויערלייט : די
di toierlait di fun kinder di tsvantsik un acht hundert
the gatekeepers the of children the twenty and eight hundred

קינדער פֿון שַׁלוּם , די קינדער פֿון אָטֵר, די קינדער פֿון טַלמוֹן ,
Talmon fun kinder di Ater fun kinder di Shallum fun kinder
Talmon of children the Ater of children the Shallum of children

די קינדער פֿון עַקוּבּ , די קינדער פֿון חֲטיטָא, די קינדער פֿון
fun kinder di chatito fun kinder di Akkuv fun kinder di
of children the Chatita of children the Akkuv of children the

שׁוֹבָי ; אין גאַנצן הונדערט ניַין און דרייַסיק.
draisik un nain hundert gantsn in Shovai
thirty and nine hundred all in Shovai

מג די נתינים : די קינדער פֿון ציחָא , די קינדער פֿון חֲשׂוּפָא , די
di Chasufa fun kinder di Tsicha fun kinder di Netenim di
the Chasupha of children the Tzicha of children the Netinim the

קינדער פֿון טַבעוֹת ; מד די קינדער פֿון קֵרוֹס , די קינדער פֿון סיעַהָא, די
di Siaha fun kinder di keros fun kinder di Tabaot fun kinder
the Si'aha of children the Keros of children the Taba'ot of children

קינדער פֿון פָּדוֹן ; מה די קינדער פֿון לְבָנָה , די קינדער פֿון חֲגָבָה ,
Chagavah fun kinder di Livnah fun kinder di Padon fun kinder
Chagavah of children the Livnah of children the Padon of children

די קינדער פֿון עַקוּבּ ; מו די קינדער פֿון חָגָבּ , די קינדער פֿון
fun kinder di Chagav fun kinder di Akkuv fun kinder di
of children the Chagav of children the Akkuv of children the

Lod, Chadid and Ono, 725. [34] The Bnei Yericho, 345. [35] The Bnei Senaah, 3,630.

[36] The kohanim; the Bnei Yedayah, of the Bais Yeshua, 973. [37] The Bnei Immer, 1,052. [38] The Bnei Pashchur, 1,247. [39] The Bnei Charim, 1,017. [40] The Levi'im; the Bnei Yeshua and Kadmiel, of the Bnei Hodavyah, 74. [41] The singers; the Bnei Asaph, 128. [42] The children of the gatekeepers; the Bnei Shallum, the Bnei Ater, the Bnei Talmon, the Bnei Akkuv, the Bnei Chatita, the Bnei Shovai; in all 139.

[43] The Netinim; the Bnei Tzicha, the Bnei Chasupha, the Bnei Taba'ot, [44] The Bnei Keros, the Bnei Si'aha, the Bnei Padon, [45] The Bnei Levanah, the Bnei Chagavah, the children of Akkuv, [46] The Bnei Chagav, the

Bnei Shalmai, the Bnei Chanan, 47 The Bnei Giddel, the Bnei Gachar, the Bnei Reayah,
48 The Bnei Retzin, the Bnei Nekoda, the Bnei Gazzam, 49 The Bnei Uzza, the Bnei Paseach, the Bnei Besai,
50 The Bnei Asnah, the Bnei Me'unim, the Bnei Nephusim,
51 The Bnei Bakbuk, the Bnei Chakupha, the Bnei Charchur,
52 The Bnei Batzlut, the Bnei Mechida, the Bnei Charsha,
53 The Bnei Barkos, the Bnei Sisra, the Bnei Temach, 54 The Bnei Netziyach, the Bnei Chatipha.

55 The Bnei Avdei Sh'lomo; the Bnei Sotai, the Bnei Hasopheret, the Bnei Peruda, 56 The Bnei Ya'lah, the Bnei Darkon, the Bnei Giddel, 57 The Bnei Shephatyah, the Bnei Chattil, the Bnei Pokheret-Hatzvayim, the Bnei Ami.

58 All the Netinim, and the Bnei Avdei Sh'lomo, were three hundred ninety and two.

59 And these were they which went up from Tel-Melach, Tel-Charsha, Keruv, Addan, and Immer; but they could

שַׁלְמַי , די קינדער פֿון חָנָן ; מז די קינדער פֿון גִּדֵּל ,
kinder di Giddel fun kinder di Chanan fun kinder di Shalmai
children the Giddel of children the Chanan of children the Shalmai

פֿון גַּחַר , די קינדער פֿון ראָיָה . מח די קינדער פֿון רְצִין , די
di Retsin fun kinder di Reayah fun kinder di Gachar fun
the Retzin of children the Reayah of children the Gachar of

קינדער פֿון נְקוֹדָא , די קינדער פֿון גַּזָּם ; מט די קינדער פֿון עֻזָּא ,
Uzza fun kinder di Gazzam fun kinder di Nekoda fun kinder
Uzza of children the Gazzam of children the Nekoda of children

די קינדער פֿון פָּסֵחַ , די קינדער פֿון בֵּסַי ; נ די קינדער פֿון אַסְנָה ,
Asnah fun kinder di Besai fun kinder di Pesach fun kinder di
Asnah of children the Besai of children the Pesach of children the

די קינדער פֿון מְעוּנִים , די קינדער פֿון נְפוּסִים ; נא די קינדער
kinder di Nefusim fun kinder di MUnim fun kinder di
children the Nephusim of children the Me'unim of children the

פֿון בקבוק , די קינדער פֿון חֲקוּפָא , די קינדער פֿון חַרְחוּר ;
Charchur fun kinder di Chakupha fun kinder di Bakbuk fun
Charchur of children the Chakupha of children the Bakbuk of

נב די קינדער פֿון בצלות , די קינדער פֿון מְחִידָא , די קינדער פֿון
fun kinder di Mechida fun kinder di Batslut fun kinder di
of children the Mechida of children the Batzlut of children the

חַרְשָׁא ; נג די קינדער פֿון ברקוס , די קינדער פֿון סִיסְרָא , די קינדער
kinder di Sisra fun kinder di Barkos fun kinder di Charsha
children the Sisra of children the Barkos of children the Charsha

פֿון תֶּמַח ; נד די קינדער פֿון נְצִיחַ , די קינדער פֿון חֲטִיפָא .
Chatifa fun kinder di Netsiyach fun kinder di Temach fun
Chatipha of children the Netziyach of children the Temach of

נה די קינדער פֿון שלמהס קנעכט : די קינדער פֿון סוֹטַי , די
di Sotai fun kinder di knecht Shlomos fun kinder di
the Sotai of children the servants Sh'lomo's of children the

קינדער פֿון הַסּוֹפֶרֶת , די קינדער פֿון פְּרוּדָא ; נו די קינדער
kinder di Peruda fun kinder di hasofret fun kinder
children the Peruda of children the Hasopheret of children

פֿון יַעֲלָה , די קינדער פֿון דַּרְקוֹן , די קינדער פֿון גִּדֵּל ; נז די
di Giddel fun kinder di Darkon fun kinder di Yalah fun
the Giddel of children the Darkon of children the Ya'lah of

קינדער פֿון שְׁפַטְיָה , די קינדער פֿון חַטִּיל , די קינדער פֿון
fun kinder di Chattil fun kinder di Shefatyah fun kinder
of children the Chattil of children the Shephatyah of children

פּוֹכֶרֶת-הַצְּבָיִים , די קינדער פֿון אָמִי .
Ami fun kinder di pocheret-hatsviym
Ami of children the Pokheret-Hatzvayim

נח אַלע נתינים און די קינדער פֿון שלמהס קנעכט : דריי
drai knecht Shlomos fun kinder di un Netenim ale
three servants Sh'lomo's of children the and Netinim all

הונדערט צוויי און נײַנציק .
naintsik un tsvei hundert
ninety and two hundred

נט און דאָס זײַנען די וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון תֵּל-מֶלַח ,
Tel-Melach fun aroifgegangen zainen vos di zainen dos un
Tel-Melach from gone up are who the ones are these and

תֵּל-חַרְשָׁא , *כְּרוּב , אַדָּן , אִמֵּר , און האָבן נישט געקענט זאָגן זייער
zeyer zogn gekent nisht hobn un Immer Addan Keruv Tel-Charsha
their say able not have and Immer Addan Keruv Tel-Charsha

not show their Bais Avot, and their zera, whether they were of Yisroel; [60] The Bnei Delayah, the Bnei Toviyah, the Bnei Nekoda, six hundred fifty and two. [61] And of the Bnei HaKohanim; the Bnei Chavayah, the Bnei Hakotz, the Bnei Barzillai; which took a wife of the banot of Barzillai the Gil'adi, and was named after their shem.

[62] These sought their register among those that were reckoned by genealogy, but they were not found; therefore were they, as polluted, put from the kehunah. [63] And the Tirshata *(Governor)* said unto them, that they should not eat of kodesh hakodashim, until there stood up a kohen with Urim and with Tummim.

[64] The Kol HaKahal together was forty and two thousand three hundred and threescore. [65] This was in addition to their avadim *(man servants)* and their amahot *(female servants)* of whom there were seven thousand three hundred thirty and seven; and there were among them two hundred singing men and singing women. [66] Their susim were seven hundred thirty and six; their mules, two hundred forty and five; [67] Their

פַּאָטערהויז און זייער אָפּשטאַם, אויב זיי זײַנען פֿון ישׂראֵל: ס די
di Yisroel fun zainen zei oib opshtam zeyer un foterhoiz
the Yisroel of are they if descent their and father's household

קינדער פֿון דלָיָה , די קינדער פֿון טוֹבִיָה , די קינדער פֿון נקוֹדָא –
Nekoda fun kinder di Toviyah fun kinder di Delayah fun kinder
Nekoda of children the Toviyah of children the Delayah of children

זעקס הונדערט צוויי און פֿופֿציק. סא און פֿון די קינדער פֿון כהנים :
koyanim di fun kinder di fun un fuftsik un tsvei hundert zeks
kohanim the of children the of and fifty and two hundred six

די קינדער פֿון חַבַּיָה , די קינדער פֿון הַקּוֹץ , די קינדער פֿון
fun kinder di hakots fun kinder di Chavayah fun kinder di
of children the Hakotz of children the Chavayah of children the

בַּרזִלַּי וואָס האָט גענומען אַ וויַיב פֿון די טעכטער פֿון בַּרזִלַּי
fun Barzillai fun techter di fun vaib a genumen hot vos Barzillaien
of Barzillai of daughters the of wife a taken has which Barzillai

גִּלְעָד , און איז גערופֿן געוואָרן אויף זייער נאָמען .
nomen zeyer oif gevorn gerufn iz un Gilad
name their after become called is and Gil'ad

סב די דאָזיקע האָבן געזוכט זייערע יחוס-בריוו , און זיי
zei un yiches-briv zeyere gezucht hobn dozike di
they and genealogical records their sought have these the

זײַנען נישט געפֿונען געוואָרן, און זיי זײַנען געהאַלטן געוואָרן פֿאַר
far gevorn gehaltn zainen zei un gevorn gefunen nisht zainen
for become held are they and become found not are

אומוועדיק צו דער כּהונה . סג און דער תּירשָׁתָא האָט זיי
zei hot tirshata der un kehune der tsu umverdik
to them did governor the and priesthood the to unworthy

פֿאַרזאָגט, אַז זיי זאָלן נישט עסן פֿון דעם גאָר הייליקן, ביז עס וועט
vet es biz heilikn gor dem fun esen nisht zoln zei az farzogt
will it until holy really the of eat not shall they that say

אויפֿשטיין אַ כֹּהן מיט אורים-ותּומים .
Urim-utumim mit koyen a oifshtein
Urim and Tumim with kohen a stand up

סד די גאַנצע עדה אין איינעם איז געווען צוויי און פֿערציק
fertsik un tsvei geven iz einem in eide gantse di
forty and two was is together in assembly whole the

טויזנט דריַי הונדערט און זעכציק ; סה אַחוץ זייערע
zeyere achuts zechtsik un hundert drai toiznt
their aside from sixty and hundred three thousand

קנעכט און זייערע דינסטן ; די דאָזיקע זײַנען געווען
geven zainen dozike di dinstn zeyere un knecht
were are these the maid servants their and servants

זיבן טויזנט דריַי הונדערט זיבן און דרײַסיק. און זיי האָבן
hobn zei un draisik un zibn hundert drai toiznt zibn
have they and thirty and seven hundred three thousand seven

געהאַט זינגערס און זינגערינס צוויי הונדערט. סו זייערע פֿערד
ferd zeyere hundert tsvei zingerins un zingers gehat
horses their hundred two female singers and singers had

זײַנען געווען זיבן הונדערט זעקס און דרײַסיק; זייערע מוילאייזלען,
moileizlen zeyere draisik un zeks hundert zibn geven zainen
mules their thirty and six hundred seven were are

צוויי הונדערט פֿינף און פֿערציק; סז זייערע קעמלען, פֿיר הונדערט
hundert fir kemlen zeyere fertsik un finf hundert tsvei
hundred four camels their forty and five hundred two

camels, four hundred thirty and five; their donkeys, six thousand seven hundred and twenty.

68 And some of the chief of the avot, when they came to the Beis Hashem which is at Yerushalayim, offered nedavot for the Beis HaElohim to rebuild it in its place. 69 They gave according to their ability unto the Otzar *(Treasury)* for the work threescore and one thousand drachmas of zahav, and five thousand minas of kesef, and one hundred ketanot for the kohanim.

70 So the kohanim, and the Levi'im, and some of the people, and the singers, and the gatekeepers, and the Netinim *(servants of the Beis Hamikdash)*, dwelt in their towns, and kol Yisroel in their towns.

3 And when the seventh month was come, and the Bnei Yisroel were in the towns, the people gathered themselves together as one man to Yerushalayim. 2 Then stood up Yeshua ben Yotzadak, and his brethren the kohanim, and Zerubavel ben Sh'altiel, and his brethren, and built the Mizbe'ach Elohei Yisroel, to offer olot

פֵּינף און דרייַסיק; אייזלען , זעקס טויזנט זיבן הונדערט און
un hundert zibn toiznt zeks eizlen draisik un finf
and hundred seven thousand six donkeys thirty and five

צוואַנציק.
tsvantsik
twenty

סח און טייל פֿון די רָאשֵׁי הָאָבוֹת , אַז זיי זיינען געקומען
gekumen zainen zei az haoves roshei di fun teil un
come are they when the Fathers Heads of the of part and

אין הס הויז אין ירושָלַיִם , האָבן מנדבֿ געווען פֿאַר דעם
dem far geven menadev hobn Yerushalayim in hoiz Hashems in
the for were contributed have Yerushalayim in house Hashem's in

הויז פֿון האלקים , כּדי אים אויפֿצושטעלן אויף זיין אָרט . סט זיי
zei ort zain oif oiftsushteln im kedei HaElokim fun hoiz
they place its on to set up it so that G-d of house

האָבן געגעבן לויט זייערע כֹּוחות פֿאַר דעם שאַץ פֿון דער
der fun shats dem far koiches zeyere loit gegebn hobn
the of treasury the for strength their according to given have

אַרבעט, גאָלד איין און זעכציק טויזנט דַרכמוֹנים , און זילבער פֿינף
finf zilber un darkmonim toiznt zechtsik un ein gold arbet
five silver and drachmas thousand sixty and one gold work

טויזנט מָנֶה , און מאַנטלען פֿאַר די כֹּהנים , הונדערט.
hundert koyanim di far mantlen un mina toiznt
hundred kohanim the for coats and mina thousand

ע און די כֹּהנים און די לְוִיים , און טייל פֿון דעם פֿאָלק ,
folk dem fun teil un Leviim di un koyanim di un
people the of part and Levi'im the and kohanim the and

און די זינגערס, און די טויערלייט , און די נתינים , האָבן
hobn Netenim di un toierlait di un zingers di un
have Netinim the and gatekeepers the and singers the and

זיך באַזעצט אין זייערע שטעט, און גאַנץ יִשְׂרָאֵל אין זייערע
zeyere in Yisroel gants un shtet zeyere in bazetst zich
their in Yisroel all and towns their in dwelt selves

שטעט.
shtet
towns

ג און אַז דער זיבעטער חודש איז געקומען , און די קינדער פֿון
fun kinder di un gekumen iz choidesh zibeter der az un
of children the and come is month seventh the when and

יִשְׂרָאֵל זיַינען געווען אין די שטעט, האָט זיך דאָס פֿאָלק איַינגעזאַמלט
aingezamlt folk dos zich hot shtet di in geven zainen Yisroel
gathered people the selves has towns the in were are Yisroel

, ווי אַיין מאַן קיין ירושָלַיִם . ב און יֵשׁוּעַ דער זון פֿון יוֹצָדָקן
Yotsadakn fun zun der Yeshua un Yerushalayim kein man ein vi
Yotzadak of son the Yeshua and Yerushalayim to man together as

און זיַינע ברידער די כֹּהנים , און זרובבֶל דער זון פֿון שְׁאַלתִּיאֵל,
Shaltieln fun zun der Zerubavel un koyanim di brider zaine un
Sh'altiel of son the Zerubavel and kohanim the brothers his and

און זיַינע ברידער , זיַינען אויפֿגעשטאַנען, און זיי האָבן אויפֿגעבויט
oifgeboit hobn zei un oifgeshtanen zainen brider zaine un
built have they and arose are brothers his and

דעם מזבח פֿון אלוקי יִשְׂרָאֵל, כּדי אויפֿצוברענגען אויף אים
im oif oiftsubrengen kedei Yisroel Elokei fun mizbeyech dem
it on to offer up so that Yisroel the G-d of of altar the

בראַנדאָפּפֿער, אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תורה פֿון משה דעם
dem Moshe fun toyre der in geshribn shteit es vi azoi brandopfer
the Moshe of Torah the in written stands it as so olah

מאַן פֿון ג-ט. [ג] און זיי האָבן אויפֿגעשטעלט דעם מזבח אויף זיינע
zaine oif mizbeyech dem oifgeshtelt hobn zei un G-t fun man
its on altar the set up have they and G-d of man

געשטעלן; ווײַל עס איז געווען זיי אימה פֿאַר די פֿעלקער פֿון
fun felker di far eime di geven iz zei oif vorem geshteln
of nations the before terror the was is them upon because bases

די לענדער. און זיי האָבן אויפֿגעבראַכט אויף אים בראַנדאָפּפֿער צו
tsu brandopfer im oif oifgebracht hobn zei un lender di
to olah it upon offered up have they and lands the

ה׳, בראַנדאָפּפֿער אין דער פֿרי און אין אָוונט. [ד] און זיי האָבן
hobn zei un ovnt in un peire der in brandopfer Hashem
have they and evening in and morning the in olah Hashem

געמאַכט דעם יום-טובֿ סוכּות, אַזוי ווי עס שטייט געשריבן, און די
di un geshribn shteit es vi azoi Sukkot fun yom-tov dem gemacht
the and written stands it as so Sukkot of festival the made

טאָגטעגלעכע בראַנדאָפּפֿער לויט דער צאָל, ווי דער דין איז
iz din der vi tsol der loit brandopfer togtegleche
is law the as number of the according to olah daily

פֿאַר איטלעכן טאָג: [ה] און דערנאָך דאָס שטענדיקע בראַנדאָפּפֿער, און פֿון
fun un brandopfer shtendike dos dernoch un tog itlechn far
of both olah regular the afterward and day each for

ראָש-חודש, און פֿון אַלע געהייליקטע יום-טובֿים פֿון ה׳,
Hashem fun yom-tuvim geheilikte ale fun un rosh-choidesh
Hashem of appointed festivals holy all of and new moon

און פֿון איטלעכן וואָס האָט מנדבֿ געווען אַ פֿרײַוויליקע נדבֿה
nedove fraivilike a geven menadev hot vos itlechn fun un
donation freewill a having been contributed has which each of and

צו ה׳. [ו] פֿון ערשטן טאָג אין זיבעטן חודש האָבן זיי אָנגעהויבן
ongehoibn zei hobn choidesh zibetn in tog ershtn fun Hashem tsu
begun they have month seventh in day first from Hashem to

אויפֿצובערענגען בראַנדאָפּפֿער צו ה׳, הגם דער גרונטפֿעסט פֿון דעם
dem fun gruntfest der hagam Hashem tsu brandopfer oifbrengen
the of foundation the though Hashem to olah offer up

הֵיכל פֿון ה׳ איז נאָך נישט גענוג געלייגט.
geleigt geven nisht noch iz Hashem fun heichl
lain down having been not yet is Hashem of temple

[ז] און זיי האָבן געגעבן געלט צו די שטיינהעקער, און צו די
di tsu un shteinheker di tsu gelt gegebn hobn zei un
the to and stone masons the to money given have they and

האָלצמיינסטער, און שפּײַז און געטראַנק, און אייל, צו די ציִדונים,
Tsidonim di tsu eil un getrank un shpaiz un holtsmeinster
Tsidonim the to oil and drink and food and wood craftsman

און צו די צורים, אַז זיי זאָלן בערענגען צעדערהאָלץ פֿון לבנון
Levanon fun tsederholts brengen zoln zei az Tsorim di tsu un
Levanon from cedar wood bring shall they that Tzorim the to and

ביז דעם ים פֿון יָפֿוֹא, לויט דער דערלויבעניש פֿון
biz dem yam fun Yafo loit der derloibenish fun
unto the sea of Yafo according to the authorization, grant of

(burnt offerings) thereon, as it is written in the Torat Moshe Ish HaElohim. [3] And they set the Mizbe'ach upon its bases; despite their fear upon them because of the people of those lands, they offered olot *(burnt offerings)* thereon unto Hashem, even olot boker and erev. [4] They kept also the Chag HaSukkot, as it is written, and offered the daily olah by number, according to the mishpat, as the duty of every yom required; [5] And afterward offered the olat tamid, both of the chodeshim, and of all the Mo'adim of Hashem that were set apart as kodesh, and of every one that willingly offered a nedavah *(freewill offering)* unto Hashem. [6] From the first day of the seventh month began they to offer olot *(burnt offerings)* unto Hashem. But the Yesod *(Foundation)* of the Heikhal Hashem was not yet laid.

[7] They gave kesef also unto the chotzvim *(masons, stone-cutters)*, and to the charashim *(craftsmen, carpenters)*; and food, and mishteh *(drink)*, and shemen *(oil)*, unto them of Tzidon, and to them of Tzor, to bring cedar trees from Levanon to the sea and on to Yafo, according to the rishyon

כּוֹרֶשׁ דעם מלך פֹּון פָּרַס צו זיי . ח און אין צווייטן יאָר נאָך
noch yor tsveitn in un zei tsu Paras fun melech dem Koresh
after year second in and them to Paras of king the Koresh

זייער קומען צום הויז פֹּון האלקים קיין ירוּשָׁלַיִם , אין צווייטן
tsveitn in Yerushalayim kein HaElokim fun hoiz tsum kumen zeyer
second in Yerushalayim to G-d of house to coming their

חודש , האָבן געזומען זרובבל דער זון פֹּון שְׁאַלתִּיאֵל, און יֵשׁוּעַ
Yeshua un Shaltieln fun zun der Zerubavel genumen hobn choidesh
Yeshua and Sh'altiel of son the Zerubavel taken have month

דער זון פֹּון יוֹצָדָק , און זייערע איבעריקע ברידער די
di brider iberike zeyere un Yotsadakn fun zun der
the brothers remaining ones their and Yotzadak of son the

כֹּהנים און די לְוִיִּם , און אַלע וואָס זיינען געקומען פֹּון דער
der fun gekumen zainen vos ale un Leviim di un koyanim
the from having come are that all and Levi'im the and kohanim

געפֿאַנגנשאַפֿט קיין ירוּשָׁלַיִם , און זיי האָבן געשטעלט די לְוִיִּם
Leviim di geshtelt hobn zei un Yerushalayim kein gefangenshaft
Levi'im the set have they and Yerushalayim no captivity

פֹּון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , אָנצופֿירן די אַרבעט פֹּון
fun arbet di ontsufirn hecher un alt yor tsvantsik fun
of work the to set forward upward and old years twenty from

הס הויז . ט און יֵשׁוּעַ , זיינע זין , און זיינע ברידער , און
un brider zaine un zin zaine Yeshua un hoiz Hashems
and brothers his and sons his Yeshua and house Hashem's

קַדמיאֵל מיט זיינע זין , די קינדער פֹּון יְהוּדָה , זיינען געשטאַנען אין
in geshtanen zainen Yehudah fun kinder di zin zaine mit Kadmiel
in stood are Yehudah of children the sons his with Kadmiel

איינעם אויפֿצופֿאַסן אין בַּעַל-מלאָכות די הויז פֹּון האלקים ; די
di HaElokim fun hoiz in baal-meloches di iber oiftsupasn einem
the G-d of house in workmen the over to guard one

קינדער פֹּון חֲנָדָד , זייערע זין , און זייערע ברידער , די לְוִיִּם .
Leviim di brider zeyere un zin zeyere Chenadad fun kinder
Levi'im the brothers their and sons their Chenadad of children

י און אַז די בוימיינסטער האָבן געלייגט דעם גרונטפֿעסט פֹּון
fun gruntfest dem geleigt hobn boimeinster di az un
of foundation the laid down have builders the when and

הס הֵיכל , האָט מען געשטעלט די כֹּהנים , אָנגעקלײדטע ,
ongekleidte koyanim di geshtelt men hot heichl Hashems
clad in garments kohanim the set one has Heikhal Hashem's

מיט טרומייטן, און די לְוִיִּם , די קינדער פֹּון אָסָף , מיט צימבלען, צו
tsu tsimblen mit ASaf fun kinder di Leviim di un trumeitn mit
to cymbals with Asaph of children the Levi'im the and trumpets with

לויבן ג-ט לויט דעם איינשטעל פֹּון דָּוִד דעם מלך פֹּון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Dovid fun ainshtel dem loit G-t loibn
Yisroel of king the Dovid of order the according to G-d praise

יא און זיי האָבן געזונגען לויב און דאַנק צו ה : ווָארעם
vorem Hashem tsu dank un loib gezungen hobn zei un
because Hashem to thanksgiving and praise sang have they and

יב ער איז גוט , ווָארעם אייביק איז זיין חֶסֶד אויף יִשְׂרָאֵל. און דאָס
dos un Yisroel oif chesed zain iz eibik vorem gut iz er
this and Yisroel on lovingkindness his is ever because good is he

גאַנצע פֹּאָלק האָט געשאַלט אַ גרויסע שאַלונג אין לויב צו ג-ט פֹּאַר
far G-t tsu loib in shalung groise a geshalt hot folk gantse
for G-d to praise in trumpet sound great a shouted has people whole

(authorization, grant) that they had of Koresh Melech Paras *(Persia)*. [8] Now in the second year of their coming unto the Beis HaElohim at Yerushalayim, in the second month, began Zerubavel ben Sh'altiel, and Yeshua ben Yotzadak, and the she'ar *(remnant)* of their brethren the kohanim and the Levi'im, and all they that were come out of the captivity unto Yerushalayim; and appointed the Levi'im, from twenty years old and upward, to set forward the melechet Beis Hashem *(work of the construction of the Beis Hamikdash)*. [9] Then stood Yeshua with his banim and his brethren, Kadmiel and his banim, the Bnei Yehudah, together, to set forward the workmen in the Beis HaElohim; the Bnei Chenadad, with their banim and their brethren the Levi'im.

[10] And when the Bonim *(Builders)* laid the foundation of the Heikhal Hashem, they set the kohanim in their robes with trumpets, and the Levi'im the Bnei Asaph with cymbals, to praise Hashem according to the instructions of Dovid Melech Yisroel. [11] And they sang together by course in praising and giving thanks unto Hashem because He is good, for His chesed endureth forever

וואָס דער גרונטפֿעסט פֿון הס הויז איז גלייגט געווָארן .
gevorn geleigt iz hoiz Hashems fun gruntfest der vos
having become laid down is house Hashem's of foundation the which

און פֿיל פֿון די כּהנים און די לְוִיים און די הויפּטלײַט פֿון די
di fun hoiptlait di un Leviim di un koyanim di fun fil un
the of chief people the and Levi'im the and kohanim the of many and

פֿאָטערהײַזער , די זקנים וואָס האָבן געזען דאָס ערשטע הויז , האָבן
hobn hoiz ershte dos gezen hobn vos zkeinim di foterhaizer
have house first the seen have which elders the father's household

געווײנט אויף אַ הויכן קול וועז מע האָט גלייגט דעם גרונטפֿעסט פֿון
fun gruntfest dem geleigt hot me ven kol hoichn a oif geveint
of foundation the laid down has one when voice loud a on wept

דעם דאָזיקן הויז זייערע אויגן; און פֿיל האָבן געשאָלט פֿאַר שׂימחה
simche far geshalt hobn fil un oign zeyere far hoiz dozikn dem
joy for shouted have many and eyes their before house this the

אויף אַ הויכן קול . ג און דאָס פֿאָלק האָט נישט געקענט דערקענען צווישן
tsvishn derkenen gekent nisht hot folk dos un kol hoichn a oif
between discern able not has people the and voice loud a on

דעם קול פֿון שאָלונג פֿאַר שׂימחה, און דעם קול פֿון דעם
dem fun kol dem un simche far shalung fun kol dem
the of voice the and joy for trumpet sound of sound the

פֿאָלקס געווײן ; וואָרעם דאָס פֿאָלק האָט געשאָלט אַ גרויסע שאָלונג , און
un shalung groise a geshalt hot folk dos vorem gevein folks
and shouting great a shouted has people the because weeping people's

דער קול האָט זיך געהערט ביז אין דער וויַיטן .
vaitn der in biz gehert zich hot kol der
distance the in unto heard self has voice the

ד

און די פֿײַנט פֿון יהוּדה און בנימין האָבן געהערט אַז
az gehert hobn Binyamin un Yehudah fun faint di un
that heard have Binyamin and Yehudah of enemies the and

די קינדער פֿון גלות בויען אַ הֵיכל צו ה אלוקי
Elokei Hashem tsu heichl a boien goles fun kinder di
the G-d of Hashem to Heikhal a build exile of children the

יִשׂרָאֵל. ב און זיי האָבן גענענט צו זרובבֶל , און צו די
di tsu un Zerubaveln tsu genent hobn zei un Yisroel
the to and Zerubavel to come near have they and Yisroel

הויפּטלײַט פֿון די פֿאָטערהײַזער , און האָבן צו זיי געזאָגט:
gezogt zei tsu hobn un foterhaizer di fun hoiptlait
said them to have and father's household the of chief people

לאָמיר בויען מיט אײַך, וואָרעם מיר זוכן אלוקיכם אַזוי ווי איר, און
un ir vi azoi Elokeichem zuchn mir vorem aich mit boien lomir
and you as so your G-d seek me for you with build let us

צו אים שלאַכטן מיר פֿון די טעג פֿון אֶסַר-חַדּוֹן דעם מלך
melech dem Esar-Chaddon fun teg di fun mir shlachtn im tsu
king the Esar-Chaddon of days the from we sacrifice him to

פֿון אשור , וואָס האָט אונדז אַרויפֿגעבראַכט אַהער. ג האָט צו זיי
zei tsu hot aher aroifgebracht undz hot vos Ashur fun
them to has here brought up us has which Assyria of

געזאָגט זרובבֶל , און יֵשׁוע , און די איבעריקע הויפּטלײַט פֿון די
di fun hoiptlait iberike di un Yeshua un Zerubavel gezogt
the of chief people remaining the and Yeshua and Zerubavel said

toward Yisroel. And kol haAm shouted with a great shout, when they praised Hashem, because the foundation of the Beis Hashem was laid. [12] But many of the kohanim and Levi'im and chief of the avot, who were zekenim *(ancient men)*, that had seen the Beis HaRishon, when the foundation of this Beis was laid before their eyes, wept with a loud voice, and many shouted aloud for simchah; [13] So that the people could not discern the noise of the shout of simchah from the noise of the weeping of the people; for the people shouted with a loud shout, and the noise was heard afar off.

4 Now when the adversaries of Yehudah and Binyamin heard that the Banim of the Golus were the Bonim *(Builders)* of the Heikhal for Hashem Elohei Yisroel, [2] Then they came to Zerubavel, and to the chief of the avot, and said unto them, Let us build with you, for we seek Eloheichem, as ye do, and we do sacrifice unto Him since the days Esar-Chaddon Melech Ashur *(Assyria)*, which brought us here. [3] But Zerubavel, and Yeshua, and the rest of the chief of the avot of Yisroel, said unto

them, Ye have nothing to do with us to build a Beis unto Eloheinu; but we alone will build unto Hashem Elohei Yisroel, as HaMelech Koresh *(Cyrus)* Melech Paras *(Persia)* hath commanded us.

פַֿאטערהייזער פֿון ישׂראל׃ איר קערט זיך מיט אונדז נישט אָן, צו
foterhaizer fun Yisroel ir kert zich mit undz nisht on tsu
father's household of Yisroel you turn selves with us not on to

בויען אַ הויז צו אלוקינו ; ניַיערט מיר אַליין וועלן בויען צו ה
a boien hoiz tsu Elokeinu naiert mir alein veln boien tsu Hashem
a build house to our G-d but we alone will build to Hashem

אלוקי ישׂראל, אַזוי ווי כּורֶש דער מלך פֿון פָּרַס האָט אונדז
Elokei Yisroel azoi vi Koresh der melech fun Paras hot undz
the G-d of Yisroel so as Koresh the king of Paras has us

געהייסן .
geheisn
commanded

[4] Then the Am HaAretz weakened the hands of the Am Yehudah, and troubled them from building, [5] And hired counselors against them, to frustrate their etza *(plan)*, all the days of Koresh *(Cyrus)* Melech Paras *(Persia)*, even until the reign of Daryavesh *(Darius)* Melech Paras *(Persia)*. [6] And in the reign of Achashverosh, in the beginning of his reign, they wrote unto him a sitnah *(accusation)*, against the inhabitants of Yehudah and Yerushalayim.

[7] Then, in the days of Artachshasta, it was Bishlam, Mitredat, Tavel, and the rest of their companions, who wrote unto Artachshasta Melech Paras *(Persia)*; and the writing of the letter was written in Aramaic script, and set forth in Aramaic. [8] Rechum the high commissioner and Shimshai the scribe wrote a letter against Yerushalayim to Melech Artachshasta as follows; [9] Then wrote Rechum

ד און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד האָט אָפּגעשלאַפּט די הענט פֿון
un dos folk fun land hot opgeshlaft di hent fun
and this people of land has made weak the hands of

דעם פֿאָלק פֿון יהודה , און זיי אָפּגעשראָקן פֿון בויען . ה און
dem folk fun Yehudah un zei opgeshrokn fun boien un
the people of Yehudah and they discouraged from building and

זיי האָבן אָנגעדונגען אויף זיי יוֹעצים , צו פֿאַרשטערן זייער
zei hobn ongedungen oif zei yoetsim tsu farshtern zeyer
they have hired against them counselors to frustrate their

כַּוָונה , אַלע טעג פֿון כּורֶש דעם מלך פֿון פָּרַס , און ביז דער
kavone alle teg fun Koresh dem melech fun Paras un biz der
intention all days of Koresh the king of Paras and until the

מלוכה פֿון דָריָוֶש דעם מלך פֿון פָּרַס . ו און אין דער מלוכה
meluche fun Daryavesh dem melech fun Paras un in der meluche
reign of Daryavesh the king of Paras and in the reign

פֿון אַחַשְׁוֵרוֹשׁ , אין אָנהייב פֿון זיַין מלוכה , האָבן זיי געשריבן
fun Achashveroshn in onheib fun zain meluche zei hobn geshribn
of Achashverosh in beginning of his reign they have written

אַן אָנקלאָג אויף די באַווינער פֿון יהודה און ירושָלַיִם .
an onklog oif di bavoiner fun Yehudah un Yerushalayim
an accusation against the inhabitants of Yehudah and Yerushalayim

ז און אין די טעג פֿון אַרתַּחשַׁסתְּא, האָט בשלָם , מִתְרְדָת , טָבְאֵל, און
un in di teg fun Artachshasta hot Bishlam Mitredat Tavel un
and in the days of Artachshasta has Bishlam Mitredat Tavel and

זײַנע איבעריקע חבֿרים , געשריבן צו אַרתַּחשַׁסתְּא דעם מלך פֿון
zaine iberike chaverim geshribn tsu Artachshasta dem melech fun
his the rest of companions written to Artachshasta the king of

פָּרַס ; און דאָס געשריפֿטס פֿון דעם בריוו איז געווען אין אַראַמישן כּתבֿ
Paras un dos geshrifts fun dem briv iz geven in Aramishn kesav
Paras and this writing of the letter is was in Aramaic writing

און אַראַמישן לשון . ח רחום דער בעַפֿעלגעבער און שִׁמשַׁי דער
un Aramishn loshen Rechum der befelgeber un Shimshai der
and Aramaic language Rechum the commander and Shimshai the

שרייבער האָבן געשריבן אַ בריוו אויף ירושָלַיִם צו אַרתַּחשַׁסתְּא
shraiber hobn geshribn a briv oif Yerushalayim tsu Artachshasta
scribe have written a letter against Yerushalayim to Artachshasta

דעם מלך אַזוי – ט דענצמאָל רחום דער בעַפֿעלגעבער, און שִׁמשַׁי
dem melech azoi – dentsmol Rechum der befelgeber un Shimshai
the king so then Rechum the commander and Shimshai

דער שרייַבער, און זייערע איבעריקע חבֿרים , דינאָער, און אַפַּרסַתכאָער,
der shraiber un zeyere iberike chaverim dinoer un afrsatchayer
the scribe and their remaining companions judges and officials

טַרְפְּלָאָעֶר, אַפַּרְסָאָעֶר, אַרְכְּוואָעֶר, בַּבְּלָעֶר , שׁוּשַׁנְכָאָעֶר , דֶּהְיֵאָעֶר ,
dehieoer Shushanchoer Baveler Arkvoer afrsoer tarploer
that is Shushan Babylonians Arkvim Apharsim Tarplim

עֵילָמָעֶר , ׳ און די איבעריקע אומות וואָס דער גרויסער און גערימטער
gerimter un groiser der vos umes iberike di un Eilomer
glorious and great the which peoples remaining the and Elma'im

אָסְנַפַּר הָאָט אַריבערגעבראַכט, און זיי באַזעצט אין דער שטאָט שׁוֹמְרוֹן ,
Shomron shtot der in bazetst zei un aribergebracht hot Osnapar
Shomron city the in settled them and brought across has Osnapar

און די איבעריקע פֿון יענער זײַט טײַך: און אַצונד – ׳א דאָס איז דער נוסח
nusch der iz dos atsund un taich zait yener fun iberike di un
copy the is this now and river side that of remaining the and

פֿון דעם בריוו וואָס זיי האָבן געשיקט צו אים: – צו אַרתַּחשַׁסתְּא דעם
dem Artachshasta tsu im tsu geshikt hobn zei vos briv dem fun
the Artachshasta to him to sent have they which letter the of

מלך , דיינע קנעכט די מענטשן פֿון יענער זײַט טײַך: און אַצונד ׳ב זאָל
zol atsund un taich zait yener fun mentshn di knecht daine melech
may now and river side that of men the servants your king

דעם מלך באַוווסט זײַן , אַז די ייִדן וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען
aroifgegangen zainen vos Yidn di az zain bavust melech dem
having gone up are which Jews the that be known king the

פֿון דיר , זײַנען געקומען צו אונדז קיין ירושָׁלַיִם ; זיי בויען
boien zei Yerushalayim kein undz tsu gekumen zainen dir fun
build they Yerushalayim to us to come are you(SG) from

די ווידערשפּעניקע און בייזע שטאָט, און זיי פֿאַרענדיקן מויערן , און
un moiern farendiken zei un shtot beize un vidershpenike di
and walls complete they and city wicked and rebellious the

גראָבן גרונטפֿעסטן. ׳ג אַצונד זאָל דעם מלך באַוווסט זײַן , אַז אויב די
di oib az zain bavust melech dem zol atsund gruntfestn grobn
the if that be known king the may now foundations dig

דאָזיקע שטאָט וועט אויפֿגעבויט ווערן , און די מויערן וועלן פֿאַרענדיקט
farendikt veln moiern di un vern oifgeboit vet shtot dozike
completed will walls the and become built will city this

ווערן , וועלן זיי קיין אָפּצאָל, מֶכֶס , און וועגגעלט נישט צאָלן, און דאָס
dos un tsoln nisht veggelt un meches optsol kein zei veln vern
this and pay not toll and tribute tax any they will become

וועט ברענגן היזק דער קיניגלעכער הכנסה . ׳ד אַצונד , אַזוי ווי מיר עסן
esen mir vi azoi atsund hachnose kiniglecher der hizk brengen vet
eat me as so now revenues royal the damage bring will

דאָס זאָלן פֿון דעם פּאַלאַץ, און עס איז נישט רעכט פֿאַר אונדז צוצוזען
tsutsuzen undz far recht nisht iz es un palats dem fun zalts dos
to see us for right not is it and palace the from salt the

דעם אומכבֿוד פֿון מלך , דערפֿאַר שיקן מיר און זײַנען מוֹדיע
modie zainen un mir shikn derfar melech fun umkoved dem
inform are and we send for the reason king of disrespect the

דעם מלך , ׳טו כּדי מע זאָל נאָכזוכן אין דעם סֵפֶר-הַזִּכְרוֹנוֹת
sefer-hazichroines dem in nochzuchn zol me kedei melech dem
book of the archives the in search after shall one so that king the

פֿון דיינע עלטערן; און וועסט געפֿינען אין דעם סֵפֶר-הַזִּכְרוֹנוֹת , און
un sefer-hazichroines dem in gefinen vest un eltern daine fun
and book of the archives the in find will and fathers your of

וויסן , אַז די דאָזיקע שטאָט איז אַ וווידערשפּעניקע שטאָט, און ברענגט
brengt un shtot vidershpenike a iz shtot dozike di az visen
bring and city rebellious a is city this the that know

the high commissioner, and Shimshai the scribe, and the rest of their companions; the judges, the officials, the Tarplim, the Apharsim, the Arkvim, the Babylonians, and those of Shushan, that is, the Elma'im, [10] And the rest of the nations whom the great and noble Osnapar deported, and settled in the city of Shomron, and elsewhere in Beyond-the-River wrote; and now [11] This is the copy of the letter that they sent unto him, even unto Artachshasta HaMelech; From thy avadim, the men Beyond-the-River; and now [12] may it be known unto the Melech, that the Yehudim which came up from thee to us are come unto Yerushalayim, building the rebellious and the wicked city, and finishing its walls, and repairing the foundations. [13] Be it known now unto the Melech, that, if this city be built, and the walls set up again, then they will not pay tax, tribute, or duty, and so thou shalt damage the royal revenues. [14] Now because we have covenant maintenance *("share the King's salt")* from the palace, and it was not proper for us to see the dishonor of the Melech, therefore we

have sent and informed the Melech, 15 That search may be made in the sefer of the archives of thy avot; so shalt thou find in the sefer of the archives, and know that this city is a rebellious city, and hurtful unto melachim and provinces, a place of sedition from ancient times, for which cause was this city destroyed. 16 We inform the Melech that, if this city be built again, and the walls thereof set up, by this means thou shalt have no possession in the province Beyond-the-River.

17 Then the Melech sent an answer: Unto Rechum the high commissioner, and to Shimshai the scribe, and to the rest of their companions that dwell in Shomron *(Samaria)*, and unto the rest Beyond-the-River, Shalom, and now 18 The nish'tevan *(official document)* which ye sent unto us hath been fully read before me; 19 And I commanded, and search hath been made, and it is found that this city for a long time hath made insurrection against melachim, and that rebellion and sedition have been made therein. 20 There have been mighty melachim also

הִיזק די מלכים און די מדינות , און מע האָט געמאַכט בונטן
buntn gemacht hot me un medines di un mlochim di hizk
revolt made has one and provinces the and kings the damage

אין איר פֿון אייביקע טעג אָן; איבער דעם איז די דאָזיקע שטאָט חרובֿ
chorev shtot dozike di iz dem iber on teg eibike fun ir in
waste city this the is the over on days ancient from it in

געוואָרן . טז מיר זיַינען מוֹדיע דעם מלך , אַז אויב די דאָזיקע
dozike di oib az melech dem modie zainen mir gevorn
this the if that king the informing are we having become

שטאָט וועט אויפֿגעבויט ווערן , און די מויערן וועלן פֿאַרענדיקט ווערן ,
vern farendikt veln moiern di un vern oifgeboit vet shtot
become completed will walls the and become rebuilt will city

וועסטו דורך דעם מער נישט האָבן קיין חלק אויף יענער זיַיט
zait yener oif chelek kein hobn nisht mer dem durch vestu
side that on portion any have not more the by will you(sg)

טיַיך .
taich
river

יז האָט דער מלך געשיקט אַן ענטפֿער צו רחום דעם באַפֿעלגעבער,
bafelgeber dem Rechum tsu entfer an geshikt melech der hot
commander the Rechum to answer an sent king the has

און שִמשַי דעם שרייַבער, און זייערע איבעריקע חבֿרים וואָס
vos chaverim iberike zeyere un shraiber dem Shimshai un
which companions remaining their and scribe the Shimshai and

זיַינען געזעסן אין שוֹמרוֹן , און די איבעריקע פֿון יענער זיַיט טיַיך :
taich zait yener fun iberike di un Shomron in gezesn zainen
river side that of remaining the and Shomron in dwelt are

פֿריד ! און אַצונד , יח דער בריוו וואָס איר האָט אונדז געשיקט, איז
iz geshikt undz hot ir vos briv der atsund un frid
is sent us have you which letter the now and peace

באַשיידלעך געלייענט געוואָרן פֿאַר מיר. יט און פֿון מיר איז געגעבן
gegebn iz mir fun un mir far gevorn geleyent basheidlech
given is me from and me before become read fully

געוואָרן אַ באַפֿעל , און מע האָט נאָכגעזוכט און געפֿונען , אַז
az gefunen un nochgezucht hot me un bafél a gevorn
that found and searched has one and command a become

די דאָזיקע שטאָט האָט פֿון אייביקע טעג זיך דערהויבן אַקעגן
akegn derhoibn zich teg eibike fun hot shtot dozike di
against exalted self days ancient from has city this the

מלכים , און אַז אין איר זיַינען געמאַכט געוואָרן ווידערשפּעניקונגען
vidershpenikungen gevorn gemacht zainen ir in az un mlochim
rebellious become made are it in that and kings

כ און איבער ירושָלַיִם זיַינען געווען מאַכטיקע מלכים ,
mlochim machtike geven zainen Yerushalayim iber un buntn un
kings mighty were are Yerushalayim over and revolt and

און בונטן ; כא און זי האָבן געוואָלטיקט איבער גאַנץ יענער זיַיט טיַיך ; און אָפּצאָל,
optsol un taich zait yener gants iber geveltikt hobn zi un
tax and river side that all over ruled have it and

over Yerushalayim, which have ruled over all territory Beyond-the-River, to whom tax, tribute, and duty were paid. 21 Give ye now ta'am *(command)* to cause these men to cease, and that this city be not built, until another ta'am shall be given from me. 22 Take heed now that ye fail not to do this; lamah *(why)* should damage grow to the hurt of the Melech?

23 Now when the copy of letter of Melech Artachshasta was read before Rechum, and Shimshai the scribe, and their companions, they went up in haste to Yerushalayim unto the Yehudim, and made them to cease by force and compulsion. 24 Then ceased the work of the Beis HaElohim which is at Yerushalayim. So it ceased unto the second year of the reign of Daryavesh *(Darius)* Melech Paras *(Persia)*.

5 Then the nevi'im, Chaggai HaNavi, and Zecharyah ben Iddo, prophesied unto the Yehudim that were in Yehudah and Yerushalayim in the shem Elohei Yisroel, Who was [in authority] over them. 2 Then rose up Zerubavel ben She'alti'el, and Yeshua ben Yotzadak, and began to build the

כא אַצונד גיט אַ . און וועגגעלט איז זיי געצאָלט געוואָרן
a git atsund . gevorn getsolt zei iz veggelt un meches
a give now become paid them is toll and tribute

באַפֿעל צו ווערן די דאָזיקע ליַיט , און די דאָזיקע שטאָט זאָל
zol shtot dozike di un lait dozike di vern tsu bafel
shall city this the and people this the be to command

נישט געבויט ווערן ביז פֿון מיר וועט געגעבן ווערן אַ באַפֿעל .
bafel a vern gegebn vet mir fun biz vern geboit nisht
command a become given will me from until become rebuilt not

כב און זייַט אָפּגעהיט נישט צו מאַכן קיין טָעות וועגן דעם ,
dem vegen toes kein machn tsu nisht opgehit zait un
this concerning mistake any make to not careful be and

כדי דער הֶזק זאָל נישט וואַקסן צום שאָדן פֿון די
di fun shodn tsum vaksn nisht zol hezk der kedei
the of loss to sprout up not shall damage the so that

מלכים .
mlochim
kings

כג דענצמאָל ווי דער אינהאַלט פֿון דעם מלך אַרתַּחשַׁסתּאָ בריוו איז
iz briv Artachshastas melech dem fun inhalt der vi dentsmol
is letter Artachshasta's king the of contents the as then

פֿאָרגעלייענט געוואָרן פֿאַר רחומען , און שִׁמשַׁי דעם שרייַבער ,
shraiber dem Shimshai un Rechumen far gevorn forgeleyent
scribe the Shimshai and Rechum before become read

און זיערע חבֿרים , אַזוי זיַינען זיי אַוועק אויף גיך קיין
kein gich oif avek zei zainen azoi chaverim zeyere un
to quickly up away they are so companions their and

ירושָׁלַיִם צו די יִידן , און האָבן זיי געוועהרט מיט מאַכט און
un macht mit gevert zei hobn un Yidn di tsu Yerushalayim
and force with forbid them have and Jews the to Yerushalayim

געוואַלט . כד דענצמאָל האָט אויפֿגעהערט די אַרבעט פֿון הס
gevalt . dentsmol hot oifgehert di arbet fun Hashems
compulsion then has ceased the work of Hashem's

הויז ווָאס אין ירושָׁלַיִם , און זי איז געווען אָפּגעשטעלט ביז דעם
dem biz opgeshtelt geven iz zi un Yerushalayim in vos hoiz
the until ceased was is it and Yerushalayim in which house

צווייטן יאָר פֿון דער מלוכה פֿון דָּריָוֶשׁ דעם מלך פֿון פָּרַס .
Paras fun melech dem Daryavesh fun meluche der fun yor tsveitn
Paras of king the Daryavesh of reign the of year second

ה און די נבֿיאים , חַגַּי דער נבֿיא , און זכַריָה דער זון
zun der Zecharyah un novi der Chagai neviim di un
son the Zecharyah and prophet the Chaggai prophets the and

פֿון עִדּוֹאן, האָבן נבֿיאות געזאָגט צו די יִידן וואָס אין יהוּדה
Yehudah in vos Yidn di tsu gezogt nevies hobn Idoen fun
Yehudah in that Jews the to said prophesy have Iddo of

און אין ירושָׁלַיִם – אין נאָמען פֿון אלוקי ישְׂרָאֵל צו זיי .
zei tsu Yisroel Elokei fun nomen in Yerushalayim in un
them to Yisroel the G-d of of name in Yerushalayim in and

ב דענצמאָל זיַינען אויפֿגעשטאַנען זרובבֶל דער זון פֿון שְׁאַלתִּיאֵל, און
un Shaltieln fun zun der Zerubavel oifgeshtanen zainen dentsmol
and Sh'altiel of son the Zerubavel risen up are then

יֵשׁוּעַ דער זון פֿון יוֹצָדָקן , און האָבן אָנגעהויבן בויען דאָס
dos boien ongehoibn hobn un Yotsadakn fun zun der Yeshua
the to build begun have and Yotzadak of son the Yeshua

הויז פֿון ה וואָס אין ירוּשָׁלַיִם , און מיט זיי זיַינען געווען
geven zainen zei mit un Yerushalayim in vos Hashem fun hoiz
were are them with and Yerushalayim in which Hashem of house

די נבֿיאים פֿון ג-ט וואָס האָבן זיי געהאָלפֿן. [3] אין דער אייגענער צייַט
tsait eigener der in geholfn zei hobn vos G-t fun neviim di
time same the in helped them have who G-d of prophets the

איז צו זיי געקומען תַּתְּנַי דער פֿירשט פֿון יענער זיַיד טיַיך ,
taich zait yener fun firsht der Tattenai gekumen zei tsu iz
river side that of governor the Tatnai come them to is

און שתַר-בוֹזנַי , און זייערע חבֿרים , און זיי האָבן צו זיי
zei tsu hobn zei un chaverim zeyere un Shetar-Boznai un
them to have they and companions their and Shetar-Boznai and

אַזוי געזאָגט: ווער האָט אייַך געגעבן אַ דערלויבענעניש צו בויען
boien tsu derloibenish a gegebn aich hot ver gezogt azoi
build to authorization, grant an given you has who said so

דאָס דאָזיקע הויז , און צו פֿאַרענדיקן די דאָזיקע מויער? [4] דענצמאָל
dentsmol moier dozike di farendiken tsu un hoiz dozike dos
then wall this the finish to and house this the

האָבן מיר צו זיי אַזוי געזאָגט: – – וואָס זיַינען די נעמען פֿון די
di fun nemen di zainen vos gezogt azoi zei tsu mir hobn
the of names the are what said so them to we have

מענטשן וואָס בויען דעם דאָזיקן בנין ? [5] אָבער דאָס אויג פֿון זייער
zeyer fun oig dos ober Bunnien dozikn dem boien vos mentshn
their of eye the but building this the build which men

ג-ט איז געווען אויף די עלטסטע פֿון די יִידן , און זיי האָבן זיי נישט
nisht zei hobn zei un Yidn di fun eltste di oif geven iz G-t
not them have they and Jews the of elders the upon was is G-d

געווארט, ביז די זאַך וועט קומען פֿאַר דָּרְיָוֶשׁ , און מע וועט
vet me un Daryaveshn far kumen vet zach di biz gevert
will one and Daryavesh before come will thing the until forbid

דענצמאָל ברענגען אַ תּשובֿה וועגן דעם.
dem vegen tshuvh a brengen dentsmol
this concerning return a bring then

[1] דער נוסח פֿון דעם בריוו וואָס תַּתְּנַי דער פֿירשט פֿון יענער זיַיט
zait yener fun firsht der Tattenai vos briv dem fun nusch der
side that of governor the Tatnai which letter the of copy the

טיַיך , און שתַר-בוֹזנַי , און זיַינע חבֿרים , די אַפֿרסכים וואָס פֿון
fun vos afrschim di chaverim zaine un Shetar-Boznai un taich
from which envoys the companions his and Shetar-Boznai and river

יענער זיַיט טיַיך , האָבן געשיקט צום מלך דָּרְיָוֶשׁ ; [7] זיי האָבן צו
tsu hobn zei Daryavesh melech tsum geshikt hobn taich zait yener
to have they Daryavesh king to sent have river side that

אים געשיקט אַ בריוו , און אַזוי איז געווען געשריבן אין אים: צום מלך
melech tsum im in geshribn geven iz azoi un briv a geshikt im
king to it in written was is so and letter a sent him

דָּרְיָוֶשׁ גאָרע פֿריד ! [8] זאָל דעם מלך באַווּוסט זיַין , אַז מיר זיַינען
zainen mir az zain bavust melech dem zol frid gore Daryavesh
are we that be known king the shall peace all Daryavesh

געגאַנגען צו דער מדינה יהוּדה , צום הויז פֿון גרויסן ג-ט, און עס
es un G-t groisn fun hoiz tsum Yehudah medine der tsu gegangen
it and G-d great of house to Yehudah province the to gone

Beis Elohim which is at Yerushalayim; and with them were the nevi'im of Elohim helping them. [3] At the same time came to them Tatnai, governor of the province Beyond-the-River, and Shetar-Boznai and their companions, and said thus unto them, Who hath authorized you to build this Beis, and to finish this structure? [4] Then said we unto them according to this manner, What are the shmot of the men that are constructing this building? [5] But the Ayn Eloheihem *(Eye of their G-d)* was upon the leaders of the Yehudim, that they could not cause them to cease, until the matter came to Daryavesh *(Darius)*; and then answer was returned by letter concerning this matter.

[6] The copy of the letter that Tatnai, governor of the province Beyond-the-River, and Shetar-Boznai and his companions the envoys which were in the province Beyond-the-River, sent unto Daryavesh *(Darius)* the Melech; [7] They sent a letter unto him, wherein was written thus: Unto Daryavesh HaMelech, all Shalom. [8] Be it known unto the Melech, that we

וועט געבויט פֿון שוועלע שטיינער, און האָלץ וועלט אַרײַנגעטאָן אין די
di in araingeton vert holts un shteiner shvere fun geboit vert
the in put shall be wood and stones heavy of built is

וועגט, און די דאָזיקע אַרבעט וועלט געטאָן פֿלײַסיק, און זי באַגליקט אין זייער
zeyer in baglikt zi un flaisik geton vert arbet dozike di un vent
their in prospers it and diligent done is work this the and walls

האָנט. ט האָבן מיר דענצמאָל געפֿרעגט די דאָזיקע עלטסטע; מיר האָבן צו
tsu hobn mir eltste dozike di gefregt dentsmol mir hobn hant
to have we elders this the asked then we have hand

זיי אַזוי געזאָגט: ווער האָט אײַך געגעבן אַ דערלויבעניש צו בויען
boien tsu derloibenish a gegebn aich hot ver gezogt azoi zei
build to authorization, grant a given you has who said so them

דאָס דאָזיקע הויז , און צו פֿאַרענדיקן די דאָזיקע מויער? י און אויך זייערע
zeyere oich un moier dozike di farendiken tsu un hoiz dozike dos
their also and wall this the complete to and house this this

נעמען האָבן מיר געפֿרעגט בײַ זיי , כּדי דיך צו לאָזן וויסן , אַז
az visen lozn tsu dich kedei zei bai gefregt mir hobn nemen
that know let to you(SG) so that them by asked we have names

מיר וועלן אויפֿשרײַבן די נעמען פֿון די מענטשן וואָס זײַנען זייערע
zeyere zainen vos mentshn di fun nemen di oifshraibn veln mir
their are which men the of names the inscribe will we

אָנפֿירער. יא און אַזוי האָבן זיי אונדז געגעבן אַן ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi entfer an gegebn undz zei hobn azoi un onfirer
say to so answer an given us they have so and officers

מיר זײַנען די קנעכט פֿון דעם ג-ט פֿון הימל און ערד , און מיר בויען
boien mir un erd un himel fun G-t dem fun knecht di zainen mir
build we and earth and heaven of G-d the of servants the are we

אָפּ דאָס הויז וואָס איז מיט פֿיל יאָרן פֿאַר דעם שוין געווען
geven shoin dem far yorn fil mit iz vos hoiz dos op
having been already this before years many with is which house the up

געבויט; און אַ גרויסער מלך פֿון ישׂרָאֵל האָט עס געבויט און פֿאַרענדיקט.
farendikt un geboit es hot Yisroel fun melech groiser a un geboit
completed and built it has Yisroel of king great a and built

יב אָבער ווײַל אונדזערע עלטערן האָבן דערצערנט דעם ג-ט פֿון הימל ,
himel fun G-t dem dertsernt hobn eltern undzere vail ober
heaven of G-d the provoked have fathers our because but

האָט ער זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון נבֿוכַדנֶצַּר דעם כַּשְׂדי , דעם
dem Kasdim dem Nevuchadnetsar fun hant der in gegebn zei er hot
the Kashdi the Nevukhadnetzar of hand the in given them he has

מלך פֿון בָּבֶל ; און ער האָט צעשטערט דאָס דאָזיקע הויז , און האָט
hot un hoiz dozike dos tseshtert hot er un Bavel fun melech
has and house this the destroyed has he and Bavel of king

פֿאַרטריבן דאָס פֿאָלק קיין בָּבֶל . יג אָבער אין ערשטן יאָר פֿון כּוֹרֶשׁ דעם
dem Koresh fun yor ershtn in ober Bavel kein folk dos fartriben
the Koresh of year first in but Bavel to people this driven out

מלך פֿון בָּבֶל , האָט דער מלך כּוֹרֶשׁ געגעבן אַ באַפֿעל צו בויען
boien tsu bafel a gegebn Koresh melech der hot Bavel fun melech
build to command a given Koresh king the has Bavel of king

דאָס דאָזיקע הויז פֿון ה . יד און אויך די גילדערנע און זילבערנע
zilberne un gilderne di oich un Hashem fun hoiz dozike dos
silver and golden the also and Hashem of house this the

כּלים פֿון הס הויז וואָס נבֿוכַדנֶצַּר האָט אַוועקגענומען
avekgenumen hot Nevuchadnetsar vos hoiz Hashems fun keilim
taken away had Nevuchadnetzar which house Hashem's of vessels

went into the province of Yehudah, to the Beis of the great Elohim, which is being built with great stones, and timber is laid in the walls, and this work goeth fast on, and prospereth in their hands. 9 Then asked we those leaders, and said unto them thus, Who commanded you to build this Beis, and to restore this structure? 10 We asked their shmot also, to inform thee, that we might write down the shmot of the men that were their heads for thy information. 11 And thus they returned us answer, saying, We are the avadim of the Elohei Shomayim va'Aretz, and build the Beis that was built these many years ago, which a great Melech Yisroel built and set up. 12 But because Avoteinu had provoked the Elohei Shomayim unto them into the hand of Nevukhadnetzar Melech Bavel, the Kasdai *(Chaldean)*, who destroyed this Beis, and carried the people away into the Golus of Bavel *(Babylon)*. 13 But in the first year of Koresh *(Cyrus)* Melech Bavel the same Melech Koresh made a decree to build this Beis Elohim. 14 And the vessels also of zahav and kesef of the Beis Elohim, which Nevukhadnetzar took

out of the Heikhal that was in Yerushalayim, and brought into the Heikhal of Babylon, those did Koresh the Melech take out of the Heikhal of Babylon, and they were delivered unto one, whose shem was Sheshbatzar, whom he had made governor;
15 And said unto him, Take these vessels, go, deposit them into the Heikhal that is in Yerushalayim, and let the Beis Elohim be built in its place.
16 Then came the same Sheshbatzar, and laid the foundation of the Beis Elohim which is in Yerushalayim; and since that time even until now hath it been under construction, and yet it is not finished.
17 Now therefore, if it seem good to the Melech, let there be search made in the bais of royal archives, which is there at Babylon, whether it be so, that a decree was made of Koresh *(Cyrus)* the Melech to build this Beis Elohim at Yerushalayim, and let the Melech send his pleasure to us concerning this matter.

6 Then Daryavesh *(Darius)* the Melech made a decree, and search was made in the bais of the archives, where the treasures were stored in Babylon.
2 And there was found at Achmeta,

פֹּון דעם הֵיכל וואָס אין ירושָלַיִם , און זיי אַוועקגעפֿירט אין דעם
dem in avekgefirt zei un Yerushalayim in vos heichl dem fun
the in led away them and Yerushalayim in which Heikhal the from

טעמפּל פֹּון בָּבֶל , זיי האָט דער מלך כּוֹרֶשׁ אַרויסגענומען פֹּון דעם
dem fun aroisgenumen Koresh melech der hot zei Bavel fun tempel
the of taken out Koresh king the has them Bavel of temple

טעמפּל וואָס אין בָּבֶל , און זיי זיינען איבערגעגעבן געוואָרן צו איינעם
einem tsu gevorn ibergegebn zainen zei un Bavel in vos tempel
one to become delivered are they and Bavel in which temple

מיטן נאָמען ששבצר , וואָס ער האָט אים געמאַכט פַּאַרן פֿירשט. טו און
un firsht faran gemacht im hot er vos Sheshbatsar nomen mitn
and prince for the made him has he which Sheshbatzar name with

ער האָט צו אים געזאָגט: נעם די דאָזיקע כּלים ; גיי לייג זיי אַוועק אין
in avek zei leig gei keilim dozike di nem gezogt im tsu hot er
in away them place go vessels these the take said him to has he

דעם הֵיכל וואָס אין ירושָלַיִם , און זאָל דאָס הויז פֹּון ה
Hashem fun hoiz dos zol un Yerushalayim in vos heichl dem
Hashem of house the let and Yerushalayim in which Heikhal the

געבויט ווערן אויף זײַן אָרט. טז דענצמאָל איז דער דאָזיקער ששבצר
Sheshbatsar doziker der iz dentsmol ort zain oif vern geboit
Sheshbatzar this the is then place its in become built

געקומען ; ער האָט געלייגט די גרונטפֿעסטן פֹּון הס הויז
hoiz Hashems fun gruntfestn di geleigt hot er gekumen
house Hashem's of foundations the laid down has he having come

וואָס אין ירושָלַיִם , און פֹּון דענצמאָל אָן און ביז אַצונד ווערט
vert atsund biz un on dentsmol fun un Yerushalayim in vos
shall be now until and on then from and Yerushalayim in which

עס געבויט , און איז נאָך נישט פֿאַרטיק. יז און אַצונד , אויב דעם
dem oib atsund un fartik nisht noch iz un geboit es
the if now and finished not still is and under construction it

מלך איז ווויל געפֿעלן , זאָל נאָכגעזוכט ווערן דאָרטן אין
in dortn vern nochgezucht zol voilgefeln iz melech
in there become searched shall find favor in the eyes of is king

דער שאַצקאַמער פֹּון דעם מלך וואָס אין בָּבֶל , אויב דאָס איז אַזוי, אַז
az azoi iz dos oib Bavel in vos melech dem fun shatskamer der
that so is this if Bavel in which king the of archives the

פֹּון מלך כּוֹרֶשׁ איז געגעבן געוואָרן אַ באַפֿעל צו בויען דאָס דאָזיקע
dozike dos boien tsu bafel a gevorn gegebn iz Koresh melech fun
this the build to command a become given is Koresh king from

הויז פֹּון ה אין ירושָלַיִם ; און זאָל ער אונדז שיקן דעם ווילן פֹּון
fun viln dem shikn undz er zol un Yerushalayim in Hashem fun hoiz
of will the send us he may and Yerushalayim in Hashem of house

דעם מלך וועגן דעם.
dem vegen melech dem
this concerning king the

ו דענצמאָל האָט דער מלך דָּרְיָוֶשׁ געגעבן אַ באַפֿעל , און מע
me un bafel a gegebn Daryavesh melech der hot dentsmol
one and command a given Daryavesh king the has then

האָט נאָכגעזוכט אין דער ביכערקאַמער וואָס מע לייגט
leigt me vos bicherkamer der in nochgezucht hot
place one which house of the archives the in searched has

דאָרטן אַוועק אין בָּבֶל . ב און עס איז געפֿונען געוואָרן אין
in gevorn gefunen iz es un Bavel in shatsn di avek dortn
in become found is it and Bavel in treasures the away there

אַחמתָא , אין דער הויפּטשטאָט וואָס אין דער מדינה מָדַי , אַ מגילה ,
megile a Madai medine der in vos hoiptshtot der in Achmeta
scroll a Madai province the in which capital city the in Achmeta

און אַזוי איז געווען געשריבן אין איר: צום געדענקען: [ג] אין ערשטן יאָר
un azoi iz geven geshribn in ir: tsum gedenken in ershtn yor
and so is was written in it: to the record in first year

פֿון מלך כּוֹרֶשׁ , האָט דער מלך כּוֹרֶשׁ געגעבן אַ באַפֿעל :
bafel a gegebn Koresh melech der hot Koresh melech fun
command a given Koresh king the has Koresh king of

וועגן דעם הויז פֿון ה אין ירושָׁלַיִם – זאָל דאָס הויז
hoiz dos zol Yerushalayim in Hashem fun hoiz dem vegen
house this shall Yerushalayim in Hashem of house the concerning

געבויט ווערן פֿאַר אַן אָרט וווּ מע שלאַכט שלאַכטאָפֿפֿער , און
un shlachtopfer shlacht me vu ort an far vern geboit
and slaughter sacrifice sacrifices one where place an for become built

זײַנע גרונטפֿעסטן זאָלן געלייגט ווערן שטאַרק ; זײַן הייך זאָל
zol heich zain shtark vern geleigt zoln gruntfestn zaine
shall height its strongly become laid down shall foundations its

זײַן זעכציק איילן , זײַן ברייט זעכציק איילן ; [ד] מיט דריַי שיכטן פֿון
fun shichtn drai mit eiln zechtsik breit zain eiln zechtsik zain
of courses three with cubits sixty width his cubits sixty be

שוועָרע שטיינער, און אַ שיכט פֿון ניַיעם האָלץ ; און די הוצאות
hutsut di un holts naiem fun shicht a un shteiner shvere
expenses the and timber new of course a and stones heavy

זאָלן געגעבן ווערן פֿון מלכס הויז . [ה] און אויך די גילדערנע
gilderne di oich un hoiz melechs fun vern gegebn zoln
golden the also and house king's from become given shall

און זילבערנע כּלים פֿון הס הויז וואָס נבֻוכַדנֶצַר האָט
hot Nevuchadnetsar vos hoiz Hashems fun keilim zilberne un
has Nevukhadnetzar which house Hashem's of vessels silver and

אַרויסגענומען פֿון דעם הֵיכל וואָס אין ירושָׁלַיִם , און אַוועקגעפֿירט
avekgefirt un Yerushalayim in vos heichl dem fun aroisgenumen
led away and Yerushalayim in which temple the of taken out

קיין בָּבֶל , זאָל מען אומקערן, און דאָס זאָל צוריקגיין צו דעם
dem tsu tsurikgein zol dos un umkeren men zol Bavel kein
the to go back shall this and return one shall Bavel to

הֵיכל וואָס אין ירושָׁלַיִם אויף זײַן אָרט , און זאָלסט עס
es zolst un ort zain oif Yerushalayim in vos heichl
it you(SG) shall and place its on Yerushalayim in which Heikhal

אַוועקלייגן אין הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz in avekleigen
Hashem of house in lay

[ו] אַצונד , תַּתנַי דער פֿירשט פֿון יענער זײַט טיגַר , שתַר-בוֹזנַי , און
un Shetar-Boznai taich zait yener fun firsht der Tattenai atsund
and Shetar-Boznai river side that of governor the Tatnai now

אײַערע חבֵרים די אַפַּרסכים וואָס אויף יענער זײַט טיגַר , האַלט זיך
zich halt taich zait yener oif vos afrschim di chaverim aiere
selves hold river side that on which envoys the companions your

ווײַט פֿון דאָרטן. [ז] לאָזט צו רו די אַרבעט פֿון דעם דאָזיקן הויז פֿון
fun hoiz dozikn dem fun arbet di ru tsu lozt dortn fun vait
of house this the of work the rest to let there from far

ה ; זאָלן דער פֿירשט פֿון די יידן , און די עלטסטע פֿון די יידן
Yidn di fun eltste di un Yidn di fun firsht der zoln Hashem
Jews the of elders the and Jews the of governor the shall Hashem

in the palace that is in the province of the Medes, a megillah, and therein was a record thus written; [3] In the first year of Koresh the Melech, Koresh the Melech made a decree concerning the Beis Elohim at Yerushalayim, Let the Beis be built, the place where they offered sacrifices, and let the foundations thereof be strongly laid; the height thereof threescore cubits, and the breadth thereof threescore cubits; [4] With three courses of great stones, and a course of new timber; and let the expenses be given out of the Melech's treasury; [5] And also let the vessels of zahav and kesef of the Beis Elohim, which Nevukhadnetzar took forth out of the Heikhal which is at Yerushalayim, and brought unto Babylon, be returned, and brought again unto the Heikhal which is at Yerushalayim, every one to its place, and deposit them in the Beis Elohim.

[6] Now therefore, Tatnai, governor Beyond-the-River, Shetar-Boznai, and your companions the envoys, which were in the province Beyond-the-River, you stay far from there! [7] Let the work of this Beis Elohim alone; let the governor

of the Yehudim and the leaders of the Yehudim build this Beis Elohim in its place. [8] Moreover I make a decree what ye shall do to the leaders of these Yehudim for the building of this Beis Elohim; that of the royal treasuries, even of the revenue of the province Beyond-the-River, forthwith expenses be given unto these men, that they be not hindered. [9] And that which they have need of, both young bulls, and rams, and lambs, for the burnt offerings of the Elohei Shomayim, wheat, salt, wine, and oil, according to the request of the kohanim which are at Yerushalayim, let it be given them day by day without fail; [10] That they may offer sacrifices of sweet savours unto the Elohei Shomayim, and pray for the chayyei Melech, and of his banim. [11] Also I have made a decree, that whosoever shall alter this word, let timber be pulled down from his bais, and being set up, let him be impaled hanging dead thereon; and let his bais be made a dunghill for this. [12] And the Elohim that hath caused Shmo to dwell there destroy all Melech or Am that shall lift up their hand

בויען דאָס דאָזיקע הויז פֿון ה אויף זײַן אָרט. ח און פֿון מיר ווערט
vert mir fun un ort zain oif Hashem fun hoiz dozike dos boien
shall be me of and place its in Hashem of house this the build

געגעבן אַ באַפֿעל וועגן וואָס איר זאָלט טאָן פֿאַר די דאָזיקע עלטסטע
eltste dozike di far ton zolt ir vos vegen bafel a gegebn
elders this the for do shall you which concerning order a given

פֿון די יידן, כּדי צו בויען דאָס דאָזיקע הויז פֿון ה: אַז פֿון
fun az Hashem fun hoiz dozike dos boien tsu kedei Yidn di fun
from that Hashem of house this the build to so that Jews the of

דעם מלכס אייגנטום, פֿון דעם אָפּצאָל אויף יענער זײַט טײַך, זאָלן אויף
oif zoln taich zait yener oif optsol dem fun eigentum melechs dem
on shall river side that on tax the of property king's the

גיך געגעבן ווערן די הוצאות צו די דאָזיקע מענטשן, כּדי נישט
nisht kedei mentshn dozike di tsu hutsut di vern gegebn gich
not so that men this the to expenses the become given haste

צו שטערן. ט און וואָס זיי האָבן נייטיק, סײַ יונגע אָקסן, סײַ
sai oksen yunge sai neitik hobn zei vos un shtern tsu
whether oxen young whether necessary have they what and prevent to

ווידערס און שעפּסן, אויף אויפֿצובערענגען צום ג-ט פֿון הימל, וויין,
veits himel fun G-t tsum oiftsubrengen oif shepsn un viders
wheat heaven of G-d to shall bring on sheep and rams

זאַלץ, ווײַן און אייל, לויט דעם פֿאַרלאַנג פֿון די כּהנים וואָס
vos koyanim di fun farlang dem loit eil un vain zalts
which kohanim the of request the according to oil and wine salt

אין ירושָלַיִם, זאָל זיי געגעבן ווערן טאָג אין טאָג נישט פֿאַרפֿעלט;
farfelt nisht tog in tog vern gegebn zei zol Yerushalayim in
failing not day in day become given they shall Yerushalayim in

כּדי זיי זאָלן מקריב זײַן געשמאַקע ריחות צום ג-ט פֿון הימל,
himel fun G-t tsum richut geshmake zain makrev zoln zei kedei
heaven of G-d to aroma sweet be offering shall they so that

און בעטן פֿאַר דעם לעבן פֿון מלך און זײַנע קינדער. יא און פֿון מיר
mir fun un kinder zaine un melech fun lebn dem far betn un
me from and children his and king of the life the for pray and

ווערט געגעבן אַ באַפֿעל, אַז יעטוועדער אײנער וואָס וועט ענדערן דאָס
dos endern vet vos einer yetveder az bafel a gegebn vert
this change will which one every that order a given shall be

דאָזיקע וואָרט, זאָל אַ באַלקן אַרויסגעריסן ווערן פֿון זײַן הויז, און ער
er un hoiz zain fun vern aroisgerisn balkn a zol vort dozike
he and house his from become extracted beam a shall word this

זאָל צוגעשלאָגן ווערן דערויף אין דער הייך; און זײַן הויז זאָל
zol hoiz zain un heich der in deroif vern tsugeshlogn zol
shall house his and height the in thereon become nailed to shall

געמאַכט ווערן פֿאַר אַ מיסטהויפֿן דערפֿאַר. יב און דער ג-ט וואָס
vos G-t der un derfar misthoifn a far vern gemacht
which G-d the and for the reason manure pile a for become made

האָט געמאַכט רוען זײַן נאָמען דאָרטן, זאָל אומוואַרפֿן יעטוועדער מלך
melech yetveder umvarfn zol dortn nomen zain ruen gemacht hot
king every throw down shall there name his rest made has

און פֿאָלק וואָס וועט אויסשטרעקן זײַן האַנט צו ענדערן, כּדי צו
tsu kedei endern tsu dos hant zain oisshtrekn vet vos folk un
to so that change to this hand his stretch out will which people and

צעשטערן דאָס דאָזיקע הויז פֿון ה ווּאָס אין ירושָלַיִם . איך
ich Yerushalayim in vos Hashem fun hoiz dozike dos tseshtern
I Yerushalayim in which Hashem of house this the destroy

דָּרְיָוֶשׁ האָב געגעבן דעם באַפֿעל; זאָל ער געטאָן ווערן אויף גיך .
gich oif vern geton er zol bafel dem gegebn hob Daryavesh
haste on become done it let order the given have Daryavesh

יג דענצמאָל, ווײַל דער מלך דָּרְיָוֶשׁ האָט געשיקט, האָבן
hobn geshikt hot Daryavesh melech der vail dentsmol
have sent has Daryavesh king the because then

תַּתְּנַי דער פֿירשט פֿון יענער זײַט טײַך, שתַר-בּוֹזנַי , און זײַנע
zaine un Shetar-Boznai taich zait yener fun firsht der Tattenai
his and Shetar-Boznai river side that of governor the Tatnai

חבֿרים , אויף גיך אַזוי געטאָן. יד און די עלטסטע פֿון די יִדן
Yidn di fun eltste di un geton azoi gich oif chaverim
Jews the of elders the and do so haste on companions

האָבן געבויט און האָבן באַגליקט , לויט דער נבֿואה פֿון חַגַי
Chagai fun nevue der loit baglikt hobn un geboit hobn
Chaggai of oracle the according to prospered have and built have

דעם נבֿיא , און זכַריָה דעם זון פֿון עִדּוֹאוֹ. און זיי האָבן געבויט
geboit hobn zei un Idoen fun zun dem Zecharyah un novi dem
built have they and Iddo of son the Zecharyah and prophet the

און פֿאַרענדיקט לויט דעם באַפֿעל פֿון אלוקי יִשְׂרָאֵל,
Yisroel Elokei fun bafel dem loit farendikt un
Yisroel the G-d of of command the according to completed and

און לויט דעם באַפֿעל פֿון כּוֹרֶשן , און דָּרְיָוֶשן , און
un Daryaveshn un Koreshn fun bafel dem loit un
and Daryavesh and Koresh of command the according to and

אַרתַחשַׁסתְּא דעם מלך פֿון פָּרָס . טו און מע האָט פֿאַרענדיקט דאָס
dos farendikt hot me un Paras fun melech dem Artachshasta
the completed has one and Paras of king the Artachshasta

דאָזיקע הויז ביזן דריטן טאָג פֿון חודש אֲדָר , ווּאָס איז געווען אין
in geven iz vos Addar choidesh fun tog dritn bizn hoiz dozike
in was is which Adar month of day third unto house this

זעקסטן יאָר פֿון מלך דָּרְיָוֶשעס מלוכה .
meluche Daryaveshes melech fun yor zekstn
reign Daryavesh's king of year sixth

טז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, די כֹהנים און די לְוִיִים , און די
di un Leviim di un koyanim di Yisroel fun kinder di un
the and Levi'im the and kohanim the Yisroel of children the and

איבעריקע קינדער פֿון גלות, האָבן געמאַכט די באַנייונג פֿון דעם
dem fun banaiung di gemacht hobn goles fun kinder iberike
the of dedication the made have exile of children remaining

דאָזיקן הויז פֿון ה מיט שׂימחה. יז און זיי האָבן מקריבֿ געווען
geven makrev hobn zei un simche mit Hashem fun hoiz dozikn
been offering have they and joy with Hashem of house this

צו דער באַנייונג פֿון דעם דאָזיקן הויז פֿון ה הונדערט אָקסן,
oksen hundert Hashem fun hoiz dozikn dem fun banaiung der tsu
oxen hundred Hashem of house this the of dedicating the to

צוויי הונדערט ווידערס, פֿיר הונדערט שעפּסן, און צוועלף ציגנבעק פֿאַר
far tsignbek tsvelf un shepsn hundert fir viders hundert tsvei
for goats twelve and sheep hundred four rams hundred two

to alter and to destroy this Beis Elohim which is at Yerushalayim. I Daryavesh have issued a decree; let it be done with speed.

13 Then Tatnai, governor of Beyond-the-River, Shetar-Boznai, and their companions, according to that which Daryavesh the Melech had sent, so they did speedily. 14 And the leaders of the Yehudim built, and they prospered through the prophesying and preaching of Chaggai HaNavi and Zecharyah ben Iddo. And they built, and finished it, according to the commandment of the Elohei Yisroel, and according to the commandment of Koresh *(Cyrus)*, and Daryavesh *(Darius)*, and Artachshasta *(Artaxerxes)* Melech Paras *(Persia)*. 15 And this Beis was finished on the third day of the month Adar, which was in the sixth year of the reign of Daryavesh the Melech.

16 And the Bnei Yisroel, the Kohanim, and the Levi'im, and the rest of the Banim of the Golus, kept the dedication of this Beis Elohim with joy. 17 And offered at the dedication of this Beis Elohim one hundred bulls, two hundred rams, four hundred lambs; and for a sin offering for kol Yisroel, twelve he-goats, according to the

זינדאָפּפֿער פַֿאר גאַנץ יִשְׂרָאֵל, לויט דער צאָל פֿון די שבֿטים
shvotim di fun tsol der loit Yisroel gants far zindopfer
tribes the of number the according to Yisroel all for sin offering

פֿון יִשְׂרָאֵל. יח און זיי האָבן געשטעלט די כֹּהנים לויט זייערע
zeyere loit koyanim di geshtelt hobn zei un Yisroel fun
their according to kohanim the installed have they and Yisroel of

אײַנטיילונגען, און די לְוִיִּם לויט זייערע אָפּטיילונגען, אויף דעם
dem oif opteilungen zeyere loit Leviim di un ainteilungen
the for courses their according to Levi'im the and divisions

דינסט פֿון ג-ט וואָס אין ירושָׁלַיִם , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דעם
dem in geshribn shteit es vi azoi Yerushalayim in vos G-t fun dinst
the in written stands it as so Yerushalayim in which G-d of service

בוך פֿון משהן .
Mosheen fun buch
Moshe of book

יט און די קינדער פֿון גלות האָבן געמאַכט דעם קָרְבַּן-פֶּסַח אין
in korben-Pesach dem gemacht hobn goles fun kinder di un
in korben Pesach the made have exile of children the and

פֿערצנטן טאָג פֿון ערשטן חודש . כ וואָרעם די כֹּהנים און די לְוִיִּם
Leviim di un koyanim di vorem choidesh ershtn fun tog fertsntn
Levi'im the and kohanim the for month first of day fourteenth

האָבן זיך אין איינעם געריניקט; זיי זײַנען אַלע געווען ריין . און זיי
zei un rein geven ale zainen zei gereinikt einem in zich hobn
they and tahor become all are they purified one in selves have

האָבן געשאָכטן דעם קָרְבַּן-פֶּסַח פַֿאר אַלע קינדער פֿון גלות , און פַֿאר
far un goles fun kinder ale far korben-Pesach dem geshochtn hobn
for and exile of children all for korben Pesach the slaughtered have

זייערע ברידער די כֹּהנים , און פַֿאר זיך אַליין . כא און עס האָבן געגעסן
gegesn hobn es un alein zich far un koyanim di brider zeyere
eaten have it and selves them for and kohanim the brothers their

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס זיי פֿון דער אומגעקערט זיך האָבן , און
un goles fun umgekert zich hobn vos Yisroel fun kinder di
and exile from returned selves have which Yisroel of children the

איטלעכער וואָס האָט זיך אָפּגעשיידט צו זיי פֿון דער אומריינקייט
umreinikeit der fun zei tsu opgesheidt zich hot vos itlecher
uncleanness the from them unto separated selves has which each

פֿון די פֿעלקער פֿון לאַנד, כדי צו זוכן ה׳ אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei Hashem zuchn tsu kedei land fun felker di fun
Yisroel the G-d of Hashem seek to so that land of nations the of

כב און זיי האָבן געמאַכט דעם יום-טובֿ פֿון מַצות זיבן טעג
teg zibn matsus fun yom-tov dem gemacht hobn zei un
days seven unleavened bread of festival the made have they and

מיט פֿרייד, וואָרעם ה׳ האָט זיי דערפֿרייט , און האָט צוגעקערט צו
tsu tsugekert hot un derfreit zei hot Hashem vorem freid mit
to turned has and gladdened them has Hashem because joy with

זיי דאָס האַרץ פֿון דעם מלך פֿון אשור , צו שטאַרקן זייערע הענט
hent zeyere shtarkn tsu Ashur fun melech dem fun harts dos zei
hands their strengthen to Assyria of king the of heart the them

אין דער אַרבעט פֿון דעם הויז פֿון האלקים , אלוקי יִשְׂרָאֵל.
Yisroel Elokei HaElokim fun hoiz dem fun arbet der in
Yisroel the G-d of G-d of house the of work the in

number of the tribes of Yisroel. 18 And they installed the kohanim in their divisions, and the Levi'im in their courses, for the Avodas Elohim, which is at Yerushalayim, as it is written in the Sefer Moshe.

19 And the Banim of the Golus kept the Pesach upon the 14th day of the first month. 20 For the Kohanim and the Levi'im made themselves tahor, all of them were tehorim, and slaughtered the Pesach for all the Banim of the Golus, and for their brethren the Kohanim, and for themselves. 21 And the Bnei Yisroel, which were come again out of Golus, and all such as had separated themselves unto them from the tum'a of the Goyim of ha'aretz, to seek Hashem Elohei Yisroel, did eat, 22 And kept the Chag Matzot seven days with simchah; for Hashem had made them joyful, and turned the lev Melech Assyria unto them, to strengthen their hands in the work of the Beis Elohim, Elohei Yisroel.

7 Now after these things, in the reign of Artachshasta Melech Paras *(Persia)*, Ezra ben Serayah ben Azaryah ben Chilkiyah, [2] Ben Shallum, ben Tzadok, ben Achituv, [3] Ben Amaryah, ben Azaryah, ben Merayot, [4] Ben Zerachyah, ben Uzzi, ben Bukki, [5] Ben Avishua, ben Pinchas, ben El'azar, ben Aharon HaKohen HaRosh; [6] This Ezra went up from Babylon, and he was a sofer mahir expert in the Torat Moshe, which Hashem Elohei Yisroel had given, and HaMelech granted him all his request, for the yad Hashem Elohav was upon him. [7] And there went up some of the Bnei Yisroel, and of the Kohanim, and the Levi'im, and the singers, and the gatekeepers, and the Netinim, unto Yerushalayim, in the seventh year of Artachshasta HaMelech. [8] And he came to Yerushalayim in the fifth month, which was in the seventh year of the Melech. [9] For upon the first day of the first month he began to go up from Babylon, and on the first day of the fifth month he came to Yerushalayim, for the good yad Elohav

ז

און נאָך די דאָזיקע געשעענישן , אין דער מלוכה פֿון אַרתַּחשַׁסתְּא
Artachshasta fun meluche der in gesheenishn dozike di noch un
Artachshasta of reign the in events these the after and

דעם מלך פֿון פָּרַס , איז עֶזְרָא דער זון פֿון שְׂרָיָה , דעם זון פֿון
fun zun dem Serayah fun zun der Ezra iz Paras fun melech dem
of son the Serayah of son the Ezra is Paras of king the

עֲזַרְיָה , דעם זון פֿון חִלְקִיָּה , [ב] דעם זון פֿון שַׁלּוּם , דעם זון פֿון
fun zun dem Shallum fun zun dem Chilkiyah fun zun dem Azaryah
of son the Shallum of son the Chilkiyah of son the Azaryah

צָדוֹק , דעם זון פֿון אֲחִיטוּב , [ג] דעם זון פֿון אֲמַרְיָה , דעם זון פֿון
fun zun dem Amaryah fun zun dem Achituv fun zun dem Tsadok
of son the Amaryah of son the Achituv of son the Tzadok

עֲזַרְיָה , דעם זון פֿון מְרָיוֹת , [ד] דעם זון פֿון זֶרַחְיָה , דעם זון
zun dem Zerachyah fun zun dem Merayot fun zun dem Azaryah
son the Zerachyah of son the Merayot of son the Azaryah

פֿון עוזי , דעם זון פֿון בוקי , [ה] דעם זון פֿון אֲבִישׁוּעַ , דעם זון פֿון
fun zun dem Avishua fun zun dem Buki fun zun dem Uzzi fun
of son the Avishua of son the Bukki of son the Uzzi of

פִּינְחָס , דעם זון פֿון אֶלְעָזָר , דעם זון פֿון אַהרֹן דעם כֹּהן-גָּדוֹל –
koyen-gadol dem Aharon fun zun dem Elazar fun zun dem Pinchas
kohen gadol the Aaron of son the El'azar of son the Pinchas

[ו] איז דער דאָזיקער עֶזְרָא אַרויפֿגעגאַנגען פֿון בָּבֶל ; און ער איז געווען אַ
a geven iz er un Bavel fun aroifgegangen Ezra doziker der iz
a was is he and Bavel from having gone up Ezra this the is

שרייבער , באַהאַוונט אין תּוֹרת-משה וואָס ה אלוקי יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokei Hashem vos Torat-Moshe in bahavnt shraiber
Yisroel the G-d of Hashem which Torah of Moses in apt scribe

האָט געגעבן . און דער מלך האָט אים געגעבן זײַן איטלעכע בקשה ,
bakoshe itleche zain gegebn im hot melech der un gegebn hot
request every his given him has king the and given has

[ז] לויט דער האַנט פֿון ה זײַן ג-ט אויף אים . און עס זײַנען
zainen es un im oif G-t zain Hashem fun hant der loit
are it and him on G-d his Hashem of hand the according to

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל , און פֿון די כֹּהנים און די
di un koyanim di fun un Yisroel fun kinder di fun aroifgegangen
the and kohanim the of and Yisroel of children the of having gone up

לְוִיִּם , און די זינגערס , און די טויערלײַט , און די נתינים , קיין
kein Netenim di un toierlait di un zingers di un Leviim
to Netinim the and gatekeepers the and singers the and Levi'im

ירושָׁלַיִם , אין זיבעטן יאָר פֿון מלך אַרתַּחשַׁסתְּא . [ח] און ער איז
iz er un Artachshasta melech fun yor zibetn in Yerushalayim
is he and Artachshasta king of year seventh in Yerushalayim

געקומען קיין ירושָׁלַיִם אין פֿינפֿטן חודש , וואָס איז געווען אין
in geven iz vos choidesh finftn in Yerushalayim kein gekumen
in was is which month fifth in Yerushalayim to having come

זיבעטן יאָר פֿון מלך . [ט] וואָרעם אין ערשטן טאָג פֿון ערשטן חודש איז
iz choidesh ershtn fun tog ershtn in vorem melech fun yor zibetn
is month first of day first in for king of year seventh

געווען דער אָנהייב פֿון דעם אַרויפֿגאַנג פֿון בָּבֶל , און אין ערשטן טאָג
tog ershtn in un Bavel fun aroifgang dem fun onheib der geven
day first in and Bavel from ascent the of beginning the was

פֿון פֿינפֿטן חודש איז ער אָנגעקומען קיין ירושָׁלַיִם , לויט
loit Yerushalayim kein ongekumen er iz choidesh finftn fun
according to Yerushalayim to arrived he is month fifth of

was upon him. [10] For Ezra had prepared his lev to study the Torat Hashem, and to do it, and to teach in Yisroel chok and mishpat.

[11] Now this is the copy of the letter that HaMelech Artachshasta gave unto Ezra HaKohen, HaSofer, even a Sofer of the divrei mitzvot Hashem, and of his chukkot for Yisroel: [12] Artachshasta, Melech Melachim, unto Ezra Kohen, Sofer of the law of Elohei Shomayim, Greetings! And now [13] I issued a decree, that all they of the Am Yisroel, and of Kohanim and Levi'im, in my kingdom, which are minded of their own freewill to go up to Yerushalayim, go with thee. [14] Forasmuch as thou art sent of the Melech, and of his seven counselors, to inquire concerning Yehudah and Yerushalayim, according to the law of thy G-d which is in thine hand; [15] And to carry the kesef and zahav, which the Melech and his counselors have freely offered unto the Elohei Yisroel, Whose habitation is in Yerushalayim, [16] And all the kesef and zahav that thou canst find in all the province of Babylon, with the freewill

דער גוטער האַנט פֿון זײַן ג-ט אויף אים. ׳ וואָרעם עֶזְרָא האָט געקערט זײַן
zain gekert hot Ezra vorem im oif G-t zain fun hant guter der
his turned has Ezra for him upon G-d his of hand good the

האַרץ צו פֿאָרשן הס תּורה, און צו טאָן, און צו לערנען אין יִשְׂרָאֵל
Yisroel in lernen tsu un ton tsu un toyre Hashems forshn tsu harts
Yisroel in teach to and do to and Torah Hashem's seek to heart

חוקים און געזעצן.
gezetsn un chukkim
laws and statutes

יא און דאָס איז דער נוסח פֿון דעם בריוו וואָס דער מלך אַרתַּחשַׁסתְּא
Artachshasta melech der vos briv dem fun nusch der iz dos un
Artachshasta king the which letter the of copy the is this and

האָט געגעבן עֶזְרָא דעם כֹּהן, דעם שרייַבער – דעם שרייַבער פֿון די
di fun shraiber dem shraiber dem koyen dem Ezra gegebn hot
the of scribe the scribe the kohen the Ezra given has

ווערטער פֿון הס געבאָט און זײַנע געזעצן צו יִשְׂרָאֵל:
Yisroel tsu gezetsn zaine un gebot Hashems fun verter
Yisroel to laws his and commandments Hashem's of words

יב אַרתַּחשַׁסתְּא דער מלך פֿון מלכים צו עֶזְרָא דעם כֹּהן, דעם שרייַבער
shraiber dem koyen dem Ezra tsu mlochim fun melech der Artachshasta
scribe the kohen the Ezra to kings of king the Artachshasta

פֿון דעם געזעץ פֿון דעם ג-ט פֿון הימל, און אַזוי וויַטער. און אַצונד
atsund un vaiter azoi un himel fun G-t dem fun gezets dem fun
now and onward so and heaven of G-d the of law the of

יג וועט פֿון מיר געגעבן אַ באַפֿעל, אַז איטלעכער וואָס באָט זיך אָן
on zich bot vos itlecher az bafel a gegebn mir fun vert
on self offer which each that order a given me from shall be

אין מײַן קיניגרייַך, פֿון דעם פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און זייערע כֹּהנים, און די
di un koyanim zeyere un Yisroel folk dem fun kinigraich main in
the and kohanim their and Yisroel people the of kingdom my in

לוִיִּם, צו גיין מיט דיר קיין ירושָׁלַיִם, מעג גיין. יד אַזוי ווי דו
du vi azoi gein meg Yerushalayim kein dir mit gein tsu Leviim
you as so go may Yerushalayim to you(SG) with go to Levi'im

ווערסט געשיקט פֿון דעם מלך און זײַנע זיבן יוֹעצים נאָכצופֿאָרשן
nochtsuforshn yoetsim zibn zaine un melech dem fun geshikt verst
to inquire counselors seven his and king the of sent become

וועגן יהוּדה און ירושָׁלַיִם, לויט דעם געזעץ פֿון
fun gezets dem loit Yerushalayim un Yehudah vegen
of law the according to Yerushalayim and Yehudah concerning

דיין ג-ט וואָס אין דיַין האַנט, טו און אַוועקצופֿירן דאָס זילבער און דאָס
dos un zilber dos avektsufiren un hant dain in vos G-t dain
this and silver this to carry away and hand your in which G-d your

גאָלד וואָס דער מלך און זײַנע יוֹעצים האָבן מנדבֿ געווען צו
tsu geven menadev hobn yoetsim zaine un melech der vos gold
to been contributed have counselors his and king the which gold

אלוקי יִשְׂרָאֵל, וואָס זײַן ווויִנונג איז אין ירושָׁלַיִם, טז און אַל דאָס
dos al un Yerushalayim in iz voinung zain vos Yisroel Elokei
this all and Yerushalayim in is dwelling his whose Yisroel the G-d of

זילבער און גאָלד וואָס דו וועסט קריגן אין דער גאַנצער מדינה בָּבֶל,
Bavel medine gantser der in krign vest du vos gold un zilber
Bavel province entire the in get will you which gold and silver

אין איינעם מיט די פֿרייַוויליקע נדבֿות פֿון דעם פֿאָלק און
un folk dem fun nedoves fraivilike di mit einem in
and people the of freewill offerings voluntary the with together in

offering of the people, and of the Kohanim, offering willingly for the Beis Eloheihem which is in Yerushalayim; 17 That thou mayest buy speedily with this kesef bulls, rams, lambs, with their minchot and their nesakhim, and offer them upon the Mizbe'ach of the Beis Eloheichem which is in Yerushalayim. 18 And whatsoever shall seem good to thee, and to thy brethren, to do with the rest of the kesef and the zahav, that do according to the will of Eloheichem. 19 The vessels also that are given thee for the service of the Beis of thy G-d, those deliver thou before the Elohei Yerushalayim. 20 And whatsoever more shall be needful for the Beis of thy G-d, which thou shalt have occasion to bestow, bestow it out of the bais of treasuries of the Melech. 21 And I, even I Artachshasta the Melech, do issue a decree to all the treasurers which are in Beyond-the-River, that whatsoever Ezra HaKohen, the Sofer of the law of the Elohei Shomayim, shall require of you, it be done speedily, 22 Unto one hundred talents of kesef, and to one hundred cors of wheat, and to

די כהנים וואָס וועלן מנדבֿ זיַן פַֿאַר דעם הויז פֿון זייער ג-ט
G-t zeyer fun hoiz dem far zain menadev veln vos koyanim di
G-d their of house the for be contributed will which kohanim the

וואָס אין ירושלַים – יז דערום מעגסטו באַלד קויפֿן פַֿאַר דעם
dem far koifn bald megstu derum Yerushalayim in vos
the for buy from the start you may therefore Yerushalayim in which

דאָזיקן געלט אָקסן, ווידערס, שעפסן, מיט זייערע שפּייזאָפּפֿער און זייערע
zeyere un shpaizopfer zeyere mit shepsn viders oksen gelt dozikn
their and minchah their with sheep rams oxen money this

גיסאָפּפֿער , און זאָלסט זיי מקריבֿ זיַן אויף דעם מזבח
mizbeyech dem oif zain makrev zei zolst un gisopfer
altar the on be offering them you(SG) must and drink offering

פֿון אייַער ג-טס הויז וואָס אין ירושלַים . יח און וואָס דיר און
un dir vos un Yerushalayim in vos hoiz G-ts aier fun
and you(SG) which and Yerushalayim in which house G-d's your of

דיַינע ברידער וועט וויולגעפֿעלן צו טאָן מיט דעם רעשט פֿון
fun resht dem mit ton tsu voilgefeln vet brider daine
of rest the with do to find favor in the eyes of will brothers your

דעם זילבער און גאָלד, מעגט איר טאָן לויט דעם ווילן פֿון אלוקיכם .
Elokeichem fun viln dem loit ton ir megt gold un zilber dem
your G-d of will the according to do you may gold and silver the

יט און די כלים וואָס וועלן דיר געגעבן פַֿאַר דעם דינסט פֿון
fun dinst dem far gegebn dir vern vos keilim di un
of service the for given you(SG) become which vessels the and

דיַין ג-טס הויז , גיב איבער פַֿאַר דעם ג-ט פֿון ירושלַים . כ און דאָס
dos un Yerushalayim fun G-t dem far iber gib hoiz G-ts dain
this and Yerushalayim of G-d the before over give house G-d's your

איבעריקע וואָס איז נייטיק פַֿאַר דעם הויז פֿון דיַין ג-ט וואָס דיר
dir vos G-t dain fun hoiz dem far neitik iz vos iberike
you(SG) which G-d your of house the for necessary is what remaining

וועט אויסקומען אויסצוגעבן, זאָלסטו אויסגעבן פֿון דעם מלכס שאַצקאַמער.
shatskamer melechs dem fun oisgebn zolstu oistsugebn oiskumen vet
treasury king's the of spend shall you to bestow occasion will

כא און פֿון מיר, מלך אַרתַּחשַׁסתְּא, ווערט געגעבן אַ באַפֿעל צו
tsu bafel a gegebn vert Artachshasta melech mir fun un
to order a given shall be Artachshasta king me from and

אַלע שאַצמיַינסטער וואָס אויף יענער זיַט טיַיך , אַז אַלץ וואָס עֶזְרָא דער
der Ezra vos alts az taich zait yener oif vos shatsmainster ale
the Ezra what all that river side that on which treasurers all

כהן , דער שרייַבער פֿון דעם געזעץ פֿון דעם ג-ט פֿון הימל , וועט פֿון
fun vet himel fun G-t dem fun gezets dem fun shraiber der koyen
of will heaven of G-d the of law the of scribe the kohen

אייַך פַֿאַרלאַנגען, זאָל אויף גיך געטאָן ווערן , כב ביז הונדערט צענטנער
tsentner hundert biz vern geton gich oif zol farlangen aich
talents hundred unto become done haste on shall require you

זילבער, און ביז הונדערט קאָר ווייץ , און ביז הונדערט בַּת ווַיין , און
un vain bat hundert biz un veits kor hundert biz un zilber
and wine bath hundred unto and wheat cors hundred unto and silver

ביז הונדערט בַּת איילֿ, און זאָלץ אָן , כג געשריבענער צאָל .
biz hundert bat eil un zalts on geshribener a tsol
all that number written a without salt and oil bath hundred unto

וואָס איז אויף דעם פֿון דעם ג-ט פֿון הימל , זאָל ריכטיק באַפֿעל
vos iz oif dem fun G-t dem fun himel zol richtik bafel
which is on the of G-d the of heaven let properly command

one hundred baths of wine, and to one hundred baths of oil, and unlimited melach *(salt)*. [23] Whatsoever is commanded by Elohei Shomayim, let it be diligently done for the Beis of Elohei Shomayim; for why should there be ketzaf *(wrath)* against the malchut of the Melech and his banim? [24] Also we make known to you, that touching any of the Kohanim and Levi'im, singers, gatekeepers, Netinim, or ministers of this Beis Elohim, it shall not be lawful to impose tax, tribute, or duty, upon them. [25] And thou, Ezra, after the chochmah of thy G-d, that is in thine hand, set magistrates and judges, which may judge all the people that are in Beyond-the-River, all such as know the laws of thy G-d; and teach ye them that know them not. [26] And whosoever will not do the law of thy G-d, and the law of the Melech, let punishment be executed speedily upon him, whether it be unto death, or to banishment, or to confiscation of goods, or to imprisonment. [27] Baruch Hashem Elohei Avoteinu, Who hath put such a thing as this in the lev HaMelech, to honor the Beis Hashem which is

געטאָן ווערן פַֿאַר דעם הויז פֿון דעם ג-ט פֿון הימל , כדי עס זאָל
zol es kedei himel fun G-t dem fun hoiz dem far vern geton
shall it so that heaven of G-d the of house the for become done

נישט זײַן אַ צאָרן אויף דער מלוכה פֿון דעם מלך און זײַנע קינדער .
kinder zaine un melech dem fun meluche der oif tsorn a zain nisht
children his and king the of kingdom the on wrath a be not

כד אויך זײַנען מיר אײַך מוֹדיע , אַז אַלע כּהנים און לוִיים , זינגערס,
zingers Leviim un koyanim ale az modie aich mir zainen oich
singers Levi'im and kohanim all that inform you we are also

טויערלײַט , נתינים , און דינער פֿון דעם דאָזיקן הויז פֿון ה ,
Hashem fun hoiz dozikn dem fun diner un Netenim toierlait
Hashem of house this the of servants and Netinim gatekeepers

זאָל מען אָפּצאָל, מָכֶס , און וועגגעלט, נישט טאָרן אַרויפֿלייגן
aroifleigen torn nisht veggelt un meches optsol men zol
impose be allowed to not duty and tribute tax one shall

אויף זיי . כה און דו עֶזְרָא, לויט דער חכמה פֿון דײַן ג-ט וואָס
vos G-t dain fun chochme der loit Ezra du un zei oif
which G-d your of wisdom the according to Ezra you and them on

אין דײַן האַנט, זעץ אויף ריכטער און דײַאָנים וואָס זאָלן משפּטן דאָס
dos mishpetn zoln vos daionim un richter oif zets hant dain in
this judge shall which judges and rulers up set hand your in

גאַנצע פֿאָלק וואָס אויף יענער זײַט טײַך, אַלע וואָס ווייסן די געזעצן
gezetsn di veisn vos ale taich zait yener oif vos folk gantse
laws the know which all river side that on which people entire

פֿון דײַן ג-ט; און דעם וואָס ווייס נישט, זאָלט איר מאַכן ווייסן .
visen machn ir zolt nisht veis vos dem un G-t dain fun
known make you shall not know which the one and G-d your of

כו און דער וואָס וועט נישט טאָן דאָס געזעץ פֿון דײַן ג-ט, און דאָס
dos un G-t dain fun gezets dos ton nisht vet vos der un
this and G-d your of law this do not will which the one and

געזעץ פֿון דעם מלך , זאָל גיך געטאָן ווערן אויף אים אַ משפּט ,
mishpot a im oif vern geton gich zol melech dem fun gezets
judgment a him on become done quickly shall king the of law

ענטוועדער צום טויט , אָדער צו פֿאַרטרײַבונג, אָדער צו געלטשטראָף, אָדער
oder geltshtrof tsu oder fartraibung tsu oder toit tsum entveder
or confiscation to or banishment to or death to will go

צו געפֿענקעניש.
gefenkenish tsu
prison to

כז ברוך ה דער ג-ט פֿון אונדזערע עלטערן וואָס ער האָט
hot er vos eltern undzere fun G-t der Hashem Baruch
has he which fathers our of G-d the Hashem Baruch

אַזוינס אַריַינגעגעבן אין מלכס האַרצן, צו באַשיינען דאָס הויז
azoins araingegebn in melechs hartsn tsu basheinen dos hoiz
such things put in king's heart to beautify this house

in Yerushalayim; [28] And hath extended chesed unto me before HaMelech, and his counselors, and before all the mighty officials of the Melech. And I was strengthened because the Yad Hashem Elohai was upon me, and I gathered together out of Yisroel chief men to go up with me.

8 These are now the Rashei Avoteihem, and this is the register of them that went up with me from Babylon, in the reign of Artachshasta the Melech:

[2] Of the Bnei Pinchas, Gershom; of the Bnei Itamar, Daniel; of the Bnei Dovid, Chattush;

[3] Of the Bnei Shechanyah, of the Bnei Parosh, Zecharyah; and with him were reckoned by register of the zachar 150.

[4] Of the Bnei Pachat-Moav, Elyeho'einai ben Zerachyah, and with him 200 zachar.

[5] Of the Bnei Shechanyah, ben Yachaziel, and with him 300 zachar.

פֹּון ה וואָס אין ירושָלַיִם , כח און ער האָט מיר צוגענייגט
tsugeneigt mir hot er un Yerushalayim in vos Hashem fun
extended me has he and Yerushalayim in which Hashem of

געמאַכטיקע אַלע מײַ בי און , יוֹעצים זײַנע און מלך דעם פֿאַר גענאָד
machtike ale bai un yoetsim zaine un melech dem far genod
mighty all by and counselors his and king the before grace

האַרן פֹּון דעם מלך . און איך האָב מיך געשטאַרקט לויט
loit geshtarkt mich hob ich un melech dem fun harn
according to strengthened me have I and king the of officials

דער האַנט פֹּון ה מײַן ג־ט אויף מיר, און איך האָב איינגעזאַמלט
aingezamlt hob ich un mir oif G-t main Hashem fun hant der
gathered have I and me on G-d my Hashem of hand the

פֹּון יִשְׂרָאֵל הויפּטלײַט אַרויפֿצוגיין מיט מיר.
mir mit aroiftsugein hoiptlait Yisroel fun
me with to go up chief people Yisroel of

ח און דאָס זײַנען די הויפּטן פֹּון זייערע פֿאָטערהײַזער , און דער
der un foterhaizer zeyere fun hoiptn di zainen dos un
the and father's household their of leaders the are this and

יחוס־בריוו פֹּון די וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען מיט
yiches-briv fun di vos zainen aroifgegangen mit
genealogical records of the ones who are having gone up with

מיר פֹּון בָּבֶל , אין דער מלוכה פֹּון דעם מלך אַרתַּחשַׁסתְּא.
Artachshasta melech dem fun meluche der in Bavel fun mir
Artachshasta king the of reign the in Bavel from me

ב פֹּון די קינדער פֹּון פִּינְחָס : גֵּרשׁוֹם . פֹּון די קינדער פֹּון איתָמָר:
Itamar fun kinder di fun Gershom Pinchas fun kinder di fun
Itamar of children the of Gershom Pinchas of children the of

דָּניֵאל . פֹּון די קינדער פֹּון דָּוִד : חַטוּש .
Chattush Dovid fun kinder di fun Daniel
Chattush Dovid of children the of Daniel

ג פֹּון די קינדער פֹּון שְׁכַנְיָה : פֹּון די קינדער פֹּון פַּרְעוֹש,
Parosh fun kinder di fun Shechanyah fun kinder di fun
Parosh of children the of Shechanyah of children the of

זכַרְיָה ; און צו אים האָבן זיך מיַחס געווען
Zecharyah un tsu im hobn zich miachs geven
Zecharyah and to him selves have having been reckoned by register

הונדערט און פֿופֿציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen fuftsik un hundert
males fifty and hundred

ד פֹּון די קינדער פֹּון פַּחַת־מוֹאָב : אֶלְיְהוֹעֵינַי דער זון פֹּון
fun zun der Elyehoeinai Pachat-Moav fun kinder di fun
of son the Elyeho'einai Pachat-Moav of children the of

זַרַחְיָהן , און מיט אים צוויי הונדערט מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen hundert tsvei im mit un Zerachyahn
males hundred two him with and Zerachyah

ה פֹּון די קינדער פֹּון שְׁכַנְיָה : דער זון פֹּון יַחזִיאֵלן , און מיט
mit un Yachazieln fun zun der Shechanyah fun kinder di fun
with and Yachaziel of son the Shechanyah of children the of

אים דריי הונדערט מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen hundert drai im
males hundred three him

[6] Of the banim also of Adin, Eved ben Yonatan, and with him 50 zachar.

ו אוֹן פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן עָדִין: עֶבֶד דעֶר זוֹן פוֹן יוֹנָתָנעֶן , אוֹן
un Yonatanen fun zun der Eved Adin fun kinder di fun un
and Yonatan of son the Eved Adin of children the of and

מִיט אִים פִופְצִיק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen fuftsik im mit
males fifty him with

[7] And of the Bnei Eilam, Yeshayah ben Atalyah, and with him 70 zachar.

ז אוֹן פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן עֵילָם: יְשַׁעְיָה דעֶר זוֹן פוֹן עַתַלְיָהוּ , אוֹן
un Atalyahn fun zun der Yeshayah Eilam fun kinder di fun un
and Atalyah of son the Yeshayah Eilam of children the of and

מִיט אִים זִיבעציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen zibetsik im mit
males seventy him with

[8] And of the Bnei Shephatyah, Zevadyah ben Micha'el, and with him 80 zachar.

ח אוֹן פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן שְׁפַטְיָה : זְבַדְיָה דעֶר זוֹן פוֹן
fun zun der Zevadyah Shefatyah fun kinder di fun un
of son the Zevadyah Shephatyah of children the of and

מִיכָאֵל , אוֹן מִיט אִים אַכציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen achtsik im mit un Michaeln
males eighty him with and Micha'el

[9] Of the Bnei Yoav, Ovadyah ben Yechiel, and with him 218 zachar.

ט פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן יוֹאָבּ: עוֹבַדְיָה דעֶר זוֹן פוֹן יחִיאֵל , אוֹן מִיט
mit un Yechieln fun zun der Ovadyah Yoav fun kinder di fun
with and Yechiel of son the Ovadyah Yoav of children the of

אִים צוויי הונדעֶרט אוֹן אַכצן מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen achtsen un hundert tsvei im
males eighteen and hundred two him

[10] And of the Bnei Shelomit, ben Yosiphyah, and with him 160 zachar.

י אוֹן פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן שְׁלוֹמִית : דעֶר זוֹן פוֹן יוֹסִפְיָהוּ , אוֹן מִיט
mit un Yosifyahn fun zun der Shelomit fun kinder di fun un
with and Yosiphyah of son the Shelomit of children the of and

אִים הונדעֶרט אוֹן זעכציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen zechtsik un hundert im
males sixty and hundred him

[11] And of the Bnei Bevai, Zecharyah ben Bevai, and with him 28 zachar.

יא אוֹן פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן בֵּבַי : זְכַרְיָה דעֶר זוֹן פוֹן בֵּבַי ,
Bevaien fun zun der Zecharyah Bevai fun kinder di fun un
Bevai of son the Zecharyah Bevai of children the of and

אוֹן מִיט אִים אַכט אוֹן צוואַנציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen tsvantsik un acht im mit un
males twenty and eight him with and

[12] And of the Bnei Azgad, Yochanan ben Hakkatan, and with him 110 zachar.

יב אוֹן פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן עַזְגָּד : יוֹחָנָן דעֶר זוֹן פוֹן הַקָּטָנעֶן ,
Hakatanen fun zun der Yochanan Azgad fun kinder di fun un
Hakkatan of son the Yochanan Azgad of children the of and

אוֹן מִיט אִים הונדעֶרט אוֹן צען מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen tsen un hundert im mit un
males ten and hundred him with and

[13] And of the younger Bnei Adonikam, whose shmot are these, Eliphelet, Ye'iel, and Shema'yah, and with them 60 zachar.

יג אוֹן פוֹן דִי קִינדעֶר פוֹן אֲדוֹנִיקָם : דִי לעצטע; אוֹן דאָס זיַינען
zainen dos un letste di Adonikam fun kinder di fun un
are these and last the Adonikam of children the of and

זייערע נעמען : אֱלִיפֶלֶט , יְעִיאֵל, אוֹן שמַעְיָה , אוֹן מִיט זיי זעכציק
zechtsik zei mit un Shemayah un Yeyel Elifelet nemen zeyere
sixty them with and Shema'yah and Ye'iel Eliphelet names their

מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen
males

14 Of the banim also of Bigvai, Utai, and Zakkur, and with them 70 zachar.

יד און פֿון די קינדער פֿון בִּגוַי : עוּתַי, און זַכּור , און מיט זיי
zei mit un Zakur un Utai Bigvai fun kinder di fun un
them with and Zakkur and Utai Bigvai of children the of and

זיבעציק מאַנספּאַרשוינען .
mansparshoinen zibetsik
males seventy

15 And I gathered them together by the river that runneth to Ahava, and there abode we in tents three days; and I reviewed the people, and the Kohanim, and found there none of the Bnei Levi. 16 Then sent I for Eli'ezer, for Ariel, for Shema'yah, and for Elnatan, and for Yariv, and for Elnatan, and for Natan, and for Zecharyah, and for Meshullam, chief men; also for Yoyariv, and for Elnatan, men of discernment. 17 And I sent them with commandment unto Iddo the chief at the place called Kasiphya, and I told them what they should say unto Iddo, and to his brethren the Netinim, at the place Kasiphya, that they should bring unto us ministers for the Beis Eloheinu. 18 And by the good Yad of Eloheinu upon us they brought us an Ish Seichel, of the Bnei Machli, ben Levi, ben Yisroel; and Sherevyah, with his banim and his brethren, eighteen; 19 And Chashavyah, and with him Yeshayah of the Bnei Merari,

טו און איך האָב זיי איַינגעזאַמלט ביים טייַך וואָס גייט אַריַין אין אַהָוַא ,
Ahava in arain geit vos taich baim aingezamlt zei hob ich un
Ahava in into go which river at gathered them have I and

און מיר האָבן דאָרטן געלאָגערט דריַי טעג , און איך האָב נאָכגעקוקט צווישן
tsvishn nochgekukt hob ich un teg drai gerut dortn hobn mir un
among looked after have I and days three rested there have we and

דעם פֿאָלק און צווישן די כֹהנים , און האָב דאָרטן נישט געפֿונען פֿון
fun gefunen nisht dortn hob un koyanim di tsvishn un folk dem
of found not there have and kohanim the among and people the

די קינדער פֿון לֵוִי . טז האָב איך געשיקט נאָך אֶלִיעֶזֶר, נאָך אַריאֵל, נאָך
noch Ariel noch Eliezer noch geshikt ich hob Levi fun kinder di
after Ariel after Eliezer after sent I have Levi of children the

שמַעיָה , און נאָך אֶלנָתָן , און נאָך יָריבֿ , און נאָך אֶלנָתָן , און
un Elnatan noch un Yariv noch un Elnatan noch un Shemayah
and Elnatan after and Yariv after and Elnatan after and Shema'yah

נאָך נָתָן , און נאָך זכַריָה , און נאָך משולָם , די הויפּטלײַט ,
hoiptlait di Meshulam noch un Zecharyah noch un Natan noch
chief people the Meshullam after and Zecharyah after and Natan after

און נאָך יוֹיָריבֿ , און נאָך אֶלנָתָן , די קענער . יז און איך
ich un kener di Elnatan noch un Yoyariv noch un
I and of discernment the ones Elnatan after and Yoyariv after and

האָב זיי געגעבן אַ באַפֿעל צו אִדּוֹ דעם הויפּטמאַן אין דעם אָרט
ort dem in hoiptman dem Ido tsu befel a gegebn zei hob
place the in head man the Iddo to command a given them have

כָּסְפִיָא , און איך האָב אַריַינגעטאָן אין זייער מויל וועלכער צו רעדן צו
tsu redn tsu verter moil zeyer in araingeton hob ich un Kasifya
to speak to words mouth their in put have I and Kasiphya

אִדּוֹן זיין ברודער וואָס זיַינען געזעצט איבער דעם אָרט כָּסְפִיָא ,
Kasifya ort dem iber gezetst geven zainen vos bruder zain Iddoen
Kasiphya place the over sat were are which brother his Iddo

אונדז צו ברענגען באַדינער פֿאַר דעם הויז פֿון אלוקינו . יח און זיי האָבן
hobn zei un Elokeinu fun hoiz dem far badiner brengen tsu undz
have they and our G-d of house the for servant bring to us

אונדז געבראַכט, לויט דער גוטער האַנט פֿון אלקים אויף אונדז, אַ
a undz oif Elokim fun hant guter der loit gebracht undz
a us upon G-d of hand good the according to brought us

פֿאַרשטאַנדיקן מאַן פֿון די קינדער פֿון מַחלי דעם זון פֿון לֵוִי , דעם
dem Levi fun zun dem Machli fun kinder di fun man farshtandikn
the Levi of son the Machli of children the of man discerning

זון פֿון ישְׂרָאֵלן ; און שֵׁרֵבְיָהן מיט זיַינע זין און זיַינע ברידער –
brider zaine un zin zaine mit Sherevyahn un Yisroeln fun zun
brothers his and sons his with Sherevyah and Yisroel of son

אַכצן ; יט און חֲשַבְיָהן , און מיט אים ישַעיָהן פֿון די קינדער
kinder di fun Yeshayahn im mit un Chashavyahn un achtsen
children the of Yeshayah him with and Chashavyahu and eighteen

פֿון מְרָרי , זיַינע ברידער , און זייערע זין – צוואַנציק ; כ און פֿון די
di fun un tsvantsik zin zeyere un brider zaine Merari fun
the of and twenty sons their and brothers his Merari of

נתינים וואָס דָּוִד און די האַרן האָבן אָפּגעגעבן פַֿאַר דעם דינסט פֿון
Netenim vos Dovid un di harn hobn opgegebn far dem dinst fun
Netinim whom Dovid and the sarim have given back for the service of

די לְוִיים , צווויי הונדערט און צוואַנציק נתינים ; אַלע זיינען געווען
di Leviim di tsvei hundert un tsvantsik Netenim ale zainen geven
the Levi'im the two hundred and twenty Netinim ; all are having been

אָנגערופֿן מיט נעמען .
di mit ongerufn nemen
the with called names

[20] Also of the Netinim, whom Dovid and the sarim *(princes)* had appointed for the Avodas HaLevi'im, two hundred and twenty Netinim; all of them were registered by shemot.

כא און איך האָב דאָרטן אויסגערופֿן אַ תַּעֲנִית בייַם טייַך אַהָוָא , זיך צו
un ich hob dortn oisgerufn a taanis baim taich Ahava , zich tsu
and I have there proclaimed a fast at the river Ahava , to selves

פֿיניקן פַֿאַר אלוקינו , כדי צו בעטן ביי אים אַ גלייַכן
painiken far Elokeinu , kedei tsu betn bai im a glaichn
afflict before our G-d , so that to make entreaty with him a straight

וועג פַֿאַר אונדז און פַֿאַר אונדזערע קליינע קינדער , און פַֿאַר אונדזער גאַנצן
veg far undz un far undzere kleine kinder , un far undz gantsn
way for us and for our small children , and for our entire

פַֿאַרמעג . כב וואָרעם איך האָב זיך געשעמט צו פַֿאַרלאַנגען פֿון
farmeg vorem ich hob zich geshemt tsu farlangen fun
possessions for I have self been ashamed to ask for from

דעם מלך חיל און רייַטער אונדז צו העלפֿן פֿון אַ פיַינט אויפֿן
dem melech cheil un raiter undz tsu helfn fun a faint oifn
the king army and charioteers us to help from an enemy on

וועג , ווייַל מיר האָבן גערעדט צום מלך , אַזוי צו זאָגן : די האַנט פֿון
veg , vail mir hobn gezogt tsum melech , azoi tsu zogn : di hant fun
road , because we have said to king , so to say : the hand of

אלוקינו איז צום גוטן אויף אַלע וואָס זוכן אים , און זיין מאַכט און
Elokeinu iz tsum gutn oif ale vos zuchn im , un zain macht un
our G-d is for good on all that seek him , and his power and

זיין צאָרן אַקעגן אַלע וואָס פֿאַרלאָזן אים . כג און מיר האָבן געפֿאַסט ,
zain tsorn akegn ale vos farlozen im . un mir hobn gefast ,
his wrath against all which forsake him . and we have fasted ,

און געבעטן ביי אלוקינו וועגן דעם , און ער האָט זיך געלאָזט
un gebetn bai Elokeinu vegen dem , un er hot zich gelozt
and entreated with our G-d concerning this , and he has self allowed

דערבעטן פֿון אונדז .
derbetn fun undz
be entreated of us .

[21] Then I proclaimed a tzom there, at the Ahava River, that we might afflict ourselves before Eloheinu, to seek of Him a derech yesharah for us, and for our little ones, and for all our possessions. [22] For I was ashamed to require of the Melech a band of soldiers and parashim to protect us against the enemy on the road; because we had spoken unto the Melech, saying, The Yad Eloheinu is upon all them for tovah that seek Him, but His power and His wrath is against all them that forsake Him. [23] So we did a tzom and besought Eloheinu for this, and He was entreated of us.

כד און איך האָב אָפּגעשייַדט פֿון די האַרן פֿון די כהנים צוועלף ;
un ich hob opgesheidt fun di harn fun di kohanim tsvelf ;
and I have separated of the leaders of the kohanim twelve ;

שֵׁרֵבְיָהן , חַשַׁבְיָהן , און מיט זיי צען פֿון זייערע ברידער .
Sherevyahn , Chashavyahn , un mit zei tsen fun zeyere brider .
Sherevyah , Chashavyah and with them ten of their brothers .

כה און איך האָב זיי צוגעוויגן דאָס זילבער , און דאָס גאָלד , און די
un ich hob zei tsugevoign dos zilber , un dos gold , un di
and I have them weighed out the silver , and the gold , and the

כלים , די תרומת פַֿאַר דאָס הויז פֿון אלוקינו וואָס דער מלך און
keilim , di trumt far dos hoiz fun Elokeinu vos der melech un
vessels , the terumat for this house of our G-d which the king and

[24] Then I separated twelve of the chief of the Kohanim, Sherevyah, Chashavyah, and ten of their brethren with them, [25] And weighed out unto them the kesef, and the zahav, and the vessels, even the terumat *(lifted up contribution)* Beis Eloheinu,

which the Melech, and his counselors, and his officials, and kol Yisroel there present, had given as an offering. [26] I even weighed out unto their hand six hundred and fifty talents of kesef, and vessels of kesef one hundred talents, and of zahav one hundred talents; [27] Also twenty bowls of zahav, of a thousand darics; and two vessels of nechoshet, precious as zahav. [28] And I said unto them, Ye are kodesh unto Hashem; the vessels are kodesh also; and the kesef and the zahav are a nedavah unto Hashem Elohei Avoteichem. [29] Watch ye, and guard them, until ye weigh them before the chief of the Kohanim and the Levi'im, and chief of the avot of Yisroel, at Yerushalayim, in the chambers of the Beis Hashem. [30] So took the kohanim and the Levi'im the weight of the kesef, and the zahav, and the vessels, to bring them to Yerushalayim unto the Beis Eloheinu.

[31] Then we departed from the Ahava River on the twelfth day of the first month, to go unto Yerushalayim; and the Yad Eloheinu was upon us, and delivered us from the hand of the enemy, and the bandit laying in wait along the Derech

זײַנע יוֹעצים און זײַנע הַאַרן און גַאנץ יִשְׂרָאֵל וואָס האָבן זיך
zich hobn vos Yisroel gants un harn zaine un yoetsim zaine
selves have which Yisroel all and lords his and counselors his

דאָרטן געפֿונען, האָבן מנדבֿ געווען. כו און איך האָב אָפּגעווויגן
opgevoign hob ich un geven menadev hobn gefunen dortn
weighed out have I and been contributed have found there

אויף זייערע האַנט זילבער זעקס הונדערט און פֿופֿציק צענטנער, און
un tsentner fuftsik un hundert zeks zilber hant zeyere oif
and talents fifty and hundred six silver hand their unto

זילבערנע כּלים הונדערט צענטנער; גאָלד הונדערט צענטנער; כז און
un tsentner hundert gold tsentner hundert keilim zilberne
and talents hundred gold talents hundred vessels silver

גילדערנע בעכער צוואַנציק, צו טויזנט אַדַרכֿונים; און צווויי כּלים
keilim tsvei un adarkonim toiznt tsu tsvantsik becher gilderne
vessels two and darics thousand to twenty bowls golden

פֿון פֿײַנעם גאָלן קופּער, אַזוי טײַער ווי גאָלד. כח און איך האָב צו
tsu hob ich un gold vi taier azoi kuper Gaaln fainem fun
to have I and gold as precious so bronze yellow fine of

זיי געזאָגט: איר זײַט הייליק צו ג-ט, און די כּלים זײַנען הייליק; און
un heilik zainen keilim di un G-t tsu heilik zait ir gezogt zei
and holy are vessels the and G-d to holy are you said them

דאָס זילבער און דאָס גאָלד איז אַ פֿרײַוויליקע נדבֿה צו ה׳ דעם
dem Hashem tsu nedove fraivilike a iz gold dos un zilber dos
the Hashem to donation freewill a is gold the and silver the

ג-ט פֿון אײַערע עלטערן. כט פּאַסט אויף און היט עס, biz איר
ir biz es hit un oif past eltern aiere fun G-t
you until it watch over and on watch out fathers your of G-d

וועט עס אָפּוועגן פֿאַר די הַאַרן פֿון די כֿהנים און די לוִיִים, און
un Leviim di un koyanim di fun harn di far opvegn es vet
and Levi'im the and kohanim the of leaders the before weigh it will

אין ירושָלַיִם, פֿון יִשְׂרָאֵל אין פֿאָטערהײַזער די הַאַרן פֿון די
in Yerushalayim in Yisroel fun foterhaizer di fun harn di
in Yerushalayim in Yisroel of father's household the of leaders the

לוִיִים, און די כֿהנים. ל און די הויז פֿון ה׳ס קאַמערן די
Leviim di un koyanim di un hoiz Hashems fun kamern di
Levi'im the and kohanim the and house Hashem's of rooms the

אויף, צו ברענגען קיין ירושָלַיִם אין הויז פֿון אונדזער גאָט.
Elokeinu fun hoiz in Yerushalayim kein brengen tsu oif
our G-d of house in Yerushalayim to bring to for

לא מיר האָבן אַוועקגעצויגן פֿון טײַך אַהַוָא אין צוועלפֿטן טאָג
tog tsvelftn in Ahava taich dem fun avekgetsoign hobn mir un
day twelfth in Ahava river the from journeyed have we and

פֿון ערשטן חודש, צו גיין קיין ירושָלַיִם, און די האַנט פֿון
fun hant di un Yerushalayim kein gein tsu choidesh ershtn fun
of hand the and Yerushalayim to go to month first of

אונדזער גאָט איז געווען אויף אונדז, און ער האָט אונדז באַשירעמט פֿון דער
der fun bashiremt undz hot er un undz oif geven iz Elokeinu
the from shielded us has he and us on was is our G-d

וועג, און מיר זײַנען געקומען
veg oifn loierer un faint fun hant
road on ambushers and enemies of hand

אויפֿן לויערער און פֿײַנט לב. און מיר זײַנען געקומען
gekumen zainen mir un
come are we and

(road). [32] And we came to Yerushalayim, and abode there three days. [33] Now on the fourth day was the kesef and the zahav and the vessels weighed in the Beis Eloheinu by the yad of Meremot ben Uriyah HaKohen; and with him was El'azar ben Pinchas; and with them was Yozavad ben Yeshua, and Noadyah ben Binnui, the Levi'im; [34] By mispar (number) and by weight of every one; and all the weight was written at that time.

[35] Also the children of those that had been carried away, the Bnei HaGolus, offered olot unto Elohei Yisroel, twelve bulls for kol Yisroel, ninety and six rams, seventy and seven lambs, twelve he-goats for a sin offering; all this was an olah unto Hashem. [36] And they delivered the orders of the Melech unto the Satraps of the Melech, and to the governors of Beyond-the-River and they gave support to HaAm, and the Beis HaElohim.

9 Now when these things were completed, the sarim came to me, saying, HaAm Yisroel, and the Kohanim, and the Levi'im, have not separated themselves from the Am HaAretz, doing according to their

קיין ירושָלַיִם , און זיִנען דאָרטן געזעסן דריַי טעג . לג און אויפֿן
oifn un teg drai gezesn dortn zainen un Yerushalayim kein
on and days three settled there are and Yerushalayim to

פֿירטן טאָג איז דאָס זילבער און דאָס גאָלד און די כּלים אָפּגעוויגן
opgevoign keilim di un gold dos un zilber dos iz tog firtn
weighed out vessels the and gold the and silver the is day fourth

געווארן אין הויז פֿון אלוקינו , אויף דער האַנט פֿון מרמות דעם זון
zun dem Meremot fun hant der oif Elokeinu fun hoiz in gevorn
son the Meremot of hand the unto our G-d of house in become

פֿון אוריהן , דעם כּהן , און מיט אים איז געווען אלעזר דער זון פֿון
fun zun der Elazar geven iz im mit un koyen dem Uriyahn fun
of son the El'azar was is him with and kohen the Uriyah of

פּינחסן , און מיט זיי , יוזָבָד דער זון פֿון ישוען , און נוֹעַדיָה
Noadyah un Yeshuaen fun zun der Yozavad zei mit un Pinchasn
No'adyah and Yeshua of son the Yozavad them with and Pinchas

דער זון פֿון בנוין , די לויִים ; לד אַלץ מיט אַ צאָל און מיט אַ
a mit un tsol a mit alts Leviim di Binuin fun zun der
a with and number a with all Levi'im the Binnui of son the

וואָג ; און די גאַנצע וואָג איז פֿאַרשריבן געווארן אין יענער צייַט .
tsait yener in gevorn farshribn iz vog gantse di un vog
time that in become written down is weight whole the and weight

לה האָבן די קינדער פֿון גלות וואָס זיִנען געקומען פֿון
fun gekumen zainen vos goles fun kinder di hobn
from come are which exile of children the have

געפֿאַנגנשאַפֿט, מקריבֿ געווען בראַנדאָפּפֿער צום אלוקי ישׂרָאֵל,
Yisroel Elokei tsum brandopfer geven makrev gefangenshaft
Yisroel the G-d of to olah become offering captivity

צוועלף אָקסן פֿאַר גאַנץ ישׂרָאֵל, זעקס און ניַינציק ווידערס, זיבן און
un zibn viders naintsik un zeks Yisroel gants far oksen tsvelf
and seven rams ninety and six Yisroel all for oxen twelve

זיבעציק שעפּסן, צוועלף בעק פֿאַר זינדאָפּפֿער ; אַלע בראַנדאָפּפֿער
brandopfer ale zindopfer far bek tsvelf shepsn zibetsik
olah all sin offering for male goats twelve sheep seventy

צו ה . לו און זיי האָבן איבערגעגעבן די באַפֿעלן פֿון מלך
melech fun bafeln di ibergegebn hobn zei un Hashem tsu
king of commands the delivered have they and Hashem to

צו די סאַטראַפּן פֿון מלך , און די פֿירשטן פֿון יענער זיַיט טיַיך ;
taich zait yener fun firshtn di un melech fun satrapn di tsu
river side that of governors the and king of satraps the to

און זיי האָבן געהאָלפֿן דעם פֿאָלק און דעם הויז פֿון האלקים .
HaElokim fun hoiz dem un folk dem geholfn hobn zei un
G-d of house the and people the helped have they and

ט און אַז מע האָט דאָס געענדיקט, האָבן געענטפֿ צו מיר די
di mir tsu genent hobn geendikt dos hot me az un
the me to come near have finished this has one when and

האַרן , אַזוי צו זאָגן : דאָס פֿאָלק ישׂרָאֵל, און די כּהנים און די
di un koyanim di un Yisroel folk dos zogn tsu azoi harn
the and kohanim the and Yisroel people this say to so leaders

לויִים , האָבן זיך נישט געהאַלטן אָפּגעשיידט פֿון די פֿעלקער פֿון די
di fun felker di fun opgesheidt gehaltn nisht zich hobn Leviim
the of nations the from separated held not selves have Levi'im

לענדער, לויט זייערע אומווערדיקייטן – פֿון דעם כּנַעֲני , דעם
dem Kenaani dem fun umverdikeitn zeyere loit lender
the Kena'ani the of abominable practices their according to lands

abominations, even of the Kena'ani, the Chitti, the Perizzi, the Yevusi, the Ammoni, the Moavi, the Egyptians, and the Emori. 2 For they have taken of their banot for themselves, and for their banim, so that the zera hakodesh have mingled themselves with the Am HaAretz; yea, the yad of the sarim *(princes)* and officials hath been chief in this trespass. 3 And when I heard this thing, I made keriah of my garment and my mantle, and plucked off the hair of my head and of my beard, and sat down appalled. 4 Then were assembled around me every one that trembled at the Divrei Elohei Yisroel, because of the transgression of those of the Golus; and I sat appalled until the minchat haerev.

5 And at the minchat haerev I arose up from my abasement, and having made the keriah of my garment and my mantle, I fell upon my knees, and spread out my hands unto Hashem Elohai, 6 And davened, O Elohai, I am ashamed and am disgraced to lift up my face to thee, Elohai, for avonoteinu are increased over our head, and ashmateinu *(our guilt)* is reached up unto Shomayim. 7 Since

חִתִּי , דעם פְּרִזִּי , דעם יְבוּסִי , דעם עַמּוֹנִי , דעם מוֹאָבִי, דעם מִצְרִי ,
mitsri dem Moavi dem Amoni dem Yevusi dem Perizzi dem Chitti
Egyptians the Moavi the Ammoni the Yevusi the Perizzi the Chitti

און דעם אֱמוֹרִי. ב וואָרעם זיי האָבן גענומען פֿון זייערע טעכטער פֿאַר
far techter zeyere fun genumen hobn zei vorem Emori dem un
for daughters their of taken have they for Emori the and

זיך און פֿאַר זייערע זין , און דער הייליקער זאָמען האָט זיך פֿאַרמישט
farmisht zich hot zomen heiliker der un zin zeyere far un zich
mixed self has seed holy the and sons their for and selves

מיט די פֿעלקער פֿון די לענדער, און די האַנט פֿון די האַרן און די
di un harn di fun hant di un lender di fun felker di mit
the and leaders the of hand the and lands the of peoples the with

פֿאָרשטייער איז ערשטע אין דער דאָזיקער פֿעלשונג . ג און
un felshung doziker der in ershte di geven iz forshteyer
and transgression this the in first the was is officials

ווי איך האָב געהערט די דאָזיקע זאַך , האָב איך צעריסן מײַן בגד
beged main tserisn ich hob zach dozike di gehert hob ich vi
garment my torn I have thing this the heard have I when

און מײַן מאַנטל, און איך האָב זיך געפֿליקט די האָר פֿון קאָפּ און פֿון
fun un kop fun hor di geflikt zich hob ich un mantl main un
of and head of hair the plucked off self have I and mantle my and

באָרד, און איך בין געזעסן אַ באַנומענער . ד האָבן זיך אַלע אײַנגעזאַמלט
aingezamlt ale zich hobn banumener a gezesn bin ich un bord
gathered all self have dumbfounded a sat am I and beard

צו מיר אַלע וואָס האָבן געציטערט איבער די ווערטער פֿון אלוקי
Elokei fun verter di iber getsitert hobn vos ale mir tsu
the G-d of of words the over trembled have which all me to

יִשְׂרָאֵל, פֿון וועגן דער פֿעלשונג פֿון די גלות-לײַט; און איך בין געזעסן
gezesn bin ich un goles-lait di fun felshung der vegen fun Yisroel
sat am I and exiles the of treachery the account of on Yisroel

אַ באַנומענער ביז דעם אָוונט-קָרבָּן .
ovnt-korben dem biz banumener a
evening korban the until dumbfounded a

ה און ביים אָוונט-קָרבָּן בין איך אויפֿגעשטאַנען פֿון מײַן תַּעֲנִית,
taanis main fun oifgeshtanen ich bin ovnt-korben baim un
fast my from arose I am evening korban at and

מיט מײַן בגד און מײַן מאַנטל צעריסן, און איך בין געפֿאַלן אויף
oif gefaln bin ich un tserisn mantl main un beged main mit
on fell am I and torn mantle my and garment my with

מײַנע קני , און האָב אויסגעשפּרייט מײַנע הענט צו ה מײַן
main Hashem tsu hent maine oisgeshpreit hob un kni maine
my Hashem to hands my spread out have and knees my

ג-ט. ו און איך האָב געזאָגט: מײַן ג-ט, איך בין אין בושה און שעם
shem un bushe in bin ich G-t main gezogt hob ich un G-t
disgraced and shame in am I G-d my said have I and G-d

זיך אויפֿצוהייבן מײַן פּנים צו דיר , מײַן ג-ט, וואָרעם אונדזערע
undzere vorem G-t main dir tsu ponem main oiftsuheibn zich
our because G-d my you(SG) to face my to lift up self

זינד זײַנען גענומען איבערן קאָפּ, און אונדזער שולד איז גרויס ביז
biz grois iz shuld undzer un kop ibern gemert zainen zind
unto great is guilt our and head over multiplied are sin

צום הימל . ז פֿון די טעג פֿון אונדזערע עלטערן אָן זיַנען מיר אין
in mir zainen on eltern undzere fun teg di fun himel tsum
in we are on fathers our of days the from heaven to

גרויס שולד ביז אויף היַנטיקן טאָג, און פֿאַר אונדזערע זינד זיַנען מיר,
mir zainen zind undzere far un tog haintikn oif biz shuld grois
we are sin our for and day this very on unto guilt great

אונדזערע מלכים , אונדזערע כהנים , איבערגעגעבן געווָארן אין דער
der in gevorn ibergegebn koyanim undzere mlochim undzere
the in become delivered kohanim our kings our

האַנט פֿון די מלכים פֿון די לענדער צום שווערד, צו געפֿאַנגנשאַפֿט,
gefangenshaft tsu shverd tsum lender di fun mlochim di fun hant
captivity to sword to the lands the of kings the of hand

און צו רויב , און צו שאַנד פֿון פּנים , אַזוי ווי היַנטיקן טאָג. ח און
un tog haintikn vi azoi ponem fun shand tsu un roib tsu un
and day this very as so face of shame to and plunder to and

אַצונד , אויף אַ קליינער רגע איז אונדז געשען אַ גענאָד פֿון
fun genod a geshen undz iz rege kleiner a oif atsund
from grace a happen us is moment a small one a for now

ה אלוקינו , אונדז איבערצולאָזן אַן אַנטרינונג , און אונדז צו געבן
gebn tsu undz un antrinung an ibertsulozn undz Elokeinu Hashem
give to us and remnant a to leave over us our G-d Hashem

אַן אָנהאַלט אין זיַן הייליקן אָרט , כּדי אלוקינו זאָל דערלייַכטן
derlaichtn zol Elokeinu kedei ort heilikn zain in onhalt an
make shine shall our G-d so that place holy his in support an

אונדזערע אויגן, און אונדז לאָזן אַ ביסל אָפּלעבן אין אונדזער קנעכטשאַפֿט.
knechtshaft undzer in oplebn bisel a lozn undz un oign undzere
bondage our in reviving little a let us and eyes our

ט וואָרעם קנעכט זיַנען מיר, אָבער אין אונדזער קנעכטשאַפֿט האָט אונדז
undz hot knechtshaft undzer in ober mir zainen knecht vorem
us has slavery our in but we are servants because

אלוקינו נישט פֿאַרלאָזן, און ער האָט אונדז צוגעגייגט געגנאָד פֿאַר די
di far genod tsugeneigt undz hot er un farlozen nisht Elokeinu
the before grace extended us has he and forsaken not our G-d

מלכים פֿון פּרַס , אונדז צו לאָזן אָפּלעבן, אויפֿצורichtn דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos oiftsurichtn oplebn lozn tsu undz Paras fun mlochim
of house this set up live let to us Paras of kings

אלוקינו , און אויפֿצושטעלן זיַנע חורבֿות , און אונדז צו געבן אַן ארומצאַם
arumtsam an gebn tsu undz un churves zaine oiftsushteln un Elokeinu
border an give to us and ruins its rebuild and our G-d

אין יהודה און אין ירושָלַיִם . י און אַצונד , אלוקינו , וואָס זאָלן
zoln vos Elokeinu atsund un Yerushalayim in un Yehudah in
shall what our G-d now and Yerushalayim in and Yehudah in

מיר זאָגן נאָך דעם? אַז מיר האָבן פֿאַרלאָזן דיַנע געבאָט
gebot daine farlozen hobn mir az dem noch zogn mir
commandments your forsaken have we that this after say we

יא וואָס דו האָסט געבאָטן דורך דיַנע קנעכט די נבֿיאים , אַזוי
azoi neviim di knecht daine durch gebotn host du vos
so prophets the servants your by commanded have you which

צו זאָגן : דאָס לאַנד וואָס איר קומט עס צו אַרבן , איז אַן אומריין לאַנד,
land umrein an iz arben tsu es kumt ir vos land dos zogn tsu
land unclean an is inherit to it come you which land this say to

דורך דער אומריינקייט פֿון די פֿעלקער פֿון די לענדער, דורך זייערע
zeyere durch lender di fun felker di fun umreinkeit der durch
their through lands the of peoples the of uncleanness the through

the days of Avoteinu have we been in a great trespass unto this day; and for avonoteinu have we, our melachim, and our Kohanim, been delivered into the hand of the melachim of the lands, to the cherev, to captivity, and to spoil, and to humiliation of face, as it is this day. 8 And now for a little space grace hath been shown from Hashem Eloheinu, to leave us to escape a she'ar *(remnant)*, and to give us a peg in his Makom Kodesh, that Eloheinu may lighten our eyes, and give us a little reviving in our bondage. 9 For we were avadim; yet Eloheinu hath not forsaken us in our bondage, but hath extended chesed unto us in the sight of the Melachim of Paras *(Persia)*, to give us a reviving, to set up the Beis Eloheinu, and to repair the ruins thereof, and to give us a wall in Yehudah and in Yerushalayim. 10 And now, O Eloheinu, what shall we say after this? For we have forsaken Thy mitzvot, 11 Which Thou hast commanded by Thy avadim the nevi'im, saying, HaAretz, unto which ye go to possess it, is an eretz niddah *(unclean land)* with the

filthiness of the Am HaAretz, with their abominations, which have filled it from one end to another with their tum'a. [12] Now therefore give not your banot unto their banim, neither take their banot unto your banim, nor further their shalom or their prosperity ad olam, that ye may be strong, and eat the good of the land and leave it for your banim ad olam. [13] And after all that is come upon us for our evil deeds, and for our great guilt, seeing that Thou Eloheinu hast punished us less than avoneinu deserve, and hast given us such deliverance as this, [14] Should we again break Thy mitzvot, and join in affinity with the people of these to'evot *(abominations)*? Wouldest not Thou be angry with us till Thou hadst consumed us, so that there should be no she'erit *(remnant)* nor escaping? [15] Hashem Elohei Yisroel, Thou art tzaddik; for we remain yet escaped, as it is this day; hineni, we are before Thee in our guilt, though we cannot stand before Thee because of it.

אומווערדיקייטן מיט וואָס זיי האָבן עס אָנגעפֿילט פֿון עק צו
tsu ek fun ongefilt es hobn zei vos mit umverdikeitn
to end from filled it have they which with abominable practices

יב עק אין זייער טומאה . דערום זאָלט איר אַצונד נישט געבן אײַערע
aiere gebn nisht atsund ir zolt derum tume zeyer in ek
your give not now you shall therefore impurity their in end

טעכטער צו זייערע זין , און זייערע טעכטער זאָלט איר נישט נעמען פֿאַר
far nemen nisht ir zolt techter zeyere un zin zeyere tsu techter
for take not you shall daughters their and sons their to daughters

אײַערע זין , און איר זאָלט אויף אייביק נישט זוכן זייער פֿריד און זייער
zeyer un frid zeyer zuchn nisht eibik oif zolt ir un zin aiere
their and peace their seek not ever for shall you and sons your

ווווילזײַן , כּדי איר זאָלט שטאַרק זײַן , און עסן דאָס גוטס פֿון
fun guts dos esen un zain shtark zolt ir kedei voilzain
of good things this eat and be strong shall you so that well-being

דעם לאַנד און עס לאָזן בירושה צו אײַערע קינדער אויף אייביק.
eibik oif kinder aiere tsu beyerushe lozn es un land dem
ever for children your to as an inheritance leave it and land the

יג און נאָך אַלץ וואָס איז געקומען אויף אונדז פֿאַר אונדזערע שלעכטע
shlechte undzere far undz oif gekumen iz vos alts noch un
evil our for us on come is what all that after and

מעשׂים און פֿאַר אונדזער גרויסער שולד, אַז דו אלוקינו האָסט אונדז
undz host Elokeinu du az shuld groiser undzer far un meisim
us have our G-d you that guilt great our for and deeds

געשוינט מער ווי נאָך אונדזערע זינד , און אונדז געגעבן אַזאַ אַנטרינונג ,
antrinung aza gegebn undz un zind undzere noch vi mer geshoint
deliverance such given us and sin our after as more spared

יד זאָלן מיר ווידער פֿאַרשטערן דײַנע געבאָט , און זיך
zich un gebot daine farshtern vider mir zoln
ourselves and commandments your frustrate again we shall

? מתחתן זײַן מיט די פֿעלקער פֿון די דאָזיקע אומווערדיקייטן
umverdikeitn dozike di fun felker di mit zain mischatn
abominable practices these the of peoples the with be intermarry

וועסטו נישט צערנען אויף אונדז ביז צום פֿאַרלענדן, אַז קיין
kein az farlendn tsum biz undz oif tserenen nisht vestu
any that destroy to until us on be angry not will you(sg)

איבערבלײַב און קיין אַנטרינונג זאָל נישט זײַן ? טו ה דו אלוקי
Elokei du Hashem zain nisht zol antrinung kein un iberblaib
the G-d of you Hashem be not shall deliverance any and remnant

יִשׂרָאֵל, דו ביסט אַ גערעכטער; וואָרעם מיר זײַנען אַן אַנטרונענער
antrunener an zainen mir vorem gerechter a bist du Yisroel
fugitive an are we because righteous a are you Yisroel

איבערבלײַב אַזוי ווי הײַנטיקן טאָג. אָט זײַנען מיר פֿאַר דיר אין
in dir far mir zainen ot tog haintikn vi azoi iberblaib
in you(SG) before we are behold day this very as so remnant

אונדזער שולד; וואָרעם מע קען נישט באַשטיין פֿאַר דיר וועגן
vegen dir far bashtein nisht ken me vorem shuld undzer
because of you(SG) before stand not can one because guilt our

דעם.
dem
this

10 Now while Ezra was davening and making vidduy, weeping and prostrating himself before the Beis HaElohim, a Kahal rav me'od, anashim, nashim, and yeladim, gathered to him from Yisroel, for the people wept bitterly. [2] And Shechanyah ben Yechiel, of the Bnei Eilam, answered and said to Ezra, We have been unfaithful to Eloheinu, have married foreign am ha'aretz women; yet now there is mikveh for Yisroel in spite of this. [3] So now let us make a Brit with Eloheinu to put away all nashim and that born of them, according to the counsel of Adonoi and the charedim at the mitzvot of Eloheinu; and let it be done according to the Torah. [4] Arise! For this matter is your responsibility; but we will be with you; chazak and act.

[5] Then Ezra rose and made the leading Kohanim, the Levi'im, and kol Yisroel take an oath that they would do according to this proposal; so they took the oath. [6] Then Ezra arose from before the Beis HaElohim and went into the chamber of

י אוּן ווי עֶזְרָא האָט מתפלל געווען אוּן ווי ער האָט זיך מתוודה
misvade zich hot er vi un geven mispalel hot Ezra vi un
confessing self has he when and been praying has Ezra when and

, געווען, וויינענדיק אוּן זיך ווארפנדיק פאַר דעם הויז פון האלקים
HaElokim fun hoiz dem far vorfndik zich un veinendik geven
G-d of house the before prostrating self and weeping been

האָט זיך אָנגעזאַמלט צו אים פון יִשְׂרָאֵל זייער אַ גרויס געזעמל, מענער
mener gezeml grois a zeyer Yisroel fun im tsu ongezamlt zich hot
men crowd great a very Yisroel from him to gathered selves has

. אוּן וויַבער אוּן קינדער; ווארעם דאָס פאָלק האָט געווינט אַ גרויס געוויין
gevein grois a geveint hot folk dos vorem kinder un vaiber un
weeping great a wept had people the because children and women and

ב אוּן שכַנְיָה דער זון פון יחיאֵל, פון די קינדער פון עֵילָם,
Eilam fun kinder di fun Yechieln fun zun der Shechanyah un
Eilam of children the of Yechiel of son the Shechanyah and

האָט זיך אָפּגערופן אוּן האָט געזאָגט צו עֶזְרָא: מיר האָבן געפעלשט
gefelsht hobn mir Ezran tsu gezogt hot un opgerufn zich hot
been unfaithful have we Ezra to said has and answered self has

אָן אלוקינו, אוּן האָבן געגומען פרעמדע ווייבער פון די פעלקער פון
fun felker di fun vaiber fremde genumen hobn un Elokeinu on
of peoples the from wives foreign taken have and our G-d on

לאַנד, אָבער אַצונד איז דאָ אַ האָפענונג פאַר יִשְׂרָאֵל וועגן דעם.
dem vegen Yisroel far hofenung a do iz atsund ober land
this concerning Yisroel for hope a here is now yet the land

ג אוּן לאָמיר אַצונד שליסן אַ ברית מיט אלוקינו, אַוועקצושיקן די
di avektsushikn Elokeinu mit bris a shlisn atsund lomir un
the sending away our G-d with covenant a establish now let us and

אַלע ווייַבער, אוּן די וואָס זיַינען געבאָרן פון זיי, לויט דער
der loit zei fun geborn zainen vos di un vaiber ale
the according to them of born are that the ones and wives all

עצה פון אֲדֹנָי, אוּן די וואָס ציטערן איבער דעם געבאָט
gebot dem iber tsiteren vos di un Adonoi fun eitse
commandments the over tremble who the ones and Adonoi of counsel

פון אלוקינו, אוּן זאָל געטאָן ווערן לויט דער תורה. ד שטיי אויף,
oif shtei toyre der loit vern geton zol un Elokeinu fun
up stand Torah the according to be done let and our G-d of

ווארעם אויף דיר ליגט די זאַך, אוּן מיר זיַינען מיט דיר; זיַי
zai dir mit zainen mir un zach di ligt dir oif vorem
be you(SG) with are we and thing the lies you(SG) on because

שטאַרק אוּן טו.
tu un shtark
act and strong

ה איז עֶזְרָא אויפגעשטאַנען אוּן האָט באַשוואָרן די האַרן פון די
di fun harn di bashvorn hot un oifgeshtanen Ezra iz
the of leaders the swear an oath has and arose Ezra is

כֹהנים, די לְוִיים, אוּן גאַנץ יִשְׂרָאֵל, צו טאָן אַזוי ווי דאָס דאָזיקע
dozike dos vi azoi ton tsu Yisroel gants un Leviim di koyanim
this the as so do to Yisroel all and Levi'im the kohanim

ווארט; אוּן זיי האָבן געשוואָרן ו. אוּן עֶזְרָא איז אויפגעשטאַנען פון
fun oifgeshtanen iz Ezra un geshvorn hobn zei un vort
from arose is Ezra and sworn an oath have they and word

פאַר דעם הויז פון האלקים, אוּן ער איז אַוועק אין דער קאַמער
kamer der in avek iz er un HaElokim fun hoiz dem far
chamber the in away is he and G-d of house the before

פֹּון יְהוֹחָנָן דעם זון פֹּון אֶלְיָשִׁיבֹּ֑ ; און אַז ער איז געקומען
gekumen iz er az un Elyashivn fun zun dem Yehochanan fun
having come is he when and Elyashiv of son the Yehochanan of

אַהין , האָט ער נישט געגעסן קיין ברויט, און נישט געטרונקען קיין וואַסער,
vaser kein getrunken nisht un broit kein gegesn nisht er hot ahin
water any drank not and bread any eaten not he has there

וואָרעם ער האָט געטרויערט אויף דער פֿעלשונג פֹּון די גלות-לײַט .
goles-lait di fun felshung der oif getroiert hot er vorem
exile people the of treachery the over mourned has he because

ז און מע האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין יהוּדה און
un Yehudah in oisruf an aroisgelozt hot me un
and Yehudah in proclamation a let out has one and

ירושָׁלַיִם צו אַלע קינדער פֹּון גלות , זיך איינצוזאַמלען קיין
kein aintsuzamlen zich goles fun kinder ale tsu Yerushalayim
to to gather selves the exile of children all to Yerushalayim

ירושָׁלַיִם ; ח און איטלעכער וואָס וועט נישט קומען אין דריַ טעג,
teg drai in kumen nisht vet vos itlecher un Yerushalayim
days three in come not will that each and Yerushalayim

לויט דער עצה פֹּון די האַרן און די עלטסטע, זאָל זיַין
zain zol eltste di un harn di fun eitse der loit
his shall elders the and leaders the of counsel the according to

גאָנצער פֿאַרמעג זיַין חרם , און ער זאָל אָפּגעשיידט ווערן פֹּון
fun vern opgesheidt zol er un cheirem zain farmeg gantser
from become excluded shall he and devoted be possessions entire

דער עדה פֹּון גלות .
goles fun eide der
the exile of assembly the

ט האָבן זיך איינגעזאַמלט אַלע מענער פֹּון יהוּדה און בנימין קיין
kein Binyamin un Yehudah fun mener ale aingezamlt zich hobn
to Binyamin and Yehudah of men all gathered selves have

ירושָׁלַיִם צום דריטן טאָג; דאָס איז געווען אין ניַינטן חודש , אין
in choidesh naintn in geven iz dos tog dritn tsum Yerushalayim
in month ninth in was is this day third to the Yerushalayim

צוואַנציקסטן טאָג אין חודש . און דאָס גאַנצע פֹּאָלק איז געזעסן אויפֿן
oifn gezesn iz folk gantse dos un choidesh in tog tsvantsikstn
on the sitting is people entire this and month in the day twentieth

ברייטן פּלאַץ פֹּון דעם הויז פֹּון האלקים , ציטערנדיק איבער דער זאַך ,
zach der iber tsiterendik HaElokim fun hoiz dem fun plats breitn
thing the over trembling G-d of house the of place spacious

און איבער די רעגנס. י און עֶזְרָא דער כֹּהן איז אויפֿגעשטאַנען, און האָט
hot un oifgeshtanen iz koyen der Ezra un regns di iber un
has and stood up is kohen the Ezra and rain the over and

צו זיי געזאָגט: איר האָט געפֿעלשט און האָט גענומען פֿרעמדע
fremde genumen hot un gefelsht hot ir gezogt zei tsu
foreign taken have and been unfaithful have you said them to

ווײַבער נאָך צוצולייגן צו דער שולד פֹּון יִשְׂרָאֵל. יא און אַצונד גיט אַ
a git atsund un Yisroel fun shuld der tsu tsutsuleigen noch vaiber
a give now and Yisroel of guilt the to adding yet wives

וידוי צו ה דעם ג-ט פֹּון אייַערע עלטערן, און טוט זיַין רצון ,
rotsn zain tut un eltern aiere fun G-t dem Hashem tsu vidoi
will his do and fathers your of G-d the Hashem to confession

און שיידט אייַך אָפּ פֹּון די פֹּעלקער פֹּון לאַנד , און פֹּון די פֿרעמדע
fremde di fun un land fun felker di fun op aich sheidt un
foreign the from and the land of peoples the of away you separate and

Yehochanan ben Elyashiv. Although he went there, he did not eat lechem, nor drink water, for he was mourning over the unfaithfulness of those of the Golus.

7 And they issued a proclamation throughout Yehudah and Yerushalayim to all the Banim of the Golus, that they should assemble at Yerushalayim, 8 And that whoever would not come within three days, according to the counsel of the sarim and the zekenim, all his possessions should be forfeited and he himself excluded from the Kahal of those of the Golus.

9 So all the men of Yehudah and Binyamin assembled at Yerushalayim within the three days. It was the ninth month on the twentieth of the month, and kol HaAm sat in the rechov before the Beis HaElohim, distressed by the occasion and the heavy rain. 10 Then Ezra HaKohen stood up and said to them, You have been unfaithful and have married foreign women adding to Ashmat Yisroel. 11 Now, therefore, make confession to Hashem Elohei Avoteichem and do His will; separate yourselves from the am ha'aretz and from

the foreign women.
12 Then Kol HaKahal answered and said with a kol gadol, Ken! As you have said, so it is our duty to do.
13 But there are Am rav, it is the rainy season, and we are not able to stand bachotz *(outside)*. Nor can the matter be done in one or two days, for we have transgressed greatly in this matter.
14 Let our leaders represent the Kol HaKahal and let all those in our towns who have married foreign women come at appointed times, together with the ziknei ir and shofetim of each town until the charon af Eloheinu on account of this matter is turned away from us.
15 Only Yonatan ben Asahel and Yachzeyah ben Tikvah supported by Meshullam and Shabetai the Levi stood opposed.
16 But the Banim of the Golus did so. And Ezra HaKohen selected anashim who were Rashei HaAvot for each of their father's households, all of them by shemot. So they convened on the first day of the tenth month to investigate the matter.
17 And they finished investigating all men who had married foreign women by

וַיֵּיבער. יב הָאט זיך אָפּגערופֿן די גאַנצע איינזאַמלונג און האָט געזאָגט
gezogt hot un ainzamlung gantse di opgerufn zich hot vaiber
said has and assembly whole the responded selves has wives

אויף אַ הויכן קול: יאָ, אַזוי ווי דיין וואָרט איז פֿאַר אונדז צו טאָן. יג אָבער
ober ton tsu undz far iz vort dain vi azoi yo kol hoichn a oif
but do to us for is word your as so yes voice loud a on

דאָס פֿאָלק איז גרויס, און עס איז די צייַט פֿון רעגנס, און נישטאָ קיין
kein nishto un regns fun tsait di iz es un grois iz folk dos
any there is not and rain of time the is it and great is people this

כּוח צו שטיין דרויסן, און די אַרבעט איז נישט אויף איין טאָג, און נישט
nisht un tog ein oif nisht iz arbet di un droisn shtein tsu koiech
not and day one on not is work the and outside stand to strength

אויף צוויי; ווארעם מיר האָבן פֿיל פֿאַרבראָכן אין דער דאָזיקער זאַך.
zach doziker der in farbrochn fil hobn mir vorem tsvei oif
thing this the in transgressed much have we because two on

יד זאָלן אונדזערע האַרן זיך אָפּשטעלן פֿאַר דער גאַנצער איינזאַמלונג, און
un ainzamlung gantser der far opshteln zich harn undzere zoln
and assembly whole the for delay selves leaders our let

אַלע וואָס זיַנען אין אונדזערע שטעט וואָס האָבן גענומען פֿרעמדע ווייַבער, זאָלן
zoln vaiber fremde genumen hobn vos shtet undzere in vos ale
shall wives foreign taken have which cities our in which all

קומען אין געשטעלטע צייַטן, און מיט זיי די עלטסטע פֿון איטלעכער
itlecher fun eltste di zei mit un tsaitn geshtelte in kumen
each of elders the them with and times appointed in come

שטאָט און אירע ריכטער, ביז מע וועט אָפּקערן פֿון אונדז דעם גרימצאָרן
grimtsorn dem undz fun opkeren vet me biz richter ire un shtot
wrath the us from turn aside will one until judges its and city

פֿון ה אלוקינו וועגן דער דאָזיקער זאַך. טו נאָר יוֹנָתָן
Yonatan nor zach doziker der vegen Elokeinu Hashem fun
Yonatan but thing this the concerning our G-d Hashem of

דער זון פֿון עַשָׂהאֵל, און יַחזְיָה דער זון פֿון תִּקוָהן, האָבן זיך
zich hobn Tikvahn fun zun der Yachzeyah un Asaheln fun zun der
selves have Tikvah of son the Yachzeyah and Asahel of son the

געשטעלט אַקעגן דעם, און משוֹלָם, און שַׁבתַי דער לֵוִי, האָבן זיי
zei hobn Levi der Shabetai un Meshulam un dem akegn geshtelt
them have Levi the Shabetai and Meshullam and that against stood

צוגעהאָלפֿן. טז און די קינדער פֿון גלות האָבן אַזוי געטאָן; און עֶזְרָא
Ezra un geton azoi hobn goles fun kinder di un tsugeholfn
Ezra and done so have the exile of children the and supported

דער כהן, און עטלעכע הויפּטן פֿון פֿאָטערהײַזער, לויט זייערע
zeyere loit foterhaizer fun hoiptn etleche un koyen der
their according to father's household of leaders certain and kohen the

פֿאָטערהײַזער, און אַלע מיט נעמען, זיַנען אָפּגעזונדערט געוואָרן, און
un gevorn opgezundert zainen nemen mit ale un foterhaizer
and become separated are names with all and father's household

זיי האָבן זיך געזעצט אין ערשטן טאָג פֿון צענטן חודש אויסצופֿאָרשן
oistsuforshn choidesh tsentn fun tog ershtn in gezetst zich hobn zei
to investigate month tenth of day first in sat selves have they

די זאַך. יז און זיי זיַנען פֿאַרטיק געוואָרן מיט אַלע מענער וואָס האָבן
hobn vos mener ale mit gevorn fartik zainen zei un zach di
have which men all with become finished are they and thing the

גענומען פֿרעמדע ווייַבער, ביז דעם ערשטן טאָג פֿון ערשטן חודש.
choidesh ershtn fun tog ershtn dem biz vaiber fremde genumen
month first of day first the by wives foreign taken

the 1st day of the 1st month.

18 And among the Bnei HaKohanim who had married foreign women were found of the Bnei Yeshua ben Yotzadak, and his brothers; Ma'aseiyah, Eli'ezer, Yariv, and Gedalyah. 19 And they pledged to put away their women, and being guilty, they offered a ram of the flock for their asham. 20 And of the Bnei Immer there were Chanani and Zevadyah; 21 and of the Bnei of Charim; Ma'aseiyah, Eliyah, Shema'yah, Yechiel, and Uziyah; 22 and of the Bnei of Pashchur; Elyo'einai, Ma'aseiyah, Yishmael, Netanel, Yozavad, and El'asah.

יח און עס זיינען געפֿונען געווארן צווישן די קינדער פֿון די
di fun kinder di tsvishn gevorn gefunen zainen es un
the of children the among become found are there and

כֹּהנים אַזעלכע וואָס האָבן גענומען פֿרעמדע וויבער. פֿון די קינדער
kinder di fun vaiber fremde genumen hobn vos azelche koyanim
children the of wives foreign taken have which such kohanim

פֿון יֵשׁוּעַ דעם זון פֿון יוֹצָדָק און זיינע ברידער: מַעֲשֵׂיָה ,
Maaseiyah brider zaine un Yotsadakn fun zun dem Yeshua fun
Ma'aseiyah brothers his and Yotzadak of son the Yeshua of

און אֱלִיעֶזֶר, און יָרִיבַ , און גְּדַלְיָה . יט און זיי האָבן געגעבן זייער
zeyer gegebn hobn zei un Gedalyah un Yariv un Eliezer un
their given have they and Gedalyah and Yariv and Eliezer and

האַנט אַוועקצושיקן זייערע ווייבער, און, ווי שולדיקע, אַ וויידער פֿון שאָף
shof fun vider a shuldike vi un vaiber zeyere avektsushikn hant
flock of ram a guilty as and wives their to send away hand

פֿאַר זייער שולד. כ און פֿון די קינדער פֿון אִמֵּר : חֲנָנִי , און
un Chanani Immer fun kinder di fun un shuld zeyer far
and Chanani Immer of children the of and guilt their for

זְבַדְיָה . כא און פֿון די קינדער פֿון חָרִם : מַעֲשֵׂיָה , און אֵלִיָּה ,
Eliyah un Maaseiyah Charim fun kinder di fun un Zevadyah
Eliyah and Ma'aseiyah Charim of children the of and Zevadyah

און שְׁמַעְיָה , און יחיאֵל , און עוּזִּיָה . כב און פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun un Uziyah un Yechiel un Shemayah un
of children the of and Uziyah and Yechiel and Shema'yah and

פַּשְׁחוּר : אֶלְיוֹעֵינַי , מַעֲשֵׂיָה , יִשְׁמָעֵאל , נְתַנְאֵל , יוֹזָבָד , און
un Yozavad Netanel Yishmael Maaseiyah Elyoeinai Pashchur
and Yozavad Netanel Yishmael Ma'aseiyah Elyo'einai Pashchur

אֶלְעָשָׂה.
Elasah
El'asah

23 And of Levi'im there were Yozavad, Shime'i, Kelayah (that is, Kelita), Petachyah, Yehudah, and Eli'ezer.

כג און פֿון די לְוִיִּים : יוֹזָבָד , און שִׁמְעִי , און קֶלָיָה – דאָס איז
iz dos Kelayah un Shimei un Yozavad Leviim di fun un
is this Kelayah and Shime'i and Yozavad Levi'im the of and

קלִיטָא – פְּתַחְיָה , יהוּדה , און אֱלִיעֶזֶר.
Eliezer un Yehudah Petachyah Kelita
Eliezer and Yehudah Petachyah Kelita

24 And of the singers there was Elyashiv; and of the gatekeepers; Shallum, Telem, and Uri.

כד און פֿון די זינגערס: אֶלְיָשִׁיבַ . און פֿון די טויערלייט : שַׁלּוּם ,
Shallum toierlait di fun un Elyashiv zingers di fun un
Shallum gatekeepers the of and Elyashiv singers the of and

און טֶלֶם , און אורי.
Uri un Telem un
Uri and Telem and

25 And of Yisroel, of the Bnei of Parosh there were Remiyah, Yizziyah, Malchiyah, Miyamin, El'azar, Malkiyah, and Benayah; 26 And of the Bnei Eilam; Matanyah, Zecharyah, Yechiel, Avdi,

כה און פֿון יִשְׂרָאֵל: פֿון די קינדער פֿון פַּרְעוֹשׁ: רַמְיָה , און
un Remiyah Parosh fun kinder di fun Yisroel fun un
and Remiyah Parosh of children the of Yisroel of and

יִזִּיָה , און מַלְכִּיָּה , און מִיָמִן , און אֶלְעָזָר, און מַלְכִּיָּה , און
un Malkiyah un Elazar un Miyamin un Malkiyah un Yizziyah
and Malkiyah and El'azar and Miyamin and Malkiyah and Yizziyah

בְּנָיָה . כו און פֿון די קינדער פֿון עֵילָם : מַתַּנְיָה , זְכַרְיָה , און
un Zecharyah Matanyah Eilam fun kinder di fun un Benayah
and Zecharyah Matanyah Eilam of children the of and Benayah

יחיאל , ואון עבדי, ואון ירימות , ואון אליה . כז ואון פון די קינדער פון
fun kinder di fun un Eliyah un iremot un Avdi un Yechiel
of children the of and Eliyah and Yeremot and Avdi and Yechiel

זתוא : אליועיני , אלישיב , מתניה , ואון ירמות , ואון זבד , ואון
un Zavad un iremot un Matanyah Elyashiv Elyoeinai Zattu
and Zavad and Yeremot and Matanyah Elyashiv Elyo'einai Zattu

עזיזא. כח ואון פון די קינדער פון בבי : יהוחנן , חנניה ,
Chananyah Yehochanan Bevai fun kinder di fun un Aziza
Chananyah Yehochanan Bevai of children the of and Aziza

זבי , עתלי. כט ואון פון די קינדער פון בני : משולם , מלוך ,
Maluch Meshulam Bunni fun kinder di fun un Atlai Zabbai
Malluch Meshullam Bani of children the of and Atlai Zabbai

ואון עדיה , ישוב , ואון שאל , ואון ירמות . ל ואון פון די קינדער
kinder di fun un Yeremot un Sheal un Yashuv Adayah un
children the of and Y'ramot and Sheal and Yashuv Adayah and

פון פחת-מואב : עדנא, ואון כלל , בניה , מעשיה , מתניה ,
Matanyah Maaseiyah Benayah Kelal un Adna Pachat-Moav fun
Matanyah Ma'aseiyah Benayah Kelal and Adna Pachat-Moav of

בצלאל , ואון בנוי , ואון מנשה . לא ואון די קינדער פון חרם :
Charim fun kinder di un Menasheh un Binui un Betsalel
Charim of children the and Menasheh and Binnui and Betzalel

אליעזר, ירשיה , מלכיה , שמעיה , שמעון ; לב בנימין , מלוך ,
Maluch Binyamin Shimeon Shemayah Malkiyah Yishiyah Eliezer
Malluch Binyamin Shim'on Shema'yah Malkiyah Yishiyah Eliezer

שמריה . לג פון די קינדער פון חשום : מתני , מתתה , זבד ,
Zavad Mattattah Matnai choshum fun kinder di fun Shemaryah
Zavad Mattattah Matnai Chashum of children the of Shemaryah

אליפלט , ירמי , מנשה , שמעי . לד פון די קינדער פון בני :
Bunni fun kinder di fun Shimei Menasheh yremai Elifelet
Bani of children the of Shime'i Menasheh Yeremai Eliphelet

מעדי , עמרם , ואון אואל; לה בניה , בדיה , כלוהי ; לו וואניה ,
Vanyah Keluhi Bedyah Benayah Uel un Amram Maadai
Vanyah Keluhi Bedyah Benayah U'el and Amram Ma'adai

מרמות , אליישיב ; לז מתניה , מתני , ואון יעשי ; לח ואון בני ,
Bunni un Yaasai un Matnai Matanyah Elyashiv Meremot
Bani and Ya'asai and Matnai Matanyah Elyashiv Meremot

ואון בנוי , שמעי , לט ואון שלמיה , ואון נתן , ואון עדיה ;
Adayah un Natan un Shelemyah un Shimei Binui un
Adayah and Natan and Shelemyah and Shime'i Binnui and

מ מכנדבי , ששי , שרי ; מא עזראל , ואון שלמיהו , שמריה ,
Shemaryah Shelemyah un Azareel Sarai Shashai Machnavdai
Shemaryah Shelemyah and Azare'el Sharai Shashai Machnavdai

מב שלום , אמריה , יוסף . מג פון די קינדער פון נבו : יעיאל,
Yeyel Nevo fun kinder di fun Yosef Amaryah Shallum
Ye'iel Nevo of children the of Yosef Amaryah Shallum

מתתיה , זבד , זבינא , ידי , ואון יואל, בניה .
Benayah Yoel un Yaddai Zevina Zavad Mattityah
Benayah Yoel and Yaddai Zevina Zavad Mattityah

Yeremot, and Eliyah;
27 And of the Bnei Zattu;
Elyo'einai, Elyashiv,
Matanyah, Yeremot, Zavad,
and Aziza; 28 And of the
Bnei Bevai; Yehochanan,
Chananyah, Zabbai, and
Atlai; 29 And of the Bnei
Bani; Meshullam, Malluch,
and Adayah, Yashuv, Sheal,
and Yeramot; 30 And of
the Bnei Pachat-Moav;
Adna, Kelal, Benayah,
Ma'aseiyah, Matanyah,
Betzalel, Binnui, and
Menasheh; 31 And of the
Bnei Charim; Eli'ezer;
Yishiyah, Malkiyah,
Shema'yah, Shim'on,
32 Binyamin, Malluch,
and Shemaryah; 33 Of the
Bnei of Chashum; Matnai,
Mattattah, Zavad, Eliphelet,
Yeremai, Menasheh, and
Shime'i; 34 Of the Bnei Bani;
Ma'adai, Amram, U'el,
35 Benayah, Bedyah, Keluhi,
36 Vanyah, Meremot,
Elyashiv, 37 Matanyah,
Matnai, Ya'asai, 38 Bani,
Binnui, Shime'i,
39 Shelemyah, Natan,
Adayah, 40 Machnavdai,
Shashai, Sharai, 41 Azare'el,
Shelemyah, Shemaryah,
42 Shallum, Amaryah,
and Yosef. 43 Of the Bnei
Nevo there were Ye'iel,
Mattityah, Zavad, Zevina,
Yaddai, Yoel, and Benayah.

44 All these had taken foreign women, and some of them wives by whom they had banim.

מד
דִי אַלע האָבן געגומען פֿרעמדע ווײַבער, און
di ale hobn genumen fremde vaiber un
the all have taken foreign wives and

טײל פֿון זיי ווײַבער מיט וועמען זיי האָבן געהאַט
teil fun zei vaiber mit vemen zei hobn gehat
part of them wives with whom they have had

קינדער .
kinder
children

Nechemyah

נְחֶמְיָה

1 The Divrei Nechemyah ben Chakhalyah.
And it came to pass in the month Kislev, in the twentieth year, as I was in Shushan the capital,
[2] That Chanani, one of my achim, came, he and certain men, from Yehudah; and I asked them concerning the remnant of the Yehudim that had survived the Exile, and concerning Yerushalayim. [3] And they said unto me,
The remnant that have survived the Exile there in the province are in ra'ah gedolah and reproach; the Chomat Yerushalayim also is broken down, and the gates thereof are burned with eish.

[4] And it came to pass, when I heard these words, that I sat down and wept, and mourned for several yamim, and did a tzom, and davened before Elohei HaShomayim, [5] And said, O Hashem Elohei HaShomayim, HaEl HaGadol v'HaNora, that is shomer habrit vachesed for them that love Him and are shomer mitzvot over His commandments,

א

די ווערטער פֿון נְחֶמְיָה דעם זון פֿון חכַלְיָהן .
Chachalyahn fun zun dem Nechemyah fun verter di
Chakhalyah of son the Nechemyah of words the

עס איז געווען אין חודש כִּסְלֵו אין צוואַנציקסטן יאָר, בעת
beeis yor tsvantsikstn in Kislev choidesh in geven iz es
while year twentieth in Kislev month of in was is it

איך בין געווען אין דער הויפּטשטאָט שושַן , [ב] איז געקומען חֲנָני ,
Chanani gekumen iz Shushan hoiptshtot der in geven bin ich
Chanani come is Shushan capital city the in was am I

איינער פֿון מײַנע ברידער , ער און מענער פֿון יהוּדה , און איך האָב
hob ich un Yehudah fun mener un er brider maine fun einer
have I and Yehudah from men and he brothers my of one

זיי געפֿרעגט וועגן די יידן , די אַנטרונענע וואָס זײַנען געבליבן
geblibn zainen vos antrunene di Yidn di vegen gefregt zei
remained are who escaped ones the Jews the about asked them

פֿון דער געפֿאַנגנשאַפֿט, און וועגן ירושָלַיִם . [ג] האָבן זיי צו מיר
mir tsu zei hobn Yerushalayim vegen un gefangenshaft der fun
me to they have Yerushalayim about and captivity the from

געזאָגט: די געבליבענע וואָס זײַנען געבליבן פֿון דער
der fun geblibn zainen vos geblibene di gezogt
the from left are who remaining survivors the ones said

געפֿאַנגנשאַפֿט דאָרטן אין דער מדינה , זײַנען אין גרויס אומגליק און
un umglik grois in zainen medine der in dortn gefangenshaft
and distress great in are province the in there captivity

אין שאַנד , און די מויער פֿון ירושָלַיִם איז אײַנגעבראָכן , און אירע
ire un aingebrochn iz Yerushalayim fun moier di un shand in
its and broken down is Yerushalayim of wall the and shame in

טויערן זײַנען פֿאַרברענט אין פֿײַער.
faier in farbrent zainen toiern
fire in burned up are gates

[ד] איז, ווי איך האָב געהערט די דאָזיקע ווערטער, אַזוי האָב איך זיך
zich ich hob azoi verter dozike di gehert hob ich vi iz
self I have so words these the heard have I as is

געזעצט און האָב געוויינט און האָב טעג געטרויערט, און איך האָב געפֿאַסט
gefast hob ich un getroiert teg hob un geveint hob un gezetst
fasted have I and mourned days have and wept have and sat down

און האָב מתפּלל געווען פֿאַר דעם ג-ט פֿון הימל . [ה] און איך האָב געזאָגט:
gezogt hob ich un himel fun G-t dem far geven mispalel hob un
said have I and heaven of G-d the before been prayed have and

איך בעט דיך , ה , אלקים פֿון די הימלען , הָאֵל גרויסער
groiser HaEl himlen di fun Elokim Hashem dich bet ich
great the G-d heavens the of G-d Hashem you(SG) entreat I

און פֿאַרכטיקער, וואָס היט דעם ברית און די גענאָד צו די
di tsu genod di un bris dem hit vos forchtiker un
the ones to grace the and covenant the keeps who awesome and

וואָס האָבן אים ליב , און צו די וואָס היטן זײַנע געבאָט .
gebot zaine hitn vos di tsu un lib im hobn vos
commandments his keep who the ones to and love him have who

[6] Let Thine ear now be attentive, and Thine eyes open, that Thou mayest hear the tefillah of Thy eved, which I am davening before Thee now, yomam valailah, for the Bnei Yisroel Thy avadim, and mitvaddeh al chattot *(confess the sins)* of the Bnei Yisroel, which we have sinned against Thee. Both I and the Bais Avi have sinned. [7] We have dealt very corruptly against Thee, and have not been shomer mitzvot, neither over the chukkim, nor the mishpatim, which Thou commandedst Moshe Thy eved. [8] Remember, the word that Thou commandedst Moshe Thy eved, saying, If ye transgress, I will scatter you abroad among the nations, [9] But if ye make teshuvah and turn unto Me, and are shomer over My mitzvot, and do them; though there were of you those exiled unto the uttermost part of HaShomayim, yet will I gather them from there, and will bring them unto the place that I have chosen to make dwell Shmi *(My Name)* there. [10] Now these are Thy Avadim and Thy Am, whom Thou hast redeemed by Thy ko'ach hagadol, and by Thy Yad HaChazakah. [11] O Adonoi, let now Thine

[1] זאָל, איך בעט דיך , דײַן אויער זײַן פֿאַרנעמיק, און דײַנע אויגן
oign daine un farnemik zain oier dain dich bet ich zol
eyes your and attentive be ear your you(SG) entreat I let

אָפּן , צוצוהערן צו דער תּפֿילה פֿון דײַן קנעכט וואָס איך בין מתפּלל
mispalel bin ich vos knecht dain fun tfile der tsu tsutsuhern ofen
praying am I that servant your of prayer the to to pay heed open

פֿאַר דיר אַצונד טאָג און נאַכט פֿון וועגן די קינדער פֿון
fun kinder di vegen fun nacht un tog atsund dir far
of children the account of on night and day now you(SG) before

יִשׂרָאֵל, דײַנע קנעכט , און בין זיך מתוודה אויף די זינד פֿון דײַנ
di fun zind di oif misvade zich bin un knecht daine Yisroel
the of sin the for confessing self am and servants your Yisroel

קינדער פֿון יִשׂרָאֵל, וואָס מיר האָבן צו דיר געזינדיקט; יָא , איך און
un ich yo gezindikt dir tsu hobn mir vos Yisroel fun kinder
and I yes sinned you(SG) to have we that Yisroel of children

דאָס הויז פֿון מײַן פֿאָטער האָבן געזינדיקט. [7] פֿאַרדאָרבן זײַנען מיר געווען
geven mir zainen fardorben gezindikt hobn foter main fun hoiz dos
been we are corrupt sinned have father my of house the

פֿאַרדאָרבן אַקעגן דיר , און מיר האָבן נישט געהיט די געבאָט
gebot di gehit nisht hobn mir un dir akegn fardorben
commandments the kept not have we and you(SG) against corrupt

און די חוקים און די געזעצן וואָס דו האָסט באַפֿוילן דײַן קנעכט
knecht dain bafoiln host du vos gezetsn di un chukkim di un
servant your commanded have you that laws the and statutes the and

משהן . [8] דערמאָן זיך , איך בעט דיך , דאָס וואָרט וואָס דו האָסט
Mosheen dermon zich ich bet dich entreat I self remember Moshe
have you that word the you(SG) entreat I self remember Moshe

, פֿעלשן משהן , אַזוי צו זאָגן: וועט איר אָנגעזאָגט דײַן קנעכט
felshn ir vet zogn tsu azoi Mosheen knecht dain ongezogt
commit treachery you will say to so Moshe servant your told

וועל איך אײַך צעשפּרייטן צווישן די פֿעלקער. [9] אָבער אַז איר וועט
vet ir az ober felker di tsvishn tseshpreitn aich ich vel
will you when but nations the among scatter you I will

אײַך אומקערן צו מיר, און היטן מײַנע געבאָט און זיי
zei un gebot maine hitn un mir tsu umkeren aich
them and commandments my keep and me to turn back yourselves

טאָן, מעגן אײַערע פֿאַרשטויסענע זײַן אין עק הימל , וועל איך
ich vel himel ek in zain farshtoisene aiere megn ton
I will heaven the edge of in be banished your may do

פֿון דאָרטן זיי איינזאַמלען , און וועל זיי ברענגען אין דעם אָרט
ort dem in brengen zei vel un ainzamlen zei dortn fun
place the into bring them will and gather together them there from

וואָס איך האָב אויסדערווײלט צו מאַכן רוען מײַן נאָמען דאָרטן. [10] זיי
zei dortn nomen main ruen machn tsu oisderveilt hob ich vos
they there name my dwell make to chosen have I that

זײַנען דאָך דײַנע קנעכט און דײַן פֿאָלק וואָס דו האָסט אויסגעלייזט
oisgeleizt host du vos folk dain un knecht daine doch zainen
redeemed have you whom people your and servants your indeed are

מיט דײַן גרויס שטאַרקייט, און מיט מאַכטיקער האַנט. [11] איך בעט
mit dain grois shtarkeit un mit machtiker dain hant I bet
with your great strength and with mighty your hand I entreat

דיך , זאָל נאָר דײַן אויער זײַן פֿאַרנעמיק צו דער תּפֿילה פֿון
dich Adonoi zol nor dain oier zain farnemik tsu der tfile fun
you(SG) Adonoi then may ear your be attentive the to prayer of

ear be attentive to the tefillah of Thy eved, and to the tefillah of Thy Avadim, who desire to fear Thy Shem; and give success to Thy eved today, and grant him rachamim in the sight of this man.

For I was the Mashkeh l'Melech.

דַּיִן קנעכט , און צו דער תּפִלה פֿון דַיינע קנעכט וואָס ווילן פֿאָרכטן דַיִן
dain forchtn viln vos knecht daine fun tfile der tsu un knecht dain
your revere will who servants your of prayer the to and servant your

נאָמען , און באַגליק , איך בעט דיך , הַיינט דַיִן קנעכט , און
un knecht dain haint dich bet ich baglik un nomen
and servant your today you(SG) entreat I cause to succeed and name

גיב אים דערבאַרעמונג ביַי דעם דאָזיקן מאַן.
man dozikn dem bai derbaremung im gib
man this the with compassion him give

און איך בין געווען טראַנקמייסטער ביַים מלך .
melech baim trankmaister geven bin ich un
king for the cupbearer was am I and

2 And it came to pass in the month Nisan, in the twentieth year of Artachshasta HaMelech, that yayin was before him; and I took up the yayin, and gave it unto HaMelech.Now I had not been previously sad in his presence.

ב און עס איז געווען אין חודש ניסן , אין צוואַנציקסטן יאָר פֿון מלך
melech fun yor tsvantsikstn in nisn choidesh in geven iz es un
king of year twentieth in Nisan month in was is it and

אַרתַּחשַׁסתְּא , איז ווַיִן געווען פַֿאַר אים , און איך האָב גענומען דעם
dem genumen hob ich un im far geven vain iz Artachshasta
the taken have I and him before was wine is Artachshasta

ווַיִן , און האָב דערלאַנגט דעם מלך . און איך בין קיין מאָל פֿריער נישט
nisht frier mol kein bin ich un melech dem derlangt hob un vain
not before time any am I and king the served have and wine

געווען טרויעריק פַֿאַר אים. [ב] האָט דער מלך צו מיר געזאָגט: פַֿאַר וואָס איז
iz vos far gezogt mir tsu melech der hot im far troierik geven
is what for said me to king the had him before mourning been

דַיִן פּנים טרויעריק , אַז קראַנק ביסטו נישט? דאָס איז נישט אַנדערש
andersh nisht iz dos nisht bistu krank az troierik ponem dain
otherwise not is this not you are ill when mourning face your

סַיידן אַ טרויערקייט פֿון האַרצן. האָב איך זייער שטאַרק מורא געהאַט. [ג] און
un gehat moire shtark zeyer ich hob hartsn fun troierkeit a saidn
and had fear strong very I had heart of sadness a except

איך האָב געזאָגט צום מלך : אייביק לעבן זאָל דער מלך ! פַֿאַר וואָס
vos far melech der zol lebn eibik melech tsum gezogt hob ich
what for king the shall live forever king to the said have I

זאָל מַיַן פּנים נישט זיַין טרויעריק , אַז די שטאָט, דער אָרט פֿון
fun ort der shtot di az troierik zain nisht ponem main zol
of place the city the when mourning be not face my shall

מַיַנע עלטערנס קבֿרים , איז חרוב , און אירע טויערן זיַינען פַֿאַרצערט
fartsert zainen toiern ire un chorev iz kvorim elterns maine
consumed are gates its and destroyed is graves fathers' my

פֿון פַֿייַער? [ד] האָט דער מלך צו מיר געזאָגט: וואָס פַֿאַרלאַנגסטו דען ?
den farlangstu vos gezogt mir tsu melech der hot faier fun
then do you request what said me to king the had fire from

האָב איך מתפּלל געווען צום אלקים פֿון הימל . [ה] און איך האָב געזאָגט
gezogt hob ich un himel fun Elokim tsum geven mispalel ich hob
said have I and heaven of G-d to the was praying I did

צום מלך : אויב דעם מלך איז ווויילגעפֿעלן, און אויב דַיִן קנעכט איז
iz knecht dain oib un voilgefeln iz melech dem oib melech tsum
is servant your if and pleased is king the if king to the

גיין לאָזן מיך זאָל דו אַז , דיר פַֿאַר ווויילגעפֿעלן
gein lozn mich zolst du az dir far voilgefeln
go let me may you that you(SG) before find favor in the eyes of

thou wouldest send me unto Yehudah, unto the Ir Kivrot Avotai, that I may rebuild her. [6] And HaMelech said unto me, (the queen also sitting by him,) For how long shall thy journey be, and when wilt thou return? So it pleased HaMelech to send me; and I set for him a zman. [7] Moreover I said unto HaMelech, If it please HaMelech, let iggrot be given me to the governors Beyond the River, that they may provide me safe conduct till I come into Yehudah; [8] And an iggeret unto Asaph the Shomer of the forest of HaMelech, that he may give me timber to make beams for the gates of the fortress by the Beis, and for the Chomat HaIr, and for the bais that I shall occupy. And HaMelech granted me, according to the Yad Elohai Hatovah upon me.

[9] Then I came to the governors Beyond the River, and gave them the Iggrot HaMelech. Now HaMelech had sent captains of the army and parashim *(a troop of horsemen)* with me. [10] When Sanvalat the Choroni, and Toviyah the eved *(official)*, the Ammoni, heard of it, it grieved them with a ra'ah gedolah that there was come an adam

קיין יהודה צו דער שטאָט פֿון מײַנע עלטערנס קבֿרים, אַז איך זאָל
zol ich az kvorim elterns maine fun shtot der tsu Yehudah kein
shall I so that graves fathers' my of city the to Yehudah to

זי אָפּבויען. [ו] האָט דער מלך צו מיר געזאָגט: – און די מלכּה איז געזעסן
gezesn iz malke di un gezogt mir tsu melech der hot opboien zi
sitting is queen the and said me to king the has rebuild it

לעבן אים – אויף ביז וואַנען וועט זײַן דײַן גיין ? און וען וועסטו
vestu ven un gein dain zain vet vanen biz oif im lebn
will you(sg) when and going your be will when up to until him beside

זיך אומקערן? און עס איז ווויל֯געפֿעלן פֿאַר דעם מלך , און
un melech dem far voilgefeln iz es un umkeren zich
and king the for find favor in the eyes of is it and return self

ער האָט מיך געלאָזט גיין , אַז איך האָב אים געגעבן אַ צײַט. [ז] און איך
ich un tsait a gegebn im hob ich az gein gelozt mich hot er
I and time a given him have I when go allowed me has he

האָב געזאָגט צום מלך : אויב דעם מלך איז ווויל֯געפֿעלן ,
voilgefeln iz melech dem oib melech tsum gezogt hob
find favor in the eyes of is king the if king to the said have

זאָל מען מיר געבן בריוו צו די פֿירשטן פֿון יענער זײַט טײַך , אַז זיי
zei az taich zait yener fun firshtn di tsu briv gebn mir men zol
they that river side that of governors the to letters give me one may

זאָלן מיך לאָזן דורכגיין , ביז איך וועל קומען קיין יהודה ; [ח] און אַ
a un Yehudah kein kumen vel ich biz durchgein lozn mich zoln
a and Yehudah to come will I until pass through let me may

בריוו צו אָסף דעם היטער פֿון מלכס בוימגאָרטן, אַז ער זאָל מיר
mir zol er az boimgortn melechs fun hiter dem ASaf tsu briv
to me shall he that forest king's of keeper the Asaph to letter

געבן האָלץ אויף צו לייגן באַלקנס אויף די טויערן פֿון דער פֿעסטונג וואָס
vos festung der fun toiern di oif balkns leign tsu oif holts gebn
which fortress the of gates the on beams put to for timber give

צום הויז , און פֿאַר דער שטאָטטויער, און פֿאַר דעם הויז , וואָס איך
ich vos hoiz dem far un shtottoier der far un hoiz tsum
I which house the for and city gate the for and house to the

וועל קומען צו אים. און דער מלך האָט מיר געגעבן לויט דער
der loit gegebn mir hot melech der un im tsu kumen vel
the according to given me had king the and it to come will

גוטער האַנט פֿון מײַן ג-ט אויף מיר.
mir oif G-t main fun hant guter
me upon G-d my of hand good

[ט] און איך בין געקומען צו די פֿירשטן פֿון יענער זײַט טײַך , און
un taich zait yener fun firshtn di tsu gekumen bin ich un
and river side that of governors the to come am I and

האָב זיי געגעבן די בריוו פֿון מלך ; און דער מלך האָט
hot melech der un melech fun briv di gegebn zei hob
had king the and the king from letters the given them have

געשיקט מיט מיר עלצטע פֿון חיל , און רײַטער. [י] האָט דערהערט
derhert hot raiter un cheil fun eltste mir mit geshikt
heard had horsemen and army of elders me with sent

סַנבַלַט דער חוֹרוֹני , און טוֹבִיָה דער עַמוֹנישער קנעכט , און זיי
zei un knecht Amonisher der Toviyah un Choroni der Sanvalat
them and servant Ammoni the Toviyah and Choroni the Sanvalat

to seek the welfare of the Bnei Yisroel.

האָט פַֿאַרדראָסן אַ גרויס פַֿאַרדראָס וואָס אַ מענטש איז געקומען זוכן
zuchn gekumen iz mentsh a vos fardros grois a fardrosn hot
to seek come is man a that annoyance great a annoyed did

גוטס פַֿאַר די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di far guts
Yisroel of children the for good

[11] So I came to Yerushalayim; was there 3 yamim. [12] And I arose in the lailah, I and some few men with me; neither told I any man what Elohai had put in my lev to do for Yerushalayim; neither was there any mount with me, save the mount that I rode upon. [13] And I went out by lailah by the Valley Gate, even before the Dragon's Spring, and to the Dung Gate, and made inspection of the Chomat Yerushalayim, which had been broken down, and the gates thereof that were consumed with eish. [14] Then I went on to the Fountain Gate, and to the King's Pool, but there was no place for the mount that was under me to pass. [15] Then went I up in the lailah by way of the valley, and viewed the Chomah *(Wall)*, and turned back, and entered by the Valley Gate, and so returned. [16] And the officials knew not where I went, or what I did; neither as yet to the Yehudim, nor to the Kohanim, nor to the

יא און איך בין געקומען קיין ירושָׁלַיִם , און בין דאָרטן געווען דריי
drai geven dortn bin un Yerushalayim kein gekumen bin ich un
three was there am and Yerushalayim to come am I and

יב טעג . און איך בין אויפֿגעשטאַנען בייַ נאַכט, איך און עטלעכע מענער
mener etleche un ich nacht bai oifgeshtanen bin ich un teg
men some and I night at got up am I and days

מיט מיר; און איך האָב נישט דערציילט קיין מענטשן וואָס מײַן ג-ט האָט
hot G-t main vos mentshn kein dertseilt nisht hob ich un mir mit
had G-d my what man any told not have I and me with

אַריַינגעגעבן אין מײַן האַרצן צו טאָן אין ירושָׁלַיִם ; און קיין בהמה
beheime kein un Yerushalayim in ton tsu hartsn main in araingegebn
beast any and Yerushalayim in do to heart my in put into

האָב איך מיט מיר נישט געהאַט, אַחוץ די בהמה וואָס איך בין אויף
oif bin ich vos beheime di achuts gehat nisht mir mit ich hob
on am I which animal the aside from had not me with I have

יג איר געריטן. און איך בין אַרויס דורך דעם טויער פֿון טאָל ביַי נאַכט,
nacht bai tal fun toier dem durch arois bin ich un geritn ir
night at valley of gate the through out am I and riding it

און אַקעגן דעם שלאַנגענקוואָל , און צו דעם מיסטטויער, און איך האָב
hob ich un misttoier dem tsu un shlangenkval dem akegn un
have I and Dung Gate the to and Dragon's Spring the towards and

יד באַטראַכט די מויערן פֿון ירושָׁלַיִם וואָס זיַינען געווען אַיַינגעבראָכן ,
aingebrochn geven zainen vos Yerushalayim fun moiern di batracht
broken down were are which Yerushalayim of walls the inspected

טו און אירע טויערן וואָס זיַינען געווען פַֿאַרצערט פֿון פַֿיַיער. און איך בין
bin ich un faier fun fartsert geven zainen vos toiern ire un
am I and fire of consumed were are which gates its and

טז אַריבערגעגאַנגען צום קוואַלטויער , און צום מלכס באַד; אָבער עס איז
iz es ober bach melechs tsum un kvaltoier tsum aribergegangen
is it but Pool King's to and Fountain Gate to the crossed over

נישט געווען אָרט גענוג פַֿאַר דער בהמה אונטער מיר דורכצוגיין .
durchtsugein mir unter beheime der far genug ort geven nisht
to pass through me under animal the for enough space was not

טז און איך בין אַרויפֿגעגאַנגען דורכן טאָל אין דער נאַכט, און האָב
hob un nacht der in tal durchn aroifgegangen bin ich un
have and night the in valley through the gone up am I and

באַטראַכט די מויער; און איך האָב זיך אומגעקערט און בין געקומען
gekumen bin un umgekert zich hob ich un moier di batracht
come am and turned back self have I and wall the inspected

טז צום טויער פֿון טאָל , און האָב זיך צוריקגעקערט. און די פֿאָרשטייער
forshteyer di un tsurikgekert zich hob un tal fun toier tsum
officials the and returned self have and valley of gate to the

האָבן נישט געוווסט ווהין איך בין געגאַנגען , און וואָס איך טו, וואָרעם
vorem tu ich vos un gegangen bin ich vuhin gevust nisht hobn
because do I what and gone am I where known not have

די יִידן , און די כֹּהנים , און די אַדללַיִט, און די פֿאָרשטייער, און
un forshteyer di un adllait di un koyanim di un Yidn di
and officials the and nobles the and kohanim the and Jews the

Nobles, nor to the Rulers, nor to the rest that were to do the melachah *(work)* had I said anything.

17 Then said I unto them, Ye see hara'ah *(the trouble)* that we are in, how Yerushalayim lieth in ruins, and the gates thereof are burned with eish; come, and let us rebuild the Chomat Yerushalayim, that we suffer derision no more. 18 Then I told them of the Yad Elohai Hatovah which was upon me; as also the Divrei HaMelech that he had spoken unto me. And they said, Let us rise up and rebuild. So they strengthened their hands in tovah *(in the good)*. 19 But when Sanvalat the Choroni, and Toviyah the eved *(official)*, the Ammoni, and Geshem the Arab, heard it, they laughed at us in mockery, and despised us, and said, What is this thing that ye do? Against HaMelech will you be moredim *(ones rebelling)*? 20 Then answered I them, and said unto them, Elohei HaShomayim, He will give us success; therefore we His avadim will arise and rebuild; but ye have no chelek *(allotted portion)*, nor tzadakah *(right)*, nor zikaron b'Yerushalayim *(history to commemorate in Jerusalem)*.

די איבעריקע וואָס האָבן געטאָן די אַרבעט, האָב איך ביז אַהער גאָרנישט
gornisht aher biz ich hob arbet di geton hobn vos iberike di
nothing now until I have work the done have who rest the

דערציילט.
dertseilt
told

יז און איך האָב צו זיי געזאָגט: איר זעט אין וואָס פֿאַר אַן אומגליק
umglik an far vos in zet ir gezogt zei tsu hob ich un
calamity a for what in see you said them to have I and

מיר זיַנען, אַז ירושָלַיִם איז חרובֿ, און אירע טויערן זיַנען
zainen toiern ire un chorev iz Yerushalayim az zainen mir
are gates its and destroyed is Yerushalayim that are we

פֿאַרברענט פֿון פַיַער; קומט און לאָמיר אָפּבויען די מויער פֿון
fun moier di opboien lomir un kumt faier fun farbrent
of wall the rebuild let us and come fire of burned up

ירושָלַיִם, אַז מיר זאָלן מער נישט זיַין צו שאַנד. יח און איך
ich un shand tsu zain nisht mer zoln mir az Yerushalayim
I and shame to be not more shall we so that Yerushalayim

האָב זיי דערציילט וועגן דער האַנט פֿון מיַין ג-ט וואָס איז געווען
geven iz vos G-t main fun hant der vegen dertseilt zei hob
was is that G-d my of hand the about told them have

גוט אויף מיר, און אויך די ווערטער פֿון מלך וואָס ער האָט
hot er vos melech fun verter di oich un mir oif gut
has he that king of the words the also and me upon good

מיר געזאָגט. האָבן זיי געזאָגט: לאָמיר אויפֿשטיין און בויען. און
un boien un oifshtein lomir gezogt zei hobn gezogt mir
and build and arise let us said they have said to me

זיי האָבן געשטאַרקט זייערע הענט צום גוטן. יט האָט דערהערט
derhert hot gutn tsum hent zeyere geshtarkt hobn zei
heard has good to the hands their strengthened have they

סַנבַלַט דער חוֹרוֹני, און טוֹבִיָה דער עַמוֹנישער קנעכט, און
un knecht Amonisher der Toviyah un Choroni der Sanvalat
and servant Ammoni the Toviyah and Choroni the Sanvalat

גֶשֶם דער אַראַבער, און זיי האָבן געשפּעט פֿון אונדז, און האָבן אונדז
undz hobn un undz fun geshpet hobn zei un araber der Geshem
us did and us of mocked have they and Arab the Geshem

מבֿזה געווען, און האָבן געזאָגט: וואָס איז די דאָזיקע זאַך
zach dozike di iz vos gezogt hobn un geven mevaze
thing this the is what said have and was treat with contempt

וואָס איר טוט? ווילט איר קעגן דעם מלך ווידערשפּעניקן? כ האָב איך
ich hob vidershpenikn melech dem kegen ir vilt tut ir vos
I have rebel king the against you want do you that

זיי געגעבן אַן ענטפֿער און האָבן צו זיי געזאָגט: אלוקי הימל,
himel Elokei gezogt zei tsu hob un entfer an gegebn zei
heaven the G-d of said them to have and answer an given them

ער וועט אונדז באַליקן, און מיר זיַנען קנעכט וועלן אויפֿשטיין
oifshtein veln knecht zaine mir un balikn undz vet er
arise will servants his we and cause to succeed us will he

און וועלן בויען; און איר האָט נישט קיין חלק און קיין רעכט און קיין
kein un recht kein un chelek kein nisht hot ir un boien veln un
any and right any and portion any not have you and build will and

געדעכטעניש אין ירושָלַיִם.
Yerushalayim in gedechenish
Yerushalayim in memorial

3 Then Elyashiv the Kohen HaGadol rose up with his achim the Kohanim, and they rebuilt the Sheep Gate; they set it apart as kodesh, and set up the daletot of it; even unto the Migdal HaMe'ah they set it apart as kodesh, unto the Migdal Chanan'el. [2] And next unto him the Anshei Yericho built. And next to them built Zakkur ben Imri.

ג אוֹן אֶלְיָשִׁיבּ דער כֹּהן-גָּדוֹל אוֹן זײַנע ברידער די כֹּהנים
koyanim di brider zaine un koyen-gadol der Elyashiv un
kohanim the brothers his and kohen gadol the Elyashiv and

זײַנען אויפֿגעשטאַנען אוֹן האָבן אויפֿגעבויט דעם שאָפֿטויער ; זיי
zei shoftoier dem oifgeboit hobn un oifgeshtanen zainen
they Sheep Gate the built up have and arisen are

האָבן אים געהיליקט , אוֹן אַרײַנגעשטעלט זײַנע טירן ; אוֹן ביז צום
tsum biz un tirn zaine araingeshtelt un geheilikt im hobn
to the up to and doors its positioned and consecrated it have

טורעם פֿון הַמֵּאָה האָבן זיי אים געהיליקט , ביז צום טורעם
turem tsum biz geheilikt im zei hobn HaMeah fun turem
tower to the up to consecrated it they have hundred of tower

חֲנַנְאֵל . [ב] אוֹן לעבן אים האָבן געבויט די מענער פֿון יריחוֹ . אוֹן
un Yericho fun mener di geboit hobn im lebn un Chananel
and Yericho of men the built have it next to and Chanan'el

לעבן דעם האָט געבויט זַכּוּר דער זון פֿון אִמרין .
Imrien fun zun der Zakur geboit hot dem lebn
Imri of son the Zakkur built has that next to

[3] But the Fish Gate did the Bnei Hasnaah build, who also laid the beams thereof, and set up the daletot thereof, the locks, and the bars thereof. [4] And next unto them Meremot ben Uriyah ben Hakotz made repairs. And next unto them Meshullam ben Berekhyah ben Meshezav'el made repairs. And next unto them Tzadok ben Ba'ana did so. [5] And next unto them the Tekoim built; but their Nobles put not their necks to the Avodas adoneihem.

[ג] אוֹן דעם פֿישטויער האָבן געבויט די זין פֿון הַסְנָאָהן ; זיי האָבן
hobn zei Hasnaahn fun zin di geboit hobn fishtoier dem un
have they Hasnaah of sons the built have Fish Gate the and

געלייגט זײַנע באַלקנס, אוֹן אַרײַנגעשטעלט זײַנע טירן , זײַנע שלעסער,
shleser zaine tirn zaine araingeshtelt un balkns zaine geleigt
bolts its doors its positioned and beams its laid down

אוֹן זײַנע ריגלען. [ד] אוֹן לעבן זיי האָט פֿאַרריכט מרמוֹת דער זון
zun der Meremot farricht hot zei lebn un riglen zaine un
son the Meremot worked repairs has them next to and bars its and

פֿון אוּרִיה דעם זון פֿון הַקּוֹצ . אוֹן לעבן זיי האָט פֿאַרריכט
farricht hot zei lebn un hakotsn fun zun dem Uriyah fun
worked repairs has them next to and Hakotz of son the Uriyah of

משוֹלָם דער זון פֿון בֶּרֶכְיָה דעם זון פֿון משֵׁזַבְאֵל . אוֹן לעבן
lebn un Meshezaveln fun zun dem Berechyah fun zun der Meshulam
next to and Meshezav'el of son the Berekhyah of son the Meshullam

זיי האָט פֿאַרריכט צָדוֹק דער זון פֿון בַּעֲנָאָן . [ה] אוֹן לעבן זיי
zei lebn un Baanaen fun zun der Tsadok farricht hot zei
them next to and Ba'ana of son the Tzadok worked repairs has them

האָבן פֿאַרריכט די תְּקוֹעִים ; אָבער זייערע גרויסע לײַט נישט
nisht hobn lait groise zeyere ober Tekoaim di farricht hobn
not have nobles great their but Tekoim the worked repairs have

אַרײַנגעטאָן זייער נאַקן אין דעם דינסט פֿון זייער האַר .
har zeyer fun dinst dem in nakn zeyer araingeton
master their of service the in necks their put

[6] Moreover Yoyada ben Paseach and Meshullam ben Besodyah made repairs on the Sha'ar HaYeshanah; they laid the beams thereof, and set up the daletot, and the locks, and the bars thereof. [7] And next unto them

[ו] אוֹן דעם אַלטן טויער האָט פֿאַרריכט יוֹיָדָע דער זון פֿון פָּסֵחַ ,
Paseachn fun zun der Yoyada farricht hot toier alten dem un
Paseach of son the Yoyada worked repairs has gate aged the and

אוֹן משוֹלָם דער זון פֿון בסוֹדְיָהן ; זיי האָבן געלייגט זײַנע
zaine geleigt hobn zei Besodyahn fun zun der Meshulam un
its laid down have they Besodyah of son the Meshullam and

באַלקנס, אוֹן אַרײַנגעשטעלט זײַנע טירן אוֹן זײַנע שלעסער אוֹן זײַנע
zaine un shleser zaine un tirn zaine araingeshtelt un balkns
its and bolts its and doors its positioned and beams

ריגלען. [ז] אוֹן לעבן זיי האָט פֿאַרריכט מלַטיָה דער גִּבעוֹני , אוֹן
un Givoni der Melatyah farricht hot zei lebn un riglen
and Giv'oni the Melatyah worked repairs has them next to and bars

יְדוֹן דער מֵרוֹנוֹתִי , די מענטשן פון גִּבְעוֹן און פון מִצְפָּה , וואָס
Yadon der Meronoti di mentshn fun un Giv'on fun Mitzpah fun vos
the Yadon the Meronoti the men of and Giv'on of Mitzpah which

האָבן געהערט צו דעם טראָן פון דעם פֶּרשט פון יענער זײַט טײַך . ח און
hobn gehert tsu dem tron dem fun firsht dem fun taich zait yener un
have belonged to the seat the of governor the of beyond river side other and

לעבן דעם האָט פַּאַרריכט עוזיאֵל דער זון פון חַרהַיָהן , פון די
lebn dem hot farricht Uziel der zun fun Charhayahn fun di
next to the has worked repairs Uzziel the son of Charhayah of the

גאָלדשמידן ; און לעבן אים האָט פַּאַרריכט חֲנַנְיָה , אַ זון פון
goldshmidn ; un lebn im hot farricht Chananyah a zun fun
goldsmiths and next to him has worked repairs Chananyah a son of

בשׂמים-מאַכער ; און זיי האָבן באַפעסטיקט ירושָלַיִם ביז דער
b'somaim-macher di un zei hobn bafestikt Yerushalayim biz der
perfume makers the and they have fortified Yerushalayim up to the

ברייטער מויער . ט און לעבן זיי האָט פַּאַרריכט רפָיָה דער זון
breiter moier un lebn zei hot farricht Refayah der zun
Broad Wall and next to them has worked repairs Refayah the son

פון חורן , דער האַר פון אַ האַלבער געגנט פון ירושָלַיִם . י און לעבן
fun Churen der har a fun halber gegent fun Yerushalayim un lebn
of Chur the lord of a half district of Yerushalayim and next to

אַקעגן חרומַפן , יְדָיָה דער זון פון חרומַפן פַּאַרריכט זיי האָט
akegn Charumafn fun zun der Yedayah farricht hot zei
opposite Charumaph of son the Yedayah worked repairs has them

זיין הויז . און לעבן אים האָט פַּאַרריכט חַטוּש דער זון פון
zain hoiz un lebn im hot farricht Chattush der zun fun
his house and next to him has worked repairs Chattush the son of

חַשַבנְיָה . יא צווייטע שטרעק האָט פַּאַרריכט מַלכִּיָה דער זון
Chashavneyah tsveite a shtrek hot farricht Malkiyah der zun
Chashavneyah second a section has worked repairs Malkiyah the son

פון חָרִמען , און חשוּב דער זון פון פַּחַת-מוֹאָבן ; אויך דעם טורעם
fun Choremen un Chashuv der zun fun Pachat-Moavn ; oich dem turem
of Charim and Chashuv the son of Pachat-Moav also the tower

פון די אויוונס . יב און לעבן דעם האָט פַּאַרריכט שַלוּם דער זון
fun di oivns un lebn dem hot farricht Shallum der zun
of the ovens and next to this has worked repairs Shallum the son

פון הַלוֹחֵשן , דער האַר פון אַ האַלבער געגנט פון ירושָלַיִם , ער און
fun Halocheshn der har a fun halber gegent fun Yerushalayim er un
of Halochesh the lord of a half district of Yerushalayim he and

זײַנע טעכטער .
techter zaine
daughters his

יג דעם טויער פון טאָל האָט פַּאַרריכט חָנון , און די
dem toier fun tal hot farricht Chanun un di
the valley of gate has worked repairs Chanun and the

באַווינער פון זָנוֹח ; זיי האָבן אים געבויט , און אַריַינגעשטעלט
bavoiner fun Zanoach zei hobn im geboit un araingeshtelt
inhabitants of Zanoach they have it rebuilt and positioned

זײַנע טירן , זײַנע שלעסער , און זײַנע ריגלען ; אויך טויזנט איילן פון
zaine tirn , zaine shleser un zaine riglen ; oich toiznt eiln fun
its doors its bolts its and its bars also thousand cubits of

דער מויער ביז דעם מיסטטויער .
der moier biz dem misttoier
the wall up to the Dung Gate

repaired Melatyah the Giv'oni, and Yadon the Meronoti, the men of Giv'on, and of Mitzpah, upto the seat of the governor of Beyond the River. [8] Next unto him repaired Uzziel ben Charhayah, one of the goldsmiths. Next unto him also repaired Chananyah son of the perfumers, and they fortified Yerushalayim upto the Broad Wall. [9] And next unto them repaired Refayah ben Chur, the ruler of half the district of Yerushalayim. [10] And next unto them repaired Yedayah ben Charumaph, opposite his bais. And next unto him repaired Chattush ben Chashavneyah. [11] Malkiyah ben Charim, and Chashuv ben Pachat-Moav, repaired the other section, and the Migdal HaTannurim. [12] And next unto him repaired Shallum ben Halochesh, the ruler of half the district of Yerushalayim, he and his banot.

[13] The Valley Gate repaired Chanun, and the inhabitants of Zanoach; they rebuilt it, and set up the daletot thereof, the locks thereof, and the bars thereof, and 1,000 cubits of Chomah unto the Dung Gate.

[14] But the Dung Gate did Malkiyah ben Rechav, the ruler of the district of Beit-Hakerem repair; he rebuilt it, and set up the daletot thereof, the locks thereof, and the bars thereof. [15] But the Fountain Gate did Shallun ben Kol-Chozeh, ruler of Mitzpah district repair; he rebuilt it, covered it, set up the daletot thereof, the locks thereof, and the bars thereof, and the chomah of the Pool of Shelach by the Gan HaMelech, and upto the stairs that go down from the Ir Dovid. [16] After him repaired Nechemyah ben Azbuk, the ruler of half the district of Beit-Tzur, unto the place opposite the Kivrei Dovid, and to the artificial pool, and unto the Bais HaGiborim. [17] After him repaired the Levi'im, Rechum ben Bani. Next unto him repaired Chashavyah, the ruler of half the district of Ke'ilah, in his district. [18] After him repaired their achim, Bavai ben Chenadad, ruler half the Ke'ilah district. [19] And next to him repaired Ezer ben Yeshua, the ruler of Mitzpah, another section fronting the ascent to the armory at the Corner. [20] After him Baruch ben Zakai zealously repaired the

יד און דעם מיסטטויער האָט פֿאַרריכט מַלכִּיָה דער זון פֿון
fun zun der Malkiyah farricht hot misttoier dem un
of son the Malkiyah worked repairs has Dung Gate the and

רֶכָבֹן , דער האַר פֿון דער געגנט בֵּית-כֶּרֶם ; ער האָט אים געבויט,
geboit im hot er Beis-Kerem fun gegent der fun har der Rechavn
built it has he Beit-HaKerem of district the of lord the Rechav

טו און אַריינגעשטעלט זיינע טירן , זיינע שלעסער, און זיינע ריגלען.
un riglen zaine un shleser zaine tirn zaine araingeshtelt un
and bars its and bolts its doors its positioned and

דעם קוואַלטויער האָט פֿאַרריכט שַׁלּוּן דער זון פֿון כָּל-חוֹזֶה ,
Col-Chozehn fun zun der Shallun farricht hot kvaltoier dem
Kol-Chozeh of son the Shallun worked repairs has Fountain Gate the

דער האַר פֿון דער געגנט פֿון מִצפָּה ; ער האָט אים געבויט, און אים
im un geboit im hot er Mitspah fun gegent der fun har der
it and built it has he Mitzpah of district the of lord the

צוגעדעקט, און אַריינגעשטעלט זיינע טירן , זיינע שלעסער, און זיינע ריגלען;
riglen zaine un shleser zaine tirn zaine araingeshtelt un tsugedekt
bars its and bolts its doors its positioned and covered

אויך די מויער פֿון דעם טייך פֿון שֶׁלַח ביים גאָרטן פֿון מלך , און
un melech fun gortn baim Shelach fun taich dem fun moier di oich
and king of garden at the Shelach of pool the of wall the also

טז ביז די טרעפּ וואָס נידערן אַראָפּ פֿון דָּוִדס-שטאָט .
biz di trep vos nidern arop fun Dovids-Shtot
has him after Ir Dovid from down descend which stairs the up to

פֿאַרריכט נחֶמְיָה דער זון פֿון עַזבוקן , דער האַר פֿון אַ האַלבער
halber a fun har der Azbukn fun zun der Nechemyah farricht
half a of lord the Azbuk of son the Nechemyah worked repairs

געגנט פֿון בֵּית-צור , ביז אַקעגן די קבֿרים פֿון דָּוִד , און ביז
biz un Dovid fun kvorim di akegn biz Beis-Tsur fun gegent
up to and Dovid of graves the opposite up to Beit-Tzur of district

יז נאָך אים דעם געמאַכטן טייך, און ביז צום הויז פֿון די גיבורים .
im noch giborim di fun hoiz tsum biz un taich gemachtn dem
him after warriors the of house to up to and pool made the

האָבן פֿאַרריכט די לְוִיים , רחום דער זון פֿון בנין . לעבן
lebn Bunnien fun zun der Rechum Leviim di farricht hobn
next to Bani of son the Rechum Levi'im the worked repairs have

אים האָט פֿאַרריכט חַשַׁבְיָה דער האַר פֿון אַ האַלבער געגנט פֿון
fun gegent halber a fun har der Chashavyah farricht hot im
of district half a of lord the Chashavyah worked repairs has him

קְעִילָה , פֿאַר זיין געגנט . יח נאָך אים האָבן פֿאַרריכט זייערע ברידער ,
brider zeyere farricht hobn im noch gegent zain far Keilah
brothers their worked repairs have him after district his for Ke'ilah

בַּוַי דער זון פֿון חֲנָדָד , דער האַר פֿון אַ האַלבער געגנט פֿון קְעִילָה .
Keilah fun gegent halber a fun har der Chenadadn fun zun der Bavai
Ke'ilah of district half a of lord the Chenadad of son the Bavai

יט און לעבן אים האָט פֿאַרריכט עֶזֶר , דער זון פֿון יֵשׁוּעַ , דער
der Yeshuaen fun zun der Ezer farricht hot im lebn un
the Yeshua of son the Ezer worked repairs has him next to and

האַר פֿון מִצפָּה , אַ צווייטע שטרעק, אַקעגן ווו מע גייט אַרויף צום
tsum aroif geit me vu akegn shtrek tsveite a Mitspah fun har
to the up goes one where opposite section second a Mitzpah of lord

כ ברוך פֿאַרריכט פֿלייסיק האָט אים נאָך . ווינקל ביים וואַפֿנהויז
Baruch farricht flaisik hot im noch vinkel baim vafnhoiz
Baruch worked repairs diligent has him after the Corner at armory

דער זון פֿון זַכַּי , אַ צווייטע שטרעק, פֿון ווינקל ביזן אײַנגאַנג פֿון
fun aingang bizn vinkel fun shtrek tsveite a Zakaien fun zun der
of entrance unto to the Corner from section second a Zakai of son the

אֶלְיָשִׁיבֿ דעם כֹּהן-גָּדוֹלס הויז . כא נאָך אים האָט פֿאַררישט
farricht hot im noch hoiz koyen-gadols dem Elyashiv
worked repairs has him after house Kohen HaGadol's the Elyashiv

מְרֵמוֹת דער זון פֿון אוּרִיה דעם זון פֿון הַקּוֹצ , אַ צווייטע שטרעק,
shtrek tsveite a hakotsn fun zun dem Uriyah fun zun der Meremot
section second a Hakotz of son the Uriyah of son the Meremot

פֿון דעם אײַנגאַנג פֿון אֶלְיָשִׁיבֿס הויז און ביזן סוף פֿון אֶלְיָשִׁיבֿס
Elyashivs fun sof bizn un hoiz Elyashivs fun aingang dem fun
Elyashiv's of end unto and house Elyashiv's of entrance the from

הויז . כב און נאָך אים האָבן פֿאַררישט די כֹּהנים , די מענטשן
mentshn di koyanim di farricht hobn im noch un hoiz
men the kohanim the worked repairs have him after and house

פֿון דער געגנט . כג נאָך דעם האָבן פֿאַררישט בנימין און חשובֿ
Chashuv un Binyamin farricht hobn dem noch gegent der fun
Chashuv and Binyamin worked repairs have that after region the of

אַקעגן זייער הויז . נאָך דעם האָט פֿאַררישט עַזַרְיָה דער זון פֿון
fun zun der Azaryah farricht hot dem noch hoiz zeyer akegn
of son the Azaryah worked repairs has that after house their opposite

מַעֲשֵׂיָה דעם זון פֿון עֲנַנְיָהן לעבן זײַן הויז . כד נאָך אים האָט
hot im noch hoiz zain lebn Ananyahn fun zun dem Maaseiyah
has him after house his beside Ananyah of son the Ma'aseiyah

פֿאַררישט בנוי דער זון פֿון חֲנָדָדן , אַ צווייטע שטרעק, פֿון
fun shtrek tsveite a Chenadadn fun zun der Binui farricht
from section second a Chenadad of son the Binnui worked repairs

עַזַרְיָהס הויז ביזן ווינקל , און ביזן עק . כה פּלָל דער זון פֿון
fun zun der Palal ek bizn un vinkel bizn hoiz Azaryahs
of son the Palal Corner unto and the Buttress unto house Azaryah's

עוזַיִ האָט פֿאַררישט אַקעגן דעם עק , און דעם טורעם וואָס
vos turem dem un ek dem akegn farricht hot Uzain
which Tower the and Corner the opposite worked repairs has Uzai

איז אַרויסגערוקט פֿון דעם אויבערשטן הויז פֿון מלך ביים וואָס
baim vos melech fun hoiz oibershtn dem fun aroisgerukt iz
at the which king of house upper the from projected is

הויף פֿון דער וואַך . נאָך אים פְּדָיָה דער זון פֿון פַּרעוֹשן . – כו און
un Paroshn fun zun der Pedayah im noch vach der fun hoif
and Parosh of son the Pedayah him after guard the of courtyard

די נתינים זײַנען געזעסן אין עוֹפֿל ביז קעגן דעם וואַסערטויער צו
tsu vasertoier dem kegen biz Ofel in gezesn zainen Netenim di
to Water Gate the opposite up to Ophel in dwelt are Netenim the

מזרח און דעם אַרויסגערוקטן טורעם כז נאָך אים האָבן פֿאַררישט די
di farricht hobn im noch turem aroisgeruktn dem un mizrech
the repaired have him after tower projected the and east

תְּקוֹעִים אַ צווייטע שטרעק, פֿון אַקעגן דעם גרויסן אַרויסגערוקטן טורעם
turem aroisgeruktn groisn dem akegn fun shtrek tsveite a Tekoaim
tower projected great the opposite from section second a Tekoim

און ביז דער מויער פֿון עוֹפֿל .
Ofel fun moier der biz un
Ophel of wall the unto and

other section, from the Corner unto the petach Bais Elyashiv the Kohen HaGadol. [21] After him repaired Meremot ben Uriyah ben Hakotz another section, from the entrance of the Bais Elyashiv even to the end of the Bais Elyashiv. [22] And after him repaired the Kohanim, who were the men of the surrounding area. [23] After him repaired Binyamin and Chashuv opposite their bais. After him repaired Azaryah ben Ma'aseiyah ben Ananyah etzel *(beside)* his bais. [24] After him repaired Binnui ben Chenadad another section, from the bais Azaryah unto the Corner, even unto the Pinnah. [25] Palal ben Uzai, opposite the Corner, and the Migdal which projects from upper part of the Bais HaMelech, that was by the khatzer *(court)* of the Guard. After him Pedayah ben Parosh, [26] And the Netenim *(servants of the Bais Hamikdash)* dwelt on Ophel, made repairs unto the place opposite the Water Gate on the east, and the migdal that projects out. [27] After them the Tekoim repaired another section, opposite the great migdal that

projects out, even unto the Chomat Ophel.
28 From above the Horse Gate repaired the Kohanim, every one opposite his bais.
29 After them repaired Tzadok ben Immer opposite his bais. After him repaired also Shema'yah ben Shechanyah, the Shomer of the East Gate.
30 After him repaired Chananyah ben Shelemyah, and Chanun the sixth son of Tzalaph, another section. After him repaired Meshullam ben Berekhyah opposite his living quarters.
31 After him repaired Malkiyah one of the goldsmiths unto the place of the Netenim, and of the merchants, opposite the Sha'ar HaMifkad, and to the aliyyat hapinnah.
32 And between the aliyyat hapinnah unto the Sheep Gate repaired the goldsmiths and the merchants.

כח אִיבער דעם פֿערדטויער האָבן פֿאַרריכט די כֹהנים , איטלעכער
itlecher koyanim di farricht hobn ferdtoier dem iber
each kohanim the worked repairs have Horse Gate the over

כט אַקעגן זײַן הויז . נאָך דעם האָט פֿאַרריכט צָדוֹק דער זון פֿון
fun zun der Tsadok farricht hot dem noch hoiz zain akegn
of son the Tzadok worked repairs has this after house his opposite

שמַעיָה אֵמֶרן אַקעגן זײַן הויז . און נאָך אים האָט פֿאַרריכט
Shemayah farricht hot im noch un hoiz zain akegn Immern
Shema'yah worked repairs has him after and house his opposite Immer

ל נאָך אים האָט מזרח-טויער . דער היטער פֿון , שכַנְיָהן דער זון פֿון
hot im noch mizrech-toier fun hiter der Shechanyahn fun zun der
has him after Eastern Gate of keeper the Shechanyah of son the

חֲנַנְיָה דער זון פֿון שֶׁלֶמְיָהן , און חָנון דער פֿאַרריכט
der Chanun un Shelemyahn fun zun der Chananyah farricht
the Chanun and Shelemyah of son the Chananyah worked repairs

זעקסטער זון פֿון צָלָפֿן , אַ צווייטע שטרעק. נאָך אים האָט פֿאַרריכט
farricht hot im noch shtrek tsveite a Tsalafn fun zun zekster
worked repairs has him after section second a Tzalaph of son sixth

לא נאָך אים משולָם דער זון פֿון בֶּרֶכְיָהן , אַקעגן זײַן קאַמער . נאָך
im noch kamer zain akegn Berechyahn fun zun der Meshulam
him after chamber his opposite Berechyah of son the Meshullam

האָט פֿאַרריכט מַלכִּיָה , אַ זון פֿון די גאָלדשמידן , ביז דעם הויז
hoiz dem biz goldshmidn di fun zun a Malkiyah farricht hot
house the unto goldsmiths the of son a Malkiyah worked repairs has

פֿון די נתינים און די האַנדלסלײַט, אַקעגן דעם טויער הַמִּפקָד , און
un HaMifkad toier dem akegn handlslait di un Netenim di fun
and HaMifkad gate the opposite merchants the and Netenim the of

לב און צווישן דער אויבערשטוב פֿון . ווינקל פֿון אויבערשטוב דער ביז
fun oibershtub der tsvishn un vinkel fun oibershtub der biz
of upper room the between and the Corner of upper room the unto

ווינקל און דעם שאָפֿטויער האָבן פֿאַרריכט די גאָלדשמידן און
un goldshmidn di farricht hobn shoftoier dem un vinkel
and goldsmiths the worked repairs have Sheep Gate the and the Corner

קרעמער . די
kremer di
merchants the

33 4:1 But it came to pass, that when Sanvalat heard that we were rebuilding the Chomah, he was angered, took great indignation, mocked the Yehudim.
34 4:2 And he spoke before his brethren and the army of Shomron, and said, What do these feeble Yehudim? Will they fortify themselves? Will they sacrifice? Will

לג א און עס איז געווען, ווי סַנבַלַט האָט געהערט אַז מיר בויען
boien mir az gehert hot Sanvalat vi geven iz es un
are building we that heard has Sanvalat when was is it and

; מויער, אַזוי האָט אים געברענט, און ער האָט שטאַרק געצערנט
getsernt shtark hot er un gebrent im hot azoi moier di
became angry strongly has he and burned him has so wall the

לד ב און ער האָט געשפּעט פֿון די יִידן . און ער האָט געזאָגט פֿאַר זײַנע
zaine far geredt hot er un Yidn di fun geshpet hot er un
his for spoken has he and Jews the of mocked has he and

ברידער און דעם חיל פֿון שומרון , און האָט געזאָגט: וואָס טוען
tuen vos gezogt hot un Shomron fun cheil dem un brider
are doing what said has and Shomron of army the and brothers

די דאָזיקע צעקרעכענע יִידן ? וועט מען זיי דען לאָזן ? וועלן זיי דען
den zei veln lozn den zei men vet Yidn tsekrochene dozike di
then they will allow then them one will Jews broken down these the

they finish in a day? Will they revive the avanim out of the heaps of the burned rubble?
35 4:3 Now Toviyah the Ammoni was by him, and he said, Even that which they build, if a fox climb up on it, even he shall break down their chomat avanim.
36 4:4 Shema, Eloheinu, for we are despised; turn their insults upon their own head, and give them as plunder in a land of captivity;
37 4:5 And cover not their avon, and let not their chattat be blotted out from before thee, for they threw insults in the face of HaBonim.

38 4:6 So we rebuilt HaChomah, and kol HaChomah was joined together unto half the height thereof, for HaAm had a mind to work.

4 4:7 But it came to pass, that when Sanvalat, and Toviyah, and the Arabs, and the Ammonim, and the Ashdodim, heard about the Chomat Yerushalayim, that its repairs had gone ahead, and that the gaps began to be closed up, then they were very angry,
2 4:8 And they plotted all of them together to come and to fight against Yerushalayim,

קָרְבָּנוֹת שלאַכטן? וועלן זיי עס ענדיקן אין אַ טאָג? וועלן זיי אויפֿלעבן
oiflebn zei veln tog a in endikn es zei veln shlachtn korbones
revive they will day a in finish it they will sacrifice offerings

די שטיינער פֿון די הויפֿנס ערד, אַז זיי זיַנען פֿאַרברענט? לה ג און
un farbrent zainen zei az erd hoifns di fun shteiner di
and burned up are they when earth heaps the from stones the

טוֹבִיָה דער עַמוֹני איז געווען לעבן אים, און האָט געזאָגט: אֲפִילוּ אַז
az afile gezogt hot un im lebn geven iz Amoni der Toviyah
that even said has and him next to was is Ammoni the Toviyah

זיי בויען שוין יאָ, ווען אַ פֿוקס זאָל אַרויפֿגיין, וועט ער צעברעכן
tsebrechn er vet aroifgein zol fuks a ven yo shoin boien zei
break down he will go up should fox a when yes already build they

זייער שטיינערנע מויער. לו ד העָר , אלוקינו , ווי מיר זיַנען געווָאָרן צו
tsu gevorn zainen mir vi Elokeinu her moier shteinerne zeyer
to become are we how our G-d pay heed wall stone their

שפּאָט , און קער אום זייער לעסטערונג אויף זייער קאָפּ, און גיב זיי
zei gib un kop zeyer oif lesterung zeyer um ker un shpot
them give and head their on reviling their back turn and mockery

צו רויב אין לאַנד פֿון געפֿאַנגענשאַפֿט; לז ה און זאָלסט נישט
nisht zolst un gefangenshaft fun land in roib tsu
not may you(SG) and captivity of the land in plunder to

פֿאַרדעקן זייער זינד, און זייער חטא זאָל נישט פֿאַרמעקט ווערן פֿון
fun vern farmekt nisht zol chet zeyer un zind zeyer fardekn
from become be blotted out not shall sin their and sin their conceal

פֿאַר דיר , ווָאָרעם זיי האָבן דיך דערצערנט פֿאַר די בויער .
boier di far dertsernt dich hobn zei vorem dir far
builders the for provoked you(SG) have they because you(SG) before

לח ו אַזוי האָבן מיר געבויט די מויער; און די גאַנצע מויער איז פֿאַרבונדן
farbundn iz moier gantse di un moier di geboit mir hobn azoi
joined is wall whole the and wall the built we have so

געווָאָרן ביז איר העלפֿטער הייך ; ווָאָרעם דאָס פֿאָלק האָט געהאַט
gehat hot folk dos vorem heich helfter ir biz gevorn
had has people the because height half its up to become

האַרץ צו טאָן.
ton tsu harts
do to heart

ד ד:ז און עס איז געווען, ווען סַנבַלַט , און טוֹבִיָה , און די אַראַבער,
araber di un Toviyah un Sanvalat ven geven iz es un
Arabs the and Toviyah and Sanvalat when was is it and

און די עַמוֹנים , און די אַשדוֹדים , האָבן געהערט אַז די מויערן
moiern di az gehert hobn Ashdodim di un Amonim di un
walls the that heard have Ashdodim the and Ammonim the and

פֿון ירושָלַיִם ווערן פֿאַררִיכט, אַז די בראָכן האָבן אָנגעהויבן
ongehoibn hobn brochn di az farricht vern Yerushalayim fun
begun had breaches the that repaired are being Yerushalayim of

פֿאַרשטאָפּט צו ווערן , האָט זיי זייער געבערענט. ב ד:ח און זיי האָבן
hobn zei un gebrent zeyer zei hot vern tsu farshtopt
have they and burned very they had become to stopped up

געמאַכט אַ בונט אַלע אין איינעם, צו קומען מלחמה האַלטן אויף
oif haltn milchome kumen tsu einem in ale bunt a gemacht
upon wage war come to one in all conspiracy a made

ירושָלַיִם , און אָנמאַכן דרינען אַ מהומה . ג ד:ט האָבן מיר מתפּלל
mispalel mir hobn mehume a drinen onmachn un Yerushalayim
praying we have chaos a within it make and Yerushalayim

and to hinder it.
3 4:9 Nevertheless we davened unto Eloheinu, and set a watch against them yomam valailah, because of them.
4 4:10 And Yehudah said, The koach of the bearers of burdens is giving out, and there is much rubble, so that we are not able to rebuild the Chomah *(Wall)*.
5 4:11 And our adversaries said, They shall have no da'as, neither see, till we come in the midst among them, and slay them, and cause the melachah *(work)* to cease.
6 4:12 And it came to pass, that when the Yehudim which dwelt near them came, they said unto us eser pe'amim, Wherever ye turn, they will be upon us.
7 4:13 Therefore set I behind the lower places of the Chomah, and on the exposed places, I even set HaAm by their mishpekhot with their swords, their spears, and their bows.
8 4:14 And I looked, and rose up, and said unto the Nobles, and to the Officials, and to the rest of HaAm, Be not ye afraid of them. Remember Adonoi HaGadol vHaNorah, and fight for your achim, your banim, and your banot, your nashim, and your batim.

געווען צו אלוקינו , און מיר האָבן געשטעלט אַ וואַך אַקעגן זיי ביי טאָג
tog bai zei akegn vach a geshtelt hobn mir un Elokeinu tsu geven
day by them against watch a stood have we and our G-d to been

און ביי נאַכט, פֿאַר זיי .
zei far nacht bai un
them for night by and

ד ד:י און יהודה האָט געזאָגט: דער כּוח פֿון די לאַסטטרעגער איז
iz lasttreger di fun koiech der gezogt hot Yehudah un
is load carriers the of strength the said has Yehudah and

אָפּגעשוואַכט, און ערד אָפּצוראַמען איז דאָ אַ סך , און מיר קענען נישט
nisht kenen mir un sach a do iz optsuramen erd un opgeshvacht
not can we and lot a here is to clear away earth and weakened

בויען די מויער. ה ד:יא און אונדזערע שׂונאים האָבן געזאָגט: זאָלן זיי נישט
nisht zei zoln gezogt hobn sonem undzere un moier di boien
not they may said have enemies our and wall the build

מערקן און נישט זען, ביז מיר וועלן קומען צווישן זיי , און וועלן
veln un zei tsvishn kumen veln mir biz zen nisht un merkn
will and them among come will we until see not and perceive

זיי אויסהרגען, און אויפֿהערן די אַרבעט. ו ד:יב און עס איז געווען, אַז
az geven iz es un arbet di oifhern un oishrgen zei
when was is it and work the cease and slay them

די ייִדן וואָס זיינען געזעסן ביי זיי , זיינען צו אונדז געקומען , האָבן
hobn gekumen undz tsu zainen zei bai gezesn zainen vos Yidn di
have come us to are them by sitting are who Jews the

זיי אונדז צען מאָל געזאָגט וועגן אַלע פּלענער וואָס זיי האָבן
hobn zei vos plener ale vegen gezogt mol tsen undz zei
have they which plans all concerning said times ten us they

געשמידט קעגן אונדז. ז ד:יג האָב איך אויסגעשטעלט אונטער דעם אָרט
ort dem unter oisgeshtelt ich hob undz kegen geshmidt
place the under deployed I have us against bound

הינטער דער מויער, אין די אָפֿענע פּלעצער – איך האָב אויסגעשטעלט דאָס
dos oisgeshtelt hob ich peletser ofene di in moier der hinter
this set have I places exposed the in wall the behind

פֿאָלק לויט משפּחות , מיט זייערע שוווערדן, זייערע שפּיזן , און
un shpizn zeyere shverdn zeyere mit mishpoches loit folk
and spears their swords their with families according to people

זייערע בויגנס. ח ד:יד און איך האָב זיך אומגעקוקט, און בין אויפֿגעשטאַנען
oifgeshtanen bin un umgekukt zich hob ich un boigns zeyere
risen up am and looked self have I and bows their

און האָב געזאָגט צו די אַדלליִט , און צו די פֿאַרשטייער, און צו
tsu un forshteyer di tsu un adllait di tsu gezogt hob un
to and officials the to and leading people the to said have and

דעם איבעריקן פֿאָלק: איר זאָלט נישט מורא האָבן פֿאַר זיי ; דערמאָנט
dermont zei far hobn moire nisht zolt ir folk iberikn dem
remember them for have fear not shall you people rest of the the

אייך אָן אֲדֹנָי , דעם גרויסן און דעם פֿאָרכטיקן, און האַלט מלחמה
milchome halt un forchtikn dem un groisn dem Adonoi on aich
war wage and awesome the and great the Adonoi on yourselves

פֿאַר אייַערע ברידער , אייַערע זין און אייַערע טעכטער , אייַערע ווייַבער,
vaiber aiere techter aiere un zin aiere brider aiere far
wives your daughters your and sons your brothers your for

און אייַערע הייזער .
haizer aiere un
houses your and

ט טו און עס איז געווען, ווי אונדזערע פֵיַינט האָבן געהערט, אַז
az gehert hobn faint undzere vi geven iz es un
that hear did enemies our when was is it and

מיר האָבן זיך דערווּוסט , און אלקים האָט פַאַרשטערט זייער עצה ,
eitse zeyer farshtert hot Elokim un dervust zich hobn mir
counsel their broken has G-d and discovered selves have we

אַזוי האָבן מיר זיך אַלע אומגעקערט צו דער מויער, איטלעכער צו
tsu itlecher moier der tsu umgekert ale zich mir hobn azoi
to each one wall the to returned all ourselves we have so

זיַין אַרבעט. י טז און עס איז געווען פֵון יענעם טאָג אָן, האָבן העלפֵט פֵון
fun helft hobn on tog yenem fun geven iz es un arbet zain
of half have on day that from was is it and work his

מיַינע יונגען געטאָן די אַרבעט, און העלפֵט פֵון זיי האָבן געהאַלטן
gehaltn hobn zei fun helft un arbet di geton yungen maine
held have them of half and work the done young my

די שפּיזן , די שילדן און די בויגנס , און די פּאַנצערס ; און די
di un pansters di un boigns di un shildn di shpizn di
the and body armor the and bows the and shields the spears the

האַרן זיַינען געווען הינטער דעם גאַנצן הויז פֵון יהודה יא יז ווָאס
vos Yehudah fun hoiz gantsn dem hinter geven zainen harn
who Yehudah of house all the behind were are leaders

האָבן געבויט די מויער. און די לאַסטטרעגער לאָדנדיק האָבן מיט איין
ein mit hobn lodndik lasttreger di un moier di geboit hobn
one with have loading load carriers the and wall the built have

האַנט זיירער געטאָן די אַרבעט, און איינע האָט געהאַלטן דעם ווַאפֵן .
vafn dem gehaltn hot eine un arbet di geton zeyerer hant
weapon the held has one and work the done of theirs hand

יב יח און די בויער זיַינען געווען אָנגעגורט איטלעכער מיט זיַין שוווערד
shverd zain mit itlecher ongegurt geven zainen boier di un
sword his with each one girded up were are builders the and

אויף זיַינע לענדן, און אַזוי האָבן זיי געבויט; און אַ שופֵר-בלאָזער איז
iz shoifer-blozer a un geboit zei hobn azoi un lendn zaine oif
is shofar blower a and built they have so and loins his on

געווען לעבן מיר. יג יט און איך האָב געזאָגט צו די אַדלליַיט , און צו
tsu un adllait di tsu gezogt hob ich un mir lebn geven
to and leading people the to said have I and me near was

די פֵאָרשטייער, און צו דעם איבעריקן פֵאָלק: די אַרבעט איז גרויס און
un grois iz arbet di folk iberikn dem tsu un forshteyer di
and great is work the people rest of the the to and officials the

אויסגעבריַיט, און מיר זיַינען אָפּגעזונדערט אויף דער מויער, ווייַט איינער
einer vait moier der oif opgezundert zainen mir un oisgebreit
one far wall the on separated are we and spread out

פֵון אַנדערן. יד כ איז, אין דעם אָרט וואָס איר וועט הערן דעם קול פֵון
fun kol dem hern vet ir vos ort dem in iz andern fun
of sound the hear will you that place the in is another from

שופֵר , אַהין זאָלט איר זיך איַינזאַמלען צו אונדז; אלוקינו וועט
shofer ahin zolt ir zich ainzamlen tsu undz Elokeinu vet
shofar there shall you ye thither selves together gather us to will our G-d

מלחמה האַלטן פֵאַר אונדז.
milchome haltn far undz
war wage for us

9 4:15 And it came to pass, when our enemies were aware that it was known unto us, and HaElohim had brought their etzah *(plan)* to nought, that we returned all of us to HaChomah, every one unto his melachah *(work)*. 10 4:16 And it came to pass from that day forth, that half of my men did the melachah, and the other half of them held the spears, the shields, and the bows, and the body armor; and the officials posted themselves behind Kol Bais Yehudah 11 4:17 Who were HaBonim BaChomah. And they that bore burdens, carried their loads such that each one with one of his hands did the melachah, and with the other hand held a weapon. 12 4:18 For the Bonim, every one had his cherev girded by his side, and so built. And he that sounded the shofar was by me. 13 4:19 And I said unto the Nobles, and to the Officials, and to the rest of haAm, The melachah is great and spread out, and we are separated along the Chomah, one far from another. 14 4:20 In what place therefore ye hear the kol haShofar, rally ye thither unto us; Eloheinu shall fight for us.

טו כא אַזוי האָבן מיר געטאָן די אַרבעט; און אַ העלפֿט פֿון זיי האָבן
azoi hobn mir geton di arbet un a helft fun zei hobn
so have we done the work and a half of them have

געהאַלטן די שפּיזן פֿון אויפֿגאַנג פֿון פֿרימאָרגן ביז די שטערן זיַנען
gehaltn di shpizn fun oifgang fun frimorgn biz di shtern zainen
held the spears from the rising of morning until the stars are

טז כב אַרויס. איך האָב אויך געזאָגט אין יענער צייַט צום פֿאָלק: זאָל
arois. ich hob oich gezogt in yener tsait tsum folk: zol
out. I also have said in that time to the people: shall

איטלעכער מיט זיַן יונג נעכטיקן אין ירושָלַיִם ,
itlecher mit zain yung nechtikn in Yerushalayim,
each one with his young man in the night spend Yerushalayim,

כּדי זיי זאָלן אונדז זיַן בייַ נאַכט פֿאַר אַ וואַך , און בייַ טאָג פֿאַר
kedei zei zoln undz zain bai nacht far a vach, un bai tog far
that they so shall us be at night for a watch, and by day for

יז כג אַרבעט. און נישט איך, אָדער מיַינע ברידער און מיַינע יונגען
arbet. un ich nisht oder maine brider un maine yungen
work. and I not or my brothers and my young

און די וואַכלייַט וואָס הינטער מיר, קיינער האָבן מיר נישט אויסגעטאָן
un di vachlait vos hinter mir, keiner hobn mir nisht oisgeton
and the watchmen who me behind, anyone have me not taken off

מיט אונדזערע קלייַדער ; אַפֿילו צום וואַסער איז איטלעכער געגאַנגען
undzere kleider; afile tsum vaser iz itlecher gegangen
our garments; even to the water is each one gone

זיַן וואָפֿן .
zain vafn
his weapon

ה 5 And there was a great outcry of HaAm and of their nashim against their achim the Yehudim.

און עס איז געווען אַ גרויס געשריי פֿון דעם פֿאָלק און זייערע
un es iz geven a grois geshrei fun dem folk un zeyere
and there is was a great outcry from the people and their

ב וויַבער אויף זייערע ברידער , די יהודים . און עס זיַנען
vaiber oif zeyere brider, di Yehudim. un es zainen
wives against their brothers the Yehudim. and there are

2 For there were that said, We, our banim, and our banot, are rabbim *(many)*; therefore we must get dagan *(grain)* for them, that we may eat, and live.

געווען אַזעלכע וואָס האָבן געזאָגט: מיר מיט אונדזערע זין און אונדזערע
geven azelche vos hobn gezogt: mir mit undzere zin un undzere
were such which have said: we with our sons and our

טעכטער זיַנען פֿיל ; טאָ לאָמיר קריגן תּבואה, כּדי מיר זאָלן עסן
techter zainen fil; to lomir krign tvue, kedei mir zoln esen
daughters are many; so let us get grain, that we so shall eat

3 Some also there were that said, We have mortgaged our sadot *(fields)*, kramim *(vineyards)*, and batim *(houses)*, that we might buy dagan, because of the ra'av *(famine)*.

ג און לעבן. און געווען אַזעלכע וואָס האָבן געזאָגט: אונדזערע פֿעלדער
un lebn. un geven azelche vos hobn gezogt: undzere felder
and live. and were such which have said: our fields

און אונדזערע ווייַנגערטנער און אונדזערע הייַזער פֿאַרזעצן מיר; לאָמיר
un undzere vaingertner un undzere haizer farzetsn mir; lomir
and our vineyards and our houses we mortgage; let us

ד קריגן תּבואה, פֿון וועגן דעם הונגער. און געווען אַזעלכע וואָס
krign tvue, fun vegen dem hunger. un geven azelche vos
get grain, on account of the famine. and were such who

4 There were also that said, We have borrowed kesef for the tax of HaMelech, and that upon our sadot and kramim.

האָבן געזאָגט: מיר האָבן געליען געלט פֿאַר דעם מלכס אָפּצאָל אויף
hobn gezogt: mir hobn gelien gelt far dem melechs optsol oif
have said: we have borrowed money for the king's tax on

ה אונדזערע פֿעלדער און אונדזערע ווייַנגערטנער. און אַצונד , אונדזער פֿלייש
undzere felder un undzere vaingertner. un atsund, undzer fleish
our fields and our vineyards. and now, our flesh

5 Yet now our basar is the same as the

basar of acheinu *(our brethren, countrymen)*, our banot as their banot; and, hinei, we bring into the bondage of slavery our banim and our banot, and some of our banot are brought unto bondage already, neither is it in our power to redeem them, for other men have our sadot and kramim.

6 And I was very angry when I heard their outcry and these devarim. 7 Then I consulted my own thoughts, and I rebuked the Nobles, and the officials, and said unto them, Ye exact massa *(usury)*, every one from his brother. And I called a kehillah gedolah against them. 8 And I said unto them, We as far as we have ability have redeemed acheinu *(bought back our brethren)* the Yehudim, which were sold unto the Goyim; and will ye even sell your brethren? Or shall they be sold back unto us? Then they were speechless, and found nothing to answer. 9 Also I said, It is not tov this thing ye are doing. Ought ye not to walk in the fear of Eloheinu and end the derision of the Goyim oyveinu *(our enemies)*? 10 I likewise, and my brethren, and my men,

איז דאָך אַזוי ווי דאָס פֿלייש פֿון אונדזערע ברידער , אונדזערע קינדער
kinder undzere brider undzere fun fleish dos vi azoi doch iz
children our brothers our of flesh the as so indeed is

אַזוי ווי זייערע קינדער , און אָט מוזן מיר באַצווינגען אונדזערע זין
zin undzere batsvingen mir muzn ot un kinder zeyere vi azoi
sons our subdue we must behold and children their as so

און אונדזערע טעכטער פֿאַר קנעכט, און טייל פֿון אונדזערע טעכטער
techter undzere fun teil un knecht far techter undzere un
daughters our of a part and slaves for daughters our and

זיַינען שוין באַצווונגען , און אונדזער האַנט איז אָן כּוֹח ,
un koiech on iz hant undzer un batsvungen shoin zainen
and strength without is hand our and subdued already are

אונדזערע פֿעלדער און אונדזערע ווייַנגערטנער געהערן צו אַנדערע.
andere tsu gehern vaingertner undzere un felder undzere
others to belong vineyards our and fields our

1 האָט מיך זייער פֿאַרדראָסן ווי איך האָב געהערט זייער געשריי און די
di un geshrei zeyer gehert hob ich vi fardrosn zeyer mich hot
the and outcry their heard have I when annoyed very me has

דאָזיקע ווערטער. 2 און מיַין האַרץ האָט זיך באַקלערט אין מיר, און איך האָב
hob ich un mir in baklert zich hot harts main un verter dozike
have I and me in pondered self has heart my and words these

זיך געקריגט מיט די אַדלליַיט און מיט די פֿאָרשטייער, און איך
ich un forshteyer di mit un adllait di mit gekrigt zich
I and officials the with and leading people the with contended self

האָב צו זיי געזאָגט: אויף וואָכער לייַט איר איטלעכער זיַין ברודער? און
un bruder zain itlecher ir lait vocher oif gezogt zei tsu hob
and brother his each one you people usury on said them to have

איך האָב געמאַכט אַקעגן זיי אַ גרויסע אײַנאַמלונג. 3 און איך האָב צו
tsu hob ich un ainzamlung groise a zei akegn gemacht hob ich
to have I and assembly great a them against made have I

זיי געזאָגט: מיר האָבן אויסגעקויפֿט אונדזערע ברידער פֿון יהודה
vos Yehudah fun brider undzere oisgekoift hobn mir gezogt zei
who Yehudah from brothers our ransomed have we said them

זיַינען פֿאַרקויפֿט געווען צו פֿעלקער , וו ווייַט מיר האָבן געקענט , און איר
ir un gekent hobn mir vait vi felker tsu geven farkoift zainen
you and been able have we far as the Goyim to were sold are

ווילט גאָר פֿאַרקויפֿן אײַערע ברידער , און זיי זאָלן זיך פֿאַרקויפֿן צו
tsu farkoifen zich zoln zei un brider aiere farkoifen gor vilt
to sell selves shall they and brothers your sell indeed want

אונדז? 4 און האָבן זיי געשוויגן און נישט געפֿונען קיין ווערטער. 5 און
un verter kein gefunen nisht un geshvigen zei hobn undz
and words any found not and remained silent they have us

איך האָב געזאָגט: נישט גוט איז די זאַך וואָס איר טוט; דאַרפֿט איר נישט
nisht ir darft tut ir vos zach di iz gut nisht gezogt hob ich
not you need do you that thing the is good not said have I

גיין אין מורא פֿאַר אלוקינו , אויס חרפּה פֿאַר די פֿעלקער אונדזערע
undzere felker di far charpe ois Elokeinu far moire in gein
our nations the for disgrace out of our G-d for fear in go

פֿיַינט ? 6 איך אויך, מיַינע ברידער און מיַינע יונגען , האָבן זיי גענומען
gelien zei hobn yungen maine un brider maine oich ich faint
lent them have young my and brothers my also I enemies

געלט און תּבואה. לאָמיר, איך בעט אײַך, אָפּלאָזן דעם דאָזיקן חוֹב . 7 גיט
git choiv dozikn dem oplozen aich bet ich lomir tvue un gelt
give debt this the release you beg I let us grain and money

have allowed them to borrow kesef and dagan; let us stop now this massa *(burden of debt)*.
11 Restore, now, to them, even today, their sadot, their kramim, their zayit groves, and their batim *(houses)*, also the usury of the hundredth part of the kesef, and of the dagan, the tirosh *(new wine)*, and the yitzhar *(olive oil)*, that ye exact of them.
12 Then said they, We will restore them, and will require nothing of them; so will we do as thou sayest. Then I summoned the Kohanim, and took an oath of them, that they should do according to this promise.
13 Also I shook out the fold of my robe, and said, So may HaElohim shake out every man from his bais, and from that which belongs to him, that keepeth not this promise, even thus be he shaken out, and emptied. And Kol HaKahal said, Omein, and praised Hashem. And HaAm did according to this promise.
14 Moreover, from the yom that I was appointed to be their governor in Eretz Yehudah, from the twentieth year even unto the two and thirtieth year of Artachshasta HaMelech, that is, twelve shanim, I and my brethren have not eaten the Lechem

זיי אָפּ , איך בעט אײַך, הײַנט זייערע פֿעלדער, זייערע ווײַנגערטנער, זייערע
zeyere vaingertner zeyere felder zeyere haint aich bet ich op zei
their vineyards their fields their today you beg I back them

איילבערטגערטנער, און זייערע הײַזער, און די הונדערטן זילבערשטיק ,
zilbershtik hundertn di un haizer zeyere un eilbertgertner
pieces of silver hundreds the and houses their and olive gardens

און די תּבֿואה, דעם ווײַן , און דאָס אייל, וואָס איר מאָנט פֿון זיי .
zei fun mont ir vos eil dos un vain dem tvue di un
them from demand you that oil the and wine the grain the and

יב האָבן זיי געזאָגט: מיר וועלן אָפּגעבן , און מיר וועלן פֿון זיי נישט
nisht zei fun veln mir un opgebn veln mir gezogt zei hobn
not them from will we and give back will we said they have

פֿאַרלאַנגען; מיר וועלן אַזוי טאָן ווי דו זאָגסט. האָב איך גערופֿן די כֹּהנים ,
koyanim di gerufn ich hob zogst du vi ton azoi veln mir farlangen
kohanim the called I have say you as do so will we demand

און איך האָב זיי באַשוואָרן צו טאָן אַזוי ווי דער דאָזיקער צוזאָג .
tsuzog doziker der vi azoi ton tsu bashvorn zei hob ich un
promise this the as so do to swear an oath them have I and

יג אויך האָב איך אויסגעטרייסלט מײַן שויס, און האָב געזאָגט: אַזוי זאָל
zol azoi gezogt hob un shois main oisgetreislt ich hob oich
shall so said have and lap my shaken out I have also

האלקים אויסטרייסלען יעטוועדער מאַן וואָס וועט נישט מקיים זײַן דעם
dem zain mekayem nisht vet vos man yetveder oistreislen HaElokim
the be fulfill not will who man every shake out G-d

דאָזיקן צוזאָג , פֿון זײַן הויז , און פֿון זײַן מי , און אַזוי זאָל ער
er zol azoi un mi zain fun un hoiz zain fun tsuzog dozikn
he shall so and labor his from and house his from promise this

זײַן אויסגעטרייסלט און לײדיק. און די גאַנצע איינזאַמלונג האָט געזאָגט:
gezogt hot ainzamlung gantse di un leidik un oisgetreislt zain
said has assembly whole the and empty and shaken out be

אָמן ! און זיי האָבן געלויבט ה . און דאָס פֿאָלק האָט געטאָן אַזוי ווי
vi azoi geton hot folk dos un Hashem geloibt hobn zei un Omein
as so done has people the and Hashem praised have they and amen

דער דאָזיקער צוזאָג .
tsuzog doziker der
promise this the

יד אויך האָב איך און מײַנע ברידער , פֿון דעם טאָג אָן וואָס מע
me vos on tog dem fun brider maine un ich hob oich
one that on day the from brothers my and I have also

האָט מיר באַפֿוילן צו זײַן זייער פֿירשט אין לאַנד יהודה ,
Yehudah land in firsht zeyer zain tsu bafoiln mir hot
Yehudah land of in the governor their be to commanded me has

פֿון דעם צוואַנציקסטן יאָר און ביזן צוויי און דרײַסיקסטן יאָר פֿון
fun yor draisikstn un tsvei bizn un yor tsvantsikstn dem fun
of year thirtieth and two unto and year twentieth the from

דעם מלך אַרתַּחשַׁסתְּא, צוועלף יאָר , נישט געגעסן די שפּײַז פֿון אַ
a fun shpaiz di gegesn nisht yor tsvelf Artachshasta melech dem
a of food the eaten not years twelve Artachshasta king the

HaPechah *(Allowance of the Governor)*. 15 But the former governors that had been before me placed a heavy burden on HaAm, and had taken of them lechem and yayin, in addition to the forty shekels of kesef; yea, even their assistants domineered HaAm; but so did not I, because of yirat Elohim. 16 But instead I continued in the melekhet HaChomah *(work of this Wall)*, neither acquired we any sadeh; and all my men were gathered there unto the melachah *(work)*. 17 Moreover there were at my shulchan a hundred and fifty of the Yehudim and officials, besides those that came unto us from among the Goyim around us. 18 Now that which was prepared daily was one shor *(ox)* and six choice sheep; also poultry were prepared at my expense, and every ten days skins of yayin in quantity of all kinds; yet for all this required not I the Lechem HaPechah, because the avodah was heavy upon this people. 19 Remember me, Elohai, for tovah, according to all that I have done for this people.

6 Now it came to pass when Sanvalat, and Toviyah, and Geshem the Arab, and the rest of oyveinu *(our*

פִּרְשָׁט . ׳ט און די פִּרִיעֲרדִיקע פִּירשטן וואָס פַּאַר מיר האָבן
hobn mir far vos firshtn frierdike di un firsht
have me for which are governors former the and governor

באַשוווערט אויפֿן פֿאָלק , און זיי האָבן געגומען פֿון זיי
zei fun genumen hobn zei un folk oifn bashvert
them from taken have they and the people upon weighed down

פַּאַר ברויט און ווײַן , אַחוץ פֿערציק שקָלים זילבער; אויך האָבן
hobn oich zilber shekolim fertsik achuts vain un broit far
have also silver shekels forty aside from wine and bread for

זייערע יונגען געוועלטיקט איבער דעם פֿאָלק . אָבער איך האָב נישט געטאָן
geton nisht hob ich ober folk dem iber geveltikt yungen zeyere
done not have I but people the over lorded young their

אַזוי, פֿון יִרְאַת אלקים . ׳ט און אויך בייַ דער אַרבעט פֿון דער
der fun arbet der bai oich un Elokim yiras fun azoi
the of work the at also and G-d fear of because of so

דאָזיקער מויער האָב איך צוגעלייגט אַ האַנט, הגם קיין פֿעלד האָבן
hobn feld kein hagam hant a tsugeleigt ich hob moier doziker
have field any although hand a laid I have wall this

מיר נישט געקויפֿט; און אַלע מיַינע יונגען זיַינען געווען אײַנגעזאַמלט
aingezamlt geven zainen yungen maine ale un gekoift nisht mir
gathered were are young my all and bought not we

דאָרטן בייַ דער אַרבעט. ׳ז און די יִידן , און די פֿאָרשטייער, הונדערט
hundert forshteyer di un Yidn di un arbet der bai dortn
hundred officials the and Jews the and work the unto there

און פֿונפֿציק מאַן, און די וואָס זיַינען צו אונדז געקומען פֿון
di fun gekumen undz tsu zainen vos di un man fuftsik un
the from come us to are who the ones and men fifty and

פֿעלקער וואָס אַרום אונדז, זיַינען געווען בייַ מיַין טיש . ׳ח און
un tish main bai geven zainen undz arum vos felker
and table of food my at were are us around that nations

וואָס איז צוגעגרייט געווארן פֿאַר איין טאָג, איז געווען: איין אָקס, זעקס
zeks oks ein geven iz tog ein far gevorn tsugegreit iz vos
six ox one was is day one for become prepared is what

געקליבענע שאָף ; אויך עוֹפֿות זיַינען צוגעגרייט געווארן בייַ מיר; און
un mir bai gevorn tsugegreit zainen ofot oich shof geklibene
and me with become prepared are birds also sheep chosen

אַלע צען טעג אַלערלייַ ווײַן לרוב . און פֿון דעסט וועגן
vegen dest fun un lerov vain alerlei teg tsen ale
account that on and in abundance wine all kinds of days ten all

האָב איך נישט פֿאַרלאַנגט די שפּײַז פֿון אַ פֿירשט , ווײַל דער דינסט
dinst der vail firsht a fun shpaiz di farlangt nisht ich hob
service the because governor a of food the demanded not I have

איז געווען שווער אויף דעם דאָזיקן פֿאָלק . ׳ט דערמאָן מיר, ג-ט מיַינער ,
mainer G-t mir dermon folk dozikn dem oif shver geven iz
my G-d me remember people this the upon heavy was is

צום גוטן אַלץ וואָס איך האָב געטאָן פֿאַר דעם דאָזיקן פֿאָלק .
folk dozikn dem far geton hob ich vos alts gutn tsum
people this the for done have I which all that good to the

ו און עס איז געווען, ווי סַנבַלַט , און טוֹבִיָה , און גֶשֶם דער
der Geshem un Toviyah un Sanvalat vi geven iz es un
the Geshem and Toviyah and Sanvalat when was is it and

אַראַבער, און אונדזערע איבעריקע פֿײַנט האָבן געקריגן צו הערן אַז
az hern tsu gekrign hobn faint iberike undzere un araber
that hear to gotten have enemies the rest of our and Arab

enemies), heard that I had rebuilt HaChomah, and that there was no peretz *(gap)* left therein (though at that time I had not set up the dalatot in the she'arim), [2] That Sanvalat and Geshem sent unto me, saying, Come, let us meet together in one of the villages in the plain of Ono. But they were choshevim *(the ones scheming)* to do me ra'ah *(harm)*. [3] And I sent malachim unto them, saying, I am doing a melachah gedolah, so that I cannot come down. Why should the melachah cease, whilst I leave it, and come down to you? [4] Yet they sent unto me this message arbah pe'amim; and I answered them after the same manner. [5] Then sent Sanvalat his aid unto me in like manner the fifth time with an unsealed iggeret in his hand; [6] Wherein was written, It is reported among the Goyim, and Gashmu saith it, that thou and the Yehudim are choshevim *(the ones scheming)* revolt, for which cause thou buildest the Chomah, that thou mayest be their Melech, according to these reports. [7] And thou hast also appointed nevi'im to make this proclamation about thee at Yerushalayim, saying,

איך האָב אויפֿגעבויט די מויער, און קיין בראָך איז נישט געבליבן אין איר –
ir in geblibn nisht iz broch kein un moier di oifgeboit hob ich
it in remained not is breach any and wall the built up have I

הגם ביז יענער צייַט האָב איך נאָך נישט געהאַט אַרײַנגעשטעלט טירן
tirn araingeshtelt gehat nisht noch ich hob tsait yener biz hagam
doors positioned had not yet I have time that until although

אין די טויערן – ב האָט סַנבַלַט , און גֶשֶם , געשיקט צו מיר, אַזוי צו
tsu azoi mir tsu geshikt Geshem un Sanvalat hot toiern di in
to so me to sent Geshem and Sanvalat has gates the in

זאָגן: קום , און לאָמיר זיך צונויפֿקומען אין איינעם אין כּפֿרים אין
in kefrim in einem in tsunoifkumen zich lomir un kum zogn
in villages in one in come together ourselves let us and come say

טאָל אונוֹ. און זיי האָבן געטראַכט מיר צו טאָן בייז. ג האָב איך צו זיי
zei tsu ich hob beiz ton tsu mir getracht hobn zei un Ono tal
them to I have evil do to me intended have they and Ono valley

געשיקט שלוחים , אַזוי צו זאָגן: אַ גרויסע אַרבעט טו איך, און איך קען
ken ich un ich tu arbet groise a zogn tsu azoi shluchim geshikt
can I and I do work great a say to so messengers sent

נישט אַראָפּנידערן; נאָך וואָס זאָל די אַרבעט אויפֿהערן, אַז איך וועל זי
zi vel ich az oifhern arbet di zol vos noch aropnideren nisht
it will I when cease work the shall what after go down not

אָפּלאָזן, און אַראָפּנידערן צו אייַך? ד און זיי האָבן צו מיר געשיקט אַזוי ווי
vi azoi geshikt mir tsu hobn zei un aich tsu aropnideren un oplozen
as so sent me to have they and you to go down and let go

די דאָזיקע ריידע פֿיר מאָל , און איך האָב זיי געענטפֿערט אַזוי ווי די
di vi azoi geentfert zei hob ich un mol fir reid dozike di
the as just answered them have I and times four words these the

דאָזיקע ריידע . ה האָט סַנבַלַט געשיקט צו מיר אַזוי ווי די דאָזיקע ריידע אַ
a reid dozike di vi azoi mir tsu geshikt Sanvalat hot reid dozike
a words these the as so me to sent Sanvalat has words these

פֿינפֿט מאָל זיַין יונג מיט אַן אָפֿענעם בריוו אין זיַין האַנט, ו וואָס
vos hant zain in briv ofenem an mit yung zain mol finft
what hand his in letter open an with young man his time fifth

דערין איז געווען געשריבן: צווישן די פֿעלקער הערט זיך , און גַשמו
Gashmu un zich hert felker di tsvishn geshribn geven iz derin
Gashmu and self is heard nations the among written was is therein

זאָגט, אַז דו און די יידן טראַכטן צו ווידערשפּעניקן, דערום
derum vidershpenikn tsu trachtn Yidn di un du az zogt
therefore rebel to are thinking Jews the and you that says

בויסטו די מויער, און דו ווילסט ווערן ביַי זיי פֿאַר אַ מלך ,
melech a far zei bai vern vilst du un moier di boistu
king a for them among become want you and wall the you build

לויט די דאָזיקע ריידע . ז און אויך האָסטו אויפֿגעשטעלט נבֿיאים
neviim oifgeshtelt hostu oich un reid dozike di loit
prophets set up have you also and words these the according to

אויסצורופֿן וועגן דיר אין ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן: אַ מלך איז
iz melech a zogn tsu azoi Yerushalayim in dir vegen oistsurufn
is king a say to so Yerushalayim in you(SG) about to proclaim

דאָ אין יהודה . און אַצונד וועט דער מלך קריגן צו הערן אַזעלכע
azelche hern tsu krign melech der vet atsund un Yehudah in do
such hear to get king the will now and Yehudah in here

ריידע . איז, אַצונד קום און לאָמיר אַן עצה האַלטן אין איינעם. ח האָב
hob einem in haltn eitse an lomir un kum atsund iz reid
have one in hold counsel a let us and come now is words

There is a Melech in Yehudah! Now this report will get back to HaMelech. Come now therefore, and let us take counsel together.
[8] Then I sent unto him, saying, There are no such devarim *(things)* done as thou sayest, but thou inventest them out of thine own lev.
[9] For they all were trying to make us afraid, saying, Their hands shall get too weakened for the melachah, that it be not completed. Now therefore, strengthen my hands!
[10] Afterward I came unto the bais Shema'yah ben Delayah ben Mehetave'el, who was confined; and he said, Let us meet together in the Bais HaElohim, within the Heikhal, and let us close the dalatot of the Heikhal, for they will come to slay thee; yea, tonight they come to slay thee.
[11] And I said, Should such a man as I flee? And who is there, that, being as I am, would go into the Heikhal to save his life? I will not go in.
[12] And, hinei, I perceived that Elohim had not sent him; but that he pronounced this nevu'ah *(prophecy)* against me, for Toviyah and Sanvalat had hired him.
[13] Therefore was he hired, that I should

איך צו אים געשיקט, אַזוי צו זאָגן: אַזעלכע זאכן ווי דו זאָגסט זיַנען
zainen zogst du vi zachn azelche zogn tsu azoi geshikt im tsu ich
are say you as things such say to so sent him to I

נישט געשען , נאָר פֿון דיַין האַרצן טראַכסטו זיי אויס. ט וואָרעם זיי
zei vorem ois zei trachstu hartsn dain fun nor geshen nisht
they for up them you think heart your from but happened not

אַלע האָבן אונדז געוואָלט איַינשרעקן , אַזוי צו זאָגן: זייערע הענט וועלן
veln hent zeyere zogn tsu azoi ainshrekn gevolt undz hobn ale
will hands their say to so instill fear in wanted us have all

אָפּגעשלאַפט ווערן פֿון דער אַרבעט, און זי וועט נישט געטאָן ווערן . און
un vern geton nisht vet zi un arbet der fun vern opgeshlaft
and become done not will it and work the from become weak

אַצונד , ג-ט, שטאַרק מיַינע הענט .
hent maine shtark G-t atsund
hands my strengthen G-d now

י און איך בין געקומען אין הויז פֿון שמַעיָה דעם זון פֿון דלָיָה ,
Delayah fun zun dem Shemayah fun hoiz in gekumen bin ich un
Delayah of son the Shema'yah of house in come am I and

דעם זון פֿון מהֵיטבַאֵל , וואָס האָט זיך געהאַלטן איַינגעשלאָסן; און
un aingeshlosn gehaltn zich hot vos Mehetaveeln fun zun dem
and locked in kept self has who Mehetave'el of son the

ער האָט געזאָגט: לאָמיר זיך צונויפֿקומען אין הויז פֿון האלקים ,
HaElokim fun hoiz in tsunoifkumen zich lomir gezogt hot er
G-d of house in come together selves let us said has he

אינעוויניק אין הֵיכל , און לאָמיר פֿאַרשליסן די טירן פֿון הֵיכל , וואָרעם
vorem heichl fun tirn di farshlisn lomir un heichl in ineveinik
for temple of doors the shut let us and temple in inside

זיי וועלן קומען דיך הרגען , און בייַ נאַכט וועלן זיי קומען דיך
dich kumen zei veln nacht bai un hargen dich kumen veln zei
you(SG) come they will night at and to kill you(SG) come will they

הרגען . יא האָב איך געזאָגט: זאָל אַזאַ מענטש ווי איך אַנטלויפֿן? און
un antloifn ich vi mentsh aza zol gezogt ich hob hargen
and flee I as man such a shall said I have to kill

ווער פֿון מיַין גלייַכן קען אַריַינגיין אין הֵיכל , און בליַבן לעבן? איך
ich lebn blaibn un heichl in araingein ken glaichn main fun ver
I alive remain and temple in enter can like my of who

וועל נישט אַריַינגיין . יב און איך האָב דערקענט , אַז נישט אלקים האָט
hot Elokim nisht az derkent hob ich un araingein nisht vel
has G-d not that recognized have I and enter not will

אים געשיקט, נאָר ער האָט געריעדט די נבֿואה וועגן מיר, וויַל
vail mir vegen nevue di geredt hot er nor geshikt im
because me concerning oracle the spoken has he but sent him

טוֹבִיָה און סַנבַלָט האָבן אים אָנגעדונגען . יג ער איז דערפֿאַר געווען
geven derfar iz er ongedungen im hobn Sanvalat un Toviyah
was for that reason is he hired him have Sanvalat and Toviyah

געדונגען , כּדי איך זאָל מורא קריגן, און איך זאָל טאָן אַזוי, און מיך
mich un azoi ton zol ich un krign moire zol ich kedei gedungen
myself and so do shall I and get fear shall I so that hired

פַֿארזינדיקן, און דאָס וועט זיי זיין פַֿאַר אַ שֵׁם-רַע כּדי זיי זאָלן
zoln zei kedei Shem-rae a far zain zei vet dos un farzindiken
shall they so that bad name a for be them will this and sin

מיך קענען לעסטערן. יד דערמאָן , ג-ט מיינער, טוֹבִיָהן , און סַנבַלַטן
Sanvalatn un Toviyahn mainer G-t dermon lestern kenen mich
Sanvalat and Toviyah my G-d remember slander can me

לויט די דאָזיקע מעשׂים זיינע, און אויך נוֹעַדיָה דער נבֿיאה ,
neviye der Noadyah oich un zaine meisim dozike di loit
prophetess the No'adyah also and his deeds these the according to

און די איבעריקע נבֿיאים וואָס האָבן מיך געוואָלט אײַנשרעקן .
ainshrekn gevolt mich hobn vos neviim iberike di un
instill fear in wanted me have which prophets the rest of the and

טו און די מויער איז פַֿאַרטיק געוואָרן אין פֿינף און צוואַנציקסטן טאָג פֿון
fun tog tsvantsikstn un finf in gevorn fartik iz moier di un
of day twentieth and five in become finished is wall the and

אֱלול, אין צוויי און פֿופֿציק טעג. טז און עס איז געווען, ווי אַלע אונדזערע
undzere ale vi geven iz es un teg fuftsik un tsvei in Elul
our all when was is it and days fifty and two in Elul

פַֿײַנט האָבן דערהערט, האָבן אַלע פֿעלקער וואָס אַרום אונדז מורא
moire undz arum vos felker ale hobn derhert hobn faint
fear us around that are nations all have heard had enemies

געקריגן, און זיי זײַנען זייער אַראָפּגעפֿאַלן בײַ זיך אין די אויגן,
oign di in zich bai aropgefaln zeyer zainen zei un gekrign
eyes the in selves with fallen down very are they and gotten

וואָרעם זיי האָבן געזען אַז פֿון אלוקינו איז געטאָן געוואָרן די דאָזיקע
dozike di gevorn geton iz Elokeinu fun az gezen hobn zei vorem
this the become done is our G-d from that seen have they because

אַרבעט. יז אויך האָבן אין יענע טעג די אַדללַייט פֿון יהוּדה געשיקט
geshikt Yehudah fun adllait di teg yene in hobn oich arbet
sent Yehudah of leading people the days those in have also work

פֿיל בריוו צו טוֹבִיָהן , און טוֹבִיָהס זײַנען געקומען צו זיי .
zei tsu gekumen zainen Toviyahs un Toviyahn tsu briv fil
them to come are Toviyah's and Toviyah to letters many

יח וואָרעם פֿיל אין יהוּדה זײַנען געווען געשוואָרענע צו אים, וואָרעם ער
er vorem im tsu geshvorene geven zainen Yehudah in fil vorem
he for him to sworn were are Yehudah in many because

איז געווען דער איידעם פֿון שכַניָה דעם זון פֿון אָרַחן , און זײַן
zain un Arachn fun zun dem Shechanyah fun eidim der geven iz
his and Arach of son the Shechanyah of son-in-law the was is

זון יהוֹחָנָן האָט גענומען די טאָכטער פֿון משוּלָם דעם זון פֿון
fun zun dem Meshulam fun tochter di genumen hot Yehochanan zun
of son the Meshullam of daughter the taken has Yehochanan son

ברֶכיָהן . יט אויך פֿלעגן זיי דערציילן פֿאַר מיר זײַנע גוטע מעלות ,
melut gute zaine mir far dertseiln zei flegn oich Berechyahn
qualities good his me for tell they used to also Berekhyah

און מײַנע וועכטער פֿלעגן זיי אַרויסטראָגן צו אים. אָבער כּדי מיך
mich kedei ober im tsu aroistrogn zei flegn verter maine un
me so that but him to carry outside them used to words my and

אײַנצושרעקן האָט טוֹבִיָה געשיקט די בריוו .
briv di geshikt Toviyah hot aintsushrekn
letters the sent Toviyah has frighten

be afraid, and do so, and sin, and that they might have given me a shem rah *(bad name)*, that they might discredit me. 14 Remember, Elohai, Toviyah and Sanvalat according to these their ma'asim, and also No'adyah the neviah *(prophetess)* Noadyah, and the rest of the nevi'im, that would have intimidated me. 15 So the Chomah was finished in the twenty and fifth day of the month Elul, in fifty and two days. 16 And it came to pass, that when all oyveinu *(our enemies)* heard thereof, and all the Goyim around us saw these things, they were much cast down in their own eyes, for they perceived that this melachah was accomplished by Eloheinu. 17 Moreover in those days the nobles of Yehudah sent many iggerot unto Toviyah, and the iggrot of Toviyah were making reply unto them. 18 For there were many ba'alei shevuah in Yehudah unto him, because he was the choson *(son-in-law)* of Shechanyah ben Arach, and his son Yehochanan had taken the bat Meshullam ben Berekhyah. 19 Also they reported his merits before me, and uttered my words to him. And

Toviyah sent letters with the intent of intimidating me.

7 Now it came to pass, when the chomah was rebuilt, and I had set up the dalatot, and the gatekeepers and the singers and the Levi'im were appointed, [2] That I gave my brother Chanani, along with Chananyah *(the commander of the citadel)*, charge over Yerushalayim, for he was an ish emes, and feared HaElohim more than many. [3] And I said unto them, Let not the gates of Yerushalayim be opened until the shemesh be hot; and while they stand by, let them shut the dalatot, and bar them, and appoint watches of the inhabitants of Yerushalayim, every one in his watch, and every one to be near his bais. [4] Now the Ir was large and gedolah, but HaAm were few therein, and the batim *(houses)* were not rebuilt.

[5] And Elohai put into mine lev to gather together the nobles, and the officials, and the people, that they might be reckoned by genealogy. And I found a Sefer HaYachash *(record of the genealogy)* of them which came up at the first, and found written therein:

ז

און עס איז געווען, ווי די מויער איז געווען אויפֿגעבויט, אַזוי האָב
hob azoi oifgeboit geven iz moier di vi geven iz es un
did then built up was is wall the when was is it and

איך אַרײַנגעשטעלט די טירן, און די טויערלײט און די זינגערס
zingers di un toierlait di un tirn di araingeshtelt ich
singers the and gatekeepers the and doors the position I

און די לְוִיִים זײַנען אויפֿגעזעצט געווארן. [ב] און איך האָב געגעבן מײַן
main gegebn hob ich un gevorn oifgezetst zainen Leviim di un
my give did I and become stationed are Levi'im the and

ברודער חֲנָנְיָה, און חֲנַנְיָה דעם הויפּטמאַן פֿון דער פֿעסטונג,
festung der fun hoiptman dem Chananyah un Chananien bruder
fortress the of head man the Chananyah and Chanani brother

דעם באַפֿעל איבער ירושָלַיִם; ווָאָרעם ער איז געווען אַן אמתער
emeser an geven iz er vorem Yerushalayim iber befel dem
truthful a was is he because Yerushalayim over command the

מענטש, און אַ ירא אלקים פֿון אַ סך. [ג] און איך האָב זיי
zei hob ich un sach a fun Elokim yore a un mentsh
them have I and lot a more than G-d fearer of a and man

אָנגעזאָגט: די טויערן פֿון ירושָלַיִם זאָלן נישט געעפֿנט ווערן ביז די
di biz vern geefent nisht zoln Yerushalayim fun toiern di ongezogt
the until be opened not shall Yerushalayim of gates the ordered

זון ווערט הייס, און ווען מע איז נאָך אויף, זאָלן זיי צומאַכן
tsumachn zei zoln oif noch iz me ven un heis vert zun
shut they shall by stand are they while and hot becomes sun

די טירן; און פֿאַררִיגלט זיי; און מע זאָל שטעלן וואַכן פֿון די
di fun vachn shteln zol me un zei farriglt un tirn di
the from watch stand shall they and them bolt and doors the

באַווויינער פֿון ירושָלַיִם, איטלעכן אויף זײַן וואַך, און איטלעכן
itlechn un vach zain oif itlechn Yerushalayim fun bavoiner
each and watch his on each Yerushalayim of inhabitants

אַקעגן זײַן הויז. [ד] און די שטאָט איז געווען בריַיט און גרויס, און
un grois un breit geven iz shtot di un hoiz zain akegn
and great and wide was is city the and house his opposite

דאָס פֿאָלק דערין ווינציק, און קיין הײַזער זײַנען נישט געווען געבויט.
geboit geven nisht zainen haizer kein un vintsik derin folk dos
built were not are houses any and few therein people the

[ה] און מײַן ג-ט האָט אַרײַנגעגעבן אין מײַן האַרצן, און איך האָב
hob ich un hartsn main in araingegebn hot G-t main un
have I and heart my into put in has G-d my and

איַינגעזאַמלט די אַדלליִט, און די פֿאַרשטייער, און דאָס פֿאָלק,
folk dos un forshteyer di un adllait di aingezamlt
people the and officials the and leading people the gathered

זיך צו פֿאַרצייכענען לויטן יחוס, און איך האָב געפֿונען
gefunen hob ich un yiches loitn fartseichenen tsu zich
found have I and genealogy according to register to selves

דעם יחוס-בריוו פֿון די וואָס זײַנען אַרויפֿגעקומען צום
tsum aroifgekumen zainen vos di fun yiches-briv dem
to the come up are who the ones of genealogical records the

ערשטן, און איך האָב געפֿונען געשריבן דערין:
derin geshribn gefunen hob ich un ershtn
therein written found have I and first

[6] These are the people of the province, that went up out of the Golus captivity, of those that had been carried away, whom Nevukhadnetzar Melech Bavel had carried away, and came again to Yerushalayim and to Yehudah, everyone unto his town; [7] Who came with Zerubavel, Yeshua, Nechemyah, Azaryah, Ra'amyah, Nachamani, Mordechai, Bilshan, Misperet, Bigvai, Nechum, and Ba'anah.

The number of the men of the people of Yisroel was this:

[8] The Bnei Parosh, 2,172. [9] The Bnei Shephatyah, 372. [10] The Bnei Arach, 652. [11] The Bnei Pachat-Moav, of the Bnei Yeshua and Yoav, 2,818. [12] The Bnei Eilam, 1,254. [13] The Bnei Zattu, 845. [14] The Bnei Zakai, 760. [15] The Bnei Binnui, 648. [16] The Bnei Bevai, 628. [17] The Bnei Azgad, 2,322. [18] The Bnei Adonikam, 667. [19] The Bnei Bigvai, 2,067. [20] The Bnei Adin, 655. [21] The Bnei Ater of Chizkiyah, 98. [22] The Bnei Chashum, 328. [23] The Bnei Betzai, 324. [24] The Bnei Chariph, 112. [25] The Bnei Giv'on, 95. [26] The men of Beit-Lechem and Netophah, 188. [27] The men of

[1] דאָס זײַנען די קינדער פֿון דער יִידישער מדינה וואָס זײַנען
zainen vos medine yidisher der fun kinder di zainen dos
are who province jewish the of children the are these

אַרויפֿגעגאַנגען פֿון די גלות-געפֿאַנגענע וואָס נבֿוכַדנֶצַּר דער
der Nevuchadnetsar vos goles-gefangene di fun aroifgegangen
the Nevukhadnetzar whom exile captives the from gone up

מלך פֿון בָּבֶל האָט פֿאַרטריבן, און זיי האָבן זיך אומגעקערט קיין
kein umgekert zich hobn zei un fartriben hot Bavel fun melech
to returned selves have they and driven out had Bavel of king

ירושָלַיִם און קיין יהודה, איטלעכער צו זײַן שטאָט; [7] די
di shtot zain tsu itlecher Yehudah kein un Yerushalayim
the ones city his to each one Yehudah to and Yerushalayim

וואָס זײַנען געקומען מיט זרובבֶל, יֵשׁוּעַ, נְחֶמְיָה,
Nechemyahn Yeshuaen Zerubaveln mit gekumen zainen vos
Nechemyah Yeshua Zerubavel with come are who

עֲזַרְיָה, רַעַמְיָה, נַחֲמָנִי, מָרְדְּכַי, בִּלְשָׁן,
Bilshanen Mordechaien Nachamanien Raamyahn Azaryahn
Bilshan Mordechai Nachamani Ra'amyah Azaryah

מִסְפֶּרֶת, בִּגְוַי, נְחוּמ֑עַן, בַּעֲנָה.
Baanahn Nachumen Bigvaien Mispereten
Ba'anah Nechum Bigvai Misperet

די צאָל פֿון די מענער פֿון דער קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun kinder di fun mener di fun tsol di
Yisroel of children the of men the of number the

[8] די קינדער פֿון פַּרְעוֹשׁ, צוויי טויזנט הונדערט און צוויי און זיבעציק.
zibetsik un tsvei un hundert toiznt tsvei Parosh fun kinder di
seventy and two and hundred thousand two Parosh of children the

[9] די קינדער פֿון שפֿטיָה, דרײַ הונדערט צוויי און זיבעציק.
di zibetsik un tsvei hundert drai Shefatyah fun kinder di
the seventy and two hundred three Shephatyah of children the

קינדער פֿון אָרַח, זעקס הונדערט צוויי און פֿופֿציק. [11] די קינדער פֿון
fun kinder di fuftsik un tsvei hundert zeks Arach fun kinder
of children the fifty and two hundred six Arach of children

פַּחַת-מוֹאָבָ, פֿון די קינדער פֿון יֵשׁוּעַ און יוֹאָבָ, צוויי טויזנט און
un toiznt tsvei Yoav un Yeshua fun kinder di fun Pachat-Moav
and thousand two Yoav and Yeshua of children the of Pachat-Moav

אַכט הונדערט אַכצן. [13] די קינדער פֿון עֵילָם, טויזנט צוויי הונדערט
hundert tsvei toiznt Eilam fun kinder di achtsen hundert acht
hundred two thousand Eilam of children the eighteen hundred eight

פֿיר און פֿופֿציק. [14] די קינדער פֿון זַתּוּא, אַכט הונדערט פֿינף און פֿערציק.
fertsik un finf hundert acht Zattu fun kinder di fuftsik un fir
forty and five hundred eight Zattu of children the fifty and four

[15] די קינדער פֿון זַכַּי, זיבן הונדערט און זעכציק. [16] די קינדער פֿון
fun kinder di zechtsik un hundert zibn Zakai fun kinder di
of children the sixty and hundred seven Zakai of children the

בנוי, זעקס הונדערט אַכט און פֿערציק. [17] די קינדער פֿון בֵּבַי, זעקס
zeks Bevai fun kinder di fertsik un acht hundert zeks Binui
six Bevai of children the forty and eight hundred six Binnui

הונדערט אַכט און צוואַנציק. [18] די קינדער פֿון עַזְגָּד, צוויי טויזנט דרײַ
drai toiznt tsvei Azgad fun kinder di tsvantsik un acht hundert
three thousand two Azgad of children the twenty and eight hundred

הונדערט צוויי און צוואַנציק. [19] די קינדער פֿון אֲדוֹנִיקָם, זעקס הונדערט
hundert zeks Adonikam fun kinder di tsvantsik un tsvei hundert
hundred six Adonikam of children the twenty and two hundred

זיבן און זעכציק . ט די קינדער פֿון בִּגוַי , צוויי טויזנט
un zibn toiznt tsvei Bigvai fun kinder di zechtsik un zibn
and seven thousand two Bigvai of children the sixty and seven

זעכציק . י די קינדער פֿון עָדִין , זעקס הונדערט פֿינף און פֿופֿציק. יא די
di fuftsik un finf hundert zeks Adin fun kinder di zechtsik
the fifty and five hundred six Adin of children the sixty

קינדער פֿון אָטֵר, פֿון חִזקִיָהן , אַכט און נײַנציק . יב די קינדער פֿון
fun kinder di naintsik un acht Chizkiyahn fun Ater fun kinder
of children the ninety and eight Chizkiyah of Ater of children

חָשום , דרײַ הונדערט אַכט און צוואַנציק. יג די קינדער פֿון בֵּצַי ,
Betsai fun kinder di tsvantsik un acht hundert drai choshum
Betzai of children the twenty and eight hundred three Chashum

דרײַ הונדערט פֿיר און צוואַנציק. יד די קינדער פֿון חָרִיף , הונדערט
hundert Charif fun kinder di tsvantsik un fir hundert drai
hundred Chariph of children the twenty and four hundred three

צוועלף. טו די קינדער פֿון גִּבעוֹן , פֿינף און נײַנציק . טז די מענטשן פֿון
fun mentshn di naintsik un finf Givon fun kinder di tsvelf
of men the ninety and five Giv'on of children the twelve

בֵּית-לֶחֶם און נטוֹפֿה , הונדערט אַכט און אַכציק . יז די מענטשן פֿון
fun mentshn di achtsik un acht hundert Netofah un Beis-Lechem
of men the eighty and eight hundred Netophah and Beit-Lechem

עֲנָתוֹת , הונדערט אַכט און צוואַנציק. יח די מענטשן פֿון בֵּית-עַזמָוֶת ,
Beis-Azmavet fun mentshn di tsvantsik un acht hundert Anatot
Beit-Azmavet of men the twenty and eight hundred Anatot

צוויי און פֿערציק. יט די מענטשן פֿון קִריַת-יְעָרִים , כְּפִירָה , און
un Kefirah Kiryat-Yearim fun mentshn di fertsik un tsvei
and Kephirah Kiryat-Ye'arim of men the forty and two

בְּאֵרוֹת, זיבן הונדערט דרײַ און פֿערציק. כ די מענטשן פֿון רָמָה און
un Ramah fun mentshn di fertsik un drai hundert zibn Beerot
and Ramah of men the forty and three hundred seven Be'erot

גֶּבַע , זעקס הונדערט איין און צוואַנציק. כא די מענטשן פֿון מִכמָס ,
michmos fun mentshn di tsvantsik un ein hundert zeks Geva
Michmas of men the twenty and one hundred six Geva

הונדערט און צוויי און צוואַנציק. כב די מענטשן פֿון בֵּית-אֵל, און עַי,
Ai un Beis-El fun mentshn di tsvantsik un tsvei un hundert
Ai and Beit-El of men the twenty and two and hundred

הונדערט דרײַ און צוואַנציק. כג די מענטשן פֿון דער אַנדער נבֹו , צוויי
tsvei Nevo ander der fun mentshn di tsvantsik un drai hundert
two Nevo other the of men the twenty and three hundred

און פֿופֿציק. כד די קינדער פֿון דער אַנדער עֵילָם , טויזנט צוויי הונדערט
hundert tsvei toiznt Eilam ander der fun kinder di fuftsik un
hundred two thousand Eilam other the of children the fifty and

פֿיר און פֿופֿציק. כה די קינדער פֿון חָרִם , דרײַ הונדערט און צוואַנציק.
tsvantsik un hundert drai Charim fun kinder di fuftsik un fir
twenty and hundred three Charim of children the fifty and four

כו די קינדער פֿון יריחוֹ , דרײַ הונדערט פֿינף און פֿערציק. כז די
kinder di fertsik un finf hundert drai Yericho fun kinder di
children the forty and five hundred three Yericho of children the

פֿון לוֹד, חָדִיד , און אוֹנוֹ, זיבן הונדערט און איין און צוואַנציק. כח די
di tsvantsik un ein un hundert zibn Ono un Chadid Lud fun
the twenty and one and hundred seven Ono and Chadid Lod of

קינדער פֿון סְנָאָה , דרײַ טויזנט נײַן הונדערט און דרײַסיק.
draisik un hundert nain toiznt drai Senaahn fun kinder
thirty and hundred nine thousand three Senaah of children

Anatot, 128. [28] The men of Beit-Azmavet, 42. [29] The men of Kiryat-Ye'arim, Kephirah, and Be'erot, 743. [30] The men of Ramah and Geva, 621. [31] The men of Michmas, 122. [32] The men of Beit-El and Ai, 123. [33] The men of the other Nevo, 52. [34] The people of the other Eilam, 1,254. [35] The Bnei Charim, 320. [36] The Bnei Yericho, 345. [37] The Bnei Lod, Chadid, and Ono, 721. [38] The Bnei Senaah, 3,930.

לט דִּי כָהֲנִים : דִּי קִנְדְעַר פּוֹן יְדַעְיָה , פּוֹן דְּעם הוּיז פּוֹן יֵשׁוּעַ ,
Yeshua fun hoiz dem fun Yedayah fun kinder di koyanim di
Yeshua of house the of Yedayah of children the kohanim the

מ נִינְ הוּנְדְעַרְט דְּרֵי אוּן זִיבְּעְצִיק. מ דִּי קִנְדְעַר פּוֹן אִמֵּר , טוּיזֶנְט צְוֵויי
tsvei toiznt Immer fun kinder di zibetsik un drai hundert nain
two thousand Immer of children the seventy and three hundred nine

מא אוּן פִֿופְּצִיק. מא דִּי קִנְדְעַר פּוֹן פַּשְׁחוּר , טוּיזֶנְט צְוֵויי הוּנְדְעַרְט זִיבְּן
zibn hundert tsvei toiznt Pashchur fun kinder di fuftsik un
seven hundred two thousand Pashchur of children the fifty and

מב אוּן פִֿערְצִיק. מב דִּי קִנְדְעַר פּוֹן חָרִם , טוּיזֶנְט זִיבְּעְצִן .
zibetsn toiznt Charim fun kinder di fertsik un
seventeen thousand Charim of children the forty and

מג דִּי לְוִיִּם : דִּי קִנְדְעַר פּוֹן יֵשׁוּעַ , פּוֹן קַדְמִיאֵל , פּוֹן דִּי קִנְדְעַר
kinder di fun Kadmieln fun Yeshua fun kinder di Leviim di
children the of Kadmiel of Yeshua of children the Levi'im the

פּוֹן הוֹדְוָה , פִֿיר אוּן זִיבְּעְצִיק. מד דִּי זִינְגֶערְס: דִּי קִנְדְעַר פּוֹן אָסָף ,
ASaf fun kinder di zingers di zibetsik un fir Hodvah fun
Asaph of children the singers the seventy and four Hodvah of

הוּנְדְעַרְט אַכְט אוּן פִֿערְצִיק. מה דִּי טוֹיערְלַיִט : דִּי קִנְדְעַר פּוֹן שַׁלּוּם ,
Shallum fun kinder di toierlait di fertsik un acht hundert
Shallum of children the gatekeepers the forty and eight hundred

דִּי קִנְדְעַר פּוֹן אָטֵר, דִּי קִנְדְעַר פּוֹן טַלְמוֹן , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן עַקּוּב , דִּי
di Akkuv fun kinder di Talmon fun kinder di Ater fun kinder di
the Akkuv of children the Talmon of children the Ater of children the

קִנְדְעַר פּוֹן חֲטִיטָא, דִּי קִנְדְעַר פּוֹן שׁוֹבָי – הוּנְדְעַרְט אַכְט אוּן דְּרֵייסִיק.
draisik un acht hundert Shovai fun kinder di chatito fun kinder
thirty and eight hundred Shovai of children the Chatita of children

מו דִּי נְתִינִים : דִּי קִנְדְעַר פּוֹן צִיחָא , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן חֲשׁוּפָא , דִּי
di Chasufa fun kinder di Tsicha fun kinder di Netenim di
the Chasupha of children the Tzicha of children the Netenim the

קִנְדְעַר פּוֹן טַבְּעוֹת : מז דִּי קִנְדְעַר פּוֹן קֵירוֹס, דִּי קִנְדְעַר פּוֹן סִיעָא,
Sia fun kinder di Keros fun kinder di Tabaot fun kinder
Sia of children the Keros of children the Taba'ot of children

דִּי קִנְדְעַר פּוֹן פָּדוֹן ; מח דִּי קִנְדְעַר פּוֹן לְבָנָה , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן
fun kinder di Livnah fun kinder di Padon fun kinder di
of children the Levanah of children the Padon of children the

חֲגָבָה , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן שַׁלְמַי ; מט דִּי קִנְדְעַר פּוֹן חָנָן , דִּי
di Chanan fun kinder di Shalmai fun kinder di Chagavah
the Chanan of children the Shalmai of children the Chagavah

קִנְדְעַר פּוֹן גִּדֵּל , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן גַּחַר ; נ דִּי קִנְדְעַר פּוֹן רְאָיָה , דִּי
di Reayah fun kinder di Gachar fun kinder di Giddel fun kinder
the Reayah of children the Gachar of children the Giddel of children

קִנְדְעַר פּוֹן רְצִין , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן נְקוֹדָא ; נא דִּי קִנְדְעַר פּוֹן גַּזָּם ,
Gazzam fun kinder di Nekoda fun kinder di Retsin fun kinder
Gazzam of children the Nekoda of children the Retzin of children

דִּי קִנְדְעַר פּוֹן עֻזָּא, דִּי קִנְדְעַר פּוֹן פָּסֵחַ ; נב דִּי קִנְדְעַר פּוֹן בֵּסַי ,
Besai fun kinder di Pesach fun kinder di Uzza fun kinder di
Besai of children the Paseach of children the Uzza of children the

דִּי קִנְדְעַר פּוֹן מְעוּנִים , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן נְפִישְׁסִים ; נג דִּי קִנְדְעַר
kinder di Nefushesim fun kinder di MUnim fun kinder di
children the Nephushesim of children the Me'unim of children the

פּוֹן בַּקְבּוּק , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן חֲקוּפָא , דִּי קִנְדְעַר פּוֹן חַרְחוּר ;
Charchur fun kinder di Chakupha fun kinder di Bakbuk fun
Charchur of children the Chakupha of children the Bakbuk of

[39] The kohanim; the Bnei Yedayah, of the Bais Yeshua, 973. [40] The Bnei Immer, 1,052. [41] The Bnei Pashchur, 1,247. [42] The Bnei Charim, 1,017.

[43] The Levi'im; the Bnei Yeshua, of Kadmiel, and of the Bnei Hodvah, 74. [44] The singers; the Bnei Asaph, 148.

[45] The gatekeepers; the Bnei Shallum, the Bnei Ater, the Bnei Talmon, the Bnei Akkuv, the Bnei Chatita, the Bnei Shovai, 138.

[46] The Netinim; the Bnei Tzicha, the Bnei Chasupha, the Bnei Taba'ot, [47] The Bnei Keros, the Bnei Sia, the Bnei Padon, [48] The Bnei Levanah, the Bnei Chagavah, the Bnei Shalmai, [49] The Bnei Chanan, the Bnei Giddel, the Bnei Gachar, [50] The Bnei Reayah, the Bnei Retzin, the Bnei Nekoda, [51] The Bnei Gazzam, the Bnei Uzza, the Bnei Paseach, [52] The Bnei Besai, the Bnei Me'unim, the Bnei Nephushesim, [53] The Bnei Bakbuk, the Bnei Chakupha, the Bnei Charchur, [54] The Bnei Batzlit,

נד די קינדער פֿון בצלית, די קינדער פֿון מחידאָ , די קינדער
fun kinder di Mechida fun kinder di Batslit fun kinder di
of children the Mechida of children the Batzlit of children the

חַרשאָ ; נה די קינדער פֿון ברקוֹס, די קינדער פֿון סיסרא, די קינדער
kinder di Sisra fun kinder di Barkos fun kinder di Charsha
children the Sisra of children the Barkos of children the Charsha

פֿון תָּמַח ; נו די קינדער פֿון נציחַ , די קינדער פֿון חַטיפֿאָ .
Chatifa fun kinder di Netsiyach fun kinder di Temach fun
Chatipha of children the Netziyach of children the Temach of

נז די קינדער פֿון שלמהס קנעכט : די קינדער פֿון סוֹטַי ,
Sotai fun kinder di knecht Shlomos fun kinder di
Sotai of children the servants Sh'lomo's of children the

די קינדער פֿון סוֹפֶרֶת , די קינדער פֿון פּרידאָ; נח די קינדער
kinder di Perida fun kinder di sofret fun kinder di
children the Perida of children the Sopheret of children the

פֿון יַעֲלָא, די קינדער פֿון דַרקוֹן , די קינדער פֿון גִּדֵּל ; נט די
di Giddel fun kinder di Darkon fun kinder di Yala fun
the Giddel of children the Darkon of children the Ya'la of

קינדער פֿון שפֿטיָה , די קינדער פֿון חַטיל , די קינדער פֿון
fun kinder di Chattil fun kinder di Shefatyah fun kinder
of children the Chattil of children the Shephatyah of children

פּוֹכֶרֶת-הַצבָּיִים , די קינדער פֿון אָמוֹן . ס אַלע נתינים און די
di un Netenim ale Amon fun kinder di pocheret-hatsviym
the and Netinim all Amon of children the Pokheret-Hatzvayim

קינדער פֿון שלמהס קנעכט : דרייַ הונדערט צוויי און נײַנציק .
naintsik un tsvei hundert drai knecht Shlomos fun kinder
ninety and two hundred three servants Sh'lomo's of children

סא און דאָס זײַנען די וואָס זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען פֿון תֵּל-מֶלַח ,
Tel-Melach fun aroifgegangen zainen vos di zainen dos un
Tel-Melach from gone up are who the ones are these and

תֵּל-חַרשאָ , *כּרוּבּ, אַדּוֹן , און אִמֵּר , און האָבן נישט געקענט זאָגן
zogn gekent nisht hobn un Immer un Addon Keruv Tel-Charsha
to say able not have and Immer and Addon Keruv Tel-Charsha

זייער פֿאָטערהויז און זײַער אָפּשטאַם, אויב זיי זײַנען פֿון יִשְׂרָאֵל:
Yisroel fun zainen zei oib opshtam zeyer un foterhoiz zeyer
Yisroel of are they if descent their and father's household their

סב די קינדער פֿון דלָיָה , די קינדער פֿון טוֹבִיָה , די קינדער פֿון
fun kinder di Toviyah fun kinder di Delayah fun kinder di
of children the Toviyah of children the Delayah of children the

נקוֹדאָ – זעקס הונדערט און צוויי און פֿערציק. סג און פֿון די כּהנים :
koyanim di fun un fertsik un tsvei un hundert zeks Nekoda
kohanim the of and forty and two and hundred six Nekoda

די קינדער פֿון חֲבַיָה , די קינדער פֿון הַקּוֹץ , די קינדער פֿון
fun kinder di hakots fun kinder di Chavayah fun kinder di
of children the Hakotz of children the Chavayah of children the

בַּרזִלַּי וואָס האָט געזומען אַ ווײַב פֿון די טעכטער פֿון בַּרזִלַּי
Barzillaien fun techter di fun vaib a genumen hot vos Barzillaien
Barzillai of daughters the of wife a taken has which Barzillai

פֿון גִּלְעָד , און איז ערפֿון געוואָרן אויף זייער נאָמען . סד די דאָזיקע האָבן
hobn dozike di nomen zeyer oif gevorn gerufn iz un Gilad fun
have these the name their after become called is and Gil'ad of

געזוכט זייער יחוס-בריוו , און ער איז נישט געפֿונען געוואָרן, און
un gevorn gefunen nisht iz er un yiches-briv zeyer gezucht
and become found not is it and genealogical records their sought

the Bnei Mechida, the Bnei Charsha, [55] The Bnei Barkos, the Bnei Sisra, the Bnei Temach, [56] The Bnei Netziyach, the Bnei Chatipha.

[57] The Bnei Avdei Sh'lomo; the Bnei Sotai, the Bnei Sopheret, the Bnei Perida, [58] The Bnei Ya'la, the Bnei Darkon, the Bnei Giddel, [59] The Bnei Shephatyah, the Bnei Chattil, the Bnei Pokheret-Hatzvayim, the Bnei Amon. [60] All the Netinim, and the Bnei Avdei Sh'lomo, were three hundred ninety and two.

[61] And these were they which went up also from Tel-Melach, Tel-Charsha, Keruv, Addon, and Immer, but they could not show their bais avot, nor their zera, whether they were of Yisroel. [62] The Bnei Delayah, the Bnei Toviyah, the Bnei Nekoda, 642. [63] And of the kohanim; the Bnei Chavayah, the Bnei Hakotz, the Bnei Barzillai, which took one of the banot of Barzillai the Gil'adi to wife, and was named after their shem. [64] These sought their register among those that were reckoned by genealogy, but it was not found;

זיי זיַינען געהאַלטן געווָארן פַֿאַר אומווערדיק צו דער כהונה . סה און
they are held become for unworthy the to priesthood kehune un
דער תִּירשָׁתָא האָט זיי פַֿאַרזאָגט, אַז זיי זאָלן נישט עסן פֿון דעם
dem fun esen nisht zoln zei az farzogt zei hot tirshata der
the of eat not must they that say them had governor the
גאָר הייליקן, ביז אַ כהן ווערט אויפֿשטיין מיט אורים-ותומים .
Urim-utumim mit oifshtein vet koyen a biz heilikn gor
Urim and Tummim with stand up will kohen a until holy utmost

סו די גאַנצע עדה איז איינעם אין געווען צוויי און פֿערציק טויזנט
toiznt fertsik un tsvei geven iz einem in eide gantse di
thousand forty and two was is one in assembly whole the
דריַי הונדערט און זעכציק ; סז אַחוץ זייערע קנעכט און זייערע
zeyere un knecht zeyere achuts zechtsik un hundert drai
their and servants their aside from sixty and hundred three
דינסטן ; די דאָזיקע זיַינען געווען זיבן טויזנט דריַי הונדערט
dinstn di dozike zainen geven zibn toiznt drai hundert
hundred three thousand seven were are these the maid servants
זיבן און דריַיסיק. און זיי האָבן געהאַט זינגערס און זינגערינס צוויי
zibn un draisik un zingers gehat hobn zei un zingerins tsvei
two female singers and singers had have they and thirty and seven
הונדערט און פֿינף און פֿערציק. סח זייערע פֿערד זיַינען געווען זיבן הונדערט
hundert zibn geven zainen ferd zeyere fertsik un finf un hundert
hundred seven were are horses their forty and five and hundred
זעקס און דריַיסיק; זייערע מוילאייזלען, צוויי הונדערט פֿינף און פֿערציק;
fertsik un finf hundert tsvei moileizlen zeyere draisik un zeks
forty and five hundred two mules their thirty and six
סט קעמלען פֿיר הונדערט פֿינף און דריַיסיק; אייזלען , זעקס טויזנט זיבן
zibn toiznt zeks eizlen draisik un finf hundert fir kemlen
seven thousand six donkeys thirty and five hundred four camels
הונדערט און צוואַנציק.
tsvantsik un hundert
twenty and hundred

ע און טייל פֿון צווישן די הויפּטן פֿון די פֿאָטערהַיזער האָבן
hobn foterhaizer di fun hoiptn di tsvishn fun teil un
have father's household the of leaders the among from part and
געשאָנקען פַֿאַר דער אַרבעט. דער תִּירשָׁתָא האָט געגעבן פַֿאַר דעם
dem far gegebn hot tirshata der arbet der far geshonken
the for given has governor the work the for donated
שאַץ , גאָלד טויזנט דַרכמוֹנים , שפּרענגבעקנס פֿופּציק, מאַנטלען
mantlen fuftsik shprengbekns darkmonim toiznt gold shats
coats fifty basins drachmas thousand gold treasure
פַֿאַר די כהנים פֿינף הונדערט און דריַיסיק. עא און טייל פֿון די הויפּטן
hoiptn di fun teil un draisik un hundert finf koyanim di far
leaders the of part and thirty and hundred five kohanim the for
פֿון די פֿאָטערהַיזער האָבן געגעבן פַֿאַר דעם שאַץ פֿון דער
der fun shats dem far gegebn hobn foterhaizer di fun
the of treasure the for given have father's household the of
אַרבעט, גאָלד צוואַנציק טויזנט דַרכמוֹנים , און זילבער צוויי טויזנט
toiznt tsvei zilber un darkmonim toiznt tsvantsik gold arbet
thousand two silver and drachmas thousand twenty gold work

therefore were they, as polluted, put from the Kehunah *(Priesthood)*.
65 And the Tirshata said unto them that they should not eat of the kodesh hakodashim until there stood up a kohen with Urim and Tummim.
66 The kol hakahal together was 42,360,
67 not counting their manservants and their maidservants, of whom there were 7,337; and they had 245 meshorarim *(singing men)* and meshorarot *(singing women)*. 68 Their susim, seven hundred thirty and six; their mules, two hundred forty and five; 69 Their camels, four hundred thirty and five; six thousand seven hundred and twenty donkeys.

70 And some of the chief of the avot gave unto the work. The Tirshata *(governor)* gave to the treasury a thousand drachmas of zahav, fifty basins, five hundred and thirty kasenos *(garments)* for the Kohanim. 71 And some of the chief of the avot gave to the treasury of the work twenty thousand drachmas of zahav, and two thousand and two hundred manim

of kesef. [72] And that which the rest of the people gave was twenty thousand drachmas of zahav, and two thousand manim of kesef, and threescore and seven kasenos for the Kohanim.

[73] So the Kohanim, and the Levi'im, and the gatekeepers, and the singers, and some of the people, and the Netinim, and kol Yisroel, dwelt in their towns; and when the seventh month came, the Bnei Yisroel were in their towns.

אוֹן צְווִיי הוּנדערְט מָנֶה . עב אוֹן וואָס דאָס אִיבּערִיקע פֹּאָלק הָאט
hot folk iberike dos vos un mina hundert tsvei un
has people remaining the that which and manim hundred two and

געגעבּן איז געוואָרן: גאָלד, צְוואַנציק טויזנט דַרכמוֹנים , אוֹן זילבּער צְווִיי
tsvei zilber un darkmonim toiznt tsvantsik gold geven iz gegebn
two silver and drachmas thousand twenty gold was is given

טויזנט מָנֶה , אוֹן מאַנטלען פֹּאַר די כֹּהנים זיבן אוֹן זעכציק .
zechtsik un zibn koyanim di far mantlen un mina toiznt
sixty and seven kohanim the for coats and manim thousand

עג אוֹן די כֹּהנים אוֹן די לְוִיים , אוֹן די טוּיערלייט , אוֹן די
di un toierlait di un Leviim di un koyanim di un
the and gatekeepers the and Levi'im the and kohanim the and

זינגערס, אוֹן טייל פֹּון דעם פֹּאָלק , אוֹן די נתינים , אוֹן גאַנץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants un Netenim di un folk dem fun teil un zingers
Yisroel all and Netinim the and people the of part and singers

הָאָבן זיך באַזעצט אין זייערע שטעט. א ח.א אוֹן אַז דער זיבעטער
zibeter der az un shtet zeyere in bazetst zich hobn
seventh the when and towns their in settled self have

חודש איז געקומען , אוֹן די קינדער פֹּון יִשְׂרָאֵל זיינען געווען אין
in geven zainen Yisroel fun kinder di un gekumen iz choidesh
in were are Yisroel of children the and come is month

זייערע שטעט.
shtet zeyere
towns their

8 And kol HaAm gathered themselves together as one man into the rechov that was before the Water Gate; and they spoke unto Ezra HaSofer to bring the Sefer Torat Moshe, which Hashem had commanded to Yisroel. [2] And Ezra HaKohen brought the Torah before the Kahal both of men and women, and all that could hear with understanding, upon the first day of the seventh month. [3] And he read therein before the rechov that was before the Water Gate from the morning until midday, before the men and the women, and those that could

ח הָאט זיך דאָס גאַנצע פֹּאָלק איינגעזאַמלט אַזוי ווי איין מאַן אויף
oif man ein vi azoi aingezamlt folk gantse dos zich hot
on man one as so gathered people entire the self has

דעם בּרייטן פּלאַץ וואָס פֹּאַר דעם וואַסערטויער, אוֹן זיי הָאָבן
hobn zei un vasertoier dem far vos plats breitn dem
have they and Water Gate the for which is plaza spacious the

געזאָגט צו עֶזְרָא דעם שרייבער, צו בּרענגען דאָס בּוך פֹּון תּוֹרת-משה
Torat-Moshe fun buch dos brengen tsu shraiber dem Ezra tsu geredt
Torah of Moses of book the bring to scribe the Ezra to spoken

וואָס ה הָאט באַפֹּוילן יִשְׂרָאֵל. ב אוֹן עֶזְרָא דער כֹּהן הָאט
hot koyen der Ezra un Yisroel bafoiln hot Hashem vos
has kohen the Ezra and Yisroel commanded has Hashem that

געבראַכט די תּוֹרה פֹּאַר דער איינזאַמלונג, מענער אוֹן ווייבער, אוֹן אַלע
ale un vaiber un mener ainzamlung der far toyre di gebracht
all and wives and men assembly the for Torah the brought

וואָס הָאָבן געקענט פֿאַרשטיין , אין ערשטן טאָג פֹּון זיבעטן חודש .
choidesh zibetn fun tog ershtn in farshtein gekent hobn vos
month seventh of day first in to understand able have which

ג אוֹן ער הָאט דערפֹּון געלייענט פֹּאַר דעם בּרייטן פּלאַץ וואָס הָאָט
dem far vos plats breitn dem far geleyent derfun hot er un
the for that plaza spacious the for read thereof has he and

וואַסערטויער פֹּון באַגינען ביז הָאַלבן טאָג, פֹּאַר די מענער אוֹן די ווייבער,
vaiber di un mener di far tog halbn biz baginen fun vasertoier
wives the and men the for day half until dawn from Water Gate

אוֹן די וואָס הָאָבן פֿאַרשטאַנען; אוֹן די אויערן פֹּון דעם גאַנצן
gantsn dem fun oiern di un farshtanen hobn vos di un
entire the of ears the and understood have who the ones and

understand; and the ears of kol HaAm were attentive unto the Sefer HaTorah. [4] And Ezra HaSofer stood upon a platform of wood, which they had made for the purpose; and beside him stood Mattityah, and Shema, and Anayah, and Uriyah, and Chilkiyah, and Ma'aseiyah, on his right hand; and on his left hand, Pedayah, and Mishael, and Malkiyah, and Chashum, and Chashbadanah, Zecharyah, and Meshullam. [5] And Ezra opened the Sefer before the eyes of kol HaAm (for he was above kol HaAm); and when he opened it, all the people stood up. [6] And Ezra blessed Hashem, HaElohim HaGadol. And kol HaAm answered, Omein, Omein, with lifting up their hands; and they bowed, and worshiped Hashem with their faces to the ground. [7] Also Yeshua, and Bani, and Sherevyah, Yamin, Akkuv, Shabetai, Hodiyah, Ma'aseiyah, Kelita, Azaryah, Yozavad, Chanan, Pelayah, and the Levi'im caused the people to understand the Torah; and the people stood in their place. [8] So they read from the Sefer Torat HaElohim distinctly, and gave

פֹּאָלק זײַנען געווען צו דעם בוך פֿון דער תּורה . ד און עֶזְרָא דער שרײַבער
shraiber der Ezra un toyre der fun buch dem tsu geven zainen folk
scribe the Ezra and Torah the of book the to were are people

איז געשטאַנען אויף אַ הילצערנעם באַלמעמער וואָס מע האָט געמאַכט פֿאַר
far gemacht hot me vos balmemer hiltsernem a oif geshtanen iz
for made had one that platform wooden a on standing is

דער זאַך , און לעבן אים איז געשטאַנען מַתִּתְיָה , און שֶׁמַע , און
un Shama un Mattityah geshtanen iz im lebn un zach der
and Shema and Mattityah standing is him next to and matter the

עַנָיָה , און אוּרִיָה , און חִלְקִיָה , און מַעֲשֵׂיָה , אויף זײַן רעכטער
rechter zain oif Maaseiyah un Chilkiyah un Uriyah un Anayah
right his on Ma'aseiyah and Chilkiyah and Uriyah and Anayah

זײַט ; און פֿון זײַן לינקער זײַט , פְּדָיָה , און מִישָׁאֵל , און מַלְכִּיָה ,
Malkiyah un Mishael un Pedayah zait linker zain fun un zait
Malkiyah and Mishael and Pedayah side left his from and side

און חָשׁוּם , און חַשְׁבַדָּנָה , זְכַרְיָה , משולָם . ה און עֶזְרָא
Ezra un Meshulam Zecharyah Chashbadanah un choshum un
Ezra and Meshullam Zecharyah Chashbadanah and Chashum and

האָט געעפֿנט דאָס בוך פֿאַר די אויגן פֿון גאַנצן פֹּאָלק , ווארעם ער
er vorem folk gantsn fun oign di far buch dos geefent hot
he because people entire of eyes the before book the opened has

איז געווען איבער דעם גאַנצן פֹּאָלק ; און ווי ער האָט אויפֿגעעפֿנט, האָט
hot oifgeefent hot er vi un folk gantsn dem iber geven iz
had opened had he when and people entire the over was is

דאָס גאַנצע פֹּאָלק זיך אויפֿגעשטעלט. ו און עֶזְרָא האָט געלויבט ה
Hashem geloibt hot Ezra un oifgeshtelt zich folk gantse dos
Hashem praised had Ezra and stood up selves people entire this

דעם גרויסן אלקים , און דאָס גאַנצע פֹּאָלק האָט געענטפֿערט: אָמֵן !
Omein geentfert hot folk gantse dos un Elokim groisn dem
amen answered has people entire the and G-d great the

אָמֵן ! מיט אויפֿגעהויבענע הענט , און זיי האָבן זיך געבויגט און
un geneigt zich hobn zei un hent oifgehoibene mit Omein
and inclined selves have they and hands raised up with amen

זיך געבוקט צו ג-ט מיטן פנים צו דער ערד . ז און יֵשׁוּעַ ,
Yeshua un erd der tsu ponem mitn G-t tsu gebukt zich
Yeshua and ground the to face with G-d to bowed down self

און בני , און שֵׁרֵבְיָה , יָמִין , עַקּוּב , שַׁבְּתַי , הוֹדִיָה , מַעֲשֵׂיָה ,
Maaseiyah Hodiyah Shabetai Akkuv Yamin Sherevyah un Bunni un
Ma'aseiyah Hodiyah Shabetai Akkuv Yamin Sherevyah and Bani and

קְלִיטָא, עַזַרְיָה , יוֹזָבָד , חָנָן , פְּלָאָיָה , די לְוִיִים , האָבן געגעבן
gegebn hobn Leviim di Pelayah Chanan Yozavad Azaryah Kelita
given have Levi'im the Pelayah Chanan Yozavad Azaryah Kelita

דעם פֹּאָלק צו פֿאַרשטיין די תּורה , און דאָס פֹּאָלק איז געשטאַנען
geshtanen iz folk dos un toyre di farshtein tsu folk dem
standing is people the and Torah the understand to people the

אויף זייער אָרט . ח און זיי האָבן געלייענט פֿון דער תּורה פֹּון האלקים
HaElokim fun toyre der fun geleyent hobn zei un ort zeyer oif
G-d of Torah the from read have they and place their on

קלאָר , און געמאַכט שׂכלדיק און געגעבן צו פֿאַרשטיין דאָס
dos farshtein tsu gegebn un sechldik gemacht un klor
the understand to given and understandable made and clearly

געלייענטע .
geleyente
what was read

the sense, and caused them to understand the reading.

9 And Nechemyah the Tirshata, and Ezra HaKohen HaSofer, and the Levi'im that taught the people, said unto all the people, This day is kadosh unto Hashem Eloheichem; mourn not, nor weep. For kol HaAm wept, when they heard the words of the Torah.

10 Then he said unto them, Go your way, eat the choice foods, and drink the sweet things, and send portions unto them for whom nothing is prepared; for this day is kadosh unto Adoneinu; neither be ye grieving; for the chedvah *(joy)* of Hashem is your strength.

11 So the Levi'im calmed kol HaAm, saying, Be still, for the day is kadosh; neither be ye grieved.

12 And kol HaAm went their way to eat, and to drink, and to send portions, and to make simchah gedolah, because they had understood the words that were declared unto them.

13 And on the second day were gathered together the chief of the avot of kol HaAm, the Kohanim, and the Levi'im, unto Ezra HaSofer, to understand

ט און נחֶמְיָה , דאָס איז דער תּירשָתאָ, און עֶזְרָא דער כֹהן , דער
der koyen der Ezra un tirshata der iz dos Nechemyah un
the kohen the Ezra and governor the is this Nechemyah and

שרייבער, און די לְוִיים וואָס האָבן געגעבן דעם פֹאָלק צו פַארשטיין ,
farshtein tsu folk dem gegebn hobn vos Leviim di un shraiber
understand to people the given have who Levi'im the and scribe

האָבן געזאָגט צום גאַנצן פֹאָלק : היינטיקער טאָג איז הייליק צו ה
Hashem tsu heilik iz tog haintiker folk gantsn tsum gezogt hobn
Hashem to holy is day this present people entire to the said have

אלוקיכם ; איר זאָלט נישט טרויערן און נישט ווויינען . וואָרעם דאָס
dos vorem veinen nisht un troiern nisht zolt ir Elokeichem
this because weep not and mourn not shall you your G-d

גאַנצע פֹאָלק האָט געווויינט, אַז זיי האָבן געהערט די וועָרטער פֹון
fun verter di gehert hobn zei az geveint hot folk gantse
of words the heard have they when wept has people entire

דער תּורה . י און ער האָט צו זיי געזאָגט: גייט עסט פַעטע שפַייזן , און
un shpaizn fete est geit gezogt zei tsu hot er un toyre der
and foods rich eats go said them to has he and Torah the

טרינקט זיסע געטראַנקען, און שיקט חלקים צו דעם וואָס בייַ אים
im bai vos dem tsu chalokim shikt un getranken zise trinkt
him with who the one to portions send and drinks sweet drink

איז נישט אָנגעגרייט, וואָרעם דער טאָג איז הייליק צו אֲדֹנֵינוּ ; און איר
ir un Adoneinu tsu heilik iz tog der vorem ongegreit nisht iz
you and our L-rd to holy is day the because prepared not is

זאָלט אייַך נישט קלעמען, וואָרעם די פַרייד פֹון ה איז אייַער
aier iz Hashem fun freid di vorem klemen nisht aich zolt
your is Hashem of joy the because grieve not yourselves shall

שטאַרקייט. יא און די לְוִיים האָבן איינגעשטילט דאָס גאַנצע פֹאָלק , אַזוי
azoi folk gantse dos aingeshtilt hobn Leviim di un shtarkeit
so people entire the calmed have Levi'im the and strength

צו זאָגן : זייַט שטיל, וואָרעם דער טאָג איז הייליק, און איר זאָלט אייַך
aich zolt ir un heilik iz tog der vorem shtil zait zogn tsu
yourselves shall you and holy is day the because quiet be say to

נישט קלעמען. יב און דאָס גאַנצע פֹאָלק איז געגאַנגען עסן און טרינקען,
trinken un esen gegangen iz folk gantse dos un klemen nisht
to drink and to eat gone is people entire the and grieve not

און זיך שיקן חלקים , און מאַכן אַ גרויסע שׂימחה, וואָרעם זיי
zei vorem simche groise a machn un chalokim shikn zich un
they because joy great a to make and portions send selves and

האָבן פַארשטאַנען די וועָרטער וואָס מע האָט זיי געלערנט.
gelernt zei hot me vos verter di farshtanen hobn
taught them has one that words the understood have

יג און אויפֿן צווייטן טאָג האָבן זיך איינגעזאַמלט די הויפּטן פֹון די
di fun hoiptn di aingezamlt zich hobn tog tsveitn oifn un
the of leaders the gathered selves have day second on the and

פַאָטערהייזער פֹון דעם גאַנצן פֹאָלק , די כֹהנים , און די לְוִיים ,
foterhaizer dem fun gantsn folk di koyanim di un Leviim
father's household the of people entire the kohanim the and Levi'im

צו עֶזְרָא דעם שרייבער, כּדי זיך צו קלייגן אין די וועָרטער פֹון
fun verter di in klign tsu zich kedei shraiber dem Ezra tsu
of words the in be wise to selves in order to scribe the Ezra to

דער תּורה . יד און זיי האָבן געפֿונען געשריבן אין דער תּורה וואָס ה
Hashem vos toyre der in geshribn gefunen hobn zei un toyre der
Hashem that Torah the in written found have they and Torah the

האָט באַפֿוילן דורך משהן , אַז די קינדער פֿון ישׂרָאֵל זאָלן
zoln Yisroel fun kinder di az Mosheen durch bafoiln hot
shall Yisroel of children the that Moshe through commanded has

זיצן אין סוכּות אין דעם יום-טובֿ פֿון זיבעטן חודש ; טו און אַז זיי
zei az un choidesh zibetn fun yom-tov dem in Sukkot in zitsn
they that and month seventh of Yontev the in sukkot in sit

זאָלן באַקאַנט מאַכן און אַרויסלאָזן אַן אויסרוף אין אַלע זייערע שטעט,
shtet zeyere ale in oisruf an aroislozn un machn bakant zoln
cities their all in proclamation a let out and make known shall

און אין ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : גייט אַרויס אין די בערג ,
un berg di in arois geit zogn tsu azoi Yerushalayim in un
and mountains the in out go say to so Yerushalayim in and

ברענגט איילבערטצווײַגן, און מירטנצווײַגן , און איילבוימצווײַגן , און
brengt eilberttsvaign un eilboimtsvaign un mirtntsvaign un
bring olive branches and oil-tree branches and myrtle branches and

טייטלצווײַגן , און צווײַגן פֿון געדיכטע ביימער, צו מאַכן סוכּות אַזוי
azoi Sukkot machn tsu beimer gedichte fun tsvaign un teitltsvaign
so sukkot make to trees thick of branches and palm branch

ווי עס שטייט געשריבן . טז איז דאָס פֿאָלק אַרויסגעגאַנגען, און זיי האָבן
hobn zei un aroisgegangen folk dos iz geshribn shteit es vi
have they and went out people the is written stands it as

געבראַכט, און האָבן געמאַכט סוכּות איטלעכער אויף זײַן דאַך , און אין
in un dach zain oif itlecher Sukkot gemacht hobn un gebracht
in and roof his on each one sukkot made have and brought

זייערע הויפֿן , און אין די הויפֿן פֿון הויז פֿון האלקים , און
un HaElokim fun hoiz fun hoifn di in un hoifn zeyere
and G-d of house of courtyards the in and courtyards their

אויף דעם בריייטן פּלאַץ פֿון וואַסערטויער, און אויף דעם בריייטן פּלאַץ
plats breitn dem oif un vasertoier fun plats breitn dem oif
plaza spacious the on and Water Gate of plaza spacious the on

פֿון טויער פֿון אפֿרים . יז און די גאַנצע עדה וואָס האָט זיך
zich hot vos eide gantse di un Efrayim fun toier fun
selves has who congregation entire the and Ephrayim of gate of

אומגעקערט פֿון געפֿאַנגנשאַפֿט האָט געמאַכט סוכּות , און זיי זײַנען
zainen zei un Sukkot gemacht hot gefangenshaft fun umgekert
are they and sukkot made has captivity from returned

געזעסן אין סוכּות ; וואָרעם די קינדער פֿון ישׂרָאֵל האָבן אַזוי נישט געטאָן
geton nisht azoi hobn Yisroel fun kinder di vorem Sukkot in gezesn
done not so have Yisroel of children the because sukkot in sitting

פֿון די טעג פֿון ישׁוּעַ דעם זון פֿון נון אָן ביז אויף יענעם טאָג. און
un tog yenem oif biz on Nun fun zun dem Yeshua fun teg di fun
and day that on until on Nun of son the Yeshua of days the from

עס איז געווען זייער אַ גרויסע שׂימחה. יח און ער האָט געלייענט פֿון דעם בוך
buch dem fun geleyent hot er un simche groise a zeyer geven iz es
book the from read has he and joy great a very was is it

פֿון ג-טס תּורה טאָג אין טאָג, פֿון ערשטן טאָג ביזן לעצטן טאָג; און
un tog letstn bizn tog ershtn fun tog in tog toyre G-ts fun
and day last unto the day first from day in day Torah G-d's of

the words of the Torah.
14 And they found written in the Torah which Hashem had commanded by Moshe, that the Bnei Yisroel should dwell in sukkot in the Chag of the seventh month, 15 And that they should publish and proclaim in all their towns, and in Yerushalayim, saying, Go forth unto the hill country, and bring back olive branches, and wild olive branches, and myrtle, and palm branches, and branches of leafy trees, to make sukkot, as it is written.
16 So the people went forth, and brought them, and made themselves sukkot, every one upon the roof of his bais, and in their courtyards, and in the khatzerot Bais HaElohim, and in the rechov of the Water Gate, and in the rechov of the Ephrayim Gate.
17 And kol HaKahal of them that were come again out of the captivity made sukkot, and sat under the sukkot; for since the days of Yeshua ben Nun unto that day had not the Bnei Yisroel done so. And there was simchah gedolah.
18 Also day by day, from the first day unto the last, he read from the Sefer Torat HaElohim. And they kept the Chag seven days; and then

זיי האָבן געמאַכט יום-טובֿ זיבן טעג, און אויפֿן אַכטן טאָג אַ הייליקע
heilike a tog achten oifn un teg zibn yom-tov gemacht hobn zei
holy a day eighth on the and days seven Yontev made have they

אײַנזאַמלונג, אַזוי ווי דער דין.
din der vi azoi ainzamlung
law the as so assembly

came Shmini Atzeret, according unto the mishpat.

ט

9 Now in the 24th day of this month the Bnei Yisroel were assembled with a tzom, with sack-cloth, and adamah upon them. [2] And the Zera Yisroel separated themselves from all foreigners, and stood and confessed their chattot, and the avonot of their avot. [3] And they stood up in their place, and read in the Sefer Torat Hashem Eloheihem one fourth part of the day; and another fourth part they confessed, and worshiped Hashem Eloheihem. [4] Then stood up upon the platform, of the Levi'im, Yeshua, and Bani, Kadmiel, Shevanyah, Bunni, Sherevyah, Bani, and Kenani, and cried with a kol gadol unto Hashem Eloheihem. [5] Then the Levi'im, Yeshua, and Kadmiel, Bani, Chashavneyah, Sherevyah, Hodiyah, Shevanyah, and Petachyah, said, Stand up and bless Hashem Eloheichem for ever and ever; and blessed be Shem Kevodecha, which is exalted above all brocha and tehillah.

און אין פֿיר און צוואַנציקסטן טאָג פֿון דעם דאָזיקן חודש האָבן
hobn choidesh dozikn dem fun tog tsvantsikstn un fir in un
have month this the of day twentieth and four in and

זיך אײַנגעזאַמלט די קינדער פֿון ישׂראֵל מיט פֿאַסטן, און מיט
mit un fasten mit Yisroel fun kinder di aingezamlt zich
with and fasting with Yisroel of children the gathered selves

זאַק און ערד אויף זיך. ב און די קינדער פֿון ישׂראֵל האָבן זיך
zak un erd oif zich un di kinder fun Yisroel hobn zich
sackcloth and earth on selves and the children of Yisroel have selves

אָפּגעשיידט פֿון אַלע פֿרעמדגעבאָרענע, און זיי זײַנען געשטאַנען און
un geshtanen zainen zei un fremdgeborene ale fun opgesheidt
and standing are they and foreign born all from separated

האָבן זיך מתוודה געווען אויף זייערע זינד, און די פֿאַרברעכן פֿון
fun farbrechn di un zind zeyere oif geven misvade zich hobn
of transgressions the and sins their for been confessed selves have

זייערע עלטערן. ג און זיי זײַנען געשטאַנען אויף זייער אָרט און האָבן
hobn un ort zeyer oif geshtanen zainen zei un eltern zeyere
have and place their on standing are they and fathers their

געלייענט אין דעם בוך פֿון דער תּורה פֿון ה זייער ג-ט אַ פֿערטל
fertl a G-t zeyer Hashem fun toyre der fun buch dem in geleyent
one-fourth a G-d their Hashem of Torah the of book the in read

טאָג, און אַ פֿערטל טאָג האָבן זיי זיך מתוודה געווען, און זיך
zich un geven misvade zich zei hobn tog fertl a un tog
selves and been confessed selves they have day one-fourth a and day

געבוקט צו ה זייער ג-ט. ד און ישׁוע, און בני, קַדמיאֵל,
gebukt tsu Hashem G-t zeyer un Yeshua un Bunni un Kadmiel
bowed down to Hashem G-d their and Yeshua and Bani and Kadmiel

שבַּניָה, בוני, שֵׁרֵבְיָה, בני, כְּנָני, האָבן זיך אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt zich hobn Kenani Bani Sherevyah Bunni Shevanyah
stood up selves have Kenani Bani Sherevyah Bunni Shevanyah

אויף דער בימה פֿון די לְוִיים, און זיי האָבן געשריען אויף אַ הויכן
hoichn a oif geshrien hobn zei un Leviim di fun bime der oif
loud a on cried out have they and Levi'im the of platform the on

קול צו ה זייער ג-ט. ה און די לְוִיים, ישׁוע, און קַדמיאֵל,
kol tsu Hashem G-t zeyer un Leviim di un Yeshua un Kadmiel
voice to Hashem G-d their and Levi'im the and Yeshua and Kadmiel

בני, חַשַׁבנְיָה, שֵׁרֵבְיָה, הוֹדִיָה, שבַּניָה, פְּתַחיָה, האָבן
hobn Petachyah Shevanyah Hodiyah Sherevyah Chashavneyah Bunni
have Petachyah Shevanyah Hodiyah Sherevyah Chashavneyah Bani

געזאָגט: שטייט אויף, לויבט ה אלוקיכם פֿון אייביק ביז אייביק;
eibik biz eibik fun Elokeichem Hashem loibt oif shteit gezogt
forever until forever from your G-d Hashem praise up stand said

און לאָז מען לויבן דײַן פּראַכטיקן נאָמען וואָס איז דערהויבן איבער
iber derhoibn iz vos nomen prachtikn dain loibn men loz un
over exalted is which name glorious your praise one let and

יעטוועדער לויב און רימונג.
rimung un loib yetveder
exaltation and praise every

[6] Thou, even Thou, art Hashem alone; Thou hast made HaShomayim, the heaven of heavens, with all their host, ha'aretz, and all things that are therein, the seas, and all that is therein, and Thou preservest them all; and the Tz'va HaShomayim worshipeth Thee. [7] Thou art Hashem HaElohim, Who didst choose Avram, and broughtest him forth out of Ur Kasdim, and gavest shmo Avraham; [8] And foundest his lev ne'eman before Thee, and madest habrit *(the covenant)* with him to give the eretz HaKena'ani, the Chitti, and the Emori, and the Perizzi, and the Yevusi, and the Girgashi, to give it to his zera, and hast performed Thy words; for Thou art tzaddik;

[9] And didst see the affliction of Avoteinu in Mitzrayim, and heardest their cry by the Yam Suf; [10] And showedst otot and mofetim upon Pharaoh, and on all his avadim, and on kol HaAm of his land; for Thou knewest that they dealt proudly against them. So didst Thou get Thee a Shem, as it is this day. [11] And Thou didst divide the yam before them, so that they went through the midst of the yam on the yabashah; and

[1] דו ה ביסט אַליין; דו האָסט געמאַכט די הימלען, די
di himlen di gemacht host du alein bist Hashem du
the heavens the made have you alone are Hashem you

הימלען פֿון די הימלען, און זייער גאַנצן חיל, די ערד און אַלץ וואָס
vos alts un erd di cheil gantsn zeyer un himlen di fun himlen
that all and earth the host entire their and heavens the of heavens

אויף איר, די ימען און אַלץ וואָס אין זיי, און דו האַלטסט זיי
zei haltst du un zei in vos alts un yamen di ir oif
them uphold you and them in that all and seas the it on

אַלעמען אויף, און דער חיל פֿון הימל בוקט זיך צו דיר. [2] דו
du dir tsu zich bukt himel fun cheil der un oif alemen
you you(SG) to self bows heaven of host the and up all

ביסט ה האלקים וואָס האָסט אויסדערווײלט אַבֿרמען, און אים
im un Avramen oisderveilt host vos HaElokim Hashem bist
him and Avram choose did who the G-d Hashem are

אַרויסגעצויגן פֿון אור-כַּשְׂדים, און געמאַכט זײַן נאָמען אברהם. [3] און
un Avraham nomen zain gemacht un Ur-Kasdim fun aroisgetsoign
and Avraham name his made and Ur-Kasdim of brought out

האָסט געפֿונען זײַן האַרץ געטרײַ פֿאַר דיר, און האָסט געשלאָסן
geshlosn host un dir far getrai harts zain gefunen host
established have and you(SG) for faithful heart his found have

מיט אים אַ ברית צו געבן דאָס לאַנד פֿון דעם כְּנַעֲנִי, דעם חִתִּי,
Chitti dem Kenaani dem fun land dos gebn tsu bris a im mit
Chitti the Kena'ani the of land the give to covenant a him with

דעם אֱמוֹרי, און דעם פְּרִזִּי, און דעם יְבוּסִי, און דעם גִּרְגָּשִׁי – עס
es Girgashi dem un Yevusi dem un Perizzi dem un Emori dem
it Girgashi the and Yevusi the and Perizzi the and Emori the

צו געבן צו זײַן זאָמען; און האָסט מקיים געווען דײַנע ווערטער,
verter daine geven mekayem host un zomen zain tsu gebn tsu
words your been fulfilled have and seed his to give to

וואָרעם אַ גערעכטער ביסטו.
bistu gerechter a vorem
are you righteous one a because

[9] און דו האָסט געזען די פֿײַן פֿון אונדזערע עלטערן אין מִצְרַיִם,
Mitsrayim in eltern undzere fun pain di gezen host du un
Egypt in fathers our of pain the seen have you and

און האָסט געהערט זייער געשרײַ בײַם ים-סוף. [10] און האָסט געמאַכט
gemacht host un Yam-Suf baim geshrei zeyer gehert host un
made have and Yam Suf at the outcry their heard have and

צייכנס און וווּנדער אויף פַּרעהן, און אויף אַלע זײַנע קנעכט, און
un knecht zaine ale oif un Pharaohn oif vunder un tseichns
and servants his all upon and Pharaoh upon wonders and signs

אויף דעם גאַנצן פֿאָלק פֿון זײַן לאַנד, וואָרעם האָסט געווּסט, אַז
az gevust host vorem land zain fun folk gantsn dem oif
that known you have because land his of people entire the upon

זיי האָבן געמוטווּיליקט איבער זיי; און האָסט דיר געמאַכט אַ
a gemacht dir host un zei iber gemutvilikt hobn zei
a made yourself have and them over acted wantonly have they

נאָמען אַזוי ווי היינטיקן טאָג. [11] און דעם ים האָסטו געשפּאָלטן פֿאַר
far geshpoltn hostu yam dem un tog haintikn vi azoi nomen
for split open have you the sea the and day this very as so name

זיי, און זיי זײַנען דורכגעגאַנגען אין מיטן אים אין טריקענעש
trikenish in im mitn in durchgegangen zainen zei un zei
dry ground in it midst in the passed through are they and them

their persecutors Thou threwest into the depths, as an even *(stone)* into the mighty waters. [12] Moreover Thou leddest them in the day by an Ammud Anan; and in the night by an Ammud Eish, to give them ohr in the way wherein they should go. [13] Thou camest down also upon Mt Sinai, and spoke with them from Shomayim, and gavest them mishpatim yesharim, and torot emes, chukkim and mitzvot tovim; [14] And madest known unto them Thy Shabbos Kadosh, and commandedst them mitzvot, chukkim, and torah, by the yad of Moshe Thy eved; [15] And gavest them lechem from Shomayim for their hunger, and broughtest forth mayim for them out of the rock for their thirst, and promisedst them that they should go in to possess Ha'Aretz which Thou hadst sworn to give them.

[16] But they and Avoteinu dealt proudly, and hardened their necks, and paid heed not to Thy mitzvot, [17] And refused to obey, neither were mindful of Thy wonders that Thou didst among them; but hardened their necks, and in their rebellion appointed a rosh to return to their

און זייערע נאָכיאָגער האָסטו אַריַינגעוואָרפֿן אין די טיפֿענישן אַזוי ווי אַ
a vi azoi tifenishn di in araingevorfn hostu nochyoger zeyere un
a as just depths the in thrown into you have pursuers their and

שטיין אין מאַטיקע וואַסערן. יב און מיט אַ זייַל פֿון וואָלקן האָסטו
hostu volken fun zail a mit un vasern machtike in shtein
you have cloud of pillar a with and waters mighty in stone

זיי געפֿירט בייַ טאָג, און מיט אַ זייַל פֿון פֿייַער בייַ נאַכט, כדי זיי
zei kedei nacht bai faier fun zail a mit un tog bai gefirt zei
them so that night by fire of pillar a with and day by guided them

צו לייַכטן דעם וועג וואָס זיי זאָלן אויף אים גיין. יג און אויפֿן באַרג
barg oifn un gein im oif zoln zei vos veg dem laichtn tsu
mount on and go it on shall they that way the light up to

סיני האָסטו אַראָפּגענידערט, און גערעדט צו זיי פֿון הימל, און
un himel fun zei tsu geredt un aropgenidert hostu Sinai
and heaven from them to spoken and descended you have Sinai

האָסט זיי געגעבן ריכטיקע געזעצן, און אמתע לערנונגען, גוטע
host zei gegebn richtike gezetsn un emese lernungen gute
good torah teachings true and laws right given them have

חוקים און געבאָט. יד און דיין הייליקן שבת האָסטו
chukkim un gebot hostu Shabbos heilikn dain un
commandments and statutes you have Shabbos holy your and

זיי געלאָזט וויסן, און האָסט זיי באַפֿוילן געבאָט און
zei gelozt visen un host zei bafoiln gebot un
and commandments commanded them have and know allowed them

געזעצן און תּורה דורך משה דיין קנעכט. טו און ברויט פֿון
gezetsn un a toyre durch Moshe dain knecht un broit fun
from bread and servant your Moshe through Torah a and laws

הימל האָסטו זיי געגעבן פֿאַר זייער הונגער, און וואַסער האָסטו
himel hostu zei gegebn far zeyer hunger un vaser hostu
you have heaven them given for their hunger and water you have

זיי פֿון פֿעלדז אַרויסגעצויגן פֿאַר זייער דאָרשט, און האָסט זיי
zei fun feldz aroisgetsoign far zeyer dorsht un host zei
them have and thirst their for drawn out rock from them

געהייסן קומען אַרבן דאָס לאַנד וואָס דו האָסט אויפֿגעהויבן דיין
geheisn kumen arben dos land vos du host oifgehoibn dain
your lifted up have you that land the inherit come commanded

האַנט זיי צו געבן.
hant zei tsu gebn
hand them to give

טז אָבער זיי אַזוי ווי אונדזערע עלטערן האָבן געמוטווילט און
ober zei azoi vi undzere eltern hobn gemutvilikt un
but they as just our fathers have they acted wantonly and

האַרט געמאַכט זייער נאַקן, און זיי האָבן נישט צוגעהערט צו דיינע
hart gemacht zeyer nakn un zei hobn nisht tsugehert tsu daine
made hard their neck and they have not paid heed to your

געבאָט, יז און נישט געוואָלט געהאָרכן, און זיי האָבן נישט
gebot un nisht gevolt nisht un zei hobn nisht
commandments and not wanted obey they and have not

געדאַכט אָן דיינע וווּנדער וואָס דו האָסט מיט זיי געטאָן; נאָר
gedacht on daine vunder vos du host mit zei geton nor
remembered on your wonders that you have them with done but

זיי האָבן האַרט געמאַכט זייער נאַקן, און געמאַכט אַ הויפּטמאַן זיך
zich hoiptman a gemacht un nakn zeyer gemacht hart hobn zei
selves head man a made and neck their made hard have they

bondage; but Thou art Eloah Selichot, channun and rachum, slow to anger, and of great chesed, and forsookest them not. 18 Yea, when they had made them an egel massekhah, and said, This is Eloheicha that brought thee up out of Mitzrayim, or when they committed ne'atzot gedolot *(great blasphemies)*; 19 Yet Thou in Thy manifold mercies forsookest them not in the midbar; the Ammud heAnan departed not from them by day, to lead them in HaDerech; neither the Ammud HaEish by night, to show them light, and HaDerech wherein they should walk. 20 Thou gavest also Thy Ruach HaTovah to instruct them, and withheldest not Thy manna from their mouth, and gavest them mayim for their thirst. 21 Yea, arba'im shanah didst Thou sustain them in the midbar, so that they lacked nothing; their clothes did not wear out, and their feet swelled not.

22 Moreover Thou gavest them kingdoms and nations, allotting them as a boundary; so they possessed Eretz

אומצוקערן צו זייער קנעכטשאַפֿט אין זייער ווידערשפּעניקייט. אָבער דו
du ober vidershpenikeit zeyer in knechtshaft zeyer tsu umtsukeren
you but rebellion their in slavery their to to return

ביסט אֱלוֹהַּ פֿון פֿאַרגעבונג, לייַטזעליק און דערבאַרמדיק, אײַנגעהאַלטן
aingehaltn derbaremdik un laitzelik fargebung fun Eloah bist
slow compassionate and merciful forgiveness of G-d are

אין צאָרן און רייַך אין געטאָד, און האָסט זיי נישט פֿאַרלאָזן. יח אַפֿילו
afile farlozen nisht zei host un genod in raich un tsorn in
even forsaken not them have and grace in rich and anger in

אַז זיי האָבן זיך געמאַכט אַ געגאָסן קאַלב, און זיי האָבן געזאָגט:
gezogt hobn zei un kalb gegosn a gemacht zich hobn zei az
said have they and calf cast a made selves have they when

דאָס איז דײַן ג-ט וואָס האָט דיך אויפֿגעבראַכט פֿון מִצרַיִם, און
un Mitsrayim fun oifgebracht dich hot vos G-t dain iz dos
and Egypt from brought up you(SG) has who G-d your is this

זיי האָבן באַגאַנגען גרויסע לעסטערונגען, יט האָסטו פֿון דעסטוועגן
vegen dest fun hostu lesterungen groise bagangen hobn zei
reason that from you have blasphemies great committed have they

אין דײַן גרויס דערבאַרמעמונג זיי נישט פֿאַרלאָזן אין דער מדבר;
der midber der in farlozen nisht zei derbaremung grois dain in
the wilderness the in forsaken not them compassion great your in

זײַל פֿון וואָלקן האָט זיך נישט אָפּגעטאָן פֿון זיי ביי טאָג, כדי
kedei tog bai zei fun opgeton nisht zich hot volken fun zail
so that day by them from removed not self has cloud of pillar

זיי צו פֿירן אויפֿן וועג, און דער זײַל פֿון פֿײַער ביי נאַכט, כדי
kedei nacht bai faier fun zail der un veg oifn firn tsu zei
so that night by fire of pillar the and way on the lead to them

זיי צו לײַכטן דעם וועג וואָס זיי זאָלן אויף אים גיין. כ און דײַן
dain un gein im oif zoln zei vos veg dem laichtn tsu zei
your and go it on shall they that way the shine light to them

גוטן רוּחַ הקדש האָסטו געגעבן, זיי צו קליגן, און דײַן
dain un klign tsu zei gegebn hostu hkdsh ruach gutn
your and make wise to them given you have Holy Spirit good

מַן האָסטו נישט פֿאַרמיטן פֿון זייער מויל, און וואַסער האָסטו
hostu vaser un moil zeyer fun farmitn nisht hostu man
you have water and mouth their from withheld not you have manna

זיי געגעבן פֿאַר זייער דאָרשט. כא און פֿערציק יאָר האָסטו זיי
zei hostu yor fertsik un dorsht zeyer far gegebn zei
them you have years forty and thirst their for given them

אויסגעהאַלטן אין דער מדבר; גאָרנישט האָט זיי געפֿעלט; זייערע
oisgehaltn in der midber gornisht hot zei gefelt zeyere
their lacked they have nothing wilderness the in sustained

קלייַדער זײַנען נישט אָפּגעטראָגן געוואָרן, און זייערע פֿיס זײַנען נישט
kleider zainen nisht opgetrogn gevorn un zeyere fis zainen nisht
garments did not wear out become and feet their are not

אויפֿגעלאָפֿן.
oifgelofn
swollen

כב און האָסט זיי געגעבן קיניגרייַכן און פֿעלקער, און האָסט זיי
zei host un felker un kinigraichn gegebn zei host un
they have and nations and kingdoms given them have and

אויסגעטיילט לויט גרענעצן; און זיי האָבן געאַרבט דאָס
dos gearbt hobn zei un grenetsn loit oisgeteilt
the possessed have they and boundaries according to allocate

לאַנד פֿון סיחונען – דאָס לאַנד פֿון דעם מלך פֿון חֶשבּוֹן , און דאָס
dos un Cheshbon fun melech dem fun land dos sichunen fun land
the and Cheshbon of king the of land the Sichon of land

לאַנד פֿון עוֹג דעם מלך פֿון בָּשָׁן . כג און זייערע קינדער האָסטו
hostu kinder zeyere un Bashan fun melech dem Og fun land
you have children their and Bashan of king the Og of land

געמערט אַזוי ווי די שטערן פֿון הימל , און האָסט זיי געבראַכט
gebracht zei host un himel fun shtern di vi azoi gemert
brought them you have and heaven of stars the as so multiplied

אין דעם לאַנד וואָס דו האָסט געהייסן זייערע עלטערן קומען אַרבן .
arben kumen eltern zeyere geheisn host du vos land dem in
inherit come fathers their commanded have you that land the into

כד און די קינדער זײַנען געקומען , און האָבן געאַרבט דאָס לאַנד, און
un land dos gearbt hobn un gekumen zainen kinder di un
and land the possessed have and come are children the and

דו האָסט אונטערטעניק געמאַכט פֿאַר זיי די באַווינער פֿון לאַנד,
land fun bavoiner di zei far gemacht untertenik host du
land of the inhabitants the them for made subject have you

די כְּנַעֲנים , און האָסט זיי געגעבן אין זייער האַנט, מיט זייערע
zeyere mit hant zeyer in gegebn zei host un Kenaanim di
their with hand their in given them have and Kena'anim the

מלכים און די פֿעלקער פֿון לאַנד, צו טאָן מיט זיי לויט
loit zei mit ton tsu land fun felker di un mlochim
according to them with do to land of the nations the and kings

זייער ווילן. כה און זיי האָבן באַצוווּנגען באַפֿעסטיקטע שטעט און
un shtet bafestikte batsvungen hobn zei un viln zeyer
and cities fortified taken by force have they and will their

פֿעטע ערד , און האָבן געאַרבט הײַזער פֿול מיט כָּל-טוּב ,
kol-tov mit ful haizer gearbt hobn un erd fete
all good things with full houses possessed have and ground fat

ברונעמער אויסגעהאַקטע, ווײַנגערטנער און אײלבערטגערטנער, און ביימער
beimer un eilbertgertner un vaingertner oisgehakte brunemer
trees and olive gardens and vineyards chiseled out wells

צום עסן לרוֹב ; און זיי האָבן געגעסן און זײַנען זאַט און
zat zainen un gegesn hobn zei un lerov esen tsum
and satisfied are and eaten have they and in abundance eat to

פֿעט געוואָרן, און האָבן זיך ווויל געטאָן מיט דײַן גרויס גוטס .
guts grois dain mit geton voil zich hobn un gevorn fet
goodness great your with done well selves have and become fat

כו און זיי האָבן ווידערשפּעניקט און זיך געשטעלט אַקעגן דיר ,
dir akegn geshtelt zich un vidershpenikt hobn zei un
you(SG) against stood selves and rebelled have they and

און זיי האָבן אַוועקגעוואָרפֿן דײַן תּורה הינטער זייער רוקן, און האָבן
hobn un rukn zeyer hinter toyre dain avekgevorfen hobn zei un
have and back their behind Torah your cast off have they and

געהרגעט דײַנע נבִיאים וואָס האָבן זיי געווארנט, כּדי זיי אומצוקערן
umtsukeren zei kedei gevornt zei hobn vos neviim daine geharget
to return them so that warned them have who prophets your killed

צו דיר , און זיי האָבן באַגאַנגען גרויסע לעסטערונגען. כז און דו
du un lesterungen groise bagangen hobn zei un dir tsu
you and blasphemies great committed have they and you(SG) to

האָסט זיי געגעבן אין דער האַנט פֿון זייערע דריקער , און זיי האָבן
hobn zei un driker zeyere fun hant der in gegebn zei host
have they and oppressors their of hand the in given them have

Sichon, and Eretz Melech Cheshbon, and Eretz Og Melech HaBashan. 23 Their children also multipliedst Thou as the kokhavim of Shomayim, and broughtest them into Ha'Aretz, concerning which Thou hadst promised to their avot, that they should go in to possess it. 24 So the children went in and possessed Ha'Aretz, and Thou subduedst before them the inhabitants of the land, the Kena'anim, and gavest them into their hands, with their melachim, and the people of the land, that they might do with them as they would. 25 And they took fortified cities, and an adamah shemenah, and possessed batim full of all goods, wells dug, kramim, and oliveyards, and fruit trees in abundance; so they did eat, and were filled, and became fat, and delighted themselves in thy great goodness.

26 Nevertheless they were disobedient, and rebelled against Thee, and cast Thy torah behind their backs, and slaughtered Thy nevi'im which testified against them to turn them to Thee, and they wrought ne'atzot gedolot. 27 Therefore Thou deliveredst them into the yad of their

זיי געדריקט . און אין דער צייַט פֿון זייער נויט פֿלעגן זיי שרייַען
zei gedrikt un in der tsait fun zeyer noit flegn zei shraien
they oppressed them and in the time of their tzoros they used to cry out

צו דיר , און דו פֿון הימל פֿלעגסט זיי צוהערן , און לויט
tsu dir un du fun himel flegst zei tsuhern un loit
you(SG) to and you from heaven used to them listen and according to

דיַין גרויס דערבאַרעמונג פֿלעגסטו זיי געבן העלפֿער וואָס זאָלן זיי
dain grois derbaremung flegstu zei gebn helfer vos zoln zei
your great compassion you used to them give saviors who shall they

העלפֿן פֿון דער האַנט פֿון זייערע דריקער . כח אָבער ווי זיי איז
helfn fun der hant fun zeyere driker ober vi zei iz
save from the hand of their oppressors but when they is

באַרוט געווואָרן , פֿלעגן זיי ווידער שלעכטס טאָן פֿאַר דיר ; און
barut gevorn flegn zei vider shlechts ton far dir un
given rest become used to they again evil do for you(SG) and

דו האָסט זיי איבערגעלאָזן אין דער האַנט פֿון זייערע פֿיַינט , און זיי
du host zei ibergelozn in der hant fun zeyere faint un zei
you have them left behind in the hand of their enemies and they

האָבן געווואַלטיקט איבער זיי ; און זיי האָבן ווידער געשריען צו דיר ,
hobn geveltikt iber zei un zei vider geshrien tsu dir
have ruled over them and they have again cried out to you(SG)

און דו פֿון הימל פֿלעגסט צוהערן און זיי מציל זיַין לויט
un du fun himel flegst tsuhern un zei matsl zain loit
and you from heaven used to listen and them be rescued according to

דיַין דערבאַרעמונג פֿיל מאָל . כט און האָסט זיי געוואָרנט, כדי
dain derbaremung fil mol un host zei gevornt kedei
your compassion many times and have them warned in order to

זיי אומצוקערן צו דיַין תורה , אָבער זיי האָבן געמוטווויליקט , און
zei umtsukeren tsu dain toyre ober zei hobn gemutvilikt un
them to return to your Torah but they have acted wantonly and

האָבן נישט צוגעהערט צו דיַינע געבאָט , נאָר געזינדיקט אַקעגן
hobn nisht tsugehert tsu daine gebot nor gezindikt akegn
have not paid heed to your commandments but sinned against

דיַינע געזעצן , וואָס אַז אַ מענטש טוט זיי , לעבט ער דורך זיי ;
daine gezetsn vos az a mentsh tut zei er lebt durch zei
your laws which if a man does them he lives through them

און זיי האָבן געקערט אַ וויידערשפּעניקן רוקן , און האָבן האַרט געמאַכט
un zei hobn gekert a vidershpenikn rukn hobn hart gemacht
and they have turned a rebellious back and have made hard

זייער נאַקן , און נישט צוגעהערט. ל און האָסט זיי אָפּגעצויגן פֿיל
zeyer nakn un nisht tsugehert un host zei opgetsoign fil
their neck and not paid heed you have and them ptolonged many

יאָרן , און האָסט זיי געווואָרנט מיט דיַין גייַסט דורך דיַינע נביאים ,
yorn un host zei gevornt mit dain gaist durch daine neviim
years and have them warned with your spirit through your prophets

אָבער זיי האָבן נישט צוגעלייגט דאָס אויער; און דו האָסט זיי געגעבן
ober zei hobn nisht tsugeleigt dos oier un du host zei gegebn
but they have not inclined the ear and you have them given

אין דער האַנט פֿון די פֿעלקער פֿון די לענדער. לא אָבער אין דיַין גרויס
in der hant fun di felker fun di lender ober in dain grois
in the hand of the nations of the lands but in your great

דערבאַרעמונג האָסטו נישט געמאַכט פֿון זיי אַ פֿאַרלענדונג, און האָסט
derbaremung hostu nisht gemacht fun zei a farlendung un host
compassion you have not made of them an utter end and have

enemies, who oppressed them; and in the time of their tzoros, when they cried unto Thee, Thou heardest them from Shomayim; and according to Thy manifold mercies Thou gavest them moshi'im *(deliverers)*, who saved them out of the yad of their enemies. 28 But after they had rest, they did rah again before Thee; therefore Thou abandoned them unto the hand of their enemies, so that they had the dominion over them; yet when they returned, cried unto Thee, Thou heardest them from Shomayim; and many times didst Thou deliver them according to Thy mercies; 29 And testifiedst against them, that Thou mightest bring them again unto Thy torah; yet they dealt proudly, and paid heed not unto Thy mitzvot, but sinned against Thy mishpatim, which if a man do, he shall live in them; and they stubbornly turned their backs, and hardened their neck, and would not hear. 30 Yet many shanim didst Thou forbear them, and testifiedst against them by Thy Ruach by Thy nevi'im; yet would they not give ear; therefore gavest

זיי נישט פֿאַרלאָזן, וואָרעם אַן אֵל אַ לייטזעליקער און אַ דערבאַרעמדיקער
zei nisht farlozen vorem an El a laitzeliker un a derbaremdiker
they not forsaken because a G-d an gracious a and compassionate

ביסטו .
bistu
are you

Thou them into the yad of the peoples of the lands. 31 Nevertheless for Thy great mercies' sake Thou didst not utterly consume them, nor forsake them; for Thou art El Channun v'Rachum.

לב און אַצונד , אלוקינו , דער גרויסער, שטאַרקער, און פֿאָרכטיקער אֵל ,
un atsund , Elokeinu , der groiser shtarker un forchtiker El ,
and now our G-d the great strong and awesome G-d

וואָס היט דעם ברית און די גענאָד, זאָל נישט ווינציק זיין פֿאַר
vos hit dem bris un di genod zol nisht vintsik zain far
who keeps the covenant and the grace shall not be little for

דיר אַל די מאַטערניש וואָס האָט געטראָפֿן אונדז, אונדזערע מלכים ,
dir al di maternish vos hot getrofn undz undzere mlochim ,
you(SG) all the tribulation that has befell us our kings

אונדזערע האַרן, און אונדזערע כֹהנים , און אונדזערע נבֿיאים , און
undzere harn un undzere koyanim un undzere neviim un
our lords and our kohanim and our prophets and

אונדזערע עלטערן, און דיין גאַנצן פֿאָלק , פֿון די טעג פֿון די מלכים
undzere eltern un dain gantsn folk , fun di teg fun di mlochim
our fathers and your entire people from the days of the kings

פֿון אשור אָן ביז אויף היינטיקן טאָג. לג יאָ , דו ביסט גערעכט אין אַלץ
fun Ashur un biz oif haintikn tog . yo , du bist gerecht in alts
of Assyria on until this very day yes you are righteous in all

וואָס איז געקומען אויף אונדז, וואָרעם דו האָסט געטאָן וואָרהאַפֿטיק, און
vos iz gekumen oif undz , vorem du host getun vorhaftik un
that is come upon us because you have done faithfully and

מיר האָבן שלעכטס געטאָן. לד און אונדזערע מלכים , אונדזערע האַרן ,
mir hobn shlechts geton un undzere mlochim , undzere harn ,
we have evil done and our kings our leaders

אונדזערע כֹהנים , און אונדזערע עלטערן, האָבן נישט געטאָן דיין תורה ,
undzere koyanim un undzere eltern , hobn nisht geton dain toyre ,
our kohanim and our fathers have not done your Torah

און נישט פֿאַרנומען דיינע געבאָט , און דיינע צייגנים וואָס
un nisht farnumen daine gebot , un daine tseignim vos
and not heeded your commandments and your testimonies that

דו האָסט זיי אָנגעזאָגט. לה וואָרעם אַז זיי זיינען געווען אין זייער
du host zei ongezogt . vorem az zei zainen geven in zeyer
you have them told because when they were in their

מלוכה , און אין דיין גרויסן גוטס וואָס דו האָסט זיי געגעבן , און
meluche , un in dain groisn guts vos du host zei gegebn , un
kingdom and in your great goodness that you have them given and

אין דעם בריייטן און פֿעטן לאַנד וואָס דו האָסט איבערגעגעבן צו זיי ,
in dem breitn un fetn land vos du host zei ibergegebn tsu ,
in the spacious and fertile land that you have them handed over to

האָבן זיי דיר נישט געדינט, און זיי זיך נישט אומגעקערט
hobn zei dir nisht gedint , un zei zich nisht umgekert
they have you(SG) not served and they themselves not returned

Thou gavest them, and in the large and fertile land which Thou gavest before them, neither turned they from their wicked works. 36 Hinei, we are

avadim this day, and for the land that Thou gavest unto Avoteinu to eat the fruit thereof and the good thereof, hinei, we are avadim in it; 37 And it yieldeth much increase unto the melachim whom Thou hast set over us because of chattoteinu; also they have dominion over geviyyoteinu, and over our cattle, at their pleasure, and we are in tzarah gedolah.

10 9:38 And because of all this we make a sure covenant, and write it; and our sarim, Levi'im, and Kohanim, seal unto it. 2 10:1 Now those that sealed were, Nechemyah the tirshata ben Chakhalyah, and Tzidkiyah, 3 2 Serayah, Azaryah, Yirmeyah, 4 3 Pashchur, Amaryah, Malkiyah, 5 4 Chattush, Shevanyah, Maluch, 6 5 Charim, Meremot, Ovadyah, 7 6 Daniel, Ginton, Baruch, 8 7 Meshullam, Aviyah, Miyamin, 9 8 Ma'azyah, Bilgai, Shema'yah; these were the kohanim. 10 9 And the Levi'im; both Yeshua ben Azanyah, Binnui of the Bnei Chenadad, Kadmiel; 11 10 And their brethren, Shevanyah, Hodiyah, Kelita, Pelayah, Chanan, 12 11 Micha, Rechov, Chashavyah, 13 12 Zakkur, Sherevyah, Shevanyah,

פֹּון זייערע שלעכטע מעשׂים. לוֹ אָט זיינען מיר הײַנט קנעכט , און דאָס
meisim shlechte zeyere fun ot zainen mir haint knecht un dos
deeds evil their from behold are we today servants and the

לאַנד וואָס דו האָסט געגעבן אונדזערע עלטערן, צו עסן איר פֿרוכט און איר
ir un frucht ir esen tsu eltern undzere gegebn host du vos land
its and fruit its eat to fathers our given have you that land

גוטס, אָט זיינען מיר קנעכט דערויף ; לזוֹ און זי מערט איר תּבֽואה
tvue ir mert zi un deroif knecht mir zainen ot guts
grain its multiplies it and thereupon servants we are behold good

פַֿאַר די מלכים וואָס דו האָסט געגעבן איבער אונדז פַֿאַר אונדזערע
undzere far undz iber gegebn host du vos mlochim di far
our for us over given have you whom kings the for

זינד; און זיי געוועלטיקן איבער אונדזערע לייַבער , און איבער אונדזערע
undzere iber un laiber undzere iber geveltikn zei un zind
our over and flesh(PL) our over rule they and sins

בהמות , לויט זייער ווילן, און מיר זיינען אין גרויס נויט .
noit grois in zainen mir un viln zeyer loit beheimes
distress great in are we and will their according to beasts

לֶ אָבער בײַ אַלעם דעם שליסן מיר אַן אָפּמאַך , און שרײַבן זיך
zich shraibn un opmach an mir shlisn dem alem bai ober
selves write and agreement an we conclude this all with but

אונטער; און אויף דעם געחתמעטן זיינען אונדזערע האַרן , אונדזערע
undzere harn undzere zainen gechtmetn dem oif un unter
our leaders our are sealed the on and under

לוִיִים , אונדזערע כֹּהנים . לא און אויף די געחתמעטע זיינען געווען:
geven zainen gechtmete di oif un koyanim undzere Leviim
were are sealed the on and kohanim our Levi'im

נחֶמְיָה דער תּירשָׁתָא, דער זון פֿון חכַלְיָהן , און צִדְקִיָה ;
Tsidkiyah un Chachalyahn fun zun der tirshata der Nechemyah
Tzidkiyah and Chakhalyah of son the governor the Nechemyah

ב שׂרָיָה , עַזַריָה , ירמְיָה ; ג פַּשחור , אַמַריָה , מַלכִּיָה ; ד
Malkiyah Amaryah Pashchur Yirmeyah Azaryah Serayah
Malkiyah Amaryah Pashchur Yirmeyah Azaryah Serayah

חַטוש , שבַנְיָה , מַלוך ; ה חָרִם , מרֵמוֹת , עוֹבַדְיָה ; ז דָניאֵל ,
Daniel Ovadyah Meremot Charim Maluch Shevanyah Chattush
Daniel Ovadyah Meremot Charim Maluch Shevanyah Chattush

גִנתוֹן , ברוּך ; ח משוּלָם , אַבִּיָה , מִיָמִן ; ט מַעַזיָה , בלגַי ,
Bilgai Maazyah Miyamin Aviyah Meshulam Baruch Ginton
Bilgai Ma'azyah Miyamin Aviyah Meshullam Baruch Ginton

שמַעְיָה . דאָס זיינען די כֹּהנים . י און די לוִיִים : ישוּע דער זון
zun der Yeshua Leviim di un koyanim di zainen dos Shemayah
son the Yeshua Levi'im the and kohanim the are these Shema'yah

פֹּון אַזַניָהן , בנוי פֹּון די קינדער פֹּון חֲנָדָד , קַדמיאֵל; יא און
un Kadmiel Chenadad fun kinder di fun Binui Azanyahn fun
and Kadmiel Chenadad of children the of Binnui Azanyah of

זייערע ברידער: שבַנְיָה , הוֹדִיָה , קלִיטָא, פֶּלָאיָה , חָנָן ; יב יא מיכָא ,
Micha Chanan Pelayah Kelita Hodiyah Shevanyah brider zeyere
Micha Chanan Pelayah Kelita Hodiyah Shevanyah brothers their

רחוֹב , חַשַבְיָה ; יג יב זַכּור , שֵרֵבְיָה , שבַנְיָה ; יד יג הוֹדִיָה ,
Hodiyah Shevanyah Sherevyah Zakur Chashavyah Rechov
Hodiyah Shevanyah Sherevyah Zakkur Chashavyah Rechov

בני , בנינו .
Beninu Bunni
Beninu Bani

[14][13] Hodiyah, Bani, and Beninu.

[15][14] The chiefs of the people: Parosh, Pachat-Moav, Eilam, Zattu, Bani, [16][15] Bunni, Azgad, Bevai, [17][16] Adoniyah, Bigvai, Adin, [18][17] Ater, Chizkiyah, Azzur, [19][18] Hodiyah, Chashum, Betzai, [20][19] Chariph, Anatot, Neivai, [21][20] Magpiash, Meshullam, Chezir, [22][21] Meshezav'el, Tzadok, Yaddua, [23][22] Pelatyah, Chanan, Anayah, [24][23] Hoshea, Chananyah, Chashuv, [25][24] Halochesh, Pilcha, Shovek, [26][25] Rechum, Chashavnah, Ma'aseiyah, [27][26] And Achiyah, Chanan, Anan, [28][27] Maluch, Charim, Ba'anah.

[29][28] And the rest of the people, the Kohanim, the Levi'im, the gatekeepers, the singers, the Netinim, and all they that had separated themselves from the peoples of the lands unto the Torat HaElohim, their wives, their banim, and their banot, every one having knowledge, and having understanding; [30][29] They were the machazikim *(the ones joining)* with their brethren, their nobles, and bound themselves with a curse, and into an oath, to walk in Torat HaElohim, which was given by Moshe Eved HaElohim, and to be shomer to do all the mitzvot of Hashem Adoneinu, and His mishpatim and His

טו יד די הויפטן פֿון דעם פֿאָלק: פּרעוֹש, פַּחַת-מוֹאָבּ, עֵילָם, זַתּוּא,
Zattu Eilam Pachat-Moav Parosh folk dem fun hoiptn di
Zattu Eilam Pachat-Moav Parosh people the of leaders the

טז טו בּוני; עַזגָּד, בֵּבַי; יז טז אַדוֹנִיָּה, בִּגוַי, עָדִין; יח יז אָטֵר,
Bani Azgad Bevai Adoniyah Bigvai Adin Ater
Bani Azgad Bunni Adoniyah Bigvai Adin Ater

יט יח חִזקִיָּה, עַזּוּר; יט הוֹדִיָּה, חָשׁוּם, בֵּצָי; כ יט חָרִיף, עֲנָתוֹת,
Chizkiyah eazur Hodiyah choshum Betzai Charif Anatot
Chizkiyah Azzur Hodiyah Chashum Betzai Chariph Anatot

כא כ נֵיבַי; כב כא מַגפִּיעָשׁ, משֻׁלָּם, חֵזִיר; כג כב מְשֵׁזַבְאֵל, צָדוֹק,
Neivai Magpiash Meshullam Chazir Meshezavel Tsadok
Neivai Magpiash Meshullam Chezir Meshezav'el Tzadok

כד כג יַדּוּעַ; כה כד פְּלַטְיָה, חָנָן, עֲנָיָה; כו כה הוֹשֵׁעַ, חֲנַנְיָה,
Yaddua Pelatyah Chanan Anayah Hoshea Chananyah
Yaddua Pelatyah Chanan Anayah Hoshea Chananyah

כז כו חשוּב; כח כז הַלּוֹחֵשׁ, פִּלחָא, שׁוֹבֵק; כט כח רחוּם, חַשַׁבְנָה,
Chashuv Halochesh Pilcha Shovek Rechum Chashavnah
Chashuv Halochesh Pilcha Shovek Rechum Chashavnah

ל כט מַעֲשֵׂיָה; לא ל אוֹן אֲחִיָּה, חָנָן, עָנָן; לב לא מַלוּךְ, חָרִם,
Maaseiyah un Achiyah Chanan Anan Maluch Charim
Ma'aseiyah and Achiyah Chanan Anan Maluch Charim

בַּעֲנָה.
Baanah
Ba'anah

כט כח אוּן דאָס איבעריקע פֿאָלק, די כֹּהנים, די לְוִיִּם,
un dos iberike folk di koyanim di Leviim
this and the rest the people the kohanim the Levi'im

די טוּיערלייט, די זינגערס, די נתינים, אוּן אַלע וואָס האָבן זיך
di toierlait di zingers di Netenim un ale vos hobn zich
the gatekeepers the singers the Netinim and all have that selves

אָפּגעשײדט פֿון די פֿעלקער פֿון דער צו לענדער תּורה פֿון
opgesheidt fun di felker fun der tsu lender toyre fun
separated from the nations of the lands to the Torah of

האלקים, זייערע ווײַבער, זייערע זין, אוּן זייערע טעכטער, איטלעכער
HaElokim zeyere vaiber zeyere zin un zeyere techter itlecher
G-d their wives their sons and their daughters each

וואָס האָט געוווּסט אוּן פֿאַרשטאַנען, ל כט האָבן זיך געהאַלטן אָן זייערע
vos hot gevust un farshtanen hobn zich gehaltn on zeyere
which has known and understood have selves held on their

ברידער, זייערע גרויסע לײַט, אוּן זיי זיַנען אַרײַן אין אַ קללה אוּן
brider zeyere groise lait un zei zainen arayn in a klole un
brothers their great people and they are enter into a curse and

אין אַ שבּועה צו גיין אין דער תּורה פֿון האלקים וואָס איז געגעבן
in a shvue tsu gein in der toyre fun HaElokim vos iz gegebn
into an oath to walk in the Torah of G-d which is given

געוואָרן דורך דער האַנט פֿון משה דעם קנעכט פֿון ג-ט, אוּן צו
gevorn durch der hant fun Moshe dem knecht fun G-t un tsu
become through the hand of Moshe the servant of G-d and to

היטן אוּן צו טאָן אַלע געבאָט פֿון ה אונדזער האַר, אוּן זיַנע
hitn un tsu ton ale gebot fun Hashem undzer har un zaine
keep and to do all mitzvot of Hashem our L-rd and his

chukkot; [31] [30] And that we would not give our banot unto the peoples of the land, not take their banot for our banim; [32] [31] And if the people of the land bring merchandise or any grain on Shabbos or on Yom Kodesh to sell, that we would not buy it of them on Shabbos, or on Yom Kodesh; and that we would every Shanah HaShevi'it forgo working the land and will cancel all debts.

[33] [32] Also we will assume on us mitzvot, to charge ourselves yearly with the third part of a shekel for the Avodat Beis Eloheinu; [34] [33] For the Lechem HaMa'arekhet, and for the Minchat HaTamid, and for the Olat HaTamid, of the Shabbatot, of the Chodashim, for the Mo'adim, and for the Kodashim, and for the Chatta'ot to make kapporah for Yisroel, and for all the work of the Beis Eloheinu. [35] [34] And we cast the goralot among the Kohanim, the Levi'im, and the people, for the korban of the wood, to bring it into the Beis Eloheinu, after the batim of Avoteinu, at times appointed year by year, to burn upon the Mizbe'ach of Hashem Eloheinu, as it is written in the Torah; [36] [35] And to bring the bikkurei admateinu, and

געזעצן און זיינע חוקים ; לא ל און אַז מיר זאָלן נישט געבן אונדזערע
undzere gebn nisht zoln mir az un chukkim zaine un gezetsn
our give not shall we that and statutes his and laws

טעכטער צו די פֿעלקער פֿון לאַנד, און זייערע טעכטער נישט נעמען
nemen nisht techter zeyere un land fun felker di tsu techter
take not daughters their and land of the nations the to daughters

פֿאַר אונדזערע זין ; לב לא און די פֿעלקער פֿון לאַנד ווען ברענגען
brengen vos land fun felker di un zin undzere far
bring which land of nations the and sons our for

שחורות און אַלערלייַ תּבֿואה אין טאָג פֿון שבת צו פֿאַרקויפֿן, זאָלן
zoln farkoifen tsu Shabbos fun tog in tvue alerlei un schoyres
shall sell to Shabbos of day in grain all kinds of and wares

מיר פֿון זיי נישט קויפֿן אום שבת אָדער אין אַ הייליקן טאָג; און
un tog heilikn a in oder Shabbos um koifn nisht zei fun mir
and day holy a in or Shabbos on buy not them from we

אַז מיר זאָלן אָפּפֿלאָזן דאָס פֿעלד אין זיבעטן יאָר, און איטלעכן חוב .
choiv itlechn un yor zibetn in feld dos oplozen zoln mir az
debt every and year seventh in field the release shall we that

לג לב און מיר האָבן געשטעלט אויף אונדז אַ מִצווה , אַרויפֿצולייגן אויף
oif aroiftsuleign mitsve a undz oif geshtelt hobn mir un
on to impose mitzve a us upon set have we and

זיך אַ דריטל שֶׁקל אַ יאָר פֿאַר דעם דינסט פֿון דאָס הויז
hoiz dos fun dinst dem far yor a shekl dritel a zich
house this of service the for year a shekel one-third a ourselves

פֿון אלוקינו , לד לג פֿאַר דעם אויסגעלייגטן ברויט, און דעם שטענדיקן
shtendikn dem un broit oisgeleigtn dem far Elokeinu fun
continual the and bread displayed the for our G-d of

שפּיַזאָפּפֿער, און פֿאַר דעם שטענדיק ברַאנדאָפּפֿער פֿון די שבתים ,
Shabbosim di fun brandopfer shtendik dem far un shpaizopfer
Shabbatot the of olah perpetual the for and minchah

פֿון ראָש-חודש , פֿאַר די יוֹם-טובֿים ; און פֿאַר די געהייליקטע
geheilikte di far un yom-tuvim di far rosh-choidesh fun
holy the for and appointed festivals the for new moon of

קָרְבָּנוֹת , און פֿאַר די זינדאָפּפֿער מְכַפֵּר צו זיין אויף יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel oif zain tsu mechaper zindopfer di far un korbones
and Yisroel for be to to expiate sin offering the for and offerings

פֿאַר דער גאַנצער אַרבעט פֿון דאָס הויז פֿון אלוקינו . לה לד און מיר האָבן
hobn mir un Elokeinu fun hoiz dos fun arbet gantser der far
have we and our G-d of house the of work entire the for

גורל געוואָרפֿן, די כֹהנים , די לְוִיִּם , און דאָס פֿאָלק , וועגן דער
der vegen folk dos un Leviim di koyanim di gevorfn goirl
the concerning people the and Levi'im the kohanim the cast lot

גאָב פֿון האָלץ צו ברענגען אין הויז פֿון אלוקינו לויט אונדזערע
undzere loit Elokeinu fun hoiz in brengen tsu holts fun gob
our according to our G-d of house into bring to wood of gift

פֿאָטערהײַזער אין געשטעלטע צײַטן יאָר אין יאָר, אויף צו ברענען אויף
oif brenen tsu oif yor in yor tsaitn geshtelte in foterhaizer
on burn to for year in year times appointed in father's houses

דעם מזבח פֿון ה אלוקינו , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין
in geshribn shteit es vi azoi Elokeinu Hashem fun mizbeyech dem
in written stands it as so our G-d Hashem of altar the

דער תּורה . לו לה און צו ברענגען די ערשטײַטיקע פֿון אונדזער ערד, און
un erd undzer fun ershttsaitike di brengen tsu un toyre der
and soil our of first fruits the bring to and Torah the

the bikkurei kol pri kol etz, year by year, unto Beis Hashem; [37][36] Also the bechorot baneinu, and of our cattle, as it is written in the Torah, and the firstlings of our herds and of our flocks, to bring to the Beis Eloheinu, unto the Kohanim that minister in the Beis Eloheinu; [38][37] And that we should bring the reshit arisoteinu, and our offerings, and the fruit of all manner of trees, of tirosh and of oil, unto the Kohanim, to the storerooms of the Beis Eloheinu; and the ma'aser of our land unto the Levi'im, that the same Levi'im might collect me'a'serim in all the cities of avodateinu. [39][38] And the Kohen Ben Aharon shall be with the Levi'im, when the Levi'im receive tithes; and the Levi'im shall bring up the ma'aser hama'aser unto the Beis Eloheinu, to the storerooms, into the Beis HaOtzar. [40][39] For the Bnei Yisroel and the Bnei Levi shall bring the terumah of the grain, of the tirosh, and the oil, unto the storerooms, where are Keli HaMikdash, and the Kohanim that minister, and the gatekeepers, and the singers; and we will not forsake the Beis Eloheinu.

די ערשטצייטיקע פֿון יעטוועדער פֿרוכט פֿון אַלערליי ביימער, יאָר אין
in yor beimer alerlei fun frucht yetveder fun ershttsaitike di
in year trees all kinds of of produce every of first fruits the

יאָר, אין הויז פֿון ה ; לו לו און די בכורים פֿון אונדזערע זין ,
zin undzere fun bechorim di un Hashem fun hoiz in yor
sons our of firstborn the and Hashem of house into year

און פֿון אונדזערע בהמות , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תורה ,
toyre der in geshribn shteit es vi azoi beheimes undzere fun un
Torah the in written stands it as so beasts our of and

און די בכורים פֿון אונדזערע רינדער און אונדזערע שאָף , צו ברענגען
brengen tsu shof undzere un rinder undzere fun bechorim di un
bring to sheep our and cattle our of firstborn the and

אין הויז פֿון אלוקינו , צו די כהנים וואָס באַדינען אין הויז
hoiz in badinen vos koyanim di tsu Elokeinu fun hoiz in
house in the serve who kohanim the to our G-d of the house into

פֿון אלוקינו . לח לז און אַז דאָס ערשטע פֿון אונדזערע טייגמולטערס ,
teigmulters undzere fun ershte dos az un Elokeinu fun
kneading dough our of first the that and our G-d of

און אונדזערע אָפּשיידונגען , און פֿון דער פֿרוכט פֿון אַלערליי ביימער,
beimer alerlei fun frucht der fun un opsheidungen undzere un
trees all kinds of of fruit the of and offerings our and

פֿון ווײַן און איל, זאָלן מיר ברענגען צו די כהנים אין די קאַמערן
kamern di in koyanim di tsu brengen mir zoln eil un vain fun
chambers the in kohanim the to bring we shall oil and wine of

פֿון דעם הויז פֿון אלוקינו ; און דעם מעשׂר פֿון אונדזער ערד צו די
di tsu erd undzer fun maiser dem un Elokeinu fun hoiz dem fun
the to land our of tithe the and our G-d of house the of

לוִיים ; ווָאַרעם זיי , די לוִיים , נעמען דעם מעשׂר אין אַלע אונדזערע
undzere ale in maiser dem nemen Leviim di zei vorem Leviim
our all in tithe the take Levi'im the they because Levi'im

אַקערשטעט . לט לח און דער כהן , דער זון פֿון אַהרן , זאָל זײַן
zain zol Aharon fun zun der koyen der un akershtet
be shall Aaron of son the kohen the and farming towns

מיט די לוִיים , ווען די לוִיים נעמען מעשׂר; און די לוִיים זאָלן
zoln Leviim di un maiser nemen Leviim di ven Leviim di mit
shall Levi'im the and tithe take Levi'im the when Levi'im the with

אַרויפֿברענגען דעם מעשׂר פֿון אין הויז פֿון אלוקינו , אין די
di in Elokeinu fun hoiz in maiser fun maiser dem aroifbrengen
the in our G-d of the house into the tithe of tithe the bring up

קאַמערן פֿון דעם שאַצהויז . מ לט וואָרעם די קינדער פֿון ישׂראֵל און
un Yisroel fun kinder di vorem shatshoiz dem fun kamern
and Yisroel of children the because treasure house the of chambers

די קינדער פֿון לֵוִי זאָלן ברענגען די אָפּשיידונג פֿון תּבואה, ווײַן , און
un vain tvue fun opsheidung di brengen zoln Levi fun kinder di
and wine grain of offering the bring shall Levi of children the

איל, אין די קאַמערן וואָס דאָרטן זײַנען די זאַכן פֿון מִקדָּש ,
mikdash fun zachn di zainen dortn vos kamern di in eil
sanctuary of the things the are there which chambers the into oil

און פֿון די כהנים וואָס באַדינען, און פֿון די טויערלײַט , און פֿון די
di fun un toierlait di fun un badinen vos koyanim di fun un
the of and gatekeepers the of and serve who kohanim the of and

זינגערס; און מיר זאָלן נישט פֿאַרלאָזן דאָס הויז פֿון אלוקינו .
zingers un mir zoln nisht farlozen dos hoiz fun Elokeinu
singers we and shall not forsake the house of our G-d

11 And the rulers of the people dwelt at Yerushalayim; the rest of the people also cast goralot, to bring one of ten to dwell in Yerushalayim Ir HaKodesh, and nine parts to dwell in other cities. [2] And the people blessed all the men, that willingly offered themselves to dwell at Yerushalayim.

יא

און די האַרן פֿון פֿאָלק זײַנען געזעסן אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in gezesn zainen folk fun harn di un
Yerushalayim in sitting are people of the leaders the and

און דאָס איבעריקע פֿאָלק האָט געוואָרפֿן גורל, צו ברענגען
brengen tsu goirl gevorfn hot folk iberike dos un
bring to lots cast have the people rest of the and

איינעם פֿון צען צו זיצן אין ירושָלַיִם דער הייליקער שטאָט, און ניין
nain un shtot heiliker der Yerushalayim in zitsn tsu tsen fun einem
nine and city holy the Yerushalayim in sit to ten of one

טיילן אין די שטעט. ב און דאָס פֿאָלק האָט געבענטשט אַלע מענער וואָס
vos mener ale gebentsht hot folk dos un shtet di in teiln
who men all blessed have people the and cities the in parts

האָבן זיך מתנַדבֿ געווען צו זיצן אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in zitsn tsu geven mitnadav zich hobn
Yerushalayim in sit to been volunteered selves have

[3] Now these are the chiefs of the province that dwelt in Yerushalayim, but in the towns of Yehudah dwelt every one in his possession in their towns — Yisroel, the Kohanim, and the Levi'im, and the Netinim, and the Bnei Avdei Sh'lomo. [4] And at Yerushalayim dwelt certain of the Bnei Yehudah, and of the Bnei Binyamin.

ג און דאָס זײַנען די הויפּטלײַט פֿון דער מדינה וואָס זײַנען געזעסן
gezesn zainen vos medine der fun hoiptlait di zainen dos un
sitting are who province the of chief people the are these and

אין ירושָלַיִם – און אין די שטעט פֿון יהודה זײַנען געזעסן, איטלעכער
itlecher gezesn zainen Yehudah fun shtet di in un Yerushalayim in
each one sitting are Yehudah of cities the in and Yerushalayim in

אויף זײַן אייגנטום אין זייערע שטעט, ישְׂרָאֵל, די כּהנים , און די
di un koyanim di Yisroel shtet zeyere in eigentum zain oif
the and kohanim the Yisroel cities their in ancestral property his on

לוִיִים , און די נתינים , און די קינדער פֿון שלמהס קנעכט ; ד און
un knecht Shlomos fun kinder di un Netenim di un Leviim
and servants Sh'lomo's of children the and Netinim the and Levi'im

אין ירושָלַיִם זײַנען געזעסן פֿון די קינדער פֿון יהודה , און פֿון
fun un Yehudah fun kinder di fun gezesn zainen Yerushalayim in
of and Yehudah of children the from sitting are Yerushalayim in

די קינדער פֿון בנימין .
Binyamin fun kinder di
Binyamin of children the

Of the Bnei Yehudah; Atayah ben Uziyah, ben Zecharyah, ben Amaryah, ben Shephatyah, ben Mahalal'el, of the children of Peretz; [5] And Ma'aseiyah ben Baruch, ben Kol-Chozeh, ben Chazayah, ben Adayah, ben Yoyariv, ben Zecharyah of the family of Shelah. [6] All the Bnei Peretz that dwelt at Yerushalayim were four hundred threescore and eight anshei chayil.

פֿון די קינדער פֿון יהודה : עַתָיָה דער זון פֿון עוזִיָה דעם זון
zun dem Uziyah fun zun der Atayah Yehudah fun kinder di fun
son the Uziyah of son the Atayah Yehudah of children the from

פֿון זכַריָה , דעם זון פֿון אַמַריָה , דעם זון פֿון שפֿטיָה , דעם זון
zun dem Shefatyah fun zun dem Amaryah fun zun dem Zecharyah fun
son the Shephatyah of son the Amaryah of son the Zecharyah of

פֿון מַהלַלאֵל , פֿון די קינדער פֿון פָּרֶץ ; ה און מַעֲשֵׂיָה דער זון פֿון
fun zun der Maaseiyah un Perets fun kinder di fun Mahalaleln fun
of son the Ma'aseiyah and Peretz of children the of Mahalal'el of

ברוך דעם זון פֿון כָּל־חֹזֶה זון פֿון חֲזָיָה זון פֿון עַדָיָה זון
zun Adayah fun zun Chazayah fun zun Col-Chozeh fun zun dem Baruch
son Adayah of son Chazayah of son Col-Chozeh of son the Baruch

פֿון יוֹיָריבֿ , דעם זון פֿון זכַריָה , דעם זון פֿון דעם שְׁלוֹני . [1] אַלע
ale Shelani dem fun zun dem Zecharyah fun zun dem Yoyariv fun
all Shelah the of son the Zecharyah of son the Yoyariv of

קינדער פֿון פָּרֶץ וואָס זײַנען געזעסן אין ירושָלַיִם זײַנען געווען פֿיר
fir geven zainen Yerushalayim in gezesn zainen vos Perets fun kinder
four were are Yerushalayim in sitting are that Peretz of children

הונדערט אַכט און זעכציק העלדישע לײַט .
lait heldishe zechtsik un acht hundert
people heroic sixty and eight hundred

ז און דאָס זיַינען די קינדער פֿון בנימין : סַלוא דער זון פֿון
fun zun der Salu Binyamin fun kinder di zainen dos un
of son the Sallu Binyamin of children the are these and

משולָם דעם זון פֿון יוֹעֵד , דעם זון פֿון פְּדָיָה , דעם זון פֿון קוֹלָיָה ,
Kolayah fun zun dem Pedayah fun zun dem Yoed fun zun dem Meshulam
Kolayah of son the Pedayah of son the Yoed of son the Meshullam

דעם זון פֿון מַעֲשֵׂיָה , דעם זון פֿון איתיאֵל, דעם זון פֿון ישַׁעְיָהן ;
Yeshayahn fun zun dem Itiel fun zun dem Maaseiyah fun zun dem
Yeshayah of son the Itiel of son the Ma'aseiyah of son the

ח און נאָך אים גבי , סַלַי – נײַן הונדערט אַכט און צוואַנציק. ט און יוֹאֵל
Yoel un tsvantsik un acht hundert nain Sallai Gabai im noch un
Yoel and twenty and eight hundred nine Sallai Gabai him after and

דער זון פֿון זִכרין איז געווען דער אויפֿזעער איבער זיי , און יהוּדה
Yehudah un zei iber oifzeer der geven iz Zichrien fun zun der
Yehudah and them over overseer the was is Zichri of son the

דער זון פֿון הַסנוּאָהן איז געווען דער צווייטער איבער דער שטאָט.
shtot der iber tsveiter der geven iz Hasnuahn fun zun der
city the over second the was is Hasnuah of son the

י פֿון די כֹּהנים : יַדָּעְיָה דער זון פֿון יוֹיָריבֿן , יָכין , יא שְׂרָיָה דער
der Serayah Yachin Yoyarivn fun zun der Yedayah koyanim di fun
the Serayah Yachin Yoyariv of son the Yedayah kohanim the of

זון פֿון חִלקִיָה דעם זון פֿון משולָם , דעם זון פֿון צָדוֹק , דעם זון
zun dem Tsadok fun zun dem Meshulam fun zun dem Chilkiyah fun zun
son the Tzadok of son the Meshullam of son the Chilkiyah of son

פֿון מְרָיוֹת , דעם זון פֿון אֲחיטוּבֿ , דעם פֿירשט פֿון הויז פֿון האלקים ,
HaElokim fun hoiz fun firsht dem Achituvn fun zun dem Merayot fun
G-d of house of prince the Achituv of son the Merayot of

יב און זייערע ברידער וואָס האָבן געטאָן די אַרבעט פֿון דעם הויז – אַכט
acht hoiz dem fun arbet di geton hobn vos brider zeyere un
eight house the of work the done have that brothers their and

הונדערט צוויי און צוואַנציק. און עֲדָיָה דער זון פֿון ירוֹחָם דעם
dem Yerocham fun zun der Adayah un tsvantsik un tsvei hundert
the Yerocham of son the Adayah and twenty and two hundred

זון פּלַלְיָה , דעם זון פֿון אַמצי , דעם זון פֿון זכַריָה , דעם זון פֿון
fun zun dem Zecharyah fun zun dem Amtsi fun zun dem Pelalyah zun
of son the Zecharyah of son the Amtzi of son the Pelalyah son

פַּשחור , דעם זון פֿון מַלכִּיָהן , יג און זייַנע ברידער , הויפּטן פֿון
fun hoiptn brider zaine un Malkiyahn fun zun dem Pashchur
of leaders brothers his and Malkiyah of son the Pashchur

פַֿאָטערהײַזער – צוויי הונדערט צוויי און פֿערציק. און עַמַשסַי דער
der Amashsai un fertsik un tsvei hundert tsvei foterhaizer
the Amashsai and forty and two hundred two father's household

זון פֿון עַזַראֵל דעם זון פֿון אַחזַי , דעם זון פֿון משלֶמוֹת , דעם זון
zun dem Meshilemot fun zun dem Achzai fun zun dem Azareel fun zun
son the Meshillemot of son the Achzai of son the Azare'el of son

פֿון אִמֵּרן , יד און זייערע ברידער , העלדישע גיבורים – הונדערט אַכט
Immern fun brider zeyere un heldishe giborim hundert acht
Immer of brothers their and valiant mighty men hundred eight

און צוואַנציק. און דער אויפֿזעער איבער זיי איז געווען זַבדיאֵל דער זון פֿון
un tsvantsik un tsvei iber oifzeer der un tsvantsik un
and twenty and two them over overseer the and twenty and

הַגדוֹלימען .
Hagedolimen
HaGedolim

7 And these are the Bnei Binyamin: Sallu ben Meshullam, ben Yoed, ben Pedayah, ben Kolayah, ben Ma'aseiyah, ben Itiel, ben Yeshayah. 8 And after him Gabai, Sallai, 928. 9 And Yoel ben Zichri was their pakid *(overseer)*, and Yehudah ben Hasnuah was second over the Ir. 10 Of the Kohanim; Yedayah ben Yoyariv, Yachin, 11 Serayah ben Chilkiyah ben Meshullam ben Tzadok ben Merayot ben Achituv the Nagid Bais HaElohim. 12 And their brethren that did the work of the Beis were eight hundred twenty and two; and Adayah ben Yerocham, ben Pelalyah, ben Amtzi, ben Zecharyah, ben Pashchur, ben Malkiyah. 13 And his brethren, heads of the avot, two hundred forty and two; and Amashsai ben Azare'el ben Achzai ben Meshillemot ben Immer, 14 And their brethren, gibborei chayil, one hundred twenty and eight; and their overseer was Zavdiel ben HaGedolim.

15 Also of the Levi'im; Shema'yah ben Chashuv ben Azrikam ben Chashavyah ben Bunni; 16 And Shabetai and Yozavad, of the chief of the Levi'im, had the oversight of the outside work of the Beis HaElohim. 17 And Matanyah ben Micha ben Zavdi ben Asaph was the Rosh who began yehodeh l'tefilah, and Bakbukyah the second among his brethren, and Avda ben Shammua ben Galal ben Yedutun. 18 All the Levi'im in the Ir HaKodesh were two hundred fourscore and four.

19 Moreover the gatekeepers, Akkuv, Talmon, and their brethren that kept the gates, were one hundred seventy and two. 20 And the rest of Yisroel, of the Kohanim, and the Levi'im, were in all the cities of Yehudah, every one in his nachalah. 21 But the Netinim dwelt in Ophel, and Tzicha and Gishpa were over the Netinim.

22 The overseer also of the Levi'im at Yerushalayim was Uzzi ben Bani, ben Chashavyah ben Matanyah ben Micha. Of the Bnei Asaph, the singers;

טו און פֿון די לְוִיִּם : שמַעְיָה דער זון פֿון חשובֿ דעם זון פֿון
fun zun dem Chashuv fun zun der Shemayah Leviim di fun un
of son the Chashuv of son the Shema'yah Levi'im the from and

עַזריקָם , דעם זון פֿון חַשַּׁבְיָה , דעם זון פֿון בונין ; טז און שַׁבתַי ,
Shabetai un Bunnien fun zun dem Chashavyah fun zun dem Azrikam
Shabetai and Bunni of son the Chashavyah of son the Azrikam

און יוֹזָבָד , פֿון די הויפּטן פֿון די לְוִיִּם , איבער דער אויסווייניקסטער
oisveinikster der iber Leviim di fun hoiptn di fun Yozavad un
external the over Levi'im the of heads the of Yozavad and

אַרבעט פֿון הויז פֿון האלקים ; יז און מַתַנְיָה דער זון פֿון מיכָא
Micha fun zun der Matanyah un HaElokim fun hoiz fun arbet
Micha of son the Matanyah and G-d of house of work

דעם זון פֿון זַבדי , דעם זון פֿון אָסָפֿן , דער ערשטער אָנצוהייבן דעם
dem ontsuheibn ershter der ASafn fun zun dem Zavdi fun zun dem
the lead off first the Asaph of son the Zavdi of son the

לויב-געזאַנג ביים געבעט; און בקבוקיָה דער צווייטער צווישן זיינע
zaine tsvishn tsveiter der Bakbukyah un gebet baim loib-gezang
his among second the Bakbukyah and prayer at the song of praise

ברידער ; און עַבדָא דער זון פֿון שַמוּע דעם זון פֿון גָלָל , דעם זון
zun dem Galal fun zun dem Shammua fun zun der Avda un brider
son the Galal of son the Shammua of son the Avda and brothers

פֿון ידותונען . יח אַלע לְוִיִּם אין דער הייליקער שטאָט זיינען געווען צוויי
tsvei geven zainen shtot heiliker der in Leviim ale Yedutunen fun
two were are city holy the in Levi'im all Yedutun of

הונדערט פֿיר און אַכציק .
achtsik un fir hundert
eighty and four hundred

יט און די טויערלייט : עַקוּב , טַלמוֹן , און זייערע ברידער וואָס
vos brider zeyere un Talmon Akkuv toierlait di un
who brothers their and Talmon Akkuv gatekeepers the and

האָבן געהיט בייַ די טויערן – הונדערט צוויי און זיבעציק . כ און די
di un zibetsik un tsvei hundert toiern di bai gehit hobn
the and seventy and two hundred gates the by guarded have

איבעריקע יִשׂרָאֵל, כֹּהנים , לְוִיִּם , זיינען געווען אין אַלע שטעט פֿון
fun shtet ale in geven zainen Leviim koyanim Yisroel iberike
of cities all the in were are Levi'im kohanim Yisroel rest of

יהוּדה , איטלעכער אויף זיין נחלה . כא און די נתינים זיינען
zainen Netenim di un nachle zain oif itlecher Yehudah
are Netinim the and inheritance his on every one Yehudah

געזעסן אין עוֹפֿל ; און ציחָא און גִשפָּא זיינען געווען איבער די
di iber geven zainen Gishpa un Tsicha un Ofel in gezesn
the over were are Gishpa and Tzicha and Ophel in sitting

נתינים .
Netenim
Netinim

כב און דער אויפֿזעער פֿון די לְוִיִּם אין ירוּשָלַיִם איז געווען עוזי
Uzzi geven iz Yerushalayim in Leviim di fun oifzeer der un
Uzzi was is Yerushalayim in Levi'im the of overseer the and

דער זון פֿון בני דעם זון פֿון חַשַּׁבְיָה , דעם זון פֿון מַתַנְיָה ,
Matanyah fun zun dem Chashavyah fun zun dem Bunni fun zun der
Matanyah of son the Chashavyah of son the Bani of son the

דעם זון פֿון מיכָאן , פֿון די קינדער פֿון אָסָף , איבער די זינגערס,
iber zingers di ASaf fun kinder di fun Michaen fun zun dem
over singers the Asaph of children the of Micha of son the

over the work of the Beis HaElohim. 23 For it was the king's commandment concerning them, that a regulation be for the singers, over their daily actities. 24 And Petachyah ben Meshezav'el, of the Bnei Zerach ben Yehudah, was the king's deputy in all matters concerning the people.

25 And for the villages, with their fields, some of the children of Yehudah dwelt at Kiryat-Arba, and in the villages thereof, and at Divon, and in the villages thereof, and at Yekabze'el, and in the villages thereof, 26 And at Yeshua, and at Moladah, and at Beit-Pelet, 27 And at Chatzar Shual, and at Be'er-Sheva, and in the villages thereof, 28 And at Tziklag, and at Mechonah, and in the villages thereof, 29 And at Ein Rimmon, and at Tzorah, and at Yarmut, 30 Zanoach, Adullam, and in their villages, at Lakhish, and the fields thereof, at Azekah, and in the villages thereof. And they dwelt from Be'er-Sheva unto the valley of Hinnom. 31 The children also of Binyamin from Geva dwelt at Michmas, and

דער ווירטשאַפט פֿון הויז פֿון האלקים . כג וואָרעם אַ באַפֿעל
der virtshaft fun hoiz fun HaElokim . vorem a bafel
the administration of house G-d for a command

פֿון מלך איז געווען זיי , און אַ פֿעסטע באַשטימונג
fun melech iz geven zei un a feste bashtimung
the king from was is and them concerning a firm regulation

וועגן די זינגערס, לויט דעם באַדאַרף פֿון איטלעכן טאָג. כד און
vegen di zingers loit dem badarf fun itlechn tog un
concerning the singers according to the need of each day and

פּתַחיָה דער זון פֿון משׁזַבאַלן , פֿון די קינדער פֿון זֶרַח דעם זון
Petachyah der zun fun Meshezaveln fun di kinder fun Zerach dem zun
the Petachyah son of Meshezav'el of the children of Zerach the son

פֿון יהודהן , איז געווען לעבן דעם מלך פֿאַר איטלעכער זאַך פֿון
fun Yehudahn fun iz geven un dem melech far itlecher zach fun
Yehudah of was is and the king for every matter of

פֿאָלק .
folk
the people

כה און וועגן די דערפֿער מיט זייערע פֿעלדער: זיינען טייל
un vegen di derfer mit zeyere felder zainen teil
and concerning the villages with their fields are a part

פֿון יהודה געזעסן אין קריַת-אַרבע און אירע אַרומיקע ערטער, און
fun Yehudah gezesn in Kiryat-Arba un ire arumike erter un
of Yehudah sitting in Kiryat-Arba and its surrounding places and

אין דיבֹון און אירע אַרומיקע ערטער, און אין יקבצאל און אירע
in Divon un ire arumike erter un in Yekabzeel un ire
in Divon and its surrounding places and in Yekabze'el and its

דערפֿער; כו און אין ישׁוע , און אין מוֹלָדה , און אין בית-פֿלֶט ; כז און
derfer un in Yeshua un in Moladah un in Beis-Pelet un
villages and in Yeshua and in Moladah and in Beit-Pelet and

אין חַצַר-שׁועָל , און אין באֵר-שֶׁבַע און אירע אַרומיקע ערטער;
in Chatsar-Shual un in Beer-Sheva un ire arumike erter
in Chatzar Shual and in Be'er-Sheva and its surrounding places

און אין ציקלַג , און אין מכוֹנה און אין אירע אַרומיקע ערטער; כח
un in Tsiklag un in Mechonah un ire arumike erter
and in Tziklag and in Mechonah and in its surrounding places

, זָנוֹחַ ל , און אין יַרמות , און אין צָרעָה , און אין עֵין-רִמוֹן , כט און אין
Zanoach Yarmut un in Tsorah un in Ein-Rimmon un in
Zanoach Yarmut and in Tzorah and in Ein Rimmon and in

עַדוֹלָם , און זייערע דערפֿער, לָכיש און אירע פֿעלדער, עַזֵקָה און
Adulam un zeyere derfer Lachish un ire felder Azekah un
Adullam and their villages Lakhish and its fields Azekah and

אירע אַרומיקע ערטער. און זיי האָבן געלאַגערט פֿון באֵר-שֶׁבַע
ire arumike erter un zei hobn gelagert fun Beer-Sheva
its surrounding places and they have encamped from Be'er-Sheva

ביז דעם טאָל פֿון הִנוֹם . לא און די קינדער פֿון בנימין , פֿון
biz dem tal fun Hinom un di kinder fun Binyamin fun
unto the valley of Hinnom and the children of Binyamin from

גֶּבַע אָן, אין מִכמָש , און עַיָה , און בֵּית-אֵל און אירע אַרומיקע
Geva un Michmas in un Ayah un Beis-El un ire arumike
Geva on and Michmas in and Ayah and Beit-El and its surrounding

ערטער, לב עַנָתות , נוֹב , עַנַניָה , לג חָצור , רָמָה , גִתַּיִם , לד חָדיד ,
erter Anatot Nov Ananyah Chatzor Ramah Gittayim Chadid
places Anatot Nov Ananyah Chatsor Ramah Gittayim Chadid

Ayah, and Beit-El, and in their villages. 32 And at Anatot, Nov, Ananyah, 33 Chatzor, Ramah, Gittayim, 34 Chadid, Tzevo'im, Nevalat, 35 Lod, and Ono, the Gey-HaCharashim. 36 And of the Levi'im were divisions of Yehudah in Binyamin.

צְבוֹעִים , נְבַלָּט , לה לוֹד , אוֹנוֹ , גֵּי-חֲרָשִׁים . לו אוּן פֻּן דִי
di fun un gei-charoshim Ono un Lud Nevalat Tsevoim
the of and Gey-HaCharashim Ono and Lod Nevalat Tzevo'im

לְוִיִּים זײַנען עטלעכע אָפּטיילונגען פֻּן יְהוּדָה אַריבער צו
tsu ariber Yehudah fun opteilungen etleche zainen Leviim
to on the other side of Yehudah of divisions certain are Levi'im

בִּנְיָמִין .
Binyamin
Binyamin

12 Now these are the Kohanim and the Levi'im that went up with Zerubavel ben Sh'altiel, and Yeshua; Serayah, Yirmeyah, Ezra, 2 Amaryah, Maluch, Chattush, 3 Shechanyah, Rechum, Meremot, 4 Iddo, Gintoi, Aviyah, 5 Miyamin, Ma'adiyah, Bilgah, 6 Shema'yah, and Yoyariv, Yedayah, 7 Sallu, Amok, Chilkiyah, Yedayah. These were the chief of the Kohanim and of their brethren in the days of Yeshua.

יב אוּן דָאָס זײַנען דִי כֹּהֲנִים אוּן דִי לְוִיִּים וואָס זײַנען
zainen vos Leviim di un koyanim di zainen dos un
are that Levi'im the and kohanim the are these and

אַרויפֿגעגאַנגען מִיט זְרֻבָּבֶל דעם זון פֻּן שְׁאַלְתִּיאֵל, אוּן
un Shaltieln fun zun dem Zerubavel mit aroifgegangen
and Sh'altiel of son the Zerubavel with gone up

יֵשׁוּעַ : שְׂרָיָה , יִרְמְיָה , עֶזְרָא; ב אֲמַרְיָה , מַלּוּךְ , חַטּוּשׁ ;
Chattush Maluch Amaryah Ezra Yirmeyah Serayah Yeshuaen
Chattush Maluch Amaryah Ezra Yirmeyah Serayah Yeshua

שְׁכַנְיָה , רְחוּם , מְרֵמוֹת ; ד עִדּוֹא, גִּנְתּוֹי , אֲבִיָּה ; ה מִיָמִן , ג
Miyamin Aviyah Ginetoi Ido Meremot Rechum Shechanyah
Miyamin Aviyah Gintoi Iddo Meremot Rechum Shechanyah

מַעַדְיָה , בִּלְגָּה ; ו שֶׁמַעְיָה , וְיוֹיָרִיב , יְדַעְיָה , ז סַלּוּ , עָמוֹק ,
Amok Sallu Yedayah Yoyariv un Shemayah Bilgah Maadiyah
Amok Sallu Yedayah Yoyariv and Shema'yah Bilgah Ma'adiyah

חִלְקִיָּה , יְדַעְיָה . דִי דָאָזיקע זײַנען געווען דִי הויפּטן פֻּן דִי
di fun hoiptn di geven zainen dozike di Yedayah Chilkiyah
the of leaders the were are these the Yedayah Chilkiyah

כֹּהֲנִים אוּן זייערע ברידער אין דִי טעג פֻּן יֵשׁוּעַ .
Yeshuaen fun teg di in brider zeyere un koyanim
Yeshua of days the in brothers their and kohanim

ח אוּן דִי לְוִיִּים : יֵשׁוּעַ , בִּנּוּי , קַדְמִיאֵל, שֶׁרֵבְיָה , יְהוּדָה ,
Yehudah Sherevyah Kadmiel Binui Yeshua Leviim di un
Yehudah Sherevyah Kadmiel Binnui Yeshua Levi'im the and

מַתַּנְיָה אויף דִי לויבגעזאַנגען , ער אוּן זײַנע ברידער . ט אוּן
un brider zaine un er loibgezangen di oif Matanyah
and brothers his and he praises the over Matanyah

בַּקְבּוּקְיָה , אוּן עוֹנִי , זייערע ברידער , אַקעגן זיי אין וואַכן . י אוּן
un vachn in zei akegn brider zeyere Unni un Bakbukyah
and watches in them opposite brothers their Unni and Bakbukyah

יֵשׁוּעַ האָט געבאָרן יוֹיָקִים , אוּן יוֹיָקִים האָט געבאָרן אֶלְיָשִׁיבּ ,
Elyashivn geborn hot Yoyakim un Yoyakimen geborn hot Yeshua
Elyashiv begot has Yoyakim and Yoyakim begot has Yeshua

אוּן אֶלְיָשִׁיבּ האָט געבאָרן יוֹיָדָע , יא אוּן יוֹיָדָע האָט געבאָרן
geborn hot Yoyada un Yoyadaen geborn hot Elyashiv un
begot has Yoyada and Yoyada begot has Elyashiv and

יוֹנָתָן , אוּן יוֹנָתָן האָט געבאָרן יַדּוּעַ .
Yadduaen geborn hot Yonatan un Yonatanen
Yaddua begot has Yonatan and Yonatan

8 Moreover the Levi'im; Yeshua, Binnui, Kadmiel, Sherevyah, Yehudah, and Matanyah, which was over the huyedot, he and his brethren. 9 Also Bakbukyah and Unni, their brethren, were opposite them in the mishmarot *(services)*. 10 And Yeshua fathered Yoyakim, Yoyakim also fathered Elyashiv, and Elyashiv fathered Yoyada, 11 And Yoyada fathered Yonatan, and Yonatan fathered Yaddua.

[12] And in the days of Yoyakim these were Kohanim rashei haAvot; of Serayah, Merayah; of Yirmeyah, Chananyah; [13] Of Ezra, Meshullam; of Amaryah, Yehochanan; [14] Of Malikhi, Yonatan; of Shevanyah, Yosef; [15] Of Charim, Adna; of Merayot, Chelkai; [16] Of Iddo, Zecharyah; of Ginton, Meshullam; [17] Of Aviyah, Zichri; of Minyamin, of Moadyah, Piltai; [18] Of Bilgah, Shammua; of Shema'yah, Yehonatan; [19] And of Yoyariv, Matnai; of Yedayah, Uzzi; [20] Of Sallai, Kallai; of Amok, Ever; [21] Of Chilkiyah, Chashavyah; of Yedayah, Netanel.

יב אוּן אִין דִי טעג פֿוּן יוֹיָקִימען זיינען געווען כֹּהנים הויפּטן פֿוּן
fun hoiptn koyanim geven zainen Yoyakimen fun teg di in un
of leaders kohanim were are Yoyakim of days the in and

; חַנַנְיָה , פֿוּן יִרמְיָה ; פֿוּן שְׂרָיָה , מְרָיָה : פַּאָטערהייזער
Chananyah Yirmeyah fun Moriyah Serayah fun foterhaizer
Chananyah Yirmeyah of Merayah Serayah of father's household

יג פֿוּן עֶזְרָא, משוּלָם ; פֿוּן אֲמַרְיָה , יהוֹחָנָן ; יד פֿוּן מליכו ,
Malichu fun Yehochanan Amaryah fun Meshulam Ezra fun
Malikhi of Yehochanan Amaryah of Meshullam Ezra of

יוֹנָתָן ; פֿוּן שבַנְיָה , יוֹסף ; טו פֿוּן חָרִם , עַדנָא; פֿוּן מְרָיוֹת ,
Merayot fun Adna Charim fun Yosef Shevanyah fun Yonatan
Merayot of Adna Charim of Yosef Shevanyah of Yonatan

חֶלקַי ; טז פֿוּן עִדוֹא, זכַרְיָה ; פֿוּן גִּנתוֹן , משוּלָם ; יז פֿוּן אֲבִיָה ,
Aviyah fun Meshulam Ginton fun Zecharyah Ido fun Chelkai
Aviyah of Meshullam Ginton of Zecharyah Iddo of Chelkai

זכרי ; פֿוּן מִנְיָמִין , פֿוּן מוֹעַדְיָה , פִּלטַי; יח פֿוּן בלגָה , שַׁמּוּעַ ; פֿוּן
fun Shammua Bilgah fun Palti Moadyah fun Minyamin fun Zichri
of Shammua Bilgah of Piltai Moadyah of Minyamin of Zichri

שמַעְיָה , יהוֹנָתָן ; יט אוּן פֿוּן יוֹיָרִיב , מַתּנַי ; פֿוּן יְדַעְיָה , עוּזִי ;
Uzzi Yedayah fun Matnai Yoyariv fun un Yehonatan Shemayah
Uzzi Yedayah of Matnai Yoyariv of and Yehonatan Shema'yah

כ פֿוּן סַלַּי , קַלַּי ; פֿוּן עָמוֹק , עֵבֶר; כא פֿוּן חִלקִיָה , חֲשַׁבְיָה ; פֿוּן
fun Chashavyah Chilkiyah fun Ever Amok fun Kallai Sallai fun
of Chashavyah Chilkiyah of Ever Amok of Kallai Sallai of

יְדַעְיָה , נתַנְאֵל .
Netanel Yedayah
Netanel Yedayah

[22] The Levi'im in the days of Elyashiv, Yoyada, and Yochanan, and Yaddua, were recorded rashei haAvot; also the kohanim, to the reign of Daryavesh the Persian. [23] The Bnei Levi, the rashei haAvot, were written in the Sefer Divrei Hayamim, even until the days of Yochanan ben Elyashiv. [24] And the chiefs of the Levi'im: Chashavyah, Sherevyah, and Yeshua ben Kadmiel, with their brethren over against them, to praise and to give thanks, according to the mitzvat Dovid Ish HaElohim, choir opposite

כב פֿוּן דִי לוִיִים זיינען אִין דִי טעג פֿוּן אֶלְיָשִׁיבֵּן , יוֹיָדָען , אוּן
un Yoyadaen Elyashivn fun teg di in zainen Leviim di fun
and Yoyada Elyashiv of days the in are Levi'im the of

יוֹחָנָנען , אוּן יַדוּעַ , פַּאַרשריבֵן געווָארן דִי הויפּטן פֿוּן דִי
di fun hoiptn di gevorn farshribn Yadduaen un Yochananen
the of leaders the become written down Yaddua and Yochanan

פַּאָטערהייזער ; דעס גלייכֵן פֿוּן דִי כֹּהנים בעת דער מלוכה פֿוּן
fun meluche der beeis koyanim di fun glaichn des foterhaizer
of kingdom the during kohanim the of same the father's household

דָריָוֶש פֿוּן פָּרַס . כג פֿוּן דִי קינדער פֿוּן לֵוִי זיינען דִי הויפּטן
hoiptn di zainen Levi fun kinder di fun Paras fun Daryavesh
leaders the are Levi of children the from Paras of Daryavesh

פֿוּן דִי פַּאָטערהייזער געווען פַּאַרשריבֵן אִין בוך פֿוּן דִי
di fun buch in farshribn geven foterhaizer di fun
the of book in written down having been father's household the of

צַייטגעשעעניש , אוּן ביז דִי טעג פֿוּן יוֹחָנָן דעם זון פֿוּן אֶלְיָשִׁיבֵּן .
Elyashivn fun zun dem Yochanan fun teg di biz un tsaitgesheenishn
Elyashiv of son the Yochanan of days the unto even annals

כד אוּן דִי הויפּטן פֿוּן דִי לוִיִים זיינען געווען: חֲשַׁבְיָה , שֵׁרֵבְיָה ,
Sherevyah Chashavyah geven zainen Leviim di fun hoiptn di un
Sherevyah Chashavyah were are Levi'im the of leaders the and

אוּן יֵשׁוּעַ דער זון פֿוּן קַדמִיאֵל , מיט זייערע ברידער אֲקעגן זיי ,
zei akegn brider zeyere mit Kadmieln fun zun der Yeshua un
them opposite brothers their with Kadmiel of son the Yeshua and

אויף צו דאַנקען אוּן צו לויבן לויט דעם באַפֿעל פֿוּן דָוִד דעם
dem Dovid fun bafel dem loit loibn tsu un danken tsu oif
the Dovid of command the according to praise to and thank to on

מאַן פֿון ג-ט, אַ וואַך איבער אַ וואַך . כה מַתַּנְיָה , און בקבוקיָה ,
Bakbukyah un Matanyah vach a iber vach a G-t fun man
Bakbukyah and Matanyah watch a over watch a G-d of man

עוֹבַדְיָה , משולָם , טַלמוֹן , עַקוּב , זיַינען געווען היטער, טויערלייט
toierlait hiter geven zainen Akkuv Talmon Meshulam Ovadyah
gatekeepers keeper were are Akkuv Talmon Meshullam Ovadyah

צו היטן בייַ די זאַמלהייַזער פֿון די טויערן. כו די דאָזיקע זיַינען געווען אין
in geven zainen dozike di toiern di fun zamlhaizer di bai hitn tsu
in were are these the gates the of storerooms the by keep to

די טעג פֿון יוֹיָקים דעם זון פֿון יֵשוּע דעם זון פֿון יוֹצָדָק , און אין
in un Yotsadakn fun zun dem Yeshua fun zun dem Yoyakim fun teg di
in and Yotzadak of son the Yeshua of son the Yoyakim of days the

די טעג פֿון נחֶמיָה דעם פּירשט, און עֶזְרָא דעם כֹּהן , דעם שרייַבער.
shraiber dem koyen dem Ezra un firsht dem Nechemyah fun teg di
scribe the kohen the Ezra and ruler the Nechemyah of days the

כז און בייַ דער באַניַיונג פֿון דער מויער פֿון ירושָלַיִם , האָט מען
men hot Yerushalayim fun moier der fun banaiung der bai un
one has Yerushalayim of wall the of dedication the at and

אויפֿגעזוכט די לוִיִים פֿון אַלע זייערע ערטער, זיי צו ברענגען קיין
kein brengen tsu zei erter zeyere ale fun Leviim di oifgezucht
to bring to them places their all from Levi'im the sought out

ירושָלַיִם כּדי צו מאַכן אַ באַניַיונג מיט שׂימחה, און מיט
mit un simche mit banaiung a machn tsu kedei Yerushalayim
with and joy with dedication a make to so that Yerushalayim

דאַנקגעבונגען , און מיט געזאַנג , מיט צימבלען , גיטאַרן, און האַרפֿן.
harfn un gitarn tsimblen mit gezang mit un dankgebungen
harps and lyres cymbals with singing with and thanksgiving

כח און די קינדער פֿון די זינגער האָבן זיך אייַנגעזאַמלט אי
i aingezamlt zich hobn zinger di fun kinder di un
both gathered selves have singers the of children the and

פֿון דער געגנט אַרום ירושָלַיִם , אי פֿון די דערפֿער פֿון די
di fun derfer di fun i Yerushalayim arum gegent der fun
the of villages the from and Yerushalayim around region the from

נטוֹפֿתים ; כט און פֿון בֵּית-גִלגָל , און פֿון די פֿעלדער פֿון גֶבַע און
un Geva fun felder di fun un Beis-Gilgal fun un Netofatim
and Geva of fields the from and Bais Gilgal from and Netophati

עַזמָוֶת ; וואָרעם די זינגערס האָבן זיך אויפֿגעבויט דערפֿער אַרום
arum derfer oifgeboit zich hobn zingers di vorem Azmavet
around villages built selves had singers the for Azmavet

ירושָלַיִם . ל און די כֹּהנים און די לוִיִים האָבן זיך געריניקט,
gereinikt zich hobn Leviim di un koyanim di un Yerushalayim
purified selves have Levi'im the and kohanim the and Yerushalayim

און זיי האָבן געריניקט דאָס פֿאָלק , און די טויערן, און די מויער.
moier di un toiern di un folk dos gereinikt hobn zei un
wall the and gates the and people the purified have they and

לא און איך האָב אַרויפֿגעבראַכט די האַרן פֿון יהוּדה אויף דער מויער;
moier der oif Yehudah fun harn di aroifgebracht hob ich un
wall the upon Yehudah of leaders the brought up have I and

און איך האָב אייַנגעשטעלט צוויי גרויסע לויב-מחנות און הַקָּפוֹת
hakofes un loib-machnus groise tsvei aingeshtelt hob ich un
processions and praise companies great two appointed have I and

רעכטס אויף דער מויער צום מיסטטויער צו . לב און הינטער זיי
rechts oif der moier tsum misttoier tsu un hinter zei
to the right on the wall the toward Dung Gate to and behind them

choir. 25 Matanyah, and Bakbukyah, Ovadyah, Meshullam, Talmon, Akkuv, were gatekeepers keeping the storerooms of the gates. 26 These were in the days of Yoyakim ben Yeshua ben Yotzadak, and in the days of Nechemyah the governor, and of Ezra HaKohen HaSofer.

27 And at the dedication of the Chomat Yerushalayim they sought the Levi'im from all their places, to bring them to Yerushalayim, to keep the dedication with simchah, both with todot, and with singing, with cymbals, nevalim, and with kinorot. 28 And Bnei HaMishorerim gathered themselves together, both out of the region around Yerushalayim, and from the villages of Netophati; 29 Also from the Bais Gilgal, and out of the fields of Geva and Azmavet; for the singers had built villages around Yerushalayim. 30 Kohanim and Levi'im made themselves tahor, and made the people tahor, the gates, and the chomah.

31 Then I brought up the sarim of Yehudah upon the chomah, and appointed two great choirs to give thanks, whereof one went on the right hand upon

the wall toward the Dung Gate; 32 And after them went Hoshayah, and half of the sarim of Yehudah, 33 And Azaryah, Ezra, and Meshullam, 34 Yehudah, Binyamin, Shema'yah, and Yirmeyah, 35 And certain of the banim of kohanim with trumpets; namely Zecharyah ben Yonatan ben Shema'yah ben Matanyah ben Michayah ben Zakkur ben Asaph; 36 And his brethren, Shema'yah, and Azare'el, Milalai, Gilalai, Ma'ai, Netanel, and Yehudah, Chanani, with the musical instruments of Dovid the Ish HaElohim, and Ezra the Sofer before them. 37 And at the Fountain Gate they went up by the steps of Ir Dovid, at the going up of the wall, above the Bais Dovid, even the Water Gate eastward.

38 The other company of them that gave thanks went opposite them, I after them, and half the people upon the wall, from beyond the Migdal of the Ovens even unto the Broad Wall; 39 And from above the Ephrayim Gate, and above the Old Gate, and above the Fish Gate, and the Migdal of Chanan'el, and the Migdal of the Hundred, even unto the Sheep Gate; and they stood still in the Prison

איז געגאַנגען הוֹשַׁעְיָה , און אַ העלפֿט פֿון די האַרן פֿון יהוּדה ;
Yehudah fun harn di fun helft a un Hoshayah gegangen iz
Yehudah of leaders the of half a and Hoshayah gone is

לג און עַזַרְיָה , עֶזְרָא, און משולָם ; לד יהוּדה , און בנימין , און
un Binyamin un Yehudah Meshulam un Ezra Azaryah un
and Binyamin and Yehudah Meshullam and Ezra Azaryah and

שמַעְיָה , און יִרמְיָה . לה און פֿון די קינדער פֿון די כֹּהנים , מיט
mit koyanim di fun kinder di fun un Yirmeyah un Shemayah
with kohanim the of children the from and Yirmeyah and Shema'yah

טרומייטן: זכַרְיָה דער זון פֿון יוֹנָתָן דעם זון פֿון שמַעְיָה , דעם
dem Shemayah fun zun dem Yonatan fun zun der Zecharyah trumeitn
the Shema'yah of son the Yonatan of son the Zecharyah trumpets

זון פֿון מַתַּנְיָה , דעם זון פֿון מִיכָיְה , דעם זון פֿון זַכּור , דעם זון
zun dem Zakur fun zun dem Michayah fun zun dem Matanyah fun zun
son the Zakkur of son the Michayah of son the Matanyah of son

פֿון אָסָפֿן ; לו און זיינע ברידער , שמַעְיָה , און עַזַרְאֵל , מִלָלַי , גִלָלַי ,
Gilalai Milalai Azareel un Shemayah brider zaine un ASafn fun
Gilalai Milalai Azare'el and Shema'yah brothers his and Asaph of

מָעַי , נתַנְאֵל , און יהוּדה , חֲנָני , מיט די כֵּלֵי-זֶמֶר פֿון
Chanani Yehudah un Netanel Maai
of musical instruments the with Chanani Yehudah and Netanel Ma'ai

דָוִד דעם מאַן פֿון ג-ט, און עֶזְרָא דער שרייבער זיי פֿאַרויס . לז און ביים
baim un farois zei shraiber der Ezra un G-t fun man dem Dovid
at and ahead of them scribe the Ezra and G-d of man the Dovid

קוואַלטויער , און גלַיִך אַקעגן זיך , זיינען זיי אַרויפֿגעגאַנגען מיט
mit aroifgegangen zei zainen zich akegn glaich un kvaltoier
with gone up they are selves against straight and Fountain Gate

די טרעפּ פֿון דָוִדס-שטאָט אויף דעם אַרויפֿגאַנג פֿון דער מויער, איבער דעם
dem iber moier der fun aroifgang dem oif Dovids-Shtot fun trep di
the above wall the of ascent the on Ir Dovid of steps the

הויז פֿון דָוִד , און ביז דעם וואַסערטויער צו מזרח .
mizrech tsu vasertoier dem biz un Dovid fun hoiz
east to Water Gate the unto even Dovid of house

לח און די צווייטע לויב-מחנה איז געגאַנגען אַנטקעגן , און איך
ich un antkegen gegangen iz loib-machne tsveite di un
I and to meet gone is praise company second the and

הינטער איר, מיט אַ העלפֿט פֿון פֿאָלק , אויף דער מויער, איבער דעם טורעם
turem dem iber moier der oif folk fun helft a mit ir hinter
tower the over wall the on people of half a with it behind

פֿון די אויוונס, און ביז דער ברייטער מויער; לט און איבער דעם טויער פֿון
fun toier dem iber un moier breiter der biz un oivns di fun
of gate the above and wall broad the unto and ovens the of

אפֿרים , און איבער דעם אַלטן טויער, און איבער דעם פֿישטויער, און
un fishtoier dem iber un toier alten dem iber un Efrayim
and Fish Gate the above and gate old the above and Ephrayim

דעם טורעם פֿון חַנַנאֵל , און דעם טורעם פֿון הַמֵּאָה , און ביז דעם
dem biz un HaMeah fun turem dem un Chananel fun turem dem
the unto even hundred of tower the and Chanan'el of tower the

שאָפֿטויער ; און זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט ביים טויער פֿון דער וואַך .
vach der fun toier baim opgeshtelt zich hobn zei un shoftoier
guard the of gate at stood still selves have they and Sheep Gate

Gate. 40 So stood the two companies of them that gave thanks in the Beis HaElohim, and I, and the half of the officials with me; 41 And the Kohanim: Elyakim, Ma'aseiyah, Minyamin, Michayah, Elyo'einai, Zecharyah, and Chananyah, with trumpets; 42 And Ma'aseiyah, Shema'yah, El'azar, Uzzi, Yehochanan, Malkiyah, Eilam, and Ezer. And the singers sang loud, with Yizrachyah their overseer. 43 Also that day they offered zevakhim gedolim, and rejoiced, for HaElohim had made them rejoice with great joy; the wives also and the children rejoiced, so that the joy of Yerushalayim was heard even afar off.

44 And at that time were some appointed over the storerooms for the Otzarot, for terumot, for the reshit, and for ma'aserot *(tithes)*, to gather into them out of the fields of the cities the portions required by the Torah for the Kohanim and Levi'im: for Yehudah rejoiced for the Kohanim and for the Levi'im stationed [in Beis Hashem]. 45 They performed the Mishmeret Eloheihem and the Mishmeret

מ און די צוויי לויב-מחנות האָבן זיך אויסגעשטעלט אין הויז פֿון
un di tsvei loib-machnus hobn zich oisgeshtelt in hoiz fun
and the two companies praise have selves stood in house of

מא האלקים , און איך, און אַ העלפֿט פֿון די פֿאָרשטייער מיט מיר; און
HaElokim un ich un helft a fun di forshteyer mit mir un
the G-d and I and half a of the officials with me and

מב אלי֯וֹעֵינַי , מִיכָיָה , מַנְיָמִין , מַעַשֵׂיָה , אֶלְיָקִים , כֹּהֲנִים די
Elyo'einai Michayah Minyamin Ma'aseiyah Elyakim koyanim di
Elyoeinai Michayah Minyamin Maaseiyah Elyakim kohanim the

, שמַעְיָה און מַעַשֵׂיָה , מיט טרומייטן ; חֲנַנְיָה , זכַרְיָה
Shemayah un Maaseiyah un trumeitn mit Chananyah Zecharyah
Shema'yah and Ma'aseiyah and trumpets with Chananyah Zecharyah

עֶזֶר . און עִילָם , און עוזי , און יְהוֹחָנָן , און מַלכִּיָה , און אֶלְעָזָר ,
Ezer un Eilam un Uzzi un Yehochanan un Malkiyah un Elazar un
Ezer and Eilam and Uzzi and Yehochanan and Malkiyah and El'azar and

מג געווען דער אויפֿזעער. און זיי האָבן געשלאַכט אין יענעם טאָג גרויסע
groise tog yenem in geshlacht hobn zei un oifzeer der geven
great day that in sacrificed have they and overseer the was

שלאַכטאָפֿפֿער , ווארעם זיי האָבן זיך געפֿרייט, ווייל האלקים
HaElokim vail gefreit zich hobn zei vorem shlachtopfer
the G-d because rejoiced selves have they because slaughter sacrifice

האָט זיי דערפֿרייט אַ גרויסע פֿרייד, און אויך די ווייבער און די
di un vaiber di oich un freid groise a derfreit zei hot
the and women the also and joy great a caused to rejoice them has

קינדער האָבן זיך געפֿרייט; און די שׂימחה פֿון ירושָלַיִם האָט זיך
zich hot Yerushalayim fun simche di un gefreit zich hobn kinder
self has Yerushalayim of joy the and rejoiced selves have children

געהערט ביז אין דער ווייטן .
vaitn der in biz gehert
distance the in unto been heard

מד און אין יענעם טאָג זיַינען אויפֿגעזעצט געוואָרן מענטשן אויף די
di oif mentshn gevorn oifgezetst zainen tog yenem in un
the over men were appointed are day that in and

קאַמערן פֿאַר די שׁאַצן , פֿאַר די אָפּשיידונגען , פֿאַר די ערשטפֿרוכטן,
ershtfruchtn di far opsheidungen di far shatsn di far kamern
firstfruits the for offerings the for treasures the for chambers

און פֿאַר די מעַשׂרות, כדי איַינצוזאַמלען אין זיי , לויט די
di loit zei in aintsuzamlen kedei maisers di far un
the according to them into to gather so that tithes the for and

פֿעלדער פֿון די שטעט, די אָפּגאָבן פֿון דער תּורה פֿאַר די כֹּהנים און
un koyanim di far toyre der fun opgobn di shtet di fun felder
and kohanim the for Torah the of offerings the cities the of fields

פֿאַר די לוִיים ; ווארעם יהוּדה האָט זיך געפֿרייט מיט די כֹּהנים
koyanim di mit gefreit zich hot Yehudah vorem Leviim di far
kohanim the with rejoiced self has Yehudah because Levi'im the for

און מיט די לוִיים וואָס זיַינען דאָרטן געשטאַנען. מה און זיי האָבן
hobn zei un geshtanen dortn zainen vos Leviim di mit un
have they and standing there are which Levi'im the with and

געהיט די היטונג פֿון זייער ג-ט, און די היטונג פֿון רייניקונג ; דעס
des reinikung fun hitung di un G-t zeyer fun hitung di gehit
the purification of charge the and G-d their of charge the guarded

HaTahorah according to the commandment of Dovid, and of Sh'lomo bno. [46] For in the days of Dovid and Asaph of old there were chiefs of the singers, and shir tehillah and hodot unto Elohim. [47] And kol Yisroel in the days of Zerubavel, and in the days of Nechemyah, gave the portions for the singers and the gatekeepers, every day its portion; and they set aside as kodesh the portion for the Levi'im; and the Levi'im set aside as kodesh the portion for the Bnei Aharon.

13 On that day they read from the Sefer Moshe in the ears of HaAm; and therein was found written, that the Ammoni and the Moavi should not come into the Kehal HaElohim forever, [2] Because they met not the Bnei Yisroel with lechem and with mayim, but hired Balaam against them, that he should curse them; howbeit Eloheinu turned the kelalah into a brocha. [3] Now it came to pass, when they had heard the Torah, that they separated from Yisroel all the foreign descent.

גלייכן די זינגערס, און די טויערלייַט , לויט דעם באַפֿעל פֿון
fun bafel dem loit toierlait di un zingers di glaichn
of command the according to gatekeepers the and singers the same

דָּוִדן און זיין זון שלמהן . [מו] ווָאר֫עם נאָך פֿון פֿאַרצייַטן , אין די
di in fartsaitn fun noch vorem Shlomoen zun zain un Dovidn
the in ancient times from yet because Sh'lomo son his and Dovid

טעג פֿון דָּוִדן און אָסָפֿן זיינען געווען אייבערזינגערס, און געזאַנגען פֿון
fun gezangen un eiberzingers geven zainen ASafn un Dovidn fun teg
of songs and chief singers were are Asaph and Dovid of days

לויב און דאַנק צו אלקים . [מז] און גאַנץ ישְׂרָאֵל אין די טעג פֿון
fun teg di in Yisroel gants un Elokim tsu dank un loib
of days the in Yisroel all and G-d to thanksgiving and praise

זרובבֿל , און אין די טעג פֿון נחֶמיָהן , האָבן געגעבן די אָפּגאָבן
opgobn di gegebn hobn Nechemyahn fun teg di in un Zerubaveln
offerings the given have Nechemyah of days the in and Zerubavel

פַֿאַר די זינגערס און די טויערלייַט לויט דעם באַדאַרף פֿון איטלעכן
itlechn fun badarf dem loit toierlait di un zingers di far
each of need the according to gatekeepers the and singers the for

טאָג; און זיי האָבן געהייליקט פַֿאַר די לוִיים , און די לוִיים האָבן
hobn Leviim di un Leviim di far geheilikt hobn zei un tog
have Levi'im the and Levi'im the for consecrated have they and day

געהייליקט פַֿאַר די קינדער פֿון אַהרן .
Aharon fun kinder di far geheilikt
Aaron of children the for consecrated

יג אין יענעם טאָג איז געלייענט געוואָרן פֿון דעם בוך פֿון משהן
Mosheen fun buch dem fun gevorn geleyent iz tog yenem in
Moshe of book the from become read is day that in

אין די אויערן פֿון פֿאָלק , און עס איז געפֿונען געוואָרן געשריבן
geshribn gevorn gefunen iz es un folk fun oiern di in
written become found is it and people of the ears the in

דערין , אַז אַן עַמוֹני און אַ מוֹאָבֿי זאָל נישט קומען אין דער
der in kumen nisht zol Moavi a un Amoni an az derin
the in come not shall Moavi a and Ammoni an that therein

עדה פֿון אלקים ביז אויף אייביק, [ב] ווײַל זיי זיינען נישט
eide fun Elokim biz oif eibik, vail zei zainen nisht
congregation of G-d until for ever because they are not

אַקעגנגעקומען די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל מיט ברויט און מיט וואַסער,
akegngekumen di kinder fun Yisroel mit broit un mit vaser,
met the children of Yisroel with bread and with water

און זיי האָבן אָנגעדונגען אויף זיי בלעָמען צו שילטן, נאָר
nor shiltn tsu zei Bilaamen zei oif ongedungen hobn zei un
but curse to them Balaam them against hired have they and

אלוקינו האָט פֿאַרקערט די קללה אין אַ ברכה . [ג] און עס איז געווען,
elokeinu hot farkert di klole in a broche un es iz geven,
our G-d has turned the curse into a blessing and it is was

ווי זיי האָבן געהערט די תורה , אַזוי האָבן זיי אָפּגעשיידט יעטוועדער
vi zei hobn gehert di toyre , azoi hobn zei opgesheidt yetveder
as they have heard the Torah , so have they separated every

מישונג פֿון יִשְׂרָאֵל.
mishung fun Yisroel
mixture from Yisroel

[4] And before this, Elyashiv the Kohen, having the oversight of the storeroom of the Beis Eloheinu, was allied unto Toviyah; [5] And he had prepared for him a great chamber, where aforetime they laid the minchah, the levonah, and the vessels, and the ma'aser of the grain, the tirosh, and the oil, which was commanded to be given to the Levi'im, and the singers, and the gatekeepers; and the terumat hakohanim. [6] But in all this time was not I at Yerushalayim; for in the two and thirtieth year of Artachshasta Melech Bavel came I unto HaMelech, and after certain days obtained I leave of HaMelech; [7] And I came to Yerushalayim, and understood of the evil that Elyashiv did for Toviyah, in preparing him a chamber in the courts of the Beis HaElohim. [8] And it grieved me much; therefore I cast forth all the household stuff of Toviyah out of the chamber. [9] Then I commanded, and they made tahor the chambers, and there brought I again the vessels of the Beis HaElohim, with the minchah and the levonah.

ד און פֿאַר דעם האָט אֶלְיָשִׁיבֿ דער כֹּהן וואָס איז געווען געשטעלט איבער
iber geshtelt geven iz vos koyen der Elyashiv hot dem far un
over appointed was is who kohen the Elyashiv has this for and

די קאַמערן פֿון דעם הויז פֿון אלוקינו , אַ קרובֿ פֿון טוֹבִיָה ,
Toviyahn fun korev a Elokeinu fun hoiz dem fun kamern di
Toviyah of relative a our G-d of house the of chambers the

ה געהאַט געמאַכט פֿאַר אים אַ גרויסע קאַמער , דאָרט וווּ מע האָט
hot me vu dort kamer groise a im far gemacht gehat
has one where there chamber large a him for made had

פֿריער אַוועקגעלייגט דאָס שפּייזאָפּפֿער, דעם ווײַרעך , און די כּלים ,
frier avekgeleigt shpaizopfer dos vairech dem un di keilim
previously laid away the minchah the incense the and vessels

און דעם מעשׂר פֿון תּבואה, ווײַן , און אייל, וואָס איז באַפֿוילן פֿאַר די
un di far bafoiln iz vos eil un vain tvue fun maiser dem un
the for commanded is that oil and wine grain of tithe the and

לְוִיִם , און די זינגערס, און די טויערלײַט , און די אָפּשיידונג פֿאַר
Leviim un di zingers di un toierlait di un opsheidung far
Levi'im the and singers the and gatekeepers the and separation for

, ירושָׁלַיִם אין נישט איך בין אַלעם בעת דעם געווען אין . ו און כּהנים די
Yerushalayim in geven nisht ich bin alem dem beeis un koyanim di
Yerushalayim in was not I am all this while and kohanim the

וואָרעם אין צוויי און דרײַסיקסטן יאָר פֿון אַרתַּחשַׁסתְּא, דעם מלך פֿון
fun melech dem Artachshasta fun yor draisikstn un tsvei in vorem
of king the Artachshasta of year thirtieth and two in because

בָּבֶל , בין איך אַוועק צום מלך , און ערשט נאָך אַ פֿאַרלויף פֿון
fun farloif a noch ersht un melech tsum avek ich bin Bavel
of course of time a after first and king to the away I am Bavel

טעג האָב איך זיך אָפּגעבעטן בײַם מלך . ז און איך בין געקומען
gekumen bin ich un melech baim opgebetn zich ich hob teg
come am I and king from the begged leave self I have days

קיין ירושָׁלַיִם , און האָב געמערקט דאָס בייז וואָס אֶלְיָשִׁיבֿ האָט געטאָן
geton hot Elyashiv vos beiz dos gemerkt hob un Yerushalayim kein
done has Elyashiv which evil the learned have and Yerushalayim to

פֿון טוֹבִיָה וועגן , אים צו מאַכן אַ קאַמער אין די הויפֿן פֿון
fun hoifn di in kamer a machn tsu im vegen Toviyahs fun
of courtyards the in chamber a make to him sake Toviyah's for

הויז פֿון האלקים . ח און מיך האָט זייער געערגערט, און איך האָב
hob ich un geergert zeyer hot mich un HaElokim fun hoiz
have I and angered very much has me and the G-d of house

אַרויסגעוואָרפֿן אַלע זאַכן פֿון טוֹבִיָה הויז דרויסן פֿון דער
der fun droisn hoiz Toviyahs fun zachn ale aroisgevorfn
the of outside household stuff Toviyah's from things all thrown out

קאַמער . ט און איך האָב געהייסן, און מע האָט געריניקט די קאַמערן ,
kamern di gereinikt hot me un geheisn hob ich un kamer
chambers the purified has one and ordered have I and chamber

און איך האָב אומגעקערט אַהין די כּלים פֿון הויז פֿון האלקים , דאָס
dos HaElokim fun hoiz fun keilim di ahin umgekert hob ich un
the G-d of house of the vessels the there returned have I and

שפּייזאָפּפֿער, און דעם ווײַרעך .
vairech dem un shpaizopfer
incense the and minchah

[10] And I perceived that the portions of the Levi'im had not been given them, for the Levi'im and the singers, that did the work, had gone back every one to his sadeh.
[11] Then contended I with the officials, and said, Why is the Beis HaElohim forsaken? And I gathered them together, and set them in their place.
[12] Then brought all Yehudah the ma'asar of the grain and the tirosh and the oil unto the Otzarot.
[13] And I made over the Otzarot Shelemyah the Kohen, and Tzadok the Sofer, and of the Levi'im, Pedayah; and next to them was Chanan ben Zakkur, ben Matanyah; for they were considered ne'emanim, and their office was to distribute unto their brethren.
[14] Remember me, O Elohai, concerning this, and wipe not out my faithful deeds that I have done for the Beis Elohai, and for the offices thereof.

[15] In those days saw I in Yehudah some treading winepresses on Shabbos, and bringing in sheaves, and loading donkeys; as also yayin, grapes, and figs, and all manner of massa *(burdens)*, which they brought into Yerushalayim

י און איך האָב זיך דערווּוסט אַז די אָפּגאָבן פֿון די לְוִיִּם זײַנען
zainen Leviim di fun opgobn di az dervust zich hob ich un
are Levi'im the of offerings the that discovered self have I and

נישט געגעבן געוואָרן, און די לְוִיִּם און די זינגערס וואָס האָבן געטאָן
geton hobn vos zingers di un Leviim di un gevorn gegebn nisht
done have who singers the and Levi'im the and become given not

די אַרבעט, זײַנען צעלאָפֿן איטלעכער צו זײַן פֿעלד. יא האָב איך זיך
zich ich hob feld zain tsu itlecher tselofn zainen arbet di
self I have field his to each dispersed are work the

געקריגט מיט די פֿאָרשטייער, און איך האָב געזאָגט: פֿאַר וואָס איז פֿאַרלאָזן
farlozen iz vos far gezogt hob ich un forshteyer di mit gekrigt
forsaken is what for said have I and officials the with contended

געווואָרן דאָס הויז ? פֿון האלקים און איך האָב זיי איינגעזאַמלט, און
un aingezamlt zei hob ich un HaElokim fun hoiz dos gevorn
and gathered them have I and the G-d of house the become

האָב זיי געשטעלט אויף זייער אָרט. יב און גאַנץ יהודה האָבן געבראַכט
gebracht hobn Yehudah gants un ort zeyer oif geshtelt zei hob
bring did Yehudah all and place their on appointed them have

מעשׂר פֿון תּבֿואה, און איל, און ווײַן, אין די שאַצקאַמערן. יג און איך
ich un shatskamern di in vain un eil un tvue fun maiser
I and treasuries the into wine and oil and grain of tithe

האָב געמאַכט פֿאַר שאַצמײַנסטער איבער די שאַצקאַמערן, שֶׁלֶמְיָה דעם
dem Shelemyah shatskamern di iber shatsmainster far gemacht hob
the Shelemyah treasuries the over treasurers for made have

כֹּהן, און צָדוֹק דעם שרייבער, און פְּדָיָהן פֿון די לְוִיִּם, און זיי
zei un Leviim di fun Pedayahn un shraiber dem Tsadok un koyen
them and Levi'im the of Pedayah and scribe the Tzadok and kohen

צו דער האַנט, חָנָן דעם זון פֿון זַכּור דעם זון פֿון מַתַּנְיָהן,
Matanyahn fun zun dem Zakur fun zun dem Chanan hant der tsu
Matanyah of son the Zakkur of son the Chanan hand the to

ווײַל זיי זײַנען געווען פֿאַרטרוי־ענט פֿאַר באַגלויבטע; און אויף זיי איז
iz zei oif un bagloibte far farrechnt geven zainen zei vail
is them upon and trustworthy for considered were are they because

געלעגן אויסצוטיילן צו זייערע ברידער. יד געדענק מיר, ג־ט מײַנער, פֿאַר
far mainer G-t mir gedenk brider zeyere tsu oistsuteiln gelegn
for my G-d me remember brothers their to to distribute lain

דעם, און לָאָז נישט אָפּגעמעקט ווערן מײַנע גוטע זאַכן וואָס איך האָב
hob ich vos zachn gute maine vern opgemekt nisht loz un dem
have I that matters good my become blot out not let and this

געטאָן פֿאַר דעם הויז פֿון מײַן ג־ט, און פֿאַר זײַנע וואַכן.
vachn zaine far un G-t main fun hoiz dem far geton
garrisons his for and G-d my of house the for done

טו אין יענע טעג האָב איך געזען אין יהודה ווי מע טרעט קעלטערן
keltern tret me vi Yehudah in gezen ich hob teg yene in
winepress treads one how Yehudah in seen I have days those in

אום שבת, און מע ברענגט אַריין די סטויגן, און מע לאָדט
lodt me un stoign di arain brengt me un Shabbos um
loads one and haystack piles the in brings one and Shabbos on

אָן אויף אייזלען, און אויך ווײַן, טרויבן, פֿײַגן, און אַלערלײ
alerlei un faign un troibn vain oich un eizlen oif on
all kinds of and figs and grapes wine also and donkeys upon on

משׂא, און מע ברענגט אין ירושָלַיִם אין טאָג פֿון שבת; און
un Shabbos fun tog in Yerushalayim in brengt me un mase
and Shabbos of day in Yerushalayim into brings one and burden

on Shabbos; and I warned them against selling food on Shabbos. 16 There dwelt men of Tzor also therein, which brought dag *(fish)*, and all manner of merchandise, and sold on Shabbos unto the Bnei Yehudah, and in Yerushalayim. 17 Then I contended with the nobles of Yehudah, and said unto them, What evil thing is this that ye do, being Mechallel Shabbos *(desecrator of Shabbos)*? 18 Did not your avot thus, and did not Eloheinu bring all this evil upon us, and upon this city? Yet ye bring more wrath upon Yisroel by committing Chillul Shabbos *(desecration of Shabbos)*.

19 And it came to pass, that when the gates of Yerushalayim began to be dark before Shabbos, I commanded that the gates should be shut, and charged that they should not be opened till after Shabbos, and some of my own men set I at the gates, that there should no massa *(burden)* be brought in on Shabbos. 20 Once or twice the merchants and sellers of all kinds of merchandise lodged outside Yerushalayim. 21 Then I warned them, and said unto them, Why lodge ye about the

איך האָב זיי געווארנט אין דעם טאָג וואָס זיי האָבן פֿאַרקויפֿט שפּייז .
shpaiz farkoift hobn zei vos tog dem in gevornt zei hob ich
food sold have they that day the in warned them have I

טז אויך די צורים וואָס האָבן געווינט אין איר, פֿלעגן ברענגען פֿיש און
un fish brengen flegn ir in gevoint hobn vos Tsorim di oich
and fish bring used to it in lived have who Tzorim the also

אַלערליי סחורה , און פֿאַרקויפֿן אום שבת צו די קינדער
kinder di tsu Shabbos um farkoifen un sechoire alerlei
children the to Shabbos on sell and merchandise all kinds of

פֿון יהודה , און אין ירושָלַיִם . יז האָב איך זיך געקריגט מיט די
di mit gekrigt zich ich hob Yerushalayim in un Yehudah fun
the with contended self I have Yerushalayim in and Yehudah of

אַדלליִט פֿון יהודה , און איך האָב צו זיי געזאָגט: וואָס איז
iz vos gezogt zei tsu hob ich un Yehudah fun adllait
is what said them to have I and Yehudah of leading people

דאָס פֿאַר אַ שלעכטע זאַך וואָס איר טוט, און פֿאַרשוועכט דעם טאָג פֿון
fun tog dem farshvecht un tut ir vos zach shlechte a far dos
of day the profane and do you that thing bad a for this

שבת ? יח האָבן נישט אַזוי גטאָן אייַערע עלטערן, און אלוקינו האָט
hot Elokeinu un eltern aiere geton azoi nisht hobn Shabbos
has our G-d and fathers your done so not have Shabbos

געברַאַכט דאָס דאָזיקע גאַנצע בייז אויף אונדז, און אויף דער דאָזיקער שטאָט?
shtot doziker der oif un undz oif beiz gantse dozike dos gebracht
city this the upon and us on evil whole this the brought

און איר מערט נאָך גרימצאָרן אויף יִשְׂרָאֵל, מחלל שבת צו
tsu Shabbos mechalel Yisroel oif grimtsorn noch mert ir un
to Shabbos desecrating Yisroel upon wrath still multiply you and

זײַן ?
zain
be

יט און עס איז געווען, ווי די טויערן פֿון ירושָלַיִם האָבן אָנגעהויבן
ongehoibn hobn Yerushalayim fun toiern di vi geven iz es un
begun have Yerushalayim of gates the when was is it and

צוזאַנען טונקל פֿאַר שבת , אַזוי האָב איך געהייסן, און די טירן זײַנען
zainen tirn di un geheisn ich hob azoi Shabbos far tunkel vern
are doors the and ordered I have so Shabbos for dark become

פֿאַרשלאָסן געווארן, און איך האָב אָנגעזאָגט, אַז מע זאָל זיי נישט
nisht zei zol me az ongezogt hob ich un gevorn farshlosn
not them shall one that ordered have I and become locked

עפֿענען ביז נאָך שבת ; און פֿון מײַנע יונגען האָב איך געשטעלט בײַ
bai geshtelt ich hob yungen maine fun un Shabbos noch biz efenen
at stood I have young my of and Shabbos after until open

די טויערן, אַז קיין משׂא זאָל נישט אַרײַנקומען אין טאָג פֿון שבת .
Shabbos fun tog in arainkumen nisht zol mase kein az toiern di
Shabbos of the day in come in not shall burden any that gates the

כ און די הענדלער און די פֿאַרקויפֿער פֿון אַלערליי סחורה האָבן
hobn sechoire alerlei fun farkoifer di un hendler di un
have merchandise all kinds of of sellers the and merchant the and

געזעבטיקט דרויסן פֿון ירושָלַיִם איין מאָל און צוויי מאָל . כא האָב
genechtikt droisn fun Yerushalayim ein mol tsvei un mol hob
spent the night outside of Yerushalayim one time and two times have

נעכטיקט
nechtikt
spend the night

איך זיי געווארנט, און האָב צו זיי געזאָגט: פֿאַר וואָס
ich gevornt zei un hob tsu zei gezogt far vos
I warned them and have to them said for what

wall? If ye do so again, I will lay hands on you. From that time forth came they no more on Shabbos. 22 And I commanded the Levi'im that they should make themselves tahor, and that they should come and be shomer over the gates, to set apart as kodesh Shabbos. Remember me, O Elohai, concerning this also, and spare me according to the greatness of Thy mercy.

23 In those days also saw I Yehudim that had married wives of Ashdod, of Ammon, and of Moav, 24 And their children spoke half in the speech of Ashdod, and could not speak in the language of the Yehudim, but according to the language of one people or another. 25 And I contended with them, and cursed them, and smote certain of them, and plucked off their hair, and made them swear by Elohim, saying, Ye shall not give your banot unto their banim, nor take their banot unto your banim, or for yourselves. 26 Did not Sh'lomo Melech Yisroel sin by these things? Yet among many Goyim was there no melech like him, who was beloved of Elohav, and Elohim made him melech over kol Yisroel. Nevertheless even him did foreign women cause

איר לעבן דער מויער? אַז איר וועט עס טאָן אַ צווייט מאָל, וועל איך לייגן
leign ich vel mol tsveit a ton es vet ir az moier der lebn ir
put I will time second a do it will you if wall the near you

אַ האַנט אויף אייך. פֿון יענער צייַט אָן זיַנען זיי נישט געקומען אום
um gekumen nisht zei zainen on tsait yener fun aich oif hant a
on coming not they are on time that from you upon hand a

כב שבת . און איך האָב אָנגעזאָגט די לוִיים , אַז זיי זאָלן זיך
zich zoln zei az Leviim di ongezogt hob ich un Shabbos
selves shall they that Levi'im the ordered have I and Shabbos

רייניקן , און קומען היטן די טויערן, כּדי צו האַלטן הייליק
heilik haltn tsu kedei toiern di hitn kumen un reiniken
holy keep to so that gates the keep a watch over come and purify

דעם טאָג פֿון שבת . דאָס אויך געדענק מיר, ג-ט מיַנער , און באַשיץ
bashits un mainer G-t mir gedenk oich dos Shabbos fun tog dem
protect and my G-d me remember also this Shabbos of day the

מיך לויט דיין גרויס גענאָד.
genod grois dain loit mich
grace great your according to me

כג אויך האָב איך אין יענע טעג געזען יידן וואָס האָבן געזומען
genumen hobn vos Yidn gezen teg yene in ich hob oich
taken have who Jews seen days those in I have also

אַשדודישע , עַמוֹנישע , מוֹאָבישע וויַבער. כד און זייערע קינדער האָבן
hobn kinder zeyere un vaiber Moavishe Amonishe Ashdodishe
have children their and wives Moav Ammon Ashdod

האַלב געראַדט אַשדוֹדיש און האָבן נישט געקענט רעדן יהוּדיש , נייַערט
naiert Yehudish redn gekent nisht hobn un Ashdodish geredt halb
but Yehudit speak able not have and Ashdod spoken half

לויט דעם לשון פֿון דעם פֿאָלק אָדער יענעם . כה האָב איך
ich hob yenem oder folk dem fun loshen dem loit
I have that or people this of language the according to

זיך געקריגט מיט זיי , און איך האָב זיי געשאָלטן, און איך האָב
hob ich un gesholtn zei hob ich un zei mit gekrigt zich
have I and cursed them have I and them with contended self

געשלאָגן עטלעכע פֿון זיי , און זיי געריסן פֿאַר די האָר. און איך האָב
hob ich un hor di far gerisn zei un zei fun etleche geshlogn
have I and hair the by pulled them and them of certain struck

זיי באַשוואָרן ביַי אלקים: איר זאָלט נישט געבן אייַערע טעכטער
techter aiere gebn nisht zolt ir Elokim bai bashvorn zei
daughters your give not shall you G-d by swear an oath them

צו זייערע זין , און נישט נעמען פֿון זייערע טעכטער פֿאַר אייַערע
aiere far techter zeyere fun nemen nisht un zin zeyere tsu
your for daughters their of take not and sons their to

זין אָדער פֿאַר אייַך אַליין . כו האָט נישט וועגן דעם זיך
zich dem vegen nisht hot alein aich far oder zin
self this on account of not has yourself you for or sons

פֿאַרזינדיקט שלמה דער מלך פֿון ישׂראל, וואָס צווישן די פֿיל
fil di tsvishn vos Yisroel fun melech der Shlomo farzindikt
many the among that Yisroel of king the Sh'lomo transgressed

פֿעלקער איז נישט געווען אַ מלך אַזאַ ווי ער, און ער איז געווען באַליבט
balibt geven iz er un er vi aza melech a geven nisht iz felker
beloved was is he and he as such king a was not is nations

to sin. [27] Shall we then pay heed unto you to do all this great evil, to transgress against Eloheinu in marrying strange wives?

בֵּיי זײַן ג-ט, און ג-ט האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער גאַנץ
gants iber melech a far gemacht im hot G-t un G-t zain bai
all over king a for made him has G-d and G-d his by

יִשְׂרָאֵל? אַפֿילו אים האָבן די פֿרעמדע ווײַבער געמאַכט זינדיקן. כז און
un zindikn gemacht vaiber fremde di hobn im afile Yisroel
and sin made wives foreign the have him even Yisroel

מיר זאָלן זיך צוהערן צו אײַך צו טאָן דאָס גרויסע בייז, צו
tsu beiz groise dozike dos ton tsu aich tsu tsuhern zich zoln mir
to evil great this the do to you to listen selves shall we

פֿעלשן אָן אלוקינו, צו נעמען פֿרעמדע ווײַבער?
vaiber fremde nemen tsu Elokeinu on felshn
wives foreign take to our G-d on be unfaithful

[28] And one of the Bnei Yoyada ben Elyashiv, the Kohen HaGadol, was son-in-law to Sanvalat the Choroni; therefore I drove him away from me.

כח און איינער פֿון די זין פֿון יוֹיָדָע דעם זון פֿון אֶלְיָשִׁיבּ
Elyashiv fun zun dem Yoyada fun zin di fun einer un
Elyashiv of son the Yoyada of sons the from one and

דעם כֹּהן-גָּדול איז געווען אַן איידם פֿון סַנבַּלַט
dem Sanvalat fun eidim an geven iz koyen-gadol dem
the Sanvalat of son-in-law a was is kohen gadol the

חוֹרוֹני, און איך האָב אים אַוועקגעיאָגט פֿון מיר. כט געדענק
gedenk mir fun avekgeyogt im hob ich un Choroni
remember me from driven away him have I and Choroni

זיי, ג-ט מײַנער, פֿאַר די פֿאַראומווערדיקונגען פֿון דער
der fun farumverdikungen di far mainer G-t zei
the of profanations the for my G-d them

כְּהונה, און פֿון דעם ברית פֿון דער כְּהונה און די
di un kehune der fun bris dem fun un kehune
the and priesthood the of covenant the of and priesthood

לְוִיִּים.
Leviim
Levi'im

[29] Remember them, O Elohai, because they have defiled the kehunah, and the brit *(covenant)* of the kehunah, and of the Levi'im.

[30] Thus I cleansed them from all that is foreign, and had them attend again to the duties of the Kohanim and the Levi'im, every one in his appointed work;

ל אַזוי האָב איך זיי געריניקט פֿון אַלעם פֿרעמדן, און איך האָב
hob ich un fremdn alem fun gereinikt zei ich hob azoi
have I and foreigner all from purified them I have so

אײַנגעשטעלט די וואַכן פֿאַר די כֹּהנים און פֿאַר די לְוִיִּים,
Leviim di far un koyanim di far vachn di aingeshtelt
Levi'im the for and kohanim the for watches the appointed

איטלעכן אויף זײַן אַרבעט; לא און אויף צו ברענגען האָלץ אין געשטעלטע
geshtelte in holts brengen tsu oif un arbet zain oif itlechn
appointed in wood bring to for and work his on each one

[31] And for the korban of wood, at times appointed, and for the bikkurim.

צײַטן, און פֿאַר די ערשטצײַטיקע פֿרוכטן.
fruchtn ershttsaitike di far un tsaitn
fruit first fruits the for and times

Remember me, O Elohai, for good.

דערמאָן דאָס מיר, ג-ט מײַנער, צום גוטן.
gutn tsum mainer G-t mir dos dermon
good to the my G-d me this remember

Divrey Hayamim Alef

דִּבְרֵי הַיָּמִים א

1 Adam, Shet, Enosh, [2] Kenan, Mahalal'el, Yered, [3] Chanokh, Metushelach, Lamech, [4] Noach, Shem, Cham, and Yephet.

א אָדָם , שֵׁת , אֱנוֹשׁ ; [ב] קֵינָן , מַהֲלַלְאֵל , יֶרֶד ; [ג] חֲנוֹךְ ,
Chanoch Yered Mahalalel Kenan Enosh Shet Adam
Chanokh Yered Mahalalel Kenan Enosh Shet Adam

מְתוּשֶׁלַח , לֶמֶךְ ; [ד] נֹחַ , שֵׁם , חָם , וְיֶפֶת .
un Cham Shem Noach Lemech Metushelach
and Cham Shem Noach Lamech Metushelach

Yefet
Yephet

[5] The Bnei Yephet: Gomer, and Magog, and Madai, and Yavan, and Tuval, and Meshech, and Tiras. [6] And the Bnei Gomer: Ashkenaz, and Riphat, and Togarmah. [7] And the Bnei Yavan: Elishah, and Tarshishah, Kittim, and Rodanim.

[ה] דִּי זִין פֻּון יֶפֶתְן : גּוֹמֶר , וּמָגוֹג , וּמָדַי , וְיָוָן ,
Yavan un Madai un Magog un Gomer Yefeten fun zin di
Yavan and Madai and Magog and Gomer Yephet of sons the

וְתוּבַל , וּמֶשֶׁךְ , וְתִירָס . [ו] וּבְנֵי גוֹמֶר : אַשְׁכְּנַז , וְרִיפַת , וְתוֹגַרְמָה . [ז] וּבְנֵי יָוָן :
Gomern fun zin di un Tiras un Meshech un Tuval un
Gomer of sons the and Tiras and Meshech and Tuval and

אֱלִישָׁה , וְתַרְשִׁישָׁה , כִּתִּים , וְרוֹדָנִים .
Yavanen fun zin di un Togarmah un Rifat un Ashkenaz
Yavan of sons the and Togarmah and Riphat and Ashkenaz

Rodanim di un Kittim di Tarshishah un Elishah
Rodanim the and Kittim the Tarshishah and Elishah

[8] The Bnei Cham: Cush, and Mitzrayim, Put, and Kena'an. [9] And the Bnei Kush: Seva, and Chavilah, and Savta, and Ra'amah, and Savtecha. And the Bnei Ra'amah: Sheva, and Dedan. [10] And Cush fathered Nimrod; he began to be a gibbor *(mighty one)* upon ha'aretz. [11] And Mitzrayim fathered Ludim, and Anamim, and Lehavim, and Naphtuchim, [12] And Patrusim, and Casluchim (from whom came the Pelishtim), and Caphtorim. [13] And Kena'an fathered Tzidon his bechor, and Chet, [14] The Yevusi also, and the Emori, and the Girgashi, [15] And the Chivi, and

[ח] דִּי זִין פֻּון חָמעַן : כּוּשׁ , וּמִצְרַיִם , פּוּט, וּכְנַעַן . [ט]
un Kenaan un Put Mitsrayim un Kush Chamen fun zin di
and Canaan and Put Mitzrayim and Kush Cham of sons the

וְרַעְמָה , וְסַבְתָּא, וְחַוִילָה , וְסַבְתְּכָא, וְרַעְמָה : סְבָא, וּדְדָן . [י]
un Raamah un Savtah un Chavilah un Seva Kushn fun zin di
and Ra'amah and Savtah and Chavilah and Seva Kush of sons the

וְכוּשׁ
Kush un Dedan un Sheva Raamahn fun zin di un Savtecha
Kush and Dedan and Sheva Ra'amah of sons the and Savtecha

הָאָט געבאָרן נִמרוֹדן . ער איז געווען דער ערשטער מאַכטיקער אויף
oif machtiker ershter der geven iz er Nimrodn geborn hot
upon mighty one first the was is he Nimrod fathered has

דער ערד . [יא] וּמִצְרַיִם הָאָט געבאָרן דִי לוּדִים , וְדִי עֲנָמִים ,
erd der Anamim di un Ludim di geborn hot Mitsrayim un
earth the Anamim the and Ludim the fathered has Mitzrayim and

וְדִי לְהָבִּים , וְדִי נַפְתּוּחִים , [יב] וְדִי פַּתְרוּסִים, וְדִי
di un Patrusim di un Naftuchim di un Lehavim di un
the and Patrusim the and Naphtuchim the and Lehavim the and

כַּסְלוּחִים – פֻּון וואַנען דִי פְּלִשְׁתִּים זיינען אַרויסגעקומען – וְדִי
di un aroisgekumen zainen Pelishtim di vanen fun Kasluchim
the and come out are Pelishtim the where from Casluchim

כַּפְתּוֹרִים . [יג] וְכְנַעַן הָאָט געבאָרן צִידוֹן זיין בְּכוֹר , וְחֵת
un bechor zain Tsidon geborn hot Kenaan un Kaftorim
and firstborn his Tzidon fathered has Kena'an and Caphtorim

[יד] וְדִי יְבוּסִי , וְדִי אֱמוֹרִי, וְדִי גִּרְגָּשִׁי ; [טו]
Girgashi dem un Emori dem un Yevusi dem un Chetn
Girgashi the and Emori the and Yevusi the and Chet

דעם חִוִּי , און דעם עַרְקִי, און דעם סיני; [טז] און דעם אַרְוָדִי , און דעם
dem un Arvadi dem un Sini dem un Arki dem un Chivi dem
the and Arvadi the and Sini the and Arki the and Chivi the

צמָרִי , און דעם חֲמָתִי .
Chamati dem un Tsemari
Chamati the and Tzemari

[יז] די זין פֿון שֵׁמען : עֵילָם , און אשור , און אַרפַּכשַׁד ,
Arpachshad un Ashur un Eilam Shemen fun zin di
Arpachshad and Ashur and Eilam Shem of sons the

און לוד , און אֲרָם , און עוץ, און חול , און גֶּתֶר , און מֶשֶׁך .
Meshech un Geter un Chul un Uts un Aram un Lud un
Meshech and Geter and Chul and Utz and Aram and Lud and

[יח] און אַרפַּכשַׁד האָט געבאָרן שֶׁלַח , און שֶׁלַח האָט געבאָרן
geborn hot Shelach un Shelachn geborn hot Arpachshad un
fathered has Shelach and Shelach fathered has Arpachshad and

עֵבֶר . [יט] און בייַ עֵבֶר זיַינען געבאָרן צוויי זין ; דער נאָמען
nomen der zin tsvei gevorn geborn zainen Evern bai un Evern
name the sons two become born are Ever by and Ever

פֿון איינעם איז געווען פֶּלֶג , ווייַל אין זיַינע טעג איז צעטיילט
tseteilt iz teg zaine in vail Peleg geven iz einem fun
divided is days his in because Peleg was is one of

געוואָרן די ערד ; און דער נאָמען פֿון זיַין ברודער איז
iz bruder zain fun nomen der un erd di gevorn
is brother his of name the and earth the having become

געווען יָקְטָן . [כ] און יָקְטָן האָט געבאָרן אַלמוֹדָד , און שֶׁלֶפִי ,
Shelefn un Almodadn geborn hot Yoktan un Yoktan geven
Sheleph and Almodad fathered has Yoktan and Yoktan was

און חַצַרמָוֶת , און יֶרַח ; [כא] און הַדוֹרָם , און אוזָל ,
Uzaln un Hadoramen un Yerachn un Chatsarmavetn un
Uzal and Hadoram and Yerach and Chatzarmavet and

און דִּקלָה ; [כב] און עֵיבָל , און אֲבִימָאֵל , און שבָּא ; [כג] און
un Shevaen un Avimaeln un Eivaln un Diklahn un
and Sheva and Avimael and Eival and Diklah and

אוֹפִּיר, און חֲוִילָה , און יוֹבָב . די אַלע זיַינען געווען יָקְטָנס
Yoktans geven zainen ale di Yovavn un Chavilahn un Ofirn
Yoktan's were are all the Yovav and Chavilah and Ophir

זין .
zin
sons

[כד] שֵׁם , אַרפַּכשַׁד , שֶׁלַח ; [כה] עֵבֶר , פֶּלֶג , רְעוּ; [כו] שְׂרוּג , נָחוֹר ,
Nachor Serug Reu Peleg Ever Shelach Arpachshad Shem
Nahor Serug Reu Peleg Ever Shelach Arpachshad Shem

תֶּרַח ; [כז] אַבְרָם , דאָס איז אַבְרָהָם . [כח] די זין פֿון אַבְרָהָמען :
Avrahamen fun zin di Avraham iz dos Avram Terach
Avraham of sons the Avraham is this Avram Terach

יִצְחָק , און יִשְׁמָעֵאל .
Yishmael un Yitschak
Yishmael and Yitzchak

[כט] דאָס זיַינען זייערע געבורטן : דער בכור פֿון יִשְׁמָעֵאלן ,
Yishmaeln fun bechor der geburtn zeyere zainen dos
Yishmael of firstborn the descendants their are these

נְבָיוֹת , און קֵדָר , און אַדבְאֵל, און מִבְשָׂם ; [ל] מִשְׁמָע , און דוּמָה ,
Dumah un Mishma Mivsam un Adbeel un Kedar un Nevayot
Dumah and Mishma Mivsam and Adbe'el and Kedar and Nevayot

the Arki, and the Sini, [16] And the Arvadi, and the Tzemari, and the Chamati.

[17] The Bnei Shem: Eilam, and Ashur, and Arpachshad, and Lud, and Aram, and Utz, and Chul, and Geter, and Meshech. [18] And Arpachshad fathered Shelach, and Shelach fathered Ever. [19] And unto Ever were born two banim; the shem of the one was Peleg because in his days ha'aretz was divided; and his brother's shem was Yoktan. [20] And Yoktan fathered Almodad, and Sheleph, and Chatzarmavet, and Yerach, [21] Hadoram also, and Uzal, and Diklah, [22] And Eival, and Avimael, and Sheva, [23] And Ophir, and Chavilah, and Yovav. All these were the Bnei Yoktan.

[24] Shem, Arpachshad, Shelach, [25] Ever, Peleg, Reu, [26] Serug, Nachor, Terach, [27] Avram, the same is Avraham. [28] The Bnei Avraham: Yitzchak, and Yishmael.

[29] These are their toldot; The bechor of Yishmael, Nevayot; then Kedar, Adbe'el, Mivsam, [30] Mishma,

Dumah, Massa, Chadad, Tema, [31] Yetur, Naphish, Kedmah. These are the Bnei Yishmael.

לא איטור, נָפִישׁ , און קֶדְמָה . דאָס
dos Kedmah un Nafish Itur Tema un Chadad Massa
these Kedmah and Naphish Yetur Tema and Chadad Massa

זיינען די זין פֿון יִשְׁמָעֵאלן .
Yishmaeln fun zin di zainen
Yishmael of sons the are

[32] Now the Bnei Keturah, Avraham's pilegesh; she bore Zimran, Yokshan, Medan, Midyan, Yishbak, and Shuach. And the Bnei Yokshan; Sheva, and Dedan. [33] And the Bnei Midyan: Ephah, Epher, Chanokh, Avida, and Eldaah. All these are the Bnei Keturah.

לב און די זין פֿון קטוּרָה , אַבְרָהָמס קעפּסוויַיב: זי האָט
hot zi kepsvaib Avrahams Keturah fun zin di un
has she concubine Abraham's Keturah of sons the and

געבאָרן זִמְרָנען , און יָקְשָׁנען , און מְדָנען , און מִדְיָנען ,
Midyanem un Medanen un Yokshanen un Zimranen geborn
Midyan and Medan and Yokshan and Zimran given birth to

און יִשְׁבָּקן , און שׁוּחַן . און די זין פֿון יָקְשָׁנען זיינען געווען:
geven zainen Yokshanen fun zin di un Shuachn un Yishbakn un
were are Yokshan of sons the and Shuach and Yishbak and

שְׁבָא , און דְּדָן . לג און די זין פֿון מִדְיָנען : עֵיפָה , און עֵפֶר ,
Efer un Eifah Midyanem fun zin di un Dedan un Sheva
Epher and Ephah Midyan of sons the and Dedan and Sheva

און חֲנוֹךְ , און אַבִּידָע, און אֶלְדָּעָה. די אַלע זיינען געווען די זין
zin di geven zainen ale di Eldaah un Avida un Chanoch un
sons the were are all the Eldaah and Avida and Chanokh and

פֿון קטוּרָהן .
Keturahn fun
Keturah of

[34] And Avraham fathered Yitzchak. The Bnei Yitzchak: Esav and Yisroel.

לד און אַבְרָהם האָט געבאָרן יִצְחָק . די זין פֿון יִצְחָק
Yitschakn fun zin di Yitschakn geborn hot Avraham un
Yitzchak of sons the Yitzchak fathered has Avraham and

זיינען געווען: עֵשָׂו, און יִשְׂרָאֵל.
Yisroel un Esav geven zainen
Yisroel and Esav were are

[35] The Bnei Esav: Eliphaz, Reuel, Ye'ush, Ya'alam, Korach. [36] The Bnei Eliphaz: Teman, Omar, Tzephi, Gatam, Kenaz, Timna, Amalek. [37] The Bnei Reuel: Nachat, Zerach, Shammah, Mizzah.

לה די זין פֿון עֵשָׂו : אֱלִיפַז , רְעוּאֵל, און יְעוּש , און יַעְלָם , און
un Yaalam un Yeush un Reuel Elifaz Esavn fun zin di
and Ya'alam and Ye'ush and Reuel Eliphaz Esav of sons the

קֹרַח . לו די זין פֿון אֱלִיפַז : תֵּימָן , און אוֹמָר צפֿי , און גַּעְתָּם ,
Gatam un Tsefi Omar un Teman Elifazn fun zin di Korach
Gatam and Tzephi Omar and Teman Eliphaz of sons the Korach

קְנַז , און תִּמְנַע , און עֲמָלֵק . לז די זין פֿון רְעוּאֵלן: נַחַת , זֶרַח ,
Zerach Nachat Reueln fun zin di Amalek un Timna un Kenaz
Zerach Nachat Reuel of sons the Amalek and Timna and Kenaz

שַׁמָּה , און מִזָּה .
Mizzah un Shammah
Mizzah and Shammah

[38] And the Bnei Se'ir: Lotan, Shoval, Tziveon, Anah, Dishon, Etzer, and Dishan. [39] And the Bnei Lotan: Chori, Homam; Timna was Lotan's achot. [40] The Bnei Shoval: Alyan, Manachat, Eival, Shephi, Onam. The Bnei Tziveon:

לח און די זין פֿון שֵׂעִירן: לוֹטָן , און שׁוֹבָל , און צִבְעוֹן , און
un Tsiveon un Shoval un Lotan Seirn fun zin di un
and Tziveon and Shoval and Lotan Se'ir of sons the and

עֲנָה , און דִּשׁוֹן , און אֵצֶר , און דִּישָׁן . לט און די זין פֿון לוֹטָנען :
Lotanen fun zin di un Dishon un Etser un Dishon un Anah
Lotan of sons the and Dishan and Etzer and Dishon and Anah

חוֹרִי , און הֵימָם ; און די שוועסטער פֿון לוֹטָנען : תִּמְנַע . מ די זין
zin di Timna Lotanen fun shvester di un Homam un Churai
sons the Timna Lotan of sister the and Homam and Chori

פֿון שׁוֹבָלן : עַלְיָן , און מָנַחַת , און עֵיבָל, שְׁפִי , און אוֹנָם .
Onam un Shefi Eival un Manachat un Alyan Shovaln fun
Onam and Shephi Eival and Manachat and Alyan Shoval of

Ayah and Anah. 41 The Bnei Anah: Dishon. And the Bnei Dishon: Chamran, Eshban, Yitran, and Keran. 42 The Bnei Etzer: Bilhan, Za'avan, Ya'akan. The Bnei Dishon: Utz, and Aran.

43 Now these are the melachim that reigned in Eretz Edom before any melech reigned over the Bnei Yisroel: Bela Ben Be'or; and the shem of his city was Dinhavah.

44 And when Bela was dead, Yovav Ben Zerach of Botzrah reigned in his place. 45 And when Yovav was dead, Chusham of Eretz Temani reigned in his place. 46 And when Chusham was dead, Hadad Ben Bedad, which defeated Midyan in the sadeh Moav, reigned in his place; and the shem of his city was Avit. 47 And when Hadad was dead, Samlah of Masrekah reigned in his place. 48 And when Samlah was dead, Sha'ul of Rechovot-by-the-river reigned in his place. 49 And when Sha'ul was dead, Ba'al-Chanan Ben Achbor reigned in his place. 50 And when Ba'al-Chanan was dead, Hadad

אוֹן דִּי זִין פּוֹן צְבִעוֹנְעַן : אַיָה , אוֹן עֲנָה . מא דִּי זִין פּוֹן עֲנָהן :
Anahn fun zin di Anah un Ayah Tsiveonen fun zin di un
Anah of sons the Anah and Ayah Tziveon of sons the and

דִישׁוֹן . אוֹן דִּי זִין פּוֹן דִישׁוֹנְעַן : חַמְרָן , אוֹן אֶשְׁבַּן , אוֹן יִתְרָן ,
Yitran un Eshban un Chamran Dishonen fun zin di un Dishon
Yitran and Eshban and Chamran Dishon of sons the and Dishon

אוֹן כְּרָן . מב דִּי זִין פּוֹן אֱצֶרָן : בִלְהָן , אוֹן זַעֲוָן , יַעֲקָן . דִּי
di Yaakan Zaavan un Bilhan Etsern fun zin di Keran un
the Ya'akan Za'avan and Bilhan Etzer of sons the Keran and

זִין פּוֹן דִישׁוֹנְעַן : עוּץ, אוֹן אֲרָן .
Aran un Uts Dishonen fun zin
Aran and Utz Dishon of sons

מג אוֹן דְאָס זֵינֶען דִּי מלכים וואָס הָאבֶּן געקינִיגט אִין לְאַנְד אֱדוֹם
Edom land in gekinigt hobn vos mlochim di zainen dos un
Edom land in reigned have that kings the are these and

אֵיידער עס הָאט געקינִיגט אֲ קִינִיג בִּיי דִי קִינדער פּוֹן יִשְׂרָאֵל: בֶּלַע דער
der Bela Yisroel fun kinder di bai kinig a gekinigt hot es eider
the Bela Yisroel of children the with king a reigned has it before

זון פּוֹן בְּעוֹרן ; אוֹן דער נאָמען פּוֹן זִין שטאָט אִיז געווען דִּנְהָבָה .
Dinhavah geven iz shtot zain fun nomen der un Beoren fun zun
Dinhavah was is city his of name the and Be'or of son

מד אִיז בֶּלַע געשטאָרבן, אוֹן אויף זִין אָרט הָאט געקינִיגט יוֹבָב דער זון
zun der Yovav gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Bela iz
son the Yovav reigned has place his in and died Bela is

פּוֹן זֶרַחן , פּוֹן בָּצְרָה . מה אִיז יוֹבָב געשטאָרבן, אוֹן אויף זִין אָרט הָאט
hot ort zain oif un geshtorbn Yovav iz Botsrah fun Zerachn fun
has place his in and died Yovav is Botzrah of Zerach of

געקינִיגט חוּשָׁם פּוֹן לַאנְד פּוֹן דעם תֵּימָנִי . מו אִיז חוּשָׁם געשטאָרבן,
geshtorbn Chusham iz Temani dem fun land fun Chusham gekinigt
died Chusham is Temani the of land of Chusham reigned

אוֹן אויף זִין אָרט הָאט געקינִיגט הֲדַד דער זון פּוֹן בְּדַד , וואָס הָאט
hot vos Bedadn fun zun der Hadad gekinigt hot ort zain oif un
has which Bedad of son the Hadad reigned has place his in and

געשלאָגן מִדְיָן אִין פֶּלְד פּוֹן מוֹאָבּ; אוֹן דער נאָמען פּוֹן זִין שטאָט אִיז
iz shtot zain fun nomen der un Moav fun feld in Midyan geshlogn
is city his of name the and Moav of field in Midyan struck

געווען עֲוִית. מז אִיז הֲדַד געשטאָרבן, אוֹן אויף זִין אָרט הָאט געקינִיגט
gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Hadad iz Avit geven
reigned has place his in and died Hadad is Avit was

שַׂמְלָה פּוֹן מַשְׂרֵקָה . מח אִיז שַׂמְלָה געשטאָרבן, אוֹן אויף זִין אָרט הָאט
hot ort zain oif un geshtorbn Samlah iz Masrekah fun Samlah
has place his in and died Samlah is Masrekah of Samlah

געקינִיגט שָׁאוּל פּוֹן רְחוֹבוֹת בַּיִם טַיִיך . מט אִיז שָׁאוּל געשטאָרבן, אוֹן
un geshtorbn Shaul iz taich baim Rechovot fun Shaul gekinigt
and died Sha'ul is river at the Rechovot of Sha'ul reigned

אויף זִין אָרט הָאט געקינִיגט בַּעַל-חָנָן דער זון פּוֹן עַכְבּוֹר ; נ אִיז
iz Achborn fun zun der Baal-Chanan gekinigt hot ort zain oif
is Achbor of son the Ba'al-Chanan reigned has place his in

בַּעַל-חָנָן געשטאָרבן, אוֹן אויף זִין אָרט הָאט געקינִיגט הֲדַד ; אוֹן דער
der un Hadad gekinigt hot ort zain oif un geshtorbn Baal-Chanan
the and Hadad reigned has place his in and died Ba'al-Chanan

נאָמען פּוֹן זִין שטאָט אִיז געווען פָּעִי ; אוֹן דער נאָמען פּוֹן זִין וויַיב אִיז
iz vaib zain fun nomen der un Pai geven iz shtot zain fun nomen
is wife his of name the and Pai was is city his of name

reigned in his place; and the shem of his city was Pai; and the shem of his isha was Mehetavel Bat Matred Bat Mei-Zahav.
51 Hadad died also. And the Allufim of Edom were; Timna, Alvah, Yetet, 52 Oholivamah, Elah, Pinon, 53 Kenaz, Teman, Mivtzar, 54 Magdiel, Iram. These are the Allufim of Edom.

געווען מהיטבאל די טאכטער פון מטרד דער טאכטער פון מי־זהב .
Mei-Zahavn fun tochter der Matred fun tochter di Mehetaveel geven
Mei-Zahav of daughter the Matred of daughter the Mehetavel was

נא און הדד איז געשטארבן. און די פירשטן פון אדום זיינען געווען:
geven zainen Edom fun firshtn di un geshtorbn iz Hadad un
were are Edom of chieftains the and died is Hadad and

דער פירשט פון תמנע, דער פירשט פון עלוה, דער פירשט פון יתת;
Yetet fun firsht der Alvah fun firsht der Timna fun firsht der
Yetet of chieftain the Alvah of chieftain the Timna of chieftain the

נב דער פירשט פון אהליבמה, דער פירשט פון אלה, דער פירשט פון
fun firsht der Elah fun firsht der Oholivamah fun firsht der
of chieftain the Elah of chieftain the Oholivamah of chieftain the

נג דער פירשט פון קנז, דער פירשט פון תימן, דער פירשט
firsht der Teman fun firsht der Kenaz fun firsht der Pinon
chieftain the Teman of chieftain the Kenaz of chieftain the Pinon

נד דער פירשט פון מגדיאל, דער פירשט פון עירם. דאס
dos Iram fun firsht der Magdiel fun firsht der Mivtsar fun
this Iram of chieftain the Magdiel of chieftain the Mivtzar of

זיינען די פירשטן פון אדום.
Edom fun firshtn di zainen
Edom of chieftains the are

2 These are the Bnei Yisroel: Reuven, Shim'on, Levi, and Yehudah, Yissakhar, and Zevulun, 2 Dan, Yosef, and Binyamin, Naphtali, Gad, and Asher.

ב דאס זיינען די זין פון ישראל: ראובן, שמעון, לוי, און
un Levi Shimeon Reuven Yisroeln fun zin di zainen dos
and Levi Shim'on Reuven Yisroel of sons the are this

יהודה, יששכר, און זבולון; ב דן, יוסף, און בנימין,
Binyamin un Yosef Dan Zevulun un Yissachar Yehudah
Binyamin and Yosef Dan Zevulun and Yissakhar Yehudah

נפתלי, גד, און אשר.
Asher un Gad Naftali
Asher and Gad Naphtali

3 The Bnei Yehudah: Er, and Onan, and Shelah, which three were born unto him of Bat-Shu'a the Kena'anit. And Er, the bechor of Yehudah, was rah in the eyes of Hashem; and He put him to death.
4 And Tamar his kallah *(daughter-in-law)* bore him Peretz and Zerach. All the Bnei Yehudah were five.

ג די זין פון יהודה: ער, און אונן, און שלה; די דריי זיינען
zainen drai di Shelah un Onan un Er Yehudahn fun zin di
are three the Shelah and Onan and Er Yehudah of sons the

אים געבאָרן געוואָרן פון בת־שוע דער כנענית, און ער, יהודהס
Yehudahs Er un Kenaanit der Bat-Shua fun gevorn geboren im
Yehudah's Er and Kena'anit the Bat-Shu'a of become born to him

בכור, איז געווען שלעכט אין די אויגן פון ה, און ער האָט אים
im hot er un Hashem fun oign di in shlecht geven iz bechor
him has he and Hashem of eyes the in evil was is firstborn

געטייט. ד און תמר זיין שנור האָט אים געבאָרן
geboren im hot shnur zain Tamar un geteit
given birth to him has daughter-in-law his Tamar and caused to die

פרץ, און זרח. אלע זין פון יהודהן: פינף.
finf Yehudahn fun zin ale Zerachn un Peretsn
five Yehudah of sons all Zerach and Peretz

5 The Bnei Peretz: Chetzron, and Chamul.
6 And the Bnei Zerach; Zimri, and Eitan, and Heman, and Kalkol, and Dara, five of them in all.
7 And the Bnei Carmi: Achar, the

ה די זין פון פרץ: חצרון, און חמול. ו און די זין
fun zin di un Chamul un Chetsron Peretsn fun zin di
of sons the and Chamul and Chetzron Peretz of sons the

זרח: זמרי, און איתן, און הימן, און כלכול, און דרע; אין אלעמען
alemen in Dara un Kalkol un Heman un Eitan un Zimri Zerachn
all in Dara and Kalkol and Heman and Eitan and Zimri Zerach

troubler of Yisroel, who transgressed the cherem. [8] And the Bnei Eitan; Azaryah.

[9] The Bnei Chetzron also, that were born unto him: Yerachme'el, and Ram, and Keluvai. [10] And Ram fathered Amminadav; and Amminadav fathered Nachshon Nasi Bnei Yehudah; [11] And Nachshon fathered Salma; Salma fathered Boaz, [12] And Boaz fathered Oved, and Oved fathered Yishai, [13] And Yishai fathered his bechor Eliav, and Avinadav the second, and Shime'a the third, [14] Netanel the fourth, Raddai the fifth, [15] Otzem the sixth, Dovid the seventh; [16] Whose achayot *(sisters)* were Tzeruyah, and Avigal. And the Bnei Tzeruyah: Avishai, and Yoav, and Asahel, three. [17] And Avigal bore Amasa, and avi Amasa was Yeter the Yishme'eli.

[18] And Kalev Ben Chetzron fathered by Azuvah his isha, and by Yeriot; her banim are these; Yesher, and Shovav, and Ardon. [19] And when Azuvah was dead, Kalev took [as

ז פִּנְחָס. אוֹן דִּי זִין פּוֹן כַּרְמִין : עָכָר , דֶער פַֿאַראומגליקער פּוֹן יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun farumgliker der Achar Karmien fun zin di un finf
Yisroel of the troubler the Achar Carmi of sons the and five

ח וואָס האָט געפֿעלשט אָן חרם . אוֹן דִּי זִין פּוֹן אֵיתָנָן : עֲזַרְיָה .
Azaryah Eitanen fun zin di un cheirem on gefelsht hot vos
Azaryah Eitan of sons the and devoted on been unfaithful has who

ט חֶצְרוֹנָן וואָס זיינען אים געבאָרן געוואָרן : אוֹן דִּי זִין פּוֹן
gevorn geborn im zainen vos Chetsronen fun zin di un
become born him are that Chetzron of sons the and

י כְּלוּבָי . אוֹן רָם , אוֹן כְּלוּבָי . אוֹן רָם האָט געבאָרן יְרַחְמְאֵל ,
geborn hot Ram un Keluvai un Ram un Yerachmeel
fathered has Ram and Keluvai and Ram and Yerachme'el

עַמִּינָדָב , אוֹן עַמִּינָדָב האָט געבאָרן נַחְשׁוֹן דעם פֿירשט פּוֹן
fun firsht dem Nachshon geborn hot Amminadav un Amminadavn
of prince the Nachshon fathered has Amminadav and Aminadav

יא נַחְשׁוֹן האָט געבאָרן שַׂלְמָא , אוֹן . די קינדער פּוֹן יהוּדה
un Salmaen geborn hot Nachshon un Yehudah fun kinder di
and Salma fathered has Nachshon and Yehudah of children the

יב בּוֹעַז האָט געבאָרן עוֹבֵד , אוֹן בּוֹעַז האָט געבאָרן שַׂלְמָא .
Oved un Ovedn geborn hot Boaz un Boazen geborn hot Salma
Oved and Oved fathered has Boaz and Boaz fathered has Salma

יג יִשַׁי האָט געבאָרן יִשַׁי . אוֹן יִשַׁי האָט געבאָרן זיין בכור אֱלִיאָבָ,
Eliavn bechor zain geborn hot Yishai un Yishaien geborn hot
Eliav firstborn his fathered has Yishai and Yishai fathered has

יד נְתַנְאֵל דעם דריטן; אוֹן שִׁמְעָא דעם צווייטן , אוֹן אֲבִינָדָב דעם
dem Netanel dritn dem Shimea un tsveitn dem Avinadav un
the Netanel third the Shime'a and second the Avinadav and

טו אוֹצֶם דעם זעקסטן; דָּוִד דעם זיבעטן , רַדַּי דעם פֿינפֿטן;
zibetn dem Dovid zekstn dem Otsem finftn dem Raddai firtn
seventh the Dovid sixth the Otzem fifth the Raddai fourth

טז אוֹן זייערע שוועסטער זיינען געווען צְרוּיָה , אוֹן אֲבִיגַיִל. אוֹן דִּי זִין
zin di un Avigal un Tseruyah geven zainen shvester zeyere un
sons the and Avigal and Tzeruyah were are sisters their and

יז פּוֹן צְרוּיָהן : אֲבִישַׁי , אוֹן יוֹאָבָ, אוֹן עֲשָׂהאֵל – דריי . אוֹן אֲבִיגַיִל
Avigal un drai Asahel un Yoav un Avishai Tseruyahn fun
Avigal and three Asahel and Yoav and Avishai Tzeruyah of

יח האָט געבאָרן עַמָּשָׂא , אוֹן עַמָּשָׂא פֿאָטער איז געווען יֶתֶר דער
der Yeter geven iz foter Amasas un Amasaen geborn hot
the Yeter was is father Amasa's and Amasa given birth to has

ישמָעֵאלי .
Yishmelim
Yishme'eli

יט כָּלֵב דער זון פּוֹן חֶצְרוֹנָן האָט געהאַט קינדער מיט
mit kinder gehat hot Chetsronen fun zun der Kalev un
with children had has Chetzron of son the Kalev and

דער ווייב עֲזוּבָה – אוֹן מיט יריעוֹתן – אוֹן דאָס זיינען אירע
ire zainen dos un Yerioten mit un Azuvahn vaib der
its are this and Yeriot with and Azuvah wife the

כ זין : יֶשֶׁר , אוֹן שׁוֹבָב , אוֹן אַרְדוֹן . טי איז עזובה געשטאָרבן אוֹן
un geshtorbn Azuvah iz Ardon un Shovav un Yesher zin
and died Azuvah is Ardon and Shovav and Yesher sons

כָּלֵב האָט זיך גענומען אֶפְרָתָן , אוֹן זי האָט אים געבאָרן
geborn im hot zi un Efratahn genumen zich hot Kalev
given birth to him has she and Ephrat taken self has Kalev

חורן . כ און חור האָט געבאָרן אורין, און אורי האָט געבאָרן
Churen geboren hot Chur un Urien geboren hot Uri un
Chur fathered has Uri and Uri fathered has Chur and

בצַלאֵלן .
Betsaleln
Betzalel

isha] unto him Ephrat, which bore him Chur. 20 And Chur fathered Uri, and Uri fathered Betzalel.

כא און דערנאָך איז געקומען חֶצרוֹן צו דער טאָכטער פֿון
fun tochter der tsu Chetsron gekumen iz dernoch un
of daughter the to Chetzron having come is after that and

מָכיר דעם פַֿאָטער פֿון גִּלְעָד , וואָס ער האָט גענומען וועָן ער איז
iz er ven genumen hot er vos Gilad fun foter dem Machir
is he when taken has he whom Gil'ad of father the Machir

געווען זעכציק יאָר אַלט; און זי האָט אים געבאָרן שְׁגוּבן . כב און
un Seguvn geboren im hot zi un alt yor zechtsik geven
and Seguv given birth to him has she and old years sixty was

שְׁגוּבּ האָט געבאָרן יָאִירן, וואָס האָט געהאַט דריַ יאָירן און צוואַנציק
tsvantsik un drai gehat hot vos Yairn geboren hot Seguv
twenty and three had has who Yair given birth to has Seguv

שטעט אין לאַנד גִּלְעָד . כג און גשור און אֲרָם האָבן אַוועקגענומען פֿון
fun avekgenumen hobn Aram un Geshur un Gilad land in shtet
of taken away have Aram and Geshur and Gil'ad land in towns

זיי חַוּוֹת-יָאִיר , קנָת און אירע טעכטערשטעט , זעכציק שטעט.
shtet zechtsik techtershtet ire un Kenat Chavot-Yair zei
towns sixty daughter towns its and Kenat Chavot Ya'ir them

די אַלע זיַנען די זין פֿון מָכיר דעם פַֿאָטער פֿון גִּלְעָד . כד און
un Gilad fun foter dem Machir fun zin di zainen ale di
and Gil'ad of father the Machir of sons the are all the ones

נאָך חֶצרוֹנס טויט אין כָּלֵב-אֶפְרָת , האָט אֲבִיָה , חֶצרוֹנס ווַיב,
vaib Chetzrons Aviyah hot Kalev-Efratah in toit Chetzrons noch
wife Chetzron's Aviyah has Kalev Ephratah in death Chetzron's after

געבאָרן פֿון אים אַשחור דעם פַֿאָטער פֿון תְּקוֹעַ .
Tekoa fun foter dem Ashchur im fun geboren
Tekoa of father the Ashchur him of given birth to

כה און די זין פֿון ירַחְמְאֵל , חֶצרוֹנס בכוֹר , זיַנען געווען:
geven zainen bechor Chetzrons Yerachmeel fun zin di un
were are firstborn Chetzron's Yerachme'el of sons the and

כו און דער בכוֹר רָם , און בונָה , און אוֹרֶן , און אוֹצֶם , אַחִיָה .
un Achiyah Otsem un Oren un Bunah un Ram bechor der
and Achiyah Otzem and Oren and Bunah and Ram firstborn the

ירַחְמְאֵל האָט געהאַט נאָך אַן אַנדער ווַיב, וואָס איר נאָמען איז
iz nomen ir vos vaib ander an noch gehat hot Yerachmeel
is name her whose wife other an after had has Yerachme'el

געווען עָטָרָה ; זי איז געווען די מוטער פֿון אוֹנָמען .
Onamen fun muter di geven iz zi Atarah geven
Onam of mother the was is she Atarah was

כז און די זין פֿון רָם , ירַחְמְאֵלס בכוֹר , זיַנען געווען:
geven zainen bechor Yerachmeels Ram fun zin di un
were are firstborn Yerachme'el's Ram of sons the and

כח און די זין פֿון אוֹנָמען: מַעַץ , און יָמִין , און עֵקֶר. זיַנען געווען:
geven zainen Onamen fun zin di un Eker un Yamin un Maats
were are Onam of sons the and Eker and Yamin and Ma'atz

שַׁמַי , און יָדָע . און די זין פֿון שַׁמַיִן : נָדָב , און אֲבִישור.
Avishur un Nadav Shammaien fun zin di un Yada un Shammai
Avishur and Nadav Shammai of sons the and Yada and Shammai

25 And the Bnei Yerachme'el the bechor of Chetzron were Ram the bechor, and Bunah, and Oren, and Otzem, and Achiyah. 26 Yerachme'el had also another isha, whose shem was Atarah; she was the em of Onam.

27 And the Bnei Ram the bechor of Yerachme'el were Ma'atz, and Yamin, and Eker. 28 And the Bnei Onam were Shammai, and Yada. And the Bnei Shammai; Nadav and

כט און דער נאָמען פֿון אַבִישורס ווײַב איז געווען אֲבִיחַיִל ; און זי האָט
hot zi un Avihayil geven iz vaib Avishurs fun nomen der un
has she and Avihayil was is wife Avishur's of name the and

אים געבאָרן אַחְבָּנען , און מוֹלידן . ל און די זין פֿון נָדָבּן :
Nadavn fun zin di un Molidn un Achbanen geborn im
Nadav of sons the and Molid and Achban given birth to him

סֶלֶד , און אֲפַּיִם . און סֶלֶד איז געשטאָרבן אָן קינדער . לא און
un kinder on geshtorbn iz Seled un Apayim un Seled
and children without died is Seled and Apayim and Seled

די זין פֿון אֲפַּיִמען : יִשְׁעִי . און די זין פֿון יִשְׁעִי : שֵׁשָׁן . און
un Sheshan Yishien fun zin di un Yishi Apayimen fun zin di
and Sheshan Yishi of sons the and Yishi Apayim of sons the

די זין פֿון שֵׁשָׁנען : אַחְלַי . לב און די זין פֿון יָדָע , שַׁמַּיס
Shammais Yada fun zin di un Achlai Sheshanen fun zin di
Shammai's Yada of sons the and Achlai Sheshan of sons the

ברודער: יֶתֶר , און יוֹנָתָן . און יֶתֶר איז געשטאָרבן אָן קינדער .
kinder on geshtorbn iz Yeter un Yonatan un Yeter bruder
children without died is Yeter and Yonatan and Yeter brother

לג און די זין פֿון יוֹנָתָנען : פֶּלֶת , און זָזָא . דאָס זײַנען געווען די
di geven zainen dos Zaza un Pelet Yonatanen fun zin di un
the were are this Zaza and Pelet Yonatan of sons the and

קינדער פֿון יְרַחְמְאֵלן .
Yerachmeeln fun kinder
Yerachme'el of children

לד און שֵׁשָׁן האָט נישט געהאַט קיין זין נאָר טעכטער . און בײַ
bai un techter nor zin kein gehat nisht hot Sheshan un
with and daughters but sons any had not has Sheshan and

שֵׁשָׁנען איז געווען אַ קנעכט מִצרי , ווָאס זײַן נאָמען איז געווען
geven iz nomen zain vos mitsri a knecht a geven iz Sheshanen
was is name his which Egyptian an servant a was is Sheshan

יַרחע . לה האָט שֵׁשָׁן געגעבן זײַן טאָכטער צו זײַן קנעכט יַרחען
Yarchen knecht zain tsu tochter zain gegebn Sheshan hot Yarcha
Yarcha servant his to daughter his given Sheshan has Yarcha

פַּאַר אַ ווײַב; און זי האָט אים געבאָרן עַתַּי . לו און עַתַּי האָט
hot Attai un Attaien geborn im hot zi un vaib a far
has Attai and Attai given birth to him has she and wife a for

געבאָרן נָתָנען , און נָתָן האָט געבאָרן זָבָדן . לז און זָבָד האָט
hot Zavad un Zavadn geborn hot Natan un Natanen geborn
has Zavad and Zavad fathered has Natan and Natan fathered

געבאָרן אֶפְלָלן, און אֶפְלָל האָט געבאָרן עוֹבֵד . לח און עוֹבֵד האָט געבאָרן
geborn hot Oved un Ovedn geborn hot Eflal un Eflaln geborn
fathered has Oved and Oved fathered has Ephlal and Ephlal fathered

יֵהואן , און יֵהוא האָט געבאָרן עֲזַרְיָהן . לט און עֲזַרְיָה האָט געבאָרן
geborn hot Azaryah un Azaryahn geborn hot Yehu un Yehuen
fathered has Azaryah and Azaryah fathered has Yehu and Yehu

חֶלְצַן , און חֶלֶץ האָט געבאָרן אֶלְעָשָׂהן. מ און אֶלְעָשָׂה האָט געבאָרן
geborn hot Elasah un Elasahn geborn hot Chelets un Cheletsen
fathered has El'asah and El'asah fathered has Cheletz and Cheletz

סִסמָין , און סִסמַי האָט געבאָרן שַׁלוּמן . מא און שַׁלוּם האָט
hot Shallum un Shallumen geborn hot Sismai un Sismaien
has Shallum and Shallum fathered has Sismai and Sismai

געבאָרן יקַמיָהן , און יקַמיָה האָט געבאָרן אֶלִישָׁמָען .
Elishamaen geborn hot Yekamyah un Yekamyahn geborn
Elishama fathered has Yekamyah and Yekamyah fathered

Avishur. 29 And the shem of the isha of Avishur was Avihayil, and she bore him Achban, and Molid. 30 And the Bnei Nadav: Seled, and Apayim, but Seled died without banim. 31 And the Bnei Apayim; Yishi. And the Bnei Yishi; Sheshan. And the Bnei Sheshan; Achlai. 32 And the Bnei Yada the brother of Shammai: Yeter, and Yonatan, and Yeter died without banim.

33 And the Bnei Yonatan: Pelet, and Zaza. These were the Bnei Yerachme'el.

34 Now Sheshan had no banim, but only banot. And Sheshan had an eved, a Mitzri *(an Egyptian)*, shmo Yarcha. 35 And Sheshan gave his bat to Yarcha his eved as isha; and she bore him Attai. 36 And Attai fathered Natan, and Natan fathered Zavad, 37 And Zavad fathered Ephlal, and Ephlal fathered Oved, 38 And Oved fathered Yehu, and Yehu fathered Azaryah, 39 And Azaryah fathered Cheletz, and Cheletz fathered El'asah, 40 And El'asah fathered Sismai, and Sismai fathered Shallum, 41 And Shallum fathered Yekamyah, and Yekamyah fathered Elishama.

מב און די זין פון כָּלֵב , ירַחמְאֵלס ברודער: מֵישָׁע זיין בכור ,
bechor zain Mesha bruder Yerachmeels Kalev fun zin di un
firstborn his Mesha brother Yerachme'el's Kalev of sons the and

וואָס איז געווען דער פאָטער פון זיפן , און די זין פון מָרֵשָׁה דעם
dem Mareshah fun zin di un Zifn fun foter der geven iz vos
the Mareshah of sons the and Ziph of father the was is who

פאָטער פון חֶברוֹנען . מג און די זין פון חֶברוֹנען זיינען געווען:
geven zainen Chevronen fun zin di un Chevronen fun foter
were are Chevron of sons the and Chevron of father

קֹרַח און תַּפּוּחַ , און רֶקֶם , און שֶׁמַע . מד און שֶׁמַע האָט
hot Shama un Shama un Rekem un Tapuach un Korach
has Shema and Shema and Rekem and Tapuach and Korach

געבאָרן רַחם דעם פאָטער פון יַרקְעָמעָן , און רֶקֶם האָט געבאָרן
geborn hot Rekem un Yorkoamen fun foter dem Racham geborn
fathered has Rekem and Yorko'am of father the Racham fathered

שַׁמַּי . מה און דער זון פון שַׁמַּיי איז געווען מָעוֹן , און מָעוֹן
Maon un Maon geven iz Shammaien fun zun der un Shammaien
Ma'on and Ma'on was is Shammai of son the and Shammai

איז געווען דער פאָטער פון בֵּית-צור . מו און עֵיפָה , כָּלֵבְס קעפסוויַב ,
kepsvaib Kalevs Eifah un Beis-Tsur fun foter der geven iz
concubine Kalev's Ephah and Beit-Tzur of father the was is

האָט געבאָרן חָרָנען , און מוֹצאָן , און גָּזֵז ; און חָרָן האָט
hot Charan un Gazezn un Motsaen un Charanen geborn hot
has Charan and Gazez and Motza and Charan given birth to has

געבאָרן גָּזֵז . מז און די זין פון יְהַדָּין זיינען געווען: רֶגֶם , און
un Regem geven zainen Yahdaien fun zin di un Gazezn geborn
and Regem were are Yahdai of sons the and Gazez fathered

יוֹתָם , און גֵּישָׁן , און פֶּלֶט , און עֵיפָה , און שַׁעַף . מח מַעֲכָה ,
Maachah Shaaf un Eifah un Pelet un Geshan un Yotam
Ma'achah Sha'aph and Eiphah and Pelet and Geshan and Yotam

כָּלֵבְס קעפסוויַב , האָט געבאָרן שֶׁבַר , און תִּרחַנָה . מט און די
di un Tirchanahn un Shevern geborn hot kepsvaib Kalevs
the and Tirchanah and Shever given birth to has concubine Kalev's

וויַב פון שַׁעַף דעם פאָטער פון מַדמַנָה , האָט געבאָרן שְׁוָא
Sheva geborn hot Madmannah fun foter dem Shaaf fun vaib
Sheva given birth to has Madmannah of father the Sha'aph of wife

דעם פאָטער פון מַכבֵּנָה און דעם פאָטער פון גִּבעָא. און די טאָכטער
tochter di un Giva fun foter dem un Machbeinah fun foter dem
daughter the and Giv'a of father the and Machbenah of father the

פון כָּלֵבְס איז געווען עַכסָה . נ דאָס זיינען געווען די קינדער פון
fun kinder di geven zainen dos Achsah geven iz Kalevn fun
of children the were are these Achsah having been is Kalev of

כָּלֵבְן .
Kalevn
Kalev

די זין פון חור , דעם בכור פון אֶפרָתן : שוֹבָל דער פאָטער
foter der Shoval Efratahn fun bechor dem Chur fun zin di
father the Shoval Ephrat of firstborn the Chur of sons the

פון קִריַת-יְעָרִים , נא שַׁלמָא דער פאָטער פון בֵּית-לֶחֶם , חָרָף דער
der Chareif Beis-Lechem fun foter der Salma Kiryat-Yearim fun
the Chareph Beit-Lechem of father the Salma Kiryat-Ye'arim of

פאָטער פון בֵּית-גָּדֵר . נב און די קינדער פון שוֹבָל דעם פאָטער פון
fun foter dem Shoval fun kinder di un Beis-Gader fun foter
of father the Shoval of children the and Beit-Gader of father

[42] Now the Bnei Kalev the brother of Yerachme'el were Mesha his bechor, who was avi Ziph; and the Bnei Mareshah avi Chevron. [43] And the Bnei Chevron; Korach, and Tapuach, and Rekem, and Shema. [44] And Shema fathered Racham avi Yorko'am; and Rekem fathered Shammai. [45] And the Ben of Shammai was Ma'on, and Ma'on was avi Beit-Tzur. [46] And Ephah, Kalev's pilegesh, bore Charan, Motza, Gazez; and Charan fathered Gazez. [47] And the Bnei Yahdai; Regem, and Yotam, and Geshan, and Pelet, and Eiphah, and Sha'aph. [48] Ma'achah, Kalev's pilegesh *(concubine)*, bore Shever, and Tirchanah. [49] She bore also Sha'aph avi Madmannah, Sheva avi Machbenah, and avi Giv'a; and the Bat Kalev was Achsah. [50] These were the Bnei Kalev.

Ben Chur, the bechor of Ephratah; Shoval avi Kiryat-Ye'arim. [51] Salma avi Beit-lechem, Chareph avi Beit-Gader. [52] And Shoval avi Kiryat-Ye'arim had banim;

קִרְיַת-יְעָרִים זיַינען געווען: הָרוֹאֶה, און האַלב מנוחוֹת . [נג] און די
di un Menuchot halb un Haroeh geven zainen Kiryat-Yearim
the and Menuchot half and Haroeh were are Kiryat-Ye'arim

משפּחות פֿון קִרְיַת-יְעָרִים זיַינען געווען: די יִתְרִים, און די פּוּתִים,
Putim di un Yeterim di geven zainen Kiryat-Yearim fun mishpoches
Puti the and Yitri the were are Kiryat-Ye'arim of families

און די שׁוּמָתִים, און די מִשְׁרָעִים. פֿון די דאָזיקע זיַינען אַרויסגעקומען
aroisgekumen zainen dozike di fun Mishraim di un shumotim di un
came out are this the of Mishra'i the and Shumati the and

די צָרְעָתִים, און די אֶשְׁתָּאוֹלִים.
Eshtaolim di un Tsoratim di
Tzorati the and Tzorati the

[נד] די קינדער פֿון שַׁלְמָאן: בֵּית-לֶחֶם, און די נטוֹפֿתים,
Netofatim di un Beis-Lechem Salmaen fun kinder di
Netophati the and Beit-Lechem Salma of children the

עַטרוֹת-בית-יוֹאָבּ, און אַ העלפֿט פֿון די מָנַחַתִּים, די צָרְעִים. [נה] און די
di un Tsorim di Manachater di fun helft a un Atrot-Bais-Yoav
the and Tzori the Manachati the of half a and Atrot Bais Yoav

משפּחות פֿון די שרייבער, די באַווויינער פֿון יַעְבֵּץ, זיַינען געווען: די
di geven zainen Yabets fun bavoiner di shraiber di fun mishpoches
the were are Yabetz of inhabitants the scribe the of families

תִּרְעָתִים, די שִׁמְעָתִים, די שׁוּכָתִים. דאָס זיַינען די קֵינִים וואָס
vos Kayinim di zainen dos Suchatim di Shimeatim di Tiratim
which Kenim the are these Sukhatim the Shime'atim the Tiratim

קומען אַרויס פֿון חמת דעם פֿאָטער פֿון דעם הויז רֵכָב .
Rechav fun hoiz dem fun foter dem Chammat fun arois kumen
Rechav of house the of father the Chammat of out come

ג און דאָס זיַינען די זין פֿון דָּוִדן וואָס זיַינען אים געבאָרן
geborn im zainen vos Dovidn fun zin di zainen dos un
born him are which Dovid of sons the are this and

געוואָרן אין חֶבְרוֹן: דער בכוֹר, אַמנוֹן, פֿון אַחינוֹעַמען
Achinoamen fun Amnon bechor der Chevron in gevorn
Achino'am of Amnon firstborn the Chevron in having become

פֿון יִזְרְעֶאל; דער צווייטער, דָּניאֵל, פֿון אַבִּיגַיִל, פֿון כַּרְמֶל; [ב] דער דריטער,
driter der Karmel fun Avigaln fun Daniel tsveiter der Yizreel fun
third the Karmel of Avigal of Daniel second the Yizre'el of

אַבְשָׁלוֹם דער זון פֿון מַעֲכָה דער טאָכטער פֿון תַּלְמַי דעם מלך
melech dem Talmai fun tochter der Maachah fun zun der Avshalom
king the Talmai of daughter the Ma'achah of son the Avshalom

פֿון גשור; דער פֿינפֿטער, אֲדוֹנִיָּה דער זון פֿון חַגִּית; [ג] דער פֿירטער,
finfter der Chagiten fun zun der Adoniyah firter der Geshur fun
fifth the Chaggit of son the Adoniyah fourth the Geshur of

שפַטְיָה, פֿון אֲבִיטַל; דער זעקסטער, יִתְרְעָם, פֿון זיין ווייב עֶגְלָה.
Eglahn vaib zain fun Yitream zekster der Avitaln fun Shefatyah
Eglah wife his of Yitre'am sixth the Avital of Shephatyah

[ד] די זעקס זיַינען אים געבאָרן געוואָרן אין חֶבְרוֹן; און ער האָט דאָרטן
dortn hot er un Chevron in gevorn geborn im zainen zeks di
there has he and Chevron in become born him are six the

געקיניגט זיבן יאָר און זעקס חדשים; און דריַי און דרייַסיק יאָר האָט
hot yor draisik un drai un chodeshim zeks un yor zibn gekinigt
has years thirty and three and months six and year seven reigned

ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er
Yerushalayim in reigned he

Haroeh, and half of Menuchot. [53] And the mishpekhot of Kiryat-Ye'arim; the Yitri, and the Puti, and the Shumati, and the Mishra'i; of them came the Tzorati, and the Tzorati.

[54] The Bnei Salma; Beit-lechem, and the Netophati, Atrot Bais Yoav, and half of the Manachati, the Tzori. [55] And the mishpekhot of the sofrim *(scribes)* which dwelt at Yabetz; the Tiratim, the Shime'atim, and Sukhatim. These are the Kenim that came of Chammat avi Bais Rechav.

3 Now these were the Bnei Dovid, which were born unto him in Chevron; the bechor Amnon, of Achino'am of Yizre'el; the second Daniel, of Avigal of Karmel; [2] The third, Avshalom Ben Ma'akhah Bat Talmai Melech Geshur; the fourth, Adoniyah Ben Chaggit; [3] The fifth, Shephatyah of Avital; the sixth, Yitre'am by Eglah his isha. [4] These six were born unto him in Chevron; and there he reigned sheva shanim and shishah chodashim; and in Yerushalayim he reigned shloshim and shalosh shanah.

[5] And these were born unto him in Yerushalayim: Shime'a, and Shovav, and Natan, and Sh'lomo, four, by Bat-Shu'a Bat Ammi'el; [6] Yivchar also, and Elishama, and Eliphelet, [7] And Nogah, and Nepheg, and Yaphia, [8] And Elishama, and Elyada, and Eliphelet, nine. [9] These were all the Bnei Dovid, besides the Bnei Pilagshim *(concubines)*, and Tamar their achot.

[10] And Ben Sh'lomo was Rechav'am, Aviyah bno, Asa bno, Yehoshaphat bno, [11] Yoram bno, Achazyahu bno, Yoash bno, [12] Amatzyahu bno, Azaryah bno, Yotam bno, [13] Achaz bno, Chizkiyahu bno, Menasheh bno, [14] Amon bno, Yoshiyahu bno. [15] And the Bnei Yoshiyahu were, the bechor Yochanan, the second Y'hoyakim, the third Tzidkiyahu, the fourth Shallum. [16] And the Bnei Y'hoyakim; Yechanyah bno, Tzidkiyah bno.

[17] And the Bnei Yechanyah: Assir, Sh'altiel bno, [18] Malkiram also, and Pedayah, Shenatzar, Yekamyah, Hoshama, and Nedavyah. [19] And the Bnei Pedayah were: Zerubavel and

ה און די דאָזיקע זײַנען אים געבאָרן געווָארן אין ירושָלַיִם׃
Yerushalayim in gevorn geborn im zainen dozike di un
Yerushalayim in become born to him are these the and

שִׁמְעָא , און שׁוֹבָב , און נָתָן , און שלמה – פֿיר , פֿון בת-שוּעַ דער
der Bat-Shua fun fir Shlomo un Natan un Shovav un Shimea
the Bat-Shu'a of four Sh'lomo and Natan and Shovav and Shime'a

ו טאָכטער פֿון עַמִּיאֵל ; ז און יִבְחָר , און אֱלִישָׁמָע , און אֱלִיפֶֽלֶט ;
un Elifelet un Elishama un Yivchar un Ammieln fun tochter
and Eliphelet and Elishama and Yivchar and Ammi'el of daughter

ח נוֹגַה , און נֶפֶג , און יָפִֽיעַ ; ח און אֱלִישָׁמָע , און אֱלְיָדָע , און אֱלִיפֶֽלֶט
Elifelet un Elyada un Elishama un Yafia un Nefeg un Nogah
Eliphelet and Elyada and Elishama and Yaphia and Nepheg and Nogah

ט נײַן . ט דאָס זײַנען אַלע זין פֿון דָּוִד , אַחוץ די זין פֿון
di fun zin di achuts Dovidn fun zin ale zainen dos nain
the of sons the aside from Dovid of sons all are these nine

קעפּסווײַבער, און זייער שוועסטער תָּמָר .
Tamar shvester zeyer un kepsvaiber
Tamar sister their and concubines

י און דער זון פֿון שלמהן איז געווען רחַבְעָם . זײַן זון איז געווען
geven iz zun zain Rechavam geven iz Shlomoen fun zun der un
was is son his Rechav'am was is Sh'lomo of son the and

יא אַבִּיָה , זײַן זון אָסָא, זײַן זון יְהוֹשָׁפָט ; זײַן זון יוֹרָם , זײַן זון
zun zain Yoram zun zain Yehoshafat zun zain Asa zun zain Aviyah
son his Yoram son his Yehoshaphat son his Asa son his Aviyah

יב אַחַזְיָהוּ , זײַן זון יוֹאָש ; זײַן זון אַמַצְיָהוּ , זײַן זון עֲזַרְיָה , זײַן
zain Azaryah zun zain Amatsyahu zun zain Yoash zun zain Achazyahu
his Azaryah son his Amatzyahu son his Yoash son his Achazyahu

יג זון יוֹתָם ; יג זײַן זון אָחָז , זײַן זון חִזְקִיָּהוּ , זײַן זון מְנַשֶּׁה ;
Menasheh zun zain Chizkiyah zun zain Achaz zun zain Yotam zun
Menasheh son his Chizkiyahu son his Achaz son his Yotam son

יד זײַן זון אָמוֹן , זײַן זון יאשִׁיָהוּ . טו און די זין פֿון יאשִׁיָהוּ
Yoshiyahun fun zin di un Yoshiyah zun zain Amon zun zain
Yoshiyahu of sons the and Yoshiyahu son his Amon son his

זײַנען געווען: דער בכור יוֹחָנָן , דער צווייטער יְהוֹיָקִים דער דריטער
driter der Yhoyakim tsveiter der Yochanan bechor der geven zainen
third the Y'hoyakim second the Yochanan firstborn the were are

צִדְקִיָּהוּ , דער פֿירטער, שַׁלּוּם . טז און די זין פֿון יְהוֹיָקִימען זײַנען
zainen Yhoyakimen fun zin di un Shallum firter der Tsidkiyah
are Y'hoyakim of sons the and Shallum fourth the Tzidkiyahu

געווען: זײַן זון יְכָנְיָה , זײַן זון צִדְקִיָּה .
Tsidkiyah zun zain Yechanyah zun zain geven
Tzidkiyah son his Yechanyah son his were

יז און די זין פֿון יְכָנְיָה דעם געפֿאַנגענעם: זײַן זון שְׁאַלְתִּיאֵל,
Shaltiel zun zain gefangenem dem Yechanyah fun zin di un
Sh'altiel son his the prisoner the Yechanyah of sons the and

יח און מַלְכִּירָם , און פְּדָיָה , און שְׁנַאצַר , יְקַמְיָה , הוֹשָׁמָע , און
un Hoshama Yekamyah Shenatsar un Pedayah un Malkiram un
and Hoshama Yekamyah Shenatzar and Pedayah and Malkiram and

נְדַבְיָה . יט און די זין פֿון פְּדָיָהן : זרובבל , און שִׁמְעִי . און די
Nedavyah di un Zerubavel Pedayahn fun zin di un
the and Shime'i and Zerubavel Pedayah of sons the and

קינדער פון זרובבל : משולם , און חֲנַנְיָה , און זייער שוועסטער
shvester zeyer un Chananyah un Meshulam Zerubaveln fun kinder
sister their and Chananyah and Meshullam Zerubavel of children

שלומית ; כ און חשובה , און אוהל, און ברכיה , און חסדיה ,
Chasadyah un Berechyah un Ohel un Chashuvah un Shelomit
Chasadyah and Berechyah and Ohel and Chashuvah and Shelomit

יושב-חסד – פינף. כא און די זין פון חֲנַנְיָהן : פלטיה און
un Pelatyah Chananyahn fun zin di un finf Yushav-Chesed
and Pelatyah Chananyah of sons the and five Yushav-Chesed

ישעיה . די זין פון ישַׁעְיָהן : רפיה . די זין פון רְפָיָהן : ארנן .
Ornon Refayahn fun zin di Refayah Yeshayahn fun zin di Yeshayah
Arnan Refayah of sons the Refayah Yeshayah of sons the Yeshayah

די זין פון אַרְנָנען : עובדיה . די זין פון עוֹבַדְיָהן : שכניה .
Shechanyah Ovadyahn fun zin di Ovadyah Arnonen fun zin di
Shechanyah Ovadyah of sons the Ovadyah Arnan of sons the

כב און די זין פון שְׁכַנְיָהן : שמעיה . און די זין פון שְׁמַעְיָהן :
Shemayahn fun zin di un Shemayah Shechanyahn fun zin di un
Shema'yah of sons the and Shema'yah Shechanyah of sons the and

חטוש , און יִגְאָל, און בריח , און נעריה , און שָׁפָט – זעקס.
zeks Shafat un Nearyah un Bariach un Yigal un Chattush
six Shaphat and Nearyah and Bariach and Yigal and Chattush

כג און די זין פון נְעַרְיָהן : אֶלְיוֹעֵינַי , און חזקיה , און עַזְרִיקָם
Azrikam un Chizkiyah un Elyoeinai Nearyahn fun zin di un
Azrikam and Chizkiyah and Elyo'einai Nearyah of sons the and

– דריי . כד און די זין פון אֶלְיוֹעֵינַיִן : הוֹדַוְיָהוּ און אֶלְיָשִׁיבּ , און
un Elyashiv un Hodavyahu Elyoeinain fun zin di un drai
and Elyashiv and Hodavyahu Elyo'einai of sons the and three

פלליה , און עקוב , און יוֹחָנָן , און דְּלָיָה , און עֲנָנִי – זיבן .
zibn Anani un Delayah un Yochanan un Akkuv un Pelayah
seven Anani and Delayah and Yochanan and Akkuv and Pelayah

ד די זין פון יְהוּדָהן : פֶּרֶץ , חֶצְרוֹן , און כַּרְמִי , און חור , און
un Chur un Karmi un Chetsron Perets Yehudahn fun zin di
and Chur and Carmi and Chetzron Peretz Yehudah of sons the

שובל .
Shoval
Shoval

ב און רְאָיָה דער זון פון שׁוֹבָל האט געבאָרן
geborn hot Shovaln fun zun der Reayah un
fathered has Shoval of son the Reayah and

יַחַת , און יַחַת האט געבאָרן אַחוּמַין ,
Achumain geborn hot Yachat un Yachaten
Achumai fathered has Yachat and Yachat

און לַהַד . דאָס זיַינען די משפחות פון די
di fun mishpoches di zainen dos Lahadn un
the of families the are these Lahad and

צָרְעָתִים .
Tsoratim
Tzorati

ג און די דאָזיקע זיַינען פון פַּאָטער פון עיטם : יִזְרְעֶאל, און יִשְׁמָא ,
Yishma un Yizreel Eitam fun foter dem fun zainen dozike di un
Yishma and Yizre'el Eitam of father the of are these the and

און יִדְבָּש ; און דער נאָמען פון זייער שוועסטער איז געווען הַצְלֶלְפּוֹנִי ;
Hatslelponi geven iz shvester zeyer fun nomen der un Yidbash un
Hatzlelponi was is sister their of name the and Yidbash and

Shime'i. And Bnei Zerubavel: Meshullam, and Chananyah, and Shelomit their achot; 20 And Chashuvah, Ohel, Berechyah, Chasadyah, Yushav-Chesed, 5. 21 And the Bnei Chananyah: Pelatyah, and Yeshayah, the Bnei Refayah, the Bnei Arnan, the Bnei Ovadyah, the Bnei Shechanyah. 22 And the Bnei Shechanyah: Shema'yah; and the Bnei Shema'yah: Chattush, Yigal, Bariach, Nearyah, Shaphat, 6. 23 The Bnei Nearyah: Elyo'einai, Chizkiyah, Azrikam, 3. 24 And the Bnei Elyo'einai were Hodavyahu, and Elyashiv, and Pelayah, and Akkuv, and Yochanan, and Delayah, and Anani, 7.

4 The Bnei Yehudah; Peretz, Chetzron, and Carmi, and Chur, and Shoval.

2 And Reayah Ben Shoval fathered Yachat; and Yachat fathered Achumai, and Lahad. These are the mishpekhot of the Tzorati.

3 And these were the sons of Eitam; Yizre'el *(Jezreel)*, Yishma, Yidbash; and the shem of their

ד און פנואֵל דער פַֿאטער פֿון גדוֹר , און עֶזֶר דער פַֿאטער פֿון חוּשָׁה .
Chushah fun foter der Ezer un Gedor fun foter der Penuel un
Chushah of father the Ezer and Gedor of father the Penuel and

דאָס זיינען די קינדער פֿון חור דעם בכוֹר פֿון אֶפְֿרָת דעם פַֿאטער
foter dem Efratah fun bechor dem Chur fun kinder di zainen dos
father the Ephratah of firstborn the Chur of children the are this

פֿון בֵּית-לֶחֶם .
Beis-Lechem fun
Beit-Lechem of

ה און אַשחור דער פַֿאטער פֿון תקוֹעַ האָט געהאַט צוויי ווייבער: חלאָה ,
Chelah vaiber tsvei gehat hot Tekoa fun foter der Ashchur un
Chelah wives two had has Tekoa of father the Ashchur and

ו און נַעֲרָה . און נַעֲרָה האָט אים געבאָרן אַחוזָמען , און
un Achuzamen geborn im hot Naarah un Naarah un
and Achuzam given birth to him has Na'arah and Na'arah and

חֵפֶר , און תֵּימָנִין , און דעם אַחשְׁתָּרִי . דאָס זיינען די זין פֿון
fun zin di zainen dos Achashtari dem un Temanien un Cheferen
of sons the are this Haachashtari the and Temeni and Chepher

ז נַעֲרָהן . און די זין פֿון חלאָהן : צֶרֶת , און צוֹחַר , און אֶתְנָן .
Etnan un Tsochar un Tseret Chelahn fun zin di un Naarahn
Etnan and Tzochar and Tzeret Chelah of sons the and Na'arah

ח און קוֹץ האָט געבאָרן עָנוּבן , און הַצוֹבֵבָהן , און די משפחות פֿון
fun mishpoches di un Tsovevahn un Anuvn geborn hot Kots un
of families the and Tzovevah and Anuv fathered has Kotz and

אֲחַרְחֵל דעם זון פֿון הָרוּמען . ט און יַעְבֵּץ איז געווען דער אָנגעזעענסטער
ongezeenster der geven iz Yabets un Harumen fun zun dem Acharchel
eminent the was is Yabetz and Harum of son the Acharchel

פֿון זיינע ברידער ; און זיין מוטער האָט געראָפֿן זיין נאָמען יַעְבֵּץ ,
Yabets nomen zain gerufn hot muter zain un brider zaine fun
Yabetz name his called has mother his and brothers his of

י און אַזוי צו זאָגן : ווייל איך האָב אים געבאָרן מיט פּיין .
un pain mit geborn im hob ich vail zogn tsu azoi
and affliction with given birth to him have I because say to so

יַעְבֵּץ האָט געראָפֿן צום אלוקי יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן : אויב בענטשן
bentshn oib zogn tsu azoi Yisroel Elokei tsum gerufn hot Yabets
bless if say to so Yisroel the G-d of to called has Yabetz

וועסטו מיך בענטשן, און ווועסט פֿאַרגרעסערן מיין געמאַרק, און דיין
dain un gemark main fargresern vest un bentshn mich vestu
your and border my increase will and bless me will you(sg)

האַנט ווען זיין מיט מיר, און ווועסט באַהיטן פֿון בייז, מיך נישט וויי צו
tsu vei nisht mich beiz fun bahitn vest un mir mit zain vet hant
to woe not me evil from preserve will and me with be will hand

טאָן. און ה האָט אים באַשערט וואָס ער האָט געבעטן .
gebetn hot er vos bashert im hot Hashem un ton
entreated has he which appointed him has Hashem and do

יא און כלוּבּ דער ברודער פֿון שוּחָה האָט געבאָרן מחירן , וואָס
vos Mechiren geborn hot Shuchahn fun bruder der Chelub un
which Mechir fathered has Shuchah of brother the Keluv and

יב און אֶשתּוֹן האָט געבאָרן . אֶשתּוֹנען פֿון פַֿאטער דער געווען איז
geborn hot Eshton un Eshtonen fun foter der geven iz
fathered has Eshton and Eshton of father the having been is

achot *(sister)* was Hatzlelponi; [4] And Penuel avi Gedor, and Ezer avi Chushah. These are the Bnei Chur, the bechor of Ephratah avi Beit-Lechem.

[5] And Ashchur avi Tekoa had two nashim *(wives)*, Chelah and Na'arah. [6] And Na'arah bore him Achuzam, Chepher, Temeni, Haachashtari, the Bnei Na'arah. [7] And the Bnei Chelah were Tzeret, and Tzochar, and Etnan. [8] And Kotz fathered Anuv, and Tzovevah, and the mishpekhot of Acharchel Ben Harum. [9] And Yabetz was more honorable than his brethren; and immo *(his mother)* called shmo Yabetz, saying, Because I bore him beotzev *(with sorrow)*. [10] And Yabetz called on Elohei Yisroel, saying, O that Thou wouldest put a barucha on me indeed, and enlarge my territory, and that Thine yad might be with me, and that Thou wouldest keep me from ra'ah, that it may not grieve me! And Elohim granted him that which he requested.

[11] And Keluv achi *(brother of)* Shuchah fathered Mechir avi Eshton. [12] And Eshton fathered Beit-Rapha, and Paseach, and Techinnah avi

Ir Nachash. These are the anashim of Rechah.

בֵּית-רָפָא , וְאוֹן פָּסֵחַ , וּתְחִנָּה דעם פאטער פון עִיר-נָחָשׁ .
Ir-Nachash fun foter dem Techinnah un Paseachn un Beis-Rafan
Ir Nachash of father the Techinnah and Paseach and Beit-Rapha

דאָס זיינען די מענטשן פון רֵכָה .
Rechah fun mentshn di zainen dos
Rechah of men the are these

13 And the Bnei Kenaz; Otniel, and Serayah; and the Bnei Otniel; Chatat. 14 And Me'onotai fathered Ophrah; and Serayah fathered Yoav avi Gey Charashim; for they were charashim *(craftsmen)*. 15 And the Bnei Kalev Ben Yephunneh; Iru, Elah, and Na'am; and the Bnei Elah, even Kenaz.

יג וְאוֹן דִּי זִין פון קְנַז זיינען געווען: עָתְנִיאֵל, וְאוֹן שְׂרָיָה . וְאוֹן די
di un Serayah un Otniel geven zainen Kenazn fun zin di un
the and Serayah and Otniel were are Kenaz of sons the and

זִין פון עָתְנִיאֵל: חֲתַת . יד וְאוֹן מְעוֹנוֹתַי האָט געבאָרן עָפְרָה ; וְאוֹן
un Ofrahn geborn hot Meonotai un Chatat Otnieln fun zin
and Ophrah fathered has Me'onotai and Chatat Otniel of sons

שְׂרָיָה האָט געבאָרן יוֹאָבְ דעם פאָטער פון גֵּיא-חֲרָשִׁים ; וּוָארעם זיי
zei vorem Gey-Charashim fun foter dem Yoav geborn hot Serayah
they because Gey Charashim of father the Yoav fathered has Serayah

זיינען געווען מיינסטערס. טו וְאוֹן דִּי זִין פון כָּלֵבְ דעם זון פון יְפֻנֶּה
Yefunehn fun zun dem Kalev fun zin di un mainsters geven zainen
Yephunneh of son the Kalev of sons the and craftsmen were are

זיינען געווען: עִירִי, אֵלָה, וְאוֹן נַעַם . וְאוֹן די זִין פון אֵלָה: קְנַז .
Kenaz Elahn fun zin di un Naam un Elah Iru geven zainen
Kenaz Elah of sons the and Na'am and Elah Iru were are

16 And the Bnei Yehallelel; Ziph, and Ziphah, Tirya, and Asare'el. 17 And the Bnei Ezrah were Yeter, and Mered, and Epher, and Yalon; and she bore Miryam, and Shammai, and Yishbach avi Eshtemo'a.

טז וְאוֹן די זִין פון יְהַלֶּלְאֵל : זִיף , וְאוֹן זִיפָה , תִּירִיָּא, וְאוֹן אַשַּׂרְאֵל.
Asareel un Tirya Zifah un Zif Yehallelen fun zin di un
Asare'el and Tirya Ziphah and Ziph Yehallelel of sons the and

יז וְאוֹן די זִין פון עֶזְרָה : יֶתֶר , וְאוֹן מֶרֶד , וְאוֹן עֵפֶר , וְאוֹן יָלוֹן .
Yalon un Efer un Mered un Yeter Ezrahn fun zin di un
Yalon and Epher and Mered and Yeter Ezrah of sons the and

וְאוֹן זִי האָט געבאָרן מִרְיָם , וְאוֹן שַׁמַּי , וְאוֹן יִשְׁבַּח
Yishbach un Shammaien un Miryamen geborn hot zi un
Yishbach and Shammai and Miryam given birth to has she and

דעם פָּאָטער פון אֶשְׁתְּמוֹעַ .
Eshtemoa fun foter dem
Eshtemo'a of father the

18 And his isha a Yehudiyah bore Yered avi Gedor, Chever avi Sokhoh, and Yekutiel avi Zanoach. And these are the Bnei Bityah Bat Pharaoh, which Mered took [as isha].

יח וְאוֹן זִין וויַיב די יְהוּדִיָּה האָט געבאָרן יֶרֶד דעם פָּאָטער
foter dem Yered geborn hot Yehudiyah di vaib zain un
father the Yered given birth to has Yehudiyah the wife his and

פון גְּדוֹר , וְאוֹן חֶבֶר דעם פָּאָטער פון שׂוֹכוֹ , וְאוֹן יְקוּתִיאֵל דעם פָּאָטער
fun gedor un Chever dem foter fun Socho un Yekutiel dem foter
of Gedor and Chever the father of Sokhoh and Yekutiel the father

פון זָנוֹחַ – וְאוֹן דאָס זיינען די זִין פון בִּתְיָה דער טאָכטער פון
Zanoach fun un dos zainen di zin fun Bityah der tochter fun
Zanoach of and these are the sons of Bityah the daughter of

פַּרְעֹה , וואָס מֶרֶד האָט גענומען .
Pharaohn vos Mered hot genumen
Pharaoh which Mered has taken

19 And the Bnei eshet Hodiyah the achot *(sister)* of Nacham avi Ke'ilah the Garmi, and Eshtemo'a the Ma'akhati. 20 And the Bnei Shimon were Amnon, and Rinnah,

יט וְאוֹן די זִין פון הוֹדִיָּהס וויַיב, דער שוועסטער פון נַחַם
Nacham fun shvester der vaib Hodiyahs fun zin di un
Nacham of sister the wife Hodiyah of sons the and

דעם פָּאָטער פון קְעִילָה, זיינען געווען: דער גַּרְמִי , וְאוֹן אֶשְׁתְּמוֹעַ
Eshtemoa un Garmi der geven zainen Keilah fun foter dem
Eshtemo'a and Garmi the were are Ke'ilah of father the

Ben-Chanan, and Tilon. And the Bnei Yishi were Zochet, and Ben-Zochet.

דער מַעֲכָתִי . כ און די זין פֿון שימוֹנען : אַמנוֹן , און רִנָּה ,
Rinnah un Amnon Shimeonen fun zin di un Maachati der
Rinnah and Amnon Shimon of sons the and Ma'akhati the

בן-חָנָן , און תילוֹן . און די זין פֿון יִשְׁעִי : זוֹחת , און בן-זוֹחת .
Ben-Zochet un Zochet Yishien fun zin di un Tilon un Ben-Chanan
Ben-Zochet and Zochet Yishi of sons the and Tilon and Ben-Chanan

[21] The Bnei Shelah Ben Yehudah were Er avi Lekhah, and La'dah avi Mareshah, and the mishpekhot of the bais of them that were workers with fine linen, of the Bais-Ashbe'a,

כא די קינדער פֿון שֵׁלָה דעם זון פֿון יהוּדהן : עֵר דער פַֿאטער פֿון
fun foter der Er Yehudahn fun zun dem Shelah fun kinder di
of father the Er Yehudah of son the Shelah of children the

לֵכָה , און לַעְדָה דער פַֿאטער פֿון מָרֵשָׁה , און די משפחות פֿון
fun mishpoches di un Mareshah fun foter der Ladah un Lechah
of families the and Mareshah of father the La'dah and Lekhah

דעם הויז פֿון די לינענאַרבעטער פֿון דעם הויז פֿון אַשבעַ ;
Ashbea fun hoiz dem fun lainenarbeter di fun hoiz dem
Ashbe'a of house the of workers with fine linen the of house the

[22] And Yokim, and the anashim of Kozeva, and Yoash, and Saraph who ruled in Moav, and Yashuvi Lechem. And these are ancient records.

כב און יוֹקים , און די מענטשן פֿון כּוֹזֵבָא , און יוֹאָש , און שָׂרָף , וואָס
vos Saraf un Yoash un Kozeva fun mentshn di un Yokim un
which Saraph and Yoash and Kozeva of men the and Yokim and

האָבן געהערשט איבער מוֹאָבּ , און יָשׁוּבִי-לֶחֶם . און די געשיכטע איז אַן
an iz geshichte di un Yashuvi-Lechem un Moav iber gehersht hobn
an is history the and Yashuvi Lechem and Moav over ruled have

אַלטע. כג דאָס זיינען געווען די טעפּער , און זיי האָבן געווווינט אין
in gevoint hobn zei un teper di geven zainen dos alte
in dwelt have they and potter the having been are this old

נְטָעִים און גְּדֵרָה ; ביי דעם מלך אין זיין וויירטשאַפֿט זיינען זיי
zei zainen virtshaft zain in melech dem bai Gederah un Netaim
they are administration his in king the by Gederah and Neta'im

דאָרטן געזעסן.
gezesn dortn
settled there

[24] The Bnei Shim'on were Nemuel, and Yamin, Yariv, Zerach and Sha'ul;

כד די זין פֿון שמעונען : נמואֵל , און יָמִין , יָרִיב , זֶרַח , שָׁאוּל .
Shaul Zerach Yariv Yamin un Nemuel Shimeonen fun zin di
Sha'ul Zerach Yariv Yamin and Nemuel Shim'on of sons the

[25] Shallum bno, Mivsam bno, Mishma bno.

כה זיין זון איז געווען שַׁלוּם , זיין זון מִבְשָׂם , זיין זון מִשְׁמָע . כו און
un Mishma zun zain Mivsam zun zain Shallum geven iz zun zain
and Mishma son his Mivsam son his Shallum was is son his

[26] And the Bnei Mishma: Chamuel bno, Zakkur bno, Shime'i bno.

די קינדער פֿון מִשְׁמָעַן זיינען געווען: זיין זון חמואֵל , זיין זון
zun zain Chamuel zun zain geven zainen Mishmaen fun kinder di
son his Chamuel son his were are Mishma of children the

זַכּוּר , זיין זון שִׁמְעִי .
Shimei zun zain Zakur
Shime'i son his Zakkur

[27] And Shime'i had sixteen banim and six banot, but his brethren had not many banim, neither did all their mishpakhat multiply like the Bnei Yehudah.

כז און שִׁמְעִי האָט געהאַט זעכצן זין און זעקס טעכטער ; אָבער
ober techter zeks un zin zechtsn gehat hot Shimei un
but daughters six and sons sixteen had has Shime'i and

זיינע ברידער האָבן נישט גהאַט פֿיל קינדער , און זייער גאַנצע
gantse zeyer un kinder fil gehat nisht hobn brider zaine
whole their and children many had not have brothers his

משפּחה האָט זיך נישט געמערט אַזוי ווי די קינדער פֿון יהוּדה .
Yehudah fun kinder di vi azoi gemert nisht zich hot mishpoche
Yehudah of children the as so multiplied not self has family

כח און זיי זיַנען געזעסן אין באֵר-שֶׁבַע , און מוֹלָדָה , און
un Moladah un Beer-Sheva in gezesn zainen zei un
and Moladah and Be'er-Sheva in settled are they and

חַצַר-שׁוּעָל ;
Chatsar-Shual
Chatzar Shual

כט און אין בִּלְהָה , און אין עֶצֶם , און אין תּוֹלָד ; ל און אין בתוּאֵל,
Betuel in un Tolad in un Etsem in un Bilhah in un
Betuel in and Tolad in and Etzem in and Bilhah in and

און אין חָרמָה , און אין ציקלַג ; לא און אין בֵּית-מַרכָּבוֹת , און
un Beis-HaMarkavot in un Tsiklag in un Chormah in un
and Beit-HaMarkavot in and Tziklag in and Chormah in and

אין חַצַר-סוּסים , און אין בֵּית-בראִי, און אין שַׁעֲרַים . דאָס זיַנען
zainen dos Shaarayim in un beit-bri in un Chatsar-Susim in
are this Sha'arayim in and Beit-Biri in and Chatzar Susim in

געווען זייערע שטעט ביז דָּוִד איז געווָארן מלך . לב און
un melech gevorn iz Dovid biz shtet zeyere geven
and king having become is Dovid until cities their having been

זייערע דערפֿער זיַנען געווען: עֵיטָם, און עַין , רִמּוֹן , און תּוֹכֶן ,
Tokhen un Rimmon Ayin un Eitam geven zainen derfer zeyere
Tokhen and Rimmon Ayin and Eitam were are villages their

און עָשָׁן – פִּינף שטעט; לג און אַלע זייערע דערפֿער ווּאָס אַרום די
di arum vos derfer zeyere ale un shtet finf Ashan un
the round which villages their all and towns five Ashan and

דאָזיקע שטעט, ביז בַּעַל. דאָס זיַנען געווען זייערע ווויונערטער ,
voinerter zeyere geven zainen dos Baal biz shtet dozike
settlements their having been are this Ba'al unto cities this

און זייער יחוס-בריוו איז געווען לויט זיי .
zei loit geven iz yiches-briv zeyer un
them according to having been is genealogical records their and

לד און משׁוֹבָב , און יַמלֵך , און יוֹשָׁה , דער זון פֿון אֲמַציָהוּ ;
Amatsyahn fun zun der Yoshah un Yamlech un Meshovav un
Amatzyah of son the Yoshah and Yamlech and Meshovav and

לה און יוֹאֵל, און יֵהוּא דער זון פֿון יוֹשִׁבְיָה דעם זון פֿון שְׂרָיָה דעם
dem Serayah fun zun dem Yoshivyah fun zun der Yehu un Yoel un
the Serayah of son the Yoshivyah of son the Yehu and Yoel and

זון פֿון עַשׂיאֵלן; לו און אֶלְיוֹעֵינַי , און יַעקוֹבָה , און ישׁוֹחָיָה , און
un Yeshochayah un Yaakovah un Elyoeinai un Asieln fun zun
and Yeshochayah and Ya'akovah and Elyo'einai and Asiel of son

עֲשָׂיָה , און עַדִיאֵל, און ישׁימִיאֵל , און בְּנָיָה ; לז און זיזָא דער זון פֿון
fun zun der Ziza un Benayah un Yesimiel un Adiel un Asayah
of son the Ziza and Benayah and Yesimi'el and Adiel and Asayah

שִׁפְעִי דעם זון פֿון אַלוֹן , דעם זון פֿון יְדָיָה , דעם זון פֿון שִׁמרִי , דעם
dem Shimri fun zun dem Yedayah fun zun dem Alon fun zun dem Shifi
the Shimri of son the Yedayah of son the Allon of son the Shiphi

זון פֿון שְׁמַעְיָהוּ – לח די דאָזיקע ווּאָס קומען דאָ מיט די נעמען ,
nemen di mit do kumen vos dozike di Shemayahn fun zun
names the with here come which these the Shema'yah of son

זיַנען געווען פֿירשטן אין זייערע משפּחות ; און זייערע פַֿאָטערהייַזער
foterhaizer zeyere un mishpoches zeyere in firshtn geven zainen
father's household their and families their in nasi'im were are

האָבן זיך שטאַרק פַֿאַרשפּרייט. לט און זיי זיַנען אַוועק צום אַיַנגאַנג
aingang tsum avek zainen zei un farshpreit shtark zich hobn
entrance to away are they and spread strong selves have

28 And they dwelt at Be'er-Sheva, and Moladah, and Chatzar Shual,

29 And at Bilhah, and at Etzem, and at Tolad, 30 And at Betuel, and at Chormah, and at Tziklag, 31 And at Beit-Markavot, and Chatzar Susim, and at Beit-Biri, and at Sha'arayim. These were their towns until the reign of Dovid. 32 And their villages were Eitam, and Ayin, Rimmon, and Tokhen, and Ashan, five towns; 33 And all their villages were all around these towns as far as Ba'al. These were their settlements, and their genealogical records.

34 And Meshovav, and Yamlech, and Yoshah Ben Amatzyah, 35 And Yoel, and Yehu Ben Yoshivyah Ben Serayah Ben Asiel, 36 And Elyo'einai, and Ya'akovah, and Yeshochayah, and Asayah, and Adiel, and Yesimi'el, and Benayah, 37 And Ziza Ben Shiphi Ben Allon Ben Yedayah Ben Shimri Ben Shema'yah. 38 These listed by their shmot were nasi'im in their mishpekhot; and the bais of avoteihem increased greatly. 39 And they went to

פֿון גדוֹר , ביז צום מזרח פֿון טאָל , צו זוכן פֿיטערונג פֿאַר
far fiterung zuchn tsu tal fun mizrech tsum biz Gedor fun
for pasture seek to the valley of east to unto Gedor of

זייערע שאָף . מ און זיי האָבן געפֿונען אַ פֿעטע און גוטע פֿיטערונג, און
un fiterung gute un fete a gefunen hobn zei un shof zeyere
and pasture good and fat a found have they and sheep their

דאָס לאַנד איז געווען גערעם , און רויִק , און בשלווה ; וואָרעם פֿון חָם
Cham fun vorem beshalve un ruik un geram geven iz land dos
Cham of for at peace and quiet and spacious was is land the

זיַינען געווען די וואָס זיַינען דאָרטן געזעסן פֿריער . מא און די דאָזיקע
dozike di un frier gezesn dortn zainen vos di geven zainen
this the and before settled there are which the were are

וואָס זיַינען דאָ פֿאַרשריבן מיט די נעמען , זיַינען געקומען אין
in gekumen zainen nemen di mit farshribn do zainen vos
in having come are names the with written down here are which

די טעג פֿון יחִזקִיָה דעם מלך פֿון יהוּדה , און האָבן געשלאָגן
geshlogn hobn un Yehudah fun melech dem Yechizkiyah fun teg di
struck have and Yehudah of king the Yechizkiyah of days the

זייערע געצעלטן, און די מְעונים וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען , און
un gefunen dortn zich hobn vos MUnim di un getseltn zeyere
and found there self have which Me'unim the and tents their

זיי האָבן זיי פֿאַרוויסט ביז אויף היַינטיקן טאָג, און האָבן זיך באַזעצט
bazetst zich hobn un tog haintikn oif biz farvist zei hobn zei
settled self have and day this very on until laid waste they have they

אויף זייער אָרט ; וואָרעם דאָרטן איז געווען פֿיטערונג פֿאַר זייערע שאָף .
shof zeyere far fiterung geven iz dortn vorem ort zeyer oif
sheep their for pasture having been is there because place their on

מב און פֿון זיי , פֿון די קינדער פֿון שמעון , זיַינען אַוועק צום באַרג
barg tsum avek zainen Shimeon fun kinder di fun zei fun un
mount to away are Shim'on of children the of them of and

שֵׂעִיר פֿינף הונדערט מאַן, און פּלַטיָה , און נעַריָה , און רפָיָה , און
un Refayah un Nearyah un Pelatyah un man hundert finf Seir
and Refayah and Nearyah and Pelatyah and men hundred five Se'ir

עוזיאֵל, די זין פֿון יִשעִין , זיי פֿאַרויס . מג און זיי האָבן געשלאָגן דעם
dem geshlogn hobn zei un farois zei Yishien fun zin di Uziel
the struck have they and ahead of they Yishi of sons the Uzziel

אַנטרונענעם איבערבלייַב פֿון עַמָלֵק , און זיַינען דאָרטן געבליבן ביז זיצן
biz zitsn geblibn dortn zainen un Amalek fun iberblaib antrunenem
until sit remain there are and Amalek of remnant refugee

אויף היַינטיקן טאָג.
tog haintikn oif
day this very on

ה און די זין פֿון ראובֵן דעם בכוֹר פֿון יִשרָאֵלן – וואָרעם ער
er vorem Yisroeln fun bechor dem Reuven fun zin di un
he for Yisroel of firstborn the Reuven of sons the and

איז געווען דער בכוֹר , אָבער אַז ער האָט פֿאַרשוועכט דאָס
dos farshvecht hot er az ober bechor der geven iz
this profaned has he when but firstborn the having been is

געלעגער פֿון זיַין פֿאָטער, איז זיַין בכוֹרה אָוועקגעגעבן געוואָרן
gevorn avekgegebn bechoire zain iz foter zain fun geleger
having become given birthright his is father his of bed

צו די קינדער פֿון יוֹסף דעם זון פֿון יִשרָאֵלן , הגם נישט זיך
zich nisht hagam Yisroeln fun zun dem Yosef fun kinder di tsu
self not although Yisroel of son the Yosef of children the to

the outlying area of Gedor, even unto the east side of the gey *(valley)*, to seek mireh *(pasture)* for their tzon. 40 And they found mireh fertile and tov, and ha'aretz was spacious, and quiet, and peaceful; for they of Cham had dwelt there of old. 41 And these listed by shemot came in the days of Chizkiyah (Yechizkiyahu) Melech Yehudah, and attacked their ohalim, and the Me'unim that were found there, and destroyed them utterly unto this day, and dwelt in their place, because there was mireh there for their tzon. 42 And some of them, even of the Bnei Shim'on, five hundred anashim, went to Har Se'ir, having for their leaders Pelatyah, and Nearyah, and Refayah, and Uzziel, the Bnei Yishi. 43 And they struck the she'erit *(remnant)* of Amalek that were escaped, and dwelt there unto this day.

5 Now the Bnei Reuven the bechor Yisroel, for he was the bechor; but forasmuch as he defiled the bed of aviv, his bechorah *(firstborn birthright)* was given unto the Bnei Yosef Ben Yisroel, though [the latter

צו רעבענען אין דעם יחוס-בריוו אויף דער בכורה ; [ב] ווארעם
vorem bechoire der oif yiches-briv dem in rechenen tsu
because birthright the on genealogical records the in reckon to

יהודה האָט אַריבערגעשטיגן זיינע ברידער , און פון אים איז אַרויס דער
der arois iz im fun un brider zaine aribergeshtign hot Yehudah
the out is him from and brothers his prevailed over has Yehudah

פירשט ; אָבער די בכורה איז געווען יוסף – [ג] די זין פון
fun zin di Yosefs geven iz bechoire di ober firsht
of sons the Yosef's having been is birthright the but chieftain

ראובן דעם בכור פון ישׂראֵלן זיינען געווען : חֲנוֹך , און
un Chanoch geven zainen Yisroeln fun bechor dem Reuven
and Chanokh having been are Yisroel of firstborn the Reuven

פַּלוא, חֶצרוֹן , און כַּרמי . [ד] די קינדער פון יוֹאֵלן זיינען געווען :
geven zainen Yoeln fun kinder di Karmi un Chetsron Pallu
having been are Yoel of children the Carmi and Chetzron Pallu

זיין זון שמַעְיָה , זיין זון גוֹג , זיין זון שִׁמְעִי ; [ה] זיין זון מִיכָה ,
Michah zun zain Shimei zun zain Gog zun zain Shemayah zun zain
Michoh son his Shime'i son his Gog son his Shema'yah son his

זיין זון רְאָיָה , זיין זון בַּעַל ; [ו] זיין זון באֵרָה , וואָס תִּלגַת-פִּלנֶסֶר דער
der Tilgat-Pilneser vos Beerah zun zain Baal zun zain Reayah zun zain
the Tilgat Pilneser who Be'erah son his Ba'al son his Reayah son his

מלך פון אשור האָט פַאַרטריבן ; ער איז געווען דער פירשט פון
fun firsht der geven iz er fartriben hot Ashur fun melech
of chieftain the having been is he driven out has Assyria of king

די ראובנים . [ז] און זיינע ברידער לויט זיינע משפחות , זיך
zich mishpoches zaine loit brider zaine un Reuvenim di
self families his according to relatives his and Reuveni the

יחוסנדיק לויט זייערע געבורטן, זיינען געווען :
yechusndik loit zeyere geburtn zainen geven
genealogical records to according their were birth

דער הויפט יעִיאֵל, און זכַריָהו ; [ח] און בֶּלַע דער זון פון עָזָז דעם זון
zun dem Azaz fun zun der Bela un Zecharyahu un Yeyel hoipt der
son the Azaz of son the Bela and Zecharyahu and Ye'iel head the

פון שָׁמַע , דעם זון פון יוֹאֵלן , וואָס איז געזעסן אין עַרוֹעֵר, ביז
Nevo biz Aroer in gezesn iz vos Yoeln fun zun dem Shama fun
Nevo until Aro'er in settled is who Yoel of son the Shema of

און בַּעַל-מְעוֹן ; [ט] און צו מזרח איז ער געזעסן ביז מע קומט צום
tsum kumt me biz gezesn er iz mizrech tsu un Baal-Meon un
to come one until settled he is east to and Ba'al-Me'on and

מדבר , פון טיִיך פְּרָת אָן; וואָרעם זייערע פֶּיך האָבן זיך
zich hobn fich zeyere vorem on Parat taich fun midber
self have livestock their because on Euphrates river from wilderness

פַאַרמערט אין לאַנד גִלעָד . [י] און אין די טעג פון שָׁאוּל האָבן זיי
zei hobn Shauln fun teg di in un Gilad land in farmert
they have Sha'ul of days the in and Gil'ad land of in increased

געמאַכט אַ מלחמה מיט די הַגריאים, און יענע זיינען געפַאַלן דורך
durch gefaln zainen yene un hagriim di mit milchome a gemacht
by fallen have those and Hagrites the with war a made

זייער האַנט; און זיי האָבן זיך באַזעצט אין זייערע געצעלטן איבער דער
der iber getseltn zeyere in bazetst zich hobn zei un hant zeyer
the upon tents their in settled self have they and hand their

גאַנצער געגנט צו מזרח פון גִלעָד .
Gilad fun mizrech tsu gegent gantser
Gil'ad of east to region whole

was] not listed in the family registers as the bechorah. [2] For Yehudah prevailed above his brethren, and of him came the nagid; but the bechorah *(portion of the firstborn)* was Yosef's. [3] The Bnei Reuven bechor Yisroel were Chanokh, and Pallu, Chetzron, and Carmi. [4] The Bnei Yoel: Shema'yah bno, Gog bno, Shime'i bno, [5] Michah bno, Reayah bno, Ba'al bno, [6] Be'erah bno, whom Tilgat Pilneser Melech Ashur carried away into the Golus; he was nasi of the Reuveni. [7] And his relatives by their mishpekhot, when the genealogy of their toldot was reckoned, were the rosh, Ye'iel, and Zecharyah, [8] And Bela Ben Azaz, Ben Shema, Ben Yoel who dwelt in Aro'er, even unto Nevo and Ba'al-Me'on; [9] And eastward he inhabited as far as the beginning of the midbar from the river Euphrates, because their mikneh *(livestock)* were multiplied in Eretz Gil'ad. [10] And in the days of Sha'ul they made milchamah with the Hagari'im, who fell by their yad; and they dwelt in their ohalim *(tents)* throughout

all the area east of Gil'ad.

11 And the Bnei Gad dwelt next to them, in the Eretz Bashan as far as Salkhah; 12 Yoel the rosh, and Shapham the mishneh *(second)*, and Ya'nai, and Shaphat in Bashan. 13 And their achim of the bais avoteihem were Micha'el, and Meshullam, and Sheva, and Yorai, and Yakan, and Zia, and Ever, shivah *(seven)* in all. 14 These are the Bnei Avichayil Ben Churi Ben Yaroach Ben Gil'ad Ben Micha'el Ben Yeshishai Ben Yachdo Ben Buz. 15 Achi Ben Avdi'el Ben Guni was rosh of the bais avoteihem. 16 And they dwelt in Gil'ad in Bashan, and in her towns, and in all the migrashim *(open lands)* of Sharon, within their borders. 17 All these were reckoned by genealogies in the days of Yotam Melech Yehudah, and in the days of Yarov'am Melech Yisroel.

18 The Bnei Reuven, and the Gadi, and half the shevet *(tribe)* of Menasheh, of bnei chayil, anashim able to bear mogen and cherev, and to shoot with keshet, and trained for milchamah, were four and forty elef seven hundred and threescore, that were ready for

יא און די קינדער פֿון גָד זיינען געזעסן אַקעגן זיי אין לאַנד
land in zei akegn gezesn zainen Gad fun kinder di un
land of in them by settled are Gad of children the and

יב בָּשָׁן ביז סַלכָה ; יוֹאֵל דער הויפּט, און שָׁפָם דער צווייטער,
tsveiter der Shafam un hoipt der Yoel Salchah biz Bashan
second the Shapham and head the Yoel Salkhah up to Bashan

יג און יַעני , און שָׁפָט , אין בָּשָׁן ; און זייערע ברידער לויט
loit brider zeyere un Bashan in Shafat un Yanai un
according to brothers their and Bashan in Shaphat and Ya'anai and

זייערע פַֿאָטערהײַזער : מִיכָאֵל , און משולָם , און שֶׁבַע , און
un Sheva un Meshulam un Michael foterhaizer zeyere
and Sheva and Meshullam and Micha'el father's household their

יוֹרַי , און יַעכָּן , און זיעַ, און עֵבֶר – זיבן . יד דאָס זיינען די זין
zin di zainen dos zibn Ever un Zia un Yakan un Yorai
sons the are these seven Ever and Zia and Yakan and Yorai

פֿון אֲבִיהַיִל דעם זון פֿון חורי , דעם זון פֿון יָרוֹחַ , דעם זון פֿון
fun zun dem Yaroach fun zun dem Churai fun zun dem Avihayil fun
of son the Yaroach of son the Churi of son the Avihayil of

גִלעָד , דעם זון פֿון מִיכָאֵל , דעם זון פֿון ישישַי , דעם זון פֿון
fun zun dem Yeshishai fun zun dem Michael fun zun dem Gilad
of son the Yeshishai of son the Micha'el of son the Gil'ad

יַחדוֹ , דעם זון פֿון בוזן . טו אַחי דער זון פֿון אַבדיאֵל דעם זון פֿון
fun zun dem avdiel fun zun der Achi Buzen fun zun dem Yachdo
of son the Avdi'el of son the Achi Buz of son the Yachdo

גונין איז געווען דער הויפּט פֿון זייערע פַֿאָטערהײַזער . טז און זיי
zei un foterhaizer zeyere fun hoipt der geven iz Gunin
they and father's household their of head the was is Guni

זיינען געזעסן אין גִלעָד , אין בָּשָׁן , און אין אירע טעכטערשטעט , און
un techtershtet ire in un Bashan in Gilad in gezesn zainen
and daughter towns its in and Bashan in Gil'ad in settled are

אין אַלע אָפּענע ערטער פֿון שָׁרוֹן , ביַי זייערע טויערן. יז זיי אַלע האָבן
hobn ale zei toiern zeyere bai Sharon fun erter ofene ale in
have all they gates their by Sharon of places open all in

זיך פַֿאַרצייכנט אין די טעג פֿון יוֹתָם דעם מלך פֿון יהוּדה , און
un Yehudah fun melech dem Yotam fun teg di in fartseichnt zich
and Yehudah of king the Yotam of days the in recorded selves

אין די טעג פֿון יָרָבעָם דעם מלך פֿון יִשׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Yarovam fun teg di in
Yisroel of king the Yarov'am of days the in

יח די קינדער פֿון ראובֵן , און די גָדים , און דער האַלבער שבֶּט
sheyvet halber der un Gadim di un Reuven fun kinder di
tribe half the and Gadi the and Reuven of children the

מנַשֶׁה – פֿון העלדישע יונגען , מענטשן וואָס טראָגן אַ שילד און
un shild a trogn vos mentshn yungen heldishe fun Menasheh
and shield a carry who men young valiant of Menasheh

אַ שוועבל, און שפּאַנען אַ בויגן , און זיינען געלערנט אין מלחמה ,
milchome in gelernt zainen un boign a shpanen un shverd a
war in skilled are and bow a bend and sword a

זיינען געווען פֿיר און פֿערציק טויזנט און זיבן הונדערט און זעכציק
zechtsik un hundert zibn un toiznt fertsik un fir geven zainen
sixty and hundred seven and thousand forty and four were are

military service. [19] And they waged milchamah against the Hagari'im, with Yetur, and Naphish, and Nodav. [20] And they were helped against them, and the Hagari'im were delivered into their yad, and all that were with them, for they cried to Elohim in the milchamah, and He was entreated of them because they put their trust in Him. [21] And they took away their mikneh: of their gemalim fifty elef, and of tzon two hundred and fifty elef, and of chamorim two thousand, and of nefesh adam a hundred elef. [22] For there fell down many slain, because the milchamah was Elohim's. And they took up residence in their place until the Golus.

[23] And Bnei chatzi *(half)* shevet Menasheh dwelt in the land. They increased from Bashan unto Ba'al-Chermon and Senir, and unto Har Chermon. [24] And these were the heads of the bais avotam, even Epher, Yishi, Eliel, Azriel, Yirmeyah, and Hodavyah, and Yachdiel, anashim gibborei chayil, famous men, and heads of the bais avotam.

וואָס גייען אַרויס אין חיל . יט און זיי האָבן געמאַכט אַ מלחמה מיט
mit milchome a gemacht hobn zei un cheil in arois geyen vos
with war a made have they and army in out go who

די הַגריאים , און איטור, און נָפִּישׁ , און נוֹדָבּ . כ און זיי זיינען
zainen zei un Nodav un Nafish un Itur un hagriim di
are they and Nodav and Naphish and Yetur and Hagari'im the

געהאָלפֿן געווואָרן אַקעגן זיי , און די הַגריאים און אַלע וואָס מיט
mit vos ale un hagriim di un zei akegn gevorn geholfn
with who all and Hagari'im the and them against become helped

זיי זיינען געגעבן געווואָרן אין זייער האַנט; וואָרעם זיי האָבן געשריען
geshrien hobn zei vorem hant zeyer in gevorn gegebn zainen zei
cried out have they because hand their in become given are them

צו אלקים אין דער מלחמה , און ער האָט זיך געלאָזט דערבעטן
derbetn gelozt zich hot er un milchome der in Elokim tsu
be entreated let self has he and war the in G-d to

פֿון זיי , וויַיל זיי האָבן זיך פֿאַרזיכערט אויף אים. כא און זיי
zei un im oif farzichert zich hobn zei vail zei fun
they and him in trusted selves have they because them of

האָבן געפֿאַנגען זייערע פֿיך : זייערע קעמלען פֿופֿציק טויזנט , און
un toiznt fuftsik kemlen zeyere fich zeyere gefangen hobn
and thousand fifty camels their livestock their captured have

שאָף צוויי הונדערט און פֿופֿציק טויזנט , און אייזלען צוויי טויזנט ,
toiznt tsvei eizlen un toiznt fuftsik un hundert tsvei shof
thousand two donkeys and thousand fifty and hundred two sheep

און נפֿשות מענטשן הונדערט טויזנט . כב וואָרעם עס זיינען געפֿאַלן
gefaln zainen es vorem toiznt hundert mentshn nefoshes un
fallen are there for thousand hundred of men souls and

פֿיל דערשלאָגענע, וויַיל די מלחמה איז געווען פֿון האלקים . און
un HaElokim fun geven iz milchome di vail dershlogene fil
and G-d from was is war the for slain many

זיי זיינען געזעסן אויף דעם אָרט פֿון זיי ביז צום גלות .
goles tsum biz zei fun ort dem oif gezesn zainen zei
exile to the unto them of place the in settled are they

כג און די קינדער פֿון דעם האַלבן שבֶּט מנַשֶּׁה זיינען געזעסן
gezesn zainen Menasheh sheyvet halbn dem fun kinder di un
settled are Menasheh tribe half the of children the and

אין לאַנד, פֿון בָּשָׁן ביז בעַל-חרמוֹן , און שניר, און דעם
dem un Senir un Baal-Chermon biz Bashan fun land in
the and Senir and Ba'al-Chermon until Bashan of land in

באַרג חֶרמוֹן . כד זיי האָבן זיך געמערט . און דאָס זיינען
zainen dos un gemert zich hobn zei Chermon barg
are these and multiplied selves have they Chermon mount

די הויפּטלייַט פֿון זייערע פֿאָטערהיַיזער : עֵפֶר , און יִשעִי, און
un Yishi un Efer foterhaizer zeyere fun hoiptlait di
and Yishi and Epher father's household their of chief people the

אֱליאֵל, און עַזריאֵל, און יִרמיָה , און הוֹדַוְיָה , און יַחדיאֵל ,
Yachdiel un Hodavyah un Yirmeyah un Azriel un Eliel
Yachdiel and Hodavyah and Yirmeyah and Azriel and Eliel

מענטשן העלדישע גיבורים , מענטשן מיט נעמען , הויפּטן פֿון זייערע
zeyere fun hoiptn nemen mit mentshn giborim heldishe mentshn
their of leaders names with men warriors heroic men

פֿאָטערהיַיזער .
foterhaizer
father's household

כה און זיי האָבן געפֿעלשט אָן דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן,
un zei hobn gefelsht on dem G-t fun zeyere eltern
and they have acted falsely against the G-d of their fathers,

און זיינען געווען פֿאַרפֿירט נאָך די ג-טער פֿון די פֿעלקער
un zainen geven farfirt noch di g-ter fun di felker
and are gone astray after the g-ds of the nations

פֿון לאַנד, ווָאָס ה האָט פֿאַרטילקט פֿון פֿאַר זיי .
fun land vos Hashem hot fartilikt fun far zei
of the land, whom Hashem has exterminated from before them.

כו און
un
And

אלוקי ישְׂרָאֵל האָט דערוועקט דעם גייסט פֿון פּול דעם מלך פֿון
Elokei Yisroel hot dervekt dem gaist fun Pul dem melech fun
the G-d of Yisroel has awakened the spirit of Pul the king of

אשור , און דעם גייסט פֿון תִּלְגַת-פִּלְנֶסֶר דעם מלך פֿון אשור ,
Ashur un dem gaist fun Tilgat-Pilneser dem melech fun Ashur
Assyria, even the spirit of Tilgat Pilneser the king of Assyria,

און ער האָט זיי פֿאַרטריבן – די ראובֿנים , און די גָּדים , און
un er hot zei fartriben di Reuvenim un di Gadim un
and he has carried them away, even the Reuveni, and the Gadi, and

דעם האַלבן שבֿט מנַשֶּׁה , און ער האָט זיי געבראַכט קיין חֲלַח ,
dem halbn sheyvet Menasheh un er hot zei gebracht kein Chalach
the half tribe of Menasheh, and he has brought them to Chalach,

און חָבוֹר , און הָרָא, און ביים טייַך גוֹזָן , ביז אויף היינטיקן
un Chavor un Hara un baim taich Gozan biz oif haintikn
and Chavor, and Hara, and at the river Gozan, unto this very

טאָג.
tog
day.

ו.א די זין פֿון לֵוִי : גֵּרשׁוֹן , קְהָת , און מְרָרי . ו.ב און די
di zin fun Levi Gershon Kohat un Merari un di
The sons of Levi: Gershon, Kehat, and Merari. And the

זין פֿון קְהָתן : עַמְרָם , יִצְהָר , און חֶבְרוֹן , און עוזיאֵל. ו.ג און
zin fun Kohatn Amram Yitshar un Chevron un Uziel un
sons of Kehat: Amram, Yitzhar, and Chevron, and Uzziel. And

די קינדער פֿון עַמְרָמען : אַהרֹן , און משה , און מִרְיָם . און
di kinder fun Amramen Aharon un Moshe un Miryam un
the children of Amram: Aharon, and Moshe, and Miryam. And

די זין פֿון אַהרֹנען : נָדָב , און אֲבִיהוא, אֶלְעָזָר, און איתָמָר.
di zin fun Aharonen Nadav un Avihu Elazar un Itamar
the sons of Aharon; Nadav, and Avihu, El'azar, and Itamar.

ו.ד אֶלְעָזָר האָט געבאָרן פּינְחס ; פּינְחס האָט געבאָרן אֲבִישׁוּעַ .
Elazar hot geborn Pinchas Pinchasn geborn hot Avishuan
El'azar fathered Pinchas, Pinchas fathered Avishua,

ו.ה און אֲבִישׁוּעַ האָט געבאָרן בוקין, און בוקי האָט געבאָרן עוזין .
un Avishua hot geborn Buki un bukin geborn hot Uzzin
and Avishua fathered Bukki, and Bukki fathered Uzzi,

ו.ו און עוזי האָט געבאָרן זֶרַחְיָה , און זֶרַחְיָהן האָט געבאָרן
un Uzzi hot geborn Zerachyah un Zerachyahn geborn
and Uzzi fathered Zerachyah, and Zerachyah fathered

מְרָיוֹתן .
Merayoten
Merayot,

25 And they transgressed against Elohei Avoteihem, and went a-whoring after the elohim of the peoples of the land, whom Elohim made shmad before them. 26 And Elohei Yisroel stirred up the ruach of Pul Melech Ashur, and the ruach of Tilgat Pilneser Melech Ashur, and he carried them away into Golus, even the Reuveni, and the Gadi, and the half tribe of Menasheh, and brought them unto Chalach, and Chavor, and Hara, and to the river Gozan, unto this day.

27 6:1 The Bnei Levi: Gershon, Kehat, and Merari. 28 6:2 And the Bnei Kehat: Amram, Yitzhar, and Chevron, and Uzziel. 29 6:3 And the Bnei Amram: Aharon, and Moshe, and Miryam. The bnei Aharon; Nadav, and Avihu, El'azar, and Itamar. 30 6:4 El'azar fathered Pinchas, Pinchas fathered Avishua, 31 6:5 And Avishua fathered Bukki, and Bukki fathered Uzzi, 32 6:6 And Uzzi fathered Zerachyah, and Zerachyah fathered Merayot,

ו.ז מְרָיוֹת הָאָט געבאָרן אֲמַרְיָהן , און אֲמַרְיָה הָאָט געבאָרן
geborn hot Amaryah un Amaryahn geborn hot Merayot
begotten has Amaryah and Amaryah begotten has Merayot

ו.ח אַחִיטוּבן . און אֲחִיטוּב הָאָט געבאָרן צָדוֹקן , און צָדוֹק הָאָט
hot Tsadok un Tsadokn geborn hot Achituv un Achituvn
has Tzadok and Tzadok begotten has Achituv and Achituv

געבאָרן אֲחִימַעַץ . ו.ט און אֲחִימַעַץ הָאָט געבאָרן עֲזַרְיָהן , און
un Azaryahn geborn hot Achimaats un Achimaatsn geborn
and Azaryah begotten has Achima'atz and Achima'atz begotten

עֲזַרְיָה הָאָט געבאָרן יוֹחָנָנען . ו.י און יוֹחָנָן הָאָט געבאָרן
geborn hot Yochanan un Yochananen geborn hot Azaryah
begotten has Yochanan and Yochanan begotten has Azaryah

עֲזַרְיָהן ; דאָס איז דער וואָס איז געווען אַ כֹּהן אין דעם הויז
hoiz dem in koyen a geven iz vos der iz dos Azaryahn
house the in kohen a was is who the one is this Azaryah

וואָס שלמה הָאָט געבויט אין ירוּשָׁלַיִם . ו.יא און עֲזַרְיָה הָאָט
hot Azaryah un Yerushalayim in geboit hot Shlomo vos
has Azaryah and Yerushalayim in built has Sh'lomo which

געבאָרן אַמַרְיָהן , און אַמַרְיָה הָאָט געבאָרן אַחִיטוּבן . ו.יב און
un Achituvn geborn hot Amaryah un Amaryahn geborn
and Achituv begotten has Amaryah and Amaryah begotten

אַחִיטוּב הָאָט געבאָרן צָדוֹקן , און צָדוֹק הָאָט געבאָרן שַׁלּוּמען .
Shallumen geborn hot Tsadok un Tsadokn geborn hot Achituv
Shallum begotten has Tzadok and Tzadok begotten has Achituv

ו.יג און שַׁלּוּם הָאָט געבאָרן חִלְקִיָּהן , און חִלְקִיָּה הָאָט געבאָרן
geborn hot Chilkiyah un Chilkiyahn geborn hot Shallum un
begotten has Chilkiyah and Chilkiyah begotten has Shallum and

עֲזַרְיָהן .
Azaryahn
Azaryah

ו.יד און עֲזַרְיָה הָאָט געבאָרן שְׂרָיָהן , און שְׂרָיָה הָאָט געבאָרן
geborn hot Serayah un Serayahn geborn hot Azaryah un
begotten has Serayah and Serayah begotten has Azaryah and

יְהוֹצָדָקן . ו.טו און יְהוֹצָדָק איז אַוועק אין גלות , ווען
Yehotsadakn un Yehotsadak iz avek in goles ven
Yehotzadak and is gone away in the exile when

דאָס האַנט פֿון ה' האָט פֿאַרטריבן יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם דורך דער
dos hant fun H' hot fartriben Yehudah un Yerushalayim durch der
Hashem has driven out Yehudah and Yerushalayim by the

נְבוּכַדְנֶצַּר .
Nevuchadnetsarn
Nevukhadnetzar

ו ו.טז די זין פֿון לֵוִי : גֵּרְשׁוֹם , קְהָת , און מְרָרִי . ו.יז דאָס זײַנען די
di zin fun Levin : Gershom Kohat un Merari . dos zainen di
the sons of Levi Gershom Kehat and Merari . these are the

נעמען פֿון גֵּרְשׁוֹם זין : לִבְנִי , און שִׁמְעִי . ו.יח און די זין פֿון
nemen fun Gershoms zin Livni un Shimei . un di zin fun
names of Gershom's sons Livni and Shime'i . and the sons of

קְהָתן זײַנען געווען: עַמְרָם , און יִצְהָר , און חֶבְרוֹן , און עוזיאֵל.
Kohatn geven zainen Amram un Yitshar un Chevron un Uziel.
Kehat were are Amram and Yitzhar and Chevron and Uzziel.

ו.יט די זין פֿון מְרָרִי : מַחְלִי , און מושי . און דאָס זײַנען די
di zin fun Merarin : Machli un Mushi . un dos zainen di
the sons of Merari Machli and Mushi . and these are the

[33] 6:7 Merayot fathered Amaryah, and Amaryah fathered Achituv, [34] 6:8 And Achituv fathered Tzadok, and Tzadok fathered Achima'atz, [35] 6:9 And Achima'atz fathered Azaryah, and Azaryah fathered Yochanan, [36] 6:10 And Yochanan fathered Azaryah (he it is that executed the kohen's office in the Beis that Sh'lomo built in Yerushalayim), [37] 6:11 And Azaryah fathered Amaryah, and Amaryah fathered Achituv, [38] 6:12 And Achituv fathered Tzadok, and Tzadok fathered Shallum, [39] 6:13 And Shallum fathered Chilkiyah, and Chilkiyah fathered Azaryah,

[40] 6:14 And Azaryah fathered Serayah, and Serayah fathered Yehotzadak, [41] 6:15 And Yehotzadak went into the Golus, when Hashem carried away Yehudah and Yerushalayim by the yad of Nevukhadnetzar.

6 [6:16] The Bnei Levi: Gershom, Kehat, and Merari. [2] 6:17 And these are the shmot of the Bnei Gershom: Livni and Shime'i. [3] 6:18 And the Bnei Kehat were Amram, and Yitzhar, and Chevron, and Uzziel. [4] 6:19 The

משפחות פון לֵוִי לויט זייערע עלטערן. ו.כ פון גֵּרשׁוֹמען :
Gershomen fun eltern zeyere loit Levi fun mishpoches
Gershom of fathers their according to Levi of families

זיין זון לִבני , זיין זון יַחַת , זיין זון זִמָּה ; ו.כא זיין זון יוֹאָח
Yoach zun zain Zimmah zun zain Yachat zun zain Livni zun zain
Yoach son his Zimmah son his Yachat son his Livni son his

זיין זון עִדוֹ , זיין זון זֶרַח , זיין זון יְאַתְרַי . ו.כב די קינדער פון
fun kinder di Yeaterai zun zain Zerach zun zain Ido zun zain
of children the Yeaterai son his Zerach son his Iddo son his

קְהָתן : זיין זון עַמִינָדָב , זיין זון קֹרַח זיין זון אַסִיר; ו.כג זיין
zain Assir zun zain Korach zun zain Amminadav zun zain Kohatn
his Assir son his Korach son his Amminadav son his Kehat

זון אֶלְקָנָה , און זיין זון אֶבְיָסָף , און זיין זון אַסִיר; ו.כד זיין זון
zun zain Assir zun zain un EvyaSaf zun zain un Elkanah zun
son his Assir son his and Evyasaph son his and Elkanah son

תַּחַת , זיין זון אוריאֵל, זיין זון עוּזִיָה , און זיין זון שָׁאוּל . ו.כה און די
di un Shaul zun zain un Uziyah zun zain Uriel zun zain Tachat
the and Sha'ul son his and Uziyah son his Uriel son his Tachat

קינדער פון אֶלְקָנָה . די קינדער פון אֶלְקָנָה : עַמָשַׂי , און אֲחִימוֹת , ו.כו
fun kinder di Elkanah Achimot un Amasai Elkanahn fun kinder
of children the Elkanah Achimot and Amasai Elkanah of children

אֶלְקָנָה : זיין זון צוֹפַי , און זיין זון נַחַת ; ו.כז זיין זון אֶלִיאָב,
Eliav zun zain Nachat zun zain un Tsofai zun zain Elkanahn
Eliav son his Nachat son his and Tzophai son his Elkanah

זיין זון יְרוֹחָם , זיין זון אֶלְקָנָה . ו.כח און די זין פון אֶלְקָנָה : דער
der Shmueln fun zin di un Elkanah zun zain Yerocham zun zain
the Shmuel of sons the and Elkanah son his Yerocham son his

; מַחְלי : מְרָרִין פון קינדער די . ו.כט אַבִיָה , שני און בכור
Machli Merarien fun kinder di Aviyah shni un bechor
Machli Merari of children the Aviyah second and firstborn [Yoel]

זיין זון לִבני , זיין זון שִׁמְעִי , זיין זון עוּזָה ; ו.ל זיין זון שִׁמְעָא , זיין
zain Shimea zun zain Uzzah zun zain Shimei zun zain Livni zun zain
his Shime'a son his Uzzah son his Shime'i son his Livni son his

זון חגיָה , זיין זון עֲשָׂיָה .
Asayah zun zain Chagiyah zun
Asayah son his Chagiyah son

ו.לא און דאָס זיינען די ווָאס דָוִד האָט געשטעלט בייַם זינגען
zingen baim geshtelt hot Dovid vos di zainen dos un
singing at the stood has Dovid whom the ones are these and

אין הויז פון ה , נאָך דעם ווי דער אָרון איז געקומען צו זיין
zain tsu gekumen iz oren der vi dem noch Hashem fun hoiz in
its to having come is aron the as the after Hashem of house in

רו . ו.לב און זיי האָבן געדינט פאַר דעם משכן פון אוֹהל-מוֹעד
ohel-moed fun mishkn dem far gedint hobn zei un ru
Tent of Meeting of Tabernacle the for served have they and rest

מיט געזאַנג , ביז שלמה האָט געבויט דאָס הויז פון ה אין
in Hashem fun hoiz dos geboit hot Shlomo biz gezang mit
in Hashem of house the built had Sh'lomo until singing with

ירושָלַיִם , און זיי האָבן זיך געשטעלט לויט זייער אָרדענונג
ordenung zeyer loit geshtelt zich hobn zei un Yerushalayim
order their according to stood selves have they and Yerushalayim

Bnei Merari: Machli and Mushi. And these are the mishpekhot of the Levi'im according to avoteihem. [5] 6:20 Of Gershom: Livni bno, Yachat bno, Zimmah bno, [6] 6:21 Yoach bno, Iddo bno, Zerach bno, Yeaterai bno. [7] 6:22 The Bnei Kehat: Amminadav bno, Korach bno, Assir bno, [8] 6:23 Elkanah bno, and Evyasaph bno, and Assir bno, [9] 6:24 Tachat bno, Uriel bno, Uziyah bno, and Sha'ul bno. [10] 6:25 And the Bnei Elkanah: Amasai, and Achimot. [11] 6:26 As for Elkanah, the Bnei Elkanah: Tzophai bno, and Nachat bno, [12] 6:27 Eliav bno, Yerocham bno, Elkanah bno. [13] 6:28 And the Bnei Shmuel: the bechor [Yoel], and the second, Aviyah. [14] 6:29 The Bnei Merari: Machli, Livni bno, Shime'i bno, Uzzah bno, [15] 6:30 Shime'a bno, Chagiyah bno, Asayah bno.

[16] 6:31 And these are they whom Dovid set over the service of shir *(song)* in the Beis Hashem, after the Menoach HaAron *(the coming to rest of the Ark)*. [17] 6:32 And they were the mesharetim *(ministers)* before the Mishkan Ohel Mo'ed with singing, until Sh'lomo had built the Beis Hashem in Yerushalayim, and then they performed

their avodas according to their mishpatim *(regulations)*. [18 6:33] And these are they that stood [ministering] with their banim. Of the Bnei Kehati; Heman the meshorer *(singer)* Ben Yoel Ben Shmuel, [19 6:34] Ben Elkanah Ben Yerocham Ben Eliel Ben Toach, [20 6:35] Ben Tzuph Ben Elkanah Ben Machat Ben Amasai, [21 6:36] Ben Elkanah Ben Yoel Ben Azaryah Ben Tzephanyah, [22 6:37] Ben Tachat Ben Assir Ben Evyasaph Ben Korach, [23 6:38] Ben Yitzhar Ben Kehat Ben Levi Ben Yisroel. [24 6:39] And achiv Asaph, who stood at his right hand, even Asaph Ben Berechyahu Ben Shime'a, [25 6:40] Ben Micha'el Ben Ba'aseyah Ben Malkiyah, [26 6:41] Ben Etni Ben Zerach Ben Adayah, [27 6:42] Ben Eitan Ben Zimmah Ben Shime'i, [28 6:43] Ben Yachat Ben Gershom Ben Levi. [29 6:44] And their achim the Bnei Merari stood on the left hand; Eitan Ben Kishi Ben Avdi Ben Maluch, [30 6:45] Ben Chashavyah Ben Amatzyah Ben Chilkiyah, [31 6:46] Ben Amtzi Ben Bani Ben Shemer, [32 6:47] Ben Machli Ben Mushi Ben Merari Ben Levi. [33 6:48] Their achim also the Levi'im were appointed

ביי זייער דינסט . ו.לג און דאָס זיַנען די וואָס זיַנען דאָרטן
bai zeyer dinst un dos zainen di zainen vos dortn
their by service and these are the ones that are there

געשטאַנען, מיט זייערע זין : פֿון די זין פֿון די קְהָתִים : הֵימָן דער
geshtanen mit zeyere zin di fun zin di fun Kehatim Heman der
stood their with sons the of sons the Kehati the Heman

זינגער, דער זון פֿון יוֹאֵל דעם זון פֿון שמוּאֵל, ו.לד דעם זון פֿון אֶלְקָנָה ,
zinger der Yoel fun zun dem Shmuel fun zun dem Elkanah fun zun dem
singer the Yoel of son the Shmuel of son the Elkanah of son the

דעם זון פֿון ירוֹחָם , דעם זון פֿון אֶליאֵל, דעם זון פֿון תּוֹח , ו.לה דעם
dem Yerocham fun zun dem Eliel fun zun dem Toach fun zun dem dem
the Yerocham of son the Eliel of son the Toach of son the

זון פֿון צוּף , דעם זון פֿון אֶלְקָנָה , דעם זון פֿון מַחַת , דעם זון פֿון
zun fun Tsuf fun zun dem Elkanah fun zun dem Machat fun zun dem fun zun
son of Tsuph of son the Elkanah of son the Machat of son the of son

עֲמָשַׂי , ו.לו דעם זון פֿון אֶלְקָנָה , דעם זון פֿון יוֹאֵל, דעם זון פֿון עֲזַרְיָה ,
Amasai dem Elkanah fun zun dem Yoel fun zun dem Azaryah fun zun dem
Amasai the Elkanah of son the Yoel of son the Azaryah of son the

דעם זון פֿון צפַנְיָה , ו.לז דעם זון פֿון תַּחַת , דעם זון פֿון אַסִיר, דעם
dem Tsefanyah fun zun dem Tachat fun zun dem Assir fun zun dem dem
the Tsefanyah of son the Tachat of son the Assir of son the

זון פֿון אֶבְיָסָף , דעם זון פֿון קֹרַח , ו.לח דעם זון פֿון יִצְהָר , דעם זון
zun fun EvyaSaf fun zun dem Korach fun zun dem Yitshar fun zun dem zun
son of Evyasaph of son the Korach of son the Yitzhar of son the

פֿון קְהָת , דעם זון פֿון לֵוִי , דעם זון פֿון יִשְׂרָאֵל . ו.לט און זיַין ברודער
Kohat fun Levi fun zun dem Yisroel fun zun dem Yisroeln zain un bruder
Kehat of Levi of son the Yisroel of son the his and brother

אָסָף איז געווען דער וואָס איז געשטאַנען צו זיַין רעכטער האַנט: אָסָף
ASaf iz geven der rechter zain tsu geshtanen iz vos der ASaf
Asaph is was the right his to standing is who the Asaph

דער זון פֿון בֶּרֶכְיָהוּ דעם זון פֿון שִׁמְעָא , ו.מ דעם זון פֿון מִיכָאֵל ,
der Berechyahu fun zun dem Shimea fun zun dem Michael fun zun dem
the Berechyahu of son the Shime'a of son the Micha'el of son the

דעם זון פֿון בַּעֲשֵׂיָה , דעם זון פֿון מַלְכִּיָה , ו.מא דעם זון פֿון אֶתְנִי,
dem Baaseyah fun zun dem Malkiyah fun zun dem Etni fun zun dem
the Ba'aseyah of son the Malkiyah of son the Etni of son the

דעם זון פֿון זֶרַח , דעם זון פֿון עֲדָיָה , ו.מב דעם זון פֿון אֵיתָן , דעם
dem Zerach fun zun dem Adayah fun zun dem Eitan fun zun dem dem
the Zerach of son the Adayah of son the Eitan of son the

זון פֿון זִמָּה , דעם זון פֿון שִׁמְעִי , ו.מג דעם זון פֿון יַחַת , דעם זון
zun fun Zimmah fun zun dem Shimei fun zun dem Yachat fun zun dem zun
son of Zimmah of son the Shime'i of son the Yachat of son the

פֿון גֵּרשׁוֹם , דעם זון פֿון לֵוִי . ו.מד און זייערע ברידער די קינדער
fun Gershom fun zun dem Levin fun zun dem kinder di brider zeyere un
of Gershom of son the Levi of son the children the brothers their and

פֿון מְרָרִי , אויף דער לינקער זייט: אֵיתָן דער זון פֿון קישי דעם זון פֿון
fun Merari fun oif der linker zait Eitan der zun fun Kishi fun zun dem fun
of Merari of the on left side Eitan the of son the Kishi of son the of

עַבְדִּי, דעם זון פֿון מַלּוּךְ , ו.מה דעם זון פֿון חֲשַׁבְיָה , דעם זון פֿון
Avdi dem Maluch fun zun dem Chashavyah fun zun dem fun zun
Avdi the Maluch of son the Chashavyah of son the of son

אַמַצְיָה , דעם זון פֿון חִלְקִיָּה , ו.מו דעם זון פֿון אַמצי , דעם זון פֿון
Amatsyah dem Chilkiyah fun zun dem Amtsi fun zun dem fun zun
Amatzyah the Chilkiyah of son the Amtzi of son the of son

unto all the avodas Mishkan Beis HaElohim.

בני , דעם זון פֿון שֶׁמֶר , ו.מז דעם זון פֿון מַחלי , דעם זון פֿון מושי ,
Bunni Shemer fun zun dem Machli fun zun dem Mushi fun zun dem
Bani Shemer of son the Machli of son the Mushi of son the

דעם זון פֿון מְרָרי , דעם זון פֿון לֵוִי . ו.מח און זייערע ברידער די
di brider zeyere un Levin fun zun dem Merari fun zun dem
the brothers their and Levi of son the Merari of son the

לְוִיִּם זיַינען געווען אָפּגעגעבן צו דעם גאַנצן דינסט פֿון דעם מישכּן
mishkn dem fun dinst gantsn dem tsu opgegebn geven zainen Leviim
Tabernacle the of service entire the to given over were are Levi'im

פֿון דעם הויז פֿון אלקים .
Elokim fun hoiz dem fun
G-d of house the of

34 6:49 But Aharon and his banim presented the offerings upon the Mizbe'ach HaOlah and on the Mizbe'ach HaKetoret, and were appointed for all the work of the Kodesh HaKodashim, and to make kapporah for Yisroel, according to all that Moshe eved HaElohim had commanded. 35 6:50 And these are the Bnei Aharon; El'azar bno, Pinchas bno, Avishua bno, 36 6:51 Bukki bno, Uzzi bno, Zerachyah bno, 37 6:52 Merayot bno, Amaryah bno, Achituv bno, 38 6:53 Tzadok bno, Achima'atz bno.

ו.מט און אַהרן קינדער האָבן געדאמפּט אויף דעם מזבח
mizbeyech dem oif gedemft hobn kinder zaine un Aharon un
altar the upon offered have children his and Aaron and

פֿאַר בראַנדאָפּפֿער אויף דעם מזבח פֿאַר ווײַרעך ; זיי זיַינען געווען
geven zainen zei vairech far mizbeyech dem oif un brandopfer far
were are they incense for altar the on and olah for

פֿאַר יעטוועדער אַרבעט פֿון דעם קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים , און אויף מכפּר
mechaper oif un kodshei-kodshim dem fun arbet yetveder far
expiate for and Kodesh HaKodashim the of work every for

צו זיין אויף יִשְׂרָאֵל, לויט אַלץ וואָס משה דער קנעכט פֿון
fun knecht der Moshe vos alts loit Yisroel oif zain tsu
of servants the Moshe which all that according to Yisroel on be to

האלקים האָט באַפֿוילן . ו.נ און דאָס זיַינען די קינדער פֿון אַהרן :
Aharon fun kinder di zainen dos un bafoiln hot HaElokim
Aaron of children the are this and commanded has G-d

זיין זון אֶלְעָזָר, זיין זון פִּינְחָס , זיין זון אֲבִישׁוּעַ; ו.נא זיין זון בוקי ,
Buki zun zain Avishua zun zain Pinchas zun zain Elazar zun zain
Bukki son his Avishua son his Pinchas son his El'azar son his

זיין זון עוזי , זיין זון זְרַחְיָה ; ו.נב זיין זון מְרָיוֹת , זיין זון
zun zain Merayot zun zain Zerachyah zun zain Uzzi zun zain
son his Merayot son his Zerachyah son his Uzzi son his

אֲמַרְיָה , זיין זון אֲחִיטוּב; ו.נג זיין זון צָדוֹק , זיין זון אֲחִימַעַץ .
Achimaats zun zain Tsadok zun zain Achituv zun zain Amaryah
Achima'atz son his Tzadok son his Achituv son his Amaryah

39 6:54 Now these are their moshevot throughout their assigned territories, of the Bnei Aharon, of the mishpekhot of the Kehati, for the goral *(lot)* fell upon them. 40 6:55 And they gave them Chevron in Eretz Yehudah, and the migrashim thereof all around it. 41 6:56 The sadeh of the Ir, and the villages thereof,

ו.נד און דאָס זיַינען געווען זייערע ווויִנערטער לויט זייערע
zeyere loit voinerter zeyere geven zainen dos un
their according to dwellings their were are these and

לאַגערדערפֿער אין זייער געמאַרק: צו די קינדער פֿון אַהרן פֿון דער
der fun Aharon fun kinder di tsu gemark zeyer in lagerderfer
the of Aaron of children the to territory their in encampments

משפּחה פֿון די קְהָתים ווײַל זייערס איז געווען גורל , ו.נה זיי האָט
hot zei goirl geven iz zeyers vail Kehatim di fun mishpoche
have them the lot was is theirs for Kehati the of family

מען געגעבן חֶבְרוֹן אין לאַנד יהודה מיט אירע פֿרייַע פֿעלצער
peletser fraie ire mit Yehudah land in Chevron gegebn men
pasturelands open its with Yehudah land in Chevron given one

רונד אַרום אירע. ו.נו אָבער דאָס פֿעלד פֿון דער שטאָט און אירע דערפֿער
ir arum rund ober dos feld fun der shtot un ire derfer
it round around but the of field the and its villages

they gave to Kalev Ben Yephunneh. 42 6:57 And to the Bnei Aharon they gave the cities of refuge, namely, Chevron, and Livnah with her migrashim, and Yatir, and Eshtemo'a, with her migrashim, 43 6:58 Chilen with her migrashim, Devir with hers, 44 6:59 And Ashan with her migrashim, and Beit-Shemesh with her migrashim; 45 6:60 And out of the tribe of Binyamin; Geva with her migrashim, and Alemet with her migrashim, and Anatot with her migrashim. All their towns throughout their mishpekhot were 13 towns.

46 6:61 And unto the Bnei Kehat, which were left of the mishpakhat of that tribe, were towns given out of the half tribe, namely, out of the half tribe of Menasheh, by goral, ten towns. 47 6:62 And to the Bnei Gershom throughout their mishpekhot out of the tribe of Yissakhar, out of that of Asher, out of that of Naphtali, out of the tribe of Menasheh in Bashan, 13 towns. 48 6:63 Unto the Bnei Merari were given by goral, throughout their mishpekhot, out of the tribe of Reuven, and out of that of Gad, and out of that of Zevulun, 12 towns. 49 6:64 And the

הָאָט מען געגעבן צו כָּלֵב דעם זון פֻון יפֻונֶהן . ו.נז און צו די
di tsu un Yefunehn fun zun dem Kalev tsu gegebn men hot
the to and Yephunneh of son the Kalev to given one has

קינדער פֻון אַהרֹן האָט מען געגעבן די שטעט פֻון אֲנטרינונג , חֶבְרוֹן ,
Chevron antrinung fun shtet di gegebn men hot Aharon fun kinder
Chevron refuge of cities the given one has Aaron of children

און לִבְנָה מיט אירע פַֿרַיִיע פלעצער , און יַתִּיר , און אֶשְׁתְּמוֹעַ מיט
mit Eshtemoa un Yatir un peletser fraie ire mit Livnah un
with Eshtemo'a and Yatir and pasturelands open their with Livnah and

אירע פַֿרַיִיע פלעצער ; ו.נח און חילֶן מיט אירע פַֿרַיִיע פלעצער ,
peletser fraie ire mit Chiln un peletser fraie ire
pasturelands open its with Chilen and pasturelands open its

דבִּיר מיט אירע פַֿרַיִיע פלעצער ; ו.נט און עָשָׁן מיט אירע פַֿרַיִיע
fraie ire mit Ashan un peletser fraie ire mit Devir
open its with Ashan and pasturelands open its with Devir

פלעצער , און בֵּית-שֶׁמֶשׁ מיט אירע פַֿרַיִיע פלעצער . ו.ס און
peletser fraie ire mit Beis-Shemesh un peletser
pasturelands open its with Beit-Shemesh and pasturelands

פֻון שבֵּט בנימין : גֶּבַע מיט אירע פַֿרַיִיע פלעצער , און עַלֶּמֶת
Alemet un peletser fraie ire mit Geva Binyamin sheyvet fun
Alemet and pasturelands open its with Geva Binyamin tribe out of

מיט אירע פַֿרַיִיע פלעצער , און עֲנָתוֹת מיט אירע פַֿרַיִיע פלעצער .
peletser fraie ire mit Anatot un peletser fraie ire mit
pasturelands open its with Anatot and pasturelands open its with

אַלע זייערע שטעט, דרַיִיצן שטעט, לויט זייערע משפחות .
mishpoches zeyere loit shtet draitsn shtet zeyere ale
families their according to towns thirteen towns their all

ו.סא און פַֿאַר די איבעריקע קינדער פֻון קָהָת , פֻון דער משפחה פֻון
fun mishpoche der fun Kohat fun kinder iberike di far un
of family the of Kehat of children remaining the for and

דעם שבֵּט , פֻון דעם האַלבן שבֵּט , פֻון האַלב מנַשֶּׁה , לויט
loit Menasheh halb fun sheyvet halbn dem fun sheyvet dem
according to Menasheh half of tribe half the of tribe the

גורל, צען שטעט. ו.סב און פַֿאַר די קינדער פֻון גֵּרשֹׁם לויט
goirl, tsen shtet. Gershom fun kinder di far un loit
lot ten towns for and children the of Gershom according to

זייערע משפחות , פֻון שבֵּט יִשָּׂשכָר , און פֻון שבֵּט אָשֵׁר , און
mishpoches zeyere sheyvet fun Yissachar un sheyvet fun Asher un
families their of tribe Yissakhar and of tribe Asher and

פֻון שבֵּט נַפְתָּלִי , און פֻון שבֵּט מנַשֶּׁה אין בָּשָׁן , דרַיִיצן
draitsn Bashan in Menasheh sheyvet fun un Naftali sheyvet fun
thirteen Bashan in Menasheh tribe of and Naphtali tribe of

שטעט. ו.סג פַֿאַר די קינדער פֻון מְרָרִי לויט זייערע משפחות ,
shtet. Merari fun kinder di far loit zeyere mishpoches
towns for the children of Merari according to their families

פֻון שבֵּט ראוּבֵן , און פֻון שבֵּט גָּד , און פֻון שבֵּט זְבוּלוּן ,
Zevulun sheyvet fun un Gad sheyvet fun un Reuven sheyvet fun
Zevulun tribe of and Gad tribe of and Reuven tribe of

לויט גורל, צוועלף שטעט. ו.סד און די קינדער פֻון יִשָּׂשכָר האָבן
loit goirl, tsvelf shtet. un di kinder fun Yisroel hobn
according to lot twelve towns and the children of Yisroel have

געגעבן צו די לְוִיִים די שטעט מיט זייערע פַֿרַיִיע פלעצער . ו.סה און
gegebn tsu di Leviim di shtet mit zeyere fraie peletser un
given to the Levi'im the towns with their open pasturelands and

זיי האָבן געגעבן לויט גורל, פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun sheyvet dem fun goirl loit gegebn hobn zei
of children the of tribe the of lot according to given have they

יהודה , און פֿון דעם שבֿט פֿון די קינדער פֿון שמעון , און פֿון דעם
dem fun un Shimeon fun kinder di fun sheyvet dem fun un Yehudah
the of and Shim'on of children the of tribe the of and Yehudah

שבֿט פֿון די קינדער פֿון בנימין , די דאָזיקע שטעט וואָס מע רופֿט
ruft me vos shtet dozike di Binyamin fun kinder di fun sheyvet
calls one which towns these the Binyamin of children the of tribe

דאָ אָן מיט די נעמען .
nemen di mit on do
names the with on here

ו.סו און טייל פֿון די משפֿחות פֿון די קינדער פֿון קהָת האָבן געהאַט
gehat hobn Kohat fun kinder di fun mishpoches di fun teil un
had have Kehat of children the of families the of some and

ו.סז און מע האָט זיי . אפֿרים שבֿט פֿון זייער געמאַרק פֿון די שטעט
zei hot me un Efrayim sheyvet fun gemark zeyer fun shtet di
them has one and Ephrayim tribe of border their of towns the

פֿלעצער מיט אירע פֿרייַע שכֶם, אַנטרינונג פֿון שטעט די געגעבן
peletser fraie ire mit Shechem antrinung fun shtet di gegebn
pasturelands open its with Shechem refuge of cities the given

ו.סח און ; פֿלעצער מיט אירע פֿרייַע גֶזֶר, און אפֿרים , אויפֿן בארג
un peletser fraie ire mit Gezer un Efrayim barg oifn
and pasturelands open its with Gezer and Ephrayim mount on

יָקמְעָם מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , און בֵּית-חוֹרוֹן מיט אירע
ire mit Beis-Choron un peletser fraie ire mit Yokmeam
its with Beit-Choron and pasturelands open its with Yokme'am

פֿרייַע פֿלעצער . ו.סט און אַיָלוֹן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , און
un peletser fraie ire mit Ayalon un peletser fraie
and pasturelands open its with Ayalon and pasturelands open

גַּת-רִמּוֹן , מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער . ו.ע און פֿון דעם האַלבן שבֿט
sheyvet halbn dem fun un peletser fraie ire mit Gat-Rimmon
tribe half the of and pasturelands open its with Gat-Rimmon

מנַשֶּׁה : עָנֵר מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , און בִּלְעָם מיט אירע פֿרייַע
fraie ire mit Bilaam un peletser fraie ire mit Aner Menasheh
open its with Bile'am and pasturelands open its with Aner Menasheh

פֿלעצער , פֿאַר דער משפֿחה פֿון די איבעריקע קינדער פֿון קהָת .
Kohat fun kinder iberike di fun mishpoche der far peletser
Kehat of children remaining the of family the for pasturelands

ו.עא פֿאַר די קינדער פֿון גֵּרשׁוֹם , פֿון דער משפֿחה פֿון דעם האַלבן
halbn dem fun mishpoche der fun Gershom fun kinder di far
half the of family the of Gershom of children the for

שבֿט מנַשֶּׁה : גּוֹלָן אין בָּשָׁן מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער , און
sheyvet Menasheh Golan in Bashan mit ire fraie peletser un
tribe Menasheh Golan in Bashan with its open pasturelands and

עַשְׁתָּרוֹת מיט אירע פֿרייַע פֿלעצער . ו.עב און פֿון שבֿט יִשָּׂשכָר :
Ashtarot mit ire fraie peletser un sheyvet fun Yissachar
Ashtarot with its open pasturelands and tribe of Yissakhar

Bnei Yisroel gave to the Levi'im these towns with their migrashim. 50 6:65 And they gave by goral out of the tribe of the Bnei Yehudah, and out of the tribe of the Bnei Shim'on, and out of the tribe of the Bnei Binyamin, these towns, which are called by their shmot.

51 6:66 For some of the mishpekhot of the Bnei Kehat had towns of their territories out of the tribe of Ephrayim. 52 6:67 They gave unto them, of the cities of refuge, Shechem in Har Ephrayim with her migrashim; they gave Gezer with her migrashim, 53 6:68 And Yokme'am with her migrashim, and Beit-Choron with her migrashim, 54 6:69 And Ayalon with her migrashim, and Gat-Rimmon with her migrashim; 55 6:70 And out of the half tribe of Menasheh; Aner with her migrashim, and Bile'am with her migrashim, for the mishpakhat of the rest of the Bnei Kehat.

56 6:71 Unto the Bnei Gershom were given out of the mishpakhat of the half tribe of Menasheh Golan in Bashan with her migrashim, and Ashtarot with her migrashim; 57 6:72 And out of the tribe of

Yissakhar; Kedesh with her migrashim, Dovrat with her migrashim, [58 6:73] And Ramot with her migrashim, and Anem with her migrashim; [59 6:74] And out of the tribe of Asher; Mashal with her migrashim, and Avdon with her migrashim, [60 6:75] And Chukok with her migrashim, and Rechov with her migrashim; [61 6:76] And out of the tribe of Naphtali; Kedesh in Galil *(Galilee)* with her migrashim, and Chammon with her migrashim, and Kiryatayim with her migrashim. [62 6:77] Unto the rest of the Bnei Merari were given out of the tribe of Zevulun, Rimmono with her migrashim, Tavor with her migrashim. [63 6:78] And on the other side of the Yarden by Yericho, on the east side of Yarden, were given them out of the tribe of Reuven, Betzer in the midbar with her migrashim, and Yahtzah with her migrashim, [64 6:79] Kedemot also with her migrashim, and Mepha'at with her migrashim; [65 6:80] And out of the tribe of Gad: Ramot in Gil'ad with her migrashim, and Machanayim with her migrashim, [66 6:81] And Cheshbon with her

. פְּלַעְצַר מִיט אִירע פַּרְיֵיע , דָּבְרַת מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר מִיט אִירע פַּרְיֵיע קֶדֶשׁ
peletser fraie ire mit Dovrat peletser fraie ire mit Kedesh
pasturelands open its with Dovrat pasturelands open its with Kedesh

ו.עג אוֹן רָאמוֹת מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר , אוֹן עָנֵם מִיט אִירע
ire mit Anem un peletser fraie ire mit Ramot un
its with Anem and pasturelands open its with Ramot and

פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר . ו.עד אוֹן פוֹן שִׁבְטַ אָשֵׁר : מָשָׁל מִיט אִירע פַּרְיֵיע
fraie ire mit Mashal Asher sheyvet fun un peletser fraie
open its with Mashal Asher tribe of and pasturelands open

פְּלַעְצַר , אוֹן עַבְדּוֹן מִיט אִירע פַּרְיֵיע . ו.עה אוֹן חוּקוֹק
Chukok un peletser fraie ire mit Avdon un peletser
Chukok and pasturelands open its with Avdon and pasturelands

מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר , אוֹן רְחוֹבְ מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר .
peletser fraie ire mit Rechov un peletser fraie ire mit
pasturelands open its with Rechov and pasturelands open its with

ו.עו אוֹן פוֹן שִׁבְטַ נַפְתָּלִי : קֶדֶשׁ אִין גָּלִיל מִיט אִירע פַּרְיֵיע
fraie ire mit Galil in Kedesh Naftali sheyvet fun un
open its with Galil in the Kedesh Naphtali tribe of and

פְּלַעְצַר , אוֹן חַמּוֹן מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר , אוֹן קִרְיָתַיִם
Kiryatayim un peletser fraie ire mit Chammon un peletser
Kiryatayim and pasturelands open its with Chammon and pasturelands

מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר .
peletser fraie ire mit
pasturelands open its with

ו.עז פַּאר דִי אִיבעריקע, דִי קִינדער פוֹן מְרָרִי , פוֹן שִׁבְטַ זְבוּלוֹן :
Zevulun sheyvet fun Merari fun kinder di iberike di far
Zevulun tribe of Merari of children the remaining the for

רִמּוֹנוֹ מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר , תָּבּוֹר מִיט אִירע פַּרְיֵיע
fraie ire mit Tavor peletser fraie ire mit Rimmon
open its with Tavor pasturelands open its with Rimmono

פְּלַעְצַר . ו.עח אוֹן פוֹן יענער זײַט יַרְדֵן בֵּי יְרִיחוֹ , צוּ מִזְרַח
mizrech tsu Yericho bai Yarden zait yener fun un peletser
east to Yericho by Yarden side other of and pasturelands

פוֹן יַרְדֵן , פוֹן שִׁבְטַ רְאוּבֵן : בֶּצֶר אִין מִדְבָּר מִיט אִירע פַּרְיֵיע
fraie ire mit midber in Betzer Reuven sheyvet fun Yarden fun
open its with wilderness in Betzer Reuven tribe of Yarden of

פְּלַעְצַר , אוֹן יַהְצָה מִיט אִירע פַּרְיֵיע ; ו.עט אוֹן קְדֵמוֹת
Kedemot un peletser fraie ire mit Yahtsah un peletser
Kedemot and pasturelands open its with Yahtzah and pasturelands

מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר , אוֹן מֵיפַּעַת מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר .
peletser fraie ire mit Mefaat un peletser fraie ire mit
pasturelands open its with Mepha'at and pasturelands open its with

ו.פ אוֹן פוֹן שִׁבְטַ גָּד : רָאמוֹת אִין גִּלְעָד מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר ,
peletser fraie ire mit Gilad in Ramot Gad sheyvet fun un
pasturelands open its with Gil'ad in Ramot Gad tribe of and

מִיט חֶשְׁבּוֹן אוֹן ו.פא ; פְּלַעְצַר מִיט אִירע פַּרְיֵיע מַחֲנַיִם אוֹן
mit Cheshbon un peletser fraie ire mit Machanayim un
with Cheshbon and pasturelands open its with Machanayim and

אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר , אוֹן יַעְזֵיר מִיט אִירע פַּרְיֵיע פְּלַעְצַר .
peletser fraie ire mit Yazeir un peletser fraie ire
pasturelands open its with Yazer and pasturelands open its

migrashim, and Yazer with her migrashim.

7 Now the Bnei Yissakhar were Tola, Puah, Yashuv, Shimrom, 4. [2] And the Bnei Tola: Uzzi, Refayah, Yeriel, Yachmai, Yivsam, and Shmuel, heads of their bais avot, namely, of Tola; they were gibborei chayil *(warriors of valor)* in their toldot *(generations)*, whose number was in the days of Dovid 22,600. [3] And the Bnei Uzzi: Yizrachyah; and the Bnei Yizrachyah: Micha'el, and Ovadyah, and Yoel, Yishiyah, 5, all of them rashim *(leaders)*. [4] And with them, by their toldot, after their bais avot, were bands of soldiers for milchamah, 36,000, for they had many nashim and banim. [5] And their brethren among all the mishpekhot of Yissakhar were gibborei chayil, reckoned in all by their genealogies 87,000.

[6] The Bnei Binyamin: Bela, and Becher, and Yedia'el, 3. [7] And the Bnei Bela: Etzbon, and Uzzi, and Uzziel, and Yerimot, and Iri, 5; heads of their bais avot, gibborei chayalim *(warriors of valor)*; and were reckoned by their genealogies 22,034.

ז

א און פֿון די זין פֿון יִשָּׂשכָר זיַינען געווען: תּוֹלָע, און פּוּאה, יָשׁוּב ,
Yashuv Puah un Tola geven zainen Yissachar fun zin di fun un
Yashub Puah and Tola were are Yissakhar of sons the of and

און שִׁמרוֹן – פִּיר. ב און די זין פֿון תּוֹלָעִן: עוזי, און רפָיָה ,
Refayah un Uzzi Tolaen fun zin di un fir Shimron un
Refayah and Uzzi Tola of sons the and four Shimron and

און ירִיאֵל, און יַחמַי , און יִבְשָׁם , און שמוּאֵל, הויפּטן פֿון זייערע
zeyere fun hoiptn Shmuel un Yivsam un Yachmai un Yeriel un
their of leaders Shmuel and Yivsam and Yachmai and Yeriel and

פַֿאטערהײַזער – פֿון תּוֹלָע – לויט זייערע געבורטן, העלדישע
heldishe geburtn zeyere loit Tola fun foterhaizer
heroic birth their according to Tola of father's household

גיבּוֹרים . זייער צאָל אין די טעג פֿון דָּוִדן איז געווען צוויי און
un tsvei geven iz Dovidn fun teg di in tsol zeyer giborim
and two was is Dovid of days the in number of their warriors

צוואַנציק טויזנט און זעקס הונדערט. ג און די זין פֿון עוזין זיַינען
zainen Uzzin fun zin di un hundert zeks un toiznt tsvantsik
are Uzzi of sons the and hundred six and thousand twenty

געווען: יִזרַחיָה ; און די זין פֿון יִזרַחיָהן : מיכָאֵל , און עוֹבַדיָה ,
Ovadyah un Michael Yizrachyahn fun zin di un Yizrachyah geven
Ovadyah and Micha'el Yizrachyah of sons the and Yizrachyah were

און יוֹאֵל, יִשׁיָה – פֿינף; אַלע הויפּטן. ד און צו זיי האָבן געהערט ,
gehert hobn zei tsu un hoiptn ale finf Yishiyah Yoel un
belonged have them to and leaders all five Yishiyah Yoel and

לויט זייערע געבורטן, זייערע פַֿאטערהײַזער ,
foterhaizer zeyere loit geburtn zeyere loit
father's household their according to birth their according to

מחנות קריג-חיל , זעקס און דרייַסיק טויזנט ; ווָאַרעם זיי האָבן
hobn zei vorem toiznt draisik un zeks krig-cheil machnus
have they because thousand thirty and six war soldiers companies of

געהאַט פֿיל וויַיבער און זין . ה און זייערע ברידער פֿון אַלע משפּחות
mishpoches ale fun brider zeyere un zin un vaiber fil gehat
families all from relatives their and sons and wives many had

פֿון יִשָּׂשכָר , העלדישע גיבּוֹרים – זייער פַֿארצייכענישן , אין אַלעמען:
alemen in fartseichenish zeyer giborim heldishe Yissachar fun
all in genealogical records their warriors heroic Yissakhar of

זיבן און אַכציק טויזנט .
toiznt achtsik un zibn
thousand eighty and seven

ו פֿון בנימינען : בֶּלַע, און בֶּכֶר , און ידיעֲאֵל – דריַ . ז און די
di un drai Yediael un Becher un Bela Binyaminen fun
the and three Yedia'el and Becher and Bela Binyamin of

זין פֿון בֶּלָען : אֶצבּוֹן , און עוזִיאֵל, און ירימוֹת , און עִירי
Iri un Yerimot un Uziel un Uzzi un Etsbon Belen fun zin
Iri and Yerimot and Uzziel and Uzzi and Etzbon Bela of sons

– פֿינף, הויפּטן פֿון פַֿאטערהײַזער , העלדישע גיבּוֹרים ; און זייער
zeyer un giborim heldishe foterhaizer fun hoiptn finf
their and warriors heroic father's household of leaders five

פַֿארצייכענישן : צוויי און צוואַנציק טויזנט און פִּיר און דרייַסיק.
draisik un fir un toiznt tsvantsik un tsvei fartseichenish
thirty and four and thousand twenty and two genealogical records

ח אוּן דִי זִין פוֹן בֶּכֶר֑ן : זְמִירָה , אוּן יוֹעָשׁ , אוּן אֱלִיעֶזֶר, אוּן
un Eliezer un Yoash un Zemirah Becheren fun zin di un
and Eliezer and Yoash and Zemirah Becher of sons the and

אֶלְיוֹעֵינַי , אוּן עָמְרִי, אוּן יְרֵמוֹת , אוּן אֲבִיָּה , אוּן עֲנָתוֹת, אוּן
un Anatot un Aviyah un Yeremot un Omri un Elyoeinai
and Anatot and Aviyah and Y'ramot and Omri and Elyo'einai

עָלֶמֶת ; דִי אַלֶע זיַינען געווען דִי זִין פוֹן בֶּכֶר֑ן . ט אוּן זייער
zeyer un Becheren fun zin di geven zainen ale di Alemet
their and Becher of sons the were are all the ones Alemet

פַאַרצייכענִיש לויט זייערע געבורטן, לויט דִי הויפטן
hoiptn di loit geburtn zeyere loit fartseichenish
leaders the according to birth their according to genealogical records

פוֹן זייערע פַאָטערהַיזער , העלדישע גִיבּוֹרים : צוואַנציק טוזינט אוּן
un toiznt tsvantsik giborim heldishe foterhaizer zeyere fun
and thousand twenty warriors heroic father's household their of

צוויי הונדערט. י אוּן דִי זִין פוֹן ידיעֲאֵל : בִּלְהָן ; אוּן דִי זִין פוֹן
fun zin di un Bilhan Yediaeln fun zin di un hundert tsvei
of sons the and Bilhan Yedia'el of sons the and hundred two

בִּלְהָנען : יְעוּש אוּן בנימין , אוּן אֶהוּד, אוּן כְּנַעֲנָה , אוּן זֵיתָן , אוּן
un Zeitan un Kenaanah un Ehud un Binyamin un Yeush Bilhanen
and Zeitan and Kena'anah and Ehud and Binyamin and Ye'ush Bilhan

תַּרְשִׁישׁ אוּן אַחִישַׁחַר .
Achishachar un Tarshish
Achishachar and Tarshish

יא דִי אַלֶע זיַינען געווען דִי קינדער פוֹן ידיעֲאֵל לויט דִי
di loit Yediael fun kinder di geven zainen ale di
the according to Yedia'el of children the were are all the ones

הויפטן פוֹן דִי פַאָטערהַיזער , העלדישע גִיבּוֹרים , זיבעצן טוזינט
hoiptn fun di foterhaizer heldishe giborim zibetsn toiznt
thousand seventeen warriors heroic father's household the of leaders

אוּן צוויי הונדערט וואָס גייען אַרויס אין חיל אויף מלחמה . יב דערצו
dertsu milchome oif cheil in arois geyen vos hundert tsvei un
in addition war on host in out go which hundred two and

שופִּים , אוּן חופִּים , דִי זִין פוֹן עִירִן; חוּשִׁם , דער זון פוֹן אַחֵר֑ן .
Achern fun zun der Chushim Irn fun zin di Chupim un Shupim
Acher of son the Chushim Ir of sons the Chuppim and Shuppim

יג דִי זִין פוֹן נַפְתָּלִין : יַחְצִיאֵל , אוּן גוּנִי , אוּן יֵצֶר , אוּן שַׁלּוּם ,
Shallum un Yetser un Guni un Yachtsiel Naftalien fun zin di
Shallum and Yetzer and Guni and Yachtziel Naphtali of sons the

דִי קינדער פוֹן בִּלְהָה֑ן .
Bilhahn fun kinder di
Bilhah of children the

יד דִי זִין פוֹן מְנַשֶּׁה֑ן : אַשְׂרִיאֵל וואָס זיין ווייב האָט – געבאָרן
Menashehn fun zin di Asriel vos hot vaib zain geborn
Menasheh of sons the Asriel whose has wife his given birth to

זיין אַרַמישע קעפּסווייב האָט געבאָרן מָכִיר דעם פַאָטער פוֹן גִּלְעָד ;
Gilad fun foter dem Machir geborn hot kepsvaib Aramishe zain
Gil'ad of father the Machir given birth to has concubine Aramean his

טו אוּן מָכִיר האָט גענומען אַ ווייב פוֹן חופִּים אוּן שופִּים , אוּן
un Shupim un Chupim fun vaib a genumen hot Machir un
and Shuppim and Chuppim from wife a taken has Machir and

דער נאָמען פוֹן זייער שוועסטער איז געווען מַעֲכָה – אוּן דער נאָמען פוֹן
fun nomen der un Maachah geven iz shvester zeyer fun nomen der
of name the and Ma'achah was is sister their of name the

[8] And the Bnei Becher: Zemirah, and Yoash, and Eli'ezer, and Elyo'einai, and Omri, and Yeremot, and Aviyah, and Anatot, and Alemet. All these are the Bnei Becher. [9] And the number of them, listed by their toldot, heads of their bais avot, gibborei chayil, was twenty elef and two hundred. [10] The Bnei Yedia'el: Bilhan; and the Bnei Bilhan; Ye'ush, and Binyamin, and Ehud, and Kena'anah, and Zeitan, and Tarshish, and Achishachar.

[11] All these the Bnei Yedia'el, by the heads of families, gibborei chayalim, were seventeen elef and two hundred soldiers, fit to go forth for milchamah. [12] Shuppim also, and Chuppim, the Bnei Ir, and Chushim, the Bnei Acher.

[13] The Bnei Naphtali: Yachtziel, and Guni, and Yetzer, and Shallum, the Bnei Bilhah.

[14] The Bnei Menasheh: Asriel, whom his Aramean pilegesh bore; she bore Machir avi Gil'ad; [15] And Machir took an isha from the Chuppim and Shuppim, whose achot's shem was Ma'achah; and the

צווייטן איז געווען צלָפְחָד ; און צלָפְחָד האָט געהאַט טעכטער .
techter gehat hot Tselofechad un Tselofechad geven iz tsveitn
daughters had has Tzelophechad and Tzelofechad was is second

טז און מַעֲכָה די ווײַב פֿון מָכירן האָט געבאָרן אַ זון , און
un zun a geborn hot Machiren fun vaib di Maachah un
and son a given birth to has Machir of wife the Ma'achah and

זי האָט געהײסן דעם נאָמען פֶּרֶש ; און דער נאָמען פֿון זײַן ברודער איז
iz bruder zain fun nomen der un Peresh nomen zain gerufn hot zi
is brother his of name the and Peresh name his called has she

יז געווען שֶׁרֶש , און זײַנע זין זײַנען געווען אוּלָם, און רֶקֶם . און די
di un Rekem un Ulam geven zainen zin zaine un Sheresh geven
the and Rekem and Ulam were are sons his and Sheresh was

זין פֿון אוּלָמען : בדָן , דאָס זײַנען די קינדער פֿון גִּלְעָד דעם זון
zun dem Gilad fun kinder di zainen dos Bedan Ulamen fun zin
son the Gil'ad of children the were these Bedan Ulam of sons

פֿון מָכיר , דעם זון פֿון מנַשֶּׁה . יח און זײַן שוועסטער הַמּוֹלֶכֶת
Hammolechet shvester zain un Menashehn fun zun dem Machir fun
Hammolekhet sister his and Menasheh of son the Machir of

יט האָט געבאָרן ישהוֹד , און אֲבִיעֶזֶר , און מַחלָה . און די זין
zin di un Machlahn un Aviezern un Ishhodn geborn hot
sons the and Machlah and Avi'ezer and Ishhod given birth to has

פֿון שמידָען זײַנען געווען: אַחְיָן , און שֶׁכֶם , און לִקחי , און
un Likchi un Shechem un Achyan geven zainen Shemidaen fun
and Likchi and Shechem and Achyan were are Shemida of

אניעָם .
Aniam
Ani'am

כ און די זין פֿון אפרַימען : שוּתֶלַח – און זײַן זון איז געווען בֶּרֶד ,
Bered geven iz zun zain un Shutelach Efrayimen fun zin di un
Bered was is son his and Shutelach Ephrayim of sons the and

כא און תַּחַת ; און זײַן זון אֶלְעָדָה, און זײַן זון תַּחַת , און זײַן זון תַּחַת , און
un Tachat zun zain un Eladah zun zain un Tachat zun zain un
and Tachat son his and El'adah son his and Tachat son his and

זײַן זון זָבָד , און זײַן זון שוּתֶלַח – און עֶזֶר , און אֶלְעָד. און די
di un Elad un Ezer un Shutelach zun zain un Zavad zun zain
the and El'ad and Ezer and Shutelach son his and Zavad son his

מענטשן פֿון גַּת , די איינגעבאָרענע פֿון לאַנד האָבן זיי געהרגעט, ווײַל
vail geharget zei hobn land fun aingeborene di Gat fun mentshn
because killed them have land of native-born the Gat of men

כב זיי האָבן אַראָפּגענידערט אַוועקצונעמען זייערע פֿיך . און זייער
zeyer un fich zeyere avektsunemen aropgenidert hobn zei
their and livestock their to take away come down have they

פאָטער אפֿרַים האָט געטרויערט פֿיל טעג , און זײַנע ברידער זײַנען
zainen brider zaine un teg fil getroiert hot Efrayim foter
are brothers his and days many mourned has Ephrayim father

כג געקומען אים טרייסטן . און ער איז געקומען צו זײַן ווײַב, און זי איז
iz zi un vaib zain tsu gekumen iz er un treistn im gekumen
is she and wife his to come is he and to comfort him came

טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון , און ער האָט גערופֿן זײַן
zain gerufn hot er un zun a geborn hot un gevorn trogedik
his called has he and son a given birth to has and become pregnant

כד נאָמען בריעָה ווײַל אַן אומגליק איז געשען אין זײַן הויז . און
un hoiz zain in geshen iz umglik an vail Beriah nomen
and house his in happened is calamity an because Beri'ah name

shem of the second was Tzelophechad, and Tzelophechad had banot. 16 And Ma'achah eshet Machir bore ben, and she called shmo Peresh; and the shem of his brother was Sheresh; and his banim were Ulam and Rekem. 17 And the Bnei Ulam: Bedan. These were the Bnei Gil'ad Ben Machir Ben Menasheh. 18 And his achot Hammolekhet bore Ishhod, and Avi'ezer, and Machlah. 19 And the Bnei Shemida were Achyan, and Shechem, and Likchi, and Ani'am.

20 And the Bnei Ephrayim: Shutelach, and Bered bno, and Tachat bno, and El'adah bno, and Tachat bno, 21 And Zavad bno, and Shutelach bno, and Ezer, and El'ad, whom the anashim of Gat that were born in that land slaughtered, because they came down to take away their mikneh *(livestock)*. 22 And Ephrayim avihem mourned many days, and his achim came to comfort him. 23 And when he went in to his isha, she conceived, and bore ben, and he called shmo Beri'ah, because it went in ra'ah *(evil, disaster, misfortune)*

with his bais. [24] (And his bat was She'erah, who built Lower Beit-Choron, and the Upper, and Uzein She'erah.) [25] And Refach was bno, also Resheph, and Telach bno, and Tachan bno, [26] La'dan bno, Ammihud bno, Elishama bno, [27] Non *(Nun)* bno, Yehoshua bno. [28] And their possessions and settlements were Beit-El and the villages thereof, and to the east Na'aran, and to the west Gezer, with the villages thereof; Shechem also and the villages thereof, unto Ayah and the villages thereof; [29] And by the borders of the Bnei Menasheh, Beit-She'an and her villages, Ta'anakh and her villages, Megiddo and her villages, Dor and her villages. In these dwelt the Bnei Yosef Ben Yisroel.

[30] The Bnei Asher: Yimnah, and Yishvah, and Yishvi, and Beri'ah, and Serach their achot. [31] And the Bnei Beri'ah: Chever, and Malki'el, who is avi Birzayit. [32] And Chever fathered Yaphlet, Shomer, Chotam, and Shu'a their achot. [33] And the Bnei Yaphlet: Pasach, Bimhal, Ashvat. These are the Bnei Yaphlet. [34] And the Bnei Shemer: Achi, Rohgah, Chubbah,

זײַן טאָכטער איז געווען שְׁאֵרָה , און זי האָט געבויט בֵּית-חוֹרוֹן , די
di Beis-Choron geboit hot zi un Sheerah geven iz tochter zain
the Beit-Choron built has she and She'erah was is daughter his

אונטערשטע און די אויבערשטע, אוּן אוּזֵן-שְׁאֵרָה . כה און זײַן זון איז
iz zun zain un Uzein-Sheerah un oibershte di un untershte
is son his and Uzein She'erah and upper the and lower

געווען רָפַח , און רֶשֶׁף , און זײַן זון תֶּלַח , און זײַן זון תַּחַן ;
Tachan zun zain un Telach zun zain un Reshef un Refach geven
Tachan son his and Telach son his and Resheph and Refach was

כו זײַן זון לַעְדָּן , זײַן זון עַמִּיהוּד , זײַן זון אֱלִישָׁמָע ; כז זײַן זון נון ,
Nun zun zain Elishama zun zain Ammihud zun zain Ladan zun zain
Nun son his Elishama son his Ammihud son his Ladan son his

זײַן זון יְהוֹשׁוּעַ . כח און זייער אייגנטום און זייערע ווויינערטער
voinerter zeyere un eigentum zeyer un Yehoshua zun zain
dwellings their and ancestral property their and Yehoshua son his

איז געווען בֵּית-אֵל מיט אירע טעכטערשטעט , און צו מזרח , נַעֲרָן , און
un Naaran mizrech tsu un techtershtet ire mit Beis-El geven iz
and Na'aran east to and daughter towns its with Beit-El was is

צו מערבֿ גֶּזֶר מיט אירע טעכטערשטעט , און שְׁכֶם מיט אירע
ire mit Shechem un techtershtet ire mit Gezer mayrev tsu
its with Shechem and daughter towns its with Gezer west to

טעכטערשטעט , ביז עַיָּה מיט אירע טעכטערשטעט . כט און לעבן די
di lebn un techtershtet ire mit Ayah biz techtershtet
the near and daughter towns its with Ayah unto daughter towns

קינדער פֿון מנשה , בֵּית-שְׁאָן מיט אירע טעכטערשטעט , תַּעֲנָךְ
Tanakh techtershtet ire mit Beis-Shean Menasheh fun kinder
Ta'anakh daughter towns its with Beit-She'an Menasheh of children

מיט אירע טעכטערשטעט , מגִדּוֹ מיט אירע טעכטערשטעט , דּוֹר מיט
mit dor techtershtet ire mit Megiddo techtershtet ire mit
with Dor daughter towns its with Megiddo daughter towns its with

אירע טעכטערשטעט . אין די דאָזיקע זײַנען געזעסן די קינדער פֿון יוֹסף
Yosef fun kinder di gezesn zainen dozike di in techtershtet ire
Yosef of children the settled are these the in daughter towns its

דעם זון פֿון ישְׂרָאֵל .
Yisroeln fun zun dem
Yisroel of son the

ל די קינדער פֿון אָשֵׁר : יִמְנָה , און יִשְׁוָה , און יִשְׁוִי , און בריעָה ,
Beriah un Yishvi un Yishvah un Yimnah Ashern fun kinder di
Beri'ah and Yishvi and Yishvah and Yimnah Asher of children the

און זייער שוועסטער שֶׂרַח . לא און די זין פֿון בריעָה : חֶבֶר , און
un Chever Beriahn fun zin di un Serach shvester zeyer un
and Chever Beri'ah of sons the and Serach sister their and

מַלכּיאֵל , דאָס איז דער פֿאָטער פֿון ברזָיִת . לב און חֶבֶר האָט געבאָרן
geborn hot Chever un Birzayit fun foter der iz dos Malkiel
fathered has Chever and Birzayit of father the is this Malki'el

יַפלֵט , און שׁוֹמֵר , און חוֹתָמען , און זייער שוועסטער שׁוּעָן .
Shuaen shvester zeyer un Chotamen un Shomeirn un Yafleten
Shu'a sister their and Chotam and Shomer and Yaphlet

לג און די זין פֿון יַפלֵט זײַנען געווען: פּסַך , און במהָל , און עַשְׁוָת .
Ashvat un Bimhal un Pasach geven zainen Yafleten fun zin di un
Ashvat and Bimhal and Pasach were are Yaphlet of sons the and

דאָס זײַנען די זין פֿון יַפלֵט . לד און די זין פֿון שֶׁמֶר : אֲחִי ,
Achi Shemern fun zin di un Yafleten fun zin di zainen dos
Achi Shemer of sons the and Yaphlet of sons the are these

and Aram. 35 And the Ben Helem his brother: Tzophach, Yimna, Shelesh, and Amal. 36 The Bnei Tzophach: Suach, Charnepher, Shu'al, Beri, and Yimrah, 37 Betzer, Hod, Shamma, Shilshah, Yitran, and Be'era. 38 And the Bnei Yeter: Yephunneh, Pispah, Ara. 39 And the Bnei Ulla: Arach, Channi'el, Ritzya. 40 All these were the Bnei Asher, heads of their bais avot, choice gibborim chayalim, outstanding of the nasi'im. And the number throughout the genealogy of them that were battle-ready was twenty and six elef anashim.

8 Now Binyamin fathered Bela his bechor, Ashbel the second, and Achrach the third, 2 Nochah the fourth, and Rapha the fifth. 3 And the Bnei Bela were Addar, Gera, Avihud, 4 Avishua, Na'aman, and Achoach, 5 Gera, Shephuphan, and Churam.

6 And these are the Bnei Echud: these are the rashei avot of the inhabitants of Geva, and they drove them out to Manachat; 7 And Na'aman, and Achiyah, and Gera drove them out, and fathered Uzza, and Achichud.

אוֹן רָהגָה , אוֹן חוּבה , אוֹן אֲרָם . לה אוֹן דִי זִין פוֹן זַיִן בְּרוּדעֶר
bruder zain fun zin di un Aram un Chubbah un Rohgah un
brother his of sons the and Aram and Chubbah and Rohgah and

הֶלֶמעַן : צוֹפַח אוֹן יִמנָע , אוֹן שֶׁלֶשׁ , אוֹן עָמָל . לו דִי זִין פוֹן
fun zin di Amal un Shelesh un Yimna un Tsofach Helemen
of sons the Amal and Shelesh and Yimna and Tzophach Helem

; יִמרָה אוֹן , בֶּרִי אוֹן , שׁוּעָל אוֹן , חַרנֶפֶר אוֹן , סוּחַ אוֹן : צוֹפַחַן
Yimrah un Beri un Shual un Charnefer un Suach Tsofachn
Yimrah and Beri and Shu'al and Charnepher and Suach Tzopach

לז בְּצֶר , אוֹן הוֹד , אוֹן שַׁמָא , אוֹן שִׁלשָׁה , אוֹן יִתרָן , אוֹן בְּאֵרָא .
Beera un Yitran un Shilshah un Shamma un Hod un Betser
Be'era and Yitran and Shilshah and Shamma and Hod and Betzer

לח אוֹן דִי זִין פוֹן יֶתֶר : יְפוּנֶה , אוֹן פִּספָּה , אוֹן אַרָא . לט אוֹן דִי
di un Ara un Pispah un Yefuneh Yetern fun zin di un
the and Ara and Pispah and Yephunneh Yeter of sons the and

זַיִנען זִינען : דִי אַלַע מ . רִציָא , אוֹן חַנִיאֵל , אוֹן אָרַח : אוּלָאן זין פוֹן
zainen ale di Ritsya un Channiel un Arach Ullan fun zin
are all the ones Ritzya and Channi'el and Arach Ulla of sons

געווען דִי קִינדער פוֹן אָשֵׁר , הויפטן פוֹן דִי פַאטערהײַזער , געקליבענע
geklibene foterhaizer di fun hoiptn Asher fun kinder di geven
chosen father's household the of leaders Asher of children the were

אין פַאַרצייכענישׁ אוֹן זייער ; אובערפירשטן העלדישע גיבוֹרים ,
in fartseichenish zeyer un uberfirshtn giborim heldishe
in genealogical records their and outstanding leaders warriors heroic

חיל פַאר מלחמה – זייער צאָל : זעקס אוֹן צוואַנציק טויזנט מאַן .
man toiznt tsvantsik un zeks tsol zeyer milchome far cheil
men thousand twenty and six number of their war for host

ח אוֹן בנימין האָט געבאָרן בֶּלַע זַיִן בכוֹר , אַשבֶּל דעם צווייטן ,
tsveitn dem Ashbel bechor zain Bela geborn hot Binyamin un
second the Ashbel firstborn his Bela fathered has Binyamin and

אוֹן אַחרַח דעם דריטן ; ב נוֹחה דעם פִירטן , אוֹן רָפַא דעם
dem Rafa un firtn dem Nochah dritn dem Achrach un
the Rapha and fourth the Nochah third the Achrach and

פִינפטן . ג אוֹן בֶּלַע האָט געהאַט זין : אַדָר , אוֹן גֶרָא , אוֹן אֲבִיהוּד ; ד אוֹן
un Avihud un Gera un Addar zin gehat hot Bela un finftn
and Avihud and Gera and Addar sons had has Bela and fifth

אֲבִישוּעַ , אוֹן נַעֲמָן , אוֹן אַחוֹחַ ; ה אוֹן גֶרָא , אוֹן שְׁפוּפָן ,
un Shefufan un Gera un achocha un Naaman un Avishua
and Shephuphan and Gera and Achoach and Na'aman and Avishua

חוּרָם .
Churam
Churam

ו אוֹן דאָס זיַנען דִי זִין פוֹן אֶחוּדן : – דִי דאָזיקע זיַנען געווען
geven zainen dozike di Echudn fun zin di zainen dos un
were are these the Echud of sons the are these and

הויפטן פוֹן פַאטערהײַזער פוֹן דִי באַווויינער פוֹן גֶבַע , אוֹן מע האָט
hot me un Geva fun bavoiner di fun foterhaizer fun hoiptn
have they and Geva of inhabitants the of father's household of leaders

זיי פַאַרטריבן קיין מָנַחַת ; ז אוֹן נַעֲמָן , אוֹן אַחִיָה , אוֹן גֶרָא ,
Gera un Achiyah un Naaman un Manachat kein fartriben zei
Gera and Achiyah and Na'aman and Manachat to driven out them

אוֹן אַחיחוּדן . ח אוֹן זיי האָבן זיי פַאַרטריבן – ער האָט געבאָרן עוּזָאן ,
un Achichudn un Uzzan geborn hot er fartriben zei hobn zei
and Achichud and Uzza fathered has he driven out them have they

שַׁחֲרַיִם הָאָט געהאַט קינדער אין פֶּלד פֿון מוֹאָבּ, נאָך דעם ווי
vi dem noch Moav fun feld in kinder gehat hot Shacharayim
how that after Moav of the country in children had has Shacharayim

ער האָט זיי אַוועקגעשיקט – זיינע ווייבער, חושים , און בַּעֲרָא. ט און ער
er un Baara un Chushim vaiber zaine avekgeshikt zei hot er
he and Ba'ara and Chushim wives his sent away them has he

האָט געהאַט מיט זיין ווייב חוֹדֶשׁ : יוֹבָבן , און צִבְיָאן , און מֵישָׁא ,
Meshaen un Tsivyaen un Yovavn Chodeshn vaib zain mit gehat hot
Mesha and Tzivya and Yovav Chodesh wife his with had has

און מַלְכָּמען ; י און יְעוּצן , און שָׁכְיָהן , און מִרְמָהן . דאָס זיינען
zainen dos Mirmahn un Sochyahn un Yeutsn un Malkamen un
are these Mirmah and Sochyah and Yeutz and Malkam and

געווען זיינע זין – הויפּטן פֿון פַּאָטערהייזער . יא און מיט חושימען
Chushimen mit un foterhaizer fun hoiptn zin zaine geven
Chushim with and father's household of leaders sons his were

האָט ער געהאַט אַבִּיטוּבן, און אֶלְפַּעַל.
Elpaaln un Avituvn gehat er hot
Elpa'al and Avituv had he has

יב און די זין פֿון אֶלְפַּעַל: עֵבֶר, און מִשְׁעָם , און שֶׁמֶד , וואָס האָט
hot vos Shemed un Misham un Ever Elpaaln fun zin di un
has who Shemed and Misham and Ever Elpa'al of sons the and

געבויט אוֹנוֹ, און לוֹד מיט אירע טעכטערשטעט ; יג און בריעָה , און שֶׁמַע ,
Shama un Beriah un techtershtet ire mit Lud un Ono geboit
Shema and Beri'ah and daughter towns its with Lod and Ono built

וואָס זיינען געווען הויפּטן פֿון די פַּאָטערהייזער פֿון די באַווויינער
bavoiner di fun foterhaizer di fun hoiptn geven zainen vos
inhabitants the of father's household the of leaders were are who

פֿון אַיָלוֹן , די וואָס האָבן פֿאַריאָגט די באַווויינער פֿון גַּת . יד און
un Gat fun bavoiner di faryogt hobn vos di Ayalon fun
and Gat of inhabitants the driven away have who the ones Ayalon of

אַחְיוֹ , שָׁשָׁק , און יְרֵמוֹת , טו און זִבְדְיָה , און עָרָד , און עֶדֶר , טז און
un Eder un Arad un Zevadyah un Yeremot un Shashak Achyo
and Eder and Arad and Zevadyah and Yeremot and Shashak Achyo

מִיכָאֵל , און יִשְׁפָּה , און יוֹחָא , זיינען געווען די זין פֿון בריעָהן .
Beriahn fun zin di geven zainen Yocha un Yishpah un Michael
Beri'ah of sons the were are Yocha and Yishpah and Micha'el

יז און זִבְדְיָה , און משוּלָם , און חִזְקִי , און חֶבֶר , יח און יִשְׁמְרַי ,
Yishmerai un Chever un Chizki un Meshulam un Zevadyah un
Yishmerai and Chever and Chizki and Meshullam and Zevadyah and

און יִזְלִיאָה , און יוֹבָב , זיינען געווען די זין פֿון אֶלְפַּעַלן. יט און יָקִים ,
Yakim un Elpaaln fun zin di geven zainen Yovav un Yizliah un
Yakim and Elpa'al of sons the were are Yovav and Yizli'ah and

און זִכְרִי , און זַבְדִי , כ און אֶלְיְעֵינַי , און צִלְּתַי , און אֶלִיאֵל, כא און
un Eliel un Tsilletai un Elyoeinai un Zavdi un Zichri un
and Eliel and Tzilletai and Eli'enai and Zavdi and Zichri and

עֲדָיָה , און בְּרָאיָה , און שִׁמְרָת , זיינען געווען די זין פֿון שִׁמְעִין .
Shimeyen fun zin di geven zainen Shimrat un Berayah un Adayah
Shime'i of sons the were are Shimrat and Berayah and Adayah

כב און יִשְׁפָּן , און עֵבֶר, און אֶלִיאֵל, כג און עַבְדּוֹן , און זִכְרִי , און
un Zichri un Avdon un Eliel un Ever un Yishpan un
and Zichri and Avdon and Eliel and Ever and Yishpan and

חָנָן , כד און חֲנַנְיָה , און עֵילָם , און עַנְתּוֹתְיָה , כה און יִפְדְּיָה ,
Yifdeyah un Antotiyah un Eilam un Chananyah un Chanan
Yiphdeyah and Antotiyah and Eilam and Chananyah and Chanan

[8] And Shacharayim fathered banim in the country of Moav, after he had sent them away: Chushim and Ba'ara were his nashim. [9] And he fathered of Chodesh his isha, Yovav, Tzivya, Mesha, and Malkam, [10] And Yeutz, Sochyah, Mirmah. These were his banim, rashei avot. [11] And of Chushim he fathered Avituv, and Elpa'al.

[12] The Bnei Elpa'al: Ever, Misham, Shemed, who built Ono, and Lod, with the villages thereof; [13] Beri'ah also, and Shema, who were rashei avot of the inhabitants of Ayalon, who drove away the inhabitants of Gat; [14] And Achyo, Shashak, and Yeremot, [15] Zevadyah, Arad, Eder, [16] Micha'el, Yishpah, and Yocha, the Bnei Beri'ah; [17] And Zevadyah, and Meshullam, and Chizki, and Chever, [18] Yishmerai also, and Yizli'ah, and Yovav, the Bnei Elpa'al; [19] Yakim, Zichri, Zavdi, [20] Eli'enai, Tzilletai, Eliel, [21] Adayah, Berayah, and Shimrat, the Bnei Shime'i; [22] Yishpan, Ever, Eliel, [23] Avdon, Zichri, Chanan, [24] Chananyah, Eilam, and Antotiyah, [25] Yiphdeyah, and Penuel, the Bnei

כי אוֹן פְּנוּאֵל , וְזַיְנַען גְּעווֹען דִּי זִין פּוֹן שָׁשָׁקְן . כי אוֹן שַׁמְשְׁרַי ,
un Shamsherai un Shashakn fun zin di geven zainen Penuel un
and Shamsherai and Shashak of sons the were are Penuel and

כי אוֹן יַעֲרֶשְׁיָה , אוֹן אֵלְיָה , אוֹן זִכְרִי ,
Zichri un Eliyah un Yaareshyah un Atalyah un Shecharyah
Zichri and Eliyah and Ya'areshyah and Atalyah and Shecharyah

כח דִּי דָאזִיקע זַיְנַען גְּעווֹען הויפְּטן . כח יְרוֹחָמן פּוֹן זִין דִּי גְּעווֹען זַיְנַען
hoiptn geven zainen dozike di Yerochamen fun zin di geven zainen
leaders were are these the Yerocham of sons the were are

פּוֹן פָּאטערהײַזער – לויט זייערע געבורטן, הויפְּטן. דִּי דָאזִיקע
dozike di hoiptn geburtn zeyere loit foterhaizer fun
these the leaders birth their according to father's household of

זַיְנַען גְּעזעסן אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in gezesn zainen
Yerushalayim in settled are

כט אוֹן אין גִּבְעוֹן זַיְנַען גְּעזעסן: דער פָּאטער פּוֹן גִּבְעוֹן , ווּאָס דער נאָמען
nomen der vos Givon fun foter der gezesn zainen Givon in un
name the who Giv'on of father the settled are Giv'on in and

פּוֹן זַיִן ווַיב איז גְּעווען מַעֲכָה ; ל אוֹן זַיִן ערשטגעבאָרענער זון עַבְדּוֹן ,
Avdon zun ershtgeborener zain un Maachah geven iz vaib zain fun
Avdon son firstborn his and Ma'achah was is wife his of

אוֹן צוּר , אוֹן קִישׁ , אוֹן בַּעַל , אוֹן נָדָב ; לא אוֹן גְּדוֹר , אוֹן אַחְיוֹ , אוֹן
un Achyo un Gedor un Nadav un Baal un Kish un Tsur un
and Achyo and Gedor and Nadav and Ba'al and Kish and Tzur and

זֶכֶר . לב אוֹן מִקְלוֹת האָט געבאָרן שִׁמְאָהן . אוֹן זיי אויך מיט זייערע
zeyere mit oich zei un Shimeahn geborn hot Miklot un Zecher
their with also they and Shime'ah fathered has Miklot and Zecher

ברידער זַיְנַען גְּעזעסן אין ירושָׁלַיִם , אַקעגן זייערע ברידער .
brider zeyere akegn Yerushalayim in gezesn zainen brider
brothers their near Yerushalayim in settled are brothers

לג אוֹן נֵר האָט געבאָרן קִישׁן , אוֹן קִישׁ האָט געבאָרן שָׁאוּל , אוֹן
un Shauln geborn hot Kish un Kishon geborn hot Ner un
and Sha'ul fathered has Kish and Kish fathered has Ner and

שָׁאוּל האָט געבאָרן יוֹנָתָנען , אוֹן מַלְכִּי-שׁוּעַ , אוֹן אֲבִינָדָב , אוֹן
un Avinadavn un Malki-Shuaen un Yonatanen geborn hot Shaul
and Avinadav and Malki-Shu'a and Yonatan fathered has Sha'ul

אֶשְׁבַּעַל . לד אוֹן יוֹנָתָנס זון איז געווען מְרִיבַּ-בַּעַל ; אוֹן מְרִיבַּ-בַּעַל האָט
hot Meriv-Baal un Meriv-Baal geven iz zun Yonatans un Eshbaaln
has Meriv-Ba'al and Meriv-Ba'al was is son Yonatan's and Eshba'al

געבאָרן מִיכָה . לה אוֹן די זין פּוֹן מִיכָה זַיְנַען גְּעווען: פִּיתוֹן, אוֹן
un Piton geven zainen Michahn fun zin di un Michahn geborn
and Piton were are Michah of sons the and Michah fathered

מֶלֶךְ , אוֹן תַּארֵעַ, אוֹן אָחָז . לו אוֹן אָחָז האָט געבאָרן יְהוֹעַדָּה ;
Yehoadahn geborn hot Achaz un Achaz un Tarea un Melech
Yehoadah fathered has Achaz and Achaz and Tarea and Melech

אוֹן יְהוֹעַדָּה האָט געבאָרן עָלֶמֶת , אוֹן עַזְמָוֶת , אוֹן זִמְרִי ; אוֹן
un Yehoadah un Azmavetn un Alemeten geborn hot Yehoadah un
and Zimri and Azmavet and Alemet fathered has Yehoadah and

זִמְרִי האָט געבאָרן מוֹצָא . לז אוֹן מוֹצָא האָט געבאָרן בִּנְעָא; זַיִן
zain Binan geborn hot Motsa un Motsaen geborn hot Zimri
his Bine'a fathered has Motza and Motza fathered has Zimri

זון איז געווען רָפָה , זַיִן זון אֶלְעָשָׂה, זַיִן זון אָצֵל . לח אוֹן אָצֵל האָט
hot Atsel un Atsel zun zain Elasah zun zain Rafa geven iz zun
has Atzel and Atzel son his El'asah son his Rafah was is son

Shashak; [26] And Shamsherai, and Shecharyah, and Atalyah, [27] And Ya'areshyah, and Eliyah, and Zichri, the Bnei Yerocham. [28] These were rashei avot, by their toldot, leaders. These dwelt in Yerushalayim.

[29] And at Giv'on dwelt avi Giv'on, shem of his isha: Ma'achah; [30] And his bechor was Avdon, and Tzur, and Kish, and Ba'al, and Nadav, [31] And Gedor, and Achyo, and Zecher. [32] And Miklot fathered Shime'ah. And these also dwelt near their achim in Yerushalayim with their achim.

[33] And Ner fathered Kish, and Kish fathered Sha'ul, and Sha'ul fathered Yonatan, and Malki-Shu'a, and Avinadav, and Eshba'al. [34] And the Ben Yonatan was Meriv-Ba'al; and Meriv-Ba'al fathered Michah. [35] And the Bnei Michah were Piton, and Melech, and Tarea, and Achaz. [36] And Achaz fathered Yehoadah; and Yehoadah fathered Alemet, Azmavet, and Zimri; and Zimri fathered Motza, [37] And Motza fathered Bine'a; Rapha bno, El'asah bno, Atzel bno. [38] And

Atzel had six banim, whose shmot are these: Azrikam, Bocheru, and Yishmael, and She'aryah, and Ovadyah, and Chanan. All these were the Bnei Atzel. 39 And the Bnei Eshek his brother were Ulam his bechor, Ye'ush the second, and Eliphelet the third. 40 And the Bnei Ulam were anashim gibbrei chayil, archers, and had many banim, and bnei banim, a hundred and fifty. All these are of the Bnei Binyamin.

9 So kol Yisroel were reckoned by genealogies; and, hinei, they were recorded and written down in the sefer of the melachim of Yisroel and Yehudah, who were carried away into the Golus to Bavel for their unfaithfulness. 2 Now the first inhabitants that dwelt in their possessions in their towns were Yisroel, the kohanim, Levi'im, and the Netinim. 3 And in Yerushalayim dwelt of the Bnei Yehudah, and of the Bnei Binyamin, and of the Bnei Ephrayim, and Menasheh: 4 Utai Ben Ammihud Ben Omri Ben Imri Ben Bani, of the Bnei Peretz Ben Yehudah. 5 And of the Shiloni: Asayah the bechor, and his

געהאַט זעקס זין , און דאָס זײַנען זייערע נעמען : עַזרִיקָם , בוֹכרו , און
un Bocheru Azrikam nemen zeyere zainen dos un zin zeks gehat
and Bocheru Azrikam names their are these and sons six had

יִשמָעֵאל , און שעַריָה , און עוֹבַדיָה , און חָנָן . די אַלע זײַנען
zainen ale di Chanan un Ovadyah un Shearyah un Yishmael
are all the ones Chanan and Ovadyah and She'aryah and Yishmael

געווען די זין פון אָצֶל . לט און די זין פון זײַן ברודער עֶשֶק : אוּלָם
Ulam Eshekn bruder zain fun zin di un Atseln fun zin di geven
Ulam Eshek brother his of sons the and Atzel of sons the were

זײַן בכוֹר , יְעוּש דער צווייטער, און אֱלִיפֶּלֶט דער דריטער. מ און די
di un driter der Elifelet un tsveiter der Yeush bechor zain
the and third the Eliphelet and second the Ye'ush firstborn his

זין פון אוּלָמען זײַנען געווען מענטשן העלדישע גיבורים , בויגנשפּאַנער ;
boignshpaner giborim heldishe mentshn geven zainen Ulamen fun zin
archers warriors heroic men were are Ulam of sons

און זיי האָבן געהאַט פֵּיל קינדער און קינדס-קינדער – הונדערט און
un hundert kinds-kinder un kinder fil gehat hobn zei un
and hundred grandchildren and children many had have they and

פֿופּציק. די אַלע זײַנען געווען פון די קינדער פון בנימין .
Binyamin fun kinder di fun geven zainen ale di fuftsik
Binyamin of children the of were are all the fifty

ט און גאַנץ יִשׂרָאֵל האָבן זיך פֿאַרצייכנט, און זיי זײַנען
zainen zei un fartseichnt zich hobn Yisroel gants un
are they and recorded selves have Yisroel all and

פֿאַרשריבן אין בוך פון די מלכים פון יִשׂרָאֵל. און יהוּדה איז
iz Yehudah un Yisroel fun mlochim di fun buch in farshribn
is Yehudah and Yisroel of kings the of book in written down

פֿאַרטריבן געוואָרן קיין בָּבֶל פֿאַר זייער פֿעלשונג . ב און די וואָס
vos di un felshung zeyer far Bavel kein gevorn fartriben
who the ones and unfaithfulness their for Bavel to become driven out

האָבן זיך די ערשטע באַזעצט אויף זייער אייגנטום אין זייערע
zeyere in eigentum zeyer oif bazetst ershte di zich hobn
their in ancestral property their on settled first the selves have

שטעט, זײַנען געווען, יִשׂרָאֵל, די כהנים , די לְוִיים , און די נתינים .
Netenim di un Leviim di koyanim di Yisroel geven zainen shtet
Netinim the and Levi'im the kohanim the Yisroel were are towns

ג און אין ירוּשָלַיִם זײַנען געזעסן פון די קינדער פון יהוּדה , און
un Yehudah fun kinder di fun gezesn zainen Yerushalayim in un
and Yehudah of children the of settled are Yerushalayim in and

פון די קינדער פון בנימין , און פון די קינדער פון אפֿרים און
un Efrayim fun kinder di fun un Binyamin fun kinder di fun
and Ephrayim of children the of and Binyamin of children the of

מנַשֶׁה : ד עותַי דער זון פון עַמיהוּד דעם זון פון עָמרי, דעם זון
zun dem Omri fun zun dem Ammihud fun zun der Utai Menasheh
son the Omri of son the Ammihud of son the Utai Menasheh

פון אִמרין, דעם זון פון בנין , פון די זין פון פֶּרֶץ דעם זון
zun dem Perets fun zin di fun Bunnien fun zun dem Imrien fun
son the Peretz of sons the of Bani of son the Imri of

פון יהוּדהן . ה און פון די שִלוֹנים : עַשָׂיָה דער בכוֹר , און זײַנע
zaine un bechor der Asayah Shelanim di fun un Yehudahn fun
his and firstborn the Asayah Shiloni the of and Yehudah of

זין . ו און פון די קינדער פון זֶרַח : יְעוּאֵל, און זייערע ברידער , זעקס
zeks brider zeyere un Yeuel Zerach fun kinder di fun un zin
six brothers their and Yeu'el Zerach of children the of and sons

banim. [6] The Bnei Zerach: Yeu'el and their brethren, 690. [7] And of the Bnei Binyamin: Sallu Ben Meshullam Ben Hodavyah Ben Hasnuah, [8] And Yivneyah Ben Yerocham, and Elah Ben Uzzi Ben Mikhri and Meshullam Ben Shephatyah Ben Re'uel Ben Yivniyah; [9] And their brethren, according to their toldot, 956. All these anashim were rashei avot in the bais avoteihem.

[10] And of the kohanim; Yedayah, and Yehoyariv, and Yachin, [11] And Azaryah Ben Chilkiyah Ben Meshullam Ben Tzadok Ben Merayot Ben Achituv, the nagid of the Bais HaElohim; [12] And Adayah Ben Yerocham Ben Pashchur Ben Malkiyah, and Ma'asai Ben Adiel Ben Yachzerah, Ben Meshullam Ben Meshilemit Ben Immer; [13] And their brethren, heads of their bais avot, 1,760; gibborei chayil for the work of the avodas Bais HaElohim.

[14] And of the Levi'im: Shema'yah Ben Chashuv Ben Azrikam Ben Chashavyah of the Bnei Merari;

הונדערט און נײַנציק . [ז] און פֿון די קינדער פֿון בנימין : סַלוּא דער זון
zun der Salu Binyamin fun kinder di fun un naintsik un hundert
son the Sallu Binyamin of children the of and ninety and hundred

פֿון משולָם דעם זון פֿון הוֹדַוְיָה , דעם זון פֿון הַסנואָהן ; [ח] און
un Hasnuahn fun zun dem Hodavyah fun zun dem Meshulam fun
and Hasnuah of son the Hodavyah of son the Meshullam of

יִבְנֵיָה דער זון פֿון ירוֹחָמען , און אֵלָה דער זון פֿון עוזי דעם זון
zun dem Uzzi fun zun der Elah un Yerochamen fun zun der Yivniyah
son the Uzzi of son the Elah and Yerocham of son the Yivneyah

פֿון מִכרין , און משולָם דער זון פֿון שפֿטיָה דעם זון פֿון רְעוּאֵל,
Reuel fun zun dem Shefatyah fun zun der Meshulam un Michrien fun
Re'uel of son the Shephatyah of son the Meshullam and Mikhri of

דעם זון פֿון יִבְנִיָה ; [ט] און זייערע ברידער לויט זייערע געבורטן,
geburtn zeyere loit brider zeyere un Yivniyahn fun zun dem
birth their according to brothers their and Yivniyah of son the

נײַן הונדערט און זעקס און פֿופֿציק. די אַלע מענער זײַנען געווען הויפּטן
hoiptn geven zainen mener ale di fuftsik un zeks un hundert nain
leaders were are men all the fifty and six and hundred nine

פֿון פַּאָטערהײַזער לויט זייערע פַּאָטערהײַזער .
foterhaizer zeyere loit foterhaizer fun
father's household their according to father's household of

[י] און פֿון די כּהנים : יְדַעְיָה , און יְהוֹיָריב , און יָכִין ; [יא] און
un Yachin un Yehoyariv un Yedayah koyanim di fun un
and Yachin and Yehoyariv and Yedayah kohanim the of and

עַזַריָה דער זון פֿון חִלקִיָה דעם זון פֿון משולָם , דעם זון פֿון
fun zun dem Meshulam fun zun dem Chilkiyah fun zun der Azaryah
of son the Meshullam of son the Chilkiyah of son the Azaryah

צָדוֹק , דעם זון פֿון מְרָיוֹת , דעם זון פֿון אַחיטוּב, דער פֿירשט פֿון הויז
hoiz fun firsht der Achituv fun zun dem Merayot fun zun dem Tsadok
house of prince the Achituv of son the Merayot of son the Tzadok

פֿון אלקים ; [יב] און עַדָיָה דער זון פֿון ירוֹחָם דעם זון פֿון פַּשחור ,
Pashchur fun zun dem Yerocham fun zun der Adayah un Elokim fun
Pashchur of son the Yerocham of son the Adayah and G-d of

דעם זון פֿון מַלכִּיָה , און מַעשַׂי דער זון פֿון עֲדִיאֵל דעם זון פֿון
fun zun dem Adiel fun zun der Maasai un Malkiyahn fun zun dem
of son the Adiel of son the Ma'asai and Malkiyah of son the

יַחזֶרָה , דעם זון פֿון משולָם , דעם זון פֿון משלֶמית , דעם זון
zun dem Meshilemit fun zun dem Meshulam fun zun dem Yachzerah
son the Meshilemit of son the Meshullam of son the Yachzerah

פֿון אִמֵּרן ; [יג] און זייערע ברידער , הויפּטן פֿון זייערע פַּאָטערהײַזער ,
foterhaizer zeyere fun hoiptn brider zeyere un Immern fun
father's household their of leaders brothers their and Immer of

טויזנט און זיבן הונדערט און זעכציק טויגלעכע לײַט פֿאַר דער
der far lait toigleche zechtsik un hundert zibn un toiznt
the for people capable men sixty and hundred seven and thousand

דינסטאַרבעט פֿון הויז פֿון אלקים .
Elokim fun hoiz fun dinstarbet
G-d of house of service work

[יד] און פֿון די לְוִיים : שמַעְיָה דער זון פֿון חשוּב דעם זון פֿון
fun zun dem Chashuv fun zun der Shemayah Leviim di fun un
of son the Chashuv of son the Shema'yah Levi'im the of and

עַזרִיקָם , דעם זון פֿון חַשַׁבְיָהן , פֿון די קינדער פֿון מְרָרי ; [טו] און
un Merari fun kinder di fun Chashavyahn fun zun dem Azrikam
and Merari of children the of Chashavyah of son the Azrikam

בקבקר , חֶרֶשׁ , און גָּלָל , און מַתַּנְיָה דער זון פון מיכאָ דעם זון
zun dem Micha fun zun der Matanyah un Galal un Cheresh Bakbakkar
son the Micha of son the Matanyah and Galal and Cheresh Bakbakkar

פון זִכְרִי , דעם זון פון אָסָף ; טז און עוֹבַדְיָה דער זון פון שמַעְיָה
Shemayah fun zun der Ovadyah un ASafn fun zun dem Zichri fun
Shema'yah of son the Ovadyah and Asaph of son the Zichri of

דעם זון פון גָּלָל , דעם זון פון ידותונען , און בֶּרֶכְיָה דער זון
zun der Berechyah un Yedutunen fun zun dem Galal fun zun dem
son the Berechyah and Yedutun of son the Galal of son the

פון אָסָא דעם זון פון אֶלְקָנָה , וואָס איז געזעסן אין די דערפֿער פון די
di fun derfer di in gezesn iz vos Elkanahn fun zun dem Asa fun
the of villages the in settled is that Elkanah of son the Asa of

נטוֹפָתים .
Netofatim
Netophati

יז און די טויערלייט זיינען געווען: שַׁלּוּם , און עַקּוּב , און טַלְמוֹן ,
Talmon un Akkuv un Shallum geven zainen toierlait di un
Talmon and Akkuv and Shallum were are gatekeepers the and

און אַחִימָן ; יח און זייער ברודער שַׁלּוּם איז געווען דער הויפּט.
un hoipt der geven iz Shallum bruder zeyer un Achiman un
and head the was is Shallum brothers their and Achiman and

נאָך ביז אַהער זיינען זיי אין דעם מלכס טויער צו מזרח ; זיי
zei mizrech tsu toier melechs dem in zei zainen aher biz noch
they east to gate king's the in they are here until yet

זיינען די טויערלייט פֿאַר די לאַגערן פון די קינדער פון לֵוִי . יט און
un Levi fun kinder di fun lagern di far toierlait di zainen
and Levi of children the of camp the for gatekeepers the are

שַׁלּוּם דער זון פון קוֹרֵא דעם זון פון אֶבְיָסָף , דעם זון פון קֹרַח ,
Korachn fun zun dem EvyaSaf fun zun dem Kore fun zun der Shallum
Korach of son the Evyasaph of son the Kore of son the Shallum

און זיינע ברידער פון זיין פֿאָטערס הויז , די קָרְחִים , זיינען געווען
geven zainen Korachim di hoiz foters zain fun brider zaine un
were are Korchi the house father's his of brothers his and

איבער דער דינסטאַרבעט, די שוועלהיטער פון דעם געצעלט, אַזוי ווי
vi azoi getselt dem fun shvelhiter di dinstarbet der iber
as so tent the of threshold keeper the service work the over

זייערע עלטערן זיינען געווען איבער דעם לאַגער פון ה , די היטער
hiter di Hashem fun lager dem iber geven zainen eltern zeyere
guardians the Hashem of camp the over were are fathers their

פון דעם איינגאַנג . כ און פִּינְחָס דער זון פון אֶלְעָזָר איז געווען דער
der geven iz Elazarn fun zun der Pinchas un aingang dem fun
the was is El'azar of son the Pinchas and entrance the of

פֿירשט איבער זיי אַ מאָל; ה איז מיט אים געווען. כא זַכַרְיָה
Zecharyah geven im mit iz Hashem mol a zei iber firsht
Zecharyah was him with is Hashem time a them over prince

דער זון פון מְשֶׁלֶמְיָהוּ איז געווען דער טויערמאַן ביים איינגאַנג
aingang baim toierman der geven iz Meshelemyahn fun zun der
entrance at gatekeeper the was is Meshelemyah of son the

פון אוֹהל-מוֹעד . כב זיי אַלע, די אויסגעקליבענע פֿאַר טויערלייט בייַ
bai toierlait far oisgeklibene di ale zei ohel-moed fun
by gatekeepers for chosen the all they Tent of Meeting of

די שוועלן , צוויי הונדערט און צוועלף. זיי זיינען געווען פֿאַרצייכנט
fartseichnt geven zainen zei tsvelf un hundert tsvei shveln di
recorded were are they twelve and hundred two thresholds the

15 And Bakbakkar, Cheresh, Galal, and Matanyah Ben Micha Ben Zichri Ben Asaph; 16 And Ovadyah Ben Shema'yah Ben Galal Ben Yedutun, and Berechyah Ben Asa Ben Elkanah, that dwelt in the villages of the Netophati.

17 And the sho'arim were Shallum, Akkuv, Talmon, Achiman, and their brethren; Shallum was HaRosh, 18 Who up to now had been stationed at Sha'ar HaMelech eastward; they were sho'arim in the machanot Bnei Levi. 19 And Shallum Ben Kore Ben Evyasaph Ben Korach and his brethren of the bais aviv, the Korchim, were over the work of the avodah, shomrei hasapim laOhel *(keepers of the thresholds of the Tent)*; and avoteihem, being over the Machaneh Hashem, were shomrim of the entrance. 20 And Pinchas Ben El'azar was nagid over them in time past, and Hashem was with him. 21 And Zecharyah Ben Meshelemyah was sho'er *(doorkeeper, gatekeeper)* of the Petach of the Ohel Mo'ed. 22 All these which were haberurim *(the ones being chosen)* to be sho'arim

לויט זייערע דערפַּער; זיי האָט דָּוִד און שמוּאֵל דער זעער
loit derfer zeyere hot zei un Dovid Shmuel der zeer
according to their villages have them Dovid and Shmuel the seer

געשטעלט אויף זייער אַמט. כג און זיי און זייערע קינדער זײַנען געווען
geshtelt oif zeyer amt un zei un zeyere kinder zainen geven
stood on their office and they and their children are were

איבער די טויערן פֿון דעם הויז פֿון ה׳ , פֿון דעם הויז פֿון געצעלט,
iber di toiern fun hoiz dem fun Hashem , fun hoiz dem fun getselt
over the gates of house the of Hashem , of house the of tent

פַֿאַר וואַכן . כד אין פֿיר זײַטן זײַנען געווען די טויערלײַט : אין
far vachn . in fir zaitn zainen geven di toierlayt : in
for watches, shifts in four sides are were the gatekeepers in

מזרח , אין מערבֿ , אין צפֿון , און אין דָּרום. כה און זייערע ברידער
mizrech , in mayrev , in tsofn , un in dorem . un zeyere brider
east in west in north , and in south . and their brothers

אין זייערע דערפֿער האָבן געדאַרפֿט קומען אויף זיבן טעג , פֿון צײַט
in zeyere derfer hobn gedarft kumen oif zibn teg , fun tsayt
in their villages have required to come on seven days , from time

צו צײַט, צו זײַן מיט די דאָזיקע; כו ווײַל אויף שטענדיק זײַנען געווען
tsu tsayt, tsu zain mit di dozike; vorem oif shtendik zainen geven
to time to be with these because on ever are were

נאָר די פֿיר הויפּטטויערלײַט . דאָס זײַנען געווען די לְוִיים . אויך זײַנען
nor di fir hoipttoierlayt . dos zainen geven di Leviim . oich zainen
now the four gatekeepers head these are were the Levi'im . also are

זיי געווען איבער די קאַמערן, און איבער די אוֹצרות פֿון הויז פֿון
zei geven iber di kamern , un iber di oitseres fun hoiz fun
they were over the rooms , and over the treasuries of house of

אלקים. כז און זיי האָבן געענעכטיקט אַרום דעם הויז פֿון אלקים ,
Elokim . un zei hobn genechtikt arum dem hoiz fun Elokim ,
G-d . and they have spent the night round the house of G-d ,

ווײַל אויף זיי איז געווען די היטונג, און זיי האָבן אונטער זיך
vayl oif zei iz geven di hitung , un zei hobn unter zich
because on them is was the charge , and they have under selves

געהאַט דעם שליסל, כדי עס צו עפֿענען, מאָרגן פֿאַר מאָרגן . כח און
gehat dem shlisel , kedei es tsu efenen , morgn far morgn . un
had the key , so that it to open , morning for morning . and

טייל פֿון זיי זײַנען געווען איבער די כלים פֿון דינסט , וואָרעם מיט
teil fun zei zainen geven iber di keilim fun dinst , vorem mit
some of them are were over the vessels of service , because with

אַ צאָל האָט מען זיי אַרײַנגעבראַכט, און מיט אַ צאָל האָט מען
a tsol hot men zei araingebracht , un mit a tsol hot men
a number has one them brought in , and with a number has one

זיי אַרויסגענומען. כט און טייל פֿון זיי זײַנען געווען געשטעלט איבער
zei aroisgenumen . un teil fun zei zainen geven geshtelt iber
them taken out . and some of them are were stood over

די זאַכן , און איבער אַלע הייליקע כלים , און איבער דעם זעמלמעל ,
di zachn , un iber ale heilike keilim , un iber dem zemelmel ,
the things , and over all holy vessels , and over the fine flour ,

און דעם ווײַן , און דעם אייל, און דעם ווײַרעך , און די בשׂמים . ל
un dem vayn , un dem eil , un dem vairech , un di b'somaim .
and the wine , and the oil , and the incense , and the spices .

טייל פֿון די זין פֿון די כֹּהנים האָבן צובאַרייטונג פֿון די צובאַרייט
teil fun di zin fun di kohanim hobn tsubareitung fun di tsubareit
some of the sons of the priests have prepared the preparations of the

(gatekeepers) in the sapim (thresholds) were 212. These were reckoned by their genealogy in their villages, whom Dovid and Shmuel the Ro'eh (seer) did assign in their emunah (set office, entrusted responsibility). 23 So they and their banim had the oversight of the she'arim (gates) of the Beis Hashem, namely, the Beis HaOhel, by mishmarot (shifts, watches). 24 In four quarters were the sho'arim, toward the east, west, north, and south. 25 And their brethren, which were in their villages, were to come after shivat hayamim from time to time with them. 26 For these Levi'im, the four gibborei hasho'arim, were in their emunah (set office, entrusted responsibility), and were over the rooms and otzarot (treasuries) of the Bais HaElohim. 27 And they spent the night around the Bais HaElohim, because the mishmeret was upon them; they were responsible for the mafte'ach (key) thereof laboker laboker. 28 And certain of them had the charge of the kelim (vessels) of the avodah (service, ministry), that they should bring them in and out by inventory count. 29 Some of them

בְּשָׂמִים . לא אוֹן מַתִּתְיָה פּוֹן דִי לְוִיִּים , וואָס איז געווען דער בכור
b'somaim *Mattityah un* *Leviim di fun* *vos* *iz* *geven* *der* *bechor*
spices and Mattityah of Levi'im the who is was the firstborn

פַּאַנגעבעקסן. פּוֹן שַׁלּוּם דעם קָרחִי , האָט געהאַט דעם אַמט איבער די
fangebeksn *di iber* *amt dem gehat hot* *Korchi dem Shallum fun*
baking pans the over office the had has Korchi the Shallum of

לב אוֹן טייל פּוֹן די קינדער פּוֹן די קְהָתִים , פּוֹן זייערע ברידער ,
brider *zeyere fun* *Kehatim di fun* *kinder* *di fun* *teil* *un*
brothers their of Kehati the of children the of some and

זיַנען געווען איבערן אויסגעלייגטן ברויט, דאָס צוצוגרייטן שבת אין
in *Shabbos* *tsutsugreitn dos* *broit* *oisgeleigtn* *ibern* *geven* *zainen*
on Shabbos to prepare this bread displayed over were are

שבת .
Shabbos
Shabbos

לג אוֹן דאָס זיַנען געווען די זינגערס, הויפּטן פּוֹן פַּאָטערהיַיזער
foterhaizer *fun hoiptn* *zingers* *di* *geven* *zainen* *dos* *un*
father's household of leaders singers the were are these and

פּוֹן די לְוִיִּים , אין די קאַמערן, פּטור ווייַל טאָג אוֹן נאַכט איז
iz *nacht* *un* *tog* *vail* *petur* *kamern* *di* *in* *Leviim* *di* *fun*
is night and day because exempt rooms the in Levi'im the of

אויף זיי געווען די אַרבעט. לד די דאָזיקע זיַנען געווען הויפּטן פּוֹן די
oif *zei* *geven* *di* *arbet* *di* *dozike* *di* *zainen* *geven* *hoiptn* *fun* *di*
them on was the work the these are were leaders of the

פַּאָטערהיַיזער פּוֹן די לְוִיִּים – לויט זייערע געבורטן, הויפּטן.
foterhaizer *fun di* *Leviim* *loit* *zeyere* *geburtn* *hoiptn*
father's household of the Levi'im according to their birth leaders

די דאָזיקע זיַנען געזעסן אין ירוּשָׁלַיִם .
di *dozike* *zainen* *gezesn* *in* *Yerushalayim*
the these are settled in Yerushalayim

לה אוֹן אין גִּבְעוֹן זיַנען געזעסן: דער פַּאָטער פּוֹן גִּבְעוֹן , יְעִיאֵל, וואָס
un *Givon* *in* *gezesn* *zainen* *Givon* *fun* *foter* *der* *Yeyel* *vos*
and in Giv'on settled are Giv'on of father the Ye'iel whose

דער נאָמען פּוֹן זיַין ווייַב איז געווען מַעֲכָה ; לו אוֹן זיַין זון דער
der *nomen* *fun* *zain* *vaib* *iz* *geven* *Maachah* *un* *zain* *zun* *der*
the name of his wife was Ma'achah and his son the

בכור , עַבְדוֹן , אוֹן צוּר , אוֹן קִישׁ, אוֹן בַּעַל, אוֹן נֵר , אוֹן נָדָב ;
bechor *Avdon* *un* *Tsur* *un* *Kish* *un* *Baal* *un* *Ner* *un* *Nadav*
firstborn Avdon and Tzur and Kish and Ba'al and Ner and Nadav

also were appointed to oversee the kelim *(vessels)*, and all the k'lei haKodesh, and the solet *(flour)*, and the yayin, and the shemen, and the incense, and the spices. 30 And some of the Bnei HaKohanim mixed the blending of the spices. 31 And Mattityah, one of the Levi'im, who was the bechor of Shallum the Korchi, had the emunah *(set office, entrusted responsibility)* over the things that were made in hachavitim *(panbaking)*. 32 And other of their brethren, of the Bnei HaKehati, were over the Lechem HaMaarechet *(Bread of Array, Showbread)*, to prepare it Shabbos Shabbos.

33 And these are the meshorerim *(singers)*, family heads of the Levi'im, who remained in the Peturim Chambers; for they were employed in that work yomam valailah. 34 These family heads of the Levi'im were heads throughout their toldot; these dwelt at Yerushalayim.

35 And in Giv'on dwelt the avi Giv'on, Ye'iel, the shem of whose isha was Ma'achah, 36 And his bechor Avdon, then Tzur, and Kish, and Ba'al, and Ner, and Nadav. 37 And

לח און מִקלות האָט מקלות. , און זכַריָה , און אַחיו , און גדוֹר ל
hot Miklot un Miklot un Zecharyah un Achyo un Gedor un
has Miklot and Miklot and Zecharyah and Achyo and Gedor and

געבאָרן שִמאָמען . און זיי אויך זיַינען געזעסן מיט זייערע ברידער אין
in brider zeyere mit gezesn zainen oich zei un Shimamen geborn
in brothers their with settled are also they and Shim'am fathered

ירושָלַיִם , אַקעגן זייערע ברידער .
brider zeyere akegn Yerushalayim
brothers their near Yerushalayim

לט און נֵר האָט געבאָרן קישן ; און קיש האָט געבאָרן שָאולן ; און
un Shauln geborn hot Kish un Kishon geborn hot Ner un
and Sha'ul fathered has Kish and Kish fathered has Ner and

שָאול האָט געבאָרן יוֹנָתנען , און מַלכי-שוען , און אַבינָדָבן , און
un Avinadavn un Malki-Shuaen un Yonatanen geborn hot Shaul
and Avinadav and Malki-Shu'a and Yonatan fathered has Sha'ul

אֶשבַעַלן . מ און יוֹנָתנס זון איז געווען מריב-בַעַל , און מריב-בַעַל האָט
hot Meriv-Baal un Meriv-Baal geven iz zun Yonatans un Eshbaaln
has Meriv-Ba'al and Meriv-Ba'al was is son Yonatan's and Eshba'al

געבאָרן מִיכָה . מא און די זין פון מיכה זיַינען געווען: פיתון, און
un Piton geven zainen Michahn fun zin di un Michah geborn
and Piton were are Michah of sons the and Michah fathered

מֶלֶך , און תַחרֵע , און אָחָז . מב און אָחָז האָט געבאָרן יַערָה ; און
un Yarahn geborn hot Achaz un Achaz un Tachrea un Melech
and Yarah fathered has Achaz and Achaz and Tachre'a and Melech

יַערָה האָט געבאָרן עָלֶמֶת , און עַזמָוֶת , און זמרין ; און זמרי האָט
hot Zimri un Zimrien un Azmavetn un Alemeten geborn hot Yarah
has Zimri and Zimri and Azmavet and Alemet fathered has Yarah

געבאָרן מוֹצָא . מג און מוֹצָא האָט געבאָרן בנעָאן; און זיַין זון איז געווען
geven iz zun zain un Binan geborn hot Motsa un Motsaen geborn
was is son his and Bine'a fathered has Motza and Motza fathered

רפָיָה , זיַין זון אֶלעָשָה, זיַין זון אָצֵל . מד און אָצֵל האָט געהאַט זעקס
zeks gehat hot Atsel un Atsel zun zain Elasah zun zain Refayah
six had has Atzel and Atzel son his El'asah son his Refayah

זין , און דאָס זיַינען זייערע נעמען: עַזריקָם , בוֹכרו , און ישמָעאל , און
un Yishmael un Bocheru Azrikam nemen zeyere zainen dos un zin
and Yishmael and Bocheru Azrikam names their are these and sons

שעַריָה , און עוֹבַדיָה , און חָנָן . דאָס זיַינען די זין פון אָצֵלן .
Atseln fun zin di zainen dos Chanan un Ovadyah un Shearyah
Atzel of sons the are these Chanan and Ovadyah and She'aryah

10 ו און די פלִשתִים האָבן מלחמה געהאַלטן מיט יִשׂרָאֵל, און די מענער
mener di un Yisroel mit gehaltn milchome hobn Pelishtim di un
men the and Yisroel with waged war have Pelishtim the and

פון יִשׂרָאֵל זיַינען אַנטלאָפן פאַר די פלִשתִים , און זיי זיַינען געפאַלן
gefaln zainen zei un Pelishtim di far antlofn zainen Yisroel fun
fallen are they and Pelishtim the before fled are Yisroel of

דערשלאָגענע אויפן בארג גִלבוֹעַ . ב און די פלִשתִים האָבן נאָכגעיאָגט
nochgeyogt hobn Pelishtim di un Gilboa barg oifn dershlogene
pursued after have Pelishtim the and Gilboa mount on slain

שָאולן און זיַינע זין , און די פלִשתִים האָבן דערשלאָגן יוֹנָתָן , און
un Yonatan dershlogn hobn Pelishtim di un zin zaine un Shauln
and Yonatan struck down have Pelishtim the and sons his and Sha'ul

Gedor, and Achyo, and Zecharyah, and Miklot. [38] And Miklot fathered Shim'am. And they also dwelt near their brethren at Yerushalayim with their brethren.

[39] And Ner fathered Kish; and Kish fathered Sha'ul; and Sha'ul fathered Yonatan, and Malki-Shu'a, and Avinadav, and Eshba'al. [40] And the Ben Yonatan was Meriv-Ba'al; and Meriv-Ba'al fathered Michah. [41] And the Bnei Michah were Piton, and Melech, and Tachre'a. [42] And Achaz fathered Yarah; and Yarah fathered Alemet, and Azmavet, and Zimri; and Zimri fathered Motza; [43] And Motza fathered Bine'a; and Refayah bno, El'asah bno, Atzel bno. [44] And Atzel had six banim, whose shmot are these; Azrikam, Bocheru, and Yishmael, and She'aryah, and Ovadyah, and Chanan; these were the Bnei Atzel.

10 Now the Pelishtim *(Philistines)* fought against Yisroel; and the men of Yisroel fled from before the Pelishtim, and fell down chalalim *(slain ones)* on Mt Gilboa. [2] And the Pelishtim followed hard after Sha'ul, and after his banim; and the Pelishtim slaughtered

Yonatan, and Avinadav, and Malki-Shu'a, the Bnei Sha'ul. [3] And the milchamah became intense against Sha'ul, and the archers overtook him, and he was wounded by the archers. [4] Then said Sha'ul to his noseh keli *(armor bearer)*, Draw thy cherev, and thrust me through therewith; lest these arelim *(uncircumcised ones)* come and abuse me. But his noseh keli would not; for he was very afraid. So Sha'ul took a cherev, and fell upon it. [5] And when his noseh keli saw that Sha'ul was dead, he fell likewise on the cherev, and died. [6] So Sha'ul died, and his shloshet banim, and all his Bais died together.

אֲבִינָדָב , און מַלְכִּי-שׁוּעַ , די זין פֿון שָׁאוּל. [ג] און די מלחמה איז
iz milchome di un Shauln fun zin di Malki-Shua un Avinadav
is war the and Sha'ul of sons the Malki-Shu'a and Avinadav

געווען שווער אַקעגן שָׁאוּל, און די בויגנשיסערס האָבן אים געפֿונען,
gefunen im hobn boignshisers di un Shauln akegn shver geven
found him have archers the and Sha'ul against fierce was

און ער האָט געציטערט פֿאַר די שיסערס. [ד] און שָׁאוּל האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Shaul un shisers di far getsitert hot er un
to said has Sha'ul and shooters the before trembled has he and

זײַן וואַפֿנטרעגער: צי אַרויס דײַן שווערד, און דערשטעך מיך מיט
mit mich dershtech un shverd dain arois tsi vafntreger zain
with me stab and sword your out draw armor bearer his

אים, אַז די דאָזיקע אומבאַשניטענע זאָלן נישט קומען, און מאַכן
machn un kumen nisht zoln umbashnitene dozike di az ir
make and come not shall uncircumcised these the so that it

געשפּעט איבער מיר. אָבער זײַן וואַפֿנטרעגער האָט נישט געוואָלט, וואָרעם
vorem gevolt nisht hot vafntreger zain ober mir iber geshpet
because wanted not has armor bearer his but me over mockery

ער האָט זייער מורא געהאַט. האָט שָׁאוּל גענומען די שווערד, און
un shverd di genumen Shaul hot gehat moire zeyer hot er
and sword the taken Sha'ul has had fear very much has he

איז אַרויפֿגעפֿאַלן אויף איר. [ה] און ווי זײַן וואַפֿנטרעגער האָט געזען, אַז
az gezen hot vafntreger zain vi un ir oif aroifgefaln iz
that seen has armor bearer his when and it on fallen upon is

שָׁאוּל איז געשטאָרבן, איז ער אויך אַרויפֿגעפֿאַלן אויף זײַן שווערד, און איז
iz un shverd zain oif aroifgefaln oich er iz geshtorbn iz Shaul
is and sword his on fallen upon also he is died is Sha'ul

געשטאָרבן. [ו] אַזוי איז געשטאָרבן שָׁאוּל; און זײַנע דרײַ זין און זײַן גאַנץ
gants zain un zin drai zaine un Shaul geshtorbn iz azoi geshtorbn
entire his and sons three his and Sha'ul died is so died

הויזגעזינט אין איינעם זײַנען געשטאָרבן.
geshtorbn zainen einem in hoizgezint
died are one in household

[7] And when kol Ish Yisroel that were in the emek *(valley)* saw that they fled, and that Sha'ul and his banim were dead, then they abandoned their towns, and fled; and the Pelishtim came and took occupation of them.

[ז] און ווי אַלע מענער פֿון ישׂראל וואָס אין טאָל האָבן געזען,
gezen hobn tal in vos Yisroel fun mener ale vi un
seen have valley in who Yisroel of the men all when and

אַז יענע זײַנען אַנטלאָפֿן, און אַז שָׁאוּל און זײַנע זין זײַנען
zainen zin zaine un Shaul az un antlofn zainen yene az
are sons his and Sha'ul that and fled are these that

טויט, אַזוי האָבן זיי פֿאַרלאָזן זייערע שטעט, און זײַנען אַנטלאָפֿן.
antlofn zainen un shtet zeyere farlozen zei hobn azoi toit
fled are and towns their forsaken they have so dead

און די פּלשתּים זײַנען געקומען, און האָבן זיך אין זיי
zei in zich hobn un gekumen zainen Pelishtim di un
them in selves have and come are Pelishtim the and

באַזעצט.
bazetst
settled

[8] And it came to pass on the next day, when the Pelishtim came to strip the chalalim, that they found Sha'ul

[ח] און עס איז געווען אויף מאָרגן , זײַנען די פּלשתּים געקומען
gekumen Pelishtim di zainen morgn oif geven iz es un
come Pelishtim the are the next morning on was is it and

אויסטאָן די דערשלאָגענע, און זיי האָבן געפֿונען שָׁאוּלן און זײַנע דרײַ
drai zaine un Shauln gefunen hobn zei un dershlogene di oiston
three his and Sha'ul found have they and slain the to strip

and his banim fallen on Mt Gilboa. [9] And when they had stripped him, they took his rosh *(head)*, and his keli *(armor)*, and sent into eretz Pelishtim all around, to carry the news unto their atzabim, and to the people. [10] And they put his keli in the Bais eloheihem, and fastened his head in the Bais Dagon.

זין , געפַאלן אויפֿן בארג גִּלבֹּעַ . ט האָבן זיי אים אויסגעטאָן, און האָבן
hobn un oisgeton im zei hobn Gilboa barg oifn gefaln zin
have and stripped him they have Gilboa mount on fallen sons

געמומען זיין קאָפּ, און זיינע וואַפֿן , און געשיקט אין לאַנד פֿון די
di fun land in geshikt un vafn zaine un kop zain genumen
the of land in the sent and weapons his and head his taken

פּלשתּים רונד אַרום , צו ברענגען די בשׂורה צו זייערע געצנבילדער
getsnbilder zeyere tsu besoire di brengen tsu arum rund Pelishtim
idol images their to good news the bring to round around Pelishtim

און צום פֹּאָלק . י און זיי האָבן אַוועקגעלייגט זיינע וואַפֿן אין הויז
hoiz in vafn zaine avekgeleigt hobn zei un folk tsum un
house in the weapons his laid away have they and people to the and

פֿון זייערע ג-טער, און זיין שאַרבן האָבן זיי אויפֿגעשטאָכן אין הויז פֿון
fun hoiz in oifgeshtochn zei hobn sharbn zain un g-ter zeyere fun
of house in the stuck up they have skull his and g-ds their of

דָּגוֹן .
Dagon
Dagon

[11] And when kol Yavesh-Gil'ad heard all that the Pelishtim had done to Sha'ul, [12] They arose, kol ish chayil, and took the gufat Sha'ul *(body of Sha'ul)*, and the gufot of his banim, and brought them to Yavesh, and buried their atzmot under the elah *(oak tree)* in Yavesh, and underwent a tzom shivat yamim.

[13] So Sha'ul died for his ma'al *(unfaithfulness)* which he committed against Hashem, even against the Devar Hashem, over which he was not shomer, and also for consulting an ov *(one with a familiar spirit)* to seek guidance; [14] And inquired not of Hashem; therefore He slaughtered him, and turned over the kingdom unto Dovid Ben Yishai.

יא און גאַנץ יָבֵשׁ-גִּלעָד האָט געהערט אַלץ וואָס די פּלשתּים האָבן
hobn Pelishtim di vos alts gehert hot Yavesh-Gilad gants un
have Pelishtim the which all that heard has Yavesh-Gil'ad all and

געטאָן צו שָׁאוּל , יב און אַלע העלדישע לייט זיינען אויפֿגעשטאַנען, און
un oifgeshtanen zainen lait heldishe ale un Shauln tsu geton
and risen up are people heroic all and Sha'ul to done

זיי האָבן געגומען דעם לייב פֿון שָׁאוּל , און די לייבער פֿון זיינע זין ,
zin zaine fun laiber di un Shauln fun laib dem genumen hobn zei
sons his of bodies the and Sha'ul of body the taken have they

און זיי געבראַכט קיין יָבֵישׁ ; און זיי האָבן באַגראָבן זייערע ביינער
beiner zeyere bagrobn hobn zei un Yaveish kein gebracht zei un
bones their buried have they and Yavesh to brought them and

אונטער דעם אייכנבוים אין יָבֵישׁ ; און זיי האָבן געפֿאַסט זיבן טעג .
teg zibn gefast hobn zei un Yaveish in eichnboim dem unter
days seven fasted have they and Yavesh in terebinth the under

יג און שָׁאוּל איז געשטאָרבן פַֿאַר זיין פֿעלשונג וואָס ער האָט
hot er vos felshung zain far geshtorbn iz Shaul un
has he that treachery his for died is Sha'ul and

געפֿעלשט אָן ה פֿון וועגן דעם וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dem vegen fun Hashem on gefelsht
Hashem of word the account of on Hashem against been unfaithful

וואָס ער האָט נישט געהיט, און אויך פַֿאַר וואָס שָׁאוּל האָט געפֿרעגט בייַ אַ
a bai gefregt hot Shaul vos far oich un gehit nisht hot er vos
a by inquired has Sha'ul what for also and kept not has he that

גייַסט צו פֿאָרשן בייַ אים, יד און נישט געפֿרעגט בייַ ה ; דערום
derum Hashem bai gefregt nisht un im bai forshn tsu gaist
therefore Hashem by inquired not and him from seek to spirit

האָט ער אים געטייט , און האָט אָפּגעקערט די מלוכה צו דָּוִד
Dovid tsu meluche di opgekert hot un geteit im er hot
Dovid to kingdom the turned back has and caused to die him he has

דעם זון פֿון ישַׁי .
Yishaien fun zun dem
Yishai of son the

11 Then kol Yisroel gathered themselves to Dovid unto Chevron, saying, Hinei, we are thy etzem *(bone)* and thy basar.

[2] And moreover in time past, even when Sha'ul was melech, thou wast he that hamotzi *(led out)* and brought in Yisroel; and Hashem Eloheicha said unto thee, Thou shalt shepherd My people Yisroel, and thou shalt be Nagid over My people Yisroel.

[3] Therefore came all the Ziknei Yisroel to HaMelech to Chevron; and Dovid cut a Brit with them in Chevron before Hashem; and vayimeshechu *(they anointed)* Dovid Melech over Yisroel, according to the Devar Hashem by Shmuel.

[4] And Dovid and Kol Yisroel went to Yerushalayim, which is Yevus; where the Yevusi were, the inhabitants of ha'aretz. [5] And the inhabitants of Yevus said to Dovid, Thou shalt not come in here. Nevertheless Dovid took the Metzudat Tziyon, which is Ir Dovid. [6] And Dovid said, Whosoever attacketh the Yevusi barishonah shall be Rosh and Sar. So Yoav Ben

יא

און גַאנְץ יִשְׂרָאֵל הָאבְן זיך אײַנגעזאַמלט צו דָּוִדן קיין
kein Dovidn tsu aingezamlt zich hobn Yisroel gants un
to Dovid to gathered selves have Yisroel all and

חֶבְרוֹן , אַזוי צו זאָגן : דײַן בײן און דײַן פלייש זײנען מיר
mir zainen fleish dain un bein dain zogn tsu azoi Chevron
we are flesh your and bone your say to so Chevron

דאָך .
doch
after all

ב נאָך פון נעכטן און אייערנעכטן , נאָך וועז שָׁאול איז געווען
geven iz Shaul ven noch eyernechtn un nechtn fun noch
was is Sha'ul when even former days and recent past from still

אַ מלך , ביסטו געווען דער וואָס האָט אַרויסגעפֿירט און אַרײַנגעפֿירט
araingefirt un aroisgefirt hot vos der geven bistu melech a
led in and led out has who the one were are you king a

יִשְׂרָאֵל. און ה דײַן ג-ט האָט צו דיר געזאָגט: דו זאָלסט
zolst du gezogt dir tsu hot G-t dain Hashem un Yisroel
shall you said you(SG) to has G-d your Hashem and Yisroel

פֿיטערן מײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און דו זאָלסט זײַן אַ פֿירשט איבער מײַן
main iber firsht a zain zolst du un Yisroel folk main fitern
my over prince a be shall you and Yisroel people my shepherd

פֿאָלק יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk
Yisroel people

ג און אַלע עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל זײַנען געקומען צום מלך קיין
kein melech tsum gekumen zainen Yisroel fun eltste ale un
to king to the come are Yisroel of elders all and

חֶבְרוֹן , און דָּוִד האָט זיי געשלאָסן אַ ברית אין חֶבְרוֹן
Chevron in bris a geshlosn zei hot Dovid un Chevron
Chevron in covenant a established them has Dovid and Chevron

פֿאַר ה , און זיי האָבן געזאַלבט דָּוִדן פֿאַר אַ מלך איבער
iber melech a far Dovidn gezalbt hobn zei un Hashem far
over king a for Dovid anointed have they and Hashem before

יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי הס וואָרט דורך שמוּאֵל .
Shmueln durch vort Hashems vi azoi Yisroel
Shmuel through word Hashem's as just Yisroel

ד און דָּוִד און גַאנְץ יִשְׂרָאֵל זײַנען געגאַנגען קיין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim kein gegangen zainen Yisroel gants un Dovid un
Yerushalayim to gone are Yisroel all and Dovid and

דאָס איז יבוס ; און דאָרטן זײַנען געווען די יבוסים , די באַווווינער
bavoiner di Yevusim di geven zainen dortn un Yevus iz dos
inhabitants the Yevusi the were are there and Yevus is this

פון לאַנד. ה האָבן די באַווווינער פון יבוס געזאָגט צו דָּוִדן :
Dovidn tsu gezogt Yevus fun bavoiner di hobn land fun
Dovid to said Yevus of inhabitants the have land of the

וועסט אַהער נישט קומען . אָבער דָּוִד האָט באַצוווּנגען די
di batsvungen hot Dovid ober kumen nisht aher vest
the capture did Dovid but come not here you(sg) will

פֿעסטונג פון ציון , דאָס איז דָּוִדס-שטאָט . ו און דָּוִד האָט געזאָגט:
gezogt hot Dovid un Dovids-Shtot iz dos Tsiyon fun festung
said has Dovid and Ir Dovid is this Tziyon of stronghold

ווער נאָר עס וועט צוערשט שלאָגן דעם יבוסי זאָל וועלן פֿאַר
far vern zol Yevusi dem shlogn tsuersht vet es nor ver
for become shall Yevusi the strike first will it just whoever

Tzeruyah went up first, and became Rosh. [7] And Dovid dwelt in the Metzad; therefore they called it Ir Dovid. [8] And he built the Ir around it, even from the Millo to the surrounding area, and Yoav repaired the rest of the Ir. [9] So Dovid continued greater and greater, for Hashem Tzva'os was with him.

אַ הויפטמאַן און פֿאַר אַ האַר . איז יוֹאָבֿ דער זון פֿון צרוּיָהן
Tseruyahn fun zun der Yoav iz har a far un hoiptman a
Tzeruyah of son the Yoav is master a for and head man a

ז אַרויפֿגעגאַנגען צום ערשטן, און ער איז געווָארן פֿאַר אַ הויפּטמאַן. און
un hoiptman a far gevorn iz er un ershtn tsum aroifgegangen
and head man a for become is he and first to the gone up

דָּוִד האָט זיך באַזעצט אין דער פֿעסטונג , דערום האָט מען זי
zi men hot derum festung der in bazetst zich hot Dovid
it one has therefore stronghold the in settled self has Dovid

ח גערופֿן דָּוִדס-שטאָט . און ער האָט פֿאַרבויט די שטאָט רונד אַרום ,
arum rund shtot di farboit hot er un Dovids-Shtot gerufn
round around city the built has he and Ir Dovid called

פֿון מִלּוֹא ביז רונד אַרום . און יוֹאָבֿ האָט פֿאַרריכט דעם רעשט
resht dem farricht hot Yoav un arum rund biz milo fun
rest the worked repairs has Yoav and round around unto Millo from

ט פֿון דער שטאָט. און דָּוִד איז געוואָרן אַלץ גרעסער, און ה
Hashem un greser alts gevorn iz Dovid un shtot der fun
Hashem and greater all become is Dovid and city the of

צְבָאוֹת איז געווען מיט אים.
im mit geven iz Tseva'ot
him with was is of hosts

[10] These also are the Roshei HaGibborim whom Dovid had, who strengthened themselves with him in his Malchut, and with all Yisroel, to make him Melech, according to the Devar Hashem concerning Yisroel. [11] And this is the mispar *(number)* of the Gibborim whom Dovid had: Yashov'am, a ben Chachmoni, Rosh HaShaloshim: he lifted up his khanit against shlosh me'ot slain by him at one time. [12] And after him was El'azar Ben Dodo, the Achochi, who was one of the Shloshah HaGibborim. [13] He was with Dovid at Pas Dammim, and there the Pelishtim *(Philistines)* were gathered together to battle, where was chelekat hasadeh *(a parcel of ground)* full of se'orim *(barley)*; and HaAm *(the people, troops, army)* fled

י און דאָס זיינען די הויפּט-גיבּורים וואָס דָּוִד האָט געהאַט,
gehat hot Dovid vos hoipt-giborim di zainen dos un
had has Dovid that head mighty men the are these and

די וואָס האָבן פֿעסט געהאַלטן מיט אים אין זיין מלוכה , אין
in meluche zain in im mit gehaltn fest hobn vos di
in kingdom his in him with held up firmly have who the ones

איינעם מיט גאַנץ יִשְׂרָאֵל, אים צו מאַכן פֿאַר אַ מלך , אַזוי ווי דאָס
dos vi azoi melech a far machn tsu im Yisroel gants mit einem
the as just king a for make to him Yisroel all with one

יא וואָרט פֿון ה צו יִשְׂרָאֵל. און דאָס איז די צאָל פֿון די
di fun tsol di iz dos un Yisroel tsu Hashem fun vort
the of number the is this and Yisroel to Hashem of word

גיבּורים וואָס דָּוִד האָט געהאַט: יָשָׁבְעָם דער זון פֿון חכמוֹנין ,
Chachmonien fun zun der Yashovam gehat hot Dovid vos giborim
Chachmoni of son the Yashov'am had has Dovid that warriors

דער הויפּטמאַן פֿון די עלטסטע; ער האָט אויפֿגעהויבן זיין שפּיז אויף
oif shpiz zain oifgehoibn hot er eltste di fun hoiptman der
against spear his lifted up has he elders the of head man the

יב דרייַ הונדערט, און זיי דערשלאָגן אויף איין מאָל. און נאָך
noch un mol ein oif dershlogn zei un hundert drai
after and time one at struck down them and hundred three

אים, אֶלְעָזָר דער זון פֿון דוֹדוֹ , פֿון אַחוֹח ; ער איז געווען פֿון די
di fun geven iz er Achoach fun Dedan fun zun der Elazar im
the of was is he Achoch of Dodo of son the El'azar him

יג דריַי גיבּורים . ער איז געווען מיט דָּוִדן אין פּס-דַּמים , ווען
ven Pas-Dammim in Dovidn mit geven iz er giborim drai
when Pas Dammim in Dovid with was is he warriors three

און ; מלחמה אויף אײַנגעזאַמלט דאָרטן זיך האָבן פּלשתּים די
un milchome oif aingezamlt dortn zich hobn Pelishtim di
and war for gathered there selves have Pelishtim the

דאָרטן איז געווען אַ שטיק פֿעלד פֿול מיט גערשטן; און דאָס פֿאָלק
folk dos un gershtn mit ful feld shtik a geven iz dortn
people the and barley with full field piece a was is there

from before the Pelishtim *(Philistines)*. 14 And they set themselves in the midst of that chelekah *(parcel)*, and delivered it, and slaughtered the Pelishtim *(Philistines)*; vayosha Hashem *(and* Hashem*saved)* them by a teshu'ah gedolah *(great deliverance)*.

15 Now three of the sheloshim rosh went down to the Tzur to Dovid, into the me'arah *(cave)* of Adullam; and the machaneh of the Pelishtim *(Philistines)* encamped in the Emek Repha'im. 16 And Dovid was then in the stronghold, and the garrison of the Pelishtim was then at Beit-Lechem. 17 And Dovid had a [thirsty] longing, and said, Oh that one would draw for me drink of the mayim from the bor *(well)* of Beit-Lechem, that is at the sha'ar *(gate)*. 18 And the Shlosha broke through the machaneh Pelishtim *(Philistines)*, and drew mayim out of the bor Beit-Lechem, that was by the sha'ar, and took it, and brought it to Dovid; but Dovid would not drink of it, but poured it out to Hashem.

19 And said, Chalilah li meElohai *(Elohai forbid it me)*, that I should do this thing. Shall I drink the dahm of these anashim

איז אַנטלאָפֿן פֿאַר די פּלשתּים . יד האָבן זיי זיך געשטעלט אין
iz antlofn far di Pelishtim . yud hobn zei zich geshtelt in
is fled before the Pelishtim . 14 have they selves stood in

מיטן פֿון דעם שטיק לאַנד, און האָבן עס מציל געווען; און זיי האָבן
mitn fun dem shtik land un hobn es matsl geven un zei hobn
of the center piece land and it saved been they have

געשלאָגן די פּלשתּים , און ה האָט זיי געהאָלפֿן אַ גרויס
geshlogn di Pelishtim un Hashem hot zei geholfn a grois
struck the Pelishtim and Hashem has them saved a great

הילף .
hilf
deliverance

טו און דריי פֿון די דרייסיק הויפּטלייט האָבן אַראָפּגענידערט צום
un drai fun di draisik hoiptlait hobn aropgenidert tsum
and three of the thirty chief people have gone down to the

פֿעלדז צו דָּוִדן אין דער הייל פֿון עֲדוּלָם ; און די מחנה פֿון
feldz tsu Dovidn in der heil fun Adulam un di machne fun
rock to Dovid in the cave of Adullam and the camp of

די פּלשתּים האָט גענאַגערט אין טאָל רפָאים . טז און דָּוִד איז
di Pelishtim hot gelagert in tal Refaim . tes un Dovid iz
the Pelishtim did encamp in the valley Repha'im . 16 and Dovid is

דעמאָלט געווען אין דער פֿעסטונג , און די וואַך פֿון די פּלשתּים
dentsmol geven in der festung un di vach fun di Pelishtim
then was in the stronghold and the garrison of the Pelishtim

איז דעמאָלט געווען אין בֵּית-לֶחֶם . יז האָט דָּוִד געגלוסט, און ער האָט
iz dentsmol geven in Beis-Lechem . yud hot Dovid geglust un er hot
is then was in Beit-Lechem . 17 has Dovid longed and he has

געזאָגט: וועָן עמיצער גיט מיר טרינקען וואַסער פֿון דעם ברונעם
gezogt ven emitser git mir trinken vaser fun dem brunem
said that would someone give me drink water from the well

פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס אין טויער! יח האָבן די דריי דורכגעברָאכן אין
fun Beis-Lechem vos in toier yud hobn di drai durchgebrochn in
of Beit-Lechem which in gate 18 have the three breached in

לאַגער פֿון די פּלשתּים , און האָבן אָנגעשעפּט וואַסער פֿון דעם ברונעם
lager fun di Pelishtim un hobn ongeshept vaser fun dem brunem
camp of the Pelishtim and have drawn water from the well

פֿון בֵּית-לֶחֶם וואָס אין טויער, און גענומען און געבראַכט צו דָּוִדן .
fun Beis-Lechem vos in toier un genumen un gebracht tsu Dovidn
of Beit-Lechem that in gate and took and brought to Dovid .

אָבער דָּוִד האָט עס נישט געוואָלט טרינקען, און האָט עס אויסגעגאָסן
ober Dovid hot es nisht gevolt trinken un hot es oisgegosen
but Dovid has it not wanted drink and has it poured out

פֿאַר ה .
far Hashem
before Hashem

יט און ער האָט געזאָגט: באַהיט מיך מײַן ג-ט פֿון דאָס צו טאָן!
un er hot gezogt: bahit mich main G-t fun dos tsu ton
19 and he has said: do this to me my G-d from this!

דאָס בלוט פֿון די דאָזיקע מענטשן מיט זייער לעבן זאָל איך טרינקען?
dos blut fun di dozike mentshn mit zeyer lebn zol ich trinken
this blood of these men with their life shall I drink

וואָרעם מיט דער ספּנה פֿון זייער לעבן האָבן זיי עס געבראַכט.
gebracht es zei hobn lebn zeyer fun sekone der mit vorem
brought it they have life their of risk the with because

און ער האָט עס נישט געוואָלט טרינקען. דאָס האָבן געטאָן די דריי
drai di geton hobn dos trinken gevolt nisht es hot er un
three the done have these drink wanted not it has he and

גיבורים.
giborim
warriors

כ און אַבישַׁי דער ברודער פֿון יוֹאָבֿן, ער איז געווען דער הויפּט פֿון די
di fun hoipt der geven iz er Yoavn fun bruder der Avishai un
the of head the was is he Yoav of brother the Avishai and

דריי; און ער האָט אויפֿגעהויבן זיין שפּיז אויף דריי הונדערט, און
un hundert drai oif shpiz zain oifgehoibn hot er un drai
and hundred three against spear his lifted up has he and three

כא פֿון זיי דערשלאָגן; און ער האָט געהאַט אַ שם צווישן די דריי.
fun drai di tsvishn shem a gehat hot er un dershlogn zei
of three the among name a had has he and struck down them

די צווייטע דריי איז ער געווען דער אָנגעזעענסטער, און ער איז געווען
geven iz er un ongezeenster der geven er iz drai tsveite di
was is he and eminent the was he is three second the

זייער עלטסטער, אָבער צו די ערשטע דריי איז ער נישט געקומען.
gekumen nisht er iz drai ershte di tsu ober eltster zeyer
come not he is three first the to but officer their

כב בניָה דער זון פֿון יהוֹיָדָען, דער זון פֿון אַ העלדישן מאַן פֿון
fun man heldishn a fun zun der Yehoyadaen fun zun der Benayah
of man valiant a of son the Yehoyada of son the Benayah

קַבצְאֵל, ער האָט געשלאָגן די צוויי לייבע שטאַרקע
shtarke leibe tsvei di geshlogn hot er Kavtseel fun oiftuen fil
strong lion two the struck has he Kavtze'el of deeds many

פֿון מוֹאָבֿ, און ער אַראָפּגענידערט, און האָט דערשלאָגן אַ לייב אין
in leib a dershlogn hot un aropgenidert hot er un Moav fun
in lion a struck down has and gone down has he and Moav of

אַ גרוב אין אַ טאָג פֿון שניי. כג און ער האָט דערשלאָגן אַ מצרישן
Mitsrishn a dershlogn hot er un shnei fun tog a in grub a
Egyptian a struck down has he and snow of day a in pit a

מאַן, אַ מאַן פֿון אַ גרויסן וווקס, פֿינף איילן; און אין דעם מִצרִיס
Mitsris dem in un eiln finf vuks groisn a fun man a man
Egyptian's the in and cubits five height great a of man a man

האַנט איז געווען אַ שפּיז אַזוי ווי דער שטאַנג פֿון וועבער, און ער האָט
hot er un veber fun shtang der vi azoi shpiz a geven iz hant
has he and weaver of rod the as just spear a was is hand

אַראָפּגענידערט צו אים מיט אַ רוט; האָט ער אַרויסגעריסן דעם שפּיז פֿון
fun shpiz dem aroisgerisn er hot rut a mit im tsu aropgenidert
from spear the extracted he has rod a with him to gone down

דעם מִצרִיס האַנט, און האָט אים געהרגעט מיט זיין אייגענעם שפּיז.
shpiz eigenem zain mit geharget im hot un hant Mitsris dem
spear own his with killed him has and hand Egyptian's the

כד דאָס האָט געטאָן בניָהוּ דער זון פֿון יהוֹיָדָען, און ער האָט
hot er un Yehoyadaen fun zun der Benayahu geton hot dos
has he and Yehoyada of son the Benayah done has these

כה געהאַט אַ שם צווישן די דריי גיבורים. ער איז געווען מער אָנגעזען
ongezen mer geven iz er giborim drai di tsvishn shem a gehat
regarded more was is he warriors three the among name a had

at their nafshot? For at jeopardy of their nafshot they brought it. Therefore he would not drink it. These things did these Shloshet HaGibborim.

20 And Avishai the brother of Yoav, he was Rosh HaSheloshah; for lifting up his khanit against Shlosh Me'ot, he slaughtered them, and had a shem among the Shloshah. 21 Of the Shloshah, he was more honored than the two; for he was their Sar; howbeit he attained not to the Shloshah.

22 Benayah Ben Yehoyada, a valiant man of Kavtze'el, who had done many exploits; he slaughtered two lion-like men of Moav; also he went down and slaughtered an ari in a bor *(pit)* on a yom sheleg *(snowy day)*. 23 And he slaughtered the ish HaMitzri, a man of great stature, five cubits high; and in the yad HaMitzri was a khanit like a rod of an oreg *(weaver)*; and he went down to him with a shevet *(club)*, and plucked the khanit out of the yad HaMitzri, and slaughtered him with his own khanit.

24 These things did Benayah Ben Yehoyada, and had the shem among the Shloshah HaGibborim. 25 Behold, he

was honored among the Shloshim, but attained not to the Shloshah; and Dovid set him over his mishma'at.

[26] Also the valiant men of the armies were, Asahel the brother of Yoav, Elchanan Ben Dodo of Beit-Lechem, [27] Shammot the Harori, Cheletz the Peloni, [28] Ira Ben Ikkesh the Tekoi, Avi'ezer the Anatoti, [29] Sibbekhai the Chushati, Ilai the Achochi, [30] Maharai the Netophati, Cheled Ben Ba'anah the Netophati, [31] Ittai Ben Rivai of Giv'ah, that pertained to the Bnei Binyamin, Benayah the Pir'athoni, [32] Churai of the brooks of Ga'ash, Aviel the Arbati, [33] Azmavet the Bacharumi, Elyachba the Sha'alboni, [34] The Bnei Yashen the Gizoni, Yonatan Ben Shage the Harari, [35] Achiam Ben Sachar the Harari, Eliphal Ben Ur, [36] Chepher the Mecherati, Achiyah the Peloni, [37] Chetzro the Karmeli, Na'arai Ben Ezbai, [38] Yoel the brother of Natan, Mivchar Ben Hagri, [39] Tzelek the Ammoni, Nachrai the Be'eroti, the armorbearer of Yoav ben Tzeruyah, [40] Ira the Yitri, Garev the Yitri, [41] Uriyah the Chitti, Zavad Ben Achlai, [42] Adina Ben Shiza the Reuveni, a rosh of the Reubeni, and shloshim with him, [43] Chanan Ben Ma'achah, and Yoshaphat the Mitni, [44] Uzzia the

פֿון די דריַיסיק, אָבער צו די דריַי איז ער נישט געקומען . און דָּוִד
Dovid un gekumen nisht er iz drai di tsu ober draisik di fun
Dovid and come not he is three the to but thirty the of

האָט אים אויפֿגעזעצט איבער זײַן לײַבוואַך .
laibvach zain iber oifgezetst im hot
bodyguard his over appointed him has

כו און די העלדישע גיבּורים זײַנען געווען: עַשָּׂהאֵל דער ברודער פֿון
fun bruder der Asahel geven zainen giborim heldishe di un
of brother the Asahel were are warriors heroic the and

יוֹאָבֶן ; אֶלְחָנָן דער זון פֿון דּוֹדוֹ פֿון בֵּית-לֶחֶם ; כז שַׁמּוֹת
Shammot Beis-Lechem fun Dedan fun zun der Elchanan Yoavn
Shammot Beit-Lechem of Dodo of son the Elchanan Yoav

פֿון הַרוֹר ; חֶלֶץ פֿון פֶּלוֹן ; כח עִירָא דער זון פֿון עִקֵּשׁ פֿון תְּקוֹעַ ;
Tekoa fun Ikeshn fun zun der Ira Pelon fun Chelets Haror fun
Tekoa of Ikkesh of son the Ira Pelon of Cheletz Haror of

אֲבִיעֶזֶר פֿון עַנָּתוֹת ; כט סִבְכַּי פֿון חוּשָׁה ; עִילַי פֿון אֲחוֹחַ ;
Achoach fun Ilai Chushah fun Sibbechai Anatot fun Aviezer
Achoch of Ilai Chusha of Sibbekhai Anatot of Avi'ezer

ל מַהֲרַי פֿון נְטוֹפָה ; חֶלֶד דער זון פֿון בַּעֲנָה פֿון נְטוֹפָה ;
Netofah fun Baanahn fun zun der Cheled Netofah fun Maharai
Netophat of Ba'anah of son the Cheled Netophat of Maharai

לא אִיתַי דער זון פֿון ריבַּין פֿון גִּבְעָה פֿון די קינדער פֿון בנימין ;
Binyamin fun kinder di fun Givah fun Rivaien fun zun der Ittai
Binyamin of children the of Giv'ah of Rivai of son the Ittai

בְּנָיָה פֿון פִּרְעָתוֹן ; לב חוּרַי פֿון נַחֲלֵי-גָעַשׁ ; אֲבִיאֵל פֿון
fun Aviel nachalei-Gaash fun Churai Pirathon fun Benayah
of Aviel ravines of Ga'ash of Churai Pir'athon of Benayah

עַרְבָּה ; לג עַזְמָוֶת פֿון בַּחֲרוּם ; אֶלְיַחְבָא פֿון שַׁעַלְבּוֹן ; לד די זין
zin di Shaalvon fun Elyachba Bacharum fun Azmavet Aravah
sons the Sha'albon of Elyachba Bacharum of Azmavet Arvah

פֿון יָשֵׁן פֿון גִּזוֹן ; יוֹנָתָן דער זון פֿון שָׁגֵה פֿון הָרָר ;
Harar fun Shogehn fun zun der Yonatan Gizon fun Yashein fun
Harar of Shage of son the Yonatan Gizon of Yashen of

לה אֲחִיאָם דער זון פֿון שָׂכָר פֿון הָרָר ; אֱלִיפָל דער זון פֿון אוּר;
Uren fun zun der Elifal Harar fun Shikkaron fun zun der Achiam
Ur of son the Eliphal Harar of Sachar of son the Achiam

לו חֵפֶר פֿון מְכֵרָה ; אֲחִיָּה פֿון פְּלוֹן ; לז חצרוֹ פֿון כַּרְמֶל ;
Karmel fun Chetsro Pelon fun Achiyah Mecherah fun Chefer
Karmel of Chetzro Pelon of Achiyah Mecherat of Chepher

נַעֲרַי דער זון פֿון אֶזְבַּי ; לח יוֹאֵל דער ברודער פֿון נָתָן ; מִבְחַר
Mivchar Natanen fun bruder der Yoel Ezbain fun zun der Naarai
Mivchar Natan of brother the Yoel Ezbai of son the Na'arai

דער זון פֿון הַגְרִי ; לט צֶלֶק דער עַמּוֹנִי ; נַחְרַי פֿון באֵרוֹת, דער
der Beerot fun Nachrai Amoni der Tselek Hagrien fun zun der
the Be'erot of Nachrai Ammoni the Tzelek Hagri of son the

וואַפֿנטרעגער פֿון יוֹאָבּ דעם זון פֿון צְרוּיָהּ ; מ עִירָא פֿון יֶתֶר ; גָּרֵב
Garev Yeter fun Ira Tseruyahn fun zun dem Yoav fun vafntreger
Garev Yeter of Ira Tseruyah of son the Yoav of armor bearer

פֿון יֶתֶר ; מא אוּרִיָּה דער חִתִּי ; זָבָד דער זון פֿון אַחְלַי ; מב עֲדִינָא
Adina Achlain fun zun der Zavad Chitti der Uriyah Yeter fun
Adina Achlai of son the Zavad Chitti the Uriyah Yeter of

דער זון פֿון שִׂיזָא דעם ראובֿנִי , אַ הויפּטמאַן פֿון די ראובֿנים , און
un Reuvenim di fun hoiptman a Reuveni dem Shiza fun zun der
and Reuveni the of head man a Reuveni the Shiza of son the

Ashterati, Shama and Ye'iel the Bnei Chotam the Aroeri, [45] Yedi'ael Ben Shimri, and Yocha his brother, the Titzi, [46] Eliel the Machavi, Yerivai, Yoshavyah, the Bnei Elna'am, Yitmah the Moavi, [47] Eliel, Oved, and Ya'asiel the Metzovayah.

דריסיק מיט אים; [מג] חָנָן דער זון פֿון מַעֲכָתִי, און יוֹשָׁפָט
Yoshafat un Maachahn fun zun der Chanan im mit draisik
Yoshaphat and Ma'achah of son the Chanan him with thirty

פֿון מֶתֶן; [מד] עוזִיָּא פֿון עַשְׁתָּרוֹת; שָׁמָע, און יְעִיאֵל, די זין פֿון
fun zin di Yeyel un Shama Ashtarot fun Uzzia Mattan fun
of sons the Ye'iel and Shama Ashtarot of Uzzia Mitni of

חוֹתָמען פֿון עַרוֹעֵר; [מה] ידיעֲאֵל דער זון פֿון שִׁמרין, און יוֹחָא זיין
zain Yocha un Shimrien fun zun der Yediael Aroer fun Chotamen
his Yocha and Shimri of son the Yedia'el Aro'er of Chotam

ברודער פֿון תִּיץ; [מו] אֱלִיאֵל פֿון מַחוִים; און יריבי, און יוֹשַׁוְיָה,
Yoshavyah un Yerivai un Machavim fun Eliel Tits fun bruder
Yoshavyah and Yerivai and Machav of Eliel Titz of brother

די זין פֿון אֶלנַעֲמען; און יִתמָה דער מוֹאָבִי; [מז] אֱלִיאֵל, און עוֹבֵד, און
un Oved un Eliel Moavi der Yitmah un Elnaamen fun zin di
and Oved and Eliel Moavi the Yitmah and Elna'am of sons the

יַעֲשִׂיאֵל פֿון מצוֹבָיָה.
Metsovayah fun Yaasiel
Metzovayah of Ya'asiel

12 Now these are they that came to Dovid to Tziklag, while he was still a fugitive because of Sha'ul Ben Kish; and they were among the gibborim, helpers in milchamah. [2] They were armed with keshet *(bow)*, and could use both the right hand and the left in hurling stones and shooting khitzim *(arrows)* from a keshet; they were kinsmen of Sha'ul, of Binyamin. [3] The head was Achi'ezer, then Yoash, the Bnei Shema'ah the Giveati; Yeziel, Pelet, the Bnei Azmavet; Berakhah, and Yehu the Anatoti. [4] And Yishma'yah the Giv'oni, a gibbor among the Shloshim *(Thirty)*, and over the Shloshim; and [5] [4b] Yirmeyah, Yachaziel, Yochanan, and Yozavad the Gederati, [6] [5] Eluzai, Yerimot, Bealyah, Shemaryahu, and Shephatyahu the Charuphi, [7] [6] Elkanah, Yishiyahu, Azare'el, Yo'ezer, and Yashov'am, the Korchi, [8] [7]

יב און דאָס זיַנען די וואָס זיַנען געקומען צו דָּוִדן
Dovidn tsu gekumen zainen vos di zainen dos un
Dovid to coming are who the ones are these and

קיין ציקלַג, בעת ער איז נאָך געווען פַֿארשפּאַרט פֿון וועגן
vegen fun farshpart geven noch iz er beeis Tsiklag kein
account of on confined was still is he while Tziklag to

שָׁאול דעם זון פֿון קישן; און זיי זיַנען געווען צווישן די גיבּוֹרים
giborim di tsvishn geven zainen zei un Kishon fun zun dem Shaul
warriors the among were are they and Kish of son the Sha'ul

וואָס האָבן געהאָלפֿן אין דער מלחמה; [ב] באַוואָפֿנטע מיט בויגנס, וואָס
vos boigns mit bavofnte milchome der in geholfn hobn vos
which bows with armed war the in helped have who

האָבן אי מיט דער רעכטער האַנט אי מיט דער לינקער געקענט
gekent linker der mit i hant rechter der mit i hobn
been able to left the with and hand right the with and have

וואַרפֿן שטיינער און פֿיַילן פֿון בויגן; פֿון שָׁאולס ברידער,
fun brider Shauls fun boign fun failn un shteiner vorfn
of brothers Sha'ul's from bow from arrows and stones to throw

בנימין. [ג] דער הויפּט אַחיעֶזֶר, און יוֹאָש, די זין פֿון שְׁמָעָה
fun Shimeahn fun zin di Yoash un Achiezer hoipt der Binyamin
of Shema'ah of sons the Yoash and Achi'ezer head the Binyamin

גִּבעָה; און איזיאֵל, און פֶּלֶט, די זין פֿון עַזמָוֶת; און בְּרָכָה,
Berachah un Azmavetn fun zin di Pelet un Iziel un Givah
Berakhah and Azmavet of sons the Pelet and Yeziel and Giv'ah

און יֵהוּא פֿון עֲנָתוֹת; [ד] און יִשמַעיָה פֿון גִּבעוֹן, אַ גיבור פֿון די
di fun gibor a Givon fun Yishmayah un Anatot fun Yehu un
the of warrior a Giv'on of Yishmayah and Anatot of Yehu and

דריסיק, און איבער די דריסיק, [ה דb] און יִרמיָה, און יַחזיאֵל,
Yachaziel un Yirmeyah un draisik di iber un draisik
Yachaziel and Yirmeyah and thirty the over and thirty

און יוֹחָנָן, און יוֹזָבָד פֿון גדֵרָה; [ו ה] אֶלעוזַי, און ירימוֹת, און
un Yerimot un Eluzai Gederah fun Yozavad un Yochanan un
and Yerimot and Eluzai Gederah of Yozavad and Yochanan and

בעַלְיָה, און שמַרְיָהו, און שפַטיָהו פֿון חריף; [ז ו]
Elkanah Charif fun Shefatyahu un Shemaryahu un Bealyah
Elkanah Charuph of Shephatyahu and Shemaryahu and Bealyah

אֶלקָנָה,

And Yo'elah, and Zevadyah, the Bnei Yerocham of Gedor.

אוּן יִשְׁיָהוּ , אוּן עַזַרְאֵל , אוּן יוֹעֶזֶר , אוּן יָשָׁבְעָם , דִּי קָרְחִים ;
Korachim di Yashovam un Yoezer un Azareel un Yishiyahu un
Korchi the Yashov'am and Yo'ezer and Azare'el and Yishiyahu and

אוּן ח ז יוֹעֵאלָה, אוּן זְבַדְיָה דִּי זִין פּוּן יְרוֹחָמְעָן פּוּן גְּדוֹר .
Gedor fun Yerochamen fun zin di Zevadyah un Yoelah un
Gedor of Yerocham of sons the Zevadyah and Yo'elah and

ט ח אוּן פּוּן דִּי גָּדִים הָאבֶן זִיךְ אָפְּגעשׁיידט צוּ דָּוִדְן , צוּ דער
der tsu Dovidn tsu opgesheidt zich hobn Gadim di fun un
the to Dovid to separated selves have Gadi the of and

פַֿעסטונג אין דער מדבר , העלדישע גיבּוֹרים , חיללַייט פַֿאר
far cheillait giborim heldishe midber der in festung
for army men warriors heroic wilderness the in stronghold

מלחמה , וואָס האָבן געקענט האַלטן אַ שילד אוּן אַ שפּיז , מיט
mit shpiz a un shild a haltn gekent hobn vos milchome
with spear a and shield a hold been able to have who war

פּנימער ווי פּנימער פּוּן לייבן , אוּן אַזוי ווי הירשן אויף די בערג אין
in berg di oif hirshn vi azoi un leibn fun penemer vi penemer
in mountains the on deer as just and lions of faces as faces

פֿלינקייט . י ט עֵזֶר דער הויפּט , עוֹבַדְיָה דער צווייטער , אֱלִיאָבּ דער דריטער ;
driter der Eliav tsveiter der Ovadyah hoipt der Ezer flinkeit
third the Eliav second the Ovadyah head the Ezer swiftness

יא י מִשְׁמַנָּה דער פֿירטער , יִרְמְיָה דער פֿינפֿטער ; יב יא עַתַּי דער
der Attai finfter der Yirmeyah firter der Mishmannah
the Attai fifth the Yirmeyah fourth the Mishmannah

זעקסטער , אֶלִיאֵל דער זיבעטער ; יג יב יוֹחָנָן דער אַכטער , אֶלְזָבָד דער
der Elzavad achter der Yochanan zibeter der Eliel zekster
the Elzavad eighth the Yochanan seventh the Eliel sixth

נײַנטער ; יד יג יִרְמְיָהוּ דער צענטנער , מַכְבַּנַי דער עלפֿטער . טו יד די
di elfter der Machbanai tsentner der Yirmeyah nainter
the eleventh the Makhbanai tenth the Yirmeyah ninth

דאָזיקע פּוּן די קינדער פּוּן גָּד זײַנען געווען הויפּטלײַט פּוּן חיל ;
cheil fun hoiptlait geven zainen Gad fun kinder di fun dozike
army of head people were are Gad of children the of these

דער מינדסטער איבער הונדערט , און דער גרעסטער איבער טויזנט .
toiznt iber grester der un hundert iber mindster der
thousand over greatest the and hundred over least the

טז טו דאָס זײַנען די וואָס זײַנען אַריבער דעם יַרדן אין ערשטן
ershtn in Yarden dem ariber zainen vos di zainen dos
first in Yarden the crossed are who the ones are these

חודש ווען ער איז געווען פֿול איבער אַלע זײַנע ברעגן , און האָבן
hobn un bregn zaine ale iber ful geven iz er ven choidesh
have and banks its all overflowing full was is it when month

פֿאַריאָגט אַלע פּוּן די טאָלן צו מזרח אוּן צו מערבּ .
mayrev tsu un mizrech tsu toln di fun ale faryogt
the west to and the east to valleys the of all driven away

יז טז אוּן פּוּן די קינדער פּוּן בנימין אוּן יהוּדה זײַנען געקומען
gekumen zainen Yehudah un Binyamin fun kinder di fun un
come are Yehudah and Binyamin of children the of and

צו דער פֿעסטונג צו דָּוִדְן . יח יז אוּן דָּוִד איז זיי אַרויס
arois zei iz Dovid un Dovidn tsu festung der tsu
went out them is Dovid and Dovid to stronghold the to

אַנטקעגן , אוּן ער האָט זיך אָפּגערופֿן אוּן האָט צו זיי געזאָגט : אויב
oib gezogt zei tsu hot un opgerufn zich hot er un antkegen
if said them to has and responded self has he and to meet

9 8 And of the Gadi there separated themselves unto Dovid into the stronghold in the midbar gibborei hachayil *(men of valor)*, and anshei tzavah *(army men)* for milchamah, that could handle shield and spear, whose faces were like the faces of aryeh, and were as swift as the gazelles upon the harim; 10 9 Ezer the head, Ovadyah the second, Eliav the third, 11 10 Mishmannah the fourth, Yirmeyah the fifth, 12 11 Attai the sixth, Eliel the seventh, 13 12 Yochanan the eighth, Elzavad the ninth, 14 13 Yirmeyah the tenth, Makhbanai the eleventh. 15 14 These were of the Bnei Gad, commanders of the tzava *(army)*. One of the least was equal to a hundred, and the greatest to an elef. 16 15 These are they that went over Yarden in the first month, when it was overflowing all its banks; they put to flight all them of the valleys, both toward the east, and toward the west.

17 16 And there came of the Bnei Binyamin and Yehudah to the stronghold unto Dovid. 18 17 And Dovid went out before them, and answered and said unto them, If ye be come in shalom unto me to

help me, mine lev shall be united unto you, but if ye be come to betray me to mine enemies, seeing there is no chamas in mine hands, Elohei Avoteinu look thereon, and pass judgment. [19] [18] Then the Ruach came upon Amasai, who was head of the Thirty, and he said,

Thine are we, Dovid,
and on thy
side,
thou Ben
Yishai.
Shalom,
shalom
be unto
thee,
and shalom
be to
thine
helpers;
for Eloheicha
helpeth
thee.

Then Dovid received them, and made them heads of the gedud *(raiding band, troop)*.

[20] [19] And there defected some of Menasheh to Dovid, when he went with the Pelishtim *(Philistines)* against Sha'ul for milchamah, but they helped them not; for the rulers of the Pelishtim after etzah *(counsel)* sent him away, saying, He will defect to his adon Sha'ul to the jeopardy of our heads. [21] [20] As he went to Tziklag, there defected to him those of Menasheh, Adnach, and

איר זײַט געקומען אויף שלום צו מיר, מיך צו העלפֿן, וועט מײַן האַרץ
harts main vet helfn tsu mich mir tsu sholem oif gekumen zait ir
heart my will help to me me to peace on come are you

זײַן אײנס מיט אײַך; אויב אָבער מיך צו פֿאַרנאַרן צו מײַנע פֿײַנט ,
faint maine tsu farnarn tsu mich ober oib aich mit eins zain
enemies my to entice to me however if you with one be

אָן אַן אומרעכט אין מײַנע הענט , זאָל דער ג-ט פֿון אונדזערע
undzere fun G-t der zol hent maine in umrecht an on
our of G-d the shall hands my in injustice a without

עלטערן צוזען און משפּטן . יט ח האָט דער גײַסט אָנגעקלײדט עַמָשַׂי
Amasai ongekleidt gaist der hot mishpetn un tsuzen eltern
Amasai clothed spirit the has judge and look on fathers

דעם הויפּטמאַן פֿון די עלטסטע:
eltste di fun hoiptman dem
elders the of head man the

פֿאַר דיר , דָּוִד ,
Dovid dir far
Dovid you(SG) for

און מיט דיר , זון פֿון ישַׁי !
Yishaien fun zun dir mit un
Yishai of son you(SG) with and

שלום , שלום צו דיר ,
dir tsu sholem sholem
you(SG) to peace peace

און שלום צו דײַנע העלפֿער;
helfer daine tsu sholem un
helpers your to peace and

ווָאַרעם דײַן ג-ט טוט דיך העלפֿן.
helfn dich tut G-t dain vorem
help you(SG) does G-d your because

האָט זיי דָּוִד צוגענומען , און האָט זיי געמאַכט פֿאַר הויפּטלײַט
hoiptlait far gemacht zei hot un tsugenumen Dovid zei hot
chief people for made them has and received Dovid them has

פֿון דער מחנה .
machne der fun
troop the of

כ יט אויך פֿון מנשה זײַנען צוגעפֿאַלן צו דָּוִדן ווען ער איז
iz er ven Dovidn tsu tsugefaln zainen Menasheh fun oich
is he when Dovid to fallen are Menasheh from also

געקומען מיט די פּלשתּים אַקעגן שָׁאוּלן אויף מלחמה , אָבער זיי
zei ober milchome oif Shauln akegn Pelishtim di mit gekumen
they but war for Sha'ul against Pelishtim the with come

האָבן נישט געהאָלפֿן, ווָאַרעם נאָך אַ באַראָטונג האָבן די פֿירשטן
firshtn di hobn barotung a noch vorem geholfn nisht zei hobn
leaders the have counsel a after because helped not them have

פֿון די פּלשתּים אים אַוועקגעשיקט, אַזוי צו זאָגן: מיט אונדזערע קעפּ
kep undzere mit zogn tsu azoi avekgeshikt im Pelishtim di fun
heads our with say to so sent away him Pelishtim the of

וועט ער צופֿאַלן זײַן האַר שָׁאוּלן . כא ב אַז ער איז געגאַנגען
gegangen iz er az Shauln har zain tsu tsufaln er vet
having gone is he as Sha'ul master his to surrender he will

קיין ציקלָג זיַינען צוגעפַאלן צו אים פון מנַשֶּׁה : עדנַח , און
un Adnach Menasheh fun im tsu tsugefaln zainen Tsiklag kein
and Adnach Menasheh of him to fallen are Tziklag to

יוֹזָבָד , און ידיעֲאֵל , און מיכָאֵל , און יוֹזָבָד , און אֱליהוא, און
un Elihu un Yozavad un Michael un Yediael un Yozavad
and Elihu and Yozavad and Micha'el and Yedia'el and Yozavad

צִלְתַי , הויפטלַייט פון טויזנטן וואָס פון מנַשֶּׁה . כב כא און זיי
zei un Menasheh fun vos toizntn fun hoiptlait Tsilletai
they and Menasheh of that thousands of chief people Tzilletai

האָבן געהאָלפן דָּוִדן אַקעגן דער מחנה , ווָאַרעם זיי זיַינען אַלע
ale zainen zei vorem machne der akegn Dovidn geholfn hobn
all are they because legion the against Dovid helped have

געווען העלדישע גיבּורים , און זיי זיַינען געווָארן עלטסטע אין חיל .
cheil in eltste gevorn zainen zei un giborim heldishe geven
host in elders become are they and warriors heroic were

כג כב יאָ , פון טאָג צו טאָג איז מען געקומען צו דָּוִדן אים צו
tsu im Dovidn tsu gekumen men iz tog tsu tog fun yo
to him Dovid to having come one is day to day from yes

העלפן, ביז די מחנה איז געווען גרויס, אַזוי ווי די מחנה פון אלקים .
Elokim fun machne di vi azoi grois geven iz machne di biz helfn
G-d of legion the as just great was is legion the until help

כד כג און דאָס זיַינען די צאָלן פון די קעפ פון די באַוואָפנטע פאַר
far bavofnte di fun kep di fun tsoln di zainen dos un
for armed men the of heads the of numbers the are these and

מלחמה , וואָס זיַינען געקומען צו דָּוִדן קיין חֶבְרוֹן , אָפּצוקערן
optsukeren Chevron kein Dovidn tsu gekumen zainen vos milchome
to turn away Chevron to Dovid to come are who war

די מלוכה פון שָׁאוּלן צו אים, לויט דעם מויל פון ה :
Hashem fun moil dem loit im tsu Shauln fun meluche di
Hashem of mouth the according to him to Sha'ul from kingdom the

כה כד די קינדער פון יהוּדה וואָס האָבן געטראָגן אַ שילד און אַ שפּיז,
shpiz a un shild a getrogn hobn vos Yehudah fun kinder di
spear a and shield a carried have who Yehudah of children the

זעקס טויזנט און אַכט הונדערט באַוואָפנט פאַר מלחמה . כו כה פון די
di fun milchome far bavofnt hundert acht un toizntzeks
the from war for armed hundred eight and thousand six

קינדער פון שמעון , העלדישע גיבּורים פאַר מלחמה , זיבן טויזנט
toizntzibn milchome far giborim heldishe Shimeon fun kinder
thousand seven war for warriors heroic Shim'on of children

און הונדערט. כז כו פון די קינדער פון לֵוִי , פיר טויזנט און זעקס
zeks un toizntfir Levi fun kinder di fun hundert un
six and thousand four Levi of children the of hundred and

הונדערט. כח כז און יהוֹיָדָע דער פירשט פון אַהרן , און מיט אים דריַי
drai im mit un Aharon fun firsht der Yehoyada un hundert
three him with and Aaron of prince the Yehoyada and hundred

טויזנט און זיבן הונדערט. כט כח און צָדוֹק , אַ יונגער העלדישער
heldisher yunger a Tsadok un hundert zibn un toizntzeks
valiant young a Tzadok and hundred seven and thousand

גיבור , און זיַין פַאָטערהויז , צוויי און צוואַנציק עלטסטע. ל כט און
un eltste tsvantsik un tsvei foterhoiz zain un gibor
and elders twenty and two father's household his and warrior

פון קינדער פון בנימין , די ברידער פון שָׁאוּלן, דריַי טויזנט ,
toiznt drai Shauln fun brider di Binyamin fun kinder di fun
thousand three Sha'ul of brothers the Binyamin of children the from

Yozavad, and Yedi'ael, and Micha'el, and Yozavad, and Elihu, and Tzilletai, heads of the alafim that were of Menasheh. [22] [21] And they helped Dovid against the gedud *(raiding band, troop)*, for they were all gibborei chayil, and were sarim in the tzava *(army)*. [23] [22] For at that time day by day there came men to Dovid to help him, until it was a machaneh gadol, like the Machaneh Elohim.

[24] [23] And these are the numbers of the leaders that were ready-armed for the army, and came to Dovid to Chevron, to turn over the Malchut Sha'ul to him, according to the word of Hashem. [25] [24] The Bnei Yehudah that bore shield and romach *(spear)* were six alafim and eight hundred, ready-armed for tzva. [26] [25] Of the Bnei Shim'on, gibborei chayil for tzava, shivat alafim and one hundred. [27] [26] Of the Bnei Levi four alafim and six hundred. [28] [27] And Yehoyada was the nagid of those of Aharon, and with him were three alafim and sheva hundred; [29] [28] And Tzadok, a na'ar gibbor chayil, and of bais aviv twenty and two sarim. [30] [29] And of the Bnei Binyamin,

the kindred of Sha'ul, three alafim; for up until then the greatest part of them had kept shomrim mishmeret Bais Sha'ul *(guarded loyalty to the House of Sha'ul)*. [31][30] And of the Bnei Ephrayim twenty elef and eight hundred, gibborei chayil, famous throughout the bais of their avot. [32][31] And of the half tribe of Menasheh eighteen elef, which were designated by shmot, to come and make Dovid Melech. [33][32] And of the Bnei Yissakhar, which were men that had binah *(understanding)* of the times, to know what Yisroel ought to do; the heads of them were two hundred; and all their brethren were under their commandment. [34][33] Of Zevulun, such as went forth to tzava *(military service)*, expert in milchamah, with all instruments of milchamah, fifty elef, which could keep rank; they were not of double heart. [35][34] And of Naphtali elef sarim, and with them with shield and khanit *(spear)* thirty and shivah elef. [36][35] And of the Dani expert in milchamah twenty and eight elef and six hundred. [37][36] And of Asher, such as went forth to tzava *(military service)*, expert

וואָרעם ביז דענצמאָל האָט דאָס רָובֿ פֿון זיי אָפּגעהיט די
di opgehit zei fun rov dos hot dentsmol biz vorem
the kept them of multitude the has then until because

געטרייַשאַפֿט צו שָׁאולס הויז . לא ל און פֿון די קינדער פֿון אפֿרים ,
Efrayim fun kinder di fun un hoiz Shauls tsu getraishaft
Ephrayim of children the from and house Sha'ul's to faithfulness

צוואַנציק טויזנט און אַכט הונדערט העלדישע גיבֿורים , מענטשן מיט
mit mentshn giborim heldishe hundert acht un toiznt tsvantsik
with men warriors valiant hundred eight and thousand twenty

נעמען אין זייערע פֿאָטערהײַזער . לב לא און פֿון דעם האַלבן שבֿט
sheyvet halbn dem fun un foterhaizer zeyere in nemen
tribe half the from and father's household their in names

מנַשֶּׁה , אַכצן טויזנט וואָס זײַנען געווען אָנגערופֿן מיט נעמען –
nemen mit ongerufn geven zainen vos toiznt achtsen Menasheh
names by designated were are which thousand eighteen Menasheh

צו קומען מאַכן דָּוִדן פֿאַר אַ מלך . לג לב און פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun un melech a far Dovidn machn kumen tsu
of children the from and king a for Dovid make come to

יִשָּׂשכָר , די וואָס האָבן זיך פֿאַרשטאַנען אויף צײַטן , צו
tsu tsaitn di oif farshtanen zich hobn vos di Yissachar
to times the upon understanding selves have who the ones Yissakhar

וויסן וואָס יִשְׂרָאֵל דאַרף טאָן; זייערע הויפּטלײַט זײַנען געווען צוויי
tsvei geven zainen hoiptlait zeyere ton darf Yisroel vos visen
two were are chief people their do should Yisroel what know

הונדערט, און אַלע זייערע ברידער זײַנען געווען אונטער זייער באַפֿעל .
bafel zeyer unter geven zainen brider zeyere ale un hundert
command their under were are brothers their all and hundred

לד לג פֿון זבֿולון , פֿופֿציק טויזנט וואָס קענען אַרויסגיין אין חיל , וואָס
vos cheil in aroisgein kenen vos toiznt fuftsik Zevulun fun
who host in go out can who thousand fifty Zevulun from

קענען אָנריכטן אַ מלחמה מיט אַלערלײ כּלי-מלחמה , און זיך
zich un keile-milchome alerlei mit milchome a onrichtn kenen
selves and weapons of war all kinds of with battle a arrange be able to

אויסשטעלן נישט מיט אַ האַלבן האַרצן. לה לד און פֿון נפֿתּלי , טויזנט
toiznt Naftali fun un hartsn halbn a mit nisht oisshteln
thousand Naphtali from and heart half a with not array

עלטסטע, און מיט זיי זיבן און דרײַסיק טויזנט מיט פּאַנצערס און
un pansters mit toiznt draisik un zibn zei mit un eltste
and shields with thousand thirty and seven them with and elders

שפּיזן . לו לה און פֿון די דָּנים , אַכט און צוואַנציק טויזנט און זעקס
zeks un toiznt tsvantsik un acht Danim di fun un shpizn
six and thousand twenty and eight Dani the from and spears

הונדערט וואָס קענען אָנריכטן אַ מלחמה . לז לו און פֿון אָשֵׁר , פֿערציק
fertsik Asher fun un milchome a onrichtn kenen vos hundert
forty Asher from and battle a arrange can which hundred

טויזנט וואָס קענען אַרויסגיין אין חיל , אָנצוריכטן אַ מלחמה . לח לז
milchome a ontsurichtn cheil in aroisgein kenen vos toiznt
battle a set in order army in go out can which thousand

און פֿון יענער זײַט יַרדן , פֿון די ראובֿנים , און די גָּדים , און דעם
dem un Gadim di un Reuvenim di fun Yarden zait yener fun un
the and Gadi the and Reuveni the from Yarden side other from and

in milchamah, forty elef. [38] [37] And on the other side of Yarden, of the Reuveni, and the Gadi, and of the half shevet *(tribe)* of Menasheh, with all manner of instruments of tzava for the milchamah, a hundred and twenty elef.

[39] [38] All these anshei milchamah, that could keep rank, came with a levav shalem to Chevron, to make Dovid Melech over kol Yisroel; and all the rest also of Yisroel were of lev echad to make Dovid Melech. [40] [39] And there they were with Dovid yamim shloshah, eating and drinking, for their brethren had prepared for them. [41] [40] Moreover they that were kerovim *(near ones, neighbors)* to them, even unto Yissakhar and Zevulun and Naphtali, brought lechem on chamorim, and on gemalim *(camels)*, and on peradim, and on bakar, and food of kemach *(flour)*, cakes of figs, and raisin cakes, and yayin, and shemen, and bakar, and tzon abundantly; for there was simchah in Yisroel.

13 And Dovid consulted with the sarei ha'alafim and me'ot, and with every nagid. [2] And Dovid said

הָאַלבֶּן שִׁבֶּט מְנַשֶּׁה , מִיט אַלֶע קְרִיגְגֶעצֵיְג פַּאַר מִלחָמָה , הוּנדֶערְט
hundert milchome far kriggetsaig ale mit Menasheh sheyvet halbn
hundred war for instruments all with Menasheh tribe half

אוּן צְוואַנְצִיק טוֹיזֶנְט .
toiznt tsvantsik un
thousand twenty and

לט לח דִּי אַלֶע, מִלחָמָה-לַיְט וואָס הָאבֶּן גֶעקֶענְט זִיךְ אָנְרִיכְטֶן
onrichtn zich gekent hobn vos milchome-lait ale di
arrange selves been able to have who war people all that

אַ מִלחָמָה , זַיְינֶען גֶעקוֹמֶען מִיט אַ גַאנְצֶן הַאַרְצֶן קֵיין חֶבְרוֹן ,
Chevron kein hartsn gantsn a mit gekumen zainen milchome a
Chevron to heart whole a with come are battle a

צוּ מַאֲכֶן דָּוִדְן פַּאַר אַ מֶלֶךְ אִיבֶּער גַאנְץ יִשְׂרָאֵל . אוּן אוֹיךְ אַלֶע
ale oich un Yisroel gants iber melech a far Dovidn machn tsu
all also and Yisroel all over king a for Dovid make to

אִיבְּעְרִיקֶע פוֹן יִשְׂרָאֵל זַיְינֶען גֶעווֶען מִיט אַיין הַאַרְץ צוּ מַאֲכֶן דָּוִדְן
Dovidn machn tsu harts ein mit geven zainen Yisroel fun iberike
Dovid make to heart one with were are Yisroel of the rest

פַּאַר אַ מֶלֶךְ . מ לט אוּן זִיי זַיְינֶען דָּארְטֶן גֶעווֶען מִיט דָּוִדְן דְּרֵיי
drai Dovidn mit geven dortn zainen zei un melech a far
three Dovid with been there are they and king a for

טָעג , אוּן זִיי הָאבֶּן גֶעגֶעסֶן אוּן גֶעטְרוּנקֶען, וואָרְעם זִייעֶרע בְּרִידֶער
brider zeyere vorem getrunken un gegesn hobn zei un teg
brothers their because drunk and eaten have they and days

הָאבֶּן צוּגֶעגְרֵייט פַּאַר זִיי . מא מ אוּן אוֹיךְ הָאבֶּן דִּי וואָס זַיְינֶען
zainen vos di hobn oich un zei far tsugegreit hobn
are who the ones have also and them for prepared have

גֶעווֶען נָאָנט צוּ זִיי , בִּיז צוּ יִשָּׂשכָר אוּן זְבוּלוּן אוּן נַפְתָּלִי ,
Naftali un Zevulun un Yissachar tsu biz zei tsu nont geven
Naphtali and Zevulun and Yissakhar to unto them to near were

גֶעבְּרַאכְט בְּרוֹיט אוֹיף אֵייזְלֶען , אוּן אוֹיף קֶעמְלֶען, אוּן אוֹיף מוּילֵאייזְלֶען,
moileizlen oif un kemlen oif un eizlen oif broit gebracht
mules on and camels on and donkeys on bread brought

אוּן אוֹיף רִינְדֶער, מֶעלְשְׁפַּיְיזֶן , גֶעפְּרֶעסְטֶע פֵּייגֶן , אוּן רָאזִינְקֶעס, אוּן וַוייִן ,
vain un rozinkes un faign gepreste melshpaizn rinder oif un
wine and raisins and figs pressed flour cakes cattle on and

אוּן אֵייל, אוּן רִינְדֶער אוּן שָׁאף לְרוֹב , וואָרְעם עס אִיז גֶעווֶען אַ
a geven iz es vorem lerov shof un rinder un eil un
a was is there because in abundance sheep and cattle and oil and

שִׂימְחָה אִין יִשְׂרָאֵל.
Yisroel in simche
Yisroel in joy

יג אוּן דָּוִד הָאט גֶעהַאלְטֶן אֵן עֵצָה מִיט דִּי הוֹיפְּטלַיְיט פוֹן
fun hoiptlait di mit eitse an gehaltn hot Dovid un
of chief people the with counsel a held has Dovid and

דִּי טוֹיזֶנְטֶן אוּן פוֹן דִּי הוּנדֶערְטֶן, מִיט אִיטְלֶעכֶן אָנְפִּירֶער.
onfirer itlechn mit hundertn di fun un toizntn di
leader every with hundreds the of and thousands the

ב און דָּוִד האָט געזאָגט צו דער אײַנזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל: אויב אײַך
aich oib Yisroel fun ainzamlung der tsu gezogt hot Dovid un
to you if Yisroel of assembly the to said has Dovid and

איז ווויל‌גענעם, און עס איז פֿון ה אלוקינו , לאָמיר ברייט
breit lomir Elokeinu Hashem fun iz es un voilgefeln iz
widely let us our G-d Hashem from is it and pleasing is

פֿונאַנדערשיקן צו אונדזערע איבעריקע ברידער אין אַלע לענדער פֿון
fun lender ale in brider iberike undzere tsu funandershikn
of lands all in brothers remaining our to send out

יִשְׂרָאֵל, און צוגלײַך מיט זיי צו די כֹּהנים און צו די לְוִיִּם
Leviim di tsu un koyanim di tsu zei mit tsuglaich un Yisroel
Levi'im the to and kohanim the to them with at once and Yisroel

וואָס זײַנען אין זייערע שטעט מיט די פֿרײַע פלעצער , אַז זיי
zei az peletser fraie di mit shtet zeyere in zainen vos
they so that pasturelands open the with cities their in are who

זאָלן זיך אויפֿקלײַבן צו אונדז. ג און לאָמיר אַריבערברענגען דעם אָרון
oren dem ariberbrengen lomir un undz tsu oifklaibn zich zoln
aron the bring over let us and us to gather selves shall

פֿון אלוקינו צו אונדז, וואָרעם מיר האָבן אים נישט געזוכט אין די טעג
teg di in gezucht nisht im hobn mir vorem undz tsu Elokeinu fun
days the in sought not it have we for us to our G-d of

פֿון שָׁאוּל. ד האָט די גאַנצע אײַנזאַמלונג געזאָגט, מע זאָל אַזוי טאָן,
ton azoi zol me gezogt ainzamlung gantse di hot Shaul fun
do so shall one said assembly whole the has Sha'ul of

וואָרעם די זאַך איז געווען גלײַך אין די אויגן פֿון דעם גאַנצן פֿאָלק.
folk gantsn dem fun oign di in glaich geven iz zach di vorem
people whole the of eyes the in straight was is matter the for

ה און דָּוִד האָט אײַנגעזאַמלט גאַנץ יִשְׂרָאֵל פֿון שיחור פֿון
fun Shichor fun Yisroel gants aingezamlt hot Dovid un
of Shichor river from Yisroel all gathered has Dovid and

מִצְרַיִם און ביז מע קומט קיין חֲמָת , כדי צו ברענגען דעם
dem brengen tsu kedei Chammat kein kumt me biz un Mitsrayim
the bring to so that Chamat to comes one unto and Egypt

אָרון פֿון האלקים פֿון קִרְיַת-יְעָרִים .
Kiryat-Yearim fun HaElokim fun oren
Kiryat-Ye'arim from G-d of aron

ו און דָּוִד און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען קיין בַּעֲלָה ,
Baalah kein aroifgegangen zainen Yisroel gants un Dovid un
Ba'alah to gone up are Yisroel all and Dovid and

קיין קִרְיַת-יְעָרִים וואָס געהערט צו יהודה , כדי אַרויפֿצובערענגען
aroiftsubrengen kedei Yehudah tsu gehert vos Kiryat-Yearim kein
to bring up so that Yehudah to belongs which Kiryat-Ye'arim to

פֿון דאָרטן דעם אָרון פֿון האלקים ה וואָס זיצט איבער
iber zitst vos Hashem HaElokim fun oren dem dortn fun
over sits which Hashem G-d of aron the there from

די כְּרוּבִים , וואָס זײַן נאָמען ווערט גערופֿן דערויף . ז און זיי
zei un deroif gerufn vert nomen zain vos kruvim di
they and thereon called shall be name his which Keruvim the

האָבן אַרויפֿגעלייגט דעם אָרון פֿון האלקים אויף אַ נײַעם וואָגן פֿון
fun vogn naiem a oif HaElokim fun oren dem aroifgeleigt hobn
from wagon new a on G-d of aron the laid on have

אֲבִינָדָב‌ס הויז , און עוזאָ און אַחיו האָבן געפֿירט דעם וואָגן .
vogn dem gefirt hobn Achyo un Uzza un hoiz Avinadavs
wagon the guided have Achyo and Uzza and house Avinadav's

unto kol Kehal Yisroel,
If it seem tov unto you,
and that it be of Hashem
Eloheinu, let us send
out everywhere unto
acheinu *(our brethren)*,
that remain in kol
Aratzot Yisroel, and
with them also to the
Kohanim and Levi'im
which are in their towns
and migroshot *(adjacent
open lands)*, that they
may gather themselves
unto us; [3] And let us
bring back the Aron
Eloheinu to us, for we
inquired not of him in
the yamim of Sha'ul.
[4] And kol HaKahal said
that they would do
so, for the thing was
yashar in the eyes of
kol HaAm. [5] So Dovid
assembled kol Yisroel
together, from Shichor
in Mitzrayim even
unto the entrance of
Chamat, to bring the Aron
HaElohim from Kiryat-
Ye'arim.

[6] And Dovid went up,
and kol Yisroel, to
Ba'alah, that is, to Kiryat-
Ye'arim, which belonged
to Yehudah, to bring
up from there the Aron
HaElohim Hashem, that
is enthroned upon the
keruvim, that is called
by [His] Shem. [7] And
they moved the Aron
HaElohim on an agalah
chadashah from the bais
Avinadav, and Uzza and
Achyo guided the agalah.
[8] And Dovid and Kol

ח און דָּוִד און גַאנְץ יִשְׂרָאֵל, האָבן זיך פֿרײילעך געמאַכט פֿאַר
far gemacht freilech zich hobn Yisroel gants un Dovid un
before made joyful selves have Yisroel all and Dovid and

אלקים מיטן גאַנצן כּוח , מיט געזאַנגען , און מיט האַרפֿן, און
un harfn mit un gezangen mit koiech gantsn mitn Elokim
and harps with and songs with strength whole with G-d

מיט גיטאַרן, און מיט פּויקן , און מיט צימבלען, און מיט
mit un gitarn mit poikn mit un tsimblen mit un
with and cymbals with and tambourines with and lyres with

טרומייטן.
trumeitn
trumpets

Yisroel rejoiced before HaElohim with kol oz and with shirim *(songs)*, and with kinnorot *(harps)*, and with nevalim *(lyres)*, and with tambourines, and with cymbals, and with khatzotzerot *(trumpets)*.

ט און ווי זיי זיינען געקומען ביז צום דרעש-שייער פֿון כידון,
Kidon fun dresh-shaier tsum biz gekumen zainen zei vi un
Kidon of threshing floor to the unto come are they as and

האָט עוזאָ אויסגעשטרעקט זײַן האַנט אָנצונעמען דעם אָרון, ווײַל
vorem oren dem ontsunemen hant zain oisgeshtrekt Uzza hot
because aron the to take hold of hand his stretched out Uzza has

די רינדער האָבן אים אַראָפּגערוקט. י האָט דער צאָרן פֿון ה געגרימט
gegrimt Hashem fun tsorn der hot aropgerukt im hobn rinder di
burned Hashem of anger the has pushed aside it have oxen the

אויף עוזאָן, און ער האָט אים געשלאָגן פֿאַר וואָס ער האָט אויסגעשטרעקט
oisgeshtrekt hot er vos far geshlogn im hot er un Uzzan oif
stretched out has he what for struck him has he and Uzza on

זײַן האַנט צום אָרון; און ער איז דאָרטן געשטאָרבן פֿאַר אלקים.
Elokim far geshtorbn dortn iz er un oren tsum hant zain
G-d before died there is he and aron to hand his

יא און דָּוִדן האָט געערגערט וואָס ה האָט געבראַכט אַ
a gebracht hot Hashem vos geergert hot Dovidn un
a brought has Hashem that provoked has Dovid and

בראָך אויף עוזאָן. און מע רופֿט יענעם אָרט פֶּרֶץ-עוזאָ ביז
biz Perets-Uzza ort yenem ruft me un Uzzan oif broch
until Peretz-Uzzah place that calls one and Uzza on destruction

אויף היינטיקן טאָג. יב און דָּוִד האָט מורא געהאַט פֿאַר ה אין
in Hashem far gehat moire hot Dovid un tog haintikn oif
in Hashem before had fear has Dovid and day this very on

יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן: ווי אַזוי זאָל איך ברענגען צו מיר דעם אָרון
oren dem mir tsu brengen ich zol azoi vi zogn tsu azoi tog yenem
aron the me to bring I shall so how say to so day that

פֿון האלקים?
HaElokim fun
G-d of

[9] And when they came unto the goren Kidon, Uzza reached his yad to steady the Aron; for the ox tilted it. [10] And the Af Hashem was kindled against Uzza, and He struck him down, because he put his yad to the Aron, and there he died before Elohim.

[11] And Dovid burned with anger, because Hashem had made a peretz *(outburst)*, breaking out upon Uzza, wherefore that makom is called Peretz-Uzzah to this day. [12] And Dovid was afraid of HaElohim that day, saying, How shall I bring the Aron HaElohim to me?

יג און דָּוִד האָט נישט אַוועקגענומען דעם אָרון צו זיך אין
in zich tsu oren dem avekgenumen nisht hot Dovid un
in self to aron the taken away not has Dovid and

דָּוִדס-שטאָט, נאָר ער האָט אים אָפּגעפֿירט צו דעם הויז פֿון
fun hoiz dem tsu opgefirt im hot er nor Dovids-Shtot
of house the to turned aside it has he but Ir Dovid

עוֹבֵד-אֱדוֹמען פֿון גַּת. יד און דער אָרון פֿון האלקים איז געבליבן ביַי
bai geblibn iz HaElokim fun oren der un Gat fun Oved-Edomen
with remained is G-d of aron the and Gat of Oved-Edom

דעם הויזגעזינט פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען אין זײַן הויז דריַי חדשים. און
un chodeshim drai hoiz zain in Oved-Edomen fun hoizgezint dem
and months three house his in Oved-Edom of household the

[13] So Dovid brought not the Aron to himself to Ir Dovid, but took it aside into the bais Oved-Edom the Gitti. [14] And the Aron HaElohim remained with the Bais Oved-Edom in his bais

three months. And Hashem made a brocha upon the Bais Oved-Edom, and all that he had.

ה האָט געבענטשט דאָס הויז פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען , און אַלץ וואָס ער
er vos alts un Oved-Edomen fun hoiz dos gebentsht hot Hashem
he that all and Oved-Edom of house the blessed has Hashem

האָט געהאַט.
gehat hot
had has

14 Now Churam Melech Tzor sent malachim to Dovid, and timber of cedars, with masons and carpenters, to build him a bais *(palace)*. [2] And Dovid perceived that Hashem had established him Melech over Yisroel, for his malchut was lifted up on high, for the sake of His people Yisroel.

יד און חורָם דער מלך פֿון צור האָט געשיקט שלוחים
un Churam der melech fun Tsor hot geshikt shluchim
and Churam the king of Tzor has sent messengers

צו דָּוִדן מיט צעדערהאָלץ און מויערמײַנסטערס און
tsu Dovidn mit tsederholts un moiermainsters un
to Dovid with cedar wood and masons and

האָלצמײַנסטערס, אים צו בויען אַ הויז . ב און דָּוִד האָט געוווסט אַז
holtsmainsters im tsu boien a hoiz un Dovid hot gevust az
carpenters him to build a house and Dovid has known that

ה האָט אים באַפֿעסטיקט פֿאַר אַ מלך איבער ישְׂרָאֵל, ווָאָרעם
Hashem hot im bafestikt a far melech iber Yisroel vorem
Hashem has him established for a king over Yisroel because

זײַן מלוכה איז געווען הויך דערהויבן, פֿון ווענען זײַן פֿאָלק
meluche zain iz geven hoich derhoibn fun vegen zain folk
kingdom his is was highly exalted on account of his people

ישְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[3] And Dovid took more nashim at Yerushalayim; and Dovid fathered more banim and banot. [4] Now these are the shmot of his banim which were born in Yerushalayim: Shammua, and Shovav, Natan, and Sh'lomo, [5] And Yivchar, and Elishua, and Elpelet, [6] And Nogah, and Nepheg, and Yaphia, [7] And Elishama, and Be'elyada, and Eliphalet.

ג און דָּוִד האָט געמען נאָך ווײַבער אין ירושָלַיִם , און דָּוִד
Dovid un Yerushalayim in vaiber noch genumen hot Dovid un
Dovid and Yerushalayim in wives still taken has Dovid and

האָט געבאָרן נאָך זין און טעכטער . ד און דאָס זײַנען די נעמען
hot geborn noch zin un techter un zain dos di nemen
has fathered still son and daughters and are these the names

פֿון די קינדער וואָס ער האָט געהאַט אין ירושָלַיִם : שַׁמּוּעַ , און
fun di kinder vos er hot gehat in Yerushalayim Shammua un
of the children that he has had in Yerushalayim Shammua and

שׁוֹבָב , נָתָן , און שלמה ; ה און יִבְחָר , און אֱלִישׁוּעַ, און אֶלְפֶּלֶט;
Shovav Natan un Shlomo un Yivchar un Elishua un Elpelet
Shovav Natan and Sh'lomo and Yivchar and Elishua and Elpelet

ו און נוֹגַה , און נֶפֶג , און יָפִיעַ ; ז און אֱלִישָׁמָע , און בְּעֶלְיָדָע ,
un Nogah un Nefeg un Yafia un Elishama un Be'elyada
and Nogah and Nepheg and Yaphia and Elishama and Be'elyada and

און אֱלִיפֶלֶט .
un Elifelet
and Eliphalet

[8] And when the Pelishtim *(Philistines)* heard that Dovid nimshach *(was anointed)* Melech over kol Yisroel, all the Pelishtim went up to search for Dovid. Dovid heard of it, and went out against them.

ח און די פּלִשְׁתִּים האָבן געהערט אַז דָּוִד איז געזאַלבט געוואָרן פֿאַר
un di Pelishtim hobn gehert az Dovid iz gezalbt gevoarn far
and the Pelishtim have heard that Dovid is become anointed for

אַ מלך איבער גאַנץ ישְׂרָאֵל, און אַלע פּלִשְׁתִּים זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען
a melech iber gants Yisroel un ale Pelishtim zainen aroifgegangen
a king over all Yisroel and all Pelishtim are gone up

צו זוכן דָּוִדן . האָט דָּוִד געהערט, און ער איז אַרויס זיי אַנטקעגן .
tsu zuchn Dovidn . hot Dovid gehert un er iz arois zei antkegen
to seek Dovid has Dovid heard and he is out them to meet

ט און די פלשתים זיינען געקומען , און האָבן זיך פאַרשפרייט אין
in farshpreit zich hobn un gekumen zainen Pelishtim di un
in spread out selves have and come are Pelishtim the and

טאָל רפאים .
Refaim tal
Repha'im valley of

9 And the Pelishtim (Philistines) came and spread out in the Emek Repha'im.

י האָט דָּוִד געפרעגט ביי אלקים , אַזוי צו זאָגן : זאָל איך אַרויפֿגיין
aroifgein ich zol zogn tsu azoi Elokim bai gefregt Dovid hot
go up I shall say to so G-d of inquired Dovid has

אויף די פלשתים ? און וועסטו זיי געבן אין מיין האַנט? האָט
hot hant main in gebn zei vestu un Pelishtim di oif
has hand my in give them will you(sg) and Pelishtim the against

ה צו אים געזאָגט: גיי אַרויף, און איך וועל זיי געבן אין דיין
dain in gebn zei vel ich un aroif gei gezogt im tsu Hashem
your in give them will I and up go said him to Hashem

האַנט.
hant
hand

10 And Dovid inquired of Elohim, saying, Shall I go up against the Pelishtim? And wilt Thou deliver them into mine yad? And Hashem said unto him, Go up; for I will deliver them into thine yad.

יא און זיי זיינען אַרויפֿגעגאַנגען קיין בַּעַל-פְּרָצִים , און דָּוִד
Dovid un Baal-Peratsim kein aroifgegangen zainen zei un
Dovid and Ba'al-Peratzim to gone up are they and

האָט זיי דאָרטן געשלאָגן ; און דָּוִד האָט געזאָגט: האלקים האָט
hot HaElokim gezogt hot Dovid un geshlogn dortn zei hot
has G-d said has Dovid and struck there them has

דורכגעבראָכן מיינע פֿיינט מיט מיין האַנט, אַזוי ווי אַ דורכבראָך
durchbroch a vi azoi hant main mit faint maine durchgebrochn
breach a as just hand my with enemies my broke through

פֿון וואַסער. דערום האָט מען גערופֿן דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט
ort yenem fun nomen dem gerufn men hot derum vaser fun
place that of name the called one has therefore water of

בַּעַל-פְּרָצִים .
Baal-Peratsim
Ba'al-Peratzim

11 So they came up to Ba'al-Peratzim; and Dovid defeated them there. Then Dovid said, Elohim hath broken out upon mine oyevim by mine yad like the peretz mayim (breaking forth of waters); therefore they called the shem of that makom Ba'al-Peratzim.

יב און זיי האָבן דאָרטן איבערגעלאָזט זייערע אָפּגעטער; האָט דָּוִד
Dovid hot opgeter zeyere ibergelozt dortn hobn zei un
Dovid has idols their left behind there have they and

געהייסן, און זיי זיינען פֿאַרברענט געוואָרן אין פֿייַער.
faier in gevorn farbrent zainen zei un geheisn
fire in become burned up are they and ordered

12 And when they had abandoned their elohim there, Dovid gave a commandment, and they were burned with eish.

יג און די פלשתים האָבן זיך ווידער אַ מאָל פאַרשפרייט אין
in farshpreit mol a vider zich hobn Pelishtim di un
in spread out time a again selves have Pelishtim the and

טאָל . יד האָט דָּוִד ווידער געפרעגט ביי אלקים , און האלקים
HaElokim un Elokim bai gefregt vider Dovid hot tal
G-d and G-d of inquired again Dovid has the valley

האָט צו אים געזאָגט: זאָלסט נישט אַרויפֿגיין נאָך זיי ; דרייַ
drai zei noch aroifgein nisht zolst gezogt im tsu hot
turn them after go up not you(SG) shall said him to has

זיך אַוועק פֿון זיי , און זאָלסט קומען אויף זיי פֿון
fun zei oif kumen zolst un zei fun avek zich
from them upon come you(SG) shall and them from away self

אַקעגן די מוילבערבוימער. טו און עס וועט זיין , ווי דו וועסט
vest du vi zain vet es un moilberboimer di akegn
will you when be will it and mulberry trees the opposite

13 And the Pelishtim (Philistines) yet again spread out in the emek (valley). 14 Therefore Dovid inquired again of Elohim, and Elohim said unto him, Go not up after them; circle around upon them, and come upon them opposite the mulberry trees. 15 And it shall be, when thou

shalt hear a sound of marching in the tops of the mulberry trees, that then thou shalt go out to milchamah; for HaElohim is gone forth before thee to strike the machaneh Pelishtim.

הערן אַ געלויש פֿון טריט אין די שפּיצן פֿון די מוילבערבוימער,
moilberboimer di fun shpitsn di in trit fun geroish a hern
mulberry trees the of tops the in steps of sound a hear
דענצמאָל זאָלסטו אַרויסגיין אין מלחמה , ווארעם דאָס איז האלקים
HaElokim iz dos vorem milchome in aroisgein zolstu dentsmol
G-d is this for war in go out you shall then
אַרויסגעגאַנגען דיר פֿאַרויס צו שלאָגן דעם חיל פֿון
fun cheil dem shlogn tsu farois dir aroisgegangen
of host the strike to ahead of you(SG) having gone forth [in war]
די פּלשתּים .
Pelishtim di
Pelishtim the

16 Dovid therefore did as Elohim commanded him, and they struck down the machaneh Pelishtim from Giv'on even to Gezer.

טז און , דָּוִד האָט געטאָן אַזוי ווי האלקים האָט אים באַפֿוילן
un bafoiln im hot HaElokim vi azoi geton hot Dovid un
and commanded him has G-d as so done has Dovid and
זיי האָבן געשלאָגן דעם חיל פֿון די פּלשתּים פֿון גִּבְעוֹן און ביז
biz un Givon fun Pelishtim di fun cheil dem geshlogn hobn zei
unto and Giv'on from Pelishtim the of host the struck have they
גֶּזֶר .
Gezer
Gezer

17 And the shem *(fame)* of Dovid went out into all lands; and Hashem brought the pachad *(terror)* of him upon kol HaGoyim.

יז און דָּוִדס שם איז אַרויס אין אַלע לענדער, און ה האָט
hot Hashem un lender ale in arois iz shem Dovids un
has Hashem and lands all in gone forth is name Dovid's and
געגעבן זײַן מורא אויף אַלע פֿעלקער.
felker ale oif moire zain gegebn
peoples all upon fear his given

טו

15 And Dovid made him batim *(buildings)* in Ir Dovid, and prepared a makom for Aron HaElohim, and pitched for it an ohel. 2 Then Dovid said, None may carry Aron HaElohim but the Levi'im; for them hath Hashem bachar *(chosen)* to carry the Aron HaElohim, and to minister unto Him ad olam. 3 And Dovid assembled kol Yisroel together at Yerushalayim, to bring up Aron Hashem unto his makom *(place, home)* which he had prepared for it. 4 And Dovid assembled the Bnei Aharon, and the

און ער האָט זיך געמאַכט הײַזער אין דָּוִדס-שטאָט , און ער האָט
hot er un Dovids-Shtot in haizer gemacht zich hot er un
has he and Ir Dovid in houses made self has he and
צוגעגרייט אַן אָרט פֿאַר דעם אָרון פֿון האלקים , און אויפֿגעשטעלט
oifgeshtelt un HaElokim fun oren dem far ort an tsugegreit
set up and G-d of aron the for place a prepared
פֿאַר אים אַ צעלט. ב דענצמאָל האָט דָּוִד געזאָגט, אַז קיינער זאָל נישט
nisht zol keiner az gezogt Dovid hot dentsmol getselt a im far
not shall anyone that said Dovid has then tent a it for
טראָגן דעם אָרון פֿון האלקים , נאָר די לְוִיִּם , ווײַל זיי האָט ה
Hashem hot zei vail Leviim di nor HaElokim fun oren dem trogn
Hashem has them for Levi'im the but G-d of aron the bear
אויסדערווײלט צו טראָגן דעם אָרון פֿון ה , און אים צו באַדינען אויף
oif badinen tsu im un Hashem fun oren dem trogn tsu oisderveilt
for minister to him and Hashem of aron the bear to chosen
אייביק. ג און דָּוִד האָט אײַנגעזאַמלט גאַנץ יִשְׂרָאֵל קיין ירושָׁלַיִם ,
Yerushalayim kein Yisroel gants aingezamlt hot Dovid un eibik
Yerushalayim to Yisroel all assembled has Dovid and ever
כּדי אַרויפֿצוברענגען דעם אָרון פֿון ה אויף זײַן אָרט , וואָס ער
er vos ort zain oif Hashem fun oren dem aroiftsubrengen kedei
he which place its upon Hashem of aron the to bring up so that
האָט צוגעגרייט פֿאַר אים. ד און דָּוִד האָט צונויפֿגעקליבן די קינדער
kinder di tsunoifgeklibn hot Dovid un im far tsugegreit hot
children the gathered together has Dovid and it for prepared had
פֿון אַהרן , און די לְוִיִּם . ה פֿון די קינדער פֿון קְהָת : אוריאֵל דעם
dem Uriel Kohat fun kinder di fun Leviim di un Aharon fun
the Uriel Kehat of children the of Levi'im the and Aaron of

הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער, הונדערט און צוואַנציק. [1] פֿון די קינדער
kinder di fun tsvantsik un hundert brider zaine un hoiptman
children the of twenty and hundred brothers his and head man

פֿון מְרָרי: עַשָׂיָה דעם הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער, צוויי הונדערט
hundert tsvei brider zaine un hoiptman dem Asayah Merari fun
hundred two brothers his and head man the Asayah Merari of

און צוואַנציק. [2] פֿון די קינדער פֿון גֵּרשׁוֹם: יוֹאֵל דעם הויפּטמאַן, און
un hoiptman dem Yoel Gershom fun kinder di fun tsvantsik un
and head man the Yoel Gershom of children the of twenty and

זײַנע ברידער, הונדערט און דרײַסיק. [3] פֿון די קינדער פֿון אֱלִיצָפָן:
ElitSafan fun kinder di fun draisik un hundert brider zaine
Elitzaphan of children the of thirty and hundred brothers his

שמַעיָה דעם הויפּט, און זײַנע ברידער, צוויי הונדערט. [4] פֿון די קינדער
kinder di fun hundert tsvei brider zaine un hoipt dem Shemayah
children the of hundred two brothers his and head the Shema'yah

פֿון חֶבְרוֹן: אֱלִיאֵל דעם הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער, אַכציק. [5] פֿון
fun achtsik brider zaine un hoiptman dem Eliel Chevron fun
of eighty brothers his and head man the Eliel Chevron of

די קינדער פֿון עוזיאֵל: עַמינָדָב דעם הויפּטמאַן, און זײַנע ברידער,
kinder fun Uziel Amminadav dem hoiptman un zaine brider
children of Uzziel Amminadav the head man and his brothers

הונדערט און צוועלף.
tsvelf un hundert
twelve and hundred

[1] Of the Bnei Kehat; Uriel the sar, and his brethren a 120; [2] Of the Bnei Merari; Asayah the sar, and his brethren 220; [3] Of the Bnei Gershom; Yoel the sar and his brethren 130; [4] Of the Bnei Elitzaphan; Shema'yah the sar, and his brethren 200; [5] Of the Bnei Chevron; Eliel the sar, and his brethren 80; [6] Of the Bnei Uzziel; Amminadav the sar, and his brethren 112.

[7] וְדָוִד הָאָט גערופֿן צָדוֹק און אֶבְיָתָר די כֹהנים, און
un koyanim di Evyatar un Tsadok gerufn hot Dovid un
and kohanim the Evyatar and Tzadok summoned has Dovid and

די לְוִיים, אוריאֵל, עַשָׂיָהן, און יוֹאֵל, שמַעיָהן, און אֱלִיאֵל, און
un Elieln un Shemayahn Yoeln un Asayahn Urieln Leviim di
and Eliel and Shema'yah Yoel and Asayah Uriel Levi'im the

עַמינָדָבן. [8] און ער האָט צו זיי געזאָגט: איר זײַט די הויפּטן פֿון
fun hoiptn di zait ir gezogt zei tsu hot er un Amminadavn
of leaders the are you said them to has he and Amminadav

די פאָטערהײַזער פֿון די לְוִיים; הייליקט אײַך,
aich heilikt Leviim di fun foterhaizer di
yourselves sets apart as holy Levi'im the of father's household the

איר און אײַערע ברידער, און איר וועט אַרויפֿברענגען דעם אָרון פֿון
fun oren dem aroifbrengen vet ir un brider aiere un ir
of aron the bring up will you and brothers your and you

ה' אלוקי ישְׂרָאֵל אַהין וווּ איך האָב צוגעגרייט פֿאַר אים.
im far tsugegreit hob ich vu ahin Yisroel Elokei Hashem
it for prepared have I where to which Yisroel the G-d of Hashem

[9] ווארעם ווײַל איר זײַט נישט געווען דאָס ערשטע מאָל, האָט ה'
Hashem hot mol ershte dos geven nisht zait ir vail vorem
Hashem has time first this were not are you for because

אלוקינו געמאַכט אַ בראָך צווישן אונדז; ווארעם מיר האָבן אים
im hobn mir vorem undz tsvishn broch a gemacht Elokeinu
him have we because us among destruction a made our G-d

נישט געזוכט ווי געהעריק.
geherik vi gezucht nisht
due order as sought not

[7] And Dovid summoned Tzadok and Evyatar *(Abiathar)* the Kohanim, as well as the Levi'im, for Uriel, Asayah, and Yoel, Shema'yah, and Eliel, and Amminadav, [8] And said unto them, Ye are the rashei ha'avot of the Levi'im; set yourselves apart as kodesh, both ye and your brethren, that ye may bring up Aron Hashem Elohei Yisroel unto the place that I have prepared for it. [9] For because ye did it not at the first, Hashem Eloheinu broke out upon us, for that we inquired of Him not according to the mishpat *(due order, ordinance)*.

14 So the Kohanim and the Levi'im set themselves apart as kodesh to bring up Aron Hashem Elohei Yisroel. 15 And the Bnei HaLevi'im bore the Aron HaElohim upon their shoulders with the motot *(poles)* thereon, as Moshe commanded according to the Devar Hashem.

16 And Dovid spoke to the Sarei HaLevi'im to appoint their brethren to be the meshorerim *(singers)* with instruments of music, nevalim *(lyres)* and kinnorot *(harps)* and cymbals, sounding, by lifting up the voice with simchah. 17 So the Levi'im appointed Heman Ben Yoel; and of his brethren, Asaph Ben Berechyahu; and of the Bnei Merari their brethren, Eitan Ben Kushayahu; 18 And with them their brethren of the next rank, Zecharyah, Ben, and Ya'aziel, and Shemiramot, and Yechiel, and Unni, Eliav, and Benayahu, and Ma'aseiyahu, and Mattityahu, and Eliph'lehu, and Mikneyahu, and Oved-Edom, and Ye'iel, the sho'arim *(gatekeepers)*. 19 So the meshorerim *(singers)*, Heman, Asaph, and Eitan, sounded the cymbals of nechoshet; 20 And Zecharyah, and Aziel, and Shemiramot, and Yechiel, and Unni, and

יד הָאָבֵן דִי כֹהֲנִים אוּן דִי לְוִיִּים זִיךְ גֶעהֵיילִיקְט , כְּדִי
kedei geheilikt zich Leviim di un koyanim di hobn
so that set apart as holy selves Levi'im the and kohanim the have

טו אוּן דִי אַרוֹיפְצוּבְרֶענְגְען דֶעם אָרוֹן פוֹן ה אֱלוֹקִי יִשְׂרָאֵל.
di un Yisroel Elokei Hashem fun oren dem aroiftsubrengen
the and Yisroel the G-d of Hashem of aron the to bring up

קִינְדֶער פוֹן דִי לְוִיִּים הָאבֶן גֶעטְרָאגְן דֶעם אָרוֹן פוֹן הָאֱלֹקִים , אֲזוֹי
azoi HaElokim fun oren dem getrogn hobn Leviim di fun kinder
so G-d of aron the carried have Levi'im the of children

וִוי מֹשֶׁה הָאָט בְּאֲפּוֹילְן לוֹיט דֶעם וואָרט פוֹן ה , אוֹיף
oif Hashem fun vort dem loit bafoiln hot Moshe vi
on Hashem of word the according to commanded has Moshe as

זִייער אַקסֶל מִיט שְׁטַאנְגְען אוֹיף זִיךְ .
zich oif shtangen mit aksl zeyer
selves on poles with shoulder their

טז אוּן דָוִד הָאָט גֶעהֵייסְן דִי הוֹיפְטלַייט פוֹן דִי לְוִיִּים צוּ
tsu Leviim di fun hoiptlait di geheisn hot Dovid un
to Levi'im the of chief people the ordered has Dovid and

שְׁטֶעלְן זִייערע בְּרִידֶער דִי זִינגֶערס מִיט כְּלֵי-זֶמֶר , הָאַרְפֶן,
harfn klei-zemer mit zingers di brider zeyere shteln
harps musical instruments with singers the brothers their set

אוּן גִיטַארְן, אוּן צִימְבַלְען, צוּ שְׁפִּילְן אוֹיף אַ הוֹיכְן קוֹל מִיט
mit kol hoichn a oif shpiln tsu tsimblen un gitarn un
with voice loud a on play music to cymbals and lyres and

שִׂימְחה. יז אוּן דִי לְוִיִּים הָאבֶן גֶעשְׁטֶעלְט הֵימָן דֶעם זוּן פוֹן
fun zun dem Heman geshtelt hobn Leviim di un simche
of son the Heman stood have Levi'im the and joy

יוֹאֵלְן; אוּן פוֹן זַיינֶע בְּרִידֶער , אָסָף דֶעם זוּן פוֹן בֶּרֶכְיָהוּן ;
Berechyahun fun zun dem ASaf brider zaine fun un Yoeln
Berechyahu of son the Asaph brothers his of and Yoel

אוּן פוֹן דִי קִינְדֶער פוֹן מְרָרִי , זִייערע בְּרִידֶער , אֵיתָן דֶעם זוּן
zun dem Eitan brider zeyere Merari fun kinder di fun un
son the Eitan brothers their Merari of children the of and

פוֹן קוּשָׁיָהוּן . יח אוּן מִיט זִיי זַיינֶען גֶעווֶען זִייערע בְּרִידֶער
brider zeyere geven zainen zei mit un Kushayahun fun
brothers their were are them with and Kushayahu of

פוֹן צְווייטֶן רַאנְג: זְכַרְיָהוּ , אוּן יַעֲזִיאֵל , אוּן שְׁמִירָמוֹת , אוּן
un Shemiramot un Yaaziel un Zecharyahu rang tsveitn fun
and Shemiramot and Ya'aziel and Zecharyahu rank second of

יְחִיאֵל , אוּן עוּנִי , אֱלִיאָבְ, אוּן בְּנָיָהוּ , אוּן מַעֲשִׂיָהוּ , אוּן
un Maaseiyah un Benayahu un Eliav Unni un Yechiel
and Ma'aseiyahu and Benayahu and Eliav Unni and Yechiel

מַתִּתְיָהוּ , אוּן אֱלִיפְלֵהוּ , אוּן מִקְנֵיָהוּ , אוּן עוֹבֵד-אֱדוֹם , אוּן
un Oved-Edom un Mikneyahu un Eliflehu un Mattityahu
and Oved-Edom and Mikneyahu and Eliph'lehu and Mattityahu

יְעִיאֵל, דִי טוֹיערְלַייט . יט אוּן דִי זִינגֶערס, הֵימָן , אָסָף , אוּן אֵיתָן,
Eitan un ASaf Heman zingers di un toierlait di Yeyel
Eitan and Asaph Heman singers the and gatekeepers the Ye'iel

אוֹיף צוּ שְׁפִּילְן מִיט קוּפּעֶרְנֶע צִימְבַלְען. כ אוּן זְכַרְיָה , אוּן
un Zecharyah un tsimblen kuperne mit shpiln tsu oif
and Zecharyah and cymbals copper with playing music to for

עַזִיאֵל, אוּן שְׁמִירָמוֹת , אוּן יְחִיאֵל , אוּן עוּנִי , אוּן אֱלִיאָבְ, אוּן
un Eliav un Unni un Yechiel un Shemiramot un Uzziel
and Eliav and Unni and Yechiel and Shemiramot and Aziel

Eliav, and Ma'aseiyahu, and Benayahu, with nevalim *(lyres)* al-alamot *(after the manner of virgins)*;

מַעֲשִׂיָּהוּ , וְעַל בְּנָיָהוּ , מִיט הָאַרְפֶּן אויף
oif harfn mit Benayahu un Maaseiyah
according to the manner of harps with Benayahu and Ma'aseiyahu
עַלָּמוֹת .
Alemet
virgins

[21] And Mattityahu, and Eliph'lehu, and Mikneyahu, and Oved-Edom, and Ye'iel, and Azazyahu, with kinnorot *(harps)* al-HaSheminit to direct. [22] And Kenanyahu, sar HaLevi'im, was for singing; he directed the song, because of his understanding.

כא וְעַל מַתִּתְיָהוּ , וְאֱלִיפְלֵהוּ , וְעַל מִקְנֵיָהוּ , וְעַל עוֹבֵד-אֱדוֹם ,
Oved-Edom un Mikneyahu un Eliflehu Mattityahu un
Oved-Edom and Mikneyahu and Eliph'lehu Mattityahu and
וְעַל יְעִיאֵל, וְעַל עֲזַזְיָהוּ , אויף אָנצופֿירן מיט הָאַרְפֶּן
harfn mit ontsufirn oif Azazyahu un Yeyel un
harps with to set forward for Azazyahu and Ye'iel and
כב וְעַל כְּנַנְיָהוּ דער הויפּטמאַן . שמינית אויף
hoiptman der Konanyahu un shminit oif
head man the Kenanyahu and Sheminit according to the manner of
פֿון די לְוִיִּים איז געווען איבער דעם געזאַנג ; ער פֿלעגט זיין דער
der zain flegt er gezang dem iber geven iz Leviim di fun
the be used to he singing the over was is Levi'im the of
הָאר ביים געזאַנג , ווָאָרעם ער איז געווען אַ קענער.
kener a geven iz er vorem gezang baim har
expert a was is he because song at the master

[23] And Berechyah and Elkanah were shoarim *(doorkeepers)* for the Aron. [24] And Shevanyahu, and Yoshaphat, and Netan'el, and Amasai, and Zecharyah, and Benayahu, and Eli'ezer, the Kohanim, did blow the trumpets before the Aron HaElohim; and Oved-Edom and Yechiyah were shoarim *(doorkeepers)* for the Aron.

כג וְעַל בֶּרֶכְיָה וְעַל אֶלְקָנָה זיינען געווען טויערלײַט ביים
baim toierlait geven zainen Elkanah un Berechyah un
for gatekeepers were are Elkanah and Berechyah and
אָרון. כד וְעַל שְׁבַנְיָהוּ , וְעַל יוֹשָׁפָט , וְעַל נְתַנְאֵל , וְעַל עֲמָשַׂי ,
Amasai un Netanel un Yoshafat un Shevanyahu un oren
Amasai and Netan'el and Yoshaphat and Shevanyahu and aron
וְעַל זְכַרְיָהוּ , וְעַל בְּנָיָהוּ , וְעַל אֱלִיעֶזֶר, די כֹּהֲנִים , הָאבן
hobn koyanim di Eliezer un Benayahu un Zecharyahu un
have kohanim the Eli'ezer and Benayahu and Zecharyahu and
געטרומייטערט אויף טרומייטן פֿאַר דעם אָרון פֿון הָאֱלֹקִים ; וְעַל
un HaElokim fun oren dem far trumeitn oif getrumeitert
and G-d of aron the before trumpets on sounded trumpets
עוֹבֵד-אֱדוֹם וְעַל יחיה , זיינען געווען טויערלײַט ביים אָרון.
oren baim toierlait geven zainen Yechiyah un Oved-Edom
aron for the gatekeepers were are Yechiyah and Oved-Edom

[25] So Dovid, and the Ziknei Yisroel, and the sarim over alafim, went to bring up Aron Brit Hashem out of the Bais Oved-Edom with simchah. [26] And it came to pass, when HaElohim helped the Levi'im that bore the Aron Brit Hashem, that they offered in sacrifice shivah bulls and shivah rams. [27] And Dovid was clothed with a me'il butz *(fine linen robe)*, and all the Levi'im

כה וְעַל דָּוִד , וְעַל די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, וְעַל הויפּטלײַט
hoiptlait di un Yisroel fun eltste di un Dovid un
chief people the and Yisroel of elders the and Dovid and
פֿון די טויזנטן , זיינען געגאַנגען אַרויפֿצובראַנגען דעם אָרון פֿון
fun oren dem aroiftsubrengen gegangen zainen toizntn di fun
of aron the to bring up went are thousands the of
הס ברית , פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמס הויז , מיט שִׂמחה. כו וְעַל
es un simche mit hoiz Oved-Edoms fun bris Hashems
it and joy with house Oved-Edom's from covenant Hashem's
איז געווען, אַז ה הָאָט געהאָלפֿן די לְוִיִּים וואָס הָאבן געטראָגן
getrogn hobn vos Leviim di geholfn hot Hashem az geven iz
carried have that Levi'im the helped has Hashem when was is
דעם אָרון פֿון ג-טס ברית , הָאבן זיי געשלאַכט זיבן אָקסן וְעַל
un oksen zibn geshlacht zei hobn bris G-ts fun oren dem
and oxen seven sacrificed they have covenant G-d's of aron the
זיבן ווידערס. כז וְעַל דָּוִד איז געווען איינגעוויקלט אין אַ מאַנטל פֿון
viders zibn un Dovid iz geven aingeviklt in a mantl fun
rams seven and Dovid is was wrapped up in a mantle of

that bore the Aron, and the meshorerim *(singers)*; and Kenanyah the master of the song with the meshorerim; Dovid also had upon him a linen ephod. [28] Thus kol Yisroel brought up the Aron Brit Hashem with shouting, and with sound of the shofar, and with trumpets, and with cymbals, sounding nevalim *(lyres)* and kinnorot *(harps)*. [29] And it came to pass, as the Aron Brit Hashem came to Ir Dovid, that Michal Bat Sha'ul, looking out at the chalon, saw Dovid HaMelech dancing and whirling. And she despised him in her lev.

16 So they brought the Aron HaElohim, and set it inside the Ohel that Dovid had pitched for it; and they offered olot *(burnt sacrifices)* and shelamim before HaElohim. [2] And when Dovid had made an end of offering the olot and the shelamim, he blessed HaAm b'Shem Hashem. [3] And he apportioned to kol Ish Yisroel, both ish and isha, to every one a kikar lechem, and a good piece of meat, and a raisin cake.

פַיינלייַנען , דעסט גלייַכן אַלע לוִיִים וואָס האָבן געטראָגן דעם
dem getrogn hobn vos Leviim ale glaichn dest fainlainen
the carried have which Levi'im all same this also is fine linen

אָרון, און די זינגערס, און כְּנַנְיָה דער געזאַנגמייַסטער איבער די
di iber gezangmaister der Kenanyah un zingers di un oren
the over choirmaster the Kenanyah and singers the and aron

זינגערס; און דָּוִד האָט אויף זיך געהאַט אַ ליינענעם אֵפֹוד . כח און
un ephod lainenem a gehat zich oif hot Dovid un zingers
and ephod linen a had self on has Dovid and singers

גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון פֿון הס ברית
bris Hashems fun oren dem aroifgebracht hobn Yisroel gants
covenant Hashem's of aron the brought up have Yisroel all

מיט שאַלונג , און מיט אַ קול פֿון שופֿר , און מיט טרומייטן, און
un trumeitn mit un shoifer fun kol a mit un shalung mit
and trumpets with and shofar of sound a with and shouting with

מיט צימבלען , שפּילנדיק אויף גיטאַרן און האַרפֿן. כט און עס איז געווען, ווי
vi geven iz es un harfn un gitarn oif shpilndik tsimblen mit
as was is it and harps and lyres on playing cymbals with

דער אָרון פֿון הס ברית איז געקומען ביז דָּוִדס-שטאָט , האָט
hot Dovids-Shtot biz gekumen iz bris Hashems fun oren der
has Ir Dovid unto come is covenant Hashem's of aron the

מִיכל די טאָכטער פֿון שָׁאוּל אַרויסגעקוקט דורכן פֿענצטער, און זי
zi un fentster durchn aroisgekukt Shauln fun tochter di Michal
she and window through looked down Sha'ul of daughter the Michal

האָט געזען דעם מלך דָּוִד טאַנצן און זיך מאַכן פֿריילעך, און
un freilech machn zich un tantsn Dovid melech dem gezen hot
and joyful making self and dancing Dovid king the seen has

זי האָט אים פֿאַראַכט אין איר האַרצן.
hartsn ir in faracht im hot zi
heart her in despised him has she

טז

און זיי האָבן געבראַכט דעם אָרון פֿון האלקים , און האָבן
hobn un HaElokim fun oren dem gebracht hobn zei un
have and G-d of aron the brought have they and

אים אַרײַנגעשטעלט אין דעם געצעלט וואָס דָּוִד האָט פֿאַר
far hot Dovid vos getselt dem in araingeshtelt im
for had Dovid that tent the in positioned it

אים אויפֿגעשטעלט, און זיי האָבן מקריבֿ געווען בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer geven makrev hobn zei un oifgeshtelt im
and olah been offering have they and set up it

פֿרידאָפּפֿער פֿאַר ה . ב און אַז דָּוִד האָט געענדיקט
geendikt hot Dovid az un Hashem far fridopfer
finished had Dovid when and Hashem before peace offering

אויפֿברענגען די בראַנדאָפּפֿער און די פֿרידאָפּפֿער , האָט ער געבענטשט
gebentsht er hot fridopfer di un brandopfer di oifbrengen
blessed he has peace offering the and olah the offering up

דאָס פֿאָלק אין נאָמען פֿון ה . ג און ער האָט אויסגעטיילט צו
tsu oisgeteilt hot er un Hashem fun nomen in folk dos
to apportioned has he and Hashem of name in people the

יעטוועדער איינעם פֿון יִשְׂרָאֵל פֿון אַ מאַן ביז אַ פֿרוי , איטלעכן אַ
a itlechn froi a biz man a fun Yisroel fun einem yetveder
a each woman a unto man a from Yisroel of one every

לאַבן ברויט, און אַ חלק פֿלייש, און אַ ראָזינקעקוכן .
rozinkekuchn a un fleish chelek a un broit labn
raisin cake a and meat portion a and bread loaf of

ד און ער האָט געשטעלט פֿאַר דעם אָרון פֿון ה , פֿון די
di fun Hashem fun oren dem far geshtelt hot er un
the from Hashem of aron the before stood has he and

לוִיִּם פֿאַר באַדינער , און אויף צו דערמאָנען און דאַנקען און לויבן
loibn un danken un dermonen tsu oif un badiner far Leviim
praise and thank and remember to for and ministers for Levi'im

ה אלוקי ישְׂרָאֵל: ה אָסָף דעם הויפּט, און דעם צווייטן צו
tsu tsveitn dem un hoipt dem ASaf Yisroel Elokei Hashem
to second the and head the Asaph Yisroel the G-d of Hashem

אים, זכַריָהן , יעִיאֵל, און שמירָמוֹתן , און יחיאֵלן , און
un Yechieln un Shemiramoten un Yeyeln Zecharyahn im
and Yechiel and Shemiramot and Ye'iel Zecharyah him

מַתִּתיָהן , און אֱליאָבן, און בנָיָהוּ , און עוֹבֵד-אֱדוֹמען , און
un Oved-Edomen un Benayahuen un Eliavn un Mattityahn
and Oved-Edom and Benayah and Eliav and Mattityah

יעִיאֵל, מיט גיטאַרן און מיט האַרפֿן; און אָסָף האָט געשפּילט אויף אַ
a oif geshpilt hot ASaf un harfn mit un gitarn mit Yeyeln
a on played has Asaph and harps with and lyres with Ye'iel

צימבל ; ו און בנָיָהוּ און יַחזיאֵל די כּהנים , מיט טרומייטן
trumeitn mit koyanim di Yachaziel un Benayahu un tsimbl
trumpets with kohanim the Yachaziel and Benayah and cymbal

תּמיד פֿאַר דעם אָרון פֿון ג-טס ברית .
bris G-ts fun oren dem far tamid
covenant G-d's of aron the before continually

ז דעמצמאָל אין יענעם טאָג האָט דָוִד צוערשט געלאָזט געבן אַ
a gebn gelozt tsuersht Dovid hot tog yenem in dentsmol
a giving allowed first Dovid has day that in then

דאַנק צו ה , דורך אָסָפֿן און זיַינע ברידער .
brider zaine un ASafn durch Hashem tsu dank
brothers his and Asaph through Hashem to thanksgiving

ח גיט אַ דאַנק צו ה , רופֿט זיַין נאָמען ,
nomen zain ruft Hashem tsu dank a git
name his call upon Hashem to thanksgiving a give

לאָזט וויסן צווישן די פֿעלקער זיַינע טוונגען .
tuungen zaine felker di tsvishn visen lozt
deeds his nations the among know let

ט כּג זינגט צו אים, שפּילט צו אים,
im tsu shpilt im tsu zingt
him to play him to sing

רעדט פֿון אַלע זיַינע וווּנדער .
vunder zaine ale fun redt
wonders his all of speak

י רימט זיך מיט זיַין הייליקן נאָמען ;
nomen heilikn zain mit zich rimt
name holy his with self glorify

זאָל זיך פֿרייען דאָס האַרץ פֿון די וואָס זוכן ה .
Hashem zuchn vos di fun harts dos freyen zich zol
Hashem seek who the ones of heart the rejoice self let

יא פֿאָרשט ה און זיַין שטאַרקייט,
shtarkeit zain un Hashem forsht
strength his and Hashem seek

[4] And he appointed certain of the Levi'im as mesharetim *(ministers)* before the Aron Hashem, and to remember, and to thank and to praise Hashem Elohei Yisroel;
[5] Asaph HaRosh, and mishneh to him Zecharyah, Ye'iel, and Shemiramot, and Yechiel, and Mattityah, and Eliav, and Benayah, and Oved-Edom; and Ye'iel with instruments of nevalim *(lyres)* and with kinnorot *(harps)*; but Asaph made a sound with cymbals; [6] Benayah also and Yachaziel the Kohanim with khatzotzerot *(trumpets)* tamid *(continually)* before the Aron Brit HaElohim.
[7] Then on that day Dovid first committed the giving of thanks unto Hashem into the yad Asaph and his achim.

[8] Give thanks unto Hashem, call upon Shmo,

make known His deeds among the nations.

[9] Sing unto Him, sing psalms unto Him,

tell ye of all His nifle'ot *(wondrous deeds)*.

[10] Glory ye in Shem Kadesho;

let the lev of them rejoice that seek Hashem.

[11] Seek Hashem and His oz *(strength)*,

seek His face tamid.

זוכט זײַן פּנים תּמיד .
tamid ponem zain zucht
continually face his seek

[12] Remember His nifle'ot that He hath done,

יב דערמאָנט זײַנע וווּנדער וואָס ער האָט געטאָן,
geton hot er vos vunder zaine dermont
done has he that wonders his remember

His mofetim, and the mishpatim of His mouth;

זײַנע צייכנס , און די משפּטים פֿון זײַן מויל ,
moil zain fun mishpotim di un tseichns zaine
mouth his of judgments the and signs his

[13] O ye zera Yisroel His eved,

יג איר זאָמען פֿון יִשְׂרָאֵל זײַן קנעכט ,
knecht zain Yisroel fun zomen ir
servant his Yisroel of seed you

ye Bnei Ya'akov, His chosen ones.

איר קינדער פֿון יעקבֿ , זײַנע אויסדערווויילטע.
oisderveilte zaine Yaakov fun kinder ir
elect his Yaakov of children you

[14] He is Hashem Eloheinu;

יד ער איז ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem iz er
our G-d Hashem is he

His mishpatim are in kol ha'aretz.

איבער דער גאַנצער ערד זײַנען זײַנע משפּטים .
mishpotim zaine zainen erd gantser der iber
judgments his are earth whole the over

[15] Be ye mindful l'olam of His Brit;

טו געדענקט אייביק זײַן ברית ,
bris zain eibik gedenkt
covenant his ever remember

the davar which He commanded to an elef dor;

דאָס וואָרט וואָס ער האָט באַפֿוילן אויף
oif bafoiln hot er vos vort dos
to commanded has he which word the

דורות טויזנט .
doires toiznt
generations thousand

[16] Even of the Brit which He cut with Avraham,

טז וואָס ער האָט געשלאָסן מיט אַבֿרהמען ,
Avrahamen mit geshlosn hot er vos
Avraham with established has he which

and of His shevu'a *(oath)* unto Yitzchak;

און זײַן שבֿועה צו יִצְחָק .
Yitschakn tsu shvue zain un
Yitzchak to oath his and

[17] And hath confirmed the same to Ya'akov for a chok *(decree)*,

יז און ער האָט עס אויפֿגעשטעלט פֿאַר אַ
a far oifgeshtelt es hot er un
an for established it has he and

חוק צו יעקבֿ ,
Yaakov tsu chok
Yaakov to ordinance

and to Yisroel for a Brit Olam,

פֿאַר אַן אייביקן ברית צו יִשְׂרָאֵל,
Yisroel tsu bris eibikn an far
Yisroel to covenant everlasting an for

[18] Saying, Unto thee will I give Eretz Kena'an,

יח אַזוי צו זאָגן : דיר וועל איך געבן
gebn ich vel dir zogn tsu azoi
give I will to you(SG) say to so

דאָס לאַנד כּנַעַן ,
Kenaan land dos
Kena'an land this

the chevel *(portion)*, the lot of your nachalah.

דעם טייל פֿון אײַער נחלה .
nachle aier fun teil dem
inheritance your of share the

[19] When ye were but few,

יט אַז איר זײַט געווען געציילטע מענטשן ,
mentshn getseilte geven zait ir az
men numbered were are you when

even a few, and gerim in it.

ווינציק און פֿרעמדע דערין ;
derin fremde un vintsik
therein foreign and few

[20] And when they went from goy *(nation)* to goy,

כ און זיי זײַנען אומגעגאַנגען פֿון פֿאָלק צו פֿאָלק ,
folk tsu folk fun umgegangen zainen zei un
people to people from went about are they and

and from one mamlachah to an Am acher *(another people)*,

און פֿון איין קיניגרײַך צו אַן אַנדער אומה ,
ume ander an tsu kinigraich ein fun un
nation other an to kingdom one from and

[21] He permitted no ish to oppress them;

כא האָט ער נישט געלאָזן אַ מענטשן זיי דריקן ,
drikn zei mentshn a gelozn nisht er hot
to oppress them men a permitted not he has

he reproved melachim for their sakes,

און האָט געשטראָפֿט מלכים וועגן זיי :
zei vegen mlochim geshtroft hot un
them concerning kings punished has and

[22] Saying, Touch not Mine anointed ones,

כב איר זאָלט נישט אָנרירן מײַנע געזאַלבטע ,
gezalbte maine onrirn nisht zolt ir
anointed ones my touch not shall you

and do My nevi'im no harm.

און מײַנע נבֿיאים נישט בייז טאָן.
ton beiz nisht neviim maine un
do evil not prophets my and

[23] Sing unto Hashem, kol ha'aretz;

כג זינגט צו ה , די גאַנצע ערד ,
erd gantse di Hashem tsu zingt
earth whole the Hashem to sing

show forth from day to day His Yeshu'ah *(salvation)*.

זייט מבֿשר פֿון טאָג צו טאָג זײַן ישועה .
yeshue zain tog tsu tog fun mevaser zeit
salvation his day to day from publish good news be

[24] Declare His kavod among the Goyim;

כד דערציילט צווישן די פֿעלקער זײַן כּבֿוד ,
koved zain felker di tsvishn dertseilt
glory his nations the among tell

His nifle'ot among kol haAmim.

צווישן אַלע אומות זײַנע ווונדער .
vunder zaine umes ale tsvishn
wonders his peoples all among

[25] For gadol is Hashem, and greatly to be praised;

כה וואָרעם גרויס איז ה און זייער געריממט,
gerimt zeyer un Hashem iz grois vorem
praised very and Hashem is great for

He also is to be feared above kol elohim.

און ער איז פֿאָרכטיק איבער אַלע ג-טער.
g-ter ale iber forchtik iz er un
g-ds all over fearsome is he and

[26] For kol elohei haAmim are elilim,

כו וואָרעם די ג-טער פֿון אַלע פֿעלקער זײַנען נישטיק ,
nishtik zainen felker ale fun g-ter di vorem
worthless are nations all of g-ds the for

but Hashem made Shomayim.

און ה האָט די הימלען געמאַכט.
gemacht himlen di hot Hashem un
made heavens the has Hashem and

[27] Hod and Hadar are in His presence;

כז גלאַנץ און שיינקייט זײַנען פֿאַר זײַן פּנים ,
ponem zain far zainen sheinkeit un glants
face his before are majesty and splendor

oz and chedvah *(joy)* are in His makom *(place, home, dwelling)*.

שטאַרקייט און פֿרייד זײַנען אין זײַן אָרט .
ort zain in zainen freid un shtarkeit
place his in are joy and strength

[28] Ascribe unto Hashem, ye mishpechot Amim,

כח גיט צו ה , איר משפחות פֿון די פֿעלקער,
felker di fun mishpoches ir Hashem tsu git
nations the of families you Hashem to give

ascribe unto Hashem Kavod and oz.

גיט צו ה כּבֿוד און שטאַרקייט.
shtarkeit un koved Hashem tsu git
strength and glory Hashem to give

[29] Ascribe unto Hashem the kavod due unto Shmo;

כט גיט צו ה דעם כּבֿוד פֿון זײַן נאָמען ,
nomen zain fun koved dem Hashem tsu git
name his of honor the Hashem to give

bring a minchah, and come before Him;

ברענגט אַ מִנְחָה , און קומט פֿאַר אים,
im far kumt un minche a brengt
him before come and gift a bring

worship Hashem in the hadar *(splendor)* of kodesh *(holiness)*.

בוקט זיך צו ה מיט הייליקן אָפּשיי .
opshai heilikn mit Hashem tsu zich bukt
reverence holy with Hashem to self worship

[30] Fear before Him, kol ha'aretz;

ל ציטערט פֿאַר אים, די גאַנצע ערד ;
erd gantse di im far tsitert
earth whole the him before tremble

the tevel *(world)* also shall be firmly established, that it be not moved.

אויך איז באַפֿעסטיקט די וועלט, זי זאָל
zol zi velt di bafestikt iz oich
shall it world the established is also

זיך נישט וואַקלען,
vaklen nisht zich
totter not self

[31] Let HaShomayim have simcha, and let ha'aretz rejoice;

לא זאָלן זיך פֿרייען די הימלען , און
un himlen di freyen zich zoln
and heavens the rejoice self let

לוסטיק זײַן די ערד ,
erd di zain lustik
earth the be joyful

and let them say among the Goyim, Hashem reigneth.

און זאָל מען זאָגן צווישן די פֿעלקער:
felker di tsvishn zogn men zol un
nations the among say one let and

ה טוט קיניגן .
kinign tut Hashem
reign does Hashem

[32] Let the yam roar, and the fulness thereof;

לב זאָל דונערן דער ים מיט זײַן פֿולקייט,
fulkeit zain mit yam der dunern zol
fullness its with sea the thunder let

let the sadeh rejoice, and all that is therein.

זאָל פֿרײלעך זײַן דאָס פֿעלד און אַלץ וואָס דערין .
derin vos alts un feld dos zain freilech zol
therein which all that and field the be joyful let

[33] Then shall the trees of the ya'ar *(forest, woods)* sing out before Hashem,

לג דענצמאָל זאָלן זינגען די ביימער פֿון
fun beimer di zingen zoln dentsmol
of trees the sing shall then

וואַלד פֿאַר ה ,
vald far Hashem
Hashem before forest

because He cometh to judge ha'aretz.

וואָרעם ער קומט משפּטן די ערד .
erd di mishpetn kumt er vorem
earth the to judge comes he because

[34] O give thanks unto Hashem, for He is tov;

לד גיט אַ דאַנק צו ה , וואָרעם ער איז גוט ,
gut iz er vorem Hashem tsu dank a git
good is he for Hashem to thanksgiving a give

for His chesed endureth l'olam.

וואָרעם אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem
lovingkindness his is ever for because

[35] And say ye, Hoshienu, Elohei Yisheinu *(G-d of our salvation)*,

לה און זאָגט: העלף אונדז, אלקים פֿון אונדזער הילף ,
hilf undzer fun Elokim undz helf zogt un
salvation our of G-d us help say and

and gather us together, and deliver us from the Goyim,

און זאַמל אונדז אײַן , און זײַ אונדז מציל
matsl undz zai un ain undz zaml un
save us be and together us gather and

פֿון די פֿעלקער,
felker di fun
nations the from

that we may give thanks to Shem Kadshecha,

צו לויבן דײַן הייליקן נאָמען ,
nomen heilikn dain loibn tsu
name holy your praise to

and glory in Thy tehillah *(praise)*.

זיך צו רימען מיט דײַן לויב .
loib dain mit rimen tsu zich
praise your in glory to ourselves

[36] Baruch Hashem Elohei Yisroel

לו ברוך ה אלוקי יִשְׂרָאֵל
Yisroel Elokei Hashem Baruch
Yisroel the G-d of Hashem Baruch

min HaOlam v'ad HaOlam. And kol HaAm said, Omein, and praised Hashem.

פֿון אייביקייט און ביז אייביקייט.
eibikeit biz un eibikeit fun
eternity unto and eternity from

און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָט געזאָגט: אָמן ! און האָט געלויבט
geloibt hot un Omein gezogt hot folk gantse dos un
praised has and amen said has people whole the and

ה .
Hashem
Hashem

[37] So he left there before the Aron Brit Hashem Asaph and his achim, to minister before the Aron tamid *(continually)*, accordingly yom by its yom; [38] And Oved-Edom with their achim, threescore and eight; Oved-Edom Ben Yedutun and Chosah as Shoarim *(gatekeepers)*; [39] And Tzadok HaKohen, and his achim the Kohanim, before the Mishkan Hashem in the bamah *(high place)* that was at Giv'on, [40] To offer olot *(burnt offerings)* unto Hashem upon the Mizbe'ach HaOlah tamid *(continually)* boker and

לז און ער האָט דאָרטן געלאָזן פֿאַר דעם אָרון פֿון הס ברית
bris Hashems fun oren dem far gelozn dortn hot er un
covenant Hashem's of aron the before left there has he and

אָסָפֿן און זײַנע ברידער צו באַדינען פֿאַרן אָרון תּמיד ווי
vi tamid oren faran badinen tsu brider zaine un ASafn
as continually aron before the minister to brothers his and Asaph

עס איז נייטיק טאָגטעגלעך. לח און עוֹבֵד-אֱדוֹמען , און זײַערע ברידער ,
brider zeyere un Oved-Edomen un togteglech neitik iz es
brothers their and Oved-Edom and each day required is it

אַכט און זעכציק , און עוֹבֵד-אֱדוֹם דעם זון פֿון ידותונען , און
un Yedutunen fun zun dem Oved-Edom un zechtsik un acht
and Yedutun of son the Oved-Edom and sixty and eight

חוֹסָהן , פֿאַר טויערלײַט . לט און צָדוֹק דעם כהן , און זײַנע
zaine un koyen dem Tsadok un toierlait far Chosahn
his and kohen the Tzadok and gatekeepers for Chosah

ברידער די כהנים , פֿאַר דעם משכּן פֿון ה אויף דער
der oif Hashem fun mishkn dem far koyanim di brider
the in Hashem of Tabernacle the before kohanim the brothers

בָּמָה וואָס אין גִּבְעוֹן , מ אויפֿצוברענגען בראַנדאָפּפֿער צו ה
Hashem tsu brandopfer oiftsubrengen Givon in vos bamah
Hashem unto olah to bring up Giv'on in that high place

אויף דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער תּמיד , אין דער פֿרי
peire der in tamid brandopfer far mizbeyech dem oif
morning the in continually olah for altar the on

erev, and to do according to all that is written in the Torat Hashem, which He commanded Yisroel; [41] And with them Heman and Yedutun, and the rest that were the Chosen ones, who were designated by shemot, to give thanksgiving to Hashem, ki l'olam chasdo. [42] And with them Heman and Yedutun with khatzotzerot *(trumpets)* and cymbals for those that should make a sound, and with klei Shir HaElohim *(musical instruments of G-d)*. And the Bnei Yedutun were at the Sha'ar *(gate)*.

[43] And kol haAm departed every ish to his bais; and Dovid returned to bless his bais.

17 Now it came to pass, as Dovid sat in his bais, that Dovid said to Natan HaNavi, Hinei, I dwell in a bais ha'arazim *(a palace of cedars)* but the Aron Brit Hashem [dwelleth] under tent curtains. [2] Then Natan said to Dovid, Do all that is in thine levav; for HaElohim is with thee.

[3] And it came to pass the same lailah, that the Devar Elohim came to Natan, saying, [4] Go and tell Dovid Avdi, Thus saith Hashem, Thou shalt not build Me HaBayit to dwell in,

אוֹן אִין אָוונט , אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּוֹרה פֿוֹן ה
Hashem fun toyre der in geshribn shteit es vi azoi ovnt in un
Hashem of Torah the in written stands it as so evening in and

ווּאָס ער האָט באַפֿוילן יִשְׂרָאֵל. [מא] אוֹן מיט זיי זיינען געווען
geven zainen zei mit un Yisroel bafoiln hot er vos
were are them with and Yisroel commanded has he which

הֵימָן , אוֹן ידותון , אוֹן די איבעריקע אויסגעקליבענע וואָס זיינען
zainen vos oisgeklibene iberike di un Yedutun un Heman
are who chosen ones rest the and Yedutun and Heman

געווען אָנגערופֿן מיט נעמען , אויף צו לויבן ה , ווייל אויף
oif vail Hashem loibn tsu oif nemen mit ongerufn geven
for because Hashem loibn to for names with designated were

אייביק איז זיין חֶסֶד . [מב] אוֹן מיט זיי , מיט הֵימָנען אוֹן
un Hemanen mit zei mit un chesed zain iz eibik
and Heman with them with and lovingkindness his is ever

ידותונען , זיינען געווען טרומייטן אוֹן צימבלען צום שפּילן , אוֹן
un shpiln tsum tsimblen un trumeitn geven zainen Yedutunen
and play music to cymbals and trumpets were are Yedutun

כְּלֵי-זֶמֶר פֿאַר דעם געזאַנג פֿוֹן האלקים ; אוֹן די זין פֿוֹן
fun zin di un HaElokim fun gezang dem far klei-zemer
of sons the and G-d of singing the for musical instruments

ידותונען זיינען געווען בײַם טויער.
toier baim geven zainen Yedutunen
gate at the were are Yedutun

[מג] אוֹן דאָס גאַנצע פֿאָלק איז אַוועק איטלעכער צו זיין הויז , אוֹן
un hoiz zain tsu itlecher avek iz folk gantse dos un
and house his to each departed is people whole the and

דָּוִד האָט זיך אומגעקערט צו בענטשן זיין הויזגעזינד.
hoizgezint zain bentshn tsu umgekert zich hot Dovid
household his bless to returned self has Dovid

יז אוֹן עס איז געווען, אַז דָּוִד האָט זיך באַזעצט אין זיין הויז , האָט
hot hoiz zain in bazetst zich hot Dovid az geven iz es un
has house his in sat self has Dovid as was is it and

דָּוִד געזאָגט צו נָתָן דעם נבֿיא : זע , איך זיץ אין אַ הויז
hoiz a in zits ich ze novi dem Natan tsu gezogt Dovid
house a in sit I behold prophet the Natan to said Dovid

פֿוֹן צעדערן, אוֹן דער אָרון פֿוֹן הס ברית איז אונטער פּאָרהאַנגען .
forhangen unter iz bris Hashems fun oren der un tsedern fun
tent curtains under is covenant Hashem's of aron the and cedar of

[ב] האָט נָתָן געזאָגט צו דָּוִדן : אַלץ וואָס איז דיין האַרצן, טו, וואָרעם
vorem tu hartsn dain in vos alts Dovidn tsu gezogt Natan hot
because do heart your in that all Dovid to said Natan has

האלקים איז מיט דיר .
dir mit iz HaElokim
you(SG) with is G-d

[ג] אוֹן עס איז געווען אין יענער נאַכט, איז דאָס וואָרט פֿוֹן אלקים געווען
geven Elokim fun vort dos iz nacht yener in geven iz es un
was G-d of word the is night that same in was is it and

צו נָתָנען , אַזוי צו זאָגן : [ד] גיי און זאָלסט זאָגן צו מײַן קנעכט
knecht main tsu zogn zolst un gei zogn tsu azoi Natanen tsu
servant my to say you(SG) shall and go say to so Natan to

דָּוִדן : אַזוי האָט ה געזאָגט: נישט דו וועסט מיר בויען אַ הויז
hoiz a boien mir vest du nisht gezogt Hashem hot azoi Dovidn
house a build me will you not said Hashem has thus Dovid

[5] For I have not dwelt in a Bayit since the day that I brought up Yisroel until this day, but have gone from ohel to ohel, and from one mishkan to another.

[6] Wheresoever I have walked with kol Yisroel, spoke I a word to any of the Shofetim of Yisroel, whom I commanded to shepherd My people, saying, Why have ye not built me a Bais Arazim?
[7] Now therefore thus shalt thou say unto Avdi Dovid, Thus saith Hashem Tzva'os, I took thee from the naveh *(fold, abode of sheep, pasture)*, even from following the tzon, that thou shouldest be Nagid over My people Yisroel;
[8] And I have been with thee whithersoever thou hast walked, and have cut off all thine oyevim from before thee, and have made thee a shem like the shem of the gedolim that are in ha'aretz.
[9] Also I will ordain a makom for My people Yisroel, and will plant them, and they shall dwell in their place, and shall be moved no more; neither shall the bnei avel oppress them any more, as they did at the beginning, [10] And since the time that I commanded Shofetim to be over My people

צום ווינען ; ה ווָאוּרעם איך האָב נישט געווינט אין אַ הויז פֿון דעם טאָג
tog dem fun hoiz a in gevoint nisht hob ich vorem voinen tsum
day the from house a in dwelt not have I for dwell to

ווָאס איך האָב אויפֿגעבראַכט יִשְׂרָאֵל ביז אויף היינטיקן טאָג; נייערט איך בין
bin ich neyert tog haintikn oif biz Yisroel oifgebracht hob ich vos
am I only day this very on until Yisroel brought up have I that

געגאַנגען פֿון געצעלט צו געצעלט, און פֿון איין משכן צום אַנדערן.
andern tsum mishkn ein fun un getselt tsu getselt fun gegangen
another to Mishkan one from and tent to tent from having gone

ו אומעטום ווו איך בין אומגעגאַנגען צווישן גאַנץ יִשְׂרָאֵל, האָב איך
ich hob Yisroel gants tsvishn umgegangen bin ich vu umetum
I have Yisroel all among walking am I where everywhere

ווען אַ וואָרט געריידט מיט איינעם פֿון די ריכטער פֿון יִשְׂרָאֵל, וואָס איך
ich vos Yisroel fun richter di fun einem mit geredt vort a ven
I that Yisroel of judges the of one with spoken word a when

האָב באַפֿוילן צו פֿיטערן מיין פֿאָלק, אַזוי צו זאָגן: פֿאַר וואָס האָט
hot vos far zogn tsu azoi folk main fitern tsu bafoiln hob
have what for say to so people my shepherd to commanded have

איר מיר נישט געבויט אַ הויז פֿון צעדערן? ז און אַצונד, זאָלסטו אַזוי זאָגן
zogn azoi zolstu atsund un tsedern fun hoiz a geboit nisht mir ir
say so shall you now and cedar of house a built not me you

צו מיין קנעכט, צו דָּוִדן: אַזוי האָט גערעדט ה צְבָאוֹת: איך האָב
hob ich Tseva'ot Hashem gezogt hot azoi Dovidn tsu knecht main tsu
have I of hosts Hashem said has thus Dovid to servant my to

דיך גענומען פֿון דעם פֿיטערפּלאַץ, פֿון הינטער די שאָף, צו זיין
zain tsu shof di hinter fun fiterplats dem fun genumen dich
be to sheep the behind from graze place the from taken you(SG)

אַ פֿירשט איבער מיין פֿאָלק יִשְׂרָאֵל. ח און איך בין געווען מיט דיר
dir mit geven bin ich un Yisroel folk main iber firsht a
you(SG) with was am I and Yisroel people my over prince a

אומעטום ווו דו ביסט גענאַנגען, און איך האָב פֿאַרשניטן אַלע דיינע
daine ale farshnitn hob ich un gegangen bist du vu umetum
your all cut off have I and gone are you where everywhere

פֿיינט פֿון פֿאַר דיר ; און איך וועל דיר מאַכן אַ נאָמען, אַזוי
azoi nomen a machn dir vel ich un dir far fun faint
just name a make you(SG) will I and you(SG) before from enemies

ווי דער נאָמען פֿון די גרעסטע וואָס אויף ערד. ט און איך וועל מאַכן אַן
an machn vel ich un erd der oif vos greste di fun nomen der vi
a make will I and earth the on that great the of name the as

אָרט פֿאַר מיין פֿאָלק יִשְׂרָאֵל, און וועל אים איינפּלאַנצן ער זאָל רוען אויף
oif ruen zol er ainflantsn im vel un Yisroel folk main far ort
on rest shall he plant it will and Yisroel people my for place

זיין אָרט, און מער נישט ציטערן, און פֿאַרברעכער זאָלן אים מער נישט
nisht mer im zoln farbrecher un tsiteren nisht mer un ort zain
not more it shall rebellious and tremble not more and place its

אומברענגען אַזוי ווי פֿריער, י פֿון די טעג וואָס איך האָב באַפֿוילן
bafoiln hob ich vos teg di fun frier vi azoi umbrengen
commanded have I that days the from before as so bring ruin upon

ריכטער איבער מיין פֿאָלק יִשְׂרָאֵל. און איך וועל מאַכן אונטערטעניק אַלע
ale untertenik machn vel ich un Yisroel folk main iber richter
all subdued make will I and Yisroel people my over judges

דיינע פֿיינט. און איך זאָג דיר , אַז ה וועט דיר אָן
dir vet Hashem az on dir zog ich un faint daine
you(SG) will Hashem that onwards you(SG) tell I and enemies your

Yisroel. Moreover I will subdue all thine oyevim. Furthermore I tell thee that Hashem will build thee a Bais *(House, Dynasty)*. [11] And it shall come to pass, when thy yamim are expired that thou must go to be with Avoteicha, that I will raise up thy zera after thee, which shall be of thy banim; and I will establish his Malchut ([Messianic] Kingdom). [12] He shall build for Me a Bais, and I will establish his kisse ad olam. [13] I will be his Av, and he shall be My Ben; and I will not take My chesed away from him, as I took it from him that was before thee, [14] But I will set him in Mine Bais and in My Malchut ad olam, and his kisse shall be established ad olam.

[15] According to all these devarim, and according to all this chazon *(revelation)*, so did Natan speak unto Dovid.

[16] And Dovid HaMelech came and sat before Hashem, and said, Who am I, Hashem Elohim, and what is mine bais, that Thou hast brought me hitherto? [17] And as if this were not sufficient in Thine eyes, O Elohim, Thou hast also spoken of Bais Avdecha in the future afar off, and hast regarded me according to the estate of ha'adam hama'alah

בויען אַ הויז . [יא] און עס וועט זיין , אַז דיינע טעג וועלן דערפֿילט ווערן
vern derfilt veln teg daine az zain vet es un hoiz a boien
become fulfilled will days your that be will it and house a build

צו גיין צו דיינע עלטערן, וועל איך אויפֿשטעלן דיין זאָמען נאָך דיר ,
dir noch zomen dain oifshteln ich vel eltern daine tsu gein tsu
you(SG) after seed your raise up I will fathers your to go to

וואָס וועט זיין פֿון דיינע קינדער , און איך וועל באַפֿעסטיקן זיין מלוכה .
meluche zain bafestikn vel ich un kinder daine fun zain vet vos
kingdom his establish will I and children your of be will that

[יב] ער וועט מיר בויען אַ הויז , און איך וועל באַפֿעסטיקן זיין טראָן אויף
oif tron zain bafestikn vel ich un hoiz a boien mir vet er
for throne his establish will I and house a build me will he

אייביק. [יג] איך וועל אים זיין פֿאַר אַ פֿאָטער, און ער וועט מיר זיין פֿאַר אַ זון ,
zun a far zain mir vet er un foter a far zain im vel ich eibik
son a for be me will he and father a for be him will I ever

און איך וועל נישט אָפּטאָן מיין חֶסֶד פֿון אים, אַזוי וויִ איך האָב
hob ich vi azoi im fun chesed main opton nisht vel ich un
have I as so him from lovingkindness my remove not will I and

אָפּגענומען פֿון דעם וואָס איז געווען פֿאַר דיר . [יד] און איך וועל אים
im vel ich un dir far geven iz vos dem fun opgeton
him will I and you(SG) before was is who the one from removed

אויפֿשטעלן אין מיין הויז און אין מיין קיניגרייַך ביז אויף אייביק, און
un eibik oif biz kinigraich main in un hoiz main in oifshteln
and ever for until kingdom my in and house my in raise up

זיין טראָן וועט זיין פֿעסט ביז אייביק .
eibik biz fest zain vet tron zain
eternity until firm be will throne his

[טו] אַזוי וויִ אַלע די דאָזיקע ווערטער, און אַזוי וויִ די
di vi azoi un verter dozike di ale vi azoi
the as according to and words these the all as according to

דאָזיקע גאַנצע זעונג , אַזוי האָט נָתָן גערעדט צו דָּוִדן .
Dovidn tsu geredt Natan hot azoi zeung gantse dozike
Dovid to spoken Natan has so vision entire this

[טז] און דער מלך דָּוִד איז געקומען , און האָט זיך געזעצט פֿאַר
far gezetst zich hot un gekumen iz Dovid melech der un
before sat self has and come is Dovid king the and

ה , און האָט געזאָגט: וואַר בין איך, אָ ה אלקים , און וואַר
ver un Elokim Hashem o ich bin ver gezogt hot un Hashem
who and G-d Hashem o I am who said has and Hashem

איז מיין הויז , וואָס דו האָסט מיך געבראַכט ביז אַהער? [יז] און דאָס,
dos un aher biz gebracht mich host du vos hoiz main iz
this and here unto brought me have you that house my is

אלקים , איז נאָך געווען קליין אין דיינע אויגן, און דו האָסט גערעדט
geredt host du un oign daine in klein geven noch iz Elokim
spoken have you and eyes your in small was yet is G-d

וועגן דעם הויז פֿון דיין קנעכט אויף וויַיטער אַהין, און
un ahin vaiter oif knecht dain fun hoiz dem vegen
and there henceforward on servant your of house the concerning

(the man of high degree), O Hashem Elohim. [18] What more can Dovid speak to Thee regarding the kavod of Thy eved? For Thou hast da'as of Thy eved. [19] Hashem, for the sake of Thy eved, and according to Thine own lev *(heart, will)*, hast Thou done all this gedullah *(greatness)*, in making known kol hagedulot *(all great things)*. [20] Hashem, there is none like Thee, neither is there any Elohim zulah *(besides)* Thee, according to all that we have heard with our ears.

[21] And what one goy *(nation)* in ha'aretz is like Thy people Yisroel, whom HaElohim went to redeem to be His own people, to make for Thee Shem Gedullot and Nora'ot, by driving out Goyim from before Thy people whom Thou hast redeemed out of Mitzrayim? [22] For Thy people Yisroel didst Thou make Thine own people ad olam; Thou Hashem, became their Elohim. [23] Therefore now, Hashem, let the davar that Thou hast spoken concerning Thy eved and concerning his Bais be established ad olam, and do as Thou hast said. [24] Let it even be established, that Thy Shem may be magnified

הָאָסט מיך באַטראַכט אין שטייגער פֿון אַ געהויבענעם מאַן, אָ ה
Hashem o man gehoibenem a fun shteiger in batracht mich host
Hashem o man distinguished a of manner in considered me have

אלקים. יח וואָס מער נאָך קען דָּוִד דיר זאָגן וועגן דעם
dem vegen zogn dir Dovid ken noch mer vos Elokim
the concerning say to you(SG) Dovid can after more what G-d

כְּבוֹד צו דיין קנעכט? דו קענסט דאָך דיין קנעכט. יט ה ,
Hashem knecht dain doch kenst du knecht dain tsu koved
Hashem servant your indeed know you servant your to honor

פֿון וועגן דיין קנעכט, און לויט דיין הארצן האָסטו געטאָן
geton hostu hartsn dain loit un knecht dain vegen fun
done have you heart your according to and servant your sake of for

אַל די דאָזיקע גרויסקייט, צו לאָזן וויסן די אַלע גרויסע זאַכן.
zachn groise ale di visen lozn tsu groiskeit dozike di al
things great all the know letting to greatness these the all

כ ה , עס איז נישטאָ אַזאַ ווי דו , און נישטאָ קיין
kein nishto un du vi aza nishto iz es Hashem
any there is not and you as such a one not there is there Hashem

ג-ט אַחוץ דיר , לויט אַלץ וואָס מיר האָבן געהערט מיט
mit gehert hobn mir vos alts loit dir achuts G-t
with heard have we that all according to you(SG) aside from G-d

אונדזערע אויערן.
oiern undzere
ears our

כא און וואָסער אײנציקע אומה אויף דער ערד איז אַזוי ווי דיין
dain vi azoi iz erd der oif ume eintsike voser un
your as so is earth the on nation unique what manner of and

פַּאָלק יִשְׂרָאֵל, וואָס האלקים איז געגאַנגען אויסלייזן פַּאַר זיך צום
tsum zich far oisleizen gegangen iz HaElokim vos Yisroel folk
to the self for to redeem having gone is G-d which Yisroel people

פַּאָלק, דיר צו מאַכן אַ נאָמען דורך גרויסע און פֿאַרכטיקע זאַכן
zachn forchtike un groise durch nomen a machn tsu dir folk
things awesome and great through name a make to you(SG) people

– צו פַּאַרטרײַבן אומות פֿון פַּאַר דיין פַּאָלק וואָס דו האָסט
host du vos folk dain far fun umes fartraiben tsu
have you which people your before from peoples drive before to

אויסגעלייזט פֿון מִצְרַיִם ? כב וואָרעם דו האָסט געמאַכט דיין פַּאָלק
folk dain gemacht host du vorem Mitsrayim fun oisgeleizt
people your made have you for Egypt from redeemed

יִשְׂרָאֵל דיר צום פַּאָלק אויף אייביק, און דו , ה , ביסט
bist Hashem du un eibik oif folk tsum dir Yisroel
are Hashem you and ever for people to the to you(SG) Yisroel

געווארן זיי צום אלקים. כג און אַצונד , ה , זאָל דאָס וואָרט
vort dos zol Hashem atsund un Elokim tsum zei gevorn
word the let Hashem now and G-d to to them become

וואָס דו האָסט געריידט וועגן דיין קנעכט און וועגן זיין
zain vegen un knecht dain vegen geredt host du vos
his concerning and servant your concerning spoken have you which

הויז באַווארט ווערן אייביק, און טו אַזוי ווי דו האָסט געריידט.
geredt host du vi azoi tu un eibik oif vern bevort hoiz
spoken have you as so do and ever for be confirmed house

כד יָא , זאָל עס באַווארט ווערן, און זאָל דיין נאָמען געגרייסט ווערן אויף
oif vern gegreist nomen dain zol un vern bevort es zol yo
for be magnified name your shall and be confirmed it let yes

ad olam, saying, Hashem Tzva'os is Elohei Yisroel, even Elohim to Yisroel; let Bais Dovid Avdecha be established before Thee. [25] For Thou, O Elohai, hast revealed in the ozen of Thy eved that Thou wilt build him a Bais; therefore Thy eved hath found to daven in prayer before Thee. [26] Now, Hashem, Thou art HaElohim, and hast promised this tovah unto Thy eved. [27] Now therefore let it please Thee to make brocha upon the Bais of Thy eved, that it may be before Thee l'olam; for Thou makest brocha Hashem, and it shall be mevorech l'olam *(blessed forever)*.

18 Now after this it came to pass, that Dovid struck the Pelishtim, and subdued them, and took Gat and her villages out of the yad of the Pelishtim.

[2] And he struck Moav, and Moav became Dovid's avadim, and brought minchah.

[3] And Dovid struck Hadadezer Melech Tzovah unto Chamat, as he went to establish his dominion over the river Euphrates. [4] And Dovid captured from

אייביק, אַזוי צו זאָגן: ה צבָאוֹת איז אלוקי יִשְׂרָאֵל – אַ ג-ט פַּאַר
eibik oif zogn tsu azoi Hashem Tseva'ot iz Elokei Yisroel a G-t far
ever for say to so Hashem of is of hosts the G-d Yisroel a G-d for

יִשְׂרָאֵל, און דאָס הויז פון דָּוִד דײַן קנעכט זאָל זײַן פעסט
Yisroel un dos hoiz fun Dovid dain knecht zol zain fest
Yisroel and this house of Dovid your servant shall be firmly established

פַּאַר דיר . כה ווָאָרעם דו, מײַן ג-ט, האָסט אַנטפּלעקט דעם אויער
far dir oier dem antplekt host G-t main du vorem
before you(SG) ear the revealed have G-d my you for

פון דײַן קנעכט, אים צו בויען אַ הויז, דערום האָט דײַן קנעכט
fun dain knecht im tsu boien a hoiz derum hot dain knecht
of your servant him to build a house therefore has your servant

זיך דערוועגט מתפּלל צו זײַן פַּאַר דיר . כו און אַצונד, ה
zich dervegt mispalel tsu zain far dir un atsund Hashem
dares to be to pray before you(SG) and now Hashem

דו ביסט האלקים, און דו האָסט צוגעזאָגט דײַן קנעכט דאָס דאָזיקע
du bist HaElokim un du host tsugezogt dain knecht dos dozike
you are G-d and you have promised your servant the these

גוטס , כז און האָסט אַצונד באַווילּיקט צו בענטשן דאָס הויז פון
guts un atsund bavilikt tsu bentshn dos hoiz fun
good things and now to be pleased bless the house of

דײַן קנעכט, צו זײַן אויף אייביק פַּאַר דיר ; אַז דו, ה, האָסט
dain knecht tsu zain oif eibik far dir az du Hashem host
your servant to be for ever before you(SG) that you Hashem have

געבענטשט, זאָל עס זײַן געבענטשט אויף אייביק.
gebentsht zol es zain gebentsht oif eibik
blessed shall it be blessed for ever

יח

און עס איז געווען נאָך דעם, האָט דָּוִד געשלאָגן די
di geshlogn Dovid hot dem noch geven iz es un
the struck Dovid has this after was is it and

פלִשתִּים, און האָט זיי גענומען אונטערטעניק, און האָט
Pelishtim un hot zei gemacht untertenik un hot
Pelishtim and has them made humbled and has

צוגענומען גַּת מיט אירע טעכטערשטעט פון דער האַנט פון די
tsugenumen Gat mit ire techtershtet fun der hant fun di
taken Gat with its daughter towns from the hand of the

פלִשתִּים .
Pelishtim
Pelishtim

ב און ער האָט געשלאָגן מוֹאָבּ, און מוֹאָבּ איז געווָארן צו דָּוִדן
Dovidn tsu gevorn iz Moav un Moav geshlogn hot er un
Dovid to become is Moav and Moav struck has he and

קנעכט וואָס ברענגען מִנְחָה .
minche brengen vos knecht
tribute bring which servants

ג און דָּוִד האָט געשלאָגן הַדַדעֶזֶר דעם מלך פון צוֹבָּה אין
in Tsovah fun melech dem Hadadezer geshlogn hot Dovid un
in Tzovah of king the Hadadezer struck has Dovid and

חַמָת , בעת ער איז געגאַנגען אויפֿשטעלן זײַן אייבערהאַנט בײַם טײַך
taich baim eiberhant zain oifshteln gegangen iz er beeis Chammat
river at the rule his raise up having gone is he while Chamat

him elef chariots, and 7,000 parashim, and 20,000 foot soldiers. Dovid also hamstrung all the chariot horses, but reserved of them 100 chariot horses.

ד פְּרָת . ד און דָּוִד האָט באַצוווּנגען פֿון אים טויזנט רייַטוועגן,
raitvegn toiznt im fun batsvungen hot Dovid un Parat
chariots a thousand him from captured has Dovid and Euphrates

און זיבן טויזנט רייַטער , און צוואַנציק טויזנט מאַן פֿוסגייער ;
fusgeyer man toiznt tsvantsik un raiter toiznt zibn un
foot soldiers man thousand twenty and horsemen thousand seven and

און דָּוִד האָט געלייַמט אַלע געשפּאַנען , נאָר הונדערט געשפּאַן
geshpan hundert nor geshpanen ale geleimt hot Dovid un
harnessed horses hundred but harnessed all hamstrung has Dovid and

האָט ער איבערגעלאָזט פֿון זיי .
zei fun ibergelozt er hot
them of left behind he has

5 And when Aram Darmesek came to help Hadadezer Melech Tzovah, Dovid slaughtered of the Syrians 22,000 ish. 6 Then Dovid put garrisons in Aram Darmesek; and the Syrians became Dovid's avadim *(subjects)*, bearing minchah *(tribute)*. Thus Hashem saved Dovid wherever he went.

ה איז אֲרַם פֿון דַּרמֶשֶׂק געקומען העלפֿן הַדַדעֶזֶר דעם מלך
melech dem Hadadezer helfn gekumen Darmesek fun Aram iz
king the Hadadezer to help having come Darmesek of Aram is

פֿון צוֹבָה , און דָּוִד האָט געשלאָגן פֿון די אֲרַמים צוויי און
un tsvei Aramim di fun geshlogn hot Dovid un Tsovah fun
and two Syrians the of struck has Dovid and Tzovah of

צוואַנציק טויזנט מאַן . ו און דָּוִד האָט געשטעלט אין אֲרַם-דַּרמֶשֶׂק ,
Aram-Darmesek in geshtelt hot Dovid un man toiznt tsvantsik
Aram Darmesek in stood has Dovid and men thousand twenty

און אֲרָם איז געווארן צו דָּוִדן קנעכט ווּאָס ברענגען מִנְחָה . און
un minche brengen vos knecht Dovidn tsu gevorn iz Aram un
and tribute bring that servants Dovid to become is Aram and

ה האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום ווו ער איז גענאַנגען .
gegangen iz er vu umetum Dovidn geholfn hot Hashem
went is he where everywhere Dovid saved has Hashem

7 And Dovid took the shields of zahav that were on avadim of Hadadezer, and brought them to Yerushalayim. 8 Likewise from Tivchat, and from Kun, towns of Hadadezer, Dovid took very much nechoshet, wherewith Sh'lomo made the Yam HaNechoshet, and the Ammudim, and the kelei hanechoshet.

ז און דָּוִד האָט געמען די גילדערנע שילדן ווּאָס זיינען געווען אויף
oif geven zainen vos shildn gilderne di genumen hot Dovid un
on were are that shields golden the taken has Dovid and

ח און הַדַדעֶזֶר קנעכט , און האָט זיי געבראַכט קיין ירושָלַיִם .
un Yerushalayim kein gebracht zei hot un knecht Hadadezers
and Yerushalayim to brought them has and servants Hadadezer's

פֿון טִבְחַת , און פֿון כּון , הַדַדעֶזֶר שטעט, האָט דָּוִד צוגענומען
tsugenumen Dovid hot shtet Hadadezers Kun fun un Tivchat fun
taken Dovid has towns Hadadezer's Kun of and Tivchat from

זייער פֿיל קופּער . דערפֿון האָט שלמה געמאַכט דעם קופּערנעם ים ,
yam kupernem dem gemacht Shlomo hot derfun kuper fil zeyer
sea copper the made Sh'lomo has thereof bronze much their

און די זיַילן , און די קופּערנע כּלים .
keilim kuperne di un zailn di un
vessels copper the and pillars the and

9 Now when To'u Melech Chamat heard how Dovid had struck down the whole army of Hadadezer Melech Tzovah, 10 He sent Hadoram bno to HaMelech Dovid, to give him a shalom greeting, and to congratulate him, because he had fought against Hadadezer, and

ט און תּוֹעו דער מלך פֿון חֲמָת האָט געהערט אַז דָּוִד האָט
hot Dovid az gehert hot Chammat fun melech der Tou un
had Dovid that heard has Chamat of king the To'u and

געשלאָגן דעם גאַנצן חיל פֿון הַדַדעֶזֶר דעם מלך פֿון צוֹבָה , י און
un Tsovah fun melech dem Hadadezer fun cheil gantsn dem geshlogn
and Tzovah of king the Hadadezer of host whole the struck

ער האָט געשיקט זיין זון הַדוֹרָמען צום מלך דָּוִד אים צו פֿרעגן
fregn tsu im Dovid melech tsum Hadoramen zun zain geshikt hot er
query to him Dovid king to Hadoram son his sent has he

אויף פֿריד און אים אָנצוווינטשן , פֿאַר ווּאָס ער האָט מלחמה געהאַלטן
gehaltn milchome hot er vos far ontsuvintshn im un frid oif
waged war has he which for wish well him and peace for

struck him down (for Hadadezer was an ish milchamah often against To'u); and he sent all manner kelim zahav, kesef and nechoshet. [11] Them also Dovid HaMelech dedicated as kodesh unto Hashem, with the kesef and the zahav that he brought from all these Goyim; from Edom, and from Moav, and from the Bnei Ammon, and from the Pelishtim, and from Amalek.

[12] Moreover Avishai Ben Tzeruyah slaughtered of Edom in the Gey HaMelach eighteen elef. [13] And he put garrisons in Edom, and kol Edom became Dovid's avadim. Thus Hashem saved Dovid wherever he went. [14] So Dovid reigned over kol Yisroel, and executed mishpat and tzedakah among all his people.

[15] And Yoav Ben Tzeruyah was over the tzava *(army)*, and Yehoshaphat Ben Achilud was mazkir *(recorder, secretary)*. [16] And Tzadok Ben Achituv, and Avimelech Ben Evyatar *(Abiathar)*, were the Kohanim, and Shavsha was sofer *(scribe)*, [17] And Benayahu Ben Yehoyada was over the Kereti and the Peleti; and the Bnei Dovid were the rishonim *(first ones)* at the side of HaMelech.

מיט הַדַדעֶזֶר , און אים געשלאָגן – ווארעם הַדַדעֶזֶר האָט געהאַט
gehat hot Hadadezer vorem geshlogn im un Hadadezern mit
had has Hadadezer because struck him and Hadadezer with

מלחמות מיט תּוֹעוֹן – מיט אַלערליי גילדערנע און זילבערנע און
un zilberne un gilderne alerlei mit Touen mit milchomes
and silver and golden all kinds of with To'u with battles

קופּערנע כּלים . יא זיי אויך האָט דער מלך דָּוִד געהיליקט צו
tsu geheilikt Dovid melech der hot oich zei keilim kuperne
to consecrated Dovid king the has also them utensils copper

ה , מיט דעם זילבער און דעם גאָלד וואָס ער האָט אַוועקגענומען
avekgenumen hot er vos gold dem un zilber dem mit Hashem
taken away has he that gold the and silver the with Hashem

פּון אַלע פֿעלקער: פּון אֱדוֹם , און פּון מוֹאָבּ , און פּון די קינדער
kinder di fun un Moav fun un Edom fun felker ale fun
children the from and Moav from and Edom from nations all from

פּון עַמּוֹן , און פּון די פּלשתּים , און פּון עֲמָלֵק .
Amalek fun un Pelishtim di fun un Amon fun
Amalek from and Pelishtim the from and Ammon of

יב און אַבַּישַׁי דער זון פּון צרוּיָהן האָט געשלאָגן פּון אֱדוֹם
Edom fun geshlogn hot Tseruyahn fun zun der Avishai un
Edom of struck down has Tzeruyah of son the Avishai and

אין דעם טאָל פּון זאַלץ אַכצן טויזנט . יג און ער האָט געשטעלט
geshtelt hot er un toiznt achtsen zalts fun tal dem in
stood has he and thousand eighteen salt of valley the in

וואַכן אין אֱדוֹם , און גאַנץ אֱדוֹם איז געוואָרן קנעכט צו דָּוִדן .
Dovidn tsu knecht gevorn iz Edom gants un Edom in vachn
Dovid to servants become is Edom all and Edom in garrisons

און ה האָט געהאָלפֿן דָּוִדן אומעטום ווו ער איז געגאַנגן .
gegangen iz er vu umetum Dovidn geholfn hot Hashem un
gone is he where everywhere Dovid saved has Hashem and

יד און דָּוִד האָט געקיניגט איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל , און ער האָט געטאָן רעכט
recht geton hot er un Yisroel gants iber gekinigt hot Dovid un
right done has he and Yisroel all over reigned has Dovid and

און גערעכטיקייט צו זיין גאַנצן פֿאָלק .
folk gantsn zain tsu gerechtikeit un
people entire his to righteousness and

טו און יוֹאָבּ דער זון פּון צרוּיָהן איז געווען איבערן חיל ; און
un cheil ibern geven iz Tseruyahn fun zun der Yoav un
and the army over was is Tzeruyah of son the Yoav and

יהוֹשָׁפָט דער זון פּון אַחילוּדן , דער דערמאָנער . טז און צָדוֹק דער
der Tsadok un dermoner der Achiludn fun zun der Yehoshafat
the Tzadok and chronicler the Achilud of son the Yehoshaphat

זון פּון אַחיטוּבן , און אַבִימֶלֶךְ דער זון פּון אֶבְיָתָר , כּהנים ; און
un koyanim Evyatarn fun zun der Avimelech un Achituvn fun zun
and kohanim Evyatar of son the Avimelech and Achituv of son

שָׁוְשָׁא , דער שרייַבער . יז און בְּנָיָהוּ דער זון פּון יְהוֹיָדָעְן , איבער
iber Yehoyadaen fun zun der Benayahu un shraiber der Shavsha
over Yehoyada of son the Benayahu and scribe the Shavsha

די כְּרֵתים און די פְּלֵתים ; און די זין פּון דָּוִדן , די ערשטע בייַ
bai ershte di Dovidn fun zin di un Peletim di un Keretim di
at first ones the Dovid of sons the and Peleti the and Kereti the

דער האַנט פּון מלך .
melech fun hant der
king of hand the

19 Now it came to pass after this, that Nachash Melech Bnei Ammon died, and bno reigned in his place. [2] And Dovid said, I will show chesed unto Chanun Ben Nachash, because aviv *(his father)* showed chesed to me. And Dovid sent malachim to bring condolences to him concerning aviv. So the avadim of Dovid came into the eretz Bnei Ammon to Chanun, to console him.

[3] But the sarim of the Bnei Ammon said to Chanun, Thinkest thou that Dovid doth honor avicha, that he hath sent menachamim *(comforters)* unto thee? Are not his avadim come unto thee for to reconnoiter, and to overthrow, and to spy out ha'aretz?

[4] Therefore Chanun arrested Dovid's avadim, and shaved them, and cut off their garments in the middle at the buttocks, and sent them away.

[5] Then there went certain ones, and told Dovid about the anashim. And he sent to meet them, for

יט און עס איז געווען נאָך דעם, איז געשטאָרבן נָחָשׁ דער מלך
melech der Nachash geshtorbn iz dem noch geven iz es un
king the Nachash died is this after was is it and

פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן , און זײַן זון איז געווָארן מלך
melech gevorn iz zun zain un Amon fun kinder di fun
king become is son his and Ammon of children the of

אויף זײַן אָרט . ב האָט דָּוִד געזאָגט: לאָמיך טאָן אַ פֿרײַנדלעכקייט מיט
mit fraindlechkeit a ton lomich gezogt Dovid hot ort zain oif
with act of kindness a do let me said Dovid has place his in

חָנוּן דעם זון פֿון נָחָשׁ , ווָארעם זײַן פֿאָטער האָט געטאָן אַ
a geton hot foter zain vorem Nachshon fun zun dem Chanun
an done has father his because Nachash of son the Chanun

פֿרײַנדלעכקייט מיט מיר. און דָּוִד האָט געשיקט שלוחים אים צו
tsu im shluchim geshikt hot Dovid un mir mit fraindlechkeit
to him messengers sent has Dovid and me with act of kindness

טרייסטן נאָך זײַן פֿאָטער, און דָּוִדס קנעכט זײַנען געקומען אין
in gekumen zainen knecht Dovids un foter zain noch treistn
in come are servants Dovid's and father his after console

לאַנד פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן צו חנונען , אים צו טרייסטן.
treistn tsu im Chananen tsu Amon fun kinder di fun land
comfort to him Chanun to Ammon of children the of land

ג האָבן די האַרן פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן געזאָגט צו חָנוּנען :
Chananen tsu gezogt Amon fun kinder di fun harn di hobn
Chanun to said Ammon of children the of leaders the have

מיינסטו אַז דָּוִד וויל טאָן כּבֿוד דײַן פֿאָטער, וואָס ער
er vos foter dain koved ton vil Dovid az meinstu
he that father your honor do will Dovid that you really think

האָט געשיקט צו דיר טרייסטער ? דאָך נאָר אויסצופֿאָרשן און
un oistsuforshn nor doch treister dir tsu geshikt hot
and to reconnoiter only indeed comforters you(SG) to sent has

דורכצונישטערן און אויסצוקוקן דאָס לאַנד זײַנען זײַנע קנעכט
knecht zaine zainen land dos oistsukukn un durchtsunishtern
servants his are land the to spy out and overthrow

געקומען צו דיר .
dir tsu gekumen
you(SG) to come

ד האָט חָנוּן גענומען דָּוִדס קנעכט , און
un knecht Dovids genumen Chanun hot
and servants Dovid's taken Chanun has

האָט זיי אָפּגעגאָלט, און אָפּגעשניטן זייערע
zeyere opgeshnitn un opgegolt zei hot
their cut off and shaved them has

קלײדער אין העלפֿט, ביזן דיך , און האָט זיי
zei hot un dich bizn helft in kleider
them has and thigh unto half in garments

אַוועקגעשיקט.
avekgeshikt
sent away

ה איז מען געקומען און מע האָט אָנגעזאָגט דָּוִדן וועגן די
di vegen Dovidn ongezogt hot me un gekumen men iz
the concerning Dovid told has one and having come one is

מענטשן , און ער האָט זיי געשיקט אַנטקעגן, ווָארעם די מענטשן האָבן
hobn mentshn di vorem antkegen geshikt zei hot er un mentshn
have men the because to meet sent them has he and men

זיך זייער געשעמט. און דער מלך האָט געלאָזט זאָגן: זיצט אין יריחו
Yericho in zitst zogn gelozt hot melech der un geshemt zeyer zich
Yericho in sit say allowed has king the and ashamed very selves

ביז אײַערע בערד וועלן אָפּוואַקסן, און אײַר ווענט זיך אומקערן.
umkeren zich vet ir un opvaksn veln Baiserd aiere biz
return selves will you and sprout up will beards your until

ו האָבן די קינדער פֿון עַמּון געזען אַז זיי האָבן זיך
zich hobn zei az gezen Amon fun kinder di hobn
selves have they that seen Ammon of children the have

פֿאַרמיאוסט ביי דָּוִדן, און חָנון און די קינדער פֿון עַמּון
Amon fun kinder di un Chanun un Dovidn bai farmiust
Ammon of children the and Chanun and Dovid to made repulsive

האָבן געשיקט טויזנט צענטנער זילבער, כּדי זיך אָנצודינגען פֿון
fun ontsudingen zich kedei zilber tsentner toiznt geshikt hobn
from to hire out selves so that silver talents thousand sent have

אַרַם-נַהַרַיִם, און פֿון אַרַם-מַעֲכָה, און פֿון צוֹבָה, רײַטווועגן
raitvegn Tsovah fun un Aram-Maacah fun un Aram-Naharayim
chariots Tzovah from and Aram Ma'achah from and Aram Naharayim

ז און רײַטער. האָבן זיי זיך אָנגעדונגען צוויי און דרײַסיק
draisik un tsvei ongedungen zich hobn zei un raiter un
thirty and two hired selves have they and charioteers and

טויזנט רײַטווועגן, און דעם מלך פֿון מַעֲכָה, און זײַן פֿאָלק, און
un folk zain un Maachah fun melech dem un raitvegn toiznt
and people his and Ma'achah of king the and chariots thousand

זיי זײַנען געקומען, און האָבן געלאָגערט פֿאַר מֵידבָּא. און די קינדער
kinder di un Medeva far gelagert hobn un gekumen zainen zei
children the and Medeva before encamped have and come are they

פֿון עַמּון האָבן זיך אײַנגעזאַמלט פֿון זייערע שטעט, און זײַנען
zainen un shtet zeyere fun aingezamlt zich hobn Amon fun
are and towns their from gathered selves have Ammon of

געקומען אויף מלחמה.
milchome oif gekumen
battle for come

ח און דָּוִד האָט געהערט, און ער האָט געשיקט יוֹאָבָן, און דעם
dem un Yoavn geshikt hot er un gehert hot Dovid un
the and Yoav sent has he and heard has Dovid and

גאַנצן חיל פֿון די גיבורים.
giborim di fun cheil gantsn
warriors the of host entire

ט און די קינדער פֿון עַמּון זײַנען אַרויסגעגאַנגען, און האָבן
hobn un aroisgegangen zainen Amon fun kinder di un
have and come forth are Ammon of children the and

אָנגעריכט אַ מלחמה ביים אײַנגאַנג פֿון שטאָט; און די מלכים
mlochim di un shtot fun aingang baim milchome a ongericht
kings the and city of the entrance at the battle a prepared

וואָס זײַנען געקומען, זײַנען געווען באַזונדער אין פֿעלד. י און יוֹאָבָ
Yoav un feld in bazunder geven zainen gekumen zainen vos
Yoav and field in the separately were are come are which

האָט געזען אַז דער פֿראָנט פֿון דער מלחמה איז קעגן אים פֿון
fun im kegen iz milchome der fun front der az gezen hot
from him against is war the of front the that seen has

פֿאָרנט און פֿון הינטן; האָט ער אויסגעקליבן פֿון אַלע געקליבענע פֿון
fun geklibene ale fun oisgeklibn er hot hintn fun un forent
of chosen all from chosen he has behind from and in front

the anashim were greatly humiliated. And HaMelech said, Tarry at Yericho until your zakan be grown, and then return.

6 And when the Bnei Ammon saw that they had made themselves odious to Dovid, Chanun and the Bnei Ammon sent elef kikar *(talents)* kesef to hire them chariots and parashim out of Aram Naharayim, and out of Aram Ma'achah, and out of Tzovah. 7 So they hired thirty and two elef chariots, and Melech Ma'akhah and his troop, who came and encamped before Medeva. And the Bnei Ammon gathered themselves together from their towns, and moved out for milchamah.

8 And when Dovid heard of it, he sent Yoav, and kol tzava hagibborim.

9 And the Bnei Ammon came out, and drew up for milchamah before the gate of the Ir, and the melachim that were come were by themselves in the sadeh. 10 Now when Yoav saw that the milchamah was set against him before and behind, he chose out of all the best of Yisroel,

and deployed them to engage Aram *(the Syrians)*.
11 And the rest of the people he delivered unto the yad of Avishai his brother, and they deployed to engage the Bnei Ammon.
12 And he said, If the Syrians be too strong for me, then thou shalt save me, but if the Bnei Ammon be too strong for thee, then I will save thee.
13 Chazak *(Be strong)*! And let us behave ourselves valiantly for our people, and for the towns of Eloheinu, and let Hashem do that which is hatov in His eyes.

14 So Yoav and the troop that were with him drew near before the Syrians unto the milchamah; and they fled before him.
15 And when the Bnei Ammon saw that the Syrians were fled, they likewise fled before Avishai his brother, and entered into the ir. Then Yoav returned to Yerushalayim.

16 And when the Syrians saw that they were routed before Yisroel, they sent malachim, and drew forth the Syrians that were beyond the River, and Shophach sar tzava Hadadezer went before them.

יִשְׂרָאֵל, און אויסגעשטעלט אַקעגן אֲרָם . יא און דאָס איבעריקע פֹּאָלק
folk iberike dos un Aram akegn oisgeshtelt un Yisroel
people remaining the and Aram against set and Yisroel

האָט ער געגעבן אויף דער האַנט פֿון זײַן ברודער אַבִישַׁי , און זיי
zei un Avishaien bruder zain fun hant der oif gegebn er hot
they and Avishai brother his of hand the on given he has

האָבן זיך אויסגעשטעלט אַקעגן די קינדער פֿון עַמּוֹן . יב און ער
er un Amon fun kinder di akegn oisgeshtelt zich hobn
he and Ammon of children the against set selves have

האָט געזאָגט: אויב אֲרָם וועט זײַן שטאַרקער פֿון מיר, וועסטו מיר
mir vestu mir fun shtarker zain vet Aram oib gezogt hot
me will you(sg) me than stronger be will Aram if said has

זײַן צו הילף , און אויב די קינדער פֿון עַמּוֹן וועלן זײַן שטאַרקער
shtarker zain veln Amon fun kinder di oib un hilf tsu zain
stronger be will Ammon of children the if and salvation to be

פֿון דיר , וועל איך דיך העלפֿן. יג זיי שטאַרק, און לאָמיר זיך
zich lomir un shtark zai helfn dich ich vel dir fun
selves let us and strong be save you(SG) I will you(SG) than

שטאַרקן , פַֿאַר אונדזער פֹּאָלק און פַֿאַר די שטעט פֿון אלוקינו ; און
un Elokeinu fun shtet di far un folk undzer far shtarkn
and our G-d of cities the for and people our for strengthen

זאָל ה טאָן וואָס איז גוט אין זײַנע אויגן.
oign zaine in gut iz vos ton Hashem zol
eyes his in good is what do Hashem may

יד און יוֹאָבֿ און דאָס פֹּאָלק וואָס מיט אים האָבן געענעט אַנטקעגן
antkegen genent hobn im mit vos folk dos un Yoav un
to meet come near have him with that people the and Yoav and

אֲרָם אויף מלחמה , און זיי זײַנען אַנטלאָפֿן פַֿאַר אים. טו און ווי
vi un im far antlofn zainen zei un milchome oif Aram
when and him before fled are they and battle for Aram

די קינדער פֿון עַמּוֹן האָבן געזען אַז אֲרָם איז אַנטלאָפֿן, אַזוי זײַנען
zainen azoi antlofn iz Aram az gezen hobn Amon fun kinder di
are so fled is Aram that seen have Ammon of children the

זיי אויך אַנטלאָפֿן פַֿאַר זײַן ברודער אַבִישַׁי , און זײַנען אַרײַן אין
in arain zainen un Avishaien bruder zain far antlofn oich zei
in enter are and Avishai brother his before fled also they

שטאָט. און יוֹאָבֿ איז אַוועק קיין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim kein avek iz Yoav un shtot
Yerushalayim to away is Yoav and city

טז און אֲרָם האָט געזען אַז זיי זײַנען געשלאָגן פַֿאַר יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel far geshlogn zainen zei az gezen hot Aram un
and Yisroel before struck are they that seen has Aram and

זיי האָבן געשיקט שלוחים , און האָבן אַרויסגעבראַכט אֲרָם וואָס
vos Aram aroisgebracht hobn un shluchim geshikt hobn zei
which Aram brought out have and messengers sent have they

פֿון יענער זײַט טײַך, מיט שוֹפַךְ דעם חיל-לידער פֿון הֲדַדעֶזֶר
Hadadezern fun cheil-lider dem Shofach mit taich zait yener fun
Hadadezer of army-leader the Shophach with river side other from

זיי פַֿאַרויס .
farois zei
ahead of them

[17] And it was told Dovid; and he gathered kol Yisroel, and crossed over Yarden, and came upon them, and set the battle in array against them. So when Dovid had so deployed, they fought with him. [18] But the Syrians fled before Yisroel; and Dovid slaughtered of the Syrians shivah alafim in chariots, and forty elef foot soldiers, and killed Shophach sar hatzava.

[19] And when avadim of Hadadezer saw that they were routed before Yisroel, they made shalom with Dovid, and became his avadim; neither would the Syrians help the Bnei Ammon any more.

20 And it came to pass, at the time of eshuvat hashanah, at the time that melachim go out to battle, Yoav led forth the chayl hatzava, and laid waste the eretz Bnei Ammon, and came and besieged Rabbah. But Dovid tarried at Yerushalayim. And Yoav struck Rabbah, and destroyed it.

יז איז אָנגעזאָגט געווארן דָּוִדן , און ער האָט איינגעזאַמלט גאַנץ
gants aingezamlt hot er un Dovidn gevorn ongezogt iz
all gathered has he and Dovid become told is

יִשְׂרָאֵל, און איז אַריבער דעם יַרדן ; און ער איז געקומען צו זיי ,
zei tsu gekumen iz er un Yarden dem ariber iz un Yisroel
them to come is he and Yarden the cross over is and Yisroel

און האָט זיך אויסגעשטעלט אַקעגן זיי ; און דָּוִד האָט אָנגעריכט
ongericht hot Dovid un zei akegn oisgeshtelt zich hot un
prepared has Dovid and them against set self has and

אַקעגן אַרָם אַ מלחמה , און זיי האָבן מלחמה געהאַלטן מיט
mit gehaltn milchome hobn zei un milchome a Aram akegn
with waged war have they and battle a Aram against

יח אים. און אַרָם איז אַנטלאָפֿן פֿאַר יִשְׂרָאֵל, און דָּוִד האָט געהרגעט
geharget hot Dovid un Yisroel far antlofn iz Aram un im
killed has Dovid and Yisroel before fled is Aram and him

פֿון אַרָם זיבן טויזנט אויף רייטוועגן, און פֿערציק טויזנט מאַן
man toiznt fertsik un raitvegn oif toiznt zibn Aram fun
men thousand forty and chariots for thousand seven Aram of

פֿוסגייער ; אויך שוֹפַך דעם חיל-לידער האָט ער געטייט.
geteit er hot cheil-lider dem Shofach oich fusgeyer
killed he has army-leader the Shophach also foot soldiers

יט און די קנעכט פֿון הַדַדעֶזֶר האָבן געזען אַז זיי זיינען
zainen zei az gezen hobn Hadadezern fun knecht di un
are they that seen have Hadadezer of servants the and

געשלאָגן פֿאַר יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן געמאַכט שלום מיט דָּוִדן ,
Dovidn mit sholem gemacht hobn zei un Yisroel far geshlogn
Dovid with peace made have they and Yisroel before struck

און האָבן אים געדינט. און אַרָם האָט מער נישט געוואָלט העלפֿן די
di helfn gevolt nisht mer hot Aram un gedint im hobn un
the help wanted not more has Aram and served him have and

קינדער פֿון עַמוֹן .
Amon fun kinder
Ammon of children

כ און עס איז געווען אין דער צייַט פֿון דעם אומקער פֿון יאָר, אין
in yor fun umker dem fun tsait der in geven iz es un
in year of the return the of time the in was is it and

דער צייַט וואָס די מלכים גייען אַרויס אויף מלחמה , האָט יוֹאָבּ
Yoav hot milchome oif arois geyen mlochim di vos tsait der
Yoav has battle for out go kings the that time the

אַרויסגעפֿירט דעם קריג-חיל , און האָט פֿאַרוויסט דאָס לאַנד פֿון די
di fun land dos farvist hot un krig-cheil dem aroisgefirt
the of land this laid waste has and war soldiers the led out

קינדער פֿון עַמוֹן ; און ער איז געקומען און האָט געלעגערט אויף
oif gelegert hot un gekumen iz er un Amon fun kinder
against besieged has and come is he and Ammon of children

רַבָּה – און דָּוִד איז געזעסן אין ירוּשָׁלַיִם – און יוֹאָבּ האָט
hot Yoav un Yerushalayim in gezesn iz Dovid un Rabbah
has Yoav and Yerushalayim in sitting is Dovid and Rabbah

געשלאָגן רַבָּה , און האָט זי צעשטערט.
tseshtert zi hot un Rabbah geshlogn
destroyed it has and Rabbah struck

ב און דָּוִד האָט אַראָפגענומען מַלְכָּמס קרוין פֿון זײַן קאָפּ; און
un kop zain fun kroin Malkams aropgenumen hot Dovid un
and head his from crown Milcom's removed has Dovid and

ער האָט זי געפֿונען אַ צענטנער גאָלד אויפֿן וואָג , מיט טײַער געשטיין
geshtein taier mit vog oifn gold tsentner a gefunen zi hot er
stones precious with weight for gold talents a found it has he

אין איר. און זי איז אָנגעטאָן געוואָרן אויף דָּוִדס קאָפּ. און רויב פֿון
fun roib un kop Dovids oif gevorn ongeton iz zi un ir in
of plunder and head Dovid's on become put on is it and it in

דער שטאָט האָט ער אַרויסגעפֿירט זייער פֿיל . ג און דאָס פֿאָלק וואָס אין
in vos folk dos un fil zeyer aroisgefirt er hot shtot der
in that people the and much very brought out he has city the

איר האָט ער אַרויסגעפֿירט, און האָט זיי געשניטן מיט זעגן און מיט
mit un zegn mit geshnitn zei hot un aroisgefirt er hot ir
with and saws with cutting them has and brought out he has it

אײַזערנע דרעששליטנס, און מיט העק. און אַזוי פֿלעגט דָּוִד טאָן צו
tsu ton Dovid flegt azoi un hek mit un dreshshlitns aizerne
to do Dovid used to so and axes with and sledges iron

אַלע שטעט פֿון די קינדער פֿון עַמּוֹן . און דָּוִד און דאָס גאַנצע
gantse dos un Dovid un Amon fun kinder di fun shtet ale
whole this and Dovid and Ammon of children the of cities all

פֿאָלק האָבן זיך אומגעקערט קיין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert zich hobn folk
Yerushalayim to returned selves have people

ד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט זיך אויפֿגעהויבן
oifgehoibn zich hot dem noch geven iz es un
arose self has this after was is it and

אַ מלחמה אין גֶּזֶר מיט די פֿלִשתִּים . דעמאָלט דענצמאָל
dentsmol Pelishtim di mit Gezer in milchome a
then Pelishtim the with Gezer in war a

האָט סִבכַי פֿון חושָׁה דערשלאָגן סִפּין פֿון
fun Sippaien dershlogn Chushah fun Sibbechai hot
of Sippai struck down Chusha of Sibbekhai has

די קינדער פֿון רפָאִים , און זיי זײַנען געוואָרן
gevorn zainen zei un Refaim di fun kinder di
become are they and Repha'im the of children the

אונטערטעניק.
untertenik
subdued

ה און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה מיט די פֿלִשתִּים , און אֶלחָנָן
Elchanan un Pelishtim di mit milchome a geven vider iz es un
Elchanan and Pelishtim the with battle a was again is it and

דער זון פֿון יָעִירן האָט דערשלאָגן לַחמי דעם ברודער פֿון גָּלְיָתן פֿון
fun Golyatn fun bruder dem Lachmi dershlogn hot Yairn fun zun der
of Golyat of brother the Lachmi struck down has Yair of son the

גַּת , וואָס דער האָלץ פֿון זײַן שפּיז איז געווען אַזוי ווי דער שטאַנג פֿון
fun shtang der vi azoi geven iz shpiz zain fun holts der vos Gat
of beam the as so was is spear his of wood the whose Gat

וועבער .
veber
the weaver

[2] And Dovid took the ateret of their melech from off his rosh, and found it to weigh a talent of zahav, and there were precious stones in it; and it was set upon rosh Dovid; and he brought also exceeding much plunder out of the Ir. [3] And he brought out the people that were in it, and consigned them to saws, and to picks of barzel *(iron)*, and to axes. Even so dealt Dovid with all the towns of the Bnei Ammon. And Dovid and kol HaAm returned to Yerushalayim.

[4] And it came to pass after this, that there arose milchamah at Gezer with the Pelishtim *(Philistines)*; at which time Sibbekhai the Chushati slaughtered Sippai, that was of the yeledim of the Repha'im, and they were subdued.

[5] And there was milchamah again with the Pelishtim *(Philistines)*; and Elchanan ben Yair slaughtered Lachmi the brother of Golyat *(Goliath)* the Gitti, whose spear staff was like a weaver's beam.

[6] And yet again there was milchamah at Gat, where was a man of great stature, whose fingers and toes were four and twenty, six on each yad, and six on each foot and he also was of Rapha descent. [7] But when he defied Yisroel, Yehonatan ben Shimea achi Dovid slaughtered him.

[8] These were from the Rapha descended in Gat; and they fell by the yad of Dovid, and by the yad of his avadim.

21 And Satan stood up against Yisroel, and provoked Dovid to number Yisroel. [2] And Dovid said to Yoav and to the sarei HaAm, Go, number Yisroel from Be'er-Sheva even to Dan; and bring the mispar *(number)* of them to me, that I may know it. [3] But Yoav answered, Hashem make His people a hundred times so many more as they be, but, adoni HaMelech, are not they all the avadim of adoni? Why then doth adoni require this thing? Why will he be a cause of ashmah to Yisroel?

[1] און עס איז ווידער געווען אַ מלחמה אין גַּת . איז דאָרטן געווען אַ מאַן
man a geven dortn iz Gat in milchome a geven vider iz es un
man a was there is Gat in battle a was again is it and

פֿון אַ גרויסן ווּוקס , וואָס זײַנע פֿינגער זײַנען געווען צו זעקס און זעקס
zeks un zeks tsu geven zainen finger zaine vos vuks groisn a fun
six and six to were are finger his which height great a of

– פֿיר און צוואַנציק; און ער אויך איז געווען געבאָרן פֿון דעם רָפָאָ . [1] און
un Rafa dem fun geborn geven iz oich er un tsvantsik un fir
and Rapha the of born was is also he and twenty and four

ער האָט געלעסטערט יִשְׂרָאֵל; האָט אים יהוֹנָתָן דער זון פֿון שִׁמְעָא ,
Shimea fun zun der Yehonatan im hot Yisroel gelestert hot er
Shime'a of son the Yehonatan him has Yisroel taunted has he

דָּוִדס ברודער, דערשלאָגן .
dershlogn bruder Dovids
struck down brother Dovid's

[8] די דאָזיקע זײַנען געווען געבאָרן פֿון דעם רָפָאָ אין גַּת ; און זיי
zei un Gat in Rafa dem fun geborn geven zainen dozike di
they and Gat in Rapha the of born were are these the

זײַנען געפֿאַלן דורך דער האַנט פֿון דָּוִדן , און דורך דער האַנט פֿון
fun hant der durch un Dovidn fun hant der durch gefaln zainen
of hand the by and Dovid of hand the by fallen are

זײַנע קנעכט .
knecht zaine
servants his

כא

און שָׂטָן איז אויפֿגעשטאַנען אויף יִשְׂרָאֵל, און ער האָט
hot er un Yisroel oif oifgeshtanen iz stn un
has he and Yisroel against stood up is Satan and

אָנגערעדט דָּוִדן צו זיילן יִשְׂרָאֵל. [2] און דָּוִד האָט
hot Dovid un Yisroel tseiln tsu Dovidn ongeredt
has Dovid and Yisroel number to Dovid incited

געזאָגט צו יוֹאָבֿן , און צו די האַרן פֿון פֿאָלק : גייט צײלט יִשְׂרָאֵל
Yisroel tseilt geit folk fun harn di tsu un Yoavn tsu gezogt
Yisroel count go people of the leaders the to and Yoav to said

פֿון באַר-שֶׁבַע און ביז דָן , און ברענגט עס מיר, כדי איך
ich kedei mir es brengt un Dan biz un Beer-Sheva fun
I so that me it bring and Dan unto and Be'er-Sheva from

זאָל וויסן זייער מיספּר . [3] האָט יוֹאָבֿ געזאָגט: זאָל ה׳ מערן
mern Hashem zol gezogt Yoav hot misper zeyer visen zol
increase Hashem shall said Yoav has number their know shall

זײַן פֿאָלק הונדערט מאָל אַזוי פֿיל ווי זיי זײַנען ! זײַנען זיי
zei zainen zainen zei vi fil azoi mol hundert folk zain
they are are they as many so times a hundred people his

נישט אַלע, מײַן האַר מלך , קנעכט צו מײַן האַר ? צו וואָס
vos tsu har main tsu knecht melech har main ale nisht
what to master my to servants king master my all not

פֿאַרלאַנגט דאָס מײַן האַר ? נאָך וואָס זאָל עס זײַן פֿאַר אַ זינד
zind a far zain es zol vos noch har main dos farlangt
sin a for be it shall what after master my this are asking for

אויף יִשְׂרָאֵל?
Yisroel oif
Yisroel on

[4] Nevertheless the davar HaMelech prevailed against Yoav. Therefore, Yoav departed, and went throughout kol Yisroel, and came to Yerushalayim. [5] And Yoav gave up the sum of the number of HaAm unto Dovid. And kol Yisroel were 1,100,000 ish that drew cherev; and Yehudah was 470,000 ish that drew cherev. [6] But Levi and Binyamin counted he not among them, for the davar HaMelech was abominable to Yoav.

[7] And HaElohim was displeased with this thing; therefore He struck Yisroel. [8] And Dovid said unto HaElohim, I have sinned greatly, because I have done this thing, but now, take away the avon of Thy eved, for I have done very foolishly.

[9] And Hashem spoke unto Gad, Chozeh Dovid *(seer of David)* saying, [10] Go and tell Dovid, saying, Thus saith Hashem, I offer thee shalosh *(three)*; choose thee one of them, that I may do it unto thee.

ד אָבער דאָס ווָארט פֿון מלך איז געווען שטאַרק צו יוֹאָבן , און
un Yoavn tsu shtark geven iz melech fun vort dos ober
and Yoav against strong was is king of word this but

יוֹאָבֿ איז אַרויסגעגאַנגען, און איז אַרומגעגאַנגען אין גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel gants in arumgegangen iz un aroisgegangen iz Yoav
and Yisroel all in walked around is and gone out is Yoav

איז צוריקגעקומען קיין ירושָלַיִם . ה און יוֹאָבֿ האָט איבערגעגעבן דעם
dem ibergegebn hot Yoav un Yerushalayim kein tsurikgekumen iz
the delivered has Yoav and Yerushalayim to returned is

מיספּר פֿון דער ציילונג פֿון דעם פֿאָלק צו דָּוִדן . און גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants un Dovidn tsu folk dem fun tseilung der fun misper
Yisroel all and Dovid unto people the of counting the of number

איז געווען טויזנט מאָל טויזנט און הונדערט טויזנט מאַן וואָס ציען
tsien vos man toiznt hundert un toiznt mol toiznt geven iz
draw that man thousand hundred and thousand time thousand was is

אַ שווערד; און יהוּדה , פֿיר הונדערט און זיבעציק טויזנט וואָס ציען
tsien vos toiznt zibetsik un hundert fir Yehudah un shverd a
draw that thousand seventy and hundred four Yehudah and sword a

אַ שווערד. ו און לֵוִי און בנימין האָט ער נישט געציילט צווישן זיי ;
zei tsvishn getseilt nisht er hot Binyamin un Levi un shverd a
them among counted not he has Binyamin and Levi and sword a

וואָרעם דער אָנזאָג פֿון דעם מלך איז געווען יוֹאָבן צווידער .
tsuvider Yoavn geven iz melech dem fun onzog der vorem
loathsome to Yoav was is king the of command the because

ז און עס איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון האלקים וועגן דער
der vegen HaElokim fun oign di in shlecht geven iz es un
the concerning G-d of eyes the in evil was is it and

דאָזיקער זאַך , און ער האָט געשלאָגן יִשְׂרָאֵל. ח האָט דָּוִד געזאָגט צו
tsu gezogt Dovid hot Yisroel geshlogn hot er un zach doziker
to said Dovid has Yisroel struck has he and thing this

האלקים : איך האָב זייער געזינדיקט וואָס איך האָב געטאָן די דאָזיקע
dozike di geton hob ich vos gezindikt zeyer hob ich HaElokim
this the done have I that sinned very have I G-d

זאַך , און אַצונד , טו אָפּ , איך בעט דיך , דעם פֿאַרברעך פֿון
fun farbrech dem dich bet ich op tu atsund un zach
of transgression the you(SG) entreat I away do now and thing

דיין קנעכט , וואָרעם איך בין געווען זייער נאַריש.
narish zeyer geven bin ich vorem knecht dain
foolish very was am I because servant your

ט האָט ה געזאָגט צו גָּד , דָּוִדס זעער, אַזוי צו זאָגן : ׳ גיי
gei zogn tsu azoi zeer Dovids Gad tsu gezogt Hashem hot
go say to so seer Dovid's Gad to said Hashem has

און זאָלסט רעדן צו דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן : אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi zogn tsu azoi Dovidn tsu redn zolst un
Hashem has thus say to so Dovid to speak you(SG) shall and

געזאָגט: דרייערליי זאַכן לייג איך אויף דיר ; קליַיב דיר
dir klaib dir oif ich leig zachn draierlei gezogt
you(SG) gather you(SG) on I lay down things three said

אויס איינס פֿון זיי , וואָס איך זאָל דיר טאָן.
ton dir zol ich vos zei fun eins ois
do you(SG) shall I that them of one out

[11] So Gad came to Dovid, and said unto him, Thus saith Hashem, Choose for thee, [12] Either shalosh shanim ra'av *(famine)*; or shloshah chodashim to be subdued before thy foes, while that the cherev of thine oyevim overtaketh thee; or else sheloshet yamim cherev Hashem, even the dever, in HaAretz, and the Malach Hashem destroying throughout all the borders of Yisroel. Now therefore advise thyself what davar I shalll bring to Him that sent me.

[13] And Dovid said unto Gad, I am in a great distress; let me fall now into the Yad Hashem; for rabbim me'od *(very great)* are His rachamim but let me not fall into the yad adam.

[14] So Hashem sent dever upon Yisroel, and there fell of Yisroel shiv'im elef ish.

[15] And HaElohim sent a Malach unto Yerushalayim to destroy her, and as he was destroying, Hashem beheld, and He relented Him of the ra'ah, and said to the Malach that destroyed, It is enough, stay now thine yad. And the Malach Hashem stood by the

יא איז גָּד געקומען צו דָּוִדן , און האָט צו אים געזאָגט: אַזוי האָט
hot azoi gezogt im tsu hot un Dovidn tsu gekumen Gad iz
has thus said him to has and Dovid to come Gad is

ה גענאָגט: נעם אויף דיר , יב ענטוועדער דריי יאָר הונגער , אָדער
oder hunger yor drai entveder dir oif nem gezogt Hashem
or famine years three will go you(SG) on take said Hashem

דריי חדשים פַֿאַרלענדט ווערן פַֿאַר דיינע פֿיַינט , און די שוועדר
shverd di un faint daine far vern farlendt chodeshim drai
sword the and enemies your before become destroyed months three

פֿון דיינע שׂונאים זאָל דיך דערגרייכן , אָדער דריי טעג די שוועדר
shverd di teg drai oder dergreichn dich zol sonem daine fun
sword the days three or reach you(SG) shall enemies your of

פֿון ה זאָל זון אַ מגפּה אין לאַנד, און דער מלאך פֿון ה
zol Hashem fun malach der un land in mageyfe a un Hashem fun
shall Hashem of Angel the and land in plague a and Hashem of

אומברענגען אין גאַנצן געמאַרק פֿון יִשְׂרָאֵל. און אַצונד זע וואָס פַֿאַר אַ
a far vos ze atsund un Yisroel fun gemark gantsn in umbrengen
a for which behold now and Yisroel of border all in destroy

באַשייד איך זאָל ברענגען צו דעם וואָס שיקט מיך .
mich shikt vos dem tsu brengen zol ich basheid
me sends who the one to bring shall I settle

יג האָט דָּוִד געזאָגט צו גָּדן : מיר איז זייער ענג . לאָמיך ,
lomich eng zeyer iz mir Gadn tsu gezogt Dovid hot
let me distressed very much is me Gad to said Dovid has

איך בעט דיך , פַֿאַלן אין דער האַנט פֿון ה , וואָרעם זיין
zain vorem Hashem fun hant der in faln dich bet ich
his because Hashem of hand the into fall you(SG) entreat I

רחמנות איז זייער גרויס, און לאָמיך נישט פַֿאַלן אין דער האַנט פֿון אַ
a fun hant der in faln nisht lomich un grois zeyer iz rachmones
a of hand the in fall not let me and great very is mercy

מענטשן .
mentshn
man

יד האָט ה געשיקט אַ מגפּה אויף יִשְׂרָאֵל, און עס זיינען
zainen es un Yisroel oif mageyfe a geshikt Hashem hot
are there and Yisroel on plague a sent Hashem has

געפַֿאַלן פֿון יִשְׂרָאֵל זיבעציק טויזנט מאַן.
man toiznt zibetsik Yisroel fun gefaln
man thousand seventy Yisroel of fallen

טו און האלקים האָט געשיקט אַ מלאך קיין ירושָׁלַיִם , זי
zi Yerushalayim kein malach a geshikt hot HaElokim un
it Yerushalayim to Angel an sent has G-d and

אומצוברענגען ; אָבער ווי ער האָט געהאַלטן ביים אומברענגען, האָט ה
Hashem hot umbrengen baim gehaltn hot er vi ober umtsubrengen
Hashem has destroying at the waged has he as but to destroy

אַראָפּגעקוקט, און ער האָט חרטה געהאַט אויף דעם בייז , און ער האָט געזאָגט
gezogt hot er un beiz dem oif gehat charote hot er un aropgekukt
said has he and evil the on had regret has he and looked down

צו דעם מלאך דעם אומברענגער: גענוג ! אַצונד לאָז אָפּ דיין האַנט.
hant dain op loz atsund genug umbrenger dem malach dem tsu
hand your away let now enough desroyer the Angel the to

goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi.
16 And Dovid lifted up his eyes, and saw the Malach Hashem stand between Ha'Aretz and HaShomayim, having a drawn cherev in his yad stretched out over Yerushalayim. Then Dovid and the Zekenim, who were clothed in sackcloth, fell upon their faces.
17 And Dovid said unto HaElohim, Is it not I that commanded the people to be numbered? Even I it is that have sinned and done harah indeed; but as for these tzon, what have they done? Let Thine Yad, Hashem Elohai, be on me, and on the Bais Avi, but not on Thy people, not with magefah *(plague)*.

אוֹן דער מלאך פֿון ה איז געשטאַנען בײַ דעם דרעש-שײַער פֿון
fun dresh-shaier dem bai geshtanen iz Hashem fun malach der un
of threshing floor the by stood is Hashem of Angel the and

אָרנָן דעם יבֽוסי . טז האָט דָּוִד אויפֿגעהויבן זײַנע אויגן, און האָט דערזען
derzen hot un oign zaine oifgehoibn Dovid hot Yevusi dem Ornon
seen has and eyes his lifted up Dovid has Yevusi the Ornan

דעם מלאך פֿון ה ווי ער שטייט צווישן ערד און הימל מיט זײַן
zain mit himel un erd tsvishn shteit er vi Hashem fun malach dem
his with heaven and earth between stands he as Hashem of Angel the

שוואַרד אַרויסגעצויגן אין זײַן האַנט, אויסגעשטרעקט אַקעגן ירושָלַיִם ;
Yerushalayim akegn oisgeshtrekt hant zain in aroisgetsoign shverd
Yerushalayim against stretched out hand his in drawn out sword

און דָּוִד און די עלטסטע, צוגעדעקט מיט זאַק , זײַנען געפֿאַלן אויף
oif gefaln zainen zak mit tsugedekt eltste di un Dovid un
on fallen are sackcloth with covered elders the and Dovid and

זייער פּנים . יז און דָּוִד האָט געזאָגט צו ה : פֿאַר וואָר, איך האָב
hob ich vor far Hashem tsu gezogt hot Dovid un ponem zeyer
have I truly for Hashem to said has Dovid and face their

געהייסן ציילן דאָס פֿאָלק , און איך בין דער וואָס האָב געזינדיקט, און
un gezindikt hob vos der bin ich un folk dos tseiln geheisn
and sinned has that the one am I and people this count ordered

האָב זייער שלעכטס געטאָן, אָבער די דאָזיקע שאָף , וואָס האָבן זיי
zei hobn vos shof dozike di ober geton shlechts zeyer hob
they have what sheep this the but done evil things very much have

געטאָן? ה מײַן ג-ט, זאָל , איך בעט דיך , דײַן האַנט זײַן אויף
oif zain hant dain dich bet ich zol G-t main Hashem geton
on be hand your you(SG) entreat I shall G-d my Hashem done

מיר און אויף מײַן פֿאָטערס הויז , אָבער נישט אויף דײַן פֿאָלק מיט אַ
a mit folk dain oif nisht ober hoiz foters main oif un mir
a with people your on not but house father's my on and me

מגפֿה .
mageyfe
plague

18 Then the Malach Hashem commanded Gad to say to Dovid, that Dovid should go up, and set up a Mizbe'ach unto Hashem in the goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi.

יח האָט דער מלאך פֿון ה געהייסן גָּדן זאָגן דָּוִדן , אַז
az Dovidn zogn Gadn geheisn Hashem fun malach der hot
that Dovid tell Gad ordered Hashem of Angel the has

דָּוִד זאָל אַרויפֿגיין אויפֿשטעלן אַ מזבח צו ה אין דעם
dem in Hashem tsu mizbeyech a oifshteln aroifgein zol Dovid
the in Hashem to altar an raise up go up shall Dovid

דרעש-שײַער פֿון אָרנָן דעם יבֽוסי .
Yevusi dem Ornon fun dresh-shaier
Yevusi the Ornan of threshing floor

19 And Dovid went up at the davar of Gad, which he spoke B'Shem Hashem.
20 And Ornan turned back, and saw the Malach, and his four banim with him hid themselves. Now Ornan was threshing chittim *(wheat)*.
21 And as Dovid came to Ornan, Ornan

יט איז דָּוִד אַרויפֿגעגאַנגען לויט דעם וואָרט פֿון גָּדן וואָס
vos Gadn fun vort dem loit aroifgegangen Dovid iz
which Gad of word the according to having gone up Dovid is

ער האָט גערעדט אין נאָמען פֿון ה . כ און אָרנָן האָט זיך
zich hot Ornon un Hashem fun nomen in geredt hot er
self has Ornan and Hashem of name in spoken has he

אומגעקערט און האָט דערזען דעם מלאך ; און זײַנע פֿיר זין וואָס
vos zin fir zaine un malach dem derzen hot un umgekert
which sons four his and Angel the seen has and returned

מיט אים האָבן זיך באַהאַלטן. כא און אָרנָן האָט געדראָשן ווייץ .
un veits gedroshn hot Ornon un bahaltn zich hobn im mit
and wheat threshed has Ornan and hidden selves have him with

looked and saw Dovid, and went out from the goren *(threshing floor)*, and prostated himself to Dovid with his face to the ground. 22 Then Dovid said to Ornan, Give me the makom of this goren *(threshing floor)*, that I may build a Mizbe'ach therein unto Hashem; thou shalt give it me for the kesef male *(full price)*, that the magefah *(plague)* may be withdrawn from HaAm. 23 And Ornan said unto Dovid, Take it to thee, and let adoni HaMelech do that which is tov in his eyes; see, I give thee the bakar also for olot *(burnt offerings)*, and the threshing tools for wood, and the chittim *(wheat)* for the minchah *(grain offering, meal offering)*; I give it all. 24 And HaMelech Dovid said to Ornan, Lo *(no)*, but I will verily buy it for the kesef male *(full price)*, for I will not take that which is thine for Hashem, nor offer olah *(burnt offerings)* without cost.

25 So Dovid gave to Ornan for the makom *(place, site)* six hundred shekels of zahav by weight. 26 And Dovid built there a Mizbe'ach unto Hashem, and offered olot *(burnt offerings)* and shelamim *(peace offerings)*, and called upon Hashem, and He answered him from Shomayim by eish

ווי דָּוִד איז געקומען צו אָרנָן , האָט אָרנָן אַ קוק געטאָן, און האָט
hot un geton kuk a Ornon hot Ornonen tsu gekumen iz Dovid vi
has and done look a Ornan has Ornan to come is Dovid as

דערזען דָּוִדן , און ער איז אַרויסגעגאַנגען פֿון דרעש-שייַער , און
un dresh-shaier fun aroisgegangen iz er un Dovidn derzen
and threshing floor of having come out is he and Dovid seen

האָט זיך געבוקט צו דָּוִדן מיטן פנים צו דער ערד . כב האָט דָּוִד
Dovid hot erd der tsu ponem mitn Dovidn tsu gebukt zich hot
Dovid has ground the to face with Dovid to bowed self has

געזאָגט צו אָרנָנען : גיב מיר דעם אָרט פֿון דעם דרעש-שייַער , און
un dresh-shaier dem fun ort dem mir gib Ornonen tsu gezogt
and threshing floor the of place the me give Ornan to said

איך וועל בויען דערויף אַ מזבח צו ה ; אין פֿולן גילט גיב
gib gelt fuln in Hashem tsu mizbeyech a deroif boien vel ich
give money full in Hashem to altar an on it build will I

עס מיר; כּדי די מגפּה זאָל פֿאַרהאַלטן ווערן פֿון פֿאָלק .
folk fun vern farhaltn zol mageyfe di kedei mir es
people of the become stopped shall plague the so that me it

כג האָט אָרנָן געזאָגט צו דָּוִדן : נעם דיר , און זאָל מיין האַר
har main zol un dir nem Dovidn tsu gezogt Ornon hot
master my shall and you(SG) take Dovid to said Ornan has

דער מלך טאָן וואָס איז גוט אין זיינע אויגן. זע , איך גיב די
di gib ich ze oign zaine in gut iz vos ton melech der
the give I behold eyes his in good is what do king the

רינדער פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, און די דרעששליטנס פֿאַר האָלץ, און די
di un holts far dreshshlitns di un brandopfer far rinder
the and wood for threshing tools the and olah for cattle

וויץ פֿאַר אַ שפּייַזאָפּפֿער; אַלץ גיב איך אַוועק. כד האָט דער מלך
melech der hot avek ich gib alts shpaizopfer a far veits
king the has away I give all that minchah a for wheat

דָּוִד געזאָגט צו אָרנָנען : ניין , נייַערט קויפֿן קויפֿן וועל איך קויפֿן, פֿאַר פֿולן
fuln far koifn ich vel koifn naiert nein Ornonen tsu gezogt Dovid
full for buy I will buy but no Ornan to said Dovid

געלט , וואָרעם איך וועל נישט נעמען וואָס איז דיינס פֿאַר ה ,
Hashem far dains iz vos nemen nisht vel ich vorem gelt
Hashem before yours is what take not will I because money

און אויפֿברענגען אַ בראַנדאָפּפֿער פֿאַר אומזיסט.
umzist far brandopfer a oifbrengen un
nothing for olah a bring up and

כה און דָּוִד האָט געגעבן אָרנָנען פֿאַר דעם אָרט זעקס הונדערט
hundert zeks ort dem far Ornonen gegebn hot Dovid un
hundred six place the for Ornan given has Dovid and

שֶׁקל גאָלד אויפֿן וואָג . כו און דָּוִד האָט דאָרטן געבויט אַ
a geboit dortn hot Dovid un vog oifn gold shekl
an built there has Dovid and weight by gold shekel

מזבח צו ה , און האָט דאָרטן אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער
brandopfer oifgebracht dortn hot un Hashem tsu mizbeyech
olah brought up there has and Hashem to altar

און פֿרידאָפּפֿער , און ער האָט גערופֿן צו ה , און ער האָט
hot er un Hashem tsu gerufn hot er un fridopfer un
has he and Hashem to called has he and peace offering and

upon the Mizbe'ach HaOlah.

אים געענטפֿערט מיט פֿײַער פֿון הימל אויף דעם מזבח פֿאַר
far mizbeyech dem oif himel fun faier mit geentfert im
for altar the on heaven from fire with answered him

בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer
olah

כז [27] And Hashem commanded the Malach, and He put back his cherev again into the nedan *(sheath)* thereof.

כז און ה האָט געהייסן דעם מלאך , און ער האָט אומגעקערט די
di umgekert hot er un malach dem geheisn hot Hashem un
the returned has he and Angel the ordered has Hashem and

שוועדר אין איר שייד .
sheid ir in shverd
sheath its in sword

כח [28] At that time when Dovid saw that Hashem had answered him on the goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi, then he sacrificed there. [29] For the Mishkan Hashem, which Moshe made in the midbar, and the Mizbe'ach HaOlah, were at that time in the bamah *(high place)* at Giv'on. [30] But Dovid could not go before it to inquire of Elohim, for he was afraid because of the cherev Malach Hashem.

כח אין יענער צײַט, ווי דָּוִד האָט געזען אַז ה האָט אים
im hot Hashem az gezen hot Dovid vi tsait yener in
him has Hashem that seen has Dovid as time that in

געענטפֿערט אין דעם דרעש-שײַער פֿון אָרנָן דעם יְבוּסי , אַזוי האָט ער
er hot azoi Yevusi dem Ornon fun dresh-shaier dem in geentfert
he has so Yevusi the Ornan of threshing floor the in answered

דאָרטן געשלאַכט קָרְבָּנוֹת . כט און דער מישכּן פֿון ה וואָס
vos Hashem fun mishkn der un korbones geshlacht dortn
which Hashem of Tabernacle the and offerings sacrificed there

משה האָט געמאַכט אין דער מדבר , און דער מזבח פֿאַר
far mizbeyech der un midber der in gemacht hot Moshe
for altar the and wilderness the in made has Moshe

בראַנדאָפּפֿער, איז אין יענער צײַט געווען אויף דער בָּמָה אין
in bamah der oif geven tsait yener in iz brandopfer
in high place the on having been time that in is olah

גִּבְעוֹן . ל אָבער דָּוִד האָט נישט געקענט גיין צו אים צו פֿרעגן בײַ
bai fregn tsu im tsu gein gekent nisht hot Dovid ober Givon
by to ask to it to go able not has Dovid but Giv'on

ה , ווָאַרעם ער איז געווען דערשראָקן פֿאַר דער שוועדר פֿון מלאך
malach fun shverd der far dershrokn geven iz er vorem Hashem
Angel of sword the before terrified was is he because Hashem

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

כב

22 Then Dovid said, This is the Beis Hashem HaElohim, and this is the Mizbe'ach L'olah *(Altar of the Burnt Offering)* for Yisroel.

כב און דָּוִד האָט געזאָגט: דאָס איז דאָס הויז פֿון ה
Hashem fun hoiz dos iz dos gezogt hot Dovid un
Hashem of house the is this said has Dovid and

האלקים , און דאָס איז דער מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער פֿאַר
far brandopfer far mizbeyech der iz dos un HaElokim
for olah for altar the is this and the G-d

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

[2] And Dovid commanded to gather together the gerim *(aliens)* that were in Eretz Yisroel; and he set masons to carve hewn stones to build the Beis HaElohim. [3] And Dovid prepared barzel

ב און דָּוִד האָט געהייסן איינזאַמלען אַלע פֿרעמדע וואָס
vos fremde ale ainzamlen geheisn hot Dovid un
which resident foreign all gather together ordered has Dovid and

אין לאַנד יִשְׂרָאֵל, און ער האָט געשטעלט שטיינהעקער אויסצוהאַקן
oistsuhakn shteinheker geshtelt hot er un Yisroel land in
to hew stonecutters appointed has he and Yisroel land in

געשניטענע שטיינער אויף צו בויען דאָס הויז פֿון אלקים . ג און אײַזן
aizn un Elokim fun hoiz dos boien tsu oif shteiner geshnitene
iron and G-d of house the build to for stones hewn

לרוֹבּ אויף נעגל פַּאַר די טירן פֿון די טויערן, און אויף קלאַמערן,
klamern oif un toiern di fun tirn di far negl oif lerov
clamps for and gates the of doors the for nails for in abundance

האָט דָּוִד אָנגעברייט; און קופּער לרוֹבּ גאָר אָן אַ
a on gor lerov kuper un ongebreit Dovid hot
a without completely in abundance bronze and prepared Dovid has

וואָג ; [ד] און צעדערהאָלץ אָן אַ צאָל ; וואָרעם די צידוֹנים
Tsidonim di vorem tsol a on tsederholts un vog
Tzidonim the because number a without cedar wood and weighing

. [ה] און לרוֹבּ צעדערהאָלץ דָּוִדן געבראַכט האָבן צוֹרים די און
un lerov tsederholts Dovidn gebracht hobn Tsorim di un
and in abundance cedar wood Dovid brought have Tzorim the and

דָּוִד האָט געזאָגט: מײַן זון שלמה איז יונג און שוואַך, און דאָס
dos un shvach un yung iz Shlomo zun main gezogt hot Dovid
the and weak and young is Sh'lomo son my said has Dovid

הויז וואָס מע דאַרף בויען צו ה , דאַרף מען מאַכן גרויס
grois machn men darf Hashem tsu boien darf me vos hoiz
great make one should Hashem to build should one which house

ביז גאָר , פַּאַר אַ שם , און פַּאַר אַ צירונג , אַנטקעגן אַלע
ale antkegen tsirung a far un shem a far gor biz
all before ornament an for and name a for completely unto

לענדער; לאָמיך אַקאָרשט צוגרייטן פַּאַר אים. און דָּוִד האָט צוגעגרייט
tsugegreit hot Dovid un im far tsugreiten akorsht lomich lender
prepared has Dovid and it for prepare now let me lands

אַ סך פַּאַר זײַן טויט .
toit zain far sach a
death his before lot a

[ו] און ער האָט גערופֿן זײַן זון שלמהן , און ער האָט אים באַפֿוילן
bafoiln im hot er un Shlomoen zun zain gerufn hot er un
commanded him has he and Sh'lomo son his called has he and

צו בויען אַ הויז צו ה אלוקי יִשְׂרָאֵל. [ז] און דָּוִד האָט
hot Dovid un Yisroel Elokei Hashem tsu hoiz a boien tsu
has Dovid and Yisroel the G-d of Hashem to house a build to

געזאָגט צו שלמהן : מײַן זון , ביי מיר אַליין איז געווען אין האַרצן
hartsn in geven iz alein mir bai zun main Shlomoen tsu gezogt
the heart in was is alone me with son my Sh'lomo to said

צו בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון ה מײַן ג-ט. [ח] אָבער דאָס
dos ober G-t main Hashem fun nomen dem tsu hoiz a boien tsu
the but G-d my Hashem of name the for house a build to

וואָרט פֿון ה איז געווען צו מיר, אַזוי צו זאָגן: אַ סך בלוט
blut sach a zogn tsu azoi mir tsu geven iz Hashem fun vort
blood lot of a say to so me to was is Hashem of word

האָסטו פֿאַרגאָסן, און גרויסע מלחמות האָסטו געמאַכט; קענסט
kenst gemacht hostu milchomes groise un fargosen hostu
you can made have you wars great and shed have you

נישט בויען אַ הויז צו מײַן נאָמען, ווײַל דו האָסט פֿיל בלוט
blut fil host du vail nomen main tsu hoiz a boien nisht
blood much have you because name my for house a build not

פֿאַרגאָסן צו דער ערד פַּאַר מײַנע פּנים. [ט] אָט ווערט דיר
dir vert ot gezicht main far erd der tsu fargosen
for you(SG) is behold face my before ground the on shed

געבאָרן אַ זון ; ער וועט זײַן אַ מענטש פֿון רו , און איך וועל אים באַרוען
baruyen im vel ich un ru fun mentsh a zain vet er zun a geborn
give rest him will I and rest of man a be will he son a born

(iron) in abundance for the masmerim (nails) for the daletot (doors) of the she'arim, and for the joints; and nechoshet unweighable in abundance; [4] Also cedar timber in abundance, for the Tzidonim and the Tzorim brought much cedar lumber to Dovid. [5] And Dovid said, Sh'lomo beni (my son) is na'ar and tender, and the Bayit that is to be built for Hashem must be exceeding magnificent, of fame and of tiferet before all nations. I will therefore now make preparation for it. So Dovid prepared abundantly before his mot (death).

[6] Then he called for Sh'lomo bno, and charged him to build Bayit (House) for Hashem Elohei Yisroel. [7] And Dovid said to Sh'lomo, Beni (my son), as for me, it was in my mind to build Bayit (House) for the Shem of Hashem Elohai, [8] But the Devar Hashem came to me, saying, Thou hast done much shefach dahm, and hast made milchamot gedolot. Thou shalt not build Bayit (House) unto Shemi (My Name), because thou hast done much shefach dahm upon ha'aretz in My sight. [9] Hinei, Ben shall be born to thee, who shall be an ish menuchah (man of rest); and I will give him rest from all his oyevim all

around; for shmo shall be Sh'lomo, and I will grant shalom and sheket *(quiet)* unto Yisroel in his yamim *(days)*. [10] He shall build Bayit *(House)* for Shmi *(My Name)*; and he shall be to Me as Ben and I will be to him as Av *(Father)*; and I will establish the kisse of his Malchut over Yisroel ad olam. [11] Now, beni *(my son)*, Hashem be with thee; and prosper thou, to succeed building the Beis Hashem Eloheicha, just as He hath said about thee. [12] Only Hashem give thee seichel and binah, so that when He give you command over Yisroel, that thou mayest be shomer over the torat Hashem Eloheicha. [13] Then shalt thou prosper, if thou art shomer to observe the chukkim and mishpatim which Hashem charged Moshe with concerning Yisroel. Chazak *(be strong)*! And be of good courage! Dread nothing in fear, nor be dismayed. [14] Now, hinei, in my oni *(poor strivings)* I have prepared for the Beis Hashem a hundred elef talents of zahav, and an elef alafim talents of kesef; and of nechoshet and barzel *(iron)* an unweighable abundance; timber also and even *(stone)* have I provided; and thou mayest add thereto. [15] Moreover there are workmen with thee in abundance, hewers and carvers of even

פֿון אַלע זײַנע פֿײַנט פֿון אַרום; ווארעם שלמה וועט זײַן זײַן
zain zain vet Shlomo vorem arum fun faint zaine ale fun
his be will Sh'lomo for round from enemies his all from

נאָמען, און שלום און שטילקייט וועל איך געבן ישׂראֵל אין זײַנע טעג.
teg zaine in Yisroel gebn ich vel shtilkeit un sholem un nomen
days his in Yisroel give I will quietness and peace and name

ער וועט בויען אַ הויז צו מײַן נאָמען, און ער וועט מיר זײַן פֿאַר אַ
a far zain mir vet er un nomen main tsu hoiz a boien vet er
a for be me will he and name my to house a build will he

זון, און איך אים פֿאַר אַ פֿאָטער; און איך וועל באַפֿעסטיקן דעם טראָן
tron dem bafestikn vel ich un foter a far im ich un zun
throne the establish will I and father a for him I and son

פֿון זײַן מלוכה איבער ישׂראֵל אויף אייביק. [א] אַצונד, מײַן זון, זאָל
zol zun main atsund eibik oif Yisroel iber meluche zain fun
may son my now ever for Yisroel over kingdom his of

ה זײַן מיט דיר, און זאָלסט מצליח זײַן, און בויען
boien un zain matsliech zolst un dir mit zain Hashem
build and be succeed may you(SG) and you(SG) with be Hashem

דאָס הויז פֿון ה דײַן ג-ט, אַזוי ווי ער האָט גערעדט וועגן
vegen geredt hot er vi azoi G-t dain Hashem fun hoiz dos
concerning spoken has he as so G-d your Hashem of house this

דיר. [ב] זאָל נאָר ה דיר געבן שׂכל און פֿאַרשטאַנדיקייט,
farshtandikeit un seichel gebn dir Hashem nor zol dir
wisdom and reason give you(SG) Hashem only may you(SG)

און דיך באַפֿעלן איבער ישׂראֵל; און אַז דו זאָלסט
zolst du az un Yisroel iber bafeln dich un
you(SG) shall you that and Yisroel over give a charge you(SG) and

היטן די תורה פֿון ה דײַן ג-ט. [ג] דענצמאָל וועסטו מצליח
matsliech vestu dentsmol G-t dain Hashem fun toyre di hitn
succeed will you(sg) then G-d your Hashem of Torah the keep

זײַן, אַז דו וועסט היטן צו טאָן די חוקים און די געזעצן וואָס
vos gezetsn di un chukkim di ton tsu hitn vest du az zain
which laws the and statutes the do to keep will you if be

ה האָט באַפֿוילן משהן פֿאַר ישׂראֵל. זײַ שטאַרק און פֿעסט,
fest un shtark zai Yisroel far Mosheen bafoiln hot Hashem
firm and strong be Yisroel for Moshe commanded has Hashem

זאָלסט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן. [ד] און אָט אין
in ot un angstn nisht un hobn moire nisht zolst
in behold and dread not and have fear not you(SG) shall

מײַן אָרימקייט האָב איך צוגעגרייט פֿאַר דעם הויז פֿון ה
Hashem fun hoiz dem far tsugegreit ich hob orimkeit main
Hashem of house the for prepared I have poor strivings my

הונדערט טויזנט צענטנער גאָלד, און טויזנט מאָל טויזנט צענטנער
tsentner toiznt mol toiznt un gold tsentner toiznt hundert
talents thousand time thousand and gold talents thousand hundred

זילבער, און קופֿער און אײַזן אָן אַ וואָג, וואָרעם עס איז דאָ
do iz es vorem vog a on aizn un kuper un zilber
here is there for weighing a without iron and bronze and silver

לרוב; אויך האָלץ און שטיינער האָב איך צוגעגרייט, און דו
lerov oich holts un shteiner un hob ich tsugegreit un du
abundance in and wood also and stones have I prepared and you

קענסט נאָך צולייגן דערצו. [טו] און בײַ דיר זײַנען דאָ אַ סך
kenst noch tsuleigen dertsu un bai dir zainen do a sach
can yet add thereto and with you(SG) are here a lot of

(stone) and etz (wood), and all manner of artisans chacham in every task. 16 Of the zahav, the kesef, and the nechoshet, and the barzel, there is no number. Arise therefore, and begin and work, and Hashem be with thee.

17 Dovid also commanded all the sarim of Yisroel to help Sh'lomo bno, saying, 18 Is not Hashem Eloheichem with you? And hath He not given you rest on every side? For He hath given the inhabitants of ha'aretz into mine yad, and ha'aretz is subdued before Hashem, and before His people. 19 Now set your levav and your nefesh to seek Hashem Eloheichem; arise therefore, and build ye the Mikdash Hashem HaElohim, to bring Aron Brit Hashem, and the K'lei Kodesh HaElohim (Holy Vessels of G-d), into the Bayit that is to be built to the Shem of Hashem.

23 So when Dovid was old and full of days, he made Sh'lomo bno Melech Yisroel. 2 And he gathered together all the sarim of Yisroel, with the Kohanim and the Levi'im. 3 Now the Levi'im were numbered from the age of thirty years and upward; and their number by their gulgelot (totals, head count), gevarim (men), was thirty

בַּעַל-מְלָאכוֹת , שטיינהעקער, און מײַנסטערס אין שטיין און אין האָלץ,
holts in un shtein in mainsters un shteinheker baal-meloches
wood in and stone in craftsmen and stonecutters craftsmen

און אַלערלײ קינצלער אין יעטוועדער מלאָכה . טז צום גאָלד, צום
tsum gold tsum meloche yetveder in kintsler alerlei un
for the gold for the craft every in artists all kinds of and

זילבער, און צום קופּער, און צום אײַזן, איז קײן צאָל
tsol kein iz aizn tsum un kuper tsum un zilber
number of any there is iron for the and bronze for the and silver

נישטאָ ; שטיי אויף און טו, און זאָל ה זײַן מיט דיר .
dir mit zain Hashem zol un tu un oif shtei nishto
you(SG) with be Hashem may and act and up rise there is not

יז און דָּוִד האָט באַפֿוילן אַלע האַרן פֿון יִשְׂרָאֵל צו העלפֿן זײַן
zain helfn tsu Yisroel fun harn ale bafoiln hot Dovid un
his help to Yisroel of leaders all commanded has Dovid and

זון שלמהן : יח פֿאַר וואָר, ה אלוקיכם איז מיט אײַך, און ער
er un aich mit iz Elokeichem Hashem vor far Shlomoen zun
he and you with is your G-d Hashem truly for Sh'lomo son

האָט אײַך באַרוט פֿון רונד אַרום , וואָרעם ער האָט געגעבן אין
in gegebn hot er vorem arum rund fun barut aich hot
into given has he for around all from given rest you has

מײַן האַנט די באַוווינער פֿון לאַנד , און דאָס לאַנד ליגט באַצווונגען
batsvungen ligt land dos un land fun bavoiner di hant main
subdued lies land the and the land of inhabitants the hand my

פֿאַר ה און פֿאַר זײַן פֿאָלק . יט אָצונד , גיט אײַער האַרץ און
un harts aier git atsund folk zain far un Hashem far
and heart your give now people his before and Hashem before

אײַער זעל צו זוכן ה אלוקיכם , און שטייט אויף, און בויט
boit un oif shteit un Elokeichem Hashem zuchn tsu zel aier
build and up stand and your G-d Hashem seek to soul your

דאָס מִקְדָּשׁ פֿון ה דעם האַר, כדי צו ברענגען דעם אָרון
oren dem brengen tsu kedei har dem Hashem fun mikdash dos
aron the bring to in order to L-rd the Hashem of Mikdash the

פֿון ג-טס ברית , און די הייליקע כלים פֿון ה , אין דעם הויז
hoiz dem in Hashem fun keilim heilike di un bris G-ts fun
house the in Hashem of vessels holy the and covenant G-d's of

וואָס ווערט געבויט צו דעם נאָמען פֿון ה .
Hashem fun nomen dem tsu geboit vert vos
Hashem of name the to built shall be which

כג

און דָּוִד איז געווָארן אַלט און זאַט מיט טעג, און ער האָט
hot er un teg mit zat un alt gevorn iz Dovid un
had he and days with sated and old was is Dovid and

געמאַכט זײַן זון שלמהן פֿאַר מלך איבער ישְׂרָאֵל. ב און
un Yisroel iber melech far Shlomoen zun zain gemacht
and Yisroel over king for Sh'lomo son his made

ער האָט אײַנגעזאַמלט אַלע האַרן פֿון יִשְׂרָאֵל, און די כּהנים און די
di un koyanim di un Yisroel fun harn ale aingezamlt hot er
the and kohanim the and Yisroel of leaders all gathered has he

לוִיִּם . ג און די לוִיִּם זײַנען געצײלט געווָארן פֿון דרײַסיק יאָר
yor draisik fun gevorn getseilt zainen Leviim di un Leviim
years thirty from become counted are Levi'im the and Levi'im

אַלט און העכער, און זייער צאָל לויט זייערע קעפּ, פֿון די
di fun kep zeyere loit tsol zeyer un hecher un alt
the of head their according to number their and upward and old

מענער, איז געווען אַכט און דרייַסיק טויזנט . ד פ�ון די דאָזיקע, אויף
oif dozike di fun toiznt draisik un acht geven iz mener
for this the of thousand thirty and eight was is men

אויפצופאַסן אויף דער אַרבעט פֿון הויז פֿון ה פֿיר און צוואַנציק
tsvantsik un fir Hashem fun hoiz fun arbet der oif oiftsupasn
twenty and four Hashem of house of work the over guarding

טויזנט , און אויפֿזעער און ריכטער, זעקס טויזנט . ה און פֿיר
fir un toiznt zeks richter un oifzeer un toiznt
four and thousand six judges and overseers and thousand

טויזנט טויערלייַט ; און פֿיר טויזנט וואָס זאָלן לויבן ה
Hashem loibn zoln vos toiznt fir un toierlait toiznt
Hashem praise shall which thousand four and gatekeepers thousand

מיט די כּלֵי־זֶמֶר וואָס איך האָב געמאַכט אויף צו לויבן .
loibn tsu oif gemacht hob ich vos klei-zemer di mit
praise to for made have I which musical instruments the with

ו און דָּוִד האָט זיי אײַנגעטיילט אין אײַנטיילונגען לויט די
di loit ainteilungen in aingeteilt zei hot Dovid un
the according to divisions in divided them has Dovid and

זין פֿון לֵוִי : גֵּרשׁוֹן , קְהָת , און מְרָרי .
Merari un Kohat Gershon Levin fun zin
Merari and Kehat Gershon Levi of sons

ז פֿון די גֵּרשונים : לַעְדָּן , און שִׁמְעִי . ח די זין פֿון לַעְדָּנען :
Ladanen fun zin di Shimei un Ladan Gershonim di fun
La'dan of sons the Shime'i and La'dan Gershoni the of

דער הויפּט יחיאל , און זֵתָם , און יוֹאֵל – דריי . ט די זין פֿון
fun zin di drai Yoel un Zetam un Yechiel hoipt der
of sons the three Yoel and Zetam and Yechiel head the

שְׁמְעִין : שלומית , און חזיאל , און הָרָן – דריי . די דאָזיקע זײַנען
zainen dozike di drai Haran un Chaziel un Shelomit Shimeyen
are these the three Haran and Chaziel and Shelomit Shime'i

געווען הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון לַעְדָּן . י און די זין פֿון
fun zin di un Ladan fun foterhaizer di fun hoiptn geven
of sons the and La'dan of father's household the of leaders were

שְׁמְעִין זײַנען געווען: יחת , זינאָ, און יְעוש און בריעָה . דאָס
dos Beriah un Yeush un Zina Yachat geven zainen Shimeyen
these Beri'ah and Ye'ush and Zina Yachat were are Shime'i

זײַנען געווען די פֿיר זין פֿון שִׁמְעִין .
Shimeyen fun zin fir di geven zainen
Shime'i of sons four the were are

יא און יַחת איז געווען דער הויפּט, און זיזָה דער צווייטער; און
un tsveiter der Zizah un hoipt der geven iz Yachat un
and second the Zizah and head the was is Yachat and

יְעוש און בריעָה האָבן נישט געהאַט פֿיל זין , דערום זײַנען זיי
zei zainen derum zin fil gehat nisht hobn Beriah un Yeush
they are therefore sons many had not have Beri'ah and Ye'ush

אין דער ציילונג געווען אײַן פֿאָטערהויז .
foterhoiz ein geven tseilung der in
father's household one reckoning been counting the in

יב די זין פֿון קְהָת ; עַמְרָם , יִצְהָר , חֶבְרוֹן , און עוזיאל –
Uziel un Chevron Yitshar Amram Kohat fun zin di
Uzziel and Chevron Yitzhar Amram Kehat of sons the

יג . פֿיר די זין פֿון עַמְרָמען : אַהרֹן , און משה . און אַהרֹן איז
iz Aharon un Moshe un Aharon Amramen fun zin di fir
is Aaron and Moshe and Aaron Amram of sons the four

and eight elef. [4] Of which, twenty and four elef were to look after the work of the Beis Hashem; and six alafim were shoterim *(officials)* and shofetim *(judges)*; [5] Moreover four alafim were sho'arim *(gatekeepers)*; and four alafim praised Hashem with the kelim *(instruments)* which I made, said Dovid, to praise therewith.

[6] And Dovid divided them into divisions among the Bnei Levi, namely, Gershon, Kehat, and Merari.

[7] Of the Gershoni were La'dan, and Shime'i. [8] The Bnei La'dan; the rosh was Yechiel, and Zetam, and Yoel, three. [9] The Bnei Shime'i; Shelomit, and Chaziel, and Haran, three. These were the rashei avot of La'dan. [10] And the Bnei Shime'i were Yachat, Zina, and Ye'ush, and Beri'ah. These four were the Bnei Shime'i.

[11] And Yachat was rosh, and Zizah the second; but Ye'ush and Beri'ah had not many banim; therefore they were in pekudah echad *(one reckoning)*, according to their bais av.

[12] The Bnei Kehat; Amram, Yitzhar, Chevron, and Uzziel, four. [13] The Bnei Amram; Aharon and Moshe; Aharon was

אָפּגעשיידט געווארן, כדי אים צו הייליקן פֿאַר גאָר הייליק, אים
im heilik gor far heilikn tsu im kedei gevorn opgesheidt
him holy utmost for consecrate to him so that become separated

און זיַנע זין ביז אייביק, צו דעמפֿן פֿאַר ה , אים צו
tsu im Hashem far demfn tsu eibik biz zin zaine un
to him Hashem before burn up in smoke to ever for sons his and

באַדינען, און צו בענטשן אין זיַין נאָמען אייביק . [ד] און משה דער
der Moshe un eibik nomen zain in bentshn tsu un badinen
the Moshe and eternally name his in bless to and minister

מאַן פֿון ג-ט, זיַנע קינדער ווערן געהרופֿן אויף שבֿט לֵוִי . [טו] די
di Levi sheyvet oif gerufn vern kinder zaine G-t fun man
the Levi tribe for called become children his G-d of man

זין פֿון משהן זיַנען געווען: גֵּרשׁוֹם , און אֱלִיעֶזֶר.
Eliezer un Gershom geven zainen Mosheen fun zin
Eli'ezer and Gershom were are Moshe of sons

[טז] די זין פֿון גֵּרשׁוֹמען : שבֿוּאֵל דער הויפּט. [יז] און די זין פֿון
fun zin di un hoipt der Shevuel Gershomen fun zin di
of sons the and head the Shevuel Gershom of sons the

אֱלִיעֶזֶר זיַנען געווען: רחבֿיָה דער הויפּט. און אֱלִיעֶזֶר האָט נישט
nisht hot Eliezer un hoipt der Rechavyah geven zainen Eliezern
not has Eliezer and head the Rechavyah were are Eli'ezer

געהאַט קיין אַנדערע זין ; אָבער די זין פֿון רחבֿיָהן זיַנען געווען
geven zainen Rechavyahn fun zin di ober zin andere kein gehat
were are Rechavyah of sons the but sons other any had

פֿיל ביז גאָר . [יח] די זין פֿון יִצהָרן זיַנען געווען: שלוֹמית
Shelomit geven zainen Yitsharn fun zin di gor biz fil
Shelomit were are Yitzhar of sons the very much unto many

דער הויפּט. [יט] די זין פֿון חֶבְרוֹנען : אירִיָהו , דער הויפּט, אַמַריָה
Amaryah hoipt der Yeriyahu Chevronen fun zin di hoipt der
Amaryah head the Yeriyahu Chevron of sons the head the

דער צווייטער, יַחזיאֵל דער דריטער, און איקמעם דער פֿירטער. [כ] די
di firter der Yekameam un driter der Yachaziel tsveiter der
the fourth the Yekam'am and third the Yachaziel second the

זין פֿון עוזיאֵלן: מִיכָה דער הויפּט, און יִשִיָה דער צווייטער.
tsveiter der Yishiyah un hoipt der Michah Uzieln fun zin
second the Yishiyah and head the Michah Uzziel of sons

[כא] די זין פֿון מְרָרִין : מַחלי , און מושי . די זין פֿון מַחלין :
Machlien fun zin di Mushi un Machli Merarien fun zin di
Machli of sons the Mushi and Machli Merari of sons the

אֶלעָזָר, און קיש. [כב] און אֶלעָזָר איז געשטאָרבן, און האָט נישט געהאַט
gehat nisht hot un geshtorbn iz Elazar un Kish un Elazar
had not has and died is El'azar and Kish and El'azar

קיין זין , נאָר טעכטער ; און זייערע איגענע, די זין פֿון קישן ,
Kishon fun zin di eigene zeyere un techter nor zin kein
Kish of sons the own their and daughters only sons any

האָבן זיי גענומען . [כג] די זין פֿון מושין זיַנען געווען: מַחלי ,
Machli geven zainen Mushien fun zin di genumen zei hobn
Machli were are Mushi of sons the taken them have

און עֵדֶר, און יְרֵמוֹת – דריַי .
drai Yeremot un Eder un
three Y'ramot and Eder and

separated, to set him apart as Kodesh Kodashim, he and his banim ad olam, to burn offerings before Hashem, to minister unto Him, and to bless b'Shmo ad olam. [14] Now concerning Moshe the Ish HaElohim, his banim were reckoned of the Shevet Levi. [15] The Bnei Moshe were Gershom, and Eli'ezer.

[16] Of the Bnei Gershom, Shevuel was the rosh. [17] And the Bnei Eli'ezer were Rechavyah the rosh. And Eli'ezer had no banim acharim; but the Bnei Rechavyah were very many. [18] Of the Bnei Yitzhar: Shelomit the rosh. [19] Of the Bnei Chevron: Yeriyahu the first, Amaryah the seond, Yachaziel the third, and Yekam'am the fourth. [20] Of the Bnei Uzziel: Michah the first and Yishiyah the second.

[21] The Bnei Merari: Machli, and Mushi. The Bnei Machli; El'azar, and Kish. [22] And El'azar died, and had no banim, only banot, and their brethren the Bnei Kish took them as wives. [23] The Bnei Mushi; Machli, and Eder, and Yeremot, three.

כד די דאָזיקע זײַנען געווען די זין פֿון לֵוִי לויט זייערע
zeyere loit Levin fun zin di geven zainen dozike di
their according to Levi of sons the were are these the

פֿאָטערהײַזער , הויפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער לויט זייערע
zeyere loit foterhaizer di fun hoiptn foterhaizer
their according to father's household the of leaders father's household

געצײלטע, נאָך דער צאָל פֿון נעמען לויט זייערע קעפּ, די
di kep zeyere loit nemen fun tsol der noch getseilte
the ones head their according to names of number the after number

, ה פֿון הויז פֿון דינסט פֿאַר דעם אַרבעט די געטאָן האָבן
Hashem fun hoiz fun dinst dem far arbet di geton hobn vos
Hashem from house of service the for work the done have who

כה פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער. ווארעם דָּוִד האָט
gezogt hot Dovid vorem hecher un alt yor tsvantsik fun
said has Dovid because upward and old years twenty of

ה אלוקי ישְׂרָאֵל האָט באַרוט זײַן פֿאָלק, און ער רוט אין
in rut er un folk zain barut hot Yisroel Elokei Hashem
in rests it and people his given rest to has Yisroel the G-d of Hashem

ירושָׁלַיִם אויף אייביק; כו און אויך די לְוִיִים דאַרפֿן מער
nisht mer darfn Leviim di oich un eibik oif Yerushalayim
not more have need of Levi'im the also and ever for Yerushalayim

כז יָ, טראָגן דעם מישכּן , און אַלע זײַנע כּלים פֿאַר זײַן דינסט.
yo dinst zain far keilim zaine ale un mishkn dem trogn
yes service its for vessels its all and Tabernacle the carry

לויט די לעצטע ווערטער פֿון דָּוִדן איז די צײלונג פֿון די
di fun tseilung di iz Dovidn fun verter letste di loit
the of counting the is Dovid of words last the according to

כח קינדער פֿון לֵוִי געווען פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער. ווארעם
vorem hecher un alt yor tsvantsik fun geven Levi fun kinder
because upward and old year twenty from was Levi of children

זיי האָבן געדאַרפֿט שטיין ביַי דער האַנט פֿון די קינדער פֿון אַהרֹן
Aharon fun kinder di fun hant der bai shtein gedarft hobn zei
Aaron of children the of hand the by stand required have they

פֿאַר דעם דינסט פֿון הויז פֿון ה , אויף די הויפֿן , און אויף
oif un hoifn di oif Hashem fun hoiz fun dinst dem far
on and courtyards the on Hashem of house of service the for

די קאַמערן, און אויף דער רייניקונג פֿון אַלע הייליקע זאַכן , און דער
der un zachn heilike ale fun reinikung der oif un kamern di
the and things holy all of purification the on and rooms the

אַרבעט פֿון דעם דינסט פֿון הויז פֿון אלקים; כט און פֿאַר דעם אויסגעלייגטן
oisgeleigtn dem far un Elokim fun hoiz fun dinst dem fun arbet
displayed the for and G-d of house of service the of work

ברויט, און פֿאַר דעם זעמלמעל פֿאַר שפּײַזאָפּפֿער, סײַ פֿון אומגעזײַערטע
umgezaierte fun sai shpaizopfer far zemelmel dem far un broit
unleavened of whether minchah for fine flour the for and bread

קוכנס , סײַ אין אַ באַקפֿאַן, סײַ אין אַ שמאָרפֿאַן; און פֿאַר
far un shmorfan a in sai bakfan a in sai kuchns
for and frying pan a in whether bakepan a in whether cakes

יעטוועדער פֿרימאָרגן לְ און אויף צו שטיין מאָס ; טרוקענער און פֿייכטער
morgn shtein tsu oif un mos trukener un faichter yetveder
morning stand to for and measure dry and wet every

פֿאַר מאָרגן צו דאַנקען און צו לויבן ה , און דעסט גלײַכן אין
in glaichn dest un Hashem loibn tsu un danken tsu morgn far
in same that and Hashem praise to and thank to morning for

[24] These were the Bnei Levi after the bais avoteihem; even the rashei avot, as they were counted by number of shmot by their head count, that did the work for the avodas Beis Hashem, from the age of twenty shanah and upward. [25] For Dovid said, Hashem Elohei Yisroel hath given rest unto His people, that they may dwell in Yerushalayim ad l'olam; [26] And also unto the Levi'im; they shall no more carry the Mishkan, nor any kelim *(vessels)* of it for the avodah thereof. [27] According to the last instructions of Dovid the Bnei Levi were numbered from those twenty shanah and above; [28] Because their ma'amad *(position)* was to wait on the Bnei Aharon for the avodas Beis Hashem, in the khatzerot, and in the rooms, and in the tahorat *(cleansing)* of kol kodesh, and the work of the avodas Beis HaElohim; [29] Both for the Lechem HaMa'arechet *(showbread)*, and for the solet *(flour)* for minchah, and for the cakes of matzot, and for that which is baked in the pan, and for that which is scalded, and for all manner of measure and size; [30] And to stand baboker baboker

to thank and praise Hashem, and likewise at erev *(evening)*;
[31] And to offer all olot *(burnt offerings)* unto Hashem on Shabbatot, at Rosh Chodesh, and at mo'adim, according to their number ordained for them, tamid before Hashem;
[32] And that they should be shomer to keep the mishmeret *(watch, guard responsibility)* of the Ohel Mo'ed and the mishmeret of the Kodesh, and the mishmeret of the Bnei Aharon their brethren, in the avodas Beis Hashem.

24 Now these are the divisions of the Bnei Aharon; the Bnei Aharon; Nadav, and Avihu, El'azar, and Itamar. [2] But Nadav and Avihu died before avihem *(their father)*, and had no banim; therefore El'azar and Itamar became Kohanim. [3] And Dovid with both Tzadok of the Bnei El'azar, and Achimelech of the Bnei Itamar, divided them according to their pekudim *(offices, assignments)* in their avodah. [4] And there were more Rashei HaGevarim *(heads of the mighty men, heads of the leaders)* found of the Bnei El'azar than of the Bnei Itamar, and thus were they divided. Among

לא אָוונט ; און פַֿאר יעטוועדער אויפֿברענגען פֿון בראַנדאָפּפֿער צו ה
Hashem tsu brandopfer fun oifbrengen yetveder far un ovnt
Hashem to olah of offer up every for and evening

אין די שבתים , אום ראָש-חודש , און אין די יוֹם-טובֿים ,
yom-tuvim di in un rosh-choidesh um Shabbosim di in
appointed festivals the in and new moon at Shabbatot the in

לויט דער צאָל , אַזוי ווי דער דין וועגן זיי , תּמיד ,
tamid zei vegen din der vi azoi tsol der loit
continually them concerning law the as so number the according to

לב פַֿאַר ה ; און אַז זיי זאָלן היטן די היטונג פֿון דעם
dem fun hitung di hitn zoln zei az un Hashem far
the of guard responsibility the keep shall they that and Hashem before

אוֹהל-מוֹעד , און די היטונג פֿון דעם הייליקטום , און די היטונג
hitung di un heiliktum dem fun hitung di un ohel-moed
charge the and holy sanctuary the of charge the and Tent of Meeting

פֿון די קינדער פֿון אַהרֹן , זייערע ברידער , פַֿאַר דעם דינסט פֿון הויז
hoiz fun dinst dem far brider zeyere Aharon fun kinder di fun
house of service the for brothers their Aaron of children the of

פֿון ה .
Hashem fun
Hashem of

כד

און די אײַנטיילונגען פֿון די קינדער פֿון אַהרֹן זײַנען געווען:
geven zainen Aharon fun kinder di fun ainteilungen di un
were are Aaron of children the of divisions the and

די זין פֿון אַהרֹנען : נָדָבֿ , און אֲבִיהוּא, אֶלְעָזָר, און אִיתָמָר.
Itamar un Elazar Avihu un Nadav Aharonen fun zin di
Itamar and El'azar Avihu and Nadav Aaron of sons the

ב און נָדָבֿ און אֲבִיהוּא זײַנען געשטאָרבן איידער זייער פֿאָטער, און קיין
kein un foter zeyer eider geshtorbn zainen Avihu un Nadav un
any and father their before died are Avihu and Nadav and

קינדער האָבן זיי נישט געהאַט, זײַנען אֶלְעָזָר און אִיתָמָר געווען כֹּהנים .
koyanim geven Itamar un Elazar zainen gehat nisht zei hobn kinder
kohanim were Itamar and El'azar are had not they have children

ג און דָּוִד , און צָדוֹק פֿון די קינדער פֿון אֶלְעָזָר, און אֲחִימֶלֶךְ
Achimelech un Elazar fun kinder di fun Tsadok un Dovid un
Achimelech and El'azar of children the of Tzadok and Dovid and

פֿון די קינדער פֿון אִיתָמָר, האָבן זיי אײַנגעטיילט לויט זייער
zeyer loit aingeteilt zei hobn Itamar fun kinder di fun
their according to allotted they have Itamar of children the of

ד ריי אין זייער דינסט . און פֿון די קינדער פֿון אֶלְעָזָר האָבן זיך
zich hobn Elazar fun kinder di fun un dinst zeyer in rei
selves have El'azar of children the of and service their in row

געפֿונען מער הויפּטמענער ווי פֿון די קינדער פֿון אִיתָמָר; און מע האָט
hot me un Itamar fun kinder di fun vi hoiptmener mer gefunen
has one and Itamar of children the of than head men more found

זיי אַזוי אײַנגעטיילט: פֿון די קינדער פֿון אֶלְעָזָר זעכצן הויפּטן פֿון
fun hoiptn zechtsn Elazar fun kinder di fun aingeteilt azoi zei
of leaders sixteen El'azar of children the of allotted so them

פַֿאָטערהײַזער , און פֿון די קינדער פֿון אִיתָמָר, לויט זייערע
zeyere loit Itamar fun kinder di fun un foterhaizer
their according to Itamar of children the of and father's household

the Bnei El'azar there were sixteen Rashim l'Bais Avot, and eight among the Bnei Itamar according to the Bais of their Avot. [5] Thus were they divided by goralot *(lots)* with one another; for the Sarei Kodesh and Sarei HaElohim, were of the Bnei El'azar, and of the Bnei Itamar. [6] And Shema'yah ben Netan'el the Sofer, one of the Levi'im, wrote them before HaMelech, and the Sarim, and Tzadok HaKohen, and Achimelech ben Evyatar *(Abiathar)*, and before the Rashei HaAvot of the Kohanim and Levi'im, one Bais Av being chosen for El'azar, and one chosen for Itamar. [7] Now the first goral *(lot)* came forth to Yehoyariv, the second to Yedayah, [8] The third to Charim, the fourth to Seorim, [9] The fifth to Malkiyah, the sixth to Miyamin, [10] The seventh to Hakotz, the eighth to Aviyah, [11] The ninth to Yeshua, the tenth to Shekanyahu, [12] The eleventh to Elyashiv, the twelfth to Yakim, [13] The thirteenth to Chuppah, the fourteenth to Yeshevav, [14] The fifteenth to Bilgah, the sixteenth to Immer, [15] The seventeenth to Chezir, the eighteenth to Happitzetz, [16] The nineteenth to Petachyah,

פַּאָטערהייַזער , אַבט. [ה] און מע האָט זיי איינגעטיילט לויט
loit aingeteilt zei hot me un acht foterhaizer
according to allotted them has one and eight father's household

גורל, די אַזוי ווי יענע , ווָאָרעם עס זיַינען געווען פִּירשטן פון
fun firshtn geven zainen es vorem yene vi azoi di goirl
of princes were are there because the other as so the one lot

הייליקטום, און פִּירשטן פון האלקים , אי פון די קינדער פון אֶלעָזָר, אי
i Elazar fun kinder di fun i HaElokim fun firshtn un heiliktum
and El'azar of children the of and G-d of princes and holy

פון די קינדער פון איתָמָר. [ו] און שמַעיָה דער זון פון נתַנאֵל , דער
der Netaneln fun zun der Shemayah un Itamar fun kinder di fun
the Netan'el of son the Shema'yah and Itamar of children the of

שרייַבער, פון לֵוִי , האָט זיי פַּאַרשריבן פַּאַר דעם מלך , און די
di un melech dem far farshribn zei hot Levi fun shraiber
the and king the before written down them has Levi from scribe

האַרן, און צָדוֹק דעם כהן , און אֲחִימֶלֶך דעם זון פון אֶבְיָתָר , און
un Evyatarn fun zun dem Achimelech un koyen dem Tsadok un harn
and Evyatar of son the Achimelech and kohen the Tzadok and lords

די הויפטן פון די פַּאָטערהייַזער פון די כהנים און פון די לְוִיים :
Leviim di fun un koyanim di fun foterhaizer di fun hoiptn di
Levi'im the of and kohanim the of father's household the of leaders the

איין פַּאָטערהויז געגומען פון אֶלעָזָר, און איינס געגומען פון
fun genumen eins un Elazar fun genumen foterhoiz ein
from taken one and El'azar from taken father's household one

איתָמָר.
Itamar
Itamar

[ז] און דער ערשטער גורל איז אַרויסגעגאַנגען אויף יהוֹיָריבֵן , דער
der Yehoyarivn oif aroisgegangen iz goirl ershter der un
the Yehoyariv on come forth is lot first the and

צווייטער אויף ידַעיָה ; [ח] דער דריטער אויף חָרִמען , דער פִּיר‌טער
firter der Choremen oif driter der Yedayahn oif tsveiter
fourth the Charim on third the Yedayah on second

אויף שְׂעוֹרימען ; [ט] דער פִּינפטער אויף מַלכִּיָה , דער זעקסטער אויף
oif zekster der Malkiyahn oif finfter der Shaarayimen oif
on sixth the Malkiyah on fifth the Seorim on

מִיָמִנען ; [י] דער זיבעטער אויף הַקוֹצ , דער אַכטער אויף אֲבִיָה ;
Aviyahn oif achter der hakotsn oif zibeter der Miyaminen
Aviyah on eighth the Hakotz on seventh the Miyamin

[יא] דער נייַנטער אויף יֵשׁוּעַ , דער צענטנער אויף שכַנְיָהוּ ; [יב] דער
der Shekanyahuen oif tsentner der Yeshuaen oif nainter der
the Shekanyahu on tenth the Yeshua on ninth the

עלפטער אויף אֶלְיָשִׁיבּ , דער צוועלפטער אויף יָקִימען ; [יג] דער דרייַצנטער
draitsnter der Yakimen oif tsvelfter der Elyashivn oif elfter
thirteenth the Yakim on twelfth the Elyashiv on eleventh

אויף חופּהן , דער פֿערצנטער אויף יֶשֶׁבְאָבָן ; [יד] דער פֿופצנטער אויף
oif futsnter der Yeshevavn oif fertsnter der Chuppahn oif
on fifteenth the Yeshevav on fourteenth the Chuppah on

בלגָה , דער זעכצנטער אויף אִמֵּרן ; [טו] דער זיבעצנטער אויף חֵזִירן ,
Cheziren oif zibetsnter der Immern oif zechtsnter der Bilgahn
Chezir on seventeenth the Immer on sixteenth the Bilgah

the twentieth to Yechezkel, [17] The one and twentieth to Yachin, the two and twentieth to Gamul, [18] The three and twentieth to Delayahu, the four and twentieth to Ma'azyahu. [19] These were the pekudim *(offices, assigments)* of them in their avodah to come into the Bais Hashem, according to their mishpatim *(regulations)*, under Aharon Avihem just as Hashem Elohei Yisroel had commanded him.

דער אַכצענטער אויף הַפּצִצ ; יזדער נײַנצנטער אויף פּתַחיָהו ,
Petachyahn oif naintsnter der Hapitsetsn oif achtsenter der
Petachyah on nineteenth the Happitzetz on eighteenth the

דער צוואַנציקסטער אויף יחֶזקֵאלן ; יחדער איין און צוואַנציקסטער אויף
oif tsvantsikster un ein der Yechezkeln oif tsvantsikster der
on twentieth and one the Yechezkel on twentieth the

יָכינען , דער צווײ און צוואַנציקסטער אויף גָמולן ; יטדער דריַ
drai der Gamuln oif tsvantsikster un tsvei der Yachinen
three the Gamul on twentieth and two the Yachin

און צוואַנציקסטער אויף דלָיָהון , דער פֿיר און צוואַנציקסטער אויף
oif tsvantsikster un fir der Delayahuen oif tsvantsikster un
on twentieth and four the Delayahu on twentieth and

מַעַזיָהון . כטדאָס איז געווען זייער ריי אין זייער דינסט , צו קומען אין
in kumen tsu dinst zeyer in rei zeyer geven iz dos Maazyahuen
in come to service their in row their was is this Ma'azyahu

הויז פֿון ה לויט דעם געזעץ צו זיי דורך דער האַנט
hant der durch zei tsu gezets dem loit Hashem fun hoiz
hand the by them to law the according to Hashem of house

פֿון זייער פֿאָטער אַהרֹנען , אַזוי ווי ה אלוקי יִשׂרָאֵל האָט אים
im hot Yisroel Elokei Hashem vi azoi Aharonen foter zeyer fun
him has Yisroel the G-d of Hashem as so Aaron father their of

באַפֿוילן .
bafoiln
commanded

[20] And the rest of the Bnei Levi were these: Of the Bnei Amram: Shuva'el; of the Bnei Shuva'el: Yechdeyahu. [21] Concerning Rechavyahu, of the Bnei Rechavyahu, the first was Yishiyah. [22] Of the Yitzhari: Shelomot; of the Bnei Shelomot: Yachat. [23] And [the Bnei Chevron]: Yeriyahu the first, Amaryahu the second, Yachaziel the third, Yekam'am the fourth. [24] Of the Bnei Uzziel: Michah; of the Bnei Michah: Shamir. [25] The brother of Michah was Yishiyah; of the Bnei Yishiyah: Zecharyah. [26] The Bnei Merari were Machli and Mushi; the Bnei Ya'aziyahu, Beno. [27] The Bnei Merari: by Beno Ya'aziyahu: Shoham,

כ און פֿון די איבעריקע קינדער פֿון לֵוִי : פֿון די זין פֿון עַמרָמען ,
Amramen fun zin di fun Levi fun kinder iberike di fun un
Amram of sons the of Levi of children remaining the of and

שובאֵל ; פֿון די זין פֿון שובאֵלן , יֶחדְיָהו . כאפֿון רחבַיָהון :
Rechavyahun fun Yechdeyahu Shuvaeln fun zin di fun Shuvael
Rechavyahu of Yechdeyahu Shuva'el of sons the of Shuva'el

פֿון די זין פֿון רחבַיָהון , דער הויפּט יִשׁיָה . כבפֿון די יִצהָרים ,
Yitsharim di fun Yishiyah hoipt der Rechavyahun fun zin di fun
Yitzhari the of Yishiyah head the Rechavyahu of sons the of

שלומות ; פֿון די זין פֿון שלומות , יַחַת . כגאון די זין פֿון
fun zin di un Yachat Shelomot fun zin di fun Shelomot
of sons the and Yachat Shelomot of sons the of Shelomot

חֶברונען , אירְיָהו , אַמַרְיָהו דער צווייטער, יַחזִיאֵל דער דריטער,
driter der Yachaziel tsveiter der Amaryahu Yeriyahu Chevronen
third the Yachaziel second the Amaryahu Yeriyahu Chevron

איקַמעָם דער פֿירטער. כדדי זין פֿון עוזיאֵלן, מִיכָה ; פֿון די זין
zin di fun Michah Uzieln fun zin di firter der Yekameam
sons the of Michah Uzziel of sons the fourth the Yekam'am

פֿון מִיכָהן , שָׁמיר . כהדער ברודער פֿון מיכָה , יִשׁיָה ; פֿון די
di fun Yishiyah Michah fun bruder der Shamir Michahn fun
the of Yishiyah Michah of brother the Shamir Michah of

זין פֿון יִשׁיָהן , זכַריָהו . כודי זין פֿון מְרָרין , מַחלי , און
un Machli Merarien fun zin di Zecharyahu Yishiyahn fun zin
and Machli Merari of sons the Zecharyahu Yishiyah of sons

מושי ; די זין פֿון זיין זון יַעֲזיָהון – כזדי קינדער פֿון מְרָרין
Merarien fun kinder di Yaaziyahuen zun zain fun zin di Mushi
Merari of children the Ya'aziyahu son his of sons the Mushi

פֿון זיין זון יַעֲזיָהון , שוהַם , און זַכּור , און עִבְרי. כחפֿון
fun Ivri un Zakur un Shoham Yaaziyahuen zun zain fun
of Ivri and Zakkur and Shoham Ya'aziyahu son his of

and Zakkur, and Ivri.
28 Of Machli came El'azar, who had no banim.
29 Concerning Kish: the ben Kish was Yerachme'el.
30 The Bnei Mushi: Machli, and Eder, and Yerimot. These were the Bnei HaLevi'im after the Bais Avoteihem. 31 These likewise cast goralot *(lots)* corresponding to their brethren the Bnei Aharon in the presence of Dovid HaMelech, and Tzadok, and Achimelech, and the Rashei HaAvot LaKohanim and Levi'im, even the Avot HaRosh as well as Achiv HaKatan.

מַחְלִי , אֶלְעָזָר; אוֹן עַר הָאָט נִישְׁט גֶעהַאט קִיין זִין . כט קִישִׁי פֿוּן קִישִׁן ,
Kishon fun zin kein gehat nisht hot er un Elazar Machlien
Kish of sons any had not has he and El'azar Machli

דִּי זִין פֿוּן קִישִׁן , יְרַחְמְאֵל . ל אוֹן דִּי זִין פֿוּן מוּשִׁי , מַחְלִי ,
Machli Mushien fun zin di un Yerachmeel Kishon fun zin di
Machli Mushi of sons the and Yerachme'el Kish of sons the

אוֹן עֶדֶר, אוֹן יְרִימוֹת . דָּאָס זֶיַינען גֶעווֶען דִּי קִינְדֶער פּוּן דִּי לְוִיִּם
Leviim di fun kinder di geven zainen dos Yerimot un Eder un
Levi'im the of children the were are these Yerimot and Eder and

לוּיט זִייערע פָּאָטֶערהַיזֶער . לא אוֹן זִי אוֹיךְ הָאבֶן גֶעוואָרפֶן
gevorfn hobn oich zei un foterhaizer zeyere loit
cast have also they and father's household their according to

גוֹרָל אַזוֹי וִוי זִייערע בְּרִידֶער , דִּי קִינְדֶער פּוּן אַהֲרֹן , פַֿאר
far Aharon fun kinder di brider zeyere vi azoi goirl
before Aaron of children the brothers their as according to lots

דעם מֶלֶךְ דָּוִד , אוֹן צָדוֹק , אוֹן אֲחִימֶלֶךְ , אוֹן דִּי הויפּטן
hoiptn di un Achimelechn un Tsadokn un Dovid melech dem
leaders the and Achimelech and Tzadok and Dovid king the

פּוּן דִּי פָּאָטֶערהַיזֶער פּוּן דִּי כֹּהֲנִים אוֹן פּוּן דִּי לְוִיִּם ; דִּי
di Leviim di fun un koyanim di fun foterhaizer di fun
the Levi'im the of and kohanim the of father's household the of

פָּאָטֶערהַיזֶער פּוּן דעם הויפּט אַזוֹי וִוי זַיין יִינגְסטֶער בְּרוּדֶער.
bruder yingster zain vi azoi hoipt dem fun foterhaizer
brother youngest his as so head the of father's household

כה

25 Moreover Dovid and the sarim of the tzava separated for avodah of the Bnei Asaph, and of Heman, and of Yedutun, who should prophesy with kinnorot, with nevalim, and with cymbals; and the number of the workmen according to their avodah *(service)* was; 2 Of the Bnei Asaph; Zakkur, and Yosef, and Netanyah, and Asarelah, the Bnei Asaph under the hand of Asaph, which prophesied according to the order of HaMelech. 3 Of Yedutun, the Bnei Yedutun: Gedalyahu, and Tzeri, and Yeshayahu, Chashavyahu, and Mattityahu, six, under the hand of their

אוֹן דָּוִד אוֹן דִּי הַאר פּוּן חִיל הָאבֶן אֶפְּגֶעשַׁיידט פַֿאר דעם
dem far opgesheidt hobn cheil fun harn di un Dovid un
the for separated have army of leaders the and Dovid and

דִּינְסט פּוּן זִין פּוּן אָסָפּ אוֹן הֵימָנען אוֹן יְדוּתוּנען ,
Yedutunen un Hemanen un ASafn fun zin di fun dinst
Yedutun and Heman and Asaph of sons the of service

דִּי וואָס הָאבֶן נְבִיאִישׁ גֶעשְׁפִּילט אוֹיף הַארְפֶֿן, אוֹיף גִיטַארְן, אוֹן אוֹיף
oif un gitarn oif harfn oif geshpilt neviish hobn vos di
on and lyres on harps on played prophetic have who the ones

צִימְבַלְען; אוֹן זִייער צָאָל , פּוּן דִּי מַענְטשֶׁן וואָס הָאבֶן גֶעטָאָן דִּי
di geton hobn vos mentshn di fun tsol zeyer un tsimblen
the done have which men the of number their and cymbals

אַרְבַּעט לוּיט זִייער דִּינְסט , אִיז גֶעווֶען: ב פּוּן דִּי זִין פּוּן אָסָפּ ,
ASafn fun zin di fun geven iz dinst zeyer loit arbet
Asaph of sons the of was is service their according to work

זַכּוּר , אוֹן יוֹסֵף , אוֹן נְתַנְיָה , אוֹן אַשַׂרְאֵלָה, דִּי זִין פּוּן אָסָפּ ;
ASafn fun zin di Asarelah un Netanyah un Yosef un Zakur
Asaph of sons the Asarelah and Netanyah and Yosef and Zakkur

אוּנְטֶער דער הַאנְט פּוּן אָסָפּ , וואָס הָאט נְבִיאִישׁ גֶעשְׁפִּיטל לוּיט
loit geshpitl neviish hot vos ASafn fun hant der unter
according to played prophetic has which Asaph of hand the under

דעם אֵיינְשְׁטֶעל פּוּן דעם מֶלֶךְ . ג פּוּן יְדוּתוּנען , דִּי זִין פּוּן יְדוּתוּנען :
Yedutunen fun zin di Yedutunen fun melech dem fun ainshtel dem
Yedutun of sons the Yedutun of king the of order the

גְּדַלְיָהוּ , אוֹן צְרִי , אוֹן יְשַׁעְיָהוּ , חֲשַׁבְיָהוּ , אוֹן מַתִּתְיָהוּ –
Mattityahu un Chashavyahn Yeshayahu un Tsori un Gedalyahu
Mattityahu and Chashavyahu Yeshayah and Tzeri and Gedalyahu

זעקס, אוּנְטֶער דער הַאנְט פּוּן זִייער פָֿאטֶער יְדוּתוּנען , וואָס הָאט נְבִיאִישׁ
neviish hot vos Yedutunen foter zeyer fun hant der unter zeks
prophetic has who Yedutun father their of hand the under six

av Yedutun, who prophesied with a kinnor, to give thanks and to praise Hashem.

[4] Of Heman, the Bnei Heman: Bukiyahu, Matanyahu, Uzziel, Shevuel, and Yerimot, Chananyah, Chanani, Eliatah, Giddalti, and Romamti-Ezer, Yoshbekashah, Maloti, Hotir, and Machazi'ot;

[5] All these were the banim Heman the chozer *(seer)* of HaMelech in the devarim of Elohim, to lift up the keren. And HaElohim gave to Heman fourteen banim and three banot.

[6] All these were under the hand of their av for shir in the Beis Hashem, with cymbals, nevalim, and kinnorot, for avodas Beis HaElohim, under the support of HaMelech to Asaph, Yedutun, and Heman.

[7] So the number of them, with their brethren that were trained in the shir Hashem *(music, songs of* Hashem*)*, even all that were skilled, was two hundred fourscore and eight.

[8] And they cast goralot, shift against shift, katon as well as gadol, the meiven *(expert)* as well as the talmid *(student)*.

ז פֹּון הַשֵּׁם . ה לוּיבן אוּן דאַנקען בּיים הַאַרְף אַ אויף געשפּילט
fun Hashem loibn un danken baim harf a oif geshpilt
of Hashem to praise and to thank with the harp a on played

הֵימָנען , די זין פֹּון הֵימָנען : בּוּקִיָּהוּ , מַתַּנְיָהוּ , עוּזִיאֵל, שְׁבוּאֵל ,
Shevuel Uziel Matanyahu Bukiyahu Hemanen fun zin di Hemanen
Shevuel Uzziel Matanyahu Bukiyahu Heman of sons the Heman

אוּן יְרִימוֹת , חֲנַנְיָה , חֲנָנִי , אֱלִיאָתָה, גִּדַּלְתִּי , אוּן רוֹמַמְתִּי-עֶזֶר ,
Romamti-Ezer un Giddalti Eliatah Chanani Chananyah Yerimot un
Romamti-Ezer and Giddalti Eliatah Chanani Chananyah Yerimot and

יָשְׁבְקָשָׁה , מַלּוֹתִי , הוֹתִיר, מַחֲזִיאוֹת . ח די אַלע זיינען געווען זין פֹּון
fun zin geven zainen ale di Machaziot Hotir Maloti Yoshbekashah
of sons were are all the Machazi'ot Hotir Maloti Yoshbekashah

הֵימָן דעם מלכס זעער אין זאַכן פֹּון האלקים – צו דערהייבן האָרן,
horn derheibn tsu HaElokim fun zachn in zeer melechs dem Heman
horn exalt to G-d of things in seer king's the Heman

וואָרעם האלקים האָט געשאָנקען הֵימָנען פֿערצן זין אוּן
un zin fertsn Hemanen geshonken hot HaElokim vorem
and sons fourteen Heman made a present to has G-d because

דריי טעכטער . ט די אַלע זיינען געווען אונטער דער האַנט פֹּון זייער פאָטער,
foter zeyer fun hant der unter geven zainen ale di techter drai
father their of hand the under were are all the daughters three

ביים געזאַנג אין הויז פֹּון ה , מיט צימבלען, גיטאַרן, אוּן האַרְפֿן,
harfn un gitarn tsimblen mit Hashem fun hoiz in gezang baim
harps and lyres cymbals with Hashem of house in song at

פֿאַר דעם דינסט פֹּון הויז פֹּון אלקים, לויט דעם איינשטעל פֹּון
fun ainshtel dem loit Elokim fun hoiz fun dinst dem far
of supervision the according to G-d of house of service the for

מלך – אָסָף , ידותון , אוּן הֵימָן .
melech ASaf un Yedutun un Heman
the king Asaph and Yedutun and Heman

ז אוּן זייער צאָל מיט זייערע ברידער , געלערנטע אין געזאַנג
gezang in gelernte brider zeyere mit tsol zeyer un
song in trained brothers their with number their and

צו ה , אַלע קענער, איז געווען צוויי הונדערט אוּן אַכט אוּן
un acht un hundert tsvei geven iz kener ale Hashem tsu
and eight and hundred two was is expert all Hashem to

אַכציק . ח אוּן זיי האָבן געוואָרפֿן גורל, אַ וואַך קעגן , אַזוי דער
der azoi kegen vach a goirl gevorfn hobn zei un achtsik
the so against watch a lots cast have they and eighty

קלענסטער אַזוי דער גרעסטער, דער קענער אַזוי ווי דער
der vi azoi kener der grester der azoi klenster
the as so knowledgeable ones the greater the so least

תַּלְמִיד .
talmid
student

[9] Now the first goral which was for Asaph fell to Yosef;

ט און דער ערשטער גורל איז
un der ershter goirl iz
and the first lot is
אַרויסגעגאַנגען אויף – אָסָפֶן אויף
aroisgegangen oif ASafn oif
come forth on Asaph on
יוֹסֵף .
Yosefn
Yosef

the second to Gedalyahu, who with his brethren and banim were 12;

דער צווייטער גְּדַלְיָהוּ ; ער און זיַנע ברידער און זיַנע
der tsveiter Gedalyahu ; er un zaine brider un zaine
the second Gedalyahu ; he and his brothers and his
זין – צוועלף.
zin tsvelf
sons twelve

[10] The third to Zakkur, he, his banim, and his brethren, were 12;

י דער דריטער זַכּוּר , ער זיַנע זין , און זיַנע ברידער –
der driter Zakur , er zaine zin , un zaine brider
the third Zakkur , he his sons , and his brothers –
צוועלף.
tsvelf
twelve

[11] The fourth to Yitzri, he, his banim, and his brethren, were 12;

יא דער פֵּירטער אויף יִצְרִין , ער זיַנע זין , און זיַנע ברידער
der firter oif Yitsrien , er zaine zin , un zaine brider
the fourth on Yitzri , he his sons , and his brothers
– צוועלף.
tsvelf
twelve

[12] The fifth to Netanyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

יב דער פִֿינפֿטער נְתַנְיָהוּ , ער זיַנע זין , און זיַנע ברידער –
der finfter Netanyah , er zaine zin , un zaine brider
the fifth Netanyahu , he his sons , and his brothers –
צוועלף.
tsvelf
twelve

[13] The sixth to Bukiyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

יג דער זעקסטער בוקִיָהוּ , ער זיַנע זין , און זיַנע ברידער –
der zekster Bukiyahu , er zaine zin , un zaine brider
the sixth Bukiyahu , he his sons , and his brothers –
צוועלף.
tsvelf
twelve

[14] The seventh to Yesarelah, he, his banim, and his brethren, were 12;

יד דער זיבעטער יְשַׂרְאֵלָה , ער זיַנע זין , און זיַנע ברידער –
der zibeter Yesarelah , er zaine zin , un zaine brider
the seventh Yesarelah , he his sons , and his brothers –
צוועלף.
tsvelf
twelve

[15] The eighth to Yeshayahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

טו דער אַכטער יְשַׁעְיָהוּ , ער זיַנע זין , און זיַנע ברידער –
der achter Yeshayahu , er zaine zin , un zaine brider
the eighth Yeshayahu , he his sons , and his brothers –
צוועלף.
tsvelf
twelve

[16] The ninth to Matanyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

ט דער ניינטער מַתַּנְיָהוּ , זיין זיינע און , זין זיינע – ברידער
brider zaine un zin zaine Matanyahu nainter der
brothers his and sons his Matanyahu ninth the

צוועלף.
tsvelf
twelve

[17] The tenth to Shime'i, he, his banim, and his brethren, were 12;

י דער צענטנער שִׁמְעִי , זיין זיינע און , זין זיינע – ברידער
brider zaine un zin zaine Shimei tsentner der
brothers his and sons his Shime'i tenth the

צוועלף.
tsvelf
twelve

[18] The eleventh to Azare'el, he, his banim, and his brethren, were 12;

יא דער עלפטער עֲזַרְאֵל , זיין זיינע און , זין זיינע – ברידער
brider zaine un zin zaine Azareel elfter der
brothers his and sons his Azare'el eleventh the

צוועלף.
tsvelf
twelve

[19] The twelfth to Chashavyah, he, his banim, and his brethren, were 12;

יב דער צוועלפטער חֲשַׁבְיָה , זיין זיינע און , זין זיינע
zaine un zin zaine Chashavyah tsvelfter der
his and sons his Chashavyah twelfth the

– ברידער
brider
brothers

צוועלף.
tsvelf
twelve

[20] The thirteenth to Shuva'el, he, his banim, and his brethren, were 12;

כ צום דרייצנטן שׁוּבָאֵל , זיין זיינע און , זין זיינע – ברידער
brider zaine un zin zaine Shuvael draitsntn tsum
brothers his and sons his Shuva'el thirteenth to

צוועלף.
tsvelf
twelve

[21] The fourteenth to Mattityahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

כא צום פֿערצנטן מַתִּתְיָהוּ , זיין זיינע און , זין זיינע
zaine un zin zaine Mattityahu fertsntn tsum
his and sons his Mattityahu fourteenth to

– ברידער
brider
brothers

צוועלף.
tsvelf
twelve

[22] The fifteenth to Yeremot, he, his banim, and his brethren, were 12;

כב צום פֿופֿצנטן אויף יְרֵמוֹת , זיין זיינע און , זין זיינע
zaine un zin zaine Yeremotn oif fuftsntn tsum
his and sons his Yeremot to fifteenth to

– ברידער
brider
brothers

צוועלף.
tsvelf
twelve

[23] The sixteenth to Chananyahu, he, his banim, and his brethren, were 12;

כג צום זעכצנטן אויף חֲנַנְיָהוּ , זיין זיינע און , זין זיינע
zaine un zin zaine Chananyahuen oif zechtsntn tsum
his and sons his Chananyahu on sixteenth to

– ברידער
brider
brothers

צוועלף.
tsvelf
twelve

[24] The seventeenth to Yoshbekashah, he, his banim, and his brethren, were 12;

כד צום זיבעצנטן אויף יָשְׁבְקָשָׁה , זיין זיינע און , זין זיינע
zaine un zin zaine Yoshbekashahn oif zibetsntn tsum
his and sons his Yoshbekashah on seventeenth to

– ברידער זיינע
brider zaine
brothers his

צוועלף.
tsvelf
twelve

כה צום אַכצענטן אויף חֲנָנִין , זיַינע זין , און זיַינע
zaine un zin zaine Chananien oif achtsentn tsum
his and sons his Chanani on eighteenth to
ברידער – צוועלף.
tsvelf brider
twelve brothers

[25] The eighteenth to Chanani, he, his banim, and his brethren, were 12;

כו צום נייַנצנטן אויף מַלּוֹתִי , זיַינע זין , און זיַינע
zaine un zin zaine Malotien oif naintsntn tsum
his and sons his Maloti on nineteenth to
ברידער – צוועלף.
tsvelf brider
twelve brothers

[26] The nineteenth to Maloti, he, his banim, and his brethren, were 12;

כז צום צוואַנציקסטן אויף אֶלְיָתָה , זיַינע זין , און זיַינע
zaine un zin zaine Eliyatahn oif tsvantsikstn tsum
his and sons his Eliyatah on twentieth to
ברידער – צוועלף.
tsvelf brider
twelve brothers

[27] The twentieth to Eliyatah, he, his banim, and his brethren, were 12;

כח צום איין און צוואַנציקסטן אויף הוֹתִירן, זיַינע זין , און
un zin zaine Hotirn oif tsvantsikstn un ein tsum
and sons his Hotir on twentieth and one to
זיַינע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine
twelve brothers his

[28] The one and twentieth to Hotir, he, his banim, and his brethren, were 12;

כט צום צוויי און צוואַנציקסטן אויף גִּדַלְתִּי , זיַינע זין ,
zin zaine Giddaltin oif tsvantsikstn un tsvei tsum
sons his Giddalti on twentieth and two to
און זיַינע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un
twelve brothers his and

[29] The two and twentieth to Giddalti, he, his banim, and his brethren, were 12;

ל צום דריַי און צוואַנציקסטן אויף מַחֲזִיאוֹתן , זיַינע זין ,
zin zaine Machazioten oif tsvantsikstn un drai tsum
sons his Machazi'ot on twentieth and three to
און זיַינע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un
twelve brothers his and

[30] The three and twentieth to Machazi'ot, he, his banim, and his brethren, were 12;

לא צום פִּיר און צוואַנציקסטן אויף רוֹמַמתִּי-עֶזֶר , זיַינע
zaine Romamti-Ezern oif tsvantsikstn un fir tsum
his Romamti-Ezer on twentieth and four to
זין , און זיַינע ברידער – צוועלף.
tsvelf brider zaine un zin
twelve brothers his and sons

[31] The four and twentieth to Romamti-Ezer, he, his banim, and his brethren, were 12.

כו

פַּאַר די אָפּטיילונגען פון די טויערלייַט : פון די קָרחִים :
Korachim di fun toierlait di fun opteilungen di far
Korchi the of gatekeepers the of divisions the for

ב און משֶׁלֶמְיָהוּ דער זון פון קוֹרֵאן , פון די זין פון אָסָפן .
un ASafn fun zin di fun Koreen fun zun der Meshelemyahu
and Asaph of sons the of Kore of son the Meshelemyahu

משֶׁלֶמְיָהוּ האָט געהאַט זין : זכַרְיָהוּ דער בכור , ידיעֲאֵל דער
der Yediael bechor der Zecharyahu zin gehat hot Meshelemyahu
the Yedi'ael firstborn the Zecharyahu sons had has Meshelemyahu

ג צווייטער, זבַדְיָהוּ דער דריטער, יַתניאֵל דער פִּירטער; עֵילָם דער פִּינפטער,
finfter der Eilam firter der Yatniel driter der Zevadyahu tsveiter
fifth the Eilam fourth the Yatniel third the Zevadyahu second

26 Concerning the divisions of the sho'arim *(gatekeepers)*; Of the Korchim was Meshelemyahu Ben Kore, of the Bnei Asaph. [2] And the banim of Meshelemyahu were Zecharyahu the bechor, Yedi'ael the

יְהוֹחָנָן דער זעקסטער, אֶלְיְהוֹעֵינַי דער זיבעטער. ד און עוֹבֵד-אֱדוֹם
Oved-Edom un zibeter der Elyehoeinai zekster der Yehochanan
Oved-Edom and seventh the Elyeho'einai sixth the Yehochanan

האָט געהאַט זין : שְׁמַעְיָה דער בכור , יְהוֹזָבָד דער צווייטער, יוֹאָח
Yoach tsveiter der Yehozavad bechor der Shemayah zin gehat hot
Yoach second the Yehozavad firstborn the Shema'yah sons had has

דער דריטער, און שָׂכָר דער פֿירטער, און נְתַנְאֵל דער פֿינפֿטער; ה עַמִּיאֵל
Ammiel finfter der Netanel un firter der Sachar un driter der
Ammi'el fifth the Netan'el and fourth the Sachar and third the

דער זעקסטער, יִשָּׂשכָר דער זיבעטער, פְּעוּלְתַי דער אַכטער; וואָרעם אלקים
Elokim vorem achter der Peultai zibeter der Yissachar zekster der
G-d because eighth the Peultai seventh the Yissakhar sixth the

האָט אים געבענטשט. ו און בְּנֵי זַיִן זון שמַעְיָהן זיינען געבאָרן געווארן
gevorn geborn zainen Shemayahn zun zain bai un gebentsht im hot
become born are Shema'yah son his by and blessed him has

זיי וואָס האָבן געווען עלטיקט איבער דעם הויז פֿון זייער פֿאָטער, וואָרעם זיי
zei vorem foter zeyer fun hoiz dem iber geveltikt hobn vos zin
they because father their of house the over ruled have that sons

זיינען געווען העלדישע גיבורים . ז די זין פֿון שמַעְיָהן זיינען געווען:
geven zainen Shemayahn fun zin di giborim heldishe geven zainen
were are Shema'yah of sons the warriors heroic were are

עָתְנִי, און רְפָאֵל , און עוֹבֵד , אֶלְזָבָד , זיינע ברידער , העלדישע יונגען ,
yungen heldishe brider zaine Elzavad Oved un Refael un Otni
young heroic brothers his Elzavad Oved and Repha'el and Otni

און אֱלִיהוּ, און סמַכְיָהוּ . ח די אַלע פֿון די קינדער פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען ,
Oved-Edomen fun kinder di fun ale di Semachyahu un Elihu un
Oved-Edom of children the of all the Semakhyahu and Elihu and

זיי און זייערע זין זייערע ברידער , העלדישע לייט מיט כּוֹח
koiech mit lait heldishe brider zeyere un zin zeyere un zei
strength with men heroic brothers their and sons their and they

צום דינסט ; צוויי און זעכציק פֿון עוֹבֵד-אֱדוֹמען . ט און מְשֶׁלֶמְיָהוּ
Meshelemyahu un Oved-Edomen fun zechtsik un tsvei dinst tsum
Meshelemyahu and Oved-Edom of sixty and two service for the

האָט געהאַט זין און ברידער , העלדישע יונגען , אַכצן . י און חוֹסָה
Chosah un achtsen yungen heldishe brider un zin gehat hot
Chosah and eighteen young heroic brothers and sons had has

פֿון די זין פֿון מְרָרִין האָט געהאַט זין : שִׁמְרִי איז געווען דער הויפּט;
hoipt der geven iz Shimri zin gehat hot Merarien fun zin di fun
head the was is Shimri sons had has Merari of sons the of

הגם ער איז נישט געווען דער בכור , אָבער זיין פֿאָטער האָט אים
im hot foter zain ober bechor der geven nisht iz er hagam
him has father his but firstborn the was not is he although

געמאַכט פֿאַרן הויפּט; יא חִלְקִיָּהוּ דער צווייטער, טְבַלְיָהוּ דער דריטער,
driter der Tevalyahu tsveiter der Chilkiyah hoipt faran gemacht
third the Tevalyahu second the Chilkiyahu head for the made

זַכַרְיָהוּ דער פֿירטער; אַלע זין און ברידער פֿון חוֹסָהן – דרייצן .
draitsn Chosahn fun brider un zin ale firter der Zecharyahu
thirteen Chosah of brothers and sons all fourth the Zecharyahu

second, Zevadyahu the third, Yatniel the fourth, [3] Eilam the fifth, Yehochanan the sixth, Elyeho'einai the seventh. [4] Moreover the banim of Oved-Edom were Shema'yah the bechor, Yehozavad the second, Yoach the third, and Sachar the fourth, and Netan'el the fifth, [5] Ammi'el the sixth, Yissakhar the seventh, Peultai the eighth; for Elohim blessed him. [6] Also unto Shema'yah bno were banim born, that ruled throughout the bais avihem, for they were gibborei chayil. [7] The Bnei Shema'yah: Otni, and Repha'el, and Oved, Elzavad, whose brethren were bnei chayil, Elihu, and Semakhyahu. [8] All these of the Bnei Oved-Edom; they and their banim and their brethren, ish chayil for ko'ach for the avodah, were threescore and two of Oved-Edom. [9] And Meshelemyahu had banim and brethren, bnei chayil, eighteen. [10] Also Chosah, of the Bnei Merari, had banim; Shimri the rosh, (for though he was not the bechor, yet avihu appointed him rosh); [11] Chilkiyahu the second, Tevalyahu the third, Zecharyahu the fourth; all the banim and brethren of Chosah were thirteen.

יב דִּי דְאָזִיקע אָפּטיילונגען פֿון דִי טויערלַיִט , דִּי הויפּטמענער,
hoiptmener di toierlait di fun opteilungen dozike di
head men the gatekeepers the of divisions these the

האָבן געהאַט וואַכן אַזוי ווי זייערע ברידער , צו באַדינען אין הויז
hoiz in badinen tsu brider zeyere vi azoi vachn gehat hobn
house in to minister to brothers their as so watches had have

פֿון ה . יג און זיי האָבן געוואָרפֿן גורל , אַזוי דער קלענסטער
klenster der azoi goirl gevorfn hobn zei un Hashem fun
least the so lots cast have they and Hashem of

אַזוי דער גרעסטער, לויט זייערע פַּאָטערהַיִזער , טויער פַּאַר
far toier foterhaizer zeyere loit grester der azoi
for gate father's household their according to greatest the so

טויער. יד און דער גורל אויף מזרח איז געפֿאַלן שֶׁלֶמְיָהוּ . און
un Shelemyahuen gefaln iz mizrech oif goirl der un toier
and Shelemyahu fallen to is the east for lot the and gate

פַּאַר זײַן זון זְכַרְיָהוּ , אַ קלוגן בַּעַל-יוֹעץ , האָבן זיי געוואָרפֿן
gevorfn zei hobn baal-yoets klugn a Zecharyahuen zun zain far
cast they have counsellor wise a Zecharyahu son his for

גורל, און זײַן גורל איז געפֿאַלן אויף צפֿון . טו עוֹבֵד-אֱדוֹמען צו דָּרום ,
dorem tsu Oved-Edomen tsofn oif gefaln iz goirl zain un goirl
south to Oved-Edom north on fallen is lot his and lots

און זײַנע זין דאָס זאַמלהויז . טז און שופּימען און חוֹסָה , צו
tsu Chosahn un shupimen un zamlhoiz dos zin zaine un
to Chosah and Shuppim and storehouse the sons his and

מערבֿ , ביים טויער שַׁלֶּכֶת , לעבן דעם וועג וואָס גייט אַרויף
aroif geit vos veg dem lebn Shallechet toier baim mayrev
up goes which road the near Shallechet gate at west

צו , אַ וואַך קעגן אַ וואַך . יז צו מזרח זעקס לְוִיִּם , צו
tsu Leviim zeks mizrech tsu vach a kegen vach a tsu
to Levi'im six east to guard a adjacent to guard a to

צפֿון פֿיר אַ טאָג, צו דָּרום פֿיר אַ טאָג, און בײַ דעם זאַמלהויז
zamlhoiz dem bai un tog a fir dorem tsu tog a fir tsofn
storehouse the by and day a four south to day a four north

צו צוויי און צוויי . יח פַּאַר דעם פַּאַרהויף צו מערבֿ , פֿיר ביים וועג ,
veg baim fir mayrev tsu forhoif dem far tsvei un tsvei tsu
road at four west to courtyard the for two and two to

צוויי ביים פַּאַרהויף . יט דאָס זײַנען געווען די אָפּטיילונגען פֿון די
di fun opteilungen di geven zainen dos forhoif baim tsvei
the of divisions the was are this courtyard at two

טויערלַיִט פֿון די קינדער פֿון דִי קָרחִים און פֿון די קינדער פֿון
fun kinder di fun un Korachim di fun kinder di fun toierlait
of children the of and Korchi the of children the of gatekeepers

מְרָרִי .
Merari
Merari

[12] Among these were the divisions of the sho'arim, even among the rashei hagibborim *(heads of the mighty men)*, having mishmeret *(duties)*, just as their brethren, to minister service in the Beis Hashem. [13] And they cast goralot, the katon as well as the gadol, to their bais avot, for every sha'ar. [14] And the goral for the east fell to Shelemyahu. Then for Zecharyahu bno, a yo'etz *(counselor)* with seichel *(wisdom)*, they cast goralot; and his goral fell out northward. [15] To Oved-Edom southward; and to his banim the Asuppim Bais *(Collections House/Storehouse)*. [16] To Shuppim and Chosah the goral came forth westward, along with the Sha'ar Shallechet, near the upper road, mishmar *(guard)* adjacent to mishmar *(guard)*. [17] Eastward were six Levi'im, northward four a day, southward four a day, and toward Asuppim shnayim shnayim *(two and two)*. [18] At Parbar westward, four at the road, and two at Parbar. [19] These are the divisions of the sho'arim among the Bnei Korchi, and among the Bnei Merari.

כ און פֿון די לוִיים , איז אַחִיָה געווען איבער די שאַצן פֿון
fun shatsn di iber geven Achiyah iz Leviim di fun un
of treasures the over was Achiyah is Levi'im the of and

הויז פֿון אלקים , און איבער די שאַצן פֿון די געהיילקטע זאַכן .
zachn geheilikte di fun shatsn di iber un Elokim fun hoiz
things holy the of treasures the over and G-d of house

כא די קינדער פֿון לַעְדָן , די קינדער פֿון די גֵרשונים פֿון לַעְדָן ,
Ladan fun Gershonim di fun kinder di Ladan fun kinder di
La'dan of Gershoni the of children the La'dan of children the

די הויפּטן פֿון די פַאָטערהײַזער פֿון לַעְדָן דעם גֵרשוני , זײַנען
zainen gershuni dem Ladan fun foterhaizer di fun hoiptn di
are Gershoni the La'dan of father's household the of leaders the

געווען די יחיאֵלים . כב די קינדער פֿון די יחיאֵלים , זֵתָם , און זײַן
zain un Zetam Yechielim di fun kinder di Yechielim di geven
his and Zetam Yechieli the of children the Yechieli the were

ברודער יוֹאֵל, זײַנען געווען איבער די שאַצן פֿון הויז פֿון ה .
Hashem fun hoiz fun shatsn di iber geven zainen Yoel bruder
Hashem of house of treasures the over were are Yoel brother

כג פֿון די עַמְרָמים , פֿון די יִצְהָרים , פֿון די חֶבְרוֹנים , פֿון די
di fun Chevronim di fun Yitsharim di fun Amramim di fun
the of Chevroni the of Yitzhari the of Amrami the of

עוזיאֵלים, כד איז שבֿואֵל דער זון פֿון גֵרשׁוֹם דעם זון פֿון משהן ,
Mosheen fun zun dem Gershom fun zun der Shevuel iz Uzielim
Moshe of son the Gershom of son the Shevuel is Uzzieli

געווען דער פֿירשט איבער די שאַצן . כה און זײַנע ברידער , פֿון
fun brider zaine un shatsn di iber firsht der geven
of brothers his and treasures the over prince the was

אֱלִיעֶזֶר, זײַנען געווען: זײַן זון רחבֿיָהו , און זײַן זון ישַעְיָהו ,
Yeshayahu zun zain un Rechavyahu zun zain geven zainen Eliezern
Yeshayahu son his and Rechavyahu son his were are Eli'ezer

און זײַן זון יוֹרָם , און זײַן זון זִכְרי , און זײַן זון שלוֹמית .
Shelomit zun zain un Zichri zun zain un Yoram zun zain un
Shelomit son his and Zichri son his and Yoram son his and

כו דער דאָזיקער שלוֹמוֹת און זײַנע ברידער זײַנען געווען איבער אַלע
ale iber geven zainen brider zaine un Shelomot doziker der
all over were are brothers his and Shelomot this the

שאַצן פֿון די געהיילקטע זאַכן וואָס דָוִד המלך , און די
di un hameilech Dovid vos zachn geheilikte di fun shatsn
the and the king Dovid which things holy the of treasures

הויפּטן פֿון די פַאָטערהײַזער , די הויפּטלײַט פֿון די טויזנטן
toizntn di fun hoiptlait di foterhaizer di fun hoiptn
thousands the of chief people the father's household the of leaders

און די הונדערטן, און די חיל-לידער , האָבן געהיילקט . כז פֿון די
di fun geheilikt hobn cheil-lider di un hundertn di un
the of consecrated have army-leader the and hundreds the and

מלחמות און פֿון דעם רויב האָבן זיי עס געהיילקט אויף צו
tsu oif geheilikt es zei hobn roib dem fun un milchomes
to on consecrated it they have plunder the of and battles

פַאַרריכטן דאָס הויז פֿון ה . כח און אַלץ וואָס שמואֵל דער
der Shmuel vos alts un Hashem fun hoiz dos farrichtn
the Shmuel which all that and Hashem of house the repair

זעער, און שָאול דער זון פֿון קישן , און אַבְנֵר דער זון פֿון נֵר ,
Neren fun zun der Avner un Kishon fun zun der Shaul un zeer
Ner of son the Avner and Kish of son the Sha'ul and seer

[20] And of the Levi'im, Achiyah was over the otzarot of the Beis HaElohim, and over the otzarot of the kodashim. [21] As concerning the Bnei La'dan; the Bnei HaGershuni through La'dan, rashei ha'avot, even of La'dan the Gershoni, were Yechieli. [22] The Bnei Yechieli: Zetam, and Yoel his brother, which were over the otzarot of the Beis Hashem. [23] Of the Amrami, and the Yitzhari, the Chevroni, and the Uzzieli; [24] And Shevuel Ben Gershom Ben Moshe, was nagid of the otzarot. [25] And his brethren by Eli'ezer: Rechavyahu bno, and Yeshayahu bno, and Yoram bno, and Zichri bno, and Shelomit bno. [26] Which Shelomot and his brethren were over all the otzarot of the kodashim, which Dovid HaMelech, and the rashei ha'avot, the sarim over alafim and me'ot, and the sarim of the tzava *(army)*, had dedicated as kodesh. [27] Out of the plunder won in battles did they dedicate as kadosh to maintain the Beis Hashem. [28] And all that Shmuel the ro'eh *(seer)*, and Sha'ul Ben Kish, and Avner Ben Ner, and Yoav

Ben Tzeruyah, had dedicated as kodesh; and whosoever had dedicated any thing, it was under the yad of Shlomit, and of his brethren.

[29] Of the Yitzhari, Kenanyahu and his banim were for the outside labor of Yisroel, for shoterim *(officials)* and shofetim *(judges)*. [30] And of the Chevroni, Chashavyahu and his brethren, bnei chayil, an elef and shivah me'ot *(hundred)*, were in charge of Yisroel on this side of the Yarden westward in all the work of Hashem, and in the avodas HaMelech. [31] Among the Chevroni was Yeriyah the rosh, even among the Chevroni, according to the toldot of his avot. In the fortieth year of the reign of Dovid they were sought, and there were found among them gibborei chayil at Yazer of Gil'ad. [32] And his brethren, bnei chayil, were two thousand and shivah hundred rashei ha'avot, whom Dovid HaMelech put over the Reuveni, the Gadi, and the half tribe of Menasheh, for every matter pertaining to Elohim, and the affairs of HaMelech.

אוּן יוֹאָבּ דער זוּן פוֹן צרוּיָהן , האָבּן געהיילִיקט , וועֿר נאָר עס האָט
hot es nor ver geheilikt hobn Tseruyahn fun zun der Yoav un
has it only who consecrated have Tzeruyah of son the Yoav and

געהיילִיקט , איז דאָס געווען אונטער דער האַנט פוֹן שלוֹמיתן אוּן זיינע
zaine un Shelomitn fun hant der unter geven dos iz geheilikt
his and Shlomit of hand the under was this is consecrated

ברידער .
brider
brothers

כט פוֹן די יִצהָרים , זיינען כּנַניָהוּ אוּן זיינע זין געווען פַאַרן
faran geven zin zaine un Konanyahu zainen Yitsharim di fun
for the were sons his and Kenanyahu are Yitzhari the of

אויסנווייניקסטן דינסט איבער יִשׂרָאֵל, פַאַר אויפזעֿער אוּן פַאַר ריכטער.
richter far un oifzeer far Yisroel iber dinst oisenveinikstn
judges for and overseers for Yisroel over service outermost

ל פוֹן די חֶבּרוֹנים זיינען חַשַבְיָהן אוּן זיינע ברידער , העלדישע
heldishe brider zaine un Chashavyahn zainen Chevronim di fun
heroic brothers his and Chashavyahu are Chevroni the of

יונגען , טויזנט אוּן זיבן הונדערט, געווען פַאַר דער אויפזעֿונג איבער
iber oifzeung der far geven hundert zibn un toiznt yungen
over supervision the for were hundred seven and thousand young

יִשׂרָאֵל פוֹן יענער זיַיט יַרדן צוּ מערבּ , פַאַר יעטוועדער אַרבעט פוֹן
fun arbet yetveder far mayrev tsu Yarden zait yener fun Yisroel
of work every for west to Yarden side that of Yisroel

ה , אוּן פַאַר דעם דינסט פוֹן מלך . לא פוֹן די חֶבּרוֹנים , איז
iz Chevronim di fun melech fun dinst dem far un Hashem
is Chevroni the of king of service the for and Hashem

יריָה געווען דער הויפּט – פוֹן די חֶבּרוֹנים לויט זייערע
zeyere loit Chevronim di fun hoipt der geven Yeriyah
their according to Chevroni the of head the was Yeriyah

געבורטן נאָך די פַאָטערהיַיזער . אין פערציקסטן יאָר פוֹן דָוִדס
Dovids fun yor fertsikstn in foterhaizer di noch geburtn
Dovid's of year fortieth in father's household the after birth

מלוכה זיַינען זיי נאָכגעזוכט געווארן, אוּן עס זיַינען געפוּנען
gefunen zainen es un gevorn nochgezucht zei zainen meluche
found are it and become searched they are reign

געווארן צווישן זיי העלדישע גיבוֹרים אין יַעזִיר-גִלעָד . לב אוּן זיַינע
zaine un Yazeir-Gilad in giborim heldishe zei tsvishn gevorn
his and Yazer of Gil'ad in warriors heroic them among become

ברידער , העלדישע יונגען , זיַינען געווען צוויי טויזנט אוּן זיבן
zibn un toiznt tsvei geven zainen yungen heldishe brider
seven and thousand two were are young heroic brothers

הונדערט, הויפּטן פוֹן פַאָטערהיַיזער ; אוּן דָוִד המלך האָט
hot hameilech Dovid un foterhaizer fun hoiptn hundert
has the king Dovid and father's household of leaders hundred

זיי אויפּגעזעצט איבער די ראוּבנים , אוּן די גָדים , אוּן דעם האַלבן
halbn dem un Gadim di un Reuvenim di iber oifgezetst zei
half the and Gadi the and Reuveni the over appointed them

שבּט מנַשֶה , פַאַר אַלע זאַכן פוֹן האלקים אוּן זאַכן פוֹן
fun zachn un HaElokim fun zachn ale far Menasheh sheyvet
of things and G-d of matters all for Menasheh tribe

מלך .
melech
king

27 Now the Bnei Yisroel after their number, namely, the rashei ha'avot and sarim of alafim and me'ot *(hundreds)*, and their shoterim that served HaMelech in any matter of the divisions, which came in and went out chodesh b'chodesh *(month by month)* throughout all the months of the shanah, each division consisting of twenty and four elef.

כז און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל לויט זייער צאָל , די
di tsol zeyer loit Yisroel fun kinder di un
the number their according to Yisroel of children the and

הויפּטן פֿון די פַֿאָטערהײַזער און די הויפּטלײַט פֿון די
di fun hoiptlait di un foterhaizer di fun hoiptn
the of chief people the and father's household the of leaders

טויזנטן און הונדערטן, און זייערע אויפֿזעער, וואָס האָבן באַדינט דעם
dem badint hobn vos oifzeer zeyere un hundertn un toizntn
the served have which overseers their and hundreds and thousands

מלך אין אַלע זאַכן פֿון די אָפּטיילונגען וואָס זײַנען אַרײַנגעקומען
araingekumen zainen vos opteilungen di fun zachn ale in melech
came in are which divisions the of things all in king

און אַרויסגעגאַנגען חודש פֿאַר חודש דורך אַלע חדשים פֿון
fun chodeshim ale durch choidesh far choidesh aroisgegangen un
of months all by month for month went out and

יאָר, זײַנען געווען צו פֿיר און צוואַנציק טויזנט אין איטלעכער
itlecher in toiznt tsvantsik un fir tsu geven zainen yor
each in thousand twenty and four to were are year

אָפּטיילונג.
opteilung
division

[2] Over the first division for the chodesh harishon was Yashov'am Ben Zavdiel; and in his division were twenty and four elef. [3] Of the Bnei Peretz was the rosh of all the sarim of the tzava'os *(armies)* for the first month.

ב איבער דער ערשטער אָפּטיילונג פַֿאַרן ערשטן חודש איז געווען
geven iz choidesh ershtn faran opteilung ershter der iber
was is month first for the division first the over

יָשָׁבְעָם דער זון פֿון זַבְדִיאֵלן; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען
geven zainen opteilung zain in un Zavdieln fun zun der Yashovam
were are division his in and Zavdiel of son the Yashov'am

פֿיר און צוואַנציק טויזנט. ג פֿון די קינדער פֿון פֶּרֶץ איז ער געווען;
geven er iz Perets fun kinder di fun toizntt tsvantsik un fir
was he is Peretz of children the of thousand twenty and four

דער הויפּט פֿון אַלע חיל-לידער פַֿאַרן ערשטן חודש.
choidesh ershtn faran cheil-lider ale fun hoipt der
month first for the army-leader all of head the

[4] And over the division of the second month was Dodai the Achochi, and of his division was Miklot also the nagid; in his division likewise were twenty and four elef.

ד און איבער דער אָפּטיילונג פֿון צווייטן חודש איז געווען דוֹדַי דער
der Dodai geven iz choidesh tsveitn fun opteilung der iber un
the Dodai was is month second of division the over and

אַחוֹחי , און מיט זײַן אָפּטיילונג איז געווען מִקלוֹת דער פֿירשט; און אין
in un firsht der Miklot geven iz opteilung zain mit un Achochi
in and prince the Miklot was is division his with and Achochi

זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט.
toiznt tsvantsik un fir geven zainen opteilung zain
thousand twenty and four were are division his

[5] The third sar *(commander)* of the tzava *(army)* for the third month was Benayahu Ben Yehoyada, the Kohen Rosh; and in his division were twenty and four elef. [6] This is that Benayahu, who was gibbor among the Shloshim *(Thirty)*, and over the Shloshim; and in his

ה דער דריטער חיל-לידער פַֿאַרן דריטן חודש איז געווען בְּנָיָהוּ
Benayahu geven iz choidesh dritn faran cheil-lider driter der
Benayahu was is month third for the army-leader third the

דער זון פֿון דעם כֹּהן יְהוֹיָדָע, דער הויפּט; [1] און אין זײַן אָפּטיילונג
opteilung zain in un hoipt der Yehoyada koyen dem fun zun der
division his in and head the Yehoyada kohen the of son the

זײַנען געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט. דאָס איז בְּנָיָהוּ דער
der Benayahu iz dos toiznt tsvantsik un fir geven zainen
the Benayahu is this thousand twenty and four were are

division was Ammizavad bno.

גיבור פון די דריַיסיק און איבער די דריַיסיק; מיט זיין אָפּטיילונג איז
iz opteilung zain mit draisik di iber un draisik di fun gibor
is division his with thirty the over and thirty the of warrior

געווען זיין זון עַמִּיזָבָד .
Ammizavad zun zain geven
Ammizavad son his was

7 The fourth for the fourth month was Asahel the brother of Yoav, and Zevadyah bno after him; and in his division were twenty and four elef.

ז דער פִּירטער פַּאַרן פִּירטן חודש איז געווען עַשָּׂהאֵל, דער ברודער
bruder der Asahel geven iz choidesh firtn faran firter der
brother the Asahel was is month fourth for the fourth the

פון יוֹאָבּ , און זְבַדְיָה זיין זון נאָך אים; און אין זיין אָפּטיילונג
opteilung zain in un im noch zun zain Zevadyah un Yoavn fun
division his in and him after son his Zevadyah and Yoav of

זיַינען געווען פִּיר און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un fir geven zainen
thousand twenty and four were are

8 The fifth sar for the fifth month was Shamhut the Yizrach; and in his division were twenty and four elef.

ח דער פִּינפֿטער פַּאַרן פִּינפֿטן חודש איז געווען דער הויפּטמאַן
hoiptman der geven iz choidesh finftn faran finfter der
head man the was is month fifth for the fifth the

שַׁמְהוּת דער יִזְרָחִי ; און אין זיַין אָפּטיילונג זיַינען געווען פִּיר און
un fir geven zainen opteilung zain in un Yizrachi der Shamhut
and four were are division his in and Yizrach the Shamhut

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
thousand twenty

9 The sixth for the sixth month was Ira Ben Ikkesh the Tekoi; and in his division were twenty and four elef.

ט דער זעקסטער פַּאַרן זעקסטן חודש איז געווען עִירָא דער זון פון
fun zun der Ira geven iz choidesh zekstn faran zekster der
of son the Ira was is month sixth for the sixth the

עִקֵּשׁ פון תְּקוֹעַ ; און אין זיַין אָפּטיילונג זיַינען געווען פִּיר און צוואַנציק
tsvantsik un fir geven zainen opteilung zain in un Tekoa fun Ikeshn
twenty and four were are division his in and Tekoa of Ikkesh

טויזנט .
toiznt
thousand

10 The seventh for the seventh month was Cheletz the Peloni, of the Bnei Ephrayim; and in his division were 24,000.

י דער זיבעטער פַּאַרן זיבעטן חודש איז געווען חֶלֶץ פון
fun Chelets geven iz choidesh zibetn faran zibeter der
of Cheletz having been is month seventh for the seventh the

פְּלוֹן , פון די קינדער פון אֶפְרַיִם ; און אין זיַין אָפּטיילונג זיַינען
zainen opteilung zain in un Efrayim fun kinder di fun Pelon
are division his in and Ephrayim of children the of Pelon

געווען פִּיר און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un fir geven
thousand twenty and four having been

11 The eighth for the eighth month was Sibbekhai the Chushati, of the Zarchi; and in his division were 24,000.

יא דער אַכטער פַּאַרן אַכטן חודש איז געווען סִבְכַּי פון
fun Sibbechai geven iz choidesh achten faran achter der
of Sibbekhai was is month the eighth for the eighth the

חוּשָׁה , פון די זַרְחִים ; און אין זיַין אָפּטיילונג זיַינען געווען פִּיר
fir geven zainen opteilung zain in un Zerachim di fun Chushah
four were are division his in and Zarchi the of Chusha

און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un
thousand twenty and

יב דער נײַנטער פַֿאַרן נײַנטן חודש איז געווען אֲבִיעֶזֶר פֿון עַנָּתוֹת,
Anatot fun Aviezer geven iz choidesh naintn faran nainter der
Anatot of Avi'ezer was is month ninth for the ninth the

פֿון די בנימינער ; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען פֿיר און
un fir geven zainen opteilung zain in un Binyaminer di fun
and four were are division his in and man of Binyamin the of

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
thousand twenty

[12] The ninth for the ninth month was Avi'ezer the Anatoti, of Binyamin; and in his division were 24,000.

יג דער צענטנער פַֿאַרן צענטן חודש איז געווען מַהַרַי פֿון
fun Maharai geven iz choidesh tsentn faran tsentner der
of Maharai was is month tenth for the tenth the

נטוֹפֹה , פֿון די זַרחים ; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען פֿיר
fir geven zainen opteilung zain in un Zerachim di fun Netofah
four were are division his in and Zarchi the of Netophat

און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un
thousand twenty and

[13] The tenth for the tenth month was Maharai the Netophati, of the Zarchi; and in his division were 24,000.

יד דער עלפֿטער פַֿאַרן עלפֿטן חודש איז געווען בְּנָיָה פֿון
fun Benayah geven iz choidesh elftn faran elfter der
of Benayah was is month eleventh for the eleventh the

פּרְעָתוֹן , פֿון די קינדער פֿון אפֿרים ; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען
zainen opteilung zain in un Efrayim fun kinder di fun Pirathon
are division his in and Ephrayim of children the of Pir'athon

געווען פֿיר און צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik un fir geven
thousand twenty and four were

[14] The eleventh for the eleventh month was Benayah the Pir'athoni, of the Bnei Ephrayim; and in his division were 24,000.

טו דער צוועלפֿטער פַֿאַרן צוועלפֿטן חודש איז געווען חֶלְדַּי פֿון
fun Cheldai geven iz choidesh tsvelftn faran tsvelfter der
of Cheldai was is month twelfth for the twelfth the

נטוֹפֹה , פֿון עָתנִיאֵל; און אין זײַן אָפּטיילונג זײַנען געווען פֿיר און
un fir geven zainen opteilung zain in un Otniel fun Netofah
and four were are division his in and Otniel of Netophat

צוואַנציק טויזנט .
toiznt tsvantsik
thousand twenty

[15] The twelfth for the twelfth month was Cheldai the Netophati, of Otniel; and in his division were 24,000.

טז און איבער די שבֿטים פֿון יִשְׂרָאֵל; פֿון די ראובֿנים איז געווען דער
der geven iz Reuvenim di fun Yisroel fun shvotim di iber un
the was is Reuveni the of Yisroel of tribes the over and

פֿירשט, אֱלִיעֶזֶר דער זון פֿון זִכרִין ; פֿון די שמעוֹנים , שפַֿטיָהו
Shefatyahu Shimeonim di fun Zichrien fun zun der Eliezer firsht
Shephatyahu Shim'on the of Zichri of son the Eli'ezer prince

דער זון פֿון מַעֲכָה ; יז פֿון לֵוִי , חַשַׁבְיָה דער זון פֿון קמוּאֵל ;
Kemueln fun zun der Chashavyah Levi fun Maachahn fun zun der
Kemu'el of son the Chashavyah Levi of Ma'achah of son the

פֿון אַהרֹן צָדוֹק ;
Tsadok Aharon fun
Tzadok Aaron of

[16] Furthermore over the Shivtei Yisroel; the nagid of the Reuveni was Eli'ezer Ben Zichri; of the Shim'oni, Shephatyahu Ben Ma'achah; [17] Of the Levi'im, Chashavyah Ben Kemu'el; of Aharon, Tzadok;

יח פֿון יהוּדה , אֱלִיהו פֿון דָּוִדס ברידער ; פֿון יִשׂשָׂכָר , עָמרי דער זון
zun der Omri Yissachar fun brider Dovids fun Elihu Yehudah fun
son the Omri Yissakhar of brothers Dovid's of Elihu Yehudah of

פֿון מיכָאֵל ; יט פֿון זבֿולון , יִשמַעיָהו דער זון פֿון עוֹבַדיָהו ; פֿון
fun Ovadyahuen fun zun der Yishmayahu Zevulun fun Michaeln fun
of Ovadyah of son the Yishma'yahu Zevulun of Micha'el of

[18] Of Yehudah, Elihu, one of the brethren of Dovid; of Yissakhar, Omri Ben Micha'el; [19] Of Zevulun, Yishma'yahu

Ben Ovadyah; of Naphtali, Yerimot Ben Azri'el; [20] Of the Bnei Ephrayim, Hoshea Ben Azazyahu; of the half tribe of Menasheh, Yoel Ben Pedayahu; [21] Of the half tribe of Menasheh in Gil'ad, Yiddo Ben Zecharyahu; of Binyamin, Ya'asiel Ben Avner; [22] Of Dan, Azare'el Ben Yerocham. These were the sarim of the Shivtei Yisroel. [23] But Dovid took not the number of them from twenty shanim and under; because Hashem had said he would increase Yisroel like to the kokhavim of HaShomayim. [24] Yoav Ben Tzeruyah began to number, but he finished not, because there fell ketzef *(wrath)* on account of this against Yisroel; neither was the number put in the Divrei HaYamim of Melech Dovid.

[25] And over the otzarot HaMelech was Azmavet Ben Adiel; and over the storehouses in the sadot, in the towns, and in the villages, and in the migdalot was Yehonatan Ben Uziyahu;

[26] And over them that did the work of the sadeh to till the adamah was Ezri Ben Keluv; [27] And over the kramim was Shime'i

נַפְתָּלִי , יְרִימוֹת דער זון פון עזריאֵלן; [כ] פון די קינדער פון אפרים ,
Efrayim fun kinder di fun Azrieln fun zun der Yerimot Naftali
Ephrayim of children the of Azri'el of son the Yerimot Naftali

הוֹשֵׁעַ דער זון פון עַזַזְיָהוּ ; פון דעם האַלבן שבט מנַשֶּׁה , יוֹאֵל
Yoel Menasheh sheyvet halbn dem fun Azazyahun fun zun der Hoshea
Yoel Menasheh tribe half the of Azazyahu of son the Hoshea

דער זון פון פְּדָיָהוּ ; [כא] פון דעם האַלבן שבט מנַשֶּׁה אין גִּלְעָד ,
Gilad in Menasheh sheyvet halbn dem fun Pedayahuen fun zun der
Gil'ad in Menasheh tribe half the of Pedayahu of son the

יִדּוֹ דער זון פון זכַרְיָהוּ ; פון בנימין , יַעֲשִׂיאֵל דער זון פון
fun zun der Yaasiel Binyamin fun Zecharyahuen fun zun der Yiddo
of son the Ya'asiel Binyamin of Zecharyahu of son the Yiddo

אַבְנֵר ; [כב] פון דָּן , עַזַרְאֵל דער זון פון ירוֹחָמען . דאָס זיַנען געווען
geven zainen dos Yerochamen fun zun der Azareel Dan fun Avnern
were are these Yerocham of son the Azare'el Dan of Avner

די האַרן פון שבטים פון יִשְׂרָאֵל. [כג] און דָּוִד האָט נישט אויפגענומען
oifgenumen nisht hot Dovid un Yisroel fun shvotim di fun harn di
took in not has Dovid and Yisroel of tribes the of leaders the

זייער צאָל פון צוואַנציק יאָר אַלט און אַרונטער; וואָרעם ה האָט
hot Hashem vorem arunter un alt yor tsvantsik fun tsol zeyer
has Hashem because down and old year twenty of number their

צוגעזאָגט צו מערן יִשְׂרָאֵל אַזוי ווי די שטערן פון הימל . [כד] יוֹאָב דער
der Yoav himel fun shtern di vi azoi Yisroel mern tsu tsugezogt
the Yoav heaven of stars the as so Yisroel increase to promised

זון פון צרוּיָהוּ האָט אָנגעהויבן ציילן און צו מאָל נישט געענדיקט,
geendikt nisht mol tsu un tseiln ongehoibn hot Tseruyahn fun zun
finished not time to and to number begun has Tseruyah of son

פון דעסט וועגן איז געווען איבער דעם אַ צאָרן אויף יִשְׂרָאֵל; און די
di un Yisroel oif tsorn a dem iber geven iz vegen dest fun
the and Yisroel on anger a the over was is account of that of

צאָל איז נישט אַרײַן אין דער דערציילונג פון די ציַטגעשעענישן פון
fun tsaitgesheenishn di fun dertseilung der in arain nisht iz tsol
of annals the of narrative the in put into not is number

מלך דָּוִד .
Dovid melech
Dovid king

[כה] און איבער די שאַצן פון דעם מלך איז געווען עַזמָוֶת דער
der Azmavet geven iz melech dem fun shatsn di iber un
the Azmavet was is king the of treasures the over and

זון פון עַדיאֵל, און איבער די שפַּייכלערס אין די פעלדער, אין די
di in felder di in shpaichlers di iber un Adieln fun zun
the in fields the in storehouses the over and Adiel of son

שטעט, און אין די דערפער, און אין די טורעמס, יְהוֹנָתָן דער זון פון
fun zun der Yehonatan turems di in un derfer di in un shtet
of son the Yehonatan towers the in and villages the in and towns

עוּזִיָּהוּ .
Uziyahun
Uziyahu

[כו] און איבער די וואָס טוען פעלדאַרבעט ביַי דער באַאַרבעטונג
baarbetung der bai feldarbet tuen vos di iber un
cultivation the with field work do who the ones over and

פון דער ערד , עֶזְרִי דער זון פון כלובַּן . [כז] און איבער די ווַיינגערטנער,
vaingertner di iber un chluvn fun zun der Ezri erd der fun
vineyards the over and Keluv of son the Ezri earth the of

the Ramati; over the increase of the kramim for the wine vats was Zavdi the Shiphmi; [28] And over the zeitim and the sycomore trees that were in the Shefelah was Ba'al-Chanan the Gederi; over the shemen storehouses, Yoash; [29] And over the bakar *(herd)* that fed in Sharon was Shitrai the Sharoni; over the bakar that were in the valleys was Shaphat Ben Adlai; [30] Over the gemalim *(camels)* also was Ovil the Yishme'eli; and over the donkeys was Yechdeyahu the Meronoti; [31] And over the tzon *(flock)* was Yaziz the Hagri. All these were the sarim of the property which pertained to Melech Dovid.

שִׁמְעִי פּוֹן רָמָה ; און איבער וואָס אין די ווײַנגערטנער פַֿאַר די
di far vaingertner di in vos iber un Ramah fun Shimei
the for vineyards the in what over and Ramah of Shime'i

וויינקעלערס, זַבְדִּי פּוֹן שפם . כח און איבער די איילבערטביימער און
un eilbertbeimer di iber un Shafam fun Zavdi vainkelers
and olive trees the over and Shepham of Zavdi wine vats

די ווילדע פַֿייגנבוימער וואָס אין דער נידערונג , בַּעַל-חָנָן פּוֹן גְּדֵר ;
Gedor fun Baal-Chanan niderung der in vos faignbeimer vilde di
Geder of Ba'al-Chanan descent the in which fig trees wild the

און איבער די איילקעלערס, יוֹעָשׁ . כט און איבער די רינדער וואָס האָבן
hobn vos rinder di iber un Yoash eilkelers di iber un
have which cattle the over and Yoash oil cellars the over and

זיך געפֿיטערט אין שָׁרוֹן , שִׁרְטַי פּוֹן שָׁרוֹן ; און איבער די רינדער
rinder di iber un Sharon fun Shirtai Sharon in gefitert zich
cattle the over and Sharon of Shitrai Sharon in fed self

אין די טאָלן , שָׁפָט דער זון פּוֹן עַדְלַי . ל און איבער די קעמלען,
kemlen di iber un Adlain fun zun der Shafat toln di in
camels the over and Adlai of son the Shaphat valleys the in

אוֹבִיל דער יִשְׁמָעֵאלי ; און איבער די אייזעלינס , יֶחְדְּיָהוּ פּוֹן
fun Yechdeyahu eizelins di iber un Yishmelim der Ovil
of Yechdeyahu female donkeys the over and Yishme'eli the Ovil

מֵרוֹנוֹת . לא און איבער די שאָף , יָזִיז דער הַגרי . די אַלע זיַנען
zainen ale di Hagri der Yaziz shof di iber un Meronot
are all the Hagri the Yaziz sheep the over and Meronot

געווען די אויפֿזעערס איבער דעם פַֿאַרמעג וואָס דער מלך דָּוִד
Dovid melech der vos farmeg dem iber oifzeers di geven
Dovid king the which possessions the over overseers the were

האָט געהאַט.
gehat hot
had has

[32] Also Yehonatan Dovid's dod *(uncle)* was a yoetz *(counsellor)*, an ish meivin, and a sofer; and Yechiel Ben Chachmoni was with the Bnei HaMelech; [33] And Achitophel was the yoetz l'Melech; and Chushai the Arki was the re'a HaMelech; [34] And after Achitophel was Yehoyada Ben Benayahu, and Evyatar *(Abiathar)*; and the sar tzava *(commander of the army)* of HaMelech was Yoav.

לב און יְהוֹנָתָן , דָּוִדס פֿעטער איז געווען אַ בַּעַל-יוֹעץ , אַ
a baal-yoets a geven iz feter Dovids Yehonatan un
a counsellor a was is uncle Dovid's Yehonatan and

פַֿאַרשטאַנדיקער מאַן און אַ שרײַבער. און יחיאֵל דער זון
farshtandiker man un shraiber a un Yechiel der zun
person with understanding man and scribe a and Yechiel the son

פּוֹן חכמוֹנין איז געווען מיט דעם מלכס זין . לג און אֲחִיתֹפֶל
Chachmonien fun iz geven mit dem melechs zin un Achitofel
Chachmoni of is was with the king's sons and Achitophel

איז געווען דעם מלכס בַּעַל-יוֹעץ , און חוּשַׁי דער אַרכי איז געווען דעם
dem geven iz Arki der Chushai un baal-yoets melechs dem geven iz
the was is Arki the Chushai and counsellor king's the was is

מלכס גוטער פֿרײַנט. לד און נאָך אֲחִיתֹפֶל איז געווען יְהוֹיָדָע דער
der Yehoyada geven iz Achitofeln noch un fraint guter melechs
the Yehoyada was is Achitophel after and friend good king's

זון פּוֹן בְּנָיָהוּ , און אֶבְיָתָר ; און דער חיל-לידער פּוֹן דעם מלך
melech dem fun cheil-lider der un Evyatar un Benayahuen fun zun
king the of army-leader the and Evyatar and Benayahu of son

איז געווען יוֹאָב.
Yoav geven iz
Yoav was is

כח

און דָּוִד האָט איינגעזאַמלט אַלע האַרן פ�ון יִשְׂרָאֵל, די האַרן
harn di Yisroel fun harn ale aingezamlt hot Dovid un
leaders the Yisroel of leaders all gathered has Dovid and

פ�ון די שבָטים, און די הויפּטלײַט פ�ון די אָפּטיילונגען
opteilungen di fun hoiptlait di un shvotim di fun
divisions the of chief people the and tribes the of

וואָס האָבן באַדינט מלך, און די הויפּטלײַט פ�ון די טויזנטן
toizntn di fun hoiptlait di un melech dem badint hobn vos
thousands the of chief people the and king the served have which

און די הויפּטלײַט פ�ון די הונדערטן, און די אויפֿזעערס איבער דעם
dem iber oifzeers di un hundertn di fun hoiptlait di un
the over overseers the and hundreds the of chief people the and

גאַנצן פֿאַרמעג און פֿיך פון מלך און פון זײַנע זין, מיט
mit zin zaine fun un melech fun fich un farmeg gantsn
with sons his of and king of livestock and possessions all

די הויפֿדינער און די גיבורים – איטלעכן העלדישן גיבור – קיין
kein gibor heldishn itlechn giborim di un hoifdiner di
unto warrior valiant each warriors the and court official the

ירושָלַיִם. ב און דָּוִד המלך האָט זיך געשטעלט אויף זײַנע פֿיס,
fis zaine oif geshtelt zich hot hameilech Dovid un Yerushalayim
feet his up stood self has the king Dovid and Yerushalayim

און האָט געזאָגט: הערט מיך צו, מײַנע ברידער און מײַן פֿאָלק; בײַ
bai folk main un brider maine tsu mich hert gezogt hot un
as for people my and brothers my to me pay heed said has and

מיר אין מײַן האַרצן איז געווען צו בויען אַ הויז פון רו פֿאַר דעם אָרון פון
fun oren dem far ru fun hoiz a boien tsu geven iz hartsn main in mir
of aron the for rest of house a build to was is heart my in me

הס ברית, און פֿאַר אַ פֿוסבענקל פֿאַר אלוקינו, און איך האָב זיך
zich hob ich un Elokeinu far fusbenkel a far un bris Hashems
self have I and our G-d for footstool a for and covenant Hashem's

אָנגעברייט צו בויען. ג אָבער האלקים האָט צו מיר געזאָגט: קענסט נישט
nisht kenst gezogt mir tsu hot HaElokim ober boien tsu ongebreit
not be able to said me to has G-d but build to prepared

בויען אַ הויז צו מײַן נאָמען, ווארעם אַ מענטש פון מלחמות ביסטו,
bistu milchomes fun mentsh a vorem nomen main tsu hoiz a boien
are you battles of man a because name my to house a build

און בלוט האָסטו פֿאַרגאָסן. ד אָבער ה אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט מיך
mich hot Yisroel Elokei Hashem ober fargosen hostu blut un
me has Yisroel the G-d of Hashem but shed have you blood and

אויסדערווײלט פון דעם גאַנצן הויז פון מײַן פֿאָטער צו זײַן אַ מלך
melech a zain tsu foter main fun hoiz gantsn dem fun oisderveilt
king a be to father my of house all the from chosen

איבער יִשְׂרָאֵל אויף אייביק; ווארעם יהודהן האָט ה אויסדערווײלט
oisderveilt Hashem hot Yehudahn vorem eibik oif Yisroel iber
chosen Hashem has Yehudah because ever for Yisroel over

פֿאַר אַ פֿירשט, און אין דעם הויז פון יהודה, דעם הויז פון מײַן
main fun hoiz dem Yehudah fun hoiz dem in un firsht a far
my of house the Yehudah of house the in and prince a for

פֿאָטער, און צווישן די זין פון מײַן פֿאָטער, האָט ער מיך באַגערט,
bagert mich er hot foter main fun zin di tsvishn un foter
pleased me he has father my of sons the among and father

אויף צו מאַכן פֿאַר אַ מלך איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל. ה און פון אַלע מײַנע
maine ale fun un Yisroel gants iber melech a far machn tsu oif
my all of and Yisroel all over king a for make to for

28 And Dovid assembled kol Sarei Yisroel, the Sarei HaShevatim, and the Sarei HaMachlekot that ministered to HaMelech by course, and the Sarei HaAlafim, and Sarei HaMe'ot, and the Sarei kol rechush *(stewards over all the property)* and mikneh *(livestock)* of HaMelech, and of his banim, with the sarisim *(palace officials)*, and with the Gibborim, and with all the Gibbor chayil, unto Yerushalayim. 2 Then Dovid HaMelech stood up upon his feet, and said, Hear me, my brethren, and my people. As for me, I had in mine levav to build a Bais Menuchah for the Aron Brit Hashem, and for the hadom *(footstool)* of Eloheinu, and had made ready to build; 3 But HaElohim said unto me, Thou shalt not build a Bais for My Shem, because thou hast been an ish milchamot of shefach damim. 4 Howbeit Hashem Elohei Yisroel chose me before all the Bais Avi to be Melech over Yisroel l'olam; for He hath chosen Yehudah to be Nagid; and of the Bais Yehudah, the Bais Avi; and among the Bnei Avi He was pleased to make me Melech over kol Yisroel. 5 And of all my banim, (for

זין – וואָרעם פֿיל זין האָט מיר ה געשאָנקען – האָט ער
er hot geshonken Hashem mir hot zin fil vorem zin
he has made a present to Hashem me has sons many because sons

אויסדערווײלט מײַן זון שלמהן צו זיצן אויף דעם טראָן פֿון ג-טס
G-ts fun tron dem oif zitsn tsu Shlomoen zun main oisderveilt
G-d's of throne the on sit to Sh'lomo son my chosen

מלוכה איבער ישְׂרָאֵל. [1] און ער האָט צו מיר געזאָגט: דײַן זון שלמה ,
Shlomo zun dain gezogt mir tsu hot er un Yisroel iber meluche
Sh'lomo son your said me to has he and Yisroel over kingdom

ער וועט בויען מײַן הויז און מײַנע הויפֿן , וואָרעם איך האָב אים
im hob ich vorem hoifn maine un hoiz main boien vet er
him have I because courtyards my and house my build will he

אויסדערווײלט פֿאַר אַ זון צו מיר, און איך וועל אים זײַן פֿאַר אַ פֿאָטער. [2] און
un foter a far zain im vel ich un mir tsu zun a far oisderveilt
and father a for be him will I and me to son a for chosen

איך וועל באַפֿעסטיקן זײַן מלוכה אויף אייביק, אויב ער וועט זײַן שטאַרק, צו
tsu shtark zain vet er oib eibik oif meluche zain bafestikn vel ich
to strong be will he if ever for kingdom his establish will I

טאָן מײַנע געבאָט און מײַנע געזעצן אַזוי ווי היינטיקן טאָג. [3] און
un tog haintikn vi azoi gezetsn maine un gebot maine ton
and day this very as so laws my and commandments my do

אַצונד , פֿאַר די אויגן פֿון גאַנצן ישְׂרָאֵל, דער עדה פֿון ה , און
un Hashem fun eide der Yisroel gants fun oign di far atsund
and Hashem of assembly the Yisroel all of eyes the before now

אין די אויערן פֿון אלוקינו ; היט אָפּ און זוכט נאָך אַלע געבאָט
gebot ale noch zucht un op hit Elokeinu fun oiern di in
commandments all after seeks and up beware our G-d of ears the in

פֿון ה אלוקיכם , כּדי איר זאָלט אַרבן דאָס גוטע לאַנד, און
un land gute dos arben zolt ir kedei Elokeichem Hashem fun
and land good this inherit shall you so that your G-d Hashem of

לאָזן אין ירושה צו אײַערע קינדער נאָך אײַך ביז אייביק .
eibik biz aich noch kinder aiere tsu yerushe in lozn
eternity until you after children your to inheritance in leave

ט און דו שלמה מײַן זון , וויסּ דעם ג-ט פֿון דײַן פֿאָטער, און
un foter dain fun G-t dem veis zun main Shlomo du un
and father your of G-d the know son my Sh'lomo you and

דין אים מיט אַ גאַנצן האַרצן, און מיט אַ ווילליקער זעל, וואָרעם אַלע
ale vorem zel viliker a mit un hartsn gantsn a mit im din
all because soul willing a with and heart whole a with him serve

הערצער פֿאָרשט ה , און יעטוועדער טראַכטעניש פֿון די געדאַנקען
gedanken di fun trachtenish yetveder un Hashem forsht hertser
plans the of scheme every and Hashem probes hearts

קען ער; אַז דו וועסט אים זוכן , וועט ער זיך לאָזן געפֿינען פֿון
fun gefinen lozn zich er vet zuchn im vest du az er ken
of be found allow self he will seek him will you if he knows

דיר , אָבער אַז דו וועסט אים פֿאַרלאָזן, וועט ער דיך אַוועקווארפֿן
avekvarfn dich er vet farlozen im vest du az ober dir
throw away you(SG) he will forsake him will you if but you(SG)

אויף אייביק. [4] קוק זיך אַרום אַצונד , וואָרעם ה האָט דיך
dich hot Hashem vorem atsund arum zich kuk eibik oif
you(SG) has Hashem because now round self look ever for

אויסדערווײלט צו בויען אַ הויז פֿאַר אַ מִקְדָּשׁ ; זיי שטאַרק, און טו .
tu un shtark zei mikdash a far hoiz a boien tsu oisderveilt
act and strong be sanctuary a for house a build to chosen

Hashem hath given me rabbim banim,) He hath chosen Sh'lomo beni *(my son)* to sit upon the kisse Malchut Hashem over Yisroel. [6] And He said unto me, Sh'lomo binecha, he shall build My Bais and My khatzerot *(courts, courtyards)*, for I have chosen him to be Beni *(My Son)*, and I will be his Av. [7] Moreover I will establish his Malchut ad l'olam, if he be steadfast to do My mitzvot and My mishpatim, as on this yom. [8] Now therefore in the sight of kol Yisroel the kehal Hashem, and in the ears of Eloheinu, be shomer and seek for all the Mitzvot Hashem Eloheichem lema'an *(in order that)* ye may possess this eretz hatovah; and leave it for a nachalah for your banim after you ad olam.

[9] And thou, Sh'lomo beni *(my son)*, know thou the Elohei Avicha, and serve Him with a lev shalem and with a nefesh chafetzah *(willing mind)*, for Hashem searcheth kol levavot, and understandeth all the yetzer machashavot. If thou seek Him, He will be found by thee; but if thou forsake Him, He will cast thee off forever. [10] Take heed now, for Hashem hath chosen thee to build a Bais l'Mikdash. Chazak! And do it!

[11] Then Dovid gave to Sh'lomo bno the tavnit *(plan, pattern)* of the ulam, and of the structures thereof, and of the Ganzakim *(storerooms)* thereof, and of the Aliyyot *(upper rooms)* thereof, and of the Penimim *(Inner ones)* thereof, and of the Bais Hakappores *(house of the kapporet)*, [12] And the tavnit of all that he had by the Ruach, of the khatzerot *(courtyards)* of the Bais Hashem, and of all the surrounding chambers, of the Otzerot of the Bais HaElohim, and of the Otzerot of the kadashim *(consecrated things)*; [13] Also for the courses of the Kohanim and the Levi'im, and for all the work of the Avodas Bais Hashem, and for all the kelei Avodas Bais Hashem.

[14] He gave zahav by weight for things of zahav, for all kelei Avodah of every kind of avodah *(service)*; for all kelei hakesef by weight, for all kelei avodah va'avodah *(vessels for every kind of service)*, [15] Even the weight for the menorot hazahav, and for their nerot *(lamps)* of zahav was according to the weight for every menorah, and for the nerot *(lamps)* thereof; and for the menorat hakesef by weight, both for the menorah, and also for the nerot *(lamps)* thereof, according to the use of every menorah. [16] And by weight he gave zahav for the Shulchanot

יא און דָּוִד האָט געגעבן זײַן זון שלמהן דאָס געמעל פֿון דעם
dem fun gemel dos Shlomoen zun zain gegebn hot Dovid un
the of blueprints the Sh'lomo son his given has Dovid and

פַּאֲדערהויז, און זײַנע בנינים , און זײַנע שאַצקאַמערן, און זײַנע
zaine un shatskamern zaine un binyonim zaine un foderhoiz
its and storerooms its and structures its and porch

אייבערשטובן , און זײַנע אינעוויניקסטע חדרים , און דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos un chadorem ineveinikste zaine un eibershtubn
of house this and rooms inner its and upper chambers

יב דעם דעק ; און דאָס געמעל פֿון אַלץ וואָס איז געווען בײַ
bai geven iz vos alts fun gemel dos un dek dem
with was is that all of blueprints the and atonement lid the

אים אין געדאַנקען דורך דעם ^רוח ^הקודש , פַּאַר די הויפֿן
hoifn di far ^Hakoidesh ^ruach dem durch gedanken in im
courtyards the for the Holy Spirit the by plans in him

פֿון הויז פֿון ה , און פַּאַר אַלע קאַמערן רונד אַרום , פַּאַר די
di far arum rund kamern ale far un Hashem fun hoiz fun
the for round around rooms all for and Hashem of house of

שאַצן פֿון הויז פֿון האלקים , און פַּאַר די שאַצן פֿון דעם
di fun shatsn di far un HaElokim fun hoiz fun shatsn
the of treasures the for and G-d of house of treasures

יג געהייליקטע זאַכן , און פַּאַר די אָפּטיילונגען פֿון די כהנים און די
di un koyanim di fun opteilungen di far un zachn geheilikte
the and kohanim the of divisions the for and things holy

לְוִיִּם , און פַּאַר אַלערליי אַרבעט פֿון דעם דינסט אין הויז פֿון
fun hoiz in dinst dem fun arbet alerlei far un Leviim
of house in service the of work all kinds of for and Levi'im

ה , און פַּאַר די כלים פֿון דעם דינסט אין הויז פֿון אלקים .
Elokim fun hoiz in dinst dem fun keilim di far un Hashem
G-d of house in service the of vessels the for and Hashem

יד גאָלד אויפֿן וואָג , פַּאַר דעם גאָלד פֿון אַלערליי כלים פַּאַר
far keilim alerlei fun gold dem far vog oifn gold
for vessels all kinds of gold the for weight by gold

יעטוועדער דינסט ; פַּאַר אַלע זילבערנע כלים , אויפֿן וואָג , פַּאַר
far vog oifn keilim zilberne ale far dinst yetveder
for weight by vessels silver all for service every

אַלערליי כלים פֿון יעטוועדער דינסט . טו און אויפֿן וואָג פַּאַר די
di far vog oifn un dinst yetveder fun keilim alerlei
the for weight by and service every of vessels all kinds of

גילדערנע מנורות מיט זייערע גילדערנע רערלעך , לויט דער
der loit rerlech gilderne zeyere mit menoyrus gilderne
the according to branch lights golden their with menorahs golden

וואָג פֿון איטלעכער מנורה מיט אירע רערלעך ; און פַּאַר די
di far un rerlech ire mit menoyre itlecher fun vog
the for and branch lights its with lampstand each of weight

זילבערנע מנורות לויט דער וואָג פֿון אַ מנורה מיט אירע
ire mit menoyre a fun vog der loit menoyrus zilberne
its with lampstand a of weight the according to menorahs silver

רערלעך , ווי נאָך דער אַרבעט פֿון איטלעכער מנורה . טז און
un menoyre itlecher fun arbet der noch vi rerlech
and lampstand each of work the after as branch lights

גאָלד אויפֿן וואָג פַּאַר די טישן פֿון דער אויסלייגונג, פַּאַר איטלעכן
itlechn far oisleigung der fun tishn di far vog oifn gold
each for display the of tables the for weight by gold

HaMa'arechet *(the tables of the spreading out)* for each shulchan; and likewise kesef for the shulchanot hakesef *(silver tables)*;
17 Also pure zahav for the mizlagot *(forks)*, and the mizrakot *(blood bowls)*, and shelves; kesot zahav tahor and the kipor hazahav *(golden basin)* for every kipor *(basin)*; and likewise kesef by weight for every kipor hakesef *(silver basin)*;
18 And for the Mizbe'ach HaKetoret refined zahav by weight; and zahav for the tavnit of the Merkavah, the Keruvim Zahav, that spread out their wings, and covered the Aron Brit Hashem.
19 All this, said Dovid, is in writing by the Yad Hashem on me, giving me seichel to understand all the works of this tavnit *(plan, pattern)*.
20 And Dovid said to Sh'lomo bno, Chazak! Ve'emetz! *(Be strong and take courage!)* And do it; fear not, nor be discouraged; for Hashem Elohim, even Elohai, will be with thee; He will not fail thee, nor forsake thee, until thou hast finished all the work for the Avodas Bais Hashem.
21 And, hinei, the divisions of the Kohanim and the Levi'im, even they shall be with thee for all the Avodas Bais HaElohim and there shall be with thee for all manner of workmanship every willing man, bringing their chochmah for kol Avodah;

טיש ; און זילבער פַאר די זילבערנע טישן . יז און פַאר די גאָפלען ,
goplen di far un tishn zilberne di far zilber un tish
meat forks the for and tables silver the for silver and table

און די שפּרענגבעקנס, און די קאַנען , ריינע גאָלד; און פַאר די
di far un gold reine kanen di un shprengbekns di un
the for and gold pure pitchers the and basins the and

גילדערנע בעכערס, אויפֿן וואָג פַאר איטלעכן בעכער; און פַאר די
di far un becher itlechn far vog oifn bechers gilderne
the for and cup each for weight by cups golden

זילבערנע בעכערס, אויפֿן וואָג פַאר איטלעכן בעכער. יח און פַאר דעם
dem far un becher itlechn far vog oifn bechers zilberne
the for and cup each for weight by cups silver

מזבח פֿון ווירעך געלייטערטע גאָלד אויפֿן וואָג ; און גאָלד פַאר
far gold un vog oifn gold gelaiterte vairech fun mizbeyech
for gold and weight by gold refined incense of altar

דער געשטאַלט פֿון דעם רייַטוואָגן, די כּרובֿים וואָס שפּרייטן אויס און
un ois shpreitn vos kruvim di raitvogn dem fun geshtalt der
and out spread which Keruvim the chariot the of form the

שירעמען איבער דעם אָרון פֿון הס ברית . יט דאָס אַלץ גיב
gib alts dos bris Hashems fun oren dem iber shiremen
give all this covenant Hashem's of aron the over overshadow

איך דיר אין געשריפֿטס, פֿון דער האַנט פֿון ה וואָס האָט
hot vos Hashem fun hant der fun geshrifts in dir ich
has who Hashem of the hand the from writing in you(SG) I

מיך געקליגט ; אַלע אַרבעטן פֿון דעם געמעל .
gemel dem fun arbeten ale gekligt mich
blueprints the of work all enlightened me

כ און דָּוִד האָט געזאָגט צו זײַן זון שלמהן : זײַ שטאַרק און
un shtark zai Shlomoen zun zain tsu gezogt hot Dovid un
and strong be Sh'lomo son his to said has Dovid and

פֿעסט, און טו ; זאָלסט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן,
angstn nisht un hobn moire nisht zolst tu un fest
dread not and have fear not you(SG) must act and firm

וואָרעם ה אלקים , מײַן ג-ט, איז מיט דיר ; ער וועט דיך
dich vet er dir mit iz G-t main Elokim Hashem vorem
you(SG) will he you(SG) with is G-d my G-d Hashem because

נישט אָפּלאָזן און נישט פֿאַרלאָזן, ביז די גאַנצע אַרבעט פַאר דעם
dem far arbet gantse di biz farlozen nisht un oplozen nisht
the for work whole the until abandon not and let go not

דינסט פֿון הויז פֿון ה וועט זײַן געענדיקט. כא און אָט זײַנען
zainen ot un geendikt zain vet Hashem fun hoiz fun dinst
are behold and finished be will Hashem of house of service

די אָפּטיילונגען פֿון די כּהנים און די לוִיִם פַאר יעטוועדער דינסט
dinst yetveder far Leviim di un koyanim di fun opteilungen di
service every for Levi'im the and kohanim the of divisions the

פֿון הויז פֿון אלקים ; און דו האָסט מיט זיך פַאר יעטוועדער אַרבעט
arbet yetveder far zich mit host du un Elokim fun hoiz fun
work every for self with have you and G-d of house of

also the Sarim and kol HaAm will be wholly at thy commandment.

29 Furthermore Dovid HaMelech said unto kol HaKahal, Sh'lomo beni *(my son)*, the one Elohim hath chosen, is yet na'ar and tender, and the melachah *(work, task)* is gedolah; for the palace is not for adam, but for Hashem Elohim. [2] Now I have provided with all my ko'ach for the Bais Elohai the zahav for things to be made of zahav, and the kesef for things of kesef, and the nechoshet for things of nechoshet, the barzel *(iron)* for things of barzel *(iron)*, and etzim for things of etzim; onyx stones to be set, turquoise, and stones of various colors, and all manner of precious stones, and marble, all in abundance. [3] Moreover, because I have set my affection on the Bais Elohai, I have of mine own segullah *(treasure)* zahav and kesef, which I have given to the Bais Elohai, over and above all that I have prepared for the Beis HaKodesh. [4] Even shloshet alafim talents of zahav, of the zahav of Ophir, and shivat alafim talents of refined kesef, to overlay the walls of the buildings; [5] The zahav for things of zahav, and the kesef for things of kesef, and for all

איטלעכן וואָס איז געוואָלט, מיט קלוגשאַפֿט פֿאַר אַלערלייַ אַרבעט; און
un arbet alerlei far klugshaft mit gernvilik iz vos itlechn
and work all kinds of for wisdom with willing is who each

. די האַרן און דאָס גאַנצע פֿאָלק זײַנען צו אַלע דײַנע באַפֿעלן
bafeln daine ale tsu zainen folk gantse dos un harn di
commands your all to are people whole this and leaders the

כט און דָּוִד המלך האָט גענאָגט צו דער גאַנצער אײַנזאַמלונג:
ainzamlung gantser der tsu gezogt hot hameilech Dovid un
assembly whole the to said has the king Dovid and

ה שלמה מײַן זון, וואָס אים אײנעם האָט
Hashem hot einem im vos zun main Shlomo
Hashem has alone him whom son my Sh'lomo

אויסדערווײלט, איז יונג און שוואַך, און די אַרבעט איז גרויס, ווײַל
vorem grois iz arbet di un shvach un yung iz oisderveilt
because great is work the and weak and young is chosen

נישט פֿאַר אָ מענטשן איז דער פּאַלאַץ, נאָר פֿאַר ה אלקים. [ב] און
un Elokim Hashem far nor palats der iz mentshn a far nisht
and G-d Hashem for but palace the is men a for not

מיט אַלע מײַנע כּוחות האָב איך אָנגעגרייט פֿאַר דעם הויז פֿון מײַן
main fun hoiz dem far ongegreit ich hob koiches maine ale mit
my of house the for prepared I have strength my all with

ג-ט, גאָלד פֿאַר די גילדערנע זאַכן, און זילבער פֿאַר די זילבערנע,
zilberne di far zilber un zachn gilderne di far gold G-t
silver the for silver and things golden the for gold G-d

און קופּער פֿאַר די קופּערנע, אײַזן פֿאַר די אײַזערנע, און האָלץ פֿאַר
far holts un aizerne di far aizn kuperne di far kuper un
for wood and iron the for iron copper the for bronze and

די הילצערנע; אָניקלשטיינער און שטיינער צום אײַנפֿאַסן, גלאַנציקע
glantsike ainfasn tsum shteiner un oniklshteiner hiltserne di
gleaming to be set to stones and onyx gems wooden the

און פֿילפֿאַרביקע שטיינער, און אַלערלייַ טײַער געשטיין, און
un geshtein taier alerlei un shteiner filfarbike un
and stones precious all kinds of and stones multi-colored and

מירמלשטיינער לרוב. [ג] און מער נאָך: ווײַל איך באַגער דאָס
dos bager ich vail noch mer un lerov mirmlshteiner
the long for I because still more and in abundance marble stones

הויז פֿון מײַן ג-ט, האָב איך אַן אוֹצר גאָלד און זילבער וואָס איך
ich vos zilber un gold Etser an ich hob G-t main fun hoiz
I that silver and gold treasure a I have G-d my of house

גיב אַוועק פֿאַר דעם הויז פֿון מײַן ג-ט, אַחוץ אַלץ וואָס איך האָב
hob ich vos alts achuts G-t main fun hoiz dem far avek gib
have I that all aside from G-d my of house the for away give

אָנגעגרייט פֿאַר דעם הייליקן הויז: [ד] דרײַ טויזנט צענטנער גאָלד, פֿון
fun gold tsentner toiznt drai hoiz heilikn dem far ongegreit
from gold talents thousand three house holy the for prepared

גאָלד פֿון אוֹפֿיר, און זיבן טויזנט צענטנער געלײַטערטע זילבער, אויף
oif zilber gelaiterte tsentner toiznt zibn un Ofir fun gold
for silver purified talents thousand seven and Ophir of gold

צו באַלייגן די וועגן פֿון די הײַזער; [ה] גאָלד וווּ מע דאַרף גאָלד, און
un gold darf me vu gold haizer di fun vent di baleign tsu
and gold needs one where gold houses the of walls the overlay to

זילבער וווּ זילבער; און פֿאַר יעטוועדער אַרבעט דורך דער האַנט פֿון
fun hant der durch arbet yetveder far un zilber vu zilber
of hand the by work every for and silver where silver

מײַנסטערס. און ווער וויל הײַנט מנדבֿ זײַן מיט זײַן פֿולער האַנט צו
tsu hant fuler zain mit zain menadev haint vil ver un mainsters
to hand full his with be volunteer today will who and craftsmen

ה ?
Hashem
Hashem

manner of melachah *(work)* to be made by the hands of charashim *(artisans)*. And who then is willing to consecrate his yad today unto Hashem?

[6] Then the sarei ha'avot and the sarei shivtei Yisroel and the sarei ha'alafim and of me'ot, with the sarei melechet hamelech *(officials over the work of the King)*, made freewill offerings. [7] And gave for the Avodas Beis HaElohim five thousand talents and ten thousand darkons of zahav, and ten thousand talents of kesef, and eighteen thousand talents of nechoshet, and one hundred thousand talents of barzel. [8] And they with whom precious stones were found gave them to the Otzer Bais Hashem, by the yad of Yechiel the Gershoni. [9] Then the people rejoiced, for theirs were freewill offerings, because with lev shalem they offered willingly to Hashem; and Dovid HaMelech also rejoiced with simchah gedolah.

[10] Wherefore Dovid blessed Hashem before the eyes of kol HaKahal; and Dovid said, Baruch atah Adonoi Elohei Yisroel Avinu meOlam v'ad olam. [11] Thine,

[ו] און די האַרן פֿון די פֿאָטערהײַזער , און די האַרן פֿון די
di fun harn di un foterhaizer di fun harn di un
the of lords the and father's household the of leaders the and

שבֿטים פֿון ישׂרָאֵל, און די הויפּטלײַט פֿון די טויזנטן און די
di un toizntn di fun hoiptlait di un Yisroel fun shvotim
the and thousands the of chief people the and Yisroel of tribes

הונדערטן, און די אויפֿזעערס איבער דעם מלכס ווירטשאַפֿט , האָבן
hobn virtshaft melechs dem iber oifzeers di un hundertn
have administration king's the over overseers the and hundreds

מנדבֿ געווען. [ז] און זיי האָבן געשאָנקען פֿאַר דער אַרבעט פֿון הויז
hoiz fun arbet der far geshonken hobn zei un geven menadev
house of work the for donated have they and been volunteered

פֿון אלקים , גאָלד פֿינף טויזנט צענטנער, און אַדַרכֿונים צען טויזנט ,
toizntsen adarkonim un tsentner toiznt finf gold Elokim fun
thousand ten darics and talents thousand five gold G-d of

און זילבער צען טויזנט צענטנער, און קופּער אַכצן טויזנט
toizntachtsen kuper un tsentner toiznt tsen zilber un
thousand eighteen bronze and talents thousand ten silver and

צענטנער, און אײַזן הונדערט טויזנט צענטנער. [ח] און די וואָס ביַי
bai vos di un tsentner toiznt hundert aizn un tsentner
with who the ones and talents thousand hundred iron and talents

זיי האָבן זיך געפֿונען טײַערע שטיינער, האָבן עס אַוועקגעגעבן צו
tsu avekgegebn es hobn shteiner taiere gefunen zich hobn zei
to given away it have stones precious found selves have them

דעם שאַץ פֿון הויז פֿון ה , אונטער דער האַנט פֿון יחיאֵל
Yechiel fun hant der unter Hashem fun hoiz fun shats dem
Yechiel of hand the under Hashem of house of treasury the

דעם גֵּרשוני . [ט] און דאָס פֿאָלק האָט זיך געפֿרייט וואָס זיי האָבן
hobn zei vos gefreit zich hot folk dos un gershuni dem
have they that rejoiced self has people the and Gershoni the

מנדבֿ געווען, וואָרעם מיטן גאַנצן האַרצן האָבן זיי מנדבֿ
menadev zei hobn hartsn gantsn mitn vorem geven menadev
volunteered they have heart whole with because been volunteered

געווען צו ה , און אויך דָּוִד המלך האָט זיך געפֿרייט אַ גרויס
grois a gefreit zich hot hameilech Dovid oich un Hashem tsu geven
great a rejoiced self has the king Dovid also and Hashem to been

פֿרייד.
freid
joy

[י] און דָּוִד האָט געלויבט ה פֿאַר די אויגן פֿון דער גאַנצער
gantser der fun oign di far Hashem geloibt hot Dovid un
whole the of eyes the before Hashem praised has Dovid and

איַנזאַמלונג, און דָּוִד האָט געזאָגט: געלויבט ביסטו ה אלוקי
Elokei Hashem bistu geloibt gezogt hot Dovid un ainzamlung
the G-d of Hashem are you praised said has Dovid and assembly

ישׂרָאֵל, אונדזער פֿאָטער, פֿון אייביק און ביז אייביק . [יא] דיַין , ה ,
Hashem dain eibik biz un eibik fun foter undzer Yisroel
Hashem yours eternity to and eternity from father our Yisroel

Hashem is HaGedulah, and HaGevurah, and HaTiferet and HaNetzach and HaHod; for all that is in the Shomayim and in Ha'aretz is Thine; Thine is the Mamlachah, O Hashem, and Thou art exalted as Rosh above all. [12] Both osher and kavod come of Thee, and Thou art Moshel over all; and in Thine yad is ko'ach and gevurah; and in Thine yad it is to make great, and to give strength unto all. [13] Now therefore, Eloheinu, we thank Thee, and praise Thy Shem Tiferet. [14] But who am I, and what is my people, that we should have ko'ach to make this freewill offering? For all things come of Thee, and of Thine own have we given Thee. [15] For we are gerim before Thee, and toshavim *(resident aliens)*, as were kol Avoteinu; our yamim on ha'aretz are as a tzel *(shadow)*, and there is no mikveh *(hope)*. [16] Hashem Eloheinu, all this great abundance that we have provided to build Thee a Bais for Shem Kadshecha cometh of Thine yad, and is all Thine own. [17] I know also, Elohai, that Thou doth test the levav, and hast pleasure in meisharim *(integrities, uprightness, equity)*. As for me, in

איז די גרויסקייט, און די שטאַרקייט, און די פּראַכטיקייט, און די
di un prachtikeit di un shtarkeit di un groiskeit di iz
the and glory the and power the and greatness the is

אייביקייט, און דער גלאַנץ , וואָרעם אַלץ וואָס אויפֿן הימל און אויף דער
der oif un himel oifn vos alts vorem glants der un eibikeit
the on and heaven in the that all because majesty the and eternity

ערד ; דײַן , ה , איז די מלוכה , און דו ביסט דערהויבן צום
tsum derhoibn bist du un meluche di iz Hashem dain erd
to exalted are you and kingdom the is Hashem yours earth

הויפּט איבער אַלעם. [יב] און עושר און כּבֿוד זײַנען פֿון דיר ,
dir fun zainen koved un oysher un alem iber hoipt
you(SG) from are honor and wealth and all over as the head

און דו געוועלטיקסט איבער אַלץ, און אין דײַן האַנט איז כּוח און
un koiech iz hant dain in un alts iber geveltikst du un
and strength is hand your in and all over have dominion you and

גבֿורה , און אין דײַן האַנט איז צו גרייסן און צו שטאַרקן אַלעמען.
alemen shtarkn tsu un greisn tsu iz hant dain in un gevure
all strengthen to and magnify to is hand your in and might

[יג] און אַצונד , אלוקינו , דאַנקען מיר דיר , און לויבן דײַן פּראַכטיקן
prachtikn dain loibn un dir mir danken Elokeinu atsund un
glorious your praise and you(SG) we thank our G-d now and

נאָמען . [יד] וואָרעם ווער בין איך, און ווער איז מײַן פֿאָלק , אַז מיר זאָלן
zoln mir az folk main iz ver un ich bin ver vorem nomen
should we that people my is who and I am who for name

האָבן בכּוח מנדבֿ צו זײַן אַזוי-וואָס ? נאָר פֿון דיר איז
iz dir fun nor azoi-vos zain tsu menadev bekoyech hobn
is you(SG) from but such a thing be to to volunteer strength have

אַלץ, און פֿון דײַן האַנט האָבן מיר דיר געגעבן . [טו] וואָרעם פֿרעמדע
fremde vorem gegebn dir mir hobn hant dain fun un alts
strangers because given to you(SG) we have hand your from and all

זײַנען מיר פֿאַר דיר , און איינגעוואַנדערטע , אַזוי ווי אַלע אונדזערע
undzere ale vi azoi aingevanderte un dir far mir zainen
our all as just immigrant residents and you(SG) before we are

עלטערן; אַזוי ווי אַ שאָטן זײַנען אונדזערע טעג אויף דער ערד , און
on un erd der oif teg undzere zainen shotn a vi azoi eltern
without and earth the on days our are shadow a as just fathers

אָן באַשטאַנד . [טז] ה אלוקינו , דאָס דאָזיקע גאַנצע רײַכטום וואָס מיר
mir vos raichtum gantse dozike dos Elokeinu Hashem bashtand a
we that wealth whole this the our G-d Hashem permanence a

האָבן אָנגעגרייט אויף דיר צו בויען אַ הויז פֿאַר דײַן הייליקן נאָמען ,
nomen heilikn dain far hoiz a boien tsu dir oif ongegreit hobn
name holy your for house a build to you(SG) for prepared have

איז פֿון דײַן האַנט, און אַלץ איז דײַן . [יז] און איך וויים , מײַן ג-ט, אַז
az G-t main veis ich un dain iz alts un hant dain fun iz
that G-d my know I and yours is all and hand your from is

דו פֿרעווסט דאָס האַרץ, און באַגערסט רעכטפֿאַרטיקייט. איך האָב מיט
mit hob ich rechtfartikeit bagerst un harts dos pruvst du
with have I uprightness you desire and heart the test you

רעכטפֿאַרטיקייט פֿון מײַן האַרצן מנדבֿ געווען דאָס אַלץ; און אַצונד
atsund un alts dos geven menadev hartsn main fun rechtfartikeit
now and all this been volunteered heart my from uprightness

האָב איך געזען מיט שׂימחה ווי דײַן פֿאָלק וואָס געפֿינט זיך דאָ האָט
hot do zich gefint vos folk dain vi simche mit gezen ich hob
has here self finds which people your how joy with seen I have

מנדבּ געווען צו דיר . יח ה אלוקי אבֿרהם , יִצְחָק ,
Yitschak Avraham Elokei Hashem dir tsu geven menadev
Yitzchak Avraham the G-d of Hashem you(SG) to been volunteered

און יִשְׂרָאֵל, אונדזערע עלטערן, האַלט דאָס אָן אויף אייביק, די טראַכטונג
trachtung di eibik oif on dos halt eltern undzere Yisroel un
intention the ever for on this hold fathers our Yisroel and

פֿון די געדאַנקען פֿון דיין פֿאָלקס האַרצן, און קער זייער האַרץ צו
tsu harts zeyer ker un hartsn folks dain fun gedanken di fun
to heart their turn and heart people's your of plans the of

דיר . יט און שלמהן מײַן זון גיב אַ גאַנץ האַרץ צו היטן דײַנע
daine hitn tsu harts gants a gib zun main Shlomoen un dir
your keep to heart whole a give son my to Sh'lomo and you(SG)

געבאָט , דײַנע צייגנים , און דײַנע געזעצן , און צו טאָן דאָס
dos ton tsu un gezetsn daine un tseignim daine gebot
this do to and laws your and testimonies your commandments

אַלץ, און צו בויען דעם פּאַלאַץ וואָס איך האָב צוגעגרייט .
tsugegreit hob ich vos palats dem boien tsu un alts
prepared have I which palace the build to and all

[18] Hashem Elohei Avraham, Yitzchak, and of Yisroel, Avoteinu, be shomer over this l'olam in the yetzer *(inclination)* of the machshevot *(thoughts)* of the levav of Thy people, and set their lev unto Thee. [19] And give unto Sh'lomo beni a levav shalem, to be shomer over Thy mitzvot, Thy edot, and Thy chukkot, and to do all these things, and to build the Bayit, for the which I have made provision.

כ און דָּוִד האָט געזאָגט צו דער גאַנצער איינזאַמלונג : לויבט נון
Nun loibt ainzamlung gantser der tsu gezogt hot Dovid un
now praise assembly whole the to said has Dovid and

ה אלוקיכם . און די גאַנצע איינזאַמלונג האָט געלויבט ה
Hashem geloibt hot ainzamlung gantse di un Elokeichem Hashem
Hashem praised has assembly whole the and your G-d Hashem

דעם אלוקי זייערע עלטערן, און זיי האָבן זיך געניגט און זיך
zich un geneigt zich hobn zei un eltern zeyere Elokei dem
selves and inclined selves have they and fathers their the G-d of the

געבוקט צו ה און צום מלך . כא און זיי האָבן געשלאַכט
geshlacht hobn zei un melech tsum un Hashem tsu gebukt
sacrificed have they and king to and Hashem to prostrated

, שלאַכטאָפּפֿער צו ה , און אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער צו ה
Hashem tsu brandopfer oifgebracht un Hashem tsu shlachtopfer
Hashem to olah offered up and Hashem to slaughter sacrifice

אויף מאָרגן פֿון יענעם טאָג, טויזנט אָקסן, טויזנט וויידערס,
viders toiznt oksen toiznt tog yenem fun morgn oif
rams thousand oxen thousand day that of the next morning on

טויזנט שעפּסן, מיט זייערע גיסאָפּפֿער , און שלאַכטאָפּפֿער
shlachtopfer un gisopfer zeyere mit shepsn toiznt
slaughter sacrifice and drink offering their with lambs thousand

לרוב פֿאַר גאַנץ יִשְׂרָאֵל. כב און זיי האָבן געגעסן און געטרונקען
getrunken un gegesn hobn zei un Yisroel gants far lerov
drunk and eaten have they and Yisroel all for in abundance

[20] And Dovid said to kol HaKahal, Barchu nah es Hashem Eloheichem. And kol HaKahal blessed Hashem Elohei Avoteihem, and bowed down, and fell prostrate before Hashem and before HaMelech. [21] And they sacrificed zevakhim unto Hashem, and offered olot unto Hashem, on the next day after that yom, even a thousand parim *(bulls)*, a thousand eilim *(rams)*, and a thousand kevasim, with their nesakhim, and zevakhim in abundance for kol Yisroel; [22] And did eat and drink before

Hashem on that day with simchah gedolah. And they crowned Sh'lomo Ben Dovid Melech the second time, and anointed him unto Hashem to be Nagid *(ruler)*, and Tzadok to be Kohen.

23 Then Sh'lomo sat on the kisse Hashem as Melech instead of Dovid Aviv, and prospered, and kol Yisroel obeyed him.

24 And all the sarim, and the gibborim, and all the Bnei HaMelech Dovid submitted themselves unto Sh'lomo HaMelech.

25 And Hashem magnified Sh'lomo exceedingly in the eyes of all Yisroel, and bestowed upon him such hod malchut *(royal majesty)* as had not been on any melech before him in Yisroel.

26 Thus Dovid Ben Yishai reigned over kol Yisroel.

27 And the time that he reigned over Yisroel was arba'im shanah; sheva shanim reigned he in Chevron, and thirty and three reigned he in Yerushalayim.

28 And he died in a good old age, full of yamim, oisher, and kavod; and Sh'lomo bno reigned in his place.

29 Now the acts of Dovid HaMelech, first and last, behold, they are written in the Divrei Shmuel

פַּאַר ה אין יענעם טאָג מיט גרויס שׂימחה, און זיי האָבן אַ צווייט
tsveit a hobn zei un simche grois mit tog yenem in Hashem far
second a have they and joy great with day that in Hashem before

מאָל געמאַכט שלמה דעם זון פֿון דָּוִדן פַּאַר אַ מלך , און געזאַלבט
gezalbt un melech a far Dovidn fun zun dem Shlomo gemacht mol
anointed and king a for Dovid of son the Sh'lomo made time

פַּאַר אַ פֿירשט פֿון ה , און צָדוֹקן פַּאַר אַ כהן .
koyen a far Tsadokn un Hashem fun firsht a far
kohen a for Tzadok and Hashem of prince a for

כג און שלמה האָט זיך געזעצט אויף דעם טראָן פֿון ה פַּאַר אַ
a far Hashem fun tron dem oif gezetst zich hot Shlomo un
a as Hashem of throne the on sat self has Sh'lomo and

מלך אויף דעם אָרט פֿון זײַן פַּאָטער דָּוִדן , און ער האָט באַגליקט .
baglikt hot er un Dovidn foter zain fun ort dem oif melech
prospered has he and Dovid father his of place the on king

און גאַנץ יִשְׂרָאֵל האָבן זיך צוגעהערט צו אים. כד און אַלע האַרן , און
un harn ale un im tsu tsugehert zich hobn Yisroel gants un
and leaders all and him to paid heed selves have Yisroel all and

די גיבורים , און אויך אַלע זין פֿון דעם מלך דָּוִד , האָבן זיך
zich hobn Dovid melech dem fun zin ale oich un giborim di
selves have Dovid king the of sons all also and warriors the

אונטערוואָרפֿן אונטער שלמה המלך . כה און ה האָט שלמהן
Shlomoen hot Hashem un hameilech Shlomo unter untervorfn
Sh'lomo has Hashem and the king Sh'lomo under submitted

הויך געגרייסט פַּאַר די אויגן פֿון גאַנץ יִשְׂרָאֵל, און ער האָט געגעבן
gegebn hot er un Yisroel gants fun oign di far gegreist hoich
given has he and Yisroel all of eyes the before magnified greatly

אויף אים אַ קיניגלעכן גלאַנץ וואָס איז נישט געווען אויף קיין מלך
oif im a kiniglechn glants vos iz nisht geven oif kein melech
king any on was not is that splendor royal a him upon

איבער יִשְׂרָאֵל פַּאַר אים.
iber Yisroel far im
over Yisroel before him

כו און דָּוִד דער זון פֿון יִשַׁי האָט געקיניגט איבער גאַנץ יִשְׂרָאֵל.
Yisroel gants iber gekinigt hot Yishaien fun zun der Dovid un
Yisroel all over reigned has Yishai of son the Dovid and

כז און די טעג וואָס ער האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל, זיבענען פערציק
fertsik geven zainen Yisroel iber gekinigt hot er vos teg di un
forty were are Yisroel over reigned has he that days the and

יאָר : אין חֶבְרוֹן האָט ער געקיניגט זיבן יאָר , און אין ירושָׁלַיִם
Yerushalayim in un yor zibn gekinigt er hot Chevron in yor
Yerushalayim in and years seven reigned he has Chevron in years

האָט ער געקיניגט דריי דרייסיק. כח און ער איז געשטאָרבן אין אַ גוטער
guter a in geshtorbn iz er un draisik un drai gekinigt er hot
good a in died is he and thirty and three reigned he has

עלטער, זאַט מיט טעג, עושר , און כָּבוֹד ; און זיין זון שלמה איז
iz Shlomo zun zain un koved un oysher teg mit zat elter
is Sh'lomo son his and honor and wealth days with sated old age

געווארן מלך אויף זיין אָרט . כט און די זאַכן דָּוִדן , וועגן
Dovidn vegen zachn di un ort zain oif melech gevorn
Dovid concerning matters the and place his in king was

HaRo'eh, and in the Divrei Natan HaNavi, and in the Divrei Gad the chozeh *(seer)*, [30] With all his malchut and his gevurah, and the times that passed around him, and around Yisroel, and over kol mamlechot ha'aratzot *(kingdoms of the lands)*.

די ערשטע אַזוי ווי לעצטע, זיי זיַנען באַשריבן אין די ווערטער פֿון
fun verter di in bashribn zainen zei letste vi azoi ershte di
of words the in written are they last as so first the

שמואֵל דעם זעער, און אין די ווערטער פֿון נָתָן דעם נבֿיא , און
un novi dem Natan fun verter di in un zeer dem Shmuel
and prophet the Natan of words the in and seer the Shmuel

אין די ווערטער פֿון גָּד דעם זעער, [ל] מיט זיַין גאַנצער מלוכה , און
un meluche gantser zain mit zeer dem Gad fun verter di in
and kingdom whole his with seer the Gad of words the in

זיַנע גבֿורות , און די צייַטן וואָס זיַנען אַריבער איבער אים און איבער
iber un im iber ariber zainen vos tsaitn di un gevuros zaine
over and him over passed are that times the and might his

יִשְׂרָאֵל, און איבער אַלע קיניגרייַכן פֿון די לענדער.
lender di fun kinigraichn ale iber un Yisroel
lands the of kingdoms all over and Yisroel

Divrey Hayamim Bais

דִּבְרֵי הַיָּמִים ב

א

אוּן שלמה דער זון פֿוּן דָּוִדן האָט זיך באַפֿעסטיקט אין זיין
zain in bafestikt zich hot Dovidn fun zun der Shlomo un
his in established self has Dovid of son the Sh'lomo and

מלוכה , אוּן ה זיין ג-ט איז געווען מיט אים, אוּן האָט
hot un im mit geven iz G-t zain Hashem un meluche
has and him with was is G-d his Hashem and kingdom

אים הויך געגרייסט . ב אוּן שלמה האָט גערעדט צו גאַנץ יִשְׂרָאֵל,
Yisroel gants tsu geredt hot Shlomo un gegreist hoich im
Yisroel all to spoken has Sh'lomo and magnified greatly him

צו די הויפּטלייט פֿוּן די טויזנטן אוּן די הונדערטן, אוּן צו די
di tsu un hundertn di un toizntn di fun hoiptlait di tsu
the to and hundreds the and thousands the of chief people the to

ריכטער, אוּן צו איטלעכן פֿירשט אין גאַנץ יִשְׂרָאֵל, די הויפּטן פֿוּן די
di fun hoiptn di Yisroel gants in firsht itlechn tsu un richter
the of leaders the Yisroel all in leader every to and judges

פֿאָטערהײַזער . ג אוּן שלמה אוּן די גאַנצע איינאַמלונג מיט אים
foterhaizer Sh'lomo un gantse di un Shlomo un im mit ainzamlung
father's household Sh'lomo and whole the and assembly with him

זײַנען געגאַנגען צו דער בָּמָה וואָס אין גִּבְעוֹן , וואָרעם דאָרטן
dortn vorem Givon in vos bamah der tsu gegangen zainen
there because Giv'on in which is high place the to gone are

איז געווען דער אוֹהל-מוֹעד פֿוּן האלקים , וואָס משה דער קנעכט
knecht der Moshe vos HaElokim fun ohel-moed der geven iz
servant the Moshe which G-d of Tent of Meeting the was is

פֿוּן ה האָט געמאַכט אין מדבר . ד נאָר דעם אָרון פֿוּן האלקים
HaElokim fun oren dem nor midber in gemacht hot Hashem fun
G-d of aron the but wilderness in made had Hashem of

האָט דָּוִד אַרויפֿגעבראַכט פֿוּן קִרְיַת-יְעָרִים אַהין וווּ דָּוִד האָט
hot Dovid vu ahin Kiryat-Yearim fun aroifgebracht Dovid hot
had Dovid where there Kiryat-Ye'arim from brought up Dovid has

צוגעגרייט פֿאַר אים, וואָרעם ער האָט אויפֿגעשטעלט פֿאַר אים אַ געצעלט אין
in getselt a im far oifgeshtelt hot er vorem im far tsugegreit
in tent a it for set up had he because it for prepared

ירושָׁלַיִם . ה אָבער דער קופּערנער מזבח וואָס בְּצַלְאֵל דער זון
Yerushalayim ober der kuperner altar vos Betsalel der zun
Yerushalayim but the copper altar which Betzalel the son

פֿוּן אורי דעם זון פֿוּן חורן האָט גענאַכט, האָט מען אַוועקגעשטעלט
avekgeshtelt men hot gemacht hot Churen fun zun dem Uri fun
placed one has made had Chur of son the Uri of

פֿאַר דעם משכּן פֿוּן ה ; אוּן שלמה אוּן די איינאַמלונג
ainzamlung di un Shlomo un Hashem fun mishkn dem far
assembly the and Sh'lomo and Hashem of Mishkan the before

האָבן זיך צו אים געוועדט. ו אוּן שלמה האָט אויפֿגעבראַכט דאָרטן
dortn oifgebracht hot Shlomo un gevendt im tsu zich hobn
there brought up has Sh'lomo and resorted it to selves have

1 And Sh'lomo Ben Dovid was strengthened in his kingdom, and Hashem Elohav was with him, and magnified him exceedingly. [2] Then Sh'lomo spoke unto kol Yisroel, to the commanders of thousands and of hundreds, and to the shofetim, and to every Nasi in kol Yisroel, the Rashei HaAvot. [3] So Sh'lomo, and Kol HaKahal with him, went to the high place that was at Giv'on, for there was the Ohel Mo'ed HaElohim, which Moshe eved Hashem had made in the midbar. [4] But the Aron HaElohim Dovid had brought up from Kiryat-Ye'arim to the place which Dovid had prepared for it; for he had pitched an Ohel for it at Yerushalayim. [5] Moreover the Mizbe'ach Hanechoshet, that Betzalel ben Uri ben Chur had made, he put in front of the Mishkan Hashem; and Sh'lomo and HaKahal inquired of Him. [6] And Sh'lomo went up there to the Mizbe'ach Hanechoshet before Hashem, which was at the Ohel Mo'ed, and offered a thousand olot upon it.

אויפֶן קופּערנעם מזבח פֿאַר ה ווָאָס בײַם אוֹהל-מוֹעד ;
ohel-moed baim vos Hashem far mizbeyech kupernem oifn
Tent of Meeting at the which Hashem before altar bronze on

און ער האָט אויפֿגעבראַכט אויף אים טויזנט בראַנדאָפּפֿער.
brandopfer toiznt im oif oifgebracht hot er un
olah a thousand it on brought up has he and

[7] אין יענער נאַכט האָט זיך אלקים באַוויזן צו שלמהן , און ער האָט צו
tsu hot er un Shlomoen tsu bavizn Elokim zich hot nacht yener in
to has he and Sh'lomo to appear G-d self did night that in

אים געזאָגט: בעט וואָס איך זאָל דיר געבן. [ח] האָט שלמה געזאָגט צו
tsu gezogt Shlomo hot gebn dir zol ich vos bet gezogt im
to said Sh'lomo has give you(SG) shall I what ask said him

אלקים: דו האָסט געטאָן גרויס חֶסֶד מיט מײַן פֿאָטער דָּוִדן ,
Dovidn foter main mit chesed grois geton host du Elokim
Dovid father my with lovingkindness great shown have you G-d

און האָסט מיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך אויף זײַן אָרט. [ט] אַצונד , ה
Hashem atsund ort zain oif melech a far gemacht mich host un
Hashem now place his in king a for made me have and

דו אלקים , זאָל באַוואָרט ווערן דײַן צוזאָג צו מײַן פֿאָטער
foter main tsu tsuzog dain vern bevort zol Elokim du
father my to word your become be confirmed may G-d you

דָּוִדן , ווָאָרעם דו האָסט מיך געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער אַ פֿאָלק
folk a iber melech a far gemacht mich host du vorem Dovidn
people a over king a for made me have you because Dovid

אַזוי פֿיל ווי דער שטויב פֿון דער ערד . [י] אַצונד גיב מיר חכמה און
un chochme mir gib atsund erd der fun shtoib der vi fil azoi
and wisdom me give now earth the of dust the as many so

קענשאַפֿט , אַז איך זאָל אַרויסגיין און אַריַינגיין פֿאַרויס פֿאַר דעם
dem far farois araingein un aroisgein zol ich az kenshaft
the before ahead of go in and go out may I so that knowledge

דאָזיקן פֿאָלק , ווָאָרעם ווער קען משפּטן דאָס דאָזיקע גרויסע פֿאָלק דיינס?
dains folk groise dozike dos mishpetn ken ver vorem folk dozikn
yours people great this the judge can who because people this

[יא] האָט אלקים געזאָגט צו שלמהן : ווײַל דאָס איז אין דײַן האַרצן ,
hartsn dain in iz dos vail Shlomoen tsu gezogt Elokim hot
heart your in is this because Sh'lomo to said G-d has

און נישט דו האָסט געבעטן עשירות, גיטער, און כּבֿוד , אָדער דאָס לעבן פֿון
fun lebn dos oder koved un giter eshires gebetn host du nisht un
of life the or honor and goods wealth pleaded have you not and

דײַנע פֿײַנט , און נישט צו מאָל פֿיל טעג האָסטו געבעטן, נײַערט דו
du naiert gebetn hostu teg fil mol tsu nisht un faint daine
you rather asked have you days many once even not and enemies your

האָסט זאָלסט געבעטן חכמה און קענשאַפֿט , כּדי דיר געבן
zolst kedei kenshaft un chochme gebetn dir host
you(SG) may so that knowledge and wisdom asked for for yourself have

קענען משפּטן מײַן פֿאָלק וואָס איך האָב דיך געמאַכט פֿאַר
far gemacht dich hob ich vos folk main mishpetn kenen
for made you(SG) have I whom people my judge be able to

אַ מלך איבער אים – [יב] וועסט דיר אי געגעבן חכמה און
un chochme gegebn i dir vest im iber melech a
and wisdom given both to you(SG) shall be them over king a

קענשאַפֿט , אי איך וועל דיר געבן עשירות און גיטער און כּבֿוד , וואָס
vos koved un giter un eshires gebn dir vel ich i kenshaft
that honor and goods and wealth give you(SG) will I and knowledge

[7] In that lailah did Elohim appear unto Sh'lomo, and said unto him, Ask what I shall give thee. [8] And Sh'lomo said unto Elohim, Thou hast showed chesed gadol unto Dovid Avi, and hast made me to reign in his place. [9] Now, Hashem Elohim, let Thy Davar unto Dovid Avi be established, for Thou hast made me melech over Am Rav like the aphar ha'aretz in multitude. [10] Give me now chochmah and intelligence, that I may go out and come in before HaAm Hazeh, for who can judge this Thy people, that is so great?

[11] And Elohim said to Sh'lomo, Because this was in thine levav, and thou hast not asked osher, riches, or kavod, nor the nefesh of thine enemies, neither yet hast asked yamim rabbim *(many days, long life)*, but hast asked chochmah and intelligence for thyself, that thou mayest judge My people, over whom I have made thee melech, [12] Chochmah and intelligence is granted unto thee; and

I will give thee osher, and riches, and kavod, such as none of the melachim have had that be before or after thee.

13 Then Sh'lomo came from his journey to the high place that was at Giv'on, from before the Ohel Mo'ed, to Yerushalayim, and reigned over Yisroel.

14 And Sh'lomo gathered chariots and parashim *(horsemen)*; and he had a thousand and four hundred chariots, and twelve thousand parashim, which he placed in the chariot cities, and with HaMelech at Yerushalayim.

15 And HaMelech made kesef and zahav at Yerushalayim as plenteous as avanim, and cedar trees he made as abundant as the sycomore fig trees that are in the Shefelah.

16 And Sh'lomo had susim imported from Mitzrayim and from Keve; the royal buyers purchased them from Keve. 17 And they imported from Mitzrayim, and then exported a merkavah *(chariot)* for six hundred shekels of kesef, and a sus *(horse)* for a hundred

אַזוי-וואָס איז נישט געווען בײַ די מלכים וואָס פֿאַר דיר ,
azoi-vos iz nisht geven bai di mlochim vos far dir
you(SG) before who were kings the with been not is such a thing

און אַזוי-וואָס וועט נישט זײַן נאָך דיר .
un azoi-vos vet nisht zain noch dir
you(SG) after be not will such a thing and

יג און שלמה איז צוריקגעקומען פֿון גיין צו דער במה
un Shlomo iz tsurikgekumen fun gein tsu der bamah
high place the to going from returned is Sh'lomo and

וואָס אין גִּבְעוֹן , פֿון פֿאַר דעם אוֹהל-מוֹעד , קיין ירושָלַיִם ;
vos in Givon fun far dem ohel-moed kein Yerushalayim
Yerushalayim to Tent of Meeting the before from Giv'on in which

און ער האָט געקיניגט איבער יִשְׂרָאֵל.
un er hot gekinigt iber Yisroel
Yisroel over reigned has he and

יד און שלמה האָט אָנגעזאַמלט רײַטווענגן און רײַטער , און ער
un Shlomo hot ongezamlt raitvegn un raiter un er
he and charioteers and chariots accumulated has Sh'lomo and

האָט געהאַט טויזנט און פֿיר הונדערט רײַטווענגן און צוועלף טויזנט
gehat hot toiznt un fir hundert raitvegn un tsvelf toiznt
thousand twelve and chariots hundred four and a thousand had has

רײַטער . און ער האָט זיי אַוועקגעשטעלט אין די שטעט פֿאַר רײַטווענגן,
raiter un er hot zei avekgeshtelt in di shtet far raitvegn
chariots for cities the in stationed them has he and horsemen

און ביים מלך אין ירושָלַיִם .
un baim melech in Yerushalayim
Yerushalayim in king with the and

טו און דער מלך האָט געמאַכט זילבער און גאָלד אין
un der melech hot gemacht zilber un gold in
in gold and silver made has king the and

ירושָלַיִם אַזוי ווי שטיינער, און צעדערן האָט ער געמאַכט
Yerushalayim azoi vi shteiner un tsedern hot er gemacht
made he has cedar and stones as so Yerushalayim

אַזוי ווי די ווילדע פֿײַגנבוים וואָס אין דער נידערונג , אין
azoi vi di vilde faignboimer vos in der niderung in
in lowlands the in that fig trees wild the like just

פֿילקייט .
filkeit
great quantity

טז און דער אַרויסקום פֿון די פֿערד וואָס שלמה האָט געהאַט,
un der aroiskum fun di ferd vos Shlomo hot gehat
had has Sh'lomo that horses the of import the and

אין געווען פֿון מִצְרַיִם און פֿון קְוֵא ; די סוחרים פֿון דעם
iz geven fun Mitsrayim un fun kue di sochrim fun dem
the of traders the Keve from and Egypt from was is

מלך פֿלעגן זיי קריגן פֿון קְוֵא פֿאַר געצאָלט. יז און זיי האָבן
melech flegn zei krign fun kue far getsolt un zei hobn
have they and pay for Keve from obtain them used to king

אַרויפֿגעבראַכט און אַרויסגעפֿירט פֿון מִצְרַיִם אַ רײַטוואָגן פֿאַר זעקס
un aroisgefirt un aroifgebracht fun Mitsrayim a raitvogn far zeks
six for chariot a Egypt from brought out and brought up

הונדערט זילבערשטיק , און אַ פֿערד פֿאַר הונדערט און פֿופֿציק; און
hundert zilbershtik un a ferd far hundert un fuftsik un
and fifty and hundred for horses a and pieces of silver hundred

and fifty; and so they exported susim to all the melachim of the Chittim, and to the melachim of Aram *(Syria)*.

18 2:1 And Sh'lomo determined to build a Bais for the Shem of Hashem, and a Bais *(palace)* for his kingdom.

2 2:2 And Sh'lomo conscripted threescore and ten thousand ish to bear burdens, and fourscore thousand ish as stonecutters in the hill country, and three thousand and six hundred to be their foremen to oversee them. 2 2:3 And Sh'lomo sent to Churam Melech Tzor, saying, As thou didst deal with Dovid Avi, and didst send him cedars to build him a Bais *(palace)* to dwell therein, even so deal with me. 3 2:4 Hinei, I build a Bais for the Shem of Hashem Elohai, to set it apart as kodesh and to dedicate it to Him, and to burn before Him ketoret sammim *(fragrant incense)*, and for the ma'arekhet tamid *(regular offering of the rows of bread)*, and for the olot boker and erev, on the Shabbatot, and on every Rosh-Chodesh, and on the Mo'adei Hashem Eloheinu. This is for l'olam *(forever)* to Yisroel. 4 2:5 And HaBeis which I build is gadol, for gadol is Eloheinu above kol HaElohim *(all the g-ds)*. 5 2:6 But who has the

דאָס גליכן פֿאַר אַלע מלכים פֿון די חתים , און די מלכים פֿון
fun mlochim di un Chetim di fun mlochim ale far glaichn dos
of kings the and Chittim the of kings all the to same the

אַרָם , פֿלעגט מען אַרויסברענגען דורך זייער האַנט.
hant zeyer durch aroisbrengen men flegt Aram
hand their through bring out them one used to Aram

ב.א און שלמה האָט געהייסן בויען אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון
fun nomen dem tsu hoiz a boien geheisn hot Shlomo un
of name the for house a to build command did Sh'lomo and

ה , און אַ הויז פֿאַר זיין מלוכה .
meluche zain far hoiz a un Hashem
kingdom his for house a and Hashem

ב און שלמה האָט געציילט זיבעציק טויזנט מאַן לאַסטטרעגער,
lasttreger man toiznt zibetsik getseilt hot Shlomo un
load carriers men thousand seventy count did Sh'lomo and

און אַכציק טויזנט מאַן שטיינהעקער אין די בערג , און
un berg di in shteinheker man toiznt achtsik un
and mountains the in stonecutters men thousand eighty and

אויפֿזעער איבער זיי , דריי טויזנט און זעקס הונדערט. ב.ג און
un hundert zeks un toiznt drai zei iber oifzeer
and hundred six and thousand three them over overseers

שלמה האָט געשיקט צו חורם דעם מלך פֿון צור , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Tsor fun melech dem Churam tsu geshikt hot Shlomo
say to so Tzor of king the Churam to sent did Sh'lomo

אַזוי ווי דו האָסט געטאָן מיט מיין פֿאָטער דָּוִד , וואָס דו האָסט אים
im host du vos Dovidn foter main mit geton host du vi azoi
him have you that Dovid father my with done have you as just

געשיקט צעדערן צו בויען פֿאַר זיך אַ הויז אויף צו ווינען דערין ,
derin voinen tsu oif hoiz a zich far boien tsu tsedern geshikt
therein dwell to for house a self for build to cedars sent

ג ד איז, אָט בוי איך אַ הויז צו דעם נאָמען פֿון ה מיין
main Hashem fun nomen dem tsu hoiz a ich boi ot iz
my Hashem of name the to house a I build behold is

ג-ט, כדי עס צו הייליקן צו אים, און צו רייכערן
reichern tsu un im tsu heilikn tsu es kedei G-t
burn incense to and him for consecrate to it in order that G-d

פֿאַר אים ווירעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, און פֿאַר דער שטענדיקער
shtendiker der far un gevirtsn shmekedike fun vairech im far
continual the for and spices fragrant of incense him before

אויסלייגונג פֿון דעם הייליקן ברויט, און פֿאַר די בראַנדאָפּפֿער
brandopfer di far un broit heilikn dem fun oisleigung
olah the for and bread holy the of things to be laid out

אין דער פֿרי און אין אָוונט , אין די שבתים , און אום
um un Shabbosim di in ovnt in un peire der in
on and Shabbatot the on evening in the and morning the in

ראָש-חודש , און אין די יוֹם-טובֿים פֿון ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem fun yom-tuvim di in un rosh-choidesh
our G-d Hashem of appointed festivals the in and New Moons

וואָס דאָס איז איביק אַ חובֿ אויף ישׂרָאֵל. ד ה און דאָס הויז וואָס
vos hoiz dos un Yisroel oif choiv a eibik iz dos vos
which house the and Yisroel upon duty a forever is this which

איך בוי , דאַרף זיין גרויס, וואָרעם גרויס איז אלוקינו איבער אַלע ג-טער.
g-ter ale iber Elokeinu iz grois vorem grois zain darf boi ich
g-ds all above our G-d is great because great be must build I

ko'ach to build Him a Bais, seeing the Shomayim and Shomayim of Shomayim cannot contain Him? Who am I then, that I should build Him a Bais, except to burn sacrifices before Him? [6 2:7] Send me now therefore an ish chacham in zahav, and in kesef, and in nechoshet, and in barzel, and in purple, and in crimson, and in blue wool, and that has skill in the art of engraving to work with my chachamim in Yehudah and in Yerushalayim whom Dovid Avi did provide. [7 2:8] Send me also cedar, pine, and algum logs, from the Levanon, for I know that thy avadim have skill to cut timber in the Levanon; and, hinei, my avadim shall be with thy avadim, [8 2:9] Even to provide me lumber in abundance, for the Bais which I am about to build shall be gadol v'hafeleh *(great and magnificent)*. [9 2:10] And, hinei, I will give to thy avadim, the woodsmen that cut timber, twenty thousand measures of beaten chittim, and twenty thousand measures of se'orim, and twenty thousand baths of yayin, and twenty thousand baths of shemen *(olive oil)*.

[10 2:11] Then Churam Melech Tzor answered by letter, which he sent to Sh'lomo, Because Hashem hath loved His people, He hath

ה ו און וואָר האָט בכּוח אים צו בויען אַ הויז , אַז די הימלען און
un himlen di az hoiz a boien tsu im bekoyech hot ver un
and heavens the that house a build to him in power has who and

ז ו די הימלען פֿון די הימלען קענען אים נישט אַריינענעמען ? און וואָר
ver un arainnemen nisht im kenen himlen di fun himlen di
who and contain not him can heavens the of heavens the

בין איך, אַז איך זאָל אים בויען אַ הויז , סײַדן אויף צו רייכערן
reichern tsu oif saidn hoiz a boien im zol ich az ich bin
burn incense to for except house a build him shall I that I am

פֿאַר אים? און אַצונד , שיק מיר אַ קלוגן מאַן צו אַרבעטן אין גאָלד, און
un gold in arbeten tsu man klugn a mir shik atsund un im far
and gold in work to man skilled a me send now and him before

אין זילבער, און אין קופּער , און אין אײַזן, און אין פּורפּל און קאַרמין און
un karmin un purpl in un aizn in un kuper in un zilber in
and crimson and purple in and iron in and bronze in and silver in

בלאָער וואָל, און אַזאַ וואָס פֿאַרשטייט צו קריצן קריצונגען –
kritsungen kritsn tsu farshteit vos aza un vol bloer
engravings engrave to understands who such a one and wool blue

אין איינעם מיט די קלוגע לײַט וואָס בײַ מיר אין יהודה און אין
in un Yehudah in mir bai vos lait kluge di mit einem in
in and Yehudah in me with who are men skilled the with one in

ח ז ירושָׁלַיִם , וואָס מײַן פֿאָטער דָּוִד האָט אָנגעגרייט. און שיק
shik un ongegreit hot Dovid foter main vos Yerushalayim
send and prepared has Dovid father my whom Yerushalayim

מיר צעדערהאָלץ, ציפּרעסן , און סאַנדאַלהאָלץ, פֿון לבֿנון , וואָרעם
vorem Levanon fun sandalholts un tsipresn tsederholts mir
because Levanon from algum wood and cypresses cedar wood me

איך וויים אַז דײַנע קנעכט פֿאַרשטייען צו האַקן געהילץ פֿון
fun gehilts hakn tsu farshteyen knecht daine az veis ich
from timber cut how to understand servants your that know I

ט ח לבֿנון ; און אָט וועלן מײַנע קנעכט זײַן מיט דײַנע קנעכט ,
knecht daine mit zain knecht maine veln ot un Levanon
servants your with be servants my will behold and Levanon

אָנצובריטן פֿאַר מיר אַ סך האָלץ, וואָרעם דאָס הויז וואָס איך בוי ,
boi ich vos hoiz dos vorem holts sach a mir far ontsubreitn
build I that house this because wood lot of a me for to prepare

דאַרף זײַן גרויס און וווּנדערלעך. י און אָט גיב איך די העקער ,
heker di ich gib ot un vunderlech un grois zain darf
woodcutter the I give behold and wonderful and great be must

די וואָס שניידן דאָס געהילץ, געשטויסענע וויץ פֿאַר דײַנע
daine far veits geshtoisene gehilts dos shnaidn vos di
your for wheat beaten timber the cut who the ones

קנעכט , צוואַנציק טויזנט קאָר, און געשטן צוואַנציק טויזנט קאָר,
kor toiznt tsvantsik gershtn un kor toiznt tsvantsik knecht
cors thousand twenty barley and cors thousand twenty servants

און ווײַן צוואַנציק טויזנט בַּת , און איל צוואַנציק טויזנט בַּת .
bat toiznt tsvantsik eil un bat toiznt tsvantsik vain un
baths thousand twenty oil and baths thousand twenty wine and

יא און חורם דער מלך פֿון צור האָט געענטפֿערט אין אַ
a in geentfert hot Tsor fun melech der Churam un
a in answered has Tzor of king the Churam and

געשריפֿטס, און געשיקט צו שלמהן : ווײַל ה האָט ליב זײַן
zain lib hot Hashem vail Shlomoen tsu geshikt un geshrifts
his loved has Hashem because Sh'lomo to sent and writing

made thee Melech over them. [11] 2:12 Churam said moreover, Baruch Hashem Elohei Yisroel, that made Shomayim v'et HaAretz, Who hath given to Dovid HaMelech a ben chacham *(wise son)*, endued with seichel and binah, that might build a Bais for Hashem, and a Bais *(palace)* for his kingdom.

[12] 2:13 And now I have sent an ish chacham, endued with binah, namely my master craftsman Churam-Avi, [13] 2:14 ben isha of the Banot Dan, and his av was an ish Tzor, trained to work in zahav, and in kesef, in nechoshet, in barzel, in avanim *(stone)*, and in etzim *(wood)*, in purple, in blue wool, and in fine linen, and in crimson; also to engrave every kind of engraving, and to execute every design which shall be put to him, with thy chachamim, and with the chachmei adoni Dovid Avicha. [14] 2:15 Now therefore the chittim, and the se'orim, the shemen, and the yayin, which adoni hath spoken of, let him send unto his avadim, [15] 2:16 And we will cut etzim out of the Levanon, as much as thou shalt need; and we will float it to thee in rafts by yam to Yafo,

פַּאלק , האָט ער דיך געמאַכט פַּאר אַ מלך איבער זיי . יא יב און
un zei iber melech a far gemacht dich er hot folk
and them over king a for made you(SG) he has people

חורם האָט געזאָגט: ברוך ה אלוקי ישׂראל וואָס האָט
hot vos Yisroel Elokei Hashem Baruch gezogt hot Churam
has who Yisroel the G-d of Hashem Baruch said has Churam

געמאַכט דעם הימל און די ערד , פַּאר וואָס ער האָט געגעבן דעם
dem gegebn hot er vos far erd di un himel dem gemacht
the given has he what for earth the and heaven the made

מלך דָּוִד אַ קלוגן זון , געניט אין שׂכל און פַּארשטאַנדיקייט, וואָס
vos farshtandikeit un seichel in genit zun klugn a Dovid melech
who wisdom and reason in skilled son wise a Dovid king

וועט בויען אַ הויז פַּאַר ה , און אַ הויז פַּאַר זיין מלוכה .
meluche zain far hoiz a un Hashem far hoiz a boien vet
kingdom his for house a and Hashem for house a build will

יב יג און אַצונד , שיק איך דיר אַ קלוגן מאַן, געניט אין
in genit man klugn a dir ich shik atsund un
in skilled man skilled a you(SG) I send now and

פַּארשטאַנדיקייט, מײַן הויפּטמיינסטער חורם , יג יד דעם זון פֿון אַ
a fun zun dem Churam hoiptmeinster main farshtandikeit
a of son the Churam master craftsman my understanding

פֿרוי פֿון די טעכטער פֿון דָּן , וואָס זיין פֿאָטער איז אַ מאַן פֿון
fun man a iz foter zain vos Dan fun techter di fun froi
of man a is father his whose Dan of daughters the from woman

צוֹר ; ער פַּארשטייט צו אַרבעטן אין גאָלד, און אין זילבער, אין קופּער ,
kuper in zilber in un gold in arbeten tsu farshteit er Tsor
bronze in silver in and gold in work to understands he Tzor

אין אײַזן, אין שטיינער, און אין האָלץ, אין פּורפּל, אין בלאָער וואָל, און אין
in un vol bloer in purpl in holts in un shteiner in aizn in
in and wool blue in purple in wood in and stone in iron in

פֿיַינלײַנען , און אין קאַרמין , און צו קריצן יעטוועדער קריצונג , און
un kritsung yetveder kritsn tsu un karmin in un fainlainen
and engraving every engrave to and crimson in and fine linen

אויסקינצלען יעטוועדער קונציקע אַרבעט וואָס אים וועט געגעבן
gegebn im vet vos arbet kuntsike yetveder oiskintslen
be given him will that work artistic every to create artistically

ווערן – אין איינעם מיט דיַינע קלוגע לײַט, און מיט די קלוגע לײַט פֿון
fun lait kluge di mit un lait kluge daine mit einem in vern
of men skilled the with and men skilled your with one in become

מײַן האַר, דײַן פַּאָטער דָּוִדן . יד טו און אַצונד , די ווייץ און די גערשטן,
gershtn di un veits di atsund un Dovidn foter dain har main
barley the and wheat the now and Dovid father your lord my

און דאָס איל, און דעם ווײַן , וואָס מײַן האַר האָט געזאָגט, זאָל ער שיקן צו
tsu shikn er zol gezogt hot har main vos vain dem un eil dos un
to send he let said has lord my that wine the and oil the and

זײַנע קנעכט ; טו טז און מיר וועלן האַקן געהילץ פֿון לבנון לויט
loit Levanon fun gehilts hakn veln mir un knecht zaine
according to Levanon from timber cut will we and servants his

אַל דײַן באַדאַרף, און וועלן עס ברענגן צו דיר אויף טראַפּטן מיטן
mitn traptn oif dir tsu brengen es veln un badarf dain al
with rafts on you(SG) to bring it will and need your all

ים קיין יָפוֹ , און דו וועסט עס אַרויפֿברענגן קיין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim kein aroifbrengen es vest du un Yafo kein yam
Yerushalayim to bring up it will you and Yafo to the sea

and thou shalt carry it up to Yerushalayim.

16 2:17 And Sh'lomo took a census of all the gerim that were in Eretz Yisroel, after the census wherewith Dovid Aviv had numbered them; and they were found a hundred and fifty thousand and three thousand and six hundred.

17 2:18 And he set threescore and ten thousand of them to be bearers of burdens, and fourscore thousand to be stonecutters in the hill country, and three thousand and six hundred menatzkhim *(foremen overseers)* to keep HaAm working.

3 Then Sh'lomo began to build the Bais Hashem at Yerushalayim in Mt Moriyah, where Hashem appeared unto Dovid Avihu, in the makom *(place)* which Dovid had prepared in the goren *(threshing floor)* of Ornan the Yevusi. 2 And he began to build in the second day of the second month, in the fourth year of his reign.

3 Now these are the foundations which Sh'lomo laid for the building of the Bais HaElohim. The length by cubits using the middah harishonah *(old standard)* was threescore cubits, and the width twenty cubits.

טז יז און שלמה האָט איבערגעציילט אַלע פֿרעמדע מענטשן ווָאס
un Shlomo hot ibergetseilt ale fremde mentshn vos
and Sh'lomo did count all foreign men who were

אין לאַנד ישׂרָאֵל, נאָך דער ציילונג ווָאס זיין פֿאָטער דָּוִד האָט
in land Yisroel noch der tseilung vos zain foter Dovid hot
in the land Yisroel after the census that his father Dovid had

זיי געפֿונען הונדערט און עס האָבן זיך און דריַי
zei getseilt un hundert gefunen zich hobn es un drai
counted them and hundred found selves were there and three

פֿופּציק טויזנט און זעקס הונדערט. יז יח און ער האָט געמאַכט פֿון זיי
fuftsik toiznt un zeks hundert un er hot gemacht fun zei
fifty thousand and six hundred. and he did make of them

אין שטיינהעקער טויזנט לאַסטטרעגער און אַכציק טויזנט זיבעציק טויזנט
in shteinheker toiznt lasttreger un achtsik toiznt zibetsik toiznt
in stonecutters thousand load carriers and eighty thousand seventy thousand

די בערג; און דריַי טויזנט און זעקס הונדערט אויפֿפּאַסערס צו מאַכן
di berg un drai toiznt un zeks hundert oifpasers tsu machn
the hills and three thousand and six hundred supervisors to make

אַרבעטן דאָס פֿאָלק.
arbeten dos folk
the work people

ג און שלמה האָט אָנגעהויבן בויען דאָס הויז פֿון ה אין
un Shlomo hot ongehoibn boien dos hoiz fun Hashem in
and Sh'lomo did begin to build the house of Hashem in

ירושָׁלַיִם אויפֿן באַרג מוֹריָה וואָס איז אויסגעקליבן געווָארן
Yerushalayim oifn barg Moriyah vos iz oisgeklibn gevorn
Yerushalayim on mount Moriyah which is chosen become

פֿון זיין פֿאָטער דָּוִד, אין דעם אָרט פֿון דָּוִדן וווּ ער האָט
fun zain foter Dovid, in dem ort fun Dovidn vu er hot
of his father Dovid, in the place of Dovid where he had

צוגעגרייט, אין דעם דרעש-שיַיער פֿון אָרנָן יבוסי. ב און ער האָט
tsugegreit, in dem dresh-shaier fun Ornon Yevusi. un er hot
prepared in the threshing floor of Ornan the Yevusi. and he did

אָנגעהויבן בויען אין צווייטן חודש, אין צווייטן טאָג, אין
in boien ongehoibn in tsveitn choidesh, in tsveitn tog, in
begin to build in the second month, in the second day in

פֿירטן יאָר פֿון זיין מלוכה.
firtn yor fun zain meluche
the fourth year of his kingdom

ג און דאָס זיַינען די גרונטפֿעסטן וואָס זיַינען געלייגט געווָארן פֿון
un dos zainen di gruntfestn vos zainen geleigt gevorn fun
and these are the foundations which are laid become of

שלמהן ביַים בויען דאָס הויז פֿון אלקים: די לענג אין איילן
Shlomoen baim boien dos hoiz fun Elokim di leng in eiln
Sh'lomo the building with the house of G-d the length in cubits

לויט דער פֿריערדיקער מאָס זעכציק איילן, און די ברייט
loit der frierdiker mos zechtsik eiln, un di breit
according to the former measure sixty cubits, and the width

צוואַנציק איילן.
tsvantsik eiln
twenty cubits

ד און דער פאָליש וואָס פַּארנט – די לענג , פַּאַר בריים פון
fun breit far leng di forent vos polish der un
of the width for length the in front which was Ulam the and

דעם הויז , איז געווען צוואַנציק איילן , און די הייך הונדערט און
un hundert heich di un eiln tsvantsik geven iz hoiz dem
and hundred height the and cubits twenty was is house the

צוואַנציק; און ער האָט עס איבערגעצויגן פון אינעווייניק מיט ריינעם גאָלד.
gold reinem mit ineveinik fun ibergetsoign es hot er un tsvantsik
gold pure with within from overlaid it did he and twenty

ה און דאָס גרויסע הויז האָט ער באַדעקט מיט ציפּרעסהאָלץ , און האָט
hot un tsipresholts mit badekt er hot hoiz groise dos un
did and cypress wood with cover he did house great the and

עס באַלייגט מיט גוטן גאָלד, און אויסגעאַרבעט דערויף טייטלביימער און
un teitlbeimer deroif oisgearbet un gold gutn mit baleigt es
and palm trees thereon worked out and gold good with overlaid it

קייטלעך. ו און ער האָט באַזעצט דאָס הויז מיט טיירע שטיינער פון
fun shteiner taiere mit hoiz dos bazetst hot er un keitlech
of stones precious with house the decorate did he and chains

שיינקייט וועגן , און דאָס גאָלד איז געווען גאָלד פון פַּרְוַיִם .
Parvayim fun gold geven iz gold dos un vegen sheinkeit
Parvayim from gold was is gold the and on account of beauty

ז און ער האָט באַדעקט דאָס הויז , די באַלקנס, די שוועלן , און זיינע
zaine un shveln di balkns di hoiz dos badekt hot er un
its and thresholds the beams the house the overlay did he and

וועגט, און זיינע טירן , מיט גאָלד, און אויסגעקריצט כרובים אויף די
di oif kruvim oisgekritst un gold mit tirn zaine un vent
the on Keruvim engraved and gold with doors its and walls

וועגט.
vent
walls

ח און ער האָט געמאַכט דאָס הויז פון דעם קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים ;
kodshei-kodshim dem fun hoiz dos gemacht hot er un
Kodesh HaKodashim the of house the make did he and

זיין לענג , פַּאַר בריים פון דעם הויז , צוואַנציק איילן ; און זיין
zain un eiln tsvantsik hoiz dem fun breit far leng zain
its and cubits twenty house the of the width for length its

בריים צוואַנציק איילן ; און ער האָט עס באַדעקט מיט גוטן גאָלד, זעקס
zeks gold gutn mit badekt es hot er un eiln tsvantsik breit
six gold good with overlay it did he and cubits twenty width

הונדערט צענטנער. ט און די וואָג פון די נעגל איז געווען פופציק
fuftsik geven iz negl di fun vog di un tsentner hundert
fifty was is nails the of weight the and talents hundred

שֶׁקֶל גאָלד. און די אייבערקאַמערן האָט ער באַדעקט מיט גאָלד.
gold mit badekt er hot eiberkamern di un gold shekl
gold with overlay he did upper chambers the and gold shekels of

י און ער האָט געמאַכט אין דעם הויז פון קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים צוויי
tsvei kodshei-kodshim fun hoiz dem in gemacht hot er un
two Kodesh HaKodashim of house the in make did he and

כרובים פון בילדערווערק, און מע האָט זיי איבערגעצויגן מיט גאָלד.
gold mit ibergetsoign zei hot me un bilderverk fun kruvim
gold with overlay them did one and carved work of Keruvim

יא און די פליגלען פון די כרובים , זייער לענג איז געווען צוואַנציק
tsvantsik geven iz leng zeyer kruvim di fun fliglen di un
twenty was is length their Keruvim the of wings the and

[4] And the Ulam that was in the front of the Bais *(porch or vestibule in front of the Holy Place)*, the length of it was according to the width of the Bais, twenty cubits, and the height was twenty, and he overlaid it within with zahav tahor. [5] And the Bais HaGadol he paneled with cypress, which he overlaid with zahav tov, and carved thereon timorim *(palm trees)* and sharsherot *(chainwork)*. [6] And he decorated the Bais with precious stones for tiferet *(beauty)*, and the zahav was zahav from Parvayim. [7] He overlaid also the Bais, the ceiling beams, the thresholds, and the walls thereof, and the daletot *(doors)* thereof, with zahav; and carved Keruvim on the walls.

[8] And he made the Bais Kodesh HaKadashim, the length whereof was according to the width of the bais, twenty cubits long, and the width thereof twenty cubits, and he overlaid it with zahav tov of six hundred talents. [9] And the weight of the masmerot *(nails)* was fifty shekels of zahav. And he overlaid the upper rooms with zahav. [10] And in the Bais Kodesh HaKadashim he made two keruvim of ma'aseh tza'atzu'im *(sculpture work)*, and overlaid them with zahav. [11] And the wings of the Keruvim

were twenty cubits long; one wing of the one Keruv was five cubits, reaching to the wall of the Bais; and the other wing was likewise five cubits, reaching to the wing of the other Keruv. 12 And one wing of the other Keruv was five cubits, reaching to the wall of the Bais; and the other wing was five cubits also, joining to the wing of the other Keruv. 13 The wings of these Keruvim spread themselves forth twenty cubits; and they stood on their feet, and their faces turned inward.

14 And he made the Parochet of blue wool, and purple, and crimson, and fine linen, and wrought keruvim thereon.

15 Also he made before the Bais two [freestanding] Ammudim *(pillars)* of thirty and five cubits high, and the capital that was on the top of each of them was five cubits.

16 And he made sharsherot in the Devir, and put them on the rosh of the Ammudim; and made a hundred pomegranates, and put them on the sharsherot.

איילן : אַ פֿליגל פֿון איינעם, פֿון פֿינף איילן , גרייכנדיק ביז דער וואַנט
vant der biz greichndik eiln finf fun einem fun fligel a eiln
wall the unto reaching cubits five of one of wing a cubits

פֿון הויז , און דער אַנדער פֿליגל פֿון פֿינף איילן גרייכנדיק ביזן
bizn greichndik eiln finf fun fligel ander der un hoiz fun
unto reaching cubits five of wing other the and house of the

פֿליגל פֿון דעם אַנדער כרובֿ . יב און אַ פֿליגל פֿון דעם אַנדער כרובֿ ,
kruv ander dem fun fligel a un kruv ander dem fun fligel
Keruv other the of wing a and Keruv other the of the wing

פֿון פֿינף איילן , האָט אָנגערירט די וואַנט פֿון הויז , און דער אַנדער
ander der un hoiz fun vant di ongerirt hot eiln finf fun
other the and the house of wall the touched has cubits five of

פֿליגל פֿון פֿינף איילן איז געווען באַהעפֿט צו דעם פֿליגל פֿון דעם אַנדער
ander dem fun fligel dem tsu baheft geven iz eiln finf fun fligel
other the of wing the to joined was is cubits five of wing

כרובֿ . יג די פֿליגלען פֿון די דאָזיקע כרובֿים פֿונאַנדערגעשפּרייטערהייט
funandergeshpreiterheit kruvim dozike di fun fliglen di kruv
spread out Keruvim these the of wings the Keruv

זיַינען געווען צוואַנציק איילן ; און זיי זיַינען געשטאַנען אויף זייערע
zeyere oif geshtanen zainen zei un eiln tsvantsik geven zainen
their on standing are they and cubits twenty were are

פּנים, מיט זייערע פּנימער אינעווייניק צו .
tsu ineveinik penemer zeyere mit fis
toward inward faces their with feet

יד און ער האָט געמאַכט דעם פָּרוֹכֶת פֿון בלאָער וואָל , און פֿורפּל ,
purpl un vol bloer fun parochet dem gemacht hot er un
purple and wool blue of Parochet the make did he and

און קאַרמין , און פֿיַינלייַנען ; און ער האָט אויסגעאַרבעט דערויף
deroif oisgearbet hot er un fainlainen un karmin un
thereon embroider did he and fine linen and crimson and

כרובֿים .
kruvim
Keruvim

טו און ער האָט געמאַכט פֿאַרן הויז צוויי זיַילן , פֿינף און דרייַסיק
draisik un finf zailn tsvei hoiz faran gemacht hot er un
thirty and five pillars two house for the make did he and

איילן די הייד ; און די קרוין וואָס אויף זייערע קעפּ , פֿינף
finf kep zeyere oif vos kroin di un heich di eiln
five heads their upon that crown the and height the cubits

איילן .
eiln
cubits

טז און ער האָט געמאַכט קייטן אין דבֿיר , און אַרויפֿגעטאָן
aroifgeton un Devir in keitn gemacht hot er un
put on and inner sanctuary in chains make did he and

אויף די קעפּ פֿון די זיַילן ; און ער האָט געמאַכט הונדערט
hundert gemacht hot er un zailn di fun kep di oif
one hundred made has he and pillars the of heads the upon

מילגרוימען און אַרייַנגעטאָן אין די קייטן .
keitn di in araingeton un milgroimen
chains the in put and pomegranates

יז אוּן עֶר הָאָט אוּיפְגֶעשְטֶעלְט דִי זײַלֶן פַֿאר דֶעם הֵיכָל , אײנֶעם
einem heichl dem far zailn di oifgeshtelt hot er un
one Heikhal the before pillars the set up did he and

פֿוּן דֶער רעכטֶער זײַט, אוּן אײנֶעם פֿוּן דֶער לינקֶער זײַט; אוּן עֶר הָאָט
hot er un zait linker der fun einem un zait rechter der fun
did he and side left the of one and side right the of

גֶערוּפֶֿן דֶעם נאָמֶען פֿוּן דֶעם רעכטֶן יָכִין , אוּן דֶעם נאָמֶען פֿוּן דֶעם
dem fun nomen dem un Yachin rechtn dem fun nomen dem gerufn
the of name the and Yachin right the of name the call

לינקֶן בּוֹעַז.
Boaz linkn
Boaz the left one

17 And he erected the Ammudim before the Heikhal, one on the right, and the other on the left; and called the shem of that on the right Yachin, and the shem of that on the left Boaz.

ד אוּן עֶר הָאָט גֶעמאַכְט אַ קוּפֶֿערנעם מִזבֵּחַ ; צְוואַנְציק איילֶן
eiln tsvantsik mizbeyech kupernem a gemacht hot er un
cubits twenty altar bronze a make did he and

זײַן לענג , אוּן צְוואַנְציק איילֶן זײַן ברייט, אוּן צען איילֶן זײַן
zain eiln tsen un breit zain eiln tsvantsik un leng zain
its cubits ten and width its cubits twenty and length its

הייך .
heich
height

4 Moreover he made a Mizbe'ach nechoshet, twenty cubits the length thereof, and twenty cubits the width thereof, and ten cubits the height thereof.

ב אוּן עֶר הָאָט גֶעמאַכְט דעם יָם אַ גֶעגאָסֶענעם, צען איילֶן פֿוּן
fun eiln tsen gegosenem a yam dem gemacht hot er un
from cubits ten molten a sea the make did he and

ראַנְד צוּ ראַנְד, קַיילְעכְדִיק רוּנְד אַרוּם , אוּן פֿינְף איילֶן דִי הייך ;
heich di eiln finf un arum rund kailechdik rand tsu rand
height the cubits five and round around circular rim to rim

אוּן אַ שנור פֿוּן דרייסִיק איילֶן הָאָט אִים אַרוּמגֶערינגלְט רוּנְד אַרוּם .
arum rund arumgeringlt im hot eiln draisik fun shnur a un
round around encircled it has cubits thirty of cord a and

ג אוּן אוּנטֶער אִים איז גֶעווען דִי גֶעשטאַלְט פֿוּן רינְדער וואָס הָאבֶן אִים
im hobn vos rinder fun geshtalt di geven iz im unter un
it did that oxen of figure the was is it under and

אַרוּמגֶערינגלְט רוּנְד אַרוּם , צען איילֶן , אַרוּמצירקלְענְדִיק דעם יָם
yam dem arumtsirklendik eiln tsen arum rund arumgeringlt
sea the encircling cubits ten round around encircle

רוּנְד אַרוּם . אִין צְוויי ציילֶן זײַנען גֶעווען דִי רינְדער, אוֹיסגֶעגאָסֶן
oisgegosen rinder di geven zainen tseiln tsvei in arum rund
cast oxen the were are rows two in round around

אִין אײַן גוֹס מִיט אִים. ד ער איז גֶעשטאַנְען אוֹיף צְוועלְף רינְדער, דרײַ
drai rinder tsvelf oif geshtanen iz er im mit gus ein in
three oxen twelve on standing is it it with casting one in

גֶעקֶערְט צוּ צפֿוֹן , אוּן דרײַ גֶעקֶערְט צוּ מערבּ , אוּן דרײַ גֶעקֶערְט צוּ
tsu gekert drai un mayrev tsu gekert drai un tsofn tsu gekert
to turned three and west to turned three and north to turned

דָרוֹם , אוּן דרײַ גֶעקֶערְט צוּ מִזרח ; אוּן דער יָם איז גֶעווען איבער
iber geven iz yam der un mizrech tsu gekert drai un dorem
over was is sea the and east to turned three and south

זײ פֿוּן אויבן ; אוּן אַלֶע זייערע הינטערלײַבער זײַנען גֶעווען אינעווייניק
ineveinik geven zainen hinterlaiber zeyere ale un oiben fun zei
inward were are hindquarters their all and above from them

צוּ . ה אוּן זײַן גרעב איז גֶעווען אַ האַנטבּרייט ; אוּן זײַן ראַנְד
rand zain un hantbreit a geven iz greb zain un tsu
rim its and handsbreadth a was is thickness its and toward

2 Also he made a Yam Mutzak *(Molten "Sea")* of ten cubits from brim to brim. It was round, and five cubits the height thereof, and a line of thirty cubits did completely encircle it. 3 And under it was the demut *(likeness)* of bulls, all around, ten per cubit, surrounding the Yam. Two rows of bulls were cast, when it was cast. 4 It stood upon shneym asar bakar *(twelve bulls)*, three looking toward the north, and three looking toward the west, and three looking toward the south, and three looking toward the east; and the Yam was set above upon them, and all their hindquarters were toward the inside. 5 And the thickness of it was a handbreadth, and the brim of it like the work

of the brim of a kos, like the flower of a lily; and it received and held the capacity of shloshet alafim baths.

6 He made also ten kiyyorim *(lavers, basins for washing)*, and put five on the right and five on the left, to wash in them; such things as they offered for the olah *(burnt offering)* they washed in them; but the Yam was for the Kohanim to wash in.

7 And he made ten Menorot HaZahav as prescribed, and set them in the Heikhal, five on the right, and five on the left.

8 He made also ten Shulchanot, and placed them in the Heikhal, five on the right, and five on the left. And he made a hundred mizrekei zahav *(golden basins)*.

9 Furthermore he made the Khatzer HaKohanim, and the Azarah HaGedolal *(the Great Temple Courtyard area)*, and delatot laAzarah, and overlaid the daletot of them with nechoshet *(bronze)*.

10 And he set the Yam on the right, eastward, opposite the south.

אִיז געווען אַזוי ווי די אַרבעט פֿון דעם ראַנד פֿון אַ בעכער, ווי אַ
a vi becher a fun rand dem fun arbet di vi azoi geven iz
a like cup a of rim the of work the like just as was is

בלום פֿון אַ לילי; דריי טויזנט בַּת האָט ער געהאַלטן.
gehaltn er hot bat toiznt drai lilie a fun blum
contain it did baths thousand three lily a of flower

ו און ער האָט געמאַכט צען האַנטפֿאַסן, און אַוועקגעשטעלט פֿינף פֿון דער
der fun finf avekgeshtelt un hantfasn tsen gemacht hot er un
the of five placed and basin ten made has he and

רעכטער זײַט, און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט, אויף צו וואַשן דרינען; די
di drinen vashn tsu oif zait linker der fun finf un zait rechter
the therein wash to for side left the of five and side right

זאַכן פֿון בראַנדאָפּפֿער פֿלעגט מען אָפּשוועמען אין זיי; אָבער דער ים
yam der ober zei in opshvenken men flegt brandopfer fun zachn
sea the but them in rinse off one used to olah of things

איז געווען פֿאַר די כהנים זיך צו וואַשן דרינען.
drinen vashn tsu zich koyanim di far geven iz
therein wash to selves kohanim the for was is

ז און ער האָט געמאַכט צען גילדערנע מנורות לויט זייער
zeyer loit menoyrus gilderne tsen gemacht hot er un
their according to menorahs golden ten make did he and

דין, און אַריינגעשטעלט אין היכל, פֿינף פֿון דער רעכטער זײַט,
zait rechter der fun finf heichl in araingeshtelt un din
side right the of five Heikhal in placed and ordinance

און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט.
zait linker der fun finf un
side left the of five and

ח און ער האָט געמאַכט צען טישן, און אַוועקגעשטעלט אין היכל,
heichl in avekgeshtelt un tishn tsen gemacht hot er un
Heikhal in placed and tables ten make did he and

פֿינף פֿון דער רעכטער זײַט, און פֿינף פֿון דער לינקער זײַט. און ער האָט
hot er un zait linker der fun finf un zait rechter der fun finf
did he and side left the of five and side right the of five

געמאַכט הונדערט גילדערנע שפּרענגבעקנס.
shprengbekns gilderne hundert gemacht
basins golden hundred make

ט און ער האָט געמאַכט דעם הויף פֿון די כהנים, און דעם גרויסן
groisn dem un koyanim di fun hoif dem gemacht hot er un
great the and kohanim the of court the make did he and

פֿאָרהויף, און די טירן צו דעם פֿאָרהויף; און ער האָט איבערגעצויגן
ibergetsoign hot er un forhoif dem tsu tirn di un forhoif
overlay did he and courtyard the to doors the and courtyard

זייערע טירן מיט קופּער.
kuper mit tirn zeyere
bronze with doors their

י און דעם ים האָט ער אַוועקגעשטעלט פֿון דער רעכטער זײַט צו
tsu zait rechter der fun avekgeshtelt er hot yam dem un
to side right the from place he did sea the and

מזרח, אַקעגן דָּרום.
dorem akegn mizrech
the south facing the east

יא אוּן חוּרָם הָאָט געמאַכט די טעפּ, אוּן די שופֿלען, אוּן די
di un shuflen di un tep di gemacht hot Churam un
the and shovels the and pots the make did Churam and

שפּרענגבעקנס. אַזוי הָאָט חוּרָם גענדיקט מאַכן די אַרבעט וואָס ער
er vos arbet di machn geendikt Churam hot azoi shprengbekns
he that work the making finish Churam did so basins

הָאָט געהאַט צו מאַכן פַֿאַר דעם מלך שלמה אין דעם הויז פּוֹן
fun hoiz dem in Shlomo melech dem far machn tsu gehat hot
of house the in Sh'lomo king the for make to had has

אלקים: יב די צוויי זיַלן , אוּן די בעקנס , די צוויי בעקנס פּוֹן די
di fun bekns tsvei di bekns di un zailn tsvei di Elokim
the of bowls two the bowl-shaped the and pillars two the G-d

קרוינען וואָס אויף די קעפּ פּוֹן די זיַלן ; אוּן די צוויי נעצן
netsn tsvei di un zailn di fun kep di oif vos kroinen
nettings two the and pillars the of heads the upon that were crowns

צו באַדעקן די בעקנס פּוֹן די קרוינען וואָס אויף די קעפּ פּוֹן די
di fun kep di oif vos kroinen di fun bekns di badekn tsu
the of heads the upon that crowns the of bowls the cover to

זיַלן ; יג אוּן די פִֿיר הונדערט מילגרוימען פַֿאַר די צוויי נעצן ,
netsn tsvei di far milgroimen hundert fir di un zailn
nettings two the for pomegranates hundred four the and pillars

צוויי ציילן מילגרוימען פַֿאַר איטלעכער נעץ , צו באַדעקן די צוויי
tsvei di badekn tsu nets itlecher far milgroimen tseiln tsvei
two the cover to netting each for pomegranates rows two

בעקנס פּוֹן די קרוינען וואָס איבער די זיַלן .
zailn di iber vos kroinen di fun bekns
pillars the over that were crowns the of bowls

יד אוּן ער הָאָט געמאַכט די געשטעלן, אוּן געמאַכט די האַנטפֿאַסן אויף
oif hantfasn di gemacht un geshteln di gemacht hot er un
on basins the made and bases the make did he and

די געשטעלן; טו דעם איין ים , אוּן די צוועלף רינדער אונטער אים; טז אוּן
un im unter rinder tsvelf di un yam ein dem geshteln di
and it under oxen twelve the and sea one the bases the

די טעפּ, אוּן די שופֿלען, אוּן די גאָפּלען , אוּן אַלע זייערע כּלים ,
keilim zeyere ale un goplen di un shuflen di un tep di
utensils their all and meat forks the and shovels the and pots the

הָאָט חוּרָם זיַין הויפּטמיינסטער געמאַכט פַֿאַר דעם מלך שלמה
Shlomo melech dem far gemacht hoiptmeinster zain Churam hot
Sh'lomo king the for make master craftsman his Churam did

פַֿאַר הס הויז , פּוֹן בלאַנקן קופּער . יז אין דער געגנט פּוֹן יַרדן
Yarden fun gegent der in kuper blankn fun hoiz Hashems far
Yarden of region the in bronze polished of house Hashem's for

הָאָט זיי דער מלך אויסגעגאָסן, אין געדיכטער ערד, צוויישן סוכּות
Sukkot tsvishn erd gedichter in oisgegosen melech der zei hot
Sukkot between clay thick in poured out king the them did

אוּן צוויישן צרֵדָה . יח אוּן שלמה הָאָט געמאַכט פּוֹן אַלע די דאָזיקע
dozike di ale fun gemacht hot Shlomo un Tseredah tsvishn un
these the all of make did Sh'lomo and Tzeredah between and

כּלים זייער פִֿיל , ווייל די וואָג פּוֹן דעם קופּער איז נישט געווען צו
tsu geven nisht iz kuper dem fun vog di vail fil zeyer keilim
to was not is bronze the of weight the because much very vessels

באַרעכענען .
barechenen
be calculated

[11] And Churam made the sirot, and the shovels, and the mizrakot. And Churam finished the melachah that he was to make for Melech Sh'lomo for the Beis HaElohim, [12] The two Ammudim, and the bases, and the capitals which were on the top of the two Ammudim, and the two nettings to cover the two bases of the capitals which were on the top of the Ammudim; [13] And four hundred pomegranates on the two nettings; two rows of pomegranates on each netting, to cover the two bases of the capitals which were upon the Ammudim.

[14] He made also stands, and kiyyorot made he upon the stands, [15] One Yam, and twelve bakar under it. [16] The sirot also, and the shovels, and the mizlagot, and all their instruments, did Churam-Avi make for Melech Sh'lomo for the Bais Hashem of nechoshet maruk. [17] In the plain of Yarden did HaMelech cast them, in the avi ha'adamah between Sukkot and Tzeredah. [18] Thus Sh'lomo made all these vessels in great abundance, for the weight of the nechoshet could not be found out.

[19] And Sh'lomo made all the vessels that were for the Beis HaElohim, the Mizbe'ach HaZahav also, and the Shulchanot whereon the Lechem HaPanim was set;
[20] Moreover the Menorot with their nerot *(lamps)*, that they should burn as prescribed before the Devir, of zahav sagur;
[21] And the flowers, and the nerot *(lamps)*, and the tongs, he made of zahav, and that perfect zahav; [22] And the snuffers, and the basins, and the ladles, and the firepans, of zahav sagur; and the Petach *(Doorway)* the Beis, the Daltot HaPenimiyyot *(Inner Doors)* thereof for the Kodesh HaKadashim, and the Daltot HaBeis laHeikhal, were of zahav.

5 Thus all the melachah *(work)* that Sh'lomo made for the Beis Hashem was completed; and Sh'lomo brought in all the things that Dovid Aviv had dedicated as kodesh; and the kesef, and the zahav, and all the articles, he put among the otzerot of the Bais HaElohim.

[2] Then Sh'lomo gathered unto Yerushalayim the Ziknei Yisroel, and kol Rashei HaMattot *(all the Heads of the Tribes)*, the Nesi'ei HaAvot *(Family Chiefs)* of the Bnei Yisroel, to bring up the Aron Brit

יט און שלמה האָט געמאַכט אַלע כלים וואָס אין דעם הויז
hoiz dem in vos keilim ale gemacht hot Shlomo un
house the in that were vessels all make did Sh'lomo and

פֿון אלקים, און דעם גילדערנעם מזבח, און די טישן וואָס
vos tishn di un mizbeyech gildernem dem un Elokim fun
which tables the and altar golden the and G-d of

אויף זיי איז דאָס ברויט פֿון אָנגעזיכט; כ און די מנורות מיט
mit menoyrus di un ongezicht fun broit dos iz zei oif
with menorahs the and the presence of bread the is them on

זייערע רערלעך, כּדי זיי זאָלן ברענען אַזוי ווי דער דין
din der vi azoi brenen zoln zei kedei rerlech zeyere
ordinance the as just burn shall they so that branch lights their

פֿאַרן דביר – פֿון עכטן גאָלד; כא און די בלומען, און די
di un blumen di un gold echtn fun Devir faran
the and flowers the and gold pure of inner sanctuary for the

רערלעך, און די צוועגלעך, פֿון גאָלד, און דאָס פֿון בעסטן גאָלד;
gold bestn fun dos un gold fun tsvenglech di un rerlech
gold best of the and gold of small tongs the and branch lights

כב און די שניַיצמעסערס, און די שפּרענגבעקנס, און די שאָלן, און
un sholn di un shprengbekns di un shnaitsmesers di un
and cups the and basins the and snuffers the and

די פֿייַערפֿאַנען, פֿון עכטן גאָלד; און דער אַיינגאַנג פֿון הויז, זייַנע
zaine hoiz fun aingang der un gold echtn fun faierfanen di
its house of the entrance the and gold pure of firepans the

אינעווייניקסטע טירן צום קדשי-קָדשים, און די טירן פֿון
fun tirn di un kodshei-kodshim tsum tirn ineveinikste
of the doors the and Kodesh HaKodashim to the doors inner

הויז צום הֵיכל, פֿון גאָלד.
gold fun heichl tsum hoiz
gold of Heikhal to house

ה און די גאַנצע אַרבעט וואָס שלמה האָט געמאַכט פֿאַר הס
Hashems far gemacht hot Shlomo vos arbet gantse di un
Hashem's for done had Sh'lomo that work whole the and

הויז איז געענדיקט געוואָרן. און שלמה האָט געבראַכט די
di gebracht hot Shlomo un gevorn geendikt iz hoiz
the brought had Sh'lomo and become finished was house

געהיילִיקטע זאַכן פֿון זיַין פֿאָטער דָּוִדן, און האָט דאָס זילבער, און
un zilber dos hot un Dovidn foter zain fun zachn geheilikte
and silver the did and Dovid father his of things holy

דאָס גאָלד, און אַלע כלים אַריַינגעגעבן אין די שאַצקאַמערן פֿון
fun shatskamern di in araingegebn keilim ale un gold dos
of the treasuries the into bring in vessels all and gold the

הויז פֿון אלקים.
Elokim fun hoiz
G-d of house

ב דערנאָך האָט שלמה אַיינגעזאַמלט די עלטסטע פֿון יִשְׂרָאֵל, און
un Yisroel fun eltste di aingezamlt Shlomo hot dentsmol
and Yisroel of elders the gather Sh'lomo did then

אַלע הויפּטן פֿון די שבטים, די פֿירשטן פֿון די פֿאָטערהייַזער פֿון
fun foterhaizer di fun firshtn di shvotim di fun hoiptn ale
of father's household the of heads the tribes the of leaders all

די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל, קיין ירושָׁלַיִם, כּדי אַרויפֿצובערענגען דעם
dem aroiftsubrengen kedei Yerushalayim kein Yisroel fun kinder di
the to bring up so that Yerushalayim to Yisroel of children the

אָרון פֿון הס ברית פֿון דָּוִדס-שטאָט , דאָס איז צִיּוֹן .
Tsiyon iz dos Dovids-Shtot fun bris Hashems fun oren
Tziyon is this city of David from the covenant Hashem's of aron

ג און אַלע מענער פֿון יִשְׂרָאֵל האָבן זיך איַינגעזאַמלט צום מלך
melech tsum aingezamlt zich hobn Yisroel fun mener ale un
king to the gather selves did Yisroel of the men all and

אין דעם יוֹם-טוֹב , דאָס איז אין זיבעטן חודש . ד און אַלע עלטסטע
eltste ale un choidesh zibetn in iz dos yom-tov dem in
elders all and month seventh in is this festival the on

פֿון יִשְׂרָאֵל זיַינען געקומען , און די לְוִיִּים האָבן געטראָגן דעם אָרון.
oren dem getrogn hobn Leviim di un gekumen zainen Yisroel fun
aron the carried have Levi'im the and come were Yisroel of

ה און זיי האָבן אַרויפֿגעבראַכט דעם אָרון, און דעם אוֹהל-מוֹעד ,
ohel-moed dem un oren dem aroifgebracht hobn zei un
Tent of Meeting the and aron the brought up have they and

און אַלע הייליקע כֵּלים וואָס אין געצעלט – די כֹּהנים און די
di un koyanim di getselt in vos keilim heilike ale un
the and kohanim the Ohel in which vessels holy all and

לְוִיִּים האָבן זיי אַרויפֿגעבראַכט. ו און דער מלך שלמה און
un Shlomo melech der un aroifgebracht zei hobn Leviim
and Sh'lomo king the and brought up them have Levi'im

די גאַנצע עדה פֿון יִשְׂרָאֵל וואָס זיַינען געווען איַינגעזאַמלט
aingezamlt geven zainen vos Yisroel fun eide gantse di
gathered were are that Yisroel of congregation whole the

אַרום אים פֿאַר דעם אָרון, האָבן געשלאַכט שאָף און רינדער, וואָס
vos rinder un shof geshlacht hobn oren dem far im arum
that cattle and sheep sacrifice did aron the before him around

האָבן נישט געקענט געציילט ווערן און נישט באַרעכנט ווערן
vern barechnt nisht un vern getseilt gekent nisht hobn
become reckoned not and become counted been able to not have

פֿון פֿילקייט . ז און די כֹּהנים האָבן אַריַינגעבראַכט דעם אָרון פֿון
fun filkeit fun multitude of *aron the of* *brought have kohanim the and*

הס ברית אויף זיַין אָרט , אין דעם דבִיר פֿון הויז ,
hoiz fun Devir dem in ort zain oif bris Hashems
house of inner sanctuary the in place its onto covenant Hashem's

אין קָדְשֵׁי-קָדָשִׁים , אונטער די פֿליגלען פֿון די כְּרוּבִים .
kodshei-kodshim in kruvim di fun fliglen di unter
Keruvim the of wings the under Kodesh HaKodashim in

ח וואָרעם די כְּרוּבִים האָבן אויסגעשפרייט זייערע פֿליגלען איבער דעם
dem iber fliglen zeyere oisgeshpreit hobn kruvim di vorem
the over wings their spread out did Keruvim the because

אָרט פֿון אָרון, און די כְּרוּבִים האָבן איבערגעדעקט דעם אָרון און זיַינע
zaine un oren dem ibergedekt hobn kruvim di un oren fun ort
its and aron the cover over did Keruvim the and aron of place

שטאַנגען פֿון אויבן . ט און די שטאַנגען זיַינען געווען אַזוי לאַנג, אַז די
di az lang azoi geven zainen shtangen di un oiben fun shtangen
the that long so were are poles the and above from poles

שפּיצן פֿון די שטאַנגען אַרויס פֿון אָרון זיַינען געזען געווארן פֿאַרן
faran gevorn gezen zainen oren fun arois shtangen di fun shpitsn
before become seen are aron from the out poles the of ends

Hashem out of Ir Dovid, which is Tziyon. [3] Kol Ish Yisroel assembled themselves unto the Melech in the Chag *(Feast)*, which was in the seventh month. [4] And all the Ziknei Yisroel came; and the Levi'im took up the Aron. [5] And they brought up the Aron, and the Ohel Mo'ed and kol Klei HaKodesh *(all the Holy Articles)* that were in the Ohel, these did the Kohanim and the Levi'im bring up. [6] Also HaMelech Sh'lomo, and Kol Adat Yisroel that were assembled unto him before the Aron, sacrificed tzon and bakar, which could not be told nor numbered for multitude. [7] And the Kohanim brought in the Aron Brit Hashem unto its makom *(place)*, to the Devir HaBeis, into the Kodesh HaKadoshim, even under the wings of the Keruvim;

[8] For the Keruvim spread forth their wings over the place of the Aron, and the Keruvim covered over the Aron and the carrying poles thereof. [9] And they drew out the poles of the Aron, that the ends of the poles were seen from the Aron before the Devir; but they were not seen from the

outside. And there it is unto this day.

דבִּיר , אָבער זיי זיַנען נישט געזען געווָארן וועיטער אַרויס. און
Devir ober zei zainen nisht gevorn gezen further arois un
inner sanctuary but are they seen not become further out and

ער איז דאָרטן געבליבן ביז אויף היַינטיקן טאָג.
er iz dortn geblibn biz oif haintikn tog
there is it remained until on this very day

[10] There was nothing in the Aron except the two Luchot which Moshe put therein at Chorev, when Hashem made a Brit with the Bnei Yisroel, when they came out of Mitzrayim.

י גאָרנישט איז אין אָרון געווען, נאָר די צוויי לוחות וואָס משה האָט
gornisht iz in aron geven oren di tsvei luches vos Moshe hot
had Moshe that tablets two the only was aron in the is nothing

אַרײַנגעטאָן אין חוֹרֵב , בעת ה האָט געשלאָסן אַ ברית מיט די
araingeton in Chorev beeis Hashem hot a geshlosn bris mit di
the with covenant a made had Hashem when Chorev in put in

קינדער פון ישְׂרָאֵל, וועז זיי זיַנען אַרויסגעגאַנגען פון מִצרַיִם .
kinder Yisroel fun ven zei zainen aroisgegangen fun Mitsrayim
Egypt from gone out are they when Yisroel of children

יא און עס איז געווען, ווי די כֹּהנים זיַנען אַרויסגעגאַנגען פון
un es iz geven vi di koyanim zainen aroisgegangen fun
from gone out are kohanim the as was is it and

היילִיקטום – וואָרעם אַלע כֹּהנים וואָס האָבן זיך דאָרטן געפונען ,
heiliktum vorem ale koyanim vos hobn zich dortn gefunen
holy for all kohanim who had selves there found

האָבן זיך געהאַט געהיילִיקט , נישט אַכטנדיק אויף די אָפּטיילונגען;
hobn zich gehat geheilikt nisht achtndik oif di opteilungen
had selves had consecrated not regarding on the divisions

[11] And it came to pass, when the Kohanim were come out of the Kodesh (for all the Kohanim that were present were set apart as kodesh, and the divisions were not observed); [12] Also the Levi'im which were the meshorarim *(singers)*, all of them of Asaph, of Heman, of Yedutun, with their banim and their achim, being arrayed in white linen, having cymbals and lyres and kinnorot *(harps)*, stood at the east of the Mizbe'ach, and with them a hundred and twenty Kohanim sounding trumpets: [13] It came even to pass, as the trumpeters and meshorarim were as one, making kol echad *(one voice, one sound)* to be heard in praising and thanking Hashem; and when they lifted up their voice with the trumpets and cymbals and musical instruments, and praised Hashem, saying, Ki tov ki l'olam chasdo *(For He is good; for His mercy endureth forever)*, that then the Beis

יב און די לְוִיים די זינגערס, זיי אַלע, אָסָף , הֵימָן , און ידותון ,
un di Leviim di zingers zei ale ASaf Heman un Yedutun
Yedutun and Heman Asaph all they singers the Levi'im the and

און זייערע זין און זייערע ברידער , אָנגעטאָן אין פַיינלַיינען , מיט
un zeyere zin un zeyere brider ongeton in fainlainen mit
with fine linen in dressed brothers their and sons their and

צימבלען, און מיט גיטאַרן, און האַרפֿן, זיַנען געשטאַנען אין מזרח
tsimblen un gitarn mit un harfn un zainen geshtanen in mizrech
east in the standing were harps and lyres with and cymbals

פון מזבח , און מיט זיי הונדערט און צוואַנציק כֹּהנים
fun mizbeyech un mit zei hundert un tsvantsik koyanim
of altar and hundred them with and twenty kohanim

טרומייטערנדיק אויף טרומייטן – יג איז, ווי די טרומייטערס און
trumeiterndik oif trumeitn iz vi di trumeiterers un
sounding trumpets on trumpets is as the trumpeters and

די זינגערס האָבן אין איינעם אַרויסגעלאָזט איין קול צו לויבן און צו
di zingers hobn in einem aroisgelozt ein kol tsu loibn un tsu
to and praise to voice one released one in have singers the

דאַנקען ה , און ווי זיי האָבן אויפֿגעהויבן דעם קול מיט טרומייטן,
danken Hashem un vi zei hobn oifgehoibn dem kol mit trumeitn
thank Hashem and as they have lifted up the voice with trumpets

און מיט צימבלען, און מיט כְּלֵי-זֶמֶר , און געלויבט ה :
un mit tsimblen mit un klei-zemer un geloibt Hashem
and cymbals with and musical instruments with and praised Hashem

וואָרעם ער איז גוט , וואָרעם אויף אייביק איז זיַין חֶסֶד , אַזוי איז
vorem er iz gut vorem oif eibik iz zain chesed azoi iz
for he is good for for ever is his lovingkindness so is

פול געווָארן דאָס הויז מיט אַ וואָלקן – דאָס הויז פון ה . יד און
ful gevorn dos hoiz volken a mit dos hoiz fun Hashem un
the house full become the cloud a with house of Hashem and

was filled with an anan, even the Beis Hashem, [14] So that the Kohanim could not stand to minister by reason of the anan; for the Kavod Hashem had filled the Beis HaElohim.

6 Then said Sh'lomo, Hashem hath said that He would dwell in a dark cloud.

[2] But I have built Thee a lofty Beis, even a place for Thee to dwell olamim.

[3] And HaMelech turned his face, v'yevarech at kol Kehal Yisroel, and all the Kehal Yisroel stood. [4] And he said, Baruch Hashem Elohei Yisroel, Who hath with His hands fulfilled that which He spoke with His mouth to Dovid Avi, saying, [5] Since HaYom when I brought forth Ami out of Eretz Mitzrayim I chose no city among all the Shivtei Yisroel to build a Bais in, that Shmi might be there; neither chose I any ish to be a Nagid over Ami Yisroel, [6] But I chose Yerushalayim, that Shmi might be there; and chose Dovid to be over Ami Yisroel. [7] Now it was in the levav Dovid Avi to build a Bais for the Shem of Hashem

די כהנים האָבן נישט געקענט זיך שטעלן טאָן דעם דינסט פֿון
fun dinst dem ton shteln zich gekent nisht hobn koyanim di
on service the to do stand selves been able to not have kohanim the

וועגן דעם וואָלקן, וואָרעם די פּראַכט פֿון ה׳ האָט אָנגעפֿילט
ongefilt hot Hashem fun pracht di vorem volken dem vegen
filled has Hashem of glory the for cloud the account of

דאָס הויז פֿון האלקים .
HaElokim fun hoiz dos
G-d of house this

ו דעמצמאָל האָט שלמה געזאָגט: ה׳ האָט געזאָגט, אין וואָלקן צו
tsu volken in gezogt hot Hashem gezogt Shlomo hot dentsmol
to cloud in said has Hashem said Sh'lomo has then

רוען;
ruen
rest

ב אָבער איך האָב דיר געבויט אַ הויז פֿאַר אַ וווינונג ,
voinung a far hoiz a geboit dir hob ich ober
dwelling place a for house a built for you(SG) have I but

און אַן אָרט דיר צום זיצן אויף אייביק.
eibik oif zitsn tsum dir ort an un
ever for sit to for you(SG) place a and

ג און דער מלך האָט אומגעדרייט זײַן פּנים , און האָט געבענטשט
gebentsht hot un ponem zain umgedreit hot melech der un
bless did and face his turn around did king the and

די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון ישׂראֵל, און די גאַנצע איינזאַמלונג פֿון
fun ainzamlung gantse di un Yisroel fun ainzamlung gantse di
of assembly whole the and Yisroel of assembly whole the

ישׂראֵל איז געשטאַנען. ד און ער האָט געזאָגט: ברוך ה׳ אלוקי
Elokei Hashem Baruch gezogt hot er un geshtanen iz Yisroel
the G-d of Hashem Baruch say did he and standing is Yisroel

ישׂראֵל, וואָס מיט זײַן מויל געדרעדט צו מײַן פֿאָטער דָּוִדן ,
Dovidn foter main tsu geredt moil zain mit hot vos Yisroel
Dovid father my to spoken mouth his with has who Yisroel

און מיט זײַן האַנט דערפֿילט, אַזוי צו זאָגן: ה פֿון דעם טאָג וואָס איך
ich vos tog dem fun zogn tsu azoi derfilt hant zain mit un
I that day the from say to so fulfilled hand his with and

האָב אַרויסגעצויגן מײַן פֿאָלק פֿון לאַנד מִצרַים , האָב איך נישט
nisht ich hob Mitsrayim land fun folk main aroisgetsoign hob
not I have Egypt land of from people my drawn out have

אויסדערווײלט קיין שטאָט פֿון אַלע שבֿטים פֿון ישׂראֵל אויף צו בויען אַ
a boien tsu oif Yisroel fun shvotim ale fun shtot kein oisderveilt
a build to for Yisroel of tribes all from city any chosen

הויז , אַז מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן , און איך האָב נישט אויסדערווײלט
oisderveilt nisht hob ich un zain dortn zol nomen main az hoiz
chosen not have I and be there shall name my that house

קיין מענטשן צו זײַן אַ פֿירשט איבער מײַן פֿאָלק ישׂראֵל, ו נאָר איך האָב
hob ich nor Yisroel folk main iber firsht a zain tsu mentshn kein
have I but Yisroel people my over prince a be to man any

אויסדערווײלט ירושָלַיִם , אַז מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן , און איך
ich un zain dortn zol nomen main az Yerushalayim oisderveilt
I and be there shall name my that Yerushalayim chosen

האָב אויסדערווײלט דָּוִדן צו זײַן איבער מײַן פֿאָלק ישׂראֵל. ז און עס איז
iz es un Yisroel folk main iber zain tsu Dovidn oisderveilt hob
is it and Yisroel people my over be to Dovid chosen have

Elohei Yisroel. [8] But Hashem said to Dovid Avi, Because it was in levavcha to build a Bais for Shmi, thou didst well in that it was in levavcha. [9] Nevertheless thou shalt not build HaBeis; but bincha *(your Son)* which shall come forth out of thy loins, he shall build HaBeis for Shmi. [10] Hashem therefore hath performed His Devar that He hath spoken; for I am risen up after Dovid Avi, and I sit on the kisse Yisroel, just as Hashem promised, and I built HaBeis for the Shem of Hashem Elohei Yisroel. [11] And in it have I put the Aron, wherein is the Brit Hashem that He cut with the Bnei Yisroel.

[12] And he stood before the Mizbe'ach Hashem in front kol Kehal Yisroel, and spread forth his hands; [13] For Sh'lomo had made a kiyyor nechoshet *(bronze platform)* five cubits long, and five cubits wide, and three cubits high, and had set it in the midst of the Azarah, and

געווען אין האַרצן פֿון מײַן פֿאָטער דָּוִדן צו בויען אַ הויז צו דעם
dem tsu hoiz a boien tsu Dovidn foter main fun hartsn in geven
the for house a build to Dovid father my of the heart in was

נאָמען פֿון ה׳ אלוקי יִשְׂרָאֵל. ח אָבער ה׳ האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot Hashem ober Yisroel Elokei Hashem fun nomen
to said has Hashem but Yisroel the G-d of Hashem of name

מײַן פֿאָטער דָּוִדן : וואָס דו האָסט געהאַט אין האַרצן צו בויען אַ
a boien tsu hartsn in gehat host du vos Dovidn foter main
a build to your heart in had have you what Dovid father my

הויז צו מײַן נאָמען, האָסטו גוט געטאָן וואָס דו האָסט דאָס געהאַט
gehat dos host du vos geton gut hostu nomen main tsu hoiz
had this have you that done well you have name my for house

אין האַרצן . ט אָבער נישט דו וועסט בויען דאָס הויז , נײַערט דײַן
dain naiert hoiz dos boien vest du nisht ober hartsn in
your but rather house the build will you not but your heart in

זון וואָס גייט אַרויס פֿון דײַנע לענדן, ער וועט בויען דאָס הויז צו מײַן
main tsu hoiz dos boien vet er lendn daine fun arois geit vos zun
my for house the build will he loins your from forth goes who son

נאָמען . י און ה׳ האָט מקיים געווען זײַן צוזאָג וואָס ער האָט
hot er vos tsuzog zain geven mekayem hot Hashem un nomen
has he that promise his been fulfilled has Hashem and name

צוגעזאָגט, און איך בין אויפֿגעשטאַנען אויף דעם אָרט פֿון מײַן פֿאָטער
foter main fun ort dem oif oifgeshtanen bin ich un tsugezogt
father my of place the in arisen am I and promised

דָּוִדן , און איך האָב זיך געזעצט אויף דעם טראָן פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי
azoi Yisroel fun tron dem oif gezetst zich hob ich un Dovidn
just as Yisroel of throne the on sat down self have I and Dovid

ווי ה׳ האָט צוגעזאָגט, און איך האָב געבויט דאָס הויז צו דעם
dem tsu hoiz dos geboit hob ich un tsugezogt hot Hashem vi
the for house this built have I and promised has Hashem like

נאָמען פֿון ה׳ אלוקי יִשְׂרָאֵל. יא און איך האָב אַהין אַריַינגעטאָן
araingeton ahin hob ich un Yisroel Elokei Hashem fun nomen
put there have I and Yisroel the G-d of Hashem of name

דעם אָרון, וואָס דאָרטן איז דער ברית פֿון ה׳ , וואָס ער האָט
hot er vos Hashem fun bris der iz dortn vos oren dem
has he that Hashem of covenant the is there which aron the

געשלאָסן מיט די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun kinder di mit geshlosn
Yisroel of children the with established

יב און ער האָט זיך געשטעלט פֿאַר דעם מזבח פֿון ה׳ ,
Hashem fun mizbeyech dem far geshtelt zich hot er un
Hashem of altar the before stood self has he and

אַקעגן דער גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון יִשְׂרָאֵל, און ער האָט אויסגעשפרייט
oisgeshpreit hot er un Yisroel fun ainzamlung gantser der akegn
spread out has he and Yisroel of assembly whole the facing

זײַנע הענט . יג וואָרעם שלמה האָט געמאַכט אַ קופֿערן געשטעל,
geshtel kupern a gemacht gehat hot Shlomo vorem hent zaine
platform bronze a made had has Sh'lomo for hands his

און אים אַריַינגעשטעלט אין מיטן פֿאָרהויף ; פֿינף איילן זײַן לענג ,
leng zain eiln finf forhoif mitn in araingeshtelt im un
length its cubits five courtyard midst of in positioned it and

און פֿינף איילן זײַן ברייט, און דרײַ איילן זײַן הייך ; האָט ער זיך
zich er hot heich zain eiln drai un breit zain eiln finf un
self he has height its cubits three and width its cubits five and

upon it he stood, and knelt down upon his knees before kol Kehal Yisroel, and spread forth his hands toward Shomayim. 14 And said, Hashem Elohei Yisroel, ein kmocha Elohim *(there is no G-d like Thee)* in Shomayim, nor in Ha'aretz; shomer HaBrit, who showest chesed unto Thy avadim, that walk before Thee with all their hearts. 15 Thou which has been shomer over Thy eved Dovid Avi over that which Thou hast promised him; and spoke with Thy mouth, and hast fulfilled it with Thine hand, as it is this day. 16 Now therefore, Hashem Elohei Yisroel, be shomer over Dovid Avi to keep that which Thou hast promised him, saying, There shall not fail thee an ish in My sight to sit upon the Kisse Yisroel; if only Banecha are shomer over their way to walk in My torah, as thou hast walked before Me. 17 Now then, Hashem Elohei Yisroel, let Thy Davar come true, which Thou hast spoken unto Thy eved Dovid.

18 But will Elohim really dwell with HaAdam on ha'aretz? Hinei, Shomayim and the Shmei HaShomayim

דערויף געשטעלט, און ער האָט געקניט אויף זײַנע קני אַקעגן דער
der akegn kni zaine oif geknit hot er un geshtelt deroif
the facing knees his on kneeled has he and stood thereon

גאַנצער אײַנזאַמלונג פֿון ישׂרָאֵל, און ער האָט אויסגעשפרייט זײַנע הענט
hent zaine oisgeshpreit hot er un Yisroel fun ainzamlung gantser
hands his spread out has he and Yisroel of assembly whole

צום הימל . יד און ער האָט געזאָגט: ה דו אלוקי ישׂרָאֵל,
Yisroel Elokei du Hashem gezogt hot er un himel tsum
Yisroel the G-d of you Hashem said has he and heaven to the

נישטאָ אין הימל אָדער אויף דער ערד אַ אלקים ווי דו , וואָס
vos du vi Elokim a erd der oif oder himel in nishto
who you like G-d a earth the on or heaven in there is not

האַלטסט דעם ברית און די גענאָד צו דיַנע קנעכט וואָס גייען
geyen vos knecht daine tsu genod di un bris dem haltst
go who servants your to grace the and covenant the keeps

פֿאַר דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן; טו וואָס האָסט געהאַלטן דיַין
dain gehaltn host vos hartsn gantsn zeyer mit dir far
your kept has who heart whole their with you(SG) before

קנעכט , מיַין פֿאָטער דָּוִד , דאָס וואָס דו האָסט אים צוגעזאָגט ;
tsugezogt im host du vos dos Dovidn foter main knecht
promised him have you which that Dovid father my servant

און מיט דיַין מויל האָסטו געריעדט, און מיט דיַין האַנט דערפֿילט,
derfilt hant dain mit un geredt hostu moil dain mit un
fulfilled hand your with and spoken have you mouth your with and

אַזוי ווי היינטיקן טאָג. טז און אַצונד , ה דו אלוקי ישׂרָאֵל,
Yisroel Elokei du Hashem atsund un tog haintikn vi azoi
Yisroel the G-d of you Hashem now and day this very so just as

האַלט דיַין קנעכט , מיַין פֿאָטער דָּוִד , דאָס וואָס דו האָסט אים
im tsu host du vos dos Dovidn foter main knecht dain halt
him to have you which that Dovid father my servant your uphold

געריעדט, אַזוי צו זאָגן : עס וועט דיר נישט פֿאַרשניטן ווערן פֿון
fun vern farshnitn nisht dir vet es zogn tsu azoi geredt
from become be cut off not for you(SG) will there say to so spoken

פֿאַר מיר אַ מאַן צו זיצן אויף טראָן פֿון ישׂרָאֵל, אויב נאָר דיַינע
daine nor oib Yisroel fun tron dem oif zitsn tsu man a mir far
your only if Yisroel of throne the on sit to man a me before

קינדער וועלן היטן זייער וועג, צו גיין אין מיַין תּורה אַזוי ווי דו ביסט
bist du vi azoi toyre main in gein tsu veg zeyer hitn veln kinder
have you as just as Torah my in walk to way their keep will children

געגאַנגען פֿאַר מיר. יז און אַצונד , ה דו אלוקי ישׂרָאֵל, זאָל
zol Yisroel Elokei du Hashem atsund un mir far gegangen
may Yisroel the G-d of you Hashem now and me before walked

באַוואָרט ווערן דיַין צוזאָג וואָס האָסט דו געזאָגט דיַין קנעכט ,
knecht dain tsugezogt host du vos tsuzog dain vern bevort
servant your promised have you that promise your become be confirmed

דָּוִד .
Dovidn
Dovid

יח וואָרעם קען אין דער אמתן אלקים ווינען מיט מענטשן אויף
oif mentshn mit voinen Elokim emesn der in ken vorem
on men with dwell G-d truth the in can for

דער ערד ? אַז די הימלען און די הימלען פֿון הימלען קענען
kenen himlen di fun himlen di un himlen di az erd der
can heavens the of heavens the and heavens the when earth the

cannot contain Thee; how much less this Beis which I built! [19] Yet give attention to the tefillah of Thy eved, and to his techinnah *(supplication)*, O Hashem Elohai, to pay heed unto the cry and the tefillah which Thy eved prayeth before Thee; [20] That Thine eyes may be open toward this Beis yomam valailah, toward the makom *(place)* whereof Thou hast said that Thou wouldest put Shimcha there; to pay heed unto the tefillah which Thy eved prayeth toward this makom. [21] Pay heed therefore unto the tachanunei Avdecha *(suppplications of Thy servant)*, and of Thy people Yisroel, which they shall daven toward this place; hear Thou from Thy dwelling place, even from Shomayim; and when Thou hearest, salachta *(forgive)*.

[22] If an ish an against his neighbor, and he is made to swear under oath and he swears an oath before Thine Mizbe'ach in this Beis, [23] Then hear Thou from Shomayim, and act, and judge Thy avadim, by requiting the guilty, by recompensing his way upon his own rosh; and by justifying the tzaddik, by giving

דיך נישט אַריינגענעמען, הינט ווי שוין דאָס דאָזיקע
dozike dos shoin vi haint arainnemen nisht dich
this the already how much more now contain not you(SG)

הויז וואָס איך האָב געבויט. יט אָבער קער זיך, ה מײַן ג-ט, צו
tsu G-t main Hashem zich ker ober geboit hob ich vos hoiz
to G-d my Hashem self turn but built have I that house

דער תּפִלה פֿון דײַן קנעכט, און צו זײַן בקשה, צוצוהערן צו
tsu tsutsuhern bakoshe zain tsu un knecht dain fun tfile der
to to listen request his to and servant your of prayer the

דעם געשריי און צו דער תּפִלה וואָס דײַן קנעכט איז מתפלל פֿאַר
far mispalel iz knecht dain vos tfile der tsu un geshrei dem
before praying is servant your that prayer the to and cry the

דיר, כ אַז דײַנע אויגן זאָלן זײַן אָפֿן טאָג און נאַכט אויף דעם
dem oif nacht un tog ofen zain zoln oign daine az dir
the upon night and day open be shall eyes your that you(SG)

דאָזיקן הויז, אויף דעם אָרט וואָס דו האָסט צוגעזאָגט צו טאָן דײַן
dain ton tsu tsugezogt host du vos ort dem oif hoiz dozikn
your do to promised have you that place the in house this

נאָמען דאָרטן; צוצוהערן צו דער תּפִלה וואָס דײַן קנעכט וועט מתפלל
mispalel vet knecht dain vos tfile der tsu tsutsuhern dortn nomen
pray will servant your that prayer the to to listen there name

זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט. כא און זאָלסט צוהערן צו די
di tsu tsuhern zolst un ort dozikn dem akegn zain
the to listen may you(SG) and place this the toward be

בקשות פֿון דײַן קנעכט, און פֿון דײַן פֿאָלק ישׂראל, וואָס זיי
zei vos Yisroel folk dain fun un knecht dain fun bakoshus
they who Yisroel people your of and servant your of supplications

וועלן מתפלל זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט; און דו זאָלסט הערן
hern zolst du un ort dozikn dem akegn zain mispalel veln
hear may you(SG) you and place this the toward be pray will

פֿון דעם אָרט פֿון דײַן ווינונג, פֿון הימל, און אַז דו
du az un himel fun voinung dain fun ort dem fun
you when and heaven from dwelling place your of place the from

וועסט הערן, זאָלסטו פֿאַרגעבן.
fargebn zolstu hern vest
forgive may you(SG) hear will

כב אַז אַ מאַן וועט זינדיקן קעגן זײַן חבֿר, און מע וועט
vet me un chever zain kegen zindikn vet man a az
will one and neighbor his against sin will man a if

אַרויפֿלייגן אויף אים אַ שבֿועה אים צו באַשוווערן, און ער וועט
vet er un bashvern tsu im shvue a im oif aroifleigen
will he and bind by an oath to him oath an him on impose

קומען און שוועבן פֿאַר דײַן מזבח אין דעם דאָזיקן הויז,
hoiz dozikn dem in mizbeyech dain far shvern un kumen
house this the in altar your before swear and come

כג זאָלסט דו צוהערן פֿון הימל, און טאָן, און משפּטן דײַנע
daine mishpetn un ton un himel fun tsuhern du zolst
your judge and act and heaven from listen you may you(SG)

קנעכט, צו פֿאַרגעלטן דעם שולדיקן, צו ברענגען זײַן וועג אויף
oif veg zain brengen tsu shuldikn dem fargeltn tsu knecht
upon way his bring to guilty the repay to servants

him according to his tzedakah.

זַיִן קאָפּ; און צו מאַכן גערעכט דעם גערעכטן, אים צו געבן
gebn tsu im gerechtn dem gerecht machn tsu un kop zain
give to him righteous the righteous make to and head his

לויט זַיִן גערעכטיקייט.
gerechtikeit zain loit
righteousness his according to

24 And if thy people Yisroel be defeated before the oyev *(enemy)*, because they have sinned against Thee; and shall return and confess Shmecha, and pray and make techinnah before Thee in this Beis, 25 Then hear Thou from Shomayim, and forgive the sin of Thy people Yisroel, and bring them back to HaAdamah which Thou gave to them and to Avoteichem.

כד און אַז דַיִן פֹּאָלק יִשׂרָאֵל וועט געשלאָגן ווערן פֿאַרן פֿיַינט,
faint faran vern geshlogn vet Yisroel folk dain az un
enemy before the become struck will Yisroel people your if and

ווייל זיי האָבן געזינדיקט צו דיר, און זיי וועלן תּשובֿה
tshuvh veln zei un dir tsu gezindikt hobn zei vail
turn will they and you(SG) against sinned have they because

טאָן, און וועלן באַקענען דַיִן נאָמען, און וועלן מתּפלל זַיִן אוֹן
un zain mispalel veln un nomen dain bakenen veln un ton
and be pray will and name your acknowledge will and do

בעטן פֿאַר דיר אין דעם דאָזיקן הויז, כה זאָלסט דו צוהערן
tsuhern du zolst hoiz dozikn dem in dir far betn
hear you may you(SG) house this the in you(SG) before pray

פֿון הימל, און פֿאַרגעבן די זינד פֿון דַיִן פֹּאָלק יִשׂרָאֵל, און זיי
zei un Yisroel folk dain fun zind di fargebn un himel fun
them and Yisroel people your of sin the forgive and heaven from

אומקערן אויף דער ערד וואָס דו האָסט געגעבן זיי און זייערע
zeyere un zei gegebn host du vos erd der oif umkeren
their and them given have you that land the unto turn back

עלטערן.
eltern
fathers

26 When Shomayim is shut up, and there is no matar *(rain)*, because they have sinned against Thee; yet if they pray toward this place, and confess Shmecha, and turn from their sin, when Thou dost afflict them; 27 Then hear Thou from Shomayim, and forgive the sin of Thy avadim, and of Thy people Yisroel, when Thou hast taught them the Derech HaTovah, wherein they should walk; and send matar upon Thy land, which Thou hast given unto Thy people for a nachalah.

כו אַז דער הימל וועט זַיִן פֿאַרשלאָסן, און עס וועט נישט זַיִן קיין
kein zain nisht vet es un farshlosn zain vet himel der az
any be not will there and shut up be will heaven the if

רעגן, ווייל זיי האָבן געזינדיקט צו דיר, און זיי וועלן מתּפלל
mispalel veln zei un dir tsu gezindikt hobn zei vail regn
pray will they and you(SG) against sinned have they because rain

זַיִן אַקעגן דעם דאָזיקן אָרט, און וועלן באַקענען דַיִן נאָמען,
nomen dain bakenen veln un ort dozikn dem akegn zain
name your acknowledge will and place this the toward be

זיך אומקערן פֿון זייערע זינד, ווען דו האָסט זיי געפּיַניקט,
gepainikt zei host du ven zind zeyere fun umkeren zich
afflicted them have you when sin their from turn back selves

כז זאָלסט דו צוהערן אין הימל, און פֿאַרגעבן די זינד פֿון דַיִנע
daine fun zind di fargebn un himel in tsuhern du zolst
your of sin the forgive and heaven in hear you may you(SG)

קנעכט און דַיִן פֹּאָלק יִשׂרָאֵל, ווען דו וועסט זיי האָבן אָנגעווויזן
ongevizen hobn zei vest du ven Yisroel folk dain un knecht
shown have them will you when Yisroel people your and servants

אויף דעם גוטן וועג וואָס זיי זאָלן אויף אים גיין; און זאָלסט געבן
gebn zolst un gein im oif zoln zei vos veg gutn dem oif
give may you(SG) and go it on shall they that way good the on

רעגן אין דַיִן לאַנד, וואָס דו האָסט געגעבן דַיִן פֹּאָלק פֿאַר אַ נחלה.
nachle a far folk dain gegebn host du vos land dain in regn
inheritance an for people your given have you that land your in rain

כח אַז עס וועט זיין אַ הונגער אין לאַנד , אַז עס וועט זיין מגפה ,
mageyfe zain vet es az land in hunger a zain vet es az
plague be will there if the land in famine a be will there if

אַז עס וועט זיין אַ קאָרנבראַנד אָדער אַ וועלקענישׁ, אַ היישעריק אָדער
oder heisherik a velkenish a oder kornbrand a zain vet es az
or locust a mildew a or crop blight a be will there if

אַ גראָזפרעסער; אַז זיינע פֿײַנט וועלן אים באַלעגערן אין דעם לאַנד פֿון
fun land dem in balegern im veln faint zaine az grozfreser a
of land the in besiege him will enemies his if grass-eater a

זײַנע שטעט; וואָס נאָר פֿאַר אַ פּלאָג און וואָס נאָר פֿאַר אַ
a far nor vos un plog a far nor vos shtet zaine
a for even whatever and plague a for even whatever cities his

קראַנקשאַפֿט; כט וואָס נאָר פֿאַר אַ תּפֿילה, וואָס נאָר פֿאַר אַ בקשה ,
bakoshe a far nor vos tfile a far nor vos krankshaft
request a for only whatever prayer a for only whatever illness

עס וועט זיין בײַ עמיצן איינעם, אָדער בײַ דײַן גאַנצן פֿאָלק ישׂראל,
Yisroel folk gantsn dain bai oder einem emitsn bai zain vet es
Yisroel people entire your with or one someone with be will it

וועט איטלעכער פֿון זיי שפּירט זײַן פּלאָג און זײַן וויטיק, און ער
er un veitik zain un plog zain shpirt zei fun itlecher ven
he and pain his and plague his perceives them of each one when

שפּרײט אויס זײַנע הענט צו דעם דאָזיקן הויז , ל זאָלסט דו
du zolst hoiz dozikn dem tsu hent zaine ois shpreit
you may you(SG) house this the toward hands his out spreads

צוהערן פֿון הימל , דעם אָרט פֿון דײַן ווווינונג , און זאָלסט
zolst un voinung dain fun ort dem himel fun tsuhern
may you(SG) and dwelling place your of place the heaven from hear

פֿאַרגעבן, און געבן איטלעכן לויט זײַנע וועגן , אַזוי ווי דו וויסט
veist du vi azoi vegen zaine loit itlechn gebn un fargebn
know you as just as ways his according to each one give and forgive

זײַן האַרץ – וואָרעם דו אַליין וויסט דאָס האַרץ פֿון די מענטשנקינדער –
mentshnkinder di fun harts dos veist alein du vorem harts zain
children of men the of heart the know alone you for heart his

לא כּדי זיי זאָלן מורא האָבן פֿאַר דיר , צו גיין אין דײַנע
daine in gein tsu dir far hobn moire zoln zei kedei
your in walk to you(SG) before have fear shall they in order that

וועגן אַלע טעג וואָס זיי לעבן אויף דער ערד, וואָס דו האָסט געגעבן
gegebn host du vos erd der oif lebn zei vos teg ale vegen
given have you that land the on live they that days all the ways

אונדזערע עלטערן.
eltern undzere
fathers our

לב און אויך צו דעם פֿרעמדן וואָס איז נישט פֿון דײַן פֿאָלק ישׂראל, אַז
az Yisroel folk dain fun nisht iz vos fremdn dem tsu oich un
if Yisroel people your of not is who foreigner the to also and

ער וועט קומען פֿון אַ ווײַטן לאַנד פֿון וועגן דײַן גרויסן נאָמען ,
nomen groisn dain vegen fun land vaitn a fun kumen vet er
name great your account of on land distant a from come will he

און דײַן שטאַרקער האַנט, און דײַן אויסגעשטרעקטן אָרעם, אַז זיי וועלן
veln zei az orem oisgeshtrektn dain un hant shtarker dain un
will they that arm outstretched your and hand strong your and

קומען און וועלן מתּפּלל זײַן אַקעגן דעם דאָזיקן הויז , לג זאָלסט
zolst hoiz dozikn dem akegn zain mispalel veln un kumen
may you(SG) house this the toward be pray will and come

[28] If there be ra'av *(hunger, famine)* in the land, if there be dever, if there be blight, or mildew, locust, or grasshopper; if their enemies besiege them in the land of their cities; whatsoever nega or machalah there be,
[29] Then what tefillah or what techinnah soever shall be made of kol ha'adam, or of all Thy people Yisroel, when every one shall know his own nega and his own pain, and shall spread forth his hands in this Beis,
[30] Then hear Thou from Shomayim Thy dwelling place, and forgive, and render unto every man according unto all his ways, whose lev Thou knowest; (for Thou only knowest the hearts of the Bnei HaAdam),
[31] That they may fear Thee, to walk in Thy ways, so long as they live in HaAdamah which Thou gavest unto Avoteinu.

[32] Also concerning the nokhri, who is not of Thy people Yisroel, but is come from a far country for the sake of Shimcha Hagadol, Thy yad hachazakeh, and Thy zero'a stretched out; if they come and

pray toward this Beis,
33 Then hear Thou from Shomayim, even from Thy dwelling place, and do according to all that the nokhri calleth for to Thee, that kol Amei Ha'aretz may know Shmecha, and fear Thee, as doth Thy people Yisroel, and may know that this Beis which I have built is called by Shimcha.

34 If Thy people go out to milchamah against their enemies by the derech that Thou shalt send them, and they pray unto Thee toward this city which Thou hast chosen, and the Beis which I have built for Shmecha,
35 Then hear Thou from Shomayim their tefillah and their techinnah, and uphold their mishpat.

36 If they sin against Thee, (for there is no adam which sinneth not), and Thou be angry with them, and deliver them over before their enemies, and they carry them away captive unto an Eretz rechokah or kerovah, 37 Yet if they change in their heart in the land where they are carried captive, and repent and supplicate unto Thee in the land of their captivity, saying,

דו צוהערן פֿון הימל , פֿון דעם אָרט פֿון דיין ווווינונג , און
un voinung dain fun ort dem fun himel fun tsuhern du
and dwelling place your of place the from heaven from hear you

זאָלסט טאָן אַלץ אום וואָס דער פֿרעמדער וועט רופֿן צו
tsu rufn vet fremder der vos um alts ton zolst
to call will foreigner the that which about all act may you(SG)

דיר ; כדי אַלע פֿעלקער פֿון דער ערד זאָלן דערקענען דיין
dain derkenen zoln erd der fun felker ale kedei dir
your acknowledge shall earth the of nations all in order that you(SG)

נאָמען , און מורא האָבן פֿאַר דיר , אַזוי ווי דיין פֿאָלק ישׂראל, און
un Yisroel folk dain vi azoi dir far hobn moire un nomen
and Yisroel people your as so you(SG) before have fear and name

וויסן אַז דיין נאָמען ווערט גערופֿן אויף דעם דאָזיקן הויז וואָס איך האָב
hob ich vos hoiz dozikn dem oif gerufn vert nomen dain az visen
have I that house this the upon called is name your that know

געבויט.
geboit
built

לד אַז דיין פֿאָלק וועט אַרויסגיין אויף מלחמה אַקעגן זייַנע פֿײַנט ,
faint zaine akegn milchome oif aroisgein vet folk dain az
enemies his against war for go out will people your if

אויף דעם וועג וואָס דו וועסט זיי שיקן , און זיי וועלן מתפלל זיין
zain mispalel veln zei un shikn zei vest du vos veg dem oif
be pray will they and send them will you that way the on

צו דיר אַקעגן דער דאָזיקער שטאָט וואָס דו האָסט זי אויסדערוויילט,
oisderveilt zi host du vos shtot doziker der akegn dir tsu
chosen it have you that city this the toward you(SG) to

לה און דעם הויז וואָס איך האָב געבויט צו דיין נאָמען , זאָלסטו
zolstu nomen dain tsu geboit hob ich vos hoiz dem un
may you(SG) name your for built have I that house the and

צוהערן פֿון הימל זייער תּפֿילה און זייער בקשה , און טאָן זייער
zeyer ton un bakoshe zeyer un tfile zeyer himel fun tsuhern
their do and request their and prayer their heaven from hear

רעכט.
recht
right

לו אַז זיי וועלן זינדיקן צו דיר – וואָרעם עס איז נישטאָ אַ
a nishto iz es vorem dir tsu zindikn veln zei az
a not is there for you(SG) against sin will they if

מענטש וואָס זאָל נישט זינדיקן – און דו וועסט צערנענען אויף זיי , און
un zei oif tserenen vest du un zindikn nisht zol vos mentsh
and them with be angry will you and sin not does who man

זיי איבערגעבן פֿאַרן פֿײַנט , און זייערע פֿאַנגערס וועלן זיי נעמען
nemen zei veln fangers zeyere un faint faran ibergebn zei
take them will captors their and enemy for the give over them

געפֿאַנגען אין אַ ווייטן אָדער נאָנטן לאַנד, לז און זיי וועלן זיך נעמען
nemen zich veln zei un land nontn oder vaitn a in gefangen
take selves will they and land near or distant a into captive

צום האָרצן אין דעם לאַנד וואָס זיי זײַנען געזומען געוואָרן געפֿאַנגען
gefangen gevorn genumen zainen zei vos land dem in hartsn tsum
captive become taken are they where land the in heart to the

אַהין, און זיי וועלן תּשובֿה טאָן, און וועלן בעטן צו דיר אין לאַנד
land in dir tsu betn veln un ton tshuvh veln zei un ahin
land in the you(SG) to pray will and do turn will they and there

Chatanu *(we have sinned)*, he'evnu *(we have done wrong)*, and rashanu *(we acted wickedly)*; [38] If they return to Thee with all their lev and with all their nefesh in the land of their captivity, where they have carried them captive, and pray toward their land, which Thou gavest unto Avotam, and toward HaIr which Thou hast chosen, and toward the Beis which I have built for Thy Shem, [39] Then hear Thou from Shomayim, even from Thy dwelling place, their tefillah and their techinnah, and uphold their mishpat, and forgive Thy people which have sinned against Thee.

[40] Now, Elohai, may Thine eyes be open, and let Thine ears be attentive unto the tefillah that is davened in this place.

[41] Now therefore arise, Hashem Elohim, into Thy resting place, Thou, and the Aron of Thy might; let Thy Kohanim, Hashem Elohim, be clothed with Teshu'ah, and let Thy Chasidim rejoice in goodness. [42] Hashem Elohim, turn not away the face of Thine Moshiach. Remember the Chasdei Dovid Avdecha.

פֹּון זייער געפֿאַנגנשאַפֿט, אַזוי צו זאָגן ; מיר האָבן געזינדיקט, מיר האָבן
hobn mir gezindikt hobn mir zogn tsu azoi gefangenshaft zeyer fun
have we sinned have we say to so captivity their of

פֿאַרבראָכן , מיר האָבן געטאָן שלעכטס; לח און זיי וועלן זיך אומקערן
umkeren zich veln zei un shlechts geton hobn mir farbrochn
turn back selves will they and evil done have we transgressed

צו דיר מיט זייער גאַנצן האַרצן, און מיט זייער גאַנצער זעל , אין דעם
dem in zel gantser zeyer mit un hartsn gantsn zeyer mit dir tsu
the in soul whole their with and heart whole their with you(SG) to

לאַנד פֿון זייער געפֿאַנגנשאַפֿט וווהין מע האָט זיי געגנומען געפֿאַנגען,
gefangen genumen zei hot me vuhin gefangenshaft zeyer fun land
captive taken them has one where captivity their of land

און זיי וועלן מתפּלל זיין אַקעגן זייער לאַנד, וואָס דו האָסט געגעבן
gegebn host du vos land zeyer akegn zain mispalel veln zei un
given have you that land their toward be pray will they and

זייערע עלטערן, און דער שטאָט וואָס דו האָסט אויסדערווײלט, און אַקעגן
akegn un oisderveilt host du vos shtot der un eltern zeyere
toward and chosen have you that city the and fathers their

דעם הויז וואָס איך האָב געבויט צו דיין נאָמען , לט זאָלסט דו
du zolst nomen dain tsu geboit hob ich vos hoiz dem
you may you(SG) name your for built have I that house the

צוהערן פֿון הימל , פֿון דעם אָרט פֿון דיין ווווינונג , זייער תּפֿילה
tfile zeyer voinung dain fun ort dem fun himel fun tsuhern
prayer their dwelling place your of place the from heaven from hear

און זייערע בקשות , און טאָן זייער רעכט; און זאָלסט פֿאַרגעבן
fargebn zolst un recht zeyer ton un bakoshus zeyere un
forgive may you(SG) and right their do and supplications their and

דיין פֿאָלק וואָס זיי האָבן צו דיר געזינדיקט.
gezindikt dir tsu hobn zei vos folk dain
sinned you(SG) against have they who people your

מ אַצונד , מײַן ג-ט, זאָלן, איך בעט דיך , דיינע אויגן זיין אָפֿן ,
ofen zain oign daine dich bet ich zoln G-t main atsund
open be eyes your you(SG) entreat I may G-d my now

און דיינע אויערן פֿאַרנעמיק צו דער תּפֿילה פֿון דעם דאָזיקן אָרט .
ort dozikn dem fun tfile der tsu farnemik oiern daine un
place this the of prayer the to attentive ears your and

מא און אַצונד , שטיי אויף, ה דו אלקים , צו דיין רוונג ,
ruung dain tsu Elokim du Hashem oif shtei atsund un
resting place your to G-d you Hashem up stand now and

דו און דער אָרון פֿון דיין שטאַרקייט; דיינע כהנים , ה דו
du Hashem koyanim daine shtarkeit dain fun oren der un du
you Hashem kohanim your might your of aron the and you

האַר, זאָלן זיך אָנקלײדן מיט הילף , און דיינע פֿרומע
frume daine un hilf mit onkleidn zich zoln har
pious faithful your and salvation with clothe with selves shall Lord

זאָלן זיך פֿרייען מיט גוטס . מב ה דו אלקים , שטויס נישט
nisht shtois Elokim du Hashem guts mit freyen zich zoln
not push G-d you Hashem goodness with rejoice selves shall

אָפּ דעם פּנים פֿון דיין געזאַלבטן, געדענק די חסדים פֿון דיין
dain fun chasadim di gedenk gezalbtn dain fun ponem dem op
your of mercies the remember anointed your of face the away

קנעכט דָּוִדן .
Dovidn knecht
Dovid servant

7 Now when Sh'lomo had made an end of davening, the eish came down from Shomayim, and consumed the olah and the zevakhim; and the kavod Hashem filled HaBeis. [2] And the Kohanim could not enter into the Beis Hashem, because the kavod Hashem had filled the Beis Hashem. [3] And when all the Bnei Yisroel saw how the eish came down, and the kavod Hashem upon HaBeis, they bowed themselves with their faces to the ground upon the ritzpah *(floor, pavement)* and worshiped, and gave thanks to Hashem, saying, Ki tov ki l'olam chasdo *(For He is good; for His mercy endureth forever)*.

[4] Then HaMelech and kol HaAm offered zevach before Hashem. [5] And HaMelech Sh'lomo offered zevach of 22,000 bakar, and 120,000 tzon; so HaMelech and kol HaAm dedicated the Beis HaElohim.

[6] And the Kohanim stood at their mishmerot *(watches)*; the Levi'im also with kelei shir Hashem, *(musical instruments of* Hashem*)* which Dovid HaMelech had made to

ז און ווי שלמה האָט געענדיקט מתפלל זיין , אַזוי האָט אַראָפגענידערט
aropgenidert hot azoi zain mispalel geendikt hot Shlomo vi un
gone down did so be praying finished had Sh'lomo when and

אַ פֿייַער פֿון הימל , און האָט פֿאַרצערט דאָס בראַנדאָפּפֿער און
un brandopfer dos fartsert hot un himel fun faier a
and olah the consumed has and heaven from fire a

די שלאַכטאָפּפֿער , און די פּראַכט פֿון ה האָט אָנגעפֿילט דאָס
dos ongefilt hot Hashem fun pracht di un shlachtopfer di
the filled has Hashem of glory the and slaughter sacrifice the

הויז . ב און די כֹּהנים האָבן נישט געקענט אַרײַנגיין אין הויז פֿון
fun hoiz in araingein gekent nisht hobn koyanim di un hoiz
of house into to enter been able not have kohanim the and house

ה , ווײַל די פּראַכט פֿון ה האָט אָנגעפֿילט דאָס הויז פֿון
fun hoiz dos ongefilt hot Hashem fun pracht di vail Hashem
of house the filled has Hashem of glory the because Hashem

ה . ג און אַלע קינדער פֿון ישְׂרָאֵל האָבן געזען ווי דאָס פֿײַער האָט
hot faier dos vi gezen hobn Yisroel fun kinder ale un Hashem
has fire the how seen have Yisroel of children of all and Hashem

אַראָפּגענידערט, און די פּראַכט פֿון ה איז געווען איבערן הויז , און
un hoiz ibern geven iz Hashem fun pracht di un aropgenidert
and house over the was is Hashem of glory the and gone down

זיי האָבן געקניט מיטן פּנים צו דער ערד אויף דער פֿלאַסטערונג,
flasterung der oif erd der tsu ponem mitn geknit hobn zei
pavement the on ground the to faces with the kneeled have they

און זיי האָבן זיך געבוקט , און האָבן געלויבט ה : ווארעם ער
er vorem Hashem geloibt hobn un gebukt zich hobn zei un
he because Hashem praised have and bowed down selves have they and

איז גוט , ווארעם אויף אייביק איז זיין חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem gut iz
lovingkindness his is ever for because good is

ד און דער מלך און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן געשלאַכט
geshlacht hobn folk gantse dos un melech der un
sacrifice did people whole the and king the and

שלאָכטאָפּפֿער פֿאַר ה . ה און דער מלך שלמה האָט
hot Shlomo melech der un Hashem far shlachtopfer
did Sh'lomo king the and Hashem before slaughter sacrifice

געשלאַכט אַ שלאַכטאָפּפֿערונג פֿון צווויי און צוואַנציק טויזנט רינדער, און
un rinder toiznt tsvantsik un tsvei fun shlachtopferung a geshlacht
and cattle thousand twenty and two of sacrifice a sacrifice

הונדערט און צוואַנציק טויזנט שאָף . אַזוי האָט דער מלך און דאָס
dos un melech der hot azoi shof toiznt tsvantsik un hundert
the and king the has so sheep thousand twenty and hundred

גאַנצע פֿאָלק באַנײַט דאָס הויז פֿון אלקים .
Elokim fun hoiz dos banait folk gantse
G-d of house the dedicated people entire

ו און די כֹּהנים זײַנען געשטאַנען אויף זייערע וואַכן , און די
di un vachn zeyere oif geshtanen zainen koyanim di un
the and watches their on standing are kohanim the and

לוִיִּם מיט כְּלֵי-זֶמֶר פֿאַר דעם געזאַנג פֿון ה , וואָס
vos Hashem fun gezang dem far klei-zemer mit Leviim
that Hashem of song the for musical instruments with Levi'im

דָּוִד המלך האָט געמאַכט אויף צו געבן אַ דאַנק צו
tsu dank a gebn tsu oif gemacht hot hameilech Dovid
to thanksgiving a give to for made had the king Dovid

give thanks to Hashem — ki l'oham chasdo *(for His mercy endureth forever)* — whenever Dovid praised by their means; and the Kohanim sounded khatzotzrot *(trumpets)* opposite them, and kol Yisroel stood.

7 Moreover Sh'lomo set apart as kodesh the toch hekhatzer *(center of the courtyard)* that was in front of the Beis Hashem; for there he offered HaOlot and the chelvei hashelamim *(fat of peace offerings)*, because the Mizbe'ach hanechoshet which Sh'lomo had made was not able to receive the Olot, and the Mincha, and HaChalavim *(the fats)*.

8 Also at the same time Sh'lomo kept the Chag shivat yamim, and kol Yisroel with him, a Kahal Gadol Me'od, from the Levo *(Approach)* Chamat unto the Wadi Mitzrayim. 9 And on the Yom HaShemini they held an Atzeret *(solemn assembly)*; for they kept the chanukat HaMizbe'ach *(dedication of the altar)*, shivat yamim, and the Chag shivat yamim. 10 And on the three and twentieth day of the seventh month he sent HaAm away into their ohalim joyful and tovei lev for the goodness that Hashem had showed unto Dovid, and to Sh'lomo, and to Yisroel His Am.

ה , ווײַל אויף אייביק איז זײַן חֶסֶד , מיט אַ לויבונג פֿון
fun loibung a mit chesed zain iz eibik oif vail Hashem
of praise a with lovingkindness his is ever for because Hashem

דָּוִדן , דורך זייער האַנט; און די כֹּהנים האָבן געטרומייטערט
getrumeitert hobn koyanim di un hant zeyer durch Dovidn
sounded trumpets have kohanim the and hand their through Dovid

אַקעגן זיי ; און גאַנץ יִשְׂרָאֵל זײַנען געשטאַנען.
geshtanen zainen Yisroel gants un zei akegn
standing are Yisroel all and them opposite

ז און שלמה האָט געהייליקט דעם מיטן פֿון הויף וואָס
vos hoif fun mitn dem geheilikt hot Shlomo un
that was court of the middle the consecrated has Sh'lomo and

פֿאַר הס הויז ; ווײַל ער האָט דאָרטן געמאַכט די
di gemacht dortn hot er vail hoiz Hashems far
the made there had he because house Hashem's before

בראַנדאָפּפֿער און דאָס פֿעטס פֿון די פֿרידאָפּפֿער ; וואָרעם דער
der vorem fridopfer di fun fets dos un brandopfer
the because peace offering the of fat the and olah

קופּערנער מזבח וואָס שלמה האָט געמאַכט, האָט נישט געקענט
gekent nisht hot gemacht hot Shlomo vos mizbeyech kuperner
been able not had made had Sh'lomo that altar bronze

אַרויפֿנעמען די בראַנדאָפּפֿער און די שפּײַזאָפּפֿער, און דאָס פֿעטס.
fets dos un shpaizopfer di un brandopfer di aroifnemen
fat the and minchah the and olah the to take up

ח און שלמה האָט געמאַכט דעם יוֹם-טובֿ אין יענער צײַט זיבן טעג,
teg zibn tsait yener in yom-tov dem gemacht hot Shlomo un
days seven time that in festival the made had Sh'lomo and

און גאַנץ יִשְׂרָאֵל מיט אים, אַ זייער גרויסע אײַנזאַמלונג, פֿון וווּ מע
me vu fun ainzamlung groise zeyer a im mit Yisroel gants un
one where from assembly great very a him with Yisroel all and

קומט קיין חֲמָת ביז דעם טײַך פֿון מִצְרַיִם . ט און אויפֿן
oifn un Mitsrayim fun taich dem biz Chammat kein kumt
on the and Egypt of river the up to Chamat to comes

אַכטן טאָג האָבן זיי געמאַכט אַ הייליקע אײַנזאַמלונג; וואָרעם זיבן טעג
teg zibn vorem ainzamlung heilike a gemacht zei hobn tog achten
days seven for assembly holy a make they did day eighth

האָבן זיי געמאַכט די באַנייַונג פֿון מזבח , און דער יוֹם-טובֿ
yom-tov der un mizbeyech fun banaiung di gemacht zei hobn
festival the and altar of the dedication the make they did

איז געווען זיבן טעג. י און אויפֿן דרײַ און צוואַנציקסטן טאָג אין זיבעטן
zibetn in tog tsvantsikstn un drai oifn un teg zibn geven iz
seventh in day twentieth and three on and days seven was is

חודש האָט ער אַוועקגעשיקט דאָס פֿאָלק צו זייערע געצעלטן פֿריילעך
freilech getseltn zeyere tsu folk dos avekgeshikt er hot choidesh
joyful tents their to people the send away he did month

און מיט אַן אויפֿגעראָמטן האַרצן איבער דעם גוטסן וואָס ה האָט
hot Hashem vos guts dem iber hartsn oifgeramtn an mit un
had Hashem that goodness the over heart uplifted an with and

געטאָן צו דָּוִדן , און צו שלמהן , און צו זײַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל.
Yisroel folk zain tsu un Shlomoen tsu un Dovidn tsu geton
Yisroel people his to and Sh'lomo to and Dovid to done

יא אַזוי האָט שלמה פֿאַרענדיקט דאָס הויז פֿון ה , און דאָס
dos un Hashem fun hoiz dos farendikt Shlomo hot azoi
the and Hashem of house the finish Sh'lomo did so

הויז פֿון מלך ; און אַלץ וואָס איז געקומען שלמהן אויפֿן
oifn Shlomoen gekumen iz vos alts un melech fun hoiz
in the Sh'lomo come to is which all that and king of the house

האָרצן צו מאַכן אין הויז פֿון ה , אָדער אין זײַן הויז , האָט
hot hoiz zain in oder Hashem fun hoiz in machn tsu hartsn
has house his in or Hashem of house in the to do to heart

ער דורכגעפֿירט.
durchgefirt er
carried out he

[11] Thus Sh'lomo finished the Beis Hashem, and the Beis HaMelech; and all that came into the lev Sh'lomo to do in the Beis Hashem, and in his own palace, he prosperously effected.

יב און ה האָט זיך באַוויזן צו שלמהן ביי נאַכט, און האָט צו
tsu hot un nacht bai Shlomoen tsu bavizn zich hot Hashem un
to has and night by Sh'lomo to appear self did Hashem and

אים געזאָגט: איך האָב צוגעהערט דײַן תּפֿילה, און איך האָב אויסדערוויילט
oisderveilt hob ich un tfile dain tsugehert hob ich gezogt im
chosen have I and prayer your heard have I said him

דעם דאָזיקן ארט פֿאַר מיר, פֿאַר אַ הויז פֿון זֶבַח . יג אַז איך וועל
vel ich az Zevach fun hoiz a far mir far ort dozikn dem
will I if sacrifice of house a for me for place this the

פֿאַרשליסן דעם הימל , און עס וועט נישט זײַן קײן רעגן, אָדער אַז איך
ich az oder regn kein zain nisht vet es un himel dem farshlisn
I if or rain any be not will there and heaven the shut up

וועל באַפֿעלן דעם היישעריק צו פֿאַרצערן דאָס לאַנד, אָדער אויב איך וועל
vel ich oib oder land dos fartseren tsu heisherik dem bafeln vel
will I if or land the devour to locust the command will

שיקן אַ מגפֿה צווישן מײַן פֿאָלק , יד און מײַן פֿאָלק וואָס
main vos folk main un folk main tsvishn mageyfe a shikn
my on whom people my and people my among plague a send

נאָמען וועלן זײַ, אויף וועט אונטערטענק, און וערן וועט זיי דערופֿן גערופֿן
veln zei un untertenik vern vet im oif gerufn vert nomen
will they and humble become will it upon called is name

מתּפֿלל זײַן בעטן פֿאַר מיר, און וועלן זיך אומקערן פֿון זייערע
zeyere fun umkeren zich veln un mir far betn un zain mispalel
their from turn back selves will and me before pray and be pray

שלעכטע וועגן , וועל איך צוהערן פֿון הימל , און וועל פֿאַרגעבן זייער זינד ,
zind zeyer fargebn vel un himel fun tsuhern ich vel vegen shlechte
sin their forgive will and heaven from hear I will ways wicked

און וועל היילן זייער לאַנד. טו אַצונד וועלן מײַנע אויגן זײַן אָפֿן , און מײַנע
maine un ofen zain oign maine veln atsund land zeyer heiln vel un
my and open be eyes my will now land their heal will and

אויערן פֿאַרנעמיק, צו דער תּפֿילה פֿון דעם דאָזיקן הויז . טז און אַצונד האָב
hob atsund un hoiz dozikn dem fun tfile der tsu farnemik oiern
have now and house this the of prayer the to attentive ears

איך אויסדערוויילט און האָב געהיילט דאָס דאָזיקע הויז , אַז
az hoiz dozike dos geheilikt hob un oisderveilt ich
in order that house this the consecrated have and chosen I

מײַן נאָמען זאָל דאָרטן זײַן אויף אײביק, און מײַנע אויגן און מײַן האַרץ
harts main un oign maine un eibik oif zain dortn zol nomen main
heart my and eyes my and ever for be there shall name my

וועלן דאָרטן זײַן אַלע טעג. יז און דו , אויב דו וועסט גיין פֿאַר מיר,
mir far gein vest du oib du un teg ale zain dortn veln
me before walk will you if you and days all the be there will

[12] And Hashem appeared to Sh'lomo balailah, and said unto him, I have heard thy tefillah, and have chosen this makom for Myself for a Beis Zevach. [13] When I shut up Shomayim that there be no matar, or when I command the locusts to devour HaAretz, or when I send dever among Ami *(My People)*; [14] If Ami, which are called by Shmi, shall humble themselves, and daven, and seek my face, and turn from their derakhim hara'im *(wicked ways)*, then will I hear from Shomayim, and will forgive their chattat, and will heal their land. [15] Now Mine eyes shall be open, and Mine ears attentive unto the tefillah that is made in Makom HaZeh. [16] For now have I chosen and set apart as kodesh HaBeis HaZeh, that Shmi may be there ad olam, and Mine eyes and Mine lev shall be there kol hayamim. [17] And as for thee, if thou wilt walk

before Me, as Dovid Avicha walked, and do according to all that I have commanded thee, and shalt observe My chukkot and My mishpatim; [18] Then will I establish the kisse of thy Malchut, just as I have covenanted with Dovid Avicha, saying, Lo yikaret lecha ish moshel b'Yisroel. [19] But if ye turn away, and forsake My chukkot and My mitzvot, which I have set before you, and shall go and serve elohim acherim, and worship them, [20] Then will I uproot them out of My Adamah which I have given them; and HaBeis HaZeh, which I have set apart as kodesh for Shmi, will I cast out of My sight, and will make it to be a Mashal *(byword)* and an object of ridicule among Kol haAmim. [21] And HaBeis HaZeh, which is elyon, shall be an astonishment to every one that passeth by it; so that he shall say, Why hath Hashem done thus unto HaAretz HaZot, and unto HaBeis Hazeh?

[22] And it shall be answered, Because they forsook Hashem Elohei Avoteihem, Who brought them forth out of Eretz Mitzrayim, and they laid hold on elohim acherim, and worshiped

אַזוי ווי דיין פאָטער דָּוִד איז געגאַנגען , צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס
vos alts vi azoi ton tsu gegangen iz Dovid foter dain vi azoi
which all that as so do to walked is Dovid father your as just

איך האָב דיר באַפוילן , און מײַנע חוקים און מײַנע געזעצן
gezetsn maine un chukkim maine un bafoiln dir hob ich
laws my and statutes my and commanded you(SG) have I

וועסטו היטן, יח וועל איך אויפשטעלן דעם טראָן פון דיין מלוכה , אַזוי
azoi meluche dain fun tron dem oifshteln ich vel hitn vestu
so kingdom your of throne the establish I will keep will you(sg)

ווי איך האָב געשלאָסן אַ בונד מיט דיין פאָטער דָּוִדן , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Dovidn foter dain mit bund a geshlosn hob ich vi
say to so Dovid father your with covenant a established have I as

עס וועט דיר נישט פאַרשניטן ווערן אַ מאַן וואָס געוועלטיקט אין
in geveltikt vos man a vern farshnitn nisht dir vet es
in rules who man a become be cut off not for you(SG) will there

ישְׂרָאֵל. יט אויב אָבער איר וועט זיך אָפּקערן , און איר וועט פאַרלאָזן
farlozen vet ir un opkeren zich vet ir ober oib Yisroel
forsake will you and turn away selves will you but if Yisroel

מײַנע חוקים און מײַנע געזעצן וואָס איך האָב געלייגט פאַר אײַך, און
un aich far geleigt hob ich vos gezetsn maine un chukkim maine
and you before laid have I that laws my and statutes my

איר וועט גיין און וועט דינען פרעמדע ג-טער, און וועט זיך בוקן
bukn zich vet un g-ter fremde dinen vet un gein vet ir
bow down selves will and g-ds foreign serve will and go will you

צו זיי , כ וועל איך זיי אויסרײַסן פון מײַן ערד וואָס איך האָב זיי
zei hob ich vos erd main fun oisraisn zei ich vel zei tsu
them have I which land my from tear out them I will them to

געגעבן , און דאָס דאָזיקע הויז וואָס איך האָב געהייליקט צו מײַן נאָמען ,
nomen main tsu geheilikt hob ich vos hoiz dozike dos un gegebn
name my for consecrated have I that house this the and given

וועל איך אַוועקווארפן פון מײַן פנים , און איך וועל עס מאַכן פאַר אַ
a far machn es vel ich un ponem main fun avekvarfn ich vel
a for make it will I and presence my from cast away I will

שפריכווארט און פאַר אַ געשפּעט צווישן אַלע פעלקער. כא און דאָס דאָזיקע
dozike dos un felker ale tsvishn geshpet a far un shprichvort
this the and nations all among mockery a for and byword

הויז וואָס איז געווען דערהויבן, וועט איטלעכער וואָס גייט אים פאַרבײַ זיך
zich farbai im geit vos itlecher vet derhoibn geven iz vos hoiz
self close by it goes who everyone will exalted was is that house

דערשרעקן; און אַז ער וועט זאָגן: פאַר וואָס האָט ה אַזוי געטאָן צו
tsu geton azoi Hashem hot vos far zogn vet er az un dershrekn
to done so Hashem has what for say will he when and be appalled

דעם דאָזיקן לאַנד, און צו דעם דאָזיקן הויז ?
hoiz dozikn dem tsu un land dozikn dem
house this the to and land this the

כב וועט מען זאָגן : דערפאַר וואָס זיי האָבן פאַרלאָזן ה
Hashem farlozen hobn zei vos derfar zogn men vet
Hashem forsaken have they that for the reason say one will

דעם ג-ט פון זייערע עלטערן, וואָס האָט זיי אַרויסגעצויגן פון
fun aroisgetsoign zei hot vos eltern zeyere fun G-t dem
from the brought out them has who fathers their of G-d the

לאַנד מִצְרַיִם , און זיי האָבן זיך געהאַלטן אָן פרעמדע ג-טער,
g-ter fremde on gehaltn zich hobn zei un Mitsrayim land
g-ds to foreign on held selves have they and Egypt land of

them, and served them; therefore hath He brought all this ra'ah upon them.

8 And it came to pass at the end of esrim shanah, wherein Sh'lomo had built the Beis Hashem, and his own bais *(palace)*, [2] That the cities which Churam had restored to Sh'lomo, Sh'lomo rebuilt them, and caused the Bnei Yisroel to dwell there. [3] And Sh'lomo went to Chamat Tzovah, and captured it. [4] And he built Tadmor in the midbar, and all the storage towns, which he built in Chamat. [5] Also he rebuilt Upper Beit-Choron, and Lower Beit-Choron, fortified cities, with walls, gates, and bars, [6] And Ba'alat, and all the storage towns that Sh'lomo had, and all the towns for the chariots, and the towns for the parashim *(horsemen, cavalry)* all the cheshek Sh'lomo *(desire of Solomon)* that he desired to build in Yerushalayim, and in the Levanon, and throughout all the eretz of his Memshalet.

[7] As for kol haAm that were left of the Chitti, and HaEmori, and the Perizzi, and the Chivi, and the Yevusi, who were not of Yisroel, [8] From their banim, who were left

אוּן זִיך געבוקט צוּ זיי אוּן זיי געדינט; דערום האָט ער
er hot derum gedint zei un zei tsu gebukt zich un
he has therefore served them and them to bowed down selves and

געבראַכט אויף זיי אַל דאָס דאָזיקע בייז .
beiz dozike dos al zei oif gebracht
disaster this the all them upon brought

ח אוּן עס איז געווען צום סוף פֿון צוואַנציק יאָר וואָס שלמה
Shlomo vos yor tsvantsik fun sof tsum geven iz es un
Sh'lomo that years twenty of end at the was is it and

האָט געבויט דאָס הויז פֿון ה׳ , אוּן זיין הויז , [ב] אוּן די
di un hoiz zain un Hashem fun hoiz dos geboit hot
the and house his and Hashem of house the built has

שטעט וואָס חורם האָט געגעבן שלמהן , זיי האָט שלמה געהאַט
gehat Shlomo hot zei Shlomoen gegebn hot Churam vos shtet
had Sh'lomo has them Sh'lomo given has Churam which cities

פֿאַרבויט, אוּן דאָרטן באַזעצט די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל, [ג] איז שלמה
Shlomo iz Yisroel fun kinder di bazetst dortn un farboit
Sh'lomo is Yisroel of children the settled there and rebuilt

געגאַנגען קיין חֲמַת-צוֹבָה , אוּן איז זי בייגעקומען . [ד] אוּן ער
er un baigekumen zi iz un Chammat-Tsovah kein gegangen
he and overcome it is and Chamat Tzovah to gone

האָט געבויט תַּדמוֹר אין דער מדבר , אוּן אַלע שפּייכלערשטעט וואָס
vos shpaichlershtet ale un midber der in Tadmor geboit hot
that granary towns all and wilderness the in Tadmor build did

ער האָט געבויט אין חֲמָת . [ה] אוּן ער האָט אָפּגעבויט די אויבערשטע
oibershte di opgeboit hot er un Chammat in geboit hot er
upper the rebuild did he and Chamat in built had he

בֵּית-חוֹרוֹן אוּן די אונטערשטע בֵּית-חוֹרוֹן , פֿעסטונגשטעט מיט
mit festungshtet Beis-Choron untershte di un Beis-Choron
with fortified cities Beit-Choron lower the and Beit-Choron

מויערן , טירן , אוּן ריגלען; [ו] אוּן בַּעֲלָת , אוּן אַלע שפּייכלערשטעט וואָס
vos shpaichlershtet ale un Baalat un riglen un tirn moiern
that granary towns all and Ba'alat and bars and doors walls

שלמה האָט געהאַט, אוּן אַלע שטעט פֿאַר רייטוועגן, אוּן שטעט פֿאַר
far shtet un raitvegn far shtet ale un gehat hot Shlomo
for cities and chariots for cities all and had had Sh'lomo

רייטער , אוּן יעטוועדער גערוסט וואָס שלמה האָט געגלוסט צו בויען
boien tsu geglust hot Shlomo vos gelust yetveder un raiter
build to longed had Sh'lomo that desire every and charioteers

אין ירושָׁלַיִם , אוּן אויפֿן לְבָנוֹן , אוּן אין גאַנצן לאַנד פֿון זיין
zain fun land gantsn in un Levanon oifn un Yerushalayim in
his of land whole in and Levanon on the and Yerushalayim in

ממשלה .
memshole
dominion

[ז] דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס איז געבליבן פֿון דעם חִתִּי , אוּן דעם אֱמוֹרי,
Emori dem un Chitti dem fun geblibn iz vos folk gantse dos
Emori the and Chitti the of left is that people entire the

אוּן דעם פְּרִזִּי , אוּן דעם חִוִּי , אוּן דעם יְבוּסִי , וואָס זיי זיינען נישט
nisht zainen zei vos Yevusi dem un Chivi dem un Perizzi dem un
not are they that Yevusi the and Chivi the and Perizzi the and

פֿון ישְׂרָאֵל – [ח] פֿון זייערע קינדער וואָס זיינען געבליבן נאָך זיי
zei noch geblibn zainen vos kinder zeyere fun Yisroel fun
them after left are that children their from Yisroel of

after them in HaAretz, whom the Bnei Yisroel consumed not, them did Sh'lomo conscript for forced labor until yom hazeh. [9] But of the Bnei Yisroel did Sh'lomo make no avadim for his melachah; for they were anshei milchamah, and commanders of his officers, and commanders of his chariots and parash.

[10] And these were the chief of the officials of Sh'lomo HaMelech, even two hundred and fifty, that exercised authority over HaAm.

[11] And Sh'lomo brought up the Bat Pharaoh out of Ir Dovid unto the palace that he had built for her, for he said, Isha li *(wife for me)* shall not dwell in the Bais Dovid Melech Yisroel, because the places whereunto the Aron Hashem hath come are Kodesh.

[12] Then Sh'lomo offered up Olot unto Hashem on the Mizbe'ach Hashem, which he had built before the Ulam, [13] Even according to the requirement of each day on its day, offering according to the mitzvat

אין לאַנד, וואָס די קינדער פֿון ישׂראֵל האָבן זיי נישט פֿאַרלענדט
farlendt nisht zei hobn Yisroel fun kinder di vos land in
destroyed not them have Yisroel of children the whom land in the

– זיי האָט שלמה געמומען פֿאַר צינדזקנעכט ביז אויף
oif biz tsindzknecht far genumen Shlomo hot zei
unto up to conscripted laborers for taken Sh'lomo has them

ט היינטיקן טאָג. אָבער פֿון די קינדער פֿון ישׂראֵל האָט שלמה נישט
nisht Shlomo hot Yisroel fun kinder di fun ober tog haintikn
not Sh'lomo has Yisroel of children the from but day this very

געמאַכט פֿאַר קנעכט פֿאַר זיין אַרבעט; נאָר זיי זיַנען געווען די
di geven zainen zei nor arbet zain far knecht far gemacht
the were are they but work his for servants as made

מלחמה-לייט , און זיַנע אייבערשטע, און די האַרן איבער
iber harn di un eibereltste zaine un milchome-lait
over commanders the and upper officers his and war people

זיַנע רייַטווגן און זיַנע רייַטער .
raiter zaine un raitvegn zaine
charioteers his and chariots his

י און דאָס זיַנען געווען די הויפּטגעשטעלטע וואָס
vos hoiptgeshtelte di geven zainen dos un
that chief officers the were are these and

דער מלך שלמה האָט געהאַט: צוויי הונדערט
hundert tsvei gehat hot Shlomo melech der
hundred two had has Sh'lomo king the

און פֿופֿציק וואָס האָבן געווען איבער דעם
dem iber geveltikt hobn vos fuftsik un
the over ruled have who fifty and

פֿאָלק .
folk
people

יא און פַּרעהס טאָכטער האָט שלמה אַרויפֿגעבראַכט פֿון
fun aroifgebracht Shlomo hot tochter Pharaohs un
from bring up Sh'lomo did daughter Pharaoh's and

דָּוִדס-שטאָט אין דעם הויז וואָס ער האָט פֿאַר איר געבויט, וואָרעם ער
er vorem geboit ir far hot er vos hoiz dem in Dovids-Shtot
he because built her for had he that house the into Ir Dovid

האָט געזאָגט: מײַנע אַ וויַב זאָל נישט וווינען אין דעם הויז פֿון דָּוִד
Dovid fun hoiz dem in voinen nisht zol vaib a maine gezogt hot
Dovid of house the in dwell not shall wife a my said had

דעם מלך פֿון ישׂראֵל, וואָרעם די ערטער זיַנען הייליק, ווײַל צו
tsu vail heilik zainen erter di vorem Yisroel fun melech dem
to because holy are places the for Yisroel of king the

זיי איז געקומען דער אָרון פֿון ה .
Hashem fun oren der gekumen iz zei
Hashem of aron the come is them

יב דעמצמאָל האָט שלמה אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער צו ה אויף
oif Hashem tsu brandopfer oifgebracht Shlomo hot dentsmol
on Hashem to olah offered up Sh'lomo has then

דעם מזבח פֿון ה וואָס ער האָט געבויט פֿאַר דעם פֿאָדערהויז,
foderhoiz dem far geboit hot er vos Hashem fun mizbeyech dem
porch the before built had he that Hashem of altar the

יג אַזוי ווי מע דאַרף אויפֿברענגען טאָגטעגלעך לויט דעם
dem loit togteglech oifbrengen darf me vi azoi
the according to each day bring up should one as so

געבאָט פֿון משהן , אין די שבתים , און אום ראָש-חודש ,
gebot fun Mosheen di in Shabbosim di un um rosh-choidesh
commandment of Moshe on the Shabbatot and New Moons

און אין די יוֹם-טובֿים , דריי מאָל אין יאָר , אין דעם יוֹם-טובֿ
di in un yom-tuvim drai mol in yor in dem yom-tov
the in and festival appointed festivals three times in year the in festival

פֿון מַצות , און אין דעם יוֹם-טובֿ פֿון שבֿועות , און אין דעם יוֹם-טובֿ פֿון
fun matsus fun un dem in yom-tov fun shvues fun un dem in yom-tov fun
of Matzot of and festival the in Weeks of and festival the in of

סוכּות . [יד] און ער האָט געשטעלט , לויט דעם געזעץ פֿון זיין
Sukkot un er hot geshtelt loit dem gezets fun zain
Sukkot and he has appointed according to ordinance of his

פֿאָטער דָּוִדן , די אָפּטיילונגען פֿון די כֹּהנים , אויף זייער דינסט , און
foter Dovidn di fun opteilungen di koyanim oif zeyer dinst un
father Dovid the of divisions the kohanim for their service and

די לְוִיים אויף זייערע וואַכן , אויף צו לויבן און צו טאָן דעם דינסט
di Leviim oif zeyere vachn oif tsu loibn un tsu ton dem dinst
the Levi'im for their watches for to praise and to do the service

לעבן די כֹּהנים , לויט דעם טאָגטעגלעכן באַדאַרף ; און די
lebn di koyanim di loit dem togteglechn badarf un di
alongside the kohanim according to the daily need and the

טויערלייט לויט זייערע אָפּטיילונגען בייַ איטלעכן טויער , ווָאַרעם
toierlait loit zeyere opteilungen bai itlechn toier vorem
gatekeepers according to their divisions at every gate for

אַזוי איז געווען דער באַפֿעל פֿון דָּוִד דעם מאַן פֿון ג-ט . [טו] און מע
azoi iz geven der befel fun Dovid dem man fun G-t un me
so is was the command of Dovid the man of G-d and one

האָט זיך נישט אָפּגעקערט פֿון דעם מלכּס באַפֿעל צו די
hot zich nisht opgekert fun dem melechs befel tsu di
has selves not turned away from the king's command to the

כֹּהנים און די לְוִיים וועגן יעטוועדער זאַך , און וועגן
koyanim un di Leviim vegen yetveder zach un vegen
kohanim and the Levi'im concerning every matter and concerning

די שאַצן .
di shatsn
the treasures

[טז] אַזוי איז צו שטאַנד געקומען שלמהס גאַנצע אַרבעט
azoi iz tsu shtand gekumen Shlomos gantse arbet
so is to establishment come Sh'lomo's entire work

פֿון דעם טאָג וואָס דער גרונטפֿעסט איז געלייגט געווָארן פֿאַר הס
fun dem tog vos der grunt-fest iz geleigt gevoren far Hashems
from the day that the foundation is laid become for Hashem's

הויז , און ביז ער האָט אין גאַנצן פֿאַרענדיקט דאָס הויז פֿון ה .
hoiz un biz er hot in gantsn farendikt dos hoiz fun Hashem
house of Hashem the completed entirety in has he until and house

[יז] דעמאָל איז שלמה געגאַנגען קיין עֶציון-גֶּבֶר און קיין אֵילוֹת
dentsmol iz Shlomo gegangen kein Etsyon-Gever un kein Eilot
then is Sh'lomo gone to Etzyon-Gever and to Eilot

אויפֿן ברעג ים אין לאַנד אֱדוֹם . [יח] און חורָם האָט אים געשיקט
oifn breg yam in land Edom un Churam hot im geshikt
on the shore the sea in the land Edom and Churam has him sent

דורך דער האַנט פֿון זיַינע קנעכט שיפֿן , און קנעכט וואָס קענען דעם
durch der hant fun zaine knecht shifn un knecht vos kenen dem
by the hand of his servants ships and servants who know the

Moshe, on the Shabbatot, and on Rosh Chodesh, and on the Mo'adot, three times in the year, even in the Chag HaMatzot, and in the Chag HaShavuot, and in the Chag HaSukkot. [14] And he appointed, according to the mishpat Dovid Aviv, the machlekot *(divisions)* of the Kohanim to their avodah service, and the Levi'im to their mishmerot *(watches)*, to praise and minister before the Kohanim, as the requirement of every yom required; the Sho'arim *(Gatekeepers)* also by their machlekot *(divisions)* at every sha'ar; for thus was the mitzvot Dovid Ish HaElohim. [15] And they deviated not from the mitzvat HaMelech unto the Kohanim and Levi'im concerning any matter, or concerning the otzarot.

[16] Now all the work of Sh'lomo was carried out from the yom musad *(day of the foundation)* of the Beis Hashem until its completion. So the Beis Hashem was perfected.

[17] Then went Sh'lomo to Etzyon-Gever, and to Eilot, on the seacoast of Eretz Edom. [18] And Churam sent him by the hands of his avadim oniyot, and avadim that were experienced seamen; and they went

with the avadim of Sh'lomo to Ophir, and took from there four hundred and fifty talents of zahav, and brought them to Sh'lomo HaMelech.

ים , און זיי זײַנען געקומען מיט שלמהס קנעכט קיין אוֹפֿיר, און
un Ofir kein knecht Shlomos mit gekumen zainen zei un yam
and Ophir to servants Sh'lomo's with come are they and sea

האָבן געקריגן פֿון דאָרטן פֿיר הונדערט און פֿופֿציק צענטנער גאָלד,
gold tsentner fuftsik un hundert fir dortn fun gekrign hobn
gold talents of fifty and hundred four there from obtained have

און געבראַכט צום מלך שלמה .
Shlomo melech tsum gebracht un
Sh'lomo king to the brought and

9 And when the Malkat Sheva *(Queen of Sheba)* heard of the fame of Sh'lomo, she came to test Sh'lomo with chidot *(hard questions, riddles)* at Yerushalayim, with a very great caravan, and camels that carried spices, and zahav in abundance, and precious stones; and when she was come to Sh'lomo, she communed with him of all that was in her levav. [2] And Sh'lomo gave answer to all her questions; and there was nothing hid from Sh'lomo which he explained not to her.

ט און די מלכּה פֿון שבאָ האָט געהערט די הערונג פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun herung di gehert hot Sheva fun malke di un
Sh'lomo of report the heard had Sheva of queen the and

און זי איז געקומען צו פּרוּווּן שלמהן מיט רעטענישן, קיין
kein retenishn mit Shlomoen pruvn tsu gekumen iz zi un
to riddles with Sh'lomo test to come is she and

ירושלַיִם , מיט זייער אַ גרויסער מחנה , און קעמלען אָנגעלאָדן
ongelodn kemlen un machne groiser a zeyer mit Yerushalayim
loaded camels and company great a very with Yerushalayim

מיט בשׂמים און גאָלד לרוֹב , און טײַער געשטיין . און זי
zi un geshtein taier un lerov gold un b'somaim mit
she and stones precious and in abundance gold and spices with

איז געקומען צו שלמהן , און האָט גערעדט צו אים וועגן אַלץ
alts vegen im tsu geredt hot un Shlomoen tsu gekumen iz
all that concerning him to spoken has and Sh'lomo to come is

וואָס איז געווען ביי איר אין האַרצן. [ב] און שלמה האָט איר געזאָגט
gezogt ir hot Shlomo un hartsn in ir bai geven iz vos
told to her has Sh'lomo and heart in her with was is what

אַלע אירע זאַכן , און נישט געווען אַ זאַך פֿאַרהוילן פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun farhoiln zach a geven nisht un zachn ire ale
Sh'lomo from concealed thing a was not and matters her all

וואָס ער זאָל איר נישט זאָגן .
zogn nisht ir zol er vos
tell not her should he that

[3] And when the Malkat Sheva had seen the Chochmat Sh'lomo, and HaBais *(the Palace)* that he had built, [4] And the ma'akhal *(food)* of his shulchan, and the moshav of his avadim, and the attendance of his ministers, and their apparel; his cupbearers also, and their apparel; and his aliyah *(ascent)* by which he went up to the Beis Hashem; there was no more ruach in her. [5] And she said to HaMelech, Emes was

[ג] און די מלכּה פֿון שבאָ האָט געזען די חכמה פֿון שלמהן , און
un Shlomoen fun chochme di gezen hot Sheva fun malke di un
and Sh'lomo of wisdom the seen has Sheva of queen the and

דאָס הויז וואָס ער האָט געבויט, [ד] און דאָס עסן פֿון זײַן טיש ,
tish zain fun esen dos un geboit hot er vos hoiz dos
table of food his of food the and built had he which house the

און דאָס זיצן פֿון זײַנע הויפֿדינער , און דאָס שטיין פֿון זײַנע
zaine fun shtein dos un hoifdiner zaine fun zitsn dos un
his of standing the and court officials his of seating the and

משׂרתים מיט זייערע מלבושים , און זײַנע טראַנקמיינסטערס מיט
mit trankmeinsters zaine un malbushem zeyere mit meshoresim
with cupbearers his and robes their with ministers

זייערע מלבושים , און זײַן אַרויפֿגאַנג וואָס ער פֿלעגט אַרויפֿגיין צו
tsu aroifgein flegt er vos aroifgang zain un malbushem zeyere
to go up used to he which ascent his and robes their

הס הויז , און אין איר איז מער נישט געבליבן קיין אָטעם. [ה] און
otem kein geblibn nisht mer iz ir in un hoiz Hashems
breath any remain not more is her in and house Hashem's

זי האָט געזאָגט צום מלך : אמת איז דער קלאַנג וואָס איך האָב
hob ich vos klang der iz emes melech tsum gezogt hot zi
have I that report the is true king to the say did she

the davar *(report)* which I heard in mine own country about thine acts, and of thy chochmah; [6] Howbeit I believed not their words, until I came, and mine eyes had seen it; and, hinei, the one half of the greatness of thy chochmah was not told me, for thou exceedest the report that I heard. [7] Ashrei are thy anashim, and ashrei are these thy avadim, which stand continually before thee, and hear thy chochmah. [8] Baruch Hashem Eloheicha Who delighted in thee to set thee on His kisse, to be Melech for Hashem Eloheicha, because Eloheicha loved Yisroel, to establish them l'olam, therefore He made thee Melech over them, to maintain Mishpat and Tzedakah.

[9] And she gave HaMelech a hundred and twenty talents of zahav, and spices in great abundance, and precious stones; neither was there ever any such spice as the Malkat Sheva gave Sh'lomo HaMelech.

[10] And the avadim also of Churam, and the avadim of Sh'lomo, which brought zahav from Ophir, brought atzei algummim *(algum trees)* and precious stones. [11] And HaMelech made of the atzei algummim steps

געהערט אין מײַן לאַנד וועגן דײַנע פֿירונגען און וועגן דײַן
dain vegen un firungen daine vegen land main in gehert
your concerning and conduct your concerning land my in heard

חכמה . ו און איך האָב נישט געגלויבט זייערע ווערטער, ביז איך בין
bin ich biz verter zeyere gegloibt nisht hob ich un chochme
am I until words their believed not had I and wisdom

געקומען , און מײַנע אויגן האָבן געזען; ערשט מיר איז צו מאָל אַ
a mol tsu iz mir ersht gezen hobn oign maine un gekumen
a a part even is to me behold seen have eyes my and come

העלפֿט נישט דערציילט געווואָרן פֿון דײַן גרויס חכמה ; דו שטײַגסט
shtaigst du chochme grois dain fun gevorn dertseilt nisht helft
surpass you wisdom great your of been told not half

אַריבער די הערונג וואָס איך האָב געהערט. ז וויול צו דײַנע לײַט ,
lait daine tsu voil gehert hob ich vos herung di ariber
people your to blessed heard have I that report the over

און וויול צו די דאָזיקע קנעכט דײַנע וואָס שטייען פֿאַר דיר
dir far shteyen vos daine knecht dozike di tsu voil un
you(SG) before stand who yours servants these the are blessed and

תּמיד , און הערן דײַן חכמה . ח ברוך ה דײַן ג-ט וואָס
tamid un hern dain chochme chochme dain Hashem Baruch vos
continually and hear your wisdom chochme your Hashem Baruch who

ער האָט דיך באַגערט דיך אַרויפֿצוזעצן אויף זײַן טראָן פֿאַר
far tron zain oif aroiftsuzetsn dich bagert dich hot er
for throne his on placing you(SG) pleased you(SG) has he

אַ מלך פֿון ה דײַן ג-ט. ווײַל דײַן ג-ט האָט ליב ישׂראל,
Yisroel lib hot G-t dain vail G-t dain Hashem fun melech a
Yisroel love has G-d your because G-d your Hashem for king a

כּדי אים אויפֿצושטעלן אויף אייביק, דערום האָט ער דיך
dich er hot derum eibik oif oiftsushteln im kedei
you(SG) he has therefore ever for to perpetuate it in order to

געמאַכט פֿאַר אַ מלך איבער זיי , צו טאָן רעכט און גערעכטיקייט .
gerechtikeit un recht ton tsu zei iber melech a far gemacht
righteousness and right do to them over king a for made

ט און זי האָט געגעבן דעם מלך הונדערט און צוואַנציק צענטנער
tsentner tsvantsik un hundert melech dem gegebn hot zi un
talents twenty and hundred king the give did she and

גאָלד, און בשׂמים זייער פֿיל , און טײַער געשטיין ; און קיין מאָל
mol kein un geshtein taier un fil zeyer b'somaim un gold
time no and stones precious and many very spices and gold

איז נישט געווען אַזעלכע בשׂמים ווי יענע וואָס די מלכּה פֿון שבּא
Sheva fun malke di vos yene vi b'somaim azelche geven nisht iz
Sheva of queen the that those as spices such been not is

האָט געגעבן שלמה המלך .
hameilech Shlomo gegebn hot
the king Sh'lomo give did

י און אויך די קנעכט פֿון חורָמען , און די קנעכט פֿון שלמהן ,
Shlomoen fun knecht di un Churamen fun knecht di oich un
Sh'lomo of servants the and Churam of servants the also and

וואָס האָבן געבראַכט גאָלד פֿון אוֹפֿיר, האָבן געבראַכט סאַנדאַלהאָלץ און
un sandalholts gebracht hobn Ofir fun gold gebracht hobn vos
and algum wood brought had Ophir from gold brought had who

טײַערע שטיינער. יא און דער מלך האָט געמאַכט פֿון דעם סאַנדאַלהאָלץ
sandalholts dem fun gemacht hot melech der un shteiner taiere
algum wood the of made had king the and stones precious

for the Beis Hashem, and for the Beis HaMelech, and kinnorot and nevalim for the musicians; and there were none such seen before in the Eretz Yehudah.

שטענ֗ן פַֿאַר דעם הויז פֿון ה , און פַֿאַר דעם הויז פֿון מלך ,
melech fun hoiz dem far un Hashem fun hoiz dem far shtegn
king of the house the for and Hashem of house the for paths

און האַרפֿן און גיטאַרן פַֿאַר די זינגערס; און אַזוי-וואָס איז נישט געזען
gezen nisht iz azoi-vos un zingers di far gitarn un harfn un
seen not is such a thing and singers the for lyres and harps and

געווא֗רן פֿריער אין לאַנד יהודה .
Yehudah land in frier gevorn
Yehudah land in the before become

12 And Sh'lomo HaMelech gave to Malkat Sheva all her chefetz, whatsoever she asked, beside such that she had brought unto HaMelech. So she turned, and went away to her own land, she and her avadim.

יב און שלמה המלך האָט געגעבן דער מלכּה פֿון שבּא אַלע אירע
ire ale Sheva fun malke der gegebn hot hameilech Shlomo un
her all Sheva of queen the given has the king Sh'lomo and

באַגערן וואָס זי האָט פֿאַרלאַנגט, אַחוץ פֿאַר דעם וואָס זי
zi vos dem far achuts farlangt hot zi vos bageren
she which that for beside from desired had she that desires

האָט געבראַכט דעם מלך . און זי זיך אומגעקערט, און איז
iz un umgekert zich hot zi un melech dem gebracht hot
is and returned self has she and king the brought had

אַוועקגעגאַנגען אין איר לאַנד, זי מיט אירע קנעכט .
knecht ire mit zi land ir in avekgegangen
servants her with she land her into went way

13 Now the weight of zahav that came to Sh'lomo in one year was six hundred and threescore and six talents of zahav;
14 Besides that which traders and merchants brought. And all the melachim of Arabia and governors of the country brought zahav and kesef to Sh'lomo.

יג און די וואָג פֿון דעם גאָלד וואָס איז אַריינגעקומען שלמהן אין
in Shlomoen araingekumen iz vos gold dem fun vog di un
in Sh'lomo come in to is that gold the of weight the and

איין יאָר, איז געווען זעקס הונדערט און זעקס און זעכציק צענטנער
tsentner zechtsik un zeks un hundert zeks geven iz yor ein
talents of sixty and six and hundred six was is year one

גאָלד, יד אַחוץ וואָס די אַרומפֿאָרער און די סוחרים
sochrim di un arumforer di vos achuts gold
merchants the and itinerant merchants the what aside from gold

האָבן געבראַכט; און אַלע אַראַביש מלכים , און די לאַנדפֿירשטן האָבן
hobn landfirshtn di un mlochim Arabish ale un gebracht hobn
have land princes the and kings Arabian all and brought have

שלמהן געבראַכט גאָלד און זילבער.
zilber un gold gebracht Shlomoen
silver and gold brought to Sh'lomo

15 And Melech Sh'lomo made 200 shields of hammered zahav; 600 measures of hammered zahav went to one shield.
16 And 300 moginnim he made of hammered zahav; 300 measures of zahav went to one mogen. And HaMelech put them in Beis Ya'ar HaLevanon *(House of the Forest of Levanon)*.

טו און שלמה המלך האָט געמאַכט צוויי הונדערט פֿאַנצערס פֿון
fun pansters hundert tsvei gemacht hot hameilech Shlomo un
of shields hundred two made has the king Sh'lomo and

געשלאָגענעם גאָלד; זעקס הונדערט שֶׁקל געשלאָגענע גאָלד איז אַוועק
avek iz gold geshlogene shekl hundert zeks gold geshlogenem
went is gold beaten shekels of hundred six gold hammered

אויף איין שילד . טז און דריי הונדערט שילדן פֿון געשלאָגענעם גאָלד;
gold geshlogenem fun shildn hundert drai un shild ein oif
gold hammered of shields hundred three and shield one on

דריי הונדערט גאָלדשטיק איז אַוועק אויף איין שילד . און דער מלך
melech der un shild ein oif avek iz goldshtik hundert drai
king the and shield one on went is gold pieces hundred three

האָט זיי אַריינגעשטעלט אין דעם הויז פֿון לבנון-וואַלד .
Levanon-vald fun hoiz dem in araingeshtelt zei hot
Levanon Forest of house the in placed them has

יז און דער מלך האָט געמאַכט אַ גרויסן טראָן פֿון עלפֿנביין, און האָט
hot un elfnbein fun tron groisn a gemacht hot melech der un
has and ivory of throne great a make did king the and

אים איבערגעצויגן מיט ריינעם גאָלד. יח און זעקס טרעפּ זײַנען געווען צום
tsum geven zainen trep zeks un gold reinem mit ibergetsoign im
to the were are steps six and gold pure with overlaid it

טראָן , און אַ גילדערן פֿוסבענקל, באַפֿעסטיקט צום טראָן ; און הענטלעך
hentlech un tron tsum bafestikt fusbenkel gildern a un tron
supports and throne to the fastened footstool golden a and throne

זײַנען געווען אויף ביידע זײַטן פֿון דעם אָרט צום זיצן , און צווויי
tsvei un zitsn tsum ort dem fun zaitn beide oif geven zainen
two and sitting down to the place the of sides both on were are

לייבן זײַנען געשטאַנען בײַ די הענטלעך. יט און צוועלף לייבן זײַנען דאָרטן
dortn zainen leibn tsvelf un hentlech di bai geshtanen zainen leibn
there are lions twelve and supports the by standing are lions

געשטאַנען אויף די זעקס טרעפּ, פֿון דער זײַט און פֿון דער אַנדער זײַט.
zait ander der fun un zait der fun trep zeks di oif geshtanen
side other the from and side the from steps six the on standing

אַזוי-וואָס איז נישט געמאַכט געוואָרן אין קיין קיניגרײַך .
kinigraich kein in gevorn gemacht nisht iz azoi-vos
kingdom any in become made not is such a thing

כ און אַלע טרינק-כּלים פֿון שלמה המלך זײַנען געווען פֿון
fun geven zainen hameilech Shlomo fun trink-keilim ale un
of were are the king Sh'lomo of drinking vessels all and

גאָלד, און אַלע כּלים פֿון דעם הויז פֿון לבֿנון-וואַלד זײַנען געווען פֿון
fun geven zainen Levanon-vald fun hoiz dem fun keilim ale un gold
of were are Levanon Forest of house the of vessels all and gold

עכטן גאָלד; זילבער האָט זיך אין די טעג פֿון שלמהן גערעכנט פֿאַר
far gerechnt Shlomoen fun teg di in zich hot zilber gold echtn
for considered Sh'lomo of days the in self has silver gold pure

גאָרנישט. כא וואָרעם דער מלך האָט געהאַט שיפֿן וואָס זײַנען געגאַנגען
gegangen zainen vos shifn gehat hot melech der vorem gornisht
having gone are that ships had has king the for nothing

קיין תַּרשִׁישׁ מיט די קנעכט פֿון חורָמען . איין מאָל אין דרײַ יאָר
yor drai in mol ein Churamen fun knecht di mit Tarshish kein
years three in time one Churam of servants the with Tarshish to

פֿלעגן די תַּרשִׁישׁ-שיפֿן קומען אָנגעלאָדן מיט גאָלד און זילבער, עלפֿנביין,
elfnbein zilber un gold mit ongelodn kumen Tarshish-shifn di flegn
ivory silver and gold with loaded come Tarshish ships the used to

און מאַלפּעס, און פּאַוועס .
paves un malpes un
peacocks and monkeys and

כב און שלמה המלך איז געווען גרעסער פֿון אַלע מלכים פֿון
fun mlochim ale fun greser geven iz hameilech Shlomo un
of kings all than greater was is the king Sh'lomo and

דער ערד אין עושר און חכמה . כג און אַלע מלכים פֿון דער ערד
erd der fun mlochim ale un chochme un oysher in erd der
earth the of kings all the and wisdom and wealth in earth the

האָבן געוזוכט שלמהס פּנים , כּדי צו הערן זײַן חכמה וואָס
vos chochme zain hern tsu kedei ponem Shlomos gezucht hobn
that wisdom his hear to so that face Sh'lomo's seek did

האלקים האָט אַריינגעגעבן אין זײַן האַרצן. כד און זיי האָבן געבראַכט
gebracht hobn zei un hartsn zain in araingegebn hot HaElokim
brought have they and heart his into put in had G-d

[17] Moreover HaMelech made a kisse shen gadol *(great ivory throne)* and overlaid it with zahav tahor. [18] And there were six steps to the kisse, with a kevesh *(ramp)* of zahav, which was attached to the kisse, and arms on each side of the seat, and two aroyot *(lions)* standing by the armrests; [19] And 12 aroyot stood there on the one side and on the other upon 6 steps. There was nothing like it made for any other mamlechah.

[20] And all the kelei mashkeh *(drinking vessels)* of Sh'lomo HaMelech were of zahav, and all the kelei Beis Ya'ar HaLevanon were of pure zahav; none were of kesef; it was not accounted as anything in the days of Sh'lomo. [21] HaMelech had a fleet of oniyyot that went to Tarshish with the avadim of Churam. Once every three years came the oniyyot Tarshish bringing zahav, and kesef, ivory, and monkeys, and peacocks.

[22] And Sh'lomo HaMelech surpassed all the Malkhei HaAretz in riches and chochmah. [23] And all the Malkhei Ha'Aretz sought the presence of Sh'lomo, to hear his chochmah, that HaElohim had put in his lev. [24] And they brought every ish his minchah

איטלעכער זיין מתּנה , זילבערנע כּלים , און גילדערנע כּלים , און
un keilim gilderne un keilim zilberne matone zain itlecher
and vessels golden and vessels silver gift his each one
קליידער, וואַפֿן , און בשׂמים , פֿערד און מוילאייזלען, יאָר אין יאָר.
kleider vafn un b'somaim un ferd un moileizlen in yor yor
apparel weapons and spices and horses and mules by year year

כה און שלמה האָט געהאַט פֿיר טויזנט שטאַלן פֿערד און
un ferd shtaln toiznt fir gehat hot Shlomo un
and horses stalls of thousand four had has Sh'lomo and
רייַטוועגן, און צוועלף טויזנט רייַטער , און ער האָט זיי
zei hot er un raiter toiznt tsvelf un raitvegn
them did he and charioteers thousand twelve and chariots
אַוועקגעשטעלט אין די שטעט פֿאַר רייַטוועגן, און ביים מלך אין
in melech baim un raitvegn far shtet di in avekgeshtelt
in king with the and chariots for cities the in place
ירושָלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

כו און ער האָט געווועלטיקט איבער אַלע מלכים , פֿון דעם טייַך
taich dem fun mlochim ale iber geveltikt hot er un
river the from kings all the over ruled has he and
און ביזן לאַנד פּלשתּים , און ביז דעם גרענעץ פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun gemark dem biz un Pelishtim land bizn un
Egypt of border the up to and Pelishtim land of unto the and

כז און דער מלך האָט געמאַכט זילבער אין ירושָלַיִם אַזוי ווי די
di vi azoi Yerushalayim in zilber gemacht hot melech der un
the as so Yerushalayim in silver made did king the and
שטיינער, און צעדערן האָט ער געמאַכט אַזוי ווי די ווילדע פֿייגנבוימער
faignbeimer vilde di vi azoi gemacht er hot tsedern un shteiner
fig trees wild the as so made he has cedar trees and stones
וואָס אין דער נידעראונג , אין פֿילקייט . כח און פֿערד האָט
hot ferd un filkeit in niderung der in vos
has horses and multitude in in the lowlands the in that which
מען אַרויסגעבראַכט שלמהן פֿון מִצרַיִם פֿון און פֿון אַלע לענדער.
lender ale fun un Mitsrayim fun Shlomoen aroisgebracht men
lands all from and Egypt from Sh'lomo brought out to one

כט און די איבעריקע זאַכן וועגן שלמהן , די ערשטע אַזוי
azoi ershte di Shlomoen vegen zachn iberike di un
so first the Sh'lomo concerning matters remaining the and
ווי די לעצטע, זיי זיַינען שוין באַשריבן אין די ווערטער פֿון נָתָן
Natan fun verter di in bashribn shoin zainen zei letste di vi
Natan of words the in written already are they last the as
דעם נבֿיא , און אין דער נבֿואה פֿון אַחִיָה פֿון שילו , און אין דער
der in un Shiloh fun Achiyah fun nevue der in un novi dem
the in and Shiloh from Achiyah of oracle the in and prophet the
זוענג פֿון יֶעדוֹ דעם זעער וועגן יָרבָעָם דעם זון פֿון נבָט .
Nevaten fun zun dem Yarovam vegen zeer dem Yadai fun zeung
Nevat of son the Yarov'am concerning seer the Yedo of vision

ל און שלמה האָט געקיניגט אין ירושָלַיִם איבער גאַנץ ישׂרָאֵל
Yisroel gants iber Yerushalayim in gekinigt hot Shlomo un
Yisroel all over Yerushalayim in reign did Sh'lomo and
פֿערציק יאָר .
yor fertsik
years forty

(present), kelei kesef, kelei zahav, and clothing, weapons, and spices, susim, and peradim *(mules)*, at a set rate.

25 And Sh'lomo had four thousand stalls for susim and markovot *(chariots)*, and twelve thousand parashim whom he kept in the chariot cities, and with HaMelech at Yerushalayim.

26 And he reigned over all the melachim from the River even unto the Eretz Pelishtim, and to the border of Mitzrayim.
27 And HaMelech made kesef in Yerushalayim as common as stones, and cedar trees he made like sycamore trees that are in the Shefelah in abundance.
28 And they imported unto Sh'lomo susim out of Mitzrayim, and from all the lands.

29 Now the rest of the Divrei Sh'lomo, harishonim and ha'acharonim, are they not written in the Divrei Natan HaNavi, and in the Nevu'at Achiyah the Shiloni, and in the chazot Yedo HaChozer against Yarov'am ben Nevat?

30 And Sh'lomo reigned in Yerushalayim over kol Yisroel arba'im shanah.

לא און שלמה האָט זיך געלייגט מיט זיינע עלטערן, און מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Shlomo un
has one and fathers his with lain down self has Sh'lomo and

אים באַגראָבן אין דער שטאָט פֿון זיין פֿאָטער דָּוִדן ; און זיין זון
zun zain un Dovidn foter zain fun shtot der in bagrobn im
son his and Dovid father his of city the in buried him

רחַבְעָם איז געווארן מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Rechavam
place his in king become is Rechav'am

ל און רחַבְעָם איז געגאַנגען קיין שכֶם , וואָרעם קיין שכֶם
Shechem kein vorem Shechem kein gegangen iz Rechavam un
Shechem to because Shechem to gone is Rechav'am and

זיינען געקומען גאַנץ יִשְׂרָאֵל אים צו מאַכן פַּאַר אַ מלך .
melech a far machn tsu im Yisroel gants gekumen zainen
king a for make to him Yisroel all coming are

ב און עס איז געווען, אַז יָרָבְעָם דער זון נבָט האָט דאָס
dos hot Nevaten fun zun der Yarovam az geven iz es un
this has Nevat of son the Yarov'am that was is it and

געהערט – וואָרעם ער איז געווען אין מִצרַיִם , וווהין ער איז אַנטלאָפֿן פֿון
fun antlofn iz er vuhin Mitsrayim in geven iz er vorem gehert
from fled is he where Egypt in was is he for heard

דעם מלך שלמה – האָט זיך יָרָבְעָם אומגעקערט פֿון מִצרַיִם .
Mitsrayim fun umgekert Yarovam zich hot Shlomo melech dem
Egypt from returned Yarov'am self has Sh'lomo king the

ג און זיי האָבן געשיקט און אים גערופֿן; און יָרָבְעָם און גאַנץ יִשְׂרָאֵל
Yisroel gants un Yarovam un gerufn im un geshikt hobn zei un
Yisroel all and Yarov'am and called him and sent have they and

זיינען געקומען , און האָבן גערעדט צו רחַבְעָמען , אַזוי צו זאָגן :
zogn tsu azoi Rechavamen tsu geredt hobn un gekumen zainen
say to so Rechavam to spoken have and come are

ד דיין פַֿאָטער האָט שווער געמאַכט אונדזער יאָך , און אַצונד פַֿאַרגרינגער
fargringer atsund un yoch undzer gemacht shver hot foter dain
lighten now and yoke our made heavy has father your

דעם האַרטן דינסט פֿון דיין פַֿאָטער, וואָס ער האָט אַרויפֿגעלייגט אויף
oif aroifgeleigt hot er vos foter dain fun dinst hartn dem
upon laid on has he that father your of service hard the

אונדז, און מיר וועלן דיר דינען . ה האָט ער צו זיי געזאָגט: קומט
kumt gezogt zei tsu er hot dinen dir veln mir un undz
come said them to he has serve you(SG) will we and us

ווידער צו מיר אין דריַי טעג אַרום . און דאָס פֿאָלק איז אַוועקגעגאַנגען.
avekgegangen iz folk dos un arum teg drai in mir tsu vider
gone away is people the and around days three in me to again

ו האָט דער מלך רחַבְעָם זיך געעצטהט מיט די זקנים וואָס
vos zkeinim di mit geeitset zich Rechavam melech der hot
who elders the with consulted self Rechav'am king the has

זיינען געשטאַנען פַֿאַר זיין פַֿאָטער שלמהן , ווען ער האָט געלעבט,
gelebt hot er ven Shlomoen foter zain far geshtanen zainen
lived had he when Sh'lomo father his before stood are

אַזוי צו זאָגן : ווי עצהט איר צו געבן אַן ענטפֿער דעם דאָזיקן פֿאָלק ?
folk dozikn dem entfer an gebn tsu ir eitset vi zogn tsu azoi
people this the answer an give to you advise how say to so

ז האָבן זיי צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן : אויב דו ווועסט גיין מיט גוטן
gutn mit gein vest du oib zogn tsu azoi geredt im tsu zei hobn
good with go will you if say to so spoken him to they have

31 And Sh'lomo slept with Avotav, and he was buried in Ir Dovid Aviv. And Rechav'am Bno reigned in his place.

10 And Rechav'am went to Shechem, for to Shechem were kol Yisroel come to make him melech.

2 And it came to pass, when Yarov'am ben Nevat, who was in Mitzrayim, where he fled from the presence of Sh'lomo HaMelech heard it, that Yarov'am returned out of Mitzrayim. 3 And they sent and called him. So Yarov'am and kol Yisroel came and spoke to Rechav'am, saying, 4 Avicha made our ol *(yoke)* kasheh *(difficult, harsh)*; now therefore ease thou somewhat the grievous avodas Avicha, and his heavy ol *(yoke)* that he put upon us, and we will serve thee. 5 And he said unto them, Shuvu *(come back, return)* unto me after shloshet yamin. And HaAm departed.

6 And HaMelech Rechav'am took counsel with the Zekenim that had stood before Sh'lomo Avi while he yet lived, saying, What counsel give ye me to return answer to HaAm HaZeh? 7 And they spoke unto him, saying, If thou

מיט דעם דאָזיקן פֹּאָלק, און וועסט זיי באַווילקן, און וועסט רעדן
redn vest un bavilikn zei vest un folk dozikn dem mit
speak you(sg) will and accept them will and people this the with
צו זיי גוטע רייד, וועלן זיי דיר זיין קנעכט אויף אַלע טעג.
teg ale oif knecht zain dir zei veln reid gute zei tsu
days all for servants be you(SG) they will words good them to

ח אָבער ער האָט פֿאַרלאָזן די עצה פֿון די זקנים וואָס זיי
zei vos zkeinim di fun eitse di farlozen hot er ober
they who elders the of counsel the abandoned has he but
האָבן אים געעצהט, און ער האָט זיך געעצהט מיט די יינגלעך וואָס
vos yinglech di mit geeitset zich hot er un geeitset im hobn
who young men the with consulted self has he and advised him have
זיינען אויפֿגעוואַקסן מיט אים, וואָס זיינען געשטאַנען פֿאַר אים. ט און
un im far geshtanen zainen vos im mit oifgevaksn zainen
and him before stood are who him with grown up are
ער האָט צו זיי געזאָגט: וואָס עצהט איר, מיר זאָלן געבן אַן ענטפֿער
entfer an gebn zoln mir ir eitset vos gezogt zei tsu hot er
answer an give shall we you advise what said them to has he
דעם דאָזיקן פֹּאָלק, וואָס האָט צו מיר גערעדט, אַזוי צו זאָגן: פֿאַרגרינגער
fargringer zogn tsu azoi geredt mir tsu hot vos folk dozikn dem
lighten say to so spoken me to has who people this the
דעם יאָך וואָס דיין פֿאָטער האָט אַרויפֿגעלייגט אויף אונדז? י האָבן אים
im tsu hobn undz oif aroifgeleigt hot foter dain vos yoch dem
him to have us upon laid on has father your that yoke the
געזעדט די יינגלעך וואָס זיינען אויפֿגעוואַקסן מיט אים, אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi im mit oifgevaksn zainen vos yinglech di geredt
say to so him with grown up are who young men the spoken
אַזוי זאָלסטו זאָגן צו דעם פֹּאָלק וואָס האָט צו דיר געזעדט,
geredt dir tsu hot vos folk dem tsu zogn zolstu azoi
spoken you(SG) to has who people the to say may you(SG) so
אַזוי צו זאָגן: דיין פֹּאָטער האָט שווער געמאַכט אונדזער יאָך, דערום
derum yoch undzer gemacht shver hot foter dain zogn tsu azoi
therefore yoke our made heavy has father your say to so
פֿאַרגרינגער דו אונדז – אַזוי זאָלסטו זאָגן צו זיי: מיין מינדסטער
mindster main zei tsu zogn zolstu azoi undz du fargringer
smallest my them to say may you(SG) so us you lighten
פֿינגער איז דיקער פֿון מיין פֹּאָטערס לענדן. יא און אַצונד, מיין פֹּאָטער
foter main atsund un lendn foters main fun diker iz finger
father my now and loins father's my than thicker is finger
האָט אויף אייך אַרויפֿגעלאָדן אַ שווערן יאָך, און איך וועל נאָך צולייגן צו
tsu tsuleigen noch vel ich un yoch shvern a aroifgelodn aich oif hot
to add yet will I and yoke heavy a laid upon you upon has
אייער יאָך; מיין פֹּאָטער האָט אייך געשטראָפֿט מיט ריטער, און איך – מיט
mit ich un riter mit geshtroft aich hot foter main yoch aier
with I and rods with chastised you has father my yoke your
שקאָרפּיאָנען.
shekorpionen
scorpions

יב און יָרָבְעָם און דאָס גאַנצע פֹּאָלק זיינען געקומען צו
tsu gekumen zainen folk gantse dos un Yarovam un
to come are people whole the and Yarov'am and
רחַבְעָמען אויפֿן דריטן טאָג, אַזוי ווי דער מלך האָט געהייסן,
geheisn hot melech der vi azoi tog dritn oifn Rechavamen
commanded has king the as so day third on the Rechavam

be kind to HaAm HaZeh, and please them, and speak devarim tovim to them, they will be thy avadim kol hayamim *(all the days)*.

8 But he forsook the Atzat HaZekenim they gave him, and took counsel with the yeladim that were brought up with him, that stood before him.

9 And he said unto them, What advice give ye that we may return answer to HaAm HaZeh, which have spoken to me, saying, Ease somewhat haOl that Avicha did put upon us? 10 And the yeladim that grew up with him spoke unto him, saying, Thus shalt thou answer HaAm that spoke unto thee, saying, Avicha made our ol *(yoke)* heavy, but make thou it somewhat lighter for us; thus shalt thou say unto them, My little finger is thicker than the loins of Avi. 11 For whereas Avi put an ol kaved *(a heavy yoke)* upon you, I will add more to your ol *(yoke)*. Avi chastised you with shotim *(whips)*, but I will chastise you with akrabim *(scorpions)*.

12 So Yarov'am and kol HaAm came to Rechav'am on the Yom HaShelishi, as HaMelech said, Shuva

(return) to me on the Yom HaShelishi. 13 And HaMelech answered them kashah (harshly); and HaMelech Rechav'am forsook the Atzat HaZekenim, 14 And answered them after the Atzat HaYeladim, saying, Avi made your ol (yoke) heavy, but I will add thereto; Avi chastised you with shotim (whips), but I will chastise you with akrabim (scorpions).

15 So HaMelech paid heed not unto HaAm, for the nesibah (turn of events, circumstance) was of HaElohim, that Hashem might perform His Devar, which He spoke by the yad Achiyah HaShiloni to Yarov'am ben Nevat.

16 And when kol Yisroel saw that HaMelech would not pay heed unto them, HaAm answered HaMelech, saying,

What chelek have we in Dovid?
We have none nachalah in Ben Yishai.
Every ish to your ohalim, O Yisroel!
and now, Dovid, see to thine own Bais!

So kol Yisroel went to their ohalim. 17 But as for the Bnei Yisroel that dwelt in the towns of Yehudah,

אַזוי צו זאָגן: קומט ווידער צו מיר אויפֿן דריטן טאָג. ג און דער מלך
melech der un tog dritn oifn mir tsu vider kumt zogn tsu azoi
king the and day third on the me to again come say to so

האָט זיי געענטפֿערט האַרט , און דער מלך רחַבעָם האָט פֿאַרלאָזן
farlozen hot Rechavam melech der un hart geentfert zei hot
forsaken has Rechav'am king the and harshly answered them has

די עצה פֿון די זקנים . ד און ער האָט צו זיי גערעדט אַזוי ווי
vi azoi geredt zei tsu hot er un zkeinim di fun eitse di
as so spoken them to has he and elders the of counsel the

די עצה פֿון די יינגלעך , אַזוי צו זאָגן: מײַן פֿאָטער האָט שווער
shver hot foter main zogn tsu azoi yinglech di fun eitse di
heavy has father my say to so young men the of counsel the

געמאַכט אײַער יאָך , און איך וועל נאָך צולייגן צו אים; מײַן פֿאָטער
foter main im tsu tsuleigen noch vel ich un yoch aier gemacht
father my it to add yet will I and yoke your made

האָט אײַך געשטראָפֿט מיט ריטער, און איך – מיט שקאָרפּיאָנען .
shekorpionen mit ich un riter mit geshtroft aich hot
scorpions with I and rods with punished you has

ט און דער מלך האָט זיך נישט צוגעהערט צום פֿאָלק , ווָאָרעם
vorem folk tsum tsugehert nisht zich hot melech der un
because people to the paid heed not self has king the and

דאָס איז געווען באַשערט פֿון אלקים , כּדי ה זאָל
zol Hashem kedei Elokim fun bashert geven iz dos
shall Hashem in order that G-d from destined was is this

מקיים זײַן זײַן ווָאָרט, ווָאָס ער האָט גערעדט דורך אַחִיָהן פֿון
fun Achiyahn durch geredt hot er vos vort zain zain mekayem
of Achiyah by spoken has he which word his be fulfill

שילוֹ , צו יָרבָעָם דעם זון פֿון נבָט .
Nevaten fun zun dem Yarovam tsu Shiloh
Nevat of son the Yarov'am to Shiloh

יט און ווי גאַנץ יִשׂרָאֵל האָבן געזען, אַז דער מלך האָט זיך נישט
nisht zich hot melech der az gezen hobn Yisroel gants vi un
not self has king the that seen have Yisroel all when and

צוגעהערט צו זיי , האָט דאָס גאַנצע פֿאָלק געענטפֿערט דעם מלך , אַזוי
azoi melech dem geentfert folk gantse dos hot zei tsu tsugehert
so king the answered people whole the has them to paid heed

צו זאָגן:
zogn tsu
say to

מיר האָבן נישט קיין חלק אין דָוִדן ,
Dovidn in chelek kein nisht hobn mir
Dovid in portion any not have we

און קיין ירושה אין דעם זון פֿון ישַׁי .
Yishaien fun zun dem in yerushe kein un
Yishai of son the in inheritance any and

איטלעכער צו דיַינע געצעלטן, יִשׂרָאֵל!
Yisroel getseltn daine tsu itlecher
Yisroel tents your to everyone

אַצונד קוק זיך אום אויף דײַן הויז , דָוִד !
Dovid hoiz dain oif um zich kuk atsund
Dovid house your on back self see now

Rechav'am reigned over them. [18] Then HaMelech Rechav'am sent Hadoram who was over the mas *(tax, tribute)*; and the Bnei Yisroel stoned him with stones, that he died. But HaMelech Rechav'am made speed to get up into his merkavah, to escape to Yerushalayim.

אוֹן גַאנְץ יִשְׂרָאֵל אִיז אַוועקגעגאַנגען צוּ זיינע געצעלטן. יח נאָר דִי
di nor getseltn zaine tsu avekgegangen iz Yisroel gants un
the only tents his to gone away is Yisroel all and

קינדער פוֹן יִשְׂרָאֵל וואָס זיינען געזעסן אין דִי שטעט פוֹן יהוּדה , איבער
iber Yehudah fun shtet di in gezesn zainen vos Yisroel fun kinder
over Yehudah of cities the in settled are which Yisroel of children

זיי איז געבליבן מלך רחַבעָם . יט און דער מלך רחַבעָם האָט
hot Rechavam melech der un Rechavam melech geblibn iz zei
has Rehoboam king the and Rechav'am king remained is them

אַרויסגעשיקט הַדוֹרָמען וואָס איבער דעם צינז , און דִי קינדער פוֹן
fun kinder di un tsinz dem iber vos Hadoramen aroisgeshikt
of children the and tax the over who is Hadoram sent out

יִשְׂרָאֵל האָבן אים פַאַרוואָרפֿן מיט שטיינער, און ער איז געשטאָרבן. און דער
der un geshtorbn iz er un shteiner mit farvorfen im hobn Yisroel
the and died is he and stones with pelt with him have Yisroel

מלך רחַבעָם האָט זיך געאײַלט אַרויפֿצוגיין אויף זײַן רײַטוואָגן, צוּ
tsu raitvogn zain oif aroiftsugein geailt zich hot Rechavam melech
to chariot his on to go up hurried self has Rechav'am king

אַנטלויפֿן קיין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim kein antloifn
Yerushalayim to flee

[19] And Yisroel rebelled against the Bais Dovid unto Hayom Hazeh.

יט און יִשְׂרָאֵל האָט ווידערשפּעניקט אָן דעם הויז פוֹן דָוִד ביז
biz Dovid fun hoiz dem on vidershpenikt hot Yisroel un
until Dovid of house the against rebelled has Yisroel and

אויף היינטיקן טאָג.
tog haintikn oif
day this very on

11 And when Rechav'am was come to Yerushalayim, he gathered of the Bais Yehudah and Binyamin a hundred and fourscore thousand bachur oseh milchamah *(chosen men, which were warriors)*, to make war against Yisroel, that he might restore the mamlachah to Rechav'am.

יא און רחַבעָם איז געקומען קיין ירוּשָׁלַיִם , און ער
er un Yerushalayim kein gekumen iz Rechavam un
he and Yerushalayim to come is Rechav'am and

האָט אײַנגעזאַמלט דאָס הויז פוֹן יהוּדה און בנימין ,
Binyamin un Yehudah fun hoiz dos aingezamlt hot
Binyamin and Yehudah of house the gathered has

הונדערט אוֹן אַכציק טויזנט געקליבענע קריגסלײַט, מלחמה
milchome krigslait geklibene toiznt achtsik un hundert
war warriors chosen thousand eighty and hundred

צוּ האַלטן מיט יִשְׂרָאֵל, כּדי אומצוקערן דִי מלוכה צוּ
tsu meluche di umtsukeren kedei Yisroel mit haltn tsu
to kingdom the to return in order to Yisroel with wage to

רחַבעָמען .
Rechavamen
Rechavam

[2] But the Devar Hashem came to Shema'yah the Ish HaElohim, saying, [3] Speak unto Rechav'am ben Sh'lomo Melech Yehudah, and to kol Yisroel in Yehudah and Binyamin, saying, [4] Thus saith Hashem, Ye shall not go up,

ב איז דאָס וואָרט פוֹן ה געווען צוּ שמַעיָהוּ דעם מאַן פוֹן ג-ט,
G-t fun man dem Shemayahu tsu geven Hashem fun vort dos iz
G-d of man the Shema'yah to was Hashem of word the is

אַזוי צוּ זאָגן: ג זאָג צוּ רחַבעָם דעם זון פוֹן שלמהן , דעם מלך
melech dem Shlomoen fun zun dem Rechavam tsu zog zogn tsu azoi
king the Sh'lomo of son the Rechav'am to say say to so

פוֹן יהוּדה , און צוּ גאַנץ יִשְׂרָאֵל אין יהוּדה אוֹן בנימין , אַזוי צוּ
tsu azoi Binyamin un Yehudah in Yisroel gants tsu un Yehudah fun
to so Binyamin and Yehudah in Yisroel all to and Yehudah of

זאָגן: ד אַזוי האָט ה געזאָגט: איר זאָלט נישט אַרויפֿגיין, און איר
ir un aroifgein nisht zolt ir gezogt Hashem hot azoi zogn
you and go up not shall you said Hashem has thus say

זאָלט נישט מלחמה האַלטן מיט אייַערע ברידער ; קערט אייַך אום
um aich kert brider aiere mit haltn milchome nisht zolt
back yourselves turn brothers your with wage war not shall

איטלעכער צו זיין הויז , וואָרעם פֿון מיר איז געשען די דאָזיקע
dozike di geshen iz mir fun vorem hoiz zain tsu itlecher
this the happened is me from for house his to each

זאַך . און זיי האָבן צוגעהערט די ווערטער פֿון ה , און האָבן
hobn un Hashem fun verter di tsugehert hobn zei un zach
have and Hashem of words the paid heed have they and thing

זיך אומגעקערט פֿון צו גיין אויף יָרָבעָמען .
Yorovamen oif gein tsu fun umgekert zich
Yarov'am against go to from returned selves

ה און רחַבעָם איז געזעסן אין ירושָלַיִם ; און ער האָט געבויט
geboit hot er un Yerushalayim in gezesn iz Rechavam un
built has he and Yerushalayim in settled is Rechav'am and

שטעט פֿאַר פֿעסטונגען אין יהודה . ו און ער האָט איבערגעבויט
ibergeboit hot er un Yehudah in festungen far shtet
rebuild did he and Yehudah in strongholds for cities

בית-לֶחֶם , און עיטָם , און תקוֹעַ , ז און בית-צור , און שוֹכוֹ ,
Socho un Beis-Tsur un Tekoa un Eitam un Beis-Lechem
Sokhoh and Beit-Tzur and Tekoa and Eitam and Beit-Lechem

און עדוֻלָם , ח און גַת , און מָרֵשָה , און זיף , ט און אֲדוֹרַיִם , און
un Adorayim un Zif un Mareshah un Gat un Adulam un
and Adorayim and Ziph and Mareshah and Gat and Adullam and

לָכיש , עַזֵקָה , י און צָרעָה , און אַיָלוֹן , און חֶברוֹן , וואָס אין
in vos Chevron un Ayalon un Tsorah un Azekah Lachish
in which Chevron and Ayalon and Tzorah and Azekah Lakhish

יהודה און בנימין , אויף פֿעסטונגשטעט. יא און ער האָט פֿאַרשטאַרקט
farshtarkt hot er un festungshtet oif Binyamin un Yehudah
strengthen did he and fortified cities for Binyamin and Yehudah

די פֿעסטונגען , און האָט אַרײַנגעזעצט אין זיי אָנפֿירער
onfirer zei in araingezetst hot un festungen di
field commanders them in set in place did and strongholds the

מיט שפּייַכלערס עסנווואַרג און אייל און ווײַן . יב און אין יעטוועדער
yetveder in un vain un eil un esnvarg shpaichlers mit
every in and wine and oil and food storehouses of with

שטאָט זײַנען געווען פּאַנצערס און שפּיזן ; און ער האָט זיי זייער
zeyer zei hot er un shpizn un pansters geven zainen shtot
very them did he and spears and shields were are city

שטאַרק באַפֿעסטיקט. און יהודה און בנימין זײַנען געבליבן ביַי
bai geblibn zainen Binyamin un Yehudah un bafestikt shtark
with left are Binyamin and Yehudah and fortify strongly

אים.
im
him

יג און די כהנים און די לְוִיִים וואָס אין גאַנץ יִשׂרָאֵל האָבן
hobn Yisroel gants in vos Leviim di un koyanim di un
have Yisroel all in who are Levi'im the and kohanim the and

זיך געשטעלט פֿאַר אים פֿון זייער גאַנצן געמאַרק. יד וואָרעם
vorem gemark gantsn zeyer fun im far geshtelt zich
for territory whole their from him for availed selves

די לְוִיִים האָבן פֿאַרלאָזן זייערע אָפֿענע ערטער און זייער
zeyer un erter ofene zeyere farlozen hobn Leviim di
their and common-lands open their forsaken have Levi'im the

nor make war against your achim. Shuvu *(return)* every ish to his bais, for this thing is done from Me. And they obeyed the divrei Hashem, and returned back from going against Yarov'am.

5 And Rechav'am dwelt in Yerushalayim, and built arim lematzor *(cities for defense)* in Yehudah. 6 He built even Beit-Lechem, and Eitam, and Tekoa, 7 Beit-Tzur, Sokhoh, Adullam, 8 Gat, Mareshah, Ziph, 9 And Adorayim, and Lakhish, and Azekah, 10 And Tzorah, and Ayalon, and Chevron, which are in Yehudah and in Binyamin arei metzurot *(fortified cities)*. 11 And he fortified the metzurot *(fortifications)*, and put negidim *(rulers)* in them, and otzerot ma'achal *(storage places of food)*, and of shemen and yayin. 12 And in all the cities he put shields and spears, and made them exceeding strong, having Yehudah and Binyamin on his side.

13 And the Kohanim and the Levi'im that were in kol Yisroel availed themselves to him from all their territories. 14 For the Levi'im abandoned their common-lands and their

אייגנטום , און זיינען אַוועק קיין יהודה און קיין
eigentum and ancestral property are gone to and Yehudah to and kein

ירושָׁלַיִם , ווייל יָרָבְעָם און זיינע זין האָבן זיי פֿאַרשטויסן
Yerushalayim vail Yarovam un zaine zin hobn zei farshtoisen
Yerushalayim because Yarov'am and his sons have them banished

פֿון צו טאָן דעם דינסט צו ה ; [טו] און ער האָט זיך געשטעלט
fun tsu ton dem dinst tsu Hashem un er hot zich geshtelt
from to do the to service Hashem to and he has self appointed

כֹּהנים צו די בָּמות , און צו די שדים , און צו די קעלבער
kohanim tsu di bamot un tsu di sheidim un tsu di kelber
priests the to high places the to and demons the to and calves the to

וואָס ער האָט געמאַכט . [טז] און נאָך זיי , זיינען פֿון אַלע שבֿטים פֿון
vos er hot gemacht . un noch zei , zainen fun ale shvotim fun
that he had made and after them are from all tribes of

יִשְׂרָאֵל וואָס האָבן אָפּגעגעבן זייער האַרץ צו זוכן ה אלוקי
Yisroel vos hobn opgegebn zeyer harts tsu zuchn Hashem Elokei
Yisroel who have dedicated their heart to seek Hashem the G-d of

יִשְׂרָאֵל, געקומען קיין ירושָׁלַיִם , כדי צו שלאַכטן צו
Yisroel, gekumen kein Yerushalayim kedei tsu shlachtn tsu
Yisroel having come to Yerushalayim so that to sacrifice to

ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן . [יז] און זיי האָבן גענשטאַרקט די
Hashem dem G-t fun zeyere eltern un zei hobn geshtarkt di
the Hashem the G-d of their fathers and they have strengthened the

מלוכה פֿון יהודה , און האָבן באַפֿעסטיקט רחַבְעָם דעם זון פֿון
meluche fun Yehudah fun zun dem Rechavam bafestikt hobn un
kingdom of Yehudah of son the Rechav'am established have and

שלמהן , דריי יאָר ; וואָרעם זיי זיינען געגאַנגען אין דעם וועג פֿון
Shlomoen drai yor , vorem zei zainen gegangen in dem veg fun
Sh'lomo three years for they are walked in the way of

דָּוִדן און שלמהן דריי יאָר .
Dovidn un Shlomoen drai yor .
Dovid and Sh'lomo three years

[יח] און רחַבְעָם האָט זיך גענומען פֿאַר אַ וויַיב מַחלַת די טאָכטער
un Rechavam hot zich genumen far a vaib Machalat di tochter
and Rechav'am has taken for a wife Machalat the daughter

פֿון ירימות דעם זון פֿון דָּוִדן , פֿון אֲבִיחַיִל דער טאָכטער פֿון אֱלִיאָבּ
fun Yerimot dem zun fun Dovidn , fun Avihayil der tochter fun Eliav
of Yerimot the son of Dovid , from Avihayil the daughter of Eliav

דעם זון פֿון יִשַׁי . [יט] און זי האָט אים געבאָרן זין : יְעושן , און
dem zun fun Yishai . un zi hot im geborn zin : Yeushn un
the son of Yishai and she has given birth to him sons Ye'ush and

שמַריָהן , און זַהַמען . [כ] און נאָך איר האָט ער גענומען מַעֲכָה די
Shemaryahn un Zahamen . un noch ir hot er genumen Maachah di
Shemaryah and Zaham and after her he has taken the Ma'achah

טאָכטער פֿון אַבְשָׁלומען , און זי האָט אים געבאָרן אֲבִיָהן , און
tochter fun Avshalomen , un zi hot im geborn Aviyahn un
daughter of Avshalom and she has given birth to him Aviyah and

עַתַּי , און זיזאָן , און שלומיתן . [כא] און רחַבְעָם האָט ליב געהאַט
Attaien un Zizaen un Shelomitn . un Rechavam hot lib gehat
Attai and Ziza and Shlomit and Rechav'am did love have

מַעֲכָה די טאָכטער פֿון אַבְשָׁלומען מער פֿון אַלע זיַינע וויַיבער און
Maachah di tochter fun Avshalomen mer fun ale zaine vaiber un
the Ma'achah the daughter of Avshalom more than all his wives and

achuzzah *(possession, estate)* and came to Yehudah and Yerushalayim; for Yarov'am and his banim had cast them off from executing the office of Kohen unto Hashem. 15 And he ordained him kohanim for the high places, and for the se'irim *(goat idols, demons)* and for the agalim *(calf idols)* which he had made. 16 And after them from all the Shivtei Yisroel such as set their hearts to seek Hashem Elohei Yisroel came to Yerushalayim, to sacrifice unto Hashem Elohei Avoteihem. 17 So they strengthened the Malchut Yehudah, and made Rechav'am ben Sh'lomo strong, shanim shalosh. For shanim shalosh they walked in the Derech Dovid u'Sh'lomo.

18 And Rechav'am took him Machalat bat Yerimot Ben Dovid as isha, and Avihayil bat Eliav ben Yishai, 19 Which bore him banim: Ye'ush, and Shemaryah, and Zaham. 20 And after her he took Ma'achah bat Avshalom, who bore him Aviyah, and Attai, and Ziza, and Shlomit. 21 And Rechav'am loved Ma'achah bat Avshalom more than any of his nashim and his pilagshim; (for he took

זיַנע קעפּסווייַבער; וואָרעם אַכצן וויַבער האָט ער גענומען , און זעכציק
zechtsik un genumen er hot vaiber achtsen vorem kepsvaiber zaine
sixty and taken he had wives eighteen for concubines his

קעפּסווייַבער; און ער האָט געבאָרן אַכט און צוואַנציק זין , און זעכציק
zechtsik un zin tsvantsik un acht geborn hot er un kepsvaiber
sixty and sons twenty and eight begotten had he and concubines

טעכטער . כב און רחַבעָם האָט אויפֿגעשטעלט אַביָה דעם זון פֿון
fun zun dem Aviyah oifgeshtelt hot Rechavam un techter
of son the Aviyah set up did Rechav'am and daughters

מַעֲכָה פֿאַרן הויפּט, פֿאַר דעם פֿירשט צווישן זיַנע ברידער , וואָרעם
vorem brider zaine tsvishn firsht dem far hoipt faran Maachahn
for brothers his among leader the for head for the Ma'achah

זיַן מיַן איז געווען אים צו מאַכן פֿאַר אַ מלך . כג און ער האָט געטאָן
geton hot er un melech a far machn tsu im geven iz main zain
done has he and king a for make to him was is plan his

מיט שׂכל , און האָט צעשפּרייט אַלע זיַנע זין איבער אַלע לענדער פֿון
fun lender ale iber zin zaine ale tseshpreit hot un seichel mit
of lands all the over sons his all dispersed has and reason with

יהוּדה און בנימין , אין אַלע פֿעסטונגשטעט, און ער האָט זיי געגעבן
gegebn zei hot er un festungshtet ale in Binyamin un Yehudah
given them has he and fortified cities all in Binyamin and Yehudah

שפּייַז לרוב ; און ער האָט פֿאַר זיי אויסגעזוכט אַ סך וויַבער.
vaiber sach a oisgezucht zei far hot er un lerov shpaiz
wives lot of a sought out them for has he and in abundance food

יב און עס איז געווען, אַז רחַבעָמס מלוכה האָט זיך
zich hot meluche Rechavams az geven iz es un
self has kingdom Rechav'am's that was is it and

באַפֿעסטיקט, און ער איז געוואָרן שטאַרק, האָט ער פֿאַרלאָזן די
di farlozen er hot shtark gevorn iz er un bafestikt
the forsaken he has strong was is he and established

תּורה פֿון ה , און גאַנץ יִשׂרָאֵל מיט אים.
im mit Yisroel gants un Hashem fun toyre
him with Yisroel all and Hashem of Torah

ב און עס איז געווען אין פֿינפֿטן יאָר פֿון דעם מלך רחַבעָם , איז
iz Rechavam melech dem fun yor finftn in geven iz es un
is Rechav'am king the of year fifth in was is it and

שישק דער מלך פֿון מִצרַיִם אַרויפֿגעגאַנגען אויף ירושָלַיִם ,
Yerushalayim oif aroifgegangen Mitsrayim fun melech der Shishak
Yerushalayim against gone up Egypt of king the Shishak

ווייַל זיי האָבן געפֿעלשט אָן ה ; ג מיט טויזנט און צוויי
tsvei un toiznt mit Hashem on gefelsht hobn zei vail
two and a thousand with Hashem on been unfaithful had they for

הונדערט רייַטווענען, און מיט זעכציק טויזנט רייַטער ; און אָן
on un raiter toiznt zechtsik mit un raitvegn hundert
without and charioteers thousand sixty with and chariots hundred

צאָל איז געווען דאָס פֿאָלק וואָס איז מיט אים געקומען פֿון אַ
fun gekumen im mit iz vos folk dos geven iz tsol a
from come him with is who people the was is number a

מִצרַיִם , לובִּים , סוכִּיים , און כּושים . ד און ער האָט באַצוווּנגען די
di batsvungen hot er un Kushim un Sukiyim Luvim Mitsrayim
the capture did he and Kushim and Sukiyim Luvim Mitzrayim

פֿעסטונגשטעט פֿון יהוּדה , און איז געקומען ביז ירושָלַיִם .
Yerushalayim biz gekumen iz un Yehudah fun festungshtet
Yerushalayim unto come is and Yehudah of fortified cities

eighteen nashim, and threescore pilagshim, and fathered twenty and eight banim, and threescore banot.) 22 And Rechav'am made Aviyah ben Ma'achah the rosh, to be nagid among his achim, for he intended to make him melech. 23 And he acted wisely, and dispersed kol banim of him throughout all the lands of Yehudah and Binyamin, unto all of the arei hametzurot *(fortified cities)*; and he gave them mazon *(provision, food)* in abundance. And he took for them many wives.

12 And it came to pass, when Rechav'am had established the malchut, and had strengthened himself, he forsook the Torat Hashem, and kol Yisroel with him.

2 And it came to pass, that in the shanah hachamishit of Melech Rechav'am Shishak Melech Mitzrayim came up against Yerushalayim, because they were unfaithful to Hashem, 3 With 1,200 chariots, and 60,000 parashim, and troops without number that came with him out of Mitzrayim, the Luvim, the Sukiyim, and the Kushim. 4 And he captured the arei hametzurot *(fortified cities)* which are of Yehudah, and came as far as Yerushalayim.

ה איז שמַעיָה דער נבִּיא געקומען צו רחַבעָמען , און צו די
di tsu un Rechavamen tsu gekumen novi der Shemayah iz
the to and Rechavam to come prophet the Shema'yah is

האַרן פֿון יהוּדה , וואָס האָבן זיך איַינגעזאַמלט קיין ירושָלַיִם
Yerushalayim kein aingezamlt zich hobn vos Yehudah fun harn
Yerushalayim to gathered selves had who Yehudah of lords

פֿון וועגן שישַקן , און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט
hot azoi gezogt zei tsu hot er un Shishakn vegen fun
has thus said them to has he and Shishak account of of

ה געזאָגט: איר האָט מיך פֿאַרלאָזן, דערום האָב איך אויך אייַך
aich oich ich hob derum farlozen mich hot ir gezogt Hashem
you also I have therefore forsaken me have you said Hashem

איבערגעלאָזן אין דער האַנט פֿון שישַקן .
Shishakn fun hant der in ibergelozn
Shishak of hand the in left

ו און די האַרן פֿון ישְׂרָאֵל און דער מלך זיַינען געווואָרן אונטערטעניק,
untertenik gevorn zainen melech der un Yisroel fun harn di un
humbled were are king the and Yisroel of lords the and

ז און זיי האָבן געזאָגט: ה איז גערעכט . ח און ווי ה האָט
hot Hashem vi un gerecht iz Hashem gezogt hobn zei un
has Hashem when and righteous is Hashem said have they and

געזען אַז זיי זיַינען געווואָרן אונטערטעניק, איז דאָס וואָרט פֿון ה
Hashem fun vort dos iz untertenik gevorn zainen zei az gezen
Hashem of word the is humbled become are they that seen

געווען צו שמַעיָהן , אַזוי צו זאָגן: זיי זיַינען געווואָרן אונטערטעניק,
untertenik gevorn zainen zei zogn tsu azoi Shemayahn tsu geven
humbled become are they say to so Shema'yah to was

וועל איך זיי נישט אומברענגען; און איך וועל זיי געבן אַ קליינע
kleine a gebn zei vel ich un umbrengen nisht zei ich vel
little a give them will I and destroy not them I will

אַנטרינונג , און מיַין גרימצאָרן וועט נישט אויסגעגאָסן ווערן אויף
oif vern oisgegosen nisht vet grimtsorn main un antrinung
on become poured out not will wrath my and escape

ירושָלַיִם דורך דער האַנט פֿון שישַקן . ט ניַיערט זיי וועלן
veln zei naiert Shishakn fun hant der durch Yerushalayim
will they but rather Shishak of hand the through Yerushalayim

זיַין קנעכט צו אים; כּדי זיי זאָלן וויסן צווישן מיַין דינסט און
un dinst main tsvishn visen zoln zei kedei im tsu knecht zain
and service my between know shall they so that him to servants be

דעם דינסט פֿון די מלוכות פֿון די לענדער.
lender di fun meluchut di fun dinst dem
lands the of kingdoms the of service the

י און שישק דער מלך פֿון מִצרַיִם איז אַרויפֿגעקומען אויף
oif aroifgekumen iz Mitsrayim fun melech der Shishak un
against come up is Egypt of king the Shishak and

ירושָלַיִם ; און ער האָט צוגענומען די אוֹצרות פֿון הס הויז ,
hoiz Hashems fun oitseres di tsugenumen hot er un Yerushalayim
house Hashem's of treasures the taken has he and Yerushalayim

און די אוֹצרות פֿון מלכס הויז ; אַלץ האָט ער צוגענומען . און
un tsugenumen er hot alts hoiz melechs fun oitseres di un
and taken he has all that house king's of the treasures the and

יא ער האָט צוגענומען די גילדערנע שילדן וואָס שלמה האָט געמאַכט . יא און
un gemacht hot Shlomo vos shildn gilderne di tsugenumen hot er
and made had Sh'lomo that shields golden the taken has he

5 Then came Shema'yah HaNavi to Rechav'am, and to the Sarim of Yehudah, that were assembled in Yerushalayim because of Shishak, and said unto them, Thus saith Hashem, Ye have forsaken me, and therefore have I also abandoned you in the yad Shishak.

6 Whereupon the Sarim *(princes)* of Yisroel and HaMelech humbled themselves; and they said, Tzaddik Hashem. 7 And when Hashem saw that they humbled themselves, the Devar Hashem came to Shema'yah, saying, They have humbled themselves; therefore I will not destroy them, but I will grant them some peleitah *(deliverance, rescue)*; and My chamah *(anger, wrath)* shall not be poured out upon Yerushalayim by the yad Shishak. 8 Nevertheless they shall be his avadim; that they may differentiate My avodah, and the avodat mamlechut of the lands.

9 So Shishak Melech Mitzrayim came up against Yerushalayim, and carried away the otzerot of the Beis Hashem, and the otzerot Bais HaMelech. He took all; he carried away also the moginei hazahav *(shields of*

דער מלך רחַבעָם האָט געמאַכט אַנשטאָט זיי קופּערנע שילדן , און
un shildn kuperne zei anshtot gemacht hot Rechavam melech der
and shields bronze them in place of made has Rechav'am king the

האָט זיי איבערגעגעבן אויף דער האַנט פֿון די הויפּטלײַט פֿון די לויפֿערס
loifers di fun hoiptlait di fun hant der oif ibergegebn zei hot
runners the of chief people the of hand the to delivered them has

וואָס האָבן געהיט דעם איינגאַנג פֿון מלכס הויז . יא און עס איז געווען,
geven iz es un hoiz melechs fun aingang dem gehit hobn vos
was is it and house king's of entrance the guarded have which

ווען נאָר דער מלך פֿלעגט קומען אין הס הויז , זיינען געקומען
gekumen zainen hoiz Hashems in kumen flegt melech der nor ven
come are house Hashem's in come used to king the just when

די לויפֿערס און פֿלעגן זיי אַרויסטראָגן, דערנאָך פֿלעגן זיי זיי
zei zei flegn dernoch aroistrogn zei flegn un loifers di
them they would afterward bring out them would and runners the

אומקערן אין דער קאַמער פֿון די לויפֿערס.
loifers di fun kamer der in umkeren
runners the of chamber the in return

יב און אַז ער איז געוואָרן אונטערטעניק, האָט זיך
zich hot untertenik gevorn iz er az un
self has humbled become is he when and

אָפּגעקערט פֿון אים דער צאָרן פֿון ה , נישט
nisht Hashem fun tsorn der im fun opgekert
not Hashem of wrath the him from turned away

אומצובערענגען אין גאַנצן ; און אויך זיינען געווען אין יהודה
Yehudah in geven zainen oich un gantsn in umtsubrengen
Yehudah in were are also and entirety in to destroy

גוטע זאַכן .
zachn gute
things good

יג און דער מלך רחַבעָם האָט זיך באַפֿעסטיקט אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in bafestikt zich hot Rechavam melech der un
Yerushalayim in establish self did Rechav'am king the and

און האָט געקיניגט; ווּאַרעם איין און פֿערציק יאָר איז רחַבעָם אַלט
alt Rechavam iz yor fertsik un ein vorem gekinigt hot un
old Rechav'am is years forty and one for reign did and

געווען אַז ער איז געוואָרן מלך , און זיבעצן יאָר האָט ער געקיניגט
gekinigt er hot yor zibetsn un melech gevorn iz er az geven
reigned he has years seventeen and king become is he when was

אין ירושָלַיִם , אין דער שטאָט וואָס ה האָט אויסדערווײלט פֿון
fun oisderveilt hot Hashem vos shtot der in Yerushalayim in
from chosen has Hashem that city the in Yerushalayim in

אַלע שבֿטים פֿון ישְׂרָאֵל, צו טאָן זיין נאָמען דאָרטן. און דער נאָמען
nomen der un dortn nomen zain ton tsu Yisroel fun shvotim ale
name the and there name his do to Yisroel of tribes all the

פֿון זיין מוטער איז געווען נַעֲמָה די עַמוֹנית . יד און ער האָט
hot er un Amonit di Naamah geven iz muter zain fun
has he and Ammonitess the Na'amah was is mother his of

gold) which Sh'lomo had made. [10] Instead of which HaMelech Rechav'am made moginei nechoshet, and committed them to the hands of the commanders of the guard, the Shomrim who kept the Petach Bais Hamelech. [11] And as often as HaMelech entered into the Beis Hashem, the guard came and got the shields, and afterward brought them again into the guardroom.

[12] And when he humbled himself, the Af Hashem turned from him, that He would not destroy him altogether; and also in Yehudah things went well.

[13] So HaMelech Rechav'am strengthened himself in Yerushalayim, and reigned; for Rechav'am was one and forty years old when he began to reign, and he reigned seventeen years in Yerushalayim, HaIr that Hashem had chosen out of all the Shivtei Yisroel, to put Shmo there. And the shem immo was Na'amah HaAmmonit. [14] And he did rah, because he set

not his lev to seek Hashem.

געטאָן וואָס איז שלעכט, וואָרעם ער האָט נישט געקערט זײַן האַרץ צו זוכן
zuchn tsu harts zain gekert nisht hot er vorem shlecht iz vos geton
seek to heart his turned not has he for evil is what done

ה׳ .
Hashem
Hashem

15 Now the acts of Rechav'am, harishonim and ha'acharonim, are they not written in the Divrei Shema'yah HaNavi, and of Iddo HaChozer with genealogies? And there were milchamot between Rechav'am and Yarov'am continually.

טו און די זאַכן וועגן רחַבעָמען , די ערשטע אַזוי ווי די
di vi azoi ershte di Rechavamen vegen zachn di un
the as even first the Rechavam concerning matters the and

לעצטע, זיי זײַנען שוין באַשריבן אין די ווערטער פֿון שמַעיָה
Shemayah fun verter di in bashribn shoin zainen zei letste
Shema'yah of words the in written already are they last

דעם נבִיא , און עִדּוֹ דעם זעער, וועגן דעם יחוס .
yiches dem vegen zeer dem Ido un novi dem
genealogical records the concerning seer the iddo and prophet the

און מלחמות זײַנען געווען צווישן רחַבעָמען און יָרָבעָמען אַלע
ale Yorovamen un Rechavamen tsvishn geven zainen milchomes un
all Yarov'am and Rechavam between were are battles and

טעג .
teg
days

16 And Rechav'am slept with Avotav, and was buried in Ir Dovid; and Aviyah bno reigned in his place.

טז און רחַבעָם האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און ער איז
iz er un eltern zaine mit geleigt zich hot Rechavam un
is he and fathers his with lain down self has Rechav'am and

באַגראָבן געווָארן אין דָּוִדס-שטאָט . און זײַן זון אַבִיָה איז געווָארן
gevorn iz Aviyah zun zain un Dovids-Shtot in gevorn bagrobn
become is Aviyah son his and Ir Dovid in become buried

מלך אויף זײַן אָרט .
ort zain oif melech
place his in king

13 Now in the eighteenth year of Melech Yarov'am began Aviyah to reign over Yehudah. 2 He reigned 3 shanim in Yerushalayim. And the shem immo was Mikhay'hu bat Uriel of Giv'ah. And there was milchamah between Aviyah and Yarov'am. 3 And Aviyah led the milchamah with an army of gibborei milchamah, even 400 elef ish bachur. Yarov'am also drew up for milchamah against him with 800 elef ish bachur, gibbor chayil.

יג אין אַכצענטן יאָר פֿון דעם מלך יָרָבעָם איז אַבִיָה
Aviyah iz Yarovam melech dem fun yor achtsentn in
Aviyah is Yarov'am king the of year eighteenth in the

געווָארן מלך איבער יהוּדה . ב דרײַ יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor drai Yehudah iber melech gevorn
in reigned he has years three Yehudah over king become

ירושָלַיִם . און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען מיכָיָהו די
di Michayah geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
the Michayah was is mother his of name the and Yerushalayim

טאָכטער פֿון אוריאֵל פֿון גִּבעָה . און אַ מלחמה איז געווען צווישן
tsvishn geven iz milchome a un Givah fun Urieln fun tochter
between was is war a and Giv'ah of Uriel of daughter

אַבִיָהן און צווישן יָרָבעָמען . ג און אַבִיָה האָט אָנגעקניפּט די
di ongeknipt hot Aviyah un Yorovamen tsvishn un Aviyahn
the join in did Aviyah and Yarov'am between and Aviyah

מלחמה מיט אַ חיל פֿון מלחמה-גיבּורים , פִּיר הונדערט טויזנט
milchome mit a cheil fun milchome-giborim fir hundert toiznt
war with a host of men of war mighty four hundred thousand

געקליבענע מענער; און יָרָבעָם האָט אָנגעריכט אויף אים די מלחמה
milchome di im oif ongericht hot Yarovam un mener geklibene
war the him against prepared has Yarov'am and men chosen

מיט אַכט הונדערט טויזנט געקליבענע מענער, העלדישע גיבּורים .
giborim heldishe mener geklibene toiznt hundert acht mit
warriors heroic men chosen thousand hundred eight with

ד אוֹן אֲבִיָּה הָאָט זִיךְ געשטעלט אויף דעם בארג צְמָרַיִם ווָאס
vos Tsemarayim barg dem oif geshtelt zich hot Aviyah un
which is Tzemarayim mount the on stood self has Aviyah and

אין די בערג פוֹן אפרים , אוֹן ער האָט געזאָגט: הערט מיך
mich hert gezogt hot er un Efrayim fun berg di in
me pay heed said has he and Ephrayim of mountains the in

צו , יָרָבְעָם אוֹן גאַנץ יִשְׂרָאֵל. ה איר דאַרפֿט דאָך וויסן אַז ה
Hashem az visen doch darft ir Yisroel gants un Yarovam tsu
Hashem that know indeed need you Yisroel all and Yarov'am to

אלוקי יִשְׂרָאֵל האָט געגעבן די מלוכה איבער יִשְׂרָאֵל צו דָּוִדן אויף
oif Dovidn tsu Yisroel iber meluche di gegebn hot Yisroel Elokei
for Dovid to Yisroel over kingdom the given has Yisroel the G-d of

אייביק, צו אים אוֹן צו זיינע קינדער , אין אַ ברית פוֹן זאַלץ. ו אוֹן
un zalts fun bris a in kinder zaine tsu un im tsu eibik
and salt of covenant a in children his to and him to ever

יָרָבְעָם דער זון פוֹן נבָט , דער קנעכט פוֹן שלמה דעם זון פוֹן
fun zun dem Shlomo fun knecht der Nevaten fun zun der Yarovam
of son the Sh'lomo of servant the Nevat of son the Yarov'am

דָּוִדן , איז אויפגעשטאַנען אוֹן האָט ווידערשפּעניקט אָן זיין האַר . ז אוֹן
un har zain on vidershpenikt hot un oifgeshtanen iz Dovidn
and master his against rebelled has and risen up is Dovid

עס האָבן זיך אויפגעקליבן אַרום אים נישטיקע לײַט , נידערטרעכטיקע
nidertrechtike lait nishtike im arum oifgeklibn zich hobn es
vile people worthless him round gathered selves have there

יונגען , אוֹן זיי האָבן זיך געפֿעסטיקט אַקעגן רחַבְעָם דעם זון
zun dem Rechavam akegn gefestikt zich hobn zei un yungen
son the Rechav'am against strengthened selves have they and young

פוֹן שלמהן , אוֹן רחַבְעָם איז געווען יונג אוֹן ווייכהאַרציק, אוֹן
un veichhartsik un yung geven iz Rechavam un Shlomoen fun
and fainthearted and young was is Rechav'am and Sh'lomo of

האָט זיך נישט געקענט שטאַרקן אַקעגן זיי . ח אוֹן אַצונד ווילט
vilt atsund un zei akegn shtarkn gekent nisht zich hot
want now and them against strengthen been able to not self has

איר זיך שטאַרקן אַקעגן דער מלוכה פוֹן ה אין דער האַנט
hant der in Hashem fun meluche der akegn shtarkn zich ir
hand the in Hashem of kingdom the against to strengthen selves you

פוֹן די קינדער פוֹן דָּוִד ; אוֹן איר זײַט אַ גרויסער המוֹן , אוֹן מיט
mit un Haman groiser a zait ir un Dovid fun kinder di fun
with and multitude great a are you and Dovid of children the of

אײַך זײַנען די גילדערנע קעלבער וואָס יָרָבְעָם האָט אײַך געמאַכט
gemacht aich hot Yarovam vos kelber gilderne di zainen aich
made for you has Yarov'am that calves golden the are you

פַּאַר ג-טער. ט פַּאַר וואָר, איר האָט פַּאַרשטויסן די כהנים פוֹן ה ,
Hashem fun koyanim di farshtoisen hot ir vor far g-ter far
Hashem of kohanim the driven away have you truly for g-ds for

די קינדער פוֹן אַהרֹן , אוֹן די לְוִיִּם , אוֹן איר האָט אײַך
aich hot ir un Leviim di un Aharon fun kinder di
for yourselves have you and Levi'im the and Aaron of children the

געמאַכט כהנים אַזוי ווי די פֿעלקער פוֹן אַנדערע לענדער; איטלעכער וואָס
vos itlecher lender andere fun felker di vi azoi koyanim gemacht
which everyone lands other of nations the as just kohanim made

קומט דערפֿילן זײַן האַנט, מיט אַ יונגן אָקס, אוֹן מיט זיבן ווידערס, ער
er viders zibn mit un oks yungn a mit hant zain derfiln kumt
he rams seven with and ox young a with hand his to fill comes

[4] And Aviyah stood up upon Mt Tzemarayim, which is in the hill country of Ephrayim, and said, Hear me, thou Yarov'am, and kol Yisroel. [5] Ought ye not to know that Hashem Elohei Yisroel gave the Mamlachah over Yisroel to Dovid l'olam *(forever)*, even to him and to his banim by a Brit Melach? [6] Yet Yarov'am ben Nevat eved Sh'lomo ben Dovid is risen up, and hath rebelled against adonav (his master). [7] And there are gathered unto him anashim rekim, the Bnei Beliyaal, and have strengthened themselves against Rechav'am ben Sh'lomo, when Rechav'am was na'ar and rakh levav *(faint-hearted)*, and could not withstand them. [8] And now ye think to withstand the Mamlechet Hashem in the yad Bnei Dovid; and ye be a great multitude, and there are with you eglei zahav, which Yarov'am made you for elohim. [9] Have ye not cast out the Kohanim of Hashem, the Bnei Aharon, and the Levi'im, and have made you kohanim after the manner of the peoples of other lands? So whosoever cometh to consecrate himself with a young bull and 7 rams, the

same may be a kohen of them that are no elohim. [10] But as for us, Hashem is Eloheinu, and we have not forsaken Him, and the Kohanim, mesharetim unto Hashem, are the Bnei Aharon, and the Levi'im do their work; [11] And they burn unto Hashem baboker baboker and baerev baerev olot and ketoret sammim; the array of lechem is also set in order upon the shulchan hatahor; and the menorah hazahav with the nerot thereof is lit erev ba'erev, for we are the Shomrim of the Mishmeret Hashem Eloheinu; but ye have forsaken Him. [12] And, hinei, HaElohim Himself is with us as Rosh, and His Kohanim have their chatzotzerot to sound the alarm against you. O Bnei Yisroel, fight ye not against Hashem Elohei Avoteichem; for ye shall not prosper. [13] But Yarov'am caused a ma'arav to come about behind them so that they were before Yehudah, and the ma'arav was behind them. [14] And when Yehudah turned, hinei, the milchamah was before and behind, and they cried unto Hashem, and the Kohanim sounded the battle trumpets. [15] Then the Ish Yehudah gave

וועדט אַ כהן צו די אומגעטער. י אָבער מיר – אלוקינו איז ה ,
Hashem iz Elokeinu mir ober umgeter di tsu koyen a vert
Hashem is our G-d we but not g-ds the to priest a becomes

און מיר האָבן אים נישט פֿאַרלאָזן, און כּהנים וואָס דינען פֿאַר ה ,
Hashem far dinen vos koyanim un farlozen nisht im hobn mir un
Hashem before serve who kohanim and forsaken not him have we and

זיַינען קינדער פֿון אַהרֹן , און די לְוִיִּם זיַינען אויף דעם דינסט ; יא און
un dinst dem oif zainen Leviim di un Aharon fun kinder zainen
and service the for are Levi'im the and Aaron of children are

זיי דעמפֿן צו ה בראַנדאָפּפֿער פֿרימאָרגן אין פֿרימאָרגן,
frimorgn in frimorgn brandopfer Hashem tsu demfn zei
morning in morning olah Hashem to burn up in smoke they

און די אָוונט אין אָוונט , און ווייַרעך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, און די
di un gevirtsn shmekedike fun vairech un ovnt in ovnt un
the and spices fragrant of incense and evening in evening and

אויסלייגונג פֿון דעם ברויט אויף דעם ריינעם טיש , און די
di un tish reinem dem oif broit dem fun oisleigung
the and table of food pure the on bread the of things to be laid out

גילדערנע מנוֹרה מיט אירע רערלעך אויף צו ברענען אָוונט אין
in ovnt brenen tsu oif rerlech ire mit menoyre gilderne
in evening burn to for branch lights its with menorah golden

אָוונט . וואָרעם מיר היטן די היטונג פֿון ה אלוקינו , און איר
ir un Elokeinu Hashem fun hitung di hitn mir vorem ovnt
you and our G-d Hashem of charge the keep we because evening

האָט אים פֿאַרלאָזן. יב און אָט איז פֿאַרויס מיט אונדז האלקים , און
un HaElokim undz mit farois iz ot un farlozen im hot
and G-d us with in front is behold and forsaken him have

זיַינע כּהנים מיט שאַלטרומייטן צו שאַלן אויף אייַך. קינדער
kinder aich oif shaln tsu shaltrumeitn mit koyanim zaine
children you against sound out to trumpets of alarm with kohanim his

פֿון ישְׂרָאֵל, איר זאָלט נישט מלחמה האַלטן מיט ה דעם ג-ט פֿון
fun G-t dem Hashem mit haltn milchome nisht zolt ir Yisroel fun
of G-d the Hashem with wage war not shall you Yisroel of

אונדזערע עלטערן, וואָרעם איר וועט נישט באַגליקן.
baglikn nisht vet ir vorem eltern undzere
succeed not will you for fathers our

יג אָבער יָרָבְעָם האָט אויסגעדרייט די לויערער צו קומען אויף
oif kumen tsu loierer di oisgedreit hot Yarovam ober
upon come to lie in wait the turned has Yarov'am but

זי פֿון הינטן , אַזוי אַז זיי זיַינען געווען פֿאַר יהודה , און די
di un Yehudah far geven zainen zei az azoi hintn fun zei
the and Yehudah before were are they that so behind from them

לויערער הינטער זיי . יד און יהודה האָט זיך אומגעקוקט , ערשט
ersht umgekukt zich hot Yehudah un zei hinter loierer
behold looked back self has Yehudah and them behind lie in wait

די מלחמה איז אויף זיי פֿון פֿאָרנט און פֿון הינטן ; און זיי
zei un hintn fun un forent fun zei oif iz milchome di
they and behind from and in front from them upon is battle the

האָבן געשריען צו ה , און די כּהנים האָבן געטרומייטערט אין
in getrumeitert hobn koyanim di un Hashem tsu geshrien hobn
on sounded trumpets have kohanim the and Hashem to cried out have

a shout, and as the Ish Yehudah shouted, it came to pass, that HaElohim routed Yarov'am and kol Yisroel before Aviyah and Yehudah. [16] And the Bnei Yisroel fled before Yehudah, and Elohim delivered them into their yad. [17] And Aviyah and his army slaughtered them with a makkah rabbah *(great slaughter)*; so there fell down slain of Yisroel five hundred thousand ish bachur. [18] Thus the Bnei Yisroel were subdued at that time, and the Bnei Yehudah prevailed, because they relied upon Hashem Elohei Avoteihem.

[19] And Aviyah pursued after Yarov'am, and took cities from him: Beit-El with the towns thereof, and Yeshanah with the villages thereof, and Ephrayim with the villages thereof. [20] Neither did Yarov'am recover ko'ach again in the days of Aviyah; and Hashem struck him, and he died.

[21] But Aviyah grew strong, and married fourteen nashim, and fathered twenty and two banim, and sixteen banot.

טרומייטן . ט"ו און די מענער פֿון יהודה האָבן אַרויסגעלאָזט אַ שאַלונג ,
trumeitn un mener di fun Yehudah hobn aroisgelozt a shalung
the trumpets and men the of Yehudah have let out a shout

און עס איז געווען, ווי די מענער פֿון יהודה האָבן אַרויסגעלאָזט אַ שאַלונג ,
un es iz geven vi di mener fun Yehudah hobn aroisgelozt a shalung
and it is was as the men of Yehudah have let out a shout

האָט האלקים געשלאָגן יָרָבעָמען און גאַנץ ישׂראֵל פֿאַר אֲבִיָהן און
hot HaElokim geshlogn Yorovamen un gants Yisroel far Aviyahn un
has G-d struck Yarov'am and all Yisroel before Aviyah and

יהודה . ט"ז און די קינדער פֿון ישׂראֵל זיינען אַנטלאָפֿן פֿאַר יהודה ,
Yehudah un di kinder fun Yisroel zainen antlofn far Yehudah
Yehudah and the children of Yisroel are fled before Yehudah

און אלקים האָט זיי געגעבן אין דער האַנט. י"ז און אֲבִיָה און זײַן
Elokim hot zei gegebn in hant der un Aviyah un zain
G-d has them given into their hand and Aviyah and his

פֿאָלק האָבן זיי געשלאָגן אַ גרויסן שלאַק , און עס זיינען געפֿאַלן
folk hobn zei geshlogn a groisn shlak un es zainen gefaln
people have they struck down a great slaughter and there are fallen

דערשלאָגענע פֿון ישׂראֵל פֿינף הונדערט טויזנט געקליבענע מענער. י"ח און
dershlogene Yisroel fun finf hundert toiznt geklibene mener un
slain Yisroel of five hundred thousand chosen men and

די קינדער פֿון ישׂראֵל זיינען אונטערטעניק געווארן אין יענער צײַט, און די
di kinder fun Yisroel zainen untertenik gevorn in yener tsait un di
the children of Yisroel are humbled become in that time and the

קינדער פֿון יהודה זיינען געווארן שטאַרק, ווײַל זיי האָבן זיך
kinder fun Yehudah zainen gevorn shtark vail zei hobn zich
children of Yehudah are become strong because they have selves

אָנגעלענט אויף ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
oif Hashem dem G-t fun zeyere eltern ongelent
on Hashem the G-d of their fathers leaned

י"ט און אֲבִיָה האָט נאָכגעיאָגט יָרָבעָמען , און ער האָט באַצוווּנגען
un Aviyah hot nochgeyogt Yorovamen un er hot batsvungen
and Aviyah has pursued after Yarov'am and he has captured

פֿון אים שטעט: בֵּית-אֵל מיט אירע טעכטערשטעט , און ישָׁנָה מיט
fun im shtet: Beis-El mit ire techtershtet un Yeshanah mit
from him cities: Beit-El with its daughter towns and Yeshanah with

אירע טעכטערשטעט , און אפֿרים מיט אירע טעכטערשטעט . כ' און
ire techtershtet un Efrayim mit ire techtershtet un
its daughter towns and Ephrayim with its daughter towns and

יָרָבעָם איז מער נישט געקומען צו די כּוחות אין די טעג פֿון
Yorovam iz mer nisht gekumen tsu di koiches in di teg fun
Yarov'am is more not come to the strength in the days of

אֲבִיָהן ; און ה האָט אים געפּלאָגט, און ער איז געשטאָרבן.
Aviyahn un Hashem hot im geplogt un er iz geshtorbn
Aviyah and Hashem has him afflicted and he is died

כ"א און אֲבִיָה האָט זיך באַפֿעסטיקט. און ער האָט זיך גענומען
un Aviyah hot zich bafestikt un er hot zich genumen
and Aviyah has self established and he has self taken

פֿערצן ווײַבער, און האָט געבאָרן צוויי און צוואַנציק זין , און זעכצן
fertsn vaiber un hot geborn tsvei un tsvantsik zin un zechtsn
fourteen wives and has begotten two and twenty sons and sixteen

טעכטער .
techter
daughters

כב און די איבעריקע זאַכן וועגן אֲבִיָּהוּ , און זײַנע פֿירונגען ,
firungen zaine un Aviyahn vegen zachn iberike di un
conduct his and Aviyah concerning matters remaining the and

און זײַנע רייד , זײַנען פֿאַרשריבן אין דעם מִדְרַשׁ פֿון עִדּוֹ דעם
dem Ido fun medrash dem in farshribn zainen reid zaine un
the Iddo of Midrash the in written down are words his and

נבֿיא .
novi
prophet

22 And the rest of the acts of Aviyah, and his deeds, and his words, are written in the Midrash HaNavi Iddo.

יד.א און אֲבִיָּה האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Aviyah un
has one and fathers his with lain down self has Aviyah and

אים באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט . און זײַן זון אָסָא איז געווארן מלך
melech gevorn iz Asa zun zain un Dovids-Shtot in bagrobn im
king become is Asa son his and Ir Dovid in buried him

אויף זײַן אָרט . אין זײַנע טעג איז דאָס לאַנד געווען רויק צען יאָר .
yor tsen ruik geven land dos iz teg zaine in ort zain oif
years ten rested was land the is days his in place his in

יד

14:2 And Asa did that which was hatov and yashar in the eyes of Hashem Elohav; 2 14:3 For he took away the mizbechot hanekhar *(foreign altars)*, and the high places, and smashed the matzevot, and cut down the Asherim; 3 14:4 And commanded Yehudah to seek Hashem Elohei Avoteihem, and to observe the Torah and the Mitzvah. 4 14:5 Also he took away out of all the towns of Yehudah the high places and the chammanim *(sun-pillar idols)*; and the mamlachah was at peace under him. 5 14:6 And he built arei metzurah in Yehudah; for HaAretz was at peace, and he had no milchamah in those years, because Hashem had given him rest. 6 14:7 Therefore he said unto Yehudah, Let us build up these cities,

און אָסָא האָט געטאָן וואָס איז גוט און רעכטפֿאַרטיק אין די
di in rechtfartik un gut iz vos geton hot Asa un
the in upright and good is what done has Asa and

אויגן פֿון ה זײַן ג-ט . ב ג און ער האָט אָפּגעטאָן די פֿרעמדע
fremde di opgeton hot er un G-t zain Hashem fun oign
foreign the removed has he and G-d his Hashem of eyes

מזבחות און די בָּמות , און ער האָט צעבראָכן די זײַלשטיינער ,
zailshteiner di tsebrochn hot er un bamot di un mizbeyches
sacred pillars the broken has he and high places the and altars

און האָט אָפּגעהאַקט די געצנבײמער . ג ד און ער האָט אָנגעזאָגט יהודה
Yehudah ongezogt hot er un getsnbeimer di opgehakt hot un
Yehudah commanded has he and Asherah the cut down has and

צו זוכן ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן, און צו טאָן די תּורה און
un toyre di ton tsu un eltern zeyere fun G-t dem Hashem zuchn tsu
and Torah the do to and fathers their of G-d the Hashem seek to

דאָס געבאָט . ד ה און ער האָט אָפּגעטאָן פֿון אַלע שטעט פֿון יהודה
Yehudah fun shtet ale fun opgeton hot er un gebot dos
Yehudah of cities all from removed has he and commandment the

די בָּמות און די זונזײַלן . און דאָס קיניגרייַך איז געווען רויק
ruik geven iz kinigraich dos un zunzailn di un bamot di
rested was is kingdom the and sun pillars the and high places the

אונטער אים . ה ו און ער האָט געבויט פֿעסטונגשטעט אין יהודה , וואָרעם דאָס
dos vorem Yehudah in festungshtet geboit hot er un im unter
the for Yehudah in fortified cities built has he and him under

לאַנד איז געווען רויק , און בײַ אים איז נישט געווען קיין מלחמה אין
in milchome kein geven nisht iz im bai un ruik geven iz land
in war any was not is him with and rested was is land

יענע יאָרן , ווײַל ה האָט אים באַרוט . ז און ער האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot er un barut im hot Hashem vail yorn yene
to said has he and given rest him has Hashem because years those

יהודה : לאָמיר פֿאַרבויען די דאָזיקע שטעט, און אַרומרינגלען מיט אַ מויער
moier a mit arumringlen un shtot dozike di farboien lomir Yehudah
wall a with encircle and cities these the build up let us Yehudah

און טורעמס, טירן און ריגלען, אַזוי לאַנג דאָס לאַנד ליגט פֿאַר אונדז,
undz far ligt land dos lang azoi riglen un tirn turems un
us before lies land the long as so bars and doors towers and

and make about them chomah, and migdalim, gates, and bars. HaAretz is yet before us, because we have sought Hashem Eloheinu, we have sought Him, and He hath given us rest on every side. So they built and prospered. [7] [14:8] And Asa had an army of men that bore shields and spears, out of Yehudah three hundred thousand; and out of Binyamin, that bore mogen and drew keshet *(bow)*, two hundred and fourscore elef; all these were gibborei chayil.

[8] [14:9] And there came out against them Zerach HaCushi with a host of elef alafim, and three hundred merkavot; and came as far as Mareshah. [9] [14:10] Then Asa went out against him, and they took up position for the milchamah in the valley of Tzephatah at Mareshah. [10] [14:11] And Asa cried unto Hashem Elohav, and said, Hashem, there is none besides Thee to help, whether with rav, or with them that have no ko'ach. Help us, Hashem Eloheinu, for we rely on Thee; in Shimecha we go against this multitude. Hashem Thou art Eloheinu; let no enosh prevail against Thee. [11] [14:12] So Hashem struck down HaKushim before Asa, and before

וַיֵּיל מִיר הָאָבן געזוכט ה אלוקינו ; מִיר הָאָבן אִים געזוכט , אוֹן עֶר
er un gezucht im hobn mir Elokeinu Hashem gezucht hobn mir vail
he and sought him have we our G-d Hashem sought have we because

הָאָט אונדז באַרוט פֿון רונד אַרום . אוֹן זיי הָאָבן געבויט, אוֹן הָאָבן
hobn un geboit hobn zei un arum rund fun barut undz hot
have and built have they and round around from given rest us has

באַגליקט . ז ח אוֹן אָסָא הָאָט געהאַט אַ חיל וואָס הָאָט עטלעכֶע פּאַנצערס
pansters getrogn hot vos cheil a gehat hot Asa un baglikt
shields carried has which army an had has Asa and prospered

אוֹן שפּיזן , פֿון יהוּדה דריַי הונדערט טויזנט ; אוֹן פֿון בנימין ,
Binyamin fun un toiznt hundert drai Yehudah fun shpizn un
Binyamin from and thousand hundred three Yehudah from spears and

די וואָס הָאָבן געטראָגן אַ שילד אוֹן געשפּאַנט אַ בויגן , צוויי הונדערט
hundert tsvei boign a geshpant un shild a getrogn hobn vos di
hundred two bow a bent and shield a carried have who the ones

אוֹן אַכציק טויזנט . די אַלע זיַינען געווען העלדישע גיבוֹרים .
giborim heldishe geven zainen ale di toiznt achtsik un
warriors heroic were are all the ones thousand eighty and

ח ט איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן זיי זֶרַח דער כּושי מיט אַ חיל
cheil a mit Kushi der Zerach zei akegn aroisgegangen iz
army an with Kushi the Zerach them against having come out it is

פֿון טויזנט מאָל טויזנט , אוֹן רַיִטוואָגן דריַי הונדערט, אוֹן עֶר איז
iz er un hundert drai raitvogn un toiznt mol toiznt fun
is he and hundred three chariot and thousand times thousand of

געקומען ביז מָרֵשָׁה . ט י איז אָסָא אַרויסגעגאַנגען זיי אַנטקעגן , אוֹן
un antkegen zei aroisgegangen Asa iz Mareshah biz gekumen
and to meet them went out Asa is Mareshah up to come

זיי הָאָבן אָנגעריכט אַ מלחמה אין טאָל פֿון צפַת ביַי מָרֵשָׁה .
Mareshah bai Tsefat fun tal in milchome a ongericht hobn zei
Mareshah at Tzephatah of valley in battle a prepared were they

יא אוֹן אָסָא הָאָט גערופֿן צו ה זיַין ג-ט, אוֹן עֶר הָאָט געזאָגט:
gezogt hot er un G-t zain Hashem tsu gerufn hot Asa un
said has he and G-d his Hashem to call did Asa and

ה , נישטאָ אַחוץ דיר צו העלפֿן צווישן דעם מאַכטיקן
machtikn dem tsvishn helfn tsu dir achuts nishto Hashem
mighty the between save to you(SG) aside from there is not Hashem

אוֹן דעם וואָס אִין כּוֹח ; העלף אונדז, ה אלוקינו ,
Elokeinu Hashem undz helf koiech on vos dem un
our G-d Hashem us help strength without who is the one and

וואָרעם אויף דיר לענען מיר זיך אִין, אוֹן אין דיַין נאָמען זיַינען מיר
mir zainen nomen dain in un on zich mir lenen dir oif vorem
we are name your in and on selves we lean you(SG) upon for

געקומען אויף דעם דאָזיקן גרויסן המוֹן . דו ביסט ה אלוקינו ;
Elokeinu Hashem bist du Haman groisn dozikn dem oif gekumen
our G-d Hashem are you multitude great this the upon come

זאָל נישט אַ מענטש אויסהאַלטן אַקעגן דיר .
dir akegn oishaltn mentsh a nisht zol
you(SG) against endure man a not let

יא ב און ה האָט געשלאָגן די כּושים פֿאַר אָסאָן און פֿאַר
far un Asaen far Kushim di geshlogn hot Hashem un
before and Asa before Ethiopians the struck has Hashem and

יהודה , און די כּושים זײַנען אַנטלאָפֿן. יב ג און אָסאָ און דאָס
dos un Asa un antlofn zainen Kushim di un Yehudah
the and Asa and fled are Ethiopians the and Yehudah

פֿאָלק וואָס מיט אים האָבן זיי נאָכגעיאָגט ביז קיין גְּרָר , און
un Gerar kein biz nochgeyogt zei hobn im mit vos folk
and Gerar to until pursued after them have him with who are people

עס זײַנען געפֿאַלן פֿון די כּושים , ביז פֿון זיי איז נישט געבליבן
geblibn nisht iz zei fun biz Kushim di fun gefaln zainen es
left not is them of until Ethiopians the of fallen are there

אַ לעבעדיקער; וואָרעם זיי זײַנען צעבראָכן געוואָרן פֿאַר ה׳ און
un Hashem far gevorn tsebrochn zainen zei vorem lebediker a
and Hashem before become broken are they for living a

פֿאַר זײַן מחנה . און זיי האָבן גענומען רויב זייער פֿיל . יג יד יד.יד
fil zeyer roib genumen hobn zei un machne zain far
much very plunder taken have they and army his before

און זיי האָבן געשלאָגן אַלע שטעט רונד אַרום גְּרָר , וואָרעם אַ פַּחַד
pachad a vorem Gerar arum rund shtet ale geshlogn hobn zei un
terror a for Gerar round around cities all struck have they and

פֿון ה׳ איז געווען אויף זיי ; און זיי האָבן אויסגעראָבט אַלע
ale oisgeroibt hobn zei un zei oif geven iz Hashem fun
all the plundered have they and them on was is Hashem from

שטעט, וואָרעם פֿיל רויב איז אין זיי געווען. יד טו יד.טו און אויך די
di oich un geven zei in iz roib fil vorem shtet
the also and was them in is plunder much for cities

פֿיגעצעלטן האָבן זיי געשלאָגן , און זיי האָבן געפֿאַנגען שאָף אַ סך , און
un sach a shof gefangen hobn zei un geshlogn zei hobn figetseltn
and lot a sheep captured have they and struck they have tents

קעמלען, און האָבן זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert zich hobn un kemlen
Yerushalayim to returned selves have and camels

טו

15 And the Ruach Elohim came upon Azaryahu ben Oded; [2] And he went out to meet Asa, and said unto him, Hear ye me, Asa, and kol Yehudah and Binyamin. Hashem is with you, while ye be with Him; if ye seek Him, He will be found of you; if ye forsake Him, He will forsake you. [3] Now for yamim rabbim Yisroel hath been without the Elohei Emes, and without a Kohen Moreh, and

און עֲזַרְיָהוּ דעם זון פֿון עוֹדֵד , אויף אים איז געווען דער
der geven iz im oif Odedn fun zun dem Azaryahu un
the was is him upon Oded of son the Azaryah and

גײַסט פֿון אלקים . ב און ער איז אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן אָסאָן , און
un Asaen antkegen aroisgegangen iz er un Elokim fun gaist
and Asa to meet gone out is he and G-d of Spirit

האָט צו אים געזאָגט: הערט מיך צו , אָסאָ, און גאַנץ יהודה , און
un Yehudah gants un Asa tsu mich hert gezogt im tsu hot
and Yehudah all and Asa to me pay heed said him to has

בנימין : ה׳ איז מיט אייך, אַז איר זײַט מיט אים; און אַז איר וועט
vet ir az un im mit zait ir az aich mit iz Hashem Binyamin
will you if and him with are you if you with is Hashem Binyamin

אים זוכן , וועט ער זיך לאָזן געפֿינען פֿון אייַך; אָבער אַז איר וועט אים
im vet ir az ober aich fun gefinen lozn zich er vet zuchn im
him will you if but you of be found let self he will seek him

פֿאַרלאָזן, וועט ער אייַך פֿאַרלאָזן. ג און פֿיל טעג איז ישְׂרָאֵל געווען אָן
on geven Yisroel iz teg fil un farlozen aich er vet farlozen
without was Yisroel is days many and forsake you he will forsake

דעם אמתן אלקים , און אָן אַ כהן וואָס זאָל לערנען, און אָן
on un lernen zol vos koyen a on un Elokim emesn dem
without and teach shall which kohen a without and G-d true the

Yehudah, and HaKushim fled. [12] [14:13] And Asa and HaAm that were with him pursued them as far as Gerar, and HaKushim fell, until they could not survive, for they were crushed before Hashem, and before His Machaneh. They carried off very much plunder. [13] [14:14] And they destroyed all the towns around Gerar; for the Pachad Hashem fell upon them, and they plundered all the towns, for there was exceeding much booty in them. [14] [14:15] They attacked also the ohalim of herdsmen, and carried off tzon and gemalim in abundance, and returned to Yerushalayim.

without Torah. [4] But when they in their tzoros did turn unto Hashem Elohei Yisroel, and sought Him, He was found by them. [5] And in those times there was no shalom to him that went out, nor to him that came in, but mehumot rabbot *(great turmoil)* was upon all the inhabitants of the lands. [6] And nation was destroyed of nation, and city of city, for Elohim did trouble them with every tzuris. [7] Be ye strong therefore, and let not your hands be weak, for there is sachar *(reward)* for your pe'ulah *(work)*.

[8] And when Asa heard these words, and the nevu'ah of Oded HaNavi, he took courage, and put away the shikkutzim *(abominable idols)* from kol Eretz Yehudah and Binyamin, and from the cities which he had captured from Mt Ephrayim, and renewed the Mizbe'ach Hashem, that was in front of the Ulam Hashem. [9] And he gathered all Yehudah and Binyamin, and the gerim with them from Ephrayim and Menasheh, and from Shim'on, for they fell to him from Yisroel in abundance, when they saw that Hashem Elohav was with him.

אַ תּוֹרה . [ד] אָבער אַז זיי האָבן אין זייער נויט זיך אומגעקערט צו
tsu umgekert zich noit zeyer in hobn zei az ober toyre a
to returned selves distress their in have they when but Torah a

ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, און האָבן אים געזוכט , האָט ער זיך געלאָזט
gelozt zich er hot gezucht im hobn un Yisroel Elokei Hashem
allowed self he has sought him have and Yisroel the G-d of Hashem

געפֿינען פֿון זיי . [ה] און אין יענע צייַטן איז נישט געווען קיין פֿריד פֿאַר
far frid kein geven nisht iz tsaitn yene in un zei fun gefinen
for peace any was not is times those in and them of be found

דעם אַרויסגייער און פֿאַר דעם אַרײַנגייער, וואָרעם גרויסע מהומות זײַנען
zainen mehumes groise vorem araingeyer dem far un aroisgeyer dem
are upheavals great because enterers the for and outgoers the

געווען אויף אַלע באַווינער פֿון די לענדער. [ו] און זיי זײַנען צעשלאָגן
tseshlogn zainen zei un lender di fun bavoiner ale oif geven
struck down are they and lands the of inhabitants all upon were

געווארן אַ פֿאָלק אין אַ פֿאָלק , און אַ שטאָט אין אַ שטאָט, וואָרעם
vorem shtot a on shtot a un folk a on folk a gevorn
because city a against city a and people a against people a become

אלקים האָט זיי פֿאַרטומלט מיט אַלערלײ צרות . [ז] אָבער
ober tsores alerlei mit fartumlt zei hot Elokim
however troubles all kinds of with caused confusion them has G-d

איר זײַט שטאַרק, און זאָלן נישט אָפּגעשלאַפּט ווערן אײַערע הענט , וואָרעם
vorem hent aiere vern opgeshlaft nisht zoln un shtark zait ir
for hands your become be slack not shall and strong be you

אַ שׂכר איז דאָ פֿאַר אײַער טוונג .
tuung aier far do iz sachar a
work your for here is reward a

[ח] און ווי אָסאָ האָט געהערט די דאָזיקע ווערטער און די נבֿואה פֿון
fun nevue di un verter dozike di gehert hot Asa vi un
of oracle the and words these the heard has Asa when and

עוֹדֵד הנָּבִיא , האָט ער זיך געשטאַרקט , און האָט אָפּגעשאַפֿט
opgeshaft hot un geshtarkt zich er hot novi dem Oded
remove did and strengthened self he has prophet the Oded

די אומווערדיקייטן פֿון גאַנצן לאַנד יהוּדה און בנימין ,
Binyamin un Yehudah land gantsn fun umverdikeitn di
Binyamin and Yehudah land of all the from abominable practices the

און פֿון די שטעט וואָס ער האָט באַצוווּנגען פֿון בארג אפרים ;
Efrayim barg fun batsvungen hot er vos shtet di fun un
Ephrayim mount from captured has he that cities the from and

און ער האָט באַנײַט דעם מזבח פֿון ה וואָס פֿאַר דעם
dem far vos Hashem fun mizbeyech dem banait hot er un
the before that was Hashem of altar the renewed has he and

פֿאָדערהויז פֿון ה . [ט] און ער האָט איַינגעזאַמלט גאַנץ יהוּדה און
un Yehudah gants aingezamlt hot er un Hashem fun foderhoiz
and Yehudah all gathered has he and Hashem of porch

בנימין און די וואָס האָבן זיך אויפֿגעהאַלטן בײַ זיי
zei bai oifgehaltn zich hobn vos di un Binyamin
them with temporarily stayed selves have who the ones and Binyamin

פֿון אפרים און מנשה , און פֿון שמעון ; וואָרעם אַ סך זײַנען
zainen sach a vorem Shimeon fun un Menasheh un Efrayim fun
are lot a for Shim'on from and Menasheh and Ephrayim from

צוגעפֿאַלן צו אים פֿון יִשְׂרָאֵל, ווען זיי האָבן גענומען אַז ה
Hashem az gezen hobn zei ven Yisroel fun im tsu tsugefaln
Hashem that seen have they when Yisroel from him to fallen in with

[10] So they gathered themselves together at Yerushalayim in the chodesh hashelishi, in the fifteenth year of the reign of Asa. [11] And they offered unto Hashem on that day, of the plunder which they had brought back, 700 bakar and 7,000 tzon. [12] And they entered into the Brit to seek Hashem Elohei Avoteihem with all their lev and with all their nefesh;

זײַן ג-ט איז מיט אים. י און זיי האָבן זיך איינגעזאַמלט אין ירושָלַיִם
zain G-t iz mit im. un zei hobn zich aingezamlt in Yerushalayim
his G-d is with him. and they did selves gathered in Yerushalayim

אין דריטן חודש, אין פֿופֿצנטן יאָר פֿון אָסאָס מלוכה. יא און
in dritn choidesh, in fuftsntn yor fun Asas meluche. un
in third month, in fifteenth year of Asa's kingdom. and

זיי האָבן געשלאַכט צו ה׳ אין יענעם טאָג, פֿון דעם רויב
zei hobn geshlacht tsu Hashem in yenem tog, fun dem roib
they have sacrificed to Hashem in that day, from the plunder

וואָס זיי האָבן געבראַכט, זיבן הונדערט רינדער, און זיבן טויזנט
vos zei hobn gebracht, zibn hundert rinder, un zibn toiznt
that they have brought, seven hundred cattle, and seven thousand

שאָף. יב און זיי זײַנען אַרײַן אין אַ ברית צו זוכן ה׳ דעם
shof. yv un zei zainen arain in a bris tsu zuchn Hashem dem
sheep. and they are entered in a covenant to seek Hashem the

ג-ט פֿון זייערע עלטערן מיט זייער גאַנצן האַרצן און מיט זייער גאַנצער
G-t fun zeyere eltern mit zeyer hartsn un mit zeyer gantser
G-d of their fathers with their heart and with their whole

זעל;
zel
soul

[13] That whosoever would not seek Hashem Elohei Yisroel should be put to death, whether katan or gadol, whether ish or isha. [14] And they swore unto Hashem with a kol gadol, and with teruah, and with trumpets, and with shoferot. [15] And all Yehudah rejoiced at the shevu'ah, for they had sworn with all their lev, and sought Him with their whole ratzon; and He was found by them; and Hashem gave them rest all around.

יג און אַז איטלעכער וואָס וועט נישט זוכן ה׳ אלוקי ישׂרָאֵל,
yg un az itlecher vos vet nisht zuchn Hashem Elokei Yisroel,
and that each who will not seek Hashem the G-d of Yisroel,

זאָל געטייט ווערן, סײַ קליין סײַ גרויס, סײַ אַ
zol geteit vern, sai klein sai grois, sai a
shall caused to die become, whether small whether great whether a

מאַן סײַ אַ פֿרוי. יד און זיי האָבן געשוואָרן צו ה׳
man sai a froi. yd un zei hobn geshvorn tsu Hashem
man whether a woman. and they have sworn an oath to Hashem

אויף אַ הויכן קול, און מיט שאַלונג, און מיט טרומייטן, און מיט
oif a hoichn kol, un mit shalung, un mit trumeitn, un mit
with a loud voice, and with shouting, and with trumpets, and with

שופֿרות. טו און גאַנץ יהודה האָבן זיך געפֿרייט מיט דער שבֿועה;
shofres. tv un gants Yehudah hobn zich gefreit mit der shvue;
shofars. and all Yehudah have selves rejoiced with the oath;

וואָרעם מיט זייער גאַנצן האַרצן האָבן זיי געשוואָרן, און מיט
vorem mit zeyer hartsn gantsn hobn zei geshvorn, un mit
for with their whole heart have they sworn an oath, and with

זייער גאַנצן רצון האָבן זיי אים געזוכט; און ער האָט זיך געלאָזט
zeyer gantsn ratzon hobn zei im gezucht; un er hot zich gelozt
their whole ratzon have they sought him; and he has let self

געפֿינען פֿון זיי, און ה׳ האָט זיי באַרוט פֿון רונד
gefinen fun zei, un Hashem hot zei barut fun rund
be found of them, and Hashem has given them rest from round

אַרום.
arum
around

[16] And also concerning Ma'achah em Asa HaMelech, he deposed her from being gevirah, because she had

טז און אויך מַעֲכָה די מוטער פֿון דעם מלך אָסאָן האָט ער
tz un oich Maachah di muter fun dem melech Asaen hot er
and also Ma'achah the mother of the king Asa has he

אָפּגעטאָן זײַן אַ הערנטע, ווײַל זי האָט געמאַכט
opgeton zain a harnte, vail zi hot gemacht
removed his from a position of power, because she has made

made to Asherah a mifletzet *(idol)*, and Asa cut down her mifletzet *(idol)*, and ground it up, and burned it at the Wadi Kidron. 17 But the high places were not removed from Yisroel; nevertheless the levav Asa was shalem all his days.

18 And he brought into the Beis HaElohim the things that Aviv had dedicated as kodesh, and that he himself had dedicated as kodesh, kesef, and zahav, and kelim.

19 And there was no more milchamah unto the five and thirtieth year of the reign of Asa.

16 In the six and thirtieth year Malchut Asa *(of the reign of Asa)* Ba'asha Melech Yisroel went up against Yehudah, and fortified Ramah, to the intent that he might let none go out or come in to the territory of Asa Melech Yehudah.

2 Then Asa brought out kesef and zahav out of the otzarot of the Beis Hashem and of the Bais HaMelech,

אַ פַֿאַרזעענישׂ צו דער אַשֵּׁרָה . און אָסָא האָט אָפּגעהאַקט
opgehakt hot Asa un Asherah der tsu farzeenish a
cut down has Asa and Asherah the to abominable image a

איר פַֿאַרזעענישׂ , און צעמאָלן , און פַֿאַרברענט
farbrent un tsemoln un farzeenish ir
burned up and ground to powder and abominable image her

ביים טײַך קדרון . יז אָבער די בָּמות זײַנען נישט אָפּגעטאָן
opgeton nisht zainen bamot di ober Kidron taich baim
removed not are high places the but Kidron river by the

געווען פֿון יִשְׂרָאֵל; נאָר אָסָא האַרץ איז געווען גאַנץ אַלע זײַנע
zaine ale gants geven iz harts Asas nor Yisroel fun gevorn
his all wholly was is heart Asa's but Yisroel from become

טעג .
teg
days

יח און ער האָט געבראַכט די געהיילִיקטע זאַכן פֿון
fun zachn geheilikte di gebracht hot er un
of things holy the brought has he and

זײַן פֿאָטער, און זײַנע אייגענע געהיילִיקטע זאַכן ,
zachn geheilikte eigene zaine un foter zain
things holy own his and father his

אין הויז פֿון אלקים , זילבער און גאָלד, און
un gold un zilber Elokim fun hoiz in
and gold and silver G-d of the house into

כֵּלים .
keilim
vessels

יט און קיין מלחמה איז מער נישט געווען
geven nisht mer iz milchome kein un
was not more there war any and

ביז דעם פֿינף און דרײַסיקסטן יאָר פֿון אָסָא
Asas fun yor draisikstn un finf dem biz
Asa's of year thirtieth and five the until

מלוכה .
meluche
kingdom

טז אין זעקס און דרײַסיקסטן יאָר פֿון אָסָא מלוכה , איז בַּעְשָׁא
Baasha iz meluche Asas fun yor draisikstn un zeks in
Ba'asha is kingdom Asa's of year thirtieth and six in

דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל אַרויפֿגעגאַנגען אויף יהודה , און ער
er un Yehudah oif aroifgegangen Yisroel fun melech der
he and Yehudah against gone up Yisroel of king the

האָט אַרומגעבויט רָמָה , כְּדי נישט צו דערלאָזן אַן אַרויסגייער און
un aroisgeyer an derlozn tsu nisht kedei Ramah arumgeboit hot
and outgoer an permit to not in order to Ramah built up has

אַן אַרײַנגייער צו אָסָא דעם מלך פֿון יהודה .
Yehudah fun melech dem Asa tsu araingeyer an
Yehudah of king the Asa to enterer an

ב האָט אָסָא אַרויסגענומען זילבער און גאָלד פֿון די אוֹצרות
oitseres di fun gold un zilber aroisgenumen Asa hot
treasures the from gold and silver taken out Asa has

פֿון הס הויז און דעם מלכס הויז , און אַוועקגעשיקט צו
tsu avekgeshikt un hoiz melechs dem un hoiz Hashems fun
to sent off and house king's the and house Hashem's of

and sent to Ben-Hadad Melech Aram *(Syria)*, the one ruling in Damascus, saying,
[3] There is a brit between me and thee, as there was between Avi and Avicha. Hinei, I have sent thee kesef and zahav; come, break thy brit with Ba'asha Melech Yisroel, that he may withdraw from me.
[4] And Ben-Hadad paid heed unto HaMelech Asa, and sent the officers of his forces against the cities of Yisroel, and they struck down Iyon, and Dan, and Abel-Mayim, and all the storage cities of Naphtali.

בֶּן-הֲדַד דעם מלך פֿון אֲרָם , וואָס איז געזעסן אין דַּרְמֶשֶׂק , אַזוי
azoi Darmesek in gezesn iz vos Aram fun melech dem Ben-Hadad
so Damascus in settled is who Aram of king the Ben-Hadad

צו זאָגן: [ג] אַ ברית איז צווישן מיר און צווישן דיר , און
un dir tsvishn un mir tsvishn iz bris a zogn tsu
and you(SG) between and me between is covenant a say to

צווישן מײַן פֿאָטער און צווישן דײַן פֿאָטער; אָט שיק איך
ich shik ot foter dain tsvishn un foter main tsvishn
I send behold father your between and father my between

דיר זילבער און גאָלד; גיי פֿאַרשטער דײַן ברית מיט בַּעְשָׁא
Baasha mit bris dain farshter gei gold un zilber dir
Ba'asha with covenant your break go gold and silver you(SG)

דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, כּדי ער זאָל אָפּציִען פֿון מיר.
mir fun optsien zol er kedei Yisroel fun melech dem
me from withdraw shall he so that Yisroel of king the

[ד] האָט בֶּן-הֲדַד צוגעהערט צו דעם מלך אָסָא, און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un Asa melech dem tsu tsugehert Ben-Hadad hot
sent has he and Asa king the to paid heed Ben-Hadad has

זײַנע חיל-לידער אויף די שטעט פֿון יִשְׂרָאֵל, און זיי האָבן
hobn zei un Yisroel fun shtet di oif cheil-lider zaine
have they and Yisroel of cities the against army commander his

געשלאָגן עִיּוֹן , און דָּן , און אָבֵל-מַיִם , און אַלע שפּײַכלערשטעט פֿון
fun shpaichlershtet ale un Avel-Mayim un Dan un Iyon geshlogn
of granary towns all and Abel-Mayim and Dan and Iyon struck

נַפְתָּלִי .
Naftali
Naphtali

[5] And it came to pass, when Ba'asha heard it, that he left off building of Ramah, and let his work cease. [6] Then Asa HaMelech took all Yehudah, and they carried away the stones of Ramah, and the timber thereof, wherewith Ba'asha was building; and he built therewith Geva and Mitzpah.

[ה] און עס איז געווען, ווי בַּעְשָׁא האָט דערהערט, אַזוי האָט ער
er hot azoi derhert hot Baasha vi geven iz es un
he has so heard has Ba'asha as was is it and

אויפֿגעהערט אַרומבויען רָמָה , און האָט אָפּגעשטעלט זײַן אַרבעט.
arbet zain opgeshtelt hot un Ramah arumboien oifgehert
work his stopped has and Ramah building around ceased

[ו] און דער מלך אָסָא האָט געמאַכט גאַנץ יהוּדה , און זיי האָבן
hobn zei un Yehudah gants genumen hot Asa melech der un
have they and Yehudah all taken has Asa king the and

אַוועקגעטראָגן די שטיינער פֿון רָמָה , און אירע האָלצער , מיט וואָס
vos mit holtsn ire un Ramah fun shteiner di avekgetrogen
which with timbers its and Ramah of stones the carried away

בַּעְשָׁא האָט געבויט. און ער האָט מיט זיי אַרומגעבויט גֶּבַע און
un Geva arumgeboit zei mit hot er un geboit hot Baasha
and Geva built up them with has he and built has Ba'asha

מִצְפָּה .
Mitspah
Mitzpah

[7] And at that time Chanani HaRo'eh came to Asa Melech Yehudah, and said unto him, Because thou hast relied on Melech Aram, and

[ז] און אין יענער צײַט איז געקומען חֲנָנִי דער זעער צו אָסָא דעם מלך
melech dem Asa tsu seer der Chanani gekumen iz tsait yener in un
king the Asa to seer the Chanani come is time that in and

פֿון יהוּדה , און האָט צו אים געזאָגט: ווײַל דו האָסט זיך אָנגעלענט
ongelent zich host du vail gezogt im tsu hot un Yehudah fun
leaned self have you because said him to has and Yehudah of

אויף דעם מלך פֿון אֲרָם , און האָסט זיך נישט אָנגעלענט אויף ה
Hashem oif ongelent nisht zich host un Aram fun melech dem oif
Hashem on leaned not self have and Aram of king the on

not relied on Hashem Eloheicha, therefore is the army of Melech Aram escaped out of thine yad. [8] Were not the Kushim and the Luvim a huge army, with very many chariots and parashim? Yet, because thou didst rely on Hashem, He delivered them into thine yad. [9] For the eyes of Hashem run to and fro kol HaAretz, to strengthen them whose lev is shalem *(wholehearted)* toward Him. Herein thou hast done foolishly; therefore from henceforth thou shalt have milchamot.

[10] Then Asa was wroth with the ro'eh, put him in a prison house; for he was in a rage with him because of this thing. And Asa oppressed some of HaAm at the same time.

[11] And, hinei, the acts of Asa, harishonim and ha'acharonim, see, they are written in the Sefer HaMelachim Yehudah and Yisroel.

[12] And Asa in the thirty and ninth year of his malchut *(reign)* became diseased in his raglayim, until his disease was exceedingly great. Yet even in his disease he sought not

דיין ג-ט, דערום איז דער חיל פון דעם מלך פון אַרָם אַנטרונען
antrunen Aram fun melech dem fun cheil der iz derum G-t dain
escaped Aram of king the of army the is therefore G-d your

געווארן פון דיין האַנט. ח זיינען נישט די כּושים און די לוּבים גרויסער
a geven Luvim di un Kushim di nisht zainen hant dain fun gevorn
a were Luvim the and Kushim the not are hand your from become

חיל מיט רייטווגן און מיט רייטער זייער פיל? אָבער אַז
az ober fil zeyer raiter mit un raitvegn mit cheil groiser
when but many very charioteers with and chariots with army great

דו האָסט זיך אָנגעלענט אויף ה', האָט ער זיי געגעבן אין דיין
dain in gegebn zei er hot Hashem oif ongelent zich host du
your into given them he has Hashem on leaned self have you

האַנט. ט וואָרעם די אויגן פון ה' וואַנדערן אום איבער דער גאַנצער
gantser der iber um vandern Hashem fun oign di vorem hant
whole the over about go Hashem of eyes the for hand

ערד, זיך צו שטאַרקן פַּאַר די וואָס זייער האַרץ איז אים גאַנץ.
gants im iz harts zeyer vos di far shtarkn tsu zich erd
wholly him is heart their who the ones for strengthen to self earth

דו ביסט נאַריש געווען אין דעם, וואָרעם פון אַצונד אָן וועלן בייַ דיר
dir bai veln on atsund fun vorem dem in geven narish bist du
you(SG) with will on now from because this in been foolish are you

זיין מלחמות.
milchomes zain
wars be

י האָט אָסאָ געצערנט אויף דעם זעער, און ער האָט אים אַריינגעזעצט
araingezetst im hot er un zeer dem oif getsernt Asa hot
confine him has he and seer the at been angry Asa has

אין תּפֿיסה; ווייל ער איז געווען אין כּעס אויף אים . און דערפַאַר
un derfar im oif kaas in geven iz er vail tefish in
and because of this him with anger in was is he because prison in

אָסאָ האָט געדריקט טייל פון דעם פֿאָלק אין יענער צייַט.
tsait yener in folk dem fun teil gedrikt hot Asa
time that in people the of part oppressed has Asa

יא און אָט די זאַכן וועגן אָסאָן, די ערשטע אַזוי ווי די
di vi azoi ershte di Asaen vegen zachn di ot un
the as so first the Asa concerning matters the behold and

לעצטע, זיי זיינען באַשריבן אין בוך פון די מלכים פון יהוּדה
Yehudah fun mlochim di fun buch in bashribn zainen zei letste
Yehudah of kings the of book in the written are they last

און יִשְׂרָאֵל.
Yisroel un
Yisroel and

יב און אָסאָ איז קראַנק געווארן אויף זיין פֿיס אין יאָר
nain in fis zaine oif gevorn krank iz Asa un
nine in feet his in become ill is Asa and

דרייסיקסטן יאָר פון זיין מלוכה; זיין קראַנקשאַפֿט
krankshaft zain meluche zain fun yor draisikstn un
illness his kingdom his of year thirtieth and

איז געווען זייער שטאַרק; אָבער אַפֿילו אין זיין קראַנקשאַפֿט
krankshaft zain in afile ober shtark zeyer geven iz
illness his in even but severe very was is

Hashem, but only the rofe'im.

הָאָ֣ט ער֮ נישט געפֿרעגט ביַ֣י ה֒ ניַיערט ביַ֣י די֮
di bai naiert Hashem bai gefregt nisht er hot
the of but Hashem of inquired not he has

דאָקטערס.
dokters
doctors

[13] And Asa slept with his Avotav, and died in the one and fortieth year of his reign. [14] And they buried him in his own kever *(sepulchre, burial cave)*, which he had cut for himself in Ir Dovid, and laid him on a mishkav *(bed)* which was filled with sweet spices and perfumes prepared by the apothecaries art; and they burned for him a very large serefah gedolah *(great fire, pyre)*.

יג און אָסאָ האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און איז געשטאָרבן
geshtorbn iz un eltern zaine mit geleigt zich hot Asa un
died is and fathers his with lain down self has Asa and

אין איין און פֿערציקסטן יאָר פֿון זיַין מלוכה . יד און מע האָט
hot me un meluche zain fun yor fertsikstn un ein in
has one and kingdom his of year fortieth and one in

אים באַגראָבן אין זיַין קבֿר וואָס ער האָט זיך געלאָזט גראָבן אין
in grobn gelozt zich hot er vos keyver zain in bagrobn im
in dig let self had he that tomb his in buried him

דָּוִדס-שטאָט, און מע האָט אים אַריַינגעלייגט אין אַ געלעגער וואָס
vos geleger a in araingeleigt im hot me un Dovids-Shtot
which bed a in put in him has one and Ir Dovid

מע האָט אָנגעפֿילט מיט געווירצן און פֿארשידענע מינים, צובאַרייט
tsubareit minim fershidene un gevirtsn mit ongefilt hot me
prepared kinds various and spices with filled has one

דורך בשׂמים-מאַכערײַ, און מע האָט פֿאַרברענט נאָך אים אַ גרויסע
groise a im noch farbrent hot me un b'somaim-macherai durch
great a him after burned up has one and spice-making by

פֿאַרברענונג ביז גאָר.
gor biz farbrenung
completely unto burning

17 And Yehoshaphat bno reigned in his place, and strengthened himself against Yisroel. [2] And he placed troops in all the fortified cities of Yehudah, and set netzivim *(garrisons)* in Eretz Yehudah, and in the towns of Ephrayim, which Asa Aviv had captured. [3] And Hashem was with Yehoshaphat, because he walked in the darkhei Dovid Aviv harishonim, and sought not unto Ba'alim; [4] But sought Hashem Elohei Aviv, and walked in His mitzvot, and not after the ma'asei Yisroel. [5] Therefore Hashem established

יז און יהוֹשָׁפָט זיַין זון איז געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט, און
un ort zain oif melech gevorn iz zun zain Yehoshafat un
and place his in king become is son his Yehoshaphat and

האָט זיך באַפֿעסטיקט אַקעגן יִשְׂרָאֵל. ב און ער האָט געשטעלט
geshtelt hot er un Yisroel akegn bafestikt zich hot
stood has he and Yisroel against strengthened self has

חיל אין אַלע באַפֿעסטיקטע שטעט פֿון יהוּדה, און געשטעלט וואַכן
vachn geshtelt un Yehudah fun shtet bafestikte ale in cheil
garrisons stood and Yehudah of cities fortified all in an army

אין לאַנד יהוּדה, און אין די שטעט פֿון אפֿרים וואָס זיַין פֿאָטער
foter zain vos Efrayim fun shtet di in un Yehudah land in
father his that Ephrayim of towns the in and of Yehudah the land in

אָסאָ האָט באַצוווּנגען. ג און ה איז געווען מיט יהוֹשָׁפָטן, וואָרעם
vorem Yehoshafaten mit geven iz Hashem un batsvungen hot Asa
because Yehoshaphat with was is Hashem and captured had Asa

ער איז געגאַנגען אין די פֿרִיערדיקע וועגן פֿון זיַין פֿאָטער דָּוִדן, און ער
er un Dovidn foter zain fun vegen frierdike di in gegangen iz er
he and Dovid father his of ways former the in gone is he

האָט נישט געזוכט די בַּעַל-געטער. ד נאָר דעם ג-ט פֿון זיַין פֿאָטער האָט ער
er hot foter zain fun G-t dem nor Baal-geter di gezucht nisht hot
he has father his of G-d the but Ba'al g-ds the sought not has

געזוכט, און אין זיַינע געבאָט איז ער געגאַנגען, און נישט אַזוי ווי
vi azoi nisht un gegangen er iz gebot zaine in un gezucht
as so not and gone he is commandments his in and sought

די מעשׂים פֿון יִשְׂרָאֵל. ה און ה האָט באַפֿעסטיקט די מלוכה אין
in meluche di bafestikt hot Hashem un Yisroel fun meisim di
in kingdom the established has Hashem and Yisroel of deeds the

זַיִן הַאַנט, און גַאנץ יהוּדה הָאָט געגעבן מַתָּנות יְהוֹשָׁפָט , און ער
zain hant un gants Yehudah hot gegebn matonus Yehoshafaten un er
his hand and all Yehudah has given gifts Yehoshaphat and he

הָאָט געהַאט פִּיל עוֹשר און כָּבוֹד . ו און זַיִן הַאַרץ איז געווען גָעהויבן אין
hot gehat fil oysher un koved . un zain harts iz geven gehoibn in
has had much wealth and honor and his heart was lifted up in

די וועגן פוֹן ה ; דערצו נאָך הָאָט ער אָפּגעטאָן בָּמות
di vegen fun Hashem ; dertsu noch hot er opgeton bamot
the ways of Hashem from the removed he has beside in addition high places

און די געצנבייַמער פוֹן יהוּדה .
un di getsnbeimer fun Yehudah .
and the Asherah from Yehudah

ז און אין דריטן יאָר פוֹן זַיִן מלוכה הָאָט ער געשיקט זַיינע
7 un in dritn yor fun zain meluche hot er geshikt zaine
and in the third year of his reign he has sent his

שָׂרים : בן-חַיִל , און עוֹבַדְיָהוּ , און זכַרְיָהוּ , און נתַנְאֵל , און
sarim : Ben-Chayil , un Ovadyahu , un Zecharyahu , un Netaneil , un
officials and Ben-Chayil and Ovadyah and Zecharyah and Netanel and

מִיכָיְהוּ , צו לערנען די שטעט פוֹן יהוּדה . ח און מיט זיי זַיינען
Michayahu tsu lernen di shtet fun Yehudah . 8 un mit zei zainen
Mikhay'hu to teach the cities of Yehudah and with them are

געווען די לְוִיים שמַעְיָהוּ , און נתַנְיָהוּ , און זבַדְיָהוּ , און
geven di Leviim Shemayahu un Netanyah un Zevadyahu un
the Levi'im were Shema'yahu and Netanyahu and Zevadyahu and

עַשָׂהאֵל, און שמִירָמוֹת , און יְהוֹנָתָן , און אֲדוֹנִיָהוּ , און טוֹבִיָהוּ ,
Asahel un Shemiramot un Yehonatan un Adoniyah un Toviyahu
Asahel and Shemiramot and Yehonatan and Adoniyahu and Toviyahu

, יְהוֹרָם און אֱלִישָׁמָע ; און מיט זיי , לְוִיים די אַדוֹנִיָה טוֹב און
un Tov Adoniyah , Yehoram un Elishama ; un mit zei , Leviim di
and Tov Adoniyah Yehoram and Elishama and them with and Levi'im the

די כֹּהנים . ט און זיי האָבן געלערנט אין יְהוּדה , און מיט זיי איז
koyanim di . 9 un zei hobn gelernt in Yehudah , un mit zei iz
kohanim the and they have taught in Yehudah and them with is

געווען דאָס בוך פוֹן הַס תּוֹרה ; און זיי זַיינען אַרומגעגאַנגען אין
geven dos buch fun Hashems toyre ; un zei zainen arumgegangen in
was the book of Hashem's Torah and they are gone around in

אַלע שטעט פוֹן יהוּדה , און האָבן געלערנט צווישן דעם פָּאָלק .
ale shtet fun Yehudah , un hobn gelernt tsvishn dem folk .
all cities of Yehudah and have taught among the people

י און אַ פַּחד פוֹן ה איז געווען אויף אַלע מלוכות פוֹן די
10 un a pachad fun Hashem iz geven oif ale meluchut fun di
and a terror from Hashem is was on all kingdoms of the

לענדער וואָס אַרום יהוּדה , און זיי האָבן נישט מלחמה געהאַלטן
lender vos arum Yehudah , un zei hobn nisht milchome gehaltn
lands that around Yehudah and they have not war waged

יא מיט יְהוֹשָׁפָט . און פוֹן די פְּלִשתִּים האָט מען געבראַכט
11 mit Yehoshafaten . un fun di Pelishtim hot men gebracht
with Yehoshaphat and from the Pelishtim has one brought

יְהוֹשָׁפָט , מתָּנות , און זילבער אַ לאָדונג; אויך די אַראַבער האָבן
Yehoshafaten matonus , un zilber a ladung ; oich di araber hobn
Yehoshaphat gifts and silver a load also the Arab have

the Mamlachah in his yad; and all Yehudah brought to Yehoshaphat minchah; and he had osher and kavod in abundance. 6 And his lev was elevated in the darkhei Hashem; moreover he removed the high places and Asherim from Yehudah.

7 Also in the third year of his reign he sent his sarim *(officials)*, even Ben-Chayil, and Ovadyah, and Zecharyah, and Netanel, and Mikhay'hu, to teach in the cities of Yehudah. 8 And with them he sent Levi'im, even Shema'yahu, and Netanyahu, and Zevadyahu, and Asahel, and Shemiramot, and Yehonatan, and Adoniyahu, and Toviyahu, and Tov Adoniyah, Levi'im; and with them Elishama and Yehoram, Kohanim. 9 And they taught in Yehudah, and had with them the Sefer Torat Hashem, and went about throughout all the cities of Yehudah, and taught HaAm.

10 And the Pachad Hashem fell upon all the kingdoms of the lands that were surrounding Yehudah, so that they made no war against Yehoshaphat. 11 Also some of the Pelishtim *(Philistines)* brought Yehoshaphat minchah, and kesef massa

(tribute); and the Arabs brought him tzon, seven thousand seven hundred rams, and seven thousand seven hundred goats. 12 And Yehoshaphat grew great exceedingly; and he built in Yehudah fortresses and storage cities. 13 And he had melachah rabbah in the cities of Yehudah; and the anshei milchamah, gibborei chayil were in Yerushalayim.

14 And these are the pekuddah *(enrollment numbers)* of them according to the Bais Avoteihem: of Yehudah, the sarei alafim; Adnah HaSar, and with him gibborei chayil three hundred elef. 15 And next to him was Yehochanan HaSar, and with him two hundred and fourscore elef. 16 And next to him was Amasyah ben Zichri, who volunteered unto Hashem, and with him two hundred elef gibbor chayil. 17 And from Binyamin, Elyada a gibbor chayil, and with him armed men with keshet and mogen two hundred elef. 18 And next to him was Yehozavad, and with him a hundred and fourscore elef battle-ready. 19 These waited on HaMelech, beside those whom HaMelech put in the fortified cities throughout all Yehudah.

אים געבראַכט שאָף׃ זיבן טויזנט און זיבן הונדערט ווידערס, און
un viders hundert zibn un toiznt zibn shof gebracht im
and rams hundred seven and thousand seven sheep brought him

זיבן טויזנט און זיבן הונדערט בעק . יב און יהוֹשָׁפָט
Yehoshafat un bek hundert zibn un toiznt zibn
Yehoshaphat and male goats hundred seven and thousand seven

איז געוואָרן אַלץ גרעסער, ביז גאָר הויך ; און ער
er un hoich gor biz greser alts gevorn iz
he and high completely unto greater more and more become is

האָט געבויט אין יהוּדה פּאַלאַצן און שפּייכלערשטעט. יג און אַ גרויסע
groise a un shpaichlershtet un palatsn Yehudah in geboit hot
great a and granary towns and palaces Yehudah in built has

ווירטשאַפֿט האָט ער געהאַט אין די שטעט פֿון יהוּדה ; און
un Yehudah fun shtet di in gehat er hot virtshaft
and Yehudah of cities the in had he has administration

מלחמה-לײַט , העלדישע גיבּוֹרים , אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in giborim heldishe milchome-lait
Yerushalayim in warriors heroic war people

יד און דאָס איז געווען זייער ציילונג לויט זייערע
zeyere loit tseilung zeyer geven iz dos un
their according to census their was is this and

פֿאָטערהײַזער : פֿון יהוּדה , הויפּטלײַט פֿון טויזנט : עַדנָה דער
der Adnah toiznt fun hoiptlait Yehudah fun foterhaizer
the Adnah thousand of chief people Yehudah of father's household

הויפּטמאַן, און מיט אים העלדישע גיבּוֹרים דריי הונדערט טויזנט ;
toiznt hundert drai giborim heldishe im mit un hoiptman
thousand hundred three warriors heroic him with and head man

טו און לעבן אים: יהוֹחָנָן דער הויפּטמאַן, און מיט אים צוויי
tsvei im mit un hoiptman der Yehochanan im lebn un
two him with and head man the Yehochanan him next to and

הונדערט און אַכציק טויזנט ; טז און לעבן אים: עַמַסיָה דער זון פֿון
fun zun der Amasyah im lebn un toiznt achtsik un hundert
of son the Amasyah him next to and thousand eighty and hundred

זכרין , וואָס האָט זיך פֿרײַוויליק אָנגעבאָטן פֿאַר ה , און מיט
mit un Hashem far ongebotn fraivilik zich hot vos Zichrien
with and Hashem for offered voluntarily self has who Zichri

אים צוויי הונדערט טויזנט העלדישע גיבּוֹרים . יז און פֿון בנימין : אַ
a Binyamin fun un giborim heldishe toiznt hundert tsvei im
a Binyamin from and warriors heroic thousand hundred two him

העלדישער גיבור , אֶלְיָדָע און מיט אים באַוואָפֿנטע מיט בויגנס און
un boigns mit bavofnte im mit un Elyada gibor heldisher
and bows with armed him with and Elyada warrior hero

שילדן , צוויי הונדערט טויזנט ; יח און לעבן אים: יהוֹזָבָד , און
un Yehozavad im lebn un toiznt hundert tsvei shildn
and Yehozavad him next to and thousand hundred two shields

מיט אים הונדערט און אַכציק טויזנט געוואָפֿנטע צום קריג . יט דאָס
dos krig tsum gevofnte toiznt achtsik un hundert im mit
these battle for armed thousand eighty and hundred him with

זיינען די וואָס האָבן באַדינט מלך , אַחוץ וואָס דער
der vos achuts melech dem badint hobn vos di zainen
the what aside from king the served have who the ones are

מלך האָט געשטעלט אין די פֿעסטונגשטעט אין גאַנץ יהוּדה .
Yehudah gants in festungshtet di in geshtelt hot melech
Yehudah all in fortified cities the in stood had king

18 Now Yehoshaphat had osher and kavod in abundance, and allied himself with Ach'av. [2] And l'ketz shanim he went down to Ach'av in Shomron. And Ach'av killed tzon and bakar for him in abundance, and for HaAm that he had with him, and persuaded him to go up with him to Ramot Gil'ad. [3] And Ach'av Melech Yisroel said unto Yehoshaphat Melech Yehudah, Wilt thou go with me to Ramot Gil'ad? And he answered him, I am as thou art, and my people as thy people; and we will be with thee in the milchamah.

[4] And Yehoshaphat said unto the Melech Yisroel, Inquire, now at the Devar Hashem today. [5] Therefore the Melech Yisroel gathered together of nevi'im four hundred men, and said unto them, Shall we go to war against Ramot Gil'ad, or shall I forbear? And they said, Go up; for HaElohim will deliver it into the yad HaMelech.

[6] But Yehoshaphat said, Is there not here a navi of Hashem, that we might inquire of him? [7] And the Melech

יח אוֹן יְהוֹשָׁפָט הָאָט גֶעהַאט פִֿיל עוֹשֶׁר אוּן כָּבּוֹד ; אוּן עָר
er un koved un oysher fil gehat hot Yehoshafat un
he and honor and wealth much had has Yehoshaphat and

ב אוּן הָאָט זִיךְ מִתְחַתֵּן גֶעווּען מִיט אַחְאָבָן .
un Achavn mit geven mischatn zich hot
and Ach'av with been married child into the family self has

נאָך אַ פַֿאַרלוֹיף פֿוּן יָאָרן הָאָט עָר אַרַאָפּגֶעניידערט צוּ אַחְאָבָן קיין
kein Achavn tsu aropgenidert er hot yorn fun farloif a noch
to Ach'av to gone down he has years of course of time a after

שׁוֹמרוֹן , אוּן אַחְאָבּ הָאָט גֶעשְׁלַאכְט פַֿאַר אִים אוּן פַֿאַר דעם פַֿאָלק וואָס
vos folk dem far un im far geshlacht hot Achav un Shomron
who are people the for and him for sacrificed has Ach'av and Shomron

מִיט אִים שְׁאָף אוּן רִינדְער אַ סַך , אוּן עָר הָאָט אִים אַיינגֶעֶרעדט
aingeredt im hot er un sach a rinder un shof im mit
mistakenly accepted him has he and lot a cattle and sheep him with

ג אַרוֹיפֿצוּגיין קיין רָמוֹת-גִּלְעָד . אוּן אַחְאָבּ דער מֶלֶךְ פֿוּן יִשְׂרָאֵל
aroiftsugein Ramot-Gilad kein der Achav un Yisroel fun melech
to go up Ramot Gil'ad to the Ach'av and Yisroel of king

הָאָט גֶעזאָגְט צוּ יְהוֹשָׁפָט דעם מֶלֶךְ פֿוּן יְהוּדָה : וויילסטוּ גיין
gein vilstu Yehudah fun melech dem Yehoshafat tsu gezogt hot
go will you Yehudah of king the Yehoshaphat to said has

מִיט מִיר קיין רָמוֹת-גִּלְעָד ? הָאָט עָר גֶעזאָגְט: אַזוֹי וויִ דוּ אַזוֹי איךְ,
ich azoi du vi azoi gezogt er hot Ramot-Gilad kein mir mit
I so you as so said he has Ramot Gil'ad to me with

אוּן אַזוֹי וויִ דַיִן פַֿאָלק מַיִן , פַֿאָלק אוּן אִין אַיינעם מִיט דִיר אוֹיךְ
oif dir mit einem in un folk main folk dain vi azoi un
in you(SG) with one in and people my people your as so and

מִלְחָמָה .
milchome
war

ד אוּן יְהוֹשָׁפָט הָאָט גֶעזאָגְט צוּ דעם מֶלֶךְ פֿוּן יִשְׂרָאֵל: פְֿרַעג
freg Yisroel fun melech dem tsu gezogt hot Yehoshafat un
inquire Yisroel of king the to said has Yehoshaphat and

הַיינְט, אִיךְ בעט דִיךְ , דִּאָס וואָרט פֿוּן ה . ה הָאָט דער מֶלֶךְ
melech der hot Hashem fun vort dos dich bet ich haint
king the had Hashem of word the you(SG) entreat I today

פֿוּן יִשְׂרָאֵל אַיינגֶעזַאמלט דִי נְבִיאִים , פִֿיר הוּנדערט מַאן, אוּן עָר הָאָט
hot er un man hundert fir neviim di aingezamlt Yisroel fun
had he and men hundred four prophets the gathered Yisroel of

צוּ זיי גֶעזאָגְט: זאָלן מִיר גיין קיין רָמוֹת-גִּלְעָד אוֹיךְ מִלְחָמָה , אָדער
oder milchome oif Ramot-Gilad kein gein mir zoln gezogt zei tsu
or war for Ramot Gil'ad to go we shall said them to

זאָל איךְ אָפּשטיין? הָאָבן זיי גֶעזאָגְט: גיי אַרוֹיף, אוּן הָאלָקים וועט זי
zi vet HaElokim un aroif gei gezogt zei hobn opshtein ich zol
it will the G-d and up go said they have refrain I shall

געבן אִין דער הָאַנְט פֿוּן מֶלֶךְ .
melech fun hant der in gebn
king of the hand the in give

ו הָאָט יְהוֹשָׁפָט גֶעזאָגְט: אִיז דָּא נִישְׁטָא נאָך אַ נָבִיא פֿוּן
fun novi a noch nishto do iz gezogt Yehoshafat hot
of prophet a still there is not here is said Yehoshaphat has

ז אַז , מִיר זאָלן פַֿרַעגן בַּיי אִים? הָאָט דער מֶלֶךְ פֿוּן יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der hot im bai fregn zoln mir az Hashem
Yisroel of king the has him by ask shall we that Hashem

Yisroel said unto Yehoshaphat, There is yet ish echad *(one man)*, by whom we may inquire of Hashem, but I hate him because he never prophesied for tov about me, but always ra'ah; the same is Mikhay'hu ben Yimlach. And Yehoshaphat said, HaMelech should not say that.

[8] And the Melech Yisroel called for one of his officials, and said, Bring at once Mikhay'hu ben Yimlach.

[9] And the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah sat either of them on his kisse, clothed in their begadim, and they sat in the goren *(threshing floor)* at the petach *(entrance)* Sha'ar Shomron; and all the nevi'im prophesied before them. [10] And Tzidkiyahu ben Kena'anah had made him karnayim of barzel, and said, Thus saith Hashem, With these thou shalt gore Aram *(Syria)* until they be consumed. [11] And all the nevi'im prophesied so, saying, Go up to Ramot Gil'ad, and be victorious, for Hashem shall deliver it into the yad HaMelech.

געזאָגט צו יְהוֹשָׁפָט : פֿאַראַן נאָך איין מאַן אויף צו פֿרעגן בײַ
bai fregn tsu oif man ein noch faran Yehoshafaten tsu gezogt
by ask to onto man one still there is Yehoshaphat to said

ה דורך אים, אָבער איך האָב אים פֿײַנט, ווײַל ער זאָגט
zogt er vail faint im hob ich ober im durch Hashem
declares he because hate him have I but him through Hashem

נישט אויף מיר נבֿיאות צום גוטן, נײַערט אַלע זײַנע טעג צום
tsum teg zaine ale naiert gutn tsum nevies mir oif nisht
to the days his all but good to the prophecies me on not

שלעכטן; דאָס איז מיכָיְהוּ דער זון פֿון יִמלאָן . האָט יְהוֹשָׁפָט
Yehoshafat hot imlon fun zun der Michayah iz dos shlechtn
Yehoshaphat has Yimlach of son the Mikhay'hu is this bad

געזאָגט: זאָל דער מלך אַזוי נישט רעדן .
redn nisht azoi melech der zol gezogt
speak not so king the let said

ח האָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל צוגערופֿן אַ הויפֿדינער, און
un hoifdiner a tsugerufn Yisroel fun melech der hot
and coutier a called to Yisroel of king the has

האָט געזאָגט: ברענג אויף גיך מיכָיְהוּ דעם זון פֿון
fun zun dem Michayah gich oif breng gezogt hot
of son the Mikhay'hu quickly up bring said has

יִמלאָן .
imlon
Yimlach

ט און דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל און יְהוֹשָׁפָט דער מלך פֿון יהודה
Yehudah fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
Yehudah of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

זײַנען געזעסן איטלעכער אויף זײַן טראָן אָנגעקלײדט אין בגדי-מלכות ;
begdei-malchut in ongekleidt tron zain oif itlecher gezesn zainen
royal robes in clothed throne his on each sitting are

און זיי זײַנען געזעסן אין אַ דרעש-שײַער בײַ דעם טויערײַנגאַנג פֿון
fun toieraingang dem bai dresh-shaier a in gezesn zainen zei un
of gate entrance the by threshing floor a in sitting are they and

שומרון , און אַלע נבֿיאים האָבן נבֿיאות געזאָגט פֿאַר זיי . י און
un zei far gezogt nevies hobn neviim ale un Shomron
and them before said prophecies have prophets all and Shomron

צִדקִיָהוּ דער זון פֿון כנענהן האָט זיך געמאַכט אײַזערנע הערנער,
herner aizerne gemacht zich hot Kenaanahn fun zun der Tsidkiyah
horns iron made self had Kena'anah of son the Tzidkiyahu

און ער האָט געזאָגט: אַזוי האָט ה געזאָגט: מיט די דאָזיקע ווועסטו
vestu dozike di mit gezogt Hashem hot azoi gezogt hot er un
you will these the with said Hashem has thus said had he and

שטויסן די אַרַמים ביז זיי צו פֿאַרלעגנדן. יא און אַלע נבֿיאים האָבן
hobn neviim ale un farlendn tsu zei biz Aramim di shtoisn
have prophets all and destroy to them until Syrians the gore

נבֿיאות געזאָגט דאָס גלײַכן , אַזוי צו זאָגן: גיי אויף רָמוֹת-גִלעָד , און
un Ramot-Gilad oif gei zogn tsu azoi glaichn dos gezogt nevies
and Ramot Gil'ad on go say to so same the said prophecies

באַגליק, און ה וועט זי געבן אין דער האַנט פֿון מלך .
melech fun hant der in gebn zi vet Hashem un baglik
the king of hand the in give it will Hashem and succeed

[12] And the malach that went to call Mikhay'hu spoke to him, saying, Hinei, the divrei hanevi'im declare tov to HaMelech with peh echad *(one mouth)*; let thy word therefore, now, be like one of theirs, and speak thou tov. [13] And Mikhay'hu said, As Hashem liveth, only what Elohai saith, that will I speak.

[14] And when he was come to HaMelech, HaMelech said unto him, Michah, shall we go to war against Ramot Gil'ad, or shall I forbear? And he said, Go ye up, and be victorious, and they shall be delivered into your yad. [15] And HaMelech said to him, How many times shall I adjure thee that thou say nothing but the emes to me in the Shem of Hashem? [16] Then he said, I saw kol Yisroel scattered upon the mountains, like tzon that have no ro'eh, and Hashem said, These have no adonim *(masters)*; let them return therefore every ish to his bais in shalom.

יב און דער שליח וואָס איז געגאַנגען רופֿן מיכָיָהון , האָט
hot Michayahun rufn gegangen iz vos sheliech der un
has Mikhay'hu call gone is who messenger the and

געזעדט צו אים, אַזוי צו זאָגן: זע , די וועלטער פֿון די נבִיאים
neviim di fun verter di ze zogn tsu azoi im tsu geredt
prophets the of words the behold say to so him to spoken

זיינען ווי איין מויל גוטס אויפֿן מלך ; טָא זאָל, איך בעט
bet ich zol to melech oifn guts moil ein vi zainen
entreat I let so king on the good things mouth one as are

דיך , דיין וואָרט זיין אַזוי ווי פֿון איינעם פֿון זיי , און רעד
red un zei fun einem fun vi azoi zain vort dain dich
speak and them of one of as so be word your you(SG)

גוטס . יג האָט מיכָיָהו געזאָגט: אַזוי ווי עס לעבט ה , אַז
az Hashem lebt es vi azoi gezogt Michayah hot guts
how Hashem lives it as so said Mikhay'hu has good things

דאָס וואָס מיין ג-ט וועט זאָגן , דאָס וועל איך רעדן !
redn ich vel dos zogn vet G-t main vos dos
speak I will that say will G-d my which that

יד און ווי ער איז געקומען צום מלך , האָט דער מלך צו אים
im tsu melech der hot melech tsum gekumen iz er vi un
him to king the has king to the come is he when and

געזאָגט: מִיכָה , זאָלן מיר גיין קיין רָמוֹת-גִּלְעָד אויף מלחמה , אָדער
oder milchome oif Ramot-Gilad kein gein mir zoln Michah gezogt
or war to Ramot Gil'ad to go we shall Michoh said

זאָל איך אָפּשטיין? טו האָט ער געזאָגט: גייט אויף און באַגליקט, און זיי
zei un baglikt un oif geit gezogt er hot opshtein ich zol
they and succeed and up go said he has refrain I shall

וועלן געגעבן ווערן אין אייער האַנט. האָט דער מלך צו אים געזאָגט: ביז
biz gezogt im tsu melech der hot hant aier in vern gegebn veln
until said him to king the has hand your in be given will

ניט זאָלסט איך דיך באַשווערן , אַז דו זאָלסט מאָל ווִיפֿל
nisht zolst du az bashvern dich ich zol mol vifel
not shall you that bind by an oath you(SG) I shall times how many

רעדן צו מיר נאָר דעם אמת אין נאָמען פֿון ה ? טז האָט ער געזאָגט:
redn tsu mir nor dem emes in nomen fun Hashem hot er gezogt
speak to me but the truth in name of Hashem has he said

איך האָב געזען גאַנץ יִשְׂרָאֵל צעשפּרייט אויף די בערג , אַזוי ווי שאָף
shof vi azoi berg di oif tseshpreit Yisroel gants gezen hob ich
sheep as so mountains the upon scattered Yisroel all seen have I

וואָס האָבן ניט קיין פּאַסטוך , און ה האָט געזאָגט: אָן
a on gezogt hot Hashem un pastuch kein nisht hobn vos
a without said has Hashem and shepherd any not have which

האַר זיינען די דאָזיקע; זאָלן זיי זיך אומקערן איטלעכער צו זיין
zain tsu itlecher umkeren zich zei zoln dozike di zainen har
his to each return selves they let these the are master

הויז בשלום .
besholem hoiz
in peace house

יז הָאָט דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל געזאָגט צו יהוֹשָׁפָט : הָאָב איך
ich hob Yehoshafaten tsu gezogt Yisroel fun melech der hot
I have Yehoshaphat to said Yisroel of king the has

דיר נישט געזאָגט, ער וועט נישט נבֿיאות זאָגן אויף מיר גוטס,
guts mir oif zogn nevies nisht vet er gezogt nisht dir
good me upon say prophecies not will he said not you(SG)

נײַערט צום שלעכטן?
shlechtn tsum naiert
bad to the but rather

יח הָאָט ער געזאָגט: דערום הערט דאָס וואָרט פֿון ה : איך האָב
hob ich Hashem fun vort dos hert derum gezogt er hot
have I Hashem of word the hear therefore said he has

געזען ווי ה זיצט אויף זײַן טראָן , און דער גאַנצער חיל פֿון
fun cheil gantser der un tron zain oif zitst Hashem vi gezen
of army whole the and throne his upon sits Hashem how seen

הימל שטייט אויף זײַן רעכטער זײַט און אויף זײַן לינקער. יט און ה
Hashem un linker zain oif un zait rechter zain oif shteit himel
Hashem and left his on and side right his on stands heaven

הָאָט געזאָגט: וואָר וועט אָנרעדן אַחאָבֿ דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, ער זאָל
zol er Yisroel fun melech dem Achav onredn vet ver gezogt hot
shall he Yisroel of king the Ach'av incite will who said has

אַרויפֿגיין, און פֿאַלן אין רָמוֹת-גִּלְעָד ? הָאָט מען געזאָגט: דער זאָגט
zogt der geredt men hot Ramot-Gilad in faln un aroifgein
declares this one spoken one has Ramot Gil'ad in fall and go up

אַזוי, און דער זאָגט אַזוי. כ איז אַרויסגעגאַנגען דער גײַסט, און האָט
hot un gaist der aroisgegangen iz azoi zogt der un azoi
has and spirit the come forth is thus declares that one and thus

זיך געשטעלט פֿאַר ה , און האָט געזאָגט: איך וועל אים אָנרעדן. האָט
hot onredn im vel ich gezogt hot un Hashem far geshtelt zich
has incite him will I said has and Hashem before stood self

ה צו אים געזאָגט: מיט וואָס? כא האָט ער געזאָגט: איך וועל אַרויסגיין
aroisgein vel ich gezogt er hot vos mit gezogt im tsu Hashem
go forth will I said he has what with said him to Hashem

און וועלן פֿאַר אַ גײַסט פֿון ליגן אין מויל פֿון אַלע זײַנע נבֿיאים .
neviim zaine ale fun moil in lign fun gaist a far vern un
prophets his all of mouth in lying of spirit a for become and

האָט ה געזאָגט: וועסט אָנרעדן, און וועסט אויך אויספֿירן;
oisfirn oich vest un onredn vest gezogt Hashem hot
carry out also you(sg) will and incite you(sg) will said Hashem has

גיי אַרויס און טו אַזוי. כב און אַצונד , זע , ה האָט אַריַינגעגעבן
araingegebn hot Hashem ze atsund un azoi tu un arois gei
put has Hashem behold now and so do and forth go

אַ גײַסט פֿון ליגן אין דעם מויל פֿון די דאָזיקע נבֿיאים דײַנע, אָבער
ober daine neviim dozike di fun moil dem in lign fun gaist a
but your prophets these the of mouth the in lying of spirit a

ה האָט אָנגעזאָגט אויף דיר שלעכטס.
shlechts dir oif ongezogt hot Hashem
bad you(SG) on decreed has Hashem

17 And the Melech Yisroel said to Yehoshaphat, Did I not tell thee that he would not prophesy tov unto me, but rah?

18 Again he said, Therefore hear the Devar Hashem: I saw Hashem sitting upon His Kisse, and all Tzva HaShomayim standing on his right and on his left. 19 And Hashem said, Who shall entice Ach'av Melech Yisroel, that he may go up and fall at Ramot Gil'ad? And one spoke saying after this manner, and another saying after that manner. 20 Then there came out a ruach, and stood before Hashem, and said, I will entice him. And Hashem said unto him, How? 21 And he said, I will go out, and be a ruach sheker *(lying spirit)* in the mouth of all his nevi'im. And Hashem said, Thou shalt entice him, and thou shalt also succeed; go out, and do even so. 22 Now therefore, hinei, Hashem hath put a ruach sheker in the mouth of these thy nevi'im, and Hashem hath decreed ra'ah against thee.

כג הָאָט געגענט צדקיהו דער זון פון כנענה , און האָט
hot un Kenaanahn fun zun der Tsidkiyah genent hot
has and Kena'anah of son the Tzidkiyahu come near has

געשלאָגן מיכיהו אויפֿן באַק , און געזאָגט: אויף וואָסער וועג איז דער
der iz veg voser oif gezogt un bak oifn Michayahun geshlogn
the is way what on said and cheek on the Mikhay'hu struck

גייסט פון ה אַוועקגעגאַנגען פון מיר כדי צו רעדן מיט דיר ?
dir mit redn tsu kedei mir fun avekgegangen Hashem fun gaist
you(SG) with speak to so that me from gone away Hashem of spirit

כד הָאָט מיכיהו געזאָגט: אָט וועסטו זען אין יענעם טאָג, וועו דו
du ven tog yenem in zen vestu ot gezogt Michayah hot
you when day that in see will you(sg) behold said Michayah has

וועסט אַריינגיין אין אַ קאַמער הינטער אַ קאַמער זיך צו באַהאַלטן.
bahaltn tsu zich kamer a hinter kamer a in araingein vest
hide to self chamber a behind chamber a in enter will

כה הָאָט דער מלך פון ישׂראל געזאָגט: נעמט מיכיהו , און גיט אים
im git un Michayahun nemt gezogt Yisroel fun melech der hot
him gives and Mikhay'hu take said Yisrol of king the has

אָפּ צו אָמון דעם האַר פון דער שטאָט, און צו יואָש דעם מלכס
melechs dem Yoash tsu un shtot der fun har dem Amon tsu op
king's the Yoash to and city the of master the Amon to back

זון , כו און איר זאָלט זאָגן : אַזוי האָט געזאָגט דער מלך : טוט אַריין דעם
dem arain tut melech der gezogt hot azoi zogn zolt ir un zun
the into put king the said has so say shall you and son

דאָזיקן אין געפֿענקעניש, און שפּייזט אים מיט קאַרג ברויט און
un broit karg mit im shpaizt un gefenkenish in dozikn
and bread scarcity of with him feed and prison in this one

קאַרג וואַסער, ביז איך קער זיך אום בשלום . כז הָאָט מיכיהו
Michayah hot besholem um zich ker ich biz vaser karg
Michayah has in peace back self return I until water scarcity of

געזאָגט: אויב אומקערן וועסטו זיך אומקערן בשלום , האָט ה
Hashem hot besholem umkeren zich vestu umkeren oib gezogt
Hashem has in peace return self will you(sg) returning if said

נישט געראַדט דורך מיר. און ער האָט געזאָגט: הערט דאָס צו , איר
ir tsu dos hert gezogt hot er un mir durch geredt nisht
you to this pay heed said has he and me through spoken not

פֿעלקער אַלע.
ale felker
all peoples

כח און דער מלך פון ישׂראל און יהושפט דער מלך פון
fun melech der Yehoshafat un Yisroel fun melech der un
of king the Yehoshaphat and Yisroel of king the and

יהודה זיינען אַרויפֿגעגאַנגען קיין רָמוֹת-גִּלְעָד . כט און דער מלך
melech der un Ramot-Gilad kein aroifgegangen zainen Yehudah
king the and Ramot Gil'ad to gone up are Yehudah

פון ישׂראל האָט געזאָגט צו יהושפט : איך וועל זיך פֿאַרשטעלן,
farshteln zich vel ich Yehoshafaten tsu gezogt hot Yisroel fun
disguise self will I Yehoshaphat to said has Yisroel of

און וועל אַריינגיין אין דער מלחמה , און דו טראָג דיינע קלייַדער .
kleider daine trog du un milchome der in araingein vel un
garments your wear you and battle the in enter will and

[23] Then Tzidkiyahu ben Kena'anah came near, and struck Mikhay'hu upon the lechi *(cheek)*, and said, Which way went the Ruach Hashem from me to speak unto thee? [24] And Mikhay'hu said, Thou shalt find out on that yom when thou shalt go into cheder b'cheder *(inner chamber)* to hide thyself.

[25] Then the Melech Yisroel said, Take ye Mikhay'hu, and carry him back to Amon Sar HaIr, and to Yoash ben HaMelech, [26] And say, Thus saith HaMelech, Put this in the bais hakeleh, and feed him with only a scanty prison diet of lechem and only mayim, until I return b'shalom. [27] And Mikhay'hu said, If thou certainly return in shalom, then hath not Hashem spoken by me. And he said, Mark words, all ye people.

[28] So the Melech Yisroel and Yehoshaphat Melech Yehudah went up to Ramot Gil'ad. [29] And the Melech Yisroel said unto Yehoshaphat, I will disguise myself, and I will go to the milchamah; but put thou on thy robes. So the Melech Yisroel disguised himself;

and they went to the milchamah.

אוּן דער מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל האָט זיך פֿאַרשטעלט, אוּן זיי זיַינען
zainen zei un farshtelt zich hot Yisroel fun melech der un
are they and disguised self has Yisroel of king the and

אַרַיינגעגאַנגען אין דער מלחמה .
milchome der in araingegangen
battle the in entered

30 Now Melech Aram had commanded the commanders of the chariots that were with him, saying, Fight ye not with katon or gadol, only with the Melech Yisroel.

ל אוּן דער מלך פּוֹן אֲרָם האָט באַפֿוילן די הויפּטלײַט פּוֹן זיַינע
zaine fun hoiptlait di bafoiln hot Aram fun melech der un
his of captains the commanded had Aram of king the and

רײַטוועגן, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נישט מלחמה האַלטן מיט קליין אָדער
oder klein mit haltn milchome nisht zolt ir zogn tsu azoi raitvegn
or small with wage war not shall you say to so chariots

גרויס, נאָר מיטן מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל אַליין. לא אוּן עס איז געווען, ווי
vi geven iz es un alein Yisroel fun melech mitn nor grois
when was is it and alone Yisroel of king with the but great

31 And it came to pass, when the commanders of the chariots saw Yehoshaphat, that they said, It is the Melech Yisroel. Therefore they surrounded him to fight, but Yehoshaphat cried out, and Hashem helped him; and Elohim moved them away from him.

די הויפּטלײַט פּוֹן די רײַטוועגן האָבן געזען , אַזוי האָבן זיי
zei hobn azoi Yehoshafaten gezen hobn raitvegn di fun hoiptlait di
they have so Yehoshaphat seen have chariots the of captains the

געזאָגט: דאָס איז דער מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל. אוּן זיי האָבן אים אַרומגעריגלט
arumgeringlt im hobn zei un Yisroel fun melech der iz dos gezogt
encircled him have they and Yisroel of king the is this said

מלחמה צו האַלטן. האָט יהוֹשָׁפָט אַ געשריי געטאָן, אוּן ה האָט
hot Hashem un geton geshrei a Yehoshafat hot haltn tsu milchome
has Hashem and done cry a Yehoshaphat has wage to war

אים געהאָלפֿן, אוּן אלקים האָט זיי אָפּגעצויגן פּוֹן אים.
im fun opgetsoign zei hot Elokim un geholfn im
him from withdraw them had G-d and saved him

32 For it came to pass, that, when the commanders of the chariots perceived that it was not Melech Yisroel, they turned back from pursuing him.

לב ווָאָרעם עס איז געווען, ווי די הויפּטלײַט פּוֹן די רײַטוועגן האָבן
hobn raitvegn di fun hoiptlait di vi geven iz es vorem
have chariots the of captains the when was is it because

געזען אַז דאָס איז נישט דער מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל, אַזוי זיַינען זיי
zei zainen azoi Yisroel fun melech der nisht iz dos az gezen
they are so Yisroel of king the not is this that seen

אָפּגעטרעטן פּוֹן הינטער אים.
im hinter fun opgetretn
him behind from turned away

33 And an ish drew a keshet at random, and struck Melech Yisroel between the devakim *(joints)* of the shiryon *(armor)*; therefore he said to his chariot driver, Turn thine yad, that thou mayest take me out of the machaneh, for I am wounded.

לג אוּן אַ מאַן האָט אָנגעצויגן זיַין בויגן גלאַט אין דער וועלט, אוּן
un velt der in glat boign zain ongetsoign hot man a un
and world the in smooth bow his drawn had man a and

האָט געטראָפֿן דעם מלך פּוֹן יִשְׂרָאֵל צווישן דעם אונטערפאַנצער
unterpantser dem tsvishn Yisroel fun melech dem getrofn hot
lower armor the between Yisroel of king the struck has

אוּן צווישן דעם ברוסטשילד. האָט ער געזאָגט צו דעם טרײַבער :
traiber dem tsu gezogt er hot brustshild dem tsvishn un
charioteer the to said he has breastplate the between and

פֿאַרקער דײַן האַנט, אוּן זאָלסט מיך אַרויספֿירן פּוֹן דער
der fun aroisfirn mich zolst un hant dain farker
the from lead out me you(SG) must and hand your turn around

מחנה , ווָאָרעם איך בין פֿאַרוווּנדט געוואָרן.
gevorn farvundt bin ich vorem machne
become wounded am I because legion

לד און די מלחמה איז געשטיגן אין יענעם טאָג; און דער מלך פון
fun melech der un tog yenem in geshtign iz milchome di un
of king the and day that in went up is battle the and

ישְׂרָאֵל האָט זיך אויפגעהאלטן שטייענדיק אין דעם רײַטוואָגן אנטקעגן די
di antkegen raitvogn dem in shteyendik oifgehaltn zich hot Yisroel
the against chariot the in standing up sustained self has Yisroel

ארמים ביזן ; און אַקעגן דער צײַט פון זון-אונטערגאַנג איז ער
er iz zun-untergang fun tsait der akegn un ovnt bizn Aramim
he is sunset of time the toward and evening until Syrians

געשטאָרבן.
geshtorbn
died

[34] And the milchamah increased that day. Howbeit the Melech Yisroel propped himself up in his merkavah facing Aram *(the Syrians)* until the erev; and about the time of the shemesh going down he died.

יט

19 און יהוֹשָפָט דער מלך פון יהודה האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot Yehudah fun melech der Yehoshafat un
returned self has Yehudah of king the Yehoshaphat and

אהיים בשלום קיין ירושָלַיִם . ב איז אים אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen im iz Yerushalayim kein besholem aheim
went out him is Yerushalayim to in peace home

אנטקעגן יֵהוּא דער זון פון חֲנָנִין , דער זעער, און ער האָט געזאָגט
gezogt hot er un zeer der Chananien fun zun der Yehu antkegen
said has he and seer the Chanani of son the Yehu to meet

צום מלך יהוֹשָפָט : האָסטו געטאָרט העלפֿן דעם רשע , און
un roshe dem helfn getort hostu Yehoshafat melech tsum
and wicked the help allowed have you Yehoshaphat king to

ליב האָבן די שׂונאים פון ה ? און פון דעם וועגן איז איוף
oif iz dem vegen fun un Hashem fun sonem di hobn lib
upon is this account of on and Hashem of enemies the have love

דיר אַ צאָרן פון פאַר ה . ג אָבער גוטע זאַכן געפֿינען
gefinen zachn gute ober Hashem far fun tsorn a dir
find things good but Hashem before from wrath a you(SG)

זיך אין דיר , ווײַל דו האָסט אויסגעראַמט די געצנבײמער פון
fun getsnbeimer di oisgeramt host du vos dir in zich
out of groves the removed have you that you(SG) in selves

לאַנד , און גערעכט דײַן האַרץ צו זוכן האלקים .
HaElokim zuchn tsu harts dain gekert un land
G-d seek to heart your turned and the land

ד און יהוֹשָפָט איז געזעסן אין ירושָלַיִם . אָבער ער איז ווידער
vider iz er ober Yerushalayim in gezesn iz Yehoshafat un
again is he but Yerushalayim in sat is Yehoshaphat and

אַרויסגעגאַנגען צווישן פאָלק , פון באר-שֶבַע ביזן באַרג אפרים ,
Efrayim barg bizn Beer-Sheva fun folk tsvishn aroisgegangen
Ephrayim mount unto Be'er-Sheva from people among went out to

און האָט זיי אומגעקערט צו ה דעם ג-ט פון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Hashem tsu umgekert zei hot un
fathers their of G-d the Hashem to turned back them has and

ה און ער האָט אויפגעשטעלט ריכטער אין לאַנד , אין אַלע באַפֿעסטיקע
bafestike ale in land in richter oifgeshtelt hot er un
fortified all in the land in judges established had he and

שטעט פון יהודה , שטאָט פאַר שטאָט. ו און ער האָט אָנגעזאָגט די
di ongezogt hot er un shtot far shtot Yehudah fun shtet
the told had he and city for city Yehudah of cities

ריכטער: זעט וואָס איר טוט, ווײַל נישט פאַר אַ מענטשן משפט איר,
ir mishpot mentshn a far nisht vorem tut ir vos zet richter
you judge man a for not because do you what see judges

19 And Yehoshaphat Melech Yehudah returned to his Bais *(Palace)* in shalom in Yerushalayim. [2] And Yehu ben Chanani HaChozer *(the Seer)* went out to meet him, and said to HaMelech Yehoshaphat, Shouldest thou help the rasha, and love them that hate Hashem? Therefore ketzef *(wrath)* is upon thee from before Hashem. [3] Nevertheless there are devarim tovim *(good things)* found in thee, in that thou hast removed HaAsherot from HaAretz, and hast prepared thine lev to seek HaElohim.

[4] And Yehoshaphat dwelt in Yerushalayim; and he went out again among HaAm from Be'er-Sheva to Mt Ephrayim, and he turned them back unto Hashem Elohei Avoteihem. [5] And he appointed Shofetim in HaAretz throughout all the fortified cities of Yehudah, city by city, [6] And said to the Shofetim, Take heed what ye do, for ye judge not for adam, but for Hashem, Who is with

you in the devar mishpat *(verdict)*. [7] Wherefore now let the Pachad Hashem be upon you; be shomer and do it, for there is no avlah *(injustice)* with Hashem Eloheinu, nor massa panim *(respect of persons)*, nor mikkach shochad *(taking of bribes)*.

[8] Moreover in Yerushalayim did Yehoshaphat station Levi'im, and Kohanim, and Rashei HaAvot Yisroel, for the Mishpat Hashem, and for riv *(disputes)*, and they returned to Yerushalayim. [9] And he charged them, saying, Thus shall ye do in the yirat Hashem, be'emunah and with a levav shalem. [10] And what riv soever shall come before you of your achim that dwell in your cities, between dahm and dahm, between torah and mitzvah, chukkot and mishpatim, ye shall even warn them that they trespass not against Hashem, and so ketzef *(wrath)* come upon you, and upon your achim; this do, and ye shall not trespass. [11] And, hinei, Amaryahu Kohen HaRosh is over you in all matters of Hashem; and Zevadyahu ben Yishmael, the Nagid of the Bais Yehudah, for all the matters of HaMelech; also

נאָר פַֿאַר ה , און ער איז לעבן אייַך ביים אַרויסזאָגן אַ משפט .
mishpot a aroiszogn baim aich lebn iz er un Hashem far nor
judgment a pronouncing at you near is he and Hashem for but

ז און אַצונד , זאָל די מורא פַֿאַר ה זיין אויף אייַך; היט
hit aich oif zain Hashem far moire di zol atsund un
watch over you on be Hashem before fear the shall now and

אייַך וואָס איר טוט, וואָרעם ביי ה אלוקינו איז נישטאָ
nishto iz Elokeinu Hashem bai vorem tut ir vos aich
there is not is our G-d Hashem with because do you what yourselves

קיין אומרעכט, אָדער שוינען עמיצן , אָדער נעמען שוחד .
shochad nemen oder emitsn shoinen oder umrecht kein
a bribe taking or someone partiality or injustice any

ח און אויך אין ירושָלַיִם האָט יהושָפָט אויפֿגעשטעלט פֿון די
di fun oifgeshtelt Yehoshafat hot Yerushalayim in oich un
the from appointed Yehoshaphat has Yerushalayim in also and

לוִיִם און די כהנים , און פֿון די הויפּטן פֿון די פַֿאָטערהייַזער
foterhaizer di fun hoiptn di fun un koyanim di un Leviim
father's household the of leaders the from and kohanim the and Levi'im

פֿון ישְׂרָאֵל, פַֿאַר משפּטים פֿון ה , און פַֿאַר שטרייַטזאַכן. און
un shtraitzachn far un Hashem fun mishpotim far Yisroel fun
and disputes for and Hashem of judgments for Yisroel of

זיי האָבן זיך אומגעקערט קיין ירושָלַיִם . ט און ער האָט זיי
zei hot er un Yerushalayim kein umgekert zich hobn zei
them had he and Yerushalayim to returned selves have they

באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלט איר זיך באַגיין: מיט מורא
bafoiln azoi zogn tsu azoi bagein zich ir zolt azoi mit moire
fear with conduct selves you shall so say to so commanded

פַֿאַר ה , מיט געטרייַשאַפֿט, און מיט אַ גאַנצן האַרצן. י און בייַ
bai un hartsn gantsn a mit un getraishaft mit Hashem far
with and heart whole a with and faithfulness with Hashem before

יעטוועדער שטרייַט וואָס קומען פַֿאַר אייַך פֿון אייַערע ברידער וואָס
vos brider aiere fun aich far kumen vet vos shtrait yetveder
who brothers your from you before come will that dispute every

זיצן אין זייערע שטעט, צווישן בלוט און בלוט , צווישן לערנונגען
lernungen tsvishn blut un blut tsvishn shtet zeyere in zitsn
torah teachings between blood and blood between cities their in sit

און געבאָט , חוקים און געזעצן , זאָלט איר זיי וואָרענען, זיי
zei vorenen zei ir zolt gezetsn un chukkim gebot un
they warn them you shall laws and statutes commandment and

זאָלן זיך נישט פַֿאַרשולדיקן צו ה , אַז עס זאָל זיין אַ צאָרן
tsorn a zain zol es az Hashem tsu farshuldikn nisht zich zoln
wrath a be shall it that Hashem to become guilty not selves shall

אויף אייַך און אויף אייַערע ברידער ; אַזוי זאָלט איר טאָן, און איר וועט
vet ir un ton ir zolt azoi brider aiere oif un aich oif
will you and do you shall so brothers your upon and you upon

זיך נישט פַֿאַרשולדיקן . יא און אָט איז אַמַריָהו דער כּהן-גָּדול
koyen-gadol der Amaryahu iz ot un farshuldikn nisht zich
kohen gadol the Amaryahu is behold and become guilty not selves

איבער אייַך פַֿאַר זאַכן פֿון ה , און זבַדיָהו דער זון פֿון
fun zun der Zevadyahu un Hashem fun zachn ale far aich iber
of son the Zevadyahu and Hashem of matters all for you over

יִשמָעֵאלן , דער פֿירשט פֿון דעם הויז פֿון יהודה , פַֿאַר אַלע זאַכן
zachn ale far Yehudah fun hoiz dem fun firsht der Yishmaeln
matters all for Yehudah of house the of prince the Yishmael

the Levi'im shall be shoterim *(officers)* before you. Deal courageously, and Hashem be with hatov.

20 It came to pass after this also, that the Bnei Moav, and the Bnei Ammon, and with them some Ammonim, came against Yehoshaphat to make milchamah. [2] Then there came some that told Yehoshaphat, saying, There cometh a great multitude against thee from beyond the Yam *(Dead Sea)*, from Aram; and, hinei, they are in Chatzetzon-Tamar, which is Ein-Gedi. [3] And Yehoshaphat feared, and set his face to inquire of Hashem, and proclaimed a tzom throughout all Yehudah. [4] And Yehudah gathered themselves together, to ask help of Hashem, even from all the towns of Yehudah they came to seek help of Hashem. [5] And Yehoshaphat stood in the Kehal Yehudah and Yerushalayim, in the Beis Hashem, before the khatzer hachadashah, [6] And he said, Hashem Elohei Avoteinu, art not Thou Elohim in Shomayim? And moshel *(rulest)* not Thou over kol mamlechot haGoyim? And in Thine yad is there not ko'ach and gevurah, so that none is

פּוֹן מלך ; און אויפֿזעערס זײַנען די לְוִיִּים פַֿאר אײַך; זײַט שטאַרק
shtark zait aich far Leviim di zainen oifzeers un melech fun
strong be you before Levi'im the are overseers and king of the

און טוט, און ה וועט זײַן מיט דעם גוטן .
gutn dem mit zain vet Hashem un tut un
good the with be will Hashem and do and

ב און עס איז געווען נאָך דעם, זײַנען געקומען די קינדער פּוֹן מוֹאָבּ,
Moav fun kinder di gekumen zainen dem noch geven iz es un
Moav of children the come are this after was is it and

און די קינדער פּוֹן עַמּוֹן , און מיט זיי פּוֹן די עַמּוֹנים ,
Amonim di fun zei mit un Amon fun kinder di un
Ammonim the from them with and Ammon of children the and

אַקעגן יהוֹשָׁפָט אויף מלחמה . [ב] איז מען געקומען און מע האָט
hot me un gekumen men iz milchome oif Yehoshafaten akegn
had one and come one is battle for Yehoshaphat against

אָנגעזאָגט יהוֹשָׁפָט , אַזוי צו זאָגן : אויף דיר קומט אַ גרויסער
groiser a kumt dir oif zogn tsu azoi Yehoshafaten ongezogt
great a comes you(SG) upon say to so Yehoshaphat told

המוֹן פּוֹן יענער זײַט ים , פּוֹן אֲרָם , און זע , זיי זײַנען
zainen zei ze un Aram fun yam zait yener fun Haman
are they behold and Aram from the sea side that from multitude

אין חֲצָצוֹן-תָּמָר , דאָס איז עֵין-גֶּדִי . [ג] האָט יהוֹשָׁפָט מורא
moire Yehoshafat hot Ein-Gedi iz dos Chatsetson-Tamar in
fear Yehoshaphat has Ein-Gedi is this Chatzetzon-Tamar in

געקריגן, און ער האָט געקערט זײַן פּנים צו זוכן ה , און ער
er un Hashem zuchn tsu ponem zain gekert hot er un gekrign
he and Hashem seek to face his turned has he and gotten

האָט אויסגערופֿן אַ תַּעֲנִית איבער גאַנץ יהוּדה . [ד] און יהודה האָט זיך
zich hot Yehudah un Yehudah gants iber taanis a oisgerufn hot
selves had Yehudah and Yehudah all over fast a called out has

איינגעזאַמלט צו בעטן בייַ ה ; יאָ, פּוֹן אַלע שטעט פּוֹן יהוּדה
Yehudah fun shtet ale fun yo Hashem bai betn tsu aingezamlt
Yehudah of cities all from yes Hashem to pray to gathered

איז מען געקומען צו זוכן ה . [ה] און יהוֹשָׁפָט האָט זיך
zich hot Yehoshafat un Hashem zuchn tsu gekumen men iz
self has Yehoshaphat and Hashem seek to having come one is

געשטעלט אין דער איינזאַמלונג פּוֹן יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם , אין הויז
hoiz in Yerushalayim un Yehudah fun ainzamlung der in geshtelt
house in Yerushalayim and Yehudah of assembly the in stood

ה פּוֹן , פַֿאַר דעם נייַען הויף , [ו] און ער האָט געזאָגט:
Hashem gezogt hot er un hoif naien dem far Hashem fun
Hashem said has he and courtyard new the before Hashem of

דו אלוקי אונדזערע עלטערן, דו ביסט דאָך אלקים אין הימל , און
un himel in Elokim doch bist du eltern undzere Elokei du
and heaven in G-d indeed are you fathers our the G-d of you

דו געוועלטיקסט איבער אַלע קינגריַיכן פּוֹן די פֿעלקער, און אין דיַין האַנט
hant dain in un felker di fun kinigraichn ale iber geveltikst du
hand your in and nations the of kingdoms all over rule you

איז כּוֹח און גבֿורה , און אַקעגן דיר איז זיך נישט צו שטעלן.
shteln tsu nisht zich iz dir akegn un gevure un koiech iz
stand to not oneself is you(SG) against and might and power is

[ז] דו אלוקינו , האָסט דאָך פַֿאַרטריבן די באַווויינער פּוֹן דעם דאָזיקן
dozikn dem fun bavoiner di fartriben doch host Elokeinu du
this the of inhabitants the driven out indeed have our G-d you

able to withstand thee? [7] Art not Thou Eloheinu, Who didst drive out the inhabitants of this land before Thy people Yisroel, and gavest it to the Zera Avraham ohav'cha l'olam *(Thy friend forever)*? [8] And they dwelt therein, and have built Thee a Mikdash therein for Thy Shem, saying, [9] If, when ra'ah cometh upon us, as the cherev, shefot, or dever, or ra'av *(famine)*, we stand before HaBeis HaZeh, and in Thy presence, (for Thy Shem is in HaBeis HaZeh,) and cry unto Thee in tzarateinu *(our affliction)*, then Thou wilt hear and save. [10] And now, hinei, the Bnei Ammon and Moav and Mt Se'ir, whom Thou wouldest not let Yisroel invade, when they came out of Eretz Mitzrayim, but they turned from them, and destroyed them not, [11] Hinei, what gomelim *(ones repaying)* they are to us, to come to drive us out of Thy yerushah *(inheritance)*, which Thou hast given us. [12] O Eloheinu, wilt Thou not judge them? For we have no ko'ach against this great multitude that cometh against us; neither know we what to do, but our eyes are upon Thee.

לְאַגַּד פֹּון פַּאַר דַיִן פַּאלק יִשְׂרָאֵל, און האָסט עס אַוועקגעגעבן צו דעם
dem tsu avekgegebn es host un Yisroel folk dain far fun land
the to given it have and Yisroel people your before from land

זאָמען פֹּון אַבְרהם דַיִן ליבהאָבער, אויף אייביק. ח און זיי זיַינען געזעסן
gezesn zainen zei un eibik oif libhober dain Avraham fun zomen
settled are they and ever for beloved your Avraham of seed

דרינען, און האָבן דיר געבויט דרינען אַ מִקְדָּש צו דַיִן נאָמען,
nomen dain tsu mikdash a drinen geboit dir hobn un drinen
name your to sanctuary a therein built you(SG) have and therein

אַזוי צו זאָגן: ט אַז עס וועט קומען אויף אונדז אַן אומגליק, אַ שווערד, אַ
a shverd a umglik an undz oif kumen vet es az zogn tsu azoi
a sword a calamity a us upon come will it if say to so

משפּט, אָדער אַ מגפּה, אָדער אַ הונגער, וועלן מיר זיך שטעלן
shteln zich mir veln hunger a oder mageyfe a oder mishpot
stand ourselves we will famine a or plague a or judgment

פַּאַר דעם דאָזיקן הויז און פַּאַר דיר – ווָאַרעם דַיִן נאָמען איז אין
in iz nomen dain vorem dir far un hoiz dozikn dem far
in is name your because you(SG) before and house this the before

דעם דאָזיקן הויז – און מיר וועלן שרַיִען צו דיר אין אונדזער נויט,
noit undzer in dir tsu shraien veln mir un hoiz dozikn dem
distress our in you(SG) to cry out will we and house this the

און דו וועסט צוהערן און וועסט העלפֿן. י און אַצונד, אָט זיַינען די
di zainen ot atsund un helfn vest un tsuhern vest du un
the are behold now and rescue will and pay heed will you and

קינדער פֹּון עַמּוֹן און מוֹאָבּ און דעם באַרג שֵׂעִיר, וואָס דו האָסט
host du vos Seir barg dem un Moav un Amon fun kinder
have you whom Se'ir mount the and Moav and Ammon of children

נישט געלאָזט יִשְׂרָאֵל אַרַיִנגיין צו זיי, וועז זיי זיַינען געקומען פֹּון
nisht gelozt Yisroel araingein tsu zei ven zei zainen gekumen fun
not allowed Yisroel to enter to them when are they come from

לְאַגַּד מִצְרַיִם, נַיִערט זיי האָבן זיך אָפּגעקערט פֹּון זיי, און
un zei fun opgekert zich hobn zei naiert Mitsrayim land
and them from turned away selves have they but rather Egypt land

האָבן זיי נישט פַּאַרטילקט. יא און אָט פַּאַרגעלטן זיי אונדז, צו קומען
kumen tsu undz zei fargeltn ot un fartilikt nisht zei hobn
come to us they repay behold and destroyed not them have

אונדז פַּאַרטרַיבן פֹּון דַיִן אַרב וואָס דו האָסט אונדז געמאַכט
gemacht undz host du vos arav dain fun fartraiben undz
made us have you that inheritance your from to drive out us

אַרבן. יב אלוקינו, ווילסטו נישט טאָן אַ משפּט אויף זיי ? ווָאַרעם אין
in vorem zei oif mishpot a ton nisht vilstu Elokeinu arben
in because them upon judgment a do not will you our G-d inherit

אונדז איז נישטאָ קיין כֹּוח אַקעגן דעם דאָזיקן גרויסן המוֹן וואָס
vos Haman groisn dozikn dem akegn koiech kein nishto iz undz
that multitude great this the against power any there is not is us

קומט אויף אונדז, און מיר וויסן נישט וואָס מיר זאָלן טאָן, נַיִערט אויף
oif undz, un mir veisn nisht vos mir zoln ton, naiert oif
upon but rather do shall we what not know we and us upon comes

דיר זיַינען אונדזערע אויגן.
oign undzere zainen dir
eyes our are you(SG)

יג און גאַנץ יהודה זײַנען געשטאַנען פֿאַר ה ; אויך זייערע
zeyere oich Hashem far geshtanen zainen Yehudah gants un
their also Hashem before standing are Yehudah all and

קליינע קינדער און זייערע ווײַבער און זייערע זין .
zin zeyere un vaiber zeyere un kinder kleine
sons their and wives their and children small

יד איז אויף יַחזִיאֵל דעם זון פֿון זכַריָהו , דעם זון פֿון בנָיָה ,
Benayah fun zun dem Zecharyahu fun zun dem Yachaziel oif iz
Benayah of son the Zecharyahu of son the Yachaziel upon is

דעם זון פֿון יעִיאֵל, דעם זון פֿון מַתַניָה דעם לֵוִי , פֿון די קינדער
kinder di fun Levi dem Matanyah fun zun dem Yeyel fun zun dem
children the from Levi the Matanyah of son the Ye'iel of son the

פֿון אָסָף , געווען דער גײַסט פֿון ה , אין מיטן פֿון דער אײַנזאַמלונג .
ainzamlung der fun mitn in Hashem fun gaist der geven ASaf fun
assembly the of midst in Hashem of spirit the was Asaph of

טו און ער האָט געזאָגט: פֿאַרנעמט , גאַנץ יהודה , און באַווויינער פֿון
fun bavoiner un Yehudah gants farnemt gezogt hot er un
of inhabitants and Yehudah all pay attention said has he and

ירושָלַיִם , און מלך יהוֹשָפַט : אַזוי האָט ה צו אײַך געזאָגט:
gezogt aich tsu Hashem hot azoi Yehoshafat melech un Yerushalayim
said you to Hashem has thus Yehoshaphat king and Yerushalayim

איר זאָלט נישט מורא האָבן און נישט אַנגסטן פֿאַר דעם דאָזיקן גרויסן
groisn dozikn dem far angstn nisht un hobn moire nisht zolt ir
great this the for be dismayed not and have fear not shall you

המוֹן , ווײַל נישט אײַער מלחמה איז דאָס נאָר ג-טס . טז מאָרגן
morgn G-ts nor dos iz milchome aier nisht vorem Haman
tomorrow G-d's but this is battle your not because multitude

נידערט אַראָפּ אויף זיי ; זעט, זיי גייען אַרויף מיט דעם אַרויפֿגאַנג פֿון
fun aroifgang dem mit aroif geyen zei zet zei oif arop nidert
of ascent the by up go they see them upon down descend

ציץ , און איר וועט זיי טרעפֿן אין עק טאָל , פֿאַר דעם מדבר
midber dem far tal ek in trefn zei vet ir un Tsits
wilderness the before valley of the end in find them will you and Tzitz

פֿון ירוּאֵל . יז נישט איר וועט דאָס מאָל דאַרפֿן מלחמה האַלטן;
haltn milchome darfn mol dos vet ir nisht Yeruel fun
wage war have need of time this will you not Yeruel of

שטעלט אײַך אויס, שטייט, און זעט די ישועה פֿון ה מיט
mit Hashem fun yeshue di zet un shteit ois aich shtelt
with Hashem of salvation the see and stand out yourselves position

אײַך, יהודה און ירושָלַיִם ; איר זאָלט נישט מורא האָבן און נישט
nisht un hobn moire nisht zolt ir Yerushalayim un Yehudah aich
not and have fear not shall you Yerushalayim and Yehudah you

אַנגסטן , מאָרגן גייט אַרויס אַקעגן זיי , און ה וועט זײַן
zain vet Hashem un zei akegn arois geit morgn angstn
be will Hashem and them against out go tomorrow be dismayed

מיט אײַך.
aich mit
you with

יח האָט יהוֹשָפַט זיך געניגט מיטן פּנים צו דער ערד , און
un erd der tsu ponem mitn geneigt zich Yehoshafat hot
and ground the to face with bowed down self Yehoshaphat has

גאַנץ יהודה און די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם זײַנען געפֿאַלן פֿאַר
far gefaln zainen Yerushalayim fun bavoiner di un Yehudah gants
before fallen are Yerushalayim of inhabitants the and Yehudah all

13 And all Yehudah stood before Hashem, with their little ones, their nashim, and their banim.

14 Then upon Yachaziel ben Zecharyahu ben Benayah ben Ye'iel ben Matanyah, a Levi of the Bnei Asaph, came the Ruach Hashem in the midst of the Kahal,

15 And he said, Pay heed ye, all Yehudah, and ye inhabitants of Yerushalayim, and thou Melech Yehoshaphat. Thus saith Hashem unto you: Be not afraid nor dismayed by reason of this great multitude; for the milchamah is not yours, but that of Elohim.

16 Makhar *(tomorrow)* go ye down against them; hinei, they come up by the Ascent of Tzitz; and ye shall find them at the end of the wadi, before the midbar of Yeruel.

17 Ye shall not need to fight in this; take up your battle positions, stand ye firm, and see the Yeshu'at Hashem with you, O Yehudah and Yerushalayim. Fear not, nor be dismayed; makhar *(tomorrow)* go out against them, for Hashem will be with you.

18 And Yehoshaphat bowed his head with his face to the ground; and all Yehudah and

the inhabitants of Yerushalayim fell down before Hashem, worshiping Hashem.

[19] And the Levi'im, of the Bnei HaKehatim, and of the Bnei HaKorchim, stood up to praise Hashem Elohei Yisroel with an exceeding kol gadol.

[20] And they rose early in the boker, and went forth into the Midbar Tekoa; and as they went forth, Yehoshaphat stood and said, Hear me, O Yehudah, and ye inhabitants of Yerushalayim. Ha'aminu BaHashem Eloheichem *(Believe in Hashem Eloheichem)*, so shall ye be established; have faith in His Nevi'im, so shall ye be victorious.

[21] And when he had consulted with HaAm, he appointed meshorarim *(singers)* unto Hashem, and that should praise the hadrat kodesh, as they went out before the army, and to say, Hodu L'Adonoi ki l'olam chasdo *(Give thanks to Hashem, for His mercy endureth forever)*. [22] And when they began with rinnah and tehillah, Hashem set me'arevim *(ambushers)* against the Bnei Ammon, Moav, and Mt Se'ir, which were come against Yehudah, and they were struck down.

ה , זיך צו בוקן צו ה . יט און די לְוִיִּם פֿון די
di fun Leviim di un Hashem tsu bukn tsu zich Hashem
the of Levi'im the and Hashem to bow down to selves Hashem

קינדער פֿון די קְהָתִים , און פֿון די קינדער פֿון די קָרחִים , זיַנען
zainen Korachim di fun kinder di fun un Kehatim di fun kinder
are Korchi the of children the of and Kehati the of children

אויפֿגעשטאַנען צו לויבן ה אלוקי יִשְׂרָאֵל אויף אַ גאָר הויכן
hoichn gor a oif Yisroel Elokei Hashem loibn tsu oifgeshtanen
loud really a with Yisroel the G-d of Hashem praise to arose

קוֹל .
kol
voice

כ און זיי האָבן זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי , און זיַנען
zainen un peire der in gefedert zich hobn zei un
are and morning the in rose early selves have they and

אַרויסגעגאַנגען צום מדבר פֿון תְּקוֹעַ ; און ביַי זייער אַרויסגיין
aroisgein zeyer bai un Tekoa fun midber tsum aroisgegangen
going out their at and Tekoa of wilderness to having come out

האָט יהוֹשָׁפָט זיך געשטעלט, און האָט געזאָגט: הערט מיך
mich hert gezogt hot un geshtelt zich Yehoshafat hot
me pay heed said had and stood self Yehoshaphat had

צו , יהודה און באַווויינער פֿון ירוּשָׁלַיִם : גלויבט אין ה
Hashem in gloibt Yerushalayim fun bavoiner un Yehudah tsu
Hashem in believe Yerushalayim of inhabants and Yehudah to

אלוקיכם , און איר וועט אָנהאַלטן, גלויבט אין זיַנע נבִיאים , און איר
ir un neviim zaine in gloibt onhaltn vet ir un Elokeichem
you and prophets his in believe endure will you and your G-d

וועט באַגליקן.
baglikn vet
succeed will

כא און ער האָט געהאַלטן אַן עצה מיטן פֿאָלק ; און ער האָט
hot er un folk mitn eitse an gehaltn hot er un
had he and people with the counsel a held had he and

געשטעלט זינגער צו ה וואָס זאָלן געבן אַ לויב אין הייליקער
heiliker in loib a gebn zoln vos Hashem tsu zinger geshtelt
holy in praise a give shall who Hashem to singers appointed

שיינקייט , ביַים אַרויסגיין פֿאַר די באַוואָפֿנטע, און זאָגן: גיט אַ
a git zogn un bavofnte di far aroisgein baim sheinkeit
a give say and armed the before going out at the beauty

דאַנק צו ה , ווָאַרעם אויף אייביק איז זיַן חֶסֶד .
chesed zain iz eibik oif vorem Hashem tsu dank
lovingkindness his is ever for because Hashem to thanksgiving

כב און אין דער צייַט וואָס זיי האָבן אָנגעהויבן אַ געזאַנג און אַ לויב , האָט
hot loib a un gezang a ongehoibn hobn zei vos tsait der in un
has praise a and song a begun have they that time the in and

ה געשטעלט לויערער אויף די קינדער פֿון עַמּוֹן , מוֹאָבּ און
un Moav Amon fun kinder di oif loierer geshtelt Hashem
and Moav Ammon of children the upon ambushes set Hashem

דעם באַרג שֵׂעִיר, וואָס זיַנען געקומען קיין יהודה ; און זיי זיַנען
zainen zei un Yehudah kein gekumen zainen vos Seir barg dem
are they and Yehudah to having come are who Se'ir mount the

געשלאָגן געוואָרן.
gevorn geshlogn
become struck

כג וואָרעם די קינדער פֿון עַמּוֹן און מוֹאָבּ האָבן זיך געשטעלט
geshtelt zich hobn Moav un Amon fun kinder di vorem
stood selves have Moav and Ammon of children the because

אַקעגן די באַווינער פֿון באַרג שֵׂעִיר, צו פֿאַרטיליקן; און צו פֿאַרוויסטן
fartiliken tsu un farvistn tsu Seir barg fun bavoiner di akegn
annihilate to and destroy to Se'ir mount of inhabitants the against

און ווי זיי האָבן פֿאַרלענדט די באַווינער פֿון באַרג שֵׂעִיר, האָבן
hobn Seir barg fun bavoiner di farlendt hobn zei vi un
have Se'ir mount of the inhabitants the finished have they when and

זיי געהאָלפֿן אומצוברענגען איינער דעם אַנדערן.
andern dem einer umtsubrengen geholfn zei
other the one to destroy helped they

כד און יהוּדה איז געקומען צו דעם וואַכטורעם אין דער מדבר ,
midber der in vachturem dem tsu gekumen iz Yehudah un
wilderness the in guard tower the to come is Yehudah and

און זיי האָבן זיך אומגעקוקט אויף דעם המוֹן ערשט זיי ליגן
lign zei ersht Haman dem oif umgekukt zich hobn zei un
lie they behold multitude the upon looked selves have they and

פֿגרים אויף דער ערד , און קיינער איז נישט אַנטרונען געווען.
gevorn antrunen nisht iz keiner un erd der oif pegorim
become escaped not is anyone and earth the upon dead bodies

כה און יהוֹשָׁפט און זיין פֿאָלק זיַנען געקומען צו רויבן זייער
zeyer roibn tsu gekumen zainen folk zain un Yehoshafat un
their plunder to come are people his and Yehoshaphat and

זאַקרויב, און זיי האָבן געפֿונען ביַי זיי אַ סך אי פֿאַרמעג אי
i farmeg i sach a zei bai gefunen hobn zei un zakroib
and possessions both lot a them among found have they and booty

פֿגרים מיט טיַערע זאַכן , און זיי האָבן צוגענומען פֿאַר זיך ,
zich far tsugenumen hobn zei un zachn taiere mit pegorim
selves for taken have they and things costly with dead bodies

ביז זיי האָבן מער נישט געקענט טראָגן ; און זיי האָבן געהאַלטן אין
in gehaltn hobn zei un trogn gekent nisht mer hobn zei biz
in held have they and to carry able not more have they until

רויבן דריַי טעג דעם זאַקרויב, וואָרעם ער איז געווען פֿיל . כו און אויפֿן
oifn un fil geven iz er vorem zakroib dem teg drai roibn
on the and much was is it because booty the days three plunder

פֿירטן טאָג האָבן זיי זיך איַנגעזאַמלט אין טאָל ברָכָה , וואָרעם
vorem Berachah tal in aingezamlt zich zei hobn tog firtn
because Berakhah valley of in assembled selves they have day fourth

דאָרטן האָבן זיי געמאַכט אַ ברכה צו ה ; דערום רופֿט מען
men ruft derum Hashem tsu broche a gemacht zei hobn dortn
one calls therefore Hashem to blessing a made they have there

דעם נאָמען פֿון יענעם אָרט דער טאָל ברָכָה ביז אויף היַנט.
haint oif biz Berachah tal der ort yenem fun nomen dem
today on until Berakhah valley of the place that of name the

כז און אַלע מענער פֿון יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם און יהוֹשָׁפט זיי
zei Yehoshafat un Yerushalayim un Yehudah fun mener ale un
them Yehoshaphat and Yerushalayim and Yehudah of men all and

פֿאַרויס האָבן זיך אומגעקערט צוריקצוגיין קיין ירוּשָׁלַיִם מיט
mit Yerushalayim kein tsuriktsugein umgekert zich hobn farois
with Yerushalayim to to go back returned selves have ahead of

פֿרייד, וואָרעם ה האָט זיי דערפֿרייט איבער זייערע פֿיַנט . כח און
un faint zeyere iber derfreit zei hot Hashem vorem freid
and enemies their over gladdened them has Hashem because joy

[23] For the Bnei Ammon and Moav stood up against the inhabitants of Mt Se'ir, utterly to slay and destroy them. And when they had made an end of the inhabitants of Se'ir, every one helped to destroy another.

[24] And when Yehudah came toward the mitzpeh *(guard tower)* in the midbar, they looked toward the multitude, and, hinei, they were pegarim *(corpses)* fallen on the ground, and there was no escapee. [25] And when Yehoshaphat and his people came to carry off the plunder of them, they found among them in abundance both property with the pegarim, and articles of value, which they stripped off for themselves, more than they could carry away, and they were yamim shelosha in gathering of the plunder, it was so much. [26] And on the fourth day they assembled themselves in the Berakhah Valley, for there they blessed Hashem; therefore the shem of that place was called, the Berakhah Valley unto this day. [27] Then they returned, kol ish Yehudah and Yerushalayim, and Yehoshaphat in the forefront of

them, to go again to Yerushalayim with simcha; for Hashem had made them to rejoice over their enemies.

זיי זיינען געקומען קיין ירושָלַיִם מיט גיטאַרן און מיט האַרפֿן
harfn mit un gitarn mit Yerushalayim kein gekumen zainen zei
harps with and lyres with Yerushalayim to having come are they

כח און מיט טרומייטן צום הויז פֿון ה׳ .
fun pachad a un Hashem fun hoiz tsum trumeitn mit un
of terror a and Hashem of the house to trumpets with and

אלקים איז געווען אויף די מלוכות פֿון די לענדער, ווען זיי האָבן
hobn zei ven lender di fun meluchut di oif geven iz Elokim
have they when lands the of kingdoms the upon was is G-d

געהערט אַז ה׳ האָט מלחמה געהאַלטן מיט די פֿיַינט פֿון ישְׂרָאֵל.
Yisroel fun faint di mit gehaltn milchome hot Hashem az gehert
Yisroel of enemies the with waged war has Hashem that heard

כט [28] And they came to Yerushalayim with nevalim and kinnorot and khatzotzerot unto the Beis Hashem. [29] And the Pachad Elohim was on all the kingdoms of those lands, when they had heard that Hashem fought against the oyevei Yisroel. [30] So the Malchut Yehoshaphat was at peace, for Elohav gave him rest on every side.

ל און יהוֹשָׁפָט מלוכה איז געווען רויִק ווָאָרעם זיַין ג-ט האָט אים
im hot G-t zain vorem ruik geven iz meluche Yehoshafats un
him had G-d his because rested was is kingdom Yehoshaphat's and

באַרוּט פֿון רונד אַרום .
arum rund fun barut
round around from given rest

לא [31] And Yehoshaphat reigned over Yehudah. He was thirty and five years old when he began to reign, and he reigned twenty and five years in Yerushalayim. And shem immo was Azuvah bat Shilchi.

לא און יהוֹשָׁפָט האָט געקיניגט איבער יהודה ; פֿינף און
un finf Yehudah iber gekinigt hot Yehoshafat un
and five Yehudah over reigned had Yehoshaphat and

דרייסיק יאָר איז ער אַלט געווען אַז ער איז געוואָרן מלך , און
un melech gevorn iz er az geven alt er iz yor draisik
and king become is he when was old he is years thirty

פֿינף און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און
un Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvantsik un finf
and Yerushalayim in reigned he has years twenty and five

דער נאָמען פֿון זיַין מוטער איז געווען עֲזוּבָה די טאָכטער פֿון
fun tochter di Azuvah geven iz muter zain fun nomen der
of daughter the Azuvah was is mother his of name the

שִׁלְחִי .
Shilchien
Shilchi

לב [32] And he walked in the derech Aviv Asa, and departed not from it, doing that which was yashar in the sight of Hashem. [33] Howbeit the high places were not removed; for HaAm as yet had not set their hearts unto Elohei Avoteihem.

לב און האָט אָסאָן – צו טאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן
hot un Asaen foter zain fun veg dem in gegangen iz er un
had and Asa father his of way the in walked is he and

זיך נישט אָפּגעקערט דערפֿון – עכטפֿאַרטיק אין די אויגן
oign di in rechtfartik iz vos ton tsu derfun opgekert nisht zich
eyes the in upright is what do to thereof turned away not self

פֿון ה׳ . לג נאָר די במות זיַינען נישט אָפּגעטאָן גע, און
un gevorn opgeton nisht zainen bamot di nor Hashem fun
and become removed not are high places the however Hashem of

דאָס פֿאָלק האָט נאָך אַלץ נישט געקערט זייער האַרץ צו דעם ג-ט פֿון
fun G-t dem tsu harts zeyer gekert nisht alts noch hot folk dos
of G-d the to heart their turned not all still had people this

זייערע עלטערן.
eltern zeyere
fathers their

לד און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹשָפַט , די ערשטע אַזוי
azoi ershte di Yehoshafaten vegen zachn iberike di un
so first the Yehoshaphat concerning matters remaining the and

ווי די לעצטע, זיי זיַינען באַשריבן אין די ווערטער פון יֵהוּא דעם זון פון
fun zun dem Yehu fun verter di in bashribn zainen zei letste di vi
of son the Yehu of words the in written are they last the as

חֲנָנִין , ווָאס איז אַרײַן אין בוך פון די מלכים פון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun mlochim di fun buch in arain iz vos Chananien
Yisroel of kings the of book in entered is who Chanani

לה און נאָך דעם האָט יהוֹשָפַט דער מלך פון יהודה זיך
zich Yehudah fun melech der Yehoshafat hot dem noch un
self Yehudah of king the Yehoshaphat has this after and

צונויפגעחבֿרט מיט אַחַזיָה דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל, ווָאס האָט געטאָן
geton hot vos Yisroel fun melech dem Achazyah mit tsunoifgechvrt
done has who Yisroel of king the Achazyah with made an alliance

שלעכטס. לו און ער האָט אים צוגעחבֿרט צו זיך , צו מאַכן שיפן אויף צו
tsu oif shifn machn tsu zich tsu tsugechvrt im hot er un shlechts
to on ships make to self to joined him has he and evil

גיין קיין תַּרְשִׁישׁ ; און זיי האָבן געמאַכט שיפן אין עֶציוֹן-גֶבֶר .
Etsyon-Gever in shifn gemacht hobn zei un Tarshish kein gein
Etzyon-Gever in ships made have they and Tarshish to go

לז האָט אֱלִיעֶזֶר דער זון פון דוֹדָוָהוּן פון מָרֵשָׁה נבֿיאות
nevies Mareshah fun Dodavahuen fun zun der Eliezer hot
prophecies Mareshah of Dodavahu of son the Eli'ezer had

געזאָגט אויף יהוֹשָפַט , אַזוי צו זאָגן : ווײַל דו האָסט זיך
zich host du vail zogn tsu azoi Yehoshafaten oif gezogt
self have you because say to so Yehoshaphat against said

צונויפגעחבֿרט מיט אַחַזיָהוּ , ווָעט ה צעברעכן דײַנע אַרבעט.
arbet daine tsebrechn Hashem vet Achazyahun mit tsunoifgechvrt
work your break Hashem will Achazyahu with made an alliance

און די שיפן זיַינען צעבראָכן געוואָרן, און זיי האָבן נישט געקענט גיין
gein gekent nisht hobn zei un gevorn tsebrochn zainen shifn di un
go able not have they and become broken are ships the and

קיין תַּרְשִׁישׁ .
Tarshish kein
Tarshish to

כא

21 Now Yehoshaphat slept with his avot, and was buried with his avot in Ir Dovid. And Yehoram bno reigned in his place.

2 And he had achim, the Bnei Yehoshaphat, Azaryah, and Yechiel, and Zecharyahu, and Azaryahu, and Micha'el, and Shephatyahu. All

34 Now the rest of the acts of Yehoshaphat, harishonim and ha'acharonim, hinei, they are written in the Annals of Yehu ben Chanani, who is recorded in the Sefer of the Melachim of Yisroel.

35 And after this did Yehoshaphat Melech Yehudah join himself in alliance with Achazyah Melech Yisroel, who did very wickedly; 36 And he joined himself with him to make oniyot *(ships)* to go to Tarshish, and they made the oniyot in Etzyon-Gever.

37 Then Eli'ezer ben Dodavahu of Mareshah prophesied against Yehoshaphat, saying, Because thou hast joined thyself in alliance with Achazyahu, Hashem hath wrecked thy ma'asim. And the oniyot were wrecked, that they were not able to sail to Tarshish.

א און יהוֹשָפַט האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און ער
er un eltern zaine mit geleigt zich hot Yehoshafat un
he and fathers his with lain down self had Yehoshaphat and

איז באַגראָבן געוואָרן אין דָוִדס-שטאָט ; און זיַין זון יהוֹרָם איז
iz Yehoram zun zain un Dovids-Shtot in gevorn bagrobn iz
is Yehoram son his and Ir Dovid in become buried is

געוואָרן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn
place his in king become

ב און ער האָט געהאַט ברידער , יהוֹשָפַטס זין : עֲזַרְיָה , און
un Azaryah zin Yehoshafats brider gehat hot er un
and Azaryah sons Yehoshaphat's brothers had has he and

יחיאֵל , און זכַרְיָהוּ , און עֲזַרְיָהוּ , און מִיכָאֵל , און שפַטְיָהוּ ;
Shefatyahu un Michael un Azaryahu un Zecharyahu un Yechiel
Shephatyahu and Micha'el and Azaryahu and Zecharyahu and Yechiel

these were the Bnei Yehoshaphat Melech Yisroel. [3] And their av have given them mattanot rabbot of kesef, and of zahav, and of precious things, with fortified cities in Yehudah, but the Mamlachah *(Kingdom)* he gave to Yehoram; because he was the bechor. [4] Now when Yehoram was risen up to the Mamlachah of his av, he strengthened himself, and slaughtered all his achim with the cherev, and also a number of the sarim *(leading political figures)* of Yisroel.

[5] Yehoram was thirty and two years old when he began to reign, and he reigned shemoneh shanim in Yerushalayim. [6] And he walked in the derech of the melachim of Yisroel, as did the Bais Ach'av, for he had the Bat Ach'av to wife, and he wrought that which was rah in the eyes of Hashem. [7] However, Hashem was not willing to destroy the Bais Dovid, for the sake of HaBrit that He had cut with Dovid, and since He promised to give a ner *(lamp)* to him and to his banim kol hayamim.

[8] In the days of Yehoram, Edom rebelled from under the yad Yehudah, and made

די אַלע זײַנען געווען זין פֿון יהוֹשָׁפָט דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל.
Yisroel fun melech dem Yehoshafat fun zin geven zainen ale di
Yisroel of king the Yehoshaphat of sons were are all the

ג און זייער פֿאָטער האָט זיי געגעבן גרויסע מַתָּנוֹת פֿון זילבער
zilber fun matonus groise gegebn zei hot foter zeyer un
silver of gifts great given them had father their and

און גאָלד און טײַערע זאַכן , מיט פֿעסטונגשטעט אין יהודה . אָבער
ober Yehudah in festungshtet mit zachn taiere un gold un
but Yehudah in fortified cities with things costly and gold and

די מלוכה האָט ער געגעבן יהוֹרָמען , ווײַל ער איז געווען
geven iz er vorem Yehoramen gegebn er hot meluche di
was is he because Yehoram given he had kingdom the

דער בכור . ד און ווי יהוֹרָם איז אויפֿגעשטאַנען אויף זײַן
zain oif oifgeshtanen iz Yehoram vi un bechor der
his upon risen up is Yehoram when and firstborn the

פֿאָטערס מלוכה , און האָט זיך באַפֿעסטיקט, אַזוי האָט ער געהרגעט
geharget er hot azoi bafestikt zich hot un meluche foters
killed he had so established self has and kingdom father's

אַלע זײַנע ברידער , מיטן שווערד , און אויך פֿון די האַרן פֿון
fun harn di fun oich un shverd mitn brider zaine ale
of princes the from also and the sword with brothers his all

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

ה צוויי און דרײַסיק יאָר איז יהוֹרָם אַלט געווען, אַז ער איז געווארן
gevorn iz er az geven alt Yehoram iz yor draisik un tsvei
become is he when was old Yehoram is years thirty and two

מלך , און אַכט יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָׁלַיִם . ו און ער איז
iz er un Yerushalayim in gekinigt er hot yor acht un melech
is he and Yerushalayim in reigned he has years eight and king

געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל, אַזוי ווי דאָס הויז
hoiz dos vi azoi Yisroel fun mlochim di fun veg dem in gegangen
house the as just Yisroel of kings the of way the in walked

פֿון אַחאָבס האָט געטאָן; ווײַל ער האָט געהאַט אַחאַבס טאָכטער פֿאַר
far tochter Achavs gehat hot er vorem geton hot Achav fun
for daughter Ach'av's had has he because done had Ach'av of

אַ ווײַב; און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה .
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un vaib a
Hashem of eyes the in evil is what done has he and wife a

ז אָבער ה האָט נישט געוואָלט אומברענגען דאָס הויז פֿון דָּוִד , פֿון
fun Dovid fun hoiz dos umbrengen gevolt nisht hot Hashem ober
on Dovid of house the to destroy wanted not has Hashem but

וועגן דעם ברית ווואָס ער האָט געשלאָסן מיט דָּוִדן , און אַזוי ווי
vi azoi un Dovidn mit geshlosn hot er vos bris dem vegen
as so and Dovid with established had he that covenant the account of

ער האָט אים צוגעזאָגט , צו געבן אים און זײַנע קינדער אַ ליכט אַלע טעג.
teg ale licht a kinder zaine un im gebn tsu tsugezogt im hot er
days all lamp a children his and him give to promised him had he

ח אין זײַנע טעג איז אֱדוֹם פֿון אונטער דער האַנט פֿון
fun hant der unter fun opgefaln Edom iz teg zaine in
of hand the under from dropped out Edom is days his in

יהוּדה , און זיי האָבן געמאַכט איבער זיך אַ מלך . ט און יהוֹרָם
Yehoram un melech a zich iber gemacht hobn zei un Yehudah
Yehoram and king a selves over made have they and Yehudah

themselves a melech.
9 Then Yehoram went forth with his sarim *(princes)*, and all his chariots with him, and he rose up by lailah, and struck down Edom which had surrounded him, and the commanders of the chariots.
10 So the Edomites rebelled from under the yad Yehudah unto this day. At the same time also did Livnah rebel from under his yad, because he had forsaken Hashem Elohei Avotav. 11 Moreover he built high places in the mountains of Yehudah and caused the inhabitants of Yerushalayim to commit fornication, and led Yehudah astray.
12 And there came a miktav *(letter)* to him from Eliyahu HaNavi, saying, Thus saith Hashem Elohei Dovid Avicha, Because thou hast not walked in the darkhei Yehoshaphat Avicha, nor in the darkhei Asa Melech Yehudah, 13 But hast walked in the derech of the melachim of Yisroel, and hast made Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim to go a-whoring, like the whoredoms of the Bais Ach'av, and also hast murdered thy achim of Bais Avicha,

איז אַריבערגעגאַנגען מיט זיינע הויפּטלײַט, און אַלע רײַטווועגן מיט אים; און
un im mit raitvegn ale un hoiptlait zaine mit aribergegangen iz
and him with chariots all and captains his with crossed over is

ער איז אויפֿגעשטאַנען בײַ נאַכט, און האָט געשלאָגן די אֲדוֹמים וואָס האָבן
hobn vos Adomim di geshlogn hot un nacht bai oifgeshtanen iz er
have who Edomites the struck had and night by risen up is he

אַרומגערינגלט אים און די הויפּטלײַט פֿון די רײַטווועגן.
raitvegn di fun hoiptlait di un im arumgeringlt
chariots the of captains the and him surrounded

י אַזוי איז אֱדוֹם אָפּגעפֿאַלן פֿון אונטער דער האַנט פֿון יהודה
Yehudah fun hant der unter fun opgefaln Edom iz azoi
Yehudah of hand the under from dropped out Edom is so

ביז אויף היינטיקן טאָג. דענצמאָל אין דער אייגענער צײַט איז אָפּגעפֿאַלן
opgefaln iz tsait eigener der in dentsmol tog haintikn oif biz
dropped out is time same the in then day this very to until

לִבְנָה פֿון אונטער זײַן האַנט; ווײַל ער האָט פֿאַרלאָזן ה׳ דעם
dem Hashem farlozen hot er vail hant zain unter fun Livnah
the Hashem forsaken had he because hand his under from Livnah

ג-ט פֿון זיערע עלטערן. יא ער האָט אויך גענאַכט במות אויף די
di oif bamot gemacht oich hot er eltern zeyere fun G-t
the upon high places made also had he fathers their of G-d

בערג פֿון יהודה, און ער האָט גענאַכט אויסגעלאָזן די באַוווינער
bavoiner di oisgelasn gemacht hot er un Yehudah fun berg
inhabitants the unfaithful made has he and Yehudah of mountains

פֿון ירושָׁלַיִם, און האָט אַראָפּגעפֿירט יהודה.
Yehudah aropgefirt hot un Yerushalayim fun
Yehudah led astray has and Yerushalayim of

יב איז געקומען צו אים אַ גרעשריפֿטס פֿון אֵלִיָּהוּ דעם נביא,
novi dem Eliyahu fun geshrifts a im tsu gekumen iz
prophet the Eliyahu from writing a him to come is

אַזוי זאָגן: אַזוי האָט גענאָגט ה׳ דער גאָט פֿון דײַן פֿאָטער
foter dain fun G-t der Hashem gezogt hot azoi zogn tsu azoi
father your of G-d the Hashem said has thus say to so

דָּוִד: דערפֿאַר וואָס דו ביסט נישט געגאַנגען אין די וועגן
vegen di in gegangen nisht bist du vos derfar Dovidn
ways the in having gone not are you that for the reason Dovid

פֿון דײַן פֿאָטער יְהוֹשָׁפָט, און אין די וועגן פֿון אָסָא דעם מלך
melech dem Asa fun vegen di in un Yehoshafaten foter dain fun
king the Asa of ways the in and Yehoshaphat father your of

פֿון יהודה, יג נײַערט דו ביסט געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די
di fun veg dem in gegangen bist du naiert Yehudah fun
the of way the in having gone are you but rather Yehudah of

מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל, און האָסט גענאַכט אויסגעלאָזן יהודה און
un Yehudah oisgelasn gemacht host un Yisroel fun mlochim
and Yehudah unfaithful made have and Yisroel of kings

די באַוווינער פֿון ירושָׁלַיִם, אַזוי ווי דאָס הויז פֿון אַחְאָב האָט
hot Achav fun hoiz dos vi azoi Yerushalayim fun bavoiner di
has Ach'av of house the as just Yerushalayim of inhabitants the

זיי גענאַכט אויסגעלאָזן, און האָסט אויך געהרגעט דײַנע ברידער פֿון
fun brider daine geharget oich host un oisgelasn gemacht zei
of brothers your killed also have and unfaithful made them

which were better than thee; [14] Hinei, with a maggefah gedolah *(great plague)* will Hashem strike thy people, and thy banim, and thy nashim, and all thy possessions; [15] And thou shalt have cholayim rabbim with machla *(disease)* of thy bowels, until thy bowels come out by reason of the choli yamim al yamim.

דיין פַֿאָטערס הויז , וואָס זיינען געווען בעסער פֿון דיר . יד זע ,
ze dir fun beser geven zainen vos hoiz foters dain
behold you(SG) than better were are that house father's your

וועט ה אַצונד פּלאָגן מיט אַ גרויסער פּלאָג דיין פֿאָלק , און
un folk dain plog groiser a mit plogn atsund Hashem vet
and people your plague great a with plague now Hashem will

דיינע קינדער , און דיינע ווייַבער, און דיין גאַנצן פֿאַרמעג . טו און דו
du un farmeg gantsn dain un vaiber daine un kinder daine
you and substance entire your and wives your and children your

וועסט זיין אין גרויס קרענק פֿון אַ קראַנקשאַפֿט אין דיינע געדערים,
gederim daine in krankshaft a fun krenk grois in zain vest
bowels your in disease a from sickness great in be will

ביז דיינע געדערים וועלן אַרויסקריכן פֿון דער קרענק טעג נאָך
noch teg krenk der fun aroiskrichn veln gederim daine biz
after day sickness the from fall out will bowels your until

טעג.
teg
day

[16] Moreover Hashem stirred up against Yehoram the ruach HaPelishtim, and of the Arabs, who lived near the Kushim; [17] And they came up against Yehudah, and invaded, and carried away all the possessions that were found in the Bais HaMelech, and also his banim, and his nashim; so that there was left him not a ben except Yehoachaz *(Achazyahu, Ahaziah)*, the youngest of his banim. [18] And after all this Hashem struck him in his bowels with a choli for which there was no marpeh. [19] And it came to pass that in process of time, after the end of two years, his bowels protruded out by reason of his choli; so he died in great pain. And his people kindled no pyre in his honor, as they had done for his avot.

טז און ה האָט דערוועקט אויף יהוֹרָמען דעם גייסט פֿון די
di fun gaist dem Yehoramen oif dervekt hot Hashem un
the of spirit the Yehoram against awakened had Hashem and

פּלשתּים , און פֿון די אַראַבער וואָס לעבן די כּושים . יז און זיי
zei un Kushim di lebn vos araber di fun un Pelishtim
they and Ethiopians the near which are Arabs the of and Pelishtim

זיינען אַרויפֿגעגאַנגען אויף יהוּדה , און האָבן זיך אַריינגעבראָכן
araingebrochn zich hobn un Yehudah oif aroifgegangen zainen
broken in selves have and Yehudah against having gone up are

אין איר, און האָבן געפֿאַנגען דעם גאַנצן פֿאַרמעג וואָס האָט זיך געפֿונען
gefunen zich hot vos farmeg gantsn dem gefangen hobn un ir in
found self had that substance entire the captured have and it into

אין מלכס הויז , און אויך זיינע זין און זיינע ווייַבער, און אים איז
iz im un vaiber zaine un zin zaine oich un hoiz melechs in
is him and wives his and sons his also and house king's in the

נישט איבערגעבליבן קיין זון , אָחזיָהוּ דער יִנגסטער פֿון
fun yingster der Yehoachaz achuts zun kein ibergebliben nisht
of youngest the Yehoachaz aside from son any left not

זיינע זין . יח און נאָך דעם אַלעמען האָט אים ה געפּלאָגט אין זיינע
zaine in geplogt Hashem im hot alemen dem noch un zin zaine
his in afflicted Hashem him had all this the after and sons his

געדערים מיט אַ קרענק נישט אויסצוהיילן. יט און עס איז געווען נאָך טעג
teg noch geven iz es un oistsuheiln nisht krenk a mit gederim
days after was is it and to heal not sickness a with bowels

און טעג – בעת דער סוף פֿון צוויי יאָר איז געווען אַריבער, זיינען
zainen ariber geven iz yor tsvei fun sof der beeis teg un
are over was is years two of end the at the time of days and

אים די געדערים אַרויסגעקראָכן פֿון זיין קרענק , און ער איז געשטאָרבן
geshtorbn iz er un krenk zain fun aroisgekrochn gederim di im
died is he and sickness his from fallen out bowels the him

אין בייזע ווייטאָקן; און מע האָט נישט געמאַכט נאָך אים אַ פֿאַרברענונג
farbrenung a im noch gemacht nisht hot me un veitokn beize in
burning a him after made not had one and pain grievous in

אַזוי ווי די פֿאַרברענונג פֿון זיינע עלטערן.
eltern zaine fun farbrenung di vi azoi
fathers his of burning the as so

כ צַוויי אוֹן דרייסיק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt er iz yor draisik un tsvei
is he when was old he is years thirty and two

געווָארן מלך , אוֹן אַכט יאָר האָט ער געקיניגט אין ירוּשָלַיִם ;
Yerushalayim in gekinigt er hot yor acht un melech gevorn
Yerushalayim in reigned he had years eight and king become

אוֹן ער איז אַוועק אָן נַחַת ; אוֹן מע האָט אים
im hot me un Nachat on avek iz er un
him had one and joy without gone away is he and

באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט , אָבער נישט אין די קבָרים פוֹן די
di fun kvorim di in nisht ober Dovids-Shtot in bagrobn
the of graves the in not but Ir Dovid in buried

מלכים .
mlochim
kings

כב

אוֹן די באַווינער פוֹן ירוּשָלַיִם האָבן געמאַכט פַּאר אַ
a far gemacht hobn Yerushalayim fun bavoiner di un
a for made had Yerushalayim of inhabitants the and

מלך אויף זיין אָרט אַחַזיָהוּ , זיין יינגסטן זון , ווָארעם
vorem zun yingstn zain Achazyahu ort zain oif melech
because son youngest his Achazyahu place his in king

אַלע עלטערע האָט אויסגעהרגעט די באַנדע וואָס איז געקומען מיט
mit gekumen iz vos bande di oisgeharget hot eltere ale
with come is that raiding party the killed had older ones all

די אַראַבער אין לאַגער . אַזוי איז אַחַזיָהוּ , דער זון פוֹן יהוֹרָם
Yehoram fun zun der Achazyahu iz azoi lager in araber di
Yehoram of son the Achazyahu is so the camp into Arabs the

דעם מלך פוֹן יהוּדה , געווָארן מלך . ב צַוויי אוֹן פערציק יאָר איז
iz yor fertsik un tsvei melech gevorn Yehudah fun melech dem
is years forty and two king become Yehudah of king the

אַחַזיָהוּ אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן מלך , אוֹן איין יאָר האָט
hot yor ein un melech gevorn iz er az geven alt Achazyahu
had year one and king become is he when was old Achazyahu

ער געקיניגט אין ירוּשָלַיִם . אוֹן דער נאָמען פוֹן זיין מוטער איז געווען
geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim in gekinigt er
was is mother his of name the and Yerushalayim in reigned he

עַתַלְיָהוּ די טאָכטער פוֹן עָמרין .
Omrien fun tochter di Atalyahu
Omri of daughter the Atalyah

ג ער אויך איז געגאַנגען אין די וועגן פוֹן אַחאָבס הויז , ווָארעם זיין
zain vorem hoiz Achavs fun vegen di in gegangen iz oich er
his because house Ach'av's of ways the in having gone is also he

מוטער איז געווען זיין עצה-געבערין אויף צו טאָן שלעכטס . ד אוֹן ער האָט
hot er un shlechts ton tsu oif eitse-geberin zain geven iz muter
had he and wickedness do to on counselor his was is mother

געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פוֹן ה' , אַזוי ווי דאָס הויז פוֹן
fun hoiz dos vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton
of house the as just Hashem of eyes the in evil is what done

אַחאָבְ , ווָארעם זיי זיינען געווען זיין יוֹעצים נאָך זיין פאָטערס
foters zain noch yoetsim zaine geven zainen zei vorem Achav
father's his after counselors his were are they because Ach'av

טויט , צו זיין אונטערגאַנג. ה ער איז אויך געגאַנגען אין זייער עצה ,
eitse zeyer in gegangen oich iz er untergang zain tsu toit
counsel their in having gone also is he destruction his to death

[20] Thirty and two years old was he when he began to reign, and he reigned in Yerushalayim shemoneh shanim, and departed without chemdah *(desire [for him])*. Howbeit they buried him in the Ir Dovid, but not in the kevarot hamelachim.

22 And the inhabitants of Yerushalayim made Achazyahu *(Ahaziah of Judah)* his youngest son melech in his place; for the troops that came with the Arabs into the machaneh had slain all the eldest. So Achazyahu *(Ahaziah)* ben Yehoram Melech Yehudah reigned.
[2] Twenty and two years old was Achazyahu *(Ahaziah)* when he began to reign, and he reigned one year in Yerushalayim And shem immo was Atalyah bat Omri.

[3] He also walked in the darkhei Bais Ach'av *(Ahab)*; for immo *(his mother)* was his counselor to do rah.
[4] Therefore he did rah in the eyes of Hashem like the Bais Ach'av *(House of Ahab)*; for they were his yo'atzim *(counselors)* after the mot *(death)* of his av to his ruin. [5] He walked also

after their etza *(advice, counsel)*, and went with Yehoram ben Ach'av Melech Yisroel to war against Chazael Melech Aram *(Syria)* at Ramot Gil'ad; and the Syrians wounded Yoram. [6] And he *(Yehoram)* returned to Yizre'el *(Jezreel)* to recover from his wounds which were inflicted upon him at Ramah, when he fought with Chazael Melech Aram. And Achazyahu *(Ahaziah)* ben Yehoram Melech Yehudah went down to see Yehoram ben Ach'av at Yizre'el *(Jezreel)*, because he was wounded.

[7] And the tevusat Achazyahu *(downfall of Ahaziah)* was of Elohim in coming to Yoram, for when he arrived, he went out with Yehoram to Yehu ben Nimshi, whom Hashem had anointed to cut off the Bais Ach'av *(the House of Ahab)*. [8] And it came to pass, that, when Yehu was executing mishpat upon the Bais Ach'av, and found the sarei Yehudah, and the bnei achei Achazyahu that were in attendance with Achazyahu, he slaughtered them. [9] And he searched for Achazyahu, and they captured him while he was hiding in Shomron *(Samaria)*, and brought him to Yehu; and when

אוֹן אִיז אֲוועק מִיט יְהוֹרָם דְעם זוֹן פֿוֹן אַחְאָבֶן, דְעם מֶלֶךְ פֿוֹן יִשְׂרָאֵל,
Yisroel fun melech dem Achavn fun zun dem Yehoram mit avek iz un
Yisroel of king the Ach'av of son the Yehoram with gone is and

אויף מלחמה אַקעגן חֲזָאֵל דעם מלך פֿוֹן אֲרָם אין רָמוֹת-גִּלְעָד ;
Ramot-Gilad in Aram fun melech dem Chazael akegn milchome oif
Ramot Gil'ad in Aram of king the Chazael against war to

אוֹן דִי אֲרַמִים הָאבֶן פֿאַרווּוּנדט יוֹרָמֶן . [ו] אוֹן עֶר הָאט זִיךְ אומגעקערט
umgekert zich hot er un Yoramen farvundt hobn Aramim di un
returned self had he and Yoram wounded have Syrians the and

זִיךְ צוּ הֵיילן אִין יִזְרְעֶאל פֿוֹן דִי ווּונדן וואָס מע הָאט אִים פֿאַרווּוּנדט
farvundt im hot me vos vundn di fun Yizreel in heiln tsu zich
wounded him has one which wounds the from Yizre'el in heal to self

אִין רָמָה , וועֶן עֶר הָאט מלחמה געהאַלטן מִיט חֲזָאֵל דעם מלך פֿוֹן
fun melech dem Chazael mit gehaltn milchome hot er ven Ramah in
of king the Chazael with waged war has he when Ramah in

אֲרָם . אוֹן אֲחַזְיָהוּ דער זוֹן פֿוֹן יְהוֹרָמֶן , דער מלך פֿוֹן יְהוּדָה ,
Yehudah fun melech der Yehoramen fun zun der Achazyahun un Aram
Yehudah of king the Yehoram of son the Achazyahu and Aram

הָאט אַראָפּגענידערט צו זען יְהוֹרָם דעם זוֹן פֿוֹן אַחְאָבֶן אִין יִזְרְעֶאל,
Yizreel in Achavn fun zun dem Yehoram zen tsu aropgenidert hot
Yizre'el in Ach'av of son the Yehoram see to gone down has

וועֶן עֶר אִיז געווען קְרַאנְק .
krank geven iz er ven
wounded ill was is he when

[ז] אוֹן דִי מפלה פֿוֹן אֲחַזְיָהוּ אִיז געווען פֿוֹן אֱלֹקִים – אַז עֶר זָאל
zol er az Elokim fun geven iz Achazyahun fun mapole di un
shall he that G-d from was is Achazyahu of downfall the and

קומען צוּ יוֹרָמֶן ; וואָרעם אַז עֶר אִיז געקומען , אִיז עֶר אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen er iz gekumen iz er az vorem Yoramen tsu kumen
gone out he is come is he when because Yoram to come

מִיט יְהוֹרָמֶן צוּ יֵהוּא דעם זוֹן פֿוֹן נִמְשִׁי , וואָס ה הָאט
hot Hashem vos Nimshien fun zun dem Yehu tsu Yehoramen mit
has Hashem which Nimshi of son the Yehu to Yehoram with

אִים געזאַלבט, כְּדֵי צוּ פַּאַרשניידן דאָס הויז פֿוֹן אַחְאָבְ . [ח] אוֹן
un Achav fun hoiz dos farshnaidn tsu kedei gezalbt im
and Ach'av of house this cut off to in order to anointed him

עס איז געווען, ווי יֵהוּא הָאט זִיךְ אָפּגערעכנט מִיט דעם הויז פֿוֹן
fun hoiz dem mit opgerechnt zich hot Yehu vi geven iz es
of house the with executed judgment self had Yehu as was is it

אַחְאָבְ , הָאט עֶר געטראָפֿן דִי הַאַרן פֿוֹן יְהוּדָה , אוֹן דִי זין פֿוֹן
fun zin di un Yehudah fun harn di getrofn er hot Achav
of sons the and Yehudah of princes the happened on he had Ach'av

אֲחַזְיָהוּס בְּרִידער , וואָס הָאבן געדינט בְּיי אֲחַזְיָהוּ , אוֹן עֶר הָאט
hot er un Achazyahun bai gedint hobn vos brider Achazyahus
had he and Achazyahu with served had who brothers Achazyahu's

זיי געהרגעט. [ט] אוֹן עֶר הָאט געזוכט אֲחַזְיָהוּ , אוֹן מע הָאט אִים
im hot me un Achazyahun gezucht hot er un geharget zei
him had one and Achazyahu sought had he and killed them

געכאַפּט ווי עֶר איז געווען באַהאַלטן אִין שֹׁומְרוֹן , אוֹן מע הָאט אִים
im hot me un Shomron in bahaltn geven iz er vi gechapt
him had one and Shomron in hidden was is he when caught

געבראַכט צוּ יֵהוּאן , אוֹן מע הָאט אִים געטייט. אוֹן זיי הָאבן אִים
im hobn zei un geteit im hot me un Yehuen tsu gebracht
him have they and killed him had one and Yehu to brought

they had slain him, they buried him. Because, they said, he is a ben Yehoshaphat, who sought Hashem with all his levav. So the Bais Achazyahu had no koach to retain the mamlachah *(kingdom)*.

[10] But when Atalyah em Achazyahu saw that her son was dead, she arose and began destroying kol zera hamamlachah *(all the royal seed)* of the Bais Yehudah.

[11] But Yehoshavat Bat HaMelech, took Yoash ben Achazyahu, and stole him away from among the Bnei HaMelech that were being murdered, and put him and his nurse in a cheder hamittot *(bedroom)*. So Yehoshavat Bat HaMelech Yehoram, the isha of Yehoyada HaKohen, (for she was the achot of Achazyahu), hid him from Atalyah, so that she slaughtered him not. [12] And he was with them hid in the Bais Elohim shesh shanim. And Atalyah reigned over HaAretz.

23 And in the seventh year Yehoyada strengthened himself, and took the commanders of hundreds, Azaryah ben Yerocham, and Yishmael ben Yehochanan, and Azaryahu ben Oved,

בְּאַגְרָאבָן, ווָאס זיי הָאבן געזאגט: ער איז דער זון פון יהוֹשָׁפָט ,
Yehoshafaten fun zun der iz er gezogt hobn zei vorem bagrobn
Yehoshaphat of son the is he said have they because buried

ווָאס הָאט געזוכט ה מיט זיין גאַנצן האַרצן. און עס איז נישט געווען
geven nisht iz es un hartsn gantsn zain mit Hashem gezucht hot vos
was none is it and heart whole his with Hashem sought had who

פון אַחַזְיָהוס הויז וועט עס זאָל הָאבן כּוֹח אָנצוהאַלטן די מלוכה .
meluche di ontsuhaltn koiech hobn zol es ver hoiz Achazyahus fun
kingdom the to retain power have shall it who house Achazyahu's of

י און ווי עַתַלְיָהוּ די מוטער פון אַחַזְיָהוּן הָאט געזען אַז איר
ir az gezen hot Achazyahun fun muter di Atalyahu vi un
her that seen had Achazyahu of mother the Atalyah when and

זון איז טויט, איז זי אויפגעשטאַנען, און הָאט אומגעבראַכט דעם גאַנצן
gantsn dem umgebracht hot un oifgeshtanen zi iz toit iz zun
entire the destroyed had and risen up she is dead is son

קיניגלעכן אָפּשטאַם פון דעם הויז יהוּדה . יאהָאט יְהוֹשַׁבַעַת די
di Yehoshavat hot Yehudah fun hoiz dem fun opshtam kiniglechn
the Yehoshavat had Yehudah of house the of offspring royal

טאָכטער פון דעם מלך געגומען יוֹאָש דעם זון פון אַחַזְיָהוּן ,
Achazyahun fun zun dem Yoash genumen melech dem fun tochter
Achazyahu of son the Yoash taken king the of daughter

און הָאט אים אַרויסגעגנבעט פון צווישן דעם מלכס זין ווָאס הָאט
hobn vos zin melechs dem tsvishn fun aroisgegnvet im hot un
have who sons king's the among from stolen away him had and

געזאָלט געטייט ווערן , און הָאט אים און זיין נאַם אַריינגעבראַכט אין אַ
a in araingebracht nam zain un im hot un vern geteit gezolt
a into brought nurse his and him had and become killed should

שלאָפקאַמער. און יְהוֹשַׁבַעַת די טאָכטער פון דעם מלך יְהוֹרָם , די
di Yehoram melech dem fun tochter di Yehoshavat un shlofkamer
the Yehoram king the of daughter the Yehoshavat and bedroom

ווייב פון יְהוֹיָדָע דעם כֹּהֵן – ווָאס זי איז געווען די שוועסטער פון
fun shvester di geven iz zi vorem koyen dem Yehoyada fun vaib
of sister the was is she because kohen the Yehoyada of wife

אַחַזְיָהוּן – הָאט אים באַהאַלטן פון עַתַלְיָהוּן , און זי הָאט אים נישט
nisht im hot zi un Atalyahun fun bahaltn im hot Achazyahun
not him had she and Atalyah from hidden him has Achazyahu

געטייט. יבאון ער איז געווען באַהאַלטן בייַ זיי , אין הויז פון אלקים זעקס
zeks Elokim fun hoiz in zei bai bahaltn geven iz er un geteit
six G-d of house in them with hidden was is he and killed

יאָר . און עַתַלְיָהוּ הָאט געקיניגט איבערן לאַנד.
land ibern gekinigt hot Atalyahu un yor
land over the reigned had Atalyah and years

כג

און אויפן זיבעטן יאָר הָאט יְהוֹיָדָע זיך געשטאַרקט , און
un geshtarkt Yehoyada zich hot yor zibetn oifn un
and strengthened Yehoyada self had year seventh on the and

ער הָאט אַריינגענומען די הויפטלייט פון די הונדערטן, עזריה
Azaryah hundertn di fun hoiptlait di araingenumen hot er
Azaryah hundreds the of commanders the taken in had he

דעם זון פון ירוֹחָמן , און יִשְׁמָעֵאל דעם זון פון יהוֹחָנָנן , און
un Yehochananen fun zun dem Yishmael un Yerochamen fun zun dem
and Yehochanan of son the Yishmael and Yerocham of son the

and Ma'aseiyahu ben Adayahu, and Elishaphat ben Zichri, into brit with him. [2] And they went about in Yehudah, and gathered the Levi'im out of all the towns of Yehudah, and the Rashei HaAvot of Yisroel, and they came to Yerushalayim. [3] And Kol HaKahal made a brit with HaMelech in the Beis Elohim. And he said unto them, Hinei, the Ben HaMelech shall reign, just as Hashem hath said of the Bnei Dovid. [4] This is the thing that ye shall do: A third part of you coming on duty on Shabbos, of the Kohanim and of the Levi'im, shall keep watch at the doors; [5] And a third part shall be at the Bais HaMelech; and a third part at the Sha'ar HaYesod; and Kol HaAm shall be in the Khatzerot of the Beis Hashem. [6] But let none enter into the Beis Hashem, except the Kohanim, and the ministering Levi'im; they shall go in, for they are kodesh; but Kol HaAm shall be shomer over the mishmeret Hashem *(the instructions of* Hashem*)*. [7] And the Levi'im shall surround HaMelech, every ish with his weapon in his yad; and whosoever else cometh into the Beis, he shall be put to death,

עֲזַרְיָהוּ דעם זון פֿון עוֹבֵדְן , און מַעֲשֵׂיָהוּ דעם זון פֿון עדיהון ,
Adayahun fun zun dem Maaseiyah un Ovedn fun zun dem Azaryahu
Adayahu of son the Ma'aseiyahu and Oved of son the Azaryahu

און אלישפט דעם זון פֿון זִכְרִין , מיט זיך אין אַ ברית . [ב] און זיי
zei un bris a in zich mit Zichrien fun zun dem Elishafat un
they and covenant a in self with Zichri of son the Elishaphat and

זיינען אַרומגעגאַנגען אין יהודה , און האָבן אײַנגעזאַמלט די לְוִיִּם פֿון
fun Leviim di aingezamlt hobn un Yehudah in arumgegangen zainen
from Levi'im the gathered have and Yehudah in gone around are

אַלע שטעט פֿון יהודה , און די הויפּטן פֿון די פַּאָטערהײַזער
fun foterhaizer di fun hoiptn di un Yehudah fun shtet ale
of father's household the of leaders the and Yehudah of cities all

יִשְׂרָאֵל, און זיי זײַנען געקומען קיין יְרוּשָׁלַיִם . [ג] און די גאַנצע
gantse di un Yerushalayim kein gekumen zainen zei un Yisroel
entire the and Yerushalayim to come are they and Yisroel

איינזאַמלונג האָט גענשלאָסן אַ ברית מיטן מלך אין הויז פֿון
fun hoiz in melech mitn bris a geshlosn hot ainzamlung
of house in the king with the covenant a established had assembly

אלקים; און ער האָט צו זיי געזאָגט: אָט , זאָל דער זון פֿון מלך
melech fun zun der zol ot gezogt zei tsu hot er un Elokim
king of the son the shall behold said them to had he and G-d

קיניגן , אַזוי ווי ה האָט געredt וועגן די זין פֿון דָּוִד .
Dovidn fun zin di vegen geredt hot Hashem vi azoi kinign
Dovid of sons the concerning spoken has Hashem as just reign

[ד] דאָס איז די זאַך וואָס איר זאָלט טאָן: אַ דריטל פֿון אײַך, די וואָס
vos di aich fun dritel a ton zolt ir vos zach di iz dos
who the ones you of third a do shall you that thing the is this

קומען אַריין שבת , פֿון די כֹּהֲנִים און פֿון די לְוִיִּם , זאָלן זיין
zain zoln Leviim di fun un koyanim di fun Shabbos arain kumen
be shall Levi'im the of and kohanim the of Shabbos enter in come

פַּאַר טויערלײַט בײַ די שוועלן ; [ה] און אַ דריטל פֿון אײַך אין מלכס
melechs in aich fun dritel a un shveln di bai toierlait far
king's in the you of third a and thresholds the at gatekeepers for

הויז , און אַ דריטל אין דעם גרונטטויער ; און דאָס גאַנצע פַּאָלק זאָל
zol folk gantse dos un grunttoier dem in dritel a un hoiz
shall people entire the and Foundation Gate the in third a and house

זיין אין די הויפֿן פֿון הס הויז . [ו] און קיינער זאָל נישט אַריינקומען
arainkumen nisht zol keiner un hoiz Hashems fun hoifn di in zain
enter not shall anyone and house Hashem's of courts the in be

אין הויז פֿון ה , נאָר די כֹּהֲנִים , און די וואָס באַדינען פֿון
fun badinen vos di un koyanim di nor Hashem fun hoiz in
of minister who the ones and kohanim the but Hashem of house in

די לְוִיִּם ; זיי מעגן אַריינקומען , ווארעם זיי זײַנען הייליק. אָבער דאָס
dos ober heilik zainen zei vorem arainkumen megn zei Leviim di
this but holy are they for enter may they Levi'im the

גאַנצע פַּאָלק זאָל אָפּהיטן די אָפּהיטונג פֿון ה . [ז] און די לְוִיִּם
Leviim di un Hashem fun ophitung di ophiten zol folk gantse
Levi'im the and Hashem of charge the keep shall people entire

זאָלן אַרומרינגלען דעם מלך רונד אַרום , איטלעכער מיט זײַנע וואָפֿן
vafn zaine mit itlecher arum rund melech dem arumringlen zoln
weapon his with each round around king the surround shall

but be ye with HaMelech when he cometh in, and when he goeth out.

אין זײַן האַנט; און דער וואָס קומט אַרײַן אין הויז , זאָל געטייט ווערן.
vern geteit zol hoiz in arain kumt vos der un hant zain in
be killed shall house in enter in comes who the one and hand his in

און זײַט מיט דעם מלך בײַ זײַן אַרײַנגיין און בײַ זײַן אַרויסגיין .
aroisgein zain bai un araingein zain bai melech dem mit zait un
going out his with and going in his with king the with are and

[8] So the Levi'im and all Yehudah did according to all things that Yehoyada HaKohen had commanded, and took every ish his men that were to go on duty on Shabbos, with them that were to go off duty on Shabbos; for Yehoyada HaKohen dismissed not the machlekot.

ח האָבן די לוִיִים אין גאַנץ יהודה געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס יהוֹיָדָע
Yehoyada vos alts vi azoi geton Yehudah gants in Leviim di hobn
Yehoyada that all as so done Yehudah all in Levi'im the have

דער כהן האָט באַפֿוילן , און זיי האָבן געבראַכט איטלעכער זײַנע
zaine itlecher gebracht hobn zei un bafoiln hot koyen der
his each brought have they and commanded had kohen the

מענטשן , די וואָס קומען אַרײַן שבת , מיט די וואָס גייען
geyen vos di mit Shabbos arain kumen vos di mentshn
go who the ones with Shabbos enter in come who the ones men

אַרויס שבת , וואָרעם יהוֹיָדָע דער כהן האָט נישט אַוועקגעלאָזט די
di avekgelozt nisht hot koyen der Yehoyada vorem Shabbos arois
the released not had kohen the Yehoyada because Shabbos out

אָפּטיילונגען . ט און יהוֹיָדָע דער כהן האָט געגעבן די הויפּטלײַט פֿון
fun hoiptlait di gegebn hot koyen der Yehoyada un opteilungen
of commanders the given had kohen the Yehoyada and divisions

די הונדערטן די שפּיזן און די פּאַנצערס און די שילדן פֿון דעם מלך
melech dem fun shildn di un pansters di un shpizn di hundertn di
king the of bucklers the and shields the and spears the hundreds the

דָּוִד , וואָס אין הויז פֿון אלקים . י און ער האָט אַרויסגעשטעלט דאָס גאַנצע
gantse dos aroisgeshtelt hot er un Elokim fun hoiz in vos Dovid
entire the stationed had he and G-d of house in that Dovid

פֿאָלק , איטלעכן מיט זײַן וואָפֿן אין זײַן האַנט, פֿון דער רעכטער זײַט פֿון
fun zait rechter der fun hant zain in vafn zain mit itlechn folk
of side right the from hand his in weapon his with each people

הויז ביז דער לינקער זײַט פֿון הויז , ביים מזבח און ביים הויז
hoiz baim un mizbeyech baim hoiz fun zait linker der biz hoiz
house by the and altar by the house of side left the unto house

, לעבן מלך רונד אַרום . יא און זיי האָבן אַרויסגעפֿירט דעם מלכס
melechs dem aroisgefirt hobn zei un arum rund melech lebn
king's the brought out have they and round around the king near

זון , און האָבן אָנגעטאָן אויף אים די קרוין און די צייגנים , און
un tseignim di un kroin di im oif ongeton hobn un zun
and testimony the and crown the him upon put they have and son

האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך . און יהוֹיָדָע און זײַנע זין האָבן אים
im hobn zin zaine un Yehoyada un melech a far gemacht im hobn
him have sons his and Yehoyada and king a for made him have

געזאַלבט , און זיי האָבן געזאָגט: לעבן זאָל דער מלך .
melech der zol lebn gezogt hobn zei un gezalbt
king the shall life said have they and anointed

[9] Moreover Yehoyada HaKohen delivered to the commanders of hundreds spears, and large shields, and small shields, that had belonged to Dovid HaMelech, which were in the Beis Elohim.

[10] And he stationed kol haAm for a guard around HaMelech, every ish having his weapon in his yad, from the right side of the Beis to the left side of the Beis, near the Mizbe'ach and Beis.

[11] Then they brought out the Ben HaMelech, and put upon him the nezer, and gave him the Edut, and proclaimed him Melech. And Yehoyada and his banim anointed him, and shouted, Yechi HaMelech!

[12] Now when Atalyah heard the noise of HaAm running and cheering HaMelech,

יב און עַתַלְיָהוּ האָט געהערט דעם קול פֿון דעם פֿאָלק וואָס לויפֿט און
un loift vos folk dem fun kol dem gehert hot Atalyahu un
and run who people the of voice the heard had Atalyah and

לויבט דעם מלך , און זי איז געקומען צום פֿאָלק אין הס הויז .
loibt dem melech un zi iz gekumen tsum folk in Hashems hoiz
praise the king and she is come to the people in Hashem's house

she came to HaAm into the Beis Hashem,
13 And she looked, and, hinei, HaMelech stood at his ammud at the entrance, and the sarim and the khatzotzerot *(trumpeters)* beside HaMelech; and Kol HaAm HaAretz same'ach *(rejoiced)*, and sounded the khatzotzerot, also the meshorarim with instruments of music, and the praise leaders. Then Atalyah tore her robe, shouted, Kesher, Kesher!
14 Then Yehoyada HaKohen brought out the commanders of hundreds that were set over the army, and said unto them, Bring her out between the sederot *(ranks)*; and whosoever followeth her, let him be put to death with the cherev. For the Kohen said, Do not put her to death in the Beis Hashem.
15 So they laid hands on her; and when she was come to the entrance of the Sha'ar HaSusim by the Beis HaMelech, they put her to death there.

16 And Yehoyada made a brit between him, and between Kol HaAm, and between HaMelech, that they should be Am LaHashem.
17 Then kol HaAm went to the Beis

ג און זי האָט געזען, ערשט דער מלך שטייט אויף זיין בימה אין
in bime zain oif shteit melech der ersht gezen hot zi un
at platform his upon stands king the behold seen had she and

אײַנגאַנג, און די האַרן און די טרומייטערערס לעבן מלך, און דאָס
dos un melech lebn trumeiterers di un harn di un aingang
the and the king near trumpeters the and princes the and entrance

גאַנצע פֹּאָלק פֿון לאַנד פֿרייט זיך און בלאָזט אין טרומייטן, און די
di un trumeitn in blozt un zich freit land fun folk gantse
the and trumpets in blows and self rejoices land of the people entire

זינגערס מיט כּלי־זמר וואָס פֿירן פֿאָן דעם לויב-געזאַנג;
loib-gezang dem fon firn vos kley-zemer mit zingers
song of praise the background lead who musical instruments with singers

האָט עתַלְיָהוּ צעריסן אירע קלײדער, און האָט געזאָגט: אַ בונט! אַ
a bunt a gezogt hot un kleider ire tserisn Atalyahu hot
a conspiracy a said has and garments her torn Atalyah has

בונט!
bunt
conspiracy

יד האָט יהוֹיָדָע אַרויסגעפֿירט די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, די
di hundertn di fun hoiptlait di aroisgefirt Yehoyada hot
the hundreds the of commanders the brought out Yehoyada has

אויפֿזעער פֿון חיל, און ער האָט צו זיי געזאָגט: פֿירט זי אַרויס
arois zi firt gezogt zei tsu hot er un cheil fun oifzeer
outside her lead said them to had he and army of overseers

אינעוויניק פֿון די ריײַען, און דער וואָס גייט איר נאָך, זאָל געטײט
geteit zol noch ir geit vos der un reyen di fun ineveinik
put to death shall after her goes who the one and ranks the of within

ווערן מיטן שווערד. וואָרעם דער כֹּהן האָט געזאָגט: איר זאָלט זי נישט
nisht zi zolt ir gezogt hot koyen der vorem shverd mitn vern
not her shall you said has kohen the because sword with become

טײטן אין הויז פֹּון ה׳.
Hashem fun hoiz in teitn
Hashem of the house in kill

טו האָבן זיי געמאַכט פֿאַר אים אָרט, און זי איז אַרײַנגעגאַנגען דורך
durch araingegangen iz zi un ort im far gemacht zei hobn
through gone in is she and place him for made they have

דעם אײַנגאַנג פֿון פֿערדטויער אין מלכס הויז; און זיי האָבן זי דאָרטן
dortn zi hobn zei un hoiz melechs in ferdtoier fun aingang dem
there her have they and house king's in Horse Gate of entrance the

געטײט.
geteit
put to death

טז און יהוֹיָדָע האָט געשלאָסן אַ ברית צווישן אים און צווישן
tsvishn un im tsvishn bris a geshlosn hot Yehoyada un
between and him between covenant a established had Yehoyada and

דעם גאַנצן פֹּאָלק און צווישן מלך, צו זיין צום פֹּאָלק פֿון
fun folk tsum zain tsu melech tsvishn un folk gantsn dem
of people to the be to the king between and people entire the

ה׳. יז און דאָס גאַנצע פֹּאָלק איז אַרײַנגעגאַנגען אין הויז פֿון בַּעַל,
Baal fun hoiz in araingegangen iz folk gantse dos un Hashem
Ba'al of house in gone in is people entire the and Hashem

HaBa'al, and tore it down, and broke in pieces its mizbechot and its tzelem, and slaughtered Mattan Kohen HaBaal in front of the mizbechot.

18 Also Yehoyada assigned the Pekudot of the Beis Hashem by the yad of the Kohanim the Levi'im, whom Dovid had assigned in the Beis Hashem, to offer olot Hashem, as it is written in the Torat Moshe, with simcha and with shir, as it was ordained by Dovid. 19 And he set the Sho'arim at the Sha'arei Beis Hashem, that none tamei in any thing should enter in. 20 And he took the commanders of hundreds, and the nobles, and the moshelim of HaAm, and Kol HaAm HaAretz, and brought down HaMelech from the Beis Hashem; and they came through the Sha'ar HaElyon into the Beis HaMelech, and seated HaMelech upon the Kisse HaMamlachah.

21 And kol Am HaAretz rejoiced; and the Ir was quiet after that they had put to death Atalyah with the cherev.

און האָבן עס איַנגעווארפֿן, פֿון זיַינע מזבחות און זיַינע בילדער האָבן
hobn bilder zaine un mizbeyches zaine fun aingevorfn es hobn un
have images its and altars its from demolished it have and

זיי צעבראָכן, און מַתּן דעם כהן פֿון בַּעַל האָבן זיי געהרגעט פֿאַר
far geharget zei hobn Baal fun koyen dem Mattan un tsebrochn zei
before killed they have Ba'al of kohen the Mattan and broken they

די מזבחות.
mizbeyches di
altars the

יח און יהוֹיָדָע האָט געגעבן די אויפֿזעונג פֿון הס הויז אין
in hoiz Hashems fun oifzeung di gegebn hot Yehoyada un
in house Hashem's of supervision the given had Yehoyada and

דער האַנט פֿון די כּהנים פֿון שבֶט לֵוִי, וואָס דָּוִד האָט אײַנגעטיילט
aingeteilt hot Dovid vos Levi sheyvet fun koyanim di fun hant der
divided had Dovid whom Levi tribe of kohanim the of hand the

איבער דעם הויז פֿון ה, אויפֿצובערענגען די בראַנדאָפּפֿער פֿון
fun brandopfer di oiftsubrengen Hashem fun hoiz dem iber
of olah the to offer up Hashem of house the over

ה, אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין תּוֹרת-משה, מיט שׂימחה, און
un simche mit Torat-Moshe in geshribn shteit es vi azoi Hashem
and joy with Torah of Moses in written stands it as just Hashem

מיט געזאַנג לויט דעם אײַנשטעל פֿון דָּוִדן. יט און ער האָט
hot er un Dovidn fun ainshtel dem loit gezang mit
had he and Dovid of arrangement the according to singing with

געשטעלט די טויערלײַט בײַ די טויערן פֿון הס הויז, אַז דער
der az hoiz Hashems fun toiern di bai toierlait di geshtelt
the one that house Hashem's of gates the at gatekeepers the stationed

וואָס איז אומריין פֿון וואָסער עס איז זאַך, זאָל נישט אַרײַנקומען.
arainkumen nisht zol zach iz es voser fun umrein iz vos
come in not shall thing is it what ever from unclean is who

כ און ער האָט געמומען די הויפּטלײַט פֿון די הונדערטן, און די גרויסע
groise di un hundertn di fun hoiptlait di genumen hot er un
great the and hundreds the of commanders the taken had he and

לײַט, און די געוועלטיקער איבער דעם פֿאָלק, און דאָס גאַנצע פֿאָלק
folk gantse dos un folk dem iber geveltiker di un lait
people entire the and people the over rulers the and people

פֿון לאַנד, און האָט אַראָפּגעבראַכט דעם מלך פֿון הס הויז,
hoiz Hashems fun melech dem aropgebracht hot un land fun
house Hashem's from king the brought down has and the land of

און זיי זיַינען אַרײַנגעגאַנגען דורך דעם אויבערשטן טויער אין מלכס
melechs in toier oibershtn dem durch araingegangen zainen zei un
king's in gate uppermost the through gone in are they and

הויז, און האָבן אַרויפֿגעזעצט דעם מלך אויף דעם טראָן פֿון מלוכה.
meluche fun tron dem oif melech dem aroifgezetst hobn un hoiz
kingdom of throne the upon the king the set up have and house

כא און דאָס גאַנצע פֿאָלק זיך געפֿרייט, און די שטאָט איז געווען
geven iz shtot di un gefreit zich hot folk gantse dos un
was is city the and rejoiced self had people entire the and

רויִק. און עַתַלְיָהוּ האָבן זיי געטייט מיטן שווערד.
shverd mitn geteit zei hobn Atalyahun un ruik
sword with the caused to die they had Atalyah and calm

כד

זיבן יאָר איז יוֹאָש אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt Yoash iz yor zibn
is he when was old Yoash is years seven

געווׂארן מלך , און פֿערציק יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor fertsik un melech gevorn
in reigned he has years forty and king become

ירושָלַיִם . און דער נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען צִבְיָה פֿון
fun Tsivyah geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
of Tzivyah was is mother his of name the and Yerushalayim

באֵר-שֶׁבַע .
Beer-Sheva
Be'er-Sheva

ב און יוֹאָש האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון
fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot Yoash un
of eyes the in upright is what done has Yoash and

ה אַלע טעג פֿון יהוֹיָדָע דעם כֹּהן . ג און יהוֹיָדָע האָט
hot Yehoyada un koyen dem Yehoyada fun teg ale Hashem
has Yehoyada and kohen the Yehoyada of days all Hashem

פֿאַר אים געזומען צוויי ווײַבער; און ער האָט געבאָרן זין און
un zin geborn hot er un vaiber tsvei genumen im far
and sons begot has he and wives two taken him for

טעכטער .
techter
daughters

ד און עס איז געווען נאָך דעם, האָט יוֹאָש געהאַט אין האַרצן צו
tsu hartsn in gehat Yoash hot dem noch geven iz es un
to heart in had Yoash has this after was is it and

באַנײַען דאָס הויז פֿון ה . ה און ער האָט איינגעזאַמלט די
di aingezamlt hot er un Hashem fun hoiz dos banayen
the gathered has he and Hashem of house the dedicate

כֹּהנים און די לְוִיִים , און ער האָט צו זיי געזאָגט: גייט אַרויס צו
tsu arois geit gezogt zei tsu hot er un Leviim di un koyanim
to out go said them to has he and Levi'im the and kohanim

די שטעט פֿון יהודה , און קלײַבט אויף פֿון גאַנץ יִשְׂרָאֵל געלט
gelt Yisroel gants fun oif klaibt un Yehudah fun shtet di
money Yisroel all from up gather and Yehudah of cities the

אויף צו פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון אלוקיכם פֿון יאָר צו יאָר; און
un yor tsu yor fun Elokeichem fun hoiz dos farrichtn tsu oif
and year to year from your G-d of house the repair to for

איר זאָלט אײַך ווענן דער זאַך . אָבער די לְוִיִים
Leviim di ober zach der vegen ailn aich zolt ir
Levi'im the but matter the concerning hasten yourselves shall you

האָבן זיך נישט געאײַלט . ו האָט דער מלך גערופֿן יהוֹיָדָע דעם
dem Yehoyada gerufn melech der hot geailt nisht zich hobn
the Yehoyada called king the has hastened not selves have

הויפּט, און האָט צו אים געזאָגט: פֿאַר וואָס האָסטו נישט פֿאַרלאַנגט
farlangt nisht hostu vos far gezogt im tsu hot un hoipt
demanded not have you what for said him to has and head

פֿון די לְוִיִים , צו ברענגען פֿון יהודה און פֿון ירושָלַיִם די
di Yerushalayim fun un Yehudah fun brengen tsu Leviim di fun
the Yerushalayim from and Yehudah from bring to Levi'im the from

אָפּגאָב פֿון משה דעם קנעכט פֿון ה , און פֿון דער אײַנזאַמלונג
ainzamlung der fun un Hashem fun knecht dem Moshe fun opgob
assembly the from and Hashem of servant the Moshe of tax

24 Yoash was seven years old when he began to reign, and he reigned arba'im shanah in Yerushalayim. Shem immo also was Tzivyah of Be'er-Sheva.

2 And Yoash did that which was yashar in the eyes of Hashem kol yemei Yehoyada HaKohen. 3 And Yehoyada took for him nashim shtayim; and he fathered banim and banot.

4 And it came to pass after this, that Yoash was minded to renovate the Bais Hashem. 5 And he called together the Kohanim and the Levi'im, and said to them, Go out unto the towns of Yehudah, and collect from Kol Yisroel kesef to repair the Bais Eloheichem annually, and see that ye hasten the matter. Howbeit the Levi'im hastened it not. 6 And HaMelech called for Yehoyada HaRosh, and said unto him, Why hast thou not required of the Levi'im to bring in from Yehudah and from Yerushalayim the mas'at *(the tax of)* Moshe Eved Hashem and the Kahal L'Yisroel L'Ohel HaEdut? 7 For the sons

of that wicked woman Atalyah had broken in the Beis HaElohim; all the Kadshei Beis Hashem did they bestow upon Ba'alim.

פּוֹן יִשְׂרָאֵל, פַּאַר דעם געצעלט פּוֹן צייגנים ? ז וועאָרעם עתַלְיָהוּ די
di Atalyahu vorem tseignim fun getselt dem far Yisroel fun
the Atalyah for testimony of tent the at Yisroel of

מרשעת , אירע זין האָבן צעברָאכן דאָס הויז פּוֹן האלקים , און
un HaElokim fun hoiz dos tsebrochn hobn zin ire mershet
and G-d of house the broken in have sons her wicked one

אויך אַלע געהיליקטע זאַכן פּוֹן הס הויז האָבן זיי פַּאַרטאָן פַּאַר
far farton zei hobn hoiz Hashems fun zachn geheilikte ale oich
for used they have house Hashem's of things holy all also

די בַּעַל-גּעטער.
Baal-geter di
Ba'al g-ds the

[8] And at the commandment of HaMelech they made aron echad and set it outside at the Sha'ar Beis Hashem. [9] And they made a proclamation in Yehudah and in Yerushalayim, to bring in to Hashem the mas'at Moshe Eved HaElohim laid upon Yisroel in the midbar. [10] And all the sarim and kol HaAm rejoiced, and brought in, and dropped into the aron, until it was full. [11] Now it came to pass, that at what time the aron was brought unto the Pekuddat HaMelech by the yad of the Levi'im, and when they saw that there was much kesef, the Sofer HaMelech and the official, the Pakid Kohen HaRosh came and emptied the aron, and took it, and carried it to its place again. Thus they did yom b'yom, and collected kesef in abundance. [12] And HaMelech and

ח און דער מלך האָט געהייסן , און מע האָט געמאַכט אַ
a gemacht hot me un geheisn hot melech der un
a made has one and commanded has king the and

קאַסטן, און אים אַוועקגעשטעלט בייַם טויער פּוֹן הס הויז פּוֹן
fun hoiz Hashems fun toier baim avekgeshtelt im un kastn
from house Hashem's of gate by the set down it and chest

אויסנווייניק. ט און מע האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין יהוּדה
Yehudah in oisruf an aroisgelozt hot me un oisenveinik
Yehudah in proclamation a let out has one and outside

און אין ירושָלַיִם , צו ברענגען צו ה די מתּנה זאַמלונג
zamlung matone di Hashem tsu brengen tsu Yerushalayim in un
collection gift the Hashem to bring to Yerushalayim in and

פּוֹן משה דעם קנעכט פּוֹן אלקים אויף ישְׂרָאֵל אין מדבר . י און אַלע
ale un midber in Yisroel oif Elokim fun knecht dem Moshe fun
all and the desert in Yisroel for G-d of servant the Moshe of

האַרן און דאָס גאַנצע פָּאָלק האָבן זיך געפֿרייט, און זיי האָבן
hobn zei un gefreit zich hobn folk gantse dos un harn
have they and rejoiced selves have people whole the and officials

געבראַכט און אַריַינגעווארפֿן אין קאַסטן ביז פּוֹל. יא און עס איז געווען,
geven iz es un ful biz kastn in araingevorfn un gebracht
was is it and full until chest into thrown in and brought

בעת מע פֿלעגט ברענגען דעם קאַסטן צו די אויפֿזעער פּוֹן מלך
melech fun oifzeer di tsu kastn dem brengen flegt me beeis
king of the overseers the to chest the bring used to one when

דורך דער האַנט פּוֹן די לְוִיים , און ווי זיי האָבן געזען אַז עס
es az gezen hobn zei vi un Leviim di fun hant der durch
it that seen have they as and Levi'im the of hand the through

איז דאָ פֿיל געלט , אַזוי פֿלעגט קומען דער שרייַבער פּוֹן מלך ,
melech fun shraiber der kumen flegt azoi gelt fil do iz
king of the scribe the come used to so money much there is

און דער אויפֿזעער פּוֹן דעם כֹּהן-גָּדול , און זיי פֿלעגן אויסלייִדיקן
oisleidikn flegn zei un koyen-gadol dem fun oifzeer der un
empty out used to they and kohen gadol the of overseers the and

דעם קאַסטן, און אים אַוועקטראָגן און אים אומקערן אויף זיַין אָרט.
ort zain oif umkeren im un avektrogen im un kastn dem
place its to return it and carry away it and chest the

אַזוי האָבן זיי געטאָן טאָג אין טאָג, און זיי האָבן אָנגעזאַמלט געלט
gelt ongezamlt hobn zei un tog in tog geton zei hobn azoi
money accumulated have they and day in day done they have so

לרוֹב . יב און דער מלך און יהוֹיָדָע האָבן עס געגעבן צו די
di tsu gegebn es hobn Yehoyada un melech der un lerov
the to given it have Yehoyada and king the and in abundance

Yehoyada gave it to such as did the work of the Avodas Beis Hashem, and hired masons and carpenters to renovate the Beis Hashem, and also such as wrought barzel and nechoshet to repair the Beis Hashem.
13 So the workmen wrought, and the work in the yad of them was furthered, and they restored the Beis HaElohim to its original form and reinforced it.
14 And when they had finished it, they brought the rest of the kesef before HaMelech and Yehoyada, whereof were made vessels for the Beis Hashem, even keli sharet, and for the olot, and ladles, and vessels of zahav and kesef. And they offered olot in the Beis Hashem continually all the days of Yehoyada.
15 But Yehoyada was old, and was full of yamim when he died: 130 years old was he in his mot. 16 And they buried him in Ir Dovid among the Melachim, because he had done tovah in Yisroel, both toward HaElohim, and His Beis.

וועֲרקמיינסטער איבער דער אַרבעט פֿון הס הויז ; און זיי
zei un hoiz Hashems fun arbet der iber verkmeinster
they and house Hashem's of labor the over masters of the work

האָבן געדונגען שטיינהעקער און האָלצמיינסטער, צו באַנייַען דאָס הויז
hoiz dos banayen tsu holtsmeinster un shteinheker gedungen hobn
house the renew to carpenters and stonecutters hired have

פֿון ה , און אויף אייַזן און קופּערשמידן , צו פֿאַררייכטן דאָס הויז
hoiz dos farrichtn tsu kupershmidn un aizn oif un Hashem fun
house this repair to coppersmiths and iron for and Hashem of

פֿון ה . יג און די בַּעַל-מלאָכות האָבן געאַרבעט, און די אַרבעט
arbet di un gearbet hobn baal-meloches di un Hashem fun
work the and worked have craftsmen the and Hashem of

איז פֿאַרריכט געוואָרן דורך זייער האַנט, און זיי האָבן צוריקגעשטעלט
tsurikgeshtelt hobn zei un hant zeyer durch gevorn farricht iz
restored have they and hand their through become repaired is

דאָס הויז פֿון אלקים אויף זיין שטאַנד, און אים באַפֿעסטיקט. יד און
un bafestikt im un shtand zain oif Elokim fun hoiz dos
and fortified it and state its to G-d of house the

אַז זיי האָבן געענדיקט, האָבן זיי געבראַכט פֿאַר דעם מלך און
un melech dem far gebracht zei hobn geendikt hobn zei az
and king the before brought they have finished have they when

יהוֹיָדָען דעם רעשט געלט , און מע האָט דערפֿון געמאַכט כּלים
keilim gemacht derfun hot me un gelt resht dem Yehoyadaen
vessels made thereof has one and money rest the Yehoyada

פֿאַר הס הויז , כּלים צום דינען און אויפֿברענגען, און
un oifbrengen un dinen tsum keilim hoiz Hashems far
and offering up and serving for the vessels house Hashem's for

שאָלן, און גילדערנע און זילבערנע כּלים . און מע פֿלעגט אויפֿברענגען
oifbrengen flegt me un keilim zilberne un gilderne un sholn
offer up used to one and vessels silver and golden and bowls

בראַנדאָפּפֿער אין הויז פֿון ה תּמיד אַלע טעג פֿון
fun teg ale tamid Hashem fun hoiz in brandopfer
of days all continually Hashem of the house in olot

יהוֹיָדָען .
Yehoyadaen
Yehoyada

טו און יהוֹיָדָע איז געוואָרן אַלט און זאַט מיט טעג, און ער איז
iz er un teg mit zat un alt gevorn iz Yehoyada un
is he and days with full and old become is Yehoyada and

געשטאָרבן; הונדערט און דרייַסיק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער
er az geven alt er iz yor draisik un hundert geshtorbn
he when was old he is years thirty and hundred died

איז געשטאָרבן. טז און מע האָט אים באַגראָבן אין דָּוִד-שטאָט לעבן
lebn Dovids-Shtot in bagrobn im hot me un geshtorbn iz
near Ir Dovid in buried him has one and died is

די מלכים , וויַיל ער האָט געטאָן גוטס צווישן יִשְׂרָאֵל, און פֿאַר
mlochim di vail er hot guts geton tsvishn Yisroel un far
kings the because he has done good among Yisroel and for

האלקים און זיין הויז .
HaElokim un zain hoiz
G-d and his house

[17] Now after the mot Yehoyada came the sarim of Yehudah, and paid homage to HaMelech. Then HaMelech paid heed unto them. [18] And they forsook the Beis Hashem Elohei Avoteihem, and served HaAsherim and the atzabim; and ketzef *(wrath)* came upon Yehudah and Yerushalayim because of their trespass. [19] Yet He sent Nevi'im to them, to bring them back unto Hashem; and they testified against them; but they would not give ear.

[20] And the Ruach Elohim came upon Zecharyah ben Yehoyada HaKohen, which stood before HaAm and he said unto them, Thus saith HaElohim, Why transgress ye the mitzvot Hashem, that ye cannot prosper? Because ye have forsook Hashem, He hath also forsaken you. [21] And they conspired against him, and stoned him with stones at the order of HaMelech in the khatzer of the Beis Hashem.

יז און נאָך דעם טויט פֿון יהוֹיָדָען זיַנען געקומען די האַרן
harn di gekumen zainen Yehoyadaen fun toit dem noch un
officials the come are Yehoyada of death the after and

פֿון יהודה , און זיי האָבן זיך געבוקט צום מלך . דענצמאָל האָט
hot dentsmol melech tsum gebukt zich hobn zei un Yehudah fun
has then king to the bowed selves have they and Yehudah of

דער מלך זיך צוגעהערט צו זיי . יח און זיי האָבן פֿאַרלאָזן דאָס
dos farlozen hobn zei un zei tsu tsugehert zich melech der
the forsaken have they and them to paid heed self king the

הויז פֿון ה דעם ג-ט זייערע עלטערן, און זיי האָבן געדינט
gedint hobn zei un eltern zeyere fun G-t dem Hashem fun hoiz
served have they and fathers their of G-d the Hashem of house

די געצנבוימער , און די געצנבילדער, און עס איז געווען אַ צאָרן אויף
oif tsorn a geven iz es un getsnbilder di un getsnboimer di
upon wrath a was is it and idol images the and Asherah poles the

יהוּדה און ירושָלַיִם פֿאַר דער דאָזיקער פֿאַרשולדיקונג
farshuldikung doziker der far Yerushalayim un Yehudah
commit a guilty offense this the for Yerushalayim and Yehudah

זייערער . יט און ער האָט געשיקט צו זיי נבֿיאים , זיי אומצוקערן צו
tsu umtsukeren zei neviim zei tsu geshikt hot er un zeyerer
to to return them prophets them to sent has he and of theirs

ה , און זיי האָבן זיי געוואָרנט, אָבער זיי האָבן נישט צוגעטאָן
tsugeton nisht hobn zei ober gevornt zei hobn zei un Hashem
attached not have they but warned them have they and Hashem

דאָס אויער.
oier dos
ear the

כ און דער גײַסט פֿון אלקים האָט אָנגעקלײדט זכַריָה דעם זון פֿון
fun zun dem Zecharyah ongekleidt hot Elokim fun gaist der un
of son the Zecharyah clothed has G-d of spirit the and

יהוֹיָדָע דעם כהן , און ער האָט זיך געשטעלט איבער דעם פֿאָלק , און
un folk dem iber geshtelt zich hot er un koyen dem Yehoyada
and people the over stood self has he and kohen the Yehoyada

האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט האלקים געזאָגט: פֿאַר וואָס טרעט איר
ir tret vos far gezogt HaElokim hot azoi gezogt zei tsu hot
you trample why for said G-d has thus said them to has

איבער די געבאָט פֿון ה , אַז איר זאָלט נישט באַגליקן?
baglikn nisht zolt ir az Hashem fun gebot di iber
succeed not shall you when Hashem of commandment the over

כא האָבן . און ער האָט אײַך פֿאַרלאָזן ה , וואָרעם איר האָט פֿאַרלאָזן
hobn farlozen aich hot er un Hashem farlozen hot ir vorem
have abandoned you has he and Hashem forsaken have you for

זיי געמאַכט אויף אים אַ בונט , און האָבן אים פֿאַרשטיינט מיט
mit farshteint im hobn un bunt a im oif gemacht zei
with stoned him have and conspiracy a him upon made they

שטיינער אויף דעם באַפֿעל פֿון מלך , אין הויף פֿון הס
shteiner oif dem befel fun melech in hoif fun Hashems
stones upon the command the of king in the courtyard of Hashem's

הויז .
hoiz
house

כב און דער מלך יוֹאָש האָט נישט געדאַכט אָן דעם חֶסֶד
chesed dem on gedacht nisht hot Yoash melech der un
kindness the on remembered not has Yoash king the and

וואָס זײַן פָּאָטער יְהוֹיָדָע האָט מיט אים געטאָן, און ער האָט געהרגעט
geharget hot er un geton im mit hot Yehoyada foter zain vos
killed has he and done him with had Yehoyada father his which

זײַן זון . און אַז ער איז געשטאָרבן, האָט ער געזאָגט: ה׳ וועט זען
zen vet Hashem gezogt er hot geshtorbn iz er az un zun zain
see will Hashem said he has dying is he when and son his

און וועט אויפֿמאָנען.
oifmonen vet un
require will and

22 Thus Yoash HaMelech remembered not the chesed which Yehoyada Aviv had done to him, but slaughtered bno. And when he died, he said, May Hashem look upon it, and may He call to account.

כג און עס איז געווען, בײַם אַרומדרײַ פֿון יאָר, איז אַרויפֿגעגאַנגען אויף
oif aroifgegangen iz yor fun arumdrei baim geven iz es un
upon gone up is year of the turn at was is it and

אים דער חיל פֿון אֲרָם, און זיי זײַנען געקומען קיין יְהוּדָה און
un Yehudah kein gekumen zainen zei un Aram fun cheil der im
and Yehudah to come are they and Aram of army the him

ירושָׁלַיִם, און האָבן אומגעבראַכט אַלע הַאַרן פֿון פֿאָלק פֿון
fun folk fun harn ale umgebracht hobn un Yerushalayim
from the people of leaders all the executed have and Yerushalayim

צוויישן דעם פֿאָלק, און זייער גאַנצן רויב האָבן זיי אַוועקגעשיקט
avekgeshikt zei hobn roib gantsn zeyer un folk dem tsvishn
sent off they have plunder entire their and people the among

צום מלך פֿון דרמשׂק. כד הגם דער חיל פֿון אֲרָם איז געקומען
gekumen iz Aram fun cheil der hagam Darmesek fun melech tsum
come is Aram of army the although Darmesek of king to

מיט ווינציק מענטשן, אָבער ה׳ האָט איבערגעגעבן אין זייער האַנט
hant zeyer in ibergegebn hot Hashem ober mentshn vintsik mit
hand their into handed over has Hashem but men few with

זייער אַ גרויסן חיל, ווײַל זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה׳ דעם ג-ט פֿון זייערע
zeyere fun G-t dem Hashem farlozen hobn zei vail cheil groisn a zeyer
their of G-d the Hashem forsaken have they for army great a their

עלטערן. כה און זיי האָבן געטאָן אַ משפּט אויף יוֹאָשן. און אַז זיי
eltern un zei az un Yoashn oif mishpot a geton hobn zei un
fathers and they when and Yoash upon judgment a done have they and

זײַנען אַוועק פֿון אים – ווײַל זיי האָבן אים געלאָזן אין גרויס
grois in gelozn im hobn zei vorem im fun avek zainen
great in left him have they because him from gone away are

קראַנקשאַפֿט – האָבן זײַנע קנעכט געמאַכט אַ בונט אויף אים – פֿאַר
far im oif bunt a gemacht knecht zaine hobn krankshaft
for him upon conspiracy a made servants his have sickness

דעם בלוט פֿון די זין פֿון יְהוֹיָדָע דעם כֹּהן – און זיי האָבן אים
im hobn zei un koyen dem Yehoyada fun zin di fun blut dem
him have they and kohen the Yehoyada of sons the of blood the

געהרגעט אויף זײַן בעט, און ער איז געשטאָרבן. און מע האָט אים באַגראָבן
bagrobn im hot me un geshtorbn iz er un bet zain oif geharget
buried him has one and died is he and bed his upon killed

אין דָּוִדס-שטאָט, אָבער מע האָט אים נישט באַגראָבן אין די קבָרים פֿון די
di fun kvorim di in bagrobn nisht im hot me ober Dovids-Shtot in
the of graves the in buried not him has one but Ir Dovid in

מלכים, כו און דאָס זײַנען די וואָס האָבן געמאַכט דעם בונט
bunt dem gemacht hobn vos di zainen dos un mlochim
conspiracy the made have who the ones are these and kings

23 And it came to pass at the end of the year, that the army of Aram came up against him, they invaded Yehudah and Yerushalayim, destroyed all the sarim of the people from among HaAm, sent all their plunder unto Melech Darmesek *(Damascus)*. 24 For the army of Aram came with a small company of men, and Hashem delivered a very great army into their yad, because they had forsaken Hashem Elohei Avoteihem. So they executed shefatim against Yoash. 25 And when they withdrew from him, (for they left him with machaluyim rabbim), his own avadim conspired against him on account of the dahm of the Bnei Yehoyada HaKohen, and slaughtered him on his bed, and he died; and they buried him in Ir Dovid, but they buried him not in the Kivrot HaMelachim. 26 And these are they that conspired against

him: Zavad ben Shim'at an Ammonit, and Yehozavad ben Shimrit the Moavit.

אויף אים: זָבָד דער זון פֿון שִׁמְעָת דער עַמּוֹנִית , און יְהוֹזָבָד דער
der Yehozavad un Amonit der Shimat fun zun der Zavad im oif
the Yehozavad and Ammonit the Shim'at of son the Zavad him upon

זון פֿון שמרית דער מוֹאָבִית.
Moavit der Shimrit fun zun
Moavit the Shimrit of son

27 Now concerning his banim, and the rav hamassa concerning him, and the repairing of the Beis HaElohim, hinei, they are written in the Midrash Sefer HaMelachim. And Amatzyah bno reigned in his place.

כז און זײַנע זין , און די פֿיל נבֿואות איבער אים, און די
di un im iber nevues fil di un zin zaine un
the and him over prophecies many the and sons his and

באַפֿעסטיקונג פֿון הויז פֿון אלקים, זיי זײַנען באַשריבן אין דעם
dem in bashribn zainen zei Elokim fun hoiz fun bafestikung
the in written are they G-d of the house of strengthening

מֶדרַש פֿון דעם בוך פֿון די מלכים . און זײַן זון אַמַצְיָהוּ איז
iz Amatsyahu zun zain un mlochim di fun buch dem fun medrash
is Amatzyahu son his and kings the of book the of Midrash

געוואָרן מלך אויף זײַן אָרט.
ort zain oif melech gevorn
place his in king become

25 Amatzyah was 25 old when he began to reign, and he reigned 29 shanah in Yerushalayim. And shem immo was Yeho'addin of Yerushalayim. 2 And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, but not with a levav shalem.

כה פֿינף און צוואַנציק יאָר איז אַמַצְיָהוּ געוואָרן מלך , און נײַן
nain un melech gevorn Amatsyahu iz yor tsvantsik un finf
nine and king become Amatzyahu is years twenty and five

און צוואַנציק יאָר האָט ער געקינגט אין ירוּשָׁלַיִם . און דער
der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor tsvantsik un
the and Yerushalayim in reigned he has years twenty and

נאָמען פֿון זײַן מוטער איז געווען יְהוֹעַדָּן פֿון ירוּשָׁלַיִם . ב און ער
er un Yerushalayim fun yehoiodon geven iz muter zain fun nomen
he and Yerushalayim of Yeho'addin was is mother his of name

האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה , אָבער נישט
nisht ober Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot
not but Hashem of eyes the in upright is what done has

מיט אַ גאַנצן האַרצן.
hartsn gantsn a mit
heart whole a with

3 Now it came to pass, when the mamlachah was established under him, that he slaughtered his avadim that had murdered HaMelech Aviv. 4 But he slaughtered not their banim, but did as it is written in the Torah in the Sefer Moshe, where Hashem commanded, saying, The avot shall not die for the banim, neither shall the banim die for the avot, but every ish shall die for his own chet.

ג און עס איז געווען, ווי די מלוכה איז געווען באַפֿעסטיקט ביַי
bai bafestikt geven iz meluche di vi geven iz es un
with established was is kingdom the when was is it and

אים, אַזוי האָט ער געהרגעט זײַנע קנעכט וואָס האָבן דערשלאָגן זײַן
zain dershlogn hobn vos knecht zaine geharget er hot azoi im
his struck down have who servants his killed he has so him

פֿאָטער דעם מלך . ד אָבער זייערע קינדער האָט ער נישט געטייט, נײַערט
naiert geteit nisht er hot kinder zeyere ober melech dem foter
but killed not he has children their but king the father

אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּוֹרה , אין דעם בוך פֿון משהן ,
Mosheen fun buch dem in toyre der in geshribn shteit es vi azoi
Moshe of book the in Torah the in written stands it as so

וואָס ה האָט באַפֿוילן , אַזוי צו זאָגן: פֿאָטערס זאָלן נישט
nisht zoln foters zogn tsu azoi bafoiln hot Hashem vos
not shall fathers say to so commanded has Hashem that

געטייט ווערן פֿאַר קינדער און קינדער זאָלן נישט געטייט ווערן פֿאַר
far vern geteit nisht zoln kinder un kinder far vern geteit
for become killed not shall children and children for become killed

פֿאָטערס; נײַערט יעטוועדער פֿאַר זײַן זינד זאָל געטייט ווערן .
far yetveder naiert foters
far everyone but fathers
zain zind zol geteit vern
his for sin shall caused to die become

ה און אַמַצְיָהוּ האָט איינגעזאַמלט יהוּדה , און האָט זיי
zei hot un Yehudah aingezamlt hot Amatsyahu un
them has and Yehudah gathered has Amatzyahu and

אויסגעשטעלט לויט די פאָטערהויזער , לויט די
di loit foterhaizer di loit oisgeshtelt
the according to father's household the according to set

הויפטלייט פֿון די טויזנטן און לויט די הויפטלייט פֿון די
di fun hoiptlait di loit un toizntn di fun hoiptlait
the of chief people the according to and thousands the of chief people

הונדערטן, גאַנץ יהוּדה און בנימין ; און ער האָט זיי געציילט פֿון
fun getseilt zei hot er un Binyamin un Yehudah gants hundertn
from counted them has he and Binyamin and Yehudah all hundreds

צוואַנציק יאָר אַלט און העכער , און האָט זיי געפֿונען דריי הונדערט
hundert drai gefunen zei hot un hecher un alt yor tsvantsik
hundred three found them has and upward and old years twenty

טויזנט געקליבענע מענער, וואָס קענען אַרויסגיין אין חיל , וואָס האַלטן אַ
a haltn vos cheil in aroisgein kenen vos mener geklibene toizntn
a hold who army in the go out can who men chosen thousand

שפּיז און אַ שילד .
shild a un shpiz
shield a and spear

[5] Moreover Amatzyahu gathered Yehudah together, and set them in order in Bais Avot by officers of thousands and officers of hundreds, throughout all Yehudah and Binyamin; and he mustered them from esrim shanah and above, and found them three hundred elef bachur, battle-ready choice men, that could handle spear and shield.

ו און ער האָט אָנגעדונגען פֿון ישׂראֵל הונדערט טויזנט העלדישע
heldishe toizntn hundert Yisroel fun ongedungen hot er un
heroic thousand hundred Yisroel from hired has he and

גיבורים פֿאַר הונדערט צענטנער זילבער.
zilber tsentner hundert far giborim
silver talents hundred for warriors

ז און אַ מאַן פֿון ג-ט איז געקומען צו אים, אַזוי צו זאָגן: מלך ,
melech zogn tsu azoi im tsu gekumen iz G-t fun man a un
king say to so him to come is G-d of man a and

זאָל דער חיל פֿון ישׂראֵל נישט גיין מיט דיר , ווייל ה
Hashem vail dir mit gein nisht Yisroel fun cheil der zol
Hashem because you(SG) with go not Yisroel of army the must

איז נישט מיט ישׂראֵל, מיט אַלע קינדער פֿון אפֿרים . ח וואָרעם אַז דו
du az vorem Efrayim fun kinder ale mit Yisroel mit nisht iz
you if for Ephrayim of children all with Yisroel with not is

וועסט גיין , מעגסטו פֿירן ווי שטאַרק די מלחמה , וועט דיך
dich vet milchome di shtark vi firn megstu gein vest
you(SG) will battle the strong though lead you may go will

האלקים מאַכן פֿאַלן פֿאַר דעם פֿייַנט , ווייל ביי אלקים איז
iz Elokim bai vail faint dem far faln machn HaElokim
is G-d with because enemy the before fall make G-d

די מאַכט צו העלפֿן און צו מאַכן פֿאַלן. ט האָט אַמַצְיָהוּ געזאָגט
gezogt Amatsyahu hot faln machn tsu un helfn tsu macht di
said Amatzyahu has fall make to and save to power the

צו דעם מאַן פֿון ג-ט: אָבער וואָס טוט מען וועגן די הונדערט
hundert di vegen men tut vos ober G-t fun man dem tsu
hundred the regarding one does what but G-d of man the to

צענטנער וואָס איך האָב געגעבן דער מחנה פֿון ישׂראֵל? האָט דער
der hot Yisroel fun machne der gegebn hob ich vos tsentner
the has Yisroel of army the given have I which talents

מאַן פֿון ג-ט געזאָגט: ה קען דיר געבן מער ווי דאָס. י האָט
hot dos vi mer gebn dir ken Hashem gezogt G-t fun man
has this than more give you(SG) can Hashem said G-d of man

[6] He hired also a hundred elef gibbor chayil out of Yisroel for a hundred talents of kesef.

[7] But there came an Ish HaElohim to him, saying, O HaMelech, let not the Tzeva Yisroel go with thee; for Hashem is not with Yisroel, not with kol Bnei Ephrayim. [8] But if thou wilt go, do it; chazak *(be strong)* for the milchamah; HaElohim shall make thee fall before the enemy, for Elohim hath ko'ach to help, and to cast down. [9] And Amatzyahu said to the Ish HaElohim, But what shall we do for the hundred talents which I have paid for the army of Yisroel? And the Ish HaElohim answered, Hashem is able to give thee much more than this. [10] Then

זיי אֲמַצְיָהוּ אָפגעזונדערט, די מחנה וואָס איז צו אים געקומען
zei Amatsyahu opgezundert di machne vos iz tsu im gekumen
they Amatzyahu separated the army that is to him come

פֿון אפֿרים , אויף צו גיין אַהיים; און זייער צאָרן האָט זייער
fun Efrayim oif tsu gein aheim un zeyer tsorn hot zeyer
from Ephrayim on to go home and their anger has very much

געגרימט אויף יהוּדה , און זיי האָבן זיך אומגעקערט אַהיים אין
gegrimt oif Yehudah un zei hobn zich umgekert aheim in
kindled at Yehudah and they have self returned home in

גרימצאָרן .
grimtsorn
fierce anger

Amatzyahu separated them, the army that had come to him from Ephrayim, to go home again; therefore their anger was greatly kindled against Yehudah, and they returned home in chari af *(great anger)*.

יא און אַמַצְיָהוּ האָט זיך געשטאַרקט , און ער האָט אָנגעפֿירט זיין
un Amatsyahu hot zich geshtarkt un er hot ongefirt zain
and Amatzyahu has self strengthened and he has led his

פֿאָלק , און ער איז געגאַנגען צום טאָל פֿון זאַלץ, און האָט געשלאָגן
folk un er iz gegangen tsum tal fun zalts un hot geshlogn
people and he is gone to the valley of salt and has struck

יב . און צען טויזנט טויזנט קינדער פֿון שֵׂעִיר צען טויזנט האָבן די
un tsen toiznt tsen toiznt kinder fun Se'ir tsen toiznt hobn di
and ten thousand ten thousand children of Se'ir ten thousand have the

קינדער פֿון יהוּדה געפֿאַנגען לעבעדיקערהייט, און זיי האָבן זיי
kinder fun Yehudah gefangen lebedikerheit un zei hobn zei
children of Yehudah captured alive and they have them

געבראַכט אויפֿן שפּיץ פֿעלדז, און זיי אַראָפּגעוואָרפֿן פֿון שפּיץ
gebracht oifn shpits feldz un zei aropgevorfen fun shpits
brought on the top rock and they threw down from top

פֿעלדז, ביז זיי זיַינען אַלע צעהאַקט געוואָרן.
feldz biz zei zainen ale tsehakt gevorn
rock until they are all dashed to pieces become

11 And Amatzyahu strengthened himself, led forth his army, went to the Gey HaMelach, struck down 10,000 of the Bnei Se'ir. 12 And another 10,000 left chayyim *(alive)* did the Bnei Yehudah carry away captive, and brought them unto the top of the cliff, and cast them down from the top of the cliff, that they all were dashed to pieces.

יג אָבער די לײַט פֿון דער מחנה וואָס אַמַצְיָהוּ האָט אומגעקערט
ober di lait fun der machne vos Amatsyahu hot umgekert
but the people of the army which Amatzyahu has returned

פֿון צו גיין מיט אים אין דער מלחמה , האָבן זיך צעשפּרייט איבער
fun tsu gein mit im in der milchome hobn zich tseshpreit iber
from to go with him in the war have self scattered over

די שטעט פֿון יהוּדה , פֿון שומרון און ביז בֵּית-חוֹרוֹן , און זיי
di shtet fun Yehudah fun Shomron un biz Beis-Choron un zei
the cities of Yehudah from Shomron and unto Beit-Choron and they

האָבן פֿון זיי געשלאָגן דריַי טויזנט , און האָבן געראָובט פֿיל
hobn fun zei geshlogn drai toiznt un hobn geroibt fil
have from them struck down three thousand and have pillaged much

רויב .
roib
plunder

13 But the soldiers of the army which Amatzyahu sent back, that they should not go with him to milchamah, fell upon the cities of Yehudah, from Shomron even unto Beit-Choron, and struck down three thousand of them, and took much plunder.

יד און עס איז געווען, נאָכדעם ווי אַמַצְיָהוּ איז געקומען פֿון
un es iz geven nochdem vi Amatsyahu iz gekumen fun
and it was afterwards as Amatzyahu is come from

שלאָגן די אֲדוֹמים , האָט ער געבראַכט די ג-טער פֿון די
shlogn di Adomim hot er gebracht di g-ter fun di
striking down the Edomites has he brought the of the

קינדער פֿון שֵׂעִיר, און האָט זיי זיך אויפֿגעשטעלט פֿאַר ג-טער, און ער
kinder fun Se'ir un hot zei zich oifgeshtelt far g-ter un er
children of Se'ir and has them self set up for g-ds and he

14 Now it came to pass, after that Amatzyahu returned from the slaughter of the people of Edom, that he brought the elohei Bnei Se'ir, and set them up for him to be elohim, and

bowed down himself before them, and burned ketoret unto them.

15 Therefore the Af Hashem was kindled against Amatzyahu, and he sent unto him a navi, which said unto him, Why hast thou sought after the elohei haAm, which could not deliver their own people out of thine yad? 16 And it came to pass, as he talked with him, that HaMelech said unto him, Art thou appointed the adviser to HaMelech? Forbear. Why shouldest thou be struck down? Then the navi forbore, and said, I know that Elohim hath determined to destroy thee, because thou hast done this, and hast not paid heed unto my etza *(counsel)*.

17 Then Amatzyahu Melech Yehudah consulted, and sent to Yoash ben Yehoachaz ben Yehu, Melech Yisroel, saying, Come, let us meet face to face.

18 And Yoash Melech Yisroel sent to Amatzyahu Melech Yehudah, saying, The thistle that was in the Levanon sent to the cedar that was in the Levanon, saying, Give thy bat to beni *(my son)* as isha; then there passed by a chayyat hasadeh *(wild beast)* that was in the Levanon, and trode

פַלעגט זיך בוקן פַאר זיי , און רייכערן צו זיי . טוהאָט
hot zei tsi reichern un zei far bukn zich flegt
has them to burn incense and them before bow down self used to

דער צאָרן פון ה געגרימט אויף אַמַציָהו , און ער האָט געשיקט
geshikt hot er un Amatsyahu oif gegrimt Hashem fun tsorn der
sent has he and Amatzyahu on kindled Hashem of wrath the

צו אים אַ נבֿיא , און ער האָט צו אים געזאָגט: נאָך וואָס זוכסטו
zuchstu vos noch gezogt im tsu hot er un novi a im tsu
do you seek what after said him to has he and prophet a him to

די ג-טער פון דעם דאָזיקן פֹאָלק , וואָס האָבן נישט מציל געווען זייער
zeyer geven matsl nisht hobn vos folk dozikn dem fun g-ter di
their been saved not have who people this the of g-ds the

פֹאָלק פון דיין האַנט? טזאון עס איז געווען, אַז ער האָט געראַטן צו
tsu geredt hot er az geven iz es un hant dain fun folk
to spoken has he when was is it and hand your from people

אים, האָט צו אים געזאָגט: האָבן מיר דיך פַאר דעם יוֹעץ פון
im hobn mir dich far dem yoets fun
of counselor the for you(SG) we have said him to he him

מלך געמאַכט? הער דיר אויף; נאָך וואָס זאָל מען דיך
dich men zol vos noch oif dir her gemacht melech
you(SG) one shall what after up you(SG) listen made king

שלאָגן ? האָט דער נבֿיא אויפֿגעהערט, און ער האָט געזאָגט: איך
ich gezogt hot er un oifgehert novi der hot shlogn
I said has he and ceased prophet the has strike down

וויסט אַז אלקים האָט באַראָטן דיך אומצובאַרענגען , ווייל דו
du vail umtsubrengen dich barotn hot Elokim az veis
you because to destroy you(SG) counseled has G-d that know

האָסט דאָס געטאָן, און האָסט נישט צוגעהערט צו מיין עצה .
eitse main tsu tsugehert nisht host un geton dos host
counsel my to paid heed not have and done this have

יזאון אַמַציָהו דער מלך פון יהודה האָט זיך באַקלערט, און האָט
hot un baklert zich hot Yehudah fun melech der Amatsyahu un
has and consulted self has Yehudah of king the Amatzyahu and

געשיקט צו יוֹאָש דעם זון פון יהוֹאָחָז דעם זון פון יֵהוּא , דעם
dem Yehuen fun zun dem Yehoachaz fun zun dem Yoash tsu geshikt
the Yehu of son the Yehoachaz of son the Yoash to sent

מלך פון יִשְׂרָאֵל, אַזוי צו זאָגן: קום לאָמיר זיך אָנקוקן אין פנים .
ponem in onkukn zich lomir kum zogn tsu azoi Yisroel fun melech
face in look at ourselves let us come say to so Yisroel of king

יחהאָט יוֹאָש דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל געשיקט צו אַמַציָהו דעם
dem Amatsyahu tsu geshikt Yisroel fun melech dem Yoash hot
the Amatzyahu to sent Yisroel of king the Yoash has

מלך פון יהודה , אַזוי צו זאָגן: דעם דאָרן וואָס אין לבנון
Levanon in vos dorn dem zogn tsu azoi Yehudah fun melech
Levanon in that thornbush the say to so Yehudah of king

האָט געשיקט צו דעם צעדערבוים וואָס אין לבנון , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi Levanon in vos tsederboim dem tsu geshikt hot
say to so Levanon in that cedar tree the to sent has

גיב דיין טאָכטער צו מיין זון פַאר אַ וויב. איז פֹאַרביגעגאַנגען אַ
a farbaigegangen iz vaib a far zun main tsu tochter dain gib
a passing by is wife a for son my to daughter your give

down the thistle. [19] Thou sayest, Hinei, thou hast struck down the people of Edom; and thine lev lifteth thee up to be proud. Abide now at home. Why shouldest thou meddle to thine hurt, that thou shouldest fall, even thou, and Yehudah with thee?

וויל דע חיה וואָס אין לְבָנוֹן , און האָט צעטראָטן דעם דאָרן .
dorn dem tsetrotn hot un Levanon in vos chaye vilde
thornbush the trampled has and Levanon in that beast wild

יט דו קלערסט, אָט האָסט געשלאָגן אֱדוֹם , און דײַן האַרץ האָט
hot harts dain un Edom geshlogn host ot klerst du
has heart your and Edom struck you have behold consider you

דיך דערהויבן זיך צו באַרעמען. זיץ אַצונד אין דער היים . נאָך
noch heim der in atsund zits baremen tsu zich derhoibn dich
after home the in now sit boast to self lifted up you(SG)

וואָס זאָלסטו זיך רייצן מיט אומגליק , און פַּאַלן דו און יהוּדה
Yehudah un du faln un umglik mit reitsn zich zolstu vos
Yehudah and you fall and calamity with provoke self shall you what

מיט דיר .
dir mit
you(SG) with

[20] But Amatzyah would not hear, for it came from HaElohim, that He might deliver them into the yad of their enemies, because they sought after the elohei Edom. [21] So Yoash Melech Yisroel went up and they met face to face, both he and Amatzyah Melech Yehudah, at Beit-Shemesh, which belongeth to Yehudah. [22] And Yehudah was routed before Yisroel, and they fled every ish to his ohel.

כ אֲבער אֲמַצְיָהוּ האָט נישט צוגעהערט; וואָרעם דאָס איז געווען פֿון
fun geven iz dos vorem tsugehert nisht hot Amatsyahu ober
from was is this because paid heed not has Amatzyahu but

ה , כדי זיי צו גיבן אין דער האַנט, ווײַל זיי האָבן
hobn zei vail hant der in gebn tsu zei kedei Hashem
had they because hand the into give to them in order Hashem

געזוכט די ג-טער פֿון אֱדוֹם . כא און יוֹאָש דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun melech der Yoash un Edom fun g-ter di gezucht
Yisroel of king the Yoash and Edom of g-ds the sought

איז אַרויפֿגעגאַנגען, און ער און אֲמַצְיָהוּ דער מלך פֿון יהוּדה
Yehudah fun melech der Amatsyahu un er un aroifgegangen iz
Yehudah of king the Amatzyahu and he and gone up is

האָבן זיך אָנגעקוקט אין פּנים אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ וואָס געהערט צו
tsu gehert vos Beis-Shemesh in ponem in ongekukt zich hobn
to belongs which Beit-Shemesh in face in looked at selves have

יהוּדה . כב און יהוּדה איז געשלאָגן געוואָרן פֿאַר יִשְׂרָאֵל, און זיי
zei un Yisroel far gevorn geshlogn iz Yehudah un Yehudah
they and Yisroel before become struck is Yehudah and Yehudah

זײַנען אָנטלאָפֿן איטלעכער צו זײַנע געצעלטן.
getseltn zaine tsu itlecher antlofn zainen
tents his to each fled are

[23] And Yoash Melech Yisroel captured Amatzyahu Melech Yehudah ben Yoash ben Yehoachaz, at Beit-Shemesh, and brought him to Yerushalayim, and broke down the Chomat Yerushalayim from the Sha'ar Ephrayim to the Sha'ar HaPinnah, a section the length of which was four hundred cubits. [24] And he took all the zahav and the kesef, and all the vessels that

כג און אֲמַצְיָהוּ דעם מלך פֿון יהוּדה , דעם זון פֿון יוֹאָש
Yoash fun zun dem Yehudah fun melech dem Amatsyahu un
Yoash of son the Yehudah of king the Amatzyahu and

דעם זון פֿון יְהוֹאָחָז , האָט יוֹאָש דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל געכאַפּט
gechapt Yisroel fun melech dem Yoash hot Yehoachazen fun zun dem
captured Yisroel of king the Yoash has Yehoachaz of son the

אין בֵּית-שֶׁמֶשׁ , און האָט אים געבראַכט קיין ירוּשָׁלַיִם ; און
un Yerushalayim kein gebracht im hot un Beis-Shemesh in
and Yerushalayim to brought him has and Beit-Shemesh in

ער האָט דורכגעבראָכן די מויער פֿון ירוּשָׁלַיִם פֿון דעם טויער
toier dem fun Yerushalayim fun moier di durchgebrochn hot er
gate the from Yerushalayim of wall the breached has he

פֿון אפֿרים ביז דעם ווינקלטויער, פֿיר הונדערט איילן . כד און דאָס
dos un eiln hundert fir vinkltoier dem biz Efrayim fun
the and cubits hundred four corner gate the unto Ephrayim of

גאַנצע גאָלד און זילבער, און אַלע כלים , וואָס האָבן זיך געפֿונען
gefunen zich hobn vos keilim ale un zilber un gold gantse
found selves have which vessels all and silver and gold whole

were found in the Beis HaElohim with Oved-Edom, and the otzerot Bais HaMelech, the hostages also, and returned to Shomron.

אין הויז פֿון האלקים אונטער עוֹבֵד-אֱדוֹמען , און די אוצרות פֿון
fun oitseres di un Oved-Edomen unter HaElokim fun hoiz in
of treasures the and Oved-Edom under G-d of house in

דעם מלכס הויז , און מַשפּון-קינדער , און האָט זיך אומגעקערט
umgekert zich hot un mashkun-kinder un hoiz melechs dem
returned self has and collateral children and house king's the

קיין שומרון .
Shomron kein
Shomron to

כה און אַמַציָהו דער זון פֿון יוֹאָשן , דער מלך פֿון יהוּדה ,
Yehudah fun melech der Yoashn fun zun der Amatsyahu un
Yehudah of king the Yoash of son the Amatzyahu and

האָט געלעבט נאָך דעם טויט פֿון יוֹאָש דעם זון פֿון יהוֹאָחָז , דעם
dem Yehoachazen fun zun dem Yoash fun toit dem noch gelebt hot
the Yehoachaz of son the Yoash of death the after lived has

מלך פֿון יִשׂרָאֵל, פֿופֿצן יאָר .
yor fuftsn Yisroel fun melech
years fifteen Yisroel of king

[25] And Amatzyahu ben Yoash Melech Yehudah lived after the mot Yoash ben Yehoachaz Melech Yisroel fifteen years.

כו און די איבעריקע זאַכן וועגן אַמַציָהו , די ערשטע אַזוי ווי
vi azoi ershte di Amatsyahu vegen zachn iberike di un
as just first the Amatzyahu concerning matters remaining the and

די לעצטע, זיי זיַינען שוין באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון
fun mlochim di fun buch in bashribn shoin zainen zei letste di
of kings the of book in written already are they last the

יהוּדה און יִשׂרָאֵל. כז און פֿון דער צייַט אָן וואָס אַמַציָהו האָט זיך
zich hot Amatsyahu vos on tsait der fun un Yisroel un Yehudah
self has Amatzyahu that on time the from and Yisroel and Yehudah

אָפּגעקערט פֿון הינטער ה , האָט מען געבונטעוועט אַ בונט
bunt a gebuntevet men hot Hashem hinter fun opgekert
conspiracy a conspired one has Hashem behind from turned away

אויף אים אין ירוּשָׁלַיִם ; און ער איז אַנטלאָפֿן קיין לָכיש , אָבער
ober Lachish kein antlofn iz er un Yerushalayim in im oif
but Lakhish to fled is he and Yerushalayim in him upon

מע האָט נאָכגעשיקט נאָך אים קיין לָכיש , און מע האָט אים דאָרטן
dortn im hot me un Lachish kein im noch nochgeshikt hot me
there him has one and Lakhish to him after sent after has one

געטייט . כח און מע האָט אים געבראַכט אויף פֿערד , און מע האָט אים
geteit ferd oif gebracht im hot me un
caused to die horses on brought him has one and

באַגראָבן לעבן זיַינע עלטערן אין דער שטאָט יהוּדה .
Yehudah shtot der in eltern zaine lebn bagrobn
Yehudah city the in fathers his near buried

[26] Now the rest of the acts of Amatzyahu, harishonim and ha'acharonim, hinei, are they not written in the Sefer of the Melachim of Yehudah and Yisroel? [27] Now after the time that Amatzyah did turn away from following Hashem they made a kesher against him in Yerushalayim; and he fled to Lakhish, but they sent to Lakhish after him, and slaughtered him there. [28] And they brought him upon susim, and buried him with Avotav in Ir Yehudah.

כו

כו און דאָס גאַנצע פֿאָלק פֿון יהוּדה האָט גענומען עוּזִיָהו ,
Uziyahun genumen hot Yehudah fun folk gantse dos un
Uziyahu taken has Yehudah of people entire the and

וואָס איז געווען זעכצן יאָר אַלט, און זיי האָבן אים געמאַכט
gemacht im hobn zei un alt yor zechtsn geven iz vos
made him have they and old years sixteen was is who

פֿאַר אַ מלך אויף דעם אָרט פֿון זיַין פֿאָטער אַמַציָהו .
Amatsyahun foter zain fun ort dem oif melech a far
Amatzyahu father his of place the in king a for

Then kol HaAm Yehudah took Uziyahu, who was sixteen years old, and made him Melech in the place of Aviv Amatzyahu.

[2] He built up Eilot, and restored it to Yehudah, after that HaMelech slept with Avotav.

[3] Sixteen years old was Uziyahu when he began to reign, and he reigned fifty and two shanah in Yerushalayim. Shem immo also was Yecholyah of Yerushalayim.

[4] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, according to all that Aviv Amatzyahu did. [5] And he sought Elohim in the days of Zecharyahu, who had understanding in the visions of HaElohim; and as long as he sought Hashem, HaElohim made him to have success.

[6] And he went forth and warred against the Pelishtim *(Philistines)*, and broke down the chomat Gat, and the chomat Yavneh, and the chomat Ashdod, and built towns near Ashdod, and among the Pelishtim *(Philistines)*. [7] And HaElohim helped him against the Pelishtim *(Philistines)*, and against the Arabs that dwelt in Gur-Ba'al, and the Me'unim. [8] And the Ammonim gave minchah to Uziyahu, and shmo spread abroad even to the approach to Mitzrayim; for he strengthened himself exceedingly. [9] Moreover

ב ער האָט אַרומגעבויט אֵילוֹת און האָט זי אומגעקערט צו יהודה ,
Yehudah tsu umgekert zi hot un Eilot arumgeboit hot er
Yehudah to returned it has and Eilot rebuilt has he

נאָך דעם ווי דער מלך האָט געלייגט מיט זיינע עלטערן.
eltern zaine mit geleigt hot melech der vi dem noch
fathers his with lain down has king the as that after

ג זעכצן יאָר איז עוזִיָהו אַלט געווען, אַז ער איז געוואָרן מלך ,
melech gevorn iz er az geven alt Uziyahu iz yor zechtsn
king become is he when was old Uziyahu is years sixteen

און צוויי און פופציק יאָר האָט ער געקינigט אין ירושָלַיִם . און דער
der un Yerushalayim in gekinigt er hot yor fuftsik un tsvei un
the and Yerushalayim in reigned he has years fifty and two and

נאָמען פון זיין מוטער איז געווען יכָלְיה פון ירושָלַיִם .
Yerushalayim fun Yecholyah geven iz muter zain fun nomen
Yerushalayim of Yecholyah was is mother his of name

ד און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפאַרטיק אין די אויגן פון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס זיין פאָטער אַמַציָהו האָט געטאָן. ה און ער האָט
hot er un geton hot Amatsyahu foter zain vos alts vi azoi
has he and done had Amatzyahu father his which all as so

זיך אָפּגעלייגט אויף זוכן אלקים אין די טעג פון זכַריָהו , וואָס
vos Zecharyahuen fun teg di in Elokim zuchn oif opgeleigt zich
who Zecharyahu of days the in G-d seek to dedicated self

איז געווען פַאַרשטאַנדיק אין דער זעונג פון ה ; און אין די טעג
teg di in un Hashem fun zeung der in farshtandik geven iz
days the in and Hashem of vision the in understanding was is

וואָס ער האָט געזוכט ה האָט מיט אים האלקים באַגליקט .
baglikt HaElokim im mit hot Hashem gezucht hot er vos
prospered G-d him with has Hashem sought had he that

ו און ער איז אַרויסגעגאַנגען און האָט מלחמה געהאַלטן מיט די
di mit gehaltn milchome hot un aroisgegangen iz er un
the with waged war has and gone out is he and

פלִשתִּים , און האָט אײַנגעבראָכן די מויער פון גַּת , און די מויער פון
fun moier di un Gat fun moier di aingebrochn hot un Pelishtim
of wall the and Gat of wall the breached has and Pelishtim

יבְנה , און די מויער פון אַשדוד , און געבויט שטעט אַרום אַשדוד ,
Ashdod arum shtet geboit un Ashdod fun moier di un Yavneh
Ashdod round towns built and Ashdod of wall the and Yavneh

און צווישן די פלִשתִּים . ז און האלקים האָט אים געהאָלפן אַקעגן די
di akegn geholfn im hot HaElokim un Pelishtim di tsvishn un
the against saved him has G-d and Pelishtim the among and

פלִשתִּים , און אַקעגן די אַראַבער, וואָס זיינען געזעסן אין גור-בַּעַל ,
Gur-Baal in gezesn zainen vos araber di akegn un Pelishtim
Gur-Ba'al in settled are who Arabs the against and Pelishtim

און די מְעוּנים . ח און די עַמוֹנים האָבן געגעבן מתָּנות צו
tsu matonus gegebn hobn Amonim di un MUnim di un
to gifts given have Ammonim the and Me'unim the and

עוזִיָהו ; און זיין שם איז געגאַנגען ביז מע קומט קיין מִצרַיִם ,
Mitsrayim kein kumt me biz gegangen iz shem zain un Uziyahu
Egypt to comes one until gone is name his and Uziyahu

וואָרעם ער איז געווען שטאַרק ביז גאָר . ט און עוזִיָהו האָט
hot Uziyahu un gor biz shtark geven iz er vorem
has Uziyahu and exceedingly unto strong was is he because

געבויט טורעמס אין ירושָלַיִם ביים ווינקלטויער, און ביים טויער
toier baim un vinkltoier baim Yerushalayim in turems geboit
gate by the and corner gate by the Yerushalayim in towers built

פֿון טאָל, און ביים עק, און ער האָט זיי באַפעסטיקט. ט און
un bafestikt zei hot er un ek baim un tal fun
and fortified them has he and corner by the and valley of the

ער האָט געבויט טורעמס אין דער מדבר, און האָט אויסגעהאַקט פֿיל
fil oisgehakt hot un midber der in turems geboit hot er
many chiseled out has and desert the in towers built has he

ברונעמער, וואָרעם ער האָט געהאַט פֿיל פֿיך אי אין דער נידערונג,
niderung der in i fich fil gehat hot er vorem brunemer
lowlands the in and livestock much had has he for wells

אי אין דעם פֿלאַכלאַנד; אַקערלייַט און גערטנירער אויף די בערג,
berg di oif gertenirer un akerlait flachland dem in i
mountains the on gardeners and plowmen plains the in and

און אין כַּרמֶל, וואָרעם ער איז געווען אַ ליבהאָבער פֿון ערד.
erd fun libhober a geven iz er vorem Karmel in un
soil of the lover a was is he for Carmel in and

יא און עוּזִיָּהו האָט געהאַט אַ חיל פֿון קריגסלייט וואָס זיינען
zainen vos krigslait fun cheil a gehat hot Uziyahu un
are who fighting men of army an had has Uziyahu and

אַרויסגעגאַנגען אויף מלחמה אין מחנות, לויט דעם מיספּר פֿון
fun misper dem loit machnus in milchome oif aroisgegangen
of number the according to companies in war for gone out

זייער ציילונג דורך דער האַנט פֿון יעיִאֵל דעם שרייַבער, און מַעֲשִׂיָהו
Maaseiyah un shraiber dem Yeyel fun hant der durch tseilung zeyer
Ma'aseiyahu and scribe the Ye'iel of hand the through counting their

דעם אויפֿזעער, אונטער דער האַנט פֿון חֲנַנְיָהו, איינעם פֿון די האַרן
harn di fun einem Chananyahuen fun hant der unter oifzeer dem
princes the of one Chananyahu of hand the under overseer the

פֿון מלך. יב די גאַנצע צאָל פֿון די הויפּטן פֿון פּאָטערהייַזער, די
di foterhaizer fun hoiptn di fun tsol gantse di melech fun
the ancestral of leaders the of number entire the king of the

העלדישע גיבורים, איז געווען צוויי טויזנט און זעקס הונדערט. יג און
un hundert zeks un toiznt tsvei geven iz giborim heldishe
and hundred six and thousand two was is warriors heroic

אונטער זייער האַנט איז געווען אַ קריגס-חיל פֿון דריי הונדערט טויזנט
toiznt hundert drai fun krigs-cheil a geven iz hant zeyer unter
thousand hundred three of battle group a was is hand their under

און זיבן טויזנט פֿון פֿינף הונדערט וואָס האָבן געהאַלטן מלחמה מיט
mit milchome gehaltn hobn vos hundert finf fun toiznt zibn un
with war waged have which hundred five of thousand seven and

שטאַרקן כּוח, צו העלפֿן דעם מלך אַקעגן דעם פֿײַנט. יד און עוּזִיָּהו
Uziyahu un faint dem akegn melech dem helfn tsu koiech shtarkn
Uziyahu and enemy the against king the save to might strong

האָט צוגעגרייט פֿאַר זיי, פֿאַר דעם גאַנצן חיל, שילדן, און שפּיזן,
shpizn un shildn cheil gantsn dem far zei far tsugegreit hot
spears and shields army entire the for them for prepared has

און קיווערס, און פּאַנצערס, און בויגנס, און שליידער-שטיינער. טו און
un shlaider-shteiner un boigns un pansters un kivers un
and sling-stones and bows and body armor and helmets and

Uziyahu built migdalim *(towers)* in Yerushalayim at the Sha'ar HaPinnah, and at the Sha'ar of the Gey, and at the Miktzo'a, and he fortified them. [10] Also he built migdalim in the midbar, and dug borot rabbim *(many wells)*, for he had much livestock, both in the Shefelah *(Lowlands)*, and in the Mishor *(Plains, Level Country)*; ikkarim *(field workers, farmers)* also, and koremim *(vineyard workers, vine-keepers)* in the hills, and in the Carmel, for he loved adamah *(the soil)*. [11] Moreover Uziyahu had an army of fighting men that went out to tzava *(battle)* in troops, according to the number of their mustering by the yad Ye'iel the Sofer and Ma'aseiyahu the Shoter *(Officer)*, under the yad Chananyahu, one of the officials of HaMelech. [12] The whole mispar *(number)* of the Rashei HaAvot over the mighty warriors were two thousand and six hundred. [13] And under their yad was a battle group, three hundred thousand and seven thousand and five hundred, that made milchamah with mighty ko'ach, to help HaMelech against the enemy. [14] And Uziyahu prepared for them throughout all the army moginim *(shields)*, and spears, and helmets, and

armor, and bows, and slingstones. [15] And he made in Yerushalayim machines designed by inventive engineers, for use on the migdalim and upon the corners of the city wall, to shoot khitzim *(arrows)* and avanim gedolot. And shmo spread far abroad, for he was marvellously helped, until when chazak *(he became powerful)*.

[16] But when he became powerful, his lev was lifted up to his downfall, for he was unfaithful against Hashem Elohav, and he entered into the Heikhal Hashem to burn ketoret upon the Mizbe'ach HaKetoret. [17] And Azaryahu HaKohen went in after him, and with him shemonim Kohanim of Hashem, that were men of courage. [18] And they stood up against Uziyahu HaMelech, and said unto him, It is not for you, Uziyahu, to burn ketoret unto Hashem, but to the Kohanim the Bnei Aharon, that are hamekudashim *(consecrated and ritually pure)* to burn ketoret. Go out from the Mikdash, for thou hast been treacherous; neither shall it be for thine kavod *(honor)* from Hashem Elohim. [19] Then Uziyahu became angry, and had a mikteret

ער האָט געמאַכט אין ירושָלַיִם קונציקע געשטעלן, אויסגעטראַכט פֿון
fun oisgetracht geshteln kuntsike Yerushalayim in gemacht hot er
of invented devices clever Yerushalayim in made has he

אַ מײַנסטער , צו זײַן אויף די טורעמס און אויף די שפּיצן ,
mainster a tsu zain oif di turems un oif di shpitsn ,
master craftsman a be to on towers the and on battlements the

אויף צו שיסן מיט פֿײַלן און מיט גרויסע שטיינער; און זײַן שם איז
iz shem zain un shteiner groise mit un failn mit shisn tsu oif
is name his and stones large with and arrows with shoot to for

אַרויסגעגאַנגען ביז אין מרחקים , ווואָרעם ער איז ווונדערלעך געהאָלפֿן
geholfn vunderlech iz er vorem merchakim in biz aroisgegangen
saved wondrously is he for far-off places in unto gone out

געוואָרן, ביז ער איז געוואָרן שטאַרק .
shtark gevorn iz er biz gevorn
powerful become is he until become

[16] אָבער ווי ער איז שטאַרק געוואָרן, האָט זײַן האַרץ זיך דערהויבן
derhoibn zich harts zain hot gevorn shtark iz er vi ober
lifted up self heart his has become powerful is he just but

אין געפֿעלשט האָט ער און , ווערן פֿאַרדאָרבן צום ביז
in gefelsht hot er un vern fardorben tsum biz
against dealt faithlessly has he and becoming corrupt to the until

ה זײַן ג-ט, און ער איז אַרײַנגעגאַנגען אין הֵיכל פֿון ה צו
tsu Hashem fun heichl in araingegangen iz er un G-t zain Hashem
to Hashem of temple into gone in is he and G-d his Hashem

רייכערן אויף דעם מזבח פֿאַר .[17] איז אַרײַנגעגאַנגען נאָך
noch araingegangen iz vairech far mizbeyech dem oif reichern
after gone in is incense for altar the on burn incense

אים עַזַרְיָהוּ דער כֹּהן , און מיט אים אַכציק כֹּהנים פֿון ה ,
Hashem fun koyanim achtsik im mit un koyen der Azaryahu im
Hashem of kohanim eighty him with and kohen the Azaryahu him

העלדישע יונגען , [18] און זיי האָבן זיך געשטעלט פֿאַר דעם מלך
melech dem far geshtelt zich hobn zei un yungen heldishe
king the for stood selves have they and young heroic

עוזיָהוּ , און זיי האָבן צו אים געזאָגט: נישט פֿאַר דיר , עוזיָהוּ ,
Uziyahu dir far nisht gezogt im tsu hobn zei un Uziyahu
Uziyahu you(SG) for not said him to have they and Uziyahu

איז רייכערן צו ה , נאָר פֿאַר די כֹּהנים , די קינדער פֿון
fun kinder di koyanim di far nor Hashem tsu reichern iz
of children the kohanim the for but Hashem to to burn incense is

אַהרן , וואָס זײַנען געהיילט אויף צו רייכערן . גיי אַרויס פֿון
fun arois gei reichern tsu oif geheilikt zainen vos Aharon
of out go burn incense to for consecrated are which Aaron

מִקְדָּשׁ , ווואָרעם דו האָסט געפֿעלשט, און דאָס וועט דיר נישט זײַן
zain nisht dir vet dos un gefelsht host du vorem mikdash
be not you(SG) will this and act falsely have you because sanctuary

צום כָּבוֹד בֵּיי ה אֱלֹקים .[19] האָט עוזיָהוּ געצערנט ; און אין
in un getsernt Uziyahu hot Elokim Hashem bai koved tsum
in and became angry Uziyahu has G-d Hashem at honor to the

זײַן האַנט איז געווען אַ קטֹרת רייכערפֿאַן אויף צו רייכערן ; און ווי ער
er vi un reichern tsu oif reicherfan a geven iz hant zain
he as and burn incense to for incense censer an was is hand his

(censer) in his yad to burn ketoret, and while he was raging with the Kohanim, the tzara'at even broke out on his metzach *(forehead)* before the Kohanim in the Beis Hashem, near the Mizbe'ach HaKetoret. [20] And Azaryahu the Kohen HaRosh, and all the Kohanim, looked upon him, and, hinei, he was leprous on his metzach, and they thrust him out from there; yea, he himself hasted also to go out, because Hashem nun-gimmel-ayin-vav.

[21] And Uziyahu HaMelech was metzorah *(a leper)* unto his yom mot, and dwelt in a leper asylum house, because of his leprosy; for he was nigzar from the Beis Hashem; and Yotam bno was over the Bais HaMelech, governing the Am HaAretz.

[22] Now the rest of the acts of Uziyah, harishonim and ha'acharonim, did Yeshayahu ben Amotz, HaNavi, record.

[23] So Uziyahu slept with Avotav, and they buried him with Avotav in the sadeh hakevurah which belonged

אָטָ֗ה געצערנט אויף די כהנים , אַזוי האָט אַ צרעת אויסגעבראָכן
oisgebrachn tsoraas a hot azoi koyanim di oif getsernt hot
broken out leprosy a has so kohanim the against become angry has

אויף זײַן שטערן , פֿאַר די כהנים אין הס הויז , לעבן דעם
dem lebn hoiz Hashems in koyanim di far shtern zain oif
the near house Hashem's in kohanim the before forehead his on

מזבח פֿאַר ווײַרעך . כ און עַזַרְיָהוּ דער כהן-גָּדול און אַלע כהנים
koyanim ale un koyen-gadol der Azaryahu un vairech far mizbeyech
kohanim all and kohen gadol the Azaryahu and incense for altar

האָבן זיך אומגעקוקט, ערשט ער איז מצורע אויף זײַן שטערן ; האָבן
hobn shtern zain oif metsoire iz er ersht umgekukt zich hobn
have forehead his on a leper is he behold looked selves have

זיי אים אויף גיך אַוועקגענומען פֿון דאָרטן, און אויך ער האָט זיך
zich hot er oich un dortn fun avekgenumen gich oif im zei
self has he also and there from taken away haste in him they

געאײַלט אַרויסצוגיין , ווײַל ה האָט אים געפּלאָגט.
geplogt im hot Hashem vail aroistsugein geailt
afflicted him has Hashem because to go out hurried

כא און דער מלך עוזִיָּהוּ איז געווען מצורע ביז דעם טאָג פֿון זײַן
zain fun tog dem biz metsoire geven iz Uziyahu melech der un
his of day the until a leper was is Uziyahu king the and

טויט ; און ער איז געזעסן אין אַן אָפּגעזונדערטן הויז , אַ מצורע ; וואָרעם
vorem metsoire a hoiz opgezundertn an in gezesn iz er un toit
for leper a house isolated an in sat is he and death

ער איז אָפּגעשניטן געווארן פֿון הס הויז . און זײַן זון יוֹתָם
Yotam zun zain un hoiz Hashems fun gevorn opgeshnitn iz er
Yotam son his and house Hashem's from become cut off is he

איז געווען איבער דעם מלכס הויז ; ער האָט געמישפּט דאָס פֿאָלק פֿון
fun folk dos gemishpt hot er hoiz melechs dem iber geven iz
of people the judged has he house king's the over was is

לאַנד .
land
the land

כב און די איבעריקע זאַכן וועגן עוזִיָּהוּ , די ערשטע
ershte di Uziyahun vegen zachn iberike di un
first the Uziyahu concerning matters remaining the and

אַזוי ווי די לעצטע, האָט באַשריבן ישַׁעְיָהוּ הנבֿיא דער זון פֿון
fun zun der hanovi Yeshayahu bashribn hot letste di vi azoi
of son the the prophet Yeshayah written has last the as just

אָמוצן .
Amotsn
Amotz

כג און עוזִיָּהוּ האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און
un eltern zaine mit geleigt zich hot Uziyahu un
and fathers his with lain down self has Uziyahu and

מע האָט אים באַגראָבן בײַ זײַנע עלטערן אין דעם קבֿר-פֿעלד
keyver-feld dem in eltern zaine bai bagrobn im hot me
burial place the in fathers his by buried him has one

to the Melachim; for they said, He is a metzorah. And Yotam bno reigned in his place.

פֹּון די מלכים , ווָאלְט געזאָגט: ער איז אַ
a iz er gezogt hobn zei vorem mlochim di fun
a is he said have they for kings the of

מצורע . און זײַן זון יוֹתָם איז געווָארן מלך אויף זײַן
zain oif melech gevorn iz Yotam zun zain un metsoire
his in king become is Yotam son his and leper

אָרט .
ort
place

27 Yotam was twenty and five shanah when he began to reign, and he was king sixteen shanah in Yerushalayim. The shem immo also was Yerusha bat Tzadok.

כז פִּינף און צוואַנציק יאָר איז יוֹתָם אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
gevorn iz er az geven alt Yotam iz yor tsvantsik un finf
become is he when was old Yotam is years twenty and five

מלך , און זעכצן יאָר האָט ער געקיניגט אין ירושָלַיִם . און
un Yerushalayim in gekinigt er hot yor zechtsn un melech
and Yerushalayim in reigned he has years sixteen and king

דער נאָמען פֹּון זײַן מוטער איז געווען *ירושה די טאָכטער פֹּון
fun tochter di Yerusha geven iz muter zain fun nomen der
of daughter the Yerusha having been is mother his of name the

צָדוֹקן .
Tsadokn
Tzadok

[2] And he did that which was yashar *(right)* in the eyes of Hashem, according to all that his av Uziyah did; howbeit he entered not into the Heikhal Hashem. And the people did corruptly still.

[ב] און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֹּון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אַזוי ווי אַלץ וואָס זײַן פֿאָטער עוּזִיָּהוּ האָט געטאָן; נאָר ער איז נישט
nisht iz er nor geton hot Uziyahu foter zain vos alts vi azoi
not is he but done had Uziyahu father his that all as just

אַרײַנגעגאַנגען אין הֵיכל פֹּון ה . אָבער דאָס פֹּאָלק איז
iz folk dos ober Hashem fun heichl in araingegangen
is people the but Hashem of outer sanctuary into gone in

נאָך אַלץ געווען פֿאַרדאָרבן.
fardorben geven alts noch
corrupt were all still

[3] He built the upper sha'ar Beis Hashem, and on the chomat Ophel he built much. [4] Moreover he built towns in the har Yehudah, and in the forests he built fortresses and migdalim. [5] He fought also with Melech Bnei Ammon, and prevailed against them. And the Bnei Ammon gave him the same year a hundred talents of kesef, and ten thousand measures of chittim *(wheat)*, and ten thousand of

[ג] ער האָט געבויט דעם אויבערשטן טויער פֹּון הס הויז , און
un hoiz Hashems fun toier oibershtn dem geboit hot er
and house Hashem's of gate upper the built has he

אין דער מויער פֹּון עוֹפֶל האָט ער פֿיל געבויט. [ד] און ער האָט געבויט
geboit hot er un geboit fil er hot Ofel fun moier der in
built has he and built much he has Ophel of wall the in

שטעט אין די בערג פֹּון יהוּדה , און אין די וועלדער האָט ער
er hot velder di in un Yehudah fun berg di in shtet
he has forests the in and Yehudah of mountains the in towns

געבויט פּאַלאַצן און טורעמס. [ה] און ער האָט מלחמה גענהאַלטן מיט דעם
dem mit gehaltn milchome hot er un turems un palatsn geboit
the with waged war has he and towers and palaces built

מלך פֹּון די קינדער פֹּון עַמּוֹן , און האָט זיי איבערגעשטאַרקט,
ibergeshtarkt zei hot un Amon fun kinder di fun melech
prevailed over them has and Ammon of children the of king

און די קינדער פֹּון עַמּוֹן האָבן אים געגעבן אין יענעם יאָר
yor yenem in gegebn im hobn Amon fun kinder di un
year that in given him have Ammon of children the and

הונדערט צענטנער זילבער, און טויזנט קאָר וויץ , און גערשטן צען
tsen gershtn un veits kor toiznt un zilber tsentner hundert
ten barley and wheat cors thousand and silver talents hundred

se'orim *(barley)*. The Bnei Ammon did pay this amount unto him, both the second year, and the third.
6 So Yotam became mighty, because he made the darkhei Yotam steadfast before Hashem Elohav.

7 Now the rest of the divrei Yotam, and all his milchamot, and his ways, lo, they are written in the sefer of the melachim of Yisroel and Yehudah.

8 He was five and twenty shanah when he began to reign, and reigned sixteen shanah in Yerushalayim.

9 And Yotam slept with his avot, and they buried him in Ir Dovid; and Achaz bno reigned in his place.

28 Achaz was 20 when he began to reign, and he reigned 16 years in Yerushalayim; but he did not that which was yashar in the eyes of Hashem, like Dovid Aviv,
2 For he walked in the ways of the melachim of Yisroel, and made also massekhot for Ba'alim. 3 Moreover he burned ketoret in the Gey Ben Hinnom, and burned his banim in the

טויזנט . דאָס אייגענע האָבן אים די קינדער פֿון עַמּוֹן געברַאכט
gebracht Amon fun kinder di im hobn eigene dos toiznt
brought Ammon of children the him have same the thousand

אויך אויפֿן צווייטן יאָר און אויפֿן דריטן. ו און יוֹתָם איז געווָארן
gevorn iz Yotam un dritn oifn un yor tsveitn oifn oich
become is Yotam and third in the and year second in the also

שטאַרק , ווָאַרעם ער האָט אויפֿגעפאַסט זײַנע וועגן פַּאַר ה זײַן
zain Hashem far vegen zaine oifgepast hot er vorem shtark
his Hashem for ways his watched has he for powerful

ג-ט.
G-t
G-d

ז און די איבעריקע זאַכן וועגן יוֹתָמען , און אַלע זײַנע
zaine ale un Yotamen vegen zachn iberike di un
his all and Yotam concerning matters remaining the and

מלחמות , און זײַנע פֿירונגען, זיי זײַנען באַשריבן אין בוך פֿון
fun buch in bashribn zainen zei firungen zaine un milchomes
of book in the written are they conduct his and wars

די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל און יהוּדה .
Yehudah un Yisroel fun mlochim di
Yehudah and Yisroel of kings the

ח פֿינף און צוואַנציק יאָר איז ער אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
gevorn iz er az geven alt er iz yor tsvantsik un finf
become is he when was old he is years twenty and five

מלך , און זעכצן יאָר האָט ער געקינגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor zechtsn un melech
Yerushalayim in reigned he has years sixteen and king

ט און יוֹתָם האָט זיך געלייגט מיט זײַנע עלטערן, און מע האָט
hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Yotam un
has one and fathers his with lain down self has Yotam and

אים באַגראָבן אין דָּוִדס-שטאָט . און זײַן זון אָחָז איז געווָארן מלך
melech gevorn iz Achaz zun zain un Dovids-Shtot in bagrobn im
king become is Achaz son his and Ir Dovid in buried him

אויף זײַן אָרט .
ort zain oif
place his in

כח

צוואַנציק יאָר איז אָחָז אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
gevorn iz er az geven alt Achaz iz yor tsvantsik
become is he when was old Achaz is years twenty

מלך , און זעכצן יאָר האָט ער געקינגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor zechtsn un melech
Yerushalayim in reigned he has years sixteen and king

און ער האָט נישט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton nisht hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done not has he and

אַזוי ווי זײַן פֿאָטער דָּוִד . ב נאָר איז געגאַנגען אין דעם וועג פֿון די
di fun veg dem in gegangen iz nor Dovid foter zain vi azoi
the of way the in gone is but Dovid father his like as

מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל. און ער האָט אויך געמאַכט געגאָסענע בילדער צו די
di tsu bilder gegosene gemacht oich hot er un Yisroel fun mlochim
the to images poured made also has he and Yisroel of kings

בַּעַל-געטער; ג און ער האָט אויך געריכערט אין דעם טאָל פֿון בן-הִנוֹם ,
Ben-Hinom fun tal dem in gereichert hot er un Baal-geter
Ben Hinnom of valley the in burned incense has he and Ba'al g-ds

eish, after the to'avot of the Goyim whom Hashem had driven out before the Bnei Yisroel. [4] He also sacrificed and burned ketoret on the high places, and on the hilltops, and under every green tree. [5] Therefore Hashem Elohav delivered him into the yad Melech Aram; and they defeated him, and carried off a great multitude of prisoners, and brought them to Damascus. And he was also delivered into the yad Melech Yisroel, who inflicted on him makkah gedolah. [6] For Pekach ben Remalyahu slaughtered in Yehudah 120 elef in yom echad, which were all valiant men; because they had forsaken Hashem Elohei Avotam. [7] And Zichri, a gibbor of Ephrayim, slaughtered Ma'aseiyahu ben HaMelech, and Azrikam the Nagid HaBais, and Elkanah Mishneh HaMelech. [8] And the Bnei Yisroel carried away captive of their achim 200 elef nashim, banim, and banot, and took also away much plunder from them, and carried back the plunder to Shomron.

אוֹן הָאָט פַֿאַרברענט זיינע זין אין פַֿייַער, אַזוי ווי די אומווערדיקייטן
un hot farbrent zaine zin in faier fun azoi vi di umverdikeitn
and has burned up his sons in fire as just the abominable practices

פון די פֿעלקער וואָס ה' האָט פֿאַרטריבן פון פֿאַר די קינדער פון
fun felker vos Hashem hot fartriben fun far di kinder fun
of the nations which Hashem has driven out from for the children of

יִשְׂרָאֵל. [ד] און ער האָט געשלאַכט און געריכטערט אויף די במות ,
Yisroel un hot er un geshlacht un gereichert oif di bamot ,
Yisroel and has he and sacrificed and burn incense on the high places ,

און אויף בערגלעך , און אונטער יעטוועדער צווייגהאַפֿטיקן בוים . [ה] און
un oif di bergelech un unter yetveder tsvaighaftikn boim un
and on the hills and under every leafy tree and

ה' זיין גאָט האָט אים געגעבן אין דער האַנט פון דעם מלך
Hashem zain G-t hot im gegebn in der hant fun dem melech
Hashem his G-d has given him into the hand of the king

פון אַרם ; און זיי האָבן אים געשלאָגן , און האָבן געפֿאַנגען פון אים אַ גרויס
fun Aram un zei hobn im geshlogn un hobn gefangen fun im a grois
of Aram and they have him struck and have captured from him a great

געפֿאַנגנשאַפֿט, און געבראַכט קיין דרמשק . און אויך אין דער האַנט פון
gefangenshaft un gebracht kein Darmesek un oich in der hant fun
captivity and brought to Darmesek and also into the hand of

דעם מלך פון יִשְׂרָאֵל איז ער געגעבן געוואָרן, און ער האָט אים געשלאָגן אַ
dem melech fun Yisroel iz er gegebn gevorn un er hot im geshlogn a
the king of Yisroel he is given become and he has him struck a

גרויסן שלאַק . [ו] און פֶּקַח דער זון פון רמַלְיָהוּ האָט אויסגעהרגעט
groisn shlak . un Pekach der zun fun Remalyahu hot oisgeharget
great slaughter and the Pekach son of Remalyahu has killed

אין יהוּדה הונדערט און צוואַנציק טויזנט אין איין טאָג, אַלע העלדישע
in Yehudah hundert un tsvantsik toiznt in ein tog ale heldishe
in Yehudah in one day all heroic

יונגען ; פֿאַר וואָס זיי האָבן פֿאַרלאָזן ה' דעם גאָט פון זייערע עלטערן.
yungen far vos zei hobn farlozen Hashem dem G-t fun zeyere eltern
young for what they have forsaken the Hashem of G-d their fathers

[ז] און זכרי דעם גיבור פון אפֿרים האָט געהרגעט מַעֲשֵׂיָהוּ דעם זון
un Zichri dem gibor fun Efrayim hot geharget Maaseiyah dem zun
and Zichri the warrior of Ephrayim has killed Ma'aseiyahu the son

פון מלך , און עַזריקָם דעם פֿירשט פון הויז , און אֶלְקָנָה
fun melech un Azrikam dem firsht fun hoiz un Elkanah
of the king and Azrikam the supervisor of the house and Elkanah

דעם שני-למלך . [ח] און די קינדער פון יִשְׂרָאֵל האָבן געפֿאַנגען פון
dem sheine-lemeilech . un di kinder fun Yisroel hobn gefangen fun
the second to the king and the children of Yisroel have captured from

זייערע ברידער צוויי הונדערט טויזנט וויַבער, זין , און טעכטער , און
zeyere brider tsvei hundert toiznt vaiber zin un techter un
their brothers two hundred thousand women sons and daughters and

אויך פֿיל זאַקרויב האָבן זיי געראָובט פון זיי , און געבראַכט דעם
oich fil zakroib hobn zei geroibt fun zei un gebracht dem
also much booty have they pillaged them from and brought the

זאַקרויב קיין שומרון .
zakroib kein Shomron .
booty to Shomron

ט און דאָרטן איז געווען אַ נבֿיא פֿון ה׳ וואָס זײַן נאָמען איז
iz nomen zain vos Hashem fun novi a geven iz dortn un
is name his whose Hashem of prophet a was is there and

געווען עוֹדֵד; איז ער אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן דעם חיל וואָס איז געקומען
gekumen iz vos cheil dem antkegen aroisgegangen er iz Oded geven
come is that army the to meet gone out he is Oded was

קיין שומרון. און ער האָט צו זיי געזאָגט: זעט, פֿון ווען דעם
dem vegen fun zet gezogt zei tsu hot er un Shomron kein
the account of of see said them to has he and Shomron to

גרימצאָרן פֿון ה׳ דעם גאָט פֿון אײַערע עלטערן אויף יהודה האָט
hot Yehudah oif eltern aiere fun G-t dem Hashem fun grimtsorn
has Yehudah upon fathers your of G-d the Hashem of wrath

ער זיי געגעבן אין אײַער האַנט, אָבער איר האָט זיי געהרגעט מיט אַ
a mit geharget zei hot ir ober hant aier in gegebn zei er
a with killed them have you but hand your into given them he

צאָרן וואָס גרייכט צום הימל. י און אַצונד ווילט איר די קינדער
kinder di ir vilt atsund un himel tsum greicht vos tsorn
children the you will now and heaven to the reaches which anger

פֿון יהודה און ירושָלַיִם באַצווינגען פֿאַר קנעכט און פֿאַר
far un knecht far batsvingen Yerushalayim un Yehudah fun
for and servants for to subjugate Yerushalayim and Yehudah of

דינסטן צו אײַך. יז זײַנען דען נישטאָ אַפֿילו בײַ אײַך אַליין
alein aich bai afile nishto den zainen aich tsu dinstn
yourselves you with even there is not indeed are you to maid servants

פֿאַרשולדיקונגען אַקעגן ה׳ אלוקיכם? יא דערום הערט מיך
mich hert derum Elokeichem Hashem akegn farshuldikungen
me pay heed therefore your G-d Hashem against guilt

צו אַצונד, און קערט אום די געפֿאַנגענשאַפֿט וואָס איר האָט געפֿאַנגען פֿון
fun gefangen hot ir vos gefangenshaft di um kert un atsund tsu
from captured have you that captivity the back turn and now to

אײַערע ברידער, ווײַל אַרעם דער גרימצאָרן פֿון ה׳ איז אויף אײַך.
aich oif iz Hashem fun grimtsorn der vorem brider aiere
you upon is Hashem of fiery wrath the because brothers your

יב האָבן עטלעכע פֿון די הויפּטלײַט פֿון די קינדער פֿון אפֿרים,
Efrayim fun kinder di fun hoiptlait di fun etleche hobn
Ephrayim of children the of chief people the of certain have

עזריהו דער זון פֿון יהוחָנָנען, ברכיהו דער זון פֿון
fun zun der Berechyah Yehochananen fun zun der Azaryahu
of son the Berechyahu Yehochanan of son the Azaryahu

משלמות, און יחזקיהו דער זון פֿון שַׁלוּמען, און עמשא דער
der Amasa un Shallumen fun zun der Yechizkiyahu un Meshilemotn
the Amasa and Shallum of son the Yechizkiyahu and Meshillemot

זון פֿון חדלין, זיך אויפֿגעשטעלט אַקעגן די וואָס זײַנען
zainen vos di akegn oifgeshtelt zich Chadlaien fun zun
are who the ones against caused to stand up self Chadlai of son

געקומען פֿון דער מלחמה. יג און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: איר
ir gezogt zei tsu hobn zei un milchome der fun gekumen
you said them to have they and battle the from come

זאָלט נישט ברענגען אַהער די געפֿאַנגענע, ווײַל אַרעם אַ פֿאַרשולדיקונג אַקעגן
akegn farshuldikung a vorem gefangene di aher brengen nisht zolt
against guilty offense a for captives the here bring not shall

ה׳ ווילט איר ברענגען אויף אונדז, נאָך צוצולייגן צו אונדזערע זינד
zind undzere tsu tsutsuleigen noch undz oif brengen ir vilt Hashem
sin our to adding after us upon bring you will Hashem

[9] But a navi of Hashem was there shmo Oded, and he went out before the faces of the tzava returning to Shomron, and said unto them, Hinei, because Hashem Elohei Avoteichem was angry with Yehudah, He hath delivered them into your yad, and ye have slain them in a rage that reacheth up unto Shomayim. [10] And now ye intend to keep under the Bnei Yehudah and Yerushalayim for avadim and shefachot unto you, but are there not with you, even with you, sins against Hashem Eloheichem? [11] Now hear me therefore, and send back the prisoners, which ye have taken captive of your achim, for the Charon Af Hashem is upon you.

[12] Then certain anashim of the Rashei Bnei Ephrayim, Azaryahu ben Yehochanan, Berechyahu ben Meshillemot, Yechizkiyahu ben Shallum, and Amasa ben Chadlai, stood up against them that came from the tzava, [13] And said unto them, Ye shall not bring in the prisoners here; for whereas we have offended against Hashem already, ye

intend to add more to chattotenu and to ashmatenu, for our guilt is great, and there is Charon Af against Yisroel.

14 So the soldiers released the prisoners and the plunder before the sarim and kol HaKahal. 15 And the men which were designated by shemot rose up, and took the prisoners, and with the plunder clothed all that were naked among them, and arrayed them, and shod them, and gave them to eat and to drink, and put balm on them, and carried all the weak of them upon donkeys, and brought them to Yericho, the Ir Temarim, to their achim. Then they returned to Shomron.

16 At that time did HaMelech Achaz send unto the melachim of Assyria to help him. 17 For again the people of Edom had come and attacked Yehudah, and carried away prisoners. 18 The Pelishtim also had invaded the towns of the Shefelah, and of the Negev of Yehudah, and had taken Beit-Shemesh, Ayalon, Gederot, and Sokhoh with the villages thereof, and Timnah with the villages thereof, Gimzo

אוֹן צוּ אוּנדזערע פַֿאַרשולדיקונג; ווָאַרעם גרויס איז אונדזער פַֿאַרשולדיקונג אוֹן אַ גרימצאָרן איז אויף יִשׂרָאֵל.
farshuldikung undzer iz grois vorem farshuldikung undzere tsu un Yisroel oif iz grimtsorn a un
guilty offense our is great because guilty offense our to and Yisroel upon is fierce wrath a and

יד הָאָבן די באַוואָפֿנטע אַוועקגעלאָזט די געפֿאַנגענע אוֹן דעם רויב,
roib dem un gefangene di avekgelozt bavofnte di hobn
plunder the and captives the released armed men the have

טו פַֿאַר די פֿירשטן אוֹן דער גאַנצער אײַנזאַמלונג. אוֹן די מענער וואָס
vos mener di un ainzamlung gantser der un firshtn di far
who men the and congregation whole the and princes the for

זײַנען אָנגערופֿן געווָארן מיט די נעמען, זײַנען אויפֿגעשטאַנען, אוֹן האָבן
hobn un oifgeshtanen zainen nemen di mit gevorn ongerufn zainen
have and stood up are names the with become named are

געוונמען די געפֿאַנגענע, אוֹן אַלע זייערע נאַקעטע האָבן זיי באַקלײדט
bakleidt zei hobn nakete zeyere ale un gefangene di genumen
clothed they have naked ones their all and captives the taken

פֿון דעם זאַקרויב; אוֹן אַז זיי האָבן זיי באַקלײדט אוֹן זיי
fun dem zakroib un az zei hobn zei bakleidt un zei
them and clothed them have they when and booty the from

באַשוכט, אוֹן זיי געגעבן עסן אוֹן טרינקען, אוֹן זיי באַזאַלבט, האָבן
bashucht un zei gegebn esen un trinken un zei bazalbt hobn
have anointed them and drink and food given them and shod

זיי אַלע זייערע שוואַכע אַוועקגעפֿירט אויף אייזלען, אוֹן זיי געבראַכט
gebracht zei un eizlen oif avekgefirt shvache zeyere ale zei un
brought them and donkeys on led away feeble their all they

קיין יריחוֹ דער שטאָט פֿון טייטלבוימער, צו זייערע ברידער, אוֹן האָבן
hobn un brider zeyere tsu teitlboimer fun shtot der Yericho kein
have and brothers their to palm trees of city the Yericho to

זיך אומגעקערט קיין שומרוֹן.
Shomron kein umgekert zich
Shomron to returned selves

טז אין יענער צײַט האָט דער מלך אָחָז געשיקט צו די מלכים פֿון
fun mlochim di tsu geshikt Achaz melech der hot tsait yener in
of kings the to sent Achaz king the has time that in

אשור, זיי זאָלן אים העלפֿן. יז וואָרעם די אֲדוֹמים זײַנען ווידער
vider zainen Adomim di vorem helfn im zoln zei Ashur
again are Edomites the because help him shall them Assyria

יח געקומען, אוֹן האָבן געשלאָגן יהוּדה אוֹן געפֿאַנגען געפֿאַנגענע. אוֹן די
di un gefangene gefangen un Yehudah geshlogn hobn un gekumen
the and captives captured and Yehudah struck have and come

פּלשתּים האָבן זיך צעשפּרייט אין די שטעט פֿון דער נידערונג, אוֹן פֿון
fun un niderung der fun shtet di in tseshpreit zich hobn Pelishtim
of and lowlands the of cities the in spread out selves had Pelishtim

דָּרום יהוּדה, אוֹן זיי האָבן באַצוווּנגען בֵּית-שֶׁמֶשׁ, אוֹן אַיָּלוֹן,
Ayalon un Beis-Shemesh batsvungen hobn zei un Yehudah dorem
Ayalon and Beit-Shemesh captured have they and Yehudah south

אוֹן גְּדֵרוֹת, אוֹן שׂוֹכוֹ מיט אירע טעכטערשטעט, אוֹן תִּמנָה מיט
mit Timnah un techtershtet ire mit Socho un Gederot un
with Timnah and daughter towns its with Sokhoh and Gederot and

אירע טעכטערשטעט, אוֹן גמזו מיט אירע טעכטערשטעט; אוֹן זיי
zei un techtershtet ire mit Gimzo un techtershtet ire
they and daughter towns its with Gimzo and daughter towns its

also and the villages thereof, and they dwelt there. 19 For Hashem brought Yehudah low because of Achaz Melech Yisroel, for he brought disgrace to Yehudah, and acted treacherously against Hashem. 20 And Tilgat Pilneser Melech Ashur came unto him, and oppressed him, but helped him not. 21 For Achaz took away a portion out of the Beis Hashem, and out of the Bais HaMelech, and of the sarim, and gave it unto Melech Ashur, but he helped him not.

22 And in the time of his distress he did act even more unfaithfully against Hashem. This is that Melech Achaz. 23 For he sacrificed unto the elohei Damascus, which defeated him, and he said, Because the elohim of the melachim of Syria help them, therefore will I sacrifice to them, that they may help me. But they were the ruin of him, and of kol Yisroel. 24 And Achaz gathered together the vessels of the Beis HaElohim, and cut up the vessels of the Beis HaElohim and shut up the daletot Beis Hashem, and he set up for him mizbechot in every corner of Yerushalayim. 25 And in every town in

הָאָבֶן זִיך דאָרטן באַזעצט. יט וואָרעם ה הָאט געמאַכט אונטערטעניק
untertenik gemacht hot Hashem vorem bazetst dortn zich hobn
subject made has Hashem for settled there selves have

יהוּדה פֿון וועגן אָחָז דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, ווייל ער האָט
hot er vail Yisroel fun melech dem Achaz vegen fun Yehudah
has he because Yisroel of king the Achaz account of of Yehudah

געווילדעוועט אין יהוּדה און געפֿעלשט אַ פֿעלשונג אָן ה .
Hashem on felshung a gefelsht un Yehudah in gevildevet
Hashem against transgression a transgressed and Yehudah in acted wildly

כ און תִּלגַת-פִּלנֶסֶר , דער מלך פֿון אשור , איז געקומען אויף אים, און
un im oif gekumen iz Ashur fun melech der Tilgat-Pilneser un
and him upon come is Assyria of king the Tilgat Pilneser and

האָט אים געדריקט און אים נישט געשטאַרקט . כא וואָרעם אָחָז האָט
hot Achaz vorem geshtarkt nisht im un gedrikt im hot
has Achaz for strengthened not him and oppressed him has

אויסגעליידיקט דאָס הויז פֿון ה , און דאָס הויז פֿון דעם מלך און
un melech dem fun hoiz dos un Hashem fun hoiz dos oisgeleidikt
and king the of house the and Hashem of house the emptied

די פֿירשטן, און אַוועקגעגעבן דעם מלך פֿון אשור , אָבער עס האָט אים
im hot es ober Ashur fun melech dem avekgegebn un firshtn di
him has it but Assyria of king the given and princes the

נישט געהאָלפֿן.
geholfn nisht
helped not

כב און אין דער צייט וואָס אים האָט צוגעדריקט האָט ער נאָך מער
mer noch er hot tsugedrikt hot im vos tsait der in un
more yet he has oppressed has him that time the in and

געפֿעלשט אָן ה , דער דאָזיקער מלך אָחָז . כג און ער
er un Achaz melech doziker der Hashem on gefelsht
he and Achaz king this the Hashem against transgressed

האָט געשלאַכט צו די ג-טער פֿון דרמשׂק וואָס האָט אים געשלאָגן,
geshlogn im hot vos Darmesek fun g-ter di tsu geshlacht hot
struck him has that Darmesek of g-ds the to sacrificed has

און ער האָט געזאָגט: ווייל די ג-טער פֿון די מלכים פֿון אֲרָם
un er hot gezogt vail di g-ter di fun mlochim di fun Aram
and he has said because the g-ds the of kings the of Aram

העלפֿן זיי , דערום וועל איך שלאַכטן צו זיי , אַז זיי זאָלן מיך
mich zoln zei az zei tsu shlachtn ich vel derum zei helfn
me may they that them to sacrifice I will therefore them help

העלפֿן. און זיי זיַינען געווען אַ שטרויכלונג פֿאַר אים און פֿאַר גאַנץ
gants far un im far shtroichlung a geven zainen zei un helfn
all for and him for stumbling block a were are they and save

יִשְׂרָאֵל. כד און אָחָז האָט איינגעזאַמלט די כלים פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun keilim di aingezamlt hot Achaz un Yisroel
of house the of vessels the gathered has Achaz and Yisroel

אלקים און פֿאַרשלאָסן די טירן פֿון הס הויז , און זיך גemacht
gemacht zich un hoiz Hashems fun tirn di farshlosn un Elokim
made self and house Hashem's of doors the locked and G-d

מזבחות אויף יעטוועדער ווינקל אין ירושָלַיִם . כה און אין יעטוועדער
yetveder in un Yerushalayim in vinkel yetveder oif mizbeyches
every in and Yerushalayim in corner every on altars

שטאָט פֿון יהוּדה האָט ער גemacht אַמאַכט בָּמות אויף צו רייכערן
reichern tsu oif bamot gemacht er hot Yehudah fun shtot
burn incense to for high places made he has Yehudah of city

צו פַֿרעמדע ג-טער, און האָט דערצערנט ה דעם ג-ט פֿון זיַינע
zaine fun G-t dem Hashem dertsernt hot un g-ter fremde tsu
his of G-d the Hashem provoked has and g-ds foreign to

עלטערן.
eltern
fathers

Yehudah he made high places to burn ketoret unto elohim acherim, and provoked to anger Hashem Elohei Avotav.

כו און די איבעריקע זאַכן וועגן אים, און אַלע זיַינע פֿירונגען,
firungen zaine ale un im vegen zachn iberike di un
conduct his all and him concerning matters remaining the and

די ערשטע אַזוי ווי די לעצטע, זיי זיַינען באַשריבן אין בוך פֿון די
di fun buch in bashribn zainen zei letste di vi azoi ershte di
the of book in written are they last the as just first the

מלכים פֿון יהודה און יִשְׂרָאֵל.
Yisroel un Yehudah fun mlochim
Yisroel and Yehudah of kings

[26] Now the rest of his acts and of all his ways, the rishonim and the acharonim, hinei, they are written in the Sefer of the Melachim of Yehudah and Yisroel.

כז און אָחָז האָט זיך געלייגט מיט זיַינע עלטערן, און מע האָט אים
im hot me un eltern zaine mit geleigt zich hot Achaz un
him has one and fathers his with lain down self has Achaz and

באַגראָבן אין שטאָט, אין ירושָׁלַיִם ; ווײַל מע האָט אים נישט
nisht im hot me vorem Yerushalayim in shtot in bagrobn
not him has one because Yerushalayim in city in the buried

געבראַכט אין די קבֿרים פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל. און זיַין זון
zun zain un Yisroel fun mlochim di fun kvorim di in gebracht
son his and Yisroel of kings the of graves the into brought

יְחִזְקִיָהוּ איז געווארן מלך אויף זיַין אָרט.
ort zain oif melech gevorn iz Yechizkiyahu
place his in king become is Yechizkiyahu

[27] And Achaz slept with Avotav, and they buried him in the city, even in Yerushalayim, but they brought him not into the keverim of the Melachim of Yisroel. And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) bno reigned in his place.

כט יְחִזְקִיָהוּ איז געווארן מלך צו פֿינף און צוואַנציק
tsvantsik un finf tsu melech gevorn iz Yechizkiyahu
twenty and five at king become is Yechizkiyahu

יאָר , און נײַן און צוואַנציק יאָר האָט ער געקינigט אין
in gekinigt er hot yor tsvantsik un nain un yor
in reigned he has years twenty and nine and years

ירושָׁלַיִם . און דער נאָמען פֿון זיַין מוטער איז געווען אֲבִיָה די
di Aviyah geven iz muter zain fun nomen der un Yerushalayim
the Aviyah was is mother his of name the and Yerushalayim

טאָכטער פֿון זכַריָהוּן .
Zecharyahuen fun tochter
Zecharyahu of daughter

29 Chizkiyahu (Yechizkiyahu) began to reign when he was 25 years old, and he reigned 29 years in Yerushalayim. And the shem immo was Aviyah bat Zecharyahu.

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done has he and

אַזוי ווי אַלע זיַין פֿאָטער דָּוִד האָט געטאָן. ג ער האָט אין ערשטן יאָר
yor ershtn in hot er geton hot Dovid foter zain vos alts vi azoi
year first in has he done had Dovid father his which all as just

פֿון זיַין מלוכה , אין ערשטן חודש , געעפֿענט די טירן פֿון הס
Hashems fun tirn di geefent choidesh ershtn in meluche zain fun
Hashem's of doors the opened the month first in kingdom his of

הויז , און זיי פֿאַרריכט . ד און ער האָט געבראַכט די כהנים
koyanim di gebracht hot er un farricht zei un hoiz
kohanim the brought has he and worked repairs them and house

און די לוִיִם , און האָט זיי אײַנגעזאַמלט אויף דעם בריײטן פּלאַץ
plats breitn dem oif aingezamlt zei hot un Leviim di un
place spacious the on gathered them has and Levi'im the and

[2] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, according to all that Dovid Aviv had done. [3] He in the first year of his reign, in the chodesh harishon, opened the daletot Beis Hashem, and repaired them. [4] And he brought in the Kohanim and the Levi'im, and gathered

them together into the rechov hamizrach *(eastern plaza)*, [5] And said unto them, Hear me, ye Levi'im, set yourselves apart as kodesh now and consecrate the Beis Hashem Elohei Avoteichem, and remove the niddah *(contamination)* from HaKodesh. [6] For Avoteinu have been unfaithful, and have done that which is rah in the eyes of Hashem Eloheinu, have forsaken Him, have turned away their faces from the Mishkan Hashem, and to it they have turned their backs. [7] Also they have shut the daletot of the Ulam, and put out the nerot, and have not burned ketoret nor offered olah in HaKodesh unto Elohei Yisroel. [8] Therefore the wrath of Hashem was upon Yehudah and Yerushalayim, and he hath caused them to be a horror and an object of scorn and hissing, as ye see with your eyes. [9] For, hinei, Avoteinu have fallen by the cherev, our banim, our banot, our nashim are in captivity for this. [10] Now it is in mine lev to make a Brit with Hashem Elohei Yisroel, that His fierce wrath may turn away from us. [11] My banim, be not now negligent, for

אין מזרח . ה און ער האָט צו זיי געזאָגט: הערט מיך צו , לְוִיִּם ,
Leviim tsu mich hert gezogt zei tsu hot er un mizrech in
Levi'im to me pay heed said them to has he and east in

היליקט אײַך אַצונד , און היליקט דאָס הויז פֿון
heilikt aich atsund un heilikt dos hoiz fun
yourselves sets apart as holy and now sets apart as holy this house of

ה דעם ג-ט פֿון אײַערע עלטערן, און טראָגט אַרויס די אומריינקייט
umreinikeit di arois trogt un eltern aiere fun G-t dem Hashem
impurity the out carry and fathers your of G-d the Hashem

פֿון הייליקטום. ו וואָרעם אונדזערע עלטערן האָבן , געפֿעלשט האָבן און
hobn un gefelsht hobn eltern undzere vorem heiliktum fun
have and been unfaithful have fathers our because holy place of

געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה אלוקינו , און האָבן
hobn un Elokeinu Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton
have and our G-d Hashem of eyes the in evil is what done

אים פֿאַרלאָזן, און אַוועקגעדרייט זייער פָּנים פֿון הס משכּן ,
mishkn Hashems fun ponem zeyer avekgedreit un farlozen im
Mishkan Hashem's from faces their turned away and forsaken him

און צוגעקערט דעם רוקן . ז זיי האָבן אויך פֿאַרשלאָסן די טיר פֿון
fun tir di farshlosn oich hobn zei rukn dem tsugekert un
of the door the shut also have they backs the turned and

פֿאָדערהויז, און פֿאַרלאָשן די ליכט , און קיין ווײַרעך האָבן זיי
zei hobn vairech kein un licht di farloshn un foderhoiz
they have incense any and lamps the extinguished and porch

נישט געריכטערט, און קיין בראַנדאָפּפֿער האָבן זיי נישט אויפֿגעבראַכט אין
in oifgebracht nisht zei hobn brandopfer kein un gereichert nisht
in offered up not they have olah any and burned not

היליקטום צום אלוקי יִשְׂרָאֵל. ח און דער צאָרן פֿון ה איז געווען
geven iz Hashem fun tsorn der un Yisroel Elokei tsum heiliktum
was is Hashem of wrath the and Yisroel G-d of to the holy

אויף יהודה און ירושָׁלַיִם , און ער האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ גרויל ,
groil a far gemacht zei hot er un Yerushalayim un Yehudah oif
horror a for made them has he and Yerushalayim and Yehudah on

פֿאַר אַ שרעק , און פֿאַר אַ שמוצערונג , אַזוי ווי איר זעט מיט
mit zet ir vi azoi shmutserung a far un shrek a far
with see you as so derision a for and object of dread a for

אײַערע אויגן. ט און אָט זײַנען אונדזערע עלטערן געפֿאַלן דורכן
durchn gefaln eltern undzere zainen ot un oign aiere
through the fallen fathers our are behold and eyes your

שוווערד, און אונדזערע זין , און אונדזערע טעכטער , און אונדזערע
undzere un techter undzere un zin undzere un shverd
our and daughters our and sons our and sword

ווײַבער, זײַנען אין געפֿאַנגנשאַפֿט איבער דעם. י אַצונד איז אין מײַן האַרצן
hartsn main in iz atsund dem iber gefangenshaft in zainen vaiber
heart my in is now this over captivity in are wives

צו שליסן אַ ברית צו ה אלוקי יִשְׂרָאֵל, כּדי זײַן
zain kedei Yisroel Elokei Hashem tsu bris a shlisn tsu
his so that Yisroel the G-d of Hashem unto covenant a establish to

גרימצאָרן זאָל זיך אָפּקערן פֿון אונדז. יא מײַנע קינדער איר זאָלט
zolt ir kinder maine undz fun opkeren zich zol grimtsorn
shall you children my us from turn away self shall wrath

אַצונד נישט זײַן אָפּגעלאָזט, וואָרעם אײַך האָט ה אויסדערוויילט
oisderveilt Hashem hot aich vorem opgelozt zain nisht atsund
chosen Hashem has you because neglect be not now

צו שטיין פַּאר אים, אים צו באַדינען, און זיין צו אים דינער און
un diner im tsu zain un badinen tsu im im far shtein tsu
and servant him to be and minister to him him for stand to

רייבערן .
reichern
burn incense

יב זיינען אויפגעשטאַנען די לְוִיִּם : מַחַת דער זון פון עֲמָשַׂי , און
un Amasain fun zun der Machat Leviim di oifgeshtanen zainen
and Amasai of son the Machat Levi'im the stood up are

יוֹאֵל דער זון פון עזריהון , פון די קינדער פון די קְהָתִים ; און פון
fun un Kehatim di fun kinder di fun Azaryahun fun zun der Yoel
from and Kehati the of children the from Azaryahu of son the Yoel

די קינדער פון מְרָרִי , קיש דער זון פון עַבְדִּי , און עֲזַרְיָהוּ דער זון
zun der Azaryahu un Avdien fun zun der Kish Merari fun kinder di
son the Azaryahu and Avdi of son the Kish Merari of children the

פון יְהַלֶּלְאֵלן ; און פון די גֵּרשונים , יוֹאָח דער זון פון זִמָּה ,
Zimmahn fun zun der Yoach Gershonim di fun un Yehalleleln fun
Zimmah of son the Yoach Gershoni the from and Yehallelel of

און עֵדֶן דער זון פון יואָחן ; יג און פון די קינדער פון אֶלִיצָפָן ,
ElitSafan fun kinder di fun un Yoachn fun zun der Eden un
Elitzaphan of children the from and Yoach of son the Eden and

שִׁמְרי , און יְעִיאֵל; און פון די קינדער פון אָסָף , זכַרְיָהוּ , און
un Zecharyahu ASaf fun kinder di fun un Yeyel un Shimri
and Zecharyahu Asaph of children the from and Ye'iel and Shimri

מַתַּנְיָהוּ ; יד און פון די קינדער פון הֵימָן , יחיאֵל , און שִׁמְעִי ; און
un Shimei un Yechiel Heman fun kinder di fun un Matanyahu
and Shime'i and Yechiel Heman of children the from and Matanyahu

פון די קינדער פון ידותון , שמַעְיָה , און עוזיאֵל. טו און זיי האָבן
hobn zei un Uziel un Shemayah Yedutun fun kinder di fun
have they and Uzziel and Shema'yah Yedutun of children the from

איינגעזאַמלט זייערע ברידער , און זיי האָבן זיך געהיילikט , און זיינען
zainen un geheilikt zich hobn zei un brider zeyere aingezamlt
are and consecrated selves have they and kinsmen their gathered

געקומען אַזוי ווי דעם מלכס באַפֹעל לויט די ווערטער פון
fun verter di loit bafel melechs dem vi azoi gekumen
of words the according to command king's the as just come

ה , צו רייניקן דאָס הויז פון ה . טז און די כהנים זיינען
zainen koyanim di un Hashem fun hoiz dos reiniken tsu Hashem
are kohanim the and Hashem of house the purify to Hashem

אַרײַנגעגאַנגען אינעווייניק אין הויז פון ה , צו רייניקן , און זיי
zei un reiniken tsu Hashem fun hoiz in ineveinik araingegangen
they and purify to Hashem of house in the inside gone in

האָבן אַרויסגעטראָגן די גאַנצע טומאה וואָס זיי האָבן געפונען אין דעם
dem in gefunen hobn zei vos tume gantse di aroisgetrogn hobn
the in found have they that impurity entire the carry out did

הֵיכל פון ה , אין הויף פון הס הויז ; און די לְוִיִּם
Leviim di un hoiz Hashems fun hoif in Hashem fun heichl
Levi'im the and house Hashem's of courtyard in the Hashem of Heikhal

האָבן צוגענומען אַרויסצוטראָגן דרויסן צום טײַך קִדרוֹן . יז און זיי
zei un Kidron taich tsum droisn aroistsutrogn tsugenumen es hobn
they and Kidron river to the outside to remove taken it have

האָבן אָנגעהויבן הייליקן אין ערשטן טאָג פון ערשטן חודש , און אין
in un choidesh ershtn fun tog ershtn in heilikn ongehoibn hobn
in and month first of day first in sanctify begun have

Hashem hath chosen you to stand before Him, to serve Him, and that ye should minister unto Him, and burn ketoret.

12 Then the Levi'im arose: Machat ben Amasai, and Yoel ben Azaryahu, of the Bnei HaKehati; and of the Bnei Merari, Kish ben Avdi, Azaryahu ben Yehallelel; and, of the Gershoni, Yoach ben Zimmah, and Eden ben Yoach; 13 And of the Bnei Elitzaphan, Shimri, and Ye'iel; and of the Bnei Asaph; Zecharyahu, and Matanyahu; 14 And of the Bnei Heman, Yechiel, and Shime'i; and of the Bnei Yedutun, Shema'yah, and Uzziel. 15 And they gathered their achim, and set themselves apart as kodesh, and went in, according to the mitzvat HaMelech, by the words of Hashem, to make tahor the Beis Hashem. 16 And the Kohanim went into the penimah *(inner part)* Beis Hashem, to make it tahor, and brought out all tumah that they found in the Heikhal Hashem into the khatzer *(courtyard)* of the Beis Hashem. And the Levi'im took it, to carry it outside into the Wadi Kidron. 17 Now they began on the first day of the chodesh harishon to set apart

אַכטן טאָג פֿון חודש זײַנען זיי געקומען אין דעם פֿאָדערהויז
foderhoiz dem in gekumen zei zainen choidesh fun tog achten
porch the in come they are month of the day the eighth

פֿון ה ; און זיי האָבן געהיילט דאָס הויז פֿון ה אין אַכט
acht in Hashem fun hoiz dos geheilikt hobn zei un Hashem fun
eight in Hashem of house the consecrated have they and Hashem of

טעג; און אין זעכצנטן טאָג פֿון ערשטן חודש האָבן זיי געענדיקט.
geendikt zei hobn choidesh ershtn fun tog zechtsntn in un teg
finished they have month first of day sixteenth in the and days

יח און זיי זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אינעווײניק צום מלך חִזקִיָהוּ , און
un Chizkiyah melech tsum ineveinik araingegangen zainen zei un
and Chizkiyahu king to the inside gone in are they and

האָבן געזאָגט: מיר האָבן גערייניקט דאָס גאַנצע הויז פֿון ה , און דעם
dem un Hashem fun hoiz gantse dos gereinikt hobn mir gezogt hobn
the and Hashem of house entire this purified have we said have

מזבח פַּאַר בראַנדאָפּפֿער און אַלע זײַנע כּלים , און דעם טיש
tish dem un keilim zaine ale un brandopfer far mizbeyech
table of food the and vessels its all and olah for altar

פַּאַר דער אויסלייגונג . יט און אַלע זײַנע כּלים וואָס
vos keilim ale un keilim zaine ale un oisleigung der far
that vessels all and vessels its all and things to be laid out the for

דער מלך אָחָז האָט אַוועקגעוואָרפֿן אין זײַן מלוכה , וועט ער האָבן
hot er ven meluche zain in avekgevorfen hot Achaz melech der
had he when kingdom his in cast off has Achaz king the

געפֿעלשט, האָבן מיר צוגעטשמאַכט און געהיילט, און אָן זײַנען זיי
zei zainen on un geheilikt un tsurechtgemacht mir hobn gefelsht
they are on and sanctified and restored we have corrupted

פַּאַר דעם מזבח פֿון ה .
Hashem fun mizbeyech dem far
Hashem of altar the for

כ האָט זיך געפֿעדערט דער מלך יְחִזקִיָהוּ , און ער האָט
hot er un Yechizkiyahu melech der gefedert zich hot
has he and Yechizkiyahu king the risen early self has

איינגעזאַמלט אַלע האַרן פֿון שטאָט, און ער איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz er un shtot fun harn ale aingezamlt
in gone up is he and city of leaders all gathered

הס הויז . כא און מע האָט געבראַכט זיבן אָקסן, זיבן ווידערס, זיבן
zibn un oksen zibn gebracht hot me un hoiz Hashems
seven and oxen seven brought had one and house Hashem's

ציגנבעק , פַּאַר אַ זינדאָפּפֿער זיבן שעפּסן, זיבן ווידערס, זיבן
tsignbek zibn un shepsn zibn un viders zindopfer a far
sin offering a for male goats seven and sheep seven and rams

פַּאַר דער מלוכה , און פַּאַר דעם מִקדָּש , און פַּאַר יהוּדה . און
un Yehudah far un mikdash dem far un meluche der far
and Yehudah for and sanctuary the for and kingdom the for

זיי , כּהנים די קינדער פֿון אַהרן , די געהייסן האָט ער
zei koyanim di Aharon fun kinder di geheisn hot er
them kohanim the Aaron of children the commanded has he

אויפֿברענגען אויף דעם מזבח פֿון ה . כב און זיי האָבן
hobn zei un Hashem fun mizbeyech dem oif oifbrengen
have they and Hashem of altar the on to bring

as kodesh, and on the eighth day of the month they came to the Ulam Hashem; so they set apart as kodesh the Beis Hashem in eight days; and in the sixteenth day of the first month they finished. [18] Then they went penimah to Chizkiyahu HaMelech, and said, We have made tahor all the Beis Hashem, and the Mizbe'ach HaOlah, with all the vessels thereof, and the Shulchan HaMa'arechet *(Table of the Stacks of Showbread)*, with all the vessels thereof. [19] Moreover all the kelim *(vessels)*, which HaMelech Achaz in his reign did remove in his unfaithfulness, have we prepared and set apart as kodesh, and, hinei, they are before the Mizbe'ach Hashem. [20] Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech got up, and gathered the sarim of HaIr, and went up to the Beis Hashem. [21] And they brought seven bulls, and seven rams, and seven lambs, and seven male goats, for a chattat *(sin offering)* for the Mamlachah *(Kingdom)*, and for the Mikdash, and for Yehudah. And he commanded the Bnei Aharon HaKohanim to offer them on the Mizbe'ach Hashem. [22] So they slaughtered

the bulls, and the kohanim received the dahm, and sprinkled it on the Mizbe'ach; likewise, when they had slaughtered the rams, they sprinkled the dahm upon the Mizbe'ach; they slaughtered also the lambs, and they sprinkled the dahm upon the Mizbe'ach.
23 And they brought forth the male goats for the chattat before HaMelech and HaKahal; and they laid their hands upon them,
24 And the Kohanim slaughtered them, and they made a sin offering with their dahm upon the Mizbe'ach, to make kapporah for kol Yisroel; for HaMelech commanded that the olah *(burnt offering)* and the *(chattat)* should be made for kol Yisroel.

25 And he stationed the Levi'im in the Beis Hashem with cymbals, with nevalim, and with kinnorot, according to the mitzvat Dovid, and of Gad the Chozeh HaMelech and Natan HaNavi; for so was the commandment of Hashem by His Nevi'im.
26 And the Levi'im stood with the instruments of Dovid, and the Kohanim with the trumpets.
27 And Chizkiyahu commanded to offer the olah *(burnt offering)* upon

געשאָכטן די רינדער, און די כֹּהנים האָבן צוגענומען דאָס בלוט,
blut dos tsugenumen hobn koyanim di un rinder di geshochtn
blood the taken have kohanim the and cattle the slaughtered

און זיי געשפּרענגט עס אויפֿן מזבח ; און זיי האָבן געשאָכטן
geshochtn hobn zei un mizbeyech oifn es geshprengt zei un
slaughtered have they and altar on the it sprinkled they and

די ווידער, און זיי האָבן , און געשפּרענגט דאָס בלוט אויפֿן מזבח
hobn zei un mizbeyech oifn blut dos geshprengt un vider di
have they and altar on the blood the sprinkled and rams the

געשאָכטן די שאָף און געשפּרענגט דאָס בלוט אויפֿן מזבח .
mizbeyech oifn blut dos geshprengt un shof di geshochtn
altar on the blood the sprinkled and sheep the slaughtered

כג און מע האָט געגענט די בעק פֿון זינדאָפּפֿער פֿאַר
far zindopfer fun bek di genent hot me un
for sin offering of the male goats the brought near had one and

דעם מלך און דער איינזאַמלונג, און זיי האָבן אָנגעלענט אויף
oif ongelent hobn zei un ainzamlung der un melech dem
on laid have they and assembly the and king the

זיי זייערע הענט . כד און די כֹּהנים האָבן זיי געשאָכטן , און
un geshochtn zei hobn koyanim di un hent zeyere zei
and slaughtered them have kohanim the and hands their them

האָבן אַרויפֿגעטאָן זייער בלוט פֿאַר אַ זינדאָפּפֿער אויפֿן מזבח ,
mizbeyech oifn zindopfer a far blut zeyer aroifgeton hobn
altar on the sin offering a for blood their put up have

כדי מכפּר צו זיין אויף גאַנץ ישׂרָאֵל; וואָרעם דער מלך האָט
hot melech der vorem Yisroel gants oif zain tsu mechaper kedei
had king the for Yisroel all for be to expiate in order to

אָנגעזאָגט אַז פֿאַר גאַנץ ישׂרָאֵל זאָל זיין דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס
dos un brandopfer dos zain zol Yisroel gants far az ongezogt
the and olah the be shall Yisroel all for that commanded

זינדאָפּפֿער .
zindopfer
sin offering

כה און ער האָט געשטעלט די לוִיִים אין הס הויז מיט צימבלען,
tsimblen mit hoiz Hashems in Leviim di geshtelt hot er un
cymbals with house Hashem's in Levi'im the set up has he and

מיט גיטאַרן, און מיט האַרפֿן, לויט דעם באַפֿעל פֿון דָּוִדן , און
un Dovidn fun bafel dem loit harfn mit un gitarn mit
and Dovid of command the according to harps with and lyres with

גָּד דעם מלכס זשער, און נָתָן דעם נבֿיא ; וואָרעם דער באַפֿעל
bafel der vorem novi dem Natan un zeer melechs dem Gad
command the for prophet the Natan and seer king's the Gad

איז געווען פֿון ה דורך זיינע נבֿיאים . כו און די לוִיִים זיינען
zainen Leviim di un neviim zaine durch Hashem fun geven iz
are Levi'im the and prophets his through Hashem from was is

געשטאַנען מיט די כּלי־זמר פֿון דָּוִדן , און די כֹּהנים
koyanim di un Dovidn fun kley-zemer di mit geshtanen
kohanim the and Dovid of musical instruments the with stood

מיט טרומייטן . כז און חִזקִיָהו האָט געהייסן אויפֿברענגען דאָס
mit trumeitn Chizkiyah hot geheisn oifbrengen dos
with trumpets Chizkiyahu has commanded bring up the

בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח , און בעת דאָס בראַנדאָפּפֿער האָט זיך
zich hot brandopfer dos beeis un mizbeyech oifn brandopfer
self had olah the while and altar on the olah

the Mizbe'ach. And when the olah *(burnt offering)* began, the Shir Hashem began also with the trumpets, and with the instruments ordained by Dovid Melech Yisroel. 28 And Kol HaKahal worshiped, and the Shir was being sung, and sounded, and all this continued until the olah was completed.

29 And when it had made an end of being offered up, HaMelech and all that were present with him bowed themselves, and worshiped.

30 Moreover Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech and the sarim commanded the Levi'im to praise Hashem with the words of Dovid, and of Asaph the Chozeh *(seer)*. And they sang praises with simchah, and they bowed their heads and worshiped.

31 Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) answered and said, Now ye have consecrated yourselves unto Hashem, come near and bring zevakhim and todot into the Beis Hashem. And the Kahal brought in zevakhim and todot; and, as many as were of a willing heart, olot *(burnt offerings)*.

32 And the number of the olah, which the Kahal brought, was threescore and ten

אָנגעהויבן , האָט זיך אָנגעהויבן דאָס געזאַנג פֿון ה מיט די
di mit Hashem fun gezang dos ongehoibn zich hot ongehoibn
the with Hashem of singing the begun self had begun

טרומייטן , און אין איינעם מיט די כּלי־זמר פֿון דָּוִד דעם
dem Dovid fun kley-zemer di mit einem in un trumeitn
the Dovid of musical instruments the with one in and trumpets

מלך פֿון יִשְׂרָאֵל. כח און די גאַנצע איינזאַמלונג האָט זיך געבוקט ,
gebukt zich hot ainzamlung gantse di un Yisroel fun melech
bowed down self has assembly entire the and Yisroel of king

און די זינגערס האָבן געזונגען , און די טרומייטן האָבן געטרומייטערט –
getrumeitert hobn trumeitn di un gezungen hobn zingers di un
trumpeted have trumpets the and sung have singers the and

דאָס אַלץ האָט אָנגעהאַלטן ביז דאָס בראַנדאָפֿפֿער האָט זיך געענדיקט.
geendikt zich hot brandopfer dos biz ongehaltn hot alts dos
finished self had olah the until lasted had all this

כט און ווי מע האָט געענדיקט אויפֿברענגען, האָט דער מלך און אַלע
ale un melech der hot oifbrengen geendikt hot me vi un
all and king the has offering up finished had one as and

וואָס האָבן זיך געפֿונען מיט אים, געקניט און זיך געבוקט .
gebukt zich un geknit im mit gefunen zich hobn vos
bowed down selves and kneeled him with found selves have who

ל און דער מלך יְחִזקִיָהוּ און די האַרן האָבן געהייסן די
di geheisn hobn harn di un Yechizkiyahu melech der un
the ordered have leaders the and Yechizkiyahu king the and

לְוִיִּם לויבן ה אין די ווערטער פֿון דָּוִדן און אָסָף דעם זעער,
zeer dem ASaf un Dovidn fun verter di in Hashem loibn Leviim
seer the Asaph and Dovid of words the in Hashem praise Levi'im

און זיי האָבן געלויבט מיט שׂימחה, און האָבן זיך געניגט און זיך
zich un geneigt zich hobn un simche mit geloibt hobn zei un
selves and inclined selves have and joy with praised have they and

געבוקט .
gebukt
bowed down

לא און יְחִזקִיָהוּ האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט: אַצונד
atsund gezogt hot un opgerufn zich hot Yechizkiyahu un
now said had and called out self had Yechizkiyahu and

האָט איר דערפֿילט אייער האַנט צו ה ; גענענט , און ברענגט
brengt un genent Hashem tsu hant aier derfilt ir hot
bring and come near Hashem to hand your fulfilled you have

שלאַכטאָפֿפֿער און דאַנקאָפֿפֿער אין הויז פֿון ה . און די
di un Hashem fun hoiz in dankopfer un shlachtopfer
the and Hashem of house in thank offering and slaughter sacrifice

איינזאַמלונג האָט געבראַכט שלאַכטאָפֿפֿער און דאַנקאָפֿפֿער , און
un dankopfer un shlachtopfer gebracht hot ainzamlung
and thank offering and slaughter sacrifice brought had assembly

איטלעכער וואָס זיין האַרץ איז געווען וויליק – בראַנדאָפֿפֿער.
brandopfer vilik geven iz harts zain vos itlecher
olah willing was is heart his whose each one

לב און די צאָל פֿון די בראַנדאָפֿפֿער וואָס די איינזאַמלונג האָט
hot ainzamlung di vos brandopfer di fun tsol di un
had assembly the that olah the of number the and

געבראַכט, איז געווען זיבעציק רינדער, הונדערט ווידערס, צוויי הונדערט שעפּסן;
shepsn hundert tsvei viders hundert rinder zibetsik geven iz gebracht
sheep hundred two rams hundred cattle seventy was is brought

bulls, a hundred rams, and two hundred lambs; all these were for an olah *(burnt offering)* to Hashem. [33] And the kadashim were six hundred bulls and three thousand sheep. [34] But the Kohanim were too few, so that they could not skin all the olot; therefore their achim the Levi'im did help them, until the work was completed, and until the other Kohanim had set them apart as kodesh for the Levi'im were more yashar in lev to set themselves apart as kodesh than the Kohanim.

[35] And also the olah were in abundance, with the fat of the shelamim, and the nesakhim for every olah. So the Avodas Beis Hashem was set in order.

[36] And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) rejoiced, and kol HaAm, that HaElohim had prepared the people, for the matter was done suddenly.

30 And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) sent to kol Yisroel and Yehudah, and wrote iggerot also to Ephrayim and Menasheh, that they should come to the Beis Hashem at Yerushalayim, to keep the Pesach Hashem

די אַלע פַּאַר אַ בראַנדאָפּפֿער צו ה . לג און די געהיליקטע
di alle far a brandopfer tsu Hashem . lig un di geheilikte
the all for a olah to Hashem . 33 and the holy

זײַנען געווען זעקס הונדערט רינדער, און דרײַ טויזנט שאָף . לד אָבער די
zaynen geven zeks hundert rinder, un drai toiznt shof . ober di
were are six hundred cattle, and three thousand sheep . 34 but the

כּהנים זײַנען געווען צו ווינציק, און זיי האָבן נישט געקענט אָפּשינדן
koyanim zaynen geven tsu vintsik, un zei hobn nisht gekent opshindn
kohanim were are too few, and they have not able to skin

אַלע בראַנדאָפּפֿער; האָבן זיי׳ערע ברידער די לוִיִם זיי אונטערגעהאָלפֿן
ale brandopfer; hobn zeyere brider di Leviim zei untergeholfn
all olah have their brothers the Levi'im they helped along

ביז די אַרבעט איז געווען געענדיקט, און ביז די כּהנים האָבן זיך
biz di arbet iz geven geendikt, un biz di koyanim hobn zich
until the work was finished, and until the kohanim have selves

געהיליקט; וואָרעם די לוִיִם זײַנען געווען רעכטפֿאַרטיקער אין האַרצן
geheilikt; vorem di Leviim zaynen geven rechtfartiker in hartsn
sanctified; because the Levi'im were are upright in heart

זיך צו הייליקן פֿון די כּהנים .
zich tsu heilikn fun di koyanim .
selves to sanctify than the kohanim .

לה און אויך בראַנדאָפּפֿער זײַנען געווען לרוב , מיט פֿעטס פֿון
lo un oych brandopfer zaynen geven lerov , mit fets fun
35 and also olah were are in abundance , with fats of

די שלמים, און די נסכים פֿאַר יעדער בראַנדאָפּפֿער. אַזוי איז
di shelamim, un di nesakhim far yeder brandopfer. azoi iz
the shelamim, and the nesakhim for every olah. so is

אויפֿגעשטעלט געוואָרן דער דינסט פֿון הס הויז . לו און יחִזקִיָהו
oyfgeshtelt gevorn der dinst fun Hashems hoiz . lo un Yechizkiyahu
established become the service of Hashem's house . 36 and Yechizkiyahu

און דאָס גאַנצע פֿאָלק האָבן זיך געפֿרייט איבער דעם וואָס
un dos gantse folk hobn zich gefreit iber dem vos
and the entire people have selves rejoiced over the that which

האלקים האָט אָנגעגרייט פֿאַר דעם פֿאָלק , וואָרעם די זאַך איז געשען
HaElokim hot ongegreit far dem folk , vorem di zach iz geshen
G-d had prepared for the people , because the thing is happened

פּלוצלינג .
plutsling .
suddenly .

ל און יחִזקִיָהו האָט געשיקט צו גאַנץ ישְׂרָאֵל און יהודה ,
lamed un Yechizkiyahu hot geshikt tsu gants Yisroel un Yehudah ,
30 and Yechizkiyahu had sent to all Yisroel and Yehudah ,

און ער האָט אויך געשריבן בריוו צו אפֿרים און מנַשֶׁה , צו
un er hot oych geshribn briv tsu Efrayim un Menasheh , tsu
and he had also written letters to Ephrayim and Menasheh , to

קומען אין הויז פֿון ה אין ירושָׁלַיִם צו מאַכן דעם
kumen in hoiz fun Hashem in Yerushalayim tsu machn dem
come in the house of Hashem in Yerushalayim to make the

קָרְבָּן-פֶּסַח צו ה אלוקי יִשְׂרָאֵל. ב און דער מלך און
korben-Pesach tsu Hashem Elokei Yisroel. bes un der melech un
korben Pesach to Hashem the G-d of Yisroel . 2 and the king and

זיינע האַרן און די גאַנצע עדה אין ירושָלַיִם האָבן זיך
zich hobn Yerushalayim in eide gantse di un harn zaine
selves have Yerushalayim in assembly entire the and leaders his

באַקלערט צו מאַכן דעם קָרבַּן-פֶּסַח אין צווייטן חודש . ג ווָארעם
vorem choidesh tsveitn in korben-Pesach dem machn tsu baklert
because month second in korben Pesach the make to considered

זיי האָבן אים נישט געקענט מאַכן אין יענער צייַט, ווייַל נישט גענוג
genug nisht vail tsait yener in machn gekent nisht im hobn zei
enough not because time that in make able not it have they

כֹּהנים האָבן זיך געהאַט געהיילט, און דאָס פֹּאָלק איז נישט געווען
geven nisht iz folk dos un geheilikt gehat zich hobn koyanim
was not is people the and sanctified had selves have kohanim

איינגעזאַמלט אין ירושָלַיִם . ד און די זאַך איז געווען גלייַך אין
in glaich geven iz zach di un Yerushalayim in aingezamlt
in right was is matter the and Yerushalayim in gathered

די אויגן פֿון מלך , און אין די אויגן פֿון דער גאַנצער עדה .
eide gantser der fun oign di in un melech fun oign di
assembly entire the of eyes the in and king of the eyes the

ה און זיי האָבן באַשטימט די זאַך , אַרויסצולאָזן אַן אויסרוף
oisruf an aroistsulozn zach di bashtimt hobn zei un
proclamation a to let out matter the decreed have they and

אין גאַנץ יִשׂרָאֵל, פֿון באֵר-שֶׁבַע און ביז דָן , צו קומען מאַכן
machn kumen tsu Dan biz un Beer-Sheva fun Yisroel gants in
make come to Dan unto and Be'er-Sheva from Yisroel all in

קָרבַּן-פֶּסַח צו ה אלוקי יִשׂרָאֵל אין ירושָלַיִם ; ווָארעם
vorem Yerushalayim in Yisroel Elokei Hashem tsu korben-Pesach
for Yerushalayim in Yisroel the G-d of Hashem to korben Pesach

מע האָט אים שוין פֿון לאַנג נישט געהאַט געמאַכט אַזוי ווי עס שטייט
shteit es vi azoi gemacht gehat nisht lang fun shoin im hot me
stands it as so made had not long from already it had one

געשריבן .
geshribn
written

[6] So the runners went with the iggerot from HaMelech and his sarim throughout kol Yisroel and Yehudah, and according to the commandment of HaMelech, saying, Ye Bnei Yisroel, shuvu *(turn, return)* unto Hashem Elohei Avraham, Yitzchak, and Yisroel, and He will return to the remnant of you, that are escaped out of the yad of the Kings of Assyria. [7] And be not ye like Avoteichem, and like your achim, which were unfaithful against

ו און די לויפֿערס זיינען געגאַנגען מיט בריוו פֿון דער האַנט פֿון
fun hant der fun briv mit gegangen zainen loifers di un
of the hand the from letters with gone are runners the and

מלך און זיַנע האַרן , דורך גאַנץ יִשׂרָאֵל און יהוּדה , און
un Yehudah un Yisroel gants durch harn zaine un melech
and Yehudah and Yisroel all through leaders his and king

לויט דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך , אַזוי צו זאָגן : קינדער
kinder zogn tsu azoi melech dem fun bafel dem loit
children say to so king the of command the according to

פֿון יִשׂרָאֵל, קערט אייַך אום צו ה דעם ג-ט פֿון אַבֿרהם ,
Avraham fun G-t dem Hashem tsu um aich kert Yisroel fun
Avraham of G-d the Hashem to back yourselves turn Yisroel of

יִצחָק , און יִשׂרָאֵל, כּדי ער זאָל זיך אומקערן צו די
di tsu umkeren zich zol er kedei Yisroel un Yitschak
the to turn back self shall He in order that Yisroel and Yitzchak

אַנטרונענע וואָס זיַנען אייַך געבליבן פֿון דער האַנט פֿון די מלכים
mlochim di fun hant der fun geblibn aich zainen vos antrunene
kings the of hand the from left to you are who escapees

פֿון אשור . ז און איר זאָלט נישט זיַין ווי אייַערע פֿאָטערס, און אַזוי ווי
vi azoi un foters aiere vi zain nisht zolt ir un Ashur fun
like so and fathers your as be not shall you and Assyria of

Hashem Elohei Avoteihem, Who therefore gave them up to a desolation, as ye see. [8] Now be ye not stiffnecked, as Avoteichem were, but yield yourselves unto Hashem, and come to His Mikdash, which He hath set apart as kodesh l'olam; and serve Hashem Eloheichem, that the fierceness of His wrath may turn away from you. [9] For if ye turn again unto Hashem, your achim and your banim shall find rachamim before them that lead them captive, so that they shall come back into HaAretz HaZot, for Hashem Eloheichem is channun *(gracious)* and rachum *(compassionate)*, and will not turn away His face from you, if ye return unto Him.

[10] So the runners passed from town to town through Eretz Ephrayim and Menasheh even unto Zevulun, but they laughed them to scorn, and mocked them. [11] Nevertheless anashim of Asher and Menasheh and of Zevulun humbled themselves, and went to Yerushalayim. [12] Also in Yehudah the Yad HaElohim was to give them lev echad to carry out the mitzvat HaMelech and of the

אײַערע בריידער , ווּאָס האָבן געפֿעלשט אָן ה דעם ג-ט
G-t dem Hashem on gefelsht hobn vos brider aiere
G-d the Hashem towards been unfaithful have who brothers your

פֿון זייערע עלטערן, און ער האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ בייזווונדער ,
beizvunder a far gemacht zei hot er un eltern zeyere fun
wonder of evil a for made them had he and fathers their of

אַזוי ווי איר זעט. ח אַצונד , זאָלט איר נישט האַרט מאַכן אײַער נאַקן
nakn aier machn hart nisht ir zolt atsund zet ir vi azoi
neck your make hard not you shall now see you as just

אַזוי ווי אײַערע עלטערן; גיט די האַנט צו ה , און קומט אין זײַן
zain in kumt un Hashem tsu hant di git eltern aiere vi azoi
his into come and Hashem to hand the give fathers your as just

מִקְדָּשׁ ווּאָס ער האָט געהייליקט אויף אייביק, און דינט ה
Hashem dint un eibik oif geheilikt hot er vos mikdash
Hashem serve and ever for sanctified had he which sanctuary

אלוקיכם , כדי זײַן גרימצאָרן זאָל זיך אָפּקערן פֿון אײַך.
aich fun opkeren zich zol grimtsorn zain kedei Elokeichem
you from turn away self shall wrath his in order that your G-d

ט וואָרעם אַז איר וועט זיך אומקערן צו ה , וועלן אײַערע בריידער
brider aiere veln Hashem tsu umkeren zich vet ir az vorem
brothers your will Hashem to return self will you when for

און אײַערע זין קריגן דערבאַרעמונג בײַ זייערע פֿאַנגערס, און זיך
zich un fangers zeyere bai derbaremung krign zin aiere un
selves and captors their with mercy get sons your and

אומקערן צו דעם דאָזיקן לאַנד, וואָרעם דערבאַרעמדיק און לייטזעליק
laitzelik un derbaremdik vorem land dozikn dem tsu umkeren
gracious and merciful because land this the to return

איז ה אלוקיכם , און ער וועט נישט אָפּקערן דעם פּנים פֿון
fun ponem dem opkeren nisht vet er un Elokeichem Hashem iz
from face the turn away not will he and your G-d Hashem is

אײַך, אַז איר וועט זיך אומקערן צו אים.
im tsu umkeren zich vet ir az aich
him to return selves will you if you

י און די לויפֿערס זײַנען געגאַנגען פֿון שטאָט דורך לאַנד
land durch shtot fun gegangen zainen loifers di un
land through city from gone are runners the and

אפֿרים און מנשה , און ביז זבולון ; אָבער מע האָט
hot me ober Zevulun biz un Menasheh un Efrayim
has one but Zevulun unto and Menasheh and Ephrayim

געלאַכט פֿון זיי און געשפּעט פֿון זיי . יא נאָר טייל פֿון
fun teil nor zei fun geshpet un zei fun gelacht
from some but them at mocked and them of laughed

אָשר און מנשה און זבולון זײַנען געווארן אונטערטעניק,
untertenik gevorn zainen Zevulun un Menasheh un Asher
humble become are Zevulun and Menasheh and Asher

און זײַנען געקומען קיין ירושָלַיִם . יב אויך אין יהודה איז
iz Yehudah in oich Yerushalayim kein gekumen zainen un
is Yehudah in also Yerushalayim to come are and

געווען די האַנט פֿון האלקים צו געבן איין האַרץ צו טאָן דעם
dem ton tsu harts ein gebn tsu HaElokim fun hant di geven
the do to heart one give to G-d of hand the was

sarim, by the word of Hashem.

באַפֿעל פֿון דעם מלך און האַרן , לויט דעם וואָרט פֿון
fun vort dem loit harn un melech dem fun bafel
of word the according to leaders and king the of command

ה .
Hashem
Hashem

יג און עס האָבן זיך אויפֿגעקליבן אין ירושָלַיִם אַ סך פֿאָלק
folk sach a Yerushalayim in oifgeklibn zich hobn es un
people lot a Yerushalayim in gathered selves have there and

צו מאַכן דעם יום-טובֿ פֿון מַצות אין צווייטן חודש
choidesh tsveitn in matsus fun yom-tov dem machn tsu
month second in the unleavened bread of Yontev the make to

– זייער אַ גרויסע אײַנזאַמלונג . יד און זיי זײַנען אויפֿגעשטאַנען און האָבן
hobn un oifgeshtanen zainen zei un ainzamlung groise a zeyer
have and arisen are they and assembly great a very

אָפּגעטאָן די מזבחות וואָס אין ירושָלַיִם , און אַלע רייכערערטער
reichererter ale un Yerushalayim in vos mizbeyches di opgeton
incense places all and Yerushalayim in which altars the removed

האָבן זיי אָפּגעטאָן און אַרײַנגעוואָרפֿן אין טײַך קִדרון . טו און
un Kidron taich in araingevorfn un opgeton zei hobn
and Kidron river into thrown in and done away with they have

זיי האָבן געשאָכטן דעם קָרבַּן-פֶּסַח אין פֿערצנטן טאָג פֿון צווייטן
tsveitn fun tog fertsntn in korben-Pesach dem geshochtn hobn zei
second of day fourteenth in korben Pesach the slaughtered have they

, חודש ; און די כֹהנים און די לְוִיים האָבן זיך געשעמט
geshemt zich hobn Leviim di un koyanim di un choidesh
felt ashamed selves have Levi'im the and kohanim the and month

און זיי האָבן זיך געהיילט , און געבראַכט בראַנדאָפּפֿער אין הויז
hoiz in brandopfer gebracht un geheilikt zich hobn zei un
house in olah brought and consecrated selves have they and

פֿון ה . טז און זיי זײַנען געשטאַנען אויף זייער אָרט , אַזוי ווי זייער
zeyer vi azoi ort zeyer oif geshtanen zainen zei un Hashem fun
their as just place their in stood are they and Hashem of

דין , לויט דער תּורה פֿון משה דעם מאַן פֿון ג-ט ; די כֹהנים
koyanim di G-t fun man dem Moshe fun toyre der loit din
kohanim the G-d of man the Moshe of Torah the according to law

האָבן געשפּרענגט דאָס בלוט פֿון דער האַנט פֿון די לְוִיים . יז ווָאַרעם אַ
a vorem Leviim di fun hant der fun blut dos geshprengt hobn
a because Levi'im the of hand the from blood the sprinkled have

סך זײַנען געווען אין דער אײַנזאַמלונג וואָס האָבן זיך נישט געהיילט ;
geheilikt nisht zich hobn vos ainzamlung der in geven zainen sach
sanctified not selves have who assembly the in were are lot

דערום זײַנען די לְוִיים געווען איבער דער שעכטונג פֿון דעם
dem fun shechtung der iber geven Leviim di zainen derum
the of slaughtering the over were Levi'im the are therefore

קָרבַּן-פֶּסַח פֿאַר איטלעכן וואָס איז נישט ריין , כּדי צו היילקן
heilikn tsu kedei rein nisht iz vos itlechn far korben-Pesach
sanctify to in order to pure not is who each one for korben Pesach

צו ה . יח ווײַל דאָס רובֿ פֿון דעם פֿאָלק , צומײַנסט פֿון אפֿרים
Efrayim fun tsumeinst folk dem fun rov dos vail Hashem tsu
Ephrayim of especially people the of most the because Hashem to

און מנשֶה , יִשָּׂשכָר און זבֻולון , האָבן זיך נישט געריניקט ;
gereinikt nisht zich hobn Zevulun un Yissachar Menasheh un
purified not selves had Zevulun and Yissakhar Menasheh and

13 And there assembled at Yerushalayim Am Rav *(Much People)* to keep Chag HaMatzot in the second month, a kahal larov me'od *(a very great congregation)*. 14 And they arose and removed the mizbechot that were in Yerushalayim, and all the incense altars they took away, and threw them into the Wadi Kidron. 15 Then they slaughtered the Pesach on the fourteenth day of the second month; and the Kohanim and the Levi'im were ashamed, and they set themselves apart as kodesh, and brought olot to the Beis Hashem. 16 And they stood in their place after their prescribed manner, according to the Torat Moshe Ish HaElohim; the Kohanim sprinkled the dahm, which they received of the yad of the Levi'im. 17 For there were rabbim in HaKahal that were not set apart as kodesh; therefore the Levi'im had the charge of the shechitah *(ritual slaughter)* of the Pesachim for every one that was not tahor and therefore could not set them apart as kodesh

unto Hashem. [18] For most of HaAm, even many of Ephrayim, and Menasheh, Yissakhar, and Zevulun, had not made themselves tahor, yet did they eat the Pesach contrary to what was written. But Chizkiyahu (Yechizkiyahu) davened for them, saying, May Hashem Hatov grant kapporah to [19] Everyone that prepareth his lev to seek HaElohim, Hashem Elohei Avotav, though he be not tahor according to the taharat HaKodesh. [20] And Hashem paid heed to Chizkiyahu (Yechizkiyahu), and healed HaAm.

[21] And the Bnei Yisroel that were present at Yerushalayim kept the Chag HaMatzot shivat yamim with simchah gedolah; and the Levi'im and the Kohanim praised Hashem yom b'yom, singing with loud instruments unto Hashem. [22] And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) spoke words of comfort unto all the Levi'im who taught the seichel tov of Hashem, and they did eat the mo'ed seven days, offering zivkhei shelamim, and making confession to Hashem Elohei Avoteihem.

נאָר זיי האָבן געגעסן דעם קָרבַּן-פֶּסַח נישט ווי עס שטייט געשריבן,
geshribn shteit es vi nisht korben-Pesach dem gegesn hobn zei nor
written stands it as not korben Pesach the eaten have they but

ווייל יחִזקִיָהו האָט מתפּלל געווען אויף זיי , אַזוי צו זאָגן:
zogn tsu azoi zei oif geven mispalel hot Yechizkiyahu vail
say to so them for been praying had Yechizkiyahu because

ה דער גוטער זאָל מכַּפּר זיין אויף יט איטלעכן וואָס האָט געקערט
gekert hot vos itlechn oif zain mechaper zol guter der Hashem
turned had who each one to be expiate may good the Hashem

זיין האַרץ צו זוכן האלקים ה , דעם ג-ט פוֹן זיינע עלטערן,
eltern zaine fun G-t dem Hashem HaElokim zuchn tsu harts zain
fathers his of G-d the Hashem the G-d seek to heart his

הגם נישט לויט דער רייַנקייט וואָס מע דאַרף ביַי הייליקייט.
heilikeit bai darf me vos reinkeit der loit nisht hagam
holiness for needs one which purity the according to not even though

כ און ה האָט צוגעהערט יחִזקִיָהו , און ער האָט געהיילט דאָס
dos geheilt hot er un Yechizkiyahu tsugehert hot Hashem un
the healed had He and Yechizkiyahu paid heed to had Hashem and

פֹּאָלק .
folk
people

כא און די קינדער פוֹן יִשׂרָאֵל וואָס האָבן זיך געפֿונען אין
in gefunen zich hobn vos Yisroel fun kinder di un
in found selves have who Yisroel of children the and

ירושָלַיִם , האָבן געמאַכט דעם יוֹם-טובֿ פוֹן מַצות זיבן
zibn matsus fun yom-tov dem gemacht hobn Yerushalayim
seven unleaved bread of Yontev the made have Yerushalayim

טעג מיט גרויס שׂימחה; און די לְוִיים און די כֹּהנים האָבן געלויבט
geloibt hobn koyanim di un Leviim di un simche grois mit teg
praised have kohanim the and Levi'im the and joy great with days

ה טאָג אין טאָג, מיט שטאַרקע כּלי־זמר צו ה .
Hashem tsu kley-zemer shtarke mit tog in tog Hashem
Hashem to musical instruments strong with day in day Hashem

כב און יחִזקִיָהו האָט גערעדט צום האַרצן פוֹן די לְוִיים וואָס
vos Leviim di fun hartsn tsum geredt hot Yechizkiyahu un
who Levi'im the of heart to the spoken had Yechizkiyahu and

זיינען געווען ווויל־פֿאַרשטאַנדיק וועגן ה . און זיי האָבן
hobn zei un Hashem vegen voilfarshtandik geven zainen
have they and Hashem concerning well-understanding were are

געגעסן די זיבן טעג פוֹן יוֹם-טובֿ , און זיי האָבן געשלאַכט זִבְחֵי
zibachei geshlacht hobn zei un yom-tov fun teg zibn di gegesn
sacrifices of sacrificed have they and Yontev of days seven the eaten

שלָמִים , און דאַנקאָפּפֿער ה דעם ג-ט פוֹן זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Hashem dankopfer un Shalemim
fathers their of G-d the Hashem thank offering and peace offerings

כג און די גאַנצע אײַנזאַמלונג האָט זיך באַקלערט צו מאַכן נאָך
noch machn tsu baklert zich hot ainzamlung gantse di un
after make to considered self had assembly entire the and
כד וואָרעם אַנדערע זיבן טעג; און זיי האָבן געמאַכט זיבן טעג אַ שׂימחה.
vorem simche a teg zibn gemacht hobn zei un teg zibn andere
for joy a days seven made have they and days seven another
דער מלך פֿון יהודה יחזקיָהו האָט מנדבֿ געווען פֿאַר דער
der far geven menadev hot Yechizkiyahu Yehudah fun melech der
the for been contributed had Yechizkiyahu Yehudah of king the
אײַנזאַמלונג טויזנט אָקסן און זיבן טויזנט שאָף, און די האַרן
harn di un shof toiznt zibn un oksen toiznt ainzamlung
leaders the and sheep thousand seven and oxen thousand assembly
האָבן מנדבֿ געווען פֿאַר דער אײַנזאַמלונג טויזנט אָקסן און צען
tsen un oksen toiznt ainzamlung der far geven menadev hobn
ten and oxen thousand assembly the for been contributed have
טויזנט שאָף, און פֿיל כּהנים האָבן זיך געהייליקט. כה און די
di un geheilikt zich hobn koyanim fil un shof toiznt
the and sanctified selves have kohanim many and sheep thousand
גאַנצע אײַנזאַמלונג פֿון יהודה, און די כּהנים און די לוִיִּם, און די
di un Leviim di un koyanim di un Yehudah fun ainzamlung gantse
the and Levi'im the and kohanim the and Yehudah of assembly entire
גאַנצע אײַנזאַמלונג וואָס איז געקומען פֿון ישׂרָאֵל, און די פֿרעמדע וואָס
vos fremde di un Yisroel fun gekumen iz vos ainzamlung gantse
who foreigners the and Yisroel from come is that assembly entire
זיַינען געקומען פֿון לאַנד ישׂרָאֵל, אָדער וואָס זיַינען געזעסן אין יהודה,
Yehudah in gezesn zainen vos oder Yisroel land fun gekumen zainen
Yehudah in settled are who or Yisroel land from come are
האָבן זיך געפֿרייט. כו און עס איז געווען אַ גרויסע שׂימחה אין ירושָלַיִם,
Yerushalayim in simche groise a geven iz es un gefreit zich hobn
Yerushalayim in joy great a was is it and rejoiced selves have
וואָרעם פֿון די טעג פֿון שלמה דעם זון פֿון דָּוִד, דעם מלך פֿון
fun melech dem Dovid fun zun dem Shlomo fun teg di fun vorem
of king the Dovid of son the Sh'lomo of days the from for
ישׂרָאֵל, איז אַזוי-וואָס נישט געווען אין ירושָלַיִם. כז און די כּהנים
koyanim di un Yerushalayim in geven nisht azoi-vos iz Yisroel
kohanim the and Yerushalayim in been not such a thing is Yisroel
און די לוִיִּם זיַינען אויפֿגעשטאַנען און האָבן געבענטשט דאָס פֿאָלק, און
un folk dos gebentsht hobn un oifgeshtanen zainen Leviim di un
and people the blessed have and risen up are Levi'im the and
זייער קול איז צוגעהערט געוואָרן, און זייער תּפֿילה איז געקומען צו זיַין
zain tsu gekumen iz tfile zeyer un gevorn tsugehert iz kol zeyer
his to come is prayer their and become heard is voice their
הייליקער וווינונג, אין הימל.
heiliker voinung in himel .
heaven in dwelling place holy

לא

און אַז מע האָט דאָס אַלץ געענדיקט, זיַינען אַרויסגעגאַנגען
aroisgegangen zainen geendikt alts dos hot me az un
having gone out are finished all this had one when and
אַלע ישׂרָאֵל וואָס האָבן דאָרטן געפֿונען, צו די
di tsu gefunen dortn zich hobn vos Yisroel ale
the to found there selves had who Yisroel all
שטעט פֿון יהודה, און זיי האָבן צעבראָכן די זיַילשטיינער, און
un zailshteiner di tsebrochn hobn zei un Yehudah fun shtet
and sacred pillars the broken have they and Yehudah of cities

23 And the kol HaKahal conferred and agreed to celebrate still another shivat yamim; and they kept another shivat yamim with simcha. 24 For Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah did give to the Kahal a thousand bulls and seven thousand sheep; and the sarim gave to the Kahal a thousand bulls and ten thousand sheep; and a great number of Kohanim set themselves apart as kodesh. 25 And kol Kehal Yehudah, with the Kohanim and the Levi'im, and kol HaKahal that came out of Yisroel, and the gerim that came out of Eretz Yisroel, and that dwelt in Yehudah, rejoiced. 26 So there was simchah gedolah in Yerushalayim; for since the days of Sh'lomo Ben Dovid Melech Yisroel there was not the like in Yerushalayim. 27 Then the Kohanim and the Levi'im arose and blessed HaAm, and their voice was heard, and their tefillah came up to His Ma'on Kodesh, even unto Shomayim.

31 Now when all this was completed, kol Yisroel that were present went out to the towns of Yehudah, and smashed the matzevot, and cut down the Asherim,

and threw down the high places and the mizbechot throughout kol Yehudah and Binyamin, in Ephrayim also and Menasheh, until they had utterly destroyed them all. Then all the Bnei Yisroel returned, every ish to his achuzzah, into their own towns.

אָפּגעהאַקט די געצנבײמער, און אײַנגעוואָרפֿן די בָּמות און
un bamot di aingevorfn un getsnbeimer di opgehakt
and high places the tore down and Asherah the chopped down

די מזבחות, פֿון גאַנץ יהודה און בנימין, און אין אפֿרים
Efrayim in un Binyamin un Yehudah gants fun mizbeyches di
Ephrayim in and Binyamin and Yehudah all from altars the

און מנשֶׁה, ביז צום פֿאַרלענדן. און אַלע קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל
Yisroel fun kinder ale un farlendn tsum biz Menasheh un
Yisroel of children all and finish to the until Menasheh and

האָבן זיך אומגעקערט איטלעכער צו זײַן אייגנטום אין זייערע
zeyere in eigentum zain tsu itlecher umgekert zich hobn
their in ancestral property his to each one returned selves have

שטעט.
shtet
cities

[2] And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) appointed the machlekot of the Kohanim and the Levi'im after their divisions, every ish according to his avodas service, the Kohanim and Levi'im for olah and for shelamim, to minister, to give thanks, to praise in the Sh'arei Machanot Hashem. [3] A gift from HaMelech, from his own possessions, was for the olot, for the boker and erev olot, and the olot for the Shabbatot, and for Rosh Chodesh, and for the Mo'adim, as it is written in the Torat Hashem. [4] Moreover he commanded HaAm that dwelt in Yerushalayim to give the menat HaKohanim v'HaLevi'im *(support of the Kohanim and the Levi'im)*, that they might strengthen themselves in the Torat Hashem. [5] And as soon as the devar went out, the Bnei Yisroel brought

ב און יְחִזקִיָהוּ האָט באַשטימט די אָפּטיילונג פֿון די כֹּהנים
koyanim di fun opteilung di bashtimt hot Yechizkiyahu un
kohanim the of division the designated had Yechizkiyahu and

און די לְוִיים לויט זייערע אָפּטיילונגען, איטלעכן ווי נאָך זײַן
zain noch vi itlechn opteilungen zeyere loit Leviim di un
his after as each one divisions their according to Levi'im the and

דינסט, סײַ די כֹּהנים סײַ די לְוִיים. פֿאַר בראַנדאָפּפֿער, און
un brandopfer far Leviim di sai koyanim di sai dinst
and olah for Levi'im the whether kohanim the whether service

פֿאַר פֿרידאָפּפֿער, אויף צו דינען, און צו דאַנקען און לויבן אין די
di in loibn un danken tsu un dinen tsu oif fridopfer far
the in praise and thank to and serve to upon peace offering for

טויערן פֿון הס לאַגערן; ג און דעם מלכס צושטײַער פֿון זײַן
zain fun tsushtaier melechs dem un lagern Hashems fun toiern
his from contribution king's the and camps Hashem's of gates

פֿאַרמעג פֿאַר די בראַנדאָפּפֿער – פֿאַר די בראַנדאָפּפֿער פֿון אין דער
der in fun brandopfer di far brandopfer di far farmeg
the in of olah the for olah the for possessions

פֿרי און פֿון אָוונט, און די בראַנדאָפּפֿער פֿון די שבתים, און
un Shabbosim di fun brandopfer di un ovnt fun un peire
and Shabbatot the of olah the and evening of and morning

פֿון ראָש-חודש, און פֿון די יוֹם-טובֿים, אַזוי ווי עס שטייט געשריבן
geshribn shteit es vi azoi yom-tuvim di fun un rosh-choidesh fun
written stands it as so yontoyvem the of and New Moon of

אין דער תורה פֿון ה. ד און ער האָט אָנגעזאָגט דעם פֿאָלק, די
di folk dem ongezogt hot er un Hashem fun toyre der in
the people the commanded had he and Hashem of Torah the in

באַווויינער פֿון ירושָלַיִם, צו געבן דעם טייל פֿון די כֹּהנים און די
di un koyanim di fun teil dem gebn tsu Yerushalayim fun bavoiner
the and kohanim the of part the give to Yerushalayim of inhabitants

לְוִיים, כּדי זיי זאָלן זיך האַלטן אָן דער תּורה פֿון ה.
Hashem fun toyre der on haltn zich zoln zei kedei Leviim
Hashem of Torah the to adhere selves shall they in order that Levi'im

ה און ווי דאָס וואָרט איז פֿאַרשפּרייט געוואָרן, אַזוי האָבן די קינדער פֿון
fun kinder di hobn azoi gevorn farshpreit iz vort dos vi un
of children the have so become spread is word the as and

יִשְׂרָאֵל געבראַכט פֿיל ערשטע פֿון תּבֿואה, ווײַן, און אייל, און האָניק,
honik un eil un vain tvue fun ershte fil gebracht Yisroel
honey and oil and wine grain of first many brought Yisroel

in abundance the reshit of dagan, tirosh, and yitzhar *(pure olive oil)*, and devash, and of all the increase of the sadeh; and the ma'aser *(tithe)* of all things they brought in abundantly.

[6] And concerning the Bnei Yisroel and Yehudah, that dwelt in the towns of Yehudah, they also brought in the ma'aser of bakar and tzon, and the ma'aser of kadashim which were hamekudashim *(consecrated, set apart as kodesh)* unto Hashem Eloheihem, and piled them in heaps. [7] In the chodesh hashelishi they began to lay foundations for the heaps, and completed them in the chodesh hashevi'i. [8] And when Chizkiyahu (Yechizkiyahu) and the sarim came and saw the heaps, they blessed Hashem, and His Am Yisroel. [9] Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) questioned the Kohanim and the Levi'im concerning the heaps. [10] And Azaryahu HaKohen HaRosh of the Bais Tzadok answered him, and said, Since the people began to bring the terumah into the Beis Hashem, we have had enough to eat, and have plenty to spare, for Hashem hath blessed His people; and that

און אַלערלייִ אײַנקום פֿון פֿעלד, און מעשׂר פֿון אַלצדינג האָבן
hobn altsding fun maiser un feld fun ainkum alerlei un
have everything of tithe and field of the yield all kinds of and

זיי געבראַכט לרוב . [1] און די קינדער פֿון יִשְׂרָאֵל און יהודה
Yehudah un Yisroel fun kinder di un lerov gebracht zei
Yehudah and Yisroel of children the and in abundance brought they

וואָס זײַנען געזעסן אין די שטעט פֿון יהודה , זיי אויך האָבן געבראַכט
gebracht hobn oich zei Yehudah fun shtet di in gezesn zainen vos
brought have also they Yehudah of cities the in settled are who

מעשׂר פֿון רינדער און שאָף , און מעשׂר פֿון די הייליקע גאָבן וואָס
vos gobn heilike di fun maiser un shof un rinder fun maiser
which gifts holy the of tithe and sheep and cattle of tithe

זײַנען געהייליקט געוואָרן צו ה זייער ג-ט; און זיי האָבן אָנגעלייגט
ongeleigt hobn zei un G-t zeyer Hashem tsu gevorn geheilikt zainen
piled up have they and G-d their Hashem to become sanctified are

הויפֿנס-הויפֿנסווײַז. [2] אין דריטן חודש האָט מען אָנגעהויבן לייגן
leign ongehoibn men hot choidesh dritn in hoifns-hoifnsvaiz
establish begun one had month third in the heap upon heap

דעם גרונט פֿון די הויפֿנס, און אין זיבעטן חודש האָט מען
men hot choidesh zibetn in un hoifns di fun grunt dem
one had month seventh in and heaps the of foundation the

געענדיקט. [3] זײַנען געקומען יחזקיָהו און די האַרן , און זיי
zei un harn di un Yechizkiyahu gekumen zainen geendikt
they and leaders the and Yechizkiyahu having come are finished

האָבן באַקוקט די הויפֿנס, און האָבן געבענטשט ה און זײַן פֿאָלק
folk zain un Hashem gebentsht hobn un hoifns di bakukt hobn
people his and Hashem blessed have and heaps the inspected have

יִשְׂרָאֵל. [4] און יחזקיָהו האָט געפֿרעגט די כֹהנים און די לְוִיִים
Leviim di un koyanim di gefregt hot Yechizkiyahu un Yisroel
Levi'im the and kohanim the asked has Yechizkiyahu and Yisroel

וועגן די הויפֿנס. [5] האָט אים געענטפֿערט עזריָהו דער כהן-גָּדול פֿון דעם
dem fun koyen-gadol der Azaryahu geentfert im hot hoifns di vegen
the of kohen gadol the Azaryahu answered him has heaps the about

הויז פֿון צָדוֹק , און האָט געזאָגט: זינט מע האָט אָנגעהויבן ברענגען די
di brengen ongehoibn hot me zint gezogt hot un Tsadok fun hoiz
the bringing begun had one since said had and Tzadok of house

אָפּשיידונג אין הויז פֿון ה , האָבן מיר געגעסן צו
tsu gegesn mir hobn Hashem fun hoiz in opsheidung
to eaten we have Hashem of the house into separation of a portion

זאַט , און נאָך איבערגעלאָזט פֿיל ; וואָרעם ה האָט געבענטשט זײַן
zain gebentsht hot Hashem vorem fil ibergelozt noch un zat
his blessed has Hashem for much left over still and satiety

פֿאָלק ; און וואָס איז איבערגעבליבן איז די דאָזיקע הורבע.
hurbe dozike di iz ibergebliben iz vos un folk
heap this the is left is what and people

which is notar *(left over)* is this great amount. [11] Then Chizkiyahu (Yechizkiyahu) commanded to prepare leshakhot *(storerooms)* in the Beis Hashem; and they prepared them, [12] And brought in the terumah and the ma'aser and the kadashim be'emunah *(faithfully)*, over which Konanyah the Levi was Nagid, and Shime'i his brother was mishneh *(second)*. [13] And Yechiel, and Azazyahu, and Nachat, and Asahel, and Yerimot, and Yozavad, and Eliel, and Yismachyahu, and Machat, and Benayahu, were pekidim *(overseers)* under the yad Konanyah and Shime'i his brother, by the command of Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech, and Azaryahu the nagid of the Beis HaElohim. [14] And Kore ben Yimnah the Levi, the sho'er *(gatekeeper)* at the east, was over the nidvot HaElohim *(freewill offerings of G-d)*, to distribute the terumat Hashem, and the kadshei hakadashim. [15] And next to him be'emunah were Eden, and Minyamin, and Yeshua, and Shema'yahu, Amaryahu, and Shekanyahu, in the towns of the Kohanim, to give to their achim

יא הָאָט יְחִזְקִיָהוּ געהייסן צוגרייטן קאַמערן אין הס הויז ,
hoiz Hashems in kamern tsugreiten geheisn Yechizkiyahu hot
house Hashem's in rooms prepare ordered Yechizkiyahu had

יב און מע האָט ערלעך אַרײַנגעבראַכט די . און מע האָט ערלעך אַרײַנגעבראַכט די
di araingebracht erlech hot me un tsugegreit hot me un
the brought in honestly had one and prepared had one and

אָפּשׁייִדונג , און דעם מעשׂר, און די הייליקע גאָבן; און דער
der un gobn heilike di un maiser dem un opsheidung
the and gifts holy the and tithe the and separation of a portion

אָנפֿירער איבער זיי איז געווען כְּנַנְיָהוּ דער לֵוִי , און זײַן ברודער
bruder zain un Levi der Konanyahu geven iz zei iber onfirer
brother his and Levi the Konanyah was is them over leader

שִׁמְעִי , דער צווייטער. יג און יחיאֵל , און עֲזַזְיָהוּ , און נַחַת , און
un Nachat un Azazyahu un Yechiel un tsveiter der Shimei
and Nachat and Azazyahu and Yechiel and second the Shime'i

עָשָׂהאֵל, און ירימות , און יוֹזָבָד , און אֱלִיאֵל, און יסמכיהו ,
un Yismachyahu un Eliel un Yozavad un Yerimot un Asahel
and Yismachyahu and Eliel and Yozavad and Yerimot and Asahel

מַחַת , און בְּנָיָהוּ , זײַנען געווען אויפֿזעהער אונטער דער האַנט פֿון
fun hant der unter oifzeers geven zainen Benayahu un Machat
of hand the under overseers were are Benayahu and Machat

כְּנַנְיָהוּ און זײַן ברודער שִׁמְעִין , לויט דעם באַפֿעל פֿון
fun befel dem loit Shimeyen bruder zain un Konanyahun
of command the according to Shime'i brother his and Konanyah

דעם מלך יְחִזְקִיָהוּ און עֲזַרְיָהוּ דעם פֿירשט פֿון דעם הויז פֿון
fun hoiz dem fun firsht dem Azaryahu un Yechizkiyahu melech dem
of house the of prince the Azaryahu and Yechizkiyahu king the

האלקים . יד און קוֹרֶא דער זון פֿון יִמְנָה , דער לֵוִי , דער טויערמאַן אין
in toierman der Levi der Yimnahn fun zun der Kore un HaElokim
in gatekeeper the Levi the Yimnah of son the Kore and G-d

מזרח , איז געווען איבער די פֿרײַוויליקע נדבות צו אלקים , אויף
oif Elokim tsu nedoves fraivilike di iber geven iz mizrech
upon G-d to freewill offerings voluntary the over was is east

פֿונאַנדערצוטיילן די אָפּשׁייִדונג פֿון ה און די גאָר
gor di un Hashem fun opsheidung di funandertsuteiln
utterly the and Hashem of separation of a portion the to distribute

הייליקע גאָבן. טו און אונטער אים איז געווען עֵדֶן , און מִנְיָמִין , און
un Minyamin un Eden geven iz im unter un gobn heilike
and Minyamin and Eden was is him under and gifts holy

יֵשׁוּעַ , און שְׁמַעְיָהוּ , אַמַרְיָהוּ , שְׁכַנְיָהוּ , און די שטעט פֿון
fun shtet di un Shekanyahu un Amaryahu Shemayahu un Yeshua
of cities the and Shekanyahu and Amaryahu Shema'yahu and Yeshua

לויט כְּהנים , כדי ערלעך צו געבן צו זייערע ברידער
loit brider zeyere tsu gebn tsu erlech kedei koyanim di
according to brothers their to give to honestly in order to kohanim the

די אָפּטיילונגען, אַזוי דעם גרויסן אַזוי דעם קליינעם. טז אַחוץ צו
tsu achuts kleinem dem azoi groisn dem azoi opteilungen di
to aside from small the so great the just as divisions the

די וואָס זײַנען געווען פֿאַרצייכנט פֿון מאַנספּאַרשוינען , פֿון דריי
drai fun mansparshoinen fun fartseichnt geven zainen vos di
three from males from recorded were are who the ones

by machlekot, to the gadol as well as the katan. [16] This was besides those males who were recorded in the genealogical records, from three years old and upward, even unto every one that entereth into the Beis Hashem for its daily duty for their avodas service in their mishmerot *(watches, shifts)* according to their machlekot, [17] Both to the genealogy of the Kohanim by the Bais Avoteihem, and the Levi'im from twenty years old and upward, in their mishmerot by their machlekot *(divisions)*; [18] And to the genealogy of all their little ones, their nashim, and their banim, and their banot, throughout kol Kahal, for be'emunah *(in faithfulness)* they set themselves apart as kodesh in kodesh *(holiness)*; [19] Also of the Bnei Aharon the Kohanim, which were in the pasture lands of their towns, in each town, the men that were designated by name to give manot to every zachar among the Kohanim, and to all that were reckoned by genealogies among the Levi'im.

יאָר אַלט און העכער, אַלע וואָס קומען אין הויז פֿון ה
Hashem fun hoiz in kumen vos ale hecher un alt yor
Hashem of the house into come who all upward and old years

לויט דעם טאָגטעגלעכן באַדאַרף צו זייער דינסט אויף זייערע
zeyere oif dinst zeyer tsu badarf togteglechn dem loit
their upon service their to duty daily the according to

וואַכן לויט זייערע אָפּטיילונגען. יז און די פֿאַרצייכענישׂ פֿון
fun fartseichenish di un opteilungen zeyere loit vachn
of genealogical records the and divisions their according to watches

די כֹּהנים לויט זייערע פֿאָטערהײַזער, און פֿון די לוִיִּם,
Leviim di fun un foterhaizer zeyere loit koyanim di
Levi'im the of and father's household their according to kohanim the

פֿון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, איז געווען לויט זייערע
zeyere loit geven iz hecher un alt yor tsvantsik fun
their according to was is upward and old years twenty from

וואַכן אין זייערע אָפּטיילונגען – יח און צו די וואָס זײַנען געווען
geven zainen vos di tsu un opteilungen zeyere in vachn
were are who the ones to and divisions their in watches

פֿאַרצייכנט פֿון אַלע זייערע קלײנע קינדער, זייערע ווײַבער, און זייערע
zeyere un vaiber zeyere kinder kleine zeyere ale fun fartseichnt
their and wives their children small their all from recorded

זין, און זייערע טעכטער – צו דער גאַנצער עדה; ווָאָרעם אין זייער
zeyer in vorem eide gantser der tsu techter zeyere un zin
their in because assembly entire the to daughters their and sons

ערלעכקייט האָבן זיי זיך געהיילט צום הייליקן דינסט. יט און פֿאַר
far un dinst heilikn tsum geheilikt zich zei hobn erlechkeit
for and service holy to the sanctified selves they have honesty

די קינדער פֿון אַהרן, די כֹּהנים, אין די אָפּענע פֿעלדער פֿון זייערע
zeyere fun felder ofene di in koyanim di Aharon fun kinder di
their of fields open the in kohanim the Aaron of children the

שטעט, זײַנען געווען אין איטלעכער שטאָט מענטשן וואָס זײַנען געווען
geven zainen vos mentshn shtot itlecher in geven zainen shtet
were are which men city each in were are cities

אָנגערופֿן מיט נעמען, צו געבן חלקים צו אַלע מאַנספּאַרשוינען
mansparshoinen ale tsu chalokim gebn tsu nemen di mit ongerufn
males all to portions give to names the with called

צווישן די כֹּהנים, און צו אַלע וואָס זײַנען געווען פֿאַרצייכנט צווישן
tsvishn fartseichnt geven zainen vos ale tsu un koyanim di tsvishn
among recorded were are who all to and kohanim the among

די לוִיִּם.
Leviim di
Levi'im the

כ און אַזוי האָט יחזקיָהו געטאָן אין גאַנץ יהודה . און
un Yehudah gants in geton Yechizkiyahu hot azoi un
and Yehudah all in done Yechizkiyahu has so and

ער האָט געטאָן וואָס איז גוט און רעכטפֿאַרטיק און וואָרהאַפֿטיק
vorhaftik un rechtfartik un gut iz vos geton hot er
truthfully and upright and good is what done has he

פֿאַר ה זיין ג-ט. כא און אין איטלעכער זאַך וואָס ער
er vos zach itlecher in un G-t zain Hashem far
he that matter each in and G-d his Hashem before

האָט אָנגעהויבן אין דעם דינסט פֿון דעם הויז פֿון אלקים, און
un Elokim fun hoiz dem fun dinst dem in ongehoibn hot
and G-d of house the of service the in begun had

אין דער תורה און אין דעם געבאָט, כדי צו זוכן
zuchn tsu kedei gebot dem in un toyre der in
seek to in order to commandment the in and Torah the in

זיין ג-ט, האָט ער מיט זיין גאַנצן האַרצן געאַרבעט, און האָט
hot un gearbet hartsn gantsn zain mit er hot G-t zain
has and worked heart whole his with he has G-d his

באַגליקט .
baglikt
prospered

לב

נאָך די דאָזיקע געשעענישן און טרײַשאַפֿט , איז געקומען
gekumen iz traishaft un gesheenishn dozike di noch
come is faithfulness and events these the after

סַנחֵריבֿ דער מלך פֿון אשור , און ער איז אַרײַן אין
in arain iz er un Ashur fun melech der Sancheriv
into entered is he and Assyria of king the Sancheriv

יהודה , און האָט געלאָגערט אויף די באַפֿעסטיקטע שטעט, און ער האָט
hot er un shtet bafestikte di oif gelegert hot un Yehudah
had he and cities fortified the against encamped had and Yehudah

זיי געוואָלט אײַנברעכן פֿאַר זיך . ב און ווי יחזקיָהו האָט געזען
gezen hot Yechizkiyahu vi un zich far ainbrechn gevolt zei
seen had Yechizkiyahu when and self for break in wanted them

אַז סַנחֵריבֿ איז געקומען , און זיין פּנים איז אויף מלחמה אַקעגן
akegn milchome oif iz ponem zain un gekumen iz Sancheriv az
against war about is face his and come is Sancheriv that

ירושָלַיִם . ג האָט ער אַן עצה געהאַלטן מיט זיינע האַרן און זיַנע
zaine un harn zaine mit gehaltn eitse an er hot Yerushalayim
his and leaders his with held counsel a he had Yerushalayim

גיבורים וועגן פֿאַרשטאָפּן די וואַסערן פֿון די קוואַלן וואָס אויסן
oisn vos kvaln di fun vasern di farshtopen vegen giborim
outside that springs the of waters the blocking concerning warriors

שטאָט ; און זיי האָבן אים געהאָלפֿן. ד און עס האָבן זיך אײַנגעזאַמלט
aingezamlt zich hobn es un geholfn im hobn zei un shtot
gathered selves has there and helped him have they and the city

פֿיל פֿאָלק , און זיי האָבן פֿאַרשטאָפּט אַלע קוואַלן , און דעם טײַך
taich dem un kvaln ale farshtopt hobn zei un folk fil
wadi the and springs all blocked have they and people many

וואָס פֿליסט דורכן מיטן לאַנד, אַזוי צו זאָגן : נאַכסאָל זאָלן די
di zoln nachsol zogn tsu azoi land mitn durchn flist vos
the let afterwards say to so land the midst of through flows that

מלכים פֿון אשור קומען און געפֿינען אַ סך וואַסער? ה און ער האָט
hot er un vaser sach a gefinen un kumen Ashur fun mlochim
has he and water lot of a find and come Assyria of kings

20 And thus did Chizkiyahu (Yechizkiyahu) throughout kol Yehudah, and wrought that which was tov and yashar and emes before Hashem Elohav. 21 And in every ma'aseh that he began in the Avodas Beis HaElohim, and in the Torah, and in the Mitzvah, to seek Elohav, he did it with all his heart, and prospered.

32 After these things, and haemes thereof, Sancheriv *(Sennacherib)* Melech Assyria came, and invaded Yehudah, and laid siege against the fortified cities, and thought to conquer them for himself. 2 And when Chizkiyahu (Yechizkiyahu) saw that Sancheriv was come, and that he was purposed to make milchamah against Yerushalayim, 3 He took counsel with his sarim and his gibborim to cover over the waters of the springs which were outside the Ir; and they did support him. 4 So there was gathered Am Rav together, who covered the springs, and the wadi that flowed through the midst of HaAretz, saying, Why

should the melachim of Assyria come, and find mayim rabbim?
[5] Also he strengthened himself, and repaired all the chomah that was broken down, and raised it on the migdalot, and another chomah outside of it, and repaired Millo in Ir Dovid, and made weapons and shields in abundance. [6] And he appointed sarim milchamot over HaAm, and gathered them together before him in the rechov of the Sha'ar HaIr, and spoke encouragingly to them, saying, [7] Chizku *(be strong)* and courageous, be not afraid nor dismayed because of the melech Assyria, nor because of all the vast army that is with him, for there be more with us than with him. [8] With him is zero'a basar, but with us is Hashem Eloheinu to help us, and to fight milchamoteinu *(our battles)*. And HaAm took heart upon the words of Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah.
[9] After this did Sancheriv melech Assyria send his avadim to Yerushalayim, (but he himself laid siege against Lakhish, with all his forces with him,) unto Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah, and unto

זיך געשטאַרקט , און האָט פֿאַרבויט די גאַנצע אײַנגעבראָכענע מויער,
moier aingebrochene gantse di farboit hot un geshtarkt zich
wall broken down entire the rebuilt had and strengthened self

און זי אַרויפֿגעבראַכט ביז די טורעמס, און נאָך אַן אַנדער מויער דערויסן;
deroisn moier ander an noch un turems di biz aroifgebracht zi un
outside wall other an after and towers the unto brought up it and

און ער האָט באַפֿעסטיקט מלוא אין דָּוִדס-שטאָט , און ער האָט געמאַכט
gemacht hot er un Dovids-Shtot in melu bafestikt hot er un
made had he and Ir Dovid in Millo fortified had he and

וואַפֿן לרובּ און שילדן . [ו] און ער האָט געמאַכט הויפּטלײַט פֿון
fun hoiptlait gemacht hot er un shildn un lerov vafn
of captains made has he and shields and in abundance weapons

מלחמה איבערן פֿאָלק , און האָט זיי אײַנגעזאַמלט צו זיך אויפֿן
oifn zich tsu aingezamlt zei hot un folk ibern milchome
on the self to gathered them had and people over the war

ברייטן פּלאַץ בײַם שטאָט-טויער, און ער האָט גערעדט צו זייער האַרצן,
hartsn zeyer tsu geredt hot er un shtot-toier baim plats breitn
heart their to spoken had he and city gate by the plaza wide

אַזוי צו זאָגן : [ז] זייט שטאַרק און פֿעסט ; איר זאָלט נישט מורא האָבן און
un hobn moire nisht zolt ir fest un shtark zait zogn tsu azoi
and have fear not shall you resolute and strong be say to so

נישט אַנגסטן פֿאַר דעם מלך פֿון אשור , און פֿאַר דעם גאַנצן
gantsn dem far un Ashur fun melech dem far angstn nisht
entire the before and Assyria of king the before be anxious not

המון וואָס מיט אים, וואָרעם מיט אונדז איז אַ גרעסערער ווי
vi greserer a iz undz mit vorem im mit vos hamon
than greater one a is us with because him with which are multitude

מיט אים. [ח] מיט אים איז אַן אָרעם פֿון פֿלייש, און מיט אונדז איז ה
Hashem iz undz mit un fleish fun orem an iz im mit im mit
Hashem is us with and flesh of arm an is him with him with

אלוקינו , אונדז צו העלפֿן פֿון צו פֿירן אונדזערע מלחמות . און דאָס
dos un milchomes undzere firn tsu fun helfn tsu undz Elokeinu
the and battles our lead to of save to us our G-d

פֿאָלק האָט זיך פֿאַרלאָזט אויף די ווערטער פֿון יחזקיָהו מלך
melech dem Yechizkiyahu fun verter di oif farlozt zich hot folk
king the Yechizkiyahu of words the on trusted selves had people

פֿון יהודה .
Yehudah fun
Yehudah of

[ט] נאָכדעם האָט סַנחֵריבּ דער מלך פֿון אשור געשיקט זיינע
zaine geshikt Ashur fun melech der Sancheriv hot nochdem
his sent Assyria of king the Sancheriv had afterwards

קנעכט קיין ירושָלַיִם – און ער איז געווען בייַ לָכיש , און זיין גאַנצע
gantse zain un Lachish bai geven iz er un Yerushalayim kein knecht
entire his and Lakhish at was is he and Yerushalayim to servants

ממשלה מיט אים – צו יחזקיָהו דעם מלך פֿון יהודה , און צו
memshole mit im – tsu Yechizkiyahu dem melech fun Yehudah tsu un
to and Yehudah of king the Yechizkiyahu to him with government

גאַנץ יהודה וואָס אין ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : [י] אַזוי האָט געזאָגט
gantz Yehudah vos in Yerushalayim azoi tsu zogn azoi hot gezogt
all Yehudah are which in Yerushalayim so to say thus has said

kol Yehudah that were in Yerushalayim, saying, [10] Thus saith Sancheriv melech Assyria, Whereon do ye base confidence, that ye abide in the siege in Yerushalayim? [11] Doth not Chizkiyahu (Yechizkiyahu) mislead you to give over yourselves to die by ra'av and by tzama, saying, Hashem Eloheinu shall deliver us out of the yad Melech Assyria? [12] Is not this the same Chizkiyah (Yechizkiyahu) that has removed His high places and His mizbechot, and commanded Yehudah and Yerushalayim, saying, Ye shall worship before Mizbe'ach echad, and burn ketoret upon it? [13] Know ye not what I and avotai have done unto all the people of other lands? Were the elohei goyei ha'aratzot able to deliver their land out of mine yad? [14] Who was there among kol elohei haGoyim that avotai utterly destroyed, that could save his people out of mine yad, that Eloheichem should be able to save you out of mine yad? [15] Now therefore let not Chizkiyahu (Yechizkiyahu) deceive you, nor mislead you on this manner, neither yet believe him, for no g-d of any goy or

סַנְחֵרִיב דער מלך פֿון אשור : אויף וואָס פֿאַרזיכערט איר אייך ,
aich ir farzichert vos oif Ashur fun melech der Sancheriv
yourselves you trust what on Assyria of king the Sancheriv

און זיצט אין באַלאַגערונג אין ירושָלַיִם ? [א] פֿאַר וואָר , יחִזקִיָהו
Yechizkiyahu vor far Yerushalayim in balegerung in zitst un
Yechizkiyahu truly for Yerushalayim in siege in sit and

רעדט אייך איין, כדי אייך צו לאָזן שטאַרבן פֿון הונגער און פֿון
fun un hunger fun shtarbn lozn tsu aich kedei ain aich redt
from and hunger from die let to you in order to in you speaks

דאָרשט; אַזוי צו זאָגן : ה אלוקינו וועט אונדז מציל זיין פֿון דער
der fun zain matsl undz vet Elokeinu Hashem zogn tsu azoi dorsht
the from be rescuing us will our G-d Hashem say to so thirst

האַנט פֿון דעם מלך פֿון אשור . [ב] איז דאָס נישט דער יחִזקִיָהו וואָס
vos Yechizkiyahu der nisht dos iz Ashur fun melech dem fun hant
who Yechizkiyahu the not this is Assyria of king the of hand

האָט אָפּגעטאָן זיינע במות און זיינע מזבחות און האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot un mizbeyches zaine un bamot zaine opgeton hot
to said has and altars His and high places His removed has

יהוּדה און צו ירושָלַיִם , אַזוי צו זאָגן : פֿאַר איין מזבח זאָלט
zolt mizbeyech ein far zogn tsu azoi Yerushalayim tsu un Yehudah
shall altar one for say to so Yerushalayim to and Yehudah

איר זיך בוקן , און אויף אים זאָלט איר רייכערן ? [ג] ווייסט איר
ir veist reichern ir zolt im oif un bukn zich ir
you know burn incense you shall it on and bow down selves you

דען נישט וואָס איך און מיינע עלטערן האָבן געטאָן צו אַלע אומות פֿון די
di fun umes ale tsu geton hobn eltern maine un ich vos nisht den
the of peoples all to done have fathers my and I what not then

לענדער? האָבן דען די ג-טער פֿון די פֿעלקער פֿון אַנדערע לענדער געקענט
gekent lender andere fun felker di fun g-ter di den hobn lender
been able lands other of peoples the of g-ds the then have lands

מציל זיין זייער לאַנד אויס מיינע האַנט? [ד] ווער איז צווישן אַלע ג-טער
g-ter ale tsvishn iz ver hant maine ois land zeyer zain matsl
g-ds all among is who hand my out of land their be rescuing

פֿון די דאָזיקע פֿעלקער וואָס מיינע עלטערן האָבן פֿאַרווויסט , וואָס האָט
hot vos farvist hobn eltern maine vos felker dozike di fun
has which laid waste have fathers my that peoples these the of

געקענט מציל זיין זיין פֿאָלק פֿון מיין האַנט, אַז אלוקיכם זאָל
zol Elokeichem az hant main fun folk zain zain matsl gekent
shall your G-d that hand my of people his be rescuing been able

אייך קענען מציל זיין פֿון מיין האַנט? [טו] און אַצונד , זאָל אייך
aich zol atsund un hant main fun zain matsl kenen aich
you let now and hand my from be rescuing be able to you

יחִזקִיָהו נישט נאַרן , און זאָל ער אייך נישט איינרעדן אַזוי-וואָס ,
azoi-vos ainredn nisht aich er zol un narn nisht Yechizkiyahu
such a thing talk into not you he let and delude not Yechizkiyahu

און איר זאָלט אים נישט גלויבן , וואָרעם קיין אלקים פֿון קיין פֿאָלק אָדער
oder folk kein fun Elokim kein vorem gloibn nisht im zolt ir un
or people any of G-d any because believe not him shall you and

קיניגרייך האָט נישט געקענט מציל זיין זיין פֿאָלק פֿון מיין האַנט,
hant main fun folk zain zain matsl gekent nisht hot kinigraich
hand my from people his be rescuing been able not has kingdom

mamlachah was able to deliver his people out of mine yad, and out of the yad of avotai. How much less shall Eloheichem deliver you out of mine yad?

16 And his avadim spoke yet more against Hashem HaElohim, and against His eved Chizkiyahu (Yechizkiyahu). 17 He wrote also sefarim to blaspheme Hashem Elohei Yisroel, and to speak against Him, saying, As the elohei goyei ha'aratzot have not saved their people out of mine yad, so shall not the Elohei Chizkiyahu (Yechizkiyahu) save his people out of mine yad. 18 Then they cried with a kol gadol in the language of the Yehudim unto the Am Yerushalayim that were on the chomah, to frighten them, and to terrorize them, that they might capture the Ir. 19 And they spoke against the Elohei Yerushalayim, as against the g-ds of the peoples of the land, which were the work of the hands of ha'adam.

20 And for this cause Chizkiyahu (Yechizkiyahu) HaMelech, and Yeshayahu ben Amotz, HaNavi, davened and cried out to Shomayim. 21 And Hashem sent a malach, which destroyed all the fighting gibborim, and the nagid

און פֿון דער האַנט פֿון מײַנע עלטערן, וועט אלוקיכם אײַך געווײס נישט
nisht gevis aich Elokeichem vet eltern maine fun hant der fun un
not certainly you your G-d will fathers my of hand the from and

מציל זײַן פֿון מײַן האַנט.
hant main fun zain matsl
hand my from be rescuing

טז און זײַנע קנעכט האָבן נאָך מער גערעדט אויף ה
Hashem oif geredt mer noch hobn knecht zaine un
Hashem against spoken more still have servants his and

האלקים , און אויף יחזקיָהו זײַן קנעכט . יז און אַ בריוו האָט
hot briv a un knecht zain Yechizkiyahu oif un HaElokim
had letter a and servant his Yechizkiyahu against and G-d

ער געשריבן צו לעסטערן ה אלוקי ישׂראֵל, און צו רעדן
redn tsu un Yisroel Elokei Hashem lestern tsu geshribn er
speak to and Yisroel the G-d of Hashem insult to written he

קעגן אים, אַזוי צו זאָגן: אַזוי ווי די ג-טער די אומות פֿון
fun umes di fun g-ter di vi azoi zogn tsu azoi im kegen
of peoples the of g-ds the just as so say to so him against

די לענדער, וואָס האָבן נישט מצילּ געווען זייער פֿאָלק פֿון מײַן
main fun folk zeyer geven matsl nisht hobn vos lender di
my from people their been rescuing not have who lands the

האַנט, אַזוי וועט אלוקי יחזקיָהו נישט מציל זײַן זײַן פֿאָלק
folk zain zain matsl nisht Yechizkiyahu Elokei vet azoi hant
people his be rescuing not Yechizkiyahu the G-d of will so hand

פֿון מײַן האַנט. יח און זיי האָבן אויסגערופֿן אויף אַ הויכן קוֹל , אויף
oif kol hoichn a oif oisgerufn hobn zei un hant main fun
in voice loud a with called out have they and hand my from

יהוּדיש , צו דעם פֿאָלק פֿון ירושָלַיִם וואָס אויף דער מויער,
moier der oif vos Yerushalayim fun folk dem tsu Yehudish
wall the on which are Yerushalayim of people the to Yehudit

זיי איבערצושרעקן און זיי צו צעטומלען , כּדי זיי זאָלן
zoln zei kedei tsetumlen tsu zei un ibertsushrekn zei
shall they so that throw into turmoil to them and to frighten them

קענען באַצווינגען די שטאָט. יט און זיי האָבן גערעדט וועגן דעם
dem vegen geredt hobn zei un shtot di batsvingen kenen
the about spoken have they and city the conquer be able to

אלקים פֿון ירושָלַיִם אַזוי ווי וועגן די ג-טער פֿון די פֿעלקער פֿון
fun felker di fun g-ter di vegen vi azoi Yerushalayim fun Elokim
of peoples the of g-ds the about as so Yerushalayim of G-d

דער ערד , געמאַכט פֿון מענטשנס הענט .
hent mentshns fun gemacht erd der
hands human from made earth the

כ האָט דער מלך יחזקיָהו , און ישַׁעיָהו הנבֿיא דער
der hanovi Yeshayahu un Yechizkiyahu melech der hot
the the prophet Yeshayah and Yechizkiyahu king the had

זון פֿון אָמוצן , מתפּלל געווען וועגן דעם, און זיי האָבן געשריען
geshrien hobn zei un dem vegen geven mispalel Amotsn fun zun
cried out have they and this about been praying Amotz of son

צום הימל . כא און ה האָט געשיקט אַ מלאך , און ער האָט
hot er un malach a geshikt hot Hashem un himel tsum
had he and angel an sent had Hashem and heaven to the

and sar in the machaneh of the melech Assyria. So he withdrew in boshet panim *(shamefaced disgrace)* to his own land. And when he was entered the bais elohav, they that came forth of his own loins cut him down there with the cherev.

[22] Thus Hashem saved Chizkiyahu (Yechizkiyahu) and the inhabitants of Yerushalayim from the yad Sancheriv Melech Ashur, and from the yad of all other, and guided them on every side. [23] And many brought minchah unto Hashem to Yerushalayim, and migdanot *(expensive gifts)* to Chizkiyahu (Yechizkiyahu) Melech Yehudah, so that he was magnified in the sight of Kol HaGoyim from thenceforth.

[24] In those yamim Chizkiyah (Yechizkiyahu) became ill, to the point of mot, and davened unto Hashem, and He answered him, and He gave him a mofet. [25] But Chizkiyahu (Yechizkiyahu) did not render back according to the benefit done unto him; for his lev was lifted up in pride; therefore there was ketzef *(wrath)* upon

פַֿארטיליקט יעטוועדער העלדישן גיבור און אָנפֿירער און הויפטמאַן
fartilikt yetveder heldishn gibor un onfirer un hoiptman
every exterminated valiant warrior and leader and head man

אין לאַגער פֿון דעם מלך פֿון אשור ; און ער האָט זיך אומגעקערט
in lager fun dem melech fun Ashur un er hot zich umgekert
in the camp of the king of Assyria and he had self returned

מיט שאַנד אין פָּנים צו זיין לאַנד. און ווי ער איז אַרײַנגעגאַנגען
mit shand in ponem tsu zain land un vi er iz araingegangen
with shame in face to his land and when he is gone in

אין הויז פֿון זיין ג-ט, האָבן די ווָאס זיַנען אַרויס פֿון
in hoiz fun G-t zain vos di hobn zainen arois fun
in the house of his G-d have who the ones are went forth from

זיַנע אינגעווייד, אים דאָרטן געמאַכט פֿאַלן מיטן שווערד.
zaine ingeveid im dortn gemacht faln mitn shverd
his innards there him made fall with the sword

כב אַזוי האָט ה געהאָלפֿן יחזקיָהו און די באַווינער
azoi hot Hashem geholfn Yechizkiyahu un di bavoiner
thus had Hashem saved Yechizkiyahu and the inhabitants

פֿון ירושָלַיִם פֿון דער האַנט פֿון סַנחֵריבֿ דעם מלך
fun Yerushalayim fun der hant fun Sancheriv dem melech
of Yerushalayim from the hand of Sancheriv the king

פֿון אשור , און פֿון דער האַנט פֿון אַלעמען ; און ער איז
fun Ashur un fun der hant fun alemen un er iz
of Assyria and of the hand of everyone and He is

זיי ביַיגעשטאַנען רונד אַרום . כג און פֿיל האָבן געבראַכט
zei baigeshtanen rund arum un fil hobn gebracht
they stood by round around and many had brought

געשאַנקען צו ה קיין ירושָלַיִם , און טײַערע
geshonken tsu Hashem kein Yerushalayim un taiere
donated to Hashem to Yerushalayim and costly

מתָּנות צו יחזקיָהו דעם מלך פֿון יהודה , און ער
matonus tsu Yechizkiyahu dem melech fun Yehudah un er
gifts to Yechizkiyahu the king of Yehudah and he

איז דערהייבט געווָארן אין די אויגן פֿון אַלע פֿעלקער נאָך
iz derheicht geworn in di oign fun ale felker noch
is exalted become in the eyes of all peoples after

דעם.
dem
this

כד אין יענע טעג איז יחזקיָהו קראַנק געווָארן ביז צום
in yene teg iz Yechizkiyahu krank geworn biz tsum
in those days is Yechizkiyahu ill become unto to the

שטאַרבן, און ער האָט מתפלל געווען צו ה , און ה
shtarbn un er hot mispalel geven tsu Hashem un Hashem
dying and he has been praying to Hashem and Hashem

האָט אים געענטפֿערט, און האָט אים געגעבן אַ צייכן . כה אָבער
hot un geentfert im hot a gegebn a tseichn ober
has and answered him had and given a sign but

יחזקיָהו האָט נישט אומגעקערט אַזוי ווי אים איז
Yechizkiyahu hot nisht umgekert azoi vi im iz
Yechizkiyahu did not render back according to as him is

געטאָן געווָארן, ווָארעם זיַין האַרץ האָט זיך דערהויבן, און עס איז
geton geworn vorem zain harts hot zich derhoibn un es iz
done become because his heart had self lifted up and it is

him, and upon Yehudah and Yerushalayim.
[26] Notwithstanding Chizkiyahu (Yechizkiyahu) humbled himself for the pride of his lev, both he and the inhabitants of Yerushalayim, so that the ketzef *(wrath)* Hashem came not upon them in the days of Chizkiyah.

[27] And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) had exceeding much osher and kavod, and he made himself otzarot for kesef, and for zahav, and for precious stones, and for spices, and for moginim, and for all manner of valuable things; [28] Silos also for the increase of dagan, and tirosh and yitzhar *(pure olive oil)*; and stalls for the livestock, and pens for all the sheep. [29] Moreover he built him towns, and possessions of tzon and bakar in abundance, for Elohim had given him wealth very much. [30] This same Chizkiyahu (Yechizkiyahu) also covered over the upper source of the Gichon Spring and tunneled it straight down to the west side of Ir Dovid. Chizkiyahu (Yechizkiyahu) prospered in all his works. [31] Howbeit in the business of the

געווען אַ צאָרן אויף אים און אויף יהודה און ירושָלַיִם .
Yerushalayim un Yehudah oif un im oif tsorn a geven
Yerushalayim and Yehudah upon and him upon wrath a was

כו האָט יחִזקִיָהו זיך אונטערטעניקט פֿון דער האָפֿערדיקייט פֿון
fun hoferdikeit der fun untertenikt zich Yechizkiyahu hot
of arrogance the from humbled self Yechizkiyahu had

זיין האַרצן, ער און די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם , און דער
der un Yerushalayim fun bavoiner di un er hartsn zain
the and Yerushalayim of inhabitants the and he heart his

צאָרן פֿון ה איז נישט געקומען אויף זיי אין די טעג פֿון
fun teg di in zei oif gekumen nisht iz Hashem fun tsorn
of days the in them on come not is Hashem of wrath

יחִזקִיָהו .
Yechizkiyahu
Yechizkiyahu

כז און יחִזקִיָהו האָט געהאַט עושר און כּבֿוד זייער פֿיל ,
fil zeyer koved un oysher gehat hot Yechizkiyahu un
much very honor and wealth had has Yechizkiyahu and

און האָט זיך געמאַכט שאַצקאַמערן פֿאַר זילבער און פֿאַר גאָלד, און
un gold far un zilber far shatskamern gemacht zich hot un
and gold for and silver for treasuries made self had and

פֿאַר טייַערע שטיינער, און פֿאַר בשָמים , און פֿאַר שילדן , און פֿאַר
far un shildn far un b'somaim far un shteiner taiere far
for and shields for and spices for and stones precious for

אַלערלייַ גלוסטיקע זאַכן ; כח און שפּייַכלערס פֿאַר דעם איינקום פֿון
fun ainkum dem far shpaichlers un zachn glustike alerlei
of yield the for storehouses and things desirable all kinds of

תּבֿואה, און ווייַן , און אייל; און שטאַלן פֿאַר אַלערלייַ בהמות ,
beheimes alerlei far shtaln un eil un vain un tvue
beasts all kinds of for stalls of and oil and wine and grain

און סטאַדעס אין געהעפֿטן. כט און ער האָט זיך אויסגעשאַפֿט שטעט,
shtet aingeshaft zich hot er un geheftn in stades un
cities acquired self has he and folds in the flocks and

און פֿיך פֿון שאָף און רינדער לרוב ; וואָרעם אלקים
Elokim vorem lerov rinder un shof fun fich un
G-d because in abundance cattle and sheep of livestock and

האָט אים געשאָנקען זייער אַ גרויס פֿאַרמעג . ל און דער אייגענער
eigener der un farmeg grois a zeyer geshonken im hot
same the and possessions great a very gifted him has

יחִזקִיָהו האָט פֿאַרשטאָפּט דעם אויבערשטן אויסגאַנג פֿון די
di fun oisgang oibershtn dem farshtopt hot Yechizkiyahu
the of spring uppermost the blocked had Yechizkiyahu

וואַסערן פֿון גיחון , און האָט זיי געמאַכט גיין גלייַך אַראָפּ
arop glaich gein gemacht zei hot un Gichon fun vasern
down straight go made them has and Gichon of waters

צו מערבֿ פֿון דָוִד-שטאָט . און יחִזקִיָהו האָט באַגליקט אין
in baglikt hot Yechizkiyahu un Dovids-Shtot fun mayrev tsu
in prospered had Yechizkiyahu and Ir Dovid of west to

זיין יעטוועדער טוונג . לא אָבער ביי די שלוחים פֿון די האַרן
harn di fun shluchim di bai ober tuung yetveder zain
leaders the of messengers the with but action every his

פֿון בָּבֶל וואָס האָבן געשיקט צו אים נאָכצופֿרעגן וועגן דעם
dem vegen nochtsufregn im tsu geshikt hobn vos Bavel fun
the about to inquire him to sent were that Bavel of

ambassadors of the sarim of Babylon, who sent unto him to inquire of the mofet that was done in HaAretz, HaElohim left him, to test him, that He might know all that was in his lev.

[32] Now the rest of the acts of Chizkiyahu (Yechizkiyahu), and his acts of chesed, hinei, they are written in the Chazon Yeshayahu ben Amotz HaNavi, and in the Sefer Melachim of Yehudah and Yisroel. [33] And Chizkiyahu (Yechizkiyahu) slept with Avotav, and they buried him on the ascent in kivrei Bnei Dovid; and all Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim did him kavod at his mot. And Menasheh bno reigned in his place.

33 Menasheh was 12 years old when he began to reign, and he reigned 55 years in Yerushalayim,

[2] But did that which was rah in the eyes of Hashem, like unto the to'avot HaGoyim, whom Hashem had driven out before the Bnei Yisroel. [3] For he rebuilt the high places which Chizkiyahu

ווונדערצייכן ווָאָס איז געשען אין לאַנד, האָט אים האלקים
vundertseichn vos iz geshen in land hot im HaElokim
wonders which is happened in land had him G-d

פַֿאַרלאָזן, אים צו פרווון, כּדי צו וויסן אַלץ וואָס ביי אים אין
farlozen im bai vos alts visen tsu kedei pruvn tsu im in
left to him test to so that all that know with which him in

האַרצן.
hartsn
heart

לב און די איבעריקע זאַכן וועגן יחזקיהו , און זיַנע
zaine un Yechizkiyahu vegen zachn iberike di un
his and Yechizkiyahu concerning matters rest of the and

חסדים , זיי זיַנען באַשריבן אין דער זעונג פֿון ישַעיָהו
Yeshayahu fun zeung der in bashribn zainen zei chasadim
Yeshayah of vision the in written are they loving kindnesses

הנבֿיא דעם זון פֿון אָמוצן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יהודה
Yehudah fun mlochim di fun buch in Amotsn fun zun dem hanovi
Yehudah of kings the of book in Amotz of son the the prophet

און ישְׂרָאֵל. לג און יחזקיהו האָט זיך געלייגט מיט זיַנע עלטערן,
eltern zaine mit geleigt zich hot Yechizkiyahu un Yisroel un
fathers his with lain down self had Yechizkiyahu and Yisroel and

און מע האָט אים באַגראָבן אויף דעם אַרויפֿגאַנג פֿון די קבָרים פֿון
fun kvorim di fun aroifgang dem oif bagrobn im hot me un
of graves the of ascent the on buried him has one and

די קינדער פֿון דָוִד ; און גאַנץ יהודה און די באַווויינער פֿון
fun bavoiner di un Yehudah gants un Dovid fun kinder di
of inhabitants the and Yehudah all and Dovid of children the

ירושלַיִם האָבן אים אָנגעטאָן כּבֿוד ביַי זיַין טויט . און זיַין זון
zun zain un toit zain bai koved ongeton im hobn Yerushalayim
son his and death his with honor put on him have Yerushalayim

מנַשֶׁה איז געווָארן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Menasheh
place his in king become is Menasheh

לג

צוועלף יאָר איז מנַשֶׁה אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
gevorn iz er az geven alt Menasheh iz yor tsvelf
become is he when was old Menasheh is years twelve

מלך , און פֿינף און צוואַנציק יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor tsvantsik un finf un melech
in reigned as king he has years twenty and five and king

ירושָלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה , אַזוי ווי
vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
as just Hashem of eyes the in evil is what done had he and

די אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער וואָס ה האָט פַֿאַרטריבן
fartriben hot Hashem vos felker di fun umverdikeitn di
driven out had Hashem whom nations the of abominable practices the

פֿון פַֿאַר די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל. ג און ער האָט ווידער אָפּגעבויט
fun far di kinder fun Yisroel un er hot vider opgeboit
from before the children of Yisroel and he had again rebuilt

(Yechizkiyahu) Aviv had demolished, erected mizbechot for Ba'alim, and made Asherot, and worshiped all the tzva HaShomayim, and served them. [4] Also he built mizbechot in the Beis Hashem, whereof Hashem had said, In Yerushalayim shall Shmi be forever.

דִּי בָמוֹת וָואָס זײַן פָאטער יְחִזְקִיָהוּ האָט איינגעוואָרפֶן, און
un aingevorfn hot Yechizkiyahu foter zain vos bamot di
and torn down had Yechizkiyahu father his which high places the

האָט אויפגעשטעלט מִזְבְּחוֹת צו דִּי בַּעַל-גְּעטער, און האָט געמאַכט
gemacht hot un Baal-geter di tsu mizbeyches oifgeshtelt hot
made had and Ba'al g-ds the to altars set up had

געצנבוימער , און זיך געבוקט צו דעם גאַנצן חיל פֶון הימל ,און
un himel fun cheil gantsn dem tsu gebukt zich un getsnboimer
and heaven of host entire the to bowed down self and Asherah poles

זיי געדינט. [ד] און ער האָט געבויט מִזְבְּחוֹת אין הויז פֶון ה ,
Hashem fun hoiz in mizbeyches geboit hot er un gedint zei
Hashem of the house in altars built had he and served them

וואָס ה האָט געזאָגט: אין יְרוּשָׁלַיִם זאָל זײַן מײַן נאָמען
nomen main zain zol Yerushalayim in gezogt hot Hashem vos
name my be shall Yerushalayim in said had Hashem about which

אויף אייביק.
eibik oif
ever for

[5] And he built mizbechot for all the tzva HaShomayim in the two khatzerot *(courtyards)* of the Beis Hashem. [6] And he caused his banot to pass through the eish in the Gey Ben Hinnom; also he practiced astrology, fortune-telling, and witchcraft, and necromancy and consulted mediums and spiritists; he wrought rah in the eyes of Hashem, to provoke Him to anger. [7] And he set a pesel hasemel which he had made in the Beis HaElohim, of which Elohim had said to Dovid and to Sh'lomo bno, In this Beis, and in Yerushalayim, which I have chosen before all the Shivtei Yisroel, will I put Shmi forever; [8] Neither will I anymore remove the regel Yisroel from HaAretz which I have appointed for

[ה] און ער האָט געבויט מִזְבְּחוֹת צו דעם גאַנצן חיל פֶון הימל אין
in himel fun cheil gantsn dem tsu mizbeyches geboit hot er un
in heaven of host entire the to altars built had he and

ביידע הויפֶן פֶון הס הויז . [ו] און ער האָט געמאַכט דורכגיין
durchgein gemacht hot er un hoiz Hashems fun hoifn beide
pass through made had he and house Hashem's of courtyards both

זײַנע זין דורכן פַיִיער אין דעם טאָל פֶון בן-הִנֹּם , און ער האָט
hot er un Ben-Hinom fun tal dem in faier durchn zin zaine
had he and Ben Hinnom of valley the in fire through the sons his

געבְרויכט צייכנזוּעְעריי , און געצויבערט, און געמאַכט כִּישׁוּף ,און ער
er un kishef gemacht un getsoibert un tseichnzeerai gebroicht
he and witchcraft done and conjuring and soothsaying practiced

האָט אײַנגעשאַפֶט די וואָס וואָרזאָגן מיט אַ גײַסט אָדער אַ רוח . ער
er ruach a oder gaist a mit vorzogen vos di aingeshaft hot
he spirit a or ghost a with divine who the ones procured had

האָט געמערט צו טאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֶון ה , אים
im Hashem fun oign di in shlecht iz vos ton tsu gemert hot
him Hashem of eyes the in evil is what do to multiplied has

צו דערצערנען . [ז] און ער האָט אַרײַנגעשטעלט דעם געשניצטן געץ
gets geshnitstn dem araingeshtelt hot er un dertserenen tsu
idol carved the positioned had he and provoke to wrath to

וואָס ער האָט געמאַכט, אין הויז פֶון האֱלקים , וואָס אֱלקים האָט
hot Elokim vos HaElokim fun hoiz in gemacht hot er vos
had G-d of which the G-d of house in the made had he that

געזאָגט צו דָּוִדן און צו זײַן זון שלמהן : אין דעם דאָזיקן הויז , און
un hoiz dozikn dem in Shlomoen zun zain tsu un Dovidn tsu gezogt
and house this the in Sh'lomo son his to and Dovid to said

אין יְרוּשָׁלַיִם , וואָס איך האָב אויסדערווײלט פֶון אַלע שִׁבְטים פֶון
fun shvotim ale fun oisderveilt hob ich vos Yerushalayim in
of tribes all the from chosen have I which Yerushalayim in

יִשְׂרָאֵל, וועל איך טאָן מײַן נאָמען אויף אייביק. [ח] און איך וועל מער נישט
nisht mer vel ich un eibik oif nomen main ton ich vel Yisroel
not more will I and ever for name my do I will Yisroel

אָפּטאָן דעם פֻּס פֶון יִשְׂרָאֵל פֶון דער ערד וואָס איך האָב באַשערט פַּאַר
far bashert hob ich vos erd der fun Yisroel fun fus dem opton
for destined have I that earth the from Yisroel of foot the remove

אײַערע עלטערן, אויב זיי וועלן נאָר היטן צו טאָן אַלץ וואָס איך האָב
hob ich vos alts ton tsu hitn nor veln zei oib eltern aiere
have I that which all do to keep only will they if fathers your

זיי באַפֿוילן , לויט דער גאַנצער תּורה און די חוקים און
un chukkim di un toyre gantser der loit bafoiln zei
and statutes the and Torah entire the according to commanded them

די געזעצן , דורך משהן . ט און מנַשֶּׁה האָט פֿאַרפֿירט יהוּדה
Yehudah farfirt hot Menasheh un Mosheen durch gezetsn di
Yehudah misled had Menasheh and Moshe through laws the

און די באַווויינער פֿון ירושָׁלַיִם צו טאָן מער שלעכטס פֿון די
di fun shlechts mer ton tsu Yerushalayim fun bavoiner di un
the than evil more do to Yerushalayim of inhabitants the and

פֿעלקער וואָס ה האָט פֿאַרטיליקט פֿון פֿאַר די קינדער פֿון
fun kinder di far fun fartilikt hot Hashem vos felker
of children the for from destroyed had Hashem whom nations

יִשְׂרָאֵל.
Yisroel
Yisroel

י און ה האָט געריעדט צו מנַשֶּׁהן און צו זיַין פֿאָלק , אָבער
ober folk zain tsu un Menashehn tsu geredt hot Hashem un
but people his to and Menasheh to spoken had Hashem and

זיי האָבן נישט פֿאַרנומען . יא און ה האָט אויף זיי געבראַכט
gebracht zei oif hot Hashem un farnumen nisht hobn zei
brought them on had Hashem and paid attention not have they

די חיל-לידער פֿון דעם מלך פֿון אשור , און זיי האָבן באַצוווּנגען
batsvungen hobn zei un Ashur fun melech dem fun cheil-lider di
captured have they and Assyria of king the of army-leaders the

מנַשֶּׁהן מיט רינגען , און האָבן אים געשמידט אין קופּערנע קייטן
keitn kuperne in geshmidt im hobn un ringen mit Menashehn
chains bronze in bound him have and hooks with Menasheh

און אַוועקגעפֿירט קיין בָּבֶל . יב און אַז אים האָט צוגעדריקט, האָט ער
er hot tsugedrikt hot im az un Bavel kein avekgefirt un
he had afflicted had him when and Bavel to led away and

געבעטן בייַ ה זיַין ג-ט, און ער איז געוואָרן זייער אונטערטעניק
untertenik zeyer gevorn iz er un G-t zain Hashem bai gebetn
humble very become is he and G-d his Hashem with entreated

פֿאַר דעם אלקים פֿון זיַינע עלטערן. יג און ער האָט מתּפלל געווען צו
tsu geven mispalel hot er un eltern zaine fun Elokim dem far
to been praying had he and fathers his of G-d the before

אים ; און ער האָט זיך געלאָזט דערבעטן פֿון אים, און האָט צוגעהערט
tsugehert hot un im fun derbetn gelozt zich hot er un im
paid heed had and him of be entreated allowed self had He and Him

זיַין בקשה , און האָט אים אומגעקערט קיין ירושָׁלַיִם , צו זיַין
zain tsu Yerushalayim kein umgekert im hot un bakoshe zain
his to Yerushalayim to returned him has and request his

מלוכה ; און מנַשֶּׁה האָט געוווּסט אַז ה איז האלקים .
HaElokim iz Hashem az gevust hot Menasheh un meluche
G-d is Hashem that known has Menasheh and kingdom

יד און נאָך דעם האָט ער געבויט אַן אויסנווייניקסטע מויער צו
tsu moier oisenveinikste an geboit er hot dem noch un
to wall outermost an built he had this after and

דָּוִדס-שטאָט , אין מערבֿ פֿון גיחון , אין טאָל , און ביַים איַינגאַנג פֿון
fun aingang baim un tal in Gichon fun mayrev in Dovids-Shtot
of entrance at the and valley in Gichon of west in Ir Dovid

Avoteichem; so that they will take heed to do all that I have commanded them, according to kol HaTorah and the Chukkim and the Mishpatim by the yad Moshe. [9] So Menasheh made Yehudah and the inhabitants of Yerushalayim to be led astray, and to do rah more than the Goyim, whom Hashem had destroyed before the Bnei Yisroel.

[10] And Hashem spoke to Menasheh, and to his people, but they would not pay heed. [11] Therefore Hashem brought upon them the sarei hatzavah of Melech Ashur *(Assyria)*, which captured Menasheh with a hunter's hooks, and bound him with bronze shackles, and hauled him off to Babylon. [12] And when he was in distress, he besought Hashem Elohav, and humbled himself greatly before Elohei Avotav, [13] And davened unto Him, and He was entreated of him, and heard his techinnah, and brought him back again to Yerushalayim into his malchut. Then Menasheh knew that Hashem hu HaElohim.

[14] Now after this he rebuilt a chomah chitzonah of Ir Dovid, on the west side of Gichon, in the valley, at the approach

of Sha'ar HaDagim, and encompassed the Ophel, and raised it up a very great height, and stationed military commanders in all the fortified cities of Yehudah. 15 And he removed the elohei hanekhar, and the semel *(image)* from the Beis Hashem, and all the mizbechot that he had built in the har of the Beis Hashem, and in Yerushalayim, and cast them outside the Ir. 16 And he rebuilt the Mizbe'ach Hashem, and sacrificed thereon zivkhei shelamim and todah, and commanded Yehudah to serve Hashem Elohei Yisroel. 17 Nevertheless the people did sacrifice still in the high places, albeit unto Hashem Eloheihem.

18 Now the rest of the acts of Menasheh, and his tefillah unto Elohav, and the divrei HaChozim that spoke to him b'Shem Hashem Elohei Yisroel, hinei, they are written in the annals of the Melachim of Yisroel. 19 His tefillah also, and how He was entreated of him, and all his chattat, and his unfaithfulness, and the mekomot *(sites, places)* wherein he built high places,

פִּישטויער; און ער האָט אַרומגערינגלט דעם עוֹפֶל , און האָט זי געמאַכט
gemacht zi hot un Ofel dem arumgeringlt hot er un fishtoier
made it had and Ophel the encircled had he and Fish Gate

זייער הויך , און ער האָט אַרײַנגעזעצט חיל-לידער אין אַלע באַפֿעסטיקטע
bafestikte ale in cheil-lider araingezetst hot er un hoich zeyer
fortified all in army-leaders placed had he and high very

שטעט אין יהודה . טו און ער האָט אָפּגעטאָן די פֿרעמדע ג-טער, און דעם
dem un g-ter fremde di opgeton hot er un Yehudah in shtet
the and g-ds foreign the removed had he and Yehudah in cities

געץ פֿון הס הויז , און אַלע מזבחות וואָס ער האָט געבויט
geboit hot er vos mizbeyches ale un hoiz Hashems fun gets
built had he which altars all and house Hashem's from idol

אויף דעם באַרג פֿון הס הויז , און אין ירושָלַיִם ; און ער
er un Yerushalayim in un hoiz Hashems fun barg dem oif
he and Yerushalayim in and house Hashem's of mount the on

האָט זיי אַרויסגעוואָרפֿן אויסן שטאָט. טז און ער האָט אויפֿגעבויט
oifgeboit hot er un shtot oisn aroisgevorfn zei hot
rebuilt had he and city outside the thrown out them has

דעם מזבח פֿון ה , און האָט געשלאַכט אויף אים זִבְחֵי
zibachei im oif geshlacht hot un Hashem fun mizbeyech dem
sacrifices of it on slaughtered had and Hashem of altar the

שלָמים און דאַנקאָפּפֿער ; און ער האָט אָנגעזאָגט יהודה
Yehudah ongezogt hot er un dankopfer un Shalemim
Yehudah commanded had he and thank offering and peace offerings

צו דינען ה אלוקי ישְׂרָאֵל . יז פֿאַר וואָר, דאָס פֿאָלק האָט
hot folk dos vor far Yisroel Elokei Hashem dinen tsu
had people this truly for Yisroel the G-d of Hashem serve to

נאָך אַלץ געשלאַכט אויף די בָּמות , אָבער נאָר צו ה זייער
zeyer Hashem tsu nor ober bamot di oif geshlacht alts noch
their Hashem to only but high places the on sacrificed all still

ג-ט.
G-t
G-d

יח און די איבעריקע זאַכן וועגן מנַשֶׁהן , און זיין תּפֿילה
tfile zain un Menashehn vegen zachn iberike di un
prayer his and Menasheh concerning matters rest of the and

צו זיין ג-ט, און די ווערטער פֿון די זיערס וואָס האָבן צו אים גערעדט
geredt im tsu hobn vos zeers di fun verter di un G-t zain tsu
spoken him to have who seers the of words the and G-d his to

אין נאָמען פֿון ה אלוקי ישְׂרָאֵל, זיי זיַינען דאָ אין
in do zainen zei Yisroel Elokei Hashem fun nomen in
in here are they Yisroel the G-d of Hashem of name in the

געשעענישן פֿון די מלכים פֿון ישְׂרָאֵל. יט און זיין תּפֿילה, און ווי
vi un tfile zain un Yisroel fun mlochim di fun gesheenishn
how and prayer his and Yisroel of kings the of events

אַזוי האָט זיך געלאָזט דערבעטן פֿון אים, און זיין גאַנצע זינד און
un zind gantse zain un im fun derbetn gelozt zich hot azoi
and sin entire his and Him of be entreated let self had so

זיין פֿעלשונג , און די ערטער וואָס ער האָט אין זיי געבויט בָּמות ,
bamot geboit zei in hot er vos erter di un felshung zain
high places built them in had he that places the and treachery his

און אויפֿגעשטעלט געצנבריימער און געשניצטע בילדער, איידער ער איז
iz er eider bilder geshnitste un getsnbeimer oifgeshtelt un
is he before images carved and Asherah set up and

and set up Asherim and pesilim, before he was humbled; hinei, they are written among the records of Chozai.

געווָארן אונטערטעניק, זיי זיַינען באַשריבן אין די ווערטער פֿון די
di fun verter di in bashribn zainen zei untertenik gevorn
the of words the in written are they humble become

זעערס.
zeers
seers

כ און מנַשֶּׁה האָט זיך געלייגט מיט זיַינע
zaine mit geleigt zich hot Menasheh un
his with lain down self had Menasheh and

עלטערן, און מע האָט אים באַגראָבן אין זיַין היים.
heim zain in bagrobn im hot me un eltern
home his in buried him had one and fathers

און זיַין זון אָמוֹן איז געווָארן מלך אויף זיַין
zain oif melech gevorn iz Amon zun zain un
his on king become is Amon son his and

אָרט.
ort
place

[20] So Menasheh slept with Avotav, and they buried him in his own bais; and Amon bno reigned in his place.

כא צוויי און צוואַנציק יאָר איז אָמוֹן אַלט געווען, אַז
az geven alt Amon iz yor tsvantsik un tsvei
when was old Amon is years twenty and two

ער איז געווָארן מלך, און צוויי יאָר האָט ער געקיניגט אין
in gekinigt er hot yor tsvei un melech gevorn iz er
in reigned he has years two and king become is he

ירוּשָׁלַיִם.
Yerushalayim
Yerushalayim

[21] Amon was 22 shanah when he began to reign, and reigned two shanim in Yerushalayim.

כב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה אֱזוי ווי
vi azoi Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
as just Hashem of eyes the in evil is what done had he and

זיַין פֿאָטער מנַשֶּׁה האָט געטאָן; און צו אַלע געשניצטע בילדער וואָס
vos bilder geshnitste ale tsu un geton hot Menasheh foter zain
which images carved all to and done had Menasheh father his

זיַין פֿאָטער מנַשֶּׁה האָט געמאַכט, האָט אָמוֹן געשלאַכט, און זיי
zei un geshlacht Amon hot gemacht hot Menasheh foter zain
them and sacrificed Amon has made had Menasheh father his

געדינט. כג און ער איז נישט אונטערטעניק געווָארן פֿאַר ה אֱזוי ווי
vi azoi Hashem far gevorn untertenik nisht iz er un gedint
as so Hashem for become humble not is he and served

זיַין פֿאָטער מנַשֶּׁה איז אונטערטעניק געווָארן, נאָר ער, אָמוֹן, האָט
hot Amon er nor gevorn untertenik iz Menasheh foter zain
had Amon he but become humbled is Menasheh father his

אַלץ מער זיך פֿאַרשולדיקט.
farshuldikt zich mer alts
incurred guilt self more all

כד און זיַינע קנעכט האָבן געמאַכט אַ בונט אויף אים, און
un im oif bunt a gemacht hobn knecht zaine un
and him against conspiracy a made have servants his and

האָבן אים געטייט אין זיַין הויז. כה און דאָס פֿאָלק פֿון לאַנד
land fun folk dos un hoiz zain in geteit im hobn
land of the people the and house his in caused to die him have

האָט דערשלאָגן אַלע וואָס האָבן געמאַכט דעם בונט אויף דעם
dem oif bunt dem gemacht hobn vos ale dershlogn hot
the against conspiracy the made have who all struck down had

[22] But he did that which was rah in the eyes of Hashem, as did Menasheh Aviv, for Amon sacrificed unto all the pesilim *(idols)* which Menasheh Aviv had made, and served them; [23] And humbled not himself before Hashem, as Menasheh Aviv had humbled himself; but Amon increased more and more in ashmah.

[24] And his avadim made a kesher against him, assassinated him in his own bais. [25] But the am ha'aretz slaughtered all them that had made

מלך אָמוֹן . און דאָס פֹּאָלק פֿון לאַנד האָט געמאַכט זיין זון
zun zain gemacht hot land fun folk dos un Amon melech
son his made had land of the people the and Amon king

יאשִׁיָהוּ פֿאַר אַ מלך אויף זיין אָרט .
ort zain oif melech a far Yoshiyah
place his in king a for Yoshiyahu

לד

אַבט יאָר איז יאשִׁיָהוּ אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
gevorn iz er az geven alt Yoshiyah iz yor acht
become is he when was old Yoshiyah is years eight

מלך , און איין און דרייַסיק יאָר האָט ער געקינִיגט אין
in gekinigt er hot yor draisik un ein un melech
in reigned he had years thirty and one and king

ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim
Yerushalayim

34 Yoshiyahu was 8 years old when he began to reign, and he reigned in Yerushalayim 31 shanah.

ב און ער האָט געטאָן וואָס איז רעכטפֿאַרטיק אין די אויגן פֿון ה ,
Hashem fun oign di in rechtfartik iz vos geton hot er un
Hashem of eyes the in upright is what done had he and

און איז געגאַנגען אין די וועגן פֿון זיין פֿאָטער דָּוִדן , און האָט זיך
zich hot un Dovidn foter zain fun vegen di in gegangen iz un
self had and Dovid father his of ways the in gone is and

נישט אָפּגעקערט רעכטס אָדער לינקס . ג און אין אַכטן יאָר
nisht opgekert rechts oder links un achten in un yor
not turned away to the right or to the left and in eighth the year

פֿון זיין מלוכה , אַז ער איז נאָך אַ יינגל , האָט ער אָנגעהויבן
ongehoibn er hot yingel a geven noch iz er az meluche zain fun
begun he had youth a was only is he when kingdom his of

זוכן דעם גּ-טן פֿון זיין פֿאָטער דָּוִדן ; און אין צוועלפֿטן יאָר האָט
hot yor tsvelftn in un Dovidn foter zain fun G-t dem zuchn
had year the twelfth in and Dovid father his of G-d the to seek

ער אָנגעהויבן רייניקן יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם פֿון די בָּמות ,
bamot di fun Yerushalayim un Yehudah reiniken ongehoibn er
high places the from Yerushalayim and Yehudah to purify begun he

און די געצנבּיימער , און די געשניצטע און די געגאָסענע בילדער . ד און
un bilder gegosene di un geshnitste di un getsnbeimer di un
and images poured the and carved the and idol trees the and

מע האָט איינגעווארפֿן פֿאַר אים די מזבחות פֿון דִי בַּעַל-געטער; און
un Baal-geter di fun mizbeyches di im far aingevorfn hot me
and Ba'al g-ds the of altars the him for torn down had one

די זון־בילדער וואָס האָבן געדינט וויִ רויכער־אַלטאַרן וואָס אויבן איבער
iber oiben vos roicher-altarn vi gedint hobn vos zun-bilder di
over above which incense altars as served have which sun images the

זיי האָט ער אָפּגעהאַקט ; און די געשניצטע און די געגאָסענע בילדער
bilder gegosene di un geshnitste di un opgehakt er hot zei
images poured the and carved the and chopped down he has them

האָט ער צעבראָכן און צעשטויסן, און פֿונאַנדערגעצעשיטן אויף די קבָרים
kvorim di oif funandergetseshitn un tseshtoisn un tsebrochn er hot
graves the on scattered and crushed and broken he has

פֿון די וואָס האָבן געשלאַכט צו זיי . ה און די ביינער פֿון די
di fun beiner di un zei tsu geshlacht hobn vos di fun
the of bones the and them to sacrificed have who the ones of

כֹּהנים האָט ער פֿאַרברענט אויף זייער מזבחות , און ער האָט גערייניקט
gereinikt hot er un mizbeyches zeyer oif farbrent er hot koyanim
purified has he and altars their on burned up he has kohanim

[2] And he did that which was yashar in the eyes of Hashem, and walked in the ways of Dovid Aviv, and veered off neither right nor left. [3] For in the eighth year of his reign, while he was yet na'ar *(young)*, he began to seek after Elohei Dovid Aviv; and in the twelfth year he began to make tahor Yehudah and Yerushalayim from the high places, and the Asherim, and the pesilim, and the massekhot *(molten images)*. [4] And they demolished the mizbechot of Ba'alim in his presence; and the incense stands erected above them he smashed; and the Asherim, and the pesilim, and the massekhot he demolished and made dust of them, and scattered upon the keverim *(graves)* of them that had sacrificed unto them. [5] And he burned the atzmot

the kesher against HaMelech Amon; and the am ha'aretz made Yoshiyahu *(Josiah)* bno Melech in his place.

of the Kohanim upon their mizbechot, and made tahor Yehudah and Yerushalayim.

[6] And so did he in the towns of Menasheh, and Ephrayim, and Shim'on, even as far as Naphtali, and in their ruins all around. [7] And when he had broken down the mizbechot and the Asherim, and had beaten the pesilim into powder, and cut down all the incense stands throughout all Eretz Yisroel, he returned to Yerushalayim.

[8] Now in the eighteenth year of his reign, when he had made tahor HaAretz, and HaBeis, he sent Shaphan ben Atzalyahu, and Ma'aseiyahu the Sar HaIr, and Yoach ben Yo'achaz the recorder, to repair the Beis Hashem Elohav. [9] And when they came to Chilkiyahu the Kohen HaGadol, they delivered the kesef that was brought into the Beis Elohim, which the Levi'im, the Shomrei HaSaf *(the Doorkeepers)*, had collected from the people of Menasheh and Ephrayim, and from kol She'erit Yisroel, and kol Yehudah and Binyamin, and they returned to Yerushalayim.

[10] And they entrusted it into the yad oseh hamelachah *(hand of the*

יהודה און ירושָלַיִם . [ו] און אַזוי אין די שטעט פֿון מנַשֶּׁה און
un Menasheh fun shtet di in azoi un Yerushalayim un Yehudah
and Menasheh of cities the in so and Yerushalayim and Yehudah

אפֿרים און שמעון און ביז נַפְתָּלִי , מיט זייערע חורבֿות, רונד
rund churves zeyere mit Naftali biz un Shimeon un Efrayim
around ruins their with Naphtali unto and Shim'on and Ephrayim

אַרום . [ז] און ער האָט אײַנגעוואָרפֿן די מזבחות , און די געצנבײמער,
getsnbeimer di un mizbeyches di aingevorfn hot er un arum
idol trees the and altars the tore down had he and round

און די געשניצטע בילדער האָט ער צעהאַקט אויף דין , און אַלע
ale un din oif tsehakt er hot bilder geshnitste di un
all and dust to cut into pieces he had images carved the and

זונזײַלן האָט ער אָפּגעהאַקט אין גאַנצן לאַנד ישְׂרָאֵל; און ער האָט זיך
zich hot er un Yisroel land gantsn in opgehakt er hot zunzailn
self had he and Yisroel land entire in chopped down he had sun pillars

אומגעקערט קיין ירושָלַיִם .
Yerushalayim kein umgekert
Yerushalayim to returned

[ח] און אין אַכצעטן יאָר פֿון זײַן מלוכה , נאָכן רייניקן דאָס לאַנד
land dos reiniken nochn meluche zain fun yor achtsentn in un
land the purifying after kingdom his of year eighteenth in and

און דאָס הויז , האָט ער געשיקט שָׁפָן דעם זון פֿון אַצַלְיָהוּ , און
un Atsalyahun fun zun dem Shafan geshikt er hot hoiz dos un
and Atzalyahu of son the Shaphan sent he had house the and

מַעֲשֵׂיָהוּ , דעם האַר פֿון דער שטאָט, און יוֹאָח זון פֿון יוֹאָחָז ,
Yehoachazen fun zun Yoach un shtot der fun har dem Maaseiyah
Yo'achaz of son Yoach and city the of master the Ma'aseiyahu

דעם פֿאַרצייכענער, צו פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿון ה זײַן ג-ט.
G-t zain Hashem fun hoiz dos farrichtn tsu fartseichener dem
G-d his Hashem of house the repair to recorder the

[ט] און זיי זײַנען געקומען צו חִלְקִיָּהוּ דעם כהן-גָּדול , און האָבן
hobn un koyen-gadol dem Chilkiyah tsu gekumen zainen zei un
have and kohen gadol the Chilkiyahu to come are they and

אָפּגענעבן דאָס געלט וואָס איז געבראַכט געווארן אין הויז פֿון אלקים,
Elokim fun hoiz in gevorn gebracht iz vos gelt dos opgegebn
G-d of house in the become brought is which money the given over

וואָס די לְוִיים , שוועלהיטערס , האָבן אויפֿגעזאַמלט פֿון דער
der fun oifgezamlt hobn shvelhiters di Leviim di vos
the from gathered have threshold guards the Levi'im the which

האַנט פֿון מנַשֶּׁה און אפֿרים , און פֿון גאַנצן איבערבליבן פֿון
fun iberblaiben gantsn fun un Efrayim un Menasheh fun hant
of remainder entire from the and Ephrayim and Menasheh of hand

יִשְׂרָאֵל, און פֿון גאַנצן יהודה און בנימין , און זיך אומגעקערט
umgekert zich un Binyamin un Yehudah gantsn fun un Yisroel
returned selves and Binyamin and Yehudah all from and Yisroel

קיין ירושָלַיִם . [י] און זיי האָבן עס געגעבן אויף דער האַנט פֿון די
di fun hant der oif gegebn es hobn zei un Yerushalayim kein
the of hand the unto given it have they and Yerushalayim to

; וועלכע זײַנען געווען געשטעלט אין הויז ה פֿון
Hashem fun hoiz in geshtelt geven zainen vos verkmeinster
Hashem of house in the appointed were are who master craftsmen

master workmen) that had hamufkadim (oversight) of the Beis Hashem, and they paid it to the workmen that wrought in the Beis Hashem, to repair and restore HaBeis; 11 Even to the charashim (craftsmen, artisans) and builders gave they it, to buy quarried stones, and timber for rafters and beams, for the buildings which the Melachim of Yehudah had destroyed. 12 And the men did the melachah (work) be'emunah (faithfully, with integrity); and the mufkadim (overseers) of them were Yachat and Ovadyahu, the Levi'im, of the Bnei Merari; and Zecharyah and Meshullam, of the Bnei Kehati, to give oversight; and other of the Levi'im, all that were meiven (expert) in musical instruments. 13 Also they were over the sabalim (bearers of burdens) and the overseers of all that wrought the work in every kind of avodah; and of the Levi'im there were soferim (scribes), shoterim (officers) and sho'arim (doorkeepers).

14 And when they brought out the kesef that was brought into the Beis Hashem, Chilkiyahu HaKohen found a Sefer Torat Hashem given through Moshe. 15 And Chilkiyahu

אוּן דִי וועֶרקמיינסטֶער וואָס הָאָבן געאַרבעט אין הויז פֿוּן ה ,
Hashem fun hoiz in gearbet hobn vos verkmeinster di un
Hashem of house in the worked have who master craftsmen the and

הָאָבן עס אויסגעגעבן צוּרעכטצוּמאַכן אוּן פֿאַרריכטן דאָס הויז פֿוּן
fun hoiz dos farrichtn un tsurechttsumachn oisgegebn es hobn
of house the to fix and to repair given out it have

ה . [א] אוּן געגעבן צוּ דִי האָלצמיינסטֶער , אוּן צוּ דִי בוימיינסטֶער,
boimeinster di tsu un holtsmeinster di tsu gegebn un Hashem
builders the to and wood craftsmen the to given and Hashem

אויף צוּ קויפֿן געהאַקטע שטיינער, אוּן האָלץ פֿאַר לַיסטן, אוּן אויף צוּ לייגן
leign tsu oif un laistn far holts un shteiner gehakte koifn tsu oif
put to for and rafters for wood and stones chiseled buy to for

באַלקנס אויף דִי הַיזער וואָס דִי מלכים פֿוּן יהוּדה האָבן געלאָזט
gelozt hobn Yehudah fun mlochim di vos haizer di oif balkns
allowed have Yehudah of kings the which houses the on beams

צעשטערט וועֶרן .
vern tseshtert
become destroyed

[ב] אוּן דִי מענטשן האָבן ערלעך געטאָן דִי אַרבעט; אוּן איבער
iber un arbet di geton erlech hobn mentshn di un
over and work the done honestly have men the and

זיי זיינען געווען געשטעלט יַחת , אוּן עוֹבַדיָהוּ , דִי לְוִיִים
Leviim di Ovadyahu un Yachat geshtelt gevorn zainen zei
Levi'im the Ovadyahu and Yachat appointed become are them

פֿוּן דִי קינדער פֿוּן מְרָרי ; אוּן זכַריָה , אוּן משוּלָם , פֿוּן
fun Meshulam un Zecharyah un Merari fun kinder di fun
of Meshullam and Zecharyah and Merari of children the of

דִי קינדער פֿוּן קְהָתים , אויף אויפֿצופֿאַסן; אוּן אַנדערע לְוִיִים –
Leviim andere un oiftsupasn oif Kehatim fun kinder di
Levi'im other and oversight on Kehati of children the

איטלעכער וואָס האָט זיך פֿאַרשטאַנען אויף כּלי־זמר . [ג] זיי
zei kley-zemer oif farshtanen zich hot vos itlecher
they musical instruments on understood self has who each

זיַינען אויך געווען איבער דִי לאַסטטרעגער, אוּן האָבן אויפֿגעפֿאַסט
oifgepast hobn un lasttreger di iber geven oich zainen
supervised have and load carriers the over were also are

אויף אַלע וואָס האָבן געטאָן אַרבעט אין אַלערליי מלאָכות . אוּן
un meloches alerlei in arbet geton hobn vos ale oif
and trades all kinds of in work done have who all on

טייל פֿוּן דִי לְוִיִים זיַינען געווען שרייבערס, אוּן אויפֿזעערס, אוּן
un oifzeers un shraibers geven zainen Leviim di fun teil
and overseers and scribes were are Levi'im the of a part

טויערלייַט .
toierlait
gatekeepers

[ד] אוּן וועֶן זיי האָבן אַרויסגענומען דאָס געלט וואָס איז געבראַכט
gebracht iz vos gelt dos aroisgenumen hobn zei ven un
brought is which money the taken out have they when and

געפֿונען אין הויז פֿוּן ה , האָט חִלקִיָהוּ דער כֹהן געפֿונען
gefunen koyen der Chilkiyah hot Hashem fun hoiz in gevorn
found kohen the Chilkiyahu has Hashem of the house in become

דאָס בוך פֿוּן ג-טס תּורה געגעבן דורך משהן . [טו] האָט חִלקִיָהוּ
Chilkiyah hot Mosheen durch gegebn toyre G-ts fun buch dos
Chilkiyahu has Moshe through given Torah G-d's of book the

זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו שָׁפָן דעם שרייַבער: איך האָב
hob ich shraiber dem Shafan tsu gezogt hot un opgerufn zich
have I scribe the Shaphan to said had and called out self

געפֿונען דאָס בוך פֿון ג-טס תורה אין הויז פֿון ה . און
un Hashem fun hoiz in toyre G-ts fun buch dos gefunen
and Hashem of the house in Torah G-d's of book the found

חִלְקִיָּהוּ האָט געגעבן דאָס בוך צו שָׁפָנען .
Shafanen tsu buch dos gegebn hot Chilkiyah
Shaphan to book the given had Chilkiyahu

טז האָט שָׁפָן געבראַכט דאָס בוך צום מלך , און ער
er un melech tsum buch dos gebracht Shafan hot
he and king to the book the brought Shaphan had

האָט אויך געבראַכט דעם מלך אַן ענטפֿער, אַזוי צו זאָגן : אַלץ
alts zogn tsu azoi entfer an melech dem gebracht oich hot
all say to so answer an king the brought also had

וואָס איז איבערגעגעבן געווואָרן אויף דער האַנט פֿון דיַינע קנעכט ,
knecht daine fun hant der oif gevorn ibergegebn iz vos
servants your of hand the on become delivered is that which

טוען זיי . יז און זיי האָבן אויסגעשאָטן דאָס געלט וואָס האָט
hot vos gelt dos oisgeshotn hobn zei un zei tuen
had which money the emptied out have they and they do

זיך געפֿונען אין הויז פֿון ה , און האָבן עס געגעבן אויף
oif gegebn es hobn un Hashem fun hoiz in gefunen zich
in given it have and Hashem of house in found self

דער האַנט פֿון די געשטעלטע , און אויף דער האַנט פֿון די
di fun hant der oif un geshtelte di fun hant der
the of hand the unto and appointed ones the of hand the

ווערקמיינסטער .
verkmeinster
master craftsmen

יח און שָׁפָן דער שרייַבער האָט דערציילט דעם מלך , אַזוי צו
tsu azoi melech dem dertseilt hot shraiber der Shafan un
to so king the told has scribe the Shaphan and

זאָגן : אַ בוך האָט מיר געגעבן חִלְקִיָּהוּ דער כהן . און שָׁפָן האָט
hot Shafan un koyen der Chilkiyah gegebn mir hot buch a zogn
has Shaphan and kohen the Chilkiyahu given me has book a say

דערפֿון געלייענט פֿאַר דעם מלך . יט און עס איז געווען, ווי דער
der vi geven iz es un melech dem far geleyent derfun
the when was is it and king the before read therefrom

מלך האָט געהערט די ווערטער פֿון דער תורה , אַזוי האָט ער צעריסן זיַינע
zaine tserisn er hot azoi toyre der fun verter di gehert hot melech
his torn he had so Torah the of words the heard had king

קלייַדער . כ און דער מלך האָט באַפֿוילן חִלְקִיָּהוּ , און אַחיקָם
Achikam un Chilkiyah bafoiln hot melech der un kleider
Achikam and Chilkiyahu commanded has king the and garments

בן שָׁפָן , און עַבְדּוֹן דעם זון פֿון מִיכָהן , און שָׁפָן
Shafan un Michahn fun zun dem Avdon un Shafanen fun zun dem
Shaphan and Michah of son the Avdon and Shaphan of son the

דעם שרייַבער, און עַשָׂיָה דעם מלכס דינער , אַזוי צו זאָגן : כא גייט
geit zogn tsu azoi diner melechs dem Asayah un shraiber dem
go say to so servant king's the Asayah and scribe the

פֿרעגט בייַ ה פֿאַר מיר, און פֿאַר די וואָס זיַינען איבערגעבליבן
ibergebliben zainen vos di far un mir far Hashem bai fregt
left are who the ones for and me for Hashem of inquire

answered and said to Shaphan the Sofer, I have found the Sefer HaTorah in the Beis Hashem. And Chilkiyahu delivered the Sefer to Shaphan.

16 And Shaphan carried the Sefer to HaMelech, and brought HaMelech word back again, saying, All that was committed into the yad of avadim, they are doing. 17 And they have emptied out the kesef that was found in the Beis Hashem, and have entrusted it into the yad hamufkadim and to the yad osei hamelachah.

18 Then Shaphan the Sofer told HaMelech, saying, Chilkiyahu HaKohen hath given me a Sefer. And Shaphan read it in the presence of HaMelech. 19 And it came to pass, when HaMelech had heard the divrei HaTorah, that he tore his garments. 20 And HaMelech commanded Chilkiyahu, and Achikam ben Shaphan, and Avdon ben Michah, and Shaphan HaSofer, and Asayah eved HaMelech, saying, 21 Go, inquire of Hashem for me, and for them that are

nishar *(left, remaining, the remnant)* in Yisroel and in Yehudah, concerning the divrei hasefer that is found; for gadolah chamat Hashem is poured out upon us, because Avoteinu have not been shomer over the Devar Hashem, to do after all that is written in HaSefer Hazeh.

22 And Chilkiyahu, and they that HaMelech had sent, went to Chuldah the neviah, the wife of Shallum ben Tokhat ben Chasrah, Shomer HaBegadim *(Keeper of the Wardrobe)*, (now she dwelt in Yerushalayim in the Mishneh), and they spoke to her to this effect. 23 And she answered them, Thus saith Hashem Elohei Yisroel, Tell ye the ish that sent you to me, 24 Thus saith Hashem, Hinei, I will bring ra'ah upon this place, and upon the inhabitants thereof, even all the alot *(curses)* that are written in the Sefer which they have read in the presence of Melech Yehudah, 25 Because they have forsaken Me, and have burned ketoret unto elohim acherim, that they might provoke Me to anger with all the works of their hands; therefore My wrath shall be poured out upon

אִין יִשְׂרָאֵל און יהוּדה , וועגן די וועלטער פון דעם געפונענעם
gefunenem dem fun verter di vegen Yehudah un Yisroel in
found the of words the concerning Yehudah and Yisroel in

בוך , וואָרעם גרויס איז דער גרימצאָרן פון ה וואָס איז אויסגעגאָסן
oisgegosen iz vos Hashem fun grimtsorn der iz grois vorem buch
poured out is which Hashem of wrath the is great because book

אויף אונדז, פַּאַר וואָס אונדזערע עלטערן האָבן נישט געהיט דאָס וואָרט פון
fun vort dos gehit nisht hobn eltern undzere vos far undz oif
of word the kept not have fathers our what for us on

ה , צו טאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס שטייט געשריבן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in geshribn shteit vos alts vi azoi ton tsu Hashem
this the in written stands that which all as just do to Hashem

בוך .
buch
book

כב איז געגאַנגען חִלְקִיָּהוּ , און די וואָס דער מלך , צו חוּלְדָה
Chuldah tsu melech der vos di un Chilkiyah gegangen iz
Chuldah to king the who the ones and Chilkiyahu went is

דער נבִיאה , דער וויב פון שַׁלוּם דעם זון פון תִּקְהַת , דעם זון פון
fun zun dem Tokehat fun zun dem Shallum fun vaib der neviye der
of son the Tokhat of son the Shallum of wife the prophetess the

חסרהן , דעם קלייַדער-היטער – און זי האָט געווויינט אין ירוּשָׁלַיִם ,
Yerushalayim in gevoint hot zi un kleider-hiter dem Chasrahn
Yerushalayim in dwelt had she and garment keeper the Chasrah

אין צווייטן שטאָטפּערטל – און זיי האָבן אַזוי גערעדט צו איר. כג האָט
hot ir tsu geredt azoi hobn zei un shtotfertl tsveitn in
had her to spoken so have they and district second in

זי צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט ה אלוקי יִשְׂרָאֵל:
Yisroel Elokei Hashem gezogt hot azoi gezogt zei tsu zi
Yisroel the G-d of Hashem said has thus said them to she

זאָגט צו דעם מאַן וואָס האָט אייַך געשיקט צו מיר: כד אַזוי האָט ה
Hashem hot azoi mir tsu geshikt aich hot vos man dem tsu zogt
Hashem has thus me to sent you has who man the to tell

געזאָגט: זע , איך ברענג אַן אומגליק דעם דאָזיקן אָרט און אויף זיַנע
zaine oif un ort dozikn dem umglik an breng ich ze gezogt
its on and place this to the calamity a bring I behold said

באַווויינער – אַלע קללות וואָס שטייַען געשריבן אין דעם בוך וואָס
vos buch dem in geshribn shteyen vos kloles ale bavoiner
which book the in written stand which curses all inhabitants

מע האָט געלייענט פַּאַר דעם מלך פון יהוּדה . כה דערפַּאַר וואָס
vos derfar Yehudah fun melech dem far geleyent hot me
that therefore Yehudah of king the before read had one

זיי האָבן מיך פַּאַרלאָזן, און האָבן געריכערט צו פַּרעמדע ג-טער,
g-ter fremde tsu gereichert hobn un farlozen mich hobn zei
g-ds foreign to burned incense have and forsaken me have they

כּדי מיך צו דערצערנען מיט אַלע מעשׂים פון זייערע הענט ,
hent zeyere fun meisim ale mit dertserenen tsu mich kedei
hands their of deeds all with provoke to anger to me so that

און מיַן גרימצאָרן איז אויסגעגאָסן אויף דעם דאָזיקן אָרט , און ער וועט
vet er un ort dozikn dem oif oisgegosen iz grimtsorn main un
will it and place this the on poured out is fiery wrath my and

נישט פַּאַרלאָשן ווערן. כו און צו דעם מלך פון יהוּדה וואָס שיקט
shikt vos Yehudah fun melech dem tsu un vern farloshn nisht
sends who Yehudah of king the to and be extinguished not

this place, and shall not be quenched. 26 And as for Melech Yehudah, who sent you to inquire of Hashem, so shall ye say unto him, Thus saith Hashem Elohei Yisroel concerning the words which thou hast heard; 27 Because thine lev was tender, and thou didst humble thyself before Elohim, when thou heardest His words against this place, and against the inhabitants thereof, and humbledst thyself before Me, and didst tear thy garments, and weep in My Presence, I have even heard thee also, saith Hashem. 28 Hinei, I will gather thee to Avoteicha, thou shalt be gathered to thy kever in shalom, neither shall thine eyes see all ra'ah I will bring upon this place, and upon the inhabitants of it. So they brought back HaMelech word.

29 Then HaMelech sent and gathered together all the Ziknei Yehudah and Yerushalayim. 30 And HaMelech went up to the Beis Hashem, and kol Ish Yehudah, and the inhabitants of Yerushalayim, and the Kohanim, and the Levi'im, and kol haAm, gadol and katan; and he read in their ears kol divrei Sefer HaBrit that was found in the

אײַך צו פֿרעגן ביי ה׳ , צו אים זאָלט איר אַזוי זאָגן: אַזוי האָט
hot azoi zogn azoi ir zolt im tsu Hashem bai fregn tsu aich
has thus say so you shall him to Hashem unto to ask to you

געזאָגט ה׳ אלוקי ישְׂרָאֵל: וועגן די וועָרטער וואָס דו
du vos verter di vegen Yisroel Elokei Hashem gezogt
you which words the concerning Yisroel the G-d of Hashem said

האָסט געהערט, כז איז, ווײַל דײַן האַרץ איז דערווייכט געוואָרן, און דו
du un gevorn derveicht iz harts dain vail iz gehert host
you and become softened is heart your because is heard have

ביסט געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר אלקים אַז דו האָסט געהערט זײַנע
zaine gehert host du az Elokim far untertenik gevorn bist
his heard have you when G-d for humble become are

וועָרטער וועגן דעם דאָזיקן אָרט און וועגן זײַנע באַווױנער –
bavoiner zaine vegen un ort dozikn dem vegen verter
inhabitants its concerning and place this the concerning words

וויַל דו ביסט געוואָרן אונטערטעניק פֿאַר מיר, און האָסט צעריסן דײַנע
daine tserisn host un mir far untertenik gevorn bist du vail
your torn have and me before humble become are you because

קליידער , און האָסט געווויינט פֿאַר מיר, דרומעך האָב איך צוגעהערט,
tsugehert ich hob drumech mir far geveint host un kleider
paid heed I have Therefore me before wept have and garments

זאָגט ה׳ . כח זע , איך זאַמל דיך אײַן צו דײַנע עלטערן,
eltern daine tsu ain dich zaml ich ze Hashem zogt
fathers your to in you(SG) gather I behold Hashem declares

און דו וועסט איינגעזאַמלט ווערן אין דײַן קבֿר בשלום , און דײַנע
daine un beshalom keyver dain in vern aingezamlt vest du un
your and in peace tomb your in be gathered will you and

אויגן וועלן נישט זען אַל דאָס בייז וואָס איך ברענג אויף דעם דאָזיקן אָרט
ort dozikn dem oif breng ich vos beiz dos al zen nisht veln oign
place this the on bring I which evil this all see not will eyes

און אויף זײַנע באַווויינער . און זיי האָבן געבראַכט צום מלך דעם
dem melech tsum gebracht hobn zei un bavoiner zaine oif un
the king to brought have they and inhabitants its on and

ענטפֿער.
entfer
answer

כט און דער מלך האָט געשיקט, און האָט איינגעזאַמלט אַלע עלטסטע
eltste ale aingezamlt hot un geshikt hot melech der un
elders all gathered has and sent has king the and

פֿון יהודה און ירושָׁלַיִם . ל און דער מלך איז אַרויפֿגעגאַנגען אין
in aroifgegangen iz melech der un Yerushalayim un Yehudah fun
into gone up is king the and Yerushalayim and Yehudah of

הויז פֿון ה׳ , מיט אַלע מענער פֿון יהודה און באַווויינער פֿון
fun bavoiner un Yehudah fun mener ale mit Hashem fun hoiz
of inhabitants and Yehudah of men all with Hashem of the house

ירושָׁלַיִם , און די כֹּהנים און די לְוִיִּם , און דעם גאַנצן פֿאָלק
folk gantsn dem un Leviim di un koyanim di un Yerushalayim
people entire the and Levi'im the and kohanim the and Yerushalayim

פֿון קלענסטן ביזן גרעסטן. און ער האָט געלייענט אין זייערע אויערן אַלע
ale oiern zeyere in geleyent hot er un grestn bizn klenstn fun
all ears their in read had he and greatest unto smallest from

ווערטער פֿון דעם בוך פֿון ברית וואָס איז געפֿונען געוואָרן אין
in gevorn gefunen iz vos bris fun buch dem fun verter
in become found is which the covenant of book the of words

הויז פֿון ה . לא און דער מלך זיך האָט געשטעלט אויף זיין
zain oif geshtelt zich hot melech der un Hashem fun hoiz
his on stood self had king the and Hashem of the house

אָרט, און ער האָט געשלאָסן אַ ברית פֿאַר ה , צו גיין נאָך
noch gein tsu Hashem far bris a geshlosn hot er un ort
after go to Hashem for covenant a established had he and place

ה , און צו היטן זיינע געבאָט און זיינע צייגנים און
un tseignim zaine un gebot zaine hitn tsu un Hashem
and testimonies his and commandments his keep to and Hashem

זיינע געזעצן, מיט זיין גאַנצן האַרצן און מיט זיין גאַנצער זעל, צו טאָן
ton tsu zel gantser zain mit un hartsn gantsn zain mit gezetsn zaine
do to soul whole his with and heart whole his with laws his

די ווערטער פֿון דעם ברית וואָס שטייען געשריבן אין דעם דאָזיקן
dozikn dem in geshribn shteyen vos bris dem fun verter di
this the in written stand which covenant the of words the

בוך . לב און ער האָט גענאַכט צושטיין אַלע וואָס האָבן זיך געפֿונען אין
in gefunen zich hobn vos ale tsushtein gemacht hot er un buch
in found selves have who all to stand made has he and book

ירושָלַיִם און בנימין ; און די באַווויינער פֿון ירושָלַיִם האָבן
hobn Yerushalayim fun bavoiner di un Binyamin un Yerushalayim
have Yerushalayim of inhabitants the and Binyamin and Yerushalayim

געטאָן אַזוי ווי דער ברית פֿון אלקים, דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Elokim fun bris der vi azoi geton
fathers their of G-d the G-d of covenant the as so done

לג און יאשִיָהו האָט אָפּגעטאָן אַלע אומווערדיקייטן פֿון אַלע לענדער פֿון
fun lender ale fun umverdikeitn ale opgeton hot Yoshiyah un
of lands all from abominations all removed had Yoshiyah and

די קינדער פֿון ישְרָאֵל; און ער האָט גענאַכט דינען אַלע וואָס האָבן זיך
zich hobn vos ale dinen gemacht hot er un Yisroel fun kinder di
selves have who all serve made has he and Yisroel of children the

געפֿונען אין ישְרָאֵל, דינען ה זייער ג-ט. אַלע זיינע טעג האָבן זיי
zei hobn teg zaine ale G-t zeyer Hashem dinen Yisroel in gefunen
they have days his all G-d their Hashem to serve Yisroel in found

זיך נישט אָפּגעקערט פֿון הינטער ה דעם ג-ט פֿון זייערע עלטערן.
eltern zeyere fun G-t dem Hashem hinter fun opgekert nisht zich
fathers their of G-d the Hashem behind from turned away not selves

לה

און יאשִיָהו האָט געמאַכט אין ירושָלַיִם קָרבַּן-פֶּסַח
korben-Pesach Yerushalayim in gemacht hot Yoshiyahun un
korben Pesach Yerushalayim in made had Yoshiyahu and

צו ה ; און מע האָט געשאָכטן דעם קָרבַּן-פֶּסַח
korben-Pesach dem geshochtn hot me un Hashem tsu
korben Pesach the slaughtered has one and Hashem to

אין פֿערצנטן טאָג פֿון ערשטן חודש . ב און ער האָט געשטעלט די
di geshtelt hot er un choidesh ershtn fun tog fertsntn in
the set had he and month first of day fourteenth in

כֹהנים אויף זייערע וואַכן , און האָט זיי געשטאַרקט צו דעם
dem tsu geshtarkt zei hot un vachn zeyere oif koyanim
the to strengthened them had and watches their on kohanim

דינסט פֿון הס הויז . ג און ער האָט גענאָגט צו די לְוִיִים וואָס
vos Leviim di tsu gezogt hot er un hoiz Hashems fun dinst
who Levi'im the to said had he and house Hashem's of service

Beis Hashem. [31] And HaMelech stood at his place, and cut HaBrit in the presence of Hashem, to walk after Hashem, and to be shomer over His mitzvot, and His testimonies, and His chukkot, with all his lev, and with all his nefesh, to perform the divrei HaBrit which are written in Sefer HaZeh. [32] And he caused all that being found in Yerushalayim and Binyamin to make a pledge to it. And the inhabitants of Yerushalayim did according to the Brit Elohim, Elohei Avoteihem. [33] And Yoshiyah removed kol hato'evot out of all the territories that pertained to the Bnei Yisroel, and made all that were present in Yisroel to do avodas service to Hashem Eloheihem. And all his days they veered not from following Hashem, Elohei Avoteihem.

35 Moreover Yoshiyahu kept Pesach unto Hashem in Yerushalayim, and they slaughtered the Pesach on the fourteenth day of the first month. [2] And he set up the Kohanim in their mishmerot, and encouraged them to the Avodas Beis Hashem, [3] And said unto the Levi'im that

taught kol Yisroel, which were hakedoshim unto Hashem, Put the Aron HaKodesh in the Beis which Sh'lomo Ben Dovid Melech Yisroel did build; it shall not be a massa *(burden, something carried)* upon your ketefayim *(shoulders)*; serve now Hashem Eloheichem and His people Yisroel, [4] And prepare yourselves by Bais Avoteichem, after your machlekot, according to the writing of Dovid Melech Yisroel, and according to the mikhtav of Sh'lomo bno. [5] And stand in HaKodesh according to the pelugot Bais HaAvot *(groupings of families)* of your achim the Bnei HaAm, and after the chalukat Bais Av *(family subdivisions)* of the Levi'im. [6] So slaughter the Pesach, and set yourselves apart as kodesh, and prepare your achim, that they may do according to the Devar Hashem by the yad Moshe.

[7] And Yoshiyahu gave to HaAm, of the tzon, kevasim and goats, all for the Pesachim, for all that were present, to the number of 30,000 plus 3,000 bakar; these were from the property of HaMelech. [8] And his sarim gave linedavah *(voluntarily)*

הָאָבן געלערנט גאַנץ יִשְׂרָאֵל, די וואָס זיינען געווען הייליק צו
tsu heilik geven zainen vos di Yisroel gants gelernt hobn
to holy were are who the ones Yisroel all taught have

ה : שטעלט אַריין דעם הייליקן אָרון אין דעם הויז וואָס שלמה
Shlomo vos hoiz dem in oren heilikn dem arain shtelt Hashem
Sh'lomo that house the in aron holy the in set Hashem

דער זון פֿון דָּוִדן , דער מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, האָט געבויט; איר דאַרפֿט
darft ir geboit hot Yisroel fun melech der Dovidn fun zun der
need you built had Yisroel of king the Dovid of son the

מער נישט טראָגן אויפֿן אַקסל ; אַצונד דינט ה אלוקיכם
Elokeichem Hashem dint atsund aksl oifn trogn nisht mer
your G-d Hashem serve now shoulder on the bear not more

ד און זייַן פֿאָלק יִשְׂרָאֵל. און בריים אייַך אָן נאָך אייַערע
aiere noch on aich breit un Yisroel folk zain un
your after unto yourselves prepare and Yisroel people his and

פֿאָטערהייזער לויט אייַערע אינטיילונגען אין דעם געשריפֿטס
geshrifts dem in ainteilungen aiere loit foterhaizer
writings the in divisions your according to father's household

פֿון דָּוִד דעם מלך פֿון יִשְׂרָאֵל, און אין דעם געשריפֿטס פֿון זייַן זון
zun zain fun geshrifts dem in un Yisroel fun melech dem Dovid fun
son his of writings the in and Yisroel of king the Dovid of

שלמהן . ה און שטייט אין הייליקטום לויט די אָפּטיילונגען פֿון
fun opteilungen di loit heiliktum in shteit un Shlomoen
of divisions the according to holy in stand and Sh'lomo

די פֿאָטערהייזער פֿון אייַערע ברידער , די קינדער פֿון פֿאָלק ,
folk fun kinder di brider aiere fun foterhaizer di
the people of children the brothers your of father's household the

און אַ טייל פֿון פֿאָטערהויז פֿון די לִוִיים . ו און שעכט דעם
dem shecht un Leviim di fun foterhoiz fun teil a un
the slaughter and Levi'im the of father's household of part a and

קָרְבַּן-פֶּסַח , און האַלט אייַך הייליק , און גרייט צו פֿאַר
far tsu greit un heilik aich halt un korben-Pesach
for to prepare and holy,sanctified yourselves hold and korben Pesach

אייַערע ברידער , כדי צו טאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון ה דורך
durch Hashem fun vort dos vi azoi ton tsu kedei brider aiere
through Hashem of word the as so do to in order brothers your

משהן .
Mosheen
Moshe

ז און יאשיָהו האָט אָפּגעשיידט פֿאַר די קינדער פֿון פֿאָלק
folk fun kinder di far opgesheidt hot Yoshiyah un
the people of children the for set apart had Yoshiyahu and

שאָף : שעפּסן און יונגע ציגן – אַלץ פֿאַרן קָרְבַּן-פֶּסַח פֿאַר אַלע
ale far korben-Pesach faran alts tsign yunge un shepsn shof
all for korben Pesach for the all goats young and lambs sheep

וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען – דרייַסיק טויזנט אין צאָל , און
un tsol in toiznt draisik gefunen dortn zich hobn vos
and number in thousand thirty found there selves had who

רינדער דריי טויזנט . די דאָזיקע זיַינען פֿון דעם מלכס
melechs dem fun geven zainen dozike di toiznt drai rinder
king's the from were are these the thousand three cattle

פֿאַרמעג . ח און זיַינע האַרן האָבן אָפּגעשיידט אַ נדבֿה פֿאַר
far nedove a opgesheidt hobn harn zaine un farmeg
for contribution a set apart have leaders his and possessions

unto HaAm, to the Kohanim, to the Levi'im. Chilkiyah, Zecharyahu, Yechiel, negidei Beis HaElohim, gave unto the Kohanim for the Pesachim 2,600 and 300 bakar. [9] Konanyah also, and Shema'yahu and Netanel, his achim, and Chashavyahu and Ye'iel and Yozavad, Sarei HaLevi'im, gave unto the Levi'im for Pesachim 5,000 and 500 bakar.

דעם פֹּאָלק, פֿאַר די כֹהנים, און פֿאַר די לְוִיִּם. חִלְקִיָּה, און
un Chilkiyah Leviim di far un koyanim di far folk dem
and Chilkiyah Levi'im the for and kohanim the for people the

זְכַרְיָהוּ, און יחיאֵל די פֿירשטן פֿון דעם הויז פֿון האלקים,
HaElokim fun hoiz dem fun firshtn di Yechiel un Zecharyahu
G-d of house the of princes the Yechiel and Zecharyahu

האָבן געגעבן די כֹהנים פַּאַר קָרְבַּן-פֶּסַח צוויי טויזנט און
un toiznt tsvei korben-Pesach far koyanim di gegebn hobn
and thousand two korben Pesach for kohanim the given have

זעקס הונדערט, און רינדער דריי הונדערט. ט און כּוֹנַנְיָהוּ, און
un Konanyahu un hundert drai rinder un hundert zeks
and Konanyah and hundred three cattle and hundred six

שְׁמַעְיָהוּ, און נְתַנְאֵל, זיינע ברידער, און חֲשַׁבְיָהוּ, און
un Chashavyahn un brider zaine Netanel un Shemayahu
and Chashavyahu and brothers his Netanel and Shema'yahu

יְעִיאֵל, און יוֹזָבָד, די האַרן פֿון די לְוִיִּם, האָבן אָפּגעשיידט
opgesheidt hobn Leviim di fun harn di Yozavad un Yeyel
set apart have Levi'im the of leaders the Yozavad and Ye'iel

פַּאַר די לְוִיִּם פַּאַרן קָרְבַּן-פֶּסַח פֿינף טויזנט, און רינדער פֿינף
finf rinder un toiznt finf korben-Pesach faran Leviim di far
five cattle and thousand five korben Pesach for the Levi'im the for

הונדערט.
hundert
hundred

[10] So the Avodah *(Service)* was prepared, and the Kohanim stood in their place, and the Levi'im in their machlekot, according to the mitzvat HaMelech. [11] And they slaughtered the Pesach, and the Kohanim sprinkled the dahm from their hands, and the Levi'im skinned them. [12] And they removed the olah, that they might give according to the pelugot l'Bais Avot l'Bnei HaAm, to offer unto Hashem, as it is written in the Sefer Moshe. And so did they with the bakar. [13] And they roasted the Pesach with eish according to the mishpat; but the other kadashim they boiled in pots, and in

י אָזוי איז צוגעגרייט געוואָרן דער דינסט, און די כֹהנים האָבן זיך
zich hobn koyanim di un dinst der gevorn tsugegreit iz azoi
selves have kohanim the and service the become prepared is so

געשטעלט אויף זייער אָרט, און די לְוִיִּם אויף זייערע אָפּטיילונגען,
opteilungen zeyere oif Leviim di un ort zeyer oif geshtelt
divisions their on Levi'im the and place their on stationed

לויט דעם באַפֿעל פֿון מלך. יא און זיי האָבן געשאָכטן
geshochtn hobn zei un melech fun bafel dem loit
slaughtered have they and king of the command the according to

דעם קָרְבַּן-פֶּסַח, און די כֹהנים האָבן געשפּרענגט דאָס בלוט
blut dos geshprengt hobn koyanim di un korben-Pesach dem
blood the sprinkled have kohanim the and korben Pesach the

פֿון זייער האַנט; און די לְוִיִּם האָבן אָפּגעשונדן. יב און זיי האָבן
hobn zei un opgeshundn hobn Leviim di un hant zeyer fun
have they and flayed have Levi'im the and hand their from

אַוועקגענומען די בראַנדאָפּפֿער, כדי זיי צו געבן צו די אָפּטיילונגען
opteilungen di tsu gebn tsu zei kedei brandopfer di avekgenumen
divisions the to give to them so that olah the taken away

פֿון די פֿאָטערהײַזער פֿון די קינדער פֿון פֹּאָלק אויף מקריב זײַן
zain makrev oif folk fun kinder di fun foterhaizer di fun
be offering for the people of children the of father's household the of

צו ה', אַזוי ווי עס שטייט געשריבן אין דעם בוך פֿון משהן; און
un Mosheen fun buch dem in geshribn shteit es vi azoi Hashem tsu
and Moshe of book the in written stands it as so Hashem to

דאָס גלײַכן מיט די רינדער. יג און זיי האָבן געבראָטן דעם קָרְבַּן-פֶּסַח
korben-Pesach dem gebrotn hobn zei un rinder di mit glaichn dos
korben Pesach the roasted have they and cattle the with same the

אויפֿן פֿײַער, אַזוי ווי דער דין; און די געהיליקטע קָרְבָּנוֹת האָבן זיי
zei hobn korbones geheilikte di un din der vi azoi faier oifn
they have offerings holy the and law the as so fire on the

caldrons, and in pans, and distributed them in haste among kol Bnei HaAm. [14] And afterward they made ready for themselves, and for the Kohanim; because the Kohanim the Bnei Aharon were busied in offering olah and the chalavim *(fats)* until lailah; therefore the Levi'im prepared for themselves, and for the Kohanim, the Bnei Aharon.

געקאָכט אין טעפּ, און אין קעסלען, און אין פּאַנען, און פֿונאַנדערגעטראָגן
funandergetrogn un fanen in un keslen in un tep in gekocht
distributed and pans in and kettles in and pots in cooked

אויף גיך צו אַלע קינדער פֿון פֹּאָלק . יד און דערנאָך האָבן
oif gich tsu ale kinder fun folk dernoch un hobn
on quickly to all children of the people and afterwards have

זיי צוגעגרייט פֿאַר זיך און פֿאַר די כֹּהנים ; ווָאָרעם די כֹּהנים ,
zei tsugegreit far zich un far di koyanim vorem di koyanim
they prepared for selves for and the kohanim because the kohanim

די קינדער פֿון אַהרֹן , זיַינען געווען פֿאַרנומען מיט אויפֿברענגען די
di kinder fun Aharon zainen geven farnumen mit oifbrengen di
the children of Aaron are were occupied with the offering up

בראַנדאָפּפֿער און דאָס פֿעטס, ביז נאַכט; דערום האָבן די לְוִיִּם
brandopfer un dos fets biz nacht derum hobn di Leviim
olah and the fat until night therefore have the Levi'im

צוגעגרייט אי פֿאַר זיך , אי פֿאַר די כֹּהנים , די קינדער פֿון
tsugegreit i zich far i far di koyanim di kinder fun
prepared whether for selves whether for the kohanim the children of

אַהרֹן .
Aharon
Aaron

[15] And the meshorarim *(singers)*, the Bnei Asaph, were in their place, according to the mitzvat Dovid, and Asaph, and Heman, and Yedutun, Chozeh HaMelech; and the sho'arim *(gatekeepers)* were at every sha'ar; neither did they need to depart from their Avodah, for their achim the Levi'im prepared for them.

טו און די זינגערס, די קינדער פֿון אָסָף , זיַינען געווען אויף זייער
zeyer oif geven zainen ASaf fun kinder di zingers di un
their in were are Asaph of children the singers the and

אָרט , לויט דעם באַפֿעל פֿון דָּוִדן , און אָסָף , און הֵימָן ,
ort loit dem befel fun Dovidn un ASaf un Heman
place according to the command of Dovid and Asaph and Heman

און ידותון דעם מלכס זעער. און די טויערלייַט זיַינען געווען
un Yedutun dem melechs zeer un di toierlait zainen geven
and Yedutun the king's seer and the gatekeepers are were

בייַ איטלעכן טויער. זיי האָבן נישט געדאַרפֿט אָפּטרעטן פֿון זייער
bai itlechn toier. zei hobn nisht gedarft optretn fun zeyer
by each gate they have not required to step away from their

דינסט , ווָאָרעם זייערע ברידער די לְוִיִּם האָבן צוגעגרייט פֿאַר
dinst vorem zeyere brider di Leviim hobn tsugegreit far
service because their brothers the Levi'im have prepared for

זיי .
zei
them

[16] So all the Avodas Hashem was prepared that same day, to keep the Pesach, and to offer olot upon the Mizbe'ach Hashem, according to the mitzvat HaMelech Yoshiyahu. [17] And the Bnei Yisroel that were present kept the Pesach at that time, and the Chag HaMatzot seven

טז אַזוי איז צוגעגרייט געוואָרן דער גאַנצער דינסט פֿון ה אין יענעם
yenem in Hashem fun dinst gantser der gevorn tsugegreit iz azoi
that in Hashem of service entire the become prepared is so

טאָג, צו מאַכן דעם קָרְבַּן-פֶּסַח , און אויפֿצוברענגען בראַנדאָפּפֿער אויפֿן
oifn brandopfer oiftsubrenngen un korben-Pesach dem machn tsu tog
on the olah to bring up and korben Pesach the make to day

מזבח פֿון ה , לויט דעם באַפֿעל פֿון דעם מלך
melech dem fun befel dem loit Hashem fun mizbeyech
king the of command the according to Hashem of altar

יאשִׁיָּהוּ . יז און די קינדער פֿון ישְׂרָאֵל וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען ,
Yoshiyah un di kinder fun Yisroel vos hobn zich dortn gefunen
Yoshiyahu and the children of Yisroel who had there selves found

האָבן געמאַכט דעם קָרְבַּן-פֶּסַח אין יענער צייַט, און דעם יוֹם-טוֹבּ פֿון
hobn gemacht dem korben-Pesach dem in yener tsait un dem yom-tov fun
have made the korben Pesach that time in and the Yontev of

מַצּוֹת זִבְן טָעג. יח אוֹן אַ קָרְבַּן-פֶּסַח אַזאַ ווי דער איז
matsus zibn teg un a korben-Pesach aza vi der iz
unleavened bread seven days and korben Pesach a such as this is

נישט געמאַכט געווען פֿון די טעג פֿון שמואל דעם נבֿיא אָן; אוֹן
nisht gemacht gevorn fun di teg fun Shmuel dem novi on un
not made become the from days of Shmuel the prophet on and

אַלע מלכים פֿון ישׂרָאֵל האָבן נישט געמאַכט אַזאַ קָרְבַּן-פֶּסַח ווי עס
ale mlochim fun Yisroel hobn nisht gemacht aza korben-Pesach vi es
all the kings of Yisroel have not made such korben Pesach as it

האָט געמאַכט יאשיָהו , און די כֹּהנים , און די לְוִיִּם , און גאַנץ
hot gemacht Yoshiyahu , un di koyanim , un di Leviim , un gants
has made Yoshiyahu , and the kohanim , and the Levi'im , and all

יהודה און ישׂרָאֵל וואָס האָבן זיך דאָרטן געפֿונען , און די באַווינער
Yehudah un Yisroel vos hobn zich dortn gefunen , un di bavoiner
Yehudah and Yisroel who had selves there found , and the inhabitants

פֿון ירושָלַיִם . יט אין אַכצעטן יאָר פֿון יאשיָהוס מלוכה איז
fun Yerushalayim . in achtsentn yor fun Yoshiyahs meluche iz
of Yerushalayim in eighteenth year of Yoshiyahu's kingdom is

געמאַכט געווען דער דאָזיקער פֶּסַח .
gemacht gevorn der doziker Pesach
made become the this Pesach

כ נאָך דעם אַלעם, אַז יאשיָהו האָט געהאַט צוגעגרייט דאָס הויז ,
noch dem alem az Yoshiyah hot gehat tsugegreit dos hoiz ,
after this all when Yoshiyahu has had set in order the house ,

איז אַרויפֿגעגאַנגען נכו דער מלך פֿון מִצרַיִם , מלחמה צו האַלטן
iz aroifgegangen Necho der melech fun Mitsrayim , milchome tsu haltn
is gone up the Nekho of king Egypt , war to wage

אויף כַּרכמיש בייַם פְּרָת , און יאשיָהו איז אַרויסגעגאַנגען אַקעגן
oif Karkemish baim Parat , un Yoshiyah iz aroisgegangen akegn
on the Karkemish on Euphrates , and Yoshiyahu is gone out against

אים. כא האָט ער געשיקט שלוחים צו אים אַזוי צו זאָגן: וואָס קער
im . hot er geshikt shluchim tsu im azoi tsu zogn : vos ker
him . has he sent messengers to him so to say : what turn

איך זיך אָן מיט דיר , מלך פֿון יהודה ? נישט קעגן דיר
ich zich on mit dir , melech fun Yehudah ? nisht kegen dir
I self on with you(SG) , king of Yehudah ? not against you(SG)

איז דאָס היינט, נאָר קעגן דעם הויז מיט וועמען איך בין אין מלחמה ;
iz dos haint , nor kegen dem hoiz mit vemen ich bin in milchome ;
is this today , but against the house with whom I am in war ;

און אלקים האָט אָנגעזאָגט מיך צו אייַלן ; האַלט זיך אָפּ פֿון אלקים
un Elokim hot ongezogt mich tsu ailn ; halt zich op fun Elokim
and G-d has instructed me to hasten ; hold self back from G-d

וואָס איז מיט מיר, כּדי ער זאָל דיך נישט אומברענגען. כב אָבער
vos iz mit mir , kedei er zol dich nisht umbrengen . ober
who is with me , so that he shall you(SG) not destroy . but

יאשיָהו האָט נישט אָפּגעקערט זיין פנים פֿון אים, נאָר מלחמה
Yoshiyahu hot nisht opgekert zain ponem fun im , nor milchome
Yoshiyahu had not turned away his face from him , but war

האַלטן מיט אים האָט ער געזוכט ; און ער האָט נישט צוגעהערט צו די
haltn mit im hot er gezucht ; un er hot nisht tsugehert tsu di
to wage with him he had sought ; and he had not paid heed to the

ווערטער פֿון נכו , פֿון גּ-טס מויל, אַרויס, און ער איז געקומען
verter fun nechun , fun G-ts moil , arois , un er iz gekumen
words of Nekho , from G-d's mouth , out , and he is coming

days. 18 And there was no Pesach like it in Yisroel from the days of Shmuel HaNavi; neither did all the Melachim of Yisroel keep such a Pesach as Yoshiyahu kept, and the Kohanim, and the Levi'im, and kol Yehudah and Yisroel that were present, and the inhabitants of Yerushalayim. 19 In the eighteenth shanah of the reign of Yoshiyahu was this Pesach kept.

20 After all this, when Yoshiyahu had set in order the Beis, Nekho Melech Mitzrayim went up to fight at Karkemish on the Euphrates, and Yoshiyahu went up against him. 21 But he sent malachim to him, saying, Mah li valach *(What have I to do with thee)*, thou Melech Yehudah? I come not against thee this day, but against the Bais wherewith I have war, for Elohim commanded me to make haste; forbear thee from meddling with Elohim, Who is with me, that He destroy thee not. 22 Nevertheless Yoshiyahu would not turn his face from him, but disguised himself, that he might fight with him, and paid heed not unto the

words of Nekho from the mouth of Elohim, and went to fight in the Valley of Megiddo. 23 And the archers shot at Melech Yoshiyahu; and HaMelech said to his avadim, Take me away; for I am badly wounded. 24 His avadim therefore took him out of that merkavah, and put him in the mishneh merkavah that he had; and they brought him to Yerushalayim, and he died, and was buried in the kivrot Avotav. And all Yehudah and Yerushalayim mourned for Yoshiyahu. 25 And Yirmeyahu lamented for Yoshiyahu; and all the sharim *(singing men)* and the sharot *(singing women)* commemorate Yoshiyahu in their laments to this day, and made them as chok in Yisroel; and, hinei, they are written in HaKinot *(the Laments)*.

26 Now the rest of the acts of Yoshiyahu, and his acts of chesed, according to what is written in the Torat Hashem, 27 And his deeds, harishonim and ha'acharonim, hinei, they are written in the Sefer of the Melachim of Yisroel and Yehudah.

מלחמה האַלטן אין דעם טאָל פֿון מגדו . כג האָבן די בויגנשיסערס
boignshisers di hobn Megiddo fun tal dem in haltn milchome
archers the have Megiddo of valley the in to wage war

געשאָסן אויף דעם מלך יאשיָהו , און דער מלך האָט געזאָגט צו
tsu gezogt hot melech der un Yoshiyah melech dem oif geshosn
to said had king the and Yoshiyahu king the on shot

זיַינע קנעבט : נעמט מיך אַוועק, ווָאַרעם איך בין שטאַרק פֿאַרוווּנדט
farvundt shtark bin ich vorem avek mich nemt knecht zaine
wounded severely am I because away me take servants his

געווָארן. כד האָבן אים די קנעבט אַראָפּגענומען פֿון זיַין רייַטווָאָגן, און
un raitvogn zain fun aropgenumen knecht di im hobn gevorn
and chariot his from taken down servants the him have become

האָבן אים אַרויפֿגעזעצט אויף דעם צווייטן רייַטווָאָגן וואָס ער האָט געהאַט,
gehat hot er vos raitvogn tsveitn dem oif aroifgezetst im hobn
had had he that chariot second the on sat up him have

און אים אַוועקגעפֿירט קיין ירושָלַיִם . און ער איז געשטאָרבן, און איז
iz un geshtorbn iz er un Yerushalayim kein avekgefirt im un
is and died is he and Yerushalayim to led away him and

באַגראָבן געווָארן אין די קבָרים פֿון זיַינע עלטערן. און גאַנץ יהוּדה
Yehudah gants un eltern zaine fun kvorim di in gevorn bagrobn
Yehudah all and fathers his of graves the in become buried

און ירושָלַיִם האָבן געטרויערט אויף יאשיָהון . כה און יִרמְיָהו
Yirmeyah un Yoshiyahun oif getroiert hobn Yerushalayim un
Yirmeyah and Yoshiyahu for mourned have Yerushalayim and

האָט געקלאָגט אויף יאשיָהון , און אַלע זינגערס און זינגערינס האָבן
hobn zingerins un zingers ale un Yoshiyahun oif geklogt hot
have female singers and singers all and Yoshiyahu on lamented had

געראַדט אין זייערע קלאָגלידער פֿון יאשיָהון , ביז אויף היַינט. און מע
me un haint oif biz Yoshiyahun fun kloglider zeyere in geredt
one and today on until Yoshiyahu for lamentations their in said

האָט זיי געמאַכט פֿאַר אַ מנהג אין ישְׂרָאֵל, און זיי זיַינען פֿאַרשריבן
farshribn zainen zei un Yisroel in mineg a far gemacht zei hot
written down are they and Yisroel in custom a for made them had

אין די קלאָגלידער .
kloglider di in
lamentations the in

כו און די איבעריקע זאַכן וועגן יאשיָהון , און זיַינע
zaine un Yoshiyahun vegen zachn iberike di un
his and Yoshiyahu concerning matters remaining the and

חסדים , לויט ווי עס שטייט געשריבן אין דער תּורה פֿון
fun toyre der in geshribn shteit es vi loit chasadim
of Torah the in written stands it how according to kindnesses

ה , כז און זיַינע אויפֿטון, די ערשטע אַזוי ווי לעצטע, זיי זיַינען
zainen zei letste vi azoi ershte di oiftuen zaine un Hashem
are they last as so first the deeds his and Hashem

באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון ישְׂרָאֵל און יהוּדה .
Yehudah un Yisroel fun mlochim di fun buch in bashribn
Yehudah and Yisroel of kings the of book in the written

36 Then the Am Ha'Aretz took Yehoachaz ben Yoshiyahu, and made him melech in the place of Aviv in Yerushalayim.

לו און דאָס פֹּאָלק פֿון לאַנד האָט genumen יהואָחז דעם זון פֿון
fun zun dem Yehoachaz genumen hot land fun folk dos un
of son the Yehoachaz taken had the land of people this and

יאשיָהוּ , און זיי האָבן אים געמאַכט פֿאַר אַ מלך אויף דעם
dem oif melech a far gemacht im hobn zei un Yoshiyahun
the in king a for made him have they and Yoshiyahu

ארט פֿון זיין פֿאָטער אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in foter zain fun ort
Yerushalayim in father his of place

[2] Yehoachaz was twenty and three years old when he began to reign, and he reigned three months in Yerushalayim. [3] And Melech Mitzrayim deposed him at Yerushalayim, and laid on HaAretz a tribute of a hundred talents of kesef and a talent of zahav.

ב דריי און צוואַנציק יאָר איז יוֹאָחָז אַלט געווען, אַז ער איז געווארן
gevorn iz er az geven alt Yehoachaz iz yor tsvantsik un drai
become is he when been old Yehoachaz is years twenty and three

מלך , און דריי חדשים האָט ער געקינגט אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot chodeshim drai un melech
Yerushalayim in reigned as king he had months three and king

ג און דער מלך פֿון מִצרַיִם האָט אים אַראָפּגעזעצט אין ירושָלַיִם ,
Yerushalayim in aropgezetst im hot Mitsrayim fun melech der un
Yerushalayim in deposed him had Egypt of king the and

און האָט באַשטראָפֿט דאָס לאַנד מיט הונדערט צענטנער זילבער און אַ
a un zilber tsentner hundert mit land dos bashtroft hot un
a and silver talents hundred with land the punished had and

צענטנער גאָלד.
gold tsentner
gold talent

[4] And Melech Mitzrayim made Elyakim his brother melech over Yehudah and Yerushalayim, and changed shmo to Y'hoyakim. And Nekho took Yehoachaz his brother, and carried him off to Mitzrayim.

ד און דער מלך פֿון מִצרַיִם האָט געמאַכט זיין ברודער אֶלְיָקִים
Elyakim bruder zain gemacht hot Mitsrayim fun melech der un
Elyakim brother his made had Egypt of king the and

פַּאַר אַ מלך איבער יהודה און ירושָלַיִם , און ער האָט אומגעביטן
umgebitn hot er un Yerushalayim un Yehudah iber melech a far
changed had he and Yerushalayim and Yehudah over king a for

זיין נאָמען אויף יהוֹיָקִים . און זיין ברודער יוֹאָחָז האָט נכו
Necho hot Yehoachazen bruder zain un Yhoyakim oif nomen zain
Nekho had Yehoachaz brother his and Y'hoyakim to name his

געמון און אים געבראַכט קיין מִצרַיִם .
Mitsrayim kein gebracht im un genumen
Egypt to brought him and taken

[5] Y'hoyakim was twenty and five years old when he began to reign, and he reigned eleven years in Yerushalayim; and he did that which was rah in the eyes of Hashem Elohav.

ה פֿינף און צוואַנציק יאָר איז יהוֹיָקִים אַלט געווען, אַז ער איז
iz er az geven alt Yhoyakim iz yor tsvantsik un finf
is he when was old Y'hoyakim is years twenty and five

געווארן מלך , און עלף יאָר האָט ער געקינגט אין ירושָלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor elf un melech gevorn
Yerushalayim in reign he did years eleven and king become

און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה זיין
zain Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
his Hashem of eyes the in evil is that which done had he and

ג-ט.
G-t
G-d

[6] Against him came up Nevukhadnetzar Melech Bavel, and bound him in bronze shackles, to carry him off to Babylon.

ו אַרויפֿגעגאַנגען אויף אים נבוכַדנֶצַר דער מלך פֿון בָּבֶל ,
Bavel fun melech der Nevuchadnetsar im oif aroifgegangen iz
Bavel of king the Nevukhadnetzar him against went up is

און האָט אים געשמידט אין קופערנע קייטן , כְּדֵי אים אַוועקצופֿירן קיין
kein avektsufiren im kedei keitn kuperne in geshmidt im hot un
to to lead away him so that chains bronze in bound him had and

ז אויך פֿון די כּלים פֿון הס הויז האָט נבֿוכַדנֶצַּר בָּבֶל .
Nevuchadnetsar hot hoiz Hashems fun keilim di fun oich Bavel
Nevukhadnetzar had house Hashem's of utensils the of also Bavel

געבראַכט קיין בָּבֶל , און זיי אַריינגעשטעלט אין זיין טעמפּל אין
in tempel zain in araingeshteltzei un Bavel kein gebracht
in temple his in placed them and Bavel to brought

בָּבֶל .
Bavel
Bavel

ח און די איבעריקע זאַכן וועגן יהוֹיָקימען , און זיַין
zaine un Yhoyakimen vegen zachn iberike di un
his and Y'hoyakim concerning matters remaining the and

אומוועדיקייטן וואָס ער האָט געטאָן, און וואָס מיט אים האָט געטראָפֿן,
getrofn hot im mit vos un geton hot er vos umverdikeitn
befell had him with what and done had he that abominable practices

דאָס איז באַשריבן אין בוך פֿון די מלכים פֿון יִשְׂרָאֵל און יהוּדה . און
un Yehudah un Yisroel fun mlochim di fun buch in bashribn iz dos
and Yehudah and Yisroel of kings the of book in written is this

זיַין זון יהוֹיָכין איז געווָארן מלך אויף זיַין אָרט .
ort zain oif melech gevorn iz Yhoyakhin zun zain
place his in king become is Y'hoyakhin son his

ט אַכט יאָר איז יהוֹיָכין אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן מלך ,
melech gevorn iz er az geven alt Yhoyakhin iz yor acht
king become is he when was old Y'hoyakhin is years eight

און דריַי חדשים מיט צען טעג האָט ער געקינגט אין ירוּשָׁלַיִם . און
un Yerushalayim in gekinigt er hot teg tsen mit chodeshim drai un
and Yerushalayim in reigned he had days ten with months three and

ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה .
Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er
Hashem of eyes the in evil is what done had he

י און צום אומקער פֿון יאָר , האָט דער מלך נבֿוכַדנֶצַּר
Nevuchadnetsar melech der hot yor fun umker tsum un
Nevukhadnetzar king the had the year of return to the and

געשיקט, און האָט אים געבראַכט קיין בָּבֶל , מיט די גלוסטיקע כּלים פֿון
fun keilim glustike di mit Bavel kein gebracht im hot un geshikt
of utensils desirable the with Bavel to brought him had and sent

הס הויז . און ער האָט געמאַכט זיַין ברודער צִדְקִיָּהוּן פַּאַר אַ
a far Tsidkiyahun bruder zain gemacht hot er un hoiz Hashems
a for Tzidkiyahu brother his made had he and house Hashem's

מלך איבער יהוּדה און ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim un Yehudah iber melech
Yerushalayim and Yehudah over king

יא איין און צוואַנציק יאָר איז צִדְקִיָּהוּ אַלט געווען, אַז ער איז געווָארן
gevorn iz er az geven alt Tsidkiyah iz yor tsvantsik un ein
become is he when was old Tzidkiyahu is years twenty and one

מלך , און עלף יאָר האָט ער געקינגט אין ירוּשָׁלַיִם .
Yerushalayim in gekinigt er hot yor elf un melech
Yerushalayim in reigned he had years eleven and king

יב און ער האָט געטאָן וואָס איז שלעכט אין די אויגן פֿון ה ; ער איז
iz er Hashem fun oign di in shlecht iz vos geton hot er un
is he Hashem of eyes the in evil is what done had he and

נישט אונטערטעניק געווָארן פַּאַר יִרְמְיָהוּ דעם נבֿיא פֿון ג-טס מויל .
moil G-ts fun novi dem Yirmeyah far gevorn untertenik nisht
mouth G-d's of prophet the Yirmeyah for become humble not

[7] Nevukhadnetzar also carried off the vessels of the Beis Hashem to Babylon, and put them in his heikhal *(temple)* at Babylon.

[8] Now the rest of the acts of Y'hoyakim, and his to'avot which he did, and that which was found in him, hinei, they are written in the Sefer of the Melachim of Yisroel and Yehudah; and Y'hoyakhin bno became king in his place.

[9] Y'hoyakhin was eight years old when he began to reign, and he reigned three months and ten days in Yerushalayim; and he did that which was rah in the eyes of Hashem.

[10] And when the year was expired, HaMelech Nevukhadnetzar sent, and brought him to Babylon, with the kelei chemdat Beis Hashem, and made Tzidkiyahu his brother Melech over Yehudah and Yerushalayim.

[11] Tzidkiyah was one and twenty years old when he began to reign, and reigned eleven years in Yerushalayim.

[12] And he did that which was rah in the eyes of Hashem Elohav, and humbled not himself before Yirmeyahu

HaNavi speaking from the mouth of Hashem. [13] And he also rebelled against Melech Nevukhadnetzar, who had made him take an oath by Elohim, but he stiffened his neck, and hardened his lev against making teshuva unto Hashem Elohei Yisroel. [14] Moreover all the Sarei HaKohanim, and HaAm became more unfaithful, following all the to'avot HaGoyim, and they made the Beis Hashem tameh which Hashem had consecrated and set apart as kodesh in Yerushalayim. [15] And Hashem Elohei Avoteihem sent to them by His malachim, time and again; because He took pity on His people and on His Ma'on *(Dwelling Place)*; [16] But they mocked the malachim of Elohim, and despised His words, and derided His nevi'im, until the Chamat Hashem was aroused against His people, until there was no marpeh *(remedy, healing)*. [17] Therefore He brought upon them Melech Kasdim, who slaughtered their bochurim with the cherev in their Beis Mikdash, and had no pity upon bochur or betulah, zaken or the aged man. He gave them all into his yad.

יג אוּן עַר הָאָט אויך ווידערשפּעניקט אָן דעם מלך נבוכדנצר
Nevuchadnetsar melech dem on vidershpenikt oich hot er un
Nevukhadnetzar king the against rebelled also had he and

וואָס הָאָט אים באַשוואָרן בַּיי ה ; אוּן עַר הָאָט שטייף גענאַכט
gemacht shtaif hot er un Hashem bai bashvorn im hot vos
made stiff had he and Hashem by swear an oath him had who

זײַן נאַקן, אוּן הארט גענאַכט זײַן האַרץ, זיך נישט אומצוקערן צו
tsu umtsukeren nisht zich harts zain gemacht hart un nakn zain
to to return not self heart his made hard and neck his

ה אלוקי ישׂראל. יד אויך אַלע האַרן פֿון די כּהנים אוּן פֿון
fun un koyanim di fun harn ale oich Yisroel Elokei Hashem
of and kohanim the of leaders all also Yisroel the G-d of Hashem

פֿאָלק האָבן געפֿעלשט אַ גרויס פֿעלשונג ; אַזוי ווי אַלע
ale vi azoi felshung grois a gefelsht hobn folk
all so just as unfaithfulness great a been unfaithful have the people

אומווערדיקייטן פֿון די פֿעלקער, אוּן זיי האָבן פֿאַראומרייניקט דאָס
dos farumreinikt hobn zei un felker di fun umverdikeitn
the defiled have they and peoples the of abominable practices

הויז פֿון ה וואָס עַר הָאָט געהיליקט אין ירושָׁלַיִם .
Yerushalayim in geheilikt hot er vos Hashem fun hoiz
Yerushalayim in sanctified had he which Hashem of house

טו אוּן ה דער ג-ט פֿון זייערע עלטערן שׁלח האָט געשיקט צו זיי דורך
durch zei tsu geshikt hot eltern zeyere fun G-t der Hashem un
through them to sent had fathers their of G-d the Hashem and

זײַנע שלוחים , נאָכאַנאַנד געשיקט, וואָרעם עַר הָאָט זיך דערבאַרעמט
derbaremt zich hot er vorem geshikt nochanand shluchim zaine
felt compassion self has he because sent repeatedly messengers his

אויף זײַן פֿאָלק אוּן אויף זײַן טז . אָבער זיי פֿלעגן שפּעטן
shpetn flegn zei ober voinung zain oif un folk zain oif
mock used to they but dwelling place his on and people his on

פֿון די שלוחים פֿון האלקים , אוּן פֿאַראַכטן זײַנע וואָרטער, אוּן זיך
zich un verter zaine farachten un HaElokim fun shluchim di fun
selves and words his despised and G-d of messengers the at

לוסטיק מאַכן איבער זײַנע נבֿיאים , ביז דער גרימצאָרן פֿון ה איז
iz Hashem fun grimtsorn der biz neviim zaine iber machn lustik
is Hashem of fierce wrath the until prophets his over made merry

אויפֿגעגאַנגען אַקעגן זײַן פֿאָלק , אַז קיין תּרופֿה איז מער נישט געווען.
geven nisht mer iz trufe kein az folk zain akegn oifgegangen
was not more is remedy any that people his against risen up

יז אוּן עַר הָאָט אַרויפֿגעבראַכט אויף זיי דעם מלך פֿון כַּשׂדים , וואָס
vos Kasdim di fun melech dem zei oif aroifgebracht hot er un
who Kasdim the of king the them on brought up had he and

הָאָט געהרגעט זייערע יונגע מיטן שווערד אין זייער בֵּית הַמִּקְדָּשׁ , אוּן
un hamikdosh beit zeyer in shverd mitn yunge zeyere geharget hot
and the holy house their in sword with young their killed had

הָאָט זיך נישט דערבאַרעמט אויף אַ בחור אָדער אַ מיידל , אַ זקן
zoken a meidl a oder bocher a oif derbaremt nisht zich hot
elder an virgin a or young man a on had compassion not self had

אָדער אַ גרייז ; אַלעמען הָאָט עַר געגעבן אין זײַן האַנט. יח אוּן אַלע
ale un hant zain in gegebn er hot alemen graiz a oder
all and hand his into given he had all aged person an or

כלים פון דעם הויז פון האלקים , די גרויסע אזוי ווי די קליינע, און די
di un kleine di vi azoi groise di HaElokim fun hoiz dem fun keilim
the and small the as so great the G-d of house the of vessels

אוצרות פון הס הויז , און די אוצרות פון מלך און זיינע
zaine un melech fun oitseres di un hoiz Hashems fun oitseres
his and the king of treasures the and house Hashem's of treasures

האָרן , אלע האָט ער געבראַכט קיין בָּבֶל . יט און זיי האָבן פֿאַרברענט דאָס
dos farbrent hobn zei un Bavel kein gebracht er hot ale harn
the burned up have they and Bavel to brought he had all leaders

הויז פון האלקים , און איינגעוואָרפֿן די מויער פון ירושָלַיִם , און
un Yerushalayim fun moier di aingevorfn un HaElokim fun hoiz
and Yerushalayim of wall the tore down and G-d of house

אלע אירע פּאַלאַצן האָבן זיי פֿאַרברענט אין פֿייער, און אלע אירע גלוסטיקע
glustike ire ale un faier in farbrent zei hobn palatsn ire ale
desirable its all and fire in burned up they have palaces its all

כלים האָבן זיי צעשטערט. כ און די וואָס זיינען געבליבן פון
fun geblibn zainen vos di un tseshtert zei hobn keilim
from remain are who the ones and destroyed they have vessels

שוועָרד האָט ער פֿאַרטריבן קיין בָּבֶל , און זיי זיינען געווואָרן צו אים
im tsu gevorn zainen zei un Bavel kein fartriben er hot shverd
him to become are they and Bavel to driven out he had the sword

און צו זיינע זין פֿאַר קנעכט ביז דער מלוכה פון מלוכה פָּרַס ;
Paras meluche fun meluche der biz knecht far zin zaine tsu un
Paras kingdom of reign the until servants for sons his to and

כא כדי צו דערפֿילן דאָס וואָרט פון ה פון ירמיָהוס מויל :
moil Yirmeyahs fun Hashem fun vort dos derfiln tsu kedei
mouth Yirmeyah's from Hashem of word the fulfill to in order

ביז די ערד וועט אָפּצאָלן אירע שבתים ; אלע טעג פון איר
ir fun teg ale Shabbosim ire optsolen vet erd di biz
its of days all Shabbatot its make restitution will land the until

וויסט זיינ האָט זי געהאַלטן שבת , ביז צו דערפֿילן זיבעציק יאָר .
yor zibetsik derfiln tsu biz Shabbos gehaltn zi hot zain vist
years seventy fulfill to until Shabbos kept it had be desolation

כב און אין ערשטן יאָר פון כּוֹרֶש דעם מלך פון פָּרַס , אַז עס איז
iz es az Paras fun melech dem Koresh fun yor ershtn in un
is it when Paras of king the Koresh of year first in and

אויסגעפֿירט געוואָרן דאָס וואָרט פון ה דורך ירמיָהוס מויל ,
moil Yirmeyahs durch Hashem fun vort dos gevorn oisgefirt
mouth Yirmeyah's by Hashem of word the become accomplished

האָט ה דערוועקט דעם גייסט פון כּוֹרֶש מלך פון פָּרַס , און
un Paras fun melech Koresh fun gaist dem dervekt Hashem hot
and Paras of king Koresh of spirit the awakened Hashem has

ער האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויסרוף אין זיין גאַנצן קיניגרייַך , און
un kinigraich gantsn zain in oisruf an aroisgelozt hot er
and kingdom entire his in proclamation a let out has he

אויך דורך אַ געשריפֿטס, אַזוי צו זאָגן : כג אַזוי האָט כּוֹרֶש גענומען
Koresh gezogt hot azoi zogn tsu azoi geshrifts a durch oich
Koresh said has so say to so writing a through also

דער מלך פון פָּרַס : אלע קיניגרייַכן פון דער ערד האָט מיר געגעבן
gegebn mir hot erd der fun kinigraichn ale Paras fun melech der
given me has earth the of kingdoms all Paras of king the

18 And all the kelei Beis HaElohim, hagedolim and haketanim, and the otzerot of the Beis Hashem, and the otzerot HaMelech, and of his sarim; all these he brought to Babylon. 19 And they burned the Beis HaElohim, and broke down the Chomat Yerushalayim, and burned all the palaces thereof with eish, and destroyed all its precious vessels. 20 And them that had escaped from the cherev carried he off to Babylon where they were avadim to him and his banim until the kingdom of Paras *(Persia)* began to reign; 21 To fulfil the Devar Hashem by the mouth of Yirmeyahu, until HaAretz had made up for its Shabbatot, for as long as she lay desolate she was shomer Shabbos, to fulfil Shivim Shanah *(seventy years)*. 22 Now in the first year of Koresh *(Cyrus)* Melech Paras *(Persia)*, that the word of Hashem spoken by the mouth of Yirmeyahu *(Jeremiah)* might be accomplished, Hashem stirred up the ruach of Koresh Melech Paras *(Persia)*, that he made a proclamation throughout all his Malchut, and put it also in writing, saying, 23 Thus saith Koresh Melech Paras *(Persia)*, Kol Mamlechot HaAretz

(all the kingdoms of the earth) hath Hashem Elohei HaShomayim given me; and He hath charged me to build Him a Beis in Yerushalayim, which is in Yehudah. Who is there among you of all His people? Hashem Elohav be with him and let him go up!

ה דער ג-ט פֿון די הימלען ; און ער האָט מיר באַפֿוילן אים צו
tsu im bafoiln mir hot er un himlen di fun G-t der Hashem
to him commanded me has he and heavens the of G-d the Hashem

בויען אַ הויז אין ירושָלַיִם וואָס אין יהודה ; ווער עס איז
iz es ver Yehudah in vos Yerushalayim in hoiz a boien
is it whoever Yehudah in which Yerushalayim in house a build

דאָ צווישן אײַך פֿון זײַן גאַנצן פֿאָלק , זאָל ה זײַן ג-ט זײַן
zain G-t zain Hashem zol folk gantsn zain fun aich tsvishn do
be G-d his Hashem shall people entire his of you among here

מיט אים, און זאָל ער אַרויפֿגיין.
aroifgein er zol un im mit
go up he shall and him with